Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONCILIO-
RVM OMNIVM, TAM GE-
neralium q̃ particulariũ, a temporibus Aga-
peti papæ vsque ad Eugenium papam
quartũ, ex vetustissimis biblio-
thecis collectorum,

TOMVS
SECVNDVS.

Quorum ordinem & nomina versa
pagina quærentibus offeret.

Vbi em̃ duo vel tres cõgregati sunt in nomine meo,
ibi sum ego in medio eorum. Matth. xviij.

Obedite p̃positis vris, & subiacete eis. Ipsi em̃ perui-
gilãt, quasi rationẽ pro aiabus vestris reddituri. Heb. 13.

Paulus aũt perambulabat Syriã & Ciliciã, cõfirmans
ecclesias, præcipiens custodire præcepta apostolorum
& seniorum. Act. xv.

COLONIAE, M. D. XXXVIII.
Mense Septembri P. Quẽtel excudebat.

Cum gratia & priuilegio tam Cæsario
q̃ regio per Imperium, atq; Brabãtiam,
ac vltra Mosam.

FACULTAD DE TEOLOGIA
Univ. de Deusto
BIBLIOTECA JESUITAS

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONCILIVM Cõstantinopolitanũ. fo. xxi
CONCILIVM Conſtantinop. quintũ. xij
CONCILIVM Hieroſolymitanum. xxxiij
CONCILIVM Aurelianũ ſecundũ. xlviij
CONCILIVM Aurelianũ tertium. Ibidem
CONCILIVM Aruernenſe. lxvi.
CONCILIVM Aurelianũ quartũ. lxviij
CONCILIVM Turonicũ ſecundũ. lxx
CONCILIVM Parrhiſien. primũ. lxxiiij
CONCILIVM Aurelianũ quintũ lxxv
CONCILIVM Parrhiſien. ſecundũ. lxxvi.
CONCILIVM Hiſpalen primum. lxxxij
CONCILIVM Toletanũ tertium. lxxxiiij
CONCILIVM Matiſconen. primũ. lxxxix
CONCILIVM Matiſconen ſecundum. xc
CONCILIVM Lateranenſe. fo. xciiij
CONCILIVM Antiſiodorenſe. xcv
CONCILIVM Hiſpalenſe ſecundum. xcvi.
CONCILIVM Toletanũ quartum. c
CONCILIVM Toletanum quintum. cvij
CONCILIVM Toletanum ſextum cviij
CONCILIVM Bracaren. primum. cx
CONCILIVM Bracaren. ſecundum. cxij
CONCILIVM Toletanũ ſeptimum. cxviij
CONCILIVM Toletanũ octauum. cxxij
CONCILIVM Toletanũ nonum. cxxviij
CONCILIVM Toletanum decimũ. cxxx
CONCILIVM Cabilonenſe. cxxxij
CONCILIVM Toleta. vndecimũ. cxxxiiij
CONCILIVM Bracaren. tertium. cxxxix
CONCILIVM Conſtantinop. ſextũ. fo. iiij
CONCILIVM Tolet. duodecimũ. lxxxvij
CONCILIVM Toletanũ. xiij. xcij
CONCILIVM Romanum. c
CONCILIVM Franciæ in regno. cxi.
CONCILIVM Moguntiacen. cxiij
CONCILIVM Wormacienſe cxvij
CONCILIVM Remenſe. cxxiij
CONCILIVM In Theodonis villa. cxxv
CONCILIVM Triburienſe. cxlvi.
CONCILIVM Lateranenſe. clx
CONCILIVM Conſtantienſe. ccccci.
CONCILIVM Baſileenſe. dcix
CONCILIVM Ferrarienſe. dccliij
CONCILIVM Florentinum. dcclxxxi.

TABVLA ALPHABETICA OMNIVM EORVM, QVAE IN HOC SECVNdo tomo voluminis conciliorum continentur, in qua cito lector reperiet, quod ex ijs ſibi placet.

IN hac autem tabula illud ſtudioſe notandum eſt, numeros hic bifariam exprimi, videlicet cifris quas vocant, & literis: neque id fortuito aut fruſtra, ſed neceſſarie & conſulto. Numerus enim ille, qui cifris effigiatur, indicat priorem huius tomi partem, videlicet quintam ſynodum Conſtantinopolitanam, & reliquas, vſque ad ſextam Conſtantinopolitanam: qui vero literis exprimitur, indicat ſextam Conſtantinopolitanam, & cæteras deinceps ordine ſequentes, vſque ad tomi iſtius ſecundi finem.

Catij archiepiſcopi Cõſtantinopolitani epiſtola ad Petrum Antiochenum epm 9
Adriani papæ tertij vita. cxlvi.
Agapeti papæ vita, & ipſius vna epiſtola. 1.
Agapeti papæ alia epiſtola. 39
Agathonis papæ vita. .i.
Agathonis papæ, ac ſynodi Romanæ, tempore concilij Conſtãtinopolitani ſexti, epiſtola ad Conſtantinũ quartum Imp. xvij
Amatoris epiſcopi epiſtola ad Siluerium papam. 2
Anteonis epiſcopi epiſtola ad Petrum Antiochenum epiſcopum. 6
Aſclepiadis epiſcopi Trallianum epiſtola ad Petrum Antiochenum epiſcopum. 7
¶Bartholomæi Abramij Cretenſ. Arienſ. epiſcopi epiſtola ad Benedictum de acolythis Rauennatem. dcclij
Baſilienſ. concilij epiſtola de ſaluo cõductu Bohœmorum. dcxix
Baſilienſ. ſynodi ſynodales epiſtolæ & reſponſiones, numero. xvij. dcxcv
Baſilij epiſcopi Cappadociæ libri tertij de ſpũ ſancto contra Eunomiũ fragmentũ. dcccxi.
Benedicti papæ primi vita, & ipſius vna epiſtola. 78
Beſſarionis patriarchæ Cõſtãtinopolitani &c. oratio in ſynodo Florentina habita ad Græcos, cum patriarcha & Imperator Græcorũ vota ſeorſum à Latinis peterẽt, quę dogmatica, vel de coniunctione inſcribitur. dcccxij
Beſſarionis patriarchæ aliquarum ſentẽtiarum declaratio, quæ in prædicta oratiõe dogmatica continẽtur, quæ Græcis notiſſima, Latinis incognita ſunt. dcccxxij
Bonifacij epiſcopi ad Zachariam papam epiſtola. cv

CONCILIORVM IN HOC ſecundo tomo contentorum ſeries ſequitur.

Concilium Antiſiodorenſ. circa tempora Deuſdedit papæ. 95
Aruerneñ. circa tempora Vigilij papæ. 66
Aurelianeñ. ſecundum circa tempora Vigilij papæ. 48
Aurelianeñ. tertium circa eadem tempora. 48
Aurelianeñ. quartum circa tempora Pelagij papæ primi. 68
Aurelianeñ. quintũ circa eadem tempora 75
Baſilienſ. xlv. ſeſſionum, tempore Eugenij papę quarti, ac Felicis quarti. dcix
Bracareñ. i. circa tempora Honorij pp. i. 110
Bracareñ. ij. circa eadem tempora. 112
Bracareñ. iij. circa tempora Vitaliani papæ. 139
Cabiloneñ. circa temppra Eugenij pp. i. 132
Conſtantinopolitana quinta ſynodus ſeſſionũ numero. iij. circa tempora Agapeti, Siluerij, & Vigilij pp. 12
Conſtantinopolitana quatuor actionũ quintæ ſynodo Conſtantinopolitanæ inſerta, ſeruata tempore Iuſtini Imperatoris. 21.
Conſtantinopolitana ſexta ſynodus circa tempora Doni, Agathonis, & Leonis papæ. ij. ſuntq; eiuſdẽ ſynodi ſeſſiones. xviij. iij
Conſtantienſ. ſeſſionum. xlv. circa tempora Iohannis. xxiij. Benedicti. xiij. Gregorij. xij. & tandem Martini papæ. v. in eodẽ electi. di.
Conſtantienſ. cõcilij omiſſionũ appẽdix. dlxix
Ferrarienſ. xvi. ſeſſionum, quod in Florentia terminatum eſt dccliiij
Florentinum. ix. ſeſſionum. dcclxxxi.
Francorum in regno, tempore Zachariæ papę & Carolomanni. cxi.
Hieroſolymitanum circa tempora Agapeti & Iuſtiniani Imperatoris, iſerta ſynodo quintæ Conſtantinopolitanæ. 33
Hiſpaleñ. i. circa tempora Pelagij papæ. ij. 81
Hiſpaleñ. ij. circa tẽpora Honorij papæ. i. 96
Lateraneñ. circa tempora Gregorij pp. i. 94
Lateraneñ. circa tempora Innocentij papæ. iij capitulorum. lxx. clx
Matiſconeñ. i. circa tempora Pelagij papæ ſecundi. 89
Matiſconeñ. ij. circa eadem tempora. 90
Moguntiacum circa tempora Leonis papæ terrij. cxij
Parrhiſienſe primum circa tempora Pelagij papæ primi. 74
Parriſieñ. ij. circa eadem tempora. 76

Remẽse circa tẽpora Leonis papæ.iij. cxxiij
Romanũ circa tẽpora Gregorij papæ.iij. c
Theodonis villæ concilij fragmentum circa tẽpora Eugenij papę.ij.& Caroli magni.cxxv
Toletanum tertium circa tempora Pelagij papæ secundi. 84
Toletanum quartum circa tempora Honorij papæ primi. 100
Toletanum quintũ circa eadẽ tempora. 107
Toletanũ sextum circa eadẽ tempora. 108
Toletanum septimum circa tempora Theodori papæ. 118
Toletanũ octauũ circa eadẽ tempora. 122
Toletanum nonum circa dicti papæ Theodori tempora. 128
Toletanũ decimũ circa eadẽ tempora. 130
Toletanum vndecimum circa Vitaliani papæ tempora. 134
Toletanum duodecimum circa Agathonis vel Leonis papæ.ij.tempora. lxxxvij
Toletanum tertiumdecimum circa eadem tẽpora. xcij
Triburien.circa tempora Adriani papæ.iij.& Arnulphi Imperatoris. cxlvi.
Turonicum secundum circa tempora Pelagij papæ primi. 70
Wormacien. cxvij
Finit catalogus conciliorum.
¶Cabilonen.concilij epistola ad quendã Theodorum Arelaten.episcopum. 133.
Constantipolitanæ synodi relatio ad Iohannem patriarchum Constantinop. 19
Cõstãtinopolitanæ.vi.synodi decreta. lxxxvi.
Constantiensis concilij epistola ad Hieronymũ de Praga. dvij
Constantien.cõcilij epistola ad vniuersos Christianos citatoria Iohannis.xxiij. dviij
Constantien.concilij bulla diuisionis fratrũ Minorum de obseruantia ab alijs. dxxvij
Constantien.concilij epistola ad regem Arragonum. dxxxvij
Constantiensis concilij epistola ad Wiclefitas. dlxxv
Constantini quarti Imperatoris epistola ad Agathonem diaconem Constantinopolitanum. iiij
Constantini quarti epistola ad populum Occidentalem. lxxix
Constantini quarti Imperatoris epistola ad synodum Romanum. lxxxij
Deusdedit papæ vita,& fragmentum epistolæ eius ad Gordianũ quendam epm. 95
Doni papæ vita. 1.
Epiphanij episcopi Tyri,& episcoporum, qui sub eo erant epistola ad Iohannem Constãtinopolitanũ epm,& ad synodum. 23
Episcoporũ secundæ Syriæ in synodo Hierosolymitanorũ epla ad Iohãnẽ Constãtinop.25
Eringij regis Gotthorũ compellatio ad synodum congregandam lxxxvij
Eugenij papæ primi vita. 132
Eugenij papæ secundi vita. cxxv
Eugenij papæ quarti vita. dceliij
Eugenij pp.iiij.bulla a Iulianũ sancti angeli cardinalẽ legatũ,cõfirmãs cõcilij Basilien. dcxiij
Eugenij pp.iiij.tres bullæ.dcxxxvij.& deinde.
Eugenij pp.iiij.duę bullę.dcccviij.&.dcccxxiij
Fausti episcopi Apolloniadis ad Petrum Antiochenum epistola. 7
Felicis papæ.iij.epistolæ duæ ad Petrũ Antiochenum. 8.&.10
Felicis papæ.iij.epistola ad Zenonem Imp.de depositione Petri Antiocheni. 11
Felicis epi Siciliæ epla ad Gregorium pp.i. 93
Frederici& Carolinæ constitutionũ pro libertate ecclesiastica confirmatio. dccxlvij
Gregorij papæ primi vita,& epistolæ sex,cum duabus synodis ipsius tẽpore celebratis,quæ omnia remittuntur ad illius registrum. 92
Gregorij pp.ij.vita,& eiusdẽ epłæ.viij. xciij
Gregorij pp.3.vita,& eiusdẽ epłæ.v. xcviij.ci.
Gregorij papæ.vij.vita,& ipsius quoddam decretum. clvij
Gregorij pp.xij.bullę tres ad Iohannem sancti Sixti cardinalem. dxv
Gregorij.xij.duæ bullæ ad Carolũ de Malatestis domicellum Arimineñ. dxv.&.xvi.
Gregorij Neocæsarien.fides. 6
Gunthranni regis Gotthorũ epistola ad synodum Matisconen.secundam 92
Henrici Angliæ regis epłæ duæ. dccxlvi.xlvij
Honorij papæ primi vita. 96
Hormisdæ papæ epistola ad monachos secundæ Syriæ. 17
Hormisdæ papæ epistola ad Epiphanium Constantinopolitanum epm. 18
Innocentij papæ tertij vita, & ipsius decreta. clix.primo.
Innocentij papæ tertij expeditio pro recuperanda terra sancta. clxxi
Iohannis papæ tertij vita, & ipsius epistola vna 77
Iohannis papæ.xxiij.bulla conuocationis concilij Constantien. d.ij
Iohannis papæ.xxiij.epistola ad Sigismũdum Imperatorem. dxcviij
Iohannis patriarchæ Constantinopolitani epistola ad Iohannẽ Hierosolymitanũ. 22
Iohannis patriarchæ Constãtinop.epistola ad Epiphanium epm Tyri. Ibi.
Iohannis patriarchæ Hierosolymitani,& eporum synodi Hierosolymitanę epistola ad Iohannem Constantinop. Ibi.
Iohannis Cochlei artium & theologiæ magistri,& Misnen.canonici epistola ad Iohannem Rincum Colonien.&c. clx
Iohannis Huss articuli erronei & hæreticales numero.xxx. dxx.&.dlxvi.
Iohannis Viclefitæ articuli erronei & hæreticales numero.xlv. dlxv
Ioseph patriarchæ Constãtinopolitani literæ ad Basilien̄sem synodum. dcxliij
Iustiniani episcopi Siciliæ ad Petrum Antiochenum episcopum epistola. 8
Iustiniani Imperatoris epistola ad Iohannẽ papam.ij.pro confirmatione sextæ synodi Cõstantinopolitanæ. lxxxv
Iustiniani Imperatoris constitutio ad Mennam patriarcham Constantinopolitanum contra Anthymum, Zoaram, & Seuerum hæreticos. 32
Leonis papæ secundi vita. ij
Leonis papæ secundi epistola ad Constantinũ quartum Imperatorem. lxxxiij
Leonis papæ tertij vita. cxij
Liberati archidiaconi Carthagineñ. breuiariũ causæ Nestorianorũ & Eutychianorũ. 51
Martini papæ.i.vita,& ipsius vna epistola. 119
Martini papæ.i.synodica decreta.xx, contra Theodorũ & Cyrum eũdem hæreticos. 120
Martini papæ quinti bulla ad Iulianum Cardinalem legatum defignatum, dcxvi.
Martini episcopi Bracareñ.capitula.lxxxv.ex Græcorum concilijs collecta. 114
Martini.v.papæ bulla super conuocatione cõcilij Basilien. dcxij.dcxiij.
Monachorum Apamiæ &c.ad episcopos secũdæ Syriæ epistola. 12
Monachorum Apamiæ libellus ad proprios eũdem,scilicet secundæ Syriæ. 30
Monachorũ libellus ad synodũ congregatã.20
Monachorum secundæ Syriæ epistola ad Iustinianum Imperatorem. 13
Monachorum secũdæ Syriæ epistola ad Mennam patriarcham. 14
Monachorum secundæ Syriæ epistola ad Iohannem Antiochenum episcopum contra Seuerum. 18
Monachorum secundæ Syriæ & Hierosolymorum & synodi Hierosolymitanæ ad Agapetum papam. 36
Monachorum secundæ Syriæ &c,vt supra,ad Agapetum papam epistola alia 38
Nicolai papæ primi vita,& epistola ad Michaelem Imperatorem de potestate & dignitate papali. cxxvi.
Nicolai papæ primi decreta ex Gratiano collecta. cxl
Nicolai papæ.v.vita,& bulla approbationis gestorum in concilio Basilien. dcxciij
Orientalium episcoporum epistola ad Agapetum papam. 38
Pamphyli episcopi Abydani ad Petrũ Antiochenum epistola. 7
Parrhisien.epistola ad Iohannem.xxiij.& Italicam nationem. dlxxij
Parrhisien.epistola ad patres in concilio Constantien. dlxxix
Pauli episcopi Apamiæ Syriæ secundæ epistola ad Iustinianum Imperatorem. 13
Pelagij papæ primi vita,& eiusdem vna epistola. 67
Pelagij papæ secundi vita,& eiusdem epistolæ quatuor. 72
Petri episcopi Nicomedien.epistola ad synodum Constantinopolitanam. xliij
Quintiani epi*Camulianorum epistola ad Petrum Antiochenum epm. 8 *al,Esculani
Quintiani Esculani episcopi ad Petrum Antiochenum fides. 66
Reccaredi regis Gotthorum edictũ de confirmatione concilij Toletani tertij. 88
Sigismundi Imperatoris epistola pro vnione ecclesiæ. dxciij
Sigismundi Imperatoris epistola ad patres in concilio Basilien. congregatos. dccxlvij
Siluerij papæ vita,& eius epistolæ duæ. 2
Sophronij Hierosolymitanorum patriarchæ epistola ad Sergium Constantinopolitanũ episcopum. 45
Theodori papæ vita. 117
Vigilij papæ vita,& ipsius epistolæ tres. 3
Vitaliani papæ vita,& illius epistolæ.iiij. 133
Zachariæ papæ vita,& epistolæ eius sex. 103

Universidad de Deusto
Biblioteca
BIBLIOTHECÆ OMNIENSIS SOCIETATIS IESV

Universidad de Deusto
Biblioteca

INDEX RERVM AC VO

CVM MAXIME NOTATV DIGNARVM, PECVLIARIS tantummodo quintæ synodo Constantinopolitanæ, & ijs, quæ hanc cõtinuo ordine sequuntur, vsq; ad sextam synodũ Constantinopolitanam, nam ea, & reliquæ deinceps vsq; ad finẽ tomi istius secundi, indicẽ habent priuatum. Duorum aũt huius tomi indicũ, si quis forte rationẽ desiderat, nosse is debet, initio opus istud conciliorũ in tres tomos diuidi destinatum, sed inter excudendũ, ei, cuius potissimũ intererat, aliter vt dispartiretur, visum esse: Deoq; nõ potuisse huius tomi secundi vnũ tantummodo fieri indicem, vltima pſertim tomi istius parte prius excusa, & facilius intelligunt chalcographicæ rei periti, & difficilius imperiti, q̃ vt pluribus hoc loco verbis sit opus.

Abbati nihil licere abalienare sine episcopi consensu 50.d
Abbatibus & pbris qñ ad concilium veniendum 95.d
Abbatis mulierẽ ĩ cœnobiũ ĩtromittẽtis pœna. 95
Abbati, aut monachis nuptijs ĩtereẽ, illicitũ. ibi.
Abbatib⁹ seculare patrociniũ q̃tinus interdictũ,
Abortũ vel in se vel in alia procuran- (133.a
tis pœna. 117.a.b
Abstinẽtia ciborũ quorundã laudãda, quæ. 4.d
Abusus quidam pœnitentum. 87.e
Abusiones quædã impiæ quorundam. 139.e
Accipitres quibus alere vetiti. 91.e
Accusatores epi, alicuius aut prælati, quales esse debeant. 85.a
Accusantis innocentem pœna. 90.a
Accusantis aliquem & testimnio probare nequeuntis pœna. 113.e
Accusatum neminem damnandum sine præsentia accusatoris. 190.e
Adæ anni quot. 10.c
Adolescẽtiũ in clero, q̃le debeat eẽ regimẽ. 103 f
Ado priuam habere mulerem aliquam, an licitum sacerdoti. 115.f.116.a
Adulteriũ clerici qũo olim punitum. 49.c
Adulterij monachalis pœna. 95.f
Adulteri seu adulteræ pœnitẽtia quæ. 117.a
ἀγάπαι quid sonet. 35.c
Agapeti laus. 1.c.35.c.36.c
Alleluia quando non cantandũ 102.f
Alienarũ rerũ petitio, q̃ epis & omnibus omnino hominibus sit interdicta. 74.d.e
Altaria cõsecrare cuius proprie interfit. 112.c
Amalasiuntha à quo occisa. 1.a
Amalasiunthæ filiã quis sibi iunxerit vxorẽ. 2.b
Amator epũs quæ dona papæ Siluerio exuli miserit. 2.c
Amingus q̃dã dux, q̃d fecerit, à q̃ occisus. 77.c
Anabaptistã non punientis pœna. 50.f
Anathematizationes aliquot. 8.a.9.c
Anathematizandi formæ. 25.c
Angli à quo, & p quos ad Chri fidẽ cõuersi. 95.a
Animas in cœlo prius peccasse, & ob hoc in corpora detrusas, quis hæreticus finxerit 111.c
Annuntiationis festum quando olim seruari solitum, & iussum. 130.c
Anthemius à quo de hæresi conuictus 1.b
Anthimus hæreticus q̃dã fuerit epũs ordinatus, 34.a.35.b. & quorũ postea intrusus. 36.a
Anthemius Scribon quomodo Vigiliũ papam cœperit. 3.c
Apamiensis cuiusdam episcopi hæretici nequitia. 26.e. & deinde.
Apamiensiũ monachorum libellus ad concilium, seu episcopos. 30.a.b
Apocalypseos librũ Iohannis euangelistę non esse credentium pœna. 103.c
Apollinarius seu Apollinaris quam hæresim suscitarit. 51.e.f
Apostolicæ sedis quanta potestas. 72.c
Aqua mystice quid. 140.a
Archiepo sine pallio quid non licet 89.d
Ariamirus rex quod concilium coegerit. 110.f
Arma ferre clericis, licitum non esse. 89.c
Arma in ecclesijs non ferenda. 133.a
Arriani rebaptizare soliti ad se deficiẽtes. 4.e
Arrianismus Hispania expellitur 85.a.b.c
Articulorum aliquot Manichæi & Priscilliani damnatio 111.c.d
Aspirantis illicite ad regiam dignitatem, anathema. 107.e
Atychis noĩe qs hæreticus vocari dignus 9.a
Auguria prohibentur. 95.d
Aulicorũ assentatio & neq̃ violẽtia retũdit. 91.e

Bachi episcopi oratiuncula 43.f
Ballimathiæ prohibentur. 88.e
Balsami pretium in chrismate, olim à fidelibus exigi solitum, veratur. 113.d
Baptismi tẽpus q̃stricte olim obseruatum. 95.e
Baptizantis aliter, q̃ in nomine patris, & filij, & spiritus sancti pœna. 5.a
Baptizãtis extra necessitatẽ quibuslibet diebus, nõ in pascha aut pentecoste, pœna q̃. 90.e.f
Baptizãdi mersio, vna an trina fieri debeat. 102
Baptizati alicuius extra animaliũ quomo- (b.c
docunq; honorantis aut consulentis ethnice pœna. 69.d
Baptizati Iudæorũ liberi, qbus cõmittẽdi. 105.c
Basilisci tyranni victoria, & quos ille hæreticos fouerit. 58.c
Belisarij in Gotthos & Neapoli, crudelitas. 2.b
Belisarius qũo Vandalorũ regẽ in Aphrica oc- (ciderit. 3.d
Belisarij donaria in ecclesias, & pauperes Romæ. Ibidem

Bellica arma illicita templum petentibus 50.e
Benedictio pœniæ qbus credenda, 1b.d
Benedictiões hæreticorum catholicis non suscipiendæ 116.f
Benemeritis de ecclesia quomodo ex ecclesiæ thesauro succurrendum 104.c.d
Bis quotãnis cõcilium prouinciale, quomodo fieri debeat 115.c
Beticorũ eporũ de cõseruatõe cœnobiorũ statu
Blasphemiantis regẽ pœna quę. 107.f (tũ. 97.f
Bona ecclesiæ nõ obligãda aut abalienãda. 49.f
Bona ecclesiæ collata, cuius vsui cędant 128.e
Bonosiacum fouentis pœna 50.f
Byzantini quomodo terræmotum sustinuerint, & euaserint 8.a

Calceamenta secularia clericis nõ licere. 89.c
Cantare aut saltare inter epulas, an licitum presbytero 96.a
Canticorũ spũalium in ecclesiis etiam extra bibliam, defensio. 103.a,b
Canendi in ecclesiis vnum atq; eundem ordinem esse debere. 112.a
Canes in epali domo nõ nutriendi 91.e
Capitula seu decreta quintæ synodi Constantinopolitanę 47.a. & inde.
Capitulorum ex synodis Græcis collectorũ præfatio 114.a
Carceratorũ relaxatio quædã misericors. 76.c
Carnem gustare nolentium iuxta Priscillianum pœna, quæ. 112.b.c
Carnes quomodo ab vno aliquo edi, & nõ edi
Castrati quatenus ad sacer- (iubent. 116.e
dotium admittendi, aut non 115.d
Catechumenorũ sine baptismo decedentiũ, an debeat fieri in ecclesia cõmemoratio 112.c
Causidici dñicam nõ celebrãtis pœna q̃ 90.e
Cereus in vigilia paschali cur bñdicat 102.c
Ceremoniæ diuersæ paganorum abominãtur
Chalcedonensis synodi acta pau- (117.a
cis narrantur verbis 56.f. & deinceps
Childeberti regis pietas 76.a
Chindasiundus rex quis 118.a
Chintillanus rex q̃d cõciliũ coegerit 107.b.c
Chintillani regis præconium 110.b
Chorepõrum quorundam arrogans temeritas retunditur 77.d.e
Chorepi quorum loco sungantur Ibid.e
Chrysma qñ pbri ab epo petere debeant. 95.d
Chrysma benedicere cuius proprie sit 112.c
Chrysma quãdo cõficiendum, & quomodo p dioceses mittendum 116.d
Chrianizare neminem posse, nisi Chrm reputet saluatorem 7.a
Chrianum Iudæo seruire nõ debere 105.d
Chrm ante Mariam non fuisse, quorum hæreticorum sit dogma 111.c
Circumcisi à Iudæis baptizatis, sed ad vomitũ reuersis, qũo tractandum 105.c
Ciuitati cuiq; suos pauperes alendos 71.b
Clerico quatenus cum seculari habitare vetitũ,
Clericis quas secum in domibus suis (48.c
personas habere liceat 49.c
Clerici adulterantis pœna Ibidem.d
Clericus vxorem ducẽs, qũo tractãdus. Ibidẽ.
Clerici furantis aut periuri pœna Ibidem.
Clericorũ inobediẽtiũ sacerdotibus, pœna. 49.f
Clerico qd liceat tm̃ de beneficijs suis sperare.
Clericus in seculare iudicium neminem (50.e
nocet, nec ipse nocetur Ibidem.f
Clerici ecclesiasticas res violenter obtinentis
Clericis qũo dormiẽdum. 71.d (pœna. 69.f
Clericus post ordinationem suam ad cõiugiũ anhelans, qũo compescendus. 75.d
Clericus cõclericum an ad publica iudicia pꝛtrahere possit 87.f.
Clerico clericum ad seculare trahere iudiciũ non licere. 89.d
Clericum absq; epi sui discussione, à seculari iudice puniri non debere Ibidem
Clerici dñicam inhonorãtis pœna quæ 90.e
Clerici inscio epo, aut nõ consentiente, à secularibus non iudicandi. 91.c.d
Clerici, q̃ interficiẽdorũ, aut sanguinis examini intereſt, pœna. 92.a
Clerico nõ trãseundũ de epo ad epm 97.a.b
Clerici militantis pœna, quæ 104.e
Clericos ab oneribus secularib⁹ imunes eẽ. 1b.
Clericis monachatum appetentibus, episcopũ obstare non debere. 104.f
Clerici in quo examinãdi ab epo q̃tãnis 113.c
Clerici vxorẽ mœchã habẽtis, instructio. 115.f
Cogi neminem debere ad mattimoniũ 87.e
Clodouæi regis laus 73.b
Clodouæus rex q̃d cõcilium coegerit 132.d
Comam nutrire, qbus vetitum 116.f
Comites q & quot interfuerint octauæ synodo Toletanæ 127.b
Cõicare excõicatis nullo modo licere 96.a
Concilium perfectum quod 115.a
Concilio gñali interesse soliti q, & qs eius fuerit modus & ordo 101.f. & 102.a
Cõcubinarũ filij, an ad ordines admittẽdi. 49
Confugientes ad ecclesiam seu loca sacra, (e
libertas quanta. 69.e
Confugiens ad hostem, & ad ecclesiam refugiens, quomodo tractandus. 109.f
Coniugia & conuiuia Iudæorum interdicũtur Christianis 50.a
Cõiugiũ nõ debere eẽ instar captiuitatis 69.e
Coniugium inter Iudæum & Chrianam quãdo dirimendum 105.d
Coniugia q hæretici dãnent 111.d
Conscia eorum q̃ pura debeat esse 89.c
Constantinopolitani patriarchæ superbia cõfutatur 79.c.f. & deinceps
Consuetudo quædam pia & mira episcoporũ Alexandrinorum 61.b
Cõtemnẽtes pdicatorẽ, qũo corrigẽdi, 92.e
Contumax aliqs aut conspirationem faciens,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quomodo tractandus 50.c
Cõuiuia Iudæorum,qbus inhibita 89.f.
Cõuiuiain eccleſia fieri nõ debere 95.d
Copulati multis nuptijs pœnia 117.b
Corpus dñi in altari qũo ponẽdũ. 71.a
Corrupticolæ q dicti. 60.f.&.61.b
Cruciferos qdem eſſe multos, at vnum modo propter nos 6.f.
Crucifixa trinitas à qbus dicta 8.e
Crucifixio q adſcribenda Chro 7.a
Crucis appellatio, q cõueniat Chro 6.e
Crux vbi aliquãdo lapidata 23.e.
DAntis eccleſię qcq̃,&idipſum poſtea vt ſuũ auferẽtis,pœna 69.d,76.b
Datius epũs,qd miri ſcribat, qbuſdã in liguria mulieribus 2.c
Decimarum intermiſſarum, aut detẽtarũ reuocatio 90.f,&,91.a.
Decimæ anni totius quæ. 126.b
Defuncti quomodo lugẽdi 88.c
Degenerum ſeruorum aliqbus teſtamẽtum relictorum,vſus qs 74.f.75.a
Deitas Chri an crucifixa. 7.d
Delinquẽdi aditum repellere, qua fit fugiendi delicti cautela 73.f
Detẽtores bonorũ eccleſiæ obligatorũ q puniẽ
Diabolum nõ fuiſſe angelum bonũ, (di.49.f
cuius hæretici figmentum 111.c
Diaconi aut ſubdiaconi ſine epi cõſenſu de ciuitate in ciuitatem vagãtium pœna 50.a
Diaconũ q̃t oporteat eẽ annorũ ad minus.49.a
Diaconis & ſubdiaconis vxores nõ vtẽdę.95.e
Diaconis &ſacerdotib⁹ vxores iterdicũt.69.d.
Diaconi quoto ętatis ſuę anno cõſecrãdi,103.e
Diaconi eccleſiæ res vęnũdãtis pœna 115.c.
Diaconiſſę q̃ procul habitãdũ à diacono 72.a
Dictinius qdam qualia quædam ſcripta confinxerit 111.e
Differẽtia inter Arrium & Sabellium. 65.b
Dioſcori exilium & eius ſucceſſor 56.f.
Diſpenſatio paſſiõis Chri,qbus olim hæreticis phantaſia fuit 6.f
Diuidẽtes Chriſtum hæretici,qui 7.d
Diuiſorcs filij dei qui 8.e
Dñicis diebus cuiuſmodi opera licita 50.e
Dñic⁹ dies q̃ honorifice & religioſe trãſigẽtib⁹
Dñicã diẽ nõ vt decꝫ celebrãtis pęna.90 e(90 d
Dñicæ diei honoratio 92.d,&.133.a
Dñicæ oꝛonis præconium 102.e
Dominico die quibus olim non licebat abeſſe templo 116. c
Duas in Chro naturas quis hæreticus negarit. 1.c.& inde
Duas in Chro naturas eſſe. 7.b
Duæ in Chro naturæ quàm diuerſæ à Neſtorio,& catholicis aſſeruntur 54.a
Duas miſſas vno in altario fieri vno die non debere 95.d
Duarum in Chro naturarum longa demonſtratio. 98.b,& deinceps.
Duodeccim ſigna cœleſtia per corporis membra diſſipari qshęreticus finxerit. 111.d
Duab⁹ in eccleſijs militare,olim illicitum 134.d
EBrius ac diſtentus cibo ſacerdos,an debeat ſacrificare 91.a.
Eccleſiæ ex diruris ſeu collapſis renouatæ,an iterum conſecrandę. 4.e
Eccleſiæ bona epo credi debere. 49.c.
Eccleſię res in cuius vnius ptãte conſiſtãt. 69.d
Eccleſię & pauperum oppreſſores qui tractandi. 73. e.f
Eccleſiæ res iniuſte detinentis pœna. 74.c.
Eccleſiæ res quomodo epiſcopo expediãt, aut adminiſtrari permittãtur. 87.c.
Eccleſiæ quomodo aut qua conditione ſint cõſecrandæ. 113.d.
Eccleſiaſticoꝛ cuiuſmõi debeat eẽ cõſcia.67.a.
Eccleſiaſticoꝛ caſtitas quãta debeat eſſe . 89.e.
Eccleſiaſticis quando vxores epiſcopus iuſte adimere ſolet 104.e
Eccleſiaſticaꝛ reꝛ q̃t debeãt eẽ portiões. 112.b
Electio epiſcopalis qui debeat fieri 66.d
Emerſio ab aqs in baptiſmo myſtice qd.102.c.
Emiſenę cuiuſdam Mariæ fornicatio ſub prætextu baptiſmi. 28.d
Epheſinæ ſynodi ſecundæ argumentum ſeu geſtum breue. 56.b..c.d.e.f.
Epicuro qs hęreticus Chriſtũ cõpararit.47.e.
Epiſcopoꝛ aliquot dãnationi Theodori Cæſareenſis pſulis ſubſcribẽtiũ catalogus. 5.e.f.
Epoꝛ ſecundæ Syrię ſubſcriptiones. 13.b
Epo nõ licere detrectare ad cõciliũ venire.48.b
Epi inuitum aliquem ordinantis, pœna. 79.d.
Epiſcopi aliena in diocœſi ius ſibi vindicantis ſine commiſſione, pœna. 50.a
Epiſcopi ordinatio vbi fieri debet. 69.a.b
Epiſcopi bigamum aut viduæ maritum ordinantis,pœna 69.b.
Epo an liceat ſeruos eccłię libertos facere. Ibi.
Epiſtolia qbus facere vetitum 71.b.
Epi puniẽda punire negligẽtis pęna quæ.71.c.
Epiſcopi priſtina vxor,qũo ei habenda. 71.d.
Epiſcopi qũo olim eligebantur 74.f.
Epiſcopi res,eccleſiæ res eſſe. 74.d.
Epoꝛ electio & ordinatio qũo facienda. 75.e.f
Epi quando aut quatenus poſſint licite tranſferri ex vna ciuitate in aliam 81.c
Epi priſtina vxore cõiugaliter vtẽtis pęna.89.e
Epus q̃ nõ leuiter de ſede ſua violenter trahendus. 91.c
Epi à cõcilio ſine graui cã abſentis pœna q̃.92.a
Epũs clerico ſolus honorem dare poteſt, auferre ſolus non poteſt 97.c
Epo ſoli qd liceat, pbris illicitum. Ibi.d
Epus aliquis aut pbr̃ iniuſte depoſitus,quomodo ad honorem reſumendus . 104.a
Epis qd faciendũ in pauperꝛ oppreſſores. Ibi.b
Epo ſingulis annis parochiæ ſuæ viſitãdæ. Ibi.c
Epo qualiter ſuæ eccleſiæ viſitandæ. 113. b. c
Epiſcopo in viſitandis eccleſijs quantũ ab eccle

ſia vna tantummodo exigendum 115.c
Epũs quomodo ordinandus 114.c.
Epo quatenus liceat de vna parochia in aliã tranſire . Ibidem.f.
Epoꝛ inobediẽtiã ſeu ſeditioſoꝛ pœna 115.a
Epm ſua cui velit relinquere poſſe Ibidem.b
Epũs vnius cõcilij ſeu diocœſis inter ſe æqualẽ diſſentiẽtibus qd tum faciẽdum. Ibidem.
Epi concilium præ contemptu non adeuntis, pœna. Ibidem.d
Epiſtolam in miſſa vtrum laudes, an euangelium ſequatur. 103.a
Eruli in Turcia quem ſibi regẽ fecerint,& Italiam preſſerint 77.c
Euãtius comes cui ſynodo interfuerit 127.b
Euchariſtia mortuis nõ danda 95.e
Euchariſtia cur à quibuſdam olim reijceretur, & iam ſumpta 138.d
Euphemij & Macedonij ab exilio reuocatio,
Eutychianiſtę qd de Chro opinent.7.b (20.d
Eutychianę hęreſis breuiuſcula qdẽ, ſed acris cõfutatio. 64.d.e
Eutyches quis fuerit,& eius hæreſis ac damnatio 55.c.d
Eutychetis dogmata reſpuenda 75.c
Excõicato communicantis pœna 74.f
Expęntes qs olim diceret &ei⁹ inſtructio.115.c
FAmes quędã inaudita ſub Syluerio.2.c
Fames Romæ ſub Totila rege q̃ta. 4. a
Faſtus epiſcoporum quorundam olim quantus 140.a
Fatali ſigno animas & corpora humana,q hæretici aſtringant. 111.d
Fermentum purum myſtice quid 12.e
Feſtoꝛ aliquot mobiliũ & imobiliũ ſimul eueniẽtium digeſtio ſeu temperatio 4.f
Filij duo à qbus hęreticis poſiti 7.f.8. b
Filius infans vel filia religiõi à parẽtibus deuoti an voto illo puberes facti obſtringãtur.9
Filia ſacerdotis ſi nupſerit, qũo habẽda 115.f
Filij quàmdiu ſint in poteſtate parẽtum, ac voto eorum teneantur. 131.a
Fœiaꝛ & ſerpentũ pulchra cõparatio 71.c
Fœiæ pœniam acturæ,qdprimũ agẽdũ 87.f
Fœiæ clericis cohabitare pmiſſæ quæ 104.d
Fons diuinitatis totius quis 135.d
Foraſticis preſbyteris qd prohibitum 116.d
Fornicantis epi pœna quæ 125.c.d
Fugientium ad eccleſias quanta ſit ibidem libertas. 91.b.
Fulgura & tonitrua vnde ſecundum hęreticos fiant. 111.d
GAiani exilium & exitus quis 61.a.b
Geillanis cuiuſdam ſcelus & damnatio. 106.f.
Gloria patri in fine pſalmorum, quo modo olim à qbuſdam mutilatum 4.e
Gloria & honor patri, in fine pſalmoꝛ dicẽdũ nõ tãmmodo,Gloria patri 103.b.c
Godiſcalcus cuius in qua ſynodo legatus.117.b
Gotthorum clades magna 4.a
Gotthi in Hiſpania abjciunt Arrianiſmum. 84 f.85.a. f.86.d.
Gotthorum abiurationes in abijcien do Arrianiſmo quæ 85.f. 86. a.b.c
Gotthorum ſubſcriptiones. 86.d
Gradibus eccleſiaſticis indignus quis. 105.a
Granatarij qui 95.e
Guntrãnus rex q̃dnã cõciliũ coegerit. 90.c
HAereticorum aliquot catalogus 17.c
Hæreticorum natura 24.a
Hęreticum fouentis pœna 50.f.
Hæretici pœnitẽtes quomodo ad cõmunionem recipiendi. 69.b
Hęreſiarchaꝛ aliq̃t catalogus. 25.a.121.d
Hæreſis phr̃orum quæ & vnde. 72.b
Hæreſum aliquot per Martinum primum cõdemnatio 120.f.& deinceps
Heliſęi cuiuſdã liberti cõtumacia & correctio.
Hellurus qd mali perpetrarit.58.a. (97.e
Hermẽfredus eps cui cõcilio interfuerit 127.a
Hieroſolymitani patriarchæ contra Anthymum ſententia 46.b
Hiſpalenſe concilium primum ,quos habuerit epos. 83.f.84.c
Homicidę voluntarij pœnia quæ 117.b
Homicidæ volũtarij,& iam principi aut occiſi cognatis reconciliati pœna, 69.f
Homouſios quid latine ſonet 8.c
Homonemia quid. 47.a
Honor eccleſiaſticis à ſecularibus impendi ſolitus quantus 91.e
Horreum myſtice quid 122.a
Hoſpitalitas quàm & exercenda ab omnibus, & docenda. 91.d
Hymnorum Ambroſianorum &aliorum in ea eccleſia vſus quis. 73.d
Hymnorum in templis canendorum ratio & defenſio. 103.a.b
Hymnus trium puerorum aliquando in miſſa dici ſolitus,& iuſſus Ibidem.b
IAnus quis fuerit,& eius cultores à Chriſtianis,quomodo habendi 73.c
Ictibus trigintanouem quis clericoũ, aut quando puniendus 89.d
Idololatria prohibetur 87.f
Ieiuniorum monaſticorum ſeu ratio qs. 71.c.f
Ieiunium panis & aquæ quibus impoſitũ. Ibi.f.
Ieiunium à feſto ſancti Martini vſque ad Chriſti natalem,quod . 89.d
Ieiunantium dominico die & natali Chriſti anathema 111. c
Ignatium Petri dextra epiſcopum ordinatum
Ignorantia ſacerdotibus quàm vi- (11.c.
tanda 103.f
Illiterarum neminem , ordinari debere diaconum &c. 48.c
Illiterati,an ſint ad ordines admittendi 126.a
Immolata dæmonibus ſumẽtis poſt baptiſmũ pœna. 69.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index peculiaris quintæ ſynodo Conſtantinopolitanæ, & reliquis conti-

Inceſtæ matrimonij cõiunctiões, in qbus olim toleratæ,& in qbus grauiter punitæ 49.e
Inceſtæ nuptiæ cõiunctiões, quæ ſint, & eæ interdictio 72.e.f
Inceſtuũ aliquot enumeratio 73.b
Inceſta mrimonia q̃ ſtricte phibeant.91.f.92.a
Indulgẽtiam ſeu veniam delinquẽtiũ penes iudicem ſemper eſſe. 108.a
Infantes gratis baptizandi 113.d.e
Intellectꝰ,mẽtis,ac rõnis iter ſe cõparatio.65.e
In templis ſepeliri neminem debere 112. c
Interceſſio ſanctorum. 35.e
Iꝑiſſima carnis & verbi vnio qũo ſe habeat.9.b
Irreligioſa quædam vulgi cõſuetudo 88.d
Iſidori Hiſpalenſis præconium 125.b
Iudæã nõ debere nubere Chriano, nec Chriana Iudæo 48.c
Iudeis quãdo aut qbus diebus ſit vetitum prodire inter Chrianos, 50.e.
Iudæis inter Chrianos agẽtibus vetita q̃.70.a
Iudæis non licere vxores Chriſtianas,aut ſeruos 87.f.
Iudæis à cœna dñi vſq; ad alteram paſchæ diẽ inter Chrianos apparere nõ licere 89.f.
Iudæis Chrianorum iudices,aut telonarios fieri non licere Ibidem.
Iudæos inuitos baptizãdos nõ eſſe 105.b
Iudæorum q iam baptizati adhuc iudaizant, pœna,quæ 105.c
Iudæis qñ nõ pmittẽda teſtimonij dictio.Ib.d
Iudæoꝝ baptizatoꝝ cõceſſio &vetatio. 128.f
Iudicis ſecularis clericum abſque ſcitu epiſcopi quomodolibet puniẽtis,pœna 96.a
Iudices ſeu prælati qũo debeãt pnnire 138.a
Iudicio ſanguinis adeſſe qbus vetitum 95.f
Iudiciorum rectitudo ſeu proſperitas quãdo ſperetur 128.e
Iurare dei,quid ſit. 124.e
Iuſiurãdum incautũ,an ſeruãdum. Ibidem
Iuſtiniani crudele aduerſus papã dictum 1.b
Iuſtiniani ædictum 32.d.& inde.

KAlendas Ianuarij æthnice celebrantium damnatio 73.c
Kalendę Ianuarij quomodo obſeruãdæ,& quid per eum diem aliquando fieri ſolitum. 95.c,
Kalendis Ianuarijs olim cur illicitum fuerit cãtare, Alleluia 102.f

LAc pro vino,an in miſſa offerẽdũ. 139.
Laica communione qui olim puniti, (e.f. 49.b
Laicis quouſq; in miſſa pdurãdũ.50.e
Laicorum in eccleſiis ſtatio quæ 71.b
Laicus adulteratam habens, ad ordines nunquàm admittendus 115.f
Leonis nomẽ dyptichis redditur.19.f.&.20.d
Lætania triduana in decembri quotannis inſtituta,vbi. 107.d.&.108.f
Liberti eccleſiæ quomodo tractãdi 87..d
Libertoꝝ eccliæ cã cui agẽda aut audiẽda,91.b
Libertoꝝ eccleſiæ cõditio quædam 105.c
Liberti eccleſiæ qũo ſe gerere debeant 105.f
Libertorum eccleſiæ diſciplina 109.c
Luctus pro mortuis p cõcil.ũ inhibitũ qs.88.c.

MAledictiões qbus in hac vita comperant 73.a
Maledictiones pſalmi.108. in quos olim ferri decretæ Ibidem.d
Mancipia Chriana Iudæis ſeruientia quomodo habenda 49.f.&.50.a
Mancipijs, an liceat matrimoinum inire ſine ſcitu dominorum 69.e
Mãcipium à Iudæis,&ſi inuitis quanti redimere liceat 89.f
Mãcipium eccleſiæ manumittẽti,quæ duo cõſideranda, 105.e
Manichæorum de Chro ſentimẽtum 6.f.
Marcioni vł manichæo qs Chrm ſimilarit.47
Mariæ laus à populo Byzãtino.21.a.b.c (e
Maria imploratur,vt intercedat 22. f
Mariæ laus à populo Tyrienſi 24.e.f
Maria dicenda mater dei,nõ hoïs, aut Chriſti tantum. 47.c.
Mariti viduæ ordinationem,& ſi iam factam, nullum tamen eſſe. 97.b
Martyrum natales in quadragema nõ celebrã
Matrimonia olim quàm fortuito caſu ſeparata fuerint (dos.116.c 95.b
Mendaciorum genera duo quæ 125.a
Mẽna in cuius locum pontifex Byzãtinus fa-
Mẽnæ patriarchæ oratiũcula,39.f. (ctus.1.b
Mẽnæ pſiarchæ cõtra Anthimũ ſnia 45.b.c
Merſio in aquis myſtice qd 101.c
Metropolitanorum ordinatio 49.b
Metropolitani honor quantus 114.f
Miniſteria ſacra tractare qbus illicitum 138.f
Militaris cuiuſdam ep̃i temerarium factum de Chorepiſcopis 97.c.d.
Miraculum inſtgne Conſtãtinopoli ſub Proculo factum 9.d.e.&.10.f
Miraculum quoddam inſigne. 119.f
Mirum qd de honore clericorum 91.f.
Miſſa ſolẽnis q̃ta diei hora quotidie celebrãda
Miſſam nõ niſi à ieiuno fieri debet.95.e (50.a
Miſſas eodem modo ab oĩbus legi debere.112.a
Monachorum ſen abbatum ſecũdę Syrię ſubſcriptiones 13.c.&deinde.14 .f.& deinde
Monachis quomodo dormiendum 71.d
Monachæ per donatiões callidæ monaſterij liberum egreſſum parãtis,& eam ad hoc inuantis pœna quæ 90. a
Monachi dñicam nõ vt decet celebrantis,pœ
Monachũ qd faciat.104.e (na quę. 90.e
Monachi cœnobium relinquentis,& vxorem ducentis pœna 104.f
Monaſticorum inſtructio 71.e
Monaſteria puellarum quatenus epiſcopo ingredi vel nõ ingredi permiſſa 89.c
Monaſterioꝝ libertas ſtatuit &firma 94.d.e.f
Mõaſterijs virginũ q debeãt eſſe.97.f.&.98.a

nuo ſequentibus vſq; ad ſextam Conſtantinopolitanã.

Monaſteria quatenus debeant eſſe ſubdita epiſcopo. 104.f.
Mopſueſteni epiſcopi blaſphemiæ in Chriſtũ damnantur 47.d.e
Mortuos non inuoluendos velo aut pallis.95.e
Mortuum ſuper mortuum mitti nõ licere.95.e
Mulieres eccleſiaſticis viris cohabitare permiſſæ,quæ 67.a.71.c.
Mulierum clericis concumbentium pœna. 69. f.&.70.a
Mulieribus quę cœnobia ingredi vetita.Ibi.e.
Mulieꝝ ſolatio epiſcopos vti nõ debere. 75.d
Mulieri,an & quomodo liceat epiſcopi cubiculum ingredi. 89.c
Mulieri nulla manu euchariſtiam ſumere illicitum. 96.a
Mulieri communicanti quid neceſſario haben
Mulieris duobus fratribus (dum. Ibidem, nuptæ,licet non ſimul,pœna. 117.b
Munificentię ſacerdotum qũo accipiẽdę.50.b

NArſes qdam eunuchus,qũo Romã à Gotthis liberarit,Totila occiſo.4.a
Narſetis accuſatio falſa apud Impatorẽ à Romanis machinata. 77.c
Naturæ in Chriſto confitendæ quot. 7.b.
Natura quid 65.b.c
Naturę ac natiuitates Chriſti duę. 121.a
Necatores pauperum myſtice habendi qui.73
Negotia ſeu iudicia clericorum cui (e.74.c aut quibus diſcutienda 89.d
Neminem recte Chriſifidelem eſſe, niſi crucem tribuat Chriſto 7.a
Neoceſarienſis epiſcopi profeſſio fidei ſuæ de trinitate. 6.c.
Neſtorianorum opinio qę 7.b.
Neſtorij hęreſis deſcribitur. 51.d.e.f
Neſtorius cuias fuerit,& vnde in epiſcopatum Byzantinum vocatus. 52.a
Neſtorij dogmata vitanda. 75.c
Nodus in ſcirpo non quęrendus 82.c
Nitigis epiſcopi oratio 112.f
Nonnarum poſt velationẽ nubentium pœna.
Nouercam ſuam nemini ducendam (89.c. eſſe vxorem. 48.c.49.e.
Noui morbi noua medicina. 107.e.
Nuptijs ſecundis intereſſe vetitum qbus. 116.b.

OBedientia cleri erga epiſcopum, qualis eſſe,aut quanta debeat. 89.d.
Oblationem pro his, q ſeſe peremerunt non recipiendam. 48.c.
Oblationes defunctorum eccleſijs datas, ſi biretinens,quomodo puniendus 89.c
Oblationem communem dominicis diebus in templis fieri debere ab omnibus, non priuatim à ſingulis. 90.f.
Oblationes in templo quomodo olim diuidebantur. 112.d.
Occidentium ſe voluntarie oblatio non facien
Odoacer comes,cui ſynodo in- (da.95.112.c terfuerit. 127.b.
Oeconomi clericorum an poſſint eẽ laici.57.e
Oeconomi eccleſię vnde ep̃o ſumendi 104.e
Offerendum in miſſa quid 140.b.
Offerenda in calice quæ. 69.b
Officia publica Iudæis inhibita inter Chriſtianos. 87.f.105.d.
Opera dñicis diebus licita aut illicita quę.90.d.
Operationes Chriſti duæ. 121.b.
Oratio quotidiana quę,&eiuſdem prȩconium
Orarium diacono non clam,ſed pa (102.e. lam gerendum. 112.b.
Orarium diaconi vnum modo eſſe debere,& quale. 104.d.
Orarium ſacerdoti oranti habendum 140.e
Orbatus preſbyter 48.c.
Ordo inter communicantes in templo, quis olim fuerit. 103.c
Ordines eccleſiaſticos qui non ſint digni recipere. 103.c. d.
Ordinationes clericorum gratis fieri debere.
Ordinationem clericorum ab epiſco (48.b po gratis fieri debere. 113.c.
Ordinatione clericali dignus aut indignus qs.
Ordinationibus eccleſiaſticis indigni, (116.c qui 103. c.d.
Oreſtes epiſcopus cui concilio ſubſcripſerit.
Organum diaboli,quis aliquando hę- (93.b reticus dictus. 38.f.
Origenis mortui damnatio. 62.c.
Orontius ep̃s cui concilio ſubſcripſerit 127.a
Oſcula mortuis non danda. 95.c.

PAraſceuen iciunio non honorantis, pœna. 102. d.
Parentum in audita erga filios crudelitas. 88.a
Parochiani qd ab ep̃o ſumere debeant. 69.b
Parochorum inſtructio. 103.f.104.a
Parochi quomodo aut ex quibus conſtituendi
Parochiæ, an ſecularibus adminiſtrandæ, (106.a. 132.e
Paſchæ celebrãdi ratio iuxta Vigilium papam
Paſchæ obſeruandi ratio. 68.f. (4.f.
Paſcha extra ciuitatẽ teneri prohibitum, qua-
Paſcha quàm ſolenniter olim,& (re.69. a. quot diebus agi ſolitum. 90.e
Paſcha quando & quomodo olim denuntiari ſolitum. 102.b
Paſcha quomodo olim indici, & prænuntiari ſolitum. 115.e.
Paſſibilitas quomodo tribuatur Chriſto. 6.e
Paſſio Chriſti ipſa paraſceue in eccleſijs prædicanda decernitur 102.d
Patrocinãtium quomodocunque Iudæis pœ-
Pauli apoſtoli inſtar quis ali- (na quæ.105.c quando in tertium cœlum raptus. 9.e.
Periuri aut ad periurij ſolicitantis pœna.90.a
Perſona quid.65.c
Perſonarum aliquot quibus inter ſe matrimonium contrahere non licet,catalogus 95.f
Perſonę ep̃o cohabitare p̃miſſæ quę 140.c.d

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index peculiaris quintæ synodo Constantinopolitanæ, & reliquis conti-

Petrus cur Cœphæ cognomẽ adeptus. 5.a
Petri Antiocheni hæresis confutatur. 6.e. &
Phantasticis Manichæis Christus (deinceps quid fuerit 6.f
Phantasiastæ qui dicti. 60.f.61.b
Pietas in sçueritate magna quæ 70.f
Platoni qs hęreticus Chr̃m assimilarit. 47.e
Plebs qũo ab eꝑo & in qbus instruenda 113.c
Plurimorum in conciliꝭ sententiam præualere. 126.d.
Pęna describẽtiũ libros iterdictos olim q̃. 33.a
Pœniam petẽti qd primũ faciẽdum 87.e
Pœnitẽtes ac poitea apostatantes, quomodo tractandi 105.a.109.c
Pœnitere dei quid sit 124.e
Pœniæ laus & vtilitas 132.e
Poramij ep̃i confessio & pœnia 131.b.c
Potẽtum per imperinm potestatis filias quascunque appetentium, pœna 69.e
Præfationum in missa dicendarum quot sint numero 83.d.e.
Pręgnantis fides an prosit infanti 116.d
Presbyteraꝝ cellas à presbyterorum remotiores esse debere. 72.a.
Presbyter accusatus, nullis certis testibus, quomodo se dedeat purgare. 93.d.
Presbytero num liceat post benedictionẽ dormire cum presbytera. 95.f.
Presbyterorum in concilio Antiosiodorensi catalogus. 96.b.
Phr̃ quot ad minus debeat esse annorum. 115.d
Priscillianistarum ab esu carnium abstinentia
Priscillianæ hæresis damnatio & (quæ 4.c. articuli aliquot 111.b.c.d
Priscillianoꝝ sacerdotũ vesania coercet, 113.e.f
Primos quosq̃ pungi à posterioribus 7.a
Proclo reuelatio facta quę 8.a.c.9.d.e.
Promissa non oĩa implenda 125.a
Propinquos an episcopi seu prælati promouere debeant. 130.d
Protherij episcopi indigna & miserabilis cæ-
Prouinciæ nomen quantæ regioni (des. 58.a competat, & quot saltem episcopatus debeant esse prouinciæ vnius. 80.f.81.a.
Prouinciale cõcilium quotãnis decernit. 49.b.
Prouincialis concilij institutio 138.f.139.a
Psallendi sacrificio quotidiano, qui interesse
Psallendi psalmos & antipho (debeant, 116.e nas in ecclesiis ordo quis. 71.f
Psalmi in ecclesia cani prohibiti, qui 116.f
Puellarum monasteriorum ingredientium ha
Pupillorum causæ quomõ in- (bitus. 76.c. scio eꝑo à secularibus non iudicandę 91.d
Pyrrhi & Pauli patriarcharum Byzãtinorum condemnatio. 121.e

Quadragesima quomodo tenẽda. 69.
Quadragesimæ initium, quo- (a. modo olim publicabatur 95.c
Quadragesimam non ieiunantium, pœna. 126.b.
Quaternitatem personarum qui olim hæretici sapuerint. 6.f.
Quaternitas à quibus asserta hæreticis, non trinitatis. 7.e.8.b.c.10.f
Quaternitatem ex trinitate q faciant. 7.c
Quitiani ep̃i fides seu ꝓfessio catholica. 66.a.b

Raptores virginum sacrarum, quomodo puniendi. 50.b
Rebaptizatio abiuratur. 86.a.93.c
Reccaredi ædictum. 88.d.
Reccesiunthi regis ædictum. 127.f
Reccesiunthi relatio, seu literæ ad synodum. 122.d. & deinde.
Regale præceptum ecclesiæ iussioni postponi.
Regi quid præter alia iurari soli- (70.f.71.a ta, iurandum. 109.a.b
Regi quomodolibet molestiam exhibentis, pœna. 110.c
Regem terrenum qd faciat. 127.d.
Regum bona cui cedere debeant. 127.d.e.f.128
Religionis semel assumptæ habitum con (b temnentium pœna. 109.c.
Religiosi vagi seu priuatim agentes, quomodo ab episcopo tractandi 104.f.105.a
Reliquiæ sacrificiorum quibus edendæ 91.a
Reliquias collo imponere, an & quomodo licitum. 140.d.
Renuptæ (id est, viduæ) maritum non debere adipisci ordines sacros 49.c
Rerum ecclesiasticarum, quota parte, & quatenus episcopo vrendum. 104.b.c.
Reorum torturæ adesse quibus illicitum. 95.f
Res ecclesiæ quomodo sint in episcopi pote-
Responsorijs quando addendum (state. 115.c Gloria patri, quando non. 103.c
Rhodo quidam quem occiderit, & quomodo ipse & vbi occisus. 61.b.c.
Romanæ ecclesiæ & pontificis potestas quanto maior quàm quarumuis aliarum. 5.a
Rubrum mare mystice quid. 102.c.
Rustici dominicam non honorantis, vt decet, pœna, quæ 90.e.

Sabellianæ hæresis acerrima confutatio 64.f. & deinceps.
Sacerdotum raptori virginis sacræ cõmunicantium, pœna. 50.b.
Sacerdos ecclesiæ bona occupans, quomodo
Sacerdotum cuiusmodi (tractandus. 50.c. debeat esse vita. 103.e.
Sacerdotum hariolos quosuis consulentium,
Sacerdotes quando principis (pœna. 104.a secularis sententiam exequi possint. Ibidẽ.b
Sacerdotum electio, an penes populum sit. 114
Sacerdotali conuiuio lectionem sacræ scri (e pturæ mixtam esse debere. 87.d.
Salue, hæreticis non dicendum. 31.c.
Salutationẽ ep̃i & ꝓbri in missa, eãdẽ eẽ debere
Samosateni Pauli hęresis quę. 7.c. (112.a.
Sanctimonialium institutio, & an eis liceat aliquando nubere. 72.c.d.e.
Sanctimoniales stuprari posse, vxores fieri nõ posse. 89.e
Sãguinarius qdã Iohãnes qd fecerit. 5.d.
Saphoraci damnatio 77.a.b
Scãdalũ ex crucifixione Chr̃i infidelib⁹ q̃d. 7.a
Scortantis presbyteri pœna. 125.d
Secularium commonitionem archipresbyteri tenentium pœna quæ. 96.b
Secũdis nuptijs pbr̃m interesse nõ debere. 116.b
Seditiosoꝝ & periurorũ pœna. 106.b.c.d.e.f
Sepulchra defunctoꝝ nõ onerãda prãdijs. 116.f
Sepulchra demolientis clerici pœna q̃. 104.e
Sepulchra recentia nõ debere aperiri. 91.f
Sepulturã alienã nemini temere vtdã eẽ. Ibi.
Seraphicus hymnus à quibus calũniatus. 8.f
Sergij patriarchę Byzantini cõdemnatio. 121.d
Seruilis conditionis neminẽ ordinãdum. 50.d
Seruilis gñis ꝓpago qũo debeat se habere. 70.a
Seruũ sine dñi cõsensu nõ ordinãdũ cler. 75.d.e
Seruoꝝ ad ecclesias cõfugiẽtiũ cõditiões. 76.d.e
Seueri nequissimi hæretici depictio 14.e.f
Seueri electio seu maledictio 21.b.d
Seueri machinationes impiæ & violẽtæ. 23.d.e
Siluerius pp. q̃s miserias & calũnias passus. 2.d
Siluerio adhuc viuenti, quis factus successor p̃-
Siluerij papę calamitas. 61.c.d.e (ter leges. 3.b
Simacos Aegyptij quos vocẽt. 62.b
Simithilanę tyrãni crudelitas & dãnatio. 106.e.
Simoniacorum pœna 109.b
Simoniaci damnantur. 138.b.c.
Simoniæ cuiusdam mirę ꝓtextus. 113.d.
Simonię condemnatio. 125.b.c
Sisebuto sub rege qd Iudęis in Hispania factũ.
Sisenandi regis laus. 101.c. (105.b.
Sisenandi regis ędictũ cõtra Iudęos q̃d. 105.d.
Sororem vxoris tuæ & similis gradus ꝓsonas tibi non habendum. 49.e
Sortilegia vetãtur. 95.d
Sortilegos cõsulentiũ pœnitentia 117.a
Spectacula quibus vetita 116.e
Spiritũ sanctũ crucifixum qs hęreticus dixerit.
Spũs sanctus cur neq̃ genitus neq̃ (6.f.9.e. ingenitus dicatur. 135.e
Spoliatores ecclesiarum quibus olim maledictionibus publice impeti soliti. 37.d.
Stare sub missa in tẽplis qbus illicitum. 95.e.
Statuta bona transgredientis anathema. 107.d.e
Subdiaconum ne propria qdem vxore, si ante habuerit, post ordinationẽ vti debere. 49.b
Subdiaconissæ. 72.a
Substantia quid. 65.b.c
Successorem suum ponere eꝑo non licere. 115.a
Supstitionum aliquot priscaꝝ abolitio. 95.c
Synodus singulaꝝ diocœsum bis quotannis decernitur. 70.f

Terræmotu Byzantini, qũo laborarint & liberati sint. 8.a.9.d.
Testamenti veteris nihil poetice cãtandum in templis 112.b
Testimonia contra Petrum Apamiensem hæreticum. 27.f.& deinceps
Theãndrica θεανδρικὰ quid sonet. 121.c.
Theodati regis facinus. 1.a
Theodorus ep̃s Cęsareen. dãnat à Vigilio. 5.b & deinceps
Theodoriti blasphemię damnantur 47.f
Theodosiani qui hęretici. 61.b.
Timothei Helluri iniquitas, exilium, reuocatio morsq̃ ipso digna. 59.a.b.c.
Tonderi sacerdotes quomodo debeant. 104.d
Totila rex obsidet Romam 3.f.
Translatio eꝑoꝝ de ciuitate ad ciuitatẽ quando licita. 81.c.d
Trinitati ex incarnatione vnius ex ea, nihil pęsonę aut subsistentię accessisse. 47.b.c
Trinitatis breuiuscula demõstratio. 64.f.65.a.b
Trinitatis demõstratio 78.f.& deinceps.
Trinitatis catholica in cõcilio ꝓfessio. 108.d.e.f
Trinitatis sctissimę cõfessio catholica. 135.d.e.f
Trisagio addere, Qui crucifixus est pro nobis, hęretici cur voluerint. 6.e.& inde.
Trisagio (rectius trishagio) cruce attribui non debere 6.e.7.a.& deinceps.
Trisagius hymnus quis. 8.a.

Valentini error quis. 9.a
Vasa domini non in proprios vsus vtenda. 140.b
Verbi dei duas confitendum esse natiuitates 47.a.
Vestaliũ apud ęthnicos fornicãtiũ pęna q̃. 72.c
Vestes seculares clericis prohibitas esse. 89.c
Viduaꝝ causæ quomodo tractãdę 91.d
Viduę diaconi aut presbyteri secundas nuptias non licere. 95.f
Viduarum genera duo quæ 105.b
Viduam ducentis ordinatio nulla. 115.e
Vidua ep̃i si rursus nupserit, qũo tractãda. 115.f.
Viduaꝝ q mores, & qs debeat eẽ vestitus. 130.e
Vigiliæ interdictę quæ 95.d
Vigilia paschæ quomodo expedienda. 95.d.e.
Vigilius à Siluerio anathematizatur 3.c
Vigilij ex malo principio constantia & virtus insperata 3.e
Vigilio suũ repẽsum scelus, sed agnoscẽti. 3.f
Vigilij vita, scelus, agnitio sceleris, miseria & finis. 3.d.e.f.4.a.b
Vigilij ab exilio reuocatio & mors. 4.a.b
Vigilij in Silueriũ calũna & nequitia. 61.c.d.e.
Vinum mystice quid. 140.a.
Virginis sacratę raptori aut stupratori cõsentientis pœna. 50.b.
Virginũ velataꝝ postea nubentium damnatio quanta 72.b.c
Virgines sacras rapientium, aut in matrimonium appetentium pœna 74.e
Virgines velatas fornicari posse, vxores fieri non posse 89.e
Vitigis q̃ꝝ rex. 2.b.c.& à quo fugatus.
Vitigis à quo tandẽ captus, & q̃rsum missus. 3.d
Vltrothonis reginæ pietas 76.a
Vnitas q̃ multis modis accipiatur. 47.b.
Vniuersalis patriarcha nemo dicendus. 80.a.e

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vniuersalia concilia cuius solius authoritate cõuocanda. 79.c.& deinceps.
Vniuersalitatis appellatio an vni alicui personæ conueniat. 80.a
Voluntates Christi duæ. 121.b
Vxores etiam antea propriæ sacerdotibus prohibentur. 66.f
Vxores clericorꝫ qũo ab ipsis habẽdæ. 87.c
Vxor epi,cuius ipsi loco habenda. 89.e
Vxorẽ clerici defũcti nõ posse itez nubere. 91.f
Vxore perpetua ægritudine laborante, an marito alteram ducere liceat. 63.d
¶Wambani regis laus,& quod is concilũ coegerit. 134.c,139.a.b
¶Xeneas hæreticus. 17.c
Xenodochia quid. 19.a
Xenodochij regij apud Lugdunũ insignitas & liberalitas quanta 76.a
¶Zoaras cuias & quis fuerit. 31.d
Zoaras quidam hæreticus suis depingitur coloribus. 13.c.&.39.a
Zenonis Imperatoris vxor quæ. 58.f
Zoilus cui in sede Alexandrina successerit,& quomodo ipse pulsus. 62.c

INDEX RERVM AC VO-

CVM, NON QVIDEM OMNIVM, SED NOBILIVM,

sexti cõcilij Cõstantinop.&c.ac cæterorꝫ vsqꝫ ad secũdi tomi finẽ,per studiosum quendã rectissima alphabeti serie digestus.

Abbatis Ioachimi error quis,& vbi dãnatus. 161.b
Abbatem non nisi vnius cœnobij abbatem esse debere. 164.c
Abbatũ quorundã superbia restringitur. 170.b
Abbatũ in cõcilio Cõstan.catalogus 534.c
Abbatissarum disciplina. 115.a
Abiuratio hæresum omnium per Hieronymũ Pragensem publice facta. 526.d
Ablata cuiꝫ sua restituenda. 141.b
Abolitio affinitatis cuiusdam 168.c
Absolutio concilij Constantien. 565.a.c
Abstrahere cõfugiẽtes ad eccl.nõ licere. 116.c
Abusus quidã Romæ visus,quid peregrinis ibidem agentibus nocuerit. 106.d
Abusus potandi ad æquales haustus interdicit,
Abusus spoliandi electum recens in pam reijcitur. (164.d 560.a,678.f
Abusus oppignorantium res sacras,quomodo castigandus 648.c
Acephalorum inter se diuisio. 52.d
Acceptatio grata authorizationis concilij per Gregorium,xij. 516.c
Accipientes gladium,gladio perire,quomodo intelligendum. 149.c.d
Accipere spũm sanctũ à filio,quid sit. 794.a.b.c
Accipitres sacerdotibus interdicti. 111.e
Accipitres & canes epis vetiti & qbus alijs.119.d
Acclamatorius synodi ad Cõstan.sermo. 78.c
Actoris & rei cõditio quędã notabilis. 167.c
Accusatũ sine psente accusatore damnari non debere. 121.b
Accusatio platorꝫ à subditis facta,nõ facile admittenda 165.b
Adæ animã in cõdemnatione detentam,implorasse dominum. 29.f.
Adoptione prohiberi matrimonium. 146.b
Additionis genera tria, quæ. 774.b
Adulterorꝫ seu adulteraꝫ pœnitẽtia quæ. 121.b
Adulterium in quo grauius vindicatum q̃ homicidium. 142.f
Adulterũ & adulterã,etiã liberos vtrinqꝫ,nunq̃ legitime iungi debere. 154.c
Aegrotis prius prouidendum de animæ medicina,tũ de corporali 165.c
Affinitatũ spũaliũ regulæ &cõditiões aliq̃t.155.d
Agathonis absentiæ in sexta synodo Constantinopolitana rationes. 8.a
Agathonis testimonia seu libelli de duabꝰ Chri voluntatibus recitantur,& figillant.24.b.c.d
Agathonis pro non imitandis symbolis allegatio. 763.b
Agnes Imperatrix vbi & cur mortua. 157.b
Agrippina oli,nũc Colonia,metrop.fit.108.c.f
Albini cuiusdã cubicularij papę industria. 112.b
Aleæ clericis vetitæ 104.d
Alemani per literas Bohœmorꝫ ad defectionẽ solicitati. 703.a
Alemãni cuiusmodi sint. 106.d
Alexãdrina sedes post Rom̃.quota. 133.d.162.d
Alexãder.v.qd in cõc.Pisano decreuerit.502.c
Alexander.v.cuius machinatiõe obierit. 587.e
Alexãdri.v.snia cõtra Hussiticam doctrinam, 600.b.602.d
Alienatio terrarum ecclesiæ Romanæ interdicitur. 626.d
Almerici hæresis à quo damnata,& author ipse vbi exustus. 159.f
Amalech à Mose mystice q superatus. 51.d
Amalrici hæretici insania damnatur 161.e
Ambasiatores concilij Constantien. ad regem Aragonum. 523.b
Ambasiatores cõcilij ad Gregorij.xij. 526.a
Amedeus Sabaudiæ dux quid per concilij Basileen.factus 682.f,753.c.d
Amedei ducis in sui electionẽ consensus. 683.d
Anabaptistarꝫ pœna,nõ istorꝫ nostratiũ, igne & aqua psequẽdorꝫ,sed illorꝫ veterũ 162.d
Anastasij Sinensis de spiritus sancti processione sententia. 768.e
Anathemata aliquot à Gregorio tertio inflicta 100.d.e.f

Angelũ Corariũ delectũ à papatu, non licuisse
Angeli Corarij benigna per (receligi.514.a concilium prouisio. 524.c
Angelos oẽs eiusdẽ esse naturæ,non dignitatis
Anglicæ nationis ad eligendũ pa- (811.a.b.c pam creati qui. 559.f
Anglicanæ nationis pfidens in synodo Senensi quis. 612.e
Animalia vulnerata à bestijs,qũo vtenda. 122.b
Annatarꝫ,quas vocãt,i.exactionũ pro cõfirmatione epi vel abbatis,inhibitio. 647.b,
Animæ absqꝫ corporibus an vel perfecte beatę vel perfecte damnatæ. 756.b.c
Animæ mortuorꝫ iuxta Græcos vbi. 807.f
Anthropolatriam qui prædicarint. 52.d
Anthimi hæretici propositiones aliquot ex eius libris selectæ. 42.b.c,54.f.55.b
Antiocheni pfulis publica in synodo ,pfessio q̃, 26.f
Antiochena sedes post Rom̃.q̃ta.162.d
Antiparastasis quid 801.d
Antuerpiæ qũo ptensis indulgentijs à Iohanne xxiij.impositum. 584.a
Anulorꝫ cardinalibꝰ traditorꝫ sub cõditiõe abusus.652.f
Apelles hæreticus.52.c
Apes hoiem occidẽtes qũo puniendæ 122.b
Apollinaris hæretici de vna Chri opatiõe dicta
Apollinaris assertio de Chro q̃.28.a. (15.a,43.a
Apollinaris aliquot dogmata ex eius libris excerpta 54.f.55.f
Apostolicarꝫ lirarꝫ scribẽdarꝫ mos quidam nulli non notandus. 136.f
Aplicæ sedis snia an mutãda,& qũo,& qñ.139.a
Appellationis causa exprimẽda iudici. 166.f
Apellatio friuola quanti æstimanda 647.a
Appellationũ longinquarꝫ abusus tollit.667.c.d
Aquã solã in calice non offerẽdam 151.d
Aqua mystice quid signet 825.a
Aquisgrani mortuus Carolus magnus 113.a
Aquitaniæ dux sine virili sobole moritur. 146.c
Arabicæ linguæ professio in gymnasijs publicis per quos ad quid decreta. 645.b
Aranearꝫ telæ q̃multæ aliqñ Cõstãtinopoli vi-
Archieporꝫ potestas.142.f (sæ.2.b
Archieporꝫ in cõcilio Cõstan.catalogus. 534.b
Areæ tẽplorꝫ q̃t passus p circuitũ hre debeant,
Areopagitæ de duabus Christi operationibus testimonium. (144.c 14.b
Argenteis vasis vti in missa,qs primꝰ statuerit,
Ariolos sectãtis,anathema. 100.f. (151.c
Arma qbus interdicta, qbus cõcessa,111.d. 115.d
Armeniorꝫ metropolis quæ. 74.a.77.a
Armenos sub Eugenio quarto,ecclesiæ catholicæ se iunxisse 753.d
Armeniorum laus. 623.
Arnoldus aurifaber sigillũ papale Iohãnis.xxiij rumpere iubetur 591.c
Arnolfi Imp.ad cõciliũ oratiuncula. 148.c
Arrianæ fidei seu hęreseos summa. 46.e
Arrius in qua synodo damnatus. 78.e.763.a
Artitoriti qui 53.a
Articuli cõtra Ioh.xxiij.,pducti in cõcilio.581.d
Articulorꝫ Viclef catalogus, 597.a.& deinde
Articuli Hus. 598.f
Ascensio Christi quomodo facta. 161.a
Asiæ minoris metropolis quæ. 74.a,77.a
Astẽsis eps à comite virtutũ quid passus. 546.c
Athanasij manifestũ de duabus Chri voluntatibus testimonium. 32.f
Athanasij lras aliquot non ita diu post mortem eius,ab hæreticis falsatas fuisse. 789.e
Auaritiæ spes qdam callida. 169.d.e
Auaritiæ species aliquot inauditę. 583.d.e.f
Aunio Græcis oblata pro loco concilij per Baleense concilium, 658.b
Auinione qd designauerit Iohãnes.xxiij. 588.c
Auinionensis ciuitatis regimẽ cui per Basileense concilium commissum. 621.f
Auinionẽsiũ liberalitati ,puidet p cõciliũ. 685.e
Aurea bulla Imperatoris Græcorum. 654.e
Aurei sacerdotes quando fuerint 151.c
Authoritas concilij generalis super papã.617.a
Auunculi mortui vxorem ducens quidam,exibilatur. 110.c

Balistarij Græcis per concilium Basileense mittendi quot. 643.c
Bamburgensis episcopatus quando & à quo ordinatur. 105.f.110.b
Bannum episcopalẽ spernentiũ pœna. 149.e
Baptisma paruulorum. 86.f.89.c.
Baptismi ratio 144.c
Baptismi sacramentũ a quocunqꝫ legitime factum, efficax esse. 161.b
Baptismi materia & forma & effectus. 824.d.e
Baptistæ & pcursoris dñi caput, qbus,& quanti p Iohannẽ.xxiij.vendi cœptum. 588.d
Baptizandi tpa pstituta q̃. 114.a.b.118.b.150.c
Baptizantis malitiam baptizato nihil nocere, seruatis seruandis. 108.c
Baptizatorꝫ ab indignis seu paganis documen
Baptizatos à Latinis,à Græcis (tũ,98.a,102.c nõ rebaptizandos 162.d
Basileen.cõciliũ qñ & à qbus inchoatũ. 609.d
Basileen.ciuitatis electio pro cõc.gñali celebrã
Basileen.cõciliũ legitimũ cẽ.616.f (do.611.a
Basileensis concilij supplicatio humilis ad papã & cardinales. 618.c.d.&.645.a
Basil.cõcilij stabilimẽtũ & intẽtio.614.a.b.675.f
Basil.cõcilij trãslatio in ciuit.Lausanẽsem. 691.a
Basileenses q̃misere ab Eugenio afflicti. 729.d
Basileense concilium ab Eugenio approbatũ, & reprobatum. 753.e
Basileensis cõcilij quanta apud Græcos tũc tpis Florẽtiæ congregatos, authoritas 802.b
Basilij locus quidã insimulatur falsationis,& defenditur 789.b.d
Basilij de spũs sancti processione expositio iuxta Græcos. 790.a.b.c
Basilij in Eunomiũ de spũ sancto exordiũ.810.f
Bauari ad fidem Christianam per literas papales hortantur. 101.f
Bauari superantur 112.b
Bella qbus & qũo & qñ licita sint 146.b,c

Universidad de Deusto
Biblioteca

Benedicere maioribus, minores quomodo aut quare non debeant 133.e.f
Benedictiones quædã Gallorũ rebrobant. 109.d
Benedicti. xiij. seu Petri de Luna vt papatui renunciet, monitio 518.f
Benedicti. xiij. pertinacia. 537.c
Benedicti. xiij. citatio ad concilium 540.c
Benedictus. xiij. pertinacissimus omnium tunc de papatu contendentium 540.d
Bñdicti. xiij. post monitionẽ primã fuga. 541.b
Benedicti. xiij. contumacia declaratur 545.c
Bñdicti. xiij. contumacia accusatur. 553.c
Benedicti. xiij. damnatio seu depositio. 554.a
Bñficiũ ecclesiasticũ habẽtibus, qd agẽdũ 116.f
Beneficia duo, quõ vni vetita. 166,a
Beneficiatis seu pbendatis in cõcilio existẽtibus quatenus pbendis gaudendum. 529.b
Beneficiorũ ecclesiasticorum mercatio. 582.c
Bñficia Iohãnis, xxiij. erga Sigismundũ. 589.a,b
Beneficiorũ collatio qui dispensanda, ex sententia concilij Basilien sis, 668.a
Beneuẽtanus epũs in synodo Romæ sub Agath.
Bessarionis prima in concilio Flo (quis. 19.d
rentino oratio. 757.a
Bessarionis interlocutio p Græcis suis. 760.c.e.
Bessarionis lõgissima pro Grẽcis oro cõtra Latinos. 770.b. & deinde. Itẽ alia breuior. 773.a
Bessarionis in concilio finalis sentẽtia 807.b
Blasphemia Stephani Macariani de voluntate Adæ diuina. 30.c
Blasphemia quædã Hussitica. 600.e.f
Bohœmorũ saluus conductus p cõcilium Basil. concessus. 619.b
Bohœmorũ ad conc. vocatio qd pfuerit. 642.f
Bonifacij epi iusiurandum 95.e
Bonifacius instruit p epistas à Greg. xi. 97.d.e
Bonifacius delatus temeratiæ rebaptizationis, instruitur. 107.b
Bononiẽsis epatus & vniuersitas p quẽ infirmati
Bononiensis clerus q̃ misere p Io- (585.b.c
hannem. xxiij. vexatus, Ibidem.d
Bononiẽsis eccl. depauperatio p Ioh. 23 588.d
Bononia pro loco synodi Græcis ad optandũ
Britones suspecti. 101.f (proposita. 643.c
Bullarum cõcilij ptãs eadẽ q̃ & papæ. 526.a
Burgũdiã, scopũ fuisse Ioh. xxiij. fugiẽtis. 587.b
Burgundorũ oratorũ inciuilitas siue cõtemptus in Imperatorẽ Cõstãtinopolitanũ. 780.d.e
Butrij qd ab & sub Eugenio passi. 660.a.b
Byzãtini archiepi p quẽ iuste & legitime eñci-
Byzantium biennio ab Agarenis (antur. 134.c
obsessum, nec receptum Ibidẽ
Byzantinorum circiter trecenta millia illo tpe fame ac peste obijsse. 94.d

CAmeracensis diœcesis p Iohãnẽ. xxiij expilatio. 583.f
Campuli cuiusdã presbyteri in Leonem. iij. facinus. 112.b
Canonicorũ disciplina. 114.d
Canonicorũ filij non in eadem cũ patribus ecclesia instituendi. 166.c
Cantilenas seculares in tẽplis nõ decere. 648.b
Capitoliũ qñ & p quẽ solo æquatum. 158.e
Capitula monachorũ de triennio in triennium obseruanda. 163.f
Capitularem actionem non debere seruari submissa maiori, pstertim in festis. 948.c
Cardinaliũ multiplicatio prohibita 621.d
Cardinales clanculũ seu in cõcilij læsionẽ creatos, authoritatẽ non habuisse. 505.a
Cardinaliũ in cõcilio Cõstan. catalogus. 534.a 593.c.605.f.606.e
Cardinaliũ contumacia accusatur. 624.d
Carlomãni cõciliũ in Frãcia & oro. 110.c.111.c d
Carnẽ nolle mori, vitiũ nõ eẽ. 15.a.35.c.37.a
Carnis & sanguinis in sacro veritas etiam aduersantis ecclesiæ, testimonio 28.d
Carolus magnus imploratur à papa. 99.c
Carolus mag. à q̃ Impij corona donatus. 112.d
Caroli Malatestę in cõc. Cõst. oratiũcula. 517.b
Carolus Malatesta renuntiat papatui nomine Gregorij 518.c
Catharinæ reginæ Castellæ & Legionis exoneratio ab obediẽtia Benedicti. xiij. 551.f
Causæ & causati nomĩe qui vtantur scriptores sacri 822.c
Causatis q̃ aliqñ noĩa imponantur. 819.c
Censuram apostolicam etiam in rei successorẽ hærere. 168.a
Cessationis sponte næ de papatu p Ioh. xxiij. oblatæ, schedula quæ. 586.b
Chalcedonẽñ. synodi acta vbi & p quẽ in sexta Cõstantinop. cõcilio lecta. 6.d
Chaldaicæ linguæ eruditio publice in vniuersitatibus tradenda, 645.b
Charisij symbolum quale. 775.c.f
Chirugia quibus vetita. 164.f
Chrisma q̃diligenter custodiendum. 116.b
Chrisma cui soli conficiendum. 118.c
Chrisma vnde & quõ petendum. 121.f
Chrisma sub sera custodiendũ esse 163.a
Chrismate apud Græcos qui vtantur. 810.c
Christianos vendẽdi mos p quẽ impedit⁹. 105 a
Christiani Iudæorum conuersioni resistentes, qui habendi. 645.b
Chrysopol vbi, & q̃ alio noĩe dicta. 74.d.77.a
Ciconiæ an edendæ. 109.b
Citatio contra Petrum de Luna 540.c
Citatio Benedicti. xiij. ad concilium. 552.c.d
Citationis contra Hieronymũ de Praga executæ tenor. 507.e.574.a
Citant fautores Wiclef & Huss. 575.c.d
Citationis Eugenij quarti decretum 629.f
Ciuitates Græcis propositæ pro loco synodi, quæ. 643.c
Clandestinorũ matrimoniorũ prohibitio. 168.f
Claudus quõ clericꝰ fieri aut nõ fieri possit. 153.e
Clerici vagi qui habendi. 115.f
Clericũ seculari iudicio abstinere debere. 121.f
Clerici homicidæ pœna. 150.a.b
Clericorũ cuiusmodi fuerit aliquãdo, & nunc esse debeat vestitus, 562.c

Coadiutores epõ sumendi qui. 165.e
Cœmiteriorum libertas. 91.c
Cohæredibus vnius ecclesiæ de iure ecclesiæ dissidentibus, quid epõ faciendum. 153.c.d
Collationes beneficiorũ ecclesiasticorum quomodo faciendæ. 668. & deinceps
Colonia metropolis à Zacharia creat. 108.e.f
Colonien sis vniuersitatis legatus in concilio Constantien. quis. 534.c
Colossensis pbsulis pro Latinis oratio cõtra Grẽcos de symboli additiõe. 764.b. & deinceps
Cometæ apparitio. 113.b
Cõmertia secularia quibus interdicta. 164.d
Cõmertia Iudęorũ q̃ten⁹ Chr̃ianis ĩhibita. 845 c
Cõcantiũ vtraq; sub spẽ laicorũ dãnatio. 515.a
Conceptionis puræ beatę Mariæ testimonium antiquum 47.f
Cõceptionis b. Mariæ festũ approbat. 676.e
Cõcilia quinq; prima qd potissimũ tractarint, & cur, ac cõtra q̃s cõgregata sint. 51.d.e.f
Concilia generalia ad quid seu quæ potissimũ conuocentur. 501.b
Conciliũ generale nõ dissolui, aut transferri debere sine concilij ipsius consilio 504.d
Concilij generalis legitime congregati potestas quanta. 504.e.505.b
Concilio durante, papam sine concilio contra ipsius cõcilij suppositа nihil posse. 505.c
Cõcilio durãte Cõstãtiæ, nõ licuisse, etiã vacãte papatu, eligere papã sine cõsensu cõcilij. 514.a
Cõciliũ gñale sup papã esse. 617.a (517.c
Cõcilio gñali inobedientes, quõ puniendi. Ibi.
Cõcilio interesse debentes, non posse sine licentia abire. 617.c
Cõcilij dissolutionẽ, inuito cõcilio, nõ esse licitã
Concilia aliquot ante Nicenum pri (618.a
mũ habita memorantur. 768.f.&.769.a
Cõclusionũ. v. cõcilij Basileen. firmitas. 692.e
Cõcubẽtis duabus sororibus documẽtũ. 120.d
Cõcumbẽtis priuignæ suæ pœnitentia 120.f
Concubinarij sacerdotes quomodo ex concilij sententia tractandi. 646.b.c
Cõdẽnati in. vi. synodo Cõstãtinop. qui. 2.d.e
Cõditiões p cõciliũ Ioãni. xxiij. oblatæ. 571.a.b
Cõditiones q̃tuor à papa Græcis oblatæ. 803.d
Cõductitijs pbris qd nõ cõmittendum. 125.e
Conductus saluus hæretico datus ad conciliũ, cuiusmodi reputandus. 528.e
Cõfessio Imp. Cõstãtini in quinta synodo. 80.c
Confessio quoties ad minus, & cui quotannis facienda. 165.b
Conficiendi corpus Christi, cui data potestas tantummodo. 161.b
Confirmator alicuius electionis qui se debeat habere. 632.d.e
Cõfiteri alieno pbro qua cautione liceat. 165.b
Confiteri celebraturis missam, apud Græcos insuetum. 810.c.d
Conflictatiuncula concilij cum monacho quodam Syro. 71.d.e
Confugientium ad ecclesias & cœmiteria libertas. 91.b
Coniugẽ suã reijcientis pœna. 90.e
Coniurationis seu conspirationis scelus quomodo puniendum. 122.e
Cõsanguinitas q̃usq; obseruari solita. 146.b
Consanguinitas hodie quousq; duret in contrahendo matrimonio. 168.e.f
Consanguineos papa suos quoto gradu promouere queat. 651.a
Constantiarum aliquot mentio. 172.f
Constantia vbi & quando, & à quibus pro loco concilij electa. 502.e
Constãtiense concilium continuatiuum fuisse concilij Pisani. 501.e.f
Cõstãtinus vicarios pro se ponit in cõcilio. 55.c
Constãtini cuiusdã monachi audacia, stultitia, professio, & exibilatio. 71. per totum
Constantini primi Imp. pium dictum. 129.e.f
mul & factum. 134.b.144.d
Constantinopoleos & Imperatoris eius encomium. 79.e.f
Constantinopolim esse, imo fuisse raptricẽ violentam reliquiarum sacrarum, 136.c
Constãtinopoleos prouisio per Basilienses procurata, quæ. 643.f
Cõstantinopolitanæ. v. synodi acta vbi & per quẽ lecta, & quõ falsata deprehensa. 7.c
Constitutiones ecclesiæ non subesse Imperialibus edictis. 140.f
Constantinopolitana sedes post Romanam quota. 162.d
Constitutiones aliquot seruandæ electoribus papæ. 558.b.c
Continere se nequeuntes, quid facere debeãt.
Cõtra famosos libellos. 508.a (164.d
Cõtra inuasores suppositorũ concilij. 521.f
Contrarietas Christianorum inter se, quid mali pariat. 815.f
Contradictiones aliq̃t apparẽtes in scriptura, recte intellectas, nihil minus quàm contrarietates esse. 814.d
Controuersia inter Græcos ac Latinos de sedium ordine. 755.a,b
Contumacia Wiclefistarũ accusatur. 574.d
Conuentionis inter legatos concilij & regem Aragonum capitula. 531.c
Conuersio ad deum vera, vnde potissimũ æstimanda. 123.b
Conuocatio & vnio mutua concilij & legatorũ regis Castellæ. 550.c,d.e.f
Corniculæ an edendæ. 109.b
Corpus ipsius Viclef exhumari præcipitur ad proijciendum. 511.c
Cotiæ alpes cui per quem concessæ. 93.f
Creatio cardinalium qũo fieri debeat. 651.e. & deinceps.
Credo & Pater noster &c. amputantiũ in choro abusus castigandus 648.b
Criminato seu suspecto episcopo de vitijs aliquibus, quomodo coram populo satisfaciendum, 119.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Damnatio septē pontificum. 61.a,b
Dānatio doctrīæ Wiclefiticæ. 509.d
Daniel Sophiensis insignis medicus, cuius veneno sublatus 587.e
Danubiū iuxta Germanis olim indictū cōciliū.
Dauid mystice quid. 132.e (103.a
Decanus vnde, aut quomodo eligendus. 125.d
Decimarum necessitas. 116.e, 150.d
Decimæ quibus potissimum debeantur. 121.d
Decimarū pulchra ex Augustino ratio. 150.d
Decimæ cur dentur, & quot inde partes faciendæ. 150.e
Decimas quosdam non dare. 169.c
Decimæ necessario soluendæ quæ. Ibi.
Decimæ prius an tributa soluenda. 169.c.d
Decimarum confirmatio & reuocatio. 562.b
Decretorum papalium ius. 142.a
Degradatio Iohā. Husz q & à qbus facta. 603.e
Deorum nomē quibus tribuat aliquando sacra scriptura 129.e
Depositio Polychronij & dānatio, temere mortuos suscitare volentis. 70.b
Descensus Christi ad inferos, qūo factus 161.a
Diabolus qūo Christū accesserit tēraturus. 30.a
Diabolus quomodo creatus 160.f
Diabolus incarnatus quis aliqñ dictus. 582.c
Diaconissa ordināda ꝙt annorū debeat eē. 122.e
Dietæ quot inter Basileam & Pragam. 702.c
Dignitas papalis vnde. 136.d
Dñi cur à scriptura quidam dicantur. 812.a
Dioscori superbia, præsumptio & damnatio, 133.f, 141.b.&. 763.a
Dioscori tyrannis in Flauianum & Eusebium episcopos. 776.d.e
Dioscorus vbi sit, & quid sonet 74.d.77.a
Discordia inter Latinos & Armenos de quorundam festorum diebus, sopitur. 825.e
Discretio inter pœnitentes seruāda quæ. 124.c
Dispēsatiōis scādalū q̄ddā sub Zacharia. 106.c.d
Dispēsationes papales qñ licitæ aut illicitę. 138.c
Dispēsatiōes qñ & vbi locū habere debēt. 142.a
Dispensationum reuocatio aliquarum. 562.a
Dissensiones mutuæ Christianorum, quid infidelibus profint. 812.e
Dissolutionem concilij sine consensu concilij fieri non posse. 618.a
Dñicæ diei priuilegia seu prærogatiuæ. 87.a
Dominica dies quomodo obseruanda. 116.e
Dominicæ diei reuerentia quæ. 124.d
Dotes ecclesiarū p quē potissime tractādæ. 121.e
Duæ in Christo voluntates & operationes, 9.e.10.e.f.&.30.e.f.
Ducatorum millia quot Græcis per Basileenses addicta. 643.d.e

Ebrietas q̄ vitanda 117.a
Ebrietas clericorū qūo castigāda. 164.d
Ecclesiæ congratulatio. 85.b
Ecclesias gratis cōsecrādas esse. 118.c
Ecclesia quid. 42.a.
Ecclesiarum priuilegia. 144.d
Ecclesiam vnā eē, extrā q̄ eā neminē saluari 161.a
Ecclię res nō exponi debere vsui mūdano. 164.f
Ecclesia triumphans vtrum fidem habeat nec ne. 527.b
Ecclesiæ potestas. 699.f.& deinceps
Ecclesiæ semp eandem esse potestatem. 765.d
Ecclesiasticus census in singulos coniugatos semel impositus, vbi & qñ & quātus. 108.c
Ecclesiasticus census ad quid cōuertēdus. 109.f
Ecclesiasticorum reddituum quot fieri debeāt partes. 119.a
Ecclesiasticarum rerum cura quæ sit, & ad quē pertineat. 121.b
Ecclesiasticarum rerum emptio Iudæis interdicta. 645.c
Eclipsis lunæ horrida 1.d.2.f
Edicta publica qūo edi solita. 509.c.541.d
Edictū Imperiale dignum tanto Imperatore, & tam docto 79.f.& deinde
Eistettensis episcopatus vnde & quando institutus. 105.f
Electi in papam professio & forma consensus, 649.e.f
Electionum quæ debeat haberi ratio. 165.d
c.f.&. 681.a
Electiones illegitimæ quæ. 165.e
Electiones p̄latorū & confirmationes quomodo faciendæ. 631.f.&.652. f.
Electio simoniace facta, qūo habenda. 632.c
Electio p metū facta, qualis sit. 556.a
Electus nō recte in papā, q tractandus. 141.d.e
Electori an & qñ liceat, pcuratorē facere. 156.e
Elector qñ perdat ius eligendi. 165.d
Electoribus papæ quid iurandum 629.d
Eleemosynarij q̄stores qui tractandi. 170.c
Emmanuel quis aut quid proprie vocetur. 50.c
Emersio ab aquis in baptismo mystice quid. 118.e.150.d.
Engeltruda damnata. 142.e.143.b
Ennodius à quo Constantinopolim missus, & quid in ea legatione passus. 134.b
Epiphaniæ cuiusdam monachę incestus seu sacrilegium. 100.f
Episcopalis & presbyteralis potestatis discretio quæ. 119.a
Ep̄is licuisse olī designare sibi successores. 110.c
Episcoporum sedi Constantinop. subiectorū publica & cōcors fidei suæ professio. 26.c
Episcoporum aliquot Antiochenæ sedi subditorum, libera professio. 27.a
Ep̄o viuēti adhuc, successorē dari nō licere. 110.e
Ep̄i synodi cuiusdā in Francia qui & quot. 111.d
Ep̄o potestatē esse reī ecclesiasticæ. 114.c
Episcopis cognitam esse debere canonicorum vitam. 115.e.f
Episcopos (si ante habuerint) vxoribus abstinere debere. 119.b
Episcopum lædentis pœna. 126.a
Ep̄m à subditis suis iudicari non debere. 132.b.c
Episcoporum officium. 143.b
Ep̄m nō nisi à duodecim ep̄is deponendū. 150.a
Ep̄i in pb̄os potestas quæ. 155.d

Episcopos suam parochiam seu diœcesim visitare debere. 162.b
Episcoporum simonia. 170.f
Epōrū in cōcilio Constantien̄, catalogus. 534.b
Episcoporū pueriliū, & regū &c. abulus, in templis maxime, tollitur. 648.d
Epistolarū scribendarū cautio quædam omnibus hominibus aduertenda. 136.f
Equi syluatici nō edēdi Christianis. 109.c
Equi morbo regio laborantes, q tractādi. Ibi.d
Eringius per quem rex factus 88.f
Errorem paruū in principio, causam eē maioris in fine. 790.f
Errorum Viclef catalogus. 565.d
Escarum dīs immolatarum apud Germanos vsus. 102.c
Eucharistia extremo supplicio afficiendis olim non negata. 153.c
Eucharistiā sub sera custodiendā esse, & semel in anno saltē, ab vnoquoq; sumendā. 165.a.b
Eucharistiæ sacramentū qūo suscipiendū. 667.b
Eucharistiæ materia, effectus, & forma. 824.f
Eudonis miraculosa contra Sarracenos victoria. 94.c
Eugenij contumacia accusatur, & declaratur, 627.c.632.f.663.& deinde.
Eugenius suspenditur ab administratione papali. 669.e.& deinde.
Eugenium quartum podagra laborasse in conuentu Ferrarien̄ 756.e
Eunomij in spm̄ sanctū blasphemia quæ. 810.f
Euphemiæ martyris corpus testificatum veritati. 703.b
Eutychis seu Eutychetis opinio de Christi humanatione. 28.a.&.48.c
Eutyches vbi & cur damnatus. 78.f.&.763.a
Eutyches vbi & sub quo conuictus 703.b
Exactionū simoniacarum reiectio 171.a
Excōicati an semp, & qui uitandi 646.e
Excōicationē spernētes, qūo coercēdi. 149.a
Excōicatio qñ aut qūo facienda. 168.a.b
Excommunicationem ecclesiasticā, Husso benedictionem esse. 607.f
Excommunicantis aliquem iniuste, pœna seu vindicta quæ. 168.b.d
Excōicati cōtumaces, qui tractandi. 148.e.149.a
Excusandi per iuramentum mos. 151.f
Exemptionū statutum. 561.d
Exequiarum simonia. 170.f
Exercitui Christiano contra infideles prædicanda quæ 171.d.e
Ex filio, & per filiū, an differant. 820.a
Exilium Macarij. 60.b
Exomologesis quid. 116.c
Explanationem alicuius rei, additionem eius non esse. 764.b.& deinde
Ex, quomodo significat. 804.d. 819.b.c

Falsandis authoribus, Græcos potius q̄ Latinos studuisse 789.d.790.d
Falsatio librorum aliquot, quomodo deprehensa. 67.a.b.c
Falsatio literarū concilij Basileen̄. 661.f
Falsatio librorum quāta tpe Athanasij. 790.e.f
Falsantis literas apostolicas, examen & pœna. 153.a
Famosorū libellorū prohibitio. 508.a
Felicis quinti professio seu intramentum papale. 683.e
Felicis quinti obediendum fuisse, non Eugenio quarto. 684.a.b.c
Felicis quinti prouisio per concilium Basileense ordinata quæ. 685.
Festa quæ & qūo celebranda. 116.d
Festa quædam aliàs apud Armenos, aliàs apud Latinos celebrari solita. 825.e
Feria sexta q̄ caute semper obseruata & obseruanda. 156.d
Fermentato & azymo Græcos indifferenter vti in sacramēto conficiendo. 808.c
Ferrariense conuenticulum orthodoxis cauendum. 674.b.c
Ferrarien̄sis cōuenticuli explosio. 721.& deinde
Ferrariēsis cōciliī erectio & approbatio. 755.d.e
Ferri candentis examen. 151.f
Ferrum bullæ papalis seu signetum in medio cōciliī frangitur. 591.c
Ferri igniti & sanctorum in hoc seculo, pulchra similitudo. 811.c.d
Feruentem aquam Græcos in calicem fundere submissa, non frigidam. 810.c
Fibri non edendi à Christianis 109.c
Fide violata, omnia frustra esse. 46.b
Fides catholica q̄firmiter tenenda. 113.f
Fides Christiana à quibus potissimum argui solita sit. 813.f
Fide iubere quibus vetitum. 170.a
Filius dei Arrio quid sit. 488.c
Flauianus ab Eutyche & Dioscoro nequiter damnatus. 776.d.e
Florentiam falso concilij nomine publicatam pro loco synodi. 672.e.f
Fœminæ velatæ si fornicent, q tractandę. 119.e
Forma excommunicandi. 168.a
Fornicantium pœna quæ. 111.f
Fornicātis cū spūali mīe aut filia, pœnia. 120.e
Fornicātis cū duab⁹ sororib⁹ pœnia. 145.c, 155.b
Forsan aduerbiū, quid tumultus seu incommodi alicubi importet. 793.f. 794.a.b. 797.a.b
Frācisc̄us cuias fuerit, & qñ ordinē suū īstituerit
Frāci cuiusdā & Saxonicæ cauillosa soluendi matrimonij adinuentio. (159.f 154.e
Francorū aliquando in fide tepiditas. 106.a
Francicorū ep̄orū callida mendacia. Ibi.e
Francorū concilium indicitur 108.e
Francorū episcoporum pallia. 109.b
Fratricidarū pœnitentia. 98.b. 120.f
Fratrę vxorē fratris stuprante, an matrimoniū illud deinceps licitum 154.f
Friderici ducis Aust. iniuria in ep̄m Trideñ. 529.f
Friderici Austriæ ducis citatio ad cōciliū. 530.c
Friderici ducis Austriæ contumacia accusatur, 543.a, d

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in sextum concilium Constantinopolitanum,

Fridericus Austriæ dux à cõcilio dãnat.544.c & Sigismũdo pſequẽdus cõmittitur. Ibidẽ.f
Friderici Austriaci in grãm recepti,adductio ad Cæsarẽ,gestus & oratio. 576.c.d
Fulsones Agarenis crudelitate assimilati. 108.d
Fructus bñficioꝝ nõ subtrahẽdi suppositis con
Fructus vacãtiaꝝ qbus cessuri.561.f (cilij.616.c
Fugitiui clerici qui tractandi 116.c

GEbellinoꝝ & Guelforum factio cui amouenda. 650.c
Genera reꝝ ꝑcipua trĩ duo,q̃. 796.d
Gñatiõis ḡtæ cõiugiũ ,phibitũ. 117.c
Generatiõis cõsanguinitas q̃usq; seruãda.120.d
Genuæ seu Ianuæ qd aliqñ miri cõtigerit.151.b
Germanorum idololatria quanta. 98.b
Germani à Gregorio tertio ad fidem Christianam hortantur. 101.d
Germanorum barbariei quid à Gregorio tertio indultum. 102.b
Germanicæ nationis conuentio quædam specialis. 576.a.579.d
Gladio euaginato ecclesiã intrãtis pœna. 149.c
Gloria in excelsis deo, vbi in cœna dñi cantet.
Gradus qntus,sextus,septim⁹ olim pro- (143.e
hibiti in contrahendo matrimonio,nũc abo lentur. 168.e
Græcoꝝ in falsandis scriptis tehnæ mirę. 130.c
Græcoꝝ ad vnionẽ eccl.catholicæ desiderium
Græcorum inaudita contra Latinos su (642.f
perbia,& contemptio. 162.c.d
Græcorum & Basileensium concordata seu cõuentiones. 643.b
Græcæ linguæ notitia publice in studñs generalibus secundum quos tradenda. 645.b
Græcorum disputatores selecti ad quæstionem de purgatorio quor. 755.f
Græcoꝝ de purgatorio sententia 756.b
Græcoꝝ aliquot antiquoꝝ de spũs sancti à filio processione sententia. 768.d.&.805.a
Græci de falsatione libroꝝ accusantur & excusantur. 789.d.&.790.a
Greꝯ q̃lis cũ Latinis de spũs sancti processione concordia. 808.b
Grammaticorum officium. 59.b
Gregorius sctũs,q à Iohãne Huss illusus.600.e
Gregorij.xij.renuntiatio papatus 516.e.518.e
Gregorij.xij.cardinales à concilo Cõstantiẽs. recepti. 518.a
Guilelmi pñ testamentum 146.e
Guntharius ob quid depositus ab episcopatu Colonien. 142.d.e.143.a

HAeres testamẽto factus,quomodo exhæreditari possit. 759.a
Hæresium diuersarum appellationes diuersæ. 52.f.53.a
Hæresum Iohãnis Huss articuli. 520.e
Hęresis,infidelitas & desperatio Ioh.xxiij.588.c
Hæresibus orientibus,qd faciendum.812.f.813.a
Hæresiarchaꝝ aliq̃t diuersoꝝ catalogus. 84.e
Hæreticoꝝ aliquot cumulus. 10.c.28.e
Hæreticorum diuersorum plus q̃ nonaginta, catalogus. 52.c.d
Hæretici qui habendi. 131.f.141.b
Hæreticus neminẽ ligare ꝑt aut dãnare. 131.a.b
Hæretici q per oĩa tractãdi. 161.e.f.& deinde
Hæreticis fauentium pœna. 162.a
Hæreticos quomodocunq; fouentium damnatio seu pœna quæ. 162.a
Hauriri seu profundi in diuinis quomodo accipiatur. 805.a.b.c
Hebraicæ linguæ professio ad quid ex sentẽtia concilij Basil.renouata. 645.b
Henrici Imp.contumacia,obedientia & leuitas. 157.b
Henricus præfectus Caroli magni à quibus occisus. 112.c
Herbipolen.epatus qñ & ꝑ quẽ instítutus. 105.f
Hieronymi Pragensis abiuratio hæresum omnium. 526.d
Hieronymi Pragensis ad vomitum reditio, & combustio. 536.a
Hieronymi de Praga cõtumacia accusat. 573.d
Hierosolymitana sedes post Romanã q̃ta.162.d
Hippocẽtauri qui,& qui ipsis similes,115.f.152.c
Hirenæ Imperatricis reuerentia erga summũ pontificem. 130.d.e
Histriones quibus prohibiti. 164.d
Homicidij clericalis pœna. 150.a.b
Homicidia nõ sponte commissa, quomodo punienda. 155.f
Homicidaꝝ voluntariorꝝ pœnitentia. 156.a.b
Homo qui conditus. 29.c.d
Homines vituos à Germanis aliquando dæmonibus oblatos. 98.b
Hominis & diaboli lapsus q̃ differẽtes. 160.f
Homines singulos à singulis angelis custodiri, vnde constet. 811.b
Homousion quid. 93.c
Honorij papæ epla relegit,& condẽnatur.58.c
Honorius papa primus decernit hæretic⁹.61.b
Honorij Imp.humilitas. 130.c
Hordei cõbusti & tritici prodigium in Cãpania
Horæ canonicæ qũo persoluẽdæ.648.a (94.c
Hormisda quid. 7.a
Hospitiũ Ioh.xxiij.q̃d Cõstãtiæ fuerit. 508.f
Hypostasis quid. 71.d
Hypostases in diuinis quot,& quibus inter se differant. 789.b

IBæ cuiusdam epistola anathematizatur, 28.e.51.f.763.a
Idololatriam resumentium Christianorum pœna. 91.d
Ieiunij violator quomodo castigandus. 116.d
Ieiunium quomodo obseruandum. 154.a
Ignis paschal⁹ obseruatio q̃ seu ceremonię.109.c
Ignes quidam sacrilegi & superstitiosi (forte ad vincula Petri) vetantur. 111.f
Ignorãtiæ pater inter hęreticos qs dictus.52.e
Illustrium aliquot personarum in concilio Cõstantiensi præsentium catalogus 505.a 570.a.572.b.578.a.580.f.581.c.591.c.592.f. 603.e.f.606.d

& in sequentia vsque ad secundi Tomi finem.

Imagines sanctoꝝ prohibent ab Imperatore
Imaginũ sanctaꝝ cõseruãdaꝝ cau- (94.e.f.
sa,concilium Romæ à quo coactum 98.e
Imaginum sacrarum oppugnatio 135.c
Imaginum sanctorum defensio 763.c.d.
Immersio trina in baptismo,mystice qd.118.e.
Impedimẽta mrimonij 145.f.& deiñ (150.d
Imperatorum aliquot laus 18.f
Impatoria ptãs fungo contẽptorie assimilata.
Imperatoris potestas quousq; se ex- (137.e.
tendat. 142.b
Imperiale ḡdictũ in rebelles canonicis seu synodalibus sanctionibus confirmatur. 142.b
Imperatores Cõstãti- (dicis institutis.126.c
nop.à sexta synodo fere hęretici 130.b.
Imperatoris Græcorum in Italiam aduentus sub Eugenio quarto 754.e.
Imperator Græcoꝝ à legatis ducis Burgundiæ,qua de causa grauiter offensus 780.d.e
Imperatoris Greꝯ oco ad suos hortatoria.
Imperatoris Græcorum ad suos pri (781.c
uatim oratio. 802.a.b.806.b.c
Impatoris Greꝯ in cõcilio snia. 807.a.b.
Incẽdium apparãtis pœna seu pœnia 125.d
Incẽstuosi q tractandi 117.b.122.f
Incẽstuũ aliq̃t diuersoꝝ diuersę pœnę & pęnię
Incidẽtis arborẽ qua qs opprimatur (122.a.
pœna seu conditio 120.b
Incõtinẽtia clericoꝝ,qũo castigãda.164.c. Ibi dẽ linea.12.à fine,pro cõtinẽtia lege incõtinẽ
Incõueniẽtiæ ,pdeũtes ex expositiõe vni- (tia
us in Chꝛo voluntatis & opationis. 79.b
Incorporatos cõcilio,nõ extrahẽdos foras ad
Incorporatoꝝ cõcilij generalibus bñficia alij cõferri nõ posse. (iudiciũ.623.c 626.c
Indulgentiarum moderamen. 170.d.
Indulgentiæ plenariæ 172.e
Indugentiæ à concilio concessæ 525.d
Indulgentias quanti faciat Husz. 601.a
Indulgẽtiaꝝ quãtitas cõcessaꝝ à cõcilio Basil. subuenientibus reductioni Græcoꝝ. 655.f.
Indulgẽtiæ celebrãtibus deuotæ visitatiõis festum,p cõciliũ Basiliẽse cõcessę quę 687.e
Indulgẽtiæ incorporatis cõcilij Basili .cõcessæ
Indulgentiarij.170.d (quæ.691.b
Indulta Iudæoꝝ Chꝛianis noxia nulla eẽ debe
Infantes de quoꝝ baptismo (re.645.f.646.a
dubitatur,baptizandos esse 122.c
Infantis Henrici legati à cõcilio recipiuntur, & concilio incorporantur 550.e.f
Ingressus claustroꝝ puellariũ,q̃ten⁹ viris pmis
Iniqtas quędã inaudita.583.b.c (sus.816.b
Iniuriæ qbus & à qbus æquo aio ferẽdę 129.d
Iniuriæ non ferendæ quę 130.a
Iniuriantis clerico pœna 151.d
Inqsitiones quomodo faciendæ 163.a
Infamiẽdo qs occidẽs quẽ,qũo castigãd⁹ 120.b
Inscitia epi an toleranda 163.e
Instituẽdi in eccles ns qui 166.b
Interdicta nõ leuiter ponẽda 646.f
Interrogatiunculæ proponendæ suspectis hæreticos. 567.c.& deinde.

Iuuectiuę Eugenij quarti per cõcilium respõsa
Ioachimi abbatis error à quo (sio.79.c. damnatus. 159.f
Ioachim sua scripta sedi apostolicæ iudicanda submisisse 161.e
Iohannis.XXIII. ad Cõstãtiũ aduẽtus 501.e
Iohãnis.XXIII.oratiũcula ad cõciliũ 502.b
Iohãnis.XXIII.oblatio cessiõis papat⁹.504.a
Iohãnis.XXIII. recessum furtiuũ à Cõstãtia, ipsi cõcilio nõ præiudicare 504.c
Iohãnis.XXIII.fugiẽtis à Cõstãtia nullũ deceptum factum cõtra cõciliũ,ratũ fuisse 504.f
Iohã.XXIII.,pcuratoriũ sup cessiõe papatus.
Iohãnis.XXIII.citatio ad concilium ex fuga. (505.f. 508.d.
Ioh.XXIII.suspẽsio ab administratiõe papali
Iohã.XXIII.depositio à papatu.514.b (512.f
Iohãnis.XXIII.recessus clãdestin⁹ accusat.573.e
Iohãnis.XXIII.cõtumacia accusatur 577.b
Iohãnes.XXIII.q papatum affectus 582.a
Io.XXIII.clã à cardinalib⁹ correptũ, nõ emẽ dasse sese,sed neqorẽ deinceps cuasisse. Ibidẽ
Iohãnes.XXIII.à legatis Gallorum de (d.e simonia increpitus 584.b
Iohã.XXIII. qũo populum Romanũ cędi,& direptioni exposuerit 584.d
Iohãnis Husz snia finalis 519.e,&.603.d
Io.XXIII.q̃ anno,mẽse,die,hora,& vbi renũtiauit papatui post snĩam in eũ latã. 591.d.e.f
Iohã. Husz statuit in medio Cõstãtien. cõcilij
Io.Husz.articli erronei.520.e.566.c.597 (596.d
Iohã.Husz temeritas & superba vanitas.602.c
Iohã.Husz vulgũ Pragẽsem incitat ad sibi adIohãnes Husz semel & iteꝝ (hęrẽdum.Ibi.e iudicio cõcilij stare noluit 603.b
Iohãnis Wicleff articuli 510.a
Iohannes Vuicleff damnatur 511.b
Iohãnis prouincialis luculẽta pro Latinis cõtra Græcos oco 773.d.& deinceps
Iosephi pfiarchę Cõstãtinop.in Italiã aduẽt⁹
Iosephi pfiarchæ Cõstãtinop.in cõ- (754.f cilio Florentino sententia 807.d
Iosephi Constantinopolitani præsulis subita mors ac testamentum 808.a
Ipsissimum epi officium quid 163.d.e
Ipsissimæ cõclusiões Græcoꝝ cũ Basilien.643.d
Irene Impatrix filium rebellem excæcat.112.b.
Irene in exilium mittitur Ibidem.e
Irreiterabilia sacramenta quot 824.d
Isaac occisio quid signarit 51.d
Iudęis ĩ Hispa.leges pscriptę q̃.91.f.91.a (171.b
Iudæis qñ ,pdire ĩ publicũ apd chꝛianos vetitũ
Iudæos habitu discernẽdos iter Chꝛianos. Ib.
Iudæorum nouiter conuersorum ad Chꝛistianismum,institutio 171.c.d
Iudæorũ conuersio quomodo ex sententia cõcilij Basilien. procuranda 645.b.
Iudæorum debere esse ad internoscendum discretas vestes Ibidem.c
Iudæis aut infidelibus non concedendi famuli Christiani. Ibidem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Index in.vi.concilium Constantinopolitanum,

Iudæorũ ad fidẽ Chri nolẽtiũ cõuerti, regula p cõcilium Basilienſe præſcripta, quę 645.d
Iudaicæ obſtinationis actus 38.a
Iudices ſuſpectos qũo liceat recuſare 131.d.e
Iudices q & quales eſſe debeant 141.b
Iudices cauſarũ oĩm à cõcilio ordinati q 511.e
Iudicia eccleſiaſtica q exequenda 141.a
Iudicia incerta quàm noxia 151. f.
Iudicia quæ quibus vetita 167.d
Iuliani cardinalis iterlocutio pro Latinis. 760.f
Iuliani cardinalis lõga pro Latinis (d.761.b
contra Græcos oratio. 775.d.e.f.& deinde.
Iuramentũ ſeu iurandi modus in cõcilio ſexto Conſtantinopo. 64.e.66.e
Iuramentum ſeu profeſſio Bonifacij Germanorum apoſtoli 95.e
Iuramẽta vi impioꝝ extorta, q habẽda. 141.f
Iuramentum eligentibus aut electuris prælatũ aliquem faciendum quod 632.b.&.649.d
Iuramẽti p papã recẽs electũ faciẽdi, tenor. 678
Iurandi ratio ſeu doctrina. 151.e (e
Iurandi in concilij mos 551.c
Iurãda p electores papę & cuſtodes cõclauis.
Iuranda pontifici ſummo ex concilij (559.a
ſententia quę 649.f.650.a
Iurata male, non ſeruanda. 151.e
Iurare legitie corã ſupiorib' ſuis nolẽtes, q ha
Iuriiurando ſacerdotis quantus (bẽdi. 162.c
olim fuerit honor. 102.b
Iuſtiniani Imperatoris laus 14.c.18.f

LAdiſlaus Apuliæ rex, quid aliquando fecerit 584.d.
Laicorum veſtes clericis interdictæ,
Laicorum poteſtas nulla con (111.f.
tra preſbyteros. 116.b
Laicorum erga ſacerdotes officium quod eſſe debeat 144.d.
Laici, quomodo in iudicijs interrogandi. 151.e
Lardum quomodo & quãdo edendum. 109.c
Lateranum capitur. 158.c.
Lateranenſi ſynodo quot inſignes perſonæ interfuerint. 159.e
Latina lingua à quo Imperatore calumniam, quaſi barbara fit, paſſa, & à q defenſa 130.f
Latinæ linguæ vſus apud Græcos. 131.a
Latini quod diſputatores ſelegerint ad quæſtionem de purgatorio. 755.f
Latinorum in conuentu Ferrarienſi diſputatores publici qui & quot 756.f
Latinorum de ſpiritus ſancti proceſſione ſententia ſummaria. 804.e.
Latinorum in ſynodo Florentina nomina ac ſubſcriptiones 809.e.& deinde.
Latronũ pœna eccleſiaſtica olim quę. 153.b.c.
Latrocinium in nuntium concilij Baſilienſis ab Eugenianis perpetratum. 673.d
Lectores puberes effecti, quid facere debeant,
Legatorum Agathonis oratio ad Im (122.c
peratorem. 5.c.
Legati apoſtolicæ ſedis, quidam ſuo officio non recte functi. 128.e
Legatorum regis Caſtellæ in concilio Conſtantienſi oratio. 550.a.
Leges electuris papam præſcriptę quę 559.a
Legiſperitorum apoththegma. 775.e
Leodienſis diocœſis à Iohanne viceſimo tertio quid paſſa. 583. f.
Leonardi Aretini laus ⁊ 93.d.
Lepores non edendi Chriſtianis 190.c
Leproſi qui inter Chriſtianos tractandi. 102.d
Leproſi quomodo tractandi. 120.d
Letania (rectius litania) quid 116.c
Lætaniæ maiores quomodo celebrãdę. Ibidẽ.
Lex concilij Baſilienſis de Iudæis conuerſis, quomodo tractandi 654.d
Libertaꝝ in contrahendo matrimonio ius q̃d
Libertas arbitrij oſtenditur 29.c (154.c
Libertas dicendi in coucilijs generalibus quanta. 503.c.
Liberum eſſe cuilibet ad cõcilium venire. 629.a
Libri Huſz quando & vbi combuſti 523.b
Linguarum quatuor externarum profeſſio in ſtudijs generalibus decreta. 645.b.
Literis apoſtolicis quouſque trahi quis debeat ad iudicium 167.a
Literarum ſubmiſſionis, quibus ſe Fredericus ſubdit Imperatori Sigiſmundo, exemplar
Litium venatores q tractãdi. 167.a (576.c
Loca ſacra ſepultis quid profint. 151.c
Lognai quid aut vbi. 101.d.
Longobardi pro papa certant 94.c
Longobardi cõtra Romanos 99.c.103.c
Luciferi ſtellæ prodigium 95.c
Luciferum naturę fuiſſe tranſmutabilis 811.d
Ludorum literariorum pia prouiſio 163.f
Lues magna Romæ. 1.d.
Lugdunenſi concilio Græcos aliquando interfuiſſe. 759. c
Lugdunum pro loco concilij à Felice quinto ſtatutum. 690. c.
Luithprandi donatio, ſeu donationis confirmatio, quæ. 93. f.
Luithprandi regis expeditio. 94. d.
Luna myſtice quid. 79.df
Lunæ cruentatæ prodigium 93.
Lugdunenſis ſynodi mentio. 106.c

MAchlinia qui aliquando per falſas indulgentias ludificata 584.a
Macarius quo cum ſuis in exilium miſſus. 2. b.c
Macarij pertinacia quanta 2.b.29.a
Macarij aduerſus Vitalianum inuidia 4.a
Macarij opuſcula recitantur, & examinan-
Macariusexuitur pontificali ha (tur. 27.d.
bitu, deponiturq̃. 30.b.
Macarij prolixus phoneticus ſermo profertur, & recitatur. 54.c
Macariana profeſſio ſeu libelli in concilio leguntur & figillantur 22.d. 23.b.c
Macarianæ orationis epilogus vehemens ad
Macedonius quod cognomen ex hæreſi ſua adeptus (ſuadendũ. 28.f
52.d

& in ſequentia vſq; ad ſecundi tomi finem.

Macedonij hæreſis vbi damnata. 78.e
Macedonius vbi damnatus 765.a
Macedonij in ſpiritum ſanctum blaſphemia.
Machtildis comitiſſa quid inter pa- (788.c.
pam & Imperatorem egerit. 158.a
Machtildis clades. Ibidem.d.
Magiſter ſententiarum à quo aliquando hæreticus habitus 161.b
Maguntiæ epiſcopatus, aut potius Germaniæ primatus inſtituitur 108.b
Manfredonia quæ olim dicta. 112.e
Manſus quid ſit 121.d
Manus preſbyteri quàm ſancta. 151.e
Marciani Cęſaris laus & humilitas. 18.f 130.c.d
Marcus præſul Epheſius pro Græcis diſputationẽ de additióe ſymboli inceptat. 758. e.f
Mariæ laus etiã à cõtradicẽte eccleſiæ 27.f
Mariti & vxoris eandem eſſe legem & ius. 155.c
Martinus quintus quãdo & vbi electus, & quis antea dictus 560.e
Martini quinti ædictum contra Viclefiſtas,
Martini epiſcopi ad Miro (& Huſſitas. 563.e
nem regem aurea ſententia. 148.b
Matricidarum pœnitentia. 98.b.
Matricidæ cuiuſdam pœnitentia. 145.b.
Matrimonij diſſoluendi caſus quidam, ſed turpior. 154.f.
Matrimoniũ qũo aut qñ diſſolui poſſit, aut nõ
Matrimonium liberi cum ſer- (poſſit. 145.c
ua, an legitimum Ibidem
Mrimoniũ qb' caſib' ſoluaſ, & an ſoluaſ. 145.c
Matrimonij cauſa efficiens quæ, & bonũ quotuplex 145.c.&.8.25.d
Matrimoniũ clãdeſtinũ cõtrahẽtis pœna. 168.f
Mediator malus quis 141.b
Medicandum prius animæ q̃ corpori 165.c
Medicinæ exercitiũ, pſertim piculoſę, qb' vetiMedicis qd ab eccl'ia vetitũ. 165.c (tũ. 164.f.
Mediolani Græcis ad locũ ſynodi optio data.
Mellis & mellicrati venuſtiſſima (643.c.
comparatio 68.c
Mel apum homicidaꝝ nõ vitandum 122.b
Melchiſediani qui 53.a
Melchiſedech typice fuiſſe & ſacerdotẽ & regẽ
Mendacij proprium quid. 813.e.f. (140.a
Menſæ argenteæ cui aliqñ fuerint 113.a
Mercatores bñficioꝝ p Iohã. 23. ordinati. 583.a
Merſenburgẽſis epatus cõfirmatur. 110.b
Merſio vna baptizãdo fieri, an tres debeãt. 118.
Methodius à qbus perſecutus, & à q- (.d.e
bus protectus. 135.d
Michael Imp. Cõſtãtinopolit. blaſphem' 129.b
Michaelis Impat. pteruia fit & obliuio. 130.c.e
Michael' Imp. aduerſus Ignatiũ iuſtitia. 134.d
Militiam epos dedecere 143.d.e.
Militiã clericis & mũdanã dignitatẽ interdictã.
Mimi clericis interdicti. 164.d (eſſe. 152.d
Mimarum contemptio 139.c
Minores poſſe q̃ties & qñ voluerit, ſe ad obſer-
Minoritaꝝ legatio in (uãtiã trãsferre. 528.a
cõcilio Conſtãtienſi quæ 534.f.535.b
Minoritaꝝ gñalis ĩ ſynodo Florẽtina qs. 810.a
Mirum ſeu audax ſeu temerarium cuiuſdã epiſcopi factum. 25.f.26.a.b
Mira mirabilis Simoniæ adinuẽtio. 585.f
Mirum qd factum in cõcilio Baſilienſi 672.f
Miraculoſus Chri ſanguis vbi aliqñ fuerit. 112.f
Miraculũ in ſynodo Chalced. fctm q̃d. 703.b
Miſſam ſacerdos nõ celebrabit ſolus 116.f
Miſſa phri fornicãtis, an audienda 143.e.f
Miſſam Cõſtãtię in ſingl'is tẽplis dur ãte cõcilio ſeptimanatim ordinatã fuiſſe, & magnas ad eam indulgentias conceſſas 503.b
Miſſa p Sigiſmũdi felici in itinere ſucceſſu p cõcilij ſeptimanatim ordinata 525.d.e
Mœchũ & mœchã, nullo caſu, nulla rõne vnq̃ legitime iungi poſſe 155.f.
Monachi fornicãtis pœna quæ 111.f
Monachis quomodo viuendum 114.f
Monachum quid faciat 119.f.
Monachoꝝ capꝫa ſeu cõcilia q faciẽda 164.a
Monachũ nõ niſi vni' cœnobij alũnũ eẽ dr̃e. 1b.
Monachoꝝ & monialiũ ſimonia. 170.c (c.
Monaſterijs incluſi hæretici ptinaces q 2.c
Monaſterioꝝ puiſio & capacitas 115.d.e
Monomachia q̃ temeraria ſit & iniq̃. 146.b
Morbo regio vexari & eq̃s 109.c.d
Moſes ſacerdotũ nri tpis acu depicti, ſed vetiti
Mortis noie myſtice qs appellet. 91.d (164.e
Mortuoꝝ loca tria quæ 756.a
Mortuos à Græcis oleo perungi. 810.c
Motus animi quid. 30.e.39.b
Mulieres clericis interdictæ qũo 117.b
Mulieres fœtũ vteri ſui pdẽtes, qũo tractãdæ,
Mulieꝝ ſuſpitio qbus vetita. 124.b (120.c.
Mulieris infantem ad ignem temere ponentis, & alterius cacabum igni ſuperponentis, iudicium. 154.b. c
Mulieris ſe patri & filio, aut duobus fratribus miſcentis, pœna. 155.a.b
Mulier vnde dicatur Ibidem.c
Mundanas conſtitutiones non præiudicare eccleſijs. 167.d
Multitudo aut numerus vbi nec profit, nec obſit. 135.b,
Mutatio legis de gradibus quibuſdam conſanguinitatis olim vetitis, nũc cõceſſis. 168.b

NAtiunculaꝝ aliquot Germaniæ iam ignotarum catalogus 101.d.
Natorum ex concubinarijs ſacerdotibus, quæ habitationis ratio habenda. 646. d
Naturã abſq; opatiõe eſſe nõ poſſe 14.f
Natura quot modis intelligatur 79a.c
Naturalem eſſe voluntatem, & Chm eam habuiſſe q probetur 30.e
Nazareni archiepi libellus qdã dãnat 648.e
Neceſſitati nõ eſſe legem 150.d
Negotia ſecularia q̃ diuerſa, & quæ horum clericis interdicta 115.a
Neophytorum matrimonia quomodo ex concilij Baſilienſis ſententia procurãda. 645.e.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Neophytis ad vomitum redeuntibus, quid faciendum. 645.f
Neptem ducentis vorem, anathema 100.e
Nestorij hæretici diuidentes Christum opinio 28.a.48.c.
Nestorius vbi, & quare damnatus 78.f.736.a
Nicolaus Tollentinus, quando & à quo canonizatus. 753.e
Nobilium Constantinopolitanorum in sexta synodo Constãtinopolitana numerus. 8.b
Nobilium in possidendis præbendis respectus, & priuilegium. 669.b.
Normãni quomodo in Gallia habitare pmissi
Noua nouæ Simoniæ ppetratio. 587.f (146.d
Nouercam aut nurum ducentis in vxorem, anathema. 100.e
Nundinæ detestabiles quæ. 125.d
Numero aut multitudine non vbique valere iudicia 155.a.b
Nuptiæ damnatæ quæ 117.c
Nuptiæ liberi cum serua, an legitimæ. 154.c

OBlationum pro mortuis vsum iam olim fuisse, non heri, aut nudiustertius introductum 98.a
Oblationem & pacem semper in ecclesijs faciendam, 116.f
Obseruãtia Frãciscanor, vbi cœpta, seu reno-
Obulia quid. 48.d (uata. 528.a
Occidentalis ecclesia accusatur tanquàm defertrix veri dogmatis. 759.b
Occidentis sponte sacerdotem, pœna, seu pœnitentia. 120.a
Occidentis seruum suum, licet sontem, pœna, vel pœnitentia. 121.a.
Occidentium excommunicatos quæ & qualis impunitas. 149.a
Occidentes ignoranter Christianum in prælio contra infideles pœnitentia quæ. 153.e.f
Occulti matrimonij pœna 169.a.
Odio inueterato senescentium pœna. 121.a
Officia papæ. 650. & circiter.
Officia cardinalium. 652.d
Officium præsulis potissimum quod. 163.d.e
Officium diuinum, quomodo rite & honeste celebrandum. 647.d.
Officijs publicis Iudæos præesse non debere.
Olei sacri & chrysmatis oblationem (171.c.
gratis exhibendum 125.e
Oppida parua indigna episcopis, nedum pagi. 110.b.
Oppignorantium cultum diuinum pœna. 648
Oppressæ à Turcis Græciæ causa. 821.f. (c.
Opprimentiũ monachos pœna seu vindicta, q̃
Orarijs (id est, tympa, aut seppa) sa- (164.b.
cerdotes semper vti debere. 116.b
Orationis dominicæ scientia, quàm necessaria. 123.d.
Oratio Christianorum communis quàm efficax & necessaria. 148.d.
Ordinatio presbyterorum sine præuia examinatione non facienda. 121.c
Ordinationes episcoporum non diu differri debere. 122.c.
Ordinatio quædam ordinis obseruantiæ, per concilium Constantię facta 527.c.d.e
Ordo personarum in diuinis, vocalis ne tantum sit an naturalis seu realis 791.a.b.c
Ordo naturæ quid 795.a
Ordinum sacrorum collatio, qui facienda & habenda. 143.b.
Ordine sacerdotali digni, qui & indigni 166.a
Ordinis definitio 761.a
Ordinis sacri materia, forma, & effectus. 825.c
Ordinis prędicatorũ approbator & instituto (d
tutor qui & quando fuerint. 159.f
Orientalem ecclesiam non recte occidẽtalem incusare. 759.c.
Origenes vbi & quando damnatus 763.a
Origenis & eius complicum dogma falsum
Origenes duo, amboque hæretici, qui (51.a
alias dicti. 52.d.
Orphanorum subleuatio per concilium quod decreta. 114.b.
Ossa Iohannis Vvicleff, exhumanda decernuntur. 575.d.e.

PAcis inter Christianos necessitas, & commodum. 114.b
Pallium papale episcopo quando vtẽdum. 97.f.
Pallium patriarchale. 162.d.
Pallium archiepiscopo gratis concedendum.
Pallij munus à pontifice cui iam olim (2.f.
darum. 97.f.
Panis consecrati aliquantulum vino in calice à Græcis misceri. 810.c
Panistolæ vbi & quid sit 540.a.541.b
Papæ quanta reuerentia. 112.d
Papæ, durante concilio, non licere cardinales creare. 621.d.
Papæ electio, qui facienda 649.b.c
Papa, quomodo à cardinalibus corripiendus.
Papa cessante, cardinales concilium (652.c.
vocare posse. 556.b.
Papæ iniussu concilium legitimum fieri non posse. 769.c
Papalis authoritas nulli synodo accepta ferenda. 136.d.e
Papia pro concilij loco post Constantiense decreta. 562.f.
Paraseeua ipse Iudæos in publicũ apud Christianos prodire non debere. 171.b
Parcentes indignis quantum maneat periculum. 16.d.
Parentibus ius esse proles suas etiam infantes deo dicare. 102.c
Parisiensis schola à quo instituta. 113.a
Parisiensis vniuersitatis epistola ad legatos suos, & ad Iohannem vicesimũtertium. 572.c
Parricidarum pœnitentia 98.b.120.c
Pars aquæ in calice quota 151.d
Paruulorum cœnobijs à parentibus, aut tutoribus traditorum, rigidum pręceptũ. 119.c

Pascha olim & pẽtecostẽ trimodo præfixa fuisse ad baptizandum tempora 150.c
Pascha octo dieb⁹ olim celebrari solitũ. Ibid. d
Pastori ꝓprio semel ad minus q̃tãis cõfitẽdũ
Patriarcharum potestas. 142.f. (165.b.
Patriarchæ q se gerere debeãt in præsentia papæ aut eius legati de latere. 162.e
Patriarcharum qnq; ordo qs. 809.b (153.d
Patronis ecclesiarũ dissidẽtib⁹, qd ẽpo faciẽdũ
Patroni ecclesiarũ cõmonẽt sui officij. 166. c.d
Patroni ecclesiarũ clericos occidẽtis seu læden-
Paupẽrũ res malo (tis pœna primaria q̃. 167.e
ingenio emi, aut vendi vetantur. 114.c
Pax gñalis inter Chr̃ianos qñ indicta. 172.d.e
Peccatum in hoie, qũo emergat. 68.d.
Per qd, qũo, aut q̃t, apd Latinos significet. 804
Peregrinos nõ esse prohibẽ (d. 805.d. 807.a
dos, sed pie suscipiendos 114.f
Perfectio p̃is cœlestis, qũo nobis imitari itelli
Perfugarum seu transfuga- (genda. 161.d.
rum pœna seu pœnitentia. 121.b
Persecutores eccl̃iæ aliq̃t etiã hic puniti 139.d
Persecutio quatenus fugienda 143.d
Personã cõcilij extra cõciliũ nõ vocari posse ad
Persona qd sit. 788.b. 789.b (iudiciũ. 617.b
Pestis aut luis seu mortalitatis ꝑtempore, qui se Christianus gerat. 102.d
Pestis concilium Ferrariense dissoluit 756.d
Petrus cur labi permissus 136.e.
Petri de luna cõtumacia accusat & declaratur,
Petr⁹ de luna contumax reputatur & citatur. (547.f.548.c
549.c.d.
Petri de luna facinora ꝑter q̃ depositus. 554.b
Petr⁹ Lõbard⁹, vbi & p q̃s à Ioachimo defendit
Phrygia duplex. 75.b (161.c
Phylacteria prohibentur 111.e
Pipinus Vngaros vincit, rex Italię creat & mo
Piratis fauẽtiũ pœna. 172.c (rit. 112.b.d.f.
Placita secularia qbus interdicta 114.f.124.c
Placitor̃ epi & comitis, differentia 149.c.f
Placita festis diebus illicita 153.f
Pœna ĩcõtinẽtiũ religiosor̃ seu clericor̃. 164.c
Pœna cõfirmantis indigne electum 163.c
Pœna excommunicantium iniuste. 168.b.d
Pœna turbãtis cõsessum ipm cõcilij gñalis. 503.d
Pœnitẽtib⁹ q̃ cõsiderare pœnia iniũgẽda 119.f
Pœniam nullam feram esse. 123.a
Pœniam nulli negandam esse 153.c
Pœnia homicidarum quæ. 156.a.b.c.d
Pœnia vera hoiem, q̃tũuis peccarit, ꝑ repari.
Pœniæ materia, forma, partes, & (161.b.
effectus. 825.b.
Polychronij cuiusdam monachi sup mortuo suscitãdo temeritas noua & iaudita. 69.e.70.a
Polychroni⁹ exagitat à pplo Byzãtino. 70.a.
Polychronius delirus damnatur. 79.c.
Polychroni⁹ epꝰ q̃re depositꝰ seu dãnatus. 132.f.
Põtificibus viuis nõ substitui successores. 143.c.
Porta qua Iohãnes vicesimustertius fugiens, exiit quæ vulgo dicta 575.f.
Portiões de reb⁹ eccl̃iasticis q̃t fieri debeãt. 121.c
Ptãti seculari qd faciẽdũ ꝑ extirpãdis hęreticis
Possessores triũ annor̃ pacifici, quate- (161.f
nus oino non molestandi. 647.c
Prędicationẽ assidue fieri deb⁹ dieb⁹ festis 116.a.
Prædicare neminem nisi messum aut iussum, legitime, debere 162.b
Prælati cuiuscũq; priuilegiũ 133.b
Prędestes ꝑ tpe, facultatẽ abeũdi petẽtib⁹ dare
Præstigiæ miræ caudidęorum (debere. 523.f
seu litigatorum. 167.a
Presbyteri fornicantis pœna quæ 111.f.
Phĩ schisma faciẽtis cõtra epm, pœna 122.b
Presbyterum lædentis pœna. 126.a
Presbyterorum documẽta aliquor. 143.e
Phĩ occidẽtis quẽpiã qũocũq;, pœna Ibid.
Phĩ, si deponi debeat, q̃t ẽpis deponẽd⁹ 150.a
Phĩ in iudicijs qũo adiurãdi seu cõmonendi,
Principatui papæ qd detulerint Græ (151.e
ci in concilio Florentino 807.f.808.c
Principiũ, cuiusliber rei potissima pars 516.c
Prioritatis votor̃ seu nationũ in cõciliis mẽtio
Priuilegia eccl̃iæ R.o. q̃ & q̃ durabilia. 136.b (542.e
Priuilegio suo qũo qs indignus fiat 169.e
Priuilegior̃ aliq̃t rõ & interpretatio Ibi. e.f
Priuilegia crucesignator̃ in expeditiõe cõtra
Priuilegia Iudęor̃ Chr̃i (Sarracenos. 172.b
fidẽ amplectẽtiũ ꝑ cõciliũ Basi. cõcessa q̃. 645
Processio spũs sancti à filio, ostendit, tum (e.
ex Latinis, tum Græcis. 768.c. & deinde.
Processio qd significet 783.c
Processus contra inuasores concilij 614.f.
Proclamatiões cõtrahentium matrimonium, publicę in ecclesia faciendæ. 168.f.
Procuratores quibus non liceat esse 122.c
Prodigium telarum aranearum 2.b
Professio papæ facienda quæ 556.c.649.e
Prophetia Iacobi de Theramo 599.d
Prouincialis synodi institutio 91.e
Prouincialiũ synodor̃ cõtinuatio & mod⁹ decer
Prouinciar̃ synodor̃ institutio, ob- (nũt. 162.e
seruatio & confirmatio 636.d
Prouincialia cõcilia q̃n nõ deceat celebrare. 637.
Publica ędicta qũo olim scribi solita. 531.b (a
Publicus concubinatus qs 646.d
Puellar̃ mõasteria qb⁹ debeãt eẽ curę 124.c
Puellar̃ & puellor̃ in cunabulis iunctiõe qũo fiat, matrimonium, aut nõ fiat 145.d
Purgare ventrem, mystice qd 132.e
Purgatorij assertio ex scripturis 756.a
Purgatorium Græcis qd sit 807.f.756.b.
Pyrrhi hęr̃. de vna chr̃i opatiõe variatio 15.c.d

QVadragesimæ tres in vno anno, qbus & quomodo ieiunandæ. 156.d.
Quadragesimam nec cõuiuia, nec spõsalia admittere 145.f
Quæstores indulgentiarij. 170.c
Quæstus ex permissione concubinatus, q̃ illicitus & prohibendus 646.d
Quæstionis de conceptione beatæ Mariæ, terminatio 676.c.
Quæstiones aliquot insignes Græcis à ponti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

fice summo propositæ 810.c.d
Quæstiones nouæ quatenus mouendæ 813.a
Quatuor rpa qñ & qũo obseruãda 116.c
Quaternitatem personaꝝ in diuinis qs cui im
Quota generatione coniu- (pegerit.161.b.c
gia copulari debeant 122.f

Rapientium puellas pœna 122.f
Rapientium res ecclesiasticas pœnia
seu vindicta 142.d
Rapina Iohannis Husz 601.e
Realiũ vniuersaliũ opinio exploditur 526.c
Rebaptizatores temerarij 162.d
Recedẽtiũ à cõcilio sine venia pœnę.518.b.523.d
Redargutio Iohannis Husz. 600.d
Reformationum in cõcilio Constantien.futu-
rarum catalogus 557.c
Regio morbo vexati q tractandi 109.a
Regum facta nõ oĩa laudanda 142. c.d.c
Reiterabilia sacramenta quæ 824.d
Religionum nouarum prohibitio 164.c
Reliqæ sanctoꝝ qũo oñdẽdæ vel nõ oñendæ
Res ecclesię ep̃o credi debere.118.f (170.b
Reseruationes omnes abolentur. 653.a
Reuelantis confessionem pœna 165.b.c
Reuocatio reuocatiõis cõcilij Basilien.p Euge
Reuocatio translatiõis concilij (nius.637.c.f
Basilienſis 664.d.& deinde.
Rhemi qui. & vbi sint 123.b
Rigor qdã iuris ciuilis de bonis qete. licet iniu
ste,ad tot annos possessis,tẽperat 167.c
Ritus aliqt Græcoꝝ in missa, diuersi à Latinis,
Ritibus diuersis & linguis in eadem (810.c.d
ciuitate,quid ep̃o faciendum 163.d
Romam concilium generale pauloante Con-
stantien.fuisse conuocatum 502.d

Sabaudię optio q̃rsus Græcis cõcessa. 643
Sabelliana fides seu hæresis quæ46.e (d
Sacerdoticidarum pœna 149.b.c
Sacerdotio initiandorum quę debeat es
se ætas. 109.d.e
Sacerdotes qũo vnius vxoris viri fuerint,con-
tra hæreticos nostrates 110.d
Sacerdotis fornicantis pœna 119.b
Sacerdotum dignitas quanta 149.b
Sacerdotis clãdestino matrimonio cooperan
Sacerdotũ laicis sub vtraq; (tis pœna,169.a
specie sacramẽtum cõicantiũ pœna. 515.b
Sacerdotes in pctõ mortali cõstitut⁹, qd iuxta
Huszum habeat potestatis 601.a
Sacrm eucharistiæ qũo suscipiendum 667.b
Sacrm corporis Chri indifferenter apud Græ
cos ex azymo & fermẽtato cõfici. 807.f
Sacroꝝ septẽ breuis declaratio.824.c. deiceps
Saga diaconis interdicta 111.f.
Saluare verbũ q̃ sensu sp accipiat 756 c
Salutaria Phrygia 75.f
Sanctorum corpora non transferri de lo-
co ad locum 117.b
Sanctorum inuocatio. 86.f
Sanctimoniales sibi mutuo in cœua domini la
uare posse pedes 109.d
Sãguinis iudicio qbus interesse vetitũ 164.f
Sapientiæ iudicium quod 813.f
Sarraceni cur grassari permittantur 53.d.e
Sarracenoꝝ q̃t milia vno die ab Gallis occisa.
Sarracenoꝝ immanitas qd nobis aliqñ (94.c
profit. 108. d
Sarraceni in Lusitania vincuntur. 112.b
Sarraceni habitu distĩguẽdi iter Chrianos. 178
Saul mystice quid.132.e (b.
Saxonia transmarina quid. 106.c
Saxones Sarracenis comparatos aliqñ fuisse.
Saxones transferuntur in Franciã à (108.d
Carolo Magno. 112.f
Saxonum clades 157.d
Scaturire in diuinis qũo accipiatur. 805.a.b.c
Scenophylacium quid 54.d
Schismatũ futuroꝝ p̃uẽtio seu remediũ 555.f
Sclaui(aliàs Slaui)inter Chrianos habitãtes,an
tributo obnoxij sint 110.a
Scrutiniũ in eligẽdo qui fiat 165.d
Sectarum aliquot catalogus 52.f
Seculum relinquere ,quid sit 115.c
Sedes Antiochena quota 133 d
Sedes patriarchales potissimũ tres quæ 136.c
Sedium patriarchalium dignitas. 162
Sentẽtia damnationis Iohannis Husz 519.c
Snia vltima cõtra Hieronymũ Pragẽsem.536.
Sententia diffinitiua contra Fredericum (a
Austriacum. 544.c
Sepeliendi in ecclesijs,aut non sepeliendi, qui
117.b .&.151.a.b.
Septingẽtis psonis Græcoꝝ liberę expẽsæ per
Basilienses quatenus addictæ 643.e
Sepulturam non debere vendi 125.e.150.e.f
Sepultura mortuorum vbi aut qui debeat fieri
Sepultura indigni in loco sacro, qd (150.f.
profit 151.b.c.
Seraph cur apud Esaiã ter dicat.sanctus 811.d
Seruos fieri clericos non debere 152.f
Seruis ad palatinos honores aditus intercluſus
Serui iam clerici facti cõditio 121.a (93.a
Sęueri hęretici opinio de Christi humanatio-
ne. 15.b.28.a.42.e.43.a
Sęueri hęretici tyrannis 52. d.e
Sigismundi Imperatoris studiũ & conatus pro
congregando concilium. 502.d.e
Sigismundi pietas & humilitas erga summum
pontificem 504.b
Sigismundo vt cõciliũ defendat, quomodo ab
ipso concilio supplicatum. 518.c.d
Sigismundi abituri in Hispaniam, per concili-
um benedictio 524.b
Sigismundi clementia erga ducem Austriæ,
Sigismundus acceptatur à concilio (576.d.
Basilienſi. 626.e
Simoniacorum exagitatio 561.f
Simoniæ species aliquot inauditæ.582.d.& de-
Simonia vbi potissimum cauenda.636.e (inde
Sitiens terra, prophetæ quid mystice signarit.
Sodomæ nequitia qũo iudicata.151.f (31.f.
Sol mystice quid 79.d

Solœcismũ in baptizãdo admissum, non impe
dire virtutem baptismi. 107.b
Sordes vbi potissimum cauendæ 165.a
Sororicidarum pœnitentia 98.b
Sororum duarum vni alicui se miscẽtium pœ-
nitentia & pœna. 155.b.
Spectacula in ecclesijs, seu ludos non licere
fieri. 648.d.
Spũs sancti ab angelis differentia quæ 811.d
Spũs sancti tractatio ipissima quæ 796.e.f
Spm̃ sanctum duobus modis cõtristari 697.c
Spoliatores seu inuasores mẽbroꝝ cõcilij gene
ralis,quomodo puniendi 521.f.& deinde
Sponsalium ceremoniæ 145.d
Sponsa Christi vera,quæ 761.a
Squamæ mystice quid 147.f
Stellæ miræ apparitio 1.b
Subditis nõ eẽ potestatẽ iudicãdi p̃latos 132.d
Subscribẽdi antiquus in cõcilijs mos qs 810.c
Substãtiæ vocẽ duob⁹ modis intelligi 788.b
Substantiarum genera duo Ibidem.e
Substãtiã diuinã tripl'r à doctorib⁹ intelligi.789
Suscipere de baptismo qd cui ,phibitũ.117.c (b
Suspectis de hęresi qd faciendum 564.f
Suspensi in patibulis, an ad cœmiteria defe-
rendi. 123.a
Suspensi à diuinis,& tamen non abstinentes,
quomodo puniendi. 164.c
Suspensionis Iohannis vicesimitertij,ab admi-
nistratione papali sententia 512.f
Symboli & oronis dñicæ notitia q̃ necessaria,
Symbolo num addere quicquàm (86.f.117.a
liceat,nec ne 759.& deinceps
Symboli vox quid significet. 794.e
Syncopãtium horas sacras legẽdo,seu canẽdo
Synodus prouincialis quàm- (mos.164.e
diu durare debeat 636.d

Tabernæ publicæ quibus ad ingredi-
endum interdictæ 124.b.c
Tabulæ pendẽdæ in choro continẽ-
tis agẽda in choro, seu extra de-
Tacita à scripturis,nõ teme (cretum. 648.b
re asserenda esse. 812.d
Tallijs clerici non nisi sponte,& episcopi con-
sensu onerandi. 167.f
Tarasii laus & authoritas. 814.a.b.c
Taxilli quibus vetiti 164.d
Teberga Lotharij vxor, sed abiecta ob pelli-
cem. 143.a.141.d.142.d.
Tebergæ status 145.c.d.e
Templorum & cœmiteriorum libertas 91.b
Terra mystice quid 136.d
Terram mortuis vendere, Chrianis illicitum,
Testandi authoritas quibus adempta (151.a
per quendam. 90.d.e
Testandi ius quibus duriter ademptum 92.f
Testamentum Christi proprie quod 759.a
Testimoniũ de auditu, quanti habendũ. 169.a
Testium in prouincialibus synodis instituẽdo
Theodorici Gotthoꝝ regis (rum ratio.636.f
cõtra Symmachũ papã machinatio q̃ 134.a
Theodoricus qdam historiograph⁹ antiquus
quid de euocatione papali scripserit 138.c
Theodoriti (aliàs Theodoreti) opuscula quæ-
dam vbi damnati 765.a.
Theodoriti error & resipiscentia 822.c.f
Theologo ad minus vni locum esse debere in
collegijs cathedralibus. 669.
Theopolis quæ ciuitas cognominata 6.b
Thesinatiuncula barbara Germanię 101.d
Thuringorum primates aliquot nom̃natim
recensentur. 96.e
Thuringi natio, 101.d
Tiberis exundatio inaudita 94.a
Toletani episcopi inter Hispanos priuilegium
Tolosana hæresis quando orta,& à (90.c.
quibus sopita. 159.d
Tondendi clericos ratio 116.a
Tonitrui creatio quæ. 812.c
Tonsura clericorum qualis 164.d
Tornacensis diocœsis quid aliquando à Iohã-
ne vicesimotertio passa 583.f
Torneamenta quando potissimum inhibita,
Traiectensis diocœsis quid à Iohanne (172.d
vicesimotertio sustinuerit 583.f
Traiectum quomodo falsis indulgentijs per
mercatorem quendam illusum 584.a
Translationes prælatorum inuitorum nequa-
quam fieri licere 557.a
Transsubstantiari panem & vinum in sacramẽ
to eucharistiæ 161.a
Transsubstantiatio Iohãni Husz inuisa. 600.e
Triangularis figura Hieronymi Pragensis,qd
sibi voluerit. 526.f
Triburia quid & vbi sit. 147.f
Tributoꝝ relaxatio qñ & qbus & per quẽ con
Tributum à singulis coniugatis (cessa, 93.a
exactum quando 108.c
Tributis prius decimæ soluendæ 169.c
Tridẽtinen.ep̃i subuentio per concilium.529.e
Tridentinensis ep̃i querela contra Fredericum
Austriæ ducem, Ibidem.
Tridentinensis causa declaratio. 543.e
Trinitati nil creatũ aut seruile inesse 47.d
Tritheiæ propugnatores. 52.e
Turbãtiũ cõcilia gñalia q̃is mõ,pœna 518.c.

Vacatio eccliæ alicuius q̃sq; tm̃ liceat
Væ qbus potissimũ.143.c. (165.c.d
Vagãtiũ sacerdotũ disciplina 121.f
Vagãtiũ sursum & deorsum per rẽ-
pla sub diuinis pœna 648.b
Vagi clerici q habendi 119.a
Valentij cuiusdam exhumatio miraculosa, &
horribilis. 151.b.
Valentiniani Imperatoris humilitas 130.c.d
Vasis illius mystici in Actibus Petro vísi explí-
catio plausibilis 137.b
Vasa conficiẽdis sacrosanctis mysterijs aptata
qualia debeant esse 151.c.
Vasculis ligneis q & qñ vtebant'in missa.Ibidẽ
Velatã & deo sacratã ducẽtis vxorẽ,pœna.152.a
Velatarum virginum decretum Ibidem.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

Venator nullus sanctus 143.c
Venationes clericis & epis interdicte 111.d
Venayfin⁹ comitat⁹ cui p cõciliũ Bas. cõtradit⁹
Veneti pp. se iũgũt cõtra Impatorẽ. 94.f (621.f
Verbi dei pabulum q̃ necessarium 163.d
Veritatis quanta semper constantia 16.c
Veritates tres p cõciliũ Basil. ,pmulgate. 679.e
Vestes clerico q̃les sint, id ẽ, eẽ debeãt. 164.d.e
Vestitus q̃rũdã sacerdotũ ridiculus 562.c
Viduam aut virginem rapientis seu furantis,
Viduaꝝ disciplina. 124.d (anathema. 100.f
Viduas velãdi ius epo interdictũ eẽ Ib. 152.c
Vienna Austriæ ad qd Grecis oblata 643.c
Villicum moueri à villicatione qd 163.c
Vinci bene meli⁹ ne fit, an vincere male 758.b
Vinum solum in calice nõ offerẽdum . 151.d
Vini partes in calice sacrato q̃t eẽ debeãt. Ibi.
Violentiã clerico aut monacho inferẽtis pœ-
Viri vxorẽ suam fornicatam per- (na. 125.d
sequentis aureum documentum 155.c
Vir vnde dicatur Ibidem.
Virgo añ. xij. annũ velata, & sic annũ vnũ pseuerãs, an velũ deponere possit 152.b
Virides vestes clericis vetitos esse. 104.e
Virtutũ comitis nõ virtutis opus 546.c
Visitatores 164.a
Visitatiõis B. Marię festũ p concilium Basilieñ.
erigitur, seu approbatur 687.
Visitatorum officium 166.c.
Vitaliani erga Constantinum merita 4.a
Vitalianus aliquàmdiu reiectus reponitur in
dyptichis. 26.c
Vitreis vasis vti in missis qs instituerit 151.c
Vladislai Polonię regis, legati qd in cõcilio pe
Vlix bona à quo sub Carolo (tierint. 563.
Magno vi capta 112.b
Vnctionis extremæ sacramentum q̃bus & per
quos, & quomodo ministrandum 122.d
Vnctiõis extremę materia, forma, effect⁹. 825.c
Vnicũ eẽ debere vno tpe concilium 626.a
Vnius ciuitatis, licet diuersas natiões in se cõtinẽtis, nõ nisi vnũ epm eẽ debere 163.d
Vnionis legatorum regis Aragonum ad eos q̃
erant Constantiæ, modus 537.c
Vnionum decretum. 561.c.
Vniõis Grecoꝝ ac Latinoꝝ lr̃æ seu bulla. 808.
Vnũ, q̃ aliq̃ties ĩ euãg. acceptat. 161.d (d.e.f
Voluntas vñ ,pueniat, siue causetur 12.a
Volũtatis vni⁹ & eiusdẽ eẽ qd rõnabilr ĩportet
Voluntas quid. 12.a, 30.e, 39.b (30.d
Volũtas eẽntialis qd potissimũ cõstituat 79.b
Votoꝝ mõasticoꝝ tractatio seu mẽtio. 194.b
Vrbs æterna quæ à quo dicta 135.f
Vsurarum Iudaicaꝝ restrictio 171.a
Vsurarũ relaxatio q̃bus aliq̃ indulta 172.b
Vtraq; sub specie, & non ieiune passim cõmucantium damnatio 515.a
Vxor vna solum causa reñcienda 145.e
Vxorẽ fornicatã abñcere viro licere, sed illa viuente aliam ducere, nequaquam, 155.d
Vxores clericis prohibentur 158.f
Vxorati clerici missa audiri prohibet. Ibidẽ.
Vvamba vbi regnarit 88.f
Vvambæ noua & iniusta p̃sumptio 89.c
Vvambæ lex q̃dã dura, p quẽ tẽperata. 90.d.e
Vveregeldi compositio quid 149.a.b
Vviclefitici libri, nominatim dialogus & trialogus conndemnantur 511.a
Vviclefitici articuli 565.d
Viclefi & Vviclefitarum accusatio. 575.a
Vvilhelmus dux Bauariæ defenditur per concilium Basiliense 627.a
Zacchariæ cuiusdam legati apostolici nequitia. 128.c
Zelus Nicolai papæ primi erga iustitiã
Zozymus papa defert tanq̃ falsari (139.b.c.
us. 789.f. & defenditur. 790.d.e.f.

ERRATA .II. TOMI.

¶Folio.5. facie.1. linea.51. fuerant ordinata. 6.2.27. cõmẽtari, id. 12.1.12. sexto nonas Maias 15.1.18. vestrum turpes. 17.1.14. clamaui. Surge. Ibidẽ, lin. 26. nisi futuroꝝ. Ibi. fa. 2. lin. 20. acceptatã. Vereamur. 19.2.51. synodum. Quę. Foliis 21.22.24.28.29. deleat in margine vbicũq; habeẽ Iustinian⁹. Foliis. 24.25.35. vbi habeẽ Iustinian⁹ legat⁹ Iustin⁹. Fo. 21. fa. 2. lin. 2. p̃dica, prædicata Ibi. lin. 19. Iulij indictiõe .xi. Et post hęc acclamatũ est eis. Ibi. lin. 41. Hesterna. 22.1.9. inscãda lizatos. 24.2.53. pplo hęc. Rectã. 30.2.12. interfecit venerabiles. 41.1.35. à dextra qdẽ parte cõ fidẽtib⁹ ipsi. 42.2.42. dam⁹ dilationẽ. Ibi. lin. 49 Macari⁹ venerabiles. 51.2.24. seq̃r qd &c. Ignarus. 55.2.41. sed posse se. 61.1.40. fungebat. Deniq; 69.1.28. facultate si qd aliter. Ibi. fa. 2. lin. 15 seu p̃posito. Ibi. in margine. Aurel. iij. ca. x. 70. 1.44. sed vt se. Ibi. fa. 2. lin. 18. p̃posito. 83.1.47. Nolite vllo. 85.1.5. nõ tñ. 88.2.26. nubere elegerint. 89.2.34. visum fuerit, a. 94.1.6. per vos cognouimus .107.2.19. fraudulenterve auferant, nec à quoq̃. 108.2.34. cooperata sit. 119.1.29. patribus instituta Ibi. fa. 2. lin. 51. suo spatario. 121 1.9. corpe incircũscriptũ. Ibi. lin. 45. ponat parẽthesis post Grecũ, & deleat in linea sequẽti. 133.1.50. sumus, vt daretis intel. Ibidem, linea. 21 pontifex valedixerunt. Et Imperator.

¶Ordo alphabeticus Tomi Conciliorum secundi.

¶Aa, Bb, Cc, Dd, Ee, Ff, Gg, Hh, Ii, Kk, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp, Qq, Rr, Ss, Tt, Vv, Xx, Yy, Zz, a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, v, x, y, z, aa, bb, cc, dd, ee, ff, aaa, bbb, ccc, ddd, eee, fff, ggg, hhh, iii, kkk, lll, mmm, nnn, ooo, ppp, qqq, rrr, sss, ttt, vvv, xxx, yyy, zzz, aaaa, bbbb, cccc, dddd, eeee, ffff, gggg, hhhh, iiii, kkkk, llll, mmmm, nnnn, oooo, pppp, qqqq, rrrr, ssss, tttt, vvvv, xxxx, yyyy, zzzz, aaaaa, bbbbb, ccccc, ddddd, eeeee, fffff, ggggg, hhhhh, iiii, Singula sunt trisolia, excepto, Zz, quadrifolio, & ff, sss, hhhhh, iiii, bifoliis.

A

DECRETA AGAPETI PAPAE.

EX LIBRO PONTIFICALI.

AGapetus natione Romanus, ex patre Gordiano presbytero, clericus ad sanctos Iohannẽ & Paulũ, sedit menses. xi. dies. xviij. Hic in ortu epatus sui libellos anathematis, quos inuidiæ dolo extorserat Bonifacius pbr̃is & epis cõtra canones & contra Dioscoꝝ, in medio ecclesiæ cõgregatis oibus, incendio cõsumpsit, & absoluit totã ecclesiã ab inuidia perfidoꝝ. Hic missus est a Theodato rege Gotthoꝝ ad dñm Iustinianũ augustũ in legationẽ, quia eodẽ tẽpore Imperator dñs Iustinianns augustus indignatus est Theodato regi, eo q̃ occidisset reginam Amalasiunthã filiam regis Theodorici regis cõmẽdatã sibi, qui eũ regẽ fecerat. Qui Agapetus pergens Constãtinopolim. x. Kaleñ. Maij ingressus, susceptus est cum gloria. Et primum cœpit habere altercationem cũ p̃ñssimo principe Imperatore dño Iustiniano augusto de religione. Cui beatissimus Agapetus epũs constãtissime fidei apostolicæ respõsum reddidit de dño Iesu Chr̃o, & hoĩe, hoc est, de duabus naturis in Chr̃o. Et dum cõtentio versaret, ita dñs adfuit, vt epm Cõstantinopolitanũ noĩe Anthemiũ inueniret Agapetus papa hæreticũ. Cũq; cõtentio verteret cũ Augusto & Agapeto papa, dixit ei Imperator Iustinianus: Aut cõsenti nobis, aut exilio deportari te faciã. Tunc beatissimus papa Agapetus rñdit cũ gaudio, dicẽs ad Imperatorẽ: Ego quidẽ peccator ad Iustinianũ Imperatorẽ Christianissimũ venire desideraui, nũc aũt Diocletianũ inueni. Qui tũ minas tuas non pertimesco. Et dixit ei iterũ Agapetus venerabilis papa: Tamẽ, vt scias tu eũ idoneũ non esse religioni Christianæ, epũs tuus cõfiteat duas naturas in Chr̃o. Tunc accersito ex p̃cepto Augusti epo Cõstãtinopolitano noĩe Anthemio, & discussione facta, nunq̃ voluit cõfiteri in doctrina catholicæ respõsionis ad interrogationẽ beati papæ Agapeti duas naturas in vno dño Iesu Chr̃o. Quẽ cũ vicisset sanctus papa Agapetus, glorificatus est ab oĩbus Christianis. Tunc p̃ñssimus augustus Iustinianus gaudio repletus, humiliauit se sedi apostolicæ, & adorauit beatissimũ Agapetũ papã. Eodẽ tpe eiecit Anthemiũ a cõsione, & expulit in exiliũ. Tunc p̃ñssimus aug. Iustinianus rogauit beatissimũ papã Agapetũ, vt in locũ Anthemij epm catholicũ cõsecraret noĩe Mẽnam. Qui Agapetus papa oĩa

C obtinuit, pro quibus missus fuerat. Post dies vero aliquãtos ægritudine correptus, defunctus est Constãtinopoli. Cuius corpus in loculo plumbeo translatũ est Romã, vsq; in basilicam beati Petri apostoli, vbi & sepultus est. xij. Kaleñ. Octobris: Hic fecit ordinationẽ in vrbe Roma, diacones quatuor, episcopos per diuersa loca numero vndecim. Et cessauit episcopatus mensem vnum, dies. xxviij.

¶Ex Gratiani decreto desumptum.

Agapetus papa, vas catholicũ, euangelij tuba, p̃co iustitiæ, sacra altaris sedisq; velamina sacrilegis Anthemij infecta fabulis, suis catholicis precibus deleuit. De cõs. dist. 1. Agapetus

EPISTOLA AGAPETI PAPAE AD ANTHIMUM Constãtinopolitanum epm, de duabus naturis in vno Christo.

¶Circa p̃sentẽ hũc Constãtinopolitanũ epm hæreticũ adnotandũ diuersas esse lectiones, cũ certa exemplaria illũ Anthimũ, alia Anthemiũ scribãt. Sufficiat igit in eoꝝ initio, quæ de ipso iam memorabuntur, hanc præmisisse annotatiunculam, ne quemquam moueat, si quandoq; hunc diuersimode scriptum in hoc opere repererit.

AGapetus Anthimo epo salutẽ. Multo gaudio essem repletus, si te talẽ circa ecclesiæ pacẽ & gloriosissimi Imperatoris atq; populi doctrinã reperissem, qualẽ te in primordio esse audiui. Sed nunc, quia didicimus a reuerẽtissimis fratribus, te cõtra statuta patrũ Imperatorẽ, & reliquos populos docere, ita vt negata humanæ carnis atq; animæ veritate tãtũ dñm nostrũ Iesum Christi ac nasci, nutriri & crescere, crucifigi ac mori, sepeliri ac resurgere, & ascẽdere in cœlũ, sedere ad dexterã patris, venire ad iudicandos viuos & mortuos, diuinæ tantũ voluntatis

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuerit, quæ nihil horū in se sine carnis recipit veritate, q̄ natura, vnita naturæ patris, natura D
est ip̄ius sancti, simulq; impassibilis, simulq; incommutabilis, sempiternæ trinitatis indiuisa
vnitas, & vnius voluntatis æqualitas. Vnde si aliquis malæ voluntatis homo, aut infidelis
quisq; desciscit, ne conuincat deitatē passibilem sentire, atque mortalē, & tū verbi incar-
nati, id est verbi & carnis, vnā ausus fuerit pronūtiare naturā, manifeste in apertam, & deo
odibilē transit insaniā, q̄ mēdatorē dei, & hominū hoiem Iesum Chr̄m simulatorie cre-
dit omnia egisse, nec verū in ipso corpus, sed fantasma eius corporis speciē oculis apparu-
isse cernentiū. Quę impietatis mendacia, qm̄ olim fides catholica detestat, & talia assertio-
num sacrilegia concordibus per totum mundū beatorū patrū dudū sunt dānata sentēt̄is,
non dubiū est, eā nos fidem p̄dicare, atq; defendere, quā sancti ap̄li docuerunt, & hacte-
nus eorū, suorumq; successorū sequens sancta hæc Romana & ap̄lica ecclesia doctrinā, te-
nuit, ac tenet, docuit, & docet. Si quidam em̄ ita sunt obcæcati, & a lumine veritatis alie-
ni, vt verbi dei a tp̄e incarnationis denegent veritatē, ostendāt, in quo sibi Christianū no-
men vsurpent, & cum euangelio veritatis, qua rōne concordent, si per virginis partum,
Iohan.1.d aut caro sine deitate, aut deitas est orta sine carne. Sicut em̄ negari non potest (euāgelista
1.Cor.2.d. dicēte) quod verbū caro factum est, & habitauit in nobis, ita negari nō potest (beato ap̄lo
Paulo p̄dicante) q̄d deus erat in Christo mundū reconcilians sibi. Quæ aūt reconciliatio
esse posset, qua humano gn̄i repropitiaret deus, si hominis causam mediator dei & hoim
non susciperet? Qua vero rōne veritatē mediatoris implet, nisi qa, qui in forma dei æqua- E
lis est patri, in forma serui particeps esset & nostri, vt mortis vinculū, vnius p̄uaricatione
contractū, vnius morte, qui solus morti nihil debuit, solueretur? Effusio enim iusti sangui-
nis Christi tam fuit diues ad p̄tium, vt si vniuersitas captiuorū in redemptorē suum crede-
Roma.5.d ret, nullū diaboli vinculū retineret. Qm̄ (sicut ap̄lus ait) Vbi abundauit peccatū, superbun
dauit & gratia. Et cū sub peccati p̄iudicio nati, potestatē acceperint ad iustitiā renascendi,
validius factū est donū libertatis, q̄ debitū seruitutis. Quā itaque sibi in huius sacramenti
præsidio spem relinquūt, qui in saluatore nostro negant humani corporis veritatē? Dicāt
Ephe.5.a quo sacrificio reconciliati, q̄ sanguine sunt redempti? Quis est (vt ap̄lus ait) qui tradidit se-
metip̄m pro nobis oblationē, & hostiā deo in odorem suauitatis, aut q̄d vnq̄ sacrificium
fuit sacratius, q̄ quod verus & æternus pontifex altari crucis per immolationē suæ carnis
Psalm.115. imposuit? In conspectu dñi p̄tiosa mors iustorū fuit, nullius tū insontis occisio redemptio
fuit mundi. Acceperūt iusti, non dederunt coronas. De fortitudine fidelium exēpla nata
sunt patientiæ, non dona iustitiæ. Singulares quippe in singulis mortes fuerunt, nec alte-
rius quisquā debitū suo fine persoluit, cū filius hominis, vnus solus dñs noster Iesus Chri
stus, q̄ vere agnus erat immaculatus, extiterit, in q̄ omnes crucifixi, oēs mortui, omnes se-
Iohan.12.c. pulti, omnes sunt etiā suscitati. De quibus ipse dicebat: Cū exaltatus fuero a terra, omnia F
trahā ad meipsum. Fides etenim iustificās impios & creās iustos, ad humilitatis retracta
participiū, in illo acquirit salutē, in quo solo homo se inuenit innocentē, liberū habēs per
gratiā dei de eius potentia gloriari, qui contra hostē humani generis in carnis nr̄æ humi
litate congressus, his victoriam suā tribuit, in q̄bus corpore triumphauit. Licet ergo in vno
dño nostro Iesu Christo, vero dei atq; hominis filio, verbi & carnis vna persona sit, q̄ in-
separabiliter atq; indiuise habeat actiones cōmunes, intelligendæ tamen sunt ipsorū operū
qualitates. Et sic vere fidei cōtemplatione cernendū est, ad q̄ prouehat humilitas carnis,
& ad q̄ inclinet altitudo deitatis, quid sit, q̄d caro sine verbo nō agit, & quid sit, quod ver
bum sine carne non efficit. Sine verbi enim potentia nec conciperet virgo, nec pareret, &
sine veritate carnis obuoluta pannis infantia non iaceret. Sine verbi potentia non ado-
rarent magi pueū stella indice declaratum, sine veritate carnis non iuberetur transferri in
Matth.2.c Aegyptum puer, & ab Herodis persecutione subduci. Sine verbi potentia non diceret
Matth.3.d vox patris missa de cœlo, hic est filius meus dilectus, in q̄ mihi bene cōplacui, ip̄m audite,
Ibidē.17.a. & sine veritate carnis nō protestaret Iohānes: Ecce agnus dei, ecce qui tollit p̄cā mūdi.
Iohan.1.d Sine verbi potentia redintegratio non fieret debilium, & viuificatio mortuorū, & sine ve-
ritate carnis, nec cibus ieiuno, nec somnus esset necessarius fatigato. Postremo sine verbi
potentia non se dñs patri profiteret æqualem, & sine veritate carnis, non idem diceret pa
tre se esse minorem, cum catholica fides vtrumq; suscipiat, vtrūq; defendat, q̄ secundum
confessionē beatl Petri apostoli, vnū Christū dei viui filiū, & hominem credit & verbū.
Christus vero deus noster ita inter deum & hominē mediator apparuit, vt in vnitate p̄so
næ copulans vtranq; naturam, & solita sublimaret insolitis, & insolita solitis temperaret.

Quid

Quid igitur? Cū Christus sit deus & homo, loquitur homo & calumniaris deo? Ille in se naturā commēdat humanam, tu in illo audes deformare diuinam? Gemina ergo est substantia Christi, diuina scilicet, qua æqualis est patri, humana vero, qua minor est patre. Vtrūq; aūt simul non duo, sed vnus Chr̄s, ne sit quaternitas non trinitas deus. Sicut enim vnus est homo in anima rationali & carne, sic vnus est Christus deus & homo, ac per hoc Christus deus, anima rationalis & caro. Christū in his oībus, Christū in singulis consi temur. Deus te conuertat in bonū, frater, & rectæ fidei normā te in oībus tenere, & doce re cōcedat. Amē. Data Kalēdas Maij, Iustiniano quarto & Theodato viris clariss. cōss. ¶ Anni cōsulū hic designatorū Marianus Scotus nō meminit, Sed Greg. Haf. anno dñi ccccc xxxvi. vtrūq; ponit, suū cōsulū catalogū in illis complens & concludens.

DECRETA SILVERII PAPAE.

¶ Ex libro pontificali.

Siluerius natione Campanus, ex patre Hormisda ep̄o Romano, sedit annū vnū, mēses quinq;, dies. xi. Hic leuatus est a tyrāno Theodato sine deliberatione decreti. Qui Theodatus corruptus pecuniæ dato, talē timorē indixit clero, vt qui nō consentirēt in eius ordinatione, gladio punirent. Sacerdotes quidā nō subscripserūt in eū secundū morē antiquū, neq; decretū cōfirmauerūt ante ordinationē. Iam aūt ordinato Siluerio sub vi, & metu, propter adunationē ecclesiæ & religionis, postmodū subscripserunt pbri. Post menses vero duos nutu diuino extinguit Theodatus tyrānus, & leuat rex Vitigis. Eodē tp̄e Vitigis ambulauit Rauēnā, & cū vi tulit filiā Amalasiunthæ reginæ sibi vxorē. Ob hoc indignatus Domnus Imperator Iustinianus augustus, qa reginā sibi cō mēdatā occidisset Theodatus, misit Belisariū patriciū cū exercitu, vt liberaret omnē Italiā a captiuitate Gothorū. Tūc veniēs Patricius suprascriptus in partes Siciliæ, fuit ibi aliquātū tp̄is. Audiens aūt, q̄ Gotthi sibi fecissent regē cōtra votū Domni Iustiniani aug. venit in partes Cāpaniæ iuxta ciuitatē Neapolim, & cœpit obsidere eā cū exercitu suo, quia noluerūt ciues Neapolitani aperire ei. Eodē tp̄e pugnādo Patricius cōtra ciuitatē, introiuit, & ductus furore, interfecit Gotthos, & oēs ciues Neapolitanos, & misit p̄dam, vt nec ecclesiis parceret, p̄dando, ita vt vxoribus p̄sentibus, maritos earū gladio interficeret, & captiuos filios, & vxores nobiliū exterminaret, nullis parcēs, nec sacerdotibus, nec seruis dei, nec virginibus sanctimonialibus. Eodē tp̄e bellū fuit maximū, veniente Vitige cōtra Belisariū Patriciū, & contra vrbē Romā. Ingressus aūt Belisarius Patricius in vrbē Romā. iij. Iduū Decēb. custodiis, & munitiōib⁹, vel fabricis murorū, ac reparatiōe fossati, circūdedit ciuitatē Romanā, & muniuit. Nocte ipsa, q̄ introiuit Belisarius Patric⁹, Gotthi q erāt in ciuitate, vel foras muros fugerūt, & oēs portas aptas dimiserūt, & fugerūt Rauēnā. Et post colligēs Vitigis rex multitudinē Gotthorū, regressus ē cōtra Romā. ix. Kalē. Martias. Et fixit castra ad pontē Miluiū, & cœperūt obsidere ciuitatē Romanā. Tūc Patricius Belisarius, q pro nole Romano erat, inclusit se Romæ intra ciuitatē. His diebus obsessa est ciuitas, vt nulli esset facultas exeundi, vel introeundi. Tūc oēs possessiōes priuatæ vel fisci, vel ecclesiæ incēdio cōsumptę sunt, hoies vero gladio interempti sunt. Quos gladius, gladius, q̄s fames, fames, q̄s morbus, morbus interficiebat. Nā & ecclesiæ, & corpora sanctorū martio, nisi Nymphæ remediū subuenisset. Pugnæ aūt maximę erāt cōtra ciuitatē. His diebus Belisarius Patricius repugnādo cōtra regē Vitigē vel multitudinē Gotthorū protexit Romanos, vel ciuitatē custodia sua liberauit, & nomē Romanū. Tūc obsessa est ciuitas annū vnū & portus Romanⁿ a Gotthis. Patricius vero Belisarius pugnādo vicit Gotthos. Et postmodū fugerūt Gotthi Rauēnā post annū vnū. Eodē tp̄e tāta fames fuit p vniuersum mundū, vt Datius ep̄s ciuitatis Mediolanēn. relatione sua hoc euidēter narrauerit, eo q̄ in partes Liguriæ mulieres filios suos comedissent penuria famis, de q̄bus retulit ex ecclesiæ suæ fuisse familia. Eodē tp̄e ambulauit Patricius Belisarius Neapolim, & ordinauit eā, & postmodū venit Romā, q̄ susceptus est a domno Siluerio benigne. Et abiit Belisarⁱ⁹ Patricius in palatiū Pincianū, sexto Idus Maias, indictione. xv. Tūc erat Vigilius diaconⁿ apocrysarius in Constātinopoli. Dolēs aūt Augusta pro Anthemio patriarcha, q̄ depo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

situs fuisset a sancto Agapeto papa, quia hæreticũ eum reperisset, & in loco eius con/ D
stituisset Mẽnam seruũ dei, consilio vsã cum Vigilio diacono, misit epistolam Romã ad
Siluerium papam rogans & obsecrans, ne pigriteris ad nos venire, aut certe reuoca An/
themiũ in locũ suũ. Et cum legisset beatus Siluerius literas, ingemuit & dixit: Mõ scio,
quia causa hæc finẽ vitæ meæ adducit. Sed beatissimus Siluerius fiduciam habẽs in do/
mino & beato Petro, rescripsit, dicens: Dña augusta, ego rem istam nunq̃ ero facturus,
vt reuocem hoiem hæreticum in sua nequitia damnatũ. Tunc indignata augusta, misit
iussiones suas ad Belisarium patriciũ per Vigiliũ diaconẽ, ita continentes. Vide aliquas
occasiones in Siluerium papã, & depone illũ de episcopatu, aut festinus certe transmitte
eum ad nos. Ecce ibi habes Vigilium archidiaconẽ & apocrisariũ nostrũ charissimũ, qui
nobis pollicitus est reuocare Anthemiũ patriarchã. Tunc suscipiens iussionẽ Belisarius
patricius dixit: Ego quidẽ iussionem facio, sed is, qui interest in necem Siluerij papæ, ipse
reddet rationem de factis suis dño Iesu Christo. Et vrgente iussione, exierunt quidã falsi
testes, qui dixerunt: Quia nos multis vicibus inuenimus, Siluerium papam scripta hmõi
mittentẽ ad regẽ Gothoꝝ. Veni ad portã, q̃ vocatur Asinaria, iuxta Lateranas, & ciuita
tem tibi trado, & Belisariũ patriciũ. Quod audiens Belisarius, primo non credebat, sciebat
em̃, q̃ per inuidiam hæc de eo dicebantur. Sed dum multi in eadem accusatione perfiste/
rent, pertimuit. Tunc fecit Belisarius patricius beatum Siluerium papã venire ad se in pa/
latium Pincis, & ad primũ & secundũ velum retinuit omnẽ clerũ. Ingressis itaq̃ Siluerio B
cum Vigilio solis in mausoleo, Antonina patritia sedebat in lecto, & Belisarius patritius
sedebat ad pedes eius. Et dũ vidisset eũ Antonina patritia, dixit ad eũ: Dic, dñe Siluerij
papa, quid fecimus tibi & Romani, vt tu velles nos in manus Gothoꝝ traderet? Et ad/
huc ea loquẽte, ingressus subdiaconus regionarius regionis primæ, tulit pallium de collo
eius, & duxit eum in cubiculũ, & expolians eũ, induit eum monachicã vestem, & absco
dit eum. Tunc Sixtus subdiaconus regionis sextæ, videns eum iam monachum, egres/
sus foras, nũciauit ad clerꝝ dicẽs, qa dñs papa depositus est, & factus est monachus. Quod
audientes fugerũt oẽs. Quẽ suscepit Vigilius archidiaconus in sua quasi fide, & misit eũ
in exilium ad Pontianas, & sustẽtauit eũ pane tribulatiõis, & aqua angustiæ. Qui deficiẽs
mortuus est cõfessor factus. Qui etiam sepultus est in eodem loco. xij. Kaleñ. Iunij, ibiq̃
occurrit multitudo male habentium, & saluantur. Hic fecit ordinationem vnam p̃ mẽ/
sem Decembris, presbyteros. xiij. diacones quinq̃, episcopos per diuersa loca numero
xix. Et cessauit episcopatus dies sex.

¶ Epistola Amatoris episcopi ad eundem.

BEatissimo Siluerio Amator eps. A quibusdã, pater dilectissime, illis a partibus
aduentantibus audiuimus, vos a sede sancti Petri iniuste pulsum, exilio destina/
tum. Quod nimis graue ferentes, misimus parua munuscula, id est argenti libras
XXX. ad vestrã vestrorumq̃ sustẽtationem, quæ petimus, vt ita grato animo F
suscipiatis, sicut grata mittunt intentione. Precamur quoq̃, vt per vestram epistolam no
bis remandare non dedignemini, qualiter circa vos sit actum, vel modo agitur, vt certam
rationem de vobis scire, & fratribus valeam nuntiare. Quid enim putas de nobis fieri, pa
ter summe, cum de summo pastore, & vicario sancti Petri talia fiunt? Vos tamen nolite
multũ tristari, sed confortamini semper in dño, qm̃ potens est diuinitas immensæ tempe
statis incerta bono serenitatis amouere. Ora pro nobis, beatissime papa.

¶ Rescriptum eiusdem ad Amatorem episcopum.

DIlectissimo atq̃ amãtissimo Amatori epo, Siluerius. O q̃ bona est charitas, q̃ absen
tia per imaginẽ, psentia sibimetipsi exhibet per amorem. Diuisa tãgit, confusa ordi/
Colos. 3.c nat, inæqualia sociat, imperfecta pficit. Quã recte pdicator egregius vinculũ perfe
ctionis vocat, qa virtutes quidem cæteræ perfectionem generant, sed tamen eas charitas
ligat, vt ab amantis mẽte dissolui iam nequeant. Hac itaque virtute, frater charissime, ple
num te reperio, dum nõ solũ de me sciscitando, & visitando curam habes, sed etiã bonis
tuis me fulcire, & sustentare nõ desinis. Quanta aũt mala in me peracta sunt, nec enarrare,
nec scribere tibi per omnia possum. Ante omnia vero patritia infesta mihi erat, eo q̃d non
restituebam Anthimum dudum patriarchã Constantinopolitanũ, quẽ sanctæ memoriæ
Agapetus pdecessor meus suis meritis dãnauit. Vrgente quoque eius iussione, exierunt
23.q.4. Beli/ quidam falsi testes dicentes aduersum me crimina, quoꝝ nunquã particeps fui. Sed dum
sarius pat. multi in eadẽ accusatione perfisterent, timuit Belisarius patritius noster, & mandauit me
ad se

A ad se venire pacifice pro quibusdã ecclesiasticis dispositionib⁹ in palatiũ Pincis, & ad pri/
mum & secundũ velũ retinuit omnẽ clerꝝ & populũ, qui mecũ veniebat, & nullũ permi/
sit introire nisi me solũ, & Vigiliũ diaconẽ * meũ. Me vero vi retento, & ante p̃dictã pa/ als, nostrum
triciam deducto, miserunt in exilium, in quo modo sustẽtor pane tribulationis, & aqua an
gustiæ. Ego tamen propterea nõ dimisi, nec dimitto officiũ meũ, sed cum ep̃is, quos con
gregare potui, eos, qui talia erga me egerunt, anathematizaui, & vna cũ illis apostolica &
synodali authoritate statui, nullum vnq̃ taliter decipiendũ, sicut deceptus sum, & si aliquis
deinceps vllũ vnq̃ ep̃oꝝ ita deciperet, anathema maranatha fieret in cõspectu dei & san/
ctorũ angelorꝝ. Similiter sanctorꝝ patrũ roborãtes decreta, statuimus (licet sæpissime iam
statutũ fuerit) nec falsos, nec inimicos suspectos accusatores vel testes vnq̃ sup ep̃os susci/
pi, eisq̃ nocere nullatenus posse, qa falsam aut suspectã, aut odiosam vocẽ, aut funestã po
tius interdici, q̃ audiri sanctis patribus placuit. Summopere, charissime, tales cauẽdi sunt, &
auertẽdi, atq̃ reijciendi, si nocẽtes apparuerint, qa nõ solum ecclesiasticæ, sed etiã seculi le
ges tales nõ suscipiunt, sed repellunt. Vnde scriptum est: Os impiorꝝ deuorat iniquitatẽ. Prouer. 19.d
Et dñs p̃ prophetã loquitur, dicẽs: Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocẽte innocẽ Psalm. 17
ter ages. Cum electo electus eris, & cum peruerso peruerteris. Et Aplus inquit: Peruer/ 1. Cor. 15. d
B tunt mores bonos colloquia mala. Idcirco (vt iam p̃libatum est) mali semp cauẽdi, & bo/
nis atq̃ beniuolis est inhærẽdum, vt periculum desidiæ, q̃tum possumus, deuitemus, & ne
pestis hęc latius diuulget, seueritate (qua possumus) abscindam*, quoniam nõ temeritas in
teruenit p̃sumptionis, vbi est diligẽtia pietatis. Agat semper vnusquisq̃ vestrũ hac infor/
matione, apostolica fultus authoritate iuxta vires suas, & fraterna dilectione ac sancta reli/
gione mores proprios cõseruare, & in cõmuni alterutrũ adiuuare, & in charitate perma/
nere, & dei volũtati indefinẽter studeat inhærere, vt simul laudãtes dñm, indefessas illi gra
tias semp agam⁹. Vale in Chro, charissime, semp & p̃dicta (prout melius poteris) dño opẽ
ferente, adimplere, & reliquos fratres apostolica authoritate informare studeto. Data. ix.
Kaleñ. Debembris, Iustiniano. v. & Belisario viris clariss. consl.

¶ Consulum annus hic assignatus, a Mariano Scoto non assignat. Veruntamen
Belisarij annos consulatus alios postea toties recenset.

¶ Epistola Siluerij papæ ad Vigilium papam.

SIluerius episcopus Vigilio. Multis te transgressionibus irretitũ sacerdotalis iamdu/
dum nouit generalitas. Et quia cruentis humano sanguine manibus decessoribus
nostris peruicacia tua subripiens, leuiticis præsumpseris excubare ministerijs, ple/
riq̃ nouerunt fidelium. Nam quia contra iura canonica temporibus sanctæ memo
C riæ Bonifacij papæ, ipso viuente, successor eius designari conabaris, nisi tibi amplissimi se
natus obuiasset iustitia, tunc prouidentia pastorali ac pontificali authoritate tua execranda
iam debuerant auspicia detruncari. Sed dum paruum vulnus in te neglectum est, insanabi
le accreuit apostema, quod nisi ferro altius abscindatur, fomentorum sentire non potest
medicinam, quippe qui nequissimi spiritus audacia, ambitionis phrenesim concipiens, in
illius apostolici medici, cui animas ligandi soluendiq̃ collata & concessa potestas est, versa Matth. 16. c
ris contumeliã, nouumq̃ scelus erroris in apostolica sede rursus niteris inducere, & in mo
dño) tribus iam iugiter emensis temporibus ei præsideo, tempora mea nitaris inuadere. Ha 23. q. 4. Belisa
beto ergo cum his, qui tibi consentiunt, pœnæ damnationis sententiam, sublatumq̃ tibi rius patricius
nomen & munus ministerij sacerdotalis agnosce, sancti spiritus iudicio, & apostolica a no
bis authoritate damnatus. Sic enim decet fidem sanctorꝝ patrum in ecclesia seruari catho/ 25. q. 2. Sic de
lica, vt, quod habuit, amittat, qui improbabili temeritate, quod non accepit, assumpserit. cer quidem.
Data octauo Kaleñ. Iulij, * principi Basilij, Celius Siluerius papa vrbis Romæ huic decre forte als, Pa/
to anathematis in Vigilio peruasore facto, ad omnia statuta consensum præbens, subscri/ tricio Belisa/
psi, pariter & quatuor episcopi subscripserunt, id est, Terracinensis, Fundanus, Firmanus, rio
& Minturneñ. Data ista chartula per Anastasium subdiaconum.

DECRETA VIGILII PAPAE.

¶ Ex libro pontificali.

Universidad de Deusto
Biblioteca

VIgilius natione Romanus, ex patre Iohãne consule, sedit annos. xvij. mẽses. vi. dies. xxvi. Eodẽ tẽpore Belisarius patritius cõmisit bellũ cũ Vitige rege Gothorũ, Quẽ fugientem noctu, insecutus est Iohãnes magister militũ cognomẽto sanguinarius, & tenuit eũ, & adduxit ad Belisariũ, & ad Vigiliũ Romã. Tũc dederunt ei sacramenta in basilica Iulij, vt saluũ illũ perducerẽt ad Iustinianũ Imperatorem. Quẽ cũ adduxissent in Cõstantinopolim, gauisus est Imperator, & fecit eũ patriciũ, & comitẽ, & trasmisit eũ iuxta fines Persarũ, & ibi vitã finiuit. Belisariũ vero interrogauit Imperator, qũo se haberet cũ Romanis, vel qũo in loco Siluerij statuisset Vigiliũ. Tunc gratias ei egerũt Imperator & augusta, & data ei dignitate, iterũ misit eũ in Africã. Qui veniens in fines Africæ, sub dolo pacis interfecit Gontharidẽ regẽ Vvandalorũ, & redacta est Africa sub republica. Tũc Belisarius patritius veniẽs Romam de spolijs Vvandalorũ, obtulit beato Petro aplo per manus Vigilij papæ, crucẽ aureã cũ gẽmis pensantẽ libras cẽtũ, in qua scripsit victorias suas. Cerostata argẽtea deaurata maiora duo, q̃ stant vsq; hodie ante corpus beati Petri apli. Sed & alia multa dona, & eleemosynas pauperũ largitus est. Fecit etiã Belisarius patritius Xenodochiũ in via Lata, & in via Flamminea iuxta ciuitatem *Ortas monasteriũ sancti Iuuenalis, vbi possessiones & dona multa largitus est. Eodẽ tpe Theodora augusta scripsit ad Vigiliũ papam, veni adimple nobis, quæ prona volũtate tua promisisti de patre nostro Anthemio, & reuoca eũ in officio suo. Ad hæc rescripsit Vigilius: Absit hoc a me, dña augusta. Prius loquutus sum male, & insipienter, modo aũt nullo mõ tibi cõsentio, vt reuocẽ hoiem hæreticũ, & anathematizatũ, & si indignus vicarius sum beati Petri apli, quo fuerũt antecessores mei sanctissimi Agapetus, & Siluerius, q eũ dãnauerũt. Tunc Romani fecerũt suggestiones suas contra Vigiliũ, eo q̃ cũ cõcilio eius depositus fuisset Siluerius beatissimus papa. Suggerimus (inquiunt) pietati tuæ, qa male agit cũ seruis tuis Romanis, & cũ ipsa plebe sua, & qa homicidã illũ accusamus. Sic est in furorẽ versus, vt daret alapã notario suo. Qui mox ad pedes eius cadens, expirauit. Itẽ dedit nepotẽ suũ Vigilius Asterio cõsuli filium mulieris viduæ, q̃ casu faciente, fecit eũ teneri nocte, & tam diu cedi, q̃ diu vitam finiret. Quo audito augusta, misit Anthemiũ scribonẽ cũ iussione sua, & cũ virtute maiore ad Romã dicẽs. Exceptis oñibus in basilica sancti Petri parce, nã si in Lateranis, aut in palatio, aut in qualibet ecclesia inueneris Vigiliũ, mox impositũ in nauim, perduc eũ vsq; ad nos. Nã per viuentẽ in secula excoriari te faciã. Qui Anthemius Scribon veniẽs Romã, inuenit eũ in ecclesia sanctæ Ceciliæ. x. Kaleñ. Decembris (erat eñ dies natalis eius) munera eũ erogantem ad populum. Tenẽtes ergo eũ, deposuerũt ad Tyberim, & miserũt eum in nauim. Plebs autẽ & populus sequebat eũ acclamãtes, vt orationẽ ab eo acciperẽt. Datacq; oratiõe, respõdit oĩs populus Amen, & mota est nauis. Videntes Romani, q̃ mota esset nauis, in qua sedebat Vigilius, cẽpit populus iactare post eũ lapides, fustes, *cacabos, & dicere. Fames tua tecũ. Mortalitas tecũ. Male fecisti Romanis, male inuenias vbi vadis. Et quidã amatores eius secuti sunt eũ de ecclesia. Qui ingressus Siciliã in ciuitatẽ Catanẽsem, p̃missus est facere ordinationẽ p mẽsem Decembrẽ pbros & diacones, in qbus retrãsmisit Romæ Ampliatũ dam Lateranas, & gubernandũ cleros, & valefactiẽs oĩbus ingressus est Constantinopolim in vigilia natalis dñi nostri Iesu Christi. Tũc obuius est ei Imperator, & osculãtes se cœperunt flere, & plebs illa psallebat ante eũ vsq; ad ecclesiã sanctæ Sophiæ, dicẽs: Ecce aduenit dñator dñs, &c. Per biennũ vero fuerũt cõtẽtiones de Anthemio patriarcha, qũo promisisset reuocare & remittere eũ in locũ suũ, & cautionẽ manus suæ ostendebãt, cum tanta roboratus virtute magis mori desiderabat, q̃ viuere. Tunc Vigilius papa dixit: Vt video, non me fecerunt venire ad se Iustinianus & Theodora p̃ssimi principes, sed hodie scio, q̃ Diocletianũ & *Lutheriam inueni. Facite vt vultis, digna eñ factis recipio. Tũc dedit alapam in faciem eius quidã dicẽs: Homicida, nescis, qbus loqueris? Nescis, qa Siluerium papam occidisti? & filiũ mulieris viduæ ad calces, & fustes interfeciste? Tũc fugiẽs in basilicã sanctæ Euphemiæ tenuit columnã altaris. Qui tractus ab ea, eiectus est foras ecclesiã. Fecit aũt mitti funem in collũ eius, & traxerũt eũ p totã ciuitatẽ vsq; ad vesperam. Tunc misso in custodiã dabat ei modicũ panis & aquæ. Clerus aũt Romanus, qui cum eo erat, missus est in exilium ad diuersa metalla incidenda. Tunc Gothi fecerunt sibi regẽ Badiullam, qui Totila nũcupabatur, qui descendẽs Romã, obsedit eã. Et facta est fames

alias, Ostiam.

alias, cũ calcibus.

alias, Eleutheriam.

A mes in ciuitate Romana talis, vt etiam natos suos vellẽt comedere. Quadã die intrauit Romam a porta sancti Pauli indictione. xiij. Tota eñ nocte fecit buccinam clangi, vsq; dum cũctus populus fugeret, aut p ecclesias se cælarẽt, ne gladio Romani vitã finirẽt. Habitauit rex cũ Romanis, quasi pater cũ filijs. Tũc quidã de senatoribus fugiẽtes Citheus, Albinus, & Basilius patricius & consul ingressi sunt Cõstãtinopolim, p̃sentati ante Imperatorem afflicti & desolati. Tũc cõsolatus est eos Imperator, & ditauit eos, sicut digni erant tanq̃ consules Romani. Eodẽ tpe Imperator Iustinianus misit Narsetem eunuchum, & cubiculariũ suũ in Italiã, cui data pugna cũ Gothis, donauit deus victoriã, & occisus est rex, & multitudo Gothorũ interfecta est. Tũc adunatus clerus rogauerũt Narsetem, vt vna cũ eius suggestione rogarent principẽ, vt si adhuc viueret Vigilius papa, aut presbyteri, seu diaconi, vel clerus, q cũ eodẽ Vigilio fuerant, exilio deportati, reuerterent. Suscepta relatione Narsetis, vel cũcti cleri Romani, lætus effectus est Imperator, & oẽs inclyti eius, eo quod requiẽ donasset deus Romanis. Mox misit iussiones suas per diuersa loca, vbi fuerant in exilio deportati in Gyssa, & Proconneso, & adduxit eos ante se Imperator dicens eis: Vultis recipere Vigiliũ, vt fuit papa vester? Gratias ago. Minus net Hic habetis archidiaconum vestrum Pelagiũ, & manus mea erit vobiscũ. Respõderunt omnes:
B Imperet deus pietati tuæ. Restitue nobis modo Vigiliũ, & quando eũ voluerit deus trãsire de hoc seculo, tunc vestra p̃ceptione nobis donetur Pelagius archidiaconus noster. Tunc dimisit oẽs cũ Vigilio. Venerũt itaq; in Siciliã in ciuitatem Syracusis, vbi Vigilius afflictus calculi dolorẽ habẽs, mortuus ẽ. Cuius corp⁹ ductũ Romã sepultũ est ad sanctũ Marcellũ via Salaria. Hic fecit ordinatiões duas p mẽsem Decẽbrem, pbros. xlvi. diacones, xvi. epos per diuersa loca numero. lxxxi. Et cessauit episcopatus mẽses tres, dies. v.

CAPITVLORVM SEQVENTIS EPIstolæ tituli.

De Priscillianistis, qui ab esu carnium se subtrahunt. .i.
De trina renascentiũ mersione. ij.
De his, qui ab Arrianis iterũ baptizant. iij.
De ecclesiarũ restauratione in fabricis vel dedicatione, quid sit obseruandum. iiij.
De paschæ festiuitate, & precum ordine, ac missarum solennijs. v.
Quod in noĩe trinitatis debeat baptizari. vi.
Quod beati apostoli Petri, Romanę scilicet ecclesiæ sedes, sacerdotalis mater sit dignitatis, atq; ecclĩastica mgra rõnis. vij.

C Dilectissimo fratri Euthero Vigilius, directas ad nos tuæ charitatis epistolas plenas catholicæ inquisitionis solicitudine, gratanter accepimus, benedicentes dei nostri clemẽtiã, quia tales in extremis mũdi partibus dignatur suis ouibus prouidere pastores, per quos & pascuis valeãt salutarib⁹ abundare, & ab hostis rapacitate seruari, vt insidias nequeãt eius subreptionis incurrere. Vnde certũ est, quia promissæ vos beatitudinis gratia subsequatur, quando a vobis cœlestium perfectio doctrinarũ tam votiua scisitatione perquiritur. Scriptum est enim: Beati, qui scrutant testimonia eius, in toto corde exquirunt eũ. Hoc igitur, frater charissime, propositũ tuæ cõsultationis tota mente tractantes, de te quoq; prouenire *contendimus, qui regulã catholicæ fidei ñsdẽ studes tenere vestigijs, qbus eã in apostolica *side cognoscis esse fundatã. Et q̃uis sonus eorũ toto orbe diffusus, & vsq; ad fines orbis terræ verba eorũ distensa, dilectionis tuæ corda Christo probauerint esse fidelia, tamen, si quid ex his in ecclesia, quæ tuæ gubernationi (deo auxiliante) cõmissa est, nec dum plena luce claruerit, ad eundẽ fontem, de quo illa salutaris manarat limpha, recurritis, id est, quod debita charitate sumus amplexi, quia fiducialiter de his, vnde apud eos obseruantiam esse dixistis, ambiguam, nostra voluistis responsione firmari. Quapropter dilectionẽ tuam in domino salutantes, de singulis, quid iuxta catholicam disciplinã teneat apostolicæ sedis authoritas, subiectis aliquibus etiam sanctarũ capitulis regularum, te credimus instruendum.

alias, iniqui Iupi

Psalm. ns.

als, cõlidim

als, sede.

Capitulum primum.

AC primũ de his quos Priscilliane hæresis indicasti vitijs inquinari, sancta & conuenienti religioni catholicæ eos detestatiõe iudicas arguẽdos, q ita se sub abstinẽtiæ simulatæ p̃textu ab escis videnť carniũ submouere, vt hoc execrationis potius animo, q̃ deuotiõis probent efficere (in qua re, quia nefandissimis Manichæis esse cõsimiles approbãtur) iuste patrũ venerabiliũ cõstitutis, ab hac superstitione sub anathematis sunt interminatione prohibiti, quando aliquid ciborum contagione carnium credunt esse

Universidad de Deusto
Biblioteca

pollutum, qa de his oĩbus, quæ ad humanum victum misericordia dei cõtulit, nihil catho D
Titum.1.d licis esse iudicatur immundum. Sic eĩ Titum doctor gẽtium Paulus monet apl'us, dicẽs:
Oĩa munda mundis, coinqnatis autẽ & infidelibus nihil est mundum, sed polluta sunt eo
1.Timo.4.a rum mens & conscĩa. Deum confitent se nosse, factis autem negant, abhominabiles & in
creduli, & ad omne opus bonum reprobi, Silr & alio in loco ad Timotheum de hmõi ca
uendis erroribus prædicauit, dicens: In nouissimis temporibus discedent qdam a fide, attẽ
dentes spiritibus erroris & doctrinis dæmonioꝝ, in hypocrisi loquentium mendacium, &
cauteriatam habentium suam conscĩam, prohibentes nubere, & abstinentes a cibis, quos
deus creauit ad percipiendum cum gr̃arum actiõe fidelibus, & his, q cognouerunt verita
tem, qa oĩs creatura dei bona est, & nihil reꝛciendum, quod cum gr̃arum actiõe percipi
tur. Hæc igitur sequentia patrum venerabilium cõstituta, specialr eos censuerunt esse
damnandos, q cum carnibus abstinerent, ea quoq; credebant esse vitanda, quæ carnibus
Matth.15.b fuisse videbantur admixta. Nam & ipse dñs noster Iesus Chrũs ita præmonuit, dicens:
Non, quod intrat in os, coinquinat hoiem, sed quæ procedunt de ore, hæc sunt, quæ co
inquinant hoiem. Quapropter nec abstinentiam deo placitam reprobamus, nec eos, q ex
ecrantur dñi creaturam recipimus in nostra societate.

II De baptismo q̃q; solẽniter adimplẽdo, silr qd aplica vel sanxerit; vel obseruet au
thoritas, in subiectis tua charitas euidẽter agnoscet. Illud aũt nouelli esse iudicamus erro
ris, q̃d cum in fine psalmoꝝ ab oĩbus catholicis ex more dicat, gloria pr̃i, & filio, & spiritui
sancto, aliq sicut indicas subducta vna syllaba cõiunctiua, pfectũ conant minuere vocabu B
Mat.vlt.d lum trinitatis, dicẽdo, gloria patri, & filio, spiritui sancto. Quãuis ergo ipa nos rõ euidẽter
edoceat, qa subducta vna syllaba, psonã filñ & spũs sancti, vnã quodãmodo esse designẽt,
tñ ad errorẽ taliũ cõuincẽdum sufficit, q̃ dñs Iesus Chrus, designãs in inuocatiõe trinitatis
credẽtium debere baptisma celebrari, dixit, Ite, docete oĩes gẽtes, baptizãtes eos in noie
pr̃is, & filñ, & spũs sancti. Ergo cum nõ dixerit, in noie pr̃is, & filñ, spũs sancti, sed æqua
libus distinctiõibus patrem, & filium, & spm̃ sanctum iusserit noĩari, constat illos oĩno a
doctrina dñica deuiare, q aliqd huic voluerint confessioni derogare. Qui si in errore per
manserint, socĩ nobis esse non possunt.

III De his etiam, q baptismatis gr̃a salutaris accepta, apud Arrianos iteꝝ baptizati, p
fundæ voraginis sunt morte demersi, q̃d per singulos ordines, vel ætates anteceſſoꝝ no
straꝝ decreta censuerunt, quæ multiplici sunt digesta rõne, e nostro scrinio releuata capi
tula his subiecta direximus. In qbus tamen illud speciali charitate etiam conuenit obserua
ri, vt qa pro peccatis plurimis in gẽtibus iniqtas ipa surrexit, in æstimatiõe fraternitatis tuę
aliorumq; põtificum per suas diocœses relinquatur, vt si qualitas & pœnitentis deuotio
fuerit approbata, indulgentiæ quoq; remedio sit vicina. Quoꝝ tamen reconciliatio nõ per
illam impositionem manus, quæ per inuocationem sancti spũs sit, operatur, sed per illam,
De cõs.distĩ.1 De fabrica, qua pœniæ fructus acqritur, & sanctæ communionis restitutio perficitur.

IIII De fabrica vero cuiuslibet ecclesiæ, si diruta fuerit, instaurãda, & si in eo loco cõse
cratiõis solẽnitas debeat iterari, in quo sanctuaria nõ fuerint, nihil iudicamus officere, si p F
alias, exorci eã minime aqua *benedicta iactet, qa cõsecrationẽ cuiuslibet ecclesiæ, in qua spũs sancti
zata ara nõ ponit, celebritatẽ tñ scimus esse missaꝝ. Et ideo, si qua sanctoꝝ basilica a fundamẽ
tis etiã fuerit innouata, sine aliqua dubitatiõe, cũ in ea missaꝝ fuerit celebrata solẽnitas, toti
us sanctificatio cõsecratiõis implebit. Si vero sanctuaria, quæ habebat, ablata sunt, rursus
earum repositione, & missaꝝ solennitate reuerentiam sanctificationis accipiet.

alias.x. V Pascha vero futuꝝ nos (si deus voluerit) *.xi. Kaleñ. Maiaꝝ die celebraturos eẽ co
gnoscite. Ordinẽ q̃q; precum in celebritate missaꝝ nullo nos tpe, nulla festiuitate significa
als,'diuersum mus habere *diuisum, sed semp eẽ eodẽ tenore oblata deo munera cõsecrare. Quotiẽs ve
ro paschalis, aut ascẽsionis dñi, vel pẽtecostes, & Epiphaniæ, sct̃oꝝq; dei fuerit agẽda festi
uitas, singula capta diebus apta subiũgimus, qbus cõmemorationẽ sanctæ solẽnitatis, aut
eoꝝ faciam°, q̃rũ natalitia celebram°, cætera vero ordine cõsueto psequmur. Quapropter
& ipsi° canonicæ pcis textũ direxim° subter adiectũ, quẽ (deo ppitio) ex aplica traditõe sus
cepim°. Et vt charitas tua cognoscat, qbus locis aliqua festiuitatib° apta cõnectes, paschal'
alias, Sic diei pces sil'adiecim°. *His igit fraternitatis tuę ingsitiõe rñis, deũ nr̃m, q̃tũ possumus, exo
oramus, vt oĩbus catholicæ religiõis ecclesiis circa vniuersos, quos fideles sibi efficit, gr̃æ
suæ dona multiplicet, & ab omnibus insidĩs spũalis hostis, atq; carnalis cunctos populos
suos

A suos redigere dignetur immunes. Significatur etiam beatoꝝ apostolorum vel martyrum
(sicut speramus) sancto nos affectui tuo direxisse reliquias, prẽsumentes fidem vestrã eo
rum deinceps plenius esse meritis adiuuandam.

VI. Si quis eps, aut presbyter iuxta pceptum dñi non baptizauerit in nomine pa Matth. 28.d
tris, & filñ, & spũs sancti, sed in vna persona trinitatis, aut in duabus, aut in tribus patribus,
aut in tribus filñs, aut tribus paracletis, proñciatur de ecclesia dei.

VII. Nulli vel tenuiter sentienti, vel pleniter sapienti dubiũ est, quod ecclesia Ro
mana fundamentum, & forma sit ecclesiarum, a qua omnes ecclesias principium sumpsisse Plura ex his
nemo recte credentium ignorat. Quoniam licet omniũ apostoloꝝ par esset electio, bea habentur in de
to tamen Petro concessum est, vt cæteris præmineret, vnde & Cæphas vocatur, quia ca cret. Iulii pa
put est & primus omnium apostolorum. Et quod in capite præcessit, in membris sequi pæ. 1. increpa
necesse est. Quamobrem sancta Romana ecclesia eius merito domini voce consecrata, & toria contra
sanctoꝝ patrum authoritate roborata, primatum tenet omniũ ecclesiaꝝ, ad quam tã sum & ad Orien
ma episcopoꝝ negotia, & iudicia, atq; quærelæ, q̃ & maiores ecclesiaꝝ quẽstiones quasi tales epos.
ad caput semper referenda sunt. Nam & qui se scit alĩs esse præpositum, non molestẽ se Iohan. 1.f
rat aliquem esse sibi prælatum. Ipsa nãq; ecclesia, quæ prima est, ita reliquis ecclesiis vices
B suas credidit largiendas, vt in parte sint vocatæ solicitudinis, non in plenitudine potesta
tis. Vnde omnium appellantium apostolicã sedem episcoporꝝ iudicia, & cunctarum ma
iorum negotia causarum eidẽ sanctæ sedi reseruata esse liquet, præsertim cum in his om
nibus eius semp sit expectandũ cõsultũ, cuius tramiti, si quis obuiare tẽtauerit, sacerdotum
causas se non sine honoris sui periculo apud eandẽ sanctã sedẽ nouerit redditurum. Data forte als, Be
Kalendas Martij *Vuisiliano, & Iohanne viris clarissimis consulibus. lisario.

Anni præsentium consulum nemo meminit scribentiũ cathalogos eorundẽ. Nã neq;
Marianus Scotus, neque Gregorius Haloander, sed nec Cassiodorus describũt dictum
cathalogum, supersedentes in Iustinianũ. iiij. & Adeodatum.

¶Theodori episcopi Cæsareæ Cappadociæ damnationi a Vi
gilio papa factę fragmentum.

VIgilius episcopus sanctæ ecclesię catholicæ vrbis Romæ dixit. Res est quidem
diuinæ conueniens iussioni, patientiam præbere peccantibus, quam nõ tamen
adusq; decet extendi, vt spe continue impunitatis iugiter sine correptione pec
cetur. Quoniam igitur tu Theodore Cæsareæ Cappadociæ ciuitatis episco
pe, qui hactenus ab ordinationis tuæ tempore, vnius anni spacio in ecclesia, cuius gubet
nacula susceperas non passus es residere, sed authoritate nominis episcopalis abusus vni
uersalis ecclesiæ scandala generare nõ cessas, & a nobis modo familiariter obiurgatus, mo
do precibus obsecratus, nõ nunq̃ vero fraterna increpatione correptus, sæpe etiam diui
C narum scripturarum authoritate commonitus, vel ecclesiasticæ consuetudinis conuictus
exemplis, semper emendationem sermone promittens, quam factis nequissimis respue
bas, nunq̃ a praua intentione cessasti. Nos vero longanimitatem nostrã diuina largitate
concessam, tã circa te q̃ cæteros seductos abs te, pene hoc quinquennio elapso monstra
uimus. Primum quidem in eo, q̃ pro scandalo refrenando condescendẽtes quorundam
animis, quos aliqua dissipatione credimus temperãdos, quia tu iam eos pluribus annis in
quietissimus stimulator accenderas, quædam pro tempore medicinaliter existimauimus
ordinanda, tali scilicet conditione, vt omni in posterum perturbatione sopita, nihil vltra
nec verbo nec literis quisquam facere ex eadẽ causa præsumeret. At tu prauæ consue
tudinis tractus audacia, neque tunc cessare a conscribendis vel p̃dicandis nouitatibus vo
luisti, ita vt sæpius libellis episcoporꝝ redditis & consensum tuum cum eis propria con
fessione condemnans eorum vel tuis excessibus sæpius a nobis concedi veniam postu
lasses. Post hæc autem cum te a præsumptione solita, nec pudor humanæ verecundiæ,
nec sacerdotij pondus, nec timor diuini iudicij cohiberet, dum amplius, q̃ iustum fuerat,
patientiam tuis facinoribus præberemus, ad hoc est causa perducta, quatenus semotis om
nibus, quę de trium capitulorꝝ a quibuslibet dicto scriptove fuerat ordinata, quid de ipsa
re facto opus esset, cum Africanarum Illyricianarum seu Vvalliarum partium congre
gata synodo tractaremus, eoꝝ maxime præsentiã requirẽtes, q̃ꝝ fuerat scãdalizata frater
nitas, illud q̃q; magnope nobis cũ clemẽtissimo principe, p̃sentib° etiã Menna Cõstãtino
politanæ ciuitatis, & Datio Mediolanẽsis vrbis antistite, alijsq; tã Græcis q̃ Latinis epis,
cũ qbus oĩbus etiã tu Theodore pariter affuisti, necnõ & p̃sentibus iudicib° atq; pcerib°

vnij

Universidad de Deusto
Biblioteca

vniuersoq; senatu cõuenit, ne vsq; ad memoratã concilñ diffinitionem quicq̃ de p̃fatis tri-
bus capl'is ab aliquo fieri intentaretur. Ac deinde tuis ex cõsuetudine incitamẽtis liber cõ- D
demnationẽ capitulor; ipsor; continens, in palatio te assistente & instruente corã qbusdã
Græcis epis est relictus, a qbus assentationũ fauorẽ tuis vocibus exigebas. Ex quo facto
tam tu, q̃ tibi cõsentiẽtes epi mitius licet a nobis, q̃ oportuit increpati, ad promerẽdã ficta
satisfactiõe veniã cõuolastis. Quis aũt cõmemorare sufficiat, q̃ te incitãte atq; exequẽte, ma
la cõmissa sunt? Nã vt de magnis excessib9 tuis parua narrem9, toti9 scãdali incitamẽtũ fui-
sti atq; seditio. Qui domi tuæ sedẽs, antiqua nos ptio charo cõductos, ea, q̃ iurata te voce
nõ esse factu; vsq; ad cõstitutũ tps frequẽti9 firmaueras, cõscripsisti, & sub ptextu religio
nis ea, quæ dei ecclesiã diuiderẽt, sicut etiã reb9 ipsis agnoscit, ppetrasti. Nã vsq; ad hoc ani
mũ Chr̃ianissimi principis falsis suggestiõibus pduxisti, vt clemẽtia eius, quæ in suis hosti
bus pia sp apparuit, cõtra nos grauiter moueret. Sed hæc oĩa bona desideria nr̃a, quæ pro
pace ecclesiæ proculdubio militabãt, ita anim9 tuus quietis impatiẽs, dissipauit, vt illa, quæ
fraterna collatiõe, & trãquilla ep; fuerãt reseruãda iudicio, subito cõtra ecclesiasticũ mo
rem, & cõtra paternas traditiões, cõtraq; omnẽ authoritatẽ euãgelicæ apl'icæq; doctrinæ
ædictis propositis scdm tuũ dãnarent arbitriũ, dum fideliũ nullus ignoret, p quos dñs ac
de9 noster doctrinis cœlestib9 plebẽ suã iusserit eruditi, vel qbus ligãdi soluẽdiq; sup terrã E
dederit potestatẽ. Deinde in domo Placidiana cũ Græciar; vel Latinar; partiũ epis, q in
vrbe regia aderãt, & pbr̃is ac diaconibus Constãtinopolitanæ ecclesiæ cõueneris, ibiq; sub
magnæ vociferatiõis cõtestatiõe, tã nos q̃ frater noster Mediolanẽsis eps prohibuim9, ne
aliq vestrũ p̃uaricationi cõis cõstituti contẽpta fraternitate pberet assensum. Tu aũt sedis
apl'icæ interdicẽtis p nos authoritate despecta, ad ecclesiã, in qua ædicta ipsa pẽdebãt, reli-
quos tecũ attrahẽs prexisti, ibiq; alñs adiectis p̃uaricatiõibus missar; solẽnia celebrastis, &
quasi nihil tibi esset primæ sedis antistitẽ ptentẽ, & cõtradicentẽ cõtempsisse, põtificẽ etiã
Alexãdrinæ ecclesiæ sacerdotẽ frẽm nr̃m Zoilum, cuius nomẽ vsq; ad memoratũ diem
cõicatũ a vobis fuerat dyptichis eximẽtes, Apollinarẽ quẽdam puersorẽ atq; ecclesiæ ipsi
us vobis adulter; sociastis, vt vra iniqtas nõ solum in remouẽdo simplicissimo sacerdote,
sed etiã in recipiẽdo patefieret puersore. Reticemus interim alia, quæ eodẽ die a vobis in
apl'icæ sedis, & in canonũ ppetrata probant iniuria, ne detẽti enumeratiõe culpar;, quar;
inuẽtor oñderis, q̃d tibi cõpetit, diuti9 differam*. Et licet ante. xxx. dies pro memoratis ex-
cessib9 vr̃is ab apl'icæ vos cõionis remouissem9 cõsortio, credẽtes, q; sacerdotali proposito
facili9, q̃ male gesta fuerãt, satisfactiõe cõgrua curaretis, ideoq; ex psona, & authoritate B.
Petri apl'i (cuius licet exigui nos locũ gerimus) cũ Datio Mediolanẽ, Iohãne Marficano
Zacchæo Scyllaceno, Valẽtino Syluæ cãdidę, Florẽtio Matellicatẽ. Iuliano, Signino, F
alias, Amiter nino Romulo Numanatẽ. Dñico de Caliiopoli, Primasio * Adrumetino, Verecundo * Lu-
alias, Lucẽ, neñ. Stephano Ariminensi, Paschasio * Aletrino, atq; Iordane Cortonẽ. fratrib9, & co-
alĩs, Aretino epis nr̃is, hac Theodorũ Cæsareæ Cappadociæ ciuitatis quõdã ep̃m sn̄iæ promulgatiõe
tam sacerdotali honore, & cõione catholica, vel oñi officio epali, seu ptãte spoliatum esse
decernimus, nulliste vacare vlteri9 rebus, nisi pœniæ lachrymis cẽsentes, qbus pcepta re-
missiõe culpar;, locũ cõionemq; tuã aut a me, aut post obitũ meũ a successore meo (si me-
ruer̃is) indulgẽtię recipias. Teq; Mennã Cõstãtinopolitanæ ciuitatis ep̃m, cui nõ dissimilt
culpa cõstringeris, cũ oĩb9 metropolitanis, & micropolitanis epis, ad tuã diocesim ptinẽ
tibus, sed & tuor; Orientales, vel diuersar; prouinciar; maior; minorumq; ciuitatũ epos, q
his excessibus, pro qbus Theodor; Cæsareæ Cappadociæ quondã ep̃m condẽnauimus,
prębuistis assensum, humaniore pro dei cõsideratiõe tã diu a sacra cõione suspẽdimus, do-
nec vnusq; vestrũ errorẽ suæ p̃uaricatiõis agnoscẽs, culpã apud nos propriã cõpetẽti sa
tisfactiõe diluerit. Hæc est subscriptio sancti papę deo iuuãte, & ipsi9 gr̃a. Vigili9 epũs san
ctæ ecclesiæ catholicæ vrbis Romæ huic dãnationi atq; excõicationi Theodori Cęsareę
Cappadociæ, & huic cõicantis Mennæ Cõstãtinopolitanæ vrbis epi, vel alior; p̃fector;,
subscripsi. Data. xix. Kaleñ. Septemb. imperãte Domno Iustiniano ppetuo Augusto, an
forte alĩs, Be- no. xxv. post consulatum * Basilñ viri clarissimi anno decimo.
lisarñ

¶ Vigilñ papæ epistola ad vniuersos.

VIgilius epũs ecclesiæ catholicæ vniuersopplo dei. Dũ in sanctæ Eusemiæ basilica
graui laborãtes ægritudine teneremur, p̃ssimus atq; clemẽtissimus Imperator dñi-
corum die, id est, Kalend. Februarñ glorioso s iudices suos ad nos destinare digna-
tus est, id est, Belisarium, & Cethegum exconsulem, atque patricios, necnon & Petrum
excõsu-

A exconsulem, patricium, atq; magistrũ, sed & Iustinũ exconsulem, & cura palatñ, & Mar-
cellinum exconsulem, & comitem excubitorum, sed & glorioſum virum Constantinum
quęstorẽ, q nobis dicerent, vt sacramẽta percipere deberemus, & de sanctæ Eusemiæ ec
clesia ad ciuitatẽ regiã remeare. Quibus tale dedim9 (deo adiunãte) respõsum, dicẽtes, nos
quidem in hac basilica pro nulla pecuniaria, vel priuata causa, confugimus, sed pro eccle-
siæ tanto scandalo, q̃d iam toti mũdo pro peccatis innotuit. Et ideo, si causa ecclesiæ ordi
natur, vt pacẽ eius, quã ab auunculi sui p̃ssimus princeps fecit tẽporibus, & modo resti-
tuat. Ego sacramentis opus non habeo, sed ſtãtim egredior, si causa finita non fuerit, n̄sdẽ
sacramentis opus non habeo, quia nunq̃ de sanctæ Eusemiæ ecclesia exire dispono, nisi
scandalũ ab ecclesia dei fuerit amputatũ. Nã posteaq̃ ædicta sua p̃ssimus princeps iussit
appendi, oĩbus epis diuersar; partium, & pbr̃is, atq; diaconibus, necnon & clericis Constã
tinopolitanæ ecclesiæ ad nos venientibus in Placidiana domo, anteq̃ ad sancti Petri cõ-
fugeremus basilicam, facie ad faciem ita loquuti sumus. Rogo te p̃ssimum principem, vt
ædicta sua, q̃ præcepit appendi, remouere dignet, & cõstitutum cõmune expectare, id ẽ,
vt scandalizati epi latinæ linguæ, ad synodũ veniant, aut certe remota omni violẽtia, suas
scripto declarent sententias. Quod si forte p̃ces vestras audire noluerit, vos nulli rei pro-
beatis assensum, q̃ ad diuisionem tendit, nec contra cõstitutum cõminatione aliqua venia-
B tis. Quod si hoc forsitan (q̃d non credimus) feceritis, noueritis ex p̃senti die, vt p̃uaricato-
res apl'i Petri, per ministerũ vocis me haberi suspensos. Et qm̃ his actis non solũ ea, quæ
cõmissa fuerant, nullo modo sunt correpta, sed etiam ex alĩs causis die ipso in regular;
clesiastica r; p̃iudicium, vel iniuriã sedis apl'icæ peiora p̃sumpta sunt, nec vlterius eos cõ-
mnnionis nr̃æ pmisimus esse partĩcipes, nec aspectus eor; post tot præuaricationes nostri
oculi receperunt. Ea enim, q̃ verbo de memorata excõicatione cunctis epis, vel pbr̃is, &
& diaconibus, alĩsq; clericis Cõstãtinopolitanę ecclesiæ voce publica dixeramus, postea
etiam die nonar; Kaleñ. Septembriũ nuper pteritar;, in beati Petri basilica scripto firma-
uimus, in q̃ etiam illum, qui sub habitu episcopali lupi rapacis dñico gregi tendit insidias,
& assumens totius ducatu scandali, vniuersalem pturbauit, ac perturbat ecclesiam, de epis-
copatus ordine deponẽtes, dãnauimus. Alios vero, qui superius memorati sunt, a cõione
suspendimus. Sed hæc hactenus, paginam ipsius damnationis proferre nolumus, qm̃ &
clementissimum principẽ pro tali ac tanto scandalo, ea, quæ facta diuini consideratione
iudicij reuocare confidimus, oĩbus oportebat nos spacium pœniæ reseruare, imitãtes bea
tum Petrum, cuius sedẽ tenemus immeriti. Chartã vero ipsam excõicationis atq; dãna-
tionis cuidam Christianæ personæ tradidimus conseruandã, vt si forsitan hi, qui excesse-
rant, nullo modo corrigere voluissent, aut si nobis vis aliqua irrogaret, siue q̃libet inquie-
C tudo fieret, vel certe humana sorte transitus de hac luce contingeret, mox eã in celeberri-
mis locis proponeret, quatenus eius notitia Christianis omnibus patefacta seruetur in po
sterum. Dum hæc aũt p̃fatis iudicibus diceremus, rogauimus eos, inuocato omnipoten
tis dei iudicio, vt clementissimo Imperatori, hoc q̃q; ex noſe nostro suggerent, qa illis, q
a nobis excõicati sunt, in quibus & is, quem p̃diximus, est dãnatus, cõicare non deber, ne
graue (quod absit) peccatum incurrat. His ita se habentibus, per magnificũ vir; Petrum
referendariũ, die pridie Kaleñ. Februarias, quædã charta nobis allata est, quã a clemẽtissi-
mo principe nullo modo credimus destinatam, qa nec fuerat pietatis eius manu scripta.
Et dum memorato referendario diceremus, vt in ea scriberet diem, & quomodo ab ipso
fuerat ablata, pariter signaret.

CONSTANTINOPOLITANA SYNODVS quinta, circa tẽpora Agapeti, Siluerñ, & Vigilñ.

Quæ de Constantinopolitana ciuitate scriptores certi meminerũt, breuiter sunt adno-
tata, circa tempora Damasi papæ primi, quibus primum ciuitatis istius concilium legitur
celebratum. Pro eorum igitur pleniori notitia ad illa recurratur. Hæc autem quinta syno
dus, quinta (inquam) vniuersalis a patribus nuncupata, tempore Vigilñ papæ Iustiniani
quoque Imperatoris illius nominis primi consummata est.

¶ Expositio fidei secundũ reuelationẽ Gregorij epi Neocæsarieñ.

VNus deus pater verbi viuentis, sapientiæ subsistentis, & potentiæ, ac charac-
ris sempiterni, perfectus perfecti genitor, pater filñ vnigeniti. Vnus dñs, solus
ex solo, deus ex deo, character & imago deitatis, verbũ operatiuum, sapientia
consistentiæ oĩm comprehensiua, & virtus totius creaturæ factiua, filius verus
veri

Universidad de Deusto
Biblioteca

veri patris, inuisibilis inuisibilis, ineffabilis ineffabilis, & immortalis immortalis, & sempiter D
nus sempiterni. Vnus spūs sanctus ex deo subsistentiā habens, & per filium existēs scili-
cet hoibus imago. Filij perfecti perfecta vita viuentium, causa, sanctificatio, sanctificatio-
nis donatiuus, in quo apparet deus pater, q est super omnia in oībus, & deus filius, qui
per oīa est. Trinitas perfecta, gloria. & æternitate, ac regno, & imperio nō partita, id est,
distributa, neq; abalienata. Non ergo creatum qd, vel seruitiū in trinitate, neq; aduentitiū,
tanq; prius non existēs, & posterius aduenies. Non ergo defuit aliquādo filius patri, neq;
filio spūs, sed inconuertibilis & immutabilis semper ipsa trinitas,

¶ Basilij epi Cæsarien. Cappadociæ ex sermone de fide. Increata natura & incōpre-
hensibilis substātia, suprema potentia, naturalis bonitas, dignitas prædominatiua, pater, &
filius, & spūs sanctus. Sancta, magna, & œcomenica synodus &c. Dns noster, & salua-
tor Chrūs &c. quæ sub duplici interpretatiōe actiōe. v. Chalcedoneñ. cōcilij in primo to
mo, fo. cccc. lxxvij. cōscripta sunt, quapropter hic ea pscindimus lectorē illuc destinātes.

¶ Nicenum atq; Constātinopolitanum symbola, qa ad plenum habentur in primo to-
mo actiōe. ij. Chalcedoneñ. cōcilij, fo. cccc. lij. pro illis lector ad illum locū recurrat, hic
enim breuitatis gratia dūtaxat adnotantur locari debere, prout exemplaria habent.

¶ Similiter fidei expositionem hoc loco inserēdam, cuius initium est: Sufficiebat qdem
&c. qa quatuor interpretatiōibus ipsa est in primo tomo actiōe cōcilij Chalcedoneñ. qn
ta habita, fo. cccc. lxxix. hoc loco illam dumtaxat adnotamus, & superfluitatem vitantes,
ad eum locum remittimus lectorem. E

¶ Anteonis epi Arsinois epla ad Petrum epm Antiochiæ, quoniam non
oportet additionem crucis in trisagio adiungere, illam scilicet, q
crucifixus est propter nos quam hæretici apposuerunt.

MVltum valde sum angustatus frater honorandissime, qm per te magnū oritur scā
dalum præamputante me scādala. Etem cum in hoc volo lachrymas cōpescere
prohibeor a tua peruersa excogitata hæresi, qm euāgelia a te sauciant, actusq;, &
apūs: Visus est em vltra ipsos επισοφιστους cōmentari, id est, sapere, dum nō Christū cru
cifixum pure cōfiteris, sed τεσσαρα crucē coadunas, ficut prima tua scripta ad Acatium
Constātinopolitanæ vrbis pastorē ostēdunt. Ex quo aūt in impietatatē incidisti, opinio-
nem a te iniuste prolatā differenter puertis, quatenus iniquiorē & stabilem ipsam apud
oēs cōfirmes. Neq; em diuinū dicimus passibilem (ficut tu dicis) neq; nudum verbū di-
cimus crucifixum, sed Chm Iesum. In trisagio aūt vbi nō est corporis significatio, quē lo
cum crucis appellatio accipiet? Dicis em, sanctus deus. Et qs nescit, qm primus pater sit se
cundū ordinē opinationis oībus cōsuete, licet nō secundum eminentiā diuinæ dignitatis?
Esa. 9. b Postea dicis, sanctus fortis. Et qs nescit, secundū prophetā Esaiā, natum nobis Chm Ie-
sum puer, cuius principium fuit simul cum ipo, & vocat, & est magni cōsilij angelus, de-
us fortis? Si em crucifixus est, ex infirmitate, infirmū nostrum assumēs corpus, hoc passus
est. Fortis aūt deus existēs, voluntarie ad crucē proprium ιδιωμα exhibuit corpus, ficut
Esaiæ. 53. b dicit propheta: Ipse infirmitates nostras assumpsit. Deus aūt & homo ab oībus simul cō- F
fitetur Chrūs, tu solam fortitudinē Chi deitatis dicis. Et percurrens hoc, venisti ad spm
sanctū, & cōfessus fuisti (ficut est vere) immortalem. Quē ergo inferens crucifixum pro-
pter nos, pter Chm dicis? Nōne ergo manifestus factus es quaternitatē sapere, alium p-
ter sortē deum Christū nominās, dum spm sanctū crucifixum fuisse dicis? Et qd impius
isto factum vnq; fuit? Sed fantasiā dicis passionis dispēsationē. Nonne ergo fantasia secun
dum impios Manichæos & saluatio nostra est? Vides qūo vndiq; pcipitaris, & ignorās,
Esaiç 6. a vel sciens voluntarie malefacis? Ecce nunc recordatus verecundare de tua ineruditiōe, &
scito (ficut a propheta recepisti) glorificare trisagiū. Incorporalr em noīat. Nullo carnis
ænigmate ipm pdices. Vnigenitus pure debet glorificari, nulla crucis additiōe ducta. Sic
em, si q s sophista sit, e recta opinione præceps efficit, Chm aūt assumo propter nos filiū
1. Cor. 1. d dei crucifixum, secundū beatū Paulum dicentē. Nos aūt pdicam? Chm Iesum, & hunc
Gala. 1. a crucifixum. Noli negare istius nomē, & passionem. Sic aūt nos præueniēs ille dixit. Si qs
1. Cor. 2. a vobis euangelizet, præter quod accepistis, anathema sit. Ego em (inqt) non iudicaui aliqd
scire in vobis, nisi Chm Iesum, & hūc crucifixum. Si aūt istum negas crucifixum, & trisa
Acto. 9. c gio passionem adiungis, qūo non subintrasti anathematizationem? Paulus est, q anathe-
matizat, vas electionis, præcupias, id est, assumas Chm, & crucem noli negare. Non alte-
rum pro altero. Plurimi em sunt crucifixi, vnus aūt q propter nos. Porta ergo in cruce isti
us no

A us nomen, vt nō aliū suspiceris dicere crucifixū, qm scis, q multæ sunt insidiæ dolosi. Pro
pter hoc. cccxviij. & centū quinquaginta patres vnū dm Iesum Christū crucifixū tra- Ecci. 11. d
diderunt, & non trisagium. Qui aūt iudicant seipsos esse meliores legislatores q isti patres,
quomodo non ostendunt se ab istis alienos?

¶ Fausti episcopi Appollonidæ, ad eundem Petrum.

QVoniā iam * permissum est primos pungi ab his, quibus postremo mysterium als. pronum
dei reuelatū est, illos aūt silētiū docere, a mala doctrina tanq; pessimos dogma-
tistas effectos. Audiui a multis coepiscopis, dilectissime, te a recta opinione de-
uiare, & hoc vbiq; circūstrepitur. Propter qd necessariū putaui, quærere a
te, si hæc ita se habēt. Ostēdere em visum est, nō ita te sapere debere, vt trisagio crucē adiū
gas, & passioni & morti impassibile submittas, sed pure, ficut ea, quæ sunt Seraphim, & pie
gloriā dicere. Quo Christianizāt gentes, si nomen saluatoris nō inferat Christo? Quo aūt Esaiæ. 6. a
& ipsi Christiani fideles esse possunt, nō superponētes cruci nomē Christi? Audiētes em
infideles deū immortalē propter nos crucifixū, dicent, scandalum esse credere in Christo,
auertentes, & dicētes, dn nostri, qui apud Christianos populos adulteri sunt, immortales a
nobis appellātur. Et qūo ipsoq; deus, immortalis existens, mortuus est? Manifestū q falsa
B est dictio ipsa. Si em mortuus est, nō est immortalis. Adhuc neq; fortis, sed infirmus mor-
talitate tentatus. Non isti solum, sed & dei cultores, & nobis cōfideles dicēt. Vtiq; isti dei
passionarij sunt, & nō Christiani, Manichæi, & nō orthodoxi, quia, trinitatē, tenentes non
trinitatē. Eutychianistæ sunt, nō recte sentientes, Nestoriani nō Christianizantes. Si quis
aūt in cruce appēsum audiet Christū Iesum esse, qui mortalē carnē nostrā sua clemētia in-
tinctus χϛσυϛ, vel vnctus Christus proprie vocat, propter qd & crucifixerunt ipm, quē
speramus, qm ipse est venturus redimere Israel, tunc cadēs in faciē, dicet: Et ego Christia
nus sum. Credo, in quē & isti crediderūt. Et credētur esse & passiōes, & mortalitas corpo
ris ipsius. Et propter hoc em plurimis deliramētis iaculata est ab infidelibus fides orthodo
xa sexcentoq; triginta patrū in Chalcedona, qm dixerūt duas naturas esse in Christo, vnā
passibilē mortalē, visibilē, & tractabilē, quæ est caro nostra, & vnā impassibilē, immortalē,
inuisibilē, intractabilē, quæ est dei inuiolabilis natura. Vtrūq; ergo in Christo oportet nos
confiteri, quoq; vnioni non des distantiam, neq; scindas deū a carne, & non vociferaberis
Nestorianos. Neq; discretionē Christi naturaq; negabis, & non suspicaberis esse Eutychi
anista. Et non confundas deū passionibus carnis, & nō diceris Apollinarista. Neq; * impas- als. Impassibi
sibilem & immortalē superbe addas * Christū crucifixum, & non assēueres quadrifactum li & immor-
C deū, & non eris habitus Manichæus. Neq; in trisagio post deū patrē, & fortē ipsius filiū, tali
non redarguaris quaternitatē sapiens, non trinitatē, neq; trinitatē in Christum induplices als. Christo
ipsum patrē, & filiū, & spm sanctū dicēs, & non subibis Sabellij pœnā, id est, causam. Nō crucifixo
velis vocari pceptor, & non sequutor doctrinæ Christi, & nō innouabis vanæ gloriæ hę als nō habet,
resim, & non cōtaminabis animā tuā, qm scis, apostolos non fuisse pceptores in nouitate, Christum
sed indagātes solū pceptorē, & legislatorē Christū. Videas, charissime, nō in finem ducas
diffamationē tuā, ne derisus fias, tanq; deū passibilē, vel quaternitatē asserens. Si aūt appre-
hendisti hos sermones in instinctu sensus, cito declina a malo, & fac bonū, & (vt optamus)
rectū facias verbū veritatis, Christū simul confitēdo secundū carnē propter nos passum, si Psalm. 33
lium dei viuētis, & semel sic cōfitendo, nō supplantaberis ab hæresibus. Multi em erronei Epla. 2. Io. b
exierunt in mundū, qui non confitentur Christū Iesum in carne venisse.

¶ Pamphili episcopi Abydarum ad eundem Petrum.

FIlioq; meoq;, dilectissime, amarū excitas me luctū emanare. Si em cū in aliqua do-
mo quis moritur, ibidē fletus abundat, qūo non lachrymabor, & dolebo mortem
filioq; meoq; tuis suasis pernitiose delatā, quos oportebat te tanq; confratrē stude-
re vna mecū ad deū adducere? Contrariū aūt a te factū est, deo amantissime. Fui-
sti em ipsoq; corruptor non vita, amaritudo non dulcedo, vua amara non dulcis bonus, zi
zania non frumentū, stipula non auq;, spina non flos, conturbatio non serenitas, id est, tran
quillitas. Quid em? Præcedentiū nostroq; coepiscopoq; attendēs symbola, non sciuisti nō
fuisse additam trinitati quaternitatē, dum trisagium diceres in additione crucis? Ipsa em est
draconica, & venenosaq; hæresum vox, & porta inferni, & sempiternus ianitor mortis, &
Christianoq; laqueus, innocētium captio, orthodoxoq; anomus, id est, contaminatio, fide
lium prolapsus, sapientium titubatio, industrioq; scandalum, quibus suspectus fuisti dulcis

Universidad de Deusto
Biblioteca

,excęcatã, ,excogita ta appositõe

esse cum tua * exclamata expositione, qua agonizas cõtra apostolicã diffinitionẽ, & euãgelia, & trecentorũ decẽ & octo patrũ symbolũ additionem in trisagio ignorãtium, intellectuale venenum. Dic mihi ergo, quis deitatem dicit crucem sustinuisse? Quid deũ verbum nudas a stola? Quid insecabilem tua ignauia, seu vmbrositate secas? Quid veritatem saucias? Quid Nestorio, & Eutycheti Christi sectione fœderatus fis, & Samosateno condiscipulus, scindis Christi diuinã substãtiam a carne, & cum Valentino eructasti, dicens sicut ille, immortalẽ crucifixum fuisse, & diuinã naturã serui supponens passionibus. Quid? Continebo, vel loquar? Num Paulianistã te acclamabo? Tamen in tuis literis dixisti, post trinitatem Christũ propter nos crucifixum. Num Manichæũ te dicam? Tamẽ tu tibi ipsi reprehensibilis factus fuisti, deum, non Christũ dicens crucifixum. Num Nestorianum te appellabo? Sed approbasti, post patrem nõ confiteri laudatũ a fidelibus filium dei sorrem carne crucifixum. Num Apollinaristã te dicam? Commiscuisti enim sicut ipse, deũ cõfundens passionibus carnis. Multa itaq; tristitia repletus, hæc tibi addo, simul cũ Acatio, inducente me ad hoc ipm, quoq; viriliter ab orthodoxis dementiæ resistendũ est. Quid cõtaminas ecclesiã, quid dilaceras Christi ouile? Si male dico, dic mihi tu. Quæro enim te doctrina rectissima excellere me & plurimos. Quid ergo dicemus, sicut Paulus, Christũ crucifixum, vel sicut tu, immortalẽ crucifixũ? Quid dicemus, qm oportet filiũ hominis pati, sicut multoties dns dixit, vel sicut tu innouando dixisti deitatẽ pati? Vel euãgelia, & actus & apostolus (sicut tu dicis) non dicunt, sicut oportet, sed sunt apud te spernenda, & apud eos, qui sequuti sunt huiusmodi tuã insipientiã, dicẽdo, trisagiũ crucifixũ, vel post trinitatẽ, Christũ crucifixũ? Designati enim sunt tecũ ęternitatẽ asserẽtes. Si aũt hæc ita se habẽt, ad q d sacræ scripturæ legunt, vel ipsæ credunt * auditæ? Vbiq; enim Christũ tradũt propter nos crucifixũ, & nõ trisagiũ, sicut tu dicis, sed reñciendos scripturæ dixerũt oẽs, qui deum passibilẽ dicũt. Iam aũt, & ante has literas, tanq; dño meo, & patri sic rectissima sapiẽs manifestaui reformari debere, & refringere impiũ dogma a te innouatum, & nõ acquieuisti. Propter q̃d ego, tanq; ad primũ inuectorẽ hoc impioq; sermonũ, iaculor contra te multa, vt si forte per ista monita reprehensus a minore in dignitate, cito cedas confiteri patrẽ & filiũ, & spm sanctũ, & nihil his addere, vel auferre, * teneas culmen throni pro nobis. Si aũt sic non sustinueris, inducã supra te cõmunionis privationẽ. Dicit enim Apl̃us: Hæreticum hominẽ post primã & secundã monitionẽ recusa, sciens, qm euersus est talis, & peccat, seipso condemnatus existens. Veruntamen dei interpellatores sumus, ne tuñ ipsius cõdemnator existas, sed recti verbi prædicator veritatis existas.

,aliàs, audiru

,aliàs, tentas Tit.3.d

¶ Asclepiades episcopi Tralliarum ad eundem Petrum.

☞ Al's, Da ergo vocem vnã orthodoxam consentanee trutinare. Verũ contuitor filiũ dei videns in mũdo simul confiteri cruxcifixũ, & non spernatur iste per te, nec ipsius crucis nomen in trisagio inducendo taliter peruertatur. Num

☞ ECce charissime, impletus est mundus scandalo appositionis, & palatia plena curæ facta sunt, & pastores incitantur merito inducere supra te maledictionẽ. * Da ergo cõsolatorie vocẽ vnã orthodoxã. Trutinare vereq; cõnitor. Filiũ deũ vident in mundo simul confiteri crucifixũ, & non spernat iste per te, & istius nomen indicendo nõ aliter peruertat in trisagio istius crucis. Non tu primus es patrũ in Nicea, vt diffinitio tua sup ipsos dñet. Sed dicis. Ego ,ppter Nestoriũ addidi in trisagio crucẽ, ex eo q repellebat ab eo deitas, dũ ipm crucifixũ dicebat. Et qd? Nõ ẽ intellect? iste iunior Nestorius? Incepit enim hoc a Fotino vane sentiẽte, quẽ scti pres, q in Nicea cõuenerũt, i vita qdẽ nõ inuenerũt, dogma aũt ipsius cõdẽnauerũt. Non tñ propterea deprehẽdãt ipsi trisagiũ

aliàs, crucifixum? Quoniã Esai.6.a

*crucifixum, qm hoc ipsis erat in notitia valde graue, Fotino aũt amabile. Vnde trisagiũ, in solis mysteriis vocari permiserũt, sicut illa Seraphim dicũt, nullã in isto additionem, vel detractionẽ facientes. Rursus aũt hæc impietas, renouata in tẽpore Samosateni, iteq; inualuit, & sanctæ memoriæ patres in Canstãtinopoli cõgregati, licet ipm non inuenerint, tamẽ dogma ipsius condemnarũt, hoc est, non sapere duos filios. Ideo vnũ filiũ in ipsoq; diffinitione confessi sunt, non trisagiũ. Dixerunt autẽ ipm crucifixum, qm diffinitionẽ patrum ante ipsos pcedentium sequuti sunt, & ipsoq; dogmata sequi iudicauerunt, audire videlicet in solis mysteriis trisagium impassibiliter, sicut Seraphim, & non crucifixum. Rursus reualescente Nestorio, & instruente impia ante ipsum dogmata illa, videlicet Fotini, & Samosateni, congregati propter ipm, qui circa Cœlestinũ & Cyrillum erant huiusmodi impietates propulsauerunt, & non apposuerunt in trisagio crucem. Vel tu videris omnibus

A nibus istis sapientior esse, vel habere plus spũs sancti q̃ ipsi, qbus scientia fuit? Tua ergo additio crucis in trisagio apposita, impia blasphemia est. Veruntamẽ, & post hos sanctos patres, cũ graues terræ motus ciuitatẽ Constantinopolitanã occupassent, magnus & paruus, diues & pauper, seruus & liber extra ciuitatẽ in cãpo secedẽtes, simul cõcurrerũt, trigoribus & hyeme ibidẽ perdi mallẽtes, q̃ ciuitati ipsi coniungi. Quibus, vbi deus parcere clementer dignatus est, reuelauit beato Proclo trisagiũ acclamare, cũ ipsi ad propulsandã irã lætanias facerẽt. Et hoc clare non vni, vel duobus notũ fuit, sed toti mũdo. Si ergo introduxit deus in eo dicere crucẽ, qũo nõ respicit ad iniuriã suã? Dixit enim * dicere, sanctus deus, aliàs, dici sanctus fortis, sanctus immortalis miserere nostri. Qũo ergo tu ausus fuisti apponere crucem pter deũ, & sanctos patres, patrẽ confundẽs filio, & spũi sancto, in trisagio vocãs crucem, tanq; apud te pater nõ esset pater solũ, sed & filius, & filius nõ esset filius solũ, sed & spũs, & spũs sanctus nõ esset spũs solũ, sed & filius? Propter hoc, si quis apponat in trisagio crucem pter filio dei, anathema sit. Si quis cõfundat trinitatẽ, dicẽs eundẽ esse patrem, & filiũ, & spm sanctũ, anathema sit. Si quis distinguit vnã substantiã trinitatis, anathema sit. Si quis vnũ filium diuidit in dualitatẽ filiorũ, anathema sit. Si quis deũ verbũ, & carnẽ, vnã dicit naturam, ignorans naturarũ differentiã, anathema sit. Etenim credim⁹, q̃ vita, vita

B est, & non coincidit in mortẽ. Tu aũt cognoscas, & præcidas, quæ inique dixisti. Sit autẽ (vt est) dei gratia cum his, qui rectum faciunt verbum veritatis.

¶ Epistola Iustiniani episcopi Siciliæ ad eundem Petrũ, quoniã non oportet additionẽ crucis esse in trisagio, vt non inducas duos filios.

OPortet militẽ armari contra bellãtes, & athletã cõtrastãtibus obsistere. Luctatio aũt vestra nõ est carnalis, neq; luctatio corporis vnctionibus fit, neq; quis vacãs a luctatiõe coronã habebit deitatis, si neglexerit reprehẽdẽdis nõ anteponere luctationẽ veritatis. Si enim quis certat, non coronat, nisi legitime certauerit, & arma 2.Timot. 2.a
nostra nõ sunt carnalia, sed potẽtia deo ad demolitionẽ munimẽtorũ, cogitationes destru 2.Cor.10.b
entia, & omnẽ altitudinẽ cõtra scientiã dei eleuatã, quare tanq; fratrẽ incito hac monitione, qm bonũ est patribus obedire, & detrahere proprias nouitates? Obedias amicabiliter, charissime, & argumentis non addas trisagio duos filios, sed crede Seraphim, trinitatem similiter glorificando, & non pter hæc addes languescere, vana gloria pessimũ sophisma faciendo, crucem in hymno ponens, multisq; factus cæcus. Quid ergo oculos rusticorũ idiotarum effodis, inculpens impiorũ impietates? Quid Maniam, & Valentinũ, & Eutychen armas ad dicendũ diuinum passibilẽ, & magis Paulũ Samosatenũ, & Nestorium, propterea q̃ in trisagio addis quaternitatẽ? Quia quocũq; te vertas, q̃d impiũ est, intellectũ pieta-

C tis habere nõ potest, sed plurimarũ hæresum formas ostẽdit. Arrius enim filiũ diminuebat, & Eutyches similiter, propter q̃d & passionẽ addebãt diuinæ naturæ filij, ideo nõ dicebãt filiũ homousion, id est, cõsubstãtialẽ, sicut Eunomius. Si enim iã apud ipsos pr impassibilis est, filius aũt diuinitate passibilis, qũo consubstãtialis est? Macedonius aũt spirat a patre solo spm sanctum, & Nestorius similiter diuidit vnũ filium in dualitate filiorũ, & impossibile est (sicut tu dicis) in in trisagio quaternitatem dicere crucifixam, impie addens, post confessionẽ trinitatis. Cessa igitur ab huiusmodi tua impia præcipitatione, non addas scandalum scandalo, & non eris causa perditionis magis simplicium hominum, ne præsidens noster Felix secũdum canones sentẽtiam dicat contra te, & nõ iuuabit te dicere, ego vtiliter hoc apposui crucifixum in trisagio confiteri. Tolle iniqtatem de vniuerso, ne hoc cito multiplicetur, quoniam impium facile susceptibile est, melius aũt non. Suscipe ergo tanquã frater & sequutus beatum Proclum, & ipsius reuelationem, in campo timoribus existẽtibus deprecatiue dicas trisagium ad pausationẽ iræ, & ne incites adhuc iram fortis. Si aũt non velis tu, fraternitas mea innocens erit, & ego cum ipsis, & qui vna mecũ de his tibi scripserũt

φρουρὸι, custodiemus nosipsos ab scandalis. Didicisti ab Esaia dicere, Sanctus, sanctus, sanctus? Non crucifixum (inquit) tibi dicere. Sed dicis. Tunc filius nõ erat crucifixus, & propter hoc non addidit tunc crucifixus. Qui ergo nunc Seraphim in trisagio addiderũt crucifixum, quod tu dicis? Et si dicis, non puto. Et si nescis, quomodo non impius es. Etenim & tunc inquit propheta passiones carnis verbi, & aperte confitetur trisagium. Propterea quomodo & dicis susceptа fuit synodus Chalcedonen. & tñ absolute, sicut ipsa tradidit, tu non pdicas trisagiũ, sed inobedis illi, & nõ timuisti ipsam dicentẽ. Qui non sapit sic, anathema sit. Salubriter prædica vel dic, & sanus eris, si autem non, non solus hauries mala. Esaiæ 6.a

¶ Felicis

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Felicis episcopi Romæ ad eundem Petrum, καθαιρούντα purgans vel deponens ipsum ab Antiochena ecclesia. D

QVoniam importabilibus verbis impie garrulasti, & non iudicasti cedere prædictis sanctis patribus, qui ornarunt sedē beatæ memoriæ, & multū triumphantis Ignatij martyris, cuius tu indignus existens, nescio, quō insiluisti inchoare nouitatē in catholica ecclesia tuis prophanis legibus, & impijs dogmatibus, & iudicatti non oportere dicere Christū crucifixū propter nos, sed passionē ideo impassibili, li impie induxisti, & immortali patri mortē imponere, & nō horruisti ea, quæ nō suscepisti ex diuinis euangelijs, & apostolis, & λαμπροτατυπωτου glorioso⁊ patrū, pessime sophisticatus ipsa intorquere, & propriā pestē sensus imponere simplicioribus, & scandalū huiusmodi hæresis, non vt æqualiter prioribus hæresibus vigeat, sed magis multipliciter excellat, & nō statuisti credere veritati, & literis nostris ad se scriptis, nunc incepi sententiare contra te, imo ille, qui vertex est omniū pastoraliū sediū, in sanctis laudibus florēs apostolorum vere optimus Petrus, cuius tu nomine æqualis es, sed non opinione, neq; fide, qm̄ ab istius recta intentione, & immaculata fide valde declinasti. Et nō solū contra te sententio, sed & cōtra eos, qui non erubuerūt characteres venerabilium euangelistaꝝ, & apostolorum ꝯos sequentium ac perfectoꝝ doctoꝝ sermones, & instabili sentētia ex tua iniqua expositione firmati sunt, tanquam dulcissima circūsequendi in mala opinione (quod vere E amarissimū est) & nō auerterūt huiusmodi impietatem. Dicemus ergo tibi, sicut & contra illos. Qm̄ dilexisti iniquitatē magis loqui q̄ iustitiā, dilexisti * sup oia p̄cipitationis linguā dolosam, propter hoc deus destruet te in finē. Et non solū ab Antiochena ecclesia, sed ab omni ciuitate deponet, & firma sit hæc tua depositio a me, & ab his, qui vna mecū apostolicum thronū regunt, & ab Acatio Constātinopolitanæ ecclesiæ pastore, & a venerabilibus ep̄is sibi subiectis, qm̄ ipsorum munimēta non sustinuisti. Quādoq; em̄ dicis trinitatē propter nos crucifixā, non Christū, qñq; aūt immortalē spm̄ Manicheizans, qñq; ab istis diffugiēs, meis argumētis reprehēsus & sermonibus, dixisti Christū post immortalē spm̄ passionē sustinuisse, sicut Samosatenus, & Nestorius vnū filiū diuidentes in dualitatē filiorum. Quādoq; aūt & his cessisti non detractādo, & venisti ad peius non glorificādo Chetem, sed totū hymnū ad filiū referre, volens firmare morbū cancri rodentis, quē innocentibus intulisti, & inde oīs generis hæresum laqueis circūprecipitatus a veritate exiens, non ꝺdicas Christū pro nobis crucifixū, nec vnigenitū filiū dei, qui in medio patris, & spiritus sancti est pie glorificas. Quid em̄ isto magis interdictū, patre a vobis & sancto spū nō glorificato⁊? Nā calumniā Seraphim vos infertis, qui trinitatē non dicitis glorificandā, sanctus F sanctus sanctus, sed solum personaliter filium. Et quæ p̄cipitatio hæresum ita confudit, id est, impudēter egit, sicut vos. Veruntamē & in isto percurrēs adhuc * nouius ascendisti, & strāgulādas infamias a deo adq̄citis, filiū videlicet patrē & sanctū spm̄, Sabellianizātes simul conjungere iudicantes trinitatē cōfiteri negatis, in qua baptizamur, & credimus, & cōfitemur. Quis ergo nō defleret sic dicētes de intemerato trisagio, q̄d mihi valde cōuenit refutare, & fletū merito dare in hos animaꝝ simpliciū cauillatores, ac impiū facinus fingentes, quos & alienos putauim⁹ ab orthodoxa fide, & catholica ecclesia, & a cōmunione discis nostri glorioſi ꝺdecessoris Petri, qui claues regni a saluatore nostro recepit⁊? Qui autem participes apostoli esse volunt, ducūtur & doctrina ipsius, q Christū dicit, & credit propter nos crucifixum, & hoc nō negat, sicut & modo depositus Petrus ex eo, ꝙ nō legitime & inclemēter in trisagio adinnouauit, q crucifixus ē propter nos, scientes, qa nō trinitatē crucifixā ab apostolis susceptistis, nō patrē, nō spm̄ sanctū, nisi carne filiū dei vnigenitū solum. Fugite ergo ab hac inclementi communione, & ero vobis cōicans καθοτι inquantum & vos mihi, dolosa fallacia longe a nostra * orthodoxa * expulso. Custodite Christi discipuli, mei autem filij traditiones, quas a diuinis scripturis accepistis.

Psalm. 51. alʒ, ꝺcipitationis lingua dolosa

alʒ, nocētius

Matth. 16. c

alʒ, orthodoxia. alias expulsa al, Quinciani alʒ, Camulianorū, vel, Calenorum

¶ Epistola * Cinciani episcopi * Acculianaꝝ, ad Petrum ep̄m Antiochiæ.

MVltifariam multisq; modis, charissime, a veritate deuiasti, contraria faciens hetres mysterij, non sequendo euangelia κτσ vel apostolos κτσ vel sanctos patres. Etenim expositio tua grauem fert contra ipsos nouitatem catholicæ ecclesiæ. Et quidē non abiecisti ipsam, multis episcopis, præmonentibus te (maxime sanctissimo archiepiscopo Felice) ab ipsa diuertere, & esse rectum & orthodoxum, salubris prædicationis sectatorem, sed certe econtra hæresum affectator fuisti, & talentum diuinæ

A diuinæ doctrinæ in terrā absconditi, & non potius ipsum supra mēsam proꝺcere censuisti, videlicet, sanā doctrinā in cordibus hominum inferere, sed ecōtra zizania seminasti. Et quis adhuc sustinebit te peruertentē Chr̄i euangeliū⁊? Non ꝺdicando vnū filiū in duabus naturis dn̄m nostrū Iesum Christū, & hunc crucifixū, sed deū fortem, immortalem, videlicet, vnā trinitatis substantiam dicens crucifixam, & nō solum, sed & vnā naturā dei verbi & carnis dicis. Et si vna natura dei verbi & carnis est, vna aūt natura dei patris & verbi, quomodo nō vna & ipsa natura patris & corporis & verbi⁊? Si aūt non vna natura dei patris, & carnis humanæ, & verbi, dic quomodo vna natura verbi & carnis⁊? Quō creata, & increatū, & vna natura est⁊? Si aūt hoc impossibile est, quō creata caro, & increatū verbum vna natura, & non duæ cōmutataꝝ⁊? Si aūt vnius naturæ est Chrūs & nō duaꝝ, quaꝝ dicis Christū creatū, sicut Arrius, vel increatū, sicut Manichæus⁊? Vbi aūt est tēporalis Christi generationis natura, & diuinitatis ipsius æterna generatio⁊? Vbi & illud, hodie genui te, & illud, Iesus Christus heri & hodie ipse est, & in seculā⁊? Quō aūt & dicis ante vnionē verbi dei & carnis duæ, vel * ante fuit secundū subsistentiā ex virgine vnio⁊? Etem̄ si est Christi caro ante Mariā, secundū Valentini impium sermonē, quō duæ ante fuerūt naturæ ante Mariam⁊? Cuius autē est ipsa expressio ⁊ Non Eutychis magis Atichis, ex duabus naturis B dicere vnā naturā factā fuisse⁊? Si ista aūt cū illo sapis, quō ipsum abꝺcis, qui ipsius recipis pessimas innouationes⁊? Quod si in veritate hoc factū est, sanctos patres in Chalcedona cōtra ipsum habuisses certe acceptos. Dic veruntamē mihi, quō vnite pater, & filius, & spūs sanctus dicitur trinitas, solus existens deus, si non susc̄ipis dicere in vno filio duas naturas⁊? Et si trinitas vnus deus est, quō deus, & corpus nostrū ipsi vnitū, non debet dici vnus filius in duabus naturis⁊? Si aūt vna natura deus verbū & caro, vel mutatū est verbū, vel caro. Et si caro mutata facta fuit verbū, non erit amplius caro. Si aūt in istis non facta est mutatio, quō in Chr̄o nō sunt duæ naturæ⁊? Caro em̄ caro est, quanq̄ sit dei caro, & verbū verbum est, licet assumpsit nostrū assumptū. Si aūt mutata est, quō est non consubstantialis caro, & coæterna patri, sicut & verbū⁊? Si aūt alterius subsātiæ est caro patri, inquantū recētior est, pater autē iune tēpore est, quō non recens & verbum, sicut vnā esse naturā carnis & verbi dei dicis, & filiū alterius subsātiæ patri dicis⁊? Si autē nō est eadē natura verbi dei & carnis, quō nō sunt duę, caro & verbū⁊? Si aūt oīno deitas caro facta est, quō māsit verbū, q̄d fuit⁊? Quō autē incōmutabiliter incarnatū est, si nō est Chr̄s in duabus naturis⁊? Quō incarnatus deus verbū māsit, q̄d fuit⁊? Et si est deus verbū passibilis, impassibilis autē pater, quō vnus, & solus est deus⁊? Quō autē & istaꝝ vna est natura⁊? Si autē & impassibilis est trinitas, quō deus verbū passus est pro nobis⁊? Si autē nō passus est, quō altera natura carnis nō est pasC sa⁊? Et si omne patiēs creatū est, quō deus verbū nō est, increatus patiēs carne⁊? Si aūt carne patitur deus, quō nō patitur sibi ipsi deus⁊? Si autē idē est dicere, deū passum carne, & dicere, Christū passum carne, quō nō erat idē dicere, spm̄ diuinū carne pati, cum spūs deus sit⁊? Si autē non est simile, deū passum carne dicere, & dicere Christum pati carne, quō possibile erit, plus appropriari deum verbū carnis, cuius οικειουσθαι appropriat pater ea, q̄ sunt dei verbi⁊? Quō autē & si οικειουσθαι appropriatione deus verbū patitur carne, nō erit appropriatione & pater deo verbo patiens⁊? Et si mortuus est deus verbū carne, quō est consubstātialis patri immortalitate⁊? Mortuus em̄ pro nobis nō est immortalis, mortuus certe est secundū scripturas. Et si vnus de trinitate mortuus est, quādoq; trinitas dualitas facta est⁊? Et si trinitas nunq̄ dualitas facta est, quomodo vnus de trinitate mortuus est⁊? Et si altera natura verbi dei scilicet, hominū natura non est mortua, & si trisagia vox trinitas non subsistit, manifestum est, ꝙ vnius subsātiæ esse dicis trinitatē. Et q̄modo non ostendis esse Sabellianum, & si in tribus hypostasibus vna natura subsistit trisagiæ vocis, quō non dicis tri nitatem esse crucifixā, & sine deo teipsum sic Marcionistæ esse nō dicis. Omnis ergo, qui dicit vnā naturā dei verbi & carnis, & nō duas vnitas & indiuisibiles, deponat. Et si miscet 2. Iohan. b duas Christi naturas, dicēs deū passum carne, & nō passum Christū carne secundū ap̄lm, deponat. Et si quis impassibile & immortale dn̄i verbum, dicit versum esse in passionē & in mortalitatē, & non attribuit carni ipsius, deponat. Et si quis post trisagiā vocē Christū dicit crucifixum, & nō magis vnū filium, qui in medio trisagiæ vocis laudat, deponat. Et si quis hominē dicit propter nos crucifixum, seu deū, separās naturas, & nō coniungēs dū ipse crucifigeret, deponat. Et si quis tenuem hominē dicit, sicut Paulus Samosatenus, aut sicut Fotinus, anathematizet. Et si quis dei humanitatē dicit, & non deū, & hominē magis dicit, anathematizet. Et si quis alterius subsātiæ dicit carnē Christi a carne nostra & non

Universidad de Deusto
Biblioteca

magis nobis cōsubstātialē sine peccato, deponat. Et si quis dicit, sine intellectu & sine ani- D
ma dñm nostrū Iesum Christū, & pro anima habere deitatē, & sic ex hoc dicere, deū ver
bum pati carne, & nō potius intellectū habere, & deū verbū animā rationalē assumpsisse,
& impassibilē ipm dicit deitate, & passibilē humanitate, deponat. Has duodecim depositio
nes alias purgationes misi tibi, vt terrefactus istoꝝ iudiciꝫ remouearis ab omni tua iniqua
nouitate, scies, q̄ oportet sequi reuelationē sanctissimi Proculi Cōstātinopolitanæ ecclesiæ
epi, qñ in cāpo cū toto populo cucurrit, fluctuante ipsa ciuitate sub terræ motu, & oibus
fletū emittētibus, repēte pueꝝ in aere lauari a quadā virtute, & huic imponi trisagium læ
taniæ, & dicere: Sanctus deus, sanctus fortis, sanctus immortalis miserere nobis, & hęc an
nuntiare epo iussus est, sicq̄ p tres horas in tribunali stans secus pedes ipsius epi, hæc narra
uit. Et sic postq̄ lætanias fecerunt, stetit terræmotus. Sic ergo & tu lętanias fac, & pausabit
ira, q̄ cōtra te proferēda est. Si autē nō, veniet supra te depositio a patre nro Felice, custo
diet aūt deus mundū a scandalis. Cui gloria nunc & semp & in secula seculoꝝ. Amen.

¶ Epistola Acatij archiepi Constātinopolitani ad Petrū archiepm Antiochenū,
q̄ non oportet ponere in trisagio illud, qui crucifixus est propter nos.

Psalm.17 OBstupuit cœlū, & tremuit terra. Mota sunt autē & fundamēta sanctæ dei catho
licæ & apostolicæ ecclesiæ, luctus & ploratus apprehēdit sacerdotes Christi in
uis, q̄ ego, & sancta synodus, hic secundū dei nutū congregata, audiuimus fieri
a te, frater. Quæ scriptura docuit, dicere spm sanctū crucifixum esse, aut duos fi E
lios dogmatizare, seu trisagiā hymnologiā deprauare, vel quaternitatē pro trinitate glori
ficare, aut angelis sanctiorē & sensatum magis teipsum demonstrare? Nam dicendo san
ctus, fortis, & rursus ex altera parte inferre, qui crucifixus est propter nos, duos filios signi
ficas, vnum fortē, & vnū crucifixum, qñ autē rursus dicis, sanctus immortalis, qui crucifi
xus est propter nos, inueniris inferre crucē sancto spiritui. De ipso em dictum est, sanctus
immortalis. Et huiuscemodi intellectus tuæ totius hæreticæ prauitatis propria sunt, imo
vero Manichææ furiæ idololatria est. Nā ille, quēadmodum & tu, cum omnino negasset
vnigenitū dei filium, & virginalē partum, dixit, sanctū spm in specie columbæ descēdisse
de cœlis in Iordane flumine, & ex aquis incorporatum fuisse, & hoibus illustrasse, & cru
ci affixum fuisse, & mortē pro nobis sustinuisse. Quomodo autē & ascēdere nunc sacerdo
talem thronum nō erubescis, quē cōtaminasti p tuas blasphemias? Extra hierarchicū ordi
nem, & alienus factus es ab ouili Chri. Non solum em Cherubicū hymnum corrupisti, p
quē & nostra ciuitas firmata est, cum olim moueret ab interioribus terræ motibus, puero
infante ad aerea rapto in cōspectu totius ciuitatis vsq̄ ad tertium cœlum, quēadmodū di- 4. Reg. 12. a
uinus Paulus, ibidē audiuit hāc ineffabilē hymnologiā, in qua hora in cāpo multitudo cū
lachrymis exclamabāt, dñe miserere, ad deū simul cū scto patre nostro archiepo huius re
galis, & a deo amatæ ciuitatis. At tu em multis modis conaris cōtraria sapere nō solū san
ctarꝫ synodorꝫ, q̄ in Nicea, & q̄ in hac regali ciuitate, & q̄ in Chalcedona, sed & diuinarꝫ
scripturarꝫ, nō volēs secundum ipsarꝫ traditionē dicere, Christum vnigenitum filium dei
passionē sustinuisse carne, id est, secundum carnē, secūdum traditionē verticis apl̄orꝫ. Scri- 1. Petri. 3. d
bens em ipse bene dicit, Chs semel pro peccatis mortuus est, iustus pro iniustis, mortuus
quidē carne, viuificatus autē spū, in quo & in custodia spiritibus ambulauit, & p̄dicauit cu
stodiā, infernum vorās. Absondēs em hamum suæ deitatis, intus animā sancti sui corpo
ris sic inferno occultatus est, & ipsius oīm voracē ventrē absscidit, & ab æterno mortuos Iob. 40. c
viuificauit secūdum Iob dicentē, duces draconē in hamo. Tu autē auertisti aurē, a veritate
ad fabulas cōuersus, secundum Arriū, & Apollinarium dicēs, vnum de trinitate pati, qui
est ineffabilis sapientia dei patris, hoc est, ipsius splendor & character substātiæ ipsius, ver
bum simul sine principio, & coæternū. In principio em erat verbum, & verbum erat apud Iohan. 1. a
deum, & deus erat verbum. Oia p ipm facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Sic autē sa
pere festinasti, cum iā negasti salutē verbi humanatā, quā pro nobis ipse deus & verbum, Gene. 22. d
redemptionē dedit morti, quā resuscitās a mortuis adduxit ad cœlos, de qua ad Abrahā Galat. 3. c
dixit deus: In semine tuo benedicent oēs gentes. Qđ confirmās Apl̄us dixit Abrahā di
ctæ sunt repromissiones & semini suo, non dicit, & seminibus suis, tanquā in multis, sed tan
quā in vno, & semini tuo, qui est Iesus Christus. Festinetur autē a te sic sapere, quemad
modum non suscipis* cognominationem dñi nostri Iesu Chri filij dei. Et ergo omnino a's, cognitio
de te sit hoc scriptum: Si quis non confitetur, dñm nm Iesum Chm in carne venisse, sit nem
anathema. Et q̄d est a Iohāne dictum, oīs spūs cōfitēs Iesum Chm ex deo fuit, & oīs spūs, 2. Iohan. 1. b
qui 3. Iohan. 4. a

A qui non confitetur Iesum Chm ex deo non fuit. Qui ergo ex deo fuerunt, Chi filij dei
passionem fuisse dicunt secundum præannuntiatas de ipso prophetias, & apostoloꝝ do
ctrinas. Chm em dicens filium oipotentis dei crucem sustinuisse, vtrunq̄ dicis in vno, &
ipsius deitatem secundum quam deus est impassibilis & consubstantialis* dei & patris, & a's, deo patrꝫ
humanitatem secundum quam homo est mortalis & consubstantialis virgini matri. Di
cere em vnū trinitatis pati, oñdit ipm verbū passibile. Si ergo verbū passibile est, filr & pa
ter. Si autem pater & verbum passibile est, passibilis & spūs sanctus erit, cum vna substan
tia, & vna istorum deitas sit. Si autem dicis (fugiens σκάνδαλον culpam paternitatis) passibile
qdem verbum, impassibilem autem patrem & spm, soluisti consubstantialitatem, adduxi
sti autem & plures deos. Vt ergo non incedas p interitum & inuiam semitam, & præcipi
tatus in aciem hæresum, fias & causa pditionis multorum, & a dei sacerdotio alienus, in via
regali teipm & ouile dirige, p quam & sancti patres, q in Chalcedona conuenerunt, am
bulauerunt, & cœlum apprehenderunt. Tu em cognoscis, q̄ dolabra ad radicem infru
ctuosarum arborꝫ iacet, & sub ipa sicut oleaster incideris, hoc est, sancti spūs virtute, vt
pax & concordia firma permaneat in sacerdotibus Christi.

¶ Epla Felicis papæ, Romæ ad Petrum epm Antiochiæ monitoria, qm nō
oportet addere in trisagio, crucifixus propter nos.

B QVis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, qualem au
tem & dignum fletum adducam animæ meæ, condolens dñi & saluatoris no- Hiere. 9. a
stri Chri, sanctæ catholicæ & apl̄icæ ecclesiæ? Ipsa em plorans plorauit super
filios & filias suas, & non est, q̄ consoletur eam ex oībus, q̄ diligunt eam.
Vniuersi tyranni & hæresiarchæ persequentes ipsam, apprehenderunt eam per te (frater Threno. 1. a
honoratissime) & affligentes ipsam facti sunt in caput eius. Ois decor ipsius, quantum in
te est, factus est ad nihilum. Videntes inimici eius, gauisi sunt super perditione filiorum
eius. Quos em fouerat, quos enutrierat, quos ad mensuram ætatis perduxerat, lacte ætq̄ pa
uerat propheticis, & apostolicis doctrinis, hos tu vno temporis momento veneno neca
sti. Quemadmodum enim, qui piscationem sectantur, hamum esca contegunt, & ex im
prouiso capiunt pisces, sic & tu angelicæ laudationi additionem induxisti, & trisagiæ de
precationi, quasi pietatis obtentu, diram impietatem excogitasti. Ex pluribus enim Ori
entalibus prouinciꝫ literas suscepimus, significantes nobis, quomodo veneratio tua du
dum sopitū Valentiniani dogma resumpsit, & irritatur a vobis saluatoris incarnatio, q̄dq̄
in Manichęorꝫ dogma, & Arrij, & Apollinaris, Paulicq̄ Samosateni incidisse. Dicere em
vnigenitū filium, & dñm nostrum Chm Iesum pfectum nō esse in deitate, atq̄ in huma
nitate perfectum, nec ipm subisse passionē crucis, sed vnā verbi dei naturā incarnatā, cor
C pusq̄ dñi sine anima & mente, Apollinaris hæresim roborat. Ille em ignorauit, q̄ ab ipsis
mundi nascentis exordijs primū aia primi parentis nostri mortua est, vel in mortem pre
cipitata est, atq̄ ita demū corpus. Dictum qppe illi est a deo, in quacunq̄ die comederis Gene. 2. c
de ligno sciæ boni & mali, morte morieris. Itaq̄ iuxta latam in illum a deo sniam, qua die
comedit ex ligno, in ipa secundum animam mortuus est. Nam ipsius corporis mors post
nongentos & triginta annos contigit. Itaq̄ deus donum non dimidiatum fecit, sed totum
simul Adam ex vtero virginis sumpsit, vt etiam pditum totum saluum faceret. Idcirco &
dās ipe dicebat: Ego aiam meam pro ouibus pono. Valentini item, & Martionis, Mani Iohan. 10. c
chæorūq̄, ac gētiliū innouare vis dogmata. Si em deus est, q̄ diuisibilr, atq̄ substātialr est
mortuus, silr & sanctus spūs deus, & ipe diuisibilr ac substantialr inuenietur, sicq̄ iuxta tu
am & illoꝝ rōnem tres dñi erunt, ac p hoc plurium deorꝫ inualescet error, quantumq̄ in
te est, euacuabitur illud: Audi Israel, dās deus tuus, dās vnus est. Item quod ait Hieremias: Deute. 6. a
Hic deus noster, non reputabitur alius ad eum. Silr & dās: Vt cognoscant te solum ve Baruch. 3. d
rum deum. Cumq̄ scriptura diuina vnum deum sanctam, & indiuiduam trinitatem p̄di Iohan. 17. a
cet, tu, & hi q̄ añ te fuerūt hæresiarchæ, tres deos dogmatizari ausi estis, alium q̄dem dice
tes deum patrem p̄ter filium, & alium deum filium p̄ter patrē. Rursusq̄ alium deum spm
sanctum p̄ter patrē, p̄ter filium, & alium deum filium p̄ter patrē. Rursusq̄ alium deū spm
sanctum p̄ter patrē & filiū. Atq̄ alium q̄dem mortalē, & nouiter genitum, aliū vero æter
num atq̄ immortalē. In his autem noxijs verbis tuis contraria sentire vis patribus, q in Ni
cea, & q in Constātinopoli, atq̄ Chalcedone cōuenerunt, q & consubstantialē roborarūt,
& vnā deitatē patris, & filij, sanctiq̄ spūs prædicarunt, atq̄ Arrij amentiam confuderunt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

alias,hic

At vero tu in ecclesia ausus es dicere,q̃ vnus increatæ,atq; indiuiduę trinitatis passionem D
subiit,& per hoc cõsubstãtialem quoq; soluere niteris, ac deum subiicere numero. Si em̃
vnus sanctæ trinitatis & coæternus,q̃ crucifixus est deus * hoc est filius,sunt autẽ duo san
ctæ trinitatis pater,& spũs sanctus,dicuntur aũt dij,& nõ(vt habet vera rõ)deus (sicut tra
diderunt nobis,q̃ ipsi inspexerunt,& ministri fuerunt verbi) inueniris quoq; cõsubstãtia
lem soluere. Quippe mortale & immortale cõsubstãtialia iam esse nõ possunt, roborabit
Iohan.1 b.&a aũt sic pluralitas deoꝝ,dum tres dij Chrianis auribus ingerunt. Cum itaq; scriptũ sit ver
bum caro factũ est,& deus erat verbum,nõ alius deus verbum,pter patrẽ inuenies,verbũ,
alias,extra vi litatem nr̃am nõ simpliciter,sed verbum subsstãtiale,& deus filius inuenies,vt * ex vilitate nostra idẽtita
tem subsstãtiæ patris,& verbi,& sancti spũs agnoscamus. Nos em̃ nõ alij p̃ter verbum
nostrum inueniemur. Qm̃ igitur vnigenitus dei filius,qua rõne verbũ est in propria sub
stãtia,nõ poterit pati, ne ad oipotentis dei patris subsstãtiam passio referat,(est em̃ vna pa
tris,&filij,&sancti spũs deitas)patitur autẽ proprium animatum corpus,quod ipm̃ subsstã
Psalmo.72 tiale dei verbũ ex ipsa sanctę,& intemeratæ virginis vulua sibi cõiungẽs, ex muliere pro
cessit,de qua sancto spũ afflati prophetæ cecinerũt. Deus virtutum cõuertere, respice de
cœlo,& vide,& visita vitem istã,& pfice eam,quã plantauit dextera tua,& sup filium ho
minis quem cõfirmasti tibi vitem,& filium hois,quem cõfirmauit verbum,vt inferni clau
Iohan.15.a stra cõtereret,& viuificaret eos,q̃ a seculo mortui sunt,salutarẽ verbi incarnationẽ vocãs.
Matth.26.c Idcirco & dns dicebat discipulis suis: Ego sum vitis, vos autem palmites,& pater meus E
agricola est,& tradetur filius hois in manibus peccatoꝝ. Patris em̃ intimũ subsstãtiale ver
bum,ac deus per sanctæ virginis aures illapsum, conceptionẽ ineffabiliter operatum est.
Qua igitur parte vnigenitus filius est cõsubsstãtialis patri, & vnius indiuiduæ trinitatis in
creatus,atq; inuisibilis,impassibilis,& immortalis permansit. Quod ergo increatum,atq; im
mortale est,creaturæ ne applices,neq; deoꝝ pluralitatem confirmare pergas,dicẽs vnum
sanctæ trinitatis mortuum esse. Rursus qua parte ex muliere natum est,& substantiæ no
stræ,ac generationis est particeps,absq; peccato sustinuit passionem. Porro, q̃ nõ modo
Iohan.15.a consubstantialis, verumetiam cognatus secundum carnem sit nobis filius dei, docet ipse
Psalm.21 dns,nunc qdẽ in euãgelio his,q̃ in se crediderant,dicẽs: Ego sum vitis,vos palmites, nũc
autem in psalmis: Annuntiabo nomẽ tuum fratribus meis Vnde autẽ tibi tam pessima su
perbia subrepere potuit,vt te ipsis quoq; sanctis angelis intelligentiorem, sapientioremq;
putares? Super his ingemisco,in his plango inimicos crucis Chri, quoꝝ finis perditio, &
Philip.3.d. quorum deus venter est,& gloria in cõfusione ipsorum. Non cogitasti,quod scandaliza
Matth.19.f re vel vnum solum ex his,q̃ credũt in dm̃ nostrum Iesum Chm̃,quam graui cruciatui
Gene.3.a facit obnoxium? Sed incaute, vt serpens Euæ,tu ipse quoq; erroris venena multitudini fi
delium,atq; auribus infudisti,traditamq; ab angelis sanctissimam laudationis formam cor
rupisti,inserẽs illi,q̃ crucifixus es pro nobis. Ergo ne non aduertisti, q̃ Paulum Samosate
num,Photinumq;,& Artemium impietate trãscendis,q̃ duos dei filios posuerunt, vnum
alias,trinitati qdem ante secula,alterꝝ vero nouiter natũ,cũ ipe quoq;* trinati inuexeris pluralitatẽ,du F
os dei filios dicẽs,vnũ fortẽ,alterꝝ crucifixum? Ad hæc fidelissimũ Chri gregẽ in Mani
chæi opinionẽ præcipitare cõtendis, q̃ spm̃ sanctum asserit crucifixum. Nam q̃ post il
lud,sanctus immortalis,q̃d est spũs sanctus,tunc infers,q̃ pro nobis crucifixus es miserere
nobis,quaternitatemq; nõ trinitatẽ pplo insinuare videris. Nempe si ex humana traditiõe
manasset hæc laus,nõ ita incaute crucẽ insereres laudi,in qua filij appellatio, fortis scilicet
Esaiæ.6.a ponit. Qm̃ vero ab angelis nobis laus ista profluxit,q̃ ante crucẽ dicebãt: Sãctus,sanctus,
sanctus,sicut respicere Esaias meruit,post crucẽ vero cũ laude clamabãt: Sãctus deus,san
ctus fortis,sanctus immortalis. Deniq; cũ terræmotu Cõstãtinopolis quateret,populusq;
in cãpo oraret,infantulus,toto populo spectãte cũ Proclo ciuitatis epo,in cœlum per vnã
horã raptus est,ibiq; hmõi didicit hymnum. Rursumq; descendẽs,nuntiauit,quæ in æthe
re audierat,dicens,de cœlo quasi de multitudine psallentium hmõi laudes insonuisse au
ribus suis dictumq; sibi,vt eã laudationẽ populo indicaret. Quam vbi ppli inceperant ci
uitatem receperunt,deoq; per hmõi laudem propitio facto,ab imminẽti ira liberati sunt.
At tu,quàm temere vt scripturas diuinas reliquas, ita & angelorꝝ laudem puertere præ
sumpsisti. Quis igit in hmõi non ingemiscat,qs nõ lamentetur,qs dolor filis inuenietur,si
cut dolor ecclesię dñi,& saluatoris nostri Chri? Conspice te constitutum,vt sis lumẽ his,q̃
in tenebris sunt,& eruditor insipiẽtiũ,immo insipientiæ p̃ceptor es,lucẽ in tenebras trã
ferens, vide a te populos semel illuminatos,q̃ bona gustauerunt dei verba,dei mandata,
dei pro

A dei prophetias,prædicatiões dei,aplicas,euangelicasq; doctrinas abs te peruerti magis, ac Hebræ.6.b
doceri nõ solum crucifigere filiũ dei, & ostentui habere, veꝝ & cõtraria sentire scripturis
diuinis,& pacta abnegare,quæ accedẽtes ad sanctum baptisma fecerunt. Nam cum corã
cœlestibus virtuosis oibus,corã aplicis,euãgelicisq; ordinibus sancti baptismatis tpe pro
miserint credere in vnum deum oipotentem,nunc illos in tres deos credere docuisti. Rur
sum cũ polliciti sint credere in vnum dm̃ Iesum Chm̃,filium dei incarnatum,& hoiem
factũ de spũ sancto,& Maria virgine,tu eos doces,ne dicãt dm̃ Iesum Chm̃,filiũ dei,
crucẽ perpessum esse,q̃ deus est secũdum sempiternã,& impassibilẽ ex pre generationẽ,
& idem homo scdm eã,qua in nouissimis diebus ex matre prodijt,natiuitatẽ,scdm quam
etiã sustinuit passionẽ,sed vnum trinitatis mortuum esse,q̃ est ipm̃ dei verbũ. Cõfessi sunt
rursus spm̃ sanctum,viuificum,& immortalẽ,dicẽtes credere in spm̃ sanctum,dm̃,& vi
uificãtem,& mortalẽ esse ponis spm̃ sanctum,cum dicis: Sãctus immortalis,q̃ crucifixus
es pro nobis. Fuge obsecro hmõi errorẽ. Corruisti, noli in ruina persistere. Peccasti, iam
peccare noli. Expectat te sancta dei ecclesia,cupit amplecti pœnitẽtem in vanis proposi
tiõibus tuis,& secum de Chro diuina prædicãtem,neq; negãtem ipsius animatã incarna
tionẽ,secundũ quã etiã passus esse memorat,clamatq; tibi per nos: Venite ad me omes, q Matth.11.d
B laboratis,&ego reficiã vos. Nõ vult de°(frater charissime)mortẽ pctõris,sed vt cõuertat, Ezech.18.g
& viuat. Memor esto Iesum Chm̃ resurrexisse a mortuis secundum euãgelium. Memẽ 2.Timo.2.b
to B. Matthæi scribẽtis: Liber generatiõis Iesu Chri filij Dauid,filij Abrahã. Recordare, Matth.1.a
qd Paulus scribat,segregatus in euãgeliũ dei, quod promiserat ipse deus in scripturis san Roma.1.a
ctis de filio suo,q̃ factus est ei ex semine Dauid scdm carnẽ,q̃ prædestinatus est filius. Me Iohan.1.a
mento etiã Iohannis clamãtis: In principio erat verbũ,& verbũ erat apud deum, ficut etiã Iohan.1.b
est,& deus erat verbũ,quodq; caro factũ est,hoie assumpto,& q̃ deum nemo vidit vnq̃.
Hæc tibi scripsi vnà cũ psenti synodo,cõueniens te corã deo & sanctis angelis,vt ea do
ceas, ea nobiscum sentias,vt illibata fides nostra,permaneat in gloriam dei.

¶Copia epl̃æ missæ Zenoni Impatori a Felice Romano põtifice, in qua significat depo
sitionẽ Petri epi Antiocheni,eo q̃ in trisagio apposuerat,q̃ crucifixus es pro nobis.

GLoriosissimo ac serenissimo filio Zenoni Augusto, Felix epus in dño salutẽ. Cõue
nit tuæ clemẽtiæ,rerum ordinẽ nuntiare gestaꝝ pro trãquillitate Imperij serenitatis
tuæ,& oro susscipias precem meam, ac si ipse præsens essem,benignis auribus tuis vt
Chrianissimus Imperator,& nequaq̃ arbitretur pietas tua,illum puro nos corde diligere,
quicunq; te pacem cum deo habere non vult. Qm̃ vero fideli mente credidisti,nec ambi
C gis, & temporalis solij potestatem, & æternæ vitæ retributionem superno ex momento
mi Petri confessionem aplorum, scilicet, principis, cui & regni claues a saluatore traditæ
sunt,q̃ etiam præparabit Chrianissimo Imperio vestro locum in cœlo,cum sanctis ange Matth.16.e
lis,quoq; immutabilem, & immaculatam fidem in dm̃ nostrum Iesum Chm̃, dei filium
vnigenitũ primus exponẽs,a saluatore ipo beatus est dictus. Nã cũ ipse dixisset ad dm̃:
Tu es Chrus filius dei viui,ab ipso audire meruit. Beatus es Simon Bar Iona,qa caro & Matth.16.e
sanguis nõ reuelauit tibi,sed pater meus,q̃ in cœlis est,& super ista cõfessionẽ, ædificabo
ecclesiam meã,& portæ inferi nõ præualebunt aduersus eam. Cum ergo saluator dixerit, Matth.16.e
q̃ portæ inferi nõ præualebunt aduersus ipsius ecclesiam, vt ab ea ipsius denominationẽ
tollant,quæ dicitur Chrus Iesus,& dei omnipotentis filius, Petrus primogenitus,& dia
boli filius,&q̃ sanctæ Antiochenæ ecclesiæ indignissime se ingessit,sanctamq; sedẽ pon
tificatus Ignatij martyris polluit,q̃ Petri dextera epus ordinatus est, Eustachijq; confesso
ris ac præsidentis. cccxviij. patrum,q̃ in Nicea conuenerunt,ausus est dicere,nõ oportere
Chm̃ etiam dei filium nominare secundum diuinam saluatoris sanctionẽ,& traditionem
diuinaꝝ scripturaꝝ,patrumq; expositionem, sed vnum de trinitate passionem pro nobis
pertulisse in substãtia deitatis iuxta Arrij,& Apollinaris, Eunomijq; blasphemiam, vo
lens hac voce euacuare salutarem dñi incarnationẽ, scdm quã Chrus & passionẽ subiit.
Dicit autẽ & vnus ex nobis,vt q̃ Abrahæ semẽ apprehendit. Augere quoq; deoꝝ plu Hebr.2.d
ralitatẽ nititur. Quippe sensus eius tres introducit deos, vnum mortuum,& duos viuentes.
Soluit etiã cõsubstãtialis nomẽ,sacrasq; abijcit synodos Nicenam,Cõstãtinopolitanã, &
Chalcedonẽn. sanctã q̃q; Mariã virginẽ nequaq̃ admittere dephẽdet. Si em̃ nõ ex ea in
carnatũ verbum homo factũ est, quæ necessitas virginis,& quare ad eã dixisset Gabriel: Lucæ.1.d
Quod ex te nascetur sanctũ vocabit filius dei,& dabit illi dñs deus sedẽ Dauid pris eius?

Post

Universidad de Deusto
Biblioteca

Post hæc autẽ oĩa impia, & blasphemiæ suæ præsumpta, & deprauationem trisagiæ de- D precatiõis, cum illis addere voluit, q̃ crucifixus est pro nobis, multa incõuenientia effecit, multumq; a nobis, & in Chro dilectis fratribus nris, q̃ in Oriẽte sunt, & a venerabili Aca- tio vestræ regalis, & a deo amatæ ciuitatis archiepo admonitus cõuerti noluit. Quapro- pter nũc sancta dei ecclesia maternis te vocibus, vtpote ad excellẽtem ipsius filium, alloq̃ nõ cessat: O a Chro amate Imperator meq; venerabilitatis vinculum, in quo multitudines fidelium circumstringuntur, dissolui nõ permittas, dñi autem Chri, & vnigeniti filij dei laudationem trãsgredi nõ permittas, quæ & vestrã ciuitatẽ periclitãtem saluauit, sed tanq̃ angelo; traditionẽ indeprauatã cõseruatam, Petrum Arrianæ superstitiõis sequacẽ ab ec
clesia Antiochena expelle. Qua ex causa Petrus scindit vestem meã desuper cõtextã: De
1. Cor. 2. a us & pater mãdauit principi apl'o;, qd vocarẽt filium. Eius vnigenitus filius in cõfessiõe
primi apl'o; fundauit me, sanctus spũs quotidie testat mihi, dicẽs, nõ iudicas. Si aũt aliq̃d
nisi Iesum Chrm, & hunc crucifixum inimici, increduli, insidiatores, q̃ extra vitẽ sunt, & q̃
vnigenitum filium dei mactauerunt, lapidauerunt, & ligno crucis affixerunt, vestẽ suã nõ
Iohan. 10. c diuiserunt, & Petrus fidei meæ vestem dirupit? Portæ inferi nõ pualuerunt aduersus me,
& Petrus tẽtat muros meos demoliri? Ego, pissime Imperator, te de imperio expulsum
rursus introduxi, & malignos, ac inobedientes meis diuinis dogmatibus dedi pro sepultu
ra tua, viamq; potẽtiæ aperui ante te, inimicos tuos pcussi vnà cum iniquo eo; dogmate
anteq̃ potentiã exquisiui tibi a deo in altis regnãte, ex quo & regnare sumpsisti. Respice ad
pdecessorẽ tuum pissimũ Imperatorẽ Martianum, & illius fidem libẽter amplectere, hæ E
reticã tyrãnidem Petri, q̃ citissime eradica, Valentini & Eutychetis discipulum expelle a
ciuitate simul & ecclesiastico regimine, & a hierarchica dignitate deiectũ esse sancito. Con
spice, sanctissime fili, & Imperator inuictissime, qualis in Chalcedonẽn. synodo indubita-
bilis defensio facta fuit, & qbus expugnauit Eschinũ, & diuulgatiões, hæreticæ doctrinæ
Petri expedias. Hæc legat sancta dei aplica & catholica ecclesia, vt ab ipsa propter prædi
ctas causas depositum, ad cõionem nõ suscipias, sed per diuinos apices vestræ serenitatis
ab Antiochiæ cõfinio propellite, pro ipso autem cõstituite virum opibus sacerdotium
ornantem, custodemq; diligentem sanctæ Chalcedonẽn. synodi & eorum, quæ in ea sir
mata sunt. Omnipotens deus custodiat vestram potentiam in pace semper.

¶ Hæc cõtinẽtur in præsenti libro contra Seuerum, Zoaram, Petrum, & Anthymum facta a Menna patriarcha Cõstantinopolitano inter quæ habentur.

Libellus eporum de secũda Syria ad Iusti- xos in proprio aliq̃ climate orientis.
nianum Imperatorem. Rescriptũ Iohãnis Hierosolymo; epi, & F
Libellus monacho;, monasterio; ibi- suffraganeorum suorum ad Iohannem
dẽ, & q̃ in Hierosolymis, & in heremo, & Constantinopolitanum.
in scda Syria, & in mõte Sinai, & in tribus Epla Epiphanij epi Tyri, & epo; sibi sub
Palæstinis erant ad eundem. ditos ad congregatã in Cõstantinopo
Libellus eorũdẽ ad ibidẽ cõgregatã synodũ. li synodũ, & exclamatio fideliũ multitu
Epla Hormisdæ papæ ad Epiphaniũ archi- dinis Tyri, & anathematizatio Seueri &
epm Constantinopolitanum. Epla epo; de secũda Sy (ei' doctrinæ.
Supplicatio clerico;, & monacho; Antio- ria ad Iohãnem patriarchã, & synodũ.
chiæ ad Iohãnẽ archiepm Cõstãtinopoli- Actio formata a psule ,puinciæ cõtra Pe
tanum, & ibi cõgregatam synodum. Alia actio ab eodem (trũ Apamiæ;.
Relatio ad Iohãnẽ archiepm a cõgregata sy Libelli dati a monachis Apamiæ epis se
Libellus abbatũ Cõstãtinopolitano; (nodo cũdæ Syriæ cõtra Seue;, & Petrũ Apa
ad cõgregatã synodũ, cui & annexi sunt & Sentẽtia ab illis, q de Italia huc (miæ;.
q̃tuor synodi, qũo in eccla pdicatæ fuere. venerunt contra Seuerum & Petrum.
Epla Iohãnis pfiarchæ, ad Iohãnẽ Hieroso Sententia Epiphanij patriarchæ Constan
Alia epla eiusdẽ pfiarchæ ad Epi (lymo; tinopolitani, & ibidem congregatæ sy-
phanium epm Tyri. nodi contra Seuerum & Petrum.
Epla Hormisdę papę ad clericos secũdæ Sy Sententia Mennæ patriarchæ contra Se-
riæ, & archimãdritas, & reliquos orthodo uerum, Petrum, & Zoaram.

IN SECVNDO LIBRO CONTINENTVR QVAE facta sunt contra Anthymum.

¶ Constantinopolitani quintæ synodi actio prima.

¶ Diuina

A ¶ Diuina ordinatio & cõstitutio Iustiniani Imperatoris cõtra Anthymũ, Seue
rum, Petrũ, & Zoaram, ad Petrum archiepm, Hierosolymo;.

Esta in Hierosolymis a Petro archiepo cõtra Anthymũ, in qbus inseru-
tur & ea, quæ in Cõstãtinopoli a Menna patriarcha cõtra cundẽ facta sunt
in q̃tuor actiõibus, qbus insertis & ipe Petrus Hierosolymo; snĩam cõtra
ipm protulit. In his aũt & quædã cõtra Seue;, & ipsi' cõscripta inueniunt.
¶ Sciẽdum, q; primo actum fuit a Menna patriarcha cõtra Anthymum,
postea insertio facta fuit eo;, quę a Petro Hierosolymo; gesta fuere. Vltima qdẽ actio
est de his, quæ cõtra Anthymũ a Menna patriarcha facta fuerunt, vbi & snĩa lecta fuit,
die. xxi. mensis Maij indictione. xiiij. Postea quarta mensis Iunij eadem indictiõe actum
est cõtra Seuerum, Petrum, & Zoaram ab ipso Menna, & per producta probatum est, q;
& olim, & præ olim anathematizati fuerunt. Cõstitutio autẽ fuit. viij. Idus Augustas in-
dictiõe. xiiij. Quæ autem Hierosolymis in intimatiõe cõtra Anthymum facta fuerunt,
sancita sunt. xiij. Kalẽ. Octobrias, indictiõe. xv. Prima ergo est snĩa, quæ in Cõstantino-
poli cõtra Anthymum lata est. Secunda autem snĩa, quæ in Cõstãtinopoli fuit cõtra Se-
uerum, & Petrum, & Zoaram. Tertia est cõstitutio ordinaria. Quarta autem actio in Hie
B rosolymis, & hæc omnia prædicta in quatuor mensibus facta & sancita fuerunt.

POst cõsulatum clarissimi Flauij Belisarij primo nonas Iunias, indict. xiiij. in deo ama-
ta, & regia vrbe Cõstant inopoli, pfidente aũt sanctiss. & beatiss. dño nostro cœcume
nico archiepo, & pfiarcha Menna i natrio dijtico venerãdæ domus sanctæ, & glo-
riosæ dñæ nostræ, matris dei, & semper virginis Mariæ prope sanctissimam magnã ec-
clesiam existentis, & a dextera qdem parte cõsidentibus illi coadiutoribus iuxta pium ius-
sum a Chro amati, & a deo custoditi Iustiniani Imperatoris, excellentissimis, & sanctissi-
mis, ac deo amantissimis episcopis.

Sabino Canusii, Epiphanio Esculano;, Asterio Salernitano;, Leone Nolanorũ, Ru
stico Fesulanorum. * Theophane diacono Romano, Pelagio diacono Romano oĩbus alias, Theodo
q dem ex Italica regione ab aplica sede nuper missis. Postea autem cõsentiẽtibus Agape ro.
to papæ antiquæ Romæ huc aduenienti, Petro metropolis Iustinianopolis ciuitatis secũ-
dæ prouinciæ Cappadociæ, Iohanne Bosphori metropo. Thalassio metro. Beryti, Ma-
gno metro. Beroe, Iohanne Gabalorum, Christophoro Porphyrionis prouinciæ, Phœ
niciæ Paraliæ, Dauitho Cyrresticæ, Aetherio Mariamniæ, Alexandro * Pagrasorum, alias, Paraxio
Domno Maximianopolis ciuitatis secũdæ Palęstinæ, Andrea Panis, Epytinchano Ger rum.
C mæ prouinciæ Hellesponti, Theodoro Gordi, Eusebio Canorum prouinciæ Pergami,
vel prouiciæ Carmaniæ, Dominico Theodosianopolis ciuitatis prouinciæ Phrygiæ Pa
catianæ, Iohanne Traianopolis ciuitatis prouinciæ Phrygiæ Salutariæ, Dominico So-
phenæ ciuitatis, Eusebio Cyzici metro. Thalassio metro. Nicomediæ, Theogene metr.
Synnadorum. Bacho Antiochenæ metro. Pisidiæ, Hilariano metropo. Pergæ. Vospo
rio metropo. Neocæsareæ Ponti, Polemoniaci, Paulo metropolis. Tyanorum, Acatio
metro. Pessinuntis, Epicteto Claudiopolis ciuitatis metro. Honoriadis, Hedisco metro.
Cij, Archelao Corycorum, Iohanne Zoororum, Anastasio Iotapæ, Anastasio * Zichi- alias, Zinche-
orum, Pelagio Parnasso, Abraamio Craciæ, Alexandro Colonæ. Paulo Zectorij, An- rum.
drea Peltorum, Theodoro Myrorum, Iohanne Cæsareæ Bythiniæ, Eustachio Tybe-
riopolis ciuitatis, Leontio Helenopolis ciuitatis, assistentibuus illi & coaudientibus Theo
phane, & Pelagio deo amantissimis diaconibus apostolicæ sedis, & Petro, & Menna,
deo amantissimis notarijs, & quibusdam venerabilibus subdiaconis, procuratoribus reli-
quorum clericorum eiusdem sedis apostolicæ, qui & consentientes ibidem fuerunt Aga
peto sanctæ memoriæ papæ antiquæ Romæ, & Magno presbytero, & Heraclio diaco-
nibus, & ambassiatoribus Eusremij sanctissimi patriarchæ in diua ciuitate sanctissimæ ec-
clesiæ. Sabino diacono sanctæ resurrectionis domini nostri Christi dei tenente ambassia-
tam sanctissimi Petri Patriarchæ Hierosolymorum, Stephano diacono, & ambassiatore
Sotherici sanctissimi epi Cæsareæ metropolis Cappadociæ primę Gaiano presbytero,
& ambassiatore Elpidij sanctissimi epi Ancyræ metropolis. Galacię primę, Dionysio, &
Callinico diaconib', & ambassiatoribus Focij sanctissimi epi metropolis Corinthi. Presen
te aũt & venerabili clero regiæ vrbis Eusemi' deo amãtiss. diacon', & primiceri' notario;
dixit: Venerabiles monachi regiæ vrbis, & qdã ex ciuibus suis, & Hierosolymitanis surgẽ
tes, supplicatiões dederũt pissimo, & sereniss. Imperatori nro, & libellos vræ beatitudini.

Iuxta

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iuxta igitur pium iussum a deo custoditi Imperatoris nostri, conueniente sancta vestra synodo, steterunt ante præclaꝝ secretum vestrũ Theodoro circũspecto referendario talia a serenissimo dño nostro ad vos stante, abstulimus oblatas ab ipsis supplicatiões, & expectentibus introitũ submissimus ad assistentẽ. Sanctissimus archieps dixit: Intrent & Theodorus circũspectus referendarius pñssimi Imperatoris nostri, & venerabiles monachi. Et intrarunt. Theodorusq; circũspectus referendarius a deo custoditi dñi nostri tribunus, & notarius, & Marianus deo amatissimus pbr̃, & prior domus Dalmatij sanctæ memoriæ, & prineeps, & q cum ipso erant venerabiles pbri, & abbates, & monachi, q & se subscripserunt libello ab ipsis oblato sanctissimo, & beatissimo dño nostro archiepo œcomenico & patriarchæ Menne. Qui sanctissimus archieps dixit: Dicat secundum primũ ordinem Theodorus circumspectus causam, pro qua ad nos venit. Theodorus circumspectus tribunus notarius, & referendarius pñssimi dñi nostri dixit. Deo amantissimi epi secundæ Syriæ prouinciæ relationẽ fecerunt de qbusdam ecclesiasticis capꝭs pñssimo, & diuinissimo dño nostro, & nõ solum ipsi, sed & venerabiles abbates Euagoꝝ monasterioꝝ regiæ vrbis huius, & qdam ex Oriẽtali administratiõe, & venerabiles monachi Hierosolymæ dederunt serenissimo dño nostro, & nõ solum ipsi, sed & venerabiles abbates Euagoꝝ monasterioꝝ supplicatiões. Et statuit imperium suum ipsas per me tradi vestræ beatitudini, & sanctissimis viris antiquæ Romæ, ac reliquæ præclaræ synodo cõgregatæ, adducereq; ad vos ipsis venerabiles viros, q supplicatiões dederũt, vt in his iterpellãtes, vos ipsis finem imponatis. Sanctissimus archiepus dixit: Legãtur producta a circumspecto Theodoro. Accipienſq; venerabilis Diodorus diaconus notarius duas supplicationes alteram quidem ex parte episcoporum, alteram vero ex parte monachorum, legit.

¶Libellus epꝭaꝝ ad Imperatorem Iustinianum a Paulo episcopo Apamiarum secundæ Syriæ.

Psalmo.125

Actoꝝ.20.f

Matth.3.e
Lucæ.3.d

Pissimo, & serenissimo totius orbis post deũ dño Flauio Iustiniano Chro amato, & sp Augusto Imperatori a Paulo epo Apamiaꝝ secundæ prouinciæ Syrioꝝ, Magnificauit etiam & nunc dñs facere nobiscum, facti sumus lætati, secundum q̃ scriptũ est, pñssime & Chro amantissime Imperator, Iuste em̃ iusta sectantes, & vera & orthodoxa dogmata sanctoꝝ patrum quotidie scrutãtes, & tenentes, prædicamus aperte oibus orthodoxis populis Chm̃ deum nostrum oim Imperatorẽ, & caput sanctæ ecclesiæ suæ, quã proprio sanguine acq̃siuit, redimẽs nos a morte, quã nobis superinduxit diabolus supbus p malignos suppositos sibi. Et vere cognouim⁹, q̃ magnificauit dñs sacrũ, & iustũ imperium vr̃m, & oes vestros aduersantes vr̃æ potẽtiæ supposuit, qm̃ sanctã & immaculatã fidẽ defendentes, purum fermẽtum, hoc est, recta dogmata, sicut incensum offertis suæ bonitati, paleas aũt igne inextinguibili cõburitis. Dicitis itaq;, hæreticos, q nõ suscipiunt sanctas quatuor synodos tanq̃ vnam vere diffinitionẽ fidei, primã videlicet. cccxviñ. & aliam. cl. patrum, Ephesinam q̃ primã & sanctã vniuersalem synodum Chalcedonen̄. cum qbus & venerabilem epl̃am S. Leonis papæ amplectimur vere columnã orthodoxæ fidei existẽtem, q sancti pres nostri oem hæreticum errorẽ, & opinionẽ prauã destruẽtes, lõge a sanctis dei ecclesiis fecerunt, vosq; docuerunt filium dei ex patre qdem fuisse sine tpe, atq; eẽ ipsi cõsubstantialem secundũ deitatem, & spñ sanctum patri, & ipsi filio coadorãdum, & cõglorificãdũ, & vnã eẽ patris, & filij, & spũs sancti substãtiã, & deitatẽ, & in trib⁹ hypostasim psonis, nouissimis aũt dieb⁹ ipm̃ æternũ filiũ dei, & dñm nr̃m incarnatũ eẽ, & hoiem factũ, natumq; ex spũ sancto, ex Maria vere dei genitrice, & semp virgine, & esse nobis cõsubstantialẽ, ip̃mq; eẽ pfectũ in deitate, & pfectũ in humanitate, duaꝝ naturaꝝ, pprietates minime abñciẽs, sed in vtraq; natura cognitus in vna psona, & vna hypostasi incõfusibiliter, incõuertibiliter, & indiuisibiliter, vt inde Nestorij, & Eutychis prophana, & deo odibilia dogmata potenter eñciãtur, & zizania radicitus extirpent, quæ orthodoxis ecclesiis insemi narunt. Vnde nos qdem, insensati, & hois idololatræ Nestorij diuisionem aufugiẽtes, cõfitemur, q̃d ille negauit, sanctã, intemeratã, & semp virginẽ matrẽ almã, & dei nostri Iesu Christi θεοτοκον dei genitricẽ. Eutychis aũt deliri, & insipiẽtis prophanum, & fatuum dogma anathematizãtes penitus & expellẽtes, differẽtiã naturaꝝ recognoscimus, & cõfitemur duas naturas post vnionẽ in vna hypostasi, in vno Chro deo nostro, & nõ sicut fatui Eutychianistæ, cum ipsoꝝ doctore Eutyche, & Dioscoro ipm̃ suscipiẽte, nõ recte ante vnionẽ duas naturas dicimus, vnã vero post vnionẽ. Nam hoc est negare penitus dei, & saluatoris nostri dispensationẽ, & incõuertibilem incarnationẽ, quã propter nostrã salutẽ

accepit.

Matth.16.c

forte aſs, ſecſi dũ Eutychen

Prouerb.21.a

aſs, quantum

aliaſ, Seleucoualiæ

A accepit. Qui em̃ p̃dicta blasphemãt, fatui sunt, & alieni a confessione, quã princeps apostolorũ Petrus cõfessus est, dicẽs: Tu es Christus filius dei viui. Nos aũt, qui pro vestro pio imperio rogamus, & puri fontis latices orthodoxie participamus, ac orthodoxis populis tradimus, hanc fidẽ, vestrã serenitatẽ coronantẽ, conspicientes, ac exuperantẽ omnẽ inimicũ, & rebellem pñ imperij vestri, rogamus auerti curuũ in corde, & qui non ex tota & pura mente suscipit recta, & irreprehẽsibilia dogmata p̃dictoꝝ sanctoꝝ patrũ, sed in hypocrisi quidẽ fictus suscipit sanctas quatuor synodos, & gloriosam epistolã sancti Leonis papæ, vt a personis fidelis iudicet, operibus aũt negat, & non confitetur bonã & orthodoxam fidẽ ipsoꝝ, proprias voces illas, per quas *Eutychen insipientẽ sapit, de ecclesia abscinde, & hunc expelle de vestra pia politia. Dicimus aũt Anthimũ, Seueꝝ, & Petrũ anathematizatos. Et nũc auertimus, & anathematizamus, & alienos habemus ab orthodoxa cõmunione, hæreticos existentes, & gaudẽtes sup diuisione sanctaꝝ dei ecclesiaꝝ, cũ quib⁹ p̃dictũ Dioscoꝝ, & qui nõ recte (sicut dictũ est) sapit, Eutychen infamẽ abñcimus, & anathematizamus. Sic em̃ tenentes, & sapientes de hisipsis, per mediocrẽ epistolã notificauimus sanctæ memoriæ archiepiscopo antiquæ Romæ Agapeto papæ, pro omniũ ecclesiaꝝ beneficio, & vestræ religiosæ reipub. superstãtis, ac vestra vestigia pia digna facienti,
B sed vt existimamus morte puentus, & a Chro deo nostro vocatus ipsam nõ accepit, trãstulit em̃ ip̃m dñs, vt plenitudinẽ directionis vestræ custodiret serenitati. Vos aũt dñs gloriæ custodiet pios, & zelotes, & custodes orthodoxæ fidei, quã tradiderũt nobis prædicti sancti patres nostri, toti orbi, & sanctissimis ecclesiis suis, in pace, & lætitia & victoria contra aduersarios prouidẽtes, & gubernãtes cõmissum vobis ab ipsius bonitate imperium.

¶SVBSCRIPTIONES.

¶Paulus miseratione diuina eps Apamiaꝝ ciui. orator vestri pñ, & a deo custoditi imperij supplicaui. Seuerianus mi. di. eps Arethusæ ciui. ora. pñ vestri, & a deo cust. imp. sup. Theodorus mi. di. epũs Balaneoꝝ ciui. ora. pñ vr̃i, & a deo cust. imp. sup. Stephanus mi. di. eps ciui. Lariſſæ, ora. pñ vr̃i, & a deo cust. imp. sup. Nonnus mi. di. epũs ciui. Raphaneæ, ora. pñ vr̃i, & a deo cust. imp. sup. Dñicus mi. di. eps ciui. * Seleucobeli, ora. vr̃i pñ, & a deo cust. imp. sup. Sergius mi. di. epũs ciui. Epiphaniæ, orator pñ vestri, & a deo custoditi imperij supplicaui.

¶Libellus monachoꝝ, monasteriorumq; secundæ Syriæ &c̃.

C DEo amantissimo regi, & pñssimo Iustiniano Imperatori augusto supplicatio, ac deprecatio a Mariano miseratione diuina pbro, & abbate domus, & monasterij Dalmacij beatissimi, & priore venerabiliũ monasterioꝝ ciuitatis, & abbatum ipsoꝝ monasterioꝝ, & eoꝝ, qui in ipsa aduenerunt ab eremo Hierosolymorũ abbatũ, & monachoꝝ, & illoꝝ de secunda Syria, & sancti montis Sinai, & trium Palestinarũ. Cor vestræ pietatis in manu dei, & quocũq; ipse voluerit inclinari cõspicientes, propter hoc rebus * continẽtibus vestrã optimã politiã proferẽtes sanctã ecclesiaꝝ pacẽ, & fidelium populoꝝ quietem, merito inquietare audemus vestrũ a deo custoditũ imperiũ, pro his, quæ cõmuniter vniuersis cõferunt Christianis. Supplicamus itaq;, sicut, cũ introitũ ante hos proximos dies assequuti fuimus, apud vestrã pietatem supplicauimus, vestris pñs vestigñs, libellũ a nobis oblatũ sanctissimo & beatiss. patriarchæ Memnę suscipi, & canonice agi. Cũq; igitur pro ipsis supplicemus, sanciat vestra a deo custodita serenitas, per vestrũ pium iussum mittere ad p̃dictũ beatissimũ viꝝ p̃dictũ libellũ, factũ cõtra deuastantes sanctã dei ecclesiã, videlicet Seueꝝ & Petrũ impios, & qui similia his sapiunt, ab Eutyche & Dioscoro Acephalis hæreticis seductos, quoꝝ vnus est, qui maxime conturbauit, *q̃d in ipso fuit, sanctã dei ecclesiã, Zoara quidã Syrus irrationabilis plenus omni insania, & furia, & q nihil aliud ab istis didicit, q̃ anathematizare sctõs pres vros, & ipsis cõicantes, & decipere veniẽtes ad ip̃m, ac recongregare, ac rebaptizare, sic supplicamus suscipi, & q̃ in ipo insita sunt, canonice finẽ accipere, cõueniẽtibus ad idip̃m p̃dicto pfiarcha Mẽna, & sanctiss. ac deo amãtissimis Romanis, & sctã synodo, q̃ ipsa regia vrbe cõgregata est. Nam hoc assequẽtes, magis & deuotius supplicationes mittemus ad clemẽtissimum deũ pro vra pietate, vt donet nobis sup longitudinẽ annoꝝ vestrũ piũ nomẽ, & rem, atq; vestrũ imperium custoditũ in pace dei, q̃ omnẽ exuperat intellectũ, & ipsam donãs vbiq; sanctis dei ecclesiis, & de medio tollat omnẽ non cõmunicantẽ ipsis, & apostolicæ sedi.

¶SVBSCRIPTIONES.

¶Marianus miseratiõe diuina pbr̃, & archimãdrita monasterij sancti Dalmatij, & prior

Universidad de Deusto
Biblioteca

venerabiliū monaſterioꝝ huius regiæ vrbis, ſubſcripſi & ſupplicaui. Agapetus mi.dei D
pbr & archim.monaſt. Dñ,depcatus,ſub. Agapetus dei mi.pbr & arch.mon.diuę me
moriæ Thalaſſñ,ſup.& ſub. Alexāder dei mi.preſ.& archi.mon.S. Abraamñ, ſub.&
dep.fui. Eleutherius dei mi.preſ.& prior mon.S.martyris Dñici,deprec. ſub. Theo
dorus dei mi.p̄ſ.& pri.mo.Iob,ſubſcribēs,ſup. Dioſcorus dei mi.p̄ſ. & pri.eoꝝ, q ſunt
in Olimbrio,ſub.depr. Paulus mi.diui.preſ.& pri.Romanoꝝ prope Proinū,ſub.depr.
Lucianus dei mi.p̄ſ.& pri.mon.Romanoꝝ,ſup.& ſub. Coſmas dei mi.p̄ſ. & pri.ſanctī
Prodromñ & Ioh.Bapt.exiſtētis inter illa ſtudñ ſub.dep. Iōhānes dei mi.p̄ſ.& pri.mo.
S.Tho.apli,ſup.& ſub. Iohānes dei mi.p̄ſ.& pri.mo.venerabilis.S. Michaelis archā
geli,ſub.& ſup. Dñicus dei mi.p̄ſ.& pri.mo. illoꝝ Euſemñ,ſub.& ſup. Demetri⁹ dei
mi.p̄ſ.& pri.illoꝝ de Foca,ſup.&ſub. Theodor⁹dei mi.p̄ſ.& pri.mo.illoꝝ de Trifone
ſub.&ſup. Focas dei mi.pbr & pri.mo.de Iona,ſub.& ſup. Stephan⁹dei mi.pbr & pri.
mon.Promoti,ſub.& ſup. Dadas dei mi.pbr,& pri.mon.Caiumæ,ſub.& ſup. Alexā
der dei mi.preſ.& pri.mon.Calami,ſub.& ſup. Stephanus mi.dei pbr & pri.mon.Cō
ſta,ſub.& ſup. Gennadius dei mi.pbr,& prior mon.Dñici,ſub.& ſup. Dñicus dei mi.
pbr & pri.mon.Syrioꝝ,ſub.& ſup. Atticus dei mi.preſ.& pri.mon.Eucratadoꝝ,ſup.
& ſub. Cirion dei mi.preſ.& pri.Aegyptioꝝ,ſup.& ſubſc. Theodorus dei mi. pbr &
prior.mon.Maronñ,ſub.& ſup. Timotheus dei mi.pbr & pri.mo.Aſterñ,ſub.& ſup.
Coſmus dei mi.pbr & prior mon.S.Maximini, ſub.& ſup. Marcus dei mi. pbr & pri. E
alias,diſcepta toris. mo. Theodori *de Eſteptoris, ſub.& ſup. Andreas dei mi.p̄ſ. & pri.mo. Beſſoꝝ,ſub.
& ſup. Dionyſius dei mi.pbr & pri.mon.S.Marci,ſup.& ſub. Stratonicus dei mi. pbr
& pri.mo.S. mar.Domecñ. ſub.& ſup. Marcus dei mi. pbr & pri.mo.S.Cirici,ſub.&
ſup. Iohānes dei mi.pbr & pri.mo.Iſaccñ,ſup.& ſub. Zoilus dei mi. pbr & prior mo.
Theodoti,ſub.& ſup. Dñicus mi.dei pbr & pri. mon.S.Georgñ Xerocerco, ſup.&
alias,Pauli. ſub. Marinus dei mi.pbr & pri.mon.*Paulini,ſup.& ſubſ. Paulus mi. dei pbr & prior
mon.S.Zenobñ,ſup.& ſub. Stephanus dei mi.pbr & pri.mon. Olympñ,ſub.& ſupp.
Iacobus dei mi.pbr & pri.mon.Abibi,ſup.& ſup. Petrus dei mi.preſ & pri.mon.Epi
clin cognoīati in Hieruſalē,ſup.& ſub. Paulus dei mi.preſ. & pri.mon.Samuelis iuxta
alias, Scythi. *Scythem,ſup.& ſub.per Zoticū diaconū. Iohānes dei mi.pbr & pri.mon. Theodori
in petra,ſup.& ſub. Eleutherius dei mi.pbr & pri.mon.Neonis,ſup.& ſub. Modeſt⁹
dei mi.pbr & prior mon.inclyti Lycaonoꝝ,ſup.& ſub.per manus Flauiani pbri,& Deu
terarij, Georgius dei mi.pbr & pri. mo.Cyri,ſup.& ſub. Anthoni⁹ dei mi.pbr & pri.
mo.S.pa.nri Euſebñ,ſup.& ſub. Triſon.mi.dei preſ.& pri. mo.Manuelñ,ſup.& ſub.
Theoctiſtus dei mi.preſ.& pri.mo.S.& glorioſæ dei genit.ſemp virginis Mariæ,ſup.&
ſub. Menon dei mi.preſ.& pri.mon.ſiti in bono agro S. Prodromñ, & Iohānis Bapt.
alī,Eulibichū. ſup.& ſub. Paulus dei mi.preſ.& prior mon.S.martyris Erimonſ ſiti prope*Elebichū, F
ſup.& ſub.p manum Marini lectorarñ. Silas dei mi.preſ.& pri.mo.Eliæ,ſup.& ſub.
Iohannes dei miſeratione preſbyter & prior monaſterñ Maræ, prope Aetiam ciſter
nam, ſupplicaui & ſub. Baſilius dei mi.preſ.& prior mo.S. Simeonis vocati Cyracona,
dep.ſub. Theodorus dei mi.preſ.& pri.mon. S.Laurētñ a me dei gratia fundati,ſup.&
ſub. Babylas dei mi.preſ. & prior mon.ſanctæ memoriæ Danielis in ſtilo, & S.Iohānis
apli,& S.Andreæ,ſup.& ſub. Polychronius dei mi.preſ.& archimād.mo. S. Michae
lis archāgeli in Ethrio p Anaſtaſiū monachū,ſup.& ſub. Anaſtaſius dei mi. preſ.& ar
chimād.mon.Romanoꝝ in Petrio,ſub.& ſup. Andreas dei mi.preſ.& prior mon.Ro
manoꝝ,ſub.& ſup. Elpidius mi. dei preſ. & prior mon.Baſſiani,ſup. & ſub. Coſmus
dei mi.preſ.& prior mon.Lycaonoꝝ,ſup.& ſub. Polychroni⁹ dei mi.preſ.& archim.
alīs,Criticoꝝ. mo.*Eriticoꝝ,ſub.& ſup. Ioſeph prior ſanctę & glo.ſemp virginis Mariæ dei genitri
vel,Cretēſiū. cis in Lithoſtroto ſup.& ſub.p manum Stephani pbri & ſecūdarñ mei. Rodon dei mi.
preſ.& archim.mon. Theodori,ſup.& ſub. Zoticus mi.dei preſ.& archim.S.Andreę
alīs,Valentis. prope Saturinā portā,ſup.& ſub. Martyrius mi.di.preſ.& arch.mon. *Vvalonis S.Io
hānis Bapt.ſup.&ſub. Iohannes dei mi.preſ.& archim.mon.S.Anaſtaſii prope Ago
gum, ſup.& ſub. Iſychius dei mi.preſ.& archim.mon.beati Theodoſii faciens ſermo
nem pro oīni eremo,q̄ ſub ſancta ciuitate eſt,ſub. & ſupp. Domicianus mi.diui.preſ.&
archim.B.Martyrñ faciēs ſerm.pro om.eremo ſub ciuitate ſancta,ſup. & ſub. Caſſian⁹
mi.diui.p̄ſ.Lauras mon.B.Sabba fa.ſer.pro om.eremo ſub ciuit.ſctā,ſup. & ſub. Dñi
cus mi.diui.preſ.& archim.Lauras Turriū fac.ſer.pro om.q in Iordana ſunt,ſup.&ſub.

Neſta-

A Neſtabus mi.diui.pbr & archi.Lauras beati Firmini fac.ſerm.pro eremo, q̄ ſub ſctā ci.
eſt,ſup.& ſub. Ferētius dei mi.pbr nouæ Lauræ ſa.ſer.pro eremo,q̄ ſub ſctā ciuit.eſt,
ſup.& ſub. Traianus dei mi.preſ.Pirgioꝝ de Iordana,& pro om.ibidē monachis,ſup.
& ſub. Leontius dei mi. mon.& prior propr̄ mon. fac.ſer.pro his,q in eremo ſancto
rū patrū ſunt,ſup.& ſub. Theodorus mi.diui.diaconus, & mona.nouæ Lauræ,& pro
oi.mon.eremi Hieroſolymoꝝ, ſup.& ſub. Dñicus mi.diui.diac.& mon.eiuſdē nouæ
Lauræ,& pro om.mo.ere.Hiroſol.depcatus ſub. Polyeuctus dei mi.diac. & monac.
monaſt.b. Theodoſii,& pro oībus mona.ere.ſup.& ſub. Anaſtaſius dei mi.diaconus &
mona.b.Martyrñ,& pro oīb.mona.de ere.Hieroſolymoꝝ ſup.& ſub. Nicon dei miſ.
diaconus, & moñ.b. Theodoſii,& pro oīb.mona.ere.Hieroſolymoꝝ ſup.& ſub. Ma
mas dei mi.mona.b.Martyrñ,& pro oī.mona.ere.Hieroſolymoꝝ ſup.& ſub. Iulianus
dei mi.mona.monaſt.b. Theodoſii,& pro oīb.mona.eremi Hieroſolymoꝝ, ſup.& ſub.
Iohānes dei mi.mona.b.Martyrñ,& pro oīb.mona.ere.Hieroſolymoꝝ,ſup.& ſub.Sab
batius dei mi.mona.lauræ b.Sabbæ,& pro oīb.mona.ere.Hieroſolymoꝝ,ſup.& ſub.
Martyrius dei mi.mona.nouæ Lauræ,& pro oīb.ere.Hieroſolymoꝝ moñ. ſup.& ſubſ.
Baſilius dei mi.mona.Iordani,& pro oīb.mona.in Iordana,ſup.& ſub. Theodorus dei
B mi.mona.lauræ b.Firmini,& pro oīb.mona.de ere.ſup.& ſub. Theonas dei mi.pbr,&
ambaſiator ſ.montis Sinai,& ere.Raithæ,& ſ.eccleſiæ Pharan,faciēs ſerm̄.& pro om.mo
na.exiſtētibus in p̄dictis ſolitarñs locis,ſup.& ſub. Iohānes dei mi.preſ.& mona.Lauræ
Amnioꝝ cāpeſtris,& pro oīb.qui in cāpeſtre ſunt,ſup.& ſub. Theodorus dei mi.diaco
nus,& mona.monaſt.b.Sergñ in cāpo,& pro oīb.qui in eo ſunt mona.ſup.& ſub. Coſ
mas dei mi.mona.& pro oībus mona.de prima Paleſtina,ſup.& ſub. Strategius dei mi.
diaconus & mona.& pro oībus mona.ſecūdæ Paleſtinæ,ſup.& ſub. Salamines dei mi.
pbr,& prior,& pro oībus archimā.tertiæ Paleſtinæ,ſup.& ſub. Ilias dei mi.diac.& mo
na.& pro oībus,qui in Auguſtopoli ſunt mona.ſup.& ſub. Anaſtaſius mi.diuina diaco
nus,& mona.& pro oībus mona.in Petris tertiæ Paleſtinæ,ſup.& ſub. Fotinus dei miſ.
monachus ſctī Stephani in Maoza lāniæ primæ Paleſtinæ,& pro oībus mona.qui in ea
ſunt,ſup.& ſub. Iohānes mi.diuina pbr,& mona.& pro oībus mona.in Aila tertiæ Pale
ſtinæ ſup.& ſub. Paulus dei mi,diaconus,& ambaſiator monaſt.beati Maronis principa
lis venerabiliū monaſterioꝝ ſecūdæ Syriæ faciēs ſermonē p oībus archimā.et monachis
ipſius ſecūdæ Syriæ,ſup.et dedi. Sanctiſſ.archiep̄s dixit: Theodor⁹ circūſpectus referē
dari⁹, cū adimpleuerit ea,pro qbus aduenit,abeat. Libelli vero nobis oblati ab ipſis venera
bilibus monachis legant. Diodorus deo venerabilis diac.et notarius accepit,et legit.

C ¶Libellus monachorum ad Mennam patriarcham.

PEr oīa ſanctiſſ.& beatiſſimo dño nro Mēnæ regiæ vrbis archiep̄o,& ſanctiſſ.ep̄is,
q̄ ex Italoꝝ regione ī ipa cōuenerūt,ac deo amatiſſimis archidiaconis ap̄licę ſedis,
ac ſanctæ ep̄oꝝ ſanctiſſimoꝝ ſynodo in a Chro amata ciuitate cōgregatæ, Maria
nus pbr,& archimādrita monaſterñ Dalmacñ,& primus venerabiliū monaſterio
rū regiæ vrbis, & archimādrita p̄dictoꝝ venerabiliū monaſterioꝝ, & archimādritæ,q in
ipſa ciuitate cōuenerūt,ac monachi de eremo,q̄ ſub Hieroſolyma eſt,& de ſancta Syria,
& ſancto monte Sinai,ac de tribus Paleſtinis. Cū iudiciū aduerſus Anthimū finē accepe
rit,& ſnia contra ip̄m a vobis ſanctiſſimis iuſte lata ſit,eo q̄ circa diuinos canones peccare
deprehēſus eſt,& dogmata eccleſiæ catholicæ vſq̄ in finē cōfiteri abnuit,gratias agimus
deo,qui p ſtudiū p̄ſtimi Imperatoris noſtri ſacrū cœtū veſtrū in vnū cōgregauit,vt mū
daret eccleſiā ſuā,& ipſam ſibi in perpetuū adſciſceret glorioſam,nō habentē maculā,neq̄
rugā,vel aliqd hmōi hæreticoꝝ zizanioꝝ. Et erat quidē nobis p votū,propriæ promiſſio
ni vacātibus,huic ſoli attendere,& a nemine eoꝝ,qui exterius circūſiſtūt,dilaniari. Verū,
quia dæmon,qui bonū odit hominū,bonis ſemp inuidens,organa propria inueniens Se
uerū ſcilicet,& Petrū,per ipſos pacē ſanctaꝝ dei eccleſiaꝝ perturbare nō ceſſat,huius gra
tia & de ipſis in libellis a nobis ſanctiſſimo papæ Agapeto oblatis,& corā veſtra beatitudi
ne in prima ſynodo lectis,necnon & ſupplicatione p̄ſſimo Imperatori noſtro data,& ve
ſtræ ſanctitati remiſſa a ſua pietate p Theodoꝝ circūſpectū referēdariū,qui & cuiuſpiam
iuſſionē mādantē ſanctæ veſtræ ſynodo,de oībus contētis in ſupplicatione cōſiderare p
currimus partē quandā. (Non em̄ poſſibile eſt omnia,q̄ ab ipſis,& q ſimilia iſtis ſapiūt,ab
Eutyche,& Dioſcoro Acephalis hæreticis deſcēdentibus,contra ſanctā dei eccleſiā in hac
regia vrbe,& alīs ciuitatibus p̄ſumpta ſunt,& attentant)* diſcutere,hi em̄ tanq̄ parua pu- alī,diſcurrere

Universidad de Deusto
Biblioteca

tantes ea, quæ ab ipsis iam p̄sumpta fuere, totū Orientē perturbarūt, & humano sanguine D
sanctorū & cæterorū virorū se coinquinātes, elaborant oino, & hanc regiā vrbē hmōi ma
lis inuoluere, si p̄ualebunt. Quę si cōpēdioso sermone recapitulare voluerimus, nescimus,
quid prius vel quid posterius enarrabimus, vel qd vti breue silētio pertranseamus, aut qd
vti maius patefaciamus, cum oīa ab ipsis perpetrata cōperta æqualia sint, & vnū alterū nō
excedat. Quid ergo dicemus? Iustorū sanguinē, quo manus eorū plene sunt, vel excōica
tiones, quas contra sanctos ecclesiæ doctores eorū dira ora protulerūt, & maxime aduer
sus sanctam Chalcedonēsem synodū, & beatum papam Leonē, sed & schismata sanctarū
ecclesiarū, ac fideliū populorū scandala, sed & impetus in dei dilectos archimandritas, &
in sanctos sacerdotes fecerūt, constipante eos virorū multitudine, vt excōicationes aduer
sus sanctos repeterēt. Insuper etiā confessiones, in scriptis continētes anathematizationes
aduersus p̄dictos patres, quas in necessitate omni extortione immittentes quibusdā, qui
sub ipsis erant sacerdotes, ab eis asserebant, q̄nquidem alter Theopolitorū, alter vero Apa
miæ ecclesiarū thronū illicite ac contra oēm sacrū canonē subripuerunt, & contaminaue
runt, licet nec in monachos vel clericos canonicę ordinati hāc dignitatē adepti sunt. Ve
rum quid dicemus ad sanctorū digitos confractos, qbus altaria circūdabant, & ad ipsa ve
luti ad locū aliquē intemeratū confugiebant propter p̄dictorū homicidia, vnde extracti a
viris homicidis violētę morti traditi sunt, & in ipsis locis venerabilibus ab ipsā immanita E
te, & crudelitate ordinati, non valētes discernere sanctū locum a prophanō? Tacemus &
suffocatricis manus impositiōes ipsorū prophani & falsi sacerdotis, & pro p̄mortua viuētis
sup ordinādis verba inuocatiōis proferētis, non diuinæ gratiæ, sed de vētre noua dicētis,
ac de terra loquentis. Tacemus & carceres, & vincula, ac aduersus venerabilia mōasteria
die noctuq; latrocinia, insidias, ac rapinas in ipsis, ac deuotorū violētas iugulationes, tace
mus & insidias in vns contra sanctos factas, & ipsorū sanguinis innocētis aspersionē, cum
diuino zelo moti ad septa mandrani sancti Symeonis iter facerēt, cōis visitationis gratia,
propter p̄sequētes ecclesiā, & pro his, q mouebant ab istis. Congregabāt enī multitudi
nem iniquorū latronū Iudæorū, & immittebāt in illos honorabiles viros. Itaq; istorū inhu
mani ministri ad stationē missi insidiabant p̄dictis sanctis viris. Dūq; aderant, ipsi de insi
dijs surgentes, irruebant repēte in eos, & eorū caniciem non veriti, opus gladij in ipsos fe
cerūt, circa trecētos quinquaginta numero existētes, eorūq; mēbra in strata dispersērūt,
non tradētes sepulturæ illorū venerabiles reliquias, neq; ipsorū tugurijs parcentes ob cau
sam fidelis populi, inferētesq; & tūc dirū opus Iudęorū. Nec mir, si hmōi immania sacri
ficia dæmonibus, qbus seruiebāt, reddebant, & maxime Seuerus, vtpote, qui gentilē sup
Psalm. 105 stitionē nondū abiecit. Illorū enim erāt discipuli, de quibus Dauid clamat dicēs: Et sacri
ficauerunt filios suos, & filias eorū dæmonibus, & effuderunt sanguinem innocentē san F
guinem filiorū suorū, & filiarū suarū, quas sacrificauerunt sculptilibus Chanaan, Et infecta
est terra in sanguine, & contaminata est in operibus eorū, & adulterati sunt in adinuētio
nibus suis. Quis nam nescit eorū vitā turpē admodū & scelestā ab ineunte ætate esse, & dę
monibus procliuā, & q̄d in veneficijs Seuerus deprehensus est in ciuitate Berytiorū dæ
monijs seruiēs? Et hmōi calūniam aufugere volēs finxit transponere, ac fingere diaboli
cam opinionē suā, & venire (vt dicebat) ad baptismū in Tripoli ī adorabili domo sancti,
& serenissimi martyris Leontij. Et nondū perfectis diebus his, quibus baptizabat, postq̄
vidit (veritatē paululū simulans) perspicue, q̄ rursus ad antiquū gētilis opinionis suæ vo
mitū reuerti non poterat, per aliam viā ad id, q̄d studebat, peruenit. Nā negauit statim ec
clesiam, & cū baptizatus est, processit ad Acephalos hæreticos, qui ea, q̄ Eutychis sunt, sa
piunt, vocansq; sanctas dei domos diuersoria hęresis & impietatis, reprobās propter hoc
baptismū, quē dicit se accepisse, vt & in ipso impleret propheticus sermo, qui de hmōi
Psal. 57 dicit. Alienati sunt a vulua, errauerūt a veritate, locuti sunt falsum, furor ipsis ad similitu
dinē serpētis. Quod aūt & ipsam Acephalorū religionē simulauerit, ex sequētibus oībus
manifestū fuit. Præfidebat enī suæ Acephalæ sectæ, q̄d vnitiuū dicit, non admittēs, sed
nouatiuū ipm & diuisiuū appellans, & in suis proprijs conscriptionibus anathematizans.
Cūq; tēpus habuit subripere venerabilē sedē Theopolitorū, rursus cauillatus est, ex auer
als, Magogū. sione subcurrens accipere p̄sulem Alexandrinū Petrū, quē *Moggū vocauit, quicq; tpe
ipso vnionis Alexandrinorū sedem surripuerat, in sacris dyptichis Theopolitorū eccleſiæ
alias, poni. *ponit, derelinquēs oēs, qui ab ipso in hoc decepti erāt, & docti ab ipso fuerant, eo q̄ de
beret Petrus abripi de ecclesia Alexādrina, nec vero in his oīno permansit. Erat enī illi
sententia

A sententia tumultus mouere, nec aliquando in ipsis stare. Quomodo enī possibile erat non
propter fidē Christianā certamen, nō hoc solū negotiari, vt ex omni occasione semper
perturbaret sanctā dei ecclesiā? Itemq; ergo & Petrū libet eodē tempore suscipit, & cōmu
nicat cæteris hæreticis, postq̄ putauit abscissos ab ecclesia Alexandrina, cuius vnionē am
plecti finxit, sicut superius dictū est. Post hæc aūt oīa nullū fuit ipsi impedimentū ad con
tinuam transgressionē, eandē sanctā Chalcedonēsem synodū quotidie (vt ita dicā) anathe
matizare p̄sumit, & cōmunicantes illi, cū multos episcoporū, qui in ipsa Chalcedonēsi sy
nodo sancta conuenerant, & qui sub ipso erāt, in sacris dyptichis, id est, cōmemorātibus,
habeat. Vemq; & Alexandrina ciuitas, q̄ ipsos in malo suscepit, nunquid aufugit ipsorū tu
multus? Nā illā inuenientes in se ipsa quiescentē, vt aliqñ depositā fuit, in finalē euersionē
cōstituerūt, apponētes ipsis diuisiones, & ad inuicē ibi populū cōcitātes, vt & bella ciuilia
fierēt, multorūq; hominū sanguis effunderet, & ipsi quidē vix aliqñ fuga penas p istos au
fugerunt. Quos cū illi fefellissent, illos anthemati submiserūt, & cæteris pluribus ecclesiæ Psalm. 7
maledictionibus hæreticos, & ipsos merito appellātes, vt ipsis ex dei iudicio veniat illud,
in soueā ceciderunt, quā operati sunt, & cōuertat dolor eorū in caput ipsorū. Cū enī omnē
ecclesiā inique anathematizare ausi sint, merito ab omni ecclesia anathematizati sunt. Mul
ta quidē & alia ausi sunt, q̄ & omni Orienti nota sunt. Idcirco nos timorē istorū fugientes,
& vīæ beatitudinis cœtū veriti, ac venerabilē habitū vestrū habitū, turpes istorū actus silē
B tio p̄trāsiuim⁹. Cū aūt sic miserabil⁹ (vt p̄dictū ē) Orientē, & Alexādriā disposuerint, app̄hē
dūt & hāc regiā vrbē. Nā q ab istis & sil⁹ istis decepti sunt, tanq̄ p̄cursores illorū malitię
existētes, ac ipsis viā sceleris p̄explanare studētes, * & post illos rursus Petrus, deinceps au als, Petrus &
tē post istos Seuerus, q & priuatas domos, ecclesiasq; dei, ac ipsam politiā (q̄tū in ipsis est) Seuerus pri
deuastare nō cessauerunt, cōuenticulaq;, ac cōtraria baptismata cū omni impudica audacia uatas
publice ac priuate p̄sumētes, intromittētes aūt seipsos, & pecuniarias rerū interuētione &
sequestratione, tumorē, & diuitias nō pās ex hoc, & multorū domibus sibīpsis acquisie
runt, per q̄ animas quidē *syncerior deceperunt, cautorū autē animas in strepitū deduxe als, simpliciū
runt, animas vero ad pecunias, vel gloriā, siue delitias inclinatorū subripuerunt. Insup etiā
& intrantes domos captiuas ducebāt animas hoīm, & mulierū nō firmatas, & nō solum se
cundum animas, verumetiā & corporaliter ipsas corrūpebāt, in soueā impietatis, & luxus
immergētes. Vemq; quid de his sermonē extēdere oportet, cum p totum orbē sciant nefa
rias actiones p̄dictorū hæreticorū Acephalorū, Seueri ac Petri, ac ipsorum diras iniustitias,
ac blasphemias, & manus homicidijs gaudētes? Ista enī manifeste ostēdunt ea, q̄ in anti
qua Roma, qñ sanctæ memoriæ Hormisda illā apostolicā sedē regebat, & ea, q̄ in hac re
gia vrbe, & in Theopoli, atq; in Hierosolymis facta sunt, & statuta munimēta. Nā & illo
rum sceleſtā vitā oībus annūtiant, & ppetuas ac indissolubiles excōmunicationes, q bus p
dicti pcussī sunt, propter prohibitas ipsorū actiones, quas operati sunt, in quibus p̄ operari als, oprare
C debebāt, & dicere montibus, Cadite sup nos, & adoperite nos, vel in profundis terræ infe Luc. 23. d
di, & putare mortē meliorē vita p̄sente, eo q̄ ipsi soli vltra oēs hæreticos pperuis ac indis
solubilibus excōicationibus pcussi sint, q̄d nō fecerūt, sed in pessimis tanq̄ in honestis glo
riantes fremuerūt (vt dictū est) & in hac ciuitate. Et vnus quidē de die in diē impietati ad
dit iniquitatē, in altū loquēs, & aduersus sanctos patres insurgēs, ipsorū recta dogmata di
lantat & blasphemat. Petrus vero *ipsa blasphemat, & omni turpi ac sceleſto conatu seip̄m alias, ipse
immittere nō recusat, deū habēs ventrē, & luxuriā sequentē ipsum, & gloriā in cōfusione
sua, & in alto, ac grauiter incedēs, in publicū prodit, publicās oībus suā impudentiā, & his,
qui sequunt, & præcedūt, oēs incedētes contrudēs, oībus seipsum potentē ostētare p hoc
vult. Ah quis Hieremias fletus passionibus adæquare potēs nra plorabit mala, imo vero
nostrā negligentiā? Qm̄ cū talē habeam⁹ orthodoxū Imperatorē feruēti zelo orthodoxā
fidē fouentē, ac pacē sanctarū dei ecclesiarū sicut pupillā oculi custodire promptissimum,
cōticemus, & sustinemus vidētes prædictos hæreticos ita turpiter & impudēter, ac cum
omni audacia cōuersantes, sup quos dolētes, nō * suspicamur ab apostolo præmoniti, qm̄ als, celsitam⁹
maligni & venefici hoīes sunt in peius incedētes, deuiantes. & errātes. Vidētes itaq; nos,
hos ita īpudēter, & cū audacia agere, & vos, p cautiōe oīm fideliū nihil in oppositū pone
re credētes, & psuasi, p̄ssimū Imperatorē nostrū cōuersioni ab ipsis deceptorū, & firma
mēto eorū, q adhuc mouent p illorū cōtrarias doctrinas, prouidere, & maxime cū sciatis p Lo:⁹ dubius
memoriā nos portare proclamatū terribile iudiciū scandalizāti vnū de pusillis, quodq; an Matth. 18. a
te nos cōsiderabitis, q̄d cōmuni expedit vtilitati. Cūq; etiā maxima sicut nunq̄, vel alī hæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

retici, vel in alijs tẽporibus isti, & qui similia istis sapiunt per oĩa sanctã dei ecclesiam deus D
stãt. Hoc rogamus vos, imo vero & adiuramus (quanq̃ p̃sumptuosum quid faciamus) p
magnũ deũ, & saluatorẽ nostrũ Iesum Christũ, & per salutẽ ac victoriã Christianissimi
& p̃ssimi Imperatoris nostri a deo propter suã rectã fidẽ dilecti, vt nos sequentes sniam
sancti ac aplici viri, archiep̃i antiquæ Romæ, & eos, qui huius regiæ vrbis pontificalẽ se
dem ornauerũt, ac beatos patriarchas Theopoleos, & Hierosolymor, cæterosq; ponti
fices, primũ quidẽ cõdẽnationi aduersus ipsos hæreticos, a p̃dictis sanctis viris prolatæ, &
anathemati modo sicut & ante, & vos subñciatis Seuer, & Petrũ quilibet vestrũ noĩatim,
corã deo, & hoĩbus manifestãdo, & anathematizãdo eos, & qui simia istis sapiũt, & nõ pœ
nitent, sed in illor errore pmanent, atq; etiã impia Seueri dogmata & cõscripta, & qui ea
suscipiũt, necnon & istor cõsentaneos, quẽadmodũ in Nestorio, & Eutyche, ac Dioſco
ro, cæterisq; hæreticis facere cõsueuistis, tradẽdo populis, ac ipsos docẽdo, vbiq; auertere
illor mortifer venenũ, statimq; vna nobiscũ ad pedes p̃ssimi, ac a deo custoditi Impera
toris nr̃i currere velitis, & ipsius pietatẽ edocere oĩa qdẽ, q̃ sequuta sunt, ipsiusq; mãsuetu
dinẽ exorare, vt illa faciat, q̃ sua diuina, & a Chr̃o amata aĩa naturaliter facere solet pro pa
ce sanctar dei ecclesiar, & vt ipsius a deo custoditũ Imperiũ incõcitatũ, ac imperturbatũ
custodiat, & eos, qui a nobis denoĩati sunt, & q̃ similia istis sapiũt, de hac ciuitate expelle
re, & cessare faciat cõuẽticula, q̃ fiunt, & parabaptismata, & turbatiões. Insup etiã & Zoa E
ram Syrũ quẽdã irrationabilẽ eiusdẽ vomiti veneni cũ ipsis existẽtẽ, oramus eisdẽ cõdẽ
natiõibus submitti, oĩi iniustitia, & arrogãtia plenũ existẽtẽ, & nihil aliud sciẽtem, q̃ qd
ab illis accepit, anathema scilicet aduersus sanctos p̃es nr̃os, & his cõicantes, atq; coartare
ad ip̃m veniẽtes facere hoc, & cõuẽticula & parabaptismata innouare, ac tumultus i sẽctis
dei ecclesiis cõmouere, ipsos deniq; ac istos, cæterosq; in diuersis domibus, & suburbijs la
tẽtes de hac ciuitate tanq̃ feras quasdã expellere, & loco ipsis cõueniẽti cõdẽnare, cũ no
luerint in ciuitatibus, q̃ secũdũ leges sub sua pietate gubernant, modeste & pacifice viue
re, neq; ibidẽ se ipsos facere meliores, ex ineffabili, & diuturna patiẽtia ab ipso ostẽsa, & cu
ra, ac honore misericordissimi Impatoris nr̃i, q illor salutẽ procurauit, sed ipsius excellẽ
tissimã clemẽtiã spernẽtes, indignos huius se exhibuerũt, & in tãtã amẽtiã & arrogãtiã se
eleuauerũt, q̃tũ & honorati fuerũt, & licẽter oĩa facere pmissi sunt. Generalẽq; ordinatio
nẽ vbiq; mittere ad sanctos põtifices, & ad mgr̃atus, interdicentẽ oĩa p̃dicta fieri, & q̃ hoc
sanciat, ut dom & suburbia, in qbus hmõi cõuẽticula siunt, cõfirment in locũ sanctiss. ec
clesiis. Nã leges imperiales sanciũt, oẽm locũ & rẽ, in q̃ & p quã, siue p errorẽ, siue secũdũ
veritatẽ sacrũ, q̃d cõfiscatũ est, sanctis dei ecclesiis offerre, & hoc vobis diuina scripṭura ex
Nume, 16.a posuit, qñ Moyses dei seruitor diuinitus edoct, statuit ipoperia nõ sacra in p̃parationem
tẽpli venire, qm̃ & si alienus fuit ignis, tñ in ipsis sacrũ sacrificium ipũs prohibitũ obtule
rũt, & pfecerũt Dathã, & Abyron, & synagoga Chore, q tũc cõtra sacerdotiũ, & pphe F
tam, ac deũ ipudẽter insurgebãt, quẽadmodũ & isti falsi sacerdotes ad ipietatẽ seipsos mer
cede cõducũt, & veri Antichristi in domibus intrarũt, & aliena altaria erexerũt, & bapti
steria ædificauerũt in contrariũ veri altaris, & sẽcti lauacri. Sanciri aũt & supplicamus suo
pio imperio, oĩa ipia cõscripta Seueri cõtra sanctã Chalcedonẽsem synodũ, vbicũq; inue
niant, igni tradi. Hoc em & imanissimis & Nestorijs impijs cõscriptiõibus fieri pie ordi
natiões sanciũt. Ea vero, q̃ canonice facta sunt sup dictas p̃sonas, oramus vestrã beatitudi
nem & sacrũ vestrũ cẽtũ, inqrere a cõfidẽtib vobiscũ, & a sanctiss, Romanis, & a venera
bilibus notarijs apud vos existẽtibus, insup etiã & a deo amantissimis viris ambasiatoribus
Oriẽtalibus, vt his patefactis vra beatitudo, & sancta synodus vobiscũ sedẽs, exequat dis
finita cõtra ipsos a sanctis p̃ribus nr̃is, q p̃dictas põtificales sedes ornauerũt, & anathema
tizet p̃dictos Seuer & Petrũ, & istor sequaces, & quæ sua sunt, sapiẽtes, & maxĩe Zoa
ram, q in tm̃ sicut isti, vel plus ecclesiam dei pturbauit, & q per oĩa abdicatus fuit ab aplica
sede, & qui non vult istos sequi, & eis cõicare. ¶ SVBSCRIPTIONES.

¶ Marianus miseratione dei presbyter, & archimãdrita dicti monasterij sancti Dal
matij, & primas venerabilium monasterior huius imperialis ciuitatis subscripsi & tradidi.
Agapetus mi. diuina pbr̃ & archim. mo. Dñ, sub. & supplicaui. Agapetus dei mi. pbr̃
& archim. mon. S. memoriæ Thalassij, subsc. & trad. Alexãder dei mi. pbr̃ & archim.
mon. S. Abraamij, sub. Theodorus dei mi. p̃s. & archim. mon. Iob, sub. & dedi. Eleu
therius dei mi. pbr̃ & prior mon. S. martyris Dñici, sub. & tra. Stephanus dei mi. p̃s. &
prior Olympij, sub. & tra. Dñicus dei mi. p̃s. & prior mo. Syrior, sub. & tra. Theodo

rus

A rus mi. diui. p̃s. & prior mon. Trifonis, sub. & tra. Stephanus dei mi. p̃s. & prior mo. Cõ
sta sub. p manus Iacobi, & por. Paulus dei mi. pres. & prior mo. Romanor sub. & por.
Iulianus dei mi. p̃s. & prior mo. Romanor, sub. & por. Iohãnes dei mi. pres. & prior
mo. aplĩ S. Thomæ, sub. & por. Cosmas dei mi. p̃s. & prior mo. S. Prodromij & Bapt.
sub. Dioscorus dei mi. p̃s. & prior. mon. Olimbrij, sub. & dedi. Demetrius dei mi. p̃s.
& prior mon. de Foca, sub. & por. Dñicus dei mi. p̃s. & pri. mo. Euphemij, sub. & por.
Alexãder dei mi. p̃s. & prior mo. Calamij sub. & por. Iohãnes dei mi. pres. & pri. mo.
S. Michaelis arch. sub. & por. Focas dei mi. p̃s. & prior mon. de Iona, sub. & por. Ste
phanus dei mi. pres. & pri. mo. de Promoto, sub. & por. Dadas dei mi. pres. & prior
mon. de Caiuma, sub. & por. Gẽnadius dei mi. p̃s. & pri. mo. Dñici, sub. & por. Cirion
ronij, sub. & por. Dionysius dei mi. pbr̃ & pri. mo. Marci, sub. & por. Iohãnes dei mi.
pbr̃ & prior mon. Theodori in petra, sub & por. Eleutherius dei mi. p̃s. & prior mon.
Neonis, sub. & por. Zoylus dei mi. p̃s. & prior mo. Theodoti, sub. & por. Timotheus
dei mi. pbr̃ & prior Asterij, sub. & por. Marcus dei mi. pbr̃ & prior mo. S. Dñici, sub.
& por. Andreas dei mi. pbr̃ & pri. mo. S. dei genit. Bessor sub. & por. Dñicus dei mi.
B pres. & pri, mon. s. Georgij in *cyrocerco sub, & por, Paulus dei mi. p̃s. & pri. mo. s. Pe al, xerocerco
tri & Pauli, & s. mart. Sergij & Bachi, sub & por. Atticꝰ d. mi. p̃s. & mo. Eucratador,
sub, & por, Stratonicus dei mi, p̃s. & pr, mon, S, mar, Domecij, sub, & por. Marcus dei
mi. p̃s. & pr, mo, Theodori *de Esteptoris sub, & por, Cosmꝰ d, mi, p̃s, mo, S, Maximini alias, discepta
sub, & por. Paulꝰ d. mi. pres, & pri. mo. s. Zenobij, sub & por, Iohãnes d. mi. p̃s. & pri. toris.
mo. Isaccij, sub. & por. Iacobus d. mi. pres. mo. Abibi, sub, & por. Gloriꝰ d. mi. pres, &
pri. mo. Curij, sub. & por. Paulꝰ d. mi. p̃s. & pri. mo. Samuelis in Scythi p Zoticũ diac.
sub. Petrus d. mi. pres. & pr. mo. Epiclin Hierosol. sub. & por. Marinus d. mi, pres. &
pri. mo. *Paulini sub, & por. Modestus d. mi. p̃s. & pri. mo. Lycanor, sub. p Flauianũ alias, Pauli.
pbr̃m & deuterariũ & por. Anthoniꝰ d. mi. p̃s. & pri, mo. s. Eusebij, sub, & dedi. Trifon
dei mi. p̃s. mo. Manuelij, sub, & por. Theoctistꝰ d. mi. p̃s. & pr. mo. s. dei ge. Mar. virg.
sub. & por. Cenõ dei mi. pres. mon. iacẽtis in bono agro s. Prodromij & s. Iohã. Bapt.
sub. & por. Paulus d. mi. pres. & prior s. Erimonis mar. in Elibicho, sub. p manũ Marini
lectorarij. Silas d. mi. p̃s. & pr. mo. Elię, sub. & por. Iohãnes d. mi. pres. & pri. mo. Ma
re ,ppe Aetiã cisternã, sub. & por. Basiliꝰ d. mi. pres. & pr. mo. s. Symeonis Epiclin Cira
cona, sub. & por. Theodorꝰ d. mi. pres. & pri. mo. S. Laurẽtij mar. a me dei gra fundati,
sub. & por. Babylas d. mi. p̃s. & pri. mo. s. memoriæ Danielꝰ in stilo, & s. Ioh. Prodromij
& Bapt. ac s. Andr. aplĩ, sub. & por. Polychroniꝰ d. mi. p̃s. & archim. s. Michaelis arch.
in Ethrio sub. p Anastasiũ mo. & por. Anastasiꝰ d. mi. pres. & pri. mon. Romanor, sub.
C & por. Andreas mi. diui. pres. & pri. mo. Rom. sub, & por. Rodõ d. mi. p̃s. & pri. mo.
Theodori, sub. & por. Elpidius d. mi, pres. & pri. Basiani, sub, & por. Cosmꝰ d. mi. p̃s.
& pri. mo. Lycaonor, sub. & por. Polychroniꝰ d. mi. p̃s. & arch. mo. *Criticor, sub, & al's, Friticor,
por. Ioseph pri. mo. s. glo. dei genit. Mariæ existẽtis in Lithostroto, sub. per manũ Ste vel, Cretẽsiũ.
phani pres. & secũdarij mei & por. Zoticꝰ mi. di pbr̃ & pri. mo. S. Andreæ ,ppe Satu
rinã portã, sub. & por. Martyriꝰ d. mi. pres. & pri. mo. *Valẽtis s. Ioh. Bapt. sub. & por. al's, Vvalonis
Iohãnes d. mi. pres. & arch. mo. ,ppe Agogũ, sub. & por. Stephanus d. mi. pbr̃ & pri.
mo. Rom. ,ppe s. Georgiũ Sycor, sub. & por. Sabbatiꝰ d. mi. p̃s. & pr. mo. Ipacij sub Fo
tino sctiss. epo Chal. met. sub. p manũ Iohã. diac. ipsiꝰ mo. eo q̃d nescirẽ ego lras. Iohã
nes d. mi, pres. & arch. venerabilis magni mo. *Acimitor sub Fotino sanct. epo Chalc. alias, Acumi
sub. Cyprianus d. mi. pres. & pri. mo. Osyas sub dicto Fotino epo Chal. sub. Iohãnes ceñ.
dei mi. pres. & pri. mo. Exagonij sub Fotino sanct. epo Chal. sub. Stephanꝰ d. mi. pres.
& pri. mo. Orchador sub Fo. sanct. epo Chal. sub. Trifon d. mi. p̃s. & pri. mo. Sacrarij
sub Fo. s. epo Chal. sub. Georgiꝰ d. mi. p̃s. & pr. mo. Crauor sub Fo. S. epo Chal. sub.
Polychroniꝰ d. mi. p̃s. & pr. mo. Alapedor sub Fot. s. epo Chal. sub. Seuerianꝰ d. mi.
pres. & pri. mo. Syrior sub Fotino &c. Pacificus dei mi. pres. & pr. mo. Pictor sub Fo
tino &c. Paulus dei mi pres. & pri. mon. Fontis sub Fotino &c. Megalimerus dei mi
seratione pbr̃ & prior mon. Cranidor sub Fotino sanct. epo metrop. Chalc. subscripsi.
Marcellinus dei mi. pbr̃ & pri. mon. Michaelis archãgeli Rouphinianõ, sub. Iohã. dei
pbr̃, & pri. mo. Barnabæ sub Fotino sctiss. epo, sub. Theodorꝰ dei mi. p̃s. & prior mo. mi.
Apollonij sub Fot. sctiss. epo sub, Paulꝰ dei mi. p̃s. & pr. mo. Galachrinor sub Fot. sctiss.

Universidad de Deusto
Biblioteca

epō sub. Stephan⁹ dei mi. pſ. & prior mo. Antiochianoꝝ sub Fot. ſctiſſ. epo sub. Steph. D
dei mi pſ. & pr. xl. ſctoꝝ sub Fot. ſctiſſ. epo, sub. Dorothe⁹ dei mi. pbr & pr. mo. Patioꝝ
alias, Iohānes sub Fot ſanct. epo, sub. Elpidi⁹ d. m. pbr & pr. mo. Critinoꝝ sub Fot. ſ. epo, sub. Eliberius
d. mi. pres. & pr. mo. Roma ppe Rouphinianō, sub Fot. ſan. epo, sub. *Iordanes d. mi. pſ.
& pr. mo. de Petra sub Fot. ſan. epo, sub. Marcellus d. mi. pres. & pr. mon. Dalmatij sub
Fot. ſan. epo, sub. Iuli⁹ dei mi. pres. & pr. mo. ſctē Baſſis in deſiderio sub Fot. ſan. epo, sub.
Iſidor⁹ d. mi. pres & pr. mo. Idiæ exñtis i plātis ppe S. Epimachū martyrē sub Fot. ſanc.
epo Chal. sub. Eugeni⁹ d. mi. pres. & pr. mo. Leucadi, sub Fot. ſan. epo sub. p manū Paull
diac. ipſius mo. cū ego nō potuerim ppter ſenectutē. Fotin⁹ dei mi. pres. & pr. mo. S. Pla
toni sub Fot, ſan. epo, sub. Iohā. d. mi. pſ. & pr. mo. Brohetū S. Thomę apli sub Fot. ſan.
epo sub. Stephan⁹ d. mi. pres. & pr. mo. de Stephana sub Fot. ſan. epo sub. Eugeni⁹ d. mi.
pres. & pr. mon. de Dyapetris sub Fo. ſan. epo sub. Marin⁹ d. mi. pres. & pr. mo. Andria
toꝝ Phot. ſan epo, sub. Canō d. mi. pbr & pr. mo. Iuliani Broetoꝝ sub Fo. ſan. epo, sub.
Iohā. d. mi. pres. & pr. mo. Brioꝝ sub Fot. ſan. epo. sub. Ardaburi⁹ d. mi. pres. & pri. mo.
Theodori Similiacoꝝ sub Fot. ſan. epo, sub. Stepha. d. m. pres. & pr. mo. S. Zacharię Sti
Chal. epo, sub. Theodorus d. mi. pres. & pr. mo. S. Stephani Lydanoꝝ sub Fot. ſan. epo
sub. Stepha. d. mi. pres. & pr. mo. Coccij sub Fo. ſ. epo, sub. Euſebius d. mi. mo. ps. & pri
ferioris sub Fot. ſan. epō Chal. sub. Iſychius d. mi. pres. & pr. mo. B. Theodoſij faciēs ſer E
mo. pro oibus mona. de ere. sub S. ciuitate sub. & por. Domitianus pres. & archim. mo.
B. Martyrij faci. ſermñ. pro oibus mona. de ere. sub ſ. ciuitate, sub. & dedi. Caſſianus d. mi.
pres. & pr. Laurę de Sabba ſermñ. faci. pro oibus mona. de ere. sub S. ciuitate, sub. & porre.
alias, Turriū. Dñicus d. mi. pres. & archimñ. Laure* Pirgioꝝ faci. ſermñ. pro o. mona. in Iordana sub. &
& por. Nestabus d. mi. pres. & mona. Laure B. Firmini fac. ſer. pro o. de ere. sub ſ. ciu. sub.
& por. Therētius d. mi. pres. & mon. nouæ Lauræ fac. ſermñ. pro o. mon. su bſ. ciui. sub.
& por. Traianus d. mi. pres. & mo. Pirgioꝝ Iordani faci. ſer. pro o. mona. de ere. Iordana
sub. & por. Cyricus, dmi, pres. & mo. nouę Lauræ. fac. ſer. pro omo. de ere. sub ſ. ciuita.
obt. Polieuctus dia. & mo. mo. B. Theodoſij fac. ſer, pro o. mo. ere. Hieroſolymorū sub,
& por. Theodorus dia. & mo. nouę Lauræ fac. ſer. pro o. mo. ere. Hieroſo. sub. & obtu.
Anaſtaſius dia. & mo. mo. B. Martyrij fac. ſermñ. pro o. mo. ere. Hiero. sub. & por. Nicō
mo. mona. B. Theodoſij fac. ſer. pro o. mo. ere. Hiero. sub. & por. Mamas mo. mona. B.
Martyrij fac. ſer. pro o. mo. ere. Hiero. sub. & por. Iulianus mo. mon. B. Theodoſij faci.
ſer. pro o. mo, de ere. Hiero. sub. & por. Iohānes mo. mon. B. Martyrij fac. ſerm. pro o. F
mo. ere. Hiero. sub. & obt. Zabbatius mo. Lauræ B. Sabbæ & pro o. ere. mo. Hieroſub.
& por. Martyrius mo. nouę Lauræ & pro o. ere. Hieroſ. mo. sub. & por. Baſilius mona.
Iordani. pro o. mo. de Iordana sub. & por. Theodorus mon. Lauræ B. Firmini & pro o.
de ere, sub, & por, Theonas d, mi, pbr mōtis Sinai & ambaſiator ere, Raithæ, ac ſanctiſſ. ec
cleſiæ Farā, faci, ſer, pro o, mo, q in prædictis locis ſunt, sub, Iohā. d, mi, pbr Lauræ Am
alias, Campo Sergij in * Cāpeſtra fac, ſer, p o, mo, ipſius mo, in Cēpeſtre sub, Coſmas mon, & p o, in
pria Paleſtina sub, Strategius diac, & mo, mon, S, Iohā, & pro o, mo, in ſcda Paleſtina sub
Scythopoli sub, & por, Salamines d, mi, pbr & pr, & pro o, mo, & archim, in, iñ, Paleſtina
sub, Ilias dia, & mo, & pro o, mo, in Auguſtopoli tertiæ Paleſtinæ ſu. & por, Anaſtaſius
dia. & mo. & pro o. mo. in petris tertiæ Paleſtinæ, sub. & por. Fotin⁹ mo. S. Stephani in
Moaza Iānias. i. Paleſtinę pro o. q in ipso ſunt fa. ſer. sub. Iohānes d. mi pſ. mo. & amba.
mo. B. Marōis primatis oim venerabiliū mo. in ſcda Syria fa. ſer. & pro o. archim. & mo.
de ipsa ſcda Syria, sub. Sāctiſſ. archiepūs dixit: Cū manifeſta ſint cōtēta ī libell' lectis ſcām
primū ordinē, dignent dicere ſctiſſ. & deo amātiſſ. viri, q nobiſcū ex antiq Roma adſunt, ſi
qd ſciāt factū propter propoſitā materiā. Nā hęc audierūt a venerabilibus mo. petētibus.
Et venerabilis Minas lectorarius & ſecūdicerius notariorū aplicæ ſedis antiq Romę legit
vocē, q sic habet. Sāctiſſ. epiſcopi partiū Italiæ, ac venerabiliſſ. aplicæ ſedis diaconi dixe
rūt. In q loco vel nūero Seueꝝ & Petrū iādudū aplicæ ſedis decreuerūt cōſtituta in eplis
ſancte memoriæ Hormiſdæ papæ ad monachos ſcdæ Syriæ, & ad beatū Epiphaniū hu
iusregiæ vrbis archiepm oſtendit diffinitū, quaꝝ authoritatem prę ſto habentes ipſa m in
præſen

A præſentibus actibus legendā porrigimus. Sanctiſſimus archiepūs dixit, legat. Et Minas ve
nerabilis lectorarius & ſecundicerius notarioꝝ aplicæ ſedis antiquæ Romæ legit ex actis
apud ipſos Romanos epl'as ſcriptas ab Hormiſda ſanctæ memoriæ papa antiquę Romę.
Poſt quaꝝ lectionē Chriſtoferus venerabilis diacon⁹ notarius & ſecretari⁹ interpretatio
nē legit. Erat aūt epiſtola per literas Latinas, cuius interptatio p literas Græcas hic habet.

¶ Hormiſdas epūs preſbyteris, diaconis, & archimādritis in ſecūda Syria exi
ſtētibus, & reliquis orthodoxis in quocūq; Oriētali climate degētibus,
& in apoſtolicæ ſedis communione permanentibus.

LEctis literis veſtræ dilectionis, p quas inimicoꝝ dei inſipiētia manifeſta eſt, & in
fideliū furia triſtis manifeſta facta fuit, qui qm̄ in ſpū male viuentes oderūt dñm,
mēbra illius impie perſequunt, quantū a noſtra certitudine eſt cognoſcere, bene
dixi dñm, qui fidē militū ſuoꝝ in medio hoſtiū ſeruauit. Et rurſus eccleſiaꝝ com
motionē, & ſeruoꝝ dei moleſtias, ac labores conſiderans, gemens ſecundū prophetā, cla
mauit, Surge dñe iudica cauſam tuā. Recordare opprobrioꝝ tuoꝝ, q ab inſipiēte ſunt tota Pſalm. 73
die, & cætera, q ſequunt, ſimiliter induco, Ne obliuiſcaris vocem quærentium te. Super
bia odientiū te aſcēdit ſemper ad te. Etenim ſicut oportet nos firmitatem fidei ſeruare, ita
B non conuenit de iuſtitia diuini iudicij diffidere. Non eſt, fratres, hic labor eccleſiæ no
uus, tā dum in ipſo humiliaſ, exaltaſ, & per illa, per q depauperari videſ, ditatur. Probatio
eſt infidelibus dei, p mortē corpoꝝ vitā lucrari aīaꝝ. Amittunt quidē fluentia, ſed acqui
rūtur æterna, & dū perſecutio viā facit probatiōi, probatio fit cauſa dignitatis. Stulti, & in
cæcitate furētes, ignorāt, cp, quos a cōuerſatione hoīm ſeparare poſſe putāt, eos ad regnū
dei ducūt, vbi in ipſis periculis lætitiæ ſtudiū certe patet. Retributor em̄ magnoꝝ donoꝝ
ſuſcipit certamina ſuoꝝ. Quis enim nō frangeret in malis, niſi per cōtraria p̄mia conſola
retur? Illa eſt ſpes, q non permittit in deſperatione deficere. Excludit tribulationū amaritu
dinē dulcis guſtus virtutū. Quiſnā putaret p̄mia magna, futūra nō intelligēs? Quis mortē
abnegaret, ſi futuroꝝ retributionē cōſideraret? State, dilecti mei, & firma cogitatione im
mobilē fidē ſeruātes, laudē patiētiæ, in qua eſt ſalus & brauiū bonorū opeꝝ nanciſcemi
ni, & carpetis. Magna quippe ſunt, ad q indigni vocamur. Non tardet infirmitas, qm̄ bo
noꝝ retributor fidelis & potēs adiutor eſt. Nō decipiamur ſpe deſiderioꝝ, neq; voluptā
tum, neq; iudicio anteponam⁹ leuia. Nō delicata, nō adulatoria nobis dñs noſter promiſit.
Ille p̄mia promiſit, non otia. Nō conueniūt laus & pigritia. Quis remunerationis erit mo
dus, ſi nulla ſit cura virtutis? Arcta eſt porta. Sed amplū regnū. Paucis eſt introitus, ſed ē
probis. Nōne iſti ſunt primi, ſæuientes, qui (vt ille docuit) perſequent, & in ſynagogis fla Matth. 10. b
C gellabūt eos, veruntamē per patientiā (ſicut ſcriptum eſt) poſſidebitis animas veſtras. Et Luc. 21. d
ne aliqñ doleamus, ipſis p impatiētiā amiſſis, dñs nr. patiētiæ ſuæ ipſe doctor primus cru
cem ſubiit, in proprio exēplo formā p̄bēs illis, q̄s adiuuare debebat. Ipſe inter virtutes &
regni p̄beat coronas. Pēſate qualis Machabæoꝝ exitus, q luctatio tolerātibus, q hiſtoria
eſt populus in *mōre pditus. Etem̄ *ipſe virtutes oēs pro cuſtodia legis ſunt, & cū ſiſtu alias, morte.
dines ac vmbræ futuroꝝ ſint, digne fuerūt tātoꝝ exēploꝝ. Nos in pfibus vidimus, palpa alias, ipſis.
uimus, p̄bauimus, q̄d ſeq̄mur, qd materiæ cōuenit, qd veritati nō diſſonet, qd redēptori
tiſſim⁹ Salomō: Beatus, q p̄dicat verbū inauditū. *Obiētiū qdē lætitia ē, diſputare nolēti alias, obedi
bus, & hortari ad rectā viā eos, q nō reſiſtāt. Tenem⁹ em̄ pignus fidei vrę, inſtātiā ex lris tium.
cōfeſſatā, p quā a trāſgreſſoꝝ corruptela ſepati, ad dogmata & mādata aplicę ſedis reditis,
licet qdē tarde ad viā veritatis aſcēdatis. Sed bñdictus de⁹, q nō in ſinē obliuiſcit, q̄q caſti
gat, & ſanat, neq; pmittit, oues ſui vniti ouilis inſidiantiū lupoꝝ rapina diſpergi. Qui etiā p
tēperatā auſteritatē, ſuoꝝ nō negligit tutelā neq; ſalutē. Sed qd miramur, ſi illo vno & ve
ro derelicto paſtore aſtut⁹ raptor ſanguine inqnatus, inſidiis oues diſpſas cōturbauit? Qui
aūt ppriam tutelā derelicrūt, ipi ſeipos periculis, in qbus diſſipent, imiſerūt. Ita ergo nunc
firmis greſſib⁹ inſtetis vię patrū, ad quā recurritis. Pōt em̄ dei mia vrę mercedi cōputare
& alioꝝ ſiſr reformationē, q a vobis ad rectū directi fuerint. At oīno voſipſos euellite a
cęno, in q hęretici demerſi tenent, & excutite imūditię pulueris, q adhæſit, gnaliterq; oēs, 2. Cor. 6. c
ab aplicis dogmatibus declinātes, fideli abdicatione cōdēnatę. Nulla q dē ē cōicatio tene
bris ad lucē, neq; ambulātes per viā rectā, veſtigia ſua cū errore declinantiū coniungunt.

Tenen

Universidad de Deusto
Biblioteca

1.Cor.5.d Tenendum est vinculum fidei, recusandaq; est infidelis cõicationis lues, id est, pestis. Qm̃ D
secundũ apl'm. Quẽadmodum, q adhæret deo, vn⁹ spũs est cum eo, ita, q adhæret meretrici vnum corpus sit. Amant adinuicẽ virtutes cõionem, & impietas secum demergit in profundo adhærentes sibi. Ante oculos, in ore, in ipsis manib⁹ sint pfm dogmata, quæ q̃tidie custodire iubemur. Ad ipsoꝝ custodiã venerabiles synodi nos astringũt. Longũ est sigillatim oia demõstrare, quæ in Chalcedonen. synodo sunt, in qua oĩm religio cõtinet. Veꝝ & diffinitiões, quæ a sanctiss. Leone ex ipo apl'oꝝ corde prolatæ sunt, scire nos cõuenit, & seruare ĩ his pietatẽ fidei. In his ꝓpugnatores necessitatis, in his Chs cognoscit. In his nr̃æ redẽptiõis spes & ὑπόθεσις argumẽtũ custodit. Hoc ẽ illud fundamẽtũ, q̃d in apl'o legimus, in quo, seip̃m παραλογίζεται, q decipit, surripit. Si qs ligna, fœnũ, stipulã, cõsumptibilia igni supædificare conatus fuerit, in ipsis synodis necata sunt Eutychis, & Nestorij venena, q quodãmodo cõtrario inter se syllogismo cõtẽdũt, aduersus aũt diuinã salutaris mysterij dispẽsationẽ sub quadã æqualitate sacrilegij cõcordãt, inæquales sentẽtijs & vnanimes impietate. Quoꝝ alter nõ vult, virginẽ Mariã dei eẽ genitricẽ, quo, quæ in dño vnita sunt, diuidit, alter aũt, inquãtũ proprietates naturaꝝ cõuenerũt, & veritates confundit, & mysteriũ nr̃æ redẽptiõis extinguit. Alter Fotini cæcitatẽ, alter Manichæi insipiẽtiã impia cognatiõe cõiungit. Cõtra istos, frẽs dilectiss. prouisse sunt medicinæ, illas cogitatiõis virtute vindicate, qm̃ in ipsaꝝ euersionẽ videtis hæreticos ꝓ impietatẽ pugnãtes. Nõ sit in pigritia veritas doctrinæ. Quali studio oportet salutẽ diligere, qm̃ videtis mortiferã pditionẽ sic acceptatã? Vereamur segniter declarare leges veritatis, cũ obstinate erro E
res defendunt? Et authores q̃dẽ malaꝝ inuẽtionum synodicæ sanctiões, quas ꝓdixim⁹, istis cõdẽnatiõib⁹ insequunt. At nos etiã, vt hoꝝ sequaces declinem⁹, admonem⁹ fil'r q̃s apl'ica sedes, etiã depẽdit eẽ, eoꝝ magistris & cõdẽnatis cõiunxit Timotheũ patricidã, & Dioscoꝝ, & Petrũ Alexãdrinos, Acatiũ Cõstãtinopolitanũ cũ ei⁹ seq̃cib⁹, fil'r Petrũ Antiochenũ pdicto fil'em errore & noĩe. Itẽ etiã Seueꝝ ipsius loci ac veneni, Xeneã Hierapolitũ, Cyrũ Edissensem, Petrũ Apamiaꝝ nõ solũ pro propria, veꝝ etiã pro alioꝝ condẽnãdos pditione. Qui in q̃tũ seip̃os sordib⁹ propriæ vniõis incessanter inuoluũt, alios fil'r, q secuti sunt ipsos, in dicẽdo cõtaminauerũt. Per gñale salutare mãdatũ vos moneo, q̃dcũq; als, aduersum *aduersariũ canonib⁹ pfm ex qbuscũq; actis prolatũ nullis vos incõmodis mãdatis, vl' nouis diffinitiõib⁹ innouet, siqdẽ seculares sunt, & nõ pñt ecclesias retinere, qm̃ his cõuenit doceri magis, q̃ docere. Nephas em̃ est, venerabilib⁹ altarib⁹ noua offerre libamina. Qm̃ pñs sciẽtijs claras diffinitiões in ipsis procemijs proprij honoris ꝓscripserat inter Leuitas, & propriũ ppl'i ministeriũ diuisit, (alia est hoim ptãs, & alia sunt sacerdotũ officia) concitauit magis dñm, q̃ placauerit. Qui alienũ ignẽ in diuinis adytis obtulit, sacra cõtaminauit. Quis est, q in alienis sanctiõib⁹ iubẽdi authoritatẽ sibi ꝑpsi assumere ꝓt? Etem̃ nullũ dubiũ est, eũ punitũ fuisse in tẽplo pro solo conatu ministerij, q honorẽ * nõ debitũ protulit Ozias, nec in religione & ministerio pmãsit. Si aũt monit⁹ ex ẽplo tãtæ increpatiõis, a sacris ordinatio nib⁹ timuisset iubẽdi authoritatẽ sibi ꝑpsi assumere magis, q̃ aduersus ista ꝓsumptuosis subri F
vtiq; regnasset, sed qm̃, neq; prohibẽtib⁹ tẽpli procuratorib⁹, sedulus trãsgressor nõ desti-
tit, in ipsis altarib⁹ abominabili lepra pcussus ministeriũ regni pdidit, officiũ sacerdotis in-
uadẽs. Cognoscãt itaq;, nõ esse deo accepta, quæ ex * ipsius mãdatis a ꝓsumptuosis subri-
piunt, qm̃ vnũ ad ostensionẽ sniæ punitio magni inornatus lepra seruauit, alios velox flam-
ma cõsumpsit. Idcirco si aliqua sunt aliquo colore religionis susceptа, vim habere nõ pñt
rot authoribus obuiãtia, clamat Paulus apl'us: Et si nos, vel angelus de cœlo euãgelizaue-
rit vobis, ꝓter q̃d euãgelizauimus vobis, anathema sit. Et qa nõ sufficit semel hoc dixisse,
accedit & secũdum mandatũ: Sicut ꝓdiximus. Et iterũ modo dico, si qs vobis euangeli-
zauerit, præter quod accepistis, anathema sit. Custodit em̃ prolatam pro custodia fidei
sniam, si qs apostolicam sequtur doctrinam. Et nobis qdem cura relicta est. Etem̃ duplicis
legationis officium est, si qd in deprecationibus humile, si qd in causis iustum, si qd in mã-
datis sanum sustulimus. Sed non propter hoc negligenda est via iustitiæ. Quoniam infidelitas proprios errores cum iniustitia amat, non potest coniungi cum lapsu cadentium
sine nostra lue. Pereant a proprijs impietatibus declinantes, neq; errore flagellato. Et alte-
ra manu. Deus vos sanos custodiat, filij dilectissimi. Data quarto Idus Februarias post
consulatum Agapeti clarissimi.

¶ Huius consulis meminit Gregorius Haloander in suo catalogo consulum Romanorum, anno domini, quingentesimo decimo.

¶ Episto-

A ¶ Epistola Hormisdæ ad Epiphanium Constantinopolitanum.

HOrmisdas Epiphanio epo Constãtinopolitano, Magno gaudio impletus sum, qm̃ circa pacẽ ecclesiæ, & sanctissimi Imperatoris, & tuæ dilectiõis tale est studiũ, quale per literas intimasti, & p meoꝝ legatoꝝ depositionẽ cognoui. Clara enim cœlestis misericordiæ demõstratio procedit, qm̃ reges seculi causas de fide cũ gubernatiõe politiæ cõiungũt, & ecclesiaꝝ duces cõferẽtia ad propriã dispẽsationẽ memores officij implent. Talibus directoribus indigebat Christiana religio post procellas discordiæ, q prouidentissima dispositiõe, cõquiescentibus turbinibus, pacẽ diu peregrinatã, extra posita hyeme, reducerẽt. Et post hæc in futura secula proprij ꝓpositi exẽplaria extendẽtes, sibi ꝑpsis adscribi indubitãter ostẽdẽt, si qd deo placitũ posteri ab ipsoꝝ imitatione faciẽt. Bñdicamus dñm, fratres, q diebus nostris hoc fieri donauit, & oĩbus orationũ ac solicitudinũ virtutib⁹ προσκαρτερῶμεν firmemur, vt q̃ per dei cooperationẽ bene principiata sunt, ipso adiuuãte, in oĩbus adimpleant. Spes em̃ est, q ad cõpaginẽ proprij corpis & reliqua etiã adhuc diuisa mẽbra studebũt, & a maioribus minora nõ dissonabũt. Ad q̃d, qm̃ me tua affectio studio Chrianæ dilectiõis inuitat, debes, id q̃d excitas, sequi, &, q̃d diligi cõsulis, cõplecti. Similẽ ergo fidei curã gerẽtes, p piã patientiã æquale ꝑmiũ boni operis egressu speramus. Neq; B
em̃ difficultatibus est cedendũ, neq; aspritatib⁹ fides fatigat, neq; ad altitudines cœloꝝ ꝓ decliuũ qs extẽdit, neq; sine laboris exercitatiõe q̃s sit remuneratiõe dignus. Idcirco, vt non deficiamus bonũ faciẽtes, proprie admonemur. Etem̃ beati (sicut testat psalmista) qui custodiũt iudiciũ, & faciunt iustitiã omni tpe, qm̃ nõ principiũ laboris retributionẽ ꝑmij inuenire cõsueuit, sed finis. Itaq; ergo æquale studiũ & curã suscipiamus, q bus vna est in cõione & fide amicitia, vt quẽadmodũ de ecclesia Cõstantinopolitana apl'icæ sedi vnita, æqualiter in dño exultamus, sic & de aliaꝝ restitutiõe (sicut affectuose admones) curamus primũ, vt fidẽ ac ꝓfectionẽ nostrã immaculatã ab omni contaminatiõe seruemus. Etem̃ scis, frater honorabilissime, quales nexus ecclesiasticã cõcordiã seruãt, q ab hæreticoꝝ infidijs nos custodiũt, & p q̃s *canones authoritas seruat. His in proprio robore omni attẽ- als, canonũ
tione seruatis, sanitas sperãtibus afferet. Habet enim ecclesiasticoꝝ canonũ ordo, & ipsius iustitiæ forma, vt iusta cura benigne, ac fideliter sperãtibus non negẽt. Neq; quis est ita a clemẽtia separatus, quẽ nõ flectat a durtia vinculi pura simplicitas. Sed vt tute hoc & sine redargutione vel alicuius erroris palliatione valeat puenire, dilecte frater, per sonã meã in hoc te oportet subintrare, scientẽ, in huiuscemodi materijs (sicut ꝓdictũ est) quid faciẽdũ sit, quid custodiendũ, sicq; oĩa prouidentẽ, vt non dubites de hac dispositione rationẽ reddere deo. Ita quidẽ vt literæ vestræ significẽt eos, qui nobis cõione coniungent, tales esse, qui p nos sedi apl'icæ nostris literis misceant, & ea q̃ continent in libellis, q̃s produxerint. Sic enim ab errore Seueri, & huic coniunctoꝝ, ac similiũ liberabunt, & dãnum eoꝝ, qui C
sanari non poterunt, sustinemus. Idcirco vobis imponere cẽsuimus, ad vestram diligẽt ã onera nostra transferentes, qm̃ non paruas probitatis tuæ iam demõstrationes dedistis hæreticis, obj̃ciendo, vt non oporteat de isto dubitare, assumere simul sanationis curã, cui cõtingit probũ ostensum fuisse. Accingite authoritatẽ iustitiæ, & sic erga supplices humanitate mollificemini, vt manẽtes in hæreticoꝝ contaminatione, vel eos, q innocentiã simulant, & cũ nostris sola voce concordant, ab istis secernatis, pro q̃ꝝ restitutione cura & ꝑ uidentia est ab ecclesia. Neq; em̃ erga istos expedit ecclesiasticã *mitigare austeritatẽ. Nõ als, remittere
ergo erunt conferẽda bona misericordiæ propter necessitatẽ prouidere debentiũ, si indistincte erũt communia bonis, & malis. Et q̃niam tua dilectio Hierosolymitarum similiter memoriã in suis literis facere cẽsuit, q̃ꝝ ad nos etiã quædã professio allata est, necessarium putauimus etiã legere, q̃ scripta sunt, & respõdere πρόσφορος si aliqui sanctoꝝ patrum formas custodiunt, si illius fidei fundamẽta venerant, & si a diffinitis ꝓ ipsos spũ sancto compungente non recedũt. Sic enim sunt pfecta, vt additione non indigeãt, & tã bene firma, vt propterea fint immutabilia, cũ per ipsa oĩa hæreticoꝝ deliramenta absorpta sunt. Neq; em̃ Chalcedonen. synodus aliqd vtile ptrãsiuit, q̃d qualicũq; diligẽtia ꝓcogitari potuit, q acceptatoꝝ similiter dogmata vel lucidius declarauit, vel reassumpsit, & authoritate cõfirmauit, & propriũ q̃ddã aduersus Nestoriũ & Eutychen reassumpsit certamẽ, altero qdẽ dñi nostri Iesu Christi deitatẽ a carne separãte, & propter hoc sanctã Mariã dei genitricem enũtiare declinãte, altero vero veritatẽ carnis in dño recusante, cum dñs noster Iesus Chrũs, hic filius dei sit, q & ipse hõ, vna ꝑsona in duabus naturis & deitatis & carnis, neq; naturis in vnione confusis, neq; tanquam quarta ꝑsona addita trinitati, sed ipse filius dei

exina-

Universidad de Deusto
Biblioteca

exinaniuit, seipsum, & formam serui accepit. Ideoq; vnam & nō diuisam cōfitemur trini- D
Philip. 2.a tatis subst̄ātiam, & tñ propriā proprietatem scimus vnicuiq; esse psonæ. Vnam em̄ patris
alias, significatas. cōfitemur esse psonam, vnā filij dei cum assumpta carne, vnam spūs sancti, & psonas pro
prietatibus *ſignificātes, & p vnitatē subst̄ātiæ inseparabile trinitatis mysterium confite-
mur. Neq; em̄ possibile est dubitare, verbū dei in visceribus matris p carnē humanā assum
psisse naturā, & nō diuisam post vnionē naturaꝝ ab ipso factā in vulua. Sicut em̄ nō est in
ipso humanitas sine deo facta, sic in cruce impassibilis deitas nō est carnis passione diuisa.
Quod virginis partus, & inuiolabilis fœcunditas, ac eximia a mortuis resurrectio, atq; in
cœlos ostendit ascensio, hæc, sicut a patribus diffinita sunt, seruent, credāt, & neq; diffiniē-
da transgrediātur. A qua semita declinātes, ipsi sibi ipsis nebulam dubitatiōis circūinfun-
1.Corꝝ.11.c dunt. Nobis aūt illud aplicum rndere cōtendētibus necesse est. Nos huiuscemodi cōsue-
tudinem nō habemus, neq; ecclesia dei. Hæc ideo p breuia scripsimus, qa nō cōuenit du-
bitare de rebus & fide sæpius diffinitis. Et oīno supflua est allegatio, quæ adducitur p̄para
tis, cum de hac re apud humanissimū & glorioſissimū Imperatorē filium nostrum nō pau
ca significauerimus. Et qm̄ de Hierosolymitanoꝝ professiōe rndimus, & hoc subiūcimus
hoꝝ salutis gra, quod cōueniēter additur. Vt si catholicæ ecclesiæ desiderāt, vnionē pro-
priæ professiōis texturā in scripturis μνημόσυνα indicatā, quā nostris legatis in Constātino-
alias, missos poli degentibus attulerunt, p proprios *nūtios ad nos mittāt, vel vestræ fraternitati dent,
ipsa qdem (sicut dixi) virtute cōscriptā, quæ ad vos oībus modis p nostrā informationem E
portabit. De Thessalonicensibus em̄, quoꝝ ad nos legati p informationē fideliss. ac glo-
riosiss. Imperatoris filij nostri venerunt, vt nihil reliquisse videamur, volumus secundū ea
quæ (dño nostro Iesu Chro inspirāte) placuerūt, totā causam vestræ cōsiderationi tractā
dam, & si quod oportet, impleuerint, formādam cōmittere. Hæc cum p frem & coepm
nostrum venerabilem virum Iohānem, ac p filios nostros Iraclianum pbm, & Constāti-
num diaconum ecclesiastici honoris dignos, ptinētia ad causam, scripsisse sufficiāt, delecta
ti sumus, nos inuenisse æqualem dignitatē, & pium propositum in viro nostri ordinis, &
cum mādatis legationibus prudētiæ & moribus consonantia. Optanda profecto res est,
& gaudio plena, vt quos contigit esse consortes communionis, & ordinis iudicio compro
bati sint. Et altera manu, Deus te sanum custodiat, frater venerabilissime.

¶ Anctissimus archiepūs dixit: Nunc venerabiliss. notarij sanctiss. ecclesiæ nostræ, si quæ
chartæ sunt apud eos, præsentem causam cōcernētes, ipsas nobis manifestas faciāt. Et
productis chartis p venerabilem Cosmā diaconum, notariū, & charthofilacē. Maca-
rius venerabilis diaconus, & notarius libellum ex psona clericoꝝ Theopolis, & relationē
alias, sanctissimum synodi ibidē in regia cōgregatæ, vtrūq; ad Iohānem *inter sanctos archiepm ipsius regię F
vrbis legit. Et Calonymus venerabil' diaconus, & notarius ex codice epl'am ad Iohānē san-
ctæ memoriæ archiepm Hierosolymoꝝ, & ad Epiphanium piæ memoriæ Tyrioꝝ epm
legit. Insuper etiam & epl'am missam ab ipo Iohāne Hierosolymoꝝ epo, & a synodo sua
ad sanctum Iohānē legit. Et Stephanus venerabil' notarius, & diaconus relationē missam
ab Epiphanio Tyrio & synodo sub eo congregata, legit. Et Paulus venerabilis notarius,
& diaconus relationē cum gestis destinatam ab epis secundæ Syriæ ad sanctissimū Iohā-
nem archiepm regiæ vrbis, quæ omnia inserta fuere.

¶ Supplicatio clericorum & monachorum Antiochiæ ad Iohānem patriarcham, & synodum congregatam contra Seuerum.

Anctiss. ac beatiss. archiepo œcumenico patriarchæ Iohāni, & sanctæ synodo cō-
gregatæ, supplicatio a clericis, & monachis aplici throni Antiochenæ magnæ ci-
uitatis catholicæ sanctę ecclesię dei. Nunc est, si quādo fuit tempus, beatiss. patres,
oēs orbis sanctas dei ecclesias tanquam ex vno ore propheticum illud clamare.
Psal. 95 Lætētur cœli, & exultet terra, & oīa, quæ in eis sunt, qm̄ misertus est deus populi sui. Qā
em̄ sceptra Romanoꝝ pñs & a Chri amatis Imperatoribus sint cōmissa, sic & libertas, ac fi
dutia orthodoxam religionē colentibus donata sit, qūo nō merito psuadet fidelibus hanc
vocē clamare? At in tā cōmuni festiuitate orbis vna ex oībus, vel admodū cū paucis eccle
sia Antiochena mœstitia, & luctu impleta est. Lupū em̄ pro pastore (nescimus) qūo susce-
pit, & affligit. Quā em̄ tragœdiam nō excesserūt, ac superarūt mala attentata a Seuero?
Qui primū qdem (vt qūo vixerit p̄tereamus, vestris auribus parcētes) nulli vnq; ecclesię cō
municasse videt, deinde cū calumniæ sagittis sagittauit, & p̄parauit exagitare iustissimum
pastorē Flauianū beatiss. Illius sedē violēter, & cōtra canones subripuit, & inde ad instar
mercena-

A mercenarij non solū nō pauit ouile Christi, neq; fugit, qd amādū erat, sed ipse operabatur
ea, q̄ feraꝝ sunt, oues iugulando, & dispergendo. Nouitates aūt, & blasphemias aduersus
deū fingens, nulli sanctoꝝ patrū pepercit, perseuerat em̄ tota die, sic dicēdo, abdicās syno
dos pro pietate congregatas. Nā sanctā Chalcedonēsem synodū anathematizare, & im-
pugnare ausus est, q̄ maxime firmauit symbolū. cccxviij. sanctoꝝ patrū, q̄ etiā suscepit. cl.
sanctos patres, insup etiā & similiter sanctos patres, q̄ in Epheso contra impium Nestoriū
conuenerunt. Bene manifestū est, q̄ & p̄dictas auertit, & odit tanq; huius sorores, & quot
cunxerit, neq; nos, sanctissimi, neq; alioꝝ aliquē latuit. Dirū em̄ spectaculū fuerunt iacētes
centos existētes ex secunda Syrioꝝ prouincia nati, canibus, & auibus lacerandi, proiecti.
Similia aūt & similiter miserāda sunt, & q̄ in xenodochijs, id est, hospitalibus ab ipso facta
lando interficit. Talia, sanctissimi, & circa Fontes in Lauro facere p̄sumpsit, & venefichs
ibidē vtens, scelestis sacrifichs dæmones colit, & hoc tota illa magna ciuitas cantat. Neque
vtiq; ipsis sanctis altaribus pepercit, neq; sacris vasis parcēs, alia aūt cōflās, similibus suis ero
B gat. Præsumptū est aūt ab ipso, & hoc, o beatissimi, nā columbas aureas, & argēteas in for
mā spūs sancti super diuina lauacra, & altaria appensas, vnà cū alijs sibi appropriauit dicēs,
nō oportere in specie columbæ spm̄ sanctū nominare. Pecunias quidē, & domos, & quæ
cunq; in optimis fundis erāt exportauit, & expendit, & grauissimis vsuris ecclesiā obruit.
At, beatissimi patres, non est possibile oīa percurrere, q̄ ab illo p̄sumpta fuerunt. Ideo his
paucis, & magnis contenti, deprecamur vestrā sanctā synodū (& si sero quasi) sedare mala,
q̄ nostrā ecclesiā occupāt, & totū fere Orientē, & ab isto nequissimo viro nos liberare, ex-
acta ab eo pœna eoꝝ, q̄ contra diuinos canones, & politias legis fecit, prouidentiāq; face-
re de his rebus, q̄ relictæ sunt, si quid remāsit persuadētes pñssimo, ac inuictiss. principi, vt
mittat aliqs bonis moribus cōprobatos, aliquo ex nīis simul veniēte, q̄ rebus supstet, vt te-
neant, & rationē exigāt de his, q̄ a principio vsq; nunc fecerunt, & *ad multa, q̄ ipsi furati alias, adhuc
sunt, & custodiant, q̄ inuenient, ne totaliter oīa exportent. Non em̄ cessat bonus homo ad Ironia est.
uersus ea, q̄ sunt ecclesiæ dei, ea, q̄ ipsi ecclesiæ conferūt, dissipādo. Cū em̄ merito ab oīni
spe dei ceciderit, ad viros iniquos, a qbus nutritur, spem habet. Rogamus etiā oratores mit
tere, & pro fratribus nostris, siue epi sint, siue clerici, vel monachi, aut laici, vt relegati resti-
tuantur proprijs ciuitatibus, & ordinibus. Insuper in his oībus veniā petentes propter do-
lorem nos occupantem, adiuramus vestram beatitudinem, per sanctam & consubstantia-
lem trinitatem, & pietatem, ac victoriam, & perseuerātiam dominoꝝ totius orbis *Iustini, alias, Iustiniani
C & Euphemiæ semper augustorum, moueri, & nobis opportune succurrere, & non des-
picere supplicationes nostras. Adducere aūtem & hæc omnia ad pios, & Christianos Im
peratores nostros, & persuadere ipsorum serenitati, vt omnia bona sanctissimæ ecclesiæ
nostræ per ipsoꝝ, & vestram consequantur prouidentiam.

¶ Theodosius dei miseratione pbr Antiochiæ, porrexi. Longinus diac. fil'r por. Ste
phanus diaconus fil'r por. Mauricius subdiaconus fil'r por. Iulianus dei mi. diaconus fil'r por. Thomas dei mi. diaconus fil'r por. Iohānes dei mi. pbr fil'r por. Andreas fil'r por.
Iulianus fil'r por. Marcellus diaconus fil'r por. Sergius misericors fil'r por. Moyses dei
gratia pbr fil'r por. Iohānes ὑποδογεὺς fil'r por. Iohannes mona. monast. beati Maronis
por. Iacobus monachus beati viri fil'r por. Constātinus mona. ambassiator sanctæ memo
riæ Asterij fil'r por. Nonius diaconus monast. beati Pauli fil'r por. Salomon mona. mo-
nast. beati Valētini fil'r por. Simeon monachus monast. beati Agapeti por. Sergius mo
nachus monast. beati Simeonis por. Alphius monachus monast. beati Iacobi por. Fe-
lix monachus beati Iohānis por. Simeon monachus monast. Iugapoꝝ beati Pauli por.
Paulus mona. monast. beati Isychij por. Dñicus mon. monast. beati Dorothei porrexi.

¶ Relatio ad Iohannem patriarcham a synodo congregata.

Omino nostro sanctissimo & beatiss. patri patrū archiepo, & œcumenico pa-
triarchæ Iohāni synodus in hac imperiali ciuitate cōgregata in dño salutē. Cū
deus omniū dñs pro cōmodo orthodoxæ fidei, & stabilitate catholicæ eccle-
siæ p̄terita dñica, & feria secūda, expleta missa in sancta dei ecclesia huius regiæ
vrbis, vna voce mouit innumerabilē & infinitū populū, & ad hoc diuino zelo accēdit plu-
rimū, & sedulo, petere vestrā beatitudinē ascendere ambonē, & exclamare pro recta fide,

Universidad de Deusto
Biblioteca

pro qua semper agonizastis,& agonizatis,& cū hoc fecistis,factæ fuerūt(vt dictū est)ex D
clamationes plurimæac continuæ populi,vos laudātis pro orthodoxa fide,& patres fide
cessores nostros expulsos restitui expetētis. Cū aūt vester nuntius totū nostræ examina
tioni tradiderit,& opportuna cōsiderare mādauerit,necessariū putauimus,q̄ sequuta sunt
& a nobis formata,p relationē primū vestræ beatitudini annuntiare, & tunc p vos pīssi
mo,& potētiss. Imperatori nostro manifesta statuere. Sunt aūt hęc. Vicesima instātis mē
sis Iulij indictiōn.xi.cōsulatu Magni clarissimi viri, vniuersus monachicus ordo huius a
Christo amatæ imperialis ciuitatis,qui ex diuersis monasteriis conuenit, hic quidē archi
mandritarū alius vero reliquorū libellos porrexit,huic omni congregatæ nr̄æ synodo,pe
tiuerūtq; ipsos legi,& capitula in eis contēta,examinata a nobis fini tradere, imo vero sub
forma synodali ponere. Cū itaq; ipsos libellos legeremus,q̄s &subordinauimus formæ p̄
dictæ hæc continere,in ipsis legimus primā petitionē libelli habētis,vt sanctę memoriæ
Euphemius,& Macedonius expulsi,& in exilio mortui,iuste & canonice reuocent,& tra
dant catalogo p̄decessorū archieporū in dño ibidē quiescentiū, oībus vacuis manētibus, q̄
contra ipsos q̄cunq; facta fuerint,ponāturq; in sacris dyptichis ipsorū vocabula,secundū
q̄ ois populus,& monachicus ordo sedulo,& multū exclamauit. Nos aūt ordinē optatū
petitioni imponere studētes,quæsiuimus facta in ipsis. Et cum cognouimus p lectionē,q̄
plurima horū neq; cū diligētia prouenerunt,neq; fideliter, neq; p iustitiā memorati patres
electionē sustinuerunt,neq; tanq̄ aliquid amouerint de his,q̄ in recta fide seruabant,ne B
cessariū putauimus, petitioni totius populi simul cū mulieribus,& pueris,ac totius dignita
tis,ac militiæ,atq; etiā monachici ordinis,sedulo clamantiū secundū exhibitos libellos cū
omni veritate satisfacere,vt,secundū q̄d sanctæ memoriæ Paulus,& Iohānes,ac Flauian⁹
patres huius regiæ vrbis reuocati fuerunt,sic & ipsi eiusdē honoris in sacris libris memo
ria digni facti sint. Quæ ergo cōsiderauimus,& reformauimus,honestū existimauimus ad
vestrā beatitudinē deducere,& p ipsam pīssimo Imperatori nostro. Secundū capitulū in
libellis cōtinebat,vt q propter causam p̄dictorū patrū Euphemij (dicimus) & Macedonij
banniti fuerāt,& fugati,reuersi restituant,pprijs gradibus. Qui igit iusta petitio est,& pri
mæ cōsequens,deliberauimus,vt p̄dicti adiuuent,& adducant ad pīssimū & serenissi. Im
peratorem nostrū. Tertium capitulū in petitione continebat,vt pro maiori scripturarū au
thoramento sancta & magna synodus.cccxviij.patrum congregatorū in Nicea,qui san
ctum symbolū fidei diffinierunt,& exclamarūt,in quo baptizati sumus, & baptizamus,&
q̄ in Cōstātinopoli sub Nectario sanctæ memoriæ congregata est,& p̄dictū sanctū sym
bolum.cccxviij. patrū confirmauit,ponant in sacris dyptichis. Qui igitur honesta petitio
est(q̄d enī pro vtilitate ecclesiastici status factū sit)dignū iudicauimus iuxta exclamationes
populi,& acclamationē vestræ beatitudinis,& secundū porrectū libellū a venerabilibus
archimādritis,& monachis,ipsas sanctas synodos in dyptichis p̄dicari. Quartū capitulū in
petitione venerabiliū monachorū continebat,vt nomen sanctæ memoriæ pīsulis Romano
rum Leonis in sacris libris similiter p̄dicet,iuxta q̄d exclamationes populi supra & sedulo
factæ sunt. Qui igitur Chalcedonēsis synodus nō solū Leonis sanctæ memoriæ, verum
etiam & Cyrilli Alexandrinorū a deo amati pastoris memoriā in orthodoxa fide fecit,&
Cyrillus quidē Alexandrinus in dyptichis p̄dicat,Leo aūt sanctæ memoriæ non p̄dicat,
iustū putauimus,vt q̄d deficit,suppleatur. Et qui æqualiter ab hac sancta synodo pro sta
tu orthodoxæ fidei honorati sunt,similiter & in sacris dyptichis pro vtilitate,& pace eccle
siæ p̄dicent. Quintū capitulum in ipsis petitionibus continebat,vt attentata contra sanctā
Chalcedonēsem synodum rememorent,& blasphema verba contra ipsam effundant,(Se
uerum dicimus q̄ est in Antiochia)indispositē & perperā prolata, anathemati subijciant,
sicut sedulæ exclamationes populi factæ sunt. Quoniā igitur oportebat & de isto formā
conuenientē ecclesiastico statui proferre,necessariū iudicauimus,primū blasphema ipsius
verba in medio totius synodi legi ad redargutionē eorū,quæ ab ipso p̄sumpta fuerūt. Ha
bent itaq; sic de verbo ad verbum attentata,& blasphemata ab ipso aduersus sanctā syno
dum,quæ a synodo eo tempore in Chalcedonia congregata formata fuerunt,ac stabi
lita,& eos,qui pro ipsa pugnāt,anathematizamus. Hæc est illius scelestæ vocis blasphe
mia,sed nō solum immanis hæc, verumetiā aliæ plurimæ blasphemiæ in libris ipsius pro
clamant in hac regia vrbe,quibus orthodoxiæ amatores incidētes derident ipsius phrene
sim ἀλόκοτως, qui spurie fertur. Quoniā igitur hoc accusatum habet redargutionē nō so
lum ex p̄dicta voce,sed ex eo,q̄d scriptum est,& ex alijs plurimis blasphemijs turpissimæ

Hui⁹ cōsulis fit mentio in Mariā Sco. anno ad vitā tē eūg.cccc, lxxxij & iuxta Dion.cyc. cccclx.& Greg. Hal. I suo catalogo ans no.cccclxij. il lius meminit

ipsius

A ipsius linguæ contra hanc sanctā synodū idcirco hunc iuste perpetuo anathemati & nos submittimus,omni honore,nōe,dignitate,& operatione Christiano,aut hieratico conue niente,vel cōuenire valente priuātes,& nudū diuinæ cōmunionis secundū ecclesiasticos canones statuentes,cōtra quos & blasphemare,ac calumniari sanctā Chalcedonēsem sy nodū conatus est,q̄ specialiter signauit symbolū.cccxviij.sanctorū patrū,qui in Nicea cō uenerunt,& q̄ immotū ac immutilatū ipsum existere p̄dicauit,sicut & sancti patres,qui in Constātinopoli,& qui in Epheso conuenerunt,similiter cōfirmauerunt,cū quibus & san cta Chalcedonēsis synodus similia defendit,resplendere vbiq; hoc iussit. Quapropter nō solū tanq̄ blasphemū,sed & tanq̄ calūniatorē,& oībus sanctis synodis p istā synodū iniu riantē,p̄dictū Seuerū omni honore destitutū esse statuentes,anathemati subiecimus. Hæc a nobis examinata,& formata ad sanctū nuntiū tuæ beatitudinis festināter exarauimus,& propria manu subscripsimus,& afferri subordinauimus exhibitos vobis libellos ad agni strū,& ad pīssimā,& ad deo amātiss.augustā.&ad glorioſissimū ipsorū,ac magnū senatū.

¶SVBSCRIPTIONES.

¶Theophilus epūs Gnidi subscripsi relationi. Stephanus epūs Nicomediæ sub.rela. Basi liscus epūs Cyzici sub.rela. Anastasius epūs Niceæ sub.rela. Martianus epūs Chalcedo nēsis sub.rela. Theodotus epūs Gangrinorū metrop.sub.rela. Ipacius epūs Claudiopolita B norū prouinciæ Honoriadis sub.rela. Dñicus epūs Tyaneus secūdę prouinciæ Cappado ciæ sub.rela. Iohānes epūs Claudiopolitanorū regiōis Isaurorū sub.rela. Scholasticus epūs Nāzianzi sub.rela. Iohānes epūs Bosphori sub.rela. Pythagoras epūs Sinopeorū pro.Hel lespontiorū sub.rela. Andreas epūs Teorū Honoriadis pro.sub.rela. Theodorus epūs ec clesiæ Adrianopolis ciuita.Honoriadis pro.sub.rela. Thalassius epūs Dorylei sub.rela. Dorotheus minimus epūs Coorū insulæ sub.rela. Ammonius dei pmissione epūs Abydi norū sub. Eustachius epūs Philadelphiorū ciui.pro.Lydorū sub.rela. Plato epūs Cratia norū ciui.sub. Phocas epūs Dardani sub. Amātius epūs exiguus Nicopolitanæ ciui. My siæ secūdæ propria manu sub. Dñicus epūs nouæ Cæsareæ prouinciæ Bithyniæ sub. Iohānes epūs Phanagoriæ sub.rela. Acyla epūs ciui. Prymnesiorū sub. Stephanus epūs ciui. Anastasiopolis Phrygiæ Pacatianæ sub. Pelagius epūs ciui. Azanitorū sub. Iohānes epūs Gangrorū pro. Asiæ sub. Dñicus Basilinopolis ciui.sub. Iohānes epūs Cōmacorū ciui.regionis Pāphyliorū sub. Iohannes epūs Metropolitanæ ciui. Pisidiorū regionis sub. Fotinus epūs Homonadorū ciui.regionis Pāphyliorū sub. Conon epūs Adrianę ciui.sub. Mamas epūs Ariassorū ciui.prouinciæ Phrygiæ sub. Macedonius epūs Eleusorū subſ. Martianus epūs sanctiſſ.ecclesiæ ciuit.Maranæ sub. Antipatrus epūs Trapezuntinus sub.rela. Gorgonius epūs * Vadatæ sub. Fotius epūs Eudoxatorū prouinciæ Lyciorū alīs,Vasadæ C subscripsi. Iohannes epūs Olympi prouinciæ Lyciorū sub. Nicolaus epūs sanctæ dei ecclesiæ Rhodiapolitorū prouinciæ Lyciorum subſ. Paulus epūs Cæsareæ Bithyniæ sub.

¶Libellus monachorū ad congregatā synodū, cui adnexæ sunt & qua tuor synodi,vt in ecclesia prædicatæ sunt.

DEo amantissimis & sanctissimis patribus episcopis,Theophilo,Basilisco,Ana stasio,Martiano,Theodoto,Ipatio,Theodoro,Iohanni, Pythagoræ,& reli quæ venerabili synodo in regia ipsa ciuitate ab Alexandro,Consta. Diogene, Euithio,Antonio,Acatio,Iohanne, Domno, Leontio, Iohanne, Polychro nio,Anatholio,Martyrio,Dominico,Iuliano,Alexandro,Iacobo,Cristino,Iohanne,Ba filico,Babylo,Ipacio,Marco,& a cæteris presbyteris,& archimādritis venerabilium mo nasteriorū in a deo amata imperiali ciuitate consistentium,& totius monachici ordinis.

CVram equidem gessit vestra sanctitas rectæ fidei,& alterius bonæ ordinationis san ctissimarum ecclesiarum etiam ante nostram petitionem nouā,sed quia & nos opor tebat partem esse eorum,quæ ad gloriam dei expediunt, necessarium putauimus,pri mum regratiari intentioni sanctitatis vestræ,& pio zelo inuictissimorum Imperatorū no strorum,deinde sic præsentem innuere petitionem , per quā nos omnes, & per nos reli quus venerabilium monachorum catalogus,veluti ex vna sententia petimus, vt ea,quæ bene,& vtiliter mota sunt in sanctissima magna ecclesia huius regiæ vrbis a fidelissimo po pulo,& acclamata ad ipsum Christo dilectum populum a sanctissimo per omnia archi episcopo nostro œcumenico patriarcha Iohanne ipsa per vocem sanctissimæ vestræ sy nodi in scriptis authoritatem accipiant,& sanctæ memoriæ patres nostri, qui(nescimus)

Universidad de Deusto
Biblioteca

quomodo expulsi fuerunt, videlicet Euphemius, & Macedonius, in præsenti iuste & ca-
nonice reuocent, & tradantur catalogo prædecessorꝝ archiepiscoporꝝ, ibidē in dño quies-
centium, cessantibus omnibus, quæ quādocunq; aduersus ipsos facta fuerunt. Quodq; ad-
datur in sacris libris simul cū ipsis & venerabile nomen Leonis Romanorꝝ archiepiscopi,
qd omnium maximū est, eo ꝙ oēs ad rectā fidē excitauit. Petimusq;, vos sanctissimi, vt
& sanctæ synodi, pro tempore cōgregatæ pro fide, ponantur in sacris libris, hoc est, Ni-
cea, quæ exclamauit sanctū symbolum, in quo baptizati sumus, & baptizamus, & Con-
stantinopolitana, quæ ipsum cōfirmauit, & Ephesina, quæ similiter confirmauit, atq; etiam
Chalcedonēsis, quæ similiter signauit. Insuper etiā rogamus addi & hoc, vt & Seuerus im-
pius, qui contra ecclesiasticā ordinationem dicere ausus est, anathematizetur. Similiter au-
tem expetimus, vt & episcopi, clerici, archimādritæ, monachi, & laici expulsi propter cau-
sam prædictorū sanctorum episcoporū, per nostram legationem factam ad sanctissimū
archiepiscopum vestrum œcumenicū patriarcham Iohānem, & ad pijssimos ac inuictissi-
mos Imperatores nostros reuocentur, & restituantur proprio ordini. Et vt in multitudi-
nem sermonum non extēdamus supplicationes, rogamus, & exclamationes totius a Chri-
sto dilecti populi, & acclamationes factas in prædicta sanctissima magna ecclesia ab ipso
sanctissimo archiepiscopo, & œcumenico patriarcha, per sacrā vocem vestrā & subsigna-
tionem, ac piam formationē inuictissimi Imperatoris nostri confirmari. Exclamationes ve-
ro, & acclamationes subordinauimus.

¶SVBSCRIPTIONES.

¶Alexander dei miseratione pbr archimandrita, & primas venerabilium monasteriorꝝ
manu mea subscripsi. Constās pbr, & archim. monast. sancti Dij sub. Diogenes pbr, &
archim. monst. sctī Thalassij Anipoditorꝝ sub. Euethius diaconus, & archiman. monast.
*Acimitorꝝ sub. Iohānes pbr sanctiss. magnæ ecclesiæ, & prior sancti Eusebij sub. An-
tonius pbr, & archi. mona. Abraamij sub. Acatius pbr, & archi. mona. sancti Dānici sub.
Domnus pbr & archim. mona sanctæ memoriæ Iob sub. Iohannes pbr, & archim. mo-
na. sanctæ memoriæ Manuelis sub. Leontius pbr, & archim. mona. sancti Trisonis sub.
Iohannes pbr, & archim. mona. de Consta sub. Polychronius pbr, & archim. mona. san-
cti Michaelis in Ethrio sub. Sophronius pbr, & archimā. monast. vocati in Calamo sub.
Anatholius pbr, & archim. mona. Asterij sub. Martyrius pbr, & archim. monast. sancti
Basiani sub. Dominicus pbr, & archim. mona. cognominati Syriorum sub. Iulianus pbr
& archim. monast. sancti Focæ sub. Iacobus pbr, & archiman. monast. Romanorꝝ in Pe-
trio sub. Christinus pbr, & archiman. mona. sancti Theodori sub. Iohannes pbr, & ar-
chiman. monast. Studij sub. Basilius pbr, & archim. mona. sanctæ Euphemiæ Olimbrij
sub. Babylas pbr, & archiman. monast. sancti Danielis in stilo sub. Ipatius pbr, & archi-
mand. monast. Olympij sub. Marcus pbr, & archiman. monast. Hierusalem sub. Do-
minicus pbr, & archiman. monast. Anastasii in Agogo sub. Sophronius pbr, & archi-
mandrita mona. Theodori Aegyptij sub. Ilyas pbr, & archimandrita mona. sancti Eu-
phemij sub. Rabulas pbr, & archiman. mona. nominati sanctæ memoriæ Ilyæ sub. An-
dreas pbr, & archimādrita mona. nominati Dominici sub. Ariston pbr, & archimā. no-
minati τριπλᾶ Iohannis sub. Cosinius pbr, & archimādrita mona. Cyri in Elebicho sub.
Timotheus pbr, & archimandrita sub. Corilus pbr, & archimādrita monast. Theodoti
sub. Dorotheus pbr, & archimādrita monast. Theodori sub. Zoticus pbr mona. sancti
Andreæ prope portam Saturinam, & archiman. sub. Pantaleon pbr, & archiman. mo-
nast. dicti Benancij sub. Ipatius pbr, & archiman. mona. Charisii sub. Eugenius pres. &
archiman. mona. sancti Georgij in Xirocerco sub. Eutychius pres. & archiman. mona.
Licaonorum prope sanctū Laurentiū sub. Alexander pre. & archiman. sub. Simeones
pre. & archimādrita Caiuma sub. Liberius pre. & archimādrita mona. Paulini sub. Am-
brosius pre. & archimandrita mona. sanctæ Mariæ Lithostroto sub. Sabbas pre. & ar-
chimandrita mona. sancti Thomæ prope Cisternam sub. Paulus pre. & archimādrita
mona. Licaonorum sub. Libentius pre. & archimandrita mona. vocati Romanorꝝ sub.
Alexander pre. & archimādrita mona. Cicloporum sub. Iordanus pre. & archimandri-
ta mona. sanctæ Mariæ prope sanctū Lyrā sub. Zenobius pre. & archimādrita mona.
Maronij in *Sychis sub. Anatholius pre. & archimādrita mona. Philippi sub. Iacobus
pre. & archimādrita mona. sanctæ Mariæ prope Bucholios sub. Ilyas pbr, & archiman-
drita Samuelis in Sychis sub. Leōtius pbr, & arch. mona. sancti archāgeli in Puseo sub.

¶Quomo

*Acimitorꝝ, Acumicenū

*Sychis, Sicubus

¶Quomodo prædicatæ sunt synodi.

INtroitu facto secundū consuetudinē in sanctissima magna ecclesia nostra, die domi-
nica decimaquinta instātis mēsis Iulij, indictione vndecima, a dño nostro sanctissimo
archiepo, & œcumenico patriarcha Iohāne (sicut non ignorat vestra θεοφίλεια dile-
ctio) dum ipse vna cū venerabili clero esset circa ambonē, voces factæ sunt a populo
*dicentes, πολλὰ τὰ ἔτη πατριάρχου. Multi anni patriarchæ. Multi anni Imperatori. Multi *als, dicente
anni augustæ. Multi sint anni patriarchæ. Quid manemus incōmunicati? Per tot annos
quare non cōmunicamus? Ex cuius manibus cōmunicare volumus? Ascende ad ambo-
nem. Heus persuade populo. Per multos annos cōmunicare volumus. Orthodoxus es,
quē times digne trinitate? Multi sint anni Imperatoris, multi anni augustæ. Seuerꝝ, Mani-
chæū ejice. Qui nō loquit, Manichæus est, Effodiant ossa Manichæorꝝ. Sanctā synodū
dus mō p̄dicet digna trinitate. Sācta Maria θεοτόκον, id est, dei genitrix, est digna throno.
Sācta Maria dei genitrix est. Sācta synodus hoc dixit. Qui nō loquit Manichæus ē. Vin
cit fides trinitatis, vincit fides orthodoxorꝝ. Sanctā synodū modo p̄dica. Orthodoxus re
gnat, quē times? Vincit fides Imperatoris, vincit fides augustæ. Nouī Cōstātini multi sint
anni, nouæ Helenæ multi anni. Multi anni patriarchæ digni trinitate. *Iustine auguste tu *al, Iustiniane
B vincis. Nouī Cōstātini multi anni, vel exeas, vel p̄dicabis. Multi anni Imperatoris. *Iusti- *als, Iustiniane
ne auguste tu vincis. Synodū Chalcedonēsem modo p̄dica. Quia *Iustinus regnat, quē *al, Iustinian⁹
times? Seuerꝝ, Manichæū, foras ejice. Synodū Chalcedonēsem mō prędica. Qui nō ana
thematizat Seuerꝝ, Manichæus est. Ejice foras Seuerꝝ. Nouū Iudā ejice foras. Infidiato-
rē trinitatis ejice foras. Sanctā synodū mō prędica. Heus obtestor, vel p̄dicabis, vel exies.
Fides est nō ὑπόστασις est videre, fratres Christiani, vna aīa. *Iustine auguste tu vincis. Si fi- *als, Iustiniane
dē amas, Seuerꝝ anathematiza. Heus, heus obtestor, multi anni Impatoris. Heus traho te,
heus portas claude. Qui nō loquit, Manichæus ē, Obtestor te, nihil est p̄ter te. Orthodo-
xus regnat, quē times? Orthodoxi Imperatoris multi sint anni, Seuerꝝ infidiatorē trinitatis
ejice foras, Iudā nouū ejice. Qui nō loquit, Manichæus est. Heus cōgregationi, synodo
heus. Modo p̄dica p euāgeliū nihil p̄ter te. Heus obtestor, multi anni Impatoris. Nouī Cō
stātini multi anni. Orthodoxi Impatoris multi anni. Nouæ Helenæ multi anni. Seuerꝝ ej̄
ce foras, Nouū Iudā ejice, Insidiatorē trinitatis ejice foras. Multi anni Impatoris. Fratres
Chr̄iani, vna aīa fides est, nō est simpliciter. Sācta Maria dei genitrix est. Hæc & synodus
dixit. Hæc cū exclamassent, data ē eis rēsio a sanctiss. & beatissimo archiepo, & patriarcha
œcumenico Iohāne. Hæc patiēter sustinete, fratres, vt prius adoremus sanctum altare, &
post hoc do vobis rēsionē. Et cū intrassent ad sanctū altare, māserūt clamātes: Multi anni
Impatoris, multi anni augustæ. Heus obtestor, nō exibis, nisi anathematizes Seuerꝝ. Ana
thema Seuero aperte dic: heus resera. Heus obtestor, multi anni Impatoris. Et demū ascē
C dens sup ambonē sanctiss. ac beatiss. archiepūs, & patriarcha nr̄ œcumenicus Iohānes, ac-
clamauit hæc: Scitis labores meos, dilectissi, q̄s & in antiquitate exist̄s subiui, & nūc susti
nui pro fide, & sustineo vsq; ad mortē. Non opus ergo est turbatione, aut tumultu. Neq;
eiñ aliqd pertrāsgressum est de recta fide statuendū, neq; sanctā synodū qs anathematiza- *als, præter-
re audet, sed oēs sanctas synodos, q̄ cōfirmauerūt sanctū symbolū trecentorꝝ decē & octo gressum
patrū in Nicea cōgregatorꝝ, orthodoxas cognoscimus, & maxime ipsas tres sanctas syno
dos, hoc est, Cōstātinopolitanā, Ephesinā, & magnā Chalcedonēsem. Nā specialr sym-
bolū. cccxviij. sanctorꝝ patrū, in q̄ baptizamur, ipsæ sanctæ tres synodi cōsonāter confir-
mauerunt. Post acclamationē vero insistētibus ipsis p plures horas, in ipsis vocibus adde-
bāt, nō descēdes, nisi anathematizes. Multi anni patriarchę digne trinitatis. Multi anni Im
peratoris, multi anni augustæ. Congregationem synodi Chalcedonensis modo prædi-
ca. Non recedo, nisi prædicaueris. Vsq; tarde hic sumus, congregationem ad crastinum
prædica. Commemorationem patrum ad crastinum prædica. Nisi responsionem
acceperó, vsq; sero hic sum. Congregationem patrum Chalcedonensium crastina die
prædica. Hodie si prædicaueris, cras perficietur. Non recedimus, nisi prædicaueris. Eos,
q̄ Nestoriū & Eutychen anathematizauerūt ad crastinū prædica. Nisi respōsionē accepe
ro, vsq; sero hic sum. Et acclamauit sanctissimus, & beatissimus archiepūs noster patriar-
cha œcumenicus Iohānes sic: Q̄m perfici petitis cōgregationē sanctorꝝ patrū Chalcedo
nensiū, cognoscētes scietis, q̄ & hoc faciemus consilio pijssimi Christo amātissimi Impera
toris nostri. Perseuerantibus aūt ipsis, & eisdem voces exclamantibus, & addentibus, nō

Universidad de Deusto
Biblioteca

fecedimus, per ſanctum euangelium congregationē patrū Chalcedonenſium in craſtinū D
prædica. Prædicata fuit cōgregatio per Samuelē diaconū ſic: Notificamus vīæ charitati,
q̄ craſtina die perficiemus memoriā ſanctorū patrū noſtrorū eporū in Chalcedonenſi me-
tropoli congregatorū, qui vna cū ſanctis patribus in Conſtātinopoli, & in Epheſo cōgre
gati cōfirmauerūt ſymbolū. cccxviij. ſanctorū patrū in Nicea congregatorū, congregabi-
mur aūt huc. Et poſt acclamationē cōgregationis iterū permāſit populus, & vna voce q̄
plurimū clamauit, Seuerus nunc anathematizatus eſt. Qui anathematizabat ſynodū Chal
cedonēſem, modo anathematizatus eſt. Nō exeo, niſi modo reſponſionē accipio. Obte-
ſtor, orthodoxus es. Modo anathematiza. Aut anathematiza, aut nihil. Et inſiſtētibus ip-
ſis plurimū in eiſdē, p̄ſentibus Theophilo deo amantiſſimo epo Heracleano, Theodoto
epo Gangrinorū, Ipatio epo Claudiopolitano, Iohanne epo Boſphorio, Pythagora epo
als, Quequen Sinopeno, Iſaatio epo * Quinquepolitano Græciæ, Iohāne epo Cōmacorū regionis Pā-
siopolitano phyloꝝ, Amātio epo Nicopolitano, Ammonio epo Abydano, Platone epo Cratiano,
Euſtachio epo Philadelphiæ, & Pelagio epo Azanitano, & alīs deo amātiſſimis epis cō
ſentientibus, ſanctiſſimo ac beatiſſ. archiepo patriarchæ œcumenico Iohāni, acclamata fu
erūt hęc. Quod Seuerus, qui ſeipſum ab hac eccleſia ſeparauit, iudicio ſeipſum ſubmiſerit,
oībus manifeſtū eſt. Sequētes itaq̄ & nos diuinos canones, ac ſanctos patres, alienū ipſum
putamus, & a diuinis canonibus p ſuā blaſphemiā condemnatū, anathematizamus & nos.
His ſequutis, ſequēti dīnica, q̄ eſt ſextadecima mēſis Iulij, ſecūda die, finita memoria p̄di-
ctorū ſctōrū patrū, rurſusq̄ facto introitu a ſanctiſſ. & beatiſſ. archiepo patriarcha œcume B
nico Iohāne, ſtatim dū ipſe appropinquaret amboni, voces a toto populo venerunt ſic.
Multi anni patriarchæ. Multi anni Imperatoris. Multi anni auguſtæ. Noui Conſtantini
als, Iuſtiniane multi anni. Nouæ Helenæ multi ſint anni. Reliquias Macedonij eccleſiæ reſtitue. *Iuſti-
ne auguſte tu vincis. Euſemia auguſta tu vincis. Eos, qui ſunt in exilio propter fidē eccle-
ſiæ, reſtitue. Exhumētur oſſa Neſtorianorū, exhument oſſa Eutychianiſtarū. Quis eſt Ne
ſtorianus, ego neſcio. Anathema ſit ipſe a trinitate. Quis eſt Neſtorianus, ego neſcio. Ana
als, Iuſtiniane thema ipſi cū Eutyche. Exhument oſſa Neſtorianorū, exhument oſſa Eutychianiſtarum.
Manichæos eīce foras, *Iuſtine auguſte, tu vincis. Seuerū Iudā eīce foras. Manicheos de
eccleſia eīce. Duos Stephanos eīce foras. Reliquias Macedonij modo fer. Nomē Mace
donij mō ordinet totis vocibus Imperatori ſupplicamus. Nouū Ezuman eīce foras. No
uus Ezumas, Amātius eſt. Maledicū eīce de palatio Euſemiū, & Macedoniū eccleſiæ
al. Iuſtiniane ſcilicet reſtitue. Synodica Romana modo valeāt. Multi anni patriarchę noui Iohānis, mul
ti anni digne trinitatis. *Iuſtine auguſte vincas. Multi anni auguſtæ. Reliquias Macedonij
eccleſiæ reſtitue. In ijs ſemp vinces. Euſemij & Macedonij noīa modo ordinent ad perfe
al. Iuſtiniane ctā feſtiuitatē eccleſiæ. Falſos teſtes Macedonij eīce foras. Quatuor ſynodos dyptichis.
Leonē ep̄m Romanū dyptichis. Sancta Maria dei genitrix eſt. Hoc ſynodus dixit, dypti-
cha amboni. Qui nō loquit, Manichæus eſt. Dypticha amboni mō deū tibi. *Iuſtine au-
al. Iuſtinianus guſte tu vincas. Curatorē nō habes, dypticha mō porta. *Iuſtinus regnat, dypticha modo
porta. Orthodoxi Imperatoris multi ſint anni, nouæ Helenæ multi anni. Sic habes dīm,
modo porta dypticha. Sic habes auguſtā, dypticha mō porta. Canones nō eiecerūt iſtos.
Heus ordina, heus ordina, heus ordina. Et acclamata ſunt hæc, & heſterna die ſufficienter
ſatiſſecimus veſtræ charitati. Nūc vero zelū veſtrū aperte cognoſcētes, illa feſtinauimus,
& feſtinamus facere, q̄ & deum colunt, & vobis p oīa, & in omnibus ſatiſſaciūt. Quod aūt
debeat nihil nobis remoueri de recta fide, arbitror veſtrā dilectionē diuerſis tēporibus, &
modis experientiā accepiſſe. Et idcirco fundamētū fidei, ſanctū ſanctorū patrū traditione
firmū permanere gratia dīni noſtri, & ſaluatoris Ieſu Chri ſtuduimus, ſperātes p ipſum, &
diſſidētes eccleſias vnire, & vndiq̄ ordinē diuinorū canonū inuiolabiliter tenere. Neq̄ em̄
concedit aliqd remoueri, & de nouitate vocis, & ſubtilitate ſermonis occupare fideles, ſed
adhærere ſancto ſymbolo, in q̄ oēs baptizati ſumus, & cū ſctō ſpū Nicena ſynodus excla
mauit, & ſanctorū patrū in Cōſtātinopoli cōgregatio cōfirmauit, & ſancta ſynodus Ephe
ſina cōfirmauit, & ſctā magna ſynodus Chalcedonenſis ſimilr figillauit, quā nullo modo,
aut rōne amouere quis poterit, cū omnē male opinātibus tollat occaſionē. Hanc itaq̄ fi-
dē immobilē tenētes ad inuicē, nō dubitemus, ſed omnē vocis nouitatē, ac omnem ſermo
nis ſubtilitatē abiciētes, vno ore ſanctā & cōſubſtātialē trinitatē glorificemus, q̄ cuſtodiat
in pace vitā p̄ſſimi & Chriſtianiſſimi Imperatoris noſtri, ac omniū noſtrū. Patriaūt & fi-
lio, ac ſpiritui ſancto gloria nunc & ſemper, & in ſecula ſeculorū. Amen.

Hac

A HAc autem acclamatione facta, permaſerunt clamantes. Si nullus modo egreditur, obteſtor te, portas claude. Fratres, orthodoxi vna anima, fratres, per fidem vna ani-
ma, * Iuſtine Auguſte tu vincas. Qui non loquitur, Manichæus eſt: Sanctus, San als, Iuſtiniane
ctus, Sanctus, trinitas vincit. Exnunc non timēs Amantium, nec Manichæum. *Iuſtinus als, Iuſtinian
regnat, quid times Amātium? Dignæ trinitatis, & hoc bonum tibi reſeruatum eſt. Qui ſy
nodum amat, ita honoratur. Multi anni Imperatoris, multi anni Auguſtæ, multi anni pa-
triarchæ. Vincit fides orthodoxorum. Et rurſus perſeuerantibus ipſis plurimum in eiſ-
dem vocibus, acclamata ſunt eis hæc. Quod omne ſtudium poſuerimus complacere vo-
bis, & in ſcandalizatos vos conſeruare, clare cognoſcitis. Sed quoniam omnia canonice,
& bono ordine fieri oportet, permittite nos congregare deo amantiſſimos epiſcopos, vt
ſecundum diuinos canones omnia proueniant, conſilioq̄, & iuſſu p̄ſſimi Imperatoris no
ſtri. Omnes enim exclamationes veſtras ſuæ ſerenitati aperiemus. Et cum ipſis clauſiſſent
portas, in eiſdem acclamationibus permanentibus, accipiens dypticha ſanctiſſimus, & bea
tiſſimus archiepiſcopus, & patriarcha œcumenicus Iohannes, iuſſit ordinari ſanctas qua-
tuor ſynodos ſanctorum patrum, videlicet in Nicea congregatorum, & in Conſtantino-
poli ſimiliter conuenientium ſub Nectario ſanctæ memoriæ, ac in Epheſo congregato-
ſuper depoſitione Neſtorij, necnon illorum de Chalcedona ſuper deiectione Eutychis
B & eiuſdem impij Neſtorij, ordinariq̄ iuſſit nomina in ſancta memoria defunctorū archi-
epiſcorum huius regiæ vrbis Euſemij, & Macedonij, ac etiam Leonis Romani pōtificis.
Tūc voce magna omnes de populo tanquām vno ore clamarunt: Benedictus dominus Lucæ. 1.
deus Iſrael, quia viſitauit, & fecit redemptionem populo ſuo. Magna autē hora ex vtraq̄
parte conſiſtentibus, & pſallentibus hanc pſalmodiam, cantores ſuperuenientes conuerte
runt ſe dicere triſagium. Et cum ipſi incepiſſent, totus populus quieuit, & audiebat atten-
tis auribus triſagium. Et poſt lectionem ſancti euangelij ex more ſacra miſſa finita, & ia-
nuis clauſis, ac ſancta lectione iuxta conſuetudinem lecta, tempore dyptichorum cucur-
rit omnis multitudo cum magno ſilentio circumcirca altare, & audiebant. Et cum ſolum
lectæ fuiſſent a diacono appellationes prædictarum ſanctarum quatuor ſynodorum, &
ſanctæ memoriæ archiepiſcoporum Euſemij, & Macedonij, & Leonis, voce magna
vniuerſi clamauerunt, gloria tibi domine. Et poſt hoc cum omni modeſtia completa
fuit cum deo diuina miſſa.

¶ Epla ſanctæ memorię Iohānis archiepi huius regiæ vrbis œcumenici pa
triarchæ, ſcripta Iohāni ſanctę memorię archiepo Hieroſolymi-
tano, & oīb̄us metropolitis ibidem congregatis.

C CHriſtus deus noſter, qui eiuſdem animæ, & fidei hominibus vinculum charitatis in
pace dedit, quæ ab ipſis geſta ſunt, id eſt, communia eſſe iuſtum dicit. Quoniam igi-
tur diuinus quidam celſitus motus fuit Chriſtianiſſimi populi huius regiæ ciuitatis,
ac omnia ab ipſo exclamata, & a me pronuntiata mundo manifeſta ſunt, neceſſarium puta
ui tuæ ſignificare charitati, vt cum hæc ſpiritus ſancti operatione cognoueris, verbo veri-
tatis confirmeris, maxime q̄ ſancta ſynodus congregata petitione totius monaſtici ordi-
nis diffiniuit in ſcripturis, & quæ diffiniuit, tuæ ſanctitati q̄ celeriter mittere ſtuduimus.

¶ Alia epla eiuſdem ſanctæ memoriæ œcumenici patriarchæ Iohannis ſpecialiter
ſcripta Epiphanio deo amabilis memoriæ epiſcopo Tyri.

DEus qui oīs ad vtilitatē deſuper diſpenſat, tuā nunc pietatem in tribulatione ſcām Pſalm. 4
prophetam dilatatam, ad anguſtam portam regni cœlorum quiete introire præpa-
rauit. Ecce enim cœleſtis motus cōtra apoſtatas eccleſiæ ſpiritu dei factus eſt. Qui
cunq̄ enim indigni viſi fuerint inuiolabilis miniſterij magni dei, & ſaluatoris noſtri Ieſu
Chriſti, æterno iudicio ſubiecti ſunt, qui autem orthodoxæ fidei amatores apparuerunt,
multo magis per huiuſmodi motum clarificati ſunt. Igitur cum ſancta ſynodus in a Chri
ſto amata ciuitate ex diuerſis prouincijs congregata, manifeſta fecerit ea, quæ geſta ſunt
contra inimicos veritatis, ὥσπερ neceſſarium iudicaui, & tuæ mittere charitati, vt cum ea,
quæ ab ipſis, & per ipſos formata ſunt, legeris, & intellexeris, ſanctiſſime, & conſentaneus
& eiuſdem animi ſis, & ſi aliquando inimici te circundederint, libereris. Vniuerſa igitur ge
ſta contra inimicos veritatis manifeſta facere religioſiſſimis, & eiuſdem fidei comminiſtris
& monachis, ac Chriſto amantiſſimis populis, ſicut certe teneris, ſtude, deo amantiſſime.

¶ Reſcriptum Iohannis Hieroſolymitani, & epiſcoporum, qui ſub eo ſunt,
ad Iohannem Conſtantinopolitanum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gene.45.a
1.Cor.7.b

Psalm.121
Psalmo.76
Psal.135
Psal.105
1.Reg.3.b

Acto.21.g
Hiere.1.b
Matth.16.c

Nume.22.b
Locus vt vi-
dē obscurus
Nume.31.b
Matth.25.c

Naum.3.d

alias, Menas
tenus

DOmino meo, deo amātissimo, & sanctissimo cōministro Iohāni, & sanctæ synodo D
in Constātinopoli cōgregate. Iohānes dei miseratiōe epūs Hierosolymor⁊, & sancta synodus triū Palæstinor⁊ existēs sub sanctis locis Chri dei oim, in dño salutem (qm duplex est lachrymar⁊ motus, alter qdem, q in dolorē fert, alter vero, q in lætitiā, nā Ioseph pfiarcha, cū recognosceret a fratribus, magno ex intimo desiderio lachrymatus est, & Paulus vas dilectiōis dicit, q tristitia mundi mortē operat, quæ aūt secundū deū est salutem) incidētes nō illachrymabiliter in his, quæ a vīa sanctitate gesta, & scripta sunt, lætitia repleti sumus, ita vt & nos magno cū propheta Dauid dicamus: Lætati sumus in his, quæ dicta sunt nobis, in domū dñi ibimus. Et hoc: Hæc est mutatio dexteræ excelsi. Et illud: Confitemini deo deor⁊, q fecit mirabilia magna solus, qm in seculū misericordia eius. Et illud: Quis loquat potētias dñi, auditas faciet oms laudatiōes eius? Ecce em deus dicit per Samuelē: Facio opera mea in Israel, vt, ois q audit, crepitent ambæ aures eius. Hæc & tēporibus nostris opere prouenerunt. Nam abominationē illam desolationis (monstrū pestiferum (Seuerū dicimus) q iniqtatem in altum locutus est, per sua blasphema verba cōtra sanctam magnā, & œcumenicā Chalcedonensem synodum dicta, cuius neq principium cognitum nobis est, neq quis sit, q Antiochenā sedem inique, ac tyrānice, ac cōtra ec
Acto.21.g clesiasticos canones subripuit, & qui etiā secundum illum Aegyptiū in actibus cōcitauit,
Hiere.1.b & induxit in eremū sicarios) anathemati subiecit, & alienū fecit ab omni sacerdotali col-
Matth.16.c legio, dignitate, & honore per vestrā sanctitatem, quæ malum odit. Qui em dedit Hiere E
miæ prophetæ superædificare, & demoliri, eradicare, & plātare, & Petro apl'or⁊ principi soluere, & ligare, hoc cōiter donauit sacerdotio. Sanctissimos itaq; & deo dilectos monachos, q sub magna illa, & regia ciuitate habitāt, ac etiā ipsius deo dilectū populū propter
Nume.22.b dei zelum laudamus, qm & vsq; ad mortē perstiterunt, vt lupū Antiochenæ ciuitatis de
Locus vt vi- pascuis ouiū expellerēt, q seipsum occultabat quidē, sed magis nocere conabat, q̄ ipse pos
dē obscurus set, q secundū illud Balac, maledicere conat, quē dñs nō maledicit. In caput ipsius oīa ma-
Nume.31.b ledictionis euenerūt, & benedictus est Israel, q intelligit, & perijt quidē Balac, similiq; mo
Matth.25.c do & Balaam vates, q opera actuum suor⁊ suscepit, & anathematizatus est, & ille cum ser & scripta a vestra sanctitate sapimus, & cōsentiatiui sumus, & anathematizamus oēm hæresim, & Nestoriū hoīem idololatrā, ac Eutychen vana sapientē, & Manem, & Seuerū venesicū, necnō & ipsius cōscripta habētes in scrinijs nostris, & amplexantes sancta quatuor cōcilia, cōciliū videlicet. cccxviij. sanctor⁊ patrū in Nicea cōgregator⁊ contra impiū Arriū, exponētium sanctū symbolū, in quo baptizati sumus, ac baptizamus, & cētum qn quaginta sanctor⁊ pfm in Cōstātinopoli cōtra Eunomiū impugnatorē spūs cōgregator⁊, qui prædictū symbolū cōfirmauerūt, & ducētor⁊ patrū in Epheso cōgregator⁊, q depo-
F suerūt Nestoriū hoīem idololatrā, qui & ipsum sanctū symbolum amplexati sunt, ac magnā & œcumenicā synodum sexcētor⁊ pfm in Chalcedona diuinitus cōgregator⁊, q etiā cōfirmauerunt, & tenuerūt ipsum sanctū symbolū, & sigillauerūt ea, quæ gesta fuerunt aduersus Nestoriū hois idololatrā, & deposuerūt Eutychen vana sentientē. Suscipiūt aūt & venerabiles epl'as sanctæ, & deo amabilis memoriæ Leonis Romani archiepiscopi, & pfiarchæ. Congratulantes itaq; in his vestræ sanctitati, & cōsentiētes his, quæ a vobis facta, & scripta sunt, & vobis cōicatiui existētes, propheticū illud eloquiū dicimus. Celebra Iuda festiuitates tuas, redde dño vota tua, ideo nō apposuisti, vt ires in vetustatē. Nobiscū ergo ea dē orate, sanctissimi, cōia em sacerdotum sunt, & sanctā ac glorificatā virginem dei genitricem Mariā vnà vobiscum supplicate, intercedere pro pace sanctissimar⁊ ecclesiar⁊, & victoria, ac perpetuitate pijssimi & serenissimi Imperatoris nostri.

¶SVBSCRIPTIONES.

¶Iohānes dei miseratiōe epūs Cæsariēsis, me bene valere, & dño beneplacere orate, deo amātissimi, & sanctissimi pres. Theodosius eps Scythopolitanus, me bñ valere, & reliqua. Menobius eps Iānianus, me bñ valere, & cętera. Iohānes eps Tyberiadis, valere me, & reliqua. Polychronius eps Aureliopolitanus, valere me, & cętera. Eustachius eps Anthedonianus, valere me, & cętera. Procopi⁹ eps Neapolitanus, valere me
alias, Menas tenus & cętera. Stephan⁹ epus * Nasamen⁹, valere me, & cętera. Petrus Elusinus, valere me, & cętera. Marcellinus eps Neocęsariēsis, valere me, & reliqua. Gregorius epūs Eleutheropolitanus, valere me, & cętera. Iohānes eps Hiericūtinus, val. me, & cętera. Antonius eps Ascalonus, valere me, & reliqua. Paulus eps Pellius, valere me, & cętera.

Alphius

A Alphius eps Sycaminanus valere me, & reliqua. Bassus eps * Capitolianus valere me, & alias, Capitoliadis.
cætera. Procopius eps Maiumæ Gazæ, valere me, & cætera. Isidorus eps Zoorenus, valere me, & reliqua. Vuales eps Parēbolan⁹, valere me, & cætera. Petr⁹ eps Eleusensis valere me, & cætera. Epiphani⁹ eps * Rasian⁹ valere me, & cętera. Elias eps Ioppen⁹, va- als, Raphian⁹
lere me & cætera. Procopi⁹ eps Amathunten⁹, valere me, & cætera. Salomon eps Abilan⁹, valere me, & cætera. Conon eps Hippon⁹, valere me, & reliqua. Leōti⁹ eps Sozusen⁹, valere me, & cætera. Cirill⁹ eps Gazen⁹, valere me, & reliqua. Stephan⁹ eps Oran⁹, valere me, & cætera. Megas epūs Maximianopolitanus, valere me, & reliqua. Stephan⁹ eps Oranrius epūs Bachatanus, valere me & reliqua. Marochius epūs Diospolitanus, valere me, & reliqua. Apollonius epūs Diospolitanus valere me,

¶ Epistola Epiphanij episcopi Tyrij, & eorum, qui sub eo sunt, ad synodum Constantinopolitanam.

PEr oīa deo amātissimis & sanctissimis fratribus & cōministris Theophilo, Basilisco, Martiano, & vniuersæ sanctæ synodo dei gsa in regia, ac deo amantissima ciuitate cōgregate Epiphanius, & q sub eo sunt epi in dño salutē. Benedictus deus pacis dñs, qui misit nobis honorabilem literā vestræ sanctitatis, ita resplendi-
B dam circa spūalem zelū, & circa veritatis certamina, ac circa orthodoxæ fidei pdicationē, quæ oīa in ipsa coadunata accipere oportet ad firmum fundamentū, & scamnum pacis rum, qui rectam cōfessionem amplexantur. Tantā em facit diuinorum canonum curam, q̄ eū, q nullo vnq̄ modo, aut tempore amplexatus est cōmunionem sanctæ catholicæ, & aplicæ ecclesiæ, aut orthodoxam fidem honorauit, sed in sedem aplicæ ecclesiæ Antiochenæ tyrannice se intrusit, anathemati affixit, & nudum esse oīm honore sententiauit, & nomine, & dignitate, & efficacia, Christiano, aut hieratico cōueniente, seu cōuenire vaMatth.13.b
Marci.4.c
Lucę.8.c
lente, & alienum ipsum a diuina cōmunione secundum diuinos canones cōstituit. Eterū fuit cōsequens sequi intemeratorum euangelioum doctrinam, secundum quam dñs ait: Qui videntur in se ipsis aliquid habere, & hoc oīno auferatur, & his, qui ex iustitia habent, addatur. Vestræ ergo iustæ cōdemnationis dignus visus est impius Seuerus, qui ad blasphemiam simul, & calumniā, linguā, quā habet, acuit aduersus sanctū magnā Chalcedonensem synodum, & seipm iustificat ex impio sensu, & maligna intentiōe. At dñi & saluatoris nostri Iesu Chri potentia ipm de prato ecclesiæ iusta sententia extraxit, cum in vobis deo amātissimis spūalis resplenderit gsa, p quā & nos assentientes, & cōsentētiatiui
C efficimur, eosdē nexus in illum inferētes, quos honorabilis sra vestræ sanctitatis canonice infert. Quisnā sermo sufficiet ad enumerationē eor⁊, in quibus ille peccauit cōtra diuinos canones, & ecclesiasticum ordinem? Erexit supcilium in arrogantiā, & faustus in anathematizatiōibus videtur in homelijs, & impijs cōscriptionibus aduersus sanctos patres, & (quod verius est) aduersus spūalem doctrinā diuinor⁊ aplorum ipse sepm ad redargutionē disponit in vniuersis vanis sermonibus, qs scripsit. Eterū cōuenit in impia hæresi posi tos, & mentē perturbare, & nō sufficere vsq; ad finē cooperire morbum, quē habet, & qui ipsor⁊ corrodit intellectū, sed nō fuit ita audax, vt ponere tur vinculū ex authoritate, q̄ sepraret clericos alia⁊ ciuitatū a cōione diuina, nō cōsilio, neq; cōsensu suor⁊ epor⁊. Quid aūt p præsumpsit alienos clericos canonice ligatos a proprijs epis, ad ipsum cōfluentes p prædicationē animæ corruptiuā ab ipso subornatos, & ad suā cōionē assumptos sine pmissiōe eius, q ligauerat, pmittere in ecclesiasticis ministerijs ministrarent? Et vtrūq; hor⁊ peregit in Tyrijs. Sed & eos, q dignitatē pr byteralē acceperāt, & in principio se opponebat ipsi, vane vociferāti impiā doctrinā, postea vero secū cōcordātes, parauit in habitu diaconat⁹ ministrare, iniuste ipsos honore pbor⁊ priuās. Cū em, q ipsos ordinauerat, nō potuerit supplātare, vt suæ doctrinæ cōdescēderet, huius occasiōe ordinationē ab ipso ipositā exuit, q̄d iā ab ipo in ciuitate Arcenēsi factū fuerat. Insup aūt nōne fuit extēdes temeritatē suā, q adulterādo diuinos canones, in alienis diocœsibus * ordinat suffraganeos, alibi aūt para- als, ordinauit
monarios, credēs sufficiēter hre. Hac via intēdit impugnare, & dissoluere iura epis a sacris canonib⁹ diffinita. Ad testimoniū aūt hor⁊ ē accipe Tripolitanā, itē & ipsam Arcenēsem ecclias. Apparet * aūr, q̄d fuit ausus pmittere epo ordinare in diocœsi alteri⁹ ciuitatis, cui⁹ alias, etiam epūs adhuc superat. Minister aūt fuit huic Stephanus epūs Orthosien. q ausus fuit manū ponere ī diocęsi Antaradēsi supstite adhuc Theodosio bone mēorię epo p̄dictę ciuitatis. Quid aūt dicemus & ad id, q̄d p totū orbē (vt ita dicamus) diuulgatū est? Si ergo ver⁊ est,

quod acce

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod accepit ordinationem pbri sibi a schismaticis datã, & alijs rursus ipsam ordinationẽ D
cõmunicat, quod cum studio fecit, festinans nãcisci rõnabile ouile Antiochenum, & oĩs
alterius orthodoxæ eccleſiæ, & in perditionẽ traducere sua abominabili & sceleſta voce,
quæ vermes portat, ex qbus ipse sibi thesaurizauit, nihil sanum, aut rectum erga orthodo
xam fidem loquẽs, sed est ei turpissimaꝝ actionum ambitio erga eos, q ab ipso prouisiona
ti sunt, duplici exinde apparente peccato, quod ad maiorem cõdemnationẽ ipsum repræ
sentat. Primum qdem, collectio auri ecclesiasticaꝝ rerum Antiochenę ecclesię, quæ dis-
sipantur, & dispergẽtur, & ad incurabilem restaurationẽ cõstituta sunt. Secundũ, ꝙ his, q
ex prouisionibus aluntur, mandauit omnẽ concitare turbationẽ, & omnẽ tumultum in ec
clesiis ciuitatum dispergere, ac etiam in clausꝰtris monasterioꝝ, & semina schismaticorum
ab ipsis sparsa sunt. Ad quod est accipere, ipsum aperte repugnare diuinis doctrinis in sa
cris euãgelꝰs proclamatis magni dei, & saluatoris nostri Iesu Chꝛi, ipso qdem pacẽ præ-
dicante, & ipsam inqrere, & scandala abominari, & ipsis q ipsoꝝ causa sunt, ligare ad col-
lum lapidem molarẽ, & ipm submergere in profundum, secundum quod scꝛiptum est.
At hæc qdem desiderabilia sunt: Seuero impio. Pacis authorẽ oĩno refugit, quod qdem
si per quodlibet percurrere conaremur, infinita nobis esset ofo. Veruntamẽ hæc edixi-
mus, & multitudinẽ prętermissoꝝ alijs enarrare cõcessimus, & (quẽadmodũ diximus) idẽ
vobiscum deo dilectis sapere facti sumus, & punitiõibus, qbus eum semel merito ligastis,
æqualẽ diffinitionẽ superimposuimus, deponẽtes, anathemate alligauimus, & Iohãnem
quendã paramonariũ venerabilis domus sanctæ & gloriosæ dei genitricis semp virginis B
Mariæ, quæ iacet in clara metropoli Tyrioꝝ, cum inueniremus, ipm in hypocrisi, & do-
lo nobiscũ ministrasse, & diuina cõione participasse. Propter quæ hoc iam faciens, & cõ-
minister nobis existens, & clanculum cum schismaticis immediate disputãs, sponte cucur
rit ad Antiochenã ecclesiam. Et cum Seuero impio se cõixũerit, recessit ab orthodoxa ec
clesiæ fide, & illi cõmunicauit circa dæmoniacũ eius sensum, & impia anathematizatione
aduersus sanctos patres nostros, ac venerabilem epscam sanctæ memoriæ Leonis Roma-
ni archiepi propria manu conscripsit, & tuetur illũ, scilicet Seueꝝ. Adde & his, qd reuer
tẽs ad ecclesiã Tyrioꝝ, tradidit schismaticis deuotã domũ dei genitricis cõstitutã ab ill' de
ciuitate, & ecclesiã, ac synagogas in ipsa, & parabaptismata facere ausus ẽ, & dare hoc se-
men magnæ turbatiõis fidelissimo populo ciuitatis, cum videret id, quod nullo tpe factũ
est, apparere (scilicet) processiones ex duobus locis Neophytistis adinuicẽ cõtrariantibus,
bellacꝰ, ac tumultus parãtibus aduersus sanctissimã ecclesiam nostram, & fidelissimũ po-
pulum ciuitatis, quaꝝ rerum testimoniũ sunt ea, quæ in loco iudicij facta sunt. Inter quæ,
& venerabilis crux lapidata est ab his, q cum ipso nidificant in prædicto oratorio dei ge-
nitricis, & qdam de multitudine Chꝛianoꝝ & venerabilium clericoꝝ flagellati fuerunt.
Contigit autem & me Tyrioꝝ epm vsq; ad mortem periclitari, propter quod ipse cum
his, q sibi assentiunt, mortiferas insidias parabat. Vt autem nihil de opportunis relinque-
retur, quæ a vestra sanctitate facta sunt, narrauimus in ecclesia his, q de clero sunt, & fide-
lissimo populo ciuitatis, & spũalem superinduti celebritatem regratiabilem emisimus vo- F
cem dño deo, saluatori omnium Iesu Chꝛo, & pijssimo ac potentissimo Imperatori no-
stro, & Chꝛianissimæ Imperatrici, ac sanctissimo patriarchæ regiæ vrbis, necnon & vobis
deo dilectis, quorum cõmunionem amplectimur, & ad eam, quam habetis fidem ὁμο-
φρονῆμ idem sapere dispositimus, & vobiscum auertimur inferentes adiudicatum anathe-
matissimum contra omnem hæreticum, præcipue autem contra Nestorium manifestum
hoĩbus idololatram. Insuper etiam, & contra Eutychen, & Seuerum, q obnoxij cõstitu-
ti sunt ad blasphemiam & calumniam. Nam hæc perpetratus est aduersus sanctam ma-
gnam, & œcumenicã synodum Chalcedonẽsem. Item & aduersus Iohãnem paramonia
rium venerabilis domus dei genitricis, quæ iacet in clara metropoli Tyriorum, propter
enarratos suos pessimos actus, ex qbus probatum est, ipsum venire contra diuinos cano-
nes. Et rogamus vestrã sanctitatem cõfirmare mulctã, quę canonice cõtra ipm posita est.
Amplectimur aũt, & honoramus sanctã synodũ. cccxviij. pfm in Nicea cõgregatoꝝ ad
reprehensionẽ, & depositionẽ Arrij, & symbolum orthodoxum, qd ab ipa expositũ est,
cõfitemur in fidutia, & pdicamus in ecclesia, in ipso baptizati, & baptizãtes. Et sanctã syno
dum cẽtum qnquaginta pfm in regia vrbe congregatã ad depositionẽ Macedonij impu
gnatoris spũs. Ac sanctã synodũ ducentoꝝ patrũ in Epheso congregatã ad depositionẽ
impij Nestorij. Necnõ & magnã sctãm synodũ sexcentoꝝ in Chalcedona congregatã,

quæ

A quæ prædictum symbolum. cccxviij. patrum cõfirmauit, deponẽdo Nestorium hoĩem
idololatrã, & impiũ Eutychẽ, & Dioscoꝝ, q idem cũ ipo sapiebat, & q oẽm hæresim ex-
probrauit. Vnde est accipere, oĩes hæreticis dogmatibus, cõtaminatos, impie se habere
erga ipsam sanctã magnã & vniuersalem synodum. (Hoc eĩ infixum est naturaliꝛ hære-
ticis, vt pugnẽt contra eos, q ipsos redarguunt) Cum ipa autẽ synodo recipimus, & oĩes
epscas sanctæ memoriæ Leonis archiepi antiquæ Romæ, recte ac irreprehẽsibiliꝛ habẽtes
omnesq; (vt ita dicamus) hæreses demõstrantes, præcipue illam Nestorij & Eutychis im
pioꝝ. Rogamus itaq; vestrã sanctitatem, vt cognoscat intentionẽ nostrã, & qũo in oĩbus
seqmur vestras secundũ deum voluntates, pro nobis faciatis postulationes ad oĩm dñm
deum Iesum Chꝛm, vt & pacem in nobis acqsitam augeat, & ad dilectã sibi iustam vnio-
nem coniungat sanctissimas ecclesias, ad gloriam ipsius dñi dei, & gaudium pijssimorum,
& à Chꝛo amatorum Imperatoꝝ nostroꝝ, & ornatum sanctissimi archiepi regiæ vrbis,
ac spũalem lætitiam oĩm nostrum, & fidelissimi ac orthodoxi populi cuiuslibet ciuitatis.
Voces vero a multitudine Chꝛianorum Tyri in ecclesia emissas, cum & ea, quæ a sancti-
tate vestra facta sunt, intellexerũt, lętitia * se repletos, subiunxerunt in prædicta litera, & di alias, se repleri.
B uinum eoꝝ zelum inde vestræ charitati præsentantes, & ad illam intellectum habuerunt,
& mentem direxerunt, caplis ponitis in nostris iustis iudicijs. De reuocatione corporum
sanctoꝝ patrum nostroꝝ Eusemij, & Macedonij, & inscriptione nominum illoꝝ in sa-
cris dyptichis, qa iam intelligentiam deo dilectam habetis, sniam tulistis, quæ probat ipos
esse reuocatos, & salutationes in sacris libris inscriptas, cum nihil oĩno eorum, quæ præce-
denti tempore contra ipsos iniuste facta sunt, ipsorum diuinam vitam contaminauerit. Si
milẽ deprecationẽ super his extendimus, vt ex iudicio sanctissimæ patriarchæ regiæ vr-
bis, ac vestræ sanctitatis, necnon ex supplicatione facta ad pijssimũ Imperatorem nostrũ,
in veneratione accipiat, & corpus spũalis patris nostri Flauiani patriarchæ Antiocheni,
& restituere catalogo patrum nostroꝝ in ipsa apostolica sede prædormientium, ordina-
riq; ipsius venerabilem appellationẽ in sacris libris. Iustum eĩ est, eum, q pro Chꝛo deo
nostro, & eius recta fide fatigatus est, & q sustinuit ærumnosam sniam eorum, q eum ca-
lumniabantur, participare his, qbus secundum iudicium vestræ sanctitatis participarunt, q
ipsius * commystæ fuerunt, & concertatores patriarchæ regiæ vrbis, Eusemius (scilicet) alias, symystæ
& Macedonius sanctæ memoriæ, vt & pius ac synceriſſimus Imperator noster sancire di
gnetur hoc, & præsto venire ad gloriam intemeratæ ac consubstantialis trinitatis. Quę cu
stodiat ipsius pium & dilectum Imperium in tranqllitate, & ad destructionem totius Bar
baricæ contumaciæ, custodiatq; sanctissimum patriarcham regiæ vrbis in pace vna cum
C vestra sanctitate. Per vos eĩ, quæ ad deum gratiarum actionem habent, firmantur, &
diabolica scandala omnino refringuntur.

¶ SVBSCRIPTIONES.

¶ Epiphanius epus metropolis Tyrioꝝ subsc. Andreas epus Sidonen. subsc. Iohãnes epus
Ptolemaidanus sub. Theodorus epus Porphyrionis sub. Elias epus *Cynopolitan⁹ subscr. alias, Adria-
HAc sunt voces emissiæ à Chꝛianissimo populo in sancta antiqua ecclesia post lec- nopolis.
tionem sancti euangelij, & duarum epsarum, vnius qdem a Iohanne sanctissi-
mo archiepo regiæ vrbis, alterius vero a sanctissimo Theophilo epo Heraclea-
no ad sactissimum epm Epiphanium, similiter & tertiæ epistolæ scriptæ a sanc-
tissimis episcopis in regia vrbe congregatis ad commemoratum deo dilectum epm Ty
riorum, & lecta etiam nihilominus statim relatione facta a prædictis sanctissimis epis in
regia vrbe congregatis, ad sanctissimum & beatissimũ œcumenicum patriarcham regiæ
vrbis, in qua anathematizatus fuit Seuerus epus Antiochenus, secundum ea, quæ conti-
nentur in ipsa charta lecta per Sergium venerabilem diaconum, in mense secundum Ty
rios, siue Septembri sextadecima, indictione. xij. Augusti multi anni, Augu
stę multi anni. Consulatus multi anni. Multi sint anni præfectuum. Iohãnis Cometi, mul
ti sint anni. Epiphanio, pfiarchæ multi sint anni. Vnus deus ẽ, & fides. Vnus deus, & vna fides ad pacẽ ecclesiaꝝ, ad pa-
tres hoc impartiat. Vnus deus ẽ, & fides. Vnus deus, & vna fides ad pacẽ ecclesiaꝝ, ad pa-
cem orthodoxoꝝ. Iohanni patriarchæ multi anni. Quæ synodus fecit, & tu fac. Quæ se
cit synodus, hæc fac. Iohãni orthodoxo multi anni. Quæ synodus fecit, & tu fac. Quæ fe
Augusti. Ex deo imperium hoc. Noui Constãtini multi anni. In æternũ imperiũ. Hoc vincit fides
ni. Qui nõ loqtur, non est fidelis: Quæ fecit synodus, ταῦτα. fac. Quæ sancta synodus egit,
ταῦτα. facito. Vincit fides Augusti. In æternũ imperiũ hoc. Vitaliani patricij multi annis

Vitaliani

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vitaliani orthodoxi multi sint anni. Epiphanij orthodoxi multi sint anni ωβκ. Anathe D
matiza, sicut & patres ωβκ. Anathematiza, sicut & synodus ωβκ. Anathematiza Seue
rum, & Iohānem ωβκ. Anathematiza Seuerū & Mandritā. Et ascendente sanctiss. ar
chiepō in ambone exclamauerunt. Bene deus ὑψιστος tulit te. Vnus deus, vna fides. Vnus
de⁹, q hoc fecit. Sursum mitte epos, sursum mitte orthodoxos. Et ascēdētib⁹ deo dilectis.
alias, Rachleno Iohāne epō Ptolemaidano, & Theodoro epō Porphyriono, & Elia epō *Ratheno, ite⁊
exclamauerunt. Epiphanij patriarchæ multi sint anni. Sicut sancti testificati sunt, testifica
tus es tu, & vicisti. Mitte sursum epos, mitte sursum orthodoxos. Iste solus propter fidem
mortuus est, iste solus labores assumpsit. Testificatus es, & vicisti. Iste solus propter fidem
vicit. Testificatus es, & fides tua vicit. Emisit ipos trisagium, emisit ipsos dei genitrix. Eie
cit Seuer⁊ dei genitrix, q turbauit ecclesias. Eiecit ipsos mysterium, eiecit ipos, quē lapida
uerunt, eiecit ipsos, cui iniuriati fuerāt. Ejce hos extra ciuitatem. Non est ciuitas absciso⁊.
Aegyptios ejce. Imperator orthodoxus est, in æternū Imperiū hoc. Speluncā latronum
ejce. Speluncā schismatico⁊ tolle, cōbure. Sursum mitte principes. Omes dolosos foras
alias, quorū als, Sycarium mitte. Mitte foras Romaycū. Sursum mitte, * quos misertus es. Foras mitte* Syndicariū,
Manichęum. Romaycus dolosus est. Romaycū mitte foras. Manichęum ejce foras, pur
als, Syndaric⁹ ga ecclesias. In te ē &*Sycari⁹ eps. Mitte foras epos. Anathema Seuerus & q sua sapiūt,
& Mandrita. Anathema Seuerus, Eutyches, & Nestorius, & Mādrita. Officina Mandri
als, Iustinian⁹ tæ quare aperta est ωβκ. Anathematiza sicut patriarcha Romanus. Eliam Botryenum.
Pistorē modo anathematiza. Epm suum ibi mitte. Epos hæreticos foras ejce. * Iustin⁹ im E
Stratelates Græce, militū perat, nō est timere, orthodoxus est. Augusti multi anni. In seculū imperiū hoc. Iuuenis
dux est Constātinus, nō est timere. Nouæ Helenæ multi anni. Vitaliani patricij multi sint an
ni. Magistra⁹ multi sint anni. Vitaliani Stratelatis multi sint anni. Præfectuū multi sint an
ni. Magistra⁹ m'lti sint anni. Multi sint anni toti⁹ cōsūlat⁹. Eliæ curatoris m'lti anni. Epipha
nij archiepi multi anni. Per victoriā Augusti depone Botryenum, tanquā Manichęum.
Aegyptios mercatores lignor⁊ nō vult ciuitas. Ejce foras Acephalos. Si vicerint, mori
mur. Flauianū pfiarchā dyptichis. Trinitas vicit. Accipe dei genitricē. Sic dicit synodus:
Imperator iussit, & tota synodus schismatici⁊ nō est, suscipe dei genitricē, ὑ βα, id est, in
alias, dicimus tra, & mūdā sanctā domū. Qui nō loqtur, nō est fidelis. Ad θεοτόκον id ē, dei genitricē * du
alias, dicimus cimus. Prædica, * ducimus. Augusti multi anni. Vnus deus, vna fides. Reliquias Fla
alias, dicimus uiani mitte, fer. Ad sanctam Mariam, * ducimus. Et secundo locuti snnt, quæ intus ἔστω
τὸν σαυσιον, crucifer⁊, da nobis crucem, lapidauerunt, & retulerunt, quæ intus. In qua ciui
tate hæc fuit. Vna fides fuit, nō est enormitas, alias tumultus. Crux vicit, & nō est tumul
tus. Trinitas vicit, & nō est ἀτάξια, id ē, enormitas. Trinitas vicit, recessit Acephalus. Au
als, Iustinian⁹ gustus vicit, ducimus ad θεοτόκον, id est, dei genitricē. Vicit * Iustinus, ducimus, intramus. F
alias, Iustinus Vicit * Iustinian⁹, modo introducimus. Vicit * Iustinian⁹, predica cōgregationē. Vicit * Iu
als, Iustinian⁹ stinian⁹, dic̄ pdica, Iohānis pfiarchę m'lti anni. Epiphanij pfiarchę m'lti anni. Augusti mul
alias, Iustinus ti sint anni. Eufemiæ Augustæ multi anni. Epiphanij archiepi multi anni. Vbi testificat⁹
es, pdica cōgregationē. Ducimus, intramus intus ad θεοτόκον id est, dei genitricē. Vicit Au
gustus, prædica cōgregationē. Castellum factū fuit, suscipe dei genitricē. Synagoga facta
est, suscipe dei genitricē. Ducimus, intramus, & ibi anathematiza. Ducimus, intramus, re
cessit Acephalus. Ducimus, intramus, depositus est Acephalus. Iube, & vadimus crucē
portātes. Vicit Augustus, ducimus, intramus. Vicit Augustus, intus anathematiza. Quē
als, Iustinian⁹ expectas, orthodox⁹ es? Lætanā ibi acclamamus. Vicit * Iustinus, huc introducimus. Ob
testor te, nihil dimiserūt intus. Cimelia accepit modiarij. Proclama cōgregationē, victoriā
Augusti. Vnum otiū ciuitati, vnū otiū orthodoxis. Intra, solue ædificiū, Acephalus non
habet hic locū, nō habet hic locū Manichæus. Epiphanij archiepi multi anni. Vnus de⁹,
lerare, & cōcedere mihi, & deo dilectis epis anathematizare Acephalum. Et hic em̄, & in
oratorio sanctæ dei genitricis & semper virginis Mariæ, & in oibus oratorijs, ac in oibus
ecclesijs, & in oibus ciuitatibus, ac in toto mūdo anathematizet vsq; in seculum. Rursusq;
exclamauerunt: Otiū authoritati nostrę. Et postea sanctiss. archieps noster Epiphanius di
xit ad illos de populo, hæc rectā, & immaculatā, ac verā fidem, quā tradiderunt nobis a
principio venerabiles & mistri sermonis, & docuerūt nos diuini & sanctiss. apli, & ab ipsis
accipiētes ter beati pres nri sancti, q in recta splenduerunt fide, in Nicea videlicet, cccxviij
& in regia vrbe Constātinopolitana, C.L. ac in Epheso, cc. & in Chalcedona, d.c.xxx.
& relig

A & reliqui oēs sancti, & orthodoxi patres, idē cū ipsis sapientes, acceperūt, & semp in ipsis
habuerūt, & habent, & ipm immutabile custodierūt, quā semp in ecclesia pdicauimus, &
pdicamus vobis, dilectissimi, & anathematizamus semp oēs hæreticos, vna cū suis impijs
intelligētijs, & qui ipsor⁊ impia dogmata sapiunt. Præcipue aūt & nominatim anathema⁊
tizamus Arriū, Eunomiū, Macedoniū spūs impugnatorē Ebionē, Fotinū, Marcellum,
Theodor⁊ Artheman, Paulū Samosatenū, Nestorium hōs idololatrā, & impiū Valen⁊
tinū, Scythianū, Manem, Martionē, Vardisanū, Apollinariū, Eutychen, cū omnibus hæ⁊
reticis. Et similiter cū his omnibus anathematizamus, & impiū Seuer⁊ Acephalū, & ab⁊
scissum, & semp alienū factū a dño deo Iesu Christo, & a sancta ipsius catholica & aposto
lica ecclesia, & ipsius impium dogma, qui sanctos & orthodoxos patres nostros anathe⁊
matizauit, & schismata, ac turbationes in sanctis ecclesijs orthodoxor⁊ Christianor⁊ fecit,
per totū (vt ita dicā) mūdū. Et cū dilaniauerunt ipsum, illi de populo exclamauerūt, vnus
deus, qui hoc fecit. Vnus deus, vna fides, ad pacē ecclesiar⁊. Epiphanij archiepi multi an⁊
ni ad pacē orthodoxor⁊, ad pacē Imperatoris. Anathematiza & mādritam. Implens autē
ipse sanctissimus noster archieps reliqua acclamationis & anathematis, dixit ad eos hæc.
Similiter aūt anathematizamus, & Iohannē mandritā apostatā * & Aruisitheū, qui & ac⁊ Dictus est Ar
B cepit impiū sensum ab ipso impijssimo Seuero. Sint ergo pdicti Seuerus Acephalus & uisitheus ab
Iohānes mādrita, & ipsor⁊ impiū dogma cum cōmunicantibus ipsis anathema, & anathe⁊ Aruisio pro⁊
ma a patre, & filio, & sancto spū, in cœlo, & in terra, in isto seculo, & in futuro, Amen. Ex mōtorio Chij
clamarunt illi de populo, Amen, Amen, Amen. Vnus deus, qui hoc fecit, Epiphanij
archiepi multi anni, Iohānis Cometi multi anni. Omnes hæreticos anathematiza. Vnum
otiū dei genitrici, trinitas vicit, congregationē pdica, Crux vicit, congregationē prædica.
Sursum mitte principes μεταβάτας intus ad dei genitricē. Congregationē pdica. Qui non
loquitur, non est fidelis. Hæc hora deo placet & patribus, hæc hora deo placet & augu⁊
sto, Vincit * Iustinianus, congregationē prædica, Intra, aperi θεοτόκον, id est, dei genitricē, als, Iustinus
Intra, aperi, quā accepisti, Iudæi gaudent, dei genitricē aperi, Iudæi gaudēt, qm̄ tuent, clau
sa sunt intus ὕσθα, Intra, sanctifica, quā cōmunicauerūt. Non est Anastasius, * Iustinian⁹ als, Iustinus
regnat, orthodoxus est. Non est Manichæus, orthodoxus est, * Iustinianus regnat no⁊
uus Cōstātinus. Nō est Manichæus, nec Anastasius. Iohānis patriarchæ multi anni, Epi als, Iustinus
phanij orthodoxi multi anni, Nepotē mandritæ anathematiza. Qui cōtra te sunt (scilicet)
anathematiza. Vnū ciuitati, aperi, quā rapuerāt. Vnus deus, vna fides, Mortuus ē Aman
tius rebellis trinitatis, Intra, indue, quā nudauerunt, Vicit * Iustinianus, pdica congregatio⁊ als, Iustinus
nem, Lucernariū intus fac, cōgregationē prædica, Sancta trinitas, sanitatē da ei, Vnus de⁊
C us, vna fides, Omniū orthodoxor⁊ multi anni, Mitte foras alios epos, Eliam Botryenū
anathematiza, Iohānis patriarchæ multi anni, Victoriam Imperatoris intra intus, In æternū imperiū hoc
multi anni, Victoriam Imperatoris intra intus, In æternū imperiū hoc ἀπολύετε liberate
ab Acephalo ἀπολύετε liberate ab hæreticis. Postea vero Iohānes reuerendiss. epūs Pto
lemaidis dixit hæc ad populū. Anathematizamus quidē oēs, q̄s anathematizauit sanctissi
mus & beatissimus noster archieps, & metropolita, ac oēs hæreses. Præcipue aūt impium
& dei impugnatorē Seuer⁊ Acephalū, & Manichæū, & Iohannē impiū, & dei impugna
torem mandritā, & auertimus ab ipsis cōmunionē, & alienos ipsos notamus ab ipso nomi⁊
ne Christiano. Sūt ergo anathema a patre, & filio, & spū sancto, in cœlo & in terra, in hoc
seculo & in futuro, Amen, Dixit aūt & Theodorus reuerēdissimus epūs Porphyrionis.
Hos omnes, q̄s accipiens anathematizauit sanctissimus & beatissimus archieps noster me
tropolita, anathematizamus cū ipso. Cū ipsis aūt anathematizamus & Seuer⁊ Acephalū,
& Iohannē Mandritā, quia & ipse consensit hæreticis, & impijs dogmatibus ipsius. Sint
igitur anathema a patre, & filio, & spū sancto, in cœlo & in terra, in hoc seculo & in futuro,
Amen. Dixit aūt & Elias epūs * Rachlenus hæc, Et non * secundū vestigia sanctissimi & alias, Etenim,
beatissimi archiepi nostri, & metropolitæ ambulantes, & ipsius bonæ doctrinæ persuasi, als, Rathen⁹,
credētes, quia supra & infra, iusta & vera sanctissimis ecclesijs negotiatur, huius gratia ana⁊
thematizamus eos, qui non semel, non bis anathematizati sunt, sed & singulis diebus ana⁊
thematizātur Acephalū, & Manichæū, Seuerū, & eius impia dogmata ac Iohannē Man
dritā, & eius impia dogmata, vna cū his, qui eis cōmunicāt, de cæteris em̄ superfluū est
dicere. Sint itaq; anathema a patre, & filio, & spū sancto, in cœlo & in terra, in hoc seculo
& in futuro, Amen. Et exclamauerunt multitudo. Vnus deus Christus regnat, Episco⁊
porū multi sint anni, orthodoxorū multi anni. Benedictus dñs deus Iesus rex, qm̄ visita⁊ Lucæ, 1. g

Universidad de Deusto
Biblioteca

uit & fecit redemptionẽ populo ſuo. Et adhuc turba expectãte, & exclamante, vt cõgregatio fieret in oratorio ſanctæ & glorioſæ dei genitricis virginis Mariæ, acclamauit ipſis ſanctiſſimus archiepũs noſter hæc. Qm̃ magna hora eſt, & iuſtũ eſt nos diuinam celebrare miſſam, p quã colitur deus, in vtilitatẽ animarũ noſtrarũ ſufficiant hæc. Multa em̃ ſunt, q̃ legẽda ſunt. Cũ deo igit̃ ſancta dñica ſequẽti in p̃dicto oratorio dñæ noſtræ glorioſiſſimæ dei genitricis virginis Mariæ reliqua legemus, & itẽ anathematizabimus Acephalũ, & omnes, qui cum eo ſunt. Et poſtea proclamauit hmõi congregationẽ Zacharias venerabilis archidiaconus. Notificamus veſtræ charitati, q̃d ſequẽti dñica ad gloriã Chriſti dei noſtri, & ſanctæ ac glorioſiſſimæ dei genitricis virginis Mariæ dñe noſtræ, & pro ſalute ac victoria, ac perhennitate ſereniſſimi Imperatoris noſtri *Iuſtiniani, ac pñſſimæ Euphemiæ reginæ, & maiorũ poteſtatũ, nec nõ ſanctiſſimi archiepi regiæ vrbis Iohãnis, & ibidẽ cõgregadæ ſanctæ ſynodi in domo ſanctæ Mariæ (q̃ eſt in Iamſufis) ſanctã congregationẽ faciemus. Ipſa aũt ſancta dñica in matutino ibidẽ cõueniemus, vt cũ inde cum pſalmodijs, & cæreis, ac incenſis in ipſa ſancta domo peruenerimus, deprecationẽ, & ſanctã congregationẽ expleamus. Sic itaq; oẽs viri, omnesq; fœminæ cũ ſtudio conueniamus. Et poſt ipſum ſanctiſſimus archiepũs noſter dixit ſic: Notificamus veſtræ dilectioni, qõ ſequenti ſancta dñica huc conueniemus, vt inde cum pſalmodijs, & cæra, ac thuribus in oratorio domus ſanctæ dei genitricis ſemper virginis Mariæ peruenientes, deprecemur, & ibi ſanctam congregationem compleamus. Et exclamauit turba τοῦ ἔφορον foras mitte omnes ſchiſmaticos. Foras eñce, anathema ſchiſmaticos. Anathema, q̃ vnum illorũ recipiunt. Clericos ſchiſmaticos nullus ſuſcipiat. Apoſtatas nullus recipiat. Eos, q̃ cõtra crucem pugnauerunt, nullus ſuſcipiat. Et poſtea acclamauit eis ſanctiſſimus archiepũs noſter hæc, Luminariũ quoq; ſabbato in veſperis, in ipſo oratorio ſanctæ dei genitricis ſemper virginis Mariæ cũ deo faciemus. Et cũ quieuiſſent, finita fuit congregatio ſancta.

Proclamatio ſequẽtis actionis.

al's, Iuſtini.

¶ Epiſtola epiſcoporũ ſecũdæ Syriæ ad Iohannẽ patriarchã, & ſynodum.

DOmino noſtro per omnia ſanctiſſimo & beatiſſimo patri patrũ archiepiſcopo, & œcumenico patriarchæ Iohanni, ac ſanctæ & deo venerabili ſynodo in regia ciuitatũ vrbe congregatæ minimi epi ſecundæ Syriæ. Cum aſpeximus ad φοράδα laturam ſæuorũ, qui nos circũdederunt, & animaduertimus confuſionem eccleſiis dei inopinate allatã, totum merito proprijs aſcribentes peccatis dñi miramur longanimitatẽ. Cum vero rurſus ad melius cogitamus optatã mutationẽ apoſtolicã, illã pro-

Lucæ. 1. g
Matth. 7. c

uocamur dicere vocẽ. Gratia deo pro inenarrabili ipſius dono. Non enim deſpexit nos in finem, ſed viſitauit, & fecit redemptionẽ populo ſuo. Vt igitur valde incredulis veritatis cognitio fiat, & p res appareat, q̃ certe voces dñi vere fiunt, & alibi διαρρήδην alta voce clamantis: Ecce venient ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces, a fructibus eorũ cognoſcetis eos. Et vt de cætero ſaluent̃, & counirent̃ ſacro ouili Chriſti dei noſtri oues ab ipſis diſperſæ, dedit, & dilatauit deus ſuper ornatũ orbis eccleſiarum ineffabile donum pacis. Cum enim fideliſſimus regnet Imperator, qui fidei decore ex dei prouidentia ſplendet, & ſancto pontifice diuinæ gratiæ ſententia decorato in regia vrbe, pro apoſtolicis dogmatibus pugnante, quomodo eſt poſſibile, nõ multum eleuari cogitationẽ, ac lætari de optimorũ a peioribus veloci mutatione, & ſponte abijcere, quam poſſibile eſt, maxime corrupti diaboli ſtimulos? Etem̃ cũ ſciremus, q̃ iuſte ac canonice ſancta ſynodus veſtræ ſanctitatis fecit, q̃ taliter ſuſtulit iniuſtũ & iniquã Seueri proteruiam (q̃ nam virtus orationis etiam ad modicũ attingere poterit illius mala) & in quibus deũ blaſphemauit, omni tẽpore ſanctam, magnã, & œcumenicam ſynodum Chalcedonenſem anathematizans, & epiſtolã ſancti Leonis antiquæ Romæ archiepiſcopi, cooperatorem, & proximũ in omnibus habens Petrum impiũ, qui Apamiæ præſidentiam cõtra omnem eccleſiaſticã ſanctionẽ ſubripuit, merito lætati ſumus. Quomodo enim nõ debuimus gratulatorios etiã hymnos dño deo noſtro emittere, cum, & nunc medelã opportunam & difficultatum ſolutionem nobis oĩbus largitus ſit? Iam itaq; ſtatim in promio illorum delicta cognoſcimus, & non ferentes malorum corruptam expoſitionem conſiderare, præuenientes, liberauimus animas noſtras, & fideles nobis eccleſias a Seueri & Petri malitia, quos & abdicauimus, tanquam hæreſiarchas, & anathematibus ſubiecimus, ſeparantes nos ab illorũ communione. Vere, quia non ſolum nos, q̃ minimi ſumus, iuſtũ contra illos protulimus interdictum, ſed etiã & vos, beatiſſimi (quos & nos ſequi duximus, ferre non valentes tantarum abſurditatum magnitudinem, gementesq;, & lachrymãtes

A mantes ſuper impijs non condolẽtibus, voluiſtis in prioribus manere, nullatenus permiti. Qualia em̃ ſunt in libellis nobis oblatis, a venerabili clero Apamiarũ, & ab ordine venerabiliũ monachorũ peræque percurri, homicidia, ebrietates, actus p̃ſumptuoſos, obſidiones monaſteriorũ venerabiliũ, impudicarũ mulierũ introductiones in ſacris & intemeratis tẽplis, periuria, blaſphemias, ordinatiões cũ datione pecuniarũ, & ijs horridiora & maiora, quã ſecundũ naturam humanã dici poſſent, quæ curioſum quidẽ eſſet prolixius enarrare, ſed poſſunt, qui fuerunt, per ſcripturã præſcriptorũ libellorũ ſcire occationem, & iuſta ſemine propria animaduerſione percuſſi, omnia p̃ter canones facientes, illecebrarũt quoſdam ad clericos noſtros proficiſcentes, qui propter coertionem eccleſiaſticam ad modicum ἐκβλαθέντας percuſſi, ad ἑαυτοὺς ſeipſos traxerũt, & adduxerunt, & eccleſiis ab ipſis deuaſtatis illicite profeſſi ſunt, vndiq; diuinos canones impugnãtes. Huius gratia nos veſtrarum doctrinarũ ſancto decreto inſtructi, anathematizamus & in p̃ſenti Seuerũ & Petrum hæreticos, & iudicio magni & tremendi tribunalis tradimus illorũ noxias animas, priuantes ſimiliter ipſos quemadmodũ & vos, beatiſſimi, omni honore, dignitate, operatione ſacerdotali & cõmunione mũdiſſima, & nudãtes non ſolũ ſacerdotio, q̃d habere imaginabant vanum, ſed etiã omni participatione, ad diſcretionẽ eorũ qui recta ſapiebant. Timor em̃ eſt, ne ſynceriores peramplius imitatores ad proprias blaſphemias trahãt. Omnia em̃ audent, vt conſequãtur. Rogamus ſanctitatẽ veſtrã per hanc noſtrã epiſtolã modeſtã, cui etiã inſeruntur oblata documẽta, vt cũ acceperitis verã cognitionẽ delictorũ Seueri & Petri, cõfirmetis & actũ nunc a nobis expoſitũ, & diuinis canonibus cognitum, licet ipſos nihil ſacerdotij licite habere cognouerimus aliquãdo, & etiã adducatis ad pñſſimũ & orthodoxum Imperatorẽ noſtrũ, vt & ipſe cognoſcat, qnæ in libellis continẽtur, & q̃ a nobis iudicata fuere, & iuſtã ſcientiã habeat eorũ, quæ a nobis bene & ſancte ſententiata ſunt, ſtatuatq; noſtris ſupplicationibus perſuaderi, & demũ liberet ſanctas dei eccleſias ab illorũ læſione, q̃ animas corrumpit. Sic em̃ purũ fermentũ in ipſius pio imperio incorruptũ manebit, ſegregatis zizanijs ſicut olim & præolim. Ad bonã etiã inſtructionẽ beatitudinũ veſtrarũ, copias notificatorũ a magnificentiſſimo principe prouinciæ glorioſiſſimis principibus, ſynodali epiſtolæ noſtrum minimorum inſeruimus.

¶ SVBSCRIPTIONES.

¶ Cyrus dei miſeratione epũs Mariãnius valere me in dño, & ei inſeparabiliter ſeruire, orate, dñi, & per oĩa ſanctiſſimi ac beatiſſimi patres. Zoilus dei miſ. epũs Rhaphaneen. valere me &c. Seuerianus dei miſ. epũs Arethuſius, valere me &c. Coſmas dei miſ. epũs
C Epiphaniæ Chriſto amãtiſſimæ ciuitatis, valere me &c. Euſebius dei miſeratione epiſcopus Lariſſenus, valere me &c.

¶ Copia actionis formatæ contra Petrum Apamiarũ in tempore magnificentiſſimi prouinciæ principis.

¶ Stephanus, Petrus, & Iulianus diaconi dixerunt.

QVoniam præterito paſcha ſancto ſequenti noua dominica, aſcendente clero toto (vt moris eſt) ad ſalutationem Petri epiſcopi noſtri, audiuimus ab ipſo, cum eſſet indignatus contra lectorarios, (nam eramus tunc lectorarij) & diceret nobis, quare cõmunicatis, id eſt, conuenitis contra me, quia feci Conſtantinum de laicis diaconum, & vos deſpexi, ita per Ieſum, quia probaui hac nocte facere vos de lectorarijs ſubdiaconos, niſi ipſe crucifixus deſcendens, redemiſſet vos de manibus meis. Hæc autem & coram omni clero dixit. Et ego Stephanus ſcio, quod factum eſt in Mara to ſtolæ Zabdalæ. Quoniam vero præſentes deo dilectiſſimi clerici coordinauerunt documentum, quod & promiſerunt nobis porrigere, rogamus ipſum legi, & ſingula capitula, quæ in documento continentur declarari.

¶ Iohannes Palladius Eutychianus vir clariſſimus, dum eſſet præſens, dixit.

OBlatum inſtrumentum legatur iuxta petitionem eorum, qui porrexerunt. Præſentes preſbyteri, diaconi, ſubdiaconi, lectorarij, & reliqui venerabiles clerici volunt claram facere opinionem ſuam, in quibus ſciunt, vt deum ad mentẽ habeãt, & proprium πρόσχημα, ſpecimen, id eſt, habitũ, & nihil ad offenſionem vel gratiam faciant, ſed omnia cum veritate edocebunt. Et cum obtuliſſent ex officio, recitata eſt ſanctiſſimis patribus & epiſcopis prouinciæ ſecundæ Syriæ, a communi clero ſanctæ dei eccleſiæ Apamiarum metropolitanæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

PRoprium sacerdotij & honestæ pollicitationis Christianoꝝ prudentia, & mãsue- D
tudo, est vltra omnia sanctoꝝ dogmatum sanctio, ac fidei diuinæ obseruantia, in
qua & beatoꝝ patrum memorabilis & venerabilis chorus desuper ex quodã irre
prehensibili successu ἀθανάτοις immortalibus λογισμοῖς rationibus modulum con
sonum deuotis animabus hominũ *introductus est ad sanctificationẽ diuini ritus. Didici- nſ, introducit Prouer. zz.d
mus enim a diuinis eloquijs clamare. Noli transgredi terminos sempiternos, quos posue-
runt patres tui. Et hæc quidẽ venerabiles patres, & diuinoꝝ apostoloꝝ successiores tenẽ-
tes, purum lumen ecclesijs donauerunt, vnde manserunt incorrupta templa ecclesiaꝝ, &
ministri ipsoꝝ seruiunt indesinenter Christo deo nostro, & mercedem iuxta diuinæ scri-
pturæ dignitatẽ portant, & ἀμέμπτους inquerulas primitias suscipiũt ab antiqua Roma, &
tollunt diuinæ gratiæ fructus, diuino zelo, & igne spũali, vsq; quo ante certum quoddã
tempus magis *noua innouatio contra ecclesias introducta fuit. Sed si vsq; ad p̃dictos ste- alias, noxia.
tissent mala, licet difficile, tamen tolerabiliter sustinuissemus, cum passio faciliter potuisset
medelam suscipere. Verꝝ quando respublica Antiochena suscepit Seuerum, qui nunq;
cõmunicauit ecclesiæ orthodoxoꝝ, nec adhuc a peioribus ad meliora est transmutatus,
iam velociora sunt, quæ cõtingũt, difficultatibus, quæ inductæ fuerũt, & (vt ita dicamus,
insanabilia vulnera λόγια fabula facta est fidelis ciuitas Apamiaꝝ, postq; suscepit obie- ß
ctum Seueri hæretici. Et beati magis patres p̃dormientes, & q non viderunt Petrum vo
catum præsidem nostræ ciuitatis. Quotiens enim memoria reuoluimus, quæ ab illo facta
sunt, implemur iusta ira, operimur aũt & cogitatione & retrahimur dicere, quæ cõmissa
sunt. Veruntamẽ necessitas cogit, & omni tempore tacere non finit, ne necessitate quadã
confuscata maloꝝ magnitudo, capiat & eos, qui bene habẽt (vt verisimile est ac apparẽs)
& longam catenã trahat degeneris & illiciti sensus. Multa igitur secundũ hoc tẽpus col
lecta sunt, & p̃sumpta contra sanctissimã ecclesiam nostrã, quæ suadẽt nobis dicere. Ad-
monet aũt opportune, & pia cogitatio pœnitentiæ deo dilectę, nos & ipsam ordinatã, &
Hypogeũ cõ structum sub terra ædificiũ, id est, antrum vel spelunca. vtilem sententiã capere φάσιν, clarus enĩ est sic, vtinã nunquã prædictus Petrus ex hypo-
geo nuper ascendisset ad tribunal ecclesiæ Apamiaꝝ. Anathematizat quidẽ sanctos pa-
tres nostros, & delet de sacris dyptichis ipsoꝝ vocabula viroꝝ, qui honeste ac sancte vi-
xerunt, & qui venerabilia ac reuerenda templa omnia coli locauerunt, & donauerunt sa-
cra vasa diuinis missa, & illuminauerũt beatissimos p̃res nostros, & nos ipsos, & manus iu
stas imposuerunt in omni prouincia, & sine scandalis dispensauerũt iustitias ecclesiarum.
Quod autem peius est omnibus, cũ hmõi impietatis scelera, parua valde putauerit, nõ so-
lum prædictas salutationes deleuit, verumetiam supra cõmemorationem bonaꝝ animaꝝ
Peculiare ac singulare dictũ cõtra loquẽtes mala de mortuis, etiam si qñq; praua vitæ fuerint. illoꝝ posuit in pariete, depinxit, ac scripsit scriptura intus sanctũ Iohannẽ, Dioscoꝝ, &
Timotheum condẽnatos, & his similes, quoꝝ memoria quam difficilis est, licet graue sit
aliquid dicere cõtra mortuos. Hæc itaq; sunt, quæ ad catholicã ecclesiã ab ipso cõmissa F
sunt, quæ etiã propria, cũ ascẽderet ad sedem Apamiaꝝ, propter peccata nostra Petrus
commisit, iustum putauimus, per breues (vt possibile est) literas capitulatim enarrare. Nã
cum venerabiles lectores starent cũ decenti cogitatione, & appeterent maiorẽ gradum
iuxta consequentiam consequi (quod maxime naturæ insixum est meliora amare) surre-
xit cũ magna audacia, & sine vlla ratione, & hanc illicitam vocẽ emisit. Quod nisi tacebi-
alias, nec. tis (inquit) in subdiaconos vos ordinabo, & ipse, qui crucifixus est, descẽdẽs, *non libera-
bit vos a manibus meis. Postea euenit Iulianũ, qui receptor fuerat ecclesiasticarum pecu-
niarum, mori, & illius bona Rufanũ ministrasse, qui per multos & infinitos annos dispen-
sauerat res sanctissimæ ecclesiæ nostræ. Et post huius obitum directi sunt illi, qui erãt in
possessione pecuniarum, ad pensionem verboꝝ rationum, & pecuniaꝝ, & conferre par-
tes (cum multa essent mota) & ad persolutionem afferre, & rationem (si rationem illius vo
Locꝰ abhinc obscurus, do nec veniatur ad locũ, vbi diuersi plura Petri epi cõmissa mala protestantur, alʒ, cũ esset. care oportet) addere (inquit) quod anathema sit omnis homo, etiam si Paulus apostolus
sederet in sede ista ad euersionem, aut quærelam videns inductaꝝ transactionũ. Et hæc
aperte dicens videtur ita horridam sententiam, & quod ad certam quantitatem auri fece
rit. Rursus & aliud quid dicimus, quod omnibus notum est. Dicens enim ad venera-
bilem Eustachiũ œconomũ, vt emeret quædam scamnalia ad λόγον rationẽ secreti epis-
copalis, *& parua mora facta, similiter impie loquens contra dominum, magna voce cla-
mauit. Oẽs ecclesias & altaria cõburet deus, & faciet vallem vnã (vt illius verbis vtamur)
Impudicitiã vero muliebrẽ non dignã diuini baptismatis introduxit, & stare fecit iuxta sa-
crum fontẽ. Et cũ diuina mysteria in oratorio domus dei genitricis finirẽtur, qualem ser-

monem

A monem indigne fecerit, q̃ auris Christianoꝝ tantũ impietatẽ dictã & factã sustinuerit ne-
mo non credat, & ad veritatẽ eoꝝ, quæ deinceps dicuntur. Subducit enĩ Stephanã nun-
cupatã Pterouolam de tugurio, & monasterio (inquit) tradidit priuate, & nullo alio p̃sen-
te, permagnã partẽ cuiuslibet diei circa illius indecentẽ delectationẽ consumpsit, & visus
est quidẽ in his Petrus non ferre molestę. Paucissimis vero percursis diebus tolerante pa-
tientia q̃ videtur corporis iaculis denudata est ad reprehensionẽ. Vnde non ferens ipsius
carentiã, sine occasione venit ad Antiochiã, & illius velocẽ reditũ in conspectu omnium
inhonestissime facit. Graue quidẽ profecto, & miserandũ, tantaꝝ calamitatũ gesta enar-
rare. Fecit enĩ & aliud quid proteruitas ipsius tanquã simile ac cognatũ. Induit enĩ stolã
albã, quæ nullatenus conueniebat sibi secundũ rationẽ sacerdotij, tanq̃ in ordine diuinoꝝ
apostoloꝝ. Qui impius submersus in omni peccato, in Marato Zabdalæ, & campis No
gei, facta ab ipso professione sanctoꝝ martyrũ, scidit in infinitas partes stolã, diuisit facili-
ter deceptis, non ignorãs, quod quantũ est eos qui cũ veritate ambulãt, quibusdã talibus
conari, & excedere mensurã humanæ staturæ, & mãdata dñi, & saluatoris Iesu Christi dei
nostri tantũ excæcatus est oculus animæ cũ stat in sacrificio sine sanguine (q̃d dignis vtile
fuit) non illi, qui omnẽ intellectũ proꝛjcit in intuitũ mulieꝝ, & sputis decolorauit venera- ß
bilis altaris pannũ rubeum, nescіens, q̃ ex solo aspectu peccatum contrahitur iuxta diui-
nam scripturã, sed iste nobis optimus non solũ impudice videbat, necnon palpabat amare, Matth. ʒ. d
sed & peiora tangebat. Vltra hæc enĩ dicerẽ inhonestiora valde. Dolemus merito. Tan-
ta vero fuit quædã irrationabilis audacia iuuentutis illius, q̃ non cessauit inebriare eos, qui
veniunt in sancto & honorandissimo tempore baptismatis. Non putamus latere aliquẽ,
qui dignus sit diuini ritus, quãtum certamen detinet eos, qui timent dominũ, tempore, quo
debent venire ad diuinũ baptisma, qui errore ante capti sunt. Et quoniam liberum lumen
cum veritate super huiusmodi animabus splẽdet, & a difficili valde seruitute liberãtur, stant
figuram certaminis explicantes, deorsum innuentes, & manus cõplectentes, & in tempo-
re trementes, diabolicq; corruptiuæ astutiæ non resistẽtes, semel redemptionẽ veri saluta-
ris baptismatis expectãtes, & tamen cum hi taliter se tenerent, non negligebat repellere ba
ptizandos, & magnitudini huius diuini & peculiaris boni assimilare desideriũ atrocis offici
næ deuotaꝝ mulierũ (vt *dicebat) ab ipso constitutæ, sicut Stephanus diuinus & sacratissi- alʒ. dicebãt
mus diaconus testatur, qui salutationes eorũ, qui ad diuinũ baptisma veniunt, ordinauit in
scriptis, & merito secundũ propriam gloriam, id est, opinionem ad malũ tepebat, & supe-
ratus est corporali voluptate desideriorũ, & hoc enĩ proprium fuit Manichææ enormita
tis putare subsistẽs malũ, & propter hoc esse multos seruientes principatui illoꝝ pessimo
C rũ. Quid aũt debet quis amplius de p̃dictis miseris mulieribus enarrare? Sic enĩ spectabãt
iustam electionẽ prouenientẽ contra Petrum, nec adhuc postea constiterunt, sed sustine-
bant in domo, lachrymis & fletibus immensuratis, flentes carentiã & diuortiũ Petri, post
hoc aũt & libidinẽ viri & inexplebilẽ artem cõdiendi fercula, & tanq̃ sup̃ sponso mortuo
flentes, & plorãtes, illius vitã peramplius deteriorauerunt, ostẽdentes impudicã perditio-
nem hominis *sculpiti, non pastoris sacri ouilis. Et nisi vltra p̃textum nostrũ esset, quædã alias forte, sculpti
alia percurreremus, & p̃dicaremus de bonis faciebus mulierum figuratis ad vindictã, vt
nihil asperius dicamus, totũ attribuimus malo conscio eorũ, qui percutiuntur nostris con-
tra vocibus. Et licet cũ modestia tñ dicta sint quædã de Stephana, q̃ dicitur Pterouola, cũ
qua incõsulte (vt ita dicamus) oẽm diẽ exigebat, & quã dicebat illius trãflationẽ ad melius,
ὑποσολωμ subripiens desideria corporis delinquẽtis, testes sunt recepti, qui fuerũt ministri
venerabilis diaconiæ. Qui aũt de Veneticis partibus oriundi erãt, inuitabãt venire ad obsi
dionem venerabilis monasterij sancti Dorothei, qñ ipse accipiens multitudinẽ inordina-
torũ, irruit contra colẽtes in p̃dicto venerabili monasterio, meretrices, & saltatrices intro-
ducendo, & multitudinẽ amantiũ, & nullã speciem omittẽdo ad depositionẽ, & extinctio
nem ibidẽ colentiũ. Quod aũt & vxorẽ cuiusdã militaris cognominatã Psefa, lubricã natu
rã mulieris introducẽdo, sicut in infinitis alʒ, illius libertatẽ obsederit, sciũt fere oẽs, & se-
cundũ illud q̃d scriptũ est: Et si nos etiã tacebimus, lapides clamabũt. Quæ cũ non potue- Lucæ. 19. f
rit indecentẽ voluptatẽ viri sustinere, ad fugã diuertit, lamẽtãdo de propria & opprobrio
sa calamitate, quã ille fecit. Bonũ esset, neq; causam tristitiæ contra venerabilẽ Iulianũ cele
riter transcurrere. Cũ enĩ quidã dogmatici sermones moti sint in secreto sancti Stephani,
& p̃dictus venerabilis vir respondit, bene ac sancte credere pñssimũ Imperatorẽ nostrũ,
quanq̃ anxiatus & compunctus anima, in hac iusta voce, ὑπολόγομ, sub ratione hac & cõ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

damnationem(inquit)fecit Petrus,qui veritatis inimicus est,& qui nullatenus iusium ser D
monem habet,sed solum in omnibus proteruus aduersarius,& hinc repugnans deuotæ
ac orthodoxæ rationi domini totius orbis post deum. Sufficere quidem putamus vnam
causam prædictorum decertare inhonestam vitam Petri. Ordinando autem cum pecu
niis,quod maxime in Antiocho Myrepso videtur fecisse, & sequentiæ diuinor decre
torum,& simili iudicio huiusmodi argumentorum videtur repugnasse,& sic vndiq; dam
nosam ruinam sustinere sacerdotij,quod frustra habere fantasticatur,rememorari autem
receptaculi totius impietatis,non consistit extra rationem. Dictum enim monasteriũ san
cti Romani pro orationibus,& conuersatione mãsueta quam decet,qui separati sunt,am
plecti,psalmos anathematum contra sanctos patres pecuniarij,imo non monachi facere
edocti sunt(Nam habent Petrum ducem malorum,& hanc mercantiam facientem cõ
tra ecclesias dei)presbyteros ex ipsis λάθρα quasi ordinant paramonarios & hospitalarios
statuentes,& vbiq; necessaria alimenta pauperum *despilantes. Et licet veritatem ita ha
bere negari vnquam non possit,nos obsecramus cum pœnitentia deo dilecta hos nube
re,& solutionem exoptatam,& Christianis decentem accipere prædictarum difficultatũ,
cum in his omnibus malum possederit,& deus illorum vitam auerterit. Nunc quãdo op
timam capimus fiduciam donatam nobis ab ipsius clementia, & pijssimo ac orthodoxo
Imperatore nostro,& a magnis potestatib⁹,sicut & maxima orta est,& irrefragabilis ius
sio,& fuit splendens secundum splendidum,& principale iudicium,credentes & sequen
tes pium propositum serenissimi Imperatoris nostri, & sanctissimorum patriarcharum, B
consentimus declarari quodlibet istorum per libellos,& adducere ad vestram paternita
tem,ad bonam & diligentem cognitionem eorum,quæ subsecuta sunt,scientes,quod &
si quis per concessionem daret ordinem licitum,proueniendo in Petro tantorum prædi
ctorum delictorum,sententiatus quidem esset alienus a sacerdotio Christianorum, vt &
vos sanctissimi cum quodlibet horum sciueritis,iudicetis diuinis canonibus approbata,&
quæ ad vtilitatem sanctissimæ ecclesiæ nostræ respiciunt,vniuersa hæc nota constituen
do si consentitis & sanctissimis patriarchis,ac potentissimo Imperatori nostro ad assisten
dum,& placendum suæ serenitati,ac beatissimorum virorum sancto decreto, vt Christo
deo nostro vtilia concedente,pax nobis omnibus, & valida ac perfecta vnio fiat sanctis
suis ecclesiis,& præficiatur metropoli Apamiæ sanctus, rationabilis, & tranquillus vir,
qui in bono det vtilia prouinciæ nostræ. Hanc enim spem bonam habentes, & ad deum
respicientes,ac ad pijssimum Imperatorem nostrum,& ad sanctissimos patriarchas, salu
tationes beatissimorum episcoporum nostrorum sacris dyptichis inscripsimus secũdum
antiquum ordinem sacrati status. Et Christum deum nostrum oramus, vt indiuisa seruet
insuperabilia sceptra serenissimi Imperatoris nostri,qui tantam prouidentiam vbique ec
clesiis largitur,& nos ab ærumnosa hæresi Petri liberauit,qui bona ecclesiæ nostræ deua
stabat,iuxta defectum supra narratorum. Multis itaq; præmissis sufficiant nobis, quæ in F
terim enarrata sunt. Hæc autem omnia petimus,& obtestamur nota fieri per vestrã san
ctitatem,& magnificum præsidem prouinciæ. Et idcirco hoc apertum constituimus.

alias,dispellẽtes,vel, dispantes.

Natalis reuerendissimus presbyter dixit: Aderam, quando Petrus episcopus noster
dixit blasphemum verbum contra crucifixum,indignatus lectorarijs. Scio autem & ipm
byter dixit: Ex capitulis lectis memoriæ teneo, audiuisse a Petro episcopo dictum blas
phemum verbum contra Christum deum coram omnibus,qui crucifixus est pro nostra
salute,quando indignatus erat contra lectorarios. Scio autem,tũc in oratorio sanctæ dei
genitricis Mariæ existens,audiuisse,quod ipse episcopus accipiens quandam, nondum
dignam factam sancti baptismatis,habebat in baptisterio prope fontes,propter quod,qui
tunc ibi erant,abhorruerunt. Romanus presbyter dixit: Si qdẽ ego solus aut vidissem,
aut audiuissem, q̃d factũ,aut dictũ est a Petro epõ nostro, haberẽ vtiq; reticere,ne fic ac
cusator iudicarer. Quia vero ex animo vocẽ blasphemam dictam ab ipso contra crucifi
xum coram omnibus venerabilibus clericis, qui ad salutationem ascendunt, dixit,hac de
causa & ego scio audiuisse. Similiter autem & quod in oratorio domus dei genitricis vir
ginis Mariæ factum est,& quia hæc pluribus nota fecit, dico, quod Emisenam Mariam
(inquam)de Tugurio,secũdum commissionem suam,sæpius introduxit in sancto bapti
sterio,& finitis sanctis mysterijs,antequam ipsa baptismate digna esset,loquebatur priua
tæ cum ipsa. Scio autẽ certe,& fui minister,in loco incisionis,& distributionis scholæ.

Anicetus

A Anicetus presbyter dixit: Tunc diaconus existens,& μεταδιδούς tradens ad sanctum
baptisterium oratorij domus sanctæ Mariæ hebdomadarius existens, venit Romanus
paramonarius,& presbyter,dicens. Profecto tu ἄπαγον dimitte communionem,& vade,
μετάδος da ad subdiaconale,quoniam magnus alloqui vult hic Mariam Emisenam. Scio
autem,quod hoc dixit,ad id,quod cum hæredibus Rufini factum est. Quoniam fecistis
παραδιαλύσεις per solutiones hæredibus Rufini τίθετε ponite ducentorum numismatum
pœnam. Et si quis velit has transactiones transgredi, etiam si Paulus apostolus resurge
ret,& sederet in sede hac,anathema sit. Megas reuerẽdissimus presbyter dixit: Quo
niam deus proponitur,& oportet veritatem dicere,intereram in secreto honorabilis epis
copatus post pascha vndecima indictione præterita,quando prædictus Petrus commo
tus contra lectorarios iratus fuit,& dixit hanc blasphemam vocem, quoniam hac nocte
cogitaui facere vos de lectorarijs subdiaconos. Et si apposuissem manum alicui ex vo
bis,crucifixus descendens non eripuisset ipsum de manu mea. Similiter & ante hoc,quã
do commisit emere linea scamnalia ad rationem secreti episcopalis, & cũ indignatus fu
isset contra Eustachium œconomum venerabilem dixit. Quoniam melius est deũ com
burere ecclesias,& facere collem vnum. Antonius reuerendissimus presbyter dixit:
B Mortuo Rufino beatissimo, qui fuit œconomus sanctissimæ ecclesiæ metropolitanæ,
congregans Petrus episcopus noster vniuersum venerabilem clerum, postulabat, quod
in reste omnium deo denuntiarent,si quid tempore dispẽsationis ipsius damnificauit, aut
neglexit,aut vsurpauerit in ecclesiasticis. Et cum multa capitula eduxerim,quæ continẽ
tur in magna quantitate auri, post multa mota iussit ipse hæredes ipsius Rufini præstare
quædam pro mulctis,& dixit fieri ipsis per solutiones,& imponere pœnam ducentorum
numismatum,dicens,quod si cõtra prædictas transactiones huiusmodi aliquid vllatenus
contrafacerent,etiam si Paulus apostolus resurgeret,& sederet in sede ista,anathema illi.
Proxima vero dominica præteriti paschæ cum vniuersus clerus ascendisset ad reueren
tiam,audiui ab ipso, dicente ad venerabiles lectores blasphemum verbum contra illum,
qui pro nostra vita crucifixus est, secundum deposita a Stephano , & Petro,ac Iuliano
tunc lectorarijs,nunc vero diaconis. Veniendo autem sabbato in congregatione,in ora
torio domo sanctæ virginis dei genitricis Mariæ,cognoui ipsum intrantem in baptiste
rium sanctæ dei genitricis virginis Mariæ,& alloquentem quandam mulierẽ,quæ non
dum particeps facta erat,non dico sanctorum mysteriorum,sed neque ipsius sanctæ si
gnationis,& ipsum illinc sæpissime exeuntem inueni tunc diaconus existens. Non est au
tem media domus, nisi honorabile diaconale. Stephanus & alter Stephanus dixerũt.
C Cum essemus in baptisterio neophytistarũ sine tunicis & calciamentis existentium, dia
conis ipsos exorcizantibus , venit episcopus noster Petrus, & eiecit nos foras , vna cum
neophytis,& introduxit canonicas,& priuatim cum ipsis stetit per multas horas. Audi
uimus autem & nos cum alijs verbum,quod dixit ad lectorarios, aduersus eum, qui pro
vita nostra crucifixus est. Eutychianus diaconus dixit: Secundum morem facta salu
tatione in secreto honorabilis episcopatus,audiui verbum ab ipso dictum aduersus cru
cifixum. Thomas diaconus dixit: Quando ad salutationem ascendimus proxima do
minica post pascha,veniente episcopo nostro Petro,audiui blasphemum verbum, quod
dixit contra crucifixum. Et quando commotus fuit propter id, quod cũ hæredibus bea
tissimi Rufini œconomi,audiui ipsum episcopũ dicentem,quod anathema sit,factis trãs
actionibus,etiam si Paulus resuscitatus sederet in sede hac,qui quæreret, & peteret ratio
nes istas, aut diceret ei quicquam. Leontius filius Matroniani diaconus dixit: Scio &
ego audiuisse ab ipso , cum indignatus erat contra lectores in noua sancta dominica.
Quod si iudico, & faciam vos subdiaconos de lectorarijs, & si veniat, qui crucifixus est
propter nos,non tollet hoc a vobis. Audiui autem & hoc ab ipso ad secretum hyemale,
cum indignatus erat de scamnalijs episcopatus,quoniam dixit: Comburet deus ecclesias,
& altaria,& faciet ipsa collem vnum. Et hoc scio,quoniam intrabat sæpius in monaste
rium ad Pterouolam,& per multas horas solus cum ipsa manebat. Iulianus diaconus
dixit: Congregatione finita luminarios ad sanctum Stephanum, congregans presbyte
ros,& diaconos,& quemlibet clericorum ibidem in secreto conquerendo,quæsiuit a me,
quare non anathematizas synodum sexcentorum patrũ,& me dicẽte sibi, qa Imperator
orthodoxus est,& in quibus credit , sequor ipsum, non solum autem hoc,sed & anathe
matizan

Universidad de Deusto
Biblioteca

matizantes ſynodum, anathematizo, furibundus ſurrexit, & interdixit me ab omni clero. D
Megas pbr̃ dixit: Præſens fui dictis a præſente Iuliano diacono, & vera ſunt, quæ ab ipſo dicta ſunt. Amiſius pbr̃ dixit: Præſens fui dictis a p̃ſente Iuliano diacono, & veritatem habent, quæ ab ipſo dicta ſunt. Epiphanius diaconus dixit: Præſens fui, & ego in ſalutatione facta in honorabili epiſcopatu, quando Petrus dixit lector arr̃s. Quod ſi fecerim vos ſubdiaconos, ipſe, qui crucifixus eſt, ſi deſcendat, non eripiet vos de manibus meis. Simeon diaconus dixit: Et ego audiui a Petro epiſcopo capitulum de crucifixo, & de anathemate, vbi dixit, quod ſi etiam Paulus apoſtolus ſederet in thono iſto.

Iohannes diaconus & notarius dixit: Et ego ipſam vocem dico, quam audiui de crucifixo, & de anathemate contra ſanctum Paulum. Leontius diaconus dixit: Et ego audiui verbum, de crucifixo, & de anathemate Pauli apoſtoli. Theonas diaconus dixit: Et ego audiui verbum, quod dixit de crucifixo. Et quod intrauit in baptiſterium ſanctæ Mariæ prope fontem, & quod introduxit Mariam antequàm illuminaretur, ipſa exiſtente nuda, cum & nulli conceſſerit ſtare intus, diuina communione finita. Ego enim archihebdomadarius ipſius eram, & ex hoc ſcio. Hoc autem fecit ſemel, & bis, & tertio. Scio autem & illa de anathemate Pauli apoſtoli, & quod de Pterouola ſupra dictum eſt. Leontius diaconus dixit: Et ego audiui illud de crucifixo, & iterum de anathemate Pauli apoſtoli. Paulus diaconus dixit: Et ego audiui verbum, quod dixit de crucifixo. Scio autem, quoniam & perſequutus eſt Neophitiſtas, & introduxit canonicas.

Serapius diaconus dixit. Et ego audiui illud de crucifixo, & illud de anathemate Pauli apoſtoli. Iohannes preſbyter dixit. Et ego audiui ab ipſo dictam blaſphemiam propter crucifixum, & rurſus quando dixit. Comburet deus eccleſias ipſius igne, & faciet collem vnum. Et iterum, cum audiret rem illam de Rufino, poſuit anathema, qui poſt ipſum contrafaceret illi, etiam ſi Paulus apoſtolus eſſet. Surinus ſubdiaconus dixit. Et ego audiui, quando dixit de illo, qui crucifixus eſt. Iohannes ſubdiaconus dixit. Et ego audiui verbum, quod dixit de crucifixo. Rianus diaconus dixit. In dominica die aſcendens ad ſalutationem, tunc ſubdiaconus exiſtens, audiui & ego verbum de crucifixo. Antonius lector dixit. Scio & ego, dum adeſſem in ſecreto Petrum epiſcopum noſtrum, præſente venerabili clero, me audiuiſſe dicentem licitam blaſphemiam aduerſus crucifixum Chriſtum deum noſtrum, & verbum illud anathematis, quod ipſe impoſuit in his, quæ de Rufino dicta ſunt, dicendo, quod ſi etiam Paulus apoſtolus reſuſcitatus, ſedebit poſt me in ſede iſta, anathema ſit, euertens̃q, quæ nunc viſa ſunt, & quod Iohannes, qui hunc hæreditauit coram omnibus, dixit, quod poſt anathema expedita fuit ab ipſo cautio quinquaginta numiſmatum. Quæ enim de Pterouola dicta ſunt, neque aliquis alius domeſticorum * per hanc metropolim (vt puto) ignorat. alias, intra.

Omnes preſbyteri, & diaconi, ac lectores dixerunt. Cum manifeſtę ſint prædictæ depoſitiones, petimus, & obteſtamur veſtram magnificentiam per ſanctam & conſubſtantialem trinitatem, & per victoriam, & * διαμονητος, domini noſtri Flauij * Iuſtini ſemper Auguſti, & maximarum poteſtatum, notificare ſimul ſanctiſſimis epiſcopis, quemadmodum & acta ſuere a tota multudine, ac primæ & excelſæ principatuum, necnon & famoſiſſimo magiſtro diuinorum officiorum, ac ſtrennuiſſimis militibus diuinæ præſentiæ vtriuſque poteſtatis, vt per ipſorum excellentiam ad diuinas aures adducantur, quæ ſequuta ſunt. Et ſicut ſcitis, magna & infinita multitudo fratrum, & monachorum requiſiuit & obſecrauit hæc veſtræ poteſtati notificare. Quod enim fratres & monachi non deponant, hanc conſuetudinem ſuperius obtinuerunt, ſed ſufficiat ſolum in ipſorum exclamationibus Omnes ſupraſcripti religioſi epiſcopi dixerunt. Dignum nobis fuit orationi vacare, & ſanctis dei eccleſiis nobis commiſſis & delegatis alias exhæredatis, & diuinas adimplere miſſas. Quoniam vero fidei ac pietatis proponitur ſermo, iuſtum eſſe putauimus, parere petitionibus venerabilium clericorum Apamiarum. Vnde proles Antonium & Iulianum portatas, venimus in ambrodice, id eſt, oratorio, vbi contigit multos venerabilium clericorum venire ad nos in prædicto oratorio, & petere nos venire ad venerabilia monaſteria beati Iſychij, & beati Dorothei, exiſtentia extra metropolim, vt facilius poſſent venerabiles clerici ad nos exire, & edocere, quæ vellent, quod iam fecimus. Et quoniam porrexerunt nobis quoſdam libellos, & inſinuarunt veſtræ ma- E F

id eſt, manſio alias, Iuſtiniani

alias ambrotice Ambrotos homo dicitur immortalis

A ſtræ magnificentiæ, ac quaſdam depoſitiones fecerunt, petimus & nos veſtram magnificentiam, quemadmodum exclamatiões factæ ſunt (vt licitis) a multitudine venerabilium clericorum, inſerere, quæ facta ſunt, & indicare primo & excellenti ſolio, & glorioſiſſimo magiſtro diuinorum officiorum, & ſtrenuiſſimis militibus vtrarũq; poteſtatũ, vt p ipſorũ excellentiam ad notitiam veniant omnia, quę proceſſerũt a p̃ſſimo Imperatore noſtro. Nam & nos etiam notificamus beatiſſimo archiepiſcopo & œcumenico patriarchę regię vrbis, & glorioſiſſimis, ac magnificentiſſimis, & magnis principibus p̃ſſimi Imperatoris noſtri. Iohannes Palladius, Eutychianus, comes & præſes dixit: Habent quidem fidẽ actorum teſtificata a venerabilibus clerici ſanctæ dei eccleſiæ Apamiarum, quæ percurri aſſiſtentia populi defendentis Apamiarum metropolim. Quoniam vero interpellatorias doctr inas fecerũt, & quæ exhibuerunt illi, qui ſunt in prædicto venerabili clero, & ſimili modo ſanctiſſimi epiſcopi prouinciæ petierunt, videtur vniuerſa, quę facta ſunt, nota feciſſe primo & inſigni, ac excelſo throno, & glorioſiſſimo patritio, & magiſtro diuinorum officiorum, ac ſtrenuiſſimis militibus vtrarũq; poteſtatum, vt per ipſorum excellentiam ad diuinas aures afferantur ſingula, quæ mota ſunt. Venio ad examen maxime eorum, quæ ab ipſis dicta ſunt, & propter allata mihi honorabilia ſuramenta, coniungã omB nia, quæ facta ſunt, in vna materia, & notificabo ad aſſiſtentiam ipſorum clementiæ, inſerendo his, quæ impreſentiarum facta ſunt, & præcedentes exclamationes a multitudine venerabilis cleri prædictæ ſanctiſſimæ eccleſiæ. Imperatoris multi anni. Auguſtæ multi ſint anni. Præfectuum multi ſint anni. Magiſtri multi ſint anni. Conſulatus multi ſint anni. Proui & Ipacij multi ſint anni. Rebelles mitte foras. Comedẽtes eccleſiaſtica, foras eȷ̃ce. Cuncta eccleſiaſtica Seuerus & Petrus comederunt, omnia in cateruam ſodalium tradiderunt. Eum, qui blaſphemauit crucifixum, eȷ̃ce foras. Vbi ſunt poſſeſſiones eccleſię? Vbi ſunt vaſa eccleſiæ? Mulieres omnia acceperũt. Cuncta Pterouola accepit. Dignos anathemate anathematiza. Tolle violentiam de eccleſia, Oñes eccleſiam depredati ſunt, in ſtipem ſodalium omnia dederunt. Fidelis Imperatoris multi ſint anni. Vitaliani ſtrauilati multi anni. Vnam interrogationem canonibus. Vicit fides orthodoxorum. Epiſcoporum multi ſint anni. Eutychiani Cometi multi anni. Requieuerunt oſſa patris tui. Oñia eccleſiaſtica fœminæ acceperunt. Hæc acta Imperatori. Oſſa domini vendiderũt. Schiſmaticos clericos eȷ̃ce foras. Prędia domini vendiderunt. Qui fugiunt eccleſiaſtica, abſciſi ſunt. Obteſtor te, ego ipſos cõburo. Vniuerſa eccleſiaſtica vendiderunt. Venit Pterouola, & ipſa dixit. Rebelles Imperatoris eȷ̃ce foras. Salutem Imperatoris notifica. *Sciamus, cuius ſunt χαμαιπέτια pedalia πατήγια in epiſcopatu oño inuenta ſunt? Cõtaminauit altaria, cõtaminauit baptiſteriũ. *Sciamus vbi ſunt πατήγια id eſt pedalia. Cruentauerũt altaria. Seuerum & Petrum ad ignẽ. Proui & Ipacij multi anni. Prouus dignus eſt Impera C tore. Ipatius dignus eſt Imperatore. Patritij magiſtri multi anni. Multi ſint anni præfectuum. Totius conſulatus multi ſint anni. Multi ſint anni Auguſtæ. Euphemię auguſtæ multi ſint anni. Vitalianus dignus Imperatore. Iohannis patriarchæ multi anni, Hæc acta deo. Omnia homicidia Fauſtus fecit. Decẽ milia homicidia fecit. Necatos in ſancto Antonino Imperatori. Imperator orthodoxus eſt. Petrum, Manichæũ Imperatori. Seuerus & Petrus Manichæi ſunt. Conſulatus orthodoxus eſt. Tolle Fauſtum, ſalua ciuitatem. Eutychiani Cometi multi anni. Iuſta eſt ſententia præfectuum. Supplicamus, notifica ſalutem Imperatoris, notifica ſalutem auguſtæ.

alias, Scimus.

alias, Scimus.

¶ Copia alterius actionis formatæ tempore eiuſdẽ prouinciæ principis.

Item Romanus archidiaconus dixit: Cum deus dederit rebus & ſanctis ſuis eccleſiis orthodoxum, & p̃ſſimũ Imperatorẽ, & veſtra magnificentia præſente, admonuerunt me ſanctiſſimi ep̃i noſtræ prouinciæ, antiquas eccleſiaſtici ſtatus ſeruare cõſuetudines, & hoc etiam venerabilis clerus Apamiæ petiit, idcirco requiro p̃ſentes pbros venerabiles, diaconos, ſubdiaconos, & lectores, cæteroſq; clericos ipſi⁹ venerabilis cleri, vt quilibet ipſorũ certificet propriã opinionẽ in actis. Iohãnes Palladius Eutychianus comes & præſes dixit: Præſentes venerabiles pbri & reliqui clerici, & q allegationem Romani venerabilis archidiaconi audiuerũt, ſuã certificent ſententiã. Eudochius reuerẽdiſſimus pbr̃ dixit: Celebritas totius mundi eſt hæc pia (videlicet) ſtatio, quæ nunc tenetur, quare iuxta attenſtationes factas a venerabili archidiacono, ſuademus omnem innouationem, quæ iam

prouę-

Universidad de Deusto
Biblioteca

prouenit ab his, qui fuerunt hæretici, auferri, & imponere sancta nomina beatissimorum patrum nostrorum, & episcoporum, a beatissimo Domno vsq; ad bonæ memoriæ Isacium episcopum nostrum, tenereq; in omnibus alijs antiquum statum sanctæ ecclesiæ.

Eustachius reuerendus presbyter, & œcunomus dixit: Quemadmodum allegauit præsens venerabilis archidiaconus, omnes venerabiles presbyteros, diaconos, cæterosq; clericos sanctissimæ ecclesiæ nostræ petere antiquas cõsuetudines teneri, istas & ego teneri rogo. Stephanus reuerendus presbyter dixit: Et ego assentio depositioni, factæ a venerabili Eustachio pbro, & œcunomo sanctæ ecclesiæ nostræ, ac a cæteris venerabilibus cleris. Thelelaeus reuerendus pbr dixit: Vix quandoq; ab æstu donauit nobis deus pratum hoc orthodoxum (Imperatorem dico) ad quem postdeum confugiens, conspexi zelum conclericorum meorum, quem pro sanctis pontificibus, & patribus nostris habẽt. Rogo ergo amoueri innouationẽ ab hæreticis factã in sanctissima ecclesia nostra, & seruari antiquã cõsuetudinẽ ecclesiastici status, & ponere in sacris dyptichis salutationes beatissimorũ eporum nostrorũ a beatissimo Domno vsq; ad beatissimũ Isaccĩũ epm nostrum. Nesucius reuerendus pbr dixit: Et ego gratias agens deo, qui pacem, & vnionem sanctis ecclesiis per pijssimũ Imperatorẽ nostrum dedit, consentio oĩbus petitis a venerabili clero nostro, & confirmatis a sanctissimis epis prouinciæ, vt & omne innouatum renoueatur, quod introductum est in sanctissima ecclesia nostra, & antiquæ consuetudines renouentur, ac seruẽtur, quæ seruatæ fuerunt vsq; ad obitum bonæ memoriæ Isaccij archiepi nostri in sanctis missis, ac in omnibus alijs. Megas reuerendus pbr dixit: Omnia innouata ab hæreticis volo cessare, & tenere antiquum statũ, & imponere nomina sanctorũ patrum, & sanctissimorũ archieporum nostrorũ, qui fuerunt in nostra metropoli vsq; ad obitum beati Isaccij. Sergius reuerendus pbr dixit: Talem orationẽ habui, & rogaui dñm nostrum Iesum Christum, vt tollerentur consuetudines innouatæ ab his, qui male sentiunt, & ponerẽtur nomina sanctorũ patrum nostrorũ, sicut & vsq; ad beatissimũ Isaccium epm nostrum iacuerunt. Et consentio omnibus his, quæ deposita sunt a venerabilibus pbris. Sabbacius reuerendus pbr dixit: Et ego consentio omnibus, quæ attestata sunt a venerabilibus presbyteris. Romanus reueren. presbyter dixit: Et ego regratians domino deo, qui donauit toti mundo, & sanctis ecclesiis orthodoxum Imperatorem, consentio, & consono omnibus petitis a venerabilibus conclericis meis, & ante me a venerabilibus presbyteris, in remouendo omnem innouationem factam, & seruare antiquas cõsuetudines ecclesiæ, & ponere in sacris dyptichis appellatiões sanctissimorum episcoporum nostrorum vsq; ad beatissimum Isaccium archiepiscopum nostrum.

Psalm. 117 Iohannes reuerendus presbyter dixit: Et ego consentio omnibus testificatis. Asterius Iohannes reuerendus presbyter dixit: Scriptum est: Hæc est dies, quam fecit dominus, quare exultemus, & lætemur in ea. Cum lachrymis ergo rogo imponere sanctissimos patres nostros vsq; ad obitum sanctæ memoriæ Isaccij episcopi nostri, & teneri antiquam consuetudinem. Iohannes & Zachæus presbyteri dixerunt: Et nos consentimus omnibus opinionibus. Cyriacus reuerendus presbyter, & legotheta dixit. Et ego rogo vestrã potestatem, ponere in sacris dyptichis sanctos, ac beatos nostros episcopos vsq; ad beatissimum Isaccium, & eos, qui in sede ipsorum mortui sunt, & teneri antiquas
alĩs, Iustiniani, ecclesiæ consuetudines. Oro autem pro victoria domini nostri pijssimi * Iustini orthodoxi Imperatoris. Antonius presbyter dixit: Oratio quidem nobis fuit, vt ponerentur in sacris dyptichis, sancti, ac beati patres nostri, qui fuerunt episcopi nostri vsq; ad beatæ memoriæ Isaccium, qui & ipse episcopus noster fuit, & seruentur antiquæ consuetudines ecclesiæ, quæ fuerunt vsq; ad tempus ipsius beatissimi Isaccij. Eutychianus diaconus dixit: Gratias ago omnium deo, qui dedit nobis pium, & Christo amantissimum Im-
alĩs, Iustinianũ peratorem * Iustinum pro pace sanctissimarum ecclesiarum suarum, & peto inserere sacris dyptichis salutationes sanctorum episcoporum nostrorum, qui fuerunt vsq; ad beatæ memoriæ Isaccium, qui fuit episcopus noster, quodq; seruentur antiquæ consuetudines ecclesiasticæ. Sergius & Eusebius, ac Iohannes pbri dixerunt: Et nos consentimus omnibus attestatis ante nos. Calliopius filius Aschonij, Leontius filius Matroni, Anastasius, Stephanus, & Theodosius diaconi dixerunt: Consentimus & nos in his, quæ testificata sunt a venerabilibus viris. Dyas filius Vranij, Anastasius filius Theodotii, Macedonius, Iohannes filius Ruffini, & Leontius filius Anatholij. Epionus filius Fortasii diaconi dixerunt. Et nos eiusdem opinionis sumus.

Stephan⁹

A Stephanus Anthemius, Eulogius, Antoninus, Leontius, Elias, Epiphanius, Simeon, Aetius, Fotinus, Iulianus, Leontius, Iohannes, Epilampsius, Stephanus reuerẽdi diaconi dixerũt: Et nos sequimur ea, quæ simul visa sunt a venerabili clero. Theodosius, Iohannes, Simeon, Marcellus, Romanus, Iulianus, Leontius, Etusterius, Iulianus, Iohannes, Simeones, Maras, Theodotus, Thomas, Epiphanius, Iohannes, Leontius, & Sophronius diaconi dixerunt: Et omnes nos cõsentimus omnibus dictis a venerabili clero. Paulus, Diogenes, Thomas, Stephanus, Etusterius, Iohannes, Stephanus diaconi dixerunt: Et nos sequimur omnes istos. Epiphanius, Guideus, Romanus, Etustonius, Dyodorus, Iohannes, Anthoninus, Euagrius, Thomas, Barcius, Stephanus, Anastasius, Strategius, Epiphanius, & Theotistes reuerendi lectores dixerunt: Et nos sequimur hos omnes.

F.L. Iohãnes Palladius Eutychianus Comes & præses dixit: Manifesta sunt ea, quæ facta fuere. Edantur.

¶ Libellus monachorũ Apamiæ ad proprios episcopos. Copia libellorũ porrectorum a collegio monachorum Apamiæ sanctissimis dominis nostris propriis episcopis.

B Sanctissimis patribus episcopis secundæ Syriæ ab Alexandro, Iohãne, Simeone, Palladio, Procopio, Eugenio, Stephano, & reliquis archimãditis, & monachis territorij Apamiæ. Docuerunt nos diuinæ scripturæ, qũo & rex necessitas didicit seruire tempori. Exposuimus igitur circuitus, qui prouenerunt potentia tunc imperantium, & furia hæreticorũ violenta. Verũ cum nunc deus iustam audaciam donauerit, rebusq; optatam spem largitus sit, & ecclesiis suis & omni terræ orthodoxum Imperatorẽ mãdauerit, necesse est in obmutescentia oppressos clamare. nr̃ scitis enim q; & impossibilium ferme, ac irrecusabiliũ rerũ attingit ius. Cũ itaq; deus clementiã donauerit, & tranquillitatẽ terris reddiderit (qui pro sua singulari bonitate *sui cultores, ac in se confidentes consilio desertos nunquã relinquit, sed consolatur) bono Imperatore acquirente, & separatis his, qui rectã viam orthodoxæ fidei spoliare conãtur, relinquitur, vt nos discamus, licet videant mediocria, vitã amarissimã Seueri hæretici, deinde turpem, ac omni abominatione plenã Petri vitã. Quãdo enĩ iuimus ad campũ regulariũ, quod non longe est a venerabili templo beati Simeonis confessoris, ad pacẽ, & vnionem charitatis, & iustã orationem respicientes, solumq; habitum, & animã monachos decentẽ circũferẽtes, *nesscimus, quo impium Seuerum hostem habuimus, quẽ nesciuit, nec vnquã suscepit Christianorũ status, neq; vera cõmunione vllo modo, aut tempore participauit, & quantum a sententia inimici veritatis cumulatim oẽs perimus cum Iudæi, aut alias seculares, & quasi
C monachi attulissent nobis ex quibusdam tributarijs ruribus. Quid autẽ possumus facere, aut quo possumus cõtra stare furiæ acerrimi exercitus impietatis? Nã alios quidẽ corruperunt, alios vero in captiuitatẽ traxerũt, nonnullos nudos vestibus constituerũt, & alios detritis corruptisq; vestibus tanq; in ignominiosa vita secundum illorũ opinionem triũpharunt. Nos quidẽ in his, q; facta sunt merito gloriabamur, passiones, & sanctas plagas pro Christo deo nostro cũ omni bona spe sustinẽtes. Verũ cum tam magnas offensiones paruas putauerint, immittunt ad exertem exercitũ rusticorũ maiorẽ isto, & secundũ impetum faciẽdo, cõtra prędictũ monasteriũ partẽ muri diruunt, & noctis tẽpore subintrãt, & quosdam interficiunt, plurimos vero verberãt, & mediocrem substantiam monasterij subripuerũt, & pro magnis lamẽtationibus trophæa iniqua cõtra fidẽ ꝓ quẽ faciebãt. Et sic quidẽ multa acerrima fecerũt, licet tandẽ expulsi sint. Tẽpus autẽ nullũ satis fuit homicidij, soli *Seuero totius orbis inimico, imo verius cœlestiũ contemplationũ, sed non sufficiente solo Seuero (vt videbatur) maculare ornamẽta totius orbis. Iterũ & Petrus cõtra ciuitatẽ Apamiæ excitat, & promittitur (inqt) præsul, quem oportebat magis & literis *in syllabis tradi, & non somniare oracula sacri ritus. Vnde irrationabilẽ audaciam iuuẽtutis immittit sæpius venerabili monasterio sancti Dorothei, protrahẽs multitudinẽ publicam fœminarũ huic accõmodatã, in q̃ illud dedecoris cõmiscuit in eis. Nam meretrices erãt, & nullatenus nobiles. Et percutiẽs ibidem venerabiles monachos, trahit ad ciuitatẽ, & in carcerẽ detrudit, & hoc sæpius facere nõ cessauit. Quis nã poterit ꝓdicta mala & dãna monasterio illata numerare? Insup enĩ, & nũc infixerũt iacula, & tela Isaurorũ sequẽtium, & expectãtiũ ipm, q̃ clamãt excessum vulneris, q̃d euenit, & interitus mundũ permittit venire illachrymabiliter videre portas illius monasterij. Si aũt & homicidia dicere audebimus, in qbus sæpius manus tinxit, quis Christianorũ orthodoxorũ videns sanguinem altaribus respersum

alĩs, neſciuimus. Locus obſcurus

alĩs, & in

Universidad de Deusto
Biblioteca

resparsum offerre ausus non compungetur dicere, immo silentio magis diliget talia oc-
D cultare? Verum & si rursus renouaremus p̄cedentia facta, & ppetrata in Oragorum mo-
nasterio, quę charta sufficiet ad enumeratiōnē tantoꝝ delictorum? Non em̄ pigritauerūt
sicut in obsidione destruere monasterium, & accipere causam captiuādi in monachos ibi
dem psallentes, q quanquā ad modicum lapsi sint, demum tamē veritatis verbum dilexe-
runt, & coniunctionē cōmunionis nostræ amplexati sunt. Pugnam in Larissa factam, &
nephandā furiam Fausti, & quos inhumaniter sagittis deiecit, habet & quorundā gestoꝝ
Loc⁹ obscur⁹ fides. Sicuti ergo & in inuasione incertoꝝ factum est, actus neminē habitātium prouinciā
perlatuit. Quanta vero & qualia differenter in venerabili domo victoriosi martyris An-
tonini ppetrata sint, quæ natura rōnem habens fine lachrymis enarrabit? Ita em̄ in cōsue-
tudinem venerat interficiendi monachos, magnum lucrum putās, quod cunctis hoībus
abominādum est, q̄ per sequaces suos, quos inique cōducebat, infecit venerabiles ac or-
thodoxos monachos, qui ibidem in honore peragendæ celebritatis cōgregabātur, sicq;
cruentis manibus adstabat altari. Audiuistis, præsente magnifico prouinciæ principe, &
Amelio gloriosiss. ac Narso magnifico, & insuper qbusdā aliis, quas voces emiserūt pre-
sentes venerabiles pbri, diaconi, & subdiaconi, cæteraq; multitudo catholicæ ecclesiæ
Apamiaꝝ. Quomodo cum meretricibus, & inhonestis mulieribus vitā duxit, & blasphe-
mas voces contra deum emisit, Christum crucifixum blasphemādo, trahens etiā mulie-
res in sanctos Christianoꝝ fontes, quæ nondum digne erant baptismate sacro. Cæterum
E si voluerimus vniuersa percurrere, alio magis, & non solum præsente indigebimus tēpo-
re. Quare multa Petri, & Seueri delicta prætereuntes, carptim balbutiendo discurrimus
veras contra illos accusationes. At bonum qdem esset non prætermittere causam affli-
ctionis venerabilis Iohannis. Nam cum qdam moti essent sermones in secreto sancti Ste
phani, dum celebraretur festiuitas, & respōdisset dictus venerabilis vir, bene, & sancte cre
dere pn̄ssimū Imperatorē nr̄m, q cōtristatus, veluti anīa cōpunctus, in hac iusta voce, sub
verbo & condemnatione inquit. Hoc fecit Petrus, q veritatis inimicus est, & nullibi iu-
stum habet sermonem, sed in om̄ibus proteruus hostis est oppugnatis bonis ac orthodo
xis cogitationibus eius, q est post deum vniuersi orbis dn̄s. Hæc enim sic attestata, præ-
sente magnifico principe prouinciæ, & qbusdam clarissimis electis de metropoli, multi ex
venerabili clero Apamiaꝝ edocuerunt, addentes & quantā seruauit voluptuosissimā affe
ctionē circa Stephanā de Scina, quā adducēdo psuasiōe, & blādicijs, monasterio inique
immittit, & om̄i tpe priuatim, & continue ipse præstolatur. Et hoc diuerticulum indecēs
rursus sibi fabricauit, & materiā impudicā, quā ipse vocauit doctrinā esse, & monitionem,
putans om̄es p̄sentes fallere, & veritatē peruertere eoꝝ, quos in malo cum illa cōuentio
ne amplexatus fuerat, vt sobrium valde sermonem discurramus de hoc. Quare supplica-
mus, ac rogamus vestrā beatitudinē, vt respicientes ad verum λόγον verbum cui seruitis,
& ad memorabile orthodoxi propositū pijssimi Imperatoris nostri, ac maximaꝝ potesta
F tum, sequamini sancta beatiss. patriarchæ, & sanctæ gesta synodi cū ipso cōgregate, & cō
sentiatis iustæ depositioni factę cōtra Seueꝝ hereſiarchā, & deponere velitis Petrū, quē
nominādo merito erubescimus, sed necessitate psuasi, dicimus, & supplicamus deponere
ipsum, & extra diuinum chorum statuere, ac extra sacerdotium, a quo ipse omnino alienus
alias, speciem fuit iam, & nunc sibijpsi solum illicite circumposuit sacerdotij *specimen. Istis em̄ sic prę
cedentibus, deus admittet vestrā purā, & ipsi dilectā voluntatem, & rex magnus laudabit
rectum animū vestræ iustitiæ, & passiones concitatas membris ecclesiasticis excidet. Et
vtinam sicut olim & prēolim remedium, & curā apostolicā ecclesiis donādo q̄ ad sanctd,
& conuenientē ordinē immaculatā Christianoꝝ fidem conducāt, vt gloriā, & indefessos
hymnos in vocibus & cāticis deo dn̄o acclamemus, ac cœlestibus potestatibus, & omni
Iohan. 10.c humana natura in bonam vnionem iustis ecclesiæ catholicæ conuenientibus, vt iuxta di-
uinam vocem fiat vnum ouile & vnus pastor Christus deus noster.

¶ SVBSCRIPTIONES.

¶ Alexāder pbr̄, & archimandrita monasterij beati Maronis porrexi prædictos libel
los, & subscripsi manu mea. Simeon dei miseratiōe pbr̄ & archimā. mon. B. Agapeti.
Procopius p̄s, & archim. monast. B. Theodosii. Eugenius pres. & archim. mona. B.
Isichij. Palladius pres. & archim. mona. B. Valentiniani in Captiolo. Stephanus p̄s.
& archim. mona. S. Theodori in Vasala. Iohānes pres. & archim. mona. S. Felij por.
Maras pres. & archim. mona. B. Basilij. Muselius pres. & arch. mona. B. Barasonæ.

Sergius

A Sergius pbr̄, & archim. mona. beati Thalassij. Timotheus pbr̄, & arch. mona. b. Gaiani.
Simeones diaconus, & archimād. mona. beati Eugraphij. Iulianus pbr̄, & arch. monast.
beati Cyrilli. Romulus pbr̄, & arch. mona. beati Iohānis & Iacobi. Dorotheus pbr̄, &
arch. mona. beati Cyrilli. Thomas pbr̄, & arch. mona. beati Iohānis. Caiumas diaco. &
gua Syrioꝝ multæ & infinitæ monachoꝝ subscriptiones. Sanctiss. archiep̄s dixit: San-
cta synodus nobiscū p̄sens, sententiā, quā habet in his, q̄ facta sunt & lecta, dicat. Et vene
rabilis Christodorus notarius & diaconus, ac secretarius legit interpretationē vocis lectæ
per literas latinas, q̄ sic habet. Sanctiss. ep̄i partiū Italiæ, & honorādiss. diaceni sedis apo-
stolicæ dixerūt: Dudū cognitū est diffinitionibus apostolici p̄sulis Hormisdæ, Seueꝝ, &
Petrū siue cōplices suos, & qui ipsos sequuntur, pro manifesto eoꝝ errore condemnatos
esse, quos & nos sequaces per omnia apostolicæ sedis, sancimus in loco fr̄a (videlicet) &
numero condemnatoꝝ ipsos esse confitemur. Veꝝ non modo prædicti Seueri impia cō
scripta, in quibus diffinitiones sanctæ Chalcedonensis synodi, & epistolas beatæ memo-
riæ Leonis papæ blasphemo ore anathematizare præsumpsit, sed etiam Zoaram, & om-
nes in ipsorum communione seu errore permanentes, ipsius sententiæ seueritatis siue ipsi-
B us anathematis vincula comprehendunt.

¶ Sentētia Epiphanij patriarchæ, & synodi cōgregatæ cōtra Seueꝝ & Petrū.

Sancta synodus dixit: Licet quid nouius fuerit, q̄d a venerabilibus prioribus vene-
rabiliū monasterioꝝ petitū, tanq̄ pro sanctissimis ecclesiis correctū, admittere om-
nino nos oportet, & ipsoꝝ pio zelo cōmunicare, atq; cōuenire, nunc aūt & hoc eē
factū cū ratione a beatissimis patribus, & fratribus nostris iā conspicimus, sicq; maxi
mæ culpæ esset, nō sequi illos, qui non paruos sudores habuerūt pro cōmuni pace sanctissi
maꝝ ecclesiaꝝ, & qui magnis, ac patriarchalibus resplenduerunt sedibus. Ex oībus itaq; le
ctis inuenimus Seuerū & Petrū totius ecclesiæ catholicæ, imo & ipsius orthodoxæ fidei
apostatas, & abscissos, ac simpliciorꝝ animaꝝ insidiatores, necnon impioꝝ hæreticoꝝ fau-
tores ὡς * qualia ipsoꝝ frequētib⁹ erroribus ὑπήχουσι, verū & sacras sanctiones sanctoꝝ als, æqualia
patrum nostroꝝ pro nihilo putauerunt, & his interdicta periculose facere præsumpserūt, ipsorum se-
& propter hæc in sacras sententias lectas inciderunt, idcirco & nos *ipsas sequentes, præ- quentes.
dictos Seuerū & Petrū, qui nec ὑποκρίνεσθαι retrahunt perpetuis cōdemnationibus, & ana alias, ipsos
thematizationibus a tantis sanctis patribus contra ipsos factis mediocriter (videlicet) secun
dum q̄d factæ sunt, econtrario vero temeritatē suā auxerunt contra oēs sanctas ecclesias,
& ipsas tumultibus, quantū in ipsis fuit, impleuerunt, & proprioꝝ labioꝝ fructus carpse-
C runt (vt dicit diuina scriptura) habemus factos in ordine hæreticoꝝ, quos dilexerunt, & Sapiæ. 3.a
anathemata, q̄ studuerūt inuenire in contumeliā patrū nostroꝝ, & euersionē fidelium, ipsi
habēt ea contra caput suū, ambulantes (sicut dicit propheta) in lumine ignis sui, & in flam- Esaiæ. 50.d
ma, qua exarserunt. Et in hoc etiā sequēdo nos memoratos sanctos patres, per mediocrē
contra ipsos sententiā nostrā anathematizamus ipsos Seueꝝ & Petrū, quoꝝ alter quidem
Theopolitanoꝝ, alter vero Apamiaꝝ ecclesiaꝝ sedē illicite subripuerūt, vt qui in Chro
speraverunt, & catholicæ ecclesiæ existunt, hoc scientes, non incidāt in ipsa ignorātia eo-
rum, q̄ canonice contra ipsos diffinita sunt, sed sciant secundū euangelicā & apostolicā do Tit. 3.c
ctrinā, qm̄ hæreticū virū post primā & secūdā monitionē recusare oportet, & q̄ nō opor Epla. 2. Io. ii
teat dicere tali, salue, nam, qui dicit ei salue, cōmunicat operib⁹ illius malis. Manifestū aūt
est, q̄ eiusdē condemnationis sunt Zoaras impn̄ssimus, & omnes, qui venerabilibus altari
bus & baptisteriꝝ sua hæretica conuenticula opposuerūt. Et simili modo anathematiza-
mus parabaptismata, & impia conscripta prædicti Seueri. Aequaliter em̄ (sicut dicit diui- Sapiæ. 14.a
na scriptura) odibilia sunt deo & impius ac impietas ipsius.

¶ Sentētia Mennæ patriarchæ contra Seuerū, Petrum, & Zoaram.

Sanctissimus ac beatissimus œcumenicus archiepiscopus & patriarcha Mennas di
xit: Cum Iohannes diuinus apostolus, & discipulus magni dei, & saluatoris nostri 1. Iohan. 5. ii
Iesu Christi dicat, quædā peccata esse non ad mortē, quædā vero ad mortem, do-
ceatq; nos per hanc sententiam fugere blasphemias in deum per opiniones hære-
ticoꝝ, veluti ad mortem ducētes, videnturq; Seuerus & Petrus sponte præeligere pecca-
ta ad mortem, opportunū est, eos, qui a principio errauerunt, & opinionibus hæreticis sub
ducti sunt, & propter hoc a sancta catholica ecclesia & apostolica, & ab omnibus, qui in ip
sa partem sacerdotij sortiti sunt, condemnationem sibijpsis superinduxerunt, sobrie pœnā

Universidad de Deusto
Biblioteca

portare, & ipſam exiſtimare occaſionẽ pœnitentiæ atq; recognitionis. At cũ hi nihil tale videantur feciſſe, neq; toto tempore aliquã demonſtrationem recognitionis fecerint, ſed tanq̃ ad ipſum deũ ſuperbientes, manſerunt in propriis impietatibus, & paruũ putauerũt, ſtare vſq; ad perditionem ſuam, & ſi non oẽs alios, quibus validi fuerunt, perdidiſſent, & opus affectauerunt dignũ ſolius authoris, & inuentoris iniquitatis, qui propriã ruinã communẽ omnium hominũ perditionẽ conſtituere voluit, & vſq; nunc vult. Non ergo ceſſauerunt vti doctrinis ſcriptis, & non ſcriptis, & non ſolũ in ciuitatibus, in quibus fuerũt cõmorantes, ſed etiam in longe remotis, ſimpliciorum animas alliciendo, & participes propriæ perditionis faciendo, nõ ad intellectũ accipientes iudiciũ dei, neq; dominicã ſententiam manifeſtiſſime clamãtem: Si quis ſcandalizauerit vnũ de puſillis iſtis, obnoxius erit gehennæ ignis. Inſuper aũt conculcauerũt venerabiles canones, qui prudẽter ſanxerunt condemnatũ in aliqua ſynodo nullo modo poſſe ſacerdotale miniſteriũ reaſſumere, donec de eo diſcuſſio ab alia ſynodo facta, ipſum innocentẽ probaſſet. Et ſi quis audebit ſacrum quid medio tempore facere ante reſtitutionẽ in alia ſynodo, hunc nec poſtea in alia ſynodo ſpem aliquã reſtitutionis habere. Sed hæc omnia deſpicientes ꝓdicti Seuerus & Petrus, & ſui cõmunicatores, & participes, de quor̃ numero eſt Zoara quidã monachus de Syria ortus, homo, qui neq; intelligere aliquid ſacri poteſt, neq; ſecundũ rationem facere, non ꝙ aliis quicquã boni impartiri poſſit, ſed ſimpliciter ſic hypocriſim, veluti eſcã quandam, animabus eſurientiũ porrigit, imo (quod verius eſt dicere) materiã auaritiæ facit. Cõtempſerunt quidẽ eccleſiam Romanã ſucceſſorẽ apoſtolor̃, quæ ſentẽtiam contra ipſos protulit, & ad nihilũ reputauerũt huius regiæ vrbis ſedẽ patriarchalem, & omnẽ ſynodũ in ea congregatã, & eiuſdem dñi, & ſaluatoris omniũ in ſanctis locis apoſtolicã ſucceſſionem, & vltra hæc omnia etiã omnẽ ſentẽtiam Orientalis diœceſis contra ipſos latam. Dicendũ etiam eſt, ꝙ illotis manibus ſancta contrectarunt, & tanq̃ porci quidem margaritas conculcauerunt, (dico aũt euangelicas, & paternas ſentẽtias) * nec ceſſauerunt vſq; in hodiernam diem * grauiter obuiare ſtatui, & paci ſanctiſſimar̃ eccleſiar̃. Ipſi eñ clam & occulte faciunt ea, quæ canonibus interdicta ſunt, alios quidẽ multos iniqua doctrina ipſor̃ perſuadẽtium * peruertendo, cõuenticula q̃, & parabaptiſmata ꝑ domos, & monaſteria faciendo contra canones, & ipſor̃ ſceleratã communionẽ multis, qui ab ipſis peruerſi fuerant, tradendo, homines dicimus, neq; figura, neq; re qui habebãt ordinationẽ ab ipſis datã ſimiliter ipſis peruerſis. Porro per hæc non ſolũ non eradicatur anathema primo impoſitum a patribus noſtris, ſed & ex noſtra ſentẽtia, imo vero canonũ authoritate ſpes reſtitutionis ipſis aufertur, & vt catholici ſiliꝰ, cũ hoc intelligunt, fugiant illor̃ errorẽ & hæreſim. Propterea igitur ſequentes ſanctor̃ patrũ noſtror̃ ſententias, & euangelicis, ac paternis inhærendo ſanctionibus, ſuſcipimus & ſanctiſſimos fratres & cõminiſtros, cũ ab ipſis lata fuerit ſentẽtia contra ꝓdictos Seuer̃, Petrũ, & Zoaram, & alios, quicunq; communicãt ipſis in impietate, ac contra cõplices ipſorũ. Et nos illos per dominũ noſtrũ Ieſum Chriſtum verũ deum noſtrũ tanq̃ lupos quoſdã grauiter irruentes in ouile Chriſti, abiicimus & conſententiatiui ſimus ſanctiſſimis fratribus, & cõminiſtris noſtris, & ſæpius prius nominatos Seuerũ & Petrũ ſimili anathemate ferimus, non aũt ipſos ſolũ, ſed & Zoaram, & alios, qui conuenticula & parabaptiſmata faciũt, necnon & oĩa ab ipſis cõſcripta, q̃ venenũ draconis authoris mali in ipſis nutriunt, & ipſum in ſimplicior̃ animabus immittunt.

Matth. 18. a

Matth. 7. a

aliꝰ, nec alꝰ, grauiter obuiare

af, perimẽdo

¶ SVBSCRIPTIONES.

¶ Mennas dei miſeratiõe epꝰ Cõſtãtinopolitanus diffiniui, & ſubſignaui me ꝓpria manu. Ego Sabinus epꝰ ſanctæ eccleſiæ Canuſinæ, in ſynodo ſequẽs diffinitionẽ ſanctæ recordationis papæ Hormiſdæ, anathematizans atq; cõdemnãs Seuerũ, & eius impia ſcripta, & Petrũ quondã Apamiæ epm, & cõplices eorũ atq; ſequaces, necnon & Zoaram, vel cõmunicatores eorũ, & in eodẽ errore permanentes, ſubſcripſi. Ego Epiphanius epꝰ ſanct. eccleſiæ Eſculanæ, & cætera ſimiliter ꝓ literas Latinas. Ego Aſterius epꝰ ſanctæ eccle. Salernitanæ, & reliqua ſilr per lras Latinas. In nomine dñi Ieſu Chriſti Leo epꝰ eccleſiæ Nolanæ, & reliqua ſilr ſub ſcriptura Latinarũ lrarum. Ego Ruſticus epꝰ ſ. eccleſiæ Feſulanæ, & reliqua ſilr ꝓ literas Romanas. Theophanes diaconus ſ. eccleſiæ Romanæ, & reliqua ſilr ꝓ lras Latinas. Pelagius diac. ſ. eccleſiæ Romanæ & cætera ſilr. Ipatius epꝰ Epheſinus diffiniui, & ſub. Conſtãtinus epꝰ Heracleus in Europa ſub. Euſebius epꝰ Cyzicus diffiniui, & ſub. Thalaſſius epꝰ Nicomediæ diffiniui & ſub. Anaſtaſius epꝰ Nicenus metrõpolita cũ per lectionem ſciuerim, q̃ facta ſunt, anathematizans Seuerũ & eius

A eius impia ſcripta, ac Petrũ quondã Apamiæ, necnon & Zoaram, & ipſor̃ cõmunicatores, & qui in ipſor̃ errore permanent, diffiniui, & ſub. Fotinus epũs Chalcedonæ diff. & ſub. Auxentius epꝰ * Sebaſtienſis conſentẽtiatiuus exiſtens diffinitis, ſub. me. Theodolus epũs Iconiꝰ conſen. exiſtẽs, & ipſe ſub. Theogenes epꝰ Synnador̃ diff. & ſub. Bachus epꝰ Antiochiæ in Piſidia diff. & ſub. Mamas epũs Melitenẽſis conſ. exiſtẽs in omnibus ſub. Hilarianus epꝰ Pergæ diff. & ſub. Voſporius epũs Neocæſareæ diff. & ſub. Paulus epũs Tyanus diff. & ſub. Acatius epũs Peſſinuntius diff. & ſub. Conon epũs Sidenſis conſen. exiſtens, ipſe ſub. Epictetus epũs Claudiopolitanus Honoriadis, diffiniui, & ſub. * Procopius epũs Gangrenus conſen. exiſtens ſub. Petrus epũs Iuſtinopolitanus ſecundæ prouinciæ Cappadociæ ſub. Marcus epũs Apamiæ diff. & ſub. Hediſius epũs Cianus diffiniui, & ſub. Iohannes epũs Boſphori, diff. & ſub. Theodorus epꝰ Gortynæ, quæ metropolis eſt prouinciæ Cretenſis, cũ per lectionẽ ſciuerim, quæ facta ſunt, anathematizans Seuer̃, & eius impia conſcripta, & Petrum quondam Apamiæ, ac Zoaram, & cõmunicatores ipſor̃, & qui in eor̃ permanent erroribus, diff. & ſub. Hyacinthus epũs Miletinenſis ciui. diff. & ſub. Thalaſſius epũs Beryti conſen. exiſtẽs, & ego omnibus hic diffinitis, ipſos hæreticos anathematizans (videlicet) Seuerũ, & eius impia cõ
ſcripta, Petrũ quondam Apamiæ, ac Zoaram, cõmunicatores q̃ ipſorum, ac in ipſor̃ errore permanentes ſub. Magnus epũs Beroæ primæ prouin. Syrior̃ diffi. ſub. Etherius
B epũs Mariamniæ ſecundæ prouinciæ Syriorũ ſub. Domitianus epũs * Zichiæ diffiniẽs ſub. Calloas epũs Smyrnæ diffiniui, & ſub. Archelaus epũs ciuitatis Corycor̃ diffiniẽs ſub. Chriſtoforus epũs Porphyrionus pro. Phœniciæ Paralꝰ anathematizans Seuerũ, & Petrũ, & Zoaram, ac cõmunicatores eor̃, & in ipſor̃ errore permanẽtes, diffiniẽs, ſub.

Habet & duas ſubſcriptiones Syrior̃. Alexander epũs * Paraxiorũ, videlicet Iuſtinianæ ciui. anathematizans Seuerũ, & eius impia conſcripta, Petrũ quondã Apamiæ, & Zoaram, ac cõmunicatores ipſorũ, & in ipſor̃ errore permanentes diff. ſub. Euſtachius epũs ciui. Tiberiopolis diff. ſub. Anaſtaſius epũs inſulæ Iotapæ diff. ſub. Domnus epꝰ ciui. Maximianopolis diff. ſub. Pelagius epꝰ Parnaſſi diff. ſub. Iohãnes epꝰ Zoaran° terræ Paleſtinæ prouinciæ diff. ſub. Epiphanius epũs Heracleanus diff. ſub. Abraamius epũs Cratianus diff. ſub. Alexander epũs Colonenſis diff. ſub. Eugenius epũs Tꝛ diff. ſub. Epytinchanus epũs Germæ diffiniens ſub. Andreas epũs ciui. Theodoſiopolis diffiniens ſub. Euſebius epũs * Antiquæ ciui. diff. ſub. Aſterius epũs Amaſtridæ diffiniẽs ſub. Theodorus epũs ciui. Gordiorum ſub. Mathias epũs Cymæ diff. ſub. Iohannes epũs Podaliæ diff. ſub. Iohannes epũs * Midaꝝ diff. ſub. Paulus epũs ciui. * Stectorꝝ diffiniens ſub. Andreas epũs Peltenus diff. ſub. Theodorus epũs ciui. Myrorũ diff. ſub.

Habet & aliam ſubſcriptionẽ, vnam Syream, id eſt, Syriæ literis ſcriptam.
C epũs ciuitatis Helenopolis diff. ſub. Minas epũs Eudoxatæ diff. ſub. Leontius ſareæ diff. ſub. Iohannes epũs * Troianæ ciui. Phrygiæ Pacatianæ diff. ſub. Stratonicus epũs Syſdrorum ciui. diff. ſub. Dominicus epũs Theodoſiopolitanus diff. ſub. Flauianus epũs Cotenorũ diff. ſub. Petrus epũs Ambladorum ciui. diff. ſub. Theodorus epꝰ Cariſſorum ciui. diff. ſub. Allodius epũs Pemanetianus diff. ſub. Theodotus epũs Eurorum prouinciæ veteris Epyri diff. ſub. Macedonius epũs * Butritinus dif. ſub. Moſimus epũs Antandrus Aſianor̃ prouin. dif. ſub. Theodoritus epũs Alindenus dif. ſub. Licinius epũs ſanctæ eccl. in Patara dif. & ſub. Pantaleon epũs Iuliopolitanus Gallatiæ prouin. dif. ſub. Dominicus epũs Sophenæ Armeniæ primæ pro. dif. ſub. Dionyſius epũs Eucarpeus dif. ſub. Martyrius epũs ſanct. eccl. in Pitana dif. ſub. Marcellus epũs Arcis conſen. exiſtens, dif. & ſub. Epiphanius epꝰ Baratthæus Lycaoniæ pro. dif. ſub. Magnus pbꝰ, & ambaſiator apoſtolicæ ſedis Theopolitanæ, & ſanctiſſ. patriarchæ Euphremiꝝ, ſequẽs olim, & nunc conſententiata a ſanctiſſ. patribus, & pontificibus noſtris, anathematizo Seuer̃, & hæretica eius cõſcripta, & Petrũ vindicatũ, inſuper & Zoarã horum impietatis ſequacẽ, necnon in errore iſtorum perſiſtentes, & ſub. Heraclius diaconus, & ambaſiator apl̃icæ ſedis Theopolitanæ, ac ſanctiſſ. patriarchæ Euphremiꝝ, ſequutus collegã meũ Magnũ, ſub. Sabinus diac. ſanctæ reſurrectionis Chri dei nri, ambaſiator Petri ſanct. patriarchæ Hieroſolymitani, ſequẽdo Magnũ, & Heracliũ, ſub. Paulus epꝰ Naxianus conſ. & ego oĩbus diffinitis ſub. Minas epꝰ Carpathi inſulæ conſen. & ego exiſtẽs oĩb. dif. ſubſc. Theodorus epꝰ Paros inſulæ, Zyphrior̃, & Amulgior̃ ciui. conſ. exiſt. oĩb. dif. ſubſcripſi.

af, Sebaſtẽ.

af, Theodor°

al, Zinchiorũ

al, Pagraſor̃

al. Anciſæ, vꝰ, Aſſantiquæ, als, Midatæ als, Sectorꝝ

als, Traianor̃ pot Phrygiæ Salutariæ

al. Berianus

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶CONSTITVTIO IVSTINIANI IMPERATORIS contra Anthimum, Seuerum, Petrum, & Zoaram.

¶In nomine domini nostri Iesu Christi dei nostri, Imperator Cæsar Flauius Iustinianus Alamanicus, Gothicus, Francus, Germanicus Atticus, Alanicus, Vandalicus, Aphricus, pius, felix, gloriosus, victoriosus, triumphalis, semper augustus, Mennæ patriarchæ.

REm non insolitam imperio & nos facientes, ad p̄sentem venimus legē. Quotiē ēm sacerdotū sentētia quosdam indignos sacerdotio de sacris sedibus deposuit, quemadmodū Nestorium, Eutychen, Arrium, Macedoniū, & Eunomium, ac quosdā alios ad iniquitatem nō minores illis, toties Imperium eiusdē sententiæ & ordinationis cum sacerdotū authoritate fuit, Sicq; diuina pariter & humana cōcurrentia, vnam consonātiam rectis sententiis fecere, quemadmodū & nuper factum esse cita Anthimū scimus, qui quidē deiectus est de sede huius regiæ vrbis, a sanctæ & gloriosæ memoriæ Agapeto sanctissimæ ecclesiæ antiquæ Romæ pontifice, eo q; nullo modo sibīpsi conueniens, cōtra omnes sacros canones se intruserat, sed & communi sentētia ipsius sanctæ memoriæ viri primū, deinde etiā sacræ synodi hic celebratæ cōdemnatus, & depositus fuit, eo q; a rectis dogmatibus recessit, & quæ prius multoties diligere videbatur, hæc demū diuersis lustrationibus ausugit, simulans sequi sanctas quatuor synodos trecentoꝝ videlicet decē & octo patrū in Nicea, & cl. in hac felici ciuitate, & in Epheso primo congregatoꝝ. cc. ac. dcxxx. venerabiliū patrū in Chalcedona. At quidē nec dogmata sequi, nec nostrā clementiā & cōdescensum, quē propter ipsius salutē habebamus, sulcipere voluit, neq; ipse abdicare authores impioꝝ dogmatū, q; prius a sanctis synodis pcussi fuerāt, sed putat oportere secundū ipsum in æquali ducere, & condemnatos. Nam semel alienis a sanctissima ecclesia intellectibus mancipatus, & a rectis dogmatibus alienatus, merito ad ipsorū rectitudinem reuerti non valuit, etiā ad hæc a nobis inuitatus, & directus, q; omni studio vsi sumus ad ipsius salutem. Propter hæc igitur omnē sentētiam depositionis in ipsum a sancta synodo factā, occasione non liciti, neq; a sanctis canonibus approbati raptus sacrarum sedium huius regiæ vrbis, & auersionis a rectis & veris dogmatibus, κυρίως propter nostrū ponit Imperium, & contra istū præsentem scribit legē. Interdicimus ei cōmorari in hac felici ciuitate, & eius districtu, ac in quacūq; alia insigni ciuitate, sancientes in
Loc⁹ obscur⁹ quiete esse, & eos diligere, quibus eundē digne suppositi, & non aliquibus cōmunicare, neq; eos imbuere perditionē interdictoꝝ dogmatū. Nec vtiq; extra imperialem confirmationē relinquimus sentētiam iuste contra Seueꝝ latam, ac ex omnibus (vt ita dicamus) pontificalibus, & patriarchalibus vna cū monachicis consensibus proeuenientē sedibus, & anathematismū ipsi inferentē, qui prius contra sacras sanctiones, accipiendo sedē sanctissimæ ecclesiæ Theopolitanoꝝ, sic vniuersa conturbauit, ficq; accumulatas turbationes fecit, quod cōmune quoddā, ac abominabile bellū sanctissimis ecclesiis ad inuicē immittat. Et hoc sæpius ante nos contra ip̄m scriptū erat, varijs dogmatū ac a rectitudine alienatis
alias, illum, quēcunq; intellectibus, ac blasphemijs vsum fuisse, ac vniuersa conturbasse, & * solū vtrunq; errorē abominabilium hæresiarchaꝝ, & iniquorū dogmatum recipere. Etcū Nestorius, & Eutyches, & vterq; horū præceptoꝝ contrarij quodāmodo ad inuicem esse videantur, ad vnum vero impietatis finē inferunt, illoꝝ diuulgatos sermones, cum in vnū formauerit, duobus existētibus dogmatibus ad inuicē repugnātibus, quoꝝ vtrunq; similiter ad animę perditionē adducit, Nestorij (videlicet) & Eutychis (quemadmodū dicēdo narrauimus) quæ ex Arrianoꝝ, & Apollinarij contagione consistunt, ipse, paradoxum quid perpesus, in vtrunq; similiter incidit, & ibi quidē hoc, ibi aūt illud * mittendo, seipsum & sermones suos visus est constituisse cōmune receptaculū tantorū delictoꝝ. Sic itaq; & ipse sub
al⁹, dimittendo, vel, mutando prædicto anathematismo, quem vniuersus patriarchalis, pōtificalis, ac monachicus nostrę (vt ita dicamus) politiæ cœtus iuste in ipsum induxit, de Theopolitana quidē ecclesia eiectus est. Idcirco thronus de illa ip̄m remouit, eo q; ipsius principatum recte non acceperat, sed adhuc viuente eo, & in sanctissimis ecclesiis commorādo, qui ante ip̄m sacerdotiū habebat, & ab eo post ip̄m de sacerdotio exciderat. Nec vero vsq; adhuc stetit, sed & iam sub communi orthodoxæ, ac catholicæ ecclesiæ anathematismo factus, multis libris, blasphemijsq;, & abominationibus nobis politiam impleuit, quare vniuersis interdicimus, aliquid de libris ipsius possideri. Et sicut non licet Nestorij libros scribere, vel possidere, quia
al⁹, fil⁹ dicta prædecessoribus nostris Imperatoribus in suis cōstitutionibus visum est statuere, * similia dictis

A dictis a Porphyrio contra Christianos, sic nec dicta, & scripta Seueri maneant penes alios quem Christianū, sed sint prophana, & aliena ab ecclesia catholica, igneq; comburātur a possidentibus, nisi qui ipsa habēt, vellent periculū pati. A nemine ergo scribātur, neq; ad pulchritudinem, neq; ad velocitatē scribētium, sciendo, q; amputatio manus his, qui scripta illius scribunt, pœna erit. Neq; ēm volumus in futuro tēpore ex illis blasphemiā protrahi. Similiter autē * & hoc interdicimus, omnino regiam ciuitatem ingredi, aut districtū eius, nec aliquā aliam de insignibus, sed in aliqua solitudine, & in silentio sedere, & nō corrumpere cæteros, neq; in blasphemiam ipsos adducere, & non semp aliquid noui inuenire contra vera dogmata, per ꝗd rursus nobis cōturbare sanctissimas ecclesias festinaret. Nec solummodo hūc, sed & Petrum ep̄m Apamiæ * simul depositū, & similes ipsis, inter quos Seuerus sub p̄dicto anathemate factū Imperium admittit, * sed sint propria contra ipsum sententiata. Et, qui sub cōmuni anathematismo ordinatus est, sub ipso sit, & sententia sanctissimoꝝ pontificum, quæ contra ipsos prouenit, firma permaneat. Neq; vero permittimus illi hāc regiam vrbē habitare, aut ipsius districtū, vel aliquam de insignibus, sed quoꝝ sequuntes est errorem, hoꝝ imitetur dictam, qm̄ longissime abscisus est. Nam talibus ocul
B tari magis, q̄ videri vtilius est. Ignoti quidem existētes, seipsos lædunt solos, publicantes vero * eoꝝ dogmata, multis ex simplicioribus occasionē perditionis præbent. Quod nullo modo fieri in Christiano ouili dei, & orthodoxo populo iustū est, neq; ab imperio permissum est. Quoniā vero & Zoaram digne penitus iudicarunt sub anathematismo esse rerendissimi, & qui iusta iudicant, episcopi, cum parua quædā talium malorum interpositio fit, & quibus dehonestatus est omnia videlicet comprehēdendo ex memoria quadā abundāti fit, & Zoara παρένθεσις interpositio quædā vilis huius malæ partis (Anthimi dicimus, & Seueri, ac Petri) ordinetur & ipse inter anathematizatos, sacra sententia ip̄m deferente, quā propriam & ipsam in seipsa existētem, adhuc magis κυρωτέραν firmiorem imperium facit, & hunc de hac regia vrbe, & eius districtu abijcit, & habitationem in alijs ciuitatibus ipsi omnino interdicit. Itaq; cum illis solis habitet, & consulat, qui a nobis ante memorati sunt, qui similia quidē * blasphemant, similia patiuntur, & similiter in exilio ponuntur. Si quid vero aliud in sentētia sanctissimorum episcoporum continetur, quæ prædictos deponit, & anathematizat, hoc firmius ponimus, & diutius, ac imperialibus nostris legibus ipsum corroboramus, ac si ab imperio ipso proueniſſet. Si vero aliquis ipsorū deprehendatur de cætero facere aliquid præter cōstituta, sciat incidisse in legibus Imperialibus, & omnibus conantibus catholicam dei ecclesiam diuellere, siue secundum Nestorij hæretici doctrinam, siue secūdum insensatam Eutychis traditionem, siue secundum blasphemiam Seueri, qui & similia illis intellexit, aut eorum, qui illos sequuntur, seditionem immitte
C re sanctiss. ecclesiis, & loqui aliquid de fide, sed sancimus quemlibet talium filētium ducere, & non conuocare aliquos ad ie, neq; accedentes recipere, aut parabaptizare audere, aut sacram communionem sordidare, & ipsam aliquibus tradere, aut interdictas doctrinas exponere, siue in hac nostra regia, siue in alia, sed omne supportare periculum, si quid tale faciet. Interdicimus etiam omnibus, istos suscipere. Abijci ergo ipsos, sancimus, de ciuitatibus ab ipsis concitatis, scientes * vltra pœnas iam contentas in nostris diuinis constitutioni
alias, præter bus, quæ & domos ipsas, in quibus tale quid fit, & campos, ex quibus nutrimenta præbētur, sanctissimis ecclesiis assignant, & a possidētibus auferunt, & quia detrimenti causa * fit
alias, sunt simplicioribus, sub sanctissimis vero, & orthodoxis ecclesiis hæc iuste ducunt esse. Hæc pro communi pace sanctissimarū ecclesiarum statuimus, hæc sententiauimus, sequentes sanctorum patrum dogmata, vt omne sacerdotium imperturbatū, de cætero nobis permaneat. Quo in pace seruato reliqua nobis exuberabit politia, desuper pacem habens, quā omnibus magnus deus, & saluator noster Iesus Christus trinitatis vnus, vnigenitus dei filius præbeat, ac donet his, qui syncere ipsum, & vere glorificare, ac adorare digni habiti sunt. Custodiat itaq; beatitudo tua, quæ recte adnotata sunt, & mittat ipsa per suas deo dilectas literas omnibus sanctissimis metropolitis sub ipsa existētibus, quorum cuilibet cura erit, ipsa manifesta facere sanctissimis ecclesiis sub ipsis ordinatis, vt neminem ex omnibus lateant, quæ sacerdotio visa sunt, & ab imperio confirmata. Diuina subscriptio. Diuinitas te seruet per multos annos sancte ac religiose pater. Data octauo Idus Augustas Constantinopoli post consulatum Belisarij viri clarissimi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Synodus quædam Hierosolymitana hoc loco recitata.

POst consulatum Flauij Belisarij gloriosissimi, decimotertio Kalend. Octobris, indictione quintadecima, in Colonia Elia metropoli, & Hierosolymis, p̃sidente sanctissimo ac beatissimo patriarcha Petro in secreto venerabilis episcopatus suæ beatitudinis, & assistentibus sacerdotio suo, sanctissimis epis trium Palestinarũ sub sanctis locis venerabilissimæ synodi existẽtibus, Elisæus diaconus, & notarius ipsius sanctissimi patriarchæ ad mediũ veniens, dixit: Pia demissa est lex vestræ beatitudini, quæ cum deo dicenda ad cautionem sanctissimarũ ecclesiarũ, & honesti cum deo status est, redditaq; est vobis sanctissimis sancta epistola sanctissimi Mennæ patriarchæ regiæ ciuitatis, quæ eandẽ habet materiam, quarũ vtranq; portarunt venerabilissimi monachi vestræ venerabilissimæ eremi, qui in hanc Imperialẽ ciuitatem venerunt, & gratia ecclesiastici status iussit vestra beatitudo me ad hanc venerabilẽ aduocare synodũ, vt manifesta fiant eorũ sancta, quæ sunt a potẽtissimo, & a deo custodito Imperatore nostro, ac scripta a memorato sanctissimo patriarcha vrbis regiæ. Quia igitur venerabilis synodus vestræ beatitudini adsistit præstolanter, atq; in venerabili episcopatu vestro deo dilectissimi archimandritæ, & sanctissimi monachi adesse expetunt prædictorũ intimationi, quid vestræ beatitudini, & venerabili synodo videtur? Sanctissimus, ac beatissimꝰ patriarcha, & venerabilis synodus dixit: Aduocentur deo amantissimi archimandritæ, & monachi. Elisæus diaconus, & notarius in medio stans, dixit: Iuxta iussum vestræ beatitudinis adsunt deo amantissimi archimandritæ, & monachi. Sanctissimus ac beatissimus patriarcha, & venerabilis synodus dixit: Secundũ primum ordinẽ p̃ssima lex potentissimi ac a deo custoditi Imperatoris nostri προστροφως manifeste legatur, & deputetur in gestis. Et lecta est ipsa diuina lex per venerabilem Elisæum diaconũ, & notariũ. Et p̃fulget inter gesta, de verbo ad verbũ sic habens, vt supra scriptũ est. Sanctissimus ac beatissimus patriarcha, & venerabilis synodus dixit: Legantur & sanctæ literæ sanctissimi patriarchæ Mennæ. Et accipiens illas memoratus venerabilis Elisæus diaconus, & notarius legit. Et inscriptæ sunt gestis, de verbo ad verbũ sic habẽtes. Per oĩa deo amãtissimo ac sanctissimo fratri, & cõministro Petro, Mennas in dño salutẽ. Recordantes solũ venerabiliũ virorũ, qui apud vos sunt, lætamur, nũ cũ sine vultus interpellatione sit alloquutio per epistolas, est animũ vertere ad ipsos, propter hoc ergo solũ & nunc me motũ esse ad scribendũ & ex ipso * momẽto alloquẽdi vos delectatus sum, sicut in oĩbus diuitijs. Nã sicut vnguentũ * euacuatũ, nominis tui sic odorẽ, nedũ non p̃sentis, sed longe existẽtis, sentimus, in eminẽtia morũ vestrorũ ad ipsum mediã cordis posita, lętitia implemur, audientes virtutũ vestrarũ fertilissimã vbertatẽ, nã sermo de vestra charitate quotidie versat inter nos, cũ multi quidẽ q̃ a vobis reformata sunt, narrẽt, maxime vero cõmunis frater, imo coĩs benefactor deo amãtissimus pbr̃ Eusebius (veritatẽ dico, & nõ mẽtior) magnus generaliter, & cõtinuus de vobis sermo est, maxime ab ipsius sanctitate, qui liberiter narrat, q̃ apud vos sunt, sicut fides recta, vita irreprehẽsibilis, mãsuetudo magna, & simpliciter dicẽdo, oĩs virtutũ chorus vobis a deo datus est, vt & Iacobi sedẽ accipere, & custos orthodoxæ fidei esse mereamini. Igitur & Seuerũ tanq̃ blasphemũ vestra sedes deiecit. Post hæc quia tua sanctitas p̃buit nobis semina fructuũ, fuimus vobis consentẽtiatiui cõtra Seuerũ. * Adsimilis huic fuit & Petrus, qui cũ a cæteris iã depositus fuerit, eadẽ condẽnatione & a nobis ille reprehẽsus est. Anthimus q̃q; ac Zoara in simile nobis in his oĩbus hi, qui de antiqua Roma venerũt, & quicũq; cõgregati sunt in nra venerabili synodo, studiũq; vigilans, ac prouidẽtiã deo amabilẽ his oĩbus contulerũt venerabiles monachi, q ex vestra a Chr̃o amata regione in regia vrbe conuenerũt. Ipsas itaq; actiones actorũ in his oĩbus formatas vobis mittimus. Sitis igitur eiusdẽ sentẽtiæ in iudicatis a nobis, & a vobis cõtra Seuerũ rursus in approbatis a nobis, & ab alijs omnibus, & (vt ita dicatur) cõtra Petrũ & Zoarã atq; Anthimũ, sequi tardare nolite. * Nã vestrũ vtiq; fuit indissimulãter & indifferẽter alijs quidẽ principiũ liberationis hominũ prauorũ ibidẽ accõmodare, in alijs vero (si fuerit datũ ab alijs) sequi. Et ostẽdet quidẽ vobis per partẽ rerũ gestarũ ordo atq; status. Veruntamẽ volumus hæc a vobis fieri ipsis manifesta, & horũ intimationẽ ad eos mittite, vestrã & venerabiliũ eporũ, qui subditi vobis sunt, intelligentiã eorũ gesta p̃ literas ipsis subijciendas significãtes. Quæ aũt a nobis missa sunt, manere a pud vos finite. Quæ vestræ rectæ confessionis, & eorũ, qui malã opinionẽ sustinuerunt, & passi sunt, in perpetuũ erunt symbolicũ instrumentũ. Rogo aũt, talentum, quod credi tum est, nolite

alias, motu
al's, effusum

alias, Non

al', cõsentanei
al's, At similis

Matth. 25. b

nolite abscõdere, sed participatiõe multiplicate, exerite, & tradite veritates vestras, ne quã tre, supplicatiões frequentãtes, & dicentes: Da pacem dñe nobis. Omnia eñ reddidisti no bis. Omnem in Chro fraternitatem, quæ cum sanctitate vestra est, plurimum salutamus. Et in dño valens, ora pro nobis, frater deo amantissime. Sanctiss. & beatiss. patriarcha, & venerabilis synodus dixerunt: Si quæ in regia vrbe facta, & synodaliter sententiata sunt, quorum memoriam facit diuina, ac p̃ssima lex, & epla memorati sanctiss. patriarchæ, & Elisæus venerabilis notarius habet præ manibus, edoceat. Elisæus notarius dixit: Certificata sanctissimi patriarchæ regiæ ciuitatis Menna, sunt & acta, q̃ missa sunt a sua beatitudine, & quæ facta sunt in depositiõe Anthimi, qui pridem fuit epus Trapezuntius, & in anathematismo Seueri, Petri, & Zoaræ mihi ad manus sunt. Scdm ergo, q̃ visum ẽ. Venerabilis synodus dixerunt. Interim fiant manifesta per lectionem, quæ supra Anthimũ facta sunt, & nostris gestis inscripta, sicq; per illa intimabimus, quæ sequuta sunt in anathematismo Seueri, Petri, & Zoaræ hæreticorum, saltem ipsa maxime nõ incognita nobis ea κατὰ τὸ cõstitue. Et accipiens Elisæus notarius, & diaconus ea, quæ cõtra Anthimum facta sunt, percurrit. Et inscripta sunt nunc gestis, quæ de verbo ad verbum sic habent. Post cõsulatũ Flauij Belisarij clarissimi, sexto nonas Maias, indictione decimaquarta, in deo amantissima & Imperiali ciuitate Constantinopoli noua Roma, præsidente domino nostro sanctiss. ac beatiss. archiepo, & patriarcha Menna in Mesaulo dyptico venerabilis domus dominæ nostræ sanctæ & gloriosæ dei genitricis semper virginis Mariæ, quæ est prope sanctissimam magnã ecclesiam. Et a dextera qdem parte cõsidentibus ei, & coaudientibus iuxta piũ iussum Christo amantissimi, & a deo custoditi Imperatoris nostri Iustiniani, sanctiss. ac deo amãtiss. epis, Sabino Canusino, Epiphanio Esculano, Astesio Salernitano, Rustico Fesulano, Leone Nolano, oibus ex Italiæ regione prius quidem missis a sede aplica. Deinde vero vnanimiter cõsentientibus aduenienti huc sanctæ memoriæ Agapeto papæ antiquæ Romæ, Petro Iustinianopolis metr. secundæ pro. Cappadociæ, Zacharia metrop. Mityleno, Marco met. Apamię pro. Bithynioꝝ, Auxentio met. Sebasteñ. Thalassio met. Berytano, Magno met. Beroe, Iohãne Gabalorũ, Iohanne Bosphoro, Domitiano gentis Zichiorum vel Zichiorum, Christofero Porphyriono pro. Phœnicis Paralij, Archelao Coryco, Dauitho Cyrresteñ. Aetherio Mariãnio, Alexandro * Pagrasono, Domno ciuitatis Maximianopolis secundæ Palæstinæ, Anastasio Iotape, Iohãne Zoorano, Andrea Panu, Epytinchano Germæ pro. Hellespõti, Paulo Stectorio, Andrea Peltorũ, Theodoro Myrorũ, Theodorito Alindorũ. A sinistra vero pte Ipatio met. Ephesino, Cõstãtino Heracleę met. Europę, Theogene met. Synnadorũ, Bacho Antiochiæ met. Pisidiæ, Hilariano met. Pergæ, Vosporio Neocęsareæ met. Ponti Polemoniaci, Paulo met. Tyanorũ, Acatio met. Pessinuntis, Epicteto ciui. Claudiopolis met. Honoriado, Timotheo Berroe met. Epiphanio Heracleano pro. Honoriadis, Abraamio Cratiano, Alexãdro Colonensi secundæ pro. Cappadocum, Asterio Amastreo, Eugenio Trj, Iohãne Cæsareẽsi prouĩ. Bithynioꝝ, Dñico Theodosianæ ciuitatis Phrygiæ prouinciæ Pacatianæ, Iohãne Traianopolis ciuitatis, Theodoro Euriæ antiquę Epyri, Andrea Amyzonio, Flauiano Cotenorũ, Elia Adrianopolis, puincię Bithyniorũ, Macedonio * Beriano, & Armonio Calliopolitano. Assistẽtibus aũt ipsi, & coaudiẽtibus, & Theophane ac Pelagio deo amãtissimis diaconis aplicæ sedis, & Mina, ac Petro venerabilibus notarijs, ac qbusdam venerabilibus subdiaconis, & procuratoribus, ac cęteris clericis ipsius sedis aplicæ. Qui & simul erãt cum Agapeto sanctæ memoriæ hic facto papa antiquæ Romæ, & συντόνως cõsentientes fuerunt προσαναπέμψαι ἀντιλύτρωσιν sanctæ memoriæ papæ antiquæ Romæ, ac etiã Magno pbro, & Heraclio diacono ambasiatoribus Eusremij sanctiss. pfiarchæ sanctiss. ecclesiæ Theopolitanæ. Sabino diacono sanctæ Chri dei nostri resurrectiõis ambasiatore Petri sanctiss. patriarchæ Hierosolymorũ, Stephano diacono & ambasiatore Sotherici sanctiss. epi Cæsareæ metropolitanæ primæ Cappadociæ, Gayano pbro & ambasiatore Elpidij sanctiss. epi Ancyrani metropolitæ primæ Galatiæ, Dionysio, & Callinico diaconis, & ambasiatoribꝰ Photij sanctiss. epi metropolitanæ ecclesiæ Corinthi. Pñte etiã venerabili clero regiæ ciui. Eusemiꝰ venerabilis diaconꝰ & primicerius notariorũ dixit: Qñ Marianꝰ venerabilis pbr̃, & prior monasterij

al', Paraxiono

ali. Butritino

Universidad de Deusto
Biblioteca

sterij cognominati sancti Dalmacij, & primas venerabilium monasteriorum in hac regia ciuitate situatorum, & reliquorum venerabilium priorum monasteriorum in hac Chro amantissima ciuitate cõstitutorum. Insuper etiam & venerabiles monachi in hac regia vrbe cõgregati, q sub Theopolitana ciuitate, & Hierosolyma sunt, supplicatiões porrexerunt pijssimo, & a deo custodito Imperatori nostro, cius Imperium sanciendum digne iudicauit, pśentes sanctissimos epos de Italia, Insup etiã & deo amãtissimos archidiaconos sedis aplicæ, ac venerabiles notarios, & defensores ipsius aplicæ sedis antiquæ Romæ, q huc venerunt, & q similes erant cum Agapeto, q factus fuit papa aplicæ sedis antiquæ Romæ, ac alios etiã oẽs deo amãtissimos epos cõgregatos, ad vestrã beatitudinem cõuenire, vt vobis manifestæ fiant supplicatiões suæ serenitati oblatæ, quas qdem pronuntiari vellent hi, q eas porrexerunt, & quæ a venerabilibus canonibus approbatæ sunt, & quæ ecclesiastico ordini cõueniunt, ad opus deduci. Cum itaq; adsit, & tanq̃ magno Imperatori astiterit, & oĩes, q sacrã vim collegiũ implẽt, & obseruãt venerabile vestrum secretum, ac etiã prædicti venerabiles monachi, & Theodorus circũspectus referendarius, a pijssimo dño nostro missus, & hoc subjcimus, προσυπισχνούμενον ad notitiã. Sanctiss. archiepus dixit: Intrẽt memoratus Theodorus circũspectus referendarius, & memorati viri venerabiles. Et intrarunt Theodorus circumspectus tribunus, notarius, & referendarius a deo custoditi Imperatoris nostri, & Marianus presbyter venerabilis, & prior monasterij sancti Dalmacij, & primas, & cum ipsis venerabiles pbri, & archimandritæ venerabilis vrbis regiæ, Agapetus Dij, Dioscorus sanctæ Eusemiæ, Agapi° Thalassij, Paulus Romanorum, Antoninus sancti Eubij, Stephanus Olympij, Anastasius Romanorum, Demetrius Fossæ, Dñicus Eusemij, Stephanus promoti, Zenon sanctæ dei genitricis ad fontẽ, Alexãder Calamij, Dadas Caiumæ, Rodon S. Theodori, Gẽnadius S. Dñici, Theodorus S. Maronij, Syla Iliæ, Paulus S. Samuelis, Iohãnes S. Theodori in petra, Dñicus Syriorum, Cyrion Aegyptiorum, Basilius Cyraconæ, Iohãnes S. Thomæ aplí inter illos Modesti, Marcus S. Theodori, Flauian° pbr & secundarius Modesti Lycaonorum, Marinus S. Pauli, Theoctistus sanctę dei genitricis prope illa sancti Iob, Theodorus Tryphonis, Cosma S. Iohãnis inter illa studij, Petrus sanctæ dei genitricis, & S. Diomedis in Hierlm, Liberius S. Dñici, Alexãder Abrahamij, Theodorus S. Iob, Tryphon Elpidij, Stephanus Constæ, Babylas S. Danielis ad
al. Eleutheri° columnã, Iohãnes S. Anastasij, *Anthemius Neonis, Iohãnes S. Michaelis Charisii, Iohannes Marę prope Cisternã Aetiã, Focas Ionæ prope secundum, Zosimus Eutychij Lycaonorum, Timotheus Asterij, Stratonicus S. Domecij martyris, Polychronius S. Michaelis in Ethrio, Andreas Romanorum prope Cisternam, Martyrius Petri prope sanctos aplos, siue Valentini, & Dandati, Andreas sanctæ dei genitricis prope sctm Lucã, Marcus S. Dñici, Iacobus Abybi Syrus, Atticus Eucratadorum, Ioseph S. dei genitricis in Lysthotroto, Paul° S. Petri apli prope Palatiũ, Anastasi° pbr & secũdari° S. Philippi in Brefotrosio, Gregorius Cyri, Eusebius Simeonis, Zoticus S. Andreæ prope portã Saturinã. Et de sub Theopolitana ciuitate. Paulus monachus ambassiator monasterij Maronis, Seuerianus pbr & archimãdrita monasterij Zoaræ de Thermis Syr°, Cassisa pbr & archimãdrita monasterij Lucæ, Syrus Simeonis diaconus & ambassiator Iacobi, Iohãnes diacon° & ambassiator Theodori, Stephan° pbr & prior monasterij Euxerij, Syrus Iohãnes
al's, Theonas pbr & archimãrita monasterij dñi Thomæ, Syrus * Thomas pbr & archim. monasterij
al's, Faustinu, Aaron Syrus, * Fotin° monachus & ambassiator monasterij S. Stephani, Theodorus diaconus & ambassiator ecclesiæ Erẽdilenorum, Sergius pbr & periodeuct°. Qui oẽs pro se faciũt & pro alijs. Itẽ & de sanctis Chri veri dei nostri locis. Dometianus pbr & archimãmona. sancti ac beati Martyrij. Isichius pbr & archimã. mona. B. Theodosii, Cassian° pbr Lauræ B. Sabbæ, Dñicus pbr & prior Pirgiorum Iordani, Nestabus pbr Lauræ B. Firmini, Therẽtius pbr nonę Laurę, Leõtius mona. prior ac πρωτοκήντωρ. Vicarius totius eremi, Traianus pbr Pirgiorum Iordani, Polieuctus diaconus monasterij B. Theodosii, Theodorus diaconus & monachus nouæ Lauræ, Cyricus diacon° & monach° ipsius nouæ Lauręę, Anastasius diacon° monast. B. Martyrij, Mamas monach° eiusdẽ monasterij, Iulian° monachus monast. B. Theodosii, Qui oẽs faciũt & pro seipsis, & pro suis monasteris, ac pro oĩbus monachis, q sunt in eremo sanctæ ciuitatis, Iordanes pbr de petra, & pro oĩbus ibidẽ monachis, Theonas pbr mõtis Sinai, & ambassiator mõtis & ecclesiæ Faran & Laurę Raithæ, pro oĩbus ibidẽ monachis, Strategi° diacon° & monachus monasterij beati Iohãnis pro oĩbus monachis, q sub Scythopoli sunt.

Sãctissim°

A Sanctissimus archiepus dixit: In primo ordine edoceri volumus a circumspecto Theodoro causam, propter quam ad nos venit. Theodorus circumspectus tribunus, notarius, & referendarius pijssimi dñi nostri dixit: Præsentes venerabilissimi monachi supplicationes porrexerunt diuinissimo, ac serenissimo, & victoriosissimo Imperatori nostro, & ipsas sanciri Imperium suum digne iudicauit, & me accipere, ac portare ad vestram sanctitatẽ, docereq; venerabiles monachos, vt cum vos edocti eritis, quæ ab ipsis facta sunt, canonice formetis ea, quæ vestræ beatitudini videntur bene habere. Has itaq; cum ad manus habeam, vestræ beatitudini porrigo ad legendum: Sanctissimus archiepus dixit: Suppli-
catio venerabilium monachorum porrecta pijss. & Chro amantiss. dño nostro, & suscepta
fiat manifesta. Et accipiens Acatius venerabilis diaconus & notarius, legit. Colendissi-
mo, pijssimoq; ac potentissimo * Iustiniano Augusto. Supplicatio ac deprecatio Mariani alias, Iustino.
monachi & archimãdritæ monasterij beati Dalmacij, ac primatis venerabilium monaste-
riorum vrbis regiæ, & ipsius archimandritarum, necnon & archimãdritarum, & monachorum Hie-
rosolymitanorum, & sancti mõtis Sinai, ac secundæ Syriæ in ipsa congregatorum.

B DEus magnus & mirabilis, p quem reges regnant, & potentes terræ dominãtur, præ- Proverb. 8. b
sciens præsentia & futura, cõspexit deo dilectum cor vestræ pietatis, & solus tales
in his cogitatiões scrutari valens, & videns præcipuum zelum pro recta fide, & di-
lem sedem vestrã serenitatẽ, volensq; ostendere in vobis oĩbus suum iudicium ἀπροσωπόληπτον, id est, sine acceptiõe personarum, proposuit ad manifestũ vestrã bonã operationem,
quã die ac nocte pro ecclesiastica pace, & honore, ac cultu rectæ fidei, & sanctorum patrum
facitis, & pro eleemosyna, quæ est proxima charitati, nam fidelibus elemosynis expurga- Daniel. 4. f
ri peccata didicistis. At hoc boni cõsilij opus dissipare prompti Anthimus, Seuerus, Pe- Eccl. 3. d
trus, ac Zoara, & q sibi his sapiunt, omni tempore & loco, tumultus, ac turbatiões ecclesiis facere nõ cessarunt. Terram qdem ac ciuitates sanctorum, & aliorum quorundam sangui-
ne cõtaminarunt, tumultus cõcitantes, aerem vero, & audientium aures anathematizatio-
nibus cõtra sanctos inquinauerunt. Demum vero irruerunt in hanc regiã ciuitatem, & al-
taria prophana, & baptisteria aliena in oppositum veri altaris, & sancti fontis, in multis cla-
ris locis ipsius ciuitatis, & in suburbijs & in propriis domibus fixerunt, & iniqua in ipsis
facere non cessant, alios in domibus corrumpendo, & iuxta apostolum captiuãdo, in ipsis 2. Tim. 3. b
simpliciores addiscentes, & nunquã ad cognitionem veritatis venire valentes. Quod au-
tem maius malum est, & nobis intestinum. Anthimus, q aliquando ordinatus fuit epus
C Trapezuntius, iste em̃ ex multo tpe propriã ecclesiã derelinquens, & fictã vitã continen-
tiæ assumendo, cum prædictis hæreticis conuenticula placita faciendo, & dicendo omnia
ὑπόκρισιν, quasi ppetrando errorem hæreticum similem illis ὁμοούσιον, quasi dicat, potuit & iam
non potuit, conatus est per illorum cõiunctionem, sedem ipsius ciuitatis subripere contra
omnes ecclesiasticos canones & leges. Quia igitur catholicæ ecclesiæ omnes alumni, &
de prædicti Anthimi iniqtate, & violenta promotiõe, aliorum iniquorum virorum, q deo
& nobis molesti esse nõ cessauerunt, vos pijssimi, valentes ipsos extra ponere, tamẽ cano-
nicũ iudicium a Romano põtifice in ipm Anthimũ, & in pdictos hæreticos benefacien- Deuter. 32
do audire voluistis, illo persuasi, q dicit: Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi, senio-
res tuos, & dicent tibi. Et apostolo dicẽte: Obedite ducibus vestris, & subdite estote. Ipsi Hebr. 13. c
em̃ vigilant pro aiabus vestris, tanq̃ rõnẽ reddituri. Misit itaq; deus huic ciuitati Agape-
tum, q vere ἀγαπητόν, id est, dilectus a deo & hoibus, põtificem antiquæ Romæ, in depo-
sitiõe Anthimi, & pdictorum hæreticorum, tanq̃ olim Petrum magnum aplm συμαθητήν, Roma-
nis in depositiõe Simonis * Cretiani. Iste ergo honorabilis vir, sciens p libellos plurimorum alias, zoetici
nostrorum ea, quæ inique cõtra ecclesias præsumpta fuere, ea ipso visu semel accipiendo, ne
ad visum suscipere voluit Anthimũ, furentẽ aduersus canones, sed hunc iuste eiecit de
sacerdotali sede ciuitatis suæ, & coopitulante & coadunato catholicæ fidei & diuinis ca-
nonibus vestro Imperio, præfecit ipsi ecclesiæ sanctissimum Mennã rectæ fidei & vitæ
pudicæ, ac honestæ cõuersatiõis, & infirmãtium sibi in iniungẽda dispẽsatiõe approbatissi-
mũ. Præterea, rursus de Anthimo, & de alijs hæreticis porreximus libellos, & epi Palesti-
ni in ciuitate cõgregati, & alij Orietales, & ambassiatores aliorum põtificũ, & nosipsi postula-
uim° Anthimũ epm Trapezũtiũ, quæ ppetrauit, facere p libellũ nota sedi aplicæ, & libe-
rare seipm ab oĩni hæretico errore, & proficisci ad ecclesiã Trapezũtinã, aut si hoc nõ ve-
lit, finaliter cõdemnet, & oĩni dignitate sacerdotali, ac opatione nudetur. Sic fecit sanctus

Celesti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Celestinus contra impium Nestorium, qui seipm tali condemnationi subiiciẽdo, partem cum hæreticis accepit. Et hos qdem propriis ecclesiis præmuniuit, hæreticos vero aut canonice ad ecclesiam venire, aut cessare de cætero ab insidiis contra ipsam cõuenticulis, ac parabaptisteriis, & persequi de hac ciuitate, & qualibet alia tanquàm deuastatores, ac insidiatores, non solũ sanctissimæ ecclesiæ, sed & etiam ipsius politiæ a vobis bene sancite. Hæc voluimus ipsum afferre ad cognitionem vestræ pietatis, vt per ipsam ad finem deducantur, quæ a nobis petita sunt. Has vero petitiones nostras iustas præueniens prædictus sanctissimus vir, cum Anthimus seipm manifestũ cõstituerit, simul cum prædictis hæreticis cõdemnauit, & omni dignitate sacerdotali & officio nudauit, & omni episcopatu & orthodoxo nomine vsq; ad pœnitẽtiam eorum, quæ deliquit, & misit vestræ pietati libellos nostros, vt quæ in ipsis sunt p vos ad finem deducantur. Sic eñ opportune assumptus est hic honorabilis vir a dispẽsatore nostro deo, & additus est patribus suis, & bonũ certamẽ certauit, & cursum pfecit, fidemq; seruauit. Obtestamur itaq; vestrum imperiũ (licet temerarium qd faciamus) p magnum deum saluatorẽ nostrum Iesum Chm, q protegat honorabile Imperium vestrum, & oẽm inimicum, & hostem propter vestram rectã fidem vobis subiiciat, non cõtemnere iustum iudicium prædicti sancti viri, sed ipm exequi, & ecclesiam dei, ac totum mũdum liberare a peste Anthimi, & prædictoꝝ hæreticoꝝ. Nam sancto viro Agapeto in præsenti vita existente, post deum ad vestrã pietatem respiciẽte, hęc finem a vobis accipere expectauimus. Implendo itaq; quæ ab illo iuste ac canonice iudicata fuere, & p vestram generalem sanctionem ipa confirmãdo, taliaq; de cætero psumi interdicẽdo, illius beatã animã coletis, quæ cum deo proximior sit, eo quod vinculo terrę & carnis huius soluta sit, & fiduciã ex propriis bonis opibus adepta, pro pace & salute vestræ pietatis intercedit. Vos aũt cum Dauid ad dñm, cum fiducia * clamastis: Nonne qui oderãt te dñe odio habui, & sup inimicos tuos tabescebam? Perfecto odio odiui eos, & inimici facti sunt mihi. Timendũ eñ est, pissime Imperator, ne propter multã dilationem illud Israelitici populi patiamur & nos, in medio habẽtes ab oñi sacerdotio anathematizatos, q qm in medio habuit. Achan & Ioathan in scia, & ignorãtia seipos anathemati subiicientes, in periculo fuit totaliter perire, licet ignoraret, q in medio haberet anathema. Non ergo sustineatis Chriani. Imperatores tale malum cõtemnere, sed χρίσασθε vtimini zelo ad recognitionem dei, & his, quæ ipsius sunt, illud adimplentes, quod scriptum est: Ventilator impioꝝ rex sapiens, vt cum Dauid, & Iosia, & Elia, ac Agapeto, q maxime zelauerunt pro deo, partẽ vos habeatis in psenti qdem sicut & illi, & sub scabello pedũ oẽs inimicos vestros subiiciat, in futuro vero cum illis æternum regnum tribuat, q promisit & in isto centuplum, & in futuro seculo diligentibus vitam æternam donare.

alias, clamate Psalm. 138

Iosue. 7 4. Re. 14. d

March. 19. d

¶ SVBSCRIPTIONES.

MArianus diuina miseratione presbyter, & archimandrita, & primas venerabilium monasteriorum huius regiæ ciuitatis cum vniuersis venerabilissimis archimandritis, qui vna mecum supplicarunt de consensu omnium subscripsi & porrexi.

Isychius di. miseratione presbyter & monachus monasterii beati abbatis Theodosii locum tenens Sophronii presbyteri & archimandritæ ipsius monasterii, & primi totius eremi Hierosolymorum cum omnibus his, qui mecum missi sunt archimandritis & monachis Hierosolymitanis ad hanc regiam vrbem, qui faciunt pro omnibus archimandritis, & monachis, qui habitant ipsam eremum, & tres Palæstinas, qui vna mecum supplicarunt, subscripsi de consensu omnium, & porrexi. Theonas dei miseratione presbyter & ambassiator sancti montis Sina & eremi Raithæ, ac sanctissimæ ecclesiæ de Pharan faciens pro omnibus supra scriptis, supplicaui, & subscribens porrexi. Paulus dei miseratione diaconus, & ambassiator venerabilis monasterii beati Maronis, principalis venerabilium monasteriorum secundæ Syriæ, missus huc ab omnibus venerabilibus archimandritis, & monachis ipsius regionis ad vestram pietatem cum supplicationibus ipsis, quas extenderunt contra subscriptos hæreticos Acephalos, faciens pro omnibus prædictis archimandritis & monachis, supplicaui, subscripsi, & obtuli. Sanctissimus archiepiscopus dixit: Peto quidem, cum circumspectus Theodorus, referendarius, iam aduenerit, dicant præsentes monachi, si * qui plus docere voluerint. Venerabiles monachi per Marianum venerabilẽ primatẽ porrexerunt διδασκαλικὸν doctrinale, id est, instrumentũ reformatiõis. Quod cũ accepisset venerabilis Christodorus diaconus, notarius, & secretarius, legit, Epiphanio S. memoriæ archiepo huius regiæ vrbis in pace vita functo,

alias, quæ

Anthi

A Anthimus, qui aliquando ordinatus fuit eps Trapezũdaꝝ, magnitudinem, & dignitatem sacerdotii, nõ spũalem animaꝝ diligentiã esse putauit, sed quendã ciuilem principatum, & propterea maiorem appetẽs, iam multo tempore derelinquẽs propriam ecclesiã, & ciuitatem apprehendens, tanquã quædã plaga Aegyptiaca, vitamq; fictã ipsius figuratæ cõtinentiæ oñibus ostendens, cum hæreticis hic nidificãtibus conuersatus est, similia quoq; illis hæretica furta largiendo, & * placita illis faciendo, & dicendo voluit adulterinæ subripere sacerdotalem sedem ipsius ciuitatis, cõtra omnem æquitatem ecclesiasticã, & canones. Quoniã ergo circa * ambo peccare visus est, & circa diuinos canones, & circa rectã & immaculatã fidem, & sane sciamus nos, defensionem diuinoꝝ canonum cõuenire solum sacerdotibus, rectæ vero fidei nõ solum sacerdotibus, sed & omni Christiano orthodoxo, quæ de ipsa salua sunt, hunc interrogauimus, nõ semel, nõ bis, sed multotiẽs, rogantes ipsum confiteri ea, quæ cõtra Eutychen a sanctis patribus decreta sunt, & maxime, q videlicet, dñm nostrum Iesum Christum esse in duabus naturis indiuisibiliter, immutabiliter, inconfusibiliter, & inseparabiliter, & simul cõdemnare, & anathematizare cum Nestorio, & Eutyche etiã Dioscorum epm Alexãdrinum, patronum & defensorem impietatis Eutychis, & qui oim malorum causa fuit, & cõdemnatus ac anathematizatus fuit cum Nestorio & Eutyche a pdicta sancta synodo Chalcedonẽsi. Ipse vero propter excogitatũ B cõsilium cõtra ecclesiam, imbuens oculos propriis sensus, & vnum solum propositum habens (cum semel trãscenderit hostium mandræ ouium Christi dei nostri) ouile lupis tradere, repulit nostras cogitatiões, & exhortatiões, & oblitus est veræ promissionis dñi de ipsius ecclesia. Qñ portæ inferi nõ pualebunt aduersus eã, & illius scripturæ, qñ cõsulũ, ꝺd cõsuluistis, dissipabit dñs, ideo dñs ecclesiæ suę donauit illud * semper inexpugnabile aduersus hæreses, excitãdo spm Agapeti Romani pontificis, & iam dei voluntate apprehẽdit ciuitatem ipsam. Et cum * cognoscat per multoꝝ libellos, & nostros, ea, quæ inique psumpta fuere aduersus dei ecclesiã, neq; ad dei visum semel suscipere voluit Anthimũ furẽtem cõtra diuinos canones, neq; participare secum in cõmuniõe diuina, sed iniuriam sacroꝝ ac diuinoꝝ canonum, atq; etiã catholicæ fidei vindicãs, hunc extra posuit de sacerdotali sede, quã adulterine & iniuste ascendit, fidelissimo ac pissimo Imperatore nostro catholicam fidem, & diuinorum canonum authoritatem adiuuãte. Vestram vero beatitudinem in side recta de super, & à principio approbatã, ac in recta & honesta conuersatione, atq; vita pudica, instmãtium ministerium ipsi cõmittẽdo, in pontificem ordinauit ipsi ecclesiæ secũdum electionem & sentẽtiam pissimoꝝ Imperatoꝝ nostroꝝ, & venerabilis cleri huius sanctissimæ ecclesiæ, ac Christo amãtissimoꝝ viroꝝ in diuersis dignitatibus & principatibus existẽtium, & nostrã, & pariter oim fidelium Christianoꝝ. Cum ergo oportuit, elatum in hæresi nõ dominari alteri ecclesiæ, aut doctoris nomẽ circũferre, C qui oino addiscere noluit a sanctis patribus, quæ ipm oporteat populo tradere, merito de isto libellos porreximus prædicto sanctiss. Agapeto, rogãtes, aut, notã libellum aplicæ sedis pdicto Anthimo porrigẽte liberare seipm ab oi hæretico errore, & postea sic (ũ approbabit pdict' sctus vir) mittere eũ ad ecclesiã Trapezũtianã, aut si hoc facere nõ vult, cũ hereticis cõdẽnet, q sil'cũ ipsis vitã degere prulit, q cũ ecclesia sua, & alter, p ipso pdictæ ecclesiæ ordinetur, quæ diu epo viduatur. Has nostras iustas petitiões cum suscepisset pdictus sanctus vir in ipis qdem cõmendaticijs ad sanctissimos põtifices pro vestra sanctitate, qa obscuꝝ seipm cõstituit pdict' Anthimus, nudauit ipm epali noie, atq; etiã catholico, hoc est, orthodoxo, quoadusq; cõfitebitur oia, quæ tradita sunt a sanctis patribus. Nostros vero libellos destinauit pissimo Imperatori nostro, vt, quæ in ipsis petita sunt, effectui tradãtur p suã pietatem. Opportune vero sic adeo sapienter nostra dispensante, assumptus est iste honorãdus vir, & patribus suis additus est, plenus spũalium desideriꝝ, q aduersus lupos pro ouili summi pastoris Chri dei nostri pugnauit, & fidelis seruus in talento credito demõstratus est, * sine acceptatiõe psonaꝝ dispẽsator, in tpe vnicuiq; dans tritici mẽsurã. Nos itaq; post illius beatã obdormitionẽ compẽdiosum finem his, quæ mouẽtur, imponere festinãtes, cum supplicatiões porrexerimus pissimo Imperatori nro, & recapitulauerimus, quæ in prioribus libellis erãt, rogamus, & oblecramus suã pietatem, exequi iustã in istos cõdemnationẽ S. Agapeti. Sua ergo pietas in hoc saltem fidelr mota, & quæ ad ecclesiasticum statum cõferũt canonice terminari volẽs, hmõi supplicatiões misit vestræ sanctitati, vt, quæ videtur sacris ac diuinis canonibus, in prædicto Anthimo sententientur.

alias, exceptiõẽ. Luce. 12. d

Sanctissi

Universidad de Deusto
Biblioteca

SAnctiſſimus archiepus & ſancta ſynodus dixit: Quia præſentes ſanctiſſ. epi antiquæ Romæ, & deo amantiſſ. diaconi ſedis aplicæ audiuerunt, quæ lecta fuere, & de correctione dictoꝝ libelloꝝ, & de ſynodalibus epliſ ſanctæ memoriæ Agapeti, quæcũq; de his ſciunt, manifeſta facere dignẽtur. Et legit vocem Minas venerabilis lector aplicæ ſedis antiquæ Romæ, & ſecundicerius notarioꝝ, quæ ſic habet. Reuerend. epi & venerabiles aplicæ ſedis diaconi dixerunt: Qm̃ a ſanctæ memoriæ patre noſtro papa Agapeto, monachi diuerſoꝝ monaſterioꝝ porrectis ſupplicatiõibus veniẽtes petierunt, ſi quid ab ipſo patre noſtro de Anthimo quondã epo Trapezuntio in ſynodalibus epliſ cõtineret, ideo, quod pro ordinatiõe ſanctiſſ. Mennæ archiepi huius regiæ vrbis diffinitum eſt præ manibus habentes, dedimus ad legendũ. Sãctiſſ. archiepũs & venerabilis ſynodus dixit: Quæ producuntur, legãtur. Et accipiens venerabilis Acatius notarius & diaconus ſupplicatiões, quæ ex perſona monachoꝝ, & ex perſona deo amãtiſſimoꝝ epoꝝ, legit.

DOmino nr̃o ſanctiſſ. & beatiſſ. archiepo antiquæ Romæ, & œcumenico priarchæ Agapeto Marianus pbr̃, & primas monaſterioꝝ regiæ ciuitatis, & cæteri archimãdritæ eiuſdẽ, & archimãdritæ ac monachi Hieroſolymoꝝ, ac Orientales in eadẽ ſy
Gregori. papa primus nodo cõgregati. Eos, q ſanctas dei eccleſias opprimunt, conſiderãtes, & inimicos dei quo
tidie aduerſus eã ſcribere conſpiciẽtes, lamentationẽ diui Gregorij in his procœmium faci
mus, opportune ad veſtrã beatitudinẽ dicentes. Viſa eſt cura dei penitus dereliquiſſe præ
ſentem vitã, quæ tẽporibus ante nos eccleſias cuſtodiebat. Et iam tãtum cuiuſlibet anima
immerſa eſt a calamitatibus, vt equidẽ proprios dolores vitæ noſtræ non in malis eſſe pu
retur. Tot & tãta ſunt cõmunia mala eccleſiaꝝ ad ſingula reſpiciendo, quoꝝ ſi aliqua in
præſenti tẽpore fieret diligentia ad reformationẽ, ad oĩmodam deſperatiõis cõfuſionem
paulatim pueniretur. Cum multis itaq; modis iam hæc enarrauerimus, nõ minus vero, &
nũc magnas & incredibiles inſidias, aduerſus dei eccleſiã factas, multiplicauimus. Schiſ
matici & Acephali, qui a furia Dioſcori, & Eutychis deſcẽderunt, neſcimus, quis eos ad
alias, etiam amentiã mouerit, ꝙ veluti quadã audacia freti, ſuo proprio morbo triumphãt, ſynagogas
facientes, & parabaptiſmata innouãtes, & tanq̃ ex euerſione hoc faciẽte, * & nomẽ eſſord
ſibi ipſis in locis noſtris diffamãtes aperte ingrueſcunt, & licenter oĩa audent, nõ contra
eccleſias ſolas, nõ cõtra alumnos eccleſiæ, ſed etiã contra ipſum pi̇ſſimũ Imperatorẽ no
ſtrum, & veſtrum honorabile caput, ſicut tãta prædictoꝝ inſania veſtræ beatitudini ma
niſeſta fuit. Nam venientes ad quãdã domũ figurã oratorij habẽtem, in qua monachi qui
dã de iniquo contubernio illoꝝ habitãt, imaginẽ pi̇ſſimi Imperatoris furia excæcãtes, il
lud patris eoꝝ diaboli fecerunt, qui cum nõ poſſit cõtra creatorem, aduerſus figmẽtum ſu
Litera depra uata am oſtendit furiã. Irruit em̃ vnus ex eis, qui in malis excellen s eſt. Iſaccius Perſus, qui ma
gia quadã vtens, ſeducit corda volentium ab eo decipi, &, in vrendo καυσηριῳ, vſq; Ve
ronam ad q̃nquaginta dies quia conſecrati iſtius, qui hortãtur ipſum facere hæc ad corru
aliae, quae. ptionem & deceptionẽ ſimplicioꝝ, diffamãt, percuſſit virga imaginem dicẽs quẽdã con
tra caput veri & orthodoxi Impatoris nr̃i, immo vero cõtra deum, propter * quẽ imagi
nem pcuſſit, quę nec aure perceptibilia, nec mẽte ſuſceptibilia ſunt, & virga inibi verberã
do cõfracta eſt, & tanq̃ exaffluens aliquid aliud inhonoratius facere volens, in imaginem
viri dei, dilacerauit tunicã inſcriptam, &, quod ex ipſa ab eo dilaceratum fuit, igni tradidit.
Quid igitur nõ ſaltem cõtra feciſſet orthodoxũ Imperatorẽ, ſi hunc cum poteſtate habu
iſſet in manibus iſte violentus & irrationabilis vir, vbi nec tunice ſcripte inanimatæ pepet
Abacuc. i. a cit? Iam illud prophetæ ad deum, & ad vos, ac ad pi̇ſſimũ Imperatorem noſtrum ἐπολο
γήμενον, dicere cõuenit. Vſquequo clamabimus, & nõ exaudietis? Iniuriati clamabimus ad
vos, & nõ ſaluabitis? Si em̃, qui hæc ſapiunt, & faciunt, ſimul nobiſcum oĩ tẽpore ac mo
do degere pmittuntur, cõſiderate, beatiſſimi, quod nobis nõ occurẽtibus his, quæ illi ſen
tiunt, neq; iſtoꝝ ebrietate ἀναστελλομένης diminuta, ipſos accipere poteſtatem cõgregandi,
aut ipſos pmittere talia audere, nihil aliud ẽ, q̃ veriores putare q̃ dogma noſtrũ, & iniquio
res, ac violentiores efficere cõtra nos. Si em̃ illi tanq̃ pie ſapientes, docere ſicut ſentiunt, &
prædicare cum fiducia dogma ſuum pmittuntur, manifeſtum eſt, ꝙ reprehẽſa eſt eccleſię
λογος ratio, cum apud eos veritas ſit. Nam duas cõtrarias rõnes veras eſſe de eadem re, na
2. Timot. 3. b tura nõ habet, vt inquit magnus Gregorius: Qm̃ igit ex hac cauſa in multas domus eoꝝ,
qui in excellentia ſunt, intrãt, & indecentia faciunt, captiuãtes mulierculas quaſdã pecca
tis coaceruatis, quæ varijs ducuntur deſideriꝝ, & ſemp addiſcunt, & nunquã ad cognitio
nem veritatis venire poſſunt, verumetiã in ipſis proprijs domibus, & ſuburbijs altaria &

baptiſte

A baptiſteria erigunt in oppoſitũ veri altaris, & ſancti fontis, & omnia ſimul contempſerunt propter attributũ eis patrocinium, ab his, qui in domo dñi, & aliquo alio modo potentes ſunt, nolite pati, beatiſſimi, non vti ſolita fiducia ad reformandũ tantũ malũ, ſed ſicut prius contra Anthimũ inſurrexiſtis, & lupũ, qui conabatur cooperire per pellem ouis, & tranſcendere hoſtium eccleſiaſticoꝝ ordinũ, ſanctionũ, & canonũ, & qui latrocinãter mandrã ouium trãſcenderat, pelle denudaſtis, & ipſummet demonſtraſtis, ac procul a mãdra expulſtis, ſic & nunc iteꝝ vigilate, & oſtẽdite pi̇ſſimo Imperatori nr̃o, ꝙ nullũ lucrum exierit (vt inquit diuinus Gregorius) ſtudio reliquo ſuo circa eccleſias, ſi tale malũ in deſtructione ſanæ fidei p ipſoꝝ fiduciã pualebit, & permittantur adhuc iſti ad corruptionẽ eccleſiæ nidificare in domibus dñoꝝ, & in proprijs, & iniqua in ipſis facere. Hæc quidẽ dũtaxat portamus, licet incredibilia, & a diris doloribus incuruati, ſpem habẽtes ad clemẽtiſſimum deũ, qui in tpe opportuno veſtrũ aduentũ nobis oſtẽdit, ꝙ ſicut Petrũ magnũ aplꝝ prin
cipẽ his, qui Romæ erãt, in depoſitionẽ Simonis * Soetici miſit, ſic & vos miſit in depoſi
tione, & expulſione Seueri, Petri, & Zoaræ, & eoꝝ, qui ſimilia eis ſapiũt, & q omnigenis honoribꝰ circũfouent ad inhonorationẽ dei, blaſphemiasq; ac electiones, dabit vobis po
teſtatẽ, coopitulante vobis pi̇ſſimo & a deo cuſtodito Imperatore nr̃o, iſtos expellere de
omni eccleſia tanq̃ inſidiatores, & violatores non ſolũ ſanctiſſimaꝝ eccleſiaꝝ, ſed & poli
tiæ ipſius. Nã cũ hos ad ſuã malitiã conuenientia organa inſidiator boni inueniſſet, totum
B orbẽ terraꝝ commotũ fecit, & ſanctoꝝ ſanguine terrã contaminauit, & ciuitates iugula
tionibus, & tumultibus turbauit. Expellite igitur iſtos. Scimus bene, ſi pi̇ſſimũ Imperato
rem noſtrũ, & ipſius Chr̃o amabiles principes informatis, ꝙ cõmunicãt anathemati in me
dio habẽtes anathema, ſicut oſtẽdit nobis antiqua ſcriptura in Achã & Ionathan, qui ſci
enter & ignorãter inciderũt ĩ anathema, & hęc ignorãdo, in periculo fuerũt perire cũ eis, Ioſue. 7. c
q̃niam in medio eoꝝ fuit anathema, & ſi cõmemoratis ſuo deo amato atq; dilecto Imperio 1. Reg. 14. d
adducere deo eos, qui ab ipſis a recta fide abducti ſunt, & ſi hoc nõ valeat facere, inſidiato
res eccleſiæ repellãtur. Non em̃ latuit tuã beatitudinẽ, ꝙ quanq̃ pi̇ſſimus Imperator no
ſter mandauerit, non reconuenticulare, neq; rebaptizare, Zoaras tamẽ tale p̃ceptum deſ
pexit, & parabaptizauit in die paſchæ non paucos, inter quos erãt pueri eoꝝ, qui perma
nent in domo herili, ſicut depoſuit ille, qui ab ipſis gratia dei potuit euadere, & aufugere,
& ad dei eccleſiam refugere. In alijs quoq; locis & domibus in excellentia exiſtentiũ, hæc
& ſimilia iſtis facta fuerũt. Verũ ſemp iſti ſoli dei eccleſiam perturbauerũt, & cõtriſtauerũt
& nos vſq; ad iſtud fletũ vtiq; ἐσιωπησεν continuimus. Sed qm̃ & ab his, qui intus eam eſſe
videntur, ac in ordine pontificũ exiſtere, oĩno expugnat, tẽpus eſt dicere de eis illud Pſal
mi: Si inimicus maledixiſſet mihi, ſuſtinuiſſem vtiq;, & ſi, qui me odit, magnificaſſet, abſcõ Pſalm. 54
diſſem me vtiq; ab eo. Tu aũt homo æqualiter animate, dux meus & cognitor meus, qui
in idipſum dulcoraſti mihi eſcã, in domo dei ambulauimus cũ cõſenſu. Tales fuerũt nõ
C nulli cõmorantiũ in magna & regia vrbe prima ciuitatũ, nomen quidẽ paſtoꝝ portantes,
totaliter aũt ficut lupi rapaces, quoꝝ maxime exiſtit Anthimus Trapezũtinꝰ, & alij aliaꝝ
ciuitatũ. Iſti em̃, & ſi'es huic ex hæreticis Acephalis exiſtẽtes, ac paululũ religiõis pietatẽ
diſſimulantes, in eccleſias ſe intruſerunt, tanq̃ quædã Aegyptiaca flagella, qui nullo mo
do proprijs eccleſiis vacare voluerunt. Et hoc ſolũ bene ſapientes, vt non deuaſtent ſibi
adiudicatas, aliud male ſapuerunt, degere in tanta multitudine in hac regia vrbe, vt multos
ſibi amplectantur proprio baratro. Inſtituit em̃ prædictus Anthimus non euangelicam,
ſed fictã vitã, vt finis probauit, & relinquẽs eccleſiã Trapezundaꝝ ſibi creditã, tranſcendit
aliam iſtius ciuitatis ante hos proximos annos, oſtentando oĩbus configuratã continentiã
ſuæ politiæ, & acquiſitã ex his faciens pietatem. Cum ergo & hanc ſubripuerit, potuit &
imperialia ibidẽ induere, vt augere videretur ſubdoloſam opinionẽ vitæ ſuæ. Conuerſa
tuſq; eſt multo tẽpore cum hæreticis ibidẽ nidificãtibus placita illis faciendo, & dicẽdo,
videlicet hæreticã furiã ſimilẽ eis committendo. Cũ autẽ vidit ſanctæ memoriæ Epipha
nium in extremis iacentẽ, machinatus eſt quid corruptũ, ꝙd cõtra propoſitũ ipſius excogi
tauerat. Vt em̃ ἐπιχειρούμενος conaret oĩbus ibidẽ p̃bere dolũ ſuæ lõgæ p̃ſtolationis, illud,
q̃d multũ incertũ eſt, & ſolũ prudentioribus ſuſpicandũ, ad eertũ & inuite afferre conatus
eſt. Ante em̃ multũ tẽpus p̃cogitauit adulteriũ & raptũ hui' imperialis eccleſię. Hic ergo
potuit, p illoꝝ cõtuberniũ & venerabilẽ ſedẽ huius ciuitatis rapere, & in tantã diocœſim
adducere, cũ ꝓximã neglexerit eccleſiã, & viduã, ac fine viro eouſq; ipſam derelinquẽdo,
ex q̃ dolũ ſuæ fictæ cõuerſationis perſpicuũ oĩbus oſtendit. Etem̃ cũ paruã eccleſiã ſuſci

Mandra græce, latine cubile, ſpelũca, vel plũ vua ſignificat.

als, Cretiani

Universidad de Deusto
Biblioteca

pere superbiuerit, statim in tantam & incomparabilem illi ecclesiam seipm prouexit, tanq̃ D
sufficientẽ existentẽ ipsius curã habere. Quia igitur iste iuste a vobis punitus fuit, & de sede huius regiæ vrbis deiectus, & fidelissimus Imperator noster iustã vestrã super hũc indignationẽ susceperit, ipso etiã adiuuante diuinos canones & catholicã fidẽ, & non vultis omnimodã huius perditionẽ, sed vt conuertatur (imitamini enim Christum deum nostrũ qui venit vocare nõ iustos, sed peccatores ad pœnitentiã) & oĩno paternis visceribus susscipitis, si recognouerit propriũ pcrm̃, & cõuertatur, adiuramus vestrã beatitudinẽ (licet audax qd faciamus) per sanctã & consubstantialẽ trinitatẽ, ac per principem apostolorũ Petrum, & salutẽ ac victoriã pñssimi Imperatoris nostri non cõtemnere diuinos canones, q ab isto pessundant, necq̃ ecclesiã ei traditã, quæ ab ipso despicitur, sed, sequendo in omnibus eos, q ante ipsam beatitudinẽ in sede vestra claruerũt, facere in ipm adhuc & nũc contra authoritatẽ canonũ inualescentẽ, & qui prætulit vitã degere cũ hæreticis, quam cum propria ecclesia, ea, quæ sanctus Cęlestinus contra Nestoriũ liquet fecisse, assignando ei terminũ sicut & ille Nestorio, intra quẽ, nisi occurrẽs pdictum libellũ aplicæ vestræ sedi porrexerit, ac vestræ beatitudini, & sanctissimo archiepo vrbis regiæ, & a morbo hæretico seipm liberauerit, atq̃ ad ecclesiã Trapezundanã sibi creditã proficiscat, diffinite, sanctissimi, ipm alienũ esse, & nudũ ab omni pontificali dignitate, atq̃ efficacia, & seipm submittere condẽnationi pdictorũ hæreticorũ, & partẽ illorũ accepisse, alterũ vero pro isto ecclesiæ Trapezuntinæ ordinandũ esse. Verũ, qm̃ non solũ iste, sed & cæteri epi, clerici, & archimandritæ in magno numero, q insidiãs aduersus dei ecclesiã vtuntur, & propter hoc solum in hac ciuitate cõmorãtur ei, & vniuersis ecclesiis perturbationes dare nullo modo recusant, rogamus & vniuersos tales ad vos adduci, & exactiones promittere canonibus condecentes, quippe & in pdicto Anthimo, & istis oĩbus vigilante iusto iudicio canonũ a vobis bene custoditorũ, vt paululũ refrigeret dei ecclesia, ab istis liberata, & cognoscant, qui ad pastoralẽ curã & clerum hoc modo venire volunt, qd non in fine tacebit dñs, sed
Ezech.34.a euigilabit sup tales pastores, sup qs secundũ prophetã exacerbatus est furor eius. Isti em pascũt non oues, sed seipsos, & iudiciũ abominantes, & oĩa recta peruertentes, ad nihilum posuerũt insidias, quæ fiunt cõtra ecclesiã, & blasphemiã cõtra sanctos patres. Quã defendentes, beatissimi, suscipite nostrã supplicationẽ, & potestatẽ vobis a deo datã in ipsos mouentes, purgate dei ecclesiã, & a lupis liberate, immittentes ipsis non pastoralẽ sed discipli natiuã virgam vestrã. Nã & si pœnitere promittũt, pterita vita ipsorũ, quæ alio & alio tẽpore, & non veritate cõmutatur, nõ permittit cõmittere pastoralia eis, qui ecclesiã dei negauerũt, & hæreticis, q extra ipsam iuste constituti sunt Seuero, videlicet Petro, & Zoare, & qui similia his sapiunt, sup quos iudiciũ vestrum pñssimus Imperator suscepit, iamq̃ condẽnatos ab apostolica sede vestra, & ab alijs patriarchalibus sedibus, nec non ab omni pontificio, cũ non patiantur canonice venire ad ecclesiam dei expelli ab omni publica &
alias, causa priuata domo, pñssimo Imperatore nostro pro pace ecclesiarũ idẽ vobiscũ sententiante, cui omnis cura & studiũ die, noctuq̃ de hac *re vltra oẽs est, & cessare facere oẽm turbationẽ ab ipsis factã ecclesiis, atq̃ omnẽ alienã doctrinã simul videre, beatissimi, & hortari deo amatũ dñm nostrũ, vt sanciat sicut illa impij Nestorij, ita & illa Seueri mẽte capti animę, corruptibilia conscripta in sanctã Chalcedonensem synodũ, & in thronum sancti patris nostri Leonis archiepi blasphemãtia igni tradere. Nam per ista dubiam fidẽ in animas simplicioꝝ facere studuit, & subsannari fecit apud gentes magnum & venerabile nomen Christianismi. Etem̃ huius gratia & Romam ad vos misimus, & vestrum exoptatum aduẽtum enunciauimus, & ipsum suscepimus. Tales a pñssimo Imperatore nostro promissiones accepimus, q ea, quæ a nobis canonice sententiata sunt, sua pietas omni modo studeat mandare executioni, & totum mundũ deinceps liberare a tẽporali horum turbatiõe.
Appellationes vero prædictorum episcoporum, clericorum, & monachorum tempore
alis, denũcia- opportuno *denominabimus, exhibentes, quomodo hi quidem ea, quæ Nestorij sunt, bimus. hi vero, quæ Eutychis sentientes, ab vtraq̃ parte diuellere ecclesiam conantur.

¶ SVBSCRIPTIONES.

¶ Marianus misericordia dei pbr̃, & archimãdrita, ac primas venerabiliũ monasteriorũ rogatus subscripsi. Agapetus pbr̃ & prior monast. studij rogatus sub. Dioscorus pbr̃ & prior mon. S. martyris Euphemiæ sub. Agapius pbr̃ & pri. mon. Thalassij rog. sub.
alis, Anconius Paulus pbr̃ & pri. monast. Romanorũ rog. sub. *Antoninus pbr̃ & prior monast. S. Eusebij ro. sub. Stephanus pbr̃ & prior mon. Olimpij rog. sub. Anastasius pbr̃ & prior monast.

A monasterij Romanorũ rogat⁹ subscripsi. Demetrius pbr̃, & prior mona. Focæ rog. sub. Dñicus pbr̃, & prior mona. Euphemij, rog. sub. Zoilus pbr̃, & prior monast. Theodoti rog. sub. Iulianus dei mis. pbr̃, & prior monast. Euphemij, rog. sub. Stephanus pbr̃, & prior mona. Promoti, rog. sub. Zenon pbr̃, & prior mona. sanctæ dei genit. in fõte sub. Alexander pres. & prior monast. Calami, rog. sub. Dadas pbr̃ & prior de Caiuma, rog. sub. Rodon pbr̃, & prior mona. Theodori, rog. sub. Gennadius pbr̃, & prior monast. Dominici. Zenobius pbr̃, & archiman. mona. Maronij in *ficubus, rog. sub. Silas pbr̃ afs, Sychis & prior mona. *Heliæ, rog. sub. Paulus pbr̃, & prior mona. Samuelis, rog. sub. Iohannes pbr̃, & prior mona. Theodori, rog. sub. Cirion pbr̃, & prior mona. Aegyptiorũ de afs, Iliæ Cyracona, rog. sub. Basilius pbr̃, & prior mona. de Cyracona, rog. sub. Iohãnes pres. sancti Thomæ apostoli in illis Modesti rog. sub. Marcus prior mon. Theodori * discepratoris, ro. sub. Flauianus pbr̃ & secundarius Modesti deo amantiss. pbri & prioris mo alias, de Este ptoris nast. Lycaonorũ rog. sub. Marinus pres. & prior mona. Paulini, rog. sub. Theodorus pres. & prior mona. Triphonis, rog. sub. Theoctistus pres. & prior mona. sanct. dei genitricis Mariæ prope sanctũ Iob, rog. sub. Cosmas pres. & prior mona. Studij, rog. sub. Petrus pres. & prior mona. τπολω Hierusalẽ, rog. sub. Alexander pres. & prior mona.
B Abraamij, rog. sub. Eleutherius pres. & prior monast. sancti Dñici martyris, roga. sub. Triphon pbr̃, & prior mona. Iob, rog. sub. Stephanus pres. & prior mona. de Cõsta, rogatus subs. manu Iacobi diaconi, qui scripsit secundũ cõmissionẽ meã. & ego protendi pro pria manu mea honorabilẽ crucẽ. Babylas pres. & prior mona. sancti Danielis existentis in stilo, & s. Iohãnis *in paruo profundo, & s. Andreæ apli prope stilũ, rog. sub. Iohan- al. Prodromij nes pbr̃, & prior monast. Anastasij prope Agogũ, rog. sub. *Anthemius pres. & prior al. Eleutherij mona. Neonis, rog. sub. *Iohannes pres. & prior mona. Charisii, rog. sub. Iohãnes pbr̃ afs, Ipatius & prior mona. *Mara prope æream cisternã, rog. sub. Focas pres. & prior mona. Ioannis rog. sub. Cosmus pres. & prior mona. Eutychij Lycaonorũ prope villã Matronæ subs. als, Mariæ p Timotheus pres. & pr. mona. Asterij, rog. sub. Polychronius pres. & pr. mona. Ethelpe Aeriam ci rog. sub. Seuerianus pres. & pr. subs. pro ipso cũ cõmissum sit mihi ab ipso. Stratonicus sternam, pres. & prior mona sancti Dometij, rog sub. Andreas dei mis. pres. archimã. mona. Romanorũ cõsentiẽs subs. Martyrius pres. & prior mona. Petri siue Valẽtini & Daudati prope sanctos aplos rog. sub. Andreas pbr̃, & prior mona. Iacentis in venerabili domo sanctæ dei genitricis prope sanctũ Lucã, rog. sub. Marcus pbr̃, & pr. mona. sancti Cyrici, rog. sub. Iacobus pbr̃, & archim. mona. Abibi Syrus Syristi sub. Atticus pbr̃, & pr. mona. Eucratadorũ, rog. sub. Ioseph pbr̃, & pr. mona. sanctæ dei genitricis in Lithostro
C to sub. Paulus pbr̃ & prior sub. Anastasius pbr̃ & secũdarius mona. s. Philippi in Bresotrosio sub. eo q̃ non adesset prior. Georgius pbr̃, & archimã. mona. Cyri, rog. sub. Dominicus pbr̃, & archim. mona. Syriorũ, rog. sub. *Cosmus pbr̃, & archim. mona. Maximini rog. sub. Elpidius pbr̃, & archim. mona. Basiani, rog. sub. Polychronius pbr̃, & ar afs, Zozimus chimã. mona. * Cretensiũ, rog. sub. Paulus pbr̃, & pr. monast. sancti Erimonis, rog. sub. afs, Criticorũ Eusebius pres. & prior mona. Simeonis, rog. sub. Zoticus pres. & prior mona. sancti Andreæ prope Saturniã portã, rog. sub. manu Marci pbri & secũdarij, me protendẽte hono afs, Criticorũ rabilẽ crucẽ. Theodorus pbr̃, & prior mona. s. Laurẽtij, a me dei gra fundati, sub. Domitianus pbr̃, & archim. mona. Martyrij, & pro oĩbus monachis, q sunt in eremo s. ciuitatis, sub. Isychius pbr̃ mona. Theodosii, & pro oĩbus, &c. Cassianus pbr̃ beati Sabbe, & pro omnib. &c. Dñicus pbr̃ & prior mona. *de Turribus Iordani, & pro omn. &c. subs. alias, Lauræ Nestabus pbr̃ Lauræ sancti Firmini, & pro om. &c. Therentius pres. nouæ Lauræ, & Pirgiorum pro om. qui in ere. sunt &c. Leontius monachus, prior & vicarius totius ere. sub. & pro omnib. &c. Traianus pres. turriũ Iordani, & pro om. &c. Polieuctus diaconus mona. beati Theodosii, & pro om. &c. Theodorus diac. & mona. nouæ Lauræ, & pro om. &c. Cyricus mona. & *diac. ipsius nouæ Lauræ, & pro om. &c. Anastasius diac. mona. beati alias, pbr̃ Martyrij & pro om. &c. Mamas mona. mon. b. Martyrij & pro om. &c. Iulianꝰ monachus na. b. Theodosii & pro om. &c. Iohãnes pres. proprij mona. in Cãpestri & pro om. &c. Theonas pres. s. mõtis Sinai, & ambasiator eccl. Pharan & Lauræ Rhaitæ pro om. mona. ibidẽ, rog. sub. Strategius diac. & mona. mon. b. Ioãnis & pro o. ibidẽ mona. sub. Ioannes mona. monas. b. Martyrij & pro om. ibidẽ mona. sub. Paulus mona. & ambasiator mona. b. Maronis secũdæ Syriæ sub. Seuerianus pres. & archim. mona. Zoaræ de Thermis Syristi sub. Cassila pres. & arch. mona. Lucę Syristi, sub. Iohãnes pres. & archimã.

Universidad de Deusto
Biblioteca

monast. Cyri Thomæ Syristi sub. Simeonius diac. & ambasiator mon. beati Iacobi sec D
cūdæ Syriæ & pro oibus &c̄. Iohannes diac. & amb. mon. b. Theodosii secūdæ Syriæ
& pro his, q in ea sunt mon. sub. Sergius pbr *lustrator sanctiss. ecclesiarū gētiliū Syriarū
primæ prouin. sub. Stephanus pres. & pri. mon. Euxerij & pro om. &c̄. Iohānes pr.
& archimā. monast. Thomæ Syristi sub. Theonas pres. & archim. monast. Aaron Sy
ristisubscripsi. Fotinus monach & ambasiator monasterij sancti Stephani *nauzæ Ia
niæ pro omnibus clericis & monachis ibidem existētibus. Theodorus diaconus & amb
basiator sanctæ ecclesiæ Erendilenorum rogatus subscripsi.

*lias, illustrator.

als, Maoza

DOmino nostro per omnia sanctissimo & beatiss. patri patrū archiepō Romano
rum & patriarchæ Agapeto ab epīs Orientalis diocesis, & ab his, qui sunt sub
sanctis locis Christi dei nostri, nec nō ambasiatoribus & cæteris clericis in hac
regia vrbe cōgregatis. Ex quo Chrūs deus noster pro debitis nobis pmijs pro
pter ipm in omni tpe, cū vera fiducia sua inuisibili ac terribili virtute diuulgatā cōfessionē
super venerabile caput vestrū requiescere fecit, cū sedem apostolorū vobis, pater beatissi
me, cōmisit, & firmauit sup firmā petrā pedes vestros, & direxit gressus vestros, & imple
uit os vestrū cātico nouo hymno deo nostro, sperauerūt in dño, secūdū psalmicum elo
quium, clarificati a spūali splēdore vestro, p quē tanq̄ lucerna resplendēs sup sancto can
delabro caliginē eorū, q in tenebris sedēt, & cæcos illuminastis, & oculos mētis ipsorū ape
ruistis, & propterea confisi & credētes diuino eloquio dicēti, in tpe nō timebit cor confu
giens ad intellectū, & experientia intellectus cognoscētes, vos esse diligētes custodes the
sauroꝝ apostolicorū, exosauimus mō Anthimū habitū pietatis circūferentē, potentiā ve
ro ipius negantē, q cōuenientē sibi spōsam dimisit, & alia cōtra diuinos canones accipere
ausus est, cognoscētesq̄ & a deo custoditū Imperatorē nostrū tanq̄ Christi discipulum,
approbatā animā habere, & participē vobis huius boni operis fuisse, q a primordijs regni
sui vsq̄ nūc studuit custodire oīe corpus ecclesiæ sanū, & pfecte integrū, & ab oīmi mor
bo hæretico liberū, & propter hoc statuit quatuor sanctas synodos in diuinis ac sacris ini
tiationibus, qs fecit magna voce a sacris pdicatoribus pdicari, q fortificāt corda fideliū, &
hæreticorū cōpungūt, sperās ipse ex clemētia secūdū naturā suā, & putabis, q sicut eos, q
li discipulos, & nunquā veritatē recognoscētes, ἐκβολὴν iactū hæreticorū a principio pul
dere & pmeditari rogamus, beatissimi, rememorati memorato ac a deo custodito Impe
ratori nostro illā sacrā vocē dicentē: Omnē abominationē odit dñs (quæ prima media &
vltima est) Seuerus facinorosus, q cōtra deū semp locutus est iniqtatē, & quādoq; quidē
Grecorū vanidicorū mysteria imbutus ipsa honorauit, qnq; vero Eutychis insaniā docuit
& in tota vita dixit bene valere in fide Christianorū, & appellationē Nestorij anthropola
tre ad decipiendū eos, q in simplicttate paratas habēt aures susciptēdū excogitauit euidē
ter illa illius dicēdo, Nestorianosq; vocabat magistros rectorū dogmatū, & nec illi peper
cit, q baptizauit ipm, inualidisq; anathematibus impleuit totū mūdū, ac arroganter decer
nere ipse psumpsit, & validiores sortitus est cū his, q adhærebāt ei in ordinādo Sychiā cō
tra pdictā sanctā œcumenicā Chalceonēsem synodū, & cōtra sacras ac deo dilectas epīas
sanctæ memoriæ Leonis papæ, q fuit illuminator & colūna ecclesiæ, quiq; firmauit fide
les ambulare in recta semita, hicq; illud relinquef diuinæ scripturę dictū impleri. Et incidit
in foueā, quā fecit. Vnde dubitātes, qūo ipm proprie vocemus, idē cū gētibus sentientē,
eiusdē opinionis cū Eutyche, eiusdēq; moris cū Nestorio, magis propria & insigni appel
latione nominabimus ipm ibidē, cū veritate organū diaboli vocātes. Prætereuntes igitur
multitudinē eorū, quæ psumpta sunt ab ipso, & sanguinē sanctorū virorū in Eoan effusum
ab Estasiasmeno Iudaico de Fatria tūc sub ipso militāte, ac alia multo difficiliora prædictis
propter longā narrationē, supplicamus, sanctissime, cū nūc sit tēpus acceptabile, nūc dies
salutis clamamus, adiuua nos, & sanctas animas occisas, quas astare cogitate prudēter, &
ostendere vobis, q propter Christū traditæ sunt morti a bestia multi capitis, ne rursus ex
sua oībus manifesta mangania & Manichæo errore, q confidēs iste iniquus ausus est in
trare mūdas regias aulas, cū nullū locū debeat habere, aut barathrū cōuersandi ad destru
ctionē. Et cū in psenti pax donata sit oībus fideliū ecclesiis cū tātis laboribus & sudoribus
vestris, ac deo amātissimi Impatoris nostri, parcētes ipsū extremitati animarū faciētiū cōuē
tiones ad ipm, & cōicantiū p interpellationē anathematibus cōtra ipm prolatis, studete lō
ge expellere illū pollutū & abdicatū, q anathematibus scriptis, & aptius ab aplica sede ve
stra &

Matth. 16. c

Psal. 36

2. Tim. 3. a

Psalm. 44 & 100.

Psalm. 118

Apoca. 12.

Māganus dicit seductor, a quo dicipotest māganta.

A stra, & a tantis pontificibus, & in cœlo ab angelis electis suis iā condēnatus est, qui secūdū
euangelicā illā, & diuinā vocē, cū iniquo & facinoroso alio Petro suo discipulo appellatio
nē propriā vsq̄ nūc mentiri nō erubuit, & verba apostasiæ quotidie loquutus est, necnon
cū Zoara, qui oīno diuinā scripturā & omnē sacrū ordinē, & missam ignorat, sed cū auda
cia (nescimus vnde) sibi tradita pessundat ecclesiasticū ornatū atq̄ statū, p cōuēticula & pa
rabaptismata, q quotidie temerarie agunt, cuius synagogā mulierculis, comessationibus, &
ebrietatibus, luxibusq̄, & adulterationibus deditis implet. Persuasimus aūt & pīssimo Im
peratori nro, nō permittere aggregari bestias sanguinis edaces cū agnis, cū clare & aperte
sciat illud diuinū apli dictū: Quod nulla participatio iustitiæ est ad iniquitatē, vel cōicatio 2. Cor. 6. c
lucis ad tenebras, aut pars fideli cū infideli. At vero, si eaq̄ ab Isaccio Persa nūc ppetrata
sunt, sine lachrymis dicere nos valemus, nō est possibile, neq̄ metū abīcere, si narrare volu
mus, q suis iniquis manibus ille facere nō horruit. Nā in quodā diuersorio reposita hono
rabili imagine psentis pīss. Imperatoris, pdictus scelestus & arrogās vir tanq̄ certās, & se
cundū nouiorē modū dicēdi blasphemauerit, diuinū extēdēs baculū, in q̄ inhonoratā sene
ctutē suā firmare fingit, implēsq̄ simulatū stellionatum in cōspectu eorū, q ab ipso seducti
sunt, percutiebat sine venia similitudinē Chro amātiss. Imperatoris, hereticū denominādo
B sic deo vnitū, & ab ipso custoditū, & veritatis pdicationē custodientē. Nec a furore cessa
uit, donec diuisit tunicā habentē nobilē eius effigiē, & partē pro se tenuit, quā & igni tradi
tā, totā exterminare nō valuit. Nā cōseruata fuit a meliori prouidētia in redargutionē ma
nifestā & notā homicidialis temeritatis, & maioris oībus accusationibus. Testes fuerūt vi
ri (sicut nouistis, sanctissime) manifestā veritatē aduocatā habētes. Qm igitur pter opinionē
hæresiarchæ submutauerunt eorū deiectionē, q cū ignominia debebat esse, & ante tēpus
multū dederūt audaciā habitandi in regalibus cellis, his, qui p aliū modū deū negant mul
tis designatis & enumeratis ipsis nomē fictæ orthodoxiæ, & periculū est fideles nunq̄ am
bulare in domo dñi cū consensu, tollite a nobis cito malos, offerte *consuete sacrificiū hoc als, cōsuetum
deo & saluatori, pro cōseruāda nobis bona defensione in futuro tremēdo iudicio, liberum
ab omni timore, & hæretica trifluctuatione armatū ecclesiasticū conseruate statū consir
mātes, rursusq̄ exponēdo iustissimo Imperatori nro pias ac iustas sententias, contra ipsos
prius ab apostolica sede vestra prolatas, statuendo p illas impia conscripta tradere igni, &
habētes in publicū prodere, iuxta *immutationē eorū, qui zelant possidere Manichæa, & al. imitationē
illa impij Nestorij & Eutychis insensati, ac Dioscori patris & protectoris eorū. Sic em̄ eua
cuabitur omnis expectatio his, qui frustra sperant in eis. Rogamus etiam, sanctissime, finē
perfectum imponere diuinæ ac vestræ sententiæ contra Anthimum paternis vestris de
C cretis conuenientem, vt omne de medio extinguatur scandalū a paruulis in dominū cre
dentibus, & optatam vocem audiatis ab omnibus nobis. Custodiat dñs sedem vestram, ac
pīssimi Imperatoris nostri tanquā dies cœli, qui Petri imitatores saluatis, & nos a tribula
tionibus saluastis, eosq̄, qui nos odiunt, confudistis.

¶ SVBSCRIPTIONES.

Thalassius epūs Berytiorū ciuitatis rogatus subscripsi. Magnus epūs Beroeorū ciui. sup
plicādo subsc. Iohānes epūs Gabalorū subsc. Syriace. Etherius epūs Mariamniæ sup. subsc.
Christoferus epūs Porphyrionis sup. subsc. Archelaus epūs Coryci supp. subsc. Dauithus
epūs Cyrresticen. subsc. Syriace. Alexander epūs quondā *Paraxiorū, nūc vero Iustiniano- al. Pagrasorū
politanus sup. sub. Anastasius epūs Iotapæ sup. sub. Domnus epūs Maximianopolitanus
sup. subsc. Iohānes epūs Zooroꝝ sup. subsc. Magnus pbr & amb. Theopolitanæ ecclesiæ
subsc. Heraclius diac. & amb. eiusdē eccl. subsc. Athanasius diac. & amb. eccl. Tyri subsc.
Paulus lectorarius & amb. ecclesiæ Tarsi sub. Thomas diac. & amb. ecclesiæ Iustiniano-
politanæ subsc. Agapius diac. & amb. sanctæ eccl. sacræ ciui. metrop. Euphratesiæ sup.
sub. Iohānes subdia. & amb. sanctæ eccl. de Bostra sub. Trosinius diac. & amb. sanctis.
ecclesiæ Seleutianæ de Isauria sup. sub. Eusebius diac. & amb. sanctiss. eccl. *Amidanæ, al. Amycleng
sciens superius dicta cōtra Seuerū, Petrū, & Zoaram, ac Anthimū, sub. Marcus diac. &
amb. sanctæ eccl. Emisæ sub. Simeonius diac. & amb. sanctę eccl. *Aegyropolitanę sub. al. Areopolis
Sergius diac. & amb. s. eccl. Ptolemaidis sub. Cosmas mona. & amb. s. eccl. Antaradenæ
sub. Esaias diac. & amb. Arethusianæ eccl. sub. Iulianus diac. & hospitalarius eccl. Pal
myrenæ sub. Ionas diac. & amb. Helenopolitanæ eccl. sub. Abraamius diac. & amb.
eiusdē eccl. sub. Simeonius pbr s. eccl. Cōstātiensis in Cypro sub. Iohannes lectorarius
& amb. eccl. Seleuciæ Syrie sub. Martyrius lectorarius eccle. in Beryto, supplicādo sub.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Arsenius lectorarius ec. Mariamniæ sub. Sergius pbr & lustrator mon. Sandari supp. sub. Symeonius diac. S. resurrectionis Christi sub. Anastasius pbr & amb. ec. Cęsareę sub. Alexãder subdiac. & amb. ec. Cæsareæ Palestinæ sub. Iohãnes diac. & amb. ec. Eleutheropolitanæ sub. Theodosius diac. & amb. ec. Gazeæ sub. Pãphylus diac. ec. Neapolitanæ sub. Eunomius pbr & amb. ec. Petri sub. Anastasius diac. & amb. eiusdẽ ec. sub. Victor diac. & amb. ec. Areopolitanæ sub. Silomenus lectorarius ec. Tarsenę sup. sub. Et post lectionẽ libellos Menas venerabilis lectorarius ac secundicerius notarios antiquæ Romæ protulit actũ synodalis epistolæ scriptæ a sanctæ memoriæ Agapeto, & legit per dictiones Latinas, interpretationem autem legit Christodorus diacon⁹ & notarius secretarius, quæ sic habet.

¶ Interpretatio epistolæ synodalis scriptæ per literas Latinas.

1.Timot.5.a Dilecto fratri Petro Agapetus. Voluissemus quidem, fratres dilecti, propter ἀνυπόστατον cõiunctionẽ nostræ charitatis oẽs dñi sacerdotes, iuxta apostolicã traditionẽ, irreprehensibiles inuenisse, & neminẽ aut per gratiã, aut per metũ ab ecclesiasticis canonibus declinare, sed qm̃ multa multoties subsequunt, q̃ penitudinẽ parere possunt, & dei misericordia delicta pct̃ os vincit, & idcirco differt pœna, B
als, ꝑsumpta vt reformatio locũ inuenire possit, monere necessariũ iudicauimus, & vt *assumpta de cætero impuaricata custodiant. Oportebat eiñ, vestrã charitatẽ memorẽ paternæ traditionum neminẽ pmittere prohibita facere, sed si qs audax appareret, tota virtute resistere. Cũ itaq; peruenimus ad comitatũ sereniſſimi Imperatoris filij nostri, inuenimus sedẽ Cõstantinopolitanæ ecclesiæ cõtra oẽm canonũ honestatẽ ab Anthimo ecclesiæ Trapezũdæ epo incõuenienter vsurpatã. Cuius animã nõ solũ secũdum istã partẽ, sed, q̃d maius est, in cõfessione vere fidei a perditione reducere desiderauimus, sed Eutychis errori insistẽs, ad viã veritatis redire cõtẽpsit. Vnde cũ ipsius in fide pœniam isto modo expectemus, neq; catholico, neq; sacro nobis dignũ eẽ sentẽtiauimus, donec oĩa a patribus tradita, perq̃ veræ religionis fides & disciplina custodit, & secũdũ cõgruentẽ satisfactionẽ suscipiat. Cæteros vero similis cõtumaciæ ipsius & sentẽtia aplicæ sedis condẽnatos, similiter vestra charitas aduertat, q̃æ ipse seipm participẽ fecit. Cõstãtinopolitanæ vero sedis iniuriam, aplica authoritate adiuuãte, & adiutorio fidelissimor⁹ Imperator⁹ emendabimus. Et supra modũ qdẽ admirati sumus, q̃d istud opus ita aperte cõtrariũ decretis patrũ vsa fraternitas nõ solũ ad notitiã nostrã adducere neglexit, sed & reprehẽsibili cõsensu cõfirmauit. Sed regratiamur deo, cuius spũ mala ad melius vt plurimum vertunt, & paruæ transgressiones ad vtilitatẽ & occasionẽ magni fuerint gaudij. Hoc aũt pro excitãdo vræ cõspũalitatis lætitiã significo, ꝙ Mennã fratrẽ & coepm nostrũ, vig; multis laudũ modis ornatũ, ꝑdicta Cõstãtinopolitana ecclesia epm susceꝑit. Cui licet ꝑter cæteros sereniſſimor⁹ Imperator⁹ electio arriserit, similiter tñ & totius cleri, ac populi cõsensus accessit, vt & a singulis eligi crederet. Eteñ alicui neq; sciẽtia, neq; vita fuit ignotus, sed & fidei integritate, & sacrar⁹ scripturar⁹ studio, atq; etiã piæ administratiõis officio sic ꝑdicta viri resplenduit opinio, vt ipsi tardius venire videret, q̃ dignus erat. Et hoc dignitati suæ addere credim⁹, q̃d a tpibus Petri aplí, nullũ aliũ vnquã Oriẽtalis ecclesia susceꝑit epm, manibus nr̃æ sedis ordinatũ. Et forsitan vel ad demõstrationẽ laudis ipsius, vel ad destructionẽ inimicorum instans res tãta puenit, vt illis ipse similis eẽ videat, q̃s in his q̃ũq; partibus ipsius aplor⁹ primi electio ordinauit. Cõmune itaq; gaudium, frẽs, pia exultatione susciꝑite, & ẽtum vos tationis causam, & ꝙ mala sine mora corrigant, & pro his optata subsecuta fuerint, de cæ-
tero ꝑcauẽtes, ne rursus canonicis sanctionibus qd cõtrariũ ꝑ vos (q̃d non credo) fiat, vso motũ austeritatis deposcit. De⁹ in bona cõualescẽtia te custodiat, frater honorãdissime.

¶ Interlocutio Mennæ patriarchæ.

SAnctissimus archiepS & tota synodus dixit: Nõ mirãdũ, si suas & nũc magna aplica sedes sequit sacras sanctiones sanctissimar⁹ ecclesiar⁹ inuiolatas cõseruãdo, & q̃ rectæ fidei sunt defendẽdo, ac his, q̃ peccauerũt, clementẽ veniam tribuẽdo. Vnde & nos implẽtes ea, q̃ a sanctissimo papa in epla synodali data fuere, & tps pœniæ ipsi dantes deputemus, & decernamus Vosporiũ sanctissimum epm Neocæsareæ metropolitanæ, & Acatium sanctiss. epm metropolitanæ Pessinuntinæ, & Iohannẽ, ac Theoctistũ pbros & defensores magnæ ecclesiæ, q̃ hic est, & Zachariã sanctiss. epm Mitylenensem Metropolitã, & Acatiũ, ac Christodor⁹ diacones venerabiles & notarios huius sanctiss. ecclesię, ad notificãdũ ei ea, q̃ a nobis gesta fuerint, & inuitare ipm infra tres dies (si volet venire) ad sanctã synodũ, ad faciẽdũ sup annũtiatis congruã satisfactionem. Subsignaui.

ACTIO SECVNDA, FACTA A MENNA patriarcha Constantinopolitano.

POst consulatum Flauij Belisarij clarissimi nonas Maias, indictione. xiiij. in Christo amãtissima, & Imperiali Roma Constantinopoli, præsidente dño nostro sanctissimo, & beatiss. archiepiscopo patriarcha œcumenico Menna in Mesaulo dytico venerabilis domus dominæ nostræ sanctæ, & gloriosæ dei genitricis semper virginis Mariæ, quæ est prope sanctissimã magnã ecclesiã. Et a dextra quidẽ parte cõsidentibus, & coaudiẽtibus iuxta piũ iussum Christi amãtissimi, & a deo custoditi Imperatoris nostri Iustiniani, sanctissimis, & deo amãtissimis episcopis Sabino Canusino, Epiphanio Esculano, Asterio Salernitano, Rustico Fesulano, Leone Nolensi, q̃ oẽs ex regione Italię sunt, prius quidẽ missi ab apostolica sede, postea vero vnanimiter consentiẽtes sanctæ memoriæ Agapeto papæ huc aduenienti, B Petro Iustiniapolitano metropolita, Marco metr. secundæ Cappadociæ prouinciæ, Zacharia Mitylenẽsi met. Marco met. Apamiæ prouin. Bithyniæ, Auxentio met. Selymbriæ, Timotheo metrop. Berroæ, Thalassio met. Beryto, Magno metrop. Beroæ, Iohãne met. Bosphori, Iohanne Gabalor⁹, Domitiano *Zichiano, Christofero Porphyriono Phœniciæ prouin. Parali, Archelao Coryco, Dauitho *Circinsiano, Etherio Mariamnio, Alexandro *Paraxiano, Domno Maximianopolitano secũdæ Palestinę, Anastasio Iotape, Iohãne Zoorono, Andrea Paniano, Epitynchano Germę prouin. Hellesponti, Pelagio Parnassi, Paulo Stectoriano, Andrea Peltano, Theodoro Myreno, & Theodorito Alindeno. A finistra vero parte Ipatio Ephesino met. Constantino Heracliano met. Europę, Theogene met. Synnador⁹, Bacho met. Antiochæno, Hilariano metrop. Pergæ, Vosporio Neocæsareę metro. Põti Polemoniaci, Paulo metrop. Tyano, Acatio met. Pessinũtino, Epicteto Claudiopolitano metrop. Honoriadis, Epiphanio Heracliano prouin. Honoriadis, Abraamio Cratiano, Alexandro Colonensi secũdæ prouin. Cappadociar⁹, Asterio Amastreno, Eugenio Tieno, Iohãne Cæsariensi prouin. Bithyniorum, Dominico Theodosiopolitano pro. Phrygior⁹ Pacatianor⁹, Iohãne Traianopolitano, Theodoto Eutiæ antiquæ Epyri, Andrea Amyzono, Elauiano Coteno, Eliæ C Cæsareæ Bithynior⁹, & Armonio Calliopolitano, astãtibus aũt & coaudientibus Theophane & Pelagio venerabilibus diaconis aplicæ sedis, & Mena, ac Petro deo amantissimis notarijs, & quibusdã subdiaconis, & procuratoribus, ac cæteris clericis ipsius aplicæ sedis, q & cõsentiẽtes fuerũt sanctæ memoriæ Agapeto facto papę antiquæ Romæ huc aduenięti, & Magno pbro, & Heraclio diacono, ambasiatoribus *Eusemij sanctiss. patriarchæ sanctiss. ecclesiæ Theopolitanæ, Sabino diac. sanctæ Chri dei nri resurrectiõis ambasiatore Petri sanctiss. patriarchæ Hierosolymitani, Stephano diac. & amb. Sotherici sanctiss. episcopi Cæsareæ met. primæ prouin. Cappadocior⁹, Gayano pbro, & amb. Elpidij sanctissimi episcopi Ancyrani met. primæ Galatiæ, Dionysio & Callinico diaconis & amb. Photij amãtiss. episcopi met. Corinthi, præsente etiã venerabili clero huius regiæ ciuitatis, Eusemius venerabilis diacon⁹, & primicerius notarior⁹ dixit. His proximis diebus præcedẽte pio iussu Christo amãtissimi, ac a deo custoditi Imperatoris nostri cõuenit præsens nũc sancta synodus. Et cũ tunc intrassent ad vos venerabiles monachi huius regiæ ciuitatis, & q de Theopolitana ciuitate profecti erãt, ac etiã alij venerabiles viri de Hierosolymis, facta fuerũt q̃dã super venerabili Anthimo, q̃ in actis tũc formatis cõtinent, in qbus dedistis certũ terminũ super requisitione ipsius venerabilis viri, q iam decursus est. Cũq; & nũc vestra conuenerit sanctitas pro eadẽ materia, obseruãtq; & vestrã audientiã memorati venerabiles monachi introitũ apud vos habere, rogãtes, & supplicãtes subijcimus. Sanctiss. archiepS & sancta synodus dixit: Intrẽt. Et cũ intrassent, Mariano deo amãtiss. pbr & prior monast. sanctæ memoriæ Dalmacij & primas, simul cũ cæteris deo amãtiss. archimã. & monac. regiæ ciuitatis, & Theopolitanæ, & Hierosolymitanę mon. Agapito Dij, Dioscoro. S. Eusemię, Agapio Thalassij, Paulo Romanor⁹, *Antonio Eusebij, Stephano Olympij, Anastasio Romanor⁹, Demetrio Foce, Dñico Eusemij, Zenone S. dei genit, ĩ fonte, Alexãdro Calamij, Dada Caiumę, Rodone Theodori,

alias, Eufremę

alias, Antonino.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gennadio Dñici, Theodoro Maronñ, Syla Eliæ, Paulo Samuelis, Iohanne Theodori, Cirione Aegyptiorũ, Basilio Cyracone, Iohãne S. Thomæ apli inter illa Modesti, Marco Theodori, Flauiano pbro, & Secundario Modesti Lycaoniorũ, Marino * Pauli, Theoctisto sanctæ dei genitricis prope illa Iob, Theodoro Triphonis, Cosma S. Iohãnis inter illa Studñ, Petro sanctę genitricis, & S. Diomedis in Hierlm, Eleutherio S. Dñici, Alexãdro Abraamñ, Theodoro Iob, Triphone Elpidñ, Stephano illorũ de Cõsta, Babyla Danielis in Stilo, Iohãne Anastasii, Anthemio Neonis, Iohãne S. Michaelis illorũ Charisii, Iohãne Mare prope Aetiã Cisternã, Foca Ionæ prope, & iuxta Secundũ, Zozimo Eutychñ Lycaoniorũ, Timotheo Asterñ prope Aetiam Cisternam, Martyrio Petri prope aplos, Andrea sanctæ dei genitricis prope S. Lucã, Marco S. Dñici, Iacobo Abibi Syro Attico Eucratadorũ, Ioseph sanctæ dei genitricis in Lithostroto, Paulo sancti apli Petri ppe palaciũ, Anastasio pbro, & Secũdario S. Philippi in Brephotrophio, Georgio Cyri Eusebio Symeonñ, Zotico S. Andreę ppe Saturniã portã, & de Theopoli, Paulo mo. & amb. monaste. Maronis, Seueriano pbro, & archim. monaste. Zoaræ * Calidorũ Syro, Cassisa pbro, & archim. mona. Lucæ Syro, Symeonio diac. & amb. Iacobi, Iohãne diac. & amb. Theodori, Stephano pres. & priore mona. Euxerñ, Iohãne pres. & archim. monast. Cyri Thomæ Syro, Theona pres. & archim. mona, Aaron Syro, Fotino monac. mamb. S. Stephani, Theodoro diac. & amb. ecclesiæ Erendilenorum, Sergio pres. & lustratore, qui oẽs pro seipsis, & pro reliqs, atq etiã pro his, qui sub sanctis Chri veri dei nostri locis agunt, Domno pres. & archim. mona. B. Martyrñ, Isychio pres. & amb. mona. B. Theodosii, Cassiano pres. Lauræ B. Sabbæ, Dñico pres. & priore Turrium Iordani, Nestabo pres. Lauræ B. Firmini, Therẽtio pres. nouæ Lauræ, Leontio monac. priore & vicario totius eremi, Traiano pres. Turrium Iordani, Polieucto diac. monast. B. Theodosii, Theodoro diac. & monac. nouæ Lauræ, Cyrico diac. & monac. ipsius nouæ Lauræ, Anastasio diac. monast. B. Martyrñ, Mama monac. eiusdẽ mona. Iohãne monac. eiusdẽ mona. Iuliano mona. mona. B. Theodosii. Qui oẽs agũt pro proprijs monasterijs, & pro oĩbus mona. ere. S. ciuita. Iohãne pres. Cãpestris, & pro oĩbus, q ibidẽ sunt mona. Theona pres. mõtis Sinai, & amb. ipsius mõtis, & ecclesiæ Pharan, & Lauræ Raithæ, & pro oĩ ibidem monac. Strategio diac. & monac. monasterñ. B. Iohãnis, & pro oibus monac. sub Scythopoli. Sanctiss. archiepiscopus, & tota synodus dixit: Legantur, quæ pridie gesta fuerunt. Et accipiens Macarius venerabilis diaconus, notarius, & ambassiator legit.

alias, Paulini.

nis, Thermaꝝ

Post cõsulatum Flauñ Belisarñ clarissimi sexto Nonas Maĩ, indictiõe. xiiij. In Chro amãtissima, & imperiali Cõstantinopoli. Et reliqua primæ actiõis. Sanctiss. archiepus, & tota synodus dixit: Qui a nobis deputati fuerũt ad reqrẽdũ Anthimũ venerabilẽ, si iniuncta ad opus deduxerunt, ostendãt. Vosporius sanctiss. epus Neocæsarieñ. metr. prouinciæ Ponti Polemoniaci dixit: Decretis a beatitudine vestra, & ab hac sancta synodo merito obtemperãtes fuimus in oĩbus locis, in qbus arbitrabamur esse venerabilẽ Anthimũ, videlicet in oratoria domo glorioſi archãgeli Michaelis, quę ẽ in palatio, & in domib⁹ Hormisdæ in sancto apostolio, in quibus conuocauimus venerabiles pbros, & diaconos, & quasi (vt ita dicamus) vniuersum clerum prædictarũ sanctissimarũ domorũ, rogauimusq ipsos dicere nobis, & demõstrare, si sciunt prædictum Anthimũ, seu domum, in qua est,

alis, Inuenire.

* inueniri. Qui primum q dem cõcorditer dixerunt, neq vidisse ipsum ibidem, neq scire domum, in qua ipe sit. Postea vero ad satisfactionem nostrã dederunt quosdam ex ipsis, simul cum Acatio, & Christodoro venerabilibus diaconis, & notarijs vestræ sanctitatis, qui prædicti Anthimi inquisitionem fecerunt. Existimantes autem inuenire ipsum in mittato suo, in quo olim permanebat, quæsiuimus, & nec ibi inuenire potuimus. At in suburbio suo, quod est circa sanctum Laurentium venientes, nec ibi ipsum inuenire valuimus, inuento ibidem homine suo, qui dixit, q ex quo recessit de sancta magna ecclesia, neq vidisse ipsum, neq scire vbi degat. Acatius sanctissimus eps Pessinuntiarũ metropolis secundæ prouinciæ Galatiæ dixit: Et ego significo vestræ beatitudini, qũo veniẽs cũ Vosporio, & Zacharia sanctiss. cõministris, ac Iohãne, & Theoctisto deo amantiss. pbris, & procuratoribus ecclesiæ, Acatioq, & Christodoro venerabilibus diaconis, & notarijs in pdictis locis reqrere pdictũ venerabilẽ Anthimũ, & ipm inuenire nõ potui. Zacharias sanctiss. epus Mitylenensis metropolita dixit: Sicut dixerunt ante me Vosporius, & Acatius deo amantiss. epi, satisfaciẽtes mãdatis a vestra scitate, venimus in oratoriã domũ S. Michaelis archãgeli, q adiacet palatio, & in sancto apostolio, q d est intra illa Hormisdæ, atq

A dæ, atq etiã in suburbio suo, q d adiacet oratoriæ domui sancti Laurẽtij, & scrutationem susceptã fecimus, simul cũ Iohanne, Theoctisto deo amãtissimis pbris, & procuratoribus & Acatio, & Christodoro venerabilibus diaconis, & notarijs, & nullibi hũc inuenire potuimus. Iohãnes deo venerabilissimus pbr, & defensor sanctissimæ magnæ ecclesiæ dixit. Iuxta iussum vestræ sanctitatis simul cũ pdictis sanctissimis epis, & venerabilibus diaconis, & notarijs venimus ego, & Theoctistus ad loca pdicta ab ipsis, vbi putabamus omnino nos manifestũ facere ipsum venerabilem Anthimũ, quem inuenire nõ potuimus.

Theoctistus venerabilis pbr & defensor ecclesiæ dixit: Ego eadẽ depono. Acatius venerabilis diaconus, & notarius, & Christodorus venerabilis diacon⁹, & notarius, ac secretarius per Christodorũ vnũ ipsorũ dixerũt. Quæ sanctissimi epi, & deo amãtissimi pbyteri, & procuratores, q vna nobiscũ missi sunt super requisitione venerabilis Anthimi dixerunt, eadẽ & nos deponimus. Attulimus aũt & ea, q proximæ gesta fuerũt, vt ipsa ei intimaremus, & nullo modo ipm inuenire potuimus. Sanctissimus archieps & tota sacrosancta synodus dixit: Manifesta iam facta est volũtas venerabilis Anthimi, qui se manifestũ constituere noluit, & venire ad nos ad emendationẽ. Veruntamen nos, cũ simus hoies, quantũ est possibile sequendo bonitatẽ magni dei & saluatoris nostri Iesu Christi, q vult oẽs saluos fieri, & ad cognitionẽ veritatis venire, & q pœnitentiã tanq̃ salutare q d dã

t. Timot. 2. b.

B sam reuocẽtur per conuenientẽ longanimitatẽ, studentesq prædictũ venerabilẽ Anthimum modo possibili saluare, rursus dedimus ei terminũ aliorũ trium dierũ ad pœnitẽdũ, & recognitionem necessariorũ, intra quos requirẽt ipsum Petrus sanctissimus epus Iustiniapolitanus metropolita secũdæ prouinciæ Cappadocię, & Thalassius sanctissimus eps metropolis Berytiorũ, ac Domnus deo amãtissimus epus Maximianopolitanus prouin. secũdæ Palestinorũ, Romanusq atq etiã Iohannes deo amantissimi pres byteri, & procuratores sanctissimæ magnæ ecclesiæ, insuper etiã, & Andreas, & Calonymus venerabiles diaconi, & notarij, & si inuenient ipsum, nuntiabunt intra dictũ terminũ venire ad nostrã audientiã, excusaturum accusationes contra ipsum factas. Subsignaui.

¶ CONSTANTINOPOLITANAE SYNODI ¶ Actio III.

POst consulatum Flauij Belisarij viri clarissimi sexto Idus Maij, indictione quartadecima in deo amãtissima & regia ciuitate Roma Constãtinopoli, presidente dño nostro sanctissimo, ac beatissimo œcumenico archiepo Menna patriarcha, in Mesaulo dytico venerabilis domus dñæ nostræ, sanctæ & glorioſæ dei genitricis semper virginis Mariæ, q est prope sanctam magnam ecclesiã. Et a dextris dextra quidẽ parte considentibus ipsis, & coaudiẽtibus seorsum sanctissimis & deo amãtissimis epis Sabino Canusino, Epiphanio Esculano, Asterio Salernitano, Rustico Fesulano, Leone Nolano, oĩbus ex regione Italorũ, prius quidẽ missis ex Italorũ regione (videlicet) ab apostolica sede, postea vero consentientibus sanctæ memoriæ Agapeto facto papæ antiquæ Romę huc adueniẽti, Thalassio metropolita Berytano, Magno metrop. Beroano, Iohãne Gabalorũ, Christofero Porphyriono prouinciæ Phœniciæ Parali, Archelao Coryco, Dauitho *Circinsiano, Etherio Mariamnio, Alexandro *Paraxiano, Domno Maximianopolitano secũdæ Palestinæ, Anastasio Iotapeno, Iohãne Zoorono, Asterio Amastreno, Andrea Paniano, Epityncliano Germę prouinciæ Hellespõti, Paulo *Stectoriano, Andrea Peltano, Theodoro Myreno, Andrea Amyzono, Flauiano Coteno, Elia Adrianopolitano, Macedonio *Beriano, Theodorito Alindeno, Armonio Callipolitano, Leontio Helenopolitano, Longino Oresteno, Iohãne Cæsareensi Bithyniæ, & Iohãne Traianopolitano Pacatianæ Phrygiæ. Aliis vero Ipatio met. Ephesino, Constantino Heracliano met. Europæ, Eusebio met. Cyzico, Thalassio met. Nicomediæ, Fotino met. Chalcedonẽsi, Theogene met. Synnadorũ, Bacho met. Antiochiæ Pisidiæ, Hilariano metrop. Pergæ, Vosporio Neocæsarensi metrop. Põti Polemoniaci, Paulo metrop. Tyano, Acatio met. Pessinũtino, Epicteto Claudiopolitano metro. Honoriadis, Petro met. Iustinianopolitano secũdæ Cappadociæ prouinciæ, Zacharia met. Mitylenensi, Hediſco met. Cianorũ, Marco met. Apamiæ prouin. Bithyniorũ, Auxentio met. Selymbriano, Timotheo metrop. Berroeano, Iohãne Bosphorano metropolita, Domitiano *Zichiano, Caloa Smyrniano, Epiphanio Hera

alias, Cyrrestice.

alis, Pagrasono

alias, Sectoriano

al, Brunitino

al, Zinchiano

Universidad de Deusto
Biblioteca

Heracliano Honoriadis prouinciæ, Abraamio Cratiano, Alexandro Colonensi, Eugenio Tieno, Dñico Theodosiopolitano prouinciæ Phrygiæ Pacatianæ, Eustachio Tiberiopolitano, Theodoto Euriano, Eusebio *Antiq̃ ciuita. Theodoro Gordeno, Matthia Cymano, Alexãdro Eleuzano, & Iohãne, Medaiano, Astãtibusq; ei, & coaudiẽtib⁹ Theophane, & Pelagio venerabilibus diaconis aplicæ sedis, ac Mina, & Petro venerabilibus notariis, & q̃busdã venerabilibus subdiaconis, & procuratoribus, & cæteris clericis ipsius sedis aplicæ, q & p̃sentes fuerunt cum sanctæ memoriæ Agapeto facto papa antiquæ Romæ huc adueniente, & Magno pbr̃o, & Heraclio diaco. & amb. Eufemij sanctiss. patriarchæ sanctissimæ ecclesiæ Theopolitanæ, Sabino diacono sanctæ resurrectiõis Christi dei nr̃i ambassia. Petri sanctiss. patriarchæ Hierosolymitani, Stephano diaco. & amb. Soterici sanctiss. ep̃i Cæsariensis metro. primæ Cappadociæ. Gaiano pres. & ambassia. Elpidij sanctissimi ep̃i Ancyrani metr. Galatiæ primæ. Dionysio diac. & Callinico diac. ambassiatoribus, Phocij sanctissimi ep̃i metro. Corinthi præsente etiam venerabili clero regiæ vrbis, Eusemius venerabilis diaco. & primicerius notariorum dixit: Bis iam cõueniente sancta vestra synodo secundum iussum p̃ssimi, & sereniss. Imperatoris nostri, cum adueniret tunc diuersi monachi ex hac regia vrbe, & Theopoli, ac etiam Hierosolymis præcesserunt quædam supra Anthimum (sicut gesta de his ostendunt) in quibus secundum primum & secundum ordinem certi termini dati sunt, super requisitiõe ipsius venerabilis viri. Quoniam igitur & vltimam dilationem a vobis datam decurrisse cõtigit, cõuenitq; rursus vestra sanctitas, obseruant quoq; vestram audientiam prædicti venerabiles monachi, petentes introitum habere, subñcimus ergo & exhibemus ad præsentiã. Sanctiss. archiep̃us, & tota synodus sancta dixit: Intrent. Et intrauit Marianus deo amantissimus pres. & prior monasterij sanctæ memoriæ Dalmatij, & primas, & cum ipso deo dilectissimi pbr̃i, & archimandritæ venerabilium monasteriorum regiæ ciuitatis Agapetus Dñ, Dioscorus sanctæ Eusemiæ, Agapius Thalassij, Paulus Romanorum, *Antonius Eusebij, Stephanus Olimpij, Anastasius Romanorum, Demetrius Focę, Dominic⁹ Eusemij, Zoilus Theodoti, Iulianus Eusemij, Stephanus Promoti, Zenon sanctę dei genitricis ad fontem, Alexander Calamij, Dadas Caiumæ, Rodon Theodori, Sylas Eliæ, Paulus Samuelis, Iohannes Theodori, Cirion Aegyptiorum, Basilius Cyraconæ, Iohãnes sancti Thomæ aps. inter illa Modesti, Marinus * Pauli, Theoctricus sanctæ dei genitricis prope illa Iob, Theodorus Triphonis, Cosmas sancti Iohannis inter illa Studij. Petrus sanctæ dei genitricis, & sancti Diomedis in Hierusalem, Eleutherius sancti Dominici, Alexander sancti Abraamij, Theodorus Iob, Triphon Elpidij, Stephanus Constæ, Babylas Danielis in Stilo, Iohannes Anastasii, Anthemius Neonis, Iohannes sancti Michaelis illorum Charisii, Iohannes Mare prope Aetiam Cisternam, Focas Ionæ prope Secundum, Zozimus Eutychij Lycaonorum, Timotheus Asterij, Stratonicus Dometij, Polychronius Ethrij, Andreas Romanorum prope Cisternam, Martyrius Petri prope aplos, Andreas sanctę dei genitricis prope sanctum Lucam, Marcus sancti Cyrici, Iacobus Abibi Syrus, Atticus Eucratadorum, Ioseph sanctę dei genitricis in Lithostroto, Paulus sancti Petri apostoli prope palacium, Anastasius pres. & secundarius sancti Philippi in Brephotropho, Georgius Cyri, Eusebius Simeonij, Zoticus sancti Andreæ prope Saturniam portam, Dominicus sancti Iohannis Syriorum, Cosmus Maximini, Polychronius *Crœtensium, Paulus sancti Erimonis, & eorum, qui sunt sub Theopoli, Paulus monac. & ambassiator monasterij, Maronis, Seuerianus pres. & archimandrita monasterij Zoaræ Thermarum Syrus, Cassias pres. & archimandrita monasterij Lucæ Syrus, Symeonis diaconus, & ambassiator monasterij Iacobi, Iohannes diaconus, & ambassiator monasterij Theodori, Stephanus pres. & prior monasterij Euxerij, Iohannes pres. & archimandrita monasterij Aaron Syrus, Fotinus mona. & ambassiator monasterij sancti Stephani, Theodorus diaconus, & ambassiator ecclesiæ Ephendilenorum, Sergius pres. & lustrator, q omnes agunt pro seipsis, & pro cæteris, atque etiam pro his, qui sunt sub sanctis locis Christi veri dei nostri, Domnus pres. & archimandrita monasterij beati Martyrij, Isychius pres. & archimandrita monasterij beati Theodosii, Cassianus pres byter Lauræ beati Sabbæ, Dominicus pres byter, & prior Turrium Iordani, Nestabus pres. Lauræ beati Firmini, Therentius pres. nouæ Lauræ, Leontius monachus, & prior, ac vicarius totius eremi, Traianus pres. Turrium Iordani, Polieuctus diaconus monasterij beati Theodosii, Theodorus diaco. & mona eiusdem nouæ Lauræ,

D

alias, Antisæ. alias, astiantiq̃

alias, Antoni⁹

alias, Paulini

alias, Criticorum, vel Ericticorum

E

F

Cyricus

A Cyricus diaconus & monachus monast. beati Martyrij. Mamas mona. eiusdẽ monast. Iohannes monachus eiusdẽ monast. Iulianus monac. monast. beati Theodosii, qui oẽs pro propriis monasteriis agunt, & pro oĩbus monachis de eremo sanctæ ciuit. Iohannes pbr̃ Campestris, & pro oĩbus ibidẽ monachis. Theonas pbr̃ montis Sinai, & ambassiator ipsius montis, & ecclesiæ Pharan, ac Lauræ Raythæ pro oĩbus ibidem monachis. Strategius diaconus & monac. monast. beati Iohannis pro oĩbus monachis, q sunt sub Scytho poli. Sanctissimus archiep̃s, & tota synodus sancta dixit: Legãtur, quæ proximæ gesta fuerunt. Et accipiens Paulus venerabilis diaconus, & notarius legit. Post consulatũ Flauij Belisarij clarissimi primo Nonas Maij, indictione quartadecima in deo amantissima Imperiali Roma Constantinopoli, Et reliqua secundæ actionis. Sanctissimus archiep̃s, & tota sancta synodus dixit. Doceant nos venerabiles diaconi, & notarij, quot dies processerunt post synodũ secundo ordine factã. Notarij dixerũt: Docemus vestram beatitudinẽ, quomodo a circũhabita die in actis nũc lectis vsq; ad hãc diẽ, quinq; sunt dies. Sanctissimus archiep̃s, & tota sancta synodus dixit: Nunc qui a nobis secũdo ordine deputati sunt ad requirendũ venerabilem Anthimũ si interlocutionis finẽ imposuerũt edoceant. Petrus sanctissimus ep̃s Iustinianopolitanus secundæ Cappadociæ dixit: Quæ
B sancta vestra sanctitate gesta sunt, & nobis mandata ad effectum deducere studuimus. Egoq;, & qui mecũ deputati erant Thalassius sanctissimus ep̃us Berytius metropolita, & Domnus deo amãtissimus ep̃s Maximianopolitanus, & Romanus, ac Iohãnes deo amãtissimi pbr̃i, & procuratores, Andreasq; & Calonymus deo amãtissimi diaconi, & notarij sanctissimæ magnæ ecclesiæ, iuimus ad diuersa loca, in quibus putabatur inueniri venerabilis Anthimus, & cum omni diligentia fecimus inquisitionem, & nullomodo ip̃m inuenire potuimus. Fuimus autem & in venerabili domo glorios martyris Laurentij, & interrogauimus ibidẽ clericos, si sciebant, vbi moratur memoratus venerabilis vir. Qui cum iuramento dixerũt, se non vidisse ip̃m, sed q̃ recessit de sede huius regiæ vrbis, neq; scire, in quo loco moratur. Dixerunt aũt ipsum habere suburbanũ prope prophetium, in quo sæpius inuẽtus est deambulare, & in monasterio Theodosii deo amãtissimi pres byteri, & prioris, priusquam acciperet episcopatũ huius regiæ ciuitatis. *Quos accipiẽtes, venimus ad prædicta loca, & inquisiuimus. Et neq; in his locis ipsum inuenire valuimus, ibidẽ inuẽtis cum iuramento affirmãtibus, neq; vidisse ip̃m, ex quo recessit de hac sancta magna ecclesia. Accipientes autem ad mentem, affectionẽ existentẽ ei erga Petrum quondã Apamiarum præsulẽ, iuimus ad suburbanũ, quod pertinet ipsi Petro, existẽs prope oratoriam domum sancti martyris Thirsi, & nec ibi ipsum inuenire potuimus. Thalassius sanctissimus ep̃s Beryti dixit: Iuste & canonice autem a sancta synodo interlocutis satisfaciẽtes, ego, & Petrus, ac Domnus sanctissimi episcopi, Romanusq;, & Iohannes deo amantissimi pres byteri & procuratores, Andreas, & Calonymus venerabiles diaconi, & notarij sanctissimæ magnæ ecclesiæ, venimus ad inquirendũ venerabilem Anthimum, inuitaturi ip̃m venire ad hoc sacrum collegium, & facere defensiones, de quibus accusat. Et venientes in multis locis, oratorij domibus, & venerabilibus monasteriis, ac etiam in suburbanis pertinentibus ipsi Anthimo, & Petro, qui sedem Apamiæ olim iniuste subripuit, in quibus putauimus ipsum manere, & lustrauimus, nec vllo modo ip̃m inuenire potuimus. Domnus deo amantissimus episcopus Maximianopolitanus secundæ Palestinæ dixit. Sequendo & ego, quæ canonicæ a sanctissima hac synodo iussa sunt, peragraui cũ Petro, ac Thalassio sanctissimis episcopis, Romanoq;, ac Iohanne deo amantissimis pres byteris, & ecclesiæ defensoribus, & cum Andrea & Calonymo venerabilibus diaconis, & notarijs ad nominata ab ipsis loca, & nullibi ip̃m inuenire potuimus. Romanus deo amantissimus pres byter & ecclesiæ defensor dixit: Ego veniens simul cum Petro, Thalassio, ac Domno sanctissimis episcopis, & Iohãne deo amantissimo compres bytero meo ac defensore, Andreaq;, & Calonymo deo amantissimis diaconis & notarijs, in venerabili domo sancti martyris Laurentij, & introeuntes in ipsam, hortati sumus deo amantissimos clericos dicere, vbi possibile est inuenire venerabilem Anthimum, vt annuntiarent ei, quæ gesta sunt de materia mota in venerabili synodo. Et cum iuramento ipsi venerabiles clerici dixerunt, quia scimus ipsum habere suburbanum prope prophetium sancti Esaiæ, & ibi multũ cõmorari, & sæpius abire in monasteriũ Theodori deo amãtissimi monachi, & cũ ipso morari. Hæc scimus ab ipso fieri, priusquã acciperet episcopatũ huius regiæ ciuitatis. Etiã tẽpore episcopatus nõ solũ semel sciuimus ip̃m alere venerabiles cle-

C

alias, Quod.

ricos

Universidad de Deusto
Biblioteca

ricos suos sanctissimæ magnæ ecclesiæ in prædicto suburbano in collegio dominæ nostræ dei genitricis sanctæ Mariæ, quæ iacet, & locata est in Blachernis * procenso existente regis. Et ipsis verbis, cum iuramentis vsi, addiderunt, quoniã nunc oñino nescimus vbi sit. Si autem postea poterimus cognoscere, vbi degat, adnuntiabimus vestræ charitati. Cum vero audiuimus hæc ab ipsis, hortati sumus venire vnà nobiscum in monasterium Theodori deo amantiss. pbri & monachi, & in suburbano venerabilis Anthimi, vt & in illis locis inquisitionem ipsius faceremus, & scire vbi moratur. Et euntes nos cum prædictis venerabilibus clericis in monasterium Theodori deo amantiss. pbri, & prioris ipsius monasterij, & intrãtes oratoriã domũ ipsius venerabilis monasterij, inuenimus ibi venerabiles monachos ipsius, inter quos erat & Procopius venerabilissim⁹ monachus, & prothodiaconus. Et cum audñssent a nobis, vbi moratur venerabilis Anthimus, eo quod a sancta synodo ipe inquiritur, dixerunt hæc, qm̃ sicut in cõspectu dei dicimus, ꝙ priusquã κυριος dñs Anthimus fieret epus huius regiæ ciuitatis, veniebat frequenter in monasterio nostro ad priorem, & cõuersabantur simul, & habebãt adinuicem affectionem, postq̃ autem accepit episcopatum, nõ venit huc, nec vidimus eius aspectum. Dñs autẽ prior noster recessit multis diebus ad votum, neq; audiuimus ab ipso dño, vbi moratur venerabilis Anthimus. Venimus autem & in suburbano venerabilis Anthimi, & introeuntes, inuenimus in ipso Stephanum, & Longinum illi⁹ familiares. Qui interrogati a nobis, vbi moraretur prædictus venerabilis Anthimus, dixerunt cum iuramentis, nescire vbi moratur, sed ipsos solos esse in ipso suburbano, & per clementem deum, & sanctas vestras orationes, ex quo exiuit de sancta Maria, nõ vidimus faciem eius. Et exinde venientes in oratorio sancti martyris Thyrsi, intelleximus, qũo prope adiacet suburbanum Petri, quõdam Apamiæ epi, in quo inueniretur venerabilis Anthimus. Et illuc etiã venientes interrogauimus Thaleleum venerabilem monachum, si sciret p̃dictum venerabilem Anthimũ ibidem esse. Et dixit cum iuramentis ipse, & Sisinnius artis redemptor, qm̃ neq; anteq̃ sieret epus, ne postq̃ factus est, scimus ipm venisse huc, neq; vbi moratur. Et hæc cum audiuimus, recessimus. Iohãnes deo amantiss. pbr & ecclesiæ aduocatus, & super custodias dixit: Ego eadem depono. Audreas deo amantiss. diaconus, & notarius dixit: Secundum sanctum p̃ceptũ vestræ btitudinis abij vnà cũ p̃dictis sanctiss. epis, & deo amantiss. pbris, & procuratoribus, vnà mecum a vobis sanctiss. deputatis, ad faciendum inquisitionẽ venerabilis Anthimi. Et veniens cum ipsis ad loca per eos dicta, & cum magna inuestigatione ipm inuenire nõ potui. Audiui autem a prędictis clericis sancti martyris Laurentij, & a monachis monasterij Theodori venerabilis pbri, & prioris, ac etiã ab hoibus ptinentibus ipsi venerabili Anthimo, oĩa, quæ relata fuerunt vobis a Romano deo amãtiss. pbro, & procuratore. Calonym⁹ venerabilis diacon⁹, & notari⁹ dixit: Cõsona, & ego depono p̃dictis deo amantiss. viris. Sanctiss. archiepus, & tota sancta synodus dixit: Visus qdẽ fuit venerabilis Anthimus nõ recta conscia vsus fuisse, refugiendo vsq; nunc venire ad nos. Nam quid prohibens fuit, nisi qa distulit venire ad nos, & secundum quod cõueniẽs fuit, respõdere adnuntiatis cõtra ipsum tanq̃ veris, ac deo dilectã, & sacrorũ habitui cõdecentem præbere satisfactionem. Verum licet ille nos iam mouerit cõtra se ad sentẽtiandũ in ipsum, tñ nos nullo modo despicientes miserationem decentem sacerdotibus dei, ergã emẽdationem animarũ, quę peccauerunt, tertiam ei damus dilatione, intra quã nisi venerit & liberum se cõstituerit ab adnuntiatis cõtra ipsum, finis qdem, q inde propriæ inobedientiæ cõuenit, inscribetur, Nos vero sequentes venerabiles canones, & ea, quæ a sanctæ memoriæ Agapeto diffinita sunt, attendentes, iustã in eum feremus sentẽtiam. Inquirent igitur ipm, & Theogenes sanctiss. eps Synnadorũ Metropolita, & Bachus sanctiss. eps metropolis Antiochiæ prouinciæ Pisidorũ, & Christoferus deo amantiss. epus Porphyrionis Phœnicis Parali, ac Iulianus, & Ammonius deo dilectiss. pbri, & defensores sanctissimæ ecclesiæ magnæ, Paulusq; & Macerius venerabiles diaconi, & notarij, & si inuenient parabunt obseruare nostrã audiẽtiam intra alios decem dies. Et pro tollendo oẽm ignorãtiæ, seu (quod verius est) dissimulatiõis occasionẽ fient, quæ a nobis sententiata fuerint, manifesta toti Chrianiss. pplo huius regiæ ciuitatis, & proclamatio apponetur, exhibens inquisitionem esse factã super Anthimũ, & ipsum hortans sero venire ad nos. Subsignaui.

¶ CONSTANTINOPOLITANI CONCILII V.
¶ Actio IIII.

Post con-

A Post consulatum Flauij Belisarij clarissimi ptoris. xij. Kalendarũ Iunij, indictione. xiiij. in Christo amãtissima Roma Cõstãtinopoli regia, p̃fidẽte dño nostro sanctiss. ac beatiss. œcumenico archiepo, Menna patriarcha in Metricis semp virginis Mariæ, q est prope sanctiss. magnũ ecclesiã, & a dexteris quidẽ confidentibus, & coaudientibus secundũ p̃fũ iussum p̃ñtium, & a deo custoditi Imperatoris nostri Iustiniani sanctissimis, ac deo amãtiss. epis, Sabino Canusino, Epiphanio Esculano, Asterio Salernitano, Rustico Fesulano, Leone Nolano, ex oibus Italiæ regionibus, prius quidẽ ab apostolica sede missis, postea vero cõsentientibus sanctæ memoriæ Agapeto facto papæ antiquæ Romæ, huc aduenienti Thalassio metrop. Beryti, Iohãne Gabalorũ, Christofero Prophyriano prouin. Phœniciæ Parali, Archelao Coryceno, Dauitho *Circinsiano, Etherio Mariamnio, Alexandro * Paraxiano, Domno Maximianopolitano secũdæ Palestinę, Anastasio Iotapeno, Iohãne Zoarano, Asterio Amastreno, Andrea Paniano, Epitynchano Germæ prou. Hellesponti, Paulo * Stectoriano, Andrea Peltano, Theodoro Myreno, Andrea Amyzono, Flauiano Cotenẽsi, Elia Adrianopolitano, Macedonio *Berianẽsi, Theoderito Alindinẽsi, Armonio Callipolensi, al's, Cyrrestis censi al. Pagrasono al Sectoriano al. Butritino,

B Leontio Helenopolitano, Longino Oresteno, Iohãne Cæsareensi Bithyniæ, & Iohanne Traianopolitano Phrygiæ Pacatianæ, A sinistris vero, Ipatio metrop. Ephesino, Constantino Heracliano metrop. Europæ, Eusebio metrop. Cyzico, Thalassio metrop. Nicomediæ, Fotino met. Chalcedonæ, Theogene met. Synnadorũ, Bacho Antiocheno met. Pisidiæ, Iuliano met. Pergæ, Vosporio Neocæsariensi met. Ponti Polemoniaci, Paulo metrop. Tyano, Acatio met. Pessinuntino, Epicteto Claudiopolitano metrop. Honoriadis, Petro met. Iustinianopolitano secũdæ prou. Cappadotiorũ, Zacharia met. Mitylenensi, Hedisco met. Ciano, Marco met. Apamiarũ prou. Bithyniorũ, Auxẽtio met. Selymbrino, Iohãne met. Bosphorano, Domitiano *Zichiano, Caloa Smyrnæ, Epiphanio Heracliano pro. Honoriadis, Abraamio Cratiano, Alexandro Coloniensi, Eugenio Tieno, Dominico Theodosiopolitano pro. Phrygiæ Pacatianæ, Eustachio Tiberiopolitano, Theodoto Euriano, Eusebio * antiquæ ciuitatis, Theodoro Gordeno, Mathia Cymano, Alexandro Eleuzono, & Iohãne Medaiano, Assistẽtibusq; ei & coaudientibus Theophane, & Pelagio deo amãtiss. diaconis aplicæ sedis, & Mina, & Petro venerabilibus notarijs, & quibusdã subdiaconis sedis apostolicæ, qui cõsentientes fuerunt Agapeto facto papæ antiquæ Romæ, huc aduenienti, & Magno pres. & Heraclio diac. amb. Eusremij sanctiss. patriarchæ Theopolitanæ eccl. Sabino diac. sanctæ resurrectionis Christi dei nostri ambasiatore Petri sanct. patriarchæ Hierosolymitani, Stephano diac. & amb. Sotherici sctiss. epi Cæsareensis met. primæ Cappadociæ, Gaiano pres. & amb. Elpidij sanctiss. epi Anc cyritani met. primæ Galatiæ, Dionysio & Callinico diac. & amb. sanctiss. Fotij epi metr. Corinthi, p̃sente etiã venerabili clero regiæ vrbis, Eusemius venerabilis diaconus, & notarius primicerius dixit. Cũ iam tertio cõuenerit sancta nostra synodus iuxta piũ iussum Christo amãtissimi & sereniss. Imperatoris nostri, & quædã gesta fuerint super venerabili Anthimo, & eius requisitione a vestra sanctitate, sentẽtiaq; sancta a vobis prolata sit, dissidentiens dilationẽ decẽ dierũ ad inquisitionẽ ipsius, & proclamationẽ apponi iubens, inuirando ipm venire ad sanctã nostrã synodũ. Cũq; etiã euenerit, id, qd a vobis mandatũ erat, ad effectũ prouenire, & inducias per vestrã sanctã sententiã datas decurrisse, cõuenientẽq; & nunc sancta nostra synodo, ac obseruatibus audientiã nostrã ijs, qui in principio accusationem cõtra ipm venerabilẽ Anthimũ fecerunt, venerabiles (videlicet) monachi huius regiæ vrbis, & Theopolitanæ, petentibusq; introitũ habere, subñcimus ad notitiam.

Sanctiss. archieps dixit: Intrent. Et intrauit Marianus deo amãtiss. pbr, & prior monasterij Dalmatij sanctæ memoriæ, & primas, & cũ ipso deo amãtissimi pbri, & archimãdritæ venerabiliũ monasteriorũ regiæ ciuitatis Agapetus Dij, Dioscorus sanctæ Eufemiæ, Agapius Thalassij, Paulus Romanorũ, Demetrius Focæ, *Antoninus Eusebij, Stephanus Olimpij, Anastasius Romanorũ, Dñicus Eusemij, Zoilus Theodoti, Iulianus Eusemij, Stephanus Promoti, Zenon sanctæ dei genitricis ad fontẽ, Alexander Calamij, Dadas Caiumæ, Dominicus sancti Ioannis Syriorũ, Elpidius Basiani, *Zosimus Maximini, Polychronius * Cretensium, Paulus S. Erimonis, Rodon Theodori, Gennadius Dominici, Theodorus Maronij, Sylas Eliæ, Paulus Samuelis, Ioãnes Theodori, Cirion Aegyptiorum, Basilius Cyraconæ, Ioannes sancti Thomæ apostoli inter illa Modesti, Marcus

al's, Antisæ, vel, Astiani quæ

al's, Antonius

al's, Cosmus

al's, Criticorũ vel, Enticorũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Theodori, Marinus *Pauli, Flauianus pbr, & secundarius Lycaonoꝝ, Theoctistus sanctę dei geniticis prope illa Iob, Theodorus Triphonis, Eleutherius sancti Dñici, Cosmas sancti Ioannis ad stilū, Petrus sanctæ dei genitricis, & sancti Diomedis in Hierusalē, Alexander Abraamij, Theodorus Iob, Triphon Elpidij, Stephanus Constæ, Babylas Danielis in stilo, Ioannes Anastasii, Anthemius Neonis, Timotheus Asterij, Ioannes sancti Michaelis inter illa Charisii, Ioannes Maræ prope Aetiā cisternā, Focas Ionæ prope Secundū, Zosimus Eutychij Lycaonoꝝ, Stratonicus Dometij, Polychronius Ethrij, Andreas Romanoꝝ prope cisternā, Martyrius Petri prope aplos, Andreas sanctæ dei genitricis prope sanctū Lucam, Marcus sancti Cyrici, Iacobus Abibi Syrus, Atticus Eucratadoꝝ, Ioseph sanctæ dei genitricis in Lithostroto, Paulus sancti Petri apostoli prope palatiū, Anastasius pbr, & secūdarius sancti Philippi in Brephotrophio, Georgius Cyri, Eusebius Simeonis, Zoticus sancti Andreæ prope Saturniā portā, Theodorus monast. ab ipso constituti prope martyriū sancti Laurentij, & de Theopoli, Paulus mona. & amba. monast. Maronis, Seuerianus pres. & archim. mona. Zoaræ Calidoꝝ Syrus, Cassias pbr & archim. mona. Lucę Syrus, Simeonius diac. & amb. Iacobi, Ioannes diac. & amb. Theodori, Stephanus pres. & prior monast. Euxerij, Ioannes pres. & archim. monast. Aaron Syrus, Fotinus mona. & amb. mona. sancti Stephani, Theodorus diac. & amb. ecclesiæ Erendilenoꝝ, Sergius pres. & lustrator, qui oēs & pro seipsis agunt, & reliquis, ac etiam pro ns, qui sunt sub sanctis Christi veri dei nostri locis, Domnus pres. & archim. monast. beati Martyrij, Isychius pres. & amb. mona. beati Theodosii, Cassianus pres. & prior monast. Lauræ beati Sabbæ, Dominicus pres. & prior Turriū Iordani, Nestabus pres. Lauræ beati Firmini, Therentius pres. nouæ Lauræ, Leontius mona. & vicarius totius eremi, Traianus pres. Turriū Iordani, Polieuctus diac. mona. beati Theodosii, Theodorus diac. & mona. nouæ Lauræ, Cyricus diac. eiusdē nouæ Lauræ, Anastasius diac. monast. beati Martyrij, Mamas mona. eiusdē monast. Ioannes mona. eiusdem monast. Iulianus mona. monas. beati Theodosii. Qui oēs agūt pro proprijs monasterijs, & pro oībus monachis, q̄ sunt in sancta eremo, Ioannes pres. Cāpestrinæ, & pro oīb. ibidē mona. Theonas pres. mōtis Sinai, & amb. eiusdē montis, & ecclesiæ de Faran, ac Lauræ Rhaitæ pro oīb. ibidē mona. Strategius diac. & mon. monast. beati Ioannis, & pro oīb. mona. de Scythopoli.

Sanctissimus archiepus dixit: Legant, quæ gesta sunt pro hac materia. Et lectæ fuerunt duæ actiones per Macarium venerabilē diaconū, & notariū, tertia vero per Calonymum venerabilē diaconū, & notariū. Sanctissimus archiepus & tota synodus dixit: Si id, quod a vobis interloquutum est super inquisitione venerabilis Anthimi viri deo amātissimi ad hoc deputati fecerūt, edoceri volumus. Theogenes sanctissimus epus metropolis Synnadoꝝ dixit: Secundū iussum vestræ sanctitatis, & totius sub cœlo vobiscū venerabilis synodi fui vnà cū Bacho deo amātissimo epo clarissimæ metropolis Antiochenæ prouinciæ Pisidiorū, & Christofero deo amātiss. epo Porphyriono iub Phœnicia Parali, & Iulia no, ac Ammonio deo amātissimis pbris, & procuratoribus sanctæ magnæ ecclesiæ, Paulo q̄ & Macario venerabilibus diaconis, & notarijs venerabilis nostri episcopatus, in venerabili oratorio sancti martyris Sergij inter illa Hormisdæ, & quærētibus nobis venerabilē Anthimū, ostēsa fuit nobis domus, vbi prius morā habere dicebat, & inuenimus clausam existentē ostio. Venimus aūt & ad alia loca, ad requirendū ipsum venerabilē Anthimum, in quibus putabat esse, & scisitantes, non potuimus scire, vbi morat, ex quo exiuit de sanctissima magna nostra ecclesia. Rursus postea in alia die abeuntes in venerabili domo sancti archangeli Michaelis, quæ iacet in palatio, cōuocauim⁹ venerabiles clericos ipsius oratorij, & interrogauimus ipsos de ipso venerabili viro. Qui cū iuramēto dixerūt, neq̄ vidisse, neq̄ scire, vbi moratur. Et hæc eadē studui nota facere vestræ sanctitati. Bachus sanctissimus epus metropolis Antiochenæ Pisidiorū prouinciæ dixit: Iuxta sanctā interlocutionem vestræ sanctitatis fui & ego, vna cum Theogene, & Christofero sanctissimis episcopis, ac Iuliano, ac Ammonio deo amantissimis pbris, & ecclesiæ defensoribus, Paulo q̄ & Macario deo amantissimis diaconis, & notarijs, & quæsiui vnà cum ipsis venerabilem Anthimum in diuersis locis, & nullatenus ipsum inuenire potui. Christoferus sanctissimus episcopus Porphyrionis prouinciæ Phœniciæ Parali dixit: Secundum ea, quę a vestra beatitudine nobis iussa fuerunt, & a sancta synodo vobiscum sedente, fuerunt simul Theogenes, & Bachus sanctissimi episcopi vnà cum vilitate mea, atq̄ etiam Iulianus & Ammonius deo amantissimi pbri, & ecclesiæ defensores. Insuper etiam & Paulus, ac Macarius

A Macarius venerabiles diaconi, & notarij venerabilis episcopatus vestri, & quęsiuimus venerabilē Anthimū, vt accusationes contra ipm motas in hac sacra vra synodo, adnuntiaremus ei, & hortaremur ipsum, quoad possibile, respondere ad quærelas. Et primū quidē fuimus in locis Hormisdæ, in qua domo pmanebat, priusq̄ ipse raperet pontificalē sedē huius regiæ vrbis, quā domum inuenimus clausam ostijs. Interrogauimus aūt eos, qui ibi dem expectabāt, si ipsum viderant. Et audiuimus ipsos dicētes, non vidisse ipsum a multis diebus. Similiter etiam fuimus in venerabili domo sancti archangeli Michaelis in palatio (visus em̄ fuit prius ibidē frequentare) & interrogauimus clericos ibidem, si apparuerat eis in ijs diebus venerabilis Anthimus, qui a nobis quæritur, & ab ipsis cum iuramētis scimus, q̄ neq̄ viderunt eum, neq̄ sciunt, vbi sit. Et non solū in ijs locis, sed in alijs locis fuimus nobis cōmemoratis. Et quibusdā pueris suis obuiauimus, & interrogauimus eos. Et secundū quod sanctissimi, & deo amantissimi viri, qui mecū missi sunt, sciunt, a nullo potuimus scire, vbi moratur sæpe dictus venerabilis Anthimus. Iulianus deo amātissimus pbr, & ecclesiæ defensor dixit: Secundū sanctū mandatū vestræ sanctitatis abiens simul cū Theogene, Bacho, & Christofero sanctissimis epis, & Ammonio amātissimo cōpbro meo, & defensore, Paulo q̄, & Macario venerabilibus diaconis, & notarijs, quęsiui vna cū ipsis venerabilē Anthimū in diuersis locis, & pluribus, in quibus ipsum inuenire arbitrabamur, & nullibi ipsum inuenire potuimus. Et hoc significamus vestræ sanctitati, quod pro
B posita est & proclamatio vestræ sanctitatis, & neq̄ sic ipsum inuenire potuimus. Ammonius deo amantissimus pbr, & ecclesiæ defensor dixit: Iuxta ea, quæ iussa sunt a vestra sanctitate, fui vna cum prædictis deo amātissimis episcopis, & Iuliano pbro, & defensore meo, & cū Paulo, & Macario venerabilibus diaconis, & notarijs, primum quidē in domo, in qua permanebat venerabilis Anthimus, vt eo ibidē inuento, intimaremus ei, quæ a vestra sancta synodo mādata erant, & inuenientes portas ipsius domus ab extra, interrogauimus eos, qui aderant, & ostiariū domus, vbi nam moraretur p̄dictus venerabilis vir. Dixerūt nescire, neq̄ vidisse ipsum ex plurimo tēpore in ipsa domo. Venimus aūt & in oratoriā domū sancti Michaelis archangeli, & cōgregantes venerabiles ibidem clericos, adiurauimus, si sciunt p̄dictū venerabilem virū morari in ipso oratorio, aut in alio loco. Illi aūt cum iuramento respondērūt, se nullā omnino talē scientiam de ipso habere. Fuimus aūt & in diuersis alijs locis, quærētes ipsum, & nullo modo valuimus cōprehendere, vbi moratur, omnibus eadē affirmātibus, q̄ nullo modo sciunt, vbi nūc sit. Significo aūt & vestræ sanctitati, quomodo & proscriptionē a sancta synodo vestra factā, rogantē venerabilem Anthimū venire, & respondere sanctæ huic synodo vestræ, publice apposuimus a septem diebus, vt & p ipsam sciat, quæ exhibita sunt vestræ sanctitati, & certus ipse constituatur, sed neq̄ sic vllam vnā sui demonstrationem fecit. Paulus venerabilis diacon⁹
C & notarius dixit: Secundū præceptum vestræ dominationis, & beatitudinis vestræ synodi, iuimus simul cū p̄dictis deo amātissimis viris, & Macario venerabili cōdiacono meo, & notario in diuersis locis, & quæsiuimus venerabilē Anthimū, & eum inuenire non potuimus. Macarius venerabilis diaconus, notarius, & ambasiator dixit: Sequēdo sanctissimos viros, qui simul mecum missi sunt, eadē & ego depono. Sanctissimus archiepus, & tota synodus dixit: Legatur proscriptio apposita secundū iam p̄cedentē sentētiam. Et accipiens Diodorus diaconus, & notarius, legit. Mennas archiepus Cōstantinopolitanus cœcumenicus patriarcha, & tota synodus in ipsa deo amata Roma Cōstantinopoli cōgregata Anthimo venerabili. Siquidē aliqua ratio cōueniens tibi fuisset, & spes pœnitētiæ de peccatis cōmissis, nihil certe opus fuisset p̄sentiū proclamationū. Sed olim sanctæ memoriæ Agapeto papæ antiquæ Romæ manifestā fecisti opinionem tuā, & iam in ipsis reprehensibilibus dogmatibus incusationē meruisti, cū pontifex Trapezuntius appareas, sed neq̄ inquisitionē illius sustinuisti, & cum a nobis tanto tempore ad pœnitētiam euocatus fueris, nō moderatior teipso factus es, & inobedientiā tuā * meliorē sacerdotali humi- alias, maiorē litate (sicut visum est) ostēdisti. Et quidē, quæ a te gesta sunt, nulla venia digna sunt. Verumtamen adhuc hominū lubrico peccata asscribēdo, & clemētiam vsq̄ ad multū tempus erga eos, qui peccauerunt, & occasionē emendationis (licet tarde) sępius factā, inuenientes, p̄senti litera te prouocamus, admonētes tuā venerabilitatē, nō stare in ipsa cōtentione vsq̄ ad finē, & venire ad sanctā synodū intra numeꝝ sex dieꝝ, & opinionē, quā in rectis dogmatibus adeptus es, pura voce ostendere, palamq̄ facere vniuersis alijs, quanta potest ad reuocationē his, qui lapsi sunt, patrū mitissimoꝝ & iudicum clementissimoꝝ admonitio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si vero & hanc nostrã vocationẽ despexeris, tibi de cætero non in tempore locus pœnitentiæ erit, nobis eñ non aliunde q̃ ex his, quæ fecisti, ea, quæ iudicñ sunt, inducent. Subgnauí apposita mense Marñ die quintadecima, indictione quartadecima, post consulatum Flauñ Belisarñ gloriosissimi. Sanctissimus archiepṡ dixit: Venerabiles diaconi, & notarñ. qui nobis subscribunt, edoceant nos, cuius gratia, cũ sententia determinet dilationẽ decem dieꝝ, proclamatio apposita sex tantũ dieꝝ det terminũ. Notarñ dixerunt: Edoceamus quomodo sancta sententia terminũ decem dieꝝ dedit ad inquisitionẽ, & ad proclamationẽ, non aũt iussit statim proclamationẽ apponi. Facta igitur ipsius inquisitione vsq̃ ad dies tres, & illo ignoto existente, necessariũ fuit reliquos septẽ dies apponi ad ipsam sanctam prosciptionẽ vestræ beatitudinis, & sanctæ synodi vobiscũ congregataꝝ, quæ ipsi manifesta faciat ea, quæ a vobis ordinata sunt. Illam igitur diẽ merito portat, ipsum proclama, in qua appositũ fuit. Sanctissimus archiepṡ dixit: Sanctissimi cõministri, qui vobiscum pṡentes sunt ex regione Italiæ, & deo amantissimi diaconi, & venerabilissimi notarij sedis apostolicæ audierunt supplicationes oblatas fidelissimo, ac a deo custodito Imperatori nostro, & libellos oblatos sanctæ, ac beatæ memoriæ Agapeto, & accusationes, quas fecerunt contra impium Anthimũ apud nos illi, qui ipsos porrexerunt, & sicut accusatio in ipm prouenit super approbatissimis, hoc quidẽ, quod non vult cõsentire rectis, & apostolicis doctrinis veræ fidei nostræ, hoc vero, q̃d ad errorẽ, & hæresim Eutychis declinat, & depositos, ac anathematizatos a sancta Chalcedonẽsi œcumenica synodo, & ab apostolica sede, & ab ecclesiastico statu, q ex illa vsq̃ nunc fuit propter cõmunicationẽ & opinionẽ ad Eutychen amplexatur, cõspicientes ad synodicas epistolas factas a sanctæ ac beatæ memoriæ patre nostro Agapeto papa antiquæ Romæ contra Anthimũ, cogitantesq̃ ipsius vsq̃ ad sinẽ inobedientiam, & q̃ neq̃ canonicis vocationibus obedire, neq̃ accusationes in ipm adductas repellere voluit, quã super his omnibus opinionẽ habẽt, dicere dignentur. Et Menas in deo venerabilis lector, & secundarius notarioꝝ apostolicæ sedis antiquæ Romæ legit vocẽ, quæ sic se habet. Sanctissimi epi partium Italiæ, & viri venerabiles diaconi apostolicæ sedis dixerunt: Diffinitionẽ sanctę recordationis patris nostri quondã papæ Agapeti synodicis epistolis pro Menna sanctissimo archiepo huius regiæ vrbis Constãtinopolitanæ factis, additã de persona Anthimi Trapezuntñ quondam epi, nos sequi per omnia profitemur. Sanctissimus archiepṡ dixit: Et reliqua sancta synodus nobiscũ congregata, quæ audiutt omnia, quæ a principio super materia cõtra Anthimum gesta sunt, omnibusq̃, quæ a nobis dicta sunt, attendens, dignetur manifesta facere, quæ vult prouenire in Anthimum. Sancta synodus per Ipatium sanctissimum episcopum Ephesinum metropolitam prouinciæ Asianorum dixit.

¶ Sententia synodi Constantinopolitanæ contra Anthimum.

MVltarum transgressionũ Anthimus reus demonstratus est. Venerabiles quidẽ patrũ leges tanq̃ non positas ad nihilũ reputauit, & paulo minus suo exemplo omnẽ ecclesiasticũ statũ cõturbauit, introducẽdo se in patriarchalẽ sedẽ huius regiæ vrbis, quæ nullo modo sibi conuenit, cõmunemq̃ confusionẽ sacerdotibus dei, ac populis fidelissimis operatus est. Quinimo non hoc solũ sibi studium erat, sed & Eutychis opinionẽ habet. Cumq̃ sic obtinere potuerit magnũ pontificiũ (quemadmodũ dictum est) paulatim putauit oportere depascere sanctissimas dei ecclesias tali morbo, & contrariũ, q̃ diuinæ voces dicant pro congregãdo rationabiles oues dei, ouilis diuisiones excogitabat aduersus omnes (vt ita dicatur) ecclesias, vt periclitando vnionẽ sanctissimarum ecclesiarꝝ, tantis pṡsimi Imperatoris nostri laboribus reformatã, in multas diuisiones scinderet. Deniq̃ paulatine hanc corruptionẽ significabat, simulans quidem suscipere sanctas synodos (Nicenã dicimus contra impiũ Arriũ, Constãtinopolitanã cõtra hæreticũ Macedoniũ, & Ephesinã primã contra impiũ Nestoriũ, ac Chalcedonẽsem cõtra impiũ Eutychen) saltẽ ipsas habens in sacris dyptichis, sed cũ inserta ipsis synodis esset sancta memoria beatissimi Leonis papæ, nullo tamẽ tẽpore aliter vel percipit, vel participat sanctissimis dei mysteriis, nec celebritatem ipsorũ prædicat ne in hac quidem sanctissima magna ecclesia, reliens vniuersaliter a rectis ipsorum confessionibus, & neq̃ magnorũ pontificũ, neq̃ venerabilium priorũ, qui pro talibus respiciunt, & omnino tolerat, aut aliquam defensionem dat, quo modo non paruum singulo die affert scandalum in talibus, infidelibus quidem irridentibus, fidelibus vero dolentibus, vt qui parum credunt, adhuc magis conturbentur, & in peius incidant. In talibus eñ cum magnus Imperator seipsum dispo-

sucra

A fuerit, ad memoriamq̃ sibi reuocauerit sentẽtiam principis apostolorꝝ, qua dicit: Paratos nos semp esse oportere ad respondendũ omni petenti rationẽ, de ea, quæ in nobis est, spe, 1. Petri. 3.c
nihil plus iuuit, sed ad eius serenitatẽ deceptibilibus rationibus vsus, promisit se oñia facere, quæcũq̃ summus pontifex magnæ sedis apostolicæ decerneret, & ad sanctissimos patriarchas scripsit, se sequi per omnia apostolicã sedem. At magno deo & saluatore nostro Iesu Christo non permittẽte talia vsq̃ in finẽ procedere, missus est huic regiæ vrbi secundũ ipsius deitatẽ Agapetus sanctæ & beatæ memoriæ papa beatissimus, qui statim sacris canonibus manũ cũ deo porrexit, & ipm de sede sibi nõ conueniente depulit, data venia his, qui talis rei participes aut cõmunicatores sunt, & regiæ ac a deo custoditæ ciuitati sacrũ ornatũ suũ reddidit, cũ ostẽdit vestrã beatitudinẽ huic sanctæ magnæ sedi pesse. Qñ vero & in dogmatibus impietatis sibi infinita crimina impendit, supplicationesq̃, & libelli multi porrecti sunt pñsimo Imperatori nostro, & beatissimo papæ a diuersis venerabilibus viris, & multis quidẽ sudoribus ipse beatissimus papa animã ipsius paternaliter reuocare studuit, sic tñ insanabiliter habere inuenit, & pia dogmata recusantẽ, insup etiã & crimi-
nantẽ vocẽ illã de duabus naturis (q̃d aduersus Eutychen maxime sancta Chalcedonẽsis
B synodus diffiniuit) prorsus negãdo, & recte cõdemnatos a sancta synodo recusantẽ euitare, imo ecõtra ipsos amplexantẽ, & quantũ in ipso est, studentẽ ostẽdere Dioscoꝝ, & ipm Eutychen prorsus insontes (inter quos hæreticare deprehẽsus est) sententiã profert in scriptis plenã clemẽtia, & decẽti sanctitate, * differẽs ei tẽpus pœnitẽtiæ, decernẽsq̃, donec a tali opinione mutatus satisfecerit his, quæ a sanctis patribus doctrinaliter, & canonice diffinita sunt, ipm non habere nomẽ catholici, neq̃ sacerdotis. Hæc aũt sequutus pñsimus Imperator noster, respiciensq̃ ad supplicationes suæ serenitati a diuersis personis venerabilibus porrectas, vestrã beatitudinẽ, & nos omnes in idipsum sup isto cõuenire, bene satisfaciẽdo iustũ iudicauit. Nos itaq̃ venerabiles canones sanctoꝝ patrũ nroꝝ sequẽtes, sacris vocatiõibus ipm aduocauimus, & tẽpus pœnitẽtiæ ei dedimus, & latẽti ac medelã recusanti, proclamatione manifesta fecimus, quæ a nobis facta sunt. Cumq̃ in his oĩbus ipsum ad conuersionẽ adducere non potuerimus, apertã hanc suæ hæresis demonstrationẽ accipiẽtes, sequentesq̃ ea, quæ a beatissimo papa bene examinata sunt, conspicimus (si hic vobis astaret) omnino ipm tanq̃ membrũ inutile & putridũ abñci de corpore sanctæ dei eccle-
siarũ, & extra episcopatũ Trapezuntinũ esse, & alienũ ab omni sacra dignitate, & efficacia, & iuxta ipsius sanctissimi papæ sententiam a catholica appellatione.

¶ Sententia Mennæ contra Anthimum.

C SAnctissimus ac beatissimus œcumenicus patriarcha & archiepṡ dixit: Cũ saluator noster Iesus Christus verus deus noster dederit potestatem propriis sacerdotibus Hiere. 1.b
euellendi, & plantandi, demoliendi, & ædificãdi, oranimus quidẽ omne tẽpus nobis esse ædificandi & plantandi, nullum aũt euellendi, & demoliendi, sed dira est (vt videtur) veritatis transgressio, & via maxima ad perditionẽ his, qui vsi sunt. Est eñ diligẽter cõsiderantibus voluntatẽ Anthimi videre in ipm multas sacras sanctiones trãsgressas. Nam erga deũ, cũ non seruauit confessionẽ, sed & inde a spe separatus, quomodo non visus est esse contrarius accusator proprij defectus? Hanc itaq̃ & nos tanq̃ quandã vsurpationẽ vlceris insanabilis sistere conabimur, si excisionẽ membri, q̃d passum est, fecerimus. Circũspicientes eñ dolorẽ istinc euentuꝝ coacti necessitati sumus venire ad pṡentẽ sentẽtiam. Nã ducimur quidẽ ex hac mœroribus, sed vniuersum plus tribuimus cõmuni vtilitati catholicæ ecclesiæ quilibet nostrũ, q̃ suis quibusq̃ propriis cõpassionibus. Quia igit diuersæ in ipm consultiuæ, & canonicæ querimoniæ factæ sunt, & quidẽ sanctæ memoriæ Agapetus papa Romanus pœnitẽtiæ tps ei dans, vsquequo vniuersa, q̃ a sanctis patribus permittit. Nos aũt quia nõ est possibile molestatos de ipsis despicere quæ dicitur via sacerdotibꝰ cõdecẽti in talibus ambulantes canonicis ipm induximus vocationibus, inducias q̃ tribuimus ad recognitionẽ, & quod iam vltimũ est, neq̃ a consuetis proscriptionibus abstinuimus. Ipse vero tantũ abhorrebat tam ab in melius mutatione q̃ defensione denuntiatorũ, q̃ nec omnino venire voluit, nec hic videlicet inquisitionẽ a nobis factã sustinere. Nam erat ei accusator, vt videtur, conscientia, sed cedendo ab accusatoribus induxit delicti confessionem, & anima peccare consueta difficilis ad pœnitentiam, & si maxime multa fuerint, ad hanc ἀυθλκουτα trahentia. Vnde super impœnitenti inobedientia voluntatis ipsius lachrymantes, & super errore, qui illius animam apprehendit, gemiscentes, sequen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Matth.5.c & 18.a

do ſanctiſſimam vocem magni dei & ſaluatoris noſtri, quæ docet non parcere propriis membris, ſi alicuius ſcandali cauſa nobis fiunt, ſed ipſius inciſionem facere inſinuat, ad integritatem totius corporis, reſpicientesq; ad ea, quæ pridiæ a ſanctæ memoriæ Agapeto papa antiquæ Romæ, & quod nullum pœnitentiæ tempus accipiat, ſ. Auro, nec elegit melioris opinionis eſſe ſatiſfaciendo his, qui ab ipſo ſcandalizati ſunt, atq; etiã ad ea, quæ nũc iudicata ſunt a ſancta ſynodo nobiſcum exiſtente, ipſum Anthimũ conſtitui extra pontificium Trapezuntinũ decernimus, & ipſum alienum eſſe ab omni alia ſacra appellatione, ſimul & dignitate, ac efficacia de cætero, & omnino inter orthodoxos non numerari ſententiamus, neq; poſſe aſcendere omnino ad ipſam Trapezuntinam, neq; ad hanc regiam vrbem. Et poſtquam ſancta ſynodus ſurrexit, qui de Oriente erant, & quidam ex aliis epiſcopis, & monachi, ac clerici clamauerunt: Multi anni Imperatoris. Multi anni patriarchæ. Petrum, Zoaram, & Seuerum modo anathematiza. Orthodoxum Imperatorem habes, quid times? Eos, qui parabaptizant, eijce foras. Et cum monachi Hieroſolymorum porrexerunt chartam, vniuerſi clamauerunt. Multi anni patriarchæ. Libellum monachorũ modo ſuſcipe. Libellus modo legatur. Eos, qui per domum baptizant, eijce foras. Speluncam Zoaræ modo torqueas. Multi anni patriarchę. Parabaptiſtam modo anathematiza. Chriſtiani Imperatoris multi anni, Orthodoxi Imperatoris multi anni, Speluncæ hæreticorũ modo ardẽt. Multi anni patriarchæ. Monaſteria Petri modo verte. Vincit fides Imperatoris. Orthodoxus regnat, quem times? Petrus quare habet monaſteriũ? Omnes hæreticos ibi habet. Seuerum, Petrum, & Zoaram modo anathematiza. Trinitas tres anathematizat. Anathema Seuerus, Petrus, & Zoara. Seuerum Manichæum modo anathematiza. Vincit fides Chriſtianorum. Multi anni patriarchæ. Inimicos Chriſti modo anathematiza. Hæreticos modo anathematiza. Anathematizatos modo anathematiza, Vincit fides Chriſtianorum.

Sanctiſſimus archiepiſcopus dixit: Putamus charitatem veſtram non ignorare volũtatem, & zelum pij Imperatoris noſtri, quem habet ad orthodoxam fidem noſtram, & nihil eorum, quæ in ſanctiſſima eccleſia mouentur, conuenit fieri præter opinionem, & iuſſum ipſius. Rogamus itaq; veſtram charitatem in præſentiarum quieſcere, vt nos tempus accipiamus, adducere ad pias ſuas aures ea, quæ a nobis exclamata fuerunt. Nos enim, ſicut ſcit veſtra charitas, apoſtolicam ſedem ſequimur, & obedimus, & ipſius communicatores, communicatores habemus, & condemnatos ab ipſa, & nos condemnamus.

¶SVBSCRIPTIONES.

¶Mennas dei miſ. epũs Conſtãtinopolitanus diffiniui, & ſubſ. Ipatius dei mi. epũs Epheſinus met. pro. Aſianoꝝ diff. & ſub. Conſtãtinus dei mi. epũs Heracleoꝝ a deo amatę metrop. pro. Europæ ſanctæ dei catholicæ & apoſtolicæ eccl. diff. & ſub. Euſebius epũs Cyzicus diff. & ſub. Ego Sabinus epũs ſanctæ eccl. Canoſinæ diffinitionẽ ſanctæ recordationis patris noſtri papæ Agapeti, de perſona Anthimi quondã Trapezũtini epi ſequẽdo, in oĩbus ſub. Ego Epiphanius epũs ſanctæ eccl. Eſculanæ diffinitionẽ, & reliqua, ſil'r. Ego Aſterius epũs ſanctæ eccl. Salernitanæ diff. & reliq; ſil'r. Ego Ruſticus epũs ſanctæ eccl. Feſulanæ, dif. & cæt. ſil'r. In noĩe dñi Ieſu Chri Leo epũs eccl. Nolanæ diff. & cæt. ſil'r. Theophanes diac. ſanctæ eccl. Romanæ diff. & reliq; ſil'r. Pelagius diac. ſanctæ eccl. Romanæ diff. & reliq; ſil'r. Anaſtaſius dei miſ. epũs Nicenæ met. prouinciæ Bithynioꝝ, per lectionẽ ſciens, q; facta ſunt, cõſententiatiuus exiſtens oĩbus diff. ſubſignauit. Auxentius dei miſ. epũs Sebaſtenſis per lectionẽ, & reliq. Theodolus epũs Iconiꝝ metrop. ſubſig. Theogenes epũs Synnadoꝝ diff. & ſub. Bachus epũs Antiochiæ prou. Piſidioꝝ diff. & ſub. Mamas epũs Melitenẽſis diff. & ſub. Iulianus epũs Pergenſis diff. & ſubſ. Voſporius epũs Neocæſarienſis ſubſ. Paulus epũs Tyanus diffiniui & ſubſcripſi. Conon epũs Sidenſis diff. & ſubſ. Acatius epũs Peſſinuntinus diff. & ſubſcr. Procopius epũs Gangrenſis diff. & ſubſ. Petrus epũs Iuſtinianopolitanus diff. & ſubſ. Marcus epũs Apamiæ diff. & ſub. Hyacinthus epũs Miletinenſis diff. & ſubſ. Iohannes epũs Boſphorienſis diff. & ſub. Thalaſſius epũs Miletinenſis diff. & ſubſ. Iohannes epũs Beroanus prouinciæ gentis Syriorum diffiniui & ſubſcripſi.

Subſcriptiones per literas Syrias.

Chriſtoferus epũs Porphyrionus prouinciæ Phœniciæ diff. & ſubſ. Etherius epiſcop' alĩ Zinchian' Mariamnius diff. & ſubſ. Domicianus epũs *Zechian' diff. & ſubſ. Euſebius epiſcopus

A Antiq̃ ciui. diffi. & ſub. Anaſtaſius epũs Iotapę dif. & ſub. Dõn' epũs Maximianopolitan', dif. & ſub. Archelaus epũs Coryceñ. dif. & ſub. Iohãnes epũs Zooreñ. dif. & ſub. Alexãder epũs *Paraxieñ. dif. & ſub. Pelagius epũs Parnaſſi dif. & ſub. Eugeni' epũs dei gra ecclęſiæ Tienſis, dif. & ſub. Euſtachi' epũs Tiberiopolẽ. dif. & ſub. Epiphanius epũs Heracleanus Pontic' dif. & ſub. Abraami' epũs Cratian' dif. & ſub. Paulus epũs ciui. *Stectorianæ diſ. & ſub. Aſterius epũs Amaſtrenſis eccleſiæ dif. & ſub. Iohãnes epũs Cæſarieñ. dif. & ſub. Andreas epũs Palteneñ. dif. & ſub. Leontius epũs Helenopolitanus dif. & ſub. Andreas epũs Paneñ. ſiue Theodoſiopolitanus dif. & ſub. Epiſtynchanus epũs Germæ dif. & ſub. Theodorus epũs Gordineñ. dif. & ſub. Iohãnes epũs Traianopolitanus Phrygiæ *Pacatianæ dif. & ſub. Dñicus epũs Theodoſiopolitanus dif. & ſub. Theodoricus epũs Alindenus dif. & ſub. Matthias epũs Cymanus dif. & ſub. Flauianus epũs Coteneñ. dif. & ſub. Theodorus epũs Myranus dif. & ſub. Macedonius epũs *Berianus dif. & ſub. Marcellus epũs *Areeñ. dif. & ſub. Petrus epũs Ambladeñ. dif. & ſub. Iohãnes epũs Medaieñ. dif. & ſub. Martyrius epũs Baratthenus dif. & ſub. Panthaleon epũs Iuliopolitanus dif. & ſub. Coſmus epũs *Andrapolitanus dif. & ſub. Dñicus epũs Sophenenſis prouinciæ, dif. & ſubſcr. Dionyſius epũs ciuitatis Eucarpieñ. cum ſciuerim diffinita, dif. & ſub. Licinius epũs Patarenſis, dif. & ſub. Paulus epũs Oenandopolitanus dif. & ſub. Epiphanius epũs B *Patreopolitanus dif. & ſub. Tryphon dei gratia epũs Colaciopolis dif. & ſub. Euſtachius epũs Neapolitanus dif. & ſub. Magnus pbr & prior apſicæ ſedis Theopolitanæ, & amb. ſanctiſſ. patriarchæ Eufremij ſequendo diffinita a ſupraſcriptis ſanctis patribus noſtris, ſuper depoſitione Anthimi hæretici, alienum ipſum habeo a ſacerdotali dignitate, & ab ipſo nomine Chriſtianoꝝ, & ſubſcripſi. Heraclius diaconus & ambaſſiator apoſtolicæ ſedis Theopolitanæ, & ſanctiſſimi patriarchæ Eufremij ſequens ea, quæ diffinita ſunt a ſupradictis partibus noſtris, & reliqua, ſil'r ſub. Sabinus diaconus ſanctæ reſurrectionis Chriſti dei noſtri, & ambaſſiator Petri ſanctiſſimi patriarchæ Hieroſolymorum, ſequendo ea, quæ diffinita ſunt a ſupradictis ſanctis patribus noſtris, & cætera ſimiliter ſubſcripſi.

¶Sententia Petri Hieroſolymorum contra Anthimum.

SAnctiſſimus ac beatiſſimus patriarcha & venerabilis ſynodus dixit: Demõſtratus eſt & nũc in rebus verus propheticus ſermo, qm̃ non habitabit iuxta deũ malignus, neq; permanebunt iniqui ante oculos eius. Quale quidve factum fuerit in Anthimum, põ tificalia & imperialia dogmata, quæ modo lecta ſunt, demonſtrarunt. Iſte enim pridie cũ eſſet epiſcopus Trapezuntius, & de ſanis dogmatibus diſceptaretur, veſte ouina circumamictus, lupus vero rapax exiſtens (euangelice dicendo) in pontificalem ſedem regiæ vr- Matth. 7.b
C bis ſe intruſit, ſimulans quidem colere veram, & immaculatam fidem, & voluntarie admittere ſanctas quatuor ſynodos œcumenicas Niceną. cccxviij. Conſtantinopolitanam centum quinquaginta, Epheſinam ducentorum, & Chalcedonẽſem ſexcentorum, cum ſancta epiſtola Leonis beati papæ antiquæ Romæ ſcripta ad Flauianum regiæ vrbis præſidem, & affinia his, quæ facta ſunt a venerabili Chalcedonenſi ſynodo, in profundo autem intellectus ſuam extendens perfidiam memoratus Anthimus, peiorem ad nos inducere feſtinauit æſtum, & vbiq; ſanctas ac catholicas eccleſias conturbauit. Nam cum arbitraretur cõtentus fuiſſe ſui doloroſi, & iniqui ſtudij, repente tranſmutãdo ipſum hypocriſis habitum reiecit, & quę dixiſſet bene valde in his, quę ab ipſo in ſcriptis cõpoſita erãt ad recta dogmata, quæ ſuperbe abnegabat, nullo modo patiens cõfiteri vnum ipſum dominũ deũ nr̃m ſaluatorẽ Ieſum Chr̃m cognoſci in duab' naturis, incõfuſibiliter, immutabiliter, indiuiſibil'r, & inſeparabil'r, nõ intellexit ſtolidus virtutem tam piorum verborum. Perſpicuum enim eſt, quod inconfuſibile, indiuiſibile, immutabile, & inſeparabile ſummã ſubſtantiaꝝ vnionem ſignificat, & ipſarum differentiam ſeruat in vna perſona & vna hypoſtaſi. Præterea non elegit abdicare condemnatos a ſancta Chalcedonenſi ſynodo, & oſtendens ſe ſimilia Illi ſapere, deſipiens fuit erroris Eutychis & Dioſcori. Et quod difficilius eſt, nõ ſuſtinuit medelã a doctrina, atq; ab imperiali clementia ſibi prouenięti, data etiam dilatiõe decenti pontificis, & ad pœnitentiã ſufficienti, & ad confeſſionem veræ fidei adducenti. Itaq; ergo cum latens permanſerit, & diuturna effugatiõe euidẽter præmõſtrauit ſe priuatũ oĩni defenſiõe, & inſanabil'r habere ad propriã perfidiã, depoſitiõis ſuæ in ipſum venit, principiata qdẽ a ſanctę ac beatę memorię Agapeto, antiquę Romę põtifice

alias, Pagraſeñ.
alias, Sectoriæ
alias, Salutariæ
alias, Butritin'
alias, Arcis
alias, Andriacopolitanus
alias, Parilycaonitanus
Pſalm. 5

Universidad de Deusto
Biblioteca

terminata vero a Menna ſanctiſſ. pſiarcha regiæ vrbis, & a venerabiliſſ. ſynodo, quæ cū ipo tenebat, hinc eſt ꝙd nō ſolum ab epatu Trapezuntino cecidit memoratus Anthimus, ſed & ab oñi, pōtificali, dignitate, & efficacia, cū ſeparatus ſit ab omni corpe ſanctiſſimæ eccleſiæ. Cūq; catholica appellatiōe priuatus ſit, ad illius incorrigibilē errorē adaptare poſſumus prophetiā Oſeæ: Qm̄ tu repuliſti ſcīam, & ego te repellā, ne fungaris mihi ſacerdotio. Hæc, in regia vrbe geſta, cū clare ſe habeāt, & nos videtes oia canonice & recte veniſſe ſuper Anthimū, vocationumq; ordinē laudauimus, & clementiā hinc ſibi benigne ſuperuenientē, reprehēdimusq; perniciosam inſiſtentiā Anthimi, cōſentēnatiui ſumus his, quæ bene formata ſunt ab ipo ſanctæ memoriæ Agapeto, & his, quæ diffinita ſunt a Menna ſanctiſſ. pſiarcha regiæ vrbis, & ab ipſius venerabiliſſ. ſynodo cōgregata, ſequētesq; de his cōfirmationē diuinæ, ac Imperialis legis, admiſimus depoſitionē Anthimi, tanq; qui a principio pter ſacros canones intruſit ſe in pōtificalem ſedē regiæ vrbis, & nouiſſime præbuit demōſtrationē ſuæ hæreſis, & imutabilis opiniōis, vt in ipo impleat diuina ſcriptura, quæ dicit: In diebus redargutiōis in tribubus Iſrael oſtendam fidelia, facti ſunt principes Iuda tanq; trāſponētes terminos, ſuper ipos effundā tanq; aquā impetū meum. Et rurſus alia ſcriptura: Oderūt in portis redarguentē, & ſermonē ſanctum abominati ſunt. His itaq; diffinimus hūc alienū oñi pōtificali dignitate, & operatiōei, pſaq; catholica appellatiōe. Sicut em̄ nulla cōicatio eſt tenebris ad lucem, ita nō cōuenit ſacra myſteria ſordidari a viris, qui ſyncere non colunt dm̄ Chriſtum verum deum.

Oſee. 4. b

Oſee. 5. c

Proverb. 1. c

2. Cor. 6. c

¶ SVBSCRIPTIONES.

¶ Petrus epſ̄ Hieroſolymor̄, diffi. & ſubſcr. Elias epſ̄ Cęſareæ, dif. & ſub. Theodoſi° epſ̄ Scythopolitan°, diffi. & ſubſig. Iohānes epſ̄ Tiberiadis, dif. & ſubſi. Stephanus epſ̄ *Scarphien. dif. & ſubſi. Anaſtaſi° epſ̄ Gabenor̄, dif. & ſubſi. Epiphani° epſ̄ Raphiæ, dif. & ſubſi. Elias epſ̄ Ioppe, diffi. & ſubſi. Iohānes epſ̄ Auguſtopolitan° diffi. & ſubſi. Nicoſtrat° epſ̄ Abilæ, dif. & ſubſi. Lazar° epſ̄ Azotan° dif. & ſubſi. Leontius epſ̄ Soſuzēſis, dif. & ſubſcri. Stephan° epſ̄ Arador̄, dif. & ſubſc. Anaſtaſius epſ̄ Eleutheropolitan° dif. & ſubſi. Gregori° epſ̄ Hiericūtin°, dif. & ſubſi. Elias epſ̄ Adrianopoli, dif. & ſubſ. Theoctiſt° minim° not. dia. ſcīſſi. epi Eliæ ſub. pro ipo iuxta ſua mā data in ſcriptis data. Iohānes epſ̄ Podalean° dif. & ſub. Demetri° epſ̄ Carpathen° dif. & ſub. Stephan° epſ̄ Meniaten° dif. & ſub. Zacharias epſ̄ *Palleon° dif. & ſub. Manueli° epſ̄ Bithynien. dif. & ſub. Anaſtaſi° epſ̄ Iotapæ, dif. & ſub. Zenobi° epſ̄ Elufinus dif. & ſub. Nartian° epſ̄ Gazen° dif. & ſubſi. Theodor° epſ̄ *Petror̄, dif. & ſubſi. Zenobi° epſ̄ Nicopolitan° dif. & ſub. Araxius epſ̄ Gangren°, diffi. & ſubſig. Procopius epſ̄ Heracleotan° diffi. & ſubſi. Dñicus epſ̄ Neocęſareenſis dif. & ſubſi. Bachus epſ̄ *Bathonor̄, diffi. & ſubſi. Dionyſi° epſ̄ Aſcalon°, dif. & ſubſi. Iohānes epſ̄ *Femenſis diffi. & ſubſi. Macari° epſ̄ *Arnidator̄ dif. & ſubſi. Baſilius epſ̄ *Sicomazanus, diffi. & ſubſi. Iohānes epus* Moriæ ciuitatis, diffi. & ſubſig. Petrus epus Parembolanus, diffi. & ſubſig. Zacharias epſ̄ *Libiſianus, diffi. & ſubſc. Domnus epſ̄ Maximianopolitanus, diffi. & ſubſi. Pelagius epſ̄ Sebaſtēſis diffi. & ſubſi. Stephanus epſ̄ Iamnitanus dif. & ſubſi. Parthenius *Epalanus dif. & ſubſi. Theodorus epūs ſcripſi pro iſto, eo quod ipſe infirmaretur. Theodorus epūs Gadaror̄ dif. & ſubſi. Paulus epūs Ailanus diffi. & ſubſig. Theodorus epūs Ipſenorum diffi. & ſubſig. Theodoſius epūs Capitolienſis, diffi. & ſubſig. Dionyſius epūs Amathuntius diffi. & ſubſig.
Dorotheus epiſcopus Anthedonenſis diffini & ſubſignaui.

ali, Zephyriē.

alſ, Placiēn.

alſ, Petracēn. vel Petrēn.

alias, Bathor̄
alſ, Phœniciē.
alſ, Anichor̄ vel Arindelē.
alias, Sicaminanus
alſ Famagore
alias, Libiadis
alias, Epulan°

¶ Practica ſanctæ quintæ ſynodi Conſtantinopolitanæ, quæ apud Latinos comperta eſt, hic finem habet.

¶ CAPITVLA SANCTI QVINTI CONCILII Conſtantinopoli celebrati ſub Iuſtiniano Imperatore, Anno eius viceſimo ſeptimo.

POST conſulatum Baſilij, anno duodecimo, die quarto, Idus Maias, indictione prima, reſidentibus in ſecretario in Conſtantinopoli epiſcopis Eutychio patriarcha ipſius ciuitatis, & Apollinario patriarcha Alexandriæ, & aliis, poſt inquiſitionem trium capitulorum, hoc diffinitum eſt.

1 Si quis

A 1 Si qs nō cōfitet, patris, & filij, & ſpūs ſancti vnā naturā ſiue eſſentiā, vnā virtutē, & ptātē, trinitatē cōſubſtātialē, vnā deitatē in trib° ſubſiſtētiis, ſiue pſonis adorādā, talis anathema ſit. Vnus em̄ de° & pr̄, ex q̄ oīa, & vn° dñs Ieſus, p quē oīa, & vnus ſpūs ſcī ūs in q̄ oia.

II Si qs nō cōfitet dei ꝟbi eē duas natiuitates, vnā qdē añ ſecula & ſine tpe ex pre inꝛioſa dei genitrice ſemperq; virgine Maria, qui natus eſt ex ea, talis anathema ſit.

III Si qs dicit aliū eē deū verbū, q miracula fecit, & aliū Chr̄m, qui paſſus eſt, vel deum verbū cū Chro eē dicit, qñ ex muliere naſcebat, vel in ipo eſſe, vt alterꝫ in altero, & nō vnum cūdemq; dm̄ noſtrum Ieſum Chriſtum, dei verbū incarnatū, & hoiem factum, atq; eiuſdem miracula & paſſiōes, quas ſpōte paſſus eſt carne, talis anathema ſit.

IIII Si qs dicit, ſcdm grām, vel ſcdm opationē, vel ſcdm dignitatē, vel ſcdm æqlitatē honoris, vl̄ ſcdm authoritatē, aut relationē, aut effectū, aut virtutē, vnitionē dei ꝟbi ad hominē factum eē, aut ſcdm bonā volūtatē, q̄ ſi q̄d placuit deo ꝟbo hoī, qa bñ viſum ē ei de ipo, ſicut Theodorus inſaniēs dicit, vel ſcdm ſolā hoīs ſi'itudinē, quā Greci homonæmiā vocāt, p quā Neſtoriani deū ꝟbū Ieſum & Chr̄m vocātes, & hoiem ſeparatū Chr̄m & ſi
B & adorationē, & vnā pſonā, & vnū Chr̄m cōfingūt dicere, ſed nō cōfitent (ſicut ſcīi pres docuerūt) vnitatē dei ꝟbi ad carnē animatā ania rōnali & intellectuali, ſcdm cōpoſitionē, id ē, ſcdm ſubſiſtētiā factā, & propterea vnā eius ſubſiſtētiā, q eſt dñs noſter Ieſus Chrūs vnus de S. trinitate, talis anathema ſit. Cū em̄ multis modis vnitas intelligit, aliq̄n qdē impietatē Apollinaris, & Eutychetis ſequunt, in pemptionē eor̄, q̄ cōuenerūt, colētes vnitionē ſcdm cōſuſionē p̄dicāt, Theodori aūt & Neſtorij ſequaces, diuiſiōe gaudētes, aſſectualē vnitatē introducūt. Sctā dei vero eccleſia vtriuſq; pfidię impietatē eṇciēs, vnitionē dei ꝟbi ad carnē, ſcdm cōpoſitionē cōfitet, qd eſt ſcdm ſubſiſtētiā. Vnitio em̄, p cōpoſitionē in myſterio Chr̄i nō ſolū incōfuſa ea, q̄ cōuenere, cōſeruat, ſed nec diuiſionē ſuſcipit.

V Si qs vnā * ſubſiſtētiā dñi noſtri Ieſu Chriſti ita intelligit, tanq; ſuſcipiētē multar̄ ſubſtātiar̄ ſignificationē, & propterea conat introducere in myſterio Chriſti duas * ſubſtātias vel pſonas, & ab eo introductis duabus pſonis vnā pſonā dicit per dignitatē & honorē & adorationē, ſicut Theodorus & Neſtorius inſaniētes cōſcripſerūt, & calumniant S. Chalcedoneñ. ſynodū, tāq; ſcdm hūc impiiſſ. intellectū * vſam vnius intelligētiæ * vocabulū, ſed nō confitet dei verbū * carne ſubſtātialr vniri, & propterea vnā eius ſubſiſtentiā. vel vnā perſonā, & ita ſctām Chalcedoneñ. ſynodū vnā ſubſiſtentiā dñi noſtri Ieſu Chriſti confiteri, talis anathema ſit. Neq; em̄ adiectionē perſonæ vel ſubſiſtentiæ ſancta
C trinitas ſuſcepit ex incarnato vno de eadem trinitate * deo verbo.

VI Si qs abuſiue & nō vere dei genitricē dicit ſctām gloriоſam ſp virginē Mariā, aut p relationē tāq; hoīe puro nato (Nō em̄ deo ꝟbo ex ea incarnato, ſed relati ſcdm illos hominis natiuitate in deū ꝟbū, tāq; cohærēs naſcēti hoī) & criminat S. Chalcedoneñ. ſynodū, tanq; ſcdm eūdē impiū intellectū a Theodoro cōmētatū, dei genitricē virginē aſſerētem, aut ſi qs hoīs genitricē vocat eā, aut Chri genitricē, vtpote Chro nō exiſtēte deo, & nō ſpecialr & ſcdm veritatem dei genitricē eādem cōfitet, ob id, ꝙd ante ſecula a pre genitus deus verbū, in vltimis diebus ex ea incarnat° & natus eſt, atq; ita pie ſactā Chalcedonē ſem ſynodum dei genitricem eam confiteri, talis anathema ſit.

VII Si qs in duabus naturis dicēs, nō vt in deitate & humanitate vnum dm̄ nr̄m Ieſum Chr̄m cognoſci cōfitet, vt p hoc ſignificet differētiā naturar̄, ex qbus incōfuſa & inefabilis vnitas facta ē, neq; verbo in naturā carnis trāsfigurato, neq; ad verbi naturā *trāſlatā (Manet em̄ vtrūq; ꝙd ē ſcdm naturā, & poſt factā vnitatē ſubſtātialr) ſed in diuiſionē p partē hmōi ſuſcipit vocē in myſterio Chri, aut nūer̄ naturar̄ cōfitēs I vno eodēq; dño & cōpoſit° eſt, nō interēpta, pprietate propter vnitatē (vn° em̄ ex vtriſq;, & p vnū vtraq;) ſed propterea numero vtiq; tāq; diuiſis, & propriq; * ſubſiſtētiæ cōfitētes naturas, ral'ana-
VIII Si qs ex duab° naturis deitate & humanitate cōfitēs vnitionē factā (thema ſit. fuiſſe, vel vnā naturā dei verbi * incarnatā, dicēs, & non ſic has voces intelligit, ſicut ſancti patres docuerunt, quod ex diuina natura & humana, vnitione ſecundū * ſubſiſtētiā facta, vnus Chrūs factus eſt, ſed ex hmōi vocibus vnam naturā ſiue ſubſtātiā deitatis & carnis Chri introducere conat, talis anathema ſit. Secundū ſubſtātiā em̄ dicētes carni vnigenitū verbum vnitum eſſe, nō cōfuſionem quandam ad viçes naturar̄ factam fuiſſe dicimus,

magis

alias, Iubſiſtentias.

alias, vſum

alſ, vocabula

alias, carni

alias, dei

Lege, tranſlata carne

alſ, ſubſtātiæ

alſ, incarnari

alſ, ſubſtandā

Universidad de Deusto
Biblioteca

mãgis aũt manẽte vtraq; hoc quod est, vnitũ esse carni intelligimus verbũ. Propter q̃d & D
vnus est Chr̃us idẽ deus & hõ, cõsubstãtialis p̃ri scdm deitatẽ, & cõsubstãtialis nobis idẽ
scdm humanitatẽ. Silr̃ eñ & eos, q̃ p partes diuidunt, vel incidunt, & cõfundunt dispen-
satiõis mysterium Chr̃i, auertitur, & anathematizat catholica dei ecclesia.

IX Si qs adorari in duabus naturis dicit Chr̃m, ex quo duæ adoratiões introducunt̃,
semotim*deo verbo, & semotim homini. Aut si qs ad pemptã carnis, aut in cõfusionẽ dei
alias, dei alias, introdu cens tatis & humanitatis vnã naturã siue essentiã cõueniẽtiũ porrẽtuose*dicit, sic adorat Chr̃m,
sed nõ vna adoratiõe deum verbũ incarnatum cum eius carne adorat. Iuxta quod sanctę
dei ecclesiæ ab initio traditum est, talis anathema sit.

X Si quis nõ cõfitetur crucifixum carne dñm nostrum Iesum Christum esse verum
& dñm gloriæ, & vnum de sancta trinitate, talis anathema sit.

XI Si qs nõ anathematizat Arriũ, Eunomiũ, Macedoniũ, Apollinarẽ, Nestoriũ, Eu
tychẽ, & Origenẽ, cũ ip̃is eor; scriptis, & oẽs alios hæreticos, q cõdẽnati sunt, & anathe-
matizati a sctã dei catholica & apl'ica eccl'ia, vel p̃dictis sanctis quatuor cõciliis, sed & eos,
q silia cũ p̃dictis hæreticis sapuerũt, aut sapere noscunt, & vsq; ad finẽ pmãserũt in propria
XII Si qs defendit Theodor; imp̃ss. Mopsuestenũ, q (ipietate, tal'anathema sit.
dixit, aliũ esse deũ verbũ, & aliũ Chr̃m, & passiõib⁹ aĩæ, & cõcupiscẽtiis carnis molestatũ,
& a malis molestatũ, & a malis paulatim separantẽ se, & ita ex ꝓmotiõe oper; melioratũ,
& ex vitę cõuersatiõe incõtaminatũ cõstitutũ, tãq; pur; hoiem baptizari in noie dei p̃ris &
filij, & spũs sancti, & p baptismũ grãm sctã spũs accipe, & adoptionẽ promereri, & ad sili-
tudinẽ impialis imaginis in psona dei verbi adorari, post resurrectionẽ incõuertibilẽ scdm
Ephe. 5. g intellectũ, & sine pct̃o penitus factũ. Et iter; dicẽte eodẽ imp̃ss. Theodoro, vnitionẽ dei
verbi ad Chr̃m talẽ factã fuisse, qualẽ dixit apl's in marito & vxore. Erũt duo in carne vna.
Iohan. 20. f Et sup alias innũerabiles ei⁹ blasphemias, p̃sumẽte dicere, q̃ post resurrectionẽ sufflãs dñs
Iohan. 20. g in discipulos suos, & dicẽs: Accipite spm̃ sctm̃, nõ dedit spũ spm̃, sed tm̃ schemate sufflat-
uit. Hic aũt & cõfessionẽ Thomę, p quã, dũ palparet manũ v'lat⁹ dñi post resurrectionẽ,
dixit: De⁹ meus, & dñs meus, asseruit, nõ fuisse dictũ de Chr̃o a Thoma. Nec eñ esse eũ
deũ dicit, sed miraculo resurrectiõis obstupescẽtem Thomã glorificasse deũ, q suscitauit
Chr̃m. Qd aũt peius ẽ, & in interp̃tatiõe facta ab eo in gestis apl'or; ĩsi in interp̃tatiõe cõ
parãs idẽ Theodorus Chr̃m Platoni, vel Manichæo, & Epicuro, & Martioni, dicit, qa si
cut vnusq; sp illor; inueniẽs propriã sectã, discipulos suos fecit noiari Platonicos, & Mani
chæos, & Epicureos, & Martionistas, sil'i mõ & Chr̃o inueniẽte sectã, ex ipsa Chr̃ianos
alias, scripta, vocari. Si qs igit̃ defendit p̃dictũ ip̃ss. Theodor; v'l ipia eius *cõscripta, in qb⁹ tã p̃dictas,
q̃ & alias innũerabiles blasphemias euomuit aduersus magnũ deũ & saluatorẽ nr̃m Iesum
Chr̃m, & nõ anathematizat eũ, vel impia eius cõscripta, & oẽs q susceperint, aut defendũt
als, exposuisse eũ, aut dicẽtes recte eũ*exponere, & eos q pro ipso scripserũt, & sil'ia ei sapuerũt, aut pro
eo scribunt, vel eius impia cõscripta, & eos, q sil'ia ei sapiũt, aut sapuerũt aliqñ, & vsq; ad fi
nem permanserunt, aut permanent in hmõi impietate, talis anathema sit.

XIII Si qs defendit ipia scripta Theodoriti, q̃ cõtra rectã fidẽ exposita sunt, & primã
Ephesinã sctãm synodũ, & S. Cyrillũ, vel. xñ. ei⁹ capl'a, & ea oĩa, q̃ cõscripsit pro Theodo
ro & Nestorio imp̃ss. vel alĩs, q silia p̃dictis Theodoro & Nestorio imp̃ss. sapuerũt, &
recipit eos vel ipietatẽ eor;, atq; propterea ipios vocat ecclesiæ doctores, q̃ substãtia l'r dei
vnitionẽ dei ✠bi ad carnẽ cõfitent, & nõ anathematizat p̃dicta imp̃ss. cõscripta, & eos, q
silia his sapuerũt vel sapiũt. Sed & oẽs, q cõtra rectã fidẽ scripserũt, aut cõtra beatæ memo
riæ Cyrillũ vel. xñ. eius capl'a, & in hac impietate defuncti sunt, tales anathema sint.

XIIII Si qs defendit epl'am, quã dr̃ Iba scripsisse ad Marim Persam, q̃ denegat q dem
deũ ✠bũ de sctã genitrice sp̃a ✠gine Maria incarnatũ hoiem factũ. Dicit aũt pur; hoiem
*alias, fuisse ex ea natũ *eẽ, quẽ tẽplũ vocat, tanq̃ alio existẽte deo ✠bo, & alio hoie, sed & S. Cyrillũ,
rectã Chr̃ianor; fidẽ p̃dicãtẽ, reprehẽdit hęreticũ, & filia scelesti Apollinaris scribẽtẽ, atq; vl
tuperat Ephesinã sctãm primã synodũ, tãq̃ fine iudicio & req̃sitiõe Nestoriũ deponẽtẽ,
sed & .xñ. capl'a btẽ memoriæ Cyrilli ipia & aduersa rectæ fidei noĩat p̃dicta ipia epl'a, &
defendit Theodor; & Nestoriũ, & impia eor; dogmata & cõscripta. Si qs igit̃ p̃dictã
epl'am defendit, & nõ eã anathemati submittit, & eos, q defendũt eã, & dicũt rectã esse, aut
ali. scripserũt partẽ eius, & eos, q *cõscripserũt, vel scribũt pro ea, siue pro ipietatibus, q̃ in ipsa cõtinent,
& p̃sumentes eã defendere, aut positas in ea impietates ex noie sanctor; patrũ, aut sanctæ
Chalcedonensis synodi, & vsq; ad finem in his permanserunt, talis anathema sit.

His igit

A ¶ His igit̃ ita cõfessis a nobis, quæ & accepimus de diuina scriptura a sanctor; patrum
doctrina, & definitis de vna eademq; fide a p̃dictis sanctis quatuor cõciliis, facta vero & a
nobis sup hæreticos, vel impietatẽ eor;, sed & cõtra eos, q defendere p̃sumpserũt, aut de-
fendũt p̃dicta tria capl'a, aut pmãserũt, & pmanẽt in proprio errore, & cõdemnatiõe, si qs
conatus fuerit cõtraria his, quæ a nobis pie terminata sunt, tradere, aut docere, aut scribere,
si qdem est eps, aut in clero * noĩatus, talis extranea, & a sacerdotum, & ecclesiastica disci- alias, connu-
plina peragẽs, denudabitur ab episcopatu, aut a clero. Si autem monachus aut laicus fue- meratus
rit, anathematizabitur.

¶ Finis capitulor; quintæ synodi.

AVRELIANENSE CONCILIVM SECVNDVM CIRCA TEMPVS Vigilij Papæ.

¶ Aurelianensis secundi concilij canones.

B CVm ex præceptiõe glorioſissimor; regum in Aurelianensem vrbẽ de ob-
seruatiõe legis catholicæ tractaturi (deo auxiliãte) cõuenimus, ibiq; qd de an
tiqs regulis, qd de nouis ambiguitatibus pro captu intelligentiæ (illuminãte
dño) senserimus, exp̃ssimus sigillatim, descriptisq; cõstitutiõibus, atq; (deo
,ppitio) i posteror; q̃ sint obseruãda, ex veter; canonũ authoritate cõscripsim⁹.
I Id ergo est cõstitutũ, vt nullus epor; (admonẽte metropolitano epo) nisi certa tẽ
cã detẽtus, ad cõciliũ vel ordinationẽ cõsacerdotis venire penit⁹ vlla excusatiõe detractet.
II Vt metropolitani singulis annis cõprouinciales suos ad cõcilium euocent.
III Ne qs eps de qbuslibet causis, vel epor; ordinatiõibus, cæterorumq; clericor; ali
quid præsumat accipere, quia sacerdotem, nefas est, cupiditatis venalitate corrumpi.
IIII Si qs sacerdotiũ p pecuniæ nundinũ execrabili ambitiõe quęsierit, abnũciat vt re Matth. 10. a
probus, qa apl'ica sinia donum dei esse præcipit pecuniæ trutina minime cõparandum.
V Nullus eps ad sepeliendum epm venire cõstricta occasiõe dissimulet, ne cuiuslibet
corpusculũ diutius inhumatũ, negligẽtia interueniẽte sõluat. Is vero eps, q defunctũ adue
nerit sepelire, prẽter expensam necessariam nihil pretij pro fatigatione deposcat.
VI Vt epũs, qui ad sepeliendum epm venerit, euocatis pbr̃is in vnam domum eccle
siæ, adeat descriptum, qui idoneis personis custodiendam sub integra diligentia derelin-
quat, vt res ecclesiæ vllorum improbitate non pereant.
VII In ordinandis metropolitanis epis antiquam institutiõis formulam renouamus,
quã per incuriã oĩmodis videmus amissam. Itaq; metropolitanus eps a cõprouincialib⁹ cle
C ricis vel pp'lis electus, cõgregatis in vnũ oĩbus cõprouincialibus epis ordinet, vt talis (deo
,ppitio) ad gradũ hui⁹ dignitatis accedat, p quẽ regula ecclesiæ in meli⁹ aucta, plus floreat.
VIII Si qs diacon⁹, in captiuitate redact⁹, vxori fuerit copulat⁹, reuersus, ab officij oĩo
ministerio remouẽd⁹ est. Cui sufficere debet, pro act⁹ sui leuitate ipleta pœnia, pro satisfa-
præsumat. Quod si fecerit, ab officij communione pellatur.
X Nullus nouercæ suæ, id est, vxori patris sui, vlla copulatione iungatur. Quod si
præsumpserit, nouerit se anathematis supplicio feriendum.
XI Cõtraria matrimonia, accedente infirmitate, nulla voluntatis cõtrarietate soluant.
Quod si qui ex cõiugibus fecerint, nouerint se cõmunione priuandos.
XII Ne qs in eccl'ia votũ suũ cãtãdo, bibẽdo, v'l lasciuiẽdo*dissoluat, qa de⁹ talib⁹ vo alias, exoluat
sua ad ecclesiam venire detractant, loci sui dignitate priuentur. (tis irritat, potius q̃ placet.
XIIII Oblationẽ defunctor;, q in aliquo crimine fuerint interẽpti, recipi debere censẽ
mus, si tamen nõ ipsi ũbi mortem probentur proprijs manibus intulisse.
XV Pbr̃ vel diaconus, si nec lras, vel baptizãdi ordinẽ nesciat, nullatenus ordinetur.
XVI Fœminæ, q̃ bñdictionẽ diaconat⁹ hacten⁹ cõtra interdicta canonũ acceperit,
si ad cõiugiũ probant itez deuolutę, a cõtione pellant. Qd si hmõi cõtubernium, admonitę
ab epo, cognito errore dissoluerint, in cõtionis grãm acta a pœnia reuertantur.
XVII Placuit etiã, vt nulli postmodũ fœiæ diaconalis bñdictio pro cõditiõis hui⁹ fra
XVIII. Placuit, vt null⁹ Chr̃ian⁹ Iudęã, neq; Iudę⁹ Chr̃ianã in mr̃imonio (gilitate credat,
ducat

Universidad de Deusto
Biblioteca

ducat vxorem, qa inter hmõi personas illicitas nuptias esse cẽsemus. Qui si cõmoniti a eũ p̃ sortio hoc se seperare distulerint, a cõmunionis gratia sunt sine dubio submouendi.

XIX Catholici, qui ab idolorum cultu se nõ custodiunt, nec ad integrum accepti baptismi gratiam reuertuntur, vel, qui cibis idolorum cultibus immolatis, gustu illicite præsumptionis vtuntur, ab ecclesiæ cœtibus arceantur.

XX Similiter & hi, qui bestiarum morsibus extincto, vel quolibet morbo, aut casu suffocato vescuntur.

XXI Abbates, qui eporum præcepta despiciunt, ad cõmunionem nec penitus admittantur, nisi cõtumaciam humilitate susceptа deponant.

XXII Sane, si q̃ post hãc diligẽtissimã sanctionẽ nõ obseruauerint, quę sunt superius cõprehensa, reos se diuinitatis pariter & fraternitatis iudicio futuros esse cognoscant.

¶Honoratus in Chr̃i noie epus Bituricen. subscripsit sub die. ix, Kal. Iulij anno. xxij. Dõni Childeberti regis. Aspasius eps *Eloseñ. sub. Agrippinus eps Heduor̃, sub. Asclepius presbyter pro Adelphio episcopo subscripsi. Rauracensi. Præsidonius presbyter pro Artemio episcopo, sub. Cronopius epus* Petragoricen. sub. Calistus eps sub. Clarẽtius eps sub. Eleutherius eps ecclesiæ Antisiodoren. sub. Etherius eps Carnoten. sub. Eumerius eps Nanneten. sub. Emelius eps ecclesiæ Parisiẽsis, sub. Eusebius eps sub. Flauius eps Rothomagen. sub. Laurentius pbr̃ pro Gallo epo Aruernor̃, sub. Importunus eps sub. Iniuriosus eps ecclesiæ Turonen. sub. Iulianus eps ecclesiæ Vienneñ. sub. Innocentius epus sub. Leontius epus Aurelianen. ecclesiæ, sub. Lupicinus epus Engolismeñ. sub. Lauto epus Cõstãtinen. sub. Orbatus pbr̃ pro Leone epo Senonen. sub. Marcus eps sub. Marcellus eps sub. Perpetuus eps Abrincen. sub. Præsidius eps Cõuenar̃, sub. Passiuus eps Sagien. sub. Proculeianus eps Auscien. sub. Sustratius epus Cadurcen. sub. Eledius presbyter pro Sebastio episcopo subscripsi.

alias, Meldeñ.

alias, Eloseñ.

AVRELIANENSE CONCILIVM TERTIVM CIRCA TEMPVS Vigilij Papæ.

¶Tituli capitulorum sequentis concilij.

NE a metropolitano cõprouinciales vocati ad synodũ intra biennium celebrãdum venire p̃termittant i.
Ne a subdiacono & supra quis se propr̃is vxoribus misceat ij.
De electione metropolitanorum, & de cõsensu populi iij.
De familiaritate & cohabitatiõe extranear̃ mulierum cum clericis. iiij.
De oblatis & collatis basilicis v.
Qua ætate pbr̃ vel diaconus ordinet, & ne duar̃ vxorũ vir, aut renuptæ marit⁹, aut pœnitentiam professæ, nec publice arreptici⁹ promoueatur. vi.
De ordinatis clericis, ne nubant, & ne quis inuitus ordinetur vij.
De clerico conuicto de furto, aut falsitate, & de periuro viij.
De his, q̃ vxoribus defunctis, cõcubinas sibi crediderint sociandas ix.
De incẽstis cõiũctiõibus, vel si ante baptismũ se cõiũxerint, ignorãtes, vel a qbus p̃sonis cõiugalis copula sit obseruãda x.
De clericis propter patrocinia secularium officiũ cium suum minus implentibus xi.
De agris ecclesiæ ab epo inutilr̃ distractis, & distractor̃ tricennaria repetiõe xij.
De mancipr̃s Christianis, quæ Iudæor̃ seruitio detinentur xiij.
Vt missarum celebritas hora tertia inchoatur xiiij.
Vt epi in dioceſi aliena clericos nõ ordinẽt, nec altaria cõsecrare p̃sumant, nec sine cõmendatitr̃s clericus vsquã pergat xv.
De raptu virginum sacrarum xvi.
De eo q̃ p id, q̃d clerici beneficio ecclesię perierint, a successore mime auferat xvij.
De clericis, qui in oratorr̃s ordinationem acceperint xviij.
De clericis contumacibus xix.
De clericis iniuste oppressis a suis pontificibus. xx.
De clericor̃ cõspiratiõe p rebellionẽ in septuris, aut alias factam xxi.
De sacerdotibus ecclesiæ res debitas occupantibus, & in suam potestatem redigentibus, & de retinentibus defunctorum oblationes xxij.

A Ministris ecclesiar̃ nõ liceat ecclesiæ res sine epi consensu alienare. xxiij
Quod pœnitentia nõ sit iuuenibus temere credẽda, nec senibus coniugatis sine consensu cõmuni, nec his, qui accepta pœnitẽtia ad militiã redierint seculare. xxiiij
Ne seruus vel colon⁹ ad honorem promoueatur ante receptã ingenuitatẽ xxv
Vt clericus honoratus pecuniam non donet ad vsuram. xxvi
Quod die dñico opari nõ p̃mittitur. xxvij
Vt ante dominicã orationem expletam de ecclesia nullus discedat. xxviij
Vt Iudæis a die cœnæ domini vsq̃ in secũdã sabbati inter Christianos procedere non liceat. xxix
De hæreticis vel Bonosiacis. xxx
Vt clericus sine pontificis sui consensu, nullum ad iudicem trahat secularem, neq̃ laicus clericum. xxxi
Quid de episcopis, qui suprascripta obseruare distulerint. xxxij

¶Canones Aurelianen. concilij tertij, tempore Childeberti regis.

Vm in dei noie in Aurelianẽsem vrbẽ ad synodale concilij̃ venissemus, de his, quæ p longũ tẽpus, obseruatione cessante, fuerint intermissa, prior̃ canonũ tenore seruato, p̃sentibus regulis vetera statuta seruãda, & noua pro causar̃ vel tẽpor̃ conditione addẽda credidimus. Capitulum primum.

B ¶Primũ, vt vnusquisq̃ metropolitanus in prouincia sua cũ conprouincialibus suis singulis annis synodale debeat opportuno tẽpore habere concilij̃. Quod si illum infirmitas aut necessitas certa tenuerit, vt ad constitutũ locũ adesse non possit, ad suã ciuitatem suos euocet fratres, vt si intra biennium definitus, tempor̃ tranquillitate concessa, admonitis conprouincialibus a metropolitano synodus indicta non fuerit, metropolitanus ipse pro euocationis tarditate anno integro missas facere non p̃sumat. Quod si euocati non corporali infirmitate detenti adesse suæ euocationi distulerint, simili sententiæ subiacebunt. Qui tamen & hanc excusationẽ sibi nouerint esse sublatam, si absentiam suam* vigorem sortis crediderint excusandam. alias forte, vigore sortis

II. Vt nullus clericor̃, a subdiacono & supra, quos vxores in proposito suo accipere inhibetur, propriæ (si forte iam habeat) misceatur vxori. Quod si fecerit, laica cõmunione contentus, iuxta prior̃ canonũ statuta ab officio deponatur. Quem, si sciens epus suus in hac vilitate permixtionis viuentem, ad officium postea admiserit, & ipse epus ad agendam pœnitentiam tribus mensibus sit a suo officio sequestratus.

III. De metropolitanor̃ vero ordinationibus id placuit, vt metropolitani a metropolitanis oĩbus (si fieri potest) præsentibus conprouincialibus ordinent̃, ita vt ipsi metropolitano ordinãdi priuilegiũ maneat, quẽ ordinationis cõsuetudo requirat. Ipse tñ metropolitanus a conprouincialibus epis (sicut decreta sedis aplicæ continẽt) cũ cõsensu cleri vel ciuium, iuxta propriar̃ canonum statuta electio & voluntas requiratur.

C IIII. Licet iam multa, q̃ obseruari debeant, multis canonicis sententr̃s fuerint statuta, tñ q̃d agnoscit sæpe trãscendi, cõuenit replicari. Ideoq̃ statuimus, vt ne quis antistitũ, cleri corũve oĩm licentiã habeat intra domũ suã vllã absq̃ propinquis mulieribus, quas priores canones eloquuntur, habere personã. Quibus etiã id specialiter inhibet, vt si quis clericor̃, qui suspitionẽ aduersam aut obloquutionẽ populi de muliere ẽjcũq̃ fortassis incurrerit, eã statim, si intra domũ habet, abr̃ciat. Si certe extranea, & sui iuris est, ira oĩbus conditionibus studeat obuiare, vt infamia, q̃ excitata est, abroget. Quilibet ille antistitũ vel clericor̃, qui quod scriptum est vitare noluerit, pro inobedientia triennij̃ excommunicatione mulctetur. Quod si de adulterij̃ permixtione fuerit comprobatus, in regradatione honor̃, prior̃ canonum statuta seruentur, in quibus cõmunionibus metropolitanus a conprouincialibꝰ suis metropolitano cum reliquis conprouincialibus distringatur.

V. Si quæ oblationes in quibuslibet rebus atq̃ corporibus collatæ fuerint basilicis in ciuitatibus cõstitutis, ad potestatẽ epi rediganť. Et in eius sit arbitrio, quid in reparatione basilicæ, aut obseruantiũ ibi substantiæ deputetur. De facultatibus vero parochiar̃ vel basilicarũ in pagis ciuitatũ constitutis, singulor̃ locor̃ consuetudo seruetur.

VI. De clericor̃ præmittenda conuersione, id omnimodis obseruet̃, ne vllus ex laicis ante annualẽ conuersionẽ vel ætatem legitimã, id est. xxv. annor̃ diaconus. & triginta presbyter ordinetur, ita vt de ipsis quoq̃, qui ordinãdi sunt, clericis, regulari custodiat̃ studio, ne aut duar̃ vxorũ vir, aut renuptæ maritus, aut pœnitentiã professus, aut* senius corpore, aut qui publice aliquãdo arreptus sit, ad suprascriptos ordines promoueat. Quod si

Universidad de Deusto
Biblioteca

sciens epūs contra hæc statuta agendū esse crediderit, is quidē, qui ordinat, suscepto iuxtā D
anteriores canones priuatur officio, sed ille pro ordinationis temeritate sex mensibus a ce
lebrandis officijs sequestret. Quod si missas intra statutū tēpus facere præsumpserit, anno
integro omnium fratrum charitate priuetur. De quorum promotionibus, si quis cleric⁹
aut ciuis testis extiterit, q̄s testimonio dum creditur, frequenter pontificis ignorātia p̄
uenitur, cum agnitum fuerit ordinationem illicite celebratā, anno integro a cōmunione
pellatur. Qui si in infirmitate deciderit, eis viaticū non negetur.

VII. Clerici vero, qui cum vxores nō habuerint, benedictione susceptā, cōiugia
crediderint eligenda, q volētes absq; vlla reclamatione in ætate fuerint legitima ordinati,
cū ipsis mulieribus, quas acceperūt, excōicatione percellantur. Quod si inuitus vel recla⁹
Dist. 74. Eps qui inuitum. Dist. 81. Si qs cler ad. Et in dec. huc, lib. 3 mās fuerit ordinatus, ab officio quidē deponat, sed nō a cōione pellat. Epūs aūt, q inuitū
aut reclamātem p̄sumpserit ordinare, annuali pœnitētiæ subditus, missas facere nō præ⁹
sumat. De adulterijs aūt honorator⁹ clericor⁹ id obseruādū est, vt si qs adulterasse aut cō⁹
fessus fuerit vel cōuictus, depositus ab officio, communione concessa, in monasterio toto
vitæ suæ tempore trudatur.

VIII. Si quis clericus furtū aut falsitatem admiserit, quia capitalia etiam ipsa sunt
crimina, communione cōcessa, ab ordine degradetur. De periurio vero id censuimus ob⁹
seruandū, vt si qs clericus in causis, q̄ sub iureiurādo finiendæ sunt, præbuerit iuramēta, &
post, rebus euidētibus, detegitur peieravisse, biennij tempore a communione pellatur.

IX. De his, qui ex concubinis filios habent, & vxores legitimas post habuerint,
aut defunctis vxoribus sibi concubinas publice crediderint sociandas, id obseruandū esse
censuimus, vt sicut eos, qui iam sunt clerici per ignorantiam ordinati, non remouemus,
ita statuimus, ne vlterius ordinentur.

X. De incestis coniunctionibus ita, quæ sunt statuta seruentur, vt hi, qui aut mo
do ad baptismum veniūt, aut quibus patrum statuta sacerdotali p̄dicatione antea in noti⁹
tia non venerunt, ita pro nouitate cōuersionis ac fidei suæ credidimus consulendū, vt cō⁹
tracta hucusq; hmōi coniugia non soluantur, sed in futur⁹, q̄d de incestis cōiunctionibus
in anterioribus canonibus interdictū est, obseruet, id est, ne qs sibi sub cōiugij noīe sociare
p̄sumat relictā patris, filiā vxoris, relictā fratris, sororē vxoris, cōsobrinā, aut sobrinā reli⁹
ctā auunculi, vel patrui. Quod si q in hoc incœsti adulterio potius q̄ coniugio fuerint, so⁹
ciatiq; diu, se nō sequestrauerint, a cōione ecclesiastica repellant. Illud etiā adijciendū esse
credidimus, vt in epī discussione cōstāt. De his, q in ciuitate sua ac territorio consistunt,
& tali sunt ordine sociati, vtrum ignoranter ad illicita coniugia venerint aut per contu⁹
maciam, quæ sunt interdicta p̄sumpserint, qa sicut his, qui per ignorantiā lapsi sunt, subue
nitur, ita illis, quibus prius patrū statuta in notitia venerūt, quiq; etiā cōtra sacerdotum in⁹
terdicta in tali permixtione versantur, priorum canonū in omnibus statuta seruentur, vt
non prius ad communionē recipiant, quā incœsti adulteriū (sicut scriptū est) separatione
Deuter. 27. c sanauerint, quia in lege dñi manifeste legitur: Maledictus, qui dormit cum vxore patris
sui, cū priuigna, vel vxoris suæ sorore, & reliqua his similia. Quo fit, vt quos deus maledi
xit, nos nisi emendatos benedicere nos possumus.

XI. Si qui clerici ministeria suscepta quacūq; occasione agere sicut & reliqui de⁹
tractāt, & excusationē de patrocinijs quorūcunq;, ne officium impleant, prætendūt, ac si
alias, causa⁹ cerdotes suos sub huiusmodi *musa æstimant per inobedientiā contemnendos, inter re⁹
liquos clericos canonicos, ne a licentia alq; vitient, nullatenus habeantur, neq; ex rebus ec⁹
clesiasticis cum canonibus stipendia aut munera vlla percipiant.

XII. De agellis vero cæterisq; facultatibus ecclesiasticis a sacerdotibus nō alie⁹
nādis, nec p contractus inutiles obligādis, prior⁹ canonū statuta seruētur, vt nobis per nul
los contractus res ecclesiasticas alienare, aut inutiliter liceat obligare. Ea etiā, quæ de reb⁹
ecclesiasticis ab antecessoribus alienata, vel quibuscunq; instrumentis inutiliter in dispen⁹
dium ecclesiæ obligata noscuntur, & intra trecennaria tēpora repetitio suppetit, quæ acta
sunt, suffragante iustitia, per publicum aut clericorum iudiciū reuocentur. Quod si is, qui
rem ecclesiasticā tenet, admonitus iudicium declinarit, quouisq; aut ad discussionē veniat,
aut rem ecclesiasticam restituat, communione priuetur.

XIII. De mācipijs Christianis, quæ in Iudæor⁹ seruitio detinētur, si eis q̄d Chri⁹
stiana religio vetat a dominis imponit, aut si eos de ecclesia excusatos tollant pro culpa, q̄
remissa est, & affligere, aut cedere fortasse præsumpserint, & ad ecclesiā iterato confuge⁹
rint, nul⁹

A rint, nullatenus a sacerdote reddātur, nisi pretiū offeratur, ac detur, quod mancipia ipsa va⁹
lere pronuntiauerit iuxta taxationē. Christianis quoq; omnibus interdicimus, ne Iudæor⁹
coniugijs misceantur. Qui si fecerint, vsq; ad sequestrationē, quisq; ille est, cōmunione pel
latur. Item Christianis cōuiuia interdicimus Iudæor⁹, in quibus si forte fuisse probantur,
annuali excommunicationi pro huiusmodi contumacia subiacebunt.

XIIII. Die missar⁹ celebritate in p̄cipuis dūtaxat solēnitatibus, id obseruare debemus,
vt hora tertia missar⁹ celebratio in dei noie inchoet, q̄ facilius intra horas cōpetētes ipso of
ficio expedito, sacerdotes possint ad vespertina officia, id ē, i vespertino tpe cōuenire, qa sa
cerdotē vespertinis officijs ad ecclesiā talibus p̄cipue diebus nec decet deesse nec cōuenit.

XV. Epūs in diocesses alienas ad alienos clericos ordinādos, vel cōsecrāda altaria ac
cedere nō debet. Quod si fecerit, remotis his, q̄s ordinauerat, altaris tñ cōsecratione manē⁹
te, transgressor canonū anno a missar⁹ celebritate cessabit. De his vero clericis, q sub qua⁹
libet occasione aut conditione in alior⁹ ciuitatibus vel territorijs crediderint immorandū,
nec ad vllum clericatus honorem absq; sui episcopi scripto atq; consensu habeat promo⁹
ueri. Verumetiam presbytero, diacono, vel subdiacono sine episcopi sui literis ambulan⁹
ti, iuxta statuta priora communionem nullus impendat.

B XVI. De raptu virginū cōsecratar⁹, seu in proposito sub deuotione viuentiū id sta⁹
tuimus, vt quicūq; sacratæ vel deuotæ, id est, religionē professæ vim inferre p̄sumpserit, a
cōione ecclesiastica vsq; ad exitū repellat, viatico tantū ei infirmitatis periculo reseruato.
Quod si, q̄ rapta dicit, cū raptore habitare cōsenserit, & ipsa excōmunicatiōe simili feriatur.
Quæ & formā de pœnitētibus ac viduis in proposito manentibus definitā sub districtio⁹
ne ecclesiastica conseruet. Quod si quis sacerdos sciens, huiusmodi personis communica⁹
uerit, anno integro pacem ecclesiasticam non habebit.

XVII. De munificentijs vero sacerdotū id obseruandū, q̄ sicut, si quid p̄sentirpe a
clericis decedētibus munificētij habet, vel possidet, deinceps a successoribus nullatenus au
ferat, ita q decessor⁹ largitatibus gaudēt, officia & ecclesiæ obedientiā, & affectū sacerdo⁹
tibus præbeāt. De qbus tamen munificentijs, quæ præsenti tempore ab his (sicut dictum
est) possidētur, si pro opportunitate epo placuerit, quod voluerit cōmutare, sine accedēte
dispendio in locis alijs cōmutetur. De munificētijs vero præsentibus, quas vnusquisq; cle
ricus pro sua gratia eor⁹ obsequijs existimat conferenda, sicut in arbitrio dantis est, vt tri⁹
buere, quibus voluerit, debeat, ita si in obedientia vel contumacia in aliquo accipientis ex⁹
titerit, culpa agnita, in arbitrio sit præsentis, vtrū vel qualiter debeat reuocare.

C XVIII. De his vero clericorū personis, quæ de Ciuitatensis ecclesiæ officio mona⁹
sterij vel diocœsis, vel basilicis in quibuscunq; locis positis, id est, siue in territorijs, siue in
ipsis ciuitatibus suscipiuntur ordinādæ, in potestate sit epi, si de eo, quod ante de ecclesia ha
bebāt, eos aliqd, aut nihil exinde habere voluerit, quia vnicuiq; facultas suscepti monaste⁹
rij, diocœsis, vel basilicæ debet plena ratione sufficere.

XIX. Si quis superbia elatus, officiū suū indignatione quacūq; implere noluerit, iux⁹
ta statuta priora, a cōione retentus, & ab ordine depositus tā diu habeat, q̄ diu (sicut scriptū
est) pœnitētiæ suppletione satisfecerit p̄sente pontifice. Tamē illis regulariter, iuxta chari⁹
tatē integrā, & q̄cunq; illis stipēdior⁹ iuxta cōsuetudinē debent, pro qualitate tpis sunt mi
nistranda. De quibus, si querela procedat, officium agens recurrat ad synodum.

XX. Si quis clericorum circa se districtionem episcopi sui putat iniustam, iuxta an⁹
tiquas constitutiones recurrat ad synodum.

XXI. Si q clicor⁹ (vt nup in multis locis p supbiā, diabolo instigāte, actū fuisse per⁹ ii. q. 1. Si quis clericorum.
patuit) rebelli authoritate se in vnū cōiuratiōe intercedēte collegerint, & aut sacramēta in⁹
ter se data, aut chartulā cōscriptā fuisse patuerit, nullis excusatiōib⁹ hęc p̄sumptio p̄ualeat,
sed res detecta, cū in synodū ventū fuerit, in p̄sumptores, iuxta p̄son⁹ & ordinū q̄litatē a
pontificibus, q tūc in vnū collecti fuerint, vindicet. Quia sicut charitas ex p̄ceptis *dīicis als, diuinis
corde nō chartulæ cōscriptione est, vel cōiurationibus exhibēda, ita q̄ supra sacras admit
titur scripturas, authoritate & districtione pontificali est reprimendum.

XXII. Si qs sacerdos res eccl⁹ debitas vel ꝓprias horrēda cupiditate occupauerit, re⁹
tinuerit, aut a ptāte ex cōpetitione p̄ceperit, si eas nō restituerit, nullis reb⁹ excuset. Sed &
si agnito iure ecclesiastico nō fiatī ecclesiæ vel sacerdoti reformauerit, vt ipm ius agnosce
re possit, & in iudiciū elector⁹ venire distulerit, tā diu a cōione ecclesiastica suspēdat, q̄ diu
restitutis rebus, tā ecclesiā q̄ sacerdotē reddat indemnem. Similis etiam de his, qui oblatio⁹

Universidad de Deusto
Biblioteca

nes defunctorum legaliter dimissas, quolibet ordine assignare tardauerint, vel detinere præ-
sumpserint, districtionis ecclesiasticæ iuxta priores canones forma seruetur. Cui etiã sen-
tentiæ subiacebit, quisquis ille quolibet ordine, quod pro deuotione sua ecclesiis dedit, re-
uocare præsumpserit.

17 q. 2. Abbatibus, pbris

XXIII. Abbatibus, pbris, cæterisq; ministris de rebus ecclesiasticis, vel sacro mi-
nisterio alienare, vel obligare, absq; pmissu & subscriptione epi sui nil liceat. Quod q præ-
sumpserit, degradetur communione concessa. Et quod præsumptum, vel alienatum, vel
temere ordinatum est, ordinatione episcopi reuocetur.

XXIIII. De pœnitentiũ cõuersione, vt ne qs benedictionẽ pœnïæ iuuenibus per-
sonis credere præsumat. Certe coniugatis, nisi ex consensu pari, ætate iam plena eam dare
non audeat. Aut si quis pœnitentiæ benedictionẽ susceptã ad secularẽ habitũ militiamq;
reuerti præsumpserit, excommunicatione plectatur viatico concesso ad exitum.

XXV. Vt nullus seruilibus, colonarijsq; cõditionib⁹ obligatus, iuxta statuta sedis
aplicæ ad honores ecclesiasticos admittat, nisi prius aut testamẽto, aut p tabulas eũ legiti-
me cõstituerit absolutũ. Quod si quis epoꝝ, eius, qui ordinat, conditionẽ sciens, transgre-
di per ordinationem indebitã fortasse voluerit, anni spacio missas facere non præsumat.

XXVI. Vt clericus a diaconatu & supra pecuniam non commodet ad vsuras, nec
de præstitis beneficijs, quicq; amplius, q̃ datur, speret. Nec vt in exercẽdis negotijs turpis
lucri cupiditate versetur, sicut publici negotiatores, qui ad populares pensam obseruant,
aut sub alieno nomine interdicta negotia audeat exercere. Quod si quis aduersus hæc sta-
tuta venire præsumpserit, communione concessa ab ordine degradetur.

XXVII. Quia persuasum est populis, die dñico cũ caballis, & bobus, & vehiculis
itinerare nõ debere, neq; vllã rem ad victum p̃parare, vel ad notiorẽ domus vel hominis
pertinentẽ, nullatenus exercere (quæ res qa ad Iudæã magis q̃ ad obseruantiã Christianã
ptinere probatur) id statuimus, die dñico, quod ante fieri licuit, licere. De opere tñ rurali,
id est, agricultura, vel vinea, vel sectione, vel messione, excussione, vel exacto sæpe cẽ sui-
mus abstinendũ, quo facilius ad ecclesiã venientes, orationis gratia vacent. Quod si inuen
tus fuerit quis in operibus suprascriptis, quæ interdicta sunt se exercere, qualiter emẽda-
re debeat, non in laici districtione, sed in sacerdotis castigatione consistat.

XXVIII. De missis nullus laicoꝝ ante discedat, q̃ dñica dicat oratio. Et si eps præ-
sens fuerit, eius benedictio expectet. Sacrificia vero matutina, missaꝝ, siue vespertinaꝝ,
ne quis cum armis pertinentibus ad bellorꝝ vsum expetat. Quod qui fecerit, in sacerdo-
tis potestate consistat, qualiter eius districtione debeat castigari.

XXIX. Quia deo propitio sub catholicoꝝ regũ dominatione viuimus, Iudæi a die
cœnæ dñi vsq; in secundã sabbati in pascha, hoc est, ipso quatriduo procedere inter Chri
stianos, neque catholicis populis se vllo loco, vel quacũq; occasione miscere præsumant.

XXX. Iudex ciuitatis vel loci, si hæreticũ, aut Bonosiacum, vel cuiuslibet alterius
hæresis sacerdotẽ, vel quamcũq; personam de catholicis rebaptizasse cognouerit, quia re
ges nos constat habere catholicos, non statim rebaptizantes adstrinxerit, & ad regis fidẽ
propterea distringendos adduxerit, annuali excommunicationi subdatur.

11. q. 1. Clericꝰ cuiuslibet. Et in dec. epistola Marcellini papæ.

XXXI. Clericus cuiuslibet gradus sine põtificis sui permissu nullũ ad seculare iudi-
ciũ p̃sumat attrahere. Neq; laico incõsulto sacerdote clericũ in seculare iudiciũ liceat exhi
bere.

XXXII. Quocirca hæc, quæ inspirante deo, cõmuni consensu placuerũt, (vbere-
si quis antistitum vel eoꝝ, quos spũs dei esse voluerit successores, relicta obseruationis in-
tegritate, custodire, & implere neglexerit, reum se diuinitatis pariter & fraternitatis iudi-
cio futurum esse cognoscat, quia & canones suos, nec ignorare quenquam, nec dissimu-
lare, id est, præterire permittitur.

¶ Subscriptiones episcoporum qui eidem synodo interfuerunt.

¶ Lupus in Christi nomine ecclesiæ Lugduneñ. metropolitanus epũs, iuxta id, quod
omnibus sanctis coepiscopis meis, qui mecum subscripserunt, placuit, patrum statuta se-
cutus, his constitutionibus subscripsi, die Nonaꝝ mẽsis tertij quarto, Paulino iuniore vi-
ro clarissimo cõsule, anno domni Childeberti regni. xxvi. Archadius in Christi nomi-
ne epũs ecclesiæ Bituricen. metropolis his constitutionibus consensi. Agrippinus in
Christi nomine eps ecclesiæ Heduoꝝ his constitutionibus consensi. Albinus in Chri
sti nomine eps ecclesiç Andegauen. his constitutionibus consensi. Antoninus in Chri
sti nomine eps ecclesiæ Aurelianen. his const. consensi. Auolus pbr directus a domi-
no meo

A no meo Agricola epo ecclesiæ Cabilonen. subs. Aetherius in Christi noie eps ecclesiç
Carnoteñ. his const. subs. Aemelius in Christi noie eps ecclesiæ Parisiorꝝ his cõstitut,
consensi. Marcellianus directus a dño meo Eumerio epo ecclesiæ Nãneteñ. sub. Fla
uius in Christi noie eps ecclesiæ Rothomageñ. metropolitanus his cõst. consensi. Euãtius
presbyter directus a dño meo Gregorio epo ecclesiæ Lingoneñ. subs. Optardenus pbr
directus a dño meo Gallo epo ecclesiæ Aruernorꝝ subs. Cãpanus pbr directus a domi-
no meo Inurioso epo ecclesiæ Turonicæ sub. Leo in Christi noie epũs ecclesiæ Seno
nensis metrop. cũ conprouincialibus meis his const. consensi. Leuchadius in Christi no
mine epũs ecclesiæ Tricassinę his const. consensi. Lauto in Christi noie eps ecclesiæ Cõ
stantinensis his const. consensi. Licinius in Christi noie epũs ecclesiæ Ebroyceñ. his cõ
stit. consensi. Pantagatus in Christi noie metrop. epũs ecclesiæ Vienneñ. iuxta id, quod
oĩbus sanctis coepis meis, qui mecũ subscripserunt, placuit, patrũ statuta sequutus, his con-
stit. subs. Placidus in Christi noie epũs ecclesiæ Matisconeñ. his const. consensi. Passi-
nus in Christi noie epũs ecclesiæ Sagieñ. his const. consensi. Vandastus pbr directus a
dño meo Perpetuo epo ecclesiæ Abrinceñ. subs. Rusticus in Christi noie epũs ecclesiæ
Niuerneñ. his const. consensi. Eleutherius in Christi noie epũs ecclesiæ Antisiodoreñ.
his const. consensi. Vincentius pbr directus a dño meo Sustratio epo ecclesiæ Cadurcẽ
B sis, his const. consensi. Theobaudus in Christi noie epũs ecclesiæ Lexouieñ. his consti.
consensi. Vrsulus in Christi noie epũs ecclesiæ Gratianopolitanæ his const. consensi.

¶ Aurelianensis concilij tertij finis.

BREVIARIVM CAV-SAE NESTORIANORVM ET EVTYCHIA-norum, collectũ a sancto Liberato archidiacono ecclesiæ Cartha ginensis regionis septimæ, complectens cap. xxiiij. quorum sequuntur tituli.

¶ Prœmium. .i.
De Paulo Samosateno, & q̃ author sit Ne storianæ hæresis. ij
De Apollinario, & q̃ author sit Nestoria-næ hæresis. iij
De Nestorij ordinatiõe, & eius hæresi. iiij
C De synodo Ephesina prima, & Nestorij damnatione. v
De discordia Cyrilli Alexandrini, & Iohã nis Antiocheni. vi
De ordinatione Maximini Constantino-politani episcopi. vij
De pace Cyrilli & Iohannis. viij
De Cyrilli epistolis pro Orientalibus epis-copis scriptis. ix
De Nestorianorum scandalo, & monachis Armeniæ. x
De Eutyche pbro & Egameno & eius hę resi, eiusq; damnatione. xi
De synodo Ephesina secunda, & Flauiani morte. xij
De synodo Chalcedonensi, & damnatio-ne Dioscori. xiij
De exilio Dioscori, & ordinatione Pro-therij Alexandrini episcopi. xiiij
De ordinatione Timothei Helluri, & mor te Protherij. xv
De ordinatione Timothei catholici, & Pe tri hæretici. xvi
De ordinatione Iohannis catholici, & dã-natione Acatij. xvij
De episcopis Alexandrinis. xviij.
De Seuero, Iuliano, ac Macedonio. xix
De Gaiano, & Theodosio. xx
De Agapeto papa, & Anthimo Constan-tinopolitano episcopo. xxi
De Siluerio papa & martyre, illiusq; suc-cessore Vigilio. xxij
De Paulo Alexandrino episcopo, & mo-nachis Hierosolymorum. xxiij
De Pelagio, & Theodoro. xxiiij

afs. Anthemio

PROOEMIVM.

PEregrinationis necessitatibus defatigatus, & aliquatenus feriatus animo a cu
ris temporalibus, duarũ hæresium, hoc est, Nestorianorꝝ, & Eutychianorũ,
ex ecclesiastica historia nuper de Græco in Latinũ translata, & ex gestis sy
nodalibus, vel sanctorꝝ patrũ epistolis hoc breuiariũ collegi, nectens tem-
porꝝ curricula illa, q̃ in Græco Alexãdriæ scripto accepi, vel grauissimorꝝ
hominũ didici narratiõe fideli. Quod faciẽs pro mea eruditiõe, & respõsione cõtra falsilo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

gos vtrarũq; ptiũ sectatores, q; cõsueto studio aliter loquunt de suis authoritatib⁹, q̃ veri- D
tas habet, offero catholicis fratribus ignorãtib⁹ acta ipsa circa hæresim & legere volẽtib⁹.

¶De Paulo Samosateno, & q̃ author sit Nestorianæ hæresis. Cap. II.

ICitur Nestoriani dogmatis auctor (vt multi volũt) Paulus agnoscit Samosatenus ep̃s, qui secutus doctrinã antiquoꝝ hæreticoꝝ dñm nostrũ Iesum Chr̃m puꝝ hoiem asse-
ruit natũ & passum. De sancta vero & summe beata trinitate (vt Græci tradũt) Sabel-
lij sententiã sequutus ẽ. Et propterea dicũt Nicenũ statuisse conciliũ Paulianos oĩno ba
ptizãdos, ponẽtes differẽtiã inter Pauli Nestorij q; doctrinã, eo q̃ Nestorius confundens
existẽtiã diuinitatis filij dei, Chr̃m puꝝ hoiem tradidit cõceptũ atq; formatũ, & postea
Iohan.1.b in deũ prouectũ, hoc est, hoiem deificatũ, & nõ verbũ carnẽ factũ, & habitasse in nobis,
q̃d p̃dicat euangeliũ, & catholica confitet ecclesia, negat propter mephitoma chronicoꝝ
al⁹, Leontius *Lucẽtius hoc pœnitẽs dicit. Felice & Tauro cõsulibus Nestorius Cõstãtinopolitanus
Ecclesiasticæ ep̃s nouũ ecclesiæ molit errorẽ inducere, p̃dicãs Chr̃m hoiem tm̃, non etiã deũ natũ, eiq;
hist. Cassiodo- diuinitatẽ collatã ẽ pro merito dicit. Socrates vero in libro ecclesiast. hist. dirimit Nesto-
ri lib. 12, ca. 4. rium a Paulo, eorũq; differentiã sic ponit. Apparet (inqt) Nestorium ignorasse lectiones
antiquoꝝ. Quapropter vt dixi in sermone solo moratus ẽ. Et nõ solũ sermonẽ examini
dedit, sed etiã oĩno deũ eẽ, qui natus ẽ, denegauit. Nos aũt fatemur, qm̃ q; de sancta virgi-
ne natus ẽ, crucifixus ẽ, est & dñs gloriæ, sicut dicit ap'lus: Si em̃ cognouissent, nunq; dñm
t. Cor. 2. b. gloriæ crucifixissent. Porro Nestorius dicit, noli gloriari Iudeæ. Nõ crucifixisti deum, B
tanq; ipse dñs gloriæ idẽ non sit deus. Nã qa puꝝ hominẽ Chr̃m dicit, nõ sicut Fotinus,
aut Paulus Samosatenus, etiã homiliæ, quas fecit, ostẽdũt. Nusq; em̃ dei verbi substantiã
al⁹, substãtiã. peremit, sed vbiq; eũ subsistere confitet, & habere *subsistentiã, & nõ sicut Fotin⁹ & Pau-
al⁹, subsistẽtiã lus Samosatenus eius *substantiã perimẽtes. Hæc Socrates de Paulo & Nestorio, cuius
vel, existẽtiã. testimonio vtẽs sequar. Quid alia respõdeat lectio, ignarus Nestorius expositionũ sc̃õꝝ
patrũ, p̃dicãtiũ dei filiũ vnitione naturæ suæ in psonã susceptisse hoiem, quã nõ habet cũ
patre cõmunẽ propter indiuiduã & inseparabilẽ patris & filij naturã, beatã Mariã noluit
dicere dei genitricẽ, ne patri q; natiuitatẽ applicaret, ignorãs demẽs, qm̃ pater & filius na
tura vnũ sunt, discreti psonis, qm̃ qui genuit, non est genitus, neq; q; genitus est, genera-
uit. Hoc ignorãtes Nestoriani, quasi nodosam & indissolubilẽ nobis hactenus proponũt
q̃stionẽ, impudẽter obij̃ciẽtes patrẽ cum filio natũ, si beatam Mariam θεοτόκον confitea-
mur. Veꝝ his ita se de Nestorio habẽtibus cẽptum opus percurramus.

¶De Apollinario, & q̃d author sit Nestorianæ hæresis. Cap. III.

POst damnationẽ Pauli Samosateni vna temporis generatione transacta Apollinaris
Laodicen. ep̃s de incarnatione dñi Arrianoꝝ blasphemiã sequutus est, & asserẽs cõ-
traria Paulo, carnẽ & omnipotentis dei verbũ vnius esse p̃dicauit substantiæ, conẽ-
tiosissime asseuerans, verbum carnẽ factum, vel aliquid verbi in carne fuisse conuersum
Lib. 5. ca. 3 atq; mutatum, non autẽ carnẽ de Maria virgine sumptam atq; susceptã, vt absq; pct̃o cõ-
substantialis nobis, & p oĩa similis agnoscat Christus, sicut ait ap'lus: Theodoretus in eccle
siastica historia Apollinarem & eius hæresim sic notat. Apollinaris (inquit) Laodicenus
ep̃s, dũ pietatis indueret vultũ, & ap'lica se fingeret dogmata cõseruare, post paululũ ma-
nifestus hostis apparuit. De diuina nãq; natura adulterinis rationibus vtebat, gradus q̃sdã
dignitatũ generans, & sacramentũ dispẽsationis imperfectũ explanare p̃sumens, animã q;
rationalẽ, qua corpus resurgit, priuatam salute confirmans. Si em̃ animam non assumpsit
secundũ illius rationẽ deus verbũ, neq; medicinã animæ tribuit, neq; honorem dedit, q̃ &
corpus q̃dẽ terrenũ ab inuisibilibus virtutibus adorat. Anima vero secundũ diuinã imagi-
nem facta, in inferiora pmansit contumelijs induta peccati. Qui etiam plurima super hæc
velanus asseruit. Aliq̃n em̃ pariter confitebat & ipse ex sancta virgine assumptam carnẽ.
Aliq̃n vero cũ deo verbo cœlitus descẽdisse. Aliq̃n eum ip̃m carnẽ factũ, & sumpsisse
nihil ex nobis, aliasq; plurimas & inanes fabulas sacris opinionib⁹ copulabat, quas in p̃sen-
ti dicere superfluũ iudicaui. Talia quidẽ ille dicẽs, non solũ suos peste compleuit, sed etiã
quosdã nostroꝝ fecit hmõi lepræ participes. Post paucum vero tẽpus dum suũ videret
opprobriũ & ecclesiæ claritatẽ, pene cuncti reuersi sunt. Non tamẽ priorẽ deposuere lan-
guorem, sed magis plurimos circumstantiũ latẽter sauciauerunt. Ex hac ergo radice in ec-
clesia germinauit vna carnis deitatisq; natura, & vt diuinitati vnigeniti passio copuletur, &
alia quæcũq; populis & sacerdotibus certamina genuerunt. Et post pauca. Veꝝ Apolli-
naris p̃sulatu nudatus, nouitatẽ doctrinæ suæ aperta impudẽtia ecclesiæ p̃dicabat, ducem
semeti-

A semetip̃m ostẽdens hæreseos. Quapropter apparet ex oĩbus superius dictis atq; prola-
tis, a Paulo Nestorianos fuisse propagatos, & ab Apollinari vnius naturæ p̃dicatores, vt
sunt Acephali & Eutychiani. Cuius dictis & epistolis respõdebat, eo tpe Dioscor⁹ Tar
sen. ep̃s, Deinde Gregorius Nazianzenus, Basilius, & Theodorus Mopsuestenus proba
biliter ostendẽtes ex diuinis testimonijs duarum proprietates naturaꝝ in vna Christi per-
sona, sicut ipsa probãt eoꝝ volumina. Sequimur iam nũc, vtrarũq; hæresium authoritati-
bus demonstratis, earum acta narrare, sicut præfatio pollicetur.

¶De Nestorij ordinatione, & eius hæresi. Cap. IIII.

POst Apollinaris damnationẽ & depositionẽ aliquantis temporib⁹ euolutis, mortuo
Sisinnio, qui post obitum beati Attici Constantinopolitanæ ecclesiæ p̃sulatum sus-
ceperat, visum est imperatoribus nullũ ordinare de Cõstantinopolitana ecclesia pon
tificem, sed ab Antiochia Syriæ, vnde prius illa ecclesia Iohannẽ susceperat, aliquẽ adue-
nam accersire, & ep̃m facere. Et sicut Socrates in ecclesiastica historia narrat, Erat quidã Ecclesiasticæ
pbr̃ Antiochiæ nomine Nestorius, genere Germanicijs, boni eloquij, quẽ quasi vtilẽ hist. Cassiodo-
ad docendum Constantinopolim principes euocauerunt. Et transactis tribus mẽsibus ab ri lib. 12, ca. 4
Antiochia venit Nestorius, qui castitate inter plurimos p̃cipuus habebatur. Quibus autẽ
B moribus institutus fuerit, sapientes a prima eius homilia cognouerunt. Erat cũ eo & Ana-
stasius pbr̃ pariter destinatus, quem nimis honorabat, & veluti consiliariũ habebat in cau
sis suis. Ordinato ergo Nestorio decimo die mensis Aprilis, consulatu Felicis & Tauri,
Anastasius coram ecclesia docens, dei (inquit) genitricem nullus dicere p̃sumat, qm̃ Ma-
ria homo fuit, & deum ab homine generari nimis est impossibile. Quod cum pariter au-
dissent plurimi clericoꝝ & laicoꝝ, multum conturbati sunt. Didicerãt em̃ antiquitus, deũ
confiteri Christũ, & nullatenus per dispensationẽ hominem a deo separatum credebant.
Tumultu ergo facto in ecclesia, Nestorius volens confirmare Anastasii sermonẽ, eo q̃
eum honoraret, tanq; blasphemũ noluit eũ arguere, sed frequenter ex hoc coram ecclesia
docebat, & agitabat hanc q̃stionẽ cũ contentionibus, abnegãs dei genitricis confessionẽ.
Vnde diuisio nata est in ecclesia, & concussionẽ magnã orbi terraꝝ tepidissimi tractatus
Nestorij concitauerũt. Et eo non emendãte, Constãtinopolitana ecclesia erat in scãdalo,
& velut in nocturna lite repleta oĩ confusione, socioꝝ & hostium nulla erat agnitio, di
uersis nunc his nunc alijs consentientibus, & verba propria imitantibus, qm̃ Nestorius in
ea erat opinione, quod omnino purum hominẽ diceret Christũ, introducẽs in ecclesiam
tanq; Pauli & Photini dogma atque doctrinam. Quod audiens Cyrillus Alexandrinus
C ep̃s, cui tunc dabatur primatus de talibus agẽdi, venerunt ad eum aliqui de populo Cõ-
stantinopolitanoꝝ nõ cõmunicantes Nestorio, & suggesserũt ei, quæ Constantinopoli
acta fuerãt. Direxit ergo Nestorio epistolã Cyrillus, cuius est principiũ. Venerabiles fi-
lij ac fide digni, persuadens ei, vt si in plebe lapsus fuerat sermo, in tractatibus corrigeret,
vt dei puerperã diceret sanctã virginẽ, id est, θεοτόκον vt totius orbis offensio cõquiesce-
ret. Iam em̃ quaterniones expositionũ eius p Antiochũ quendã illustrẽ papa Cœlestinus
acceperat, dogmaq; ipsius Nestorij manu eius subscriptum, & ab eo directũ legerat, atq;
tractauerat, totusq; Oriens ex eius scriptis iã cognitũ habebat. Sed Nestorio emẽdare no
lente, rursus q̃q; Cyrillus secundã ad eũ direxit epistolã, cuius est principiũ. Obloquũtur
me quidã apud tuã fraternitatẽ, qua ei & incarnatiõis Christi plenã reddidit rationem, ro-
gãs eum, vt cum eo illa sentiret, vt ecclesiaq; pax perstet incolumis, & sacerdotibus indis-
cissa concordia permaneret. Ad hæc aũt Nestorius contrariam scribẽs Cyrillo epistolã,
cuius principiũ est, Iniurias quidẽ, quæ contra nos sunt mirandaq; tuaq; literaq;. Verũ-
tamen beatam Mariam θεοτόκον noluit dicere, nec suum emendauit errorẽ. Iohannes q̃q;
Antiochenus direxit Nestorio epistolã, cuius est principiũ. Meã intentionẽ circa tuam
reuerentiã, per quã eum hortatus est, ne se repelleret bonũ sibi futuraq; cõsiliariũ, dum eum
dicere piget, beatam virginẽ dei genitricem, q̃d sancti patres docuerunt & scripserunt. In
qua epistola meminit Theodori Mopsuesteni, ostendens ei retractationis exemplum,
quomodo ille dum tractat tumultu facto surgens fortissimus vir sine confusione suam
sententiam retractauit, & quæ parum prodesse ignorantibus videbãtur, velociter ad vti-
litatem correxit ecclesiæ. Sed hanc Nestorius contẽnens, ciuitati suæ odibilis factus est.
Cyrillus vero per Possidoniũ diaconũ suũ retulit de eo papæ Cœlestino, & quid Con-
stantinopoli ageretur, ei per epistolam suam allegauit. Cui identidem Cyrillus tertiam
Nestorio synodicã direxit epistolã, in qua duodecim capitula cõtra eius dogma dictauit

Universidad de Deusto
Biblioteca

& inſeruit. Et eſt principiū: Qui amat patrē ſuū, aut matrē ſuā plus q̄ me, nō eſt me dign⁹.
Cuius exemplar epl̄æ pueniens ad Iohānem Antiochenum, offenſus eſt in ipſis Cyrilli
alias, immo dice capl̄is. Putauit em̄ eū dum *immoderate occurreret Neſtorio, in ſectā Apollinaris decli
nare. Mandauit ergo Andreæ & Theodorico epīs cōcilij ſui, vt in ſcripto rīderent cōtra
ipſa. xij. capl̄a, tanq̄ Apollinaris dogmata inſtaurātia. Cognoſcēs itaq; Neſtorius q̄ Cyril
lus nō pateret eccleſiā ſic eſſe in ꝓturbatiōibus, & pp̄los in ſcādalo, ſubrepſit pio principi
Theodoſio, vt ſacrā ad eū dirigeret, & a ſua eū ꝓſecutiōe cōpeſceret. Et ſcripſit ad eum la
alias, quæ cram Imperator, arguens eum tanq̄ inquietum & ſcandala ſuſcitantem, * qui ſine conſen
tio ageret atq; ſcriberet.

¶ De ſynodo Epheſina prima, & Neſtorij damnatiōe. Cap. V.

ET poſt hæc ſcripſit aliam ſacram ad vniuerſos epōs, vt Epheſum cōuenirent, & ſen
rent de Neſtorij libris, & Cyrilli iudicium. Scripſit Imperator ſacram & beato Au
guſtino Hipponeñ. epō p Ebagnium magiſtrianū, vt ipſi cōcilio p̄ſtaret ſui p̄ſentiā.
Qui Ebagnius veniens Carthaginē magnam, audiuit a Cāpolo ipſius verbis antiſtite, bea
tum Auguſtinum ex hoc mundo migraſſe ad dn̄m. Acceptiſq; ab eo ad Imperatorem
literis loquentibus de obitu beati Auguſtini, Cōſtantinopolim, vnde venerat, redijt. Per
ro Campolus archiep̄s propter impetus Vuandalorum Aphricanas regiones obſidenti
um, vniuerſale nō valens congregare cōcilium, Veſſulam diaconum ſuum miſit Ephe
ſum ad cōcilium legatum. Celeſtinus vero papa miſit increpatiōis epl̄am cum exhorta
tione & vituperatiōe, qa errare nō debuerit ab eius ordinatiōe. Et eſt eius principiū. Ali
quantis diebus vitæ noſtræ, tribuens ei decem dierū ſpacium, hoc eſt, a prima die accepti
onis ipſius epl̄æ vſq; in vltimā diem, vt ſi minime Neſtorius emēdaret expoſitiōes ſuas, &
reuocaret ad eccleſiā, q propter Chm̄, q eſt caput eius, ab eo fuerāt expulſi, cognoſceret
ſe ab eius collegio, & oīm ſanctor̄ epōrum cōſortio eſſe ſeparatum, inſinuās ei dediſſe vl
cem ſuam in cōcilio p epl̄am ſuam, cuius principium eſt: Triſtitiæ noſtræ ſanctitatis ve
ſtrę literæ, qua Cyrillum admonuit, vt ſi p illos decem dies doctrinam ſuā minime Neſto
rius emēdaret, diſponeret, eum a cōi cōione epor̄ vel coepor̄ remouendū, & prouidem
dum illi eccleſiæ. Eadem de re pariter ſcripſit Iohāni Antiocheno, Ruſo Theſſaloniceñ.
Iuuenali Hieroſolymitano, & Flauiano Philippeñ. archiep̄is. Scripſit & ad clerum Cō
ſtantinopolitañ. admonens eos cōtra doctrinā Neſtorij fortiter ſtare, eiuſq; ꝓſecutiones
Eccleſiaſticæ patiēter ferre, quæ fructus afferunt coronar̄, ſciētes ab eo excōicatos vel deiectos in apl̄i
hiſtoriæ libr. cæ ſedis manere cōione. Cōtinuo aūt poſt Paſchalem feſtiuitatē Neſtorius cū maxima
12. cap. 5 multitudine venit Epheſum, & inuenit plurimos epōs collectos. Porro Cyrillus Alexā
drinus modicū retardatus circa Pētecoſten occurrit, & Iuuenalis Hieroſolymor̄. Sed Io
hāne Antiocheno remorāte, quæſtionē mouebāt p̄ſentes epī de B. Maria dei genitrice.
Cyrillus aūt defloratiōes quaſdā libror̄ Neſtorij faciebat, eum ꝓturbare volens. Erat em̄
(vt dī) eius inimic⁹. Et cū plurimi deū cōfiterent Ieſum Chm̄, ego (ingt Neſtorius) q ſunt
duor̄ vel triū menſium, nunq̄ cōfitear deū, qua gra ter mūdus ſum a ſanguine veſtro, &
amodo ad vos nō veniā. Et his dictis, cū reliqs cōgregabat epīs, q eius ſniam ſequebātur.
Præſentes ergo epī in duos ordines ſunt diuiſi. Porro Cyrillus cum ſuis habēs vices ſedis
apl̄icæ, cōcilio conuocato ducentor̄ epor̄ Neſtorium vocauerūt. At ille venire noluit,
differēs in præſentiā Iohānis Antiocheni. Scripſerat em̄ ipſe Iohānes de itinere Cyrillo,
poſitus in ſexta mānſione, feſtinationē ſuā, & itineris labores, animaliū ruinas, & epor̄, qui
ſecū erāt, neceſſitates inſinuās. Qui vero circa Cyrillū erāt epī, homilias Neſtorij, quas de
hac quæſtiōe protulerat, ſæpius relegētes, priusq̄ Orientis cōciliū, & aliquar̄ prouinciar̄
epī ipſi cōcilio cōinncti ad ſynodū occurrerent, iudicātes, Neſtoriū, tanq̄ blaſphemātem
dei filium, dānauerunt. Hoc facto circa Neſtoriū, Iohānes & epī, q cū eo erāt, alter̄ cōci
lium apud ſe faciētes, dānauerūt Cyrillum, & cum eo Memnonē Epheſior̄ ep̄m.

¶ De diſcordia Cyrilli Alexandrini, & Iohānis Antiocheni. Cap. VI.

Eccleſiaſticæ hiſtoriæ vbi ſupra. 6. capi.

POſt biduū vero venit Iohānes Antiochen⁹, & cognoſcēs iſta, quæ ſupra diximus, &
poſt hęc quæ geſta fuerāt in damnatiōe Neſtorij, & illa. xij. capl̄a Cyrilli in ipſo cōci
lio ſuſcepta, & cōfirmata, indignabat cōtra Cyrillū, tanq̄ ſeditiōis authorē, q̄d ferūēti
ſime Neſtorij feciſſet dānationē. Qui aūt cū Iohāne cōuenerāt epī, id ē, Alexāder Apa
miæ, Iohānes Damaſci, Aſian⁹ Seleuciæ, Alexāder Hierapoleos, Himeri⁹ Nicomediæ,
Helladi⁹ Tarſi, Maxim⁹ Anaſarbi, & cęteri nūero. xxxiij. q tūc cū eo Epheſi occurrerāt,
q̄rebant de Cyrillo, dicētes, ſedm iuſſionē principū, cur nō ſunt expectati alia
rum epī

A rum epī, vt, quid modo iudicauit de libris Neſtorij, & de Cyrilli dictis, cōciliū iudicaret.
Congregatis ergo iſtis Epheſi, Iohannes contra Cyrillū & Mēnonē ita inuectus eſt. Op
tamus quidē ſecundū regulas ſanctor̄ patrū, & ſecundū literas p̄ſſimor̄ & Chriſtiano
rum Imperator̄ noſtror̄ cū pace fieri ſynodū. Qm̄ aūt audacia, & ſeditione, & hæretico
ſenſu vtētes, ſoli confidētes, nobis propinquātibus ſecundū literas p̄ſſimor̄ Imperator̄
noſtrorum, ſecundam ſynodum impleſtis, vt ne requirerentur capitula, quæ cōtrauene
rūt Apollinaris, & Arrij, & Eunomij perfidiæ & impietati, neq; expectaſtis preſentiam
ſanctor̄ epor̄, q vndiq; a p̄ſſimis Impatoribus cōuocati ſunt, cum magnificētiſſ. comes
Cādidianus in ſcriptis, & ſine inſcriptis ꝓcepiſſet vobis, nil tale p̄ſumere, ſed expectare cō
mune oim ſanctor̄ epor̄ cōciliū, ideo ſcitote, q̄ depoſiti eſtis, & alieni ab epatu Cyrille
Alexādrine epiſcope, & tu Mēnon huius ciuitatis, & oīmi eccleſiaſtico miniſterio alieni,
vtpote vniuerſæ ſeditiōis & iniqtatis auctores, q vt regulæ patrū, & imperiales ſanctiōes
decalcarent, cauſam dediſtis. Cæteri aūt oēs, q cōſenſiſtis, agētes cōtra leges & aduerſus
ſanctiones imperiales excōicati eſtis, donec agnoſcētes proprīū delictū, pœniam agatis,
& fidē ſanctor̄ patr̄, qui in Nicea congregati ſunt, ſuſcipiatis, * nil aliud nouū introducē
B tes, & anathematizetis hæretica capitula, q̄ a Cyrillo Alexādrino epo expoſita ſunt con
perator̄ noſtror̄, q̄ iubēt, quæri, & ſubtiliter de fide cū pace examinationē fieri. Hāc in
terlocutionē ſuā Iohānes & qui cū eo erant aduerſus Cyrillū & Mēnonē Epheſi publi
ce proponētes, vtrorūq; dānationē literis ſuis Imperatori inſinuauerunt, quar̄ eſt princi
pium. Pietas vſa p̄fulges ad beneficiū orbis terrar̄. Poſt hæc aduenerunt ab Heſperia ad
concilium legati papæ Cœleſtini Arcadius & *Præiectus epī, & Phillippus eccleſiæ Ro alias, proiectus.
manæ pbr̄. Quibus reſidētibus, Cyrillus & Mennon obtulerunt libellos in concilio, con
teſtationē deponētes aduerſus Iohannē Antiochenū, & qui cū eo erāt epōs, vt vocarē
tur, & redderēt cauſas depoſitionis ſuæ. Vocati ergo a concilio per Danielē Colonæ ſe
cundæ Cappadociæ, & Cōmodum Tripolis Lydiæ, & Timotheū Thermeñ. Helleſ
ponti epōs, vna cum Muſonio notario per interannuntiantē diaconū tale acceperūt reſ
ponſum. Neq; vos mittatis ad nos, neq; nos ad vos, qm̄ de vobis reſponſum principis ex
pectamus. Igit Cyrillus cū Mēnone volētes ſe vlciſci, Iohannē dānauerunt, & oēs, qui
cum eo cōuenerāt, qui multa mala pro faſtu vtriuſq; Epheſi pertulerunt. Porro Impera
tor per Iohānē ſacrā ſcripſit oīmi concilio, & ad locū dicēs, Neſtorij, Cyrilli, & Mēnonis
dānationē ſuſcipimus, alia vero, q̄ apud vos geſta ſunt, & dānata, reprehēdimus, Chriſtia
C nāq; fidē rectitudinēq; cuſtodiētes, quā ex patribus progenitoribusq; ſuſcepimus, redeūt
de concilio. Et ſeptē epī ſatiſſecere Imperatori, quia magnū & vniuerſale concilium oia re
Neſtorio aliū ordinare ep̄m. Et poſt hæc iuſſit oēs epōs abire, quēq; in propriā regionē.
Et ita Iohannes cum ſuis Antiochiā profectus eſt, vbi colligēs plurimos epōs, damnauit
iter̄ Cyrillū, cū iam eēt Alexādriæ. Et ſicut Socrates dicit, cognoſcēs Neſtorius per cō Eccleſiaſticæ
tentionē ad quandā pernitiem puenisſe partes, dei genitricē Mariā vocabat dicēs. Dicat hiſt. Caſſiodo
(inquit) etiā dei genitrix, & ea, q̄ afferunt diſſidiū, conquieſcāt. Sed nullus eū ex pœniten ri lib. 12. ca. 5
tia talia dicentē ſuſcepit. Quapropter hactenus dānatus eſt, & in exilium miſſus, in Oaſin Oaſis, eſt idē
habitare dinoſcitur. Poſt damnationē autem eius dura Conſtantinopoli turba contra ec q̄d eremus
cleſiam mota eſt, diuiſusq; eſt populus propter tepidum eius (ſicut dixi) tractatum. Cleri
ci vero communi decreto eum anathematizauerunt.

¶ De ordinatione Maximiani Conſtantinopolitani epiſcopi. Cap. VII.

HIs ita prouenientibus, de electione epiſcopi rurſus quæſtio orta eſt. Multi em̄ Phi
lippum quærebant preſbyterum, qui ab Iohāne cognominato Chryſoſtomo dia
conus fuerat ordinatus, multaq; conſcripſit volumina contra Imperatorē Iulianū
apoſtatā. Alij vero Proclū pbr̄m quærebāt, quem ad Cyzicum Siſinnius epiſcopū ordi
nauit. Qui priuſquam Cyzicū proficiſceretur, procedentes ciues eiuſdem ciuitatis Dal
macium monachum ſibimet ordinauerunt epiſcopū, qm̄ Autico *præceſſori Siſinnij ſoli alias, præde
hoc præſtitum videbatur, ſed proceribus palatij, vt fieret, diſplicuit, quod quidem factū ceſſori.
eſt poſtea. Manebat ergo Proclus, non habens eccleſiam propriam, qui tamen in doctri
na eccleſiaſtica Conſtantinopoli valde florebat. Cumq; quatuor tranſiſſent menſes poſt
Neſtorij damnationem, Maximianus ordinatur epiſcopus, vita quidem monachus, or
dine vero pbr̄, conſtans quidē fide, idiota aūt ſermone, & ſub quiete viuere eligebat.*

¶ De

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ De pace Cyrilli & Iohannis. Cap. VIII.

POst paululum vero videns Imperator Cyrilli & Iohānis pmanſiſſe diſcordiam, intolerabilem iudicabat eoꝝ diſſenſionem. Et vocās tunc ad ſe Maximianum epm, & alios plurimos Cōſtantinopoli tunc repertos epos, quo mō toleref eccleſiaꝝ diſſenſio, cogitabat. At illi dixerunt, qa nō aliter hoc fieri poſſet, niſi prius ſciretur, & pferretur vnius fidei vinculum, & Iohānes Antiochenus eps anathematizaret Neſtorium, & impro bata dogmata eius. Et gauiſo valde ſup hoc Impatore, miſſus eſt hoc ipm agere Ariſtolaus tribunꝰ, ſacrā principis deferēs Iohāni & Cyrillo, in qua cōminatus eſt vtriſq; Nicomediā pro exilio, niſi pacē haberēt adinuicē. Scripſerūt aūt & epi e Cōſtātinopoli Cyrillo, qa amicitiaꝝ modū, & pacē eccleſiaꝝ ſanctaꝝ nō aliter fieri cōueniret, niſi oīa, quæ ab eo in
alſ, ipoſſibile cauſa iſcripta ſunt, epiſs, & tomis, & libris euacuarent. Cyrillo vero, hoc facere, *importabile viſum eſt. Veꝝ Iohānes Antiochenus Imperatori mādauit. Propter illa ipſius capſa fidem meā Cyrillo dirigā, quam, ſi ſuſcipiens ſubſcripſerit, cōicabo ei, alioquin pacificus cum eo eſſe nō potero. Et cōgregās itez Iohānes apud Antiochiā cōcilium, dictauit fidem, ita ſe habentē. Cōfitemur dm nm Ieſum Chm filiū dei vnigenitū, deum pfectū, & hoiem pfectū ex aīa rōnali & corpe. Ante ſecula qdem ex pre natū ſcdm diuinitatē, in fine vero diez eundē propter nos, & propter nram ſalutē de Maria ỹgine ſcdm hūanitatē. Duaꝝ em naturaꝝ * vnitio facta ē, propter qd vnū Chm, vnū filiū, vnū dm cōfitemur. Scdm hūc incōfuſæ * vnionis intellectū cōfitemur ſctam ỹginē dei genitricē. Propter qd deꝰ verbū * incarnatū ē hō factus. Et ex ipa cōceptiōe * vnīt ſibi tēplū, qd ex ipſa ſuſcepit. Euāgelicas vero atq; aplicas de dño voces ſcimꝰ deiloqs viros qſdā qdē * cōiūgētes tāq; in vna pſona, qſdā diuidētes tāq; ex duabꝰ naturis, & diuiniores qdē atq; altiores ſecūdū diuinitatē Chri, hūiliores āt ſcdm hūanitatē eiꝰ tradētes. In iſto ergo mō hāc fidei regulā interpoſuit Iohānes epſcs, cuiꝰ eſt principiū. Dudū pēſationē pſſ. principū, quā tradidit Paulo epo Emiſeno, & direxit Alexādriā Cyrillo. In quā vrbē veniens Paulus, & gratiſſime a Cyrillo ſuſceptus eſt, & ſine difficultatē vel cōtentiōe (vt a multis putabatur) inuiolatā fidē Oriētaliū ſuſcepit epoꝝ. Tunc Paulus dñico die fecit ſermonē in populo, pſente Cyrillo, & expoſuit capm de euāgelio Iohānis: Verbū caro factū eſt, & habitauit
Iohan.1.b in nobis. Conſpice (inqt) Iohānē duas naturas pdicātem, & vnū filiū. Aliud em habitaculum, & aliud q habitat. Aliud em templum, & aliud q habitat, deus. Intendite, quæ dicta ſunt, rogo. Non dixi alter & alter, tanquā in duabus pſonis, aut in in duobus Chriſtis, aut in duobus filiis, ſed aliud & aliud, & vt in duabꝰ naturis. Qñ ergo dixit, & habitauit in nobis, & pdicauit duas naturas, tūc addidit, & vidimꝰ gloriā eius, gloriā tanq; vnigeniti a pfe, plenū gra & veritate. Et in ſequētibꝰ fidē, quā Cyrillo portauerat, diſſerebat, apte pdicās duas in dño Chſto naturas in vna pſona. Et clamāte pplo, bñ veniſti orthodoxe, mox Cyrillꝰ filia tractauit, & inter cætera ait: Quid his clarius dici ptꝰ? Qua indigēt hec explanatione? Apte nos docuit, qa aliud eſt, q habitat, & aliud, q inhabitaf. Et aliud natura humana, aliud diuina. Et cōcludēs ſermonē, ad cōfirmationē eoꝝ, quæ a Paulo dicta ſunt, cōſpice (inqt) Iohānem duas naturas pdicātem, & vnū Chm, duas naturas vnigeniti, & vnam pſonā. Et qñ dixit: Et habitauit in nobis, & pdicauit duas naturas, tūc addidit hæc: Et vidimus gloriā eius, gloriā tanq; vnigeniti a pfe, plenū gra & veritate. Hæc Cyrillus Paulo pſente tractauit, & Alexādrinā docuit eccleſiā, ita de Chſto credere, ſicut Paulo dudū tractāte didicerat. Poſt hec Cyrillꝰ fidē epſcæ, quā a Paulo ſuſcepit, epſcæ ſuę interponēs, cuius principiū eſt: Lætent cœli, & exultet terra, ſatisfaciēs aliquoꝝ rumoribus, q de illo habebant, qm nō aſſereret, de cœlo corpus Chm aſſumpſiſſe, neq; fermētationē aut cōmixtionem ſenſerit aniaꝝ eius, ſcripſit, & ſubſcripſit pfatā fidē, & Oriētalibus direxit epis. Aſcendens ergo Antiochiā Paulus, obtulit Iohāni archiepo, & oñi cōcilio eius epam Cyrilli. Qui, vt cognouerūt eū ſuſcepiſſe fidē a ſe directā, & in eius ſubſcripſiſſe cōfirmationē, pacem cū eo, & eius fecerūt cōcilio, damnātes Neſtoriū, & ſuſcipiētes Maximianū, q pro illo factus fuerat epus, dubitātibus adhuc ex eis aliqbus Cyrillo cōicare, putātibus eū errāſſe, & poſtea veritatem agnouiſſe, & culpātes Iohānem, cur ab eo nō expetierit capſoꝝ eius dānationē. Ex altera autem parte qdā de palatio p Eulogium pbrm & apocryſariū Alexandrinæ eccleſiæ culpauerunt Cyrillum, cur ſuſceperit ab Orientalibus epis duaꝝ confeſſionem naturaꝝ, quod Neſtorius dixit, & docuit. Sed & Valeriano Iconij, & Acatio Meliteneñ. epis hoc ipſum de Cyrillo videbatur.

¶ De Cyrilli epiſtolis pro Orientalibus ſcriptis. Cap. IX.

Scripſit

A SCripſit ergo eis Cyrillus in defenſionē Orientaliū epoꝝ, & pro duabus vnius Chriſti naturis. Et ſuperfluū non eſſe reor, interponere aliqua huic operi ex ipſis epiſtolis, ad cōfuſionē phantaſiaſtaꝝ vel corrupticolaꝝ, gloriantiū de Cyrillo tanq; de patre atq; authore ſuo. Cōmonet ergo Eulogiū pbrm ſuū Cyrillus, & dicit. Reprehēdūt quidā expoſitionē quā fecerūt Oriētales, & dicūt. Cur duas naturas nominātibus eis paſſus eſt audire, aut etiā laudauit Alexandrinus epſcs? Alij vero dicūt idē dixiſſe Neſtoriū. Dicunt & illū ſic ſapere, ſurrepētes neſciētibus ſubtilitatē. Oportet em cūlpātibus nos illa dicere, qa non oia, quæ dicūt hæretici, fugere, aut refutare decet. Multa em cōfitent, ſicut & nos cōfitemur. Velut Arriani, qñ dicūt patrē, q creator eſt oīm & dñs, nunq; propter hoc fugere conſequēs eſt hmōi cōfeſſiones. Sic in Neſtorio, licet duas perſonas *aſſerat, ſignifi- aſs, aſſeueret
cās diuerſitatē carnis & verbi (altera em verbi natura, altera carnis eſt) ſed tñ nequaq; vnitatē confitetur nobiſcū. Nos aūt vnientes hæc, vnū Chriſtū, vnū filiū, eundē vnū deū cōfitemur. Et itez Neſtorius itaq; in ſuis expoſitionibus ſimulat ſe dicere, vnus filius, vnus dñs, ſed refert filiationē ad ſolū dei ỹbū. Cū aūt venerit ad diſpenſationē, rurſus aliū deū, qui ex muliere eſt, ſeorſum hoiem dicit, copulatū dignitate ꝙquo honore, qa habet copulationē ad Chriſtū. Quo non apertū eſt duos eū dicere Chriſtos, ſi Chſs ad Chm habet cōiunctionē, alter ad alterū? Qui vero ex Oriente ſunt, nihil tale didicerūt. Voces aūt di-
B uidūt ſolū. Diuidūt aūt ſecundū hūc modū, vt alias quidē de deo dicibiles eē dicāt, alias aūt humanas, alias aūt cōmunes factas, tanq; habētes ſimul, & qd de deo dicibile eſt, & qd humanū, veruntñ dictas ab vno eodēq;. Et ſicut Neſtorius alias qdē deo verbo ſeorſum tribuit, alias aūt ei, q ex muliere eſt, tanq; alteri filio. Itē Achatio Meliteneñ. epo ſcribēs, inter alia ſic dicit. Neſtorius etem ſeorſum nominari dicit dei verbū, habere aūt coniunctionē ad Chm continuā. Putas ergo, nō duos Chriſtos aptiſſime dicit Orientales vero Chriſtū vnū, & filiū, & deū, & dm cōfitent ſe adorare, eundē ex patre ſecūdū diuinitatem, & eūdē ex ſancta virgine ſecūdū humanitatē. Duaꝝ nāq; naturaꝝ vnitionē factam dicūt, tm vnū Chriſtū, vnū *deū, vnū filiū confitent aperte factū. Et in ſequētibus, con- alias, dm
cordans aliquatenus tomo papæ Leonis, Cyrillus ſic dicit: Sunt aliquæ vocū maxime de deo dicibiles, aliquæ vero ſic rurſus hoiem cōdecētes. Aliæ aūt quēdam ordinē obtinēt, oſtēdētes filiū deū oſtēdētes & hoiem ſimul. Et idē. Qñ em Philippo dicit, tanto tpe vo Iohan.14.a
biſcū ſum, & nō cognouiſtis me, Philippe, nō credis, qa ego in patre, & pr in me eſt? Qui Iohan.10.f.
videt me, videt & patrē. Et ego & pr vnū ſumus, deo decētiſſimā affirmāt vocem. Qñ ve- Iohan.8.c
ro Iudaicū increpat populū, illud dicēs, ſi filij Abrahæ eſſetis, opa vtiq; Abrahæ facere- tis, nunc aūt qritis me interficere, hominē, q veritatē vobis loquutus ſum, hoc Abraham nō fecit, homini decēter hæc dicta dicimus. Huius epiſtolæ ſequētia duaꝝ naturaꝝ probabilem continēt expoſitionē, cuius tñ pro huius opis compēdio oīa ponere intermiſimus neceſſaria documēta. Valeriano aūt Iconij ita reſcripſit. Vniuerſi Oriētales epi ſimul cū
C dño meo religioſiſſimo Antiochenoꝝ epo Iohanne per ſcriptā manifeſtatāq; conditionem claꝝ conſtituere vniuerſis, qm̄ pollutas quidē Neſtorij nouitates condēnāt, anathematizantq; nobiſcū, & nullatenus eas vnq; ſermone dignant, ſed euangelica & aplica ſequuntur dogmata, & patrū confeſſionē nullo modo contriſtāt. Confeſſi ſunt em & ipſi nobiſcū, qa dei genitrix ſit ſancta virgo, & nō addiderūt, qa dei genitrix ſit hō tantū ideo deū genuiſſe nō potuiſſe, ſicut inquiūt, qui Neſtorij infelices & reſpuēdas opinatiunculas curāt, ſed inquiunt palam, vnū eē Chm, & filiū, & deū ex deo, ante oīa ſeculū ineffabiliter genitū dei verbū. In vltimis vero tpibus hunc ipm etiā ex muliere ſecundū carnē, ita vt idē ipſe ſit ſimul deus & homo, pfectus in deitate, & pfectus in humanitate idē ipſe, & vnā eius perſonā nullo modo diuidētes in duos filios, aut Chriſtos, aut dños. Si ergo qdā mētiētes dicūt alia qdā pter hec ſapere illos, nō eis credat, ſed ſicut impoſtores & fallaces ſecundū patrē ſuū diabolū prohciant, vt non perturbēt eos, q recte ambulare deſiderāt. Si vero & epas ſibimet cōponentes quidā circūferunt, velut ex perſona claroꝝ virorum, minime oportet pſumere de his. Qui em ſemel ſcripto confeſſi ſunt fidē, qūo poterunt alteram ſcribere, velut ex pœnitentia reuocati, vt recte ſapere non velint? Alloquere fraternitatem, q apud te eſt. Te, qui nobiſcum ſunt, ſalutāt. In hac concluſione epiſtolæ ſuæ, in qua dicit Cyrillus, ſi vero epiſtolas ſibimet componentes, quidam circumferunt, &c. probat Ipacius Epheſioꝝ epus in collatione, quam contra Acephalos ſuſcepit iuſſione Iuſtiniani principis, medio Strategio comite ſacrarum largitionum in palatij loco, qui dicitur Hepta, cōtra Cyrillū epiſtolæ feciſſe mentionē ſcriptæ ad Mariū Perſam, quē neq;

Cyrillus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cyrillus cõdemnandum iudicauit, neq; Nestorianum esse in ipsa sua notauit epistola. Et hæc sunt, quæ Cyrillus scripsit in defensionem Orientaliũ eporum pro duabus & vnius Christi naturis. Quam quicũq; tunc minime receperunt, hos esse puto authores Acephalorum, qui neq; Cyrillum habent caput, neq; quẽ sequant, ostendũt. Tunc & Euoptius Ptolemaidis Pentapoleos regionis eps accipiẽs exemplar lfaæ Theodoreti, q scripserat cõtra duodecim capla Cyrilli, direxit illud Cyrillo, vt rñderet ad ea, & sua capla exponeret. Quod * grauissime susciens Cyrillus, fecit expositionem caplorum suoꝝ, & interpretationem, duodecim addens expositiões, quo videretur, plenam pro eis reddere rõnẽ. Itaq; Cyrillo suscipiente, & defendente fidem Orientalium eporum, & sua capla exponẽte, pax & vnitas ecclesiis reddita est. In qua pace, gaudente ecclesia, inimicus pacis æmulus vnitatis nõ quieuit, aduersus eam mouere vasa sua, & superperseminare zizania.

als, gratissime

¶ De Nestorianoꝝ scandalo, & monachis Armeniæ. Cap. X.

NEstorij nãq; sectatores videntes libros illius blasphemos, nõ posse perferri in publicum, eo q̃d, synodo Ephesina anathematizãte, fuerãt cõdemnati, & Imperiali lege prohibitũ fuerat, ne qs eos legeret, aut defenderet, tũc cœperũt Dioscori Tharsensis & Theodori Mopsuestenæ ciuitatis epi, & alioꝝ eporum, qui cõtra Eunomium, & Apollinarem vnius naturæ assertores libros cõposuerãt, duas in Chro ostendẽtes naturas in vna psona (q̃d Nestorius sic nõ dixerat) circũferre volumina, & simplicissimos quosq; decipere cupientes, aiebant nõ sapuisse noua Nestorium, sed antiquoꝝ patrum prosequutum fuisse doctrinam, & in tãtum studñ gesserunt, vt ipsa eoꝝ volumina malitiose in Syrorum linguã, & Armenioꝝ, atq; Persaꝝ transferrent. Sed vbi hæc agnouerunt Acatius Meliteneñ. & Rabula Edessæ ciuitatis epũs (de quo Ibas successor eius in epla sua dicit, hunc præsumpsit, q oĩa præsumit, aperte in ecclesia sua anathematizare, scilicet de Theodoro Mopsuesteno superius loquens) scripserunt Armeniæ epis, ne Theodori Mopsuesteni libros susciperent, tanq; hæretici essent, & authores dogmatis Nestoriani, insimulantibus epis Ciliciæ Rabulam, & Acatium, q̃d hoc nõ ex charitate, sed ex æmulatiõe, atq; cõtentiõe fecissent. Congregati sunt ergo in vnum venerabiles Armeniæ epi, & miserũt duos pbros Leontium & Aberium ad Proclum Cõstantinopolitanum epm, secundum morem cum libellis suis, & vno volumine Theodori Mopsuesteni, scire volentes virum doctrina Theodori, an Rabulæ & Acatij vera esse probaretur. Itaq; Proclus accipiẽs Armeniæ eorum libellos, & illud Theodori volumen, diligentius vtraq; examinans, tomũ Armenijs scripsit, & destinauit. In quo posuit ad interimẽdas Nestorianoꝝ versutias, q duas in Chro inducũt personas, vnum de trinitate incarnatum, quẽ & direxit Iohãni Antiocheno per Theodotum diaconem, cõtinẽtem subter capla ab hæreticis prolata, expetens ab eo pro cõmuni fide seruãda, vt cum suo cõcilio eum susciperẽt, & subscriberẽt. Iohãnes autem, & q cum eo erant cõgregati epi, legentes tomũ, & eius laudantes compositionem subscripserunt in eo, & Proclo transmiserunt. Hunc & Chalcedoneñ. synodus per relationem suã, quã Martiano Imperatori direxit, ad probãdum nõ tãtum gestis synodalibus, verumetiam epis fidem cõstare, inter sanctoꝝ patrum epas susceptt, & cõfirmauit. Scripsit autem Proclus epam ipsi Iohãni, cui & tomũ suum direxerat, in qua dicẽtes autem iteꝝ passibilem deũ, id est Chm, cõfitemur eum, qa est secũdum q̃d factum est, id est, propria carne crucifixum, & ita prædicãtes, nullo modo fallimur, qm̃ quidem & vnum ex trinitate secũdum carnem crucifixum fatemur, & diuinitatẽ passibilem minime blasphemãtes. Sed Basilius q dam diaconus, sumẽs tomũ Procli, quem Armenijs scripserat, Alexãdriam venit, & Armenioꝝ libellos suis libellis annectẽs obtulit Cyrillo eiusdem vrbis antistiti. Quibus rumoribus (vt ferunt) permotus Cyrillus, quatuor libros scripsit, tres aduersus Dioscorum & Theodoꝝ, quasi Nestoriani dogmatis authores, & aliũ de incarnatiõe librũ. In qbus cõtinẽtur antiquoꝝ patrũ incorrupta testimonia, id est Felicis papæ Romani, Dionysij Ariopagitæ epi, & Gregorij mirabilis* facundiæ viri nominati. Et licet in eis libris Theodori dicta laudẽtur cõtra Arrianos ædita, ipm tñ magistrum Nestorij fuisse cõtendũt. Cõtra quos catholici veritatis defensores sic Acephalis respõderunt, illos libros nõ esse Cyrilli, qm̃ testimonijs, que cõtra mortuos posuisse in eis dicitur, cõtra viuẽtem Nestorium nõ est vsus, neq; in synodo, neq; in aliqbus epis. Vnde dicunt, illos nec dictasse Cyrillum, nec ædidisse libros. Itaq; Basilius diaconus Cõstantinopolim veniens, libellos cõposuit, & archiepo Proclo porrexit, assocĩas cuncta, quæ ante hac Cyrillo archiepo obtulerat. Proclus vero iam destinauerat tomũ suum Armenijs, in quo tom.

Post. xvi. act. Chal. concilij sequitur hæc relatio

alias, fidei

A quo tomo nullã facit de Theodoro reprehẽsionis mentionẽ. Quod cognoscens Basilius scripsit libellũ, & in suo opere docuit libros Theodori vitandos sicut Arrij & Eunomij blasphemias. Quod quidẽ prudentibus inconuenienter eũ scripsisse apparet, qm̃ Arrius & Eunomius vnã in Christo degenerẽ patris substantiã pdicauerunt. Theodorus aũt (vt ipsi accusant) duas econtrario docuit in Christo naturas. Post hac aũt, occasione accepta, surrexerunt quidã monachi ab Armenia Apollinaris sectatores, duo vel tria (sicut refert Iohãnes Antiochenus in epla sua) portãtes excerpta capitula (vt dicebat) de libris Theodori Mopsuesteni, vel alioꝝ sanctoꝝ patrũ, qui in illo tẽpore (sicut diximus) cõtra Apollinarem scripserãt. Et intrãtes regiã ciuitatẽ & multoꝝ sordidãtes auditũ, callliditate sua oĩa perturbabãt. Deinde circumeuntes totius Orientis ciuitates & vniuersa monasteria, damnanda esse cũ authoribus clamabãt, accusantes ea Nestoriano sensu fuisse cõscripta. Quia si Nestorius iuste damnatus est, dãnentur & ista, dicebant, cũ suis authoribus. Et hæc agebant, firmare volentes ea, q̃ Apollinaris sunt, qui per vnã naturã Christũ nobis consubstãtialem nõ exposuit. Qui quorundã vtentes patrocinio, terrebãt * nimis clericos, populos, & monachos, qui vitã sectabant quietã. Tunc Iohãnes Antiochenus, synodo cõgregata, tres pro Theodoro Mopsuesteno dictauit epistolas. Vnã quidẽ direxit Theodosio Imperatori, aliam aũt Cyrillo Alexandrino, & tertiã Proclo Constãtinopolitano epo, laudans in eis Theodoꝝ, & eius exponẽs sapientiã. Ad hæc aũt Imperator dirigens sacrã Iohanni, derogatores illos Theodori contra salutẽ propriã venire iudicauit. Cyrillus aũt pscripto suo Theodoꝝ preferens, tale de accusatoribus eius tulit iudicium, eo q̃ dogmate veritati contrario vterentur, interponẽs de symbolo in concilio sibi oblato tessera decadas factas a Carisio pbro. Nihilominus & Proclus per Mennã diaconũ suũ ipsi Iohanni, rescribens, cuius essent illa capitula, q̃ Theodori dicebantur, quæsiuit. Qui pro eius excusatione ignorare se dixit. Veruntamẽ duas memorati Iohãnis epistolas, id est, primã & tertiã, laudes Theodori Mopsuesteni continẽtes, Chalcedoneñ. synodus p relationẽ suã Martiano Imperatori directã, cũ tomo Procli (quẽ ad Armenios direxit) & alijs sanctoꝝ patrũ epistolis, susciepit, & cõfirmauit. His ergo sopitis atq; transactis, mortuo Cyrillo tricesimo & secundo epatus sui anno, ordinatus est epũs Alexandriæ Dioscorus, qui fuit quidẽ archidiaconus eiusdẽ Cyrilli. Qui neq; vxorẽ neq; filios habuit, quẽ narrat opinio ciuiũ suo tas ab eis auferens pecunias, pistoribus & cauponibus ciuitatis dedit, vt mundissimũ panẽ & pretiosissimũ vinũ viliori pretio populis exhiberent. Iohanne aũt archiepo defuncto, Antiochenæ ecclesiæ Domnus ordinat archiepus. Sed & Proclo defuncto, ecclesiæ Constãtinopolitanæ Flauianus sortitus est sedẽ. Ipso vero tẽpore Ibam Edessenũ epm, quidã pbrum & diaconi suis libellis quasi Nestorianũ accusauerunt Domno archiepo, eo q̃ allo quens clerũ, dixisset. Nõ inuideo Chro, quia deus factus est, qm̃ si volo, & ego fio. Qui cũ ascendissent Antiochiã, eos Ibas excõmunicauit. Sed supueniente festiuitate quadragesimæ ascẽsionis, iussi sunt a Dõno excõicatione absolui, sub ea cõditione, vt Antiochiã non exirẽt, alioquin a suo deponerent ordine. Sed quidã eoꝝ archiepi Dõni pcepta contemnẽtes, profecti ad comitatũ, sacros apices meruerunt ad Phociũ, & Eustachiũ, & Vraniũ & Docimasius vir spectabilis tribunus & notarius. Quod cum agnitũ fuisset, illos clericos Constãtinopolim perrexisse, dãnati sunt a Domno & eius concilio. Et post hæc Ibas potuissent, superuenit relatio & postulatio clericoꝝ Edessenorũ flagitantium pro ecclesia epi sui præsentiã, in qua sibi irrogauerunt omnes pœnas horribilis gehennæ, si meminissent tale aliquid dictum in illo tractatu, de quo Ibas accusabatur, & iudicibus non manifestasset. Quamobrem fecerunt iudices accusatores * ipsos cum suo episcopo in secretario communicare, simulq; pacificos dimiserunt.

B patori, aliam aũt Cyrillo Alexandrino, & tertiã Proclo Constãtinopolitano epo, laudans

¶ De Eutyche pbro & Egameno, & eius hæresi, eiusq; dãnatione. Cap. XI.

HIs tẽporibus Eutyches quidã pbr & archimandrita psidens Constãtinopoli celeberrimo monasterio, vrgente Satana, prædicabat dñm nostrũ Iesum Christũ cõsubstãtialẽ nobis nõ esse secundũ carnẽ, sed de cœlo corpus habuisse. Rursusq; variãs, docebat ante adunationẽ duas in Christo fuisse naturas, post adunationẽ vero vnã factã esse. Quem audiens talia docentem & prædicantem Eusebius epũs Dorylænæ ciuitatis prouinciæ Phrygiæ Salutariæ, cum esset orthodoxus, & * purus etiam amicus, prohibuit eũ

C

De his habeẽ in cõc. Chal. act. 9. & 10

Post act. xvi. huius cõcilii habetur hæc relatio

als, cpos

als, minis

als, priusquam

Universidad de Deusto
Biblioteca

talia sapere, & docere. Sed pertinaciter Eutyche audire nolẽte, retulit Eusebius causam ad Flauianũ Constantinopolitanũ epm. Qui & ingressus est eius concilio; & collectũ fecit pro Florentio Sardeox metropolita aduersus epos sub eo cõstitutos Iohannẽ, & Cosmã, & data forma de aliquibus causis eox, libellos obtulit Eusebius Flauiano & omni cõcilio, coniurãs oẽs aduenire, & Eutychen pbm, vt sub eox pstentia conuincerẽt ab eo, hẽ retici dogmata sapere, & docere. His Flauianus eps auditis, p Iohannẽ pbm & defensorẽ, & Andreã diaconũ, Eutychen ad concilio suũ venire pcepit. Quibus euntibus, ad se tale Eutyches reddidit rsum, hoc apud se esse decretũ, vt nunq egrederet a sua fraternitate, sed tanq in sepulchro degeret in monasterio. Secũdo vero cõuentu postulauit Eusebius, duas Cyrilli synodicas recitari epas, vnã, quã Nestorio direxerat, cuius principiũ est, Obloquunt me quidã apud tuã fraternitatẽ, & alterã ab eo Iohãni Antiocheno directã, cuius est principiũ, Lætent cœli & exultet terra, &s & synodus Chalcedoñ. postea suscepit. Quod cũ fuisset factũ, Eutyches rursus p Mamã & Theophilũ scripto vocatus est ad concilio. Qui ad eũ minime ingressi, audierũt ab eius monachis, q ægrotaret, & ideo eum videre nõ possent. Ingressi sunt tñ ad eũ postea, & obtulerũt ei synodicã chartã. Quib⁹ rem dedit rsum: Ego definitũ apud me habeo, extra mortis necessitatẽ nõ egredi monasteriũ. Sed hanc chartã manu mea scriptã accipite, & synodo offerte. Et post hæc, renuntiante illo, renuntiauerũt concilio eius excusationẽ. Eutyches direxit tomos p monasteria cum suis dogmatibus ad abbates, vt subscriberent ea. Innotuit hoc concilio & Eusebius epũs. Et rursus Flauianus vnã cũ suo concilio innotuit hoc per Memnonẽ pbm & Epiphanium, & Germanũ diaconos scripto, qui eũ tertia vocauerunt vocatione. Quibus cõsidẽtidẽ Eutyches de infirmitate se excusaret, cõpellẽtibus tñ eis, qui missi fuerãt, petijt vnius septimanæ dilationẽ, vt post septẽ numex diex audiẽtiæ occurreret. Qui refugiens ad Imperatorẽ Theodosium, impetrauit ab eo (vt fertur) p Chrysaphiũ Eunuchũ, quẽ Eutyches susceperat de sacro baptismate, vt cũ Patritio Florentio & magno Silentiario concilium illud Flauiani ingrederet. Timere em se dicebat Flauiani calumnias. Postq ire secum merũt Magnũ Silẽtiariũ cũ Imperatoris scripto, accepit & officium excubitox & chiamydatox, & venit ad concilium. In q ingressus, recitauit, q cum ipso erat magnus Silentiarius, in synodo Imperatoris mãdatũ, ita se habens: Si pacẽ cogitamus sanctax ecclesiax & catholicæ fidei custodiri volumus rectã, & deo inspirãte pdicatã fidẽ a *parentibus nostris, qui in Nicea congregati sunt trecentox decẽ & octo epox, & ab his, qui Ephesi interfuerunt in dãnatione Nestorij, hoc ergo volumus, ne scandalum in pdicta catholica fide immittat. Et qm scimus magnificentiss. Florẽtiũ Patriciũ esse fidelẽ & probatũ in recta fide, volumus eum interesse audientiæ synodi, qm sermo de fide est. Et superuenientẽ Patricio Florentio, & eo sedente, flagitabãt epi ab Eutyche, vt confiteret dñm nostrũ Iesum Chm consubstãtialẽ nobis secundum carnẽ in duax naturax vnitione. At ille librum suũ legi petebat, & credere se dicebat secundũ Niceni concilij fidẽ. Interrogãte autem Patricio Florẽtio Eutychen, si diceret Chm, qui ex virgine est cõsubstantialẽ nobis, duas in eo vnitas naturas confiteri se quidem ante adunationẽ, post adunationẽ aũt vnã se confiteri dicebat. Et dicente ad eum synodo, oportet te hoc confiteri, & anathematizare contrariũ dogma huic fidei cõtrariũ, rndit, nõ se dixisse hoc prius, se posse sed dicere, qa ipsi dicebãt & sequi se patres aiebat, qm in scripturis hoc non inuenerat explanatum, nec patres ita dixisse. Surgens aũt sancta synodus, anathematizauit eum. Cui itidẽ Patricius Florentius obuiit: Qui non confitet duas in Chro naturas, non credit recte. Ille aũt dixit legẽ se habere sancti Cyrilli & Athanasij, qui ex duabus quidẽ naturis dixerunt ante adunationem, post adunationẽ autem & incarnationẽ non duas naturas, sed vnã. Surgens aũt sancta synodus iterax, anathematizauit eum. Venerabilis vero Flauianus, qm Valentini & Apollinaris haereticox errore Eutyches ægrotasset, exuens eum honore pbrij anathematizauit, atq; damnauit, & conclusit gestis, q in eius dãnationẽ concilium subscripsit. Quibus gestis iungens epistolã suã venerabilis Flauianus Leoni papæ direxit, & quid in concilio gestũ fuerat, religauit fideliter. Et Eutyches de sua dãnatione papæ Leoni scribens, posuit edicta apud Constãtinopolim, & iniustitiã se fuisse passum, populũ contestatus est. Leo vero direxit Flauiano tomũ, sanam incarnationis Christi doctrinã continentem, & perimentem Eutychetis assertiones, cuius principium est post procemiũ, Lectis dilectionis tuæ literis. Eutyches vero obtulit preces Imperatori, quæstus de falsitate gestox, quasi aliqua a nobis rs superaddita fuissent, aliqua vero dicta, nec gestis inserta. Et postulauit, vt sub præsentia Thalassij

Hęc facta sũt in cõc. Const. act. 1. habẽtur autẽ in act. 1. Chal. concilij

Hęc vbi sup. in 2. Cõst. habẽt autẽ in 1. vbi supra. Habẽt vbi supra in 1. act. Chal. concilij

Hęc vbi sup. in 3. Cõst. habẽt autẽ in prima vt supra

Hęc vbi sup. circa finẽ tertiæ act. Cõst.

Hęc vbi sup. 7. act. Cõstã.

Hęc vbi sup. 7. act. Cõstã.

alis, sanctis patribus

Epla inter epistolas Leonis pp. impress, x

A Thalassij epi, & Florentij patricij, rursus in palatio Flauiano occurrente, ipsum congregaretur cõcilium, & ex interrogatione personax veritas panderet. Annuit Imperator sieri, & eadẽ preces manu sua ita subscripsit. Deponant apud reuerẽdissimum epm Thalassium, vt oĩbus his pstentibus, q supplicatio loquitur, veritas inquirat negotij. Cũq; conciliũ congregaret, Eutyches absens factus, ad vicẽ suã misit Constãtinum diaconũ suũ ad concilium, vt rñdens examinantibus iudicibus, gestox falsitas reprehenderet. Sed discussis gestis, instantibus notarijs cum eis deum timẽtibus, cum Eutycheti aliqui fauerẽt pro tempore, nihil falsitatis inueniri potuit, sed tantũ actum est, vt apud magistrum officio⁹ gesta conficerentur de falsitate notariox, astantibus aliquibus laicis de officio principis, qui interfuerant gestis ipsis tẽpore concilij. Postea expetiuit Imperator a Flauiano fidei eius cõfessionẽ manu eius scriptam & subscriptã. Scripsit ergo Flauianus fidem suã manu pria, & Imperatori in hoc themate direxit. Flauianus epũs Constãtinopolitanus amator Christi Imperatori nostro Theodosio salutem. Nihil ita cõuenit sacerdoti dei, & dogma 1. Petri. 3. c
tibus erudito diuinis, q paratum esse ad satisfactionẽ omni petenti rationem de spe, quæ in Roma. 1. b
nobis est, & gratia. Non em erubesco euangelium dei. Virtus em dei est ad salutem omni
credenti. Quia ergo & nos misericordia regis omnium Chri dei sacerdotiũ tale sortiti sumus, sæpius recte & inculpabiliter semp scripturas diuinas, sequẽtes expositionẽ sancto
B rum patrũ, q in Nicea cõuenerũt, & centũ quinquaginta, q hic congregati sunt, & qui in Epheso sub sanctæ memoriæ Cyrillo, q fuit Alexandrinox eps, & pdicamus dñm nm Iesum Christũ ante secula quidẽ ex deo patre sine principio natũ secundum diuinitatẽ, in nouissimis aũt diebus eundẽ propter nos & propter nostrã salutẽ ex Maria virgine secundũ humanitatẽ. Ex duabus itaq; naturis confitẽtes Chm post incarnationẽ ex sancta virgine & humanatũ, in vna subsistãtia, & in vna psona vnũ Chm, vnũ filiũ, vnũ deũ confitemur. Et vnã quidẽ dei verbi naturã incarnatã tñ & inhumanatã dicere nõ negamus, eo q ex ambabus vnus atq; idẽ sit dñs nr Iesus Chs. Eos vero, q aut duos filios, aut duas subsistãtias, aut duas psonas annũtiant, & vnũ eundẽq; dñm nm Iesum Chm filiũ dei viui pdicãt, anathematizamus, & alienos esse ab ecclesia iudicamus. Et ante oẽs Nestoriũ impiũ anathematizamus, & sapientes, q eius sunt, & loquẽtes ea, abscindant hmõi a filio⁹ adoptione promissa recte credentibus. Et subscriptio. Dñe Iesu Christe adiua nos. Et iterũ: Hæc scripsi manu mea ad satisfactionem vestræ potestatis, vt confundantur calumniam facientes nostræ simplici conuersationi.

¶ De synodo Ephesina secunda, & Flauiani morte. Cap. XII.

POstq; ergo nihil probatum est notarijs de falsitate gestox, Eutyches petit Dioscorũ Alexandrinum epm, vt quæreret, q de illo acta sunt, & causam examinaret. Agebat apud principẽ vniuersale fieri concilium, vt probaret conciliũ Flauiani. Scripsit ergo Dioscorus Theodosio Imperatori, quia aliã fieri synodum oportet, & qd, vt fieret, per-
C suasit Eutyches. Annuit Imperator. Et dirigens sacrã Dioscoro in Alexandriã, pcepit, vt cum decem metropolitanis epis, quos voluisset, ipse eligeret, & veniret Ephesum, & congregato cõcilio, Eutychetis causam discuteret, iubens Barsumã archimandritam interesse Cyri epm adesse concilio interdixit, & in sua ciuitate permanere eũ iussit. Iã em Ibã Edessenum epm nec synodo adfuisse, & per illũ filiũ suũ, quẽ superius dixi, Chysaphiũ in *multas mansiones Eutyches relegarat exilio. Et fit Ephesi generale conciliũ, ad qd conuenerant Flauianus quidẽ & Eutyches tanq; iudicãdi, Iuuenalis & Thalassius & oẽs illi metropolitani epi cũ suis concilijs, & iudices Constãtinopolitani iudicij, q Eutychen iudicauerunt. Dioscorus vero secũ habebat fortissimos milites reipub. cũ monachis Barsumæ. Et sedẽtibus in basilica dei genitricis Mariæ illis epis, ecclesiæ Romanæ diaconi vices habentes papæ Leonis, assistere nõ passi sunt, eo q nõ fuerit data pssio sanctæ sedi eox. Insup etiã, q nõ lecta fuerat ad Flauianũ epistola in Eutychetis dãnatione a papa Leone scripta, & occulte fuerat epla eius p supra memoratos legatos ad ipsam synodum directa. Et est principiũ, Religiosa clementiss. principis fides. Cũq; Flauianus iudicaret a synodo propter Eutychetis dãnationem, Dioscorus libellũ, quem Eutyches manu sua portabat, iussit suscipi, & recitari. Et cũ recitaret, surgens Dioscorus, & stans in suppedaneo sedis suæ, dicebat concilio. Optima Eutychetis fides concordat fidei trecentox decem & octo sanctox patrum, & recte credit Eutyches, fratres. Tunc synodus iussione Dioscori Ibam Edessenum dãnauit, vt absentem, Clamabatur autem, qm testimonium cõtra eum perhibebatur

Hæc habent act. 1. Chalc. cõci. nõ lõge post principiũ

Hæc habent parum post priora alias, multos menses

De hoc act. x Chal. concil.

Epistola. 13. in epistari Leonis papæ.

Et habetur in prol. cõcil. Chal. 6

Universidad de Deusto
Biblioteca

ab aduersarijs, tanq̃ dixisset. Non inuideo Christo facto deo, qm̃ si volo, & ego fio. Et ꝙ dixisset, Hodie Christus factus est deus, & alia huiusmodi, propter epistolã ad Marim ab Iba directam. Iterũ synodus iussione Dioscori Theodoretum epm Cyri dãnauit absentẽ, nec egressum de sua ciuitate, propter illa, quæ scripsit contra duodecim anathemata Cyrilli, & propter epistolã missam ab eo clericis, & monachis, & laicis contra primam Ephesi synodũ ante ecclesiæ pacem. Ad hæc dãnauit q̃q̃ memorata synodus Eusebiũ epm Dorilei, eo ꝙ dixerit duaꝝ naturaꝝ perfectaꝝ Christum. Et cũ eo dãnauit fil'r Flauianũ Cõstantinopolitanũ epm, quasi male dãnantem Eutychen, & quia dixerit, in duabus naturis cognosci Christũ. Quare surgentes quidã venerabiles epi, tenuerunt genua Dioscori, & rogabãt, ne Flauianus innocens dãnaretur, qui nec petere potuerunt metu militũ & monachoꝝ stantium cũ gladijs & fustibus. Deposuit quoq; & Sauinianũ epm *Perrensium. Post omnes autem & Domnũ Antiochenum remanẽtem ab orthodoxoꝝ depositione, quia particeps factus Dioscori est in depositione orthodoxoꝝ & Eutychetis absolutiõe. Depositus est autẽ dolo Dioscori sic. Postq̃ consensit in oĩbus Dioscoro, datis in medio eius epl̃is, quas ad epm Dioscoꝝ Antiochenus Domnꝰ cõtra duodecim Cyrilli capitula scripserat, eo ꝙ essent obscura, dãnauit ægrotũ & absentẽ illa die. Hæc ergo synodo decernente, & restituente Eutychi pbr̃ũ dignitatẽ & ministerij præsulatũ, Flauianus cum legatis papæ Leonis omnibus, quæ sunt gesta, contradixerunt. Flauianus aũt contra se prolata sententia, per eius legatos sedẽ apostolicam appellauit libello. Et hunc terminum illa synodus habuit. His ergo omnibus malis a Dioscoro perpetratis, cæsus Flauianus, & multis iniurijs affectus, dolore plagaꝝ migrauit ad dñm. Ordinatusq̃ est ꝓ eo Anatholius diaconus, qui fuit Constãtinopoli apocrisarius Dioscori, & pro Domno Antiocheno ordinatus est Maximus, & pro Iba Nonnus, & pro Sauiniano Athanasius, pro Theodoreto aũt & Eusebio nullus ordinatus est. Soluto ergo illo cõcilio, & ad suas sedes reuersis epis, scissio facta est inter eos, qualis ante nunq̃ contigerat. Aegyptij, Thraces, & Palestini epi Dioscorũ sequebant, Orientales, Pontici, & Asiani sanctæ memoriæ Flauianum. Quod schisma permansit vsq̃ ad obitum Theodosii principis. Sed quærenti plenius scire latrocinia Dioscori in ipsa synodo pertractata, prima actio synodi Chalcedonensis, in qua nominatim Ephesini secundi concilij recitata sunt acta, gestis inserta legenti oĩa plenissime innotescit. Nã nos ista nuper Alexandriæ de Græco in Latinũ translata suscepimus. Porro legati sedis apostolicæ ab ipso concilio fugientes, retulerunt papæ Leoni iniquitates Dioscori, quõ Dioscorus vi magis q̃ iustitia in illa egerit, synodo. In cuius gesta timore epi subscripserunt in Eutychetis absolutione, & orthodoxoꝝ epoꝝ depositione hæresim non recipientium, & quõ oĩbus gestis eius contradixerũt. Quos sequutus Theodoretus epũs, papæ suggessit, quanta mala pertulerit ex insidijs Dioscori, rogans, vt celerius talibus causæ subueniretur p alium conuẽtum epoꝝ, ne hæretica Eutychetis dogmata permanerent a Dioscoro confirmata. Sed fortissimus Leo audiens legatoꝝ suoꝝ suggestionem & Theodoreti querelas suscipiens, literis suis Theodosiũ Imperatorẽ & Pulcheriã augustã rogat, vt fieret intra Italiam generale cõcilium, vt aboleret error fidei per violentiam Dioscori factus. Valentinianũ autẽ Imperatorem & Eudoxiã vxorem eius ad memoriã beati Petri cũ multis epoꝝ genibus prouolutis Romanꝰ põtifex depcatus est, vt Imperatorẽ Theodosium hortaret aliam fieri synodũ, ad retractandũ illa, quæ a Dioscoro male acta atq; perpetrata fuerant in dãnatione Flauiani epi, & orthodoxorũ depositione. Eis scribẽtibus & petentibus rescripsit Theodosius Imperator, Flauianũ læsæ maiestatis reũ, motis dignæ debitum suscepisse, & ideo omnis pax & concordia in ecclesia regnaret, principe contentionis sacro iudicio humanis rebus ablato. Illos vero, qui depositi fuerant, indignos sacerdotio fuisse, & qui digni iudicati sunt, a synodo esse susceptos. Hæc de Flauiano Theodosius Arcadij principis filius, nepos Imperatoris Theodosii maioris, cuius temporibus omnia hæc scandala contigisse noscuntur.

afs Parensiũ, De hoc acti. 14. cõc. Chal.

De hoc circa finem actiõ. Chal. concil.

¶ De synodo Chalcedonensi, & de damnatione Dioscori. Cap. XIII.

SEd eo defuncto, cũ Martianus imperij calmen fuisset adeptus, pro illa pace, & principum Romanorũ petitione vniuersale concilium in Nicea cõgregari iussit, vbi cõcurrentibus sexcentis. xxx. epis, & eis sedẽtibus, legati papæ Leonis Martianũ petierũt, vt sua præsentia præstaret cõcilio, alioquin ipso absente, ipsi ad cõciliũ nõ occurrerẽt. Et ita iussit Imperator synodũ transferri Chalcedonã, vt de proximo ad cõciliũ veniẽs, eorũ impleret petitionẽ. Formidabãt aũt aliqui epoꝝ, ne ab Eutychianis tumultus a Constãtinopoli de

A de vicino nasceret. Sed Imperatore promittẽte, nullũ audere tale aliquid pertẽtare, Chalcedonã synodus sedit. Igit̃ pspectis ijs, q̃ in secũda synodo Ephesina gesta sunt corã sacro senatu, & Cõstãtino & Beroniciano a secretis, & oĩ vniuersali cõcilio, cũ Paschasino & Lucẽtio epis, & Bonifacio pbro, locũ tenẽtibus Leonis papæ Romani, & Anahtolio Cõstantinopolitano, psente Dioscoro & oĩbus metropolitanis epis, vt quæreret depositio & mors Flauiani, & depositio orthodoxoꝝ epoꝝ, q pro fide depositi sunt. Et prima quidẽ sessione, recitãte Beroniciano gesta nephãdi cõcilij Ephesini secũdi, in qbus cõtinebant de Eutyche Cõstãtinopoli acta, lecta sunt etiã & gesta synodi Ephesini primi, in q̃ Nestorius a Cyrillo dãnatus est, & gestis inserta, & oĩbus rite discussis, clamãtibus epis, anathema Nestorio, anathema Eutychi, anathema q diuidit, anathema q cõfundit, iniquitas Dioscori reserata est de Flauiani morte, & de epoꝝ orthodoxoꝝ depositiõe. Et ita soluto primo cõuentu, secũdo secretario interloquẽtibus iudicibus, vt cũ oĩm epoꝝ deliberatiõe fides tractaret, & cõfirmaret, lectæ sunt duæ epl̃æ Cyrilli, q̃ in cõcilio Flauiani (sicut diximꝰ) gestis Cõstãtinopoli cõtinent. Lectus est & tomus papæ Leonis ad memoratũ Flauianum, cõtra dogma Eutychis directus. Et dubitantibus Illyricianis, & Palestinis epis sanctis, in aliqbus locis eius Theodoretus epũs, & Aetius archidiaconus Cõstãtinopolitanus ex di
B ctis & epl̃is eius filia Cyrillũ scripsisse docuerũt. Et clamãtibus Aegyptijs, & Illyricianis epis, oẽs peccauimus, oẽs veniã petimꝰ, dilatio dieꝝ quinq; cõcessa est, vt cũ oĩm deliberatiõe fides tractaret, & cõfirmaret. Et ita secũdo cõuẽtu soluto, tertio q̃q̃ secretario libellos obtulit Eusebius Dorylei epũs aduersus Dioscoꝝ, & synodo q̃stus est de sua, & piæ memoriæ Flauiani depositione, & de cõsensu eiusdẽ Dioscori in dogma Eutychis, & vt vocaret ab eis, & ab eo cõuinceret de his accusationibus. Sed quæsitũ est, si veniret Dioscorus, & inuẽtus nõ est. Ad quẽ directi sunt epi. Constãtinus Bostreñ. & Atticus Zeleñ. & Achatius Ariarathireñ. & Hymerius lector & notarius, vt eũ scripto cõuenirẽt, vt ad cõciliũ occurreret. Quibus Dioscorus rñdit: Custodior ego. Si permittũt me descẽdere, dicant magistriani. Ego eñ paratus sum venire, sed prohibeor. Hæc scripto mãdauit concilio Dioscorus. Sed aduenies adiutor magistri officioꝝ, dedit ei facultatẽ, vt libere ad conciliũ occurreret. Rursusq; ad eũ directi sunt Pergamius, Cecropius, & Rufinus epi, vt rursus scripto eũ cõuenirẽt, ne ad cõciliũ venire contẽneret, sed magis satisfaceret cõcilio de his, q̃ ab Eusebio dicebant. At ille rñdit eis, Iudices de his iudicẽt, ego ægritudine grauatus ad conciliũ venire non possum. Et tertio vocatus est ad conciliũ p Francionẽ, & *Iu- afs, Lucianũ,
lianũ, & Iohannẽ epos cũ Palladio notario, vt verbis eius scriptis intimarẽt concilio, quid Dioscorus remãdaret, sed in hac tertia vocatiõe, inepta Dioscorus rñsione venire differẽs, conciliũ dãnationis in eũ protulit sentẽtiã, q̃ missa est pio Imperatori, subscribẽtibus in ea
C lexandrinis mãdauit conciliũ, iã eum non putare epũm esse, sed oino cognoscerent, eũ de epis. Depositus est ab epatu Dioscorus septimo ordinationis suæ anno. Clericis vero Agradu suo esse deiectũ. Sed & aliquibus putãtibus Dioscoꝝ recuperare posse episcopatũ, propositũ est edictũ, & oĩbus manifestũ est, Dioscoꝝ irrecuperabiliter honore fuisse abiectum. Quarto aũt secretario interloquẽtibus iudicibus, simili sniæ, qua Dioscorus iudicatus est, hos epos subiacere, Iuuenalẽ Hierosolymitanoꝝ, Thalassiũ Cæsareæ Cappadociæ Galatiæ, Eusebiũ Ancyræ Galatiæ, Eustachiũ Berythi, & Basiliũ Seleuciæ Isauriæ, qui potestatẽ habuerũt, & principes fuerunt tũc Ephesini latrocinij, vt alieni ab episcopatu fierent. Et post hæc quinq; dieꝝ dilatione facta, vt vnusquisq; epũs quõ crederet, scripto proferret, & vt eligeret Anatholius epũs certos & idoneos ad tractãdũ epos, a quibus de liberaret regula fidei, & firmaret. Firmata est aũt fides Niceni cõcilij, & Cõstãtinopolitani, & Ephesini primi, & epistola Leonis papæ, q̃ ab oĩbus subscripta cognoscit. Rursus interloquẽtibus iudicibus de Iuuenale, & Thalassio, Eusebio, Basilio, & Eustachio epis, qd concilio videat, acclamauit omne conciliũ: Dioscoꝝ deus deposuit. Homicidã deus deposuit. Et intercedẽte pro eis concilio, quia consenserãt in subscriptione supra memoratæ papæ Leonis epistolæ, & ne maius iteꝝ nasceret schisma, iussi sunt in cõcilio permanere. Post hæc duodecim epi Aegyptij libellos obtulerunt fidei cũ *illusione. Sed iudicãte cõ afs, elusione
cilio, vt Eutychen anathematizarẽt, & subscriberẽt tomo papæ Leonis, dixerunt illi, hoc non se facere posse, donec ordinaret Alexãdrinus epũs, vt cũ eius iussione sine suo periculo hoc implerẽt, & pro multitudine Aegyptioꝝ episcoporũ solos se facere non posse. Et decretũ est, vt datis ab eis fideiussoribus, sacramẽto pstito expectarẽt ordinationẽ Alexãdrini epi, & cõsentirẽt, & subscriberẽt ad oĩa synodalia instituta. Hoc & de archimãdritis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& monachis aliquibus filr excusantibꝰ in cõcilio ordinatũ est, vt dilationẽ acciperẽt. Et ita quarto secretario peracto, quinta sessiõe hoc actũ est, tractãtibus cũ epis & iudicibus, vt fides cõfirmaret, & ex tractatu Anatholr Cõstãtinopolitani epi, & oĩm epoꝝ metropolitanoꝝ dictatũ est fidei symbolũ cũ definitione, & ab oibus cõfirmatũ ẽ. Et legẽte illud Actio archidiacono, acclamatũ est ab oĩni synodo. Hæc patrũ fides. Hæc est fides Cyrilli, & Leonis. Multos annos Imperatoribꝰ. Et petiuerũt rursus acclamare, vt mox ab oibus metropolitanis, & toto cõcilio sine dilatione subscriberet. Sed intermissum est a iudicibus, vt primũ principi legeret. Et cũ hoc fieret, soluta ẽ synodus. Sexto aũt secretario aduenienꝫ Martianꝰ Impator ad secretariũ cũ iudicibꝰ & sacro senatu, alloquutiõis ꝓba fecit in concilio, & inter alia dixit, se ad cõfirmãdã fidẽ, nõ ad potẽtiã ostẽdendã, exẽplo Cõstantini, synodũ intrasse. Vnde abiecta oĩni prauitate & auaritia, ꝙrundã amputatis errorib⁹, in ꝑpetuũ, ꝙ a vobis ordinata fuerint, reseruent. Et recitata fidei definitiõe, cõfirmata est ab oĩni cõcilio sine aliqua dubitatione, & ab oibus subscripta est. Septimo ꝙꝫ secretario tres actę sunt causæ, propter ꝙd tres eius cõputant actiones. Prima est, ꝙ firmata sunt, ꝙ cõuenerũt inter Maximũ Antiochenũ & Iuuenalẽ Hierosolymitanum epos, vt duæ Phœnices, & Arabia depẽderent sedi Antiochenæ, Hierosolymitanæ vero tres Palestinæ prouinciæ. Alia ꝙꝫ celebrata ẽ actio, in ꝙ Theodoretus epꝰ Cyri, quẽ Dioscorus expulerat, orthodoxus iudicatus est, & dignus sede sua. Tertia vero actio ẽ, vbi causa Ibæ Edessæni epi, ꝙ
alꝫ, relecta filr fuit ꝑ violẽtiã Dioscori ab epatu depositus, legit esse discussa, in alteꝝ diem finali dilata
finia. Octauo aũt secretario decima actione, eadẽ causa finita est, vbi & * relata sunt gesta apud Phociũ, & Eustachiũ, atꝫ Vraniũ in Tyro ac Berytho celebrata, in qbus cõtinẽtur & illa, ꝙ apud Theodosiũ Imperatorẽ sup eius fuerãt negotio acta. Sed & gesta apud Dõnũ epm Antiochiæ prius gesta, necnõ & ipsius Ibæ epsa ad Marim Persam scripta, qa in eadem actione decima orthodoxa pmanere monstrat, ex eius tenore dignus iudicatus est Ibas, epatũ suãꝫ ecclesiã recipere. In ꝙ actione id etiã inuenit esse decretũ, vt ꝙd sub Dioscoro in Epheso cõgregatũ est, ne vocaret cõciliũ, atꝫ vt peteret ab Impatore, vt hoc ipse
alꝫ, Ebagẽsiũ lege sanciret. Nono ꝙꝫ secretario acta est actio, vbi Basianꝰ, q ad ciuitatẽ * Euazentiũ epũ ordinatus est, & ecclesiæ incubuerat Ephesinæ, & Stephanus, ꝙ & ipse male ordinatus, ꝑ dictũ Basianũ de Epheso expulerat, iudicati sunt ambo remouẽdi, & vt alius ipsi ecclesiæ ordinaret. Sed qa fuit aliquoꝝ diuersa sntia, causæ terminus in sequentẽ dilata est actione. Decimo ergo secretario eadẽ causa finita est, & oĩm cõcordi sntia vterꝫ iudicatus est amouendus. Alia vero causa acta est Eunomij Nicomediẽsi, atꝫ Anastasii Niceni altercationẽ cõtinens, sup ciuitatẽ Basilinupolim, quis eoꝝ illic ordinaret epm. Et interdictũ est, ne hoc Nicenus aliqñ ꝑsumeret. Vndecimo secretario duæ actæ sunt actiones. Prima, in ꝙ ecclesia Parẽtiũ redditus ẽ Sauinianus epꝰ, quẽ Dioscorꝰ expulerat, & Athanasiũ fecerat illo restitui. Qui pro criminibus abiectus, cũ sępe deuocatus eẽt, ad iudiciũ nõ occurreret.

Et alia, in qua post discessum iudicũ, & senatoꝝ, & legatoꝝ aplicæ sedis regulæ cõstitutæ sunt ecclesiasticæ, & quædã priuilegia deputata Cõstãtinopolitanæ ecclesiæ, vsurpãte sibi hoc Anatholio eiusdẽ vrbis epo, occasione accepta ex Dioscori dãnatione. Quod alia die cognoscẽtes legati papæ Leonis (ꝙ est vltima & duodecima dies cõcilij) petiuerũt, vt rursus cũ iudicibus ad conciliũ conuenirẽt. Quibus requirẽtibus a cõcilio, quid pridie fuerit ordinatũ lectis gestis cognouerunt, quid Anatholius consentiente concilio egerat, & obtinuerat. Quibus eius præsumptioni contradicentibus, a iudicibus & epis omnibus illa contradictio susceptа est. Et licet sedes apostolica nunc vsꝫ contradicat, quod a synodo firmatum est, Imperatoris patrocinio permanet quodammodo.

¶ De exilio Dioscori & ordinatione Protherij Alexandrini epi. Cap. XIIII.

EXpleto ergo magno & venerabili cõcilio in duodecim secretarijs & sedecim actionibus, Dioscorus quidẽ exulare in Gangrena ciuitate ꝓceptus est. Reuersi sunt autẽ Alexandriã, qui cũ eo venerãt epi & clerici, Athanasius Busirios epꝰ, & Nestorius Phlagoneos, & Auxonius Sebenniteñ. & Macharius Chabaseneñ. qui confederant in Chalcedona, & anathematizauerunt Eutychen & eius dogma, cum Dioscori damnatione, epistolam papæ Leonis subscribentes, vt cũ omnium ciuium voluntate eligerẽt ordinandũ epm, sacris ob hoc literis ꝓcedẽtibus ad Theodoꝝ tunc augustalem. Collecti sunt ergo nobiles ciuitatis, vt eũ, qui esset vita & sermone pontificatu dignus, eligerẽt. Hoc enim & Imperialibus sanctionibus iubebatur. Cumꝫ super hoc multa dubitatio processisset, volentibus ciuibus neminem penitus ordinare, ne adulteri viderent, (Dioscoro quippe viuente)

A viuentem) nouissime in Protherium vniuersoꝝ sententia declinauit, vtiꝫ cui & Dioscorus cõmendauit ecclesiam, ꝙ & eum archiepiscopum fecerat. Ordinatus est ergo Prothe
rius, præsentibus supra memoratis episcopis, qui in synodo (sicut dictum est) subscripserant, & intronisatur.

¶ De ordinatiõe Timothei Helluri, & morte Protherij. Ca. XV.

INtronisato aũt eo, diuisio & discessio populi orta est, eo ꝙ viueret Dioscorus, & esset in exilio. Multa ergo pericula Protherius passus est, ita vt militari pro custodia indigeret auxilio. Plurimo tpe sui põtificatus, & vsꝫ ad mortẽ Martiani Imperatoris inimicoꝝ manꝰ nõ valuit euadere, sed & Timotheꝰ qdã cognomẽto Hellurꝰ, & Petrus Mogus diaconus, ꝙ de ordinatiõe fuerũt Dioscori, ab Alexãdrina ecclesia se separauerũt, nolentes cõicare Protherio. Quos cum Protherius epꝰ ad ministerium proprium reuocare
nõ posset, vtrosꝫ dãnauit. At illi captata morte Martiani Imperatoris, collectis turbis hæreticoꝝ, qui Dioscorum sequebãtur, ordinato epo Timotheo Helluro veniunt Alexandriũ. Et ante triduum Paschæ, quo cœna dñi celebratur, ab ipsis cõcludit in ecclesia sanctæ memoriæ Protherius, quo se timore cõtulerat. Ibiꝫ eadem die in baptisterio occidi
tur, laniatur, eñcitur, & funus eius incenditur, sparguntur & cineres eius in ventos. Ab
B uerunt eam, quam habebãt vnitatem, expulsis ab eis plurimis epis orthodoxis, qui sub euã
gelistę erant sede beati Marci. Interea Leo sumit Imperium, ad quem tãti sacinoris catholicorum querela puenit, ascendentibus ad imperialem ciuitatem cum clericis aliquantis Alexandrinæ ecclesiæ epis, qui erant a Timotheo sedibus suis pulsi. Supplicatiões ab eis oblatæ sunt Leoni Imperatori, quatenus mors vindicaretur Protherij, & expelleretur epi
scopali sede Timotheus Hellurus, tanꝫ nõ legaliter institutus. Hæc qdem egerunt epi, & clerici synodi Chalcedoneñ. defensores. Sed & a parte Timothei qdam epi & clerici Timothei ascendentes, functi legatiõe pro Timotheo Helluro, dederunt & ipsi petitiones Imperatori, cõtra synodum sæpe facientes, vt eadem Chalcedoneñ. synodus tolleretur. Ecõtra, illi a parte Protherij vindictam postulabant. Et ambaꝝ partium supplicatiões Imperator legens, & considerans, nimis esse graue vexari tãto itinere sacerdotes, quorum aut ætas, aut infirmitas, aut paupertas hunc laborem subire prohibebat, impossibilem iudicauit congregari, sed scripsit singularum ciuitatum episcopis de vtroꝫ negotio, cõsulens, quid fieri oporteret, vel de ordinatione Timothei, vel de terminis synodi Chalcedonenfis, & direxit per totum Orientem magistrianos. Mittit & Anatholius episcopus Asclepiadem diaconum suum, per quos omnes illi episcopi, qui Chalcedone fuerant congre
C gati, quid Alexandriæ gestum fuit, agnoscerent. Qui rescribunt Chalcadonensem synodum vsque ad sanguinem vindicandum, eo quod non alteram fidem tenerent, quam synodus Nicena constituit. Timotheum vero non solum inter episcopos non haberi, sed etiam Christiana appellatione priuari. Et hæ epistolæ, vel relationes episcoporum omnium in vno codicis corpore vocant Eucidiæ. Quo facto scripsit Imperator Leo duci Alexandriæ Stilæ, vt pelleret quidem ab episcopatu modis omnibus Timotheum, intronisaret autem alium decreto populi, qui synodum vindicaret.

¶ De ordinatione Timothei catholici, & Petri hæretici.
Capitulum decimumsextum.

IVsione susceptа, dux Stila fecit, quæ fuerant imperata. Et exilio relegatur Timotheus Hellurus Cersonã arcta custodia, & cũ eo Petrus hæreticus, & pro Protherio Timotheus cognomento Salefacialius siue Asbus episcopus constituitur. Hic Timotheus catholicorum episcopus vixit quidem sine seditione quiete in Alexandrina ecclesia omni tempore Leonis, & omni tempore Zenonis, donec Basiliscus arriperet tyrannidem, Zenone in Isauriam fugiente. Et cum Basiliscus tenuisset Imperium, scripsit vniuerso orbi sanctionem suam, quam appellauit Eucidiam contra Chalcedonense concilium. Tunc enim Basiliſco reddente episcopatum Timotheo Helluro, & hæreticis sedibus suis restitutis, fugit Timotheus catholicus in Canope Castellum, & in monasterio latuit. Petrus quoꝫ hæreticus iteꝝ se cum Timotheo iunxit, cum quo fuerat ante dãnatus. Postꝙ ergo Impator Zenon reuersus est ad Imperium, Timotheus Hellurus metuens zelum, quẽ habebat circa Chalcedoneñ. cõciliũ, optauit sibimet mortẽ. Et istud pẽ
seueranter orans, ab humana vita hausto veneno solutus est. Dicunt vero sequaces eius,

 præscisse

Universidad de Deusto
Biblioteca

præsciſſe eum diem mortis ſuæ. Et reuera, quia ſe veneno parabat interficere, ſciebat. D
Poſt cuius obitum ordinauerunt hæretici Petrum eꝑm cognomento Moggum, qui vo
catus eſt Bleſus, q fuerat archidiaconus. Morabaſ autẽ tunc Timotheus catholicus (vt
dictũ eſt) in Canope caſtello. Et cognoſcẽs Zenon Imperator calliditatẽ hæreticoꝝ, ſcri
pſit Anthemio Auguſtali, vt Petrũ quidẽ ſacerdotio priuaret, Timotheũ vero in eꝑatũ
reduceret, & authores intronizati Petri puniret. Anthemius vero accepta Imperiali iuſſio
ne, expulit ſacerdotio Petrũ tanq̃ adulterũ, & cõtra leges eccleſiæ catholicæ factũ, & in
eꝑatẽ ſedẽ Timotheũ Salefacialiũ reuocauit. Qui eꝑatu recepto, miſit q̃ſdã clericos grãs
alias, maioris ſecundũ Chal cedonenſe cõ cilium agẽs Imperatori. Cum qbus erat Iohãnes ex œconomo pbr factus Tabẽneſiotis cogno
mẽto Talaida, & Gẽnadi⁹ eꝑs * inferioris Herinopolis ſanguine proxim⁹ Salefacialiꝝ, quẽ
expulerat q dẽ eꝑatu Hellurus reſtituit vero Salefacialius. Cumq̃ hi, q fuerãt miſſi, grãs
egiſſent Imperatori, Gẽnadi⁹ quidẽ ibi remãſit, vt cũ aliꝝs reſpõſa faceret archieꝑi. Porro
Iohãnes ex œconomo amicus fact⁹ eſt illi magiſtro, q cum reliqs deſcẽdit Alexãdriam.
Factusq̃ eſt iteꝝ œconomus, habẽs cauſas oĩm eccleſiaꝝ. Qui multa & ꝓtioſa xenia di
rexit illi mgſo, deſpiciẽs Gẽnadiũ parentẽ archieꝑi, & ꝓſulẽ Acatiũ Cõſtãtinopolitanũ.
Interea ſcripſit ad papã Simpliciũ Timotheus, rogãs, & dicẽs Petrũ illũ Moggũ in dia
conatu eſſe dãnatũ, nũc etiã Chriana ſocietate remotũ. Idemq̃ ſcribẽs Imperatori, vt eũ
dem Petrũ lõgius in exiliũ dirigeret, qa latitabat Alexãdriæ, & inſidiabaſ eccleſię. Scripſit
aũt papa Simplicius Acatio eꝑo, vt Imperatori ſuggereret, eo q⁹ iuſte Timotheus poſtu
laſſet. Sed qm̃ idẽ Timotheus ſic mitiſſim⁹ erat in eꝑatu, vt etiã a ſuis cõicatoribus accuſa
ſaret Imperatori, tanq̃ nimis remiſſus, & circa hæreticos placidus, ita vt ei ſcriberet Impe
rator, vt neq̃ collectas, neq̃ baptiſmata cũ hæreticis celebraret, ille tamẽ mãſuete agebat.
Dum ergo tali modo gubernaret eꝑatũ, amabãt eũ Alexãdrini, & clamabãt ei in plateis,
& in eccleſiis, vel ſi nõ tibi cõicamus, tñ amamus te. Poſt breue vero tẽs mort Timothe
us Salefacialius, anno eꝑatus ſui. xxiꝫ. menſe. vi. Obiit autem ſine moleſtia.

¶ De ordinatiõe Iohannis catholici, & damnatiõe Acatij. Ca. XVII.

ORdinatur autẽ a cõmunicatoribus eꝑis, & clericis, & monachis, qui eius nouerant fi
dem & gubernationem Iohannes ex œconomo cognomento Talaida. Eodẽ tem
pore imperante Zenone Simplicius Romanæ præſidebat eccleſiæ, Cõſtantinopoli
tanæ aũt Acatius. Porro hæretici (vt iam dictum eſt) Petrum latenter inſtituerant, quem
iuſſit Zenon Imperator expelli, tanq̃ hæreticum & adulterũ. De quo etiam Acatius ſy
nodicam Romano papæ miſit epl̃am, petẽs, ne etiam adulterum hæreticum in epiſcopali
dignitate reciperet. Verum Iohãnes de Talaida, de ordinatiõe ſua neglexit per ſuas ſyno
dicas literas Acatio epõ Conſtantinopolitano deſtinare. Habens enim amicum illum ſu
pradictum magiſtrum, ei de ſua ordinatione ſcripſit. Scribens etiam principi, quatenus p
illum magiſtrum oĩnis eius cauſa diſponeretur, putans eum Conſtantinopoli permane
re. Mandauit ergo magiſtriano literas ſynodicas, delegans ei omnia cum illius facere vo
luntate. Contigit autem tunc, illum magiſtrum ab Imperatore Zenone mitti in Antio
chiam, vt teneret Leontium, qui illic ab exercitu cum voto Verinæ Auguſtæ fuerat or
dinatus. Cumq̃ magiſtrianus, qui fuerat ab Iohanne miſſus, non inueniſſet illum magi
ſtrum, neq̃ Acatio, neq̃ Imperatori literas obtulit, ſed perrexit Antiochiam. Poſt hoc
Acatius audiens de ordinatione Iohannis, & contriſtatus, quia ſynodicas epiſtolas non
direxiſſet, & vna faciens cum Gennadio epiſcopo parente beati Timothei, volentes ei
nocere, trahebant apud Zenonem, & accuſabant eum, habentes adiutores patronos Pe
tri Moggi, quaſi opportunus epiſcopatui non eſſet Iohannes, eo quod viuente Timo
theo catholico tractauerit, exire de eccleſia, & ab ipſo ſuaderetur idem Timotheus, vt ſuſ
ciperet Dioſcorum in Dyptichis poſt mortem, Petrum autem amabilem in populo, &
poſſe eum in communionem populum congregare. Occurrerunt quidam a Petro, vo
lentes quaſi fieri vnitatem. Quod iucundiſſime ſuſcepit Acatius, & Imperatori præſentau
uit, & perſuaſit ei, vt ſcriberet Apollonio Auguſtali & Duci Pergamio, vt Iohannem
ab Alexandrina ſede, quaſi eã cõtra ſuum iuſiurãdum, quod in regia ciuitate dedit, arripu
iſſet, & cooperaretur Petro Moggo, vt remaneret in ſede. Nec tñ prius hoc faceret, niſi
ſuſciperet Henoticon principis, & ſynodicas deſtinaret epl̃as Conſtantinopolitano Aca
tio, & Simplicio Romano, & cæteris archieꝑis, Acatius vero promittente Petro facere
vnitatẽ, nec adhuc implente legitime, nomẽ eius in dyptichis recitari pmiſit tanq̃ iã Ale
xãdrini pręſulis in ſede catholica poſiti, Iohãnes Talaida iudicaſ a Zenone ab eꝑatu pelli.
Acatiꝰ

A Acatius auxilio patronoꝝ Petri pſuaſit Zenoni, vt fieret Henoticon, ad cuius plationem
ſeu profeſſionem ſuſcepit cõmunicari ſibi clericos Petri hæreticos, & laicos inuentos Cõ
ſtantino poli. Cõmunicauit etiam & Petrus Moggus his, q deſcenderunt cum Henoti
con, & Acatio ſynodicam ſcripſit epl̃am, & ab eo recepit. Henoticon vero Zenonis, q̃d
Latine dicere poſſumus vnitiuum, huiuſmodi eſt.

¶ De epiſcopis Alexandrinis. Capm. XVIII.

IMperator Cæſar Zenon pius, victor, triũphator, maximus ſemp Auguſt⁹, vniuerſis
epis ſanctis, & ppl̃is p Alexãdriã, Aegyptũ, Lybiã, & Pentapolim. Principiũ, & ſtatũ,
virtutemq̃, & ſcutũ impugnabile noſtri ſcientes Imperij, ſolã rectã, veramq̃ fidẽ, quã
aduentu diuino expoſuerũt ſoli, q in Nicea cõgregati ſunt. cccxviij. ſancti pres, firmaue
runt aũt, & q Cõſtãtinopolim cõuenerũt cẽtum quinquaginta ſiĩ ſancti pres, noctibus ac
diebus, oꝛone & ſtudio, & legibus nitimur multiplicari p eã ſanctã catholicã, & aplicam
eccleſiã, incorruptã, & ſine obitu matrẽ noſtroꝝ ſceptroꝝ. In pace vero & cõcordia, quę
circa deũ eſt, pios ppl̃os pſeuerãtes, acceptabiles pro nro Imperio ſupplicatiões offerre,
cũ ſanctiſſ. archieꝑis, & dei cultoribus, clericis, & archimãdritis. Magno em̃ deo, & ſalua
tore nro Ieſu Chro, & ex ſancta virgine dei genitrice Maria incarnato & nato, ex cõcor
B dia glorificationẽ at. q̃ cultura laudãte, pariterq̃ ſuſcipiẽte, hoſtium qdem generatiões cõ
terent. Oẽs aũt inclinabũt poſt deũ ſuã poteſtati nr̃æ ceruicẽ. Pax aũt & bona, quæ ex ea
ſunt, aeris tẽperãtia, & fructuũ vbertas, ſed & alia hoĩbus vtilia largient. Cũ ſic ergo im
maculata fides, & nos, & Romana ſeruet rẽpublicã, ſupplicatiões nobis oblatæ ſunt a deo
amãtiſſ. archimãdritis, & eremitis, & aliꝝs reuerẽdis viris, ſupplicatib⁹ vnitatẽ ſanctiſſ. eccle
ſię, vt copulent mẽbra mẽbris, q̃ bonitatis inimic⁹ ex lõgis retro tpibus ſeparare conatus ẽ,
ſciẽs, qa aduerſus totũ eccleſię corp⁹ extẽdẽdo bella deuinciſ, & ex hoc eueniſſe, generatio
nes innũeras retro actis annis vita priuatas, alias qdẽ lauacro regeneratõis fraudatas obiſſe,
alias ſacra cõione nequaq̃ participãtes, ad diſceſſum ineuitabilẽ hoĩm fuiſſe deductas, ne
ceſq̃ præſumptas decies millies, & ſanguinũ redũdãtia pollutã nõ ſolũ terrã, ſed etiã aerẽ.
Hæc qs nõ optet ad bona trãsformare? Propterea cognoſcere vos ſtuduimus, q a & nos,
& vbiq̃ ſanctiſſ. orthodoxoꝝ eccleſiæ alteꝝ ſymbolum, aut anathema, aut terminũ fidei
aut fidẽ cõtra ꝓdictũ ſcũm ſymbolũ. cccxviij. pfm, q̃d etiã firmaueſt memorati cẽtũ qnq̃
ginta ſancti pres, neq̃ habuiſ⁹, neq̃ habem⁹, neq̃ habentẽ ſcim⁹, & ſi qs habuerit, alienũ
ppl̃i, q ſalutare baptiſma promerent, hoc ſolũ pcipiẽtes, baptizant. Quod ſecuti ſunt oẽs
eũ exiſtimam⁹. Hoc em̃ ſolũ nr̃m (ſicut diximus) Imperiũ ſaluare cõfidimus. Sed & oẽs
C ſancti patres, q Epheſi cõuenerũt, quiq̃ depoſuerũt impium Neſtorium cum Eutyche.
Contraria ſapientes anathematizamus, ſuſcipientesq̃ duodecim capl̃a, quæ dicunt a deo
amabilis memoriæ Cyrilli, qui Alexandrinoꝝ catholicæ eccleſiæ archiepũs fuit. Confi
temur autẽ vnigenitum dei filium & deum, q ſecundum veritatẽ inhumanatus eſt, dñm
noſtrum Ieſum cõſubſtãtialem patri ſecundam diuinitatem, & cõſubſtãtialem nobis ſe
cundum humanitatem eundẽ, qui deſcẽdit, & incarnatus eſt ex ſpũ ſancto, & Maria dei
genitrice virgine, vnũ exiſtere filiũ, & nõ duos. Vnius em̃ eſſe dicimus vnigeniti filij dei,
& miracula & paſſiões, quas ſpõte carne ppeſſus eſt. Eos autẽ, qui diuidunt, aut cõfundũt,
aut fantaſiã introducunt, oĩnino nõ recipimus, qm̃ fine pctõ ex dei genitrice ſecũdum ve
ritatẽ incarnatio augmẽtum non fecit. Manſit em̃ trinitas & incarnato vno de trinitate
deo verbo. Scientes itaq̃ q̃d neq̃ ſanctiſſimæ vbiq̃ orthodoxæ eccleſiæ, neq̃ haꝝ præſu
les deo amãtiſſimi ſacerdotes, neq̃ noſtrum Imperium ſymbolum, aut terminum fidei ci
tra prædictum ſanctum baptiſma receperunt, aut recipiunt, vnitæ voſmetipſos, nihil du
bitantes. Hæc enim ſcripſimus, non innouantes fidem, ſed vobis ſatisfacientes. Omnem
vero, q aliud quicq̃ ſapuit, aut ſapit, aut nũc, aut aliqñ, aut i Chalcedona, aut in quacũq̃ ſy
nodo, anathematizamus, præcipue vero prædictos Neſtorium & Eutychen, & quæ eo
rum ſunt, ſapiẽtes. Copulamini ergo ſpũali matri eccleſiæ, eadẽ ſapiẽtes nobiſcum, in ea
poſiti communione, ſecundum prædictum vnum & ſolum fidei terminum eorundẽ pa
trum. Sanctiſſima nãq̃ mater noſtra eccleſia, tanq̃ quæ genuit vos, filios expectat ample
cti ex longo poſt tẽpore, dulcemq̃ vocem veſtrã concupiſcit audire. Cogitate ſiquidẽ
voſmetipſos. Hæc enim facientes, & ſaluatoris noſtri dñi propitiationẽ ad vos attrahe
tis, & a noſtro Imperio laudabimini. His itaq̃ geſtis, epiſcopus quidem Antiochiæ ſuſce
pit ſynodicam Iohannis Talaidę, quam per magiſtrianum miſerat cum illo magiſtro. Im
perator autem putans, quod Iohannes epiſcopus non ſane ſaperet de concilio Chalcedo

nenſi

Universidad de Deusto
Biblioteca

nensi,sed oīa simulate ageret,cōcilio Acatij scripsit literas Pergamio Duci & Apollo-
nio augustali,vt pellerent qdem Iohannē Talaidam,intronisarent autem Petrum suscipiē
tem Henoticon,&clericos Timothei catholici,& quam transmisit synodicam Acatio,&
Simplicio Romano. Descenderunt ergo Alexādriam abbas Amon,& qui cum illo,pro
Petro deferētes apices imperiales. Et quidem Petrus intronisatur ab omnibus. Scriptum
est ab Impatore,vt cōsentiētes,susciperēt eos, q erāt a parte Timothei catholici. Iohānes
aūt Talaida electus de sede Alexādrina propter Petrū Moggum, profectus est Antio-
chiam,vt videret illum magistrum. Cui cum narrasset,quę sibi euenerant, eius cōsilio in-
gressus est ad Calendionem Antiochenū patriarchā. Et sumptis ab eo intercessiōis syno-
dicis literis Romanum pōtificem Simplicium appellauit,sicut & beatus fecit Athanasius,
& suasit scribere pro se Acatio Cōstantinopolitano epō. Et qdem ad hoc Simplicius ppa
alīs, Simplicij parati animi & voluntatis fuit. Acatius vero susceptis eplis,* simpliciter rescripsit ei, quia
Iohānem qdem ignoraret epm, Petrum vero Moggum suscepisset in cōionem in Zeno
nis principis vnitiuo,& qd hoc citra eius gessisset sententiam propter vnitatem ecclesiaꝝ,
principis iussiōe. Simplicius suscipiēs hmōi literas, cōtristatur aduersus Acatium, eiqꝫ scri
psit,qd nō bene fecerit, cōtra sententiam aplicæ sedis ad cōionem hominem suscipiens.
Oportebat em cōmuni decreto dānatum, tanq adulterum, cōmuni cōcilio a damnatiōe
liberari. Ad hæc autem,quia nō sufficeret Petro, cōfiteri cōicatorē se cē ecclesiæ catholi
cæ secundum ædictum,sed oporteret, eum secundum terminum Chalcedonen. cōcilij,
& secundum eplam papæ Leonis ecclesiæ amplecti cōmunionem. Vnum em duoꝫ ne
cessario agere deberet,aut suadere Petro,pure susciperе terminum synodi, aut remouere
se ab eius cōmuniōe. Sed dum ad Acatium hæc scripta venissent,& deliberaret,q d eum
oporteret scribere,papa Simplicius defunctus est,& ordinatur Felix Romanæ præsul ec
clesiæ. Iohannes vero Talaida habens epi dignitatem remansit Romæ, cui papa Nolanā
dedit ecclesiam,quæ est in Campaniæ regiōe,in qua plurimos residens annos in pace de-
functus est. Igitur Petrus Moggus ab abbate Amone, & Iohanne epo Magileos, & ab
abbatib⁹ monachoꝫ inferioris Aegypti bella passus,& seditiōe ei in Cæsarea basilica(vt di
citur)facta,anathematizauit synodum Chalcedonen. & tomum papæ Leonis. Et hæc fe
cit cum iam scripsisset Acatio,& Simplicio,quia cōmunicator eorum esset, & sanctæ sy-
nodi. Et his ita gestis abscesserunt qdā a Petri cōione, & Romā nuntiauerūt papæ Roma-
no, vnde rescriptū est Acatio,& obedire noluit. Addidit Acati⁹,qd de alio Petro Antio
cheno hæretico scripserat, Petrū apud Cōstantinopolim monasteriū gubernasse, & hoc
,ppter crima derelicto, Antiochiā refugisse,vbi pulso Martyrio epo,p vilissimū ppīm,
& hæreticū sedē illi⁹ occupasset, cōtinuoꝫ dānatū, ab epis & Leonis Imperio Samū de-
portatū. Qui fugiēs,redisse dr Cōstātinopolim, & dedisse fidē, se p vilissimas turbas nihil
audere,sed(sicut superi⁹ dictū est)Basilici tpib⁹ a Timotheo illo dānato,q Cōstātinopolim
venerat, Antiochiā missus ē, epatum tenere. Quo facto,idē Petrus Iohānē ordinat Apa
menis epm, a qbus nō receptus,redit Antiochiā ad Petrū epatus sui authorē,& inuadit
ei⁹ ecclesiā,cū quo fil⁹ dānatus ē. Iteꝫ Acati⁹ direxit Romę lras, petēs ab aplica sede,vt si ad
eādē forte cōfugerēt,ne ipo q dē digni habeant aspectu,& si iā indulgētiā aliquā impetra
sent,irritā eē debere. Quid multa? Ipm Iohānem,quem Acatius cum Petro damnauerat,
Tyrioꝫ misit ecclesiæ pīdere,sed & Petrū Alexādrinū anathematizātē synodū Chalce-
donen. & tomū papæ Leonis,q sublato noīe Protherij, & Dioscori catholici de dyptī
chis, Dioscori,& Timothei Helluri noīa scripsit,q eiusdē Timothei catholici corp⁹ de ec
ra leuauit,& foras proiecit,q inter eos catholicos sepult⁹ fuerat,miris eū laudib⁹ prosecu
tus ē Acati⁹, de q se tāta crimina antea meminerat retulisse. Et dū p qnq annos sæpi⁹ fuisset
admonit⁹ Acati⁹, vt de statu Alexādrinę ecclesię sanctę papę solicitudinē releuaret, nihil
vnq rndere dignatus ē. Qm vero tot epl'æ, q vel ad Acatiū a papa, vel ad Impatorē missę
sunt, nihil penit⁹ profecerūt,ex deliberatiōe Vitalis & Mesen⁹ epi in legatiōe directi sunt,
vt q superi⁹ dicta sunt,allegarēt,& Petr⁹, sicut antea de Alexādrina ecclesia pelleret. Iturus
est Cōstantinopolim,& supradicti epi in custodiā sunt redacti, chartis sublatis, ne catho
licis, q bus scriptum fuerat,redderentur. Quos iteꝫ Acatius post hæc de custodia eiciens
secū fecit procedere, vt quasi confirmato Petri sacerdotio, dimitterentur. Redeunt aliquā
do legati,sed præcesserant monachi,q eos grauiter de proditiōe perurgebant. Auditi eo
min⁹, & cōuicti ex ipsis lris,quas detulerūt, a locis propriis sunt remoti. Felix defensor ec
clesiæ,q cum legatis directus fuerat,impediēte infirmitate,cum ipsis pergere non potuit.
Sed postq

A Sed postquā Vitalis & Mesenus a custodia Constantinopoli sunt egressi, perrexit cum
chartis ecclesiasticis Constantinopolim. Passusq est & ipse sublatis chartis grauissimā cu-
stodiam. Vbi ergo ad plenum detectus est Acatius hæreticus, papa Felix in literis suis sy-
nodicis ad Acatium sic posuit. Peccasti, ne adnicias, & de prioribus supplica. Susceptis
his Acatius literis pseuerat, neq recedens a cōmunione Petri, neq suadens ei palam susci-
pere Chalcedonen. cōcilium,& romū papæ Leonis. Hæc cognoscēs papa Felix, damna Epīa hæc sū
ti ōis scripturam misit Acatio p Totum defensorem, cuius est principium. Multaꝫ transi pra habeīn
gressionū reperiris obnoxius. Et datis Acatio hmōi literis, eas nō susscepit, patrocinio sul- ter decretales
tus Imperatoris, ita vt cogerentur, qui eas detulerunt, p quendam ignotum mōnachum epīas Petri
Achimetensem ipsam chartā damnationis, dum ingrederetur ad celebranda sacra, suspen papæ term.
dere in eius pallio,& discedere. Qui tamen vsq ad mortem, patrocināte Imperatore, re-
mansit sacrificās. His ergo prouenientibus,& Acatio pmanente in Petri cōmunione, se-
parauit se qdem sedes apostolica a Cōstantinopolitana. Eo siquidem tpe Hellus coniun-
ctus Leontio expugnatur a Valameriacis,& qui cum eis erant iuncti. Et Leontius quidē
perimitur. Hellus autem in castellum Papirij fugit. Interea Calendion archiepūs Antio-
chenus deponitur. Accusatur in apto, tanq indeuotus principi, mittens populū in rebel-
B lionem. Eum Hellus deponit, latenter autem, qa se non suspenderet, & a Felicis papæ,
& Iohannis cōmunione. Porro Petrus de propriis ciuitatibus catholicos expulit sacerdo
tes, ex quibus nonnulli apud Constantinopolim psequutionem grauissimam ptulerunt.
Scandalizabat autem Imperator & illos, qui a parte Nefallij abbatis erant, & qui circa Io-
hannem epm * Eguminum,& ppositum monasterij Diochon, & agens contra ipm Io- alīs forte, Acti
hannem præposituram ei abstulit,& eam tradidit monasterio abbatis Amonis, sed pma- minum
nens in episcopatu, scribens Acatio, qa esset synodi cōmunicator, & fallens Alexandri-
nos, qa non cōmunicaret synodo, ita vt quidam cōmunicatoꝫ eius clerici, monachi, & lai
ci cognoscentes eius fallaciam, separauerunt se ab eius cōmunione. Et extra collectas facti
entes, non passi sunt nomini eius cōmunicare,& eorum, qui post episcopatum habuerunt
Alexandrinum, eo qd nomen Petri haberent in dyptichis. Huic populo a Palestina qdā
diaconus nomine Esaias, ordinatus est epus, & Alexandriam missus est, sed ab omni-
bus non est receptus. Ab isto ergo Esaiani sunt in Aegypto. In his turbis ecclesia consti
tuta moritur Acatius,& ordinatur post eum Flauianus pbr, qui fuit a sancta Tecla, q nō
C cōsensit sine Romano epo intronisari, sed trāsmisit synodicam papæ Romano Felici. Qui
modico viuēs tpe moritur, nō accipiens epl'am ipsius, & factus est Eufemius eps genere
Alexādrinus, q & susscepit a papa Romano scripta. Et mortuo Zenone, post aliquod tē-
pus expulsus est ab Anastasio. Et hæc qdem Cōstantinopoli cōtigerunt. Non post mul
tum tps morit & Petrus Mogg⁹ Alexādriæ, & post eū in ea sede ordinat Athanasium, q
& ipe in ædicto Cōstātinopolitanæ,, & Antiochenę, & Hierosolymitanæ cōicauit eccle
siæ. Cumq scādalizaret & in ipo pplo, eo q nomē Petri haberēt in dyptichis, ascenderūt
quidā & aduersantiū & cōicantiū ei ad Imperatorē Anastasiū, & dum haberēt cōtra prin
cipē cōtentionē, alijs qdē proponētibus anathematizari synodū, & ita cōicare, alijs vero
pacatis in vnitiuo ædicto adjci ea, quæ satisfacerēt his, q cōicauerāt Petro, cōsiderās Im-
perator, q si adiectionē ædicto faceret, tumultū moueret ecclesiæ, & anathematizari sy-
nodū esset impossibile, psuasit eis, sufficere vnitiuū, vt cōicarēt adinuicē sibi, sicut cæteri ec
clesiaꝫ epi. Et cū nō obedirēt hoc agere, nihil impetrantes dimisit. Sic em Athanasio hæ
retico tps epatus sui cōplente, post eū ordinat eps Iohānes cognomento Mela, q & ipse
secutus est Athanasium præcessorem, & in ædicto vnitiuo communicauit alijs sedibus,
id est, Constantinopolitanæ,& Antiochenæ, & Hierosolymitanæ. In cuius pīsulatu, dū
Alexādrina ecclesia diuisionem habuisset Dioscoritaꝫ propter Petrum Moggum, quasi
cōicasset synodo, etiā ipe defunctus est tpe Macedonij Cōstātinopolitani epi. Post quē
ordinatus est Alexādriæ Iohānes Maciotha, q etiā ipe suos priores secutus est, susscipiens
quidem vnitiuum Zenonis ædictum, nō aūt Chalcedonen. cōcilium, aut epistolam papę
Leonis, tanquā non cōmunicaret Flauiano Antiocheno & Eliæ Hierosolymoꝫ epis, &
Timotheo Cōstantinopolitano. Dicebat em impfecte ædictum se habere, nec ad vnita-
tem sufficere, quod nō in anathemate synodi fuisset factum. Deniq cum ei Imperator
Anastasius scripsisset, Cōstantinopolitano epo hæc rescripsit, qa non sufficeret ei ad pfe-
ctā vnitatem, eo quod nō anathematizaret synodum. Et tamen etiam ita sapiens, separa-
tos habuit Dioscoritas, nō susscipientes Petrum Moggum: Mortuo Iohanne Alexan-
drię

Universidad de Deusto
Biblioteca

driæ ordinatur Dioscorus iunior, sub quo interfectus ē a populo Theodosi⁹ Augustalis filius Callopi. Hoc em̄ Dioscorus, proponēte Ipsocrate scholastico acta facere in electione synodi Henoticon suscipere in damnatiōe synodi, vnitiuum suscepit ædictum, sicut ipsa ostendunt gesta, quæ apud defensorem ciuitatis coram eo cōfecta sunt. In qbus testatus est, ex impulsione synodi se suscipere ædictū. Vnde cum satisfactum fuisset his, q̄ propter Petrum Moggum extra illam ecclesiā cōicabant, vniti sunt ei. Nam vsq; ad istum Dioscorum in diuisione erat Alexandrina ecclesia.

¶ De Seuero, & Iuliano, ac Macedonio. Cap⁹m. XIX.

1. Timot. 3. d

HOc tempore Macedonius Cōstantinopolitanus epūs ab Imperatore Anastasio dicitur expulsus, tanq̄ euangelia falsaret, & maxime illud apostoli dictum, quia apparuit in carne iustificatum in spū. Hunc em̄ mutasse vbi habet, qui hoc est monosyllabum Græcum, litera mutata in vertisse, & fecisse id est, vt esset deus, apparuit per carnem. Tanquā Nestorianus ergo culpatus expellitur p Seuerum monachum. Is em̄ Seuerus, cum sederet prius in monasterio, non suscipiebat Zenonis ædictum, nec Petrum Moggum. Deinde sedens in Abbatis Romani, & Menæ, qui post eum fuit, monasterio exinde missus est, vt pmaneret Constantinopoli, & fit apocrisiarius inter eos, qui Petri Moggi erant. Dum q̄ obiceretur ei, qūo prius anathematizabat Petrū, dicebat, qa Petrū anathematisaui Apamenū. Hic Seuerus apud Cōstātinopolim synodo derogabat, & anathematizata affirmabat, q̄ ea oēs cōicarent, ita vt ob hoc scribe ret, & ipsi Flauiano, sicut eius significat epl̄is, & ad Maronē lectorē, & Eleusinum, & Eutherium epōs, & ad Oecumenum scholasticum Iauriæ. Fertur autē expositio eius, quæ ab eo dicta est, in qua vnitiuum suscepit Zenonis, & anathematizat Chalcedonen̄. concilium, & cōicare se cōfitetur Alexandrino, & Cōstantinopolitano. Erant autē tunc Cōstantinopoli Timotheus, Alexādrię vero Iohānes Machiota. Et tamē dum talis erat valuit damnare Macedonium, & expellere ab Antiochena sede Flauianū. Sed nec ipse potitus est episcopatu plusq̄ quinq; annis, sed vexabatur in episcopatu, tāq̄ anathematizares qdē synodū, noīaret aūt epōs synodi. Cuius expulsio ita cōtigisse dinoscitur. Mortuo Imperatore Anastasio, & Iustino facto Imperatore, Seuerus a Vitaliano magistro militū viro religioso & orthodoxo aceusatur, quod despiceret Impatoris iussionē & synodū nō susciperet. Iustinus Imperator misit magistrianum, vt Seuerus Cōstantinopolim adduceret, & redderet cām tractatuū suorū, qs fecerat cōtra synodū. Iam em̄ ab ipo Imperatore Iulianus Halicarnasseus epūs pro eadem sancta synodo, eo q̄d eam nō reciperet, pulsus fuerat sede. Quod sciens Seuerus, & præuidens, quid sibi immineret, clam nocte descendit Seleuciā, & nauim cōscendens, fugit Alexādriam, ad quā ciuitatem & Iulianus fugerat. Ordinatusq; est pro eo archiepūs Antiochiæ Paulus orthodoxus, suscipiens Chalcedonen̄. synodum. Eo tempore Alexādriæ mortuo Dioscoro iuniore, Timotheus ecclesiæ ipsius susceperat episcopatum, a quo gratissime susceptī Seuerus, & Iulianus sedebant ad labronem. Sub isto Timotheo de corruptibili & incorruptibili apud ipsam ecclessam quæstio mota est hoc modo. Requisiuit qdam monachus Seuerum, quid oporteret dicere. Corpus dn̄i nostri Iesu Chr̄i corruptibile aut incorruptibile. Ille respōdit ei, sanctos patres corruptibile illud dixisse. Hoc audientes qdam Alexādrinoꝝ, cum requisissent Iulianum in alio loco sedētem, quid & ipse diceret de eadem quæstione, ille dixit sanctos patres cōtraria dicere. Horum itaq; singuli statuere respōlum proprium, volentes, scri pserunt libros aduersus alterutrū. Qui venientes in multitudine ciuitatis ecclesiā illam dimiserunt, & alios qdem fecerunt corrupticolas appellari, verum incorruptibilitatis assertores phātasiastas. Timotheus vero magis sententiā Seueri secutus est. Cui cum diceret, Temistius diaconus eius, si corpus Christi corruptibile est, debemus eum dicere & aliqua ignorasse, sicut de Lazaro. Hoc Timotheus negauit dicēdum. A cuius cōione Temistius discedens schisma fecit. Et ab ipso dicti sunt in Aegypto Temistiani.

¶ De Gaiano & Theodosio. Cap. XX.

CVm hæc Alexandriæ agerentur, defuncto Bonifacio papa Romano, Iohānes cognomento, Mercarius sedis apostolicæ suscepit præsulatum. Ad quem missit sunt ab Imperatore Iustiniano hipatius Ephesiorū epūs, & Demetrius a Philippis, consulere sedem aplicam cōtra legatos * A cumicoꝝ Carum, & Elogium, negantes esse confitēdum epl̄a sua firmauit & Imperatori direxit. A cuius cōione discedentes Romæ quidam monachi, Acymicoꝝ legatos sequuti sunt, & vsq; nunc hanc de Christo cōfessionē non suscip

alias, Acymicorum
alias, Acumicorum

A non suscipiunt. Ea tēpestate mortuo Epiphanio Constātinopolitano epō, Theodora augusta Anthimū tranitulit in eandē sedē, qui fuit epūs ciuitatis Trapezunti regionis Ponti, latenter Chalcedonēse concilīū non suscipientē. Vex defuncto Timotheo Alexandrino epō, studio, & permissione Calotychi cubicularij partis Theodoræ augustæ Theodosius ordinat. Qui licet haberet cleri decretū, contradicere volētibus non permisit certamen populi monachoꝝ, quos non habuit, hi em̄ pro Gaiano fuerunt. Consuetudo quidem est Alexandriæ, illū, qui defuncto succedit, excubias sup defuncti corpus agere, numq; dexterā eius capiti suo imponere, & sepulto manibus suis accipere collo suo beati Marci pallīū, & tunc legitime sedere. Dum hæc Theodosius pertentat, cognouerunt populi & monasteria, quid esset factū vespere in episcopio studio Calotychij & iudicū, id ē, Aristomachi ducis, & Dioscori augustalis. Mox Theodosium persequuti sunt, & expulerunt, ne colligeret funus Timothei. Intronizauerunt aūt Gaianū, qui fuit archiepūs ex parte assertoꝝ incorruptibilitatis. Habens aūt consentaneos aliquātos ex clero, & possesso res ciuitatis, & corporatos, & milites, & nobiles, & omnē prouinciā, permansit Gaianus in epatu dies centū tres. Post hæc a iudicibus pulsus, abscessit. Et post menses duos Narses
B missus ab augusta Theodora, Theodosiū quidē in thronizauit. Porro Gaianū misit in exilium. Qui adductus Carthaginē magnā, & inde quasi Sardiniā directus, quid de eo contigit, ignorat. Mansit aūt Theodosius in sede anno vno, menses q̄tuor, paucis ei cōicantibus. Plurimi em̄ cōicabant ad nomē Gaiani. Populi aūt pugnauerunt pro Gaiano multis diebus. Qui cæsi a militibus, maiorē sui partē amiserunt. Sed & militū maior cecidit numerus. Vincebat Narses non armis, sed ciuitatis concordia. De superioribus domoꝝ iactabant mulieres sup milites quicquid manibus occurrisset. At ille igne vicit, q̄d ferro nō potuit. Diuisa est vsq; nunc illa ciuitas hoc schismate, vt Gaianitæ, & Theodosiani in ea vocentur, id est, Phantasiastæ, & Corrupticolæ. Nouissime Theodosius de sede discessit, nō ferens seditiones & bella, q̄ contra eū exercebant a populo. Missus est Constātinopolim cū honore, eo q̄ ita augustæ scripta p̄ceperūt. Quo illo veniēte, promittebat augusta Imperatori, qūi posset Theodosius Chalcedonēsem susciperē synodū, sed persistēte & nolē te eo, cū eius voluntate foras ciuitatē regiā sexto miliario in exilium missus est, iuxta basilicam in via, q̄ ducit ad Stromapontem. Viuitq; vsq; nunc.

¶ De Agapeto papa, & Anthemio Constātinopolitano epō. Cap. XXI.

VErum mortuo Iohāne Mercurio, Agapetus archidiaconus Romanæ ecclesiæ papa ordinat, vir in ecclesiasticis apprime eruditus. Quo tpe Theodatus rex Gothoꝝ
C scribēs ipsi papæ & senatui Romano, interminat, nō solū senatores, sed & vxores, & filios, filiasq; eoꝝ gladio se interemptuꝝ, nisi egissent apud Imperatorē, vt destinatū exercitum suū de Italia submoueret. Sed papa pro eadē causa, legatione suscepta, Constātinopolim profectus est. Et primū quidem honorifice suscipiens directos sibi ab Imperatore, spreuit tñ animo p̄sentiā, eumq; ad salutandū suscipere noluit. Deinde viso principe, causam agebat legationis susceptæ, Imperator aūt pro multis fisci expēsis ab Italia destinatum exercitū auertere nolens, supplicationes papæ noluit audire. At ille, q̄d *summū fuit Christi legatione fungebant. Denicq; petētibus principibus, vt Anthemiū papa in salutatione & cōicatione susciperet, illud fieri (inquit) posse, si se libello probaret orthodoxū, vt ad cathedrā suā reuerteret. Impossibile esse aiebat, translatitium hominē in illa sede permanere, Augusta vero promittente munera multa, & rursus papæ minas intentante, in hoc papa perstitit, ne eius audiret petitionē. Anthemius vero videns se sede pulsum, pallium, q̄d habuit, Imperatoribus reddidit, & discessit, vbi eū augusta suo patricinio tueret. Tunc papa principis fauore Memnā pro eo ordinauit antistitē, cōsecrās eū in basilica sanctæ Mariæ. Fuit iste Memnas præpositus xenodochij maioris, quod vocat Sampsonis, genere Alexandrinus, suscipiens Chalcedonense concilium.

* alias, suum

¶ De Siluerio & Vigilio. Cap. XXII.

HIs peractis, constituens papa apud Imperatorē apocrisiariū ecclesiæ suæ Pelagiū diaconū suū, dum in Italiā reuerti disponit, Constātinopoli obijt. De cuius decessu audiens Romana ciuitas, Siluerīū subdiaconū, Hormisdæ quondā papæ filium, elegit ordinādum. Augusta vero vocans Vigilīū Agapeti diaconū, profiteri sibi secreto ab eo flagitauit, vt si papa fieret, tolleret synodū, & scriberet Theodosio, Anthemio, & Seuero, & per epistolā suā eorum firmaret fidē, promittens dare ei p̄ceptum ad Belisariū, vt papa ordinaret, & dari centenaria septē. Lubēter ergo suscepit Vigilius promissum eius, amore

Universidad de Deusto
Biblioteca

episcopatus & auri. Et facta professione, Romã profectus est, vbi veniens inuenit Silue-
rium papam ordinatum. Quin & Rauennæ repperit Belisariũ in eadem vrbe sedẽtẽ, eãq;
obtinentẽ. Cui tradens præceptũ augustæ, promisit ei duo auri centenaria, si Siluerio re-
moto, ordinaret ipse pro eo. Belisarius vero Romam reuersus, euocans Silueriũ ad pala-
tium, intentabat ei calumniã, quasi Gotthis scripsisset, vt Romam introirent. Fertur enim,
Marcũ quendã scholasticũ, & Iulianũ quendã prætorianũ fictas de nomine Siluerij cõ-
posuisse literas regi Gotthorũ scriptas, ex quibus conuinceret Siluerius Romanam velle
perdere ciuitatẽ. Secreto autem Belisarius & eius coniunx persuadebant Siluerio impleri
præceptũ augustæ, vt tolleret Chalcedoneñ. synodus, & per epistolam suam hæreticorũ
firmaret fidem. Qui mox de palatio egressus, quid de eo fieret, consiliarijs suis loquutus
est. Et veniẽs contulit se in basilica beatæ martyris Sabinæ, ibiq; manebat, vbi & directus
est ad eum Photis filius Antoninæ patritiæ, vt præstito sacramẽto, inuitaret eum venire
ad palatium. Qui aũt Siluerio astabant, persuadebant ei, ne Græcorũ crederet iuramentis.
Ille tamen exijt, & ad palatium venit. Et illa quidem die pro iuramento ad ecclesiam re-
dire permissus est. Ad quem rursus mãdauit Belisarius, vt ad palatium veniret. Qui de ec-
clesia exire nolebat, dolos sibi ꝓparatos agnoscens. Sed postea orans, & causam suã dño
commẽdans, exijt, & ad palatiũ venit. Qui solus ingressus, a suis vlterius non est visus. Et
alia die Belisarius conuocatis pbris, & diaconibus, & clericis oñibus, mandauit eis, vt aliũ
sibi papam eligerẽt. Quibus dubitantibus, & nonnullis ridentibus, fauore Belisarij ordina-
tus est Vigilius. Siluerius aũt in exilium missus est in ciuitatem prouinciæ Lyciæ, q̃ Pata-
ra dicitur. Post ordinationẽ suã compellebat Vigilius a Belisario implere petitionẽ suã,
quam augustæ promiserat, & vt sibi redderet duo cẽtenaria promissa. Vigilius aũt timo-
re Romanorũ, & auaritia patrocinante, nolebat petitiones suas implere. Sed Siluerio ve-
niente Pataram, venerabilis eps ciuitatis ipsius venit ad Imperatorẽ, & iudicium dei cõ-
status est de tantæ sedis epi expulsione, multos esse dicẽs in hoc mũdo reges, & non esse
vnum, sicut ille papa est super ecclesiã mundi totius, a sua sede expulsus. Quẽ audiẽs Im-
perator reuocari Romam Silueriũ iussit, & de literis illis iudiciũ fieri, vt si probaretur, ab
ipso fuisse scriptas, in quacũq; ciuitate eps degeret, si autẽ falsæ fuissent probatæ, restitue-
retur sedi suæ. Pelagius vero currens cum voluntate augustæ, volebat irritum facere Im-
peratoris præceptum, ne Siluerius Romã reuerteret, sed prævalente Imperatoris iussione
Siluerius ad Italiam reuersus est. Cuius aduentu territus Vigilius, ne sede pelleretur, Beli-
sario mandauit. Trade mihi Siluerium, alioquin non possum facere, quod a me exigis. Ita
Siluerius traditus est duobus Vigilij defensoribus & seruis eius. Qui in Palmariam insulã
adductus sub eorum custodia defecit inedia. Vigilius autem per Antoninã Belisarij cõ-
iugem implens promissionem suam, quam augustę fecerat, talem scripsit epistolam. Do-
minis & patribus Vigilius. Scio quidem, quia ad sanctitatem vestram antea fidei mei cre-
dulitas deo adiuuante peruenit. Sed qa modo gloriosa filia mea patritia Antonina Chri-
stianissima desideria mea fecit impleri, quod fraternitati vestræ ꝑsentia scripta transmitte-
rem. Salutans ergo vos gratia, qua nos deo nostro Christo saluatore coniungimur, & eã
fidem, quam tenetis deo adiuuante, & tenuisse, & tenere significo, sciens, quia illud inter
Actor. 4. f als, Proiect. nos prædicamus, & legimus, vt & anima vna sit, & cor vnum in deo. *Profectus mei, qui
vester est, deo adiuuante, vobis gaudia maturauit ex meo animo, sciens fraternitatem ves-
tram, quæ optat, & libenter amplecti. Oportet ergo, vt hæc, quæ vobis scribo, nullus
agnoscat, sed magis tanquam suspectũ hic me sapientia vestra ante alios existimet habe-
re, vt facilius possim hæc, quæ cepi, facilius operari, & pficere. Et subscriptio. Orate pro
nobis deum, mihi, fratres, in Christo domino nostro charitate coniuncti. Sub hac epistu-
la Vigilius fidem suam scripsit. Et resoluens tomum papæ Leonis sic dixit: Nos nõ duas
naturas in Chro confitemur, sed ex duabus naturis compositum vnũ filium, vnum Chri-
stum, vnũ dñm. Et itẽ: Qui dicit in Christo duas formas, vnaquaq; agente cũ sua com-
munione, & non confitetur vnam personam, vnam essentiã, anathema sit. Qui dicit, quia
hic quidem miracula faciebat, hoc vero passionibus succumbebat, & non confitetur mi-
racula & passiones vnius eiusdemq;, quas sponte sua sustinuit carne nobis consubstantia-
li, anathema sit. Qui dicit, quod Chrũs velut homo misericordia dignus est, & nõ dicit ipsum
deum verbum & crucifixum eẽ, vt misereatur nobis, anathema sit. Anathematizamus er-
go Paulum Samosatenum, Dioscorum, Theodorum, & Theodoretum, & oẽs, qui eo-
rum statuta coluerũt, vel colũt. Et hæc Vigilius scribens hæreticis, occulte permansit sedens.

In quo

A In quo impletũ est illud testimonium, quod Salomon in prouerbijs dicit: Edent viæ suæ
fructus, & consilijs suis saturabunt. Ab ipsa hæresi afflictus Vigilius, nec coronatus, qua- Proueb. 1.d
lem vitæ terminũ susceperit, notũ est oibus. Sed redeamus ad causam Alexandrinorum.

¶ De Paulo Alexandrino archiepo, & monachis Hierosolymorũ. Ca. XXIII.

POstq̃ ergo Theodosius Alexandrinus in exiliũ missus est, Paulus quidã vnus abbatũ
Tabennensiũ monachorũ ad Alexandrinã sedẽ ordinat epũs, Pelagio interueniente
apocrisario Romano. Plane orthodoxus, suscipiens Chalcedoneñ. synodũ, ordina-
tus est a Menna Constãtinopoli, ꝑsente Pelagio responsario Vigilij, & apocrisario Eufe-
mij Antiocheni, & apocrisarijs Petri Hierosolymorũ. Seuerus autem Antiochenus iam
fuerat condemnatus, & Anthemius Constantinopolitanus ab Agapeto papa Romano,
& Menna Constãtinopolitano, & libellis datis aduersus eos Imperatori Iustiniano, præ-
sentibus monasterijs præsulibus primæ & secundæ Syriæ, & præsulibus monasterijs
Hierosolymitanorũ, & eremi. Hoc ergo modo vnitas facta est ecclesiarũ. Anno Imperato
ris glorioſi Iustiniani augusti. Iste Paulus spretus erat ab aliquibus monachis suis, & vene
rat Constãtinopolim pro se agere apud Imperatorẽ. Qui diuino nutu cathedrã vacãtem
inueniens, meruit p Pelagiũ diaconũ Alexandriæ episcopatũ. Accepitq; ab Imperatore
B potestatẽ super ordinationẽ ducũ & tribunorũ, vt remoueret hæreticos, & pro eis ortho-
doxos ordinaret. Per illos eñ populi inualescebãt. Qui Alexãdriam descendẽs, timore sui
suaq; industria addixerat suscipere Chalcedoneñ. synodũ, nisi interuẽtu diaboli talis emer af, emersisset
geret causa. Cogitante Paulo epo remouere Eliam magistrũ militũ, Psois diaconus qui-
dam & œconomus ecclesiæ, amicus Eliæ per portitores literarũ velocissimos pedestres,
quos Aegyptij Simacos vocant, omnia volumina Pauli scribebat. Contigit aũt, Paulum
inuenire literas eius Aegyptiace scriptas, & legere, & timens, quod de Protherio contige
rat, solicitus de eo factus est, & cœpit Psoium compellere, facere rationes ecclesiæ. Quem
tradidit iudici, & Imperatori de eo retulit. Eo tempore apud Alexãdriã Rhodo erat augu
stalis, qui eum accipiens custodiendũ vsq; ad Imperatoris præceptũ, consilio cuiusdã pri-
oris ciuitatis nomine Arsenij, acceptis muneribus, inscio (vt fertur) epo, clam nocte totis
viribus cum magno cruciatu occidit. Cuius filij & affines Imperatorẽ interpellantes, sug-
gesserant ei, qua vi eorũ parens debitum mortis persoluisset. Quod audiens Imperator, vo
cauit Liberiũ, & fecit eum Augustalem, misitq; eum Alexandriã, inquirere causam. Ad
quã vrbẽ Liberius cũ venisset, Rodonem ad se venire iussit, & ab eo requirebat, quomo-
do occidisset diaconũ. Ille vero respondit, iussione epi factum fuisse, habere se Impera-
toris delegationem aiebat, vt quicquid iuberet epũs, modis omnibus impleret. Sed negan
C te Paulo epo, & se nescire clamante, prior ille ciuitatis Arsenius homicidij illius author in
uentus, morte mulctatus est. Porro epo Paulo Gazan in exiliũ misso, Rodo cũ gestis de
eo actis directus est Constãtinopolim. Cuius gesta cũ intra palatium legerentur principi,
iussit eum duci, & foras regiam ciuitatem occidi. Et post hæc misit Imperator Pelagium
diaconũ & apocrisarium primæ sedis Romanæ Antiochiam cum sacris suis, quibus præ
cepit, vt cum Eusemio eiusdem vrbis epo, & Petrus Hierosolymita, & Hipparius Ephe-
sinus venirent Gazam, & Paulo epo pallium auferrent, & deponerẽt. Pelagius vero pro-
fectus Antiochiam, & inde Hierosolymã cum memoratis patriarchis, & aliquãtis episco
pis venit Gazam. Et auferentes Paulo Pallium, depositum eum, & ordinauerunt pro
illo Zoilum, quem postea Imperator deposuit, & Apollinarem ordinauit, qui nunc est
præsul ipsius Alexandrinæ ecclesiæ. Sed redeunte Pelagio Constantinopolim, monachi
quidam ab Hierosolymis, per quos Pelagius in Gazam transitũ habuit, venerunt ad eum
in comitatu, portãtes capitula de libris Origenis excerpta, volentes agere apud Imperato-
rem, vt Origenes damnaretur cũ illis capitulis. Igitur Pelagius æmulus existens Theodo-
ro Cæsareæ Cappadociæ epo, volens ei nocere, eo q̃ esset Origenis defensor, vna cum
Menna archiepiscopo Constãtinopolitano, flagitabat a principe, vt iuberet fieri, quod
illi monachi supplicabãt, vt Origenes damnaretur cũ ipsis capitulis talia docentibus. An-
nuit Imperator facillime, gaudens se de talibus causis iudicium ferre. Iubente eo, dictata
est in Origenem, & in illa capitula anathematis damnatio, quam subscribentes, vnã cum
Menna archiepiscopo apud Constantinopolim reperto, deinde directa est Vigilio Ro-
mano episcopo, Zoilo Alexandrino, Eusemio Antiocheno, & Petro Hierosolymita-
no. Quibus eam accipientibus & subscribentibus, Origenes damnatus est mortuus, qui vi
uens olim fuerat ante damnatus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶De Pelagio & Theodoro. Cap. XXIIII.

ET referato aditu aduersarijs ecclesiæ, vt mortuus damnaretur, Theodorus Cæsareæ Cappadociæ episcopus, dilectus & familiaris principum, secta Acephalus, Origenis defensor acerrimus, & Pelagio æmulus, cognoscens Origenem fuisse damnatũ, dolore damnationis eius, ad ecclesiæ conturbationem, damnationẽ molitus est in Theodorum Mopsuestenum, eo q̃d Theodorus multa opuscula, ædidisset contra Originem, exosusq̃ & accusabilis haberet ab Origenistis, & maxime q̃d synod' Chalcedonen. (sicut probat) laudes eius susceperit in tribus epistolis. Cuius dãnationẽ memoratus Theodorus tali machinatiõe perfecit. Subscribẽte principe cõtra Acephalos in defensionẽ synodi Chalcedonen. accedens idẽ Theodorus Cappadociæ vna cũ suis satellitibus, q̃ sub nomine catholico Acephalis fauebant, cũ Theodoræ augustæ fauore Imperatori suggessit, scribendi laborem non eum debere pati, quando cõpendio posset Acephalos ocs ad suam communionem adducere. Siquidẽ illi (inquit) hoc offenduntur in synodũ Chalcedonen. quod laudes susceperit Theodori Mopsuesteni episcopi, epistolamq̃ Ibæ, quę per omnia Nestoriana cognoscitur, quam synodus ipsa iudicio suo pronũtiauerit orthodoxam. Qui Theodorus, si cum dictis suis & hac epistola anathematizaretur, tanq̃ retracta synodus atq̃ purgata, suscipietur ab eis per omnia & in omnibus, & sine pietatis vestræ labore ecclesiæ catholicæ sociati gaudentes, in vniuersali ecclesia, clemẽtiæ vræ laus erit sempiterna. Hæc audiens Imperator, & dolum dolosorum minime prospiciens, suggestionem eorum libenter accepit, & facere promptissime spopondit. Sed rursus illi callida fraude rogauerunt eum, vt dictaret librum in damnationem trium capitulorum. Quo libro eius ædito, & toti mundo manifestato, dum emendare princeps erubescit, irreuocabilis causa fieret. Sciebant enim, principem solita pietate scandalo emergente sententiam suam posse corrigere, sesecq̃ ad periculum peruenire. Annuit his princeps, & hoc se lætus implere promisit. Et relinquens operis sui studiũ, vnum in damnationem trium capitulorum condidit librum, pro delictis nostris nobis omnibus notissimum. Cætera vero, quæ subsequenter in episcopis & catholica ecclesia ab eodẽ principe facta sunt, quomodo consentientes episcopi in trium damnationẽ capitulorum muneribus ditabantur, vel non consentientes depositi, in exilium missi sunt, vel aliqui fuga latitantes in angustijs felicem exitum susceperunt, quoniam nota sunt omnibus, puto nunc a me silenda. Illud libẽ hoc scandalũ in ecclesiã fuisse ingressum. Quod etiã publice ipse Theodorus clamauit, se & Pelagiũ viuos incendendos, per quos hoc scandalũ introiuit in mundum.

¶Finis huius breuiarij sancti Liberati archidiaconi ecclesiæ Chartagineñ.

¶Epistola Iohannis episcopi Constantinopolitani ad Theodorum Mopsuestenum episcopum.

SI esset quidem venire possibile, tuamq̃ reuerentiã charitatẽq̃ complecti, & in ipsa iucundari, cum multa hoc velocitate & studio faceremus. Quoniam autẽ hoc nobis non adiacet, nunc literis hoc impleamus. Si enim ad ipsos fines mundi ducamur, tuæ dilectionis integritatem & feruorem, & sine dolo synceritatem obliuisci non possumus, quę est antiqua & a principio, quamq̃ nunc monstrasti. Neq̃ enim nos latuit, quanta pro nobis & dicere, & facere festinasti, domine mi honorantissime, atq̃ sanctissime. Sed & nihil amplius factum est, deum tamen habes pro tuo studio & alacritate debitorem in integram mercedem. Nos autem non quiescimus, scientes tuæ gratiã sanctitatis, & tuam reuerentiam omnibus prædicantes, atq̃ poscentes eandem dilectionem florentem per omnia conseruari. Non enim in deserto sedentes, fortuitos intercessionis fructus habemus, quando talem in Sicilia thesaurum & reconditas diuitias possidemus. Hæc est enim fortis & vigilans animæ tuæ dilectio.

¶Epistola sancti Gregorij Nanzianzeni episcopi ad eundẽ Theodorum.

Abacta TEmpus mihi est, illud scripturæ dicere. Ad quem vociferabor vim patiens. Qui mihi porrigit manum oppresso, ad quem pondus ecclesię transeat tam male iacentis ac dissolutæ. Testificor coram deo & electis angelis, quoniam nõ iusta patitur dei grex sine pastore degens, & sine visitatore propter nostrum torporem. Me enim ægritudo tenet, & citius abduxit ab ecclesia, & nunc omnino extrema spirantem, & amplius rebus ipsis afflictum. Siquidem aliud caput haberet prouincia, ad illud oporteret clamare & con-

testari.

A testari. Tua vero reuerentia superposita ad te attendere necesse est. Curam habe ecclesiæ quouis modo, & non eam despicias indigentem. Vt enim alia prætermittam, qualia interim nunc gesta sunt, non omittam. Apollinariani vero aliqua fecerunt, alia vero minantur, quæ a dominis meis & conpresbyteris disces Eulalio coepiscopo & Eulogio, quos impendio ad tuam reuerentiam misimus, quia hæc comprimere, non est nostræ ætatis & infirmitatis, sed tuæ prudentiæ in defensionem ecclesiæ. Si aũt hæc dicens, & scribens, nõ audiam quod restat, solũ hoc fiet publice prædicare omnibus, & notũ facere, quia Christo indiget ecclesia, ne propter meã infirmitatem lædatur. De cætero vos videritis.

¶Alia eiusdem ad eundem.

DIlectionis indicijs delectamur, præcipue in tali tempore, & a tali nouello simul atque perfecto, & vt ex his, quæ a sancta scriptura sunt, amplectar constituto super iuuentutem. Sic enim illa vocat, quod plus est in intellectu vltra ætatem. Et veteres quidem patres rorem cœli & vbertatem terræ cum cęteris alijs concedi filijs deprecabantur, nisi cum iam habile est, hæc eadem aliter intelligere. Nos autem *spiritaliter omnia tibi rependimus. Impleat dominus omnes petitiones tuas, & fias talium filiorum pater, si tamen oportet compendio & familiariter orare pro te, qualem te demonstras tuis patribus, vt tu in cæteris & nos in te gloriemur. *als, specialr

B ¶Pars eiusdem epistole sancti Gregorij ad eundem.

QVi assumpsit Dauid famulum suum ex officio pastorali in regnum, tuam vero reuerentiam ex grege, vt pastorale officium administres, ipse dispenset secundum suam voluntatem ea, quæ nostra sunt, & omnium, qui sperant in eum. Ipse & nunc intellectui tuæ perfectionis insinuet, vt cognoscas dehonestationem nostram, qua dehonestati sumus ad omnes, episcopis per sententias eorum ordini quidem consentientibus, nos autem expellentibus. Non enim tuam reuerentiam causabor, cum nouiter astiteris ijs negotijs, & ignores q̃plurima, quæ ad nostram historiam pertinent. Et hæc quidem sufficiant. Non enim volo molestus tibi esse amplius, ne tuæ menti appearam onerosus, modo in amicitiam tecum veniens. Quæ autem nobis visa sunt cum deo consilium habentibus, neq̃ vt contemptor dei, neq̃ vt despiciens paruum gregem. Neque enim patietur ¡stud anima philosophi. 1. Reg. 16. c

¶Epistola eiusdem ad eundem.

PEr omnia reuerendo & dei amatori fratri & coepiscopo Theodoro, Gregorius in domino salutem. Habuit quiddã & apud nos liuor, quẽ non facile potuit vllus effugere. Ecce seditionẽ etiã Cappadocibus suscitauimus (vt ita dicam) quod nõ prius auditum est, neq̃ creditum malã, quatenus non glorietur omnis caro coram deo. Sed videamus, vt omnes, cum simus homines, nõ facile alios increpemus. Sed mihi quod lucrũ & in calamitate, nisi quod possibile est dicere, mirabiliter & vere rosas ex spinis (sicut prouer 1. Cor. 1. d

C bium habet) colligimus. Ego ergo nequaquam præsentia tuæ venerabilitatis vsus sum, teq̃ literis alloquutus, sed tua salua opinione illustratus, nunc in necessitate veni te per literas alloqui, & gratias multas ei, qui hoc largitus est. Scribere autem de hoc alijs episcopis, vnde mihi scripsisti, iam non est temporis, ideoq̃ omittamus, simul & inæqualitas nos prioriores efficit. Quæ autem tibi scribimus, & illis per te scribimus. Definat perscrutari, quæ circa eos sunt, dominus meus Helladius episcopus. Neq̃ enim spiritali, sed contentioso hoc quærit spiritu. Neq̃ enim hæc scrupulositas regularis est, sed furoris expletio, sicut est ex tempore manifestum, & multis cum eo præter rationem expostulantibus multis firmiter & mouentibus. Oportet enim taliter dicere, & non contristari. Ego eñ si sic haberem corpus, vt præessem ecclesiæ Nanzianzenorum, episcopus olim ordinatus essem, & non quidẽ insanissimus. Quæ quidem persuadent vobis non recte nobis non aliter nobis infeliciter. Neq̃ enim diuinarum constitutionum sumus indocti, vt ecclesiam meam despiciam, & vitæ otia sequar, tantis propositis mercedibus eis, qui laborant secundum deum, & ei, qui secundum commissum talentum operatur. Quid autem mihi tanti labores prosunt, & magna spes de maximis malum habenti consilium? Quoniam autem & corpus mihi imbecillum est, sicut est omnibus manifestum, licet onus nullum, quod ex recessione mea futurum sit, pertimui ei, propter quã dixi causam. Videbam eñ ecclesiam dei nemi nem habere in principalibus rebus, & ex nostra dissolutione propemodũ dissolutam, supplicaui & primum & nunc domino meo & dei amatori episcopo Patricio cotico, vt daret caput ecclesiæ. Quod cum dei adiutorio dedit dignũ, & meis desideris & vestris oratio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nibus Hæc ergo ipse cognosce, dñe charissime, & reliquos docete eẽ os, recipere eũ, & D cõdecernere, & nõ onerare meam senectutem oblocutionibus credentium. Additum sit autem & illud his literis, dñm meũ & dei amatorẽ confacerdotẽ Bosphoꝝ si quid exa minatio apud vos repererit circa fidẽ quidem malũ quod dicam nephas est. Dimitto eñ longum tempus, & testificationem nostram, ipsi hoc iudicate. Quod si circummanẽtium querela malam ei opinionem operatur, & crimen nouum est in oblocutionibus neq; tra hamini, neque validiores has veritate supplico faciatis, ne multos contristes, q̃ bene age re disponũt. Saluus & lætus serueris diu nobis ecclesiæ communis ornatus.

¶ Epistola Theodori Pelensiotæ ad sanctũ Cyrillũ episcopũ.

1. Regũ. 2. 3. Reg. 22. b. & 31. a. TErrent me diuinarum scripturarum exempla, & tamen, quæ necessaria sunt, compel lor dicere, & scribere. Siue eñ pater sum, vt ipse dicis, Heli condemnationẽ metuo, quia peccantes filios non coercuit, siue filius tuus sum, sicut magis scio, pœnam Io nathæ formido, qui patrem non prohibuit ventriloquã requirẽtem, & prior illo qui pec cauerat, quia nõ prohibuit, quod potuerat, in bello defunctus est. Vt ergo & ego nõ ad iudicer, ipse nõ iudiceris a deo, depone contẽtiones ob iniuriæ propriæ vltionem, quam tibi a mortuo deberi putas, ne viuentem ecclesiã dissipes, & æternam dissensionem ei sub pietatis prætextu concinnes.

¶ Epistola Isidori ad eundem Cyrillum. E

Sententia egregia Gene. 18. c. COmpassio quidẽ nõ acute videt, aduersitas aũt omnino nõ videt. Si ergo vtraq; vis spiritui ita repugnat, noli violentas extorquere sententias, sed iusto iudicio causas p mitte, quia deus omnia, antequam fierent, nouit. Descendere, & clamorem Sodo moꝝ videre prædignatus est, nos scrupulosæ examinationis edocens argumentũ. Multi enim te diffamant eorum, qui in Epheso conuenerunt, velut proprias inimicitias vindicã tem, & nõ quæ Iesu Christi sunt recte quærentem. Nepos est autem Theophili, & vo tum illius imitatur. Sicut enim manifesta insania virum deo plenum Iohannem & deo a mabilẽ calumniatus est, ita & iste desiderat gloriam, quamuis in his, qui iudicati sunt, plu rima esse differentia videatur.

¶ Eiusdem ad eundem.

MVlta quidem testimonia scripturaꝝ, multæ autem cõtemplationes paternæ verã incarnationem domini recte dilucidant, licet nostræ mentis & linguæ hoc sacra mentum mensuras excedat. Quia autem verus & super omnia deus homo factus est, neque ab eo, quod erat, conuersus, & quod non erat, assumens, in naturis duabus vnus existens filius sine initio & sine fine, ac sempiternus, nec ipse negabis, multas habens san cti patris nostri magni Athanasii, in his consensiones, & hominum, qui ad diuina vltra na turam ingressi sant.

¶ Eiusdem ad eundem. F

OPortet te o admirabilis incõuertibilẽ semper esse, neq; timore prodere cœlestia, neq; ubi ipsi contrarium apparere. Nam si ea, quæ a te nunc scripta sunt, cõ praueris prio ribus, aut adulationi apparebis obnoxius, aut salsitatis minister. Vana quidem glo ria superatus, magnoꝝ aũt altercatoꝝ non imitatus certamina, qui omni vita sua in exilijs affligi passi sunt, q̃ vt peruersum dogma vsq; ad aures saltem suas admitterent.

¶ Defensio fidei factæ a Cyrillo.

INuicta pariter veritate defendimus Homousion patri, & filium eẽ, dei spiritum sanctũ consubstantialem patri & filio confitendum. Sic ergo Arriani erroris insaniam armis communibus expugnamus, si non de solo patre, neque de solo filio, neq; de solo spi
1. Timo. 6. c ritu sancto, sed de tota trinitate cum Apostolo confitemur, quia deus solus potens, rex regum, & dominus dominantium, qui solus habet immortalitatem, & lucem habitat in accessibilem, quem nemo hominum vidit, neque videre potest. Et vnam Christi de tri nitate personã cũ dicimus passam, iure fatemur in altera eum pati potuisse natura, nõ illa, quam cum patre & spiritu sancto creditur habere cõmunem, sed quam deus de sua ma tre suscepit, quando se dei filius, & filiũ esse hominis voluit, non duplicata vna eademq; persona, sed inconuertibiliter coadunata vtraq; natura. Idcirco aut in eo naturam confite ris, secundum quam de Maria θεοτόκον non negas genitam, aut communibus inimicis Ar rianis atque Manichæis indebitam cõuinceris dare victoriam, cum vel Christi deitatem dicis fuisse passibilem, vel ei Manichæorum more, carnis adimis veritatẽ, si eum post vir ginis partum naturam habere asseras singularem.

¶ Episto

A ¶ Epistola beati Cyrilli & testimonia diuersorum.

CErtum est tanq̃ in alio habitare diuinam naturam in humanitate non perpessam cõ mixtionem, aut confusionẽ, aut communicationẽ, vt esset, quod nõ erat. Quicquid enim in alio habitare dicitur, non ipsum fit tale, quale est, in quo habitat, sed aliud in alio magis intelligitur. At vero in verbi natura & humanitatis solam nobis differentiam designat diuersitas naturarum. Vnus enim ex vtraq; intelligitur Christus. Ergo inconfu sione (vt ante dixi) seruata, inhabitasse verbum ait in nobis. Scit enim, vnum esse filiũ vni Iohan. 1. b genitum carnem factum & hominem.

¶ Incipiunt testimonia diuersoꝝ. Sancti Cyrilli de libro. xxij. thesaurorum.

NOn enim vnam esse naturalem operationem dicimus dei & facturæ, vt neq; hoc, quod factũ est, in diuinam substantiã prouehamus, neq; quod diuinæ naturæ prin cipium est, in locum, qui creatis conuenit, deponamus.

¶ Athanasii in libro. iiij. aduersus Arrianum.

VIdeamus eum per instrumentum proprij corporis diuinæ aliquid agẽtem, vt dicẽ tem cognoscamus, quia cum sit deus, hæc operatur. Et rursus, si videmus humanæ loquentẽ vel patientẽ, non ignoremus, quia carne vestitus, factus est homo, & sic B hæc fecit, vniuscuiusq; proprium cognoscentes, & vtraq; ab vno agi videntes, recte cre demus, & nunquam errabimus.

¶ Gregorij Nisseni ex libro. iiij. impositionũ in beatitudinibus.

IEiunus enim & quadraginta diebus permanens, postea esurijt. Dedit enim, quãdo vo Matth. 4. a luit, naturæ operari, quæ sua sunt.

¶ Cyrilli ex interpretatione Leuitici de synagoga Iudæorum.

DVos quidem pullos iubet assumi viuos & mundos, vt intelligas per volatilia cœle tem hominẽ simul & deum in duabus naturis. Et post pauca: Vnus ex ambabus Christus, propterea & tanq̃ duobus pullis assumitur, & intelligitur. Iterum, velut in duabus naturis in ambobus tamen viuis & mundis.

¶ Eiusdem ex interpretatione Pompeij.

ROgo si vel duos hircos probauit vtilitas propter probationem sacramenti Christi. Vel si duos pullos, erat in ambobus velut in passione, & extra passionem, & in mor te, & supra mortem.

¶ Gregorij Nanzianzeni ex libro Epiphania dicto.

Duplex enim deo erat natura. Naturæ quidem duæ, deus & homo.

¶ Eiusdẽ ex epla ad Clidoniũ prima, cuius initiũ. Intelligere cupimus q̃ nã, &c. C QVoniam duo anima & corpus, filij autem non duo. Vel sic: Natura enim duo sunt deus & homo, quoniã & anima & corpus. Filij autem non duo.

¶ Cyrilli ad Theodosium Imperatorẽ augustũ. Et in epla. ij. ad Successum.

Sicut in diuinitate perfectus, ita & in humanitate perfectus.

¶ Eiusdem in libro de trinitate.

COnsubstantialis & coæternus deo & patri filius, velut terminum aliquem diuinita tis & humanitatis Christus in vtrisq; habens.

¶ Anastasii papæ Romani ad Vrsinum.

NAm principium deus verbum has nostræ naturæ primitias per multam sibi bonita tem vnire dignatus est, quia non permixtus, sed in vtrisq; substantijs vnus & ipse visus, secundum quod scriptum est: Soluite templum hoc, & in tribus diebus sus Iohan. 2. d citabo illud. Soluitur enim Christus Iesus secundum meam substantiam quam suscepit, & solutum suscitat proprium templum.

¶ Eiusdem Anastasii ad eundem Vrsinum.

COnfitemur ergo dominum nostrum Iesum Christũ filiũ dei vnigenitum, ante oĩa quidem secula sine principio ex patre natũ secundũ deitatem, in nouissimis aũt die bus ex sancta virgine Maria eundem incarnatũ, & perfectum hominem ex anima rationali & susceptione corporis, Homousion patri secundũ deitatẽ, Homousion nobis secũdũ humanitatẽ, duaꝝ eñ naturaꝝ vnitas facta est ineffabiliter. Propter q̃d vnũ Chri stũ eundẽ filiũ dei & hoĩs, vnigenitũ a patre, & primogenitũ ex mortuis cõfitemur, si cĩ tes, q̃d qdẽ & coætern⁹ deo patri secũdũ diuinitatẽ, secũdũ quã opisex ẽ oĩm, & dignat⁹ est post cõsensionẽ sanctę virginis, cũ dixit ad angelũ, ecce ancilla dñi, fiat mihi scdm ver Lucæ. 1. d. bum tuum, ineffabiliter sibi ex ipsa ędificare tẽplũ, & statim sibi vniuit, q̃d nõ coæternum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Lucæ.1.d

de sua substantia e cœlo detulit corpus, sed ex massa nostræ substantiæ, hoc est, ex virgi
ne hoc accipiens, & sibi vniens, non deus verbum in carnem versus est, neq; vt phantas
ma apparens, sed inconuertibiliter & incommutabiliter suam conseruauit essentiam, & pri
mitias nostræ naturæ sibi vniuit.

¶ Item eiusdem ad eundem Vrsinum.

NVsquàm autem per resurrectionem vnitionis nostræ discessit a proprio templo, nec discedere potest propter ineffabilem suam deitatem.

¶ Gelasii papæ epistola ad episcopos per Dardaniam constitutos.

HIs ita incitati p fratrem & coēpm nostrum Vrsinum p̄sentia dirigere scripta curaui
mus, præeunte gratia saluatoris hortantes, vt magnanimiter auxilio dñi tolerando
rerum transeuntium vastitatem, magis debeamus esse attoniti, ne (quod absit) perpe
tuæ subeamus vitæ dispēdiū. Proinde quæ catholicæ veritatis possit vtilitas p̄cauenda, di
lectio vestra paulisper aduertit apud Græcos, quibus multas hæreses abundare non du
bium est. Iam ante fere quadraginta annos de dñi nostri & saluatoris incarnatione nata
quæstio est, Eutyche pbro Constantinopolitano in blasphemias proruente, per quas di
ceret, vnam tantummodo, id est, solam diuinitatis naturam siue substantiam in dño Iesu
Christo credere nos debere, susceptæ carnis veritate prorsus abolita. Quod vtiq; impi
um prauumq; commentum Marcionistis, Manichæisq; coniunctum totū fine dubio sa
lutis nostræ solueret sacramentum. Siquidem quantum & venerabilis scripturæ dictat au
thoritas, & maiorum testatur doctrina nostrorum, redemptorem mundi totum simul de
um, totumq; hominem ex Maria virgine fuisse genitum, & huic mundo certum est exti
Actor.1.a tisse conspicuum, sicut passum atq; resurrexisse cōstat ex mortuis, ita quadraginta diebus
fuisse cum discipulis versatum, & in cœlum ascendisse, plena luce sit clarum. Et quomo
do dictum est, ad iudicium (angelo testante) venturum, vt & filius hominis, quem beatus
Stephanus a dextris virtutis dei vidit astantem, manifestus appareat, & quem compunxe
1.Iohan.2.c Colos.2.c runt, persequutores eius aspiciant, quod nimirum sine carnis humanæ nō potest constare materia. Cuius assumptio glorificata est, deitate non prorsus absumpta. Vnde & beatus Iohannes apostolus dicit: Qui negat Christum in carne venisse, hic est Antichristus. Et glorioſus apostolus Paulus, qualem hodie credere debeamus dñm nostrum Iesum Christum, palam professus est, dicens: In quo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Quo breui capitulo simul Arrianam pestem, & hanc, quam dicimus Eutychianā cœlesti prædicatione subuertit, quia & nihil minus est, in quo omnis plenaq; diuinitas habitare perhibetur, & corporaliter exprimendo veritate persistere nostri corporis approbatur. Super his autem frequenter ab apostolica sede, & per sanctæ memoriæ beatum Leonem, & per successores eius certum est Græcos fuisse coniunctos, sicut ipsorum chartis, quas apud nos habemus, sine ambiguitate mōstratur. Nunc vero quàmuis ipsam pe
stilentiam non audeant profiteri, hi tamen, qui talibus communicauerint, merito secun
dum Chalcedonen. decreta concilij ab apostolica sede damnati sunt.

¶ Beati Theodoreti de trinitate.

Matth.28.d SAlus autem est scientia, existentis vero sciētia est deus. Deus autem est trinitas. Cuius notitiam verbum secundum similitudinem nostrā verbum præter peccatum factum dedit, dicens discipulis suis: Euntes, docete omnes gētes, baptizātes eos, in noie patris, & filij, & spiritus sancti. Tres subsistētias siue p̄sonas ostendit, dicens patrem, & filium, & spū sanctum. Propterea eñ pater est, & nō filius, neq; spūs. Et filius est, & neq; pater, neq;
Lucę.3.d spūs. Et spūs sanctus est, & neq; pater, neq; filius. Manifestauit aūt se sancta trinitas in Iordane (patre testāte) filio baptizato, spū sancto in columbæ specie descēdente. Et pater nō erat, qui baptizabatur, sed filius, q vero desursum testabatur, non erat filius, sed pater. Et q in specie columbæ descendit, nō erat filius, qui baptizabatur, neq; pater, qui de cœlis clamabat, sed spūs sanctus. Pater eñ de cœlis clamabat: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, latens verbum propter incarnationē ostendēs. Filius autem incarnatum verbum est, & a Iohāne baptizatus. Et spūs sanctus propriā habens substantiam, descendens, ostendebatur in specie columbæ, & p̄manens super eum.

¶ Eiusdem beati Theodoreti ep̄i cōtra Sabellium.

ARguitur itaq; insensatus Sabellius, qui sensu Iudaico asserit monarchiam, intelligendo & sapiendo patrem non vere patrem, & filium non vere filium, & spiritum sanctū nō vere spm̄ sanctū, sed noīa solūmō sine subsistētijs, tria in vna p̄sona cōsciens.

Aut vt

A Aut vt clare intelligatur, exēpla tene, vt istius patefaciamus sensum. Ait enim, trinitatem non vere trinitatem personarum subsistentium. Substantiuum est nomen Petrus, in baptismate vero Andreas, & in militia Thomas, sed non vere terni huiusmodi trinitas est. Nominum vero solummodo trinitas est, & non res est. Res autem vere subsistens est pater, ex quo omnia. Et res vere subsistens filius, per quem omnia. Et res vere subsistens spiritus sanctus, in quo omnia. Propter subsistentias tres, res eadem est res. Omnia ergo quæcunq; facta sunt, a sancta trinitate habent essentiam, & in ea consistunt. Verbo enim domini cœli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum. Dominus autem pater, dominus autem & filius, dominus vero & spiritus sanctus. Commune namque trium personarum est dominus & deus. Dominus enim deus tuus, dominus vnus. Attēde, quod dicitur vnus deus, vna substantia, atq; natura, tres vero personæ. Nam non alterius naturæ pater, & alterius filius, & alterius spiritus sanctus, sed vna natura atq; substantia. Nam & animalia rationalia sex alas habentia, dicendo, sanctus sanctus sanctus dominus, in trinitate personarum prædicant vnitatē. Vnitas enim in trinitate cognoscitur, in vnitate trinitas vna, deitas vna, & virtus vna, & regnum vnum. Quod vult pater, vult filius, vult & spiritus sanctus. Trinitas autem, quia pater filij substistentis pater est, & filius substistentis
B patris filius, & spiritus sanctus substistens est, ex patre procedens, & per filium datus, aduersus Arrium impium. Sed necessarium quidem est, vt tres substistentias confitendo, malam sectam Arrij fugiamus. Contrariam enim Sabellio Iudaizanti pergens viam, & fugiens monarchiam, in multorum deorum paganicam irruit opinionem. Substistentias sanctæ trinitatis in vna deitatis substantia non intendens, sed naturas & substantias extraneas subiectas alterutris deum magnum definiens, & paruum, & minimum, fugit insensibilitatem. Fugiens enim, rem incongruam adinuenit. Introduxit enim sine fœdere præliū sanctæ ecclesiæ, dei filium minorando. Respice itaq; quomodo Sabellius quidem fugiēs Arrium, Iudæus est factus, quomodo autē Arrius Sabellium fugiens, paganus effectus est. Ille siquidem vniprincipium, hic vero multiprincipium allegauit. Est autem media & vere regalis via, & ab hoc & ab illo abstinere. Ait enim: Non declinabis ad dexteram aut ad Deute.5.a &.17.b. sinistram, via regali perge. Regalis autem via est, vt neq; Sabellij cōtinuatio, vel etiā confusio suscipiatur, neq; Arrij diuisio, sed credantur tres quidem substistentiæ siue personæ, non autem vna trinitatis substistentia secundum Sabellium, & vna substantia siue natura confiteatur, & nos tres naturæ secundum Arrium. Quia vero incerta sunt ignorantibus, quæ dicuntur, quid est natura & substantia, seu persona & subsistentia, necessarium est, de his breuiter explanare. Inerudite nāq; multi se habētes, delinquunt circa sanctam trinitatem, & circa incarnatam dispensationem vnius de trinitate dei verbi.

C QVid est natura & substantia, & quid est subsistentia atq; persona. Natura & substantia & subsistentia & persona in nullo significatorum differunt, nisi nomine. Natura enim substantia est. Subsistentia est. Sed natura quidem & substantia generale quoddam, subsistentia vero atque persona quoddam proprium significant. Velut vna & communis omnium hominū natura est atq; substantia, subsistentia vero & persona vniuscuiusq; hominis proprium. Et non quoniam innumerabiles personæ & subsistentiæ sunt hominum, propterea innumerabiles & naturæ siue substantiæ, vna nanq; & eadem substantia, atq; apud homines & nō altera est. Et rursus, non quoniam vna & eadē natura atq; substantia omniū hominū est, propterea vna est sua persona seu subsistentia omnium hominum, scimus enim diuersas personas hominum & non vnam. Petrus enim & Iacobus, & Iohannes vnum quidē natura & substantia secundum quod homines sunt, non autem vnum subsistentia vel persona, proprium enim sunt singuli. Similiter autem & horum personæ non sunt q̄d alius. Propria eñ vniuscuiusq; persona seu subsistentia, idem autem sunt, vel immutabilitate naturæ siue substantiæ. Qui enim Petrus subsistentia, neq; Iacobus, neq; Iohannes, alter est enim Petrus, & alter Iacobus, alterq; Iohannes est. Probatum est igitur, quoniam non idem est natura & subsistentia, at neq; idem subsiātia atq; persona. Idem autem natura & substantia, quod commune non proprium significat, & idem persona & subsistentia, q̄d propriū & non cōmune declarat. *Educati siquidē lacte, & (sicut dicūt) exēplū secundū hoiem sumētes, ascēdamus ad ratiocinationē diuinā sanctæ trinitatis, vniuersa trāsiliētes. Nihil em̄ naturaq; æquabil creatori, licet aliquot eoq;, q̄ facta sunt, sumantur in exēplum

* Edocti ars,

propter

Universidad de Deusto
Biblioteca

aīs inſpiciēiū Pſalm. 38

propter breuitatem noſtram in terra iacentium & * irradiantium velut per quaſdam ima-
gines. Ait em̄ Pſalmographus. Etiā in imagine ambulat homo, nō vt cōſiſtat vſquam in
hoc, ſed iaculatur mentem a ſenſibilibus ad intelligibilia. Sanctæ ergo trinitatis vna quia
dem eſt natura atq; ſubſtantia. Commune eſt enim trium ſubſtantia, nō autem vna ſub-
ſiſtentia, ſeu perſona trium patris, & filij, & ſpiritus ſancti, ſed tres ſubſiſtentiæ ſunt. Opor-
tet ergo deſiderantem ſpirituales diuitias, & volentem Chriſtianorum dogmata * vendi-
care, rerum non ignorare proprietates, ne forte aliud pro alio intelligens, circa dogmata
peccet. Qui enim naturam & perſonam idem eſſe intelligit, aut in Arrij diuiſionem, aut
in confuſionem Sabellij incidit, Arrius enim tres ſubſiſtentias dicens, tres etiam dicit na-
turas. Sabellius autem vnam naturam dicens, vnam dicit & ſubſiſtentiam. Idem ergo
duæ hæreſes ſunt perpeſſæ, quoniam naturam & ſubſiſtentiam idem eſſe putauerunt, li-
cet contrariæ alterutris dogmatibus eſſe videantur. Sancta vero eccleſia optima dogma-
ta a principio ſeruans, certiſſime nouit cauſas diſcernere, vnam dicens ſanctæ trinitatis
eſſe naturam, non vnam ſubſiſtentiam, ſicut Sabellius, ſed tres quidem ſubſiſtentias, non
tres naturas, ſicut Arrius. Et vnam naturam nouit, quod commune eſt, ſubſiſtentias ve-
ro tres, quod proprium eſt. Dicendo enim vnam naturam, indiuiſibilitatem trinitatis
agnoſcit. Multi autem filiorum eccleſiæ propter reuerentiam, ſeu formidinem diſcere
declinantes, ex ignorantia peccant circa trinitatem, & circa incarnatam diſpenſationem.
Chriſtianiſſimus autem vere eſt ſcientiam inueniens venerabilis ſanctæ trinitatis. Per hāc
ſanctam ſcientiam ab ignorantia liberatus homo, gratia filius dei vocatur, detergens ma-
culas peccatorum per bona opera, ex quibus propriæ purgata mens, fit ſuſceptibilis ſan-
ctæ trinitatis & vnitatis. Trinitas nanq; perſonarum ſubſiſtentium huiuſmodi mens idem
Iohan. 14. c in patre, & filio, & ſpiritu ſancto ſuſcepit. Veniemus (inquit trinitas) & manſionem apud
eum faciemus. Vbi enim filius dei, & pater, & ſpiritus ſanctus eſt. Sit autem nobis in ex-
emplum homo ad imaginem dei factus, & ſimilitudinem. Seruat enim in ſemetipſum
tanquam imago eius, cuius eſt imago, ſimilitudinem, ſed inferiorem tanquam factura &
creatura. Non alienus autem a dei cognitiōe eſt, licet ex nō exiſtentibus donante crea-
tore. Intellectus autem iſte eſt ſecundum interiorem hominem, non extra rationem. Ge-
nitiuus nanq; eſt intellectus rationis, ſed neq; extra ſpiritum. Eſt enim intellectus intelli-
gens, & mens ratiocinatrix, & ſpiritus & palam faciens contemplator, vnum ſubſtan-
tia, & tria proprietatibus. Mens enim ſeu intellectus pater verbi, habet enim verbum pro-
prium in abſcondito vna cum ſpiritu proprio. Mouetur enim, & ratiocinatur, mens in ſpi-
ritu. Mens autem aliud eſt præter rationem. Et iterum: Ratio non eſt mens ſecundum
quod ratio eſt, ſed ſingula naturaliter. Vna enim earum ſubſtantia, ſed non quoniam vna
ſubſtantia, vna quoq; proprietas. Nō em̄ qm̄ tres proprietates, tres quoq; ſubſtantiæ. Nō
em̄ erant tria vnum, ſi tres eſſent ſubſtātiæ, neq; vnum tria, ſi vna proprietas. Aſcende iam
ſumens ſcabellum noſtrum exemplum ad illam mentem, quæ vltra omnia eſt, quæ ve-
re pater eſt & verbum. Ibi enim vere eſt vnitas trinitas, & trinitas vere eſt vnitas. Proprie
enim pater exiſtens ſubſiſtentia, inſeparabiliter habet filium, & ſpiritum ſanctum. Et filius,
filius exiſtens ſubſiſtentia, inſeparabiliter habet patrem & ſpiritum. Et ſeparatur vnum-
quodq;, & non ſeparatur. Secūdum quod ſeparatur ſubſiſtentiīs, vere trinitas, ſecundum
quod non ſeparatur ſubſtantia, vere vnitas eſt. Qui autem huius faui ſuauiſſimi guſtum
non habent, diuinæ ratiocinationis inexpertes exiſtentes, illius humano ſpiritu, tanquam
animales non ſuſcipiunt, quæ ſpiritus dei ſunt. Stultitia enim eis eſt, & ſcire non poſſunt.
Aiunt em̄: Si tria, quomodo vnum, & ſi vnum, quomodo tria, incongrua ratione vnum
percipientes & tria. Si vnum enim (inquiunt) vna ſubſiſtentia, & non tres. Si vero tria, tres
omnimode ſubſtantiæ, & non vna. Non enim poſſibile eſt (inquiunt) vnum eſſe tria, ne-
que rurſum tria vnum, non contemplantes ſubtiliſſimam ſenſibus ſceleſtiſſimis ſcientiæ
profunditatem, ſecundum quod vnum tria, & ſecundum quod tria vnum, ſecundum
quod immutabiliter habet ad ſemetipſum vna natura exiſtens, propter quod vna trinitas.
Porro ſecundum quod non vna perſona, ſed tres, trinitas vere eſt vnitas, trinitas perſonis,
non ſubſtantia, & vnitas ſubſtantia non perſonis. Secundum vero aliud trinitas trinitas, &
ſecūdum aliud vnitas vnitas eſt. Alius enim, & alius, & alius, tres enim ſubſiſtentiæ, non
autem aliud, & aliud, & aliud. Vna enim natura atq; ſubſtantia eſt. Clare vero oſtendit
Sapiæ, 1.a ſemetipſam veritas credentibus. Inuenitur enim ab his, qui non tentant eam, & apparet
non diſcredentibus ſibi.

Sācti

A ¶ Sancti Quinciani epiſcopi. Eſculani ad Petrū Antiochenū fides.

OMnis itaque, qui dicit vnam naturam dei verbi & carnis, & non duas vnitas indiui-
ſas q;, damnetur.

Si quis confundit duas Chriſti naturas, dicens deum paſſum carne ſecundū Apo-
ſtolum, damnetur.

Si quis impaſſibilem, immortalem deum verbum dicit, conuerſum in paſſione ac morte,
& non hæc reddit eius carni, damnetur.

Si quis vocē triſagiam, id eſt, ter ſanctam dicit propter nos crucifixā, & non dominum
noſtrum Ieſum Chriſtum filium dei vnigenitum, damnetur.

Si quis poſt vocem ter ſanctam dicit deum crucifixum propter nos, & non potius vnū
filium, cui in medio ter ſanctæ vocis hymnus dicitur, damnetur.

Si quis hominem dicit, qui pro nobis crucifixus eſt, ſiue deum, diuidendo naturas, & non
eas copulando in crucifixione eius, damnetur.

Si quis dicit duas perſonas ſeu ſubſiſtētias, & non potius duas naturas in vnam perſonā,
& vnam ſubſiſtentiam in vnum concurrentes, damnetur.

Si quis deum hominē, & non magis deum & hominem dicit, damnetur.

Si quis dicit creatum patris verbum, & non magis eius carnem, damnetur.

Si quis dicit conſubſtantialē carnem domini deo patri, & non potius deū verbū, dānetur.

B Si quis dicit ſine mēte, & ſine aīa, dīm noſtrū Ieſum Chriſtū, & pro ea habuiſſe diuinita-
tē, & qa ex hoc dicendū paſſum carne deū verbū, & nō magis mēte cū aīa rationali in-
humanatū deū verbū, & impaſſibilē dicēdo eūdē diuinitate, humanitate vero paſſibilē,
Si quis apponit in triſagio crucē præter filiū dei, anathema ſit. (dānetur.

Si quis quaternitatem introducit in triſagio, apponens poſt trinitatem Chriſtum crucifi-
xum, anathema ſit.

Si quis cōfundit trinitatē, eundē dicēs eſſe patrē, & filiū, & ſpiritū ſanctum, anathema ſit.

Si quis diſtinguit vnam eſſentiam trinitatis in duas, anathema ſit.

Si quis vnum filium ſecat in dualitatē filioq;, anathema ſit

Si qs dei verbū & carnē dicit vnā naturā, ignorās naturaq; differentiam, anathema ſit.

Si quis diuinam naturam filij confundit paſſionibus carnis eius, & non confitetur eū ſpi-
ritu impaſſibilem, carne vero paſſum, anathema ſit.

Si quis dicit deū paſſibilitatē, aut mortē guſtaſſe, tanq; ad hæc eum bona volūtate veniſſe,
cum conuerſus eſſet, & non confitet eū tanq; deū nō fuiſſe ſub dānatione mortis, mor-
tem vero mortificaſſe per carnem ſuam mortalem, quam aſſumpſit, anathema ſit.

Credimus em̄, quia vita vita eſt, & non recedit in mortē, tu aūt cognoſce & abſcide, in q
bus inique loquutus es. Tamē ſit & eſt dei gratia cū his, q recte p̄dicāt verbū veritatis.

C ¶ Finis operis totius.

ARVERNEN. CONCILIVM CIRCA TEMPORA VIGILII PAPAE.

ARuernoq; populoq; meminit Pliñ. lib. iiij. ca. xix. tit. Aquitania, vbi dicit, Dein Le
mouices, Aruerni liberi. Gabales. Et Strabo lib. iiij. vbi dicit: Poſt quos Vellai
aliquando Aruernis commixti &c̄. De hinc Aruerni. Et paq; poſt Aruerni ſuper
Ligerim ſiti metropolim Nemoſum ſuper amne poſitum habent. Et plura alia ibidē ha-
bentur Aruerni populi laudes & præconia. Alibi aūt prouinciæ Aquitanicæ recen-
ſentur ciuitates numero, vij. videlicet metropolis Biturgū ciuitas, Aruernoq; ciuitas, Ru-
thenorum ciuitas, Albigenſium ciuitas, Cadurcorum ciuitas, Gabalum ciuitas, Lemoui-
cum ciuitas, Vellanorum ciuitas.

¶ Capitula Aruerneñ. ſynodi.

APud eccleſiam Aruernam ſub die ſexto Iduum Nouēbris, poſt cōſulatū
Paulini iunioris, cum in dei noīe cōgregāte ſancto ſpū, cōſentiente dño glo
rioſiſſ. pioq; rege Theodeberto in Aruernā vrbē ſctā ſynodus cōueniſſet,
ibiq; flexis in terra genibus pro rege, pro eius regno, & longæuitate, & pro
populo dīm depcaremur, vt qui nobis cōgregatiōis tribuerat poteſtatem,

regno

Universidad de Deusto
Biblioteca

alias, iustitia

regno eius dñs noster felicitatem tribueret, Imperium regeret,* & in iustitia gubernaret, in ecclesia ex more consedimus. Inspectisq; canonibus, id nobis rationabile visum est, vt quàmuis ecclesiasticæ regulæ pene omnia comprehendant, quædam tamen vel adderentur noua, vel repeterentur antiqua.

In decre. Iuonis lib. 4

I In primis placuit, vt quoties secundũ statuta patrum sancta synodus cõgregatur, nullus eorum aliquam prius causam suggerere audeat, quam ea, quæ ad emendationem vitæ, ad serenitatem regulæ, ad animæ remedium pertinent, finiantur.

II Placuit etiã, vt sacrum quis põtificij honorẽ nõ votis quærat, sed meritis, nec diuinum videat munus cõparare rebus, sed moribus, atq; eminẽtissimæ dignitatis apicem oĩm cõscendat electiõe, non paucorũ fauore. Sit in eligẽdis sacerdotibus cura pcipua, quia irreprehẽsibiles eẽ cõuenit, quos præesse necesse est corrigẽdis. Diligẽter itaq; quisq; inspiciat prædium dñici gregis, vt sciat, q̃d meritum cõstituẽdi deceat esse pastoris. Episcopatum ergo desiderãs, electiõe clericorũ, vel ciuium, cõsensu etiã metropolitani eiusdem prouinciæ põtifex ordinetur. Nõ patrocinia potẽtum adhibeat, nõ calliditate subdola, ad cõscribẽdum decretum alius hortet præmijs, alius timore cõpellat. Quod si qs fecerit, ecclesiæ, cui indignus præesse cupit, cõmunione priuabitur.

III Obseruãdum ne pallis, vel ministerijs diuinis defunctorũ corpuscula obuoluant, & ne a potẽtibus seculi clerici contra eos suos vllo mõ erigantur.

IIII Qui reculam ecclesiæ petunt a regibus, & horrendæ cupiditatis impulsu egẽtium substantiam rapiunt, irrita habeantur, quæ obtinent, & a communione ecclesiæ, cui ius facultatem auferre cupiunt, excludantur.

V De optorio dñici corpis, seu palla altaris, nunq̃ sacerdotis corp⁹, dũ ad tumultũ euehit, obtegat, qa sacro velamine vsib⁹ suis reddito, dũ honorant corpa, altaria polluunt.

VI Si qs Iudaicæ prauitati, iugali societate cõiungit, & seu Chriana Iudæo, siue Iudæus Chrianæ mulieri cõsortio misceat carnali, quicũq; horũ trĩ nefas admisisse dinoscit, a Chrianorũ cœtu, atq; cõuiuio, & a cõione ecclesiæ, cuius sociatur hostibus, segreget.

VII Ne ad nuptiarũ ornatum ministeria diuina pstent, ne dum improborũ cõtactu, pompaq; secularis luxuriæ polluuntur, ad officium sacri mysterij videãtur indigna.

VIII Ne Iudæi Christianis populis iudices præponantur.

IX Ne parochiã cuiuslibet epi alterius ciuitatis eps canonũ temerator inuadat, & vesaniæ cupiditatis facibus inflãmatus, suis quoquo mõ nõ cõtentus, rapiat alienam.

X Ne vllus episcopus alterius clericum contra voluntatem episcopi sui suscipere audeat, aut sacerdotio prærogare.

alias, carnali contagio

XI Si qs relictã fratris, sororẽ vxoris, priuignã, cõsobrinam ve relictã, id ẽ, patrui, vel auunculi, *carnalis cõtagij macula crediderit violandã, & ausu sacrilego authoritatem diuinæ legis, ac iura naturæ præruperit, & cui charitatis, ac pij affectus solatia exhibere debuerat, luorum hostis, ac pudicitiæ expugnator vim inferre tentauerit, aplicæ constitutiõis sententia feriatur, & quàmdiu in tanto versatur scelere, a Christiano cœtu, atq; cõuiuio, & ecclesiæ communione priuabitur.

XII Cum pbri, atq; diaconi, sublimi dignitatis apice prerogẽtur, actibusq; oĩno seculi renuntiẽt, & ad sacrũ ministeriũ electi, repudiẽt, & quisqs est pbr, atq; diaconus, diuino munere benedictiõe pcepta, vxoris suæ prius, frater illico efficiat, & cõiugis, attñ quos dam reperimus ardore libidinis inflãmatos, abiecto militię cingulo, vomitum pristinum, & inhibita rursus cõiugia, repetisse, atq; incęsti quodãmodo crimine clarum decus sacerdotij violasse, q̃d nati etiam filij prodiderunt. Quod quisqs fecisse cognoscit, oĩmi impetuum (quam, admisso iam crimine, perdidit) dignitate priuabitur.

XIII Si qs cuiuscũq; ecclesiæ munuscula quælibet, qualibet sub sacramẽti scriptura collata nefaria calliditate fraudauerit, inuaserit, retinere tẽtauerit, atq; suppsserit, & nõ statim, a sacerdote cõmonitus, collata reddiderit, ab ecclesiæ catholicæ cõione pellatur.

XIIII Si qs ex pbris aut diaconis, q neq; in ciuitate, neq; in parochijs, canonicus eẽ dinoscit, sed in villulis habitãs, in oratorio sancto deseruiens, celebret diuina mysteria. Festiuitates præcipuas, dñi natale, pascha, pentecosten, & si q̃ principales sunt festiuitates reliquæ, nullatenus alibi, nisi cum epo suo in ciuitate teneat. Quicunq; sunt etiã ciues natu maiores, pari modo in vrbibus ad pontifices suos in pdictis festiuitatibus veniãt. Quod si qui improba temeritate cõtempserint, eisdem festiuitatibus, quibus in ciuitatibus adesse despiciunt, communione pellantur.

Igit

A XV. Eps, pbr, atq; diaconus, tã sancta consciẽtia resplendeãt, vt effugiãt probitate actuũ maledicorũ obloquia, & testimoniũ in se diuinũ implere contendãt, q̃ dñs ait: Sic luceat lumẽ vestrũ corã hoĩbus, vt videtes vra bona opa, glorificẽt patrẽ vrm, q in cęlis ẽ. Matth. 5. b

XVI. Igitur authoritate canonica, aliqua mãsura in ea constitutione sanximus, vt fugiatur ab his extraneorũ mulierũ culpãda libertas, & tantum cũ auia, matre, sorore, vel nepte, si necessitas cõpulerit, habitẽt. De qbus oĩbus (vt priorũ canonũ series cõtinet) nefas ẽ, aliud, q̃ natura cõstituit, suspicari. In cubiculo etiã horũ, atq; cellario, vel familiari q̃libet seruitio, neq; sanctimonialis vlla, neq; extranea mulier, neq; ancilla vllo mõ admittat. Quod si quis pceptorũ dei immemor crediderit cõtemnendũ, sciat se authoritate canonica cõionis sine dubio iacturã subire. Quod si antistes culpã hãc in pbrũ, aut diacono suo distringere canonico rigore noluerit, ipse seueritate sniæ vel seueritatis sentẽtia feriatur.

¶ Honoratus in Chri noĩe epũ ecclesiæ Bituricæ subscripsi. Gallus in Chri no. ep. ec. Aruernis subs. Gregorius in Chri no. ep. ec. Lingonicæ cõsensi & sub. Hilariꝰ in Chri no. ep. ec. Gabalitanæ cõs. & sub. Ruricius in Chri no. epi. ec. Lemouiceñ. cõsen. & sub. Nycecius in Chri no. ep. ec. Treuerorũ sub. Deuterius in Chri no. ep. ec. Lemouiceñ. sub. Dalmatius in Chri no. ep. ec. Rutheneñ. sub. Flauius in Chri no. ep. ec. Loteneñ. sub.

B pitio sub. Lupus in Ch. no. ep. ec. Cathalauneñ. sub. Domitianus in Ch. no. ep. ec. Remeñ. deo propitio sub. Lupus in Ch. no. ep. ec. Cathalauneñ. sub. Domitianus in Ch. no. ep. ec. Remeñ. deo p grorũ, q̃d est Traiectũ, sub. Venãtius in Ch. no. ep. ec. Veroneñ. sub. Grãmatius ep. ec. Metheñ. sub. Desideratus in Ch. no. ep. ec. Virduneñ. sub. Superius in Ch. no. ep. ec. Auenticorũ subscripsi. ¶ Finit concilium.

¶ Desumptum ex vetusto codice quinq; librorũ partialium capitulum concilij Aruerneñ. quod in decreto Gratiani non habetur.

¶ Ex eodem lib. ij. ca. ciij. Vt pbri plebes suas admoneãt, q hospitales sint.

Placuit, vt pbri suas plebes admoneant, vt hospitales sint, & nulli, iter facienti, mãsionẽ denegent. Et vt omnis occasio rapinæ tollatur, nihil carius vendãt transeuntibus, nisi quãto in mercato vendere possint. Quod si carius vendere voluerint, ad pbrm trãseuntes hoc referant, & illius iussu cum humanitate eis vendant.

¶ Decerpta alia quatuor capla concilij Aruerneñ. ex codice æque vetusto, xvi. librorũ partialiũ, q̃ etiã in decreto Gratiani non adnotantur.

¶ Ex libro primo cap. xx. Cap. primum.

De possessione. xxx. annorum ne repetatur.

Quicũq; eps alterius epi diocœsim p. xxx. annos sine aliqua interpellatione possederit, admittẽda nõ est cõtra eũ actio reposcẽdi, sed hoc intra extra vero nullo modo,

C ne dũ diocœsis defendit, prouinciæ termini cõfundantur.

¶ Ex lib. ij. cap. xxxvij. Cap. II.

Vt in vita episcopi, alius non superponatur.

Vt nullus viuente episcopo alius superponatur, aut superordinetur episcopus, nisi forsitan in eius locum, quem capitalis culpa deiecerit.

¶ Ex lib. ij. ca. xliij. Cap. III.

De pbris, q de crimine fornicationis, siue aliq̃ capitali flagitio accusant, & nõ habẽt colegas, cum qbus se expurgare possint, aut si forte lapsi fuerint, qũo satisfaciãt, in q̃ iudicio neq; ad dexterã, neq; ad sinistrã declinandũ est, sed recta via gradiendũ. In concilio nanq; Neocæsarieñ. scriptũ est. Presbyter, si vxorẽ acceperit, ab ordine deponat. Si vero fornicatus fuerit, aut adulteriũ perpetrauerit, amplius pelli debet, & ad pœnitentiã redigi.

¶ Ex lib. iij. ca. xiiij. Cap. IIII.

Quod licitũ sit epis, cũ cõsilio cleri de thesauro ecclesiæ suæ familiæ succurrere.

Licitũ sit epis, psentibus pbris, & diaconibus, de thesauro ecclesiæ suæ familiæ, & pauperibus eiusdem ecclesiæ, secundũ canonicã institutionẽ, iuxta q̃d indiguerint, erogare.

DECRETA PELAGII
PAPAE PRIMI.

¶ Ex libro pontificali.

PElagius natione Romanus ex patre Iohãne Vicariano, sedit annos. xi. menses. x. dies xxviij. Et dũ nõ essent epi, qui eũ ordinarẽt, inuenti sunt duo epi, Iohãnes de Perusio, & Bonus de Ferentino, & Andreas pbr de Ostia, & ordinauerunt eũ pontificẽ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tunc eñ non erant in clero, qui eũ possent promouere. Et multitudo religiosoꝝ, sapientum, & nobilium, subduxerant se a cõmunione eius, dicentes, quia in morte Vigilij papæ se immiscuit, vt tantis pœnis affligeretur. Eodẽ tempore Narses, & Pelagius papa consilio inito, data lætania a sancto Pancratio cũ hymnis & canticis spiritalibus, venerũt ad sanctum Petrũ apostolũ. Qui Pelagius tenens euangelia, & crucem dñi super caput suum, ascendit. Et sic satisfecit cuncto populo & plebi, quia nullum malũ peregisset cõtra Vigilium. Item adiecit Pelagius papa, & dixit: Peto, vt petitionẽ meam confirmetis, vt si quis ille est, qui promouendus est in sancta ecclesia, ab ostiario vsq; ad gradũ episcopatus, neq; per aurũ, neq; per aliquas promissiones proficiat, (vos eñ oñes scitis, quia hoc Simoniacum est) sed si quis ille est doctus in opere dei, bonam vitã habens, non per datione, sed per bonam conuersationem, iubemus eum vsq; ad primũ gradũ venire. Eodem tempore ecclesiæ rebus præfecit Valentinũ notarium suũ timentem deũ, & restituit fecit omnia vasa aurea, & argentea, & pallia per omnes ecclesias. Eodẽ tempore initiata est hæ basilica apostoloꝝ Philippi & Iacobi. Quæ dum initiaretur fabricari, mortuus est, & sepultus in basilica beati Petri apostoli. vi. Nonas Martias. Hic fecit ordinationes duas per mẽsem Decembrium, presbyteros. xxvi. diacones. ix. eos per diuersa loca numero. xlix. Et cessauit episcopatus menses tres, dies. xxv.

¶ Epistola Pelagij papæ primi ad Vigilium episcopum.

PElagius epũs Vigilio coepiscopo salutem. Gaudeo fidei deuotione tuæ, q̃ religiosum studiũ, & diuinũ officium dignãter impẽdis, & maxime, q̃ fidei inimicos æmularis, apostolicæ sedis quærẽs exempla. Didici sane tã per lectorem literaꝝ tuaꝝ, q̃ & per literas tuas, q̃ sint quidã penes vos, qui dicẽtes, garriunt, qualiter pater & filius vnus potest esse deus, cũ præter patrẽ alius non sit deus, qui dicatur ingenitus atq; inuisibilis? Hi sane, si scirent donũ dei, & veræ fidei regulas intelligerent, nequaq; talia mussitarẽt. Sed quia non habẽtes mundũ cor, quo videre secreta dei, & intelligere mysteria valeant diuina, mundanda sunt prius corda eorum per pœnitentiã, vt intelligere postmodũ, & capere lumen veritatis possint, quibus tamen ad eoꝝ ac multoꝝ illuminationẽ corrigendo talium errorẽ, apostolica authoritate respondendũ est ita. Quo vos patrẽ & filium vnũ profiteri non vultis? Eos eñ nos vnũ & verum deum a prophetis & apostolis ostendimus p̃dicatũ, a quibus etiã spũm sanctũ credimus esse discretũ, Esaia propheta dicente: Ego sum deus, & non est alius p̃ter me. Et: Per memetipsum iuro, quia exiuit ex ore meo veritas, & sermo meus nõ * auertitur, quia mihi clinabitur omne genu, & omnis lingua iurabit per dñm dicẽs, Iustitia & gloria ad eum veniet. Et vt hoc in testimonio patrẽ simul & filiũ cognoscas fuisse, Paulũ audi dicentẽ: Vt in nomine (inquit) Iesu omne genu flectatur cœlestiũ, terrestriũ, & infernoꝝ. Et omnis lingua confiteatur, quia dñs Iesus Chr̃s in gloria est dei patris omnipotẽtis. Quod si iste filius minor est patre suo, ergo minorata est gloria patris in filio. Et vbi est, q̃d in Salomone scriptura loquitur, dicens: Sicut etiã in conspectu eoꝝ (inquit) magnificatus es in nobis, ita in conspectu nostro magnificaberis in illis, vt cognoscant te, sicut & nos cognouimus, quia nõ est deus p̃ter te, dñe. Diligenter attende, & agnosce filiũ esse, qui magnificabitur in hac dicio, dũ venerit viuos & mortuos iudicare. Item Esaias: Audite, domus Iacob, & reliquiæ domus Israel, qui egredimini ex vtero meo, & erudimini a puero vsq; ad senectutem. Ab initio ego sum, & quousq; senescatis, ego sum. Ego vos feci, & ego sustineo. Ego remittam, & ego suscipiã, dicit dñs. Et iterũ: Ego sum dñs deus, & p̃ter me non est alius deus, annuntians nouissima priusq̃ fiant, & statim cõsummata sunt. Item alibi: Audi me, Iacob & Israel, quẽ ego feci. Ego sum dñs deus tuus, & non est alius p̃ter me. Item alibi: Ego sum dñs deus tuus, primus, & ego nouissimus, & in ea, q̃ superuentura sunt in nouissimo, ego sum. Itẽ alibi: Ego sum deus, qui te creaui, qui te adiuui, & cõmuniui dextera mea. Et vnitatẽ patris & filij assignãs, loquitur dicẽs: Ego testis vester dicit dñs deus, & puer meus, quẽ ego elegi, vt sciatis, & credatis, quia ego sum. Ante me nõ fuit alius deus, & post me nõ erit. Vnũ hæretice elige e duobus. Aut fatere patrẽ & filiũ vnũ deũ, aut si solũ patrem deũ esse contẽdis, ergo tibi dñs Iesus Chr̃s dei filius non erit deus, quia scriptum est: Ante me non fuit alius deus, & post me nõ erit. Si secundũ te ita est, cur Aplus talia p̃dicat, & eundẽ filiũ, deũ super omnia benedictũ, insinuat? Quoꝝ patres (inquit) ex quibus Chr̃s secundũ carnẽ, qui est sup oia deus benedictus in secula. Item Esaias dicit: Dñs deus qui liberauit eum de Aegypto. Ego sum primus & ego post hæc, & præter me non

Esaiæ.48.d als, reuerteꝰ.

Philip.2.b

Eccl.36.a

Esaiæ.46.a

Ibidem.c

Esaiæ.44.a.b intermixtim.

Esaiæ.41.b.c

Esaiæ.43.b

Esaiæ.34.d
Roma.9.b

Esaiæ.43.a

A deus, sicut ego sum, qui stet, & vocet, & p̃paret mihi, ex quo hominẽ feci in seculo. Item alibi: In te est deus, & nesciebamus, deus, & nõ est alius deus p̃ter te. Tu enim es deus, & nesciebamus, deus Israel saluator. Vnus deus non sunt pater & filius? Quis est hic deus, in quo esse dicitur? Deus, p̃ter quẽ alium deũ nõ esse propheta sæpe numero singulari protestatur. Et Hieremias: Hic deus noster (ait) & nõ applicabitur alter ad eũ, qui inuenit omnẽ scientiæ viã, & dedit eã Iacob puero suo, & Israel dilecto suo. Post hæc in terris visus est, & inter hoies conuersatus est. Et in Salomone: Miserere nobis, deus omniũ, & ostende nobis lumen miserationis, & immitte timorẽ tuũ super gentes, q̃ non exquisierunt te, vt cognoscãt, quia nõ est alius deus, nisi tu Item ibi: Dñe deus Israel, non est tibi similis in cœlo sursum, neq; in terra deorsum. Et psalmo. xvij. Quis deus præter dñm, aut quis deus p̃ter deum nostrũ. Et in Geneseos: Et pluit dñs a dño ignem & sulphur super Sodomam & Gomorrhã, & euertit ciuitates illas. Si solus pater deus est, quis pluit ignẽ, & sulphur a dño, vt supradictas ciuitates euerteret, quæso responde. Et in Deuteronomio: Dñs solus deducebat eos, & non fuit cũ illis deus alienus. Et Paulus apostolus: Vnus deus, qui iustificat circũcisionẽ ex fide, & præputiũ per fidẽ. Et ad Corinthios: Deus erat in Christo mundũ reconcilians sibi. Et iterũ: Non est deus nisi vnus. Et ad Galatas: Mediator aũt vnius non est. Deus aũt vnus est. Et vnitatem patris & filij & spũs sancti demonstrans, Ephesiis scribens, ita confirmat: Sufferẽtes inuicem in charitate, soliciti seruare vnitatem spũs in vinculo pacis. Vnũ corpus & vnus spũs, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ. Vnus dñs, vna fides, vnũ baptisma, vnus deus. Si eñ p̃dicti hæretici vnitatem fidei voluerint simplici corde recipere, ex hoc iam testimonio in vno spũ possunt simul patris & filij vnitatẽ condiscere. Patrẽ igitur (vt ipũ se dicunt inuenisse in diuinis literis) genitũ proprie positũ, nec legere possunt penitus, nec probare. Sed quia idipsum fides exigit Christiana, absq; vlla dubitatione ingenitus creditur, qui tamẽ secundũ seriem scripturaꝝ, in filio, a se genito, visus esse monstratur. Apostolus vero Paulus missionem filij dei in spũ sancto longe ante conspiciens, Romanæ ecclesiæ scribẽs, hæc testatus est, dicẽs: Quod eñ impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnẽ, deus filium suũ misit in similitudinẽ carnis peccati, & de peccato dãnauit peccatũ in carne, vt iustitia legis impleretur. Cernis ne, q̃n filius non secundũ deitatem a patre missus est, sed secundũ carnẽ, quã clementer & pie pro nobis assumere non dedignatus est? Nã quod semetipsum, exinaniuit, formã serui accipiens. Humiliauit semetipsum, factus obediens vsq; ad mortẽ, mortẽ aũt crucis. Et Esaias: Non legatus, neq; angelus, sed ipse dñs veniet, & saluabit eos. Item ibi: Palam apparui non quærẽtibus me. Et in Hieremia: Dereliqui domũ meam, dimisi hæreditatẽ meam, & veni, & factus sum illis in opprobriũ. Et in Michæa: Ecce dominus veniet, & cõmouebuntur montes sub eo. Et in Zacharia: Gaude & exulta, filia Sion, quia ecce ego venio, & cõmorabor in medio tui, dicit dñs. Et Apostolus ad Timothe um. Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quia Iesus Christus venit in hunc mundũ peccatores saluos facere. Et Malachias: Ecce subito veniet in templum suũ dñs, quẽ vos quæritis, & angelus testamẽti, quẽ vos vultis. Et in euangelio: Non veni vocare iustos, sed peccatores in pœnitẽtiam. Item: Quid nobis, & quid tibi Iesu fili dei, veniſti ante tempus perdere nos? Itẽ ibi: Venit filius hominis quærere, & saluũ facere, quod perierat. Itẽ ibi: Ego veni, vt vitã habeant, & abundãtius habeant. Item ibi: Nemo ascendit in cœlũ, nisi qui descendit de cœlo filius hominis, qui est in cœlo. Nunquid in his tantis ac talibus testimoniis, quibus se filius dei a semetipso venisse testatus est, poteris dicere, ab alio & nõ a semetipso venisse, dũ manifestũ est, eum, qui carnẽ nostrã dignanter assumpsit, voluntarie, & non ab alio missum, aduenisse. Nã, qui in patre manẽs, vbiq; potẽtia sua cõfistit, vbi a patre mitteretur, omnino nõ habuit. Scimus eñ, q̃n nulla pars cœloꝝ ac terræ a conspectu patris excipitur, vbi secundum eos a patre filius mitteretur. Interim vero det operam (quantũ fieri potest) tua dilectio, vt oĩbus ecclesiæ filijs innotescat, quid cõtra impiũ sensum secundũ euangelicã doctrinã & apostolicã p̃dicemus, quia licet plene, quæ semp fuissent, atq; essent catholicoꝝ sentẽtia, scripserimus, tamẽ nunc quoq; ad confirmãdas omniũ mentes non parũ exhortationis addimus. Memor eñ sum, me sub illius nomine ecclesiæ p̃sidere, cuius a dño Iesu Christo est glorificata confessio, & cuius fides omnes quidẽ hæreses destruit, sed maxime impietatem præsentis erroris expugnat. Et intelligo, aliter mihi non licere, q̃ vt omnes conatus meos ei causæ, in qua vniuersalis ecclesiæ salus infestatur,

B

C

Esaiæ.45.a

Roma.8.a

Esaiæ.35.d
Esai.65.a
Roma.10.a
Hiere.11.b
Mich.1.a
Zacha.2.d
1.Timot.1.d
Malach.3.a
Matt.9.b. &
Marci.2.c
Marci.1.c
Lucæ.19.b
Iohan.10.b
Iohan.3.b

Philip.2.a

Matth.16.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

impendam. Ne aũt aliqua negligentiæ occasione scripta nostra ad vos nõ potuerint perue
nire, exemplaria eorundẽ nunc mittenda credimus, vt nullo modo fidei, quã defendi
mus, prædicatio vestræ doctrinæ notitiæ subtrahatur. Data quinto Nonas Mañ, Iohanne & Narsete viris clariss. conss.

¶ Huius Narsetis non vt consulis, sed tanquã Patricij meminit Marianus Scotus tempore Iohannis papæ tertij, anno videlicet ad veritatem euangelij. cccccc. lxxxviij. Secundum vero Dionysii cyclum. ccccc. lxvi.

AVRELIANEN. CONCILIVM QVARTVM CIRCA TEMPORA Pelagij papæ primi.

¶ Tituli capitulorum sequentis quarti concilij.

De festiuitate paschali celebranda. .i.
Vt quadragesima æqualiter teneatur. ij
Vt primores ciuitatis pascha in ciuitate celebrent. iij
De eo, quod in sacrificio missæ est offerendum. iiij
De ordinatione episcopi. v
Quod clerici canonum statuta ab episcopis percipiant. vi
De oratorijs, & clericis in illis seruire debentibus. vij
De pœnitẽtia lapsorũ in hæresim viij
De relictis, venditis, ac alienatis a sacerdote cuiuslibet ecclesiæ. ix
De indignis ad sacerdotium promotis, & qui indigni censeantur. x
De non distrahendis his, quæ monasterijs vel ecclesijs sunt collata. xi
De eo, quid si epi discordes fuerint inter se de repetitione possessionis. xij
De iudibus, qui quẽlibet clericũ, cuiuslibet ordinis, publicis actiõib⁹ implicauerit. xiij
Vt, quæ episcopus ecclesiæ dederit, hæredes sui non auferant. xiiij
De his, qui post baptismũ dæmonibus offerunt, ad vomitum reuersi. xv
Christianus in pecudes non iuret. xvi
Clerici honorati cum coniugibus suis lectũ communem non habeant. xvij
Ecclesia præiudicium non patiatur, ex alienatione bonorũ per clericos. xviij
Quod ecclesiæ collatũ est, nec a collatore, nec ab illi⁹ hæredib⁹ repeti nõ debet. xix
Quod iudex secularis clericũ constringere non audeat, aut discutere. xx
Ne de ecclesiarũ septis fugitiuũ quemcunq; quis quacunq; occasione abstrahat. xxi
Nullus p potestatẽ filiã cõpetat alienã. xxij
De mancipijs propter spem coniugij ad ecclesiam contugientibus. xxiij
De clerico aut laico, qui per potestatem regiam res ecclesiæ, contempto pontifice, petere, aut possidere pręsumpserit. xxiiij
De ecclesijs in domo potentum existentibus, & clericis earum. xxv
De incæstis coniunctionibus. xxvi
De homicidio voluntarie facto. xxvij
De mulieribus in adulterio cum clericis deprehensis. xxviij
De mancipijs Christianis seruientibus Iudæis. xxix
De Iudæis, qui aduenã vel Christianum ad Iudaicam superstitionẽ seduxerit, vel sibi ancillam Christianã sociauerit. xxx
De existentibus genere seruilibus personis & eorum posteritate. xxxi
De faciẽtibus in agro suo oratorium, vt clericis sufficiẽtẽ ibidẽ facultatẽ, puideãt. xxxij
De agellis sacerdotũ, ac alijs eorũ facultatibus, vt firma eis maneant. xxxiij
De substituendo antistite. xxxiiij
Si epũs clerico alienæ ciuitatis aliquid dederit possidendum, post eius obitum ad ecclesiam reuertatur. xxxv
Vt synodus annis singulis celebret. xxxvj
Vt, quæ statuta sunt, obseruentur. xxxvij

¶ Synodus Aurelianen. tempore Childeberti regis.

CVm in Aurelianen. vrbem vnanimiter in Christi noie sancta adfuisset congregatio sacerdotũ, & de his, quæ ad sacrũ propositũ pertinent, vel quæ sectũ ecclesiasticã ordinationẽ regulari cõueniunt disciplinæ (deo medio) tractata recepissent, placuit, vt quę sunt definita, secundũ antiquam consuetudinem inuiolata monstrent. Et quo firmius statuta seruent, cũ cõsensu oĩm docet adnotata subscriptio.

Capitulum primum.

Placuit itaq; vt sanctũ pascha secundũ Laterculũ victorij, ab oibus sacerdotibus vno tẽpore celebret. Quæ festiuitas annis singulis ab epo Epiphaniarũ die in ecclesijs denuntiet. De

A De qua solennitate quoties aliquid dubitatur, inquisita vel agnita per metropolitanos, a sede apostolica sacra constitutio teneatur.

II. Hoc etiã decernimus obseruandũ, vt quadragesima ab omnibus ecclesijs æqualiter teneat. Neq; quinquagesimã aut sexagesimã ante pascha quilibet sacerdos psumat indicere. Sed neq; p sabbata absq; infirmitate quisquã soluat quadragesimale ieiuniũ, nisi tãtum die dñico prandeat. Quod fieri specialiter patrũ statuta sanxerunt. Si quis hanc regulam irruperit, tanq; transgressor disciplinæ a sacerdotibus censeatur.

III. Quisquis de prioribus ciuibus pascha extra ciuitatẽ tenere voluerit, sciat sibi a cũcta synodo esse prohibitũ. Sed principales festiuitates sub psentia episcopi teneant, vbi sanctũ decet tenere conuentũ. Tamen si aliquis certa necessitate astringatur, vt hoc implere non possit, ab epo postulet commeatũ. Quod si hoc postulare despexerit, & eundẽ locũ idem in festiuitate psentibus tenere voluerit, suspendatur.

IIII. Vt nullus in oblatiõibus sacri calicis, nisi quod ex fructu vineæ speratur, & hoc sine aqua mixtum offerre præsumat, quia sacrilegium iudicatur aliud offerri, q̃ quod in Lucæ .22. mandatis sacratissimis saluator instituit.

V. Id etiã regulare eẽ perspeximus decernẽdũ, vt eps in ciuitate in qua decreto eligitur ordinãdus, in sua ecclesia, cui profuturus est, cõstituatur. Sane si subito necessitas tẽporis hoc implere nõ patif, licet melius eẽt in sua ecclesia fieri, tñ aut sub psentia metropolitani, aut certe cũ eius authoritate intra prouinciã omnino a cõprouincialibus ordinetur.

B

VI. Parochiani clerici a põtificib⁹ suis necessaria sibi statuta canonũ legẽda pcipiãt, nec ipsi vel populi, quæ pro salute eorũ decreta sunt, excusent postmodũ ignorasse.

VII. Vt in oratorijs domini clericorũ nemo contra votum epi, ad quẽ territorij ipsius priuilegium noscitur pertinere, peregrinos clericos intromittat, nisi forsitan quos probatos ibidem districtio pontificis obseruare præcepit.

VIII. De his, q̃ post baptismi sacramẽtũ ad hæresis lapsum (carne suadẽte) descendũt, & agnoscẽtes reatũ ad vnitatẽ fidei catholicæ venire desiderãt, in eorũ ptãte constat, cũ eos viderint dignã pœniam agere, qñ vel qualiter cõioni pristinæ reformentur.

IX. Vt epus, qui de facultate propria ecclesiæ nihil relinquit de ecclesiæ facultate, id est, si aliter q̃ canones eloquuntur obligauerit, vendiderit, aut distraxerit, ad ecclesiã reuocetur. Sane si de seruis ecclesiæ libertos fecerit numero competenti, in ingenuitate pmaneant, ita vt ab officio ecclesiæ non recedant.

X. Si qs eorũ scies aut bigamũ, aut internupte maritũ, ad officiũ leuiticæ dignitatis siue presbyterij cõtra ius canonũ promouere præsumpserit, sciat se vnius anni spacio ab oĩi officio sacerdotij eẽ suspẽsum. Qui si forte sententiæ subiacere cõtẽpserit, a cõione eius

C XI. Si quid abbatibus, aut sacris monasterijs, aut parochijs pro dei conteplatiõe oblatum fuerit, in sua proprietate hoc abbates vel presbyteri minime reuocabunt, nec alienari a cũctis fratribus debet quacũq; occasione. Quibus si fuerit necessariũ, vt statuta cõuellant, non aliter valeat, nisi fuerit sui episcopi subscriptione firmatum.

XII. Si inter eos de rebus terrenis aut possessionibus sub repetitione, aut retẽtationis titulo nascatur contentio, impleto anni spacio pro studio charitatis, quæ cũctis debet rebus tẽporalibus anteferri, p epistolas fratrũ affectuose admoniti, aut inter se, aut in psentia electorũ iudicũ negotiũ sanare festinẽt. Quod si distulerint, donec ipsa causatio abrogetur, a charitate fratrũ, qui distulerit, habeatur extraneus, quia iniustũ est, vt qui cunctis pfunt, inter se quacũq; occasione dissentiant.

XIII. Si quis iudicũ clericos de quolibet corpore venientes, atq; altario mancipatos, vel quorũ nomina in matricula ecclesia tenẽtur inscripta publicis actionibus, applicare psumpserit, si a sacerdote admonitus emendare noluerit, agnoscat se pacẽ ecclesiæ non habere. Similiter & ad vllam administrationẽ pontificis presbyteros atq; diaconos ideo excusatos esse decreuimus, quia quod lex seculi etiam paganis sacerdotibus & ministris antẽ præstiterat, iustum est, vt erga Christianos specialiter conseruetur.

XIIII. Quæcũq; ecclesijs a pontificibus sub competẽti ac iusto documento fuerint derelicta ab hæredibus legitimis, dignũ est, vt pro dei contemplatione seruentur.

XV. Si quis post acceptũ baptismi sacramentũ ad immolata dæmonibus sumẽda, tanq; ad vomitũ reuertitur, si cõmonitus a sacerdote se corrigere ex hac præuaricatione noluerit, a cõmunione catholica pro emundatione sacrilegij suspendatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

XVI. Si quis Christianus(vt est gentiliū cōsuetudo)apud cuiuscūq; fere vel pecu-
dis exta inuocatis insup noibus paganoꝝ fortasse iurauerit,si se ab hac supstitiōe cōmonit⁹
noluerit cohibere,donec reatū emēdet,a cōsortio fideliū vel ecclesiæ cōmunione pellat.

XVII. Vt sacerdotes siue diaconi cum coniugibus suis non habeant cōmunē lectū
nec cellulam,ne propter suspitionē carnalis consortij religio maculetur. Quod qui secerint,iuxta priscos canones ab officio degradentur.

XVIII. Vt quicūq; clericus aliqd de iure ecclesiastico seu verbo,seu p scripturā acceperit ad vtēdū,& postmodū alienare q̄cūq; occasiōe voluerit,nō valebit,qa secūdū canonū instituta ,pprietatē eccl'iæ nō violat in alios,q̄libet longa possessio. Sed i pōtificis ptāte cōsistat,q̄liter pro cōseruando iure ecclesiastico rē possessam inter clericos debeat cōicare.

XIX. Quicūq; pro deuotione sua oblationis studio aliquid in campellis,vel in vineis etiā absq; scriptura probat ecclesiæ contulisse,si postmodū ipse vel hæredes eius quacunq; occasione auferre a iure hoc ecclesiæ,vel alienare voluerint,quoadusq; a tali intentione discedāt,aut peruasa restituāt,aut certe a cōmunione ecclesiastica suspendantur.

XX. Vt nullus secularium personaꝝ,ptermisso pontifice seu proposito ecclesiæ,quēq; clericoꝝ ,p sua potestate cōstringere,& discutere audeat,vel dānare. Sed &clericus si pro causæ appetitione cuiuscūq; fuerit ab ecclesiastico ordine cōmonitus,se ad audientiā ipsius deat affutuꝝ,& rīdere nulla calliditate dissimulet,sed quæ cūq; causatio quoties inter clericū & secularē vertit,absq; pbro aut archidiacono,vel si quis esse p̄positus ecclesiæ dinoscatur,iudex publicus audire negotiū nō p̄sumat. Sane si causam habētibus placuerit ire ad iudiciū,forte ex voluntate cōmuni,permittēte p̄posito ecclesiæ,clerico licentia tribuatur.

XXI. Si qa necessitatis ipulsu ad eccl'iæ septa cōfugerit,& sacerdote,vel p̄posito ecclesiæ ptermisso atq; cōtēpto,eū quisq; de locis sacris vel altaris,seu vi seu dolo abstrahere aut solicitare forte p̄sumpserit,vt inimicus ecclesiæ ab eius liminib⁹ arceat,q̄sqū iuxta pōtificalem districtionē digna pro indicta pœnitētia emēdatio subsequat,eo tñ q abstractus ē,prius ec-
ē,cōprimere XXII. Vt nullus p imperiū potestatis filiā *cōpetere audeat alie- (clesiæ restituta-
alis,ad mat nā,ne coniugiū(q̄d contra parentū voluntatē piam copulat)velut captiuitas iudicet,sed locut est prohibitū *abnuatur. Si qui perpetrauerint,excōmunicationis seueritas pro modo piaculi imponatur. Item seruo seculari sacerdotū prædas vel captiuitates exercere non liceat,quia iustū est,vt quoꝝ domini redemptionis debent præstare suffragium,per seruorum suoꝝ excessum disciplina ecclesiastica non maculetur.

XXIII. Quæcūq; mācipia sub specie coniugij ad ecclesiæ cōfugerint septa,vt p hoc credāt posse fieri coniugia,minime eis licētia tribuat,nec talis coniunctio a clericis defendatur,quia probatū est vt sine legitima traditione coniuncti pro religionis ordine statuto tempore ab ecclesiæ cōmunione suspendant,ne in sanctis locis talis coitus misceat. De quarum decernimus,vt parētibus aut proprijs dominis(prout ratio poscit)personaꝝ accepta fides restituti sub separatione promissioni reddant. Postmodū tamen a parentibus atq; dominis libertate concessa,si voluerint eos propria voluntate coniungant.

XXIIII. Si quis clericus aut laicus sub potentū noīe atq; patrocinio res ad ius ecclesiæ ptinētes,contēpto pōtifice,petere seu possidere p̄sumpserit,primū admoneat,q̄ abstulit restituat,aut certe iudiciū sacerdotis seu iudicis operiri,vt poscit sacra religio. Quod si in peruersionis pertinacia subsistit,tā diu ab ecclesiæ liminibus arceatur,donec cū satisfactione iustissima peruasa aut occupata restituat.

XXV. Si quæ parochiæ in potentatuū domibus cōstitutæ sunt,vbi obseruātes clerici ab ecclesia ciuitatis admoniti secundū qualitates ordinis sui fortasse,q̄d ecclesiæ debet sub specie dñi domus implere neglexerint,corrigant secundū ecclesiasticā disciplinā. Et si ab agentibus potestatē,vel ab ipsis rei dñis de agendo officio ecclesiæ ab aliquo prohibentur,authores nequitiæ a sacris cerimonijs arceantur,donec subsequuta emendatione in pace ecclesiastica sacris cerimonijs misceantur.

Aurel.4. c.10 Epaunen. ca.30 XXVI. De incæstis coniunctionibus id statuimus obseruandū,vt si quis post synodum Aurelianen.ante hoc trienniū constitutā licitatori iura p̄sumpserit,circa eum secundum statuta Epaunensium canonū a sacerdotibus ecclesiæ seueritas retineatur.

XXVII. Quisquis homicidiū voluntate commiserit,ita vt occidere audeat innocentem,si a principibus aut a parentibus quacunq; re se reddiderit absolutum,modus pœnitentiæ distringendi in sacerdotis potestate consistat.

XXVIII. Si quæ mulieres fuerint prolapsæ in adulterium cum clericis, districtione adhibita

A adhibita,mulieres ipsæ, prout sacerdoti visum fuerit,districtioni subiaceant, & a ciuitatibus,vt sacerdos præceperit, propellantur.

XXIX Cum prioribus canonibus iam fuerit definitum,vt de mancipijs Christianis,quæ apud Iudæos sunt,si ad ecclesiam confugerint, & redimi se postulauerint, etiam si ad quoscunq; Christianos refugerint,& seruire Iudæis noluerint, taxato & oblato a fidelibus iusto pretio ab eorum dominio liberentur, itidem statuimus, vt tam iusta constitutio ab omnibus catholicis obseruetur. Huius concilij cap.25

XXX Hoc etiam decernimus obseruandum,vt si quicunq; Iudæus proselytum (qui aduena dicitur)Iudæum facere præsumpserit,aut Christianum factum ad Iudaicam superstitionem adducere,vel si Iudæus Christianam ancillam suam sibi crediderit sociandam, vel si de parentibus Christianis natum Iudæum sub promissione fecerit libertatis,mācipiorum amissiōe mulctetur. Ille vero,qui de Christianis natus Iudæus factus est, si sub conditione fuerit manumissus,vt in ritu Iudaico permanens habeat libertatem,talis conditio non valebit, quia iniustum est,vt ei libertas maneat, qui de Christianis parentibus veniens,Iudaicis vult cultibus adhærere.

XXXI De genere seruili id decreuimus obseruandum, vt descendens inde posteritas, vbicunq;,quàmuis post longa spacia temporꝝ,reperiatur in loco, cui authores eius
B constat fuisse depositos studio sacerdotis,in ea,quæ cōstituta est a deuotis, cōditione permaneat. Cui præcepto , si quis secularium humanæ cupiditatis impulsu crediderit obuiandum, quousq; se corrigat,ab ecclesia suspendatur.

XXXII Si quis in agro suo aut habet, aut postulat habere diocesim , primum & terras ei disponat sufficienter,& clericos,qui ibidem sua officia impleant,vt sacratis locis reuerentia condigna tribuatur.

XXXIII Quisquis agellum ecclesiæ in die vitæ suæ a quocunq; sacerdote,cui potestas est,acceperit possidendum quæcunq; ibi profecerint,alienādi nullam habeat potestatem,nec ibi parentes sui ex ea re aliquid existiment vindicandum.

XXXIIII De substituēdo antistite,si fortassis mora extiterit, & volūtate decessoris
ante fuerit res* errata,q̄ successor accedit ecclesiæ,non impediat successorē. Si qspiā cle- aīs,subarrata
ricoꝝ aliqd de facultate illa p̄sumpserit,in ptāte sit aduenientis ep̄i,vtrū sua debeat volun vel subgrata,
tate adire,an reijcere decessori, nec ecclesiæ in obiecto veniant tempora legibus constituta, dum non extitit persona,quæ de vtilitate ecclesiæ cogitarit.

C XXXV Si qs ep̄s alterius ecclesiæ clerico de facultatibus suæ ecclesiæ aliqd sub titulo quocūq; douauerit,post eius obitū,q acceperit,ad ecclesiæ ius,de cuius facultate discesserat,reuertat,qa iniquū est,vt sub hac specie dānum ecclesia,quæ multis subuenit,patribus suis in prouincia sua annis singulis synodum debeant congregare,vt dum in vnum se fraternitas iungit,semper & censura teneatur & charitas.

XXXVI Placuit præterea,vt cuncti metropolitani de comprouinciali- (tiatur.
XXXVII Quapropter(auxiliāte dño)quæ synodus sancta cōstituit, decernimus,vt a cūctis fratribus hæc definitio sancta cōseruet. Quod si qsq; salubriter p̄spicit instituta inire esse futurum,quia iustum est,per vnitatem antistitum,vt ecclesiastica fulgeat disciplina, & inconuulsa maneat constitutio sacerdotum.

¶Nomina episcoporum,qui subscripserunt.

Aspasius ep̄s ecclesiæ* Elosen.cōscripsit & subscripsit. Alitius ep̄s ec. Vasen.cōs.& al. Elosatien.
sub. Agricola ep̄s ec. Cabilonen.cōs.& sub. Cyprian⁹ ep̄s ec. Teloneñ.cōs. & sub.
Daniel ep̄s ec. Pictauien.cōs.& sub. Dalmati⁹ ep̄s ec. Ruthenicæ,cōs.& sub. Euarius ep̄us ec. Antipolitanæ cōs.& sub. Aetherius ep̄us eccle. Carnoten.cons,& sub.
Eleutherius epūs eccle. Antisiodoren.cons.& sub. Euantius epūs eccle. Gabalitanæ,cons.& sub. Eumerius epūs eccle. Namneten. cons. & sub. Flauius epūs eccle.
Rothomagen.cons.& sub. Gallicanus epūs eccles. Ebreduneñ.cons.& sub. Gallus ep̄us eccle. Aruernicæ,cons.& sub. Heracleus epūs eccle. Tricarstineñ. cons.& sub.
Iniuriosus epūs eccle. Turonicæ cons.& sub. Leontius epūs eccle. Burdegaleñ. cō scripsit & sub. Maximus epūs eccl'. Aquensis,cons.& sub. Prætextatus epūs eccl'.
Aptensis,cons.& sub. Placidus epūs eccle. Matisconeñ.cons.& sub. Roricius epūs ec. Lemouiceñ.cons.& sub. Rufus epūs ec. Vasaticeñ.cons.& sub. Vindemialis ep̄s
ecclesiæ Arausicen. cons,& sub.

¶ Aurelianen,IIII.concilij Finis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TVRONICA SECVNDA SYNODVS CIRCA TEMPORA PELAgij papæ primi.

De cõuẽtiõe synodi p singl'os annos. i.
De pace sacerdotali ij.
De compositione corporis dñici super altario iij.
Ne laici in ecclesia clericis misceantur iiij
De pastu pauperum propriorum v
De epistolis dandis vi.
De remotione abbatum vij.
De his, q excõicatis cõicant, viij.
Vt in Britãnia sine cõsensu metropolitani, vel cõprouincialiũ, epi nõ ordinent ix.
Vt nullus clericorũ familiaritate extraneaꝝ rum mulierum vtatur x.
Vt ep̃us nullã ignauiã ad distringendũ habeat, sed etiã si necesse fuerit ab alijs adiuuetur episcopis xi.
Vt nullam det ep̃s occasionem ad detrahẽdum sibi xij.
Ep̃s clericos & in domo ac alias habeat cõuersationis testes xiij.
Ne ep̃m mulieres prosequantur xiiij.
Ne duo clerici in vno stratu recũbãt xv.
Ne monachus coniugio copuletur xvi.
Ne sola mulier monasterium adeat xvij.
De obseruatione ieiuniorum xviij.
De obseruatione psallendi xix.
Ne archipresbyteri coniugati sine testimonio clericorum dormiant xx.
De virginibus & reliquis castitatem professis, vel viduis, quæ post mutatam vestem coniugio copulatæ sunt xxi.
De adulterinis, vel incestuosis coniunctionibus. xxij.
De kalendis Ianuarij, & cathedra sancti Petri xxiij.
De hymnis recipiendis xxiiij.
De his, qui p̃ discordias regum, res ecclesiarum, aut sacerdotum cõpetunt xxv.
De peruasoribus rerum ecclesiasticarum. (xxvi.
De iudicibus, qui pauperes oppri munt. xxvij.
Ne sacerdotium per pecuniam acquiratur. xxviij.

¶ Turonicæ secundæ synodi sequentis capitula.

Ecclesiasticæ disciplinæ debet esse sussragium cõgregatio sacerdotum, ne aliud erit suæ solicitudinis tã peculiare conscribere, q̃ qđ ad fundamẽtum religionis proficere recognouerit, operari nõ cesset, vt cum pastoralis cautela propagatur in ouilis custodia, paucorum veneranda decreta sint salutis publicæ documenta. Et quoniam quod omitti non decet, oportet implere, præsertim cum cuius ad animaꝝ intellectualium (de qbus deo cura est) forma processit, eius traditionis lex ad pontifices manauit, necesse est vigilantissime prouidere, repulso torpore, vt quicquid ab antiqs patribus statutum de tramite canonico, quarundã personarum temeritate cernitur imminutum, reuocandum est in statum pristinum, vt postmale admissa corrigi, & non admittenda damnari. Magna est eñ in ipsa seueritate pietas, per quam tollitur peccandi facultas. Nam vbi insana libertas generat vulnera, sacerdotalis districtio dat medelam. Quapropter (Christo auspice) in Turonica ciuitate concilio cõ alias, Arichberti. cordante, iuxta conniuentiam gloriosissimi domini * Chariberthi regis annuentis coadunati pro pace & instructiõe ecclesiæ, opportunum credidimus, subter adnexa decreta cõficere, & subscriptionibus proprijs roborare, vt retundant noxia, propagentur optata, ne taciturnitate silentij, vitioso ꝝ criminum nutriri videret licentia, nõ abscidi, & quæ opportuna erant pro qualitate temporis adijci, non paterentur negligi, sed procurent impleri.

I Placuit itaq; sancto cõcilio, interposita virtute domini Martini, in sancta basilica cõscripto, vt bis ad synodum annis singulis metropolitanus & comprouincialis sui in locum quem deliberatio metropolitani elegerit (deo propitiante) conueniãt, aut si necessitas fuerit ineuitabilis (sicut præcepit authoritas) vel semel in anno, sine cuiusibet excusatione possonæ, id est, regiæ, vel priuatæ, siue cuiuscunq; vtilitatis obstaculo, præter infirmitatis cer tissimæ labore præuentum, nullius occasione velaminis habeat vnusquisq; cõcursum, sed (sicut dictũ est) neq; per impedimẽtum ordinatiõis regiæ, neq; sub occasiõe vtilitatis, aut causæ proprie debeat a concilio separari, apostolo prædicante: Quis nos separabit a charitate Chri, tribulatio, an angustia, an psecutio, an fames, an nuditas, an periculũ, an gladius, Roma.8.f &reliqua. Nõ debet spũali opi etiã regalis p̃ferri p̃ceptio, cũ primũ in ecclesia sit mãdatũ. Diliges

A Diliges dñm deum tuum, ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua. Matth.22.d Vnde nõ debet præcepto dñi psona cuiuslibet hominis anteponi, neq; debet terrenæ cõditiõis actio vl' psona terrere, q̃s Chr̃us spe crucis armauit. Si qs ep̃s (vt superius dictũ est) ad synodũ venire distulerit, vsq; ad maiorẽ synodũ a fratribus & cõprouincialibus maneat excõicatus, nec eũ ex alia prouincia vllus ep̃s interea cõicare p̃sumat. Ipse em̃ suæ diuisionis præparat instrumenta, qui cum suis fratribus in mebris ecclesiæ non concordat.

II Itẽ decernit propter illud celeste mãdtum: Pacẽ meã do vobis, vt põtificalis affectus inter cõsacerdotes inuiolabil'r cõseruet. Verum si pro peccatis (vt assolet) ex causa liuor emerserit, vt pendẽte certamine sibi inuicẽ recõciliari nõ possint, electis ab vtraq; parte fratribus, id est, pbr̃is, p̃ponderãte dulcedine litis iacula finiãt, & vota pacis acquirãt. Nã Iohan.14.d Matth.7.a qua frõte festucã de alterius oculo velit eruere, q in suo trabẽ nõ respicit imminẽtẽ? Aut quid in alijs arguit, a quo vitij fons inundat? Si q aũt ab vtraq; parte (vt dictum est) electis pbr̃is, atq; mediãtibus se fratribus, hoc est, suis membris, recõciliari neglexerit, cum ad synodũ venerit, nõ solum reatũ corã ea ep̃s se cognoscat incurrere, verũetiã cõgrue pœnitentiæ intelligat vindictã subire. Opportunum nãq; est, illum animaduersione succumbere, qui intelligẽdo peccauit, & quod docere debuit, in sese neglexerit.

B III Vt corpus dñi in altari nõ in armario, sed sub crucis titulo componatur.

IIII Vt laici secus altare, quo sancta mysteria celebrantur, inter clericos tam ad vigilias quàm ad missas stare penitus non præsumãt, sed pars illa, quæ a cancellis versus altare diuiditur, choris tãtum psallentium pateat clericorum. Ad orãdum & communicãdum laicis & fœminis (sicut mos est) pateant sancta sanctorum.

V Vt vnaquæq; ciuitas pauperes & egenos incolas alimentis congruentibus pascat secundum vires, vt tam vicini pbr̃i, q̃ ciues omnes suum paupererem pascant, quo fiet, vt ipsi pauperes per ciuitates alienas non fatigentur. Notatu dignum

VI Vt nullus clericoꝝ vel laicoꝝ præter ep̃m epistolia facere præsumat.

VII Vt ep̃s nec abbatem, nec archipbr̃m siue omnium suoꝝ cõpresbyteroꝝ, & abbatum consilio de loco suo præsumat ejcere, neq; per præmium alium ordinare, nisi facto concilio tam abbatum q̃ pbr̃orum suorum. Quem autem negligentia ejcit, cum omnium presbyterorum consilio refutetur.

VIII Quicũq; ep̃s illũ, quẽ alter ep̃s excõicatum habet, postq̃ fuerit de ipsius excõicatione cõmonitus, cõmunicare p̃sumpserit, vsq; ad synodum excõicatus habeatur.

IX Adijcimus etem̃, ne quis Britãnum, aut * Romanoꝝ in Armorico siue metropolitani, aut cõprouincialium voluntate vel literis, ep̃m ordinare p̃sumat. Quod si qs isti cõtraire tẽtauerit, sentẽtiam in anterioribus canonibus obseruet, & etiã a charitate vsq; ad ecclesiis segregantur, qui patrum statuta contemnunt. C alias, Romanũ. alias forte fidelium.

X De familiaritatibus mulieꝝ licet crebrius sit in canonibus replicatum, attamẽ ne cesse est, vt sicut secta virgulta, quæ male pullulauerãt, rursus fidei fasce succidãtur, etiam radicitus eruantur, nullus deinceps clericorum pro occasione necessitatis faciẽdæ vestis, aut causa ordinãdæ domus extraneam mulierem in domo sua habere præsumat. Et cum iubeamur victum, aut vestitum artificiolo quærere, & manibus propr̃js laborare, quid opus est in domo serpẽtem includere pro veste, quæ * multiformẽ vestem nõ propterea deponit, vt nudetur, se vt se gratiorem, dum remouetur, ostendat. alias, multõ fortius.

XI Nullus ergo clericoꝝ, non ep̃s, non pbr̃, nõ diaconus, nõ subdiaconus, quasi sanctimonialẽ, aut viduã, vel ancillã propriã pro confirmatiõe reiꝝ in domo sua stabilire p̃sumat, quæ & ipa extranea est (dum non est mater, aut soror, aut filia) quæ etiã pronior propinquabit ad culpã, dum dignoscit subiecta dominatui. Si qs ep̃us, aut pbr̃, seu diaconus, aut subdiaconus de hac re statuta patrum vel nostra temerare p̃sumpserit, excõicet.

XII Si qs ep̃s ad distringẽdum eos, q in hac facilitate pdurant, negligẽs apparuerit, sicut in ipa sancta basilica est publice recitatum, ex cõsensu cõmuni, atq; totius populi sententiam prædecessorum canonum se incurrere oĩno cognoscat, fic tñ vt tam metropolitanus suis cõprouincialibus, q̃ cõprouinciales metropolitano suo, si refisi ere, aut cõtemnere ep̃m clerici sui p̃sumpserint, dent oĩno solatium. Et qa dixit sancta scriptura, frater fratrem adiuuãs, exaltabitur, quicũq; pro causa dei fratri suo solatium cõmonitus dare distulerit, vsq; ad synodum remoueat. Nam si ep̃s se contemni sentiens, frẽs suos in solatio suo non commonuerit, ipse sciat, qualiter reddat domino rationem. Prouer.18.f

XIII. Ep̃s

Universidad de Deusto
Biblioteca

XIII Episcopus cõiugem vt sororẽ habeat, & ita sancta gubernatiõe gubernet do-
mum omnẽ, tam ecclesiasticã quàm propriã, vt nulla de eo suspitio quaqua ratiõe cõsur-
gat. Et licet (deo propitio) clericoꝝ suoꝝ testimonio viuat, qa cum illo tam in cella, q̃ vbi
cunq; fuerit, secum habitẽt, eumq; sequãtur & pbri, & diaconi, vel deinceps clericoꝝ tur-
ba iunioꝝ (deo adiutore) cõuersant, sic tamẽ propter zelotẽ deum nostrum tam lõge ab-
sint, manifõis propinquitate diuisi, vt nec hi, q ad spem recuperãdam clericorum seruitu-
te nutriuntur, famularum propinqua contagione polluantur.

XIIII Episcopum, episcopã non habẽtem, nulla sequat turba mulierum, licet saluet
Cor. 7.c vir per mulierẽ fidelẽ, sicut & mulier p virum fidelẽ (vt apostolus ait.) Nam vbi talis cu-
stodia necessaria nõ est, q d est necesse, vt miseria prosequat, vnde fama cõsurgat. Habeãt
ministri ecclesiæ, vtiq; clerici, qui ẽpo seruiunt, & eum custodire debẽt, licẽtiam, extraneas
mulieres de frequentia cohabitationis eijcere.

XV Et ne occasio famã laceret honestatis, qa aliqui laici, dum diuersa ppetrãt adul-
teria, hoc q̃d de se sciũt, in alijs suspicant (sicut ait Seneca) pessimũ in eo vitium esse, q in id,
quo insanit, cæteros putat furere. Vt ergo ipsi putãdi, aut certe æstimãdi locus amputet.
nullus sacerdotũ, ac monachoꝝ colligere aliũ in lecto suo psumat. Nec liceat monachis
ali. singulares cellas habere cões, vbi aut bini maneant, aut * peculiare reponi possint, sed schola labo-
re cõmuni cõstruat, vbi omes iaceãt, aut abbate, aut proposito imminẽte, vt dum duo vel
tres vicissim & legãt, & excubent, alij cõsolent, vt nõ solum sit custodia corporum, sed &
surgat pro lectione assidua profectus animarum.

XVI Si qui in monasterio cõuersi sunt, aut cõuerti voluerint, nullatenus exinde ha-
beant licentiã euagãdi, nec (quod absit) vllus eorum cõiugem ducere, aut extraneaꝝ mu-
lierum familiaritatẽ habere. Nam (sicut supradictum est) si vxorẽ duxerit, excõmunicet,
& de vxoris malæ sociate cõsortio, etiã iudicis auxilio separet. Quod si iudex ad hoc fo-
latium dare noluerit, excõmunicet. Qui infelix monachus tali cõiunctione fœdatus, si q
cuiuscũq; patrocinium se conatus fuerit defensare, & is, qui in hac partinacitate, perdurat,
& ille, qui eum exceperit, ad defensandum ab ecclesia segregent, donec reuertat ad septa
monasterij, & indictam ab abbate, quàmdiu præceptum ei fuerit, agat pœnitentiam, &
post satisfactionem reuertatur ad gratiam.

XVII Vt mulier intra septa monasterij nullatenus introire permittatur. Si abbas in
hac parte, aut præpositus negligens apparuerit, qui eam viderit, & non statim eiecerit,
excommunicetur.

XVIII De ieiunijs vero antiqua a monachis instituta cõseruentur, vt de pascha vsq;
quinquagesimã, exceptis rogatiõibus, omi die fratribus prãdium ppare. Post quinqua-
gesimã tota hebdomada exacte ieiunẽt. Postea vsq; ad Kal. Augusti ter in septimana ieiu-
nent, secũda, q̃rta, & sexta die, exceptis his, q aliqua infirmitate cõstricti sunt. In Augusto
quia quotidie missę sanctoꝝ sunt, prãdium habeãt. In Septembri toto, & Nouẽbri (sicut
prius dictum est) ter in septimana. De Decembri vsq; ad natalẽ dñi omni die ieiunent. Ex-
qa inter natalẽ dñi, & Epiphaniam omni die festiuitates sunt, itemq; prãdebũt. Excipit tri-
duum illud, quo ad calcãdam Gentilium cõsuetudinẽ patres nostri statuerunt priuatas in
Kaleñ. Ianuarij fieri lætanias, vt in ecclesia psallatur, & hora octaua in ipsis Kalendis cir-
cumcisionis missa deo propitio celebretur. Post Epiphaniam vero vsq; ad quadragesi-
mam ter in septimana ieiunent.

XIX Itemq; pro reuerentia Domni Martini vel cultu ac virtute id statuimus ob-
seruãdum, vt tã in ipa basilica sancta q̃ in ecclesiis nostris, iste psallẽdi ordo seruet. Vt in
dieb⁹ æstiuis ad matutinũ sex antiphonæ binis psalmis explicent. Toto Augusto manica-
tiões fiãt, qa festiuitates sunt & missæ. Septembri septẽ antiphonæ explicentur binis psal-
mis. Octobri, octo ternis psalmis. Nouembri, nouẽ ternis psalmis. Decembri, decẽ ternis
psalmis. Ianuario & Februario itidem vsq; ad pascha. Sed vt possibilitas habet, q facit am-
plius pro se, & qui minus (vt potuerit) supereſt, vt vel duodecim psalmi expediant ad ma-
tutinum, quia patrum statuta præceperunt, vt ad sextam sex psalmi dicãtur, cum alleluia,
& ad duodecimã duodecim, itemq; cum alleluia, quod etiã (angelo ostendẽte) didicerunt.
Si ad duodecimã duodecim psalmi, cur ad matutinũ nõ itemq; vel duodecim explicent.
Quicũq; minus q̃ duodecim psalmos ad matutinũ dixerit, ieiunet vsq; ad vesperã, panem
cum aqua mãducet, & nõ illi sit altera in illa die vlla refectio. Et q hoc facere cõtempserit,
vna hebdomada panẽ cum aqua mãducet, & ieiunet omni die vsq; ad vesperum.

XX Archi-

A XX Archipbri vero Vicani, & diaconi, & subdiaconi, nõ quidem omes, sed plures
in hac suspitiõe tenentur a populo, q̃d cum cõiugibus suis maneant. Pro qua re hoc pla-
cuit obseruare, vt quotiẽscunq; archipbr seu in vico manserit, seu ad villam suam ambu-
lauerit, vnus lectoꝝ canonicoꝝ suoꝝ, aut certus aliquis de numero clericoꝝ cum illo am-
bulet, & in cella, vbi ille iacet, lectũ habeat pro testimonio. Septẽ tamẽ inter subdiaconos
& lectores, vel laicos habeat cõcessus, qui viciſſim septimanas suas cum illo facere omino
procurent, & q distulerit, fustigetur. Et si in hoc pbr negligens inuentus fuerit, quod
nõ hoc sic implere contẽdat, triginta diebus cõmuniõe priuetur, donec pœniam agat, &
sic reuertatur ad gratiam. Reliqui presbyteri, & diaconi, ac subdiaconi vicani, hoc stude-
ant, vt mancipiola sua, ibi maneant, vbi vxores suæ, illi tamẽ segregatim solitarij in cella la-
ceant, & orent, & dormiant. Nam qui vxores non habẽt, in parte de mancipiolis suis ha-
beant cellulas segregatim, vbi & ipsi quidem orent segregati, & dormiant. Nam si inuen-
tus fuerit presbyter cum sua presbytera, aut diaconus cũ sua diaconissa, aut subdiaconus
cum sua subdiaconissa, annum integrum excõmunicatus habeatur, & depositus ab omni
officio clericali, inter laicos se obseruare cognoscat, quo tamẽ permisso inter lectores, in
psallentium choro colligatur. Illi vero archipbri, qui talem cautelam super iuniores suos
B habere noluerint, & nõ eos habuerint studio distringẽdi, ab episcopo suo in ciuitate retru-
dantur in cella, ibiq; mense integro panem cum aqua manducet, pœnitẽtiam agant pro si-
bi credito clero, quia nulli clericorum, iuxta sentẽtiam canonum, cum cõiuge sua mane-
re pmittitur. Et quia hæresis presbyteroꝝ a quodam pbro primum surrexit, etiam quod
nullus potuit æstimare, quod auderet ille, qui corpus dñi consecrat, talia perpetrare, nisi
rẽpore nouissimo pro peccatis nostris ista surrexerunt. Si illi diaconi omnium sentẽtia epi-
scoporum damnati sunt, & hæretici reputati, ac si tales diaconi illi subiaceant maledictio-
ni, quos patrum statuta pro hac causa damnarunt, quid illi infelices pbri, qui tali sunt pec-
cato subiecti, vt alios trahant in præceps secum, qui eos tali ordine viuere cernunt? Et
qui deberent esse forma præcepti, ipsi inueniantur in vrna peccati. Rectius est, vt caput
morbidum, si curari non potest, amputet, quam grex pro eodẽ inficiat. Talis ergo sacer-
dos & pastor non debet a populo venerari, sed rẽnui, qui nõ formam disciplinæ, sed vitij
docet, dum seipsum non corrigit.

XXI Et quia in sentẽtia papæ Innocentij ad Victricium epm Rothomagensem la-
ta legitur scriptum de virginibus, quæ Christo spualiter nupserunt, & velari a sacerdote
meruerunt, si postea nupserint, quod vix etiam ad agẽdam pœnitẽtiam mereantur acce-
dere, qua sic dicit: Si enim de omibus hęc ratio custoditur, vt quæcunq; (viuente viro)
alteri nupserit, habeatur adultera, quantomagis & illa damnãda est, quæ ante immortali
C sponso se cõiunxerat, & postea ad humanas nuptias transmigrauit? Et adiecit: Hæ vero,
quæ necdum sacro velamine tectæ sunt, tamẽ in proposito virginali semp se manere fi-
mulauerant, licet velatæ non sint, si postea nupserint, his agenda aliquanto tempore pœ-
nitentia est, quia sponsio earum a deo tenebat. Nam si inter homines solet bonæ fidei cõ-
tractus nulla ratione dissolui, quanto magis ista pollicitatio, quam cum deo pepigerũt, sol-
ui sine vindicta nõ potest? Post hoc de viduis adiunxit. Nam si Paulus aplus, quæ a pro-
posito viduitatis discesserunt, dixit eas habere damnationẽ, vbi ait, quia primam fidem irri-
tam fecerunt, &c. quis sacerdotum cõtra decreta talia, quæ a sede apostolica processerũt,
agere præsumat, vel quis (quod peius est) cõtra sentẽtiam, quam vas electiõis Paulus apo-
stolus (spũ sancto ministrãte) promulgauit, aliud cõscribere vlla ratiõe præsumat, cum di-
cat ipse per spiritum sanctum, qui prædicauerit præter id, quod prædicaui, anathema sit?
Et quorum authoritas valere possit, nisi quos sedes aplica semp aut intromisit, aut apocri-
fos fecit. Et patres nostri hoc semp custodierunt, quod eoꝝ præcepit authoritas. Nos er-
go hoc sequamur, vel q̃d aplus Paulus, vel papa Innocẽtius statuit, ita dõtaxat, vt nullus
sacratã deo virginẽ, nec si in honore Christi vestẽ mutauit, tam viduam, q̃ puellam aut
rapere, aut cõpetere, aut sibi cõiugẽ sociare præsumat, quia etiam & lex Romana cõstituit,
vt q cunq; sacratã deo virginẽ, vel viduã fortasse rapuerit, si postea eius deuincti iõe cõiu-
nerit, capitis sniã feriat. Item si quis, nõ dicam rapere, sed attẽtare matrimonio iungẽdi cau-
sa, sacratas virgines vel viduas ausus fuerit, capitis sentẽtia feriat. Cum etiã in chronicis ha-
beatur de virginibus Gentilium tempore, quæ se deę Veste sacrauerant, posthabito pro-
posito, & corrupta virginali gratia, legali sententia viuas in terra fuisse defossas. Si phana
colentes tali sunt sententia condẽnate, quãto magis, quæ in honorẽ redẽptoris sui se veste
mutauẽ

Capi. 12. 27. q 1. Quæ Christo

Capi. 13 27. q. 1. Hęc q

1. Timo. 5. b

Galat. 1. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

In.2.synodo, cap.33

mutauerint,& perſeuerare noluerint,grauẽ debẽt expectare ſententiam ſicut in Arelatẽſi ſynodo habetur inſertum. De puellis,quæ ſe vouerunt deo,& præclari nominis decore floruerint,ſi poſt vigintiqnq; præſertim annos ætatis ad terrenas nuptias ſpõte trãſierint,id cuſtodiẽdum eſſe decreuimus,vt cum his,qbus ſe alligauerunt,cõmuniõe priuent, ita vt eis poſtulantibus,pœnia nõ negetur,cuius pœniæ cõmunio,multo tẽpore differat, cum etiãm id in antiquis Mileuitanis canonibus fuerit ſtatutum. Item placuit,vtquicũq; eporum neceſſitate periclitãtis pudicitię virginalis(cum vel *petitor potens, vel raptor ab quis formidat,vel ſi aliquo etiã mortis ſcrupulo periculoſo cõpuncta fuerit,ne non velata moriat,aut exigẽtibus parentibus,aut his,ad quoꝝ curã pertinet)velauerit virginẽ, ſeu velauit *intra vigintiquinq; annos ætatis,nõ ei obſit cõcilium, quod de iſto annoꝝ numero cõſtitutum eſt. Nos vero quos lex perimi iubet (ſi cupiunt audire præconem) volumus, (ſi cõuertant) vt viuant. Nam tunc perimẽdi ſunt oris gladio, & a cõione priuandi,ſi relicta ſibi decreta ſenioꝝ obſeruare noluerint,& paſtorẽ ſuum audire deſpexerint, & ſe ſeparare nouerint. Qui ergo in hac pertinacia pdurare voluerint,& plus in volutabro malle cõuerſatiõis permanere, q̃ ſe de vetito cõiugio ſeparare,perẽni excõicatione damnentur. Et quicunq; eporum,aut preſbyterorum,vel diaconorum,aut ſubdiaconoꝝ,ab omnibus epis excõicatus habeat, & excludat ab excuſationis adinuẽtione,quam modo aliquæ dicere meditant,quod propterea ſe veſte mutauerint, ne eas inferiores pſonæ macularent, cum nõ ſolum Domni glorioſæ memoriæ Childebertus & Clotharius reges cõſtitutionem legum,de hac re cuſtodierint,& ſeruauerint (quã nunc Domnus* Charibertus rex ſucceſſor eoꝝ,præcepto ſuo roborauit)vt nullus vllam,nec puellã,nec viduã abſq; parentum voluntate tradere,aut accipere præſumat. Quicũq; eñ timet violentiã, & vult habere maritũ,refugiat ad eccleſiã,donec propinqui poſſint eam principis Imperio, aut ſacerdotis, vel eccleſiæ beneficio liberare,& defenſare,ac cõdigno ſociare marito . Nam quæ ſe veſte mutauerit , abſq; dolo , in eo propoſito quod diſpoſuit, pſeuerare procuret. Illius vero,quo aliqui dicunt,vidua,quæ benedicta nõ fuit, quare nõ debet maritum accipere, cum oẽs ſciant, ꝙ nunq̃ in canonicis libris legit benedictio vidualis,qa ſolum propoſiti ſui ſufficere debet , ficut in Epaunenſibus canonibus a papa Auito,vel oñibus epis cõſtitutum eſt. Viduaꝝ cõſecrationẽ (quas diaconas vocant) ab omni religione noſtra penitus abrogamus. Et expreſſius decretum eſt in ſynodo Arelatenſi profeſſas viduas,ſi in incontinentia perſtiterint,cum raptoribus eſſe damnãdas. In prophetis legit,quia de alienigenis cõtra interdicta dei Hebræi ſortiti fuiſſent vxores,populum dei a Gentibus ſuperatum. Poſt prædicãte propheta, qa dimiſere filios , & ſeparauerunt ſe ab illicitis cõiugiis ſtatim victoriam fuiſſe ſecutã. Quicũq; ergo de laicis ingenuus cum talibus excõmunicatis participare præſumpſerit,excommunicatum ſe eſſe cognoſcat.

ca.26. eiuſdẽ concilij

als,cõpetitor

als,Infra Carthagiñ,3. cap.4

alias,Arithbertus

Ca.21. eiuſdẽ concilij

Ca.27.concil.

In.2. Eſdr.9

Nume 26

Neemiæ.13

XXII De inceſtis vero cõiunctiõibus cenſuimus,ſtatuta canonũ vetera nõ irrũpere. Satis eñ facimus,ſi in hac parte ſtatuta priſca ſeruemus. Sed propterea fuit iterare neceſſarium,qa dicunt plures, quaſi illud per prædeceſſoꝝ negligẽtiam ſacerdotum illis nõ fuiſſet apertum. Sed reuera mẽtiunt, cũ ſciamus tales ac tantos viros nullatenus huic negligẽtiæ ſubiacuiſſe,ſed hoc,quod ſcripturę ſanctæ teſtant,aſſidue prędicaſſe. Propterea cuit etiã de voluminibus libroꝝ pauca pſtringere,& canonibus inſerere , vt ſcripta lectio de alijs libris in vnum reciteť ad populum. Sic eñ dñs locutus eſt: Cuſtodite leges meas, atq; iudicia,quæ faciẽs homo,viuet in eis. Ego dñs : Omnis homo ad proximã ſanguinis ſui nõ accedat,vt reuelet turpitudinẽ eius. Ego dñs: Turpitudinẽ patris tui,& turpitudinem matris tuæ nõ diſcooperies,mater tua eſt, nõ reuelabis turpitudinẽ eius. Turpitudinẽ vxoris patris tui nõ diſcooperies,turpitudo eñ patris tui eſt. Turpitudinẽ ſororis tuæ ex patre,ſiue ex matre,quæ domi vel foris genita eſt, nõ reuelabis. Turpitudinẽ filiæ, filiæ tui,vel neptis ex filia,nõ reuelabis,qa turpitudo tua eſt. Turpitudinẽ filiæ vxoris pris tui, quam peperit patri tuo,& eſt ſoror tua,nõ reuelabis. Turpitudinem ſororis patris tui, nõ diſcooperies,quia caro eſt patris tui. Turpitudinẽ ſororis matris tuæ, nõ reuelabis, ea q̃ ſit caro matris tuæ. Turpitudinẽ patrui tui, nõ reuelabis, nec accedes ad vxorem eius,quæ tibi affinitate cõiungitur. Turpitudinẽ nurus tuæ,nõ reuelabis, quia vxor filij tui eſt, non diſcooperies ignominiam eius. Turpitudinẽ vxoris fratris tui,nõ reuelabis,quia turpitudo fratris tui eſt. Turpitudinẽ ſororis tuæ,& filiæ eius,nõ reuelabis. Filiam filiæ eius,& filiam filiæ illius nõ ſumes,vt reueles ignominiam eius,quia caro illius ſunt,& talis coitus incęſtus eſt, Sororẽ vxoris tuæ in pellicatũ illius nõ accipies, nec reuelabis turpitudinẽ eius.

Leui.18.a.b.c

Cum

A Cum vxore proximi tui non coibis,nec ſeminis cõmixtione maculaberis. Maledictus homo,qui faciet ſculptile & conflatile abominationẽ dño opus manuũ artificũ,ponetq; illud in abſcondito,& reſpondebit omnis populus, & dicet, Amen. Maledictus, qui non honorat patrem ſuum & matrem,& dicet omnis populus,amen. Maledictus, qui transfert terminos proximi ſui,& dicet omnis populus,amen. Maledictus, qui transfert in itinere,& dicet omnis populus,amen. Maledictus eſt,q errare facit cæcũ li, ac viduæ,& dicet oĩs populus,amen. Maledictus,q dormit cũ vxore patris ſui, & reuelat operimentũ lectuli eius,& dicet omnis populus, amen. Maledictus, qui dormit cũ ſoroꝛe ſua filia patris ſui,ſiue matris ſuæ,& dicet omnis populus,amen. Maledictus, qui dormit cũ ſocru ſua,& dicet omnis populus,amen. Maledictus qui clam percuſſerit proximum ſuum,& dicet oĩs populus,amen. Itẽq; ait ſacra ſententia legum, quæ in hac explanatione omni homini tam docto q̃ indocto aperta eſt, vt quiſquis aut ſororẽ,aut filiã, aut certe gradu conſobrinam,aut fratris vxorem ſceleratis ſibi nuptijs iunxerit,huic penitus ſubiaceat,& de tali conſortio ſeparet,& reliqua. Itẽ alia: Quæcũq; mulier ſororis ſuæ maritũ poſt mortẽ illius acceperit,vel ſi quis ex viris mortua vxore ſororẽ eius alijs nuptijs ſibi coniunxerit,nouerit tali cõſortio ſe eſſe notabilem. In ſynodo Aurelianenſi,quã inuictiſſimus rex Clodouęus fieri ſupplicauit,ſic decretum eſt,ne ſuperſtes frater thorum defuncti fratris aſcendat,neve ſibi quiſquã amiſſæ vxoris ſororẽ audeat ſociare, q̃d ſi fecerint,eccleſiaſtica diſtrictione feriantur. In Epaunenſibus canonibus a papa Auito vel reliquis epis conſtitutũ eſt. Inceſtis coniunctionibus nihil prorſus veniæ reſeruamus, niſi cũ adulterium ſeparatione ſanauerint. Inceſtus vero nec vllo coniugij nomine p̃dicãdos(p̃ter illos q̃s dinumerare funeſtum eſt) hos eſſe cenſuimus. Vt ſi quis relictã fratris, quæ pene prius ſoror extiterat,carnali coniunctione violauerit. Si quis inſuper germanã vxoris ſuæ acceperit,ſi quis nouercam duxerit,ſi quis conſobrinæ ſobrinæq; ſe ſociat,ab eccleſia ſegregetur. Quod vt a præſenti tpe prohibemus,ita ea,q̃ ſunt anterius inſtituta nõ ſolui mus,ne quis relictæ auunculi miſceatur,aut patrui aut priuignæ concubitu polluat. Sane quibus coniunctio illicita interdicit,habebũt ineundi melioris coniugij facultatem. In canonibus etiã Aruernenſibus a beatiſſimis patribus fic habeť inſertum. Si quis relictam fratris,ſororem vxoris,præuignã,conſobrinã ve relictã,id eſt, patrui, vel auunculi,carnalis contagij macula crediderit violandã,& auſu ſacrilego authoritatẽ diuinæ legis,ac iura naturæ præruperit,& cui charitatis ac pij affectus ſolacia exhibere debuerat, ſuoꝝ hoſtis, ac pudicitiæ expugnator vim inferre tentauerit,apoſtolicæ conſtitutionis ſententia feriat. Et q̃diu in tanto verſatur ſcelere,a Chriſtiano cętu, atq; cõuiuio,& eccleſiæ communione priuabitur. Nos hoc,quod patres noſtri ſtatuerũt ,in oñibus roboramus, quia p̃cepto domini,& apoſtolo prædicante docemur,vt a nobis filij noſtri ſeuerius corrigãtur,q̃ ignaua tepiditate ad perpetranda grauiora laxentur, vbi ait: Quid vultis,in virga veniam ad vos,an in charitate & ſpiritu manſuetudinis? Omnino auditur inter vos fornicatio,& talis fornicatio,qualis nec inter gẽtes,ita vt vxorem patris ſui aliquis habeat. Et vos inflati eſtis,& nõ magis luctum habuiſtis,vt tollatur de medio veſtrum,qui hoc opus fecit. Ego quidem abſens corpore,præſens autem ſpiritu,iam iudicaui, vt præſens, eum,q ſic operatus eſt,in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti congregatis vobis, & meo ſpiritu cum virtute domini noſtri Ieſu,,tradere huiuſmodi hominem Sataną in interitum carnis,vt ſpiritus ſaluus ſit in die domini noſtri Ieſu Chriſti. Ergo quia dixit Apoſtolus, Imitatores mei eſtote,ficut & ego Chriſti,non nos præſumptuoſos exiſtimet homo,ſi ſequẽtes apoſtolũ,quenq̃ ab eccleſia ſegregamus, donec reminiſcat, & reuertatur ad vitã, quã per dñm noſtrũ Ieſum Chriſtum, & baptiſmũ meruit habere perpetuã, ne iam,peccato faciẽte,aut diabolo perſuadẽte,perdat & baptiſmi gratiam & vitam ęternam.

Deut.27.c.d

Ca. eiuſdem conc.20

Ca.30 Epaunenſi. conc.

Ca. 11. eiuſdẽ concilij.

1.Cor.4.d.

1.Cor.5.a.b

1.Cor.4.a

&.2.Cor.11.a

B

C

XXIII. Enimuero,qm̃ cognouimus nõnullos inueniri ſequipedas erroris antiqui, qui Kaleñ. Ianuarij̃ colunt,cũ Ianus homo gentilis fuerit rex quidẽ, ſed deus eſſe non potuit. Quiſquis ergo vnũ deũ patrem regnantẽ cum filio,& ſpiritu ſancto credit, certe hic non poteſt integer Chriſtianus dici,quia aliqua de gentilitate cuſtodit. Sunt etiam,qui in feſtiuitate cathedræ domni Petri apoſtoli *cibos mortuis offerũt,& poſt miſſas redeũtes ad domos proprias,ad gentiliũ reuertuntur errores,& poſt corpus dñi,ſacratas dæmoni eſcas accipiunt. Conteſtamur illam ſolicitudinem tam paſtores q̃ preſbyteros gerere, vt quemcũq; in hac fatuitate perſiſtere viderint, vel neſcio ad petras, aut arbores, aut ad fontes deſignata loca gentiliũ perpetrare,q̃ ad eccleſiæ rationẽ nõ pertinẽt,eos ab eccleſia ſan

als, victimas

Universidad de Deusto
Biblioteca

cta authoritate repellāt, nec participare ſancto altario ꝓmittāt, q gētiliū obſeruatiōes cuſto
diūt. Quid eī dæmonib⁹ cū Chſo cōe, cū magis ſumēda *iudiciū delicta videat addere,
afs, cibum

XXIIII. Et licet Ambroſianos habeamus hymnos in canone, tñ qm̄ (q̄ purgare,
reliquoꝝ ſunt aliqui, q digni ſunt forma, cātare volum⁹ libēter, & amplecti eos ꝓter ea,
q̄ꝝ actoꝝ noſa nō fuerint in limine ꝓnotata, qm̄ q̄ fidē cōſtituerūt, dicēdi rōni nō obſūt.

XXV. Illud q̄q̄ (quanq̄ priori canonica ſit authoritate præfixum) q̄ dū intra ſe ſe
uiunt domini noſtri, ac maloꝝ hoim ſtimulo cōcitant, & alter alterius res rapida cupidita
te peruadit, ne iſta caduca actione, qua inter ſe agūtur, eccleſiaſtica rura cōtingere, aut cō
taminare ꝓſumāt, inuiolabiliter obſeruandū cēſemus, vt quicūq; tā eccleſiæ q̄ eꝑi res pro
priaſ (q̄ & ipſę eccleſiæ noſcūtur eē, quas pontifex actoribus eccleſiæ dinoſcit aſſignaſſe)
vel abbatū aut monaſterioꝝ ſiue pbr̄oꝝ quaqua temeritate puadere, cōpetere, vel cōtrā
care ꝓſumpſerit, tūc reſeruato correctionis hoc loco adhuc pbr̄ eiuſdē eccleſiæ, cuius in
tereſt, puaſorē conuenit admonere, & ſi reſtitutionē diſtulerit, adhuc quaſi filius ab oībus
fratribus ad reddēdū miſſis epiſtolis cōpellat. Qui ſi ptinaciter in peruaſione ꝓſtiterit, &
ſe tollere poſt tertiā cōmonitionē de re illa aut eccleſiæ aut propria noluerit, cōuenit oēs
oīno vna cōniuentia ſimul cū noſtris abbatibus ac pbr̄is vel clero, q ſtipēdiꝝ ex ipſo ali
mēto paſcunt, qa arma nobis nō ſunt alia (auxiliāte Chſo) circūſepto clericali choro, ne
catori pauperꝝ, q res puadit eccl̄æ, pſalm⁹. cviiꝰ. dicat, vt veniat ſup eū illa maledictio, q̄
Iohan.13.d ſup ludā venit (qui dū loculos faceret, ſubtrahebat pauperꝝ alimēta) vt non ſolū excōica
tionis, ſed etiā anathema moriat, & cœleſti gladio feriat, q in deſpectu dei & eccleſiæ &
pontificū in hac peruaſione ꝓſumit aſſurgere. Illud etiā annecti placuit, vt q de fratribus
ad dandū ſolatiū venire pro certa infirmitatis neceſſitate non potuerit, abbates & pbr̄os in
vice ſua trāſmittat. Qui ſi ꝓter certā infirmitatis excuſationē commonitus, aut venire, aut
tranſmittere noluerit, remotum ſe a fratrum charitate eſſe cognoſcat.

Hoc capitulū in Pariſien. ſynodo prima, cap.1. habetur.

XXVI. Placet itaq̄, ac oīmbus nobis conuenit obſeruare, vt quia nonnulli memo
res ſui per quaſlibet ſcripturas pro captu animi de facultatibus ſuis eccleſiis cōtuliſſe pro
bantur, q̄d diuerſis deū minus timētibus eatenus mortifera calliditate tenetur, vt alioꝝ ob
latio illi pertineat ad ruinā, nec intueri corde poſſunt diē iudicij, dū nimiæ cupiditatis de
lectantur ardore. Quicūq; ergo immemor interitus ſui, res eccleſiis (vt ſupra diximus) de
legatas iniuſte poſſidēs ꝓſumpſerit retinere, & veritate comperta, res dei ſeruis ſuis diſſi
mulauerit reformare, ab oībus eccleſiis ſegregatus, a ſancta cōione habeat extraneus, nec
aliud mereat habere remediū, niſi cū culpā propriā reꝝ emēdatione purgauerit. Indigne
alias, propes rare. eī ad altare dñi *propinquare permittitur, q res eccleſiaſticas & audet rapere, & iniuſte
poſſidere, ac in iniqua defenſione pdurat. Necatores eī pauperū iudicādi ſunt, qui eorū
taliter alimēta ſubtraxerint. Sacerdotalis tñ debet eē prouiſio, vt vindictā admonitio ma
niſeſte pcedat, vt res vſurpatas ſi iniuſte quis tulerit, adhibita æquitate reſtituat. Quod ſi
neglexerit, & neceſſitas cōpulerit, poſtea prædonē ſacerdotalis diſtrictio maturata pcel
lat, neq̄ quiſquā per interregna res dei nitatur defenſare, quia dei potentia cunctoꝝ re
gnorum terminos ſingulari dominatione concludit.

XXVII. Vt iudices aut potentes, qui pauperes opprimunt, ſi commoniti a pon
tifice ſuo, ſe non emendauerint, excommunicentur.

XXVIII. Cauta eī eſt in ſalute prouiſio ad effugiendā culpā delicti aditū delinquē
di repellere. Nullus eꝝ de ordinationibus clericoꝝ ꝓmia præſumat exigere, quia nō
ſacrilegiū, ſed & hæreticū eſt (ſicut in dogmatibus eccleſiaſticis habet inſertū) ad ordina
dum clericū, per ambitionē ad imaginē Simonis magi pecuniā offerre ſacerdoti, quia ſcri
Actoꝝ.8.c Matth.10.a. cit: Gratis accepiſtis, gratis date. Et cū talis ſit, qui gratiā dei a ſacerdote æſtimat pre
af, Arithberti comparari, quale ille, qui vendit, vterq̄ vſq̄ ad ſynodum ab eccleſia ſegregetur.

Notaui ſub die. xv. Decembris, anno. vi. regni domini noſtri *Chariberti glorioſiſſimi
regis Prætextatus, & ſi peccator in Chriſti nomine epiſcop⁹ eccleſiæ Rothomageñ. hāc
conſenſum noſtrum ſecundum patrum ſtatuta relegi, conſenſi, & ſubſcripſi ſub die. xv.
Kaleñ. Decembris Turonis. Germanus peccator conſenſi, & ſubſcripſi. Felix Bitu
riceñ. ec. eꝑs peccator conſ. & ſubſ. Caletricus peccator cōſenſi & ſubſcripſi. Do
mitianus Tungreñ. eccleſiæ epiſcopus peccator conſenſi & ſubſcripſi. Victurius pec
cator conſenſi & ſubſcripſi. Domnulus peccator conſenſi & ſubſcripſi. Leudebau
dus peccator conſenſi & ſubſcripſi.

Pariſ

A

PARRHISIEN. CONCILIVM PRIMVM CIRCA TEMPORA Pelagij papæ primi.

PArrhiſioꝝ populi meminit Pliñ. naturalis hiſt. lib. iiij. ca. xviij. tit. Gallia Lugduneſi. Lugduneñ. Gallia habet Lexouios &c̄. Intus aūt Hedui fœderati &c̄. Meldi liberi, Parrhiſii, Trecaſſes. Strabo quoq; geographiæ ſuæ libro. iiij. inter alia ita ſcribit. Circa Sequanā fluuiū ſunt & Parrhiſii, q in ipſo fluuio inſulā habent, vrbēq; Lucotecíam, & Meldi, & Lexouij. Silꝰ & Antoñ. in iti. tit. Ab Auguſtuduno Lutecíā Parrhiſioꝝ &c̄. Aſilincū &c. Lutecia. Itē tit. iter a Corocotino Auguſtobonā &c. Iuliobonā &c. Lutecia. Itē tit. iter a Rothomago Luteciam &c. Vggade &c. Dioduro, Lutecia. Item tit. iter a *Rothomago Luteciam vſq; &c. Petromantalium &c. Lutecia.

af's, Cæſaroꝝ mago

¶ Parrhiſieñ. concilij tituli canonum.

Nemo res eccleſiaꝝ aut peruadat, aut com petat, aut retineat.	.i.	Nullus familiam alterius agere competat,	v
B Nemo res eꝑi proprias aut competere, aut confiſcare præſumat.	ij	aut rapiat.	vi
Ne eꝑs alterius eꝑi res competat.	iij	Nemo excōicatus ab alijs colligatur.	vij
De illicitis & incæſtis coniunctionibus.	iiij	De ordinatione epiſcoporum.	viij
De ſanctimonialium raptarum indecenti copula.	v	De famulatu & miniſterio ſeruorum de generum.	ix.

¶ Eiuſdem concilij canones.

ADmonet pontifices tempoꝝ qualitas, & improbæ neceſſitatis p̄cauenda condi
tio, vt non ſolū reꝝ p̄ſentiū, ſed & futuroꝝ quoq; vtilitas cōgrua prouiſione tra
ctetur, quatenus, quos cuſtodiæ ordinatio, ac pro amore diuino ſolicitudinis cu
ra conſtringit, & puidiſſe ſequētia, & opportune * eis vigilaſſe probent. Et quia af's, eos inui
ſibi ſacerdotes in hoc maxime conſulūt, ſi importunoꝝ volūtatibus obuiaſſe noſcunt, con gilaſſe,
iuncti in vnū Chſo opitulāte Parrhiſius pro vtilitatibus eccleſiaꝝ, vnde nō leuiter rationē
ſumus quādoq; reddituri, inquantū diuina pietas virtutē dare dignata eſt, tentauimus ſalu
bri conſideratione proſpicere, ne dum periculoſa abuſione ordinatio ſuperna negligitur,
in nobis aliorum crimina vindicentur.

Capitulum primum.

C ¶ Itaq; placet, ac omnibus nobis conuenit obſeruare, vt quia nonnulli memores ſui, per quaslibet ſcripturas pro captu animi, de facultatibus ſuis eccleſiis aliquid contuliſſe probā tur, quod a diuerſis deum minus timētibus, eatenus mortifera calliditate tenetur, vt aliorū oblatio illis pertineat ad ruinā, nec intueri corde poſſunt diem iudicij, dum nimiæ cupidita tis delectentur ardore. Quicunq; ergo immemor interitus ſui res eccleſiæ (vt ſupra dixi mus) delegatas iniuſte poſſidens, ꝓſumpſerit retinere, & veritate comperta, res dei ſeruis ſuis diſſimulauerit reformare ab omnibus eccleſiis ſegregatus, a ſancta communione ha beatur extraneus, nec aliud mereatur habere remedium, niſi culpā propriam reꝝ emenda tione purgauerit. Indigne eī ad altare dñi properare permittitur, qui res eccleſiaſticas & audet rapere, & iniuſte poſſidere, ac in iniqua defenſione pdurat. Necatores eī pauperū iudicandi ſunt, qui eorū taliter alimenta ſubtraxerint. Sacerdotalis tamē debet eſſe prouiſio, vt vindictam admonitio manifeſta præcedat, vt ſi res vſurpatas iniuſte quis tulit, adhibita æquitate reſtituat. Quod ſi neglexerit, & neceſſitas compulerit, poſtea prædonem ſacerdotalis diſtrictio maturata percellat, neq; quiſquā per interregna res dei defenſare nitatur, quia dei potentia cunctorum regnorum terminum ſingulari dominatione concludit. Quod ſi præſumpſerit, & ipſius offenſam & prædictæ damnationis periculum ſuſtinebit. Competitoribus etiam huiuſmodi frenū diſtrictionis imponimus, qui facultates eccleſiæ ſub ſpecie largitatis regiæ improba ſurreptione peruaſerint. Sera nanq; de his rebus pœ nitudine commouemur, cū iam anteactis temporibus contra huiuſmodi perſonas cano num ſuffulti præſidio, ſe ſacerdotes domini erigere debuiſſent, ne manſuetudo indulgen tiæ ad ſimilia perpetranda improborū audaciam adhuc quotidie prouocaret, ſed nunc tar de iniuriarū mole depreſſi, damnis quoq; dominicis compellētibus excitamur. Quod ſi is, qui res dei competit, in alijs q̄ vbi res agitur maxime ſolet territorijs cōmorari ſacerdotē

Hæc cōſtitutio in Turonica ſyn. 2. cap. 26. habetur

Universidad de Deusto
Biblioteca

loci illius vbi habitat episcopus, illi huiusmodi prauatæ contemptus neglecta persona li- p
teris mox reddat instructum, tunc antistes ipsius fratris anxietate comperta aut perua-
rem ammonitione corrigat, aut canonica districtione condemnet. Accidit aũt vt tempo-
ribus discordiæ supra *promissionẽ bonæ memoriæ Clodouæi regis res ecclesiarũ aliqui
cõpetissent, ipsasq; res inuasatas, improuisa morte collapsi, ꝑpris hæredibus reliquissent,
placet & hos quoq;, nisi res dei ammoniti a pontifice agnita veritate reddiderint, similiter
a sanctæ communionis participatione suspendi, qm̃ res dei, quæ antecessores eorũ immo-
tura morte credendi sunt peremissæ, non debent filij vlterius possidere. Iniquũ esse cẽse-
mus, vt potius custodes chartarũ, per quas aliquid ecclesiis a fidelibus personis legitur de-
relictum, q̃ defensores rerũ creditarũ (vt præceptum est) iudicemur.

II. Et quia episcoporũ res propriæ ecclesiarũ res esse noscunt, si in eorũ facultatibus
simili fuerit facultate grassatũ, peruersores rerũ memoratarũ canonũ districtione feriantur,
vt dum vindicta corrigit, qui moribus proprijs ac nulla conscientia castigatione corripi,
saltem regulæ obtundatur aculeis. Perpetuo eim̃ anathemate feriatur, qui res confiscare,
aut cõpetere, aut peruadere periculosa infestatione præsumpserit.

III. Et quia exempla boni operis a pontificibus debent primum Christo opitulante
procedere, nullus eps res cõpetat alienas, aut si cõpetitas, aut a se aut ab antecessore suo for-
te quis possedit, domino proprietatis possessionem propriã absq; præiudicio liberalitatis
regiæ integra reformatione restituat, vt quia deus dona reprobat iniquorum, non ad iu-
dicium suum ecclesiæ res exteras derelinquat.

IIII. Conuenit etiã vniuersis fratribus, vt non solũ præsentiũ rerũ actus, sed & ani-
marũ q̃q; debeant ꝑparare remedia. Nullus ergo illicita cõiugia cõtra ꝑceptum dñi sortiri
præsumat, id est, fratris relictã, nec nouercã suã, relictãq; patrui, vel sororẽ vxoris suæ si-
bi audeat sociare, necq; auunculi quoq;, quæ relicta est nurui suæ, vel materteræ coniugio
potiatur. Pari etiã conditione a coniugio amitæ priuignæ, ac filiæ priuignæ coniunctio-
nibus præcipimus abstinere.

V. Sacrarũ etiã virginũ, necq; per raptũ, necq; per cõpetitiones aliquas quisquã cõiu-
gia sortiat. Similiter de earũ coniunctionibus abstinendũ (& hi, qui eas rapere, aut cõpete-
re voluerint, a communione sunt remouẽdi) quæ vestiũ cõmutatione tã viduæ q̃ puellæ
religionẽ, pœnitentiã, aut virginitatẽ publica declaratione fuerint professæ. Quod si cõ-
tra dicta quis venerit, & sacerdotẽ suũ audire neglexerit, & in præsenti a cõmunione ca-
tholicæ ecclesiæ habeatur extraneus, & perpetuo anathemate feriatur.

VI. Et quia vtiliũ rerũ cœpit causa tractari, hoc vniuersitas ꝑcauere quoq; debet, ti
sacerdotes, q̃ principes, omnisq; populus, vt nullus res alienas cõpetere a regis audeat po-
testate. Nullus viduã, necq; filiã alterius extra voluntatẽ parentũ aut rapere præsumat, aut
regis beneficio æstimet postulandam. Quod si fecerit, similiter ab ecclesiæ communione
remotus, anathematis damnatione plectatur.

VII. Et quia vniuersis sacerdotibus ita cõuenit, vt si qs de eis pro contẽptu canonũ,
aut peruasione rerũ ecclesiasticarũ a cõmunione ecclesiæ aliquẽ fortasse suspẽderit, a nullo pe-
nitus epõ recipi ꝑsumatur. Quod si factũ fuerit, is, q eũ cõtra indicta receperit, & a fratrũ
suorũ erit cõcordia separatus, & æterni iudicis in futurũ (vt cõfidimus) iracũdiã sustinebit.

VIII. Et quia in aliquibus rebus cõsuetudo prisca negligit, ac decreta canonũ vio-
lantur, placuit vt iuxta antiquã cõsuetudinẽ canonũ decreta seruent. Nullus ciuibus in-
uitis ordinet eps, nisi quem populi & clericorũ electio plenissima quæfierit volũtate, non
principis imperio, necq; per quãlibet conditionẽ cõtra metropolis voluntatẽ epõrũ cõpro-
uincialium ingeratur. Quod si per ordinationẽ regiã honoris istius culmen peruadere a-
liquis nimia temeritate ꝑsumpserit, a comprouincialibus loci ipsius eps recipi nullatenus
mereat, quẽ indebitæ assumptũ agnoscũt. Si quis de cõprouincialibus recipere eũ cõtra
indicta ꝑsumpserit, sit a fratribus omnibus segregatus, & ab ipsorũ omniũ charitate remo-
tus. Nã de actis ordinationibus pontificũ ita cõuenit, vt coniuncti metropolitanus cũ suis
cõprouincialibus epis, vel quos vicinos epos eligere voluerit, in loco vbi cõuenerit, iuxta
antiqua statuta canonum omnia communi consilio & sententia decernãtur.

IX. De de generibus seruis, q sepulchris defunctorũ pro q̃litate ipsius ministerij de-
putantur, hoc placuit obseruari, vt sub qua ab actoribus fuerint conditione dimissi, & suis
hæredibus, siue ecclesiæ pro defensione fuerint deputati, voluntas defuncti circa eos in
omnibus debeat cõseruari. Quod si ecclesia eos de fisci functionibus in oñi parte defen-

derit, tam illi q̃ posteri eorũ ecclesiæ defensione in oĩbus potiantur, & occursum impẽdãt.
Et quia huic definitioni cuncti fratrũ interesse minime potuerũt, hoc omnis congregatio
sacerdotũ Christo propitiante decreuit, vt cõstitutio ꝑsens a quãtis oblata fuerit, subscri-
ptionibus tamẽ eorũ debeat probari, quatenus in hoc, quod ab vniuersis obseruandũ est,
vniuersitas debeat consentire.

¶ Subscriptiones episcoporum.

Probianus in Christi noĩe epi ecclesiæ Bituricen. consensi & subscripsi. Prætextatus in Christi noĩe ep. ec. Rothomagen. cons. & subs. Chardaricus peccator cons. & subsc. Domitianus peccator cons. & subs. Chaletricus pec. cons. & subs. Eufronius pec. cõs. & subs. Edibius pec. cons. & subs. Felix pec. cons. & subs. Ferrocinctus in Chri no-mine epũs cons. & sub. Gonothigernus pec. cons. & sub. Leontius in Christi noĩe epi-s tor cons. & sub. Sampson peccator cons. & subs.

AVRELIANEN. CONCILIVM QVINTVM CIRCA TEMpora Pelagij papæ primi.

¶ Tituli capitulorum Aurelianen. concilij quinti.

Dogmata Eutychetis vel Nestorij damnanda. .i.
Neminem a sacerdote de leuibus causis dãnandum. ij
De extranea mulier familiaritate. iij
Si post acceptam benedictionem inconti-nens inuenitur. iiij
Nullũ clericũ alienũ recipere, vel promouere sine epistola pontificis sui ꝑsumat. v
Seruũ alienũ clericũ non ordinandũ vi
De manumissis vij
Pontifice mortuo, nullus in ciuitatem, aut p parochias ordinare clericos, aut altaria audeat consecrare viij
Nullus ex laicis ante annuam conuersatio-nem episcopus ordinetur. ix
Nulli episcopatũ ptio liceat cõparare x
Nullus inuitis ordinetur episcopus xi
Nullus viuente episcopo, ꝑter culpabilem, alius superordinetur. xij
Qui facultates ecclesiæ subtraxerit, alienauerit, vel retinuerit, puniatur. xiij
Epũs, vel quicunq; res ecclesiæ cuiuscunq; regni, vel loci non occupet. xiiij
De eo q̃d ex xenodochijs collatũ fuerit. xv
Qui ecclesiæ oblata auferre ꝑsumpserit. xvi
Ecclesiæ causæ qualiter, & ꝑ qs finiant. xvij
Vocati conprouinciales a metropolitano, ad concilium venire teneantur xviij
De oblatione puellarũ in monasterijs. xix
Incarcerati dominicis diebus ab ecclesiæ ꝑpositis visitentur. xx
De solicitudine infirmorum vel sustentatione. xxi
De annua euocatione concilij. xxij
De his, qui ad ecclesiam confugerunt. xxiij

¶ Aurelianen. concilij quinti capitula.

AD diuinã grãm referendũ est, cũ vota principũ concordãt animis sacerdotũ, vt dũ fit pontificale concilium, normã viuẽdi teneat *recapitulatio antiqua canonũ, * vt locus & tẽpus, quia est in quibuscunq; titulis veteribus adhærens noua cõstitutio sanctionũ. Igitur clemẽtissimus princeps triũphorũ titulis inuictissimus, dñs Childebertus, cũ pro amore sacræ fidei, studio religionis in Aurelianensiũ vrbẽ cõgregasset in vnũ dños sacerdotes, cupiens ex ore patrũ audire, q̃d sacrũ est, & q̃d pro ecclesiastico ordine authoritate promoueret pastorali, & q̃d aduenientibus fit norma, & ꝑsentibus fit disciplina, atq; conueniens a ꝑsenti tẽpore in posterũ custodiri (ꝑstante deo) signanter est titulis prænotatum.

Capitulum primum.

Primũ itaq; nefariã sectã, quã author male sibi cõscius, & a viuo sanctæ fidei catholicæ fonte discedẽs, sacrilegus quondã cõdidit Eutyches, vel si qua a venefico similiter impio, sunt prolata Nestorio, quas etiã sectas sedes apl̃ica sancta cõdẽnat, simil̃r & nos easdẽ cum suis authoribus & sectatoribus execrantes, ꝑsentis constitutionis vigore anathematizam°, atq; damnamus, apostolicũ fidei ordinẽ in Christi nomine prædicantes.

II. Nullus sacerdotũ, quẽq; rectæ fidei hominẽ pro paruis & leuib° causis a cõione suspẽdat, ꝑter eas culpas, pro qbus antiqui patres ab ecclesia arceri iusserunt cõmittentes.

Universidad de Deusto
Biblioteca

III. Vt nullus epiſcopo⁹, preſbytero⁹, & diacono⁹ extranea⁹ mulie⁹ intra do- D
mum præſumat habere ſolatium, quibus etiã pro vtilitate ſua aliqua familiarius regenda cõmittat. Quod etiã de propinquis fœminis indicẽtes, ſimiliter prohibemus, ne, ſub conceſſa ſibi licentia parentali, ex ea⁹ ſequipedis memorato⁹ vita vel opinio polluat. Quod ſi epiſcopus nunc vetitis vti ſub quadam præſumptione voluerit, anno vno a metropolitano, vel a comprouincialibus ſuis, ab officio ſuſpendatur. Clerici vero a propri⁹ epiſcopis, modo, qui ſupraſcriptus eſt, corrigantur.

IIII. Si qs clericus poſt acceptã benedictionẽ cuiuſlibet loci vel ordinis ad cõiugalẽ thoro⁹, iã ſibi illicitũ, denuo redire p̃ſumpſerit, vſq; in diẽ vitę ab honore accepti ordinis (ſicut habẽt antiquo⁹ patrũ canones) ab officio deponat, ei tantũmodo cõione conceſſa.

V. Vt nullus clericũ ſeu lectorẽ alienũ ſine ſui cõceſſione ep̃i, vel promouere, vel ſibi quibuslibet cõditionibus audeat vẽdicare. Quod ſi quis hãc conſtitutionẽ fuerit quacunq; p̃ſumptione tranſgreſſus, memoratas perſonas ab his, cum quo ſunt, debitas ſeu eccleſiaſtico iuri ſeu proprio reuocatas, qa illicita vacatione diſceſſerãt, & ab honore vel officio ſuſcepto, iuxta arbitriũ ſui pontificis ſuſpendantur. Epiſcopus vero, qui ordinauerit, ſex menſibus miſſas facere non præſumat.

VI. Vt ſeruũ, qui libertatẽ a dominis propri⁹ non acceperit, aut etiã iam libertum, nullus epiſcopo⁹ abſq; eius volũtate *tamẽ cuius ſeruus eſt, & eum abſoluiſſe dinoſcitur, clericũ audeat ordinare. Quod ſi quiſquã fecerit, is, qui ordinatus eſt, a dño reuocetur, & ille collator ordinis, ſi ſciens feciſſe probatur, ſex menſibus miſſas tantum facere nõ præſumat. Si vero ſecularium ſeruus eſſe cognoſcitur, qui ordinatus eſt, benedictione ſeruata, honeſtum in ordine domino ſuo impẽdat obſequium. Quod ſi ſecularis dominus amplius eum voluerit inclinare, vt ſacro ordini inferre iniuriã videatur, duos ſeruos (ſicut antiqui canones habent) ep̃s, qui eũ ordinauit, domino ſeculari reſtituat, & epũs eum, quem ordinauit, ad eccleſiam ſuam reuocandi habeat poteſtatem.

aſs tantum.

VII. Et quia plurimo⁹ ſuggeſtione cõperimus, eos, qui in eccleſiis iuxta cõſuetudinem a ſeruitio fuerint abſoluti, pro libito quorũcunq; ite⁹ ad ſeruitiũ reuocari, impiũ eſſe tractauimus, vt q̃d in eccleſia dei cõſideratione a vinculo ſeruitutis abſoluit, irritũ habeatur. Ideo pietatis cauſa cõmuni cõcilio placuit obſeruãdũ, vt quæcũq; mancipia ab ingenuis dominis ſeruitute laxantur, in ea libertate maneant, quam tunc a dominis percepe- rãt. Huiuſmodi quoq; libertas, ſi a quocũq; pulſata fuerit, cum iuſtitia ab eccleſiis defendat, p̃ter eas culpas, pro q̃bus leges collatas ſeruis reuocare iuſſerũt libertates.

VIII. Vt in ciuitate, vbi pontifex iure humanæ conditionis obierit, nullus ep̃s ante ſubſtitutionẽ deputati p ordinẽ ſucceſſoris, aut in ciuitate, aut p parochias ordinare clericos, aut altaria audeat cõſecrare, vel quicq̃ de rebus eccleſiæ p̃ter humanitatẽ p̃ſumat auferre. Quod ſi quiſquã temerario auſu ſtatuta trãſcenderit, cõuentus ab inſtituto pontifice, verecũdię ſuæ cõſulens, ſine dilatione ablata reſtituat. Si vero ſiue voluntatis arbitrio, vel quorũcunq; p̃cibus actus, quamcũq; perſonã promouere, aut contra interdictum ire F
præſumpſerit, anno integro miſſas facere non præſumat.

IX. Nullus ex laicis abſq; annua cõuerſatione premiſſa ep̃s ordinetur, ita vt intra anni ipſius ſpacium, a doctis & probatis viris, diſciplinis & regulis ſp̃ualibus plenius inſtruatur. Quod ſi hoc quiſquã epiſcopo⁹ tranſcendere quacunq; conditione p̃ſumpſerit, anno integro ab officio, vel charitate fratrum habeatur extraneus.

X. Vt nullũ epiſcopatũ per p̃mia aut cõparatione liceat adipiſci, ſed volũtate regis ac plebis, a metropolitano, vel quẽ vice ſua pmiſerit, cum comprouincialibus pontifex conſecretur. Quod ſi quis hanc regulam huius ſanctæ conſtitutionis per coemptionem exceſſerit, eum, qui per præmia ordinatus fuerit, ſtatuimus remouendum.

XI. Item (iuxta q̃d antiqui canones decreuerũt) nullus inuitis detur epũs, ſed nec per oppreſſionẽ potentiũ perſona⁹, ad conſenſum faciendũ ciues aut cleri (q̃d dici nefas eſt) inclinent. Quod ſi factũ fuerit, ipſe epũs, qui magis per violentiam, q̃ per decretũ legitimum ordinatur, ab indepto pontificatus honore in perpetuum deponatur.

XII. Nulli viuenti epiſcopo alius ſuperponatur, aut ſuperordinetur epiſcopus, niſi forſitan in eius loco, quem culpa capitalis deiecerit.

XIII. Ne cui liceat res vel facultates eccleſiæ, aut monaſteri⁹, vel xenodochi⁹ pro quacũq; eleemoſyna cũ iuſtitia delegatas retẽtare, alienare, atq; ſubtrahere. Quod ſi quis

A quis fecerit, tanq̃ necator pauperum, antiquo⁹ canonum ſententi⁹ conſtrictus, ab eccleſiæ liminibus excludatur, q̃diu ab ipſo ea, quæ ſunt ablata vel retentata, reddantur.

XIIII. Vt nullus ep̃o⁹, aut cuiuslibet ordinis clericus vel alia quacũq; p̃ſona, q̃buſlibet cõditiõibus, ſeu in vno regno ſeu in alio poſitus, alterius cuiuſcũq; eccl̃ię res aut petat, aut p̃ſumat accipere. Quod ſi fecerit, tã diu habeat a cõione altaris, vel oĩm fratrũ, ac filiorum charitate ſuſpenſus, donec ipſi eccleſiæ, cuius directo ordine res eſt ablata, reſtituat.

XV. De xenodochi⁹ vero, q̃d p̃ĩſſimus rex Childebert⁹ & cõiugalis ſua Vltrotho regina in Lugdunẽſi vrbe (inſpirãte dño) cõdiderũt (cui⁹ inſtitutiõis ordinẽ vel excriptionẽ petẽtibus ipſis, manuũ noſtra⁹ ſubſcriptiõe firmauimus) viſum eſt nobis pro dei cõtẽplatiõe, iunctis nobis in vnũ, p̃mãſura authoritate decernere, vt quicq̃d præfato xenodochio, aut p ſupradicto⁹ regũ oblationẽ, aut p quorũcunq; fideliũ eleemoſynã collatũ aut conferẽdũ eſt, in quibuſcũq; rebus atq; corporibus nihil exinde ad ſe q̃libet tpe antiſtes eccleſiæ Lugdunẽſis reuocet, aut ad ius eccleſiæ trãſferat, vt ſuccedẽtes ſibi per tẽpo⁹ ordinem ſacerdotes, non ſolũ de facultate xenodochi⁹ ipſius, aut de conſuetudine vel inſtitutione nihil minuãt, ſed dent operã, qualiter res & ipſius ſtabilitas in nullã partẽ detrimentum, aut diminutionẽ aliquã patiat, prouidentes ad intuitũ retributionis æternæ, vt ſ̃ poſiti
B ſemper ſtrennui ac deũ timẽtes decedẽtibus ſubſtituant, & cura ægrotãtium, ac numer⁹, vel exceptio peregrino⁹ ſecundũ indictã inſtitutionẽ inuiolabili ſemp ſtabilitate permaneat. Quod ſi quis quolibet tpe contra cõſtitutionẽ noſtrã venire tẽtauerit, aut aliquid de conſuetudine vel facultate xenodochi⁹ ipſius abſtulerit, vt xenodochium (quod auertat deus) eſſe deſinat, vt necator pauper⁹, irrevocabili anathemate feriatur.

XVI. Quiſq; etiã aut maio⁹ aut mediocriũ p̃ſona⁹, quodcũq; muneris vel facultatis ſacerdotibus, aut eccleſiis, aut quibuslibet locis ſancto⁹ ſtudio mercedis cũ iuſtitia pro dei contẽplatione contulerit, & hæc ipſa, quæ a parẽtibus donata noſcuntur, poſtmodũ quis auferre p̃ſumpſerit, ſuperiori ſentẽtia, vt necator pauper⁹ communione priuetur.

XVII. Placuit etiã, vt ſi quæcũq; perſona contra ep̃m, vel authores eccleſiæ ſe proprium crediderit habere negotium, prius ad eũ recurrat charitatis ſtudio, vt familiari admonitione cõmonitus, ſanare ea debeat, q̃ in querimoniã deducuni. Quã rem ſi differre voluerit, tunc demũ ad metropolitani audientiã veniat. De qua re, cum literas ſuas metropolitanus ad comprouincialẽ ep̃m dederit, & cauſa ipſa inter vtroſq; quacũq; occaſione amicis mediis non fuerit definita, vt ipſi metropolitano neceſſarium ſit in eodẽ negotio iterare ſcriptum, & ſecundo admonitus aut mittere, aut venire diſtulerit, tunc a charitate metropolitani ſui nouerit ſe eſſe ſuſpenſum, donec ad præſentiã eius veniens, cauſæ ipſius, de qua petitur, reddiderit rationẽ. Quod ſi patuerit, ep̃m ipſum contra iuſtitiam fatigatũ,
C is, qui eum iniuſta interpellatione pulſauit, anni ſpacio a communione eccleſiaſtica ſuſpẽdatur. Si vero metropolitanus a quocunq; comprouinciali ep̃o bis fuerit in cauſa propria appellatus, & eum audire diſtulerit, ad proximã ſynodum, quæ conſtituetur, negotium ſuum in concilium licentiam habeat exerendi, &, quicquid pro iuſtitia a comprouinciali-
bus ſuis ſtatutum fuerit, ſtudeat obſeruare.

XVIII. Etiã hoc decreto decreuimus, vt ſi quis de prouincialibus ep̃is a metropolitano ſuo ad conciliũ intra ſuã prouinciã fuerit euocatus, & p̃ter euidentem infirmitatẽ ad conciliũ venire diſtulerit, atq; de ſynodali conuẽtu, anteq̃ *cũcta *conueniãt, ſine cõmeatu concilij ipſius diſcedere fortaſſe p̃ſumpſerit, ſicut eſt p̃cedẽtibus regulis ſtatutum, ſex menſibus a miſſa⁹ officio ſuſpẽdatur. Quod ſi quẽ a concilio q̃cũq; neceſſitas illata abſtulerit, a metropolitano ſuo veniã poſtulans, ad miſſa⁹ faciendа⁹ gratiam reuocetur.

aſs, de cũctis
aſs, cõcludãt.

XIX. Quæcũq; etiã puellæ ſeu propria volũtate monaſteriũ expetũt, ſeu a parẽtibus offeruntur, annũ in ipſa veſte, qua intrauerint, p̃maneãt. In his vero monaſteri⁹, vbi nõ ꝑpetuo renent incluſæ, trienniũ in ea, qua intrauerint, veſte p̃maneãt, & poſtmodũ ſcdm ſtatuta monaſteri⁹ ipſius in loco, q̃ elegerint p̃manere, veſtimẽta religionis accipiãt. Quæ ſi deinceps ſacra relinquẽtes loca propoſitũ ſanctũ ſeculi ambitiõe trãſcẽderint, ille, q̃ in domibus propri⁹ tã puellæ q̃ viduæ, cõmutatis veſtib⁹ cõuertunt, cũ his, q̃bus cõiugio copulant, eccl̃iæ cõione priuent. Sane, ſi culpã ſequeſtratiõe ſanauerint, ad cõionis grãm

XX. Id etiã miſeratiõe *tua cõdixim⁹ cuſtodiri, vt q̃ pro q̃buſcũq; cul (reuocẽtur. *alias certę*
pis in carcerib⁹ deputant, ab archidiacono, ſeu a p̃poſito eccl̃iæ dieb⁹ ſingulis dñicis reqrant, vt neceſſitas vincto⁹ ſcdm p̃ceptũ diuinũ miſericorditer ſubleuet, atq; a pontifice, inſtituta fideli & diligẽti p̃ſona, q̃ neceſſaria ꝓuideat, cõpetẽs victu⁹ de dono eccl̃iæ tribuat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

XXI Et licet(propitio deo)omnium domini sacerdotũ, vel quorumcũq; hæc cura
posset esse fidelium, vt egẽtibus necessaria debeãt ministrari, specialiter tamẽ debilibus, id
pietatis causa conuenit, vt vnusquisq; episcoporum incolis, quos infirmitatem incurrisse,
tam territorij sui, quàm ciuitatis agnouerint, de domo ecclesiæ iuxta possibilitatem victui
& vestitui necessaria subministret, vt non eis defit misericordiæ cura, quos per duram in-
firmitatem intolerabilis constringit inopia.

XXII His quoq;(deo propitio)constitutis,(quod præcipue in oñibus patrum cõ-
ciliis habetur scriptum)congrua diffinitione sancimus, vt intra anni circulum vnusquisq;
metropolitanus epũs,iunctis in vnum locum comprouincialibus suis,intra prouinciã suã
studeat habere cõcilium, vt aut,si qua accesserint, charitatis emẽdent studio, aut si pax re-
galis, vel disciplina in cunctis(deo adiuuãte)pmãserit,authore bonor oĩm deo de charita-
tate,& psentia gratulentur. Hæc ergo(deo propitio)cõstanter & vnanimiter definita ser-
uãtes,etiã præteritor statuta canonum, his decernimus, vt(Chro authore) deinceps incon-
uulsa vniuersa seruẽtur, vt manẽte cõcorditer, quæ diuina inspiratiõe salubriter in præsen-
ti tempore definita sunt,amodo & habeant vigorem, & custodiant charitatem.

XXIII De seruis vero, pro qualibet causa si ad ecclesiæ septa confugerint, id statuimus obseruãdum, vt si quid in antiquis cõstitutionibus tenetur scriptum, pro concessa cul-
pa,datis a domino sacramẽtis, quisquis ille fuerit, egrediatur, de venia iam securus. Enim-
uero,si immemor fidei,dominus transcendisse conuincitur,quod iurauit, vt is, qui veniam
acceperat,probetur postmodum pro ea culpa,qualicunq; supplicio cruciatus, dominus il-
le, qui immemor fuit datæ fidei, suspensus sit ab omnium cõmuniõe. Iterum, si seruus pro
venia,datis sacramentis a domino,iam securus exire noluerit,ne sub tali cõtumacia requi-
rens locum fugæ domino fortasse depereat egredi nolentem a domino eum liceat occum-
pare, vt nullum quasi prope tẽtationẽ serui qbuslibet modis molestiã, aut calumniã patian-
tur ecclesiæ,fidem tamẽ dominus,quã pro cõcessa venia dedit, nulla temeritate trãsgrediã-
Quod si gẽtilis dominus fuerit,aut alterius sectæ,q a cõuentu ecclesiæ probat extraneus,
is,qui seruum repetit,psonã requirat bonę fidei Christianum, vt ipse in psona domini pro
seruo præstet sacramentum, quia ipsi possunt seruare quod sacrum est, qui post trans-
gressionem ecclesiæ metuunt disciplinam.

¶Nomina episcoporum qui subscripserunt.

Sacerdos in Chri noĩe ecclesiesiæ Lugdunen. eps cõstitutionẽ nram relegit,& subscri-
psit. v. Kalen. Nouẽb. anno. xxxviij. regni dñi Childeberti. Aureli° in Chri noĩe eps
alias,Antonius episcop° ecclesiæ Aurelianen. sub. alias,Cõstãtin° alias,Meldẽn. alias,Eracius
ec. Arelatẽn. cõstitutionẽ nram subscripsit. Aspasi° eps Elosaticen. ec. sub. *Antoni
eps Oloren. ec. sub. Aredi° epũs Dinien. ec. sub. Agricola epũs Cabilonen. ec. sub.
Auol° eps Aquen. ec. sub. Ambrosi° eps Treceñ. ec. sub. Basili° eps Glandetẽ. ec.
sub. Beat° eps Ambianẽ. ec. sub. *Cõstitut° eps Senonen. ec. sub. Clemẽtin° Nitio-
nen. ec. epũs sub. Cronopi° *Melduor ec. sub. Desiderat° Byturicen. ec. epũs. sub.
Domitian° Tungren. ec. eps sub. Eusebi° Xanctonen. ec. eps sub. *Eradi° Aptẽn. ec.
eps sub. Edebiolus Eleutheri° Altisiodoren. ec. eps sub. Egidius Firmin° Vticen.
ec. eps sub. Felix Carnoten. ec. eps sub. Faust° Lactoren. ec. eps sub. Fredigern
Syluanectẽn. ec. eps sub. Fegasi° Abrincen. ec. eps sub. Gramati° Vindonen. ec. eps
sub. Gall° Aruernicæ ec. ep. sub. Gall° Valẽtię ec. eps sub. Isychi° Vienneñ. ec. ep.
alias, Sefedus sub. Iulian° Aquen. ec. ep. sub. Lauto Cõstãtinæ ec. ep. sub. *Leuchadius Maxim-
Carducẽ. ec. ep. sub. Nectari° Augustuduneñ. ec. ep. sub. Niceti° Treuerẽ. ec. ep. sub.
Prætextat° Rothomagen. ec. epũs sub. Proculian° Auscien. ec. epũs sub. Patia-
Sagien. ec. epũs sub. Placidus Matisconen. ec. ep. sub. Palladi° Telonen. ec. ep. sub.
Præsidi° Cõuenar ec. epũs sub. Quintian° Ruthenẽsis ec. epũs sub. Rufus Valen-
siũ Octodorẽ. ec. epũs sub. Saphorac° Parisiẽsis ec. epũs sub. Sabaudus Luxouien-
ec. epũs sub. Tetricus Lingonẽsis ec. epũs sub. Vrbicus Visontionẽsis ec. epũs sub.
Vinianus Aginnẽsis ec. epũs sub. Vebriornensis Valerius Tullẽsis ec. epũs sub.
Valerius Ebroycẽsis eccle. epũs sub. Vellesius Vapincẽsis ec. epũs subscrip.

CANONES CONCILII PARISIACEN.

CVm in vrbẽ Parrhisien. ad inuitationẽ dñi regis glorioßimi Childeberti ve-
nissemus,& in vnũ positi,q̃ ad ecclesiasticũ ordinẽ, vel fidei catholicæ authori-
tatẽ pertinẽt, Chro adiuuãte,q̃ erãt necessaria tractaremus,& ex hoc magis pro
ordinanda ecclesia memoratæ vrbis,& eius nos dignatio iugiter admoneret, vt
eundem

A eundẽ sacerdotẽ(sicut destẽdũ est)manifesta fiqdẽ culpa deiecerat, qualiter reparare dñi-
ci gregis pastor prouidus debuisset, põtificalis cõuẽtio declararet. Ob hoc in domo eccle-
siæ vnanimiter residentes, gesta in q̃ quondã discussio Saphoraci epi habita fuerat, nobis
postulauimus recẽseri, quã per ordinẽ relegẽtes, cũ venissemus ad locũ, vbi eius cõfessio
de crimine tenebat, quã psentibus sanctis ac venerabilibus viris epis Medouecho, Leube-
no, vel Leubachario abbate, Hiculpho pbro, Aeterno archidiacono, necnõ & Astricio
diacono professus fuerat memoratus quondã eps Saphoracus, ipsos denuo interrogãtes,
suprascripti professionẽ nobis denuo ore proprio retulerũt, q̃d etiã sacinus necnõ & eps
Ardaricus a memorati Saphoraci ore se etiã veridica assertione audisse pdocuit. Et quia
tãti ac tales viri, q̃s interfuisse discussioni veridica docet scripta relatio, q̃q; reuera dicta vel
agnita sunt, gestis teneat scriptor sctõr antistitũ & laudabiliũ viror, q̃s studiosissime indi
casse ostẽdit cõscripta discussio, & tãta eor discussiõe vnanimiter pbẽte assensum, placere
nobis, q̃ eũ in monasterio duxerũt, psentibus etiã decretis vnanimiter pbẽte assensum, placere
sine dubio culpas eius eẽ capitales canonũ authoritate monstrat, vtiq; cõfessione propria
B linguæ deiectioni ipse se fecit obnoxiũ. Igit tã aperta cõfessione secundũ sententiã cano-
num, q̃ de huiusce modi trãsgressione in Aurelianen. synodo nuper habita sunt decreta, a
metropolitano, cui redigẽdi actio vel ordinatio de cõprouincialibus eius ecclesiæ manet,
in memorata vrbe scripta seruent, ac regulariter peragant, vt disciplinæ modus maneat,
& qui tãto ordini præsunt, adiuuãte Chro bonæ vitæ authoritate viuẽtes, quẽ secũdum
ordinẽ sacrũ possitis ordinare prouideãt, vt nec falsa obiectio culpæ maculet innocẽtes,
& illi, qui inuẽti & comprobati in culpa fuerint, in nulla districtione habeantur immunes.

Sabaudus in Christi noĩe eps Arelaten. subscripsi. Agricola eps Cabiloneñ. subscri-
psi. *Aredius eps *Dien. subs. Auolus episcopus subs. Agrestius eps subs. Consti- alias, Eracli° vel, Eradius.
tutus eps Senonen. sub. Clemẽtius eps sub. Clemẽtinus eps Niuerneñ. sub. *Esitius alias, Digneñ.
epũs Vienneñ. sub. Etnetius epũs sub. Expectatus epũs sub. Firminus epũs Vticeñ. alias, Isichius.
subs. Leontius epũs subs. Lucretius epũs subs. Leobinus epũs subsc. Mediouechus
eps subs. Matthæus epũs subs. *Nigetius epũs Treuereñ. subs. Placidus epũs Ma- alias, Nicetius.
tisconeñ. sub. Sinidius epũs sub. Siagrius epũs Eduor sub. Tetricus epũs Lingoneñ. alias, forte Vi-
subs. Tetradius epũs sub. Velletius epũs Vapinceñ. subs. *Vincẽtius epũs subscripsi. uentiolus

C

DECRETA IOHANNIS PAPAE III.

¶Ex libro pontificali.

IOhannes natiõe Romanus, de patre Anastasio illustri sedit annos. xij. menses. xi. dies xxvi. Hic ampliauit,& restaurauit cemiteria sanctor martyr. Hic constituit, vt oblationes,& amulæ, vel luminaria in eadẽ cemiteria p oẽs dñicas de Lateranis ministra-rent. Hic pfecit ecclesiã sctõr Philippi & Iacobi,& dedicauit eã. Eodẽ tpe Eruli in Tuscia exierũt, & leuauerũt sibi regem Sindual,& pmebãt cunctã Italiã. At egressus Narses ad eum interfecit regem,& omnẽ gentem Erulor sibi subiugauit. Deinde venit Amingus dux Francor, & Bucellinus,& simili modo ipsi premebant Italiam. Sed auxiliante dño,& ipsi a Narsete interfecti sunt. Erat ergo tota Italia gaudens. Tunc Romani inuidia ducti suggesserunt Iustiniano & Sophiæ, quia expediret Romanis Gotthis seruire q̃ Græcis, vbi Narses eunuchus imperat,& seruitio nos subiẽcit,& pñsimus Imperator hæc ignorat. Aut libera nos de manu eius & ciuitatem Romanam, aut certe gentibus deseruiemus. Quo audito Narses dixit. Si male feci Romanis, male inueniam. Tunc egressus Narses de Roma venit in Campaniam,& scripsit genti Longobardorum, vt venirent,& possiderent Italiam. Vt cognouit Iohannes papa, quia suggestionem suam ad Imperatorem contra Narsetem mississent, festinus venit Neapolim, cœpitq; eum Iohannes papa rogare, vt reuerteretur Romã. Tunc Narses dixit ei: Dic sanctissime papa. Quid mali feci Romanis? Vadam ad pedes eius, qui me misit,& cognoscat omnis Italia, quomodo totis viribus laboraui pro ea. Respondit Iohannes papa dicẽs. Citius ego vadã, q̃ tu de hac terra egressus fueris. Reuersus est ergo Narses cum Iohanne sanctissimo papa.

Tunc

Universidad de Deusto
Biblioteca

Tunc sanctissimus papa retinuit se in cœmiterio sanctoꝝ Tyburtij & Valeriani, & habitauit ibi multũ tpis, vt etiã eos ibi cõsecraret. Narses vero ingressus Romã, post nõ multum tpis mortuus est. Cuius corpus positũ est in locello plumbeo, & reductũ est cũ omnibus diuitijs eius Cõstãtinopolim. Eodẽ tpe Iohãnes papa, & ipe mortuus est, & sepultus in basilica beati Petri apostoli. iij. Idus Iulias. Hic fecit ordinationes duas per mẽsem Decembrium, presbyteros. xxxviij. diacones. xiij. eos per diuersa loca numero. lxi. Et celebrauit episcopatus menses decem, dies tres.

¶ Decretalis Iohannis papæ tertij epistola.

IOhãnes eps vniuersis epis p Germaniæ & Galliæ prouincias constitutis in dño salutẽ. Optauerã siquidẽ (charissimi) pro nostri charitate collegij omes dñi sacerdotes in vna deuotiõe pistere, nec quenq̃ prohibita, gsa aut fauore sacerdotum, sectari, aut a via recta discedere. Et quanquã credamus, dilectionẽ vestrã ad ome opus bonum esse * paratã, vt tamẽ efficacior fiat, cõgruum nobis visum est, literis sedis aplicæ (vt anteceſſoꝝ q̃q; nostroꝝ vestigia imitemur) vos monere, pcepta diuina, & aplicæ sedis instituta virili pagere, & prohibita nõ tãgere, sed cauere, nec cuiq̃ liceat vnq̃ doctrinã pfm deserere, & sacerdotali honore gaudere. Peratum est ad sedẽ aplicam, emersisse, & denuo reuiuiscere prohibitũ, & funditus extirpatum, tam a S. Damaso, q̃ a sctõ Leone viris aplicis, atq; ab vniuersis synodali authoritate epis, reprehensibilẽ atq; oppido inolitũ vsum, eo q; quidam chorepi, q & a pdictoꝝ antecessorum sanctoꝝ apl'corũ patribus, & viris aplicis, & ab ipsis, siue a nobis sunt prohibiti (sicut eoꝝ hactenus testant decreta) vltra modũ suũ progrediẽtes, donũ sancti spũs per impositionẽ manuũ tradãt, & alia, quæ * solũ põtificibus debent, cõtra fas pagant, psertim cũ nullus ex septuaginta discipulis, quoꝝ spem in ecclesia gerũt, legat, donũ spũs sancti p manus impositionẽ tradidisse. Quod aũt solis aplis, eorumq; successoribus proprij sit officij tradere spm sanctũ, liber Actuũ aplorꝝ docet. In cõcilio vero Cæsariẽsi ita de chorepis habetur scriptũ. Chorepi quoq; ad exemplũ & formã Septuaginta vident esse, vt cõminis aũt propter studiũ, q̃d erga pauperes exhibẽt, honorent. Si em meliores sanctioresq; sanctis aplis esse putatis, facite, quæ illi nõ fecerũt, & supextollite vos illis. Si vero eiusdẽ ordinis estis, & æquiparare vos vultis illis, nolite ea agere, quæ illi nõ egerũt, sed imitamini, (prout melius potestis) exẽpla & vestigia eoꝝ. Illi aũt pcipiẽte dño, illisq; denũtiãte, vt illi & successores eoꝝ tñmodo p manus impositionẽ traderẽt spm sanctũ, nulli vnq̃ ex Septuaginta tradere spũ sanctũ p manus impositionẽ pmiserũt, eis (quoꝝ typum (vt prædictum est) chorepi, anteq̃ prohibiti essent, gerebãt in ecclesia) sciẽtes illicitũ fore, dãtes successoribus eoꝝ exẽplũ, ne vnq̃ talia psumerẽt. Vnde in actibus aplorꝝ scriptũ est. Cũ audissent apli, q erãt Hierosolymis, qa recepit Samaria verbũ dei, miserũt ad eos Petrũ & Iohannẽ. Qui cũ venissent, orauerũt pro ipsis, vt acciperẽt spm sanctũ. Necdũ em in quẽq; illoꝝ venerat, sed baptizati tñ erãt in noie domini Iesu. Tũc imponebãt manus sup illos, & accipiebãt spm sctm. Nõ ergo (vt iam dictũ est) aliquẽ ex septuaginta, licet pauci eẽt apli, ad hoc opus pficiẽdum direxerũt, sed Petrũ & Iohannẽ aplos p manus impositionẽ tradere spm sanctũ miserũt, quoꝝ vicẽ epi in ecclesia gerũt, & nõ chorepi, q septuaginta discipuloꝝ formã añ prohibitionẽ eoꝝ gerebãt. Quod illi nõ fecerũt, vos facere nolite, nec dissimiles eis, & indigni eoꝝ successiõe & ministerio eẽ videamini, qa (vt ait dñs in euãgelio) qui nõ est mecũ, aduersum me est, & q nõ colligit mecũ, dispergit. Si aũt Petrus princeps aplorꝝ adiutores sibi asciuit Linũ & Cletũ, nõ tamẽ potestatẽ põtificij, aut ligãdi, aut soluendi eis normã tradidit, sed successori suo sancto Clemẽti, q sedẽ apostolicã post eũ, & potestatẽ põtificalẽ, tradẽte sibi beato Petro, tenere promeruit. Linus vero & Cletus ministrabãt exteriora, princeps aũt aplorꝝ Petrus verbo & orationi insistebat, quæ nõ incongrue ad traditionẽ spũs sancti p manus impositionẽ ptinẽt. Vnde & in actibus aplorꝝ scriptum habetur: Non est æquum, nos relinquere verbum dei & ministrare mensis. Quapropter septuaginta electi sunt discipuli, q exteriora peragerẽt, ipsi vero apli verbo & orationi insisterent, inde & in euangelio secundum Lucam * scriptum est ita. Post hæc autem designauit dominus, & alios septuaginta duos, & misit illos binos ante faciem suã in omẽm ciuitatẽ, & locum, quo erat ipse venturus. Et dicebat illis: Messis quidẽ multa, operarij autem pauci. Rogate ergo dñm messis, vt mittat operarios in messem suã. Ite. Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. Nolite portare sacculum, neq; perã, neq; calciamẽta, & neminẽ per viã salutaueritis. In quãcũq; domũ intraueritis, primũ dicite, pax huic domui. Et

alias, deuotã,

alias, solis

Neocæs. concil. cu. 13

Actoꝝ. 8. c

Luce. 11. c

8. q 1. Si autẽ Petrus

Acto. 6. a

alias, habetur Lucæ. 10. b

A si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illum pax vestra. Sic aũr, ad vos reuertet. In eadẽ aũt domo manete, edẽtes & bibẽtes, q̃ apud illos sunt. Dignus est em operarius mercede sua. Nolite trãsire de domo in domũ. Et in quãcũq; ciuitatẽ intraueritis, & susceperint vos, mãducate, quæ apponunt vobis, & curate infirmos, q in illa sunt, & dicite illis. Appropinquabit in vos regnũ dei. In quãcũq; ciuitatẽ intraueritis, & nõ receperint vos, exeuntes in plateas eius, dicite. Etiã puluerem, qui adhæsit nobis de ciuitate vestra, extergimus in vos. Tamẽ hoc scitote, qa appropinquabit regnũ dei. Dico vobis, qa Sodomis in illa die remissius erit, quã illi ciuitati. Et in Matthæo Euãgelista scriptũ est: Ecce ego mitto vos sicut oues in medio lupoꝝ. Estote ergo prudentes sicut serpẽtes, & simplices sicut columbæ. Cauete aũt ab hominibus. Tradent em vos in cõcilijs, & in synagogis suis flagellabũt vos, & ad reges, & pũdes ducemini propter me, in testimoniũ illis & gentibus. Cũ aũt tradẽt vos, nolite cogitare, qũo, aut qd loquamini. Dabit em vobis in illa hora, qd loquamini. Nõ em vos estis, q loquimini, sed spũs patris vestri, qui loquit in vobis. Tradet aũt frater fratrẽ in mortẽ, & pater filiũ, & insurgent filij in parẽtes, & morte eos afficient. Et eritis odio oĩbus propter nomẽ meũ. Qui aũt perseuerauerit vsq; in finẽ hic saluus erit. Linũ nãq; & Cletũ nihil legitur vnq̃ ex pontificali ministerio egisse potestatiue, sed quãtũ eis a beato Petro pcipiebatur, tantũ solũmodo agebãt. Nã & in canone legitur Niceno. Episcopũ nãq; cõuenit, maxime quidẽ ab oĩbus, qui sunt in prouincia, epis ordi-

Mauh. 10. b

Niceni conc. cap. 4.

ß nari. Si aũt hoc difficile fuerit, aut propter instantẽ necessitatẽ, aut propter itineris longitudinem, a tribus tamẽ omnimodis in idipsum conueniẽtibus, & absentibus q̃q; pari modo decernẽtibus, & per scripta consentientibus tunc ordinatio celebret. Firmitas aũt eoꝝ, q̃ geruntur, per vnãquãq; prouinciã, metropolitano tribuatur epo. Omnia quoq; maxima concilia affirmãt, eum non esse epm, qui minus q̃ tribus epis, authoritate etiã metropolitani fuerit factus epis. Ideoq; illos, q̃s chorepos vocatis, quia ab vno (vt audiuimus) fiunt epo, episcopos nõ esse, nec aliquid de pontificali priuilegio agere debere, perspicuum est. Quoniam si nomen non habent, quomodo officium possunt *habere? Si ergo episcopi non sunt, & presbyteri (quoꝝ vicem gerũt, quia ad exemplũ & formã. lxx. olim fiebãt) esse despicunt, quid erũt? Profecto (q̃d ratione caret) aut nihil, aut paꝝ prorsus est. Si quis de his amplius, & quod fieri non debeant voluerit scire, legat prædictoꝝ apostolicorum decreta, & ibi reperiet. De quibus aliqua & hic inserere dignũ duximus. Si dñi desideramus esse discipuli, ipsius imitemur vestigia, vt de nobis dicatur: Ego sum pastor bonus, & agnosco oues meas, & voco eas nominatim, & cognoscunt me meæ, & reliqua. Et iterꝝ, monente dominicæ vocis imperio, quo beatissimus apostolus Petrus trina repetione mysticæ sanctionis imbuitur, vt Christi oues, qui Christũ amat, diligenter & cũ magna cura pascat, quoniã ipsius sanctæ sedis (cui per abundantiã diuinæ gratiæ psumus) ipsius amore & reuerentia cohortamur, vt tãtæ superstitionis, quæ nullius (vt sæpe dictũ est) fulciC tur authoritate, periculum (quantum possumus) declinemus, ne beati magistri nostri Petri summi apostoli dilectio, qua se amatorẽ dei esse testatus est, vana inueniatur in nobis, quoniam omnis negligenter pascens totiens commendatum sibi dominicum gregẽ, cõuincitur summum non amare pastorem, nec eius velle se discipulum fieri, cuius exemplar dño solicitudo pastoris. Nã & beatum Iacob, qui pro vxoribus diu seruierat, dixisse meminimus. Viginti annis fui tecum, oues tuæ & capræ steriles non fuerunt, arietes gregis tui non comedi, nec captum a bestia ostendi tibi, ego damnũ omne reddebam, & quicquid furto perierat, a me exigebas. Die noctuq; estu vrebar & gelu, fugiebat somnus ab oculis meis. Si igitur sic laborat, & vigilat, qui pascit oues dei? Sed in his omnibus ipse nos instruat, qui pro vigilijs debet intendere, qui pascit oues dei? Laban, quanto labore quãtisq; suis dedit ouibus animam, & adiuuet nos, vt de his, qui nobis cõmissi sunt, fructum *multiplicem, ac mensuram supereffluentem ad æterna gaudia reportare cõcedat, tantusq; nos beati Petri apostoloꝝ principis amor accẽdat, vt in ouili ipsius, cui oẽs creaturæ sunt traditæ, oẽs taliter errãtes, & illicita atq; prohibita præsumẽtes, sanctis vestris studijs summo redintegrare cũ desiderio festinetis qualiter aiæ pretioso Christi sanguinæ redẽptæ, coꝝ nõ depereãt deceptiõe. Restat etiã, q̃d p ostiũ hi nequaq̃ subintrarũt, qa nõ habebãt ostiũ, per q̃d ingrederẽtur, qa (vt dictũ est) si nec epi sunt, & plusquã pbri eẽ ambiũt, p q̃d ostiũ intrabũt? cũ hi tm duo ordines in ecclesia legãtur, nec amplius ad pastorale officium aliq̃d patet ostium, p quod pastor intret. Audite, fratres, non me, sed ipsam dicentẽ veritatem.

Damasi scilicet & Leonis

Damasi papæ epla. 4

Iohan. 10. c

Iohã. vlt. c

Gene. 31. c

alias, multiplicer.

Qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iohan. 10. a
1. Cor. 3. c

Qui non intrat per ostium in ouile ouium, sed ascendit aliunde, ille fur est & latro, & reliqua. Cum etiã egregius prædicator dicat, fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id, qd positum est, ꝑdicta duo fundamẽta in ecclesia trinmodo posita inueniãtur, qeqd ampli⁹ in his positũ inuenit, stare nullatenus poterit. Et ideo cum oĩbus suis fundamentis, actionibus atq; radicibus, vt euellatur, necesse est, ita vt amplius pullulare, nec germinare valeat. Non ergo gẽneret, & nõ faciat vobis, frẽs, totiẽs repetita locutio fastidium, qa summa necessitas est, sæpius prohiberi, quod toties illicite vsurpatur, & qm̃ veritas sæpius exagitata magis splendescit in lucem, & quod totiẽs repetendo admonetur, minus vsurpat. (Super his em̃ multa iam ab antecessoribus nostris dicta sunt, a qbus ipsi, sicut nunc a nobis, ita olim ab ipsis, damnati & prohibiti sunt) ideo sæpius repetẽtes omnes monemus, vt ne ꝑtentur hmõi, & a talibus se abstineãt, q noluerint vna cum eis, a sacerdotali ministerio, vt rebelles, fieri alieni. Quod ita demũ probare poterimus, si tales extirpare, & non eis fauere decertaueritis, & ita in postmodũ de tali re querela cessabit, qa cõtumeliæ studio fit, quicquid interdictum totiẽs vsurpatur. Omnia hæc decretalia, & cunctoꝝ decessoꝝ nostrorum cõstituta, quæ de ecclesiasticis ordinibus, & canonum promulgata sunt disciplinis, ita vobis, & omnibus epĩs, ac cunctis generaliter sacerdotibus custodiri debere mandamus, vt si quis in illa commiserit, veniam sibi deinceps nouerit denegari, quoniam occurreret veritas, si falsitas displiceret. Et merito nos q summa ecclesię tenere debemus gubernacula, causa respicit, si silentio faueamus errori. Data, xiiij. Kalendas Augusti, Iustiniano xiiij. ãno sexto, & Narsetæ viris clarissimis consulibus.

DECRETA BENEDICTI

PAPAE I. EX LIBRO PONTIFICALI.

BEnedict⁹ natione Romanus ex patre Bonifacio sedit annos quatuor, menses vnum, dies vigintiocto. Eiusdem tẽpore gens Longobardoꝝ inuasit totam Italiam, fames q; & fames nimia, vt etiã multitudo castroꝝ se traderet Longobardis, vt tẽperare posset inopiã famis. Quod dum cognouisset Iustinus pñs Imperator, quia Roma periclitaretur fame & mortalitate, misit in Aegyptum, & onerauit naues frumẽto, & trãsmisit Romã. Et sic misertus est deus Italiæ. In istis laboribus & afflictiõibus positus sanctiss. Benedictus papa mortuus est. Qui sepultus est in Basilica, beati Petri apostoli in secretario. ij. Kaleñ. Augusti. Hic fecit ordinationem vnam per mensem Decembrem, pbros. xv. diacones, iij. epos per diuersa loca numero .xxi. Et cessauit episcopatus menses tres, dies decem.

¶ Benedicti papæ primi epistola decretalis.

REuerẽdissimo fratri epo Dauid, Benedictus salutem in dño. Respõdere litteris vestris plenius cogitaui, sed cum hoc meditarer, tantus me dolor tetigit, vt magis flere, q̃ aliquid dicere delectatus sim. Sed ne funditus remanerem pauca vobis rescribere curaui, ad potiora vos tpa congrue inuitans. Quod autẽ literæ tuæ testes sunt, quosdã intra prouinciã Beticã esse, qui dicerent, neminẽ veraciter posse probare, trinitatẽ vnitatem fieri, cum neq; tres vnum, neq; vnum in tribus posse quenq̃ proprie approbari, quas ob causas (dilectissime fili) cõsulta tibi apostolicæ sedis misimus, vt aut his, eos ad rectã fidẽ cõuerti facias, aut ab ecclesia, añq̃ pestis hæc latius diuulgetur, repellas. His (frater) scripturaꝝ testimoniis vnitatem trinitatis agnoscere & define Arrianoꝝ prauitatẽ sequi, vt ab eadem possis peccatoꝝ indulgẽtiam promereri. Esaia propheta dicẽte: Vidi dñm Sabaoth sedentẽ sup thronum excelsum, & seraphim stabãt in circuitu eius, sex alæ vni, & sex alæ alteri. Duabus velabãt faciem eius. Duabus autẽ velabãt pedes eius, & duabus volabãt. Et clamabãt ad alterutrum, dicẽtes: Sanctus sanctus, sanctus dñs deus Sabaoth. Si trinitas nõ est, quare tertio sanctus dixerunt? Si trinitas nõ est, vnitas nõ est, quare sub trina repetitiõe vnum deum ac dñm intimarunt? Si trinitas nõ est, quare cur in Geneseos dicit, dixit deus, fecit deus, & benedixit deus. Si vero vnitas nõ est, quare tertio dixit, deus, & nõ deos, plurali numero commendauit? Et si trinitas nõ est, quare in Exodo dictũ est tertio, dñe, dñe, dñe miserator & misericors. Si vnitas nõ est, quare tertio diceret, dñe, postea, miserator, singulariter dixit, & nõ miseratores, vt plures esse ret, intimauit? Si trinitas nõ est, cur Abrahã ad Ilicẽ Mambre sedẽs, tribusq; occurrẽs, vnum dominẽ

Esa. 6. a
Sequẽtia vsq; ad illud, Cæterũ frater charissime, habẽt i decretali prima Alexãdri papæ primi.
Genesis. 1. per totum
Exod. 34. a
Gene. 18. a
Exo. 3. d. vi. e

A dñe, dixit, & nõ (vt viderat) tribus salutationis obsequiũ reddidit. Si vnitas nõ est, q̃re cũ Moysi, deus Abrahã, & deus Isaac, & deus Iacob, tertio diceret, vnitatẽ ostendẽs, hoc mihi nomen est, dixit, & nõ, hæc sunt nra noia, designauit? Si trinitas nõ est, quare Dauid tertio dixit: Benedicat nos deus, deus noster, bñdicat nos deus? Si vnitas non est, quare cũ, deus, tertio nominasset, benedicat, & nõ, benedicãt, adiunxit? Si trinitas non est, cur Esaias denuo dixit, dñe deus Sabaoth, deus Israel, q sedes sup Cherubim? Si vnitas nõ est, q̃re, q sedes, dixit, & nõ, q sedetis, adiũxit? Si trinitas nõ est, quare in Regnoꝝ libro dicit, dñe deº oipotẽs, deus Israel, sermones tui fideles sunt? Si vnitas nõ est, quare, tui dicit, & nõ, vestri, potius intimatur? Si trinitas non est, cur in psalmo quinquagesimooctauo cantatur, dñe deus virtutũ, deus Israel, intende ad visitandas oẽs gentes? Si vnitas nõ est, quare, intẽde, po suit. & non, intendite, vt ꝑdicatus est, intimauit? Si trinitas nõ est, quare in Apocalypsi tertio dixit, Sanctus, sanctus, sanctus dñs deus oipotens, qui est, & qui erat? Si vnitas nõ est, q̃re non, qui sunt, pluraliter, sed, q erat, designauit? Si trinitas nõ est, q̃re in Deuteronomio dictũ est, dñs deus tuus, deus misericors est, & audiet vocẽ tuã? Si vnitas non est, quare audiet, posuit, & non, audiẽt, intimauit? Si trinitas non est, q̃re in Iesu Naue dicit libro, dñs deus deoꝝ est? Si vnitas non est, quare, est, dixit, & non, sunt, more loquutionis induxit? Si

B trinitas non est, quare Helias orãdo, Dñe, dñe, dñe deus Israel, ostẽde, quia tu es deus meus, dixit? Si vnitas non est, q̃re, ostẽde, & non, ostẽdite, posuit? Si trinitas nõ ẽ, cur Mardocheus orãdo, Dñe dñe deº oipotẽs, oĩa in ptãte tua sunt, dixit? Si vnitas non est, quare, in tua, posuit, & non, in vestra, signauit? Si trinitas non est, cur etiã Iudith orando dixit, Dñe dñe deus omniũ virtutũ, respice in orationẽ meã? Si vnitas non est, quare, respice, posuit, & non, respicite, designauit? Si trinitas non est, quare in Hieremia dicit, dñs deus vester deus verax est? Si vnitas non est, q̃re, verax est, dixit, & non, veraces, potius intimauit? Si trinitas non est, q̃re in Apocalypsi scriptũ ẽ, Dñs deus & spũs prophetaꝝ misit angelũ suũ, ostẽdere seruis suis, q̃ oportet fieri citoꝛ? Si vnitas non est, quare, cũ patrẽ & filiũ & spm̃ no minasset, misit dñs, dixit, & non, miserũt, sub ꝑtextu trium personaꝝ & nomẽ introduxit? Si trinitas non est, quare in Deuteronomio dicitur, Dñs deus vester hic est deus? Si vnitas non est, quare, hic est, dixit, & non, hi sunt, plurali numero designauit? Si trinitas nõ est, quare in eodẽ dicitur libro, Dñs deus tuus deus magnus & potens est? Si vnitas non est, quare, magnus & potẽs, non pluraliter nominatur? Si trinitas non est, cur Tobias filiũ suum, cũ in Rages ciuitatẽ cũ Raphaele angelo mitteret, benedicẽs eos, ita dixisse docetur, Deus Abrahã, & deus Isaac, & deus Iacob ipse impleat benedictionẽ suã in vobis? Si vnitas non est, quare, ipse impleat, dixit, & non, ipsi impleãt, intimauit? Postremo, si trinitas nõ est, quare dñs discipulos suos in nomine patris, & filij, & spũs sancti, vniuersas gentes mitteret baptizare? Si vnitas non est, quare, in noĩe, dixit, & non, in nominibus, ꝑcipiendo perdo

C cuit? Si trinitas non est, quare aplus Paulus ait, ex ipso, & per ipm̃, & in ipso sunt oĩa? Si vnitas non est, quare, ex ipso, posuit, & non, ex ipsis, astruxit? Si em̃ certo certius volueris vnitatẽ trinitatis agnoscere, a præpedicto doctore gentiũ apostolo poteris vniuersa condiscere, & sequi catholicã fidẽ, & Arrianoꝝ prauitatẽ respuere. Gratia dñi nostri Iesu Christi, inquit, & charitas dei, & cõmunicatio sancti spũs, Ipsa est patris, & filij, & spũs sancti. Quomodo aũt in trinitate vnũ sunt? quia natura atq; ab inuicem separari non possunt. Cæteroꝝ, frater charissime, quę tua continebãt scripta, ex subiectis sentẽtijs maxime omnia poteris colligere. Necesse est, frater charissime, adesse diuinũ, vbi humanũ cessat auxilium. Et vt iuxta Apostolũ dicamus, licet verba replicemus, quæ ipse Timotheo scribit dicẽs: Ecclesia dei viui columna & firmamentũ est veritatis. Et manifeste magnũ est pietatis sacramentũ, quod manifestatũ est in carne, iustificatũ est in spũ, apparuit angelis, ꝑdicatum est in gentibus, creditũ est in mundo, assumptũ est in gloria. Spũs aũt manifeste dicit, quia in nouissimis temporibus discedẽt quidam a fide, attendẽtes spiritibus erroris & doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi loquentium mẽdacium, & cauteriatã habentium suam conscientiam, prohibentium nubere, abstinere a cibis, quos deus creauit, ad percipiendum cũ gratiarum actione fidelibus, & his, qui cognouerunt veritatem, quia oĩs creatura dei bona, & nihil reiiciendũ, quod cum gratiaꝝ actione percipitur. Sanctificatur em̃ per verbum dei & orationem. Hæc proponens fratribus, bonus eris minister Christi Iesu, enutritus verbo fidei & bonæ doctrinæ, quam assequutus es. Ineptas autẽ & inanes fabulas deuita, & exerce teipsum ad pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicũ vtilis est. Pietas autem ad omnia vtilis est, promissionem habẽs vitæ, quæ nunc est & futuræ. Fidelis sermo & om-

Exodi. 3. d
Psalm. 66
Esaiæ. 37. c
als, astruxit
2. Reg. 7. d. & 3. Reg. 8. per totum
Apoc. 4. c
Deut. 4. e
Iosue. 2 c. & Deut. 10. d, in forma ponẽ
Hester. 15. c
Iudith. 9. d
Hiere. 10. b
Apoca. 1. a
Deut. 10. d
Ibidem. d
Matth. 28. d
Roma. 11. d
2. Cor. 13. d
1. Timot. 3. d
Ibidem. c. 4 a b. c. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

ni acceptiõe dignus. In hoc em̃ laboramus, & maledicimur, quia speramus in deum viũ qui est saluator omnium hominũ, maximeq; fidelium. Præcipe hæc, & doce. Nemo ado lescentiam tuã contemnat, sed exemplum esto fideliũ in verbo, in conuersatione, in cha tate, in fide, in castitate. Dum venio, attende lectioni, exhortationi, doctrinæ. Noli neg gere gratiã, quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cũ impositione manuũ pres byterij. Hæc meditare, in his esto, vt profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende ti bi & doctrinæ, insta in illis. Hoc em̃ facies, & teipsum saluũ facies, & eos, qui te audiunt. Fame em̃ nimis affligitur populus Romanus, qua clade atq; aliis anxietatibus vexatus, ter gam epistolã minime scribere valui. Tempore congruo denuo (si necesse fuerit) mittre, & ea, quæ desideraueris, sume. Deus te incolumem custodiat, frater charissime. Amen. Da ta. *iiij. Nonas Aprilis, *Iustiniano & Libio viris clariss. consl.

alias, ff. al's forte, Iustino iuniore

DECRETA PELAGII
PAPAE SECVNDI.

¶ Ex libro pontificali.

PElagius natione Romanus ex patre Vvinigildo, sedit annos decẽ, mẽses duos, dies decẽ. Hic ordinatur absq; iussione principis, eo q; Longobardi obsiderent ciuita tem Romanã, & multa vastatio ab eis in Italia fieret. Eodẽ tempore tantæ pluuiæ fuerunt, vt omnes dicerẽt, quia aquæ diluuij superinundarẽt. Et talis clades fac qualẽ a seculo nullus meminit fuisse. Eodẽ tempore inuestiuit corpus beati Petri apostoli tabulis argenteis deauratis. Hic domũ suã xenodochiũ fecit pauperũ senũ. Hic fecit con miteriũ beati Hermetis martyris. Hic fecit supra corpus beati Laurentij martyris basilica a fundamento constructã, & tabulis argenteis exornauit sepulchrum eius. Qui mortuus est, & sepultus ad beatũ Petrũ apostolũ. vi. Idus Februarias. Hic fecit ordinationes dua per mensem Decembrẽ, pbrs. xxvij. diacones. viij. epos per diuersa loca numero. xlvij. Et cessauit episcopatus menses. vi. dies. xxv.

¶ Decretalis epistola Pelagij papæ secundi.

DIlectissimis fratribus vniuersis epis, qui illicita vocatione Iohãnis Constan tinopolitani epi ad synodũ Constantinopolim conuenerũt, Pelagius. Ma nifesto (sicut optauimus) per gratiã dei lumine euangelicæ veritatis, ab vni uersali ecclesia pernitiosissimi erroris nocte depulsa, ineffabiliter gaudemus in dño, sed non modico cõtristamur mœrore, quia ea, quæ olim calcata fu erant, & funditus damnata, nec vnquã fieri debuerant, rediuiuis radicibus germinant, ac pullulant. Et qm̃ multa, quæ pœnitudinẽ possunt generare, proueniunt, necesse est ea ca sare, quæ contra ordinẽ & omnẽ authoritatẽ facta esse noscuntur. Vnde, fratres, relec penitus audacia, quæ contra apostolicã sedẽ, & contra ipsam dñi saluatoris voce.n, qua dicitum est: Tu es Petrus, & super hanc petrã ædificabo ecclesiã meã, sumpta est, dispu di contra dñi pcepta vana errantium corda conquiescant, nec liceat defendi, quod non ceat agere. Relatum est ergo ad apostolicã sedẽ, Iohannẽ Constantinopolitanũ epm ue uersalem se *subscribere, vosq; ex hac sua psumptione ad synodũ conuocare generalem cũ generaliũ synodoꝝ conuocandi authoritas apostolicæ sedi beati Petri singulari priuile gio sit tradita, & nulla vnquã synodus rata legatur, quæ apostolica authoritate non fuer fulta. Quapropter, quicquid in pdicto vestro conuẽticulo (quia synodus taliter psumpse esse non potuit) statuistis, ex authoritate sancti Petri apostolorꝝ principis, & dñi saluatoris voce, qua beato Petro potestatẽ ligandi atq; soluendi ipse saluator dedit, quæ etiam pote stas in successoribus eius indubitanter transiuit, precipio, omnia, q̃ ibi statuistis, & vana & cassata esse, ita vt deinceps nunq̃ appareant, * nec ventilentur. Etenim ipse saluator beato apostolo Petro tanq̃ ipsa per se veritas loquitur, dicẽs: Quæcunq; ligaueris super terram erunt ligata & in cœlo, & quæcũq; solueris super terrã, erunt soluta & in cœlo. Multis ex nuo apostolicis, & canonicis, atq; ecclesiasticis instruimur regulis, non debere absq; sentẽ tia Romani pontificis concilia celebrari, quapropter (vt iam dictũ est) recte non concilia sed vestrũ cõuenticulũ, vel conciliabulũ cassatur, & quicquid in eo actũ est, irritũ habe & vacuũ. Vos quoq; deinceps videte, vt nullius hortatu talia psumatis, si apostolicæ sed cõmunione carere non vultis. Modo vero ideo suspenditur vltio, vt locũ possit habe

Matth. 16. c

als, scribere

als, sed mutilentur Matth. 16. c Dist. 17. Multis denuo.

A correctio. Prædecessores vero Iohãnis, & ipse Iohãnes non semel, sed sæpissime epistolas atq; libellos propria manu subscriptos, sanctis antecessoribus nostris miserũt, quibus corã dño protestati sunt, nihil vnquã proterue contra apostolicam sedẽ agere, nec de illius, aut aliorꝝ priuilegijs quicq̃ vsurpare. Qui hactenus in archiuo sanctæ Romanæ ecclesiæ, sub sigillis ac chirographis eorꝝ roborati, habẽtur integri. In ipsis em̃ epistolis, vel libellis ana thematis vinculo se, & successores eorꝝ constrinxerũt, si vnq̃ aliquod cõtra eos psumpsis sent, aut cõtra apostolicã, vel vllius alterius epi sedem quicq̃ aduersi quoquomodo essent moliti. Idcirco, eos non est necesse excõmunicare, aut anathematizare, qa ipsi anathematis vinculo propris manibus professiones suas suaq; scripta roborãdo, cõstrinxerũt. Sciat se tñ & ipse Iohãnes, nisi errorẽ suũ cito correxerit, a nobis excõmunicandũ fore, & apostolicæ sedis, atq; oim sanctorꝝ eporꝝ coione carere. Vniuersalitatis q̃q; nomẽ, q̃d sibi illicite vsurpauit, nolite attẽdere, nec vocatione eius ad synodũ absq; authoritate sedis apostolicæ vnq̃ venire, si aplicæ sedis, & cæterorꝝ eporꝝ coione vultis frui. Nullus em̃ patriarcharũ hoc tã prophano vocabulo vnq̃ vtatur, qa si summus patriarcha vniuersalis dicit, patriarchꝝ nomẽ cæteris derogat. Sed absit hoc absit a fidelis cuiusq̃ mẽte, hoc sibi vel velle quẽpiam arripere, vnde honorẽ fratrũ suorum imminuere ex quãtulacũq; parte videat. Quapropter charitas vestra neminem vnquam suis in epistolis vniuersalem nominet, ne

B sibi debitum subtrahat, cũ alteri honorẽ offert indebitũ. Aduersarius nãq; nr̃ diabolus, q̃ cõtra humiles seuiẽs, sicut leo rugiens circuit, quærẽs quẽ deuoret, nõ iã (vt cernimus) cau las circuit, sed ita valide in quibusdã ecclesiæ necessarijs mẽbris dentẽ figit, vt nulli sit du biũ, qa nisi vnanimiter (fauẽte dño) cũctorꝝ prouida pastorꝝ turba cõcurrat, omne (q̃d ab sit) citius ouile dilaniet. Perpẽditis, fratres charissimi, quid e vicino subsequat, cũ & in sacer dotibus erumpũt tã peruersa primordia. Quia em̃ iuxta est illi, de q̃ scriptũ est: Ipse est rex sup vniuersos filios superbiæ (q̃d nõ sine graui dolore dicere cõpellor, dũ frater & coeps noster Iohãnes mãdata dñica, & apostolica pcepta, regulasq; patrũ despiciens, eũ per ela tionẽ pcurrere conatur in noie) vestræ beatitudini indicet omnipotẽs deus, quã graui cõ siderationis huius gemitu torqueor, q̃d ille quondã mihi notissimus, ille oĩbus dilectus, il le q eleemosynis, ofonibus, atq; ieiunijs videbat occupatus, & ex eo, quo fœtebat cinere, ex ea, quã prætendebat, humilitate, iactantiã tantã sumpsit, ita vt vniuersa sibi tentet asseri bere, & oia, quę soli vni capiti cohærẽt videlicet Christo, per electionẽ pompatici sermo nis eiusdẽ Chri sibi studeat mẽbra subiugare. Nec mirũ, q̃d ille tentator, qui initiũ omnis

C peccati scit esse superbiã, & tunc ea in primo hoie ante oĩa vsus est, & nunc eã in quibusdã hominibus ponit in fine virtutũ, & qui aliquatenus bonis vitæ studijs videbãtur crudelissi mas manus eius effugere, eis in ipsis metis boni operis, & in ipsa quodãmodo apponat pfe ctionis cõclusione tendiculũ. Vnde magnopere orandũ est, & omnipotẽs deus assiduis p cibus implorãdus, vt hunc a mẽte illius auertat errorẽ, hoc ab vnitate atq; humilitate eccle siæ malũ superbiæ & confusionis amoueat, & fauẽte deo omnibus viribus cõcurrendũ, at q; prouidendũ, ne in vnius veneno sermonis viuentia in Christi corpore mẽbra morianꝫ. Si em̃ dici hoc licenter permittitur, honor patriarchaꝝ omniũ negat, & fortasse is in erro re perit, qui vniuersalis dicit, & nullus iã epũs remansisse in statu veritatis inuenitur. Opor tet ergo, vt constãter ac sine piudicio seruetis, sicut accepistis, ecclesias, & nihil sibi in vo bis hęc tentatio diabolicæ vsurpationis asscribat. State fortes, state *secure, scriptaq; vniuer salis nois salsitate nec dare vnq̃, nec accipere psumatis. Oẽs epos curæ vestræ sudiectos, ab huius adulationis inquinatione prohibete, vt vniuersa vos ecclesia patriarchas non solũ in bonis operibus, sed etiã in veritatis authoritate cognoscat. Si qua autẽ forsitan aduersa subsequant, vnanimiter persistẽtes, etiã moriendo debemus ostẽdere, quia in dãno gene ralitatis nostrũ specialiter aliquid nõ amamus. Dicamus cũ Paulo: Mihi viuere Chrs est, & mori lucrũ. Audiamus, q̃d primus omniũ apostolorꝝ dicit: Si quid patimini propter iu stitiã, beati eritis. Mihi em̃ credite, quia honorẽ, quẽ pro pdicanda suscepimus veritate, si necessitatis causa exigat, securius pro eadẽ veritate relinquimus, quã tenemus. Orate, fra tres, vt honor ecclesiasticus nostris diebus non euacuet, nec vnq̃ Romana sedes, quæ (in stituente dño) caput est omniũ ecclesiarꝝ, priuilegijs suis vsquã careat, aut expolier. Confi dimus aũt de vobis, charissimi, meliora atq; viciniora salutis, quia neq; mors, neq; vita, neq; angeli, neq; principatus, neq; instantia, neq; futura, neq; fortitudo, neq; altitudo, neq; pro fundum, neq; creatura alia (magistro gentium docente) poterit nos separare a charitate do mini nostri Iesu Christi, & quæ in ipso est recta fide. Nolite itaq; amittere confidentiã ve

als, securl

Dist. 99. Nullus patriarc.

1. Petri. 5. c

Iob, 41, d

Philip. 1. c 1. Petri, 3. c

Hebr. 6. b Roma. 8. g

Hebr. Io. g

Universidad de Deusto
Biblioteca

tram, quæ magnã habet remunerationẽ. Patientia eñ nobis necessaria est ad collectatio
nes aduersarioꝝ, quatenus fidem intemeratã vsq; in finẽ conseruantes, repromissionẽ per
cipiam⁹, quã repromisit his, qui legitime certare deproperãt. Adhuc eñ modicũ aliquan
Iaco.5.b tulum qui venturus est veniet, & nõ tardabit. Ecce eñ iudex ante ianuã assistit coronas bi
Hebr.10.g lariter promittens his, qui pro eo passionibus submittunt. Quod si quis se subtraxerit, non
placebit animæ meæ, sed cadet de promissione propter negationem. Nos aũt non sumus
Ephe.6.c subtractionis filij in perditionẽ, sed fidei in acquisitionẽ animæ. Propter quod assumite ar
ma dei, vt possitis resistere in die malo, aduersus omnes inimicos sanctæ dei ecclesiæ & ve
stros, & induite loricã iustitiæ, calciati pedes in præparationẽ euangelij pacis, in omnibus
assumẽtes scutum fidei, in quo possitis omnia iacula nequissimi ignea extinguere, & galeã
salutis accipite, & gladium spũs, quod est verbũ dei, per omnem orationẽ & obsecratio
nem radicati & fundati in solatio fratrũ pro Christo Iesu dño nostro. Sed & nũc, fratres,
Roma.15.b cõmendamus vos omnes dño, & verbo gratiæ eius, qui potest perficere & dare hæredi
tatem vobis cũ omnibus sanctis. Ipse aũt deus pacis & cõsolationis det vobis idipsum sa
Romañ.16.d pere in alterutrũ, vt vobis inuicem succurratis, & non sitis diuisi, vt vnanimes, vno ore, &
vno corde honorificemus eũ in concordiam. & consolationẽ fratrũ, qui potens est confir
mare vos secundũ euangelium eius, & iuxtã reuelationẽ mysterij æternis tẽporibus tacti
ti, quibus vobis futuroꝝ gaudioꝝ largienda sunt munera. Summopere etiam considerare
als, destruit, debetis, quod hi, qui fratribus inuidẽt, eosq; damnare aut perdere cupiunt, per se & sua
Matth.12.b dogmata* destruuntur. Dicit eñ dñs: Omne regnũ in se diuisum non stabit, & omnis sa
entia & lex aduersum se diuisa non stabit. Ideoq; necesse est, vt concorditer salubres sub
piatis hortatus, & nihil per contentionẽ agẽtes, sed ad omne studiũ deuotionis vnanimes
diuinis & apostolicis constitutionibus pareatis, & in nullo patiamini prouidẽtissima cano
num decreta violari, quatenus & Nicenoꝝ canonũ constituta, & quæ a nobis, vel a præ
Apoca.1.d decessoribus nostris sunt prouide & salubriter decreta, intemerata permaneant in futuro.
Et in Apocalypsi dñs per Iohannẽ loquitur dicẽs: Nolite timere, ego sum primus &
Apoca.2.b uissimus, & viuus, & fui mortuus, & ecce sum viuens in secula seculoꝝ. Et habeo claues
mortis & inferni. Et paulo post: Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod est in paradiso
Ibidem.e dei mei. Item idẽ: Esto fidelis vsq; ad mortẽ, & dabo tibi coronã vitæ. Et iterũ: Qui vice
Apoca.2.g rit, & custodierit vsq; in finẽ opera mea, dabo ei potestatem super gentes, & reget illas
Apoca.3.d virga ferrea, & tanquam vas figuli confringentur. Item idem: Ecce sto ad ostium, & pul
so. Si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam, introibo ad illum, & cœna
bo cum illo, & ipse mecum. Qui vicerit, dabo ei sedere mecum in throno meo, sicut
Roma.1.d ego vici, & consedi cum patre meo in throno eius. Vos, fratres, si non vultis cum
eo damnari, quia non solum, qui faciunt, sed, qui consentiunt facientibus, rei sunt, hoc
Apoca.2.a tamini eum, & monete recedere a præfatis illicitis, & memor sit, vnde exciderit, & age
pœnitentiam, & prima opera faciat. Sin minus, non mea loquar verba, sed ipsa dom
Apoc.2.b saluatoris, quæ per pdictũ Iohannẽ in iamdicto libro loquutus est, replicans, aio: Vere
Ibidem.d & mouebo candelabrũ tuum de loco suo, nisi pœnitẽtiam egeris. Ipse eñ magis tenet
ctrinam Balaam, qui docebat Balach mittere scandalum coram filijs Israel, sicut iste doc
vos scandalizare sanctam matrem ecclesiam, & vniuersum cœtum tam sacerdotũ q̃ re
giosorũ Christianorum, atq; fidelium. Vnde & in supradicto libro cõtinetur ita (Semp
Ibidem.f eñ potius vos verbis domini saluatoris ferire, & instrui cupio, q̃ meis, licet & ipsa apost
lica authoritate sint ponderibus plena) Noui opera tua nouissima plura peiora prioribus
Sed habeo aduersus te, quia permittis mulierem Iezabel, quæ se dicit prophetam, doce
& seducere seruos meos, fornicari & mãducare de idolothytis. Et dedi illi tempus, vt pœ
nitentiam ageret, & non vult pœnitere a fornicatione sua. Ecce ego mitto eam in lectum
& qui mœchantur cũ ea, in tribulationem maximam, nisi pœnitentiam egerint ab op
bus suis, & filios eius interficiam in morte. Et scient omnes ecclesiæ, quia ego sum scr
corda & renes, & dabo vnicuiq; vestrũ secundum opera vestra. Hæc, fratres, valde ca
da sunt, & præcepta domini, atq; sanctæ sedis apostolicæ, quæ vice domini saluatoris
gatione fungitur, monita fideliter amplectenda & peragẽda. De cætero, fratres, sup
uincię causa, vnde sedem apostolicam dudum consulere voluistis, videtur nobis suffi
ter tractatum a sanctis prædecessoribus nostris. Sed quia denuo nostram mediocrita
6.q.3. Scito te certam. de eadem re interrogare dignum duxistis, scitote, certam prouinciam esse, quæ habet
cem, vel vndecim ciuitates, & vnum regem, & totidem minores potestates sub se, &

A episcopum, alios q; suffragatores decem, vel vndecim episcopos iudices, ad quorũ iudiciũ
omnes cau. episcopoꝝ, & reliquorũ sacerdotum, ac ciuitatũ causæ referantur, vt ab his
omnibus iuste consona voce discernantur, nisi ad maiorẽ authoritatẽ fuerit ab his, qui iudi
candi sunt, appellatũ. Vnde non oportet, vt degradetur, vel dehonoretur vnaquæq; pro
uincia, sed apud semetipsam habeat iudices, sacerdotes, & episcopos singulos, videlicet iu
xta ordines suos. Et quicũq; causam habuerit, a suis iudicibus iudicetur, & non ab alienis,
id est, a suæ iustis iudicibus prouinciæ, & non ab externis, nisi (vt iam prælibatũ est) a* iudi als, iudicãdis
catis fuerit appellatũ. Si vero in qualibet prouincia ortæ fuerint quæstiones, & inter ipsius Dist.17. Mul
prouinciæ episcopos discrepare cœperit ratio, atq; inter ipsos dissidentes non cõueniat, ad tis denuo.
maiorem tunc sedẽ referantur. Et si illic facile, & iuste nõ discernũtur, vbi fuerit synodus
regulariter cõgregata, canonice & iuste iudicentur. Maiores vero & difficiles quæstiones
(vt sancta synodus statuit, & beata consuetudo exigit) ad sedẽ apostolicã semper referant.
Cæteroꝝ sanctorũ patrum statuta sequentes, synodali authoritate omnes, qui aduersus pa
tres armãtur, vt patrũ inuasores, & mactatores infames esse censemus, quoniã ea vulnera,
quæ fomentis non sanãtur, ferro abscindi, vel curari necesse est. Vnde, fratres, cessent iniu
stæ æmulationes, cessent insidiæ, cessent falsæ criminationes, ne infirmus quisquã, propter
quem Christus mortuus est, talibus laceretur insidijs, ne ouis, pretio Christi redempta, lu
B pinis a fratre saucietur morsibus. Merito ergo causa nos respicit, si talibus fauere cœperi
mus. Corripiantur semper talia, nec illis, qui hæc exercere * conãtur, aut patribus vel fra- als, nituntur
tribus insidiantur, libere loqui concedatur, aut pro voluntate sermo proferri permittatur.
Liquet omnino, quod cõuincãt illis, qui talia eos loqui permittũt, quoniam occurreret ve
ritas, si falsitas & calumnia displiceret vel odiũ. Desinat igitur falsitas incessere veritatẽ, de
sinat suspitio, quæ iuste repellitur, insidiari, desinat odium & inimicitia persequi patres vel
fratres, desinat conspiratio, quæ ab omnibus est repudianda, infestare magistros. Horum
igitur vitiorũ authores vel patratores non sunt in accusatione pontificũ recipiendi, sed pe
nitus repellendi, quoniã iubent canonica decreta patrũ, vt accusatio vel testimonium eo
rum, qui odio quoslibet insequuntur, vel qui inimici aut suspecti habẽtur, nullo modo re
cipiantur. Quorũ statuta, & nos firmantes, eadem omnibus inuiolabiliter futuris tempori
bus tenere censemus. Quicquid aũt super hac causa patres nostri decernendũ duxere di
gnum, vt condecet, necesse est, cũ labefactari, vel infirmari cœperit, apostolica denuo au
thoritate firmari, ac renouari, fratribus q; dari. Data Kaleñ. Martij indictione. xv.

¶ Epistola secundi Pelagij papæ, Benigno archiepo de mutatione epoꝝ.

Dilectissimo fratri Benigno archiepo Pelagius eps. Lectis fraternitatis tuæ lite
ris, vigorẽ fidei tuæ, quẽ dudũ noueramus, agnouimus, congratulãtes dilectio
ni tuæ, quod ad custodiendũ gregẽ Christi pastoralẽ curã vigilanter impẽdis,
& pro tibi subditis solicitus existis. Ad nostrã eñ lætitiam & benefacta perue
C niunt, & si aliqua secus, q̃ oportet, prouenerint, non modico nos mœrore cõturbant. Ma
gnã eñ gratulationẽ diuina concedit gratia, qñ tribuit inter nos & salutaris disciplinæ nor
mã literis cõferre, & prouenire ad pacificoꝝ studia facit præoptata. Exigit ergo dilectio
tua cõsulta, sedis apostolicæ si licitũ foret eñ transire, aut mutrari de ciuitate ad ciuitatem,
dũ quidã canones (vt tibi videt) hoc fieri prohibeant. Significasti etiã literis tuis, quendam
fratrũ noie & actu dei seruũ, causa vtilitatis te velle mutare in locũ & ciuitatẽ defuncti, lis 6.q.1. Scias
cet quidã dicant hoc fieri nõ licere, nisi cõsensum apostolicæ sedis habuisses. Quapropter dilectissime.
scias, frater dilectissime, aliud esse causam necessitatis & vtilitatis, & aliud causam ꝑsumptio
nis & propriæ voluntatis. Non ergo mutat sedẽ, qui non mutat mentẽ, id est, qui nõ cau
sa auaritiæ, aut dominationis, aut propriæ voluntatis, vel suæ electionis migrat de ciuitate
ad ciuitatẽ, sed causa necessitatis aut vtilitatis mutatur. Nã plurimoꝝ vtilitas vnius vtilitati,
aut voluntati ꝑferenda est. Aliud est eñ mutare, & aliud mutari, sicut aliud est ministra
re, & aliud ministrari. Vnde dñs in euãgelio loquit dicẽs: Nõ veni ministrari, sed ministra
re. Quod eñ in canonibus legitur, nõ debere epm de ciuitate ad ciuitatẽ transire, vel trãs- Matth.10.d
ferri, non de his dicitur, qui aut vi expulsi, aut necessitate coacti, aut authoritate maiorum
hoc agunt, sed de his, qui auaritiæ ardore inflammati, sponte sua prosiliunt, & potius am
bitioni, q̃ vtilitati ecclesiæ seruire, & vt dominationẽ agant, insistere cupiunt. Vnde & in
subiectis canonibus continetur. Si aliquis extiterit temerarius, qui forsitan excusationẽ af
ferat, q̃d populi literas acceperit, & ideo migrauerit, dũ manifestũ sit, præmio & mercede
pauc os, qui syncerã fidem non habẽt, potuisse corrumpi, vt clamarẽt in ecclesia, & ipsum

Universidad de Deusto
Biblioteca

petere viderent, omnino has fraudes remouendas esse censemus. His verbis & alijs multis
tis exemplis liquet, non de his dicere (vt paulo superius ꝓlibatū est) qui pulsi aut non rece
pti a ciuibus, vel a quibuscunq; aut necessitate cogēte, vel authoritate maioꝝ transeunt de
ciuitate ad ciuitatem, sed de his, qui sponte prosiliunt, aut temeritatis, aut ambitionis causa
hoc faciunt. Nā aliud est sponte transire, & aliud est coacte, aut necessitate venire. Vnde
non isti mutant ciuitates, sed mutātur, quia non sponte, sed coacte hoc agūt. Quis eñ vnq;
audet dicere, sanctū Petrū apostolorū principē non bene egisse, qñ mutauit sedē de An
tiochia in Romā? Aut quis eū negat, ob id sanctū non esse, aut dignitatē aut meritū vnq;
apostolatus tā in cœlis q̄ in terris perdidisse? Aut quis negat, sanctos nō esse multos alios
ep̄os, qui de ciuitatibus ad ciuitates translati sunt, aut meritū pontificatus perdidisse? Quo
rū nolā si cœperim enumerare, ante dies pertransiet, q̄ hæc oīa cōscribere possem, & pro
lixior erit epistola, q̄ necesse sit. Aut quis vnq; ꝑt approbare, sanctū nō eē Alexādrū, qui
Hierosolymā de altera ciuitate trāslatus est, aut sanctū Gregoriū Nanzianzenū, q̄ in Naꝛ
zianzo cōstitutus est, aut sanctū Proclū, q̄ de Cyzico trāslatus, & Cōstātinopolim intho-
nizatus ē. Nō ergo bñ intelligūt ecclesiasticas regulas, q̄ hoc negāt cā vtilitatis aut necessi
tatis fieri nō posse, q̄ties cois vtilitas aut necessitas ꝓsuaserit. Nullū eñ ex his, aut ex alijs, q̄
meliori cōsilio mutauerūt ciuitates necessitate quadā, vel vtilitate ecclesiastica, aut laica cō
munione carere reperim⁹, nec vllatenus vnq; fieri debet. Sentētia vero, q̄ in Antiocheno
cōcilio habet, vt ep̄s ab alia parochia nequaq̄ migret ad aliā, tota atq; oēs sniæ de eare vi
superius cōprehēsam retinēt, & nihil ꝓtaxato mō trāslationibus ep̄oꝝ actis aut agēdis nu
cent, sed magis robur eis ac donū saluatoris, q̄ oēs canonicos supexaltat libros, authoritate
p̄stāt. Tales aūt q̄stiones magis ex inuidia, q̄ ex charitate aut vtilitate nasci vident, cū ipse
p se veritas dicat: Si vos psequuti fuerint in vnā ciuitatē, fugite in aliā, & reliqua. Huic er
go sniæ nullus catholicoꝝ vsquā cōtradicere pōt, q̄ nō alterius, sed ipsius proprio dñi ore
prolata, & firmata esse dinoscit. Cui si aliquis cōtradixerit, nō solū extorris, sed etiā anathe
matizatus ab ecclesia pellat. Et dñs in euāgelio alias dicit: Beati, qui psequutionē patiuntur
propter iustitiā. Si eos dñs beatos dicit, qui psequutionē patiunt propter iustitiā, quis eos
dānare pōt? Et si ipse de ciuitate ad ciuitatē propter psequutionem fugere ꝓcepit, quis eos
detrahere, aut dānare propterea audet, vel potest, ꝙ verbis dñicis obtemperāt? Profecto
is, qui cōtradicit, aut resistit, seipsum damnat, quia ori dñi contumax & inobediens existit.
Vnde & ipsa p se veritas dicit: Quis ex vobis arguit me de peccato? Si veritatē dico, quare
re vos non creditis mihi? Qui ex deo est, verba dei audit. Propterea vos non auditis, quia
ex deo non estis. Omnino oportet deo obedire, plusq̄ hominibus. Et idcirco, quod deo
obedimus, & de ciuitate ad ciuitatem (ipso ꝓcipiente) persequutionis causa, id est, necessita
tis aut vtilitatis transimus, damnandi sumus? Non omnino, sed potius venerandi atq; pro
tandi,* quoniam nec ipsis episcopis hoc imputari potest. Qui his resistit, profecto dei or
dinationi resistit, & est infideli deterior, quia melius est non cognoscere viam veritatis,
post agnitionem retrorsum abire. Nam & ipse dominus de loco ad locum secessit, id est
transiuit, Iudæis illum quærētibus. Fugiens ille quærentes, & persequētes se, dedit nobis
exemplū fugere persequentes se, & de ciuitate ad ciuitatem transire, dicens: Si vos perse
quuti fuerint in ciuitate ista, fugite in aliam, & cætera talia his similia. Nam si fugere ma
est, persequi multo deterius. Hic quidē ne moriatur, absconditur, hic autem persequatur,
vt occidat, & vt fugiatur, præcipitur. Et quia, qui quærit occidere, præuaricatur legem,
& magis fugiendi præbet occasionem, si fugam improperant persequentes, erubescant,
potius semetipsos, & quiescant insidiari, & quiescent continuo fugientes. Nemo enim pa
tem fugit aliquando, sed magis ferocem simul & callidum. Omnis enim, qui gemebat, &
vexabatur a Saul, fugiebat, & veniebat ad Dauid. Si ergo p̄ñssimus atq; iustissimus Da
uid sciret peccatum esse persequutionem fugientes, & transeuntes de loco ad locum, & de
ciuitate ad ciuitatem, tales nequaquā reciperet, nec secum teneret, nec in alijs ciuitatibus
eos collocaret. Qui enim persequuntur domini episcopos, eosq; de ciuitatibus ad ciuita
tes transire compellunt, non eos tantum persequuntur, quantum dominum nostrum Ie
sum Christū, cuius legatione funguntur. Nec ipsi in hoc peccant episcopi, quoniam non
sponte, sed coacte hoc agūt, sed illi, a quibus persequuntur, nec ipsis episcopis hoc impu
tari potest, sed illis, qui eos hoc agere cogunt. Sanctus enim prothomartyr Stephanus
pidabatur, sed Iesus suscipiebat plagas. Ideoq; vnicuique præuidendum est, ne aliquem
iniuste persequatur, iudicet, vel puniat, ne Iesum persequatur, iudicet, & puniat.

ꝙ.qui. Scias dilectiss.

Ibidem.

Antioch. cōcil. ca. xi.

Matth. 10. c

Matth. 5. a

Iohan. 8. f

Actor. 5. e

alīs, qm̄ qui his resist.

Matth. 10. c

1. Reg. 22. a

Actor. 7. g

A Qui autem negant misericordiam faciendam fugientibus, ac necessitatem patientibus, ipsum Christum negant, qui est misericordia, & veritas, & omnibus necessitatem patientibus subuenire iubet. Pauca sunt (frater) quæ asserui, sed quanta ex his pendeant, tua prouidentia poteris æstimare. Quare hanc adnituntur maleuoli irrumpere misericordiam? Cur ludere vanis intentionibus felicitatem? Excusationem iam non habet furor iste credentibus, nec interest, quibus itineribus ad mundi principem currat, qui a beneuolentia fratrum descisit, aut necessitatem patientibus misericordiam negat. Negat misericordiam necessitatem patientibus, qui populis indigentibus diuinis * mysterijs, & non habentibus proprium episcopum, qui eos instruat, causa vtilitatis atq; necessitatis, ex alia ciuitate (licet minor sit) in eam, quæ non habet episcopum, doctiorem vel vtiliorem, meliori concilio non sponte transeuntem, sed maiorum exhortatione mutare, aut episcopum electum, & persecutionem patientem, causa vtilitatis, aut necessitatis intronizari nō permittit. Apud veteres enim sine vlla differentia de vna ciuitate ad alteram migrabat epūs, dum vtilitas aut necessitas euocaret. Quapropter ipsam etiam regulam huic epistolæ placuit inseri, vt monstretur, eos mentitos esse, qui episcopum non posse intronizari dixerunt. Vnde & in canonibus legitur ita: Si quis episcopus ordinatus, ad parochiam, in qua ordinatus est, minime proficiscitur, non sua culpa, sed aut populo respuente, aut propter
B aliam quamlibet causam necessitate factam, hunc honore ministerioq; participare, nec tantum misceri rebus ecclesiæ, in qua collectas celebrat, sed sustinere quoq; quod prouinciæ synodus suo iudicio terminauerit, decernimus. Huic regulæ contradicere nullus potest, quæ etiam causa vtilitatis aut necessitatis intronizari episcopum iubet, & mutari, ac transire eum de ciuitate ad aliam ciuitatem, non proprium habentem episcopum, finit. Pingues hostias litat diabolo, qui his resistere nititur, aut misericordiam, & vtilitatem ecclesiæ iam dictis negat, id est, & episcopis & populis. In vanum ergo contra simplices, qui hæc olim dicentes agere prohibuerunt, tendicula deinceps parabunt, cum his & alijs armati adminiculis, nouerint, quid super his sit agendum, & quid vitandum. Nimis enim armatus est, qui illa, quæ aduersarius misericordiæ vtilitatis atq; concordiæ ministrat, tela contemnit. Sufficit ergo contra omnia iacula iurgiorum fidei nuda oppositio. Scio te nō ignorare (frater) memoratas canonum sententias, atq; euangelicas sanctiones nouas non esse, sed nostro eas assensui mancipari. Cur his contradicentes, & emigrationes episcoporum vtilitatis & necessitatis causa fieri prohibentes (vt sæpe dictum est) & nō auaritiæ, aut
C temeritatis, in perniciem sacerdotum, ac populorum lædunt sacerdotale concilium? Cur lacerant sententiam, in qua inspirante Christo oracula superna patuerunt, & inter deum, & homines interpres extitit lingua pontificum? Illa enim cœli curia variarum dotibus aucta curulium, & multo redemptoris nostri auro ostroq; decorata, nihil in illa * dississione authore se protulit, sed per humanæ linguæ ministerium diuino militauit Imperio. Intellexit non esse suū, qcqd impulsa cōstituit, nihil q̄q habet in illa snia, nisi vnde de sola deuotione gratulet. Nam dum prophanis memoratoꝝ verbis cędit̃, & suę vesaniæ inscitiam produnt & liuorem. Quis hic locus erroris, vbi cōgruētia pari ductu exempli, & historiæ verba cōcurrūt? Nec diuersum est ab intellectu catholico, & lectiōibus, q̄d profert. Nā nō bene nodus in scirpo queri, dū inuoluit nebula* p̄dicate lucis authores. Fœda quoq; a nitore dñi sui obligatiōe dissoluit, q statutis cœlestibus minus mera fide depēdit officia. Taliū ergo dictiōes vel prohibitiōes indigne etiā fiūt memoratu. Profunda ē ergo nimis imperitia eoꝝ, & sepulchrū patēs guttur eoꝝ, qa linguis suis dolose agunt. Non est eñ in ore eoꝝ rectum, interiora eoꝝ insidiæ, densis cor eoꝝ vepribus suffocat, & interna vitia alijs certāt asscribere. Nobilitatē ergo dat facinoribus, q in talibus vētilationē ipsoꝝ in exemplū sumit, aut ad aures posteras digna relatiōe trāsmittit. Tibi aūt nō sit curæ taliū quę stionū, sed sequere snīam B. Pauli apli, q monet per discipulū cunctos, & clamat, dicens: Inanes quæstiones deuita. Inanes nāq; iuxta apl̄m quæstiones semp deuita, & age, quod meliori cōsilio, nō auaritiæ, vel temeritatis, vel vtilitatis, & necessitatis (vt sępe dictū est) cā faciēdum vtilr pspexeris. Quapropter (charissime) his apl̄icis sultus authoritatibus, mutā ep̄m causa necessitatis, aut vtilitatis, sup quo cōsulere nos voluisti, & alios fratres nostros, q̄bus hoc faciēdum necessitas, aut vtilitas cōpulerit, agere doce, qa hoc, q̄d tibi soli scribimus, generalr oībus tenere mādamus. Quia sicut potestatē habemus ep̄os, & sacerdotes regulariter titulare, & ordinare, ita (vt p̄dictū ē) cā necessitatis, aut vtilitatis habes, & mutare ac de titulo ad titulū* trāslatare, licet de minori a maiorē vrbē mutād⁹ sit. Hoc tū summope

Matth. 5. c

1. Timo. 4. b

alīs, trāsferre.

Universidad de Deusto
Biblioteca

prouidẽdum est,ne causa arrogãtiæ,aut auaritię vnq̃ fiat,qa hi a p̃dictis canonibus dãnan
tur,nõ illi,q necessitate,aut vtilitate maiorũ cõsilio,& sana ac pura,& deo placita intẽtiõe
hoc faciũt. Tu(frater)semp sectare iustitiã,pietatẽ,fidẽ,charitatẽ,patiẽtiã & mãsuetudinẽ.
Ecci.34. c,d Certa etiam bonum certamen fidei, & apprehende vitam æternam, in qua vocatus es,
quoniam spiritus timentium dominum,queritur ab illo, & in respectu illius benedicitur.
Spes enim illorum in saluantem illos, & oculos dei in diligentes se. Qui timet dominum
nihil trepidabit, & non pauebit, quoniam ipse est spes eius. Timentis dominum beata
est anima. Ad quem respicit,& quis est fortitudo eius? Oculi dñi super timẽtes eum,pro
tector potẽtiæ,firmamẽtum virtutis,tegmẽ ardoris,& vmbraculum meridiani,& prædi
cario offensiõis,& adiutorium casus exaltãs animã,& illuminãs oculos, dans sanitatem,&
vitã,& benedictionem. Immolantis ex iniquo oblatio est maculata,& nõ sunt beneplacitæ
subsannatiões iniustorũ. Dñs solus sustinentibus se in via veritatis,& iustitię. Dona iniq
alias,iniquorũ quorũ nõ probat altissimus,nec respicit in oblatiõibus* iniustorũ,nec in multitudine sacrifi
ciorũ eorũ propitiabit peccatis. Qui offert sacrificium ex substãtia pauperũ, quasi q victi
mat filiũ in cõspectu patris sui. Panis egẽtium est,q defraudat illum, homo sanguinis est,
qui aufert in sudore panem,& sudãti cibos, quasi q occidit proximũ suum. Qui effundit
sanguinẽ,& q facit fraudem mercẽnario,fratres sunt. Vnus ædificãs,& vnus destruens,
quid prodest illis nisi labor? Vnus orãs, & vnus maledicẽs, cuius vocẽ audiet deus? Qui
baptizatur a mortuo,& iterũ tangit eum,qd proficit lauatio ipsius(Sic homo, q ieiunat ie
peccatis suis,& iterum eadẽ faciẽs,qd proficit humiliãdo se? Orationẽ illius qs exaudiet?
Qui cõseruat legẽ,multiplicat orationẽ. Sacrificium salutare est,attẽdere mãdatis,& dilec
Ecci.35.a,b dere ab omni iniqtate,& propitiatio litare sacrificium sup iniustitias,& depcatio pro pec
c,d. catis recedere ab iniustitia. Retribuit grãm, q offert similaginẽ,& q facit misericordiã, ofi
fert sacrificium. Beneplacitum est dño,recedere ab iniqtate,& deprecatio recedere ab in
iustitia. Non apparebis ante cõspectum dei vacuus. Hæc eñ oĩa propter mãdatum dñi.
fiunt. Oblatio iusti impinguat altare,& odor suauitatis est in cõspectu altissimi. Sacrificiũ
iusti acceptũ ẽ,& memoriã eius nõ obliuiscetur dñs: Bono animo gloriã redde deo,& nõ
minuas primitias frugum tuarũ. In omni dato fac hilarẽ vultum tuum,& in exultatiõe sã
ctifica decimas tuas. Da altissimo secundum datum eius,& in oculo bono adinuẽtionem
fac manuum tuarũ,qm̃ dominus retribuẽs est, & septies tm̃ reddet tibi. Noli offerre mu
nera praua,nõ eñ suscipiet illa. Et noli inspicere sacrificium iniustum, qm̃ dñs iudex est,
& nõ est apud illum gloria personæ. Nõ accipiet dñs personam in pauperẽ, & p̃cationẽ
læsi exaudiet. Non despiciet p̃ces pupilli,nec viduã,si effundat loquelam gemitus. Nõne
lachrymæ viduæ ad maxillam descẽdunt,& exclamatio eius super deducẽtẽ eas? A ma
xilla eñ ascẽdunt vsq̃ ad cœlum, & dñs exauditor non delectabitur in illis. Qui adorat
deum,in oblectatiõe suscipietur,& precatio illius vsq̃ ad nubes propinquabit. Oratio hu
miliantis se nubes penetrabit,& donec propinquet, non cõsolabitur. Et nõ discedet, do
nec aspiciat altissimus,& dominus non elongabit,sed iudicabit iniustos,& faciet iudicium,
& fortissimus non habebit in illis patientiam, vt contribulet dorsum ipsorum, & gen
bus reddat vindictam, donec tollat plenitudinem superborum, & sceptra iniquorum
contribulet,donec reddat omnibus secundum actus suos, & secundum opera Adæ, &
secundum præsumptionem illius, donec iudicet iudicium plebis suæ, & oblectabit iu
stos misericordia sua. Deus autem (frater charissime) impleat desiderium, & mĩisteriũ
alias, tertiade cima. um tibi diuinitus collatum, secundum diuitias suas in gloria in Christo Iesu domino nos
stro. Deo autem & patri nostro gloria in secula seculorum, Amẽ. Data decimotertio die
Augusti mensis, indictione* quartadecima.

¶ Epistola Pelagĩ papæ ad vniuersos episcopos Italiæ.

2.Cor.11.g

2.Timot.3.c

Dilectissimis atque charissimis fratribus vniuersis episcopis, & cunctis specialiter per Campaniæ,& Italiæ prouincias militãtibus domino Pelagius salutem.
Sollicitudinem omnium ecclesiarum(iuxta apostolum)circumferentes, diuine
circa nos gratiæ memores esse debemus, quod nos per dignationis suæ domi
nus misericordiam,ad hoc fastigium sacerdotale prouexit,vt mandatis ipsius inhærentes,
in quadã sacerdotũ eius specula cõstituti,prohibeamus illicita,& sequẽda doceamus. Oẽs
charissimi,q volũt in Chro pie viuere,necesse est,vt ab impijs,& dissidentibus patiant oppro
bria,& despiciant tanq̃ stulti, & insani,q ideo p̃sentia bona pdũt,vt inuisibilia,ac sibi profu
tura acq̃rãt. Sed hæc despectio,& irrisio in ipsos retorq̃bit,dũ & abũdãtia eorũ in egestate,
& superbia eorũ transierint in cõfusionem. Iusto eñ iudicio datur plerũq̃ potestas pecca

toribus,qua sanctos eius psequãtur,vt q spũ dei iuuãtur,& aguntur, fiant p laborũ exerci
tia clariores. Et quanq̃(fratres)ita se habeant,nõ tamẽ sunt cõsentiẽdi, sed reprobãdi, qui
* prælatos suos, vel reprehendunt, vel accusant. Vnde canonica sanctorũ patrum statuta, alias,pastores & seniores
ne columnæ sanctæ ecclesiæ vacillent,sequẽtes,ac roborãtes,oẽs infames,cunctosq̃ sus 3.q.1.Canonica sanctorũ patrum
pectos, vel inimicos,& eos,qui nõ sunt eorũ gentis,vel quorũ fides, vita,& libertas nescit,
& q nõ sunt bonæ cõuersationis, vel quorũ vita est accusabilis ab omni accusatiõe eporũ
funditus submouemus. Sicr & oẽs,quos diuinæ leges mortuos appellant,submouẽdos
esse ab eadem accusatiõe,& publicæ pœnæ submittẽdos iudicamus. Neq̃ dum ecclesiæ 3.q.2.Cũ ecclesiæ alicui*
alicuius epi,aut possessiões,vel res ab æmulis eius, vel a qbuscũq̃ alijs nõ sua sponte deti
nentur,aliqd illi debet,aut potest a quoquã ante redintegrationẽ oĩm rerum suarũ obnoxi,
sed prius illi legibus redintegrãda sunt oĩa,& postea,tpe a patribus præfinito, sunt negoti
tia vẽtilanda. Refutãdi sunt etiã raptores,fures,sacrilegi,adulteri, & horũ sĩles. Manifestũ 2.q.7.Nullus
est eñ,quod semp tales magis dilcordiã,q̃ pacẽ sectãtur. Nullus quoq̃ monachus talia monachi* talia
* vnq̃ arripiat,nec secularia, aut ecclesiastica negotia pturbare p̃sumat, qa mortua in tali alias,vsquam
bus vox est eorũ. Immobiles eñ dñs suos summos semp vult manere p̃dicatores, & nõ a
B qbusdã temerari,sed sibi libere,& quiete famulari. Vnde & ipe ait: Qui vos tãgit,tãgit pu Zacha.2.c
pillam oculi mei. Et q vos cõtristat,me cõtristat. Et qui fecerit iniuriã,recipiet, qd inique
gessit. Et alibi: Qui vos recipit,me recipit: & q vos spernit, me spernit. Ita q̃q̃ & a plebi Matth.10.d
bus,vel cæteris generalr oĩbus sunt timẽdi,& ferẽdi,atq̃ venerãdi pastores,& p̃dicatores
ecclesiæ, vt sub exercitatiõe bonæ voluntatis sustineãtur tpalia, sperẽtur æterna. Auget
eñ merita virtutis,qd propositum nõ violat,sed auget religiõis. Charitas vero semp ho
minẽ innouat. Et sicut malignitas veteres,ita dilectio nouos facit. Fides eorũ, q deum vi
suri sunt,qd nõ videt, credit. Nam si videt,nõ est fides. Credẽti colligit meritũ,videti red
ditur p̃miũ. Tunc p̃tiosum pastoris diadema est,qñ suasioni eius grex ecclesiasticus, dum
ad probitatẽ gradit,nõ repugnat. Ille sine fuco monitorẽ,& veridico ore diligit,q eius in
stituta sectat. Præbẽt hoĩbus naturæ institutiõe,& muta respõsum. Redit ad mortales vi
cissitudo clamosæ solicitudinis,qa vnusq̃sq̃,prout gesserit,recipiet. Nam perit,qd linguæ
acceperunt,frustra beneficiũ,nisi legitime cœptũ fuerit negotiũ,& canonice pactũ. De si
duria eñ partiũ nostrarũ mittit,qd applica mãdat authoritas,vos tm̃modo p̃sules Chri be
nignitatẽ vestrã salua auriũ animorumq̃ æqtate,& bona voluntate semp præstate. Nam
aduersus impetus iuuare, peregrinatẽ reducere post interualla est iustitia. Libat eñ dño
prospera,q ab afflictis pellit aduersa. Statutus venerãdi p̃sules sudoribus fructus ẽ cũ iudi
cio purissime reddẽdus, vt in vtroq̃ cõgruus nitor,nec suscipiẽtem deuenustet,si indigno
authore prouenerit, nec, si cõferat immerito maculet largiẽtem. Sit semp aduersus pra
C uos,& impios,atq̃ seruorũ dei p̃secutores libera vox,& oris gladio ferianr,& redarguant.
Persequant eñ, & repellant,cõfundant,& auertant,nec lædẽdi pie viuẽtes vllã habeãt fa
cultatẽ. Plerũq̃ periculis plena sunt,quæ vident eẽ tutissima. Videte,quãtis laborẽt tales
insidijs,ideo absc̃ditũ eẽ nõ licet,qd * addimus. Iam * latebat nr̃a p̃secutio,manifesta mi alias,actimur
sericordia est circa p̃secutores, & facinorosos seruata * distinctio. Rogo sopori quietẽ tri afs latebrãno
buite cœlestiũ mãdatorũ hostẽ q̃q̃ depellite, ne cãdida cõuersatio vobiscum habitãtium strã p̃secutio
fusca supueniẽtis cõtagiõe violet. Ante eñ prouidẽda sunt remedia,q̃ morbus increscat. manifestat
Sãctorũ q̃q̃ apl̃orũ,& reliquorũ* sacerdotũ peramus exercitũ,& p̃dictorũ p̃secutorum afs, districtio
ora claudamus. Seculi cõuersatio legum metu retinet, ecclesiastica quoq̃ custodia regula alis,sanctorũ
rum frenis seruat,& regitur. Deus(charissimi)semp procul auertat inuidiã. Vos ergo ar
mamini iuxta apl̃m gladio spũs, qd est verbũ dei, & aplicæ authoritatis clypeo, vt eccle Ephe.6.d
siasticæ fœcunditatis iura nulla sæuiẽtis procellæ posslut impulsiõe subuerti. Nullo vllo
vnq̃ præiudicio grauate quẽquã, sed inspicite semp, quę regulam testimonio declarãtur.
Supest salute p̃lata,vt ad gaudia sp fratrũ deuote properetis,qa diuina bñficia gradibus sp
*accedãt,& qbus bona cõferãt,meliora pollicent. Semp eñ incremẽtis ad culmẽ ascẽdit, afs,ascẽdentis
vbi supnus fauor p̃stat exordiũ. Deus oĩpotẽs indulta semp custodiat, augeatq̃ succesib° 1.Cor.16.c
profutura. Oia eñ vra semp(frẽs)in charitate fiãt. Et detrahẽtes nolite detrahere,qm̃ de afs,iniuriæ cer
trahẽtib° detrahere nõ ẽ bonũ,ne ad ea,q̃ scripta sũt,cõmoti *mime certamẽ faciam°. Nõ tamẽ faciam°
debem° oĩno timere opprobriũ hoĩm,neq̃ eorũ exprobratiõib° vinci,qm̃ hoc nobis dñs iu Esaiæ.51.
bet p Esaiã pphetã dicẽs: Audite me,q scitis iudiciũ,pplus me°,& q̃ cordib° lex mea ẽ. no
lite timere opprobriũ hoĩm,& blasphemias eorũ ne timeatis,cõsiderãtes qd i psal'm scriptũ ẽ

Nonne

Universidad de Deusto
Biblioteca

Psal. 93 Nonne deus requiret ista. Ipse enī nouit occulta cordis, & cogitatiōes talium hoīm, qm̄ sunt vanæ sunt. Vana aūt locutus est vnusq; q̄ ad proximū suū, labia dolosa in corde, & corde locuti sunt mala. Sed dispdat dñs vniuersa labia dolosa & linguā magniloquā. Qui dixerunt linguā nostrā magnificabimus, labia nostra a nobis sunt, qs noster dñs est? Nam si hæc in memoria retinerēt, minime ad tantā prosilirēt iniqtatē. Nō enī per probabilē, & paternā doctrinā hoc faciūt, sed vt suā exerceāt in seruos dei vindictā. Scriptum est enī q̄ Via stulti recta in oculis eius. Et sunt viæ, quę videnť homini iustæ, nouissima aūt earū deducunt ad mortē. Nos em̄, q hæc patimur, iudicio dei hæc reseruare debemus, q reddet vnicuiq; iuxta opa sua. Qui etiā per ministros suos intonuit, dicēs: Mihi vindictā, ego retribuā. Vos enī in recta fide, ac pura, & bona voluntate succurrite vicissim, nec aliqs a suplemento fratris subtrahat manum, qm̄ in hoc (ait dñs) cognoscent omnes, q a mei discipuli, si dilectionem habueritis adinuicem. Data Kalē. Nouemb. indictiōe. xv.

Psalmo. 11

Prou. 12. c
Prouer. 14. a
Matth. 18. d

Roma. 12. d
Iohan. 13. d

¶ Eiusdem epistola ad epos Germaniæ & Galliæ.

PElagius Romanæ ecclesiæ & apl̄icæ sedis epus vniuersis Germaniæ & Galliarum regionum epis. Cum in dei noīe in Romana ecclesia synodum epoꝝ siue ceteroꝝ cōsacerdotum dei fidelitū cōgregatā habuissemus, & de ecclesiasticis statutis, vt sunt ab apostolis & sanctis patribus tradita diligentius tractaremus, supuenere literæ vestræ, & vt magnæ essent authoritatis, etiam viuæ voces præcesserunt, rogantes, vt ordinem præfationum, quam sancta Romana ecclesia hactenus haberet, nostris literis vobis remandaremus. Tunc de vestra voluntate, & studio, tam bono multum gauisi sumus, & sacrum ordinem Romanum, sacraq; cōstituta nostrorum antecessorum solerter relegentes, inuenimus has nouem præfationes in sacro catalogo tantūmodo recipiendas, quas longa retro veritas in Romana ecclesia hactenus seruauit, vnā in albis paschalibus, aliam de ascensiōe dñi, tertiam de pentecoste, quartam de natali dñi, quintā de apparitiōe dñi, sextam de apl̄is, septimam de sancta trinitate, octauam de cruce, nonam de ieiunio & quadragesima tantummodo dicendam. Has præfationes tenet, & custodit sancta Romana ecclesia. Has tenendas vobis mandamus.

De cons. dist. 1 Inuenim⁹ has præfationes. Sed ibidē Gelasio papæ ascribuntur

HISPALENSE CONCILIVM PRIMVM CIRCA TEMPORA

Pelagij papæ secundi.

CIuitatis Hispaleñ. seu Ispaleñ. meminit Ptolomæus, Geographiæ suæ libro secundo, cap. iiij. tit. Hispaniæ situs, vbi dicit: Interiora, & iuxta Lusitaniam tenent Turditani, quorum ciuitates Canaca & c. Ilipa magna, Ispalis, Obicula. Et Plinius libro tertio, cap̄lo primo, tit. de Europa, Oppida Hispaleñ. conuentus Celtiaca, Vacamana, Acria, Ilipa cognomine magna, Italica. Et a Leua Hispalis, Colonia cognomine Romuleñ. Et post alia, Celticos, qui Lusitaniam attingunt, Hispaleñ. cōtus. Et idem libro. vi. cap. xxxix. tit. Sinus maris rubri Troglodytici, & Aethiopici cit ita. Hinc Azanium mare, promontorium quod aliqui Hispalum scripsere. Strabo quoq; libro suo Geographiæ. iij. ait Post hanc vero & Gaditanam, Ispalis quidem magnis, & ipsa Romana Colonia. Hoc autem tempore manet emporium. Antoninus etiam in itiner. tit. Iter a Gaddis Cordubam &c. apud pontem &c. Orippo, Hispali, Blasilippo. Idem tit. Iter ab Hispali Cordubam &c. apud pontem &c. Orippo, Hispali, Blasilippo. Idem tit. Iter ab Hispali Cordubam. Idem tit. Iter ab Hispali Italicam. Idem tit. Iter ab Hispali Emeritam.

¶ Hispaleñ. concilij primi capitulorum tituli.

De disponendis ecclesiæ rebus post episcopi excessum.
De mancipijs ecclesiæ ab episcopo proximis suis collatis.
De clericis cum quibus mulieres cohabitant.

alias, Sintitio

DOmino sancto, & reuerenter a nobis honorando, charissimo fratri Pelagio episcopo, Leander, Iohannes, Agapius, Stephanus, Basilius, Velatus, * Fintitio, & Petrus episcopi, qui vna in vrbe Spalensi affuimus, sanctitatem tuam charitatis studio salutantes, precamur dominū, qui nos de salute tua, vel visione lætificare dignetur, te lætum multo conseruet in tēpora.

¶ Capitulum Primum.

A Interea cōfidentibus nobis in ecclesia Spalensi sancta Hierusalem, breuem mancipiorū ecclesiæ, quæ liberasse visus fuerat decessor tuus sanctæ recordatiōis Gaudentius eps, vestri nobis diaconi obtulerunt, & nō solum, quę liberauerat, ibidem relegimus, sed etia, quę proximis suis de familijs ecclesiæ donauerat, in eodē breui inuenimus annotata. Qua de re, canonum instituta cōsuluimus, si talis libertas, aut transactio potuisset esse stabilis. Comperimus autē in canone, vt epūs, qui res proprias, excepto filijs, & nepotibus alteri, & nō ecclesiæ suæ dimiserit, quicquid de ecclesiæ rebus aut donauit, aut vendidit, aut quoquo modo ab ecclesia transtulit, irritum haberetur. Et ideo si res præcessoris tui Gaudentij epi ecclesia vestra nō possidet, liberi, qui ab eo facti sunt, nō sunt legitime absoluti. Cæterum, si res illius in cōpensationem ecclesiæ vestræ deseruiunt, illi prorsus maneant liberi. Nam (vt dictum est) si præstitum de rebus suis nō fecit, * tale damnum vtiq; * ferre nō debuit. Propterea ergo de vno cōsensu omnes significamus, magis humanius, q̄ sæuerius cogitantes, vt hi, quos constat, tali conditiōe fuisse liberatos, in iure ecclesiæ maneant, vt idonei, & peculium suum non alijs personis, sed tm̄ filijs suis derelinquant. Ipsis quoq; filijs, & nepotibus cum peculijs ipsorum quasi idoneis in iure ecclesiæ permanentibus, in extraneam eis non liceat personam quippiam transmittere. Si qui eorum sine hærede decesserint, peculium eorum sanctæ proficiat ecclesiæ.

alias, ecclesiæ
alias, inferte.

B II Ea vero mancipia, quæ memoratus de iure ecclesiæ sublata, suis proximis cōtulit, si similia de proprio suo ecclesiæ ipsi nō compensauit, ecclesia vestra absq; aliqua oppositione recipiat. Hanc formam nō solum vestra, hoc est, Astigitana seruabit ecclesia, sed & omnes, qui per omnem Beticam prouinciam tali conditione, vel sorte de iure ecclesiæ commearunt, pari sententiæ subiacebunt. Durum est enim, atq; irreligiosum, vt episcopus, qui ecclesiasticis stipendijs viuit, & proprietatem suam lucris ecclesiæ minime conferat, aliorum oblationes a iure ecclesiastico priuet.

III Inter cætera vero, cognoscite, a nobis hoc definitū, pro abolēdis maculis clerico rum, quia qdam eporum, nō obseruātes nup* dictum cōcilij Toletani decretum, minus sollici in subiectis existunt, placuit proinde, vt si pbr̄, diaconi, vel clerici cōsortia extranea rum fœminarū, vl' ancillarū familiaritatē p sacerdotis sui admonitionē a se minus remoue rint, seculi iudices easdē mulieres cum voluntate, & permissu epi comprehēsas, in suis lucris vsurpent, vt vitium hoc, dum sacerdos inhibere nō prævalet, potestas iudicialis coerceat, dato tamē ab eisdē iudicibus sacro epo, vt eas clericis nulla arte restituant. Quod si restituerint, ipsi iudices sentētia excōicatiōis feriant. Mulieribus vero illis, iuxta priores canones a sacerdote distractis, ptiū earū indigētibus dispēsetur. Quæ statuta manu nostra subscripsimus. Data ad sanctitatē vestram die secundo nonas Nouēbris, anno qnto gloriosi dñi nostri Reccaredi regis, Era. DC. XXVIII. Leāder ecclesiæ sanctæ Spaleñ. epūs, hanc cōstitutionē firmaui, & subscripsi. Iohānes eps * Agabrensis, hanc cōstitutionē firmaui, & sub. Agapius ecclesiæ sanctæ Cordubēsis eps, hanc cōstitutionē firma. & sub. Stephanus eps, Eliberitanus, hāc cōstitutionē firmaui, & sub. Basilius eps Ilipēsis, hanc cōstitutionē firmaui & sub. Velatus eps Tuccitanus, hanc cōstitutionē firmaui & sub. Petrus eps * Iliberritanus, hāc cōstitutionē firma. & sub. * Sintitio eps Italicen. hanc cōstitutionē firmaui & sub.

C.a. 5. Cōcilij 2. Toletani
alias, æditum
alias, Agragen.
alias. Abderitanus.
alias, Fintitio

¶ Concilium Spalense primum finit.

TOLETANVM CONCILIVM TERTIVM SVB PELAGIO papa secundo.

TOletanæ ciuitatis situs & alia quæq; de ipa laudū testimonia ex certis authoribus adducta circa primū Toletanum cōcilium sub papa Anastasio adnotata habentur.

¶ Concilium Toletanum tertium, in quo Arrij hæresis in Hispania condēnatur, Mausona Emeritano episcopo.

alias, Reccaredo

IN nomine domini nostri Iesu Christi, anno quarto, regnante gloriosissimo, atq; pijssimo, & deo fidelissimo domino * Richaredo rege, die octauo iduum Maiarum. Era. CCCCCC. & XXVII, hæc sancta synodus habita est in sancta ciuitate regia Toletana ab episcopis totius Hispaniæ, vel Galliciæ, qui infra scripti sunt.

I. Cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

1 Cum pro fidei suæ synceritate idem glorioſiſſimus princeps omnes regiminis ſui pontifices in vnum cõuenire mãdaſſet, vt tam de eius cõuerſiõe, q̃ de gentis Gothorũ innouatione in dño exultarẽt, & diuinę dignationi pro tãto munere grãs agerẽt, memoratus ſanctiſſimus princeps ſic venerãdum cõciliũ alloquit, dicẽs: Non incognitũ reor eſſe vobis, reuerẽdiſſimi ſacerdotes, quod propter inſtaurãdam diſciplinæ eccleſiaſticę formã, ad noſtræ vos ſerenitatis p̃ſentiã euocauerim, & qa decurſis retro tpibus hæreſis imminẽs in vota eccleſia catholica agere ſynodica negotia denegabat, deus, cui placuit p nos eiuſdẽ hæreſis obicẽ depellere, admonuit inſtituta de more eccleſiaſtico reparare. Ergo ſit vobis iocunditatis, ſit gaudij, quod mos canonicus proſpectu dei p noſtram gloriã ad paternos reducit terminos. Prius tñ admoneo, pariter & exhortor, ieiunijs vos, & vigilijs, atq; orationibus opam dare, vt ordo canonicus, quẽ a ſacerdotalibus ſenſibus detraxerat lõga diuturna obliuio, quã ætas noſtra ſe neſcire fatet, diuino dono vobis rurſus pateſiat. Ad hęc autẽ grãs deo agẽtes, & religioſiſſimo principi vniuerſo cõcilio in laudibus acclamãte, triduanũ eſt exinde p̃dicatum ieiunium. Sed cum die octaua iduum Maiarũ in vnum cœtum dei ſacerdotes adeſſent, & oratiõe p̃miſſa, vnuſq; ſq; ſacerdotũ cõpetẽti loco reſediſſet, ecce in medio eorũ affuit ſereniſſimus princeps, ſęq; cum dei ſacerdotibus oꝝ cõcans, diuino deinceps flamine plenus, ſic ad loquẽdum exorſus eſt, dicẽs: Non credimus veſtrã latere ſanctitatẽ, quãto tpe in errore Arrianorũ laborãſſet Hiſpania, & nõ multo poſt deceſſum genitoris noſtri dies, qbus nos veſtra beatitudo fidei ſanctæ catholicæ cognouit eſſe ſociatos, credimus generaliter magnũ, & æternũ gaudiũ habuiſſe, & ideo, verãdi p̃es, ad hãc vos peragẽdam * cõgregauimus ſynodum, vt de oĩbus nuper aduectis bus ad Chm ipſũ ęternas dño grãs deferatis. Quicqd vero verbis apud ſacerdotium vnobis agẽdum erat de fide atq; ſpe veſtra, quã gerimus, in hoc tomo cõſcripta, atq; allata, nota facimus. Relegatur ergo in medio veſtri, & in iudicio ſynodali examinata pomnia ſucciſiuum tempus gloria noſtra eiuſdem fidei teſtimonio declarata clareſcat. Suſcepimus eſt autem ab omnibus dei ſacerdotibus, offerente rege, ſacroſanctæ fidei tomus, & pronuntiante notario clara voce recenſitus eſt ita.

II Quãuis deus oĩpotens pro vtilitatibus populorũ regni nobis cultũ ſubire tribuerit, & moderamẽ gẽtium nõ paucarũ regiæ noſtræ curæ cõmiſerit, meminimus tñ nos muneris talium cõditiõe p̃ſtringi, nec poſſe felicitatẽ futuræ beatitudinis aliter promereri, niſi cultui veræ fidei deputemus, & cõditori nr̃o ſalutis cõfeſſiõe, qua dignus eſt ipſe, placemus. Pro qua re quãto ſubditorũ gloria regali extollimur, tãto prouidi eẽ debemus in quæ ad deum ſunt, vel nr̃am ſpem augere, vel gẽtibus nobis a deo creditis cõſulere. Deterum, qd pro tãtis beneficiorũ collatiõibus oĩpotẽtiæ diuinę valemus tribuere, qñ oĩa us ſunt, & bonorũ noſtrorũ nihil egeat, niſi vt in eum ſic tota deuotiõe credamus, quẽadmodum p ſcripturas ſacras ſeip̃m intelligi voluit, & credi p̃cepit, id eſt, vt cõfiteamur patrẽ, qui genuerit ex ſubſtãtia ſua filium ſibi & coæqualẽ & coæternũ. Nõ tamẽ vt ipſe ſit natus * ingenitus, ſed p̃ſona alius ſit pater, q genuit, alius ſit filius, q fuerit genitus, vnius tñ vterq; ſubſtãtiæ in diuinitate ſubſiſtat, p̃r, ex quo ſit filius, ipſe vero ex nullo alio, filius, q habeat patrẽ, ſed ſine initio, & ſine diminutiõe, in ea, qua p̃r coæq̃lis, & coæternus eſt, diuinitate ſubſiſtat. Spũs * quoq; ſctũs cõfitendus a nobis, & p̃dicãdus a p̃re & filio procedere, & cũ p̃re, & filio vnius eſſe ſubſtãtię. Tertiã vero in trinitate ſpũs ſancti p̃ſonam, q tamẽ cõmunionẽ habet cũ patre & filio diuinitatis eſſentia. Hæc eñ ſanctitas vnus deus eſt, pater, & filius, & ſpũs ſanctus, cuius bonitate * hoĩs, licet bona ſit creata * creatura, p aſſumptã tñ a filio humani habitus formã, a dãnata progenie reformata ad beatitudinẽ priſtinã. Sed ſicut veræ ſalutis indiciũ ẽ, trinitatẽ in vnitate, & vnitatẽ in nitate ſentire, ita erit cõſummata iuſtitia, ſi eandẽ fidẽ intra vniuerſalẽ eccleſiã tenea & * aplicam vnitatẽ, in aplico poſiti fundamẽto, ſeruemus. Tamẽ vos, dei ſacerdotes, miniſſe oportet, quãtis hucuſq; eccleſia dei catholica p Hiſpanias aduerſæ partis molaborauerit, dum & catholici cõſtãter fidei ſuæ tenerẽt, ac defenderẽt veritatẽ, & hæc pertinaciori animoſitate propriæ niterẽtur p̃fidiæ, me quoq;, vt re ipſa cõſpicitis, calcato furore, populum, q ſub noĩe religionis famulabat errori, ad agnitionẽ fidei, & eccleſiæ catholicæ cõſortium reuocarẽ. Adeſt eñ omnis gens Gothorũ inclyta, & fere omnium genuina virilitate * illuſtrata, quæ licet ſuorũ prauitate doctorũ a fide hactenus, vel veritate eccleſiæ catholicæ fuerit ſegregata, toto nunc tamẽ meo aſſenſui cõcordãs, eius eo

alĩs, congregauimus

Pſalm. 15

alĩs, & genitor

alias, æquo

alias, omnis
alias, natura

alias, apoſtolica monita

alias, opinatiſſima

A ſiæ cõmunioni participat, quæ diuerſarũ gentiũ multitudinem materno in ſinu ſuſcipit, & charitatis vberibus nutrit. De qua, propheta canẽte, dicitur: Domus mea domus oratiõis vocabitur oĩbus gentibus. Nec eñ ſola Gothorũ conuerſio ad cumulũ noſtræ mercedis acceſſit, quinimo & Sueuorũ gẽtis infinita multitudo, quã præſidio cœleſti noſtro regno ſubiecimus, alieno licet vitio in hæreſim deductã noſtra tamen ad veritatis originẽ ſtudio reuocauimus. Proinde, ſanctiſſimi patres, has nobiliſſimas gẽtes, q̃ dñicis lucris per nos applicatæ ſunt, quaſi ſanctũ, & placabile ſacrificiũ p veſtras manus æterno deo offero. Erit eñ mihi immarceſſibilis corona, vel gaudiũ in retributione iuſtorũ, ſi hi populi, qui noſtra ad vnitatẽ eccleſiæ ſolertia tranſcurrerint, fundati in eadẽ, & ſtabiliti permaneãt. Sicut eñ diuino nutu noſtræ curæ fuit, hos populos ad vnitatẽ Chri, & eccleſiæ pertrahere, ita ſit veſtræ docibilitatis, eos catholicis dogmatibus inſtruere, quo in tota cognitione veritatis inſtructi nouerint, ex toto & ſolido errores pernitioſos relpuere, & veræ fidei tramitẽ ex charitate retinere, vel catholicæ eccleſiæ cõmunionẽ deſiderio auidiori cõplecti. Cæterũ, ſicut facile ad veniã perueniſſe cõfido, ꝙ neſcia hucuſq; tã clariſſima errauerit gens, ita gratuitus eſſe nõ dubito, ſi agnitã veritatẽ dubio corde teneat, atq; a patenti lumine (quod abſit) oculos ſuos auertat. Vnde valde perneceſſariũ eſſe p̃ſpexi, beatitudinẽ veſtrã in vnũ con-

B uenire, habẽs ſentẽtiæ dñicæ fidẽ, qua dicit. Vbi fuerint duo, vel tres collecti in noĩe meo, ibi ſum in medio eorũ. Credo eñ, beatã ſanctæ trinitatis diuinitatẽ huic ſancto intereſſe cõcilio, & ideo, tanq̃ ante cõſpectũ dei ita in medio veſtri fidẽ meã protuli, cõſcius admodũ ſniæ diuinæ dicẽtis: Nõ zelaui miſericordiã tuã, & veritatẽ tuã a cõgregatiõe multorũ. Vel ap̃lm Paulũ Timotheo diſcipulo p̃cipientẽ audiui: Certa bonũ certamẽ fidei, apprehẽde vitã æternã, in qua vocatus es, cõfeſſus bonã cõfeſſionẽ corã multis teſtibus. Vera eſt eñ redẽptoris nr̃i ex euãgelio ſnia, qua cõſitentẽ ſe corã hoĩbus cõfiteri dicit corã patre, & negantẽ ſe eſſe negaturũ. Expedit eñ nobis, id ore profiteri, qd credimus corde, ſecũdũ cœleſte mandatũ, q̃ dicit: Corde eñ creditur ad iuſtitiã, ore aũt cõfeſſio fit ad ſalutẽ. Proinde, ſi cut anathematizo Arriũ cũ oĩbus dogmatibus & cõplicibus ſuis, qui vnigenitũ dei filium a paterna degenerẽ aſſerebat eſſe ſubſtãtia, nec a patre genitũ, ſed ex nihilo dicebat eẽ creatum, vel oĩa cõcilia mãlignantiũ, q̃ aduerſus ſanctã ſynodũ Nicenã extiterũt, ita in honorẽ, & in laudẽ dei fidẽ ſanctã Niceni obſeruo concilij, & honoro ea, q̃ contra eundẽ rectę fidei peſtẽ Arriũ trecentorũ decẽ & octo ſancta epiſcopalis ſcripſit ſynodus. Amplector itaq;, & teneo, fidẽ centũ quinquaginta eporũ Conſtãtinopoli congregatorũ, quæ Macedonium ſpũs ſancti ſubſtantiã minorantẽ, & a patris, & filij vnitate, & eſſentia ſegregantem, iugulo veritatis interemit. Primæ quoq; Epheſinæ ſynodi ſdẽ, q̃ aduerſus Neſtoriũ, eiusq; doctrinã lata eſt, credo, pariter & honoro. Similiter & Chalcedonẽſis concilij fidẽ, quã plenam ſanctitate, & eruditione aduerſus Eutychen & Dioſcorũ protulit, cum omni

C eccleſia catholica reuerẽter ſuſcipio. Omnium quoq; orthodoxorũ venerabiliũ ſacerdotũ concilia, quæ ab ipſis ſupraſcriptis quatuor ſynodis, fidei puritate non diſſonãt, pari veneratione obſeruo. Properet ergo reuerẽtia veſtra, fidẽ hanc noſtrã canonicis applicare monimẽtis, vt ab eꝑis, vel religioſis, & gentis noſtræ primoribus ſolerter fides, quã in eccleſia catholica crediderunt, legatur. Quã renouatã, & apicibus, vel eorũ ſuperſcriptionibus roboratam, futuris olim tẽporibus in teſtimoniũ dei, atq; omniũ fideliũ reſeruate, * vt gentes, quas in dei noĩe, regia poteſtate, p̃cellimus, & quæ * relicto antiquo errore p vnctionẽ ſacroſancti chriſmatis, vel manus impoſitionẽ paracletũ intra dei eccleſiã perceperunt ſpm̃, quẽ vnũ & æqualẽ cũ patre & filio cõſitentes, eiusq; dono in ſinu eccleſiæ ſanctæ catholicæ collocatæ ſunt. Quod ſi eorũ aliqui hanc credulitatẽ, & ſanctã cõfeſſionẽ noſtrã mimẽ credere voluerint, irã dei cum anathemate æterno ſuſcipiãt, vt de interitu ſuo fidelibus gaudiũ, infidelibus ſint in exemplũ. Huic vero confeſſioni meæ ſanctarũ ſcripturarũ, & cõcilioꝝ conſtitutionibus conſentiens, teſtimonio diuino tota cordis ſimplicitate ſubſcripſi.

alĩs, ad inſtruendas gẽtes
alĩs, detruſo

FIDES NICENI CONCILII.

CRedimus in vnum deum patrem omnipotentem omniũ viſibilium &c. Habetur hęc fides Chalcedoneñ. concilij actione prima, quod quidem concilium poſtea eſt continue ad epiſtolas Leonis papæ primi, fol. ccccliij.

¶ Symbolum. CL. patrum Conſtantinopolitani concilij.

CRedimus in vnum deum patrem omnipotentem factorem cœli &c. Hoc ſymbolũ in concilij memorati loco adnotatur, ſimiliter fol. ccccliij.

¶ Tractatus Chalcedonenſis concilij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SVffecerat quidem ad plenissimam pietatis agnitionem, &c. Tractatus iste prem-
fis fidei & symbolo in concilio præfato continuatur sub quadruplici translatione.
Fo. CCCCLXXIX.

EGo *Recharedus rex fidē hanc sanctā, & verā confessionē, quā vna per totū orbē
catholica confitetur ecclesia, corde retinens, ore *confirmans, mea dextera deo pro-
tegente subscripsi. Ego Badda gloriosa regina hanc fidem quam credidi, & suscep-
manu mea de toto corde subscripsi. Tūc acclamatū est in laudibus dei, & in fauore pie-
pis ab vniuerso cōcilio. Gloria deo patri, & filio, & spiritui sancto, cui cura est pacē, & v-
tatem ecclesiæ sanctæ catholicę prouidere. Gloria dño nr̄o Iesu Christo, q̄ pretio sangu-
nis sui ecclesiā catholicā ex oībus gētibus cōgregauit. Gloria dño nostro Iesu Chfo, q̄
tam illustrē gentē vnitati fidei verę copulauit, & vnū gregē, & vnū pastorē instituit. G-
a deo æternum meritū, nisi vero catholico Reccaredo regi? Cui a deo æterna corona, n-
vero orthodoxo Reccaredo regi? Cui præsens gloria, & æterna, nisi amatori dei Recca-
do regi? Ipse nouarum plebium in ecclesia conquisitor. Ipse mereatur veraciter apost-
licum meritum, qui apostolicum impleuit officium. Ipse fit deo, & omnibus amabilis, q-
tam mirabiliter deum glorificauit in terris, præstante domino nostro, qui cum patre &
viuit, & regnat in vnitate spūs sancti, in secula seculorum.

¶Item fidei confessio episcoporum, presbyterorum, vel primorum, Gothicæ gentis, qui infra subscripserunt.

PRæcipiente aūt vniuerso venerabili concilio, atq; iubente, vnus episcopor̄ catho-
licor̄ ad ep̄os, & religiosos clericos, vel maiores natu ab hæresē Arriana con-
sos, eiusmodi allocutione exorsus ē, dicēs: Officij nostri cura, & fidelissimi ac
rioſissimi principis admonitiōe cōpellimur, diligenter a vestra charitate perqui-
re, vel quid dānetis in hæresi, aut quid intra sanctā catholicā credatis ecclesiā. Nā
dicente Psalmista didicimus, incipiente dño in confessione, optimum est, & vestra
conueniens, palam confiteri, quod creditis, & sub auditu vniuersorum anathemati-
quod respuitis. Tunc prorsus optime poteritis, euangelicæ & apostolicæ sedis fidei
ticipes fieri, si eandē fidē catholicā, ex confessione catholica incipiatis, vel propria sub-
ptione firmetis, & sicuti deo iam de bona consensione cogniti estis conscientia, ita & p-
ximos vos fidei sanctæ astipulatiōe mōstretis. Eo itaq; fiet, vt & vos Christi eē corpo-
mēbra significetis, & nostra exiguitas nihil dubium, nihil infidum vnq̄ de vestra susp-
fraternitate, dū patuerit vos pestē Arrianæ perfidiæ, cum oibus dogmatibus, regulis,
ficijs, cōmunione, codicibus condemnare, vt detestādæ hæreseos expoliati contagio-
innouati quodāmodo, intra ecclesiā dei splendido habitu veræ fidei clareatis. Tunc
oēs vna cū clericis suis, primoresq; gētis Gotthicæ, pari consensione dixerūt, Licet ha-
quod paternitas, atq; fraternitas vestra a nobis cupit audire, vel fieri, iam olim conuer-
nis nostræ tēpore egerimus, quādo secuti gloriosissimū dñm nostrum Reccaredū reg-
ad ecclesiā transiuimus, & perfidiā Arrianā, cum oīnibus superstitionibus suis anathe-
tizauimus, pariterq; abiecimus, nunc tamen propter charitatē, & deuotionē, quā vel
vel ecclesiæ catholicæ sanctæ meminimus nos debere, non tantū hæc eadē, quæ pe-
promptissime agere properamus, sed & si qua adhuc congrua fidei esse perspicitis, ac-
bis charitate persuadetis, faciemus. Nos etē semel rectæ fidei amor in eā fidei deuo-
nem aduexit, vt omne, quod nobis fraternitas vestra patefecerit, teneamus, & libera fi-
mur confessione. Omnis ergo, qui fidē, & cōmunionē ab Arrio venientē, & vsq; ad
retentam, adhuc tenere desiderat, & de tota cordis intentione non damnat, anathema
Quicūq; filium dei, dñm Iesum negauerit a paterna substātia sine initio genitū, & æqua-
patri esse, vel consubstantialē, anathema sit. Quicunq; spm̄ sanctum nō credit, aut non
diderit, a patre, & filio procedere, eūq; non dixerit, coæternū esse patri, & filio, & co-
tialem, anathema sit. Quicūq; in patre, & filio, & spū sancto & personas nō distinguit,
vnius diuinitatis substantiā non agnoscit, anathema sit. Quicūq; filium dei, dominum
strum Iesum Christū, & spm̄ sanctū, iuxta deitatē esse patre minorē asserierit, & gradi-
separauerit, creaturāq; esse dixerit, anathema sit. Quicūq; patrem, & filiū, & spiritū sanc-
vnius sub stātiæ, omnipotētiæ, & æternitatis esse nō crediderit, anathema sit. Quicūq;
scire filiū dei, quod deus pater sciat, dixerit, anathema sit. Quicūq; initiū filio dei, & spi-
tui sancto deputauerit, anathe ma sit. Quicūq; filiū dei secundū diuinitatē suā visibilē,
passibilē ausus fuerit proferre, anathema sit. Quicūq; spiritum sanctū sicut patrē, & filium

Psalm. 94.

A verum deū & omnipotentē esse, nō credit, anathema sit. Quicūq; alibi fidē, & cōmunionē
catholicā, pterq̄ in ecclesia vniuersali, quā Niceni, & Cōstātinopolitani, & primi Ephesi-
ni, & Chalcedonēsis cōcilij decreta tenēt, pariter & honorāt, anathema sit. Quicūq; patrē
& filiū & spm̄ sanctū honore, & gloria, & diuinitate separat, aut disiungit, anathema sit.
Quicūq; filiū dei, & spm̄ sanctum, cū patre nō crediderit esse glorificādos, & honorādos,
anathema sit. Quicūq; nō dixerit, gloria patri, & filio, & spūi sancto, anathema sit. Quicūq;
rebaptizādi sacrilegū opus esse bonū credit, aut crediderit *agere, & egerit, anathema sit. a*s, agit, aut
Quicūq; libellū detestabilē, duodecimo anno *Leobigildi regis, a nobis æditū, in quo con- a*s, Leonigil-
tinetur Romanor̄ ad Arrianā hæresim traductio, & in quo gloria patri p filiū, in spū san- di, vel, Leu-
cto, & in quo male a nobis instituta continē, hunc libellū si quis pro vero habuerit, ana- uigildi,
thema sit in æternū. Quicūq; Arimineñ. concilium ex toto corde non respuerit, & dam-
nauerit, anathema sit.

COnfitemur eīn, nos ex hæresi Arriana toto corde, tota anima, & de tota mēte nostra
ad ecclesiam catholicā fuisse cōuersos. Nulli dubiū sit, nos, nostrosq; decessores er-
rasse in hæresi Arriana, & fidē euangelicā, atq; apostolicā nunc intra ecclesiā catho-
licam didicisse. Proinde fidē sanctā, quā pfatus religiosissimus dñs noster patefecit in me-
B dio cōcilij, & manu sua subscripsit, hāc & nos tenemus, hāc confitemur, pariter & suscipi-
mus, hāc & populis p̄dicare, atq; docere,* permittimus. Hæc est vera fides (quā oīs eccle- alias, promit-
sia, dū per totū mundū tenet) catholica esse creditur, & probat. Cui hęc fides nō placet, aut timus.
nō placuerit, anathema sit, maranatha in aduētu dñi nostri Iesu Chri. Qui fidē spernit Ni-
ceni cōcilij, anathema sit. Qui fidē cōcilij Constātinopolitani centū quinquaginta ep̄or̄,
verā esse, nō dixerit, anathema sit. Qui fidem Ephesinæ synodi primæ, & Chalcedonēsis
non tenet, & ea nō delectat, anathema sit. Qui concilia oīm orthodoxor̄ ep̄or̄, consona
cōcilijs Niceno, Constātinopolitano, primo Ephesino, & Chalcedoneñ. non recipit, ana-
thema sit. Proinde & dānationē hāc pfidiæ coīonis Arrianæ, & oīm concilior̄ hæresem
Arrianā fouētiū, cū anathemate eor̄, manu ppria subscripsimus. Cōstitutiones vero san-
ctor̄ cōcilior̄ Niceni, Ephesini, Cōstātinopolitani, vel Chalcedonēsis, q̄s gratissima aure
audiuimus, & cōsensione nra, veras eē probauim°, de toto corde, & de tota aīa, & de tota
mēte nra subscripsim°, nihil ad cognitionē veritatis lucidius arbitrātes, q̄ quæ supradictor̄
C cōcilior̄ cōtinēt authoritates. De trinitate aūt, & vnitate patris, & filij, & spūs sancti, nihil
his verius, nihil lucidius vnq̄ p̄t, vel poterit, demōstrari. De mysterio incarnatiōis vnige-
niti filij dei, pro salute hūani gn̄is, q̄ & vera ,pbaī hūanæ naturæ, sine pcti cōtagione susce-
ptio, &, pmanētis incorruptæ in eo diuinitatis plenitudo, dū & natura vtraq; non deperit,
& vna sit ex vtraq; dñi nr̄i Iesu Chri psona, satis plane in his cōcilijs ,pbaī patefieri veritas,
q̄a nobis credit, omni remota dubitatiōe. Qui vnq̄ hāc fidē sanctā deprauare, corrūpere,
mutare tentauerit, aut ab eadē fide, vel coīone catholica (quā nup sumus, deo miserāte, ade-
pti) sese separare, vel dissociare voluerit, sit deo, & vniuerso mundo crimini infidelitatis in
æternū obnoxius. Floreat aūtē sancta catholica ecclesia per omnē mundū pacatissime, &
emineat doctrina, sanctitate, & potestate. Si qui intra eam fuerint, cōmunicauerintq;, hi au-
dient, ad dexterā patris positi: Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod vobis Matth. 25. a
paratum est ab origine mundi. Si qui aūt ab ea recesserint, eiusq; detraxerint fidei, & com-
munionē respuerint, hi audient ore diuino in die iudicij: Discedite a me maledicti, nescio Ibidem. d
vos. Ite in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius. Sint ergo damnata in
cœlo, & in terra, quæcunq; per hanc catholicā fidē damnantur, & sint accepta in cœlo &
in terra, quæcunq; per hanc fidē accipiuntur, regnante dño nostro Iesu Christo, cui cū pa-
tre, & spū sancto, est gloria in secula seculorum.

¶Symbolum. CCCXVIII. patrum Niceni concilij.

Habetur hæc fides Chalcedonesi. concilij actione prima, quod quidē concilium positū
est continue ad epistolas Leonis papæ primi, fol. cccclij.

¶Symbolum. CL. patrum Constantinopolitani concilij.

Hoc symbolum in concilij memorati loco adnotatur similiter.

¶Tractatus Chalcedonensis concilij subscriptiones episcoporum.

SVffecerat quidem ad plenissimā pietatis agnitionē, & confirmationē, cautissimū hoc
diuinæ gratiæ symbolū, &c. vt supra cōtinuat loco p̄memorato. Anastasius in Chri-
sti nomine epūs, anathematizans hæresim Arriani dogmatis superius damnatā, fidē
hanc sanctam catholicam, quam in ecclesia catholica veniens credidi, manu mea de toto

Universidad de Deusto
Biblioteca

corde subscripsi. Murila in Christi nomine epūs, anathematizās hæresim Arriani dogmatis, vt supra. Vuiligiscus in Christi nomine episcopus, anathe. &c̄. vt supra. Sunnila in Christi noīe epūs, anathe. &c̄. vt supra. Cardingus in Christi noīe epūs ciuitatis Tudensis, anathe. &c̄. vt supra. Beccila in Chri noīe epūs ciuitatis Lucensis, anathe. &c̄. vt supra. Arbitrus in Christi noīe epūs ciuitatis Portugalensis, anathe. &c̄. vt supra. Eruiscius in Christi nomine ciuitatis Dertosanæ, anathe. &c̄. vt supra. Similiter & reliqui presbyteri, & diacones, ex hæresi Arriana conuersi, subscripserunt. Sigutter & reliqui presbyteri, & diacones, ex hæresi Arriana conuersi, subscripserunt. Sigu
alias, Ella Gussini viri illustris proceris, Fonsa vir illustrissim°, anathematizās, subscripsi. Asrila vir illustriss. anathe. subscripsi. Abila vir illustris, anathe. subscripsi. *Flauius vir illust. subscripsi. Similiter & omnes seniores Gotthorum subscripserunt.

POst confessionē ergo, & subscriptionē omnium eporū, & totius gentis Gotthicæ & niorum gloriosissimus dñs noster Reccaredus rex, pro reparādis simul & cōfirmandis disciplinæ ecclesiasticæ moribus, dei sacerdotes taliter affatus est, dicēs: Regia cura vsq; in eum modū protendi debet, & dirigi, quousq; plenā constiterit ætatis, & scientiæ capere rationē. Nā sicut in rebus humanis gloriosius eminet potestas regia, ita & prosp ciendæ cōmoditati cōprouincialiū maior debet esse & prouidētia. Ac nunc, beatissimi sacerdotes, non in eis tantummodo rebus diffundimus solertiā nostrā, q̄bus populi sub nostro regimine positi pacatissime gubernent, & viuāt, sed etiā in adiutorio Christi extendimus nos ad ea, q̄ sunt cœlestia, excogitare, &, quæ populos fideles efficiant, satagimus
Lucæ, 10. f nescire. Cæterū si totis nitendū est viribus, humanis moribus modū ponere, & insolentiæ rabiē regia potestate refrenare, si quieti, & paci propagādæ, opē debemus impēdere, magis est adhibēda solicitudo, desiderare, & cogitare diuina, inhiare ad sublimia, & errore retractis populis, veritatem eis serenæ lucis ostendere. Sic enim agit, qui multiplici dono se a deo remunerari confidit. Sic enim agit, qui super id, quod ei committitur, get, dum illi dicitur: Quicquid supererogaueris, ego, cum rediero, reddam tibi. Ergo iam fidei nostræ, & confessionis formam plena serie vestra beatitudo recensuit, simulq; sacerdotum, nostrorumq; procerum fides, atq; confessio sanctitati vestræ perpatuit, hoc adhuc necessario pro firmitate catholicæ fidei nostra deo supplex instituere decreuit thoritas, vt propter roborandam gentis nostrę nouellā conuersionem, oēs Hispaniæ, Gallitiæ ecclesiæ hāc regulā seruēt, vt omni sacrificiū tpe ante cōicationē corporis Christi, & sanguinis iuxta Orientaliū partiū morem vnanimiter clara voce sacratissimū fidei recenseant symbolū, vt primū populi, quam credulitatē teneant, fateant, & sic corda purificata ad Christi corpus, & sanguinē percipiendum exhibeant. Dum enim hæc constitutio fuerit perhenniter conseruata in dei ecclesia, & fidelium ex solido corroborata credulitas, & perfidia infideliū confutata, ad id, quod repetitū sæpius recognoscit, facilime inclinat, nec se quisquā iam de ignorantia fidei excusabit a culpa, quando vniuersi ore cognoscit, qd catholica teneat, & credat ecclesia. Oībus ergo capitulis, quæ adhuc per vestrā sanctitatem regulis ecclesiasticis adiūcienda sunt, hoc pro fidei sanctæ reuerentia, & firmitate proponite, quod de proferendo symbolo nostra, deo docēte, decreuimus. Cætera autem prohibendis insolentium moribus, mea vobis consentiente clementia, sententijs terminate districtioribus, & firma disciplina, quæ faciēda non sunt, prohibete, &, quæ fieri debent, immobili constitutione firmate.

CAPITVLA EIVSDEM CONCILII.

Vt conciliorum statuta, & præsulum Romanorum decreta, custodiantur. .i.
Vt in omnibus ecclesiis die dominica symbolum recitetur. ij.
Vt ne qs extra necessitatē, rē ecclīæ alienet.
Vt liceat epō, vnam ex parochijs basilicam monasteriū facere. iij.
Vt sacerdotes, & leuitæ, cum vxoribus suis non viuant. v.
Vt seruus ecclesiæ, ab epō manumissus, a patrimonio ecclesiæ nunq̄ recedat, & vt liberti alioꝝ ab epō defendātur. vi.
Vt ad mensam episcopi scripturæ diuinæ legantur.
Vt clerici de familia fisci a principe nō [illegible] nentur.
Vt ecclesiæ Arrianoꝝ ad catholicū ep[illegible] in cuius diocœsi sunt, permaneant.
Vt viduis, pro castitate violētiā nullus [illegible] rat, & vt mulier, inuita, viꝝ nō ducat.
Vt pœnitens pœnitentiam agat.
De his, q pœniam poscūt, si vir est, pri[illegible] deaf, si fœmina, prius habitū mutet.
Vt clerici, qui seculares iudices appetūt, [illegible] communicentur
Deludæis.

A Vt serui fisci, qui ecclesiam construunt, eisdem dotem faciant. xv
Vt episcopi, cum iudicibus, idola destruant, & dñi idololatriā seruis prohibeant. xvi.
Vt epī, cū iudicibus, necatores filioꝝ acriore disciplina corripiant. xvij
Vt semel in anno synodus fiat, & iudices & authores fisci præsentes sint. xviij
Vt ecclesia, cum rebus eius ad episcopi ordinationem pertineat. xix
Vt episcopus angarias, vel indictiones, in diocœsi non imponat. xx
Vt non liceat iudicibus, clericos, vel seruos ecclesiæ in suis angarijs occupare. xxi
Vt religiosorum corpora psallendo tantū deducantur. xxij
Vt in sanctorum natalitijs ballimathiæ pro hibeantur. xxiij

DECRETA CONCILII. Cap'm primum.

POst damnationē hæresis Arrianæ, & fidei sanctæ catholicæ expositionem, hoc sanctū pcepit concilium, vt quia a nōnullis vel hæresis, vel gentilitatis necessitate p Hispaniaꝝ ecclesias canonicus prætermissus est ordo, dum & licentia abundaret transgrediendi, & disciplinæ optio negaretur, dum omnis excessus hæresis * pro baretur patrocinio, & abundantia mali temporis procul esset districtio disciplinæ. At nūc pace ecclesiæ Christi misericordia reparata, quod priscorū canonū authoritas prohibet, sit resurgente disciplina inhibitum, & agatur omne, quod præcepit fieri. Permaneant in
B suo vigore conciliorū omnium constituta, simul & synodicæ sanctoꝝ præsulum Romanorū epistolæ. Nullus deinceps ad promerendos honores ecclesiasticos contra canonū statuta aspiret indignus. Nihil ex hoc fiat, quod sancti patres, spū dei pleni, sanxerūt, debere non fieri. Et qui p̄sumpserit, seueritate priorum canonū distringatur.

II. Pro reuerētia, & exaltatione sanctissimæ atq; intemeratissimæ Chri fidei, propter corroborādas & fulciēdas hominū inualidas mētes, q̄ frequēter, partim ignorantiæ vitio (quo naturaliter ab ipsis vitæ auspicijs nascimur obtenebrati) a via veritatis aberrare solēt, partim educationis infelici corruptela deprauatæ, nōnunq̄, q̄d recta ratio monet, & naturalis docet instinctus, & sequi, veritatis puritas exhortat, nō sine graui animæ dispēdio desipiant. Hinc vbi anima rationalis, nobile dei plasma, & egregiū artificiū sanctissimę trinitatis habēs in se vestigia ad sui creatoris amorē p verā intelligentiā deberet eleuari, ignorantiæ tenebris obuoluta, ad hæresis prauitatē deflexa, sui creatoris veꝝ cultū deserit, dñs alienis inseruiēs. His igit incōmodis occurrēdi causa, vt erroris nubes longe repellant, & veritatis, ac vnicæ fidei splēdor illuceat, hominūq; mētibus puritatis, & viæ infallibilis pulchritudo inferat, p quā totus aiæ affectus in deū suū eleuet, & illius rapta desiderio prudēti imagine oculoꝝ acies ad lumē veritatis inextinguibile (q̄ deus est) prorsus se conuertat, sine cuius obtēru nihil aliud agit mens, q̄ cecutire, q̄ aberrare, q̄ a felicitatis scopo dimoueri, cō
C sultu pñsimi & gloriosissimi Reccaredi regis cōstituit synodus, vt p oēs ecclesias Hispaniæ, & Gallitiæ, secundū formā Orientaliū ecclesiaꝝ, cōciliū Cōstantinopolitani, hoc est, centū quinquaginta epoꝝ symbolū fidei recitet, & priusq̄ dñica dicatur oratio, voce clara pdicetur, quo fides vera manifesta sit, & testimonium habeat, & ad Christi corpus, & sanguinem prælibandū, pectora populoꝝ fide purificata accedant.

III. Hæc sancta synodus nulli episcoporū licentiam tribuit, res alienare ecclesiæ, qm̄ ecclesiæ, pro suffragio monachorū, vel ecclesiis ad suam parochiam pertinentium dederint, & antiquioribus canonibus hoc prohibetur. Si quid vero, quod vtilitatem non grauet ecclesiæ firmum maneat. Peregrinorum, vel clericorum, & egenorum necessitati, saluo iure ecclesiæ præstare, permittuntur pro tempore, quæ potuerint. In dec. Iuonis lib. 2

IIII. Si eps vnā de parochianis ecclesiis suis monasteriū dicare voluerit, vt in ea monachoꝝ regulariter cōgregatio viuat, hoc de cōsensu cōciliq̄ sui habeat licētiā faciēdi. Qui etiā, si de rebus ecclesiæ pro eoꝝ substātia aliquid, * quo detrimentū ecclesiæ nō exhibeat, eidem loco donauerit, sit stabile. Rei em̄ bonæ statuendæ sanctū concilium dat cōsensum. 12.q.2. Si eps als, quod

V. Compertum est a sancto concilio, epos, pbros, & diaconos venientes ex hæresi, carnali adhuc desiderio vxoribus copulari. Ne ergo de cætero hoc fiat, præcipitur, quod & canonibus prioribus continetur, vt non liceat eis viuere libidinosa societate, sed, manēte inter eos coniugali * lege, communē vtilitatem habeant, & * non sub vno conclaui maneant. Vel certe, si suffragatur virtus, in alia domo suam vxorem faciat habitare, vt castitas apud deum, & apud homines habeat testimoniū bonū. Si qui vero post hāc cōuentionē obscene cū vxore elegerit viuere, vt * nec lector habeatur. Qui vero semp sub canone ecclesiastico iacuerint, si cōtra veterū imperata in suis cellulis mulieꝝ, quę infamiæ suspitionē alias, fide alias non habet, non, als, neglector

Universidad de Deusto
Biblioteca

possunt generare, consortium habuerint, illi canonice quidē distringantur, mulieres vero D
ab episcopis venūdentur, & pretium ipsum pauperibus erogetur.

12.q.2. De li-
bertis autem

VI. De libertis autem hoc præcepit sancta synodus, vt si qui presbyteri, vel diaco-
ni ab episcopis facti sunt, secūdum modum, quo canones antiqui dant licentiam, sint li-
beri, & tamen a patrocinio ecclesiæ tam *clerici, q̄ ab eis progeniti non recedant. Ab alijs
quoq; libertati traditi, & ecclesiis commendati, patrocinio episcopi colligātur, & ne cui-
quam donentur, a principe hoc episcopus postulet.

alias, ipsi

Dist.44. Pro
reuerentia

VII. Pro reuerentia dei & sacerdotum id vniuersa & sancta constituit synodus, vt
quia solent crebro mensis otiosæ fabulæ interponi, in omni sacerdotali cōuiuio lectio scri-
pturarum diuinarum misceatur. Per hoc enim & animæ ædificantur ad bonum, & fabu-
læ non necessariæ prohibentur.

VIII. Iubente aūt, atq; cōsentiente dño Reccaredo rege id p̄cepit sacerdotale cōci-
lium, vt clericos ex familia fisci nullus audeat, a principe donatos expetere, sed tradito ca-
pitis sui tributo, ecclesiæ dei, cui sunt alligati, vsq; dum viuūt, regulariter administrent.

IX. Decreto huius concilij hoc statuitur, vt ecclesiæ, quæ fuerunt in hæresi Arria-
na, nunc autem sunt catholicæ, ad eos episcopos cum suis rebus pertineant, ad quos pa-
rochiæ ipsæ, in quibus ipsæ ecclesiæ fundatæ sunt, pertinere videntur.

alīs consultu,
33.q.2. Hoc
sanctū cōsir.

X. De *consulto castitatis, q̄d maxime hortamēto cōcilij proficere debeat, annuē-
te glorioso dño nostro Reccardo rege, hoc sanctū affirmat concilīū, vt viduæ, quibus pla-
cuerit, teneant castitatem. Et nulla vidua ad nuptias iterādas vi venire cogatur. Quod si,
priusquā profiteant continētiam, nubere elegerint, illis nubant, quos propria volūtate vo-

alias, contra.

luerint habere maritos. Similis cōditio & de virginibus habeatur, nec *extra voluntatem
parentū, vel suam maritos cogantur accipere. Si quis vero propositū castitatis viduæ, vel
virginis impedierit, a sancta cōmunione, & a liminibus ecclesiæ habeatur extraneus.

XI. Quoniā cōperimus, per quasdā Hispaniæ ecclesias, nō secūdum canonem, sed
fœdissime pro suis pctis homines agere pœnitētiam, vt quotiēs peccare libuerit, totiēs a
presbyteris se reconciliari, expostulent, & ideo, pro coercēda tā execrabili præsumptiō,
id a sancto concilio iubetur, vt secūdum formā canonū antiquo⁊ detur pœnitentia, hoc
est, vt prius eum, quem sui pœnitet facti, a communione suspensum, faciat inter reliquos
pœnitentes ad manus impositionē crebro recurrere. Expleto aūt satisfactionis tpe, sicut
sacerdotalis cōtemplatio probauerit, eum communioni restituat. Hi vero qui ad propria
vitia vel infra pœnitentiæ tempus, vel post reconciliationem relabuntur, secundū prio-
canonum seueritatem damnentur.

XII. Quicūq; ab epō, vel presbytero sanus vel infirmus pœnitentiā postulat, id an-
te omnia epūs seruet, & presbyter, vt si vir est, siue sanus, siue infirmus prius eū tondeat,
aut in cinere, & cilicio habitum mutare faciat, & sic pœnitentiam ei tradat. Si vero mulier
fuerit, non accipiat pœnitentiam, nisi prius aut velata fuerit, aut mutauerit habitum. Sæ-
pius enim laicis, cum fœminis tribuendo desidiose pœnitentiam, ad lamentanda rursus fla-
cinora post acceptam pœnitentiam relabuntur.

11.q.1. Inolita
p̄sumptio.

XIII. Inoleta p̄sumptio vsq; a deo illicitis ausibus aditū patefecit, vt clerici cōclericos
suos, relicto pōtifice suo, ad iudicia publica ptrahāt. Proinde statuimus, vt hoc de cætero
nō p̄sumat. Si qs hoc, p̄sumpserit facere, & causam perdat, & a cōione efficiat extraneus.

alīs, Suggerē-
te concilio id
glorioſiſſ. dñs
noſter rex:
Dist.54. Nul
la officia pu.

XIIII. *Cōuentus noster hoc canonibus inserendū præcepit, vt Iudæis non liceat
Christianas habere vxores, vel cōcubinas, neq; mancipium Christianum in vsus proprios
comparare, sed & filios, qui ex tali coniugio nati sunt, assumendos esse ad baptismū. Nul-
la officia publica eis iniungantur, per quæ eis occasio tribuatur, Christianis pœnam infer-
re. Si qui vero Christiani ab eis Iudaismi ritu sunt maculati, vel etiam circūcisi, non reddi-
to pretio, ad libertatem & religionem redeant Christianam.

XV. Si qui ex seruis fiscalibus fortasse ecclesias construxerint, easq; de sua pauper-
te dotauerint, has procuret episcopus prece sua authoritate regia confirmari.

XVI. Quoniā pene per omnē Hispaniā, siue Gallitiam idololatriæ sacrilegiū inole-
uit, hoc cū consensu glorioſiſſimi principis sancta synodus ordinauit, vt oīnis sacerdos in
loco suo, vna cū iudice territorij, sacrilegiū memoratū studiose perquirat, & exterminato
inuentū, nō differat. Oēs vero qui ad talē errorē concurrūt, sine discrimine, qua poterunt
animaduersione, coerceant. Quod si neglexerint, sciant se vtriq; excōmunicationis pericu-
lum esse subituros. Si qui vero domini extirpare hoc malum de possessione sua, neglexe-
rint, &

A rint, & familiæ prohibere noluerint, ab episcopo & ipsi a communione pellantur.

XVII. Cum multæ quærelæ ad aures sancti cōcilij deferrent, inter cætera tātæ cru-
delitatis opus est nuntiatū, quātū cōfidētiū aures sacerdotū nō possent sustinere, vt in q;
busdā Hispaniæ partibus filios suos parētes interimāt, fornicationis auidi, pietatis *alieni,

alias, nescīs

quibus si tædium est, filios numerosos alere, prius seipsos debent castigare a fornicatio-
ne. Nā dum causa propagandæ prolis sortiunt cōiugia, parricidio, & fornicationi tenen-
tur obnoxij, q filios necādo proprios docent, se non pro filijs, sed pro libidine vxores du-
xisse. Proinde, tātum nefas ad cognitionē gloriosissimi domini nostri Reccaredi regis p-
latum est, cuius gloria dignata est iudicibus earundē partiū imperare, vt amouendum tā-
tum facinus diligenter cum sacerdote procurent, & adhibita seueritate prohibeāt. Ergo
& sacerdotes locorum eorundem, in quibus sceleris huius immanitas peragitur, sancta sy-
nodus præcipiendo conuenit, vt idem scelus cum iudice curiosius quærant, & sine capi-
tali vindicta acriori disciplina prohibeant.

XVIII. Præcepit hæc sancta, & vniuersalis synodus, vt, stante prio⁊ authoritate
canonū, quæ bis in anno p̄cepit congregari cōsilia *consulta itineris longitudine, & pau-
B pertate ecclesia⁊ Hispaniæ, semel in anno in loco, quē metropolitanus elegerit, epi con-

aſ, cōſiderata

gregentur, iudices vero loco⁊, aut actores fiscalium patrimonio⁊, ex decreto dñi nostri
Reccaredi regis simul cum sacerdotū cōcilio, autumnali tpe die Kalenda⁊ Nouēbriū in
vnū cōueniant, vt discāt, quā pie, iuste, & humaniter cū populis agere debeāt, nec iniustis
vectigalibus, & immoderatis exactionibus ipsos p̄mant, sed potius p miserationē compa-
tientes a grauaminibus defendant, vt bonos populi tutores facere decet, nec in angarijs,

aſs, operibus,

aut in *operationibus superfluis, siue priuatū onerent, siue fiscalē grauēt. Sint etem pro-
spectores epi secundū regis ammonitionē, qualiter iudices cū populis agāt, vt ipsos prę-
monitos corrigāt, aut insolentias eo⁊ principum auribus innotescant. Quod si correptos
emendare nequiuerint, & ab ecclesia, & a cōmunione suspēdāt. A sacerdote vero, & se-
nioribus deliberetur, quid per prouintias *in suo detrimento præstare debeant iudices, si

alias, sine

ad concilīū non venerint. Concilium vero non soluatur, nisi prius locum elegerint, quo
succedente tempore iterum ad concilium cōueniatur, vt iam non necesse habeat metro-
politanus episcopus pro congregādo cōcilio literas destinare, si in priore concilio tēpus
omnibus denuntietur, & locus.

XIX. Sic quidā contra canonū authoritatē ecclesias, quas ædificauerint, postulant,
C cōsecrari, vt dotē, quam eidē ecclesiæ contulerūt, censeant, ad epi ordinationē nō perti-
nere. Quod factū & *taliter in p̄terito corrigat, vt & in futuro, ne fiat, prohibeat, sed oīnia

10.q.1. Sic q⁊
dā con. Et in
dec. suo. lib. ⁊
aſs, & in prīs
displicet, & ī
futuro prohi
betur.

secundum constitutionē antiquā ad epi ordinationē, & potestatem pertineant.

XX. Multo⁊ quærela hanc cōstitutionem exegit, quia cognouimus, ep̄os per pa-
rochias suas non sacerdotaliter agere, sed crudeliter *deseuire. Et dū scriptum sit: Forma

10.q 3. Quia
cognouimus
aſs, deſeuire

estote gregi, nō vt dominātes in clero, exactiones diocœsi suæ, vel dāna infligant, ideoq;
censemus, excepto, quod vete⁊ constitutiones a parochijs habere iubēt ep̄os, vt alia quę
illis huc vsq; p̄sumpta sunt, denegētur, hoc est, neq; in angarijs presbyteri, aut diacones,
neq; in aliquibus fatigentur indictionibus, ne videamur in ecclesia dei exactores potius, q̄
dei pontifices nominari. Hi vero clerici tam locales, q̄ diocœsani, qui se ab episcopo gra-
uari cognouerint, quærelas suas ad metropolitanum deferre non differant, & metropo-
litanus non moretur, eiusmodi præsumptiones coercere.

1.Petri. 5.a

XXI. Ecclesia⁊ seruos, & episcopo⁊, vel omniū clerico⁊ a iudicibus, vel actorib⁹
publicis in diuersis angarijs fatigari dolemus. Propter quod omne cōcilium a pietate glo-
riosissimi dñi nostri popposcit, vt tales deinceps ausus inhibeat, sed serui suprascriptorum
officiorum in eorum vsibus, vel ecclesiæ laborent. Si qui vero iudicū, aut actо⁊ clericū,
aut seruum clerici, vel ecclesiæ in publicis, ac priuatis negotijs occupare voluerit, a com-
munione ecclesiastica (cui impedimentum facit) efficiatur extraneus.

12.q.2. Eccle-
siaſ⁊ seruos.

XXII. *Qui diuina vocatione ab hac vita recedūt, cū psalmis tantūmodo, & psallē
tium vocibus debere ad sepulchra deferri. Nā funebre carmē, q̄d vulgo defunctis cātari
solet, vel in pectorib⁹ se, aut proximos, aut familias cedere, oīno prohibemus. Sufficiat au-
tem, q̄d in spe resurrectiōis Christiano⁊, corpibus famulatus diuino⁊ impēdit canticoꝝ.
Prohibet em̄ nos ap̄lus sanctus, lugere defunctos, dicēs: De dormientibus aūt, nolo, vos
cōtristari, sicut & cæteri, q spem nō habēt. Et dñs non fleuit Lazaꝝ mortuū, sed ad vitæ
huius plorauit ærūnas resuscitādum. Si em̄ potest hoc epūs oēs Christianos prohibere,

13.q.2. Qui di
uina vocat.
aſs, Religioſo
rū oīm cor-
pora, qui
1. Theſſ. 4. c
Iohan. 11. c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

agere non moretur, a religiosis tamen omnino aliter fieri non debere, censemus. Sic enim Christianorum per omnem mundum humari oportet corpora defunctorum.

De cõs. dist. 3 Irreligiosa cõsuetudo est.

XXIII *Irreligiosa consuetudo est, quam vulgus per sanctorum solennitates agere consueuit. Populi, qui debent officia diuina attendere,* saltationibus turpibus inuigilãt cantica non solum mala canentes, sed & religiosorum officijs perstrepentes. Hoc etenim vt ab omni Hispania depellatur, sacerdotum, & iudicum a concilio sancto curæ committitur.

¶ Aedictum regis de confirmatione concilij.

GLoriosissimus dñs Reccaredus rex, vniuersis sub regimine nostrę potestatis constitutis. Amatores nos sui diuina faciẽs veritas, nris principalr sensibus inspirauit, vt cathol. instauradæ fidei, ac disciplinæ ecclesiasticæ, eos omes Hispaniæ nro psentari cõmini iuberemus. Præcedẽte aũt diligẽti, & cauta deliberatiõe, siue, quæ ad fidẽ cõuenũt, seu quæ ad morũ correctionẽ respiciũt, sensus maturitate, & intelligẽtiæ grauitate cõsiderata esse digesta. Nostra proinde authoritas hoc oĩbus hoĩbus, ad regnũ nostrũ ptinentibus notabet, vt si qua definita sunt in hoc sancto cõcilio, acto in vrbe Toletana anno regni nostri feliciter quarto, nulli cõtemnere liceat, nullus ptерire psumat. Capla eñ, quæ nris sensibus placita, & disciplinæ cõgrua a psenti cõscripta sunt synodo, in oñi authoritate, siue clericoꝝ, siue laicoꝝ, siue quorũcũq; oĩm obseruent, & maneãt, id est, de obseruatiõe prioꝝ canonũ. De symbolo proferẽdo a populis in ecclesia. De epis, vt eis nõ liceat rem alienare ecclesię. Vt epo liceat, vnũ de parochianis ecclesiis monasteriũ facere. Vt epis & phris & diaconibus ex hæresi cõuersis iam nõ liceat misceri vxoribus, vel qd hi, q semp catholici fuerint, in cellulis suis cũ mulieribus extraneis nõ morent. Quod liberti ab epis, vel ab aliis facti, & ecclesiis cõmẽdati pmanere debeãt liberi. Quod lectio in oĩbus sacerdotalib' missis legi debeat. Quod clericos ex familijs fisci nri vnq; nullus agere psumat, & q acceperit, irrita talis donatio maneat. De ecclesiis ab hæresi trãslatis, vt ad epos, in quoꝝ sunt parochijs, ptineãt. De viduis qd, quæ voluerint, cõtinentiã teneant, & quæ nubere egerunt, qbus voluerint, nubãt eque de uirginibus. Quod pœnitẽtes, scdm modũ canonũ antiquorum debeãt agere pœniam. Quod, q voluerint agere pœniam, prius tõdeant, aut habitu mutẽt. Qd nõ liceat Iudęis de Chrianis ducere vxores, vel cõcubinas, siue cõparare mancipia Chriana. Et Iudæis nõ liceat, vel publica officia peragere, qd manere debeat firmũ, & serui fisci nri ecclesias fecerint, easq; de peculio suo dotauerint. Quod idololatriæ cultum a sacerdotibus, vel iudicibus exqrẽda sit, atq; exterminãda. Qd, q filiũ suũ necauerit, a sacerdotibus, vel iudicibus distringat. Quod semel in anno ad cõciliũ sacerdotes, & iudices atq; actores patrimonij nri debeant cõuenire. Quod ecclesiaꝝ oĩm cã ad epi ordinationem ptinere debeat. Quod sacerdotes moderãter agere debeãt p parochias. Quod serui ecclesiæ, siue clericoꝝ nõ debeant a nris actoribus in angaria aliqua fatigari. Quod religiosorum corpa cũ hymnis, & cãticis tm deferẽda sint ad sepulchra. Quod ballimathiæ, & turpia cantica prohibẽda sunt a sctõꝝ solẽnijs. Has oẽs cõstitutiões ecclesiasticas, quas summatim breuiterq; pstrinximus (sicut plenius in canone cõtinent) manere perenni stabilitate sanximus. Si qs clericus ergo, aut laicus haꝝ sanctionũ obediẽs obseruator esse noluerit, superfronte maioꝝ statutis repugnãs, si eps, pbr, diaconus, aut clericus fuerit, ab oñi cõcilio excõicationi subiaceat, si vero laicus fuerit, & honestioris loci psona fuerit, medietatẽ facultatũ suaꝝ amittat fisci iuribus profuturã. Si vero minoris loci psona est, amissiõe rerũ suarũ mulctatus, in exiliũ deputet. Flauius Reccaredus rex hãc deliberationẽ, quã cũ sanctis definiuimus synodo, cõfirmãs, subscripsi. Mausona in Chri nomine ecclesiæ catholicæ Emeritẽsis metropolitan' eps prouinciæ Lusitaniæ his cõstitutiõibus, qbus in vrbe Toletana interfui, manu mea subscripsi. Eufemi' in Chri noie ec. ca. Toletanæ metropolitanus eps prouinciæ capitaneis cõstitutiõibus, qb' in vrbe Toletana interfui, annuẽs sub. Nageti' in Chri no. Narbonẽ. met. eps Galliæ prouin. his cõstit. qbus in vrbe Toletana interfui, annuẽs sub. Pantard' in Ch. no. ec. ca. Bracharẽsis metr. Galliciæ pro. eps, his cõstit. qbus in vrbe Toletana interfui, annuẽs, tã pro me, q̃ pro fre meo Nitigisio epo ciui. Lucẽsis, sub. Vngas in Chri noie Barcinonen. ec. eps, his cõstit. qbus interfui, annuẽs, subscripsi. Sedatus in Chri noie Beterren. ec. eps sub. Palmatius in Chri noie ecc. Paceñ. epus sub. Muttose Tabetanæ ec. epus sub. Stephan' Terraconẽ. ec. ep. sub. Paul' Olysipponẽ. ec. ep. sub. Iohãnes* Agabrẽ. ec. ep. sub. Polibi' Ilerdẽsis ec. ep. sub.

all. Agragen.

Andonius in Chri noie ec. Oretanæ epus, his cõstitutiõibus, qbus interfui, annuens subscripsi.

A Proculus Segobrigen. ecclesię eps subscripsi. Simplicius Cæsaraugustanæ ec. eps subscripsi. Agapius Cordubensis ec. epus sub. Petrus Ergauicen Celtiberiæ ec. eps sub. *wiligisclus ec. Valẽtinæ epus sub. Sinula Viseñ. ec. eps sub. Aquilinus Ausonen. ec. ep. sub. Sergius Carcassonen. ec. eps sub. Eleutherius Salamãticen. ec. epus subscripsi. Iulianus Bracharen. ec. epus sub. *Froibistus Dertusanæ ec. ep. sub. Theodorus Bastitanæ ec. eps sub. Beccila Lucensis ec. ep. subsc. Gardingus Tudensis ec. eps sub. *Argiouitrus Portugalensis ec. ep. sub. Tonãtius Palentinensis ec. ep. subsc. Celsinus Valentinæ ec. epus sub. Protogenes Segontinæ ec. ep. sub. Alitius Gerundensis ec. ep. subsc. Thalassius Arcobricensis ec. ep. sub. Laquintus Cauriẽsis ec. ep. sub. Seruandus diacon' ec. Asiigitanæ, agẽs vicẽ dñi mei Pegasii epi, subsc. Iohãnes in Chri noie ec. Mentesanæ epus sub. Petrus Ossonobensis ec. ep. sub. Gabinius Oscẽsis ec. ep. sub. Neusilata *Adeñ. ec. epus sub. Sophronius Egarensis ec. ep. sub Benenatus Elnensis ec. ep. sub. Iohannes Dumiensis monasterij epus sub. Ernaricus *Labrionẽsis ec. ep. sub. *Arterius Auzensis ec. ep. sub. Stephanus Eliberitanus ec. ep. subsc. Simplicius Vrgellensis ec. epus sub. Iohãnes *Vellensis ec. ep. sub. Philippus Lamecensis ec. epus subsc. Dominicus Irensis ec. ep. sub. Basilius Ilipensis ec. ep. sub. Eulalius Italicensis ec. ep. sub. Murila in Chri noie Valẽtinæ ec. epus, his cõstitutionibus qbus interfui, annuens subbscripsi.

B Petrus *Illiberritanæ ec. ep. sub. Petrus Segobiensis ec. ep. sub. *Nibridius Agathensis ec. ep. sub. Lilliolus Pampilonensis ec. ep. sub. Theodorus Castulonensis ec. epus sub. Mũmius Calagurritanæ ec. ep. sub. Possidonius Eminiensis ec. ep. sub. Agrippinus Lotonensis ec. epus. subsc. Gananus archipbr Emeritanæ ec. agens vicem domini mei Fructuosi epi subscripsi. Ildimirus archipbr Auriensis ec. agẽs vicẽ domini mei Pegasii epi subscripsi. Genesius in Christi noie archidiacon' ec. Magaloneñ. vicẽ agẽs dñi mei Poeti epi sub. Valerianus archidiaconus ec. Memausen. agẽs vicẽ dñi mei Pelagij episcopi subsc. *Velatus Tuccitanæ ecclesiæ episcopus subscripsi.

alias, Vuiglise.
alias, Fruistus.
alias, Arrutus.
alias, Addiadeñ.
alias, Liboren. vel, Lactoren
alias, Litori.
alias, Venneñ.
alias, Abderitanæ.
alias, Gidridi.
alias, Celacus.

MATISCONEN. CONCILIVM PRIMVM CIRCA TEMPORA Pelagij. II. Papæ.

C HVius ciuitatis Matisconen. inter vulgatos magis scriptores expressi' meminit Antoni. Imperator pius in itiñ. tit A Mediolano per alpes Gotthias Viennam &c. Inde Durocordoꝝ &c. Inde Gesoriaco &c. Ticinũ &c. Matisconæ &c.

I. Primo in loco nobis visum est, vt in noie dñi non tã noua q̃ prisca patrũ instituta sanciẽtes, idipsum qd cõstituemus, titulis deficiẽtibus, in canonibus legit insertũ. Ideoq; definitũ est, vt epi, vel pbri, atq; diaconi ita sanctæ cõscientiæ luce resplendeãt, vt effugiãt improbitatẽ actuũ, maledicoꝝ obloquia, ac testimoniũ in se diuinũ implere contendant. Vnde ait dominus, Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant vestra opera bona, & magnificent patrẽ vestrũ, q est in cœlis. Igitur authoritate canonica, atq; mãsura in æuum cõstitutione sancimus, vt effugiatur ab his extraneaꝝ mulieꝝ culpanda libertas, & tantum cum auia, matre, sorore, vel nepte, si necessitas fuerit, habitent. Matth. 5. b

II. Vt nullus epus, presbyter, diaconus, clericus, vel quicũq; secularis in monasterijs puellaꝝ nisi probatæ vitæ, & ætatis prouectæ pter vtilitatẽ, aut pro quacũq; reparatione monasterij in quacũq; eaꝝ necessitate habitare, aut secretas collocutiones habere pro quorumcunq; negotioꝝ occasione puellis intra monasteriũ deo dicatis aliquid secretius colloqui, aut familiaritatem, vel moras ibidem habere præsumant. alias, sacrariũ

III. Vt nulla mulier in cubiculo episcopi absq; duobus presbyteris, aut certe diaconibus ingredi permittatur.

IIII. Vt qui oblatiões fideliũ defunctoꝝ, quæ ecclesiis cõferunt, retinent, veluti retentores ecclesiæ, & necatores egentium ab ecclesiæ liminibus arceantur.

V. Vt nullus clericus sagũ, aut vestimẽta, aut calciamẽta secularia, nisi quod religionem deceat, induere psumat. Quod si post hãc diffinitionẽ clericus aut cũ indecẽti veste, aut cum armis inuẽtus fuerit, a seniore ita coerceatur, vt. xxx. dierum inclusione detẽtus, aqua tantum, & modico pane diebus singulis sustentetur.

VI. Vt

Universidad de Deusto
Biblioteca

VI Vt archepiscopus fine pallio missas dicere non presumat.

VII Vt nullus clericus * de qualibet causa extra discussiõem episcopi sui a secula- alias, pro
ri iudice iniuriam patiatur, aut custodiæ deputetur. Quod si quicunque iudex cuiuscunq; clericum absque causa criminali, id est, homicidio, furto, aut maleficio hoc facere forsasse præsumpserit, quamdiu episcopo loci illius visum fuerit, ab ecclesię liminibus arceatur.

VIII Vt nullus clericus ad iudicem secularem, quemcunq; alium fratrem de cleri- cis accusare, aut ad causam dicendam trahere, quocunq; loco præsumat, sed omne negoti- tium clericorum, aut in epi sui, aut in presbyteri, aut archidiaconi præsentia finiatur. Quod si q cunq; clericus hoc implere distulerit, si iunior fuerit vna minus de quadraginta ictus accipiat, si certe honoratior. xxx. dierum inclusione mulctetur.

IX Vt a feria sancti Martini vsque ad natalem domini secunda, quarta, & sexta sabbati ieiunentur, & sacrificium quadragesimale debito, quemadmodum ordine celebrentur. In quibus diebus canones legendos esse speciali diffinitione sancimus, vt nullus se fateatur per ignorantiam deliquisse.

X Vt presbyteri, diaconi, vel de quolibet ordine cleri, ita episcopo suo obedien- tiæ deuotione subiaceant, vt non alibi dies feriatos, nisi in obsequio illius liceat tenere, aut celebrare. Quod si quis per quamcunque contumaciam, aut per cuiuscunque patrocinium hoc facere distulerit, ab officio segregetur.

XI Episcopi, presbyteri, vel vniuersi honoratiores clerici, cum sublimæ dignita- tis apice sublimantur, actibus omnino renuntient seculi, & sacro electi ministerio, repu- dient carnale consortium, ac permixtionis pristinæ contubernio permutent grauitatem affectu, & quisquis ille est, diuini muneris benedictione percepta, vxori suæ pius frater ilico efficiatur ex coniuge. Eos vero, quos reperimus ardore libidinum inflammatos, abiecto religionis cingulo ad vomitum pristinum inhibita rursus coniugia repetisse, atque incesti quodammodo crimine clarum decus sacerdotij violasse, quod nati etiã filij prodi- derunt, quod qui fecisse cognoscitur, omni imperpetuum, quã admisso iam crimine pe- didit, dignitate priuabitur.

XII De puellis vero, quæ se deo vouerint, & præclare decore ætatis ad terrenas nuptias transierint, id constituendum esse decreuimus, vt si qua puella voluntarie, aut pa- rentibus suis rogantibus religionem professa, vel benedictionem fuerit consequuta, & postea ad coniugium, aut ad volutabrum seculi (quod potius stuprum est, q coniugium iudicandum) trãsgredi præsumpserit, vsq; ad exitum cum ipo, q se hmõ consortio macu- lauit, cõmunione priuetur. Quod si pœnia ducti se sequestrauerint, q diu epo loci illius vi- sum, a communiõis gratia suspendãtur, ita tamen vt propter infirmitatem, aut subitaneum transitum vitæ, illis (miserationis intuitu) communio tunc non negetur.

XIII Nec Iudæi Chianis populis iudices deputent, aut telonarij esse permittan- tur, per quod illis (quod deus auertat) Christiani videantur esse subiecti.

XIIII Vt Iudæis a cœna dñi vsq; ad primã diem post pascha, secundum ædictum bonæ recordationis domni Childeberti regis per plateas aut forum, quasi insultati ciis cha- sa deambulandi licentia denegetur, & vt reuerentiã cunctis sacerdotibus dñi, vel clericis impendant, nec ante sacerdotes cõsessum nisi ordinati, habere præsumãt. Qui hoc facere fortasse præsumpserit, a iudicibus locorum (prout persona fuerit) distringatur.

XV Vt nullus Chianus Iudæor cõuiuijs participare præsumat. Quod si facere q cunq; (quod nephas est dici) clericus aut secularis præsumpserit, ab oĩm Christianorum consortio se nouerit compescendum, quisq; eor impietatibus fuerit inquinatus.

XVI Et licet quod de Christianis, q aut captiuitatis incursu, aut qbuscunq; fraudi- bus Iudæor seruitio implicant, debeat obseruari, nõ solum canonicis, sed & legum benefi- cio iam pridem fuerit cõstitutum, tñ quia nunc, ita quorundã querela exorta est, quosdã Iudæos per ciuitates, aut municipia consistentes, in tantã insolentiã & proteruiam prosi- lisse, vt nec reclamantibus Christianis liceat, vel pretio de eorum posse seruitute absolui, idcirco p̃senti concilio deo authore sancimus, q̃ q Iudæo deinceps debeat deseruire, detur pro quolibet bono mancipio. xx̃. solidis, ipsum mancipium q cunq; Christianus, seu ad in- genuitatem seu ad seruitiũ licentiã habeat redimendi, qa nefas est, vt quos Chrũs dñs sanguinis sui effusione redemit, persecutor vinculis permaneãt irretiti. Quod si acquiescere his, quæ statuimus, q cunq; Iudæus noluerit, q̃ diu ad pecuniam constitutam venire distu- lerit, liceat mancipium ipsum cum Christianis, vbicunq; voluerit habitare.

Id etiam

A XVII. Id etiã pari cõniuentia placuit (quia in vniuerso populo multi peccatis inuoluti esse dicuntur, qui ambitione inflati sunt, & periurijs irretiti) vt si quis conuictus fuerit alios ad falsum testimonium vel periurium attraxisse, aut quacũq; corruptiõe solicitasse, ipsi quidem vsq; ad exitum non communicent. Hi vero, qui ei in periurio cõsensisse probantur, post ab oĩ sunt testimonio prohibẽdi, & secundũ legẽ infamia notabuntur.

XVIII. De his vero, q innocẽtes, aut corã principe, aut iudicibus accusare cõuicti fuerint, si clericus honoratior fuerit, ab officij sui ordine degradet, si vero secularis, cõione pri-
XIX Et licet priori titulo legat definitũ, quid de puellis, q̃ se diuinis cultibus, aut parentũ, aut sua volũtate dicauerint debeat obseruari, tñ quia monacha noĩe Agnes, q̃ de monasterio reuocata, dicitur (instigante diabolo) agellos, vel quascunq; res ad se pertinentes, aliquibus potẽtibus velle dare, dummodo per eor patrociniũ se posset de intra monasterij sui septa subtrahere, & voluptatibus seculi clandestina vel singulari habitatione vacare, ideo præstantiori cõstitutione sancimus, vt tam illa, q̃ quæcũque alia monacha, q̃ sub hac argumentatione se, derelicto habitu, ad illecebras seculi, aut res suas pro
B quam illi quicunque hoc acceperint (ne (quod deus auertat) ambitionis instinctu religionis videatur regula vitiari) tamdiu sint a communionis gratia sequestrati, q̃ diu res ipsas, eis, a quibus has acceperant, digna pœnitẽtia aut satisfactione restituant.

Huius synodi ca. 12

alĩs, libertatis.

¶ Nomina episcopor, qui in hoc concilio subscripserunt.

Priscus in dei noĩe episcopus ecclesiæ Lugdunen. constituens subscripsi. *Aunacharius in Christi nomine eps ecclesiæ *Autrice constitutionibus nostris subscripsi. Artemius eps ecclesiæ Senonicæ constit. subs. Agricola eps ecclesiæ Niuernen. sub. Artemius eps ecclesiæ Vasen. sub. Esitius epus ecclesiæ Gratianopolitanæ cõst. sub. *Eraclius eps ecclesiæ *Dien. constit. sub. Eusebius eps ecclesiæ Matisconen. sub. Euantius pctor eps ecclesiæ Vienn. const. sub. Flauius eps ecclesiæ Cabilonen. sub. Galloma gnus in Chri noĩe eps ec. Treceñ. const. sub. Iconius eps ec. Maurianen. sub. Marcianus eps ec. Tarenthasien. sub. Namãtius eps ec. Aurelianen. sub. Pappus epus ec. Apten. sub. Remigius in Chri noĩe eps ec. Bituricæ constit. nostris subs. Mummolus eps ecclesiæ Lingonicæ sub. Ragnoaldus eps ec. Valentinæ subs. Siluester in Christi nomine eps ecclesiæ Visoncinen. constitutionibus nostris subs. Siagrius in Chri noĩe eps ec. Eduor cõst. nris sub. Victor eps ecclesiæ Tricassinæ constit. nostris subscripsi.

alĩs, Annarius
alias, Antisiodoren.
alĩs, Aredius.
alĩs, Dinien.

C # MATISCONEN. CONCILIVM SECVNDVM.

SYnodus habita in ciuitate Matisconen. anno. xxiiij. regni gloriosissimi Gũtranni regis, residẽtibus Prisco, Euantio, Prætextato, Bertechrãno, Arthemio, Sulpitio, metropolitanis epis, cũ oĩbus cõsacerdotibus eor. Priscus eps & patriarcha dixit: Gratias agimus dño deo nostro, frẽs & cõsacerdotes mei, q nos in hac die cõgregãs, alterna nos fecit sospitate gaudere. Cæteri epi metropolitani respõderũt: Gaudemus, frater charissime, q̃ oẽs epi, qui in regno glorioſi dñi Gũtrãni regis epali honore funguñ, in vno se cõspiciũt * coadunati cõcilio. Propterea indefinẽter oẽs nos orare oportet, vt dei oĩpotẽtis maiestas & regis nri inco-
lumitatẽ solita pietate cõseruet, & nos oẽs, q mẽbra sumus vno sub nro capite Chro coadunati, illa nos operari cõcedat, q̃ serenitati ac maiestati eius vitæ complaceãt. Vniuersi dixerũt: Gratulamur & nos, patres sanctissimi, qui per interualla tempor separati, hodie noscimur, post tot tẽpor curricula fraterna dilectiõe corpaliter iungi, ideoq; petim°, vt q̃ tractãda sunt, vobis p̃cipiẽtibus celeriter ptractent, ne nos sæua hyems & procellosa tẽpestas a sedibus propriis, qa longe sunt, lõgitudine sua arceãt. Metropolitani oẽs dixerũt: Deo auxiliãte cõmuni deliberatione singula, q̃ necessaria sunt, a nobis diffinient. Hoc vniuersæ fraternitati vestræ suademus, vt ea, q̃ spũ sancto dictante per ora oĩm nostror terminata fuerint, p oẽs ecclesias innotescãt, vt vnusquisq;, quid obseruare debeat, sine aliqua excusatione condiscat. Quoniã nos indiuidua trinitas, quẽadmodũ spũ corpore q̃ in vno copulauit cõuentu, debemus sapienti consilio omnibus subuenire, ne forte tacitur-
nitas nostra, & nobis præiudicium diuinitatis asserat, & subiectos in tentationẽ inducat.

alĩs, coadunati

L Vide

Universidad de Deusto
Biblioteca

I Videmus eñ populũ Chſtianum temerario more diem dñicam cõemptui tra-
dere, & ſic vt in priuatis dieb⁹, opibus cõtinuis indulgere, propterea p hãc ſynodalẽ nã-
ã epl'am decernimus, vt vnuſq; ſcg nr̃m in ſacro ſanctis eccleſiis admoneat ſibi ſubditã plebẽ.
Et ſiq dẽ admonitiõi cõſenſum p̃buerint, ſuis proderũt vtilitatibus, ſinaũt, ſubiacebũt pœ-
nis a nobis diuinitus definitis. Oẽs itaq; Chſtiani, q nõ incaſſum hoc noſe fruimini, nr̃æ ad-
monitioni aurẽ accõmodatæ, ſciẽtes qñ noſtræ eſt authoritatis, vtilitati vr̃æ proſpicere,
& a malis opibus coercere. Cuſtodite diẽ dñicã, quæ nos denuo peperit, & a peccatis oĩ-
bus liberauit. Nullus vr̃m litiũ fomitibus vacet, nullus cauſar̃ actiões exerceat, nemo ſibi
talẽ neceſſitatẽ exhibeat, quę iugũ ceruicibus iumẽtor̃ imponere cogat. Eſtote oẽs in hy-
mnis & laudibus dei animo corporeq; intẽti. Si qs vr̃m proximã habet eccleſiã, properet
ad eandẽ, & ibi dñico die ſemetip̃m p̃cibus lachrymiſq; afficiat. Sint oculi manusq; veſtræ
toto illo die ad deũ expãſæ, ipſe eſt eñ dies requietiõis ꝑpetuus, ipſe nobis p ſeptimæ diei
vmbrã inſinuatus noſcit in lege & prophetis. Iuſtũ igit eſt, vt hãc diem vnanimiter celeb-
bremus, p quã facti ſumus, quod nõ fuimus. Fuimus eñ ante ſerui peccati, ſed p eã facti
ſumus filij iuſtitiæ. Exhibeamus dño liberã ſeruitutẽ, cuius nos nouimus pietate de erga
ſtulis liberatos erroris, uon qa hoc dñs noſter a nobis expetit, vt corporali abſtinẽtia diem
dñicam celebremus, ſed quærit obediẽtiam, p quã nos calcatis terrenis actibus, ad cœlũ
vſq; miſericorditer prouehat. Si qs itaq; veſtrum hãc ſalubrẽ exhortationẽ paruipẽderit,
aut cõtemptui tradiderit, ſciat ſe pro qualitatis merito principaliter a deo puniri. & dẽin-
ceps ſacerdotali quoq; ire implacabil'r ſubiacere. Si cauſidicus fuerit, irreparabil'r cauſam
mittet, ſi ruſticus aut ſeruus, grauioribus fuſtiũ ictibus verberabit, ſi clericus, aut monach⁹
menſibus ſex a cõſortio ſuſpendet fratrũ. Hæc nãq; oĩa, & placabilẽ erga nos dei animã
reddunt, & plagas morbor̃, vel ſterilitatẽ amouẽt, atq; repellũt. Noctẽ quoq; ipſam, qua
nos ſupnæ, & luci inacceſſibili reddit, ſpũalibus exigamus excubiis, nec dormiamus in eo,
quẽadmodũ dormitant, q noſe, dũtaxat Chſtiani eẽ noſcunt, ſed oremus & vigilemus op-
bus ſacris, vt digni habeamur in regno cohæredes fieri ſaluatoris.

II Paſcha itaq; noſtrũ, in quo ſummus ſacerdos & põtifex pro noſtris delictis nõ
Iam habẽs obnoxiationẽ peccati, immolatus eſt, debemus oẽs feſtiuiſſime colere, & ſedu-
lę obſeruatiõis ſynceritate in oĩbus venerari, vt illis ſancti iſſ. ſex diebus, nullus ſeruile opus
audeat facere, ſed oẽs ſimul coadunati hymnis paſchalibus indulgẽtes, pſeueratiõis noſtræ
præſentiã quotidianis ſacrificiis oſtẽdamus, laudãtes creatorẽ, ac regeneratorẽ noſtrum
veſpere, & mane, & meridie.

III Relatiõe quorũdam fratrum noſtror̃ cõperimus, Chſtianos nõ obſeruãtes legi-
timũ diem baptiſmi, pene p ſingulos dies, ac natales martyrum filios ſuos baptizare, ita vt
vix duo vel tres reperiant in ſancto paſcha, q per aquam & ſpñ ſanctũ regenerent, idcir-
co cẽſemus, vt ex hoc tẽpore, nullos eor̃ pmittat talia ꝑpetrare, præter illos, quos infirmi-
tas nimia, aut dies extremus cõpellit filios ſuos baptiſmũ percipere. Ideoq; p̃ſentibus ad-
monitiõibus a ſuis erroribus, vel ignorãtia reuocati, oĩes oĩno a die quadrageſimo cum
infantibus ſuis ad eccleſiam obſeruare præcipimus, vt impoſitionem manus certis diebus
adepti, & ſacri olei liquore peruncti, legitimi diei feſtiuitate fruantur, & ſacro baptiſmate
regenerentur, quo poſſint & honoribus (ſi vita comes fuerit) ſacerdotalibus fungi, & ſin-
gularis celebrationis ſolennitate frui.

IIII Reſidentibus nobis in ſancto cõcilio, cognouimus quoſdã Chſtianos relicto fra-
trum cœtu, a mãdato dei aliqbus locis deuiaſſe ita vt nullus eor̃ legitimo obſecundatiõi
parere velit officio deitatis, dũ ſacris altaribus illã admouẽt hoſtiã, propterea decernim⁹, vt
oĩbus dñicis diebus altaris oblatio ab oĩbus viris, & mulieribus offeratur tam panis q̃ vini,
vt per has immolationes & peccator̃ ſuor̃ faſtibus careant, & cum Abel, vel cæteris ſa-
Gene.4.a ſte offerentibus promereantur eſſe conſortes. Omnes autem q diffinitiones noſtras p̃ui-
obedientiam euacuare contendunt, anathemate percellantur.

V Omnes igitur reliquas fidei ſanctæ catholicæ cauſas, quas tpis longitudine cog-
gnouim⁹ deterioratas fuiſſe, oportet nos ad ſtatũ priſtinũ reuocare, ne nobis ſimus aduer-
ſarij, dum ea, quæ cognoſcimus ad noſtri ordinis qualitatem ptinere, aut nõ corrigimus,
aut (q̃d nefas eſt) ſilentio præterimus. Leges nãq; diuinæ cõſulentes, ſacerdotibus ac mi-
niſtris eccleſiar̃, pro hæreditaria portiõe, omni populo præceperunt, decimas fructuum
ſuor̃ locis ſacris p̃ſtare, vt nullo labore impediti, p res illegitimas ſpũalibus poſſint vacare
miniſterijs, quas leges Chſtianor̃ cõgeries longis tpibus cuſtodiuit intemeratas. Nõ ad-

A paulatim p̃uaricatores legũ pene Chriſtiani oẽs oſtẽduntur, dũ ea, q̃ diuinitus ſancita ſunt,
adimplere neligunt. Vnde ſtatuimus, ac decernimus, vt mos antiquus a fidelibus reparet,
& decimas eccleſiaſticis famulantibus cerimoniis populus oĩs inferat, quibus ſacerdotes
aut in pauper̃ vſum, aut captiuor̃ redemptionẽ prorogatis, ſuis orationibus pacẽ popu-
lo ac ſalutẽ impetrent. Si quis aũt contumax noſtris ſtatutis ſaluberrimis fuerit, a membris
eccleſiæ omni tempore ſeparetur.

VI. Itẽ, decernimus, vt nullus pbr̃ confertus cibo, aut crapulatus vino, ſacrificia cõ-
trectare, aut miſſas priuatis, feſtiſq; diebus cõcelebrare p̃ſumat. Iniuſtũ eſt eñ, vt ſpũali ali-
mẽto corporale p̃ponat, ſed ſi quis hoc attẽtare curauerit, dignitatẽ amittat honoris. Iam
eñ de tali cauſa & in cõciliis Aphricanis definitũ eſt. Quã definitionẽ noſtro q̃q; dignum Tẽpore Boni
duximus ſociare decreto, & ad locũ. Vt ſacramẽta altaris nõ niſi a ieiunis hoĩbus celebren- facij papæ
tur, excepto vno die anniuerſario, q̃ cœna dñi celebrat. Quæcũq; reliquię ſacrificior̃ poſt ca. 8. Et i Car
peractã miſſam in ſacrario ſupſederint, q̃rta vel ſexta feria innocẽtes ab illo, cuius intereſt, thag. 3. ca. 29
ad eccleſiã adducant, & indicto eis ieiunio, eaſdẽ reliquias cõſperſas vino percipiant.

VII. Quæ dũ poſtea vniuerſo cœtui ſecundũ cõſuetudinẽ recitata innoteſcerent,
Prætextatus, & Pappulus viri beatiſſimi dixerũt: Decernat itaq; & de miſeris libertis vr̃æ
B authoritatis vigor inſignis, q ideo plus a iudicib⁹ affligunt, qa ſacris ſunt cõmẽdati eccleſiis,
vt ſi quas quiſpiã dixerit cõtra eos actiones habere, nõ audeat eos magiſtratui contradere,
ſed epi tantũ iudicio, in cuius iudicio principaliter conſtãt, q̃ ſunt iuſtitiæ & veritatis. Indi-
gnũ eſt eñ, vt hi, q in ſacroſancta eccleſia iure noſcunt legitimo manumiſſi, aut p epl'am,
aut p teſtamentũ, aut p longinquitatẽ tpis libertatis iure fruunt, ne a quolibet iniuſtiſſime
inquierent. Vniuerſa ſacerdotalis cõgregatio dixit. Iuſtũ eſt, vt contra calũniator̃ omniũ
verſutias defendant, qui patrociniũ immortalis eccleſiæ concupiſcũt. Et quicunq; a nobis
de libertis latũ decretũ ſuperbiæ auſu p̃uaricari tentauerit, irreparabili dãnationis ſuæ ſen-
tentia feriatur. Sed ſi placuerit epo ſecũ ordinariũ iudicẽ, aut quẽlibet alium ſecularẽ in au-
dientiã eor̃ accerſiri, cũ libuerit, fiat, vt nullus alius audeat cauſas pertractare libertor̃ niſi
epũs, cuius intereſt, aut is, cui idem audiendum tradiderit.

VIII. Item Chriſtianæ religionis negotia pertractãtes cõperimus, quoſdã pſeudo-
chriſtianos de ſacroſanctis eccleſiis ſuę religionis oblitos fugitiuos ſubtrahere, ideoq; vim
illatã nequaq̃ inultã relinquẽtes, cẽſemus pro dei timore, vt quicũq; culpa cõpellente, aut
potentũ importuna nõ ſuſtinẽs, ſuæ gremiũ matris eccleſiæ petierit, vſq; ad p̃ſentiã ſacer-
dotis in eodẽ loco incõcuſſe pmaneat, nulli pmittẽtes q̃libet dignitatis gradu functo fugi-
tiuo etiã in locis ſacris violentiã inferre. Sic eñ mũdani principes ſuis legibus cẽſuerũt, vt
quicũq; ad eor̃ ſtatuas fugerit, illæſus habeat, quãto magis hi permanere debẽt indemna-
C xñ, qui ad eccleſiã ſunt a fuga verſi, quo iam ſacerdoti culpæ eor̃ innoteſcãt, etiã ipſi con-
ſultum ferant, qualiter dei habitaculum per ſubtractionẽ non violetur illorum.

IX. Licet reuerẽtiſſimi canones atq; ſacratiſſimæ leges de epali audientia in ipſo pe-
ne Chriſtianitatis principio ſentẽtiã protulerint, tñ qñ eadẽ poſtpoſita, humana in ſacer-
dotes dei graſſat temeritas, ita vt de atrijs venerabiliũ eccleſiar̃ violenter abſtractos, erga-
ſtulis publicis adducãt, cenſemus, vt epm nullus ſeculariũ faſcibus p̃ditus, iure ſuo cõtuma-
citer ac perperã agens, de ſancta eccleſia, cui præeſt, trahere audeat. Sed ſi aliquid conten-
tionis aduerſus epm potentior perſona habuerit, pergat ad metropolitanum epm, & ei
cauſas alleget, & ipſius ſit poteſtatis honorabiliter epm, de quo agitur, euocare, vt in eius
p̃ſentia accuſatori reſpondeat, & oppoſitas ſibi actiones extricet. Quod ſi talis fuerit imma-
nitas cauſæ, vt eam ſolus metropolitanus definire non valeat, aduocet ſecum vnũ vel du-
os coepiſcopos. Quod ſi & ipſis dubietas fuerit, conciliabulo definito, diem vel tẽpus in-
ſtituant, in quo vniuerſi rite collecti, fratris ſui & coepiſcopi, cauſas diſcutiant, & pro me-
rito aut iuſtificent, aut culpent. Nefas eſt eñ, vt illius manibus epũs aut iuſſione de eccle-
ſia trahatur, pro quo ſemper deũ exorat, & cui inuocato nomine dñi ad ſaluationẽ corpo-
ris animæq; euchariſtiam ſæpe porrexit. Hoc eñ decretũ a nobis præfixum, qui fuerit au-
dacter tranſgreſſus, tam ipſe q̃ omnes, qui ei conſenſerint vſq; ad generale concilium, ana-
themate de eccleſia ſeparentur.

X. Quod de epis cenſuimus, vim obtineat & in clero, vt neq; preſbyter, neq; diaco-
nus, neq; ſubdiaconus de eccleſiis trahantur, aut iniuriam aliquã inſcio epo eorum patian-
tur, ſed quicquid quis aduerſus eos habuerit, in notitiam epiſcopi propri perducat, & ipſe

Universidad de Deusto
Biblioteca

causam,iustitia præeunte discutiens,animo clericos accusantis satisfaciat.

Matth.18.d Paulus 1 mul. in loc.

XI. Sectatores hospitalitatis nos esse non solũ dominus Iesus admonet,cũ se dicit in hospitẽ receptũ fuisse,sed etiã eius apostolus,omnibus pene præceptis. Propterea,beatissimi fratres,vnumquẽq; nostrũ oportet,non solũ semetipsum ad hoc opus aptare,sed etiam omniũ fidelium mẽtes,vt possint apud deũ misericordiæ operibus pro nostris peccatis intercedere,& nos ei per veram hospitalitatẽ reconciliari. Si quis ergo nostrum non admonuerit,aut exemplum exhortationis suæ ipse prius comprobarit opere,indignationem diuinæ proculdubio incurret maiestatis. Prædicetur hoc nostræ mediocritatis statutum in auribus omnium Christianorum.

XII. Quid aũt scriptura diuina de viduis & pupillis ꝓcipiat,nobis clam nõ est,ideoq; qñ prouisioni nostræ,deo authore,causæ principaliter viduarũ & pupillorũ sunt cõmissæ, peruenit ad nos,q; a iudicibus crudelius pro leuissimis causis veluti defensore carẽtes interdum mediabiliter affligant. Ob quã causam decernimus,vt iudices nõ prius viduas & pupillos conueniãt,nisi epo nuntiarint,cuius sub velamine degũt. Quod si eps ꝑsens non fuerit,archidiaconus & presbyter pariter sedentes,cõmuni deliberatione causis eorũ terminos figant,ita iuste ac recte,vt deinceps de talibus antedictæ personæ nõ conquassent. Quod si is,qui iudex est aut impetitor,eis aut iniuriam aliquã ingesserit,aut definitionẽ tanti concilii transgressus fuerit,a cõmunione suspendat. Quibus igitur magnarũ rerũ causæ cõmissæ sunt,nec minimarũ dignũ est causas paruipendere personarũ. Solent etiñ & minima paulatim despecta,in malum magnum trahere.

XIII. Propterea tractatis oĩbus,quę diuinæ vel humanæ iuris fuerũt,& ad finẽ vsq; perductis,putauimus congruũ esse,de canibus etiã vel accipitris aliqua statuere. Volumus igitur,q; epalis domus,quæ ad hoc (deo fauẽte)instituta est,vt sine personarũ acceptione omnes in hospitalitate recipiat,canes non habeat,ne forte hi,qui in ea miseriarũ suarũ leuamen habere confidunt,dum infestorũ canũ morsibus laniantur,detrimentũ versa vice sorum sustineant corporũ. Custodienda est igitur episcopalis habitatio hymnis, non latratibus,operibus bonis,non morsibus venenosis. Vbi igitur dei est assiduitas cantilenæ,monstrum est & dedecoris nota,canes ibi vel accipitres habitare.

Nota.

XIIII. Ex interpellatione quorundã cognouimus,q; calcatis canonibus & legibus hi,qui lateri regis adhærent,vel aliqui,qui potẽtia seculari inflant,res alienas cõpetere, nullis exertis actionibus,aut conuinctionibus progatis,nõ solũ miseros de agris,sed etiã de domibus proprijs exulare. Idcirco in remediũ consulẽtes,decernimus,vt deinceps huius mali licentiam quispiã non habeat,sed secundũ canonũ atq; legũ tenorẽ causarũ suarũ actionem proponãt,vt nullus miserorum rebus suis per vim,aut assentationem quamlibet defraudetur. Illi aũt,qui contra dispositum non solum nostrũ,sed etiam antiquorũ patrum & regum venire tentauerint,percelloſi anathematis vltione plectantur.

XV. Et quia ordinatione sacerdotũ(annuente deo)congruit de oĩbus disponere,& causis singulis honestũ terminũ dare,vt per hos reuerentissimos canones,& ꝓteritos canonũ viror,ac florida germina maturis fructibus enitescãt,statuimus,vt si quis quemp clericorũ honoratorũ in itinere obuium habuerit,vsq; ad inferiorẽ gradũ honoris veneratiter(sicut condecet Christianũ)illi colla subdat,prout is officia & obsequia fidelissima Christianitatis iure promeruit. Et si quidẽ ille secularis equo vehitur, clericusq; similiter,secularis galeæ de capite auferat,& clerico synceræ salutationis munus adhibeat. Si vero clericus pedes graditur,& secularis vehitur equo,ilico ad terrã defluat,& debitũ honorẽ dicto clerico synceræ charitatis exhibeat,vt deus,qui vera charitas est,in vtriq; lætet,& dilectione sua vtrũq; *asciscat. Qui vero horũ,quæ spũ sancto dictante sancita sunt,transgredi voluerit,ab ecclesia,quam in suis ministris dehonorat,quamdiu episcopus illius ecclesiæ voluerit,suspendatur.

als, astringat.

XVI. Illud q̃q; rectũ nobis visum est disponere,vt q̃ vxor subdiaconi,vel exorcistæ,vel acolythi fuerat,mortuo illo,secũdo se non audeat sociare matrimonio. Qd si fecerit,separet,& in cœnobijs puellarũ dei tradat,& ibidẽ vsq; ad exitũ vitæ suæ permaneat.

XVII. Cõperimus multos necdũ marcidatis mortuorũ mẽbris sepulchra referare, & mortuos suos supimponere,& aliorũ(q̃d nefas est)pro mortuis suis religiosa loca vsurpare sine volũtate(scilicet)dñi sepulchrorũ,ideoq; statuimus,vt nullus deinceps hoc pergat. Quod si factũ fuerit,secundũ legẽ supimposita corpora de eisdẽ tumulis reiectentur.

XVIII. Incæstam copulationẽ,in qua nec cõiunx nec nuptias recte appellare leges sanxerũt,catholica omnino detestatur atq; abominatur ecclesia,& grauioribus pœnis eos afficere promittunt,qui natiuitatis suæ gradus libidinoso ardore contemnentes,in merdã (quod nefas est)vt sues teterrimi conuoluuntur.

XIX. Cognouimꝰ etiã quosdã clericorũ infrunitos ad forales reorũ inias frequẽter accedere. Propterea prohibitionis eorũ accessus hũc canonẽ protulimus,definiẽtes,vt ad locũ examinationis reorũ nullus clericorũ accedat,neq; interfit atrio fauciolo,vbi pro reatus sui qualitate quispiam interficiendus est. Si tamẽ exnunc aliquis eorũ definita contemnens illuc accesserit,aut interfuerit,defraudatus honesti honoris stola, gregibus examinatorum societur,quos diuinis prætulit ministerijs.

XX. Vniuersæ fraternitatis deliberatione ac definitione cõplacuit,vt antiquorũ pãtrũ iuribus in omnibus custoditis,ad synodũ post triennij tẽpus oẽs cõueniãt,vt de altera principaliter sospitate exhilarati,causarũ exurgentiũ tã diuinæ religionis q̃ humanæ nẽ cessitatis discutiãt,& oĩbus iustũ æquumq; finẽ imponãt,& hoc adimplere solicitudinis sit metropolitani Lugdunẽsis epi,vna cũ dispositiõe magnifici principis nri,prius dilimentis locũ mediterraneũ,ad quẽ oẽs epi sine labore alacres cõgregent. Et si aliquis eorũ contumax fuerit,aut excusationẽ falsæ necessitatis,quare non interfuit,inuenerit,& postea publicatum fuerit,q; inepta erat eius excusatio,volumus,vt vsq; ad concilium vniuersale a communione & charitate fraterna maneat alienus.

¶ Subscriptiones episcoporum.

Priscus epus ecclesiæ Lugdunen.*subscripsit. Agricola epus ec. Niuernen. sub. Antidius ep. ec. Agennen. sub. Amelius ep. ec. Bigorritanæ sub. Aridius ep. ec. Vapincẽ. sub. Autacharius ep. ec, Antisiodoren. sub. Agretius epis. ec. Glandeten. sub. Bertechrannus ep. ec. Burdegalen. sub. Baudigisilus ep. ec. Cenomannẽ. sub. Carterius epus ec. Petragoricen. sub. Cariatho ep. ec. Gebennẽ. sub. Efitius ep. ec. Gratianopolis sub. Eusebius ep. ec. Matisconen. sub. Emeritus ep. ec. Ebredunẽ. sub. Faustus ep. ec. Auscior sub. Flauius epus ec. Cabilonen. sub. Ferreolus ep. ec. Lemouicen. sub. Lucerius ep. ec. Olorensium sub. Mummolus ep. ec. Lingonicæ sub. Marius ep. ec. Auenticæ sub. Namantius ep. ec. Aurelianen. sub. Nicasius ep. ec. Auxitanæ sub. Orestis ep. ec. Vasaten. sub. Prætextatus ep. ec. Rothomagen. sub. Palladius ep. ec. Xanctonen. sub. Pappulus ep. ec. Carnoten. sub. Ragnebodus ep. ec. Parrhisien. sub. Ragnoaldus ep. ec. Valentinæ sub. Rusticus ep. ec. Vico Iulien. sub. Rufinus ep. ec. Conuenarum sub. Theodorus ep. ec. Massilien. sub. Trapetius ep. ec. Aurasicæ sub. Siluester ep. ec. Visoncinen. sub. Sauinus ep. ec. Viuarien. sub. Sulpitius ep. ec. Bituricen. subsc. Veranus ep. ec. Cauelliceñ. sub. Vrsinus ep. ec. Caturcen. sub. Vrbicus ep. ec. Rhegiẽ, subsc. Itẽ missi eporũ, q in ea synodo subscripserũt. Arthemius ep. ec. Vasen. subsc. Agretius ep. ec. Trecen. sub. Boetius ep. ec. Carpentoracen. sub. Catholinus ep. ec. Nicien. sub. Deuterius epi. ec. Ventien. sub. Desiderius epi. ec. Tolonen. sub. Eusebius ep. ec. Tricassinæ sub. Eliodorus ep. ec. Seduneñ. sub. Felix ep. ec. Belicen. sub. Iohãnes ep. ec. Auinionen. sub. Laban ep. ec. *Elusen. sub. Martianus ep. ec. Tharentasien. sub. Magnulphus ep. ec. Tolosanæ sub. Optatus ep. ec. Antipolen. sub. Pappus ep. ec. Apten. sub. Pientius ep. ec. Aquen. sub. Paulus ep. ec. Dien. sub. Pologronius epi, qui in ea synodo fuerunt,non habentes sedes. Fronimius epus, Promotus episcopus, Faucianus episcopus.

als, subscripsi

als, Ebroycen.

¶ Præceptio glorioſissimi regis Guntranni ad episcopos data, qui in synodo suprascripta fuerunt, De obseruando die dominico.

GVntrannus rex Francorũ oĩbus pontificibus,ac vniuersis sacerdotibus,& cũctis iudicibus in regione nra constitutis. Per hoc supernæ maiestatis authorẽ(cuius vniuersa regunt imperio)placari credimus,si in populo nro iustitiæ iura seruare consueuit auxilio,melius dignabitur cũctorũ necessitates,ac quæ sunt opportuna cõcedere his,q̃s cognoscit ꝓceptorũ suorũ monita custodire. Dũ ergo pro regni nostri stabilitate & saluatione regionis vel populi solicitudine peruigili attẽtius pertractauimus,agnouimus infra regni nostri spatia vniuersa scelera, quæ canonibus & legibus pro diuino timore puniri consueuerunt,suadẽte aduersario boni operis perpetrari,& ex hoc procul dubio indignatiõe cœlesti,per diuersas seculi tempestates homines ac pecora,aut morbo

Universidad de Deusto
Biblioteca

consumi censentur, aut gladio, dū diuina iudicia non timentur, atq; ita sit, vt admittendo illicita per ignorātiam multi depereant, & non solū præsentē vitā celerius cogantur amittere, sed & inferni supplicia sustinere. Ad vos ergo, sacrosancti pontifices, quibus diuina clementia potestatis paternæ concessit officium, sermo nostræ serenitatis dirigitur speratis, quod ita populū nobis prouidentia diuina commissum frequēti prædicatione studeatis corrigere, & pastorali studio gubernare, quatenus dum vniuersi diligēdo iustitiam cōuersatione * præcipua cū omni honestate studuerint viuere melius, cuncta rerū aduersitate remota, cœlesti beneficio concedatur tranquillitas temporū, & congrua saluatio populorum. Et licet absq; nostra admonitione ad vos specialiter p̄dicandi causa pertineat, attamen reliquorū peccatis vos omnino credimus esse participes, si filiorū vestrorū culpas non assidua obiurgatione corrigitis, sed silentio p̄teritis. Nam nec nos, quibus facultatem regnādi superni regis cōmisit authoritas, iram eius euadere possumus, si de subiecto populo solicitudinem nō habemus. Idcirco huius decreti ac diffinitionis generali vigore decernimus, vt in omnibus diebus dominicis, in quibus sanctæ resurrectionis mysteriū v enerāmur, vel in quibuscūq; reliquis solennitatibus, quādo ex more ad venerāda templorū oracula vniuersæ plebis coniunctio deuotionis cōgregatur studio, p̄ter q̄ victū præparari cōuenit, ab omni corporali opere suspendātur, nec vlla causarū præcipue iurgia moueantur, sed vos, apostolici pontifices, iungentes vobiscū consacerdotes vestros, & filios seniores ecclesiæ, ac iudices locorū, quoscunq; agnoscitis, quod vita honesta ac qualitas cōmendat, ita vniuersam populi multitudinē constanti, vel deo placita iugiter p̄dicatione corrigite, vt & bene viuentes mysticus adhortationis sermo mulceat, & excedētes ad viā recti itineris correctio pastoralis adducat, quatenus oēs vnanimi deliberatione laudabiliter studeant viuere, vel æquitate iustitiā conseruare, qualiter ab omni peccatorū fæce liberos suos sanctæ suscipiat ecclesia Christianos. Enimuero quicūq; sacerdotū aut secularīū in intētione mostifera perdurātes crebrius admoniti, si se emēdare neglexerint, iuxta q̄d conditiones causarum, aut excessus personarū exegerint, alios canonica seueritas corrigat, alios ligatos pœna percellat, q̄m nec innocentes potest reddere collata securitas liberos, nisi certa culparū probatio punierit criminosos, nec minor est pietas proteruos conteri, q̄ releuare cōprehensos. Conuenit ergo, vt iustitiæ & æquitatis in oībus vigore seruato, distringat legalis vltio iudicū, quos non corrigit canonica p̄dicatio sacerdotū, quo fiat, vt dum p̄terita resecātur scelera, nullus audeat perpetrare futura, & ita vniuersos excedētes pro disciplinæ tenore seruādo correctionis frena constringāt, vt vniuersam regionē nostrā pacis & concordiæ iura perficiāt. Cuncti itaq; iudices iusta (sicut deo placēt) studeant dare iudicia. Nā nō dubium est, q̄ acrius illos cōdemnabit sentētia nostri iudicij, a quibus nō tenetur æquitas iudicandi. Non vicarios, aut quoscūq; de latere suo per regionē sibi cōmissam instituere, vel destinare p̄sumāt, qui (quod absit) malis operibus cōsentiendo venalitatem exerceant, aut iniqua quibuscūq; spolia inferre p̄sumāt. Clericorū transgressiones cū aduersario inistigante cōtigerint, quantū illis pro diuino amore reuerētia maior impenditur, tantū conuenit, vt acrius resecentur, quoniā sicut sancti pastores aut instituti iudices (q̄d nefas est) subiectorū suorū scelera potius occultare, q̄ resecare tentauerint, se ex hoc amplius reos esse, vel noxios non ignorent. Cuncta ergo, quæ huius edicti tenore decreu imus, perpetualiter volumus custodiri, quia in sancta synodo Matisconensi hæc omnia (sicut nostis) studuimus diffinire, quæ p̄senti authoritate vulgamus.

*Al's, probata

DECRETA GREGORII
PAPAE PRIMI.

¶ Ex libro pontificali.

Gregorius natione Romanus, de patre Gordiano, sedit annos. xiij. menses sex, dies decem. Hic exposuit homilias euangeliorū numero. xl. in Iob. xxxv. in Ezechielem. xxij. Pastoralem quoq; & dialogorum libros quatuor ædidit, & multa alia, quæ enumerare nō possumus. Eodē tpe venit Romanus Patricius & exarcus Romā, & dū reuerteretur Rauennā, retinuit ciuitates q̄ a Lōgobardis tenebantur, id est, Sutriū, Polimartiū, *Ortas, Tuder, Ameriā, Perusiam, Luciolis, & alias multas. Eodem tempore beatissimus Gregorius misit seruos dei Mellitum, Augustinum, & Iohannem,

*Al's, Hortas,

A hannem, & alios plures cum eis monachos timētes deum, in prædicationē ad gētem Anglorum, vt eos conuerterēt ad dominū Iesum Christum. Hic augmentauit precationē canonis, Diesq; nostros in tua pace disponas &c̄. Hic fecit ad beatū Petrum apostolum, super altare ciborium cū columnis quatuor ex argento puro. Hic p̄cepit, vt supra beati Petri & Pauli corpora, missa celebraretur. Eodē tēpore dedicauit ecclesiam Gotthorū, quæ fuit in Subura, in nomine sanctæ Agathę martyris. Hic domū suā constituit monasteriū, qui mortuus, sepultus est in basilica beati Petri apostoli ante secretariū. xij. mensis Martios. * xxxviij. diacones quinq;, episcopos p diuersa loca numero. * xlij. Et cessauit episcopatus menses quinq;, dies. * xvi.

alias, xxxix
alias, lxij
alias, xviij.

¶ Epistola beati Gregorij papæ primi ad Leandrū ep̄m Spalensem de Reccaredo rege, & de trina mersione baptismi.

Reuerendissimo & sanctiss. fratri Leandro coep̄o Gregorius seruus seruorū dei. Respondere epistolis vestris tota intentione &c̄. Habetur hæc epistola in registro beati Gregorij papæ lib. i. ca. xli. ad quam recurrat lector.

¶ Epistola eiusdē ad eundem de laude charitatis, de honore suæ prælationis & de pallio ad sacra tantum missarum solennia transmisso.

B Sanctitatis vestræ suscepi epistolam solius charitatis &c̄. Et in fine ita terminatur, Patrum loquor. Deus te incolumem custodiat, reuerendissime frater. Hæc epistola similiter habetur lib. vij. ca. cxxv.

¶ Epistola eiusdem ad Reccaredū regē Visigothorū de muneribus sancto Petro transmissis, & factū Dauid ad memoriam reducit, qui aquā bibere noluit, crucēq; transmittit, in qua de ligno dñi erat, & de capillis sancti Iohānis Bapt.

¶ Tituli capitulorum sequentis epistolæ.

De laude Reccaredi principis, q̄ per eum ad catholicam fidem gens Gotthorum conuersa est. .i.
De muneribus beato Petro apostolo a memorato principe missis. ij
De constitutione eius aduersus Iudæos, q̄ auri dono non sit corrupta. iij
Capitulum primum.
Vt principes humilitatē cordis habeāt. iiij
Vt principes corporis castitati studeant. v
Vt principes moderati & mites erga subiectos existant. vi
De claue ostioli beati Petri, & de cruce domini missa, siue de pallio beato Leandro episcopo directa. vij

Glorioſissimo atq; excellentiſſ. filio Reccaredo regi Gotthorum atq; Sueuorum Gregorius seruus seruorū dei. Explere verbis excellentissime &c̄.

C II. Beatus vero Petrus apostolorum princeps q̄ libenter &c̄.
III. Præterea indico, quia de vestro opere creuit in &c.
IIII. Magna sunt hæc, & omnipotentis dei laudibus referenda &c.
V. Custodienda quoq; est munditia corporis in studijs &c.
VI. Ipsa quoq; gubernacula erga subiectos magno &c.
VII. Clauem vero paruulam a sacratissimo beati Petri, &c.

Ista quoq; epistola habetur vbi supra lib. vij. cap. cxxvi.

¶ Epistola eiusdem ad Secundinum seruum dei inclusum de Chalcedonen. synodo omnimode recipienda, & de Iba & Cyrillo &c.

Dilectissimo * fratri Secundino seruo dei incluso Gregorius seruus seruorum dei. Dilectionis tuæ scripta suscepi, quæ in meo &c. Ista epistola similiter habetur lib. vij. cap. liij. registri vt supra.

*alias, filio

¶ Epistola eiusdem ad Theotistam patriciam de discordia sedanda, de detractionibus non curandis, & q̄ religionis gratia coniugia non soluantur. Et q̄ in baptismo omnia peccata non dimittantur, &c.

Magnas omnipotenti deo gratias agere debemus &c. Hanc epistolam lector reperiet in Gregorij papæ registro lib. ix. cap. xxxix.

¶ Epistola Gregorij papæ ad Augustinum.

Reuerendissimo & sanctissimo fratri Augustino, Gregorius seruus seruorū dei. Desiderabilē mihi a te missus Denual religiosus pbr̄ attulit nuntiū, cū te sospitē narrauit, & ex ministerio pro quo missus es fauēte deo proficere nuntiauit, detulit etiā a te missas literas, vbi indicasti q̄ ager dñicus qui incultus iacebat, & spi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

narum aculeis ex infidelitate riguerat, vomere tuæ doctrinę exarante semẽ verbi susceptę, & fertilẽ messem ꝓtulit fidelitatis. In eisdẽ lris q̃dã subnexuisti capitula sciscitãdo qualiter teneat, vel doceat hæc sancta aplica Romana ecclesia. Bene satis qa beatus aplus Petrus & apostolatus & ẽpatus principiũ extitit, & cõsulenti tibi de statu ecclesiæ nõ ex nobis quæ si ex nobis, sed ex gra, q̃ aperit os mutũ, & linguas infantiũ facit disertas, qualiter tenere debeas aplici vigoris doctrina edicimus. Igit in primis legebat, quota progenies propinquorũ matrimonio copulet, dicimus, ꝙ oportuerat quidẽ q̃diu se cognoscũt affinitate propinquos, ad huius copulæ nõ accedere societatẽ, sed quia tẽperãtia magis, & ꝑsertim in tã barbara gẽte placet plus q̃ districtio cẽsuræ, cõcedendũ est, vt post quartã generationẽ iungant. Nã q̃d posuisti, ꝙ si mulier infirmitate correpta nõ valuerit viro debitũ reddere, quod eius faciat iugalis, bonum esset, si sic permaneret, vt abstinẽtiæ vacaret. Sed quia hoc magnoꝝ est, ille qui se nõ poterit cõtinere, nubat magis, non tñ subsidiũ opẽ subtrahat ab illa, cui infirmitas ꝓpedit, & nõ detestabilis culpa excludit. Presbyter vero vel quilibet sacerdos, si a populo fuerit accusatus, & certi nõ fuerint testes, qui criminis illati approbẽt veritatem, iusiurandũ erit in medio, & illũ testẽ proferat de innocentiæ suæ puritate, cui nuda & aperta sunt oĩa, sicq̃ maneat in ꝓprio gradu. Nã de hoc hoie, q a pontifice cõfirmatus fuerit, denuo illa talis reiteratio prohibẽda est. In missaꝝ aũt solẽniis, illud obseruandũ est, q̃d dñs nr Iesus Chs sanctis suis tribuit discipulis. Accepit nãq̃ calicẽ, & dat eis dicẽs: Hic calix noui testamẽti est in meo sanguine. Hoc facite quotiescũq̃ sumitis. Vnde cõgruũ nõ est, duos vel tres calices in altario ponere, cũ missaꝝ solennia celebrantur. De immolatitiis aũt escis cõsuluisti, si a fidelibꝰ, cũ supradictũ fuerit, viuificę crucis signũ, edi liceret, an nõ, illud sufficit rñdere, q̃d beatus Aplus dicit: Si quis dixerit, hoc immolatũ est, nolite edere propter eũ, qui indicauit, & propter cõscientiã. Addidisti adhuc, ꝙ si pr vel mater, filium vel filiã intra septa monasterij i infantiæ annis sub regulari tradiderit disciplina, vtrũ liceat eis, postq̃ pubertatis impleuerint annos, egredi & matrimonio copulari. Hoc oĩno euitandum, qa nefas est, vt oblatis a parẽtibus deo filiis, voluptatis frena laxent. Enimuero quodam absq̃ interrogatione symboli ab adulteris & indignis pbris fassus es baptizatos. In hac tua dilectio teneat antiquũ morẽ ecclesiæ, qa quisquis in noie patris & filij & spũs sancti baptizatus est, rebaptizari eũ minime liceat. Non em̃ in noie baptizãtis, sed in noie trinitatis huius grãe donũ percepit, & teneatur, q̃d Aplus dicit, Vnus deus, vna fides, vnum baptisma. Doctrinã vero spiritalẽ, talibus studiosius vt impertias, demandamus.

PEr dilectissimũ filiũ meũ Laurẽtiũ pbm, & Petrũ monachũ fraternitatis tuæ scripta suscepi, in quibus me de multis capitulis requirere curasti. Sed qa ꝑdicti filij mei prodeꝛ gręs me inuenerunt doloribus afflictũ, & cũ vrgerent se citius dimitti, ita relaxati sunt, vt in eadem me doloꝝ afflictione relinquerent, singulis quibusq̃ capitulis, vt debui, latius respondere non valui. Quæro, pater beatissime, de episcopis &c. sicut habetur in fine operum beati Gregorij papæ post registrum, & ante tabulam.

¶Concilium Romanum tempore Gregorij papæ primi.

REgnante in perpetuum d.n.I.C. temporibus pñssimi ac serenissimi d. Mauricij Tiberij &c. Theodosij &c. In sancta Romana ecclesia &c. Hanc synodũ lector plenius offendet in registro beati Gregorij lib. iiij. ca. lxxxvij.

¶Alia synodus Romana eiusdem papæ tempore.

GRegorius sanctissimus apostolicus papa ante corpus beatissimi Petri in synodo residens dixit. Hinc maxime nimium dolens, &c. Hæc synodus habetur in fine operum beati Grægorij continue ad præmissam.

¶Epistola Felicis Siciliæ epi sancto Gregorio papæ Romanoꝝ directa.

DOmino beatissimo & honorabili sancto patri Gregorio papæ, Felix vestræ salutis amator. Beatissimæ vestræ salutis, ac sanctitatis iura penes deũ sunt manifesta, dũ ꝑdicationibus scilicet apostolicis, & doctrinæ veræ fidei cultura vniuersa repleta sit terra, per diuinoꝝ tamen eruditionẽ eloquioꝝ vestra instruente admonitione exhortatoria superædificat orthodoxa Chri ecclesia, apostolica institutiõe fundata, & a fidelibus patribus firmissime roborata. Ad quã oẽs beatissimi apostoli pari honoris, & potestatis cõsortio ꝑditi populoꝝ agmina conuertentes, pie sancteq̃ de tenebris ad lumẽ de lapsu infidelitatis ad verã fidem, de morte ad vitã hoies diuinæ ꝑdestinationis gratia ꝑfectos salutaribus ꝑceptis ac monitis perduxerũt, quoꝝ sanctoꝝ apostoloꝝ vestra fraternitas honorãda sequẽs merita, & perfectius implẽs exempla ecclesiã dei moꝝ probitate, & actuũ sanctitatẽ cõdecorat, & fide sacra Christianisq̃ moribus vigens, q̃ fieri deo

Luce. 22. b

1. Cor. 10. f

Ephe. 4. a

A placita præcipit studijs pontificalibus indefinenter operatur, & perficit, seruans diuinæ legis præcepta, qa non auditores legis iusti sunt apud deum, sicut narrat aplus, sed factores legis iustificabuntur. Hæc qdem meditantes perlatum est, sicut à qbusdam Roma venientibus vos Augustino cõsodali nostro p venerabilẽ sanctitatẽ vestrã postmodũ eꝑo Anꝺ gloꝝ genti ordinato, & illuc directo, atq̃ Anglis scripsisse, quos olim ad fidem cõuersos per nos cogimus, vt quarta progenie cõiuncti nõ separẽtur. Quæ cõsuetudo dudum in illis, aut in iltis partibus, quãdo vna vobiscũ ab infantia nutritus atq̃ edoctus fui, nõ erat, nec in vllis ꝑdecessoꝝ vestroꝝ decretis aut reliquoꝝ generaliꝝ, vel specialiꝝ patrum institutis legi, aut hactenus ab vllis sapientibus esse cõcessum didici, sed semper vsq̃ septimũ originis suæ gradum hoc a sanctis antecessoribus vestris, & cæteris sanctis patribus, tã in Nicena synodo, q̃ & in alijs sanctis cõcilijs cõgregatis seruari debere repperi, & a recte viuẽtibus, ac deũ timẽtibus hoibus studiose ꝓuideri cognoui. Dum hæc nobiscũ versabant, supuenere & alia, de qbus necessariũ nobis videt vestrã cõsulere authoritatẽ. Deuenerũt quippe ad nos tã Benedictus Syracusanæ ecclesiæ eps, quã & alij fres nri eq̃dem lachrymãtes, ac dicẽtes p seculares, & laicos nimis se esse turbatos, atq̃ anio afflictos sup immoꝺeratos actibus eoꝝ, pro qbus & aliqua merita eis impingebãtur. Sũt etiã quædã ecclesiæ
B in nra prouincia, sup quaꝝ cõsecratiõibus dubitat, & tam propter rerũ antiqtatẽ, q̃ & propter eaꝝ custodũ incuriã nescit, vtrũ dedicatę ab eꝑis fuerint, necne, super qbus oĩbus nos mus ꝑfato cõsodali nro Augustino eꝑo, & Angloꝝ gẽti scripsisse audiuimus specialiter ei, an generaliter oĩbus scripta sunt scriptis vestris imbui quærimus, & de hac siue de alijs præscriptis rebus pleniter informari cupimus. Nos em̃ ea, quæ legimus, & obseruari a fidelibus cognouimus, nõ increpãdo (q̃d absit) vobis significamus, sed qd rõnabiliter, & fideliter super his obseruare debeamus, requirimus. Et qm̃ nõ modicũ murmur super hac re nobiscum versatur, qd respõdere fratribus, & coepis nostris debeamus, a vobis quasi a capite respõsum quærimus, ne super his ancipites remaneamus, aut murmur vllum tã nostris tpibus q̃ post inter vos, & alios remaneat, rumorq̃ vester, q semp bonus, & optimus fuit, detractõibus laceretur, vel subrodat, aut nomẽ vestrum (q̃d absit) supueniẽtibus tpibus blasphemetur. Nos aũt, quæ recta sunt, authore deo, humili corde seruãtes, vno vinculo charitatis vobis constricti, vestrã religionem in oĩbus vt fideles alumni defendentes ã vobis, q recta sunt, querimus. Scimus em̃ vt semp sanctæ sedis ꝑsules primo apli, deinde successores eoꝝ fecerunt vos vniuersalis ecclesiæ, & maxime eꝑorum q oculi propter contemplationem, & speculationem vocãtur, dñi curam gerere, ac de religione, & lege vestra assidue cogitare, sicut scriptum est: Beatus vir, qui meditabit in lege domini die ac nocte. Quæ meditatio non lectione per figuram literarum tantum conspecta, sed exuberante in vobis Christi gratia in vestra cognoscit scia immobiliter insita. Nullatenus de vestro
C corde recedente lege Christi, & iustitia domini sacrosancta, sicut in Psalmis dicit propheta: Os iusti meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. Lex dei eius in corde ipsius, non atramento, sed spiritu dei viui vestris in arcanis conscripta. Non igitur in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis. Extinguatur, oramus vestris sapientissimis responsis, & auxilijs omnis tenebrarum caligo, vt Lucifer nobis resplendeat per vos, sanctissime pater, & dogmatica definitio omnes vbiq̃ lætificans, qua glorioſi sanctæ ecclesiæ patres propria & pñssima dogmata, in æternæ vitæ firmam hæreditatem prædicare noscuntur. Et subscriptio. Incolumem vos, & deo placitum, sancte pater patrum, orantem pro nobis dominus custodiat in æuum. Amen.

¶Rescriptum sancti Gregorij papæ, Felici Siciliæ episcopo.

FRatri reuerendissimo Felici coepiscopo: Gregorius seruus seruorum dei. Caput nostrum quod est Christus, ad hoc sua membra esse voluit, vt per eius largam charitatem, & fidem vnum nos &ẽ. Hæc epistola tota habetur in registro beati Gregorij, libro duodecimo, capite tricesimoprimo.

Psalm. 1

Psalm. 36

CONCILIVM LATERANENSE TEMPORE GREGORII Papæ primi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DECRETVM LATERANEN. CONCILII DE QVIE

te,& libertate,atq; exemptiõe nigror; monachor; in quo B. Gregorius papa præsedit.

pa præsedit. Gregoriuspapa exorsus est.

QVàm sit necessarium monachor; quieti prospicere,& de eor; perpetua securitate tractare,ante actum nos officium,quod in regimine officij exhibuimus,nos informat. Et qa in plurimis monasteriis multa a præsulibus piudicia & grauamina monachos ptulisse cognoscimus, oportet, vt nostræ fraternitatis prouisio de futura & qete eor; salubri disponat ordinatiõe,quatenus cõuersantes in illis,in dei seruitio gra ipsius suffragãte mẽte libera pseuerẽt. Sed ne ea,quę magis emẽdanda est cõsuetudine,qsq; monachis qcq; molestiæ psumat inferre,ne cesse est, vt ea,quæ inferius enumerãda curauimus,studio fraternitatis epor; debeãt cultoribus, vl'rebus,vel curtis monasterior; vel de cellulis,vel de villulis,quæ ad ea ptinent,qcũq; modo,vel qualibet occasiõe minuere,vel dolos, vel immissiones, aut violentias aliquas facere, sed si qua causa forte inter terrã veniẽtem ad partẽ suar; ecclesiar;,& monasterior; euenerit,& pacifice nõ potuerit ordinari apud electos abbates, & alios patres ut mentes deũ, sine voluntaria dilatiõe,medijs sacrosanctis euãgelijs finiat. Defuncto vero abbate cuiusq; cõgregatiõis,nõ extraneus,nisi de eadẽ cõgregatiõe,quẽ sibi propria voluntate concors fratrũ societas elegerit,& q electus fuerit,sine dolo vel venalitate aliqua ordinetur. Quod si aptã inter se psonã inuenire nequeũt,solerter sibi de alijs monasterijs eligãt ordinãdum,nisi forte ex tãtis(quod absit) criminibus,quę sacri canones punire mostrãt,prohibeant. Partim aũt custodiẽdũ ẽ, vt inuito abbate ad ordinãda alia monasteria, aut ad ordines sacros vl'clericatus officiũ tolli exinde monachi nõ debeãt,sed si abũdãtes fuerint,q ad celebrãdas dei laudes,vel vtilitates loci sufficiũt cõplẽdas,de his, quæ superfuerint,offerat abbas coram deo,quos digne potuerit inuenire. Quisq; aũt ex monasterio ad ecclesiasticũ ordinẽ peruenerit, vlterius illic nec potestatẽ aliquã,nec licentiã habeat habitandi. Descriptiõesq; rerum, aut curtar;,seu cõputor;,aut rationum monasterij ab epo fieri oino negamus, sed si res exigit, aliqñ abbas loci illius cũ alijs abbatibus rerum inventarum descriptiões faciat, & eor; cõsilio sine iudicio finiant. Solus aũt abbas aut visitator loci illius suorum officialium recipiat computum,aut rationẽ. Absente quoq; abbate, episcopus in describẽdis quibuscunq; rebus monasterij acquisitis vel datis nulla occasione se permisceat. Missas etiam publicas abeo in cœnobio fieri omnino prohibemus,ne in seruorum dei recessibus,& in eorum receptaculis nulla popularis occasio præbeatur cõuentibus, vel mulierum fiat illis introitus, quia non expedit animabus eorum. Nec audeat ibi cathedram collocare episcopus,seu quacunq; alia dignitate præditus,aut potestate,vel quamlibet potestatem imperandi,nec aliquam ordinationem,quamuis leuissimam faciẽdi,nisi ab abbate loci fuerit rogatus,quatenus monachi semper maneãt in abbatum suor; potestate. Nullusq; monachorum sine testimonio, vel consensu abbatis sui in ecclesia alia qua locum teneat,vel ad aliquem promoueatur honorem. Hanc ergo scriptor; nforum paginam omni in futuro tempore ab omnibus episcopis,& quibuscunq; alijs firmam fiatuimus,illibatamq; seruari. Et sanctę ecclesię,iuuante dño,suo termino siue iure contingẽte. Et monasteria ecclesiasticis conditionibus seu angarijs, aut etiam procuratiõibus, vel quibuslibet subsidijs obsequijsq; secularibus nullo modo subiaceãt. Et prædicta authoritate nostra ne in huiusmodi episcopis,aut alijs precarijs, seu exactiõibus ab eis,seu eor; subditis quouis modo exigendis & extorquendis obtemperando obediant, districtissime prohibemus. Nullis præterea canonicis curis deseruiant,sed remotis vexationibus,ac cunctis grauaminibus,diuinum opus cum summa deuotione animi perficiant. Vniuersi episcopi responderunt: Libertati monasteriorum congaudemus, & quæ nunc de his statuis beatitudo vestra firmamus.

FINIS.

DECRETA DEVSDEDIT

PAPAE. EX LIBRO PONTIFICALI.

Deusdedit

A DEus dedit natiõe Romanus ex patre Stephano subdiacono,sedit annos. iij. dies xxiij. Hic clerum multũ dilexit,sacerdotes & clerũ ad loca pristina reuocauit. Eodem tempore veniens Eleutherius patricius & cubicularius Rauennam,occidit omnes, qui in nece exarchi Iohãnis ex iudicibus reipublicæ fuerãt mixti. Hic veniens Romã,receptus est a sanctiss. Deusdedit papa optime. Qui egressus de Roma, venit Neapolim,quę tenebat a Iohãne Compsino intacta. Qui Eleutherius patricius pugnãdo ingressus est Neapolim,& interfecit tyrãnum,& reuersus est Rauennã,& data roga militibus, facta est pax in tota Italia. Hic constituit secũdã missam in clero. Eodẽ tẽpore fact' est maior terræmotus mense Augusto,indictiõe. vi. Post hęc secuta est clades in populo,percussio scabiei;,vt nullus posset mortuum suũ cognoscere. Qui defunctus, sepultus est ad B. Petrũ apl'm. vi. Idus Nouembris. Hic dimisit pro exequijs suis ad oẽm clerum rogã vnam integrã. Hic fecit ordinatiões. iij. pbros. xiij. diacones. v. epos per diuersa loca, numero. xxix. Et cessauit episcopatus mensem vnum, dies. xvi.

¶ Eiusdem fragmentum epl'æ ad quendam Gordianum epm.

B DEusdedit sanctæ Romanæ & aplicæ ecclesiæ epus Gordiano Hispaniar; ecclesiæ coepo,& fratri dilectiss. Peruenit ad nos diaconus vester, vestræ sanctitatis epl'am ferens,q̃ qdam viri etiã & mulieres pterito sabbato paschali die pro magno ppl'or; incursu,nescientes proprios suos filios suscepissent ex lauacro sancto. Cupis ergo scire,si pro tali accidẽte rõne debeãt viri & mulieres ad suũ proprium redire vsum,an nõ. Nos eñ ex hoc tristitia mẽsti,inquisuimus prior; pfm nostror; dicta. Inuenimus aũt in archiuis huius aplicæ sedis,iam talia cõtigisse in ecclesia Isauriæ,& * Ethesior;,simulq; Hierosolymæ,& etiã aliar; ecclesiar;,Epi etiã ear; ciuitatũ ab hac aplica sede volẽtibus scire,si viri & mulieres redirent ad proprium thorum,beatæ memoriæ sanctiss. patres Iulius,Innocẽtius, & Celestinus cum eporum plurimor; & sacerdotũ * cõuentu in ecclesia beati apl'or; principis,prohibẽtes talia,pscripserunt,& cõfirmauerunt, vt nullo modo iam in cõiugio se reciperent mulieres aut viri,q quacũq; rõne suos susceperunt natos,sed seperent se, ne suadente diabolo,tale vitium peccati inolescat p mundum,& vniuersor; error accrescat. Scitis,qa quo sunt septem dona spũs sancti,ita sunt septem dona baptismi,a primo patriarcha. Ab hoc primo spũs sancti dono vsq; ad septimũ,nullus Chrianus suã commatrem in cõfugio recipere debet,& q præsumpserit,anathematis vinculo religet imperpetuũ,nisi pœnitentiã egerit digne. Mulieres vero, cum separatæ fuerint pro hac illicita re, a proprijs viris totam præcipimus recipere dotem, quam in die nuptiali recepit, & post expletum annum recipiant alium virum,similiter & vir vxorem.

alĩ, Ephesiorũ

alĩ, consensu,

C # ANTISIODORENSE CONCILIVM CIRCA TEMPORA DEVSdedit Papæ.

CIuitatẽ hãc Antisiodoren. Ptol'. sub ea nuncupatiõe nõ ponit,fortẽ aũt sub alio noie. In certis eñ exemplaribus vbi Antisiodoren. ciuitatis memoria fit,reperitur ita Antisiodorẽ. seu Autricũ,cuius certe vocabuli Ptol'. meminit li. ij. ca. vij aut. viij. Geographiæ suæ,tit. Gallia Lugdunen. vbi dicit. Iuxta Sequanã vero Carnotæ & ciuitates Autricũ,Cenabum. Sub qbus Parisii. Et Antonin. in itiner. tit. A Mediolano per Alpes Gotthias Viennam. Inde Durocordorum &c. Inde Gessoriacũ &c. Ticinum &c, Antisiodorum, Eburobrica, Tricassis.

¶ Antisiodorenſis concilij canones.

I Non licet Kal'. Ianuarij vecolo aut ceruolo facere vel strenas diabolicas obseruare, sed in ipsa die sic omnia beneficia tribuantur, sicut & reliquis diebus.

II Vt omes pbri ante Epiphaniam missos suos dirigant,qui eis de principio quadragesimæ nuntient,& in ipsa Epiphania ad populum indicent.

III Non licet compensas in domibus proprijs, nec vigilias in festiuitates sanctorum facere, nec inter sentes,aut arbores sacriuos, vel ad fontes vota exoluere,sed quicunq; votum habuerit,in ecclesia vigilet,& matricolæ ipsum votũ,aut pauperibus reddat,nec subtilia,aut pede, aut hominem lineo fieri penitus præsumat.

Non licet

Universidad de Deusto
Biblioteca

IIII Non licet ad sortilegos vel auguria respicere, nec ad characteres, nec ad sortes, quas sanctorum vocant, vel quas de ligno, aut de pane faciunt aspicere, sed quæcunq; homo facere vult, omia in nomine domini faciat.

V Omnino & inter supradictas conditiones, vigilias, quas in honore domini obseruant, omnibus prohibemus.

VI Vt a media quadragesimæ presbyteri chrisma petant, & si quis infirmitate detentus venire non potuerit, ad archidiaconum suũ, vel archisubdiaconũ transmittat, & chrismario, & lintheo imponant, sicut reliquiæ sanctorum deportari solent.

VII Vt omnes presbyteri ad synodum in ciuitatẽ veniant, & Kalendas Nouembribus omnes abbates ad concilium veniant.

VIII Non licet in altario in sacrificio diuino mellitum (quod mulsum appellatur) nec vllum aliud poculum extra vinum cum aquâ mixtum offerre, quia ad grãde reatum & peccatum pertinet presbytero illi, quicunque aliud poculum extra vinum in consecratione sanguinis Christi offerre præsumpserit.

Matth. 21.b IX Non licet in ecclesia choros secularium, vel puellarum cantica exercere, nec conuiuia in ecclesia præparare, quia scriptum est: Domus mea domus oratiõis vocabitur.

X Non licet super vno altario in vna die duas missas dicere, nec in altario vbi episcopus missas dixerit, presbyter in illa die missas dicat.

XI Non licet in vigilia paschæ ante horã secundã noctis vigiliam expedire, qa in illa nocte nõ licet post mediã noctẽ bibere, nec in natali dñi, nec in reliqs solennitatibus.

XII Non licet mortuis, nec eucharistiã, nec osculũ tradi, nec velo, vel pallis corpa (eorum inuolui.

XIII Non licet diacono velo vel palla scapulas suas inuolui.

XIIII Non licet in baptisterio corpora sepelire.

XV Non licet mortuum super mortuum mitti.

XVI Non licet die dominico boues iungere, vel alia opera exercere.

XVII Quicunq; se propria voluntate in aquam iactauerit, aut collo ligato se suspenderit, aut de arbore præcipitauerit, aut ferro percusserit, aut qualibet occasione voluntate se morti tradiderit, istorum oblata non recipiãtur.

XVIII Nõ licet absq; paschæ solẽnitate vllo tpe baptizare, nisi illos, q̃bus mors vicina est, q̃s* grauatarios dicũt. Quod si qs in alio pago, cõtumacia facientẽ, post interdictum hoc infantes suos ad baptismũ detulerit in ecclesias nras, nõ recipiant. Et qcũq; pbr ipsos extra nostrũ p̃ceptũ recipere p̃sumpserit, tribus mẽsibus a cõione ecclesiæ seq̃stratus sit.

Forte alĩs, Grabacarios

XIX Non licet presbytero, aut diacono, aut subdiacono post acceptum cibum vel poculum missas tractare, aut in ecclesia, dum missæ dicuntur, stare.

XX Quod si presbyter (quod nefas est dicere) aut diaconus, aut subdiaconus post acceptam benedictionem infantes procreauerit, aut adulterium commiserit, & archipresbyter hoc episcopo, aut archidiacono non intimauerit, integro anno non communicet.

XXI Non licet presbytero in vno lecto post acceptam benedictionem cum presbytera dormire, nec in peccato miscere, nec diacono, nec subdiacono.

XXII Nõ licet relictę pbr̃i, nec relictę diaconi, nec subdiaconi post eius mortẽ mari

XXIII Si monach⁹ in monasterio adulteriũ cõmiserit, aut peculiare (tũ accipere. habere præsumpserit, aut furtum fecerit*, & hoc abbas per se non emendauerit, aut episcopo; aut archidiacono non intimauerit, ad pœnitentiam agendam in alio monasterio (trudatur.

XXIIII Non licet abbati, nec monacho ad nuptias ambulare.

XXV Nõ licet abbati filios de baptismo habere, nec monachis commatres habere.

XXVI Qd̃ si qs abbas mulierẽ in monasterio ingredi pmiserit, aut festiuitates aliquas ibi spectare præceperit, tribus mensibus in monasterio retrudat, pane & aqua cõtentus.

XXVII Non licet, vt aliquis suam nouercam accipiat vxorem.

XXVIII Non licet, vt filiam vxoris suæ quis accipiat.

XXIX Non licet, vt relictam fratris sui, quis in matrimonio dũcat.

XXX Non licet, duas sorores, si vna mortua fuerit, alteram in coniugium accipere.

XXXI Non licet consobrinam, hoc est, quæ de duobus fratribus, aut de duabus sororibus procreant, in cõiugium accipere, nec q̃ de ipsis nati fuerint in coniugio socientur.

XXXII Non licet, vt nepos auunculi vxorem accipiat.

XXXIII Non licet presbytero, nec diacono ad trepalium, vbi rei torquent, stare.

XXXIIII Non licet presbytero in iudicio illo sedere, vnde homo ad mortẽ tradat.

Non licet

A XXXV Non licet presbytero, aut diacono, vel cuiquàm clericorum de qualibet causa conclericum suum ad iudicem secularem trahere.

XXXVI Non licet, mulieri nuda manu eucharistiam sumere.

XXXVII Non licet mulieri, manum suam ad pallas dominicas mittere.

XXXVIII Non licet cum excommunicato cõicare, nec cum eo cibum sumere.

XXXIX Si qs presbyter, aut qlibet de clero, aut de populo excõmunicato absq; voluntate ipsius, q̃ cum excommunicauit, sciens receperit, aut cum illo panem manducauerit, vel colloquium habere decreuerit, simili sententiæ subiacebit.

XL Non licet presbytero, inter epulas cantare, nec saltare.

XLI Non licet presbytero, nec diacono, quenquã inscribere, sed in vice sua, si causam habuerit, aut fratrem, aut quemcunque secularem roget.

XLII Vt vnaquæq; mulier, quando communicat dñicalem suum habeat. Qd̃ si quem non habuerit, vsque in alium diem dominicum non cõmunicet.

XLIII Quicunq; iudex, aut secularis pbr̃m, aut diaconum, aut quemlibet de clero, aut de iunioribus absq; audientia epi, aut archidiaconi, vel archipbr̃i iniuriam inferre p̃sumpserit, anno ab omnium Chr̃ianorum consortio habeatur extraneus.

B XLIIII Si qs ex secularibus institutionẽ aut cõmonitionem archipbr̃i sui contumacia faciẽte audire distulerit, tã diu a liminibus sanctę ecclesiæ habeat extraneus, q̃ diu tã salubrem institutionem adimplere studuerit, insuper & mulctam, quàm glorioſissimus rex dominus præcepto suo instituit, sustineat.

XLV Si qs hanc diffinitionem, quam ex authoritate canonica communi consensu & cõniuentia cõscripsimus, ac instituimus, tam ad clerum q̃ ad pp̃lm cõmonendũ, vel ad id, qd̃ scriptũ est cõseruandũ, negligẽs inuentus fuerit, & hoc obseruare distulerit, aut eos, q ip̃m audire neglexerint, cęlauerit, aut suppresserit, & in notitiã epi nõ deposuerit, anno a cõsortio fratrũ, vel ab omnium Chr̃ianorũ cõione habeatur extraneus.

¶ Subscriptiões eporum, q huic concilio interfuerunt.

* Vnacharius in dei noĩe eps cõstitutionẽ hanc subscripsi. Vinobandis abbas subscripsi. Baudonius abbas sub. Frãcolus abbas sub. Cæsarius abbas sub. Desideratus abbas sub. Amãdus abbas sub. Tegredus abbas sub. Vigilius pbr̃ sub. Gregorius pbr̃ subscripsi. Claudius pbr̃ sub. Amanus pbr̃ sub. Saupandus pbr̃ subscripsi. Theodulphus pbr̃ subsc. Roricius pbr̃ subsc. Niobaudis pbr̃ sub. Antonius presbyter sub. Seuardus pbr̃ sub. Addo pbr̃ sub. Sindulphus pbr̃ subsc. Audonius presbyter sub. Medardus pbr̃ sub. Badericus pbr̃ sub. Siagrius pbr̃ sub. Friobandis pbr̃ subscri. Eominus pbr̃ sub. Elladius pbr̃ sub. Theodemodus pbr̃ sub. Launonius pbr̃ sub. Leonastis pbr̃ sub. Medardus pbr̃ subsc. per diaconum Leudegisylum. Eunius pbr̃ sub. Filnatius presc. sub. Nonnonius presb. sub. Ballomeris presc. sub. Romacharius presc. sub. Medardus presc. sub. Audila presb. sub. Genulphus presc. sub. Siagrius presc. sub. Sindulphus presc. sub. Vinobandis presbyter subscripsi. Apronius diaconus subscrip. Barbario diaconus subscrip. Leudegisylus diaconus pro Medardo subscripsi.

C

DECRETA HONORII

PRIMI PAPAE. EX LIBRO PONTIFICALI.

HOnorius natiõe Cãpanus, ex pre Petronio cõsule, sedit annos. xij. mẽses. xi. dies xvij. Hic tpibus suis multa bona fecit. Hic erudiuit clerũ. Tpibus suis renouauit oẽm cymiliã B. Petri apli, & inuestiuit cõfessionẽ B. Petri, ex argẽto puro, quod pẽsat lib. c. lxxxvij. Inuestiuit regias in ingressu ecclesię maiores (quę appellant Medianæ) ex argẽto pẽsante lib. d. cccc. lxxv. Fecit & cerostatos maiores ex argẽto pares duos, q̃ sunt añ corpus B. Petri apli, pẽsantes singuli lib. lxij. Fecit & ad B. Andreã apl̃m, vbi supra ante cõfessionẽ, tabulã ex argẽto, quæ pẽsat lib. lxxij. Huius tpibus leuatæ sunt trabes in ecclesia B. Petri, numero. xvij. Hic cooperuit ecclesiam omnem ex regulis æreis, quas leuauit de templo (qd̃ appellat Roma) ex cõsensu pp̃ſſ. Heraclij Imperatoris. Eodem tpe fecit a solo ecclesiam beatæ Agnetis martyris via Numẽtana, miliario ab vrbe Roma, iij. vbi requiescit, quam vndiq; exornauit, vbi posuit dona multa.

Ornauit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ornauit aũt sepulchrum eius ex argento, pensante lib.cc,lĩ. Posuit desup cyborium æreum deauratũ miræ magnitudinis. Fecit & gabatas aureas,iĩ. pensantes singulæ libras singulas. Fecit absidẽ eiusdẽ basilicæ ex Musiuo, vbi etiã & multa dona obtulit. Itẽ a solo fecit basilicã B. Apollinaris martyris in vrbe Roma in porticu B. Petri apli (q appellat ad Palmara) vbi dona multa largitus est. Hic fecit cõstitutũ in ecclesia, & decreuit, vt omni hebdomada sabbati die exeat lætania a beato Apollinare, & ad beatum Petrum apl'm cũ hymnis & cãticis populus oĩs occurrere debeat. Fecit aũt & ecclesiã beato Cyriaco martyri a solo via Ostiẽ. miliario. vĩ. vbi & donũ obtulit. Eodẽ tpe fecit ecclesiã btõrũ martyrũ. iĩ. coronatorũ, quã & dedicauit, & donũ obtulit. Fecit ecclesiã B. Seuerino a solo iuxta ciuitatem Tyburtinam, miliario ab vrbe Romana. xx. quã ipse dedicauit, & dona multa obtulit. Renouauit & cemiteriũ beatorũ martyrum Marcellini & Petri via Lauicana. Eodem tpe a solo fecit basilicam beato Pancratio via Aurelia miliario. ĩ. & ornauit sepulchrũ eius ex argẽto, pẽsante lib.c.xx. Fecit & cyborium sup altare ex argẽto pensante lib.c.lxxxvĩ. Fecit arcus argẽteos. v. pẽsantes singuli lib. xv. Fecit & cãdelabra aurea tria, pẽsantia singula libras singulas, vbi multa dona simul obtulit. Fecit ecclesiã beatæ Luciæ in vrbe Roma iuxta sanctũ Syluestrum, quã & dedicauit, & dona multa obtulit. Fecit ecclesiã B. Adriani in tribus *fatis, quã & dedicauit, vbi & multa dona obtulit. Fecit aũt in domo sua iuxta Lateranas monasteriũ in honore beatorũ apl'orũ Andreę & Bartholomæi, q̃d appellatur Honorĩ, vbi pdia & dona simul obtulit. Sed & multa alia fecit, quæ enumerare longum est. Fecit aũt ordinationes, iĩ. pbros. xiĩ. diaconos. xi. epos per diuersa loca. lxxxi. Qui sepultus est in basilica beati Petri sub die quarto Idus Octobris. Et cessauit episcopatus anno vno, mẽses septem, dies. xvĩ.

alias, foris

CONCILIVM SPALENSE SECVNDVM, SVB DIE IDVVM NOuembrium, tempore * Sisebuti regis.

als, Sisenãdi.

¶ Capla concilĩ Spalensis secundi.

De Theodulphi Malacitanæ ecclesię querimonĩs aduersus reliquos episcopos pro qbusdã parochĩs i.
De querimonĩs Fulgentĩ & Honorĩ episcoporũ pro qbusdam parochĩs ĩĩ.
De desertoribus clericis, vt epis suis restituantur iĩĩ.
De bigamis ad presbyterium, vel diaconatum non promouendis iĩĩ.
Ne presbyteri diaconum, vel presbyterũ ordinare præsumant v.
De presbyteris, vel diaconibus ab vno episcopo non deponendis vi
De his, quæ prohibẽtur chorepis pbris in ecclesiasticis sacramentis agere vii
De superbis ecclesiæ libertis, vt ad seruitutem reuocentur viĩ
De œconomis, ne ex laicis cõstituant ix.
De monasterĩs non conuellendis x.
De monasterĩs virginum, vt a monachis sic tueantur xĩ.
De quodam Acephalorum eporum xĩĩ.
De duabus in Christo naturis, & vna persona. xĩĩĩ.

IN nomine dñi & saluatoris nostri Iesu Chri Isidorus, Bisinn°, Rusin°, Fulgentius, Cãbra, Fidẽtius, Theodulphus, & Honorius epi, q pariter in vrbe Spalensi pro aliq bus ecclesiasticis negotĩs coadunati sumus. Cõsidẽtibus ergo nobis in secretario sacrosanctæ Hier'm Spalen. eccliæ cũ illustrib° viris Sisibuto rectore reę publicę, atq; Sualanæ actore reę fiscaliũ, stãte religiosiss.

1 Prima actione Theodulphi Malacitanæ antistitis ecclesiæ ad (clericoę coetunos oblata precatio est, asserentis, antiquã eiusdem vrbis parochiam militaris quodã hostilitatis discrimine fuisse decisam, & ex parte aliqua ab ecclesiis Astigitanæ, Eliberitanæ, atq; Agabrensis vrbium esse retentam. Pro qua re placuit, vt omnis parochia, quæ ab antiqua ditione ante militarem hostilitatem retinuisse ecclesiam suam quisquis comprobaret, eius priuilegio restitueretur. Sicut enim per legẽ mundialem his, quos barbarica * fœueritas captiua necessitate transuexit, postliminio reuerentibus redditur antiqua possessio, non aliter est ecclesia receptura parochiam, quam ante tenuit cum rebus suis, siue ab aliis ecclesiis possideatur, siue in cuiuslibet possessionem transfusa sit. Non enim erit obiecta præscriptio temporis, vbi necessitas interest hostilitatis.

alias, feritas C. be capti. & postlimi. l. Si q̃s. Et ibidẽ l. finali. ſ. diuersarũ ho. &c. vbi dF, Quos barbarica fer, &c.

Inter nec

A II. Inter memoratos fratres nostros Fulgentiũ Astigitanũ, & Honoriũ Cordubensem epos discussio agitata est propter parochiã basilicæ cuiusdã, quã horę alter Celticensem, alter Reginensem asseruit. Et quia inter vtrasq; partes hactenus limitis actio vindicata est (cui, quãuis vetusta retentio nullũ iuris præiudiciũ afferret) ideoq; ne in dubiũ vltra inter eos nostra denotaretur sententia, prolatis canonibus, synodalia decreta perlecta sunt, qrũ authoritas prẽmonet, ita oportere inhiberi cupiditatẽ, vt ne quis terminos alienos vsurpet. Ob hoc placuit inter alternas partes inspectionis viros mittendos, ita, vt si in diocœsi possidentis fitam basilicam veteribus signis limes præuisus monstrauerit, ecclesię, cuius est *ius retentionis, sit æternũ dominium. Quod & si limes legitimus eandem basilicam non *recludit, & tamen longi temporis probatur obiecta præscriptio, appellatio *repetentis episcopi non valebit, quia illi * trigenalis obiectio silentium imponit. Hoc em̃ & secularium principum edicta præcipiunt, & præsulũ Romanorum decreuit authoritas. Sin vero infra metas * trigenalis temporis extra alienos terminos basilicæ iniusta retentio reperitur, repetentis episcopi iuri sine mora restituetur.

als, iusta rẽtentio
als, cõcludit
als, repetẽdi
als, tricenalis
al. tricenalis

III. Tertia definitione ad nos oblata p̃catio est, a reuerendissimo fratre nostro Cambra Italicensi epo, pro quodã clerico passando, qui *de ecclesiæ suæ cultu, in qua dicatus ab exordĩs infantiæ fuerat, ad ecclesiã Cordubẽsem se cõtulit, *quẽ eligimus, vt si nihil p̃ponerẽt de eo, sine dilationis obiectu proprio reformẽt epo. Scribitur em̃ in lege mũdiali de colonis agrorũ, vt vbi esse quisq; iam cœpit, ibi perduret. Nõ aliter & de clericis, qui in agro ecclesiæ operant, canonũ decreto p̃cipitur, nisi vt ibi permaneant, vbi esse cœperunt. Ideoq; placuit, vt si quis clericus, in ministerĩs ecclesiæ propriæ destitutus, ad aliã tranſitũ fecerit, cõpellente ad quẽ fugerit, sacerdote ad ecclesiã, quã prius incoluerat, remittat. Qui vero eũ susceperit, nec statim, sine vllo nisu exceptiõis, ad propriã ecclesiã remittendũ elegerit, quãdiu eũ restituat, cõmunione se priuatũ agnoscat. Desertorẽ aũt clericũ cingulo honoris atq; ordinationis suæ exutum, aliquo tempore monasterio religari, conuenit, sicq; postea in ministerio ecclesiastici ordinis reuocari. Nam non poterit in talibus * peruagationibus aboleri licentia, nisi fuerit in eis propter correptionẽ disciplinæ subsecuta cẽsura.

B

al. dereliquẽs
ecclesiæ suæ cultum
als, vñ statuſmus, vt remoto eo, sine
C. de agri. & cens. & colo. li. ii. in pfibº legibus, Peculiariter aũt l. Cũ satis &c.
alias, peruagationis

IIII. Quarta actione nuntiatũ est nobis, apud Astigitanam ecclesiam quasdã nuper ordinatiões illicitas extitisse, ita vt quidã vidnarę mariti leuitarę ministerio sacrarent. Quos quidẽ conuenit a gradu suscepto in irritum deuocari, nec vltra prouehi ad diaconĩ ministerium qui contra diuina, atq; ecclesiastica iura instituti reperiuntur.

V. Quinto iudicio ad agnitionẽ * nostri examinis Agabrẽsis diaconi relatu deductũ est, de quibusdã ipsius ecclesiæ clericis, q̃ę dum vnus ad presbyteriũ, duo ad leuitarę ministerium sacrarentur, epũs coręoculoręs dolore detentus, fertur manũ suã super eos tantum posuisse, & presbyter quidã illis contra ecclesiasticũ ordinẽ benedictionẽ dedisse, q licet C propter tantã p̃sumptionis audaciam poterat, accusatus iudicio p̃senti damnari, si, adhuc in corpore positus, non fuisset mortis vocatione p̃uentus, sed quia iam ille examini diuino relictus, humano iudicio accusari non potest, hi, qui supersunt, & ab eo nõ, cõsecrationis titulũ, sed ignominiæ elogiũ perceperũt, ne sibi licentiã talis vltra vsurpatio faciat, decreuimus, vt a gradu sacerdotalis, vel leuitici ordinis, quẽ peruerse adepti sunt, depositi, equo iudicio abñciant. Tales em̃ merito iudicati sunt remouẽdi, quia praue inuẽti sunt constituti.

alias, nostrã Aniani Dist. 24. Quorundã cleric.

VI. Sexta actione cõperimus, Fragitanũ Cordubẽsis ecclesiæ pbr̃m a põtifice suo, iniuste olim deiectũ, & innocẽtẽ exilio cõdẽnatũ, quẽ rursus ordini suo restituẽtes, id decreuimus aduersus p̃sumptionẽ nouã decernere, vt iuxta priscorę patrũ decretũ synodali sententia nullus nostrę sine cõcilĩ examine, deñciendũ quemlibet pbr̃m, vel diaconũ audeat. Nã multi sunt, q indiscussos, potestate tyrãnica, nõ authoritate canonica, dãnant. Et sicut nõnullos gra fauoris sublimãt, ita quosdã odio, inuidiaq; promoti humiliãt, & ad leuẽ opinionis aurã cõdemnãt, quorę crimen nõ approbant. Epũs em̃ sacerdotibus, ac ministris solus honorẽ dare potest, auferre solus nõ potest. Si em̃ hi, qui in sęculo a dñis suis honorem libertatis adepti sunt, in seruitutis nexũ reuoluunt, nisi publice apud p̃tores tribunali foro fuerint accusati, quanto magis hi, qui diuinis altaribus cõsecrati, honore ecclesiastico decorantur, qui profecto nec ab vno damnari, nec, vno iudicante, poterũt honoris sui priuilegĩs exui, sed p̃sentati synodali iudicio, quod canon de illis præceperit, definiri.

VII. Septimo examine relatũ est nobis, venerãdissimũ quondã Agapiũ Cordubẽsis vrbis epm̃, frequẽter chorepos, vel pbros destinasse (q tñ iuxta canones vnũ sunt) q absente pontifice altaria erigerẽt, basilicas cõsecrarẽt (Quod quidẽ nõ est mirũ, id p̃cepisse virę,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ecclesiasticæ disciplinæ ignarum)& statim a seculari militia in sacerdotale ministeriũ de- D
legatũ. Ergo ne vltra talis a nobis licẽtia vsurpet,cõmuni sententia statuendum oportuit,
sciẽtes,qa sicut pbr̃o vel chorepo illicita cõsecratio ẽ altaris,ita & cõstitutio. In diuinis em̃
literis,p̃cipiente dño,solus Aaron in tabernaculo erexit altare,solus ipse vnxit,qa summ⁹
vtiq; sacerdos dei erat,sicut scriptũ ẽ de eo,Moyses & Aaron in sacerdotib⁹ eius. Ideoq;
id,q̃d tantũ facere principibus sacerdotũ iussum est,q̃z typũ Moyses, & Aaron tenue-
rũt,pbr̃i,qui filioz Aaron gestãt figurã,arripere nõ p̃sumãt. Nã quãuis cũ ep̃is plurima
illis mysterioz cõmunis sit dispẽsatio, q̃dã tñ authoritate veteris legis, quædã nouellis,
& ecclesiasticis regulis sibi prohibita nouerint,sicut pbr̃oz,& diaconoz,ac virginũ cõse-
cratio,sicut cõstitutio altaris,bñdictio,vel vnctio. Siquidem nec bñdicere eis liceat,eccle
siam, vel altaria consecrare,nec per impositiones manus fidelibus baptizãdis, vel cõuersis
ex hæresi,spũ sanctũ tradere,nec chrisma conficere,nec chrismate baptizatoz frontẽ lo-
gnare,sed nec publice quidẽ in missa quenq; pœnitentẽ reconciliare, nec formatas cuilib
bet epistolas mittere. Hæc oñia illicita eẽ pbr̃is,vel chorepiscopis,quia põtificatus apicẽ
non habent,quem solis deberi ep̃is, authoritate canonũ præcipit, vt per hoc & discretio
graduũ,& dignitatis fastigiũ summi pontificis demonstretur. Sed neq; corã ep̃o licere
eis,in baptisteriũ introire,nec præsente antistite infantẽ tingere,aut signare, nec pœnitẽ-
tem sine præcepto episcopi sui reconciliare,nec eo præsente sacramẽtũ corporis, & san-
guinis Christi conficere,nec eo coram posito populum docere,vel benedicere,aut salu- E
tare,nec plebẽ vtiq; exhortari,q̃ oñia eis a sede apostolica prohibita esse noscuntur.

VIII. Octaua discussio agitata est de quodã Helisæo ex familia Agabrẽsis eccles̃,
qui ab ep̃o suo traditus libertati,de libertate cõfestim ad cõtumaciæ morbũ trãsiliuit,sicq;
per superbiã nõ solũ eiusdẽ ep̃i veneficis artibus salutẽ lædere voluit,sed etiã patronã ec-
clesiam libertatis immemor prædãnauit, Aduersus quẽ ingratũ actio canonũ,ac legũ au-
thoritas iuste dirigitur,scilicet,vt,immeritæ libertatis dãno mulctatus,ad seruitutis nexum
reuocetur. Taliũ em̃ status,qui contra episcopũ suũ,vel patronã ecclesiã nituntur,decidit
potius,q̃ conseruare cõuenit. Vt quoz libertas pernitiosa est,sit salutifera seruitus,& q̃
superbire nouerint,adepta libertate præditi,discant obedire subiecti.

IX. Nona actione didicimus,quosdã ex nostro collegio contra mores ecclesiasticos
laicos habere in rebus diuinis cõstitutos œconomos. Proinde pariter tractãtes eligimus,
vt vnusquisq; nostrũ secundum Chalcedonensium patrũ decreta,ex proprio clero œco-
nomum sibi constituat. Indecoz est em̃,laicũ vicarium esse ep̃i, & seculares in ecclesia ſu-
dicare. In vno em̃ eodẽq; officio nõ debet dispar esse professio. Quod etiã in lege diuina
prohibetur, dicente Moyse: Non arabis in boue,simul & asino,id est,homines diuersæ
professionis in officio vno nõ sociabis. Vñ & oportet,nos & diuinis libris & sanctoz pa-
trũ obedire p̃ceptis,cõstituẽtes,vt hi,q in administrationibus ecclesiæ põtificibus sociant,
discrepare nõ debeãt,aut nec professione,neq; habitu. Nã cohærere,& cõiũgi nõ possunt, q̃
quibus & studia,& vota diuersa sunt. Si qs aũt ep̃s posthac ecclesiasticã rem,aut per lai-
calem procurationẽ administrandã elegerit,aut sine testimonio œconomi gubernandam
crediderit,vere,vt contemptor canonũ,& fraudator ecclesiasticaz rez non solũ Christo
de rebus pauperz iudicabitur reus,sed etiam concilio manebit obnoxius.

X. Decima actione poscẽtibus monasterioz patribus pari sentẽtia statuimus,vt eoz
nobia nuper cõdita in prouincia Betica,sicut & illa,quæ sunt antiqua,immobili, & incõ-
cussa stabilitate permaneãt solidata. Si qs aũt(q̃d abſit)nostrũ,vel nobis succedentium sa-
cerdotũ q̃dlibet monasteriũ aut vi cupiditatis expoliandũ,aut simulatione aliqua fraudis
conuellendũ,aut dissoluendũ tentauerit,anathema effectus maneat, & a regno dei extra-
neus,nec proficiat illi bonũ fidei,vel operis ad salutẽ,qui tãtæ, & salutaris vitæ desiruxe-
rit tramitẽ. Super hoc etiã vniuersi Beticæ prouinciæ episcopi cõgregati, eundẽ sacrile-
gum,cœtusq; sui euersorẽ a cõmunione suspẽdant, & cõuulsum monasterium cũ rebus
suis restaurẽt,& quod impie vnus subuerterit,omnes reforment.

XI. Vndecima actiõe cõmuni consensu decreuimus,vt monasteria virginũ in pro-
uincia Betica,monachoz administratiõe,ac p̃sidio gubernent. Tũc em̃ salubria Chſo di-
caris virginibus prouidemus,qñ eis patres spũales eligimus, quoz nõ solũ gubernaculis
tueri,sed etiã doctrinis ædificari possint,ea tamen circa monachos cautela seruata,vt re-
motiab eaz *familiaritate,nec vsq; ad vestibulũ habeãt accedẽdi familiare pmissum. Sed
neq; abbati,vel ei,q præsicit,extra eã,q̃ præest,loqui virginibus Chſi aliqd,q̃d ad institu-
tionem

Ann. 98

Cano. 26. Chalcedonẽsis concilij.

Deuter. 22. b

Nota

alias, peculiaritate

A tionem moz nõ pertineat,licebit,neq; cũ ea sola,q̃ præest,frequẽter eis loqui oportet,sed
sub testimonio duaz,vel triũ soroz,ita vt rara sit accessio,& breuis oĩno locutio. Absit em̃
vt monachos(q̃d etiã dictũ nefas est)Chſi virginibus familiares eẽ velimus,sed,iuxta q̃d
iussa regulaz,vel canonũ admonẽt,longe discretos,atq; seiunctos eos tantũ earũdẽ guber
naculis deputamus,cõstituentes, vt vnus monachoz probatissimus eligat,cuius curæ sit,
p̃dñs eaz rusticis,vel vrbanis intẽdere,fabricas extruere,&,si q̃d aliud ẽ,ad necessitatẽ mo
nasterñ prouidere,vt Chſi famulæ pro aiæ suæ tantũ vtilitate solicite,solis diuinis cultib⁹,
operibusq; sanctis inseruiãt. Sane is,q ab abbate p̃ponitur,iudicio sui ep̃i cõprobet. Vestes
aũt illæ ĩsdẽ cœnobñs faciãt,a quibus tuitionẽ expectãt,& ab ñsdẽ denuo(vt p̃dictũ est)
laboz fructus,& procurationis suffragiũ recepturæ. Si qui aũt monachoz hanc ordina-
tionem aut contempserint,aut qualibet inertiæ dissolutione neglexerint, sciant,q̃ eorum
*temeritas,atq; superbia excommunicationis sit plectenda censura.

XII. Duodecima actione ingressus est ad nos quidã ex hæresi Acephaloz natione alĩs,repor
Syrus(vt asserit ipse)epũs,duaz in Christo naturaz proprietatem abnegans, & deitatem
passibilẽ asserens. Cuius dum nostris sensibus tanti erroris cõfusio patuisset, prolatis illi de
incarnatione dñi Iesu Christi testimonijs, sanctorũq; patrũ sententijs recitatis, omni eum
B deinde exhortatione ad veræ fidei rectitudinẽ sacerdotali modestia inuitauimus. Qui salu
taribus monitis pertinaciter per multos,diuturnosq; conflictus renitens,tandẽ gratia diui-
na edoctus,cunctis corã astantibus hæresim propriã abdicauit,duasq; naturas,& vnã per-
sonã in vno, eodemq; dño nostro Iesu Christo cõfessus est,credens impassibilẽ naturam
deitatis,atq; in sola humanitate suscepisse infirmitates passionis,& crucis. Conuersus itaq;,
atq; receptus,susceptæ fidei confessionẽ cũ astipulatione protulit, atq; ab omnibus suis er
roribus purgatus apparuit. Taliq; pro merito gaudẽtes Christo gratias egimus, q̃ eundẽ
post prauitatem hæresis ad rectitudinẽ fidei diuina gratia promouisset,quem optamus,vt
permanens in Christi fide,pure ac deuotissime conseruetur.

XIII. Tertiadecima prosequutione breuiter narrandũ putauimus,ad refutationẽ eo-
rundẽ hæreticoz,qui duas naturas Christi post vnionẽ delirantes cõfundũt,& passibilẽ
in eo diuinitatis substantiã asserũt. Cõtra quoz blasphemias oportet, nos in vna persona
Chſi geminæ naturæ proprietatẽ ostendere, passionẽq; eius in sola humanitatis susceptio
ne manifestare,vt si forte aliqui stultoz huius sententiæ errore decepti sunt, dũ ista lege-
rint,resipiscãt,rectæq; fidei veritatẽ firmiter teneant. Nã proculdubio multi sunt, qui se- 2.Timor.4.a
cundũ Apostoli vocẽ prurientes auribus,a veritate auditũ auertunt,ad fabulas aũt cõuer-
tuntur. Ergo sicut immaculata fides,& sancta dei ecclesia docet, cõfitemur dñm nostrum
Iesum Christũ intemporaliter ex patre deũ natũ,temporaliter ex vtero gloriosæ virginis
Mariæ hominẽ editũ,& oþ hoc,in vna*existẽte p̃sona,duas naturas habẽtẽ,deitatis,qua al,subsistentẽ
C ante secula genitus est,& humanitatis,in q̃ diebus vltimis editus est,in illa secundũ formã
dei,in ista secũdũ formã serui cõsistẽs,in illa patri manẽs æqualis,in ista sine pcto̅ similis no
stræ cõditioni,in illa inuiolabilis,in ista passibilis,in illa ex q̃ mori nõ potuit,in ista in qua
mortẽ suscepit. Cuius geminæ naturæ distinctio primũ ex literis legis, deinde ex prophe
ticis,& euangelicis,atq; apostolicis depromenda est paganis,vt ea,q̃ asserimus,non argu-
mentis,sed exẽplis scripturaz firmemus. Lex in vna,eadẽq; persona saluatoris nostri sic
demonstrat vtrãq; naturã. Diuinã,dño loquente ad Moysen: Ecce(inquit)mitto angelũ Exodi.23.c
meũ,qui p̃cedat te. Obserua eũ,& audi vocẽ eius,quia est nomen meũ in illo. Humanã, Gene.22.c
loquente eodẽ dño ad Abraham: In semine tuo benedicẽtur omnes gẽtes, id est,in carne
Christi,q̃ de Abrahæ stirpe descẽdit. Prophetia in psalmis sub vna, eadẽq; Christi p̃sona
fic ostẽdit vtrãq; naturã. Diuinã,secundũ illud: Ex vtero ante lucifez genuite. Humanã, Psalm.109
secũdũ hoc: Et hõ natus est in ea,& ipse fundauit eã altissimus. Diuinã,secũdũ illud: Eru- Psalm.86
ctauit cor meũ verbũ bonũ. Humanã,secundũ hoc: Speciosus forma p̃ filijs hoim. Pro- Psalm.44
phetia in prouerbñs in vna,eadẽq; Chſi persona sic declarat vtrãq; naturã. Diuinã,secũdũ Prou.8.c
illud: Ante colles genuit me. Humanã,secundũ hoc: Dñs creauit me in initio viaz suaz. Ibidem
Diuinã,secundũ illud: Necdũ erãt abyssi,& ego iã cõcepta erã. Humanã,secundũ hoc: Prouer.9.a
Sapiẽtia ædificauit sibi domũ,corporis vtiq; sui templũ,in quo filius dei inhabitaret,dũ ver Iohan.1.b
bũ est caro factũ. Prophetia in Esaia sub vna,eadẽq; Christi persona sic demonstrat vtrãq; Esai.66.c
naturam. Deitatis,secundum illud: Nunquid qui alios parere facio, ipse non pariam,dicit Esaiæ.7.c
dominus? Humanitatis,secundum hoc: Ecce virgo in vtero concipiet, & pariet filium. Esaiæ.45.b
Diuinitatis,secundũ illud: Rorate cœli desuper,& nubes pluant iustũ. Humanitatis,secũ- Esaiæ.9.b.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dum hoc, Aperiat terra, & germinet saluatorē, & iustitia oriat simul. Itē alibi, Humanitatis, secundū hoc, Paruulus natus est nobis. Diuinitatis, secundū illud, Filius datus est nobis. Paruulus ēm* Chr̄s ad susceptæ humanitatis naturā ptinet, qa hō est factus, filius aūt datus ad diuinitatē, quia dei filius. Et vt ostēderet in vtraq; natura vnā esse personā, paruuli nati, & filij dati, adiecit, Vocabit nomē eius magni concilij angelus, deus fortis, pater futuri seculi. In euāgelio q̄q; in vno, eodēq; Christo. Diuinæ naturæ significatio, Ego & pater vnū sumus. Humanæ naturæ insinuatio, Pater maior me est. Diuinæ naturæ significatio, Ego sum via, veritas & vita. Humanæ naturæ insinuatio, Tristis est aīa mea vsq; ad mortē. Diuinæ naturæ significatio, Omnia p ipm facta sunt. Humanæ naturæ insinuatio, Non veni facere volūtatem meā, sed voluntatē eius, q misit me patris. Paulus q̄q; aplus in vno, eodēq; Chr̄o. Naturā diuinitatis exprimit cū dicit, Primogenitus oīs creaturæ. Ipse est ante oēs, & omnia in illo constant. Humanitatis declarat naturā, cum dicit: Ipse est caput corpis ecclesiæ. Et alibi: Qui cū in forma dei eēt, nō rapinā arbitratus est, esse se equalem deo, sed semetipm exinaniuit, formā serui accipiēs. Per hoc ēm q̄d dicit, qui cū in forma dei eēt, naturā in eo diuinæ maiestatis ostēdit, per hoc aūt q̄d adiecit, formā serui accipiens, naturā humanitatis significat. Et itez: Cū esset (inqt) diues, pauper factus est, vt illius inopia *nos diuites eēmus. Vbi ēm dixit, cū eēt diues, diuinæ naturæ gloria pandit, & vbi adiecit, pauper factus ē, humanæ infirmitatis subiectio demōstrat, atq; seruilis habitus assumptio. Itē, in ipso initio aplici symboli gemina fic ostendit in vno, eodēq; Chr̄o naturæ distinctio. Deitatis ex patre, dū dicit: Credo in vnū deū patrē oipotentē, & in Christū Iesum filiū eius, vnicum dm̄m nr̄m, Humanitatis ex matre, dū adiecit, Natum de spū sancto ex vtero Mariæ virginis. Ecce ex vtroq; testamēto duæ naturæ in Chr̄o diuinitatis vna, humanitatis altera. Quæ quidē gemina vnā fecit personā, qa vnus, idēq; mediator dei, & hoīm hō Chr̄s Iesus. Iā vero de passione eiusdē saluatoris nostri, & dñi Iesu Christi, quā in sola humanitate, non in deitate sustinuit, sicut superius, legis, & prophetarū authoritas, euangeliorū q̄q;, & apostolorū p̄dicatio adhibenda est. Lex de passione corpis Christi sic dicit: Lauabit in vino stolā suā, & in sanguine vuæ pallium suū. Quid hic palliū, quid stola, nisi caro Christi passionis sanguine decoratā? Hæc ēm sola cōtumelias crucis sustinuit, diuinæ vero naturæ maiestas nihil iniuriæ sensit. Prophetia q̄q; in psalmis passionē Christi in carne sola sic asserit: Foderūt manus meas, & pedes meos, dinumerauerūt oīa ossa mea. Vbi nō deitatis, sed tm̄ crucifixi corpis iniuria intelligit. Ibi ēm mēbrorū significatiōe sola caro clauis suspensa in ligno, atq; suffixa pronuntiat. Sicut & in Hieremia legitur: Venite mittamus lignū in panē eius, id est, crucē in corpore eius. Neq; ēm diuinitas ligno suspendi potuit, sed sola humanitas in cruce suffixa pependit. Cuius etiā caro, tolerātiam mortis perpessa, sic ostēdit alibi, dū dicit: Caro mea requiescet in spe. vtiq;, qa sola in Christo materia carnis, mortis fragilitate defuncta, spem resurrectionis suæ expectabat, & sine corruptione receptura, dum adiecit: Nec dabis sanctū tuum videre corruptionē. Salomon aūt in canticis canticorū passionē carnis Christi fic p̄dicans dicit, Manus (inquit) meæ distillauerunt mirrhā, & digiti mei guttā. Vbi specialiter ostendit, in manibus, ac digitis solā carnem Christi infixam stipite, sicut in psalmo. cxviij. legitur: Confige clauis timoris tui carnes meas. Esaias aūt Christum sola humanitate, q̄ apparuit, passionis iniuriā susceptisse, sic prædixit: Homo (inquit) in plaga existens, & sciens ferre infirmitates, vere languores nostros ipse portauit. Quis ipse, nisi vtiq; homo? Nam pati, & deficere, in illo natura dei nō potuit, sed homo portauit in eo passionē, & mortē, in quo & ipsa mors habet conditionē. Nam & cum eundē diceret, venire de Edom, tinctis vestibus de Bosra, adiecit. Quare rubrum est vestimentū tuū, & indumentū tuum tanquam calcantiū in torculari? Quid hic per indumentū & vestimētum rubrum voluit ostēdere, nisi solā Christi carnis passione crucis infectam cruore? Vnde & in ipsa passione chlamide coccinea Christus induitur, vt imago sanguinis tantum in carne demonstret. Esaias q̄q; corpus suū obtulisse Christum in passione, sic loquit: Nō sum (inquit) contumax, neq; cōtradico. Corpus meū dedi percutientibus. Non dixit, diuinitatē, quæ passionē nescit perferre. Et itez: Posui scapulas meas ad flagella, maxillas ad palmas. Quod & ipm ad carnis patientiā, non ad deitatis referetur iniuriā. Et Zacharias: Videbunt (inquit) in quē confixerunt. Quē alium, nisi indubitāter hoiem quæ Iudæi crucifixerunt, & in carne iudicantē videbūt? Ecce pronuntiata est passio corporis Chr̄i ex lege, & prophetis. Cuius quidē fidei veritas est tā efficax, vt eam nec tyrānī sua potuerint crudelitate cōfundere, nec hæreticorū subdola circūuētio pessum dare,

alias, natus.

Ebre. 2. b. Iohan. 10. f Iohan. 14. d. Iohan. 14. a. Matth. 26. d

Iohan. 1. a Iohan. 5. e. & Iohan. 6. d Coloss. 1. c Ibidem Philip. 2. a

2. Cor. 8. b

als, vos diuites essetis.

Gene. 49. b

Psalm. 21

Hier. 11. d.

Psalm. 15

Cantic. 5. b.

Esa. 53. b

Esaiæ. 63. a

Matth. 27. c

Esaiæ. 50. b. c

Ibidem

Zacha. 12. c

A dare, nec hypocritarū diminuere fallax simulatio. Transeamus inde ad euāgelia. Ibi quæramus Christū filium dei in sola carne portasse valetudines passionis, & iniuriam crucis, loquente ipso discipulis: Ecce ascendimus Hierosolymam, & consummabūtur omnia, quæ scripta sunt per prophetas de filio hominis. Tradetur ēm gentibus, & illudetur, & flagellabitur, & conspuetur, & post quā flagellauerint, occident eum, & die tertia resurget. Quod totum in Christo secundū hominem dictū, non ad substantiam deitatis, sed ad naturam pertinet carnis. Quod etiam in sequētibus docetur, Iudæis dicentibus Christo, quod signū ostēdis nobis, quia hæc facis? Et dixit Iesus: Soluite hoc tēplū, & post triduum suscitabo illud. Hoc aūt dixit de templo corporis sui. Nam & in passione sua, dum corripiens proditorem, diceret: Iuda, osculo filium hominis tradis, quē tradere proditorē, significat, nisi hominē, quem & comprehenderunt? non deitatem, quam cæcati perfidia agnoscere non potuerūt. Beatus aūt aplus Paulus Christū in homine solum pertulisse crucē, sic asserit: Vt homo (inquit) humiliauit semetipsum, factus obediens vsq; ad mortē, mortē autem crucis. Qui proinde dixit, vt homo, vt nuncupatione hominis distinctio naturæ insinuare tur passibilis. Quod cōfirmans, aliās ait: An experimentū quæritis eius, qui in me loquitur Christus? Qui in vobis non infirmat, sed potens est in vobis. Nā & si crucifixus est ex

B infirmitate nostra, sed viuit ex virtute dei. Passus est ergo Christus, & mortuus, sed ex nostra infirmitate. Viuit aūt impassibilis, & immortalis, sed ex sua virtute, quæ tanta est, vt in se nec passionē recipiat, nec mortē amittat. Petrus quoq; apostolus princeps apostolorū, Christi supplicium sic prædicat in solo corpore consummatū: Qui peccata (inquit) nostra pertulit in corpore suo super lignū, vt peccatis mortui, iustitiæ viuamus, cuius liuore sanati sumus. Et paulo post: Christo igitur passo in carne. Ergo si Christus in carne passus est, non secundū deū, sed secundū hominē crucifixus est. Ecce perpatuit de filio dei, q̄d passus est, q̄ mortuus est, corporis hoc tantū fuisse, nō deitatis. Aliena sunt ēm ista a deo, testante propheta de illo: Deus sempiternus, dñs creans fines terræ nō laborabit, neq; deficiet, & in psalmo: Tu aūt idē ipse es, & anni tui nō deficient. Oēs ēm in Chr̄o infirmitates humanitas sola portauit. Caro ēm habuit vagitus infantiæ, non diuinitas. Caro est pannis inuoluta, nō deitas. Caro habuit alimēta, caro portauit ætatū cōmertia. Nā & quod fatigatus est, q̄ esurijt, q̄ dormiuit, q̄ fleuit, q̄ passioni proximus tristis fuit, q̄ postremo ipsam passionē, & mortis conditionē sustinuit, totū hoc ad infirmitatē pertinet humanitatis, non ad incomprehensibilē substātiam deitatis. Vnus est ēm Christus, deus & homo, caro & verbū. Sed vnde deus, inde habet immortalitatē, vnde homo, inde pertulit passionem, & vnde caro, inde mortuus, & vnde verbū, inde æternus. Neq; ēm potest esse deitate passibilis, qui est virtute paternæ gloriæ naturæ æqualis. Vnde & patri derogat, dum natura

C deitatis in filio passibilis creditur. Nā si vna patris, & filij substātia est, vtiq; sicut pater, ita & filius immortalis est. Et si ego & pater vnū sumus, sicut in patre nō est mors, ita nec in deo filio mors. Et si verū est, oīa, q̄ habet pater, mea sunt, ergo immortalitas patris cū filio communis est. Nā q̄d ait Apostolus de infideliū ignorātia, si ēm cognouissent, nunq; dñm gloriæ crucifixissent, non quasi dñs gloriæ sit crucifixus, vt natura deitatis videatur esse passibilis, sed quia vnus in vtraq; natura est Christus, secundū assumptī hominis formā, dñs gloriæ dicitur passus, sicut e contrario est illud: Nemo ascēdit in cœlū, nisi qui descēdit de cœlo filius hominis. Dum de cœlo nō descendisset, nisi tantū dei filius, nondū idē factus filius hominis. Propter personæ ergo vnitatē & ad hominem referūtur in Christo, quæ dei propria sunt, & diuinitati ascribunt, quæ hominis sunt. Et ideo dū pati, ac mori dicit, non est deitatis, sed carnis propriū, sic tamen propter vnitatē personę, ipse deus & natus ex virgine, & passus, & mortuus p̄dicat, sed infirmitate carnis nostræ, nō virtute diuinitatis suæ. Quod vero idē Aplus ait, si ēm cū inimici essemus, reconciliati sumus deo per mortē filij eius, sic dicitur dei filius mortuus, sicut dicitur de martyribus passis, ac mortuis, quoz tamē nō sunt animæ occisæ in corporis passione, ore veritatis testāte: Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animā aūt nō possunt occidere. Vbi agnosci oportet, si animę martyrū corpore perempto supplicijs extingui nō possunt, deus, qui conditor est animarū, quō p cruciem carnis pati potuit exitium mortis? Quod etiā alibi apertius declaratur, eodem filio dei loquente: Potestatem habeo ponēdi animā meam, & potestatē habeo iterum sumēdi eā. Quod ū ipsa deitas mortua extitit, quęro, quis animam ipsius resumpsit. Stultum est ergo, crucis passionem diuinæ applicare naturæ, sed tantum creabili, & humanæ. Sola ēm caro crucis exitium sensit, sola caro lanceam pertulit, sola sanguine, & aqua manauit. Ipsa sola

Matth. 20. c Lucæ. 18. f

Iohā. 2. c Lucę. 22. e

Philip. 2. a

2. Cor. 13. a

1. Petri. 2. d

1. Petri. 4. a

Esaiæ. 40. g Psalm. 101 Lucæ. 2. b Iohan. 4. a

Matth. 4. a Matth. 8. c Lucæ. 19. f Matth. 26. d & Marc. 14. d

Iohan. 10. f Iohan. 17. b &. 16. c Roma. 1. d.

Iohā. 3. b

Roma. 5. b

Matth. 10. c

Iohā. 10. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

mortua, ipsa sola in sepulchro posita, ipsa sola tertia die resuscitata, q̃ etiã glorificata cœlos adꝛt, in qua & vẽturus est, iudicare in gloria patris, iudicaturus de viuis ac mortuis. Prolatis ergo noui, ac veteris testamẽti testimoniꝫ in qbus duæ naturæ Christi patefactæ sunt, in vna subsistẽtes psona, in qbus & passio eius apparuit, in hoĩe solo expleta, deinde oportuit sentẽtias subnecti sanctoꝝ patrũ, qui in sacris literis ingenti gloria resulserũt, vt etiam eoꝝ traditione perpateat, quia dñs noster Iesus Chrũs ex duabus naturis, & vna persona subsistit, & quia mortẽ, & passionẽ in sola carne suscepit. Sanctus ergo Hilarius in explanatione epistolæ ad Timotheũ sic loquit: Nã & cũ dicit scriptura, homo Chrũs, & cum dicit Christus mortuus est, & cũ dicit verbum caro factũ est, nõ est spoliandus p fraudulentiã legentis expositionibus suis sermo. Nã vbi homo Chrũs est, p̃cedit mediator dei, atq̃ hominũ, vt ex vtroq̃ deo & homine vnus subsistat, fitq̃ inter hominẽ, & deũ mediator confessione in se vtriusq̃ naturæ. Vbi vero Chrũs mortuus est, subijcit, qui resurrexit, q̃ est in dextera dei. In morte eius carnis nostræ infirmitas est, in resurrectione virtus eius, in cõsessu dei dignitas. Sanctus q̃q̃ Ambrosius in expositione euãgelij secundum Lucã sic asserit: Nõ em̃ suã, sed nostrã crucẽ Chrũs ascẽdit, nec mors illa diuinitatis, sed quasi hoĩs fuit. Et paulopost: Etem̃ Chrũs oĩa, & in Christo oĩa, licet in singulis Chrũs operet, caro tamẽ morit, vt resurgat. Itẽ in eodẽ libro exponens inter alia dicit: Tristis ẽ aĩa mea. Et alibi: Nunc anima mea turbata est valde. Nõ ergo suscipiẽs, sed suscepta turbatur. Anima em̃ obnoxia passionibus, diuinitas libera. *Etem̃ spũs promptus, caro aũt infirma. Tristis aũt nõ ipse est, sed anima. Nõ est tristis sapiẽtia, nõ diuina substãtia, sed aĩa. Suscepit corpus meum, non me fefellit, vt aliud esset, & aliud videret. Sanctus Athanasius in tractatu quẽ scripsit de Christi natiuitate, sic dicit: In hoc sit ergo, fratres charissimi, fides nostra, in hoc tota salus, & vita consistat, vt credamus, deũ dei filiũ ptimũ ante oĩa secula, a deo patre inuisibiliter genitũ, deinde a Maria virgine secundũ hominẽ natum, secundũ hunc hominem passum, mortuũ, sepultũ, resurrexisse ab inferis, ascẽdisse in cœlũ. Itẽ idẽ in expositione fidei. Verbũ (inqt) nascitur de Maria virgine, accipiens corpus animale, sed neque sermo cõprehẽsus est carne, sed in carne, & supra carnẽ, & sicut *deus pscius, ita dei virtus, dei veritas. Passus aũt humana carne, sed sermo dei impassibilis est. In passione quidẽ moritur homo, vt viuificaret prothoplastũ, qui ceciderat per inobedientiã. Sanctus Gregorius scribẽs ad Celidoniũ dicit, Naturæ em̃ duæ in Christo, deus, & homo. Nõ autẽ duo filiq̃, nec dñ duo. Item idẽ in sermone de filio, Vno aũt (inquit) capitulo moneo, vt altiora quidẽ ascribas diuinitati, & illi naturæ, quæ passionibus, & corpore probat esse superior, humiliora aũt naturæ humanæ attribuas, q̃ ex parte infirmitatis nostræ assumpta est. Item ipse in quarto libro contra Eunomiũ, Et ne aliquis incorruptibili naturæ deitatis crucem passionis applicet, p alia manifestius talẽ emẽdat errorẽ, mediatorẽ ipm̃ dei, & hominũ, & deũ ipm̃ nominãs, vt cũ duo denuo dicãtur, cõgruum intelligat circa vtrũq̃. Circa deitatem quidẽ impassibilitas, circa humanitatẽ aũt dispẽsatio passionis. Sanctus q̃q̃ Basilius in quarto libro contra Eunomium ita scribit, Quid est, dñs creauit me, & ante omnes colles genuit me? Vbi intelligendum est hoc, quod, genuit, de dei filio, hoc aũt, q̃d dicit, creauit, de ea parte, qua in forma serui est, vt vtrãq̃ naturam in vna persona ostenderet. Sanctus Cyrillus in prima ad Successum epistola dicit, Ergo quantũ quidẽ ad intellectum pertinet, & ad fidẽ, rantundẽ oculis aĩæ, quẽadmodum incarnatus est vnigenitus, duas naturas esse dicimus, vnum aũt filiũ, & Christum & dñm, deum verbũ incarnatũ, & hominẽ factum confitemur. Itẽ in secunda ad eundẽ Successum epistola sic ait: Cũ vnus (inquit) sit, & solus filius Christus, idẽ ipse deus, & hõ, sicut in deitate perfectus, ita & in humanitate perfectus. Nõ aũt ipm̃ vnigenitum filium dei, secundum quod intelligitur, & est filius dei, passum esse in sua natura dicemus. Oportet etem̃ necessario, vtraq̃ *seruare vni, & vero filio, & non pati, secundũ deitatẽ, & dici, passum esse eundẽ, secundũ humanitatẽ. Ipse em̃ passa est caro. Itẽ in expositione Leuitici inter alia. Totũ in his iteꝝ circũspice saluatoris nostri mysterium, & emundationẽ, quæ p sanctũ baptisma fit. Duas em̃ auiculas sumi iubetur, viuas & mundas, vt intelligas p volatilia, cœlestẽ hoĩem, simul & deũ in duabus naturis, quãtum ptinet ad rationẽ diuidendũ, vnicuiq̃ cõuenientẽ. Item sanctus Augustinus: Neq̃ em̃ illa susceptione alteꝝ eoꝝ in alteꝝ conuersum atq̃ mutatum est. Nec diuinitas quippe in creaturã mutata est, vt desisteret esse diuinitas, nec creatura in diuinitatem, vt desisteret eẽ creatura. Nã si substãtia hoĩs (quod abfit credere) in diuinitatẽ conuersa est, augmẽtauit aliquid deitatis. Sed abfit, vt augmẽtum recipiat ineffabilis, & incomprehẽ-

Hilarius. Nõ legitur explanasse totã epistolã, nili forsan expositis aliquibus ipsius passum

Amb. lib. 10, ca. 99. super Luc. 22.

Idẽ in eodem li ca. 104. sup. Luc. 23, Idẽ in eodẽ li. ca. 94. sup. Luc. 23. Matth. 26 & Mar. 14. d. Iohan. 12. d alĩs, Dominꝫ.

Idẽ in expositione fidei alĩs, deus dñs.

Greg. Nãzianzenus epist. 1. Idẽ in sermone de filio.

Idem.

Basilius

Cyrillus

Idem

alĩs, seruari

Idem

August.

A prehẽsibilis plenitudo. Manet ergo vtraq̃ filij dei natura & vna psona. Rursus ipse adversus Maximinũ. Si ergo attẽdas distinctiões naturaꝝ, filius dei de cœlo descẽdit, filius hoĩs crucifixus est. Si vnitatẽ psonæ & filius hominis de cœlo descẽdit, & filius hominis crucifixus est in terra. Idẽ in sequentibus. Oportebat Christũ pati, & resurgere a mortuis die tertia. Vbi resurgit, nisi in eo, q̃d potuit cadere? Vbi resurrexit, nisi in eo, vbi mortuus? Quære mortẽ, in verbo, nunq̃ eẽ potuit? Quære mortẽ in aĩa, nunq̃ ibi fuit. Quære mortẽ in carne, plane ibi fuit. Et ideo ibi fuit, qa mors vera fuit. Et paulopost: Quid miraris? Certe vita est Chrs, Quare mortua est vita. Nec anima mortua ẽ, nec verbũ mortuũ est, Caro tm̃ mortua ẽ. Quare? Vt in ea mors moreret. Idẽ in expositione Iohãnis Euangelistæ. *Quid ergo est, per quẽ factus est mũdus? Chrũs Iesus, sed in forma dei. Quis ẽ sub Pontio Pilatus crucifixus? Idem ipse Iesus Chrs, sed in forma serui. Beatus q̃q̃ Leo apostolicæ sedis antistes in sua epistola, quã scripsit ad Flauianũ Cõstantinopolitanum epm̃ sic ait: Salua ergo proprietate vtriusq̃ naturę, & in vnã coeunte personã, suscepta est a maiestate humilitas, a virtute infirmitas, ab æternitate mortalitas. Et ad resoluendũ cõditiõis nostræ debitũ, inuiolabilis natura est vnita naturę passibili, vt quod nostris remedijs cõgrueret, vnus, atq̃ idẽ, mediator dei, & hoĩm, homo Chrũs Iesus & mori posset ex vno, & mori nõ posset ex altero. In integra ergo veri hominis, perfectaq̃ natura verus natus ẽ deus, totus in suis, totus in nostris. Et paulopost: Qui manẽs in forma dei, fecit hoĩem, idem in forma serui, factus est hõ. Tenet em̃ sine defectu proprietatem suã vtraq̃ natura. Et sicut forma serui dei formam non ademit, ita forma dei formã serui nõ minuit. Itẽ paulopost: Agit em̃ vtraq̃ forma, cũ alterius cõione, q̃d propriũ est, verbo, scilicet, operante, q̃d verbi est, & carne exequẽte, q̃d carnis ẽ. Vnũ horũ coruscat miraculis, aliud succumbit iniurijs. Et sicut verbũ ab æqualitate paternæ gloriæ non *recedit, ita caro naturam nri ghis nõ *relinquit. Sanctus q̃q̃ Fulgẽtius in libro, quẽ de incarnatiõe dñi nostri Iesu Chri scripsit, inter alia sic intulit: Dico itaq̃ vobis iuxta sanctoꝝ patrũ traditionẽ, dñm nostrum Iesum Christũ in duabus naturis inconfusis, id est, diuinitatis & humanitatis vnã personam, siue substãtiã confiteri. Idẽ post alia: Si quis ergo in dño nostro Iesu Christo aut duas naturas, aut vnã noluerit, siue dubitauerit credere, aut p̃dicare personam, vel si quis noluerit confiteri eundem deum atq̃ hominẽ, id est, verbum incarnatũ de Maria virgine, pro nostra salute veraciter natũ, tantum a catholica fide deprehẽdit, ac demonstrat extraneus, vt sacramento redẽptionis humanæ resistat ingratus. Et paulopost: Verbũ caro factũ vnus & plenus est Chrũs, vnus ex vtraq̃ & in vtraq̃, id est, in humana, diuinaq̃ natura, in q̃ sic vtriusq̃ naturæ prorsus vnitio gloriosa pfitit, vt siue diuinitati Christi humanitatẽ qs detrahat, siue humanitati diuinitatẽ detrahat, Christũ sacrilega infidelitate, & blasphema p̃dicatione dissoluat. Itẽ paulopost: Chrũs pro nobis carne est passus, qui de deo patre natus

B

C solus est impassibilis deus. Ipsum itaq̃ Christũ filiũ dei, pro nobis mortẽ carne gustasse, salua immortalitate diuinitatis eius, veraciter credimus. Itẽ post hoc, Quia nõ est alter deus, alter hõ, sed idẽ vnus est Chrs, deus, & hõ, profecto idẽ deus Chrs, q̃ & mortẽ suã carne suscepit, & idẽ hõ Chrs est, q̃ mortẽ suã diuinitate destruxit. Idẽ quippe Chrs dei filius qui diuinitate mori nõ potuit, carne mortuus est, quã mortalẽ deus immortalis accepit, & ideo Chrs dei filius carne mortuus resurrexit, qa immortalitatẽ suæ diuinitatis carne mortuus non amisit. Hinc est, q̃d etiã post resurrectionẽ suã, sicut in cicatricibus veris, & in vera comestione piscis, & mellis soliditatẽ in se vere carnis edocuit, ita clausis foribus ingrediens, verã in se virtutem sempiternæ diuinitatis ostẽdit, vt agnosceret, & naturalis fuisse Christi morietis infirmitas, & eidẽ resurgẽti naturalis ineſſe maiestas. Hæc quidẽ, quæ tã diuinæ scripturæ, q̃ etiã sanctoꝝ patrum eloquia docuerunt, decretis nostris breuiter inserta protulimus, demonstrantes geminã carnis, & deitatis naturã in vna dñi, & saluatoris nostri psona, passum q̃q̃ eundẽ in ea natura, q̃ corporis est, non passum in ea natura, quæ deitatis est. His ergo cõcordi sententia in tribus secretarijs definitis pro cõfirmatione sui, propriam subscriptionem subiecimus. Isidorus in Christi nomine ecclesiæ *Spalẽsis eps subscripsi. Bisinnus in Christi nomine ecclesiæ *Eliberitanæ epus subscripsi. Rufinus in Chri nomine ecclesiæ Asindonensis episcopus subscripsi. Cambra in Chri nomine ecclesiæ Italicẽsis eps subscripsi. Fidentius in Christi nomine ecclesiæ Tuccitanæ eps subscripsi. Theodulphus in Christi nomine ecclesiæ Malacitanæ epus subscripsi. Honorius in Christi nomine ecclesiæ Cordubẽn. episcopus subscripsi.

¶ Concilium Spalense secundum finit.

Idem.

Idẽ in eodem

Idẽ in eodem.

Idẽ in eodem

Idẽ in eodem

alĩs, Hispalensi alias, Iliberitanæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONCILIVM TOLE-

TANVM QVARTVM CIRCA TEM-

pora Honorij papæ primi.

¶ Capitula quarti concilij Toletani.

De oratione, & fidei confessiõe, quæ in sancta dei ecclesia prędicatur i.
Nulla pene res magis disciplinæ mores ab ecclesia Christi depulit, q̃ inordinata diuersitas officij ij.
De formula, secundum quam debeat sancta synodus in dei nomine fieri iij.
In solennitate paschali, qualiter solet in Hispanijs varietas existere iiij.
De baptismi sacramento v.
Comperimus, quod p nõnullas ecclesias in die sextæ feriæ passionis domini clausis basilicarũ foribus nõ celebret officiũ vi.
Quidam in die eiusdem dñicæ passionis ad horam nonã ieiunium soluunt vij.
Lucerna, & cereus infra vigilias apud quasdam ecclesias non benedicuntur, &, cur a nobis bendicantur, inquirunt viij.
Nonnulli sacerdotum per Hispanias reperiuntur, q dñicam ọ̃onem, quam saluator noster docuit, & p̃cepit, nõ q̃tidie, sed tantum die dominico dicunt ix.
Quod sacerdotes Hispaniæ diebus quadragesimæ alleluia decantent x.
Quod in quibusdam Hispaniarum ecclesiis laudes post apostolum decantent. xi.
De hymnis etiam canendis xij.
De hymno quoque trium puerorum, in quo vniuersa cœli, terræq̃ creatura deum collaudat xiij
Quod in fine psalmorum, non sicut a quibusdam gloria patri, sed honor, & gloria patri dicatur xiiij
Sunt quidam, qui in fine responsoriorum gloriam non dicunt xv.
De apocalypsi libro, vt teneatur, & quando legatur xvi.
Quod quidam sacerdotes non rite post dictam orationem dominicam statim cõmunicant, & postea benedictionem in populo dant xvij.
Quod pernitiosa consuetudo nequaquam est retinenda xviij.
Quod in veteri lege ab anno vigesimoquinto Leuitæ ordinari mandantur xix.
Quod sacerdotes dei irreprehensibiles esse debent xx.
Quod apud deum conscientiam puram, & apud homines famam optimam nos habere, oporteat. xxi.
Quemadmodum antistites, ita presbyteri, & Leuitæ sicut nomine, ita & meritis vitam teneant, & testimonium vitæ xxij.
Quod prona sit omnis ætas ab adolescentia in malum xxiij.
Quod maxime in sacerdotibus dei vitanda est errorum ignorantia xxiiij.
De presbyteris parochitanis, dum ordinantur, quod libellum officialem a sacerdote suo accipere debent. xxv.
Quando presbyteri, aut diaconi in parochias constituuntur, oportet, eos professionem episcopo suo facere xxvi.
Si episcopus, presbyter, diaconus, aut subdiaconus a gradu suo dejecti fuerint, & in secunda synodo innocentes inueniantur, qualiter recipi debeant xxvij.
Si episcopus, pbr̃, seu diaconus, vel exordine clericorum, magos, aruspices, ariolos, augures, vel sortilogos consulere, fuerint deprehensi, qd de eis agẽdum sit xxviij.
Cõfinitimi hostium sacerdotes præter eos q a regia potestate licentiam acceperint, in synodo mundandi sunt xxix.
Quod sæpe principes contra quoslibet molestatis obnoxios sacerdotibus sua negotia committunt xxx.
Vt episcopi in protegendis populis, ac defendendis, impositam a deo sibi curam non ambigant xxxi.
Quod auaritia radix cunctorum malorum aliquorum sacerdotum mentes obtinebat. xxxij.
Quicunq; eps alterius epi diocœsim per triginta annos sine aliqua interpellatiõe possederit, vt teneat eam xxxiij.
Vt sicut diocœsim alienam tricenalis possessio tollit, ita territorij conuentum non amittit xxxiij.
Quod episcopos per cunctas diocœses, parochiasq̃ suas ire, oporteat per singulos annos. xxxv.
Quicunq; episcopi suffragio cuiuslibet alicuius quid de ecclesiasticis vtilitatibus prouiderint, quid agendum sit xxxvi.
Præbendum a sacerdotibus vitæ solatium indigentibus, & maxime his, quibus restituenda vicissitudo est xxxvij.
Nonnulli diacones in tantam erumpunt superbiã, vt pbris se præferãt xxxviij.

Quemad-

Si nũ

A Si non licet episcopis, nec presbyteris, oraria duo indui, quantomagis nec diaconis qui ministri eorum sunt xxxix.
Vtroẽs clerici, vel lectores, sicut leuitæ, & sacerdotes detõso superius capite, inferiꝰ solam circuli coronam relinquant. xl.
Vt extraneæ fœminæ cum clericis nõ habitent. xli.
De clericis, q nõ habẽtes legitimũ cõiugiũ, extraneasq̃ mulieres, vel ancillasq̃ suasq̃ interdicta sibi consortia appetunt. xlij.
De clericis, qui sine consultu epi sui vxorẽ duxerint. xliij.
De clericis, qui in quacunq; seditione arma volentes sumpserunt. xliij.
B Si quis clericus in demoliendis sepulchris fuerit deprehensus. xlv.
De p̃cepto dñi nostri Sisenãdi regis. xlvi.
De eligendis œconomis. xlvij.
De professione monachi, vt quicquid fuerit alligatum teneat. xlviij.
De clericis, qui monachorum propositum appetunt. xlix.
Quale ius epi i monasterijs hre debeãt. l.
De monachis, qui egredientes de monasterio, non solum ad seculum reuertuntur, sed etiam vxores accipiunt li.
De religiosis propriæ regionis, q nec inter clericos, nec inter monachos habent. lij.
De eis, qui in discrimine constituti, pœnitẽtiam accipiunt. liij.
De secularibus, qui accipientes pœnitẽtiam se totonderant, & rursus præuaricãtes laici effecti sunt liij.
C Quod duo sunt genera viduarum, seculares & sanctimoniales. lv.
De Iudæis, ne vi ad credẽdũ coganť. lvi.
De cupiditate epi, presbyteri, vel diaconi, siue clericorũ, qui contra fidem Christianam Iudæis suffragium præstant. lvij.
De præuaricatione eorum, qui dudum ad Christianam fidẽ promoti sunt. lviij.
De Iudæorũ filijs, vel filiabus, ne parentum vltra inuoluantur erroribus. lix.
De Iudæis baptizatis, si postea præuaricati fuerint in Christo. lx.
De malorum cõsortijs, quod etiam bonos corrumpunt. lxi.
De Iudæis, qui Christianas mulieres in cõiugio habent. lxij.
Non potest erga homines esse fidelis, qui extiterit impius in deum. lxiij
Præcipiente domino, atque excellentissimo Sisenando rege, vt Iudæi, aut qui ex Iudæis sunt, officia publica nullatenus appetant. lxiiij.
Vt Christianos seruos non liceat Iudæis habere. lxv.
De his, qui de rebus suis pauperibus Christi nullatenus distribuũt. lxvi.
De episcopis, qui mancipium iuris ecclesiæ non retento ecclesiastico patrocinio manumitti desiderant. lxvij.
Vt sacerdotes, qui aut res suas ecclesiæ relinquunt, aut nihil habentes aliqua p̃dia ecclesiis suis cõquirũt, si voluerit, pñt de ecclię famulis alijs libertos facere. lxviij.
De libertis eccl̃iæ, qa nunq̃ morit eorũ patrona, a p̃tocinio eiusdẽ nũq̃ discedãt. lxix.
De libertis ecclesiæ, qui a patrocinio eiusdem discedunt. lxx.
De libertis, q a quibuscũq; manumissi sunt, atque ecclesiæ patrocinio commendati existunt. lxxi.
Vt qui libertatẽ a dominis suis ita p̃cipiũt, vt nullum in eis obsequium patronus detentet, suscipiãtur ad clerum lxxij.
De famulis ecclesiæ constituere pbros, vel diaconos per parochias, licet. lxxiij.
De ecclesiastici ordinis institutis, vel decretis, q̃ ad quorũdã ptinẽt disciplinã. lxxiiij.

¶ Expliciunt capitula.

ANno tertio, regnante domino nostro glorioſissimo principe *Sisenando, die nonarũ Decembris, dum studio amoris Christi, ac diligentia religiosissimi Sisenandi regis Hispaniæ, atque Gallitiæ, sacerdotes apud Toletanã vrbem in nomine domini conuenissemus, vt eius imperijs, atq; iussis commoniti a nobis agitaretur de quibusdam ecclesiæ disciplinis tractatus, primum gratias saluatori nostro deo omnipotenti egimus, posthæc antefato ministro excellentissimo, & glorioso regi, cuius tanta erga deum deuotio extat, vt non solum in rebus humanis, sed etiam in causis diuinis solicitus maneat. Hic quippe, dum in basilica beatissimę, & sanctæ martyris Leocadiæ omnium nostrũ pariter iam cętus adesset, pro merito fidei suæ cũ magnificẽtissimis, & nobilissimis viris ingressus, primũ coram sacerdotibus dei humi prostratus, cũ lachrymis, & gemitibus pro se interueniẽdum domino postulauit. Deinde religiosa prosecutiõe synodũ exhortatus ẽ, vt paternorũ decretorũ memores ad *cõfirmãda in nobis iura ecclesiastica studiũ p̃beremus, & illa corrigere, quæ, dũ per negligentiã in vsum venerunt, cõtra ecclesiasticos mores licentiã sibi de vsurpatione fecerunt.

*als, Sisſebuta

*alias, conferuanda

Talia

Universidad de Deusto
Biblioteca

Talibus ergo eius monitis congaudentes, necessarium extitit, iuxta eius, nostrumq; votū tractare, quæ competunt, siue in sacramentis diuinis, quæ diuerso, atq; illicito modo in Hispaniaꝝ ecclesiis celebrātur, seu quæ in moribus praue vsurpata noscuntur. Et qm̄ generale cōcilium agimus, oportet, primū nostræ vocis sermonē de cœlo esse, vt post professionem fidei sequētia operis nr̄i vota quasi sup fundamentum firmissimū disponantur.

¶ Capitulum primum.

Secundum em̄ diuinas scripturas & doctrinā, quā a sanctis patribus accepimus, patrē, & filium, & spm̄ sanctum vnius deitatis, atq; substātiæ cōfitemur, in psonaꝝ diuersitate trinitatem credentes, in diuinitate vnitatem prædicātes, nec psonas cōfundimus, nec substātiam separamus. Patrem a nullo factum, vel genitum dicimus, filium a patre non factum, sed genitum, asserimus. Spm̄ vero sanctum, nec creatum, nec genitum, sed procedētem ex patre, & filio profitemur. Ipsum autē dm̄ Iesum Chm̄ dei filium, & creatorem oim̄ ex substātia patris ante secula genitum, desecē disse vltimo tempore pro redemptiōe mundi a patre, q nunq̄ definit esse cum patre. Incarnatus est em̄ ex spū sancto, & gloriosa sancta dei genitrice virgine Maria, & natus ex ipsa, solus idem dn̄s Iesus Chr̄s, vnus in sancta trinitate, anima, & carne perfectus, sine peccato suscipiēs hoiem, manens quod erat, assumēs quod nō erat, æqualis patri secundum diuinitatē, minor patre secundum humanitatē, habēs in vna persona duaꝝ naturaꝝ proprietatem. Naturæ em̄ in illo duæ, deus & homo. Non autē duo filij, & dij duo, sed idem vna psona in vtraq; natura pferens passionem, & mortem pro nostra salute, nō in virtute diuinitatis, sed in infirmitate humanitatis. Descendit ad inferos, vt sanctos, q ibi tenebātur, erueret, & deuicto mortis imperio resurrexit. Assumptus deinde in cœlis, venturus est in futurum ad iudicium viuoꝝ, & mortuorum. Cuius morte, & sanguine mūdati, remissionem peccatoꝝ cōsequuti sumus, resuscitandi ab eo in die nouissima, in ea, qua nunc viuimus, carne, & in ea, qua resurrexit ipse dn̄s forma pcepturi ab ipso, alij pro iustitiæ meritis vitam æternam, alij pro peccatis supplicij æterni sniam. Hæc est ecclesiæ catholicæ fides. Hanc confessionem seruamus, atq; tenemus. Quam q̄squis firmissime custodierit, perpetuam salutem habebit.

II Post rectæ fidei cōfessionē, quæ in sancta dei ecclesia p̄dicat, placuit oēs sacerdotes, q catholicæ fidei vnitate cōplectimur, vt nihil vltra diuersum, aut dissonū in ecclesiasticis sacramētis agamus, ne quælibet nr̄a diuersitas apud ignotos seu carnales schismatic errorē videatur ostēdere, & multis extet in scādalum varietas ecclesiaꝝ. Vnus ergo ordo orādi, atq; psallēdi a nobis per oēm Hispaniā, atq; Galliciā cōseruet, vnus modus in missarum solēnitatibus, vnus in vespertinis officijs, nec diuersa sit vltra in nobis ecclesiastica consuetudo, qa in vna fide cōtinemur, & regno. Hoc em̄ & antiqui canones decreuerunt, vt vnaquæq; prouincia & psallendi, & ministrandi parem consuetudinem teneat.

III Nulla pene res disciplinæ mores ab ecclesia Chr̄i magis depulit, q̄ sacerdotū negligentia, q cōtemptis canonibus ad corrigendos ecclesiasticos mores synodum facere negligunt. Ob hoc a nobis vniuersaliter definitum est, vt quia iuxta patrum antiqua decreta bis in anno difficultas temporis fieri concilium non sinit, saltem vel semel a nobis celebretur, ita tamen, vt si fidei causa est, aut quælibet alia ecclesiæ communis, generalis totius Hispaniæ, & Galliciæ synodus conuocetur. Si vero nec de fide, nec de communi ecclesiæ vtilitate tractabitur, speciale erit cōcilium, prout vniuscuiusq; prouinciæ metropolitanus elegerit peragendum esse. Omnes autem, q causas aduersus episcopos, ac iudices, ac potentes, aut contra quoslibet alios habere noscuntur, ad idem concilium concurrant, & quęcunq; examine synodali a quibuslibet praue vsurpata inueniūtur, regij executoris instantia iustissime his, quibus iura sunt, reformentur, ita, vt pro compellendis iudicibus, vel secularibus viris ad synodum metropolitani studio q dam executor a principe postuletur. Quintadecima autem Kalendaꝝ Iuniarum congreganda est in vnaquaq; prouincia synodus, propter vernale tempus, quando herbis terra vestitur, & pabula germinum inueniuntur. Hora itaq; diei prima ante solis ortum eiciantur omnes ab ecclesia, obseratisq; foribus cunctis, ad vnā ianuam, p quam sacerdotes ingredi oportet, ostiarij stent. Et conuenientes omnes epi, pariter introeant, & secundum ordinationis suæ tempora resideant. Post ingressum oim̄ eporum, atq; consessum vocentur deinde presbyteri, quos causa probauerit introire. Nullus se inter ingerat diaconoꝝ. Post hos ingrediātur diacones probabiles, quos ordo poposcerit interesse. Et corona facta de sedibus eporū, pbr̄i a tergo consideāt, diaconi in conspectu eoꝝ stent. Deinde ingrediant laici, q electiōi cōcilij inter-

esse meruerint. Ingrediātur q̄-p & notarij, q̄s ad recitandū, vel excipiendū ordo requirit. Et obserētur ianuæ, Sedentibusq; in diuturno silētio sacerdotibus, & cor tantū habētibus ad deū, dicat archidiaconus. Orate. Statimq; oēs in terrā prosternētur, & orātibus diutius tacite cū fletibus, atq; gemitibus, tūc vnus ex epis senioribus surgēs, orationem palam ad dm̄ fundat, cū cīs adhuc in terra iacētib⁹. Finita aūt oratiōe, & respōso ab oībus, Amē. Rursus archidiaconus dicat: Erigite vos, Et cōsestim oēs surgāt, & cū timore om̄i, & disciplina, tā epi, q̄ pbr̄i sedeāt. Sicq; oībus in suis locis in silētio cōfidētibus, diaconus alba indutus, codicē canonū in medio proferēs, capitula de cōcilijs agēdis pronunciet. Finitisq; titulis metropolitanus eps conciliū alloquat, dicens: Ecce, sanctissimi sacerdotes, recitatæ sunt ex canonibus priscoꝝ patrū sentētiæ de concilio celebrando. Si qua ergo quempiā vestrū actio cōmouet, corā suis fratribus proponat. Tūc, si aliquis quācūq; querelā, quæ cōtra canonē agit, in audientiā sacerdotalē protulerit, nō prius ad aliud transeat capitulū, nisi primū, quæ proposita est actio, terminet. Nā & si pbr̄ aliquis, aut diaconus, vel clericus, siue laicus, de his, q foris steterint, conciliū pro qualibet re crediderit appellandū, ecclesiæ metropolitanæ archidiacono causam suā intimet, & ille cōcilio denūtiet. Et tūc illi & introeundi, & proponēdi licētia cōcedat. Nullus aūt epoꝝ a cętu cōmuni secedat, antequā hora generalis secessionis adueniat. Concilium q̄q; nullus soluere audeat, nisi fuerint cuncta determinata, ita, vt quæcūq; deliberatione cōmuni finiuntur, epoꝝ singulorū manibus subscribant. Tunc enim deus suoꝝ sacerdotum concilio interesse credēdus est, si tumultu omni abiecto solicite, atq; tranquille ecclesiastica negotia terminentur.

IIII. Solet in Hispanijs de solēnitate paschali varietas existere prædicationis. Diuersa em̄ obseruantia laterculoꝝ paschalis festiuitatis interdū errorem parturit. Proinde placuit, vt ante tres menses Epiphanioꝝ metropolitani sacerdotes literis se inuicem inquirāt, vt communi scientia docti diem resurrectionis Christi comprouincialibus suis insinuēt, & vno tempore celebrandum annuncient.

V. De baptismi aūt sacramēto, propter q̄d in Hispanijs quidā sacerdotes trinā, simplam quidā mersionem faciunt, a nonnullis schisma esse conspicitur, & vnitas fidei scindi videtur. Nā dum partes diuersæ in baptizādis *aliqua contrario modo agunt, ab alijs, nō baptizatos esse, contendunt. Proinde, quid a nobis in sacramēti diuersitate faciendum sit, apostolicæ sedis informemur præceptis, non nostram, sed paternam institutionem sequētes. Beatæ ergo memoriæ Gregorius, Romanæ ecclesiæ pontifex, qui non solum partes Italiæ illustrauit, sed & longe existentes ecclesias sua doctrina perdocuit, efflagitante sanctissimo Leandro epo de hac Hispaniæ diuersitate, q̄d potius esset sequendū, inter cætera rescribēs ei, sic ait: De trina vero mersione baptismatis, nihil responderi verius potest, quam ipsi sensistis, quia in vna fide, nihil officit sanctæ ecclesiæ consuetudo diuersa. Nos autem, q̄d tertio mergimus, triduanæ sepulturæ sacramenta signamus, vt dū tertio infans ab aquis educitur, resurrectio triduani temporis exprimatur. Quod si quis forte, etiā pro summæ trinitatis veneratione, existimet fieri, neq; ad hoc aliquid obsistit baptizandū semel in *aquas mergere, quia dū in tribus subsistentijs vna substātia est, reprehēsibile ee nullatenus pōt, infantē in baptismate in aquā vel ter, vel semel mergere, quādo & in trib⁹ mersionibus personaꝝ trinitas, & in vna potest diuinitatis singularitas designari. Sed si nunc vsq; ab hæreticis infans in baptismate tertio mergebatur, faciendū apud vos esse, non censeo, ne dum mersiones numerant, diuinitatē diuidāt, dumq; quod faciebant, fa-ciunt, morē vestrū se fecisse glorientur. Quapropter, quia de vtroq; sacramēto, q̄d fit in sancto baptismo, a tāto viro reddita est rō, q̄d vtrunq; rectū, vtrūq; irreprehēsibile in sancta dei ecclesia habeat, propter vitādū aūt schismatis scādalū, vel hæretici dogmatis vsum, simplā teneamus baptismi mersionē, ne videant apud nos, qui tertio mergūt, hæreticoꝝ approbare assertionē, dum sequuntur & morem. Et ne forte cuiquam sit dubium huius simpli mysterium sacramenti, videat in eo mortem, & resurrectionem Christi significari. Nam in aquis mersio, quasi ad infernum descensio est, & rursus ab aquis emersio resurrectio est. Itē videat in eo vnitatē diuinitatis, & trinitatē personaꝝ ostēdi. Vnitatē, dum semel mergimus, trinitatē, dum in noīe patris, & filij, & spūs sancti baptizamus. Panditur huius singularis baptismi mysteriū etiam scripturaꝝ sanctaꝝ exemplis, Paulo apostolo attestante: Nolo vos ignorare, fratres, quoniā patres nostri oēs sub nube fuerunt, & oēs mare transierunt, & omnes in Moyse baptizati sunt, in in nube, & in mari. Mare qppe rubrum significat baptismū, Chr̄i sanguine consecratū, per q̄d populus dei sub colūna ignis, & nu-

alias, quasi

Libr. 1. Regist. epla. 41. De cōse. dist. 4. De trina mersione. alias, aquis.

De cō. dist. 4 Propter vitandū. Et in dec. suo. lib. 1

1. Cor. 10. 2.

Exodi. 3. & 14.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& nubis semel trãsiit, vbi tamẽ tota erat trinitas, præcedente populum columnia ignis, & nubis. In igne quippe significatur pater, in columna filius, in nube spũs sanctus. Iordanis quoq; fluenta cum arca populus dei semel transiit, per quod significatur simpla mersio baptismatis, cuius sacramento ecclesia abluitur, & de seculi huius laboribus per baptismum quasi per Iordanem ad terram cœlestis repromissionis ingreditur. Iosue. 3. d, & ibidem, 4. a

VI Comperimus, quod per nõnullas ecclesias in die sextæ feriæ passiõis dñi clausis basilicarũ foribus nõ celebrat officium, nec passio dñi populis predicat, dum idem saluator noster aplis suis præcepit dicens, passionẽ, & mortẽ, & resurrectionẽ meam oĩbus prædicate. Ideoq; oportet, eodẽ die mysterium crucis, quod ipse dñs cunctis annuntiandũ voluit prædicari, atq; indulgentiã criminũ clara voce oẽm pplm præstolari, vt pœnîæ compunctiõe mundati, venerabile festum dñicæ resurrectiõis remissis iniqtatib⁹ suscipere mereamur, corporisq; eius, & sanguinis sacrm mundi a peccato sumamus. Matth. 16. d

VII Quidã i die eiusdẽ passiõis dñicę ab hora nona ieiuniũ soluũt, cõiuñs *adhibent & dum sol ipse eadẽ die tenebris palliatus lumen subduxerit, ipsaq; elementa turbata mœstitiã totius mundi ostenderint, illi ieiunium tanti diei pollnũt, epulisq; inseruiunt. Et qa totum eundem diem vniuersalis ecclesia propter passionẽ dñi in mœrore, & abstinentia pagit, q cunq; in eo ieiunium, præter paruulos, senes, & languidos ante peractas indulgẽtq; preces soluerit, a paschali gaudio depellatur, nec in eo sacrm corporis, & sanguinis dñi percipiat, qui diem passionis eius per abstinentiam non honorauit. *alias, abutunt

VIII Lucerna, & cereus infra vigilias apud quasdã ecclesias nõ benedicitur, & a nobis cur benedicat, inquirunt. Propter gloriosum eñ noctis ipsius sacrm hęc solenniter benedicimus, vt sacræ resurrectiõis Chri mysterium, quod tpe huius noctis votiue aduenit, benedictiõe sanctificati luminis suscipiamus. Et qa hæc obseruatio p multas loca terrarũ regionesq; Hispaniæ, in ecclesiis cõmendatur, dignum est propter vnitatem pacis, vt in Gallecianis ecclesiis conseruetur. Nulli autem impune erit, qui hæc contempserit, sed potrum regulis subiacebit.

IX Nonnulli sacerdotũ in Hispanijs reperiunt, q dominicã oronem, quã saluator noster docuit, & præcepit, nõ quotidie, sed tñ die dñica dicunt. Et qa sine intermissione vt oremus, aplus docuit, qualiter aũt oremus Chrũs præcepit, dicẽs: Cum aũt oratis, dicite: Pater noster, q es in cœlis. Qũo ergo quotidie nõ dicit, quod sine intermissione iubetur? Nam in tñ quotidie hæc oratio dicenda est, vt etiã ipso titulo vtatur, nam vocatur oratio quotidiana. Sic eam sancti patres nuncupauerunt, quod etiã apud doctores, quorũ illustris doctrina ẽ, inuenitur. Sanctus quoq; Cyprianus dicit. Itaq; in oratiõe dñica panem nostrum, id est, Chrm, dari nobis quotidie petimus, vt q in Chro manemus, & vitiũ a sanctificatiõe, & corpore eius nõ recedamus. Sanctus Hylarius dicit: Panem nrm quotidianum da nobis hodie: Quid eñ tam vult deus, q̃ vt quotidie Chrũs habitet in nobis, qui est panis vitæ, & panis e cœlo. Et qa quotidiana oratio est, quotidie quoq; vt deprecatur. Sãctus Augustinus dicit. De quotidianis autẽ, breuibus, leuibusq; peccatis, sine quibus vita hęc nõ ducitur, quotidiana oratio fidelium satisfacit. Eoq; est eñ dicere: Pater noster, q es in cœlis, q iam patri tali regenerati sunt ex aqua & spũ sancto. Delet *ergo hæc quotidiana oratio minima, & quotidiana peccata, delet & illa, a qbus vita fidelium etiam scelerate gesta, pœnitẽdo in melius discedit, mutata. Ergo sicut Chrũs pcepit, sicut aplus monuit, & quemadmodum doctores ecclesiastici instituerunt, quia quotidie, vel cogitatione, vel verbo delinquimus, quotidie hanc orationem effundere in conspectu dei debemus. Quisquis ergo sacerdotum, vel subiacentium clericorum hanc orationem dominicam quotidie aut in publico, aut in priuato officio præterierit, propter superbiã iudicatus, ordinis sui honore *priuetur. 1. Thess. 5. d Matth. 6. b In sermõe de oõne dñica, cui⁹ inuiũ est, euãgelica pce pta fratres di lectissimi in libro Enchiridion ad Laurentium vltra medium alias, omnino alias, mulctẽ

X Item cognouimus quosdã Hispaniæ sacerdotes, q in quadragesimæ diebus alleluia decantãt, præter in vltima hebdomada paschæ, quod deinceps fieri interdicimus, statuentes, vt in oĩbus predictis quadragesimæ diebus, qa tẽpus nõ est gaudij, sed mœroris, alleluia nõ decantet. Tunc eñ opus est fletibus, ac ieiunijs insistere, corpus cilicio, & cinere induere, animũ mœroribus deijcere, gaudiũ in tristitiã vertere, quousq; veniet tps resurrectiõis Chri, qñ opteat iã alleluia ĩ lętitia canere, & mœrorẽ in gaudiũ cõmutare. Hoc eñ ecclesiæ vniuersalis cõsensio in cũctis terrarũ partibus roborauit, quod & a nobis ottibus, vt cõseruet per Hispanias, Galliciasq; prouincias, oportebit. In tpibus vero reliquis, id est, Kaleñ, Ianuarij, quæ propter errorẽ gẽtilitatis agunt, oĩno alleluia nõ decantabitur.

In quibus

A In quibus etiã præter piscẽ, & olus sicut & in illis quadraginta diebus cæteris carnibus abstinetur, & a quibusdã etiã nec vinũ bibitur. Si quis ergo epus, aut pbr, aut diaconus, aut qui libet ex ordine clericoꝝ fuerit repertus, q arbitriũ suũ huic cõstitutioni æstimet præferendũ, ordinis sui officio carere cogatur, & cõmunione eiusdem paschæ priuetur.

XI. In qbusdã q̃q; Hispaniaꝝ ecclesiis laudes post aplm decãtant, priusq; euangeliũ pdicetur, dũ canones pcipiãt, post aplm nõ laudes, sed euangeliũ annuntiari. Præsumptio est eñ, vt anteponant ea, q̃ sequi debeant. Nã laudes ideo euangelium sequunt, propter gloriã Christi, q̃ per idẽ euãgelium pdicat. Circa oẽs igitur sacerdotes hic ordo deinceps retineatur, excõmunicationis pœnã suscepturi, qui hunc ordinẽ perturbauerint.

XII. De hymnis etiã canẽdis & saluatoris, & aplorũ habemus exemplũ. Nã & ipse dñs hymnũ dixisse perhibet, Matthæo euãgelista attestãte: Et hymno dicto, exierunt in montẽ Olíueti. Et Paulus aplus ad Ephesios scripsit, dicẽs: Implemini spũ sancto, loquentes vobismetipsis in psalmis, & hymnis, & cãticis spũalibus. Et qa a nõnullis hymni humano studio in laudẽ dei, atq; aplorũ, & martyrũ triumphos cõpositi esse, noscunt, sicut hi, q̃s beatissimi doctores Hilarius, atq; Ambrosius ædiderũt, quos tñ quidã specialiter reprobant, pro eo, quod de scripturis sanctorũ canonũ, vel apostolica traditione nõ existũt. Respuant ergo & illũ hymnũ, ab hominibus cõpositũ, quem quotidie publico, priuatoq; offi B cio in fine omniũ psalmorũ dicimus, Gloria, & honor patri, & filio, & spũi sancto in secula seculorũ. Amen. Nã & ille hymnus, quẽ, nato in carne Chro, angeli cecinerũt, Gloria in excelsis deo, & in terra pax hoĩbus bonæ voluntatis, reliquaq; quæ ibi sequunt, ecclesiastici doctores cõposuerũt. Ergo nec ipsi in ecclesiis canẽdi sunt, quia in sanctarũ scripturarũ libris nõ inueniuntur. Cõponuntur missæ, siue pces, vel orationes, siue cõmendatiões, seu manus impositiones, ex quibus, si nulla decantent in ecclesia, vacant officia omnia ecclesiastica. Admonet hæc fieri, atq; hortatur Timotheũ Aplus, dicens: Obsecro ergo primo omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarũ actiones pro oĩbus hoĩbus, pro regibus, & pro oĩbus, qui in sublimitate sunt. Sicut ergo orationes, ita & hymnos in laudẽ dei cõpositos, nullus nostrũ vlterius improbet, sed pari modo in Gallitia, Hispaniaq; celebrent, excõmunicatione plectendi, qui hymnos reijcere fuerint ausi. De cõs. dist. 4. De hymnis. Matth. 26. c Ephe. 5. d Lucæ. 2. b 1. Timot. 2. a

XIII. Hymnũ q̃q; triũ puerorũ, in q̃ vniuersa cœli terræq; creatura deũ collaudat, & quẽ ecclesia catholica, p totũ orbẽ diffusa celebrat, quidã sacerdotes in missa dñicorũ dierũ & in solẽnitatibus martyrũ canere negligũt. Proinde sanctũ cõciliũ instituit, vt p oẽs Hispaniæ ecclesias, vel Gallitiæ in omniũ missarũ solẽnitate idẽ in *publico decantet, cõionem amissuri, qui antiquã huius hymni consuetudinẽ, nostrãq; definitionẽ excesserint. alĩs, pulpito

XIIII. *In fine psalmorũ, non sicut a quibusdã hucusq; Gloria patri, sed gloria, & honor patri dicat. Dauid propheta dicẽte: Afferte dño gloriã, & honorẽ, & Iohãnes euangelista in Apocalypsi audiuit vocẽ cœlestis exercitus dicentẽ: Honor, & gloria deo nro sedenti in throno. Ac p hæc duo sic oportet in terris dici, sicut in cœlis resonãt. Vniuersis ergo ecclesiasticis hãc obseruationẽ damus, quã quisq; pterierit, cõionis iacturã habebit. C Psalm. 28 Apoca. 5. d

XV. Sũt q dã, q in fine resporiorũ, gloria nõ dicũt, propter q̃d interdũ incõuenienter resonat. Sed hæc est discretio, vt in lætis sequat gloria, in tristioribus repetat principiũ.

XVI. Apocalypsim librũ multorũ cõciliorũ authoritas, & synodica sanctorũ patrũ Romanorũ decreta Iohãnis euãgelistæ esse pscribũt, & inter diuinos libros recipiendũ cõstituerũt. Et quia plurimi sunt, qui eius authoritatẽ non recipiunt, eũq; in ecclesia dei pdicare contemnũt, si quis eum deinceps aut non receperit, aut a pascha vsq; ad pentecosten missarũ tẽpore in ecclesia non pdicauerit, excõmunicationis sententiam habebit.

XVII. Nõnulli sacerdotes post dictã orationẽ dñicam statim cõicant, & postea benedictionẽ in pplo dant, q̃d deinceps interdicimus, sed post orationẽ dñicam bñdictio in populũ sequat, & tũc demũ corporis, & sanguinis dñi sacramentũ sumat, eo videlicet ordine, vt sacerdotes & leuitæ ante altare cõicent, in choro clerus, extra chorũ populus.

XVIII. Pernitiosa cõsuetudo nequaq̃ est *recipienda, q̃ maiorũ statuta pteriens, omnẽ ecclesiæ ordinẽ perturbauit, dũ alĩ per ambitũ sacerdotia appetũt, alĩ oblatis muneribus ad honorẽ summi, ac sacri ordinis peruenerũt. De quorũ. s. causa, atq; remotione oportuerat quędã statuere. Sed ne perturbatio q̃ plurima ecclesiæ oriret, pteritis omissis, deinceps, qui nõ promoueant ad sacerdotiũ, ex regulis canonũ necessario credimus inserẽdũ. Id est, qui in aliquo crimine *detecti sunt, q infamiæ nota asperi sunt, q scelera aliqua p publicã alĩs, reticenda Dist. 81. Qui in alĩq crimĩ. alĩs, detecti

Universidad de Deusto
Biblioteca

al. naturali

pœnitẽtiã se admisisse cõfessi sunt, q in hæresim lapsi sunt, vel q in hæresi baptizati, aut re baptizati eẽ nosc̃unt, q semetipsos absciderũt, aut *naturali defectu mẽbrorũ, aut decisõe, aliquid minus habere nosc̃unt, q secũdæ vxoris cõiunctionẽ sortiti sunt, aut numerosã cõfugia frequẽtauerũt, qui viduã, vel a marito relictã duxerũt, aut corruptarũ mariti fuerunt, q cõcubinas, aut fornicarias habuerũt, qui seruili cõditioni obnoxij sunt, q ignoti sunt, qui neophyti, vel laici sunt, q seculari militiæ dediti sunt, q curiæ nexibus obligati sunt, q inscij literarũ sunt, q nondũ ad triginta annos peruenerũt. Qui p gradus ecclesiasticos nõ *accesserũt, qui ambitu honorẽ quærũt, q muneribus honorẽ obtinere moliunt, q a decessoribꝰ in sacerdotiũ eligunt. Sed nec ille deinceps sacerdos erit, quẽ nec clerus, nec populus pro prię ciuitatis elegit, vel authoritas metropolitani, vel cõprouincialiũ sacerdotũ alienus nõ exquisiuit. Quicũq; ergo deinceps ad ordinẽ sacerdotij postulat, & in his, q p̃dicta sunt, exquisitus, in nullo horũ deprehẽsus fuerit, & examinatus, probabilis vita atq; doctrina extiterit, tũc secundũ synodalia, vel decretalia cõstituta cũ omniũ clericorũ, vel ciuiũ volũtate ab vniuersis cõprouincialibus epis, aut certe a tribus, in sacerdotẽ die dñica cõsecrabit, cõuenientibus cæteris, q absentes sunt, literis suis, & magis authoritate, vel p̃sentia eius, q est in metropoli cõstitutus. Eps aũt conprouincialis ibi cõsecrãdus est, vbi metropolitanus elegerit. Metropolitanus aũt nõ nisi in ciuitate metropoli, & conprouincialibus ibidẽ conuenientibus. Si quis aũt deinceps contra p̃dicta vetita canonũ, ad gradũ sacerdotij indignus aspirare contẽderit, cũ ordinatoribus suis adepti honoris periculo subiacebit.

Dist. 77. In veteri leg. Et in dec. Iuo. lib. 3

Nume. 8. d

XIX. In veteri lege ab anno. xxv. leuitę in tabernaculo seruire mãdant, cuius authoritatẽ in canonibus & sancti patres sequuti sunt. Nos & diuinæ legis, & cõciliorũ p̃cepti immemores, infantes, & pueros leuitas facimus ante legitimã ætatẽ, & ante experientiam ætæ. Ideoq; ne vlterius fiat a nobis, & diuinæ legis, & canonũ admonemur sententijs. Sed vigintiquinq; annorũ ætatis leuitæ consecrentur, & triginta pbri ordinentur, ita, vt secundũ præceptũ apostolicũ probentur primũ, & sic ministrent, nullũ crimen habentes.

1. Timo. 3. c

3. Timo. 3. a

XX. Quicunq; in sacerdotio dei positi sunt, irreprehẽsibiles esse debẽt, Paulo attestante Oportet, eũm irreprehensibilẽ esse. Inoffensos ergo, & immaculatos decet dei existere sacerdotes, nec vllius eos fornicationis contagio pollui, sed caste viuentes, mũdos semetipsos celebrãdis exhibeant sacramẽtis. Abstineamus ergo nos ab omni opere malo, & ab omni inquinamento carnis liberi maneamus, vt mundi corpore, purgati mente possimus ad sacrificium Christi digni accedere, & detim pro delictis omnium deprecari.

Romañ. 12. d

& 2. Cor. 8. d

XXI. Quãuis cõscientiã purã apud deũ nos habere oporteat, tñ, & apud homines famã optimã custodire cõuenit, vt iuxta p̃ceptũ apostolicũ, non tantũ corã deo, sed etiã coram hoibus vitæ sanctæ testimoniũ habeamus. Quidã eñ hucusq; sacerdotũ non modicã scandalũ creauerunt, dũ in conuersatione vitæ non bonæ famæ existunt. Vt ergo excludatur deinceps ois nefandæ suspitionis occasio, & ne detur vltra secularibus locus obtrectandi, oportet, eos testimoniũ probabiliũ personarũ conuersationis, & vitæ in concilio suo habere, vt & deo placeant p conuersationẽ bonam, & ecclesiæ per optimũ famam.

als, episcopi

12. q. 1. Omnis ætas.

Gene. 6. a

Prouer. 10. c.

al's, deputati probatissimo seniori,

XXII. Similiter placuit, vt quẽadmodũ antistites, ita pbri, atq; leuitæ, quos forte in firmitas, atq; ætatis grauitas in conclaui *suo manere non sinit, vt & ndem in cellulis suis testes vitæ habeant, vitamq; suam sicut nomine, ita meritis teneant.

Dist. 38. Ignorantia mater

1. Timo. 4. d

XXIII. Prona est ois ætas ab adolescẽtia in malũ. Nihil eñ incertius, q̃ vita adolescẽtiũ. Ob hoc cõstituendũ optuit, vt si q in clero puberes, aut adolescẽtes existũt, oẽs in vno conclaui atrij cõmorent, vt lubricæ ætatis annos nõ in luxuria, sed in disciplinis ecclesiasticis agãt, *deputato probatissimo seniore, quẽ & magistrũ disciplinæ, & testẽ vitæ habeãt. Quod si aliqui ex his pupilli existunt, sacerdotali tutela foueantur, vt & vita eorũ a crimenibus intacta sit, & res ab iniuria improborum. Qui autẽ his præceptis resultauerint, monasterijs deputẽtur, vt vagantes animi, & superbi seueriori regula distringantur.

Dist. 12. Quã do pbri.

XXIIII. Ignorantia mater cunctorũ errorum maxime in sacerdotibus dei vitanda est, qui docendi officium in populis susceperunt. Sacerdotes eñ legere sanctas scripturas frequẽter admonet Paulus apostolus, dicens ad Timotheum: Intẽde lectioni, & exhortationi, doctrinæ quoq; & semper permane in his. Sciant igitur sacerdotes scripturas sanctas, & canones meditentur, vt omne opus eorum in prædicatione diuina, & doctrina cõsistat, atq; ædificent cunctos, tam fidei scientia, q̃ operum disciplina.

XXV. Qñ pbri in parochijs ordinant, libellũ officialẽ a suo sacerdote accipiãt, vt ad ecclesias sibi deputatas, instructi succedãt, ne p ignorantiã, etiã in ipsis diuinis sacramentis offen-

A offendant, ita, vt quando vel ad lætanias, vel ad concilium venerint, rationẽ eỹ suo reddant, qualiter susceptum officium celebrent, vel baptizent.

Dist. 28. Quãdo pbri. Et in dec. Iuo. lib. 5

XXVI. Quando pbri, aut diaconi per parochias constituuntur, oportet, eos primũ professionem eỹ suo facere, vt caste, & pure viuant sub dei timore, vt dum eos talis professio obligauerit, vitæ sanctæ disciplinam retineant.

11. q. 3. Episcopus, pbr.

XXVII. Epũs, pbr, aut diaconus si a gradu suo iniuste deiectus in sancta synodo innocens reperiat, nõ potest esse, q̃d fuerat, nisi gradus amissos recipiat corã altario de manu episcoporũ. Si epũs est, orarium, annulũ, & baculũ. Si pbr, orarium, & planetã. Si diacon°, orarium, & albam. Si subdiaconus, patenam, & calicem. Sic & reliqui gradus ea in reparationem sui recipiant, quæ, cum ordinarentur, perceperant.

26. q. 5. Si qs epũs. Et in decre. Iuo. lib. 8

XXVIII. Si qs epũs, aut pbr, siue diacon°, vel quilibet ex ordine clericorũ magos, aut aruspices, aut hariolos, aut certe augures, vel sortilegos, vel eos, q̃ pfitent artẽ magicã, aut aliquẽ eorũ sublimia exercẽtẽ, cõsuluisse fuerit deprehẽsus, ab honore dignitatis suæ depositus, monasterij cẽsurã excipiat, ibiq; ppetuę pœniæ dedit°, scel°admissum sacrilegij soluat

B acceperunt, quodlibet mandatum ad gentem extraneam occulte accipere, vel dirigere nõ præsumant. Qui autem deprehenditur, aut conuincitur, denuntiatus principi, apud concilium condigna animaduersione mulctabitur.

23. q. 8. Sæpe principes.

XXX. Sæpe principes cõtra q̃slibet maiestatis obnoxios sacerdotib° negotia sua cõmittũt. Et qa sacerdotes a Chro ad ministeriũ salutis electi sunt, ibi cõsentiãt, regibus fieri iudices, vbi iureiurãdo supplicij indulgẽtia promittitur, nõ vbi discriminis sentẽtia p̃parat. Si quis ergo sacerdotũ contra hoc cõmune consultũ discussor in alienis periculis extiterit, sit reus effusi sanguinis apud Christũ, & apud ecclesiam perdat proprium gradum.

XXXI. Episcopi in protegẽdis populis, ac defendẽdis impositã a deo sibi curã nõ ambigãt. Ideoq; dũ conspiciũt iudices, ac potentes pauperũ oppressores existere, & prius eos sacerdotali admonitione redarguãt, & si contẽpserint emendari, eorũ insolentiã regis auribus intiment, vt quos sacerdotalis admonitio non flectit ad iustitiam, regalis potestas ab improbitate coerceat. Si quis aũt episcoporum id neglexerit, concilio erit reus.

1. Timot. 6. b

al. conscribũt

XXXII. Auaritia radix est cũctorũ malorũ, cuius fitis etiã sacerdotũ mẽtes obtinet. Multi eñ fideliũ in honorẽ Chri, & martyrũ in parochijs eporũ basilicas cõstruunt, oblationes sanctas *tribuũt, sacerdotes hæc auferũt, atq; in vsus suos cõuertũt. Inde est, q̃ cultores sacrorũ deficiũt, dũ stipẽdia sua perdũt. Inde labentiũ basilicarũ ruinæ nõ reparant, qa auaritia sacerdotali oĩa auferunt. Pro qua re constitutũ est a p̃senti concilio, eỹos ita dioceses suas regere, vt nihil ex earũ iure p̃sumant auferre, sed iuxta priorũ authoritatẽ consiliorũ, tam de oblationibus, q̃ de decimis, tributis, ac frugibus tertiã consequant. Quod si

16. q. 1. Cõstitutũ est a pr.

C amplius quippiã ab eis p̃sumptũ extiterit, p concilium restaurẽt, appellãtibus aut ipsis conditoribus, aut certe propinquis eorũ, si iã illi a seculo decesserunt. Nouerint ergo conditores basilicarũ, in rebus, quas eisdẽ ecclesijs conferunt, nullã se potestatẽ habere, sed iuxta canonum instituta sicut ecclesia, ita & dos eius ad ordinationem episcopi pertineat.

10. q. 1. Nouerint. Et in dec. Iuo. lib. 2

16. q. 3 Quicũq; epũs, alias, q̃is alias, si non al, prouinciã

XXXIII. Quicunq; epũs alterius epi dioceſim, p triginta annos sine aliqua interpellatione possederit, *quia secundũ ius legis eius videt esse dioceſis, admittenda *nõ est cõtra eum actio reposcendi. Sed hoc intra vnã * parochiam, extra vero nullo modo, ne dũ dioceſis defenditur, prouinciarum termini confundantur.

16. q. 3. Si ut dioc. Et i dec. Iuo. li. 2 Et 16 q. 2. ꝓfessio.

XXXIIII. Sicut dioceſim alienam tricenalis possessio tollit, ita territorij conuentũ non adimit. Ideoq; basilicæ, quæ nouæ conditæ fuerint, ad eum proculdubio episcopum pertinebunt, cuius conuentus esse constiterit.

10. q. 1. Epm si cunctas

XXXV. Epm p cũctas dioceſes, parochiasq; suas p singulos annos ire oportet, vt exquirat, q̃ vnaquæq; basilica in reparationẽ sui indigeat. Qd si ipse aut languore detentus, aut alijs occupationibus implicatus, id explere nequiuerit, pbros probabiles, aut diacones mittat, qui & redditus basilicarũ, & reparationes, & ministrantium vitam inquirant.

12. q. 2 Quicũq; ꝓ suffragio.

XXXVI. Quicũq; epi suffragio cuiuslibet aliquid ecclesiasticæ vtilitatis prouiderint, & pro eo quodcunq; cõmodũ in remunerationẽ promiserint, promissi solutionẽ eos exoluere oportebit, ita, vt id ad concilium prouinciale deferatur, vt eorũ conniuentia confirmetur, quia sicut Paulus ait: Dignus est operarius mercede sua.

1. Timo. 5. c

XXXVII. Præbendũ est a sacerdotibus vitæ solatiũ indigẽtibus, & maxime his, q̃ bus restituenda vicissitudo est, Quicunq; ergo fideliũ de facultatibus suis ecclesiæ aliquid

Universidad de Deusto
Biblioteca

18.q.7 Qui cunq; fideliū

notione propria cōtulerint, si forte ipsi, aut filij eor redacti fuerint ad inopiā, ab eade ecclesia suffragiū vitæ pro tpis vsu percipiāt. Si em clericis, seu monachis, vel peregrinis, aut quālibet necessitatē sustinentibus pro solo religionis intuitu in vsum res ecclesiasticæ largiuntur, quanto magis consulendū est, quibus retributio iusta debetur?

Dist. 93. Nō nulli diacoñ.

XXXVIII. Nonnulli diacones in tantā erūpūt superbiā, vt sese pbris anteponāt, atq; in primo choro ipsi priores stare psumāt, presbyteris in secūdo choro cōstitutis. Ergo vt sublimiores * ubi pbros agnoscant, tam hi, q illi in vtroq; choro consistant.

alias, se

Dist. 25. Vnū orarium. al', expeditus

XXXIX. Si oraria duo nec epo induere quidem licet, nec pbro, vtiq; multo minus diacono, qui minister eor est. Vnū ergo orariū, oportet leuitā gestare in sinistro humero, propter quod orat, id est, pdicat. Dexteram aūt oportet habere liberā, vt * expeditius ad ministerium sacerdotale discurrat. Caueāt ergo amodo leuitæ gemino vti orario, sed vno tantum, & puro, nec vllis coloribus, aut auro ornato.

XL. Omnes clerici, vel lectores, sicut leuitæ, & sacerdotes detonso superius capite toto, inferius solam circuli coronā relinquant. Non sicut hucusq; in Gallitiæ partibus facere lectores videntur, qui prolixis vt laici comis in solo capitis apice modicū circulū tondunt. Ritus em iste in Hispanijs hucusq; hæreticor fuit. Vnde oportet, vt pro amputādo ab ecclesiis scandalo hoc signū dedecoris auferatur, & fit vna tonsura, vel habitus sicut totius Hispaniæ est vsus. Qui aūt hoc non custodierit, fidei catholicæ reus erit.

XLI. Cum clericis extraneæ fœminæ nullatenus habitent, nisi tantum mater, & soror, filia, amita, in quibus personis nihil sceleris æstimari naturæ fœdus permittit. Id em & constitutio antiquorum patrum decreuit.

Dist. 81. Quida clerici.

XLII. Quidā clerici, legitimū nō habētes coniugiū, extraneam mulierē, vel ancillam suam interdicta sibi cōsortia appetūt. Ideo, q cōiunctæ taliter cū clericis sunt, ab epo auferantur, & venundent, illis pro tpe relegatis ad pœnitentiā, quos sua libidine infecerunt.

XLIII. Clerici, qui sine consultu epi sui vxores duxerint, aut viduam, aut repudiatam, vel meretricē in coniugium acceperint, separari eos a proprio epo, oportebit.

al's, factione 23 q. 2. Cleri. al', perēnter

XLIIII. Clerici, qui in quacūq; * seditione arma volentes sumpserint, aut sumpserāt, reperti, amisso ordinis sui gradu, in monasterium contradantur * pœnitentiæ.

XLV. Si quis clericus in demoliendis sepulchris fuerit deprehensus, quia facinus hoc pro sacrilegio legibus publicis sanguine vindicatur, oportet, canonibus in tali scelere proditum a clericatus ordine submoueri, & pœnitentiæ triennio deputari.

XLVI. Præcipiēte dño nro, atq; excellētiss. Sisenādo rege, id cōstituit sanctū cōciliū, vt oēs ingenui clerici pro officio religionis, ab omni publica indictiōe, atq; labore habeant immunes, vt liberi deo seruiāt, nullaq; ppediti necessitate ab ecclesiasticis officijs retrahāt.

Chal. concil. ca. 26

XLVII. Eos, qs œconomos Græci vocāt, hoc ē, q vice epor res ecclesiasticas tractāt, sicut sancta synodus Chalcedonēsis instituit, oēs epos de proprio clero, ad regēdas eccle-

20.q.1. Monachum.

sias habere oportet, qui aūt deinceps cōtempserit, obnoxius eiusdē magni concilij erit.

19 q.1. Clerici qui mona.

XLVIII. Monachū aut paterna deuotio, aut ppria professio facit. Quicqd hor fuerit alligatū, tenebit. Proinde, his ad mūdū reuertēdi intercludim° aditū, & oēs ad seculū in-

XLIX. Clerici, qui monachor propositū appetūt, qa me- (terdicim° regressus, terdici propositū eor, qui ad contemplationis desiderium transire nituntur.

L. Nūtiatū est p̄senti cōcilio, q monachi episcopali imperio seruili operi mācipent, & iura monasterior contra instituta canonū illicita p̄sumptione vsurpent, ita vt pene ex

18 q.2. Hoc tantū sibi.

cœnobio possessio fiat, atq; illustris portio Chri ad ignominiā, seruitutēq; perueniat. Qua propter monemus eos, qui ecclesijs p̄sunt, vt vltra talia non præsumāt. Sed hoc tantū sibi in monasterio vendicent sacerdotes, quod præcipiunt canones, id est, monachos ad conuersationem sanctā præmonere, abbates, aliaq; officia instituere, atq; extra regulam facta corrigere. Quod si aliquid in monachos canonibus interdictū præsumpserint, aut vsurpatione, qui se deinceps nequaq; sustulerint ab illicitis.

LI. Nonnulli monachor egredientes a monasterio, non solū ad seculū reuertunt, sed etiā & vxores accipiunt. Igitur reuocati, in eodē monasterio a quo exierant, pœnitentiæ deputentur, ibiq; deleant crimina sua, vnde decesserunt.

LII. Religiosi propriæ regionis, qui nec inter clericos, nec inter monachos habētur, siue hi, qui p diuersa loca vagi ferunt, ab epis, in quor conuentu cōmorari noscuntur, li-

centia

A centia eor coerceatur, vt aut in clero, aut in monsterio deputentur, præter eos, qui ab epo suo, aut propter ætatem, aut propter languorem fuerint absoluti.

LIII. Hi, qui in discrimine cōstituti pœnitentiā accipiunt, nulla manifesta scelera cōfitentes, sed tantū se peccatores esse p̄dicantes, huiusmodi si reualuerint, possunt etiā per morū probitatem ad gradus ecclesiasticos peruenire. Qui vero ita pœnitentiā accipiūt, vt aliquod mortale peccatū se perpetrasse publice fateantur, ad clerum, vel honores ecclesiasticos peruenire nullatenus poterunt, quia se confessione propria notauerunt.

LIIII. Quicūq; ex secularibus accipiētes pœnitētiā totonderūt se, & rursus p̄uaricantes laici effecti sunt, cōprehēsi ab epo suo ad pœnitētiā, ex q recesserūt, reuocent. Quod si aliqui p * pœnitētiā irreuocabiles sunt, nec admoniti reuertunt, vt veræ apostatæ corā ecclesia anathematis sentētia cōdemnent. Nō aliter & hi, qui a parētibus detonsi fuerūt, aut sponte sua amissis parētibus, seipsos religioni deuouerūt, & postea habitū secularē sumpserunt, vt ipdē, a sacerdote cōprehēsi ad cultū religiōis acta prius pœnitētia, reuocent. Qā si * conuerti nō possunt, velut apostatæ anathematis sentētiæ subjciantur. Quæ forma seruabitur etiā in viduis, virginibusq; sacris, ac pœnitētibus fœminis, q sanctimonialē habitū induerunt, & postea aut vestē mutauerūt, aut ad nuptias transierunt.

als, potentiā

al', reuocent, & reuerti nolunt.

LV. Duo sunt genera viduar, seculares, & sanctimoniales. Seculares viduæ sunt, q adhuc disponētes nubere, laicalem habitū non deposuerūt. Sanctimoniales sunt, quæ, iam mutato habitu seculari, sub religioso cultu in cōspectu sacerdotis, & ecclesiæ apparuerūt. Hæ si ad nuptias trāsierint, iuxta Apostolū, non sine damnatione erūt, quia, se primū deo vouentes, postea castitatis propositum abiecerunt.

B

1. Timot. 5. b

LVI. De Iudæis aūt præcepit sancta synodus, nemini deinceps ad credendū vim inferre. Cui em vult, deus miseretur, & quē vult, indurat. Nō em tales inuiti saluādi sunt, sed volētes, vt integra sit forma iustitiæ. Sicut em homo propria arbitrij volūtate serpenti obediens perijt, sic vocante se gratia dei propriæ mētis cōuersione homo quisq; credēdo saluat. Ergo nō vi, sed libera arbitrij volūtate vt cōuertant suadēdi sunt, nō potius impellendi. Qui aūt iāpridē ad Christianitatē venire coacti sunt, sicut factū ē tēporibus religiosissimi principis * Sisebuti, quia iā constat, eos sacramētis diuinis sociatos, & baptismi gratiam susceperisse, & chrismate vnctos esse, & corporis dñi, & sanguinis extitisse participes, oportet, vt fidē etiam, quā vi, vel necessitate susceperūt, tenere cogantur, ne nomen domini blasphemetur, & fides, quā susceperunt, vilis, ac contemptibilis habeatur.

Dist. 45. De Iudæis. Et in decr. Iuo. li. 1. Roma. 9. d Gene. 3. d

al's, Sisenādi

LVII. Tanta est quorundā cupiditas, vt quidā eā appetētes iuxta quod ait Apostolus, etiā a fide errauerūt. Multi quippe hucusq; ex sacerdotibus, atq; laicis accipientes a Iudæis munera, perfidiā eor suo patrocinio fouet, qui nō immerito, ex corpore Antichristi esse nosc unt, quia cōtra Christū faciūt. Quicūq; ergo deinceps eps, siue clericus, siue secularis illis cōtra fidē Christianā suffragiū, vel munere, vel fauore p̄stiterit, vere vt prophanus, & sacrilegus anathema effectus, ab ecclesia catholica, & regno dei habeat extraneus, quia dignus est, vt a corpore Christi separet, qui inimicis Christi patronus efficitur.

C

1. Timot. 6. b

LVIII. Plerisq; q ex Iudæis dudū ad Christianā fidē promoti sunt, nūc blasphemantes in Christū, nō solū Iudaicos ritus ppetrasse noscunt, sed etiā abominādas circūcisiones exercere p̄sumpserūt. De qbus cōsultu p̄fissimi, ac religiosissimi dñi nostri Sisenādi regis, hoc sanctū decreuit cōciliū, vt hmōi transgressores, pōtificali authoritate correcti, ad cultū Christiani dogmatis reuocent, vt quos volūtas propria nō emēdat, animaduersio sacerdotalis coerceat. Eos aūt, quos circūciderunt, si filij eor sunt, a parentū consortio separentur, si serui, pro iniuria corporis sui libertati tradantur.

De cōs. dist. 4 Plerisq. Et ex decr. Iuo. li.

LIX. Iudæor filios vel filias baptizatos, ne parentum vltra inuoluant erroribus, ab eor consortio separari, decernimus, * deputādos, aut monasterijs, aut Christianis viris, aut mulieribus deū timētibus, vt sub eorum conuersatione cultum fidei discant, atq; in melius instituti tam in moribus, q in fide proficiant.

28 q.1. Iudæorū filios. Et in decr. Iuo. li. alias, tradiq;

LX. Iudæi baptizati, si postea p̄uaricātes in Christū qualibet pœna dānati extiterint, a rebus eor fideles filios excludi nō oportebit, qa scriptū est: Filius nō portabit patris iniquitatē. Nulla ergo cōmunio vltra sit Hebræis, ad fidē Christianā translatis, cū his, qui adhuc in veteri ritu consistūt, ne forte eor * participio subuertant. Quicunq; ergo amodo ex his, qui baptizati sunt, infidelium consortia non vtauerint, & hi Christianis donentur, & illi publicis cædibus deputentur.

1 q.4. Iudæi baptizati. Ezech. 18. c 28 q.1. Sæpe malor. Et in decr. Iuo. li. alias, participatione

Universidad de Deusto
Biblioteca

2ª q.1. Iudæi qui Christ.

LXII. Iudæi, qui Christianas mulieres in coniugio habẽt, admoneant ab ẽpo cluiꝰ tis ipsius, vt si cũ eis permanere cupiunt, Christiani efficiãtur. Quod si admoniti noluerint, separentur, quia nõ potest infidelis in eius permanere coniunctione, quæ iam in Christiã nam translata est fidẽ. Eiꝰ aũt, qui ex talibus nati existunt, fidem, atq; conditionẽ matris sequantur. Similiter & hi, qui procreati sunt de infidelibus mulieribus, & fidelibus viris, Christianã religionem sequantur, non Iudaicam superstitionem.

2.q 7. Nõ pt

LXIII. Nõ põt erga hoies eẽ fidelis, q deo extiterit infidelis. Iudæi ergo, q dudum Christiani effecti sunt, & nũc Chri fidẽ puaricati sunt, ad testimoniũ dicendũ admitti non debẽt, q̃ uis esse se Christianos annũtient, qa sicut in fide Chri suspecti sunt, ita in testimonio humano dubiꝰ habẽtur. Infirmari ergo oportet eoꝝ testimoniũ, qui in fide falsi docentur. Nec eis est credendũ, qui veritatis a se fidem abiecerunt.

allas, ita 17.q.4. Constituit sanctũ

LXIIII. Præcipiẽte dño, atq; excellẽtiss. Sisenãdo rege, cõstituit *id sanctũ cõciliũ, vt Iudæi, aut hi, q ex Iudeis sunt, officia publica nullatenus appetãt, qa sub hac occasiõe Christianis iniuriã faciũt. Ideoq; iudices prouinciaꝝ, cũ sacerdotibus eoꝝ subreptiões fraudulẽter relictas suspẽdant, & officia publica eos agere nõ permittãt. Si quis aũt iudicũ hoc pertimiserit, velut in sacrilegũ excõmunicatio proferat, & is, q subrepserit, publicis cẽdibus detur.

LXV. Ex decreto gloriosissimi principis hoc sanctũ elegit concilium, vt (puretur. Iudæis non liceat, Christianos seruos, nec Christiana mãcipia emere, nec cuiusq; consequi largitatem. Nefas eñ est, vt membra Christi seruiant Antichristi ministris. Quod si deinceps seruos Christianos, vel ancillas Iudæi habere præsumpserint, sublati ab eorum dominatu, libertatem a principe consequantur.

12.q 2. Etsi illi, qui nulla

LXVI. Et si illi, q nulla ex reb⁹ suis paupibus Chri distribuũt, æterni iudicis voce in futuro cõdẽnabunt, q̃to magis hi, q auferũt pauperibus, q̃ nõ dederũt? Quapropter epi, qui nihil ex ,pprio suo eccliæ Chri cõpẽsauerũt, hãc diuinã sniam metuãt, & libertos ex familiꝭ eccliæ ad cõdẽnationẽ suã facere nõ psumãt. Impiũ est eñ, vt, q res suas eccliæ Chri nõ cõtulerit, dãnũ inferat, & ius eccliæ alienare cõtẽdat. Tales ergo libertos successor epi absq; aliqua oppositiõe ad ius eccliæ reuocabit, qa eos nõ æquitas, sed iprobitas absoluit.

12 q 2. Eps q. alꝭ, peminet alꝭ, vera

LXVII. Epũs qui mãcipiũ iuris eccliæ, nõ retẽto eccliastico patrocinio, manumitti desiderat, duo merita eiusdẽ, & peculiũ corã cõcilio eccliæ, cui *pminet, p cõmutationẽ, subscribẽtibus sacerdotibus, offerat, vt * rata, & iusta, inueniat diffinitio cõmutationis. Tunc eñ liberã manumissionẽ sine patrocinio eccliæ cõcedere poterit, quia cũ, quẽ libertati tradere disponit, iã iuri proprio acquisiuit. Huiusmodi aũt liberto aduersus eccliam, cuius iuris extitit, accusandi, vel testificãdi denegẽt licentia. Quod si psumpserit, placet, vt stante cõmutatione in seruitutẽ propriã reuocetur, cui nocere conatur.

LXVIII. Consensus totius concilij definiuit, vt sacerdotes, qui aut res suas eccliæ relinquunt, aut nihil habẽtes, aliqua tñ pdia, aut familias eccliis suis conquirũt, licebit illis aliquos de familiꝭ eiusdẽ eccliæ manumittere, iuxta rei collatæ modũ, quẽ antiqui canones decreuerũt, ita, vt cum peculio, & posteritate suã ingenui sub patrocinio eccliæ maneant, vtilitates iniunctas sibi, iuxta quod potuerint, prosequentes.

12.q.2. Liberti eccliæ qa

LXIX. Liberti eccliæ (qa nunq̃ moriẽ eoꝝ patrona) a patrocinio eiusdẽ nunq̃ discedant, nec posteritas quidẽ eoꝝ, sicut priores canones decreuerũt. Ac ne forte libertas eorũ in futura prole nõ pateat, ipsaq; posteritas naturali ingenuitate obnitẽs sese ab eccliæ patrocinio nõ subtrahat, necesse est, vt tã hi liberti, q̃ ab eis progeniti professionẽ epo suo faciant, per quã ex familia eccliæ libertos effectos se esse fateant, eiusq; patrociniũ nõ relinquant, sed iuxta virtutẽ suã obsequiũ ei vel obedientiam præbeant.

12.q.2. Lib. eccl. qui.

LXX. Liberti eccliæ, qui a patrocinio eius discedẽtes, quibuslibet personis adhæserunt, si admoniti redire contempserint, manumissio eorum irrita sit, quia per obedientiæ contemptum ingrati actione tenentur.

Di. 87. Liberti qui a. Et in decr. suo. li. 2

LXXI. Liberti eccliæ, q a quibuscũq; manumissi sunt, & eccliæ patrocinio cõmẽdati existũt, sicut & regulæ antiquoꝝ patrũ cõstituerũt, sacerdotali defensione, a cuiuslibet insolentia protegant, siue in statu libertatis eoꝝ, siue in peculio, q̃d habere noscunt.

Dist. 54. Qui cunq; li. Et in decr. suo. li. 3 al, a patrono seruituti

LXXII. Quicũq; libertatẽ a dñis suis ita percipiũt, vt nullũ sibi in eis obsequium patronus retentet, isti si sine crimine capitali sunt, ad clericatus ordinẽ liberi suscipiant, qa dare ea manumissione absoluti noscunt. Qui vero retento obsequio manumissi sunt, pro eo, quod adhuc * patroni seruitute tenentur obnoxij, nullatenus sunt ad eccliasticũ ordinẽ promouendi, ne quando voluerint eorum dñi fiant ex clericis serui.

De

A LXXIII. De familiꝭ eccliæ cõstituere pbros, & diacones p parochias, liceat, quos tamen vitæ rectitudo & probitas morum cõmendat, ea tamẽ rõne, vt antea manumissi libertatem status sui pcipiant, & denuo ad eccliasticos honores succedant. Est eñ irreligiosum, obligatos existere seruituti, q sacri ordinis suscipiunt dignitatẽ. Quicqd aũt talibus aut p libertatẽ cõcessum, aut successiõe extiterit * datum, aut a quolibet quoquo modo collatum, nõ licebit eis, quippiam inde in extraneas psonas transmittere, sed oia ad ius eius eccliæ, a qua manumissi sunt, post eoꝝ obitum pũneant. His quoq;, sicut & cæteris eccliæ libertis accusandi, vel testificandi aduersus eccliam aditus intercluditur, ad quod, si aspirauerint, nõ solum libertatis beneficio careant, sed etiam honoris gradu, quẽ nõ dignitate naturæ, sed temporis necessitate promeruerunt. alias, debitũ.

LXXIIII Post instituta quædam eccliastici ordinis, vel decreta, quæ ad quorundã pũnent disciplinã, postrema nobis cunctis sacerdotibus sententia est, pro robore nostroꝝ regum, & stabilitate gentis Gotthoꝝ pontificale vltimũ sub deo iudice ferre decretum. Multarum qppe gentium (vt fama est) tanta extat pfidia animoꝝ, vt fidem sacramento promissam regibus suis obseruare cõtemnant, & ore simulent iuramẽti professionẽ, dum retineant mente pfidiæ impietatem. Iurant eñ regibus suis, & fidem, quam pollicentur, B præuaricantur, nec metuunt volumẽ illud iudicij dei, p quod inducitur maledictio, multa quę pœnaꝝ cõminatio sup eos, q iurant in nomine dei mendaciter. Quæ ergo spes talibus populis cõtra hostes laborãtibus erit? Quæ fides vltra cum alijs gentibus in pace credenda? quod fœdus nõ violandum? quæ in hostilibus iurata sponsio stabilis pmanebit, qñ nec ipsis propriis regibus iuratam fidem cõseruant? Quis eñ adeo furiosus est, q caput suum manu sua propria desecet? Illi (vt notum est) immemores salutis suæ, propria manu seipos interimunt, in semetipos, suoscq; reges proprias cõuertendo vires. Et cum dñs dicat, nolite tangere Christos meos, & Dauid: Quis (inq t) extendet manum suam in Chrm dñi, & innocens erit. Illis nec vitare metus est periurium, nec regibus inferre exitium. Hostibus qppe fides pacti datur, nec violatur. Quod si in bello fides * vigeat, quanto magis in cæteris seruanda est. Sacrilegium qppe est, si violetur a gentibus regum suoꝝ promissa fides, qa nõ solum in eos fit pacti transgressio, sed & in deum, in cuius nõe pollicetur ipsa promissio. Inde est, q̃d multa regna terraꝝ cœlestis iracundia ita pmutauit, vt pro impietate fidei, & morum alteꝝ ab altero solueretur. Vnde & nos cauere oportet, casum hmõi* in se prævaricãtibus nõ pepercit, q per inobedientiã cœleste habitaculum pdiderunt, vnde & p Esaiã dicit: Inebriatus est gladius meus in cœlo, quãto magis nos nr̃æ salutis interitum timere debemus, ne p infidelitatẽ eodẽ sæuiẽte dei gladio pereamus? Quod si diuinã iracundiã vitare volum⁹, & sæueritatẽ ad eius clemẽtiã prouocare cupimus, seruemus C erga deum religiõis cultum atq; timorẽ, custodiamus erga principes nostros pollicitã fidẽ, atq; sponsionẽ. Non sit in nobis, vt in q busdã gentibus infidelitatis subtilitas impia, non subdolæ mentis perfidia, nõ periurij nefas, & cõiurationum nefanda molimina. Nullus apud nos sub præsumptiõe regnum arripiat, nullus excitet mutuas seditiões ciuium, nec mo meditetur interitus regum, sed, defuncto in pace principe, primates totius gẽtis cum sacerdotibus successorẽ regni cõcilio communi cõstituant, vt dum vnitatis cõcordia a nobis retinetur, nullum patriæ, gentisq; dissidium p vim atq; ambitum moliatur. Quod si hęc admonitio mentes nostras nõ corrigit, & ad salutem cõmunem cor nostrum nequaquã pducit, audi sniam nr̃am. Quicunq; ergo ex nobis, vel totius Hispaniæ populis qualibet coniuratiõe, vel studio sacramentũ fidei suæ, quod pro patriæ, gentisq; Gotthorum statu, vel conseruatiõe regiæ salutis pollicitus est, temerauerit, aut regem nece attrectauerit, aut potestate regni exuerit, aut præsumptiõe tyrannica regni fastigium vsurpauerit, anathema sit in conspectu dei patris, & angelorum, atq; ab ecclesia catholica, quam periurio profanauerit, efficiatur extraneus, & ab omni cœtu Chrianorum alienus, cum oĩbus impietatis suæ socijs, qa oportet, vt vna pœna teneat obnoxios, quos filis error inuenerit implicatos. Quod iterum secundo replicamus, dicentes: Quicũq; amodo ex nobis, vel cunctis Hispaniæ populis quolibet tractatu, vel studio sacrm fidei suę, q̃d p pfiæ gẽtisq; Gothoꝝ statu, vel cõseruatiõe regiæ salutis pollicitus ẽ, violauerit, aut regẽ nece attrectauerit aut ptãte regni exuerit, aut psumptiõe tyrãnica regni fastigiũ vsurpauerit, anathema in cõspectu Chri, & aplorum eius sit, atq; ab ecclesia catholica, qua piurio profanauerit, efficiatur extraneus, & ab oĩ cõsortio Chrianoꝝ alienus, & dãnatus in futuro iudicio dei habeatur

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum participibus suis, quia dignum est, vt, q talibus sociantur, ipsi etiam damnationis eoꝝ D
participatiõe obnoxij teneãtur. Hoc etiam tertio acclamamus, dicentes: Quicunq; amo-
do ex nobis, vel cunctis Hispaniæ populis, qualibet meditatiõe, vel studio sacramenti
fidei suæ, quod pro patriæ salute, Gentisq; Gotthoꝝ statu, vel incolumitate regiæ pũs
pollicitus est, violauerit, aut regem nece attrectauerit, aut potestate regni exuerit, aut pre-
sumptione tyrannica regni fastigium vsurpauerit, anathema sit in cõspectu spũs sancti, &
martyrum Chri, atq; ab ecclesia catholica, quam periurio profanauerit, extraneus efficiat,
& ab omni cõmuniõe Chrianoꝝ alienus, nec partẽ habeat iustoꝝ, sed cum diabolo, & an-
gelis eius æternis supplicijs condemnetur, vna cum eis, qui eandem coniurationem ini-
tur, vt par pœna perditionis constringat, quos in pniciem praua societas copulat. Et ideo
si placet omnibus, q adestis, hoc tertio reiteratam sententiam vestræ vocis cõsensu firma-
te. Ab vniuerso clero, vel populo dictum est. Qui cõtra hãc nostram definitionem præ-
sumpserint, anathema maranatha, hoc est, perditio in aduentu domini sint, & cum Iuda
Scarioth partem habeant ipsi, & socij eorum, Amen. Quapropter nosipsi, & sacerdotes
omnes sanctam ecclesiam Christi, ac populum admonemus, vt hæc tremenda, & totiens
reiterata sententia nullum ex nobis psenti, atq; æterno cõdemnet iudicio, sed fidem pro-
missam erga gloriosissimum dñm nostrum Sisenandum regem custodientes, ac syncera
illi deuotiõe famulantes, nã solum diuinæ pietatis in nobis clementiam prouocemus, sed
etiam grãm antefati principis percipere mereamur. Te quoq; præsentem regem, ac fu-
turos ætatum sequentium principes humilitate debita deposcimus, vt moderati, & mites
erga subiectos existentes, cum iustitia, & pietate populos a deo vobis creditos regatis, bo-
namq; vicissitudinem, q vos nobis constituit, largitori Christo rependatis, regnantes in hu-
militate cordis cum studio bonæ actionis. Nec quisquam vestrum solus in causa capi-
uum, aut reum sententia feriat, sed consensu publico cum rectoribus ex iudicio manifesto
delinquentium culpa patescat, seruata a vobis in offensis mansuetudine, vt non sæuiritate
magis in illis, q̃ indulgentia polleatis, vt dum omnia hæc (authore deo) pio a vobis mode-
ramine cõseruentur, & reges in populis, & populi in regibus, & deus in vtrisq; lætetur.
Sane de futuris regibus hãc sententiam promulgamus, vt si qs ex eis, contra renerẽtiam
legum superba dominatiõe, & fastu regio in flagitijs, & facinore, siue cupiditate crude-
lissimam potestatem in populis exercuerit, anathematis snĩa a Christo dño cõdemnetur,
& habeat a deo separationem, atq; iudicium, propter quod psumpserit, praua agere, & in
pniciem regnum deducere. De Simithilanæ vero, q propria scelera metuens, seipsum re-
gno priuauit, & potestatis fascibus exuit, id cum gentis cõsultu decreuimus, vt neq; eum
vel vxorem eius propter mala, quæ cõmiserunt, neq; filios eoꝝ vnitati, nostræ vnquã cõ-
sociemus, nec eos ad honores, a quibus ob iniqtatem deiecti sunt, aliqñ promoueamus.
Quicq; etiã, sicut in fastigio regni habentur extranei, ita a possessiõe rerum, quas de misero
rum sumptibus auxerant, maneant alieni, pter id, quod pietate pissimi principis nostri sue
rint cõsecuti. Non aliter & Geillanem memorati Simithilanæ & sanguine, & scelere fra-
trem, q nec in germanitatis fide stabilis extitit, nec fidem glorioso dño nostro pollicitam
cõseruauit, hunc ergo cum cõiuge sua, sicut & ante factum est, a societate gẽtis atq; cõsor-
tio nostro placuit separari, nec in amissis facultatibus, in qbus p iniqtatem creuerant redu-
ces fieri, pter id, quod cõsecuti fuerint pietate clemẽtiss. principis, cuius gra bonos donoꝝ
pmijs ditat, & malos à beneficẽtia sua nõ separat. Gloria autẽ, & honor oipotenti deo no-
stro, in cuius noie cõgregati sumus. Post hæc pax, & salus, & diuturnitas pissimo & amа-
tori Chri dño nostro Sisenando regi, cuius deuotio nos ad hoc decretum salutiferum cõ-
uocauit. Corroboret ergo Chri gra regnum illius, gẽtesq; Gotthoꝝ in fide catholica an-
nis & meritis. Protegat illum vsq; ad vltimam senectutem summi dei gra, & post præsen-
tis regni gloriam ad æternum regnum transeat, vt sine fine regnet, q in seculo feliciter im-
perat, ipso præstante, q est rex regum, & dñs dominoꝝ, cum patre & spũ sancto in secu-
la seculorum, Amen. Definitis itaq; his, quæ superius comphensa sunt, annuente religio
sissimo principe placuit deinde, nulla re impediente a quolibet nostrum, ea, quæ cõstituta
sunt temerari, sed cuncta salubri cõcilio cõseruari. Et qa profectibus eccleiæ & animæ
nostræ cõueniunt, etiã propria subscriptiõe (vt pmaneant) roboramus. Ego Isidorus in
Christi nomine Spalnsis eccleiæ metropolitanus episcopus hæc constituens subscri-
psi. Similiter & alij episcopi subscripserunt, numero septuaginta, quoꝝ nomina quibus-
dam prætermissis subnotantur.

Sclaa

A *Sclaa Narboneñ. metropolitanus eps subscrip. Stephanus Emeriteñ. met. eps sub- alias, Salus
scrip. Iustus Toletan* met. eps sub. Iulianus Brachareñ. met. eps sub. Audax Ter-
raconeñ. met. eps sub. Stephan* Ausoneñ. eps sub. Acutulus Elueñ. eps sub. To
nãti* Palẽtineñ. eps sub. Vigitin* *Bigastreñ. eps sub. Bonifacius Caurieñ. epũs sub. als, Bistargeñ
Eusebius* Bastian* eps sub. Iohãnes Ilipeñ. eps sub. Vrcitan* eps sub. *Dertoseñ. eps vel Bigerteñ.
sub. Cordubẽsis eps sub. Dumiẽsis eps sub. Lamecẽsis eps sub. Egitan* eps sub. als, Bastican*
Asturicẽsis eps sub. Egabrẽsis eps sub. Ablritanus eps sub. Asindonẽsis epũs sub. als, Dertuleñ,
Lutisa forte Suffetulensis eps sub. Castulonẽsis eps sub. Olyssipponẽsis eps sub.
Portugalẽsis eps sub. Oretan* eps sub. Tudẽsis eps sub. Oscẽsis eps sub. Segobiẽ
sis epũs sub. Italicensis epũs sub. Pacẽsis epũs sub. Lucensis epũs sub. *Veter- als, Biterreñ.
rensis epũs subscrip. Gerundẽsis epũs sub. Accitanus epũs sub. Impuritanus eps
sub. Complutensis epũs sub. Calaguritanus epũs sub. Sisiselus Elborẽsis epũs sub.
Deodatus Egabreñ. epũs sub. Eusebius Valeriеñ. epũs sub. Iacobus Mentesanus
epũs sub. Samuel Irien sis epũs sub. Seruus dei Lacobrigẽsis epũs sub. Florentius
Setabiensis epũs sub. Abentinus Astigitanus epũs sub. Deterius Eliberitanus epũs alias, Setabi-
subscri. *Eructuosus Herdensis epũs sub. Antonius Segobricẽsis epũs sub. *Mu tanus
stracius Valentinus epũs sub. Serpentinus Ilicitanus epũs sub. Metonius Britolcen alias Mustasi*
B sis epũs sub. Elpidius Tirassoneñ. epũs sub. Braulio Cæsaragustanus eps sub. Idi-
sclus Segoncieñ. epũs sub. *Launsus Viseñ. eps sub. Iochila Salamanticeñ. eps sub. alias, Tamisa,
Egila Oxouieñ. episcopus subscrip. vel Vadia

¶Item Vicarij episcoporum.

¶Fidentij Tuccitani epi vicarius Centaurus presbyter subscrip. Ernulphi Conim-
brieñ epi vicarius Renatus archipresbyter sub. Eusebij Barchinoneñ. epi vicarius Io-
hannes presbyter subscrip. Carterijs Arcobricеñ. epi vicarius Domarius archidiaco-
nus sub. Solennis Carcassoneñ. epi vicarius Stephanus archidiaconus sub. Dõnel-
lus episcopus sub. Solennis epi Carcassoneñ. archidiaconus sub. Dauid Aurieñ. epi-
scopi vicarius Marcus presbyter sub.

¶Concilium quartum Toletanum finit.

CONCILIVM TOLE-
TANVM QVINTVM CIRCA TEMPORA
Honorij papæ primi.

CAPITVLA CONCILII TOLETANI QVIN-

C ti, habiti, Anno primo * Chintillani. als, Suintilla

De institutione nouarum lætaniarum i.
De custodia salutis regum, & defensione prolis præsentium principum ij.
De reprobatione personarum, quæ prohibentur adipisci regnum iij.
De his, qui sibi blandiuntur spe, regi superstite. iiij.
De his, qui principes maledicere præsumunt. v.
Vt regum fideles a successoribus regum rerum iure non fraudentur pro seruitutis mercede vi.
Quod in celebritate cunctorum concilio, rum, synodus Toletana temporibus Sisenandi habita, per probationem vocis claræ, ob custodiam sui cunctis debeat innotescere vij.
De indulgẽtia principũ noxijs seruata. viij
De fauore principum concilij acclamatione concesso ix.

APud vrbem Toletanam diuersis ex prouincijs Hispaniæ sacerdotes domini, qui * in vno pacis osculo in basilica sanctæ martyris Leocadiæ consedi- alias vnũ po
mus, gratiarum actiones omnipotenti deo persoluimus, propter suam mise licõ & collectis
ricordiam magnam, cuius nutu in hanc cõuenimus concordiam, & glorioſi
principis nostri * Chintillani regis initia, ob cuius salutis, & felicitatis consti- als, Suintillæ.
tiam supernam imploramus clementiam, qui se in medio nostri cętus ingressus cum opti
matibus, & senioribus palatij sui, supplex se omnium orationibus commendauit, suosq; fi
deles ita facere sancta exhortatiõe coegit, atq; hanc institutionẽ, quam ex præcepto eius,
& decreto nostro sancimus, diuina inspiratione * permisit. Cap'm primum. alias, pmisit.

Scilicet

Universidad de Deusto
Biblioteca

Scilicet, vt in cūcto regno a deo sibi cōcesso, specialis, & propria hæc religiosa omitē pore teneat obseruātia, vt a die iduū Decembriū lætania triduo vbiq; annua successiōe p agatur, & indulgentia delictoꝝ lachrymis impetret. Quod si dies dñica intercesserit, in se quenti hebdomada celebretur, vt qm̄ deficiēte charitate, eo vsq; protelatur malitia, vt no ua exerceantur facinora, noua quoq; hæc ipsa surgat consuetudo, quæ possit ante omnip potentis oculos nostra esse purgatio.

II Summa aūt nobis vigilantia, & grādi religiōis cura prouidendū est, vt mala, quæ Prouer.19.d assidue prohibita ppetrātur, circumspecta disciplina ecclesiastica extirpent. Non em̄ est incassum scriptum: Pestilente flagellato, stultus sapientior erit. Quāobrem qm̄ præpōde alīs, nos custo rante onere delictoꝝ, experiētia pene semper, ac sæpe fieri discimus, quod magnopere vi dituros cū di tare debemus, quod etiam * custoditur, cum hoc, quod diuinis sacramētis spopōdimus, uinis sacramē temeritate nō violamus, ideoq; frequēter cōpescendū, quod crebro inuenit trālgressum. tis spondem⁹ sed temerita Sed ne succedentes p̄cedētibus, ac deinde sequentes inuideāt anterioribus, & cuncta quæ te. ta, & pacata pmaneāt, hæc in cōcilio cōiter cōsiderata defertur snīa, vt seruetis, quæcūq; in vniuersali, & magna synodo prouisa cōscriptaq; circa principū salutē, & vtilitatē sunt: Hæc quoq; adiecta custodiant, videlicet, vt oīni benignitate, omniq; firmitate circa oēm posteritatē principis nostri Chintillani regis teneat dilectio, & præbeat rōnabile defen siōis adminiculū, ne res iustæ prouisæ, aut etiā parentū digna prouisiōe procurate, ad iuris proprietatē pertinētes, iniuste, fraudulenterve a quoq; causa illicite exquisita, lędēdi eos p̄ 1.Tim.6.b beatur, nec q̄cūq; modo q̄buslibet rebus, spreta dilectiōe molestent. Hæc em̄ licētia effu alīs, temerent cit & principes in subiectis suspectos, & subiectos in bonis principū cupidos. Quocirca, ne & præmissa * cōtemnant, & vt cupiditas radix oim malorꝝ auferat, cōtestamur oēs p̄sen alī. subseqntes tes, & absentes, vel etiā futuris tpibus * consequentes coram deo, & angelis eius, quod si quisquā nostræ cōtestatiōis temerator extiterit, atq; cōtemptor, & quacūq; argumēratione ne odiose eos molestare, aut in aliquo fuerit conatus lædere, sit anathema in Chīanorum oīm cętu, atq; superno cōdemnetur iudicio, sit exprobrabilis oībus catholicis, & abomina bilis sanctis angelis, in ministerio dei constitutis, sit in hoc seculo perditus, & in futuro cō demnatus, q tam rectæ prouisioni noluit præbere consensum.

III Inexpertus & nouis morbus nouā decet inuenire medelā, Quapropter, qm̄ sunt incōsideratæ quorūdā mētes, & se minime capiētes, quos nec origo ornat, nec virtus de alīas, regalis, corat, q passim putāt, licēterq; ad * regalia maiestatis puenire fastigia. Huius rei causa, p̄a vel regiæ oīm cum inuocatiōe diuina profertur sentētia, vt si qs talia meditatus fuerit, quem nec cle ctio oīm præficit, nec Gotthicæ gentis nobilitas ad hunc apicem trahit, sit consortio ca tholicorum priuatus, & diuino anathemate condemnatus.

IIII Ergo qa & religioni inimicum, & hoībus constat esse pernicioſum, futura illi Actoꝝ.1.a cite cogitare, & casus pricipum exqrere, ac sibi in posterum prouidere, cum scriptum sit: Non est vestrum nosse momenta, vel tempora, quę pater posuit in sua potestate, hoc de creto censemus, vt quisqs inuentus fuerit, talia perquisisse, & viuente principe in alium attendisse pro futura regni spe, aut alios in se propter id attraxisse, a conuentu catholicoꝝ, cum excommunicationis sententia expellatur.

V Sed & hoc pro pestilentiosis hoīm * moribus salubri deliberatiōe cēsemus, ne qs alīas, morbis in principem maledicta congerat. Scriptum est em̄ a legislatore.* Principem populi tui alias, principi indifferenter. ne maledixeris. Quod si qs fecerit, excommunicatiōe ecclesiastica plectatur. Nam si ma Exo.22.d. & ledici regnum dei non possidebunt, quantomagis, talis ab ecclesia necessario pellitur, qui Acto.23.b diuinæ violator sententiæ inuenitur. 1.Cor.6.b

VI Sili prouidentia pro fidelibus regum nostra datur snīa, vt qsqs superstes princi pum extiterit, iuste in rebus profligatis, aut largitate principis acq sitis, nullā debeat habere iacturā. Nā si licēter, & iniuste pturbent fideliū mētes, nemo optabit propriū, ac fidele p̄be re obsequm, dum cūcta nutāt in incertū, & in futuro discriminis formidāt cām, sed saluti, & rebus eorum principalis pietas debet præbere suffragia. Exemplis em̄ cæteri prouocan tur ad fidem, cum fideles non fraudantur mercede.

VII Propter malaꝝmentium facilitatem & memoriæ obliuionem hoc sacratissima statuit synodus, vt in omni concilio eporꝝ Hispaniæ vniuersalis cōcilij decretum, q̄d pro pter principum nostroꝝ est salutē cōstitutum, peractis oībus, in synodo publica voce de bet pronuntiari, quatenus sæpe replicatum auribus, vel assiduitate iniquorum mens territa corrigatur, quæ ad præuaricandum & obliuione, & facilitate perducitur.

In his oīb⁹

A VIII In his omnibus, quæ p̄missimus, potestatem indulgentiæ in culpis delinquē tium principi reseruamus, vt iuxta bonitatis suæ & pietatis moderamen, vbi emendationē prospexerit mentium, veniam tribuat culparum.

IX His vero oīnibus finem, & robur subscriptiōe nostra facientes, gloriam, & lau dem oīnipotenti dño deo, inquātum mortalium valitudo finit, reddimus. Post hæc grās excellentissimo, & glorioſissimo principi nostro Chintillano regi peragimus, cuius ardor fidei & studium bonæ intētiōis, & vnanimitatis cōcordiā nobis tribuit & charitatis. Do net ei dñs de inimicis triumphū, & de beatitudine gaudiū, custodiat eum protectiōe assi dua, & muniat bonæ voluntatis suæ circūspectiōe tutissima, cuius regnum manet in secu la seculorum. Ego Eugenius Toletanæ ecclesiæ prouinciæ Carthaginensis metropolita nus epūs his omnibus decretis annuens, subscripsi. Silr & alij epi subscripserunt, numero viginti, quorum nomina subnectuntur.

¶ Ego Tonātius sanctæ ecclesiæ Palentinæ epūs his oībus decretis annuēs, subscripsi. Ego Clarētius in Chro ec. Accitanæ ep. his om. dec. annu. sub. Ego Vigitinus sancte ec.* Bigastren. epūs. his om. dec. annu. sub. Ego Eusebius * Bastianæ sanctæ ec. epūs. his alīs, Bistargen. om. dec. annu. sub. Ego Hilarius gra Chri sanctæ ec. Compluten. epūs his om. decre. alīs, Bigerren. B annu. sub. Ego Marcellus Chri misericordia epūs ec. Vrcitanæ his om. dec. annu. sub. alīs, Bastitanæ Ego Florētius ec. Setabien. ep. his om. dec. annu. sub. Ego Braulio epūs ec. Cæsa augustanæ his om. dec. annu. sub. Ego * Hoia pmittēte deo eccl. Barcinonen. epūs his alias, Vla om. de. annu. sub. Ego* Mustratius ec. Valentinæ epūs his om. decr. annu. sub. Ego Iacobus dei miseratiōe sanctæ Mentesanæ ec. epūs his om. dec. annu. sub. Ego Eusebi⁹ alī. Mustal⁹ dei misera. ec. Valerien. epūs his om. dec. annu. sub. Serpētin⁹ in Chri noīe ec. Ilicitanæ epūs his om. dec. an. sub. Suauilla sanctæ ec. Oretanæ epūs his om. dec. an. sub. Egila ec. Oxomien. epūs his om. dec. an. sub. Anseric⁹ gra Chri ec. Segobien. epūs his om. dec. an. sub. Idiscius in Chri noīe ec. Segoncien. epūs his om. dec. an. sub. Antoni⁹ dei mi seratiōe ec. Dianien. epūs his om. dec. an. sub. Assalbus in Chri noīe pbr, agens vicē dñi mei Perseuerātij epi his dec. annu. sub. Petrus in Chri noīe diaconus agens vicem dñi Merantuni epi, his oībus decre. annuens, subscripsi.

¶ Toletanum concilium quintum finit.

CONCILIVM TOLETANVM SEXTVM, CIRCA TEMPORA Honorij papæ primi.

C

¶ Sexti concilij Toletani capitula.

De plenitudine fidei catholicæ i.
De obseruatione lætaniarum ij.
De custodia fidei Iudæorum iij.
De damnatione clericoꝝ, per pecuniam ec clesiasticos gradus assequentium iiij.
De stipendijs clericorum, ne a iure alienen tur ecclesiarum v.
De viris, & fœminis sacris propositū trās gredientibus sacrum vi.
De pœnitentibus trangressoribus vij.
Quod qbusdam pœnitentibus pristina tra dantur coniugia viij.
De professionibus, & obedientia liberto rum ecclesiæ ix.
De progenie libertorum ecclesiæ, ne eis, vel pro nutritio eruditionis ab ecclesia liceat euagari x.
Ne sine accusatore legitimo quispiam con demnetur, xi.
De confugientibus ad hostes xij.
De honore primatuum palatij xiij.
De remuneratione collata fidelibus re gum. xiiij.
Vt res ecclesiæ a quibuslibet iustæ colla tæ, in earum iure firma stabilitate per maneant xv.
De incolumitate, & adhibenda dilectione regiæ proli xvi.
De his, qui rege superstite, aut sibi, aut alijs affuturum prouident regnum, & de personis, quæ prohibentur ad regnum accedere xvij.
De custodia vitæ principum, & defensio ne præcedentium regum a sequentibus adhibenda xviij.
De gratiarum actionibus, in confirmatine concilij deo, & principi datis xix.

D Conu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Onuenientibus nobis Hiſpaniarum, Galliciæq; pōtificibus ſummis, cum p
orthodoxi, & glorioſi * Chintillani regis ſalutaribus hortamentis abſq; im
pedimento, in prætorio Toletano, in eccleſia ſanctæ Leocadiæ martyris
ſedibus collatis, ſub die ſexta idus Ianuarij, anno prædicti principis & triū
phatoris Chriſti ſecundo, ſtatuimus ſubter inſerta capitula.

als, Suintillæ.

I Cum primū oīpotenti deo pro corona fratrum ita numeroſæ gratiæ in nobis fu
iſſent peractæ, nihil melius, nihilq; ſalubrius oīm inſedit animo, quā more ſynodi vniuer
ſalis poſt ſolēnia perfunctæ oratiōis, quod mente interius ruminabamus, lingua narrare
mus, & quod corde credebamus, ore ructaremus, ſupna fauente ſnia, quæ ait: Eructauit
cor meum verbū bonū. Et iuxta prophetā: Verbū fecit dñs abbreuiatū ſup terrā. Quā
obrem, ex abundātia noſtri cordis ſit cōfeſſio vocis, vt fidem, quā oīm mens intrinſecus
geſtat, in cōfeſſione interpres lingua foris effundat. Itaq; credimus, & profitemur, ſacratiſſi
mam, omipotentiſſimā trinitatē, patrem, & filiū, & ſpm̄ ſanctū, vnum deū ſolum nō ſolī
tariū, vnius eſſentiæ; virtutis, poteſtatis, maieſtatis, vniusq; naturæ, diſcretā inſeparabiliter
pſonis, indiſcretā eſſentialr ſubſtātia deitatis, creatricē oīm creaturaꝝ, patrē ingenitū, increa
tum, fontem, & originē totius diuinitatis, filium a patre intēporalr ante oēm creaturā, ſi
ne initio genitū nō creatū, nam nec pater vnq; ſine filio, nec filius extitit ſine patre, ſed ta
men filius deus de pre deo, nō pater deus de filio deo, ille aūt filius prīs, & deus de patre, p
oīa coæqualis patri, deus verus de deo vero, ſpm̄ vero ſanctū neq; genitū, neq; creatum,
ſed de patre, filioq; procedētem vtriuſq; eſſe ſpm̄, ac p hoc ſubſtātialiter vnum ſunt, qui &
vnus ab vtroq; procedit. In hac aūt trinitate tanta eſt vnitas ſubſtātiæ, vt pluralitate careat,
& æqualitatē teneat. Nec minor in ſingulis, q̄ in oībus, nec maior in oībus, q̄ in ſingulis pſo
nis manet. Ex his igit tribus diuinitatis pſonis ſolum filiū fatemur ad redemptionē hu
mani generis, propter culpaꝝ debita, quæ per inobedientiā Adæ originalr, & noſtro libe
ro arbitrio cōtraximus, reſoluenda a ſecreto patris arcanoq; prodiſſe, & humanitatē ſine
peccato de ſancta ſemp virgine Maria aſſumpſiſſe, vt idem filius dei patris eēt filius hoīs,
deus perfectus, & homo perfectus, vt homo & deus eſſet vnus Chrūs, naturis in duabus
vna perſona, ne quaternitas trinitati accederet, ſi in Chro geminata pſona eſſet. Ergo a pa
tre & ſpū ſancto ſeparabilis creditur pſona, ab hoīe aūt aſſumpto natura, idem cum eodē
hoīe vnus extat pſona, cum patre, & ſpū ſancto, natura, ac (ſicut diximus) ex duabus natu
ris, & vna pſona, vnus eſt dñs noſter Ieſus Chrūs, in forma diuinitatis æqualis patri, in for
ma ſerui minor patre. Hæc eſt enim vox eius in pſalmo: De ventre matris meæ deus
meus es tu. Natus itaq; a deo ſine matre, natus a virgine ſine patre, ſolum verbum caro fa
ctum eſt, & habitauit in nobis. Et cum tota cooperta ſit trinitas formationē ſuſcepti hoīs,
qm̄ inſeparabilia ſunt opa trinitatis, ſolus tñ filius ſuſcepit humanitatē in ſingularitate pſo
næ, nō in vnitate diuinæ naturæ, id eſt, in eo quod propriū eſt filij, nō quod cōmune eſt
trinitati. Nam ſi vnā nati hoīs, dei alterā cōfeciſſet pſonā, tota trinitas corpus aſſumpſiſſet,
qm̄ cōſtat naturā trinitatis ēſſe, nō tamē perſonā. Hic ergo dñs noſter Ieſus Chrūs miſſus
a patre, ſuſcipiens quod nō erat, nec amittens, quod erat, inuiolabilis de ſuo, mortalis de
noſtro, venit in hunc mundum peccatores ſaluos facere, & credētes iuſtificare, faciensq;
mirabilia, traditus eſt propter delicta noſtra, mortuus eſt propter expiationem noſtrā, re
ſurrexit propter iuſtificationē noſtrā, huius liuore ſanati, huius morte deo patri reconcilia
ti, huius reſurrectiōe ſumus reſuſcitati. Quē etiam ventuꝝ in fine expectamus ſeculoꝝ cū
reſurrectiōe omnium æquiſſimo ſuo iudicio redditurꝝ iuſtis præmia, & impijs pœnas. Ec
cleſiam quoq; catholicā credimus, ſine macula & ruga, corpus eius eſſe, regnumq; habitu
ram cum capite ſuo omnipotente Chriſto Ieſu, poſtq̄ hoc corruptibile induerit incorru
ptionem & mortale immortalitatem, vt ſit deus omnia in omnibus. Hac fide corda puri
ficantur, hac hæreſes extirpantur, in hac oīnis eccleſia collata iam cœleſti regno deinceps
in ſeculo præſenti gloriatur, & non alia fide eſt ſalus, nec enim nomē aliud eſt ſub cœlo da
tum hominibus, in quo oporteat nos ſaluos fieri.

Pſalm. 44
Roma. 9. f
& Eſaiæ. 10. f.

Pſalm. 21
Iohan. 1. b

1. Timot. 1. b
Roma. 4. d

Actoꝝ. 4. c

II Religiſiſſ. principis nr̄i deuotionē, & nr̄oꝝ cōſacerdotū primo anno regni ſui con
ſtitutionē cū magna reuerētia, & veneratiōe ſuſcipiētes, quā cōſtat iam in oīni regno ſuo
annua vice celebrari, quā placuit etiā nr̄a aſſentōe firmari, proinde vniuerſalis authoritate
cenſemus cōcilij, vt hi dies lętaniaꝝ, q in ſynodo p̄miſſa ſunt inſtituti, eodē in tpe, quo iuſ
ſi ſunt excoli annuo recurſu omni obſeruatiōe habeant celeberrimi, vt pro illis qbus nunc
ſvq; ſimul ſumus implicati delictis, ſit nr̄a expiatio ante oculos dei omnipotentis.

Inflexibili

A III. Inflexibilis Iudæoꝝ perfidia deflexa tandē videtur pietate & potentia ſuperna. Hinc em̄ liquet, q̄d in ſpiramine ſummi dei excellentiſſimus & Chriſtianiſſ. princeps ardo re fidei inflāmatus, cū regni ſui ſacerdotibus p̄uaricationes & ſuperſtitiones eoꝝ eradicare elegit funditus, nec finit degere in regno ſuo eū, qui nō eſt catholicus, ob cuius feruorē ſi dei gratias omnipotēti dño cœloꝝ agimus, eo q̄ ei tam illuſtrē creauerit animā, & ſua re pleuerit ſapientia, ipſe quoq; donet ei & in p̄ſenti ſeculo longæuā vitā, & in futuro gloriā æternā. Illud aūt prouida nobis cura, & valde eſt decernendū vigilanti ſolertia, ne eius fi dei calor, & noſter labor q̄q; in poſteris tepefactus liqueſcat. Quo circa conſonā cū eo corde & ore promulgamus deo placiturā ſentētiā, ſimul etiā cū ſuoꝝ optimatū illuſtriūq; viroꝝ cōſenſu & deliberatione ſancimus, vt quiſq; ſuccedentiū tēporꝝ regni ſortitus fue rit apicē, nō ante cōſcendat regiā ſedē, quā inter * reliqua cōditionū ſacramēta pollicitus fu erit, hāc ſe catholicā nō permiſſuꝝ eos violare fidē, ſed & nullatenus eoꝝ perfidiæ fauēs, vel quolibet neglectu, aut cupiditate illectus, tendētibus ad p̄cipitia infidelitatis aditū præ beat p̄uaricatiōis, ſed q̄d magnopere nr̄o eſt tpe cōquiſitū, debeat illibatum perſeuerare in futuꝝ. Nā incaſſum bonū agitur, ſi nō eius prouideꝝ perſeuerātia. Ergo poſtq̄ ordine pre
B miſſo ad gubernacula acceſſerit regni, ſi ipſe temerator huius extiterit promiſſi, ſit anathe ma maranatha in cōſpectu ſempiterni dei, & pabulū efficiat ignis æterni, ſimiliq; cū eo dā natiōe perculſus, quicūq; ſacerdotū, vel quilibet Chriſtianoꝝ eius implicati fuerint errori. Nos etem̄ ita p̄ſentia decernimus, vt p̄terita, q̄ in vniuerſali ſynodo de Iudæis conſcripta ſunt, cōfirmem̄, qm̄ ea, q̄ neceſſaria pro eoꝝ ſaluatione ſcribi potuerūt, in eadē eſſe cautū ſcimus. Quapropter, quæ tunc decreta ſunt, valitura eſſe cenſemus.

als, reliquas conditiones ſacramento

IIII. Sæpe pullulantia prauitatis germina, licet ſæpiſſime patrū iuſta nouerimus ſeue ritate damnata, quia tamen crebris conſpiciuntur denuo vigere radicibus, iuſtitiæ acriore vigore radicitus amputare ſancimus. Proinde quicunq; Simonis imitator, ſimoniacæ quo q̄ hæreſis extiterit ſectator, vt eccleſiaſticoꝝ ordinum gradus non dignitate morū obti neat, ſed muneꝝ impenſione conquirat, & per oblata munera capiat, quibus hunc nec ra tionis ordo, nec dignitas morū vlla cōmendat, talis inuentus ſacroꝝ ordinū apices peni tus adipiſci nullo modo permittatur, ſed & ſi adeptus fuerit, cōmunione priuatus, cū ordi natoribus ſuis proprioꝝ bonoꝝ amiſſione damnetur.

V. Sæpe fit, vt proprietati originis obſiſtat lōginquitas tpis. Quapropter prouiden tes decernimus, vt ſi quis clericoꝝ ſtipēdiū de rebus eccleſiæ cuiusq; ep̄i percipit largitate, ſub p̄cariæ noīe debeat profeſſionē ſcribere, nec p retentionē diuturnā p̄iudiciū afferat ec
C cleſiæ, & quæcūq; in vſu perceperit, debeat vtiliter laborare, vt nec res diuini iuris videan tur aliqua occaſione negligi, & ſubſidiū ab eccleſia, cui deſeruiunt, percipere poſſint cleri ci. Quod ſi quis eoꝝ contempſerit facere, ipſe ſe ſtipendio ſuo videbitur priuare.

12. q. 2. Sæpe ſit vt prop.

VI. Procliuis curſus eſt ad voluptatē, & imitatrix natura vitioꝝ. Quāobrē quiſquis viroꝝ, vel mulieꝝ habitum ſemel induerit ſpōtanee religioſum, aut ſi vir deditus eccleſiæ choro, vel fœmina fuerit, aut fuerit delegata puellaꝝ monaſterio, i vtroq; ſexu p̄uaricator, ad propoſitū inuitus reuerti cogat, vt vir detondeat, & puella ad monaſteriū regrediat. Si aūt quolibet patrocinio deſertores pmanere voluerint, ſacerdotali ſnia ita a Chrianoꝝ cœ ſynodus iā ſtatuit, profeſſionis vel habitus ſui deſertrices ſuperiori ſentētia condemnētur.

20. q. 3. Proclivis aūt.

VII. Quāuis priora nunq̄ ſiluerint de tanto facinore cōcilia, ratio tamen depoſcit, vt ea, quæ frequēti p̄uaricatione iteranť, frequēti ſentētia cōdemnētur. Et ideo qm̄ tanta exi ſtit peruerſitas hominū, vt hi, q̄s ſub religioſo habitu pœnitētiæ profeſſio pro venia pec catoꝝ ad manū ſacerdotis deducit, vel abduxit, iteꝝ rediuiua malitia ad vitæ priſtinæ ſor des reuocet. Huius rei cauſa ſancta ſynodus decernit, vt, ſi q ingenuoꝝ vtriuſq; ſexus ſub noīe pœnitētis in habitu religioſo ſunt cōuerſati, poſt hęc aūt comā nutriētes, vel veſtimē ta ſecularia ſumētes, ad id, q̄d reliquerāt, redierunt, ab ep̄o ciuitatis, in cuius territorio ſunt conuerſi, cōprehēſi, rurſus legibus pœnitētiæ in monaſteriis ſubdant inuiti. Qd ſi fieri p̄ pter alicuius ptātis vigorē difficile fuerit, tūc ſicut * priſcoꝝ canonū ſtatuerūt decreta, q̄uſ q; ad dimiſſum ordinē reuertant, excōmunicati, & anathemate cōdēnati habeant. Similiter & hi, q poſt excōmunicationē, vel interdictū cū ipſis communicauerint. Sacerdos aūt, ad quē pertinere noſcunt, ſi eos quolibet munere, vel fauore, aut negligētia admonere noluerit, vt aut reuertētes ſuſcipiat, aut cōtemnentes de eccleſia reiciat, ſimili ſentētia plectatur, quouſq; emendationis eoꝝ, vel damnationis ab eo ſententia promulgetur.

als, priorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

33.q.2. Antiqui & san. in epist. ad Rusticū Narbonēn. epm, q ē 90. riūione. u alīs, legitume.

VIII. Antiqui,& sanctissimi est patris sentētia papæ Leonis,vt is,qui in ætate adolescētiæ positus,dū mortis formidat casum,peruenerit ad pœnīæ remediū, si coniugatus & forte fuerit incontinēs,ne postea adultery incurrat lapsum,redeat ad pristinū cōiugiū, quousq; possit adipisci tpis maturitate cōtinentiæ statū. Quod nos sicut de viris, ita de fœminis æquo modo censemus,non quidē hoc generaliter,& *canonice p̄ceptū,sed constat a nobis pro humana fragilitate indultum,ea dūtaxat ratione,vt si is,qui pœnitētiæ nō est legibus deditus,ante ab hac vita decesserit,quam ex consensu alter ad continentiam eat, vnde fuerit regressus,superstiti non liceat,denuo ad vxoris transire amplexus. Si aūt illius vita extiterit superstes,qui nō accepit bñdictionē pœnitētis,nubat,si se continere nō p̄t, & *vlterius consortio fruatur vxoris. Quod de vtroq; sexu pari modo a nobis,manifestum est decretū esse,ita videlicet,vt in his oīnibus sacerdotis ordinatio expectet, vt iuxta quod ætatē aptā prospexerit,*pœnitētiæ,absolutionis,vel districtionis tribuat legem.

alīs,alterius

alīs, cōtinētiæ 12.q.2. Longinquitate Toletani.4. ca.69.

IX. Longinquitate sæpe fit temporis,vt non pateat conditio originis. Vñ iam decretū est in anteriori vniuersalis concilij canone,vt professionē suā liberti ecclesiæ debeāt facere,qui profiteant,se & de familijs esse ecclesiæ,& ecclesiæ obsequiū nunq; relicturos. Vnde his quoq; nos adīcimus,vt quotiēs cursum vitæ sacerdos impleuerit, & de hac vita migrauerit, mox,cum successor eius aduenerit, omnes liberti ecclesiæ, vel ab eis progenitū chartulas suas in conspectu omniū debeant ipsi, qui substituitur, pontifici publicare, & professiones suas in cōspectu ecclesiæ renouare,quaten⁹ status sui vigorē & illi obtineāt,& obediētia eoꝝ ecclesia nō careat. Si aūt aut scripturas libertatis suæ,intra annum ordinatiōis noui sui pontificis manifestare contēpserint,aut professiones renouare noluerint, vacuæ,& inanes chartulæ ipsæ remaneāt,& illi,origini suæ redditi,sint ppetuo seruituri.

X. Etenim decet,vt hi,quoꝝ parentes titulū libertatis de familijs ecclesiæ perceperunt,intra ecclesiā,cui obsequiū debēt,causa eruditionis enutriant. Contēptus quippe eius patronoꝝ,si ipsis neglectis,alijs ad educandū detur progenies manumissoꝝ. Itaq; censemus,vt,sine status sui p̄iudicio,ab eō habeant in doctrinæ obsequio,quatenus & illi debitum reddant famulatum,& nullum patiantur suæ ingenuitatis detrimentum. Eos vero,qui aliter,q̄ sententia nostra decreuit,agere tentauerint, inuitos,iubemus, ab episcopis ad hoc ip̄m reduci.Quod si forte parentes eoꝝ eos pontificibus suis dare contempserint, & alios sibi patronos adoptauerint,ingratorum feriantur lege libertorum.

3.q.9. Dignū est vt vita alias,accusantium. alīs,deputet,

XI. Dignū est,vt vita innocētis nulla maculet pernitiæ *accusatoris. Ideo quisquis a quolibet criminat,nō ante accusatus supplicio *detur,quam accusator præsentetur,atq; legum,& canonū sententia exquirat. Quod si indigna ad accusandum persona inuenit,ad eius accusationem nō iudicet,nisi vbi pro capite regiæ maiestatis causa versatur.

XII. Prauaꝝ audacia mentiū sæpe aut malitia cogitationū,aut causa culpaꝝ refugiū appetit hostiū. Vnde quisquis patrator culpaꝝ extiterit taliū,virtutē petēs defendere aduersarioꝝ & patriæ, vel genti suæ detrimenta intulerit regiꝝ in potestatem regis,ac gentis suæ reductus,excommunicatus,& retrusus longinquioris pœnitētiæ legibus subdatur. Quod si ipse mali sui prius reminiscens,ad ecclesiā fecerit confugium,intercessu sacerdotum,& reuerentia loci regia in eos pietas reseruetur comitante iustitia.

XIII. Qui primatu dignitatis,atq; reuerētiæ, vel gratiæ ob meritū in palatio honorabiles habentur,his a iunioribus modestus honor per omnia deferatur. Qui etiā minores a senioribus & dilectionis amplectant affectu,& vtilitatis imbuantur exemplo.

XIIII. Præmio fraudare fideles, nō solū inhumanum,sed etiā existit iniustū.Ideoq; cum fidei meritū tū in rebus diuinis,q̄ in humanis nō habeat ingratū,dignum videtur, vt

Ca.6.concil. Tolet.1. sacerdotali sententia consulamus fidelibus regis. Proinde vt anno primo serenissimi principis nostri decreuit concilium sanctum,oēs fideles,qui obsequio,& syncero seruitio voluntatibus,vel iussis paruerint principis,totaq; intentione salutis eius custodiā habuerint,a regni successoribus nec a dignitate,nec a rebus pristinis causa repellantur iniusta,sed nūcetiam pro vniuscuiusq; vtilitate principis moderentur discretione, sicut eos perspexerit necessarios eē patriæ. Et sic illis impertiat benignitas,vt in cæteris magnæ mōstret gfæ potestas,quatenus ita eoīa in rebus iuste cōquisitis lucrent,vt posteris relinquēdi, vel quibus voluntas eoꝝ decreuerit,cōferēdi spontaneo fruant arbitrio. Cæteꝝ,si infidelis quisquā in capite regio,aut inutilis ī rebus cōmissis p̄sente dño nostro p̄ssimo Chintillano rege extiterit,*in clemētia eius maneat potestatis ac nutu cōstituenda hmōi moderatio. Nefas est

alīs, in clemētiæ ei⁹ manu em̄, in dubiū deducere ei⁹ potestatē, cui oīm gubernatio superno cōstat delegata iudicio.

Quod

A Quod si post eius discessum quispiam repertus fuerit,eius vitæ fuisse infidelis,quicqd largitate ipsius in rebus habuit conquisitis,careat,confiscandū & fidelibus largiendū.

XV. Quia his,qui principibus digne deseruiunt,atq; deferentibus fidele illis obsequium,constat nos optimū ministrasse suffragium,dū iuste a principibus acquisita,in eoꝝ iure persistere sancimus indiuulsa,æquum est maxime,vt rebus ecclesiaꝝ dei adhibeatur a nobis prouidentia opportuna,adeo,vt quæcunq; res ecclesiis dei a principibus iuste concessæ sunt,vel fuerint,vel cuiuscunq; alterius personæ quolibet titulo,illis non iniuste collatæ,sunt,vel extiterint,ita in eaꝝ iure p̄sistere firma stabilitate iubemus,vt cuelli quoq; casu,vel tēpore nullatenus possint. Opportunū est em̄,vt sicut fidelia hominū seruitia non existere censuimus ingrata,ita ecclesiis collata,quæ proprie sunt pauperꝝ alimenta,earum in iure pro mercede offerentium maneant inconuulsa.

XVI. Sicut insolētia maloꝝ regū odiosa,& execrabilis semp existit subiectis, ita bonorū prouida vtilitas amabilis efficitur populis. Quocirca,quis ferat,aut quis Christianus toleranter videat regiā sobolem, aut posteritatē expoliari rebus,aut priuari dignitatibus? Quod ne fiat,generalis hæc promatur de principis filijs sentētia,& de p̄sentis excellentissimi Chintillani regis posteritate dentur aperta decreta a nobis,vt ea,q̄ synodus p̄terito an

B no in hac ecclesia habita constituit,circa omnē posteritatē eius, vniuersitas regni sui cōseruet, hoc est, vt p̄beatur filijs eius dilectio benigna,& firma,& tribuant,vbi loci opportunitas exhibuerit,defensionis adminicula iusta,ne de rebus iuste profligatis,aut parentū dignitate procuratis,vel largitate principū, vel alicuius impētis,aut etiam proprietate debitis fraudētur quibuslibet insidijs calliditatis,neq; a quoq; lædendi eos p̄beantur argumenta machinationis, quia dignū est,vt cuius regimine habemus securitatē, eius posteritati decreto concilij impertiamus quietē. Deniq; tanta erga nos nostri principis extant beneficia, vt longū sit,figillatim ea promere lingua. Ipse em̄ authore deo nobis pacē,ipse quasi captiuam reduxit charitatē,ipsius ope quieti,ipsius sumus largitione ditati,ipse medicamine bonitatis suæ & reis pepercit,& rectos sublimauit. Cui si dignis voluerimus respondere beneficijs,non tantis extamus copijs virtutis,quibus tantæ voto sufficiamus voluntatis.

Ca.1.concil. Tole. quinti.

XVII. Q̄m in cōcilio anteriori,q̄d anno primo glorioſi principis nr̄i habitum est,de hmōi re fuerit promulgata sniа,tñ placet,iterare,q̄d cōuenit custodiri. Itaq; regis vita constātē,nullus sibi aliq̄ opere,vel deliberatione seu cuiuscūq; dignitatis laicus,seu gradu ep̄i, aut pb̄ri,aut diaconi cōsecratus,cæteriscq; clericatus officijs deditus,futuꝝ regē prouideat cōtra viuētis regis vtilitatē,& proculdubio voluntatē nullo blandimēto, vel suasione proeadē spe aut alios ī se trahat,aut ipse in aliū acquiescat. Iniquū em̄,& valde execrabile Christianis debet haberi,futuri tpis *illicitis prospicere,& vitæ suæ ignaros vētura disponere. Q̄d si quisq; iā talia iniqua deliberatiōe cū q̄cūq; est meditatus,hoc sibi nouerit eē sacerdo-

C tali moderatiōe cōcessum,si venerabilr̄ poscit,vt hoc sine mora p̄sentis principis auribus studeat publicare. Si āt*retineat,& deliberatiōis suę machinamēta noluerit dicere,pessimo plectaf anathemate. Rege vero defuncto,nullus tyrānica p̄sumptione regnū assumat,nullus sub religionis habitu detonsus,aut turpiter decaluatus,aut seruilē originem trahēs, vel extraneæ gētis homo,nisi* genere,& moribus dignus promoueaf ad apicē regni. Temerator aūt huius p̄ceptionis sanctissimæ perpetuo anathemate* damnetur.

Ca.4.concil. Tole quinti. alīs,illicita alīs,obstinata deliberatione sua alīs,genere cognitus alīs,feriatur Ca.3.concilij Tolet.quinti.

XVIII. Iam quidē in antecedēti vniuersali synodo saluti nostroꝝ principū constat esse cōsultū, sed libet iterare bene sancita,&,digna authoritate munire salubriter ordinata. Ideoq; testamur corā deo,& omni ordine angeloꝝ,corā prophetaꝝ, atq; apostoloꝝ, vel omni martyꝝ choro,corā omni ecclesia catholica,& Christianoꝝ cœtu,vt nemo intēdat in interitū regis,nemo vitā principis attrectet,nemo regni eū gubernaculis priuet,nemo tyrānica p̄sumptione apicē regni sibi vsurpet,nemo quolibet machinamēto in eius aduersitate sibi coniuratoꝝ manū associet. Quod si quicq̄ hoꝝ quisq̄ nostroꝝ temerare p̄sumpserit,anathemate diuino perculsus,absq; vllo remedij loco habeatur cōdemnatus æterno iudicio. Is aūt,qui eius fidē fuerit assequutus,si vult tāto expiari piaculo,quasi proprij patris eius vlciscatur interitum,in cuius defensionis auxilium vniuersi regni Gotthorum consentiat fortitudo. Si aūt desidiæ causa,& minori zelo tam funestum noluerint vindicare scelus,sint omnes ex nostra sentētia opprobrium cæteris gentibus.

XXIX. His oībus rite dispositis,& diuturna collatiōe deliberatis, benedictionē,gloriā,& honorē inuisibili omniū authori rependimus luminum patri,& in his conseruandis eius imploramus opem suffragij, vt constitutionibus nostris robur tribuat,seu virtu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tem, fragilitatẽq; humanã huic diſpoſitioni reddat efficacẽ & ſalubrẽ, vt non iudicet ꝑ-
ricatricẽ. Nos ergo oĩa ſupraſcripta oĩ authoritate priſcoꝝ canonũ ſubſcriptione no-
ſtra firmamus, & gratias agim⁹ Chriſtianiſſimo & glorioſiſſimo Chintillano principi no-
ſtro, cuius ſtudio aduocati, & inſtãtia collecti ſumus, cuius volũtas probata, ordinatio exo-
titit religioſa. Donet ei dñs optimo principi diuturnũ in ſeculo præſenti triumphũ, & in
parte iuſtoꝝ perpetuũ regnũ, felicibusq; annis felix ipſe in longa felicitate fruatur, & di-
uinæ dexteræ protectione vbiq; muniat. Ego Silua, & ſi indignus eccleſiæ eꝑs Narbo-
nẽſis, his cõſtitutionibus, a nobis æditis ſubſcripſi, Similiter & alĩ eꝑi ſubſcripſerũt nume-
ro quinquaginta duo, videlicet ego Iulianus eccleſiæ Bracareñ. eꝑs ſubſcripſi. Ego Eu-
genius eccl. Toletanæ eꝑs ſub. Ego Honoratus ec. Hiſpaleñ. eꝑs ſub. Ego Prothaſius
eccl̃iæ Placẽtinæ eꝑs ſubſ. Ego Tonãtius ec. Palentinæ epũs ſubſ. Leufredus Cordo-
benſis ec. ep. ſub. Ego Vigitinus ec. *Bigaſtreñ. epũs ſub. Ego Acutulus ec. Elneñ.
alĩs, Biſtargẽ vel, Bigerreñ alĩs, Baſtitanę eꝑs ſub. Ego Iohãnes ec. Ilipẽſis epũs ſub. Ego Euſebius *Baſtianæ ec. eꝑs ſub. Ego
Hilarius Cõplutenſis epũs ſub. Ego Boniface ecc. Carthagineñ. epũs ſubſ. Iacobus
Mentiſanæ ec. ep. ſub. Iohãnes Dertuſanæ ec. ep. ſub. Dauid Aurienſis ec. ep. ſubſ.
Elpidius Tiraſſonenſis epũs ſub. Ego Siſiſclus ec. Elborẽſis epũs ſub. Oſdulphus Oſ-
alĩs, Eructuoſus. cenſis eccl̃iæ epũs ſub. *Scrutuoſus eccl̃iæ Ilerdẽſis epũs ſubſ. Deodatus eccl̃iæ Ego-
brẽſis ep. ſub. Profuturus Lameceñ. ec. epũs. ſub. Seruus dei Arcobriceñ. ec. ep. ſub.
Ego Pimenius ec. Dumieñ. epũs ſub. Anatholius ec. Loteneñ. eꝑs ſub. Suauilla eccl.
Oretanæ epũs ſub. Monteſis ec. Egitanæ epũs ſubſ. Iochila Salamanticeñ. epũs ſubſ.
alĩas, Argioſ uitus alĩas, Vla *Agiulphus Portegaleñ. epũs ſub. Serpẽtinus eccleſiæ Ilicitanæ epũs ſub. Braulio ec.
Cæſarauguſtanæ epũs ſub. Ego *Hoia Barcinoneñ. eꝑs ſub. Anſericus eccleſiæ Se-
gobieñ. epũs ſub. Ego Viuaricus ec. Olyſſiponeñ. epũs ſub. Guda eccl̃iæ Tuccitanæ
epũs ſub. Anaſtaſius ec. Tudeñ. epũs ſubſ. Egila ec. Oxonieñ. epũs ſub. Idiſclus eccl.
Segoncieñ. epũs ſub. Vaſconius ec. Lucẽſis epũs ſub. Amamingus eccleſiæ Caurieñ.
alĩas, Dunila. epũs ſub. Epartius Italiceñ. ec. epũs ſub. Renatus eꝯ. Conimbriceñ. epũs ſub. *Turni-
alĩas, Candi dianus la ec. Malacitanæ epũs ſub. *Oſcandus Aſturiceñ. ec. epũs ſub. Iuſtus Accitanæ eccl.
eꝑs ſub. Domninus Auxitanæ ec. epũs ſub. Octumarus Irieñ. ec. epũs ſub. Earnius Vi-
ſenſis ec. epũs ſub. Vanna diaconus, qui & Petrus eccl̃iæ agens vicẽ Antonĩ eꝑi ſubſ.
Cunctiſclus agens vicẽ Orontĩ eꝑi ec. Emeritenſis ſubſ. Cetronius pbr agens vicẽ Gia-
alĩ, Muſtaſij. binĩ eꝑi Calaguritanæ ec. ſub. Domarius pbr Arcobriceñ. eccleſiæ, agens vicẽ Carterĩ
eꝑi ſub. Piberinus ec. Valẽtinæ diaconus agẽs vicẽ *Muſtracĩ epiſcopi ſubſcripſi.

BRACAREN. CONCILIVM PRIMVM CIRCA TEMPORA Honorĩ papæ primi.

HVius Bracareñ. tituli ſeu appellationis memorat Plinius naturalis hiſtoriæ lib. iĩi. ex. iĩ. tit. Hiſpania citerior inquiẽs: Simili mõ Bracarũ. xxiiĩ. ciuitates. cclxxv. capitã, ex quibus ꝓter ipſos Bracaros Vibali, Celerini, Galleci, Aequefilici, Querquerni citra faſtidiũ noĩentur. Et idẽ lib. iiĩ. ca. xx. tit. Hiſpania citerior, vbi dicit. Ex inſulis no-
minãdæ Corticata, & Aunios Acileñ. conuẽtus Bracaꝝ, Heleni. Et infra idẽ, Leuni, Se-
urbi, Bracaꝝ oppidũ Auguſta. Anton. dq; ꝓ in itiñ. tit. Iter ab Olyſſipone Bracarã Au-
guſtã, Ierabrica &c̃. Caleni, Bracara. Idẽ tit. a Bracara Aſturicã, Salatia &c̃. Idẽ tit.
Iter ꝑ loca maritima, a Bracara Aſturicã, Aquis Celenis &c̃. Idẽ tit. Alio itinere a Bra-
cara Aſturicã, Salauiana &c̃. Idẽ tit. Iter a Bracara Aſturicã, Limia &c̃.

¶ Concilium Bracareñ. primum, anno tertio Ariamiri regis Kalend. Maĩ.

ANno tertio Ariamiri regis Kalendis Maĩ, cum Galliciæ prouinciæ epiſco-
pi Lucretius, Andreas, Martinus, Cottus, Hildericus, Lucẽtius, Timothe-
alĩ, Rachimiri us, Maliofus, ex præcepto præfati glorioſiſſimi *Ariamiri regis in metro-
politana eiuſdẽ prouinciæ Bracareñ. eccleſia conueniſſent, conſidẽtibus ſi-
mul epiſcopis, ꝑſentibus q̃. q; preſbyteris, aſtantibusq; miniſtris, vel vniuer-
ſo clero, Lucretius memoratæ metropolitanæ eccleſiæ eꝑs dixit: Diu eſt, ſanctiſſimi fra-
tres, ꝙ ſecundũ inſtituta venerabiliũ canonũ, & decreta catholicæ, & apoſtolicæ diſciplinæ de-

A næ deſiderabamus, facerdotalẽ inter nos fieri debere conuentũ, quia nõ ſolum eccleſiaſ-
ticis regulis & ordinibus opportunã, ſed ſtabilem etiam ſemper efficit charitatis fraternæ
concordiã, dum cõgregati ſimul in noĩe dñi ſacerdotes, ea inter ſe ſalutifera collatione re-
quirũt, q̃ ſecundũ doctrinã apoſtolicã vnitatẽ ſpũs in vinculo pacis obtineãt. Nunc ergo
quoniã optatũ nobis huius congregatiõis diem glorioſiſſimus, atq; pñſſimus filius noſter,
aſpirante ſibi dño regali ꝓcepto cõceſſit, vt ſimul poſiti conſideremus, prius (ſi placet) de
ſtatu fidei catholicæ perquiramus. Tunc deinde ſanctoꝝ patrũ inſtituta recenſitis canoni-
bus innoteſcant. Poſtremo quædã etiã, quæ ad obſequiũ dei vel officium pertinent cleri-
cale, diligentius pertractẽtur, vt ſi qua fortaſſe vel per ignorãtiæ defidiam, vel per longin
qui tẽporis incuriam, aut varia inter nos habentur dubia, ad vnã (ſicut decet) rationis ac ve-
ritatis formulã reuocentur. Omnes eꝑi dixerũt: Proſequutio tuæ beatitudinis iuſta eſt, ea
nanq; de cauſa conuenimus, vt aliqua nobis eccleſiaſticæ conſtructionis vtilitas cõmode-
tur. Lucretius epũs dixit. Prius de ſtatutis (ſicut ſuperius dictũ eſt) conferamus. Nã licet
iam olim Priſcillianæ hæreſis contagio in Hiſpaniaꝝ prouinciis detecta ſit, & damnata, ne Contagiũ vꝫ
quis tñ per ignorantiã aut aliquibus (vt aſſolet) ſcripturis deceptus apocryphis, aliqua ad- contagio in-
huc ipſius erroris peſtilentia ſit infectus, manifeſtius ignaris hominibus declaret, quia ipſi dñr in ntõ.
B in extremitate, & in vltimis huius prouinciæ finibus cõſtituti, aut exiguã, aut pene nullam
rectæ eruditionis notitiã cõtigerũt. Credo aũt veſtræ beatitudinis fraternitatẽ noſſe, quia
eo tẽpore, quo in his regionibus nefandiſſimæ Priſcillianæ ſectæ venena ſerpebãt, beatiſſi-
mus papa vrbis Romæ Leo, qui quadrageſimus fere apoſtoli Petri ſucceſſor extitit, per
Turibiũ notariũ ſedis ſuæ, ad ſynodũ Galliticæ cõtra impiã Priſcillianæ hæreſis ſectã ſcri- De his in cõc.
pta ſua direxit. Cuius etiã ꝓcepto Tarraconẽſes, & Carthaginẽſes eꝑi, Luſitani q̃q; & Beti- i. Toleta. poſt
ci facto inter ſe cõcilio, regulã fidei cõtra Priſcilliani hæreſim, cũ aliquibus capitulis cõſcri- deſcriptionẽ
bẽtes, ad Baleoniũ tũc hui⁹ Bracarẽſis eccleſiæ ꝑſulẽ, direxerũt. Vnde, qa & ipm ꝑſcripte 20. cap. eiuſ-
fidei exẽplar cũ ſuis capitulis præ manibus hic habemus, pro inſtructione ignorantium (ſi dẽ cõc. fol. cc
veſtræ placet reuerẽtiæ) recitet. Oẽs eꝑi dixerũt: Valde neceſſaria hoꝝ capituloꝝ eſt le- lxxxiiij. pa. a
ctio, vt dũ ſimplicioribus quibuſq; priſtina ſanctoꝝ patrũ inſtituta pãdunt, abominata iam
olim a ſede beatiſſimi Petri apoſtoli, & dãnata Priſcillianæ hæreſis figmẽta cognoſcãtur.
Lectũ eſt exẽplar fidei, cũ capitulis ſuis, q̃, ne prolixitatẽ facerẽt, his geſtis minime ſunt in-
ſerta. Poſt lectionẽ capituloꝝ oẽs eꝑi dixerũt: Licet lectio neceſſarie recẽſita ſit, tñ euiden-
tius, & ſimplicius ea, q̃ ſunt execrabilia, ita poſitis etiã capitulis mõ declarenf, vt, q̃ min⁹ eſt
eruditus, intelligat, & ſic anathematis ſnĩa exploſa, iã Priſcilliani erroris figmẽta dãnentur,
vt quiſq; clericus, vel monachus, ſiue laicus tale aliquid ſentire adhuc, vel defendere fue-
C rit deprehẽſus, tanq̃ vere putridũ mẽbrũ catholicæ eccleſiæ, cõtinuo de corpe abſcindaf,
ne aut ſocietatis, ſiue prauitatis eius macula, a recte credentibus de permixtione talium ali-
quid orthodoxis reputetur opprobrium. Propoſita contra Priſcillianam hæreſim capitu-
la, & relecta continent hæc. Capitulum primum.

¶ Si quis patrẽ, & filiũ, & ſpĩm ſanctũ non confitetur tres perſonas, vnius ſubſtãtiæ, &
virtutis, ac poteſtatis ſicut catholica & apoſtolica eccleſia docet, ſed vnã tantum, ac ſolita-
riam dicit eſſe perſonã, ita vt ipſe ſit pater, qui filius, ipſe etiam ſit paracletus ſpũs, ſicut Sa-
belliius & Priſcillianus dixerunt, anathema ſit.

II. Si quis extra ſanctã trinitatẽ alia (neſcio quæ) diuinitatis noĩa introducit, dicens, ꝙ
ipſa diuinitas ſit trinitas, ſicut Gnoſtici, & Priſcillianus dixerũt, anathema ſit.

III. Si quis dicit filiũ dei dñm noſtrũ, anteq̃ ex virgine naſceret, nõ fuiſſe, ſicut Pau-
lus Samoſatenus, & Fotinus, & Priſcillianus dixerunt, anathema ſit.

IIII. Si quis * natale Chriſti ſecundũ carnẽ non vere honorat, ſed honorare ſimulat alĩs, natalem
ſe, ieiunans in eodẽ die, & in dñico, quia Chriſtũ in hominis vera natura eſſe non credit, ſi-
cut Cerdon, Martion, Manichæus, & Priſcillianus dixerũt, anathema ſit.

V. Si quis animas humanas, vel angelos ex dei credit ſubſtantia extitiſſe, ſicut Ma-
nichæus, & Priſcillianus dixerunt, anathema ſit.

VI. Si quis animas humanas dicit prius in cœleſti habitatione peccaſſe, & pro hoc
in corpora humana in terrã deiectas, ſicut Priſcillianus dixit, anathema ſit.

VII. Si quis dicit, diabolum non fuiſſe prius angelum bonum, a deo factum, nec dei
opificium fuiſſe naturam eius, ſed dicit eum ex tenebris emerũſſe, nec aliquem ſui habere
authorem, ſed ipſum eſſe principium abſq; ſubſtantia mali, ſicut Manichæus, & Priſcillia-
nus dixerunt, anathema ſit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

VIII. Si qs credit, ꝙd aliquãtas īmũdas creaturas diabolus fecerit, & tonitrua & fulgura, & tẽpestates, & ficcitates ipse diabolus sua authoritate facit, sicut Priscillianus dixit, anathema sit.

IX. Si quis animas, & corpora humana *fatali signo credit astringi, sicut pagani, & Priscillianus dixerunt, anathema sit. (*thema sit. afs, fatalibus stellis.

X. Si quis duodecim signa, id est, sydera, quæ mathematici obseruare solẽt, per singula animæ, vel corporis mẽbra dissipata credunt, & nominibus patriarchaꝝ ascripta dicunt, sicut Priscillianus dixit, anathema sit.

XI. Si quis coniugia humana damnat, & procreationẽ nascentium perhorrescit, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

XII. Si quis plasmationem humani corporis diaboli dicit figmentum esse, & cõceptiones in vteris matrum operibus dicit dæmonum figurari, propter quod resurrectionẽ carnis non credit, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

XIII. Si quis dicit, creationem vniuersæ carnis non opificium esse dei, sed malorum angelorꝝ, sicut Manichæus, & Priscillianus dixerunt, anathema sit.

XIIII. Si qs immũdos putat cibos carniũ, quas deus in vsu hoim dedit, & nõ, ppter afflictionẽ sui corpis, sed quasi immũditiã putãs, ita abstineat ab eis, vt nec olera cocta cũ carnibus pregustet, sicut Manichæus, & Priscillianus docuerunt, anathema sit.

XV. Si qui clericorꝝ, vel monachorꝝ præter matrem, aut germanam, vel etiam, quæ proxima consanguinitate iunguntur, alias aliquas quasi adoptiuas fœminas secũ retinet, & cum ipsis habitant, sicut Priscilliani secta docuit, anathema sit.

XVI. Si quis quinta feria paschali, quæ vocatur cœna domini, hora legitima post nonam, ieiunus in ecclesiis missas nõ tenet, sed secundum sectam Priscilliani festiuitatem ipsius ab hora tertia per missas defunctorꝝ soluto ieiunio colit, anathema sit.

XVII. Si quis scripturas (quas Priscillianus secũdum suum depranauit errorem, vel tractatus Dictinij, quos ipse Dictinius, anteq̃ conuerteretur, scripsit sub nomine patriarcharum, prophetarum, & apostolorum, & suo errori consona cõfinxit) legit, & impiorum figmenta sequitur, aut defendit, anathema sit.

XVIII. Propositis his capitulis, & relectis, Lucretius epũs dixit: Qm̃ etiã ea, quæ a catholicis abominata sunt, & dãnata, manifestius, & apertius etiam ignorantibus declarata sunt, necessariũ post hoc arbitror, (si vestræ fraternitati videtur) vt institutiones sanctorꝝ patrũ, recensitis antiquis canonibus, innotescant, quæ & si nõ omnia, certe vel pauca, quæ ad institutionẽ clericalis disciplinæ pertinent, relegant. Oẽs epi dixerũt, Placet hoc ædictum. Et cõgrua res est, vt quibus fortasse & per incuriã abolita sunt ecclesiastica cõstituta, audiãt sanctorꝝ canonũ regulã, & obseruẽt, relectis ex codice, coram concilio tã generalium synodorꝝ canonibus, quã localiũ. Post quorꝝ lectionẽ Lucretius epũs dixit: Ecce ex ipsa canonũ lectione agnoscat sancta fraternitas vestra, nõ solum in generalibus cõciliis, sed & in localibus, cõgregatos simul sacerdotes vno cõsensu, ea, quæ ecclesiastico conuenit. 1. Thess. 5. d tes sententiã doctrinæ apostolicæ dicẽtis: Probate, q̃ bona sunt, & tenete. Si ergo placet charitati vestræ, qa sunt aliqua ecclesiasticæ institutiõis obsequia, q̃ in huius pſertim extremitate prouinciæ, nõ per cõtentionẽ (ꝙd absit) sed magis (sicut pfati sumus) fiunt per incuriam, aut p ignorantiã, cõstituamus q̃dã inter nos capitula, vt, quæ nõ vno modo tenẽtur a nobis, ad vnã oñino formulã reuocẽtur. Oẽs epi dixerunt, Necessariũ, & valde vtile arbitramur, vt ea, quæ apud vnũquẽq̃ nostrũ varia, & inordinata consuetudine retinẽtur, vnita inter nos p dei gratiã & cõcordi celebrẽtur officio. Et idcirco, si qd illud est magnũ, vel paruũ, quo variari videmur, ad vnã (sicut dictũ est) formulam pfixis rationabiliter capitulis reuocet, præcipue cũ & de certis quibusdã causis institutionẽ apud nos sedis apostolicæ habeamus, q̃ ad interrogationes suas quondam venerãdæ memoriæ præcessoris tui Profuturi prudẽtia ab ipsa beatissimi Petri, accepit cathedra, Lucretius epũs dixit: Rogate fraternitas vestra authoritatẽ sedis apostolicæ recordata est, q̃ licet eodem tẽpore inotuerit, quo directa est, tamen pro firmitate testimonij, & institutiõe multorꝝ (si vestræ vnanimitati cõplacet) qa præ manibus est, corã oñibus legat. Oẽs epi dixerũt: Iustũ est, vt quia mentio ipsius authoritatis est habita, quæ est eius doctrina, a circũstantibus audiatur. Relecta est authoritas sedis apostolicæ, ad quendã Profuturꝝ directa epm, quæ propter prolixitatẽ his gestis minime est inserta. Post cuius lectionem Lucretius epũs dixit: Manifestius pãtet, apostolicã nobis opitulari doctrinã, & ideo, sicut fraternitas vestra pũ dixit,

A dixit, si quid per ignorantiã apud quosdã variatur, ad vnam formulã concordi regula pscriptis inter nos capitulis astringatur. Proposita sunt capitula, quæ continent hæc.

XIX. Placuit omnibus communi consensu, vt vnus atq̃ idem psallendi ordo in matutinis, vel vespertinis officijs teneatur, & non diuersæ, ac priuatæ *monasteriorum cõsuetudines contra ecclesiasticas regulas sint permixtæ. Dist. 12. Placuit oĩbus cõ. afs, necq̃ monasteriorꝝ cõsuetudines cũ ecclesiastica regula Ruth. 2. a afs, prauitas.

XX. Item placuit, vt per solennium dierum vigilias vel missas, oñes easdem, & non diuersas lectiones in ecclesia legant.

XXI. Item placuit, vt non aliter episcopi, & aliter presbyteri populũ sed vno modo salutent, dicentes, dominus sit vobiscum, sicut in libro Ruth legitur. Et vt respondeatur a populo, & cum spiritu tuo, sicut & ab ipsis apostolis traditum oñis retinet Oriẽs, & non sicut Priscilliana hæresis *permutauit.

XXII. Item placuit, vt eodẽ ordine missæ celebrent ab oĩbus, quo Profuturus ꝙndã huius metropolitanæ eccliæ eps, ab ipsa apostolicæ sedis authoritate suscepit scriptũ.

XXIII. Item placuit, vt nullus eum baptizandi ordinẽ ptermittat, quẽ & antea tenuit metropolitana Bracarensis ecclesia, & pro amputanda aliquorꝝ dubietate prædictus Profuturus epũs scriptũ, & sibi directum a sede beatissimi Petri apostoli suscepit.

XXIIII. Itẽ placuit, vt conseruato metropolitani episcopi primatu, cęteri episcoporum secundum suæ ordinationis tempus alius alio sedendi deferat locum.

B XXV. Itẽ placuit, vt de rebus ecclesiasticis tres æque fiant portiones, id est, vna episcopi, alia clericorum, tertia in reparatione, vel in luminarijs ecclesiæ. De quarta parte siue archipbr, siue archidiaconus illã administrans, episcopo faciat rationem.

XXVI. Item placuit, vt nullus episcopus clericum alterius ordinare psumat, sicut & antiqui canones vetuerũt, nisi forte signata ipsius episcopi scripta susceperit.

XXVII. Item placuit, quia aliquanti huius prouinciæ ecclesiæ diacones, abscõsis infra tunicam vtuntur orarijs, ita vt nihil differre a subdiacono videantur, vt de cætero superposito scapulæ (sicut decet) vtantur orario.

XXVIII. Item placuit, vt nõ liceat cuilibet ex lectoribus, sacra altaris vasa portare, nec alijs nisi his, qui ab episcopo subdiaconi fuerint ordinati. 23 dist. Nõ liceat cuilib.

XXIX. Item placuit, vt lectores in ecclesia, in habitu seculari ornato nõ psallant, necq̃ gradus gentili ritu dimittant.

XXX. Item placuit, *vt veteris testamenti nihi poetice cõpositum in ecclesia psallatur, sicut & sancti præcipiunt canones. afs, vt extra psalmos canonicas scripturas noui & veteris.

XXXI. Item placuit, vt ingredi sacrarium ad communicandum non liceat laicis viris, vel mulieribus, nisi tantum clericis, sicut & antiquis canonibus institutum est.

XXXII. Item placuit, vt quicũq̃ in clero cibo carniũ non vtuntur, pro amputanda suspitione Priscillianæ hæresis, vel olera cocta cũ carnibus tamen prægustare cogantur.

C Quod si contempserint, secundum quod de talibus sancti patres antiquitus statuerũt, necesse est, pro suspitione hæresis huius, hos excõmunicatos ab officio oĩmode remoueri. nullus eis communicare præsumat, sicut & antiqua canonum continẽt statuta. Quæ si qs spernit voluntarie, seipsum alienum a communione facit.

XXXIIII. Item placuit, vt hi, qui aut per ferrum, aut per venenum, aut per præcipitium, aut suspendium, aut quolibet modo *violentiæ fibijpsis inferunt mortem, nulla pro illis in oblatione commemoratio fiat, necq̃ cum psalmis ad sepulturam eorum cadavera deducantur. Multi enim sibi hoc per ignorantiam vsurpant. Similiter, & de his placuit fieri, qui pro suis sceleribus puniuntur. 23. q. 5. Placuit vt hi q. afs, violentam

XXXV. Item placuit, vt catecumenis, sine redemptione baptismi defunctis, simili modo non oblationis sanctæ commemoratio, necq̃ psallendi impendatur officium. Nam & hoc per ignorantiam vsurpatum est.

XXXVI. Item placuit, vt corpa defunctorꝝ nullo modo intra basilicã sctorꝝ sepeliant, sed, si necesse est, de foris circa murꝝ basilicæ vsq̃ adeo nõ abhorret. Nã si fit missimũ hoc priuilegiũ vsq̃ nũc retinẽt ciuitates, vt nullo mõ intra ambitũ murorꝝ cuiuslibet defuncti corpus sit humatũ, q̃tomagis hoc venerabiliũ martyrꝝ debet reuerẽtia obtinere?

XXXVII. Item placuit, vt si quis presbyter, post hoc interdictũ ausus fuerit chrisma benedicere, aut ecclesiam, aut altarium consecrare, a suo officio deponatur. Nã & antiqui canones hoc vetuerunt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

XXXVIII Item placuit, vt ex laico ad gradū sacerdotij ante nemo veniat, nisi prius anno integro in officio lectorꝝ, vel diaconatus disciplinā ecclesiasticā discat, & sic p singulos gradus eruditus, ad sacerdotiū veniat. Nam satis reprehensibile est, vt q nondum didicit, iam docere præsumat, dum & antiqs hoc patrum institutionibus interdictum sit.

XXXIX Item placuit, vt si qd ex collatiōe fidelium, aut per festiuitates martyrum, aut p cōmemorationē defunctorꝝ offert, apud vnum clericorꝝ fidelī colligat, & cōstituto tpe, aut semel, aut bis in anno inter oēs clericos diuidat. Nam nō modice ex ipa inæqualitate discordiæ generant, si vnusqsq; in sua septimana, quod oblatum fuerit, sibi dependat.

XL Item placuit, vt præcepta antiquorꝝ canonum, quæ modo in cōcilio recitata sunt, nullus audeat pterire. Si qs autem, quasi cōtumax transgreditur ista, necesse est, vt de suo degradetur officio. Relectis caplis. Lucretius eps dixit: Quia opitulante dño nobis ea quæ ad firmitatem catholicæ, & orthodoxæ fidei, vel quæ ad officium ordinis ecclesiastici ptinebant, vnanimi (sicut oportebat) collatiōe decreuimus, restat nunc, vt ex oībus his, quæ dei gra salubriter instituta sunt, propriam vnusqsq; nostrum studeat docere, atq; informare dioccesim. Si qs autem ex nobis in parochijs suis, post agnita huius concilij instituta, aut clericum, aut monachum, sanę huic doctrinę restitentē inuenerit, aut in aliquo adhuc Priscillianæ sectæ errore latitare psenserit, & nō cōtinuo illum excōicatum, & anathematizatū de ecclesia eiecerit foras (ita vt cū hmōi hoīe, nec cibum aliqs fideliū sumere, nec cōicare psumat) nouerit se is, q talem receperit, fraternæ esse excōicationi obnoxium, & diuinæ proculdubio snīæ reum. Oēs epi dixerunt: Quęcūq; a nobis vnito p dei grām cōsensu decreta sunt, peruigili, necesse est, sollicitudine obseruent. Quæ vt stabilem placitæ cōstitutiōis obtineant firmitatē, propria vnusqsq; his gestis manu subscribat. Et post eporꝝ subscriptio subsecuta est. Lucretius eps subscripsi. Andreas eps sub. Martinus epus sub. Cottus epus sub. Hildericus epus sub. Lucentius epus sub. Timotheus epus sub. Maliosus epus subscripsi.

¶CONCILIVM BRACARENSE II.

REgnante dño nostro Iesu Chro, currente æra. D.C.X. anno secundo regis Ariamiri, die decimooctauo Kalendarꝝ Ianuariarꝝ, cum Galliciæ prouinciæ epi tam ex Bracarēsi, q̄ ex Lucensi synodo cū suis metropolitanis pcepto pfati glorioſissimi regis, simul in metropolitana Bracarensi ecclesia cōuenissent, id est, Martinus, Nitigis, Remisol, Andreas, Lucentius, Adoriens, Vectimer, Sardinarius, Viator, Auila, Polemus, Mailoc, cōsidētibus his simul epis, atq; vniuerso clero præsenti, Martinus Bracarēsis ecclesiæ epus dixit: Inspiratiōe hoc deo credimus prouenisse, sanctissimi patres, vt per ordinationē glorioſissimi filij nostri regis, ex vtroq; cōcilio conueniremus in vnū, vt non solum de vitiōe alterutra gratularemur, sed etiam ea, quæ ad ordinationem, & disciplinam ecclesiasticam pertinent, pariter colloquamur. Scriptum est enim in euangelio, dicente domino: Vbicūq; fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo congregati, ibi ero in medio eorum. Nitigis Lucensis ecclesię epus dixit. Nec aliud potest credi, nisi ea, quæ ad vtilitatem nostrarum pertinent animarum, diuina inspiratione & inchoari, & perfici oportere.

Matth.18.c

Philip.2.a.

ET ideo vnanimes oēs atq; idipm in dño sentientes, quæcūq; ad instructionē nostrā pertinēt, in medium prolata desideramus agnoscere. Martinus epus dixit: Arbitramur, vestram beatitudinem recordari, quia cum primum in ecclesia Bracarensi eporum concilium cōgregatum est, post multa, quæ ad cōcordiam rectæ fidei fuerāt robora ta, aliqua etiam, quæ regularꝝ sanctorꝝ canonum cōtinent discretionē, firmauimus. Quorꝝ vtilitas, vt possit euidētius in memoriā reuocari, ipsa (si vobis placet) epla vestra in psentia relegatur. Omnes epi dixerunt: Oportet oīmode, vt in oīm auribus, q hic *assistunt, recitet. Recitatis ergo caplis supioris cōcilij, q̄, ne plixitatē facerēt, his gestis, minime sunt inserta, Martinus eps dixit: Hæc ergo, quæ modo sunt recitata, q̄ nobis tunc aut varia, aut dubia, aut inordinata sunt visa, auxiliāte deo, directa sunt, vt suā inuiolabil'r obtineāt firmitatē. Quę aūt tūc in memoriā nō venerūt, aut onerosum fuit, in illo primo cōcilio multa simul ingerere, necessariū videt, mō ad notitiā sanctę charitatis deferri, eo speciali prospectu, vt spūali ventilata examine purgentur. Sācti em̄ patres præcessores nri, aut gnales synodos vndique colligi, pro vnitate rectæ fidei fecerunt, sicut in Nicea contra Arrium trecenti decem & octo, & in Constantinopoli centum quinquaginta contra Macedonium & in

aliis, assunt

A & in Epheso cōtra Nestoriū ducenti, & in Chalcedona contra Eutychen sexcenti triginta, aut certe speciales synodos per suas vnusquisq; prouincias, pro resecādis contentionibus, vel emendādis aliquorꝝ negligētijs collegerunt, & prout euentus culparꝝ, aut qualiscūq; excessus exegit, p singulas quasq; diuinas canonū sentētias, mediante inter eos dei spiritu cōscripserūt, quas oportet nos relegere, & tenere. Et quia, opitulante Christi gratia, de vnitate, & rectitudine fidei in hac prouincia nihil est dubiū illud, nobis modo speciale est agendū, vt si qd fortasse extra apostolicā disciplinā per ignorantiā, aut per negligentiam reprehēsibile inuenit in nobis, recurrentes ad testimonia sanctarꝝ scripturarꝝ, vel antiquorꝝ canonum instituta, adhibito cōmuni consensu, omnia, quæ displicuerint, rationabili iudicio corrigamus. Et primū (si placet) relectis beati Petri apostoli pceptis, q̄, p regula sacerdotū in sua epistola euidēter adscripsit, quicqd nō eodē tenore, sicut princeps apostolorꝝ edocuit, agi videtur a nobis, sine vlla cunctatione ad emendationem deducere festinemus, ne forte, dum alijs pdicamus, ipsi reprobi effecti, diuino illo condemnemur eloquio, dicēte: Tu vero odisti disciplinā, & proiecisti sermones meos post te. Oēs epi dixerunt: Cupimus, memoratā apostoli Petri epistolā ad locū afferri, & ipsum, vbi sacerdotes docet, audire. Tunc allato libro hæc ex eadē epistola recitata sunt. Seniores, obsecro,

1.Cor.1.d. Psalm.49.

B cōsenior, pascite, qui in vobis est, gregē dei, prouidētes non coacte, sed spontanee, secundum deum, neq; turpis lucri gra, sed volūtarie, neq; vt dominātes in clero, sed forma facti *gregi, & ex animo, vt cū apparuerit princeps pastorꝝ, pcipiatis immarcessibilem gloriæ coronā. His relectis, oēs epi dixerūt. Cognitis his, q̄ ex epistola beati Petri apostoli sunt recitata, desideramus, auxiliante dei gratia, diuinis obedire pceptis, & apostolicæ eplæ, quæ nobis recitata est, in his oībus formulā imitari, ne forte in aliquibus inordinate ambulātes, diuino (quod absit) iudicio condēnemur, sed sanctorꝝ patrū vestigia subsequētes, in ipsorum requie mereamur esse participes, & immarcessibilem illā gloriæ coronā, quæ repromissa est, cum ipsis percipere mereamur. Ob hoc ergo tuam simul oēs deposcimus charitatem, vt has omnes causas, singulis capitulis breuiter comprehensas, vel qualiter corrigi debeant, his gestis subter annectas. Quæ cū studiosius relecta, & in notitiam omnium nostrum euidenter fuerint perducta, propria vnusquisq; manu pro eorum emendatione & confirmatione subscribat, vt non solum nobis, sed etiam successoribus nostris hæc ad pfectionem episcopalis officij decreta proficiant.

alias, gregis.

1. Placuit oībus epis, atq; cōuenit, vt p singulas ecclesias epi, & p dioceses ambulantes, primū discutiant clericos, qūo ordinem baptismi teneant, vel missarꝝ, & qualiter

10.q.1.Placuit oibus epis

C quæcūq; officia in ecclesia peragāt. Et si recte quidē inuenerint, deo gratias agant, sinautē minime, docere debēt ignaros, & hoc modis omnibus præcipere, sicut antiqui canones iubent, vt ante dies viginti baptismi ad purgationē exorcismi cōcurrāt catecumeni. In quibus viginti diebus omnes catecumeni symbolum, quod est, Credo in deū patrem omnipotentē, specialiter doceātur. Postquam ergo in his suos clericos discusserint, vel docuerint episcopi, alia die conuocata plebe ipsius ecclesiæ doceant illos, vt errores fugiant idolorum, vel diuersa crimina, id est, homicidiū, adulterium, periurium, falsum testimonium, & reliqua peccata mortifera, & quod nolunt sibi fieri alteri non faciant, & vt credāt resurrectionem omnium hominum, & diem iudicij, in quo vnusquisq; secundū opera sua receptur sit. Et sic postea episcopus de ecclesia illa proficiscatur ad aliam.

In dec. suonis lib.1. Ante.20 dies. Et in de. de cō.dist.4. Añ dies.20

II. Placuit, vt nullus episcoporꝝ, per *suas dioceses ambulans, præter honorē cathedræ suæ, id est, solidos duos, aliquid aliud per ecclesias tollat. Neq; tertiā partē, ex qua cunq; oblatione populi in ecclesiis parochialibus requirat, sed illa tertia pars pro luminaribus ecclesiæ, vel recuperatione seruetur, & per singulos annos episcopo inde ratio fiat. Nam si tertiam partem illam episcopus tollat, lumen, & sacra tecta abstulit ecclesię. Similiter & parochiales clerici seruili more, in aliquibus operibus episcopis seruire non cogātur, quia scriptum est, Neq; vt dominantes in clero.

10.q.3. Placuit vt nullus. alis, suā dioc cœlim.

1.Petri.5.a

III. Placuit, vt de ordinatione clericorꝝ epi munera nulla accipiant, sed sicut scriptum est, q̄d gratis donante deo accipiunt, gratis dent. Non aliquo ptio gratia dei, & impositio manuū venumdet, quia antiqua definitio patrū ita de ecclesiasticis ordinationibus statuit, dicens, Anathema sit danti & accipienti. Propterea, quia aliquanti multis sceleribus obnoxij, sancto *indigni ministrantes altari, non hoc testimonio bonorum actuum, sed profusione munerum obtinent. Oportet ergo, non per gratiam munerum, sed per diligentem prius discussionē, deinde per multorꝝ testimonium, clericos ordinare.

1.q.1.Placuit vt de ord. Matth.10.a

alis, indigne,

Placuit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Acto.8.c.d

IIII Placuit, vt modicum balsami, quod benedictum pro baptismi sacramento p ecclesias datur, qa a singulis tremisses pro ipo exigi solent, nihil vlterius exigat, ne forte dum pro salute animaꝝ per inuocationem sancti spūs cōsecratur, sicut Simon magus donum dei pecunia voluit emere, ita nos vænundantes damnabiliter vænundemur.

1.q.1.Placuit vt quoties

V Placuit, vt quoties ab aliquo fidelium ad cōsecrandas ecclesias epi inuitātur, nō quasi ex debito munus aliquod a fundatore req̄rant, sed, si ipe qdem aliquid ex suo voto obtulerit, nō respuatur. Si vero, aut pauptas illum, aut necessitas retinet, nihil exigetur ab illo.* Attamen vnusq; sp eorum meminerit, vt nō prius dedicet ecclesiam, nisi antea dotem basilicę, & obsequium ipsius p donationem chartulæ cōfirmatum accipiat. Nam nō leuis culpa est ista temeritas, si sine luminariis, vel sine substantiali sustentatiōe eorum, qui ibidem seruituri sunt, taquam domus priuata consecretur ecclesia.

alis, Hoc tm.

De cōs.disti.1. si qs basilicā.

VI Placuit, si qs basilicam nō pro deuotiōe fidei, sed pro quęstu cupiditatis ædificat, vt quicqd ibi de oblatione populi colligitur, medium cum clericis diuidat, eo quod basilicam in terra sua quæstus causa condiderit, quod in aliquibus locis vsq; modo dicitur fieri. Hoc ergo de cætero obseruari debet, vt nullus eorum tam abominabili voto consentiat, nec basilicam, quæ non pro sanctorum patrocinio, sed magis sub tributaria condi-

1 q.1. Placuit, vnusq; eps.

tione est condita, audeat consecrare.

VII Placuit, vt vnusq; eps per ecclesias suas hoc præcipiat, vt hi, q infantes suos ad baptismum offerunt, si qd voluntarie pro suo offerunt voto, suscipiatur ab eis. Si vero, per necessitatem pauptatis aliqd nō habent, quod offerant, nullum illi pignus violenter tollat a clericis. Nam multi pauperes hoc timentes, filios a baptismo retrahunt, q si forte, dum differuntur, sine gra baptismi de hac vita recesserint, necesse est, vt ab illis eorum p ditione requiratur, quorum spolia ptimescentes, a baptismi gratia se retraxerunt.

2 q.7. Placuit vt si qs aliquē

VIII Placuit, vt si quis aliquem clericorum in accusatione fornicationis impetit, secundum præceptum Pauli apostoli, duo, vel tria testimonia requirantur ab illo. Quod si non potuerit, datis testimoniis approbare, quod dixit, excommunicationem accusati accusator accipiat.

De cōs.distic. 3. Placuit, vt postquā oia.

IX Placuit, vt, postquam omnia in concilio sacerdotum fuerint ordinata, illud omnimodis obseruetur, vt superuenturum ipsius anni pascha, quota kalendarum die, vel quota luna debeat suscipi, a metropolitano epo nuntiet. Quod cæteri epi, vel clerus reliquus breuiculo subnotantes, vnusq; sp in sua ecclesia adueniente natalis dñi die astante populo post lectionem euangelicam nuntiet. In cuius principio conuenientes in vnum vicinæ ecclesiæ, per triduum cum psalmis per sanctorum basilicas ambulantes, celebrent lætanias. Tertio autem die, celebratis hora nona, siue decima missis, dimisso populo præcipiant quadragesimæ ieiunijs seruire, & mediante quadragesima, ex viginti diebus baptizandos infantes ad exorcismi purgationem offerre.

X Placuit, vt, quia per stultitiam præsumpti nuper erroris, aut certe ex veteris Priscillianæ adhuc hæresis fœtore corrupto cognouimus, quosdam presbyteros in huius præsumptionis audacia retineri, vt missas mortuorum etiam post acceptum merum, vel oblationem ausi sunt consecrare. Ideoq; hoc præfixæ euidentis sententiæ admonitiōe seruetur, vt si quis presbyter post hoc ædictum nostrum amplius in hac vesania fuerit deprehensus, hoc est, non ieiunus, sed quocunq; cibo præsumpto oblationem cōsecrauerit in altari, continuo ab officio suo priuatus, a proprio deponatur epo. His ita gestis, placuit omnibus, pro cōfirmanda horum obseruantia vnumquemq; propria manu subscribere, eo placitorum facto, vt si qs, eorum capitorum terminum transgressus, ad inordinatas consuetudines reuerti voluerit, totius concilij excommunicatione correptus, verissimam sibi de sui ordinis inclinatione nouerit imminere sententiam. Martinus Braccarēsis metropolitanæ ecclesiæ epus, his gestis subscripsi. Remisol Visensis ec. epus his gestis subscripsi. Lucentius Conimbricensis eccl. epus, his gestis sub. Adoriens Egitanæ ecclesiæ epus, his gestis subscripsi. Sardinarius Lamecensis ecclesiæ epus, his gestis subscripsi. Viator Magalonensis ecclesiæ epus, his gestis subscripsi. Nitigis Lucensis metropolitanus ec. epus, his gestis subsc. Andreas Irienſis ec. epus, his gestis subscripsi. Audita Tudensis ecclesiæ epus, his gestis subscripsi. Pulensus Asturicensis ecclesiæ epus, his gestis subscripsi. Mailoc Britinorum ecclesiæ epus, his gestis subscripsi. Victimer Aurienſis ecclesiæ episcopus subscripsi.

¶ Finit concilium Braccarense secundum.

Præfatio

A PRAEAFATIO SANCTI MARTINI BRACARENSIS EPISCOPI, in librū capitulorū, ex Græcorū synodis collectorum.

Omino meo beatissimo, atq; apostolicæ sedis honore suscipiēdo, in Christo fratri Nigesio epo, vel vniuerso cōcilio Lucēsis ecclesię Martinus eps. Canones sancti, qui in partibus Oriētis ab antiquis patribus cōstituti sunt, Greco prius sermone cōscripti sunt, postea aūt succedēti tpe in Latinā linguā translati sunt. Et quia difficile est, vt simplicius aliquid ex alia lingua transferat in aliā, simulq; & illud accidit, vt in tantis temporibus scriptores aut non intelligentes, aut dormitantes multa ptermittant, & propterea in ipsis canonibus aliqua simplicioribus videantur obscura, ideo visum est, vt cum omni diligentia, & ea, quæ per translatores obscurius dicta sunt, & ea, quæ per scriptores sunt immutata, simplicius, & emēdatius restaurarem, id primum obseruans, vt illa, quæ ad episcopos, vel vniuersum clerum pertinent, vna in parte conscripta sint, similiter, & quæ ad laicos pertinent, simul sint adunata, vt de quo capitulo scire aliquis voluerit, possit celerius inuenire.

De electione episcopi. i.
B De ordinatione episcopi. ij.
De euacuanda ordinatione, quæ absente metropolitano fuerit facta iij.
De primatu metropolitani iiij.
De eo, qui p ambitionē de inferiori ciuitate ad maiorem transire voluerit. v.
De non mutandis parochijs. vi.
De præsumptione alienæ diocœsis. vij.
De non constituendo epo successore. viij.
De irruptione vacantis ecclesiæ. ix.
De episcopo, per necessitatem vacante. x.
De contemptore episcopo. xi.
De seditioso episcopo. xij.
De senioribus iudicij. xiij.
De epi p̄sumptione in rebus ecclesiæ. xiij.
De rebus ecclesiasticis gubernandis. xv.
De rebus ecclesiæ dispensandis. xvi.
C De his, q de ministerio ecclesiæ aliquid vēdunt. xvij.
De synodo facienda. xviij.
De epo, q noluerit venire ad synodū. xix.
De legitima ætate ordinandi pbros. xx.
De eunuchis, qui ab alijs fiunt, vel qui sibi naturalia abscindunt. xxi.
De neophitis. xxij.
De pœnitēte, nō admittēdo ad cleꝝ. xxiij.
De his, q indiscussi, aut presbyteri, aut diaconi ordinati sunt. xxiiij.
De presbyteris, vel diaconibus, qui post ordinationem denotantur. xxv.
De his, q viduas, aut dimissas ducūt. xxvi.
De fornicatoribus clericis. xxvij.
De his, quoꝝ vxores mœchantur. xxviij.
De viduis clericorum. xxix.
De filia episcopi, vel presbyteri, quæ fuerit deuota, & peccauerit. xxx.
De deuota, vel peccāte, quę se maritauerit.
De subintroductis adoptiuis mu- (xxxi.
lieribus. xxxij.
De nō recipiendis clericis, & de infirmāda ordinatione eius, qui sine epi sui licentia ab alio episcopo ordinatur xxxiij.
De clericis desertoribus. xxxiiij.
De importunis clericis. xxxv.
De purganda opinione hæresis. xxxvi.
De clericis excommunicatis xxxvij.
De presbyteris, vt ad secundas non vadāt nuptias. xxxviij.
De his, qui ad diaconum eliguntur xxxix.
De eo, ꝺd nō licet, diaconū nisi iussum se- (dere. xl,
De eo, quod non licet, quemlis- (bet sacra mysteria tangere. xli.
Vt mulieres in sacrarium non intrent. xlij.
Ne lector alterius viduam duxerit. xlij.
Si subdiacon⁹ secūdā duxerit vxorē. xliij.
Vt nō ascēdat in pulpitū, nisi lector. xlv.
De conditionalibus nō ordinandis, nisi cō- (sensu patroni. xlvi.
De nō suscipiēdis seruis i clero alienis. xlvij
De non celebrandis natalitijs martyrum in quadragesima. xlviij.
Nō suscipi debere, ante duas hebdomadas, sed ante tres, infantes ad baptismū. xlix.
De non soluendo ieiunio in quinta feria paschæ. l.
De chrismate conficiendo. li.
Nō liceat pbro, coram epo chrismare. lij.
Non licet presbytero, ante episcopū in baptisterium introire. liij.
De prægnantibus baptizandis. liiij.
Quæ in altari offerri oportet. lv.
De presbyteris forasticis. lvi.
De non ieiunando in die dominico, neque genua flectendo. lvij.
De gustādis carnib⁹, & nō execrādis. lvij.
De eo, quod nō liceat sacerdotibus, vel clericis, spectaculis interesse. lix.

De eo,

Universidad de Deusto
Biblioteca

De eo, quod non liceat sacerdotibus, vel clericis, incantatorias, & contrarias ligaturas facere lx.
De eo, quod non liceat, conuiuia facere de confertis lxi.
De vsuris, vel negotiorum lucris lxij.
De clericis, q ad matutinum, vel vesperti num non conueniunt lxiij.
De eo, quod non liceat clericis, die dominico ab ecclesia absentari lxiiij.
De eo, quod non liceat clericis, ante horam tertiam prandere lxv.
De attondenda coma clericorum, & habitu ornato lxvi.
De eo, quod nō liceat, poeticos psalmos in ecclesia dicere, & libros apocrifos legere lxvij.
De eo, q̄ nō liceat, sup monumen ta mortuorum missas tenere lxviij.
¶ Capitula canonum ad laicos pertinētium sequuntur.
De eo, quod non liceat Christianis pran dia ad monumenta portare lxix.
De eo, q̄ nō liceat clericis, vel laicis catholicis, ab hereticis eulogias accipere, aut cū ipsis & schismaticis orate lxx.
De eo, quod non liceat Christianis obser uationes diuersas attendere lxxi.
De eo, quod non liceat Christianis, tenere traditiones gentilium lxxij.
Vt non liceat obseruare lunas, aut stellarū cursus lxxiij.
De eo, q̄ nō liceat, obseruare kalēs. lxxiiij.
De eo, quod nō liceat, medicinales herbas, cum aliqua obseruatiōe, colligere lxxv.
De eo, quod non liceat, fœminas Chīanas in lanificijs aliqd obseruare lxxvi.
De adulterijs lxxvij.
De mulieribus fornicarijs, & abortiuum facientibus lxxviij.
De homicidio voluntario, vel non voluntario. lxxix.
De muliere, quæ duos fratres coniugio, & viro, q duas sorores habuit. lxxx.
De his, qui nuptias iterauerint lxxxi.
De his, qui se cum animalibus commiscuerint. lxxxij.
De his, qui vsque ad finem vitæ in peccatis perdurāt, & in exitu communionem petunt. lxxxiij.
De his, qui intrantes ecclesiam, propter luxuriam sacramento se abstinēt. lxxxiiij.
De excommunicatis. lxxxv.

¶ Capitulum primum.

63. dist. Non licet populo

NOn licet populo electionem facere eorum, q ad sacerdotium promouentur, sed iudicio episcoporum est, vt ipsi eum, q ordinandus est, probent, si in sermone, & fide, & in vita spirituali edoctus sit.

alias, Quod Dist. 64. Episcopum oportet maxime

II Epm, oportet, maxime qdē ab oīi cōcilio cōstitui.* Sed si hoc aut pro necessitate, aut pro longinqtate itineris difficile fuerit, ex oībus tres eligant, vt oīm præsentiū, vel absentium subscriptiōes teneantur, & sic postea ordinatio fiat. Huius autem rei potestas in omni prouincia ad metropolitanum pertinet episcopum.

Dist. 65. Non debet ordin. alias, cōcurrerit alias, melius

III Nō debet ordinari eps absq̄ cōsilio, & psentia metropolitani epi. Adesse autem oīes oportet, q sunt in prouincia sacerdotes, quos p suā debet epla cōuocare. Et qdem si oīes * occurrerint, bene. Si aūt hoc difficile fuerit, plures oportet occurrere. Qui autē nō cōuenerint, presentiam sui p epas faciant. Et sic oīm facto cōsensu ordinationem epi fieri oportet. Si autē aliter, præter quod terminatum est a nobis, fuerit factum, talem ordinationem nihil valere, decernimus. Si autem secundum canones ordinatio epi fuerit facta, & si quis cum malitia in aliquo contradixerit, plurimorum consensus obtineat.

9. q. 3. Per singulas, puicias alias, suum

IIII Per singulas prouincias oportet epos cognoscere metropolitanū * epm, & ipm primatus curam suscipere. Nihil autem agere reliquos epos præter eum, secundum qd antiquitus a patribus nostris cōstitutum cōtinetur in canone. Propter quod & metropolitanus episcopus nihil præsumptiue assumat absq̄ consilio cæterorum.

V Si qs particeps alicuius fuerit ambitiōis inuentus, siue eps, siue pbr, vel diaconus, de inferiori ciuitate nō transeat ad maiorem. Quod si qs cōtra hæc magni cōcilij cōstituta importunus extiterit, omnimodo euacuetur hmōi factum, & suæ iterum restauretur ecclesiæ, cui epūs, aut presbyter, aut diaconus prius fuerat constitutus.

VI Episcopum a propria parochia nō liceat transire in aliam, neq̄ sua sponte intrare, neq̄ inuitatum, neq̄ ab epo coactū, sed pmaneat in loco, in quo a deo est ordinatus, & in ea, quam sortitus est, ecclesia secundum antiquum canonum constitutum.

alias, abominetur

VII Si qs epūs nō per scripta metropolitani epi, aut qui cum eo sunt, rogatus, de alia prouincia in aliam venerit, sed p̄sumptiue irruēs ad ordinationē, & cōstitutionē clericorū, quiad illum nō pertinent, importunus existat, vacua sint, & inania oīa, quæ ab eo fuerint cōstituta. Ipse autem digna increpatiōe excōicetur, & * alienetur a sancto concilio.

Episcopo

A VIII. Epo nō liceat, ante finē vitæ aliū in loco suo cōstituere successorē. Si quis aūt hoc vsurpare tētauerit, talis cōstitutio irrita erit. Nō ergo aliter fieri oportet, nisi cū cōsilio, & iudicatu epoꝝ, qui post exitū præcessoris potestatē habent dignum eligere. 8. q. 1. Epo nō

IX. Si quis eps vacās, in ecclesiā nō habentē epm *subrepens, pplo sine cōcilio integri ordinis irruerit, etiā si populus, quē seduxit, desideret illū, alienū eū ab ecclesia eē oportet. Integrū aūt, & perfectū cōciliū dicimus illud, in quo metropolitanus eps fuerit. alias, surripiens

X. Si quis epūs ordinatus p contentionē populi, aut pro aliqua alia ratione, & non pro sua culpa in parochiā, q̄ ei fuerit data, non ierit, hunc oportet honorē sacerdotij tantū, modo contingere, ita vt de rebus ecclesiæ, in quā *conuenit, nihil sibi præsumat. Sustineat aūt, quod de eo sanctum concilium iudicare voluerit. 92. dist. Si qs ordinatus alias, venit

XI. Si quis epūs ab epo ordinatus, noluerit agere sacerdotium, neq̄ consenserit in sibi commissa ecclesia ambulare, istum talem excommunicari oportet. Quod si coactus cōsenserit, sanctū concilium, quod placet, de eodem terminet.

XII. Si qs eps ordinatus fuerit, & nō vult ipsam parochiā suscipere, in q̄ noīatus est, sed alibi vult ordinari, & vim facit, ac seditiōes cōcitat cōtra eos, q illū ordinauerūt, hūc ab honore oportet remoueri. Si aūt in pristino honore pbrij vult stare, nō vetetur, vt gradū, quē habuit, retineat. Quod si reluctatus fuerit, etiā ab honore pbrij deponatur.

B XIII. Si qs eps in aliquibus causationibus iudicat, & viderit ipsos epos, q in prouincia sua sunt, inter se iudicio discrepare, vt alij videant, eū, qui iudicat, iustificare, alij cōdēnare. Pro definitiōe huius dissensiōis hoc placuit scō cōcilio, vt de prouincia vicina alter metropolitanus cōuocet epos, vt p eū cōsirmet, q̄d secundū rectū placuerit canonem. 6. q. 4. Si qs episcopus

XIIII. Si quis epūs, nulla ecclesiasticæ rationis necessitate compulsus, in suo clero, aut vbi forte non est pbr, de rebus ecclesiasticis aliquid præsumpserit vendere, & res ipsas ecclesiæ propriæ restaurare, cogatur, & in iudicio episcoporū deīciatur auditus, & tanq̄ furti, aut latrocinij reus, suo priuetur honore. 10. q. 2. Si qs eps nulla

XV. Quæ sunt ecclesiæ, cōseruari cū omni diligētia, & bona cōscia, & fide dei (q oīa videt, & iudicat) & gubernari oportet, cū iudicio, & ptāte epi, cui & oīs pplus, & congregatio cōmissa est animarū. Manifesta aūt debēt esse, q̄ ad ecclesiā pertinēt, in conscia eorū, qui circa epos sunt pbr & diaconus, vt hi oēs sciant, q̄ sunt ecclesiæ propria. Vt si epi contigerit inopinatus transitus, eos nihil latere possit ex his, q̄ ad ecclesiā pertinēt, vt nullo modo possint minui, & perire. Neq̄ res propriæ epi debēt importunitatē pro rebus ecclesiæ pati. Dignū vero, & iustū est apud deū, & hoies, vt ea, quæ epi propria sunt, cui voluerit derelinquat, &, quæ ecclesiæ sunt, eidē conseruentur ecclesiæ, vt nec ecclesia patiatur dānum, neq̄ eps, pro rebus ecclesiæ in suis proscribatur, ne post eius obitū in causas incidant, qui ad eum pertinent, nec ipse in maledictum incidere videatur. Ecci. 23. c 12. q. 1. Manifesta aūt

C XVI. Eps habeat potestatē in rebus ecclesiæ, vt dispēset necessitatē habētibus, cum omni reuerētia & timore dei. Participare etiā eū oportet, q̄ necessaria sunt, si tñ ipse, aut q̄ cū eo sunt fratres, indiguerint aliq̄, vt necessitatē nullo modo patiant, secundū Aplm dicē tē, victu, & tegumēto his contenti sumus. Si aūt res ecclesiasticas epūs in suas voluntates vsurpare voluerit, & * loca ecclesiæ, & fructus agroꝝ non cū pbrorū, vel diaconorū consilio contaminauerit, aut fratribus, vel filijs, vel quibuscūq̄ propinquis suis dederit potestatem, vt p eos latenter lædātur res ecclesiæ, hūc oportet obnoxiū esse concilio. Similr epūs vel qui cū eo sunt, pbri, aut diaconi accusentur, quia q̄ vel ex redditu, vel ex quolibet actu ecclesiæ *veniūt, in sinus suos colligūt, & pauperes fraudāt, & fame conficiunt, hos enim corripi oportet, secundū quod ordinatū fuerit a sancto concilio. 10. q. 2. Epūs habeat 1. Tim. 6. b alias, lucra al's, venerūt, in vsus

XVII. Si qs pbr, aut diacon⁹ inuētus fuerit, aliqd de ministerijs ecclīæ venūdasse, qa sacrilegiū cōmisit, placuit, eū in ordinatione ecclesiastica nō haberi. In iudicio tñ epi dimittendū ē, siue dignus sit, siue indignus in suo recipi debeat gradu, qa multoties hoc ipm, q̄d de sacrosancto altario contaminatū est, in epi potestate dimissum est. 50. dist. Si qs pbr

XVIII. Propter ecclesiasticas *curas, & altercationū solutiones bñ placuit, p singulas prouincias bis in anno cōciliū fieri, cōuocāte metropolitano epo oēs prouinciales epos, ita vt ad conciliū procedāt oēs pbri, & diacones, vt eoꝝ, qui se læsos existimāt, in concilio causæ examinatæ, ad iustū iudiciū perducātur. Et si q̄ manifeste, epi, vel pbri, aut diaconi inuenti fuerint in offensa secundū rationē, excommunicētur, q̄diu communi consensu de his placuerit dare sentētiā. Nulli aūt epo liceat, propria apud semetipsum concilia facere, præter eos, quibus metropoles sunt creditæ. alias, causas Dist. 18. Propter eccl.

Universidad de Deusto
Biblioteca

XIX. Ad conciliū conuocatus epūs, non debet contemnere, sed ire, & ea, q̄ ad vtilitatem ecclesiæ, vel cæteror̄ pertinent, docere, si nouit, aut doceri, si nescit. Nam si contempserit ire extra ægritudinem, rēus erit fraterni concilij. Luc. 3, e & 4. c

XX. Si qs triginta ætatis suæ nō impleuerit annos, nullo mō pbr̄ ordinet, etiā si valde sit dignus, qa & ipse dñs trigesimo anno baptizatus est, & sic cœpit docere. Oportet ergo, eum, qui ordinandus est, vsq; ad hanc ætatem legitimam conseruari. alias, p ægritudinem alis, suis

XXI. Si qs * pro ægritudine naturalia a medicis habuit secta, similiter, & q a Barbaris, aut dñis *stultis, fuerint castrati, & moribus digni fuerint visi, hos canon admittit ad clericatus officiū promoueri. Si quis aūt sanus, non p disciplinā religionis, & abstinētiæ, sed p abscisionē plasmati a deo corporis existimans posse a se carnales concupiscētias amputari, castrauerit se, non eum admitti decernimus ad aliquod clericatus officium. Quod si iā ante fuerit promotus ad clerum, prohibitus, a suo ministerio deponatur. 55. dist. Si qs pro æg. Et in dec. Iuo. lib. 3 vbi hab, suis,

XXII. Neophytus, si baptizatus fuerit iam ætate legitima, non continuo licebit, eū ad ecclesiasticū ordinē promoueri, quia oportet, illū prius doceri, quod possit docere, & multo tempore post baptismū probari, vt bene probatus veniat ad cler̄, secundū p̄ceptū Apostoli, dicentis: Non neophytū, ne forte in superbiam elatus, in iudiciū incidat, & laqueū diaboli. Si aūt succedente tempore in aliquo graui peccato a duobus, vel tribus fuerit deuictus, depositus de gradu suo, cessēt a clero. Si quis contra hanc regulā facere præsumpserit, quod sit contrarius magni conciliij, proñciatur a clero. 1. Timoth. 3, d

XXIII. Expœnitēs, tantū si necessitas aut vsus exegerit, inter ostiarios prius deputetur, vel inter lectores, ita vt euāgelia, vel Apl̄m nō legat. Si quis aūt ante ordinatus est, inter subdiaconos habeatur, ita vt manus non imponat, aut sacra contingat. Expœnitētem eū dicimus eū, qui post baptismū pro homicidio, aut pro diuersis criminibus, aut grauibus peccatis publicā pœnitentiā sub cilicio gerens, diuino fuerit reconciliatus altario. 24. dist. Si qs presbyter.

XXIIII. Si quis pbr̄, aut diaconus sine aliqua examinatione ordinati sunt, aut cer̄, cū discuterentur, * confessi sunt criminosa peccata sua, * & post ordinationem ab aliis sunt detecti, abñciantur ex clero. Similiter vero & de vniuerso ordine clericorum seruetur. Nam hoc *ūbi, quod irreprehensibile est, sancta catholica defendit ecclesia. alis, celauerūt alias, aut alias, solum

XXV. Si qs pbr̄ añ ordinationē peccauerit, & post ordinationē p̄ctm̄ cōfessus fuerit, q̄ añ errauerit, nō offerat, sed tm̄ ,p religione nomē pbri portet. Si aūt ipse nō cōfessus sed ab alio publice fuerit cōuictus, nec hoc ipso habeat potestatē, vt nomē pbri portet, similiter & de diaconib⁹ obseruādū est, vt si ipsi cōfessi fuerint, ordinē subdiaconi accipiāt. 15. q 8. Si qs pbr̄ ante

XXVI. Si quis viduā, aut ab alio dimissam duxerit, non admittatur ad clericatum. Quod si *obrepserit, deñciatur. Similiter si homicidā aut facto, aut p̄cepto, aut consilio, aut *defensione post baptismū conscius fuerit, & per aliquā subreptionē ad clericatum venerit, deñciatur, & in finem vitæ suæ *communionem recipiat. 50. di. Si quis viduam

XXVII. Si quis presbyter, aut diaconus fuerit fornicatus, aut mœchatus, proficiatur, & agat pœnitentiam. als, irrepserit al. assensione al. laicā cōsonē tm̄modo

XXVIII. Si alicuius laici vxor in adulterio fuerit deprehēsa, hic talis ad ministeriū ecclesiasticū nullo modo adducaē. Si aūt post ordinationē alicuius clerici vxor adulterata fuerit, dimittat eam. Si aūt cum ipsa voluerit permanere, a ministerio alienus sit. 34. dist. Si lai ci vxor

XXIX. Si qua vidua epi, vel pbri, aut diaconi maritū acceperit, nullus clericus, nulla religiosa cū ea conuiuiū sumat, nunq̄ cōmunicet, morieti *tantū ei sacramēta subueniant. 28. di. Si qua vidua

XXX. De filia episcopi, vel pbri, siue diaconi, si deo deuota fuerit, & maritū duxerit, si eam pater, vel mater in affectum receperint, a communione habeantur alieni. Patro vero causas in concilio se nouerit præstaturum. Mulier vero non admittatur ad communionem, nisi marito defuncto egerit pœnitentiam. * Si autem viuente eo recesserit, & pœnituerit, communionem in vltimo fine vitæ deficiens accipiat. alias, camen 27. q. 1. De filia epi

XXXI. Deuotā peccantē non recipiendā in ecclesia, nisi peccare desierit, & desines egerit aptā pœnitētiā decē annis, & recipiat cōmunionē. Prius aūt, q̄ in ecclesia admittat ad orationē, ad nullius conuiuiū Christianæ mulieris accedat. Quod si admissa fuerit, etiā hæc, quæ eam receperit, habeatur abstenta. Corruptorem etiam par pœna constringat. Quæ autem maritum acceperit, non admittatur ad pœnitentiam, nisi, adhuc viuente ipso marito, caste vixerit, aut posti q̄ ipse de hac vita decesserit. al. Si autem

XXXII. Nullus epūs, neq; pbr̄, neq; diaconus, neq; oīno aliqs ex clero licentiā habeat, intromittēdi ad se quaſ adoptiuā aliquā mulierē, q̄ſi in loco filiæ, aut sororis, aut matris, nisi

A nisi forte sororē patris, vel matris, & illas solas p̄sonas, q̄ ab oīni mala suspitiōe alienæ sunt. Similiter & religiosis fœminis laicor̄ alienor̄ familiaritatem, & cōsortium prohibemus, eor̄ scilicet, qui nec dei timori subiecti, nec continentiæ retinent disciplinam.

XXXIII. Si quis in contēptu positus pbr̄, aut diaconus, vel quicūq; ex clero recesserit ab ecclesia sua, nullo modo in alia suscipiatur ecclesia, sed oīno compellat̄, vt ad suā reuertatur ecclesiā. Si aūt permanserit in superbia, & reuerti noluerit, excommunicetur, & proñciatur. Si quis autem epūs ausus fuerit, eum ordinare in sua ecclesia, non consentiente epo suo, a quo recessit, ordinatio illius vacua deputetur.

XXXIIII. Si qs pbr̄, aut diaconus, aut aliqs de clero propriā ecclesiā derelinquēs, ad alterā ecclesiā vadit, & multo tpe ibi demorat̄, oīno nunq̄ ministret in clero. Et si admonuerit eū epūs suus, vt ad suā redeat parochiā, & redire noluerit, vbi est, ibi de officio suo deponatur, ita vt nunq̄ in suū reuertatur gradū, propter dissolutionis peccatū. Si aūt epūs alter eū receperit, qui de reatu eius est conscius, oportet, ipsum epm sine increpatione in cōmuni concilio non admitti, vt ecclesiasticū canonem vltra non soluat.

XXXV. Si quis eps, pbr̄, aut diaconus excōmunicatus, in concilio iniuste se queritur condemnatū, ad maior̄ epor̄ conciliū reuertatur, vt eor̄ inquisitionē, & iudiciū expectans (si quas se iustas causas habere putat) illis exponat. Si aūt contempserit, & * importūs se palatio, aures principum inquietare voluerit, hic ad nullam veniam poterit peruenire, neq; spem futuræ reconciliationis habebit. 11. q 1. Si qs eps, pbr̄. alias, importunus

B XXXVI. Si quis epūs, siue alicuius epi pbr̄, aut diaconus in alicuius hæresis opinionem offenderit, & ob hāc causam fuerit excommunicatus, nullus eps eum in communionem recipiat, nisi prius in communi concilio, porrecto fidei suæ libello, satisfaciat omnibus, & ita liberam suam teneat purgationem. Hoc idem, & de fidelibus laicis fit decretū, si in aliqua hæresis opinione fuerint nominati. L. q. 7. Si quis eps, siue.

XXXVII. Si quis epūs in concilio excommunicatus fuerit, siue pbr̄, aut diaconus a suo epo, & post excommunicationem præsumpserit siue epūs ille, aut presbyter, vel diaconus facere oblationem, vel matutinum, aut vespertinum sacrificium, quasi in officio suo agere sicut prius, non liceat ei, nec in alio concilio spem reconciliationis habere, nec vltra reconciliari, sed etiam eos, qui ei communicauerint, omnes ab ecclesia respui, maxime eos, qui sciebāt, eū esse deiectū. Si aūt permanserit, turbans, & concitans ecclesiam per * forasticam potestatem, oportet, eum sicut seditionariū ab omni plebe expelli. 11. q. 3. Si quis eps in als, forinsecā

XXXVIII. Presbyter̄ ad secundas nuptias conuiuā fieri non oportet. Quod si ad secūdas nuptias venerit, pœnitentiam postulet. Quomodo presbyter ille potest esse, qui propter conuiuium interest tali coniugio?

C XXXIX. Diaconus, q eligit, si cōtestatus fuerit pro accipiēdo matrimonio, & dixerit, nō posse in castitate pmanere, hic nō ordinet. Quod si in ordinatione tacuerit, & ordinatus fuerit, & postea matrimoniū desiderauerit, alienus fit a ministerio, & vacet a clero. 27. dist. Diac. qui elig. Et in dec. Iuo. lib. 3

XL. Nō liceat, diaconū ante pbr̄m sedere, nisi cum iussione presbyteri.

XLI. Non liceat cuilibet, ministeria tangere (nisi subdiacono, aut acolytho in secretario) vasa dominica. 23. dist. Non lic. cuilib.

XLII. Non liceat, mulierem in secretarium ingredi.

XLIII. Lector, si viduā alterius vxorē acceperit, in lectoris statu permaneat. Aut si forte necessitas sit, subdiaconus fiat, nihil aūt supra. Similiter & si bigamus fuerit. 34. di. Lector

XLIIII. Si subdiaconus secundam duxerit vxorem, inter lectores, vel ostiarios habeatur, ita vt Apostolum non legat. 34. dist. Si subdiaconus.

XLV. Nō liceat in pulpito psallere, aut legere, nisi q ab epo lectores sunt ordinati. 92. dist. Non lic. in pulp.

XLVI. Si qs obligatus est tributo seruili, vel aliqua cōditione, vel patrocinio cuiusli bet dom⁹, nō est ordinādus clericus, nisi ,pbatæ vitæ fuerit, & patroni cōsensus accesserit. Distin. 54. Si quis oblig.

XLVII. Si qs seruū alienū causa religionis doceat contēnere dñm suū, & recedere a seruitio eius, durissime in oībus arguatur, & ad pœnitētiam compellatur.

XLVIII. Non liceat, in quadragesima natales martyrum celebrare, sed tantum sabbato, & dominica pro commemoratione eorum oblationes offerri. Sed nec natalitia, nec nuptias liceat in quadragesima celebrare. 33. q. 4. Non lic. in quad.

XLIX. Nō liceat ante duas septimanas paschæ, sed ante tres ad baptismū suscipere aliquē. Oportet aūt, vt in ipsis diebus, qui baptizandi sunt, symbolum discant, & in quinta feria nouissimæ septimanæ episcopo, vel presbytero reddant. De cōs. dist. 4 Non li. ante.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De cõs. dist. 3 Nõ li. quinta al. accipiẽdũ

L. Non liceat quinta feria nouissimæ septimanæ ieiunium soluere, & omnem exhonorare quadragesimã, sed syncere abstinentes totam quadragesimã peragere.

De c. dist. 4 Omni tpe

LI. Omni tpe eṕo liceat chrisma cõficere, & p suas diocœses destinare, ita vt ad * dirigẽdũ chrisma diacon^s, aut subdiacon^s añ diẽ paschæ de singulis ecclesiis ad eṕm destinet.

Ibidem.

LII. Presbyter p̃sente eṕo nõ signet infantes, nisi forte ab eṕo fuerit illi p̃ceptum,

Ibidem.

LIII. Non liceat presbytero, prius episcopo, introire in baptisterium, sed cum episcopo, nisi forte aut absens fuerit, aut ægrotus.

De cõs. dist. 4 Si qua mul.

LIIII. Si qua mulier pregnãs desiderauerit gratiã baptismi percipere, quando voluerit, habeat potestatem. Nam nihil participat in hoc mater infanti, qui nascitur, propterea, q̃ vnicuiq̃ propria voluntas in confessione monstretur.

De cõs. dist. 2 Nõ op. aliqd

LV. Nõ oportet, aliqd aliud in sanctuario offerri, p̃ter panẽ, & vinũ, & aquã, q̃ in typo Chri benedicunt, quia dũ in cruce pẽderet, de corpore eius sanguis effluxit & aqua. Hæc tria vnũ sunt in Christo Iesu. Hæc hostia, & oblatio dei in odorem suauitatis.

Iohã. 19. f

30. dist. Si qs presbyter

LVI. Forasticis presbyteris, præsente episcopo, vel pbris ciuitatis offerre nõ liceat, neq̃ ministrare in populo, nisi forte illis absentibus.

Ibidem.

LVII. Si quis presbyter, publica pœnitentia a sacerdote accepta, aut aliqua necessitate, die dominica pro quadã religione ieiunauerit sicut Manichæi, anathema sit.

alias, erecto.

LVIIII. Similiter qa q̃d ab apostolis traditũ est, canon tenet antiquus, placuit, vt per oẽs dominicas, & p omnes dies paschæ vsq̃ ad quinquagesimã non prosternant se in oratione humilitatis, sed * recto vultu ad dñm fungant orationis officio, qa in his diebus gaudium resurrectionis domni celebramus.

Ibidem, alias, escarũ a carne

LIX. Si quis, non pro abstinẽtia, sed pro execratione * escarum abstinet, placuit sancto concilio, vt præguſtet, & sic, si vult abstinere, abstineat. Si aũt spernit, ita vt olera cocta cum carnibus non deguſtet, iste non obediens, nec suspitionem hæresis a se remouens, deponatur de ordine clericatus.

al. recedere

LX. Non liceat sacerdotibus, vel clericis, aliqua spectacula in nuptiis, vel in conuiuiis spectare, sed oportet, anteq̃ ingrediantur ipsa spectacula, surgere, & * redire inde.

44. dist. Non lic. hic. vel 14. q. 4. Si qs oblitus.

LXI. Non liceat, clericos incantatores esse, & ligaturas facere, quod est colligatio animarum. Si quis hæc fecerit, de ecclesia proiiciatur.

Psalm. 14 alias, aut alias, vel

LXII. Nõ liceat, sacerdotes, vel clericos, sed nec religiosos laicos cõuiuia facere de cuniam suã non dedit ad vsurã, post hanc agnitionẽ sancti concilij fœnerauerit, * & centesimã exegerit, aut ex quolibet negotio turpe lucrũ quæsierit, * & per diuersas species vini vel frugis, vel cuiuslibet rei emendo, vel vendendo aliqua incrementa susceperit, deponatur de gradu suo, alienus habeatur a clero.

(cõfertis)

92. dist. Si qs presb.

LXIIII. Si quis pbr, aut diaconus, vel quilibet clericus ecclesiæ deputatus, si intra ciuitatẽ fuerit, aut in quolibet loco, in quo ecclesia est, & ad quotidianũ psallendi sacrificium matutinis, vel vespertinis horis ad ecclesiam non conuenerit, deponatur a clero, si tamen castigatus veniam ab eṕo per satisfactionem noluerit promereri.

alias, ieiuniũ. 44. dist. Non lic. vel cle.

LXV. Non liceat, quẽlibet clericũ die dominico ab ecclesia absentem esse, sed missarum solennijs interesse, & * ieiunio.

LXVI. Non oportet, clericos, vel laicos religiosos ante sacram horam diei tertiam inire conuiuia, neq̃ aliquando clericos, nisi hymno dicto, edere panem, & post cibos gratias authori deo referre.

23. dist. Non oportet. Exodi. 22. a

LXVII. Nõ oportet, clericos comã nutrire, & sic ministrare, sed attonso capite pariẽ tibus auribus, & secundũ Aaron talarẽ vestem induere, vt sint in habitu ornato.

De cõs. dist. 4, Nõ op. cle.

LXVIII. Non oportet, psalmos compositos, & vulgares in ecclesia dicere, neq̃ libros, qui sunt extra canonẽ legere, nisi solos canonicos noui & veteris testamenti.

Ibidem

LXIX. Non oportet, clericos ignaros, p̃sumptores, super monumẽta in campum mysteria portare, aut distribuere sacramenta, sed aut in ecclesia, aut in basilica vbi martyrũ reliquiæ sunt positæ, ibi pro defunctis oblationem offerri.

¶ Sequuntur canones ad laicos pertinentes.

1. q. 1. Non licet cle.

LXX. Non liceat Christianis, prandia ad defunctorum sepulchra deferre, & sacrificare mortuis.

LXXI. Nõ liceat laicis, vel clericis, ab hæreticis eulogias accipere, qa maledictiones magis sunt, q̃ benedictiones, Neq̃ liceat, aut cũ hæreticis, aut cũ schismaticis orare. Non

A LXXII. Si quis Paganor̃ consuetudinẽ sequens, diuinos, & sortilegos in domum suã introduxerit, quasi vt malum foras mittant, aut maleficia inueniant, vel lustrationes Paganor̃ faciant, quinq̃ annis pœnitentiam agant.

26. q. 5. Non li. Christianis

LXXIII. Nõ liceat Chrianis, tenere traditiões gẽtiliũ, & obseruare, & colere elemẽta, aut lunę, aut stellar̃ cursus, aut inanẽ signor̃ fallaciã p domo faciẽda, aut ppter segetes vel arbores plantãdas, vel coniugia socianda. Scriptũ est enim: Oĩa quę facitis, aut in verbo, aut in opere, oĩa in nomine dñi nostri Iesu Christi facite, gratias agentes deo.

Ibidem.

Coloss. 3. c

LXXIIII. Nõ liceat iniquas obseruatiões agere dieb^s Kalẽdar̃, & otijs vacare gẽtilibus, neq̃ lauro, aut viriditate arborum cingere domos. Omnis hæc obseruatio Paganissima est.

26. q. 7. Non lic. iniquas

LXXV. Non liceat in herbar̃ collectionibus, quæ medicinales sunt, aliquas obseruationes, aut incantationes attendere, nisi tantũ cum symbolo diuino, & oratione dominica, vt tantũ deus creator omnium, & dñs honoretur.

26. q. 5. Non lic. Chrianis,

LXXVI. Non liceat, mulieres Christianas aliquã vanitatem in suis lanificijs obseruare, sed deũ inuocent adiutorem, qui eis sapientiam texendi donauit.

Ibidem

LXXVII. Si cuius vxor adulterium fecerit, aut vir in alienam vxorem irruerit, septem annis pœnitentiam agat.

LXXVIII. Si qua mulier fornicata fuerit, & infantẽ, q̃ exinde fuerit natus, occiderit, & q̃ studuerit aborsum facere, &, q̃d conceptũ est, necare, aut certe, vt nõ concipiat, elaborare, siue ex adulterio, siue ex legitimo coniugio, has tales mulieres in morte recipere cõmunionẽ priores canones decreuerũt, nos tamen pro misericordia siue tales mulieres, siue consĉias scelerum ipsor̃, decem annis agere pœnitentiam iudicamus.

B

Di. 50. Si qs als, volũtate

LXXIX. Si quis * volũtarie homicidiũ fecerit, ad ianuã ecclesiæ catholicæ semper subiaceat, & communionem in exitu vitæ suæ recipiat, si autem non * voluntarie, sed casu aliquo homicidium fecerit, prior canon septem annis agere pœnitentiam iussit, secundus canon quinq̃ mandauit.

als, volũtate

LXXX. Si qua mulier duos fratres, aut si quis vir duas sorores habuerit, a communione abstineant vsq̃ ad mortem. In morte autem eis communio detur. Si vero superuixerint, communione accepta, & de infirmitate conualuerint, agant plenam pœnitẽtiam tempore constituto.

LXXXI. Si quis multis nuptijs fuerit copulatus, pœnitentiam agat, conuersatio autem & fides pœnitentis compendiat tempus.

LXXXII. Si quis ante. xx. annos in cuiuslibet animalis cõmixtiõe peccauerit, quin decim annis in humilitate subiaceat ad ecclesiæ ianuã, & post hos alijs quinq̃ annis in orationis cõmunionem receptus, pœnitentiã agat, & sic gratiã suscipiat sacramẽti. Interrogẽ

C tur autẽ alĩ de eo, qualem vitam in pœnitentia egerit, & sic cõmunionis misericordiam consequatur. Si quis autem post viginti annos habens vxorem, huic peccato irruerit, viginti quinq̃ annis humilitati subiaceat, & quinq̃ annis orationibus tantũ communicãs, postea recipiat sacramẽtum. Quod si hanc mensuram aliquis transgressus fuerit, sacramẽtum in exitu consequatur, oportet autem tales inter dæmoniosos orare.

26. q. 6. Si qs de corpore.

LXXXIII. Si quis de corpore exiens, nouissimũ & necessariũ cõmunionis viaticũ expetit, non ei denegetur. Quod si in desperatione positus, post perceptam communionẽ iterum sanus fuerit factus, tantum in oratione particeps sit. Nam non accipiat sacramentũ, donec constitutum pœnitentiæ impleat tempus. Qui ergo in exitu mortis sunt, & desiderant accipere sacramentũ, cũ consideratione & probatione eṕi accipere debent.

De cõs. dist. 2 Si qs intrat als, nõ audit

LXXXIIII. Si quis intrat ecclesiam dei, & sacras scripturas * audit, & pro luxuria sua auertit se a communione sacramenti, & in obseruandis mysterijs declinat constitutam regulam disciplinæ, illum talem proiiciendum de ecclesia catholica esse decernimus, donec pœnitentiam agat, & ostendat fructum pœnitentiæ suæ, vt possit communionẽ perceptam indulgentia promereri.

LXXXV. Non liceat cõmunicare excommunicatis, neq̃ in domos eor̃ introeuntes orare cum eis, neq̃ liceat cũ eis in alia ecclesia segregari, Si autem aliquis episcopus, aut presbyter, aut diaconus, aut quilibet ecclesiasticus excõmunicato communicauerit, quasi perturbans omnem disciplinam ecclesiasticam, excommunicetur.

¶ Explicit liber excerptorum sancti Martini Bracarensis episcopi ex synodis Orientalium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

GESTA THEODORI PAPAE EX LIBRO PONTIFICALI.

THeodorus natione Græcus, ex patre Theodoro epō de ciuitate Hierosolyma, sedit annos. vi. mēses. v. dies. xviij. Hic fuit amator pauperū, largus, benignus, per oēs, & multū misericors. Huius tpibus Mauricius chartularius, p quē multa mala opatus est Isatius patritius, cū iā increuissent pcā eius, beato Petro apło, vt eū hæreditaret ignis inextinguibilis, cōsilio ductus supraſcriptus Mauricius, cū ipſis, cū q bus antea deuastauerat ecclesiā dei, itartizauit aduersus Isatiū patriciū, & misit p oīa castra, q erāt sub ciuitate Romana p circuitū, & cōgregauit eos, & cōstrinxit se cū ipſis in sacro, vt deinceps nullus ex ipſis debuisset obedire Isatio, neq; hoibus eius, affirmabat eū, q ſi bi regnū vsurpare voluisset. Audiēs hæc Isatius patricius, eo q Mauritius cū omni exerci tu Italiæ sibi sacramēto cōstrinxissent, misit Donū magistrū militū, & sacellariū suū ad ci uitatē Romanā cū exercitu. Qui veniēs in ciuitatē Romanā, oēs iudices, seu exercitus Ro manus, q prius se cū Mauricio sacro cōstrinxerāt, timore ducti, dimittētes Mauritiū, chartulariū, oēs se cū Dono dederunt. Et ingresso eo Romā, fugit Mauricius ad beatā Mariā ad pſepe. Quē tollētes de ecclesia, miserūt Boiā in collo eius im, filr & oibus, q in consilio eū ipso fuerant. Et inboiatos, misit eos Rauennā p manus Maurini Scribonis & Thomae chartularij. Qui ducētes eos, puenerūt iuxta ciuitatē Rauēnatē, in loco, q dicit Ficuclas, da odecimo miliario a ciuitate, & ibi decollauerūt Mauriciū, qa sic in mādatis acceperāt a su pradicto Isatio, vt viuus ciuitatē Rauēnatē nō ingrederet. Et posteaq; decollatus est, leua tes caput eius, portarūt eū Rauennā. Vidēs aūt Isatius patricius caput Mauritij, gauisus e Et fecit eū ad exēplū multoꝝ in circo Rauēnati in stipite poni. Illos aūt, q cū ipso directi fuerāt, oēs inboiatos, iussit sub arcta custodia i carcerē mitti, cogitās, qūo eos puniret. Sed cū hæc agerent, mox dei iudicio ipſis diebus percussus diuino ictu interīt Isatius, & mor tuus est. Hi autem, q recluſi erāt, exeūtes de carcere, reuersi sunt singuli ad loca sua. Aut diens hoc Impator, qa defunctus ē Isatius, misit Teodoꝝ patriciū exarchū, cui cognomē tū Calliopa, ad regendā omnē Italiā. Ipſis tpibus venit Pyrrhus ex Aphrica, q fuerat pa triarcha Cōstātinopolitanus, in vrbē Romā ad limina apłoꝝ. Qui ingressus, libellū obtulit cū sua subscriptiōe aplicæ nr̄æ sedi in pſentia cūcti cleri & populi, cōdemnās in eodē libel lo oīa, q a se, vel a decessoribus suis scripta vel acta sunt aduersus immaculatā nostrā fidē. His itaq; ab eo peractis, fecit eū munera erogare in pplo, & cathedrā ei poni iuxta altare, honorās eū vt sacerdotē regiæ ciuitatis. Postea rursus more canis ad proprium impietatis vomitū repedauit. Tūc sanctiſſ. Theodorus papa cōuocās vniuersos sacerdotes & cleri in ecclesia beati Petri apłoꝝ principis, cōdēnauit eū sub vinculo anathematis, iuxta meri dē ac retributionē propriæ trāsgressionis, canonicā pœnā siue depositionē decernēs. Qui pdictus Pyrrhus reuersus est in partes Orientis. Eodē tpe leuata sunt corpora sanctorum martyꝝ Primi & Feliciani, q erāt in arenario sepulta via Numētana, & adducta sunt in vr bē Romanā, q & recōdita sunt in basilica beati Stephani prothomartyris. Vbi & dona ob tulit, Gabatas aureas, iij. Tabulā ex argēto ante cōfessionē, Arcus argēteos. ij. Fecit & ec clesiā a solo, beato Valētino via Flāminea iuxta pontē Miluiū, quā & ipse dedicauit, & do na multa obtulit. Fecit & oratoriū beato Sebastiano intra episcopiū Lateraneū. vbi & do na largius est. Fecit & oratoriū beato Euplo martyri foras portā beati Pauli apli, qd eccl ornauit. Tūc sanctiſſ. papa Theodorus scripsit Paulo patriarchæ regiæ ciuitatis, tā rogās, q̄ q regulariter increpās, necnō p apocrisarios (vt dictū est) pro hoc maxime destinatos fra fentialiter admonēs, & cōtestās, q̄tenus propriū emēdaret cōmentū, atq; ad orthodoxam fidē catholicæ ecclesiæ remearet. Et neq; rogātes neq; increpātes potuerūt eū a suo conta mine quoq; modo reuocare. Propter qd iuste ab apostolica sede ipse depositionis vltione perculsus est. Hic fecit ordinationē vnā per mēsem Decembrē, pbros. xxi. diaconos. iij. epos p diuersa loca numero. xlvi. Qui etiā sepultus est ad beatū Petrū apli sub die Idus Matas. Et cessauit episcopatus mensem vnum, dies. xvi.

TOLETANVM CONCILIVM VII. CIRCA TEMP. THEODORI papæ, vel Martini primi.

CIRCA TEMP. THEODO. VEL MARTI. PP Fo. cxviij

A ¶CAPITVLA CONCILII VII. TOLETANI.

De refugis, atque perfidis clericis, siue laicis. i.
De languoris euentu ministrantium clericorum. ij.
De exequijs morientis episcopi. iij.
De exactione ecclesiarum Galliciæ prouinciæ iiij.
De reclusis inhonestis, siue vagis. v.
De conuicinis episcopis in vrbe regia commorandis. vi.

CONCILIVM SEPTIMVM TOLETANVM *XXX. EPISCOPORVM.

¶Capitulum primum. alias. xxxviij

ANno *sexto* Chindasiundi regis, qnto Kalendas Nouemb. Cum in nomine sanctæ trinitatis, pro qbusdam disciplinis ecclesiasticis tam nostra deuotiōe, q̄ studio serenissimi, & amatoris Chri Chindasiundi regis nostri apud Toletanam vrbem conuentus adesset, competenter visum est mutua collatione decernere, quod sollicite * conseruandum, & præsentibus, & futuris commodis nimium (vt confidimus) prodesse constabit, magisq; semper est magnopere B prouidendum, quicqd vel ecclesiasticis moribus, vel publicæ vtilitati (sine qua quieti non viuimus) opportunum esse perpenditur. Nam licet & ante constitutiones canonum extent, quæ ad omnē possunt * correptionem sufficere, si qs eas dignetur libenter attendere tanto tamen luminis claritas amplius emicat, quanto fuerit studiosius sæpissime contractata. Non parum proficit ad emendationem multorum, si dum ea, quæ constituta sunt per fraternam collationem ad memoriam reducantur, & illa * etiam adnciantur, quæ aut deesse videntur, aut oīno constituenda competenter existimantur. Quis em̄ nesciat, quanta sint hactenus per tyrannos, & refugas transferendo se in externas partes illicite perpetrata, & q̄ nephanda eorum superbia iugiter frequentata, quæ & patriæ diminutionem afferrent, & exercitui Gotthorum indesinentem laborem imponerent? Quod si qdem lai corum insania fuisset factum, tolerandum a nobis forsitan aliquotiēs videretur. Illud tamē est vehementius stupendū, qa quod peius est tantæ ex religiōis proposito in hac interdū præsumptione præcipites efferuntur, vt ad non leuem confusionem nostram pertineat, si res vllatenus inulta remaneat, quam & mundana lege, & ecclesiastica conuenit instāter disciplina corrigere. Ideoq; placuit nunc cōcordi snia definire, vt quisqs in ordine clerica tus a maximo gradu vsq; minimum constitut⁹, in alienæ gentis regionem se quacūq; occasione transduxerit, vt exinde superbiēdo vel * reditum suum, vel quodlibet aliud videatur expetere, siue etiam quo genti Gotthoꝝ, vel patriæ, vel regno speciali sub hac occa- alias, creditū, sione possit nocere, vel fieri dispoſuerit, vel aliquatenus fecerit, sed & q̄cunq; talibus cōsci C us reperitur, eisq; vel consilium vel opem administrare cognoscitur, qualiter aut ad gentem alienam fugam appeterent, aut in malis, quæ cœperant, perdurarent, seu quamcūq; læsionem genti Gotthoꝝ, vel patriæ, aut principi post fugam inferrent, atq; in eadem pra uitate pseuerauerent, quisqs hoc fecisse dinoscitur, iste ita indubitanter omni honoris sui gradu priuet, vt locū ei⁹, in q̄ ministrauerat, alter cōtinuo ꝓpetim regēdū accipiat. Ipse vero transgressor sub pœnia cōstitutus, si reminiscēs mali, quod fecerat, vsq; in diem mortis suæ rectissime pœnituerit, in solo tm̄ fine cōio ei * danda est, ita vt, anteq̄ tps finis eius adueniat, si qsquā sacerdotum, etiam ordinate principe ei cōicare cōsenserit, particeps criminis illius effectus, anathema sit imperpetuum, ac sil cum eo, cui cōicauerit, sententia condemnetur, qm̄ potestati principis nullus sacerdotum in hoc præbere debet assensum, vnde vel periurium videatur incurrere, vel (quod absit) si quicunq; catholicæ præuaricator princeps surrexerit, sacerdos nullatenus fauore principis, vel terrore a rectæ credulitatis lumine ad tenebras cogatur reuerti. Sic em̄ nec sup annexa capla, vel imperijs principū vel terroribus oportebit vnquam euacuare, qa nouimus, omnes pene Hispaniæ sacerdotes, omnesq; seniores, vel iudices, ac cæteros hoīes officij palatini iurasse, atq; ita nunc legibus decretum fuisse, vt nullus refuga, vel perfidus, q contra gētem Gotthoꝝ, vel patriā, seu regē agere, aut in alterius gētis societatē se transducere reperitur, integritate rei⁹ suæ nullatenus reformetur, nisi forsitā princeps humanitatis aliqd personis talibus impartiri voluerit, q tamen non amplius quam vigesimam partē rerum ei, q perfidus extitit, de rebus, vñ rex elegerit, tribuēdi ptātē habebit. Sed qa pleroscq; clericos incōstātis leuitatis interdū prauitatis psumptio ita eleuat, vt ꝑtermissa ordinis sui grauitate, ac polliciti facti im-

Universidad de Deusto
Biblioteca

memores, cõstante principe, cui fidem seruare promiserant, in alterius electionem temeraria leuitate cõsentiãt, abrogari decet hanc oĩno licentiam, & a nostro cõsortio penitus extirpari, ita, vt si qcunq; laicoꝝ quandoq; intra fines patriæ Gotthoꝝ superbiẽs, regni apicem sumere fortasse tentauerit, eiq; clericoꝝ quilibet adiutorium, vel fauorem præstiterit, atq; hunc, q superbire videtur, ad eandem regni ambitionem prævalente delicto puenire cõtigerit, ex eo, qdem die, vel tempore eundem eꝑm, vel cuiuslibet ordinis clericum excõmunicatum manere perpetim oportebit, q tali se sceleri implicauit. Tamen si propter improbitatem principis, cui inique cõsensit, nõ potuerit instãtia sacerdotum a cõmunione suspendi, saltem si supstitem eum post eiusdẽ regis obitum tẽpus inuenerit, superiori anathematis correptioni subiaceat, & qcunq; illi, præter in vltimo vitæ suæ fine, (si tñ eum legitime pœnitere probauerit) cõmuniõis grãm cõsenserit impẽdendã, nobis interim ratione persuasit, synodali super hoc cõstitutiõe decernere, vt qcunq; etiam laicoꝝ prædictis capl'is hoc in aduersitatem gentis, aut patriæ, potestatisve regiæ in externas partes se conferendo, vl'talibus opem præbẽdo, noxius fuerit vltra repertus, nõ solum (vt dictum est) oĩm reꝝ suaꝝ proprietate priuet, sed & ppetua excõmunicatiõe dãnetur, & nunq; illi, niã in vltimo mortis suæ tempore, cõmunio tribuatur, excepto, si cõmuniõis eius remedium, vel eorum (quos supra taxauimus) imploratiõe sacerdotum, apud principẽ fuerit impetratum. Nam si in derogationẽ, aut cõtumeliã principis reperiatur aliqs nequiter loqui, aut in necem regis, seu direptionem intendẽre, vel consensum præbere, nos qdem huiusce modi excõmunicatiõe dignum censemus. Vtrum tñ sit illi quandoq; cõmunicandũ, pietati principis decernẽdum relinq mus, cuius proculdubio potestatis est, subiectoꝝ culpas misericordiæ, iudicioq; sententia temperare. Contestamur aũt clemẽtissimos principes, & per ineffabile diuini noĩs sacramentum obtestantes, vnanimiter obsecramus, ne quandoq; dem absq; iusta (vbi necesse fuerit) imploratiõe sacerdotali excommunicatiõis huius sententiam a perfidis clericis, vel laicis ad externas partes se transferẽtibus, vel consensum prẽbẽtibus, quacũq; temeritate suspẽdant. Nam hoc magis vtilitatibus videtur ferre cõsultum si constitutionis nostræ forma seruetur. Execrandum anathema fiat, & velut præuaricator catholicæ fidei semper apud deum reus existat, quicunq; regum deinceps canonis huius censuram in quocunq; crediderit, vel permiserit violandam.

7.q.1. Nihilcõ tra ordinis

II Nihil contra ordinis statutum temeritatis ausu præsumatur, neq; illa, quæ summa veneratiõe cẽsentur, vel minimo præsumptiõis tactu soluãtur, cum ad hoc tãtum fieri iussa sunt, ne interrupta noscãtur, vel languoris prouentu robore salutis priuetur natura. Nõ ergo fragilitati solũ cõsulitur humanæ, sed etiã sacro honori mysterioꝝ dei prouida cautela consecrãtur, si ægritudinis accipit quilibet euẽtus, quo cœptum nequeat cõsecratio nis expleri mysterium, fit liberum eꝑo, vel presbytero alteri, consecrationem exequi offitij cœpti. Non eñ aliud ad supplemẽtum initiatis mysteriis competit, quam aut incipiẽtis ordine compleantur. Dum eñ simus oñes vnum in Chro, nihil cõtrarium pietatis, aut subsequẽtis completa benedictio sacerdotis, qa nec pfecta videri possunt, nisi pfectum cunctis ordinis clerici indiuiduum esse sibi nõ ambigãt, sed (vt præmissum est) præceptionis ordine compleantur. Dum eñ simus oñes vnum in Chro, nihil cõtrarium pertonaꝝ diuersitas format, vbi efficaciã prosperitatis vnitas fidei repsentat. Quod etiã cõsolentibus libẽter alij pro cõplemento succedãt. Ne tñ, quod naturæ languoris causa cõcessum fuerit, in præsumptiõis pernicie cõuertat, nullus post cibum, potumq; quamlibet minimũ litur, in præsumptiõis pernicie cõuertat, nullus post cibum, potumq; quamlibet minimũ sumptum, missas facere, nullus absq; patẽtis prouẽtu molestiæ minister, vel sacerdos, cum cœperit, imperfecta officia præsumat omnino relinquere. Si qs hæc temerare presumpserit, excommunicationis sententiam sustinebit.

Roma, 12, b

alias, sanctis statutis Ca. 4. concilij Valentini in Hispania, nõ in Galia

III Ea, quæ cõpetunt * honestati, cõtingit sæpe, quorũdam desidia nõ impleri. Proinde, qa notũ est, quæ dignitas in exequẽs moriẽtis eꝑi ex canonibus cõseruet, traditioni moris antiq hoc tñ adĥcimus, vt si qs sacerdotũ sẽdm statuta cõcilij Valẽtini, ad humãda decedẽtis eꝑi membra venire cõmonitus, pigra voluntate distulerit, appellãtibus clericis obeuntis eꝑi, apud synodũ, siue apud metropolitanũ eꝑm tẽpore anni vnius nec faciendi missam, nec communicãdi habeat oĩno licentiam. Presbyteri autem, siue cæteri clerici, qbus maior honoris locus apud eandẽ ecclesiam fuerit, cuius sacerdos obierit, si oñi sollicitudine pro exequiis, aut iam mortui, aut cõtinuo antistitis morituri, ad cõmonẽdum eꝑm tardi inueniantur, aut per quamcunq; molestiam animi id negligere comprobentur, totius anni spacio ad pœnitentiam in monasteriis deputentur.

Inter

A IIII Inter cætera deniq;, quæ communi consensu nos cõferre competenter oportuit, querimonias etiam parochianoꝝ presbyteroꝝ Gallitiæ prouinciæ solertissime discernere decuit, quas contra pontificum suoꝝ rapacitates necessitas (vt comperimus) tandem compulit in publicum examen deferri. Hi eñ pontifices (vt euidens inquisitio patefecit) indiscreto moderamine, * parochianas ecclesias prægrauantes, dũ in exactiõibus superflui frequenter existunt, pene vsq; ad exinanitionẽ extremæ virtutis, quasdam basilicas pduxisse probantur. Ne ergo fiat de cætero, quod cõstat hactenus inordinate præsumptum, non amplius quàm duos solidos vnusq;q eꝑorum præfatæ prouinciæ p singulas diocẽses, vel singulas * ecclesias, iuxta synodum Bracarensẽm, annua illatiõe sibi expetat inferri, monasterioꝝ tamen basilicis ab hac solutiõis pensione seiunctis. Cum vero eꝑus diocœsim visitat, nulli præ multitudine onerosus existat, nec vnquam * quinarium numeꝝ euectiõis excedat, aut amplius q̃ vna die per vnamquamq; basilicam remorandi licentiam habeat. Quicunq; vero pontificum eorundem aliter, q̃ decernimus, agendum præsumpserit, correptioni procul dubio canonum subiacebit, tanquam constitutum synodalium transgressor, & priscorum patrum * ædicti corruptor.

10. q. 3. Inter cætera deniq; quæ

alias, parochianas

Cap. 2. eocilij Bracarẽ. 2 alias, basilicas

alias, quinquagenarium

alias, ædictoꝝ

V Quosdam paternaꝝ ignaros, vel oblitos traditionum in tantam cõspicimus corruisse desidiam, vt eoꝝ execrando vsu pene oblita patescant, quę extiterunt legitime cõstituta. Dum eñ indocti docere appetunt, qd aliud q̃ quia ignorantiæ errore vexentur, ostendunt? Et quia, gressu præpostero innitentes, p̃sumptionem doctrinæ docendi studio anteponunt, patet, quod non summæ humilitatis grãm petunt, sed actioni depravationis inseruiunt. Ex hoc ergo iuste sęueritatis talia decernentes, opportuno amputare iudicio, iubemus, eos, quos in cellulis proprijs recluſa sanctæ vitæ ambitio tenet, quosq; eiusdem sancti propositi & merita iuuant, & probitas ornat, hos & dei auxilio, & nostro fauore tutos existere, illos vero, quos in tali proposito ignauia impulit, nõ prudentiæ cognitio deputauit, quosq; nulla vitæ dignitas ornat, sed (quod est deterius) & ignorãtia fœdat, & morum execratio turbat, decernimus, ab his abĥci cellulis, atq; locis, in qbus aut feruntur vagi, aut tenentur inclusi, atq; ab eꝑis, siue rectoribus monasterioꝝ, ex quorum cõgregatione fuerint, vel in quorum vicinitate cõsistunt, in monasteriis oĩmodo deputentur, vt illic sancti ordinis meditantes doctrinam, primum possint discere, quæ sunt a patribus instituta, vt postea valeant docere, quæ sunt sancta meditatiõe percepta, atq; tũc demum, si doctrinæ, & sancti operis fructu extiterint fœcũdati, ad summam virtutis properent, exercitio sanctæ intentiõis imbuti. Deinceps autem, quicunq; ad hoc sanctum propositum venire disposuerint, non aliter * iterum dabitur assequi, nec hoc antea poterunt adipisci, nisi prius in monasteriis instituti, & secundum sanctas monasterioꝝ regulas plenius eruditi, & dignitatem honestæ vitæ, & notitiam potuerint sanctæ promereri doctri

alias, iter

C næ. Illos autem, quos tantum extrema vesania occuparit, vt incertis locis vagi, ac morum deprauatiõibus inhonesti, vllam prorsus nec stabilitatem sedis, nec honestatẽ mentis habere, extiterint cogniti, * quicunq; ex sacerdotibus, vel ministris vagantes reppererint, aut si fuerint prope, cœnobiorum patribus corrigendos assignent, aut si difficile est, pro sola honestate vigoris sui potestati erudiendos inclinent.

alias, ꝗscunq;

VI Id etiã placuit, vt ꝓ reuerẽtia principis, ac regiæ sedis honore, vel metropolitani ciuitatis ipsius, & consolatione conuicini Toletanæ vrbis episcopi, qui eiusdem põtificis admonitionem acceperint, singulis p annum mensibus in eadem vrbe debeant cõmorari, messuis ac vindemialibus feriis relaxatis. Nos aũt immortali deo, & glorioso Cindasiundo principi, ob cuius votũ in hãc vrbem sancta deuotiõe cõuenimus, grãs vnanimiter oferentes, optabili annisu deposcimus, vt sanctæ ecclesiæ catholicæ fidei semp ac pacis cumuletur affectus, & memorato principi cũ prosperitate p̃sentis regni futuri etiã largiãtur ꝑmia gaudij, ipo p̃stante, q in trinitate vnus deus viuit, & gloriat in secula seculoꝝ. Horon tius in Chri nomine sanctæ Emeritensis ecclesiæ metropolitanus eꝑs hæc cõstituta desiniens subscripsi. Silr & alij episcopi subscripserunt, numero trigintaocto.

MARTINI PAPAE
PRIMI GESTA, EX LIBRO PONTIFICALI.

Martinus

Universidad de Deusto
Biblioteca

MArtinus de ciuitate Tudertina, prouinciæ Tusciæ, sedit annos sex, mensem D
vnum, dies. xxvi. Huius temporibus Paulus Cõstantinopolitanæ vrbis epũs
inflatus superbiæ spũ aduersus rectũ sanctæ dei ecclesiæ dogma, audacter
præsumpsit paternis definitiõibus cõtraire. Insup studuit ad cooperimentũ
proprij erroris, qbusdã subreptiõibus, vt & clementiss. principi suaderet ty
pum exponere, quo catholicum dogma destrueret. In q̃ typo oẽs oĩno voces sanctoꝝ
alĩs, æditiõib⁹ patrũ cum nephãdissimoꝝ hæreticoꝝ *dictiõibus eneruauit, nec vnã, nec duas volũtates
aũt operatiões in Chro dño nro definiens cõfiteri. Qua de re hmõi prauitatem suam de
fendens, quod nunquã nec a prioribus hæreticis præsumptum est, ipe illicite præsumere
studuit, in tantum vt altare sanctæ nostræ sedis aplicæ, quod erat in domo Placidiæ sacra
alias, adorare tum, in venerabili oraculo, subuertens, diriperet prohibens ne *adorandam, & immacula
tam hostiam apocrisarij nostri ibidem deo offerre valeant, nec cõionis sacramenta percipere. Qui videlicet apocrisarij, qa ex pręceptiõe aplicæ authoritatis cõmonuerunt eum,
alias, intento. vt de tali hæretico * intentu recederet, necnõ & cõtestari nisi sunt prosecutionibus diuer
sis, cum alĩs orthodoxis viris, & venerabilibus sacerdotibus, insecutus eos, quosdam eo
rum custodiæ retrudens, alios in exilio deportans, alios autem verberibus summittens.
Quibus pene omnem mundum conturbantibus, ex diuersis locis quęrelas contra eos ad
apostolicam nostram sedem plurimi orthodoxi detulisse monstrantur, coniurantes, vt to
tius mali, tantæq; euersionis per apostolicam authoritatem abscidatur commentum, qua
tenus minime totius corpus catholicæ ecclesiæ nocibilis eorum hæreseos languor dis- B
rumpere valeat. Tunc Martinus sanctissimus ac beatissimus episcopus misit, & congre
gauit episcopos in vrbe Roma, numero centum quinq;, & fecit synodum secundum lau
Lateranẽ. sy tuta patrum orthodoxorum in ecclesia saluatoris, iuxta episcopium Lateranẽ. residenti
nodus. bus episcopis, & presbyteris, astantibus diaconibus, & clero vniuerso, & condemnaue
runt Cyrum Alexandrinum, Sergium, Pyrrhum, & Paulum patriarchas Constantino
politanos, quia nouitates contra immaculatam fidem præsumpserunt innectere, quippe
quoniam ipsam excludere properantes hæreticorum dogmatum contra catholicam dei
ecclesiam confusionẽ cõcinnauerũt, anathematis vltione perculsi sunt. Quæ synodus ho
die archiuo ecclesiæ continetur. Et faciens exemplaria, per omnes tractus Orientis, & Oc
cidentis direxit, & per manus orthodoxorum fidelium disseminauit. Ipsis diebus Impe
rator direxit in Italiam Olympium cubiculariũ & exarchum ad regendam omnem Itali
am, præcipiens ei, & dicens: Oportet gloriam tuam (sicut nobis suggessit Paulus patriar
cha huius a deo conseruandæ vrbis) peragere, & si quidem inueneris prouinciam ipsam
consentientem in typo a nobis expositio, tenere omnes, qui ibi sunt, episcopos & hæreti
cos possessorum atq; habitatorum, & peregrinos, & in eodem subscribant. Si autem quo
modo nobis suggessit Platon gloriosus patricius Eupraxius gloriosus, potueritis sunde
re exercitui ibidem consistenti, iubemus tenere Martinum, qui hic erat apocrisarius in C
regia vrbe, & postmodum per omnes ecclesias, relegere eum, qui factus est a nobis or
thodoxus typus, & omnes episcopi Italiæ in ipso subscribant. Si autem inueneritis con
trarium in tali causa, exercitu mtacitum habetote, donec obtinueritis prouinciam, & potue
ritis vobis exercitum aggregare tam Romanæ ciuitatis, quàmq; Rauennatis, vt ea, quę vo
bis præcepta sunt, quantocius explere valeatis. Qui prædictus Olympius veniens in ci
uitatem Romanam, inuenit sanctam Romanam ecclesiam coadunatam cum omnibus
alias, virtute. episcopis Italiæ, seu sacerdotibus, vel clero. Et volens adimplere ea, quæ ei iussa sunt, ar
rimum tempus actum est) & non illum permisit omnipotens deus, quæ nitebatur persi
cere. Videns ergo se a sancta dei catholica & apostolica ecclesia superatum, necesse ha
buit, de sua quasi mala intentione declinare, & quod non potuit p manum armatã facere,
subreptitio modo per missarum solennia nisus est implere. In ecclesia enim dei genitricis,
semperq; virginis Mariæ ad præsepe, dum ei cõmunionem porrigeret sanctissimus papa,
voluit interimere eum, vt demandauerat suo spitario. Sed deus oĩpotens, qui solitus est
seruos suos orthodoxos circumtegere, & ab oĩ malo eripere, ipse excæcauit spatarium
alias, panem Olympij exarchi, & non est permissus videre pontificem, quando exarcho communio
nem porrexit, vel * pacem dedit, ne sanguis eius effunderetur, & catholica dei ecclesia hæ
resi subiugaret. Quod postmodum p̃dictus armiger diuersis cũ iureiurãdo professus est.
Videns ergo Olympius exarchus, qa manus dei circumtegebat Martinũ sanctissimũ pa
pam, neq;

A pam, necesse habuit, se cum põtifice cõcordare, & oĩa, quę ei iussa fuerant, eidem viro in
dicare. Qui facta pace cum sancta dei ecclesia, colligẽs exercitum, profectus est Siciliã ad
uersus gemẽ Sarracenoꝝ, q ibidẽ inhabitabãt. Et peccato faciente, maior interitus in exer
citu Romano puenit. Et post hoc idem exarchus morbo interijt. Deinde directus est ab
Imperatore Theodorus exarchus, cui cognomentum Caliopa cum Theodoro impe
riali cubiculario, q &*Pellurius dicebat, cum fussione, & tollẽtes sanctiss. Martinũ papã alias, Puluisia
de ecclesia saluatoris, quæ & Constantiniana appellatur, perduxerunt Constantinopo rius
lim, & nec sic eis acquieuit. Deinde directus est iæpius dictus sanctissimus vir in exilio, in
loco, q dicitur Cersona, & ibidem (vt deo placuit) vitã finiuit in pace Chri confessor. Qui
& multa mirabilia operatur vsq; in hodiernum diem. Fecit autem ordinatiões duas per
mensem Decembrium, pbros. xi. diacones. v. epos per diuersa loca, numero. xxxij. De alĩs, pridie id⁹
positionis eius celebratio. xv.* Kalend. Octobris. Nouembris.

¶ Epistola Martini papæ primi.

DIlectissimo fratri Amãdo Martin⁹. Fraternitatis tuę studio pietatis cõgestã eplam
suscipiẽtes, animos nros releuari cognoscimus. Quippe qñ huius seculi fluctiua
gas atq; trãsitorias despicientẽ oblectatiões, illa quæ ppetua & sublimia dona pro
B dñi dei nostri obsequijs tribuunt appetere, certum est. Ex relatiõe igitur latoris præsentiũ
iuxta eplæ fraternitatis tuæ tenorẽ laboꝝ tuoꝝ certamen cognouimus, ex qbus cœlestis
patriæ ascensum humiliatis mentibus, atq; cõtritis corporibus vobis futuroꝝ gaudiorum
largienda sunt munera. Nam cum sit nulli cõparationi oĩno coæquandum, quod a crea
tore nostro pro bonis seruitijs recõpensatur, dum breui, atq; paruo temporis spacio finiũ
tur labores, quos pro dilectiõe ipsius sustinemus, cõsideratiõe refrigerij nos oportet libẽ
ti animo tolerare præsentis vitæ angustias. Sed quãtum nobis laboꝝ nostroꝝ operatio
magnam gaudij vbertatem inducit, tãtum pro duritia sacerdotum gẽtis illius cõterimur,
quod postpositis salutis suæ suffragijs, atq; redemptoris nostri seruitia cõtemnendo, vitio
rum fœderibus ingrauantur, q bus ad præparandã salutem, quãdoqdem tantum nos ne
cesse est importunis prædicatiõibus imminere, quantum nos perfectæ negotiatiõis cre
ditorum nobis talentoꝝ duplicat assignatio, atq; dñicis vocibus ad susciendã eius requiẽ
persuadet assertio. Suggestum est nanq; nobis, eo quod presbyteri, seu diaconi, alijq; sa
cerdotalis officij post suas ordinatiões in lapsum inquinantur, & propterea nimio mœ
rore fraternitatem tuam astringi, magisq; vellete pastorale obsequium pro eoꝝ inobedi
entia deponere, & vacationẽ ab epatus laboribus eligere, & silentio, atq; otio vitam dege
re, quam in his, quæ tibi cõmissa sunt, pmanere, dicẽte dño: Beatus, q perseuerauerit vsq; Matth. 10. c
in finem. Vnde nanq; beata perseuerantia, nisi de virtute patientiæ, qa secundum aplicam 2. Timot. 3. c
C prædicationem, omnes, qui voluerint in Chro pie viuere, persecutiões patiuntur? Ideoq;
(frater charissime) nõ vos afflictionum amaritudo a piæ mentis vestrę propositio coartet
incedere, cõsiderans, quãta pro absolutiõe nostri, & liberatione creator, dñsq; noster ptu
lerit, q busve contumelijs se afficiẽdum tradiderit, vt nos a vinculis potestatis diabolicæ li
beraret. Propterea nullatenus in hmõi peccato delinquẽtibus ad destructionẽ canonum
exhibeat cõpassionẽ. Nam q semel post suã ordinationẽ in lapsum ceciderit, deinceps iã L. dist. Qui se
depositus erit, nullumq; gradũ sacerdotij poterit adipisci, sed sufficiat ei lamẽtatiõibus, fle mel post suã
tibusq; assiduis, quousq; aduixerit, in eadẽ pœnia pdurare, vt cõmissum delictum diuina
gra extinguere valeat. Si eĩ tales quærimus ad sacros ordines promouẽdos, qbus nulla
ruga, nullumq; vitæ contaglum præpediat, quãtomagis si post ordinationem suam qspi
am in lapsum ceciderit, & præuaricationis peccato deprehendatur obnoxius, oĩno prohi- L. dist. Si post
bẽdus est cũ manibus lutulẽtis, atq; pollutis mysteria nrę salutis tractare, sitq; hmõi semp ordinatione
iuxta sacroꝝ canonũ decreta in hac vita depositus, vt ab illo, q mẽtis interiora scrutat, nul suam
lumq; de ouibus errare cõgaudet, dum aspexerit syncerã pœniam eius, in terribili iudicio
habeat reconciliatum. Ideoq; iterum hortamur charitatem tuam exemplo eius, q pro no
bis pati, & mori voluit, promptos vos in cunctis eius seruitijs pmanere. Neq; nos pigeat
tpales cruciatus pro Chri noie sustinere, sed emolumẽta futuræ remuneratiõis huius secu Psalm. 115
li vexatiões tolerare psuadeãt. Scriptũ nãq; est: Quid retribuã dño pro oĩbus, quę retribuit
mihi. Calicẽ salutaris accipiã, & nomẽ dñi inuocabo. Tm eĩ a nobis exigit, quantũ possu
mus famulãtus nri obsequia cõmodare. Cũq; cũcta, quæ a nobis ad cõfortãdos fraternitatis
vræ animos poterãt ministrari, largiẽte supernæ maiestatis clementia vobis sint proculdu
bio manifesta, restat, vt de alijs, quę nos p sua scripta cõsuluit, fraternitati vræ significem⁹.

Credimus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Credimus enĩ ad vos peruenisse,qũo in conturbatione rectæ fidei,& catholicæ eccleſiæ conculcatiõe ante hos plus minus qndecim annos,a Sergio falso epo Constãtinopolitano in auxilio habente tunc imperantẽ Eracliũ,execrãda,&abominãda hæresis pullulauit, & Apollinaristarũ,& Seuerianorũ,& Eutychianistarũ,atq; Manichæorũ errores renouãte,quã successor eius Pyrrhus,idemq; eps,q ambitiõis fastu Constãtinopolitanã sedẽ arripuit,in deterius auxit. Pro qua re sæpius aplica sedes persuasiõibus,cõtestationibus,atq; increpatiõibus plurimis admonuit eos,quatenus ab huiuscemodi errore recederẽt, & ad lumen pietatis,ex quo lapsi sunt,remearẽt. Et nõ solum qa hoc facere nullatenus voluerunt,sed & nunc successor eius Paulus temerator fidei eps Constãtinopolitanus aliud ac quius excogitauit in præiudicio catholicæ fidei conamen,qa quæ a prædecessoribus suis hæretice expsita fuerãt,destruẽs,& imperialẽ typum sacrilego ausu totius plenũ pfidiæ a clemẽtissimo principe nostro fieri pstitit,in quo promulgatũ est,vt oẽs populi Christiani credere debuissent,ideoq; necesse habuimus,ne pro quadã negligẽtia & animarũ detrimento, quæ nobis cõmissæ sunt, culpæ reatu astringamur, cœtum generalẽ fratrum & eporum nostrorũ in hac Romana ciuitate congregare. Quorũ præsentia memoratorũ hæreticorũ sceleroſa cõscripta,examinata,atq; denudata sunt,&aplico mucrõe,pfmq; definitionibus vno ore,vnoq; spũ cõdẽnauimus,vt agnoscẽtes vniuersi errorẽ,q in eis cõtinet, eorũ pollutione nullatenus maculent. Vnde præuidimus, volumina gestorũ synodaliũ in præsenti vobis dirigere,vnà cum encyclia nostra,ex quorũ serie oĩa subtilr potestis addiscere,& tenebras illorũ nobiscũ,vt filij lucis,extinguere. Idcirco studeat fraternitas tua oĩbus eadem innotescere,vt tam abominandã hæresim nobiscũ execrent,vtq; suæ saluti sacramẽta addiscere valeant,atq; synodali conuẽtione oĩm fratrum &coeporum nostrorũ partium illarũ effecta secundũ tenorẽ encycliæ a nobis directæ,vna cum scriptoribus vestris scripta nobismet destinãda concelebrent,confirmãtes,atq; consentiẽtes eis,quæ pro orthodoxa fide,& destructione hæreticorũ vesaniæ nuper exortæ,a nobis statuta sunt,& Sigebertũ præcellentissimũ filium nrm regẽ Francorũ pro suę Christianitatis remedio consultissime admonere, atq; precari, dirigere nobis ex corpe fratrum nostrorũ dilectissimos epos,q sedis aplicæ legatione,diuina cõcedente propitiatiõe, fungi debeant, & quæ nr consilio peracta sunt,cum his synodalibus apicibus nris ad clementissimũ principem nrm fine dubio asportare valeãt,vt nostrorũ laborũ particeps effectus,mercedis cumulũ adipiscatur & in eius epla exhortari eum cognouimus. Reliquias vero sanctorũ,de qbus præsentium sci valeat,& lui regni protectorẽ inuenire eum,cuius causa flagitari dinoscitur . Hoc nãq; ca,& vnde daremus,nullatenus habuimus . Transcribere autem nõ potuit, qm festinanter de hac ciuitate egredi properauit. His igitur ita prælibatis,quæ a nobis per epistolam vobis scripta sunt, effectui mancipare fraternitatem vestram hortamur . Deus te incolumem custodiat,dilectissime frater,

DECRETA SYNODICA MARTINI PAPAE I. CONTRA Theodorũ &Cyrum,quondã epos ac socios eorũ hæreticos,dãnans eos,q vnã naturã & vnã voluntatẽ atq; opationẽ in filio dei asserebant,quę trãscribẽs,misit p orthodoxos viros in Orientẽ atq; Occidentem.

Capitulum primum.

SI qs nõ confitet secundũ sanctos patres proprie & vere patrẽ,& filiũ,& spm sanctũ,trinitatẽ in vnitate, vnitatẽ in trinitate, hoc est , vnum deũ in tribus subsistentijs cõsubstãtialibus,& æqualis gloriæ vnam eandemq; trium deitatẽ,naturã,substantiã,virtutẽ,dnationẽ,regnum,potestatẽ, voluntatẽ, operationẽ, herilitatem inconditã,sine initio infinitam,immutabiem,creatricem omnium prouidam,& protectricem,sit condemnatus.

II Si qs nõ confitet secundũ sanctos patres proprie & vere,ipm vnum sanctæ & cõsubstãtialis,& adorãdæ trinitatis deum verbũ, descendentẽ de cœlis, & incarnatũ de spũ sancto,& Maria semper virgine,& hoiem factũ,crucifixum carne pro nobis,& pro nra salute sponte,& passum,& sepultũ,& resurgẽtem tertia die, & ascendentẽ in cœlos,& sedentẽ ad dexterã patris,& venturũ iterũ cum paterna sua gloria,ac cum assumpta ab eo intellectualiter animata carne,iudicare viuos & mortuos,sit condemnatus.

III Si q nõ confitet secundũ sanctos patres propriæ & veræ dei genitricẽ sanctam semp

A semper virginẽ immaculatã Mariã,vtpote ipm proprie ac vere ex deo patre natũ añ oĩa secula deũ verbũ,in vltimis seculorũ absq; semine cõcepisse ex spũ sancto,& incorruptibiliter enixã esse,& indissolubili pmanẽte & p & post partũ eiusdẽ virginitate,sit cõdẽnatus.

IIII. Si qs nõ cõfitet,secũdũ sanctos patres proprie & vere ipsius & vnius dñi nri & dei nri Iesu Chri,duas natiuitates existere, vnã quidẽ ante secula,ex deo patre incorporaliter & sempiternaliter, alterã aũt de sancta semp virgine Maria,carnaliter in vltimis seculorũ,& eundẽ & vnũ dñm & deũ Iesum Christũ,cõsubstantialẽ deo patri secũdũ deitatẽ,& cõsubstantialẽ virgini secundũ humanitatẽ,ac eundẽ passibilẽ carne, impassibilem deitate,circũscriptũ corpore,id est,circũscriptũ spũ,eundẽ inconditũ & conditũ, terrenũ & cœlestẽ, visibilẽ & intelligibilẽ,capacẽ & incapacẽ,vt toto homine eodemq; deo totus homo reformaretur,qui ceciderat sub peccato,sit condemnatus.

V. Si quis nõ confitet secundũ sanctos patres proprie & vere vnã naturã dei verbi incarnatã,ex hoc q incarnata dicitur nostra substãtia perfecte in ipso Christo deo, & indiminute absq; tantummodo peccato significata,sit condemnatus.

VI. Si quis nõ confitet secundum sanctos patres proprie & vere ex duabus naturis, deitate & humanitate,secundũ subsistentiã vnitis, inconfuse & indiuise, eundẽ & vnum dñm nostrum Iesum Christum esse,sit condemnatus.

B VII. Si quis non confitetur secundũ sanctos patres proprie & vere substantialẽ diserẽtiam naturarũ post ineffabilem vnitionẽ,ex quibus vnus & solus existit Christus,incõfuse & indiuise in eo saluatam,sit condemnatus.

VIII. Si quis nõ confitetur secundũ sanctos patres proprie & vere secundũ cõpositionẽ,id est,secundũ subsistẽtiã naturarũ vnitionem,ex quibus vnus & solus existit Chrũs, inconfuse & indiuise in eo cognitam,sit condemnatus.

IX. Si qs nõ confitet secũdũ sctõs pres,proprie & vere naturales ,pprietates deitatis Chri & humanitatis, indiminute in eo & sine defectiõe saluatas in affirmationẽ veracem, eundẽ ipm deũ perfectũ & hominẽ perfectũ secundũ naturã existere,sit condemnatus.

X. Si qs nõ confitet secundũ sanctos patres proprie & vere, duas eiusdem & vnius Chri dei volũtates cohærenter vnitas, diuinã & humanã,ex hocq; in vtraq; eius natura voluntarium secundũ naturã eundem existere nostrę salutis,sit condemnatus.

XI. Si quis nõ cõfitet,secundũ sanctos patres,proprie & vere duas eiusdẽ & vnius Christi dei operationes cohærenter vnitas, diuinã & humanã, ex hocq; in vtraq; eius natura efficacem secundũ naturam eundẽ existere nostræ salutis,sit condemnatus.

XII. Si qs cõfitet secũdũ sceleratos hæreticos,deitatis & humanitatis Chri vnã naturam aut vnã voluntatẽ,aut vnã operationẽ,in peremptionẽ quidẽ sanctorũ patrũ cõfessionis,abnegationem aũt eiusdẽ saluatoris nostri dispensationis,sit condemnatus.

C XIII. Si qs secũdũ sceleratos hæreticos,in Chro deo vnitis substantialr saluatis,& a sctis patribus nris pie pdicatis,duab9 volũtatib9 & duabus opationibus,diuinã & humanã subterfugit simul cõfiteri,asserẽs cõtra sctõrũ doctrinã & vnã volũtatẽ & vnã opationẽ,sit operatiõe,q ab eisdẽ hæreticis in Christo deo impie confunduntr, & duas volũtates & duas operationes,diuinam & humanã,quæ in ipso Christo deo secundum vnitionem naturaliter saluatas,& a sanctis patribus orthodoxe in ipsis prædicatas,simul abnegat, & simul respuit,sit condemnatus.

XV. Si quis secundũ sceleratos hæreticos,dei virilẽ operationẽ(qd Græci dicunt ἀνδρικὴν, vnã inspiẽter suscipit,& nõ duplicẽ eã cõfitet,secundũ sanctos patres,hoc est, diuinã & humanã) aut ipsam nouæ dictionis virtutem , vnius eẽ designatiuã operatiõis, & nõ vtriusq; glorioſæ & prænatura vnitionis demonstratiuã,sit condemnatus.

XVI. Si quis secundũ sceleratos hæreticos in peremptionẽ in Chro deo secundum vnitionẽ saluatis essentialiter,& a sanctis patribus pie pdicatis duabus volũtatibus,& duabus operationibus,diuinã & humanã dissensiones & diuisiones inspiẽter in mysterio dispensationis eius innectit,& propterea euãgelicas & aplicas de eodẽ saluatore voces non vni & eidẽ personæ essentialiter tribuit,id est,ipso dño nro & deo Iesu Chro secundũ beatum Cyrillũ,ad confirmationẽ deum esse natura & hominẽ vere eundẽ,sit condemnatus.

XVII. Si quis nõ confitet secundũ sanctos patres,proprie & vere,oĩa q tradita sunt & pdicata sanctæ & aplicæ dei ecclesiæ ab ipsis sanctis patribus,& probabilib9 & vniuersalibus, quinq; conciliis vsq; ad vnũ apicem verbo & mente,sit condemnatus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

XVIII. Si quis secũdum sanctos patres consonãter nobiscũ eadẽ credens, non respuit & anathematizat anima & ore oẽs, quos respuit & anathematizat nefandissimos hæreticos cũ oĩbus impĩs eorum conscriptis, vsq; ad vnũ apicem, sancta dei catholica & apostolica ecclesia, hoc est, sanctæ & vniuersales quinq; synodi, & ipsi omnes cõsonanter probabiles ecclesiæ patres. Dicimus aũt Sabelliũ, Arriũ, Eunomiũ, Macedoniũ, Apollinarem, Polemonem, Euthycen, Dioscor, Timotheũ, Elurum, Seuer, Theodosiũ, Cholutum, Themistiũ, Paulũ Samosatenũ, Chodorum, Theodor, Nestoriũ, Theodor, Periam Originem, Didymum, Euagriũ, & cõpendiose alios oẽs hæreticos, qui a catholica ecclesia reprobari atq; abiecti sunt, q̃r dogmata diabolicæ operationis sunt genimina, & eos, qui similia cũ his vsq; ad finem sine pœnitẽtia sapuerũt, aut sapiunt, vel sapient. Cũ q̃bus merito, vtpote eadem dogmatizantes & docentes, sicut ostensum est, & in propriũ errore vitam suam destruentes. Dicimus autem Theodorum quondã episcopũ Pharanitanũ, & Cyr Alexandrinum, & Sergiũ Constantinopolitanũ, & eius successores Pyrrhum & Paulũ in sua perfidia permanentes, & oĩa impia eor cõscripta, & eos qui similia cũ his vsq; ad finẽ sine pœnitentia sapuerunt, aut sapiunt, vel sapient, hoc est, vnam voluntatẽ aut vnã operationẽ deitatis & humanitatis Christi, & cũ his impĩssimã extasim, quæ persuasione eiusdẽ Sergĩ facta est ab Heraclio quõdã Imperatore aduersus orthodoxam fidẽ, vnã dei Christi voluntatẽ, & vnã ex adinuẽtione maligna definientẽ operationẽ cõfiteri, ac oĩa, quæ pro ea impie ab eis scripta vel acta sunt fuscipiũt, & cũ his itẽrum impĩssimũ typũ factũ, ex eiusdẽ suasione, eiusdẽ Pauli nuper a serenissimo principe Constãtino Imperatore contra catholicã ecclesiã, vtpote duas naturales voluntes & operationes diuinã & humanã, quæ a sanctis patribus in ipso Christo deo vero & saluatore nostro pie p̃dicant. Cũ vna volũtate & operatiõe, q̃ ab hæreticis impie in eo dogmatizatur, simul denegare, & simul tacere promulgantẽ, & propterea cũ sanctis p̃fib⁹ & scelerosos hæreticos ab oĩ querela & cõdẽnatiõe iniuste absoluere definientẽ in interemptionẽ catholicæ ecclesiæ definitionũ & regularũ. Si quis igitur, iuxta q̃d dictũ est, cõsonãter minime illor sapiẽtem, sed sanctor patrũ nobiscũ confitentẽ doctrinã, vti cõdemnatum habet, aut omni modo depositũ, sed nõ magis hmõi quicũq; fuerit, siue epũs, siue presbyter, vel diaconus, siue alterius cuiuscũque ecclesiastici ordinis, aut & monachus & laicus, pium & orthodoxũ censet, & catholicæ ecclesiæ propugnatorẽ, & ex ipsa firmus consolidatum in quolibet vocatus est a dño ordine. Illos aũt impios ac detestabilia eor pro hoc iudicia, id est, sentẽtias, vacuas & inualidas atque infirmas determinat, magis aũt propter hoc a quolibet impie conscripta sunt, & eos p̃dictos hæreticos, Theodor dicimus & Cyrũ, & Sergiũ, & Pyrrhũ, & Paulũ, nõ respuit & anathematizat, rebellis catholicæ ecclesiæ existens. Aut si quis aliquẽ de his, q̃ ab illis aut similia cũ eis sapiẽtibus in scripto vel sine scripto, q̃cũq; mõ vel loco aut tpe, temere depositi sunt aut condemnati, ob id, q̃ minime illor sapiẽtem, sed sanctor patrũ nobiscũ confitentẽ doctrinã, vti cõdemnatum habet, aut omni modo depositũ, sed nõ magis hmõi quicũq; fuerit, siue epũs, siue presbyter, vel diaconus, siue alterius cuiuscũque ecclesiastici ordinis, aut & monachus & laicus, pium & orthodoxũ censet, & catholicæ ecclesiæ propugnatorẽ, & ex ipsa firmus consolidatum in quolibet vocatus est a dño ordine. Illos aũt impios ac detestabilia eor pro hoc iudicia, id est, sentẽtias, vacuas & inualidas atque infirmas determinat, magis aũt propter hoc nas, & execrabiles, vel reprobabiles, huiusmodi sit condemnatus.

XIX. Si quis ea, quæ scelerati hæretici manifestius confitẽs & dogmatizans, peracutam insipientiã dicit, hæc pietatis existere dogmata, quæ tradiderunt, q̃ ab initio speculatores & ministri verbi fuere. Hoc est dicere, sanctæ & vniuersales quinq; synodi calumnias, ipsos sanctos patres & easdẽ sanctas & vniuersales quinq; synodos, in deceptiõe simplicium, id est, suscẽptione suæ prophanæ perfidiæ, huiusmodi sit condẽnatus.

XX. Si quis secundum sceleratos hæreticos, quocunq; modo, aut verbo, vel tempore, aut loco terminos transmutans inlicite, quos posuerunt firmius sancti catholicæ ecclesiæ patres & sanctæ vniuersales quinq; synodi, nouitates temere adinuenire, & fidei alterius expositiones, aut typos, vel leges, aut definitiones, aut libellos, aut relatiões, aut epistolas, aut conscripta, aut subiectiones, aut testimonia falsa, aut synodos, aut actus monumentor, aut ordinationes vacuas, & ecclesiasticæ regulæ incognitas, aut loci seruaturas incogruas & sine regula & compendiose dicere. Si q aliqd q̃d impĩssimis hæreticis consuetum est agere, pro diabolica operatione tortuose & callide agit contra pias orthodoxorum catholicæ ecclesiæ, id est, paternas eius & synodales prædicationes ad peremptionem synceriss̃ime in dominum nostrum Iesum Christum confessionis, & vsque in finem fine pœnitentia permanet, hæc impie agens, huiusmodi in secula seculorum sit condẽnatus, & dicet omnis populus, fiat fiat.

His itaque a nobis pie definitis, & cum omni enucleatione, secũdũ domini præceptũ, zizania

A zizania quidẽ & omnes facientes scandala cũ paleato eor & hæretico intellectu, canonica sentẽtia, ab apostolica area proĵcientes. Triticũ aũt orthodoxæ & immaculatæ nostrę Christianor fidei, in horreũ, id est, catholicã ecclesiã per ventilabrũ paternæ doctrinæ, cõmunione congregantes, victrices ei cũ propheta Sophonia cantemus hymnos. Iubila nimis o filia Sion, p̃dica filia Hierusalẽ, lætare, & exulta in toto corde tuo filia Hierusalẽ. Abstulit a te dñs iniquitates aduersarior tuor, liberauit te de manu inimicor dñs in medio tui. Non videbis mala vltra, omni exposa nouitate hæretica, & omni cõfirmata in te orthodoxa fide in possessione vitæ æternæ, per ip̃m Christũ deũ saluatorẽ animar nr̃ar, cui gloria & honor, veneratio & imperiũ cũ patre & sp̃ũ sancto, nunc, & semp, & in secula seculor. Amen. Et subscripserunt Martinus papa, ac cæteri ep̃i numero. CV. Sopho. 3.c

CONCILIVM TOLETANVM. VIII. CELEBRATVM SEXTO Kalendas Ianuarĩ.

¶ Capitulorum eiusdem concilĩ tituli.

De catholicæ fidei plenitudine .i.
B De incauto iuramento. ĩĵ
De his, qui sacrosanctos ordines munerib⁹ assequuntur, & fautoribus eorum iĩĵ
De incontinentibus episcopis. iiĩ
De incontinentibus pb̃ris, ac diaconibus, & fœminis, quæ talibus coniunguntur. v
De incontinentibus subdiaconibus vi
De his, qui post assumpta ecclesiasticarum dignitatũ officia, ad coniugia redeũt. vĩ
De non ordinandis his, qui psalmor, canticorũ, seu hymnorũ ignari sunt viĩ
De his, qui prætextu incommodæ ægritudinis quadrag̃esimæ ieiunium soluũt. ix.
De his, qui aut per authoritatem, aut per vim ordinati sunt. x
De confirmatione vniuersalium decretorum. xi.
De Iudæis. xĩĵ.

¶ Alloquutio Recc̃esiunthi regis ad synodum.

ANno quinto orthodoxi, atq; glorios, & veræ clementiæ dignitate p̃cipui *Recc̃esiunthi regis, cum oẽs nos diuinæ ordinatio voluntatis, eiusdẽ principis sereniss̃imo iussu, in basilica sanctor apostolor ad sacrum synodi coegisset congregari conuentũ, dies tandem lætitiæ appetitu diutiss̃imo præoptatus, & gratus adsuit, & iucundus, tanto nostri pectoris auidiore voto suscẽptus, quãto ad remedium salutis extiterat anhelãtium p̃cordĩs exquisitus. Cumq; ex more vnusquisq; nostri ordinis sedes debitas occupasset, & euentũ rei tranquillæ intentionis expectatio sustineret, adest sereniss̃imus princeps, pia religione pleniss̃imus, & summo C laudũ titulo glorios, qui se nostro cœtui reddẽs accliuem, vt hũc omnipotẽti dño precibus cõmendaremus, astans, dulcifluis, vt filios nos cohortatus est, verbis, grates deferens deo virtutũ, q̃ suæ iussionis implentes decretũ, in vnũ fuissemus adunati conciliũ. Sed cũ tam humilẽ cognouissemus eius animi voluntatẽ, & tã sublimis gloriæ celsitudinẽ videremus accliuem, tanta sumus * inde gloria exultationis succensi, vt grates illi debitas, & honorem læti redderemus, & cernui. Sed quantũ extulerat principẽ humilitatis ordo sublimis, tantũ ad exercitia summæ virtutis instruebãt exempla sacratiss̃imi principis formã nostræ religionis. Tum, relatis deo laudibus de vnitatis alternæ prouentu, magna nos cum tranquillitatis gratia alloquutus est, dicens: Et si summus author reor me, diuæ memoriæ dñi genitoris mei tẽporibus, regni sede subuexit, atq; ipsius gloriæ deferẽs participẽ fecit, nunc tamẽ, cũ ipse requiem æternar adeptus est mansionũ, ea, quæ in me totius regiminis transfusa iura reliquit, ex toto diuina mihi potentia subiugauit. Vnde quia regendorũ membror causa salus est capitis, & felicitas populorũ non nisi mansuetudo est principũ, votiue decreui vobis coram positis, & votorũ meorũ deliberationes sanctione patula referre, & studiorũ apta decreta syncera exhibitione deferre. At vero quia anhelum pectus sese in promissionũ compita diffundit, ne * pigritia sessum retardationis oneribus sese submittat, longã prosequutionẽ compendio breuitatis astrinxi, & quod productionibus loquelarum in concione diffundere potui, totum in tomi huius complicamento prorsus almæ vestræ sanctitudini offerre decreui, id magno precatu deliberationis exhortans, vt, quæcunq; illic tenentur ascripta, valido attendatis intuitu, sagaci perscrutemini studio, &

āſ, Recisiũndi

aſs, in dei gloriã exultatiõe

alias, pigredine

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæcũq; extiterint placita deo, veſtri oris ad nos ſacro referãtur oraculo. Accepto deinde oblato nobis tomo, agentes dño gratias, acclamauimus, gloria in excelſis deo, & in terra pax hoĩbus bonæ volũtatis. Poſt huius exultatiõis beatæ gaudium, & cœleſtis gloriæ hymnũ eidẽ ſacro principi bñdiximus, reſeratoq; tomo, hæc inibi cõtexta reperimus.

Lucæ.2.b

IN nomine dñi, Flauius Receſiuntus rex reuerendiſſimis patribus in hac ſancta ſynodo reſidentibus. Sancti ſpũs admirabili dono regulã fidei meæ ſolidã tenens, & intimam agnoſcens, atque in honore eius diadema gloriæ cũ cordis humillitate proſternens, illo lætus auditu, quod oẽs reges terræ ſeruiũt, & obediunt deo, eo en reuerẽdi patres, excelſiori mihi veneratiõis honore ſublimes, corã vobis aduenio, in gratiã mãſuetudinis meæ beatitudinis vſæ ſtudiũ cõuocans, & ad teſtimoniũ viſionis vſæ memet corã oĩpotẽtis dei nutibus tremẽdis acclinãs, referẽs illi corde læto gratias opulẽtas, quod vos clemẽtia volũtatis ipſius ex nſæ iuſſu celſitudinis, ad huius ſanctæ congregationis votiũ dignatus eſt deducere cœtũ, cõfidẽs, tã mihi, q̃ vobis & in p̃ſentiũ ſerie tẽpoꝝ, & in futuroꝝ lõgitudine ſeculoꝝ eius adeſſe gr̃æ p̃miũ, qm̃ vſa cõcordia in cõueniendo, vnanimẽ ac religioſum demõſtratis affectũ, & diſpoſitiõis meæ in regẽdis populis, q̃ piũ ſit, poteritis patenter agnoſcere votũ. Nũc igit, quia monẽs ꝓlocutio lõge dictionis nõ capit exceſſum, qd de ſancta fide nouerim, quã, cœlitus illapſam mihi, p̃ ſanctoꝝ apl̃oꝝ, ſequentiũq; patrũ ora cognoui, ſeu q̃ de ſecuturis negotiis, pro q̃bus hunc cõuentũ vſæ cõgregationis coadunari percenſui, intimare decreuerim, in huius tomi ſerie conſcripta tenete, ac relecta pernoſcite, & cũctis, q̃ tenori eius nſæ amplitudinis poteſtas impreſſit, vſæ benitudinis grauitas affectũ tã prompte ac miſerãter impẽdat, q̃ noſtræ mãſuetudinis ſeruitus hæc vobis implẽda cõmẽdat. Exordiũ itaq; allocutionis meæ ex definitione ſanctæ fidei inchoans, cętera, quæ futuris ſunt proſecutionibus intimãda, velut ſupra ſolidatẽ petræ cõſtructurus annectã, vt operis mei ædificiũ congreſſurus, eo ſequentia validius ponã, quo decẽtius firmiſſima ꝓtulerim. Primo itaq; corã ſe reuerẽtia veſtra habeat, quod noſſe nõ ambigit, me orthodoxæ fidei verã, ſanctã, & ſyncerã regulã de corde puro, & conſciẽtia bona pleniſſime habere, veraciter ſcire, & firmiſſime retinere, atq; eam tãquã cõplecti, atq; venerari, atq; diligere, ſicut eã ſancta apl̃ica traditio docet, ſicut etiã ſancta vniuerſalis nodus Nicena cõſtituit, ſicut Conſtãtinopoli ſanctoꝝ patrum congregatio definiuit, ſicut Epheſini primi cętus vnitas affirmauit, ſicut Chalcedonẽſis cõcilij definitio pronũciat. hãc cũ fidelibus ſeruãs, ad hãc ſaluãdos infideles inuitãs, in hãc ſubiectos populos regẽs, hãc propr̃is gẽtibus tenendã inſinuãs, hãc in populis alienis annuntiãs, vt in illa gloriãs deũ, & inter mortales me ſummæ diuinitatis felicitas aſſequat, & in terra viuentium hæreditas a me gloriæ capiat. En, reuerẽdiſſimi patres, quantũ ad veritatẽ fidei ſanctæ ꝓtinuit, ex toto animã mea ſuæ confeſſionis titulos explicuiſſe, honorificẽtia veſtra ꝓſpexit. Iam nũc magnopere arbitror eſſe mihi opportunũ, q̃ intẽdimus ſocietati eiuſdẽ veræ fidei ſtudia ſanctæ operationis innectere, ne hãc aut ſine operibus mortuã habeamus, aut ne inhoneſta a plenitudinis ſuæ dignitate p̃ſpicua decidat, dũ ſcriptura non ſilente de qbuſdã inferat, qui dicũt ſe noſſe deũ, factis aũt negant. Vt ergo hanc fidẽ, ſupra lapidem illũ ſolidatã, quẽ reprobauerunt quidã ædificantes, idem tamen a dño factus eſt in caput anguli, & eſt admirabilis in oculis noſtris, plenius habeamus, eiusq; inſignibus decentius exornemur, attendite, cuius operis fructũ, cuiusq; operationis augmentum ſtudiis huius ſanctæ fidei conſociare velimus, & innectere quãtotius peroptemus. Itaq; reuolutis retrotẽporibus, ita vos, omnẽq; populum iuraſſe recolimus, vt cuiuſcũque ordinis, vel honoris p̃ſona, quæ in necẽ regiã, excidiũq; Gotthoꝝ gẽtis, ac patriæ detecta fuiſſet, vel cogitaſſe noxia, vel egiſſe, irreuocabilis ſentẽtiæ mulctatus atrocitate, nuſquã mereret veniæ remediũ, vel alicuius tẽperantiæ percipere qualecũque ſubſidiũ. At nunc qa graue, oneroſumq; cenſetur, dum pietatis actibus, graui cõtradictione hæc ſentẽtia reſultare ꝓpẽdit, & ſic fundatus dãnationis aſtipulatio retinet, ne pietati, quæ apl̃o ſpirante ad oĩa vtilis ẽ, quicũq; aditus reſeruet, veſtris hæc cõmitto fideli animo* ſacris ptractãda iudicijs, ac diuinæ rimẽda ſententijs. Vnde tam veſtrũ erit, inſpirãte vobis miſeratione diuina, ita vtriuſque diſcriminis tẽperare menſurã, ne aut in iuramẽto conditio teneat reos, aut impietatis vitio habeat inhumanos, ſicq; veſtri nos inſtruat forma iudicij, vt ſubiectos populos, nec in paganiſmi ſuperſtitiõibus habeamus ſubditos, nec impietatis vinculis doleam* cõtaminatos. Poſt huius cõtentionis alloquiũ, ſequẽtiũ nectẽs cauſas negotioꝝ, ſimili q̃q; ſubiũgimus vos intẽdere attẽtione. Decernimus, atteſtãtes vniuerſitatẽ veſtrã p̃ ſummæ diuinitatis coæquam lem, &

Titum.1.d
Pſalm.117.
Matth.21.d.
Marc.12.a
Lucę.20.c
In.7. Tolectana ſynodo.

1.Timot.4.c.

A lem, & coæternã, & inſeparabilẽ trinitatẽ, atq; illius myſterij ſacramentũ, quod incarnatũ dei filiũ, de ſpũ ſancto, & Maria virgine pro ſalute mũdi, vera fides in toto orbe denuntiat, atq; aduentũ eiuſdẽ Ieſu Chriſti filij dei nr̃i dñi, quo perimẽdi ſunt impij, & regnum eius, quo glorificãdi ſunt ſancti, vt quæcũq; negotia, de quarũlibet querelaꝝ auditibus ex iterint, patefacta cũ iuſtitia, & vigore, miſericorditer, & cũ tẽperamẽto miſeratiõis iuſtiſſimæ cõcorditer terminẽtur in legũ ſetẽtijs, q̃ aut depraua ta cõſiſtunt, aut ex ſuperfluo, vel indebito coniecta videnť, nr̃æ ſerenitatis accõmodãte cõſenſu, hæc ſolũ, q̃ ad ſyncerã iuſtitiã, & negotioꝝ ſufficientiũ cõueniunt, ordinetis, canonũ obſcura quædã, & in dubium verſa, in meridiẽ lucidæ intelligẽtiæ reducatis, omniũq; negotioꝝ cõuentus, ordinũq; ſtatus, qui in veſtrã extiterint deuoluti p̃ſentiã, ita maioꝝ regulis cõcordãtes, iuſtiſſime, pieq;, ac tẽperãter conſtituere ſtudeatis, vt & mihi, qui ad ſtudioꝝ fructus bonoꝝ anhelo, pars beatoꝝ adueniat, & vos, qui adimplẽtes volũtatẽ dei, me nõ ſpernitis imprecantem, regio beatitudinis æternæ ſuſcipiat, & viſioni delectationis dei ibi perenniter inhærere cõcedat. Vos etiã illuſtres viros, q̃s ex officio palatino huic ſanctæ ſynodo intereſſe primatus obtinuit, ac nobilitas ſpectabilis honorauit, & experientia æquitatis plebiũ rectores exegit,

B quos in regimine ſocios, in aduerſitate filios, & in proſperis amplector ſtrennuos, p quos iuſtitia leges implet, miſeratio * legis implet, cõtra iuſtitiã legũ moderatio æquitatis tẽperantiã legis extorquet, adiurãs obteſtor p omne illud admirabile, & * ſolũ vnius ſacræ fidei ſacramentũ, & p venerabilẽ oĩm ſanctoꝝ patrũ (per quẽ obteſtor) ſanctũ cõuentũ, vt ad cunctæ veritatis, ac diſcretionis iuſtiſſime formulã ita animos dirigatis, vt nihil a cõſenſu p̃ſentiũ patrũ, ſanctorũq; viroꝝ aliorſum mẽtis ducẽtes obtutũ, quicquid innocentiæ vicinũ, quicquid iuſtitiæ proximũ, quicquid a pietate nõ alienũ, vel ſoli deo agnoueritis exiſtere placitũ, inſtãter, modeſte, & cũ omni dignemini intẽtione cõplere. Scientes, quia in eo, q̃ hæc mea ſalubria vota cõpletis, vos amabiles deo aſſignatis, & in eo, q̃ decretoꝝ nr̃oꝝ edicta fauoris exhibitione corroboro, me vobiſcũ ſimul cũ dño placituꝝ aſſigno. In cõmune iã vobis cũctis, & diuini cultus miniſtris idoneis, & ex aula regia rectoribus decenter electis diuini nominis adiuratione cõſtrictis, adn̄cio cõſenſionis meæ veꝝ, purũq; promiſſum, vt quodcũq; iuſtitiæ, aut pietati, ſalutariq; diſcretioni vicinũ decernere, ſeu adimplere, cũ ſancto cõſenſu elegeritis, oĩa fauẽte deo perficiã, & aduerſus oĩmodã contrauerſiaꝝ querelã principali authoritate muniã, ac defendã, p̃miſſis illis, q̃ ad domeſticos ſidei deuotio ſancta depoſcit, *cõnectẽs me in ſequẽdis traditiõibus cõfirmo cauſam, q̃ vſæ

C dignitati probat non extranea, quã licet p me lucrari Chr̃s ex hortet, inimicã ſibi tñ eſſe nõ ambigit, donec, q̃d ardenter optat, obtineat, Iudæoꝝ ſcilicet & vitã, moreſq; denuntio, q̃s tantũmodo noui terrã regiminis mei pollutã eſſe peſte, cõtagij. Nã cũ deus oĩpotẽs oẽs ex hac regione radicitus extirpauerit hereſes, hoc ſolũ ſacrilegij dedecus remãſiſſe dinoſcitur, q̃d aut nr̃æ deuotiõis inſtãtia corrigat, aut vltionis ſuæ vindicta diſperdat. Ex ijs em quoſdã traditiõis errore vetuſto video retinere iura p̃fidiæ, quoſdã vero, ſacri baptiſmatis expiatos ablutiõe, ita in apoſtaſiæ denuo relapſos errorẽ, vt deteſtabilior inueniat in eis p̃latio blaſphemiæ, q̃ in illis, q̃s nondũ cõſtat purificatos eſſe regeneratione ſacræ liquore. Pro q̃ bonæ intẽtionis agone, & lucro fidei veræ obſecro reuerẽtiã beatitudinis vſæ, atq; ſupra taxato cõteſtor tremẽdæ cõiuratiõis tenore, vt abſq; omni fauore, abſq; omni p̃ſona rũ partis ipſoꝝ acceptione, quicqd ad dñi, & redẽptoris mei Ieſu Chr̃i verã fidẽ, verũq; p̃tinet honorẽ, de his iubeatis ardẽter, & veriſſime deo, ac fidei meæ placitã ſniam dare, vt ſicut mihi diuina pietas regimẽ fideliũ dedit, cũ qbus ſe a me glorificari cognoſcit, ita q̃q; infideliũ aſſequi tribuat lucrũ, in qbus volũtatis ſuæ fieri bonũ, & in eius cõueniſſe cõgaudeã venerabile regnũ. Datũ *ſub die Kalendaꝝ Ianuariaꝝ, anno feliciter quinto glorię regni nr̃i. In noĩe dñi Flauius Receſiunthus rex hãc fidei, & bonæ volũtatis meæ deliberationẽ manu mea ſubſcripſi.

¶Relecta tomi pagina, vel finita, cũ glorificaſſemus deũ, de fidei principalis auditu, & de bonæ voluntatis eius affectu, ad peragendaꝝ cauſarũ cæterarũ negotium ſtatim vertimus animũ, ſimulq; ſumus exorſi initiũ. Tunc primæ narrationis exortu veræ fidei nobis tractatus occurrit, incipientes de illa primitus loqui, vt inde ſoliditatis auſpicemur exordium, vnde ſacræ ſumpſimus natiuitatis initiũ, quatenus aſſertionũ ſanctarũ forti p̃miſſa ſententia, quicquid in poſterum ſubſequenter aduenerit de actis negotiorum, * fortius ſuſtinere valeat ſeriem decretorum. Vnius ergo ſacræ fidei veram profeſſionem, veramq; re-

¶Capitulum primum.

Sup. in tit. huius cõ. habeť 6. kal. Ianua.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gulam tenere, nos tota virtute animi & profitemur, & acclamamus, cũctisq; percipiẽdã, D
ac retinẽdam plena deliberatione incessanter prædicamus, sicut a sanctis apostolis ostensa
docetur, sicut a sequentibus patribus orthodoxis disserta probatur, sicut etiam a sanctis il-
lis synodalibus gestis vere sanctęq; confirmata dinoscitur, in quibus Arrij, vel Eutyche-
alias, dilucide proditur tis insanissimus error*deprehenditur, & radicitus extirpatur, sicut denique in sacris missaꝝ
solennitatibus concordi voce profitemur, ac dicimus.

CRedimus in vnũ deum, patrẽ omnipotentem, factorẽ cœli & terræ, visibiliũ omniũ
& inuisibiliũ conditorẽ. Et in vnũ dñm Iesum Christũ filiũ dei vnigenitũ, & ex pa-
tre natum ante omnia secula, deũ ex deo, lumen ex lumine, deũ veꝝ ex deo vero, na-
tum non factũ, homousion patri, hoc est, eiusdẽ cũ patre substãtiæ, per quem omnia facta
sunt, q̃ in cœlo & quæ in terra. Qui propter nos, & propter nostrã salutem descendit, &
incarnatus est de spũ sancto ex Maria virgine, homo factus, & passus sub Pontio Pilato,
ac sepultus, & tertia die resurrexit. Ascẽdit in cœlos, sedet ad dexterã patris, inde ventu-
rus, iudicare in gloria viuos & mortuos, cuius regni nõ erit finis. Credimus & in spm̃ san-
ctũ, viuificatorẽ, ex pr̃e, & filio procedẽtẽ, cũ patre, & filio adorãdũ, & glorificandũ. Qui
locutus est p prophetas. Et vnã catholicã, atq; apostolicã ecclesiã. Cõfitemur vnũ baptis-
ma in remissionẽ pctõꝝ. Expectam⁹ resurrectionẽ mortuoꝝ, & vitã futuri seculi. Amẽ.
Huius fidei sanctę regula ideirco nũc tractatus nõ recipit aperturã, qa & a sacris doctori- B
bus abũde cõstat exposita, & imminẽtiũ causaꝝ negotia nos ad alia trahũt peragenda.

II. Secundæ disputationis occursu affuit negotiũ, tam facile q̃ & graue, in quo de
refugis, atq; perfidis disputatione cõmota, vtrũ ne possit eorundẽ temperari sententia dã-
natoꝝ, magno satis conatu est exquisitũ. Sed cum illaꝝ series conditionũ, ad quas, decur-
sis non longe tẽporibus, pro eoꝝ penuria hostilitatis vastitas nos iurare coegerat, nostris
esset auditibus recensita, tantam reperimus obligationis illic inesse censuram, vt maculaꝝ
suaꝝ nodositas non tantum videret prohibitionẽ dedisse transgressionũ, quantum conclu-
sisse viscera pietatũ. Aderat em̃, quod in vtroq; pauor agebat, & ne sancti nominis profa-
naret, & ne miserationis operatio interiret, quia ex dei nominis profanatione non
riculoꝝ obiectu sibi prolatæ sententiæ compugnarent, periclitabamur ancipites in bifido
partium dissidentiũ calle, quo direptionis tramite iudicium properaret. Sed cũ gressibus
relicto discrimine cum fragore singultuum & imbribus lachrymaꝝ, ad deum, qui pietatis
fons est, verba simul, & corda conuertimus orantes. Aspira, sancte spũs, & ducito nos in
portum volũtatis tuę, sedatis fluctibus ignorantiæ nostræ. Ecce enim periculoꝝ syrtes in
littore cursus nostri proueniunt, atq; hinc inde obuiantibus naufragioꝝ obicibus, quo dis- C
putationis nostræ vela pandamus, attentionis confideratione nõ cernimus. Sed aspira tu
sus, tu sancte spũs, & dato nobis, te donãte nosse, quod iubeas, ac te iubente implere posse
quod iusseris, vt perlustrando illumines, quod nescimus, & adiuuãdo perficias, quod im-
alias, Si iam. plere pauemus. *Simus ergo in te requiescẽtes, & erroneorum fluctuum pauoribus *ab-
alias, abdicatis iectis, commertia nos *iube disponere pacis, inchoemus illa, quæ & in gloriam tuæ om̃i-
alias, iubemur potentiæ conferantur, & humanæ saluti te annuente donentur. Temporibus nõ procul
alias, refugaꝝ. excursis, cum quorundam *refutatorum tumultuosa seditio frequenter vastationes terris
inferret, & scandala populis cum excidꝝs irrogaret, adeo vt captiuorum turmas ducerẽt,
& desolationes ecclesiaꝝ facerent, quę tali cõcussæ sunt peste, vt quilibet conatus nequa-
at reparare, & exactũ est vi potius necessitatis extortæ, quam deliberatione iudicij, vt cõ-
tra eosdẽ, eisdemq; simillimos, cum omni fere populo acerrima iuramenta daremus. Vn-
de iurasse nos per attestationẽ diuini nominis, conditio iuramenti demonstrat, & ne resol-
Exod. 20.b. ui queat, sacræ scripturæ authoritas instat. Scriptũ nãq; in Exodo est: Non assumes no-
men domini dei tui in vanũ, nec enim insontem habebit dñs eum, qui assumpserit nomẽ
Leui. 19.c. dei sui frustra. Item in Leuitico: Non periurabis in nomine meo, nec pollues nomen dñi
dei tui. Ego dñs. At vero, quia illata pressuraꝝ acerbitas resolui possit, ac debeat, tam vin-
alias, horror. culorum, & lamentorum *horum asperitas insinuat, quam eiusdem authoritatis domini-
cæ præcepta cõmendant. Etenim iuxta veterẽ translationem, ita quosdã per Esaiã grauis
Esaiæ. 30.a. exprobratione dominus increpat, & arguit, dicens: Væ filijs defertionis, dicit dominus,
alias, Adijcere, Feci stis conciliũ, non per me, & sponsionẽ non per spiritum meũ, *addere peccatũ sup
Hier. 7.f. peccatum. Item in Hieremia: Iniquitates nostræ declinauerũt hæc, & pcã nostra amo-
uerunt

A uerunt bona a nobis, quia inuenti sunt in populo meo impij, & loquẽtes vana, statuerunt
ad dispergendos viros, & cõprehenderunt. Vt laqueus venãtis plenus volatilibus, sic do-
mus eoꝝ plenæ dolo. Et per Micheã: Væ mihi aĩa mea, quia perijt reuerens a terra, & q̃ Miche. 7.a
corrigat inter hoĩes, non est. Oẽs in sanguine iudicant. Vnusquisq; proximũ suum tribu-
lat, oẽs in malum suas manus præparant. Ad beneficentiã certe, q̃ diuinis oculis tanto est
gratior, q̃to & inuenit esse pstantior, sic nos Esaias instruit, dicens: Dissolue colligatiões Esaiæ. 58.b
impietatis, solue fasciculos deprimẽtes. Paulus etiam vas electionis. Pietas ad omnia vtilis 1. Timo. 4.c
est. Et Iacobus: Iudiciũ sine misericordia illi fiet, qui nõ fecerit misericordiam. Superex- Iacobi. 2.c
cellit aũt misericordia iudiciũ. Iohannes itẽ, Qui odit fratrẽ suum homicida est. Et scitis, 1. Iohan. 3.c
quia omnis homicida non habet vitã æternã in se manentẽ. Et per semetipsam veritas: Lucæ. 6.d
Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui vos odiunt. Et iteꝝ: Dimittite, & dimittetur Luc. 6.f
vobis. Si aũt non dimiseritis, nec pater vester cœlestis dimittet vobis peccata vestra. Ecce Matth. 6.b
sunt dñicæ iussionis hinc inde astipulata firmissima cautione pcepta, ac proinde, quia sunt
diuini oris prosecutione taxata, manebunt per oĩa æterna lege præfixa. Quid ergo? Nũ-
quid aut iuramẽta iustitiæ, aut misericordiæ pacẽ sibi contraire narrabimus, dũ scriptũ sit: Pfalm. 84.
Misericordia & veritas obuiauerũt sibi, iustitia, & pax se cõplexæ sunt? At quia contro-
uersiaꝝ lapsus sese in contentionẽ diffundũt, ideo vnius partis assertionem narrabimus nõ
implendã, ne alterius assertio partis iacturæ patiatur instantiã? Et quia iuramenti custodia
B vltionẽ non temperat pauescendã, ideirco impietatis atrocitas mortẽ pariet execrandam? 22.q.4. Si pu-
Absit. Etenim, si publicis sacramẽtoꝝ gestis (quod deus auertat) a quibuslibet illicita, vel blicis sacr. Ec
non bona extitisset conditio alligata, q̃ aut iugulare animã patris, aut agere cõpelleret stu- in dec. Iuonis
prum sacratissimæ virginis, nũquid tolerabilius eẽt, stulte promissionis reĩcere vota, quã lib. 4
per inutilium promissoꝝ custodiã exhorrendã criminũ implere mensuram? Quod si ita
esset, qũo crederetur vnius obseruãtia iussionis fons pietatis, cum emitteret tribulos vltio-
nis? Aut quænã illa esset sacræ obseruatio legis, quæ sacrilegia cõmitteret prauitatis? Vel
cuius mensuræ æquitas videret, vt ex vnius pcepti cautela necis exoriretur immanitas tru-
culentat? At nunc non ita contendimus, vt contentionũ diuortijs concitatis, nosipsos cõ-
tentionis certaminibus misceamus. Est vera pax in vtroq; q̃d dicimus, quia sic spũs san-
ctus iter nostrũ, ac cursum tẽperat, vt in nullo deuius nos casus a dispositione secludat.
Vnde plena iam voce, pleniori fide, plenissimaq; intentione pdicimus, atq; in tota sanctæ
ecclesiæ vniuersitate pdicamus, pariter & optamus, nulla profanatione solius, & summæ
diuinitatis nomẽ existere assumendũ, nullo periurij sacrilegio indebite prophanãdũ, nul-
lo vspiã contractu fallaciæ contingendũ. Nã si attestante veritate propter prophanatio-
nem periurij euitandã, prohibet omnino iurare, cum dicit, sit sermo vester, est, est, nõ non, Matth. 5.f.
quod autem plus his est, a malo est, qũo impunitum erit, nomen tantæ gloriæ volũtariæ
C profanasse, dum in eo taxata fides dinoscitur interisse? Vel quatenus pacis fœdera inter
gentiũ dissidia ligabũtur, si non iuramenti pacta sanctiori integritate seruent. Etem̃ oĩe,
quod in pacis fœdera venit, tunc solidius subsistit, cum iuramenti hoc interpositio robo- alias, fixius.
rat. Sed & omne, quod animos amicoꝝ conciliat, tunc *fidelius durat, cum ea sacramenti 22.q.1. Oĩ
vincula ligant. Omne etiam q̃d testibus astipulat, tunc verius constat, cum id adiectio iu- quod. Et in
rationis affirmat. Quod si & testis deficiat innocẽtis fidẽ sola iurisiurãdi taxatio manifestat. dec. Iuo. lib. 8.
Hinc vt mẽtibus humanis diuina voluntas panderet, q̃d volebat, ne *labans fragilitas pro alias, labens
incerto teneret, q̃d inuiolatæ veritatis promissio exprimebat, per Esaiã loquitur, dicens: Esai. 45.d
Ego dñs, & nõ est alius. In memetipso iuraui. Si ergo tãtæ institutiõis limite sunt votiua
iuramẽta seruãda, quis alienus a veritate hæc astruat execrabiliter violandã? Stabunt ergo
sacræ authoritatis viuifica iussa, nec vana profanatione erũt aliquatenus temerãda. Ver-
ne iuramẽta, q̃ data sunt, videant in nos ita penitus miserationũ cõclusisse pcordia, vt nullã
de pietatis affectu aĩæ viscera concipiãt indulgentiã paritura, sic stabilitis cõtractibus iu-
ramẽto finũ misericordiæ aperimus, atq; ita cũctis deo placita deuotione misereri cense-
m⁹, vt nos nec iuramẽti teneat cautio reos, nec inhumanitas faciat execrãdos. Occurrere
certe miseroꝝ ruinis debet subsidio vnusq;sq; q̃ valet, & ex releuatiõe alienæ vindictæ, a
se dei amouere vindictã. Libat em̃ dño prospera, q ab afflictis pellit aduersa. Vnde Iob
ante passiõis suæ experiẽtiã impẽdẽs patiẽtibus passionis suę patiẽtiã memorabat, suarũq; Iob. 29. c
virtutũ catalogũ texens inter cætera sic connexuit. Bñdictio perituri sup me veniebat, &
cor viduæ cõsolatus sum. Et paulopost: Flebã quondã sup eo, q afflictus erat, & compa- Iob. 30. d
tiebat aĩa mea pauperi. Hinc & Salomon: Erue eos, q ducunt ad mortẽ, & qui trahũtur Prouer. 24.b

Universidad de Deusto
Biblioteca

alias,vox 2.Regũ.1.c Matth.12.c

ad interitũ,liberare ne cesses. Quibus sanctæ authoritatis instructi decretis,nec sanctũ no mẽ profanasse nos cõstat,q̃d nullatenus profanãdũ* ius nr̃æ p̃dicatiõis insinuat. Et inclu gentiæ visceribus adapertis,licet oris sui professiõe damnati,difficile mereãtur absolui, xta q̃d scriptum est: Sanguis tuus super caput tuum, os em̃ tuum locutum est aduersum te,iteꝝ,ex ore tuo cõdemnaberis,& ex ore tuo iustificaberis,tñ pietatis intuitu,& parcẽdi

Dist.13.Duo mala licet. Et i dec.Iuo.li.8. al's,temerare. al's,pię rõnes

viam pãdimus,& misericordiã prorogamus. Huius sane promissiõis incaute crudã,crud tamq̃ temperare sententiã,illa q̃ maxime compellimur causa,q̃d hæc duo mala, licet fin oĩno cautissime præcauenda,tamẽ si periculi necessitas,ex his vnum* tentare compulerit, id debemus resoluere,quod minori nexu noscitur obligari. Quid autem ex his leuius,qđ ue sit grauius,* pietatis acumine inuestigemus. Etem̃,dum periurare compellimur,creato rem qdem offendimus,sed nos tantummodo maculamus. Cum vero noxia promissa co

al's,pimimur

plemus, & dei iussa superbe contemnimus,& proximis impia crudelitate nocemus, q nosipsos crudeliori gladio trucidamus. Illic em̃ duplici culparum telo *percutimur,hic si pliciter iugulamur. Restat ergo,vt hac nostra pergat snĩa,qua misericordiæ patuerit via.

Matth.9.b alias,sentẽda.

Quæ ita in dño probatur accepta,vt plus iam cupiat,q̃ sacrificia veneranda,dicente ipso Misericordiam volo,& non sacrificium. Hac indulgentiæ cõcessa * licentia, miseratione ipsius opus in glorioſi principis potestate redigimus,vt qa deus illi miserẽdi aditum pate fecit,remedia pietatis ipse q̃q nõ deneget. Quæ ita principali discretione moderata pen stant,vt & illis fit aliquatenus misericordia contributa, & nusquàm gens, aut patria p dem,aut periculum quodcunq; perferat,aut iacturã. Hæc miseratiõis obtentu temperat sufficiat. Cæterum quæcunq; iuramenta pro regiæ potestatis salute, & contu tatiõe ge tis, & patriæ, vel hactenus sunt exacta, vel deinceps extiterint exigenda,oĩ i custo omniq; vigilantia indissolubilr decernimus obseruãda,a membroꝝ truncatio ne,mortiq snĩa religione penitus absoluta. Sed ne prauarum mentium versuta neqtia nosmetipso ad periurij quandoq; deuocet culpam,nec a sanctæ fidei regula hãc asserat venire snĩam, tam diuinæ authoritatis oracula,q̃ præcedentium patrum asserta huic narrationi curau mus innectenda. Etem̃ incommutabilis eademq; semper existens dei natura, parcens,fa

xx.q.4.Incõ mutabilis de⁊ us idemq;

sæpe in sacris lr̃is legitur mutasse promissa,& pro misericordia temperasse snĩam. Vnde quamlibet sit impassibilis,atq; immutabilis,eiusdemq; deitatis,licet sint dicta firmissima,co bro tamen eius & iuramenta leguntur, & pœnĩa, quæ sacris extant mysteriis adopera

Hiere.18.b Ezech.33.c

Iurare nanq; dei est,a seipso nullatenus ordinata conuellere, pœnitere vero, eadem or di nata,cum voluerit,immutare. Sic em̃ per Hieremiam dicit: Repente loquar aduersum g tem,& aduersum regnum,vt eradicem,& destruam,& disperdam illud: Si pœnĩam eg rit gens illa super malo suo,quod loquutus sum aduersus eam, agam & ego pœnĩam su

al's, cõfusin

per malo,quod cogitaui,vt facerem ei. Et per Ezechielem: Si dixero iusto viro, quod v ta viuat,& * conuersus a iustitia sua,fecerit iniqtatem,omnes iustitiæ eius obliuioni trade tur,& in iniqtate,quam operatus est,in ipsa morietur. Si autem dixero impio, morte mo rieris,& egerit pœnĩam a peccato suo,vita viuet,& non morietur. Si ergo nostra conuer sio sic diuinam mutat snĩam,cur miserorum tantæ lachrymæ,vel pressuræ,tam * crudam

al's,crudelem

Amb.lib.1 de officijs,ca.30 Matth.14.a Marci.6.b.c Iudic.11.f.g

non temperent ex miseratione vindictam? Hinc etiam Israelitico populo sæpe vitio pro missa suspenditur,& Niniuitaꝝ perditio diuinæ snĩæ pmutatiõe sedatur. At vero illustri um laudum titulo præclarus author Ambrosius in libro de officijs primo huiusce rei cau sa sic loqtur. Est etiam contra officium, nõnunq̃ soluere promissum,sacrm custodire, vt Herodes,q̃ iurauit,qm̃ quicqd petitura esset,daret filiæ Herodiadis, & necem Iohannis præstitit,ne promissum denegaret. Nam de Iephthe qd dicam,q immolauit filiam,quæ si bi vi ctori primũ occurrerat,quo votum impleret,quod spopõderat,vt qcqd sibi primũ

Idẽ Ambro. lib,3. ca.12

occurrisset, offerret deo. Melius fuerat nihil tale promittere, quàm promissum soluere parricidio. Item in libro tertio: Purum ergo,ac syncerum oportet esse affectum, vt vnus quisq; simplicem sermonem proferat, vas suum in sanctitate possideat, nec fratrem cir cumscriptiõe verborum seducat. Nihil promittat inhonestum. Att si promiserit,tolerabi lius est promissum non facere,q̃ facere,quod turpe sit. Sæpe pleriq; constringunt se iu riſiurandi sacramento,& cum ipsi cognouerint promittendum non fuisse,sacramẽti ramẽ

Matth.14.a Marci.6.b

contemplatione faciunt,quod spopoderint. Sicut de Herode suprascripsimus,q saltatrici præmium turpiter promisit,crudeliter soluit. Turpe est,q̃d regnũ pro saltatiõe promitti tur,crudele quod mors prophetæ pro iurisiurandi religione datur. Quãto tolerabilius ta

Iudic.11.f.g

le fuisset periurium sacrõ? Et post pauca de Iephthe disputans: Mirabilis(inqt) necessitas, quæ solui

A quæ soluitur parricidio. Melius est nõ vouere, q̃ vouere id, quod sibi is, cui promittitur, nolit exolui. Et post paululũ: Nõ semper igitur promissa soluenda omnia sunt. Denique ipse deus,sicut scriptura indicat,frequẽter mutat suam sententiam. Vir quoq; sanctissi mus Augustinus,* vestigationis acumine cautus,inueniendi arte p̃ciuus,asserendi copia profluus,eloquẽtiæ flore venustus,sapiẽtiæ fructu fœcũdus,hæc in suis narrat afflatibus. Duo sunt omnino genera mẽdaciorꝝ,in quibus nõ magna culpa est, sed tamẽ non est si ne culpa,cũ aut iocamur,aut *pro misericordia mẽtimur. Illud primum in iocando, ideo non est pernitiosissimũ,qa non fallit. Nouit em̃ ille,cui dicitur,ioci causã esse dictũ. Secun dum aũt *minus est,ideo,qa retinet nonnullã beniuolentiã. Idem ipse. Non auferat(in quit) veritas misericordiã,nec misericordia impediat veritatẽ. Si em̃ pro *veritate,aut ũsi rigida veritate,oblitus fueris misericordiam, non ambulabis in via dñi, in qua misericor dia,& veritas obuiauerũt sibi. Beatus etiam papa Gregorius, & vitæ meritis honorãdus, atq; in ethicis assertionibus pene cunctis merito p̃ferendus, sic in libris infert moralibus. Quia ergo Beemoth iste tã inexplicabilibus nodis ligat, vt plerũq; mẽs,in dubiũ adducta, vnde se a culpa soluere nitit,inde in culpa artius astringat,recte dicit. Nerui testiculorꝝ ei perplexi sunt. Argumẽta nãq; machinationum illius q̃ magis *relaxãtur, vt relinquãt,eo magis implicant,vt teneãt. Est tamẽ,q̃d ad destruendas eius versutias vtiliter fiat. Vtcũ B mens inter minora,& maxima pctã cõstringit,si oĩno nullus fine pctõ aditus euadẽdi pa tet,minora semp eligant,quia & qui murorꝝ ambitu,ne fugiat,claudit,ibi se in fugã p̃cipitat,vbi breuior murus inuenit. Nostri q̃q; seculi doctor egregius ecclesiæ catholicæ no uissimũ decus,p̃cedentibus ætate postremus,doctrinæ cõparatione nõ infimus,atque & quod maius est iam seculorꝝ finitorꝝ doctissimus,cũ reuerẽtia nominandus Isidorus in li bro sententiarꝝ secundo,hæc pro tali narrat negotio. Non est conseruandũ sacramentũ, quod male,& incaute promittit,velut si quispiã adulteræ perpetuã cum ea permanendi fidem polliceatur. Tolerabilius est enim non implere sacramẽtum, quam permanere in stupri flagitio. Similiter in synonimis. In malis promissis rescinde fidem,in turpi voto mu ta decretum. Quod incaute vouisti,non facias. Impia est promissio,quæ scelere adimple tur. Hæc de sacris paginis,authoribusq; p̃cipuis breuissime sufficiat p̃libasse. Nã plu rima colligere poterit,qui hæc attentius legendo quærierit. Cæteꝝ,quibus hæc nequaq̃ sufficiunt,vel hinc sumant cum rubore silentium,quia optat vas electionis anathema esse a Christo pro fratribus suis,quam perdurare crudelibus in delictis.

xx.q.4.Non semper pro lonæ.3.

alias, inuisti⁊ ganonis

al's,vt proxi⁊ mis prolm⁹.

alias, mstius. al's, mia vin⁊ dicabis cõtrã veritatem Psalm.84

Iob.40. al's,laxantur.

Idẽ lib.2

III. Tertio ratiocinationis alioquio doluimus contra priora monita patrum,vota pernitiosissima posteroꝝ. Nã quãto frequẽtius illi noxia vetuerunt, tanto studiosius isti C perpetrare vetita nõ quieſcũt. Sicq; per contrariũ,q̃d penitus occumbere debuit,insulta re non desinit,& res,quæ tot excisa decretis areſcere potuit,ad vicẽ lernei capitis(vt ferũt fabulæ)trũcata vireſcit. Deniq;,q̃d nõ sine magno dolore dicẽdũ est, reperiunt quãplu rimi,negotio muneris periturí,mercari velle gratiã spũs sancti,dũ vile præmiũ donãt, vt pontificalis ordinis sublime culmẽ accipiant,obliti verboꝝ Petri, q dixit ad Simonẽ: Pe cunia tua tecũ sit in perditionẽ,qm̃ donũ dei existimasti p pecuniã possideri. Proinde,qa & vsitatũ est tantũ malũ, & maiorꝝ frequenter *constat mucrone succisum,nos q̃q; huic vulneri cãceroso ignitũ (quod superest)adhuc inf̃cimus ferrũ, decernẽtes oĩno, vt qui cunque deinceps propter accipiendã sacerdotij dignitatẽ, quodlibet p̃mium fuerit dete ctus obtulisse,ex eodẽ tpe se nouerit anathematis opprobrio cõdemnatũ,atque a partici patione Christi corporis,& sanguinis alienũ,ex quo illũ,constat,execrabile Christo per petrasse flagitium. Quod si aliquis extiterit,q accuset,ille, qui hunc ordinẽ munerꝝ fuerat acceptiõe lucratus,& suscepto honoris gradu priuetur,& in monasterio sub perenni pœ nitentia redigetur. Illi vero,qui hac causa munerum acceptatores extiterint, si clerici fue rint,honoris amissione mulctent. Si vero laici,anathemate perpetuo condemnentur.

Acto.8.d. al's,extat

IIII. Quartæ cõgressionis euentu obuius sese nobis intulit põtificalis culminis la psus,quẽ ante flere,q̃ disponere cõpulsi ex ordine sumus. Nã dum secundũ carnis assum ptæ mysteriũ ecclesiæ suæ fuerit dignatus caput existere Chrũs,merito in membris eius intentio episcoporꝝ officia peragere cernitur oculorꝝ. Ipsi em̃ de sublimioribus celsitudi ne ordinis regũt,& disponunt subiectas multitudines plebiũ. Vnde quãto ipsi sequentiũ fiunt ductores,tãto meritorꝝ lumine debẽt p̃fulgere. Quapropter oẽs ep̃i inter cætera vir tutũ ornamẽta nitore carnis debẽt propẽsius enitere,vt ex hoc,audientes mũditiã appetãt, ex q̃ doctores imunditia nõ deturpat,adeo,vt si deinceps ep̃i detecti fuerint,execrabilib⁹

flagitijs

Universidad de Deusto
Biblioteca

flagitijs cum qbuslibet fœminis pollui,ac familiari peculiaritate versari,nouerint,se irremis cabili sententia patrum vlcisci,id est,& loci,& ordinis dignitate priuari.

Leui.19.a & 20.b Colo.3.a

V Quintæ actiõis impulsu puenit ad totius cõcilij sacrum auditum, quosdã sacerdotes,& ministros obliuiscentes maiorũ,ac veterũ cõstitutorũ,aut vxorũ,aut quarumcũq fœminarũ immunda societate,& execrabili cõtagione turpari,& pessima cordis obstinatione,tam sacris lris,q̃ patrum regulis obuiãtes,nec leui qdem respiramine cõtemplantes,qd scriptum est:Sancti estote,qm̃ & ego sanctus sum,dicit dñs,& illud apostolicum, mortificate membra vestra,quæ sunt super terrã,id est,fornicationẽ,&immunditiã,cõcupiscentiam malã,& auaritiã,q bus,quãto est pertinacior * vis in malis,tãto austerioribus cõuentis obuiare decretis. Propter quod * flagitijs detectis specialr hoc a sancto cõcilio definitur, vt omnes epi idipsum in suis quærere solicite curent. Et cum hoc verissime reperire potuerint,omnes placita cautione taliter distringant, vt nunquã vlterius tam abominãda cõmittant. Mulieres vero,seu liberæ sint,seu ancillæ *tam turpiter sociatæ,ita oĩmode separentur,aut certe vẽdantur, vt vlterius consocios sui criminis reuertendi, omnem habeant aditum denegatum. Illi vero,si oĩno coerceri nequiuerint, vsq; ad exitum vitæ suæ monasterijs deputati,disciplinis monasticis maneant omnino subiecti.

alias,vsus. alias,flagitij dedecus

alias,has illis turpitudine

Esa,57.c

VI Sextæ discussiõis obiectu quorundã male sibi cõscioꝝ patuit denotatum elogium. Nam relatũ est nobis,quosdã subdiaconos,postq̃ ad sacri odinis puenerint gradũ,nõ solum carnis immunditia sordidari, cũ scriptũ sit, mundamini, q fertis vasa dñi, sed etiam (qd dictu quoq; nefas est)nouis vxoribus copulari,asserẽtes hoc ideo sibi licere,qa beneдictionẽ a põtifice se nesciũt pcepisse. Proinde,oĩ excusationũ discisso velamine,id põpim° obseruari, vt,cũ ĩdẽ subdiacones ordinant,cũ vasis ministerij benedictio eis ab epo def(icut in qbusdã ecclesiis vetustas tradit antiq̃,& sacra dinoscit cõsuetudo substare prolata)oĩ penit°ab illis sorde mulieꝝ,ac familiaritate * remota. Qd si hoc vulnere deinceps fuerint sanciati,mox erũt sub pœnijs onerib° vsq; ad extremũ vitæ monasterijs religãdi.

alias forte addendum, etiã castitas præcipiatur.

VII Septimæ assertiõis accessu adijt cœtũ nostrũ tam inuerecũda progressio,q̃ ignobilis,ac detestãda psumptio. Quosdã em̃, aut euẽtu necessitatũ,aut metu piculoꝝ ab epo sumpsisse nouimus ecclesiasticaꝝ officia dignitatum. Et qm̃, cum illis hæc imponeretur id sibi fieri noluisse,testati sunt,idcirco hæc spernere, atq; ad pristina pertentãt conuigia moresq; redire,tam nequiter cœlestia iura soluentes,q̃ prompte seculi extãt illecebris inhiãtes. Qua de re,nosse nos cõuenit,qd episcopalis eminẽtiæ culminis authoritas,nõ immerito sacris oĩbus esse summa pcẽsuit, quæ cæteris sacerdotibus exercẽda prohibuit, sola cet,tẽploꝝ dei sacrationẽ, chrismatis benedictionẽ,sacrorumq; ordinũ institutionẽ, quæ tam diuinalr ordinata psistunt,q̃ excellẽtissime cõferũt, qa & tãto ab eis singulariter impendunt,quãto eidẽ summo culmini perãgẽda seruant. Quo ergo, qd in se recipit,a se rep re poterit,cum hæc a nullo altero cõferri,quã a solis põtificibus nouit,qbus nec ligata solui, nec soluta potuerũt ab aliq̃ religari? Sic em̃ ad Petrũ veritas ait:Quodcũq; ligaueris sup terrã,erit ligatũ & in cœlo, & qdcũq; solueris sup terrã, erit solutũ & in cœlo. Nequit aliquãdo poterit profanari,quod diuina iussione,simulq; aplicæ traditionis authoritate sacrum noscitur extitisse. Verum sicut sanctũ chrisma collatum,& altaris honor euelli nequeunt,ita quoq; sacrum decus honoꝝ,quod his cõpar habetur,& socium,qualiber subrit occasiõe perceptũ,manebit oĩmode incõuulsum. Ad extirpãdũ vero radicitus huius callidæ machinatiõis inutile argumentũ,id sibi rationabilr dari nouerint in obiectu,qd sacro sancti baptismatis inappreciabile donũ est,semper,& sæpe nõ solũ nolẽtibus, verum etiã(qd maius est)nesciẽtibus impartit,sed hoc a nullo penitus profanari pmittit. Quod & si hic opponit,nec dũ rõnis capacẽ existere,q hoc probat accipere,hinc oĩmodo cognoscant,qa si maiores impune nõ deserunt,quod paruuli vel nesciẽdo, vel nolendo pcipiũt, quãto magis nõ cõuenit violari,quod pro mortis,aut pœnaꝝ euadenda pnicie, occulta dei dispẽsatiõe dinoscitur obuenisse? Recedãt ergo talium desideriorũ fine verecundia impudorati fautores,& licet inuiti pceperint,qd nõ merebãtur habere,libẽter tamẽ ob cœlestem iste retineãt præmiũ,quod nolẽdo,propter terrenæ cõsecuti sunt necessitatis euẽtum, vt tam inuiti appetãt bona diligere, q̃ spõte videtur desidẽtes impugnare. Quod si qs, post hoc pennis dispositiõis ædictũ,nõ synceriter sacris ihæserit cultib°, & abijciens a se gratiam, quã accepit,relabit ad cõiugiũ,moresq; seculi attẽtauerit,vel eum redire ad hoc cõstiterit, mox oĩ ecclesiastici ordinis dignitate priuet,& vt apostata a sanctę eccl'iæ liminib°,& fidelium cietate fideliũ habeat prorsus excluſus,monasterij clausţris,donec vixerit,sub pœnia rectu dendus.

Octauæ

A VIII. Octauæ disceptationis affatu reperimus quosdam diuinis officijs mãcipatos, tanta nesciẽtiæ socordia plenos,ita literaꝝ,& disciplinæ ignaros, vt nec in illis probentur instructi cõpetenter ordinibus,qui quotidianos versant in vsus. Proinde, solicite consituitur atq; decernitur,vt nullius cuiuscũq; dignitatis ecclesiasticæ deinceps percipiant gradum,qui nõ totũ psalteriũ,vel canticoꝝ vsualiũ,& hymnorum,siue baptizandi perfecte nouerint supplementũ. Illi sane,qui iam honore dignitatũ funguntr, huiusce tamẽ ignorantiæ cæcitate vexãtur,aut sponte sumant intentionẽ necessariam perdiscendi,aut a maioribus ad lectionis exercitia cogãtur inuiti. Absurdũ siquidẽ est,eos,qui cæteros simpliciores,& laicos habẽt docere,quibus &,disciplinæ,& vitæ debẽt esse veluti quoddã speculum,ad alicuius ordinis,vel dignitatis promoueri statum, qui legem dei ignorant,nec literarum saltẽ mediocritate sunt insigniti. Nullus igitur ad sacra dei mysteria tractãda veniat indoctus,lotus aliquis,aut ignorãtiæ tenebris cæcutiens,sed solus is accedat,quẽ morum innocentia,& literarum splendor reddunt illustrem, aliter ordinaturis,& ordinãdis, imminente in posterum dei & eius ecclesiæ vindicta.

IX. Nonæ intẽtionis admonitu detecta est ingluuies horrẽda voraciũ,quæ dũ fre no parsimoniæ nõ astringit,religioni cõtraire *monstrat. Dicente em̃ scriptura,qui spernit minima, paulatim decidit,illi tanta edacitatis improbitate grassant, vt cœlestia, & pene summa contẽnere videant. Etem̃ cum quadragesimæ dies,anni totius decimæ deputent, B quæ & in *oblatione ieiunij dño consecrant,quibus etiã saluberrimæ cõditio humani generis expiatur,dum a quatuor mũdi partibus ad hãc homo religionẽ crediturus adducitur,& ex quatuor elemẽtis formatus,propter transgressionẽ decalogi quater decies conuenienter affligitur,illis,qui ausu temerario hæc omnia contemnũt,nec voracitatis ingluuiem frenant,&(qd peius est)paschalia festa illicitoꝝ esuum pceptione profanant,ex hoc adeo acerrime interdicit,vt quisqs fine ineuitabili necessitate,atq; fragilitate, & euidẽti languore,seu etiã impossibilitate ætatis diebus quadragesimæ esum carniũ p̃sumpserit attentare,non solũ reus erit resurrectionis dñicæ,verumetiã alienus ab eiusdẽ diei sancta communione,& hoc illi cumuletur ad pœnã,vt ipsius anni tempore ab omni esu carnium abstineat gulam,quia sacris diebus abstinentiæ oblitus est disciplinã. Illi vero,quos aut ætas incuruat,aut languor extenuat,aut necessitas arctat,non ante prohibita violare præsumãt, quam a sacerdote permissum percipiant.

alias,renouatione,forte rememoratio * nem.

Ecci.19.a alʼs,censetur

Nota.

X. Decimæ colluctationis assensu molestis actibus,quos sagax indagatio pietati obuiare detexit,& non tam bene regendi licentia, q̃ se mansuetudo impugnasse probauit,satis(vt opinamur)& lege glorioſi principis & decreto sanctæ synodi huius contradictum esse conspeximus. Ita cũ sanctus spũs per vtraſq; definitiones mortaliũ corda perflauit,vt vitali flatu verboꝝ in posteꝝ oẽm exureret male cõcupiscentiũ rabiem animo C rum. Actum nãq; est definitionibus ipsis,vt quia pietatis diuinæ incõprehensibilis natura se conditioni mortaliũ in vnitatẽ personæ coniunxit mysterio redemptionis humanæ, nos quoq; mẽbra capitis huius & perfidiæ malum,& concupiscentiã,quæ radix maloꝝ est omnium,& auaritiam,quæ inuenitur seruitus idoloꝝ,pari simul igne ac mucrone,toto q artificio radicitus euellamus ac defecemus. Ab hinc ergo deinceps, ita erũt in regni gloriã p̃ficiendi rectores,vt aut in vrbe regia,aut in loco,vbi princeps decesserit,cũ ponti ficũ,maiorũq; palath oĩmodo eligãtur assensu,nõ forinsecus cœtu, aut cõspiratiõe paucorum,aut rusticaꝝ plebium seditioso tumultu. Erunt catholicæ fidei assertores,eamq; & hãc,quæ imminet Iudæoꝝ perfidiã,& cunctaꝝ hæresum iniuriã defendẽtes, erũt actib° iudices,& vita modesti,erũt in prouisionibus reꝝ parci,plusquã extenti,vt nulla vi, aut fados intendãt,erũt in cõquisitis *obligationis gratissime rebus,nõ prospectãtes proprij iuvendicẽt partes,quas dictauerit authoritas principalis. Veꝝ quæcũq; inordinata relinquerint,hæreditabũt successores proprij eoꝝ,& ante regnum iustissime cõquisita aut filij,aut hæredes capiãt iure proximitatis. De affiniũ successione,vel munere q̃uis inordinate relicta sint,aut primo tãtũ filijs,aut hæredibus sequẽter proficiãt,vel propinquis,atq; ita in eoꝝ cũctis actibus,moribus,ac rebus p̃fatæ legis authoritas erit valitura,vt & perhẽniter maneat incõuulsa,& nõ prius apicẽ regni quisq; pcipiat,quã se illa per oĩa suppleturum iurisiurãdi raxatiõe definiat. Cui etiã legi,vel decreto episcopalẽ nõ solũ in futuro,sed etiã in p̃senti reuerentiã apponẽtes,decernimus,vt qcunq; detractor,& nõ potius venerator

alias,oblatõe gratissima.

t.Timo.6.b Ephe.5.b

decreti

Universidad de Deusto
Biblioteca

decreti eiusdem,atq; legis esse maluerit,siue religiosus ille sit,siue laicus, non solum eccle I
siastica excommucatione plectatur,verum & sui ordinis dignitate priuetur.

XI Vndecimæ occasiõis articulo decretoꝝ vniuersaliũ perenne dedimus firmamẽ
tum,sciẽtes,quod multimoda semp deus oppositiõe iudicioꝝ ærumnas releuat oppressio
rum. Et sicut malis exigẽtibus hoim pmittit exerceri pœnas vltionũ,ita cũ voluerit,gra
uedines releuat pressuraꝝ. Hinc & decreta prȩcedentium patrum,ad cõtẽtionis iurgium
radicitus euellendum,rite synodalem fieri censuere cõuentum,vt illic de diuersitate iudi
alias, protẽse ciorum * præteritæ lites habeant terminum, vbi sanctus spũs vniuersalem coadunauerit
cœtum. Ab hoc ergo spũ sancto succensi,ne quælibet in posteꝝ, aut impune valeant cõ
mitti,aut generalia statuta cõuelli,plena decernimus vnanimitate connexi, vt quæcunq;
pro fidei causis,ecclesiasticisq; negotijs,aut in præteritis gestis,aut in prȩsentibus cõstitu
tis,aut in futuris etiam decretis vel sint, vel fuerint definitiões cõscriptæ vniuersali autho
ritate,nullus deinceps cõtradicere audeat,nullus euertere præsumat, nullus non implere
als,gratiosus cõtẽdat. Nam si quis ex religione contra hæc inobediens, aut susurrans, aut certe lacera
tor,aut inuidus,ac non potius eorundẽ fautor extiterit * gsa,& honoris sui,& cõmunionis
sacræ lugeat amissiõe mulctatus. Cum vero aut quælibet sancta synodus agitur,aut paci
fice inter pontifices quippiam definitur,si pauciores per nescientiam, vel contentionem
forte dissentiant,aut commoniti plurimorum sententiæ cedant,aut ab eorum cœtu cum
dedecore confusionis abscedãt, aut excommunicationis annue sententiam luant.

XII Duodecimæ quæstionis propositione, quæ est finalis & vltima sacratissimi
principis obsecratiõe pñssima,pro Iudæoꝝ abominabili,ac nefanda pfidia, execrãda no
stro cœtui ppatuit causa. Quã idcirco in fine sniarum censuimus esse ponẽdam, qñ eam
Matth.25.c dem gẽtem,delicti sui merito retroductã,per diuinæ sanctiõis oracula a capite positã,de
flemus nunc eẽ in cauda. Sed qa Chꝰus,vt pro nobis,ita q̃q; pro illis mortuus est,iuxta q̃d
ipse ait,nõ sum missus nisi ad oues,quæ perierant domus Israel,necessariũ duximus,sum
mam pro eis impẽdere curã,pro qbus suã Chꝰs ponere nõ dedignatus est animã. Idcoq;
principali clemẽtia deuotissime approbãte (quæ ob hoc sui regni apicẽ a deo solidari pe
Capꝰs.56.57 optat,si catholicæ fidei pereuntiũ turmas acgrat,indignũ reputãs, orthodoxæ fidei pun
58.59.60.92. cipẽ sacrilegis imperare,& infideliũ societate pollui)nihil aliud pro his ex nra snia definiri
concilij Tole quã vt decreta cõcilij Toletani,q̃d diuæ memoriæ Sisenãdi regis aggregatũ est tpe,a no
tani quarti bis,ac posteris oĩmoda suppleãtur intẽtione. Qui aũt ab eiusdẽ synodi voluerit snia differ
tire,vt veræ sacrilegum nouerit se cõdemnari. Diuinæ trinitatis inseparabile nomẽ,sicut
alias,assuit inspiratiõe mirabili nostroꝝ tractatuum primordia illuminauit,ita cõsummatiõe sublimi
eũdẽ iam perficiẽdo cõcludat,vt in illo sit nostrum explicuisse,a q̃ nobis *fuit inchoasse.
Damus ergo gloriã,& honorẽ eidẽ sanctæ,& indiuisibili trinitati,q̃ nobis & hæc dicere
cõtulit,& in se dicta compleuit, quæ reformauit extremitate seculoꝝ remedia pietatum,
& resoluit ligamina vinculoꝝ. Sit gratarum actio salus,& benedictio, exercituum dño sup
serenissimo Recceſiuntho principe glorioso. Gratiaꝝ actio,& reuerentiæ plenitudo,a no
bis oĩbus in commune ipsi clemẽtissimo principi bonoꝝ gratifico largitori, cuius voto
instãtia benigna deus attulit complemẽta,cuius dispositio pñssima pressuraꝝ remouit ex
itia,cuius tẽporibus cõfert iustitia vigorẽ,& exuberat misericordia opulenta,cui dñs post
præsentis æui tẽpora diuturnam cum sanctis oĩbus tribuat in remuneratiõe coronã. Nos
aũt oẽs hanc decretoꝝ nroꝝ seriẽ ex rectæ fidei,vel pietatis,ac iustitiæ fonte manantẽ,co
ram deo & angelis eius orthodoxis oĩbus & nunc, & in futuro impensissime cõmenda
mus,obsecrãtes enixius,vt hãc & reuerẽter adimpleant,& ab æmulis benigne defendant.
Cõtemnẽtibus autẽ eam diuinæ sæueritatis vltio pauẽda proueniat,obseruãtibus aũt misc
ricordia profluens,pax ppetua,& gloria sempiterna cõtingat. Huius q̃q; snię fortitudine,
vel vigore decreti nri seriẽ,quã in sereniss. dñi nri Recceſiunthi regis ædidimus notẽ,pro
rebus a diuæ memoriæ pẽe suo q̃libet titulo cõquisitis, decernimus oĩno cõstare. Legẽ
denicq; quã pro execrãda principũ horrẽda cupiditate idẽ clemẽtiss. ædidit princeps,si fir
bore firmam°,atq; vt futuris retro tpibus modis oĩb° obseruet,pari snia definim°. Quę etiã
als,depereãt. ne tacitunitate tẽpoꝝ,vl obliuiosa vetustate *deserãt,huic nræ cõstitutiõi decreuim° vtra
alias,nasquã. q̃ innectẽda,& ita cũctoꝝ memorię cõmẽdãda, vt a cũctis regis supius ordinatis, *nequ
maneãt segregata. Cętera q̃ q̃ decretoꝝ nroꝝ iudicia,q̃ ab hac sctã synodo noscũt eẽ cõse
cta,si qs cõuellere forsitã decreuerit,aut temere implere neglexerit,vl infringere qñq; vo
luerit,p iudiciũ oĩpotẽtis dei,anathema sit. Soli aũt deo nro glia in secula seculoꝝ. Amẽ.

¶Interfue

A ¶Interfuerũt huic sancto cõcilio,q & subscripserũt, pontifices numero.LII.scilicet,
Orontius Emeriten.metropolitan° eps. Antonius Hispalen.met.eps Eugenius regiæ
vrbis metrop.eps. Potamius Calagurritanus epus. Potamius Bracaren. metrop.epus.
Epartius Italicen.eps. Ansericus Segobien.eps. Dunila Malacitanus eps. Toila Ge
runden.eps. Stephanus Astigitanus epis. *Tagõtius Valerien.eps. Donus Imopyre
neus epis. Vvinibal Ilicitanus eps. Iohãnes Caurien.eps. Floridius Segobricen.epis.
Egeredus Salamãticen.epis. Marcus Castuloneñ.epis. Georgius Agathen.eps. Vin
centius Tuccitanus epis. Sclua Egabren.eps. Vvidericus Segoncien. epis. *Candida als, Oscãdus
tus Asturicen.eps. Dalila Cõpluten.epis. Athanasius Setabien.epis. Goericus Auso
nen.epis. Abientius Elboren.epis. Filimirus Lameceñ.epis. Seruandus Ilipen.epis.
Siluester Carcassoneñ.epis. Ala Eliberitanus eps. Vadila Visen. epis. Amamingus El
nen.eps. Afrila Dertosanus eps. Adeodatus Pacen.eps. Baucada Agabren.eps. Fe
lix Valẽtinen.epis. Phosphorus Cordubeñ.epis. Froila Mẽtesanus eps. Giberis *Bi als, Bistargen
gastren.eps. Maurellus Vrgellen.eps. Hermẽsredus Luceñ.epis. Ascaricus Palẽtin° vel, Bigerren
epis. Celidonius Caliabren.epis. Litorius Ausen.epis. Iulianus Accitanus eps. Som
tanus Aurien.epis. Seruusdei *Bastianus epis. Sisebertus Conimbricen epis. Taio Cæ als, Bastitanus
B saranguſtanus epi. Eusebius Osceñ.epi. Balduigius Arcobricen.epis. Maurusius Ore
¶Item abbates. (tanus eps.
Fugitiuus abbas. Anatholius abbas. Eusychius abbas. Hildephonsus abbas. Simpro
nius abbas. Eumerius abbas. Quiriacus abbas. Morarius abbas. Iohãnes abbas. Secũ
dinus abbas. Marcellinus archipbr Toletanus. Siliculus primicerius.

¶Vicarij episcoporum.

Osdulgus abba Riachimiri epi eccl. Dumien. Seruãdus archipbr Vincẽtij epi eccl. Gerã
briceñ. vel Agirien. Godiscalcus pbr Egilę epi ec. Oxouien. Matterius pbr Sõnani epi
Britoleen. ec. Victorin° pbr Beati epi ec. Tudeñ. Guitericus diac. Maurelli Dianeñ. ec.
epi. Tonãtius diac. Gauduleni epi ec. Ilerdeñ. Daniel diac. Marcelli Vrcitanæ eccl. epi.
Sindigis diac. Vincibilis epi eccl. Irien. Sagarellus diac. Saturnini Ossonoben. eccl. epi.

¶Viri illustres officij Palatini.

Odoacer comes cubicularioꝝ. Ofilo comes cubicularioꝝ. Adulphus com. Scãciaꝝ &
dux. Babilo comes & pro.cer. Ataculphus comes. Ella comes & dux. Paulus comes
notarioꝝ. Euantius comes Scanciaꝝ. Rucchila comes patrimonioꝝ. Afrila comes
Scanciaꝝ. Venedarius comes Scanciaꝝ & dux. Fandila comes Scanciaꝝ & dux. Eu
C redus comes & pro.cer. Cumefredus comes sacrarioꝝ. Froila comes & pro.cer.

¶Decretũ vniuersalis concilij,æditum in nomine principis.

Soliditatẽ reddidisse fracturæ,atq; fecisse cõsurgere,q̃d extiterat collisum,& incre
mentũ est vsitatæ mercedis,& plenitudo cõsummatæ pfectionis. Ponderi etenim
collidẽtis ruinæ si æqualiũ proximoꝝ cura cõuenit obuiare,q̃to grauioris erit cul
pæ,platos incuriæ discrimẽ incurrere,si nõ quo valent,ex cõi onere sibi cõmissos,
procurẽt populos subleuare. Properandũ ergo est inter ruinas collisionũ,cateruas eripere
collisoꝝ,vt ex hoc iugiter,& vltra nec vigorẽ nocẽdi habeat execranda pssura,& ois cõ
pressus nouerit sanctæ sanctionis esse sibi collata remedia. Cũ decursis ergo tpibus durę
dñationis sese potestas attolleret,& in subiectis populis imperiũ dominãtis nõ formaret iu
ra regiminis,sed excidia vltionis,aspeximus subditoꝝ statũ nõ ex ordine vegetari recto
ris,sed deiici ex grauedine potestatis. Contraxerũt eñ *reges elata fastigia in bifronti dis als, leges,
fidio motionis,& aut in culpis lex ardua seuiebat,aut in spolijs fauorẽ lex voluntaria com
modabat. Inde mœstos animos nõ spes fouebat ex munere,sed tolerãtia vexabat in fune
re. Vndeiã in reparationis occursum nõ tantũ nos abire sola ratio cogit, veꝝ & ipsa eom
monitio reꝝ impellit,vt,ex omniũ deliberatione animoꝝ cõcordi illa maneat snia dicti,q̃
& sinẽ ausibus rite ponat illicitis,& consultũ saluãdis iure ferat populis. Quosdã nãq; con
speximus reges,postq̃ fuerint regni gloriã assequuti,extenuatis viribus populoꝝ,rei pro alias, qui
priæ cõgerere lucrũ,& obliti,q̃ reges sint vocati,defensionẽ in vastationẽ conuertũt,* &
vastationẽ defensione pellere * defugiunt,illud grauius innectẽtes,q̃ ea,q̃ vident acquire alias, debue
re,non regni deputant honori,vel gloriæ,sed ita malunt in suo iure cõfundi,vt, veluti ex runt
debito decernãt,hæc in liberoꝝ posteritatẽ transmitti. Quãobrẽ,in proprietatis illa conã
tur redigere sinũ,q̃ pro solo constat illos imperij percepisse fastigio,& illud in iuris pro
prij collocant antro,q̃d publicæ vtilitatis acquisitũ esse constat obtentu. Nã nunquid ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

illos aut populoꝝ aduentus, aut reꝝ poterat cõcurrere census, nisi extitissent gloriæ subli-
mati culminibus? Aut ab æqualibus illi potuerint reꝝ coaceruatiõe ditari, nisi p subiectos
glorioso apice potuissent attolli? Oiã certe totius plebis membra subiecta, dũ ad principale
caput releuãt attentũ, debitæ * iussionis obtutu negotioꝝ ab illo prospectãt remediũ, cui
modo gratũ, mõ debitũ irrogãt cẽsum. Regalis proinde orthodoxa sublimitas hæc cũcta
sibi deberi cõuincit, ex q̃ se * regẽ recognouit, & inde cõquisita nõ alteri, q̃ sibi iuste defer-
dit. Vnde nõ psonæ, sed potẽtiæ *subdi hæc debere nõ ambigit. Regẽ terrenũ iura faciũt,
nõ persona, qa non cõstat sui mediocritate, sed sublimitatis honore. Quæ ergo honori de-
bent, honori deseruiãt, & q̃ reges accumulãt, regno relinquãt, vt qa eos regni gloria decu-
rat, ipsũ q̃ꝝ regni gloriã non extenuẽt, sed exornẽt. Habeãt deinceps iure conditi reges in
regẽdo corda solicita, in operãdo facta modesta, in decernẽdo iudicia iusta, in parcẽdo pa-
ctora prompta, in conquirendo studia parca, in conseruando vota syncera, & tanto glo-
riam regni eũ felicitate retẽtẽt, q̃to iura regiminis, & mãsuetudine cõseruauerint, & æqui-
tate direxerint. Promissæ p̃miũ * ditionis, ne non prodisse putet ex fomite rationis *reuela-
re conuenit euidẽtissima specie operis, vt ex illo nos idoneos assertores habeat probitas ve-
ritatis, ex q̃ *semp semetipsam releuauerit q̃litas actionis. Ecce eñ ita ex gẽtis nr̃æ medio-
cribus, maioribusq̃ personis multos hactenus corruisse reperimus, & deflemus, vt, eorum
agnitis ruinis, non aliud possim⁹, q̃ diuinæ iudicia considerare promissiõis, q̃ꝝ domoꝝ spe-
lia, & potẽtiarꝝ diuitias, simul ac p̃dia ita cõspicimus prorsus exinanita, vt nec fisci vsibus
moda, nec palatinis officijs reperiant in remediũ salutare collata. Cuius rei seriẽ ex vtro
concurrẽte defectu, dũ & iudicatos sua iudicioꝝ elisit, & in eoꝝ bonis ad ipsoꝝ vicẽ
nificatus nemo surrexit, pene nõ tenuisse disciplinã in ordine, sed defectũ posuisse pẽ
in gente illo maioris salutis dispẽdio cumulato, q̃ tã hæc, q̃ a iudicatis vigor iudicioꝝ
traxerat, q̃ illa, quæ qualiscũq̃ prouẽtus ordine profligationis *cõtriuerãt, tota propri
principũ amplitudo in sinũ suæ receptionis incluserat, sicq̃ solo principali ventre
to, cãcta totius mẽbra gentis vacuata, languescerẽt ex defectu. Vnde euenit, vt nec
diũ mediocres, nec dignitatẽ valeãt obtinere maiores, quia dũ solius potestatis vigor
xima occupauit, totius plebis status nec minima iura defendit. Itaq̃ cũ omni palatino
cio, si mulcq̃ cũ maioꝝ, minorũq̃ conuentu, nos oẽs tã pontifices, q̃ etiã sacerdotes, &
uersi sacris ordinibus famulãtes cõcordi definitione decernimus, & optamus, vt oĩs
quisitionis profligatio in omniũ rerũ viuentiũ & non viuentiũ, immobiliũ q̃q̃, & mou
valẽtiũ, corpore vel specie, forma vel genere, q̃ a gloriosæ memorię Cindasiuntho reg
die, quo in regnũ dinoscit conscẽdisse, reperta quolibet mõ extiterit, oĩa in serenissim
q̃ clemẽtissimi dñi nr̃i Recceſiunthi principis perenni trãseant potestate, & perpetuo
putent in iure non habẽda parẽtali successione, sed possidẽda regali congressione, ita vt
ste sibi debita quisq̃ percipiat, & de reliquis rebus, ad remedia subiectoꝝ quęcũq̃ elegen-
principis volũtas exerceat, illis tantũmodo exceptis, q̃ memoratus diuæ memoriæ Chin-
siunthus princeps, aũ regnũ aut ex proprijs, aut ex iustissime cõquisitis, visus est habuis-
In qbus cũctis filꝝ eius vna cũ glorioso dño nr̃o Recceſiuntho rege maneat diuino
ra, & possessio pace plenissima. Sed & illæ res, quas p̃dictus princeps de iustis prouẽtibus
filijs suis, vel qbuslibet iustissime visus est contulisse, vel reliquisse, oẽs in eoꝝ iure maneant
inconuulse, illa huius negotij seruata veritate, vt qa grata volũtas dñi nr̃i Recceſiunthi
gis reddere decernit vnicuiq̃ iustissime debita, nemo inuasionis calũniã moueat, aut dãna
requirat, * pter quę gloriosæ memoriæ genitorẽ eius quędã indebite *habuisse cõstitem.

¶ Lex edita in eodem concilio, imperante principe glorioso.

IN nomine dñi, Flauius Recceſiunthus rex. Eminentiæ celsitudo terrenæ tunc sat
brius sublima probat appetere, cũ saluti proximoꝝ pia cernitur cõpassione prodẽs
Vnde solet contingere, vt plus cõmodi de aliena salute conquirat, q̃ de propria vo
litate quisq̃ proficiat. In multis eñ, quia multoꝝ salus attendit, maioris lucri summa
*perficitur. In se aũt, quia priuati cõmodi fructus appetit, non satis est, si vnius benefic
miũ conquirat. Hinc & illa regendarꝝ tantundẽ salus est plebiũ, q̃ non suos fines priua
volũtate concludit, sed q̃ vniuersalitatis limites cõmuni * pietatis lege defendit. Quapro-
pter, ne salutaris ordo Imperialibus videat verbis potius obtineri, q̃ *pactis, de sublimiori
obtentu declinamus ad vota supplicũ tranquillæ visionis aspectũ, vt inde salutaris cõpas-
sio habeat cõmodũ, vnde plebes adeptæ fuerint supplicationis effectũ. Cũ ergo pcedẽ-
tiũ serie tẽpoꝝ immoderatior auiditas principũ sese prona diffunderet in spolijs populoꝝ &

al, vsionis
alias, regere cuncta
al. suæ subijci
al. dictionis
al. releuare
alias, se per
al, cõgesserat
al. propter
al. abstulisse
al. percipitur
al. pprietatis
al's, factis

A & augeret eis proprietatis censum ærumna flebilis subiectoꝝ, tandẽ, supernę respectionis
afflatu, nobis est diuinitus inspiratũ, vt quia subiectis leges reuerẽtiæ dederamus, principũ
quoq̃ excessibus retinaculũ tẽperantiæ poneremus. Proinde syncera mansuetudinis de-
liberatione tam nobis, q̃ cunctis gloriæ nostræ successoribus affuturis, deo mediante, legẽ
ponimus, decretũq̃ diualis obseruantiæ promulgamus, vt nullus regum, impulsionis suæ
quibuscũq̃ motibus, aut factionibus scripturas de quibuslibet rebus alteri debitis, ita extor-
queat, vel extorquendas instituat, quatenus iniuste, ac * violẽter indebitaꝝ sibi quisq̃ pro-
bare possit dominiũ reꝝ. Quod si alicuius gratissima volũtate quippiã de rebus a quocũq̃
perceperit, vel * euidenti præstatione lucratus aliquid fuerit, in eadẽ scriptura patẽs volun-
tatis & p̃stiti conditio annotetur, per quã aut oppressio principis, aut cõferẽtis fraus euidẽ-
tissime detegat. Et si patuerit, a nolente fuisse scripturã exactam, aut respiscat improbitas
principis, vt euacuet, quod male cõtraxit, aut certe post eius mortẽ ad eum, cui exacta est
scriptura, vel ad hæredes eius res ipsæ sine cunctatione debeant renouari. Si autem res,
quæ, remota omni reprehẽsionis argumentatiõe, directo modo trãsierunt in pricipis po-
testatẽ, in eius perẽniter iure perdurẽt, & quicqd ex rebus ipsis idẽ princeps ordinare volu-
erit, suæ potestatis arbitrio subiacebit. Verũ, vt omne huius negotiũ actionis roboret syn-
ceritas veritatis, cũ quarũcunq̃ rerũ scripturæ, * in principis nomine extiterint factę, mox
testes, qui in eadẽ scriptura subscriptores accesserũt, ab his, quos elegerit princeps, diligẽ-
B tissime perquirant, si nõ aliquod indiciũ, aut de impressione principis, aut de fraude scriptu-
ram faciẽtis, mõ quocũq̃ cognouerint, vt sic, aut rite facta series scripturæ permaneat, aut
irrite cõsecta vanescat. Similis quoq̃ snia de terris, vineis, atq̃ famulis obseruet, si fine scri-
pturæ textu, tantũmodo corã testibus, quælibet facta fuerit definitio. De rebus aũt oibus
a tẽpore Simitillani regis, hucusq̃ a principibus acquisitis, aut deinceps, si prouenerit, ac-
quirẽdis, quæcũq̃ forsitan princeps inordinata siue relinquit, siue reliquerit, * q̃ pro regni
apice probant acquisita fuisse, ad successorẽ tantũmodo regni decernimus pertinere, ita ha-
bita potestate, vt quicquid ex his elegerit facere, liberꝝ habeat velle. In illis aũt rebus, q̃ ipsi
aut de bonis parentũ, aut de quorũcunq̃ prouenerint successionibus proximoꝝ, ita eidem
principi, eiusq̃ (si filij defuerint) hæredibus legitimis hæreditatis iure patebunt, sicut etiam
cæteris lege, vel successione paterna patuisse noscunt. Quod si aliquid de rebus quorũcun-
q̃ parentũ, proximorũ non solũ successione, sed etiã qualibet collatione, aut quocũq̃ con-
tractu ad ius ipsius prouenisse patuerit, si contingat hæc inordinata relinqui, non ad suc-
cessorẽ regni, sed ad filios, vel hæredes eius, q̃ conquisiuit specialiter, oĩs eadem cõquisitio
pertinebit. Nã de illis rebus, q̃ idem princeps ante regnũ aut ex proprio, aut ex iustissimo
conquisito dinoscit habuisse, irreuocabili ordine aut faciendi, q̃d voluerit, * potestas mane-
bit, aut certe filꝝ eius successio plena patebit. Quod si filij defuerint, legitimis hæredibus
ex his, quę inordinata reliquerit, hæreditario iure adire licebit. Huius sane legis snia in solis
C erit principũ negotijs obseruãda, atque ita perpetim valitura, vt non ante quispiã soliũ re-
gale conscendat, q̃ iuramẽti fœdere hanc legẽ se in oĩbus implere promittat. Quẽcunque
vero aut p tumultuosas plebes, aut p absconsa dignitatis publicæ machinamẽta adeptum
esse cõstiterit regni fastigia, mox idẽ cũ oĩbus tã nefarie sibi consentientibus, & anathema
fiat, & Christianoꝝ cõmunionẽ amittat, tã diræ percussionis vltione collisus, vt oĩs diuini
ordinis cultor, q illi cõmunicare p̃sumpserit, simili cũ ipso dãnatione dispereat, & pœna ta
bescat. Nã si quis legis huius seriẽ ex officio palatino male volẽdo, aut detrahẽdo lacerare
voluerit, aut euacuandã quãdoq̃ vel silenter musitans, vel aperte resultãs, proloqui dete-
ctus extiterit, cunctis palatinæ dignitatis consortijs, & officijs mox nudatus, omniũ rerum
suaꝝ dimidiã partẽ amittat, & in deputato sibi loco redactus, a totius palatij maneat socie-
tate seclusus. Religiosus etiam, qui se in hanc culpã deuoluerit, simili rerum proprietatis
suæ dispendio subiacebit.

¶ Concilij Toletani. viij. finis.

CONCILIVM TOLETA-
NVM NONVM, HABITVM ANNO SEPTI-
mo Recceſiunthi regis, Kalend. Nouemb. ab episcopis. XVI.

¶ Capitula eiusdem concilij, circa tẽpora Martini papæ primi.

Vt de rebus ecclesiæ nihil epi auferant, & qualiter proximi fundatoris ecclesiæ sol-
licitudinem gerant. ij.

Vt fundatores ecclesiarum, quoadusq̃ vi-
xerint, earum habeant curam, ipsiq̃ illic
ministros eligant seruituros. ij

Universidad de Deusto
Biblioteca

Si de rebus ecclesiæ pro pstatione aliquid dari dicat, causa præstiti cognoscat. iij
Quod de conquisitis rebus inter ecclesiam, & sacerdotis hæredes, æqualis diuisio fiat. iiij
Si episcopus monasterium facit, vel parochianam ecclesiam ditat, quartam partẽ de rebus ecclesiæ conferat. v
Vt eps tertiã partẽ ecclesiasticarũ rerũ sibi debitã, cui elegerit, conferat. vi
Ne extra cõstitutũ ordinẽ morientis sacerdotis hæredes rẽ eius adire psumãt. vij
Vt in scripturis, quas sacerdotes, vel ministri iniuste fecerint, post mortẽ eorũ habeãt annorũ numerum computatum. viij
Quantũ commodũ sibi eps tollat de ecclesia, cuius tumulauerit sacerdotem. ix
De damnatione filiorũ, qui ex sacerdotib⁹ & ministris geniti probantur. x
Quod seruilibus clericis dare debeant episcopi libertatem. xi
Quod post mortẽ sacerdotis, in libertate seruis collata, annorũ tẽpus debet cõputari. xij
Vt ex libertis ecclesiæ, & psonis ingenuis geniti, ab obsequijs ecclæ nõ recedãt. xiij
Qd si liberti ecclesiæ ad eã reuerti noluerit, ois eorũ rescula iuri applicet ecclesiæ. xiiij
De obsequio, & disciplina libertorũ ecclesiæ. xv
Quod liberto ecclesiæ, nihil de rebus suis in alienum liceat transferre. xvi
Vt baptizati Iudæi cum episcopis celebrẽt dies festos. xvij

Cvm canonicæ definitionis edicto in Tolotana vrbe pro peragẽdo cõcilio post diẽ Kaleñ. Nouembriũ anno septimo * Recceſiunthi principis glorioſi, in basilica sanctæ Mariæ semp virginis, in vnũ fuissemus dño fauẽte collecti, id cõmune definitione decreuimus, vt capitula, q̃ in priscis canonib⁹ minime habebant insita, par promulgarent snia, & antiquis iungerent regulis, perenni iugitate mãsura, & omni reuerẽtia cõseruãda. Sed quia nequaq̃ recte subditos iudicat, q nõ seipm prius iustitiæ cura castigat aptũ nobis, & expedibile visum est, ante nris excessib⁹ imponere modũ, & errata corrigere subditorũ. Tũc nãq melius iudiciorũ exordia dicunt, cũ vita iudicũ ante ponit, eoq potius iudicij forma cõplet, cũ negotiorũ principijs æquitas iudicantiũ antecetur. Ideo exordiũ æquitatis inchoari a iudicibus debet, vt perfecta iuris causatio limatius apertius formet.

¶ Capitulum primum.

¶ Omnis itaq rei ecclesiasticæ quãtitatis, sicut remediũ veniæ tribuit cõferẽti, ita damnũ rite pparat fraudatori. Et ideo nullus sacerdotũ, vel ministrorũ ex rebus ecclesiæ, q̃ quibuscũq locis a fidelib⁹ largiunt, aliquid auferat, vel iuri suo, aut cathedræ propriæ vtilitate cõnectat. Deuotio em vniuscuiusq sicut gratãter votum cõtulit deo, ita definiuit, & plenitudo votorũ cõseruaret in loco, in q̃, velut si collata tenent, manet gra offerentis, ita fruſtrant, imminet pernities defraudãtis. Vbi vt huius rei potior soliditas habeat, cõdignum filijs, vel nepotibus, honestioribusq propinquis eius, q cõstruxit, vel ditauit ecclesiã, licere sit, hãc bonæ intẽtionis habere solertiã, vt si sacerdotẽ, seu ministrũ aliquid ex collatis rebus puiderint defraudare, aut cõmonitionis honestæ cõuentione cõpescãt, aut talia epo, vel ut dici corrigẽda denũtient. Quod si talia eps agere tentet, metropolitano eius hæc insinuare procurẽt. Si aũt metropolitanus talia gerat, regis hęc * auribus intimare nõ differãt. Ipse ab hæredibus, in eisdẽ rebus nõ liceat, q̃si iuris proprij potestatẽ pferre, nõ rapinã, non fraudẽ ingerere, nec violentiã quãcunq psumere, sed hoc solũ in salutarẽ solicitudinẽ adhibere, q̃d aut in nullã noxã operatio nocẽs attingat, aut * vt in multã partẽ, aut aliquam salutaris merces assumat. Si quis vero deinceps hæc monita temerare voluerit, & male rapta cum confusione restituet, & excommunicationis annuæ sententiam sustinebit.

II. Cum sæpe sit solitum, etiam illa, quæ non debẽtur, prece supplicationis, & vique dammodo extorqueri doloris, quanto magis, & sine obstaculo concedi debent, ex quibus simul & ordine iuris, & dolore compassionis? Quia ergo fieri plerunq cognoscitur, vt ecclesiæ parochiales, vel sacra monasteria, ita quorundam episcoporũ vel insolentia, vel incuria horrẽdã decidãt in ruinã, vt grauior ex hoc oriatur ædificantibus mœror, q̃ in finem datores ecclesiarũ in hac vita superstites extiterint, pro eisdẽ locis curã permittãtur habere solicitã & solicitudinẽ ferre pcipuã, atq rectores idoneos in eisdem basilicis q̃dẽ ipsi offerant episcopos ordinandos. Quod si tales forsitan non inueniantur ab eis, tunc, quos episcopus loci probauerit deo placitos, sacris cultibus instituat, cum eorum conniuentia seruaturos. Quod si, * superstitibus eisdem fundatoribus, rectores ibidem præsumpserit eps ordinare, & ordinationem suam irriram nouerit esse, & ad verecundiam suam, alios in eorũ loco, quos ijdem ipsi fundatores condignos elegerint, ordinari. Si au

al', Recisuindi

16.q.7 Decernim⁹, vt q̃diu

al's, velut

al's, spretis

al', auditibus

A III. Si sacerdos, vel minister de rebus ecclesiæ quippiam alicui sub præstationis obtentu concedat,* instrumenti causam præstiti euidenter exponat, vt hoc aut iuste confecta transactio innotescat, aut fraus incompetens, quæ latet, appareat, aliter vero pro huius negotij causa deinceps scriptura non valeat. al's, instrumento

IIII. Sacerdotes, vel quicunq illi sunt, quibus ecclesiasticarũ rerum cura commissa est, quæcunq administrationis suæ tempore emerint, si de rebus proprijs vel vile, vel carum habuerint, ad ecclesiæ nomen, cui præsunt chartarum instrumenta conficere procurent. Non em conuenit, vt ecclesia, quẽ susçepit * externũ, efficiat in alieno diuitem, & in suo retineat fraudatorẽ. Hi vero, qui suarũ rerũ noscuntur habere cõpendium, ex omni re, quã post ordinationis suæ diem visi sunt acquisisse, siue nulla, siue aliqua sint instrumenta cõfecta, cõpensata tã iuris sui, q̃ ecclesiasticarũ rerũ habitudine, si se vtriusq rei quãtitas exæquauerit, inter ecclesiã, & decedẽtis hæredes æquo iure conquisitio pertinebit. Si autem quælibet pars maiori cumulo sui iuris excreuerit, maiorẽ portionẽ etiam in diuisione percipiet. Quicunq vero de pdictis sacerdotibus, vel ministris pro sui vtilitate, atq amicitia, vel præstatione, aut quocũq modo, aut per scripturæ seriem aliquid meruerint a quolibet percipere, in rebus ecclesiasticis non poterit numerari, sed q̃d exinde voluerint facere, in ipsorũ volũtatis arbitrio subiacebit. Quod si hoc post eorũ mortẽ ordinatũ fortasse remanserit, ecclesia hoc sibi, cui præfuit, vel minister extiterit, in perpetuũ vindicabit. al's, extraneũ

V. Bonæ rei dare consultũ, & psentis habet vitæ subsidiũ, & æternæ remuneratiõis
B expectare cernit pmiũ. Quisquis itaq epos in parochia sua monasteriũ cõstruere forte voluerit, & hoc ex rebus ecclesię, cui pfidet, ditare decreuerit, nõ amplius ibidẽ q̃ quinquagesimã partẽ dare debebit, vt (hac tẽperamẽti æquitate seruata) &, cui tribuit, cõpetẽs subsidiũ cõferat, &, cui tollit, dãna grauia nõ infligat. Ad ecclesiã vero, q̃ monasticis nõ informabitur regulis, aut quã pro suis magnificare voluerit sepulturis, nõ amplius q̃ centesimã partẽ census ecclesiæ, cui pfidet, ibidẽ conferre licebit, ea tamẽ cautela seruata, vt vnã tantummodo, quæ placuerit ex his duabus, remunerationem assumat. 12.q.2. Bonæ rei dare.

VI. Cum præteritis sanctionibus notissimum habeatur, quæ de rebus parochialium ecclesiarũ pars episcopo conferatur, opportune tamen duximus decernendum, vt si episcopus tertiam partem, quam de rebus earundem sanctione sibi debitam nouit, aut ipsi ecclesiæ, cuius res esse patebit, aut alteri ecclesiæ, quã elegit, conferre decreuerit, & licitũ maneat, & irreuocabile robur eius sententia ferat. 12.q.3. Epsi tertiã partẽ.

VII. Propinqui morientis episcopi nihil de rebus eius, absq metropolitani cognitione vsurpare præsumant. Quod si is, qui recesserit, metropolitanus fuerit, successoris eius sententiam, aut concilium sustinebunt, ne passim hæreditatis adeundæ * danda licentia de rebus ecclesiæ aut non retineatur ratio plena, aut fraus inueniatur illata. Quod si pbr̃i, aut
C diaconi fuerint, quos obisse constiterit, non sine agnitione sui epi rem eius hæredibus adire licebit. Quisquis sane post hæc transgressor inuentus extiterit, pro his, quæ, non expectato ordine, adierit, inuasionis damno legis sententia subiacebit. al's, data

VIII. Si sacerdos, vel minister, dum gubernacula ecclesiarũ administrare videtur, cõtra patrum sanctissimas sanctiones, de rebus ecclesię definisse aliquid dinoscitur, nõ ex die, quo talia scribendo, decreuit, sed ex quo talia moriendo definita reliquit, supputationis ordo subsabit. Nunq̃ em ad * triennium temporis pertinere poterit potestas, irrite hoc iudicantis, quia status cõtractuũ initia non sumpsit ab origine * æquitatis. 16.q.3. Si sacerdotes. al's, rerũ initũ. al's, inigratis.

IX. Plerisq, dum rapinis inhiant, nõ q̃d debẽt, aut miserationis opus condigne nõ implent, aut indedita ipsi miserationi dãna permiscent. Ideoq ne amplius misericordiæ opus execrabile labatur in scelus, id cõmuni decreto sancimus, vt cũ pontificẽ mori contigerit, epũs, qui ad humandũ corpus aduenerit, descriptis thesauris, atq ornamẽtis oĩbus, si locuples decedẽtis ecclesia fuerit, nõ amplius q̃ librã auri, in rebus, quibus ei placuerit, exceptis ornamẽtis ecclesiæ, cũ gratia offerẽtiũ auferre pertẽtet. Si vero minor rebus extiterit, dimidiam librã sibi licẽter vsurpet. Nã & hęc vsurpare, ipa ratio nulla permitteret, nisi eius, qui conuenit, sacerdotis iniuriæ contẽplatione antiquitas hoc * vsurpata seruasset. Porro, breue descriptarũ rerum sub fideli ratione hic, qui descripsit, dirigere metropolitano curabit. Metropolitanus autẽ, ex eadem morientis ecclesia, nihil prorsus auferre præsumat, sed solam, quæ ad eum pertinet, curam salutarem impendat. al's, vsitata

X. Cum multæ super incontinẽtia ordinis clericorum hactenus emanauerint sentẽtiæ patrũ, & nullatenus ipsorũ * reformari quiuerit correctio morum, vsqueadeo snia iu- 15.q.8. Cum multæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicantiũ protraxere cõmissa culpæ, vt nõ tantũ ferret vltio in authores sceleꝛ, verum & in progenie damnatoꝛ. Ideoq; quilibet, ab epo vsq; ad subdiaconum deinceps qui vel ex ancillæ, vel ex ingenue detestando cõnubio in honore cõstituti filios procrearint, illi qui dem, ex quibus geniti probabuntur, canonica censura damnẽtur. Proles aũt * aliena pollu tione nata, non solũ hæreditatẽ parentũ nunq; accipiet, sed etiam in seruitutẽ eius eccleſ, de cuius sacerdotis, vel ministri ignominia nati sunt, iure perenni manebunt.

als, ex tali

Dist. 54. Qui ex familia.

XI. Qui ex familꝫs ecclesiæ seruituri deuocãtur in cleꝛ, ab epis suis libertatis, necessi se est, vt percipiant donũ. Et si honestæ vitæ claruerint meritis, tũc demũ maioribus sunt gant officijs. Quos vero flagitij sordidauerit incorrigibilis noxa, perpetua seruitus condi

XII. Si sacerdos libertatẽ seruis ecclesiæ conferre volue (tionis religet in catenã. rit, non a die confectionis scripturæ tempus annoꝛ computatum tenebit, sed ex eo, cum eum, qui scripturam confecit, verius obijsse constiterit.

XIII. Excellibus libertoꝛ ecclesiæ plerũq; patronã videmus ecclesiã cõuexari, & hi cipiti coacti sumus tædio cõdolere, vno, dũ per superbiã reluctãtis author cõtemnitur li bertatis, altero, dũ libertas superbientis in cõditionẽ relabi cogitur seruitutis. Ideo cũ iam præteritis patrũ regulis multæ sup hoc diuersæ cõstitutionis emanauerint sanctiones, tã quoddã ad plenitudinẽ rei aptũ conspeximus adhuc innectere cõplementũ. Igitur sicut legum reuerẽda sanctio censuit, ita seruari totius generis nobilitas debet, vt in nullo aliena cõmixtio maculet, q̃d generositas propria decorauit. Vnde eũctis ecclesiaꝛ libertis, tã viꝛ ris, q̃ fœminis, eorũq; propagini interdicitur iudicio generali, ne deinceps causa cõnubij aut Romanis ingenuis copulẽtur, aut Gotthis. Quod si hoc factũ quãdoq; patuerit, per mixtione tali genita proles nunq; merebitur ius debitæ dignitatis, nec ecclesiæ vnq; care bit obsequijs, cuius beneficio donũ meruisse noscitur libertatis.

XIIII. Si cõtingat quẽcũq; de libertis ecclesiæ, eorũq; prosapiæ cõtra primæuas, mo dernasq; patrũ regulas, aut Gotthis, aut Romanis ingenuis copulari, tã illis, q̃ eoꝛ stirpi ni licebit ab ecclesiæ patrocinio euagari, sed ad debita obsequia reuerti cogendi sunt, aut si re dire noluerint, quæcũq; vel parẽtes eoꝛ, vel ipsi ab ecclesia sunt adepti, vel in eius patro nio visi sunt cõquisisse, insistẽte pontifice, in ditionẽ propriæ reducantur ecclesiæ.

XV. Ecclesiæ liberti, eorumq; progenies eidẽ basilicæ, de q̃ libertatis grãm meru rũt, obsequia prõpta, synceraq; parabũt, q ficut hoc in obsequio pro possibilitate sui, q̃d va les ingenui, dabũt, ita q̃ in emẽdatione culpaꝛ, q̃d inutiles ingenui, sustinebunt.

XVI. Libertis ecclesiæ, eorumq; propagini ex omnibus, quæ de iure ecclesiæ nos cuntur habere, nihil licebit in extraneum dominium transactione quacunq; deducere, sed si ex his quælibet vendere fortasse voluerint, sacerdoti eiusdem ecclesiæ offerant conuenti enter emenda, earumq; pretia rerum, vt eis placuerit, aut dispensent, aut habeant. Nam & in dominium partis alterius rei suæ censum nullo modo transire permittimus. Suis ergo filijs, vel propinquis eiusdem ecclesiæ vel seruitio, vel patrocinio subiugatis, quæcunque vendere, vel donare voluerint, aditus omnino patebit.

XVII. Baptizati Iudæi quocunq; loco certo tempore cõuersentur. Festis tamen præcipuis noui testamẽti serie cõsecratis, ac diebus illis, quos olim sanctione veteris legis sibimet censebant esse solẽnes, in ciuitatibus, publicisq; conuẽtibus cũ summis dei sacerdo tibus celebrare p̃cipimus, vt eoꝛ conuersationẽ, & fidẽ & pontifex approbet, & veritas seruet. Huius vero temeratoꝛ edicti, prout * eps permiserit, aut flagris, aut abstinẽtiæ sub iacebit. Expletis oĩbus, q̃ ad honestatis regulã in collationẽ venere fraternã, grates exolui mus immortali dño soli, cuius dispositione mirabili, ad hunc sanctæ congregationis cœtũ meruimus adunari, vt cõmunis visio prosperitatẽ nostrã ostẽderet, & pari diffinitione cõ cordiã assignaret, obsecrantes eius misericordiã largã, vt serenissimo dño, & amabili Chri sto Recceſiuntho principi glorioso, ita p̃sentis vitæ felicitatẽ impẽdat, vt angelicæ beatitu dinis gloriã post longæua tẽpora cõcedat, atq; ita nos eiusdẽ felicitatis lætos efficiat, vt in terra viuentiũ remunerãdos attollat. Antiquitatis dehinc ordinẽ saluberrime retinentes, postq̃ rationẽ festi paschalis fraternitas vestra cognouit, nouerit se anno venturo die Ka lendaꝛ Nouembrium, causa peragẽdi cõcilij in hac vrbe, fauẽte dño congregari, vt simili disceptatu, aut, q̃ prospexerimus cõgrua, decernamus, aut solius pacis cõuentu lætemur. Cõsummatũ est hoc sanctũ conciliũ, die .viij. Kalendaꝛ Nouembriũ, anno feliciter, vij. regni serenissimi, atq; clementissimi dñi nostri Recceſiunthi regis.

¶ Concilij Toletani noni finis.

Co ncilũ

A

CONCILIVM TOLE-
TANVM DECIMVM, ANNO OCTAVO
* Recceſiunthi regis.

al. Recisuindi

¶ Tituli capitulorum concilij Toletani decimi.

De celebritate annuntiationis dñicæ i.
De his, q aduersus principem coniuraue runt. ij.
De episcopis, qui monasterijs, vel eccleſi is consanguineos suos, vel sibi fauentes præficiunt iij.
De professione, & habitu viduarum san ctimonialium. iiij.
De sanctimonialibus fœminis, quæ propo fitum abiecerunt v.
De his, qui in parua ætate coram parenti bus religionis habitum tenuerint, vel vs que ad quotum annum liceat parẽtibus filios tradere religioni. vi.

GRatulationẽ nobis spũalẽ cõtulit diuina gra, quãdo tribuit inter nos & salu taris disciplinæ frequentiã, & cõuenire ad pacificoꝛ studia præoptata. Cõ gregatis ergo nobis, & in cõcordia animi, & in cõuentu loci referentes grãs inuisibili deo, & glorioso rerum dño Recceſiuntho regi, cuius sanctissimo B voto retenta paternitatis sanctæ traditione ad sacrum quimus adunari con ue ntum, has subter annexas regulas, concordi definitione prolatas, æterna statuimus ma nere le ge præfixas.

¶ Capitulum primum.

DE celebritate festiuitatis * diuinæ matris, cum nihil fidei synceritas p diuersitatẽ ad uersum incurrat, & vnitatẽ catholicæ regulę varietas nulla decerpat, est tamẽ, quod nisi tempoꝛ vnitate seruet, & dissidium indiscissæ vnitatis parturiat, & sacramẽtoꝛ vnitate cõstare nõ valeat. Hinc est em̃, q̃d paschale festum, nisi vno die celebremus, & tẽ pore, ne in ludaicũ decidamus errorẽ. Hinc aduẽtum sancti spũs, post resurrectionẽ dñi, nisi expectemus tpe definito dieꝛ numeꝛ, nõ possumus implere eiusdẽ spũs dono, qm̃ si caret plenitudinis numero, carere p̃t & mysterij sacro. Hinc natiuitatis dñicę sacrum, quo euidẽter de vtero virginali verbũ prodijt caro factum, absq; dubio seruat tpis & cursum, & repræsentat speciale diei monimẽtum. Si ergo natiuitatis, & mortis huius incarnati ver bi dies absq; immutatiõe, ita certus habet, vt absq; diuersitate in toto orbe terraꝛ ab omni ecclesia cõcorditer celebretur, cur nõ festiuitas glorioſæ matris eius, eadẽ obseruãtia vno simul vbiq; die, similiq; habeatur honore? Inuenitur etem̃ multis Hispaniæ partibus hu ius sanctæ virginis festum in vno die per omnes annoꝛ circulos agi. Quo em̃ transducit hoĩes diuersitas tempoꝛ, dum varietatẽ celebritatis nõ habere probãtur? Qua de re, qm̃ C die, qua inuenitur angelus virgini verbi cõceptum, & nuntiasse verbis, & indidisse miracu lis, eadẽ die festiuitas nõ potest celebrari cõdigne, quod interdum quadragesima, vel pa schale festum videatur incumbere, in q bus nihil de sanctoꝛ solẽnitatibus, sicut ex antiq tate regulari cautum est, cõuenit celebrari, cum secundum ipsam incarnationẽ verbi non cõueniat tunc celebritatibus prædicari, qm̃ cõstat idipsum verbum post mortẽ carnis glo ria resurrectiõis attolli. Ideo speciali cõstitutiõe sancitur, vt ante octauum diem, quo natus est dominus, genitricis quoq; eius dies habeatur celeberrimus, & præclarus. Ex pari em̃ honore cõstat, vt sicut natiuitatẽ filij sequẽtium dierum insequitur dignitas, ita festiuitatem matris tot dieꝛ sequaꝛ sacra solẽnitas. Nam quod festum matris est, nisi incarnatio verbi? Cuius festũ ita debet eẽ solẽne, sicut ẽ & eiusdẽ natiuitatis verbi. Quod tñ nec sine exẽplo decẽtis moris, q per diuersas mundi partes dinoscitur obseruari, videtur instituisse. In multis itaq; eccleſijs a nobis & spatio remotis, & terris, hic mos agnoscitur retineri. Proinde, vt de cætero, quicqd est dubium, sit remotum, solẽnitas dñicæ matris die decimo qnto Ka lendaꝛ Ianuariaꝛ omnimodo celebretur, & natiuitas filij eius saluatoris nostri die octauo Kalendaꝛ earundem, sicut mos est, solẽnis in omnibus habeatur.

II Frequẽtium molestiaꝛ nocẽs impulsus cõtemni qdẽ magnitudine decẽtis poterit grauitatis, sed qa honesta solicitudo cohibere properat, q̃d frequẽtata vsitatio vitare nõ cu rat, ideo cũ & quorũdã paternoꝛ sanctiõibus decretoꝛ, & institutiõibus sit legalibus cau tum, ne cõtra salutẽ principũ, gẽtisq; aut patriæ quisquã meditari conetur aduersum, hoc vnum speciali nunc depromitur obseruãdum, vt si qs religiosorum, ab epo vsq; ad * extre mum ordinis clericoꝛ, siue monachorum, generalia iuramẽta in salutẽ regiã, gentisq;, aut

alias, extremi ordinis cleri cum, siue mo nachum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

patriæ data reperiat, violasse voluntate profana, mox propria dignitate priuatus, & honore habeatur exclusus, eo miserationis obtentu tm̃modo reseruato, vt an locum
4.Petri. 5.a honorẽ, an vtraq; possideat, concedẽdi ius, licẽtiamq; principalis potestas obtineat.

III Reuerẽtiæ totius auditu ꝓcipiatur, qa res adeo dura nõ frustra cogitur, hanc de-
ri extirpari cẽsura. Agnouimus em̃ quosdã pontifices præcepti principis apl̃orum
Pascite, q in vobis est, gregẽ, non coacte, sed spontanee, neq; vi dñantes in clero, sed
ma facti gregis) ita eẽ immemores, vt qbusdã monasteriis, parochialibusq; ecclesiis,
suæ cõsanguinitatis psonas, aut sui fauoris participes, iniquum sæpe statuãt in præ-
ita illis prouidẽtes cõmoda inhonesta, vt aut eisdẽ deferantur, quæ proprio ep̃o da-
Dist.80.Decẽ ter oĩb⁹ placet stus ordo depoposcerit, aut quæ rapere deputati exactoris violẽtia poterit. Proinde
cẽter oĩbus placet, & in præsenti tale rescindere factum, & nõ esse de cætero faciẽ-
Nam quisq; pontificum deinceps, aut sanguine propinq; aut fauore psonis qbuscũq;
bi deuinctis, talia commẽdare lucra tentauerit, *ad suum nefandæ prẽsumptionis exci-
alias, ausu ne phandæ prẽsumptionis, &, quod iussum fuerit, deuocetur in irritum, &, q ordinauit, annuæ excõicationi subia-
at, quæ vero ablata fortasse fuerint, ab eo, q tulit, reddantur in duplum.
2.Cor.2.c IIII Bene per spm̃ dñi possumus cum sancto apl̃o dicere, non ignorare vos astutias
Satanæ, qa impellimur zelo domus dei, & ardore cremari. Videmus em̃, ad tanta sa-
dum studia conualescẽtem excreuisse pernicie, vt & primæua patrum cõstitutio a qbu-
dam æstimetur illudi, & noua iudicum putet intentio * pelli. Nam inueniuntur nõnul-
alias, falli
2.q.1. Vidua, quæ sanctę religionis viduæ, diuersis excusatiõibus se adeo cõtegentes, vt blandiantur sibi, nõ se patrum p
religionis alligatas institutiõe teneri. Vnde, antiqs incõcusse permanentibus regulis,
adiꝯcitur nouæ oraculo sanctionis, vt vidua, quæ sanctæ religionis obtinere propo
luerit, sacerdoti, vel ministro, ad quẽ aut ipsa venerit, aut quẽ ad se venire cõtigerit, fi
professionẽ faciat a se aut signo, aut sub scriptiõe notatã, cõtinentem se & religionis
alias, religiõis professoru positũ velle & hoc perẽniter inuiolate seruare. Tũc accepta a sacerdote, vel ministro,
* religionis huius veste, seu lectulo quiescẽs, siue quocũq; in loco cõsistẽs, incunctãter
vtat. Nec diuersi coloris, aut duersæ partis eadẽ sit notabilis vestis, sed religiosa, &
pecta, quæ careat varietatibus colorũ, & diuersitatibus specierũ, adeo, vt, absq; vlla
trãsgressiõis, maneat vsui tm̃ apta sctẽ religionis, & sui sexui cõpetẽs ad testimoniũ
bitatis. Vt aũt deinceps nil deuocet in dubiũ, pallio purpureo, vel nigri coloris caput
tegat ab initio susceptæ religionis, vt dum illic tulerit signũ probabilis sanctitatis, vbi
us falli poterit visio intuẽtis, nunquam ausus attentet detestandæ præsumptionis.

V Oĩbus fœminis, quæ iam in præteritũ religiõis veste probant indutæ fuisse, ni-
hil excusatiõis valeat in oppositionẽ quelibet obiectio, q̃uis diuersis, ac callidis adumbra-
re se velint fallaciæ argumẽtis, sed ad sacratissimã sanctionẽ disciplina sanctior eas tenea-
religatas, atq; subnexas. Commoneãt sane sacerdotis authoritate, vt redeãt spõte. Quæ, si
redire noluerint, impulsu sacerdotis ad religionis cultũ reducãtur, &, in monasteriis reda-
ctæ, excõmunicatiõis cõdignæ sñia feriãtur. Hic idẽ quoq; ordo in illa
27.q.1 Oĩes fœminæ vesnientes cõdẽnatiõe ma-
nebit, quæ quamlibet a sacerdote sanctimoniæ vestẽ nõ accepissent, ipse tamẽ aut indutæ
sunt, aut in illo diu habitu consenserunt, q religionis esse cultus ab intuẽtibus crederet, si co-
ram ecclesia, vel sacerdote, aut etiam cõpetẽtibus testibus, quãdoq; indutæ certis indiciis,
aut testimoniis approbantur, omnes tamẽ hæ, seu veniẽtes ad primam religionẽ, seu post
trãsgressum resumẽtes iteratã cõuersionẽ (sicut p̃missum est) & pallio capita contegãt, &
conscriptã, roboratamq; professionis faciãt scripturã, per quã vlterius non finãtur relabi
ad puaricatiõis audaciã. Quæ vero ex oĩbus his fuerint repertæ, animũ, aut vestẽ in tanta
gressionẽ dedisse, excõicationis sententiã ferãt, & rursum mutato habitu in monasteriis,
(donec diem vltimũ claudant) sub ærumnis arduæ pœnitentiæ maneant religatæ.

VI De his, q in parua ætate corã parẽtibus religionis habitum tenuerunt, qm̃ vsque
huc dissolutæ operationis effectus, interdũ mutare fecit honestũ constitutionis ædictũ,
dum * incondite resolui putatur, quod indissolubili sanctionis authoritate tenetur, ideo
quicquid * obuium ex incerto occurrit, euidenter abiꝯci * debet, vt de cætero nihil fur-
perfit, quod in dubium nutet. Ideoq; si in qualibet minori ætate vel religionis tonsuram,
vel religioni debitã vestẽ in vtroq; sexu filiis, aut vnus, aut ambo parẽtes dederint, * cente
aut nolẽtib⁹, vl̃ nesciẽtib⁹ sese susceptã, & nõ mox visam in filiis abdicauerint, sed vl̃ corã
se, vl̃ corã ecclesia, palãq; in cõuẽtu eosdẽ filios talia habere pmiserint, ad secularẽ reuertẽ-
habitum, ipsis filiis quãdoq; penitus nõ licebit, sed conuicti, quod tonsurã, aut religiosam
vestem

alias, incognitę
alias, i dubiũ
alias, decet
20.q.2. Si in
q̃libet minori
bus in decretis
Iuonis lib. 3
alias, forte

A vestem aliquando habuerint, mox ad religionis cultum, habitumq; reuocentur, & sub stre-
nua districtiõe huiusce modi obseruãtiæ inseruire cogãtur. Parentibus sane filios suos reli-
gioni contradere, non amplius, q̃ vsque ad *decimum ætatis eor annum licentia poterit
esse. Postea vero, an cum voluntate parentum, an suæ deuotionis sit solitariũ votũ, erit fi-
lijs licitum religionis assumere cultum. Quisq; aũt vel abolitiõe tonsuræ, vel secularis ve-
stis assumptiõe detectus fuerit attigisse transgressionẽ, & excõicatiõis censurã accipiat, &
religioni semper inhæreat. Opitulante miseratione diuina, & gloriosiss. Recessiunthi prin-
cipis inhærẽte voluntate religiosa, his * testibus decentissime * allegatis in * pace * conne-
xis, ex totis præcordior visceribus damus gloriã, & honorẽ soli, æterno, & imortali deo
patri, & filio, & spũi sancto, cuius dono collatum nobis agnoscimus, pro eius ecclesiæ sta-
tu, & gerere curam, & posse sacri regiminis competẽtia disponere iura, a quo petimus, &
optamus, vt porrecta in longitudine felicium dier sacratiss. principis vita, & omni gloria-
rum decore perpetim faciat pollere salute, Nobis quoque attribuat, susceptum ecclesiæ
suæ regimẽ, cum æqtate disponere, ac solicitudine gubernare, & in pace tenere, vt, post
huius mundi susceptа pericula, peruenire possimus ad cœlestia regna, Amen. Eugenius
B indignus Toletanæ sedis metropolitanus ep̃us hæc nostræ definitionum statuta subscr.
Sili & alij ep̃i subscripseruntnumero.xxi.

alias, xxiij. decr. Gratiani Sed luo decem

alias, restibus
alias, alligatis
alias, pactis
alias, cõnexu

¶Item decretum pro Potamio ep̃o.

ASsumere poteramus canoram intantum fraternę lætitiæ tibiam, qa diuina pietas cõ-
uentum nostrũ ad cõcordiæ cõuocauerat studia, & cõuenerat mœstitiam * vitare,
qm̃ visitatiõe disciplinæ videbamur paternas regulas inouasse, sed grauius fistrum
pro cymbalo sumimus, & funus pro carmine decantamus, gemẽtesq; cum Hieremiæ fle-
tibus dicimus: Dissolutum est gaudiũ cordis nr̃i, versus est in luctum chorus noster. Vn-
de & væ corã nobis cõspicimus, qm̃ cecidisse coronã capitis nostri videmus, dum tam no-
bile in infimũ corruit, quod * in tam sublimæ sanctitatis optimũ stetit. Ecce etem̃, tractan-
tibus nobis in pace de ecclesiasticis regulis, delatum est conuẽtui nostro epistolium cõsu-
sæ confessionis, & abolẽdæ * subscriptionis, quo Potamius Bracarẽsis ecclesiæ ep̃s de sa-
ctis propriis, suisq; verbis annotarat articulis. Quo relato, qd obliterãda pagina, & ab-
olenda frarum panderẽt elemẽta, fletibus potius, q̃ sermonibus lacrymosa contio recen-
suit. Tunc solitarie tantum, secretimq; adunatis pontificibus dei, prædictum ep̃m adesse
coram nobis fecimus. Quẽ singultibus aggredientes amplius, q̃ loquelis, relatam illi suæ
deformitatis, & nostræ confusionis scripturam protulimus. Quam accipiẽs, ac * recurrẽs,
C scisitatibus nobis, vtrum sui operis, & suæ annotationis intimatio esset, ille suũ actũ, suiq;
oris eloquium, suorum quoq; digitorum esse robur asseruit, quod illic relegẽdo peruidit.
Rur sum, diuini nois contestatione hunc adiurantes, obtestati sumus, vt, an de se sponte
mendacium diceret, aut alicuius violentia p̃meretur, & pterritus talia enarraret, veraciter
ndicaret. Qui mox flebili voce, luminibusq; ploratu madentibus, & fragore singultuum,
cum vnius dei nois iuramento clamauit, se & verę eadem mala de se confiteri, & ad hæc
confitenda nulla se violentia prægrauari. Vnde etiam ferme per nouem menses sponte
deseruisse regimẽ ecclesię suæ, & ergastulo quodã, pro admisso flagitio acturus pœnĩam,
se conclusisse ædixit. Tunc per fidelem confessorem eius, agnito, quod tactu fœmineo
sorduisset, & declarato, licet hunc paterna antiqtas sacris regulis deiꝯcere ab honore decer-
nat, nos tamen miserationis iura seruantes, non abstulimus nomen honoris, quod ipse sibi
sui criminis confessione iam tulerat, sed valida authoritate decreuimus, perpetua pœnĩa
hunc inseruire officiis, & ærumnis, prouidentes melius, illum per asperam & dumosam
iræ pœnĩæ solitudinem, vt quandoq; peruenire ad refrigerij mansionem, quam, relicti-
in voluntatis suæ latitudine, ad præcipitium deiꝯci æterna damnatione. Tunc venerabilẽ
Fructuosum ecclesiæ Dumiensis ep̃m, communi oĩm nostrum electione, constituimus
ecclesiæ Bracarensis gubernacula continere, ita, vt omnem metropolim prouinciæ Gal-
litiæ, cunctosq; ep̃os, populosq; conuentus ipsius, oĩmq; curam animarum Bracarensis ec
clesiæ sic gubernandam suscipiens, ita componat, atq; conseruet, vt & dñm nostrum de
rectitudine operis sui glorificet, & nobis de incolumitate ecclesiæ eius gaudium præsiet.
Quia vero ad futura prospicere conuenit, ne exoriatur in statu pacis quædam commotio
litis, patrum sententiam, quæ iam dictum Potamium ep̃m rectitudine damnat, huic decre-
to connectere nostra vigilantia procurat.

alias forte, D currens.

¶ Ex concilio Valentino Galliæ titulo quarto.

Nec illud

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ex conci. Valentino Galliæ sub Damaso papa ca. 4.

NEc illud (fratres) scribere, alienum ob ecclesiæ vtilitatẽ cẽsuimus, vt sciretis, qcunq; sub ordinatiõe, vel diaconatus, vel p̃sbyterij, vel epatus mortali crimine dixerint se eẽ pollutos, a supradictis ordinatiõib⁹ submouẽdos, reos scilicet, vel veri cõfessiõe, vel mendacio falsitatis. Necq; em̃ absolui potest is, q in seip̃m dixerit, quod dictum in alios puniret, qm̃ ois, q sibi fuerit mortis causa, maior homicida fit. Multæ qdem & aliæ sunt huic poterant innecti decreto, quæ prædictum Potamium ep̃m sæuerissima austeritate abiicere iubent. Sed ex oĩbus hanc cõscriptam ponere sniam maluimus, ne si totius dãnationis ædicta replicassemus, grauissimæ vltiõis authores existere videremur. Factũ est decretũ, sub die kalendaꝝ Decẽbris, anno feliciter octauo regni gloriosiss. dñi Recceſunthi regis. Eugenius indignus Toletanæ sedis metropolitanus eps, hoc iudicij nostri decreti subscripsi. Sisr & alij epi subscripserunt numero decem & septem.

¶ Aliud Decretum.

DIutinis tractatiõibus inueniri, q̃d iustum est, vt experientia est iudicantium cõprobatum, ita & iuxta summi iudicij statuta plenior inuenitur authoritas. Ideo mentis mansionẽ, orisq; simul studia deducẽtes in cognitionẽ audiẽdi negotij, delatũ est ad nos in cõuentu sancti cõcilij, ex directo glorioſi dñi nostri Recceſiunthi regis, p illustrẽ virum Vvambanẽ, testamentũ gloriosæ memoriæ S. Martini eccleſiæ Bracarẽsis epi, q & Dumiensæ ministeriũ visus est cõstruxisse, vt, referato eo, q̃ hic memoratus beatiss. vir decessisset, nr̃æ cognitioni patescceret. Quo testamẽto in oĩm cõuentu relecto, cõperimus eum ordine, a memorato principe ad nos eẽ directũ, qm̃ idem gloriosæ memoriæ sanctus vir ita decreuerat, vt succedẽtibus p ordinem regibus, ad cõplementũ eius ipsius cõstitutio commendata maneret. Tunc deinde allatũ est nobis testamentũ Recimiri memoratæ ecclesiæ Dumiensis epi, q̃d de rebus suis in eadẽ ecclesia decreuerat, examinatiõe veridica diremendum. Quo relecto, cognouimus, eundẽ authorẽ suũ illic diuersæ cõstitutiõis edidisse conditiones, inter quas vnã validã conatus est relegatiõe cõstringere, deputans, & illationes frubutoꝝ, & pretia frugũ absq; aliqua diminutiõe annua vice pauperibus erogari, nihilq; eis absq; deliberatiõe relictum, quo vsibus ecclesiæ posset quadam liberalitate seruire. Tunc ex voce partis Dumiensis ecclesiæ astructũ est, quod vniuersas spẽs generis, & corpis earum, quæ in eiusdẽ ecclesiæ domo intrinsecus ad vsus domesticos ex tpe suæ ordinationis idem eps Recimirus inuenit, & quæ ipse, aut de opere vtriusq; sexus artificũ familiaꝝ ecclesiæ potuit habere cõfecta, atq; illata, aut quę sua professiõe habuisse visus est conficta oĩa moriẽs iussisset pauperibus erogari. Quædam vero, ita vili pretio vendi ordinasse, negotiatio haꝝ rerꝝ perditio potius q̃ mercatio censeretur. Aedidisse q̃q; quosdã liberos ex eiusdẽ ecclesię familijs, q bus etiã cum alijs ad se ptinẽtibus, oĩbus amplius q̃ q nquaginta reperitur vtriusq; sexus dedisse mancipia. Quibus damnis ita cognitis, qa & cuncta rem media intrinsecus domus tam indiscrete largita fuerant, ne qd ad integritatem ecclesiæ reliquum supesset, cum nulla imminẽs causa pauperꝝ necessitatis existeret, quæ hoc tam intẽgre & pfecte examussim erogari deposceret, atq; pro libertis illis nihil secundum canonicam sanctionẽ datum in cõmutationẽ patescceret, sed nec pro mancipijs, & reliqs rebus eisdẽ libertis collatis aliq d in repensationẽ ecclesiæ relictũ notescceret, veꝝ & suã rem, ita in noĩe pauperꝝ relegasset, ne aliqd remedij ex hoc ecclesiasticus vsus attingeret, ductu sumus, tam rõnis intuitu, q̃ paternaꝝ sanctionũ edicto, ipsius testamẽti seriem, & si nõ vlig quaq; in irritum deuocare, in quodã tñ rõnabili authoritate temperamẽto deducere. f. quatoꝝ dispẽdioꝝ damnis, a memorato Recimiro eẽo factis, res ecclesiastica dinoscit subiacere, oĩs res eius, quam inde legatam reliqt pauperꝝ nomini, tamdiu Dumiensi ecclesiæ plena deseruiat facultate, donec oĩe hoc damnum, q̃d in Vrensilibus domus sustinuit, valeat euidẽtius reparari. At tunc cõpleta restitutiõe damni, obseruet (sicut decreta eius series testamẽti. Liberti vero, q ex familijs ecclesiæ facti sunt, & seu res, & vniuersa, quæ in mãcipijs alijsq; corporibus, vel illis suis hoĩbus collata esse dinoscunt, cũcta in discretione venerabilis fratris nostri Fructuosi epi disponẽda relinquimus, vt qa hæc euidẽs ordo patrum in irritum deuocat, illius tẽperamẽtum hæc ad miserationẽ adducat, qualiter nec regulã paternã modus excedat, & miserationẽ sęueritas nõ extinguat, vt secundũ merita seruientium, & libertatis p̃mia, & rerum vel subtrahat donaria, vel cõcedat. Aeditum sub die Calendaꝝ Decembris, anno feliciter octauo regni gloriosissimi dñi nfi Recceſiunthi regis. Eugenius indignus Toletanæ sedis metropolitanus eps hoc iudicij nostri decretum subscripsi. Similiter & alij episcopi subscripserunt numero decem & septẽ.

Euge-

A

EVGENII PRIMI PAPAE

GESTA, EX LIBRO PONTIFICALI.

EVgenius natiõe Romanus de regiõe prima Aduentineñ. clericus a cunabulis, ex patre Rufiniano, sedit annos duos, menses nouem, dies vigintiquatuor, benignus, mitis, mansuetus, oĩbus affabilis, & sanctitate p̃clarior. Rogam clero solitã tribuit & indigẽtibus eleemosynam subministrauit, vt etiam die transitus sui pauperibus, vel clero, seu familiæ p̃sbyteria in integro erogari præciperet. Huius tẽporibus Petrus patriarcha Constantinopolitanus direxit synodicam ad sedem apostolicam iuxta consuetudinem oĩno obscurissimam, & vltra catholicã regulam, non autem declarans operationes, aut voluntates in dño nostro Iesu Chro. Et accensus populus vel clerus, eo q̃ talem synodicam direxisset, minime susceperũt eam, sed cum maiore strepitu a sancta dei ecclesia proiecta est, vt etiam nec eundem papam dimitteret populus vel clerus missas celebrare in basilica dei genitricis semperq; virginis Mariæ, quæ appellatur ad p̃sepe, nisi promisisset his ip̃e pontifex, minime eam aliq̃n suscipere. Fecit autem eẽos per diuersa loca numero. xxi. Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum apostolum sub die quarto nonas B Iunias. Et cessauit episcopatus mensem vnum, dies. xxiij.

CABILONEN. CONCILIVM.

HVius ciuitatis meminit Ptolo. in sua Geographia lib. ij. ca. *vij. tit. Lugduneñ. si alias vius, vbi dicit: A patre Orientali Aruenoꝝ vsq; ad scissionẽ Rhodani fluij ad Septẽtrionẽ gens Eduoꝝ habitat, quoꝝ ciuitates Augustudunũ, Cabellinũ, Lugdunum. Et Pli. lib. iij. ca. iiij. tit. Narboneñ. prouincia, inquiẽs: In agro Cauarum Valentia &c. Oppida Latina Aquæ sextiæ &c. Augusta Tricastinoꝝ Anatilia &c. Cabellio. Strabo quoq; in Geographia, lib. iiij. vbi ait: A Massilia inio capto & ducto p medium agrum inter alpes & Rhodanum cursu, vsq; ad Druentiã amnem, per stadia quingenta Salyes incolunt, vbi nauigio traieceris ad oppidum Cabellionem tota deinceps regio Quarorum est vsq; ad Isaris & Rodani coitiones. Sed & Antoñ. in itinerario. tit. de Italia in Gallias a Mediolano Arelatæ p Alpes Pontias Ticinũ Cabellione & Arelatæ.

¶ Cabilonenſi. concilij capitulorum tituli.

C Vt omnes vna conspiratione & conniuente animo sentiant. i.
Canonum statuta ab omnibus intemerata seruentur ij.
De clericorum cum extraneis mulieribus familiaritate fugienda. iij.
Ne duo in ciuitate vna, vno quoq; tpe ordinentur, aut habeantur epi iiij.
Seculares cõmissionẽ seu regimẽ parochiarum non habeãt, nec rerum eaꝝ v.
Nullus ante audiẽtiã res quorumlibet inuadere aut auferre præsumat vi.
Res defuncti p̃sbyteri, aut abbatis intactæ ad tempus permaneant vij.
De pœnitẽtia peccatorum, quæ est medulla animæ viij.
Ne mancipia Christiana alienis vendantur. ix.
De electione episcopi post alicuius mortem. x.
Ne coram iudicibus publicis ecclesiastici compareant, xi.
Ne duo abbates vni monasterio præsiciantur xij.
Vt nullus alterius clericum illo inuito retinere præsumat xiij.
Ne his, qui curam habent oratoriorum per villas potentum existentium, vis inferatur, aut impedimentum, quo minus illis intendant xiiij.
Ne ecclesiastici patrocinijs principum vtãtur, vbi vitari potest xv.
Nullus promoueatur ad sacros ordines pecunia, vel præmio, contraueniens digna pœna puniatur, honore adepto priuatus. xvi.
Quod ecclesiasticorum locorum emunitas omnino tueatur, & defensetur xvij.
Die dominico nulla ruralia opera fiãt, sed dies ille celebris habeatur xviij.
Ne turpia, aut obscœna, vel ludicra cantica in ecclesiis, vel circa eas non cantentur, xix.

Eiusdem

Universidad de Deusto
Biblioteca

EIVSDEM CONCILII CANONES.

¶Capitulum Primum.

alias,cauetur

PRiſcis qdem canonibus * miſcetur inſtitutis, vt metropolitani cum eor cõ prouincialibus p ſingulos annos debeãt in ſynodali cõiũgi (deo ꝑpitãte) cõcilio, ſed nũc tã ex cõi oĩm volũtate, q̃ ex euocatiõe, vel ordinatiõe dñi Clodouei regis ꝑ zelo religiõis vel orthodoxæ fidei dilectiõe, in Cabilonẽſi vrbe in eccleſia S. Vincẽtĩ pariter cõglobati, ipſius ſancti martyris intercessionem poſcẽtes, vt longæuitatẽ ſupradicti principis ſuo ſuffragio mereremur, inſpirationeq; diuina interueniente, de canonibus ſignificaret, ꝙ ſi fuiſſet aliqd prætermiſſum, vel p ignorantiã vitiatum, in priſtinũ ſtatum (ſicut dudũ fuerat a ſanctis patribus ſtatutũ) debeat, auxiliãte dño Chriſto, reformari. Itaq; oẽs, inſpirãte dño, & cõniuẽte, vno animo definiuimus, vt fidei norma, ſicut in Niceno cõcilio pia eſt profeſſiõe firmata, vel a ſanctis patribus tradita, atq; ab ipſis expoſita, vel in poſtmodum a ſancto etiam Chaldoneñ. cõcilio firmata, in omnibus & ab omnibus conſeruetur.

II Canonum vero ſtatuta ab omnibus intemerata ſeruent.

III Licet iam prioribus canonibus fuerit ſtatutũ, placuit tñ renouare, vt ſi qs epũs, pbr, aut diaconus, vel qcunq; ex ſacerdotali catalogo, ꝓter pſonas, quæ in ipſis canonibus cõnent, cũ qualicunq; extranea muliere familiaritatẽ habere pſumpſerit, quæ dedecoris, vel adulterĩ poſſit afferre ſuſpitionem, iuxta ſtatuta canonum ab ordine degradetur.

IIII Vt duo in vna ciuitate penitus vno tempore nec ordinentur, nec habeantur epi, nec res eccleſiæ ſ̃ua diuiſione debeant partiri.

V Seculares vero, q necdũ ſunt ad clericatũ cõuerſi, res parochiarum, vel ipſas parochias minime ad regendum debeant habere commiſſas.

VI Vt nullus ante audiẽtiam res quorumlibet inuadere, aut auferre præſumat, quod qui fecerit, vt necator pauperum habeatur.

VII Vt defuncto pbro, vel abbate, nihil ab epo auferatur, vl archidiacono, vel a q̃libꝫ de rebus parochiæ, vel xenodochĩ, vel monaſterĩ aliquid debeat minuere. Quod qui fecerit iuxta ſtatuta canonum, debet coerceri.

VIII De pẽnitẽtia vero pctõrum, quæ eſt medela animæ, vtilem oĩbus hoĩbus eſſe cenſemus, & vt pẽnitẽtibus a ſacerdotibus facta confeſſione indicat pœnia, vniuerſitas ſacerdotum noſcitur conſentire.

IX Pietatis eſt maxime & religiõis intuitus, vt captiuitatis vinculum oĩmino a Chriſticolis redimat. Vnde ſancta ſynodus noſcit cenſuiſſe, vt nullus mancipium extra fines vel terminos, qui ad regnum Chlodouei regis ptinent, penitus debeat vẽundare, ne (quod abſit) per tale cõmercium aut captiuitatis vinculo, vel (quod peius eſt) Iudaicæ ſeruituti mancipia Chriſtiana teneantur implicita.

X Si qs epũs de quacunq; ciuitate fuerit defunctus, non ab alio niſi a comprouincialibus, clero, & ciuibus ſuis alterius habeat electio, ſin aliter, huius ordinatio irrita habeat.

XI Peruenit ad ſanctã ſynodũ, ꝙ iudices publici cõtra veteranã cõſuetudinẽ p oĩa parochias, vel monaſteria, quas Moſes epũs circuire cõſueuit, ipſi illicita pſumptiõe vidicatur diſcurrere, etiã & clericos, vel abbates, vt corã eis cõpareãt, inuitos, atq; diſtrictos ante ſe faciãt exhiberi. Quod oĩmodis religioni nõ cõuenit, nec canonum pmittit authoritas. Vnde oẽs vnanimiter cẽſuimus ſentẽtiãtes, vt deinceps iſta debeãt emendare. Et ſi pſumptiõe, vel ptãte, qua pollent, excepta inuitatiõe abbatis, aut archipbri, in ipa monaſteria vel parochias aliqd tortaſſe pſumpſerint, a cõione oĩm ſacerdotũ eos cõuenit ſequeſtrari.

XII Vt duo abbates in vno monaſterio eẽ nõ debeãt, ne ſub obtẽtu ptãtis ſimultates inter monachos, & ſcãdalũ generet. Veruntñ ſi qlibet abbas ſibi elegerit ſucceſſorẽ, ipſe, qui ſic eligit, de facultatibus ipſius monaſterĩ ad regendum nullam habeat poteſtatem.

XIII Vt nullꝰ alterius clericũ retinere pſumat (ſicut priſcis eſt canonibus inſtitutum) nec ad ſacrum ordinem ſine voluntate ſui epi penitus promouere.

XIIII De otatorĩs, quę p villas ſiũt, nõnulli ex fratribus & coepiſcopis nr̃is reſidẽtes in ſancta ſynodo querimonias detulerũt, ꝙ oratoriꝫ p villas potentũ iam lõgo cõſtructoꝝ tẽpore, & facultatũ ibidẽ collataꝝ, ipſi, quoꝝ villę ſunt epi, adminiſtrationi cõtradicãt, ita vt nec ipos clericos, q ad ipa oratoria deſeruiũt, ab archidiacono coerceri pmittũt. Quod conuenit emẽdari, ita dũtaxat, vt in ptãte ſit epi, & de ordinatiõe clericoꝝ, & de facultate ibidẽ collata, qualiter ad ipa oratoria & officiũ diuinũ poſſit impleri, & ſacra libamina conſecra-

ri. Quod ſi quis cõtradixerit, iuxta priſcos canones communione priuetur.

A XV. Vt abbates, vel monachi, aut agẽtes monaſterioꝝ patrocinio ſeculari penitus nõ vtantur, nec ad principis præſentiã ſine epi ſui permiſſu ambulare audeãt. Quod ſi fecerint, a ſuis epis excommunicentur.

XVI. Vt nullus epũs, neq; pbr, vel abbas, ſeu diaconꝰ p pmiũ ad ſacrũ ordinẽ penitus accedat. Qđ qui fecerit, ipſo honore, quẽ pmiſs cõparare pſumpſerit, oĩno priuetur.

XVII. Et qa multa p pſumptionẽ proueniũt, q̃ deo minus placita, & ſacris canonibꝰ videnť eſſe cõtraria, q̃ a ſacerdotibus neceſſe eſt coerceri, ita ſancta ſynodus inſtituit, vt nullus ſeculariũ nec in eccleſia, nec infra atrium ipſius eccleſiæ qualecũq; ſcandalũ, aut ſimultates penitus excitare pſumat, nec arma trahere, aut quẽcunq; ad vulnerandũ vel interficiendum penitus appetere. Quod ſi quis fortaſſe pſumpſerit, ab epo loci illius, vbi factum fuerit, ipſe iuxta ſtatuta canonũ communione priuetur.

XVIII. Licet gñaliter ab oĩbus catholicis, & deũ timẽtibus de die dñico, q̃ eſt prima ſabbati, cõuenit obſeruare, & ſicut ſupius in canonibus eſt ſtatutũ, nõ aliqd noui cõdẽtes, ſed vetera renouãtes, inſtituimus, vt in ipſo die dñico ruralia opa, id eſt, arare, meſſes metere, exactus facere, vel quicqd ad ruris culturã pertinet, nullus penitus pſumat. Quod qui B inuentus fuerit faciens, ſub diſciplina diſtrictionis omnimodis corrigatur. Aurelianeñ. cõc. iij. ca. 27

XIX. Multa quidẽ eueniũt, q̃ dũ leuiter corrigunť, ſæpius ad maiora cõſcẽdũt. Vade eñ oĩbus noſcit eſſe indecoꝝ, ꝙ p dedicatiões baſilicaꝝ, aut feſtiuitates martyꝝ ad ipſa ſolẽnia cõfluẽtes chorus fœmineus turpia quidẽ & obſcena cãtica decãtare videnť, dũ aut orare debeãt, aut clericos pſallẽtes audire. Vnde cõuenit, vt ſacerdotes loci talia a ſeptis baſilicaꝝ, vel porticibus ipſaꝝ, ac etiã ab ipſis atrĩs vetare debeãt, & arcere. Et ſi volũtarie noluerint emendare, aut excõmunicare debeant, aut diſciplinæ aculeum ſuſtinere.

¶Epiſcoporum ſubſcriptiones.

Gandericus epũs Lugduneñ. his cõſtitutionibus ſubſcripſi. Landalenus ep. ec. Vienneñ. his cõſt. ſub. *Audinus ep. ec. Rothomageñ. ſub. Armẽtarius ep. ec. Senonicæ ſubſc. Ando ep. ec. Aurelianeñ. ſub. Aurelianus ep. ec. Ventieñ. ſub. Arricus epiſ. ec. Lauſanneñ. ſub. Anilacarius ep. ec. Sagieñ. ſub. Bertoaldus ep. Lingoneñ. ſub. Baudomeris ep. ec. Tharentaſieñ. ſub. Bertofredus ep. ec. Ambianeñ. ſub. Betto ep. ec. Foroiulieñ. ſub. Clarus ep. ec. Gratianopolis ſub. Claudius ep. ec. Regieñ. ſub. Chatribonus ep. ec. Conſtãtinæ ſub. Donatus ep. ec. Viſontieñ. ſub. Deodatus ep. ec. Matiſconeñ. ſub. Deocarius ep. ec. Antipolitanæ ſub. Etherius ep. ec. Ebreduneñ. ſub. Eligius ep. C ec. Nouiomeñ. ſub. Ferreolus ep. ec. Auguſtuduneñ. ſub. Florentius ep. ec. Beliceñ. ſub. Grad. ep. ec. Cabiloneñ. ſubſ. Infild. ep. ec. Valentineñ. ſub. Leuſus ep. ec. Trecaſinæ vel Treceñ. ſub. Liceriꝰ ep. ec. Auſcioꝝ ſub. Leboriꝰ ep. ec. Maurianeñ. ſub. Laubodis ep. ec. Lexovieñ. ſub. Malardꝰ ep. ec. Carnoteñ. ſub. Magnꝰ ep. ec. Atrebãteñ. ſub. Papulꝰ ep. ec. Genueñ. ſub. Palladiꝰ ep. ec. Antiſiodoreñ. ſub. Prothaſius ep. ec. Sẽciẽ. ſub. Potẽtiſſimꝰ ep. ec. Vapinceñ. ſub. Petronius ep. ec. Vaſioneñ. ſub. Raurac' ep. ec. Niuerneñ. ſub. Ragnericus ep. ec. Ebroiceñ. ſub. *Vlfolẽdꝰ ep. ec. Bituticeñ. ſub. al', wilfrodus Bettoabbas ꝓ. Latino epo Turonice eccl. ſubſ. Chaddo archidiac. pro Salappio epo ec. Nãneteñ. ſub. Grimoaldus ab. ꝓ Audoberto epo ec. Parrhiſiacẽ. ſubſ. Paternus ab. ꝓ Felice epo ec. Lemouicẽ. ſub. Chanoaldꝰ ab. ꝓ Chadoaldo epo ec. Cenomãnicæ ſub. Bertolphus abbas pro Duriotero epo eccl. Rhedoneñ. ſubſcrip.

¶Epiſtola Cabiloneñ. concilĩ ad Theodoꝝ quendã, forte Arelateñ. epm.

DOmino ſemp peculiari ſuo Theodoro, cœtus epoꝝ, qui nuper eſt in Cabilone cũ Chriſti gſa adunatus. His oĩbus veridica relatiõe ppatuit, q̃d nec vos credimus ignoraſſe, ꝙ glorioſus Dominus Clodoueꝰ rex in ſupraſcripta vrbe Cabilonevĩ. Kalend. Nouembris ſynodale præcepit eſſe concilium, vbi omnibus nobis, qui in baſilica Domini Vincentĩ pariter ſedentes, veſtrum aduentũ (dum vos in propinquo etiam in ipſa vrbe eſſe audiuimus) omnimodis pſtolati ſumus, datos intelligere, pro qua re vos in ipſo concilio noluiſtis adeſſe, dũ multa aduerſus vos, vt de indecẽti vita & exceſſu canonũ (quod maxime condolemus) promulgata narrẽtur. Nã & ſcripta, qualiter vos conſtitit pœniam fuiſſe profeſſos, veſtra manu & cõprouincialiũ veſtroꝝ videmus manibus roborata. Vnde vos credimus etiã legiſſe, nec nos pœniam ignoramus, ꝙ qui publice pœnitentiã profitetur, epiſcopalẽ cathedrã nec tenere, nec regere põt. Propterea ſalutantes beatitudinẽ veſtrã honorifice, indicamus, vt vſq; ad aliã ſynodum Are-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iateñ. vbi vos constat pontificalẽ cathedrã tenuisse, debeatis omnimodis abstinere, & de facultate ipsius ecclesiæ nihil ad vestrã dominationẽ, donec in audientia ante fratres conuenerit is, penitus præsumatis.

VITALIANI PAPAE

GESTA, EX LIBRO PONTIFICALI.

VItalianus natione Signensis prouinciæ Campaniæ, de patre Anastasio, sedit annos. xiiij. mẽses sex. Hic direxit responsales suos cum synodica iuxta consuetudinẽ in regia vrbe ad pñssimos principes significãs de ordinatiõe sua. Et cũ susceptι essent, renouantes priuilegia ecclesia, reuersi sunt. Quoꝝ principũ clementia p eosdẽ missos direxit beato Petro apl̃o euãgelia aurea cũ gemmis albis miræ magnitudinis in circuitu ornata. Hic regulã ecclesiasticã atq; vigorẽ (vt mos erat) oĩmode conseruauit. Huius tpibus venit Constantin⁹ augustus de regia vrbe per litoraria in Athenas, & exinde Tarentũ, inde Beneuentũ, & Neapolim, per indictionẽ. vi. Postmodũ venit Romã, id est, quinta die mẽsis Iulij, feria. iij. indict. vi. suprascripta. Et occurrit obuiam ei apostolicus cũ clero suo miliario. vi. ab vrbe Roma, & suscepit eũ. Et ipsa die ambulauit Imperator ad sanctũ Petrũ ad orationẽ, & donum ibi obtulit. Die sabbati ad sanctam Mariam, itemq; donũ obtulit. Dñicoq; die processit ad sanctũ Petrũ cum exercitu suo, & oĩs cũ cereis, & obtulit super altare illius pallã auro textilem, & celebratæ sunt missæ. Interea sabbatoq; die venit Imperator ad Lateranas, & *lauit, ibidẽ pransus est in basilica Virgilij, Item dñicoq; die fuit statio ad sanctũ Petrum. Et post celebratas missas sibi nuncians Imperator & pontifex duodecim dies in ciuitate Romana perseuerans, omnia, quæ erant ære ad ornatũ ciuitatis deposuit, sed & ecclesiã sanctæ Mariæ ad martyres, q̃ tegulis coopertа erat cooperta, discooperuit, & in regiam vrbem cũ alijs diuersis, q̃ deposuerat, direxit. Et post modũ secunda feria egressus de ciuitate Romana, reuersus est Neapolim, inde terrestri itinere perrexit Rhegiũ, ingressus Siciliã per indictionẽ. vij. & habitauit in ciuitate Syracusana, & tales afflictiones imposuit populo seu habitatoribus prouinciæ Calabriæ, Siciliæ, Aphricæ, vel Sardiniæ, per diagrapha seu capita, atq; nauticationes per annos plurimos, quales a seculo nunq̃ fuerũt, vt etiã vxores a maritis, vel filij a parentibus separarent. Et alia multa inaudita perpessi sunt, vt alicui spes vitæ non remaneret. Sed & vasa sacrata, vel cymbala sanctæ dei ecclesiæ auferẽtes, nihil dimiserunt. Et postmodũ xv. die mensis Iulij per duodecimam indictionem p̃dictus Imperator in balneo occisus est. Et nõ post multum tps antedictus sanctiss. vir vitã finiuit. Fecit aũt ordinatiões. in pbros. xxij. diaconũ vnũ, epos p diuersa loco numero. xcvij. Qui etiã sepultus est ad beatum Petrũ apl̃m sub die sexta Kaleñ. Februarij. Et cessauit episcopat⁹ mẽses. ij. dies. xiij.

¶ Epistola Vitaliani papæ.

alĩs, Lappæ, secundũ Pli. & Ptolo.

VItalianus epũs seruus seruoꝝ dei Paulo archiepõ Cretensi, xix. die mẽsis Decembris, p̃sentis. xi. indict. Iohãnes epũs *Lampeon vrbis intra basilicã venerabilẽ beati principis apl̃oꝝ Petri nobis obtulit petitionẽ, per quã nos obnixe postulauit, atq; coniurauit per terribilẽ (inquiens) aduẽtum magni dei, atq; saluatoris nñi Iesu Chñi, vt secũdum sacratissimos canones, institutaq; sanctoꝝ patrũ, eius causæ meritũ requireremus, & sententiã promulgaremus. Obtulit quoq; & sententiã apud tuã fraternitatẽ confectã, subscriptãq; eius, eorumq; epoꝝ manibus. Igitur post aliquos dies ad eius preces coaceruari cœtũ in hac vrbe Romana antistitũ fecimus, vt nobiscũ cõsidẽtes, & petitio eiusdẽ epi, & acta sacerdotaliter cognoscerẽt. Dum ergo eẽt in hac Romana vrbe cõgregata eadẽ synodus epoꝝ pro hmõi negotio audiendo vel faciẽdo, statim nobis nuntiata sunt eiusdẽ exẽplaria actionis, a tua fraternitate directa, q̃ suscipiẽtes, atq; cõferẽtes inuicẽ, ita inuenimus cõtineri in verbis & sensibus, sicut ea, quæ nobis p̃fatus epũs obtulerat subscripta manu epoꝝ, & tuæ dilectionis. Quãobrẽ admirati sumus, qa per suũ clericũ hãc vobis minime direxerit. Si eñ forsitan tps hoc prohibuit incongruũ, cur absq; suo scripto hãc vsq; nos minime direxit? Cũq; recentia esset sententia corã nostris fratribus epis, visum nobis, eisq; est, q̃ nõ secũdũ timorẽ dei, neq; secundũ instituta patrũ, sacrosq; canones eiusdẽ Iohannis antistitis *Lampeon esset causa cognita, & terminata, vel pcnalibus submissa eius psona. Propterea non leuiter cõtristati sumus, maxime, qa & sub custodia missus est idẽ Iohãnes antistes *Lãpeon diebus aliquot, & exinde adducebat in secretariũ tuæ fraternitatis, vt q̃ velles (inquit) loqueret, ac rursus sub custodia ducebat ad clausurã, sicuti habet confessio defensoris tuæ dilectionis in sententia ab eo facta, insuper & hortabat contra canonũ iussa, contraq; legum instituta existens, vt daret fideiussorẽ. Deinde oportebat tuã fraternitatem secundũ canonũ vigorẽ, tempore, quo se petijt ad nos venire, cum absoluere tuis literis, quem non solum noluisti canonice absoluere ad principis apostolorum limina, sed magis respondisti ei indecenter (inquiens) quia non competenter quæris. Quæ ergo sancti sanxerunt patres, indecentia sunt? An placentia tibi decentia sunt? Igitur p̃fatũ Iohannẽ antistitem atq; inculpabilem reperientes, iuxta textũ sententiæ a te nobis directæ, fecimus nobiscũ cum epis ad missarũ solennia in ecclesias dei p̃cedere. Itaq; statuimus, atq; frimamus per huius nr̃æ p̃ceptionis authoritatẽ, oĩa, quæ a te, tuaq; synodo contra canonũ instituta, contraq; legũ decreta gesta, confectave sunt, vel sententia promulgata aduersus eũ, inania, & vacua esse, sed quicquid claruerit eũ damnificatũ, eiusdemq; ecclesiã a quoquã, ei tua dilectio faciat reddi, p omnia conseruans eũ absque damno. Denominatũ eñ Iohannẽ, vtpote innocentẽ existentem, cum præsenti nostra p̃ceptione absoluimus, hinc, vt sicut cæteri tuæ dilectionis epi, & is suæ ecclesiæ vtilitatibus cũ dei peragere timore, sacrarũq; regularũ institutione debeat morem. Oportebat deniq;, dilectissime frater, oportebat nos similia similibus retribuere. Sed hæc magis per ignorantiam opinamur gesta eẽ, quam per calliditatem. Proterea quę p̃cipimus tibi secundũ deum, & propter dñm, tuæq; synodo, stude ilico peragere, ne cogamur non misericorditer, sed secundũ virtutẽ sacratissimoꝝ canonum conuersari. Scriptũ nanq; est, Dominus inquit: Petre, rogaui pro te, vt nõ deficeret fides tua, & tu aliquando cõuersus, confirma fratres tuos. Et rursum: Quodcunq; ligaueris (Petre) in terra, erit ligatũ in cœlo, & quodcũq; solueris in terra, erit solutũ & in cœlo. Postquã vero nostrã præceptionẽ tua dilectio relegerit, hanc p̃senti portitori Iohannis epi nimirũ reddat pro sui, eiusdemq; ecclesiæ munitione. Data die. vi. Calẽd. Septemb. indictiõe. xi.

Luc. xx. c
Matth. 16. c

¶ Epistola eiusdem secunda.

VItalianus Vaano cubiculario & imperiali chartulario. Semper celsitudo vestra pñs hominibus p̃buit concursum, semperq; irreprehẽsibiliter viuẽtibus tribuit libenter opem. Ideoq; congruũ p̃uidimus, per p̃sentia nostra scripta Iohãnem antistitem ecclesiæ *Lampẽsis sitæ in insula Creta, ei in oibus cõmendare, quatenus diuina ope præuia, eiusq; suffultus suffragio valeat ad sanctã celeriter remeare ecclesiam. Per Septembrẽ eñ mensem præsentẽ vndecimæ indictionis in hac Romana vrbe ad apostolorũ nostri culminis protectoꝝ limina veniens, obtulit nobis petitionẽ, per quã suppliciter precatus est nos, vt eius causæ meritũ cognoscentes, canonice terminaremus. Obtulit deniq; nobis & sententiam, quã promulgauit eius metropolitanus cũ suis epis aduersus eundem Iohannẽ, volens eũ ostendere reprehensibilẽ, per quã eum cõtra canonũ decreta pœnalibus submisit. Cuius exemplar & idem eius metropolitanus nobis direxit. Propterea facientes congregari epos in hac vrbe, eius causa est cognita, relecta videlicet petitione eius. Et p̃fata sentẽtia ab eodem metropolitano eius nobis directa, visum nobis est, non secundũ sacros canones eandem esse sentẽtiam promulgatã. Ideoq; eam inanem atq; vacuã statuimus fore, decernẽtes eundẽ Iohannẽ innocentẽ existere, & absq; aliqua culpa eum ab eius metropolita quærimus subiuisse, * quẽ merito absoluimus ad suã eccle siam regredi, scribẽtes eius sæpius nominato metropolitæ, vt quæ per simplicitatẽ egerit, in eius personã contra canonũ decreta, esse vacua & inania. Eundẽ itaq; Iohannem (vt dictum est) antistitẽ vestræ eximiæ charitati per has nostras literas comendantes, hinc absoluimus ad vestra nimiꝝ ambulaturꝝ vestigia, & vt exinde rursus cũ suis scriptis eum absoluere festinet, quæsumus, ad suã ecclesiam cõmendantes eũ, quibus præuiderit, vt illæ sus debeat esse. Profecto eñ vna mecum cunctis diebus vitæ suæ & ipse pro vestræ excellentissimæ charitatis prosperitate ac longæuitate deprecabitur dominum. Data die. vi. Calend. Februarias, indictione vndecima.

alĩs, Lappẽsis

forte addendũ est, pœnã, vel pœnalem sententiam

¶ Epistola eiusdẽ ad Paulum Cretensem tertia.

VItalianus Paulo epõ Cretensi. Ad cognitionẽ tuæ dilectionis congruũ præuidimus perducere, eo q̃ Iohãnes epũs *Lampẽsis ecclesiæ nobis suggesserit, asserens, quod eius parochiæ pertinentia monasteria, vnũ, quod appellabat Palea, & alteꝝ, quod vocatur Arfilli, a tua ecclesia esse inuasa. Ideoq; (si ita est) hortamur tuã charissimã fraternitatẽ, vt ei secundũ terminos sanctoꝝ canonũ reddi faciat, quia

alĩs, Lappẽsis

Universidad de Deusto
Biblioteca

vnicuiq;,quod iustũ est, volumus cõseruari, maxime a nostris fratribus. Cognouimus de
niq;,q; quidã diaconus noie Iohãnes, postq; cõsecratus est minister, accepisset vxorem, &
non solũ hoc, sed in duabus ecclesiis militet. Ideoq;(si ita est) hoc tua dilectissima frater-
tas pro dei amore corrigat, ne denuo huiusmodi nefas proueniat ad instar malę viuentis.
Deinde cognouimus, q; quendã curialẽ nomine Eulampium habeat quasi consiliarium.
Non eñ(vt nobis suggestũ est)eũ cõstat esse bonæ vitæ. Ille eñ quotidie(vt fertur)inter
fratres zizania seminat, vt de eo;; discordia marsupiũ impleat. Quamobrem(si ita est) hor-
tamur tuam fraternitatem, eum a se proñcere, vt eius opinio coram deo,& hominibus
floreat. Data vt supra.

¶ Epistola eiusdem quarta.

als Lapsensis

Italianus Georgio epo Siracusano. Gesta, siue sententiã a tua fraternitate
ctam dilectissimo filio nostro Gaudentio primicerio, scribẽte eã, sibi ab anti-
te Cretensis insulæ transmissam pro causa epi *Lampẽsis ecclesiæ susceptam
scribẽtes ei, quãobrem admirati sumus, cur ipse Cretensis antistes nobis aut p
suum clericũ hanc minime direxerit, aut per sua scripta nõ indicauerit, quæ erant necessa-

al', Lapsensis

ria. Præfatus eñ Iohãnes *Lampẽsis ecclesiæ huiusmodi sentẽtiã manu eius metropo-
tæ, epõrumq; subscriptã, cũ sua nobis obtulit petitione, postulans suæ causæ meritũ cano-
nice requiri. Cuius pcibus moti, pro tali re in hac vrbe fecimus cõgregari synodũ, vt co-
gnosceret huiusmodi negotiũ. Cumq; esset cõgregata, relecta est nimiq; petitio Iohannis
psulis, ac sentẽtia a tua directa fraternitate, quibus nobis, eisq; visum est, non secundũ sa-

als, Lappe

tissimos canones, neq; secundũ instituta patrũ esse eadẽ gesta promulgata aduersus epm
minatũ *Lampeon ecclesiæ epm. Idcirco decreuimus, eã per nostræ pceptionis auctori-
tatem esse inanẽ & vacuã, absoluẽtes eũ ad suã ecclesiã remeare, cum nostra pceptione ad
eundẽ eius metropolitã facta. Ideoq; eo illic ad tuã fraternitatẽ se coniungente ei ita con-
currat, vt cũ literis cõmendatitijs dñi excellentissimi Vaani filij nostri Imperialis cubicu-
larij & chartularij ad suã ecclesiam prospere reuertatur. Viua eñ voce pro sua causa sub-

al', intimabit

tiliter tuæ fraternitati, dũ ab ea requisitus fuerit, profecto indicabit, ostendens ei exemplar
pcepti nostri ad Cretensem metropolitã directi. Præterea & Siluinus tibi *intimandum
oia prædicta, omnia pdicantes, ne modũ transgredi literaꝝ cerneremur. Data vt supra.

CONCILIVM TOLE-

TANVM XI. HABITVM ANNO QVRTO *Vvambani regis, vij. Idus Nouembris.

al', Bimbæ

¶ Tituli capitulorꝝ eiusdẽ concilij, circa tẽpora Vitaliani papæ.

Ne tumultu concilium agitetur. .i.
Non debere metropolitanum a consiliti-
morum instructione cessare ij
Vt in vna prouincia diuersitas officiorum
non teneatur iij
De discordia sacerdotum. iiij
De cõpescendis excessibus sacerdotum. v
Non debere sacerdotes, quaslibet in eccle-
siæ familijs trãcationes mẽbrorꝝ facere,
nec aliquid, quod morte plectẽdum est,
iudicare. vi
Quæ debeat discretio ecclesiarum esse re-
ctoribus, ne per inconditam disciplinam
subeant homicidij notam vij
Ne quicquam premij pro diuinis sacramẽ-
tis accipiatur viij
Quid custodiri debeat, si p pmiũ quis epũs
fiat. Vel q̃ snia feriat, q post honorẽ acce
ptũ p pecuniã ordinatus fuisse detegit. ix
Vt omnes pontifices, rectoresq; ecclesiarũ,
tempore quo ordinãdi sunt, sub cautione
promittãt, q; iustissime viuere debeãt. x
De elucidatione antiqui canonis, quo præ-
cipitur, vt, si quis acceptam a sacerdote
eucharistiam non sumpserit, velut sacrile-
gus propellatur. xi
Ne in confinio mortis pœnitens a reconci-
liatione diutine suspendatur, & vt oblatio
tio eius pœnitentis, qui nec tamen recon-
ciliatus de hac vita exierit, ab ecclesia re-
cipiatur. xij
De sacerdotib⁹, q vexati cadere videnꝫ. xiij
Vt hi, qui dño canũt, atq; sacrificant, post se
semper habeant adiutoria cõstituta. xiiij
De institutione certi temporis, quo concili-
lium agatur. xv
De relatione gratiarum pro consumma-
tione concilij. xvi.

In nos

A IN nomine sanctæ trinitatis collectis in vnũ Carthaginẽsium prouinciæ sa-
cerdotibus, in Toletana vrbe in beatæ matris dñi Mariæ virginis sede, an-
no quarto excellẽtissimi ac religiosi Vvambani principis, sub die septimo
Idus Nouembris, res votiua gaudij, & dies nimiũ optatæ gratulationis oc-
currit, in quo nobis datũ est conspicere, pariter & deflere, quid lachrymarũ
de præteritis dño deberemus. Eramus eñ hucusq; pro labentis seculi colluuione instabi-
les, quia annosa series tempoꝝ subtracta luce concilioꝝ, non tam vitia auxerat, q̃ matrem
omnium erroꝝ ignorãtiam otiosis mentibus ingerebat. Hactenus eñ florentẽ dñi vineã
deuastauerunt apri frendentes, sponsam Christi, quã sui pretiosissimi sanguinis effusione
conciliauit conspurcare, & polluere conata est hæreticoꝝ subdola machinatio, & incon-
sutilem dñi vestem diuidere, vnitatẽ fidei scindere, charitatis tollere fomẽta, cũ, suo pro-
prio pertinaciter sensui volens inhærere, sacræ scripturæ puritatem suæ prauitatis intel-
ligentia prophanet. Præterea sacrosanctã ecclesiam dei vulnerãt etiam custodes eius, qui,
cũ deberent ob dignitatis excellẽtiam cæteros per suę virtutis imitationem prouocare ad
charitatis, & vnitatis obseruantiam, tanquã sal infatuatum potius scandali, q̃ ædificationis
dant materiam. *Hinc cernẽtibus quomodo Babylonicæ confusionis olla succensa nunc
tempora auerteret concilioꝝ, nunc sacerdotes domini de resolutis moribus irretiret, pur-
puratæ eñ meretricis sequebantur incitamẽta, quia ecclesiastici conuẽtus non aderat disci-
B plina, nec erat, qui errantiũ corrigeret partes, cũ sermo diuinus haberetur *exosus. Et quia
non erat adunandoꝝ pontificum vlla præceptio, crescebat immanis vita deterioꝝ. *Cum
tandẽ diuina clementia, operis manuũ suaꝝ perditioni condolens, praua in directa redu-
cens, suum sanctũ Sabaoth nouis propaginibus, ac plantis nouellis fœcundare volens, ne
gligentiæ surrogans diligẽtiam, pro ignorantia disciplinã immittens, pro secordia solertiã,
pro schismate vnitatẽ inducens, pro zizania veræ pacis vinculũ largiens, pro caducis cœ
lestium desideria infundens, pro turpibus honesta sectari stimulans, a terrenis, & infimis
ad sublimia erigens nos, in hac lachrymaꝝ valle potius morientes q̃ viuentes, in hoc va-
sto periculoꝝ mari vagantes sine remige, sine clauo huc illucq; tempestatũ fluctibus per
abrupta collisos, in continua maloꝝ acie confligentes, vbi nos circũstant mille discrimina,
vbi versutissimus insidiatur hostis, mille nocẽdi artibus instructus, ex alto cœli domicilio
respiciens, & tempori ætatis nostræ se occursurã præbuit, & saluti, præparãs nostris secu-
lis religiosi principis mentẽ deuotã, pariter & instructã. Cuius prouidæ solicitudinis voto
& lux concilioꝝ renouata resplenduit, & alterna charitas se mutuo in corrigendis, vel in-
struendis moribus excitauit, dũ & aggregandi nobis hortatu principis glorioſi facultas
data est, & opportuna corrigendis pparata est disciplina, vt qui, decursis longe ante tẽpo-
ribus, post decẽ & octo scilicet labentiũ annoꝝ excursum, in vnũ meruimus aggregari cõ-
C uentũ, * mereri possimus spiritali gratia * sanitatẽ. Nec eñ numerus iste alienus est a salu-
te. Sic quippe mulier illa in euãgelio, ter lenis annoꝝ excursibus curua, q̃ figurã totius hu-
mani generis gestabat sub sacramẽto huius numeri, saluti pristinæ redonatur. Nos ergo p
tot annos curuo nostri ordinis persistente statu, in eo, quod nulla nos concilioꝝ definitio
iungeret, nullus etiã conuentus ecclesiastici ordinis adunaret, tandẽ diuinæ voluntatis im-
perio, & religiosi principis iussu, euocati in Toletanã vrbem conuenimus. Qui cũ in eccle
sia beatæ Mariæ virginis debitis in sedibus locaremur, inter cætera, quæ *subterius discre
to capitulorꝝ ordine sunt digesta, non aliunde primum cœpimus habere sermonẽ, nisi de
sanctæ fidei puritate, vt quia initiandis ad beatã vitam hominibus hæc prima semper est
via salutis, præuia quoq; nostris fieret pceptis. Vnde sacræ instructionis arcana sanctorũ
Niceni scilicet, Cõstantinopolitani, Ephesini, atq; Chalcedonẽsis concilioꝝ monita am-
plectẽtes, per quæ & radicitus hæreticoꝝ falsa conciliabula destruuntur, & fidei catholi-
cæ norma declaratur, hoc cõmuni, alternoq; animoꝝ iudicio definimus, vt hanc ipsam fi
dei nostræ regulã verbis simplicibus niteremur alternatim nobis, singulariterq; referre, ita
vt, quicquid per triduũ de huiusmodi quæstionibus vnicuiq; nostrũ lectionis memoria
ministraret, & prout animis vel memoriæ occurreret, omni sobrietatis cõpendio, simplici
notaretur stilo, relatio tamen ipsius sacramenti pura, & euidens, & a capite primum incipe
ret, & sic ad membra reliqua perueniret, nullas obscuritatis in se lineas habens, nullas eti-
am inusitatæ loquutionis regulas continens, sed puritas sola esset clara sermonum, quæ
posset euidẽtem exprimere sensum, quo exercitatiores nos, magis ad intelligendum ver
borum redderet simplex collatio, quàm relata condensæ lectionis instructio. Quia & re-

als, mederi
als, sanitatũ
Luc.13.b.c.d

als, subter

als, Cernim⁹ enim Hiere. 1.e Apoca.17.a

als, extorris
als, Tum

Universidad de Deusto
Biblioteca

uera tantæ rei mysterium ita sacerdotes dei conuenit nosse, vt non superficie verborum efferantur incogniti, sed sensu sane intelligentiæ reperiantur instructi, vt, in differendo præcipue huius sanctæ trinitatis arcano plus euidentia, q̃ eloquentia eos efficiat saporatos. Sic enim ex diuini muneris dono est actũ, vt iuxta votũ definitionis alternæ promissio mõstraret in opere. Vnde q̃d primo die præfidẽtis metropolitani lingua profudit, die tertia oĩm nostrũ vox figillatim collatiue repetijt. Iste est ergo tenor fidei nostræ, qui & a capite copiose profluxit, & a membris probatus gloriose emicuit.

COnfitemur, & credimus sanctã, atq; ineffabilẽ trinitatẽ, patrẽ, & filiũ, & spm̃ sanctũ vnum deum naturaliter esse, vnius substantiæ, vnius naturæ, vnius quoq; maiestatis atq; virtutis. Et patrem quidem non genitũ, non creatum, sed ingenitũ profitemur. Ipse em̃ a nullo originẽ ducit, ex quo & filius natiuitatẽ, & spũs sanctus processionem accepit. Fons ergo, & origo totius diuinitatis ipse est. Ipse quoq; pater essentia quidẽ ineffabilis, substãtiæ suæ filium ineffabiliter genuit, nec tamẽ aliud, q̃ quod ipse est, genuit deus deum, lux lucẽ. Ab ipso ergo est omnis paternitas in cœlo, & in terra. Filium quoq; de substãtia patris sine initio ante secula natum, nec tamen factũ esse fatemur, qa nec pater fine filio, nec filius sine patre aliquando extitit. Et tamẽ non vt filius de patre, ita pater de filio, quia non pater a filio, sed filius a patre generationẽ accepit. Filius ergo deus de patre, pater autem deus, sed non de filio. Ille autem filius patris, & deus de patre, æqualis patrem per omnia filius deo patri, quia nec nasci cœpit aliquando, nec defit. Hic etiã vnus cum patre substantiæ creditur, propter quod & homousion patri dicitur, hoc est, eiusdem cum patre substantiæ. Homos em̃ Græce vnum, vsia vero substantia dicitur, q̃d vtrumq; coniunctum sonat, vna substantia. Nec em̃ de nihilo, neq; de alia aliqua substantia, sed de patris vtero, id est, de substãtia eius idem filius genitus, vel natus esse credẽdus est. Semper ternus quoque est & filius, qm̃ si pater semper fuit, semper habuit filiũ, cuius pater esse & ob hoc, filium de patre natum sine initio confitemur. Nec em̃ eundem filiũ dei, pro quod de patre sit genitus, defectæ naturæ portiunculã nominamus, sed perfectũ patrem perfectũ filium, sine imminutione, sine defectione genuisse asserimus, quia solius diuinitatis est inæqualẽ filiũ non habere. Hinc etiã filius dei natura est filius, nõ adoptiõe, quem deus pater nec volũtate, nec necessitate genuisse credẽdus ẽ, quia nec vlla in deo necessitas cadit, nec voluntas sapientiã *præuenit. Spiritum quoq; sanctũ, qui est tertia in trinitate persona, vnum, atque æqualẽ cum deo patre, & filio credimus esse deũ, vnius substantiæ, vnius quoq; eẽ naturæ, non tamen genitũ, vel creatũ, sed ab vtrisq; procedentẽ, amborum eẽ spiritũ. Hic etiam spũs sanctus nec ingenitus, nec genitus creditur, ne, aut si ingenitum dixerimus, duos patres dicamus, aut si genitum, duos filios prædicare monstremur, q tamen nec patris tantum, nec filij tantum, sed simul patris, & filij spũs dicit. Nec enim de patre procedit in filium, vel de filio procedit ad sanctificãdam creaturam, sed simul ab vtrisque processisse monstratur, qa charitas, siue sanctitas amborũ esse agnoscitur. Hic ergo spũs sanctus missus ab vtrisq; creditur, sed minor patre, & filio nõ habetur, sicut filius propter assumptam carnem minorem se patre, & spũ sancto esse testatur. Hæc est sanctæ trinitatis relata narratio, quæ non triplex, sed *trinitas & dici, & credi debet. Nec recte dici potest, vt in vno deo sit trinitas, sed vnus deus trinitas. In relatiuis vero personarum nominibus pater ad filium, filius ad patrem, spũs sanctus ad vtrosq; refertur, quæ relatiuæ tres psonæ dicant, vna tñ *naturalis substãtia credit. Nec sicut tres psonas, ita tres substãtias p̃dicamus, sed vnã substãtiã, tres aũt psonas. Quod em̃ pater est, nõ ad se, sed ad filiũ ẽ, & q̃d filius ẽ, nõ ad se, sed ad patrẽ est. Similiter & spũs sanctus nõ ad se, sed ad patrem, & filium relatiue refertur, in eo quod spũs patris, & filij prædicatur. Item cum dicimus deus, non ad aliquid dicitur, sicut pater ad filium, vel filius ad patrem, vel spũs sanctus ad patrem, & filium, sed ad se specialiter deus dicitur. Nam si de singulis personis interrogemur, deum, necesse est, fateamur. Deus ergo pater, deus filius, deus spũs sanctus singulariter dicitur, nec tamen tres dij, sed vnus est deus. Item & pater omnipotens, & filius omnipotens, & spũs sanctus omnipotens singulariter dicitur, nec tamen tres omnipotentes, sed vnus omnipotens, sicut & vnum lumen, vnumq; principium prædicatur. Singulariter ergo vnaquæq; persona vnus deus confitetur, & creditur vna illis, & indiuisa, atq; æqualis deitas maiestas, siue potestas. Nec minoratur in singulis, nec augetur in tribus, quia nec minus aliquid habet, cũ vnaquæq; persona deus singulariter dicit, nec amplius, cum totæ tres personæ vnus deus enuntiantur. Hæc ergo sancta trinitas, quæ vnus, & vera

aũ, prœuenit, sed tantũ natura

alias, trina

al' natura vel

A verus est deus, nec recedit a numero, nec capitur numero. In relatione em̃ personarũ numerus cernitur, in diuinitatis vero substantia, quid enumeratum sit, non comprehẽditur. Ergo hoc solo numero insinuant, q̃d ad inuicẽ sunt, & in hoc numero carẽt, q̃ in se sunt. Nã ita sanctæ huic trinitati vnũ naturale conuenit nomen, vt tribus personis non possit esse plurale. Ob hoc ergo credimus illud in sacris literis dictũ: Magnus dñs noster, & magna virtus eius, & sapientiæ eius nõ est numerus. Nec quia tres has personas esse diximus vnũ deum, eundẽ esse patrem, quẽ filiũ, vel eum esse filiũ, qui est pater, aut eũ, qui est spũs sanctus, vel patrẽ, & filiũ dicere poterimus. Non em̃ ipse est pater qui filius, nec ipse filius qui spũs sanctus, nec spũs sanctus, ipse qui est vel pater, vel filius, cũ tamẽ ipsum sit pater, quod filius, ipsum filius q̃d pater, ipsum pater, & filius, quod est & spũs sanctus, id est, natura vnus deus. Cũ em̃ dicimus, nõ ipsum esse patrẽ quem filiũ, ad personarũ distinctionẽ refertur, cum aũt dicimus, ipsum esse patrẽ quod filiũ, & ipsum filiũ quod patrẽ, ipsum spiritum sanctũ quod patrẽ & filiũ, ad naturã, qua deus est, vel substãtiam pertinere monstramus, quia substantia vnũ sunt. Personas em̃ distinguimus, non deitatẽ separamus. Trinitatem igitur in personarũ distinctione agnoscimus, vnitatẽ propter naturã, vel substantiam profitemur. Tria ergo ista vnũ sunt natura scilicet, non persona, nec tamen istæ tres personæ æstimãdæ sunt separabiles, cũ nulla ante aliam, nulla post aliam, nulla fine alia vel extitisse, vel quippiã operata esse aliquãdo creditur. Inseparabiles em̃ inueniuntur & in eo

B q̃d sunt, & in eo quod faciunt, quia inter generantẽ patrẽ, & generatũ filiũ, vel procedẽtem spm̃ sanctũ nullum fuisse credimus temporis interuallũ, quo aut genitor genitũ aliquãdo præcederet, aut genitus genitori deesset, aut procedens spũs patre, vel filio posterior appareret. Ob hoc ergo inseparabilis, & inconfusa hæc trinitas a nobis & creditur, & prædicatur. Tres igitur personæ istæ dicuntur, iuxta q̃d maiores definiunt, vt agnoscantur. Nam si attendamus illud, quod scriptura sancta dicit de sapientia, splẽdor est lucis æternæ, sicut splendorẽ luci videmus inseparabiliter inhærere, sic confitemur, filiũ a patre separari non posse. Tres ergo illas vnius, atq; inseparabilis naturæ personas sicut nõ confundimus, ita separabiles nullatenus p̃dicamus, quandoquidẽ hoc nobis dignata est ipsa trinitas euidenter ostẽdere, vt etiam in omnibus, quibus voluit figillatim personas agnosci, vnã sine altera non permittat intelligi. Nec em̃ pater absq; filio cognoscitur, nec sine patre filius inuenitur. Relatio quippe ipsa vocabuli personalis, personas separari vetat. Quæ etiã non simul nominat, simul insinuat. Nemo em̃ audire potest vnũquodq; istorũ nominũ, in quo nõ intelligere cogatur & alterũ. Cum ergo hæc tria sint vnũ, & vnũ tria, est tamẽ vnicuiq; personæ manẽs sua proprietas. Pater em̃ æternitatem habet sine natiuitate, filius æternitatẽ cum natiuitate, spũs vero sanctus processionẽ sine natiuitate. De his tribus personis solam

C filij personã pro liberatione humani generis, hominẽ verũ sine peccato de sancta, & immaculata Maria virgine credimus assumpsisse, de qua nouo ordine, nouaq; natiuitate est genitus. Nouo ordine, quia inuisibilis diuinitate, visibilis monstratur in carne. Noua aũt natiuitate est genitus, quia intacta virginitas & virilem coitum nesciuit, &, fœcundata p spiritum sanctũ, carnis materiam ministrauit. Qui partus virginis nec ratione colligitur, nec exemplo monstratur. Quod si ratione colligitur, non erit mirabile, si exemplo nõ erit singulare. Nec tamen spũs sanctus pater esse credẽdus est filij, pro eo, q̃ Maria, eodem spiritu sancto obumbrante, concepit, ne duos patres filij videamur asserere, quod vtiq; nefas est dici. In quo mirabili conceptu, ædificãte sibi sapientia domũ, verbũ caro factũ est, & habitauit in nobis. Nec tamen verbũ ipsum ita in carnem conuersum, atq; mutatũ est, vt desisteret deus esse, qui homo esse voluisset, sed ita verbũ caro factũ est, vt non tantũ ibi sit verbũ dei, & hominis caro, sed etiam rationalis hominis anima, atq; hoc totũ, & deus dicatur propter deũ, & homo propter hominẽ. In quo dei filio duas credimus esse naturas, vnã diuinitatis alterã humanitatis, quas ita in se vna Christi persona vniuit, vt nec diuinitas ab humanitate, nec humanitas a diuinitate possit aliquando seiungi. Vnde perfectus deus, perfectus & homo in vnitate personæ * vnus est Christus. Nec tamẽ, quia duas in filio dicimus esse naturas, duas causabimur in eo esse personas, ne trinitati (quod absit) accedere videatur quaternitas. Deus em̃ verbum non accepit personã hominis, sed naturam, & in æternum persona diuinitatis temporalem accepit substantiam carnis. Item vnius substãtiæ credimus esse deum patrem, & filium, & spiritum sanctum, non tamen dicimus, vt huius trinitatis vnitatem Maria virgo genuerit, sed tantummodo filium, qui solus naturam nostram in vnitate personæ suæ assumpsit. Incarnationẽ quoq; huius filij dei tota trinitas

Psalm. 146

Sapiæ. 7. d

Iohan. 1. b

aũ, creditur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

operata esse credenda est, quia inseparabilia sunt opera trinitatis. Solus tamen filius formã
serui accepit in singularitate personæ, non in vnitate diuinæ naturæ, in id, quod propriũ
est filij, non quod commune trinitati, quæ forma illi ad vnitatẽ personæ coaptata est, id ẽ
vt filius dei, & filius hominis vnus sit Christus. Item idem Christus in his duabus natura
tribus extat substãtijs, verbi, q̃d ad solius dei essentiam referendũ est, corporis, & animæ,
quod ad verum hominem pertinet. Habet ergo in se geminam substantiam, diuinitatis
suæ, & humanitatis nostræ. Hic tamen per hoc, quod de deo patre sine initio prodijt, ma
tus tantum, (nam neque factus, neq; prædestinatus accipit) per hoc tamen, quod de Ma
ria virgine natus est & factus, & prædestinatus esse credendus est. Ambæ tamen in
illo generationes mirabiles, qa & de patre ante secula sine matre est genitus, & in fine se
culorum de matre sine patre est generatus, qui tamen secundũ quod deus est, creauit Ma
riam, secundum q̃ homo, creatus est ex Maria. Ipse pater Mariæ matris, & filius. Itẽ per
hoc, quod deus est, æqualis est patri, per hoc quod homo, minor est patre. Itẽ & maior,
& minor seipso credendus est. In forma enim dei, etiam ipse filius seipso maior ẽ propter
humanitatem assumptam, quia diuinitas maior est, in forma autem serui, seipso minor ẽ
*idem humanitate, quæ minor diuinitate accipitur. Nã sicut per assumptam carnem, non
tantum patre, sed seipso minor accipitur, ita secundum diuinitatem, qua est æqualis patri
& ipse, & pater maior est homine, quem sola filij persona assumpsit. Item in eo, q̃d quæ
ritur, vtrum possit filius sic æqualis, & minor esse spũ sancto, sicut patri nunc æqualis, nec
minor patre creditur esse, respondemus. Secundum formã dei æqualis est & patri, & spi
ritui sancto, secundum formam serui minor est & patre, & spũ sancto, quia nec spũs san
ctus, nec deus pater, sed sola filij persona suscepit carnem, per quam minor esse credi
illis personis duabus. Item hic filius a deo patre, & spũ sancto *seperabiliter discretus cre
ditur esse persona, ab homine autem assumpto natura. Item cum homine vnus extat per
sona, cum patre vero, & spiritu sancto natura diuinitatis suæ, siue substantia. Missus
men filius non solum a patre, sed & a spũ sancto, missus eẽ credendus ẽ, in eo, quod *per
prophetã *dicitur. Et nunc dominus misit me, & spũs eius. A seipso quoq; missus accipi
tur, pro eo, quod inseparabilis non solum voluntas, sed operatio totius trinitatis agnoscit
tur. Hic enim, qui ante secula vnigenitus est vocatus, temporaliter primogenitus factus
est. Vnigenitus propter diuinitatis substantiã, primogenitus propter assumptã carnẽ eã
turam, in qua suscepta hominis forma, iuxta euangelicam veritatẽ, sine peccato natus, sine
peccato mortuus creditur, qui solus pro nobis peccatum factus est, id ẽ, sacrificium, pro
peccatis nostris, & tamen passionem ipsam (salua diuinitate sua) pro delictis nostris sustis
nuit, mortiq; adiudicatus, & cruci, veram carnis mortem accepit, tertio quoq; die, vitam
propria suscitatus, a sepulchro surrexit. Hoc ergo exemplo capitis nostri confitemur & ve
ra fide resurrectionem carnis omnium mortuorum, nec in aere, vel qualibet alia carne, ve
quidam delirant) resurrecturos nos credimus, sed in ista, qua viuimus, consistimus, & mo
uemur. Peracto huius sanctæ resurrectionis exemplo idem dominus noster, atq; saluator
paternã ascendẽdo sedem repetijt, de qua nunq̃ per diuinitatem discessit. Illic ad dexteram
patris sedẽs, expectatur in fine seculorum iudex omnium viuorum & mortuorum, inde
cum sanctis omnibus veniet ad ferendum iudicium, reddere vnicuiq; mercedis proprie
debitum, prout quisq; gessit in corpore positus siue bonum, siue malũ. Ecclesiam sanctã ca
tholicam, pretio sui sanguinis comparatam, cum eo credimus in perpetuum regnaturam,
intra cuius gremium constituti, vnum baptismũ credimus, & confitemur remissionẽ om
nium peccatorum, sub qua fide & resurrectionem mortuorum veraciter credimus, & fu
turi seculi gaudia expectamus. Hoc tantum orandum est nobis, & petendum, vt cũ per
acto, finitoq; iudicio tradiderit filius regnũ deo, & patri, participes efficiat nos regni sui,
vt per hanc fidem, qua illi inhæsimus, cum illo sine fine regnemus. Hæc est confessionis
nostræ fides exposita, per quam omnium hæreticorum dogma perimitur, per quã om
nium fidelium corda mundantur, per quam & ad deum glorioſe acceditur, cuius sacro
sancto sapore sub triduano ieiunio continua relationũ collatione orantes ad ea, quæ sub
nexa sunt, sequenti die decernenda transibimus.

alʒ, id est.

alʒ, inseparabiliter, vel, inseparabilis alias, ipse per Esa. 48.d &. 51.a alias, dicit

5.q.4. In loco benedict. alias, nullus debet alias, varijs.

Capitulum primum.

IN loco benedictionis confidentes domini sacerdotes, *nullis debẽt aut indiscretis vo
cibus perstrepere, aut quibuslibet tumultibus perturbare, nullis etiam *vanis fabulis,
vel ritibus agi, & (quod deterius est) obstinatis disceptatiõibus tumultuosas voces effun

alʒ, verã fieri

A fundere. Si quis enim (vt apostolus ait) putat se religiosum esse, non refrenans linguã suã,
sed seducens cor suum, huius vana est religio. Cultum enim suum iustitia perdit, quando
silentium perit, & iudicium obstrepentium turba confundit, dicente propheta: Erit cul
tus iustitiæ silentium. Debet ergo, quicquid aut *consultationibus confidentium agitur,
aut ab accusantium parte proponitur, sic mitissima verborum relatione proferri, vt nec cõ
tentiosis vocibus *sensus audientium turbent, nec *iudicum vigorem de tumultu ener
uent. Quicunq; ergo in conuentu concilij hæc, quæ præmissa sunt, violanda crediderit,
& contra hæc interdicta aut tumultu, aut contumelijs, vel risibus concilium conturbaue
rit, iuxta diuinæ legis ædictum, quo precipitur, ejce derisorem, & exibit cum eo iurgium,
cum omni dedecore, de cõfessione abstractus, a communi cętu secedat, & trium dierum
excommunicationis sententiam perferat.

Iacobi. 1.d
Esaiæ. 32.d.
alʒ, collationibus.
alias, aures al' iudicantiũ vel, iudicij.
Prouer. 22.b

II. Quantum quis præcelsi culminis obtinet locum, tantum, necesse est, præce
dat cæteros gratia meritorum, vt in eo quod præsidet singulis, singulariter ornetur emi
nentia sanctitatis, habens semper & in ore gladium veritatis, & in opere efficientiam lumi
nis, vt iuxta Paulum, potens sit exhortari in doctrina sana, & contradicentes reuincere.
Nos proinde nostri ordinis gradum, vel suscepti regiminis modum magnopere cogitare
debemus, vt qui officium prædicationis suscepimus, nullis curis a diuina lectione priue
B mur. Nam quorũdam mentes pontificum, ita torporis otio a lectionis gratia secludũtur,
vt quid doctrinæ gregibus subditis exhibeat, non inueniat præco mutus. Insistendum er
go semper erit maioribus, vt quos sub regiminis cura tuentur, fame verbi dei perire non
sinant. Sicut metropolitanis in confinitimos, cæterosq; ecclesiasticis ordinibus deditos, sic
confinitimis, in commisso sibi religiosorum numero vigilandum est, qualiter nescientia
talium diuinæ legis eruditionibus imbuatur, ita vt indesinenti solicitudine prælatus quisq;
subditos quærens, aut profectum eorum lætabundus agnoscat, aut nescientiam sine arro
gantia instruat. Placuit ergo de talibus, iuxta instituta Toletani concilij, hoc specialiter
definire, vt aut sponte sumant intentionem necessariam perdiscendi, aut a maioribus ad le
ctionis exercitia cogantur inuiti.

Titum. 1.b

Concilij. 8. capit. 8

III. De his, qui contra apostoli voluntatem circumferuntur omni vento doctri
næ, placuit huic sancto concilio, vt, metropolitanæ sedis authoritate coacti, vniuscuiusq;
prouinciæ *ciues, rectoresq; ecclesiarum, vnum, eundemq; in psallẽdo teneant modum,
quem in metropolitana sede cognouerint institutum, nec aliqua diuersitate cuiuscunque
ordinis, vel officij a metropolitana se patiantur sede diuiungi. Sic enim iustum est, vt inde
C vnusquisque sumat regulas magisterij, vnde honoris cõsecrationem accipit, vt iuxta ma
gistra rationis. Abbatibus sane indultis officijs, quæ iuxta voluntatem sui episcopi regu
lariter illis implenda sunt, cætera officia publica, id est, vesperas, matutinum, siue missam
aliter quàm in principali ecclesia celebrare, non liceat. Quisquis autem horum decreto
rum violator extiterit, sex mensibus communione priuatus apud metropolitanum sub
pœnitentiæ censura permaneat corrigendus, quatenus apud illum & præteritæ transgressionis culpam lachrymis diluat, & necessariam officiorum doctrinam studiose addis
cat. Sub ista ergo regula disciplinæ non solum metropolitanus totius suæ prouinciæ pon
tifices, vel sacerdotes astringat, sed etiam cæteri episcopi subiectos sibi ecclesiarum re
ctores obtemperare his institutionibus cogant.

Dist. 12. De his q̃ cõtra. Iacobi. 3.a alʒ, põtifices.

IIII. Sicut omnis, qui diligit fratrem suum, ex deo est, ita omnis, qui odit proxi
mum, ex diabolo est. Dilectione ergo sola discernitur quis, ex quo genitus approbetur, di
cente Iohanne: In hoc manifestati sunt filij dei, & filij diaboli. Omnis, qui non facit iusti
tiam, non est ex deo, & qui nõ diligit fratrem suum. Quoniam hæc est annuntiatio, quã
ab initio audistis, vt diligamus alterutrum. Et post paululum: Omnis, qui odit fratrẽ suũ,
homicida est. Et scitis, quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in se manen
tem. Ecce homicida esse probabiliter declaratur, qui a fraterna societate diuiditur. Nam
& si manus non moueat ad occidendum, pro eo tamen quod immitis est ad ignoscẽdũ,
iam a deo homicida tenet, Viuit ille. & iste iã interfector eẽ conuincitur. Cũ ergo his p
ceptis beatus apostolus Paulus cõsona pdicatione cõcordet, dicẽs, Non occidat sol super
iracundiã vestram, & nolite locum dare diabolo, relatæ sunt nobis quorũdã sacerdotũ p
sonæ, in tantã obstinatiõis efferbuisse discordiã, vt nõ solum, illos ab ira occasus solis non
reuocet, sed nec annosa quidem transactio temporum ad bonum charitatis reclinet,

1.Iohan. 3.b

1.Iohan. 3.c

Ephe. 4.f.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quippe in quorum cordibus sol iustitiæ Chr̃us occubuit, vt ad lumen charitatis redire vix possint. Horum ergo, & filium, discordãtium fratrum oblatiões, iuxta antiq̃ canonis definitionem, nullo modo recipiendas esse censuimus. De personis tamen discordãtium id speciali definitione præcipimus, vt, antequàm eos recõciliatio vera innectat, nullius eorum accedere ad altare dñi audeat, vel grãm cõmuniõis sanctæ percipiat, sed geminato tempore p pœnĩam compensabũt, quod discordiæ seruierunt. Quod si vnus eorum alio cõtemnente ad satisfactionem charitatis cucurrerit, ex eo tpe, vt pacificus intra eccle-siam reputetur, ex quo ad cõcordiam festinasse cõuincitur, snia tamen superiori seruan-da, vt tempus, quod in ira expendit, geminatum in pœniæ satisfactione persoluat.

alias, arca

V Nullis vita præsulum perturbari debet excessibus motionum, qa valde indigna est, vt q throni dei vocãtur leui motiõe turbentur, & q debẽt esse * iter iustitiæ, ipsi etiã-tur seminarium litis, atq; rapinæ Qũo ergo hmõi iuxta apl'm irreprehensibiles erunt, q non solum reprehensibilia faciunt, sed mortifera potius, & execranda cõmittunt? Relati enim nobis sunt qdam ex sacerdotibus, quod omni grauitate sacerdotalis ordinis prætermissa, au-dientiam iudicum furore præueniãt, & excessu solius inhonestæ motiõis iudicia audere refugiunt, pro qbus eos oportuerat æquitatis iudicia sustinere. Dum em̃ de honoris * culmine blãdiunt, patientiã habere refugiunt, &, q incõcusse debuerãt veritatis cõseruare statum, subito religiõis mutãt propositũ, & præcipiti furore iudicium antecedunt. Sic-que in quo decuerat eos iudicij sustinere cõuentum, persuasiõe agunt, vnde de præsumptio-nibus confundant. Qui tamen aut damno, pariter & excõmunicatiõe plectendi sunt, aut omissis cõpositiõibus rerum, sola satisfactiõe pœniæ curabuntur. Illi em̃, qui rei proprie facultate suffulti sunt, aut q rẽ suam iam antea in noĩe ecclesiæ, cui p̃sunt, transfudisse notã-tur, si aut per se, aut p subditos, seu per quoslibet aliena diripiunt, vel præsumptiõis, seu ty-dis qppiam agunt, tam in rebus fiscalibus, quã etiã in quorumlibet dominio cõstitutis, a-peruala, vel præsumpta de rebus propriis, iuxta legẽ excellentiss. principis sarciant, & pro excessu religioni cõtrario, * quod inhoneste ante iudicium perpetrauerunt, duaꝝ hõ-domadaꝝ excõicatiõe plectẽdi sunt. Illi aũt q & hmõi excessibus seruiũt, & nihil proprie-tatis habere vident, magna discretõis arte medẽdi sunt, quo nec ausus illicitos ecclesiaꝝ cultatibus redimãt, nec ipsi penitus extorres a pœna persistãt. Nec em̃ iustum est, vt pra-uis actibus sacerdotum ecclesiæ, qbus præminent, sustineãt damnum, & pro excessi-bus talibus satisfactio ab eccles̃ exigatur, cum ecclesia cultores suos nõ ad litem, sed ho-nestatem informet. De talibus ergo placuit definire, q nullis habitis rebus propriis, aut si quocũq; perusores extiterint, aut qbuslibet p̃sonis cædes, vel q̃dcunq; præsumptiõis in-lerint, nulla eos incuruatiõe status sui seruituti hoĩm debere addici, sed iuxta q̃d præsum-ptuosus quisq; ille extiterit, ita & pœniæ legibus subiacebit, id est, si in decem solidorum summam præsumptor esse cõuincitur, viginti dierum pœnĩæ satisfactiõe purgetur, ita vt siue minoris, siue maioris summe excessum peregerit, sil'r geminata hoc semper satisfa-ctione pœniæ recompenset. Seruos autem ecclesiarum, q hmõi excessus operati esse no-scunt, ad leges seculares audiẽdos remittimus. Et hęc qdẽ de gñali excessu dicta sufficiãt. Cęterum specialitatis ordinem prosequentes decernimus. Si qs eõrum magnati cuiusq; vxorem, filiam, neptem, seu quolibet illi gradu altero * pertingentem, quacunq; fraude, vel subtilitate, adulterina pollutione fœdauerit, & honoris proprij gradum amittat, & sub exilij relegatione perpetuam excommunicationis sententiam perferat, q tamen circa finem vitæ communiõis remedio adiuuandus est. Hãc sane & illi sententiam merebuntur, qui aut volentes homicidiũ fecerint, aut primatibus palatij, generosisq; personis, seu nobilio-ribus quibuscunq; mulieribus, aut puellis aliquid per necem, aut per quamcunq; irrogatã iniuriam visi fuerint intulisse. Vnde eos, iuxta legum secularium instituta, aut talionem re-pere, aut traditionem de his fieri, vel proscriptionem oporteat.

alias, qua, vel quem

alias, ptinẽtem

23.q.8. His, a qbus domini

VI His, a quibus dñi facta tractãda sunt, iudicium sanguinis agitare nõ licet. Et ideo magnopere * talibus excessibus prohibendum ẽ, ne indiscretæ p̃sumptiõis motibus agatur, aut quod morte plectendũ est, sentẽtia propria iudicare p̃sumant, aut truncationes qui-buslibet p̃sonis aut p se inferat, aut inferendas p̃cipiant. Quod si quisq; hoꝝ immemor p̃-ceptoꝝ, aut in ecclesiæ suæ familijs, aut in quibuslibet p̃sonis tale aliquid fecerit, & con-cessi ordinis honore priuet, & loco sub ppetuo quoq; damnationis teneat religatus ergas-tulo. Cui tamen communio exeunti ex hac vita non neganda est propter domini mise-ricordiam, qui non vult peccatoris mortem, sed vt conuertatur, & viuat.

alias, tilium

Ezechie. 18. g & .33. c

Cum iux-

A VII. Cum iuxta antiquæ institutionis ḑdictũ plus erga corrigendos agere debeat benevolentia, q̃ seueritas, plus cohortatio, q̃ commotio, plus charitas, q̃ potestas, relatũ est nobis, quod quidã ex fratribus plus liuore odij, q̃ correctionis studio subditos insequentes, dum se simulant spũalem eis adhibere correctionem, indiscretam subito afferũt mortem, cum inauditos a se pronũciunt, & *illicitis eos iudicijs sub pœnitentia puniunt. Nõ ergo de cætero peruersis voluntatibus sit liberum, simulare quod singunt, sed quotiẽscũq; quilibet ex subditis corrigendus est, aut publica debet a sacerdote disciplina curari, aut, si aliter rectoribus placet, duorum, vel trium fratrum spũalium testimonio peculiariter adhibito & modus criminis agnoscatur, & modus pœnitẽtiæ irrogetur. Ita tamen vt si exilio, vel retrusiõne dignum eum esse cognouerit, aut quid aliud peculiare decreuerit modus pœnitentiæ, quam coram tribus fratribus sacerdos transgressori indixerit, speciali debeat eius, qui sententiam protulit, manus proprie subscriptione notari. Sicq; fiet, vt nec transgressores sine testimonio excidia vitæ suæ incurrant, nec rectores accusatos se de q̃rumlibet interemptionibus erubescant.

alias, acutiꝰ

VIII. Quicquid inuisibilis gratiæ consolatione tribuitur, nunquam quęstu, vel quibuslibet præmijs vænũdari penitus debet, dicente dño: Quod gratis accepistis, gratis date. Et ideo, quicũq; deinceps in ecclesiastico ordine constitutus, aut pro baptizandis, cõsignandisq; fidelibus, aut collatione chrismatis, vel promotionibus graduũ, prætia quælibet, vel p̃mia nisi volũtarie oblata, pro hmõi ambitione susceperit, equidem si sciente loci episcopo tale quicquam a subditis perpetrat, idem epũs duobus mẽsibus excõmunicationi subiaceat, pro eo, quod & sciens mala contexit, & correptionẽ necessariam nõ adhibuit. Sin aũt suoꝝ quispiam eodẽ nesciente pro *supradictis quodcũq; capitulis accipiẽdum esse sibi crediderit, si presbyter est, *trium mensium excommunicatione plectatur, si diaconus, *quatuor, subdiaconus vero, vel clericus his cupiditatibus seruiens, & competenti pœna, & debita excommunicatione plectendus est.

1.q.1. Quicqd inuisibilis. Matth.10.a.

alias, quicquid de supradictis. alias, q̃uor. alias, duoꝝ

IX. Multæ super hoc capitulo patrum sententiæ manauerũt, scilicet ne impretiabilem sancti spũs gratiam donis, vel muneribus qs existimet comparandam. Sed, q̃d non sine graui dolore dicendum est, quanto hæc frequẽti decretorum est præceptione prohibita, tanto a nobis fraudibus cognoscitur iterata, dum hi, qui tali pretio mercari nitũtur gratiam spũs sancti, aut ordinationis suæ tempora præueniũt munere, aut post acceptum honorem promissis suis conferunt apparitoribus turpis lucri mercedem. Et ideo, vt hoꝝ & similium argumentorum deinceps amputetur occasio. Hæc sancta synodus definiuit,

B vt cum quisq; pontificale culmen ante domini altare percepturus accesserit, sacramenti exactione astringatur, quod, pro cõferenda sibi consecratione honoris, nulli personæ cuiuslibet præmij collationem vel aliquando dedisset, vel aliquando in futurum dare procuret. Sicq; aut mundus ab hoc contagio prælationis consecrationẽ accipiat, aut *publicato hoc scelere manifeste denudatus coram ecclesia, & ad honorem, quem mercari voluit, non accedat. Illos autem, quos deinceps post prælationem per præmium ordinatos fuisse patuerit, sub definitis pœnitentiæ legibus, vt vere simoniacos ab ecclesia separãdos eẽ censemus, id est, vt duorum annorum spacio exilio relegati, & digna satisfactione, vel excommunicationis sententia coerciti, honoris gradum, quem præmijs emerant, lachrymis conquirere, & reparare intendant. Vnde si digna eos satisfactio pœnitentiæ commenda-uerit, peracto indictæ pœnitentiæ tempore, non tantum communioni, sed & loco, & tonitius ordinis officijs, a qbus separati fuerant, restaurandi sunt.

aſs. p illicitũ vsum impiꝰ cat⁹ huic ſcꝛ leri.

X. Quanquam oẽs, qui sacris mancipantur ordinibus, canonicis regulis teneantur astricti, expedibile tamen est, vt promissionis suæ vota sub cautione spondeant, quos ad promotionis gradus ecclesiastica probat disciplina. Solet em̃ plus timeri, quod singulari-ter pollicetur, quã quod generali sponsione concluditur. Et ideo placuit huic sancto cõcilio, vt vnusquisq;, qui ad ecclesiasticos gradus est accessurus, non ante honoris cõsecrationem accipiat, quam *placita sibi annotatione promittat, vt fidem catholicã syncera cordis deuotione custodiens, iuste, & pie viuere debeat, & vt in nullis operibus suis canonicis regulis contradicat, atq; vt debitũ per omnia honorẽ, atq; obsequij reuerentiã præmienti sibi vnusquisq; depẽdat, iuxta illud beati papæ Leonis ædictum. Qui se scit aliqbus esse præpositum, non molestę ferat, aliquem sibi esse prælatũ, sed obedientiam, quam exigit, etiam ipse dependat. Pœna tamen iuxta ecclesiasticæ consuetudinis morem & placitis talium inferenda, & ab his, qui transgressores fuerint, persoluenda est.

alias, placiti sui innodatione.

Cum nul-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cap.14.

XI Cum nihil in diuino canone debeat esse confusum, nihil dubium, nihil etiam indiscretum in collatione nostri cœtus, relectus est canon Toletani concilij primi, in quo præceptum est, vt si quis acceptam a sacerdote eucharistiã nõ sumpserit, velut sacrilegus propellatur nec adiecta est ibi discretio voluntatum, cum & infidelis infideliter hæc talia agat, & fidelis fideliter accipiat, q̃d naturalis illum necessitas deglutire nõ sinat. Solet enim humanæ naturæ infirmitas, in ipso mortis exitu prægrauata, tanto siccitatis pondere deprimi, vt nullis ciborum illationibus refici, sed vix tantundem illati delectetur poculi gratia sustentari. Quod etiam in multorum exitu vidimus, qui, optatum suis votis sacræ communionis expetentes viaticum, collatam sibi a sacerdote eucharistiam reiecerunt. Non quod infidelitate hęc agerent, sed quod * propter dominici calicis haustum traditam sibi non possent eucharistiam deglutire. Non ergo huiusmodi a corpore ecclesiæ separandi sunt, qui talia non infidelitate, sed necessitate fecerunt, præsertim hi, de quibus nihil fidei sinistręe sentitur. Placuit ergo definire, quod nec fideli officiat, nec infideli inultum existat. Quicunque ergo fidelis, ineuitabili qualibet infirmitate coactus, eucharistiam perceptam reiecerit, in nullo ecclesiasticę damnationi subiaceat. Similiter, nec illos cuiusquam punitionis censura redarguet, qui talia aut tempore infantiæ faciunt, aut in qualibet mentis alienatione positi, qui, quod fecerint, ignorare videntur. Iam vero, quicunque aut de fidelium, vel infidelium numero corpus domini absque ineuitabili (vt dictum est) infirmitate proiecerit, si fidelis est, perpetua communione priuetur, si infidelis, & verberibus subdatur, & perpetuo exilio relegatur. Quod si horum quilibet huiusmodi excessus digna pœnitentiæ satisfactione defleuerit, post quinquennium licebit illum communioni priſtinæ reformari.

alias, præter

XII Qui pœnitentiam in mortis agit periculo, non diutinæ a reconciliationis gra differendus est. Sed si præcincto mortis vrgeatur periculo, pœnitentia per manus impositionem accepta, statim ei reconciliatio adhibenda est, ne prius ab humanis rebus ægre absedat, quam donum reconciliationis accipiat, sicq; superstitibus quodammodo dolo ris videatur esse perpetui, si præcisum ab ecclesiæ membris eum, qui vtique reconciliatum non meruerit, raptum a præsenti vita, * mortis natura subduxerit. Vnde iuxta pæ Leonis ædictum, his, qui in tempore necessitatis, & in periculi vrgentis instantia pro fidium pœnitentiæ ex more reconciliationis implorant, nec satisfactio interdicenda est nec reconciliatio deneganda, quia in misericordia dei, nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire. De his autem, qui accepta pœnitentia antequam reconcilientur, ab hac vita recesserint, quanquam diuersitas præceptorum de hoc capitulo habeatur, illorum tamen nobis sententia placuit, qui multiplici numero de huiusmodi humanis decreuerunt, vt & memoria talium in ecclesijs commendetur, & oblatio pro eorum defuncto a presbyteris recipiatur.

ali. maturata 26.q.6.His, q tpe. Et in epsa ri Leonis epi stola. 89.

XIII Bene siqdem maiorum regulis definitum est, vt dęmonijs, alijsq; passionibus infestis ministeria sacra tractare non liceat. Cui præcepto consensu rõnis adhibito id communiter definimus, vt nullus de his, q aut in terram arrepti a dæmonibus eliduntur, aut quolibet modo vexationis incursibus efferuntur, vel sacris audeant ministrare altaribus, vel indiscussi se diuinis ingerant sacramentis, exceptis illis, qui varijs corporum incommoditatibus dediti, in eiusmodi passionibus in terram approbantur elisi. Qui tamen & ipsi tamdiu erunt ab officij sui & ordine, & loco suspensi, quousq; vnius anni spacio per discretionem episcopi inueniantur ab incursu dæmonum alieni.

alias, momenris singulis 7.q.1. Illud diuini oraculi Eccle. 4.c

XIIII Et illud diuini oraculi *monentis singuli præcauentes, quo scribitur, væ soli, quia cum ceciderit, non habet subleuantem, summopere verendum nobis est, & cauendum ne horis illis, atq; temporibus, qbus domino psallitur, vel sacrificatur, vnicuiq; diuinis singularitet officijs insistenti pernicioſa passio, vel corporis quælibet valitudo occurrat, quæ aut corpus subito subrui faciat, aut mentem alienatione, vel terrore confundat. Pro huiusmodi ergo casibus præcauentes, necessarium duximus instituere, vt vbi temporis, vel loci siue cleri copia suffragatur, habeat quisq; ille canens deo, atq; sacrificans, post se vicini sui laminis adiutorem, vt si aliquo casu ille, q officia impleturus accedet, turbatus fuerit, vel ad teram elisus, a tergo semper habeat, q eius vicem exequatur intrepidus.

XV Peractis omnibus, quę ad correctionem nostri ordinis in hoc concilio promulgata sunt, placuit definire, vt paternis institutionibus obsequentes omni anno adperagendam celebritatem concilij in metropolitana sede, tpe quo principis, vel metropolitani electio de-

A ctio definierit, deuotis semper animos studijs * cõseramur, nec qbuslibet requisitis occasionibus absentemur, sed in præparato die, quo iudicium fuerit, adunatis in metropolitana sede oibus prouinciæ pontificibus, concilium deo præsule celebretur: Quisqs aũt eporum, excepta ineuitabili causa, vel necessitate, de pagẽdo cõcilio se absentauerit, vnius anni erit excõmunicatiõe plectendus. Quod si deinceps absq; celebratiõe cõcilij anni vnius metas transierit, oĩm in cõmune pontificum Carthaginis prouinciæ superioris censuræ sententiam obnoxius retinebit, id est, si nulla eum impediente principis potestate, vel infirmitate, aut ineuitabili causa, sed solius propriæ voluntatis libitu, sese ad celebrandum cõcilium non collegerit. als, cõsuam⁹

XVI His ergo cõstitutiõibus nostris, quas necessario gerendas credidimus, finalem manus nostræ subscriptionem adiecimus, immortali deo nostro, & dño gloriam, & honorem reddentes, q nos de cõuentu alternæ visiõis lætos effecit, q os nostrum in cõfessione laudis suæ aperuit, q etiam decreta huius nostri cõcilij honesto fine cõpleuit. Post hæc religioso dño nostro, & amabili principi nostro Vuambano regi, gratiarum actiões persoluimus, cuius ordinatiõe collecti, cuius & studio aggregati sumus. Qui ecclesiasticæ disciplinæ his nostris seculis nouus reparator occurrens, omissos cõcilioꝝ ordines nõ solum restaurare intendit, sed etiã annuis recursibus celebrãdos instituit, vt ad alternã morum correctionem annuo tpe alacriter cõcurrentes, iuxta prophetæ vaticinium, q̃d in nobis detractum est, alligetur, &, q̃d abiectum est, reducatur. Det ergo eidẽ principi dñs, pro huius sacræ sollicitudinis voto, & cursum præsentis vitæ in pace trãsire, & post diuturna tpa ad se in pace remissis iniqtatibus puenire, qual' & ille felicia tpa ducat, & felix cũ oĩbus, qbus principatur, ad Chm sine cõfusione perueniat, vt, qa per eum corona nostri ordinis in melius restauratur, coronã futuri regni capiat, ex hoc in regione viuoꝝ regnãs cum Christo in secula seculorum, Amen. B Ezech. 34.a.d

¶ Ego Quiricus vrbis regiæ metropolitanus epũs hæc gesta synodica à nobis definita subscripsi. Sisr & alij cpi subscripserunt. Athanasius ec. Setabien. epũs hæc gesta synodica a nobis definita sub. Argimundus ec. Oretanæ epũs hæc gesta synod. a nobis diffi. sub. Leander ec. Iliceñ. epũs hæc gesta synod. a nob. def. sub. Iohannes ec. * Bigastẽ. hæc gesta synod. a nobis def. sub. Godiscaltus ec. Oxouien. epũs hæc gesta synodica a nob. def. sub. Felix eccle. Dianeñ. epũs gesta synod. a nobis def. sub. Suintericus ec. Valentinæ epũs hæc gesta synod. a nob. def. sub. Palmaicus epũs ec. Vrgelleñ. epũs hæc gesta synod. a nob. def. sub. Richila ec. Accitanæ epũs hæc gesta synod. a nob. def. sub. Rogatus ec. Biterreñ. epũs hæc gesta synod. a nob. def. sub. Actherius ec. * Bastianæ epũs hæc gesta synod. a nob. def. sub. Concordius ec. Palentineñ. epũs hæc gesta synod. a nob. def. sub. Asciscius eccle. Compluteñ. epũs hæc gesta synodica a nobis definita sub. Memorius ec. Segobriceñ. epũs hæc gesta synodica a nobis defi. sub. als, Bistargeñ. vel Bigerreñ. als, Bastitanæ

C Egila ec. Segontieñ. epũs hæc gesta synodica a nobis def. sub. Valerieñ. epũs hæc gesta synodica a nobis def. sub. * Gaudentius ecclesię domini mei Sinduitti ecclesiæ Segobieñ. episcopi hæc gesta synodica a nobis definita, consentiens, subscripsi. als, Tagõius

¶ Egila diaconus agẽs vicem dñi mei Numbuli ec. Arcobriceñ. epi hæc gesta synodica a nobis def. consen. sub. Iulianus ecclesiæ monasterij sancti Michaelis abbas, hæc gesta synodica a nobis def. consent. sub. Valderedus ec. mona. sanctæ Leocadiæ abbas, hæc gesta synodica a nob. def. consent. sub. Gratinus ecclesiæ monasterij sanctorum Cosmæ & Damiani abbas, hæc gesta synodica a nob. def. consent. sub. Absalio ecclesiæ monasterij sanctæ crucis abbas, hæc gesta synodica a nobis def. consentiens subscrip. Florentius ecclesiæ monasterij sanctæ Eulaliæ abbas, hæc gesta synodica a nob. defi. consen. sub. Anila ecclesiæ monasterij sancti Iuliani Agalieñ. abba, hæc gesta synodica a nob. def. consent. sub. Gandida ecclesiæ Mariæ regiæ sedis archidiaconus, hæc gesta synodica, a nobis definita, consentiens, subscripsi.

CONCILIVM BRACARENSE TERTIVM, HABITVM ANNO quarto, Vuambani regis, circa tempora Vitaliani papæ.

Decenter

Universidad de Deusto
Biblioteca

DEcenter satis per diuinũ spm̃ in Bracarensi vrbe collecti, & de his, quæ intra ecclesiã peruersa actione gerunt tractaturi cõuenimus, vt adiuuãte nos illo, qui dicit, vbicunq; duo, vel tres collecti fuerint in nomine meo, ibi ero in medio eor̃, pari animo, pariq; deuotionis studio exurgentes, male habitos extirpemus errores. Etem̃ dũ nos in vnũ synodalis actio aggregasset, debitis in sedibus collocati, primũ de sanctæ fidei sacramento cępimus habere sermonẽ, scilicet, ne aut vanitate disputantiũ, aut nescientia simplicium erroris quippiam in hoc sacramento fidei teneretur. Vnde cum omnes nos in vera fide, vt per speculum perlustraremus illæsos, in eo, quia nullum nostrum schismatici erroris *fatigauerat turbo, sed veros, & simplex in hoc sacramento apostolica ostendit idoneos prædicatio, grates omnipotenti peregimus deo, quod hanc nostræ fidei regulã ipsis verbis, atq; sententijs commemoranter reteximus, quibus eam in conuentu Niceni concilij declaratam esse scimus.

Matth. 18. c

al'. fuscauerat

CRedimus in vnũ deũ, patrem omnipotentẽ, factorem cœli, & terræ, visibiliũ omniũ & inuisibilium conditorẽ. Et in vnũ dñm Iesum Christũ filium dei vnigenitũ, ex patre natum ante omnia secula. Deũ ex deo, lumen ex lumine, deum ver̃ ex deo vero, natum non factũ, homousion patri, hoc est, eiusdẽ cum patre substantiæ, per quẽ oĩa facta sunt, quæ in cœlo, & quæ in terra. Qui propter nos, & propter nostrã salutem descendit. Et incarnatus est de spũ sancto, natus ex Maria virgine. Homo factus passus est sub Pontio Pilato, sepultus, tertia die resurrexit. Ascendit in cœlos, sedet ad dexterã dei patris, iterum venturus, iudicare viuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Credimus & in spm̃ sanctum, dominum, viuificatorẽ, ex patre & filio procedentem, cũ patre & filio adorandũ & glorificandũ. Qui locutus est per prophetas. Et vnam sanctã catholicã & apostolicam ecclesiam. Confitemur vnum baptisma in remissionem peccator̃. Expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam futuri seculi. Amen.

POst huius sanctæ fidei sacrm relatus est in contione oĩm nostrum error manifestus, pariter & diuersus, q̃ tanta debet disciplinæ arte retundi, quanta & peruersitate comprobatur infundi. Quidam em̃ in sacrificijs dñi relati sunt lac pro vino offerre, eucharistiam quoq; vino madidam pro complemento cõionis credunt populis porrigendam. Et quod peius his omnibus est, q̃dam sacerdotum in vasis domini epulas sibi apponunt, & manducare in eis præsumnnt. Quidam etiam ex sacerdotibus relati sunt, quod ecclesiasticæ consuetudinis ordine prætermisso, missam sine orarijs audeant dicere, & quod in solẽnitatibus martyrum reliquias suo collo imponant, & in sellulis, non ab alijs se portandos, nisi ab albis indutis diaconibus credant. Illud quoq;, quod plerique sacerdotum absque testimonio cum fœminis cõmorantur, & quod q̃dam illorum, honoratos frẽs suos verberibus indiscretis subijciant, necnon & illud, quod q̃dam Simonis cupiditate arrepti, & ordinaturi sunt, sub cautione dimittant, qualiter, postquam ordinati fuerint, pecuniam ab illis promissam accipiant. Illud quoq;, quod familiam ecclesiæ in propriis laboribus quasi sant, damnum in rebus* dominicis facientes. Quæ omnia, ne confusæ videant esse prolata, discretis titulorum ordinibus, credimus subnectenda.

Acto. 8. c, d

alias, ecclesiastici.

¶ Tituli capitulorum concilij Bracarensis tertij.

Vt repulsis oĩbus opinionibus superstitiosum, panis tantum, & vinum aqua permixtum in sacrificio offerantur. i.	De damnata psumptiõe quorũdam epor̃, qui in festiuitatibus martyrum ad ecclesiam procedentes, appẽsis collo reliquijs abbatis diaconibus in sellulis vectant. v.
Ne vasa domino sacrata humanis vsibus seruiant. ij.	De honestate honorator̃, & disciplina. vi.
Ne sacerdos sine orario missam audeat celebrare iij.	Ne promissione munerum honoris gratia vēdundetur. vij.
Ne sacerdotes, siue qcũq; ex clero sine testimonio cũ qbuslibet fœminis habitẽt. iiij.	Ne rectores ecclesiæ prius propria, q̃ ecclesiastica iura laborare intendat viij.

¶ Capitulum primum.

De cõs. dist. x Cũ oĩ crimẽ Et in decreto Iuo, lib. 1

CVm omne crimen, atq; peccatum, oblatis deo sacrificijs deleatur, quid de cæteris, pro delictorum expiatione, domino dabitur, quando in ipa sacrificij oblatione erraturs? Audiuimus enim, quosdam schismatica ambitione detentos, contra diuinos ordines, & apostolicas institutiones, lac pro vino in diuinis sacrificijs dedicare, alios quoque intinctam eucharistiam populis, pro complemento communionis porrigere, quosdam etiam expressum vinum in sacramento dominici calicis offerre.

Quod

A Quod quã sit euãgelicæ, atq; aplicæ doctrinæ contrariũ, & cõsuetudini ecclesiasticæ aduersum, nõ difficile ab ipso fonte veritatis probat, a q̃ ordinata ipsa sacramẽtor̃ mysteria processerũt. Cũ em̃ magister veritatis, ver̃ salutis nostræ sacrificiũ suis cõmendaret discipulis, nõ illis lac, sed panem tantũ & calicẽ sub hoc sacramẽto cognoscimus *cõmẽdata. Ait em̃ euãgelica veritas: Accepit Iesus panẽ, & calicẽ, & benedicẽs dedit discipulis suis. Cesset ergo lac in sacrificio offerri, qa manifestũ, & euidens exẽplum euãgelicæ veritatis illuxit, qd præter panẽ, & vinũ aliud offerri nõ *ũnit. Illud vero, q̃d pro cõplemẽto communionis intinctã tradunt eucharistiã populis, nec hoc prolatũ testimoniũ ex euangelio *recipit, vbi aplis corpus suũ, & sanguinẽ cõmẽdauit. Seorsum em̃ panis, & seorsum calicis cõmẽdatio memorat. Nã intinctũ panẽ alijs Chr̃m p̃buisse nõ legimus, excepto illo tantũ discipulo, quẽ intincta buccella magistri proditorẽ ostẽderet, non q̃ sacramẽti huius institutionẽ mõstraret. Nã q̃d de expresso botro, id ẽ, de vuar̃ granis populus cõicatur, valde est oĩno cõfusum. Calix em̃ dñicus, iuxta q̃d q̃dã doctor edisserit, vino & aqua permixtus debet offerri, qa videmus in aqua populũ intelligi, in vino vero ostẽdi sanguinem Christi. Ergo qñ in calice vino aqua miscet, Christo populus adunat, & credẽtium plebs ei, in quem credit, copulat & iungitur. Quæ copulatio, & conunctio aquæ, & vini sic miscetur in calice dñi, vt cõmixtio illa non possit separari. Nam si vinũ tantũ quis offerat, sanguis Christi incipit esse sine nobis, si vero aqua sit sola, plebs incipit esse sine Chro.

alias, liceat

al'. recepersit, Ioan. 13. c

B Ergo quãdo botrus solus offert, in q̃ vini tantũ efficiẽtia demõstratur, sacramẽtũ nr̃æ salutis negligit, q̃d per aquã significat. Non em̃ p̃t calix domini eẽ aqua sola, aut vinũ solum, nisi vtrũq; sibi misceat. Et ideo, qa iam ex eo plurima, & multiplex maior̃ manauit sentẽtia, q̃r̃ pietas in deũ religiosa, sacramẽtor̃ hor̃ efficientias copiosas disseruit, & institutiones verissimas declarauit, ois talis error, atq; psumptio cessare iam de cætero debet, ne peruersor̃ inordinata compago statũ veritatis eneruet. Et ideo nulli deinceps licitũ sit, aliud in sacrificijs diuinis offerre, nisi iuxta antiquor̃ sententiã cõcilior̃ panẽ tantũ & calicẽ vino & aqua pmixtũ. De cætero aliter, q̃ pceptũ est, faciẽs, tã diu a sacrificãdo cessabit, q̃diu legitima pœniæ satisfactione correptus, ad gradus sui officiũ redeat, quod amisit.

II. Oñi cura, omniq; studio prouidendũ est, ne hi, qui locũ vident obtinere reginis, contumeliã videant inferre cœlestibus sacramentis. Etem̃, q̃d & auditui, *terrible, & visui execrabile iudicat, relatũ est nobis quod quidam sacerdotum sacrilega temeritate præcipites vasa domini in proprios vsus assumant, epulasq; sibi in eis comedendas apponant. Quod malũ & obstupentes deflemus, & deflentes obstupescimus, vt illis humana temeritas sibi epulũ præparet, vbi sanctũ spm̃ cognoscit aduocasse, & ibi esum carnium crapulatus assumat, vbi diuina visus est celebrasse mysteria, & in quibus *tantũ sibi offerri sacramenta pro expiatione delictor̃ *præcepit, in his expleat volũtatem iudibrij sui. Et

al'. horribile.

als, tãq; rei sacramentum. alias, pcepit.

C ideo huius de cætero p̃sumptionis persona, quæ sciendo diuina vasa, vel ministeria, aut in vsus suos transtulerit, aut comedere in his, vel poculũ sibi sumendũ elegerit, gradus sui, vel officij periculũ sustinebit, ita tamen, vt si de secularibus fuerit, perpetua excõmunicatione damnetur, si vero religiosus, ab officio deponatur. Sub hac q̃q; dãnationis sentẽtia, & illi obnoxij tenebunt, q ecclesiastica ornamẽta, vela, vel alia quælibet indumẽta, atque etiã vtẽsilia sciendo in suos vsus trãstulerint, vel alijs donãda, vel vẽdenda crediderint.

III. Qm̃ antiqua & ecclesiastica nouerimus institutione p̃fixum, vt ois sacerdos, cũ ordinat, orario vtroq; humero ambiat, scilicet, vt qui imperturbatus p̃cipitur cõsistere inter prospera & aduersa, virtutum semp ornamẽto, vtroq; circũseptus appareat humero. Qua ratione tpe sacrificij non assumit, quod se in sacramento accepisse, non dubitat? Proinde modis oĩbus cõuenit, vt q̃d quisq; pceptum in cõsecratione honoris, hoc retineat & in oblatione, vel perceptione suæ salutis, scilicet, vt, cum sacerdos ad solẽnia missarũ accedit, aut per se deo sacrificiũ oblaturus, aut sacramentũ corporis, & sanguinis domini nostri Iesu Christi sumpturus, nõ aliter accedat, quam orario vtroq; humero circũseptus, sicut & tempore ordinationis suæ dinoscitur consecratus, ita vt de vno, eodẽq; orario ceruicem, pariter & vtrũq; humerum prẽmens, signum in suo pectore *præparet crucis. Si quis autem aliter egerit excommunicationi debite subiaceat.

cs. d. ſt. Ecclesiastica instit.

al', apparea

IIII. Quanq̃ antiqua canonũ institutio de hmõi p̃sumptione absolutas, & multiplices disciplinas, atq; institutiões ædiderit, nos tñ breuitatis causã oẽm fornicãdi occasionẽ cupiẽtes auferre, id oĩmoda sancimus authoritate tenẽdũ, vt nullus sacerdotũ, siue qsq; de clero absq; honesto, & cõpetẽti testimonio, excepta sola mre, cũ qbuslibet fẽminis secrete se præ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

aſs, ille ſoluto

se p̄sumat adiūgere. Et nō solū cū extraneis mulierib°, sed nec cū ipsis etiā sororib°, vel p
pinqs, ne licētia soror, vl' propinquar mulier *qsq; solus familiarior habeat ad ppetrā
scelus. Huius ergo p̄ceptiōis trāsgressor sex mēsibus se nouerit pœniæ legibus subiacer

Hier. 48 b

V Bona siqdem res est, diuina sacerdotibus cōtrectare mysteria. Sed cauēdum
de est, ne hoc qsq; ad vsum prauitatis suæ intorqueat, vnde soli deo de bona consci
cere debuerat. Scriptū est em: Væ his, q faciūt opus dñi fraudulēter, & desidiose. Vt
grundā ep̄or detestāda p̄sumptio nro se cętui intulit dirimēda, ag nouimus qsdā de ep
qd in solēnitatibus martyr ad ecclesiā progressuri, reliqas collo suo imponāt, vt maio
fastus apud hoies gloria intumescāt, & quasi ipsi sint reliquiar arca, leuitæ albas indut
sellulis eos deportēt. Quæ detestāda p̄sumptio abrogari p oīa debet, ne sub sanctitatis
cie simulata vanitas sola p̄ualeat, si modū suū vniuscuiusq; ordinis reuerētia nō agnosc

1. Para. 15. a

Et ideo antiqua in hac parte, & solēnis cōsuetudo seruabitur, vt in festis qbusq; diebus
cam domini cum reliqis, non ep̄i, sed leuitæ in humeris gestent, qbus & in veteri leg
onus idem imposītū nouim° esse p̄ceptū. Quod si & epūs, reliqas p se deportare elegerit,
nō ipse a diaconibus in sellula vehat, sed poti° pedestri eo vnā cū ppl'is * progressiōe p

Dist. 15. Cū beatus Paulus ap. stolus 2. Tim. 4. a.

cedēte ad conuēticula sanctar ecclesiar, sanctæ dei reliqæ p eundē ep̄m portabunt. I
vero, q hæc instituta sciēdo adīplere distulerit, q̄ diu in officio fuerit, a sacrificādo cessab
VI Cum brūs ap'lus arguere, obsecrare, vel increpare in omni patiētia p̄cipiat, exem
hāc doctrinā, nouimus qsdā ex fratribus tātis cędibus in honoratos efferuescere, quā
poterāt latrocinātium promereri p̄sonæ. Et ideo, q gradus iā ecclesiasticos meruērūt, id
pbr̄i, abbates, & leuitæ, q exceptis grauiorib°, & mortalibus culpis nullis debēt verber
subiacere, nō est dignū, vt passim vnusq; p̄latus honorabiliora mēbra sua, prout vol
rit, & ei placuerit, verberibus subnciat, & dolori, ne dum incaute subdita p̄cutit mēbra, ip
quoq; debitā sibi subditor reuerentiā subtrahat. Iuxta illud, q̄d q dam sapiēs dixit: I
ter castigatus reuerentiā exhibet castigāti, asperitatis aūt nimiæ increpatio, nec increpa
nem recipit, nec salutē. Et ideo, si qs aliter, q̄ di q̄ ū est, prædictos honorabiles subdito
centia p̄ceptę potestatis elatus, malitia animi trā crediderit verberādos, iuxta modum
berum, quæ intulerit, excommunicationem, pariter & exilij sententiam sustinebit.

In dec suo. li. .x. Quicunq; pro conf. Capo. 2

VII Quia non expedit, vt donū sancti spūs pecunns cōpareť, quāq; ex hoc antiqu
rum canonum disciplinæ maneāt diuersæ, tamē, qa necesse est, vt frequētius retundat, q
sine intermissione præsumit, ideo, nouellæ huius institutionis formulā instituentes, decer
nimus, vt quicūq; pro conferendo cuiq; sacerdotij gradu, aut munus quodcūq;, aut pro
missiones muneris, anteq; ordinetur acceperit, vel etiā postq; ordinatus fuerit, in aliquo
pro hoc ipso p̄sumpserit munerari, siue, qui dederit, siue ille qui acceperit, iuxta senten
tiam Chalcedonensis concilij, gradus sui periculum sustinebit.

12. q. 4. Quicū sub hoc neg. alias, vt

VIII Nō decet, rectores ecclesię in suis strenuos, & in ecclesiasticis rebus eē remissos.
Nam quorūdā fert opinio, q̄d qdā sacerdotū familias ecclesiæ in suis laboribus qualiter
rei propriæ profectū augētes, dominicis vero dispēdiū nutriētes, Vnde qcunq; sub hoc
neglectu res diuinas laborare distulerit, placito speciali distringēdus est, * qualiter si de re
bus, seu augmētis ecclesiæ quæstū laboribus suis propriæ auxit, & ex hoc ecclesiasticis re
bus, aut neglectū laboris exhibuit, aut minorationē, vel p̄ditionē induxit, quicq d in rebus
ecclesiæ minuit, illi restituat, ex cuius rebus, atq; suffragns suos cōuictus fuerit ampliasse la
bores. Quod si aliqd pro vtilitatibus ecclesiæ, aut substātiæ expēdit, aut dispēdij, vel pa
tionis qppiā pertulerit, si hoc cōprobari potuerit, totū illi a rebus ecclesiæ eiusdē reforma

aſs, diuturnus.

bit, pro cuius vtilitatibus id expēdisse probat. Grās itaq; oīpotenti deo pagimus, post hæc
sit pax, salus, & *diuturnitas p̄ssimo, & amatori Chri domino nro Vuambano regi, cuius
deuotio nos ad hoc decretū salutiferum cōuocauit, diuinā postulātes clementiā, vt gloria
Chri regnū eius corroboret vsq; ad vltimā senectutē, præstāte ipso, q cum p̄re, & spū san
cto viuit, & gloriat in trinitate Deus in secula seculor, Amen. Leodigius in Chri nōie
epūs subscripsi. Iulianus in Chri noie Hispalēsis epūs subsc. * Genitinus in Chri nōie
Tudēsis ec. epūs sub. * Froaricus, deo iubēte, Portugalensis ec. epūs sub. Beia in Chri

aſs, Genitinus aſs. Froaric⁹ aſ. Britoliēsis

noie * Britinēsis ec. epūs sub. Isidorus Asturicēsis ec. epūs sub. Alarius Auriūnæ eccl
epūs sub. Rectogerus Lucēsis ec. epūs sub. Hildulfus, q cognominor Felix, Iriēsis ecc
cleſiæ epūs subscripsi. ¶ Bracarense concilium tertium finit.

¶ Constātinopolitana sancta sexta & vniuersalis synodus sequitur.

A

DECRETA

FO. I.

DONI PAPAE PRIMI.

Sub hoc Dono conuocata est synodus sexta Constantinopolitana, sub Agathone cœpta, sub Leone secundo finita.

B

DONVS NATIONE ROMANVS, ex patre Mauritio, sedit annum unum, menses quinq;, dies sex. Hic atrium beati Petri apostoli superius, quod est ante ecclesiam in quadriporticum magnis marmoribus strauit, sed & ecclesiā apostolorum sitam uia Ostiensi, ut decuit, restaurauit atq; dedicauit, itemq; ecclesiam sanctæ Euphemiæ positam uia Appia simi liter dedicauit, clerum diuersis ordinibus & honoribus ampliauit. Hic repperit in urbe Roma in monasterio quod Boetiana dicebatur, Nestorianitas monachos Syros, quos per diuersa monasteria diuisit, & in prædicto monasterio monachos Romanos instituit. Huius temporibus ecclesia Rauennas, quæ se ab ecclesia Romana segregauerat causa autocephaliæ, denuo se pristinæ sedi apostolicæ subiugauit, cuius ecclesiæ præsul nomine Reparatus, euestigio (ut deo placuit) uitam finiuit. Hic dum esset electus, per Augustum mensem apparuit stella à parte orientis à gallicantu usq; ad mane per menses tres, cuius radij cælos penetrabant, in cuius surgentis uisione, omnes prouinciæ & gentes mirabantur, quæ post in semetipsam reuersa, disparuit: pro quo capitulo & maxima mors à parte oriētis subsecuta est. Fecit autem ordinationem unam, presbyteros decem, diaconos quinque, episcopos per diuersa loca numero sex. Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum apostolum sub die tertio idus Aprilis. Et cessauit episcopatus mēses duos, dies XV.

C

DECRETA AGATHONIS PAPAE.

Ex libro pontificali.

AGATHO NATIONE SICVLVS, SEDIT annos duos, menses sex, dies quatuor. Tantū benignus & mā suet° fuit, ut etiā oībus hilaris & iucūdus cōprobaret. Huius tpibus Theodorus archiepiscopus Rauēnas semetipsum sedi apostolicæ post multorum annorū curricula præsentauit. Hic suscepit diualem iussionem p̄ssimorum principū, Constantini, Heraclij & Tiberij augustorum, per Epiphanium gloriosum à secretis missam præcessori suo Dono papæ, inuitantē atq; adhortantē, ut debeat sacerdotes uel missos suos dirigere in regiā urbē pro adunatiōe faciēda sanctæ dei ecclesiæ. Quod & ordinare nō distulit. Et direxit Abundantiū Paternēsem, Ioannē Rhegitanū, & Ioannē Portuēsem episcopos, Theodorū & Georgiū presbyteros, Ioannē diaconū, Constantinū subdiaconū, Theodorū presbyterū Rauennatē, atq; religiosos seruos dei monachos. Hic clerum diuersis ordinibus, sup quod cōpetebat, honoribus ampliauit. Hic ultra consuetudinē aliarius ecclesiæ Romanæ efficit, & p semetipsum causas arcarij disposuit, emittēs ui

a delicet

Universidad de Deusto
Biblioteca

delicet de ſuſcepta per nomẽ cultorẽ al. cultorũ manu ſua obũbrata al. obumbratas q̃ al. perumbratas. Qui infirmitate detentus, arcarium iuxta conſuetudinẽ inſtituit.

Huius temporibus indictione octaua, luna eclipſim pertulit menſe Iunio die decimooctauo. Similiter & mortalitas maior atq; grauiſſima ſubſecuta eſt menſe ſuprascripto, Iulio, Auguſto, atq; Septembri in urbe Roma, qualis nec temporibus aliorum pontificum fuiſſe memoratur, ut etiam parentes cum filijs atq; fratres ſeu ſorores bini & bini per lecta ad ſepulchra adducerentur. Poſtmodum uero foras circunquaq; ſuburbana & caſtra deuaſtare non ceſſauit. Supraſcripti uero miſſi ſedis apoſtolicæ, qui directi fuerant, ut regiam urbem ingredientes die decima mẽſis Nouembris, nona indictione, domino ſolatiante, atq; principe apoſtolorum comitante, ſuſcepti ſunt à principe in oraculo beati Petri apoſtoli intra palatium, porrigẽtes ei & ſcripta põtificis. Quæ dum ſuſcepiſſet, commonuit eos atq; adhortatus eſt, ut non per ſchiſma aut furore, ſed pacifica diſpoſitione remittentes philoſophicas aſſertiones, puram ſanctarum ſcripturarum patrumq; probatam fidem per ſynodalia decreta ſatisfacerent. Et dans inducias ad retractanda ſcripta, tribuit eis omnia, quæ ad ſuſtentationem ſufficiebant in eorum expenſas, in domo quæ Placidias dicebatur. Die decimooctauo ſupraſcripti menſis, die dominico aduocati ſunt in proceſſione ad ſanctam dei genitricem in Blachernas in tanta honorificentia, ut etiam de palatio caballos ſtratos dirigeret cum obſequio pietas imperialis, & ſic eos ſuſciperet, ea ipſa cõmonens, ut pacifica aſſertione teſtimonia uenerabilium patrum proponerent. Die uigeſimaſecunda menſis Nouembris in baſilica, quæ & Tzullus appellatur, intra palatium ſub regali cultu reſidente Imperatore, & cum eo Georgio patriarcha Conſtantinopolitano, ac Macario Antiocheno, ſuſcepti ſunt miſſi ſedis apoſtolicæ. Deinde metropolitæ uel epiſcopi Orientalium partium numero C. L. Qui preni adorantes, reſidere præcepti ſunt unà cum noſtris. Poſt hæc patricij, ipati, omnesq; inclyti. Et habita inquiſitione ab eius parte, cuius partis deberet oſtenſio adprobari, legati ſedis apoſtolicæ dixerunt: Opportuna ueritas & ratio exigit, à parte eoꝝ, q unam uoluntatem & operationem in domino Ieſu Chriſto aſſerunt, apoſtolicæ ſedi exponere. Qui audientes, læti effecti, paratos ſe eſſe dixerunt. Et accepta licentia, ea hora ſuos intromiſerũt libros & tomos diuerſos, & ſynodos quas falſauerãt. Nam non p ueritatem ſe ſupare æſtimauerũt, niſi p mẽdacia & cõmenta, quæ in libris ipſis addiderunt. Et relegentes p ſingula, repti ſunt mendaces, unam opationem & uoluntatem dicentes. Et in quinta ſynodo epiſtolam Vigilij papæ ad Mænam patriarchã, atq; libellũ eiuſdem Mænæ in quaterniõibus nouiter additis falſauerunt, unam uoluntatem & operationem dicentes, quod corã principe & ſynodo claruit. Alia die catholicæ fidei defenſor, pius princeps in ſecretario reſidens, ingſitione de ipſis codicibus facta, ita repperit falſa nouiter addita fuiſſe. Die XII. menſis Nouembris al. Decembris reſidente ſynodo, cũ eius pietate ſuſcepti ſunt miſſi ſedis apoſtolicæ. Et p̃cepit eos in ſynodo reſidere, p̃ſentãtes locũ ſanctiſſimi ac beatiſſimi Agathonis papæ. Quibus dictũ eſt, ut oẽs libros, quos ſcirẽt ad cauſam fidei ptinere, corã ſynodo adducerẽt. Quod & factũ eſt. Et uocato Georgio diacono & chartophylace eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, p̃ceptum eſt ei, ut iuxta eoꝝ notitiam codices ex bibliotheca eccleſiæ ad medium deducerẽt. Et dũ adducti eſſent, & relegerentꝰ, utriq; ſimiles reperti ſunt, duas naturas duasq; uoluntates & opationes habentes. Et confuſus Macarius coram ſynodo, inuentus eſt mendax. Tunc interdixit pietas auguſtalis Georgio patriarchæ, ut minime in eccleſia ſua ſuſcipet Macariũ, uel eius hoſtes, & interdixit ei p̃ceſſum. Hæc prima eius ruina fuit. Die XXIIII. mẽſis Februarij, auxiliãte beato Petro apoſtolo, ut ueritatis lumen appareret, intromiſſa ſunt corã ſynodo uenerabiliũ patrum dicta Ioannis Cõſtantinopolitani, Cyrilli, Athanaſij, Baſilij, Gregorij, Dionyſij, Hilarij, Ambroſii & Leonis, duas naturas, uoluntates & operationes in Chriſto dicentes, ad ſatisfactionem principis uel ſynodi,

Sequenti

A Sequẽti die in eodẽ ſecretario reſidẽte ſynodo unà cũ principe, ſynodica ſanctiſſimi Agathonis papæ relecta eſt, & ad ſingula patrũ dicta, cõprobata & inſerta. In q̃ ſynodica & epi Occidẽtalis partis ſubſcripſerũt C. XX. Poſt hæc adhortatus eſt, nec dicẽdus Macarius à ſcta ſynodo, uel à pio principe oĩq; ſenatu, ut profiteretꝰ unã aut duas cõfiteri uolũtates aut opationes. Qui nullatenus audiuit, ſed potius neq; unã aut duas in ſaluatore dicere uoluit. Deinde protulit p̃ſſimus & ſereniſſimus princeps tomũ ad relegendũ, in quo unà & hæretica dogmata Macarij erãt cõſcripta, & eius manu ſubſcripta, apriſſime unã uoluntatẽ in dño affirmantis. Poſt ipſius ſubſcriptionẽ, & Theodori expatriarchæ utiq; iuxta eũ tenorem ibi ſubſcriptio eius erat. Et interrogatus eſt Georgius patriarcha, ſi eã fidẽ quã docet ſedes apoſtolica, amplectat iuxta ſcripta Agathonis papæ, ſeu ſanctoꝝ uenerabiliũ patrũ. Qui rñdit, ut accepta licentia, in ſcripto quæ opportuna erant, reſponderet. Et in his receſſerunt. Die decimaſeptima mẽſis Februarij, die dominico intra oraculũ beati Petri intra palatiũ adſtãtibus inclytis, ſimulq; & patriarcha, legatos ſedis apoſtolicæ ſuſcepit, relegẽs ſuggeſtionẽ aliã pro eoꝝ commẽdatione à ſanctiſſimo papa directã. Qui al. Tũc Georgius ſanctiſſimus patriarcha profeſſus eſt ea die in ſcriptis, duas naturas duasq; uoluntates & opationes ſe credere & p̃dicare, ſicut ſedes apoſtolica, anathematizãs eos, B q unã naturã, uoluntatem & opationem dicunt. Die XXV. menſis Februarij reſidente ſynodo, unà cũ pio principe, ſimulq; & legatis ſedis apoſtolicæ Macarium adeſſe fuſſerunt. Et data à principe licẽtia, ut ſe partes quis in quas uellet, diuideret, Georgius patriarcha regiæ ciuitatis cum ſuis in parte orthodoxorũ, Macarius uero cum ſuis in parte alia hæreticorum. Et deducentes ad medium profeſſionẽ Georgij patriarchæ, quam fecerat & porrexerat principi, relecta eſt. Et commonitus ſupraſcriptus Macarius, qd ſentiret uel crederet, reſpondit ſe in ea perfidia, quam ante propoſuerat, perdurare, & nullatenus orthodoxæ fidei adquieſcere. Ea hora ſancta ſynodus unà cum principe, eius orarium auferri iuſſerunt. Et exiliens Baſilius Cretenſis epꝰ, eius orariũ abſtulit. Et anathematizantes eũ, foris ſynodũ proiecerũt, ſimulq; & thronũ eius. Stephanũ aũt diſcipulũ eius ceruicibus à ſcta ſynodo clerici Romani ejciẽtes, expulerũt. Ea hora tantæ telæ aranearũ nigerrimæ in medio populi cecidit, ut oẽs mirarẽtur, q̃ ſordes hæreſeos expulſæ eſſent, & deo auxiliante, unitæ ſint ſanctæ dei eccleſiæ. In locũ uero Macarij ordinatus eſt Theophanius abbas monaſterij Baias inſulæ Siciliẽſis, patriarcha Antiochenæ eccleſiæ. Macarius uero cũ ſuis amatoribus, id ẽ, Stephano, Anaſtaſio expꝰbytero, Leõtio exdiacono, Polychronio, Epiphanio, & Anaſtaſio expꝰbyteris, & incluſis, in exilio in Romanã directi ſunt ciuitatẽ. Deinde abſtulerũt de diptychis eccleſiarũ noĩa patriarcharũ, uel de picturis eccleſiæ, aut in foribus, ubi & ubi eſſe poterãt auferẽtes, id ẽ, Cyri, Sergij, Pyrrhi, Pauli, C neenõ & Petri, p quos error iſte orthodoxæ fidei uſq; nũc pullulauit. Tanta aũt gratia dei oĩpotentis cõceſſa eſt miſſis ſedis apoſtolicæ, ut ad lætitiã populi uel ſancti concilij, q in regia urbe erat, Ioannes epꝰ Portuenſis dñi eorum die, octauarũ paſchæ, in eccleſia ſanctæ Sophiæ publicas miſſas corã principe & patriarcha latine celebraret, & oẽs unanimiter in laudes & uictorias p̃ſſimorũ Impatorũ idẽ latinis uocibus exclamarent. Hic ſuſcep̃it diualẽ iuſſionẽ ſecundũ ſuã poſtulationẽ, ut ſuggeſſit, p quã releuata eſt quantitas, quæ ſolita erat dari p ordinatiõe põtificis faciẽda. Sictũ, ut ſi cõtigerit poſt eius tranſitũ electiõem fieri, nõ debeat ordinari, q electus fuerit, niſi primus decretus gñalis introducatur in regiã urbem ſecundũ antiquam conſuetudinem, & cũ eorũ ſcientia & iuſſiõe debeat ordinatio puenire. Hic dimiſit oĩ clero rogam unam, & ad luminaria apoſtolorũ & ſanctæ Mariæ ad p̃ſæpe, ſolidos duo millia C. LX. Fecit aũt ordinatiõem unam, p̃ſbyteros decem, diaconos tres, epos p diuerſa loca numero octodecim. Qui etiã ſepultus eſt ad beatũ Petrũ apoſtolũ ſub die quarto idus Ianuarij. Et ceſſauit epiſcopatus annũ unum, menſes ſeptem, dies quinq;.

al. cõprobata patrum dicta al. dicta ꝓbata patrũ dicta

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DECRETA LEONIS PAPAE SECVNDI.

Ex libro pontificali.

LEO iunior, natione Siculus, de patre Paulo, sedit menses decem, dies septẽdecim, uir eloquentissimus, in diuinis scripturis sufficienter instructus, Græca Latinaq; lingua eruditus, cantilena ac psalmodia præcipuus, & in earum sensibus subtilissima exercitatione limatus, lingua quoq; scholasticus, & eloquendi maiore lectione polita, al. politus. Exhortator omnium bonorum operum, plebiq; florentissimæ ingerebat scientiam, paupertatis amator, & erga inopum prouisionem non solum mentis pietate, sed & studij sui labore solicitus. Hic suscepit sextam sanctam synodum, quæ per dei prouidentiam nuper in regia urbe celebrata est, Græco eloquio conscripta, exequente ac residente pñssimo ac clementissimo magno principe Constantino intra regale palatium eius, quod appellatur Trullus. simulq; cum eo legati sedis apostolicæ, & duo patriarchæ, id est, Constantinopolitanus & Antiochenus, atq; centum quinquaginta episcopi. In qua condemnati sunt Cyrus, Sergius, Honorius, Pyrrhus, Paulus, & Petrus, necnon & Macarius cum discipulo suo Stephano, sed & Polychronius nouus Simon, qui unam uoluntatem & operationem in domino Iesu Christo dixerunt uel prædicauerunt, aut qui denuo prædicaturi fuerint, aut defensauerint, sed ut nunc, al. sed ita ut nunc, al. sed ut à nunc, duæ uoluntates & operationes in ipsius dispensatoris Christi & saluatoris dei nostri dicantur, quam & studiosissime in latinum transtulit. Verũtamen suprascriptos defensores malorum hæreticos, Macarium, Stephanum, Polychronium & Anastasium, dum nollent à suo recedere proposito, p diuersa monasteria retrusit. Qui p̃dictus sanctissimus Leo absoluit duos uiros in percipienda communione, qui de regia urbe cum suprascripto Macario & cæteris in Romanam directi sunt ciuitatem, necdum à synodo anathematizatos, id est, Anastasium presbyterum ac Leontium diaconum ecclesiæ Constantinopolitanæ, in die sancto Theophaniæ, exponentes uidelicet per propria scripta fidem suam, iuxta quod & sancta synodus determinauit, anathematizantes uidelicet duos hæreticos, sed & suprascriptos uiros complices, quos sancta synodus uel sedes apostolica anathematizauit. Huius temporibus pcurrente diuali iussione clementissimi principis, restituta est ecclesia Rauennas al. Rauennatis sub ordinatiõe sedis apostolicæ, ut defuncto archiepiscopo, qui electus fuerit, iuxta antiquam cõsuetudinem in ciuitatem Romanam ueniat ordinandus. Hic fecit cõstitutum, quod arciuo ecclesiæ continetur, ut qui ordinatus fuerit archiepiscopus, nulla cõsuetudine pro usu palij aut diuersis officijs ecclesiæ quicquam psoluere debeat. Sed nec Mauri quondam episcopi anniuersitas aut agenda celebretur. Sed & typum autocephaliæ, quem sibi elicuerunt ad amputanda scandala, sedi apostolicæ restituerunt. Hic fecit ecclesiã in urbe Roma iuxta sanctã Viuianam, ubi & corpora sanctorũ Simplicij, Faustini, Beatricis, atq; aliorũ martyrũ recõdidit, & ad nomẽ beati Pauli apostoli dedicauit, sub die XX. mensis Februarij, ubi & dona obtulit. Huius tpibus die decimã sexta mẽsis Aprilis, indictiõe XI. luna eclipsim patulit, & post cœnã dñi nocte pene tota in sanguineo uultu elaborauit, & nõ nisi post gallorũ cantũ cœpit paulatim delympidare, & in statũ suũ reuerti. Hic fecit ordinatiõem unam p mẽsem Iunium die uigesimaseptima, presbyteros nouem, diaconos tres, episcopos per diuersa loca numero uiginti tres. Qui etiam sepultus est ad beatum Petrum apostolum sub die quinto nonas Iulias. Et cessauit episcopatus menses undecim, dies uiginti duos. Qui suprascriptus sanctissimus uir ordinatus est à tribus episcopis, id est, Andrea Ostiensi, Ioanne Portuensi, & Platentino Veliternensi, p eo q; ecclesia Albanensis episcopum minime habuit. Ia

IN HOC CORPORE CONTINETVR SANCTA SEXTA SYNodus, quæ in urbem Constantinopolim congregata est sub temporibus domini Constantini pñssimi Augusti, & Agathonis sanctissimi ac beatissimi papæ antiquæ urbis Romæ.

Quæ de hac ciuitate Constantinopolitana commemorãt Ptolemæus, Plinius, Antoninus & Strabo geographi insignes, lector offendere poterit post Damasi papæ primi decreta, ubi narratur primum concilium Constantinopolitanum.

Diualis sacra directa ad Donum sanctissimum papam senioris Romæ, contradita uero Agathoni sanctissimo ac beatissimo papæ eiusdẽ antiquæ Romæ, eo quod idem Donus de præsenti uita decessisset.

B

SVPERSCRIPTIO SACRAE.

IN nomine domini & saluatoris nostri Iesu Christi, Imperator Flauius Constantinus fidelis magnus Imperator, Sacta Dono sanctissimo ac beatissimo archiepiscopo antiquæ nostræ Romæ & uniuersali papæ, Data pridie Idus Augustas Constantinopoli, indictione sexta.

Per omnia nouit uestra paterna beatitudo, & plures uestræ sanctæ ecclesiæ antiquæ Romæ, quia ex quo iussit deus principaliter nos imperare, dum uoluissent multories quidam motionem facere de uerbis, de quibus est contentio pro dogmate pietatis, inter partes tã sanctæ uestræ ecclesiæ, quamq; huius sanctæ magnæ dei ecclesiæ, ut ambigerent, & hoc prohibuimus fieri tempore non admittente, cognoscentes quod ex particulari contentione non solum unitas fieri non posset, sed magis malum accresceret. Et licet animo doleremus, ultra omnem dolorem tam pro exprobratione, quæ nobis ob hoc ab inimicis inferebat, & propter ipsam ueritatem, quod pontifices secundum uos, & orthodoxus noster populus propter quasdam nouitates uocum in schisma incidisset, exultatioq; ex hoc fieret impijs & hæreticis: attamen deo nostro commisimus, ipso pro nobis potiora prouidente, & dum eius benignitas iusserit correctionem huius rei fieri, tunc nobis condonare opportunitatem temporis, ad generalem collectionem faciendam utrarunque sedium, quatenus cõsiderantibus eis definitiones sanctarum quinque synodorum & editiones sanctorum probabilium patrum, satisfacerent sibimetipsis, & cõuenirent in uno ore, unoq; corde, ad glorificandum honorificum nomen dei nostri. Sed quoniam sicut homines cogitamus, sicut autem iubet deus, omnia perfecit, ipse enim nouit futura & quæq; nobis expediunt, sic ei placitum est, ut ad effectum perducantur: cognoscere facimus uestram paternam beatitudinem, quod dum ordinatus esset Theodorus sanctissimus & beatissimus patriarcha à deo conseruandæ huius nostræ regiæ urbis, suggessit nostræ serenitati suspectum se esse, dirigere consueta synodica ad uestram paternam beatitudinem, ne forsan non recipiantur, sicut & sub prædecessoribus eius patriarchis factum est: sed quia magis præuidit adhortatoriam epistolam facere ad uestram paternam beatitudinem, quam & direxit, eius per omnia scientiam habet uestra paterna beatitudo, & non præuidimus per præsentem nostram piam sacram de huiusmodi epistola uti multiloquio: sed posteaquam directa est eadem epistola ad uestram paternam beatitudinem, interrogauimus eundem sanctissimum & beatissimum pattiarcham, & Macarium sanctissimum patriarcham

C

a sñ ciuitatis

Universidad de Deusto
Biblioteca

ciuſtatis Theopolitanæ,quæ nam eſſet difficultas,quæ prouenerat inter ueſtram pa- D
ternam beatitudinem, ſeu ueſtram apoſtolicam ſedem, & ipſos. Olim omnibus
expletis, quæque ſunt de immaculata noſtra & incommutabili Chriſtianorum fi-
de, tam per doctrinam ſanctorum apoſtolorum, quam'que per diffinitiones ſan-
ctarum quinque ſynodorum, & doctrinam ſanctorum ac probabilium patrum, &
omnibus hæreſibus iam manifeſtatis atque condemnatis, & nullo deinceps remanen
te modo, quo poſſit diuiſio aut ſchiſma ſanctæ & immaculatæ noſtræ fidei inferri,
ſatisfecerunt nobis ĩdem ipſi ſanctiſſimi patriarchæ,quod uerba quædam nouitatis
intromiſſa ſunt,aliquibus quidem ex imperitia hæc introducentibus, aliquibus ue-
ro incongrue ſcrutantibus incomprehenſibilia opera dei:& quia,ex quo hæc uerba
moueri cœperunt, & uſque hactenus utraq; ſedes inter ſe minime conuenerunt, ut
inquirentes ſibimet ſatisfacerent p ueritate. Propter uiles igitur inquiſitiones non ſit
al.infinita *finita contentio,ne nobis inſultent pagani & hæretici,neq; in nobis uſquequaq; lo-
cum accipiant ſemina aduerſarij. Cadens nanq; ab humano genere, quod ei ſeruie-
bat,& confuſus per apparitionem domini noſtri Ieſu Chriſti, ueri dei noſtri,etiam
1.Pet.1,a in his confunderetur per ſtudium ueſtræ paternæ beatitudinis, & ſecundum quod
ſcriptum eſt, deponentibus nobis omnem zelum & omnem contentionem,omneq;
inuidiam,ueritati concurramus. Veritas enim deo chara eſt, & ſecundum domini E
Matt.20.d Mar.9.f 10.g Ioan.13,d uocem,quicunq; uoluerit omnium primus eſſe,ſit omnium miniſter. Et iterum dic-
tum eſt: In hoc cognoſcent omnes quia mei eſtis diſcipuli, ſi dilectionem habueri-
tis ad inuicem. Poſtquam igitur tempus recipit perfectam congregationem fieri,
adhortamur ueſtram paternam beatitudinem per præſentem noſtrã piam ſacram,
dirigere uiros utiles,modeſtos,notitiam habentes totius à deo inſpiratæ doctrinæ,
& peritiam irreprehenſibilem habentes dogmatum,indutos perſonam ueſtræ apo
ſtolicæ ſedis,eiuſq; concilij,deferentes & libros quos oportet proferri, & omnem
autoritatem habentes, quatenus conuenientes cum hic poſito ſanctiſſimo ac beatiſ-
ſimo patriarcha,& Macario ſanctiſſimo patriarcha Theopolitanæ ciuitatis,perſeru
tentur cum omni manſuetudine & modeſtia,& per gratiam ſancti ſpiritus ueritati
inſiſtere & conſentire,munitionem habentibus eis,qui huc aduenerunt ex parte ſe-
dis ueſtræ per præſentem noſtram piam ſacram. Per deum enim omnipotentẽ,non
eſt apud nos partis cuiuſlibet fauor,ſed æqualitatem utriſq; partibus cõſeruabimus,
nullatenus neceſſitatem facientes in quocunq; capitulo eis, qui à uobis dirigentur
quoquomodó,ſed & omni honore,cum competenti munificentia & ſuſceptione di-
gnos eos habebimus. Et ſi quidem utrique conuenerint,ecce & bene: ſin autem mi-
nime conuenerint, iterum cum omni humanitate eos ad uos dirigemus. De cæ- F
tero nos excuſantes in iudicio dei imminente nobis,iuxta quod conſtituti ſumus ſer
uare fidem ſanctam & immaculatam,quam percepimus,unoquoq; proprio ſenſu
abundante,rationem reddituri ante ſanctum & terribile tribunal dei noſtri. Inuita-
re enim & rogare poſſumus ad omnem commendationem & unitatem oĩm Chri-
ſtianorum,neceſſitatem uero inferre nullatenus uolumus. Per perſonas uero,quæ
dirigentur à paterna ueſtra beatitudine,ita decernat:ex ueſtra quidem ſancta eccle-
ſia (ſi utique uidetur ei) tres perſonas: quod ſi & plures, quantæ ei placuerint,
dirigat. De concilio uero uſque ad duodecim metropolitas epiſcopos. De quatuo-
or uero monaſterijs Byzantenis,ab unoquoq; monaſterio monachos quatuor. Nam
ſi receperit tempus,(ut dictum eſt) perfectam congregationem ſtuduiſſemus face-
re:ſed quoniam tempus non admittit, deus autem noſter proprio conſilio protulit,
quod nos differebamus in hoc tempore, per omnia iubemus ueſtram paternã bea-
titudinem minime effici impedimentum uoluntati dei,ſed eos dirigere. Sic enim
ſperamus in eius benignitate,quoniam qui uoluerit huiuſmodi capitulum moueri
in præſenti,per ſpiritum ſanctum concedere habet,ut ueritas clareat,& inſtruantur
omnes ſine ſchiſmate atq; contentione ueritatem profiteri, & uno ore,unoq; corde

glori-

A glorificare nos omnes eius bonitatem. Tacere quippe hoc terribile æſtimamus, ut
ne plebs,quæ,ut ſanctificetur, accedit ad ſanctas dei catholicas & apoſtolicas eccle-
ſias, contrarijs congregationibus occupetur,conſiderans antiſtitum adinuicem diſ- al .cogitatio-
ſonantiã. Multã em̃ nobis inſtantiã fecerunt tã hic ſanctiſſimus patriarcha,quãq; Ma nibus
carius ſanctiſſimus patriarcha Theopoleos, ut ejiceretur Vitalianus beatiſſimus de
diptychis,afferẽtes Honoriũ memorari in diptychis,ppter honorẽ apoſtolicæ ſedis
antiquæ noſtræ Romæ. Nã nõ acqeuere,ut memorẽtur patriarchæ, q poſtmodum
fuerunt in p̃dicta ſancta Romana eccleſia,donec conquiſitio & ſatisfactio prouenia
uerborum, de quibus contenditur inter utraſq; ſedes, & ita ueſtra paterna beatitu-
do conſequenter memoretur:ſed hoc nos non acquieuimus,id eſt,ut ejiceretur idem
Vitalianus de diptychis. Hoc quidem, utpote omnem æqualitatem ſeruantes,&
utroſq; orthodoxos habentes: hoc autem & propter collatam nobis charitatem ab
eodem Vitaliano,dum ſupereſſet,in motione tyrannorum noſtrorum. Sed ſic polli
citi ſumus prædictis ſanctiſſimis patriarchis, quod per omnia dirigit ueſtra beatitu
do homines, qui debeant conquirere cum ipſis,& tunc ſecundũ quod claruerit, per
fecta diſpoſitio fiet. *Nam ante hoc nullo modo nos acquieſcere,ut idem beatiſſimus al.nec
B Vitalianus ejiceretur. Hæc cognoſcens ueſtra paterna beatitudo,ſtudeat ſequi uolun
tatem dei. Sicut enim prædictum eſt,ſpem habemus in coronatore noſtro deo, quia
dum præuiderit ſuper hoc feruẽtem noſtrum affectum, eius benignitas etiam ingru
entes nobis pertur bationes gentium ſedabit. Omnem uero concurſum uenientibus
iuſſimus præbere Theodorum glorioſum patricium & exarchum Chriſto amabi-
lis noſtræ Italiæ prouinciæ,tam in naui quam'q; in expenſis & omni utilitate eorũ:
& ſi neceſſitas exegerit,etiam caſtellaros dromones præbere ad eorum munimen,ut
ex omnibus illæſi,& ſine periculo(deo cooperante)ĩdem ad nos perducantur. Et
ſubſcriptio. Diuinitas te ſeruet p multos annos ſanctiſſime ac beatiſſime pater.

ACTIO PRIMA SVB AGATHONE PAPA.

Diualis ſacra,directa ad Georgium ſanctiſſimum archiepiſcopum
huiusmagnæ Conſtantinopolitanæ urbis nouæ Romæ,
Et ſuperſcriptio.

C IN nomine dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, imperator pius pacificus Flauius Conſtantinus fidelis in Ieſu Chriſto deo,Georgio ſanctiſſimo ac beatiſſimo archiepiſcopo Conſtantinopoleos & uniuerſali patriarchæ,Data quarto idus Septembris Conſtantinopoli,imperante domino p̃ſſimo perpetuo Auguſto Conſtantino imperatore, anno uigeſimooctauo & poſt conſulatum eius anno XII.

Quãquam ſolicitudinibus tam militaribus,quamq; ciuilibus indefinenter noſtra ſerenitas coartetur,attamen omnes Chriſto amabiles noſtræ reipublicæ cauſas inſe-quendo ob Chriſtianã noſtrã fidẽ ponentes,q & in bellis propugnatricẽ tam noſtri, quamq; Chriſto dilectorum noſtrorum exercituum habemus,neceſſarium iudica uimus p̃ſenti noſtra pia ſacra ad ueſtram paternam beatitudinem uti,p quam adhor tantes eam ſancimus congregare ueſtram paternam beatitudinem omnes qui ad ei-us ſanctiſſimam ſedem pertinent, ſanctiſſimos metropolitas & epiſcopos in hanc deo conſeruandam noſtram regiam urbem,quatenus coopante omnipotente & mi ſericorde deo noſtro,diligentiſſima inquiſitio dogmatis fiat, quod olim ante multũ tẽpus exortum eſt de uoluntate & opatione in diſpenſatione incarnationis unius de ſancta trinitate domini noſtri Ieſu Chriſti ueri dei noſtri,quod & diſſidium non mi-nimum p quaſdam p̃ſonas ſanctæ dei eccleſiæ intulit: innoteſcere quoq; ſup hoc & Macario uenerabili archiepiſcopo Antiochenæ magnæ ciuitatis, quatenus & ipſe de propria ſynodo deo amabiles metropolitanos & epiſcopos præparatos faciat pro hoc ipſo huc congregari,iam enim ſup hoc adhortati ſumus p pios noſtros api-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ces adhuc inter uiuos existentem, & Donum sanctissimum apostolicæ sedis antiquæ Romæ præsulem: & illo de hoc seculo migrante, Agatho sanctus nuper ordinatus papa in apostolica sede prædictæ antiquæ Romæ, huiusmodi nostros pios suscipiens apices, destinauit in præsenti propriam eius indutos psonam, Theodorum & Georgium deo amabiles presbyteros, & Ioannem deo amabilem diaconum: ex persona uero totius eius concilii, Ioannem & Abundantium & Ioannem uenerabiles episcopos, cum cæteris clericis & monachis, qui debeant inuenire in prædicto capitulo quæstionem: qui & nunc ad nostra conuixerunt uestigia, porrigentes nobis etiam duas suggestiones, unam quidem eiusdem sanctissimi Agathonis papæ, aliam uero concilii eius. Sciens igitur uestra paterna beatitudo, quia primũ *& præcipuum (ut prædiximus) hoc orthodoxiæ existit capitulum, festinet prædictos uenerabiles metropolitanos episcopos celeriter aduenire in hanc à deo conseruandã nostram regiam urbem, quatenus prædictum tractetur capitulũ, & maiore donorũ datore atq; coronatore nostro deo cooperante, cauta atq; orthodoxa diffinitio huiusmodi dogmati imponatur. Et subscriptio. Diuinitas te seruet per multos annos, sanctissime ac beatissime pater.

al, *nobis

PRINCIPVM SANCTI SEXTI conciliũ.

Acta sanctæ sextæ synodi apud Constantinopolim factæ aduersum eos, qui impie docuerunt unam uoluntatem & unam operationem in incarnationis dispensatiõe domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri, unius de sancta & consubstantiali trinitate.

IN nomine domini dei & saluatoris nostri Iesu Christi, imperantibus à deo coronatis & serenissimis nostris dominis Flauijs, Cõstantino quidem pijssimo, & à deo decreto magno principe perpetuo Augusto & Imperatore, anno uigesimoseptimo, & post consulatum eius à deo *institutæ mansuetudinis, anno decimotertio, Heraclio uero atque Tiberio à deo conseruãdis eius fratribus, anno uigesimo secundo, die septima mensis Nouembris indictionis nonæ. Præsidente eodem pijssimo & Christo dilecto magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus, & ex iussione eius à deo instructæ serenitatis, præsentibus & audientibus Niceta glorioso exconsule patricio, & magistro imperialium officiorum, Theodoro glorioso exconsule patricio, & comite imperialis obsequij, & substratego Thraciæ, Sergio glorioso exconsule patricio, Paulo glorioso exconsule patricio, Iuliano glorioso exconsule patricio & militari *logotheta, Constantino glorioso exconsule patricio, & curatore *impialis domus Hormisdæ, Anastasio glorioso exconsule patricio, & locum agente impialis comitis excubiti, Ioanne glorioso exconsule patricio & quæstore, Polyeucto glorioso exconsule, Thoma glorioso exconsule, Paulo glorioso exconsule & dispositore Orientalium prouinciarum, Petro glorioso exconsule, Leontio glorioso exconsule & domestico imperialis mensæ.

al, *instructæ

al, logotecta

al, diuinorũ

Conueniente quoq; sancta & uniuersali synodo, quæ secundum imperialem sanctionem congregata est in hac à deo conseruanda regia urbe, id est, Theodoro & Georgio uenerabilibus presbyteris, & Ioanne uenerabili diacono, uicem agentibus Agathonis sanctissimi ac beatissimi archiepiscopi antiquæ Romæ, & Georgio uenerabili ac sanctissimo archiepiscopo magnæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Petro deo amabili presbytero & monacho, & locum seruante sedis magnæ ciuitatis Alexandriæ, & Macario uenerabili archiepõ Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioso presbytero monacho, & apocrisario Theodori uenerabilis uicarij sedis Hierosolymorum, Ioanne episcopo Portuensi, Abundantio episcopo ciuitatis

A tatis Paternensis, Ioanne episcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum præsentantibus centũ XXV. uenerabilium episcoporum sancti concilij antiquæ Romæ, qui & per proprias subscriptiones demõstrantur in suggestione ab eis facta ad pijssimum Imperatorem Constantinum, & Theodoro religioso presbytero & locum agente Theodori deo amabilis archiepiscopi Rauennæ, Basilio episcopo Gortynæ insulæ Cretæ, Theodoro episcopo Ephesi, Sisinnio episcopo Heracleæ Thraciæ, Georgio episcopo Cyzici, Petro episcopo Nicomediæ, Photio episcopo Niceæ, Ioanne episcopo Chalcedonẽsi, Theodoro episcopo Meletinẽsi, Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrygiæ, Macrobio episcopo Seleuciæ Isauriæ, Georgio episcopo Byziæ Thraciæ, Gregorio episcopo Mitylenæ, Sergio episcopo Selymbriæ, Andrea episcopo Methymnæ, Theognio episcopo Cij, Georgio episcopo Camuliani, Antonio episcopo Hypepæ, Genesio episcopo Anastasiopoleos, Platone episcopo Cinnæ, Ioanne episcopo Dascylij, Theodoro episcopo *Iustiniapoleos Gordi, Theodoro episcopo Verisæ, Stephano episcopo Heracleæ Ponti, Longino episcopo Tij, Dometio episcopo Prusiados, Salomone episcopo *Claneu, Georgio episcopo Coensi, Ioanne episcopo Myndi, *Georgio episcopo *Cantanẽsi, Ioãne episcopo Lappis, Eulalio episcopo Cynopoleos, Constantino episcopo Dalisandi, Theodoro episcopo Ol-

al. Iustinianopolis Gordiacome
al. Cleone
al. Gregorio
al. Candana

B bis, Theophanio presbytero & abbate uenerabilis monasterij Siciliæ, quod *cognominatur Baias, Georgio presbytero & monacho monasterij Renati positi in antiqua Roma, Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod cognominatur domus Arsiria, positi similiter in seniore Roma, Anastasio presbytero & monacho oratoriorum hic positi uenerabilis patriarchij, & Stephano presbytero & monacho discipulo Macarij uenerabilis archiepi Theopoleos Antiochiæ. Residẽtib* gloriosis patricijs & consulibus ex latere pijssimi & CHRISTO amabilis nostri Imperatoris Cõstantini, & ex læua quidem eius parte residentibus uenerabilibus uicariis Agathonis sanctissimi archiepiscopi antiquæ Romæ, & qui ex persona eius synodi erant deo amabiles episcopi, Theodoro presbytero & locum agente Theodori deo amabilis episcopi Rauennæ, & Basilio episcopo ciuitatis Gortynæ, & Georgio presbytero & monacho & apocrisario Theodori uenerabilis uicarij sedis Hierosolymorum, & cæteris episcopis cõcilij sanctissimi papæ antiquæ Romæ Agathonis. A dextera uero eius parte similiter residentibus Georgio sanctissimo archiepiscopo Constantinopoleos nouæ Romæ & Macario sanctissimo archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Petro deo amabili presbytero monacho & loci seruatore se-

al, dicitur

C dis magnæ Alexandriæ ciuitatis, & Theodoro episcopo Ephesi, & reliquis deo amabilibus episcopis, tam qui sub sede sanctissimi archiepiscopi Constantinopolitani, quã & sanctissimi archiepiscopi Theopoleos Antiochiæ, propositis in medio sacrosanctis Christi dei nostri euangelijs, Theodorus & Georgius deo amabiles presbyteri, & Ioannes deo amabilis diaconus, locũ psentantes sanctissimi papæ apostolicæ segnissime dñe, secundũ directã sacrã ab à deo instructa uestra fortitudine ad sanctissimũ papã, demãdati sum' ad pijssima uestigia à deo cõfirmatæ uestræ serenitatis una cũ eius suggestione, necnõ & cum altera eius synodica suggestiõe ad æque facta ad à deo custoditã uestram pietatẽ, à subiacẽtibus ei uenerabilibus episcopis, quas & obtulimus à deo coronatæ fortitudini uestræ. Qm igit ante hos XLVI. plus minus annos quasdam nouitates uocum, contrarias orthodoxæ fidei introduxerunt, qui illo in tẽpore fuerunt præsules huius regiæ, & à deo conseruandæ uestræ ciuitatis, id est, Sergius, Paulus, Pyrrhus, & Petrus necnõ & Cyrus quõdam Alexandrinæ ciuitatis antistites, insuper & Theodorus, qui fuit episcopus ciuitatis cuius uocabulũ est *Faran, & alij quidam, qui eos secuti sunt, non modice quæ per totum orbem terrarũ est ecclesiam turbauerunt, unam uoluntatem in incarnationis dispensatione unius sanctæ trinitatis domini nostri Iesu Christi, unamq; operationem dogmatizantes & docen-

*Pharan

tes

Universidad de Deusto
Biblioteca

tes, & multoties seruili uestra, quæ secundum nos est apostolica sede, de hac re pul-
sante, dehinc supplicante, & minime ualente usque hactenus à tali sensu prauæ æsti-
mationis eos abstrahere, quæsumus à deo coronatam uestram fortitudinem, ut di-
cat, qui ex parte sunt prædictæ sanctissimæ ecclesiæ Cõstantinopolitanæ, unde huius-
modi uocum adinuenta est nouitas. Constantinus pñssimus Imperator dixit: Au-
dientes Georgius sanctissimus archiepiscopus à deo cõseruandæ nostræ huius ciui-
tatis, & Macarius uenerabilis archiepus Antiochenæ ciuitatis, & ei adiacẽs synodus,
quæ à parte apostolicæ magnæ Romæ sedis dicta sunt, quæ eis uidẽt, prosequat.
Macarius deo amabilis archiepiscopus Antiochenæ magnæ ciuitatis, unà cũ Ste-
phano religioso presbytero & monacho eius discípulo, cũ eis uero & Petrus deo
al. Cleone amabilis metropolitan⁹ Nicomediæ, & Salomon deo amabilis episcopus *Claneu,
uerba faciẽtes tam pro sede huius sanctæ magnæ ecclesiæ, quam & pro sede Antio-
chiæ, dixerunt: Nos quidem uocum nouitates non edidimus, sed quicquid percepi-
mus tam à sanctis uniuersalibus synodis, & sanctis pbabilibus patribus, ꝙq; à præ-
sulibus huius regiæ urbis, id est, Sergio, Paulo, Pyrrho, & Petro, necnon & Honorio,
qui fuit papa antiquæ Romæ, & Cyro, qui fuit papa Alexandriæ, hoc est, de uolun-
tate & opatione, sic & credimus & prædicamus & docemus, & parati sumus de hoc
ostendere. Constantinus pñssimus Impator dixit: Si uultis nobis de hoc ostendere,
non aliter uos suscipimus, nisi pbationes proferentes, quemadmodum dixistis, à san-
ctis uniuersalibus synodis & sanctis probabilibus patribus. Macarius deo amabilis
archiepiscopus Antiochiæ, & q cum eo erant, dixerunt: Pñssime domine, iubeto per
chartophylacem huius sanctæ magnæ dei ecclesiæ libros sanctarum synodorum ex
uenerando patriarchio in medium proferri. Constantinus pñssimus Impator dixit:
Iubemus acta earundem sanctarum synodorum uniuersalium ex uenerando patriar-
chio à deo conseruandæ huius regiæ urbis, confestim p competentem chartophyla-
cem ad medium deduci, atq; relegi. Et paululum egrediens Georgius deo amabilis
diaconus & chartophylax, & ueniens in bibliothecam uenerandi patriarchij, protu-
lit libros sanctarum uniuersalium synodorum. Constantinus pñssimus Imperator
al. per manus dixit: Georgius religiosus diaconus & chartophylax codices, quos *præ manibus ge-
rit sanctorum conciliorum, porrigat ad legendum. Accipiens Stephanus religiosus
presbyter & monachus, discípulus Macarij uenerabilis archiepiscopi Antiochiæ,
primum librum gestorum sanctæ tertiæq; Ephesinæ prioris synodi, relegit: & ueni-
ens ad sermonem prophoneticum, q scriptus est á sanctæ memoriæ Cyrillo Alex-
andrinæ magnæ ciuitatis præsule ad Theodosium piæ memoriæ Impatorem, cui-
us est initium, Quod apud homines qdem eminet: & post pauca, Firmamentum au-
Prouer. 8. b tẽ immobile huiusmodi uestri deo amabilis & religiosi imperij ipse dñs noster Iesus
Chs est: p ipsum eñ reges regnant, & potẽtes decernũt iustitiã, secundũ quod scri-
ptũ est, Est eñ eius oĩpotens uoluntas: Macarius sanctissimus archiepiscopus Antio-
chenæ ciuitatis dixit: Ecce dñe, ostendi unã esse uoluntatẽ in Chso. Et exurgẽtes, q
locum pſentabant apostolicæ sedis Romanæ, & qdam episcoporum synodi Cõstan-
tinopolitanæ, & gloriosissimi iudices reclamauerunt, dicẽtes: Supflue, & non secun-
al. ꝺd adiacet dum *quod iacet, Macarius uenerabilis archiepiscopus magnæ Antiochenæ ciuita-
tis, exnunc relecto textu uidetur affirmare, unam esse uoluntatem in duabus naturis
unius domini nostri Iesu Christi, id est, deitatis eius, & humanitatis. Hoc eñ sanctissi-
mus Cyrillus in diuina ipsius domini nostri Iesu Christi & oĩpotentissima eius natu-
ra accipiẽs, scripsit, quã cũ patre & sancto spiritu cõmunem & oĩpotentẽ habet. Pro-
pter quod & oĩpotentem eam idẽ sanctæ memoriæ Cyrillus appellauit aliàs, nec
numeraliter posuit eandem uoluntatem unam. Et relecto ex integro eodem libro,
Constantinus pñssimus Imperator dixit: Et ille alter liber sanctæ tertiæ synodi rele-
gatur. Et accipiens Salomon deo amabilis diaconus, & notarius sanctissimi patriar-
chæ Constantinopoleos, relegit à principio usque ad finem. Constantinus pñssi-
mus

A mus Imperator dixit: Sufficienter nobis lectio in præsenti die facta est, in qua finem
susceperunt, quæ in sancta tertiaq; Ephesina priore synodo gesta sunt. In subsequen-
te uero, & quæ in sancta Chalcedonensi quarta synodo acta sunt, nobis relegantur.

ACTIO SECVNDA.

IN nomine domini dei & saluatoris nostri Iesu Christi, imperantibus à deo co-
ronatis & serenissimis nostris dominis Flauijs, Cõstantino quidem pñssimo, &
à deo decreto magno principe perpetuoq; Augusto & Imperatore, anno uige-
simo septimo, & post consulatum eius à deo *institutæ mansuetudinis, anno de- al. instructæ
cimo tertio, Heraclio uero atque Tiberio à deo conseruãdis eius fratribus, anno uige-
simo secundo, die decima mensis Nouembris, indictione nona. Præsidente eo-
dem pñssimo & Christo dilecto magno Imperatore Constantino in secretario sa-
cri palatij, quod cognominatur Trullus, & exiussione eius à deo instructæ sere-
nitatis, præsentibus & audientibus Niceta glorioso exconsule patricio, & magi-
stro imperialium officiorum, Theodoro glorioso exconsule patricio, & comite im-
perialis obsequij, & substratego Thraciæ, Sergio glorioso exconsule patricio, Pau-
B lo glorioso exconsule patricio, Iuliano glorioso exconsule patricio & militari *lo- al. logotheta
gotheta, Constantino glorioso exconsule patricio, & curatore impialis domus Hor-
misdæ, Anastasio glorioso exconsule patricio, & locum agente impialis comitis ex-
cubiti, Ioanne glorioso exconsule patricio & quæstore, Polyeucto glorioso excon-
sule, Thoma glorioso exconsule, Paulo glorioso exconsule & dispositore Orientali-
um prouinciarum, Petro glorioso exconsule, Leontio glorioso exconsule & dome-
stico imperialis mensæ.

Conueniente autem & sancta ac uniuersali synodo, quæ secundum diuinam san-
ctionem congregata est in hac à deo conseruanda regia urbe, id est, Theodoro & Ge-
orgio uenerabilibus presbyteris, & Ioãne uenerabili diacono locum adimplentibus
sanctissimi ac beatissimi archiepiscopi antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio uene-
rabili atque sanctissimo archiepiscopo huius magnæ Constantinopoleos nouæ Ro-
mæ, & Petro deo amabili presbytero monacho, & uicario sedis Alexandriæ magnæ
ciuitatis, & Macario uenerabili archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio
religioso presbytero monacho, & apocrisario Theodori uenerabilis uicarij sedis
Hierosolymorum, Ioanne episcopo ciuitatis Portuensis, Abundantio episcopo ciui-
tatis Paterneñ. Ioanne episcopo ciuitatis Rhegiensis, locum præsentantibus venera-
C bilis synodi antiquæ Romæ CXXV. deo amabilium episcoporum, qui & per pro-
prias subscripriones declarantur in suggestione ab eis facta ad Constantinum pñssi-
mum magnum Impatorem, & Theodoro religioso presbytero atq; uicario Theo-
dori deo amabilis archiepiscopi Rauennæ, Basilio episcopo ciuitatis Gortynæ insu-
læ Cretæ, Theodoro episcopo Ephesi, Sisinnio episcopo Heracleæ Thraciæ, Geor-
gio episcopo Cyzici, Petro episcopo Nicomediæ, Photio episcopo Niceæ, Ioanne
episcopo Chalcedonæ, Theodoro episcopo Meletinæ, Sisinnio episcopo Hierapole-
os Phrygiæ, Macrobio episcopo Seleuciæ Isauriæ, Georgio episcopo Byziæ Thra-
ciæ, Gregorio episcopo Mitylenæ, Sergio episcopo Selymbriæ, Andrea episcopo
Methymnæ, Theognio episcopo Cñ, Georgio episcopo Camuliani, Antonio epi-
scopo Hypepæ, Ioanne episcopo Dascylij, Genesio episcopo Anastasiopoleos, Pla-
tone episcopo Cinnæ, Theodoro episcopo *Iustiniapoleos Gordi, Theodoro episco- al. Iustinopo-
po Verisæ, Stephano episcopo Heracleæ Ponti, Longino episcopo Tij, Dometio lis Gordiu co-
episcopo Prusiados, Salomone episcopo *Claneu, Georgio episcopo Coensi, Ioan- me
ne episcopo Myndi, *Georgio episcopo *Cantani, Ioanne episcopo Lappis, Eulalio al. Cleone
episcopo Cynopoleos, Cõstantino episcopo Dalisandi, Theodoro episcopo Olbis, al. Gregorio
Theophanio presbytero & abbate uenerabilis monasterij in Sicilia positi, quod co- al. Candani
gnominatur

Universidad de Deusto
Biblioteca

gnominatur Baias, Georgio presbytero & monacho monasterij Renati positi in D
antiqua Roma, Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod co
gnominatur domus Arsitia, positi similiter in seniore Roma, Anastasio presbytero
& monacho oratoriorum uenerabilis huius patriarchij, & Stephano presbytero &
monacho discipulo Macarij archiepiscopi Theopoleos Antiochiæ. Residentibus
quoq; tã gloriosissimis patricijs & cõsulibus ẽ̃q; omnibus uenerabilibus & deo ama
bilib⁹ episcopis in eodẽ secretario Trulli, ꝓpositis in medio sctis & intemeratis eu
angelijs, Paulus magnificus à secretis & impialis secretarius, dixit:

MEminit uestra pietas, & sancta ac uniuersalis uestra synodus, quod in præte
rito conuentu finita lectione gestorum sanctæ tertiæ Ephesinæ prioris synodi,
præuidit subsequenter & acta sanctæ quartæ Chalcedonensis synodi relegi, & sug
gerimus ad quod placuerit. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Proferantur
& acta prædictæ sanctæ quartæ Chalcedonensis synodi, & coram nostro relegan
tur auditu. Et accipiens Antiochus religiosus lector & notarius sanctissimi patri
archæ Constantinopoleos, primum librum eiusdem sanctæ Chalcedonensis syno
di relegit. Et relegente eo epistolam, quæ in eis continetur sanctæ memoriæ papæ
Leonis magnæ ciuitatis Romanæ, & ueniente ad textum, in quo scriptum est: Agit
enim utraque forma cum alterius communione, quod proprium habuit, uerbo qui
dem operante quod uerbi est, carne autem exequente quod carnis est, & horum
unum coruscat miraculis, aliud uero succumbit iniurijs: exurgẽtes qui ex parte apo
stolicæ sedis erant antiquæ Romæ, reclamauerunt: Ecce benignissime domine, ma
nifeste duas naturales operationes inconfuse & indiuise in domino nostro Iesu Chri
sto præsens sanctissimus prædicat pater, cuius præsentem sermonem sancta quarta
synodus firmamentum orthodoxæ fidei conscripsit in damnatione uniuersæ hære
sis, utpote professioni beatæ principis apostolorum Petri conuenientem. & quid g
hoc dignum sentit Macarius uenerabilis, & qui cum eo sunt deo amabiles uiri, dic
cant. Macarius uenerabilis archiepiscopus Antiochiæ dixit: Ego, domine, duas oper
rationes non dico, sed nec sentio, quod beatæ memoriæ Leo per hunc sermonem du
as operationes dixerit. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Sed unam operatio
nem intelligis cum dixisse? Macarius uenerabilis archiepiscopus dixit: Ego numer
rum non dico, sed deiuirilem eius operatiõem secundum sanctum Dionysium. Cõ
stantinus pijssimus Imperator dixit: Et quomodo intelligis deiuirilem operatiõem?
Macarius uenerabilis archiepiscopus dixit: Ego non superiudico. Et relectis retidius
eiusdem libri usq; ad finem, Constantinus pijssimus Imperator dixit: Relegatur & g
alius liber eiusdem sanctæ quartæ Chalcedonensis synodi. Et accipiens Antiochus
religiosus lector & notarius, eorundem actorum librum relegit. Constantinus pijs
simus Imperator dixit: Sufficit & nunc præsens lectio. In subsequẽti uero & liber ge
storum sanctæ quintæ synodi proferatur.

ACTIO TERTIA.

IN nomine domini dei & saluatoris nostri Iesu Christi, imperantibus à deo co
ronatis serenissimis nostris dominis Flauijs, Constantino quidem pijssimo, &
à deo decreto magno principe perpetuo Augusto & Imperatore, anno uige
simoseptimo & post consulatum eius à deo instructæ mansuetudinis, anno dec
imotertio, Heraclio uero atq; Tiberio à deo conseruãdis eius fratribus, anno uigesi
mo secundo, decimotertio die mensis Nouembris, indictione nona. Præsidente eo
dem pijssimo & Christo amabili magno Imperatore Constantino in secretario pa
cri palatij, quod cognominatur Trullus, & ex iussione eius à deo instructæ sere
nitatis, præsentibus & audientibus Niceta glorioso exconsule patricio, & magi
stro imperialium officiorum, Theodoro glorioso exconsule patricio, & comite im
perialis obsequij, & substratego Thraciæ, Sergio glorioso exconsule patricio, Io

A Io glorioso exconsule patricio, Iuliano glorioso exconsule patricio & militari • Io al. Iogotheta
gotheta, Constantino glorioso exconsule patricio, & curatore impialis domus Hor
misdæ, Anastasio glorioso exconsule patricio, & loci seruatore impialis comitis ex
cubiti, Ioanne glorioso exconsule patricio & quæstore, Polyeucto glorioso excon
sule, Thoma glorioso exconsule, Paulo glorioso exconsule & dispositore Orientali
um prouinciarum, Petro glorioso exconsule, Leontio glorioso exconsule & dome
stico imperialis mensæ.

Conueniente autem & sancta ac uniuersali synodo, quæ secundum diuinam san
ctionem congregata est in hac à deo conseruanda regia urbe, id est, Theodoro & Ge
orgio uenerabilibus presbyteris, & Ioanne uenerabili diacono, locum adimplẽtibus
sanctissimi ac beatissimi archiepiscopi antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio ue
nerabili atque sanctissimo archiepiscopo huius magnæ Cõstãtinopoleos nouæ Ro
mæ, & Petro deo amabili presbytero monacho, & uicario sedis Alexandriæ magnæ
ciuitatis, & Macario sctissimo archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio
religioso presbytero monacho, & apocrisario Theodori uenerabilis uicarij sedis
Hierosolymorum, Ioanne episcopo ciuitatis Portuensis, Abundantio episcopo ci
uitatis Paternæ, Ioanne episcopo ciuitatis Rhegiensis, locum præsentantibus uene
B rabilis synodi antiquæ Romæ C.XXV. deo amabilium episcoporum, qui & per pro
prias subscriptiones declarantur in suggestione ab eis facta ad Constantinum pijssi
mum magnum imperatorem, & Theodoro religioso presbytero, atq; uicario Theo
dori deo amabilis archiepiscopi Rauẽnæ, Basilio episcopo ciuitatis Gortynæ insu
læ Cretæ, Theodoro episcopo Ephesi, Sisinnio episcopo Heracleæ Thraciæ, Geor
gio episcopo Cyzici, Petro episcopo Nicomediæ, Photio episcopo Niceæ, Ioanne
episcopo Chalcedonæ, Theodoro episcopo Meletinæ, Sisinnio episcopo Hierapole
os Phrygiæ, Macrobio episcopo Seleuciæ Isauriæ, Georgio episcopo Byziæ Thra
ciæ, • Georgio episcopo Mitylenæ, Sergio episcopo Selymbriæ, Andrea episcopo al. Gregorio
Methymnæ, Theognio episcopo Cij, Georgio episcopo Camuliani, Antonio epi
scopo Hypepæ, Ioãne episcopo Dascylij, Genesio episcopo Anastasiopoleos, Plato
ne episcopo Cinnæ, Theodoro epõ • Iustinianopoleos Gordi, Theodoro episco
po Verisæ, Stephano episcopo Heracleæ Ponti, Longino episcopo Tij, Demetrio al. Iustinopo
episcopo Prusiados, Salomone episcopo • Claneu, Georgio episcopo Cosnsi, Ioan lis Gordiu co
ne episcopo Myndi, • Georgio episcopo • Cantani, Ioanne episcopo Lappis, Eulalio me
episcopo Cynopoleos, Constantino episcopo Dalisandi, Theodoro episcopo Ol al. Cleone
C bis, Theophanio presbytero & abbate uenerabilis monasterij Siciliæ, quod co al. Cregorio
gnominatur Baias, Georgio presbytero & monacho monasterij Renati positi in al. Candani
antiqua Roma, Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod co
gnominatur domus Arsitia, positi similiter in seniore Roma, Anastasio presbytero
& monacho oratoriorum uenerabilis huius patriarchij, & Stephano presbytero &
monacho discipulo Macarij archiepiscopi Theopoleos Antiochiæ. Residentibus
quoq; tã gloriosissimis patricijs & consulibus, quamq; omnibus uenerabilibus &
deo amabilibus episcopis in eodem secretario Trulli: propositis in medio sanctis &
intemeratis euangelijs, Paulus magnificus à secretis & Impialis secretarius, dixit:

Secundũ quod in præterito cõuentu interlocuta est à deo instructa pietas uestra,
ecce libros sanctæ quartæ synodi in manib⁹ habemus, & suggerimus ad quod placue
rit. Cõstantinus pijssimus Impator dixit: Præsens Antiochus religiosus lector & no
tarius, suscipiẽs librũ relegat. Et accipiẽs, apiensq; eundẽ librũ, exorsus est principiũ
p̃dicti libri, qui ita continebat: Sermo sanctæ memoriæ Mænæ archiepiscopi Con
stantinopoleos ad Vigilium beatissimum papam Romanũ, de eo quod una sit Chri
sti uoluntas. Et exurgentes legati apostolicæ sedis Romæ, exclamauerunt: Pijssime
domine, falsatus est p̃sens liber quintæ synodi. Nequaquam relegatur sermo, qui di
citur Mænæ ad Vigilium, quia fictus est: sed iube diligenter aduertere p̃sentem li

Universidad de Deusto
Biblioteca

brum,ſatisfieri enim habet pñſſimum ueſtrum impium,quia non eſt tunc tempo-ꝑ
ris poſitus in exordio,cum fierent acta in ſancta quinta ſynodo.Iſte qui dicitur ſermo
Mænæ ad Vigilium, nup appoſitus eſt in principijs pſentis libri, eo quòd uigeſimo
primo anno Iuſtiniani diuæ memoriæ obñt Mænas. Quinta autem ſynodus uigeſi-
moſexto anno impij eius congregata eſt,epiſcopatum tenente huius regiæ urbis Eu
tychio uenerabilis memoriæ. Et inſpicientes tam pñſſimus Impator una cum glori
oſiſſimis iudicibus,& quibuſdam ex ſancta ſynodo deo amabilibus epiſcopis,& agni
entes ac diſcernentes, inuenerunt tres quaterniones in principio libri additos, non
habentes ſubnotationem numeri,qui ſecundum conſuetudinem affigitur in quater
nionibus,ſed in quarto quaternione habente primum numerum,& in ſequenti qua
ternione ſecundum,& tertium, atq; quartum ſubſequenter:alias uero & diſſimiles
eſſe literas eorundem in exordijs ſubmiſſorum quaternionum, in quibus cõtinebā-
tur ſermo,qui dicitur Mænæ ad Vigilij, à literis quæ prius ſcriptæ ſunt in eodem
codice.Cõſtantinus pñſſimus Impator dixit:Huiuſmodi nõ relegatur ſermo.*Poſt-
al. Primus modum enim geſtorum eiuſdem ſanctæ quintæ ſynodi ordinabiliter relegatur. Et
al. Primum relectus eſt primus liber.Cõſtantinus pñſſimus Impator dixit: *Sequenter & ſecun-
al. ſubſequen ter di libri geſtorum eiuſdem ſanctæ quintæ ſynodi lectio pueniat.Et accipiens Petrus
religioſus diaconus, & notarius ſanctiſſimi patriarchæ Conſtantinopoleos,librum
relegit.Et dum relegeretur ſeptima actio,repti ſunt in ea duo libri, quaſi ex nomine
Vigilij ſanctæ memoriæ,qui fuit papa Romanus,unus quidem ad Iuſtinianum pijæ
recordationis quõdam Imparorem, alter uero ad Theodoram piæ memoriæ quon-
dam Auguſtam,in quibus cõtinebatur ita: Anathematizamus autem & Theodorũ,
al.Mopſi qui fuit epiſcopus*Mopſueſtiæ, tanquam qui alienus ſemp extiterit ab eccleſijs, &
eſtię ſanctis patribus aduerſarius,qui nõ cõfitetur incarnatum eſſe deum uerbum,id eſt,
al, ſubſtantiã Chriſtum eſſe unam*ſubſiſtentiam, & unam pſonam, & unam opationem. Et ex-
urgentes iterum legati apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ,unaq; qui cum eis erãt deo
amabilibus uiris,exclamauerũt dicentes:Non faciat deus,Domine,nõ dixit Vigili-
us unam opationem.Non ſunt libelli Vigilij.Falſatus eſt hic liber,ſicut exordia pri
mi libri pſentis quintæ ſynodi.Nam,domine,ſi unam opationem docuit Vigilius,
& ſuſceptus eſt à ſynodo,utique & in definitione eiuſdem ſanctæ quintæ ſynodi de
una opatione uox habuit cõprehẽdi.Dum relecta ergo fuerit,pñſſime domine,ipſa
definitio,inueniet dominus omnem ueritatem.Cõſequenter itaq; & ſecundum ordi
dinem relecto eodem libro,ipſaq; definitione uſq; ad finem relecta, nullo modo ali
quid de una opatione in eadem definitiõe inuentum eſt cõtineri.Theodorus & Geo
orgius uenerabiles presbyteri,& Ioannes uenerabilis diaconus legati ſanctiſſimi pri
mæ antiquæ Romæ,dixerunt:Petimus à deo inſtructã ueſtram ſerenitatem,ut rem-
peſtiue ꝓdictus liber examinetur,ut adinuentio quæ in eo facta eſt, manifeſtetur.Cõ
ſtantinus pñſſimus Imperator dixit: Quod poſtulatum eſt, in ſubſequenti ꝓueniat.
Præſens uero liber uſq; ad finem relegatur.Et relectus eſt.Conſtantinus pñſſimus
al,relectorum Imperator dixit: Cognitionem *prædictorum ſynodicorum librorum percipien-
tes tam ſancta ſynodus, quamq; glorioſiſſimi iudices, edicant, ſi inuenitur definiti
tum ab eiſdem ſanctis ſynodis,ſicut pollicitus eſt Macarius uenerabilis archiepiſco
pus Antiochiæ, & qui cum eo ſunt religioſi uiri, demonſtrate unam uoluntatem,
& unam operationem in incarnationis diſpenſatione domini noſtri IESV CHRI-
STI. Sancta ſynodus & glorioſiſſimi iudices dixerunt: Ex lectione ſanctorum con-
ciliorum (ſicut noſtis pñſſimi) non inuenimus in incarnationis diſpenſatione unius
ſanctæ trinitatis domini noſtri Ieſu Chriſti unam uolũtatem,& unam operationem,
Conſtantinus pñſſimus Imperator dixit: Macarius uenerabilis archiepiſcopus, &
qui cum eo ſunt,proſequantur, ſi ſecundum quæ ab eis promiſſa ſunt, paratum ha-
bent proferre teſtimonia ſanctorum probabilium patrum, quæ debeant approbare
(ſicut polliciti ſunt) unam uoluntatem & unam operationem in incarnatiõis diſpen-
ſatione

A ſatione domini noſtri Ieſu Chriſti,& hæc proferant.Macarius uenerabilis archiepi-
ſcopus Antiochiæ,& qui cum eo ſunt,dixerunt:Secundum iuſſa ueſtri imperij indu
cta à nobis data teſtimonia,quæ proferre promiſimus, ſanctorum proferimus.Con
ſtantinus pñſſimus Impator dixit:Macarius uenerabilis archiepiſcopus,& qui cum
eo ſunt,hæc in ſubſequenti peragant. Georgius ſanctiſſimus archiepiſcopus Con-
ſtantinopoleos,& quæ ſub eo eſt ſynodus,dixerunt: Pñſſime domine,petimus ue-
ſtram tranquillitatem,ſuggeſtiones directas ad à deo ueſtram inſtructã fortitudinem,
tam ab Agathone ſanctiſſimo papa apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ,quamq; ab eius
ſynodo,relegi,ut auditũ capiamus,q̃tenus cognitionẽ & nos accipiamus totius uir-
tutis,quæ in eis continetur.Conſtãtinus pñſſimus Impator dixit:Quod à nobis po
ſtulatũ eſt,in ſubſequenti proueniat.

ACTIO QVARTA.

IN nomine domini dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti,imperantibus à deo co-
ronatis ſereniſſimis noſtris dominis Flauijs,Conſtantino quidem pñſſimo, &
à deo decreto magno principe perpetuo Auguſto & Imperatore, anno uige-
ſimoſeptimo,& poſt conſulatum eius à deo inſtructæ manſuetudinis,anno de-
cimotertio,Heraclio uero atque Tiberio à deo conſeruãdis eius fratribus,anno uige-
ſimo ſecundo,decimoqnto die menſis Nouembris,indictione nona. Præſidente eo-
B dem pñſſimo & Chriſto dilecto magno Imperatore Conſtantino in ſecretario fa-
eri palatij, quod cognominatur Trullus, & exiuſſione eius à deo inſtructæ ſere-
nitatis, præſentibus & audientibus Niceta glorioſo exconſule patricio, & magi-
ſtro imperialium ỏfficiorum,Theodoro glorioſo exconſule patricio,& comite im-
perialis obſequij,& ſubſtratego Thraciæ,Sergio glorioſo exconſule patricio, Pau-
lo glorioſo exconſule patricio, Iuliano glorioſo exconſule patricio & militari *Io- al, logotecta
gotheta,Conſtantino glorioſo exconſule patricio, & curatore diuinæ domus Hor-
miſdæ,Anaſtaſio glorioſo exconſule patricio,& locũ agẽte comitis impialis excubi
ti,Ioãne glorioſo exconſule patricio & quæſtore,Polyeucto glorioſo excõſule,Tho
ma glorioſo exconſule,Paulo glorioſo excõſule & diſpoſitore Orientalitũ puinciarũ,
Petro glorioſo excõſule,Leontio glorioſo exconſule & domeſtico impialis menſæ.

Conuenientе autem ſancta ac uniuerſali ſynodo , quæ per imperialem ſancti-
onem congregata eſt in hac à deo conſeruanda regia urbe, id eſt, Theodoro & Ge-
orgio uenerabilibus presbyteris,& Ioanne uenerabili diacono,locum præſentanti-
bus ſanctiſſimi ac beatiſſimi archiepiſcopi antiquæ Romæ Agathonis,& Georgio
uenerabili atq; ſanctiſſimo archiepõ magnæ Cõſtantinopoleos nouæ Romæ,& Pe
C tro deo amabili ꝑsbytero & monacho, & uicario ſedis Alexãdriæ magnæ ciuitatis,
& Macario ſanctiſſimo archiepõ Theopoleos Antiochiæ,& Georgio religioſo ꝑsby
tero monacho,& apocriſario Theodori uenerabilis uicarij ſedis Hieroſolymorũ, Io
anne epõ ciuitatis Portuen. Abũdantio epõ ciuitatis Paterneñ. Ioãne epõ ciuitatis
Rhegitanæ,locũ ꝑtantib⁹ uenerabilis ſynodi C.XXV.deo amabiliũ epõrũ antiquæ
Romæ,q & ꝓpꝓrias ſubſcriptiões declarauẽ in ſuggeſtiõe quæ ab eis facta ẽ ad prin
cipẽ pñſſimũ Cõſtãtinũ,& Theodoro religioſo ꝑsbytero,& loci ꝓpoſito Theodori
deo amabilis archiepi Rauẽnæ,Baſilio epõ ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretæ,Theo-
doro epõ Epheſi, Siſinnio epõ Heracleæ Thraciæ. Georgio epõ Cyzici, Petro epõ
Nicomediæ,Photio epõ Niceæ,Ioãne epõ Chalcedoñ.Theodoro epõ Meletinæ,Si
ſinnio epõ Hierapoleos Phrygiæ,Macrobio epõ Seleuciæ Iſauriæ,Georgio epõ By
ziæ Thraciæ, Gregorio epõ Mitylenæ, Sergio epõ Selymbriæ,Andrea epiſcopo
Methymnæ,Theognio epiſcopo Cij,Georgio epiſcopo Camuliani, Antonio epi-
ſcopo Hypepæ,Ioãne epiſcopo Daſcylij,Geneſio epiſcopo Anaſtaſiopoleos,Plato
ne epiſcopo Cinnæ,Theodoro epiſcopo *Iuſtiniapoleos Gordi, Theodoro epiſco- al.Iuſtinopo
po Veriſæ, Stephano epiſcopo Heracleæ Ponti, Longino epiſcopo Tij, Domctio lit Gordiu co
epiſcopo Pruſiados,Salomone epiſcopo *Claneu,Georgio epiſcopo Coenſi,Ioan- me
ne epiſcopo Myndi,*Georgio epiſcopo *Cantani,Ioanne epiſcopo Lappis,Eulalio al.Cleone
epiſcopo Cynopoleos, Conſtantino epiſcopo Daliſandi, Theodoro epiſcopo Oli- al. Gregorio
bis, Theophanio presbytero & abbate uenerabilis monaſterij Siciliæ, quod co- al.Candani

Universidad de Deusto
Biblioteca

gnominatur Baias, Georgio presbytero & monacho monasterij Renati, positi in an-
tiqua Roma, Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod dici-
tur domus Arfitia, similiter in antiqua Roma constituti, Anastasio presbytero &mo-
nacho oratoriorum huius uenerabilis patriarchij, & Stephano presbytero & mona-
cho discipulo Macarij archiepiscopi Theopoleos Antiochiæ. Et sedentibus tam glo-
riosissimis patricijs & consulibus, quamcũ omnibus uenerabilibus & deo amabilis-
bus episcopis in eodem secretario Trulli, propositis in medio sanctis & intemeratis
euãgelijs, Paulus magnificus à secretis & imperialis secretarius, dixit: Meminit à
deo instructa uestra pietas, quòd in præterito cõuentu dum legerentur acta sanctæ
quintæ synodi, Georgius sanctissimus archiepiscopus huius à deo conseruandæ ro-
giæ urbis, unà cũ subiacenti synodo petijt uestrã pijssimam fortitudinẽ, suggestiõs
quæ factæ sunt tam ab Agathone sanctissimo papa antiquæ Romæ, quàm quæ à
subiacenti ei synodo, in præsentia uestræ pietatis & sanctæ uniuersalis huius synodi
relegi, & suggerimus ad quod placet. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Re-
legantur. Et prolata est in Græcis literis memoratarũ suggestionũ interpretatio per
Diogenem magnificum à secretis & imperialem secretarium. Et relecta est, in-
bens in uerbis sic: Dominis pijssimis & serenissimis uictoribus ac triumphatori-
bus, amatoribus dei & domini nostri IESV CHRISTI, Constantino maiori Im-
peratori, Heraclio & Tiberio Augustis, Agatho episcopus seruus seruorum dei.

Consideranti mihi humanæ uitæ diuersos angores, & ante deũ, qui unus & uerus
est, cum uehementia fletuum ingementi, ut consolationem animæ fluctuanti diuinæ
miserationis impertiret instinctus, & de profundo mœroris & angustia, potentia
suæ dexteræ subleuaret; magnum atque mirabilem cum indefinenti gratiarum actio-
one serenissimi domini filij confiteor consolationis opportunitatem exhibere dig-
natus est, pijssimum tranquillæ mansuetudinis uestræ propositum, quem ad sta-
Prouer.3.b bilitatem diuinitus commissæ reipublicæ Christianæ eius concessit dignatio, ut im-
perialis uirtus atque clementia de deo, per quem reges regnant, qui rex regum &
Apoca.9.c dominus dominantium est, & curet & quærat eius immaculatæ fidei ueritatem, ut
ab apostolis atque apostolicis est patribus tradita, inquirere uigilanter, atque ut ue-
al. gterreret ratraditio continet, instantissime desideret in omnibus ecclesijs obtinere. & ne quem-
quam tam pia lateret intentio audientium, humanaue suspicio * perterreret: æsti-
al. cõmonitos mantium potestate nos esse compulsos, & non plena serenitate ad satisfaciendum
super euangelicæ & apostolicæ nostræ fidei prædicatione * communitos, diuales
apices ad apostolicæ memoriæ Donum pontificem nostræ pusillitatis prædecessio-
rem, cunctis populis ac gentibus per nostrum ministerium patefecerunt ac satisfa-
ciunt, quos gratia sancti spiritus imperialis linguæ calamo de puro cordis thesauro
dictauit, commonentis, non opprimentis: satisfacientis, non perterrentis: non af-
fligentis, sed exhortantis, & ad ea quæ dei sunt, secundum deum inuitantis: quia &
ipse conditor omnium ac redemptor, cum posset in suæ diuinitatis maiestate, in se-
culum ueniendo, mortales perterrere, humanitate magis inæstimabilis clementiæ
humiliter ad nostra descendens, quos creauerat, dignatus est & redimere: qui &
1.Pet.1.a spontaneam de nobis ueræ de se fidei confessionem expectat, quod & beatus Petrus
apostolorum princeps commonet: Pascite qui in uobis est gregem CHRISTI, non
coacte, sed spontanee, secundum deum exhortantes. His itaq; mansuerissimi rerum
al. eleuatus, orsus domini, diualibus apicibus animatus, & ad spem consolationis de profundis angori-
bus * alleuiatus, sum meliori refectus confidentia paulatim, quæ per mansuetis-
simæ fortitudinis uestræ sacram dudum præcepta sunt, efficaciter promptam ob-
sequentiam exhibere, ut personas quales secundum temporis huius defectum
ac seruilis prouinciæ qualitatem poterant inueniri, pro obedientiæ satisfactio-
one inquirerem, & cum consilio confamulorum meorum episcoporum, tam de
propinqua huius apostolicæ sedis synodo, quamcũ de familiari clero amatores Chri-
stiani

A stiani imperij, & sequenter de religiosis seruis dei, ut ad pijssimæ tranquillitatis ue-
stræ uestigia properarent, hortarer. Et nisi longus prouinciarum ambitus, in quibus
humilitatis nostræ concilium constitutum est, tanti temporis protelationem ingere-
ret, olim hoc, quod uix tandẽ nunc fieri potuit, studiosa obedientia noster * famula-
tus impleret. Sed dum de diuersis prouincijs familiare nobiscum concilium congre-
gatur, & dũ personas, quasdã quidẽ de hac seruili uestri serenissimi principatus Ro-
mana urbe, uel proxima dirigere peuramus, quasdam de lõge positis, puinctjs, in qui-
bus uerbum Christianæ fidei ab apostolicis exiguitatis meæ prædecessoribus missi
prædicabant, remeare præstolamur, non paruus temporum cursus * lapsus est: ut cor-
porales ægritudines mei famulatus silentio transeam, quibus nec uiuere licet, nec li-
bet assiduis ægrimonijs laborantem. Ideoq; Christianissimi domini filij, secundum
pijssimam iussionem à deo protegendæ mansuetudinis uestræ, pro obediẽtia quam
debuimus, non pro confidentia eorum scientiæ quos dirigimus, præsentes confamu-
los nostros, Abundantiũ, Ioannem, & Ioannem reuerendissimos fratres nostros epi-
scopos, Theodorum & Georgium dilectissimos filios nostros presbyteros, cum di-
lectissimo filio nostro Ioanne diacono, & Constantino subdiacono sanctæ huius spi-
ritalis matris apostolicæ sedis, necnon & Theodorum presbyterum legatum sanctæ
B Rauennatis ecclesiæ, & religiosos seruos dei monachos cum scripturarũ cordis de-
uotione curauimus demandare. Nam apud homines in medio gentium positos, &
de labore corporis quotidianum uictũ cum summa * hæsitatione conquirentes, quo
modo ad plenum poterit inueniri scripturarum scientia, nisi quæ regulariter à san-
ctis atque apostolicis prædecessoribus, & uenerabilibus quinque conciljs definita
sunt, cum simplicitate cordis & sine ambiguitate à patribus traditæ fidei conserua-
mus, unum ac præcipuũ bonum habere semper optantes atq; studentes, ut nihil de
eis quæ regulariter definita sunt, minuatur, nihil mutetur uel augeatur, sed eadem &
uerbis & sensibus illibata à nobis custodiãtur? Quibus portitoribus, & testimonia ali-
quorum sanctorum patrum, quos hæc apostolica Christi ecclesia susçipit, cum eo-
rum libris tradidimus, ut facultatem suggerendi à benignissimo uestræ Christiani-
tatis imperio consecuti, ex his duntaxat satisfacere studeant, dum imperialis mansue-
tudo * præciperet, quid hæc spiritalis mater eorum ac à deo propagati imperij apo-
stolica Christi ecclesia credat & prædicet, non per eloquentiam secularem, quæ nec
suppetit idiotis hominibus, sed per synceritatem apostolicæ fidei, in qua & ab incu-
nabulis edocti usq; in finem propagatori uestri Christiani imperij, cæli domino, o-
mnes nobiscum deprecamur seruire atque obedire. Licentiam proinde eis siue au-
C toritatem dedimus apud tranquillissimũ uestrum imperium, dum iusserit eius cle-
mentia, simpliciter * satisfaciendum, inquantum eis duntaxat iniunctum est, ut nihil
profecto præsumant augere, minuere uel mutare, sed traditionem huius apostolicæ
sedis, ut à prædecessoribus apostolicis pontificibus instituta est, synceriter enarrare.
Pro quibus flexo mentis poplite, suppliciter uestram ad mansuetudinem semper
intentam clementiam deprecamur, ut, iuxta benignissimam atq; augustissimam im-
perialis sacræ promissionẽ, acceptione eos dignos efficiat Christo imitabilis uestra
tranquillitas, atque placabiles auditus eorum humillimis suggestionibus accommo-
dare dignetur. Sic aures dei omnipotentis suis precibus ad exaudiendũ inueniat ue-
stra mãsuetissima pietas relatas, illæsosq; tã in rectitudine nostræ apostolicæ fidei,
quãq; corpoꝝ sospitate in pprijs restituere iubeat: sic restituat superna maiestas per
fortissimos atq; inuictissimos labores uestræ à deo corroboratæ clementiæ sub be-
nigni uestri principatus regimine totam Christianam rempublicam, & fortissimis
uestris sceptris aduersas subigat nationes, ut ex hoc omni animæ atque oñibus gen-
tium, deo sibi aspirante, polliceri dignata est, adimpleuit in omnibus. Non eñ
nobis eorũ scientia confidentiam dedit, ut ad pia uestra uestigia eos auderemus di-

al. nostri

al. elapsus

al. exercitatione

al. præceperit
al. perceperit

al. satisfaciendi

Universidad de Deusto
Biblioteca

rigere, sed hoc imperialis uestra benignitas clementer iubens hortata est, & nostra pusillitas, quod iussum est, obsequenter impleuit. Vt autem uestræ diuinitus instructæ pietati, quid apostolicæ nostræ fidei uigor contineat, breuiter intimemus, quam percepimus per apostolicam apostolicorumq; pontificum traditionem, & sanctorum quinque generalium synodorum, per quas fundamenta catholicæ Christi ecclesiæ firmata atque stabilita sunt: hic igitur status est euangelicæ atque apostolicæ fidei, regularisq; traditio, ut confitentes sanctam & inseparabilem trinitatem, id est, patrem & filium & sanctum spiritum, unius esse deitatis, unius naturæ & substantiæ siue essentiæ, unius eam prædicemus & naturalis uoluntatis, uirtutis, operationis, dominationis, maiestatis, potestatis & gloriæ. Et quicquid de eadem sancta trinitate essentialiter dicitur singulari numero, tanquam de una natura trium consubstantialium personarum comprehendamus regulari ratione hoc institui. Cum uero de uno earundem trium personarum ipsius sanctæ trinitatis, filio dei, deo uerbo, al, adorandq & de mysterio * admirandæ eius secũdum carnem dispensationis confitemur, omnia duplicia unius eiusdemq; domini saluatoris nostri Iesu Christi secundum euangelicam traditionem asserimus, id est, duas eius naturas prædicamus, diuinam scilicet & humanam, ex quibus & in quibus etiam post admirabilem atq; inseparabilẽ unitionem subsistit. Et unamquamq; eius naturam proprietatem naturalem habere confitemur, & habere diuinam omnia quæ diuina sunt, & humanam omnia quæ humana sunt, absq; ullo peccato. Et utrasque unius eiusdem dei uerbi incarnati, id est, humanati, inconfuse, inseparabiliter, immutabiliter esse cognoscimus, sola intelligentia quæ unita sunt, discernentes, propter confusionis duntaxat errorem. Aequaliter enim & diuisionis, & commixtionis detestamur blasphemiam. Cum duas autem naturas duasq; naturales uoluntates, & duas naturales operationes confitemur in uno domino nostro Iesu Christo, non contrarias eas, nec aduersas ad alterutrũ dicimus (sicut à uia ueritatis errantes, apostolicam traditionem accusant, absit hæc impietas à fidelium cordibus) nec tanquam * separatas in duabus personis uel subsistẽtijs, sed duas dicimus unum eundemq; dominum nostrum Iesum Christum, sicut naturas, ita & naturales in se uoluntates & operationes habere, diuinam scilicet & humanam: diuinam quidem uoluntatem & operationem, habere ex æterno cum coessentiali patre communem: humanam, temporaliter ex nobis cum nostra natura susceptam. Hæc est apostolica atque euangelica traditio, quam tenet spiritalis uestri felicissimi imperij mater apostolica Christi ecclesia. Hæc est mera confessio pietatis. Hæc est Christianæ religionis uera atque immaculata professio, quam non humana adinuenit uersutia, sed spiritussanctus per * apostolorũ principes docuit. Hæc est firma & irreprehensibilis sanctorũ apostolorũ doctrina, cuius synceræ pietatis integritas quo aduſq; liberiter prædicatur, in republica Christiana uestræ tranquillitatis imperium * tuetur, stabilitur, & exultat, & felix (ut perfecte confidimus) * demonstrabitur. Credite humilimo mihi Christianissimi domini filij, quia pro stabilitate & exultatione eius, has cum fletibus pces effundo. Et hæc (licet indignus & exiguus) synceriter * diligendo, psumo consulere: quia uestra à deo concedenda uictoria, nostra salus est: uestræ tranquillitatis felicitas, nostra lætitia est: uestræ mãsuetudinis sospitas, nostræ paruitatis securitas est. Et ideo cum corde contrito & profluẽtibus lachrymis, mente prostratus exoro, porrigere * dignemini clementissimam dexteram apostolicæ doctrinæ, quam cooperator piorum laborũ uestrorũ beatus Petrus apostolus tradidit, non ut sub modio condatur, sed tuba clarius in toto orbe pdicetur: ga eius uera confessio à patre de cælis est reuelata, pro q à dño oim beatus esse pronunciatus est Petrus: q & spiritales oues ecclesiæ ab ipso redẽptore oim terna commendatione pascendas suscepit: cuius adnitente pfidio, hæc apostolica eius ecclesia nunq; à uia ueritatis in qlibet erroris parte deflexa ẽ, cuius autoritatẽ, utpote apostolorũ oim principis, semp ois catholica Christi ecclesia, & uniuersales synodi fideliter amplectẽtes, in cuncti-

al, per se separatas

al tuebitur, stabilietur, & exultabit.
al, demonstrabitur
al, dirigendo

al, dignamini

Matt, 16, c
Ioan, ult, d

A in cunctis secutæ sunt, oesq; uenerabiles patres apostolicã eius doctrinam amplexi, quam & pbatissima ecclesiæ Christi luminaria claruerunt, & sancti qdem doctores orthodoxi uenerati atq; secuti sunt, hæretici aũt falsis criminationibus ac derogationũ odijs insecuti. Hæc est apostolorũ Christi uiua traditio, quam * ubiq; eius tenet ecclesia, quæ pcipue diligenda atq; fouenda, & fidutialiter pdicanda est, quæ pueridicam confessionem deo conciliat, quæ & Christo dño commẽdabilem facit, quæ clementiæ uestræ Christianũ cõseruat imperiũ, quæ à cæli dño largas uictorias uestræ pijssimæ fortitudinis confirmat, quæ comitatur in plijs, & expugnat aduersos: quæ uestrũ à deo propagatũ imperiũ ubiq; ut murus inexpugnabilis pregat, quæ terrorem in contrarias nationes immittat, & ira diuina pcellat, quæ & in bellis triũphales palmas de hostiũ deiectione atq; subiectione cælitus tribuat, & in pace secũ & hilarem uestrum fidelissimũ principatum semp custodiat. Hæc est eñ ueræ fidei regula, quã & in prosperis, & in aduersis uiuaciter tenuit ac defendit hæc spiritalis mater uestri tranquillissimi imperij, apostolica Christi ecclesia: quæ p dei oñipotentis gratiam à tramite apostolicæ traditionis nunq; errasse probabitur, nec hæreticis nouitatibus deprauata succubuit: sed ut ab exordio fidei Christianæ pcepit ab autoribus suis apostolorum Christi principibus, illibata fine tenus permanet, secundum ipsius do
B mini saluatoris diuinam pollicitationem, quam suorum discipulorum principi in sacris euangelijs fatus est: Petre Petre, inquiens, ecce satan expetiuit ut cribraret uos, sicut qui cribrat triticum. ego autem pro te rogaui, ut non deficiat fides tua. Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Consideret itaque uestra tranquilla clementia, quoniam dominus & saluator omnium, cuius fides est, qui fidem Petri non defecturam promisit, confirmare eum fratres suos admonuit, quod apostolicos pontifices meæ exiguitatis prædecessores, confidẽter fecisse semper, cũctis est cognitũ: quorum & pusillitas mea, licet impar & minima, pro suscepto tamen diuina dispensatione ministerio, pedissequa cupit existere. Væ enim mihi erit, si ueritatem domini mei, quam illi synceriter prædicarunt, prædicare neglexero. Væ mihi erit, si silentio texero ueritatem, quam erogare nummularijs iussus sum, id est, Christianum populum imbuere & docere. Quid dicam in ipsius Christi futuro examine, si hic (quod absit) prædicare eius sermonum ueritatem confundor? Quid de meipso, quid de commissis animabus satisfaciam, dum de officio suscepto rationem districtam exegerit? Quis igitur, clementissimi atque pijssimi domini filij, (quod tremens, & consternatus spiritu dico) nõ prouocetur illa admirabili pollicitatione, q
C bor & ego eum coram patre meo, qui in cælis est? Et quem infidelium saltem non perterreat illa seuerissima comminatio, qua indignaturum se protestatur & asserit, inquiens: Qui me negauerit coram hominibus, negabo & ego eũ coram patre meo, qui in cælis est? Vnde & B. Paulus apostolus gentiũ cõmonet & dicit: Sed licet nos, aut angelus de cælo euangelizet uobis, præter quod euangelizauimus uobis, anathema sit. Vbi itaque talis imminet deprauantibus, uel tacentibus ueritatem pœna supplicij, quomodo non est fugiẽda de fidei dominicæ ueritate subtractio? Vnde & apostolicæ memoriæ meæ paruitatis prædecessores dominicis doctrinis instructi, ex quo nouitas hæretica in Christi immaculatã ecclesiã Constantinopolitanæ ecclesiæ pſules introducere conabanť, nunq; neglexerũt eos hortari, atq; obsecrãdo cõmonere, ut à praui dogmatis hæretico errore, saltẽ tacẽdo desisterẽt, ne ex hoc exordiũ dissidij in unitate ecclesiæ facerent, unã uoluntatem, unamq; operationem duarũ naturarum asserentes in uno domino nostro Iesu Christo, quod Arriani & Apollinaristæ, Eutychianistæ, Timotheiani, Acephali, Theodosiani & Gaianitæ, & omnis omnino hæreticus furor, siue confundentium, seu diuidentium incarnationis Christi mysterium, docuit. Confundẽtes quidem sanctæ incarnationis mysterium, eo quod deitatis & humanitatis Christi unam naturam dicant, unam eum sicut unius uolun-

Matt, 15, d
Matt. 10, d & Luc. 12, b
Matt. 10, d & Luc. 12, a Gala. 1, b

Universidad de Deusto
Biblioteca

tatem & operationem personalem habere contendunt. Diuidentes autem insepara D
bilem unitionem in duas naturas, quas saluatorem habere cognoscunt, non per uni-
tionem, quæ secundum subsistentiam facta cognoscitur, uniunt, sed blasphemantes
per affectū uoluntatis, tanquam duas subsistentias, id est, duos quosdam, per concor-
diam iungunt. Porro apostolica Christi ecclesia, spiritalis mater à deo fundati uestri
imperij: & unum dominum Iesum Christum confitetur ex duabus, & in duabus ex-
istentem naturis, & duas eius naturas, diuinam scilicet & humanam, etiam post inse-
parabilem unitionē inconfusas, in eo esse defendit, & ex proprietatibus naturalibus
unamquamq; harum Christi naturā q̄ perfectam esse cognoscit, & quicquid ad pro-
prietatis naturam pertinet, duplicia omnia confitetur: quia ipse idem dominus no-
ster Iesus Christus & deus perfectus est, & homo perfectus est, ex duabus & in dua-
bus naturis: & post admirabilem incarnationem existens, nec deitas sine humanita-
te, nec humanitas eius sine deitate possit intelligi. Consequēter itaq; iuxta regulam
sanctæ catholicæ atq; apostolicæ Christi ecclesiæ, duas etiā naturales uoluntates in
eo, & duas naturales operationes esse confitetur & prædicat. Nam si personalē quis
quam intelligat uoluntatem, dum tres personæ in sancta trinitate dicuntur, necesse
est ut & tres uoluntates personales, & tres personales operationes (quod absurdum
est & nimis prophanum) dicerentur. Si autem, quod fidei Christianæ ueritas con- g
tinet, naturalis uoluntas est, ubi una hæc natura dicitur sanctæ & inseparabilis trini-
tatis, consequenter & una naturalis uoluntas, & una naturalis operatio intelligenda
est. Vbi uero in una persona domini nostri Iesu Christi mediatoris dei & hominum,
duas naturas (id est, diuinam & humanam) confitemur, in quibus & post admirabi-
lem adunationē consistit, sicut duas unius eiusdemq; naturas, ita & duas naturales uo-
luntates, duasq; naturales operationes eius regulariter confitemur. Vt autem huius
ueridicæ confessiōis intelligentia ex ueteris nouiq; testamenti à deo inspirata doctri-
na, pietatis uestris mētibus clareat (* plusq; enim & incomparabiliter uestra possit
clementia sensum sanctarum scripturarum penetrare, q̄ nostra pusillitas uerbis de-
fluentibus explanare) ipse dominus noster Iesus Christus, qui uerus & perfectus de-
us, uerus & perfectus homo est, in sacris suis euangelijs protestatur in aliquibus hu-
mana, in aliquibus diuina, & simul utraq; in alijs de se patefaciens, ut se uerum deū,
uerumq; hominem credere, ac prædicare fideles suos * perstrueret: orat quidē ad pa-
trem ut homo, ut calicem passionis transigeret, quia in eo nostræ humanitatis natura
absq; solo peccato perfecta est: Pater, inquiēs, si possibile est, transeat à me calix iste.
Veruntamen non sicut ego uolo, sed sicut tu uis. Et in alio loco: Non mea uoluntas,
sed tua fiat. Cuius testimonij sensum si à sanctis & probabilibus patribus explana-
tum, cognoscere cupimus, &, quid mea uoluntas, quid tua significet, ueraciter intel
ligere, beatus Ambrosius in secundo libro ad beatæ memoriæ Gratianū Augustum
his uerbis de hoc loco nos intelligere commonet, inquiens: Suscepit ergo uolunta-
tem meam, suscepit tristitiam meam. confidenter tristitiā nomino, quia crucē prædi
co. mea est uolūtas, quam suam dixit: quia ut homo suscepit tristitiam meam, ut ho-
mo locutus est. & ideo ait, non sicut uolo, sed sicut tu uis. Mea est tristitia, quā meo
suscepit affectu. Ecce claret, pijssime principum, q̄ hic sanctus pater uerbum ipsum,
quod dominus orans protulit, Non quod ego uolo, ad humanitatem eius pertinere
consignat, per quam & obediens secundum doctrinam beati Pauli apostoli gētium
dicitur usque ad mortem, mortem autem crucis. Vnde & obediens parentibus inti
matur, quandoquidem obedientiam eius uoluntariam non secundum diuinitatem,
qua omnium dominatur, pium est intelligere, sed secūdum humanitatem, qua spon
te se parentibus subdidit. Quod & sanctus Lucas euāgelista similiter commemorat,
eundem dominum nostrum Iesum Christum secundum humanitatem orantem ad
patrem introducens, & asserens: Pater, si possibile est, transeat à me calix iste. Verum
tamen non mea uoluntas, sed tua fiat. Quem locū confessor Christi Athanasius an-
tistes

al. plus

al. instrueret

Matt. 26. d
Mar. 14. d
Lucæ 22. d

Ambrosius ad Gratianū Augustum

Philip. 2. a
Lucæ, 2. g

Lucę. 22. d
Athanasius contrā Apol

A tistes Alexandrinæ ecclesiæ, in libro aduersus Apollinarium hæreticum de trinita- linarem de
te & incarnatione, etiam duali numero comprehendens, sic explanat: Et quando di- trinitatis in-
cit, Pater, si possibile est, transeat à me calix iste, & tamen non mea, sed tua uoluntas carnatione.
fiat, Et iterum, Spiritus promptus, caro autem infirma: duas uoluntates hic osten- Lucæ 22. d
dit, & unam quidem humanam, quæ est carnis, aliam autem diuinam. Quod enim Matt. 26. d
humana propter infirmitatem carnis refugiebat passiōem, diuina autem eius prom
pta erat, qua explanatione quid uerius poterit intimare? Quomodo enim non in
eum duæ uoluntates, id est, diuina & humana fideliter agnoscuntur, in quo duæ na-
turæ etiam post inseparabilem adunatiōem synodali præconio prædicantur? Nam loan. 13. c
& loannes, qui super pectus domini recubuit, dilectus discipulus, eandem continen & 21. f
tiam his explanat uerbis: Quia descendi de cælo, non ut faciam uoluntatem meam, loan. 6. d
sed uoluntatem eius qui misit me, patris. Et iterum: Hæc est uoluntas eius qui me
misit, ut omne quod dedit mihi, non perdam ex eo, sed ut resuscitem illud in nouissi-
mo die. Item eundem dominum introducit cum Iudæis disputantem, atque dicen
em inter cætera: Quia non quæro uolūtatem meam, sed uoluntatem eius qui misit
me. Cuius diuini sermonis intentum beatus Augustinus præstantissimus doctor ita loan. 5. e
aduersum Maximinum Arrianum disserit, & dicit: Vbi autem dixit filius patri, Ve Aug. contra
B rum non quod ego uolo, sed quod tu uis, quid te adiuuat, quod tua uerba subiūgis, Maximinum
& dicis, ostendit uere suam uoluntatem subiectam suo genitori? quasi nos negemus cap. 10.
hominis uoluntatem uoluntati dei esse debere subiectam. Nam ex natura hoīs hoc Matt. 26. d
dixisse dominum cito uidet, qui locum ipsum sancti euangelij paulo attentius intu- Mar. 14. d
etur. Ibi enim dixit, Tristis est anima mea usq; ad mortem. Nunquid ex natura uni- Lucæ 22. d
ci uerbi possit hoc dici? Sed homo, qui putas gemere naturam spiritussancti, cur Matt. 26. d
non etiam naturam uerbi dei unigeniti tristem dicas esse potuisse? Illi tamen quid Roma. 8. e
tale diceretur? Non ait, Tristis sum, quamuis etiam si hoc dixisset, non nisi ex na-
tura hominis oportuisset intelligi: sed ait, Tristis est anima mea, quā sicut homo uti-
que habebat humanam. quanquam & in hoc quod ait, Non quod ego uolo, aliud se
ostendit uoluisse quàm pater, quod nisi humano corde non posset cum infirmitate
nostra in suum non diuinum, sed humanum transfigurare affectum. Homine quip-
pe non assumpto, nullo modo patri diceret unicum uerbum, Non quod ego uolo.
Nunquam enim posset immutabilis illa natura quicquam aliud uelle, quàm pater.
Hæc si distingueretis Arriani, hæretici non essetis. Per quam disputationem hic ue-
nerabilis pater demonstrat, quia & cum dicit dominus suam, humanitatis suæ signi
ficat uoluntatem: & cum dicit non * esse uoluntatem suam, admonet nos, non no- al. facere
C stram quærere principaliter uoluntatem, sed per obedientiam, nostram uoluntatem
diuinæ subijcere uoluntati. Vnde patefacit, quia & humanam habuit uolūtatem,
per quam * obedijt patri: & immaculatam ab omni peccato eandem humanam uo- al. obediuit
luntatem, utpote uerus deus & homo, hanc in semetipso * habuit. Quod & sanctus al. habuit, &
Ambrosius in explanatione sancti Lucæ euangelistæ sic differit: Suam, ad homi- probauit.
nem retulit: patris, ad diuinitatem. Voluntas enim hominis, temporalis: uolun- Ambro. sup
tas diuinitatis, æterna. Hæc spiritalis pater commemorans, astruit, qualem uolun- Lucam.
tatem ex æterno cum patre & spiritusancto filius cōmunem naturaliter habet, qua-
lem ue temporaliter per assumptam humanitatem idem ipse in sua persona susce-
pit. Quod & apostolicæ memoriæ sanctus Leo in epistola ad Leonem Augustum Leo epistola
explanat, unicuique formæ, id est, naturæ, quæ in CHRISTO sunt, discreta consi- 17. & finali
deratione, quæ in scripturis de eo referuntur, adsignans: & hoc, quod suam domi-
nus dixit uoluntatem, ad humanitatem eius pertinere demonstrans, sic dicit: Secun-
dum qdem formam serui, non uenit facere uolūtatem suam, sed eius qui misit eum.
Ecce enim hic apostolicus pater, ad formam serui eundem domini nostri sermo-
nem congruere, nos docuit intelligere. Præterea, quomodo pie poterunt intelligi
diuersa super hoc sanctarum testimonia scripturarum, quæ nunc quidem ex natu-

ra

Universidad de Deusto
Biblioteca

ra humanitatis, nunc autem ex diuinitate unius eiusdemq; domini nostri Iesu Chri-
sti ueri dei, & hominis astruuntur, & modo scriptura commemorat: Omnia quæ-
cunque uoluit dominus, fecit in cælo & in terra. Itemq;, Sicut pater suscitat mor-
tuos & uiuificat, ita & filius quos uult, uiuificat. Et leproso dicit: Volo. Mundare.
Et nemo possit cognoscere patrem nisi filius, & cui uoluerit filius reuelare. Itemq;
quædam de humana eius uoluntate euangelij sacramenta commemorant, cum di-
cunt, eum super mare ambulantem uelle ut uere hominem suos transire discipulos.
Et dum cum discipulis per Galilæam transiret, noluit ut aliquis cognosceret. Et ut
homo dicit, Meus cibus est, ut faciam uoluntatem eius qui me misit. Et nolebat per
Iudæam ambulare, quia quærebant eum Iudæi interficere. Et iterum surgens, uenit
in partes Tyri, & ingressus in domum, noluit aliquem scire, & non potuit latere.
Ergo ne ille omnium conditor ac redemptor, de quo dicitur, Omnia quæ uoluit do-
minus, fecit in cælo & in terra: cuius uelle hoc est, quod posse: cuius nutui cælestes
cum terrore deseruiunt potestates, in terris latere uolens, non potuit, qui per diui-
nam maiestatem ex æterno cum patre in cælestibus dominatur arcanis, & in manu
eius fines terræ sunt, nisi hoc ad humanam eius uoluntatem, quam temporaliter di-
gnatus est adsumere, redigatur. Quanto ergo errore, talia non discernens, in uolu-
tur, ut dicat una eademq; uoluntate & omnia in cælo & in terra, quæ uoluit, domi-
num posse, & eadem iterum uoluntate in domo uili uolentem latere, non posse, si
secundum euangelica testimonia? Sed si ad dispensationem humanitatis eius, per
quam humilitatem nostram assumpsit, redigitur, omnia, quæcunq; diuina eius ma-
iestate minora sunt, ad humanitatem ipsius pertinere cognoscit, quam perfecte sus-
cepit absq; ullo peccato, ut hanc etiam perfecte saluaret. Quod enim ab eo non susa-
ceptum est, nec saluatum est, secundum quod nos constantissimus prædicator ueri-
tatis Gregorius Nazianzenus præsul instituit. Itaque si ab eo humana uoluntas, sic-
ut & natura suscepta est, & saluata est, & quod à susceptore saluatum est, non el
poterat esse contrarium. Nihil enim sibi contrarium creator omnium condidit, uel
p mysterium incarnationis assumpsit. Et hymnidicus Dauid personam domini no-
stri Iesu Christi in psalmis introducens, pronunciat: Vt faciam uoluntatem tuam
deus meus uolui. Itemq;, Voluntarie sacrificabo tibi. Nunquid secundum deitatem
alia est uoluntas patris, quàm filij? aut aliud uult filius, quàm pater? Si igitur unum
uolunt, & nulla est in sancta trinitate differentia uoluntatis, quo modo intelligen-
dum est, quod propheta de eius persona testatur, Vt faciam uoluntatem tuam deus
meus uolui, nisi fideliter intelligatur de immaculata eius humanitatis uoluntate di-
xisse? Vnde & sequitur, & legem tuam in medio cordis mei. Nullus enim est, qui
ambigat, quòd idem psalmus in persona Christi à propheta prædicatus est. Quod
& apostolus Paulus in epistola ad Philippenses, si fidem plenam quisquã intendere
uelit, adnunciat, de eodem domino nostro Iesu Chtisto sic inquiens: Qui cum in for-
ma dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem deo, sed semetipsum exina-
niuit, formam serui accipiens. In similitudinem hominum factus, & habitu inuen-
tus ut homo, humiliauit semetipsum, factus obediens usq; ad mortem, mortem au-
tem crucis. Ecce hic uerissimus præco, & formarum (id ẽ, naturarum) Christi diffe-
rentiam docet, & obedientiam usq; ad mortem humanæ formæ prudẽter alligat.
Nã qs in tã à luce ueritatis abscessit, ut secũdũ diuinitatis suæ uoluntatẽ p̃sumat di-
cere dñm nr̃m Iesum Chr̃m patri obedisse, cui est æq̃lis in oĩbus, & hoc uelit in oĩ-
bus & ipse quod pater? Aut quis non intelligat obedientiã humanæ magis cõpetere
uolũtati, in q̃ nullũ habuit oĩno peccatũ? Nec diceret obediens usq; ad mortẽ, nisi
humanam in se susciperet uoluntatem, sicut animam rationalem carnemq; eum
oĩbus suis proprietatibus humanatus assumpsit. Præterea, ut clareat uestræ pĩetã-
mæ benignitati, quòd naturalis est humana uoluntas, & qui uoluntatem humanam
in Christo abnegat, absq; solo peccato eum nec habere humanam animam confite-

Pſal.134. Ioan.5.d Matt.11.a Matth.11.d

Matt.14.c Ioan.6.b Mar.9.c Ioan.4.e

Ioan.7.a Mar.7.c

Pſal.134.

Pſal.94.

Gregorius Nazianzenus

Pſal.39.

Pſal.50.

Pſal.39.

Philip.2.a.

mur

A tur, ueritatis prudẽtissimus prædicator beatus Augustinus in quinto uolumine dis-
putationis aduersus Iulianum Pelagianistam, quid sit uoluntas, his definit uerbis: Aug.lib.5. cõtra Iulianũ
Motus animi quid est nisi motus naturæ? Animus enim sine dubitatiõe natura est:
proinde uoluntas motus est naturæ, quoniam motus est animi. Ecce per huius pru-
dentissimi patris definitionem, quid sit humana uoluntas, monstratum est, quia ani-
mi motus est. Item in eodem: Veritas autem dicit, quandiu est uoluntas ulla, à natu-
ra non potest separari. Et rursus in eodem uolumine: Et aliunde est uoluntas, & esse Aug.in eodẽ al. cognoscitur
non cogitur, & si eius origo quærenda non est, non ideo quærenda nõ est, quod uo-
luntas aliunde non est, sed quia manifestum est unde sit. Ab illo enim est uolun-
tas, cuius est uoluntas, ab angelo scilicet uoluntas angeli, ab homine hominis,
à deo dei. Et si operatur deus in hominem uoluntatem bonam, id agit, ut oria- al.homine
tur ab illo bona uoluntas, cuius est uoluntas. Et iterum: Cur ergo negas, inquit,
clausis oculis res apertas, de natura hominis exoriri hominis uoluntatem?
Itemq;: Ipse animi motus, cogente nullo, uoluntas est: quia propter hoc est dicere,
uoluntas existit de animi motu, quod uoluntas existit de uoluntate. Et iterum: Ita
ne uero Iuliane ex homine hominis uoluntas non oritur, cum homo bonũ opus dei
fit? Postremo, potuit ne ascendere in cor tuum, exoriri quidem hominis uoluntatẽ,
B sed non de libero eius arbitrio? Dic ergo unde, si non de natura, id ẽ, non de ipso ho-
mine? Quibus testimonijs claret, unãquanq; earũ, quas hic spiritalis pater dinume-
rauit naturas, propriã naturalem habere, & unicuiq; assignari debere uoluntatem.
Neq; enim poterit angelica natura diuinam habere uoluntatem aut humanam, ne-
q; humana natura uoluntatem dei uel angeli, sicut nec alterius, q̃ est quisquam natu-
ralẽ habere poterit motũ, nisi quod est naturaliter, aut creatus est. Cum hæc ita ue-
ritas habeat, certissime claret, quòd in domino nostro Iesu Christo duas, id ẽ, dei &
hominis, naturas siue substantias confitentes in unam conueniisse subsistentiã siue p-
sonam, necesse est, & duas nos naturales in eo fateri uoluntates, diuinam scilicet &
humanam: quia neque diuinitatem eius, quantum ad naturæ rationem pertinet, hu-
manam habuisse uoluntatem dicendum est: neq; humanitatem eius, diuinam habu-
isse naturaliter uoluntatem credendum est: neq; rursum aliquam ex eisdem duabus
Christi substantijs absq; naturali uoluntate extitisse fatendum, cum & humana per
omnipotentiam diuinitatis eius sublimata sit, & diuina per humanitatem eius ho-
bus referata. Reddere itaq; necesse est, quæ diuina sunt, eidem ut deo: quæ humana
sunt, eidem ut homini: & utraq; per subsistentialẽ adunationẽ unius eiusdẽq; domi-
ni nostri Iesu Christi, ueraciter cognoscenda. Quod uerissima definitio sancti Chal- Chalcedonẽ-
C cedonensis concilij cõmonet, asserens: Sequentes igit̃ sanctos patres, unũ eundẽ cõfi- sis cõcilij actio-
teri filiũ & dñm nostrũ Iesum Chr̃m, consonãter oẽs nos docemus eundẽ perfectũ ne 5.
in deitate, eundẽ perfectũ in humanitate, deũ uere, & hoiem uere, eundem ex ani-
bis eundẽ secundũ hũanitatẽ, & p oĩa nobis similẽ absq; pctõ, ante secula quidem de
patre genitũ secundũ deitatẽ, in nouissimis aũt diebus eũdem ppter nos, & ppter
salutẽ nostrã ex Maria uirgine dei genitrice secundũ hũanitatẽ, unũ eundẽq; Chr̃m
filiũ dei unigenitũ, in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indiuise, inseparabi-
liter cognoscendũ, nusq; sublata naturarũ differentia ppter unionẽ, magis q; salua p
prietate utriusq; naturæ, & in unã personam atq; subsistentiã concurrente, nõ in du-
as personas partitũ atq; diuisum, sed unũ & eũdẽ filiũ unigenitũ deũ uerbũ dominũ
Iesum Christum. Hoc idem etiã & sancta synodus, quæ sub augustæ memoriæ iu- Constantinopo-
stiniano principe in Constantinopoli congregata est, in septimo definitionum capi- lita.5. synodi definitio-
tulo p̃dicat: Si quis in duabus naturis, dicẽs, in deitate uidelicet & hũanitate, unũ do- ne 7.
minũ nr̃m Iesum Chr̃m cognosci nõ cõfitetur, ut p hoc significet differẽtiã natura-
rum, ex quibus inconfusa & ineffabilis unitas facta est, neque uerbo in naturam car-
nis transfigurato, neque carne in uerbi naturam translata: (manet eĩ utrunq;, quod

est

Universidad de Deusto
Biblioteca

est secundum naturam,& post factam unitionem substantialiter,sed indiuise p pare-
rem huiusmodi susceptt uocem in mysterium Christi,aut numerum naturarũ con-
fitens in uno eodemq; domino nostro Iesu Christo,deo uerbo incarnato, sed tantũ-
modo contemplatione differentiam earum accepit,ex quibus & compositus est,non
interempta propter unitionem,(Vnus enim ex utrisq;,& per unum utraq;) sed p-
pterea numero utitur tanquam diuisas,& propriæ subsistentiæ consistentes natura-
liter,talis anathema sit. Propterea,quæ nos hæ uenerabiles synodi commonent,fide-
liter necesse est custodire,ut nusquam differẽtiam naturarum propter unitionẽ adi-
mamus,sed salua proprietate utriusq; naturæ, unum Christum deum uerum perfe-
ctum,& eundem hominem uerum atq; perfectum confiteamur. Quocirca,si in nul-
lo differentia naturarum domini nostri IESV CHRISTI sublata est,necesse est
ut in omnibus proprietatibus eandem differentiam conseruemus. Qui enim in nul-
lo adimendam differentiam docuit,in omnibus hãc seruari debere commonuit. Vbi
autem una uoluntas & operatio ab hæreticis,hæreticorumq; sequacibus dicitur,quæ-
lis in ea differentia cognoscitur? Vel ubi secundum hanc sanctam synodum diffe-
rentia conseruatur, dum si una in eo uoluntas (quod absurdum est) asseritur,neces-
se est eos,qui hoc asserunt,aut diuinam eam dicere,aut humanam,aut ex utrisq; com-
positam,commixtam atq; confusam,aut (ut hæretici omnes asseuerant) Christum
unam habere uoluntatem & operationem,tanquam de una (ut perhibent ipsi) eius
natura composita ꝓcedentem,& perit in hoc proculdubio differentia naturalis, quã
sanctæ synodi etiam post admirabilem unitionem nobis in omnibus conseruandam
sanxerunt. Quia etsi unum Christum,unamq; eius personam ac subsistentiã,propter
unitionem uidelicet naturarum, quæ facta est secundum subsistentiam, docuerunt:
differentiam tamen ipsarum,quæ in eo ordinatæ sunt naturarum, post admirabilem
atq; inseparabilem adunationem, usq; ad intelligentiæ contẽplationem nos cognos-
scere ac prædicare tradiderunt. Si itaque proprietates naturarum in uno eodemq;
domino nostro Iesu Christo propter differentiam conseruantur, & differentiã quo
que naturalium eius uoluntatum & naturalium operationũ plena fide nos congruit
confiteri,ut eorum doctrinæ pedissequi in omnibus approbemur,& nihil hæreticæ
nouitatis in Christi ecclesiã admittamus. Licet eñ numerosa etiam aliorũ sanctorum
patrum exstant uoluimina, parua tamen testimonia de libris,qui in Græco sunt,pro-
pter fastidium in hac humilima suggestione subneximus. Sancti Gregorij Theolo-
gi ex secũdo libro de filio,circa illud quo dicitur descendisse de cælo filiũ,non ut fa-
ciat uoluntatem suam,sed uolũtatem eius qui misit eũ: Si ergo,inqt,nõ ab eodem,q̃
descendit,hæc dicta fuissent,dixissemus utiq; tanq̃ ab homine formari uerbum,non ꝑ
illo,q̃ in saluatore intelligitur,illius eñ uelle nec contrariũ est deo,cũ deificatũ sit to-
tum. Sancti Gregorij Nyseni lib. ii. contra Eunomiũ: Qũo dñs mundũ sibi recon-
cilians,distribuebat aĩæ corporiq; bũficiũ,quod ab eo fiebat hominibus,uolens q̃dẽ
ꝑ aĩam,tangens aũt per corpus? Eiusdẽ de lib. contra Apollinarẽ: Hmõi aũt sermo-
nis hæsitationi una erit consolatio, uera mysterij confessio: qm̃ formidare q̃dẽ in pas-
sione,humanæ fragilitatis est, iuxta quod dñs ait,spiritũ promptũ esse dicẽs,carnem
aũt infirmam: susciꝑe aũt dispensationis passionem,diuinæ uoluntatis atq; uirtu-
tis est. Qm̃ igitur altera humana uolũtas,& diuina altera est,loqtur quidẽ ut homo,
quod infirmitati carnis congruit,qui nostras passiones susceꝑit: producit aũt secun-
dam uocẽ excelsam,& deo dignam uoluntatẽ confirmari,quam humanam propter
salutẽ hoĩm uolens. Qui eñ dixit,non mea uolũtas,humanam ꝑsenti sermone figu-
ficauit: addens aũt,tuam,ostendit cognationẽ propriæ diuinitatis ad patrẽ, cuius di-
uinitatis nulla est differentia propter unitatem naturæ. Sancti Ioannis epi Consta-
tinopolitani de sermone ad eos,q̃ ad missas non occurrerunt,& de consubstãtiali: Si
igitur patris & filij una uoluntas est, quomodo hic dicit,ueruntã non sicut ego uo-
lo,sed sicut tu uis? Si eñ in diuinitate,quod dictũ est,sit hoc,aliqua contradictio erit.

Gregorius theologus q & Nazianzenus Ioan, 6, d

Grego, Nyss.

Matt, 26, d

al, secundum

for, uolẽs suscepit

Ioan, Chrys.

Matt, 26, d Luc, 22, c

Si aũ-

A Si autem de carne habẽt rationem, quæ dicta sunt,& nullum ex hoc erit scandalum.
Nec enim,nolle mori carnem,reprehensio est,quoniam hoc naturæ est: ipse autem,
quæ naturæ sunt,omnia absq; peccato ostendit,& esi multa abundantia, ut etiam hæ
reticorum obturet ora. Quando autem dicit,si potest fieri,transeat à me calix iste,&
non sicut ego uolo,sed sicut tu,nihil aliud ostendit,nisi quia carnem uere indutus est
est timentem mortem: mortem enim timere,& dubitare,& anxiari,illius est. San-
cti Cyrilli episcopi Alexandriæ de libro thesaurorũ: Quando uidetur timens mor- Cyrillus
tem,& dicens,si potest fieri,transeat à me calix iste: considera iterum,quoniam for-
midans mortem,caro docebatur à deo uerbo induta,hoc deinceps minime pati. Di-
cebat enim ad patrem,Non sicut ego uolo, sed sicut tu. Et non quidem timebat
ipse mortem, secundum quod uerbum est & deus, sed usque ad finem dispensatio-
nem perficere properabat: hæc enim erat patris uoluntas. Haberi autem & nolle mo
ri,eo q̃ mortem caro recusabat naturaliter. Ex quibus ueridicis testimonijs similiter
demonstratur,duas in uno eodemq; dño nostro Iesu Christo naturales uoluntates ꝑ-
diecisse,diuinam uidelicet & humanam,hos uenerabiles patres. Cum enim dicit san-
ctus Gregorius Nazianzenus, illius enim uelle,q̃ in saluatore intelligitur hominis, Grego. Nazi anz, ut supra.
ostendit humanam saluatoris uoluntatem per ipsam unitionem ad uerbum, deifica
B tam fuisse,& ideo non esse contrariam deo. Itemq; demonstrat,quia & humanam,li
cet deificatam,habuit uoluntatem: & idem ipse (sicut in sequentibus docet) habuit
& diuinam,unam eandemq; cum patre. Si enim & diuinam,& deificatam habuit, al, ergo
duas utiq; habuit uoluntates. Quod enim natura diuinum est,deificari non indiget:
quod uero deificatur,non est profecto natura diuinum. Et dum dicit sanctus Gre- Greg. Nyse-
gorius Nysenus magnus episcopus, ueram esse mysterij confessionem, alteram de- nus ut supra.
bere intelligi humanam uoluntatẽ, alteram diuinam in Christo: quid intelligi com
monet,alteram dicendo uoluntatem,& alteram,nisi duas manifestissime uolũtates? Ioan. Constã
Itemq; cum sanctus Ioannes præsul egregius docet,unam quidem secundum diuini tino. ut supra
tatem, patris & filij intelligi uoluntatem,& eundem iterum dominum Iesum Chri
stum filium dei uelle dicit ut hominem & secundum carnem,rationabiliter ei fine al, &
scandalo dictum debere cognosci,quod nollet mori,ideirco quod humanæ sit natu-
ræ irreprehensibiliter hoc uolentis: clarum est,quod & ipse duas naturales in Chri-
sto prædicet uoluntates: diuinam, quæ una est patris & filij: humanam, quæ affectũ
uiuendi naturaliter gerit. Et cum constantissimus orthodoxæ fidei prædicator bea Cyrillus ut
tus Cyrillus dicit,quia secundum quod erat uerbum,non timebat mortem, sed uo- supra
C lebat usque ad finem dispensationem perficere, quia hæc erat uoluntas patris, quæ
est secundum diuinitatem & filij: & habuisse eundem ipsum dominum nostrum Je-
sum Christum secundum humanitatem non moriendi uoluntatem, id est, humanæ
unitæ naturalem affectum: ostendit duas eum,diuinam scilicet & humanam,procul
dubio in se uoluntates habere: unam scilicet,qua dispensationem uolebat perficere:
alteram,qua dicit nolle carnem naturaliter mori. Nihilominus autem & de duabus
naturalibus operationibus Christi datur intelligi,quando eidem uenerabiles patres
unicuiq; Christi naturæ ꝓpriam operationẽ assignant. Vnde sanctus Hilarius defen- Hilarius con
sor ueritatis egregius,in nono libro de fide aduersus Arrianos, ita nos instruit: Na- tra arrianos.
tus igitur unigenitus deus ex uirgine homo, & secundum plenitudinem temporũ
in semetipso prouecturus in deum hominem,hunc per omnia euangelici sermonis
modũ tenuit, ut se dei filium credi doceret, & hominis filiũ prædicari admoneret,
locutus & gerens homo uniuersa quæ dei sunt,loquens deinde & gerens deus uni- Idẽ ut supra
uersa quæ hominis sunt: ita tamen, ut in ipso illo utriusque generis sermone, nun-
quam nisi cum significatione & hominis locutus & dei sit, ut ueraciter duæ intelli-
gerentur naturæ. Itemq; ex eodem uolumine post pauca: Vides ne ita deum & ho-
minem prædicari, ut mors homini, deo uero carnis excitatio deputetur, nõ tamen ut
alius sit qui mortuus est,& alius sit ꝑ quẽ mortuus resurgit? spoliata eñ carne, Chri

c stus

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtus eſt mortuus: & rurſum Chriſtum à mortuis excitans idem Chriſtus, eſt carne ſe D
expolians. Naturam dei in uirtute reſurrectionis intellige, diſpenſationem hominis
in morte cognoſce. Et cum ſint utraque ſuis geſta naturis, unum tamen Chriſtum Ie
ſum eum memento eſſe, qui utrunque eſt. Nunquid ambiguum poterit arbitrari,
q̃ hic pater lucem ueritatis illuſtrat, dum dicit, & locutum & gerentem eundem do
minum noſtrum Ieſum Chriſtum, cum eſſet homo, uniuerſa quæ dei ſunt: & eundẽ
ipſum rurſum gerentem, cum eſt deus, uniuerſa quæ hoïs ſunt, & utrunq; genus ſi
gnificatiue dei & hoïs demonſtrantẽ: ut intelligere uolentibus uiã ueritatis aperiat,
quia idẽ ipſe cũ unus ſit Chriſtus deus & hõ, & diuinæ operationis potẽtiam, & hu
manæ naturæ opationem habere ſe cõprobat, ut utraq; cũ alterutrũ ſalua contẽplati
ua diſcretione ſignificet. Et quia utraq;, & uirtutis diuinæ & diſpenſationis hũanæ,
unum eundemq; dñm noſtrum Ieſum Chriſtum, q utrunq; eſt, ſuis naturis geſſiſſe
pnunciat, q & diuinam opationem unam habet ex æterno cũ patre, & tẽporalẽ hũa-
nam operationem, homo factus pro nobis, in ſeipſo indiminute ſuſcepit, ut ueraciter
utrunq; eſſet, & ex naturarũ propriis operationibus, quod erat, naſceretur. Sanctus
uero Athanaſi⁹, atq; Chriſti cõfeſſor in li. tertio aduerſus Arrianos * pariter nos in-
ſtruit: Sicut eñ indutus carne dominus, factus eſt homo: ita & nos hoïes uerbum dei
facti, * ſumus aſſumpti per carnem eius, etiam uitam æternã ſortiemur. Hæc neceſ-
ſario * ꝑexercuimus, ut ſi uiderimus eum per inſtrumentũ ſui corporis deifice agen
tem uel dicentem aliquid, cognoſcamus quia deus exiſtens hæc operetur: & iterum,
ſi uiderimus eum humane loquẽtem aut patientem, non ignoremus quia carne indu
tus, factus eſt homo. Et ſi hæc facit, & loquitur, ſingulorũ enim proprietatem cogno
ſcentes, & utraq; ex uno agi uidentes & intelligẽtes, recte credamus, & non aliquan
do errabimus. Quàm prudenter hic memorabilis pater ex operationũ qualitatibus,
naturarũ quæ in Chriſto ſunt, differentiam docet intelligi, & tanq̃ res ipſas ꝑ oculis
gerens, manu ſpiritalis doctrinæ legentibus monſtrat, cum dicit, ex uno utraſq; agi,
id eſt, utraſq; operationes, diuinam ſcilicet & humanam, ex uno eodemq; proceder
re. Et commonet, non poſſe errare, qui ſecundum hanc rectam intelligentiam ere-
dit. Itemq;, cũ dicit, dicebat & ſimul faciebat humana, docet quod humanæ in ſe ope
rationis, ſicut & locutiõis, proprietatem habebat. Nam ſi humane non operatus eſt,
nec * locutus: quanquam & dum humane locutus & operatus eſt, ſimul operabo-
tur ut deus. Sanctus quoque Dionyſius Areopagita epiſcopus Athenienſis, in li-
bro diuinorum nominum cap. ñ. ſimiliter docet: Diſcreta eſt adſit benigniſſima cir-
nos dei operatio per hoc, quod ſecundum nos ex nobis integre uereq; humanatũ eſt
uerbum, quod eſt ſupra ſubſtantiam, & operari, & pati, quanta humanæ eius & di-
uinæ operationi congruunt, præcipua ac probabilia. His nanq; pater & ſpiritus nul-
la ratione communicant, niſi quis dixerit, ſecundum benigniſſimam & miſericordẽ
uoluntatem, & per omnem ſublimiſſimam & ineffabilem dei operationem, quam
operatus eſt ſecundum nos factus incommutabilis, eo quod deus & dei uerbum.
Sanctus Ambroſius ſecundo libro ad Gratianum Imperatorem: Aequalis ergo in
dei forma, minor in ſuſceptione carnis & hoïs paſſione. Nam quõ eadem poſſit mi-
nor eſſe æqualiſq; * naturæ? Quõ autem ſi minor eſt, eadem facit ſimiliter quæ pater
facit? Nam quemadmodũ eadem operatio diuerſæ eſt poteſtatis, nunquid ſic poteſt
minor quẽadmodũ maior operari, aut una operatio poteſt eſſe, ubi diuerſa ſubſtan-
tia eſt? Itaq; accipe Chriſtum ſecundum diuinitatem, minorem non poſſe dici. Ex
tomo fidei ſancti Leonis Romanæ eccleſiæ pontificis, ad ſanctum Flauianum epi-
ſcopum & confeſſorem: Agit enim utraque forma cum alterius communione,
quod proprium eſt, uerbo ſcilicet operante quod uerbi eſt, & carne exequente
quod carnis eſt. Vnum horum coruſcat miraculis, aliud ſuccumbit iniurijs. Et ſic
ut uerbum ab æqualitate paternæ gloriæ non recedit, ita caro naturam noſtri ge-
neris non relinquit. Eiuſdem de epiſtola ad Leonem Imperatorem directa: Licet
ego

Athanaſius, al, adæque al, pariа, al, non habet ſumus al, prꝫexequi mur

al. locutus eſt

Diony. Areo.

Ambro, ca, 4.

al, naturã

Leo papa

Leo papa ad ad Leonẽ Imperatorẽ epiſtola q̃ eſt 17, et finalis c. 2.

A ergo in uno domino Ieſu Chriſto, uero dei atq; hominis filio, uerbi & carnis una per
ſona ſit, quæ inſeparabiliter atq; indiuiſe communes habebit actiones, intelligendæ
tamen ſunt ipſorum operum qualitates, & ſyncereæ fidei contemplatione cernendũ
eſt, ad quæ prouehatur humilitas carnis, & ad quæ inclinetur altitudo deitatis: quid
ſit quod caro ſine uerbo non agit, & quid ſit quod uerbum ſine carne non efficit. San
ctus Gregorius epiſcopus Nyſe. in lib. v. contra Eunomium hæreticum: Ieiunans au Grego. Nyſe.
tem quadraginta dies, poſtea eſurijt. Dedit enim, quãdo uoluit, naturæ tempus pro
pria operari. Sanctæ Cyrilli Alexandriæ epiſcopi de libro theſaurorum c. xxii. Er Cyrillus ale-
go quæ à deo decenter dicta uel acta ſunt, oſtendunt ſaluatorem Chriſtum deum: & xandrin⁹.
iterum, quæ ſecundum hominem dicta uel facta ſunt, oſtẽdunt ueraciter hominem.
Hæc eſt enim myſterij uirtus. Homo factus eſt, deus uerbum, non ut iterũ ſicut deus
ante humanationem omnia agat & loquatur, ſed ut ſæpius propter myſterium diſ-
penſationis, quæ cum carne eſt, & ſicut homo dicat aliqua. Hanc ergo habentes my
ſterij uirtutem, quomodo non eſt ineptum ſcãdalizari auditores, cum aliquid ut ho-
mo loquatur? Loquitur enim ut homo, loqtur autem & ſicut deus, habens in utriſ-
que poteſtatem. Claret & horum ſanctorum patrum intentio ſpiritali diſcretione
cernentibus, quod ſecundum catholicæ atq; apoſtolicæ eccleſiæ fidei regulam, duas
B operationes in Chriſto, id eſt, diuinam humanamq; cognoſcunt, dum ſanctus quidẽ
Dionyſius dicit diſcretam eſſe operationem Chriſti, quæ ſecũdum nos eſt ex nobis, Dionyſius
& ex hoc integre & uere humanatum deum uerbum cognoſci. Itemq;, cũ dicit, ope areopa ita.
rari & pati, quæ humanæ eius diuinæq; operationi congruunt, id eſt, quæ humanæ
eius operationi licet diuinitati conueniunt, ſecundum quam deus pater & ſpiritus
ſanctus nulla ei ratione communicant. Ibi enim diſcretio eſſe cognoſcitur, ubi diffe
rentia proculdubio demonſtratur. Si ergo ſecũdum aliam operationem una eſt pa-
tris & filij & ſpiritusſancti operatio, ſecundũ aliã nulla ratione pater & ſpũſanctus
eidẽ naturali ratione cõmunicant, duæ proculdubio operationes in uno eodemq; dño
noſtro Ieſu Chriſto uero deo & perfecto, & hoïe uero & perfecto, dicendæ ſunt. Et
dum oſtendit doctor magnus Ambroſius, non poſſe diuerſæ poteſtatis unam opera Ambroſius
tionm exiſtere, nec minorem poſſe operari quod magnam, nec ubi diuerſa ſubſtan- Mediolanen.
tia eſt, unam poſſe operationem intelligi, demonſtrat manifeſtis indicijs, quod non
poſſit unam naturalem operationẽ habere diuinitas & humanitas Chriſti, licet uni-
us perſonæ eſſe noſcuntur, & cum alterutrum communione operari cernuntur. Vbi
itaque maior, & minor dicitur operatio, non de una, ſed de duabus naturalibus uni-
us Chriſti operationibus intimatur. Et dum defenſor ueritatis ſanctus Leo ad con-
C feſſorem Chriſti Flauianum in dogmatico tomo ediſſerit, inquiens, Agit utraq; for- Leo papa.
ma cum alterius communione quod proprium eſt, & ſubſequenter per intelligen-
tiæ rationem diſcernit, uerbũ quod uerbi eſt operans, & carnem quod carnis eſt exe
quentem, & uniuſcuiuſq; naturæ congruentia opera contemplatur, quamuis eas ab
alterutrum communione non ſeparet, rebus ipſis oſtendit eximius pontifex, immo
& omnis cum eo generalitas ſancti Chalcedonenſis concilij, quod & deitas Chriſti
naturalem operationem inconfuſam in unitate ſeruauit, & humanitas eius, quæ ad
operationem humanæ ſubſtantiæ competunt, exeeuta eſt, & utraq; de uno inconfu-
ſe atque inſeparabiliter proceſſerunt domino noſtro Ieſu Chriſto, qui ex utriſq; na-
turis ſubſiſtit, & in utriſque unus idemq; permanſit. Et dum ad piæ memoriæ Leo- Idẽ ad Leonẽ
nem Auguſtum ſymbolum ueræ confeſſionis explanat, & uerbi carnisq; unam per- auguſtum.
ſonam eſſe ueraciter prædicat, intelligentiæ tamen uiam * aperit, ut ex ipſorum ope al, adaperit,
rum Chriſti qualitatibus, id eſt, ex naturali operatione unaquæq; unitarum in Chri
ſto ſecundum * ſubſtantiam naturarum, cuius ſit ſubſtantiæ, cognoſcatur. Neq; eñ al, ſubſiſtẽtiã
hic præco ueritatis admiſit, ut humana operatio, quam ex tempore dominus cũ na-
tura ſuſcepit, æternæ eius adſignetur eſſentiæ, aut diuinæ eius ſubſtantiæ humanæ
operationis menſura adſcribatur, ſed manente nihilominus unitate perſonæ, natu-

c ñ ras

Universidad de Deusto
Biblioteca

ras quæ in Christo secundum subsistentiam unitæ sunt, ex operationibus suis agnoscit. Si itaq; duæ naturæ sunt, quarum in uno Christo unitio facta est, duæ profecto sunt & harum naturarum operationes, quæ cum suis naturis inconfuse atq; inseparabiliter cõuenerunt in uno domino Iesu Christo. Similiter autem & sanctus Nysse- Grego. Nyssenus nus Gregorius dedisse dicit dñm saluatorem humanæ naturæ, quã in se habuit, tempus propria operãdi, ut apertius demõstraret, quod & humana natura quæ in Christo est, habuit propriæ operationis efficaciam naturalem. Vnde certum est, & hunc Cyrillus Alexandrinus duas in Christo naturales operatiões nihilominus cognouisse. Nam & defensor ueritatis B. Cyrillus Alexandrinus antistes dũ colligit, quod ex his, quæ deo decenter dicta uel acta sunt à domino saluatore, deum esse ostendi, & quæ ab eodem secũdum hominem dicta uel facta sunt, ostẽdi eum ueraciter hominem, manifestum est, q; ex naturalibus operatiõibus Christi, Christũ deũ uerũ atq; pfectum, & eũdẽ hoiem uerũ atq; pfectũ esse cognouit. Nec em̃ est alia tã manifesta pbatio, quæ posset eundẽ ipsum & deũ & hoiem demõstrare, q̃ naturales operatiões, ex q̃rũ q̃litatibus & naturæ, de q̃bus essentialiter procedebant, certissime in eo esse credebantur. Si itaque in duabus, & post inseparabilẽ unitionẽ, naturis esse cognoscit, ubi dualitas naturarum incõfusa permansit, nec earũ potuerunt operatiões confundi, sed de uno eodẽq; dño nostro Iesu Christo suis naturis congruenter procedebant. Nõ desunt aũt & aliorum uenerabiliũ patrũ probatissima testimonia, duas manifeste dicentium naturales operationes in Christo, ut silentio transeamus S. Cyrillũ Hierosolymitanũ, sanctum Ioannẽ Constantinopolitanũ, uel q̃cunq; postmodũ pro rectitudine uenerabilis concilij Chalcedonensis, & tomo sancti Leonis satisfaciẽdo laboriosos conflictus aduersum confundentium hæreses pertulerunt, de quorum errore & noui dogmatis defecẽdit assertio, id est, beatæ memoriæ Ioannes Scythopolitanus episcopus, Eulogius Alexãdrinus eps, Eufremi⁹ & Anastasius maior Theopolitanæ ecclesiæ antistites dignissimi, & p̃ omnibus æmulator ueræ & apostolicæ fidei piæ memoriæ Iustinianus Augustus, cuius fidei rectitudo, quãtũ pro syncera confessione deo placuit, tm̃ rempublicam Christianã exaltauit. Et utiq; ab oĩbus gentibus eius religiosa memoria ueneratione digna cẽsetur, cuius fidei rectitudo p augustissima eius edicta in toto orbe diffusa laudatur: quorũ unũ, quod ad Zoilum Alexandrinum præsulem aduersus Acephalorum hæresim missum est, pro apostolicæ fidei rectitudine satis facere sufficiens, cũ hac nostræ humilitatis suggestione uestræ tranquillissimæ Christianitati dirigentes, p̃ sentium latores offerimus. Sed ne multorum dictorũ uendicata, onerosa putaretur assertio, & maxime, q̃bus totius mundi tanquã in fortissimo fundamẽto cura ac dispensatio ineffe dignoscitur, exigua de numerosis huic humilimæ suggestioni inserere sanctoꝝ patrũ testimonia maturauimus: q̃ & hoc incomparabile nimis & magnũ est, ut toti⁹ reipublicæ Christianæ cura paulisper subnota, p̃ amore atq; ueræ religionis flagrãtia, apostolicæ p̃dicationis enucleatius agnoscere cupiat augustissima & religiosissima uestra clemẽtia. Em̃uero ex * diuersis pbabilibus patribus orthodoxæ fidei ueritas claruit, licet exiguis testimoniis: q̃ rẽ apertã & oĩbus claram, patres laudabiles superfluũ esse censebãt, disserere. Quis em̃, licet tardus sit ad intelligentiam, non uideat quod oĩbus patet? Quia impossibile & contra ordinem naturæ est, posse esse naturam, & operationẽ non habere naturæ: quod nec ab hæreticis unq̃ initiatũ est dici, qui omnes aduersus rectitudinem fidei humanas uersurias & callidas quæstiones, atq; collectiones illorũ prauitatibus congruas, repererunt. Quõ itaq; quod nec à sanctis orthodoxis patribus dictum est unq̃, nec à prophanis hæreticis p̃sumptum est inueniri, nũc poterit * continuari, ut duæ naturæ Christi naturaꝝ, diuinæ scilicet & humanæ, q̃rũ & p̃prietates saluæ esse noscũtur in Christo unã habere opationem, quisquam recte sentiens, poterit demostrare? cum si una est, dicant, si tẽporalis an æterna dicenda est, diuina an hũana, incondita an condita, eadẽ quoq; & patris est, an altera * p̃terq̃ patris. Si igitur una est, eadẽq; una & diuinitatis et hũanitatis Christi cõis est, quod absurdũ est dici: ergo dũ filio⁹ dei q̃dẽ, q̃ deus

A & homo est, humana est operatus in terris, pariter & pater cũ eo naturaliter operatus est: q̃ quæ pater facit, hæc & filius facit similiter. Si autem (quod ueritas continet) dũ humana quædã operatus est Christus, ad solã eius ut filij psonam redigitur, quæ non est eadẽ quæ & patris, secundũ aliud ꝑfecto & aliud operatus est Christus, ut secũdum diuinitatem, quæ facit pater, eadem & filius faciat: similiter secundũ humanitatem, quæ sunt hominis propria, idem ipse operatur ut homo, qui uerbum est & deus & homo. Vnde & ueraciter creditur, q̃ idem ipse, cum unus sit, duas habet naturales operationes, diuinam scilicet & humanam, inconditam & conditã, ut uerus & perfectus deus, uerus & perfectus homo, unus idem ipse mediator dei & hominum dominus Iesus Christus. Quocirca & ex operum qualitatibus, naturarum quoque, quæ in Christo per unitionem, quæ secundũ subsistentiam conueniunt, differentia inoffense cognoscitur. Vt autem & deo odibilium hæreticorum, quorũ sicut uocabula, pariter abominamur & dicta, ad demonstrationem duntaxat, quos noui dogmatis inuentores unam in Christo dicendo uoluntatem & operationem, secuti sunt, parua quædam ex eorum execrabilibus dictis inseximus. Apollinaris hæretici contra Diodorum, secundum quod positum est in edicto orthodoxæ fidei Iustiniani piæ memoriæ Augusti: Organum, & quod mouet, unã solet perficere operationem. Quorum autem una est operatio, horum una est essentia. Vna ergo essentia facta est uerbi & carnis. Item eiusdem in sermone, qui suprascriptus est, in epiphania incarnationis dei: Vnus enim Christus diuina tantum uoluntate mouebatur, secundum quod & unam eius nouimus operationem, & in diuersis miraculis & passionibus de una eius natura procedentem. Deus enim carnem indutus est, & creditur Seueri hæretici de prosponetico sermone, facto in Daphne in martyrio sanctæ Euphemiæ, ubi sic ait: Anathematizamus autem synodum Chalcedonensem, sed & tomum Leonis præsulis Romanæ ecclesiæ, & eos qui dicunt uel dixerunt, in duabus naturis unum dominum nostrum Iesum Christum post ineffabilẽ & incomprehensibilem unitionem, & sequenter earum duas operationes aut proprietates. Item eiusdem Seueri ad Sergium grammaticum, ubi ait: Quoniã igitur unus est operans, una est & eius operatio, & motio operaria. Item ex libro secundo Nestorij * hominicu- al. hoĩcidæ
Iæ, quem scripsit Epiphanius Myseus: Inconfusas custodimus naturas, non secun- Epiphanius,
dum substantiam arbitrio tantum copulatas, propter quod earum unam uoluntatẽ & operationem & dominationem uidemus dignitatis æqualitate ostensas. Deus em̃ uerbum, assumens quem prædestinauit hominem per potestatis rationem ad eum, Theodosius
B non est secretus propter præstitum affectum. Theodosii hæretici Alexandriæ de hæreticus
tomo ab eodem scripto Theodoræ Augustæ: Reliquum est, ut una sit operatio ex utrisq; deifica, quoniam & unius esse & eiusdem dicimus deo decibilia omnia, atq; irreprehensibiles passiones. Et post pauca: Et unam esse eandemq; unius domini nostri Iesu Christi, & deo dignam sapientiam, scientiamq; omniũ, & cogitationem secundum utrunq;, id est, secundum eius diuinitatem, & secũdum eius humanitatem, quia & unam operationem confitemur deo dignam, sicut superius dictum est. Et iterum: Deo digna autem eius operatione una existente, necesse est, & inseparatam eã esse, atq; indiuisam. Et iterum: Proprias sibi faciens, quæ eius sunt, id est, quæ carnis sunt, faciensq; in ea suæ naturæ operationem. Facere uero in ea, quid est, nisi locupletari per * unitatem uerbi eius deo digna operatione, quæ inconfuse atque incommutabiliter unitatem ei animataq; carnem demonstrat? Ecce pñissime domine fili, sanctorum patrum testimonijs tanquam radijs spiritalibus ecclesiæ catholicæ atq; apostolicæ doctrina illustrata est, & hæreticæ * prauitatis tenebræ, quæ errorem imitantibus obiecerũt, reuelatæ sunt. Nũc necesse est, ut noui dogmatis intentio quosnã secura est, & quoꝝ doctoꝝ autoritate fulcitur, annotemus. Cyrus Alexãdrinus in septimo definitionum eius cap. ad locũ, Et eundem unũ Christũ, & unũ filium, operantẽ deo decibilia & humana una deiuirili operatione, secũdum beatum Dionysium. Itẽ

Iustinianus imper.
al. diuersorũ probabilium patrum
al. aurumari
al. præter
al. unitionem
al. ęciratis
Cyr⁹ Alexandrinus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Theodorus Faranitanus. Theodori quondam episcopi Faranitani, ex rescripto ad Sergiū episcopū Arsenaitē, D ad locum: Et propterea una operatio totius, sicut unius eiusdemq; saluatoris nostri

Sergius Constantinopo. hæc omnia sunt. Item Sergij Constantinopolitani ex rescripto ad Cyrū Alexandri- num: Asseruistis autem, quoniam bonum est, & ipsis sacris uestris uocibus, ut unum eundemq; Chm operati deo decibilia & hūana una operatione, & hæc pie nimisq; subtiliter exposuistis. Et in constructione ectheseos & in alijs, unam uoluntatem, & omnē diuinā humanamq; operationem habere dām nostrum Iesum Christum fig- ficat. Nec unam tñ, nec duas operatiōes debere dici permittit. Quod & in alijs cum

Pyrrhus Constantinop. al. ecthesis, interdictione, depositione, & excommunicatione sentētialiter asserit Pyrrhus: in do gmatico tomo & confirmatione ecthesis, unam uoluntatem confitetur in Christo: & postmodum in libello fidei, quem in confessione beati Petri apostolorum prin- cipis obtulit, duas uoluntates & duas operationes naturales cōfitetur in uno domi-

Paulus Constantinop. no nostro Iesu Christo, in quo & testimonijs sanctorum patrum ita se orthodoxæ fi dei ueritatem habere confirmat. Paulus quoq; huius successor, in epistola ad apostolicæ memoriæ Theodorum papam, nostræ humilitatis prædecessorem, unam uolun-

Petrus Constantinop. tatem Chm habere confitetur. Et idē in constructione Typi cum interdictione, de- positione & excoīcatione, neq; unam neq; duas uoluntates aut operationes asserit di ci debere in uno dño nostro Iesu Christo. Petrus eius successor ad sanctæ memoriæ Vitalianum papam scribens, & unam & duas uoluntates, & unam & duas operatio- nes in dispensatione incarnationis magni dei & saluatoris sapere se profitetur. Quis quæso, non compūgatur, mansuetissime atq; clemētissime principū, & hūanæ uitæ ancipites laqueos tremēs consideret, atq; cū interno gemitu deū, q est fons misericor diæ depōcetur, erui se ab inimici insidijs, ad deceptionem humanæ mentis undiq; cir cumpositis, cernens hos, qui se de summitate scientiæ prædicabiles æstimabant, hære

Sergius Constantinop. tici erroris laqueos incidisse, nec in ipso errore esse constantes, sed semper instabiles: quidem Sergius in alijs & in alijs scriptis, unam uoluntatē & unā operationē do minū Iesum Christū habere pdicat: & in Ecthesim, omnem diuinam & unam huma nā operationem unius esse Christi pronunciat. & subsequenter econtrario affirmat, unam operationem à quibusdam patribus esse dictam in Christo, duas autem ope-

Pyrrhus rationes à nullo: nec unam tamen operationem, nec duas, definit debere dici in uno domino nostro Iesu Christo. Itemq; Pyrrhus in confirmatione typi, & in alijs p Cy- ro Alexandrino satisfaciens, unam uoluntatem & unam operationem intelligere se demonstrat. Et in scriptis ad sanctæ memoriæ Ioannem papam, unam uoluntatem, &

Paulus Constantinop. & nullam operationem dominum nostrum Iesum Christum habere confirmat. Et idem ipse in libello fidei, cum sanctorum patrum testimonijs duas naturales uolun- tates habere comprobat dominum saluatorem. Itemq; Paulus eius successor, in epi- stola ad Theodorum apostolicæ memoriæ papam, unam uoluntatem habere Chri- stum pronunciat. Et idem ipse in compositione Typi, nec unam nec duas debere dici uoluntates aut operationes statuit. Petrus quoque, & unam, & duas uoluntates & operationes in dispensatione incarnationis saluatoris nostri Iesu Christi sapere se protestatur: & unusquisque eorum aliter asserentes condemnat, excommunicatq; atque de numero ecclesiæ proijcit. Attendat igitur à deo institutum uestræ clo- mentiæ fastigium interno discretionis illius oculo, quem ad dispensandum popu- los Christianos, diuina gratia illustrante, percipere meruit, quemnam talium do- ctorum sequendum censeat populus Christianus, cuius horum doctrinam debe- at amplecti, ut possit saluari, qui & omnes, & alterutrum unusquisque eorum condemnat, sicut uariæ eorum & instabiles definitiones in scriptis adseuerant, mo- do unam uoluntatem & unam operationem, modo nec unam nec duas operatio- nes, modo unam uoluntatem & operationem, & rursum duas uoluntates & duas operationes, itemque unam uoluntatem & unam operationem, & denuo nec unam nec duas, & alius unam & duas. Quis exæstuans pñssimi domini tantæ cecis

A tatis errores non abominetur & caueat, si utiq; saluari desiderat, & immaculatam suæ fidei rectitudinem uenienti dño cupit offerre? Eximenda proinde, ac summis co natibus cū dei pñsidio liberāda est sancta dei ecclesia Christianissimi uestri imperij de talium doctorum erroribus, ut euangelicam atque apostolicam orthodoxæ fidei re ctitudinem, quæ fundata est sup firmam petram huius beati Petri apostolorū princi pis ecclesiæ, quæ eius gratia atq; pñsidio ab omni errore illibata pmanet, ois pñsulum numerus ac sacerdotum, cleri ac populorū, unanimiter ad placendū deo, aiamq; sa- uādam, ueritatis formulā apostolicæ traditionis nobiscum confiteat & pdicet. Hæc aūt nostræ humilimæ suggestiōi innectere curauimus, afflicti atq; incessabiliter in- gemetes de tantis ecclesiæ sacerdotū erroribus, ppria magis quærentiū, q̄ ueritatē fidei statuere, & fraternæ admonitionis synceritatē ad pprium cōtemptum ptinere censentium, non inuido (sicut deus testis est) aīo, neq; p elationem iactātiæ, neq; per contentionis aduersitatē, neq; inaniter eorū doctrinam cupientes reprehendere, neq; quamlibet qs suspiceatur hūanæ delectationis arrogantiam, sed pro ipsius ueritatis, in q̄ saluare nos confidimus, rectitudine, & pro ipsius puræ euangelicæ confessionis regula, pro salute uidelicet animarum, ac reipublicæ Christianæ stabilitate, pro so spitate Romani imperij gubernacula dispensantiū meæ humilitatis apostolicos pē-

B decessores commonuisse, rogasse, increpasse, obsecrasse, arguisse, & omnem modū exhortationis exercuisse, q̄tenus medelam posset recens uulnus accipere. Nec post inoliti erroris diuturnitatē à cōmonitione siluerunt, sed semp hortati sunt ac conte stati, & hoc ex fraterna charitate, non per malitiam uel pertinaciam odiosam. Absit, absit à corde Christiano, ut in alterius lapsum * crassetur, cum dñs oīm doceat: Nolo mortem peccatoris, sed ut conuertatur & uiuat. q gaudet super unum pœnitētem magis, q̄ super nonaginta nouem iustos, qui ad liberandam ouem perditam, suæ ma iestatis inclinans potentiam, de cælis ad terras descendit, sed * expassis spiritalibus ul nis optantes atq; exhortantes eos in orthodoxæ fidei unanimitate remeantes ample cti, eorumq; conuersionē ad integram orthodoxæ fidei rectitudinem præstolantes, q̄tenus nostro consortio, immo beati Petri apostoli, cuius (licet indigni) ministerio fungimur, & traditionis formulam pdicamus, seipsos non facerent alienos, sed con corditer nobiscū immaculatam hostiam pro stabilitate fortissimi ac serenissimi im- perij indesinenter Christum dominum exorent. Credimus, pñssime rerum domine, nullam ambiguitatis caliginem remansisse, quæ ad discernendum possit obsistere, quos secuti sunt noui dogmatis inuentores. nam & suauitas spiritalis intelligentiæ,

C fœtor, ab omnibus fidelibus aspernandus, innotuit. Et quia noui dogmatis inuento res, hæreticorū sectatores ostensi sunt, & non sanctorum patrum pedissequi, nec hoc remāsit incognitum. Igitur quantumcunq; suum colorare uelit quisquam errorem, à luce ueritatis arguitur, sicut & apostolus gentium docet: Omne quod reuelatur, lumen est. qa ueritas constans semper & eadem permanet, semper autem falsitas ua riatur, & sibijpsi, uariando, approbatur ac redarguitur esse contraria. Ex hoc enim et sibijpsis aduersa docuisse, noui dogmatis inuentores ostensi sunt, qa euangelicæ atq; apostolicæ fidei sectatores esse noluerunt. Quapropter, quia & ueritas claruit deo inspiratis uestræ pietatis obtutibus, & falsitas denotata, &, qua digna est, abominatio nem cōsecuta: restat, ut à deo coronatæ uestræ elementiæ pñs fauoribus uictoriæ co ronā redimita ueritas fulgeat, & nouitatis error cum suis inuentoribus, & his quoq; doctrinam secuti sunt, propriæ pñsumptionis pœnam exoluat, & de medio orthodo- xorum antistitum p suæ nouitatis hæretica prauitate pellantur, quam intra unā san ctā catholicā atq; apostolicā Christi ecclesiā conati sunt introducere, & indiuiduū atq; illibatū corpus ecclesiæ contagiōe prauitatis hæreticæ maculare. Nec em æquū est, ut nocētes innocētibus noceāt, aut immunes aliorū delicta pcellant, cū etsi in hoc seculo cōdēnatis parcatur, sicut ipsi q̄bus parcit, nullū in dei iudicio sentiūt parcēdo

Ezech. 18. g Lucæ. 15. a

al. grassetur

al. expansis

Ephe. 5. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

beneficium,ita parcentibus non minimum ingerunt pro illicita compassione perícu
lum.Hæc autem ideo deũ omnipotentem felicibus uestræ manſuetudinis ad emen
dandum credímus reſeruaſſe temporibus, ut locum & zelũ ipſius domini noſtri Ie
for. ſeruãtes ſu Chriſti,qui uestrum imperiũ coronare dignatus eſt, * facientes in terris,pro eius
euangelica atq; apoſtolica ueritate iuſtum iudicium proferatis. Quia dũ humani ge
neris redemptor atq; ſaluator ſit iniuram paſſus,nunc uſq; ſuſtinuit,uestræq; fortitu
dinis aſpirauit imperio, ut eius fidei cauſam (ſicut æquitas exigit,& ſanctorum pa
trum,ſacrarumq; generalium quinq; ſynodorum decreuit inſtructio) exequi digne
mini,&redemptoris ac conregnatoris iniuriam de ſuæ fidei contẽptoribus per eius
præſidium ulciſcamini, propheticum illud uaticinium cum imperiali clemẽtia ma
Pſalm.63. gnanimiter adimplentes,quia rex & propheta Dauid ad deum loquitur: Zelus do
Actu.13. mus tuæ,inquiens,comedit me. Vnde pro tali deo placito zelo collaudatus, illã be
tam uocem audire à creatore omnium meruit: Inueni Dauid uirum ſecundum cor
Pſalm.88 meum, qui faciat oẽs uoluntates meas. Cui & in pſalmis pollicetur: Inueni Dauid
ſeruum meum, oleo ſancto meo unxi eum: manus enim mea auxiliabitur ei, & bra
chium meum confortabit eum,ut cuius cauſam conflagranti ſtudio elaborat Chriſti
anæ clementiæ uestræ pñſſimus principatus efficere remunerationis gratia, omnes
actus fortiſſimi eorum imperij felices & proſperos faciat,qui in ſuis ſacris euange
Matt.6.d. liis repromittit,inquiens: Quærite primum regnum dei,& hæc omnia adjciẽtur uo
bis. Omnes enim ad quos ſacrorum apicum peruenit notitia, & quia ſic benigniter
auguſtæ magnanimitatis uestræ manſuetudinis eſt demonſtratus intentus, innume
ras gratiarum actiones & inceſſabiles laudes,admirati de tanta clementiæ magnitu
dine, propag tori uestri fortiſſimi imperij pſoluerũt: quia uere ut pñſſimi & æquiſ
ſimi principes,quæ dei ſunt,cum dei timore dignati eſtis peragere, omnem immu
nitatem à noſtra paruitate dirigẽdis perſonis polliciti. Et confidimus quia quæ pro
miſit uestra pia clementia,potens eſt & efficere, quatenus quod deo à uestræ Chriſti
anitatis imperio religioſa humanitate deuotum eſt & promiſſum, nihilominus eius
auxiliante omnipotentia impleatur. Vnde & laus ab oĩbus nationibus Chriſtianis,
& perennis memoria,& frequens oratio pro ſoſpitate, triũphalibus ac perfectis uic
torij concedendis,ante Chriſtum dominum,cuius cauſa eſt,effundatur: quatenus ſu
pernæ maieſtatis terrore perculſæ gentium nationes,ſub ſceptris uestri robuſtiſſimi
principatus humiliter colla proſternant, ut pñſſimi uestri regni continuetur pote
tia,dum temporali imperio æterni regni ſuccedit perennis felicitas. Necenim pote
rit aliud ſimilimum inueniri, quod uestræ inuictiſſimæ fortitudinis diuinæ maieſta
al. erratibus ti cõmendet clementiam,q̃ ut repulſis à regula ueritatis * erroribus,euangelicæ atq;
apoſtolicæ noſtræ fidei ubiq; illuſtretur & prædicetur integritas. Propterea pñſſimi
& à deo inſtructi dom ni filij,ſi hanc ſacrarum ſcripturarum uenerabilium ſynodo
rum ſpiritualium patrũ irreprehenſibilem apoſtolici dogmatis regulam,iuxta eu
al. earum angelicam * eorũ intelligentiam,per quam ueritatis nobis formula,ſpiritu referan
te, monſtrata eſt, Conſtantinopolitanæ præſul eccleſiæ tenere n. biſcum ac prædi
care delegerit, pax multa erit diligentibus nomen dei, & ullum non remanebit diſ
ſenſionis ſcandalum,& fiet,quod in Actibus apoſtolorũ, dũ per gratiam ſancti ſpi
Actu.4.f ritus populus ad cognitionem Chriſtianitatis acceſſerit,omnibus nobis cor unum et
anima una. Si autem (quod porro longe ſit) nouitatem nuper ab aljs introductam
amplecti maluerit, & alienis à regula ueritatis orthodoxæ atq; apoſtolicæ noſtræ
fidei ſeſe irretire doctrinis,quam,utpote animab⁹ noxiam, declinare, indefinẽter ab
apoſtolicis meæ humilitatis prædeceſſoribus exhortati atq; commoniti, uſq; hactẽ
nus diſtulerunt,ipſe nouerit, q̃ de tali contemptu in diuino Chriſti examine ſatiſ
faciet apud iudicem omnium, qui in cælis eſt, cui & noſipſi pro ſuſcepto ueræ præ
dicationis miniſterio,uel præſumptione Chriſtianæ religioni contraria, dum ad iu
dicandũ aduenerit, reddituri ſumus rationem: nobisq; (quod ſuppliciter exoro) li
ceat

A ceat apoſtolicam atq; euangelicam rectæ fidei regulam,ut ab exordio pcepimus,in
concuſſe & libere cũ ſimplici puritate integram atq; illibatam ſeruare. Proinde ue
ſtræ auguſtiſſimæ ſerenitati pro affectu ac reuerẽtia catholicæ atq; apoſtolicæ rectæ
fidei,ab ipſo conregnatore Chriſtiani imperij dño Ieſu Chriſto,cuius ueram confeſ
ſionẽ intemeratam cupitis conſeruare,pfecta pio⁹q; labo⁹q; * reportabitur merces, qa al. reputabi-
nihil in aliquo neglectũ eſt uel omiſſum à uestra à deo coronata clemẽtia, quod non tur
poſſit ſalua integritate * uestræ fidei ad eccleſiarum concordiam ptinere: quia iudex al. uere
oĩm deus propoſitum mentis exquirit,& ſtudium pietatis acceptat,qui cauſaq; exi
tus,ſicut expedire iudicat,& diſpenſat. Obſecro itaq; pñſſime atq; clementiſſime Au
guſte, atq; una cum mea exiguitate oĩs anima Chriſtiana flexo genu ſuppliciter de
precatur,ut oĩbus deo placitis bonis,atq; admirandis imperialibus beneficijs, quæ p
eorum deo acceptabile ſtudium ſuperna dignatio humano generi concedere digna
ta eſt, etiam hoc ad reintegrationem perfectæ pietatis conregnatori Chriſto domi
no * hoſtiam acceptabilem offerre iubeatis,uerbum impunitatis concedentes,& li
al. ut hoſtiã beram loquendi facultatem unicuique loqui uolenti,& uerbum impendere pro fi
de,quam credit & tenet,quatenus ab omnibus manifeſtiſſime cognoſcatur,q̃ nullo
terrore,nulla poteſtate,nulla comminatione uel auerſione quiſquam pro ueritate ca
B tholicæ atq; apoſtolicæ fidei loqui uolens, prohibitus aut repulſus eſt, quatenus o
mnes unanimiter pro tanto & tam inæſtimabili bono per cunctum ſuæ uitæ ſpatiũ
diuinam maieſtatem glorificent,& pro incolumitate atq; exaltatione fortiſſimi ue
ſtri imperij unanimiter inceſſabiles Chriſto domino preces effundant. Et ſubſcri
ptio: Pñſſimorum dominorum imperium gratiã ſuperna cuſtodiat,eiſq; omnium
gentium colla ſubſternat.

Superſcriptio ſynodicæ ſuggeſtionis.

Pñſſimis dominis,& ſereniſſimis uictoribus ac triumphatoribus,dilectis filijs dei
& domini noſtri Ieſu Chriſti,Conſtantino magno Imperatori,Heraclio & Tibe
rio Auguſtis,Agatho epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, cum uniuerſis ſynodis ſubia
centibus concilio apoſtolicæ ſedis. Omniũ bonorum ſpes ineſſe prænoſcitur,dũ
imperiale faſtigium eius, à quo ſe coronatum,& hominibus præſtiturũ ad ſalubri
ter gubernandũ cognoſcit,uerã de eo confeſſionẽ,q̃ ſola p̃ oĩbus muneribus delecta
tur, inquirit fideliter,& uiuaciter amplecti deſiderat. Et hoc deo p̃ſtantiſſimũ mu
nus eſt,à quo p̃cedit oĩe quod bonũ eſt, ad quẽ redigit quod de eius maieſtate pce- Iacob.1.d
ptũ eſt,cuius ſpiritu pſtruente in mẽtis arcanis,& cõualeſcẽte ſpirituali flagrãtia,piæ
C intentionis radij circunquaq; perluſtrant,& ſuauitatis odor de ſacrificio cordis aſcen
dit ad dñm,qui tali munere complacatur. Vnde & in terreſtribus felicitatem donet,
& gentes * ſubiuget uniuerſas, q̃s ad ueræ de ſe cognitionis confeſſionem aſciſcat,
quas ſubiectas Chriſtiano imperio de poteſtate liberet tenebrarum,ut felices faciat
humiliatos,quos infeliciter exultari ad eorum deiectionem permiſerat. Quia ue
ro,pñſſime atque fortiſſime principum Auguſte, uestræ pietatis cum laude admira
mur deo dignum propoſitum, quod circa apoſtolicam noſtram fidem habere di
gnamini,deo ſecretius ſatisfaciẽte non uerbis fluentibus,nec loquacitate fallaci,ſed
diuina ſua gratia commonẽte, omnicq; ambiguitate ſublata, deſideratis cognoſcere,
quæ ueritas orthodoxæ & apoſtolicæ fidei contineat. Omnes nos exigui eccleſiarũ
præſules,uestri Chriſtiani imperij famuli,in ſeptentrionalibus uel occiduis partibus
conſtituti,licet parui & ſimplices ſcientia,fide tamẽ per dei gratiam ſtabiles,pro his
quæ per diualem ſacram perceptam cognouimus, conregnanti ac diſpenſanti uo
biſcum conditori & diſpenſatori omnium deo exhilarati, pro huiuſmodi pio pro
poſito cũ intimis cordis fletibus gratias reddere cœpimus, quod tã laudabile,tã mi
rificũ,tã ſaluberrimũ, tam ſingulariter deo p̃ oĩbus terrenis ſacrificijs acceptabile,
trãquillitas uestra opus credit cõcupiſſe,quod * multis qdẽ pietate & iuſtitia p̃ditis al. à multis
regi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

regibus desideratum,paucissimis tamen raroq; ad effectum deo placitum,cum syn-
ceritate apostolicæ fidei perduci possibile demonstratum est.Credimus autem,quia
quod paucis raroq; concessum est,à deo coronato uestro imperio diuinitus conce-
tur, & per ipsum catholicæ atque apostolicæ ueræ nostræ fidei splendidissimum in
omium mentibus emicet lumen,quod ex uerilluminis fonte tãquam de radio uiui-
fici fulgoris, per ministros beatos Petrũ & Paulum apostolorũ principes, eorumq;
discipulos & apostolicos successores gradatim usq; ad nostram paruitatem,dei op-
tulatione seruatum est,nulla hæretici erroris retra caligine tenebratum, nec falsita-
tis nebulis confœdatum,nec intermixtis hæreticis prauitatibus uelut caligosis nubi-
lis perumbratum,immune atq; syncerũ, & suis radijs perlustratum,pijssimis cona-
tibus conseruare cupit uestrum à deo coronatum fastigium.In hoc enim tam apos-
licæ sedis,quãq; nostri exigui famulatus prædecessores usq; hactenus non sine peri-
al,singula culis desudarunt,nunc decretali commonitione cum apostolicis pontificibus consa-
lentes, nunc synodali definitione,quæ ueritatis regula continebat, omnibus inno-
tescẽtes:&terminos quos transgredi nefas est,usq; ad animæ ipsius exitum constan-
ter defendentes:nõ seducti blanditijs,non periculis territi,ut illam in euangelijs do-
Marc.8.d mini nostri sentẽtiam operibus demonstrarent, qua sententialiter præcepit,dicens:
& Luc.12.a Qui me confessus fuerit coram hominibus,& ego confitebor illum corã patre meo
q in cælis est,& subsequenti pœna deterret,quia seueriter comminatur:Qui me ne-
Matt.10.d gauerit coram hominibus,negabo & ego eum coram patre meo qui in cælis est.Et
& Luc.12.a cratur enim uera cõfessio pietatis iuxta diuersitatem temporum uariari, sicut nec ipse
*ueritatẽ ua- *ueritatem admittit,de quo est ipsa uera confessio,qui dicit: Ego sum,& non sum
riari.
Malach.3.b mutatus.Igitur quia tranquillissimæ fortitudinis uestræ clementia personas de ep-
scopali numero dirigi iussit,uita atq; scientia omnium scripturarum præditos,de
tæ quidem puritate,quamuis quisquam munditer uixerit, confidere tamen no
al,solius sumit:perfecta uero scientia,si ad ueræ pietatis scientiam redigatur, *sola est u
* tis cognitio:si ad eloquẽtiam secularem,non æstimamus quenquam temporibus
stris reperiri posse,qui de summitate scientiæ glorietur:quandoquidem in nostris
gionibus diuersarum gentium quotidie æstuat furor,nunc conflig ẽdo,nunc disco
rendo ac rapiendo.Vnde tota uita nostra solicitudinibus plena est,quos gentium
nus circumdat,& de labore corporis uictus est, eo q; priscina ecclesiarum susten
tio paulatim per diuersas calamitates deficiendo succubuit. Et sola est nostra fi
stantia fides nostra:cum qua nobis uiuere, summa est gloria:pro qua mori, lucrum
æternum est.Hæc est perfecta nostra scientia,ut terminos catholicæ atq; apostolicæ
fidei,quos usq; hactenus apostolica sedes nobiscũ & tenet,& tradit,tota mentis co
stodia conseruemus,credentes in deum patrem omnipotentem,factorem cæli & ter
ræ,uisibilium omnium & inuisibilium:& in filium eius unigenitum,qui ante omia
secula ex eo natus est,uerum deum de deo uero,lumen de lumine,natum non factũ,
consubstantialem patri,id est, eiusdẽ cũ patre substantiæ,per quem omnia facta sunt,
quæ in cælo & quæ in terra:& in spiritumsanctũ dominũ & uiuificatorem,ex patre
procedentẽ,cũ patre & filio coadorãdũ & cõglorificandũ,trinitatẽ in unitate,et unita
tẽ in trinitate:unitatẽ quidẽ essentiæ,trinitatem uero personarũ siue subsistentiarũ,
deum patrem confitentes, deum filium, deum spiritumsanctum:non tres deos,sed
unum deum,patrem & filium & spiritumsanctum:non trium nominum subsisten-
tiam, sed triũ subsistentiarũ unam subsistentiã: quorũ una essentia siue substantia uel
natura,id ẽ,una deitas,una æternitas,una potestas,unũ imperiũ,una gloria,una ado
ratio,una essentialis eiusdem sanctæ & inseparabilis trinitatis uoluntas & operatio,
quæ omnia condidit,dispensat & continet. Confitemur autem unum eiusdem sanctæ
coessentialis trinitatis deum uerum,qui ante secula de patre natus est,in ultimis se-
culorum temporibus pro nobis nostraq; salute descendisse de cælis, & incarnatum
de spiritusancto & sancta immaculata semperq; uirgine gloriosa Maria domina nos-
tra

A stra,*uerè & propriè dei genitrice:secundum carnem scilicet ex ea natum, & uere al,uera æ propria
hominem factum,eundem deum uerum,eundemq; hominem uerum:deum quidem
ex deo patre,hominem autem ex uirgine matre incarnatum, ex ea carne animam ha
bentem rationalem & intellectualem:consubstantialem eundem deo patri secũdum
deitatem,consubstantialemq; nobis eundem ipsum secundum humanitatem,& per
omnia similem nobis absq; solo peccato: crucifixum pro nobis sub Pontio Pilato,
passum,sepultumq;,& resurgentem,ascendentem in cælos,sedentem ad dexterã pa-
tris,iterumq; uenturũ iudicare uiuos &mortuos,cuius regni non erit finis.Vnũ qp
pe eundemq; dñm nostrum Iesum Christum filium dei unigenitum,ex duabus,&in
duabus substantijs inconfuse,incõmutabiliter,indiuise,inseparabiliter subsistere co-
gnoscimus,nusquam sublata differentia naturarum propter unitatem,sed potius sal
ua proprietate utriusq; naturæ in unam personam,unã subsistentiã concurrentẽ,non
in dualitatẽ personæ dispertitũ uel diuisum,neq; in unam compositam naturã con-
fusum:sed unũ eundemq; filium unigenitum,deum uerbum dñm nostrũ Iesum Chri
stum:neq; alium in alio, neq; alium & aliũ,sed eundem ipsum in duabus naturis,id
est,in deitate &humanitate.Et post subsistentialem adunationem cognoscimus,quia
neq; uerbum in carnis naturam conuersum est, neq; caro in uerbi naturam transfor-
B mata est:permansit enim utrunq;,quod naturaliter erat:differentiam quippe aduna-
tarum in eo naturarũ sola contemplatione discernimus,ex quibus inconfuse,insepa-
rabiliter,& incommutabiliter est cõpositus. Vnus em̃ *in utrisq;,& per unũ utraq;: al.ex
quia simul sunt & altitudo deitatis,& humilitas carnis,seruante utraq; natura etiam Leo papa epi
post adunationem sine defectu proprietatem suam,& operante utraq; forma cum al stola 10. ca.4.
terius communione quod proprium habet,uerbo operante quod uerbi est,& carne ad Flauianũ
exequente quod carnis est:quorum unum coruscat miraculis,aliud succumbit iniu- episcopum
rijs. Vnde consequenter,sicut duas naturas siue substantias,id est,deitatẽ &humanita
tẽ,inconfuse,indiuise,incõmutabiliter eũ habere ueraciter confitemur:ita quoq; &
duas naturales uoluntates,& duas naturales operationes habere,utpote pfectũ deũ
& pfectũ hoiem,unũ eũdemq; ipsum dñm Iesum Christũ pietatis nos regula instru
it:quia hoc nos apostolica atq; euangelica traditio, sanctorumq; patrũ magisteriũ,
quã sancta apostolica atq; catholica ecclesia,& uenerabiles synodi suscipiunt, insti-
tuisse monstranẽ.Ex quorũ doctrinis hæc recolligẽtes,in breuitate pstrinximus. Hoc
em̃ credimus,quod per traditionẽ apostolicã accepimus, cuius autoritatem in omi-
bus sequimur:à qua & institutos hoc ipsum nostræ humilitatis præcessores cogno-
uimus,quem & usque ad finem seruari nobis siue per uitam,siue per mortem opta-
C mus. Hanc igitur meræ catholicæ atque apostolicæ confessionis regulam, *& san- al.etiam
ctum concilium,quod in hãc Romanã urbem *seruilem uestri Christianissimi impe al,seruile
rij sub apostolicæ memoriæ Martinũ papã conuenit, prædicasse synodice ac constan
ter defendisse,oẽs nos quisq; ubiq; †est humilimi ecclesiarũ Christi antistites,cogno al.Martino
scimus;in q̃ & nostræ paruitatis pdecessores cõueniẽtes apostolicã confessionẽ,quã papa
à principio perceperunt,etiã synodali præconio prædicarunt, & absq; cuiuspiã no- al,quicunq;
uitatis errore citra ambiguitatem determinarunt.Pietatis itaq; zelo atq; amore ue-
ræ apostolicæ confessionis,uestræ serenitatis benignitas mota,amplius declarare fa- al.eam,&ut
stu regali fomitem multomagis fulgeat,elaborare procuret: cuius uotum, quia ex al.fomite
deo est,à deo perficitur:ut &ueritas adhuc in ancipiti positis clareat,,&eã synceriter
amplectentibus robur accrescat,& zizaniorũ genimina spirituali falce,ut offensionis
ac deceptionis occasio de medio Christi ecclesiarũ tollatur, abscindantur. Quorũ au-
tores extiterunt Theodorus Faranitanus, Cyrus Alexãdrinus, Sergius, Pyrrhus,&
Paulus Constantinop.uel quiq eis consentanei usq; in finẽ demõstrati sunt, q noui er
rorisautores, pfectæq; dispensationis,qua saluati sumus, infesti, nõ solũ ueræ cõfessi
onisaduersarij,sed,utpote à uia ueritatis errantes,sibijpsis contraria docuerunt, ali-
ter & aliter afferentes,& alterutrũ dogmata destruentes. Quod enim nulla ueritate
fundatum

Universidad de Deusto
Biblioteca

fundatum est,necesse est ut erroris inconstantia uarietur. Nam uera fides immutabilis
1.Cor.1.c Matt.3.f Iacob.5.c non poterit,nec aliter nũc,aliter postmodum p̃dicari.Quia sit sermo uester,ut Apostolus docet,Est est,non non:quod plus est,à malo est. Præterea satisfaciendũ est nostro exiguo famulatui apud sereniſſimorum dominorum nostrorum clementiã, protarditate missarum ex concilio nostro personarum,quas dirigi per suam augustissimam sacram uestrum p̃ſſimum fastigium iussit. Primum quidem,q̃ numerosa multitudo nostrorum usq; ad Oceani regiones extenditur,cuius itineris longinquitas in multi temporis cursum protelatur. Sperabamus deinde de Britannia Theodorum consamulum atq; coepiscopũ nostrum, magnæ insulæ Britanniæ archiepiscopũ & philosophum cum alijs qui ibidem usq; hactenus demorantur,exinde ad nostram humilitatem coniungere,atq; diuersos huius concilij episcopos in diuersis regionibus constitutos,ad generalitatem totius concilij seruilis nostra suggestio adunaret,ne si tñ pars quod agebatur,agnosceret,partem lateret:& maxime, quia in medio gentiũ tam Longobardorum,quamq; Sclauorum,necnon Francorum,Gallorum atq; Gothorum seu Britannorum,plurimi consamulorum nostrorum esse nosc̃untur, qui & de hoc curiose satagere non desistunt,ut cognoscant quid in causa apostolicæ fidei pagatur:qui quantum prodesse possunt,dum in consonantia fidei nobiscum tenentur, nobisq; concorditer sentiant:tantum,quod absit,si quid scandali in fidei capitulo patiantur,inueniuntur infesti atq; contrarij.Nos autem licet humilimi, summis uirtubus enitimur,ut Christiani uestri imperij respublica,in qua beati Petri apostolorum principis sedes fundata est,cuius autoritatem omnes Christianæ nobiscum nationes uenerantur & colunt,per ipsius beati Petri apostoli reuerentiam oĩm gentium subl mior esse monstretur.personas autem de nostræ humilitatis ordine præuidimus dirigere ad uestræ à deo protegendæ fortitudinis uestigia,quæ omnium nostrũ, id est, uniuersorum per Septentrionales uel Occiduas regiones episcopoq; suggestionem, in qua & apostolicæ nostræ fidei confessionem præbuimus,offerre debeant, non tamen tanquam de incertis contẽdere, sed ut certa atque immutabilia compendiosa definitione proferre:simpliciter obsecrantes,ut à deo coronato uestro imperio faueat re,hæc eadem omnibus prædicari,atq; apud omnes obtinere iubeatis,ut deus,qui ue-
al.prosperę ritatem & iustitiam diligit,omnia prospera uestræ sereniſſimæ benignitatis temporibus donet, in quibus apostolicæ prædicationis pietatis ueritas fulgeat, melioribus prospero successu eorum fortissimæ trãquillitatis imperium lætari de hostium subiectione concedẽs. Suscipere itaq; dignamini,p̃ſſimi principum,à nostra humilitate directos episcopos,cum reliquis ecclesiastici ordinis uiris atq; religiosis seruis dei, cum solitæ tranquillitatis clementia,quatenus ex ipsorum testimonio cum gratiarũ actione in propria remeantium,apud omnes nationes laus clementiæ uestræ crebrescat,sicut magni illius Constantini, cuius post obitum laudabilis fama nihilominus uiget,cuius insigne non tantum potestatis est, sed pietatis: cum quo illud sacratissimum concilium trecentorum decem & octo antistitum in Nicena ciuitate,in defensione consubstantialis trinitatis conuenit.Et sicut Theodosii magni,cuius inter alias eius uirtutes singularis pietas prædicatur:quo adnitente, per sanctũ spiritus gratiam centum quinquaginta patrum sententia,qui eis inspirabat,spiritus sanctus cõsubstantialis patri & filio prædicatus est.Et sicut egregij ueritatis amatoris Martiani principis,qui & primum concilium Ephesinum,utpote catholicam & apostolicam fidem prædicans,à sancta Chalcedonẽsi synodo suscipi fecit,& errores qui accreuerant, dei ecclesia repulit,eorum illum tomum amplexus apostolici uiri papæ Leonis,quẽ beatus Petrus apostolus uerbis eius ediderat.Et sicut extremi quidem,præstantissimi tamen omnium,magni illius Iustiniani,cuius ut uirtus,ita & pietas omnia in melliorem ordinem restaurauit: cuius instar fortissimæ uestræ clementiæ principatus uirtutis q̃dem conatibus rempublicam Christianam tuetur, & restaurat in melius, pietatisq; studijs catholicæ succurrit ecclesiæ,ut in unitate ueræ ac apostolicæ confessionis

A fessionis perfectius copuletur, quam nunc usq; nobiscum sancta Romana seruat ecclesia, quatenus syncerę pietatis arcanum tuba clarius per totum orbem prædicetur: & ubi huius ueræ confessionis syncęritas p̃ uestri imperij fauoribus obtinet, laus simul ac meritum sereniſſimi uestri imperij prædicetur,ut cum pietatis laudibus,etiam regni eorum deo annuente dilatentur insignia,quosq; ueræ pietatis inuitat confessio,imperialis fortitudo possideat.Nam & nos(licet indigni)dei clementiam deprecamur,ut sine aliquo lapsu usq; ad ipsius uitæ terminum, immaculatam nos seruare ac prædicare concedat,& per ea in suo conspectu gloriari. Quia etsi se culi sapientiam & inanem fallaciam(ut beatus Paulus apostolus dicit)penitus ignoramus, ueræ tamen prædicationis normam simplici ueritate docemus atq; defendimus:quia non uerborum pompas habere cupimus, ut contentionibus occupemur: necenim licet in angustijs nobis degentibus.sed qui conuerti ad ueritatem uoluerit, rectæ nostræ fidei ordinem cum simplicitate cordis,uerborumq; lenitate proferimus. Saluare enim per apostolicæ confessionis ueritatem commissas nobis diuina dignatione animas magis cupimus, quàm per uerbosam loquacitatem in errorem audientes immittere. Quicunq; proinde sacerdotum hæc, quæ in hanc nostræ humilitatis confessionem continentur, nobiscum synceriter prædicare desiderant, ut
B nostræ apostolicæ fidei concordes, ut consacerdotes, ut comministros eiusdem fidei,&(ut simpliciter dicamus)ut spiritales fratres & coepiscopos nostros suscipimus. Qui uero hæc confiteri noluerint,ut infestos catholicæ atque apostolicæ confessioni, perpetuæ condemnationis reos esse censemus: nec aliquando tales in nostræ humilitatis collegio,nisi correctos,suscipere patimur.Nec transgredi nos q̃quam eorũ arbitretur quod à prædecessoribus nostris percepimus.Præterea gaudium magnum erit cælo & in terra, si uestra benignissima pietate mediante, hæc conregnator uester omnipotens deus ad effectum perduxerit, ut cælum iocundetur,exultet & terra,dum pax multa fit diligentibus ueritatem, & non est eis scandalum, & auferatur de domo dei abominatio scandali, quæ erit ad ruinam multorum inconstantium uel simplicium, ut sit una fides, unum os & labium, una apud omnes apostolicæ prædicationis confessio, dum omnes unanimes loquentur magnalia dei: quam uestræ sereniſſimæ felicitatis temporibus misericors deus concedere dignabitur, dum dissipata in ædificationem ecclesiæ dei construuntur, segregata in compagine ueritatis conueniunt,dissociata in charitatem apostolicæ fidei copulantur,dispersa in unitate continente apostolicam ueritatem concurrunt, ut concorditer nobiscum omnes hoc bonum operantes, dei maiestatem ualeant fideliter
C obsecrare, pro longæuitate atque perfecta prosperitate uestræ fortitudinis impe- al. cõcedenda
rij̃ diuinitus condenda, ut eorum inuictissimæ mansuetudinis laboribus congregentur ex gentibus,ad confitendum nomini sancto eius,& gloriandum in laude uera eius confessionis,qui facit mirabilia magna solus, qui facit prodigia super ter- Psal.148.
ram,auferens bella usq; ad fines terræ,qui dispersa congregat,& congregata conser- Psal.146.
uat,qui ram p̃ſſimos principes super populum suum regnare præcepit, quem pauigili pietate & inuictis laboribus,deo cooperante,custodiunt.

Et subscriptiones episcoporum.

AGATHO episcopus sanctæ dei catholicæ atque apostolicæ ecclesiæ urbis Romæ, huic suggestioni cum generalitate totius apostolicæ sedis concilij̃,pro rectitudine apostolicæ confessionis factæ (sicut superius continetur)consensi & subscripsi. Andreas gratia dei episcopus sanctæ Ostiensis ecclesiæ,in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus,similiter subscripsi. Agnellus gratia dei episcopus sanctæ ecclesiæ Teracinensis prouinciæ Campaniæ,in hanc suggestionẽ quam pro apostolica nostra fide unanimiter cõstruximus,similiter subscripsi.Agnellus gratia dei episcopus sanctæ

d

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctæ Fundanæ ecclesiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc suggestionem quam pro apo
stolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Adeodatus gratia
dei episcopus sanctæ Formianæ ecclesiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc suggestio-
nem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscri-
psi. Petrus gratia dei episcopus sanctæ Cumanæ ecclesiæ prouinciæ Campaniæ, in
hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, simi
liter subscripsi. Agnellus gratia dei episcopus sanctæ ecclesiæ Misenatæ prouinciæ
Campaniæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter con
struximus, similiter subscripsi. Gaudiosius gratia dei episcopus sanctæ Puteolanæ ec-
clesiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fi-
de unanimiter cõstruximus, similiter subscripsi. Stephanus gratia dei epũs sanctæ Lo
crensis ecclesiæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter
construximus, similiter subscripsi. Agnellus humilis episcopus sanctæ Neapolita
næ ecclesiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica no
al, Aurelian⁹ stra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. *Aurelius humilis episco-
pus sanctæ Nolanæ ecclesiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc suggestionem quam p
apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Barbatus gra-
tia dei episcopus sanctæ Beneuentanæ ecclesiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc sug-
gestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter sub
scripsi. Decorosus gratia dei episcopus sanctæ ecclesiæ Capuanæ prouinciæ Cam
paniæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construxi
mus, similiter subscripsi. Iulianus indignus episcopus sanctæ Cõsentinæ ecclesiæ
prouinciæ Brutiorum, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide una-
nimiter construximus, similiter subscripsi. Ioannes gratia dei episcopus sanctæ Hy
druntinæ ecclesiæ prouinciæ Brutiorum, in hanc suggestiõem quam pro apostoli-
ca nostra fide unanimiter cõstruximus, similiter subscripsi. Germanus humilis epi
scopus sanctæ Tarentinæ ecclesiæ prouinciæ Calabriæ, in hãc suggestionem quam
pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, subscripsi similiter. Theopha
nius humilis episcopus sanctæ Thurinæ ecclesiæ prouinciæ Calabriæ, in hanc sug-
gestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter cõstruximus, similiter sub
scripsi. Petrus humilis episcopus sanctæ Cortonensis ecclesiæ prouinciæ Brutiorũ,
in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus,
al. Scyllanę similiter subscripsi. Paulus humilis episcopus sanctæ *Scyllacinæ ecclesiæ puinciæ
al, Tauranię Brutiorum, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter cõ
struximus, similiter subscripsi. Georgius humilis episcopus sanctæ Taurianæ eccle-
siæ prouinciæ Calabriæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide
unanimiter cõstruximus, similiter subscripsi. Theodorus humilis episcopus sanctæ
al, Tropianę *Tropeianæ ecclesiæ prouinciæ Calabriæ, in hanc suggestionem quam pro apostoli
ca nostra fide unanimiter cõstruximus, similiter subscripsi. Abundantius humilis
episcopus Tempsanæ ecclesiæ prouinciæ Brutiorum, in hanc suggestionem quam
pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Hyacin-
thus humilis episcopus sanctæ Surrentinæ ecclesiæ prouinciæ Campaniæ, in hanc
suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter
subscripsi. Placentius humilis episcopus sanctæ Veliternẽsis ecclesiæ prouinciæ Cã
paniæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construxi
mus, similiter subscripsi. Iuuenalis humilis episcopus sanctæ Albanẽsis ecclesiæ,
in hanc suggestionẽ quãpro apostolica nra fide unanimiter construximus, similiter
subscripsi. Vitus humilis episcopus sanctæ Syluæ candidæ ecclesiæ, in hanc sugge-
stionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscri
al. Nomẽtanę psi. Paulus humilis episcopus sanctæ *Numentanæ ecclesiæ, in hanc suggestionem
quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Ioan
nes

A nes humilis episcopus sanctæ Portuensis ecclesiæ, in hanc suggestionem quam pro
apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Stephanus hu
milis episcopus sanctæ Prænestinæ ecclesiæ, in hanc suggestionẽ quam unanimiter
pro apostolica nostra fide construximus, similiter subscripsi. Felix exiguus episco-
pus sanctæ Spoletanæ ecclesiæ, in hanc suggestionem quampro apostolica nostra fi
de unanimiter construximus, similiter subscripsi. *Honestus exiguus episcopus san- al, Honorat⁹
ctæ Efinatis ecclesiæ, in hãc suggestionẽ quãp apostolica nfa fide unanimiter cõstru
ximus, similiter subscripsi. Felix exiguus episcopus sanctæ Camerinæ ecclesiæ, in
hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, si-
militer subscripsi. Florus exiguus episcopus sanctæ Fulginatis ecclesiæ, in hanc sug
gestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter sub
scripsi. Decentius exiguus episcopus sanctæ Foroflaminiensis ecclesiæ, in hanc sug-
gestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter sub
scripsi. Ioannes exiguus episcopus sanctæ Nursinæ ecclesiæ, in hanc suggestionem
quã pro apostolica nfa fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Felix exi-
guus epũs ecclesiæ sanctæ. Asculanensis, in hanc suggestionem quam pro apostoli-
ca nostra fide unanimiter cõstruximus, similiter subscripsi. Adrianus exiguus epi- al. Esculanen
B scopus sanctæ Reatinæ ecclesiæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra sis
fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Florus exiguus episcopus san-
ctæ *Furconiæ ecclesiæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide al, Furconen,
unanimiter construximus, similiter subscripsi. Clarentius episcopus sanctæ eccle-
siæ Balnensis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter
construximus, similiter subscripsi. Orestes exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Vi-
bonensis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter con-
struximus, similiter subscripsi. Theodosius exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Sy-
racusanæ prouinciæ Siciliæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fi-
de unanimiter construximus, similiter subscripsi. Benedictus exiguus episcopus
sanctæ ecclesiæ Messanensis prouinciæ Siciliæ, in hanc suggestionem quam pro apo
stolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Ioannes exiguus
episcopus sanctæ ecclesiæ *Thermitanæ prouinciæ Siciliæ, in hanc suggestionem al, Termen.
quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Io-
annes exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Mylanæ prouinciæ Siciliæ, in hanc sugge
C stionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter sub-
scripsi. Petrus exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Taurominitanæ prouinciæ Sici-
liæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construxi-
mus, similiter subscripsi. Iulianus exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Catanensis p-
uinciæ Siciliæ, in hanc suggestionẽ quãpro apostolica nfa fide unanimiter cõstruxi
mus, similiter subscripsi. Georgius exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Trioclita-
næ prouinciæ Siciliæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide una-
nimiter construximus, similiter subscripsi. Georgius epũs exiguus sanctæ Agrigen-
tinæ ecclesiæ prouinciæ Siciliæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra
fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Adeodatus humilis episcopus
sanctæ ecclesiæ Leucorum, legatus uenerabilis synodi per Galliarum prouincias
constitutæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter cõ
struximus, similiter subscripsi. Vuilfridus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Ebo-
racenæ insulæ Britanniæ, legatus uenerabilis synodi per Britanniam constitutæ, in
hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, si-
militer subscripsi. Mauricius humilis episcopus sanctæ Tiburtinæ ecclesiæ, in hanc
suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter
subscripsi. Felix humilis episcopus Arelatensis ecclesiæ, legatus uenerabilis syno-
di per Galliarum prouincias constitutæ, in hanc suggestionem quam pro apo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

stolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Taurinus indi-
gnus diaconus sanctæ ecclesiæ Telonensis, legatus uenerabilis synodi per Galliarum prouincias constitutæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Mansuetus dei gratia episcopus sanctæ Mediolanensis ecclesiæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Ioannes indignus episcopus sanctæ ecclesiæ Bergomatis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Donatus episcopus sanctæ ecclesiæ Laudensis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Anastasius episcopus sanctæ ecclesiæ Ticinensis, in hanc suggestionem quam pro nostra apostolica fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Valentinus episcopus sanctæ ecclesiæ Aquensis, in hanc suggestionem quam pro nostra apostolica fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Desiderius episcopus sanctæ ecclesiæ Cremonensis, in hác suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Gratianus episcopus sanctæ ecclesiæ Nouariensis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Desiderius episcopus sanctæ ecclesiæ Eporediensis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Ioannes episcopus sanctæ ecclesiæ * Genuensis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Deusdedit episcopus sanctæ ecclesiæ

forte al, Ianuen,

in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Audacis episcopus sanctæ ecclesiæ Dertonensis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Benenatus episcopus sanctæ ecclesiæ Astensis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Benedictus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Valuensis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Bonus episcopus sanctæ ecclesiæ Albingaunensis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Theodorus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Vercellensis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Rusticus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Taurinatis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Ioannes episcopus sanctæ ecclesiæ

al. Vigintimi lienſis

Vintimilienſis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Seuerus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Lucanensis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Eleutherius episcopus sanctæ ecclesiæ Lucensis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Maurianus episcopus sanctæ ecclesiæ Pisanæ, in hanc suggestionem quã pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Serenus episcopus sanctæ ecclesiæ Populonienſis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Reparatus exíguus episcopus sanctæ ecclesiæ Florentinæ, in hanc suggestionem quam pro

al. Ruſcellanæ

apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Valerianus episcopus sanctæ ecclesiæ * Rosellensis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Cyprianus episcopus sanctæ ecclesiæ Aretinæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Vitalianus episcopus sanctæ ecclesiæ Senensis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Martianus episcopus sanctæ ecclesiæ

A siæ Volaterranæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Agnellus episcopus sanctæ ecclesiæ * Vulsinienſis Siciliæ, in hanc suggestiõem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Custoditus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Castroualentanæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Theodorus episcopus sanctæ ecclesiæ Clusinæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Vitalianus episcopus sanctæ ecclesiæ Tusculanen. in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Mauricius episcopus sanctæ ecclesiæ Anagninæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Saturninus episcopus sanctæ ecclesiæ Aletrinæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Valerianus episcopus sanctæ * Rosanæ ecclesiæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Gaudiosus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Signinæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter

al. Volſinen.

al. Roſſanen.

B construximus, similiter subscripsi. Agatho episcopus sanctæ ecclesiæ Aquilcienſis prouinciæ Istriæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Cyriacus episcopus sanctæ ecclesiæ Polensis Istriæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Aurelianus episcopus sanctæ ecclesiæ Parentinæ prouinciæ Istriæ, in hanc suggestiõem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Vrsinus episcopus sanctæ ecclesiæ Cenetenſi. prouinciæ Istriæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Andreas episcopus sanctæ ecclesiæ * Veientanæ pro

al. Veglen,

uinciæ Istriæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Gaudentius episcopus sanctæ ecclesiæ Tergestinæ prouinciæ Istriæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Benenatus episcopus sanctæ ecclesiæ Opitergienſi. prouinciæ Istriæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Vrsinianus episcopus sanctæ ecclesiæ * Paduanæ prouinciæ Istriæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter cõstruximus, similiter subscripsi. Paulus episcopus sanctæ ecclesiæ

al. Pucinanæ

C Patauinæ prouinciæ Istriæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter cõstruximus, similiter subscripsi. Paulus episcopus sanctæ ecclesiæ * Altinenſis prouinciæ Pentapolis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Beatus episcopus sanctæ ecclesiæ Pisaurenſis prouinciæ Pentapolis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Dominicus episcopus sanctæ Fanenſis ecclesiæ prouinciæ Pentapolis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Adrianus episcopus sanctæ ecclesiæ Numanatis prouinciæ Pentapolis, in hanc suggestionem quam pro apostolica fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Ioannes episcopus sanctæ ecclesiæ Auximatis prouinciæ Pentapolis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Ioãnes episcopus sanctæ ecclesiæ Anconitanæ prouinciæ Pentapolis, in hanc suggestionẽ quã pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Benenatus episcopus sanctæ ecclesiæ Perusinæ prouinciæ * Tusciæ, in hanc suggestionẽ quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Bonifacius episcopus sanctæ ecclesiæ Tudertinæ prouinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem quam pro nostra fide unanimiter cõstruximus, similiter subscripsi. Amator episco-

al. Alſien. al. Altien.

al. Pẽtapolis

Universidad de Deusto
Biblioteca

pus sanctæ ecclesiæ Bleranæ puinciæ Tusciæ, in hāc suggestionē quā pro nostra apo D
stolica fide unanimiter cōstruxim⁹, similiter subscripsi. Gratiosus episcopus sanctæ
ecclesiæ Sutrinæ prouinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem quam pro nostra aposto
lica fide unanimiter cōstruximus, similiter subscripsi. Exhilaratus episcopus sanctæ
ecclesiæ Metaurēn. prouinciæ Istriæ, in hāc suggestionē quā pro apostolica nra fide
unanimiter construximus, similiter subscripsi. Theodorus episcopus sanctæ eccle
siæ Nepesinæ prouinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra
fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Ioannes episcopus sanctæ eccle
al. Falernita- siæ Salernitanæ prouinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem quam pro apostolica nos
nę stra fide unanimiter cōstruximus, similiter subscripsi. Theodorus episcopus sanctæ
ecclesiæ Amerinæ prouinciæ Tusciæ, in hanc suggestiōem quam pro apostolica no
stra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Barbarianus episcopus san
ctæ ecclesiæ Polimarciensis prouinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem quam p apo
stolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Deusdedit episco
pus sanctæ ecclesiæ Narniensis prouinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem quam pro
apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Theodorus ex
iguus episcopus sanctæ ecclesiæ Rauennatis, in hanc suggestionem quam pro apo
stolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Stephanus episco
al. Sarnen, pus sanctæ ecclesiæ Saranatis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fi E
de unanimiter construximus, similiter subscripsi. Barbatus episcopus sanctæ eccle
siæ Cornelien sis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter
construximus, similiter subscripsi. Victor episcopus sanctæ ecclesiæ Bononiensis,
in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus,
similiter subscripsi. Florus episcopus sanctæ ecclesiæ Cæsenatis, in hanc suggestio
nem quam pro apostolica nostra fide unanimiter cōstruximus, similiter subscripsi.
Vitalis episcopus sanctæ ecclesiæ Fauentinæ, in hanc suggestionem quam pro apo
stolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Iustinus episcopus
sanctæ ecclesiæ Fidentinensis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fi
de unanimiter construximus, similiter subscripsi. Vincentius episcopus sanctæ eccle
siæ Liuiensis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter cō
struximus, similiter subscripsi. Placentius episcopus sanctæ ecclesiæ Placentinæ, in
al. Rhegien, hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, si
militer subscripsi. Mauricius episcopus sanctæ ecclesiæ Regiensis, in hanc sugge
stionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter sub
scripsi. Petrus episcopus sanctæ ecclesiæ Mutinensis, in hanc suggestionem quam p E
apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Gratiosus epis
copus sanctæ ecclesiæ Parmensis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra
fide unanimiter construximus, similiter subscripsi. Magnus episcopus sanctæ eccle
siæ Papiensis, in hāc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter con
struximus, similiter subscripsi. Constantinus pñsſimus Imperator dixit: Suffici
unt, quæ hodierna die relecta sunt. Macarius uenerabilis archiepś Antiochiæ, & q
cū eo sunt in altero secretario, testimonia patrū quæ iā polliciti sunt, proferant.

ACTIO QVINTA.

IN nomine domini Iesu Christi dei & saluatoris nostri, imperantibus à deo co
ronatis serenissimis nostris dominis Flauñs, Constantino quidem pñsſimo, &
à deo decreto magno principe perpetuo Augusto & Imperatore, anno uige
simoseptimo, & post consulatum eius á deo instructæ mansuetudinis, anno dec
imotertio, Heraclio uero atque Tiberio à deo conseruándis eius fratribus, anno uige
simo secundo, septima die mensis Decembris, indictione nona. Præsidente eo
al. præsiden- dem pñsſimo & Christo amabili magno Imperatore Constantino in secretario sa
tibus cri palatñ, quod cognominatur Trullus. Et ex eius iussione à deo instructæ sere
nitatis, præsentibus & audientibus Niceta glorioso exconsule patricio, & magi
stro imperialium officiorū, Theodoro glorioso exconsule patricio, & comite impia

A lis obsequi, & substratego exercitus Thraciæ, Sergio glorioso excōsule patricio, Pau
lo glorioso exconsule patricio, Iuliano glorioso exconsule patricio & militari Io
gotheta, Constantino glorioso exconsule patricio, & curatore impialis domus Hor
misdæ, Anastasio glorioso excōsule patricio, & locū agēte comitis impialis excubi
ti, Ioāne glorioso excōsule patricio & quæstore, Polyeucto glorioso excōsule, Tho
ma glorioso excōsule, Paulo glorioso excōsule & dispositore Orientaliū puinciarū,
Petro glorioso exconsule, Leontio glorioso exconsule & domestico impialis mēsæ.

Conueniente autem sancta atque uniuersali synodo, quæ per imperialem san
ctionem congregata est in hac à deo conseruanda regia urbe, id est, Theodoro & Ge
orgio uenerabilibus presbyteris, & Ioanne uenerabili diacono, locum præsentanti
bus sanctissimi ac beatissimi antiquæ Romæ Agathonis papæ, & Georgio uene
rabili atque sanctissimo magnæ Constantinopoleos nouæ Romæ episcopo, &
Petro deo amabili presbytero monacho, & uicario sedis Alexandriæ magnæ ciui
tatis, & Macario uenerabili archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio
religioso presbytero monacho, & apocrisario Theodori uenerabilis uicarij throni
Hierosolymorum, Ioanne episcopo ciuitatis Portuensis, Abundantio episcopo ci
uitatis Paternensis, Ioanne episcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum agentibus cētum
B XXV. religiosorum episcoporū, quod circa antiquā Romā est concilij, qui & per p
prias subscriptiones declarantur in suggestione ab eis facta ad pñsſimum impera
torem Constantinum: & Theodoro religioso presbytero, & uicario Theodo
ri deo amabilis archiepiscopi Rauennæ, Basilio episcopo ciuitatis Gortynæ insu
læ Cretæ, Theodoro episcopo Ephesi, Sisinnio episcopo Heracleæ Thraciæ, Ge
orgio episcopo Cyzici, Petro episcopo Nicomediæ, Photio episcopo Niceæ, Io
anne episcopo Chalcedonæ, Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrygiæ, Macro
bio episcopo Seleuciæ Isauriæ, Georgio episcopo Byziæ Thraciæ, Gregorio
episcopo Mitylenæ, Georgio episcopo Selymbriæ, Andrea episcopo Methy
mnæ, Theognio episcopo Cij, Georgio episcopo * Camulianorum, Antonio al. Cameleno
episcopo Hypepæ, Genesio episcopo Anastasiopoleos, Platone episcopo Cinnæ, rum
Theodoro episcopo Meletinæ, Ioanne episcopo Dascylij, Theodoro episcopo ' Iusti al. Iustinopo
nianopoleos Gordi, Theodoro episcopo Verisæ, Stephano episcopo Heracleæ Põ lis Gordiu co
ti, Longino epō Tij, * Domitio epō Prusiados, Salomone episcopo * Claneu, Ioāne me
epō Myndi, Georgio episcopo Coensi, * Georgio episcopo * Cantani, Ioanne epō al. Dometio
Lappis, Eulalio episcopo Cynopoleos, Constantino episcopo Dalisandi, Theodo al. Cleone
C ro episcopo Olbis, Theophane presbytero & abbate uenerabilis monasterij, Sici al. Gregorio
liæ, quod cognominatur Baias, Georgio presbytero & monacho monasterij Rena al. Candani
ti positi in antiq̄ Roma, Conone & Stephano p̄sbyteris & monachis monasterij, qđ
cognominat domus Arsitia, positi similiter in antiqua Roma, Anastasio p̄sbytero &
monacho oratorioꝝ uenerabilis pfiarchij Cōstātinopolitanæ ciuitatis, Stephano p̄
sbytero & monacho discipulo Macarij uenerabilis archiepi Theopoleos Antiochiæ.
Residētibus quoq; gloriosis patricijs & cōsulibus ex latere pñsſimi & Chro dilecti
magni impatoris Cōstantini. Et ex parte qdē eius læua sedētibus uenerabilibus lo
ci seruatoribus sctissimi archiepi antiquæ Romæ Agathonis, & q cū eis erant deo
amabiles epi. A latere aūt eius dextro similiter sedētib⁹ Georgio sctissimo archiepo
magnæ Cōstātinopoleos nouæ Romæ, & Macario uenerabili archiepo Theopole
os Antiochiæ, & q cū eo erāt deo amabilibus epis, ꝓpositis in medio sacrosctis eu
angelijs Chri dei nostri, Paulus magnificus à secretis & impialis secretarius, dixit:

Cognitionē habet ura à deo instructa pietas, q̄ in anteriore conuentu, secundum
postulationem Georgij sanctissimi archiepiscopi à deo cōseruandæ regiæ urbis, eia
usq; synodi, lectio facta est duarum suggestionum, directarū ad à deo munitam ue
stram serenitatem, ab Agathone sanctissimo papa apostolicæ sedis antiquæ Romæ,
& abei⁹ synodo, & quod interlocutio facta ē ad Macarium uenerabilē archiepm An
tiochenæ ciuitatis, & eos qui cum eo sunt, ut sanctorum ac probabilium patrum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ dudum promiserant, testimonia proferant, demonstrantia unam uoluntatem & unam operationem in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi, ue
ri dei nostri: & suggerimus ad quod placuerit. Pijssimus Imperator Cõstantinus di D
xit: Edicant Macarius deo amabilis archiepiscopus, & qui cum eo sunt deo ama
biles, si secundum suam pollicitationem præparati occurrerunt. Macarius deo ama
bilis archiepiscopus, & qui cum eo sunt, dixerunt: Etiam domine mi. Ecce duos co
dices deportamus, in quibus defloravimus diuersa testimonia sanctorum ac proba
bilium patrum. Et hæc iubetote relegi. Pijssimus Imperator Constãtinus dixit: Præ
dicti codices suscipiantur, & secundum ordinem horum lectio fiat. Et accipiens An
tiochus religiosus lector & notarius Georgij sanctissimi patriarchæ Constantinopo
leos, duos codices relegit, priorem codicem continentẽ in superscriptione ita: Testi
monia sanctorũ patrũ unã dñi nostri Iesu Christi uoluntatẽ docentia, quæ est etiam
patris & spiritussancti. Et sequenter relegit omnia testimonia, quæ cõtinebantur in
eodem codice. Similiter & omnia quæ continebantur in secundo codice. Pijssimus
Imperator Constantinus dixit: Notitiam habemus modo prolatorum testimonio
rum à Macario deo amabili archiepiscopo Antiochiæ, & qui cum eo sunt: sed si
quidem alia testimonia uolunt proferre, ad comprobationem promissæ ab eis unius g
uoluntatis, & unius operationis in dispensatione domini nostri Iesu Christi, in sub
sequenti hæc proferantur.

ACTIO SEXTA.

IN nomine domini Iesu Christi dei & saluatoris nostri, imperantibus à deo co
ronatis ac sereniss imis nostris dominis Flauijs, Constantino quidem pijssimo,
& à deo decreto magno Augusto & Imperatore anno XXVII. & post consula
tum eius à deo instructæ mansuetudinis anno XIII. Heraclio uero atq; Tiberio
à deo conseruandis eius fratribus anno XXII. XII. die mensis Decembris, indictione
nona. Præsidente eodem pijssimo & Christo dilecto magno Imperatore Constanti
no in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus: & ex eius iussiõe à deo in
structæ serenitatis, præsentibus & audientibus Niceta glorioso exconsule patri
cio, & magistro imperialium officiorum, Theodoro glorioso exconsule patricio &
comite Imperialis obsequij, & substratego Thraciæ, Sergio glorioso exconsule pa
tricio, Iuliano glorioso exconsule patricio, & militari logotheta, Constãtino glorio
so exconsule patricio & curatore Imperialis domus Hormisdæ, Anastasio glorioso
exconsule patricio, locum agente comitis Imperialis excubiti, Ioanne glorioso ex
consule patricio & quæstore. Polyeucto gloriosissimo exconsule, Thoma glorioso
exconsule, Paulo glorioso exconsule & dispensatore Orientalium prouinciarum,
Petro glorioso excõsule, Leontio glorioso excõsule, & domestico Impialis mensæ.

Conueniente autem sancta & uniuersali synodo, quæ per Imperialem sanctio
nem congregata est in hac à deo conseruanda regia urbe, id est, Theodoro & Geor
gio uenerabilibus presbyteris, & Ioanne uenerabili diacono locum pſentantibus san
ctissimi ac beatissimi papæ Agathonis, & Georgio uenerabili & sanctissimo archie
piscopo huius magnæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Petro deo amabili pres
bytero monacho, & uicario sedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & Macario uene
rabili archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioso presbytero mo
nacho & apocrisario uenerabilis loci seruatoris sedis Hierosolymorum, Ioanne epis
scopo ciuitatis Portuensis, Abundantio episcopo ciuitatis Patemensis, Ioanne episco
po ciuitatis Regitanæ, locum agentibus uenerabilium centum uiginti quinque deo
amabilium episcoporum, quod circa antiquam Romam est concilij, q & p propri
as subscriptiones declarantur in suggestione ab eis facta ad pijssimum Imperatorem
Constantinum; & Theodoro religioso presbytero, & locum agente deo amabilis
archiepi-

al. Regitanę

A archiepiscopi Rauennæ Theodori, Basilio episcopo ciuitatis Gortynæ insulæ Cre
tæ, Theodoro episcopo Ephesi, Sisinnio episcopo Heracleæ Thraciæ, Georgio epi
scopo Cyzici, Petro episcopo Nicomediæ, Photio episcopo Niceæ, Ioanne episco
po Chalcedonæ, Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrygiæ, Macrobio episcopo Se
leuciæ Isauriæ, Georgio episcopo Byziæ Thraciæ, Gregorio episcopo Mityle
næ, Georgio episcopo Selymbriæ, Andrea episcopo Methymnæ, Theognio epis
scopo Cij, Georgio episcopo *Camulianorum, Antonio episcopo Hypepæ, Ge
nesio episcopo Anastasiopoleos, Platone episcopo Cinnæ, Ioanne episcopo Da
scylij, Theodoro episcopo *Iustinianopoleos Gordi, Theodoro episcopo Verisæ,
Stephano episcopo Heracleæ Ponti, Longino episcopo Tij, *Domitio episcopo
Prusiados, Salomone episcopo *Claneu, Ioanne episcopo Myndi, Georgio epis
scopo Coensi, Georgio episcopo *Canrani, Ioanne episcopo Lappis, Eutalio epis
scopo Cynopoleos, Constantino episcopo Dalisandi, Theodoro episcopo Olbis,
Theophane presbytero & abbate uenerabilis monasterij Siciliæ, quod cognomi
natur Baias, Georgio presbytero & monacho monasterij Renati positi in antiqua
Roma, Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod cognomi
B natur domus Arsitia, positi similiter in antiqua Roma, Anastasio presbytero & mo
nacho oratoriorum uenerabilis patriarchij Cõstãtinopolitani, Stephano presbyte
ro & monacho discipulo Macarij uenerabilis archiepiscopi Theopoleos Antio
chiæ. Residentibus quoque gloriosissimis patricijs & consulibus, & omnibus
uenerabilibus ac deo amabilibus episcopis secundum ordinem in eodem Trulli se
cretario, propositis in medio sanctis & immaculatis euangelijs, Paulus magnificus
à secretis & imperialis secretarius, dixit:

Nouit à deo instructa uestra pietas, quod septima die Decembris mensis interlo
cutio facta est ad Macarium pſulem Antiochiæ magnæ ciuitatis, & ad eos qui cum eo
sunt, si utique haberent alia testimonia, quæ concurrant propositionibus eorum, id est,
de una uolũtate & opatione, hæc proferre, & suggerimus ad quod placuerit. Pijssi
mus imperator Constantinus dixit: Prosequatur à deo amabilis Macarius archie
piscopus, & qui cum eo sunt, si secundum interlocutionem ad eos factam, debite
præparati aduenerunt. Macarius uenerabilis archiepiscopus Antiochiæ, & qui
cum eo sunt, dixerunt: Ecce domine, præ manibus gerimus & alterum codicel
lum, in quo continentur testimonia diuersorum sanctorum patrum, & hunc uobis
iubentibus porrigimus ad legendum. Et accipiens Antiochus religiosus lector
C & notarius Georgij sanctissimi patriarchæ Constantinopolis, relegit habentem
in superscriptione: Sequentia testimoniorum de uoluntate. Et relegit ab initio
usque in finem. Pijssimus imperator Constantinus dixit: Et horum scientiam ac
cepimus. Siquidem uult pars Macarij deo amabilis archiepiscopi Antiochiæ aliud
quid proferre ad stabilitatem eorum, quæ ab eo promissa sunt, edisserat. Macari
us archiepiscopus Theopoleos Antiochiæ, & Stephanus presbyter monachus, ei
us discipulus, & qui cum eis sunt, dixerunt: Sufficientes sumus domine in his, quæ
iam à nobis prolata sunt, testimonijs sanctorum ac probabilium patrum, & aliud p
ferre nolumus. Pijssimus Imperator Constantinus dixit: Tres codices, qui prola
ti sunt à parte uenerabilis Macarij, figillẽtur tam à gloriosissimis iudicibus, quamõj
à parte apostolicæ sedis antiquæ Romæ, necnon & à parte sanctæ sedis huius san
ctissimæ magnæ ecclesiæ. Et figillati sunt. Theodorus & Georgius uenerabiles
presbyteri, Ioannes uenerabilis diaconus, qui locum præsentabant sanctissimi papæ
apostolicæ Romanæ sedis, & qui cum eis erant deo amabiles episcopi, & religiosi
clerici & monachi, dixerunt: Pijssime domine, adhuc aliqd de una uolũtate & una
opatione nõ ostenderunt Macarius deo amabilis archiepiscopus Antiochiæ, & Ste
phanus eius discipulus, & Petrus deo amabilis episcopus Nicomediæ, & Salo
mon deo amabilis episcopus *Clanei, in incarnationis dispensatione domini nostri
Iesu

al. Cameleno rum
al. Iustinopo lis Gordiu co me
al. Dometio
al. Cleone
al. Candani

al. Cleone

Universidad de Deusto
Biblioteca

IESV CHRISTI per testimonia ab eis prolata. Sed & ipsa testimonia, quæ pro- D
tulerunt coram uestra pietate ac sancta synodo, detruncauerunt, & quæ ad trinita-
tis quidem attinent rationem de una uoluntate, pro incarnationis dispensatione do-
mini nostri IESV CHRISTI protulerunt. Quæ uero conueniunt, & quæ pro-
prie pro huiusmodi incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi posita
sunt, tam sensum quàm uerba detruncauerunt. Vnde petimus uestram pijssimam
fortitudinem, authenticos codices prolatorum ab eis paternorum testimoniorum
proferri ex uenerabili patriarchio huius regiæ ciuitatis, & conferri cum codici-
al. obcelatio bus ab eis oblatis, & demonstramus quæ ab eis in his facta est *celatio. Præmis-
sis igitur habentes codicem continentem plurima testimonia sanctorum ac proba-
bilium patrum, clare ostendentia duas naturales uoluntates, & duas naturales ope-
rationes, in confuse atque indiuise in incarnationis dispensatione domini nostri Ie-
su Christi ueri dei nostri, necnon & prophanorum hæreticorum testimonia, insi-
nuantia unam uoluntatem & unam operationem, quæ consonant cum dogmate su-
per una uoluntate & una operatiõe Macarij deo amabilis archiepiscopi Antiochiæ,
& eorum qui cum eo contradicunt, quæsumus, ut coram uestra pietate hæc legan-
tur. Pijssimus imperator Constantinus dixit: In subsequenti eorum prolatio fiat. E

ACTIO SEPTIMA.

IN nomine domini IESV Christi dei & saluatoris nostri, imperantibus à deo coronatis & serenissimis nostris dominis Flauijs, Cõstantino quidẽ pijssimo, & à deo decreto magno principe, perpetuo Augusto & Imperatore anno uigesimoseptimo, & post consulatum eius à deo instructæ mansuetudinis anno decimotertio, Heraclio uero atque Tiberio à deo conseruandis eius fratribus anno uigesimosecundo, decimatertia die mensis Februarij, indictione nona. Præsidẽte eodem pijssimo & Christo dilecto magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus: & ex iussione eius à deo instructæ serenitatis, residentibus & audientibus Niceta glorioso exconsule patricio, & magistro imperialium officiorum, Theodoro glorioso exconsule patricio & comite Imperialis obsequij, & substratego Thraciæ, Sergio glorioso exconsule patricio, Paulo glorioso exconsule patricio, Iuliano glorioso exconsule patricio & militari Iogotheta, Cõstãtino glorioso exconsule patricio & curatore Imperialis domus Hormisdæ, Anastasio glorioso exconsule patricio & curatore Imperialis excubiti, Ioanne glorioso exconsule patricio & quæstore, Polyeucto glorioso exconsule, Thoma glorioso exconsule, Paulo glorioso exconsule & dispositore Orientalium prouinciarum, Petro glorioso exconsule, Leontio glorioso exconsule, & domestico Impialis mensæ.

Conueniente autem sancta, ac uniuersali synodo, quæ per Imperialem sanctionem congregata est in hac à deo conseruanda regia urbe, id est, Theodoro & Georgio uenerabilibus presbyteris, & Ioãne uenerabili diacono locũ repsentantibus sanctissimi ac beatissimi papæ antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio uenerabili & sanctissimo archiepiscopo huius magnæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Petro deo amabili presbytero monacho, & uicario sedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & Macario uenerabili archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioso presbytero monacho & apocrisario Theodori uenerabilis sedis Hierosolymorum, Ioanne episcopo ciuitatis Portuensis, Abundantio episcopo ciuitatis Paternensis, Ioanne episcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum agentibus uenerabilis, quod circa antiquam Romam est, cẽtum uigintiquinque deo amabilium episcoporũ cõcilij, q etiã p proprias subscriptiões declarant in suggestiõe ab eis facta ad pijssimũ principẽ Cõstãtinũ: & Theodoro religioso pbytero & monacho, locũ seruãte Theodori

A dori deo amabilis archiepiscopi Rauẽnæ, Basilio episcopo ciuitatis Gortynæ insulæ Cretæ, Theodoro episcopo Ephesi, Sisinnio episcopo Heracleæ Thraciæ, Georgio episcopo Cyzici, Petro episcopo Nicomediæ, Photio episcopo Niceæ, Ioanne episcopo Chalcedonæ, Theodoro episcopo Militanæ, Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrygiæ, Macrobio episcopo Seleuciæ Isauriæ, Georgio episcopo Byziæ Thraciæ, *Georgio episcopo Mitylenæ, Sergio episcopo Selymbriæ, Andrea episcopo Methymnæ, Theognio episcopo Cij, Georgio episcopo *Camulianæ, Antonio episcopo Hypepæ, Genesio episcopo Anastasiopoleos, Platone episcopo Cinnæ, Ioanne episcopo Dascylij, Theodoro epõ *Iustinianopoleos Gordi, Theodoro episcopo Verisæ, Stephano episcopo Heracleæ Ponti, Longino episcopo Tij, Domitio episcopo Prusiados, Salomone episcopo *Clanei, Ioãne episcopo Myndi, Georgio episcopo Coensi, *Georgio episcopo *Cantani, Ioanne episcopo Lappis, Eulalio episcopo Cynopoleos, Constantino episcopo Dalisandi, Theodoro episcopo Olbis, Theophane presbytero & abbate uenerabilis monasterij, quod appellatur Baias, Georgio presbytero & monacho monasterij Renati positi in antiqua Roma, Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod appel- B latur domus Arsitia, positi similiter in antiqua Roma, Anastasio presbytero & monacho oratoriorum uenerabilis patriarchij Constantinopoleos, Stephano presbytero & monacho discipulo Macarij archiepi Theopoleos Antiochiæ. Et residentibus gloriosissimis patricijs & consulibus, & omnibus uenerabilibus & deo amabilibus episcopis ex ordine in eodem secretario Trulli: propositis in medio sanctis & immaculatis euãgelijs, Paulus magnificus à secretis & Impialis secretarius, dixit:

Meminit à deo uestrum instructum imperium, quod hesterno die polliciti sunt Theodorus & Georgius deo amabiles presbyteri, & Ioannes deo ualde amabilis diaconus, locum præsentantes sanctissimi papæ apostolicæ sedis antiquæ Romæ Agathonis, & q cũ eis sunt deo amabiles epi & religiosi clerici & monachi, pferre testimonia sanctorũ patrũ, luce clarius p dicátia duas uoluntates naturales, & duas operationes naturales in incarnatiõis dispensatiõe dñi nostri Iesu Christi, ueri dei nostri, insuper & prophanorum hæreticorum testimonia, manifestantia unam uoluntatem & unam operationem, & suggerimus ad quod uidetur. Pijssimus Imperator Cõstantinus dixit: Proferant, qui locum adimplent Agathonis sanctissimi papæ urbis Romanæ, memorata ab eis testimonia. Et protulerunt codicem, suprascriptum ita: Testimonia sanctorum ac probabilium patrum, demonstrantia duas uoluntates & duas operationes in domino deo & saluatore nostro IESV CHRISTO. Quem accipiens Stephanus religiosus presbyter & monachus monasterij, quod cognominatur domus Arsitia, unus existens partis apostolicæ sedis antiquæ Romæ, relegit ab initio usque ad finem tam sanctorum ac probabilium testimonia, quamq; prophanorum hæreticorum. Pijssimus imperator Constantinus dixit: Prolatorum nunc testimoniorum atque relectorum ex parte sanctissimi Agathonis papæ urbis Romanæ scientiã pcipientibus nobis, edicant Theodorus & Georgius uenerabiles pbyteri, & Ioãnes uenerabilis diaconus, si & alia pferre uelint testimonia. Theodorus & Georgius uenerabiles pbyteri, & Ioãnes uenerabilis diaconus dixerũt: Licet & plura alia nobis idoneũ est proferre testimonia, sed ne fastidiũ ingeramus à deo instructis uestris auribus, hæc sufficiunt nobis ad ueritatem demõstrandam. Petimus autẽ à deo firmatam uestram fortitudinem, interrogari Georgium sanctissimum archiepiscopum huius à deo conseruandæ uestræ regiæ urbis, & subiacentem ei synodum, necnon & Macarium archiepiscopum Antiochiæ ciuitatis, & subiectos ei episcopos, si conuenit eis tenor relectarum duarum suggestionum, id est, Agathonis sanctissimi papæ apostolicæ sedis antiquæ Romæ, & concilij ei subiacentis. Georgius sanctissimus archiepiscopus Constantinopoleos, & Macarius sanctissimus archiepiscopus Antiochiæ, & qui cum eis erant, dixerunt: Pijssime domine

al. Camelenarum

al. Iustinopolis Gordiuene

al. Claneu

al. Gregoria

al. Candani

Universidad de Deusto
Biblioteca

al. Regrentes

ne, petimus ut exemplaria prædictarum suggestionum percipiamus. Recurrentes nanque & conferentes testimonia, quæ in eis sunt sanctorum probabilium patrum, cum codicibus huius uenerabilis patriarchij, in subsequenti competens dabimus responsum. Pijssimus imperator Constantinus dixit: Citra dilationem, quod postulatum est, fiat. Prolatus autem codicillus à præsentantibus locum sanctissimi papæ Romæ, sub signaculis tam gloriosissimorum iudicum, quam quæ utrarunq; partium, fiat ad instar codicillorum, qui à Macario deo amabili archiepiscopo Antiochiæ oblati sunt. Et signatus est.

ACTIO OCTAVA.

IN nomine domini Iesu Christi dei atque saluatoris nostri, imperantibus diuinissimis & serenissimis nostris dominis Flauijs, Cõstantino quidem pijssimo, & à deo decreto magno principe, perpetuo Augusto & Imperatore anno uigesimo octauo, & post consulatum eius à deo instructæ mansuetudinis anno decimotertio, Heraclio uero atque Tiberio à deo conseruandis eius fratribus anno uigesimo secundo, septima die mensis Martij, indictione nona. Præsidente eodem pijssimo & Christi amatore magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus: & per iussionem eius à deo instructæ serenitatis, præsidentibus & audientibus Niceta glorioso exconsule patricio, & magistro imperialium officiorum, Theodoro glorioso exconsule patricio & comite Imperialis obsequij, & substratego Thraciæ, Sergio glorioso exconsule patricio, Paulo glorioso exconsule patricio, Iuliano glorioso exconsule patricio & militari logotheta, Cõstãtino glorioso exconsule patricio & curatore Imperialis domus Hormisdæ, Anastasio glorioso exconsule patricio, locum agente comitis Imperialis excubiti, Ioanne glorioso exconsule patricio & quæstore, Polyeucto glorioso exconsule, Thoma glorioso exconsule, Paulo glorioso exconsule & dispositore Orientalium prouinciarum, Petro glorioso exconsule, Leontio glorioso exconsule, & domestico Impialis mensæ.

Conueniente quoque sancta ac uniuersali synodo, quæ per Imperialem sanctionem congregata est in hac à deo conseruanda regia urbe, id est, Theodoro & Georgio uenerabilibus presbyteris, & Ioãne uenerabili diacono locũ repsentantibus sanctissimi ac beatissimi papæ antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio uenerabili & sanctissimo archiepiscopo huius magnæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Petro deo amabili presbytero monacho, & uicario sedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & Macario uenerabili archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioso presbytero monacho & apocrisario Theodori uenerabilis sedis Hierosolymorum, Ioanne episcopo ciuitatis Portuensis, Abundantio episcopo ciuitatis Partermensis, Ioanne episcopo ciuitatis *Regitanæ, locum agentibus uenerabilis, quod circa antiquam Romam est, cẽtum uiginti quinque deo amabilium episcoporum concilij, qui & per proprias subscriptiones declarantur in suggestione ab eis facta ad pijssimum principem Constantinum: & Theodoro religioso presbytero, & monacho, locum seruante Theodori deo amabilis archiepiscopi Rauennæ, Basilio episcopo ciuitatis Gortynæ insulæ Cretæ, Theodoro episcopo Ephesi, Sisinnio episcopo Heracleæ Thraciæ, Georgio epõ Cyzici, Petro epõ Nicomediæ, Photio epõ Niceæ, Ioanne epõ Chalcedonæ, Theodoro epõ Meletynæ, Sisinnio epõ Hierapoleos Phrygiæ, Macrobio episcopo Seleuciæ Isauriæ, Georgio episcopo Byziæ Thraciæ, Gregorio episcopo Mitylenæ, Sergio episcopo Selymbriæ, Andrea episcopo Methymnæ, Theognio episcopo Cij, Georgio episcopo *Camulianæ, Antonio episcopo Hypepæ, Genesio episcopo Anastasiopoleos, Platone episcopo Cinnæ, Ioanne episcopo Dascylij, Theodoro episcopo *Iustinianopoleos Gordi, Theodoro episcopo Verisæ, Stephano episcopo Heracleæ Ponti, Longino epõ Tij, Domitio episcopo

al. septimo

al. Rhegitanę

al. Cameleorum

al. Iustinopolis Gordiu cognomẽ

al. Dometio

A episcopo Prusiados, Salomone episcopo Clanei, Ioanne episcopo Myndi, Georgio episcopo Coensi, *Georgio episcopo *Cantani, Ioãne episcopo Lappis, Eulalio episcopo *Cynopoleos, Constãtino episcopo Dalisandi, Theodoro episcopo Olbis, Theophane presbytero & abbate uenerabilis monasterij, quod appellatur Baias, Georgio presbytero & monacho monasterij Renati positi in antiqua Roma, Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod appellatur domus Arsitia, positi similiter in antiqua Roma: Anastasio presbytero & monacho oratoriorum uenerabilis patriarchij Constantinopoleos, Stephano presbytero & monacho, discipulo Macarij archiepiscopi Theopoleos Antiochiæ. Et residentibus gloriosis patricijs & consulibus, & omnibus uenerabilibus & deo amabilibus episcopis ex ordine in eodem secretario Trulli, propositis in medio sacrosanctis euangelijs, Paulus magnificus à secretis & imperialis secretarius, dixit: In memoria retinet à deo firmata uestra fortitudo, quod per propriam supplicationem in antecedenti conuentu ad exemplaria duarum suggestionum directarum ad à deo firmatam uestram strenuitatem, ab Agathone sanctissimo ac beatissimo papa antiquæ Romæ, & quod circa eum est concilij, Georgius sanctissimus archiepiscopus huius à deo conseruãdæ regiæ urbis,
B & Macarius sanctissimus archiepiscopus Antiochiæ, & qui cum eis sunt uenerabiles episcopi, promiserunt, has relegentes, in subsequenti competens dare responsum, & suggerimus ad quod placuerit. Pijssimus Imperator Constantinus dixit: Edicat Georgius sanctissimus archiepiscopus huius à deo conseruandæ nostræ ciuitatis, & Macarius uenerabilis archiepiscopus Antiochiæ, & ei subiacens synodus, si conuenit eis sensus suggestionum directarum ab Agathone sanctissimo papa Romæ & eius synodo. Georgius sanctissimus archiepiscopus Constantinopoleos dixit: Inspiciens, pie domine, omnem uirtutem suggestionum directarum ad pijssimam uestram fortitudinem, tam ab Agathone sanctissimo papa Romæ, q̃ ab eius synodo, & scrutans sanctorum ac probabilium patrum, qui repositi sunt in uenerabili patriarchio, inuenî cuncta testimonia sanctorum ac probabilium patrum, quæ in eisdem suggestiõibus continentur, consonantia, & in nullo discrepantia à sanctis ac probabilibus patribus, & consentio eis, & sic profiteor, & credo. Theodorus deo amabilis episcopus Ephesi dixit: Ita domine profiteor, & sic credo, quemadmodum habent suggestiones sanctissimi papæ antiquæ Romæ Agathonis, id est, duas naturas & duas naturales uoluntates, & duas naturales opationes in uno sanctæ trinitatis dño nostro Iesu Christo, uero deo nostro. Sisinnius deo amabilis episcopus Heracleæ Thraciæ dixit: Auditu pci
C piens suggestiones Agathonis sanctissimi papæ Romæ, quæ directæ sunt ad pijssimum nostrum dominum, inueni in nullo eas aduersari sanctis patribus, & profiteor duas uoluntates & duas operationes in uno sanctæ trinitatis domino nostro Iesu Christo, uero deo nostro. Georgius uenerabilis episcopus Cyzici dixit: Inspiciens suggestiones sanctissimi papæ Romæ Agathonis, & positorum in eis testimoniorum scientiam percipiens de duabus uoluntatibus & operationibus, & consentiens omnibus quæ in eis continentur, sic *sector, & sic credo in uno sanctæ trinitatis dño nostro Iesu Christo, uero deo nostro. Ego etenim & dum *hic relegerentur eædem suggestiones, ita credidi, & credo. Ioannes deo amabilis episcopus Chalcedonæ dixit: Sic eõ fiteor, & sic credo secundum uirtutem suggestionum directarum ab Agathone sanctissimo papa antiquæ Romæ, ad pijssimum & à deo firmatum nostrum dominum & magnum uictorem Imperatorem, quæ continent duas naturas, & duas naturales uoluntates, & duas operationes similiter naturales, in uno sanctæ trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro, inconfuse, inconuertibiliter, & anathematizo eos qui dicunt unam uoluntatem, & unam operationem in dispensatione eiusdẽ domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri. Sisinnius deo amabilis episcopus Hierapoleos Phrygiæ dixit: Suscipio ea, quæ suggesta sunt domino nostro pijssimo, & magno uictori Imperatori ab Agathone sanctissimo papa antiquæ Romæ, & profiteor duas

al. Cleone
al. Gregorio
al. Candani

al. sequor
al. hæc

Universidad de Deusto
Biblioteca

naturas in uno sanctæ trinitatis domino nostro Iesu Christo, & duas uoluntates na D turales & duas operationes naturales indiuise, inconuertibiliter, & anathematizo eos qui dicunt unam uoluntatem, & unam operationem in dispensatione domini nostri Iesu Christi, ueri dei nostri. Georgius deo amabilis episcopus Byziæ Thraciæ dixit: Profiteor duas naturales uoluntates & duas operationes in dispensatione unius sanctæ trinitatis domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri. suscipio autem & suggestiones directas ab Agathone sanctissimo papa Romano, ad pñissimum & à deo coronatum nostrum dominum & magnum imperatorem, hoc ipsum prædicantes, & in omnibus eas sequor. Gregorius deo amabilis episcopus Mitylenæ dixit: Profiteor ita, & credo duas naturas, & duas naturales uoluntates, & duas operationes similiter naturales in uno sanctæ trinitatis domino nostro Iesu Christo, uero deo nostro. Sup his autē sequor & suggestiones directas ab Agathone sanctissimo papa antiquæ Romæ, ad pñissimum nostrum dominum & magnum Imperatorem, & omnem uirtutē quæ in eis continetur. Andreas episcopus Methymnæ dixit: Sequor suggestiones sanctissimi papæ Romæ Agathonis, & testimonia sanctorum patrum quæ in eis continentur, & ita credo, & ita profiteor duas naturas, & duas uoluntates, & duas operationes in uno sanctæ trinitatis domino nostro Iesu Christo, uero deo nostro. Sergius deo amabilis episcopus Selymbriæ dixit: Sequor suggestiões patris nostri Agathonis sanctissimi papæ Romæ, & ita suscipio, & ita amplector eas, tanquam epistolas sanctæ memoriæ Leonis prædecessoris eius beatitudinis, & profiteor in domino nostro Iesu Christo, uero deo nostro duas uoluntates naturales, similiter & duas operatal. Dometius tiones. * Domitius episcopus Prusiados dixit: Suggestiones directas à patre nostro Agathone sanctissimo archiepiscopo apostolicæ & principalis sedis antiquæ Romæ, ad à deo coronatum & mansuetissimum nostrum dominum & magnum uictorem Imperatorem, tanquam ex spiritusancto dictatas per os sancti ac beatissimi principis apostolorum Petri, prædico, & digito ter beatissimi papæ Agathonis scriptas, suscipio & amplector, & ita credo, ita sentio duas naturas in uno sanctæ trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro & duas naturales uoluntates, similiter & duas operationes naturales in una persona, in una subsistentia inseparabiliter atq; indiuise, & anathematizo eos, qui dicunt unam uoluntatem & unam operationem post incarnationem domini nostri Iesu Christi, nisi duntaxat in sancta trinitate solummō. Genesius episcopus Anastasiopoleos dixit: Secundum uirtutem relectarum suggestionū sanctissimi papæ Romanæ urbis, sic credo & confiteor in incarnationis dispensatione dñi nri Iesu Christi, ueri dei nostri, duas naturas & duæ naturales uoluntates, & duas naturales operatiões. Theodorus episcopus Meletinæ ingressus in medio sanctæ ac uniuersalis synodi, dixit: Ego, domine, hō sum rusticus, & peto istam chartam relegi. Quæ porrecta, relecta est per Ioannem magnificum à secretis & imperialē secretarium, & habet in uerbis ita: Sancti ac probabiles patres, quorū testimonia utraque pars ad uocationem proprij dogmatis protulit ante sanctam ac uniuersalem gnostam synodum, claruerunt: & proprios dogmaticos sermones cōscripserunt, ex quibus (ut dictum est) testimonia utraq; pars protulit: sed tamen nulla ex quatuor sanal. adæque ctis ac uniuersalibus synodis, sed neq; quæ postea facta est, * ad ea quæ uniuersalis gnosta synodus tradidit catholicæ dei ecclesiæ, quæ in toto mundo est, numerum de propositis dogmaticis quæstionibus proferre, aut tradere, aut prædicare in incarnatione domini nostri Iesu Christi, ueri dei nostri, præter duas naturas, quæ in eo existunt inconuertibiliter & inconfuse ac indiuise in una subsistentia, siue in una persona, cuius unius domini IESV CHRISTI ueri dei nostri, miracula & passiones confiteri in uerbis ipsis, tradidit nobis sancta ac uniuersalis quinta synodus. & petimus pñissimum uestrum imperium, qui unitatis ubique positarum sanctarum dei ecclesiarum plurimam curam facit, quæcq; nobis tradita sunt recta & immaculata dogmata à prædictis sanctis & uniuersalibus synodis, per sacras uestras in scripto

A scripto sanctiones siue leges confirmare, & nullus licentiam habeat prætergredi aut transponere terminos antiquos, quos patres nostri ad salutem omnium fixerūt. Sed neq; ob quamlibet reprehensionem aut * occasionem cuiusquam * prædefunctorum, al. accusationem siue unam operationem & unam uoluntatem, seu duas operationes & duas uoluntates docuerunt, fiat, nisi * quicquam fuerit à prædictis sanctis quinq; uniuersalibus & al. prædecessorum uel prædiffinitorum ceteris orthodoxis synodis ad deiectionem hæreticorum, cum impijs eorū dogmatibus & scriptis definitum: & (ut generaliter dicatur) quod à sancta catholica ecclesia refutatum est & abiectum, profitentes eundem unum sanctæ consubstantialis ac uiuificæ trinitatis perfectum in deitate, & perfectum eūdem in humanitate, ex duabus naturis, deitate & humanitate, & in duabus naturis etiam post ineffabilem & insolubilem unitionem opportune, & iuxta quod insitum est naturis, unū eundemq; Christum in una subsistentia atq; una persona existentem, indiuise ac inseparabiliter operantem diuina & humana, ut nullus iuxta modum, qui præsignificatus est ex alterutra parte, iubente uestra pietate, sub accusatione aut reprehensione huius rei causa fiat. Pñissimus imperator dixit: Edicat Theodorus deo amabilis episcopus Meletinæ, q̄ sunt, qui cum eo fecerunt porrectam nobis ab eo & nunc relectam chartulam. Theodorus deo amabilis episcopus Meletinæ dixit: Petrus episcopus Nicomediæ, Salo- B mon episcopus * Clanei, Antonius episcopus Hypeporum, & quidam ex secretario al. Cleonæ sanctissimi patriarchæ Constantinopoleos, id est, Georgius diaconus & chartophylax, & Anastasius diaconus & notarius & defensor nauium, Stephanus diaconus & cancellarius, Dionysius diaconus & cancellarius, Anastasius presbyter & monachus, & Georgius monachus patriarchij Antiochiæ. Pñissimus imperator Constantinus dixit: Quis tibi porrexit hanc ipsam chartulam, quam protulisti? Theodorus deo amabilis episcopus Meletinæ dixit: Iste abbas Stephanus, qui est de patriarchio Antiochiæ. Et ostendit eum stantem post sedem, in qua sedebat idem uenerabilis archiepiscopus Antiochiæ Macarius. Georgius episcopus * Camulianorum dixit: Suscipio & al. Camelesequor, domine, directas suggestiones ab Agathone sanctissimo papa Romæ, & sic norum credo, & sic profiteor in uno sanctæ trinitatis domino nostro Iesu Christo uero deo nostro duas naturales uolūtates & duas operationes. Platon episcopus Cinnæ dixit: Audiens suggestiones Agathonis sanctissimi papæ Romæ, ita credo, & harum uirtutem sequor & credo, & sic pfiteor duas naturas, & duas uoluntates naturales, & duas operationes adæque naturales, inconfuse & incōmutabiliter, inseparabiliter in uno sanctæ trinitatis dño nostro Iesu Christo uero deo uostro. Theodorus episcopus Ve- C risæ Armeniæ dixit: Audiens suggestiones directas ad dominum nostrum benignissimū Imperatorē, à patre nostro papa Romæ Agathone, & testimonia quæ in eis continentur sciētiam accipiens, credo sicut credit ipse pater noster Agatho antiquæ Romæ papa, in dño nostro Iesu Christo, uno sanctæ trinitatis uero deo nostro, duas naturas in una persona, & duas naturales uoluntates, & duas operationes similiter naturales. Et surgentes cæteri oēs deo amabiles episcopi, q̄ sub sedē Constantinopolitanā fuerant, exclamauerunt, dicentes: Et nos, pñissime dñe, notionē accipientes suggestionis directæ ad mansuetissimā uestrā fortitudinem ab Agathone sanctissimo ac beatissimo papa antiquæ Romæ, & alterius suggestionis, quæ facta est à subiacente ei concilio, & sequentes sensum qui in ea continetur, sic sapimus & profitemur, & credimus in uno domino nostro Iesu Christo, uero deo nostro duas naturas inconfuse, inconuertibiliter, indiuise, & duas uoluntates naturales, & duas operationes naturales, & omnes qui docuerunt & dicunt unam uoluntatem, & unam operationem in duabus naturis unius domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri, anathematizamus. Sancta synodus dixit: Si placet pietati uestræ, Theodorus deo amabilis episcopus Meletinus unà cum ab eodem memoratis personis, id est, Petro deo amabili episcopo Nicomediæ, Salomone episcopo * Clanei, & Antonio episcopo Hypeporum, al. Cleonæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Georgio diacono & charrophylace sanctæ huius magnæ ecclesiæ, Anastasio diacono D
& notario & defensore nauium, Stephano diacono & cancellario, Dionysio diaco-
no & cancellario, Anastasio presbytero & monacho, Georgio monacho qui est cum
Macario uenerabili archiepiscopo Antiochiæ, & Stephano presbytero & monacho
eiusdem Macarij discipulo, surgens in medio confistat, & indubitanter, quod ei uide-
tur, unà cum eis respondeat. Pijssimus imperator Constantinus dixit: Quod confide-
ratum est à sancta synodo, fiat. Et surgentes prædicti episcopi atq; clerici, & in me-
dio stantes, sine Stephano discipulo Macarij uenerabilis archiepiscopi Antiochiæ, di
xerunt: Mentitus est hic aduersus uos Theodorus episcopus Meletinus, neque enim
cognoscentibus nobis facta est chartula, quæ porrecta est ab eo domino nostro pijssi-
mo, sed & parati sumus nostram orthodoxam fidem confiteri. Pijssimus Imperator
Constantinus & sancta synodus dixerunt: Quoniam quidem suspicio nobis data est
circa uos occasione porrectæ chartulæ à Theodoro deo amabili episcopo Meletino,
non aliter nobis satisfacitis, nisi utique in scripto libellos fidei uestræ in subsequenti
adduxeritis, ut debeant coram sancta & immaculata dei eloquia eis afferri. Georgi-
us sanctissimus archiepiscopus Constantinopoleos accedens ad pijssimum Impera-
torem Constantinum, dixit: A deo coronate domine, iubeto mitti in diptychis san-
ctarum ecclesiarum nomen sanctæ memoriæ Vitaliani papæ Romæ, eo quod pro E
pter tarditatem missorum apocrisariorum à sanctissimo papa eiusdem antiquæ Ro-
mæ petitionem tunc dedisse ad mansuetissimam uestram fortitudinem tam partem
al. eos sanctæ meæ ecclesiæ, & Macarium uenerabilem archiepiscopum Antiochiæ, *eosq;
qui illo tempore aduenerant in hanc à deo seruatam uestram ciuitatem deo amabi-
les episcopos, ut prædictus sanctæ memoriæ Vitalianus ejiceretur de sanctis dipty
chis, & restitui nobis huiusmodi petitionem. statim enim inueniet à deo instructa ue
stra tranquillitas communicantes ecclesiæ catholicæ, siue qui seipsos separant ab ea
propter personam. Constantinus pijssimus Imperator dixit: Quod postulatum est à
sanctissimo Georgio patriarcha huius à deo seruatæ nostræ regiæ ciuitatis, fiat. San
cta synodus exclamauit: Constantino magno Imperatori multos annos, Orthodoxo
Imperatori multos annos, Conseruatori orthodoxæ fidei multos annos, Pacifico Im-
peratori multos annos, Nouo magno Constantino Imperatori multos annos, No-
uo Theodosio Imperatori multos annos, Nouo Imperatori Martiano multos annos,
Nouo Iustiniano Imperatori multos annos. Nos famuli Imperatoris Agathoni or-
thodoxo papæ Romano multos annos, Georgio orthodoxo patriarchæ multos an
nos, Orthodoxo senatui multos annos. Sancta synodus dixit: Si uidetur pijssimo do F
mino, edicat Macarius uenerabilis archiepiscopus Antiochiæ, quomodo credit in
uno sanctæ trinitatis domino nostro Iesu Christo, uero deo nostro, & si confitetur in
eo duas uoluntates naturales, & duas operationes naturales inconfuse & indiuisibil
ter, & si sequitur suggestiones directas ad à deo instructam uestram fortitudinem à
patre pietatis uestræ: Agathone sanctissimo papa antiquæ Romæ, & si consequitur
paterna testimonia, quæ in eis continentur. Constantinus pijssimus Imperator di-
xit: Audiens Macarius uenerabilis archiepiscopus Antiochiæ, quæ ab hac sancta &
uniuersali synodo dicta sunt, quod ei uidetur, respondeat. Macarius uenerabilis
archiepiscopus Antiochiæ dixit: Non dico duas uoluntates, aut duas operationes in
incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi, sed unam uoluntatem & deiui-
rilem operationem. Sancta synodus dixit: Postquam non consentit uirtuti directa-
al. orthodo- xorum al. quas *orthodoxarũ suggestionum ab Agathone sanctissimo papa Romano Macarius ue-
nerabilis, quæ iam & coram uestra pietate relectæ sunt, *quibus & oẽs consentientes
grate suscepimus, uidimus hunc de fede sua surgere, ut debeat rũdere. Et surrexit
Macrobi⁹ deo amabilis epũs Seleuciæ Isauriæ, unà cũ Eulalio episcopo Cynopoleos,
atque Cons-

A atq; Constantino episcopo Dalisandi, & Theodoro episcopo Olbis, utriusq; de conci
lio existentibus sedis Antiochenæ, & dixit: Sic *confiteor, & sic credo secundum al. profiteor
uirtutem suggestionum directarum ad dominum nostrum pijssimum imperatorẽ
ab Agathone sanctissimo papa Romano, & cõfiteor sicut duas naturas, ita & duas na
turales uoluntates, & duas naturales operationes, indiuise, inconuertibiliter, inconfu
se in incarnationis dispensatione unius sanctæ trinitatis domini nostri Iesu Christi ue
ri dei nostri. Constantinus episcopus Dalisandi dixit: Confiteor duas naturas in unũ
dominum nostrum Iesum Christum inconfuse, & indiuise in una persona atque una
subsistentia, & duas uoluntates naturales, & duas opationes naturales similiter. The
odorus episcopus Olbis dixit: Sequor sanctam Chalcedonensem & uniuersalem sy-
nodum, & tomum beatissimi papæ Leonis antiquæ Romæ, & confiteor dominum
nostrum Iesum Christum unum de sancta trinitate, in duabus naturis & duabus na
turalibus uoluntatibus & operationibus inconfuse & indiuise cognoscendum, & se-
quor sedem Constantinopolitanam & sedem Romanã, & suggestiones directas do
mino nostro pijssimo magno Imperatori ab Agathone sanctissimo papa Romano.
Eulalius episcopus Cynopoleos dixit: Ita credo duas naturas inconfuse & indiuise,
& duas uoluntates atq; duas operationes in incarnationis dispensatione unius sanctæ
B trinitatis domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri. Constantinus pijssimus impera-
tor dixit: Si placet uestræ sanctæ synodo, adueniant codicilli testimoniorum, qui du
dum porrecti sunt à Macario uenerabili archiepiscopo Antiochiæ, qui & à uobis si
gillati sunt, ut legantur & conferantur cum authenticis codicibus, qui repositi sunt
in hic sito uenerabili patriarchio. Sancta synodus dixit: Quod & nunc à uestra sereni-
tate pie iussum est, fiat. Et prolati sunt per Photinum magnificum à secretis & im-
perialem secretarium codicilli tres sigillati, qui & dati sunt, atq; oblati assistẽti Ma
cario uenerabili archiepiscopo Antiochiæ, ut recognosceret, si ipsi sunt, qui ab eo du
dum fuerant prolati codicilli. Quos in manibus accipiens, & inspiciens idem uene-
rabilis Macarius, dixit: Etiam uere ipsi sunt, & recognosco eos. Constantinus pijssi-
mus Imperator dixit: Edicat Macarius uenerabilis archiepiscopus Antiochiæ, &
Stephanus religiosus presbyter & monachus eius discipulus, *quid sibi coaceruan al. quæ
tes, huiusmodi defloraverunt testimonia. Macarius sanctissimus archiepiscopus di-
xit: De ipsa una uoluntate, quæ est patris, & domini nostri Iesu Christi, & sancti spi
ritus. Constantinus pijssimus Imperator dixit: De dispensatione domini nostri Iesu
Christi, unius sanctæ trinitatis dei uerbi, quomodo *sentis? Macarius uenerabilis al. sentitis
archiepiscopus dixit: Confiteor dominum Iesum Christum unum sanctæ trinitatis
C esse, & post incarnationem in duabus perfectis naturis inconfuse, & indiuise in una
persona, & una* subsistentia, nusquam naturarum differentia perempta propter uni
tionem, sed saluata potius proprietate utriusq; naturæ, & *in unam personam atq; al. ad
unã subsistentiam concurrente. Quoniam uero alterum personam, & post humanati-
onẽ unius sanctæ trinitatis nõ assumpsit, propter hoc nec aliquid peccati dicimus esse
*assumere, quia absq; carnalibus uoluptatibus & cogitationibus hominis in imagine al. ãdsum-
nouitatis confitemur unum dominum nostrum Iesum Christum. Qui enim *unam al. humanam
uoluntatem habens, est ad susceptionem hæc omnium passionum idoneus, *unã eam al. humanam
demq; habuit uirtutem ad tolerantiam horum omnium, secũdum sanctũ & acceptra
bilem Aũgustinũ. De hoc enim & confessionem fidei iampridẽ exposuimus, & con
sentimus tam sanctis quinq; synodis, quamq; Honorio à deo erudito, Sergio & Pau
lo atq; Petro, & reliquis, quorum mentionem & in his quæ domino porreximus,
testimoniis fecimus, confitentes unam uoluntatẽ substantialem in uno domino no-
stro Iesu Christo, & deiuirilem *eius operationem. Nec eñ quæ diuina sunt, secun-
dum deum, neq; quæ humana sunt, secundũ hominẽ, sed humanam & dei nouã quan
dam uirilem operationem in conuersatione demonstrasse, confitemur secũdum san
ctum Dionysium, Constantinus pijssimus Imperator dixit: Confessio, cuius mentio

e iij facta

Universidad de Deusto
Biblioteca

facta est, quod data sit nobis à Macario archiepiscopo Antiochiæ, propriæ eius fidei D
lectione pandatur. Et prolata est per Photinum à secretis & Imperialem secretarium. Et relecta est per Diogenem à secretis & imperialem secretarium, quæ contiuum.
net in uerbis ita: Pacis dei, quæ exuperat omnem sensum, summa est pietas, per quam
uno ore, unoq; corde deo uiuenti & ueræ trinitati seruientes, tenemus confessionem
vl. quod tibi paci dei constricti. Hæc non ab homine, neque per hominem, sed diuina gratia, ô sidelissime imperator, instructus, cætera omnia inferiora ponens, ut condecebat diuinum sacrumq; fastigium, diuinum zelum, qui tibi inditus est, exacuisti; & ecclesiæ
oculos suscitans, pontifices inquam inuitas unumquenq;, ut quod in eo est, ortho-
al, ut doxiæ proferat lumen, quatenus fulgeat amplius in mundo. Annuat quoq; tibi deus temporibus pñi rui imperñi Christianissimæ prædicationis indeficiens lumen, & hæreticorum nouæ caligines extinguantur. Obedio quippe præparatus deo placito uestro consilio. Quis ego sum, domine à deo decrete, uilis & abiectus, nec parens, & in pauimento reiacens? Dicam quoque immeritus terribili seruire, atque assistere tribunali. Verum à uobis dignus habitus, hanc professionem facio fidei, quam patres nostri, qui in Nicea, & dehinc fuerant, promulgauerunt. Cum qua genitus & edoctus sum, cum hac & abscedam. Credo igitur in unum deum, patrem omnipotentem, omnium uisibilium & inuisibilium factorem. Et in unum dominum nostrũ E
Iesum Christum, filium eius unigenitum, qui ex eo natus est ante omnia secula, deum uerum ex deo uero, perfectum filium, perfectum patris uerbum, effectricem sapientiam, essentialem uirtutem, totius creaturæ factorem. Et in spiritum sanctum ex patre procedentem, & per filium manifestatum uidelicet hominibus, uitam uiuentium, causam immortalem, sanctitatem totius, sanctificationis largitatem trinitatis, perfectam gloriam, & imperio & consilio non diuisam, unam deitatem & dominationem. Nihil enim seruile in trinitate, uel subiectum, & introductitium, tanquam prius quidem nõ extitisset, post uero intromissum. Neque enim deficit filius patri, neque filio spiritus, sed inconuertibilis semper, & consubstantialis sancta trinitas deus noster. Deum uero cum dico, uno lumine illustror, & tribus: Tribus quidem, secundũ proprietates siue subsistentias & personas: uno uero, secundum essentiæ rationem, id est, deitatis. Diuiditur quippe indiuisibiliter, (ut ita dicam) & coniungitur
al. expressius diuisibiliter, unum nempe in tribus ipsa deitas, & ipsa tria unum, in quibus deitas,
al, mala siue (ut expressius dicatur) quæ est deitas, & neque ipsam unitatem confusionem
al. deum opinamur, neque ipsam diuisionem alienationem. Absit enim à nobis ex æquo & Sabellñ confusio, & Arrñ diuisio, quæ & è regione alia sunt, & similia quidem impietate. Quid itaque est dominum confundere male, aut concidere in inæqualia? Nos E
al. ola unum, Hæc bis uero unus deus pater, ex quo omnia, & unus dominus Iesus Christus, per quem omnia, & unus spiritus sanctus, in quo unum omnia hæc tria deus, & hæc tria unum, sicut diximus. Confitemur autem unum sanctæ trinitatis dominum Iesum Christũ, filium dei unigenitum, propter nos in ultimis diebus descendisse de cælis, & incarnatum esse de spiritu sancto & sancta immaculata que domina nostra, dei genitrice, semperq; uirgine Maria, & humanatum esse, hoc est, ueram carnem accepisse de ea, animatam anima rationali atque intellectuali: & hanc, nullo modo ante hoc subsistentem, mirabiliter in seipso formasse, & hanc propriam, per unitionem dispensatiuam fecisse, non ex semine humano uel operatione uiri extitisse, neque ex uoluntate Lucæ, 1, d carnis, sed operatione & uoluntate uirtutis altissimi dei. Ait enim angelus ad gloriosam & uere dei genitricem: Spiritus sanctus superueniet in te, & uirtus altissimi obumbrabit tibi. Ideo que, quod nascetur ex te sanctum, uocabitur filius dei. Ex hoc quippe solum, dei genitricem propriè atque secundum ueritatem dei uerbi uiginem matrem glorificamus, quoniam qui præerat deus super naturam, ex se pepe-
al. factus rit incarnatum: & ita factum est secundum nos humanitus deus uerbum, ut non,
al. hũanatus

A quod erat, amitteret: sed sicut factus est in assumptione carnis & sanguinis, ita quoq; mansit, quod erat, deus, natura scilicet & uoluntate. Nec enim carnem dicimus in al. ueritate diuinitatis transire naturam, neque iterum in naturam carnis ineffabilem dei uerbi deriuari naturam, sicut Apollinarius, Euthyces, & Seuerus impudenter asseruerũt. al. deliraue-runt Nusquam enim propter unitionem differentia naturarum euanescit. Saluatur autem magis proprietas utriusque naturæ in una persona, unaq; subsistentia. Vnitum quippe esse carni secundum subsistentiam confitentes uerbum, unum illum adoramus, filium unigenitum, deum uerum, dominum omnium nostrum Iesum Christũ, in duabus naturis inconfuse & indiuise cognoscendũ, non per partes ponentes, ac segregantes hoiem & deum, neq; illũ q dẽ operatũ fuisse miracula, hũc uero passum fuisse, quæ humana sunt, sicut diuidentes Theodorus & Nestorius dicũt. Eundemq; cõfitemur deũ & hoiem perfectũ, consubstantialẽ patri secundũ deitatem, & cõsubstantialem nobis eundem secundum humanitatem: eiusdem utrasque natiuitates pdicantes, tam quæ ante secula ex patre secundum deitatem, quam quæ in ultimis al. tamq; diebus ex Maria uirgine dei genitrice, secundum humanitatem, eiusdem miracula & passiones, & omnem simul deo decibilem, atque homini condecentem operatio- al. quamq; nem ex eodem uno Christo deo nostro κατ' ἐνέργειαν noua ratione processisse credi-
B mus. Neque enim quæ diuina sunt secundum deum, neque rursus quæ sunt hominis secundum hominem, sed humanatus deus uerbum nouam quandam deiuirilem operationem, & hanc totam uiuificatricem demonstrat: uel nouum uidetur, & perturbat aliquorum auditus, suspicantium imperemptionem hanc nos proferre ea- al. in perem-ptionem rum, quæ in Christo deo nostro sunt inconfuse, & secundum subsistentiam adunata- al. interem-ptionem rum duarum naturarum, quod non est, unquam nec fuit. Vnum igitur eundemq; al, fiet operatũ fuisse dicimus, id est, mire operatum esse salutem nostram, eundem passum propria carne & omnes uere sustinuisse salutares passiones, idem est dicere & miracula, ut sit quidem carnis, pati, non separatæ uidelicet à diuinitate, quamuis non diuinitatis fuit pati, ipsius autem dei operatio quamuis per humanitatem eius, hoc est, totam nostram consperionem hanc adimpleuerit una & singulari uoluntate diuina, utpote non existente in eo & alia uoluntate, siue obsistente & aduersante diuinæ eius & potenti illius uoluntati. Impossibile enim est, in uno eodemq; Christo deo nostro duas simul & adinuicem contrarias seu dissimiles existere uoluntates. Salutaris uero à deo instructorum patrum doctrina manifeste instruit, quia nunquam intellectus aliter animata domini caro, diuisæ atque ex proprio appetitu unitæ sibi humanitati
C subsistentialiter dei uerbi naturalem sui feciisset motionem, sed quando, & quantam, & qualem idem deus uerbum uolebat: & ut clarius dicatur, quẽadmodum nostrum corpus regitur, & ornat, atq; ordinatur ab intellectuali & rationali anima nostra, ita & in domino Christo totam hominis eius consperionem ab eiusdem uerbi diuinitate semper & in omnibus mota συνεκτικῶς deo mobilis fuit secundum Nysenum Gregorium, dicentem aduersus Eunomium ita: Secundum quod deus est, filius Gregorius Nysenus impassibilis est per omnia & immortalis. Si autem passio de eodem in euangelio dicatur, per humanitatem quæ per omnia passionis est capax, hoc operatus est. Operatur enim uere diuinitas per corpus, quod circa eam est, omnium salutem: ut corporis quidem sint passiones, dei uero operatio, per quam & saluati sumus, & huiusmodi salutinullam introducimus diuisionem. Semel enim moriens, & mul- al. quem torum abluens peccata, redemptionem & salutem ex seipso nobis, qui in peccatis sumus, acquirens, resurrexit, & consuscitauit & uiuificauit nos, pacem perpetuam donans: ascendens que in cælos, sedet ad dexteram patris eius. & iterum ueniet cum gloria, iudicaturus uiuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Spero enim resuscitari omnes, & diuino assistere tribunali, ut percipiat unusquisque iustam

Universidad de Deusto
Biblioteca

ab eo retributionem,finem non habituram. Necessarie uero & illud adijcimus: asse-
rentes quippe mortem, quo ad carnē unigeniti filij dei, id est, Iesu Christi, & ex mor-
tuis ascensum, & in cælis assumptionem confitentes πρὸ ἀναίμακτον citra sanguinem
cæremonias in ecclesiis celebramus. Ita quippe accedimus ad benedictiones arcanas,
& sanctificamur participes effecti tam sanctæ carnis, quam & precioſi sanguinis Chri
sti, omnium nostrum saluatoris: & non ut communem carnem suscipimus, absit: neq;
iterum utuiri sanctificati, & copulati uerbo per unitatem dignitatis, siue ut diuinam
inhabitationem habentes, sed sicut uere uiuificatricem & propriam eiusdem uerbis
uita enim est naturaliter ut deus. quia ergo factus est unum ad carnem suam, uiuifica- Ioan.6.f
eam demonstrauit. Vnde idem dicit ad nos: Amen amen dico uobis, nisi manducaue
ritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem. Non sicut hominis unius ex no
bis, & ipsam extimamus esse. quomodo enim hominis caro uiuificare poterit secun-
dum propriam sui naturam? sed ut uere propriam filij dei, qui pro nobis etiam filio
us hominis factus est χρηματίσαντος & prouectus. Cæterum uoces saluatoris nostri
quæ in euangelijs sunt, neq; subsistentijs duab⁹, neq; personis partimur: sed eam huma
nas, ad hæc & diuinas, ab uno dictas recipimus, recte sentientes. Vni igitur personæ
uniuersas uoces quæ sunt in euangelio, deputare oportet uni subsistentiæ uerbi incar
nati: deus enim unus est Iesus Christus, secundum scripturas. Hæc sapere sumus edo-
cti à sanctis apostolis & euangelistis, ab omni quoq; à deo inspirata scriptura, & à ue
ra confessione beatissimorum patrum eorum, qui in Nicea & Constantinopoli dein-
ceps, id est, sanctarum & uniuersalium quinq; synodorum, in quibus & epistolæ sanc-
torum Cyrilli & Leonis, & quæcunq; prædicauerunt ac susceperunt, suscipimus & pre-
dicamus: & quæcunq; abiecerunt, & nos anathematizamus, & omnem hæresim à Simo
ne usq; in præsens, præcipue Arrium, Eunomium, Macedonium & Apollinarē, Sa-
bellium, Nouatum & Sabatium, Diodorum & Nestorium, Euthycen quoq;, Dioscō- for. ἀγνοήτορ. uel ἀγνοίτην
rum, & Severum, & Iulianum, τὸν ἀγνοητὴν & ignorantem Themistium & omne eo-
rum prophanum consortium, Origenem quoq; & Didymum & Euagrium, & fabu-
losa eorum deliramenta. Ad hæc anathematizamus, & quos sancta quinta synodus
abiecit, Theodorum inquam Mopsuestenum, maledictū illius Maximi hæretici, di-
uisionisq; doctorem: & impia Theodoreti scripta, quæ aduersum orthodoxam fidē
& duodecim capitula beati Cyrilli, & epistolam, quæ dicitur ab Iba scriptam fuisse
ad Marim Persam. Super his etiam, omnibus hæreticis, & eum qui his subortus est
Maximum, nec dicendum cum eius discipulis, quiqui manichizare, & proijcere cor-
pus Christi domini nostri ille paganus edocebat, & impium diuisionis eius dogma,
quod & olim nostri patres respuerunt, id est, Honorius, Sergius, & Cyrus, & relig
ecclesiarum doctores, ad hæc etiam & piæ memoriæ Heraclius proauus uester, cui
prosapiam deus orthodoxiæ huic pio imperio assignauit: cum indignatione quippe
cum sanctis patribus nostris, etiam ipse exortam hanc Maximianorum hæresim con
demnauit: quos secuta & ea quæ hic facta est per iussionem piæ memoriæ patris ues
stri sancta congregatio. Petrus quoq; sanctissimus ac uniuersalis patriarcha, & præ-
cessor meæ paruitatis Macedonius beatæ memoriæ, & uicarius Alexandriæ Theo-
dorus. præsentibus una cum eis & qui aduenerant episcopi, & sacro senatu, quæ circa
eum fuerant, in scripto discutientes, hunc anathematizauerunt, & * exilio donauerūt al. exiliauerunt
cum impijs eius discipulis. Sed uniuersos hæreticos apud se anathematibus conge-
misce re derelinquens, iterum conuertor ad dominum, & ab eo conseruari uestrā pie-
tatem exposco, qui orthodoxiæ sermonem corroborat. Vos em̄ cū sitis & à proauis
luminaria fidei, luminaria fidei, domine, illustra. Orthodoxiæ custodes, domine, cu-
stodi. Deus exaltet cornu uestrum, deus pacificet imperium uestrū, persequens oēm
hostem, & pacem profundam & ecclesiis & uniuerso mundo condonantē. Et sub-
scriptio: Macarius misericordia dei episcopus Theopoleos, dictans omnem supradic-
tum orthodoxiæ textum, iuxta editiones sanctarum & uniuersalium quinq; syno-
dorum

A dorum, & sanctoꝝ ac probabilium patrum, qui nominatim à me sunt positi, qui ex-
planauerunt iuxta præfixam uirtutem, unam uoluntatem in uno domino Iesu Chri-
sto deo nostro, & deiuirilem eius demonstrauerunt nobis operationem: & quia impiū
fit dicere, in eodem Christo deo nostro duas uoluntates, consentiens atq; confessus,
& ita sentiens & docens, & sperans assistere terribili dei tribunali cum hac in ea or-
thodoxa fide, subscripsi. Constantinus pijssimus imperator & sancta synodus dixe-
runt: Per tenorem oblatæ confessionis à Macario deo amabili archiepiscopo Anti-
ochiæ, fidei eius agnitiōem accepimus. Edicat autem idem deo amabilis Macarius,
si cōsentit testimonijs ab eo prolatis & porrectis. Macarius sanctissimus archiepisco
pus dixit: Vtiq; domine, Constantinus pijssimus imperator & sancta synodus dixe-
runt: Prosequatur idem deo amabilis Macarius, si cōfitetur duas naturales uolunta-
tes, & duas operationes in incarnationis dispensatione dei nostri. Macarius uene-
rabilis archiepiscopus dixit: Non dico duas naturales uoluntates, aut duas opera-
tiones naturales in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu CHRISTI, nec
si membratim incidar, & mittar in mare. Constantinus pijssimus imperator & san-
cta synodus dixerūt: Ex codicibus nūc prolatis, & recognitis à Macario uenerabili ar-
chiepiscopo Antiochiæ, primus ex eis codicillus lectione pandatur, ad collationem
B authenticorum librorum sanctorum ac probabilium patrum, qui reconditi sunt in
uenerabili patriarchio, iuxta quod dudū postulata sunt à parte apostolicæ sedis san-
ctissimi papæ Romani Agathonis. Georgius deo amabilis diaconus, & chartophy-
lax huius magnæ dei ecclesiæ, proferat huiusmodi codices sanctorum ac probabili-
um patrum de uenerabili patriarchio. Et prolati sunt. Et accipiēs per iussionem pijs-
simi nostri principis Constantini Petrus glorioſus exconsul librum sancti Athana-
sii, cōculit cum huiusmodi primo codicillo, deferente eundem codicillum Diogene
magnifico à secretis & imperiali secretario, quem & relegit cōtinētem in uerbis hoc
mō: Sancti Athanasii ex secūdo sermone aduersus Apollinarem: Certum nanq; est, Athanasius
q; præexistens deus uerbum, ante carnis aduētum nō erat hō, sed deus erat apud de- Alexandri-
um, inuisibilis atq; impassibilis. Neq; igitur Christi nomen absq; carne defertur, qa nus.
sequitur nomen passio & mors, Luca quidem scribente, Si passibilis Christus, pri- Actu. 26.f
mus ex resurrectione mortuorum. Paulo uero dicente, Pascha nostrum immolatus 1.Cor.5.c
est Christus. Et quia hō Iesus Christus, qui dedit semetipsum pro nobis, non quia
nō est deus, sed quia & homo est Christus, propterea memor esto Iesum Christum 2.Timo.2.a
resurrexisse à mortuis ex semine Dauid. Propter hoc scriptura utrorunque nomi-
num facit introductionem in ostensionem substantiæ, inuisibiliter quidem deum in-
C telligendo & uere existentem, uisibiliter autem hominem palpando, & uere existen
tem non in diuisione personarum aut intelligentiarum, sed naturali natiuitate & in-
diſſolubili unitate, ut in ipso certa existente passione, uerus idem atq; impassibilis ue
raciter intelligatur. Sunt autē, & quæ intercisa sunt à Macario & Stephano, & ante
& post testimonia hæc. Sed dicis: Quia si omnia suscepit modis omnibus, & huma-
nas habuit cogitationes. Impossibile autem est in cogitationibus hominis peccatum
non esse. Et quomodo erit absque peccato Christus? Dicite igitur: Si cogitationum
enim assumere facturam suam. Sed iniustum erit iterum iudicium condemnans pec
catorem. Si enim peccabiles cogitationes condidit dominus, quomodo condemnat al. deus
peccantem? Et quomodo erit possibile διόρθωσιν arbitrantur à deo tale iudicium fieri?
Si autem & Adam subiacebat talibus cogitationibus antequam inobediens fie-
ret dei mandato, & quō ignorabat bonum & malum? Rationalis quippe erat natura
liberrima à talibus cogitationibus, experientiā mali nesciens, tantummō bonū sciēs,
& q dē uniformis fuerat: nō obediens aūt mādato dei, succubuit talibus cogitationib⁹
nō qa de⁹ creauit captiuātes has cogitatiōes, sed diabolus p deceptionē supimponēs
hominis

Universidad de Deusto
Biblioteca

hominis rationali naturæ, quæ in præuaricatione facta est, & repulsa est à deo, ac per D
hoc etiam diabolum legem peccati in natura hominis posuisse, & mortē regnauisse
per opus peccati. Ideo igitur uenit filius dei, ut soluat opera diaboli. Sed dicitis, quia
soluit non peccando. Sed non est hæc solutio peccati. Nec enim in illo à principio
operatus est diabolus peccatum, ut ueniente eo in mundum, & non peccante, solua-
tur peccatum, sed in rationali & intellectuali natura hominis à principio operatę est
peccatum diabolus, propter hoc impossibile factum est naturæ rationali existenti, &
sponte peccanti, sub condemnationeq; mortis factæ, ipsam corrigere ad libertatem,
Rom.5.a ut ait Apostolus: Nam quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem,
propter hoc uenit filius dei, hanc in propriam naturam disponere ex nouo principio
Esa.1.a & natiuitate mirabili, non ut illum, q̄ à principio statutus erat, reiecaret, sed superse
minatum contemptum contemnere, sicut testatur propheta, dicens: Antequam sciat
puer bonum aut malum, reprobat malum, ut eligat bonum. Si autem non in natura
peccatrice impeccabilis usus est, quomodo condemnatum est peccatū in carne, neq;
Rom.5.d & b carne efficaciam habente, neq; deitate peccatum sciente? Quomodo autem & Aposto
lus dicit, Vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia, non locum describens,
sed naturam supponens? ut quemadmodum, inquit, per unum hominem peccatum E
intrauit in mundum, & per peccatum mors, ita & per unum hominem Iesum Chri-
stum gratia regnaret per iustificationem in uitam æternam, ut per quam naturam p
gressio peccati facta est, per hanc & ostensio iustificationis fieret, & ita soluerentur
opera diaboli, liberata hominis natura à peccato, & glorificetur deus. Dum igitur cō
al. testimonia ferretur talis liber, & præmitterentur quædam ante & post & in medio eiusdem * te-
monij, Constantinus pijssimus Imperator & sancta synodus dixerūt: Edicat deo ama
bilis Macarius archiepiscopus, ut quid hæc quæ necessaria sunt, circumrecidit de te-
stimonio sancti & probabilis patris? Macarius sanctissimus archiepiscopus dixit:
Ego testimonia quæ defloraui, secundum proprium intentū defloraui. Et dum ad-
huc relegeretur post detruncationem idem testimonium, quod deflorauerant Maca-
rius & Stephanus, habens in superscriptione: Et post aliqua, quod iam in uerbis etiā
astruebat hoc modo, propterea in deitate uerbi apparens forma serui, non necessitas
Phil.67. & ad Ephe.4.b peccati legem, atq; captiuitatis tyrannum captiuum ducens, sicut ait propheta: Ascē-
dens in altum, captiuam duxit captiuitatem. Formam enim serui aduersus inimicum
proferens uerbum, uictoriam fecit per illud, quod aliquando uictum est. Propterea
& omnem tentationem expleuit Iesus, quia & omnia assumpsit, quæ tentationis expe F
Ioan.16.g rimentum habuerunt, per quæ pro nobis uictoriam fecit, dicens: Confidite, ego ui-
Mat.9.a ci mundum. Nec enim aduersus deitatem assumpsit diabolus prælium, quam nescijt,
al. uoluit, quia nec audebat: propterea dicebat, Si tu es filius dei? sed aduersus hominem, quem
olim decipere ualuit, & ex illo in omnes homines extendit suæ malitiæ operationē.
Dum itaq; anima Adæ in condemnatione mortis detineretur, & exclamaret ad do-
minum proprium semper, sed & hi, qui placuerunt deo, & iustificati sunt in natura
al. cum lugentibus al. cum clamantibus al. autem ineffabiliter al. natura & li lege, unà cum Adam detinerentur, * conlugentibus & * conclamantibus, misertus
deus hominis quem fecit, bene placitum ei fuit, per sacramētum manifestationis no
uitatis salutem operari in genere humano, ut destrueret quidem inimicum, qui p in-
uidiam deceperat, sublimatum * ineffabiliter autem ostenderet hominem per unitā
onem altissimi, & communionem * naturæ ex ueritate. Propterea uenit uerbum, qui
deus est, primiq; hominis conditor, ut fieret homo, ad uiuificationem quidem homi-
nis, destructionem uero iniusti inimici, & natus est de muliere, ex prima formatione
formam hominis sibīpsi resuscitans in ostensione carnis, absq; carnalibus uoluntati-
bus, & cogitationibus humanis in imagine nouitatis. Nam uoluntas solius deitatis,
quia & natura tota uerbi in ostensione formæ ipsius humanæ carnis, quæ uisa est se-
cundi Adæ, non in diuisione personarum, sed in substantia, una par ei deitatis & hu-
manitatis

A manitatis: propterea ergo accedebat diabolus ad Iesum tanquam ad hominem, &
non inueniens in eo uetustatis, nec suæ sationis indicium, neq; ad præsens aggressio-
nis profectum, uincebatur confusus: & uictus ac fatigatus, dicebat: Quis est hic, qui Esa.62.a
uenit ex Edom? id est, ex hominis terra incedens cum potentia. Propter quod &
Christus dicebat: Venit princeps huius mundi, & in me inuenit nihil. Sancta syno- Ioan.14.d
dus dixit: Ecce benignissime domine, & hoc testimonium abscidit. Nam-que post te-
stimonia per iussionem uestræ fortitudinis relegantur, * ostendunt defloration em al.si quæ al. ostendens
eius obumbrata. Et relecta sunt sequentia testimonia, quæ abscissa sunt à Macario &
Stephano * & præsente testimonio, dum quando & carnem & animam, & totum pri- al. ex al. &
mum * secundum factum inuenit Adam. Si enim de substantia hominis erat ipsum ni-
hil, quomodo ipsum corpus repertum est, quod uidebatur? * dicitis nihil, sed non in- al. dicentis
uenit in ipso, quæ ipse operatus est in primo Adam, & ita destructum est peccatum
in Christo. Propterea & scriptura testatur: Qui peccatum non fecit, nec inuentus est Ifai.53.c. Et 1. Pet.2.d. Et 1. Ioan.3.a
dolus in ore eius. Quomodo ergo dicitis, & impudenter asseritis, quia impossibile
est captiuabilem fieri, qui semel captus est homo? ut impossibilitatem quidē (quod
omnino à ratione discrepat) deo applicetis, possibilitatem autem diabolo, indestru-
B ctum eius dicentes peccatum in natura hominum (sicut & cæteri hæretici) & ideo
aduenisse deitatem, quæ non captiuatur in similitudine carnis & animæ, ut ipsa ca- al. incaptiua bilis
ptiuabilis maneat, & sic appareat munda iustitia. * quando enim non fuit munda de- al. Quando
itatis iustitia? & ex his quod est hominibus beneficium, nisi in eadem * substantia & al. substantiæ
naturæ innouatione * appareat dominus (sicut ait Apostolus) quam * innouauit nobis al. aperiat al. innouuit
uiam nouam & uiuentem, dicens: Ego sum uia, ueritas & uita. Sancta synodus di- Ioan.14.a
xit: Ecce & hoc testimonium sancti patris peremisti. Non congruit orthodoxis, ita
circuntrūcatas sanctorum patrum uoces deflorare, hæreticorum potius proprium
hoc est. Macarius uenerabilis archiepiscopus dixit: Etiam dixi, quia quærens stabi-
lire intentionem meam, hoc modo defloraui. Sancta synodus exclamauit: Hæreti-
cum seipsum manifeste demonstrauit, Nouo Dioscoro anathema, Huiusmodi depo
natur, Nouum Dioscorum foras mitte, Nouo * Apollinario malos annos, Merito ab al. Apolli-nari
episcopatu alienetur, Nudetur circumposito ei pallio. Et denudato eo, atq; in me- Depositio Ma carii ab epi-scopatu
dio astante, unà cum Stephano eius discipulo, Theophanes uenerabilis presbyter, &
abbas monasterij Baias, interrogauit eosdem Macarium & Stephanum: Habuit hu-
manam uoluntatem dominus noster Iesus Christus, & * impeccabilem? Macarius & al. impeccabilis est
Stephanus dixerunt: Nos uoluntatem humanam in Christo non dicimus, diuinam
uero etiam absque carnalibus uoluntatibus & cogitationibus humanis, sicut prola-
C tum à nobis testimonium sancti Athanasij continet. Voluntas enim deitatis ta-
tum. Theophanes deo amabilis presbyter & abbas, dixit: Et quomodo intelligitis
carnales uoluntates, & cogitationes humanas? Macarius & Stephanus dixerunt:
Voluntates carnales & cogitationes humanæ, hominum similium nobis sunt, Chri-
stus uero nihil eorum habuit. Theophanes deo amabilis presbyter nobis sunt, Chris
testimonium quod detruncastis, in integro posuissetis, inueniebatur, quòd carnales
uoluntates & humanas cogitationes, culpabiles & uoluptuosas accepit sanctus pa-
ter Athanasius, quæ ex semination e diabolica illatæ sunt humanæ naturæ, sicut idem
sanctissimus pater superius * asserit. Nam & ego dico non habuisse dominum no- al. asseruit
strum Iesum Christum uerbum, deum nostrum ex superfatione uoluntatem car-
nalem, aut peccabiles cogitationes, Absit: sed naturalem uoluntatem, quam ipse de-
us creans Adam, ei indidit. Et hoc autem ipse interrogo uos: Habuit animam
rationabilem ipse Adam? Macarius & Stephanus dixerunt: Etiam. Theopha-
nes deo amabilis presbyter & abbas, dixit: Naturalem habuit uoluntatem? Ste-
phanus religiosus monachus dixit, προαιρετικὸν καὶ ὑπεκούσιον, quod est, arbitrale &
liberum. Etenim ante præuaricationem diuinam habuit uoluntatem, & con-
uoluntarius erat deo. * Domitius deo amabilis episcopus Prusiados dixit: Vbi it al. Domethius
uanitas

Universidad de Deusto
Biblioteca

uanitas tua blasphemet? Si conuoluntarius erat Adam deo, ergo & concreator. Theo D.
dorus & Georgius deo amabiles presbyteri, & Ioannes deo amabilis diaconus, locũ
præsentantes Agathonis sanctissimi papæ apostolicæ sedis antiquæ Romæ, & qui
ex persona eius fuerunt concilij deo amabiles episcopi, dixerunt: Si Adam ante præ-
uaricationem diuinam habuit uoluntatem, ergo & consubstantialis fuit deo, & inco-
uertibilis ac uiuificatrix fuit uoluntas Adæ. Et quomodo mutatus, transgressus est
mandatum, & morti succubuit? Qui enim conuoluntarius est, utiq; & consubstantia-
lis est. An ignoras sanctum Cyrillum clamantem, Sicut est cõsubstantialis, ita & con-
uoluntarius proprio genitori? Vnius enim essentiæ una utiq; est uoluntas. Theopha
nes deo amabilis presbyter & abbas, dixit: Quod iam uos interrogaui, dicite: Habu-
it naturalem uoluntatem Adam etiam, an non? Macarius & Stephanus dixerunt: Et
superius iam diximus προαιρετικὸν & αὐτεξούσιον quod est, arbitrale & liberæ. Theopha
nes deo amabilis presbyter & abbas, dixit: Aut assentite quia habuit naturalem uolũ
tatem, aut renunciate, & hoc ostendo à sanctis probabilibus patribus. Diu igitur pse
uerantibus eisdem Macario & Stephano, & neq; assentire uolentibus, neq; abnuere,
Constantinus pñissimus imperator & sancta synodus dixerunt: Proferat deo amabi-
lis Theophanes presbyter & abbas, quæ effatus est testimonia sanctorum & proba- E
bilium patrum. Et protulit duo testimonia, unum quidem sancti Athanasij archie-
piscopi Alexandriæ de libro humanationis aduersus Apollinarium, sic habẽs in uer
bis: Quando Adam in principio formauit deus, nunquid congenitum ei dedit pecca
tum? Quid ergo iam opus erat mandati? Quomodo ergo eum condemnauit peccan
tem? Quomodo autem & ante præuaricationem ignorabat bonum & malum Adã,
quem formauit deus ad incorruptionem & imaginem suæ æternitatis? Fecit eum na
tura impeccabilem, & uoluntate liberum. Aliud autem sancti Augustini episcopi
Hipponis ex quinto libro aduersus Iulianum Pelagianistam, continentem ita: Motus
animi quid est, nisi motus naturæ? anima enim sine dubitatione natura est, & ideo uo-
luntas motus naturæ est, quia motus est animæ. Sancta synodus dixit: Luce clarius
& ueraciter ostendit Theophanes deo amabilis presbyter & abbas, per prolata ab eo
testimonia sanctorum ac pbabilium patrum, naturalem esse uoluntatẽ. Si igitur pri
mus Adam naturalem habuit uoluntatem, qui per omnia similis illi factus est absq;
peccato, secundus Adam dominus noster Iesus Christus, uerus deus noster, quomo-
do non habuit in humana eius natura naturalem uoluntatem? Si itaq; & humanam
impeccabilem uoluntatem assumpsit dominus noster & deus Iesus Christus huma-
næ suæ naturæ, & diuinam ante secula cum patre & sancto spiritu habuit uolũtatem:
proculdubio duas naturales uoluntates in ipso orthodoxos oportet confiteri incon- F
fuse atq; indiuise, sicut & plurimis paternis testimonijs duæ naturales uoluntates, in
una persona siue una subsistentia per incarnationis dispensationẽ unius de sancta tri
nitate domini nostri Iesu Christi dei nostri, comprobatæ sunt. Item relectum est ex
eodem codicillo aliud testimonium sancti Ambrosii episcopi Mediolanensis, de li-
bro ad Gratianum Imperatorem, habens in uerbis ita: Veruntamen in tantum homi
nem, quem in ueritate carnis ostendebat, in effectu coæqualem demonstrat, ut dice-
ret, non sicut ego uolo, sed sicut tu uis: & hæc utiq; similiter habente semper Christo
circa uoluntatem, quam uult pater. Et post pauca, huius testimonia defloraucrunt
ñdem Macarius & Stephanus ita: Cernis, quomodo non solum filius uoluntatem pa
tris, sed & pater facit uoluntatem filij. Quid ergo est uiuificare, nisi quod per passio-
nem fit filij? Nam passio Christi, uoluntas est patris. Quos ergo uiuificat filius, per
uoluntatem uiuificat patris. Ergo uoluntas una est. Quæ uoluntas patris, nisi ut in
hunc mundum Iesus ueniret, & emundaret nos à peccatis? Audite leprosum dicentẽ:
Si uis, potes me mundare. Respondit Iesus: Volo. Mundare. Et continuo saluus fa-
ctus est. Cernis ergo quomodo filius potestatem habet propriæ uoluntatis, & eadem
est uoluntas Christi, quæ est & patris. Sunt autem & quæ abscissa sunt ex eodem te-
stimonio

Cyrillus Alexandrinus

al. Apollinarem Gene. 1, d

Augustinus Hipponensis episcopus.

Mat. 8.

Ambrosius Mediolanensis episcopus

al. affectu

Mat. 26, d

A stimonio à Macario & Stephano, ita: Quãuis dicente eo, quæ habet pater, mea sunt, al. Quia
indubium est, quòd nihil subtractum est. Quam enim pater habet, eandẽ & filius uo-
luntatem habet. Vna ergo uoluntas, ubi una operatio. & in deo enim uoluntatis or- al. uoluntatis ordo effectũ existit actionis
do effectuum existit actionis. Alia quippe est uoluntas hominis, & alia dei. Nam ad al. una uoluntatis series operationis effectus est
cognoscẽdum, quòd homini quidem uiuere desiderabile existit, quoniã mortem per Idem habetur infra actione x.
timescimus, Christi uero passio est secundum diuinam uoluntatem, ut pro nobis pa- Matth. 16, d
teretur. Petro uolente dominum à passione declinare, dominus ait: Non sapis ea quæ al. Et ideo dixit.
dei sunt, sed quæ hominum sunt. Suscepit ergo uoluntatem meam, suscepit tristitiã Matth. 26, d
meam. Confidenter tristitiam nomino, quia crucem prædico. Mea est uoluntas, al. Etenim nullus
quam suam dixit quia ut homo suscepit tristitiam meam, ut homo locutus est. Ideo al. Ergo pro me dolet, & in me dolet,
ait: Nõ sicut ego uolo, sed sicut tu uis. Mea est tristitia q uã meo suscepit affectu. Ne al. pro me igitur doluit in me.
mo enim moriturus gaudet. Mihi compatitur, & mihi contristatur, & mihi condo- Esaiæ. 53. a
let. Pro me enim dolet in me, quia pro se nihil habuit, quod doleret. Doles ergo do- Ioan. 11. c
mine non tua uulnera, sed mea; non tuam mortem, sed nostram infirmitatem. Pro- al. sensus
pheta dicit, quia pro nobis doles, & nos reputauimus te domine esse in dolore, dum al. internus
quando ipse non dolebas pro te, sed pro me. Et quid mirum, si pro omnibus doluit, q Esaiæ, 53. b
pro uno lachrymatus est? Quid mirum, si moriturus tædeat, qui Lazarum resuscitatu al. nostrũ diluit mœrorẽ
rus illachrymat? Sed & ibi eum sororis pietas ad lachrymandum mouit, per quam al, neq;
B eum tangebat humanus affectus; & hic interior affectus dispensationem operaba- al, propterea
tur, ut quemadmodum mors eius omnium nostrum mortẽ abstulit, & liuor eius no- al. est
stra sanauit uulnera, ita & eius tristitia nostram deleat tristitiã. Vt homo igitur du- al. potuit Diony. Areopagita epus Athenien,
bitat, ut homo turbatur, non turbatur ut uirtus, aut deitas eius, sed anima turbatur.
Et turbatur secundum humanæ fragilitatis assumptionẽ, & ideo quia animam sus-
cepit passibilem. Nec enim deus, iuxta quod deus erat, turbari aut mori poterat.
Item relatum est aliud testimonij ex eodẽ codicillo sancti Dionysij episcopi Athe-
niensis & martyris ex libro diuinorum nominum, & collatus est similiter textus te-
stimonij continens ita: Discreta est autem benignissima circa nos dei operatio p hoc
quod secundum nos ex nobis integrè uereq; humanatum est uerbum, quod est su
pra substantiam, & operari & pati, quanta humana eius diuinæ operationi congru- al. humanæ
unt præcipua ac probabilia. His nanq; pater & spiritus nulla ratione communicant,
nisi quis dixerit secundum benignissimam misericordem uoluntatem, quæ absciſſa al. abscisa
sunt ex eodem testimonio ab eisdem, & per omnem sublimissimam & ineffabilem
dei operationem, quam operatus est secundum nos factus incommutabilis, eo quòd
deus, & dei uerbum. Item relectum ex eodem codicillo testimonium sancti Ioan- al. relatum
C nis Chrysostomi ex sermone illo: Pater, si possibile est, transeat à me calix iste. Et col- Ioan. Chrysostomus
latum est similiter cum libro membranaceo, qui est ex bibliotheca uenerabilis patri- Matth. 26, d
archii huius regiæ ciuitatis, testimonio continente ita: Tãta beneficia per crucem &
facta sunt, & fiunt, & non uult crucifigi. Dicito mihi, & quis ergo hoc dixerit. Si au-
tem non uolebat; quis ei necessitatem fecit? Quis uim intulit? Vt quid autem & præ
misit prophetas annunciantes quòd crucifigeretur, dum crucifigendus nõ erat, nec
uolẽs hoc pati? Vt qd aũt & calicẽ uocat crucẽ, si utiq; nolebat crucifigi? Hoc enim
ostendens est, q̃tum desiderium circa hãc rẽ habuit. Quẽadmodũ em̃ sitientibus calix sua- Lucæ, 22, b
uis est, ita & eidem crucifigi. Propt quod & dicebat: Desiderio desideraui hoc pascha
mãducare uobiscũ. nõ quasi simplicit hoc dicẽs, sed propter causam hanc, eo q̃ post
uespertũ crucẽ eũ susciperet. Quia ergo gloriã hanc rẽ uocabat, & discipulũ increpa-
bat, eo q̃ eũ prohiberet, & bonũ pastorẽ se ex hoc oñdebat, quod occideret pro no-
bis, & desiderio desideraſſe hanc rem dicebat, & sponte ad hoc ueniebat, quõ rogat
hoc non fieri? Si aũt nõ uolebat, qd difficile erat prohibere ad hoc uenientes? nunc au- al, uidentem
tem & uidens eũ accurrentẽ in hanc rem? cum em̃ super eum uenirent, dixit: Quem Ioan, 18. b
quæritis? Qui dixerunt: Iesum. Ait: Ecce ego sum. Et abierunt retro, & ceciderũt in
terrã. Qui igit eos prius excæcauerat & ostenderat qa poterat aufugisse, tũc seipsum
tradidit, ut discas q̃ non necessitate, neq; ui, neq; per tyrannidem irruentium, nolens

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gene. 22. a
Ioan. 8. g

hoc sustinuit, sed sponte, & uolens, & præeligẽs, & olim hæc dispensans. Et ideo pro D phetæ præmittebantur, & patriarchæ prædicabant, & uerbis & rebus crux præfigurabatur. Etenim Isaac occisio, crucem nobis demonstrabat. Vnde & dicebat: Abraham pater uester exultauit, ut uideret diem meum: uidit, & gauisus est. Ergo patriarcha quidem gauisus est uidendo imaginem crucis, ipse uero recusabat ipsam rem.

Exod. 17. e
al. ꝓsignabãt

Et Moses quoq; ita Amalech superauit, quia figuram crucis ostẽdebat. Et millia millium utiq; quis cernat in ueteri scriptura facta, quæ crucem præfigurabant. Vtqd igitur ita fiebant, si is qui crucifigi futurus erat, hoc fieri nolebat? Et quod sequitur,

Matth. 26. d
al. Ecce
al. sibi

plus difficile est. Dicens enim, transeat à me calix iste, addidit, ueruntamen non sicut ego uolo, sed sicut tu. Ex hoc enim quantum secundum sermonem, duæ uoluntates contrariæ ibi demonstrantur. Siquidem pater uult eũ crucifigi, ipse uero non uult,

al. uoluntate
Ioan. 15. b

dum quando ubiq; uidemus eum eadem cum patre uolentem, eadem præeligentẽ. Nam quando dicit, da eis ut quemedmodum ego & tu unũ sumus, ut & ipsi in nobis unum sint, nihil aliud dicit, nisi quod una est uoluntas patris & filij. Et quando di

Ioan. 14. b
Ioan. 14. b
Ioan. 5. b
Ioan. 8. c

cit, uerba quæ ego loquor, non ego loquor, pater uero in me manens facit opera, hoc ipsum ostenditur. Et quando dicit, A meipso non loquor, & à meipso non ueni, & à meipso non possum quicquam facere: non hoc ostendendo dicit, quod po-

al. ex uoce

testate frustetur uel loquendi, uel faciendi, absit, sed exacte ostendere uolens consonum eius esse propositum tam in uerbis, quàm in rebus, in omnibusq; dispensationibus cum patre, & unam eandemq; esse, sicut iam sæpius demonstrauimus. Illud autem, à meipso non loquor, non potestatis est peremptio, sed consonantiæ probatio.

Ioan. 14. b
al. abscisa
al. præsenti
Matth. 26. d

Sunt autem & sequentia eiusdem sermonis, quæ * abscissa sunt ex * præsente testimonio abeisdem Macario & Stephano, hæc: Quod ergo hic ait, ueruntamen non quod ego uolo, sed sicut tu uis, forsitan in multũ uos certamen immisimus, sed attenti

al. estote
al. quàm
al. proficiat
al. prodeat

state. Nam etsi plura sunt * quæ dicta sunt, sed bene noui, quoniam pudescit deuotio uestra. Cæterum ad ipsam resolutionem * properat sermo. Propter quid ergo ita dictum est, diligenter aduerte: Valde difficile recipiebatur incarnationis ratio. Superexcellens enim eius clementia, & magnitudo condescensionis eius: hoc stu-

Psalm. 94.
Psalm. 101

pore erat repletum, & multo indigebat apparatu, ut susciperet. Aduerte ergo, quale erat audire, & dicere, quòd deus ineffabilis, inenarrabilis, inintelligibilis, inuisibilis, incomprehensibilis, cuius in manu sunt fines terræ, qui respicit terram, & facit eam tremere, qui tangit montes, & fumigant, cuius momentum condescensionis ne-

al. obuelabãt

que Cherubin sufferre potuerunt, sed facies * obcælabant extensione alarum, ipse qui omnem sensum superexcellit, & omne consilium agit, transiliens angelos, archangelos, uniuersasq; intellectuales supernas uirtutes, acceptũ habuit fieri homo, & carnem, quæ de terra & luto formata est, assumere, & in uuluam uenire uirginalem, & nouem mensium tẽpus in utero portari, & lacte nutriri, & omnia humana pati. Quia igitur ita mirabile erat, quod futurum erat, ut &, postquam fieret, à pluribus non

Gene. 49. b. ubi legitur, Ad ꝓpãs ascendisti fili &cẽ.
Esa. 7. c
Esa. 53. a
al. nupru
Esa. 9. b
Esa. 11. a
al. Baru. 1. d

crederetur, primo quidem prophetas præmisit hoc ipsum prædicantes, & hic quidem patriarcha hoc præclamabat, dicens: Ascendisti de germine fili mi, & cubans dormisti ut leo. Esaias uero dicit: Ecce uirgo in utero habebit, & pariet filium, & uocabunt nomen eius Emmanuel. Et alius iterum: Vidimus eum ut infantem, tãquam radicem in terra sitienti. Terram sitientem, uuluam dicens uirginalem, eo quòd non susceperit semen hominis, nec; coitu frueretur, sed absq; * mixtione eum congenerare-

Psalm. 71.

tur. Et iterum: Puer natus est nobis, & filius datus est nobis. Et egredietur uirga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet. Et * Hieremias: Hic deus noster, non æstimabitur alius præter eum. Inuenit omnem uiam disciplinæ, & dedit eam Iacob puero suo, & Israel dilecto suo. Post hæc in terris uisus est, & cum hominibus conuersatus. Et Dauid aduentum eius in carne prædicans, ait: Descendit sicut pluuia in uellus, & sicut stillicidia stillantia super terram: quoniam absque strepitu & perturbatione in utero uirginis uenit. Sed non sufficerunt hæc tantum. Sed & aduenies, ut non putaretur phantasia esse quod fiebat, non aspectu solo rei credulitatem

adhibet,

A adhibet, sed tpe multo, & polia hũana ueniendo. Neq; enim simpliciter in hoiem uenit perfectũ atq; cõpletũ, sed in uuluã uirginalẽ, ut & utero portaret, & partum toleraret, & lactis alimẽta, & incremẽtũ, & ptis prolixitatẽ, & differentiã oĩm ætatũ credibile faceret, quod fiebat. Sed nec in hoc solum demonstratio stetit, sed circunferens eandem carnem, permittit eam, quæ contemptibilia sunt naturæ, sustinere, & esurire, & sitire, & dormire, atque fatigari: ad extremum & ad crucem ueniens, reliquit eam, quæ carnis sunt, pati. Propter hoc enim & guttæ sudorum descendebant de ea, & an-

Luc. 22.

gelus inueniebatur eum confortare, & tristatur, & æstuat. Etenim antequam hæc diceret, ait: Anima mea turbata est, & tristis est usque ad mortem. Si enim & his omnibus factis malignum os diaboli per Marcionem Ponticum, & Valentinum, &

Ioan. 12. d
Matt. 26. c
Mar. 14. d

Manichæum Persam, & cæteros plures hæresum autores tentauit, quantum in ipsis erat, peruertere uerbum dispensationis, & insonuit Satanæ cum * quendam sonum diceret, quia neque incarnatus est, neque carnem induit, sed putatiua hoc erat phantasia, & scena, & simulatio, dum quando passionis tempore proclamarent, mors, sepulchrum & esuries, si nihil horum factum fuisset, quomodo non multo amplius diabolus maligna hæc seminaret impietatis dogmata? Propter hoc ergo quemadmodũ

al. quodam sono dicens

B esuriuit, sicut fatigatus ẽ, sicut dormiuit, sicut mãducauit, sicut bibit, sic & mortẽ recusat humanam, oñdens & infirmitatẽ naturæ, quæ non acquiescit impassibiliter abscindi de hac uita. Si enim nihil horum dixisset, habuissent dicere, quia, si homo erat, oportebat eum quæ hominis sunt pati. Quæ uero sunt ista, dum crucifigendus erat, & formidare, & tædere, & non sine passione abscindi de hac uita? Naturæ enim insitus est amor præsentium, propterea ostendere uolens, uerum esse carnis indumentum, & dispensationem credibilem facere, cum multa approbatione easdem passiones nudas proponit. Constantinus ꝑissimus Imperator dixit: Sufficiunt & quæ hodierna die relecta sunt: reliqua uero præsentis, qui legitur, codicilli, in sequenti secretario relegantur.

ACTIO NONA.

C IN nomine domini dei & saluatoris nostri Iesu Christi imperantibus à deo coronatis, & serenissimis nostris dominis Flauijs, Constantino quidem ꝑissimo, & à deo decreto magno principe, perpetuo augusto & imperatore, anno uigesimo octauo, & post consulatum eius à deo instructæ mansuetudinis, anno decimotertio, Heraclio uero atq; Tiberio à deo cõseruandis eius fratribus, anno uigesimo secundo, die octauo mensis Martij, indictione nona. Præsidente eodẽ ꝑissimo & Christo dilecto magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus, & ex iussione eius à deo instructæ serenitatis, præsentibus & audiẽtibus Niceta gloriosissimo exconsule patricio, & magistro imperialium officiorum, Theodoro gloriosõ excõsule patricio, & comite imperialis obsequij, & substratego Thraciæ, Sergio glorioso exconsule patricio, Paulo glorioso excõsule patricio, Iuliano gloriosõ exconsule patricio & militari logotheta, Constantino glorioso exconsule patricio, & curatore imperialis domus Hormisdæ, Anastasio glorioso excõsule patricio, & locũ agente comitis imperialis excubiti, Ioanne glorioso exconsule patricio, & store, Polyeucto glorioso exconsule, Thoma glorioso exconsule patricio & quæstore consule, & dispositore Orientaliũ prouinciarum, Petro glorioso exconsule, Paulo glorioso exglorioso exconsule, & domestico imperialis mensæ.

Conueniente quoq; sancta & uniuersali synodo, quæ p imperialem sanctionẽ congregata est in hac à deo conseruanda regia urbe, id ẽ, Theodoro & Georgio uenerabilibus ꝑsbyteris, & Ioanne uenerabili diacono, uicẽ agẽtibus Agathonis sanctissimi ac beatissimi papæ antiquæ Romæ, & Georgio uenerabili ac sanctissimo archiepo magnæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Petro deo amabili presbytero & monacho & uicario sedis magnæ ciuitatis Alexandriæ, & Georgio religioso ꝑsbytero, monacho & apocrisario Theodori uenerabilis uicarij sedis Hierosolymorum, Ioãne episcopo Portuensi, Abundantio episcopo ciuitatis Paternensis, Ioanne episcopo ciuitatis Regitanæ, locum præsentantibus cẽtum uigintiquinq; uenerabilium episcoporum

al. Rhegien.

Universidad de Deusto
Biblioteca

D sancti concilij antiquæ Romæ, qui & per proprias subscriptiones demonstrantur in suggestione ab eis facta ad pñssimum imperatorem Constantinum: & Theodoro religioso presbytero, & locum agente Theodori deo amabilis archiepiscopi Rauennæ, Basilio episcopo Gortynæ insulæ Cretæ, Theodoro episcopo Ephesi, Sisinnio episcopo Heracleæ Thraciæ, Georgio episcopo Cyzici, Petro episcopo Nicomediæ, Photio episcopo Niceæ, Ioanne episcopo Chalcedonẽsi, Theodoro episcopo Meletinæ, Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrygiæ, Macrobio episcopo Seleuciæ Isauriæ, Georgio episcopo Byziæ Thraciæ, Gregorio episcopo Mitylenæ, Sergio episcopo Selymbriæ, Andrea episcopo Methymnæ, Theognio episcopo Cij, Georgio episcopo *Camulianorum, Antonio episcopo Hypepæ, Genesio episcopo Anastasiopoleos, Platone episcopo Cinnæ, Ioanne episcopo Dascylij, Theodoro episcopo *Iustinianopoleos Gordi, Theodoro episcopo Verisæ, Stephano episcopo Heracleæ Ponti, Longino episcopo Tij, *Domitio episcopo Prusiados, Salomone episcopo *Clanei, Georgio episcopo Coensi, *Georgio episcopo Cantani, Ioanne episcopo Lappis, Eulalio episcopo Cynopoleos, Constantino episcopo Dalisandi, Theodoro episcopo Olbis, Theophanio presbytero & abbate uenerabilis monasterij Siciliæ, quod cognominatur Baias, Georgio presbytero & monacho monasterij Renati positi in antiqua Roma, Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod cognominatur domus Arsitia, positi similiter in antiqua Roma, Anastasio presbytero & monacho oratoriorum uenerabilis patriarchij Constantinopoleos.

al. Cameleonorum
al. Iustinopolis Gordiu come
al. Dometio
al. Cleone
al. Gregorio
al. Candani

Et residentibus glorioſiſſimis patricijs & consulibus, & omnibus uenerabilibus & deo amabilibus episcopis secundum ordinem in eodem secretario Trulli, propositis in medio sanctis & immaculatis Christi dei nostri euangelijs, Constantinus amabilis diaconus huius sanctissimæ dei catholicæ & apostolicæ magnæ ecclesiæ, & primicerius deo amabilium notariorum Georgij sanctissimi archiepiscopi Constantinopoleos, dixit: Meminit à deo instructum imperium uestrum, ac sancta & uniuersalis synodus, quod hesterna die collata sunt cũ libris uenerabilis patriarchij diuersa testimonia ex codicillo, q oblatus est à Macario & Stephano. Et interlocutio facta est, ut in subsequẽti reliq eiusdẽ codicilli relegerent. Assistũt aũt p uelo Petrus epus Nicomediæ, Salomon epus *Clanei, Antonius epus Hypepæ, Theodorus epus Meletinæ, Georgius diaconus & chartophylax, Anastasius diaconus & defensor nauiũ, Stephanus diaconus & cãcellarius, Dionysius diaconus & cãcellarius, Georgius monachus Macarij, Anastasius psbyter & monachus, & Stephanus monachus discipulus Macarij, & uiderur à deo instructo uso impio, & uestræ sanctæ synodo hos ingredi, suggerimus ad quod placuerit. Cõstantinus pñssimus Impator & sancta synodus dixerũt: Memorati uiri ingrediantur. Et ingressi sunt. Cõstantinus pñssimus Impator & sancta synodus dixerũt: Relegãtur quæ dudũ gesta sunt. Et relecta sunt. Constantinus pñssimus Impator dixit: Proferatur codicillus testimonioꝝ, q oblatus est à Macario & Stephano, q̃tenus reliqua relegãtur, & cõferantur ad codices uenerabilis patriarchij. Et platus est. Quẽ accipiens Diogenes à secretis & imperialis secretarius, relegit ita: Sancti Athanasij ex sermone de trinitate & incarnatione. Et quando dixit, Deus deus meus, ut quid me dereliquisti, ex persona nostra dicit. Et post pauca: Pater, si possibile est, transeat à me calix iste. Veruntamen non mea uoluntas fiat, sed tua. Spiritus promptus, caro autem infirma. Duas uoluntates hic ostendit, & unam quidem humanam, quæ est carnis, aliam autem diuinam. Quod enim humanum, propter infirmitatem carnis refugiebat passionem, diuina natura autem erat prompta. Sicut & Petrus audiens de passione, formidauit, & dixit: Propicius esto tibi dñe. Increpans autẽ eũ dominus, dixit: Vade retro me Sathana. Scandalũ mihi es, quia non sapis quæ dei sunt, sed quæ hominum. Ita & hic intelligitur. Sunt autem & quæ *abscissa sunt ex eodem testimonio ab eisdem Macario & Stephano, ita: Factus quippe in similitudine hominum, refugiebat passionem ut homo: deus uero existens, qui est secundum diuinam

Athana. Alexandrinus, Psal. 20. Matt. 27. f Matt. 26. d
Matt. 16. d Marc. 8. d
al. Cleone
al. abciſa

A diuinam essentiam impassibilis, prompte suscipiebat passionem & mortem. Basilius deo amabilis episcopus Gortynæ, dixit: Ecce, pñssime domine, adhuc, quod unam uoluntatem, quæ ab eis promissa fuerat, non ostenderunt, sed & duas uoluntates ex præsenti, quod relectum est, sancti Athanasij testimonio luce clarius ostenderunt. Stephanus monachus discipulus Macarij, dixit: Sanctus Gregorius theologus in libro secundo de filio, manifeste ostendit unam uolũtatem in domino nostro Iesu Christo, inquiens: Illius enim uelle nec contrarium est deo, deificatum totum. Basilius deo amabilis episcopus Gortynæ, dixit: Qualem uoluntatem dicis quæ deificata est, diuinam, an humanam? Si enim diuinam dixeris, quod diuinum est, deificatione non indiget. Si autem humanam, proculdubio duas uoluntates, & ex præsenti testimonio, etiam nolens significas. *Domitius deo amabilis episcopus Prusiados, dixit: Postulo à deo coronatam domini fortitudinem & sanctam synodum, ut uenſat in medium Georgius religiosus monachus condiscipulus huius Stephani, & interrogetur si bene dogmatizet Stephanus. Constantinus pñssimus imperator & sancta synodus dixerunt: Edicat Georgius religiosus, si recte dogmatizat Stephanus monachus condiscipulus eius. Georgius religiosus monachus dixit: Omnino domine extra intentionem sanctorum patrum disputat, aduersarius πατρομαχοσκοτιμ patrum existens.

al. ad hoc
Gregorius Nazianzen⁹
al. Dometius

B Item relectum est ex eodem codicillo alterum testimonium sancti Cyrilli, de interpretatione euangelij secundum Matthæum sermone duodecimo, quod collatum est similiter cùm libro chartaceo bibliothecæ huius uenerabilis patriarchij, textu testimonij habente sic: Ergo id nõ sicut ego uolo, sed sicut tu, transformatiõem & transfigurationem naturæ humanæ de exuperata formidine, in audaciã spiritalẽ bene nimis significat. Sunt autem & ante hoc testimonium, quæ callide prædictus Macarius & Stephanus nõ defloruerunt, hoc modo: Recusat itaq; ipsum calicem, crucifigentes se, dei amatores non esse tanquam per hoc accusans: & subest quidem in eo pauor passionis propter humanitatem, cõpescitur autem cõtinuo uirtute inhabitantis uerbi ac fortitudine. Considera nanq; quomodo ostendit quidem quod humanum est, ipsa recusatiõe: quod autem deitatis est indeflexibile, effulsit statim. Ait enim ad patrem, qui in cælis est: Veruntamen nõ sicut ego uolo, sed sicut tu uis. Humanitas uero condecenter & hoc ait. Nam secundum quod deus est, nõ extra est uolũtatem patris: magis autem 'ipse est uoluntas dei & patris, 'sicuti in sapientia, & ipsum uelle est patris, sapientia uero est filius. Quia igitur & uoluntas patris nominatur unigenitus, *exclamat dicẽs laudabilis cantor: Domine, in uoluntate tua præstitisti decori meo uirtutem. In Christo nanq; est omne donum cælestium bonorum à deo & patre. Alias autem

Cyrillus Alexandrinꝰ episcopus
Matth. 26. d
Matth. 26. d
al. ipſa
al. Si utiq;
al. explanato
Psal. 29.

C una & cõsubstantiali sancta existenti trinitate, & una deitate in ea intelligenda, quõ nõ *erat uoluntas eadem patris & filij & spiritus sancti? Cõgruentissime igitur ad humilitatis habitum, & ut homo, subformidat tacite mortem, quæ extra naturam, & ex maledicto intromissa est: respuens iterum aũt ut deus, non sicut ego uolo, ait, sed sicut tu. Caro itaque quæ quoquo modo in Christo ad summam post hoc fiduciam hominis transformabatur, natura docebatur quippe iam nec ipsam seueram mortem pertimescere, si præsertim utiliter ad eam accederet propter deum. In hoc enim plurima est merces, quia ad id, quod ita odibile & naturæ infestum est, accedimus propter deum, discente & incipiente nostra natura in primo Christo uiriliter agere, & præualere contra sic uehementes & noxios uenientium incursus. Sancta synodus dixit: Tu Stephane & tuus magister Macarius, non ostendistis in incarnationis dispensatione domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri, per codicillum à uobis oblatum, sed & duas uoluntates, in testimonijs in eodem codicillo positis inuenimus aperte, clamante Athanasio laudabili, quamuis *detruncata & obcelata sint, iuxta quod soliti estis, eadem testimonia, quæ peruerse interpretantes protulistis. Definiuimus igitur, post quũ aperte * approbati estis ad subuersionem diuinorum dogmatum festinare, & sanctorum ac probabilium patrum doctrinas corrumpere, & hæreticorum magis sensum assumere, & quæq; ab eis dogmatizata sunt, sectari ad contagium orthodoxæ plebis,

Matth. 26. d
al. abciſa
al. cõprobati
Depoſitionis Macarij & Stephani à ſacerdotio firma concluſio & ſynodalis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ab omni uos sacerdotali dignitate & ministerio alienos existere. Eos autem, qui iam D
pœnitentiam egerunt, & superius nominatos tam episcopos quàm clericos, qui &
nunc in medio assistunt, & recte unà nobiscum confitentur, præuidimus quidem in
propriis locis residere. Libellos autem, quos promiserunt, propriæ eorum fidei cum
iureiurando in subsequenti nobis offerent. Sancta synodus exclamauit: Multos an-
nos Imperatori, Orthodoxo Imperatori multos annos, Hæreticum foras mitte, No-
uo Euthyceti malos annos, nouo Apollinari malos annos, Hæreticum foras mitte.
Et impulsus est Stephanus discipulus Macarij, & foras missus est. Petrus deo amabi
lis episcopus Nicomediæ, Theodorus deo amabilis episcopus Meletinæ, Salomon al, Cleone
deo amabilis episcopus Clanei, Antonius deo amabilis episcopus Hypepæ, Geor-
gius deo amabilis diaconus & chartophylax, Anastasius diaconus & notarius, Ste-
phanus diaconus & cancellarius, Dionysius diaconus & cancellarius, & Anastasius
presbyter & monachus, & Georgius monachus Macarij, dixerunt: Parati sumus in
subsequenti rectæ nostræ fidei cum iureiurando libellos offerre. Sancta synodus di-
xit: Quod ab eis promissum est, fiat. Et quia sufficiunt quæ hodierna die mota sunt, in
subsequenti qui dudum oblatus est codicillus à parte apostolicæ sedis antiquæ Ro-
mæ adlegendum & conferendum, cum libris hic siti uenerabilis patriarchij profera-
tur. Illos itaq; duos codicillos, qui tunc à Macario & Stephano dati, atq; relecti sunt,
ad conferendum uenire nolumus, eo quòd testimonia, quæ in eis posita sunt, nullate- al, pertinent
nus ad præsentem dogmaticam causam respiciunt.

ACTIO DECIMA.

IN nomine domini dei & saluatoris nostri Iesu Christi, imperantibus à deo co-
ronatis ac sereniſſimis nostris dominis Flauijs, Constantino quidem pijſſimo,
& à deo decreto magno principe perpetuo Augusto & Imperatore, anno uige-
simooctauo, & post consulatum eius à deo instructæ mansuetudinis, anno de-
cimotertio, Heraclio uero atque Tiberio à deo conseruandis eius fratribus, anno uige-
simo secundo, decimooctauo die Martij mensis, indictione nona. Præsidente eo-
dem pijſſimo & Christo dilecto magno Imperatore Constantino in secretario sa-
cri palatij, quod cognominatur Trullus, & existente eius à deo instructæ sereni-
tatis, præsentibus & audientibus Niceta glorioso exconsule patricio, & magistro
imperialium officiorum, Theodoro glorioso exconsule patricio, & comite imperia-
lis obsequij, & substratego Thraciæ, Sergio glorioso exconsule patricio, & comite imperia-
glorioso exconsule patricio, Paulo
theta, Constantino glorioso exconsule patricio, & militari logo-
thesio
misdæ, Anastasio glorioso excõsule patricio, & curatore imperialis domus Hor-
cubiti, Ioanne glorioso exconsule patricio & quæstore, Polyeucto glorioso exconsu-
le, Thoma glorioso exconsule, Paulo glorioso exconsule & dispositore Orientalium
quinciarum, Petro glorioso exconsule, Leontio glorioso exconsule & domestico im-
perialis mensæ.

Conueniente autem sancta ac uniuersali synodo, quæ per imperialem sanctio-
nem congregata est in hac à deo conseruanda regia urbe, id est, Theodoro & Georgio
uenerabilibus presbyteris, & Ioanne uenerabili diacono, locum præsentantibus san-
ctissimi ac beatissimi papæ antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio uenerabili ac
sanctissimo archiepiscopo magnæ Constantinopolis nouæ Romæ, & Petro deo
amabili presbytero & monacho, & uicario sedis magnæ ciuitatis Alexandriæ, &
Georgio religioso presbytero monacho, & apocrisario Theodori uenerabilis lod
seruatoris sedis Hierosolymorum, Ioanne episcopo ciuitatis Portuensis, Abundan-
tio episcopo ciuitatis Paternæ, Ioanne episcopo ciuitatis Regitanæ, locum agentis
bus centum uigintiquinq; uenerabilium ac deo amabilium episcoporum, quod cir-
ca antiquam Romam est, concilij, qui & per pprias subscriptiones demonstrantur in

A in suggestione ab eis facta ad pijſſimum imperatorem Constantinum: & Theodoro
religioso presbytero, & locum agente deo amabilis archiepiscopi Rauennæ The-
odori, Basilio episcopo Gortynæ insulæ Cretæ, Theodoro episcopo Ephesi, Sisin-
nio episcopo Heracleæ Thraciæ, Georgio episcopo Cyzici, Petro episcopo Nicome
diæ, Photio episcopo Niceæ, Ioanne episcopo Chalcedonæ, Sisinnio episcopo Nicome
rapoleos Phrygiæ, Macrobio episcopo Seleuciæ Isauriæ, Gregorio episcopo Hie-
tylenæ, Sergio episcopo Selymbriæ, Andrea episcopo Methymnæ, Theognio epi- al, Camelena
scopo Cij, Georgio episcopo Camuliano, Antonio episcopo Hypepæ, Genesio rum
episcopo Anastasiopoleos, Platone episcopo Cinnæ, Ioanne episcopo Dascylij, The-
odoro episcopo Iustinianopoleos Gordi, Theodoro episcopo Verisæ, Stephano epi al, Iustinopo
scopo Heracleæ Ponti, Longino episcopo Tij, Domitio episcopo Prusiados, Salo- lis Gordiu co
mone episcopo Clanei, Ioanne episcopo Myndi, Georgio episcopo Coensi, Gre- me
gorio episcopo Cantani, Ioanne episcopo Lappis, Eulalio episcopo Cynopoleos, al, Domctio
Constantino episcopo Dalisandi, Theodoro episcopo Olbis, Theophane presbyte- al, Cleone
ro & abbate uenerabilis monasterij Siciliæ, quod cognominatur Baias, Georgio
presbytero & monacho monasterij Renati positi in antiqua Roma, Conone & Ste-
phano presbyteris & monachis monasterij, quod cognominatur domus Arsitia, posi-
B ti similiter in antiqua Roma, Anastasio presbytero & monacho oratoriorum uene-
rabilis patriarchij Constantinopoleos. Residentibus itaque tam gloriosissimis pa-
tricijs & consulibus, quamq; omnibus uenerabilibus & deo amabilibus ex ordine epi
scopis in eodem Trulli secretario, propositis in medio sanctis & immaculatis Christi
dei nostri euangelijs, Constantinus deo amabilis diaconus huius sanctissimæ dei ca-
tholicæ & apostolicæ magnæ ecclesiæ, & primicerius deo amabilium notariorum
sanctissimi archiepiscopi huius à deo conseruande regiæ urbis, dixit:

Meminit uestra pietas, & hæc sancta atque uniuersalis synodus, quod in præceden
ti conuentu locutio facta est reliquorum testimoniorum, quæ sunt in codicillo, qui
prolatus est à Macario & Stephano, & eorum collatio facta est ad libros sanctorum al, lectio
patrum, qui reconditi sunt in uenerabili patriarchio huius regiæ urbis, horumq; uir
tutem cognoscitis. Et quia interlocutio facta est à uestra sancta synodo, ut in alte-
ro secretario lectio fieret, & collatio testimoniorum cum libris huius uenerabilis pa
triarchij, quæ iam prolata sunt à parte apostolicæ sedis antiquæ Romæ, & quoniam
promiserunt Petrus deo amabilis episcopus Nicomediæ, Theodorus amabilis epi-
scopus Meletinæ, Salomon deo amabilis episcopus Clanei, Antonius deo amabilis
epiſcopus Hypeporum, necnon & Georgius deo amabilis diaconus & chartophy- al, Cleone
C lax, & Dionysius deo amabilis diaconus & cancellarius, Anastasius quoque religio-
sus diaconus & notarius defensor nauium, & Stephanus diaconus & cancellarius, &
Anastasius religiosus presbyter & monachus, & Georgius religiosus monachus, re-
ctæ fidei suæ cum iureiurando huic uestræ sanctæ & uniuersali synodo libellos of-
ferre, & suggerimus ad quod placuerit. Constantinus pijſſimus Imperator & sancta
synodus dixerunt: Quæ dudum gesta sunt, relegantur. Et relecta sunt. Constantinus
pijſſimus Imperator & sancta synodus dixerunt: Auditores effecti testimoniorum,
quæ prolata sunt à Macario & Stephano, agnouimus qualis amputatio ab eis facta est
in huiusmodi testimonijs, quæ obumbraret atque confunderet omnem domini no-
stri IESV CHRISTI, ueri domini nostri humanationis dispensationem. In al, dei
memoria quoque habemus, quod & Petrus deo amabilis episcopus Nicomediæ,
Theodorus deo amabilis episcopus Meletinæ, & Salomon deo amabilis episco- al, Cleone
pus Clanei, & Antonius deo amabilis episcopus Hypeporum, ad hæc & Ge-
orgius deo amabilis diaconus & chartophylax, & Dionysius deo amabilis dia-
conus & cancellarius, Anastasius deo amabilis diaconus & notarius defensor na-
uium, Stephanus religiosus diaconus & cancellarius, atque Anastasius & Ge-
orgius religiosi monachi promiserunt libellos rectæ suæ fidei cum iureiurando, in
alio secretario huic sanctæ ac uniuersali synodo offerre. Sed consequens est, co-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicillum, qui oblatus est paternorum testimoniorum à parte apostolicæ sedis antis D
quæ Romæ, qui & sub sigillis consistit, ad medium deduci ad relegendum, atque
cõferendum cum libris uenerabilis patriarchij huius à deo conseruandæ regiæ ur-
bis. Et prolatus est huiusmodi codicillus sigillatus. Et postquam dissigillatus fuisset,
accipiens Petrus deo amabilis diaconus & notarius sanctissimi archiepiscopi Con-
stantinopoleos ipsum authenticum librum, qui est de sceuophylacio, id est, de repositi-
tione sacrorum uasorum huius sanctæ magnæ ecclesiæ membranaceum tectum ex
argento. Et Salomon deo amabilis diaconus, & notarius eiusdem sanctissimi archie-
piscopi Constantinopoleos, prædictum codicillum testimoniorũ relegit, habentem
Leo, papa superscriptionem in his uerbis: Testimonia sanctorum approbabilium patrum, osten-
dentia duas uoluntates & duas operationes in domino & deo & saluatore nostro
Iesu Christo, sancti Leonis papæ Romani, ex epistola secunda ad Leonem Imperato-
rem, cuius initiũ est, Promisisse me memini: Quicquid ergo in tẽpore accepit Chs,
secũdũ hoiem accepit, cui quæ nõ habuit, conferrenf. Nã secũdũ potẽtiã deitatis in-
Ioan. 10. f differẽter oĩa quæ habet pater, etiã filius habet: & quæ in forma serui à pfe accepit, ea ip
Ioan. 5. d sẽ in forma dei etiã ipse donauit. Secundũ eñ formã dei, ipse & pater unũ sunt: secũ-
Ioan. 7. d dum autem formam serui, non uenit facere uoluntatem suam, sed uoluntatẽ eius qui
Matt. 26. d misit eum. Secundum formam dei, sicut habet pater uitam in semetipso, sic dedit &
filio uitam habere in semetipso. Secundum formam serui, tristis est anima mea usque
ad mortem. Quod testimõium collatum est cum superius dicto libro sceuophylacij,
Ambrosij Me- & constitit. Similiter relectum est ex eodem codice testimoniũ sancti Ambrosij epi-
diolan. epũs scopi Mediolanensis, ex libro secundo ad Gratianum Imperatorem, cuius initium
Idem habetur supra actio- ne. 3. est, Sed forsitan arbitror per præteritum librum: Suscepit ergo uoluntarem meam,
suscepit tristitiam meam. Confidenter tristitiam nomino, quia crucẽ prædico. Mea
al. Ideo ait Matt. 26. d est uoluntas, quam suam dixit: quia ut homo suscepit tristitiam meam, ut homo locu-
al. Nemo eñ tus est. *Et ideo dixit, Non sicut ego uolo, sed sicut tu. Mea est tristitia, quam meo sus-
al. Ergo pro me dolet, & in me dolet, Esa. 53. a cepit affectu. *Etenim nullus moriturus gaudet. Mihi compatitur, & mihi contri-
statur, & mihi cõdolet. *Pro me igitur doluit in me, qui pro se nihil habuit quod do-
leret. Doles ergo domine non tua uulnera, sed mea: non tuam mortem, sed nos-
Ioan. 11. c stram infirmitatem. Propheta dixit, quod pro nobis doles, & nos reputauimus te do-
mine esse in doloribus, dum quando ipse non dolebas pro te, sed pro me. Et quid
mirum, si pro omnibus doluit, qui pro uno lachrymatus est? Quid mirum, si moriturus
al. affectus tædeat, qui Lazarum resuscitaturus, illachrymatẽ? Sed & ibi eum sororis pietas ad
al. interior lachrymandum mouit, per quam esi angebat *sensus humanus: & hic *internus eius
Esa. 53. b affectus dispensationem operabatur, ut quemadmodum mors eius omniũ nostrum di-
al. nostrã de- abstulit mortem, & liuor eius nostra sanauit uulnera, ita & eius tristitia *nostrum de-
leat tristitiã luat mœrorem. Vt homo igitur dubitat, ut homo turbatur, nõ turbatur ut uirtus, *ne
al. aut que deitas eius, sed anima turbatur: Et turbatur secũdum humanæ fragilitatis assum-
al. & ideo ptionem, *propterea quia animam suscepit passibilem. Nec enim deus *secundum
al. iuxta quod deus est, aut turbari, aut mori potuit. Vnde & ait: Deus deus meus, ut quid me
al. erat dereliquisti? Vt homo igitur loquitur, meos mœrores circunferens, quoniam in pe-
al. poterat, riculis existentes, à deo nos derelinqui putamus: ut homo turbatur, ut homo illachry-
Psal. 21. mat, ut homo crucifigitur. Sic enim dicit Apostolus, quia Christi carnem crucifixe-
Matt. 27. f runt. Et alibi apostolus inquit Petrus, Christo passo carne. Caro itaq; passa est. Nam
Mar. 15. d deitas libera extitit mortis & passionis, corpus secundum conditionem humanæ cõ-
1. Cor. 1. d sitæ naturæ. Quod testimonium similiter collatum est cum libro chartaceo uenerabilis
1. Pet. 4. a mo, qui est de bibliotheca uenerabilis patriarchij huius à deo cõseruandæ regiæ ur-
bis. Et constitit. Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti Am-
Ambrosij Me- brosij ex libro sexto interpretationis euangelij secundum Lucam, continens ita: Quod
diol. episcop autem dixit, nõ mea uoluntas, sed tua fiat: suam, ad hominem retulit: patris, ad diuini-
Matt. 26. d tatem. Voluntas enim hominis, temporalis: uoluntas diuinitatis, æterna. Quod testi-
monium collatum est cum codice latinis literis scripto, interpretante Constantino
deo

A deo amabili presbytero, & defensore huius sanctæ magnæ ecclesiæ & grãmatico la-
tino. Et constitit. Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Ioannis epi
scopi Constantinopoleos ex sermone facto ad eos qad missas non occurrerunt, cuius
initium est, Iterum circensia, continens ita: Horum mihi iterũ memores estote uerbo
rum, utilis eorum erit memoria de oratione cõferentibus. Prædixit proditorẽ, præ Matt. 26. c
dixit omnium fugam, & sui mortem. Percutiam enim, ait, pastorem. Prædixit, qui Mar. 14. d
eum abnegaturus fuisset. & quando, & quoties, accurate omnia. Et post hæc omnia Luc. 22. c
idoneam præscientiæ futurorum dans probationem, ueniens ad locũ, orat: & illi qui
dem dicunt quia secundum deitatẽ, nos uero dicimus quia secundũ dispensationem.
Iudicate itaque, & ab ipsa unigeniti gloria nulli gratiam dantes sententiam profer-
tote. Si enim & cũ contribulibus iudicor nunc, sed supplico ac deprecor, ut absq;
præmio iudicium fiat, neque ad gratiam meam, neq; ad illorum odium. Maxime qui
dem & ex hoc ipso manifestũ est, quòd non est diuinitatis ipsa oratio. Deus enim non
orat. Dei enim est adorari, dei est orationem susc ipere, non orationem offerre. Viso
re pertinabo, quia totum dispensationis est, & ipsius carnalis infirmitatis. Quando
B enim humile quid loquitur Christus, sic loquitur humile & uile, quatenus immen-
sitas humilium dictorum etiam eis, qui ualde contendunt, possit persuadere, quia ni-
mis ab illa ineffabili atque inenarrabili essentia dissonent hæc uerba. Veniamus igi
tur ad ipsa uerba orationis: Pater, si possibile est, transeat à me calix iste, Veruntamen Matt. 26. d
non sicut ego uolo, sed sicut tu uis. Et post pauca: Interrogo hæreticum, Deus formi-
dat, & supersedet, & pigritat, & tristatur? Et si dixerit etiam, recede iam, & statuet
illũ deorsum cũ diabolo, magis autem & illo inferiorem. Neque enim ille audebit
hoc dicere. Sin autem dixerit, qui nihil horum dignum deo, dic ergo, quia nec orat
deus. Absque istis enim & aliud inauditum erit, si hæc dei fuerint uerba. Neque
enim æstuationem tantummodo indicant ipsa uerba, sed & duas uoluntates, unam
quidem filij, aliam uero patris, contrarias inalterutrum. Quod enim dictum est,
non sicut ego uolo, sed sicut tu, hoc insinuantis est. Hoc autem nec illi aliquando
permiserunt, sed nobis semper dicentibus, ego & pater unum sumus in maiestate, illi
in uoluntate hoc dictum esse inquiunt, dicentes patris & filij unam esse uoluntatem. Ioan. 10. f
Si igitur patris & filij una est uoluntas, quomodo hic dicit, Veruntamen non sicut
ego uolo, sed sicut tu uis? Si enim in diuinitate, quod dictum est, fit hoc, contradi-
ctio erit, & multa inaudita ex hoc generantur. Si autem de carne habent rationem,
C quæ dicta sunt, & nullum ex hoc erit scandalum. Nec enim nolle mori carnem, re-
prehensio est: quoniam hoc natura est. Ipse autem quæ naturæ sunt, omnia absq; pec-
cato ostendit, & cum multa abundantia, ut etiam hæreticorum obturet ora. Quando
aũt dixit, si potest fieri, transeat à me calix iste: & non sicut ego uolo, sed sicut tu: nihil Matt. 26. d
aliud ostendit, nisi quia carnem uere indutus est timentem mortem. Mortem enim ti
mere, & dubitare, & anxiari, illius est. Nũc quidem eam destitutam reliquit, & nuda-
tam *ex propria operatione, ut demonstrans eius infirmitatem, credibilem eius faci- al. &
at & naturam. Nunc uero eam abscondit, ut discas, quòd non erat purus homo. Quẽ
admodum enim si semper humana demonstrasset, hoc utiq; crederetur: ita si semper,
quæ deitatis sunt, effecisset, incredibilis utiq; fuisset ipsius dispensationis ratio: pro-
pterea uariat & intermiscet uerba & causas, ut neq; Pauli Samosateni, neq; Marcio-
nis & Manichæi ægritudini & furori occasionem tribuat. Idcirco & prædicit quod
futurum est, ut deus, & supersedit iterum ut homo. Quod testimonium similiter
collatũ est cũ libro membranaceo, qui est de bibliotheca uenerabilis patriarchij hui- Ioan. Chrys.
us à deo conseruandæ regiæ urbis. Et constitit. Item relectum est ex eodem codice te epũs Constan.
stimonium eiusdem sancti Ioannis archiepiscopi Constantinopoleos de interpreta- Matt. 26. d
tione euangelij secundum Matthæum de textu, ubi ait: Et uenit ad discipulos suos, & Marc. 14. d
inuenit eos dormientes, continens ita: Quemadmodum qui corpore curantur, spon- Luc. 22. e
te sustinent, dum curantur, dolorem, non *quasi uirtute, sed *necessario propter al. queritur uirtutem
salutem al. necessarii

Universidad de Deusto
Biblioteca

salutem, quæ ab ea conquiritur: eodē modo & saluator effugiendum quidem, secundum id quod est ἀνθρωπινον, iam recusabat mortem. Sustinuit autem eam magnanimiter, ut nobis hominibus multifarie per huiusmodi dispensationem prodesset. Non solum enim λυτρον redemptionem offerens, liberos nos omni peccato fieri παρασκευασε præparauit, sed & *corporis quasdam primitias resurrectionis mortuorum ostentans, communem "quoque confirmauit resurrectionem. Forsitan autem etsi non recusasset, æstimatus esset utique, quòd temeraria audacia atque contemptu ultro ad mortem uenisset. Nunc autem orando id recusans, immoderatam ostendit perimentium eum malitiam. Transeat ergo calix, inquiens, subiunxit: Veruntamen non sicut ego uolo, sed sicut tu: & suam quidem uoluntatem habere se efficaciter demonstrauit. Præponit autem ubique suæ paternam uoluntarem, & in omnibus adnectit illam, quæ patris est, ei concurrentem, concordemq; se oñdit illius uoluntati. Quod restimonium similiter collatū est cum codice chartaceo, qui est de bibliotheca similiter uenerabilis huius patriarchij. Et constitit. Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Athanasii archiepiscopi Alexandriæ ex libro de trinitate & incarnatione, cuius est initium, Qui callide diuinas scripturas, continens ita: Et quando dicit, Pater, si possibile est, tranſeat à me calix iste: ueruntamen non mea uoluntas fiat, sed tua: spiritus quidem promptus est, caro autem infirma: duas uoluntates hic oñdit, unam quidem humanam, quæ est carnis, aliam autem diuinam. Nam humana propter infirmitatem carnis refugiebat passionem, diuina autem eius prompta. Sicut & Petrus audiens de passione, formidauit & dixit: Propicius tibi sis domine, increpauit autem eum dominus, dicens: Vade retro me Sathana, scandalum mihi es, quia non sapis ea quæ dei sunt, sed quæ hominis. ita & hic intelligitur. Factus quippe in similitudine hominum, recusat passionem ut homo: deus uero existens, & secundum essentiam diuinam impassibilis, prompte acceptam tulit passionem & mortem, eo quòd impossibile erat teneri illum à morte. Quod testimonium similiter collatum est cum libro membranaceo "crocato, qui est adæque de bibliotheca huius uenerabilis patriarchij. Et constitit. Item relectum est ex eodē codice testimonium sancti Gregorij episcopi Nyſæ, ex libro αντιρρητικων oppositionū aduersus Apollinarem, cuius est initium, Bonum erit utique exordium, continens ita: Apollinari, sed turbantur (inquit) infideles perturbatione: Gregorij aduersus nos contumelijs utitur, turbulentos & perfidos appellans eos, qui euangelicæ uoci non citra examinationem attendunt, quæ ait, Si possibile est, transeat à me calix iste: ueruntamen non mea, sed tua fiat uoluntas. His autem adiungit proprium dictum, "continens ita: * Apollinarij, & non memorant, quia uoluntas ista propria dicta est, nō hominis terreni, sicut ipsi putant, sed dei, qui de cælo descendit. Gregorij: Quisnam adinueniet tale aliquid dicere? Non dico eorum aliquem, qui in hæresi denotati sunt, sed nec ipsum impietatis atque falsitatis patrem arbitror adinuenire aliquid ad blasphemiam callidius, quàm quæ dicta sunt, Putas, nescit uerborum scriptor, quæ loquitur deus de cælo descendens. Propriam ipsius deitatis uoluntatem προαγαγεσθαι * exceptat, & non uult ad affectum uenire, quod uult. Ergo diuisæ sunt patris & filij uoluntates. Et quomodo ergo erit cōmunis utique uoluntas? quomodo utiq; identitas naturæ differentia uoluntatum insinuabitur? Omnino enim necesse est naturæ uoluntatem concurrere, sicut alibi dominus ait: Non potest arbor bona fructus malos facere, neq; arbor mala fructus bonos facere, fructus utiq; naturæ erit affectus, ut profecto bene bona sit, male autem mala. Si itaq; differens est in patre & filio fructus uoluntatis, differētem necesse est & alterutrorū naturam confiteri. Quid igitur impugnatur Arrius? Quid aūt nō fugiunt ad Eunomium, q diuidens patris & filij naturam, simul diuidit cum natura uoluntatē, & magis colligit alienationem substantiæ, submissum à prælato discerpēs à diuinitate uerbū? Iterꝫ aūt, quod ab eo dictum est, repetamus: "Apollinarij, & nō memorant, q a uoluntas ista propria dicta est nō hoīs, q ex terra est, sicut existimāt ipsi: sed dei, q de cælo descendit. Gregorij: Qualem uoluntatem asserit uerbi "scriptura, ꝙ non uult dis-

al. corpus ut al. omnium al. quoq; omium

Athanasij Alexandrini episcopus

Matt. 26. d

al. croato Gregorius Nyseni epi

al. Apollinaris

al. Apollinaris

al. scriptorib⁹

fieri

A fieri, dicens ad patrem, Non mea uolūtas, sed tua fiat? Putas ne intelligit, in qualem delapsus est sermo eius controuersiam? appropinquat passio, & sicut necdum futurus erat proditor superuenire cum multitudine, tunc quoq; huiusmodi facta est oratio. Qui deprecatur, homo est, an deus? Si deum esse, qui deprecatur, existimat, parē ei cum hominibus inspicit impotentiam. Quomodo igitur deus nullum habet iudicium bonum, sed supernum inuocat adiutorium? De hinc quando reprehendebat diuinitas propriam uoluntatem, bonum fuit an malum quod uolebat? Et si quidem bonum, quomodo non ad effectum perducitur, quod uolebat? si autem malum, quæ est diuinitati ad malum familiaritas? Sed quod dixi, quis non intelligit quod in contrarium circumuestit illum sermonem? Si quippe unigeniti dei est uox, quæ dicit, non mea uoluntas fiat, sed tua: ipse sermo circa seipsum per quandam semper contrarietatem uoluitur, & nusquam stabilitatem habet. Qui enim non uult propriam uoluntatem fieri, hoc ipsum uult per omnia, ut non fiat quod uult. Quomodo ergo oratio ad effectum perducitur dicentis, quia hoc uolo, ut quod uolo, non fiat? in contrario per omnia quod desiderat conuertitur, & hæsitauit ergà alterutrum, qui huiusmodi orationem exaudit. Quicquid enim fecerit ad eum exitum, quod oratum est, in uoluntarium conuertetur, si faciat uoluntatem orantis. Sed & oratio est, ut minime fiat quod uult, non faciat quod uult, sed qui orat, uult fieri hoc ipsum
B quod non uult: ac per hoc per omnes modos quoquo conuertatur, quoquo modo accipiatur, inconstans erit eius intelligentia, ipsa sibi repugnans, & à seipsa deficitur. Ad huiusmodi itaque uerbi hæsitationem unum fiat solatium, uera ipsa mysterij confessio: quia formidare quidem passionem, humanæ fragilitatis est, sicut ait & dominus, spiritum promptum esse dicēs, carnem autem infirmam: susciperе uero eandem ex dispensatione passionem, diuinæ est uoluntatis & uirtutis. Quia igitur alia est humana uoluntas, & alia diuina, loquitur quidem & quasi ex homine, quod infirmitati naturæ congruit, qui nostras passiones assumpsit: adiungit autem secundam uocem sublimem, & deo decibilem uoluntatem, quam firmari humanam pro hominum salute uolens: qui enim dixit, non meam, humanam hoc sermone significauit: addens uero tuam, ostendit coniunctionem suæ deitatis ad patrem, cuius nulla uoluntatis est differentia propter communitatem naturæ. Nam patris dicens uoluntatem, etiam filij demonstrauit. Hæc autem est, uelle omnes homines saluos fieri, & ad cognitionem ueritatis uenire, quod non erat aliter fieri, quàm mortem subire, quæ uitam præpediebat. Humilem autem humanæ formidinis & sermonem, & passionem assumit dominus, ostendens quod non ueraciter
C circa eum erat, quod nostrum est ex communicatione passionum, ipsam naturam credibilem faciens. Quod testimonium similiter collatum est cum libro chartaceo, qui erat ex bibliotheca huius uenerabilis patriarchij. Et constitit. Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti Gregorij de hominis contemplatione, capitulo quarto continens ita: Ipsa quidem anima regium quid & sublime in diuina ostendit, porro à priuatorum paupertate seiuncta, in eo, quòd indominabilis & liberi existit arbitrij, propriis uoluntatibus se imperialiter dispensans. Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti Gregorij ex his, quæ aduersus Eunomium capitulo tricesimoquinto, cuius est initium, Nō erat ut uidetur, continens ita: Omnino necesse est, conueniens esse & proprium confiteri naturæ, ipsum quoq; arbitrium. Et si dissimile extiterit secundum naturam, dissimiles erunt etiam ipsæ uoluntates, uirtute eius in utrisque idonea existente, * natura deficienti ad perficiendam propriam uoluntatem. Quod testimonium similiter collatum est cum libro chartaceo, qui est de bibliotheca huius uenerabilis patriarchij. Et constitit. Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Ioannis archiepiscopi Constantinopoleos ex sermone: Pater, si possibile est, transeat à me calix iste: cuius initium est, Profundam sectionem, continens ita: Sed non sufficiunt hæc solummodo, sed & aduenientes, ut non putaretur phantasticum quod fiebat, nō superficie tantum

Matth. 26. d

Grego. Nyse.

Eiusdem Gregorij Nyse.

al. ne ultra deficiat

Ioan. Chryso stomus epus Cōstātinop.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tum rem credibilem facit, sed & tempore multo, & quod per omnia humana transD
uit. Neq; enim simpliciter in homine perfecto uenit, sed in utero uirginis, ut etiam &
in uulua baiularetur, & partum sustineret, & lactis nutrimentum & incrementum,
prolixitatemq; temporis, & per diuersitatem omnium ætatũ credibile faceret quod
fiebat. Sed neq; in huiusmodi probatione tantum persistit, sed & ipsam circũferens
carnem, permittit eam naturæ perpeti detrimenta, & esurire & sitire, & dormire, &
fatigari. Postremo etiam ad crucem ueniens, sinit eam quæ carnis sunt pati, ideo eã
& guttæ sudorum de ea cadebant, & angelus inueniebatur *eam sustentans, & tristi-
al. cum Lucæ, 22, c
tur, & hæsitat. Prius enim quàm hæc diceret, ait: Anima mea turbata est, & tristis est
usq; ad mortem. Si enim his omnibus gestis os malignũ diaboli per Marcionem Pon-
ticum, & Valentinum, & Manichæum Persam, & alias plures hæreses ualuit, quan-
al. Sathanicũ sonum
tum ad eos, uerbum dispensationis subuertere, & insonuit Sathanas *consonum di-
cens, quia neq; incarnatus, neq; carne indutus est,, sed putatiue hoc erat, & phãtasia &
al. proclamarent
scenia atq; simulatio, dum quãdo passiones ipsæ *præclamarent, & mors & sepulchrũ
& esuries, si nihil horum factum est quomodo nõ multo amplius hęc impietatis ne-
al. quẽadmodum
quissima dogmata disseminarẽtur? *quamobrẽ sicut esuriuit, sicut fatigatus est, sicut
dormiuit, sicut manducauit, sicut bibit, sic & mortẽ recusat, quod est humanũ affec-
dẽs & infirmitatẽ naturæ, quæ non sine dolore patiẽ auelli de p̃senti uita. Si eñ nul-
lum horũ dixisset, dixissem utiq;, qa si homo esset oportebat eum pati quæ hoĩs sunt.
quæ uero hæc, cũ ad crucẽ ueniret, & formidaret, & tæderet, nec sine dolore auelleretur à præsenti uita: (ineſt quippe naturæ amor præsentium) & ideo ostendere uolẽs
uerum carnis uelamen, dispensationemq; credibilem facere, cum multa probatione
passiones ipsas nudas proposuit. Quod testimonium similiter collatũ est cum libro
membranaceo, qui est de bibliotheca huius uenerabilis patriarchij. Et constitit. Item
Eiusdem Ioannis epi
al. lxxxiiii Matth, 26, d
relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti Ioannis Chrysostomi ex
interpretatione euangelij secundum Matthæum lib. lxxxi. cuius est initium. Tunc
uenit cum eis Iesus, continens ita: Et pusillum accedens, orabat dicens: Pater, si possi-
bile est, transeat à me calix iste: ueruntamen non sicut ego uolo, sed sicut tu. Et uenit
ad eos, & inuenit eos dormientes. Et dixit Petro: Sic non potuistis una hora uigilare
re mecum? Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem. Spiritus quidem pron-
ptus est, caro autem infirma. Non simpliciter maxime Petrum aggreditur, dũ quan-
do & cæteri dormirent, sed palpãs, atq; tangẽs eum, & ex hoc propter causam quam
antea dixi. Dehinc quia & cæteri hoc ipsum dixerunt. dicente enim Petro (inquit) &
q; si etiam oportuerit me mori tecum, non te negabo. Similiter autem (inquit) &
omnes discipuli dixerunt. Cæterum omnes alloquitur, redarguens eorum infirmita-
tem. Qui enim mori cum eo delegerant, nec saltem contristato simul cum eo tñe cui
gilantes, contristari ualuerunt, sed tenuit eos somnus. Orat uero, ne causa simulatio
esse putaretur, & sudores defluunt propter eandem iterum causam, ne dicant hæreti-
ci, quòd anxietatem simulasset. Propterea & sudores ut guttæ sanguinis defluen-
runt, & angelus confortans eum uisus est, multa millia quoq; timoris indicia, ne quis
diceret uerba ficta fuisse. Ideo & orat. Dicendo nanque, si possibile est, transeat,
ostendit humanum. Dicendo autem, ueruntamen non sicut ego uolo, sed sicut tu,
ostendit quid sit ἠθικώτερον elegans, & philosophum imbuens, etiam natura in aduer-
sum trahente, sequi deum. Quoniamquidem non sufficiebat insipientibus πρόσωπον
personam faciem ostendere solam, & iam uerba adiungit. Iterum quia uerba non
sufficiebant tantum, sed & res, oportebat ut eas uerbis coniungeret, ut credant etiã
am, qui uehementer contendunt, quia & homo factus est, & mortuus est. Si enim
& dum hæc sint, incredibile est hoc adhuc apud quosdam, multo magis si hæc minime fuissent. Quod testimoniũ similiter collatum est cum libro charraceo, qui est de
al. relatum Eiusdem Ioannis epi. Ioan, 12. d, e
bibliotheca uenerabilis huius patriarchij. Et cõstitit. Item *relectum est ex eodem co-
dice testimonium eiusdem ex interpretatione euangelij secundum Ioannem libro se-
cundo sermone LXVII. cuius initium est, Dulcis est præsens uita, continens ita: Nisi
anima

A Anima mea turbata est. Et quid dicã? Pater, salua me ab hac hora. Quia hoc non est
uitantis, ut ad mortem ueniret, sed maxime inuitantis. Vt enim non dicant, quia ipse
extra dolores *humanatus existens, facile de morte philosophatur, omne mortis im- al. humanos
perium potenter destruens, & nos extra periculum exhortatur, ostendit quia quãuis
anxietur, attamen propter utilitatem non recusat. Hæc uero dispensationis sunt, non
deitatis: ideo ait, nunc anima mea turbata est. Nam si hoc non est, qualis cõsequentia
est, quod dictum est, & dicere: Pater, salua me ab hac hora, & ita turbari, ut exui quo-
que deposcerer? Si uero inesset etiam diffugere, hæc naturæ humanæ sunt infirmita-
tes siue impotentiæ. Sed non habeo, inquit, quod dicam ex ui postulãs. Propter hoc
enim ueni in hanc rem. Ac si diceret: Seu turbamur, siue commouemur, non fugi-
amus mortem. Nam & ego nunc turbatus, non dico, ut fugiam. Oportet enim susti-
nere quod superuenit. Non dico, libera me ex hac hora. Sed quid? Pater, glorifica
nomen tuum, dum quando perturbatio hoc cogeret dicere. E contrario dico, glorifi-
ca nomen tuum, hoc est, eleua iam super crucem. Iterum humanum ostendit, & natu
ram nolentem mori, sed præsentem uitam amplectentem, ostendens q; non extra hu
manas passiones erat. Quemadmodum enim esurire, crimen nõ est, neq; dormire, ita
nec præsentem uitam affectare. Etenim Christus corpus mundum à peccatis habuit,
B non naturalibus necessitatibus liberum, alioquin nec corpus esset. Quod testimonii
similiter collatum est cum libro membranaceo, qui est de bibliotheca huius uenera-
bilis patriarchij. Et constitit. Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti
Cyrilli archiepiscopi Alexandriæ de thesauris capitulo uigesimoquarto, cuius initiũ Cyrillus Alexãdrinus episcopus
est, Si à quolibet aliquorum, continens ita: Propriam mortem saluator euacuauit.
Quemadmodum ergo nequaquam mors destrueretur, eo non moriente, ita in singu-
lis carnis passionibus. Nisi enim formidasset, nõ utiq; natura à formidine libera fieret.
Nisi tristaretur, non utique unquam de tristitia liberaretur. Nisi perturbatus esset &
pertimesceret, nunquam extra hæc efficeretur: etiam in *singulis, quæ humaniter fa-
cta sunt, eandem aptans rationem, inuenies in Christo easdem carnis passiones moras
fuisse, non ut obtineant sicut in nobis, sed ut agitatæ destruantur uirtute carnem inha
bitãtis uerbi, in melius refecta eadem natura. Quod testimonium similiter collatum
est ad librum, qui est de bibliotheca uenerabilis huius patriarchij chartaceum. Et con
stitit. Item relectum est testimonium eiusdem ex eodem libro, continens ita: Homo fa Idẽ Cyrillus Alexãdrinus
ctus est dei uerbum, non iterum ut deus ante humanationem oñia agat & loquatur,
sed ut plerunq; etiam propter utilitatem, quæ in carnis est dispensatione, & sicut ho-
C mo quædam loquitur, hanc habente eodem mysterio uirtutem, quo modo absurdũ
non est scandalizare audientes, dum interdum humanius loquatur. Loquitur enim ut
homo, loquitur ut deus, habens in utrisq; potestatem. Humaniter enim dicebat, nunc Ioan. 12. d
anima mea turbata est: diuine autem, potestatem habeo ponendi eam, & iterum po- Ioan. 10. e
testatem habeo sumendi eam. Perturbari ergo, passio carnis est propriæ: potestatem
autem habere ponendi, & iterum sumendi animam, uirtutis uerbi est actus. Quem-
admodum enim dum quid loquitur diuinè, dum & homo cernatur, minime scanda-
lizamur, sed consideramus habitans in carne uerbum: ita cum quid loquitur ut ho-
mo, non scandalizemur, considerantes quia propter nos factus est homo, & quæ hu-
manitati congruunt loquitur. Quod testimonium similiter collatum est cum eodem
libro. Et constitit. Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti
Cyrilli ex dogmatibus aduersus Iulianum libro tertio, ex sermone duodecimo cuius Cyrillus idẽ Alexandrinus
initium, Attentat quidem qui ex aduerso est, continens ita: Quia igitur nisi quod in-
uoluntarium erat, fecisset, & uoluntarium nequaquam omnino pateretur, necessario
demonstrat inuoluntarium quidem, quod in patiendo fuit, inglorium, ut fatus sum:
attamen uoluntarium eo, quod omnibus extitit utile, & non uelle quidem calicis re-
cusatio continet, sponte autem pati in eo, quod dictum est ad patrem, Verũtamen nõ
mea uoluntas, sed tua fiat. Complacente ergo deo & patre, & tanquam consentiente Matt. 26. d
prudentissimis dispensationibus, filius secundum carnem mortem sustinere dicitur:

Universidad de Deusto
Biblioteca

quatenus surgens à mortuis, destrueret mortem, & auerteret corruptionem, & iusti- D
ficaret quæ sub cælo sunt. Et post pauca: Considera ergo, quomodo ut suscitaret quod
datum est ei, id est, nos, quod dei erat inuoluntarium, propter passionis contumelias
Hebr. 12. a uolũtariũ fecit. Sustinuit quippe crucem ignominia cõtempta, sicut egregius scribit
Paulus, quia uero passio extitit inuoluntaria quidem ei quantum ad infirmitatẽ hu-
manorum sensuum pertinet, ueruntamen quanq̃ nimis fuisset inglorium, uoluntariũ
fuit eo, quod deo esset acceptum. Acceptum nanq; uideretur oportere omne, quicquid
al. quicquam est malum sustinere fideles suos pro multorum salute. Cõsiderauit * quisquam opel
me & in euangelicis narrationibus. Quod testimonium similiter collatum est cum li
bro membranaceo bibliothecæ huius uenerabilis patriarchæ, Et constitit. Item rele-
Idẽ Cyrillus Alexãdrinus al. accedit ctum est ex eodem codice testimonium eiusdem ex interpretatione euangelij secun
dum Matthæum, ex tomo undecimo cont inens ita: Licet enim q̃ maxime, quodaccel
dit, non in omnibus, & per omnia uoluntarium ei fuit, sed tamen propter omnium
salutem & uitam, uoluntariam fecit crucis passionem. Nouerat quippe, nouerat quæ
ex hoc futuræ essent emendationes, & quod hominis naturam repararet, & sanguine
proprio acquireret deo patri. Si enim nõ feciſſet uoluntarium pati, dum nimis esset
Matth. 26. d Cyrillus idẽ Alexandri- inuoluntarium, quæ nam occasio considerabitur orandi eum & dicẽdi, Pater, si possi
nus bile est, transeat à me calix iste? Eiusdem ex tomo xij. Et subest quidẽ in eo metus pa-
al. Perspice. tiendi, propter id quod humanum est: mitigatur uero confestim per inhabitantis uer
bi potentiam atq; fortitudinem. * Prospice ergo, quomodo subdemonstrat quidem
Matth. 26. d in eo recusatio ipsa quod humanũ est, diuinitatis autem inflexibilitas statim refulsit.
Ait enim ad patrẽ, qui in cælis est, ueruntñ non sicut ego uolo, sed sicut tu. & hoc aũ,
ut homini congruit, fatus est. Nam iuxta quod deus est, non extra uoluntatem est
patris: immo uero ipse est consiliũ dei & patris, si utiq; in sapientia, & uelle est patris,
Psalm. 39. sapientia uero est ipse filius. Quia uero & uoluntas patris noſatur unigenitus, expla-
nat egregius cantator: Dñe, in uoluntate tua p̃stitisti decori meo uirtutẽ. In Christo
enim omne datũ cælestium bonorũ est à deo & patre, aliàs una atq; cõsubstantiali exi
stente trinitate, & una deitate in ea intellecta, quõ non erit eadem uoluntas patris &
filij & spiritussancti? Condecentissime itaq; ad humilitatis habitũ & sicut homo sibi
formidat tacite, eamq; extra naturam, & ex maledicto subintrauit mortẽ, respuẽs aũt
iterũ ut deus, non sicut ego uolo, ait, sed sicut tu. Quæ duo testimonia pari modo col-
Idẽ Cyrillus Alexãdrinus lata sunt cum libro chartaceo bibliothecæ huius uenerabilis patriarchæ. Et cõstitit.
Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti Cyrilli ex interpre-
tatione euãgelij secundum Ioannem libro quarto, cuius initium, Quia descẽdi de cæ
lo, continens ita: Maxime enim non absolute, neq; in omni simpliciter argumẽto, sed f
neq; in omni re omnino non amplecti proprias uoluntates, filius affirmauit. Confer
uare nanq;, quæ patris est, dicit circa rem definitam propter tuas, sicut mihi intelligi
datur, sermonum adinuentiones prouidẽs nostræ cautelæ sicut deus: sustinet autem
inuoluntarium, & facit uoluntarium propter nos. passionem autem dico proculdu-
bio crucis ita & genitori complacitam, sicut à nobis iam dictum est. Licet nanque
considerare appositam statim comprobationem, & adiacentem officiose ipsam cau-
Ioan. 6. d sam, ob quam (sicut ipse ait) à proprijs quidem recessit uoluntatibus, implet autem
eam, quæ patris est. hæc est enim (inquit) uoluntas patris, ut omne quod dedit mihi,
non perdam ex eo, sed ut resuscitem illud in nouissimo die. Et qm̃ qdẽ certe inuolũ-
al. unigenito taria simul & uolũtaria * unigeniti passio, quæ in cruce cernit, iã plane p̃dictũ est. Re
Idẽ Cyrillus Alexandrin. petamus autem iterum per subtiliores perscrutationes, relegentibus pandentes ueri-
tatem. Eiusdem ex eodem sermone: Nullo mõ itaq; scãdalizeris, ò hõ, cum audieris
Ioan. 6. d dicentem, descendi de cælo, non ut faciam uoluntatem meam, sed eius qui misit me.
Quod enim à principio dicebamus, hoc iterum dicimus, circa rem definitam ac ma-
nifestam super hoc fecit Christus sermonem. Docens enim, quia pro omnibus obedi
re uoluntarium quidem habet eo, quod ita uoluisset diuina natura, inuolũtarium au
tem propter crucis passionem, & quantum ducit ad carnem recusantem mortem, hæc

& huiusmo-

A & huiusmodi fatus est, & prolixior quidem nobis consumptus est sermo: quia uero
& inuoluntarium quodãmodo uidetur saluatori Christo, iuxta quod erat homo, pas
sio quæ in cruce est, ex ipsa nos consequens est rerum natura comprobare. Dicimus
autem, q̃ Iudaicæ obstinationis actus fuerat, ut Christus per omnia crucifigeretur:
& hoc sine intermissione futurum erat ab eis, ut immeditatam habentibus sup his au
daciam ex his, quæ iam fuerãt operati tam in sanctos prophetas, q̃q; in hos qui illo tẽ
pore fuerant sancti. Qm̃ igitur non erat aliter, quod in morte deciderat, denuo ad ui-
tam resuscitare, nisi factus fuisset homo unigenitus dei uerbum, oportebat per omnia
factum pati, inuoluntarium effici uolũtarium. Quæ duo testimonia similiter collata
sunt cum libro chartaceo bibliothecæ huius uenerabilis patriarchæ. Et cõstitit. Item Idem Cyril-
relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti Cyrilli, & ex eadem in- lus Alexand.
terpretatione libro octauo, cuius initium: Maria autem accipiens librã unguenti, con Ioan. 12. a
tinens ita: Aspice iterum in his, quod natura quidem humana in perturbationibus fa
cilis & transmigrabilis est ad formidinem: diuina autem & ineffabilis potentia, in oĩ-
bus infracta atq; indirupta, & ad solam sibiq; decentem fortitudinem respicit. Mortis
nanq; subingressa memoria, turbare pertentat Iesum: diuinitatis autem potẽtia coma
mota statim subñcit ægrimoniam, & continuo ad incomparabilem transformat au-
B daciam, quod formidine fuerat superatũ. Arbitremur em̃ & in ipso saluatore Chri-
sto cõmoueri quæ humana sunt, propter duos ac necessarios modos. Oportebat em̃,
oportebat, & per hæc ipsa non putatiue & excogitatiue, magis autem naturaliter &
ueraciter hominem ex muliere factum, * uideri omnia gestantem humana absq; solo al. uidere
peccato. Cæterum timor atq; formido, ægrimoniæ quidem sunt in nobis naturales,
inter peccata autem refugiunt deputari, & super hæc rursus utiles. Submouebantur
etiam in Christo, quæ humana sunt, non ut mota præualerẽt atq; accrescerẽt, quem-
admodum & apud nos, sed ut mota, per uirtutem uerbi abscinderentur ad meliorem al. transmutã
quendam & diuiniorem statum transmutanda natura. In primo Christo ita nempe do naturam,
inerat, & non aliter, ut etiam ad nos ipsos sanationis modus transiret. Eiusdem ex ea-
dem interpretatione libro decimo, cuius initium, Qui habet mandata mea, & custo- Idem Cyril-
dit ea: Sicut consubstantialis est, ita & conuoluntarius proprio genitori. Vnius em̃ lus Alexãd.
essentiæ una profecto uoluntas est, intentus in omnibus unus, & nihil est quod disso-
net. Eiusdem ex eadem interpretatione libro duodecimo cuius initium, Quia deus
secundum naturam est filius: Completa omni impietate aduersus Christum ab ini-
quitate Iudæorum, & nullo de cætero relicto, prout apparet eorum super modum
C crudelitatem fuisse perfectam, patitur iterum aliquid in nouissimis eadem caro pro-
prium atq; naturale. Suscepit enim sitim flagris multimodis arefactam. Dolores em̃
acres sunt ad extorquendum, sitire quodam insito inenarrabili calore internum * exa- * exhauriẽte
minante humorem, & igneis quibusdam accessibus patientia uiscera concremanti-
bus. Indifficile quippe fuerat cuncta ualenti deo uerbo, etiam hoc à propria carne
remouere, sed quemadmodum sponte permisit cætera pati, patitur & hoc. * Per spon al. Spõranea
taneam igitur uoluntatem quærebat bibere. Quæ tria testimonia pari modo colla- igitur uolun
ta sunt cum libro chartaceo bibliothecæ uenerabilis huius patriarchæ. Et constitit. tate
Item relectum est ex eodem codice testimonii sancti Epiphanij archiepiscopi Cypri Epiphanius
ex panarijs, sermone sexagesimonono contra Marcionitas, cuius est initium, Istos qui eps Cypri
sunt circa Meletium, continens ita: Insilientes igitur uerbi captores, statim tanquam
occasionem contra infmicum adepti, addentes aiunt: Cernis quia egebat auxilio, ange
lorum, confortabat enim eum angelus, (in agonia nanq; ipse factus est) & nesciunt,
quia nisi habeat hæc omnia, & illud non mea uoluntas, sed tua, & nisi fluctuaretur, &
nisi sudor ei factus fuerit ex corpore p̃fluens, utiq; putatio fuerat Christi carnalis ad-
uentus, & rationabiliter à Manichæis & Marcionistis, quæ secundum phantasiam est
æstimatio, cassa cantatur & non ueriſſima. Hæc autem omnia, præmuniens uitam no
stram, dispensatiue suscepit, quasi humanæ ægrimoniæ narrationes habens, & non
simulatione, sed ueritate, dixit, non mea uoluntas, ut ostendat carnis substantiam ue-

Universidad de Deusto
Biblioteca

al. redarguit al. Omnis

ram, et redarguat eos qui dicunt, mentem humanam eum non habere, itemq; *redarguat eos, qui non dicunt carnem eum habuisse. *Omnes enim diuinus sermo stans inter filios tenebrarum, redarguit tenebras, illuminat autem filios ueritatis. Cerne uero quanta utilia sunt in isto sermone. De incorporalibus non procedit sudor, dum uero hoc fieret, ostendit ueracem carnem, & non æstimationem ex carne in deitate coadunata. Citra animam & mentem non fit agonia, fluctuante autem eo, ostendit animam & corpus & mentem in unum gerere, unde agonia fiat. Itemq; cum dicit, non mea uoluntas, sed tua, ostendit uere mentem humanam, sed sine peccato. Quod testimoniū similiter collatum est cum libro chartaceo, qui est ex bibliotheca uenerabilis huius patriarchij. Et constitit. Item relectum est ex eodem codice testimonium sanctī Gregorij episcopi Nazianzeni ex secundo sermone de filio, cuius initium: Quoniam tibi quædam ex cogitationibus, continens ita: Sed cū descendisse dicatur de eo filius, non ut faciat uoluntatem suam, sed eius, qui misit eum. Si enim non ab eo q descendit, hæc dicerentur, diceremus utiq; tanquam ab homine formari hunc sermonem, non ab eo qui in saluatore intelligitur. Illius enim uelle nec cōtrarium est deo, deificatum totum: sed eius qui secundum nos est, utpote, quod humana uoluntas non per oīa sequatur diuinam, sed resistat plerunq; atq; reluctetur. Ecenim illud ita intelligamus; Pater, si possibile est, transeat à me calix iste: ueruntamen non sicut ego uolo, sed tua prævaleat uoluntas. Neque enim, si possibile erat, aut non, hoc eū ignorare oportebat, neq; uoluntati obicē mittere uoluntatem. Quia ergo tanquam ab eo, qui assumpsit, sermo est (id quippe est quod descendit) non rei susceptæ sic occurramus, non tanquam existente propria filij uoluntate præter quæ illum patris, sed tanquam non existente, is sermo est, ut tale sit quod colligitur, non ut faciam uolūtatem meam, (neque enim mea à tua separata est) sed communem meam atque tuam: quorum sicut una deitas, ita & una uoluntas. Quod testimonium similiter collatum est cum libro de membranis, qui est de bibliotheca uenerabilis huius patriarchij. Et cōstitit. Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Cyrilli archiepiscopi Alexandriæ de thesauris libro uigesimoquarto, cuius initium: Si à quodam de accedentibus, continens ita: Quando igitur apparet formidare mortem & dicere, si fieri potest, transeat à me calix iste, *intellige quoniam formidasset mortem, docebatur caro, quam indutus erat deus uerbum, ultro id non perpeti. Dicebat enim ad patrem, non sicut ego uolo, sed sicut tu. Non enim timebat, secūdum quod uerbum est & deus, mortem ipse, sed ad finem perducere dispensationem properabat. Hæc enim erat uoluntas patris. Habet enim & nolle mori idcirco, quod caro mortē naturaliter cuiquirat. Sicut homo dicit, non ficut ego uolo, sed sicut tu. Ideo quippe & addidisse uidetur, Spiritus quidem promptus, caro autem infirma. Quod testimonium similiter collatum est cum libro chartaceo de bibliothecæ huius uenerabilis patriarchij. Et cōstitit. Item relectum est ex eodem codice testimonium eiusdem sancti Cyrilli ex interpretatione euangelij secundum Ioannem libro quarto, cuius initium, Quia descendi de cælo, continens ita: Quoniam quidem etiam aliquatenus inuolūtaria extitit saluatoris Christi passio in cruce, uoluntaria uero propter nos, & beneplacitum dei & patris ex hoc intelligis. *Ascensurus quippe super hanc, easdem disputationes faciebat ad deum, uidelicet tanquam orationis habitum dicens: Pater, si possibile est, transeat à me calix iste: ueruntamen non sicut ego uolo, sed sicut tu. Quoniam ergo deus erat uerbum, immortalis atque incorruptibilis & uita ipsa, secundum naturam permittebat tamen, utpote qui in carne erat, sustinere carnē, quæ sua sunt, unde cū iam in foribus esset, & ptimescere mortē, ut ueraciter appareat hō, ideo ait: Si possibile est, trāseat à me calix iste, Si possibile est, inqt, ὡς πατὴρ tanq̄ *pater, ὁ pater si possum, nō sustinēdo mortem

Gregor. Nazianzenus epūs Ioan. 6. d

Mat. 26. d

Cyrillus Alexandriæ epūs

Matt. 26. d

Idem Cyrillus Alexand.

al. Accessurus Mat. 16. d

al. præsciebat

al. patri

A mortem, acquirere uitam credentibus in eum, si moritura est mors, me non moriente secundum carnem duntaxat, transeat, inquit, calix, ueruntamen eo quod aliter fieri nō inest non sicut ego uolo, sed sicut tu. Cernis, quomodo deficiens quidem iterum hominis natura, & in ipso Christo quantum ad ipsam pertiner, inuenitur, restauratur autem per unitum ei uerbum ad confidentiam deo decibilem, & ad consilium tuum nile transducitur, quatenus non, quod ei uidetur, proprijs *implere uoluntatibus, sed diuinam magis intentionē sequi, & ad illud sedulo currere, ad quod nos profecto sex reuocat conditoris. quid uero hæc asserentes *agimus, ex eo quod sequitur, addisces: Spiritus quidem promptus, caro autē infirma. Neq; enim ignorabat Christus, quod ualde posterius erat à deo decibili dignitate, quod uidebat morte terreri, & eius sentire formidinem, id eoq; feruentissimam satisfactionem adiecit, infirmatam quidem fuisse carnem, secundum quod eam decebat, & ei naturaliter inerat, dicens, promptū attamen esse spiritum, scientem nihil de his, quæ noceant, pati. Cernis qualiter Christi mors inuoluntaria erat propter carnem & passionis ignominiam, uoluntaria attamen, donec ad prosperum finem uniuerso mundo perduceretur, quod erat in beneplacito patris, id est, omnium salus & uita. Quod testimonium similiter collatum est ad librum charraceum, qui est bibliothecæ uenerabilis huius patriarchij. Et constitit.

al. impleret

al. agemus

B Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Athanasij archiepiscopi Alexandriæ ex libro contra *Apollinarium de incarnatione, cuius initium, Modus quidem impie, continens ita: Quando Adam deus ab origine formauit, nunquid insitum ei dedit peccatum? Quæ ergo iam utilitas erat mandati? Quomodo autem illum condemnauit peccātem? aut quomodo etiam Adam ante prævaricationem nesciebat bonum aut malum, quem formauit deus ad incorruptionem, & imaginem suæ æternitatis? Fecit enim naturam sine peccato, & uoluntatem liberi arbitrij. Quod testimonium similiter collatum est ad librum ex membranis croceis, qui est bibliothecæ huius uenerabilis patriarchij. Et constitit. Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti Augustini episcopi Hipponensis ex libro quinto contra Iulianum Pelagianistam, continens ita: Motus animi quid est, nisi motus naturæ? Anima enim sine dubitatione natura est, & ideo uoluntas motus naturæ est, quia motus est animæ. Quod testimonium similiter collatum est ad librum latinis literis scriptum, interpretante Constantino deo amabili presbytero, & defensore sanctissimæ huius magnæ ecclesiæ, & latino grammatico. Et constitit. Item relectum est ex eodem codice testimonium de operationibus sancti Leonis papæ Romanæ urbis ex epistola ad Flauianum

Athanasius episcopus Alexandriæ al. Apollinarem

Gene. 1. d & 2. a

Gene. 2. c

Gene. 3. c

Gene. 1. d

Augu. episcopus Hipponensis

C archiepiscopum Constantinopoleos, cuius initium, Lectis dilectionis tuæ literis, continens ita: Sicut enim deus non mutatur miseratione, ita homo nō consumitur dignitate. Agit enim utraq; forma cum alterius communione, quod proprium est, uerbo scilicet operante quod uerbi est, & carne exequente quod carnis est. Vnum horū coruscat miraculis, aliud succumbit iniurijs. Et sicut uerbū ab æqualitate paternæ gloriæ non *recedit, ita caro naturam nostri generis non *relinquit. unus enim idemq; uere dei filius, & uere hominis filius. Quod testimonium similiter collatum est ad librum membranaceum argento tectum, qui est de secuophylacio, id est, de repositione huius magnæ ecclesiæ. Et constitit. Item relectum est ex eodem codice testimonii eiusdem sancti Leonis ex secunda epistola ad Leonem pñsimum imperatorem, cuius initium: Promisisse me memini, continens ita: Licet ergo in uno domino Iesu Christo uero deo atq; hominis filio, uerbi & carnis una persona sit, quæ inseparabiliter atq; indiuise communes habeat actiones, intelligendæ tamen sunt ipsorum operum qualitates, & synceræ fidei contemplatione cernendum est, ad quæ prouehatur humilitas carnis, & ad quæ inclinetur altitudo deitatis. Et paulopost: Postremo sine uerbi potentia non se dominus patri confiteretur æqualem, & sine ueritate carnis nō idem diceret maiorem se esse patrem, dum catholica fides utrūq; suscipiat, utrunq; defendat, quæ secundum confessionem beati apostoli Petri, unum Christum dei uiui filium, & hominem credit & uerbum. Quamuis itaq; ab illo initio, quo in utero uirginis uer-

al. recessit

al. reliquit

Leo papa primus epist. 10.

Idem Leo papa epistola finali

Matt. 16. c

g ijj bum caro

Universidad de Deusto
Biblioteca

bum caro factum est,nihil unquam inter utrancp formam diuisionis extiterit, & per D
omnia incrementa corporea unius personæ fuerint totius temporis actiones, ea ipsa
tñ, quæ inseparabiliter facta sunt,nulla commixtione confundimus, sed qd cuius for
mæ sit,ex opecp qualitate sentimus.Quod testimonium similiter collatum est cum li
bro mẽbranaceo argento tecto,de sceuophylacio,id est,repositione sanctæ huius ma
gnæ ecclesiæ. Et constitit.Item relectum est ex eodem codice testimonium sancti u
stini philosophi & martyris de expositione fidei quã fecit sup rectã confessionẽ,cuius
initium,Idonee aduersus ludæos & Paganos,ita continens:Sicut luminis,secundum
quod unum lumen est,ipsam operationem non separabit quisquã à palpabili corpo
re,ratione uero discernens,insinuat naturam,cuius est ꝓpria operatio,ita in uno filio
dei,oẽm quidem operationẽ nequaq̃ quisquam separaturus est ab uno filio: cuius tñ
naturæ est propriũ quod agitur,ratione facit agnosci.Quod testimoniũ similiter col
latum est cũ libro chartaceo,q est bibliothecæ sancti huius patriarchñ. Et cõstitit. Itẽ
relectum est ex eodem codicillo testimonium sancti Ioannis archiepiscopi Constan
tinopoleos ex sermone in Thomã apostolum,& contra Arrianos,cuius initium,Le
gi qdem & ecclesiæ obtemperans,cõtinens ita:Hæc audiens, purgaui aĩam à pfidia,
& exui me ambiguã sententiam,assumpsi credulũ sensum,accepi corpus gaudens,ac
tremens expandi cũ digitis & aĩæ oculum,& duas per hoc operatiões sensi, quod te
stimonium similiter collatum est cum libro mẽbranaceo prolato à parte apostolicæ
sedis antiquæ Romæ. Et cõstitit.Item relectũ est ex eodẽ codice testimoniũ S. Gre
gorñ epi Nysæ ex quinto tomo contra Eunomium,cuius initium, Deuote itacp sanc
ti Petri apostoli,continens ita: Inconfusa permanet tam carnis quamcp deitatis pro
prietatum contemplatio,donec in seipsis alterutrum hoc conspicitur, urpote uerbũ
ante secula fuit, caro aũt in nouissimis temporibus facta est: & nullus conuertens di
cet,aut istam ante secula fuisse,aut in nouissimis uerbi factũ fuisse. caro, passibilis na
turæ est:operatricis aũt,uerbum.& necp hæc opifex est existentiũ, necp diuinitas pas
sibilẽ habet uirtutẽ. In principio uerbum erat apud deũ, in mortis experimento hõ
& necp ab æterno quod humanũ est,necp mortale quod diuinũ, & cætera oĩa secun
dum hunc modũ considerantur. Necp uiuificat Lazarꝰ humana natura,necp lachryma
tur iacentẽ impassibilis potestas:sed proprium quidem est hoĩs lachrymari,uita uero
eius,qui uita est.Non reficit millia paupertas humana, necp currit ad siculneã omni
potens uirtus. Quis est qui fatigatur ex itinere? & quis est qui sine labore uniuersum
mundum uerbo constituit? Quis est gloriæ splendor? & quis clauis affigitur? Quæ for
ma in passiõe alapis cæditur? & quæ ex æterno glorificatur? Manifesta enim sunt, uel
si nullus sermo interpretetur:qñ quidem plagæ serui sunt,in quo dñs patitur: hono
res uero domini,circa quem seruus: quatenus propter copulationem atcp concretio
nem communia fierent utracp alterutri, tã domino seruiles cicatrices in seipso susce
piente,quamcp seruo honore dominico glorificato.Item relectum est ex eodem codi
ce aliud eius testimonium ex eiusdẽ tomo duodecimo,cuius initium, Sed uideamus
& quod sequitur,continens ita:Interim dignum est scisciatari,eos,qui nobis uoces huiu
smodi proferunt,quia quod ascendit,& quod uidetur,& quod per tactum agnoscitur,& adhuc super his,quod hominibus per fraternitatem sociatur, utruncp diuinæ
aut humanæ naturæ esse proprium arbitrantur. Siquidem palpabilem esse & uisibilem,& cibo atcp potu sustentari,& hominibus cognatum fieri ac fratrem, & quæcp
circa corporalem naturam conspiciuntur,omnia hæc & in diuinitate cernunt. Dicit
de unigenito deo & hæc,& quæ uoluerint testificentur ei,& ambulationis operatio
nem,& localem abscessum,quod proprium est eorum corpore circunscribuntur. Si
uero hic quidem,qui per Mariam est, fratribus loquitur,unigenitus autẽ fratres non
habet:quo modo enim in fratribus,quod unigenitum generis est, saluabitur? Et qui
dixit,spiritus est deus,idem ipse ait ad discipulos suos,qa palpate me, ut ostendat,qa
palpabilis quidem est humana natura,incontrectabilis autem diuinitas. Et qui dixit,
uado,localem abscessum significat:qui autem omnia,& in quo (sicut ait Apostolus)
creata

Iustinus philosoph⁹ & martyr

al,capabili

Ioãnes Chrysosto.episcopus Constan.

Gregorius Nyssenus episcopus

al,De uoce

Ioan.1.a

Ioan.11.f

Mar.2.b Luce 2.b Io.6.b Matt.21.b Marc.11.b Ioan.4.a Hebræ.1.a Ioan.20.f

Greg.Nyssen⁹ episcopus

Ioan.4. Lucæ.24.f

Rom.11.d

A creata sunt omnia,& in quo omnia consistunt, nihil in existentibus extra seipsum ha
bet,in quo per quendam motũ fiat abscessio. Necp enim est aliter operari ipsam mo
tionem,nisi transiens, locum quidem in quo fuerat,derelinquat, ad alterum autem
transmutauerit.Quod autem per omnia graditur,& in omnibus existit,& omnia con
tinet,& à nullo existentiũ continetur,non habet quo discedat,eo quod à diuina pleni
tudine nihil est uacans. Quæ duo testimonia collata sunt cum libro ex membranis
croceis,qui est de bibliotheca uenerabilis huius patriarchñ.Et constiterunt. Item re
lectum est ex eodem codice testimonium eiusdem ex epistola ad Eustachium de san
cta trinitate,cuius initium est * quidem , Et omnibus uobis,continens ita:Ostendãt
ergo ex quibus naturæ diuersitatem agnouerunt. Si enim possibile fuisset ipsam diui
nam naturam ex seipsa uideri,& tam quod familiariter est,habet, quamcp quod alie
num per ea quæ uidebantur,inuenire,non utiq̃ per omnia uerborum egeremus,ar
gumentorum ue aliorum ad comprehendendum quod inquirebatur. * Quia uero
hæc quidem sublimior est,quã quærentium consideratio,* uerum ex argumentis
quibusdam de his,quæ nostram fugiunt scientiam, naturaliter collegimus , omnis
inest necessitas per operationes nos introduci ad diuinæ naturæ indagationem. Ergo
si uiderimus differentes ab inuicem operationes , quæ à patre,& filio,& spiritusan
B cto peragũtur, diuersas esse & operatrices naturas ex diuersitate operationum aduer
timus. Neque enim possibile est, ut quæ secundum naturæ rationem distant, cum in
uicem ad operationum speciem coniungere. Nequaquam enim refrigerat ignis, ne
que calefacit crystallus, sed cum differerentia naturarum, ab inuicem disiunguntur
etiam quæ ab eis sunt, operationes.Item relectum est ex eodem codice testimonium
eiusdem ex eodem libro,continens ita: Diuina uero natura in omnibus adinuentis
nominibus, secundum id quod est, manet indesignabilis iuxta nostrum sermonem.
Benefactorem quippe & iudicem, benignum quoque & iustum,& quæcp sunt talia,
dicentes,operationum esse differentias edocemur:operantes autem naturas,per ni
hil aliud magis,quàm ex operationum consideratione recognoscere possumus.Cum
enim quis reddiderit rationem de unoquoq̃ eorum nominum,decp eadem natura cir
ca quam sunt ipsa nomina,non eãdem de utriscp reddet rationem:quoꝛ uero ratio al
tera est,horum & naturæ diuersæ sunt.Quæ duo testimonia similiter collata sunt cũ
libro ex membranis croceis,qui est bibliothecæ uenerabilis huius patriarchñ.Et con
stiterunt.Item relectum est ex eodem codice testimonium Cyrilli Alexandriæ ex ser
mone prosphonetico,id est, * acclamatorio ad Theodosiũ pñssimũ imperatorẽ de or
C thodoxa fide,cuius initium,Gloria quidẽ quæ est apud hoĩes,continens ita:Totũ igi
tur quod ex eo est uerbum,totí coadunatũ * almus humanitati quæ in nobis est. Necp
eñ quod in nobis est melius,id est,aĩam,nulla ratione dignatus est soli condonãs car
ni labores aduentus,agebatur uero bene per utracp dispensationis sacramentũ. Vsus
est autem tanq̃ instrumento propria quidem carne ad opera carnis & naturales infir
mitates,& quæcp ab initio longe sunt:aĩa uero sua ad hũanas & inuituperabiles ægri
monias.Esuriisse enim dicitur,labores quoq̃ sustinuisse ex longis itineribus,formidi
nes,& pauores,& timores,& tristitiam,agoniam,atcp mortẽ in cruce.Quod testimo
nium collatũ est cũ libro membranaceo sanctæ tertiæ Ephesinæ prioris synodi, q est
in bibliotheca huius uenerabilis patriarchñ, in quo cõtinet pdictus prosphoneticus,
id est,acclamatorius sermo.Et constitit.Itẽ relectũ est ex eodem codice testimonium
eiusdẽ ex sermone xxxñ.thesaurorũ, continens ita:Necp eñ unam naturalẽ operatio
nẽ dabimus deo & creaturæ,ut necp id,quod creatum est,ad diuinã deducamus essen
tiam,necp iterum id,quod est diuinæ naturæ pcipuũ,ad locum qui creatis congruit,
deponamus.Quorũ igitur operatio & uirtus indifferẽter una est,his necesse & speci
ei unitatem seruari.Quod testimonium similiter collatũ est cũ libro chartaceo,q est
bibliothecæ huius uenerabilis patriarchñ.Et constitit. Item relectũ est ex eodẽ codi
cillo testimoniũ Iustiniani pñssimi imperatoris ex libro contra Nestorianos & Aco
phalos,cuius initiũ,Argumentũ scrupulosum diuinæ nõ uertibilis uiæ,continẽs ita:

Idem Grego. Nyssenus epus al. Quid est & al, Et oĩbus

al. quia & uero

al,Verum

Item Gregoꝛ Nyssenus epus

Cyrillus epus Alexandrin⁹ al. exclamatorio al,iemus

Cyrillus epus Alexandriæ

al,creaturis

al,seruare

Iustinianus imperator

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed oportet & quæ subsequenter à sancto Leone dicta sunt, loqui, & quæ abistis cal- D lumniantur. Dicente enim eo, quia agit utraq; forma cum alterius cōmunione quod proprium habuit, uerbo scilicet operante quod uerbi est, & carne exequente quod carnis est, unum hōrum coruscat miraculis, aliud succumbit iniurijs, statim assiliunt hæretici, dicentes non oportere dicere diuersas operationes deitatis & humanitatis Christi, sed humanam esse operationem, & hoc iterum secundum *Apollinarij blas- al, Apollinaris phemantis insaniam. Omnes enim sancti patres sicut passionem & impassibilitatem unius eiusdemq; credere nos docuerunt, ita & diuersas operationes unius eiusdemq; Cyrillus epūs Alexandriæ domini nri Iesu Christi confiteri nos instruxerunt, præsertim sanctus Cyrillus, resu tans unam esse operationem deitatis & humanitatis, scribit hæc in trigesimosecundo al, deo & creatori creaturæ libro thesaurorum. Neq; enim unam naturalem operationem dabimus *deo ac crea- al, dei creaturæ turæ, ut neq; id quod creatum est, ad diuinam *educamus essentiā: neq; iterū id, quod al, deducamus est diuinæ naturæ præcipuum, ad locum qui *creatis cōgruit, deponamus. Sed & san- al, creaturis Athanasius Alexandriæ episcopus ctus Athanasius in libro quarto contra Arianos hæc scribit: Hæc necessario præexa minauimus, ut si uiderimus eum per instrumentum propriæ carnis diuinū q̄dagen- tem siue loquentem, cognoscamus quia deus existens hæc operatur. Et iterum si ui- derimus eum humane loqui uel pati, non ignoremus quod carnē induens factus est homo. Et si hæc facit, uniuscuiusq; igitur opus noscentes, & utraq; ex uno agi uiden- E al, credamus tes, recte credimus, & nunquam errabimus. Ecce & per ea, quæ nūc sunt nobis à san ctis patribus apposita, aperte demonstratum est, diuersas operationes esse deitatis & humanitatis unius domini nostri Iesu Christi, & hoc consone omnibus patribus, qui antea fuerunt, sanctum docuisse Leonem. Quod testimonium similiter collatum est cū libro membranaceo, qui est de bibliotheca huius uenerabilis patriarchij. Et cōstitit. Iustinianus imperator Item relectum est ex eodem codicillo testimonium eiusdem sanctæ memoriæ Iusti- niani ex dogmatica epistola ad Zoilum sanctissimum patriarcham Alexandriæ, cui* initium, Literas relegentes, continens ita: Vnus igitur est Christus, non perempta na turarum differentia propter ineffabilem unitionem, uerbum intelligēdum, & homo uidēdus: quia neq; unitio confusionem operata est, neq; differētia substantiarum quæ in eo sunt, sectionem uel diuisionem admittit. Videntes quippe Christi miracula, pa- dicamus eius deitatem: aspicientes eius passionem, non negamus eius humanitatem: neq; miracula absq; carne, neq; passiones sine deitate. Et est admirabile, quia ipse erat qui patiebatur, & non patiebatur. Patiebatur quidem eo, quod caro eius propria pa tiebatur, & in ipso qui patiebatur, erat quod non patiebatur: quia cū esset natura de- us uerbū, impassibilis erat: & ipse quidem incorporeus erat in corpore passibili, ca- F ro autem habebat in seipsa impassibile uerbum, exterminans ipsius corporis infirmi tates. Operatur enim utraq; forma cum alterius communione hoc, quod proprium habuit, uerbo quidem operante quod uerbi est, & carne exequente quod carnis est. Cyrillus epūs Alexandriæ Hoc & sanctus Cyrillus in trigesimosecundo libro thesaurorum docet, epistolam ad al, dei creatu ræ al, deo & creaturæ al, deo & creato ri creaturis prophanos explanans: Nec enim unam naturalem operationem dabimus esse *dei & creaturæ, ut neq; id quod creatum est, ad diuinam deducamus essentiam, neque id quod est diuinæ naturæ præcipuum, ad locū qui *creatis congruit, deponamus. Idem ipse uerus sanctus pater, & in his quæ erant ad Theodosium, hæc eadem nos edocet, di cens: Totum quod ex deo est uerbū, toti coadunatum *aimus humanitati, quæ in no- al, creaturis al, aiemus al, nulla ratione al, illius rationem bis est. Neq; enim quod in nobis est melius, id est, animam, *nullius rationem *digna- tus est, soli condonans carni aduentus labores. agebatur uero bene per utraq; dispensa al, dedignar tionis sacramentum. Vsus est autem tanquam instrumēto propria quidem carne ad opera carnis & infirmitates naturales, & quæq; à uitio longè sunt, anima uero sua ad humanas & inuituperabiles ægrimonias. Esuriisse enim dicitur, laboresq; sustinuisse ex longis itineribus, pauoresq; & timores, ac tristitiam & agoniam, & mortem in cru ce. Nullo quippe cogente, ex seipso posuit animam suam pro nobis, ut & mortuorū & uiuorum dominetur, carnem scilicet suam pro omnium carne persoluens, uere do num condignum: animam quoque pro omnium anima, uicem redemptionis faciens, quanq̄

A quanq̄ & resurrexerit iterum: uita naturaliter existens, ut deus. Nec enim fas est dice rere, à corruptione unquam posse teneri carnem quæ uerbo unita est, captam'ue fu isse à portis inferni illam diuinam animā, quia nec derelictus est in inferno, sicut ait Psal. 15. & & sacer Petrus. Nec dixisse asserimus naturam illam, quæ à morte penitus nec cōpre Actu. 2. a henditur, nec cōsumitur, id est, deitatem unigeniti, de infernalibus latebris eductam. Non enim erat hoc ipsum admiratione dignum, si remansisset in inferno uerbū quod ex deo est, quod deitatis operatiōe atq; natura admirabiliter & ultra sermonē implet oīa, dum qū & omnibus appropinquet' Dehinc procedente sermone, hæc iteꝝ ait: humanam quidē passionē mori, operatione aūt diuina reuiuiscere demonstrans, quæ p utraq; cognoscuntur, secundum nos scilicet, simul & ultra nos, sicut deus. Cernis, quō hic uenerabilis pater duarum naturarū operationes in una subsistentia, siue una persona Christi dei nostri tradidit. Et post pauca: Deinde ꝓpter nos homo factus, uisibilis, palpabilis factus est: & per diuinas atq; humanas operationes existere demon stratus in deitate & humanitate, dedit nobis cognoscere, quia in quib' est agnitus, ex his & subsistit. Sic enim & sancti patres utraſq; uoces confitendo, id est, quod in dei tate & humanitate, & quod ex deitate & humanitate, per utranq; earum inconfusam atq; indiuisam dispensationem magni dei saluatoris nostri Iesu Christi, tradiderunt.

B Quæ duo testimonia collata sunt similiter ad librum membranaceum, qui est de bi bliotheca uenerabilis huius patriarchij. Et constiterunt. Item relectum est ex eodem Euphemius ēps Antioch. codice testimonium sancti Euphemij archiepiscopi Antiochiæ ex satisfactione, quā fecit pro Chalcedonensi concilio, & tomo sancti Leonis cap. lvi. cuius initiū est, Qū non indiminute conseruabat caro, continens ita: Dicito nobis, ō tu ab omni aduerſita tesynceram custodiens mentē tuam. Erat aliqñ tempus ab incarnatione, qñ incarna- al, incarnatū tus uerbū deus non habuit perfectam suam animatam carnē, aut quia pedester ibat su per fluctus maris, non conseruabant pedes proprietatem humanæ naturæ, sed opti me in natura humana ultra naturam operabatur Christus deus noster, & non perem pta uel extincta hūana ꝓpria sui carne, saltē ipsius operationis effigies suadeat tibi cō fiteri, quod caro in propria natura ꝓmansit. Nam ambulare & pedibus super mare, nisi secūdum phantasiam fiebat, liquet ꝙ pedum est operatio ipsi' nostræ naturæ, & utiq; ipsa species operationis exclamat in pristinis mensuris carnē fuisse seruatam, & hmōi gressum oēs corporalem ac sensibilem dicunt: ambulare aūt sup mare, hoc de itatis erat ꝓ humanā carnē operantis. Si igit nuda carne operationē diceremus fieri, rei gestæ caligaret intelligentia: quēadmodū si etiā soli deitati hūc' ambulantē depu C taremus, incessum asscribētes & ambulare ꝓfitētes, nūc aūt incarnatū deū uerbū ope al, ambulatū raīmus facta fuisse, quædā uero ꝓpter deitatis p̄celsam naturā. Ergo & hic duæ sunt operationes. Neq; enim, eo quod habuit, quod deum deceat, annunciante uerbo deo al, aiemus ro erat diminuta in suis proprietatibus, sed indiminuta et perfecta erat. Hoc idemq; subsistentialem unitionem, hæc operatio, ob hoc præsumendum est dicere, quod ca est dicere, peior ac deterior, uel quàm si penitus non existens. Item relectum est ex eo dem codicillo testimonium eiusdem ex capitulo sexagesimoquarto, cōtinens ita: De fert ille grammaticus ex sermone incarnationis dei uerbi magnum Athanasium, ex Athanasius ēps Alexandri scripturarum approbationibus dicentē ita: Quando dicit, Pater, si possibile est, trāseat à me calix iste: uerunt̄ non mea uoluntas fiat, sed tua, spiritus quidē prōptus est, caro aūt infirma: duas uoluntates hic ostendit, hanc unam quidē humanā, quæ est carnis, hanc autem diuinā. Humana ergo propter infirmitatem carnis recusabat passionē, di uina autem eius prompta. Respōde ergo nobis, suscipis hoc dictū, et acquiescis tanq̄ certe habens, et (ut ita dicā) ex ipsa uoluntate procedens, an uelut mendacē quādam et uariā auersaris? sed nō utiq; fateberis mentitū fuisse magnū Athanasiū: et quō duas uolūtates hunc sanctū dicentē suscipiens, consequentia rursus tibi ipse dicis, asserens eos qui duas naturas in una subsistentia dicunt, diuidere Emmanuel? Manifestū quip pe est, quia ubi duæ sunt uolūtates, quarum hæc prompta et fortis, illa uero infirma, diuersæ quoq; naturæ existunt unius. Vnam igitur eandemq; naturam promptam &

Universidad de Deusto
Biblioteca

fortem, infirmam quoq; dici & esse in uno eodemq; tempore, nullus utiq; dicere aut fingere audebit: contraria quippe unam eandemq; naturam habere atq; possidere impossibile est. Colligitur itaq;, ꝙ unus idemq; non secundum eandem naturam promptus & fortis est atq; infirmus: sed secũdum alteram quidem, quod fortitudinis erat, apparebat: secundum alteram uero, quod erat infirmitatis, pandebatur: ac per hoc utique & ex his, quæ sanctus Cyrillus asseruit, manifestum fit, quod duas naturas habeat dñs Christus, in quibus & est & cognoscitur. Quæ testimonia collata sunt similiter cum libro chartaceo, prolato à parte apostolicæ sedis antiquæ Romæ. Et constitit. Et surgens Theophanes deo amabilis presbyter & abbas monasterij Baiarũ, dixit: Suggero pietati uestræ, & sanctæ atque uniuersali synodo, quòd Euphemius hic, cuius testimonia modo relecta sunt, patriarcha erat Antiochiæ, & recusatur in sacris diptychis sanctæ, quæ hic est, magnæ ecclesiæ. Sancta synodus dixit: Veraciter scimus, sanctæ memoriæ Euphemium in sacris diptychis recusari cum sanctis & probabilibus patribus. Item relectum est eodem codicillo testimonium sanctissimi Anastasii archiepiscopi Antiochiæ, ex satisfactione quam fecit pro tomo sancti Leonis capitulo septimo cuius initium, Si quis meminit quæ pauloante nobis, cõtinens ita: Si, per quæ nosse eum deum oportuerit, diuine operabatur, ex quibus uero necessarium erat hominem eum uere uideri, humane operabatur, altera profecto est diuinæ naturæ operatio, altera uero humanæ: & si est altera & altera, sicuti & est, quam ob causam quisquam accusatur de altera, & altera, utranq; dicens formam? Necesse est quippe (sicut ait Cyrillus) reddere deo quæ dei sunt, diuinitati & humanitati quæ ei debent. Nõ autem eadem ipsa existunt utraq;, qm̃ opporuune non attribuitur, attamẽ uni deseruntur per ola utraq;, unus uero erat & est, quia differenter operatur per differentes eius naturas. Quemadmodum autem non idem est, quod increpauit matrem dicentẽ, Vinũ non habent, & quod mutauit aquã in uinum: ita nõ idem est deitati humanitas, neq; è diuerso humanitati deitas: neq; quæ ex eis procedũt, eadem ipsa sunt: idem aũt ipse facit utraq;, qui deus simul & homo, non ad confusionem immiscens easdem substantias, neq; itemq; ab eisdẽ substantijs procedũt operationes. Alterutrũ em̃ impossibile est, & à secta pietatis extraneũ. Quẽadmodũ igitur nutriri & crescere nõ est deitatis, ita suscitare mortuos non est humanitatis. Veruntamen eiusdem utraq; sunt, deitatem temperantes humanitati condecenter non per transfusionem, uerum per unitionem inconfusam. Ergo duæ quidem operationes, quemadmodũ & substantiæ: unus autem est q operatur, deus simul & homo ipse. Quod testimoniũ similiter collatũ est cum libro chartaceo, prolato à parte apostolicæ sedis antiquæ Romæ. Basilius deo amabilis epũs ciuitatis Gortynæ insulæ Cretæ, dixit: Suscipit sancta & uniuersalis uestra synodus hũc sanctũ Anastasiũ, q fuit archiepũs Antiochiæ, cuius testimoniũ in presenti relectũ est, satisfacientis p tomo sancti Leonis? Sancta synodus dixit: Suscipimus sanctũ Anastasiũ, orthodoxè satisfacientem p tomo sancti & memorialis papæ Leonis. Theodorus deo amabilis epũs Meletineñ. dixit: Sanctũ uocat tota Oriens hunc sanctæ memoriæ Anastasium, q fuit archiepũs Antiochiæ, & q non suscipit, deus eũ anathematizet. Et consonanter oẽs dixerunt: Amen. Itẽ relectũ est ex eodẽ codicillo testimoniũ sanctissimi Ioan. epi Scythopoleos ex libro octauo contra Seueri blasphemias, continens ita: Videamus ergo qd iterũ denotet sanctissimũ papã Leonẽ. Ait em̃: Operatur utraq; forma cũ alteri⁹ cõione, quod propriũ habuit, uerbo operãte quod uerbi est, & carne exequente quod carnis est: qm̃ superuacuum conscripsisti sacrã hãc uocem, audisse te æstimamus Iulianum Halicarnasseum econtra rũdentem tibi, & ea liter tuis detrahentem: operabatur uerbum incorruptionem, operata est caro secundum tuam blasphemiam incorruptionem. Dicito ergo nobis, ò optime, utrum etedideris deum uerbum essentialiter unitum carni & animæ. Si utiq; unitus est, Etiam, inquit. Hunc autem qui super omnes est deus, eximietate deitatis comprehẽdisse cælum, & terram & mare, æthera quoq; & aërem, angelos & archangelos, principatus & potestates, & (ut compendiosè ac complexiue dicam) illarum existentiã cõtinere, quæ in-

Lucæ. 19. e

Ioan. 1. a

Ioan. epũs Scythopolis. Leo papa epi stola 10.

al. & unitus est. Etiam inquit.

A quæ incorporea sunt beatitudinis, millium millium & decies millies denum millium sanctarum ministrantium & inuisibilium substantiarum, prouidereq; communiter uniuersis uisibilibus omnibus & inuisibilibus, & singulatim unicuiq; utique (ut opinor) dabis, siquidẽ non penitus euetuisti. Huiusmodi itaq; prouidentiam dei, operationem non uocabis: & ad hoc quoq; non contradices, siquidem & nunc non uis palam deitati repugnare, sic quoq; dabis dei etiam incarnati continuam operationẽ. Verum animam intellectualem, quæ ei subsistentialiter unita est, dicturus es utiq; sentire, an insensibilem esse. Sed si quidem insensibilem, incidisti in Apollinaris patris tui blasphemiam, insensatam alentis unitam deo uerbo humanitatem. Si autem dicis mẽtem siue sensum sentire, & non more inanimatorum aut irrationalium insensibilem esse, dabis per omnia (si utiq; consequentes uel nũc uolueris sequi sermones) ipsam intelligentiam operationem esse mentis, ut puta sciens qa unita est deitati, licet eiusdem naturæ cum hominibus citra peccatum existit. Agnoscens autem qm̃ supascendit omnem creaturã uisibilem & inuisibilem, & adoratur à supernis uirtutibus aĩa, inseparabiliter unita deo oĩm̃ cõditori. Memor est natiuitatis ex uirgine dei genitricẽ secundum carnem, conuersationũ terrenarũ, salutaris passionis, crucis, sepulchri, resurrectionis, in cælum assumptionis. Cognoscens oẽm militiam cælorũ circunfu-
B sam ei & deseruientem, utpote aĩæ dei. Huiusmodi aũt intelligentiam operationum utiq; dicturus es etiã tu (ut opinor) & intelligentiam aĩæ, quæ inseparabiliter unita est deitati. Cernis, quia unius eiusdem dñi nostri Iesu Christi duas uidemus operationes deitatis eius & humanitatis inseparabiliter & incõmutabiliter. Quod testimonium similiter collatũ est cum libro chartaceo, qui est de bibliotheca huius uenerabilis patriarchij. Et constitit. Item relecta sunt ex eodem codicillo testimonia prophanorũ hæreticorũ, unam uoluntatem & unam operationẽ dicentiũ in dño nostro Iesu Christo: In primis Themistij hæretici ex secundo eius contradictorio anteredico contra tomũ Theodosii xli. c. Sed non eiusdem duas scientias, aut duas operationes asserimus. Vna quippe est iuxta ueritatẽ incarnati uerbi operatio, & unius Christi una scia, quanq̃ quædam deo decenter scit & operatur per propriã carnem, quædam uero humane. Nec em̃ idcirco, quod & sacer Anastasius duas uolũtates ait Christũ mõstrare tempore passionis, iam & duas uolũtates ei reputauimus, & has reluctantes inuicem secundũ hos tuos syllogismos: sed cognouimus pie unam sicut unius uoluntatem Emanuel, quodã qdẽ humane moueri, quodam uero deo decẽter. Quod testimoniũ collatũ est similiter cũ libro chartaceo, q est de bibliotheca huiꝰ uenerabilis patri
C archij. Et cõstitit. Item relectũ est ex eodẽ codicillo testimoniũ Anthimi hæretici, ex libro ad Iustinianũ pñssimũ Imperatorem, cuius initiũ est, Dei meminisse in oĩ causa bonũ est, continens ita: Nos quippe prædicantes unã naturam dei uerbi incarnatã, & adorandam cũ propria eius carne una adoratione, in hac una natura dei uerbi incarnata, neq; deitatis eius ignorãtia, neq; aĩæ eius rõnalis & intellectualis, qua aĩatur, quod ex nobis assumptũ est, consubstantiale nobis & cõpassibile corpus, quod secundũ substantiam unitũ est deo uerbo, acquiescimus dicere, nec enim fuit. Si enim una est substantia, & una natura dei uerbi incarnati, sicuti & est, procul dubio & una uoluntas, & una operatio, profecto & una sapientia, & una scientia utriusq; est. Item relectũ est ex eodem codicillo testimoniũ eiusdem ex eodem libro, continens ita: Congruentia aũt his etiam idem sanctissimus pater edocuit. Et in quarto tomo commentarij in euãgelio secundum sanctum Ioannem: Ideo uero & dum mortuos suscitaret, non uerbo tantum, neq; deo decentibus præceptis operatus esse saluator inuenitur, sed tanquam cooperatricem quandam ad hoc maxime sanctam carnem suam sumere properabat, ut ostenderet uiuificare eam posse, uelut unum factum ad eum. Etenim quando archisynagogi uirgunculam suscitabat, dicens: Puella, surge, tenuit manum eius (sicut dictum est) uiuificans quidem ut deus omnium opifice præcepto, uiuificans rursus p tactum manus, unam atq; cognatam per utraq; ostendens operationem. Cum igitur scimus propriam intellectus deo decibilis operationem esse, unam autem & eandem utriusq;

Themistius hæreticus, al. anteretico

Anthimus hæreticus.

Idem Anthimus hæreticꝰ

Mat. 9. c Mar. 5. d Luc. 8. g

al. cognoscimus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

utriusq; deo decibilem operationẽ esse sumus edocti, quõ nõ cõfiteamur, unáex hoc D eandemq; uniuersæ scientiam existere (sicut p̃diximus) unius Christi, & secundum eius deitatẽ, & secundũ eius hũanitatẽ? Quæ duo testimonia similiter collata sunt, cũ libro chartaceo, quiest de bibliotheca uenerabilis patriarchæ. Et cõstiterunt. Item re-
Themistius hæreticus al. anteretico lectum est ex eodem codicillo testimonium Themistæ hæresiarchæ, ex primo eius *anteredico, id est, contradictorio contra tomum Theodosii cap. v. continens ita: Sanc-
ti quippe patres unam absolute dixerunt Christi esse operationem, & non secũdum
al. anteretico Themistius hæreticus al. anteretico istum hanc concludunt in deo decibili tantum modo, alteram uero humanam insi-
nuant, sed ut ab uno eodemq; Christo omnia acta sunt, quæ secundum dispensationẽ
sunt deo decibilia & humana, unam semel & absolute, sicut uisus sum dixisse, Christi
asserunt operationem. Item relectum est ex eodem codicillo testimonium eiusdem
ex *anteredico, id est, cõtradictorio capitulo trigesimoquarto continens ita: Vna ita-
que scientia in Christo, quemadmodum, & operatio: etenim unus erat qui sciebat, fie-
al. diuisiones al. utrinq; ut profecto & qui operabatur. Eiusdem ex secundo anteredico capitulo quadrage-
simo secundo: Nos autem in bono sensu perstantes cum deo, & rectam professio-
nem tenentes, non duas naturas esse credimus Emmanuel, uel si est ex duabus compo-
situs, nec in duabus naturis διαιρετικὸν *diuisionis enim *utrunque, sed unam naturam
dei uerbi incarnatam, unã subsistentiam & personam unam. consequẽter autem uni- E
us personæ unam scimus & operationem. Similiter autem & unã scientiam, sicut sæ-
pius diximus. Quæ tria testimonia similiter collata sunt cum libro chartaceo, qui est
Seuerus hæreticus al. Iconomũ de bibliotheca uenerabilis huius patriarchæ. Et constiterunt. Et relectum est ex eodẽ
codicillo testimonium Seueri impĩ ex secunda epistola ad *Iconomũ comitem, cuius
initium est, Etiam nobis ex deo inspirata scriptura, continens ita: Si igitur transfor-
mauit uerbum eam, quam sibi secundum subsistentiam uniuit humanitatem, non in
propria natura mansit hoc, quod erat, sed in sua gloria atque operatione, quæ carnis
erant, propria facta sunt uerbi, quomodo utranq; formam operari, quæ sua sunt, dabi
mus? Anathematizandi sunt hi, qui in duabus naturis diffiniunt unum Christum, &
unam quanq; naturarum operari quæ sua sunt, dicentes. Ea itaque quæ agebantur
& operabantur ab uno, multum differunt. Quædam sunt deo decibilia, quædam hu-
mana: ueluti corporaliter uadere, super terram ire, iter agere, profecto humanum est:
crura uero uexatis, & ambulare super terram penitus nõ ualentibus, sanum gressum
donare, deo decibile est. Sed unus incarnatus uerbum hoc quoq;, & illud operatus est,
& nequaquam hoc quidẽ huius, hoc uero huius naturæ est: neq; eo quod diuersa sunt
operamenta, ideo duas operatrices naturas, atq; formas naturales iuste diffiniemus.
Quod testimonium similiter collatum est cum libro membranaceo, qui est bibliothe-
cæ huius uenerabilis patriarchæ. Et cõstitit. Item relectum est ex eodem codicillo te-
stimonium eiusdem ex epistola ad Paulum hæreticum, cuius initium, Apostolum q*
dem Paulum, continens ita: Vnam igitur subsistentiam profitentes Emmanuel, conse-
quens est, unam naturam profiteri dei uerbi incarnatam, & ipsam operantem deo de-
cibilia & humana, & non, secundum Leonis tomum, operantes duas naturas & for-
mas supponere, communicantes ad alterutrum coniunctionem affectualem. Hoc em
Seuerus hæreticus sibi uult blasphemia illa, Operatur enim utraq; forma cum alterius cõmuniõe, quod
proprium habuit. Quod testimonium collatum est cum libro membranaceo, prola-
to à parte apostolicæ sedis antiquæ Romæ. Et constitit. Item relectũ ex eodem codi-
cillo testimonium eiusdem ex synodicis literis ad Anthimum hæreticum, cuius ini-
tium, Quod ad tuam reuerentiam, continens ita: Diuinè diuina signa operatus est, &
humanas & diuinas uoces effatus est, & quædam deo decenter, & quædam humane
operatus est. Et non est diuersitas operationum & uocum, miraculorũ quoq; & passi-
onum, ne post inenarrabilem unitionem in duarum naturarum incidamus diuisionẽ,
& ipsis dispertiamus uoces & passiones & operamenta, eundem scientes & mirifica
gerentem qui passus est, & diuine & dispensatiue atq; humanè hæc enarrantem, ut
in scriptis est explanatum eis, in quibus Christi fides est & confessio. Quod testimo-
nium

A nium collatum est cũ libro membranaceo, prolato à parte apostolicæ sedis antiquæ Romæ. Et constitit. Item relectum ex eodem codicillo testimonium eiusdem ex syn-
odicis literis ad Anthimum hæreticum, cuius initium, Quod ad tuam reuerentiam, Seuerus hæreticus.
continens ita: Diuinè diuina signa operatus est, & humanas & diuinas uoces effatus
est, & quædam deo decenter, & quædam humanè operatus est. Et non est diuersitas
operationum & uocum, miraculorum quoq; & passionum, ne post inenarrabilẽ uni
tionem in duarum naturarum incidamus diuisionem, & ipsis dispertiamus uoces &
passiones & operamenta, eundem scientes & mirifica gerentem qui passus est, & di-
uine & dispensatiue atque humane hæc enarrantem, ut in scriptis est explanatum eis,
in quibus Christi fides est & confessio. Quod testimonium simillter collatum ẽ cum
libro chartaceo, prolato à parte apostolicæ sedis antiquæ Romæ. Et constitit. Itẽ rele-
ctum est ex eodem codicillo testimonium eiusdem ad Theodosium, cõtinens ita: Ilstis
proinde præfatis hominiculis reprobis institutoribus coaptandum est, & anathema- Seuerus hæretic. Leonis papæ epistola 10.
tizandum impiam synodum Chalcedonensem, & blasphemum tomum Leonis Ro-
manæ ecclesiæ antistitis, quem eadem synodus titulum rectæ fidei appellauit, contra
B canones fideiq; definitiones exponens: & dum diuinam & indiuiduam & inconuerti
bilem incarnationem post unitiõem separat, dualitatem naturarum harum cumope-
rationibus & proprietatibus (sicut idem tomus legentibus luculenter oñdit) latius in
terpretans, quid nam sit in duabus naturis dicere agnoscendum. Nos autem unũ do-
minum & deum Iesum Chrm post ineffabilem unitionem suscipimus, ac collaudam*
rectam confessionem unitatis, & literas quas tranquillissimæ recordatiõis Zenon Im
perator edidit. Quod testimonium similiter collatum est cum libro chartaceo, prola-
to à parte apostolicæ sedis antiquæ Romæ. Et constitit. Item relectum est ex eodem
codicillo testimonium Theodosii hæresiarchæ, ex libro ad Theodoram Augustã, cui- Theodosius hæreticus.
us initium: Mihi quidem uidebatur, continens ita: Vt iam & operatio utriusq; deo
decibilis una sit, quia & unius esse eiusdemq;, asserimus deo decibilia miracula, & na-
turales omnes & inuituperabiles passiones, quas passus est sponte pro nobis propria
carne. Et post aliqua: Quia & unam operationem confitemur deo decibilem, sicut iam
dictum est. Item relectum est ex eodem codicillo testimonium eiusdem ex eodem ser
mone, continens ita: Deo decibili quippe operatione eius una existente, necesse est &
indiuiduam hanc esse, & inseparabilem, & non unam quidem, & indigam, & ad meli
ora conscendere indigentem, secundum humanitatem accipiendum est secundũ uos,
alteram uero ut summe perfectã cõfiteri, & indiminutã secundũ deitatẽ, ne inanẽ cor
ruptam & impiam Nestorĩ pessimam sectam incurramus. Item relectum est ex eo- Theodosius hæreticus.
dem codicillo testimoniũ eiusdem, continens ita: Ergo & nos unam eandemq; deo de
C cibilem sapientiam, & unam scientiam dicẽtes dei uerbi, & rationalis atq; intellectu-
alis animæ, qua animata ẽ sacrosancta eius caro, maxime quidem sanctorum patrum
assequimur doctrinas, sicut manifeste demonstratum est. Manifestiora proinde etiam
inconfuse & unitionis quæ est secundum subsistentiã, adprobationẽ efficimus, & du
alitatis undiq; suspicionem præamputamus. Si igitur non addamus eandem ipsam,
comitabuntur & uos consequenter (sicut Seuerus prudentissimus ait) duæ scientiæ,
& duæ operationes, & duæ sapientiæ in Christo. Hæc autẽ Theodoreti blasphemia
est, & quæ ex ea est ludaicæ hæresis soboles, & nequaquam nostra, qui unum eundem
Christum prædicamus, & unam eius à deo decibilem scientiam, & operationem con
fitemur. Quæ tria testimonia collata sunt similiter cum libro chartaceo, qui est biblio
thecæ uenerabilis huius patriarchĩ. Et cõstiterunt. Item relectum est ex eodẽ codicil Paulus hæret.
lo testimoniũ Pauli ex epistola ad Iacobũ, cuius initiũ, Omnia mihi quæ uestræ sancti
tatis sunt, cõtinens ita: Et enodicã literã piæ recordatiõis Zenonis ad emptionẽ Chal
cedonẽsis cõciliĩ suscipimus, qđ occasionẽ Eutychetis faciẽs, uesanã Nestorĩ hois cul
turã studiose ecclesiis introduxit, in duab* naturis Chrm esse atq; cognosci, ad spernẽ
dã fidẽ orthodoxã p̃dicãs: & naturas qdẽ cõsequẽter Nestorianæ desipiẽtiæ in nũero
dualitatis cõseruat, affectũ adoptiõis ac dignitatis simpliciter copulat, & ita deinceps

Universidad de Deusto
Biblioteca

per eandem malignitatem,unum eundemq; CHRISTVM filium & dominum uni D
genitum inconfuſe, indiuiſe, inconuertibiliter atque inſeparabiliter prædicat,& ad
interpretationem manifeſtam propriæ intentionis Leonis amplexus eſt tomum,titu
lum hunc orthodoxæ fidei uocans, qui manifeſte diuidit Chriſtum per dualitatem
poſt unionem naturarum,& iſtas formas & operationes,uocesq; & indiminutas pro
prietates,blaſphemoſe condiſpertit. Quamobrem & tanquam inuerisimilia dicere
aggredientem,repellimus.Et poſt pauca:Hæc dicunt,non ignorantes,quia in ipſis
rebus huiuſmodi uocem ſynodus,quæ * in illa ciuitate,atque utinam nunquam con
gregaretur, poſuit conſequenter ſibi affectus copulam, unam uocitans perſonam,
& ex duabus uocibus tanquam infeſtam repulit uocem, quæ inconfuſe & indiuiſe
unum nobis demonſtrat Emmanuel,eundem conſubſtantialē eſſe patri & ſancto ſpi
ritui ſecundum deitatem,& eundem conſubſtantialem nobis hominibus ſecundū hu
manitatem,eundem & mirificantem,& paſſum,diuineq; & humane narrantem, &
unam eius operationem & ſcientiam,ſicut unius,inſtruentem. Chriſtus enim uirtus
& dei ſapientia,in quo omnes ſunt theſauri ſapientiæ & ſcientiæ,quanq; ſic diſpenſa
tiue dicat ſe conſummationis diē ignorare.Quod teſtimonium ſimiliter collatum eſt
cum libro chartaceo,prolato à parte apoſtolicæ ſedis.Et conſtitit. Itemq; relectum
ex eodem codicillo teſtimonium Theodori hæretici ex dogmatica epiſtola ad Pau
lum hæreticum,cuius initium, Cum quidem tempus,continens ita:Et ad hæc omnia q
anathematizamus ſynodū Chalcedonenſem, & tomum Leonis,& omnes qui dixe
runt uel dicunt in uno Chriſto duas naturas poſt ineffabilem unionem,aut in duabus
eum naturis diſſinientes,& non prædicantes unam eius eſſe perſonam & unam ſubſi
ſtentiam,& unam naturam dei uerbi incarnatam,& unam eius operationem ſecundū
deū uerentium patrum noſtrorum doctrinā.Inſuper & enodicā literam piæ recorda
tionis Zenonis ſuſcipio,ad anathematizandū prædictam Chalcedonenſi ſynodū,& to
mum Leonis.Quod teſtimoniū ſimiliter collatū eſt cū libro chartaceo,prolato à par
te apoſtolicæ ſedis.Et conſtitit. Itē relectū eſt eodē codicillo teſtimoniū Pauli hære
tici,ex epiſtola ad prædictum Theodorum,cuius initiū, Nō nunc primum,ſed olim
bonoq; inuidus,cōtinens ita:Qñ igit incarnatiōis modū indagamus,duo quæ ad inui
cē nō ſunt cōſubſtantialia,cernit p oīa ſenſus noſter,ſub quo ingreſſus uero ueræ uni
tiōis ſenſus,non iā qdem duo,ſed unū cōpoſitum decernit ſaluatorem Chriſtum,eun
dem conſubſtantialem eſſe patri ſecundum deitatem,eundemq; conſubſtantialem ho
minibus nobis ſecundum humanitatem, eundem mirificantem,& paſſum,deifice &
humane narrantem,& unam eius operationem,ſicut unius. Et poſt pauca:Illum itaq;
Leonis tomū,quem titulum rectæ fidei uocant ad fidē,qui hac interpretatione de his
quæ ei uidebantur,eum dignatur accipere,q impropioſiſſime diuidit unū Chriſtum
poſt unitionem dualitate naturarum,& formas & uoces,operationes quoq; & omnes q
proprietates pari numero condiuidit. Itaque nec illos uiros accipimus, qui inſta
biles ei & ualde indoctas conquirunt ſatisfactiones,& tantum his quæ in ea poſita
ſunt,indigent,quantum hæc ipſa à principio perimunt.Quæ duo teſtimonia ſimiliter
collata ſunt cum libro chartaceo,prolato à parte apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ.
Et conſtiterunt,Theodorus & Georgius deo amabiles presbyteri,& Ioānes deo ama
bilis diaconus, locum agentes Agathonis ſanctiſſimi ac beatiſſimi papæ antiquæ Ro
mæ,dixerunt:Petimus pietatem ueſtrā,& ſanctū ac uniuerſale conciliū,ut relegatur
& geſtis inferatur & Apollinaris hæretici teſtimoniū,ex libro de obſcuris eius,ex co
dice huius uenerabilis patriarchī,quod non eſt à nobis poſitum in relecto nunc codi
cillo,non conueniens teſtimoniis hæreticorum quæ relecta ſunt,& conſonans ad ſen
ſum Macarii & Stephani.Conſtantinus pīſſimus Imperator & ſanctū conciliū dixe
rūt: Quod poſtulatū eſt ab eiſdē deo amabilibus uiris,efficiatur.Et prolatus eſt huiuſ
modi liber chartaceus,q eſt ex bibliotheca uenerabilis huius patriarchī,ſuperſcri
ptus de obſcuris. Apollinarii,cuius initium,Vita uiuentium cauſam.Continet autē
teſtimonium ita: Deus aſſumens inſtrumentum, & deus eſt ſecundum quod operā
tur,

al, nulla

Theodorus hæreticus,

al. Apollinarij

al. Apollinarii

A tur,et homo ſecundū quod inſtrumentū.Manens aūt deus,nō mutat inſtrumentū: et
quod id mouet,unā ſolet pficere operatiōem.Si aūt una opatio,et una eſſentia. Vna
ergo eſſentia facta eſt uerbi & inſtrumenti.Conſtantinus pīſſimus Imperator,& ſan
ctum concilium dixerunt:Superius memoratus Petrus,& Theodorus,& Salomon,
& Antonius deo amabiles epiſcopi,Georgius quoq; & Dionyſius,Anaſtaſius & Ste
phanus dei cultores diaconi, atq; Anaſtaſius & Georgius religioſi monachi, libellos
quos polliciti ſunt propriæ fidei, iurantes offerant,& corporale coram poſitis ſacro
ſanctis dei euangelīs ſacramentum perſoluentes.Iidem deo amabiles epiſcopi,& re
ligioſi clerici atque monachi,obtulerunt uniformes libellos.Et relecti ſunt,ita con
tinentes in uerbis:

Epiſtola epiſcopōrū,cleri corum,& mō nachorum,

SANCTAE & uniuerſali ſynodo, quæ per iuſſionem pīſſimi & à deo decreti
dñi noſtri & magni uictoris Imperatoris Conſtantini, nunc conuenit in hacà
deo cōſeruanda regia urbe in imperiali ſecretario, quod cognominatur Trul
lus,libellus ſatisfactionis cōpoſitus & porrectus à me Petro indigno epō Ni
comediæ metropoleos prouinciæ Bithyniæ. Qm̄quidē exquiſiuit ueſtrū à deo in
B ſpiratū & honorabile cōciliū,qualiter ſentiā ſuper recta & immaculata noſtra Chri
ſtianoq; fide,& de incarnatiōis diſpēſatione magni dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chri
ſti, q unus eſt de ſancta & conſubſtantiali & uiuifica trinitate, huius rei gratia pſen
tem ſatisfactionē in ſcripto cōponens,offero ſancto & uniuerſali ueſtro concilio, con
tinentē ſicut inferius habetur:Credo in unū deū patrē oīpotentem,factorē cæli &
terræ,uiſibiliū oīm & inuiſibiliū.Et in unū dñm Ieſum Chm̄ filiū dei unigenitū, q
ex patre natus eſt añ oīa ſecula,lumē de lumine,deū uerē de deo uero:natū, nō factū:
per quē oīa facta ſunt.Et in ſpm̄ſctm̄ dñm & uiuificatorē,ex patre procedentē,cū pa
tre & filio coadorandū & conglorificandū, trinitatē conſubſtantialē, unā deitatē &
eſſentiā, uirtutemq; & poteſtatē & dñationem,deū unū, quē cum ſingulariter con
tēplatur ſenſu diuidente quæ indiuiſa ſunt,unitatē in trinitate,trinitatē in unitate ad
orandā: unitatē qdem ſecundū eſſentiæ ſiue deitatis rationem, trinitatem uero ſecū
dū ſubſiſtētias ſiue perſonas.Confiteor quoq; unū eiuſdem ſanctæ & cōſubſtantialis
& uiuificæ trinitatis dñm noſtrū Ieſum Chm̄ filiū dei unigenitū,qui ex patre natus
añ oīa ſecula,eundem in ultimis dieb⁹ ꝓpter nos & ꝓpter noſtrā ſalutē deſcēdiſſe de
cælo, & incarnatū eſſe ex ſpū ſancto & ſancta glorioſa dña nra dei genitrice,ſempq;
uirgine Maria,quā θεοτόκον,id eſt,dei genitricem,ꝓprie & ueraciter confiteor,utpote
quæ ipſum dei filiū & uerbū in nouiſſimis tpibus ſecundū carnem generans,cōſub
ſtantialem deo & patri ſecundū deitatem,& conſubſtantialem nobis eundem ſecun
dum humanitatem,p oīa ſimilem nobis abſq; peccato,paſſibilem carne,impaſſibilem
C deitate,pfectum in deitate,& perfectum eundem in humanitate,deū uerē,& hoīem
uere exaīa rōnali & corpore,ex duabis naturis deitate et humanitate, et in duab⁹ na
turis pfectis.Et poſt ineffabilem et inſeparabilem unitionem inconfuſe,inconuertibi
liter,atq; indiuiſe cognoſcendum,nuſq; naturaꝝ ꝓprietate pempta ꝓpter ſubſiſten
tialem unitionem, magis aūt ſaluata proprietate utriuſq; naturæ, et in unā pſonam
unamq; ſubſiſtentiam concurrente,nō in duabus perſonis partitum aut diuiſum, ſed
unum eundemq; filium unigenitum, deum uerbum, dñm Ieſum Chriſtū confiteor,
Neceſm quartæ perſonæ ſancta trinitas augmentum ſuſcipit,etiam incarnato uno ex
ipſa dei uerbo, ſed in uirginali utero inuiolabilis dei genitricis ſempq; uirginis Ma
riæ inhabitans incognoſcibiliter,ex ea in propria ſubſtantia carnem ſibi formauit ani
matam anima rōnali et intellectuali. Quapropter et eiuſdem duas natiuitates confite
or,tam quæ ante ſecula ex deo et patre ſecundum deitatem, quāq; illam,quæ ex ea
dem ſancta uirgine et dei genitrice Maria ſecundū carnem et recentem. Manens qp
pe quod erat,factus eſt inſolubiliter quod non erat:et ita unā eius ſubſiſtentiam cōpo
ſitam adnuncio,neutra conuerſa uel cōfuſa propter unionem naturaꝝ,neq; rurſus ſe
ctionem admittente hac incognoſcibili unitione. Etem̄ unitio,quæ ſecundū cōpoſiti
onem atq; ſecundum ſubſiſtentiā eſt,et cōfuſionem et diuiſionem excludit,et ſeruat q

Universidad de Deusto
Biblioteca

dem utriusq; naturæ proprietatem: unam uero personam dei uerbi, etiam cum car- D
ne demonstrat. Vnde & duas eiusdem domini Iesu Christi naturales uoluntates, &
naturales operationes confiteor, secundum uigorem testimoniorum sanctorum ac
probabilium patrum, quæ posita sunt in suggestione missa ad pñssimum & à deo
confirmandum nostrum dominum, & magnum uictorem Imperatorem, ab Aga-
thone sanctissimo ac beatissimo papa antiquæ Romæ: & simpliciter in omnibus cõ-
sentio, & permaneo in cunctis capitulis, quæ continentur tam in prædicta suggestio-
one eiusdem sanctissimi uiri, quamq; in altera suggestione concilij quæ circa eum
est. Insuper confiteor eundem dominum nostrum Iesum Christum, uerum deum
unum, consubstantialem uiuificæ trinitati, crucifixum sponte pro nobis sub Pontio
Pilato, passum, & sepultum, & resurrexisse tertia die secundum scripturas, & in cæ-
los ascendisse, sedere ad dexteram patris, iterum uenturum cum gloria iudicare ui-
uos & mortuos, cuius regni non est finis, spero resurrectionem mortuorum, & uitam futuri seculi, Amen. Suscipio autem & amplector sancta & uniuersalia quinq; E
cõcilia, id est, quod in Nicea CCC. XVIII. sanctorum ac beatorum patrum, & quod
in hac à deo conseruanda regia urbe centum quinquaginta sanctorum, & deo seruie-
ntium patrum, & quod in Epheso prius CC. sanctorum patrũ, & quod in Chalce-
dona sexcentorum XXX. sanctorum patrum, & quod in temporibus Iustiniani piæ
recordationis iterum conuenit in hanc à deo conseruãdam regiam urbem sanctum
quintum concilium. In omnibus autem conseruo & amplector, quæ ab eisdem san-
ctis quinq; conciliis definita atque statuta sint: & quos susceperunt, suscipio: quosq;
damnauerunt atque anathematizarunt, abñcio & anathematizo. Cum his abñcio &
anathematizo etiam omnes, qui unam uoluntatem & unam operationem prædica-
uerunt, aut prædicant, uel prædicaturi sunt in incarnationis dispensatione unius san-
ctæ trinitatis domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri. Hanc igitur piæ & rectæ Chri-
stianorum fidei satisfactionem composui, scriptam per alium, mense Martio, indicti-
one octaua. Et subscriptio, Petrus indignus episcopus Nicomediæ metropoleos p
uinciæ Bithyniæ, consentiens & permanens in omnibus, quæ continentur in præsen
ti satisfactiõis libello, & cõfessus (ut supius continetur) quẽadmodũ duas naturas, ita
& duas naturales uoluntates, & duas naturales opationes, in incarnatiõis dispẽsatione
unius de sancta trinitate domini nostri Iesu Christi ueri dei; & anathematizans oés,
qui dicunt unam uoluntatem & unam operatiõem in deitate eius & humanitate, ma-
nu propria subscripsi, mense Martio, indictione octaua. Georgius deo amabilis pre-
sbyter monachus, & apocrisarius Theodori uenerabilis loci seruatoris sedis Hieroso-
lymorum accedens, dixit: Quæso pietatem uestram, sanctum quoque & uniuersale
concilium, ut legantur synodica Sophronij uenerabilis memoriæ archiepiscopi Hi-
erosolymorum, quæ ab ipso quidem ad Sergium tunc temporis patriarcham exi-
stentem huius regiæ & à deo conseruandæ urbis, missa sunt, nequaquam autem ab
eodem susceptæ sunt Sergio: quæ præ manibus mihi sunt, quo cognoscatur, utrum
orthodoxa sunt, an non. Constantinus pñssimus Imperator, & sanctum concilium di-
xit: In sequentibus horum prolatio atq; lectio proueniat.

al, nona

al, nona

ACTIO VNDECIMA.

IN nomine domini & dominatoris Iesu Christi, dei & saluatoris nostri, impan-
tibus à deo coronatis, ac serenissimis dominis Flauijs, Cõstantino quidem pñssi-
mo, & à deo decreto magno principe, perpetuo Augusto & imperatore, anno ui
gesimooctauo, & post consulatũ eius à deo instructæ mansuetudinis, anno decio
motertio, Heraclio uero atq; Tiberio à deo conseruandis eius fratribus, anno XXII.
uigesimo die mensis Martij, indictione nona. Præsidente eodem pñssimo & Christo
amabili magno Imperatore Constantino in secretario sacri palatij, quod cognomi-
natur Trullus, & ex eius iussione à deo instructæ serenitatis, præsentibus & audiẽtib⁹
Niceta gloriosissimo excõsule patricio, & magistro imperialiũ officiorum, Theodo-
ro

A ro gloriosissimo excõsule patricio, & comite impialis obsequi, & subst ratego exercitus Thraciæ, Sergio glorioso exconsule patricio, Paulo gloriosissimo excõsule patricio, Iuliano glorioso exconsule patricio & militari logotheta, Constantino glorioso exconsule patricio, & curatore imperialis domus Hormisdæ, Anastasio glorioso exconsule patricio, & loci seruatore comitis imperialis excubiti, Ioanne glorioso exconsule patricio & quæstore, Thoma glorioso exconsule patricio, Paulo glorioso exconsule, patricio, & dispositore Orientalium prouinciarum, Petro glorioso exconsule, Leontio glorioso exconsule, & domestico imperialis mensæ.

Conueniente autem & sancto ac uniuersali concilio, quod per imperialem sanctiõnem congregatum est in hac à deo conseruanda regia urbe, id est, Theodoro & Georgio uenerabilibus presbyteris, & Ioanne uenerabili diacono, locum repræsentantibus sanctissimi ac beatissimi papæ antiquæ Romæ Agathonis, & Georgio uenerabili atq; sanctissimo archiepiscopo huius magnisonæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Petro deo amabili presbytero onacho & apocrismario locum seruante sedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, & Georgio religioso presbytero monacho, & apocrisario Theodori uenerabilis loci seruatoris sedis Hierosolymorum, Ioanne episco
B po Portuensi, Abundantio episcopo ciuitatis Paternensis, Ioanne episcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum repræsentantibus sancti concilij centum uigintiquinq; uenerabilium episcoporum senioris Romæ, qui etiam per proprias subscriptiones declarantur in suggestione ab eis facta ad pñssimum principem Constantinum, & Theodoro religioso presbytero, & locum gerente deo amabilis archiepiscopi Rauennesi. Theodori, Ioanne episcopo ciuitatis Thessalonicæ, Basilio episcopo ciuitatis Gortynæ insulæ Cretæ, Philalithe episcopo Cæsareæ Cappadociæ, Theodoro episcopo Ephesi, Sisinnio episcopo Heracleæ Thraciæ, Platone episcopo Ancyræ Galatiæ, Georgio episcopo Cyzici, Marino episcopo Sardeorum, Petro episcopo Nicomediæ, Photio episcopo Niceæ, Ioanne episcopo Chalcedonæ, Ioanne episcopo Sidis, Theodoro episcopo Meletinæ, Iustino episcopo Tyanorum, Alypio episcopo Sangrensi, Cypriano episcopo Claudiopolis, Polyeucto episcopo Myrorum Lyciæ, Theodoro episcopo Staureopoleos Cariæ, Tiberio episcopo Laodiceæ Phrygiæ Cosma episcopo Synnadorum, Stephano episcopo Antiochiæ Pisidiæ, Theopempto episcopo Iustinianopoleos, quæ & Mostene, Ioãne episcopo Pergis, Isidoro episcopo Rhodi, Sisinnio episcopo Hierapolis Phrygiæ, Theodoro episcopo Tarsen. Macrobio episcopo Seleuciæ Isauriæ, Georgio episcopo Byziæ Thraciæ, Zacharia episcopo Leõtopoleos Isauriæ, Gregorio episcopo Mityleñ. Georgio episcopo Meleti, Ser
C gio episcopo Selymbriæ, Andrea episcopo Methymnæ, Theognio episcopo Cij, Epiphanio episcopo Euchaitorum, Petro episcopo Mesembriæ, Petro episcopo Sozopoleos Thraciæ, Ioanne episcopo Nysæ Theodoro episcopo imperialium Thermarum, Georgio episcopo *Cumulianorum, Zoito episcopo Chrysopoleos Asiæ, Patricio episcopo Maguisiæ, Antonio episcopo Hypeporũ, Theodoro episcopo Pergami, Genesio episcopo Anastasiopoleos, Platone episcopo Cinnæ, Stephano episcopo Vranopolis, Andrea episcopo Minicæ, Ioanne episcopo Melitopoleos, Ioanne episcopo Philadelphiæ, Theodoro episcopo Prienæ, Ioanne episcopo Dascylij, Theodoro episcopo Iustinapoleos Gordi, al. Iustinopolis Gordiu come, Menna episcopo Carbaliæ Pamphyliæ, Callinico episcopo Colonæ Armeniæ, Theodoro episcopo Verisæ, Tiberio epõ Amyzon, Sergio episcopo Sinopis, Georgio epõ Ionopoleos, Stephano episcopo Heracleæ Ponti, Longino episcopo Tij, Dometio episcopo Prusiados, Georgio epõ Craciæ, Platõe epõ Adrianopoleos, Salomone epõ Clanei, Georgio episcopo Coensi, Ioanne episcopo *Eresforum, Ioanne episcopo Myndi, Patricio episcopo Eleusforum, Petro episcopo Apyræ, Alexandro episcopo Nacoliæ, Dometio episcopo *Prymnesiæ, Constantino episcopo Baratthæ, Theodosio episcopo Sibliorum, Paulo episcopo Sozopoleos Pisidiæ, Plusiano episcopo Silui, Theodoro episcopo Nazianzi, Demetrio episcopo *Tinni, Stephano episcopo Parij, Gregorio

al. Camelenarum

al, Ereforum

al. Premessę

al, Thyniæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

rio episcopo Cantaneñ. Ioanne episcopo Lappis, Eulalio episcopo Cynopoleos, Cõ D
stãtino episcopo Dalisandi, Theodoro episcopo Olbis, Theophane presbytero & aba
bate uenerabilis monasterij, quod cognominatur Baiarum, quod est in Sicilia, & Ge
orgio presbytero monacho monasterij Renati, positi apud antiquam Romam, Co
none & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod cognominatur domus
Arsitia, similiter siti apud antiquã Romã. Residẽtibus quoq; gloriosissimis pficijs
& consulibus & omnibus uenerabilibus & deo amabilibus episcopis secundum or
dinem in eodem secretario Trulli, præpositis in medio sacrosanctis Christi dei nostri
euangelijs, Constantinus deo amabilis diaconus huius sanctissimæ dei ecclesiæ, & pri
micerius deo amabilium notariorum sanctissimi patriarchæ huius à deo conseruan
dæ regiæ urbis Georgij, dixit: Discernere solens eos, qui recta sentiunt & pdicant
dogmata, ab his qui non uere confitentur, quæ super dispensatione sunt Christi ueri
dei nri: qui unus est de sancta trinitate, tam uestra serenitas, quãq; sanctum & uniuer
sale uestrum concilium cognitionem haber, quod in præterita actione Georgius re
ligiosus presbyter monachus & apocrisarius Theodori sanctissimi loci seruatoris se
dis Hierosolymorum, supplicans petijt uestram pietatem & sanctum uestrum conci
lium, ut synodica Sophronij uenerabilis memoriæ quondam archiepiscopi Hieroso
lymorum ciuitatis, proferrentur ad medium atq; legerentur, ut eorum scientiam ha g
beatis, & iudicetis si orthodoxa existunt, & suggerimus ad quod placuerit. Constan
tinus pijssimus Imperator & sanctum concilium dixerunt: Relegantur quæ dudum
gesta sunt. Et relecta sunt. Constantinus pijssimus Imperator & sanctum concilium
dixerunt: Georgius presbyter religiosus monachus & apocrisarius uenerabilis loci
seruatoris sedis Hierosolymorũ, quorum meminit synodicorum Sophronij quon
dam archiepiscopi Hierosolymorum, secundum eius petitionem prolationem faci
at, corumq; lectio proueniat. Et prolatus est liber, habens synodica eiusdem uenerabi
lis memoriæ Sophronij. Quem accipiens Agatho religiosus lector & notarius san
ctissimi archiepi huius à deo cõseruandæ regiæ urbis, relegit, ita cõtinens in uerbis:

Epistola Sophronã patriarchæ Hierosolymorum

DOMINO in omnibus sanctissimo ac beatissimo fratri & consacerdoti Ser
gio, archiepiscopo & patriarchæ Constantinopoleos, Sophronius inutilis
seruus sanctæ Christi dei nostri ciuitatis. Papa beatissime, quã mihi nunc
amabilis ẽ, & multo q̃pridẽ amabilior, ex quo de incurioso silentio in cau
sarum turbam decidi, & terrenis quibusdam fluctibus opprimor. papa deo honora
bilis, q̃ nunc suauis est mihi pusillitas, & non mediocriter q̃pridem suauior, ex quo
de stercore & humo, ineffabili nimiaq; penuria ad solium pontificale ascendi, mul
tumq; me cerno fluctibus implicari, & ad secula esse piculum. Non em̃ ita esse suauia g
cõspiciunt suauia ante insuanioq; expimentũ atq; notitiã, sicut post expimentũ & in
cursum apparent tristitiæ, sic salus his q post salutem ægrotãt, optabilis: sic tranqllitas
his q post tranqllitatem fluctuantur, gratissima: sic diuitiæ his qui post diuitias egent,
amabiles: & oia quæ qs ita cõsiderauit existere, & ipsa sunt qdem ac pmanent naturali
atq; essentiali qualitate, qualia duntaxat & ante experimentũ contrariorum parebant:
meliora tamen post horũ efficiuntur scientiã ea, quæ sustinentibus multo preciosio
ra sunt, necnon & iucundiora, & desiderabiliora sunt. Et hoc nobiscum Iob lauda
bilis promulgat splendidissime, utrunq; expimentum accipiens ac definiens, meritoq;
iudex in his, quæ nobis dicuntur, progreditur q̃, sentẽtiam quoq; indecliuem & im
munificam statuit. Quid ergo, ait ille decertator indomitus, mutationẽ passionũ aspi
ciens, & in æstuationem angentium ueniens? Quisputas, me constituet in mense di
erum, quibus me deus tuebatur, quando lucerna eius super caput meum splendebat,
quando lumine eius gradiebar in tenebris, quando eram in itineribus lætus, quando
dominus inspiciebat tabernaculum meum, quando erã opulentus nimis, & in comita
tu meo pueri mei, quando affluebant uiæ meæ butyro, montes autẽ mei fluebant la
cte, quando progrediebar diluculo, in ciuitate, & in plateis sedes mea ponebatur? Vi
dentes

al. & multũ cerno fluctũ contungi, & fluctui

al. cõmodiora

Iob. 29. a

A dentes me iuniores, abscondebantur: seniores uero assurgebant, maiores natu autem
silebant: loquentes, digitum ori suo imponebant: audientes uero beatificabant me. Er
go ego etiã merito, beatissime, cũ Iob q̃quies uictori clamabo: memoria pristinoq;
bonoq;, quæ mihi aderant, prosternatus: tranquilla hæc uita fuerat cũ silentio, & nul
lam fluctuationẽ agnoscens pauperies. Quis putas, me constituet in mense dieq; an
terioq;, quibus me deus absque tribulatione seruabat, quando fulgebat lucerna super
caput meũ, pacificã uitã degens & influctuabilẽ, quando lumine eius gradiebar in
tenebris, cũ uindemiabã racemos silentij, dũ serenitatis honestabar germinibus, dum
imperturbationis delectabar palmitibus, dũ securitatis floribus conlætabar, dũ in
trepidationis flosculis coronabar, dũ in curia gratus conuescebar, quando terrestri
fruebar pauperie, quando sulcos impericulosi stercoris exarabã, quando influctuosæ
paupertatis mare transibã, quando humilis mẽsæ pulchritudinibus congaudebam,
quando arualis uictus mellifluo illo manna uescebar? Alius quidẽ Israel & ipse quo
q; cernendus, deliciasq; epulabar cælestes atq; pacificas, citra murmurationẽ, malũ
bonum ue propositũ. Quoniã igitur hæc, & ultra hæc, sapientissime, in me ter affli
ctum necessitate magna uideo deo amabiliũ clericoq;, religiosoq;q; monachorũ, &
B fidelium laicorum horum oñium ciuium huius sanctæ Christi dei nostri ciuitatis,
quiqui uiolenta manu me cõpulerunt, & more tyrannico coegerunt, peracta sunt, q
bus nescio iudicijs, neque percipio, quæso synceriſſimos uos & exhortor, non solum
mundis orationibus ad dominum me adiuuare uitaliter fluctuantẽ pariterq; pericli
tantem, & confortare me pusillanimitatibus nutabundum, sed & à deo inspiratis in
stitutis introducere ad operandum inceptum. Hoc quidem, ut patres & prolato
res: hoc uero, sicut fratres & consanguinei. Date ergo uos mihi paterne simul atque
fraterne, quæ postulo, iusta quippe sunt: & ego uestram pede ductionem consequar,
& copulam ad uos habere merebor, qua fides consentaneos nectit, & spes recta sa
pientes uiuificat, & charitas diuina sentientes addensat, quorum funis triplex, & ex
istis tribus diuinis constringit uirtutibus, neq; solutionem agnoscit, neque disrupti
onem admittit, neque separationem sustinet, sed est ueraciter indisruptus, in unam
congregans pietatem eos, qui copula eius diuina ditati sunt. Quia uero quædam apo
stolica atque prisca traditio in sanctis dei per totum orbem ecclesiis tenuit, ut qui ad
pontificatum ducuntur, qui præ eis pontificatus regunt, omnia synceriter consulant,
qualiter sapiant, & qualiter fidem detineant, quam Paulus eis sapientissimus nimis
caute contradidit, ut non cursus suos in uacuum peragant (inanis nanque eis omnis
cursus existeret, si in quolibet fides uiolaretur) ille quippe sacer, qui dei uoces audi
C uit, & cælum ipsum habuit magistrũ, & paradisi contemplator pro tempore factus
est, & uerborum alijs hominibus ineffabilium fuit auditor, ne rorperet (sicut ipse
ait) perterrebatur, ne forte cum alijs prædicet CHRISTI salutiferam prædicatio
nem, ipse reprobus efficeretur. Vnde & in Hierosolymis ascendebat CHRISTI cæ
lestis discipulus, & diuinis qui præerant, subñiciebatur discipulis, & euangelicam
quam prædicabat doctrinam, innotescebat eis, qui alios putabantur præcedere. &
ipsius eos faciebat doctrinæ participes, munimen sibi despondens eis, qui post eum
fuerant eius susceptury doctrinas, quibus formula cunctis probabilis factus est, qui
eius sequi uellent uestigia. Huic proinde & nos consuetudini seruientes, & legem
optimam arbitrati, omne quod olim decenter effectum est, maxime apostolico ro
boratum instructo, qualiter de fide teneatur, scribimus, & à deo instructis uobis ad
probandum dirigimus, ne forte terminos æternos transgredi, quos patres nostri po
suerunt, æstimemur, non discernere tantum scientibus βεβαιοῦν incertis prouida do
gmata, sed & redintegrare quæ minus sunt, propter perfectam in CHRISTO cha
ritatem exacte potentibus atque ualentibus. Illa igitur dicturus aduenio, quæ ab in
itio in sancta & catholica ecclesia natus & nutritus perdidici, & à mollibus percepi
unguibus sapere, & pdicantibus uobis à deo inspiratis hauriui. Credo igitur be
ate (secundũ quod à principio credidi) in unũ deum patrem omnipotẽtem, sine prin

al. pauperia

al. & grarijs

al. transimebam

al. quiq;

al. operandorum

al. pedis

al. & istis

al. contortis

1. Corin. 9. d

Prouer. 22. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

cipio penitus & sempiternum, omnium uisibilium atque inuisibilium factorem. Et D
in unum dominum Iesum Christum filium dei unigenitum qui sempiterne & intem
poraliter ex ipso natus est deo & patre. Et nō aliud principium q̄ patrem cognoscen
tem, sed nec aliunde q̄ ex patre ipsam substantiam habet, lumen de lumine consub
stantiale. Deum uerum de deo uero, cōsempiternum. Et in unum spiritum sanctum,
qui sempiterne à deo patre procedit, lumen & deum ipsum agnoscendum, uere pa
tri & filio cōsempiternum, cōsubstantialem, atque cōtribulem, eiusdemq; essentiæ
atque naturæ. Similiter & deitatis trinitatem consubstantialem, cohonorandamq; ac
coaeternam, connaturalem, & cognatam atque cōtribulem, in unam cōrecapitulan
dam deitatem, atque in unam copulandam cōmunem dominationem, absq; personali
cōfusione, & absq; substantiali diuisione. Trinitatē itaq; in unitate credimus, & in uni
tate trinitatem glorificamus: trinitatem quidem pro tribus subsistentijs, unitatem au
tem propter singularitatem deitatis. Seu igitur sancta trinitas numerabilis personali
al, persancta bus facta est subsistentijs, siue sancta unitas extra omnem numerum est, & hæc qui
dem indiuisibilem habet diuisionem, & inconfusam gerit cōiunctionem. Cū diuidi- E
tur nanque numeralibus subsistentijs, & numeratur personalibus alternitatibus, iden
al, insopula- titate essentiæ atq; naturæ cōiungitur, & omnimodam partitionem nō recipit. Uni
bilis tas enim singularis & incomputabilis, omnem refugit secundum essentiam numeri
al, dominus rum. Vnus enim deus à nobis enixius creditur, quoniam & deitas una flagranter præ
dicatur, licet in trinitate personarum agnoscitur: & unus deus à nobis adnunciatur,
quoniam & dominatio una firmiter agnoscitur, licet in tribus subsistētijs demonstre
tur: neque secundum quod unus est deus, & una est deitas, est diuisibilis, & in tres de
os partibilis, uel in tres deitates producendus: neque secundum quod unus est domi
nus, unus dominus distans est, & in tres dominos expandē dus est, ac in tres dominatio
nes dilarandus est (Arrianorum hæc est impietas, quæ in inæquales deos concidit de
um, & in dissimiles deitates unam partitur deitatem, & in alterigenas tres dominatio
nes unam distinguit dominationem) neq; secundum quod trinitas unus deus est, &
agnoscitur, & subsistentiæ tres pronunciantur, & tres obsecrantur personæ, pater,
& filius, & spiritussanctus dicitur coartatus siue compositus uel cōfusus, & in unam
seipsum colligens subsistentiam, in unamq; coercens nō numerandam personam (Sa
bellianorum ista est prauitas, in unam subsistētiam tres confundere subsistentias, & in
unam personam easdem tres conspergens personas) Vbi enim est trinitas, ò impiissi
me, si in unam personam secundum uos trinitas ipsa colligitur, & in unam concurrat
confusibilem substantiam? Vel ubi unitas, ò furiosissime, si in tres essentias ipsa uni
tas efferetur, & in tres naturas dilatabitur, & in tres deitates multiplicabitur? Impie
um quippe est orthodoxis utrunq;, & à ueritate prorsus proiectum est, tam singulari s
tas secundum subsistentiam, quàm ternalitas in naturis. Illud enim statim ad Iudaismū
deducit, & à sese dicentem simul abducit: hoc uero ad paganismum deuoluitur, & in
al, impie sese aferentem conuoluit. Et aut omnino paganus est, qui hoc furiose cum Arrio
perhibet: aut Iudæus est, qui illud impietatis cum Sabellio suscipit. Et ideo bene à
deiloquis sancitum est, unitatem quidem nos sapere una & singulari deitate, & iden
titate essentialis atque naturalis dominationis, trinitatem autem tribus inconfusis sub
sistentijs, & diuersitatem numerandæ personalis alternitatis, quatenus nec ipsum unū
Sabellianum remaneat, qui unum ubiq; conspiciens, omnem subsistentialem multitu
dinem abiecit: neque eadem tria præferat Arrius, si tria intelligantur per omnia, o
minem unitatis uocem repellentia deitatis essentiæ atque naturæ. Quemadmodum
igitur unum deum dicimus sapere, ita & unam deitatem confiteri percepimus: & sic
ut subsistentias tres exorare didicimus, ita & tres glorificare psonas instruimur, non
alium unum deum præter tres cognoscentes personas, neq; tres consubstantiales per
sonas trinitatis, quæ sunt, pater & filius & spiritussanct⁹, alteras p̄ter unum deū agno
scimus: Et ideirco unum hæc tria, in quibus est deitas, prædicamus, & tria unum, quo
rum est deitas, annunciamus, siue (quod est accuratius ac manifestius dicere) quæ deus

A us est atque agnoscitur: hoc ipsum quippe & unum est, & tria creditur, & tria præ
dicatur, & unum ueraciter adnunciatur. Et neque unum, quod extra unum est, tria
recipit: neque tria, secundum quod tria sunt, unum admittunt, quod est & mirabile,
& omni certe plenum stupore est. Hoc ipsum nanque & numerabile est, & refu
git numerum. Numerabile quidem tribus suis subsistentijs, refugit autem nume
rum singularitate deitatis. Vnitas quippe eius essentiæ atque naturæ numerari pe
nitus non admittit, uti non & differentiam deitatis introducat, & ex hoc essentiæ, &
naturæ, & deorum multitudinem unum principium faciat. Omnis itaque numerus
contubernalem habet differentiam, & omnis differentia atque discretio numerum
supinducit, ut insitū. Numerē ergo beata trinitas nō essentijs, nec naturis nec diuer
sis deitatib⁹, æternis ue dominatiōibus. Absit, sicut insaniūt Arriani, & sicut nouæ tri al, tritię
theiæ, id est, ter deitatis latratores, essentias tres, & naturas tres, & tres dominatiōes, al, latrant do
& tres similiter uaniloquentes deitates: sed subsistētijs & proprietatibus intellectua ctores
libus perfectis, semotim subsistentibus, numero diuisibilibus, & non diuidendis dei
tate. Diuiditur itaq; indiuise sancta trinitas, & indiuise rursus coniungitur. In perso
nis nanq; diuisionem habens, indiuisa permanet & inseparabilis per essentiam & natu
B rā. Similiter & deitas. Et idcirco nequaq̄ tres deos dicimus, neq; tres naturas in san
cta trinitate glorificamus, neq; tres essentias in ea prædicamus, neq; tres confitemur
deitates, non consubstantiales, non alterius substantiæ, non eiusdem originis, neque
alterius originis: neque quæ singulariter in ea prædicatur, in multitudine deduce
re permittimus. Nec quenquam eius unitatem diuidere finimus, neque tres quos
dam deos esse cognoscimus, aut tres quasdam naturas, uel tres quasdam essentias dei
tatis nouimus, non unigenas, aut alienigenas, non eiusdem sapientiæ aut alterius sapi
entiæ, sed nec penitus deos aut naturas, uel essentias aut deitates agnouimus, uel co
gnoscentes scimus. Sed & eum qui recipit uel sapit aut nouit, anathematibus percel
limus. Nos enim unum principium unius nouimus deitatis, unum imperium, unam
potestatē, unā uirtutē, unā operationē, unū consilium, unā uoluntatē, unā dominatio
nem, unum modum, tam omnium quæ post eam sunt, creatricem, quamq; proui al, motum
dam & stabilientem atque conseruatricem, unam dominationem, unam sempiterni
tatem, & quæque sunt talia singularia & incomposita unius essentiæ atque naturæ,
in tribus est personalibus subsistentijs, neq; subsistentias confundentes, & in unam eas
subsistentiam deducentes, neque unam eandem essentiam partientes, & in tres eam
essentias discerpentes. & unam ex hoc diuidentes deitatem, sed est unus deus, una
deitas in tribus subsistentijs fulgens, & tres subsistentiæ & personæ in deitate una
C cognoscuntur. Propterea perfectus deus est pater, perfectus deus est filius, per
fectus deus est spiritussanctus, idcirco quod unam eandemque singula quæque
persona inseparabilem, indiminutam, atque perfectam habet deitatem. Et iuxta
quod deus quidem est, ipsum existit unumquodq;, dum seorsum consideratur, ipsa al, idipsum
intelligentia, quod non est seperabile, seperante, ut pater tamen & filius & spiritussan
ctus, aliud & aliud & aliud nō dicantur. Et idcirco hæc à dei capacibus prædicamus,
deus, & deus, & deus, sed unus est hæc tria deus. Non enim alius deus pater, nec alius
deus filius, neque alius iterum deus spiritussanctus: quia nec alia natura est pa
ter, nec alia natura est filius, neque alia iterum natura est spiritussanctus. Hoc enim
etiam multos atque diuersos deos opinatur, multasq; & uarias generat deitates: sed de
us quidem est pater, deus uero est filius, similiter deus est & spiritussanctus, eo quod
indiuise & indiminute eædem tres personæ una impleantur deitate, & in una
quaque earum funditus tota sit. Nam deitas diuisionem non sustinet, & in tribus
ipsis personis plenifice atque perfecte, non partibiliter, siue ex parte easdem implens
personas, sed in unaquaque existens plenissima & una permanens, licet in tribus per
sonis monstretur, & ad deorum multitudinem non excurrens, licet in tribus sit sub
sistentijs, ut non corporalem quandam sustineat sectionem, quæ certe est impassibi
lis, & incorporea, & pati nesciens, quæ creaturæ sunt propria. Est igitur cum hoc

quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod deus, pater ipse pater, et neque filius, neque spirituſſanctus, ſed quod filius eſt D
ſecundum ſubſtantiam, et quod naturaliter ſpirituſſanctus exiſtit, et eſt, cum hoc
quod deus eſt filius, ipſe filius, et neque pater, neque ſpirituſſanctus, ſed quod pater
ſecundum naturam prædicatur, et quod ſecundum ſubſtantiam ſpirituſſanctus con-
ſpicitur et eſt, cum hoc quod deus eſt ſpirituſſanctus, ipſe ſpūſſanctus, & neque pa-
ter eſſe cernitur, neque filius eſſe ſuſpiçitur, ſed quod pater ſecundum eſſentiam cre-
ditur, & quod filius ſecundum naturam adnunciatur. Hoc quidem propter natu-
ram & identitatem ſubſtantiæ & cognationem eſſentiæ, illud uero propter alteriſi-
cas horum trium proprietates, propterq; diſſimilitudinem proprietatum, quæ in-
confuſe unamquanque figurant perſonam. Sicut ergo eſſe deus unaquæq; inconuer-
tibiliter poſſidet, ita & proprietatem, per quam ipſa perſona figuratur, immutabi-
lem & immobilem obtinet, quæ eidem ſoli eſt inſita, & ab ipſis aliis perſonis eam diſ-
cernit, & confitam atque cohonorificandam, conſubſtantialem quoque & conſeſſi-
uam trinitatem abſque concluſione conſeruat. Trinitas igitur eſt, non ſolum una dei-
tatis perfectione perfecta, ſed ſuperperfecta, & ultra deitatem gloria ac ſempiternita
te & imperio non diſpertita neque alienata. Neque enim creatum quid aut ſeruile
eſt in trinitate, neque ſubintroductitium, tanquam quod prius quidem non extiterit,
poſtremo uero introgreſſum. Neque igitur defuit patri filius, neque filio ſpirituſſan- B
ctus, ſed inconuertibilis & incommutabilis eadem trinitas ſemper eſt. Et de ſancta
quidem ac conſubſtantiali, ſempiternaq; & principali, omniumq; opifice & regina
trinitate qualiter ſentiam, atque glorificem & uenerer, (ut breuiter dicere ſuppetit)
manifeſte uobis aliquid unumquodq; digeſſi. Neque enim amplius quid fari permit
tit harum ſynodicarum ſyllabarum compendium. Qualiter quoque & de incarnati
one unius, & de eadem uenerabili trinitate dei uerbi & filij clementiſſima atque ad-
mirabili, hoc eſt, de ſubmiſſa exinanitione, ad nos quoq; terrenos diuina atque deifi-
ca deſcenſione, teneam atque ſentiam, & tenere à ſanctis patribus, qui ſecundum uos
à deo inſpirati ſunt, mihi eſt traditum, tanquam coram ipſa ueritate, quæ conſpicit
uniuerſa, ſynodicam hanc literam ſcribens, expono, & ad ueſtrum deſtino ſapientiſ-
ſimum auditum. Credo & de hac, ſanctiſſime, quod deus uerbum, unigenitus pa-
tris filius, qui ante omnia ſecula & tempora impaſſibiliter de eodem natus eſt deo &
patre, miſerationem induens, & humanitatis miſericordiam circa humanum noſtrū
lapſum, ſpontanea uoluntate, & dei gignentis conſilio, & diuino complacito ſpū, non
ſeparatus à gremio gñantis, ad nos humiles deſcendit, ſicut eiuſdem uoluntaris patri
& ſpiritui, ita & eſſentiæ inexplicabilis, & naturæ circunſcriptionem nullo modo
ſuſtinens, aut ſecundum nos localem tranſmeatum naturaliter ſciens efficere diui- E
nam operationem, & uterum intactum uirginitatis ingreſſus, caſtitatem luſtratam
Nota de puri tate concepti onis B. Mariæ Mariæ ſanctæ, præclaræq;, & quæ dei ſunt ſapientis, & ab omni contagione liberatæ
& corporis & animæ & intellectus, incarnatus, qui erat incarneus: & formam ſuſce-
pit noſtram, qui ſecundum diuinam eſſentiam, quantum ad habitum & ſpeciem, in-
exformabilis: & corporatur ſecundum nos, incorporeus. Et homo iuxta ueritatem
efficitur, qui ſemper deus cognoſcitur: & materno uentre geſtari monſtratur, qui
ſempiterni patris in ſinu eſt: & intemporeus, principium recipit temporale, non per
phantaſiam factus hæc omnia, (ut Manichæis & Valentinis uidetur inſanis) ſed re
& ueritate totum ſeipſum exinaniens paterna & propria uoluntate, & totam no-
ſtram aſſumens maſſam, carnem inquam nobis conſubſtantialem, & animam ratione-
lem animabus noſtris contribulem, & mentem menti noſtræ comparem. Hic itaque
homo eſt, & cognoſcitur, & homo ſecundum ueritatem factus eſt ab ipſo ſummo
conceptu de ſanctiſſima uirgine. Homo enim χρηματίζειν fieri uoluit, ut ſimili conſi-
milem mundificaret, & cognato cognatum ſaluificaret. Ideo uirgo ſancta accipi-
tur, & anima corpus que ſanctificatur, quæ ita miniſtrauit in incarnatione creato-
ris, ut munda, & caſta, atque incontaminata. Incarnatur ergo uerbum deus, quod no-
ſtrum eſt, non præfactæ carni copulatus, præformato ue atque in ſeſe præſubſiſtenti
aliquando

A aliquando corpori cōlinitus, uel animæ præexiſtenti coniunctus, ſed tunc his ad ſub-
ſiſtendum uenientibus, quando eis ipſum uerbum & deus naturaliter copulatus eſt,
contemporalem habens unitionem atque ſubſiſtentiam, & nō ante ueriſſimum ipſi-
us uerbi conuentum in ſeipſis unquam extiterunt, uel cuiuſpiam ſecundum nos al-
terius hominis penitus extiterunt, ſed cum uerbi ipſius naturali conuentu ſubſiſten-
tia habitura concurrerunt, & nec quantum in ictu oculi hanc illam priorem haben-
tia, (ſicut Paulus Samoſatenus perſtrepit atque Neſtorius) Simul quippe caro, ſi-
mul dei uerbi caro, ſimul caro animata rōnalis, ſimul dei uerbi caro aſata rōnalis. In
illo itaque, & non in ſemetipſa habuit exiſtentiam unam. Cum conceptu quippe uer
bi hæc ad ſubſiſtēdum prolata ſunt, & ſecundum ſubſiſtentiam ei unita ſunt, qū ad ſub
B ſiſtēdum prolata ſunt, quæ certe uera eſt & inſeparabilis, quæ neque diuiſionē perpe
titur, neque mutabilitatē, aut confuſionē admittit ab ipſo prolata, & in ipſo conſiſten
tia, & cū ipſo compoſita, nullumq; prorſus tempus propriæ conſtitutionis tulerunt,
quod inconfuſam atque inſeparabilem ad eum compoſitionem præcederet. Ex inui-
olabili nanq; et uirginali ſanguine ſanctæ atq; immaculatæ uirginis Mariæ uerbum
uere factum eſt incarnatum, & ueraciter homo, et in utero uirgineo deportatus, &
tempus expleuit legitimi puerperij, et per ſingula naturalia, et peccatum non trahen
tia, nobis hominibus ſimilis factus, noſtramq; non dedignatus paſſibilem uilitatem,
naſcitur deus humano corpore, ſimiliterq; et habitu animam rationalem et incorpo-
ream habens, quod ipſe in ſemetipſo et nequaquā alter rationali animauit ſpiritu, et
uirginem generantem conſeruat, et θεοτόκον eam proprie et ueraciter demonſtrauit:
uel ſi Neſtorius uecors ſcinditur, et eius deo rebellis exercitus lachrymatur, et lamē-
tatur, et eiulat, et iterum cum eo diſcerpitur. Deus itaque erat, qui ex ſancta uirgine
dei genitrice Maria eſt, et ſecundam hanc temporalem propter nos natiuitatem ſuſ-
cepit poſt primam eius & ſempiternam illam ex patre, naturalemq; ineffabilem nati-
uitatem, quanquā incarnatus, naſcebatur ob ſimilitudinem noſtri carnalium. Totus
deus collaudandus, totus idem ipſe apparens homo perfectus, deus idem noſcendus,
perfectus homo idem ipſe innoteſcendus, ex duabus quippe naturis unitionem ha-
buit deitate & humanitate, & in duabus perfectis noſcebatur naturis deitate & hūa-
nitate. Neq; eñ unitioni mutatio quælibet uel confuſio interceſſit, neque differentiæ
dualitatiq; formaq; ſiue ſubſiſtētiaq; poſt unitionē diuiſio quædā aut ſectio eſt intro-
miſſa, licet hoc contriſtet quidem furorē Neſtoriū, illud uero tabefacit Eutychem
deſipientem. Nam quæ ſecundum ſubſiſtentiam ad inuicem uniuntur, neque muta
tionem acceptant, neque diuiſionem agnoſcunt: neque ſcit, quæ confuſionis ſunt pro-
C pria, neque ſectionis diſcit indicia. Iuxta quod apparet Eutyches ignorans, atque Ne-
ſtorius, & unitionis ſecundum ſubſiſtentiam non addiſcentes uirtutem, iuxta quam
& incarnatum eſt uerbum, & caro animata & intellectualis, immutabiliter deifica-
ta eſt: hic quidem in confuſionis pelagus iactatur, hic uero in diuiſionis uoragine de-
ſicitur. Et idcirco ille quidem refugit confiteri dualitatem naturarum, hic uero
unam dei uerbi naturam incarnatam ſe ſubtrahit prædicare, licet unam eius compo-
ſitam ſubſiſtentiam dicere metuat: timorem refugæ metuit, ubi timor nullus inha- al. timore re-
bitat. Nos uero ſenſu uiuido utriuſque horum ſeruilem propellentes amentiam, fugę mentis
& ſuper petram pietatis ſtantes intrepidi, & ſecundum ſubſiſtentiam uerbi ad car-
nem, quæ ex nobis eſt, intellectualem & animatam, conuenientiam prædicamus, &
unum CHRISTVM & filium incarnatum uerbum obſecramus, & unam eius
ſubſiſtentiam compoſitam dicimus, & in duabus eum adnunciamus naturis, & du-
as eiuſdem dei uerbi natiuitates credimus, unam quidem ex deo patre, quam in-
temporalem & ſempiternam ſcimus, ſecundam ex dei genitrice matre, quam & mo
dernam & temporalem cognoſcimus, & unam dei uerbi naturam in eo incarnatam
glorificamus. & non ſicut Apollinaris, Eutycheſq; & Dioſcorus dicūt, ſed ſicut ſapi-
ens nobis tradidit Cyrillus, & quæ ſunt naturaq; ſaluari dicimus propria, & unitarū
differenti

Universidad de Deusto
Biblioteca

differentiã non rehcimus,quæ ut in naturali quidem dicitur & est qualitate,in essen D
tiali uero intelligitur & est quantitate:& neque Nestorianam sectionem metuimus,
neq; Eutychianam mutationem ueremur: quia neque sicut insulsus Nestorius, affe-
ctualem unitionem dicimus: aut in sontimam, quod est honoris æqualitatem, aut
obuliam,quod est consilij concordiam, nec uoluntatum mouentium identitate deli-
ramus hanc conuentionem:neque sicut Eutyches à deo propulsus, secundum confu
sionem quandam aut mutabilitatem dei uerbi & carnis intellectualiter animatæ, si-
ue naturarum atque substantiarum & formarum compositionem garrimus,ex qui
bus in CHRISTO admirabilis facta est conuentio : unde regiam uiam & mediam
gradientes, & confusionem & sectionem abominamur, solam autem ex animo ue-
neramur inconfusam,simulq; indiuisam deitatis atque humanitatis unitionem,quam
solam intelligendo cognoscit naturalis atque secundum subsistentiam conuentio.
Hanc quippe cum alterutrum copulatam deitas & humanitas habuerunt, ut neque
conuersionem sustineant,neque diuisionem patiantur. Vnitatis nanque ratio, quæ
naturalis (inquam) est atque secundum subsistentiam, (neque enim alteram unitio-
nem in Christo præter istam agnosco)non ignorat quidem differentiam,diuisionem
autem prorsus expellit.Quæ uero ad unitatem concurrerunt, inconuersa conseruat,
al, diphia partitionemq; unitorum non admittit, & ideo ex deitate & humanitate, & ex dua- B
bus naturis Christum nominantes,& deum eundem & hominem,& *diphyan,quod
est,bis genitum, duplicemq; secundum naturas prædicamus. Similiter autem & in
deitate perfectum,& in humanitate eundem scimus perfectum: ideirco & in dua-
bus eum docemus naturis,& patri consubstantialé ut deum hunc ipsum asserimus,
& consubstantialem matri & nobis hunc ipsum hominem asserimus, uisibilem hunc
ipsum & inuisibilem,creatũ hunc ipsum similiter & increatũ, corporeũ hunc ipsum
& incorporeũ,contrectabilé hunc ipsum & incontrectabilem, circunscriptum eun-
dem & incircunscriptum,terrenum eundem & cælestem, carneum hunc ipsum, ani
matum rationabiliter & deificatum, recentem hunc ipsum & sempiternum, humi-
lem hunc ipsum & sublimissimum,& quæque duplicis inseparabiliter reperiuntur
al. inſepara- naturæ:uel si quædam semper extitit,ut sempiternam habens naturam:quædam ue-
biliter ro propter nos in nouissimis temporibus inconuertibiliter factus est, utpote huma-
nam assumens naturam. Si igitur inconuertibilis erat,& inseparabilis erat unitio,sic
ut & inconuertibilis est,& inseparabilis permanet *duo immutabiliter differentia si-
gnificantur,& inseparabili alteritate confulgent naturæ & substantiæ, quæ & formæ
consistunt,ex quibus ineffabilis unitio facta est, & in quibus unus idem'que Christus
conspicitur. Vnum nanque quod ex ipsis effectum est, non iam dualiter diuisum, E
sed eorum ex quibus factum est sine sectione & transuersione demonstrat subsisten-
tiam.Quæ enim extat persona composita ex inconfuso constans temperamento, par-
titionem conuenientium nescit,sed esse unum,& permanere unum indiuisum sorti-
tur:& neque duo,iuxta quod unum existit,efficitur: neque confundit,& in singula-
rem redigit unitatem, naturalem'que & essentialem identitatem ea, ex quibus natu-
raliter conuenit: sed est unum & duo, hoc ipsum agnoscibile:unum quidem,secun-
dum subsistentiam atque personam: duo uero secundum ipsas naturas atque natura-
les earum proprietates, ex quibus esse unum sortitur natura duplex & unum per-
manere seruabit. Vnde idem ipse unus manens Christus,& filius,& unigenitus,in-
separatus in utrisque naturis conspicitur,& quæ sunt utriusque substantiæ naturali-
ter operabatur, secundum insitam unicuique essentialem qualitatem siue natura-
lem proprietatem. Quod si naturam haberet singularem & inconiunctam, sicut &
subsistentiam atque personam, non ageret utique unus, idem'que filius,& Christus,
profecto quæ utriusque erant naturæ.Quando enim deitas expers est corporis,quo-
modo naturaliter opera corporis operata est?uel quomodo corpus deitate fruitra-
tum,actiones operatũ est,quæ essentialiter deitatis esse noscuntur? *uerum Emma-
nuel,dum unus est,& in eo ipse utraque,id est,deus & homo,quæ naturæ utriusque
sunt,

A sunt,*naturaliter gessit,secundum aliud quæ gesta sunt operans, secũdum quod de- al.uerãciter
us quidem est,idem ipse quæ diuina sunt,secundum quod homo idem ipse est, quæ
humana sunt,seipsum omnibus uolens ostendere, quod deus idem ipse & homo sit:
& ideo idem ipse,tam quæ diuina sunt agit,quàm quæ humana, similiter & dicit, &
loquitur. Non alius quidem miracula operatus est,alius autem perpetrauit humana,
passionesq; sustinuit,sicut & Nestorius uult,sed unus quidem idemq; & Christus, &
filius, qui & diuina gessit & humana, secundum aliud uero,& aliud, sicut diuinitus
protestatus est Cyrillus,quia & in utrisq; habuit potestatem inconfusam, necnon &
impartibilem. Secũdum quod deus ergo,sempiternus idem ipse existebat,patrabat
miracula:secũdum quod homo uero,idem ipse modernus agnoscebatur,faciebat hu
milia & humana. Sicut ergo in Christo utraq; natura indiminute proprietatem suam
custodit,ita & operatur utraq; forma cum alterius cõmunione, quod proprium ha-
buit,uerbo quidem operante quod uerbi est,cum communione scilicet corporis: &
carne exequente quod carnis est,communicante ei uidelicet uerbo in eadem operati-
one, dum quando hæc in una subsistentia cognoscantur,& in una persona considerẽ-
tur,& insulsissimam sectionem propellant. Neq; enim diuise operabantur propria,
ut & diuisionem earum suspiceamur. Non exultet pro hoc Nestorius, seipsum sedu-
B cens ἑτερόφρων erroneus, ideirco q; utraq; forma in uno Christo & filio,cum alterius
communione operabatur quod ppriũ habuit. Neq; eñ ab altera eius dissidens,quod
ppriũ habuit operabatur. Nec enim secundũ duos Christos aut filios,qui operantur,
glorificamus,unũ quidẽ secundum naturã filium & Christum, quæ mira sunt:secun
dũ uero,secundũ gratiam filium & Christũ, quæ humiliora sunt,quanq; duas formas
quæ communiter operantur,edocemus,unamquanq; secundum suam naturalem p-
prietatem,sed unum eundemq; filium & Christum,qui & sublimia & humilia natu
raliter operatur,secundum uniuscuiusq; duarum eius naturarum naturalem & essen
tialem qualitatem asserimus. Naturæ nanq; incommutabiles manentes & inconfusæ,
& duæ manifeste cognoscendæ,& non confusibiliter copulatæ,his penitus non erũt
frustratæ,uel si in una subsistentia monstrabantur, nõ uane prosiliant Eutyches & Di
oscorus nequaquam non existentes impiæ confusionis prolatores,sed unaquæq; natu
ra cum alterius communione agebat quod proprium habuit,& diuisionem refugiẽs,
& conuersionem ignorans,& differentiam ad alteram conseruans, communionemq;
& compositionem,insolubilem atq; indisruptam persaluans. Hinc pie sentientes, &
super terminos rectæ fidei consistentes,sicut unum eundemq; Christum & filiũ ope-
rari utraq; dicimus,eo quod deus idem ipse erat & homo,nullamq; excogitamus cõ-
C fusionem,ita nec utranq; formam cum alterius communione operari propria disse-
rentes,eo quod duæ formæ in uno eodemq; Christo naturaliter propria operantes,
existunt,nullam penitus consideramus diuisionem, sicut hic quidem Eutyches, illic
uero nobis unit calũniari Nestorius,ediuerso adinuicẽ consistentes ,& aduersum nos
pios impiũ prælium partientes:quos pro nihilo reputantes, & utriusq; naturæ utran
que nouimus operationem, essentialem dico, naturalem, & congruam, indiuise de
unaquaq; procedentem essentia & natura,iuxta insitam ei naturalem atque essentia-
lem qualitatem,& inseparabilem simulq; inconfusam alterutrius essentiæ συνέργει-
αν una secum cooperationem adducens.Hoc quippe & operationũ, quæ in Chri
sto sunt, differentiam facit,sicut & naturarum. Non itaq; idipsum est deitas & huma-
nitas secundum qualitatem unicuique naturaliter inditam,licet in unam subsistenti-
am ad inuicem ineffabiliter concurrunt, & in unam personam sunt inconfuse com-
positæ,& unum eundemq; nobis Christum & filium effecerint, secundum subsisten-
tiam adinuicem concurrentes atque compositæ. Et enim deus uerbum est,& non ca-
ro,quanquam carnem rationaliter animatam assumpsit, hanc q; sibi unitione naturali
& secũdum subsistentiam aduniuit.ipsa uero caro est animata rationaliter,& non uer
bum,licet dei uerbi caro conspicitur. Et ideo neque eandem habent indifferẽter ope
rationem adinuicem post unitionem naturalem ac inconfusam,id est,ueram & secun-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dum subsistentiam, neq; unam solam earum operationem dicimus, sine essentialem D
et naturalem, penitusq; indifferentem, quatenus essentiam unam et unam naturam
eas cognoscamus, quæ ab Acephalorum pueris ludítur, et ipsis uerbis impudenter
profertur composita. Quemadmodum igitur utriusq; essentiæ atque naturæ, ex qui-
bus nobis in Christo inconfusa facta est unitas, & unum Christum perfecit, & filium
totum deum, totum eundem ipsum credendum & hominem, utranq; naturalem con
fitemur operationem, ne naturas, quæ inconfuse uniræ sunt cõfundamus. Siquidem
& ex operationibus tantum secundum eos, qui sunt talia callentes, naturæ noscitur,
& essentiarum semper differentiam ex differentia operationum est insitum compre-
hendere: ita & omnem uocem & operationem, seu diuina quædam sit & cælestis, siue
al. incarnat⁹ deus humana atq; terrena, ex uno eodemq; Christo & filio edocemus procedere, ex unaq;
eius composita & singulari subsistentia incarnatum dei uerbũ extabat, qui & utran-
que inseparabiliter & inconfuse operationem, secundum naturas suas à seipso natu-
raliter proferebat. Secundum diuinam quidem naturam suam, iuxta quam erat etiam
patri consubstantialis, diuinam & inexplanabilem: secundum humanam uero, iuxta
quam & hominibus nobis ipse consubstantialis manfit, humanã atq; terrenã, unicuiq;
naturæ amicam & congruam, & non sinens quenquam aspicientium scandalizari, B
quod non sit idem ipse deus & homo, qui hæc & illa naturaliter operabatur. In eo q⁹
dem, quod idem ipse unus Christus & filius operabatur, utranq; Nestorij cœnolen-
tam obstruens exfluentiam: nec enim duos iuxta eum Christos & filios, sic dicimus,
qui operatur hæc atq; illa obsecrat: in eo uero quod ostendebat, quæ utriusque natu-
ræ sunt propria, inconfusa post unitionem manentia, & utranque hunc ipsum simpli-
ter proferentem operationem ipsa naturali ratione cognoscendam naturarum, pro-
priamq; naturam naturaliter explanantem, ex qua inseparabiliter atque naturaliter
al. conspicie-bat confusio-nis ortum germen emanabat, & essentialiter exundabat, Eutychetis elareopon * consopiebat confusioni
socium germen: deinde partu nostro natus, lacte nutritur, & crescit, & corporales æta
tes discurrit, donec & ad humanæ ætatis perfectionem pertingeret, & esuriem no-
stram, & sitim, & fastidium iuxta nos ex itinere sustinet. Faciebat quippe & inceden-
di similiter nobis operationem, quæ humaniter actitata, secundum humanã substan-
tiam progrediens, humanæ eius naturæ erat ostensio. Vnde & ex loco, sicut nos, ad lo
cum cõmigrabat: quia & ueraciter factus est hõ, & naturã nostrã habuit indiminute,
& circunscriptionem carnis suscepit, & habitum nobis competentẽ indutus est. Cor
poralis enim, id est, corporis & forma ipsius habitus existit, iuxta quam in utero con-
ceptus formabatur, & quam semper seruauit, & in seculum indiuise conseruabit. Id-
circo esuriẽs cibabatur, ideo sitiens potabatur, & ut homo bibebat: ideo pueriliter lu-
lulabatur, ulnis uirginalibus superuectus, & materno sinu repositus: ideo fatigatus
sedebat, & somni indigens dormiebat. sed & dum cæderetur dolebat, & uerberatus
patiebatur, & dolores sustinuit corporis, manus & pedes transfixus. Dabat itaq; cum
al. non mira-bilis uolebat, humanæ naturæ tẽpus operari & pati quæ sua sunt, ne forte phantasia quæ-
dam et uisio inanis, *nominabilis eius iudicetur incarnatio. Neque enim inuoluntarie
hæc uel necessitate suscipiebat, uel si naturaliter ea et humane admittebat, et humanis
motionibus actitabat atque operabatur. Absit hæc abominabilis suspicio. Deus nem-
pe erat qui hæc pati carnaliter acquiescebat, uti nos propriis passionibus saluaret, et
per hæc nobis immunitatem impartiret, quando pati, agere quæ et operari humanis
tus idem ipse uolebat, & considerantibus prodesse decernebat, propter quos et ho-
mo ueraciter factus, naturales motus atque carnales moueri naturaliter ad operan-
dum uolebat, dum insidiatores insidias audacter delectabantur perficere. Cor-
pus enim se passibile et mortale atque corruptibile induit, et naturalibus no-
stris atque irreprehensibilibus subiiciens ægrimoniis: et huic, quæ naturæ suæ deo
center conueniebant, pati atque patrare indulsit usque ad resurrectionem ex mor-
tuis. Ibidem quippe & passibile nostrum, & mortale, atque corruptibile dis-
soluit,

A soluit, & horum nobis libertatem donauit. Quæq; igitur humilia atq; humana sunt,
ita sponte simul & naturaliter, manens etiam in his deus, demonstrabat. Erat nanque
ipse sibi ταμιας ac reconditor passionum humanarum & actionum, & non solum re-
conditor, sed & arbiter, quanquam natura passibilis erat, qua naturaliter incarnatus
erat. Et ideo erant humana eius ultra hominem, haud quidem, quod natura humana
non fuerat, sed quia sponte factus est homo: & homo sponte factus, hæc recipiebat: &
non tyrannice uel necessitate, ut nos plerunq;, & inuoluntarie, sed quando & quan-
tum consulebat, & permitteret ipse, tam eos qui afflictiones ingerebant, quamq; ipsas
passiones, quæ secundum naturas agebantur, adnuebat. Verum diuina præclaraq;
& sublimia, & nimirum nostram utilitatem superantia, quæ erant miracula & prodi-
gia, & admirandorum operum prolatio, quæ erant, inseminata conceptio, Ioannis Lucæ.1.c
intra uterum exultatio, partus ipse incorruptibilis, illibata uirginitas, quæ ante par- Lucæ.2.a
rum & in partu & post partum est intemerabilis, pastorum cælestis instructio, ma- Mat.2.a,b
gorum stellifera conuocatio, munificentia cum hac simul & adoratio, literarum in-
docilis scientia. quomodo nanque hic (inquit) literas scit, dum non didicerit? partim Ioan.7.b
redarguens amicorum ignorantiæ maleuolum desiderium, ex aquis uinalis refectio, Ioan.2.b
infirmorum corroboratio, cæcorum aspectus, *emundatorum erectio, paralyticorũ al. emenda-torum
B *constructio, claudorum recte currendi motio, leprosorum supermicans mundatio, al. cõstricta
esurientium repentina repletio, persequentium orbitas, uentorum mitigatio, maris
tranquilla sedatio, super aquas corporalis incessio, immundorum spirituum expul-
sio, elementorum subita conturbatio, ultronea sepulchrorum apertio, ex mortuis tri-
duana resurrectio, corruptionis *mortuorum destructio, mortis indeficiens deiectio, al. non mo-ritura
custoditi signaculi lapidis & sepulchri incoercibilis exitus, ianuarum clausarum inde-
trectabilis ingressus, in cælum à terra * nimirum admirabilis & corporalis ascensio, al. nimium
& omnia quæ his sunt similia, & sermonis naturam, & uocis uirtutem transcenden-
tia, & omnem humanum intellectum superãtia: quæ omnia ultra naturam & sermo-
nem humanum effecta, diuinæ dei uerbi essentiæ atq; naturæ profecto existebant in-
dicia, etsi per carnem agebantur & corpus, & non sine carne rationaliter animata ge-
rebantur, non tamẽ propter hæc deum uerbum æstimemus carneum, nec absque cor
pore astruamus, idcirco quod ea patrabat, quæ corpora supercellunt. Etenim uerbũ
ueraciter caro factum est, & incarnatum, absq; mendacio corporatum est, & unus fi-
lius cognoscebatur, qui omnem ex se proferebat operationem, diuinam & huma-
nam, exiguam & immanem, humilem atq; cælestem, carnalem & incorpoream, uisi-
bilem & inuisibilem, circunscriptam & incircunscriptam, conuenientem naturarum
C eius dualitati, & ex seipsa eam incessabiliter prædicantem, & flagranter ad nuncian-
tem. Vnus itaq; idemq; dum sit secundum subsistentiam filius indiuisus, & duarum
naturarum idem ipse noscatur, secũdum aliam quidẽ diuina signacula opabatur, se-
cundum aliam uero humilia recipiebat. Et propterea à deo instructi adseuerant, qui
pro Christo deo præmijs coronati sunt, & loqui diuinitus acceperunt, diuinas nobis
intelligentias contexentes, sicut cum audieris unius filij contrarias uoces cõuenienter
naturis ipsis, quæ dicuntur, partire: si quidem quid magnum & diuinũ est, diuinæ na-
turæ exhibens: si uero quid paruum est et humanum, humanæ reputans: sic enim et
dissonantiam uocum effugies, unaquaq; natura proprietates quæ ei sunt insitæ, rece-
ptante, et ipsum filium unũ tam ante omnia secula, q̃ modernum secũdum sacras scri-
pturas confiteberis. Sed et hoc in uno filio asserunt, oẽm quidẽ operationẽ nullus ab
uno filio sequestrauit. Cuius uero naturæ sit quod geritꝫ, p ꝓpriã operationẽ insinuet.
ergo nimis pulcherrime ab eis est explanatũ, unũ qdẽ confiteri Emmanuel (ita quip
pe deus uerbum incarnatus nuncupatur) et eundem omnia patrare, et non alium, et
alium tam sublimia, quamq; exigua citra ullam distantiam, per quæ et eius naturarũ
inconfusa dualitas recognoscitur, et in subsistẽtias duas atq; personas ipse prorsus nõ
dispertitur, sed est unus idemq; filius, et Christus inseparabilis in duabus indiui-
se agnoscendus naturis, et ipsius unius filij cuncta esse certificamur, et omnes eius

Universidad de Deusto
Biblioteca

& uoces & operationes credimus, licet quædam earum sint deo decibiles, quædã uero D
sita rursus humanæ, quædã uero mediũ quendam ordinẽ obtinent, tanq̃ habentes in
hoc ipso deo dignũ quid & humanũ. Huius uero adserimus esse uirturem etiam illã,
quæ dicitur noua & deiuirilis operatio, non unã existentẽ, sed diuersi generis ac diffe
rentem, quã ex Areopago à Paulo egregio diuinitus captus deo uocatus asseruit Di
onysius, utpote deo decibile in hoc ipso & humanum habentem, perq̃ alacrem atq;
compositam προσηγορίαν dictionem uniuscuiusq; substantiæ atq; naturæ, unamquamq;
perfecte significantem operationem. Ante secula igitur esse deum, uerbum glorifi
cantem, patriq̃ coæternum, temporalem sustinuisse adnunciamus natiuitatem, qua
al. noscebatur ex uirgine, uereac proprie dei genitrice Maria incarnatus nascebatur. Et idcirco de
abus natiuitatibus nasci à pñs merito creditur, & perfectus idem existens in deitate, p̃
fectus erat idem in humanitate, nequaquam per differentiam substantiarum diui
sus, neq; p identitatem subsistentiæ atq; personæ, naturas ipsas deducens ad identita
tem substantiæ, sed ex quibus secundum subsistentiam naturis est declaratus, in ipsis
Esaiæ. 53. inseparabilis mansit, omnia sapienter & uere nostra gerens opera, & passiones na
turales atq; irreprehensibiles, quæ procul à macula atque pollutione sunt, & in qui
bus cuiuspiam peccati uestigium non reperitur. Peccatum nanq; non fecit, nec quili
ber dolus in ore eius prorsus inuentus est, & connutritus una nobiscum humane, utpo E
te qui sciebatur homo perfectus, etiam deus idemq; indiminute extabat, miraculaq;
ut decuerat faciens. Perfectus quippe deus noscebatur, quamuis esset humanæ carni
intellectualiter animatæ commixtus, ad spontaneam passionem ascendit, & ultro Iu
dæis est proditus: immo ipse seipsum illis ob salutem hominum sponte prodidit, & li
gatur, & colaphis cæditur, & inspuitur, & flagellatur, & illuditur, & chlamyde pur
purea tanquam rex omnium reinduitur, & arundo tanquam sceptrum regium rega
liter ei contraditur, & Pilato iudicante damnatur, ad extremum patibulo cõfigitur,
al. aceto po & manibus atq; pedibus cruenratur, salutiferæ cruci conclauatur, & cum latronibus
tatur leuatur, & acetum potat, & fel degustat, & magne uociferans animam tradidit pa
tri, & latus lancea perforatus, sanguinem quoq; & aquam salutarem post mortẽ p
fudit, & emortuus de cruce deponitur, & accuratur, & myrrha conditur, & sepultu
ra triduana sepelitur, & triduanus resurgens, de sepulchro progreditur, & unà secti
al. immorta lem eos uitã cunctos mortuos suscitat ex sepulchro, ex corruptione ad immortalitatem eos per
ducens per suam resurrectionem ex mortuis: & discipulis, resurgens à mortuis, ma
nifestatur: & cibo ac potu rei fidem accommodat, & tactu manuum apostolicarũ eat
nis propriæ resurrectionem, & spiritum sanctum eis impertit, tanquam cognatũ sibi
atq; connaturalem, & eleuatur in cælos, immo uti cælorum dominator ascendit, & p
dexteræ assidet genitoris, solium habens paternum & regale & sublime. Vnde & ite
rum ueniet iudicium uiuorum & mortuorum facturus, & singulis redditurus secun
dum opera, quæ unusquisq; operatus est, siue frugi, quæ bona gessit, seu nequam &
uituperabilia operatus est, quem unà cum patre & spiritusancto omnino regnare cre
dimus, regnum uero immortale, & finem nequaquã aut terminũ susceptorum. Sed
& de incarnationis dispensatione, hoc est, de admirabili dei uerbi incarnatione, quali
ter dico ac sentio, breuiter demonstraui. Verum de principio uisibilis mundi, & con
stitutione quæ facta est, & consummatione quam non longe suscipiet, confiteor deo
honorabilis, quòd omnia non tantum uisibilia, sed & inuisibilia unus deus cõdidit, pa
ter & filius et spiritussanctus, illa sempiterna natura, quæ nescit exordium, et ex non
existentibus protulit ut existerent, et non existentia repente protulit, et horum mul
torum millium differentias prudẽter produxit. Omnia enim per unigenitum filium
pater in spiritusancto fecit, quæ et sapienti prouidentia continet, ut deus suis operi
bus præsidens, principiumq; omnibus temporale constituens, sensibilia quidem fini
temporali suppossuit, intellectualia uero et inuisibilia hæc meliori dignitate digna
tus est, et nullatenus quidem moriuntur neque corrumpuntur, iuxta quòd sensibilia
desluunt atq; pertranseunt, non tamen sunt immortalia per naturam, neq; in essendi
am in-

A am incorruptibilẽ transeunt, sed gratiam eis largitus est, à corruptione ea et à mor
te coercentem. Sic hominum animæ permanent incorruptæ, sic angeli immortales
perseuerant, non naturam reuera (sicut asserui) incoruptam, proprie ue immorta
lem habẽtes essentiam, sed gratiam à deo sortiti sunt, quæ immortalitatem largitur,
& incorruptionem eis prouidet. Sed non idcirco, quod hominum animæ gratia dei
incorruptionem receperunt, quæ omnibus creaturis naturaliter insidet: ideo et ante
corpora eas fuisse suspicabimur, uel ante huius uisibilis mundi prolationem atq; com
paginem in sempiterna quadam uita positas arbitrabimur, uitam ue habuisse cæle
stem asseremus, et incarneam seu incorpoream uitam uiuentes perpetuam in cælo all
quando non existenti, (sicut Origenes erroneus constituit, & huius complices atque
consentanei Didymus et Euagrius, & reliqua earum fabularum excogitatrix ὅμιλος
sodalitas) qui quidem hoc non solum errando pronunciant paganorum concreti do
gmatibus, et Christianorum nobilitatem sordidantes, sed et istorum corporum, qui
bus nunc sumus amicti, imprudenter perimunt resurrectionem, multa callide bal
butientes impiissimis eorum & fabulosis figmentis condigna, quibus ad castigatio
nem sufficit, quod à Paulo ad Corinthios dictum est, quod si mortui non resurgunt, 1. Corint. 15. c
neq; Christus resurrexit, et reliqua, ita eorum cogitationibus uanescentibus illud ad
B iicietur: Ergo uana est fides uestra, aut non est pars uobis nostræ adorandæ confessio
nis, & carnis istius resurrectio. Nam et carnis resurrectionem exqrimur confiteri, ad
salutarem baptismum accedentes, iuxta quod quidam sapientium contemplatus est,
cunctum nanq; unigeniti præclaræ insignisq; dispensationis præclarum mysterium
erat et negocium, ut imaginem saluet, et carnem immortalẽ efficiat. Non solum au
tem in hoc desipientes falluntur, et à recto itinere deuagantur, (est nanq; eorum tan
quam in comparatione malorum intolerabilis impietas) sed et alia multa extra apo
stolicam atq; paternam nostram traditionem asseruerunt, paradisi plantationem pro
iicientes, in carne Adam formatum fuisse nolentes, ex eo Euam formatam fuisse ui
tuperantes, serpentis sonitum refutantes, cælestium officiorum principatus qui
dem principaliter à deo adeptas fuisse prohibentes, ex condemnatione uero pri
stina & transgressione eas confingentes. Sicut in unitate autem mentium omnia
rationabilia fuisse producta, impie simul & fabulose somniantes, supercælestium
aquarum creaturarum pessimantes, finem esse uolentes supplicii, & omnium qui
dem sensibilium omnimodam corruptionem subintroducentes. Omnium uero ratl
onabilium, angelorum, hominum, dæmonum ἀποκατάστασιν restaurationem astruen
tes, et iterum in uanitate fabulosas horum differentias profundantes, cum et nihil à
C nobis differre Christum, quem ipsi delirando perdocent, non quem nos pie prædica
mus, gloria seu honore, siue regno siue dñatione dæmoniose scaturiunt, millia quæ
dam proferentes de diabolico cordis eorum & impio thesauro, non una fæculenta
transuersione tantummodo, sed millibus proximos potantes, & animas hoim mor
tificantes immiseri, pro quibus Christus mori dignatus est, & pro quoꝝ redemptio 1. Petri. 2. a
ne suum diuinum sanguinem fudit, et munus præ omni dignitate diuinius suam ani
mam posuit. Nos uero rectæ immaculatæ que fidei ac pudicæ lacte potati, ratio
nale, et sine dolo, et bonum uerbum degustantes, uniuersa eorum tenebrosa dogma
ta repellentes, et omnibus horum nefandorum uaniloquiis liberi, et paternis no
stris superincedentes uestigiis, & præsentis seculi consummationem dicimus, & ui
tam illam, quæ post præsentem uitam futurorum est, credimus permansuram, & al. futura
immortale habemus supplicium, illam quidem indesinenter exhilarantem lau
dabilium operum patratores, istam uero incessabiliter affligẽtem, necnon et crucian
tem eos, qui hic affectatores malorum effecti sunt, et pœnitentiam agere noluerunt,
priusquam hinc euaderent et exirent. uermis cũ eorum non morietur, (inquit Chri Marci. 9. g
stus iudex et ueritas) et ignis eorum non extinguetur. Hæc sapere atq; credere, sapi
entissime ex apostolica et euangelica, atq; prophetica et legitima, et ex paterna et do
ctrinali prædicatione percepimus, et manifesta uobis prudẽtissimis fecimus, nihilq;

Universidad de Deusto
Biblioteca

uobis occultauimus. Consequens cæterum existit & competens, ac pristinæ traditio D
ni conueniens, sacratissima concilia paternorum nostrorum atq; sacratissimorũ con
uentuum manifesta literis facere, quæ tanquam lustrantia nostras animas confoue
mus, & per secula habere nos exoramus, quatenus cum eis & beatam uitam partici
pem", uti eorum filij nobiles ac successores. Quatuor itaq; in diuinis ecclesiæ dogma
tibus magna, sacraq; & uniuersalia concilia suscepimus, euangelicis illustrata fulgori
bus, & splendificata euangelicorum configurationum speciminum quantitate. His
principate dicimus Nicenum trecentorum decem & octo deum gerentium patrum
conuentu, qui ex diuino nutu cõcitus, Arrianæ rabiei deiecit contagia. Post illũ uero
tempore non gloria siue gratia secundus congregatur conuentus, qui in regiam con
uocatus est ciuitatem. Quinquaginta uero & centum à deo instituti patres extiterũt,
qui & hoc implere concilium diuinitus ducti sunt, q̃d trifulgorem Macedonij Apol
linarisq; & Magni impietatem extinxit, & de tam magna atq; difficili inflammatio
ne conuenticula piorum eripuit. Tertium post hoc tempore solo concilium gloriſi
co, quod in Epheso prius ex diuina uolũtate consedit. Nam secundũ quod Dioscori
dicitur illius, reprobæ intelligentiæ Eutichetis comprehenditur consonũ, quod pri
mum concilium ducentorum quidem sanctorum patrum plenitudo noscebatur, de
iecit hominicolam Nestorium, & omnem eius Christo rebellem impietatem. Quar E
tus quoq; post hæc tria tempora tãtum à deo ^instructus congregatur cõuentus sex
centorum simul & triginta laudabilium patrum, & illustratorũ fide, qui in Chalce
dona quidem diuinum diuinitus fecit conuentum, & concertantem habuit Euphe
miam martyrem, quæ & usq; hactenus super fidei eorum definitione propugnat, &
pro opinatissimo eorum maximoq; conuẽtu uerbum plurimum & incessabile facit.
Perimit uero prophanam dualitatem, Eutychen (inquam) & Dioscorum, & eorum
obturat deo rebellem malitiam ex Apollinari undantem, quem fontem defluẽtem,
& replentem omnes impietatis riuulos eijcit, cum istorum impñissima hæresi per or
thodoxorum assertiones, & Nestorij deo rebellis immũdissimam hæresim. Nam &
contra hanc adhuc impudenter respirantem conuenerat. Vnde & eam interemit, &
eam ab ecclesiasticis atrijs expulit. Super his autẽ magnis & uniuersalibus, uenera
dis quoq; ac sacratissimis sanctorum beatorumq; patrum honore coæquandis quatu
or conuentibus, etiam quintum sanctum præter istos, & post istos aliud concilium
uniuersaliter constitutum suscipio, quod in regia urbe etiam id celebratum est, Iu
stiniano tunc sceptra Romani imperij dispensante, omnesq; eius præclaras diffinitio
nes, quod ad confirmationem quidem nominatissimi Chalcedonensis concilij con
gregatum est. Perimit autem & in interitum proñcit principaliter quidem Origenẽ F
insanum, & omnes eius pomposas somnolentias, & plena multæ impietatis commẽ
ta, Euagrij quoq; cum eo & Didymi dogmata, & omnia eorum pagana atq; prodi
giosa, necnon & fabulosa deliramenta. Post quos & Mopsuestenum auellit Theodo
rum, magistrum deo rebellis Nestorij, & ut immundum zizanium cum suis blasphe
mis opusculis ab apostolica ecclesia proñcit. Scripta quoq; Theodoriti, quæ male &
impie aduersus Cyrillum propugnatorem pietatis effecta sunt, & quæq; tam contra
duodecim eiusdem diuini Cyrilli capitula, quamq; sanctum primum Ephesinum cõ
cilium, nostræq; fidei rectitudinem accusauit, impio fauẽdo Nestorio, etiam illa isti
us condemnationis obnixa faciens, quæ pro Diodoro & Theodoro satisfaciens scri
pserat. Cũ quib⁹ & epistolã, quæ dr̃ Ibæ ad *Mariũ Persam scriptã obtrũcauit, id est,
extirpauit, utpote non tũ rectis infestam dogmatibus, sed & oñi impietate refertã.
Illa igit̃ sacra & magna uniuersaliaq; sancta q̃tuor amplector concilia, & uno sensu
confoueo. Sup his uero & hanc quintam honoro atq; honorifico & ueneror, et cun
cta eorũ laudant recipio tã in dogmatibus & diuersis doctrinis, quãq; hæreticorum
anathematibus & definitionibus. Vñ & comprobo atq; suscipio, quos susceperũt &
ã sancta nostra catholica ecclesia censuerũt. Has beatas & sanctas quinq; synodos ad

Nota hic de cõcilijs quin que uniuersa libus sanctæ ecclesię ab ea dẽ approba tis & receptis

al, instinctus

al, Marin

sequens,

A sequẽs, unã tm̃ fidei definitionẽ agnosco, & mathema unũ noui & symbolum, quod
sapientissima atq; beata trecentorũ decem octo deum gerẽtium patrum sancta Nice
na multitudo ex sancto effata est spiritu, quod & in Constantinopoli C. L. à deo in
spiratorum patrum congregatio confirmauit, & in Epheso primum ducentorum di
uinorũ patrũ corroborauit concilũ, & in Chalcedona sexentorũ xxx. sacratissimo
rũ patrũ suscepit & stabiliuit conuẽtio, & incõmutabile indisruptumq; & immobi
le flagranter asseruit, conseruari suscipimus, deiñ eiusdẽq; bonis amplectimur, cun
cta quoq; sacratissimi Cyrilli diuina, & à deo instructa cõscripta, utpote oñi rectitu
dine plena, & oẽm hæreticorũ impietatẽ demolientia, p̃cipue aũt illas ad Nestorium
deo odibilẽ, & à deo profectũ, duas synodicas epistolas, secundã quoq; & tertiã, in q̃
& duodecim cõnexa sunt capitula, quæ oẽm Nestorij malitiã, sanctorũ apostolorum
æquumeris exussit carbonibus. Cũ istis uero suscipio & synodicã epistolã, quæ scri
pta est ad sctissimos Orientales eps, in q̃ & uoces eorũ sacras appellauit, pacẽq; cũ eis
firmauit. Cũ qbus & ipsas Orientaliũ eporũ literas cõnumerabiles et indissolubiles
dicimus, utpote ab ipso diuino Cyrillo susceptas, & ab ipso esse testificãtes uocibus
non ambigẽdis orthodoxas. His similiter sapientissimi Cyrilli sacris inscriptis, tanq̃
sacram & cohonorandã suscipio, eiusdẽq; rectæ fidei propagatricẽ, & à deo condo
natam, atq; à deo inspiratam epistolã magni atq; præclari Leonis sanctissimi Roma
B næ ecclesiæ, immo oĩm quæ sub sole erũt, luminarij: quam diuino manifeste pmo
tus spũ cõtra Eutychen maledictũ & deo odibilem, desipientẽq; Nestoriũ, ad Flaui
anum laudabilem scripsit regiæ urbis episcopum, quam & firmamentum rectæ fi
dei appello atq; definio, hos qui ita eam optime definierunt, sanctos patres assequẽs,
utpote omnem quidem rectitudinem fidei nos instruentem, omnẽ uero prauitatẽ hæ
reticam perimentẽ, & abà deo custoditis atrijs nr̃æ sanctæ catholicæ ecclesiæ effugã
tẽ, cũ q̃ diuina syllaba & scriptura, & cunctas eius epistolas & dogmata, tanq̃ prola
ta ex ore Petri principis apostolorũ, amplector & posculor et ueneror, et aĩa tota cõ
plector. Hæc sicut prædixi, sacra & diuina V. btissimorũ pr̃m cõcilia suscipiens, oĩaq;
cõscripta, præsertim Cyrilli sapientissimi, quæ cõtra Nestorij insaniam facta sunt, &
epistolam Orientaliũ episcoporũ, quæ ad eundem diuinũ Cyrillum scripta est, quã
et ipse orthodoxam esse testatus est, et quæq; Leo sanctissimæ Romanæ ecclesiæ san
ctissimus dispẽsator scribit, & maxime quæ cõtra Eutychianam & Nestorianam p
phanationem scripsit: hæc quidem ut Petri, illa uero ut Marci definitiones agnoscẽs:
neenõ & oĩa òĩm nostræ catholicæ ecclesiæ probabiliũ instructorum à deo instructa
C didagmata seu in uerbis et scriptis, siue in epistolis qbuslibet cõprehensum est. Et (ut
concinne dicam) cuncta suscipio et amplector, quæq; sancta catholica nostra ecclesia
suscipit: et cuncta è regione refuto atq; anathematizo, et prophana esse reputo, quot
quot & ipsa sapienter abominatur, et propriæ pietati æstimat esse contraria, non solũ
codicillos & uerbula, et deo repugnãtia et priuata dogmata, sed et hæreticas & male
dicas, maledicarumq; sectarũ doctrices personas. Et ut nihil desit ad uestram satisfa
ctionẽ, ipsas quoq; personas exprimo, quas anathematizo, & condẽnatas efficio, non
lingua rantum et ore, sed corde et spiritu, utpote quæ sanctæ catholicæ nostræ fidei
in omnibus insidiantes ostensæ sunt. Anathema itaq; in perpetuum, et catathema à
sancta & consubstantiali adoranda trinitate patris et filij & spirituſancti sint, primũ
quidẽ Simon magus, qui primus pessimis hæresibus pessimus principauit: post quẽ
Cleobius, Menander, Philetus, Hermogenes, Alexander ærarius, Dositheus, Cor
pheus, Saturninus, Masbotheus, Adrianus, Basilides, Isidorus eius filius, et furo
re superior, Ebion, Carpocrates, Epiphanes, Prodicus, Drintusq; & Mirinthus,
Valentinus, Florinus, Blastus, Arthemon, Secundus, Cassianus, Theodotus, He
raclion, Ptolemæus, Marcus, Ademis, Colorbasus Carustiensis, Theodotus Scy
thes, Theodotus alter, * Euphrates transmarinus, Monoimus Arabs, Hermogenes, al, Eufrateus
Tacianus Syrus, Seuerus, Asclepiodotus, Bardisanus, Armoneus eius filius & errore
cõsimilis, Hermophilus, Cerdon, Sacerdon, Marcion Pontic⁹, Apelles Apolinidis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Potitus, Prepon, Python, Seuerus, Theodotus trapezita, Montanus, Priscilla'que & D
Maximilla huius furioſę discipulæ nepos, Helceseus Origenes, alter Origenes, qui
& Adamantius, Sabellius Libycus, Nouatus, Paulus Samosatenus, Epigenus, Cleo
menes, Noitus Smyrnensis, Manes, cui impñ furoris cognomen, Sabatius & Ar
rius, Melcrius, Actius, Eunomius, Asterius, Eudoxius, Donatus, Macedonius, qui san
cto reluctatus est spiritui, & Pneumatomachi appellationem dignam accepit, Apol
linaris Lodicensis, & eius filius Apollinarus, Magnus, Polemon Pelagius, Cælestius,
Iulianus, eiusdem furoris defensores Theodorus Mopsuestenus & Nestorius anthro
polatriæ fœdissimi prædicatores, Cyrus & Ioannes Cilices, eiusdem impietatis im
al, Magogus pñ productores frutices, Eutyches, Dioscor⁹ Eutychetis defensor & aduocat⁹, Bar
sunias, Zooras, Timotheus q dicitur Elurus, Petrus, id est, Balbus, *Mungos & Aca
tius, qui cænonitum, id est, nouitatem Zenonis machinati sunt, Lampedius autor nec
nominandæ Marcionistarum hæreseos, Didymus & Euagrius Origenianæ uanitatis
primi secretales fœdissimi. Petrus Fullo, q ad hymnū trisagiñ crucē ausus est coapta
re. Petrus alter, Ibericū & barbaræ mētis contagiū. Esaias huius Petri collega, q aliā
Acephalorum inter Acephalos hæresim propagauerunt. Cum quibus omnibus, &
al, Acephalis præ oīibus, & post omnes, & secundū omnes, & super oēs sit & Seuerus anathema
hoȝ leuissimus discipulus, q præ oībus *Acephalista tā nouis q̄ ueteribus, demōstra
tus est crudelissimus tyrannus, & sanctæ ecclesiæ catholicæ immanissimus inimicus,
sctissimæq; Antiochenæ ecclesiæ adulter iniqssimus, & corruptor execrabilis. Theo
dosius quoq; Alexandrinus, Anthemius Trapezūtenus, Iacobus Syrus, Iulianus Hali
carnasseus, Felicissimus, Gaianus Alexandrinus, à q bus Gaianitarū siue Iulianistarū
superinuenta est hæresis. Dorotheus eiusdē impiæ hæresis propugnator, Paulus su
al. Philopon⁹ scus non solū appellatione, sed secundū ueritatē effectus. Ioannes grāmaticus cogno
al. Xilopon⁹ mēto *Siloponus, id est, studiosius, immo *Mateupinus, id est, irritus laborator. Co
al, Mateopin⁹ non quoq; & Eugenuis, hi tres tritheias, id est, triplicis deitatis ter maledicti propu
gnatores. Themistius, qui fuit ignorantiæ pater, & genitor atq; seminator nefandissi
mus, qui Christum uerum deū nostrum diem iudicij nescisse delirabat, nescies quæ
ipse iam à deo proiectus assereret, & non recognoscens quæ ignorando loquebatur.
Nisi enim ignorasset uerborum suorum uirtutem, non utiq; lætiferam ignorantiam
peperisset, & ignorantiæ fœditatem feruenter defenderet, ignorare Chm̄ nō secun
dum id, quod deus erat sempiternus, sed secundū quod ueraciter homo factus, diē
consummationis atq; iudicij ex insipientia mentis eructans, & purū esi efficiēs homi
nem, & hac monstruositate se defamans Acephalum, & naturā unā eiusdem Christi
saluatoris nr̄i compositam uaticinans. Sit aūt & cum eo Petrus Syrus anathema, & P
Sergius Armeni⁹ tritheiæ minores doctores, & nec sic adinuicē consonātes, neq; eadē
similiter cū alterutro glorificantes. Damianus hoȝ qdē excellentior & aduersarius,
nouus aūt demonstratus est tpibus nostris Sabellius, cū qbus & eoȝ impietatis suc
cessores anathema sint & catathema. Athanasius quoq; Syrus, & apozigarius Anasta
sius, & q eorū inconuenientē conueniētiam inconuenienter & indocte suscipiunt, &
irrōnabiliter tanq; iumenta ab eis seducunt. Et cum inuicē qdem q̄si amicabiliter com
miniscant, inuicē uero inimicis anathematibus sauciant. Induant autē cū eis & ami
cianť anathema et catathema, et Beniamin Alexandrinus, et Ioannes & Sergius, Tho
masq; & Seuerus Syri, q adhuc uiuunt uitam execrabilem, & crudelit pietatem ex
pugnant. Participetur itaq; cum eis his anathematibus et Mænas Alexandrinus, Ga
ianitarum propugnator atq; defensor hæreseos, & in aperto expugnans ueritatis pr̄
dicationem, et omnes cum eis consortes, atq; contribules, et impietate consentanei.
al. for. Barde- Submittant aūt eis anathematibus et omnes hæreses, quæ post Christū adoleuerūt,
sanitarum. et Christi ecclesiam ausæ sunt expugnare, id est, Nicolaitarū, Eutychetarum, Caino
al. for. Narcif rum, Adamianorum, *Barbalitarum, Borbonianorū, *Naasilitinorū, Estraloticorū,
finorum Osionitorum, Sethianorum, Sophianorum, Ophitarȝ, *Antitacitorum, Petracco
al. for. Anthi- rū, Hydroparastitorum, Eucretorum, Marcionistarū, Phrygarum, Pepudianorum,
acistarum, Arrito

A Arritoritorum, * Abrodricorū, Tesseradecatitarum, Nazaræorum, Melchisse
anorum, Antidicomarianitarum, * Spatirianorū, Cyrcianorum, Dulianorum, An
thropomorphitarum, Heraclitarum, * Messalianorum, Eutychitarum, Acephalorū,
* Versinofitarum, Esaianorum, * Agnoetarū, Iacobitarum, Tritheitarum, Et quæq;
alia * prauitas extiterit impia & à deo proiecta hæresis uniuersa. Igitur superius nomi
natos hæresum principes, & quæ post eos anathematizatæ sunt impñssimæ hæreses
& schismata anathematizo & catathematizo anima, corde & ore, mente quoque &
uerbis atq; sermonibus. Et omnem alium hæresis autorem perituru, & omnem ali
am prophanissimam hæresim, & omne aliud schisma à deo deiectum, quotquot no
stra sancta catholica ecclesia anathematizat. Anathematizo autem & catathematizo
etiam omnes eorum consentaneos, qui easdem cum eis impietates æmulantes & sine
pœnitudine in eis sunt mortui, & quiqui usq; nunc in eisdem perseuerant, & expu
gnant catholicæ nostræ ecclesiæ prædicationem, & fidem nostram rectam & imma
culatam deñciunt. Et anathematizo iterum similiter omnia eorum deo repugnantia
scripta, quæ contra nostram sanctissimam catholicam ecclesiam composuerūt, & ad
uersus fidem nostram rectam atq; immaculatam conscripserunt. Anathematizo aūt
B cum eisdem prophanis hæresibus & omnem aliam deo odibilem & maledicam hæ
resim, quam sancta nostra catholica ecclesia anathematizare atque condemnare con
sueta est, eorumq; autores & genitores, & eorum probrosas atque fœdissimas lo
quelulas atq; codicillos, sola honorans & tenēs, sentiensq; & ueneras sancta nostræ ec
clesiæ catholicæ & apostolicæ dogmata, quæ partim uobis & breuiter edidi, propter
synodicarum literarum (ut dixi) compēdium. Cum quibus hinc etiam migrare de
precor, quando hoc deus præceperit. Vnde & uestrā quæso paternam sanctitatem,
has à mea humilitate suscipientem iure synodico literas, paternis oculis conspicere,
& fraternis obtutibus cernere: & si quid per ignorantiam culparum est, siue per obli
uionem prætermissum est, aut per festinationem minus aduersum est, aut per com
pendium minus expressum est, & nullatenus memoratum, aut per immobilitatem
linguæ est tacitum, aut per linguæ grauitatem & uocis nimiam exilitatem, aut p ser
monum agrestium infirmitatē, & nobis nolentibus siluit, adiectionibus & dictioni
bus adimplere, ex paterna procedentibus plenitudine, & emendationibus corrigere
& robur amicissimum tribuere, fraternis operatam studijs, * paternisq; irrigatam ppo
sitis, ut neq; quod in eis deest, imperfectum semper appareat: neq; quod infirmū est,
& per ignorantiam fortassis plerunq; fefellit, inualidum iugiter maneat, & per totā
uitam ægrotet. Quod cum amicabiliter à uobis fuerit factum, me quidem locupleta
C bit atq; saluificabit, uobis autem beatissimis testificabitur de compassionis charo affe
ctu. Et hoc idem est dicere de filiñ atq; fraternitatis dilectione. Ita uero ex uobis ego
ditatus, & quod defuit redintegratus, & quod infirmum est medicatus, & quod clau
dicabat correctus, paternis fraternisq; diuitijs coronatus, quales uobis gratias refe
ram, unā cum his gaudium æstimabor siue lætitiam uindemiasse, & delectamentum
eximium recognoscar. Sed hoc quidem nouerit solus deus. Nouerim autem etiā ego
ipse deo honorabiles, qui huiusmodi compassionem lucrifacio, & ualetudine & p̄
claro beneficio potior. Noueritis autem reor & uos, & adñcietis, si cordis mei feruorē
circa pietatem uideritis, & quod plurimum animæ ad charitatem est, oculis animæ
cerneritis. Super his igitur amplius uos uerbis poscere desinēs, (scio enim quod hæc
per omnia complebitis, & ante nostras humilimas supplicationes fraternæ charita
tis ardore concremati, affectuq; paterno flammati) illud quæso, & postulans nunq;
desinam, quatenus orationibus apud deum me flagrantissime foueatis meruentē atq;
trementem, & onus sufferre mihi iuge impositum nequientem, & non hoc solum
modo, sed ut hunc quoq; Christi gregem mecum pascatis, qui mihi quidē ad regen
dum commissus est. Inualidus autem sum, nisi uestris præsidijs adiuuer ad regēdum
hunc, atq; nutriendum diuinis quibusdam & profuturis germinibus, ad conseruan
dum quoq; innoxium & illæsum; idcirco exoro & deprecor, ut nullam hic grex me
xam su

al. for. Apo- riorum
al. for. Spe- roniſtarum
al. Messalani anorum
al. Venustia- norum
al. Gnoitarū
al. præter itas

Universidad de Deusto
Biblioteca

xã ſuſtineat per meã imperitiã & inertiam,& opportune regere non ſufficientem im D
potentiam,& tanquam ego ipſe eum læſiſſem,in die iudicij iudicer & furantium la
al. horum tronum,atq; occidentium,& perdentium precioſiſſimas oues Chriſti dei,immorta
le tormentum ſuſcipiam. *huius enim ſalutem & augmentum & pinguedinem pa
ſcuis optimis excellentem ſcio,& aliquando à Chriſto paſtorum principe à me exi
gendam agnoſco. ſed ſi quid deo honorabiles potueritis,deo ad ſuffragandũ nobis cõ
donante uirtutem, concertate, ne & ego ipſe & hæ preciofiſſimæ Chriſti oues pro
pter meam imbecillitatem à beſtijs capiamur. Aequalem autem uobis opulentam po
ſtulationem offero, ut inſtantem atq; ad deum obſecrationem atque deprecationem
fundatis pro Chriſto dilectis & tranquilliſſimis noſtris imperatoribus, qui diuinitus
imperij gubernacula meruerunt,quatenus ipſe miſericordiſſimus atq; humaniſſim⁹
deus,qui etiam uirtutem habet & æquiparam uolũtatem, ueſtris deo acceptabilibus
orationibus mitigatus,annorum quidem eis copioſam multitudinem condonet, uic
toriaſq; maximas aduerſus barbaros impendat & trophæa,& filios filiorum eorum
coronet,& pace diuina circundet,& ſceptra fortia concedat, atq; uigentia barbarorũ
omnium maximeq; Sarracenorum ſupercilia cõfringat,qui ex noſtris peccatis ex in⁹
ſperato nunc ſuper nos ſurrexerunt,omniaq; diripiunt crudeli feraliq; proposito,&
impia prophanaq; audacia. Vnde plus q̃ etiam uos ſanctiſſimos poſcimus,inſtantiſſi q̃
mas ad Chriſtum petitiones effundere,ut has propicius à uobis ſuſcipiens,cito deſici
at eorum furore plenam iactantiam,& uiles eos ſicut & antea ſub ſcabellum à deo cõ
ſeruandis noſtris imperatoribus tribuat,ut & ipſi dierum lætitiam habeant,qui in ter
ris noſtrum habent imperium,à bellicis perturbationibus quieſcentes, & cuncta eo
al. procura- rum cum eis lætetur reſpublica,& ſceptris eorum firmiſſimis communiti per eos,pa
tores cifico ſtatu iocunditatis *procreatores racemis ueſcanẽ.Iure proinde ſupplico ueſtræ
fraternæ dilectioni,Leontium deo amabilem diaconum ſanctæ Chriſti dei noſtri re⁹
ſurrectionis,& noſtri uenerabilis ſecretarij cancellarium, primumq; notariorum, &
religioſum fratrem noſtrum Polyeuctum,qui huius noſtræ ſynodicæ ſcripturæ mi⁹
niſtri ſunt,placido uultu conſpicere & condecenti condeſcenſione ſuſcipere.Hoc q̃p
pe noſtrum nimium ſpeciale conſtat indicium,quod & aſpicientes uos admirantur,
q̃ & in ſublimitate maxima exiſtitis,& maximã humilitatem eſtis induti. Sed & cum
ctis ueſtris præclaris proprietatibus ſpiritaliter atq; hilariter complectimini,& atti
mæ ſpiritalia largimini ſtipendia,& ad nos celeriter remittite alacres atq; gaudẽtes,
quod talem ſunt meriti conſpicere Byſantinorum antiſtitem,lætificantes quoq; etiã
noſtram puſillitatem,dum ſplendide nobis quæ ueſtra ſunt, diſſerunt à deo condo⁹
natam animæ ualetudinem, & à deo conceſſam corporis ſanitatem, & deſiderabi⁹ q̃
lia ſcripta conferre,quæ rectam nobis fidem illuſtrent,& habitum animæ candificẽt,
et paſtoralem nobis diſciplinam inſtituant,& conſtantiſſimos ad regendum hic Chri
ſti gregem efficiant,ut diſcretionis ac ſcientiæ præſidio muniti, à caulis ouium diui⁹
na prouidentia nobis commiſſarum baculo paſtoralis uigilantiæ furentes ac inſidian
tes lupos arceamus, populumq; nobis commiſſum periculi immunẽ creatori præ⁹
ſentemus,pro laboribus noſtris ab æquiſſimo iudice mercedem munifice recepturi
omnemq; quæ cum ſacratiſſimis uobis eſt,deo amabilem et iocũdam fraternitatem,
plurimum in Chriſto deo ego humilis et puſillus, et hi qui mecum ſunt omnes fra⁹
tres,ſalutamus incolumes in domino. Ora p me ſanctiſſime frater. Conſtantinus
pijſſimus imperator et ſancta ſynodus dixerunt: Scientiam nunc relectorum ſynodi
corum ſumus edocti. Dicant autem Theodorus et Georgius deo amabiles presbyte⁹
ri,et Ioannes diaconus,locum repræſentantes Agathonis ſanctiſſimi papæ Romani,
ſi et iterum nouiter aliquid proſequi cupiunt. Theodorus et Georgius deo amabiles
presbyteri,et Ioannes deo amabilis diaconus,utriq; locum repræſentantes ſanctiſſi⁹
mi papæ apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ,dixerũt: Nouit tam ueſtra pietas, quamq;
ueſtrum ſanctum concilium,quod per ſuggeſtiones quæ miſſæ ſunt ad ueſtram pie⁹
tatem ab Agathone ſanctiſſimo papa noſtro, omnis uirtus orthodoxæ et apoſtolicæ fidei

A fidei inſinuata eſt per plurima patrum teſtimonia,quæ in eis ſunt poſita,ex abundan⁹
ti autem & alia teſtimonia ſuperobtulimus in codicillo, quæ & collata ſunt cum li⁹
bris ſanctorum probabiliũ patrũ. Et quanq̃ alia plurima teſtimonia ſupſint nobis ſan
ctorum probabilium patrum,atũ his contenti ſumus pro rectæ fidei cõprobatione.
Adiecimus autem & teſtimonia prophanorũ hæreticorũ in eodem codicillo,contra⁹
ria ſanctis patribus continentia,id eſt,unã uoluntatẽ & unã operationẽ in diſpenſati⁹
one unius de ſancta trinitate dñi noſtri Ieſu Chriſti, quæ & collata ſunt cũ libris eo⁹
rundẽ hæreticoꝝ:& omnibus manifeſta facta eſt,quæ ſit orthodoxorũ patrum pñſſi⁹
ma fides,& quæ hæreticorũ malitioſa impietas. Quia aũt cognitũ eſt nobis, q̃ quæ⁹
dam propria ſcripta reperta ſunt apud Macarium & Stephanum eius diſcipulum,cõ
ſonantia ſectis prophanorum hæreticorum,quæ & ab eis oblata ſunt, & ſunt in char
tophylacio uenerabilis patriarchij huius à deo conſeruandæ regiæ urbis, ſi conſtat à
deo inſtructo dño & ſancto uniuerſalíq; concilio, in medium ueniant hmõi opuſcu⁹
la,quatenus quæ in eis uirtus iaceat,cognoſcatur. Conſtantinus pñſſimus Imperator
& ſancta ſynodus dixerunt: Edicat Georgius deo amabilis deicola diaconus,& char
tophylax huius ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ,ſi ſecundũ quæ dicta ſunt à parte ſanctiſ
B ſimi papæ apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ Agathonis,opuſcula Macarij & Stepha⁹
ni eius diſcipuli ſunt in eius ſacro chartophylacio. Georgius deicola deo amabilis di⁹
aconus & chartophylax,dixit: Etiam domine,iuxta quod docuerunt,qui à parte ſunt
apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ,ſunt in mihi cõmiſſo chartophylacio opuſcula Ma⁹
carij & Stephani. Conſtantinus pñſſimus imperator & ſancta ſynodus dixerũt: Hæc
ad mediũ deducantur. Et paululum ſubegrediens idẽ deicola deo amabilis diaconus
& chartophylax,& coniungens in cõmiſſo chartophylacio, cõfeſtim reuerſus ptulit
duos chartaceos codices,& chartaceũ q̃ternionẽ. Conſtantinus pñſſimus Imperator
& ſcta ſynodus dixerũt: Diſcurrat Georgius deo amabilis hos codices,quos ptulit &
q̃ternionẽ chartaceũ,q cũ eis eſt,ſi ſunt Macarij opuſcula. Georgius deo amabilis dia⁹
con⁹ & chartophylax dixit: Hi codices, dñe,& quaternio chartaceus,q cũ eis eſt,in do
mo imperiali quæ Philippici dicitur,inuẽti ſunt in uno memorato iuris monaſterij Chri
ſtopoleos,unà cum alijs diuerſis codicibus,q duo libri unà cum quaternione charta⁹
ceo tam ex manu Stephani monachi pprietate,quamq; ex ſupraſcriptione eorũ co⁹
gnoſcuntur Macarij & Stephani. Conſtantinus pñſſimus Imperator & ſancta ſyno⁹
dus dixerunt: Horũ lectio pueniat. Et accipiens Antiochus religioſus lector & notari
us ſanctiſſimi archiepiſcopi à deo conſeruandæ huius regiæ urbis chartaceũ q̃ternio
C nẽ,relegit habentẽ in ſupſcriptione ſic: Exẽplar libelli,quẽ porrexit pñſſimo magno
impatori Conſtãtino Macarius patriarcha Theopoleos ſiue Antiochiæ Oriẽtalis dice⁹
ceſeos in palatio. Et dũ relegeretur hmõi q̃ternio, Cõſtãtinus pñſſimus imperator &
ſcta ſynodus dixerunt: Virtutẽ præſentis libelli in ante geſtis agnouimus, & ſupflua
eſt hmõi lectio,ſed relegatur interim unus ex duobus libris. Et accipiens idẽ religio⁹
ſus Antiochus lector & notarius,relegit habentẽ in ſupſcriptiõe: Sermo acclamatus
pñſſimo & pacifico magno Imperatori Conſtãtino,à Macario epõ Theopolitano. Et al. Theopha⁹
relecta hmõi ſupſcriptione, *Theophanius deo amabilis presbyter & abbas monaſte nes
rij Baiarũ,dixit: Pñſſime dñe,extra ordinẽ fecit Macarius hunc, q dicitur atq; relegi⁹
tur q̃ſi proſphõeticus ſermo. A ſacerdote quippe,ſi factus fuerit proſphoneticus ſer⁹
mo ad imperatorẽ, uel hiſtoricus, corã ſenatu offertur atq; relegitur. Prius aũt q̃ hoc
faceret,& in Sardiniã & in Romã & in alia loca codices faciẽs,eundẽ proſphoneticũ
ſermonẽ direxit prædictus Macarius,quod penitus ad ritum ſacerdotalem exiſtit in⁹
congruum. Conſtantinus pijſſimus Imperator dixit: Nos quidem proſphoneti⁹
cum ſermonem à Macario accepiſſe neſcimus, chartulas autem quaſdam obtulit no⁹
bis, quæ & ſunt quas uſq; hactenus nec relegimus, & has in futuro ſecretario profe⁹
remus, ut debeat ueſtra ſancta ſynodus notitiam eorum accipere. Conſequenter
uero lectio eius,qui proſphoneticus dicitur, fiat. Et relectus eſt huiuſmodi proſ⁹
phoneticus omni prauitate plenus, & hæreticis in omnibus conſonans,aperte con⁹
tinens unam uoluntatem & unam operationem in incarnationis diſpenſatione

Universidad de Deusto
Biblioteca

unius de sancta trinitate domini nostri Iesu Christi uerí dei nostri. Constantinus pñs- D
simus imperator & sancta synodus dixerunt: Similiter & alter liber relegatur. Et ac-
cipiens idem religiosus lector & notarius huiusmodi librum, relegit habentem in su-
perscriptione ita: Sermo missus à Macario archiepiscopo Theopoleos, Lucæ presby-
tero & monacho in Africa, qui scripserat de noua hæresi Maximianorũ. Et dum diu
lectio eiusdem sermonis fieret, sancta synodus dixit: Relecto iam libello Macarij, qui
oblatus est pñssimo & tranquillissimo nostro domino atq; magno uictori imperato-
ri, similiter autẽ relecto & illo quasi prosphonetico sermone, qui sicut superscriptus
al. exemplo est, ad à deo conseruandam eius fortitudinem factus est, & hoc expleto, insuper autẽ
ad relegendum incepto etiam præsente sermone ad Lucam quendam monachũ Afri-
cæ, habente ordinẽ oppositionum Aristotelis & syllogismos, & dissonante omnino à
sanctis quinq; uniuersalibus conciliis, & sanctis probabilibus patribus, qui nũquam
tale aliquid admiserunt, præuidimus interruptionem fieri lectionis de huiusmodi ser-
mone ad Lucam, eo q; extranea atq; aliena sunt ab ecclesiasticis dogmatibus, quæ in
eo continentẽ, & sibi & ueritati omnino contraria. Reliqua uero eiusdem libri relegã-
tur. Et relectus est ex eodem libro liber tertiꝰ eiusdem Macarij de eadem re, cuius est
initium, Aduersus expugnatores quidem propter pietatem instantiæ. Et diu lectio-
ne proueniente, sancta synodus dixit: Superfluæ fabulositatis puluerem scriptorum
Macarij & Stephani eius discipuli, præsertimq; tertij eorum sermonis, qui & in pñ-
senti relegitur, à nobismet ipsis excutientes, & iusto anathemati submittẽtes, interrũ
pi præuidimus horum animabus noxiam lectionem. Ex huiusmodi autem scriptis ad
parissimilem demonstrationem concordiæ ad dudum prolata à parte apostolicæ sedis
antiquæ Romæ hæreticorum testimonia, quæq; sunt ex eisdem scriptis manifeste
defloratæ blasphemiæ, & his gestis opportunum est inseri. Constantinus pñssimus
imperator dixit: Secundum quod præuidit sancta synodus, fiat. Et defloratа sunt ex
supradictis Macarij scriptis, ad conferendum cum testimonijs prophanorum & impi-
orum hæreticorum, diuersæ blasphemiæ, & insertæ sunt, continentes ita: Macarij hæ-
retici ex libello oblato pñssimo magno principi Constantino, cuius est initium, Pa-
cis dei quæ exuperat omnem sensum, capitulum est: Pietas una & sola diuina uolun-
tate, tanquam non existente in eo & alia uoluntate, siue resistente atque contraria di-
uinæ eius & potenti uoluntati. Impossibile enim est, in uno eodemq; Christo deo no-
stro duas simul circa idipsum contrarias seu similes subsistere uoluntates. Themistij
hæretici ex secundo eius anteretico, id est, contradictorio, contra tomum Theodosij
cap. xli. Neq; enim ideirco, quod facer Athanasius duas uoluntates ait Christum esse
disse in tempore passionis, etiam duas uoluntates ei circumponimus, & has repugnã-
tes ad inuicem secundum istas tuas collectiones. Sed pie sciamus, tanquam unius unã
uoluntatem Emmanuelis, alicubi quidẽ humane moueri, alicubi uero deo digne. Ma-
carij hæretici ex sermone tertio, cuius initium est, Aduersus impugnatores quidem
ob pietatem instantiæ: Vnam enim personam saluatoris Christi unius de sancta trini-
tate prædicamus: & sicut unus est ipse, unam ei uoluntatem astruimus, quemadmo-
dum & qui ante nos fuerant, explanarunt. Eiusdem ex eodem sermone: Sic nos unã
al. Apollina- uoluntatem Christi, & hanc totam diuinam, secũdum doctores prædicamus.* Apol
ris linarij hæretici: Et non memorant, quia uoluntas ista propria dicta est, non hominis,
qui ex terra est, ut ipsi putant, sed dei qui de cælo descendit. Macarij hæretici de ser-
mone qui dicitur acclamatorius ad pñssimum imperatorem, cuius est initium, Mirũ
quid inuictissime domine: Eos autem qui contraria eis astruxerũt, sanctos patres no-
stros condemnauerunt, & anathematizauerunt absolute omnes, qui unam uoluntatẽ
domini astruxerunt, quorum unus extitit Honorius Romanus, qui unam uolũtatem
manifestissime prædicauit. Adæque autem & qui unam operationem dixerunt, non
receperunt, sanctis patribus cognitam unam uiuificam Christi operationem. Anthi-
mi hæretici ex sermone ad Iustinianũ imperatorem, cuius est initium, Dei meminisse
in omni causa bonũ est: Si ergo una est subsistentia, & una natura dei uerbi incarnata,
sicut

A sicut & est, proculdubio & una uoluntas, & una reuera est operatio, unaq; sapientia,
& una scientia utriusq; est. Macarij hæretici ex sermone, qui ab eo missus est ad Lucam
presbyterũ & monachum Africæ, cuius est initium, Quale est his qui in mari periclí
tantur: Qualis uero natura etiam in his, quæ omnimodo seiuncta sunt, (ut & iterum
uanitati uestræ condescendam) postquam cum alia quadam operatur natura, unã nõ
perficit operationẽ.* Apollinarij hæretici de aporis, id est, de difficilibus: Instrumen- al. Apollina-
tum & illud, quod hoc mouet, unam naturaliter perficit operatiõem. Si ergo una est ris
operatio, una est substantia. Vna igitur substantia facta est uerbi & instrumenti. Ma-
carij hæretici ex eodem sermone ad Lucam presbyterum & monachũ: Quapropter
& ad singula, quæ fiebant, ut quandam cooperatricem quodam modo, pñsertim aũt
ad hoc sanctam carnem suam assumere nitebatur, ut ostenderet uiuificare ualentem,
& sicut unum iam factam cum eo, non secundum naturam uidelicet, sed secundum
dispensationis unitionem, & uirtutẽ insolubilem uitæ, qua ineffabilis humanatio no- Marc.1.d
bis effulsit. Etenim qñ archisynagogi filiã suscitabat dicens, Puella, surge, tenuit ma-
num eius, uiuificans quidem ut deus omnium opifici pceptο, uiuificans autem iterũ
& per tactum sanctæ carnis suæ, unam atq; cognatam per utranq; operationem osten-
B dens. Cernis quõ dicens operari utranq; naturam, præterquam cum alterius commu-
nione, unam eius operationem promulgauit. Neq; enim ex eo quod secundum alte-
rum dixit, uiuificans ut deus, uiuificans autem et per tactum, iam secundũ istos nouos
dogmatistas duas uiuificationes et duas operationes intelligere nos instituit. Anthi-
mi hæretici ex prosphonetico, id est, acclamatorio ad Iustinianum imperatorem, cuiꝰ
initium est, Dei meminisse in omni causa. Conuenientia autem his et idem sanctissi-
mus pater edocuit, et in quarto tomo commentariorũ euãgelij secundũ Ioannẽ ita di-
cens: Ideo et cum mortuos suscitaret, nõ uerbo tantum, neq; deo dignis pceptis repe-
ritur esse saluator, sed quandam cooperatricem et uiuificam, pñsertim autẽ ad hoc san-
ctam suam carnem assumere nitebatur, ut ostenderet uiuificare ualentem, et sicut unũ
iam factam cum eo. Etenim qñ archisynagogi filiam suscitabat, dicẽs: Puella, surge, Mar.5.d
tenuit manum eius, sicut scriptum est, uiuificans quidem mandato ut deus omnium
opifice, uiuificans autem et iterum per tactum manus, unam et cognatam p utranq;
operationem ostendens. Dum igitur propriam intellectualis deo dignæ operationis
sciamus omnium esse scientiam, unam aũt eãdemq;, quo utriusq; deo decibilem ope-
rationem esse sumus edocti, quõ non cõfiteamur ex hoc unam eandemq; oĩm esse sci-
entiam (ut diximus) unius Christi et secundũ deitatem eius, et secundũ eius humani-
C tatẽ? Constantinus pñssimus imperator dixit: Sufficientia sunt etiã, quæ hodierna die
sunt gesta. Quia uero in Christo amabilis nostræ reipubli. causis occupamur, iubemꝰ
Constantinũ et Anastasiũ gloriosissimo: patricios, Polyeuctũ quoq; et Petrũ glorio-
sos exconsules, ex psona nostræ pietatis cum sancto et uniuersali uestro concilio in re-
liquis conuentibus inueniri, postquam præsentis causæ plurima et præcipua capitu-
la coram nostra pietate iam peracta sunt.

ACTIO DVODECIMA.

IN nomine domini & dominatoris nostri Iesu Christi, dei & saluatoris nostri,
imperantibus à deo coronatis serenissimis nostris dominis Flauijs, Constãtino
quidem pñssimo & à deo decreto magno principe, perpetuo Augusto & impe-
ratore, anno uigesimooctauo, & post consulatum eius à deo instructæ mansue-
tudinis anno decimotertio, Heraclio uero atq; Tiberio à deo conseruandis eius fratri
bus anno uigesimosecũdo, uicesimo die mensis Martij, indictione nona, proposito ue
nerando sessu pñssimi & Christo amabilis magni Imperatoris Constantini, in secre-
tario sacri palatij quod cognominatur Trullus, & secundum iussionem eius à deo in-
structæ serenitatis, ex persona eius præsentibus & audientibus gloriosissimo Constã-
tino exconsule patricio, & curatore imperialis domus Hormisdæ, Anastasio excon
sule patricio, & loci seruatore comitis imperialis excubiti, Polyeucto glorioso excon

Universidad de Deusto
Biblioteca

sule,Petro glorioso exconsule. Conueniente quoq; etiam & sancto ac uniuersali con D
cilio,quod per imperialem sanctionem congregatum est in hac à deo cõseruanda ut
be regia,id est,Theodoro ac Georgio uenerabilibus presbyteris,& Ioanne uenerabi
li diacono,locũ repræsentantibus sanctissimi ac beatissimi papæ antiquæ Romæ Aga
thonis,& Georgio uenerabili & sanctissimo archiepiscopo magnisonæ Constantino
poleos nouæ Romæ,& Petro deo amabili presbytero & loci seruatore sedis Alexan
driæ magnæ ciuitatis, et Georgio deo amabili presbytero monacho, & apocrisario
Theodori uenerabilis loci seruatoris sedis Hierosolymorum, Ioanne episcopo ciuita
tis Portuensis, Abundantio episcopo ciuitatis Paternæ, Ioanne episcopo ciuitatis Re
gitanæ, locum repræsentantibus sancti concilij C.XXV. uenerabilium episcoporum
antiquæ Romæ, qui etiam per subscriptiones suas declarantur in suggestione ab eis
facta ad Constantinum pijssimum principem,& Theodoro religioso presbytero,&
loci seruatore Theodori deo amabilis archiepiscopi Rauennæ Ioanne episcopo Thes
salonicensi, Basilio episcopo ciuitatis Gortynæ insulæ Cretæ, Philalite episcopo Cæ
sareæ Cappadociæ, Theodoro episcopo Ephesiorum, Sisinnio epõ Heracleæ Thra
ciæ, Platone episcopo Ancyræ Galatiæ, Georgio epõ Cyzicen. Marino episcopo Sar
deon, Petro episcopo Nicomediæ, Photio episcopo Niceæ, Ioanne episcopo Chalce
donæ, Ioanne epõ Sidensi, Theodoro epõ Meliteneñ. Iustino episcopo Tyanorũ, Aly
pio episcopo Gangrensi, Cypriano episcopo Claudiopoleos, Polyæucto episcopo
Myrorum Lyciæ, Theodoro episcopo Staureopoleos Cariæ, Tiberio episcopo Laodi
ceæ Phrygiæ, Cosma episcopo Synnadorũ, Stephano episcopo Antiochiæ Pisidiæ,
Ioanne episcopo Pergeñ. Theopempto episcopo Iustinianopoleos, Isidoro episcopo
Rhodi, Sisinnio epõ Hierapoleos Phrygiæ, Theodoro episcopo Tarsensi, Macrobio
epõ Seleuciæ Isauriæ, Georgio epõ Byziæ Thraciæ, Zacharia episcopo Leontopole
os Isauriæ, Gregorio episcopo Mityleneñ. Georgio episcopo Mileti, Sergio episco
po Selymbriæ, Andrea episcopo Methymneñ. Theognio epõ Cieñ. Epiphanio epõ
al. Camele- Euchaitorũ, Petro episcopo Mesembriæ, Petro episcopo Zozopoleos Thraciæ, Ioan
norum ne epõ Nysæ, Theodoro epõ imperialum Thermarũ, Georgio epõ Camulianorũ,
Zoito epõ Chrysopoleos Asiæ, Patricio episcopo Magnesiæ, Antõio epõ Hypepo-,
Theodoro episcopo Pergameno, Genesio epõ Anastasiopoleos, Platõe epõ Cinnæ,
Stephano epõ Vranopolis, Andrea episcopo Minicæ, Ioanne epõ Miletopoleos, Io
anne epõ Philadelphiæ, Theodoro epõ Prienæ, Ioanne epõ Dascylij, Theodoro epõ
al. Iustinopo- *Iustinianopoleos Gordi, Menna episcopo Carbaliæ Pamphyliæ, Callinico epõ Co
lis Gordiu lonæ Armeniæ, Theodoro epõ Verisæ, Theodoro episcopo *Amysii, Sergio epõ Si
come nopis, Georgio episcopo Ionopolis, Stephano epõ Heraclææ Ponti, Longino episco
al. Amyzon po Trij, Dometio episcopo Prusiados, Georgio epõ Cratieñ. Platone episcopo Hadri
al. Cleone anopoleos, Salomone episcopo *Clanei, Georgio epõ Coeñ. Ioanne epõ *Eresiorũ,
al. Krezorũ Ioanne episcopo Myndi, Patricio epõ Eleusorum, Petro epõ Apyræ, Alexandro epõ
al. Premesio Nacoliæ, Dometio episcopo *Prymnesiæ, Constãtino epõ Baratthæ, Theodosio epi
scopo Sibliorum, Paulo episcopo Sozopoleos Pisidiæ, Plusiano epõ Silui, Theodoro
al. Tinni episcopo Nazianzeno, Demetrio epõ *Thyniæ, Stephano epõ Paros insulæ, Grego
al. Cantani rio episcopo *Candani, Ioanne epõ Lappis, Eulalio epõ Cynopoleos, Constãtino epõ
Dalisandi, Theodoro epõ Olbis, Theophane deo amabili presbytero & abbate mona
sterij, quod cognominatur Baias, situm in Sicilia, Georgio presbytero monacho mo
nasterij Renati, positi in antiqua Roma: Conone ac Stephano presbyteris & mona
chis monasterij, quod cognominat domus Arsitia, adæque positi in antiqua Roma.
Residentibus quoq; gloriosissimis patricijs & consulibus ex latere uenerandi sessus
pijssimi & Christi amatoris Imperatoris nostri Constantini, omnibusq; sanctissimis
& deo amabilibus episcopis similiter in eodem Trulli secretario ex ordine residenti
bus, propositis in medio sacrosanctis Christi dei nostri euangelijs, Constantinus deo
amabilis diaconus hic sitæ sanctæ dei catholicæ atque apostolicæ magnæ ecclesiæ, &
primicer-

A primicerius deo amabilium notariorum Georgij sanctissimi archiepiscopi Constan
tinopoleos, dixit: Omnia indiminute, & ob exactissimam comprehensionem or
thodoxæ atque immaculatæ nostræ Christianorum fidei cõsiderans, hoc quidem ue
stra gloria, hoc & sanctum & uniuersale uestrum concilium nouit, quod in præteri
to conuentu, dum relegeretur quasi acclamatorius Macarij ad pijssimum & à deo co
ronatum dominum nostrum & magnum imperatorem factus, interloqui dignata
est eius à deo instructa serenitas, chartas quasdam ei fuisse porrectas à Macario, nõ au
tem eas usq; hactenus relegisse, sed & has subsequenter in sancto proferre concilio,
quatenus earum scientiam percipere debeatis. Præ uelo igitur affat Ioannes glorio
sissimus patricius & quæstor, missus à pijssimo & serenissimo magno imperatore,
chartas quasdam deferens, & suggerimus ad quod uidetur. Gloriosissimi iudices &
sanctum concilium dixerunt: Interim eorum quæ dudum gesta sunt, consequen
ter proueniat lectio. Et relecta sunt. Gloriosissimi iudices & sanctum concilium dixe
runt: Ingrediatur Ioannes gloriosissimus patricius & quæstor. Et ingressus est. Glo
riosissimi iudices & sanctum concisum dixerunt: Prosequatur Ioannes gloriosissi
mus patricius & quæstor, cuius rei gratia ad nos uenit. Ioannes gloriosissimus patri
B cius & quæstor dixit: Benignissimus & à deo *conseruandus dominus noster & ma al. confirmã-dus
gnus uictor imperator, de chartis in transactione memoratis, quæ ei oblatæ sunt à
Macario, coartatus amore dei coronatoris sui, & inquisitionem faciens, chartas quas
mecum defero atque codices, contradidit mihi, iubens per me hæc sancto uestro of
ferri concilio, quatenus eorum debeatis discussionem efficere. Et hoc per me digna
tus est insinuare uobis, quod nequaquam eas usq; hactenus legit à deo munita eius mã
suetudo, sed nec superscriptionem earum, inuenisse autem eas intra hos codices, unà
cum huiusmodi chartis, & (sicut conspicitis) misit omnia sigillata. Gloriosissimi iu
dices & sanctum concilium dixerunt: Chartæ, quæ prolatæ sunt atq; codices à Ioan
ne gloriosissimo patricio & quæstore, suscipiantur. Et porrectæ sunt chartæ, haben
tes sigillum ex cera exprimens *monogamum Constantini domini. Similiter autem al. monogrã-mon
& præmemorati codices idem sigillum habentes. Gloriosissimi iudices & sanctũ con
cilium dixerunt: Memoratus patricius & quæstor debitum iussis imperialibus exhi
bens, ad propria repetat. Superscriptæ autem chartæ lectioni submittantur. Et acci
piens Antiochus religiosus lector & notarius sanctissimi patriarchæ Constantino
C poleos unum ex codicibus, relegit habentem subscriptionem ita: Sermo acclamatus
apud pijssimum & pacificum magnum imperatorem Constantinum à Macario epi
scopo Theopoleos. Et dum ad modicum lectio fieret, gloriosissimi iudices et sanctũ
concilium dixerunt: Qui quasi acclamatorius dicitur liber, etiam in transactis, præsen
te pijssimo et à deo confirmato magno imperatore, et in altero codice lectus est. Et su
perfluum existit et hũc denuo legi. Chartula uero, quæ cum eodem codicillo inuen
ta est, relegatur. Et accipiens idem Antiochus religiosus lector et notarius, relegit cõ
tinentem ita: Adnotatio mense Septembrio die xxij. feria quinta, indictione septima,
Zacharias episcopus Leontopoleos, et Georgius episcopus *Adrasi Isauriæ, et Tiberi- for. al. Cra-
us diaconus et notarius dixerunt: Misit nos sanctissimus patriarcha noster ad sanctissi tiæ
mum patriarcham Constantinopoleos, deferentes ad relegendum in notis. Et acce
pit unus nomine Tiberius diaconus et notarius. Et ascendentibus nobis in patriarchi
um, egressus est chartophylax, et diximus ei: Quia nuncia de nobis. Et dixit: Quæ eau
sa est? Et diximus ei: Volumus ingredi salutare uestigia eius. Et dum lectio fieret,
gloriosissimi iudices et sanctum concilium dixerunt: Quoniam et uirtus, quæ in præ
senti charta continetur, nihil ad præsentem pertinet causam, præuidimus nec huius
fieri lectionem. Reliqua uero relegantur. Et accipiẽs religiosus Antiochus alterum
codicem, relegit habentem exemplar epistolæ Sergij quondam patriarchæ Constan
tinopoleos ad Cyrum episcopum Phasidis, habentem in uerbis ita: Apparuit quidem
nobis statim et à primo experimento uehementia et fedulitas sensus deo amabilitatis
uestræ, nunc autem multo amplius per hæc quæ scripsit, solertiam eius atq; diligen

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiam addidicimus. Insinuans quippe relegisse diuinam iussionem fortissimi, & à deo p
conseruandi nostri imperatoris ad Arcadium reuerendum præsulem insulæ Cy-
pri contra Paulum priorem maligni cœtus Acephalorum, & inuenisse prædictam pi-
am iussionem, prohibentem duas in Christo deo nostro dicere operationes: inter-
rogauit nos per notionem suam, utrum oporteat duas prædicare operationes, an
unam dicere in domino operationem. Vnde nos simplici & compendioso sermone
al. mentio utimur, & quæ nostræ sunt scientiæ, perhibemus. Asserimus igitur, quod in sanctis
quidem magnis & uniuersalibus conciliis nulla de hoc *motio facta est, nec inuenire
est de huiusmodi quæstione diffinitionē quālibet esse prolatam à quodam orthoda-
xoꝝ cōciliorum. Nonnullos uero probabilium patrum scimus, & præcipue sanctissi-
mum Cyrillum Alexandriæ archiepiscopum, in quibusdam scriptis suis unam uiui-
ficam operationem Christi ueri dei nostri dicentes, sed & Mænas sanctæ memoriæ
quondam archiepiscopus à deo conseruandæ huius regiæ urbis, sermonem compo-
suit aeclamatum ad Vigilium quondam sanctissimum papā antiquæ Romæ, in quo
& ipse simili mō unam uoluntatem & unam magni dei & saluatoris nostri Iesu Chri
sti operationem astruxit. Et ut prudentissima uestra diligentia relegens uigorem, qui
in eo continetur, agnoscat, necessario præfatum sermonem transcribi fecimus, subne-
ctentes testimonia diuersa ad stabiliendam propositam intentionem, & hunc unà cū p
nostris literis ad eam destinare præcepimus. Quoniam igitur asseruit uestra reue-
Leo papa pri mus in epi- stola 10, rentia, Leonem sanctissimum papam Romanum in eo, quod dicit, Operatur enim
utraq; forma cum alterius communione, duas operatiōes in Christo uero deo nostro
tradere atq; prædicare, oportet scire, quod multis ex impio schismate malitiosis ui-
ris aduersum pietatis dogmata decertātibus, & aduersum prædicti egregij patris epi
stolam latrantibus, quæ communiter, ut est, rectæ fidei fundamentum existit, diuersi
probabilium catholicæ ecclesiæ doctores ad iustam & ueram aduocationem prædi-
ctæ epistolæ assurrexerunt, & nullum horum scimus dixisse, quod in præsenti libro
duas operationes Leo sanctissimus asseruisset: sed ut non, omnes hos ad medium dedu
centes, literas extendamus, unius eorum qui plurimam ob doctrinam ueracium do-
gmatum ab omnibus laudem adeptus est, Eulogiū dico uenerabilis memoriæ quon-
dam Alexandrinoꝝ pastorem, librumq; integrū p præfata scripsit epistola, testimo-
nium ad præsentem pertinens textum, superius memorato sermoni subnecti post pa
terna testimonia fecimus. Neq; ergo eos, quos scimus ple pro superius dicta epistola
propugnasse, neq; alium quenq; à deo inspirabilium ecclesiæ institutorū usq; hodie
duas operationes in Christo deo nostro reperitur astruxisse. Si quis uero de solertio-
ribus ostendere ualuerit, quenq; probabilium & à deo inspirabilium patrum nostro-
rum, quorum dogmata catholicæ astruūt ecclesiæ, duas operationes in Christo dice-
re tradidisse, opportunum est per oīa sequi. Omnino enim necesse est, non solum secū-
dum sensum sequi sanctorum patrum dogmata, sed & eisdem uocibus uti cum illis,
nihilq; penit' innouari. Quæ igitur nouimus ppositi capituli gratia, hæc sunt. Suffi-
piens aūt deo amabilitas uestra & sequēter ea, quæ à nobis missa sunt, relegensq; quæ
sunt ædificationis quidē in huiusmodi sermonibus atq; opusculis ipsis, scientiarū deo
& patribus afferibat, gratis autem pro nostra exoret humilitate, & horū relecta ue-
lociter ad nos dirigat. Et post finem lectionis huius epistolæ, idem religiosus Antio
chus relegit ex eodem codice sermonem quasi Mænæ quondam patriarchæ Constan
tinopoleos ad Vigilium papam Romanū. Et dum hic relegeretur, gloriosissimi iu-
dices & sanctum concilium dixerunt: Superflua etiam præsens lectio sermonis exi-
stit, quia penitus fictus & falsus est, eo q; neq; in repositis gestis hic fitis uenerabilis pa
triarchij epistolarum Mænæ sanctæ memoriæ huius regiæ urbis antistitis, sermo qui
dicitur Mænæ ad Vigilium, inuenitur. Sed & in superius posita tertia actione, dum
relegeretur primus liber gestorum sancti quinti concilij, inuenti sunt additi tres falsi
quaterniones, hunc sermonē astruentes, reliqua uero eiusdē codicis relegātur. Item
relegit idem religiosissimus Antiochus exēplaria septimæ & octauæ actiōis sancti &
uniuer-

A uniuersalis quinti concilij transscripta, actis principalibus reiacentibus in uenerabili
patriarchio. Dumq; hæc igitur relegerentur, gloriosissimi iudices & sctm̄ conciliū
dixerunt: Iam dudū & pītes septima & octaua actiones, dū relegerent, sancti qnti cō
cilij declaratæ sunt nobis: sed & in memoria habemus, q̄ tunc prosecuti sunt ex parte
apostolicæ sedis antiquæ Romæ, falsaram fuisse prædictā septimā actionē, eo q̄ sint al. non sint ueraces
fallaces duo libelli, qui in ea continentur, quasi porrecti à Vigilio Iustiniano & Theo
doræ piæ memoriæ, & ergo superflua existit etiam præfatarū duarū actionū lectio.
Itē quoq; porrectus est à suprascripto religiosissimo Antiocho alter codex, quē & re-
legit, continens ita: Exemplar epistolæ Sergij Constantinopolitani ad Honorium pa-
pam Romanum: In tantum uobis sanctissimis in omnibus unanimitate spiritus con-
stringimur, ut studeamus omnium consiliorum nostrorum & actionum uos sacratis-
simos habere præsidentes: & nisi plurimum locorum distantia seiungeret, hoc utiq;
quotidie gereremus, uestræ honorandæ unanimisq; fraternitatis munito, muratoq;
nos metipsos circunsepientes consultu: attamen qū nobis etiam sermo, atq; absq; labo
re litera, quod studemus, impartit, confestim ea pro quibus hoc scribimus enarram⁹.
Ante aliquod certū tp̄s, cum aduersus Persas à deo confirmatus dīs noster & magnus
uictor imperator promouebat exercitum, propter certamina à deo sibi creditæ Chri
B sto amabilis reipublicæ, & ad partes Armeniæ prouinciæ peruenisset, unus ex princi-
pibus impiæ partis Seueri execrabilis, nomine Paulus, in illis locis apparens, ad eius pi
etatem accessit, sermonem pro sua errabunda hæresi proferens, & hoc profecto dun-
taxat satisfaciendo, in quibus pijssima eius ac regalis magnanimitas (cum cæteris eī
donis dei, etiam diuinoꝝ dogmatum locupletari scientia meruit) dū redarguisset at-
que depompasset prauam eius impietatem, prophanis eius astutijs sanctæ nostræ eccle
siæ, ut uerus ei⁹ propugnator recta atq; immaculata ediuerso protulit dogmata, inter
quæ & unius operationis Christi ueri dei nostri mentionem effecit. Post aliquod ue-
rot̄p̄s idem à deo confirmatus imperator in prouincia Lazoꝝ aduenies, recordatus
est disputationis, quam (sicut diximus) fecerat ad Paulum illum hæreticum, cum p̄-
sentia Cyri sanctissimi, tunc quidem eiusdē Christo amabilis Lazorū prouinciæ me-
tropolitanam sedem tenentis, nunc aūt magnam Alexandriam regentis. Prædictus igi
tur sanctissimus uir, his auditis, eius serenitati respondit nescire subtiliter, utrum unā
an duas operationes Christi ueri dei nostri astruere necesse sit. Ergo per iussionem ei⁹
pietatis, p literas proprias interrogauit nos p̄dictus sanctissimus uir, utrū unā opera-
tionē an duas in saluatore nostro Christo necesse sit dicere, & si quosdā noscamus san
C ctorum ac beatissimorum patrum, unā dicentes operationem. Vnde nos, quæ nostræ
erant scientiæ, p nostra rescripta ei significauimus, dirigētes etiam sermonē acclama
torium Mænæ sanctissimi quondā patriarchæ huius à deo conseruandæ regiæ urbis,
porrectum ab eo hic p̄senti Vigilio sanctæ memoriæ p̄decessori sanctitatis uestræ,
habentē & diuersa testimonia paterna de una operatione & una uolūtate saluatoris no
stri Christi ueri dei nr̄i. Nihil tñ propriū penitus in hmōi nostris rescriptis pmulga-
uimus, sicut suppetit nosse uos sacratissimos & unanimes, relegentes eoꝝ quæ missa
sunt exēplaria. Et silentium quidem ex illo tpe hmōi fuscepit capitulū. Quia igitur
ante paruū tp̄s, cooperante gratia dei, q oēs hoīes uult saluos fieri, & ad agnitionē ue 1. Timo. 2. a
ritatis uenire, pio zelo fortissimi ac inuictissimi magni imperatoris excitatus Cyrus
sanctissimus Alexandrinæ magnæ ciuitatis patriarcha, & cōis frater noster, & consa
cerdos dei, amabiliter & modeste adhortatus est eos, qui in magna ciuitate Alexan-
drina q̄ Eutychetis & Dioscori, Seueri quoq; & Iuliani sunt deo odibilium languē-
tes ad catholicā ecclesiam accedere. Et post multas disputationes & labores, quos cum
nimia prudentia, & saluberrima dispensatione in hac causa impendit, hoc quod festi-
nabat, per supernam gratiam ordinauit. Factaq; sunt inter utraq; partes dogmatica
quædam capitula, in quibus oēs (qui antea qdem in diuersas portiones diuisi fuerant,
proauosoq; sibi Dioscorū atq; Seueꝝ hæreticos scribentes) coadunati sunt cum san- al. erraticos
ctissima & sola catholica ecclesia, & unus grex Christi ueri dei nostri, omnis Christo

Universidad de Deusto
Biblioteca

amabilis Alexandriæ populus factus est,& penè uniuersa cum eis Aegyptus,& The D
bais,& Lybia,& cæteræ Aegyptiacæ dispositionis regiones,quas olim considerabant
(ut diximus) in innumerabilem copiam hæresum multitudinem discissas,nunc autẽ
beneplacito dei & studio prædicti sanctissimi Alexandrinorum antistitis unum labi-
um facti sunt omnes,una uox,& in unitate spiritus rectæ ecclesiæ dogmata confiten-
tur. Ex his autem, quæ dicta sunt atq; stabilita, unum existit capitulum de una ope-
ratione Christi magni dei & saluatoris nostri. His itaq; prouenientibus, Sophronius
uenerabilis monachus,qui(ut ex nunc auditu didicimus) Hierosolymorum præsul
est ordinatus(necdum enim hactenus eius ex more synodica susscepimus) apud Ale-
xandriam tunc temporis positus cum p̃fato sanctissimo papa,qñ (sicut diximus) ad-
mirabilem illam circa eos,qui dudum hæretici fuerãt, deo beneplacito unitatem cõ-
ponebat,atq; cum eo de eisdem capitulis pertractabat,aduersatus est,& cõtradixit ad
unius operationis capitulum,duas omnino operationes Christi dei nostri, dignũ in-
quiens censeri, p̃nominato aũt sanctissimo papa p̃sertim testimonia ei quorundã san
ctorum patrum nostrorũ proferente,dispersim in quibusdã opusculis suis unam ope
rationem asserentium,ad hæc quoq;,& exabundanti inquiẽte q; multoties sancti pa-
tres nostri,ut lucrarentur plurimam aſarum salutem, dum talia emergerẽt capitula,
deo placitis dispensationibus ac placitis usi fuisse uidentur, nihil de subtilitate recto- B
rum ecclesiæ dogmatum exagitantes & dicentes,q; oporteat utiq; etiam in præsenti,
dũ tantorũ milliũ populorũ salus præ manibus ponitur, nihil de hoc per contenti nẽ
altercari,ideirco quod(sicut dictum est) etiam à quibusdam sacris patribus uox hui-
usmodi dicta est,nihilq; de hoc lædatur rectæ fidei ratio,memorat⁹ deo amabilis So
phronius talem dispẽsationem nullatenus accepto tulit. Quia igitur pro hoc cũ litte-
ris eiusdem sanctissimi cõministri ad nos coniunxit,de hoc quoq; etiam apud nos ser-
monẽ mouendo insistens, ut de talibus adimeretur capitulis post factã unitionẽ uox
unius operationis,durũ nos hoc arbitrati sumus. Quõ enim non esset durũ & ualde
onerosum,qñ hoc resoluere,euertereq; erat futurũ quidẽ,oẽm illam concordiã atq;
unitatem,quæ bene fuerat effecta, tam apud Alexandrinam magnam ciuitatem, q̃q;
per uniuersas sub ea prouincias,quæ nullo tpe usq; nunc acquieuerant, nomen salu-
simplex diuini atq; laudabilis patris nostri Leonis,aut sanctæ & magnæ atq; uniuersa-
lis Chalcedonensis concilij mentionẽ facere,nunc uero præclara & magna uocem di
uinis missarum arcanis hoc prædicantes? Multis igitur à nobis de hoc motis sermoni
bus ad prænominatum uenerabilem Sophronium,postremo adhortati eum sumus,
testimonia nobis proferre sanctorum & probabilium patrum, illorũ uidelicet, quos
oẽs coiter doctores confitemur,& quorũ dogmata legem sanctæ dei cognoscunt ec-
clesiæ,duas noiatim & ipsis uerbis operationes in Christo dicendas tradentia, ille au
tem hoc facere penitus non ualuit. Nos uero considerantes, incipientem ex hoc inter
quosdam hic contentionem exardescere,& scientes quod semper ex hmõi decertatis
onibus illæ hæresum dissensiones effectæ sunt,necessariũ iudicauimus, omne studiũ
ponere ad sedandũ atq; amputandũ talẽ superfluum uerborũ conflictũ,& ad sæpedi
ctum sanctissimũ Alexandriæ patriarchã scripsimus,ut postq̃ unitatẽ cũ his, q̃ pridẽ
reparabãtur (deo auxiliante) cõposuit,de cætero nullũ p̃mitteret unã aut duas p̃fe-
re operationes in Christo deo nro,magis aũt(sicut scta & uniuersalia tradiderũt concí
lia)unũ eundemq; filiũ unigenitũ,dñm nrm Iesum Chrm uerũ deũ operatum cõfite-
ri,tam diuinã q̃q; humanã,& oẽm deo decibilem & hoïc dignã opationẽ,ex uno eo-
demq; incarnato deo uerbo indiuise pcedere,& ad unũ eundemq; redigere, eo quod
unius qdem opationis uox,q̃q; à qbusdã sanctis dicta est patribus,tñ pegrina uideret
& p̃turbare aures quorundã,suspicantiũ ad pemptionem hãc p̃ferri incõfuse, atq; se-
cundũ subsistentiã unitarũ in Christo deo nostro duarũ naturarũ,quod nõ est, unquã
nec fuit. Similiter autem & duarũ opationũ dictio multos scandalizet,utpote à nullo
sanctorum & probabilium ecclesiæ institutorũ edita. Insup & cõsequens ei est p̃dica
re duas uoluntates contrarietates circa inuicem habentes, tanq̃ deo quidem uerbo sa

lutarem

A lutarem uolenti adimpleri passionem,humanitate uero eius,obsistente eius uoluntati
& resistente,& pinde duo contraria uolentes introduci, quod impiũ est. Impossibile
q̃ppe est,in uno eodemq; subiacenti duas simul & erga hoc ipsum contrarias subsiste
re uolũtates.nã salutaris deũ gerentiũ patrũ doctrina opæ preciũ instruit,q; nunq̃ in-
tellectualiter aſata dñi caro separatim,& ex appetitu p̃prio contrario nutui uniti sibi
secundũ subsistentiã dei uerbi naturalem motũ suũ effecit, sed qũ, & q̃lem, & q̃tam
ipse deus uerbũ uolebat,& (ut *plenius dicatur) quẽadmodum corpus nrm regitur al. planius
& ornaẽ & disponiẽ ab intellectuali & rõnali aſa nostra, ita & in dño Christo tota hu
mana eius cõsperso ab ipsius uerbi deitate semp in oĩbus mota deimobilis erat secun
dũ Nisenum Georgiũ,dicentẽ contra Eunomiũ ita: Secundum quod deus erat filius,impassibilis utiq; est & immortalis. Si qua aũt passio de eo in euangelio dicitur, p
humanitatem profecto,quæ susciebat passionem,huiusmodi operatus est. Operatur quippe uere deitas per corpus,quod circa ipsum est, omnium salutem, ut sit carnis quidem passio,dei autem operatio. Hanc igitur(ut dictum est)contentionem incipientem accendi uidentes,necessarium iudicauimus, attritas potius sanctorum patrum uoces,& synodice definitas semper sequi,& neq; quæ raro à quibusdam patri-
B bus dicta sunt,& non circa hæc intentionem habentibus,quasi planam & inambiguam de eis doctrinam exponerent, ad regulam & legem per omnia dogmaticam redu
cere,quale est & quod de una operatione ab eis dictum est: neque iterum,quæ nullatenus dicta sunt à probabilibus patribus,nunc uero à quibusdam patribus proferun-
tur,duas(inquam) operationes tanq̃ dogma ecclesiasticum p̃ferre. Et ad ultimũ stetit,ac placuit,quatenus prædictus Sophronius uenerabilis nullũ sermonẽ de cætero de una siue duabus operationib⁹ mouere debeat, sed ei sufficiat præfata cautaq; ac tri
ta sanctorũ patrum recta traditio atq; doctrina. His itaq; cõtentus sæpe noiatus uene-
rabilis uir,& hæc custodire certificans, petimus nos etiam p epistolam de his ei p̃bere
responsum,quatenus hmõi epistolã(ut ait)ostendat his, q forsitan interrogare eum
de prædicta quæstione uoluerint. Quod & alacriter egimus,& ille quidẽ in his hinc
enauigauit. Nuper aũt p̃ssimus, & à deo coronatus dñs noster apud Edessinam de-
morãs ciuitatẽ,pios ad nos apices fecit, p̃cipientes,ut paterna illa testimonia defloremus,quæ continentur in libro dogmatico(sicut dictum est) facto à sanctæ memoriæ
Mænа ad sanctissimũ Vigilium de una operatione & una uoluntate, & hæc à deo in-
structæ eius serenitati dirigere deberemus, quod & ad effectum perduximus. Nos au
tem quæ dudum mota sunt,memoriæ retinentes,& tumultũ qui ex huiusmodi mo
C gestionem,& scripta ad excellentissimum sacellarium imperialẽ consequenter huius
capituli oẽm subtilitatem,horumq; quæ à nobis pro hoc actitata sunt, & quod non
oporteat de huiusmodi inquisitione perscrutari,sed permanere in attrita patrum do-
ctrina,quam oẽs *consonanter confitentur de hmõi quæstione,& confiteri unigenitũ al. consone
filium dei,q ueraciter deus simul & hõ est, eundem operari diuina & humana,& ex
uno eodemq; incarnato deo uerbo,sicut quod occurrentes iam sumus effati,inseparabiliter atq; indiuise oẽm diuinã atq; humanã operationẽ p̃cedere. Hoc nanq; nos Leo Leo papa primus in epistola decima
instituit,manifeste phibens: Agit eñ utraq; forma cũ alterius coïone, quod p̃priũ habet. In qbus rescriptũ piæ iussionis ab eius mã suetissima susscepimus fortitudine,quæ
à deo conseruandam eius serenitatem cõdecent,continentẽ. His igitur omnibus à principio ita prouenientibus,rationabile simul & necessariũ iudicauimus de his, quæ pri
tim memorata sunt,cognitionẽ dare uestræ fraternæ atq; unanimi beatitudini p exẽ-
plaria quæ à nobis directa sunt,& adhortamur uos sacratissimi hæc oĩa legere,& deo
placitam ac plenissimam charitatem,quæ in uobis est,nunc quoq; sequentes, si qd am
plius minus ue inueneritis,hoc p datam uobis à deo gratiã adimplere, atq; p sanctas
syllabas uestras unà cũ uestra optabili sospitate,quæq; super his uobis fuerint placita,
significare. Itẽ relectũ est ex eodẽ codice rescriptũ epistolæ Honorij papæ Romani ad
eundẽ Sergiũ,cõtinẽs ita: Scripta fraternitatis uestræ susscepimus,p quæ inuenti-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ones quasdam & nouas uocum quæstiones cognouimus introductas, per Sophro- D
nium quendam tũc monachũ, nunc uero ex auditu ep̃m Hierosolymitanæ urbis cõ-
stitutũ, aduersus fratrẽ nostrũ Cyr̃ Alexandriæ antistitẽ, unã opationẽ dñi nostri Ie-
su Christi conuersis ex hæresi p̃dicantẽ. Qui deniq; ad uestrã fraternitatẽ Sophroni-
us ueniens, querelamq; hmõi deponens, multiformiter eruditus, petiit de his, quæ à
uobis fuerat instructus, paginalibus sibi syllabis reserari: quarũ literarũ ad eundẽ So-
phroniũ directarũ susc̃ipientes exemplar & intuentes, satis quide circunspecteq; fra
ternitatẽ uestrã scripsisse, laudamus nouitatem uocabuli auferentem, quod posset scan
dalũ simplicib⁹ generare. Nos enim in quo puenimus, oportet ambulare. Enimuero
duce deo puenimus usq; ad mensurã rectæ fidei, quã apostoli ueritatis scripturarum
sanctarũ funiculo extenderunt, confitentes dñm Iesum Chr̃m, mediatorẽ dei & hoim
operatũ diuina, media humanitate uerbo dei naturaliter unita, eũdemq; operatũ hu
mana ineffabiliter atq; singulariter adsumpta carne discrete, inconfuse, atq; inconuer
tibiliter plena diuinitate: & q coruscauit in carne plena diuinis miraculis, ipse est &
carneus effectus plene deus & hõs passiones & opprobria patitur unus mediator dei
& hoim in utriusq; naturis uerbũ caro factũ & habitauit in nobis, ipse filius hois de cæ
lo descendens, unus atq; idem (sicut scriptũ est) crucifixus dñs maiestatis, dũ cõstet di-
uinitatẽ nullas posse ppeti humanas passiones, & non de cælo, sed de sancta est assum-
pta caro dei genitrice. Nam p se ueritas in euangelio ita inquit: Nullus ascendit in cæ
lum, nisi q de cælo descendit filius hois, qui est in cælo, profecto nos instruens, q̃ diui
nitati unita est caro passibilis ineffabiliter atq; singulariter, ut discrete atq; inconfuse,
sic indiuise uideret coniungi, ut nimirũ stupenda mente mirabiliter manẽtibus utra-
runq; naturarũ differentijs cognoscatur uniri. Cui Aposto. concinens, ad Corinthios
ait: Sapientiã loqmur inter pfectos, sapientiã uero non huius seculi, neq; principum
huius seculi, qui destruuntur, sed loquimur dei sapientiam in mysterio absc̃onditam,
quam p̃destinauit deus ante secula in gloriã nostram, quã nemo principũ huius secu
li cognouit. Si em̃ cognouissent, nunq̃ dñm maiestatis crucifixissent. Dum profecto
diuinitas nec crucifigi potuit, nec passiones humanas experiri uel ppeti, sed propter
ineffabilem coniunctionẽ humanæ diuinæq; naturæ, ideirco & ubiq; deus dicitur pa-
ti, & humanitas ex cælo cũ diuinitate descẽdisse. Vnde & unã uoluntatẽ fatemur dñi
nostri Iesu Christi, qa profecto à diuinitate assumpta est nr̃i natura, non culpa, illa p-
fecto, quæ ante p̃c̃m creata est, non quæ post p̃uaricationẽ uitiata. Christ⁹ enim dñs,
in similitudinem carnis peccati uenies, p̃c̃m mundi abstulit, & de plenitudine eius
oẽs accepimus: & formam serui susc̃ipiens, habitu inuentus est ut hõ, quia sine peccato
conceptus de sp̃usancto, etiam absq; peccato est partus de sancta & immaculata uir-
gine dei genitrice, nullum experiens contagium uitiatæ naturæ. Carnis enim uocabu
lum duobus modis sacris eulogijs boni maliq; cognouim⁹ notari, sicut scriptum est:
Non p̃manebit sp̃s meus in hoibus istis, qa caro sunt. Et Apost. Caro & sanguis re-
gnũ dei nõ possidebũt. Et rursum: Mente seruio legi dei, carne aũt legi p̃c̃i. Et, Video
aliã legẽ in mẽbris meis, repugnãtẽ legi mentis meæ, & captiuũ me trahentẽ in legẽ
p̃c̃i, quæ ẽ in mẽbris meis. Et alia multa hmõi in malo absolute solẽt intelligi, uel no
cari. In bono aũt ita, Esaia ppheta dicẽt: Veniet oĩs caro in Hierusalẽ, et adorabit in cõ
spectu meo. Et Iob, in carne mea uidebo deũ. Et alias, Videbit oĩs caro salutare dei.
Et alia diuersa. Non est itaq; assumpta (sicut p̃fati sumus) à saluatore uitiata natura,
quæ repugnaret legi mentis eius, sed uenit quærere & saluare quod perierat, id est,
uitiatã hũani generis naturã. Nam lex alia in mẽbris, aut uoluntas diuersa nõ fuit, uel
cõtraria saluatori, quia super legem natus est humanæ conditionis. Et siquidem scri
ptũ est, Non ueni facere uoluntatem meã, sed eius qui misit me patris: Et, Non quod
ego uolo, sed quod tu uis pater, & alia hmõi, non sunt hæc diuersæ uoluntatis, sed dis-
pensationis hũanitatis assumptæ. Ista em̃ ppter nos dicta sunt, quibus docit exemplũ,
ut assequamur uestigia eius, pius magister discipulos imbuens, ut non suam unus-
quisque nostrum, sed potius dñi in omnibus præferat uoluntatem. Via igitur regia
inceden

Ioan. 1. b
Ioan. 3. b

1. Cor. 2. b

Philip. 2. a

al. eloquijs
Gene. 6. a
1. Cor. 15. f
Roma. 7. d

Esaiæ. 66. g
Iob. 19. d

Luc. 19. b

al. Et sicut
Ioan. 6. d
Mat. 18. d

A incedentes, & dextrorsum uel sinistrorsum uenatorum laqueos circumpositos euitan
tes, ad lapidem pedem nostrum maxime offendamus Idumæis, id est, terrenis atq; hæ
reticis ppria relinquentes, nec uestigio quidem pedis sensus nostri terrã, id est, prauã
eorũ doctrinã oĩmodo atterentes, ad id quò tendimus, hoc est, ad fines patrios pue-
nire possimus, ducum nostrorum semita gradientes, & si forte quædam balbutien-
tes (ut ita dicam) nisi sunt proferentes exponere, formãtes se in specimen nutritorũ,
ut possent mentes imbuere auditorũ, nõ oportet ad dogmata hæc ecclesiastica rẽtor
quere, quæ neq; synodales apices sup hæc examinantes, neq; autoritates canonicæ ui al. nisi
sæ sunt explanasse, ut unam uel duas energias aliquis p̃sumat Christi dei p̃dicare, q̃s
neq; euangelicæ uel apostolicæ literæ, neq; synodalis examinatio sup his habita, uisæ
sunt terminasse, nisi fortassis (sicut præfati sumus) q̃dam aliqua balbutiendo docue-
runt, cõdescendentes ad informandas mẽtes, atq; intelligentias paruulorũ, quæ ad ec-
clesiastica dogmata trahi nõ debent, quæ unusquisq; in sensu suo abũdans, uidet secun
dum ppriam sententiam explicare. Nam q̃dãs Iesus Christus filius ac uerbũ dei, p
quẽ facta sunt oĩa, ipse fit unus opator diuinitatis atq; hũanitatis, plenæ sunt sacræ li
teræ luculentius demõstrantes. Vtrũ aũt ppter opa diuinitatis & hũanitatis, geminæ
opationes debent deriuatæ dici uel intelligi, ad nos ista ptinere nõ debent, relinquẽtes
B ea grammaticis, qui solent paruulis exq̃sita deriuando noĩa uendicare. Nos em̃ nõ unã
opationẽ uel duas dñm Iesum Christũ, eiusq; sanctum sp̃m, sacris literis p̃cepimus, sed
multiformiter cognouimus operatũ. Scriptum est enim: Si quis sp̃m Christi non ha Roma. 8. b
ber, hic eius non est. Et alibi: Nemo põt dicere dñs Iesus, nisi in sp̃usancto. Diuisiones 1. Cor. 12. a
uero gratiarũ sunt, idem autem sp̃us & diuisiones ministrationũ sunt, idem aũt dñs: &
diuisiones operationum sunt, idem uero deus, qui operatur oĩa in omnibus. Si em̃ di
uisiones operationum sunt multæ, & has omnes deus in membris omnibus pleni cor
poris operatur, q̃to magis capiti nostro Christo dño hæc possunt plenissime coapta-
ri? ut caput & corpus unum sit perfectum, ut profecto occurrat (sicut scriptum est) Ephe. 4. c
in uirum pfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Si em̃ in aliis, id est, in mẽ
bris suis, sp̃us Christi multiformiter operatur, in quo uiuunt, mouentur, & sunt: q̃to
magis per semetipsum mediatorem dei & hominum, plene ac perfecte, multisq; mo
dis & ineffabilibus confiteri nos communione utriusq; naturæ condecet operatum?
Et nos quidem secundum sanctiones diuinorum eloquiorum oportet sapere uel lo-
qui, illa uidelicet refutantes, quæ q̃dẽ nouæ uoces noscuntur sanctis dei ecclesiis scan
dala generare, ne aut duarũ operationũ uocabulo offensi, sectantes Nestorianos, nos
C esse cõfuerimus, stultam Eutychianistarũ attonitis auribus dementiã fateri putemur,
p̃cauentes, ne quorũ inania arma cõbusta sunt, eorũ cineres & rediuiuos ignes flãmi-
uomarũ denuo renouent quæstionũ, simplisciter atq; ueraciter cõfitentes dñm Iesum
Christũ unum operatorem diuinæ atq; hũanæ naturæ, electius arbitrantes, ut uani na
turarũ ponderatores ociose negociantes, & turgidi aduersus nos insonent uocibus ra
narum philosophi, quàm ut simplices & humiles sp̃ũ populi Christiani possint rema
nere ieiuni. Nullus enim decipiat p philosophiam & inanem fallaciam discipulos pi
scatorum. Eorũ em̃ doctrinam sequentes, oĩa argumenta scopulosa disputationis cal
lidæ atq; fluctiuaga intra eorũ retia sunt collisa. Hæc nobiscũ fraternitas uestra p̃di-
cet, sicut & nos ea uobiscum unanimiter p̃dicamus, hortantes uos, ut unius uel gemi-
næ nouæ uocis inductum operationis uocabulum aufugientes, unum nobiscum dñm
Iesum Christum filium dei uiui, deum uerissimũ, in duabus naturis operatũ diuinit?
atq; humanitus, fide orthodoxa & unitate catholica p̃dicetis. Et sup̃scriptio: Deus te
incolumẽ custodiat dilectiss. atq; sanctiss. frater. Glorios̃simi iudices & sc̃ta synodus
dixerunt: Oportet ad nos afferri regesta, ac dogmatica scripta quæ expolita sunt à Ser
gio quõdã patriarcha hui⁹ regiæ urbis, siue ad Honoriũ, uel Cyrũ, uel Sophroniũ aut
etiã ad alias p̃sonas seu ab Honorio ad Sergiũ facta sup p̃senti dogmatica quæstiõe,
reiacẽti in sacro chartophylacio hui⁹ uenerabilis patriarchij, ut cõferant cũ codicib.

qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui pñſſimo domino noſtro principi à Macario oblati ſunt, & nunc relecti. Georgius p
igitur deo amabilis diacon⁹ & chartophylax huius ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ, cum
omni feſtinantia pergens in chartophylacium uenerabilis patriarchij, eadem rege-
ſta, quæ dicta ſunt, deferat, & ſcripta referat. Georgius deo amabilis diaconus & char
tophylax dixit: Sicut iuſſit ueſtra ſancta ſynodus, confeſtim uado, & quanta inuenire
potero, mecum deferam. Glorioſiſſimi iudices & ſancta ſynodus dixerunt: Quæ pro-
miſſa ſunt ab eodem Georgio deo amabili diacono & chartophylace, ad effectum p
ueniant. Hi autem qui excipiunt, quæ geruntur in hac geſta ſancta noſtra ſynodo, eant
unà cum Ioanne reuerẽdo epiſcopo ciuitatis Regianæ, Georgio deo amabili epiſco
po Cyzici, et Dometio epiſcopo Pruſiados ad Macarium, et oſtendant ei tam illos du
os libros et chartaceum quaternionem, qui cum eis eſt, et ſciſcitentur ab eo, ſi uere hæc
opuſcula eiuſdem exiſtunt Macarij. Similiter autem oſtendãt ei & tres codices, & il-
lam unam chartam, quæ nunc quoq; coram nobis relecta ſunt, ſi hæc utiq; ſunt quæ
ipſe obtulit noſtro pñſſimo domino, & magno imperatori; & reſponſum quod eis
dederit, ſtatim ad nos perducant. Et paululum recedentes præfati reuerentiſſimi epi
ſcopi, una cũ Paulo & Ioãne magnificis à ſecretis atq; imperialib⁹ ſecretarijs, & Aga
thone religioſo lectore & notario ſanctiſſimi patriarchæ Conſtãtinopolitani, & uenie-
tes ad Macarium, atq; paulopoſt reuertentes, dixerunt: Secundum iuſſionem ueſtræ gl
gloriæ, ſanctæ uniuerſaliſq; ſynodi pergẽtes, aſcendimus in uenerabile patriarchiũ,
& intrãtes unã cellam, in qua eſt Macarius, (ſicut iuſſiſtis) interrogauimus eũ, ſi reco
gnoſcit illos duos libros qui in noſe eius ſuperſcripti ſunt, & unũ, q cũ eis eſt chartaceum, & quaternionẽ, & ſi opuſcula eius exiſtunt. Qui Macarius accipiens ea, & recuol
uens ac inſpiciens, dixit: Etiam dñe, pro certo mea opuſcula ſunt, & recognoſco ea.
Similiter aũt & oſtẽſi ſunt ei tres codices, & una charta, quæ hodierna die relecta eſt,
et aſpiciens ea, dixit: Etiã dñe, cognoſco ea. Anno eñ præterito obtuli ea dño, et ue
re recognoſco ea. Georgius deo amabilis diaconus et chartophylax ingreſſus in medi
um ſancti cõcilij, dixit: Iuxta quæ mihi iuſſa ſunt à ueſtra gloria, et à ſancto et uniuer-
ſali concilio, pergens in chartophylacium uenerabilis patriarchij, codices ſiue regeſ-
ta quæ inuenire potui, defero ad quod uobis placuerit. Glorioſiſſimi iudices et ſan
cta ſynodus dixerũt: Offerat Georgius deo amabilis diaconus et chartophylax ad re-
legendum, et conferendum cum codicibus à Macario porrectis pñſſimo noſtro prin
cipi, codices ſiue regeſta quæ detulit. Et accipiens Antiochus religioſus lector, & no
tarius Georgij ſanctiſſimi archiepiſcopi Conſtantinopoleos codicem, ſiue regeſtum
diuerſarum epiſtolarum Sergij, quondam patriarchæ Conſtãtinopoleos, relegit epi
ſtolam eiuſdem Sergij ad Cyrum quõdam epiſcopum Lazorum. Et collata eſt cum
codice Macarij, qui prolatus eſt per Ioannem glorioſiſſimum quæſtorem. Et cõſtitit.
Item prolatus eſt alius codex ſiue regeſtum, relectum ſimiliter per eundem religio-
ſum Antiochum, habens epiſtolam Sergij quondam patriarchæ Conſtantinopoleos
ad Honorium quondam papam Romanum. Et collata eſt cum codice, qui à Maca-
rio datus eſt pñſſimo principi. Et conſtitit. Similiter prolata eſt à Georgio deo ama-
bili diacono et chartophylace epiſtola authentica latina Honorij, quondam papæ Ro
mani, ad Sergium quondam patriarcham Conſtantinopoleos, unà cũ eius interpre-
tatione: & collata eſt eadem latina epiſtola per Ioannẽ reuerentiſſ. epiſcũ ciuitatis Por-
tuenſis, qui unus extitit de concilio antiquæ Romæ. Et cõſtitit. Glorioſiſſimi iudices
dixerunt: Cognitionem accipiens ſanctum ueſtrum & uniuerſale concilium eorum,
quæ nunc relecta atq; collata ſunt tam de Sergio quondam patriarcha huius regiæ ur
bis, q̃ de Honorio quondam papa Romano, ad hæc & Sophronio quondam patriar
cha Hieroſolymorum, quæ ei uiſa fuerint, perſequatur. Sancta ſynodus dixit: Secũ
dum interlocutionẽ gloriæ ueſtræ de his, quæ nobis relecta ſunt, tam de regeſtis ſcrip
tarũ à Sergio epiſtolaꝝ, q̃ & authentica epiſtola Honorij latina, ad hæc etiã & dela
nodicis Sophronij, quæ nobis iam relecta ſunt, accuratius de eis pertractãtes, futuro
ſecretario uobis glorioſiſſimis, quæ opportuna ſunt, dicimus. Glorioſiſſimi iudices
dixerunt

A dixerunt: Hoc quidem ſancta ſynodus peragat. Pñſſimus uero atq; à deo confirma-
dus dñs noſter & magnus imperator, dei coronatoris ſui clementiã in oĩbus imitat⁹,
& pœnitentiã expectans Macarij, p nos indignos eius famulos ueſtrã ſciſciatur ſemp
ſctãm & uniuerſalẽ ſynodũ, ſi forſitan eo pœnitente, poſt depoſitionẽ à ſancta ueſtra
ſynodo in eo ppetratam, in ppria ſede reſtituẽdus eſt. Sancta ſynodus dixit: Inueterа-
tũ Macarium in impietatis dogmatibus, & non ſolũ uniuerſam Chriſto amabilẽ ple
bem, quæ hanc à deo conſeruandam regiam urbẽ inhabitat, euerſione turbulenta⁹ pu al. potanterq;
tantem, teſtimoniaq; ſanctorũ & pbabilium patrum falſantem, & quædam quidem
abſcindentem, quædam uero addentem, & ſecũdum quod ei uidebatur, in deuia mit
tentem pñſſimum & à deo coronatũ noſtrum principem per oblatos ab eo codices,
ſed & à ſolis ortu uſq; occaſum per literas ſuas, & per hoĩes quos mittebat, uniuer-
ſos perturbantem, & à fide uera ſegregantem, & iuſte atq; regulariter à pontificali ha
bitu denudatum, nullatenus diuina regula de extero ſuſcipit in doctoris ſede reſide-
re, ne ex hoc propriæ ſuæ hæreſeos multo amplius rectu deſcere faciat intelligentiã, Mat. 12. d
& fiant (iuxta quod ſcriptum eſt) nouiſſima illius⁹ deteriora prioribus: & maxime cũ & Luc. 11. d
diuerſis uicibus in præſentia pñſſimi noſtri domini & magni imperatoris, & cuncti al. peiora
B noſtri concilij interrogatus ſit, ſi ſequitur & unà cum omnibus confiteatur in domino
noſtro Ieſu Chriſto ſicut duas naturas, ita & duas uoluntates naturales, & duas ope-
rationes naturales: & eo nullatenus accepto ferente, ſed & confirmante, quæ dudum
ab eo impie definita ſunt, & ipſis ſermonibus aſtruente, quia ſi membratim incidar,
& iacter in mare, ego neq; duas uoluntates, neque duas operationes dico in domino
noſtro Ieſu Chriſto, uno ſanctæ trinitatis, & ex hoc (ut dictum eſt) ſynodice depoſi-
tum & anathematizatum, nullo modo hunc Macarium de extero (ſicut ſuperius di-
ctum eſt) hoc ſanctũ concilium in ſacerdotali ſuſcipit ſede, ſed & execramur, & extra
terminos à deo conſeruandæ huius regiæ urbis hunc fieri, unà cum ei ſimilia ſentien
tibus. Reuerentiſſimi epiſcopi ac uenerabiles clerici, qui ſub ſede ſunt Antiochiæ ci
uitatis, accedentes ad glorioſiſſimos iudices, dixerunt: Petimus ueſtram gloriam, ſug
gerere pñſſimo & à deo coronato noſtro domino & magno imperatori, alterum p
Macario, qui fuerat archiepiſcopus noſter, ad pontificalem ſedem Antiochiæ proue-
nire, ut non ſit uidua huiuſmodi ſedes. Glorioſiſſimi iudices dixerunt: Secũdum ea,
quæ conſiderata ſunt à ſancto & uniuerſali ueſtro concilio, & iuxta petitionem reue-
rentiſſimorum epiſcoporum, religioſorumq; clericorum, qui ſub iure ſunt ſedis An
tiochenæ ciuitatis eccleſiæ, ueſtra ſancta ſynodus in futuro ſecretario, quæ promiſſa
C ſunt ſuper Sergio, Honorio atq; Sophronio, opere adimpleat.

ACTIO DECIMATERTIA.

IN nomine domini & dominatoris Ieſu Chriſti, dei & ſaluatoris noſtri, im-
perãtibus à deo coronatis ac ſereniſſimis noſtris dominis Flauijs, Conſtantino
quidem pñſſimo & à deo coronato magno principe, ppetuo Auguſto & impe
ratore, anno uigeſimooctauo, & poſt conſulatum eius à deo inſtructæ manſue-
tudinis anno decimotertio, Heraclio uero atq; Tiberio à deo conſeruandis eius fratri
bus anno uigeſimoſecũdo, die uiceſimooctauo menſis Martij, indictione nona, præpo
ſito uenerando ſeſſu pñſſimi & Chriſto amabilis noſtri Imperatoris Conſtantini, in
ſecretario ſacri palatij quod cognominatur Trullus, & per iuſſionem eius à deo in-
ſtructæ ſerenitatis, ex perſona eius, præſentibus & audientibus Conſtãtino glorioſiſ-
ſimo exconſule patricio, & curatore imperialis domus Hormiſdæ, Anaſtaſio gloriſ-
oſiſſimo exconſule patricio, & loci ſeruatore comitis imperialis excubiti, Polyeu-
cto glorioſiſſimo exconſule, Petro glorioſiſſimo exconſule. Conueniente quoq; &
ſancto ac uniuerſali concilio, quod per imperiale decretum congregatum eſt in hac
à deo conſeruanda regia urbe, id eſt, Theodoro atque Georgio uenerabilibus presby
teris, & Ioanne uenerabili diacono, locum præſentantibus ſanctiſſimi ac beatiſſimi

papæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

papæ antiquæ Romæ Agathonis,& Georgio uenerabili & sanctissimo archiepiscopo magnisonæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Petro deo amabili presbytero monacho & locum seruante sedis Alexandriæ magnæ ciuitatis, et Georgio religioso presbytero monacho,& apocrisario Theodori sanctissimi loci seruatoris sedis Hierosolymorum,Ioanne episcopo Portuensi, Abundantio episcopo ciuitatis Paternæ, Ioanne episcopo ciuitatis Regitanæ, locum repræsentantibus sancti ac uniuersalis concilij,quod circa Romam est C.XXV. episcoporum, qui etiam per suas subscriptiones declarantur in suggestione,quæ ab eis facta est ad Constantinum pijssimum principem,& Theodoro uenerabili presbytero, & uicario Theodori reuerendissimi archiepiscopi Rauennæ,Ioanne episcopo Thessalonicensi, Basilio episcopo ciuitatis Gortynæ insulæ Cretæ,Philalite episcopo Cæsareæ Cappadociæ,Theodoro episcopo Ephesi,Silinnio episcopo Heracleæ Thraciæ,Platone episcopo,Ancyræ Galatiæ, Georgio epō Cyziceñ.Mariano episcopo Sardeonꝝ,Petro episcopo Nicomediæ,Photio episcopo Niceæ, Ioanne episcopo Chalcedonen. Ioanne epō Sidensi, Theodoro epō Meletineñ.Iustino episcopo Tyanorum,Alypio episcopo Gangrorum, Cyriano episcopo Claudiopoleos, Polyeucto episcopo Myrorum Lyciæ, Theodoro episcopo Staureopoleos Cariæ,Tiberio episcopo Laodiceæ Phrygiæ, Cosma episcopo Synnadorum,Stephano episcopo Antiochiæ Pisidiæ,Ioanne episcopo Pergis, Theopempto episcopo Iustinianopoleos siue Mostenæ,Isidoro episcopo Rhodi,Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrygiæ,Theodoro episcopo Tarsensi, Macrobio epō Seleuciæ Isauriæ,Georgio epō Byziæ Thraciæ,Zacharia episcopo Leontopoleos Isauriæ, Gregorio episcopo Mitylenæ,Georgio episcopo Mileti, Sergio episcopo Selymbriæ,Andrea episcopo Methymnæ,Theognio epō Cieñ.Epiphanio epō Euchaitonꝝ, Petro episcopo Mesembriæ,Petro episcopo Zozopoleos Thraciæ,Ioanne epō Nysæ no,Theodoro epō imperialum Thermarū,Georgio epō Camulianorū,Zoito epō Chrysopoleos Asiæ,Patricio episcopo Magnesiæ,Antonio epō Hypeporum,Theodoro episcopo Pergami,Genesio epō Anastasiopoleos, Platō episcopo Cinnæ, Stephano epō Vranopolis,Andrea episcopo Minicæ,Ioanne epō Miletopoleos,Ioanne epō Philadelphiæ,Theodoro epō Prienæ,Ioanne epō Dascylieñ.Theodoro epō Iustinianopoleos Gordi,Mæna episcopo Carbaliæ Pamphyliæ, Callinico epō Colonæ Armeniæ; Tiberio episcopo Amysi,Sergio epō Sinopeñ.Georgio episcopo Ioanopoleos,Stephano epō Heracleæ Ponti,Longino episcopo Tienſi,Dometio episcopo Prusiados,Georgio epō Gratiæ,Platone episcopo Adrianopoleos,Salomone episcopo Clanen.Ioanne epō Eresiorum,Ioanne episcopo Myndi,Patricio epō Eleutherorum,Petro epō Apyræ,Alexandro episcopo Nacolio, Dometio episcopo Pryanmeseno,Constantino epō Baratthis,Theodosio episcopo Sibliorū,Paulo episcopo Sozopoleos Pisidiæ,Plusiano epō Siluensi,Theodoro episcopo Nazianzeno,Demetrio epō Thyniæ,Stephano epō pario,Gregorio episcopo Cantanensi,Ioanne epō Lappis,Eulalio epō Cynopoleos,Constantino epō Dalisandi, Theodoro epō Olbiæ, Theodoro episcopo Verisæ, Theophane religioso presbytero,& abbate monasterij quod appellatur Baiæ,in Sicilia constituti,Georgio presbytero,& monacho monasterij Renati,quod situm est in antiqua Roma, Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij,quod cognominat̃ domus Arsitia,quod similiter sitū est in antiqua Roma. Residentibus quoq; gloriosissimis patricijs & consulibus,& omnibus sanctissimis & deo amabilibus episcopis per ordinem in eodem secretario Trullo, positis in medio sacrosanctis Christi dei nostri euangelijs,Constantinus deo amabilis diaconus huius sanctæ dei catholicæ &apostolicæ magnæ ecclesiæ,& primicerius deo amabilium notariorū Georgij sanctissimi patriarchæ huius à deo cōseruandæ regiæ urbis, dixit: Meminit sanctū & uniuersale uestrum concilium, quod cum præcedenti conuentu interlocutum sit à gloriosissimis iudicibus, quatenus proprium promulgaret intentum super Georgio, Honorio & Sophronio quondam patriarchis, & promisit quod in altero hoc perageret,& quia posteaquam,quæ considerata sunt à uestro

al. Camelenorum

al.Iustinopolis Gordiu come

al.Amyzon

al.Cleone
al.Erezorū
al. Præmessio

al Tinni
al. Candani

A à uestro sancto concilio, ut prouenirent, atq; confirmarentur super Macario,petierunt reuerentissimi episcopi,qui sedi subiacebant Antiochenæ ciuitatis, & religiosi clerici ad suggerendum pijssimo ac serenissimo nostro domino & magno principi, alterum promoueri in sede Antiochenæ ciuitatis,& suggerimus ad quod placuerit. Gloriosissimi iudices & sanctum concilium dixerunt: Relegantur acta præterita. Et relecta sunt. Gloriosissimi iudices dixerūt: Prosequat̃ sanctū & uniuersale ustm concilium,quæ in antelatis ab eo promissa sunt. Sanctum concilium dixit: Secundū promissionem quæ à nobis ad uestram gloriam facta est,retractantes dogmaticas epistolas,quæ à Sergio quondam patriarcha huius à deo conseruandæ regiæ urbis scriptæ sunt,tam ad Cyrum,qui tunc fuerat episcopus Phasidis, quàm ad Honorium quondam papam antiquæ Romæ: similiter autem et epistolam ab illo,id est, Honorio rescriptam ad eundem Sergium,hasq; inuenientes omnino alienas existere ab apostolicis dogmatibus,et à definitionibus sanctorum conciliorum, & cunctorum probabilium patrum,sequi uero falsas doctrinas hæreticorū,eas omnimodo abhorrimus,& tanquam animæ noxias execramur. Quorum autem,id est,eorundem impia execramur dogmata,horum & nomina à sancta dei ecclesia proꝛi iudicauimus, id est, Sergij Hæreseos damnātur hoc loco septē pōtifices: Sergius, Cyrus, Pyrrhus, Petrus, Paulus, Honorius, Theodorus.

B quondam præsulis huius à deo conseruandæ regiæ urbis,qui aggressus est de huiusmodi impio dogmate conscribere,Cyri Alexandriæ, Pyrrhi, Petri & Pauli,qui & ipsi præsulatu functi sunt in sede huius à deo cōseruandæ ciuitatis,et similia eis sensерunt,ad hæc et Theodori quondam episcopi Pharan,quarum omnium suprascripta rum personarum mentionem fecit Agatho sanctissimus ac ter beatissimus papa antiquæ Romæ in suggestione,quam fecit ad pijssimum & à deo confirmatum dominum nostrum et magnum Imperatorem,eosq; abhorrit,utpote cōtraria rectæ fidei sentientes,quos anathemati submitti definimus. Cum his uero simul proꝛi à sancta dei catholica ecclesia,simulq; anathematizari præuidimus & Honorium,qui fuerat papa antiquæ Romæ,eo quod inuenimus per scripta quæ ab eo facta sunt ad Sergium, quia in omnibus eius mentem secutus est,et impia dogmata confirmauit. Pertractauimus autem et synodica Sophronij uenerabilis memoriæ, quondam archiepiscopi sanctæ dei Hierosolymorum ciuitatis, & hæc reperiētes cum uera fide conuenientia, apostolicisq; & sanctorum atque probabilium patrum doctrinis paria, utpote, quæ sunt orthodoxa, recepimus, & ut salubria sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ suscepimus,&nomen eius inseri sanctis diptychis sanctarū ecclesiarū iustum esse iudicauimus. Gloriosissimi iudices dixerunt: Satisfaciēs interrogationi sanctū uestrum et uniuersale concilium propter personas, quas ei proposuimus,id est, Sergij & Honorij quondam patriarcharum, necnon & Sophronij uenerabilis memoriæ,qui fuit archiepiscopus Hierosolymorum, assecutum est et de Pyrrho, Paulo & Petro, & his quondam præsulibus huius à deo conseruandæ ciuitatis, super his & Cyri, qui fuerat papa Alexandriæ,& Theodori quondam episcopi ciuitatis Pharan,interC rij quondam patriarcharum, necnon & Sophronij uenerabilis memoriæ,qui fuit archiepiscopus Hierosolymorum, assecutum est et de Pyrrho, Paulo & Petro, & his quondam præsulibus huius à deo conseruandæ ciuitatis, super his & Cyri, qui fuerat papa Alexandriæ,& Theodori quondam episcopi ciuitatis Pharan,interloquatur ad Georgium deicolam diaconum & chartophylacem huius sanctissimæ magnæ dei ecclesiæ,quatenus in medium proferat ad legendum,quæque reiacent in uenerabili patriarchio,siue synodica dogmatica opuscula uel epistolæ suprascripta rum personarum, ut et nos eorum percipiamus cognitionem. De petitione uero, quæ facta est à reuerentissimis episcopis et religiosissimis clericis subiacentibus sedi Antiochiæ magnæ ciuitatis, pro ordinando præsule in sede Antiochenæ ciuitatis, suggessimus à deo instructis auribus fortissimi et à deo muniti nostri imperatoris. Et iussit eius serenitas,decretum secundum solitam consequentiam fieri à reuerentissimis episcopis et clericis suprascriptæ sedis,& hoc offerri eius mansuetissimæ fortitudini. Sanctum concilium dixit: Inquirēte uestra gloria, ut Georgius deo amabilis diaconus et chartophylax huius sanctissimæ magnæ ecclesiæ,q̃tenus ad medium deducat quascunq; siue dogmaticas epistolas, seu et alia opuscula, quæ tā à Pyrrho,Petro,et Paulo,q̃ndā pr̃iarchis huius à deo cōseruādæ regiæ urbis,q̃ quæ à Cy-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ro quondam papa Alexandriæ, & Theodoro quondam episcopo Pharan, ad retra- D
ctandum ea, hoc fieri superfluum iudicauimus, eo quod & secta eorum omnibus
manifesta est de una uoluntate & una operatione. De hoc uero & Agatho sanctissi-
mus antiquæ Romæ præsul per suggestionem suam eorum reuelauit contrariã in-
tentionem, immo magis etiam declarauit eos, qui similia senserunt cum Sergio, qui
exorsus est nouitatem uocis cacodoxam & blasphemam introducere in catholica ec-
al. doctrinam clesiæ doctrina. Vnde etiam hos cum propriis eorũ scriptis præfatus sanctissimus
papa proiecit. Gloriosissimi iudices dixerunt: Quanq̃ in omnibus orthodoxa sit sug-
gestio sanctissimi ac ter beatissimi Agathonis papæ, & ueritati conueniens, attamen
omnino necessariũ existit, ut prænominatarum personarũ scripta ad medium produ
cantur secundum anteriorem interlocutionem, quam fecimus, ut in amplius manife
stetur secta carundẽ psonarum. Sanctum concilium dixit: Postq̃ ob accuratius cogno
scendum de Pyrrho, Paulo, & Petro, atq; Cyro, qui fuit papa Alexandriæ, & Theo-
doro quondam episcopo Pharanitano, insistit uestra gloria, Georgius deo amabilis
diaconus & chartophylax huius sanctissimæ magnæ dei ecclesiæ ad medium deducat,
quæ à supradictis personis dogmaticè scripta sunt, quatenus omnibus satisfiat, quod
& ipsi in oĩbus Sergij errorẽ secuti sunt. Georgius deo amabilis diaconus & charto-
phylax dixit: Secundũ quæ dudum in anteriori actione interlocutũ est uestrum san- E
ctum & uniuersale concilium, tunc egressus, perquisiui quæ iusseratis. Et primum
quidem inueni in chartophylacio uenerabilis patriarchij super hæc quæ à me pro-
lata sunt, etiam epistolam Cyri episcopi, qui tunc Phasidis fuerat, missam ad Sergi-
um quondam patriarcham huius à deo conseruandæ regiæ urbis, ante quinquagin-
ta sex annos per quartamdecimam indictionem præteriti circuli, interrogantis per
eandem epistolam prædictum Sergium de quæstione operationum. Similiter &
alteram epistolam, directam ab ipso Cyro ad eundem Sergium, postquam ab epi-
scopatu Phasidis translatus est ad sedem Alexandriæ magnæ ciuitatis, insinuante uni-
tatem factam cum his, qui Theodosiani dicuntur, unà cum exemplaribus satisfactio-
nis de unitate, quæ prouenit inter hos ipsos Theodosianos, & prædictum Cyrum, pa
riterq; & Theodori quondã episcopi Pharanitani libros diuersos, prolatos ex biblio-
theca uenerabilis patriarchij, inter quos & epistolam eiusdem Theodori ad Sergium
episcopum Arsenoitam de una operatione. Similiter & interpretationes diuersorum
paternorum testimoniorum. Excussi uero ex eadem bibliotheca & alios sex libros,
habentes scripta Pyrrhi, qui factus est post Sergium patriarcham huius à deo conser
uandæ regiæ urbis. Plurima horũ manu eius scripta sunt de uoluntate & operatione
& quibusdã alijs. Similiter autem protuli ex chartophylacio memorati uenerabilis
patriarchij regestum diuersarum epistolarum Pauli, qui fuit post eundem Pyrrhum
patriarcha huius regiæ urbis, in quo iacet epistola scripta ab eodem Paulo ad sanctæ E
memoriæ Theodorum, qui fuit papa Romanus, de una uoluntate, & tres prosphone-
ticos, id est, acclamatorios tomos eiusdem Pauli ad sanctæ memoriæ quondam Im-
peratorem nostrum, & patrem pijssimi nostri domini & magni Imperatoris, de una
uoluntate & operatione. Ad hæc & Petri, qui factus est patriarcha post eundem
Paulum huius regiæ urbis. Similiter & regestum diuersarum epistolarum, in quo
est epistola eiusdem dogmatica, scripta ad Vitalianum sanctæ memoriæ quondam
papam Romanum, & utraque præ manibus habeo, ad quod uobis placuerit. San-
ctum concilium dixit: Libros atque regesta uel chartas, quas præ manibus habet
Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax sanctæ huius magnæ ecclesiæ,
hæc susciptentes hi qui à nobis excipiunt, per ordinem relegant. Et accipiens An-
tiochus religiosus lector & notarius, duas epistolas à Cyro scriptas ad Sergium,
unà cum prænominato satisfactionis exemplari, relegit, sic continenti in uerbis:
Deo honorabili mihi domino benigno, principi pastorum, patri patrum, uniuersa-
li patriarchæ Sergio à Cyro humili uestro. Prompto me existente præsentem sug-
gestionem porrigere deo honorabili meo domino, diuersæ mihi subibant cogitatio-

A ones, & in duabus sententijs animam partiebar. Putas ne (inquam) docenti con- Eccles. 1. c
sentiam? Altiora te ne quæsieris, & potiora te ne scrutatus fueris. & claustra labijs
imponens, filere studeam, aut auscultrem ne eum, qui dicit: Quærens quære, & apud
me mane? Deinde in hoc meipsum sufficienter examinans, etiam scribendi sume-
bam fiduciam, cum ter beatitudinis uestræ à deo inspiratam doctrinam in mente per
cipere, satisfactus, quòd unum è duobus, siue etiam utrunque ex hoc mihi conquisi- al. persuasus
retur. Aut enim (inquam) suscipiar, aut per omnia emendabor in his quæ suggerun
tur, si non ita sese habent. Dum dignus fuissem effectus deo honorabilis pijssimis
uestigijs à deo confirmati nostri domini, simulq; & deo imitabilem eius condescen-
sionem indeptus, fiduciam capiebam, diuinam iussionem eius serenitatis relegendi,
quæ ad Arcadium sanctissimum archiepiscopum Cypri contra Paulum primatem
episcoporum minime deo decenter constructa est, cuius laudabilis ac deo amabilis
uere est omnis quidem intentus, piam immaculatam nostræ fidei rectitudinem alle-
gans, duas autem operationes in domino nostro IESV CHRISTO, ut post uniti-
onem dicatur prohibentem. eam inueniens abnuebam, & proferre tentabã honora-
B tissimam Leonis epistolam, duas operationes cum alterutrum scilicet communione, Leo papa
quemadmodum docet sanctissimus meus dominus, manifestissime proclamantem, epistola. 10.
Ex hoc ergo deinceps nobis exorto sermone, uenerandam suggestionem à deo inspi
rabilium uestrorum ad relegendum iubebar suscipere, quæ dicebatur ac putabatur
præfatæ piæ iussionis esse rescriptum. mentionem enim faciebat illius Pauli, qui &
Sauli. sed & iussiones exemplares, & intentum eorum, quæ in eo scripta fuerant, ad-
mittebar. Opportune ergo nunc silentium gerere, & nequaquam contradicere per-
struebar: ad uero à deo eruditam doctrinam confugere didici, uenerabiles eius syllа-
bas postulans promereri, liquidius declarantes, qualiter duas operationes post uni-
tionem dicere recusantes, in una, id est, singulari operatione, in omnibus diuinis elo-
quijs possumus concludere, tam quod passibile, quàm quod impassibile est ipsius
ineffabilis dispensationis saluatoris nostri IESV CHRISTI, quate-
nus à deo illustrata eruditione deo instructorum uestrorum illuminata imperitia
nostra forsitan uel in hoc imitabitur pinguissimam atque fertilem terram, semina-
tum' que uerbi granum libenter suscipiens, ad fœcunditatem saluum perducat: deo
acceptas denique sui orationes solite ministrare tam meæ paruitati, quamq; his qui
mecum sunt, benignus meus dominus dignetur. Et subscriptio: Cyrus humilis exo-
rans pro honoratissima uita deo honorabilis mei domini, suggessi. Alia episto-
la eiusdem Cyri scripta ab Alexandria. Proprio domino per omnia à deo honoran
do, atque ter beatissimo benigno pastorum pastori, patri patrum, uniuersali patri-
C archæ Sergio, Cyrus humilis uester. Fœcunditatem & iterum spiritalem fructifica-
tionem per deo acceptabiles orationes beatitudinis deo amabilis mei domini, quæ
concurrit doctrinis pijssimorum à deo conseruandorum & ueraciter CHRISTO
amabilium dominorum nostrorum, & nunc promereor ter beatissimo meo domi-
no primitias suggerere. Notum enim facio, quòd omnes qui dicuntur dogmatis
Theodosianorum circa hanc Alexandrinorum Christo amabilem ciuitatem clerici,
unà' cum his qui in dignitatibus & militibus clarent, insuper & qui ex plebe sunt in
millibus constituti, per tertiam Iunij mensis adunati sanctæ nostræ catholicæ dei ec-
clesiæ, intemerabilia nobiscum dei mysteria perceperunt, ad hoc adducti præuiante
profecto beneplacito omnipotentis dei consilio, per collatam mihi doctrinam tam à
pijssimis ac inuictissimis nostris dominis, quamq; à deo inspirata domini mei sancti-
tate, ut p hoc stabilitetur secundũ quod scriptum est, in confrequentationibus dies se Psal. 117
stus usque ad cornu altaris. Si autem oportet ueracius dicere, non in confrequentati-
onibus tantum, neq; usq; ad cornu altaris, sed & in omnem Alexandrinorum Christo
amabilem ciuitatem, eiusq; confinia usq; ad nubes ipsas, & ultra hæc cælestibus offi-
cijs in pacem sanctarũ ecclesiarum, & in his q ad eadem conuertunt lætantibus. Qua
liter autem hæc adunatio assecuta est, subtiliter præsumens suggessi pijssimis auri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus inuictissimorum ac sereniſſimorum noſtrorum dominorum, per confamulum D
al. quia fuit meum Ioannem deo amabilem diaconum, qui adfuit in omnibus quæ mota sunt: & certus sum quia & in hoc acceperat ultimum suum famulum sanctissimus meus dominus. Quæso nanque ter beatissimum meum dominum, quatenus cognitionem omnium faciens, si quid mihi uitali motione forsitan defuit, aut per ignorantiam de competentibus frustratus sum, emendare exiguum suum famulum dignetur. opus enim hoc deo honorabilium uestrorum est, qui omnibus diuinis scripturis decorami ni, & desuper perficimini. Subscriptio.

Cyrus humilis episcopus orans pro deo honorabilis mei domini uita, suggessi.

EXEMPLAR SATISFACTIONIS FActæ inter Cyrum quondam papam Alexandriæ, & eos qui erant ex parte Theodosianorum.

Cyri Alexandrini episcopi fidei satisfactio

Domino Christo uero deo nostro omnibus præfulgenti, omnes quead salubertis mam & ueram eius fidem dirigenti, & in unam eandemq; sanctam suam ecclesiam conuocanti, præsentem satisfactionem facimus pro unitate sanctarum dei ecclesiarũ, mensis Maij die quarta, indictione sexta.

Satisfactio facta à Cyro misericordia dei episcopo per diuinam sanctionem be B nignissimorum atque triumphatorum dominorum nostrorum, locum exhibente apostolicæ sedis huius Alexandrinæ episcopo amabilis ciuitatis.

Capitulum primum.

Si quis non confitetur patrem, & filium, & spiritum sanctum trinitatem consubstantialem, unam deitatem in tribus subsistentijs, anathema sit.

Capitulum secundum.

Si quis non confitetur unum sanctæ trinitatis deum uerbum, qui ante secula sine tempore natus est ex patre, & descendisse de cælis, & incarnatum esse ex spiritu sancto, & domina nostra sancta gloriosa dei genitrice, semperq; uirgine Maria, & humanatum, passum esse propria carne, & mortuum, & sepultum, & resurrexisse tertia die secundum scripturas, anathema sit.

Tertium capitulum.

Si quis non confitetur, unius eiusdemq; domini nostri Iesu Christi, ueri dei nostri eam passiones, quamq; miracula, sed alterius & alterius, anathema sit.

Quartum capitulum.

Si quis non confitetur, ex ipsa summa unitione deum uerbum in utero sanctæ dei genitricis semperq; uirginis Mariæ, constituisse sibi per unitionem carnem ex ipsa & sancta dei genitrice nobis consubstantialem, animatam anima rationali & intellectua li, unitione naturali atque secundum subsistentiam, & sic processisse ex ea, unum existentem, inconfusum, atque indiuisum, anathema sit.

Quintum capitulum.

Si quis non confitetur, sanctam dominam nostram, semperq; uirginem Mariam, proprie & secũdum ueritatem θεοτόκον, id est, dei genitricem, utpote quæ deum uerbum incarnatum concepit & genuit, anathema sit.

Sextum capitulum.

Si quis non cõfitetur, ex duabus naturis, id est, deitate & humanitate, unum Christum, unum filium, unam dei uerbi naturam incarnatam, secundum sanctum Cyrillum inconfuse, inconuertibiliter, immutabiliter, siue unam subsistentiam compositam, quod est ipse dominus noster Iesus Christus, qui unus est de sancta consubstantiali trinitate, talis anathema sit.

Septimum capitulum.

Si quis unum dominum nostrum Iesum Christum in duabus considerari dicẽs naturis, non eundem unũ de trinitate confiteat, sempiterne qdem ex patre genitũ deũ uerbũ, nouissimis aũt seculi tẽporibus eundem incarnatum, atq; genitum ex sanctissima

A ma & intemerata dña nra, dei genitrice, semperq; uirgine Maria, sed alteraq; hũc nosciț & alteraq;, & non untũ eundemq; secundum sapientissimum Cyrillum, in deitate perfectũ, & in humanitate eundẽ pfectũ, ex hocq; solo in duabus contẽplandũ naturis, eundem passum, & non passum secundum aliud & aliud, sicut idem sanctus Cyrillus ait: & patientem quidem humanitus carne, secundum quod homo est: permanentem uero impassibilem, ut deum, in passionibus propriæ carnis, eundem' que unum Christum & filium, operantem deo decibilia & humana una deiuirili operatione, secundum sanctum Dionysium, sola contemplatione discernens ea, ex quibus unitio facta est. Hæc intellectu considerans inconuertibilia, & inconfusa post eorum naturalem & secundum subsistentiam unitionem manentia, in hisq; indiuise, atque inseparabiliter unum eundemq; Christum & filium recognoscens, iuxta quod duo adinuicem inconfuse conuenientia considerat intellectu causatiuam eorum contemplationem, & non phantasiam mendacium, atque inanibus mentis figmentis, nullatenus uero diuiungit, quasi peremptа iam illa, quæ in duo est, sectione propter ineffabilem & inB confusam & inexcogitabilem unitionem, dicens secundum sanctum Athanasium: Sicut enim caro, simul dei uerbi caro: simul caro animata rationalis, simul dei uerbi caro animata rationalis: sed ad diuisionem per partes huiusmodi assumit uocem, anathema sit.

Octauum capitulum.

Si quis non anathematizat Arrium, Eunomium, Macedonium, Apollinarem hæreticos, Nestorium, Eutychen nec nominabilem, & Cyrum, & Ioannem, & Egeoras, & omnes qui quocunq; modo contradixerunt duodecim capitulis sanctissimi Cyrilli, & pœnitentiam non egerunt, sed in hoc errore sunt mortui, & quiqui similia eis sapuerunt, aut sapiunt, anathema sit.

Nonum capitulum.

Si quis non anathematizat scripta Theodoriti, quæque sunt contra rectam fidem, & sanctum Cyrillum, & epistolam quæ dicitur Ibæ, & Theodorum Mopsuestenum, & scripta eius, & si quis non suscipit scripta sancti Cyrilli, & maxime quæ sunt contra Theodorum & Theodoritum, Andreamq; & Nestorium, et quiqui similia eis, unius' ue eorum senserunt, aut sentiunt, anathema sit.

Item accipiens idem Antiochus religiosus lector & notarius codicem Theodori, qui fuit episcopus Pharan, relegit librum eius scriptum ad Sergium quondam episcopum Arsinoitam Aegyptiacæ diœceseos, in quo continebatur ita: Omne quicquid describitur seu locutus, siue operatus dominus per mentem & sensum atque sapientiam, quæ organa dicuntur ἀυθεντίαι & dixit, & operatus est, & sic eius tanC quam totius & unici, una operatio uerbi, mentis, sensibilis & organici corporis suncta dicantur. Eiusdem ex eodem sermone: Quoniamquidem primordialiter propter quandam diuinam & sapientissimam dispensationem, somnum & fastidium, esuriem & sitim admisit, quãdo uoluit, maxime uero etiam in his motum horum & quietem, ad illam omnipotentissimam ac sapientissimam uerbi operationem applicamus, & ex hoc unam unius eiusdemq; Christi operationem appellamus. Eiusdem ex eodem sermone: Affatim (ut opinor) nobis sermo discutiendo monstrauit, quia omnia (quæcunq; scripta sunt de domino Christo) siue dei, seu animæ siue corporis seu utriusque, animæ (inquam) atque corporis, singulariter, simul & inseparabiliter agebantur, incipientia quidem, & (ut est dicere) affluentia ex uerbis, sapientia & benignitate atque uirtute, mediante intellectuali anima & corpore procedentia. Et ideo una est operatio totius, utpote unius eiusdemq; saluatoris nostri. Hæc omnia & sunt, & dicta sunt. Eiusdem ex eodem sermone: Habemus utique ex his manifestum, quæ dei sunt omnia, quæ de Christo audiuimus & credimus, siue diuinæ naturæ congruentia, siue humanæ: & ideo una operatio ista, tam deitatis eius, quamq; humanitatis, piè nominata sunt. Eiusdem ex eodem sermone: Vt sit omnis humanatio à principio usque ad finem, & quæq; eius sunt parua & magna, una ueraciter sublimissima

Theodorus Pharanitanus epũs.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& diuina operatio. Eiusdem ex sermone, quem fecit in interpretatione paternorum testimoniorum: Diuina uero uoluntas, quæ est ipsius Christi, ipsius enim uoluntas una est, & hæc *humana. Eiusdem ex eodem sermone: Per hæc igitur absque ulla ambiguitate instruimur, quod omnia salutaris dispensationis, seu diuina, siue humana, de saluatore nostro Iesu Christo descripta sunt, principaliter quidem (ut est dicere) ex diuinitate facultatem originemq; accipiebat, mediante tamen intellectuali atque rationali anima per corpus gerebantur, siue mirificam quandam uirtutem diceris, siue etiam naturalē alteram hominis motionem, ut est cibi appetitus, somnus, fastidium, & dolorum susceptio, tristitia, anxietas, quæ etiam per inusitationem nominum ex consuetudine passiones appellantur, propriè uero naturales sunt motiones per animatum ac sensuale animal, & ipsa uero quæ reuera sunt & dicuntur passiones, crux, mortificatio, plagæ, cicatrix, acclauationes, consputiones, alapæ, omia hæc rectè utique & iustè uocanda sunt, una eiusdemq; Christi operatio. Eiusdem ex eodē sermone: Intelligēda ergo sunt nobis omnino, quæq; sunt circa saluatoris Christi humanationem, diuina & profecto salutaris operatio. Eiusdem ex eodem sermone: Ex his igif oibus & his similibus, aperte & satis iuste una dei operatio, cuncta quæq; sunt propriè humanationis, propria credenda atque dicenda sunt. Eiusdem ex eodem sermone: Nostra quidem anima non habet insitum talis esse uirtutis, ut & naturales corporis proprietates ab ea & à semet expellat, sed neque dominari intantum apparuit rationalis anima ipsius proprij corporis, ut *etiam quæ circa hoc sunt, huicq; sunt insita, id est, molem, fluxumq;, & colorem contineat, atque circa hoc unquam constituat. Quæ omnia in dispensatione Christi saluatoris nostri, & conscripta, & facta sunt in illo diuino & uiuifico corpore. Etenim absque mole, & (ut ita dicatur) incorporaliter absque διαστολῆς diremptione de uulua processit, & sepulchro etiam, ut et tamquam super pauimentū, supta mare ambularet. Eiusdem ex eodem sermone: Oppotunum quidem est, nos ita sentire et dicere, omnia quæq; in humanatione de saluatore Christo esse scribuntur, unam cognoscere operationem: huius autem opificem et creatorem, ipsum deum uerbum, instrumentum uero humanitatem. Quæque igitur tanquam deo, & quæque humanitati congruentia de eo dicta sunt, omnia ipsius deitatis uerbi est opatio. Item accipiens idem religiosus Antiochus librum, in superscriptione continentem, Pyrrhi humilis episcopi de uoluntate & operatione, relegit totum dogmaticum eiusdem Pyrrhi, in quo continebatur: Vnum autem (ut dictum est) tantum reprehendit capitulum Sophronius deo amabilis, tanquam qui testimonium Dionysii deiloqui doctoris dissimulasset per immutationem unius uocis. Congrua quippe in hoc maxime dicens idem uir, & cautelam habentia, in quibus ait ille, Sed uirificati dei nouam quandam deiuirilem operationem nobis morigeranst: (una enim in ueritate noua continebat eadem charta) non malitiose (quod absit) secūdum meum sermonem, sed utpote quæ non æqualiter noua intelligi ualuisset, à Cyro sanctissimo huiusmodi uox est appositā, & per extremitatum quippe negationem, una diuinus doctor asserit, affirmatiuam faciens, & hanc singulariter exprimens, quid aliud quàm unam confiteri operationem tanquam unius Christi, secundum sermonē aperte & plane contradidit? Item relectum est ex regesto diuersarum epistolarum, Exēplar epistolæ Pauli quondā præsulis huius à deo cōseruādæ regiæ urbis, scriptæ ad Theodorum quondam papam Romanum, cuius initium: Ecce quàm bonum & quàm iocundum, habitare fratres in unum. Habet autem post aliqua eadem epistola ita: Vnius autē eiusdemq; dei uerbi incarnati tam uiracula prædicamus, quàm passiones agnoscimus, quas carne pro nobis sustinuit. Vnde & deus dicitur passus, & filius hominis de cælo descendisse, propter illam quæ supra recensita est, inseparabilem & secundum subsistentiam duarum naturarum unitionem. Propterea & unam uoluntatem domini nostri Iesu Christi intelligimus, ne aduersitatem uel differentiam uoluntatum in una eademq; persona domini nostri Iesu Christi aduectamus, aut eum sibi reluctan-

al, diuina

al, nisi

Pyrrhus Cōstantinop.

Paulus Constantinopo.

Psal. 132.

A reluctantem doceamus, aut duos uolentes introducamus, non pro commixtione prorsus uel confusione duarum naturarum, quæ in eo considerantur, huiusmodi unius uoluntatis uocem proferentes, & ob peremptionem alterius solam alteram eē pronunciantes, sed per huiusmodi uocem insinuantes, quod eius rationaliter ac intellectualiter animata caro ex ipsa principali unitione ineffabiliter quæq; diuina sunt locupletata, eam sibi uniente secundum subsistentiam uerbi, ipsam diuinampossidebat & nō differentem uolūtatem. Item relecta est ex altero regesto epistola Petri, & ipsius q̄ndam præsulis regiæ ciuitatis ad Vitalianum sanctæ memoriæ, qui fuit papa Romanus, cuius est initium: Spiritalem nobis lætitiam peperit litera uestræ unanimis & sanctæ fraternitatis. Dumq; relegeretur eadem epistola, habens diuersa patrum testimonia, hi qui locum gerebant Agathonis sanctissimi papæ Romani, dixerunt: Innotescimus uestræ gloriæ, quod paterna testimonia quæ continentur in præsenti, quæ nunc relegitur Petri epistola, circuncisa deflorata sunt ab eodem Petro ex hoc quod ostendere uoluisset suam, super unam uolūtatem & unam operationem, intentionē. Glorioſissimi iudices dixerunt: Comperimus diligenter, iuxta quæ à uestra reuerentia dicta sunt, quod talia testimonia quæ continentur in præsenti epistola, detruncatè Petrus Constantinopo.

B posita sunt. Et si placet uestro sancto ac uniuersali concilio, in amplius huiusmodi epistolæ lectio non procedat. Sanctum concilium dixit: Ad hæc quæ gloria uestra nup locuta est, satis est præsentis epistolæ lectio. Ecce aūt secundū quæ iá uestra interlocuta est gloria siue inquisiuit, in medium ueniētibus tam dogmaticis epistolis quàm scriptis, quæ fecerunt Pyrrhus, Paulus & Petrus, quōdam patriarchæ huius regiæ urbis, necnon quæ à Theodoro, qui fuit pharan episcopus, & Cyro, qui fuit papa Alexandriæ, & ante nos uestramq; gloriam relectis, auditur aperte, unam operationem & unam uoluntatem in incarnationis dispēsatione domini nostri Iesu Christi ueri dei nostri, eos impie prædicasse. Declarantibus igitur nobis, omnem satisfactionem uestra gloria debet percipere, quod bene atq; iuste eos iam abiecit Agathon sanctissimus papa antiquæ Romæ, per suggestionem quam fecit ad pijssimum ac triumphatorem magnum nostrum Imperatorem, & nos quoque consonanter cum eo, hos utpote aduersa rectæ fidei sentientes, expelli de sacris diptychis, & anathemate percelli censuimus, eorumq; scripta, ut impietate repleta, abominamur, & ut exterminio debeant submitti, decernimus. Glorioſissimi iudices dixerunt: Si hi qui post Petrum episcopum fuerunt, huius à deo conseruandæ regiæ urbis, id est, Thomas, Ioannes, & Constantinus, uidentur seu epistolas, siue sermones composuisse de nouitate uocum, quæ nuper impiè in catholicam ecclesiam intromissa est, eorum exemplaria siue regesta,

C uel authētica in medium proferat Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax, q̄tenus & eorū cognitionē percipiēs sanctū uestrū concilium, quæ ætati cōueniūt decernat. Similiter & si uidentur seu episcopi, siue clerici uel monachi, cæteri' ue quidam libellos exegisse ab his, qui episcopatum gesserunt huius à deo conseruandæ regiæ urbis, de una operatione & una uoluntate, etiam hæc præuidimus, ut prædictus Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax ad medium indiminute deducat, ut & ipsa secundum iudicium sancti uestri concilij exterminio contradantur. Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax dixit: Polypticum, domine, siue regestum, in quo continentur exemplaria synodicorum, quæ facta sunt tam à Thoma, Ioanne & Constantino sanctæ memoriæ quondam patriarchis huius regiæ urbis, hic mihi præsto est, cum his & authentica synodica bullata, quæ facta sunt à Thoma sanctæ memoriæ quondam patriarcha ad Vitalianum sanctæ memoriæ quondam papam Romanum, quæ etiam uolens ad eum dirigere, propter impiorum Sarracenorum incursum assidue imminentem, (ut nostis) & obsessionem, quæ facta est per biennium, quo gessit episcopatum, non ualuit dirigere, & hæc ergo statim uobis iubentibus profero. Perscrutatus sum uero libel-

Universidad de Deusto
Biblioteca

los,qui facti sunt à diuersis episcopis,seu monachis,siue clericis ac laicis de uoluntate D
et operatione,diligẽter & hos protuli,& sunt in chartophylacio,ad id quod uobis pla
cuerit. Gloriosissimi iudices & sanctum concilium dixerunt: Regesta synodicorum
quæ asserit Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax præ manibus habere,
scriptorum à Thoma,Ioanne,& Constantino,qui episcopatum gesserũt huius à deo
conseruandæ regiæ urbis,necnon & authentica synodica,quæ dixit scripsisse Thomã
ad Vitalianum sanctæ memoriæ quondam papam antiquæ Romæ,ad medium pro
ferat:& hæc susciptentes qui à nobis excipiunt, obauditum nostrum omnium rele
gant. Et accipiens Agatho religiosus lector,& notarius sanctissimi patriarchæ Con
stantinopoleos synodicum authenticum sanctæ memoriæ Thomæ bullatum, & con
ram omnibus bullam quæ in eo pressa fuerat, auferens,relegit, habens in superscri
ptione ita: Per omnia sanctissimo ac beatissimo fratri & consacerdoti domino Vita
liano,Thomas indignus episcopus in domino salutem. Cuius initium est,Qui cum
cta ex nihilo quidem, ut existerent, protulit. Quod synodicum collatum est cum
regesto,quod protulit Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax. Et consti
tit ab initio usque ad finem indiminute. Similiter relectum est ex eodem regesto
exemplar synodicorum Ioannis sanctæ memoriæ, qui fuit similiter patriarcha huius
regiæ urbis, continens in superscriptione ita: Per omnia sanctissimo & consacerdoti E
doti Macario Ioannes indignus episcopus. quorum initium est, Quis loquetur po
tentias dominiꝰ Item relecta sunt ex eodem polyptico atque regesto exemplaria
synodicorum Constantini uenerabilis quondam patriarchæ huius regiæ urbis, con
tinentia in superscriptione ita: Per omnia uenerabili atque sanctissimo consacerdoti
Macario Constantinus indignus episcopus. Quorum initium est, Alꝫ quidem for
tasse maiore modestia ex comprehensione multorum. His ergo ab initio usque ad
finem indiminute relectis, sanctum concilium dixit: Auditum accipientes syno
dicarum epistolarum quæ scriptæ sunt à Thoma, Ioanne, & Constantino, quondam
patriarchis huius regiæ urbis, & nihil inuenientes contrarium de orthodoxa fide
eos sensisse siue scripsisse, præuidimus,ut Georgius deo amabilis diaconus & char
tophylax huius sanctæ magnæ dei ecclesiæ, in conspectu nostro coram positis sacro
sanctis CHRISTI eloquijs, satisfaciat nobis quod omnibus modis perscrutatus, ne
quaquam reperit libellos scriptos fuisse à quibusdam,atque oblatos prædictis tribus
patriarchis Thomæ, Ioanni, & Constantino, unam uoluntatem & unam operatio-
al. astruẽtib. nem astruentes in incarnationis dispensatione unius de sancta trinitate domini no
stri IESV CHRISTI, ueri dei nostri. Et tactis propositis sacrosanctis dei euangeli
is,Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax iurauit hoc modo: Per has san
ctas scripturas, & deum qui per eas locutus est,omnia perscrutatus, non inueni li
bellos fuisse factos à quibusdam,& oblatos prædictis tribus sanctissimis patriarchis F
Thomæ,Ioanni,& Constantino,de una uoluntate & una operatione. Sanctum con
cilium dixit: Corporali sacramento in nostra audientia & gloriosissimorum iudi
cum,qui nobiscum sunt, persoluto à Georgio deo amabili diacono & chartophyla
ce sanctæ huius magnæ dei ecclesiæ, perfectam'que nobis satisfactionem huiusmo
di corporali uerbo perhibente,quod nullatenus sanctæ memoriæ Thomas,Ioannes,
atque Constantinus, à quibusdam libellos extorserunt de operatione & uoluntate,
hos sanctæ memoriæ tres uiros,id est,Thomam,Ioannem & Constantinum,præui
dimus in identitate manere, atque in sacris diptychis sanctarum ecclesiarum recita
ri,utpote qui in omnibus immaculati & irreprehensibiles inuenti sunt circa rectam
nostram Christianorum fidem. Libellos uero quos asseruit Georgius deo amabi
lis diaconus & chartophylax se habere, factos à diuersis personis sub Sergio, Pyr
rho,Paulo & Petro,statim ad nos perducat,quatenus horum cõpetẽter fiat examina
tio. Et paululum egressus Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax, & G
post modicum regrediens,chartas'que diuersas deferens,dixit: Secundum quod pla
cuit uestro sancto concilio,omnes libellos,professiones'que, & cæteras chartas, quæ

A factæ sunt,ad præsentem dogmaticam notionem pertinentes, quæ'que inuentæ sunt
in chartophylacio uenerabilis patriarchũ,protuli,in quibus & alteram latinam epi
stolam Honorij,qui fuit papa Romanus,præter illam epistolam eius, quæ iam pro
lata est, cum eius interpretatione. Item defero & librum membranaceum, haben
tem exemplaria diuersarum dogmaticarum epistolarum, in quo iacet epistola do
gmatica Pyrrhi,quondam archiepiscopi huius à deo cõseruandæ regiæ urbis,quam
scripsit ad Ioannem sanctæ memoriæ quondam papam Romanum,& omnia defero,
ad quod uobis placuerit. Sanctum concilium dixit: Libellos & cæteras chartas, quas
adseruit Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax sanctæ huius magnæ ec
clesiæ,ad præsentem dogmaticam notionem deducens,in medium proferat,quate
nus hæc pertractantes, si contraria rectæ fidei inuenerimus, congruenti exterminio
submitti præcipiamus. Epistolam uero latinam, quam in præsenti dixit inuenisse,ac
præ manibus habere idem deo amabilis diaconus & chartophylax Georgius,Hono
rij quondam papæ Romani cum interpretatione sua,pariterq; & librum,in quo con
tinetur epistola Pyrrhi ad Ioannem quondam papam Romanum,contradat ad legen
dum,ut horum scientiam accipiamus. Et prolata est huiusmodi Honorij latina epi
B stola cum interpretatione sua,habens in superscriptione ita: Dilectissimo fratri Ser- Honorij pa-
gio Honorius,cuius initium fuit, Scripta dilectissimi filij nostri Sitici diaconi. Habet pæ epistola
autem eadem epistola post pauca hæc: Necnon & Cyro fratri nostro Alexandrinæ haretica.
ciuitatis præsuli,quatenus nouæ adinuentionis unius uel duarum operationum uoca
bulo refutato, claro dei ecclesiarum præconio nebulosarum concertationum caligi
nes effundi non debeant uel aspergi,ut profecto unius uel geminæ operationis uoca
bulum nouiter introductum à prædicatione fidei eximatur. Nam qui hæc dicunt,
quid aliud nisi iuxta unius uel geminæ naturæ Christi dei uocabulum,ita & operatio
nẽ unã uel geminã suspicantur? Super quod clara sunt diuina testimonia. Vnius autẽ
opationis uel duaꝝ esse uel fuisse mediatorẽ dei & hominum dominum Iesum Chm
sentire & promere, satis ineptum est. Habet autem & circa finem eadem epistola
sic: Et hæc quidem quantum ad instruendam notitiam ambigentium, sanctissimæ
fraternitati uestræ per eam insinuandum præuidimus. Cæterum quantum ad do
gma ecclesiasticum pertinet,quæ tenere uel prædicare debemus propter simplicita
tem hominum,& amputandas inextricabiles quæstionum ambages (sicut superius
diximus) non unam uel duas operationes in mediatore dei & hominum definire,sed
utrasque naturas in uno CHRISTO unitate naturali copulatas, cum alterius com
munione operantes atque operatrices confiteri debemus: & diuinam quidem, quæ
C dei sunt operantẽ: & humanã, quæ carnis sunt exequẽtem,nõ diuise neq; confuse aut
cõuertibiliter dei naturam in hominẽ, nec humanam in deum conuersam edocentes,
sed naturarum differentias integras confitentes, unus atque idem humilis & subli
mis,æqualis patri,& minor patre,ipse ante tempora,natus in tempore est,per quem
facta sunt secula,factus in seculo est,& qui legem dedit,factus sub lege est,ut eos qui
sub lege erant,redimeret,ipse crucifixus, ipse chirographum, quod erat contra nos
euacuans in cruce,de potestatibus & principatibus triumphauit. Auferentes ergo
(sicut diximus) scandalum nouellæ adinuentionis, non nos oportet unam uel duas
operationes definientes prædicare, sed pro una quam quidam dicunt, operatione,
oportet nos unum operatorem CHRISTVM dominum in utrisque naturis ueris
dice confiteri: & pro duabus operationibus, ablato geminæ operationis uocabulo,
ipsas potius duas naturas, id est,diuinitatis & carnis assumptæ,in una persona unige
niti dei patris inconfuse, indiuise, atque inconuertibiliter nobiscum prædicare pro
pria opantes. Et hoc quidẽ beatissimæ fraternitati uestræ insinuandũ ꝓuidimus, q̃te
nus unius cõfessionis ꝓpositũ unanimitati uestræ sanctitatis mõstraremus, ut pfecto
in uno spũ anhelantes,pari fidei documẽto inspiremus. Scribentes etiam communi
bus fratribus Cyro & Sophronio antistibus, ne nouæ uocis,id est, unius uel geminæ

opationis

Universidad de Deusto
Biblioteca

operationis uocabulo insistere uel immorari uideatur, sed abrasa huiusmodi nouæ D uocis appellatione, unum Christum dominum, nobiscum in utrisque naturis diuina uel humana prædicent operantem, quanquam hos, quos ad nos prædictus frater & coepiscopus noster Sophronius misit, instruximus, ne duarum operationum uocabulum deinceps prædicare innitantur, quod instantissime promiserunt prædictum uirum esse facturum, si etiam Cyrus frater & coepiscopus noster ab unius operationis uocabulo discesserit. Similiter datus est etiam liber, in quo continebatur epistola Pyrrhi quondam præsulis huius regiæ urbis, ad Ioannem sanctæ memoriæ, qui fuit papa Romanus, cuius initium est, Dominus & deus noster Christus futurus in cælo ascendere. Habet autem eadem epistola post aliqua hæc: Nam quis illorum uidens sic nos ex aduerso positos, qui sacerdotio fungimur, exprobrationibus submitti ab eis, qui constituti sunt à rege, non derideat ac despiciat nostrum concilium: & opportunitatem nactus, impietatis propriæ instabilitatem nostram faciat, eo quod nondum de duabus naturis destructum sit bellum, & alteram nobis ipsis turbulêtiam introducimus? Similiter prolati, & lecti sunt libelli, qui superius memorantur, & cæteræ chartæ. Sanctum concilium dixit: Cognitionem accipientes prolatorum nobis à Georgio deo amabili diacono & chartophylace huius sanctæ magnæ dei ecclesiæ, libellorum atque chartarum siue aliorum opusculorum, comperimus in unam eamdemq; impietatem concurrere. Et præuidimus, hæc tanquam prophana & animæ E perniciosa, continuo ob perfectum exterminium igne concremari. Et combusta sunt. Gloriosissimi iudices & sanctum concilium dixerunt: Satis habet & quæ hodierna die peracta sunt.

Pyrrhus

ACTIO DECIMAQVARTA.

IN NOMINE domini & dominatoris Iesu Christi, dei & saluatoris nostri, imperantibus à deo coronatis, ac serenissimis nostris dominis Flauijs, Constantino quidem pijssimo, & à deo decreto magno principe, ppetuo Augusto & imperatore anno uigesimooctauo, & post consulatum eius à deo instructæ mansuetudinis anno decimotertio, Heraclio uero atque Tiberio à deo conseruandis eius fratribus anno uigesimosecundo, die secunda mensis Aprilis, indictione nona. Præposito uenerando sessu pijssimi, & CHRISTO amabilis magni imperatoris Constantini in secretario sacri palatij, quod cognominatur Trullus. Et per iussionem eius à deo instructæ serenitatis eius, præsentibus & audientibus Constantino gloriosissimo exconsule patricio, & curatore imperialis domus Hormisdæ, Anastatio glorioso exconsule patricio, & loci seruatore comitis imperialis excubiti, Pompeio glorioso exconsule, & Petro glorioso exconsule.

Conueniente quoque & sancto ac uniuersali concilio, quod per imperialem sanctionem congregatum est in hacà deo conseruanda regia urbe, id est, Theodoro & Georgio uenerabilibus presbyteris, & Ioanne deo amabili diacono, locum repræsentatibus Agathonis sanctissimi ac beatissimi archiepiscopi antiquæ Romæ, & Georgio uenerabili atq; sanctissimo archiepiscopo huius magnisonæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Petro deo amabili presbytero monacho, & uicario sedis Alexandrinæ magnæ ciuitatis, & *Theodoro uenerabili atque sanctissimo archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio religioso presbytero monacho, & apocrisario Theodori uenerabilis uicarij sedis Hierosolymorum, Ioanne episcopo ciuitatis Portuensis, Abundantio episcopo ciuitatis Paternensis, Ioanne episcopo ciuitatis Regitanæ, locum repræsentantibus sancti concilij antiquæ Romæ, centum uigintiquinq; deo amabilium episcoporum, qui etiam per subscriptiones suas declarantur in suggestione, ab eis facta ad Constantinum pijssimum principem, & Theodoro religioso presbytero, & locum agente Theodori uenerabilis archiepiscopi Rauennæ, Ioanne episcopo Thessalonicensi, Basilio episcopo ciuitatis Gortynæ insulæ Cretæ, Philathe

al Theophane

A the episcopo Cæsareæ Cappadociæ, Theodoro episcopo Ephesi, Theodoro episcopo ciuitatis Thremethuntorum, locum repræsentante Epiphanij deo amabilis archiepiscopi Cypri, Sisinnio episcopo Heracleæ Thraciæ, Platone episcopo Ancyræ Galatiæ, Georgio episcopo Cyziceno, Marino episcopo Sardeorum, Petro episcopo Nicomediæ, Photio episcopo Niceæ, Ioanne episcopo Chalcedonensi, Ioanne episcopo Sidensi, Theodoro episcopo Meletinensi, Iustino episcopo Tyanorum, Alypio episcopo Sangrorum, Cypriano episcopo Claudiupolis, Polyeucto episcopo Myrorum Lyciæ, Theodoro episcopo Staureopoleos Cariæ, Tiberio episcopo Laodiceæ Phrygiæ, Cosma episcopo Synnadorum, Stephano episcopo Antiochiæ Pisidiæ, Ioanne episcopo Pergensi, Theopempto episcopo Iustinianopoleos siue Mostenæ, Isidoro episcopo Rhodis, Sisinnio episcopo Hierapoleos Phrygiæ, Theodoro episcopo Tarsensi, Macrobio episcopo Seleuciæ Isauriæ, Georgio episcopo Byziæ Thraciæ, Zacharia episcopo Leontopoleos Isauriæ, Georgio episcopo Mileti, Georgio episcopo Mitylenæ, Sergio episcopo Selymbriæ, Andrea episcopo Methymnæ, Theognio episcopo Cij, Epiphanio episcopo Euchaitorum, Petro episcopo
B Mesembriæ, Petro episcopo Sozopoleos Thraciæ, Ioanne episcopo Nyseno, Theodoro episcopo imperialium Thermarum, Georgio episcopo * Camulianorum, Zoito episcopo Chrysopoleos Asiæ, Patricio episcopo Magnisiæ, Antonio episcopo Hypeporum, Theodoro episcopo Pergameñ. Stratonico episcopo Solorum, & Tychone episcopo Citij, utrisque *in finu existentibus Christo amabilis Cypriorum insulæ, Genesio episcopo Anastasiupoleos, Platone episcopo Cinnæ, Stephano episcopo Vranopolis, Andrea episcopo Miniceæ, Ioanne episcopo Melitopoleos, Theodoro episcopo Prienetino, Ioanne episcopo Dascylij, Theodoro episcopo *Iustiniano poleos Gordi, Menna episcopo Carbaliæ Pamphyliæ, Callinico episcopo Colonæ Armeniæ, Theodoro episcopo Verisæ, Tiberio episcopo *Amysfi, Sergio episcopo Sinopino, Georgio episcopo Iunopolis, Stephano episcopo Heracleæ Ponti, Longino episcopo Tiesi. Dometio episcopo Prusiados, Georgio episcopo Cratiæ, Platone episcopo Adrianupoleos, Salomone episcopo *Clanei, Georgio episcopo Coensi, Ioanne episcopo *Eresforum, Georgio episcopo Eleusforum, Petro episcopo Apyræ, Alexandro episcopo Myndi, Patricio episcopo *Premessæ, Constantino episcopo Baratthis, Theodosio episcopo Sibliorum, Paulo episcopo Sozopoleos Pisidiæ, Plusiano episcopo Sylueno, Theodoro episcopo Nazianzeno, Demetrio epō Thyniæ, Stephano epō Paros, Georgio epō Theræ, Georgio epō *Cantani, Ioanne epō Lappis, Eulalio episcopo Cynopolis, Constantino episcopo Dalisandeno, Theodoro episcopo Olbis, Georgio presbytero & monacho
C monasterij Renati, quod situm est apud antiquam Romam. Residentibusq; gloriosissimis patricijs & consulibus, & omnibus uenerabilibus & deo amabilibus episcopis per ordinem in eodem secretario Trulli, præpositis in medio sacrosanctis & immaculatis Christi dei nostri euangelijs, Constantinus deo amabilis diaconus huius sanctæ magnæ dei ecclesiæ, & primicerius deum colentium notariorum Georgij sanctissimi patriarchæ huius à deo conseruandæ regiæ urbis, dixit: Notionem haber tam uestra gloria, quamq; sanctum & uniuersale uestrum concilium, quod per uigesimamoctauam diem transacti Martij mensis prolati sunt à Georgio deo amabili diacono & chartophylace huius sanctæ magnæ dei ecclesiæ diuersi libelli, aliaq; opuscula dogmatica chartacea, & libri diuersi, quæ & sunt per interlocutionem uestri sancti & uniuersalis concilij in perditum tradita: memor quoque est per omnia tam uestra gloria, quamq; sanctum & uniuersale uestrum concilium, quòd in antelatis prolati sunt ex uenerabili patriarchio huius à deo conseruandæ regiæ urbis duo libri in membranis, sancti quondam Cyrilli episcopi, quibus facta est interlocutio cæterorum conciliorum. Et quia in primordijs primi libri tres quaterniones inuenti sunt positi in superscriptione, astruentes, libellum, qui dicitur Mænæ ad Vigilium tunc temporis papam antiquæ Romæ, quem & accusauerunt, qui à parte sunt Agathonis

al. Camelenorum

al. synodo

al. Iustinopolis Gordiu cme

al. Amyzon

al. Cleone

al. Erezorum

al. Prymnesig

al. Tinni

al. Candani

Universidad de Deusto
Biblioteca

thonis ſanctiſſimi papæ, & apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, dicentes falſum eum D
eſſe, & quia poſt lectionem huiuſmodi libri, dum legeretur etiam ſecundus liber eiuſdem ſancti quinti concilij, inuenti ſunt duo libelli, qui dicebantur Vig lij ad Iuſtinianum, quondam diuæ memoriæ Imperatorem, & Theodoram quæ fuit Auguſta. In quibus libellis, qui apoſtolicæ ſedis ſunt, oppoſuerunt, dicentes quod hi libelli falſi exiſtunt, & quod popoſcerant eoſdem libros opportune retractari. Vnde ſuggerimus ad quod placuerit. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt: Interim opportune fiat de antelatis lectio. Et relecta ſunt. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt: Oportet duos membranaceos libros ſancti quinti concilij, qui iam à Georgio deo amabili diacono, & chartophylace porrecti ſunt, ut iterum abeo ad medium deducantur, ut inſcrupulofius cognoſcamus, ſi iuxta quæ memorauerunt locum repræſentantes Agathonis ſanctiſſimi papæ antiquæ Romæ, hæc inſata ſunt, ſimiliter autem proferri uolumen chartaceum authenticum ſeptimæ actionis præfati ſancti quinti concilij, quatenus etiam conſideremus, & competenter retractemus, ſi immutilatum permanſit. Et prolati ſunt idem duo membranacei libri, & uolumen chartaceum ab eodem Georgio deo amabili chartophylace. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt: Edicat Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax ſanctæ huius magnæ dei eccleſiæ, ſi libri duo, qui prolati ſunt, & chartaceum uolumen, ipſa ſunt quæ dudum protulerat. Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax dixit: Pro certo, domini, hi ſunt duo codices, qui continent acta ſancti quinti uniuerſalis concilij, & tomum authenticæ ſeptimæ actionis eiuſdem ſancti quinti concilij, quemadmodum & iam dudum protulerunt. Subtilius autem in bibliotheca uenerabilis patriarchij ſcrutatus, inueni & alium chartaceum librum eiuſdem ſancti quinti concilij, quem & defero, & ſi uidetur ſancto ueſtro concilio, iubeat huc me proferre. Sanctum concilium dixit: Librum chartaceum, quem Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax huius uenerabilis patriarchij præmanibus gerere profecutus eſt ſancti quinti concilij, proferat ad conferendum cum duobus membranaceis libris, iam ab eo prolatis. Et prolati ſunt. Sanctum concilium dixit: Tranſeat in medium Georgius deo amabilis diaconus & chartophylax, tactiſq; præpoſitis ſacroſanctis Chriſti dei noſtri euangelijs, ſatisfaciat nobis, ſi præſignati hi duo libri, & uolumen, quomodo ea inuenit, & in bibliotheca uenerabilis patriarchij percepit, ita etiam nunc ſunt. Tangens igitur præpoſita ſacroſancta dei eloquia idem deo amabilis diaconus & chartophylax Georgius dixit: Per iſtas ſanctas uirtutes, & deum qui locutus eſt per eas, cũ ueritate hi duo libri membranacei, libri ſancti quinti concilij, & uolumen ſeptimæ actionis eiuſdem ſancti quinti concilij, iuxta quod iã & excuſſi ſunt, & prolati, ita etiam nunc manifeſtati ſunt, ſicut & pridem eos in bibliotheca uenerabilis patriarchij inueni atque ſuſcepi, & neque additum eſt quicquam à me, neque ſubtractum per me, neque cum conſcientia mea à quoquam omnium, ſed et liber chartaceus eiuſdem ſancti quinti concilij, qui in præſentia mea inuentus eſt in eadem bibliotheca uenerabilis patriarchij, ita eſt ſicut ibidem inuentus eſt depoſitus. Et ſurgentes reuerentiſſimi epiſcopi eiuſdem ſancti cõcilij, aſſumentesq; in manibus tam prædictos duos libros membranaceos, et uolumen chartaceum, accuratecq; eadem loca inſpiciẽtes quæ accuſata ſunt, eaq; conferentes cum chartaceo libro quẽ in recenti protulerat Georgius deo amabilis diaconus et chartophylax, necnon et cũ alijs antiquis chartaceis libris eiuſdem ſancti quinti concilij, dixerunt: Hos duos libros in membranis, qui prolati ſunt à Georgio deo amabili diacono et chartophylace huius ſanctæ magnæ regiæ urbis eccleſiæ, et uolumen chartaceum ſeptimæ actionis ſancti quinti concilij conſiderantes, ſecundum quod popoſcerunt locum repræſentantes Agathonis ſanctiſſimi papæ apoſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, et hæc conferentes tam cum nunc prolato modico chartaceo libro, quamq; cum alijs libris antiquis chartaceis eiuſdem ſancti quinti concilij, et inuenientes eoſdem duos membranaceos libros, et uolumen chartaceum ſeptimæ actionis ſibimet quidem conſonantes, adiectiones

A ctiones uero habentes tam librum, qui dicitur Mænæ ad Vigilium, & à Vigilio ãſi duos libellos ad Iuſtinianum diuæ memoriæ quondam imperatorem, & Theodoram eius coniugem, in quibus libellis ei placuit, ut anathematizaret Theodorũ Mopſueſtenum epiſcopum, & epiſtolam quæ dicitur Ibæ, & ſcripta Theodoriti dogmatica contra duodecim capitula ſanctæ memoriæ Cyrilli Alexandriæ quondam epiſcopi, quæ putauit his ſermonibus definire: Anathematizamus autem & Theodorũ quondam epiſcopum Mopſueſtenum, utpote qui alienus ſemper ab eccleſijs extitit, & ſanctiſſimis patribus aduerſarius, qui non confitetur incarnatum eſſe dei uerbum, id eſt, Chriſtum eſſe unam ſubſiſtentiam, & unam perſonam, & unam operationem. Hæc cognouimus, quemadmodum & affirmant, qui ab apoſtolica ſede antiquæ Romæ ſunt, neq; facta, neq; ſcripta fuiſſe in tempore memorati ſancti quinti concilij, ſed adiectos quidem eſſe tres quaterniones in primo libro ſancti quinti concilij, in quibus uidetur libellus, qui dicitur Mænæ. Poſt hæc & in ſecundo libro circa ſeptimam actionẽ mutatum quidem fuiſſe quintum decimum quaternionem, adiectumq; eſſe quadrifolium non ſuperſcriptum ante decimum ſextum quaternionem, in quo feruntur duo libri Vigilij, qui dicuntur facti fuiſſe ad Iuſtinianũ & Theodoram diuæ memoriæ, utriſq; alteram literam habentibus. Hos uero, qui falſauerunt præfatos duos libros & chartaceum uolumen, ex illorum uocabulis malitioſe aduerſus recta dogmatica hæc interieciſſe, eo quòd neq; in nunc prolatis antiquis & immutilatis libris, eiuſdem ſancti quinti concilij, neq; in chartaceo libro, qui in recenti inuentus eſt apud bibliothecam uenerabilis patriarchij, reſacent ijdem ipſi libelli, ſeu Mænæ ad Vigilium, ſiue à Vigilio ad Iuſtinianum & Theodoram diuæ memoriæ, ſed hos fallaciter inuenientes inſertos, utpote qui diabolica operatione per eos, qui hæc falſauerũt ſint complices, chartaceum quidem uolumẽ, quod falſatum eſt, decernimus caſſari in locis, in quibus adiectiones ſunt factæ. Verum libros etiam eos obelis obduci in locis, in quibus deprauati ſunt, & caſſari eos. Eos autem qui falſauerunt, anathemati ſubmitti. Et nominatim eum eis anathematizare libellum, qui dicitur Mænæ ad Vigilium, & duos libelB los quaſi à Vigilio ad Iuſtinianum & Theodoram diuæ memoriæ. Macrobius reuerẽtiſſimus epiſcopus Seleuciæ Iſauriæ, dixit: Suggero ueſtræ gloriæ & huic ſancto atq; uniuerſali concilio, q; peruenit ad me liber ſancti quinti cõcilij, datus mihi à quodam Philippo magiſtro militum imperialis obſequij. Quem relegens, inueni eum falſatũ eſſe in ſeptima adiectione. Et interrogans eundem Philippũ, quia alicubi dediſti hunc librum, dixit mihi, quia Stephano diſcipulo Macarij eum dedi. Literæ uero, in quibC Quia cum eſſet patriarcha meus ipſe Macarius, ingrediebar in domum eius, & aſpiciebam eundem Georgium monachum ſæpius ſcribentem, & ſcio accurate, quia proprię eius manus ſunt. Peto itaq; tam ueſtram gloriam, quamq; ſanctum concilium, ut ad medium ueniat ſuprаſcriptus Georgius monachus, & de hoc interrogetur. Glorioſiſſimi iudices & ſanctũ concilium dixerunt: Georgius religioſus monachus, cuius mentio facta eſt, in medium ueniat. Et ingreſſus eſt. Glorioſiſſimi iudices & ſanctum concilium dixerunt: In medio aſſiſtenti Georgio religioſo monacho præſens liber oſtendatur, ut recognoſcat, ſi literæ propriæ eius manus ſunt, quæ poſt additam etum in ſexto folio ſcriptæ ſunt. Georgius religioſus monachus intuens in eundem librũ, dixit: Hic liber, qui nunc prolatus eſt à Macrobio ſanctiſſimo metropolitano Seleuciæ, mihiq; oſtenſus eſt, Philippi magiſtri militum imperialis obſequij erat. Ipſe autem Philippus uicinus erat de parte Stephani, qui cecidit cata Macarium hæreticũ. Quando ergo facta eſt quæſtio inter Theodorum, qui fuerat patriarcha à deo conſeruandæ huius regiæ urbis, & præfatum Macarium de fide, tulerunt à patribus libellorum, qui dicuntur Vigilij, de patriarchio, ſicut dixerunt Macarius & Stephanus, & ſcripſimus in quaterniones, & oblati ſunt ab eis piiſſimo noſtro principi. Præſumptione autem accepta, qui erant circa Stephanum & Macarium, utpote qui obtulerant principi eoſdem quaterniones, unicuique ad eos uenienti monſtrabant. Idem uero

al. patribus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Philippus habuit hunc librum, & adduxit eum ad Stephanum hæreticum, ut eum D
consideraret, dicens, quia ueniens de Occidente, adduxi librum quinti concilij, & ui-
de si bene habet. Nam hic codex non habuit libellos, qui dicuntur Vigilij. Et dixit ei
Stephanus hæreticus: Vt scias, quia minus habet. Idem ergo Philippus rogauit eũ,
dicens: Si quid scis, quia deest, imple. Et ipse Stephanus dixit mihi, ut scriberem eos
dem libellos. Et scripsi de memoratis exemplaribus, & dedi eidem Stephano. Et in
ueritate hæc propriæ manus meæ sunt, & cognosco ea. Non solum autem in hoc li-
bro ad iderunt istos, qui dicuntur libelli Vigilij, sed quanticunque libri quinti con-
cilij ad eos peruenerunt, non habentes libellos qui dicuntur Vigilij, addiderũt idem
Macarius & Stephanus. Incidit autem eis & alius latinus codex quinti concilij,
quem dixerunt se ex solidis se comparasse ab uxore, quæ fuit quondam Innocentij pa-
trichij. De capitulo autem eiusdem latini libri certissime scit Constantinus reuerens
tissimus presbyter huius sanctæ magnæ dei ecclesiæ, & Latinus grammaticus. Glo-
riosissimi iudices & sancta synodus dixerunt: Edicat præsens Constantinus deo ama-
bilis presbyter & grammaticus Latinus, si uerum dicat Georgius religiosus mona-
chus de illo libro latino, cuius mentionem fecit. Constantinus deo amabilis presby-
al. Fortunatum uel Fortunium ter & grammaticus Latinus, dixit: Scio domine, temporibus Pauli quondam patri-
archæ uenisse * Fotinum, qui fuit episcopus Carthaginensis, & cum missas acturus
esset in sancta magna dei ecclesia, quæsitum est, quomodo sedere debuisset, utrum ne-
ante metropolitanos, qui hic morabantur, an post eos. Et requirente eodem Paulo
quondam patriarcha in bibliotheca patriarchij librum quinti concilij, ut cognosce-
ret, quomodo sedere debuissent, contigit, ut inueniretur & latinus liber eiusdem
concilij. Et exinde instructus idem Paulus, fecit eum ordinabiliter sedere. Protulit
uero eundem librum latinum de bibliotheca, & dixit mihi: Aspice illum, si secun-
dum chartaceum authenticum uolumen septimæ actionis sancti concilij comple-
al. sumat eũ Sergius diaconus al. Antipisi dius tum est. Et inueni eundem latinum librum in septima actione minus habentem,
ad illud uolumen chartaceum. Et dixit mihi idem Paulus patriarcha: Quia * assu-
me tecum Sergium diaconum, qui dicitur * Antifidius, quia bonus scriptor est, &
osten le ei, quomodo debeat literas latinas scribere, & adde quæ minus sunt. Sume au-
tem, quæ addidimus in eodem latino libro in septima actione, libelli qui dicuntur
Vigilij papæ Romani, quos & interpretatus sum latine ex ipso uolumine, & Cut di-
al. Antipisti. dius al. interposuit ctum est) scripsit ipse Sergius diaconus. Quæ uero scripta sunt ab eodem Sergio di
acono, qui dicitur * Antifidius, * interposui in eodem latino libro. Theodorus libe-
al. Phorum al, corã deo rarius, qui habuit statione ad sanctum Ioannem Focam, hæc * domini in ueritate scio
facta fuisse. Gloriosissimi iudices & sanctum concilium dixerunt: Præsens Sergius
deo amabilis diaconus inauriens, quæ à Constantino deo amabili presbytero & La-
tino grammatico dicta sunt, quæ scit, cum omni ueritate prosequatur. Sergius deo
amabilis diaconus sanctæ magnæ dei ecclesiæ, dixit: Ante hos multos annos con-
uocauit me Paulus quondam patriarcha Constantinopolitanus, & dixit mihi: Vi-
de quæ interpretatur Domnus Constantinus grammaticus Latinus ex uolumine gra-
ti concilij, & scribe in latinis literis. Et hæc audiens ab eo, sicut seruus & subiectus
obediui, & scripsi, & dedi ea Domno Constantino grammatico & presbytero. San-
ctum concilium exclamauit: Anathema libro qui dicitur Mænæ ad Vigilium, &
q eum finxerunt siue scripserunt: Anathema libellis, qui dicuntur facti fuisse à Vi-
gilio ad Iustinianum & Theodoram diuæ memoriæ, qui & sunt demonstrati: Ana-
thema simul, qui falsauerunt acta sancti & uniuersalis quinti concilij: Anathema, q do
cuerunt & exposuerunt, docentibusq; uel postea docturis unã uoluntatẽ & unã opa-
tionẽ in incarnationis dispẽsatione dñi nostri, unius de san
cta trinitate: Sanctoꝝ quatuor conciliorũ sempiterna memoria, Sancti quinti concilij
sempiterna memoria, Multos annos imperatori Constantino, Magno imperatori multos
annos.

A annos, Pacifico imperatori multos annos, Conseruatori rectæ fidei multos annos. Fi-
li dei, da illi uitam. Fili dei, da uictoriam illi. Theodorus deo amabilis epũs ciuitatis
Taremethuntorum insulæ Cypri, locum gerẽs Epiphanij sanctissimi archiepi eius-
dem insulæ Cypri, una cum Stratonico epo Solorum, & Thyeone epo Citij, utrisq;
ex synodo existentibus antefatæ Cypri Christo amabilis insulæ, dixerunt: Suggeri-
mus gloriæ uestræ ac uniuersali uestro concilio, quod testimonia diuersa sanctoꝝ pa-
babiliumq; patrũ deferimus, asserentia duas uoluntates naturales, & duas naturales
operationes in incarnationis dispensatione dñi nostri Iesu Christi, ueri dei nostri, qui-
bus interiacet testimonium sancti Athanasii quondam archiepiscopi Alexandriæ, ex
libro, qui superscribitur, de textu euangelij quod ait, Nunc anima mea turbata est. Ioan. 12. d
Est uero apud nos in prouincia etiam liber eiusdem sancti Athanasii, habẽs in integro
eundem eius librum. Ingredientibus autem nobis huc nuper ex iussione pijssimi do-
mini nostri & à deo coronati magni imperatoris, & inquirentibus libros patrũ, quo-
rum testimonia deferimus, ut proferremus uestro sancto concilio, inuenimus codi- al. eos profe-
cem chartaceum uetustissimum, habentem diuersas allocutiones eiusdem sanctissimi ramus
Athanasii, quibus interiacet etiam prædictus sermo, Nunc anima mea turbata est.
B Petimus igitur tam uestram gloriam, quamq; sanctum & uniuersale cõcilium uestrũ,
si ei placuerit, ut huiusmodi codicem, qui & præ manibus nostris est, offeramus ad le-
gendum. Gloriosissimi iudices & sanctum concilium dixerunt: Librum sancti Atha
nasii, quem asseruerunt præ manibus habere deo amabiles episcopi insulæ Cypri, ac-
cipientes, quiqui acta præsentis concilij suscipiunt ad inauriendum nos omnes ser-
monem, qui in eo cõtinetur, in, Nunc anima mea turbata est, legant. Et accipiens hui-
usmodi codicem Agatho religiosus lector & notarius sanctissimi patriarchæ Con-
stantinopoleos, relegit sermonem, qui in eo continetur, habentem in uerbis ita: Atha Anastasius
nasii archiepiscopi Alexandriæ, in, Nunc anima mea turbata est: Similitudinis domi Alexandri-
ni ad nos utilitas magna est, eo quòd & nos assimilamur ad eum. Nisi enim ille assimi nus episcopus
latus fuisset hominibus, nõ poterant deo homines assimilari. Sed ad deum hominem
factum adsimilantur homines. Oportuerat itaque eum, qui ut nobis similis fieret, de-
scendit, in hoc maxime similem effici, in quo transmutari indigebamus. Transmuta-
ri autem egebamus secundum passiones, ut hæc in impassibilitatem transferrentur.
Nullus igitur diffidat de passionibus audiens, existimans uerti deitatem, sed super-
ueniisse ei passionem ex carnali atque animæ motione coniectet, & superueniisse,
& uictam fuisse. Ideo nanque aduenit, ut uincatur. Ideoque uicta est, ut omnis natu-
C ra humana per cognationem beneficium capiat. Ex hoc quippe incipientes transfigu
ramur omnes, ex passibilibus impassibiles, & ex mortuis uiuentes effecti. Nullus igit
perturbetur ad infidelitatem, si dicit, dum deus sit dominus pariterq; & homo, Nunc
anima mea turbata est. Hoc enim factum est, deitate quidem acquiescente, carne autẽ
insurgente. Possibile enim erat deitati prohibere perturbationem, sed noluit, ut simi-
litudinem, quam ad nos habuit, non dissolueret. Tale ergo aliquid est intelligendum
ex rebus, quæ circa nos sunt. Cum temperatur mel cum aqua, non mel mutatum est,
sed aqua superabundauit: similiter quando duntaxat motio carnis est in deo, talẽ quã-
dam similitudinem assumamus, sicut aquam in melicrato, id est, in melle temperato
superabundantem. Quando iterum quod diuinum est, demonstratur, & operatur uir-
tutes, & ostendit potestatem, talem similitudinem assumamus, sicut dum mel aquam
superat. Hoc enim possibile est deitati, aliquando quidem carnem permittere, ut su-
perabundet, aliquando uero eam superare ad perimendam passionem ipsam, & car-
nis infirmitatem. Iudicium uero est, quòd quadraginta totis diebus abstinuit corpo- Mat. 4. a
rali cibo, & non esurijt ipsum corpus. Post hæc quippe (sicut scriptum est) esurijt. hic
carnis exuperantia, deinde esurijt post tantum tempus. Exuperauit quod carnis est,
ideirco, ut & tentatio ingereretur, & tentator confunderetur, & homo qui à princi-
pio per cibum lapsus est, per abstinentiam cibi resurgeret. Tolerat autem & pertur- al. sibi ipsi
bationem carnis * sub ipsa morte aduenientẽ. Etenim quomodo obediens futurus

Universidad de Deusto
Biblioteca

esset,nostram pro nobis obedientiam cõplens,nisi & contra aduersitatẽ haberet,& uin D
ceret aduersitatem? Nobis siquidem ex carne infestatio fit,& si inobedientes fuerimus
mandato uicti carne,hoc modo peccatum emergit. Ergo & in domino aduersitatem
quidem oportebat fieri à carne, obedientiam uero uincere. Quamuis enim deus est,
ueram in carne & secundum carnem obedientiam complet, & uoluntatem carnis
uoluntas prævalet deitatis,sicut prædixit:Quia descendi de cælo,non ut faciã uolun-
tatem meam,sed ut faciam uoluntatem eius,qui misit me patris, propriam uolunta-
tem dicens ipsam carnem. Nam & caro propria eius erat,neque enim uoluntas filij di
uinà uoluntate dei separata. Oportebat quippe moueri carnis uoluntatem, subiici
uero uoluntati deitatis. & ita hominum inobedientiæ soluuntur per hanc admirabi-
lem obedientiam,qua Christus obediuit pro nobis. Considera igitur, facta motione
carnali,quid asserat:Et quid dicam? Salua me ex hac hora. Sed ideo ueni in hanc ho-
ram. Pater,glorifica nomen tuum. Ipsum, quid dicam, salua me ex hac hora,asseruit
secundum motionem carnis:ideo ueni in hanc horam, diuinitate superuincente assu-
tus est,penè nec apparere carnalem uoluntatem permittente diuina. Ipsum igitur,qd
dicam,tanquam abscindentis est sermo,ut appareret quidem nobis,quia & caro uera,
subiecta uero,& non ualens circunducere sicut equus sessorem, nec quantũ est ipsam
manum qua regit inflectere. Denique,quid arbitratur passionẽ? Non ignominiam, &
non confusionem,sed gloriam suam,& patris,& accelerat magis quàm euitat passio-
nem. Pater,clarifica nomẽ tuum. Non erat(inquit) à me ulla recusatio,sed recusans
obtemperat,& non recusans obtinet. Carnalis enim natura recusat mortem, & erat
hæc in Christo,quoniam uerbum caro ueraciter factum est. Deitatis autem uoluntas
elegit mundi salutem,quam mors operata est. Dehinc adimplerum uidetur id, ut fa-
ciam uoluntatem eius,qui misit me. Dicit Christus,Pater, glorifica nomen tuum. Et
responsum est de cælo:Et clarificaui,& iterum clarificabo. Vt sciamus, quia distan-
tia nulla est,neq; separatio patris & filij,magis autem ut lucremur cõiunctionem no
stram,quæ ad deum in Christo facta est. Nullus quippe hominum est, qui nõ seipsum
abstraxit à uoluntate dei ex aliqua parte, uel re, uel tempore. In solo autem Christo
inseparabilitas uoluntatis seruata est. quem adsequentes, coniunctionem ad deum lu
erati sumus,unitionemq; salutarem ad similitudinem diuinæ unitionis,sicut ipse per-
hibuit:Ego & pater unum sumus,ita & hi* in nobis unum sint. Sanctum concilium
dixit:Aperte etiam nunc in sermone, qui relectus est,duas naturales uoluntates in in-
carnationis dispensatione uniusde sancta trinitate domini nostri Iesu Christi,ueri dei,
laudabilis Athanasius declarauit. Dometius reuerentissimus episcopus Prusiados di-
xit:Suggero tam uestræ gloriæ,quamq; sancto ac uniuersali cõcilio,quod Polychro
nius quidam presbyter & monachus,consentaneus existens Macarij & Stephani hæ-
reticorum,& illorum impia stabilire cupiens dogmata, nõ mediocriter simplices de-
cepit per suam impiam falsamq; doctrinã. Si ergo placet tam uestræ gloriæ, quamq;
sancto & uniuersali concilio, hunc ad nos aduenire, ut propriam fidem suam expla-
net. Gloriosissimi iudices & sanctum concilium dixerunt: Sufficienter quidem ha-
bent,quæ hodierna die gesta sunt. Polychronius autem religiosus presbyter & mo-
nachus in subsequenti ad nos perducatur,de propria fide sua interrogandus.

loan. 6. d

loan. 12. d

al. Iucrabi-
mur
Ioan. 10. f
al nobiscum

ACTIO DECIMAQVINTA.

IN nomine domini & dominatoris Iesu Christi, dei atq; saluatoris nostri,im-
perãtibus à deo coronatis ac serenissimis dominis nostris Flauijs, Constantino
quidem pijssimo & à deo decreto magno principe, ppetuo Augusto & impe-
ratore,anno uigesimooctauo,& post consulatum eius à deo instructæ mansue-
tudinis anno decimotertio,Heraclio uero atq; Tiberio à deo conseruandis eius fratri
bus anno

A bus anno uigesimosecũdo, uicesimasexta mensis Aprilis, indictione nona, præposito
uenerabili sessu Constantini pijssimi & Christo amabilis magni Imperatoris, in se-
cretario sacri palatij quod appellatur Trullus,& ex iussione a deo instructæ eius sere
nitatis præsentibus & audientibus Constãtino glorioſissimo exconsule patricio,&
curatore domus Hormisdæ,Anastasio glorioso exconsule patricio, & loci seruato-
re comitis imperialis excubiti, Polyeucto glorioso exconsule, & Petro glorioso ex-
consule. Conueniente quoq; & sancto ac uniuersali concilio, quod ex imperiali sanc-
tione congregatum est in hac à deo cõseruanda regia urbe,id est,Theodoro & Geo-
orgio uenerabilibus presbyteris,& Ioanne uenerabili diacono,locũ repræsentantibus
Agathonis sanctissimi ac beatissimi archiepiscopi antiquæ Romæ,& Georgio uene-
rabili atq; sanctissimo archiepiscopo huius magnæ Constantinopoleos nouæ Romæ,
& Petro reuerentissimo presbytero & monacho, & locũ gerente sedis Alexandriæ
magnæ ciuitatis, & *Theodoro uenerabili atq; sanctissimo archiepiscopo Theopole al. Theopha-
os Antiochiæ,et Georgio religioso presbytero,& apocrisario Theodori uenerabilis ne
uicarij sedis Hierosolymorum,Ioanne episcopo ciuitatis Portuensis,Abundantio epi
scopo ciuitatis Paternæ,Ioanne episcopo ciuitatis Regitanæ,locum gerentibus san-
cti concilij antiquæ Romæ C.XXV. uenerabilium episcoporum,qui et per suas sub-
B scriptiones declarantur in suggestione quam fecerunt ad Constantinum pijssimum
principem,& Theodoro religioso presbytero,& uicario Theodori archiepiscopi re-
uerentissimi Rauẽnatis, Ioanne episcopo Thessalonicæ, Basilio episcopo ciuitatis Gor
tynæ insulæ Cretensium, Philalite episcopo Cæsareæ Cappadociæ, Theodoro episco
po Ephesi, Theodoro episcopo Thremerhuntorum,locum agente Epiphanij venera-
bilis archiepiscopi Constantiæ Cypri, Sisinnio epõ Heracleæ Thraciẽsis, Platone epi
scopo Ancyræ Galatiæ,Georgio epõ Cyzici,Marino episcopo Sardeoũ,Petro epi-
scopo Nicomediæ,Photio episcopo Niceæ,Ioãne episcopo Chalcedonæ,Ioanne epõ
Sidensi,Theodoro epõ Melitenæ, Iustino episcopo Tyanorũ, Alypio episcopo Gan-
grorũ,Cypriano episcopo Claudiopoleos,Polyeucto episcopo Myrorũ Lyciæ,The-
odoro episcopo Staureopoleos Cariæ, Tiberio episcopo Laodiceæ Phrygiæ, Cosma
episcopo Synnadorũ,Stephano episcopo Antiochiæ Pisidiæ, Ioanne episcopo Per-
gis,Theopempto episcopo Iustiniapoleos siue Mostenæ,Isidoro episcopo Rhodi,Si
simnio epõ Hierapoleos Phrygiæ, Theodoro episcopo Tarsensi, Macrobio epõ Seleu
ciæ Isauriæ,Georgio epõ Byziæ Thraciæ, Zacharia episcopo Leontopoleos Isauriæ,
Gregorio episcopo Mitylenæ, Georgio episcopo Mileti, Sergio episcopo Selym-
briæ, Andrea episcopo Methymnæ,Theognio epõ Cieñ. Epiphanio epõ Euchaito-
C rum,Petro episcopo Mesembriæ,Petro episcopo Zozopoleos Thraciæ, Ioanne epõ
Nyseno,Theodoro epõ imperialum Thermarũ,Georgio epõ Camelianorũ, Zoito al. Camelo-
epõ Chrysopoleos Asiæ,Patricio episcopo Magnesiæ, Antonio epõ Hypepoũ, The- norum
odoro episcopo Pergami,Stratonico episcopo Solorũ, & Thycone episcopo Citij,
utriusq; *ex synodo existentiũ Christo amabilis insulæ Cypriorũ,Genesio epõ Anasta al. ex sina
siopoleos,Platõe epõ Cinnæ, Stephano epõ Vranopoleos, Andrea episcopo Mini-
cæ,Ioanne epõ Miletopoleos, Ioanne epõ Philadelpheno, Theodoro epõ Prienetino,
Ioanne epõ Dascylij,Theodoro epõ *Iustinianopoleos Gordi, Menna episcopo Car- al. Iustinopo-
baliæ Pamphyliæ,Callinico epõ Coloniæ Armeniæ,Theodoro epõ Verisæ, Tiberio lis Gordiu
episcopo *Amysii, Sergio epõ Sinopis,Georgio episcopo Iunopoleos, Stephão epõ come
Heracleensi Ponti, Longino episcopo Tiensi,Dometio episcopo Prusiados, Georgio al. Amyzon
epõ Cratiæ,Platone episcopo Adrianopoleos, Salomone episcopo *Clanei, Ioanne al. Cleone
epõ *Erezorũ,Ioanne episcopo Myndino,Patricio epõ Eleusiorũ, Petro epõ Apyræ, al. Gresiorũ
Alexandro epõ Naeoliæ,Dometio episcopo *Prymnesiæ, Constãtino epõ Baratthi al. Premessi
no,Theodoro epõ Sibliorũ,Paulo epõ Sozopoleos Pisidiæ,Plusiano epõ Silueno,*Ha
tone epõ Magidorũ, Theodoro epõ Naziãzeno,Georgio epõ Coẽsi, Demetrio epõ al. Tiani
*Thyniæ, Stephano epõ pari, Georgio epõ Cãdani,Ioãne epõ Lappis,Eulalio epõ Cy-
nopoleos,Cõstãtino epõ Dalisandeno, Theodoro epõ Olbis,Georgio religioso pre-

m ij sbytero

Universidad de Deusto
Biblioteca

sbytero & monacho monasterij Renati, quod situm est apud antiquam Romam: Co D
none & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod cognominatur domus
Arsitia, situm similiter apud antiquam Romam. Residentibus quoq; p ordinē gloria
fissimis patricijs & consulibus, oībusq; uenerabilibus & reuerentissimis episcopis in
eodem secretario, prælectis sacrosanctis & immaculatis dei euangelijs, Theodorus
reuerentissimus diaconus huius sanctæ magnæ dei ecclesiæ, & primicerius deo amā
bilium notariorum Georgij sanctissimi archiepi huius à deo conseruandæ regiæ
urbis, dixit: Meminit p oīa tam uestra gloria, q̄q; p̄sens & sctm & uniuersale concilium,
quod in p̄terito conuentu Dometius reuerentissimus eps Prusiados, sctō uestro iuſſ
gessit concilio, quod Polychronius religiosus presbyter & monachus defendens do
gmata impiorū Macarij & Stephani, quosdā de Christo amabili populo per unam
doctrinam suam euerteret, & ut adduceretur ad uestrum sctm cōcilium, q̄tenus de
beret de p̄pria fide sua p̄gredi: & quod tunc tēporis p̄uidit tam uestra gloria, q̄q;
sctm & uniuersale uestrum concilium, memoratum Polychronium in subsequēti ad
nos aduenire. Ecce ergo in p̄senti præuelo assistit idē religiosus Polychronius, & sug
gerimus ad quod placuerit. Gloriosissimi iudices & sctm concilium dixerunt: Ingre
diatur Polychronius religiosus presbyter & monachus. Et ingressus est. Gloriosissimi
iudices & sctm concilium dixerunt: Edicat Polychronius religiosus presbyter & mo
nachus, quæ de fide eius sunt, quō confitetur incarnationis dispensationē dñi nostri Ie
su Christi, ueri dei nostri, q unus est de sancta trinitate. Polychronius religiosus mo
nachus dixit: Ego expositionē fidei meæ do in opere mortui, rogans p eo filiū dei, ut
suscitet eū: sin aūt non resurrexerit, ecce concilium & imperator, quæ eis placuerint,
in me faciant. Sctm concilium dixit: Qualē expositionem fidei uis supra mortuū po
nere, ut resurgat, agnoscere uolumus. Polychronius religiosus presbyter & mona
chus dixit: Ego pono expositionē meā supra mortuum, & tūc eā relegetis. Sctm con
cilium dixit: Ecce mortuus p̄paratus est. Expositionem ergo fidei tuæ p̄fer, quæ de
beat supponi mortuo, ut suscitet eum, sicut dixisti. Et ptulit idē religiosus Polychro
nius chartulam bullatam, bulla exprimente monogrammū Polychronij cōfessoris,
quæ habebat superscriptionem: Constantino à deo coronato & sapiētissimo magno
principi Polychronius. Et dixit: In hoc est fides mea, & ita mihi ostendit deus, ut po
nam eam sup mortuum: & si non surrexerit, *ut prædixi, ga & imperator est & concl
lium, & quō iusserint, iudicent. Sanctum cōcilium dixit: Chartula quæ prolata est à
Polychronio religioso monacho, dif bulletur, atq; relegatur. Et dif bullata est hmōi
chartula. Quam accipiens Antiochus religiosus lector & notarius sanctissimi patriar
chæ Constantinopoleos, relegit prædictam chartulam, habentem his uerbis ita: Con
stantino à deo coronato ac mansuetissimo magno principi, ego Polychronius tanq;
præsens, saluto & adoro: & quia uidi multitudinem uiroꝝ, & candidatoꝝ, & in me
dio uirum, cuius uirtutem narrare non ualeo, dicentem mihi: Quia nouam fidem cō
ponis, festina, & die imperatori Constantino: Non facias nouam fidem, neq; acquie
scas. Et ueniente me ab Heraclea Chrysopolim, & stante me in solario (hora erat quasi
septima diei) uidi uirum terribilem, candidatum ualde, & stetit corā me, dicens: Quia
qui non confitetur unam uoluntatem & deiuirilem operationem, non est Christia
nus. Ego aūt dixi: Hoc & Constantinus sapientissimus imperator præfiniuit, unā uo
luntatem & deiuirilem operationem. Ille autem dixit: Multum bene & deo placite.
Sanctum concilium dixit: Edicat Polychronius religiosus monachus, si literæ, quæ
in præsenti cantinentur chartula, propriæ eius manus existunt, & si ipsa est chartula,
quæ debeat super mortuum poni, & resuscitare eum. Polychronius religiosus mo
nachus dixit: ita est, domini. Propriæ meæ manus existunt. Et ista est chartula, quæ
debet à me superponi mortuo, eumq; resuscitare. Gloriosissimi iudices & sanctum
concilium dixerunt: Præuidimus, ut chartula quæ relecta est, super mortuum poni
ab eodem Polychronio iuxta propositionem, quæ ab eo facta est, extra hoc sacrum
palatium, in loco publico, in præsentia nostra & plebis, quæq; inuenta fuerit, ad satis

al. Ecce

for. al. saluē & adorationē

A factionem Christo amabilis populi, qualiter deus ueritatem demonstret. Et egredi
entibus tam gloriosissimis iudicibus & sancto concilio, & plurimo populo congre
gato, in atrio publici lauacri, quod dicetur zeuxippus, appositus est ei in argenteo exe
quiali feretro mortuus, similiter coram gloriosissimis iudicibus, & his, qui erant ex
sancto concilio, plurimoq; Christo amabili populo ibidem inuento, superassistens
idem Polychronius, posuit supra ipsum mortuum huiusmodi fidei suæ chartulam,
perq; plures horas perseuerans, & insusurrans ei, nihil horum quæ ab eo stolide ac
blasphemе promissa fuerant, ualens peragere, idem Polychronius dixit, nullatenus
se posse mortuum suscitare. Populus itaque, qui ibidem aderat, exclamauit dicens:
Nouo Simoni anathema, Polychronio seductori populi anathema. Et iterum ingre
dientes & gloriosissimi iudices & sanctum ac uniuersale concilium in secretario sa
cri palatij, quod appellatur Trullus, præsente eodem religioso presbytero & mona
cho, dixerunt: Edicat iterum Polychronius monachus, si confitetur duas naturales
uoluntates & duas naturales operationes in incarnationis dispensatione domini no
stri Iesu Christi, ueri dei nostri, qui unus est de sancta trinitate. Polychronius religi
osus monachus dixit: Sicut continet chartula quam obtuli, & posui supra mortuum,
B ita credo unam uoluntatem & deiuirilem operationem, & alterum quid non dico.
Gloriosissimi iudices et sanctum concilium dixerunt: Chartam, quam obtulisti, qs
scripsit? Polychronius dixit: Propria mea manus existit. Sanctum concilium dixit:
Postquam Polychronius monachus in proprio errore usque in senium perseuerauit,
nunc aūt etiam à nobis cōmonitus, quō sentiat de humanatione dñi nostri Iesu Chri
sti ueri dei nostri, conatus est tentare spūm sanctū, & blasphemā cōponens chartulā, ob
stinanter affatus est ponere eā sup mortuū, & ad firmitatē blasphemiæ, quæ in ea fue
rat scripta, ut nō dicamus fide huiusmodi mortuum resurrecturum, nos (iuxta quod
dictum est à sancto Paulo apostolo) anathemati iam hunc secundum animam fubmi 1. Cor. 11, 2, &
simus, sed ad satisfactionem Christo amabilium populorum, quorū plurimos præte Gala. 1, 2
ritis temporibus tam ipse, quàm eius consentanei deceperant, permisimus talem ei
præsumptionem, dæmoniosam q; ac temerariam propositionem publice fieri, & mor
tuum. quem quæsierat, in medium deduci in præsentia nostra & gloriosissimorum iu
dicum. & multitudinis Christo amabilis populi, ille proposuit, tale eius impium scri
ptum superponens, & plurimam horam, quantam ipse uoluit, superassistens eidem
mortuo, & supersusurrans intra semetipsum quæq; putauit, donec dixit, non se posse
facere. Quomodo namque esset possibile, blasphemantem in deum, uirtutes operari?
C Vnde præuidimus, huuc, tanquam seductorem populi & deceptorem, & manifestū
hæreticum, omni sacerdotali ordine & officio denudari. Et deposito eo, sanctum con
cilium exclamauit: Polychronio hæretico & consentaneis eius anathema, Macario &
Stephano similibus Polychronio anathema, Trinitas istos tres deposuit. Gloriosissimi
iudices & sanctum concilium dixerunt: Sufficiunt, quæ hodierna die acta sunt.

ACTIO DECIMASEXTA.

IN nomine domini & dominatoris Iesu Christi, dei atq; saluatoris nostri, im
perātibus à deo coronatis & tranquillissimis nostris dominis Flauijs, Constātino
quidem pijssimo & à deo decreto magno principe, ppetuo Augusto & impe
ratore, anno uigesimooctauo, & post consulatum eius à deo instructæ manſue
tudinis anno decimotertio, Heraclio uero atq; Tiberio à deo conseruandis eius fratri
bus anno uigesimotertio, nona die mensis Augusti, indictione nona. præposito sacra
tissimo sessu Constantini pijssimi & Christo amabilis magni Imperatoris, in secre
tario sacri palatij quod appellatur Trullus, & per iussionem eius à deo instructæ sere
nitatis, ex persona eius præsentibus & audientibus Constātino glorioso exconsule
patricio, & curatore imperialis domus Hormisdæ, Anastasio glorioso excon

Universidad de Deusto
Biblioteca

sule patricio,& loci seruatore comitis imperialis excubiti, Polyeucto glorioso exco D
sule patricio,& Petro glorioso exconsule. Conueniente quoq; etiam sancto ac uni-
uersali concilio, quod ex imperiali sanctione congregatum est in hac à deo conserua-
da regia urbe, id est, Theodoro & Georgio reuerentissimis presbyteris, & Ioanne re-
uerentissimo diacono, locum repræsentantibus Agathonis sanctissimi ac beatissimi
archiepiscopi antiquæ Romæ, & Georgio uenerabili atq; sanctissimo archiepisco-
po huius magnæ Constantinopoleos nouæ Romæ, & Petro reuerentissimo presby-
tero monacho, & uicario pontificalis sedis Alexandrinæ magnæ ciuitatis, & Theo-
phane uenerabili atq; sanctissimo archiepiscopo Theopoleos Antiochiæ, & Georgio
religioso presbytero monacho, & apocrisario Theodori uenerabilis loci seruatoris
sedis Hierosolymorum, Ioane episcopo Thessalonicæ, Theodoro reuerentissimo presby
tero, & loci seruatore Theodori reuerentissimi archiepiscopi Rauennatium, Ioanne
episcopo ciuitatis Portuensis, Basillo episcopo ciuitatis Gortynæ insulæ Cretæ, Abū
dantio epō ciuitatis Paternæ, & Ioanne episcopo ciuitatis Regitanæ, locum repræ-
sentantibus centum uigintiquinque uenerabilium episcoporum sancti concilij anti-
quæ Romæ, qui etiam per subscriptiones suas ibidem demōstrantur in suggestione,
quæ ab eis facta est ad Constantinum pīssimum principem, Philalite episcopo Cæ
sareæ Cappadociæ, Theodoro episcopo Ephesi, Theodoro episcopo ciuitatis Thre- B
merhūtis, locum repræsentāte Epiphanij uenerabilis archiepiscopi Constantiæ in-
sulæ Cypri, Sisinnio episcopo Heracleæ Thraciæ, Platōe episcopo Ancyræ Galatiæ,
Georgio episcopo Cyzici, Marino episcopo Sardeorum, Petro episcopo Nico-
mediæ, Photio episcopo Niceæ, Ioanne episcopo Chalcedonæ, Ioanne episcopo Si-
densi, Ioanne episcopo Amasiæ, Theodoro episcopo Melitenæ, Iustino episcopo Tya-
norum, Alypio episcopo Sangrorum, Cypriano episcopo Claudiupolitano, Ioanne
episcopo Pessinuntis, Polyeucto episcopo Myrorū Lyciæ, Theodoro episcopo Stau-
reopolitano Cariæ, Tiberio episcopo Laodiceæ Phrygiæ, Cosma episcopo Syna-
dorum, Constantino epō Baratthæ, locum exhibēte Pauli episcopi Iconij, Stephano
episcopo Antiochiæ Pisidiæ, Ioanne episcopo Pergensi, Theopempto episcopo Iusti-
nianopoleos siue Mostenæ, Isidoro episcopo Rhodi, Sisinnio episcopo Hierapolitæ
no Phrygiæ, Theodoro episcopo Tarsensi, Stephano epō Anazarbensi, Macro bio
episcopo Seleuciæ Isauriæ, Georgio episcopo Mileti, Sergio episcopo Selymbriæ,
Andrea episcopo Methymnensi, Theognio episcopo Ciensi, Alexandro episcopo Co
tyaiorū, Epiphanio epō Euchaitorū, Ioanne episcopo Heracleopolis, Petro epō Me
sembriæ, Petro episcopo Sozopolitano Thraciæ, Ioanne episcopo Stoborū, Ioanne
episcopo Athenarū, Ioāne episcopo Argorum, Theodosio episcopo Lacedæmonien. F
al. Camele- norum Ioāne episcopo Nyseno, Theodoro episcopo imperialiū Thermarū, Georgio episco
po Camulianorū, Theodoro episcopo Sineñ. siue Iustinianopolitano magnæ Arme
niæ, Georgio episcopo Daraniseñ. siue Analiblorum, Zoito episcopo Chrysopolita-
no Asiæ, Theodoro episcopo Pergameno, Theodoro episcopo Mastaurorum, Patri-
cio episcopo Magnisiæ, Antonio episcopo Hypeporū, Ioanne episcopo Amathorū,
Sisinnio episcopo Nysorum Asiæ, Stratonico episcopo Solocñ. & Thycone episcopo
al. Candanēsi Citicñ. utrisque de synodo existentibus Christo dilectæ Cypriorum insulæ, Ioanne
episcopo Lappeno, Gregorio episcopo * Cantano, Regino episcopo Panieñ, Mary-
rio episcopo Iuliopolitano Galatiæ, Michaele episcopo Asponeñ. Platone episcopo
al. Pionien si Cinneñ. Genesio episcopo Anastasiopolitano, Stephano episcopo Vranopolitano,
Andrea episcopo Miniceno, Georgio episcopo Byziæ, Mercurio episcopo * Pemane
al. Celandis tio, Ioanne episcopo Melitopolitano, Cyrico episcopo Adrianeñ. Ioāne episcopo Phi
ladelphiæ, Andrea episcopo * Silandi, Ioanne episcopo Sidensi, Theodoro episcopo
Daldeneno, Ioanne episcopo Dascylino, Theodoro episcopo Prienetino, Ioanne epi-
scopo Adrianorum Bithyniæ, Georgio episcopo Galli, Sisinnio episcopo Basilino-
polit ano, Polychronio episcopo Theopolitano siue Pruseno, Anastasio episcopo
Theodotianorum siue Apolloniadis, Theodoro episcopo Cæsareæ Bithyniæ, Theo-
doro

Adoro episcopo Iustinianupoleos Gordi, Mæna episcopo Carbaliæ Pamphyliæ, Co- al. Iustinopo-
sma epō Homonadorum, Niceta episcopo Coracesiano, Theodoro epō Veriſæ Ar- lis Gordiu
meniæ, Callinico epō Colonæ Armeniæ, Tiberio epō * Amysseno, Ioanne epō An- Come
draporum, Theodoro epō Iborum, Sergio epō * Sinopheno, Georgio episcopo Ar- al. Amyzo-
ces, Ioanne epō Faustinopolitano, Georgio episcopo Iunopolitano, Phoca episcopo nensi
Dasibrorum, Platōe epō Adrianopolitano, Georgio epō Cratiæ, Dometio epō Pru- al. Sinopeno
siadis, Stephano epō Heracleæ Ponti, Longino episcopo Tieno, Anastasio epō Pole-
monien. Ioanne epō Comanorum, Theophylacto episcopo Ceraſuntorum, Salomo
ne episcopo * Clanei, Theodoro episcopo Amorij, Zimarco epō Sidynioꝝ, Georgio al. Cleone
epō Oenoandorum, Ioanne epō * Erezoꝝ, Ioanne episcopo Myndi, Patricio epō Eleu al, Eresforū
sorū, Cyrico epō Ancyrano Phrygiæ, Petro epō Apyræ, Alexandro epō Nacoliæ,
Dometio episcopo * Prymnesiæ, Theodoro epō Sibliorū, Paulo epō Sozopolitano al, Premessa
Pisidiæ, Marino epō Philomelino, Constantino epō Thymbrianorum, Platone epō
Magidorum, Plusiano epō Silueno, Theodoro epō Nazianzeno, Theodoro epō Do-
riorum, Georgio epō Coēsi, Georgio episcopo Thereñ. Stephano epō Parij, Geor- al, Thynien si
gio epīscopo Naxi, Demetrio epō * Tinnien. Euthycio episcopo Melensi, Ioanne epō
Coryci, Ioanne episcopo Adanorum, Georgio episcopo Flauiadis, Eulalio episcopo
B Cynopolitano, Constātino episcopo Dalisandi, Theodoro episcopo Olbis, Geor-
gio religioso presbytero & monacho monasterij Renati, quod situm est apud anti-
quam Romam, Conone & Stephano presbyteris & monachis monasterij, quod co-
gnominatur domus Arsitiæ, situm similiter apud antiquam Romam. Residentibus
quoq; gloriosissimis patricijs & consulibus, omnibusq; uenerabilibus & deo amabili-
bus episcopis iuxta ordinem in eodem secretario, præpositis in medio sanctis atq; im
maculatis Christi dei nostri euangelijs, Theodorus amabilis diaconus huius sanctissi-
mæ magnæ ecclesiæ, & primicerius deo amabilium notariorum Georgij sanctissimi
archiepiscopi huius à deo conseruandæ regiæ urbis, dixit: Edocemus uestram glo-
riam, & sanctum ac uniuersale uestrum concilium, quod Constantinus, qui se dicit
esse presbyterum sanctæ dei ecclesiæ, quæ est in Apamia secundæ Syriorum prouin-
ciæ, præ uelo assistit, rogans ingressum adipisci, quatenus instruat uestrum sanctum
concilium quædam, quæ ad præsentem dogmaticam pertinent notionem, & sugge
rimus iuxta quod placuerit. Gloriosissimi iudices & sanctum concilium dixerunt: In-
tret memoratus Constantinus religiosus presbyter. Et ingressus est. Sancta synodus
dixit: Constantinus religiosus qui astat, sui cognitionem edicat, & causam ob quam
aduenit. Constantinus religiosus dixit: Constātinus dicor, presbyter sum sanctissimæ
C dei Apamiensis ecclesiæ secundæ Syriorum prouinciæ, ordinatus ab Abrahamio epi
scopo Arethusio, ueni ad sanctum nutu diuino congregatum uestrum concilium, ut
instruam uos, quia si auditus essem hoc anno nō habuissemus perpeti hoc, quod passi
sumus in prælio. Volui enim ingredi in synodo, & rogare ut pax fieret, quatenus
aliquod enodicum, id est, adunatorium fieret in medio, ut neq; illi, neq; illi contrista
rentur, hoc est, qui dicunt unam uoluntatem, & qui dicunt duas uoluntates. Et profe- al. substrate-
ctus sum ad Theodorū patricium * statecum, & rogaui eum, quatenus ipse pro me lo- gum
queretur ad synodum, & fieret charitas & pax, quia pacem & charitatem plus omni- Psal. 83.
bus diligit deus. Et nunc, si iubetis, ut quod mihi deus dedit de fide, conscribam Sy-
riace, & interpretetur Græce. Sancta synodus dixit: Quemadmodum proprietatis
indicia insinuasti nobis Græce, similiter & quæ fidei tuæ sunt, dic tu. Constantinus
presbyter dixit: Inducias, domini, accipiam sex dierum, & * scribo apud me fidem me al, scribam
am, & defero eam ad sanctum uestrum concilium. Gloriosissimi iudices & sancta
synodus dixerunt: Iuxta propositionem tuam aduenisti ad nos, ut debeas quæ fidei
tuæ sunt dicere, necessarium ergo existit, ut confestim, quæ fidei tuæ sunt, edicas
nobis & modum enodici, id est, adunatorij, quod dixisti, fieri. Constantinus religio-
sus presbyter dixit: Ego duas naturas dico, sicut dictum est in Chalcedona, &
duas proprietates, & de operationibus contentionem non habeo, sicut proprieta-

tes eas

Universidad de Deusto
Biblioteca

tes eas dictis, uoluntatē uero unam dico personæ dei uerbi ipsi* subsistentiæ. Nam si D
uolueritis edisscere ueritatem bene, quid sit hypostasis, id est, subsistentia, Græce ne
scio: uoluntatem uero dico esse personæ dei uerbi & post incarnatiōem: *patris quip
pe, filij & spiritus sancti una est uoluntas. Gloriosissimi iudices & sancta synodus dixe
runt: Ipsa una uoluntas, quam dicis in dispensatione incarnationis domini nostri Iesu
Christi, diuinæ eius naturæ est, an humanæ eius naturæ? Constantinus religiosus dixit: Diuinitatis dico esse uoluntatem. Gloriosissimi iudices & sancta synodus dixe
runt: Humana natura domini nostri Iesu Christi habuit uoluntatem, an non? Constan
tinus religiosus dixit: Naturalem etiam habuit. Habuit nanque eam ab utero usq; ad
crucem. & proprietatem hanc dico, & proprietas est. Gloriosissimi iudices & sancta
synodus dixerunt: Quid ergo? Ab ipsa cruce naturam humanam deseruit Christus?
Constantinus religiosus dixit: Non mansit cum eo humana uoluntas, sed mansit cum
sanguine & carne: quia non indiget neque comedere, neque bibere, neque dormire,
neque ambulare. Gloriosissimi iudices & sancta synodus dixerunt: Ante hoc effatus
es, quod unam uoluntatem habuit persona dei uerbi, & post hoc dixisti, quia natura
lem habuit uoluntatem humanitas eius, unde secundum sermones tuos unam ha
buit personalem uoluntatem & unam naturalem, & quo modo tu unam uolunta
tem sentis in Christo? Constantinus religiosus dixit: Christus deseruit & exuit eam
in carne & sanguine. Gloriosissimi iudices & sancta synodus dixerunt: Vbi itaq; re
mansit ipsa caro & sanguis? Constantinus religiosus dixit: Exuit eam. Gloriosissimi
iudices & sancta synodus dixerunt: Quis exuit carnes? Constantinus religiosus dixit:
Christus. Gloriosissimi iudices & sancta synodus dixerunt: Et humanam uoluntā
tem simul exuit cum carne? Constantinus religiosus dixit: Etiam, domini, uoluntā
tem illam. Gloriosissimi iudices & sanctum concilium dixerunt: Macarius, qui fuit
patriarcha Antiochiæ, sic credebat ut dicis? Constantinus religiosus dixit: Etiam, do
mini, sicut ego dico unam uoluntatem, ita & Macarius dicebat. Sic nanque & ex eo
audiui. Sancta synodus dixit: Ita sentis, & ita perseueras usque ad finem in hac fecta?
Constantinus religiosus dixit: Etiam, domini, sic sentio, & sic credo, & non est possi
bile aliter. Sancta synodus exclamauit: Hæc secta Manichæorum est, Hæc est fides
Apollinarij, Anathema illi cum dogmatibus suis, Nouo Manichæo anathema, No
uo Apollinario anathema, Foras mittatur Manichæus, omnibusq; hæreticis anathe
ma. Et postquam expulsus est idem Constantinus, Georgius archiepiscopus huius ā
deo conseruandæ regiæ urbis, dixit: Ego & quidam parui, qui sub sede mea sunt ue
nerabiles episcopi, propter dispensationem rogamus, ut si possibile est, nominatim
anathematizentur personæ in exclamationibus, id est, Sergius, Pyrrhus, Paulus & Pe
trus. Sancta synodus dixit: Eos qui semel condemnabiles demonstrati sunt, & secun
dum sententiam nostram iamdudum eiecti de sacris diptychis, opportunum existit,
etiam in exclamationibus hos nominatim anathematizare. Georgius sanctissimus ar
chiepiscopus huius regiæ ciuitatis dixit: Quoniam multitudinis siue multorum ubi
que concilium obtinet, necessarium est nominatim memoratas personas anathemati
zari. Et exclamauerunt uniuersi: Multos annos imperatori, Constantino magno im
peratori multos annos, Orthodoxo imperatori multos annos, Pacifico imperato
ri multos annos, Constantino nouo Martiano multos annos, Constantino nouo The
odosio multos annos, Constantino nouo Iustiniano multos annos, Conseruatori rectæ
fidei multos annos, Firmamentum ecclesiarum domine custodi, Conseruatorem fidei
domine cōserua, Agathoni papæ Romano multos annos, Georgio patriarchæ Con
stantinopoleos multos annos, Theophanio patriarchæ Antiochiæ multos annos, Or
thodoxo cōcilio multos annos, Orthodoxo senatui multos annos, Theodoro hære
tico Pharanitano anathema, Sergio hæretico anathema, Cyro hæretico anathema,
Honorio hæretico anathema, Pyrrho hæretico anathema, Paulo hæretico anathema,
Petro hæretico anathema, Macario hæretico anathema, Stephano hæretico anathe
ma,

ma, Polychronio hæretico anathema, Aspergio Pergensi anathema, omnibus hære
ticis anathema: Omnibus qui suffragantur hæreticis, anathema: Augeatur fides Chri
stianorum, Orthodoxo & uniuersali concilio multos annos. Gloriosissimi iudices di
xerunt: Edicat sanctum & uniuersale uestrum concilium, si quicquam de his, quæ ad
scrupulosiorem indagationem pertinēt, relictū est super præsente capitulo, & debe
at ampliorem scrutationem & inquisitionem circa id adhibere sanctitas uestra. San
cta synodus dixit: Sufficienter quidem habent, quæq; usque nunc gesta sunt ac decre
ta, & ad præsentem dogmaticam inquisitionem intendunt. In sequenti uero, inspira
tione sancti & uiuifici spiritus, definitionem rectæ fidei conuenientem synodaliter
statuemus.

¶ACTIO DECIMASEPTIMA.

¶Definitio orthodoxæ fidei, facta in regia urbe temporibus pñissimi ac tranquil
issimi domini nostri Constantini magni uictoris imperatoris.

B IN nomine domini & dominatoris Iesu Christi, dei & saluatoris nostri, impe
rantibus à deo coronatis ac sereniss imis nostris dominis Flauijs, Constantino q
dem pñissimo & à deo coronato magno principe, perpetuo Augusto & impe
ratore anno uigesimooctauo, & post consulatum eius à deo instructæ mansuetu
dinis anno decimotertio, Heraclio uero atq; Tiberio à deo conseruandis eius fratri
bus anno uigesimotertio, die undecimo mensis Septembris, indictione decima. p̄ posi
to sacratissimo sessu à Constantino pñissimo & Christo dilecto magno Impatore, in
secretario diualis palatij, quod appellatur Trullus, & secundum iussionem eius à deo
instructæ tranquillitatis, ex persona eius præsentibus atque auscultantibus consu
libus, Georgio exconsule patricio, & curatore diualis imperialis domus Hormisdæ,
Anastasio glorioso exconsule patricio, & loci seruatore comitis imperialis excubiti,
Polyeucto glorioso exconsule, & Petro glorioso exconsule. Conueniente quoq; san
cto atque uniuersali concilio, quod secundum imperiale decretū congregatum est,

Mutilo existente præ uetustate ac paginarum corruptione exemplari, desunt hoc in loco episcoporum no
mina, qui huic decimæseptimæ actioni interfuerunt, cum certis aliis adiungi solitis in præmissis.

Residentibus quoque gloriosissimis patricijs & consulibus, omnibusq; uenerabi
libus & deo amabilibus episcopis iuxta ordinem in eodem secretario, præpositis in
C medio sanctis atque immaculatis Christi dei nostri euangelijs, Theodorus deo amabi
lis diaconus huius sanctissimæ dei catholicæ & apostolicæ magnæ ecclesiæ, & primi
cerius deo amabilium notariorum Georgij sanctissimi atque uenerabilis archiepisco
pi huius à deo conseruandæ regiæ urbis, dixit: Comperta habet sanctum & uenera
bile uestrum concilium, quæ dudum gesta sunt in ultima actione, quoniam interlo
cuta est sufficere quidem hæc quæ acta suat. Pollicita est uero per diuinam gratiam
Christi ueri dei indefuturam, definitionem rectæ fidei cōueniētem promulgare. Ad
memoriam ergo deducimus, quid uidetur? Gloriosissimi iudices & sanctum concili
um dixerūt: Ordo lectionis de his, quæ dudum acta sunt, proueniat. Et relecta sunt.
Sanctum concilium dixit: Definitio orthodoxæ fidei, quæ à nobis constituta est, re
legatur. Et accipiens Agatho reuerentissimus lector & notarius Georgij uenerabilis
archiepiscopi à deo custodiendæ huius regiæ urbis, relegit eandem definitionem, ita
continentem: Sancta magna atque uniuersalis synodus, quæ per gratiam dei & piam
sanctionem Constantini pñissimi & fidelissimi magni imperatoris congregata est,
in hac à deo conseruāda regia Constantinopoli noua Roma, in secretario diualis pala
tij, quod cognominatur Trullus, decreuit quæ habenf in subditis: Vnigenitus dei
patris filius & uerbum, qui per omnia similis nobis absque peccato factus est, homo
Christus uerus deus noster, per euangelicas uoces flagrāter prædicauit: Ego sum lux
mundi

Universidad de Deusto Biblioteca

Ioan. 8. b
Ioan. 14. d

mundi, Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen uitæ. Et iterū: O
Pacem meam do uobis, pacem meam relinquo uobis. Ac proinde diuinitus edita pa
cis doctrina deo instruente, māsuetissimus noster imperator institutus propugnator
quidem est rectæ fidei, expugnator uero prauæ doctrinæ, hoc sanctum uniuersalem
strum congregans collegium, totius ecclesiæ adunauit compaginem. Vnde hoc san
ctum nostrum uniuersale cōcilium impietatis errorem nunc usq; qui à quibusdam
temporibus factus est, procul abiciens, sanctorum autem ac probabilium patrum in
offense recto tramite iter consecutū, sanctas & uniuersales quinque synodos pie in
omnibus eis consonuit, trecentorum (inquimus) decem & octo sanctorum patrum,
qui in Niceam conuenerunt aduersus Arrium furiosum, & ei quæ à C. L. à deo inspi
ratis uiris post hanc apud Constantinopolim aduersus Macedonium impugnatorem
spiritus, & Apollinarem impium: similiter & ei, quæ in Epheso prius aduersus Ne
storium Iudaicæ intelligentiæ congregata est ducentorū uenerabilium uirorum, atq;
ei quæ in Chalcedona sexcentorum triginta deo inspiratorum patrum aduersum Eu
tychem & Dioscorum deo odibiles. Super has & ultimæ harum quintæ sanctæ syn
odi, quæ hic congregata est aduersus Theodorum Mopsuestenum, Origenem, Di
dymum & Euagrium, & scripta Theodoriti aduersum duodecim capitula laudabilis
Cyrilli, & epistolam quæ dicitur Ibæ ad Marium Persam scriptam, immutilatas quæ
dem in omnibus pietatis renouans sanctiones, pphanas uero impietatis expellens do
ctrinas. Et id, quod est à trecentis decem & octo patribus editum, & dehinc à C. L.
deo instituente confirmatum est, quod etiam cæteræ sanctæ synodi ad extinguēdam
omnem pestiferam hæresim alacriter susceperunt, & confirmauerunt symbolum, &
hoc nostrum sanctum & uniuersale à deo inspiratum consignauit concilium symbo
lum Nicenum trecentorum decem & octo: Credimus in unum deum, patrem omni
potentem, uisibilium & inuisibilium factorem, & in unum dominum Iesum Christū
filiū dei, qui natus est ex patre, unigenitū, hoc est, de essentia patris, deū de deo, lume
de lumine, deum uerum de deo uero, natum, non factum, consubstantialem patri, p
quem omnia facta sunt quæ in cælo, & quæ in terra, propter nos homines & propter
nostram salutem descendentem de cælo, incarnatumq; & humanatum, passum & re
surgentem tertia die, & ascendentem in cælum, & uenturum iudicare uiuos & mor
tuos, & in spiritū sanctum. Eos aūt qui dicunt, quia erat aliquādo, qñ non erat, & an
te quam nasceretur, non erat, & quia ex nihilo factus est, uel ex altera substantia uel es
sentia, dicentes esse aut uertibilē, aut mutabilem filium dei, hos anathematizat catho
lica & apostolica ecclesia. Et C. L. sanctorum patrum Constantinopoli cōgregatorū

Credimus in unum deum, patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, uisibilium
um omnium & inuisibilium. Et in unum dominum Iesum Christum filium dei uni
genitum, qui ex patre natus est ante omnia secula, lumen de lumine, deum uerum de
deo uero, natum, non factum, consubstantialem patri, per quem omnia facta sunt, p
pter nos homines & propter nostram salutem descendentem de cælis, & incarnatum
de spiritu sancto & Maria uirgine. Et humanatum, crucifixumq; pro nobis sub Pon
tio Pilato, & passum, & sepultum, & resurgentem tertia die secundum scripturas, &
ascendentē in cælos, & sedentē ad dexterā patris, & iterū uenturæ cum gloria iudica
re uiuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Et in spiritum sanctum dominū, & ui
uificatorem, ex patre procedentem cum patre & filio coadorandū & conglorifican
dum, qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam & apostolicam eccle
siam. Confitemur unum baptisma in remissionem peccatorum, speramus resurre
ctionem mortuorum, & uitam futuri seculi, amen. Sufficiebat quidem ad perfectam
orthodoxæ fidei cognitionem atq; confirmationem, pium atq; orthodoxū hoc diui
næ diuinæ gratiæ symbolum. Sed quoniam non destitit ab exordio adinuentor ma
litiæ, cooperatorem sibi serpentem inueniens, & per eum uenenosam humanæ natu
ræ deferens mortem, & ita organa ad propriam sui uoluntatem apta reperiens. The

Pontifices ali quot hæretici

odorum dicimus, qui fuerat episcopus Pharan, Sergium, Pyrrhū, Paulum, Petrum, qui fu-

A qui fuerūt huius regiæ urbis antistites, insuper & Honorium, qui fuit papa antiquæ
Romæ, & Cyrum, qui Alexādriæ tenuit episcopatum, Macarium quoq;, qui nuper
fuerat Antiochiæ præsul, & Stephanum eius discipulum, non uacauit per eos pleni
tudini ecclesiæ erroris scandala suscitare, unius ue uolūtatis, & uniusoperationis in
duabus naturis, uni⁹ de sancta trinitate Christi ueri dei nostri, orthodoxæ plebi uni
sone disseminādo hæresim consentaneam insanæ ac malitiosæ sectæ impiorū⁹ Apol al. Apollina-
linarij, Seueri, atq; Themistij; & perfectionem humanitatis unius, eiusdemq; domi- ris
ni Iesu Christi dei nostri, molita est per quandam dolosam adinuentionem perime
re, per hoc inuoluntariam & inoperatricem carnem eius, quæ intellectualiter anima
ta est, infamiter introducens. Excitauit igitur Christus deus noster fidelissimum Im
peratorem nouum Dauid, uirum secundum cor suum inueniens, qui non dedit (iu- Actu. 13. d
xta quod scriptum est) somnum oculis suis, & palpebris suis dormitationem, donec Psalm. 131.
per hunc nostrum à deo congregatum sacrumq; conuentum, ipsam rectæ fidei repe
rit perfectam prædicationem (secundum enim à domino editam uocē, ubi duo uel Matth. 18. c
tres fuerint congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum) quæ præsens san
cta & uniuersalis synodus fideliter suscipiens, & *expassis manibus amplectēs, tam al. expansis
suggestionem quæ à sanctissimo ac beatissimo Agathone papa antiquæ Romæ facta
est, ad Constantinum pñssimum atq; fidelissimum nostrum Imperatorē, quæ nomi-
B natim abiecit eos, qui docuerunt uel prædicauerunt (sicut superius dictum est) unā
uoluntatem & unam operationem in incarnationis dispensatione domini nostri Ie
su Christi, ueri dei nostri, adæque amplexa est & alteram synodalem suggestionem,
quæ missa est à sacro concilio, quod est sub eodē sanctissimo papa C. XXV. deo ama
bilium episcoporum, ad eius à deo instructam tranquillitatem, utpote consonantem
sancto Chalcedonensi concilio, & tomo saecrimi ac beatissimi papæ eiusdem anti
quæ Romæ Leonis, qui directus est ad sanctum Flauianum, quem & titulū rectæ fi
dei huiusmodi synodus appellauit: ad hæc & synodicis epistolis, quæ scriptæ sunt à
beato Cyrillo aduersus impium Nestoriū, & ad Orientales episcopos. Assecuti quo
q; sancta quinq; uniuersalia concilia, & sanctos atq; probabiles patres, consonanterq;
confiteri definiētes dominum nostrum Iesum Christum, uerum dūm nostrum, unū
de sancta & consubstantiali & uitæ originem præbente trinitate, perfectum in deita
te, & perfectum eundem in humanitate, deum uere, & hominem uere eūdem ex ani
ma rationali & corpore, consubstantialem patri secundum deitatem, & consubstanti
alem nobis secundum humanitatem, per omnia similem nobis absq; peccato, añ secu
la quidem ex patre genitum secundum deitatem, in ultimis diebus aūt eundem pro
C pter nos & propter nostram salutem de spiritu sancto & Maria uirgine proprie &
ueraciter dei genitrice secundum humanitatem unum eundemq; Christum filiū dei
unigenitum, in duabusq; naturis inconfuse, incōuertibiliter, inseparabiliter, indiuise
cognoscendum, nusquam extincta harum naturarum differentia propter unitionē,
saluataq; magis proprietate utriusq; naturæ, & in unam personam, & in unam subsi
stentiam concurrentem, non in duas personas partitum uel diuisum, sed unum eun
demq; filium unigenitum deum uerbum dominum Iesum Christū, iuxta quod olim
prophetæ de eo, & ipse nos dominus Iesus Christus erudiuit, & sanctorum patrū no
bis tradidit symbolum, & duas naturales uoluntates in eo, & duas naturales operatio
nes indiuise, inconuertibiliter, inseparabiliter, inconfuse secūdum sanctorū patrū do
ctrinam adæque p̄dicamus, & duas naturales uoluntates non contrarias (absit) iuxta
quod impij asseruerunt hæretici, sed sequentem eius humanam uoluntatem, & non
resistentem uel reluctantē, sed potius & subiectam diuinæ eius atq; omnipotenti uo
luntati. Oportebat enim carnis uoluntatem moueri, subīci uero uoluntati diuinæ, iu
xta sapientissimum Athanasium. Sicut enim eius caro, dei uerbi dicitur & est, ita &
naturalis carnis eius uoluntas, propria dei uerbi dicitur & est, sicut ipse ait: Quia de- Ioan. 6. d
scendi de cælo, nō ut faciam uoluntatem meam, sed eius qui misit me, patris, suā pro
priam dicēs uoluntatē, quæ erat carnis eius, Nā & caro propria eius facta est. Quēad

Universidad de Deusto
Biblioteca

modũ enim ſanctiſſima atq; immaculata animata eius caro deificata eſt, non eſt per- D
empta, ſed in proprio ſui ſtatu & ratione permanſit, ita & humana eius uolũtas deifi
cata, non eſt perempta, ſaluata eſt aũt magis ſcđm deiloquũ Gregoriũ dicẽtem: Nã
illius uelle, quod in ſaluatore intelligit, nõ eſt contrariũ deo, deificatũ eſt totũ. Duas
uero naturales operationes indiuiſe, incõuertibiliter, inconfuſe, inſeparabiliter in eodẽ
domino noſtro Ieſu Chriſto, uero deo noſtro glorificamus, hoc eſt, diuinã operatio-
nem & humanam operationem ſcđm diuinũ prædicatorem Leonem apertiſſime af-
ferentes. Agit eñ utraq; forma cũ alterius coĩone, quod propriũ eſt, uerbo Leo papa primus in epiſto la x.
te quod uerbi eſt, & carne exequẽte quod carnis eſt. Nec eñ in quoquã unam dabim⁹
naturalem operationem dei & creaturæ, ut neq; quod creatũ eſt, in diuinam educa-
mus eſſentiam; neq; quod eximiũ eſt diuinæ naturæ, ad competentem creaturis locũ
deiciam⁹. Vnius eñ eiuſdemq; tam miracula, quamq; paſſiones cognoſcimus, ſcđm
aliud & aliud eorũ, ex qbus eſt naturis, & in qb⁹ habet eſſe, ſicut admirabilis ingt Cy
rillus. Vnde igitur inconfuſum atq; indiuiſum conſeruantes, breui uoce cũcta profe-
rimus unũ ſanctæ trinitatis, & poſt incarnationem dñm nr̃m Ieſum Chriſtũ uerum
deũ noſtrũ eſſe credentes, aſſerimus duas eius eſſe naturas in una eius radiantes ſubſi-
ſtentia, in qua tam miracula, quamq; paſſiones per omnem ſui diſpenſationem cõuer
ſatus, non per phantaſiam, ſed ueraciter hæc demonſtrauit, ob naturalem differentiã E
am in eadem una ſubſiſtentia cognoſcenda, dum cum alterius communione utraq;
natura indiuiſe, & inconfuſe propria uelit atq; operetur: iuxta quam rationem, &
duas naturales uoluntates & operationes confitemur, ad ſalutem humani generis
conuenienter in eo concurrentes. His igitur cum omni undique cautela atque dili-
gentia à nobis formatis, definimus aliam fidem nulli licere proferre aut conſcribe-
re, componere' ue aut ſapere, uel etiam aliter docere. Qui uero præſumpſerit fidem
alteram componere, uel proferre, uel docere, uel tradere aut ſymbolum uolenti-
bus conuertiad agnitionem ueritatis ex gentilitate, uel Iudaiſmo, aut ex qualibet hæ
reſi, aut qui nouitatem uocis, uel ſermonis adinuentionem ad ſubuerſionem eorum,
quæ nunc à nobis determinata ſunt introduceere, hos liquidem epiſcopi fuerint,
aut clerici, alienos eſſe, epiſcopos quidem ab epiſcopatu, clericos uero à clero: ſin
autem monachi fuerint, uel laici, etiam anathematizari eos. Et ſubſcriptiones:

Theodorus humilis presbyter ſanctæ Romanæ eccleſiæ, locum gerens Agathonis
ter beatiſſimi uniuerſalis papæ urbis Romæ, ſubſcripſi. Georgius humilis preſby-
ter, ſicut ſupra. Ioannes humilis diaconus, ſicut ſupra. Georgius miſericordia dei
epiſcopus Conſtantinopoleos nouæ Romæ, definiens ſubſcripſi. Petrus miſericor- F
dia dei presbyter, & locum ſeruans apoſtolicæ ſedis Alexandrinæ magnæ ciuita-
tis, ſubſcripſi. Theophanes miſericordia dei epiſcopus Theopoleos, id eſt, Antio-
chiæ, definiens ſubſcripſi. Georgius humilis presbyter, locum gerens Theodori
deo amabilis presbyteri, & loci ſeruatoris apoſtolicæ ſedis ſanctæ Chriſti dei noſtri
Hieroſolymorum ciuitatis, ſubſcripſi. Ioannes miſericordia dei epiſcopus Theſſa-
lonicenſis, & uicarius apoſtolicæ ſedis Romæ & legatus, definiens ſubſcripſi. Theo-
dorus miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Thremethuntenæ inſulæ Cypri, definie-
ens ſubſcripſi. Theodorus humilis presbyter ſanctæ Rauennatis eccleſiæ, locum ge-
rens Theodori beatiſſimi archiepiſcopi, ſubſcripſi. Ioannes indignus epiſcopus ſanc-
ctæ Portuenſis eccleſiæ, legatus totius concilĩ ſanctæ ſedis apoſtolicæ urbis Romæ,
definiens ſubſcripſi. Stephanus miſericordia dei epiſcopus Corinthi, & legatus apo
ſtolicæ ſedis antiquæ Romæ, definiens ſubſcripſi. Baſilius miſericordia dei epiſco
pus & metropolita ciuitatis Gortynæ inſulæ Cretæ, & legatus totius concilĩ apo-
ſtolicæ principalis ſedis antiquæ Romæ, definiens ſubſcripſi. Abundantius humilis
epiſcopus ſanctæ eccleſiæ ciuitatis Tempſanæ, legatus totius cõcilĩ ſanctæ ſedis apo
ſtolicæ urbis Romæ, definiens ſubſcripſi. Ioannes indignus epiſcopus ſanctæ ec-
cleſiæ Regitanæ, legatus totius concilĩ ſanctæ ſedis apoſtolicæ urbis Romæ, defi-
niens ſubſcripſi. Philalithes indignus epũs Cæſareæ magnæ ciuitatis primæ Cap-
padociæ

al. Paterne

A padociæ prouinciæ, & primatũ habens Põticæ diſpẽſationis, definiens ſubſ. Theo-
dorus mĩa dei epiſcopus Epheſioꝝ, metropolis Aſianæ prouinciæ, & primatum ha-
bens Aſianæ diſpẽſationis, definiens ſubſ. Siſinnius mĩa dei epiſcopus Heracleæ me-
tropolis prouinciæ Europeoꝝ, definiens ſubſ. Platon mĩa dei epiſcopus Ancyræ me
tropolis primæ Galatiæ prouinciæ, definiens ſubſ. Georgius mĩa dei epiſcopus Cy
zici metropoleos prouinciæ Helleſponti, definiens ſubſ. Marinus indignus epiſco-
pus Sardeorum, metropolis prouinciæ Lydiæ, definiens ſubſ. Petrus indignus epi-
ſcopus Nicomediæ metropolis Bithyniæ prouinciæ, definiens ſubſ. Photius mĩa dei
epiſcopus Niceæ metropolis Bithyniæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi. Ioannes mĩa
dei epiſcopus Chalcedonenſis metropoleos Bithyniæ prouinciæ, definiens ſubſ. Io-
annes dei mĩa epiſcopus Sidenſis, metropolis Pamphyliæ prouinciæ, definiens ſubſ.
Ioannes miſericordia dei epiſcopus Amaſiæ, metropolis Helenopõti prouinciæ, de-
finiens ſubſ. Theodorus mĩa dei epiſcopus Melitenenſis metropoleos primæ Arme
niæ prouinciæ, definiens ſubſ. Iuſtinus miſericordia dei epiſcopus Tyanenſis, metro-
polis ſecundæ Cappadociæ prouinciæ, definiens ſubſ. Alypius dei miſericordia epi-
ſcopus Gangrenſis, metropolis Paphlagoniæ prouinciæ, definiens ſubſ. Cyprianus
mĩa dei epiſcopus Claudiopoleos Honoriadis prouinciæ, definiẽs ſubſ. Ioannes mĩa
dei epiſcopus Peſſinuntis, metropolis ſecundæ Galatiæ puinciæ, definiens ſubſ. Po-
B lyeuctus miſericordia dei epiſcopus Myrorum, metropolis Lyciæ prouinciæ, defi-
niens ſubſ. Theodorus mĩa dei epiſcopus Staurcopoleos, metropolis Cariæ prouin-
ciæ, definiens ſubſ. Tiberius mĩa dei epiſcopus Laodiceæ, metropoleos Phrygiæ Paca
tianæ prouinciæ, definiens ſubſ. Coſmas mĩa dei epiſcopus Synnadoꝝ, metropolis
Phrygiæ Salutariæ prouinciæ, definiens ſubſ. Conſtantinus mĩa dei epiſcopus Barat
theñ. ciuitatis Lycaoniæ prouinciæ, & locum gerẽs Pauli ſanctiſſimi metropolis Ico
nienſis, definiẽs ſubſ. Stephanus miſericordia dei epiſcopus Antiochiæ, metropolis
Piſidiæ prouinciæ, definiens ſubſ. Ioannes miſericordia dei epiſcopus Pergæ, metro-
poleos Pamphyliæ prouinciæ, definiens ſubſ. Theopemptus miſericordia dei epiſco
pus Iuſtinianopoleos ſiue Moſtenorum, metropoleos ſecundæ Cappadociæ, definia-
ens ſubſ. Iſidorus miſericordia dei epiſcopus Rhodi, metropolis Cycladum inſula-
rum, definiens ſubſ. Siſinnius miſericordia dei epiſcopus Hierapoleos, metropolis
Phrygiæ Pacatianæ, definiens ſubſ. Theodorus miſericordia dei epiſcopus Tharſen-
ſis, metropolis primæ Ciliciæ prouinciæ, definiẽs ſubſ. Stephanus miſericordia dei
epiſcopus Amazarbi, metropolis ſecundæ Ciliciæ prouinciæ, definiens ſubſ. Macro-
bius miſericordia dei epiſcopus Seleuciæ metropolis Iſauriæ, definiens ſubſ. Ioan-
C nes humilis epiſcopus Athenienſium ciuitatis, & legatus ſancti concilĩ apoſtolicæ ſe
dis antiquæ Romæ, definiens ſubſ. Georgius miſericordia dei epiſcopus Byziæ ciui
tatis prouinciæ Thraciæ, definiens ſubſ. Theodorus miſericordia dei epiſcopus Pom
peiopoleos, metropolis Paphlagoniæ prouinciæ, definiens ſubſ. Zacharias miſeri-
cordia dei epiſcopus Leontopoleos Iſauriæ prouinciæ, definiens ſubſ. Gregorius mi
ſericordia dei epiſcopus Mitylenæ ciuitatis Leſborum inſulæ, definiens ſubſ. Geor-
gius epiſcopus indignus Miletiorum ciuitatis Cariæ prouinciæ, definiens ſubſ. Geor
gius miſericordia dei epiſcopus Selymbriæ ciuitatis Europeorũ prouinciæ Thra-
ciæ, definiens ſubſ. Andreas miſericordia dei epiſcopus Methymnæ Leſborum inſu
læ, definiens ſubſ. Theognius miſericordia dei epiſcopus ciuitatis Ciorum Bithy-
niæ prouinciæ, definiens ſubſcripſi, p manus Georgĩ diaconi & diſpẽſatoris ſanctæ
eccleſiæ meæ, p infirmitate q̃ detineor. Alexãder mĩa dei epiſcopus ciuitatis Cora-
iorum Iſauriæ prouinciæ, definiens ſubſ. Epiphanius mĩa dei epiſcopus Euchaitorũ
Helenopõti prouinciæ, definiẽs ſubſ. Ioannes mĩa dei epiſcopus Heracleopoleos ciui
tatis ſecundæ Armeniæ prouinciæ, definiens ſubſ. Petrus miſericordia dei noſtri Ie-
ſu Chriſti epiſcopus Sozopoleos Thraciæ, definiens ſubſcripſi. Ioannes miſericor-
dia dei epiſcopus ciuitatis Stoborum, definiens ſubſcripſi. Stratonicus miſericordia
dei epiſcopus Solorum ciuitatis Cypri inſulæ, definiens ſubſ. Tychon miſericordia

Universidad de Deusto
Biblioteca

dei episcopus ciuitatis Citij insulæ Cypri, definiens subscripsi. Ioannes misericordia D
dei episcopus Argoꝝ ciuitatis, definiens subsc. Theodosius mia dei episcopus Lacedæ
moniorum ciuitatis, definiens subscripsi. Ioannes humilis episcopus ciuitatis Lappis
al. Georgius Cretæ insulæ, definiens subscripsi. Gregorius misericordia dei episcopus Candani
ciuitatis insulæ Cretæ, definiens subscripsi. Ioannes misericordia dei episcopus Nisse
næ ciuitatis primæ Cappadociæ puinciæ, definiẽs subscripsi. Theodorus misericor
al. Cameleno rum, dia dei episcopꝰ Thermenæ ciuitatis primæ Cappadociæ, definiẽs subscripsi. Geor
gius gratia dei nostri episcopus ciuitatis Camulianorum, definiens subscripsi. Theo
dorus humilis episcopus Iustinianopoleos Armeniæ, definiens subscripsi. Georgius
misericordia dei episcopus regionis Daraniseos, hoc est, ciuitatis Analiborum, defi
niens subscripsi. Zoitus misericordia dei episcopus Chrysopoleos siue Diosforu (ꝙd
est, Iouis tumulus) Asianæ prouinciæ, definiens subscripsi. Theodorus mia dei epi
scopus ciuitatis Pergami Asianæ regiõis, definiens subscripsi. Theodorus misericor
dia dei episcopus Mastaurorum ciuitatis Asianæ prouinciæ, definiens subscripsi. An
tonius misericordia dei episcopus Hypeporum ciuitatis Asianæ prouinciæ, definie
ns subscripsi. Patricius misericordia dei episcopus Magnesiæ ciuitatis circa Mæan
drum Asianæ prouinciæ, definiẽs subscripsi. Ioannes episcopus ciuitatis Amathun
torum, definiẽs subscripsi. Sisinnius misericordia dei episcopus ciuitatis Nysæ Asiæ E
næ prouinciæ, definiens subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus ciuitatis
Adramytteorũ, subscripsi. Regínus misericordia dei episcopus Panis ciuitatis pro
uinciæ Europæ, definiẽs subscripsi. Maryrius episcopus misericordia dei ciuitatis Iu
liopoleos primæ Galatiæ, definiens subscripsi. Michael misericordia dei episcopus
Asponitanæ ciuitatis primæ Galatiæ prouinciæ, definiens subscripsi. Platon miseri
cordia dei episcopus Cinnorum ciuitatis primæ Galatiæ prouinciæ, definiens subscri
psi. Genesius humilis episcopus Anastasiupolitanæ ciuitatis, definiens subscri
psi. Andreas misericordia dei episcopus ciuitatis Minicæ, definiens subscripsi. Ste
phanus misericordia dei episcopus Vranopoleos ciuitatis primæ Galatiæ prouin
ciæ, definiens subsc. Cyricus misericordia dei episcopus Adrianensis Hellespõti pro
uinciæ, definiẽs subsc. Ioannes misericordia dei episcopus ciuitatis Melitopoleos Hel
lesponti prouinciæ, definiens subscripsi. Mercurius misericordia dei episcopus ciui
al. Celandiæ tatis Pœmaninæ Hellesponti prouinciæ, definiens subscripsi. Andreas episcopus ci
uitatis Selandi Lydiæ prouinciæ, definiens subscripsi. Ioannes misericordia dei epi
scopus ciuitatis Philadelphiæ Lydiæ prouinciæ, definiens subscripsi. Ioannes misc
ricordia dei episcopus ciuitatis Septoꝝ Lydiæ prouinciæ, definiens subscripsi. The
odorus mia dei episc. ciuitatis Daldes Lydiæ puinciæ, definiens subscripsi. Ioannes mi
sericordia dei episcopus Dascylienſiũ ciuitatis Bithyniæ prouinciæ, definiẽs subscri
psi. Sisinnius misericordia dei episcopus Basilionupoleos Bithyniæ prouinciæ, defi
niens subscripsi. Georgius misericordia dei episcopus ciuitatis Cadenæ Bithyniæ pro
uinciæ, definiens subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus Prienæ ciuitatis
Bithyniæ prouinciæ, definiens subscripsi. Polychronius misericordia dei episcopus
Theopoleos Bithyniæ prouinciæ, definiens subscripsi per Theodosiũ archipresby
terum meum propter senectutem meam. Theodorus misericordia dei episcopus ci
uitatis Cæsareæ Bithyniæ prouinciæ, definiens subscripsi. Anastasius humilis episco
pus Theodotianorum ciuitatis, siue Apolloniadis, definiẽs subscripsi. Theodorus mi
sericordia dei episcopus Iustinapoleos Bithyniæ prouinciæ, definiẽs subscripsi. Men
nas misericordia dei episcopus ciuitatis Carbaliæ Pamphyliæ prouinciæ, definiens
subscripsi. Cosmas mia dei epũs ciuitatis Conanensiũ Pamphyliæ prouinciæ, definie
ns subscripsi. Niceta mia dei epũs ciuitatis Coracesii, definiens subscripsi. Theodo
rus mia dei episcopus ciuitatis Verisæ secundæ Armeniæ prouinciæ, definiens subsc.
al. Amyzon Callinicus mia dei epũs Colonæ ciuitatis magnæ Armenioꝝ prouinciæ, definiens
subscripsi. Tiberius gratia Chri episcopus Amysi ciuitatis Hellenopõti prouinciæ,
definiens subscripsi, Ioannes gratia Christi episcopus Andrapenorum ciuitatis Hele
no

A noponti prouinciæ, definiens subsc. Sergius misericordia dei episcopus Sinopis ciui
tatis, definiens subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus Iborensis Helepon
ti prouinciæ, definiens subscripsi. Theodorus misericordia dei episc. Trapezuntenæ
ciuitatis, definiens subscripsi. Anastasius misericordia dei episcopus ciuitatis Polemo
nij, definiens subscripsi. Gregoriꝰ misericordia dei episcopus Archis ciuitatis primæ
Armeniæ prouinciæ, definiens subscripsi. Ioannes indignus episcopus Faustinopoli
tanæ ciuitatis secundæ Cappadociæ prouinciæ, definiens subscripsi. Georgius hu
milis episcopus ciuitatis Iunopolitanæ, definiens descripsi. Phocas misericordia dei
episcopus ciuitatis Dædalorum, definiens subscripsi. Plato misericordia dei episco al. Iabrudorũ
pus Adrianopoleos ciuitatis Honoriados prouinciæ, definiens subscripsi. Georgi
us misericordia dei episcopus ciuitatis Cratiæ, definiens subscripsi. Dometius misc
ricordia dei episc. Prusiadensis ciuitatis, definiens subsc. Stephanus humilis episc. He
racleæ Ponti, definiens subscripsi. Lõginus mia dei episc. ciuitatis Tij, definiens subsc.
Ioannes mia dei episc. ciuitatis Comanæ, definiens subscrip. Theophylactus mia dei
episc. ciuitatis Cerasuntis, definiẽs subsc. Salomon mia dei episc. ciuitatis Clanei secun
dæ Galatiæ prouinciæ, definiẽs subsc. Theodorus mia dei episc. ciuitatis Amurij, defi
niẽs subsc. Georgius mia dei episc. ciuitatis Oenandi Lyciæ prouinciæ, definiens subsc.
Zymarchus mia dei episc. ciuitatis Sydimæ Lyciæ prouinciæ, definiens subsc. Ioannes
B humilis episc. ciuitatis Ereſſorũ Cariæ prouinciæ, definiẽs subsc. Ioãnes mia dei episc. al. Ereſorum
ciuitatis Cariæ prouinciæ, definiens subsc. Patricius mia dei episc. Eleusenæ ciuitatis
Phrygiæ Pacatianæ prouinciæ, definiens subsc. Cyricus mia dei episc. ciuitatis Ancyra
ræ Phrygiæ Cappadociæ prouinciæ, definiens subscripsi. Petrus mia dei episc. ciuita
tis Apyræ Phrygiæ Pacatianæ prouinciæ, definiens subsc. Alexander indignus episc.
ciuitatis Nacoliæ Phrygiæ Salutariæ prouinciæ, definiẽs subsc. Paulus humilis episc.
ciuitatis Sozopolitanæ Pisidiæ prouinciæ, definiens subsc. Constantinus humilis epi
scopus Tymbrianæ ciuitatis Pisidiæ prouinciæ, definiẽs subsc. Marinus humilis episc.
ciuitatis Philomelij Pisidiæ prouinciæ, definiens subsc. Plato humilis episc. Magidorũ
ciuitatis Paphyliæ prouinciæ, definiens subsc. Plusianus humilis episc. ciuitatis Silui
Pamphyliæ prouinciæ, definiẽs subscrip. Theodorus mia dei episc. Nazianzi ciuita
tis, definiens subsc. Theodorus mia dei episc. ciuitatis Doricẽsis, definiens subsc. Geor al. Doriorum
gius mia dei episc. insulæ Coensiũ, definiẽs subsc. Georgius mia dei episc. Insulæ Chi
oꝝ, definiẽs subsc. Stephanus humilis episc. insulæ Paros, definiens subsc. Sergiꝰ mia
dei episc. ciuitatis insulæ Naxiæ, definiẽs subsc. Demetriꝰ humilis epus ciuitatis insulæ
Thyniæ, definiẽs subsc. Georgius mia dei episc. ciuitatis insulæ Theræ, definiẽs subsc. al. Tinnt
C Cõstantinus mia dei episc. Dalisandi Isauriæ prouinciæ, definiẽs subsc. Theodorus mi
sericordia dei episc. ciuitatis Olbioꝝ Isauriæ prouinciæ, definiẽs subsc. Ioannes miseri
cordia dei episc. Coryci ciuitatis primæ Ciliciæ puinciæ, definiens subsc. Ioannes mia
dei episc. ciuitatis Adanæ primæ prouinciæ Ciliciæ, definiens subsc. Ioannes mia
cordia dei episc. Cynopoleos Isauriæ puinciæ, definiẽs subsc. Eulalius miseri
ciuitatis Flauiadis secundæ Ciliciæ prouinciæ, definiẽs subsc. Georgius mia dei episc.
conus Amastridis sanctæ dei ecclesiæ, & locum tenens * Comitis sanctissimi mei epi al. Comitꝰ
ciusdem Amastridis ciuitatis, subsc. Eutychius mia dei episc. ciuitatis insulæ Mili, de
finiẽs subsc. Cosmas indignus episc. ciuitatis Cottenorsi, definiens subsc. Dometiꝰ mia
dei episc. ciuitatis Premessæ, definiens subsc. Leontius mia dei episc. Helenopolita al. Prymnesiꝰ
næ ciuitatis, definiens subscripsi. Theodosius mia dei episc. ciuitatis Sibliorum Ly
caoniæ prouinciæ, definiens subsc. Constantinus misericordia dei episc. ciuitatis Lam
psaci, definiens subsc. Ioannes misericordia dei episc. Adrianopoleos Bithyniæ pro
uinciæ, definiens subsc. Theodorus misericordia dei episcopus Sebastenorum metro
polis, definiens subscripsi. Siluanus misericordia dei episcopus insulæ Lemniorsi, de
finiens subscripsi. Isidorus misericordia dei episcopus Abydorum ciuitatis, definiẽs
subscripsi. Andreas mia dei episcopus Neopolitanæ ciuitatis Cariæ prouinciæ, per
Theodorum metropolitam meum subscripsi propter infirmitatẽ, qua detineor. Io

Universidad de Deusto
Biblioteca

annes misericordia dei episcopus insulæ Carpathi, definiens subscripsi. Dauid misericordia dei diaconus Bosphoritanæ sanctæ ecclesiæ,& locum gerēs Andreæ sanctissimi episcopi mei, subscripsi. Theodorus indignus episcopus Phasidis Lazigi prouinciæ, definiens subscripsi. Citonatus indignus episcopus sanctæ ecclesiæ Caralitanæ insulæ Sardiniæ, definiēs subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus Aurelio poleos Libyæ prouinciæ, definiens subscripsi. Sancta synodus exclamauit: Multos annos Imperatori, Christo dilecto Imperatori multos annos, Orthodoxe omnes credimus, Illuminatorem pacis domine conserua, Martiano nouo Constantino æterna memoria, Nouo Iustiniano Constantino æterna memoria. Qui deposuit hæreticos, domine, conserua. Nestorio hæretico, Eutychi, atq; Seuero, anathema. Similia eis sapientibus anathema. Theodoro Pharanitano anathema. Sergio & Honorio anathema, Pyrrho & Paulo anathema, Cyro & Petro anathema, Macario & Stephano anathema, Polyehronio nouo Simoni, & omnibus hæreticis, anathema. His qui prædicauerunt, uel prædicant, & sperant docere unam uoluntatem & unam operationem in incarnationis dispensatione Christi ueri dei nostri, anathema.

ACTIO DECIMAOCTAVA.

IN nomine domini & dominatoris Iesu Christi, dei & saluatoris nostri, imperantibus pijssimis & à deo coronatis ac sereniſſimis dominis nostris Flauijs, Constantino quidem manſuetiſſimo & à deo decreto magno principe, perpetuo Augusto & imperatore anno uicesimo octauo, & post consulatū eius à deo instructæ serenitatis anno tertiodecimo, Heraclio autem & Tiberio à deo conseruandis eius fratribus anno uicesimo tertio, sextadecima die mensis Septembris, indictione decima. Præsidente eodem pijssimo, & à Christo dilecto Constantino magno Imperatore in secretario diualis palatij, quod cognominat Trullus. Et per iussionē à deo instructæ tranquillitatis p̄sidentibus et audientibus, Niceta glorioso exconsule patritio, & magistro imperialium officiorum, Theodoro glorioso exconsule patricio, & comite imperialis obsequij, & substratego, id est, supprætore Thraciæ, Sergio glorioso exconsule patricio & militari logotheta, Constantino exconsule patricio & curatore regiæ domus Hormisdæ, Anastasio exconsule patricio, & loci seruatore comitis imperialis excubiti, Ioanne glorioso exconsule patricio & quæstore, Polyeucto glorioso exconsule, Thoma glorioso exconsule, Paulo glorioso exconsule, & dispensatore Orientalium regionum, Petro glorioso exconsule, Leontio glorioso exconsule, & domestico imperialis mensæ. Conueniente quoq; & sancto uniuersali concilio, quod per imperialem sanctionē congregatum est in hac regia & à deo custodiēda ciuitate, id est, Theodoro & Georgio uenerabilibus presbyteris, & Ioanne reuerentissimo diacono, locum exhibentibus Agathonis sanctissimi & beatissimi papæ apostolicæ sedis antiquæ Romæ, & Georgio uenerabili & sanctissimo archiepiscopo huius magnifonæ Cōstantinopolis nouæ Romæ, & Petro deo amabili presbytero & monacho, & loci seruatore pontificalis sedis magnæ ciuitatis Alexandrinorum, & Theophane uenerabili atq; sanctissimo archiepiscopo Theopoleos Anthiochiæ, & Georgio deo amabili presbytero & monacho, & responsali Theodori uenerabilis loci seruatoris sedis Hierosolymorum, Ioanne episcopo Thessaloniceñ. Theodoro episcopo *Trimethuntiorum, locum exhibente Epiphanij deo amabilis archiepiscopi insulæ Cypri, Theodoro deo amabili presbytero, & locum agente Theodori deo amabilis archiepiscopi Rauennæ, Ioanne episcopo ciuitatis Portuensis, Stephano episcopo Corinthi, Basilio episcopo ciuitatis Gortynæ insulæ Cretæ, Abundantio episcopo ciuitatis Paternensis, & Ioanne episcopo ciuitatis Rhegitanæ, locum exhibentibus unà cum Ioanne deo amabili episcopo ciuitatis Portuensis uenerabilis concilij, quod circa antiquam Romam est CXXV. reuerentissimorum episcoporum, qui & per proprias subscriptiones insinuantur in suggestione, quæ ab eis facta est ad p̄ssimū Constantinum imperatorē, Philalite episcopo Cæsareæ Cappadociæ, Theodoro episcopo Ephesi, Sisinnio episcopo Heracleæ Thracien sis, Platone episcopo Ancyræ Galatiæ,

al. Thre
al. Tre

A tiæ, Georgio episcopo Cyziceno, Marino episcopo Sardeorum prouinciæ Lydiorum, Petro episcopo Nicomedieñ. Photio episcopo Niceno, Ioanne episcopo Chalcedonensi, Ioanne episcopo Sidæ, Ioanne episcopo Amasiæ, Theodoro episcopo Meliteno, Iustino episcopo Tyanensi, Alypio episcopo Gangrensi, Cypriano episcopo Claudiopolitano prouinciæ Honoriadis, Ioanne episcopo Pessinuntorum, Polyeucto episcopo Myrorum Lyciæ, Theodoro episcopo Staureopolitano Cariæ, Tiberio episcopo Laodiceæ Phrygiæ, Cosma episcopo Synnadorum, Constātino episcopo Baratthis, locum exhibēte Pauli episcopi Iconij, Stephano episcopo Antiochiæ Pisidiæ, Ioanne episcopo Pergeno, Theopempto episc. Iustiniano politano seu Mostheno, Isidoro episcopo Rhodio, Sisinnio episcopo Hierapolitano Phrygiæ, Theodoro episcopo Tarsensi, Stephano episcopo Anazarbensi, Macrobio episcopo Seleuciæ Isauriæ, Georgio episcopo Byziæ Thraciæ, Theodoro episcopo Pompeiopolitano, Zacharia episcopo Leontopolitano Isauriæ, Gregorio episcopo Mitylenen. Georgio episcopo Mileteno, Sergio episcopo Selymbriæ, Andrea episcopo Methymnensi, Theognio episcopo Cienſi, Alexandro episcopo Coteiaiorū Isauriæ regionis, Epiphanio episcopo Euchaitorū, Ioanne episcopo Heracliopolitano, Petro episcopo Mesembriæ, Petro episcopo Sozopoleos Thraciæ, Ioanne episcopo Stoborū,
B Ioanne episcopo Athenarum, Ioanne episcopo Argorum, Theodosio episcopo Lacedæmoniorū, Ioanne episcopo Lappis, Gregorio episcopo Candani, Stratonico episcopo Solorum, & Thycone episcopo Citij, utriusque de synodo existentibus Christo amabilis insulæ Cypriorum, Ioanne episcopo Nisseno, Theodoro episcopo imperialium Thermarum, Georgio episcopo *Camulianorum, Zoito episcopo Chrysopolitano siue *Diosforu, quod est Iouis *sacrum, regionis Asianorum, Theodoro episcopo Pergami, Theodoro episcopo Mastaurorum, Theodoro episcopo Adramytceno, Patricio episc. Magnesiæ, Antonio episc. Hypeporum, Ioanne episc. Amathuntorum, Sisinnio episc. Nysorum, Regino episc. Panien. Martyrio episc. Iuliopolitano Galatiæ, Michaele episc. Asponensi, Platone episc. Cynnensi, Genesio episc. Anastasiupolitano, Stephano episc. Vranopolitano, Andrea episc. Miniceno, Mercurio episc. Pœmanino, Ioanne episc. Miletopolitano, Constantino episco. Lampsaceno, Cyrico episc. Adrianensi, Ioanne episc. Philadelphiæ, Andrea episc. Celandino, Ioanne episc. Septorum, Theodoro episc. Daldeno, Ioanne episcopo Dascylino, Ioanne episc. Adanorum, Sisinnio episc. Basilionopolitano, Theodoro episc. Prienetino, Leōtio episc. Helenopolitano, Georgio episc. Gallorum, Theodoro episc. Cæsareæ
C Bithyniæ, Polyehronio episc. Theopolitano siue Prusieno, Anastasio episc. Theodosianorum siue Apollouiadis, Theodoro episc. Iustinianupolitano Gordi, Mæna episc. Carbaliæ Pamphyliæ, Cosma episc. Conanen. Niceta episc. Coraceseno, Theodoro episc. Verisseno, Callinico episc. Coloneę Armeniæ, Theodoro episc. *Amyseno, Ioanne episc. Andrapenorum, Theodoro episc. Iborum, Sergio episc. Sinopeno, Gregorio episc. Archeñ. Ioanne episc. Faustinopolitano, Hyrenarcho religioso diacono, locum exhibente *Comitij episcopi Amastridis, Georgio episc. Iunopolitano, Phocae episc. *Iabrudorum, Platone episc. Adrianopolitano Honoriadis, Georgio episc. Cratiæ, Dometio episc. Prusiadis, Stephano episc. Heracleæ Ponti, Longino episc. Tieno, Anastasio episc. Polemonieñ. Ioanne episc. Comanorū, Theophylacto episc. Cerasuntorum, Theodoro episc. Trapezūtorum, Salomone episc. *Claneno, Theodoro episc. Amurino, Zimarcho episc. Sedymorum, Georgio episc. Oenandorum, Ioanne episc. *Ereſorum, Ioanne episc. Myndi, Patricio episc. Eleusorum, Cyrico episc. Ancyrano, Petro episc. Apyræ, Alexandro episc. Nacoliæ, Dometio episc. *Prymneseno, Theodosio episc. Sibliorum, Paulo episcopo Sozopolitano Pisidiæ, Cosma episc. Cotteno, Marino episc. Philomelij, Constantino episc. Tymbrianensi, Platone episc. Magidorum, Plusiano episc. Silueno, Theodoro episc. Nazianzeno, Theodoro episc. *Doriorum, Georgio episc. Coensi, Georgio episc. Chiorum, Stephano episc. Pario, Georgio episc. Naxiæ, Demetrio episcopo *Tinnensi, Georgio

al. Camelenorum
al. Diosfor
al. tumulus
al. Iustino - polis Gordiu Come
al. Amy eno
al. Comitis
al. Dædalorū
al. Cleoneno
al. Ereſſorum
al. Prymneſſo
al. Boricenſi
al. Thyniç

Universidad de Deusto
Biblioteca

episc. Thereñ. Eutychio episc. Melos, Ioanne episc. Coryci, Ioanne episc. Adrianoti, D
Georgio episc. Flauiadis, Eulalio, episc. Cynopolitano, Constantino episc. Dalisan
di, Theodoro episc. Olbis, Georgio religioso presbytero & monacho monasterij Re
nati, quod situm est apud antiquam Romã, Conone & Stephano presbyteris & mo
nachis monasterij, quod cognominatur domus Arsitia, similiter situm apud anti
quam Romam, Leontio religioso diacono & monacho monasterij, quod cognomi
natur Cellæ nouæ, pariter situm apud antiquam Romam. Residẽtibus itaque glo
riosissimis patricijs & consulibus, & omnibus uenerabilibus metropolitanis episco
pis, præpositis in medio sanctis & intemeratis Christi dei nostri euangelijs, Theodo
rus deo amabilis diaconus huius sanctissimæ dei catholicæ & apostolicæ magnæ ec
clesiæ, et primicerius deo amabilium notariorum Georgij uenerabilis atq; sanctissimi
patriarchæ Constantinopolitani, dixit: Maximæ pietatis existit cognitio tranquil
lissime domine, ut principaliter, quæ ad culturam diuinitatis attinent, præcipuam
diligentiam adhibere; dehinc causas, quæ Christo amabili reipublicæ competunt,
recta consideratione dirigere, quod profecto ὑπήκοος benigne peragitis, mansuetissi
me omnem quidem secularium causarum solicitudinem reponens, pro diuinis uero
curam & studium per spiritussancti gratiam assumens. Et hic uester est acceptabilis
ornatus, pietatem aduersus diaboli accersire malitiam, & contra impietatis eius co-
horrem, sacrum aggregare collegium, hoc consulto agimus sanctum & magnum at
que uniuersale collegium, quod (sicuti congruum fuerat) cum plurima & quanta
debuit sedulitate ex multis diebus super immaculata nostra Christianorum fide,
quod agendum fuerat gessit, propugnatricem adeptum uestram pietatem: dissensio
nem uero quæ quo quomodo exorta est aduersus rectitudinem fidei, post tergum
effecit, inoixa quidem ueritatis doctrinis, corroborata uero beatissimorum patrum
irreprehensibilibus & uere diuinis traditionibus, ex ipsis autorum scriptis in unos
quoque quæ prouenerunt, considerandum est. Definitionem autem nunc promul
gauit sine mendacio diuinarum scripturarum uigore pollentem, sanctorum que pa
trum doctrina superscriptam, ad confirmationem quidem rectorum ueritatis do
gmatum, gloriam uero pij uestri imperij, & hanc præ manibus deferimus uestræ se
renitatis proposito recensendam. Constantinus pijssimus imperator dixit: Quæ me
morata est definitio, relegatur. Et accipiens Agatho religiosus lector & notarius Ge
orgij uenerabilis atque sanctissimi archiepiscopi huius à deo conseruandæ regiæ
urbis, eandem definitionem relegit in his uerbis: Sanctum & uniuersale magnum
concilium, quod per gratiam dei & piam sanctionem Constantini pijssimi ac fidelis
simi magni imperatoris, congregatum est in hac à deo conseruanda regia Constanti
ni urbe noua Roma, in secreto diualis palatij, quod cognominatur Trullus, definis
uit quæ subter annexa sunt. Et quia iam in superiore actione definitio fidei scripta
est, in actione hac non eam scripsi, sed episcoporum subscriptiones & imperatoris
tantum.

al, Constantinopeli
al, secretario

Theodorus humilis presbyter sanctæ ecclesiæ Romanæ, & locum gerens Agathonis beatissimi & uniuersalis papæ urbis Romæ, subscripsi.

Georgius humilis presbyter & ecclesiæ Romanæ, & locum gerens Agathonis beatissimi & uniuersalis papæ urbis Romæ, subscripsi.

Ioannes humilis diaconus sanctæ ecclesiæ Romanæ, & locũ gerens Agathonis beatissimi & uniuersalis papæ urbis Romæ, subscripsi.

Georgius miserante deo episcopus Constantinopoleos nouæ Romæ, definiens subscripsi.

Petrus presbyter, & locum seruans apostolicæ sedis Alexandrinæ magnæ ciuitatis, subscripsi.

Theophanes misericordia dei episcopus Theopoleos seu Antiochiæ, subscripsi.

Georgius presbyter, & locum gerẽs Theodori deuotissimi presbyteri, & loci seruatoris apostolicæ sedis sanctæ Christi dei nostri ciuitatis Hierosolymorũ, subscripsi.

Ioannes misericordia dei episcopus Thessalonicensium, & uicarius apostolicæ sedis Romæ & legatus, subscripsi.

Theodorus misericordia dei episcop⁹ ciuitatis Tremethuntorum insulæ Cypri, locum gerens Epiphanij sanctissimi archiepiscopi, definiens subscripsi.

Theodorus humilis presbyter, & locũ gerẽs Theodori beatissimi archiepi ciuitatis Rauennæ, subscripsi.

Ioannes indignus episcopus sanctæ ecclesiæ Portuensis, & legatus totius concilij sanctæ atq; apostolicæ ecclesiæ sedis urbis Romæ, subscripsi.

Stephanus misericordia dei episcopus Corinthi, & legatus apostolicæ sedis Romæ urbis, subscripsi.

Basilius misericordia dei episcopus Cortynæ metropolis Cretæ insulæ, & legatus sancti concilij apostolicæ sedis antiquæ Romæ, definiens subscripsi.

Abundantius misericordia dei episcopus Templanæ ciuitatis, & responsalis totius concilij sanctæ & apostolicæ sedis Romæ, subscripsi.

Ioannes

A Ioannes indignus episcopus Rhegij, & responsalis totius concilij sanctę & apostolicæ sedis urbis Romæ, definitę subscripsi. Philalithes misericordia dei episcopus Cæsareæ metropolis primæ Cappadociæ regionis & primæ Ponticæ diœceseos, subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus Ephesi metropolis primæ Asianæ diœceseos, definiens subscripsi. Sisinnius misericordia dei episcopus Heracleæ metropolis Europeorum reg. definiens subscripsi. Plato misericordia dei episcopus Ancyræ metropolis primæ Galatiæ reg. definiens subscripsi. Georgius misericordia dei episcopus Cyzici metropolis Hellesponti reg. definiens subscripsi. Marinus misericordia dei episcopus Sardis metropolis Lydiæ reg. subscripsi. Petrus indignus episcopus Nicomediæ metropolis prouincię Bithyniæ, subscripsi. Photius misericordia dei episcopus Niceæ metropolis Bythiniæ reg. definiens subscripsi. Ioannes misericordia dei episcopus Chalcedonæ metropolis Bithyniæ reg. subscripsi. Ioannes misericordia dei episcopus Sidis metropolis Pamphyliæ regionis, definiens subscripsi. Ioannes misericordia dei episcopus Amasię metropolis Helenoponti, definiens subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus Mesticnæ metropolis primæ Armeniorum regionis, subscripsi. Iustinus misericordia dei episcopus Tyanæ metropolis secundæ Cappadociæ regiõis, subscripsi. Alypius misericordia dei episcopus Gangrę metropolis Paphlagonię regionis, subscripsi. Cyprianus misericordia dei episcopus Claudiopolitanæ ciuitatis Honoriadis regiõis, subscripsi. Ioannes misericordia dei episcopus Pessinũtis metropolis secundæ Galatię regionis, subscripsi. Polyeuctus misericordia dei episcopus Myrorum metropolis Lyciæ regionis, subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus Staureopoleos metropolis Cariæ regionis, subscripsi. Tiberius misericordia dei episcopus Laodiceę metropolis Phrygię Pacatianę regiõis, subscripsi. Cosmas misericordia dei episcopus Synnadorum metropoleos Phrygiæ Salutariæ regionis, subscripsi. Constantinus misericordia dei episcopus Barathæ ciuitatis Lycaoniæ regionis, & locum exhibens Pauli sanctissimi metropolitani mei Iconij metropolis, subscripsi. Stephanus misericordia dei episcop⁹ Antiochię metropolis Pisidiæ regionis, subscripsi. Ioannes misericordia dei episcopus Pergæ Pamphyliæ regionis, subscripsi. Theopemptus misericordia dei episcop⁹ Iustinianopoleos seu Mottenæ, metropolis Christo amabilis secundæ Cappadociæ regiõis, subscripsi. Isidorus misericordia dei episcopus Rhodi metropolis Cycladum insularũ, subscripsi. Sisinnius misericordia dei episcopus Heraclææ metropolis Phrygiæ Pacatianæ regionis, subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus Tarsi metropolis primæ Ciliciæ regionis, subscripsi. Stephanus misericordia dei episcopus Anazarbi metropolis secũdæ Cilicię regionis, subscripsi. Macrobius misericordia dei episcopus Seleuciæ metropolis Isauriæ regionis, subscripsi. Ioannes misericordia dei episcopus Athenarnu, & legatus sancti concilij apostolicæ sedis priscæ Romæ, subscripsi. Ioannes misericordia dei episcopus Stoborũ ciuitatis, definitę subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus ciuitatis Lacedæmoniorum, subscripsi.

B Gregorius misericordia dei episcopus Candani Cretæ insulæ, definiens subscripsi. Georgius misericordia dei episcopus Byziæ ciuitatis Thraciæ regiõis, subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus Pompeiopoleos Paphlagoniæ regiõis, subscripsi. Zacharias misericordia dei episcopus Leontopoleos Isauriæ regiõis, subscripsi. Gregorius misericordia dei episcopus Mitylenæ ciuitatis Lesbos insulæ, subscripsi. Georgius misericordia dei episcopus Mileti ciuitatis Cariæ regiõis, subscripsi. Sergius misericordia dei episcopus Selymbriæ ciuitatis Europæ regionis Thraciæ prouincię, subscripsi. Andreas misericordia dei episcopus ciuitatis Methymnę Lesbos insulæ, subscripsi. Theognius misericordia dei episcopus ciuitatis Cithynię regionis, subscripsi. Alexander misericordia dei episcopus Cotyaiorũ Isaurię regionis, subscripsi. Epiphanius misericordia dei episcopus Euchaitorũ ciuitatis Helenoponti regionis, subscripsi. Stratonicus misericordia dei episcopus Solorũ ciuitatis Cypri insulę, subscripsi. *Tychon misericordia dei episcopus ciuitatis Citij Cypri insulę, subscripsi. Ioannes misericordia dei episcopus Nissæ ciuitatis primæ Cappadociæ regiõis, subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus Thermis ciuitatis primæ Cappadocię regiõis, subscripsi. Georgius misericordia dei episcopus *Camulianę ciuitatis primę Cappadociæ regionis, subscripsi. Theodorus humilis episcopus Iustinianupoleos ciuitatis territorij de Zinis, subscripsi.

al. Thycon

al. Camelenę

Georgius mia dei episcopus territorij Daranensis seu Analiblæ magnæ Armeniorum regionis, subscripsi, Ioannes misericordia dei episcopus Lappis Cretæ insulę, subscripsi. Zoitus misericordia dei episcopus Chrysopoleos siue *Diosioru (ꝺ̃d est Iouis tumulus) Asianæ regionis, subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus Pergami ciuitatis Asianæ regionis, subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus Mastaurorum ciuitatis Asianæ regionis, subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus Adramyteorum ciuitatis Asianæ regionis, subscripsi. Patricius misericordia dei episcopus Magnesiæ circa Mæandrum ciuitatis Asianæ regionis, subscripsi. Antonius misericordia dei episcopus Hypeporum ciuitatis Asianæ regiõis, subscripsi. Ioannes misericordia dei episcopus Amathuntorũ Asianæ regionis, subscripsi. Sisinnius misericordia dei episcopus Nysorum ciuitatis Asianæ regionis, subscripsi. Reginus misericordia dei episcopus Panis Thraciæ prouinciæ, subscripsi. Ioannes misericordia dei episcopus Heracleopolitanę ciuitatis secundę Armenię regionis, subscripsi. Marcyrius misericordia dei episcopus Iuliopoleos ciuitatis primæ Galatiæ regionis, subscripsi. Michael misericordia dei episcopus Asponitanæ ciuitatis primę Galatiæ regionis, subscripsi. Platon humilis episcopus Cinnæ ciuitatis primæ Galatiæ regionis, subscripsi. Andreas misericordia dei episcopus ciuitatis Minicę primæ Galatiæ regionis, subscripsi. Genesius humilis epus Anastasiupolitanæ ciuitatis primæ Galatiæ regiõis, subscripsi. Stephanus mia dei epus Vranopolitanæ ciuitatis primæ Galatiæ regionis, subscripsi. Ioannes mia dei epus Miletopolitanæ ciuitatis Hellesponti regionis, subscripsi. Mercurius mia dei epus Pœmanenus Hellespoti regionis, subscripsi. Domerius misericordia dei epus ciuitatis *Primesę, subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus Iborum, subscripsi. Cyricus misericordia dei episcopus ciuitatis Adrianẽsis, subscripsi. Andreas misericordia dei episcopus ciuitatis Gelandinæ Lydiæ regionis, subscripsi. Ioannes humilis episcopus ciuitatis Philadelphiæ Lydiæ regionis, subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus Daldis Lydiæ regionis, subscripsi. Ioannes misericordia dei episcopus ciuitatis Septenorum Lydiæ regionis, subscripsi. Ioannes misericordia dei episcopus Dascylij Bithyniæ regionis, subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus ciuitatis Prienæ, subscripsi. Ioannes humilis episcopus Adrianopoleos Bithyniæ regionis, subscripsi. Gregorius misericordia dei episcopus ciuitatis Cadorum, subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus Cæsareæ ciuitatis Bithyniæ regionis, subscripsi. Anastasius misericordia dei epus ciuitatis Theodosianorum, subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus ciuitatis Iustinianupoleos Cibri, subscripsi. Mennas misericordia dei episcopus ciuitatis Carbalię Pamphylię, subscripsi. Cosmas misericordia dei episcopus ciuitatis Conanẽsis Pamphylię regionis, subscripsi. Nicetas misericordia dei episcopus ciuitatis Coracesii, subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus Verisę, subscripsi. Callinicus misericordia dei episcopus ciuitatis Colonæ Armeniæ, subscripsi. Tiberius gratia dei episcopus ciuitatis *Amyzon Helenoponti regionis, subscripsi. Ioannes misericordia dei episcopus Andrapenæ ciuitatis, subscripsi. Sergius misericordia dei episcop⁹ ciuitatis Sinopis, subscripsi. Gregorius misericordia dei episcopus ciuitatis

al. Prymnesię

al. Amysis

Archis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Archis primę Armenię regionis, subscripsi. Ioannes misericordia dei epūs ciuitatis Faustinopoleos, subscripsi. Hirenarchus mia dei diaconus sanctæ Amastri
al. Comitij næ eccleſię, locum exhibens *Comitis sanctissimi epi mei, subscripsi. Georgius mia dei episcopus Iunopo-
al. Dardalorū leos, subscripsi. Phocas mia dei epūs ciuitatis *Iabru dorum, subscripsi. Platō mia dei episcopus Adriano poleos Honoriadis, subscripsi. Georgius misericordia dei episcopus ciuitatis Cratię, subscripsi. Domecius mia dei episcopus *Prusiadis ciuitatis, subscripsi. Stephanus misericordia dei epūs Heracleæ Póti, subscripsi. Longinus misericordia dei episcopus ciuitatis Tri, subscripsi. Anastasius mia dei epūs Polemo
al. Cleone nij, subscripsi. Ioannes mia dei epūs ciuitatis Comanæ, subscripsi. Theophylactus mia dei epūs ciuitatis Ceraiuntis, subscripsi. Salomon mia dei epūs ciuitatis *Clanei, subscripsi. Theodorus misericordia dei epi scopus ciuitatis Amurij, subscripsi. Zimarchus misericordia dei epūs ciuitatis Sidymorum, subscripsi.
al. Ereſiorum Georgi⁹ misericordia dei episcopus ciuitatis *Oenan dorū, subscripsi. Ioannes misericordia dei episcopus ciuitatis *Ereſenorum, subscripsi. Ioannes misericordia dei episcopus ciuitatis Myndi, subscripsi. Patricius misericordia dei episcopus ciuitatis Eleusorum, subscripsi. Petrus misericordia dei episcopus ciuitatis Apyræ, subscripsi. Alexander misericordia dei episcopus ciuitatis Nacolię, subscripsi. Cyricus misericordia dei episcopus ciuitatis Ancyrę Phrygię, subscripsi. Paulus misericordia dei episcopus ciuitatis Sozopoleos Pisidiæ, subscripsi. Marinus humilis epūs ciuitatis Philomelij, subscripsi. Cōstantinus humilis epūs ciuitatis Tymbrianorū, subscripsi.
al. Doricen, Platon misericordia dei epūs ciuitatis Magidorum, subscripsi. Theodorus misericordia dei epūs ciuitatis Nazianzi, subscripsi. Theodorus miseal. Tinni ricordia dei epūs ciuitatis *Doriorum, subscripsi. Plusianus epūs ciuitatis Siluensis, subscripsi. Demetrius humilis epūs ciuitatis insulæ *Thyniæ, subscripsi. Stephanus humilis epūs insulæ Parij, subscripsi. Eutychius humilis epūs insulæ Meli, subscripsi. Georgius humilis epūs insulæ Theręs, subscripsi. Ioannes mia dei epūs ciuitatis Adanoæ, subscripsi. Georgius humilis epūs ciuitatis Flauiadis, subscripsi. Ioannes humilis epūs ciuitatis Coryci, subscripsi. Eulalius mia dei epūs Cynopolros Isaurię, subscripsi. Constantinus misericordia dei epūs ciuitatis Dalisandi, subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus ciuitatis Olbiorum, subscripsi. Georgius mia dei epūs insulę Coensium, subscripsi. Georgius misericordia dei epūs Chij, subscripsi. Georgius humilis epūs insulæ Naxiæ, subscripsi. Constantinus humilis epūs Lampsaci, subscripsi. Theodorus humilis epūs Sibliorum Lycaonię regionis, subscripsi. Cosmas indignus epūs ciuitatis Coronenæ, subscripsi. Polychronius misericordia dei episcopus Theopolitanæ ciuitatis Bithynię regionis, subscripsi, per Theodosium religiosum presbyterum sanctissimæ magnæ eccleſiæ meæ. Petrus gratia Christi dei nostri epūs ciuitatis Mesembriorū Hemi mōtis regionis, subscripsi. Petrus indignus epūs Sozopoleos Hemi mōtis regionis, subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus ciuitatis Trapezuntiorū, subscripsi. Leontius misericordia dei episcopus Helenopolitanæ ciuitatis, subscripsi. Theodosius misericordia dei episcopus Sebastiæ metropolis secundæ Armeniæ regiōis, subscripsi. Syluanus misericordia dei epūs Lemnos insulæ, subscripsi. Isidorus mia dei episcopus Abydi ciuitatis, subscripsi. Andreas misericordia dei episcopus ciuitatis Neapolitanæ Cariæ regionis, definiens subscripsi, per Theodorum metropolitanum meum, propter infirmitatem qua detineor. Ioannes misericordia dei epūs Carpathi insulę, subscripsi. Dauid misericordia dei diaconus sanctissimę eccleſiæ, quæ est in Bosphoro, & locū exhibens Andreæ uenerabilis episcopi mei, subscripsi. Citronatus misericordia dei epūs sanctę eccleſiæ Caralitanæ insulæ Sardiniæ, subscripsi. Theodorus misericordia dei episcopus Aureliopoleos, subscripsi.

Et subscriptio pīssimi & Chīo dilecti Cōstātini imperatoris: Legim⁹ & cōsensimus.

Constātinus pīssimus imperator dixit: Edicat sctm & uniuersale cōciliū, si cū consensu oīm uenerabiliū epoꝝ promulgata est definitio, quæ ad pīsens relecta est. Sctm cōciliū exclamauit: Oēs ita credimus, Vna fides, Oēs idipm sentimus, Oēs cōsentientes & amplectētes subscripsimus, Orthodoxe oēs credimus, Hæc est fides apostolorū, hæc est fides pīm, hæc est fides orthodoxoꝝ, Multos annos imperatori, Integritates duarū naturarū Chīi dei nīi tu declarasti, Luminariū pacis dñe conserua, Martiano nouo Cōstantino æterna memoria, Nouo Iustiniano Constantino æterna memoria, Oēs hæreticos tu effugasti, Deiectorē hæreticorū dñe cōserua, Diuidētes & confundentes tu pīsecutus es. Absit inuidia à uestro imperio, Deus custodiat fortitudinē uestrā, Deus regnū uestrū & imperiū uestrū pacificet, Vita uita orthodoxorū uita est, Cælestis rex terrestrē conserua. Per te uniuersales eccleſiæ pacificatæ sunt, Nestorio & Eutychi & Seuero anathema, Cōsentaneis eorū anathema, Theodoro Faranitæ anathema, Sergio & Honorio anathema, Pyrrho & Paulo anathema, Cyro & Petro anathema, Macario & Stephano anathema, Oībus hæreticis anathema, Qui pdicauerūt & pdicāt, & docēt ac docturi sunt unā uoluntatē & unā operationē in dispēsatiōe dñi nīi Iesu Christi, dei nīi, anathema. Cōstantinus pīssimus Imperator dixit: Deū testē proferimus sancto & uniuersali uso cōcilio, quod absq; quolibet fauore & inuidia, principale desideriū & zelus extitit nobis, irreprehensibilē esse immaculatā nostrā orthodoxā Christianorū fidē, & cū stabilitate nos eā cōseruare in noīe dei, sedm doctrinā atq; traditionē, quæ tradita est nobis tā p euāgeliū q̄q; p sanctos apostolos, & p statuta sanctorū qnq; uniuersaliū conciliorū, sanctorūq; probabiliū pīm: & nō mediocriter nos p hoc desideriū coartabat, ex quo (iubēte deo nostro) autoralit accepimus soliū imperij nostri. Cū ergo deo cōplacuit tēpus cōcedere, inuitauim⁹ sie ri collectionē uestrā, ad considerandū uobis sanctas dei scripturas, oēmq; uocis siue assertionis nouitatē, quæ adiecta est ad intemeratā nostrā Chīianorū fidem in his uici

A nis temporibus, à quibusdam praua sentiētibus expellendam, mundissimamq; nobis hanc contradendam, (sicut prædictum est) quatenus secūdum sancta & uniuersalia quinque concilia, & statuta sanctorum uenerabilium patrum, ita eam & nos custodiamus usque in mortem. Ibi ergo iudicemur uobiscum apud terribile tribunal dei, quando futurus est iudicare uiuos & mortuos, si forsitan aliquid unquam conscientiam habetis, fuisse intermissum in definitione, quæ à uobis promulgata est, sed & si quisquam ex uobis forsitan uult dicere, utique examinato sermone, qui fuerit à quolibet ex uobis prolatus, ex omni parte per gratiam & inspiratiōnē sancti spūs summi tatem cōprehēdamus sanctæ & immaculatæ fidei, quæ tradita est nobis à sanctis apostolis & discipulis domini & saluatoris nostri Iesu Christi ueri dei nostri, & eis q deinceps reperti sunt probabilibus patribus, & sanctis quinq; uniuersalibus conciliis, quatenus uno ore, unoq; corde omnes eccleſiæ dei hymnum offerant in tpe regni nīi misericordissimo deo nostro, recte annunciantes uerbum ueritatis eius, & perfectius extinguatur oīs hæreticæ pīsumptionis iactantia ab eius benignitate. Sancta synodus exclamauit: Multos annos Impatori, Chīo dilecto Imperatori multos annos, Pīo & Christianō Imperatorē dñe conserua, Orthodoxā fidē tu cōfirmasti, Definitio orthodoxa est, Contradicēti huic definitioni anathema: Qui cōtradixerit huic definitioni, diuisor est: Qui cōtradixerit huic definitioni, hæreticus est: Qui nō susceperit hāc
B definitionem, Apollinarista est: Qui contradixerit huic definitioni, Nestorianus est: Qui non susceperit hanc definitionem, Eutychianista est: Nestorianis anathema, Eutychianis anathema, Apollinaristis anathema, Omnibus Christo rebellibus hæresibus anathema, Aeterna memoria imperatori, Aeternum pmaneat uestrū imperium. Cōstantinus pīssimus Imperator dixit: Etsi proculdubio uestra uenerabilitas atq; religio delassata sit ex longinquo itinere, & diuturna hic commoratione, ueruntamen gratiam dignam cum uicissitudine illa superni nutus, etiam ab imperio nostro percipiet, eo quod multis errantibus circa orthodoxam fidem, extincta dissonantia, in unā eandemq; confessionem cōsonanter omnes cōuenimus, sperātes ueram atq; celerem salutem à multorum munerum datore deo, intercessionibus sanctæ & immaculatæ dei genitricis & uestræ sanctitatis, suscipere. Sāctum cōcilium dixit: Pīssime & tranquillissime dñe, sermonem acclamatoriū ad deo amabilē uestrū potentatū iuxta morem composuimus: & si placuerit pietati uestræ, hūc plegi iubete. Cōstantinus pīssimus Imperator dixit: Acclamatorius sermo, qui compositus est à sancto uestro concilio, deferatur & relegat. Qui delatus est, & in his sermonibus ita relectus est: Sermo acclamatorius, qui prosphoneticus dr, à sancto & uniuersali cōcilio ad pīssimum &
C Christo dilectum Constantinū Imperatorē: A dextera dei qui cuncta creauit & conatinet, imperialis potestatis merito diadema suscipiēs Chīo dilecte imperator, humanitate ac mansuetudine, & circa fidem insita pietate atque rectitudine, dominum remunerare diligis, qui te regnare disposuit: tales quippe munerum uices scis eum habere complacitas, quibus sibi diligit famulari. Quæ uero est alia deo liberalior à uobis donorū oblatio, q̄ charitatis & fidei circa eum flagrans demōstratio, sanctarumq; dei ecclesiarū p uos pacificus status? Propter quod & maxime plurimos agones super his, quos habes, cōsummasti, ut unanimitatē acqreres dissidentiū. Vos cm per Chīm benigne regnatis, Christus uero per uos eccleſiis suis pacē delegit impartiri. Ipse & nunc uestram suscitauit serenitatem, & ad rectæ fidei zelum commouit, hanc uniuersalem ad temetipsum synodū conuocandi, ut nup quidē exortæ hæresis nouitatē destrueret, ueritatis aūt pdicationem firmaret, ut hoc proueniente, stabile & inconcussum sit eccleſiæ ipsius collegiū. Intolerabile enim existimasti, prudentissime Imperator, in cæteris q̄dem nos adinuicē consentire atq; concurrere, circa ipsum aūt uitæ nostræ capitulū ab inuicem disrūpi atq; discindi, ut hinc nos alter alterius membra existentes, & in uno Christi corpore constituamur, per eandem quæ ad ipsum & adinuicem intelligētiæ atq; fidei est, consonātiam. Quid uero est & præsertim Imperatori decibilius, q̄ præ oībus pietate adornare subiectos, p quod & in cæteris felicitatur

Universidad de Deusto
Biblioteca

tur respublica? Veruntamen uestris diualibus præceptis acquiescentes, tam antiquæ D
Romæ, & apostolicæ summitatis pōtificalis antistes, q̄ nos humiles Christi tñ facer
dotes atq; ministri, ille quidem pro se literarum paginam, eosq; qui eius personā de
scriberent sacerdotes constituit, nos autem omnes cū eis simul deo amabile solū tue
fortitudinis corporaliter circunstetimus. Si igitur omnes simpliciter & absque cal-
al. constitutio nibus liditate à principio euangelicam prædicationem suscepissent, apostolicisq; institutio
onibus essent cōtenti, bñ utiq; & apte sese causæ haberēt, & neq; autoribus hæresum
neq; sanctorum sacerdotum certaminum labores exercerētur. Oportebat enim illos
quidem in silentio degentes salutem acquirere, istos uero ad reluctandum non prouo
cari, & tranquillitati tempus, non tumultibus cōpartire, sed silentium prudenter am
plecti, & deo colloqui, & subiectis formula uirtutum existere. Sed quia aduersarius
Satanas requiescere minime sinit, sed tanquam armigeros atq; telorum portatores
aduersus Christum proprios ministros exuscitat, errorū doctrinis uelut occultis gla
diis multorum mentes fraudulenter perimētes, huius rei gratia & Christus deus no
ster, q patris est sapia & uirtus, per quā uniuersa cōstituta sunt & cōtinētur, suos ad-
uersus illos pliatores aptorpe suscitauit gladiū spūs arripiētes, ad abscindēdum ac
perimendū eos, q manū extollūt aduersus populū eius copiosum, & q ecclesiæ cau-
las more luporum captas tenere, & interiores margaritas diuini eloquii rapere, atq; E
Zacha. 11. c conculcare porcinis dogmatibus nitebantur, ad quos & gladius iubetur exacui: Fra-
mea, inqt, exurge super lupos pastores, & eos, qui oues conturbant, interfice. Sic uti
que & omnium synodorum hucusq; conuentus effecti sunt aduersus id, quod tumul
tuabatur, & reluctabatur tam principibus, q̄q; priscis patribus semper armatis. Ar-
al. forte trinitatis, rius diuisor atq; partitor trinitatis, insurgebat: & continuo Constantinus semper Au
gustus, & Syluester laudabilis magnam atq; insignem in Nicea synodum congrega-
bant per quam ipsa trinitas tam fidei symbolum dictauit, q̄q; aduersus Arriana ma
ligniam sententiam promulgauit, & iusta pœna errantem ecclesiæ locis indignis, sed il
li condignis cruciauit. Macedonius spiritus denegabat deitatem, & dñantem censere
uum p̄dicabat, sed maximus Imperator Theodosius, & Damasus fidei adamas proui-
dus obstiterunt, quorum solidam mentem aggressiones atq; cōflictus alienæ sectæ
rum nullatenus sauciarūt. Georgius & Nectarius in hac regia urbe conuentum con
gregabant, & sacrilegam quidem linguam á sacerdotio abscindebāt, quæ blasphemi
as execrabiles in spiritum sanctum iaculabatur, fidei uero symbolum denuo explana
bant, & quod deus est spiritus confirmantes, per ea manifestius exposuerunt. Sic igi
tur eos, qui trinitatis unitatem soluebāt, trinitatis uirtus destruxit. Multa uero ualde F
& multifaria, & super ipsa unigeniti dispensatione facta est oppositio, sed generalis
sermo exequi festinat, dum Nestorius & iterum Cælestinus & Cyrillus, ille quidem
Christum diuidebat & partiebat, hi uero cum domino conspirantes, unà cum his
sceptrorum domini diuisorem dejciebant, ut effusius ibidem gestorum tabulæ per
literariam uocem dum ipsi fileant, causas ipsas loquuntur. Deinde Eutychetis impa-
nia delitāte alteram fabulam, ipsiusq; saluatoris humanitatem penitus recusantem,
& umbrosam quandam eius & non ueram similitudinem præstigiante, putas' ne ne
cessarium erat, spiritales uiros insurgere, qui diuinis uerbis fallidicos compescerent?
Et quomodo non indignaretur deus qui blasphemabatur, & non defendebatur? Leo
nis igitur tuba tanq̄ leonis rugitus uiriliter uociferans ex Roma, interim archimādri
tá bestiā perterruit, & à monachico grege piecit, eiusq; phātasiam atq; purationē re-
probauit, & euanescere fecit iniustam turbulam. Martianus sacratissimus Imperator
& Anatolius Constantinopolitanus antistes cum omni Chalcedonensi à Christo
congregata collectione sese amplexi sunt, atq; manu & lingua cōsentiebant, & pari-
ter subscribebant, & consonā Eutychetis & Dioscori intelligentiā euacuarūt. Sicut
& Vigilij post hæc Iustiniano pijssimo consonuit qntū conciliū, & constitutū est ut
eorū opuscula, quæ latēter repta sunt, repleta abominatione, anathematizarent. His
ita se habētibus, necessariū existebat, & uestrā Chō amabilē mansuetudinē sacratiss
mum

A mum hunc & copiosum cōgregare conuentum, dum utrinq; benefacere putaretur: & causam quidem dissensionis ecclesiarum repellere, distantia uero ad unitatem redu
cere. Nec enim sufferebas conspicere, deo amabilis domine, ut nuper contexta falsæ
doctrinæ adinuentio, tunicam rectæ fidei usquequaq; conscinderet: sed audenter dici
mus tanquam per organa spiritus per nos & unà nobiscum, quod excissum erat, re-
texuisti, & ad soliditatem compaginasti, integritatiq; restituisti. Proinde inspiratione
sancti spiritus conspirantes, & ad inuicem omnes consonantes, atq; consentientes, &
Agathonis sanctissimi patris nostri & summi papæ dogmaticis literis ad uestrā for-
titudinē missis consentiētes, necnō & suggestioni sanctæ, quæ sub eo est, synodi cxxv.
patrum concordantes, unum de sancta trinitate dominum nostrum Iesum Christum
etiam incarnatum, prædicamus in duabus perfectis naturis indiuise, inconfuse lau-
dandum. Vt enim uerbum, consubstantiale est & consempiternum deo genitori: ut
autem carnem sumens ex intemerata uirgine, deiq; genitrice Maria, homo perfectus
est, consubstantialis nobis, factusq; sub tempore. Perfectum igitur in deitate, & perfe
ctum eundem in humanitate secundum priscas patrum traditiones, & Chalcedonen
B sem diuinam definitionem prædicamus. Et quemadmōdum duas percipimus na-
turas, ita & duas naturales uoluntates, & duas naturales operationes agnoscimus.
Neutram enim earum, quæ Christi sunt, naturarum in eius dispensatione audemus
absque uoluntate uel absq; operatione pronunciare, ne forte earum perimentes pro
prietates, etiam naturas quarum sunt proprietates, pariter perimamus. Nec enim ne
gamus naturalem eius humanitatis uoluntatem, aut naturalem operationem, ne &
quod pro salute nostra dispensationis est capax denegemus, & deitatem passioni ap-
plicemus. Hoc nanq; conabantur, qui nuper in eo unius uoluntatis, & unius operatio
nis execrabilem nouitatem introduxerunt, Arrij & + Apollinarij, Eutychetis atque al. Apollina-
Seueri malignam sectam restaurantes. Si enim absq; uoluntate & absq; operatione ris
humanam dei naturā dicere cessaremus, ubi perfectum in humanitate saluatum est?
Nihil em̄ aliud constituit humanæ substantiæ integritatem, nisi essentialis uoluntas,
per quam liberi arbitrij uigor in nobis designatur, sic se habeat ut substantialis opera
tio. Quomodo enim dicimus eum in humanitate perfectum, si nihil humanū passus
est aut operatus? Quemadmodum enim duarum naturarum concursus, unam nobis
inconfusam atq; indiuisam conseruauit substantiam, ita & una substantia in duabus
coruscans naturis, quæ utriq; conuenisset, proprie demonstrabat. Duas igit̄ in eo natu
rales uoluntates, & duas naturales operationes communiter atq; indiuise proceden
tes prædicamus: superfluas autem uocum nouitates, & harum adinuentores, procul
ab ecclesiasticis septis abijcimus, & anathemati merito subijcimus: id est, Theodo-
C rum Pharanitanum, Sergium & Paulum, Pyrrhum simul & Petrum, qui Con-
stantinopoleos præsulatum tenuerunt, insuper & Cyrum, qui Alexādrinorum sacer-
dotium gessit, & cum eis Honorium, qui fuit Romæ præsul, utpote qui eos in his se-
cutus est, super his præcipua ratione anathematizamus, deponentes Macarium, qui
fuerat Antiochiensis episcopus, & Stephanum huius discipulum, & potius dicamus
magistrum, qui prædecessorum suorum impietatem defendere conati sunt, & ut uer
bo dicatur, totum orbem terrarum concitauerunt: & omnes quidem ubique pestife
ris literis, fraudulentis uero institutionibus unumquenque multorum in simplicita-
te uastauerunt. Similiter autem & Polychronium infantilis intelligentiæ delirum
senem, qui mortuos suscitare pollicitus, dum non suscitaret, derisus est: & omnes, qui
constituerunt uel constituūt, constituere ue præsumpserint unam uoluntatē & unam
operationem in dispensatione humanitatis Christi. Et ne forte quidam reprehendāt,
seu sanctissimi papæ diuinam æmulationem, siue præsentem angelicam conuentum
illius & ante nos, & nobiscū ille apostolicas & paternas traditiōes sumus secuti, & ni
hil dissonū aut discrepans ab eoꝝ informatione adinuenimus, insup & cōtra insurgē
tes nobis restitimus, sed non anticipauimus, & neq; nos congressionē adsumpsimus,
præincipiētibus uero è diuerso sumus armati. Quis igitur aspexit talia + miracula? Spi al. mirabilia
ritus o

Universidad de Deusto
Biblioteca

rituale nunc proponebatur ſtudium, & propugnator falſidicæ ſcientiæ ſam ante exu D
ebatur: ignorabat autem q̃ non adipiſceretur coronam uictoriæ, ſed & exueretur co
ronam ſacerdotij. Summus autem nobiſcum concertabat apoſtoloꝝ princeps: illius
em̃ imitatorem, & ſedis ſucceſſorem habuimus fautorem, & diuini ſacramenti my-
ſterium illuſtrantem per literas. confeſſionem tibi à deo inſcriptam illa Romana an-
tiqua ciuitas obtulit, & dogmatũ diem à ueſpertinis partibus extulit. charta & atra-
mentum uidebatur, & per Agathonem Petrus loquebatur, & cum omnipotenti con
regnatore pius Imperator ſimul decernebas tu qui à deo decoratus es. Et Simon qui
dem reſupinus uolutatus corruebat, & ſtat ruinæ eius ſtatua. Fides uero reſurgit, ples
Habac,3,c biſq; concordia in proprium reſtituitur decus. Eleuatus eſt ſol, & luna ſtetit in ordi-
ne ſuo, ait propheta. In lumine leuatus eſt ſol, id eſt, mens ueſtra ad iuſtitiæ ſolẽ aſcen-
dit puriſſimum, puram reſpicere reconciliationem, quæ nobis ex hoc apportauit. Et
luna ſtetit in ordine ſuo, id eſt, eccleſia & ſponſa Chriſti ſuo decore amicta eſt, & pie-
tatem tanq̃ uirginitatis ſtolam induitur: & orthodoxæ fidei pulchritudine plenius
farta, perpetua pace mundum illuſtrat. Audite hæc omnes, qui terrenum hoc taber-
naculum uos exuiſtis, & qui poſtea naſcituri eſtis. præſentibus enim non auditus, ſed
Lucæ,2,b uiſus eſt ſatisfactio: & ſoli ſapienti & potenti deo gratiaꝝ laudes enixius offeramus.
Gloria in excelſis deo, & in terra pax, decantantes, dum Chriſto omnipotenti cõpla- B
cuit ſuſcitare principem deo dilectũ, q unitatis eccleſiarũ mediator effectus eſt. Sed,
ò benigniſſime dñe & amator iuſtitiæ, ei qui tibi potentiam largitus eſt, hanc gratia
recompenſa, & his quæ à nobis geſta ſunt, ſignaculum tribue. ueſtram inſcribito im-
perialem rati habitionem, & per edicta diualia atq; per pias cõſtitutiones ex more eo
rũ omniũ firmitatem, quatenus nullus his quæ geſta ſunt, aut contradicat, nouam ue
quæſtiõem machinetur. Scito em̃ ſereniſſime Impator, quod nihil horũ, quæ in ſyn-
odis uniuerſalibus & à probabilibus patribus conſtituta ſunt, falſauimus, ueꝝ potius
cõfirmauimus. Et em̃ omnes unanimiter atq; conſonanter acclamamus: Dñe, ſaluum
fac regem noſtrum, qui poſt te corroborauit fidei fundamentum, benedicito uirã ei-
us, dirige greſſus cogitationum eius. Conterat uirtutem inimicorum ſuorum, & re-
ſiſtentes ei continuo corruant, quia fecit iudicium & iuſtitiam ſempiternam, & per-
clitanti ueritati manus porrexit, populumq; tuum ſaluauit, ad eadem ſapere eos con
cilians. Gaude ciuitas noua Roma, Conſtantinopolis, glorificata nomine principali.
Ecce rex tuus fidelis ſedet fortiſſimus, & accipiet armaturam æmulatricem eius
uirtutem, induitus eſt loricam iuſtitiæ & ſanctitatis, circumpoſuit ſibi galeam pru-
dentiam, quæ eſt ſpecula uirtutum, & ſcutum aſſumpſit inexpugnabile in deum pie-
tatem. His armatum eum aſpiciant barbari, & ſperamus in deũ eos obtẽperare do-
minanti. Lætare ciuitas Sion, cacumen orbis terrarum atq; imperium. Conſtantinus
te purpura præornauit, & per fidem coronauit, & Conſtantinus utriſq; ſupercorona
uit. Portæq; inferi aduerſum tuum orthodoxum imperium non præualebunt. Gau-
de, & fiduciali ter age, Imperator ſpecioſiſſime, dñs deus tuus in te potens. præcinges
te uirtute, ſaluabit te: adducet ſuper te iocunditatem & exultationem, ampliabitur q̃
imperium tuum, & exaltabitur brachium tuum, & dominabitur cunctis aduerſis, de-
al, obſtantib' umq; non agnoſcentibus, atq; ante ſtantibus: & lamentabitur quidem hoſtilitas, gau
debit autem obedientia: quia ego potens ſum, dicit dominus omnipotens.

IN nomine domini & dominatoris Ieſu Chriſti ſaluatoris noſtri, Imperator pijſſi
mus, pacificus, Flauius Conſtantinus fidelis in Ieſu Chriſto deo Impator, Chri-
ſto dilecto omni populo habitanti in occiduis partibus. Firmamentum ac funda
mẽtũ ſupno nutu creditæ nobis Chriſtianiſſimæ exiſtit reipublicæ fides in deo
inflexibilis & inconcuſſibilis, in qua Chriſtus deus noſter tanq̃ propriam domum ſu
am conſtruxit eccleſiam, & ſicut rex omnium imperij noſtri ſedem conſtituit, prin-
cipatuſq; nobis ſceptra commiſit. Sicut enim quandam petram excelſam & ſubli-
mẽ, & ut cæli terræq; in conſortio cõſtitutã myſticã confeſſionẽ, quæ in eũ cũ patre &
ſpũ eſt, ſaluator nobis oſtidit, ut per eam tanq̃ per mediam ſcalam ad cæleſtem cõuer
ſationem

A ſationẽ reducamur, diuiniorisq; regni potentia coronemur. Super hanc petram co-
gitationis noſtræ greſſus infiximus, ſuper quam firmiter ſtare præcipimur, quamq;
cautius tenere ſubiectos præcipimus, ne quiſquam ut minus attentus exagitetur à
maligno & inſtabili ſpũ, expulſuſq; atq; præcipitatus in impietatis uoraginem dela
batur. Et enim deſiderabile eſt dæmoni, qui generi humano ſemper infeſtus eſt, ſepa-
rare hominem à deo, q factus eſt ad imaginem dei, & multimodis deceptionibus fal
lere. Sed nihil eſt ei ſic ſtudioſum atq; officioſum, q̃ pietatem oppugnare, & eccleſia
ſticæ pacis ſtatum perturbare. Quod & nuper elapſis temporibus demonſtrauit, at-
q; aduerſus inuicem eccleſias prælia ſumere perſuaſit per inſtrumenta, quæ ad hoc
ut unà ſecum confligerent, adinuenit, ſub ſacerdotali ſcilicet habitu & indumẽto do
loſam intentionem obcelantia, Chriſti uero amatoribus populis lœtalem *inſtitutio- al. for. inter-
nem eructantia. Vnius quippe uoluntatis, & unius operationis in incarnatione ſalua necionem ſeu
toris, atq; in duabus eius naturis (diuina dicimus & humana) nouitatem ſanxerunt, deſtructionẽ,
quatenus & unam ex hoc in Chriſto naturam ex improuiſo excogitantes introduce
re, antiquæ illius & corruptibilis confuſionis hæreſim reconflarent, cum qua Apol-
B linaris quidem diſperijt, Themiſtius uero nefandus anathematizatus eſt, Eutyches &
Dioſcorus cum ſua peſſima ſecta ſimul delecti ſunt: & omnes hi, & quiqui ueſtigia
eorum ſecuti, è regione ueritatis ierunt, ſynodalibus ſimul & paternis condemnati
ſunt ſententijs. Huiuſmodi deniq; contagione eccleſias contaminauerunt etiam hi, q
ante noſtra tempora ſacrilegi ſacerdotes eccleſias peruerſe gubernarant. Sunt autem
hi: Theodorus, q fuit Faran epiſcopus: Sergius, q fuit noſtræ à deo cõſeruandæ regiæ Pontifices ali
urbis antiſtes: ad hæc & Honorius, q fuit antiquæ Romæ papa, huiuſmodi hæreſe- quot hæretici
os confirmator, q etiam ſui extitit oppugnator: Cyrus quoq;, q Alexandrinoꝝ qui-
dem præſulatum ſortitus eſt, infringere autem orthodoxa dogmata ſtuduit. Simili-
ter & Pyrrhus & Paulus & Petrus, huius regiæ noſtræ ciuitatis patriarchæ ſedis al-
terutrum ſucceſſores, q peruerſionis uitium uiciſſim tranſmiſerunt. Quorum oĩm
cultores & opitulatores maleuolorũ ſupinſurrexerunt Macarius, qui fuit Antioche
noꝝ antiſtes, & Stephanus eius diſcipulus, & ꝓuaricatiõis inſtructor Polychronius,
q multo tempore hæreticæ uetuſtati conſenuit: qui in tm̃ quos ſecuti ſunt, æmulati
ſunt, *impietatiſq; furia ſuã animã cremauerſit, ut etiam diſcerpere atq; diſſecare in- al, impleta-
uicem mẽbra Chriſti Chõ dilectos perſuaderent, ut nec barbari tm̃, quantũ Chri- tes, q
ſtiani Chriſtianos oppugnarent, ſanctaꝝ eccleſiaꝝ adinuicem pertur bationem atq;
diſſidium, emolumentum atq; lætitiam pro lucro reputantes. Verũ nos *eis q ab ori al, eos
gine pie atq; uniuoco nomine ante nos regnauerunt, exæquari cupiẽtes, zeloq; rectæ
& inteneratæ fidei conflagrantes, atq; ſanctas dei eccleſias in pacis ordine perſeuera
C re, tẽporibus noſtri imperij principale opus ſtatuentes, porrò protelari huiuſmodi
læſionem miſerrimum æſtimauimus. unde & hoc ſacratiſſimum & uniuerſale con
uocantes ſextũ concilĩ, utpote parile p̃cedentium ſanctorum quinq; uniuerſaliũ cõ
ciliorum, in medium deducere falſoꝝ dogmatum, hoc eſt, nouitatũ propoſitiones de
creuimus. Quod ſanctũ concilĩ ſingula quæq; ꝓpendens atq; diſcernẽs, eos qdem, q
orthodoxæ fidei prædicationem cõcuſſerunt, & Chriſti gregem ſcandalizauerunt, à
ſacerdotali ouili eliminauit, definitionem uero à deo inſtituram, & ſanctas dei eccleſi
as in unitate congregantem, conſtituit, euangelicas qdem & apoſtolicas conſequentẽ
ſanctiones, memoratis aũt ſanctis & uniuerſalibus qnq; concilijs conſonantẽ. Idcirco
& nos, quæ ab eis definita ſunt, corroborare atq; firmare cupientes, p̃ſens pium edictũ
edidimus, ueræ circa diuinitatem fidei ſecundum eccleſiaſtica ſtatuta adnuncians cõ-
feſſionem: Credimus in patrem & filium & ſpũm ſanctum, trinitatem in unitate, &
unitatem in trinitate, unam ſubſtantiam in tribus ſubſiſtentijs: unitatem quidem pro
pter naturalem unionem ac dominationem, trinitatem uero propter ſubſiſtentia-
rum perfectionem, & diuitias ſuperexiſtentis bonitatis. Vnitas quippe uere eſt trini
tas, quia unita eſt deitati: & trinitas uere eſt unitas diuiſa proprietatibus, & non diſ-
pertita æternitate. Ipſa etenim ſibi conſempiterna eſt, & eſſentia æqualis honoris eſt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

nec enim extitit seculum,quando cum patre non erat & filius. Cuius utique uocabi-
tur pater,si non simul cum eo erat sine principio filius? Nec erat,quando nō erat cum
utriusq; spiritussanctus. Vnus igitur hæc tria deus, quæ inuicem cum sola singulari-
tatis differentia in communitate essentiæ inseparabiliter discernente unamquaque
personam intelliguntur. Solus proinde pater,pater est;solus filius,filius;solus spiri-
tussanctus, spiritussanctus. His etenim differentijs non conuertuntur adinuicem,
sed in his quidem inseparabiliter diuiduntur,communicant autem essentiæ unitate,
trinitas simplex,& impertita,atque incomposita, ex tribus perfectis, ex seipsa perfe-
cta & superperfecta una natura atque deitate & una uoluntate unaq; operatione glo
rificanda. Quoꝛ igitur una natura est,horum & uoluntas & operatio una est,sicut ma
docuit cultor Basilius. Confitemur deinde unum sanctæ trinitatis dominum nō-
strum Iesum Christum,unigenitum filium dei,deum nostrum, qui est cum patre &
sancto spū sine principio consubstantialis,eundem ipsum in ultimis,præfinitis q; tē
poribus propter humani generis salutem atque reformationem descendisse de cæ-
lis,hoc est, per spontaneam se exinanisse humilitatem, & in uulua illibatæ uirginis
deiq; genitricis Mariæ habitasse, & animam & corpus per spiritum & ex sancta &
immaculata carne eius in propria subsistentia carnem sumpsisse nobis consubstanti-
alem,& hanc sibi mediante anima rationali & intellectuali compaginasse atque for-
masse, natum quoque ex eadem uirgine matre super omnem intelligentiam, & su-
per omnem mentis considerationem: sine semine quippe,& super naturam existente
conceptu,ineffabilis atq; inenarrabilis est eius & natiuitas. Processit itaque secūdum
nos,qui super nos est & Christus, & dominus, omnia ferens in seipso naturaliter
quæ nostra sunt,præter solum peccatum, totus homo factus, & totus permanens de
us,idem ipse terrenus & cælestis,inuisibilis & uisibilis,mortalis & immortalis. Duæ
nanq; naturæ cōcurrentes ad inseparabilem unitatem, unum quidem Emmanuel uo
bis perfecerunt,saluantem in se indiminutè naturarum,ex quibus extitit,proprieta-
tes. Cum enim simplex sit uerbum secundum diuinam paternamq; & sempiternum
natiuitatem,duplex processit secundum maternam temporalem & corporalem nati
uitatem. Vnde & duas Christi dei nostri natiuitates glorificamus, unam eius uere
rantes subsistentiam,in duabus perfectis naturis existentem. Vnus quippe sanctæ tri-
nitatis permansit, etiam dum uerbum caro fieret,perfectus in deitate, & perfectus
idem ipse in humanitate, consubstantialis deo patri secundum deitatem, & consub-
stantialis nobis idem ipse secundum humanitatem,passibilis quidem carne,impassi-
bilis autem deitate. Nec enim alteri miracula, & alteri passiones sequestramus, sed
uni eidemq; domino nostro Iesu Christo utrarunq; indicia deputamus,secundum ali q
ud quidem miracula operari,secundum aliud uero pati. Etenim secundum diuinam
eius naturam signorum proferebat uirtutem,& secundum humanam formam, quæ
naturæ congruebant, irrefutabiles passiones assumebat: quatenus ipse ipsum transfi
guraret passibile nostrum in impassibilitatem, secundum Apostolum dicentem:
1.Corin.15.g Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem,& mortale hoc induere im
mortalitatem. Neq; enim dedignatus est amator hominum, humanis & irrefutabi-
libus passionibus condescendere,qui cum deus esset immortalis,mediāte anima,mor
ti corporaliter congressus est,animam autem dicimus in omnibus perfectam & so-
lidam,cui in nihilo deerat humana perfectio. Humanæ autem perfectionis indicium
mens est,per quam & uolumus,& cogitamus, & ab irrationabilibus animantibus se-
cernimur. Nihil quippe est sine mente uoluntarium, omne autem uoluntarium intel
lectuale est. Vbi igitur mēs ē,ibi modis oīmbus & uoluntas. Si itaq; perfectus homo
factus est saluator in perfectione pmanens deitatis, neq; amens, neq; inuolūtarius ex-
al,redigunt, titit. Igitur hi,qui humanæ domini animæ,quæ secūdum naturam est,extinguere uo
luntatem pertentant,amentem quidem eam,ut uere dementes, assignant. Ad impas
sibilem autem naturam easdem passiones ad mortem' reducunt,nos autem astruen
non perfecte saluari, hæc quæ prædicant,quia imperfecte uerbum nostram naturam
assumpsit

A assumpsit. Si igitur totus toti humanæ naturæ non unitus est, nec totus homo sa-
uatus est. Quod enim non assumptum est, nec saluatum est. Quod uero unitum est
deo,hoc & saluatur,secundum deiloquum agnomēto Gregorium. Sed hi quidem
cum propriis æstimationibus & phantasiis circumerrētes nos autem,qui ueræ dispen-
sationis mysterium non illudimus, non solum intellectualem & uoluntariam sacro-
sanctam saluatoris animam esse credimus,sed & omnibus eam uere naturalibus uir-
tutibus perfectam,& similibus nobis absque peccato uoluntarie acquieuisse passioni
bus,dum uerbum eam permitteret quærere & uelle,quæ sua sunt. Sic & naturalem
cibum secundum rationem appetebat,desiderabat quoque, & turbabatur,ac tristaba
tur. Cum enim saluator ad crucis passionem propria uoluntate ueniret,cœpit trista
ri & anxiari. Hæc enim animæ rationalis & uoluntariæ proprietates existunt,ut p-
suadet nobis præclarus pater noster Epiphanius, in sermone aduersus Arriomani- Epiphanius episcopus.
tas,ita prosecutus: A carne enim,inquit,diuinitati unita,absque anima & mente non al. Arriomitas
fiet agonia. Vnde & idem dominus dicebat: Tristis est anima mea usq; ad mortem. al. Artatoritas
Deinde orat transite calicem. Vt enim homo recusabat mortem. Nam habebat & Matth.26.d
B non uelle mori,sicut asserit laudabilis Cyrillus, eo quòd recusaret caro eius natura- Cyrill' Alexandrinus.
liter mortem: sicut autem deus, idem ipse prompte ueniebat ad passionem. Et testis
horum irreprehensibilis athleta atq; dei cultor,pater noster Athanasius, in sermone Athanasius Alexādrinus
quippe de trinitate & incarnatione ita ait: Et cum dicit,Pater,si possibile est,transe-
at à me calix iste, ueruntamen non mea fiat uoluntas, sed tua: duas uoluntates in his
ostendit,unam quidem humanam,quæ est carnis,alteram uero diuinam. Et huma-
na quidem propter infirmitatem carnis recusat passionem,diuina autem eius prom
pta. Vnus enim cum sit idem ipse in utraque natura, loquitur interdum quidem
congruentem humanitati, interdum uero diuinitati congruentem exprimit uocem.
Habuit enim (iuxta quod ait opinatissimus Cyrillus) in utrisque potestatem. Dum
ergo dicit, non mea uoluntas fiat, non mea, hoc est, humanæ naturæ dixit. Et ego Cyrill' Alexandrinus.
enim nunc sicut homo loquor. Dum uero dicit, tua, illam quæ communis est (in-
quit) mihi uerbo & tibi patri. Patris igitur & filij secundum quod uerbum est, una
est uoluntas, propter unitatem essentiæ, secundum sanctum Nissenum Gregorium,
in sermone aduersus Apollinarium sic inquientem: Loquitur enim tanquam ex ho- Gregorius Nissenus.
mine, quod infirmitati naturæ competit, ille qui nostras passiones proprias fecit.
Adiungit deinde secundum uocem excelsam & deo dignam uoluntatem ratam ma-
gis fieri quam hominis pro hominum salute uolens. Qui enim dixit, non mea, hu-
manam hoc sermone significauit: adiungens autem, tua, ostendit confictionem suæ
ad patrem deitatis,cuius nulla est uoluntatis differentia propter communitatem na
C turæ. Si ergo sequitur (secundum quod patres inquiunt) naturam uoluntas, duæ ue
ro sunt naturæ in Christo, duas per omnia illis & naturales uoluntates dabimus.
Idem ipse enim (sicut asseruimus) secundum utranque formam uolens, uoluit qui-
dem ut deus,uoluit uero & ut homo secundum naturarum diuersitatem, & iam du-
arum uoluntatum demonstrans differentiam. Et neque contrarias uoluntates, aut
ad inuicem oppositas introducimus. Saluatoris enim humana uoluntas, non erat
contraria diuinæ eius uoluntati, sed sequebatur in omnibus assumentis & deifican-
tis uerbi uoluntatem, quæ deificata, est assumptæ humanitatis humana uoluntas.
Ergo quod ait deiloquus Gregorius, illius enim uelle, qui secundum saluatorem
proculdubio intelligitur hominis,nec contrarium est deo deificatum totum. Et de
uoluntatibus quidem in breui talis est ratio. Affert uero (ut etiam de operationibus
rationem breuiter comprehendamus,similibus usi denuo probationibus) duas ope-
rationes in Christo deo nostro naturales demonstrantes. Qui enim unam solummo
do in Christo operationem adnunciant,uel diuidunt naturas, aut permiscent & con
fundunt. Nestorius nanque hominicola,& quiqui illius dementia deprimuntur, du
as dicentes naturas,simul diuidunt cum eis & personas,pari numero cum eis & sub-
sistentias introducunt, unam autem earum affectiuam decernunt operationem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Affectus nanque duarum per omnia, aut etiam plurium rerum diſpertitarum, atque D
ſeparatim ſubſiſtentium eſt cõnexio. Qui ergo (ut dictum eſt) in duos Chriſtos unũ
Chriſtum concidunt, unam affectiuam (ut diximus) dogmatizant operationem.
Apollinarius uero, Themiſtius, & Eutyches, & Seuerus, & quiqui partis eorũ ſtulti-
tia inſigniti ſunt, duas naturas quæ in Chriſto ſunt, confundentes atque conglutinan
tes, unam quidem eius confuſam & phantaſticam naturam prædicant, unamque eius
portentantæ operationem, & hæc quidem illi. Nos autem altrinſecus poſitam uoragi-
nem, diuiſionisq; & confuſionis declinantes periculum, & tanquam iter regale pera
gentes, duas Chriſti naturas, & harum pari numero naturales operationes confite-
mur, in unam indiuiduam concurrentes ſubſiſtentiam, & quæ ſuæ ſunt alterutra, in
commune proprietates conferẽtem. Nec enim perſona aliquid aliud eſt, quàm ipſæ
naturæ. ſed in uerbi ſubſiſtentia totius humanitatis formata natura, quæ ſua ſunt, in-
diminute operatur cum eo, cui unita eſt ſubſtantialiter uerbo abſque ſolo peccato,
Leo papa in epiſtola, 10. ſicut & uerbum perfecte operatur quæ eius ſunt propria, cum humana natura
quam aſſumpſit. Ita ergo pie nobis credentibus, ſeruabitur ſecundum beatum Le-
onem: Operatur enim utraque natura cum alterius communione, quod proprio
um habuit, uerbo operante quod uerbi eſt, & carne exequente quæ carnis ſunt. Quæ
enim habuit ſicut conſubſtantialis patri, hæc operabatur diuinitus, per formam ta- B
men humanam: quæ autem aſſumpſit ex nobis, ut conſubſtantialis nobis, hæc opera
Cyrillus Alexãdrinus, batur humane, ſed non ut purus homo, ſed ut humanarus deus. Ait nanque in the-
ſauris ſacratiſſimus Cyrillus: Eſt agnoſcere in hoc ipſo utraque in eo. Deus enim
uerus in carne, & caro uera in deo. Ex quibus enim oportuit cognoſcere eum do-
minum, hæc diuinitus operatur: & ex quibus neceſſarium erat hominem uerũ eum
uidere, hæc facit & dicit, diſpenſans myſterio ueritatem. Nam ambulare corporali-
bus pedibus, & cum labore iter facere, & per linguam loqui, humanæ naturæ opus
extiterat: membra uero paralytici uerbo ſaluare, & muti ad articulate loquendum
linguam aptare, & laborantibus, atque oneratis multitudine peccatorum, & ægri-
tudinum remiſſionem concedere, opera ſunt diuinæ uirtutis, ſed non alterum abſq;
altero factum eſt. Et ad medium producendus eſt ſanctiſſimus Leo, in epiſtola ad Le-
onem Imperatorem hæc aſſerens: In tantam unitatem ab ipſo conceptu uirginis dei-
tate & humanitate conſerta, ut nec ſine homine diuina, nec ſine deo agerentur huma
na. En manifeſte hic pater aſſeruit, quia in perſonæ unitate communiter & non diſ-
iuncte, neque confuſe utraque natura operata eſt, quod naturale eius erat & proprie
um, ut deus eſſe credatur, & diſpenſationem credibilẽ faciat. Vnus ergo exiſtens dñs
noſter Ieſus Chrs, pfectus in deitate, & pfectus idẽ ipſe in humanitate, operatur ut de- B
us: operatur uero ut homo, dualitate naturarum etiam duas naturales operationes ex
Cyrillus Alexãdrinus plens. Quæ enim alterius generis, alteriuſq; naturæ ſunt, ſecundum ſapientiſſimum
Cyrillum, eandem operationem habere nullus ſapiens dabit, ſed ſicut diſſociatam
Baſilius epſ habent naturarum ſiue æqualitatum rationem, ita & differentem reddunt operatio-
nem, ſicut & magnus Baſilius collegit in libro aduerſus Eunomium, Quoniã diuer-
ſarum naturarum non una eſt operatio. Duas igitur naturales uoluntates, & duas na-
turales operationes in diſpenſatione incarnationis unius ſanctæ trinitatis domini no
ſtri Ieſu Chriſti, ueri dei noſtri, recte ſentientes prædicamus, & ita omnibus amatori
bus Chriſti ſapere per præſens noſtrum edictum pium adnunciamus, ſuſcipimuſq;
& amplectimur ſanctas & uniuerſales quinq; ſynodos, quæ in Nicea CCCXVIII.
patrum, qui aduerſus Arrianã conſederũt inſaniam: q, cooperante trina & conglori
ficanda deitate, ſacrũ fidei ſymbolum terminauerũt: & quæ in hacà deo conſeruan-
da regia ciuitate, in qua C.L. qui aduerſum Macedonianam rebellem ſpiritus intelli-
gentiam ſimul & linguam, & Magnum nomine Apollinariſtam, congregati ſunt pa
tres, qui inſpiratione ſancti ſpiritus prædictum uenerabile interpretati ſunt ſymbo-
lum, de ſpiritu ſancto quòd deus eſt confirmantes per ea, quæ manifeſtius reſerarũt.
Et quæ prius in Epheſo congregata eſt, cuius autores fuerunt Cæleſtinus & Cyrille
lus,

A lus, qui cum Chriſto domino atque inſeparabili deo noſtro, diuiſorem Neſtorium
cum ſua prophana & maligna ſecta condemnarunt. Cum eis quoque amplector ha
rum omnium ſignaculum, firmamentumq;, ac confirmationem ſanctum Chalcedo-
nenſe concilium ſexcentorum ſuper triginta, & numero pariter & multitudine ho
norabilium patrum: quorum pietatis flagello Dioſcorus & Eutyches cruciati ſunt,
& cum impietatis uertice de ſacerdotio abſciſſi ſunt. Suſcipimus quoque & quæ in
temporibus Iuſtiniani diuæ memoriæ, in prædicta à deo conſeruanda noſtra felicis-
ſima ciuitate complosa eſt ſynodus contra dei impugnatores Origenem, Didymum
& Euagrium, & obſcœna Theodori Mopſueſteni & Iudaica ſcripta, & refutatio-
nem opuſculorum Theodoriti aduerſum duodecim capitula famoſiſſimi Cyrilli
cum abolitiõe epiſtolæ, quæ dicitur Ibæ, ad Marium Perſam ſcriptæ. Hæc itaq; uni al, Marim
uerſalia, & à deo conſita concilia, ſicut quandam hæreditatem cæleſtem in cordis con-
claui reponentes tanquam intellectuales margaritas, ab eis theſaurizamus dogma-
ta. & quos anathematizarunt atque refutarunt, anathematizamus atque refutamus:
quoſq; ſuſceperunt, ſuſcipimus, patres que noſtros ſcribimus. Anathematizamus
autem omnem hæreſim, quæ à Simone uſque nunc in dei eccleſiam introducta eſt
B ad diſcindendam pacem atque unanimitatem credentium. Super hæc omnia ana- al. noxiorum
thematizamus atque refutamus & eos, qui ſuperuacuorum & * nouorum dogma-
tum hæreticos, autores atque fautores ſecuti ſunt. Dicimus autem Theodorum, qui
fuit Faranitanus epiſcopus: & Sergium, qui fuit huius à deo conſeruandæ noſtræ re
giæ urbis antiſtes, huic conſentaneum & moribus, atque impietate parilem: ad hæc
& Honorium, qui fuit antiquæ Romæ papa, horũ hæreſeos in omnibus fautorẽ, cõ-
curſorem, atque confirmatorem: & Cyrum, qui fuit Alexandrinorum epiſcopus, ſi-
militer Pyrrhum, Petrum & Paulum, huius regiæ noſtræ ciuitatis præſules, & unà
cum eis Macarium, qui fuit Antiochenorum epiſcopus, & Stephanum eius diſcipu-
lum, atque Polychronium dementem, & omnes qui ſapuerũt & ſapiunt, uel futuri
ſunt ſapere unam uolũtatem & unam operationem in diſpẽſatione ſaluatoris noſtri
Ieſu Chriſti. His omnibus ita à ſancto hoc & uniuerſali ſexto concilio conſtitutis, &
per ſubſcriptionem noſtræ fortitudinis confirmatis, ſancimus, ut nullus quoq; omni
no aliud quicquam de fide fatagat, uel noui dogmatis adinuentionem machinetur,
aut penitus de una uoluntate & una opatione docendi indicium uel ſermonem com- al. noſtri
moueat. Nos enim ſanctos & probabiles patres noſtros ſequentes, naturarum uo- al, annũciati
luntates * adnunciamus: & ſicut duas naturas in Chriſto credimus, ita & duas natura-
les uoluntates, & duas operationes prædicamus. Hæc ſunt ueræ in deum confeſſio-
C nis dogmata, hæc ſunt euangelicarum atque apoſtolicarum uocum prædicationes,
hæc ſunt ſanctorum conciliorum & probabilium paternarum linguarum didagma
ta, hæc Petrus, qui eſt petra fidei & princeps apoſtolorum, intemerata ſeruauit. In
hac fide et uiuimus, & regnamus, et cõregnãti nobis deo, cõregnare denuo ſperamus.
Hanc comitem hinc recedentes habere depoſcimus, et cum hac ante Chriſti tribu-
nal aſſiſtere. Ad hanc confeſſionem omnes hortamur, et deſeruire deo nobiſcum in-
uitamus ac ſuper montem excelſum imperij ſtantes, prædicamus, atque eccleſiaſti-
cam pacem totius populi ſolennitatem adnunciamus. Nam illa quondam Chriſto
dilectorum diſſenſio, nunc in concordiam uerſa eſt. hæreticorum contra ſunt ſcanda
la, propriamq; dignitatem hæc fides adepta eſt, ipſo Chriſto ſuis eccleſiis medente. Ephe. 2. c
Ipſe eſt igitur pax noſtra, qui ſoluit medium maceriæ parietem: et quæ per tempo- Ephe. 4. a
ra diſſidebant, in unanimitatem conciliauit, unus dominus, una fides, unũ baptiſma,
una in deum nũe eſt eccleſiæ unitas. Si quis igitur Chriſti amator eſt, et meruit domi
num, optatamq; ſalutem deſiderat, hanc fidem orthodoxam teneat. Nec enim erit
per aliam fidem ſaluari. Si quis uero hominum perſonis gratiam exhibet, charita-
tis autem in deum æmulatorem ſe non demonſtrat, præſentemq; noſtram piã conſti
tutionẽ nõ recipit, ſiquidẽ eps eſt uel clericus, aut monachico circũdatus eſt habitu,
deportationis pœnam exoluet. Si uero in ordine dignitatum infertus eſt, ſupplicio

Universidad de Deusto
Biblioteca

proscriptionis mulctatur, eiq; cingulum adimitur. Si autem idioticæ sortis est, ex hac D regia, omniq; penitus ciuitate extorris addicitur: & super hæc omnia, etiam terribilis atque inexpiabilis iudicij non effugiet cruciatum.

PROPONATVR EXEMPLAR DIVINAE iussionis domini Constantini, directæ ad synodum apostolicæ sedis antiquæ Romæ.

IN nomine domini & dominatoris Iesu Christi, dei atq; saluatoris nostri, Imperator pijssimus Flauius Constantinus fidelis in Iesu Christo Imperator, omnibus sanctissimis uniuersalis synodi apostolicæ sedis conciliũ repræsentãtibus. Clarus & speciosus sacratissimus uester cœtus extitit, quem pro ecclesia cõgregauit spiritussanctus, & pietatis armauit sermonibus, in quibus debellati sunt inlidiatores fidei, doctoribus sacerdotalis ordinis pontifici, uerumetiam & uniuersali patri auxiliantibus, cum quo & pacificare didicistis, & compugnare eruditi estis. Tempus est enim omni rei, sicut Salomoni uidetur. Vnde bonum quidem est pacem habere ad omnes, qui concordiam erga pietatem habent: melius est autem pugnare, quando actio pacis consensum in malum operatur. Nam dominus inquit, Non uenimittere pacem in terram, sed gladium. Gladio enim bis acuto fidei uerbum similatur, diuidens & discernens credulum & incredulum: & cognationem quidem uel cõ E sensum, quæ ad impietatem declinauerunt eas, separans, deo autem accommodãs seu cõnectens per pacem & dilectionem erga ipsum positas. Nihil em̃ propius ad ipsum pertingit dilectiõe, quæ per fidem est erga ipsum. Nam nec pater nec mater, quæ ei filijs dolores compeperit, nec fratres necessitate naturæ alligati, sed uoluntatibus diffoluti, nec ex lege coniunctionis crassa, & non impassibilis connexio, alterutri soluere tione affectionem dissoluens, nullum ex his diuinæ naturæ participes efficit, sed sola circa deum fides & dilectio, quorum complexione regenerati & reformati sumus, & commendatione erga creatorẽ digni sumus. Ipse enim dicebat saluator: Qui amat patrem aut matrem plus q̃ me, non est me dignus: & qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam & sequitur me, non est me dignus. Qui ergo euãgelicam semitam inuestigare proposuerunt, & apostolicæ dignitatis pontificatum sortiti, omnia contemnunt, & patiũtur ad extremam mortem (si contigerit propter dei amicitiam) condemnari mortem, & durissima quæq; pati & agere didicerunt, cum fidem uident depopulari, per quam erga deum amicitia acquisita est, cum ecclesiam hæreticis inuasionibus oppugnaram speculantur, quando ueritatem proiectam mendacio sentiunt, putas ne quod offendere postponentes reconciliabuntur hostibus, & euangelicum obliti mandatum, noxios sinẽt impunitos? Nullatenus, sed sumentes armaturam dei, his qui aduersus eos pugnare conati sunt, resistere certãt. Hoc uero & uestrum sacerdotale collegium exhibuit, & pro pietate pugnauit, in quibus communi parti auxiliatum est, & hæreticorum quidem deuiat acies, sed memoria eorum quæ dicenda fuerint, corripitur, sermoq; amplius egredi premitur. Lugubris enim tragœdia sequẽtiũ est *explanatio. Hæresum em̃ inuentores facti sunt pontifices, & pro pace contentionem populo adnunciauerũt, pro frumento zizania sulcis ecclesiæ seminauerunt, uinum miscuerũt aquæ, & proximo potum dederunt, euersionemq; turbidam, & tanquam lupus agnos simulabãt mendacium, & ueritas ut mendacium refutabatur. Conturbabantur res totæ ecclesiasticæ, cum quod nocere queat, non erat qui discerneret. Et quoniam hæc quidem sic disponebantur, & pietatem impietas deposcebat, profecti sumus illuc, quo nos decebat dirigere gressum, & soli sapienti eorumq; cognitori deo mentis nostræ extendimus oculum: & deinceps eorum quæ interpretando dubium ingerunt, solutionem continuis orationibus dari nobis postulauimus. propter quod nutu eius illustrata ecclesia, oculos, id est, sacerdotes, ad contemplãdam ueritatem concitari dinoscimus. Tanto enim amplius pro fide certamus, atq; pietati attẽdimus, & in primis de

Eccles. 1.a & 2.a

Matth. 10. d

Matth. 10. d

al. exhortatio

A de ecclesiastico statu procuramus, quanto & ciuilibus circundati solicitudinibus, bellicisq; consilijs retracti, summum sacerdotalem hunc cœtum non destitimus congregare, ut ecclesiarum distantia procul expulsa, pacis coniunctio coaptetur. In pace nanque fidei pariter compactam à CHRISTO dilectam Romanam rempublicam nostram confidimus, & nunc congregatum uenerabile uestrum concilium. Interfuistis nanque & uos cum uniuersali principe pastorum, simul cum ipso diuinitus loquentes tam in spiritu quam̃q; litera. Suscepimus enim non tantum ex beatitudine eius, uerum etiam à sanctitudine uestra directas nobis literas, quæ prolatæ, lectæ sunt, & ueritatis uerum stylum declarauerunt, orthodoxamq; fidem depinxerunt. Totæ enim conuenienter, & non differenter positæ sunt ad imitationem, & tam synodicis quam̃q; paternis doctrinis consentiunt. Neq; enim negleximus, sed diligentius eas comparauimus, idcirco & omnes consonanter mente & lingua cõredimus, & similiter confessi sumus, & tanquam ipsius diuini Petri uocem, Agathonis relationem supermirati sumus. nemo enim discrepauit nisi unus. Nanque nemo ab omnibus perijt nisi filius interitus, pater contumaciæ, & hic unà cum propr̃ijs discipulis sponte assumptus est ab angelo sibi decibili, & suo execrabili choro. Quem cum propheta conlugere opportunum est, eo quod condolemus. Qualiter cecidisti ex cælo B sacerdotij culminis, ò lucifer, qui mane oriebaris? Luce certissimæ scientiæ fidelium animas lustrare ordinatus es, & in nubibus ponere arrogantiæ sedem uanis dogmatibus elatus es. Quomodo fuga lapsus es uitato agmine tantorum sacerdotum? An superbiæ alis ad altam ruinam eleuatus, à mystica mensa temetipsum alienasti, æmulator factus ludaicæ discessionis? Quomodo non suscepisti collationem fratrum, imperialem & apostolicam celebrantium solennitatem? Quomodo recalcitrasti, qui dilectus es diligentibus te, & ad patientiam te inuitantibus? Nunquid qui cadit, non resurgit? aut ita uertens non conuertitur? Quare auertis auersionem improbam, & tentus es in hæretico proposito tuo? Noluisti utique conuerti ad pietatem, confusus es, in quibus male docebas. O dementiam simul & obcæcationem. Idem enim esse utrunque uidetur. Harum nanque alia uestigia corporis, alia autem gressus animæ seducit. Desipiens, male docere non erubescebat, & bene docere erubescebat, hic qui dem, qui Antiochiensium factus est præsul Macarius, quem non oportet dicere Macarium, & qui cum ipso de ordine CHRISTI discesserunt, cuius uniuersalis conuentionis communi sententia de sacerdotali dignitate repulsi sunt, & probationi sanctissimi papæ traditi sunt. Diffinitionem autem adorandum uenerabile sanctissimum concilium decreuit, tam sanctissimis concilijs atque probabilibus patribus con C uenientem & subsequentem, in qua & imperium nostrum subscripsit, & per pia dicta nostra comprobauit eam, per quam orationibus uestris cuncta ecclesiæ plenitudo pacificatur. Si cubi sunt, qui scandalum contritæ conditionis fabricauerunt. Sicubi sunt, qui simulatam reuerentiam ad argumentum falsæ doctrinæ induebantur. Detracta sunt personarum uelamina, conuictæ sunt decipientium falsitates, pellem lupus abiecit, & nudus lupus publicatur, & hoc manet, dum apparet, quod regebatur, cum non apparebat, simulatio damnabatur. Veritas fidutialiter agit, falsitas exterminabatur, & eius qui seminauit zizaniam, dogmata abscinduntur. Triticum, quod est CHRISTO dilectus populus, in unum horreum mittitur, scilicet in ecclesiam CHRISTI. Lux orthodoxæ fidei orta est, erroris tenebræ demerguntur. Tristitia transfiguratur, & luctus in lætitiam, & contristatio in gaudium, omnia ad melio ra transgrediuntur. Propter quod & nos ecclesiis dei, quæ dudum pacis gratiam aceperunt, congratulantes apostolica traditione alloquimur uos: Gaudete, gaudete, iterum dico, gaudete, ternum enim gaudium trinitas nobis concessit. Bene ualete, sacratissimi auxiliatores pietatis, orantes pro nostro imperio. Et manus diuina: Legimus. Data decimo Calendas Ianuarias Constantinopoli, imperiali domo, pijssimo perpetuo Augusto Constantino Imperatore, anno uigesimonono. Et post consulatum eiusdem anno decimotertio, indictione decima.

Esa. 14. c

Philip. 4.

Annus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Annus hic designatus secundum Marianū Scotū, ad ueritatem euāgelij est annus Christi D.C.D XCVIII. Sed iuxta Dionysij cyclum, D. C. LXXVI. Addit quoq; circa præmemoratū annum de hac sexta synodo, quę hic adnotantur: Agatho papa rogatu Constantini, Heraclij & Tiberij pijssimorū principum, misit in regiam urbem legatos suos, in quibus erat Ioannes Romanæ ecclesiæ tunc diaconus, non longe post episcopus, pro adunatione facienda sanctarum dei ecclesiarū. Qui benignissime recepti à reuerentissimo fidei catholicæ defensore Constantino, iussi sunt remissis disputationibus philosophicis, pacifico colloquio de fide uera perquirere, datis eis de bibliotheca Constantinopolitana cunctis antiquorum patrum libellis, quos petebant. Affuerunt autem & episcopi C.L. præsidente Georgio regiæ urbis, & Antiochiæ Macario. & conuicti sunt, qui unam uoluntatem & unam operatiõem astruebant in Christo, falsasse patrum catholicorum dicta perplurima. Finito autem cõflictu, Georgius correctus est, Macarius uero cum suis sequacibus simul & præcessoribus, Cyro, Sergio, Honorio, Pyrrho, Paulo, anathematizatus est, & in locum eius Theophanius abbas de Sicilia, Antiochię episcopus factus ẽ: tantaq; gratia legatos catholicæ pacis comitata est, ut Ioãnes Portuēsis episcopus, qui unus ex illis erat, dominica octauarum Paschæ publicas in ecclesia sanctæ Sophiæ coram principe & patriarcha missas latine celebraret. Hæc ille.

SCRIPTA LEONIS PAPAE AD CONstantinum pijssimum Augustum.

REGI regum, in cuius potestate sunt regna mundi pusilli, cui magnas gratias agimus, qui ita in uobis terrenum contulit regnum, ut cælestia uos magis ambire concederet. Plus est enim, quod in deo defixa mente confidatis, quàm quod de collato uobis diuinitus honore regnatis. Illud enim uobis, hoc præfecit omnino subiectis. Nam triumphalem paterni diadematis gloriam nascendo superna miseratiõe obtinetis. pietas enim uestra, fructus misericordiæ est: potestas autem, custos est disciplinæ. Per illa igitur regia mens deo iungitur, per istam uero cõsura subditis adhibetur. Illius opes inopes adiuuant, huius autem sagacitas à uero tramite deuiantes emendat. Non enim minor regnantium cura est praua corrigere, quàm de aduersarijs triumphare, quia ei nimirum potestatem suam seruiendo subijciunt, cuius profecto munere & protectione imperare noscuntur. Vnde diuinitus præordinatā uestra Christianissima pietas & habitaculum dignissimum sanctispiritus in sui cordis arcano præparans, quando caput ecclesiæ dominum Iesum Christum, uerę pietatis regulam amplectendo, concessi sibi ab eo regni demonstrat autorem sanctum uenerabile corpus eius, quæ est sancta mater ecclesia, ut syncerus & principalis filius, largiendo atque fouendo inconcussa facit soliditate gaudere. Scriptum est igi-
Isa. 49. f Psal. 22. tur de uobis, clementissime principum, & de eadẽ sancta ecclesia toto terrarum orbe diffusa: Erunt (inquit) reges nutritij tui, pariterq; scriptum est, Honor regis iudicium dilígit: quia dum diuina rebus humanis præponitis, & orthodoxam fidem cunctis secularibus incomparabiliter antefertis, quid aliud, quàm iudicium rectũ dei cultui mancipatis, & sacrificium purissimum atq; holocaustum diuinæ suauitatis odore flagrans, in ara uestri pectoris eius inuisibili maiestati mactatis? Hæc de pijssimi animi uestri proposito Christianissime Augustorum efficaciter dici (dei gratia operante) confidimus, qua sola & error omnis euictus est, & rectitudo euangelicæ atq; apostolicæ fidei cum syncera charitatis copula apud cunctos ecclesiarum Christi præsules obtinetur. Ibi enim Christianæ fidei ueritas lucet, ubi gemina, dei uidelicet & proximi, charitas feruet. Proinde nisi hoc utrunq; rex regum, omnipotẽs deus suis sacerdotibus condonare disponeret, nunquam se regia generositas ad infirmos famulos inclinaret, & paululum regali fastigio seposito, unum se de collegio sacerdotum pro zelo dei adnumerari concupisceret. O quàm gloriosa & præcelsa, ueraq; humilitas, quæ pro amore diuino se inclinare dignata est. Quid igitur restat Auguste, regie & sublimissime princeps, nisi ut deus, qui incrementum dat, hæc in cor regium dignanter inspiret, augeat, & impleat in uobis lucem catholici dogmatis, qua fugentur hæreticæ nebulæ prauitatis? Denique legatos huius apostolicæ sedis matris uestræ Romanæ ecclesiæ, pietatis uestræ famulos, id est, Theodorum & Georgium presbyteros, & Ioannem diaconũ filios nostros, atq; Constantinum subdiaconum regionarium

A um sanctæ nostræ ecclesiæ, unà cum personis, quæ cum eis profectæ fuerant, quæ à prædecessore meo apostolicæ memoriæ Agathone papa per octauam indictionem pro causa fidei (uestra pietate iubente) illuc directæ fuerant, per nuper elapsam decimam indictionem mense Iulio, cum diualibus clementiæ uestræ apicibus & synodalibus gestis, cum magno iocunditatis gaudio in domino exultantes, suscepimus: & quasi de quodam mœroris fluctu optatæ tranquillitatis portum ingressi, receptis uiribus cum gratiarum actionibus exclamare cœpimus: Domine, saluum fac Chri Psal. 20. stianissimum regem nostrum, & exaudi eum in die, in qua inuocauerit te, per cuius à deo inspiratum studium, per totum orbem terrarum apostolicæ traditionis pietas flagrat, dum tetra caligo hæreticæ prauitatis euanuit. Merito igitur cum prophe ta canendum est ac dicendum: Domine, in uirtute tua exaltabitur rex, & super salu Psal. 20. al. lætabitur tare tuum exultabit uehementer: desiderium animæ eius tribuisti ei, & uoluntate labiorum eius non fraudasti eum. Rex enim qui sedet in solio (sicut sapientissimus qui Prouer. 20. b dam ait) intuitu suo dissipat omne malum. Etenim dissipatum est domino cooperante uestræ pietatis laboribus malum, quod diaboli nequitia deceptione induxerat: & bonum Christianæ fidei, quod Christus ad salutem hominum contulit, obtinet. Igi
B tur gestorum synodalium seriem recensentes, curiosaq; diligentia singula, quæq; gesta sunt, flagitates, eadem quæ apostolicæ sedis legati narrauerant, scriptis consonantibus conuenire reperimus. Cognouimus enim, quòd sancta & uniuersalis ac magna sexta synodus, quæ per dei gratiam imperiali decreto in regia urbe nuper cõgregata est, eadem'que & uniuersum concilium alludens huic sanctæ sedi apostolicæ (cui' ministerio fungimur) senserit atq; decreuerit sub orthodoxæ fidei integritate, regulisq; maiorum, atq; concorditer nobiscum confessa est unum esse de sancta & inseparabili trinitate dominum nostrum Iesum Christum, ex duabus, & in duabus naturis inconfuse, inseparabiliter, indiuise consistentem, ut uere deum perfectum, & hominem perfectum eundem ipsum, saluaq; proprietate uniuscuiusq; in eo conuenientium naturarum, eundem ipsum diuina operatum ut deum, & humana inseparabiliter operatum ut hominem absq; solo peccato, & duas idcirco naturales uoluntates, duasq; naturales operationes eum habere ueraciter prædicauit, & per quæ principaliter & naturaq; eius ueritas demõstrat, usq; ad cognoscẽdã profecto differẽtiã quarum sunt naturarũ, ex quibus & in quibus, unus idẽq; dominus noster Iesus Christus consistit, per quæ re uera probauimus hanc sanctam & laudabilem atq; prædicabilem sextam synodum per misericordiam dei, (qui Christianæ fidei ueritatem suis fidelibus reserat) apostolicam prædicationem inoffenso pede fuisse secutam, sanC ctorumq; & uniuersalium quinq; conciliorum definitionibus in omnibus consentientem, & horum regulas amplectentem, nihil super statuta orthodoxæ fidei augentem aut minuentem, sed regiam & euangelicam semitam rectissime gradientem, & in his atq; per eos sacrorum dogmatum lima, & probabilium catholicæ Christi ecclesiæ patrum doctrina seruata est, & regulari lima ad omnium ædificationem prolata. Sed & hoc uere dignum, deo'que gratissimum existit, quòd apostolicæ prædicationis ueritas, quæ imperialem exornat potentiam, & principalem clementiam seruat, per augustissimæ pietatis edictum in toto orbe terrarum percrebuit, & sicut solis radius omnium hominum corda lustrauit, ut inde rursus doctrinam pietatis spiritaliter perceperint. Vnde iustæ dispensationis gubernacula benigne sibi præberi cognoscunt. Synodali igitur sententia, & imperialis edicti censura, tanquam an cipiti spiritus gladio, cũ priscis hæresibus etiam nouæ prauitatis error expũctus est: & qui autores falsitatis extiterunt, cum suæ blasphemiæ labe prostrati sunt, qui ore sacrilego tentauerunt asserere, unam uoluntatem & unam operationem in duabus subsistentialiter unitis naturis domini nostri Iesu Christi, ex quibus & in quibus indiuisibiliter & inconfuse constitit. Hanc igitur rectæ atq; apostolicæ traditiõis normã prædecessor meus Agatho apostolicæ memoriæ papa cũ sua synodo p̃dicauit: hanc scriptis peurrentibus in suæ suggestiõis pagina uestræ pietati p̃ suos legatos emisit,

approbans

Universidad de Deusto
Biblioteca

approbans & cõfirmans teſtimonijs ſanctorum ac probabilium eccleſiæ doctorum, D
quam ſancta nunc & magna ſynodus, domini & ueſtro fauore celebrata, ſuſcepit, &
in omnibus nobiſcum amplexa eſt, utpote beati Petri apoſtolorum principis ſynce-
ram doctrinam in ea agnoſcens, & immutilatæ pietatis in hac ſigna contrectans. San
cta igitur uniuerſalis & magna ſexta ſynodus, quam nutu dei ueſtra clementia, & ſe
dule conuocauit, & cui pro dei miniſterio præfuit, apoſtolicam in omnibus regulam,
& probabilium patrum doctrinam ſecuta eſt: & quia definitionem rectæ fidei (ut
dictum eſt) pleniſſime prædicauit, quã & apoſtolica ſedes beati Petri apoſtoli (cui
us licet impares miniſterio fungimur) ueneranter ſuſcipit, idcirco & nos, & per no
ſtrum officium hæc ueneranda ſedes apoſtolica concorditer ac unanimiter his quæ
Matth. 16. definita ſunt ab ea, conſentit, & beati Petri autoritate confirmat, ſicut ſupra ſolida-
tam petram, qui Chriſtus eſt, ab ipſo domino adeptus firmitatẽ. Propterea ſicut ſuſ-
cepimus atq; firmiter prædicamus ſancta quinque uniuerſalia concilia, Nicenum,
Conſtantinopolitanum, Epheſinum primum, Chalcedonenſe, & Conſtantinopoli-
tanum, quæ & omnis Chriſti eccleſia approbat & ſequitur: ita &, quod nuper in re-
gia urbe pio ueſtræ ſerenitatis adniſu celebratum eſt ſanctum ſextum concilium, ut
eorum pediſſequi interpretes, pari ueneratione atq; cenſura ſuſcipimus, & hoc cum E
eis digne connumerari, tanquam una & æquali dei gratia congregatum, decerni-
mus: & q̃ in eo fideliter conuenerunt Chriſti eccleſiæ ſacerdotes, inter ſanctos eccle-
ſiæ patres atq; doctores aſſcribendos, æquè cenſemus. Nam & iſtis, ſicut & illis, idem
dei ſpiritus ſalutem animarum operatus eſt: & huius immarceſcibilis fructus imperi
ali pietati ueſtræ à domino reputabitur, cuius & per ſecula prædicando labore (mi-
rabiliter dei gratia cooperãte) perfectum eſt. Anathematizamus præterea proinde,
atq; execramur omnes hæreſes, omnesq; earum autores atq; fautores, qui aduerſus
apoſtolicam & orthodoxam fidem diabolicis decepti fallacijs, falſitatis errores in ec-
Hæreſiarchæ aliiq; diuerſi. cleſiam conati ſunt introducere, id eſt, Arrium, Sabellium, Macedonium, Apolina-
rem, Eunomium, Neſtorium, Eutychem, Dioſcorum, Timotheum, Seuerum, The-
miſtium, Origenem, qui & Adamantius, Didymum & Euagrium, ſimiliter ſcripta
al. Marim ſeu Marin Theodoriti aduerſus duodecim ſancti Cyrilli capitula, cum epiſtola, quæ dicitur Ibæ
miſſa ad *Marium Perſam, & unà cum eis Iacobum, Theodoſum, Gaianum, Anthi-
mum, Zoaram, Donatum, Nouatum, Priſcillianum, Paulum, Fotinum, Pelagium,
Cæleſtium, Iulianum, Fauſtum, Maximinum, quos ſancta catholica atq; apoſtolica
eccleſia de catalogo fidelium patrum, utpote zizania de area dominicæ eccleſiæ, ge-
Hæreſiarchæ de una uolun tate & opera tione Chriſti hennæ ſupplicio abdicanda, per uentilabrum diuinæ diſcretionis abiecit. Pariterq;
anathematizamus noui erroris inuentores, id eſt, Theodorum Faranitanum epiſco-
pum, Cyrum Alexandrinum, Sergiũ, Pyrrhũ, Paulũ, Petrũ, Conſtantinopolitanæ
eccleſiæ ſucceſſores magis q̃ præſules, necnon & Honorium, qui hanc apoſtolicam F
eccleſiam non apoſtolicæ traditionis doctrina luſtrauit, ſed prophana proditione im-
maculatam fidem ſubuertere conatus eſt. Et omnes, qui in ſuo errore defuncti ſunt,
ſimiliter anathematizamus, & abominamur imitatores eorum & complices, qui du-
dum fuerunt, uel nunc uſq; ſunt, id eſt, Macarium quõdam fallaciſſimum Antiochiæ
eccleſiæ deceptorem, cum ſui erroris diſcipulo, immo magiſtro Stephano, & cum eis
Polychronium nouum (ut uere dictum eſt) Simonem, qui hæreticæ prauitatis de-
luſus phantaſmate, mortuos ſuſcitare pollicitus, dum uanã eius præſumptionem ef-
fectus non ſequitur, fallax & in hoc omnibus comprobatus eſt: & qui ſimilia eorum
ſapuerunt, uel ſapiunt, qui unam uidelicet uoluntatem & unam operationem dice-
re præſumpſerunt, uel ſumunt in duabus naturis domini noſtri Ieſu Chriſti, quos
& ſancta uniuerſalis ſupra memorata ſexta ſynodus abdicauit: & Macarium quidem
de præſulari dignitate deiecit, diſcipulumq; eius Stephanum, & Polychronium ſa-
Pſalm. 55. cerdotij honore fruſtrauit, eorumq; participes atq; ſocios, qui no-
nem uaniſſimum ſacerdotij honore fruſtrauit, eorumq; participes atq; ſocios, qui no-
luerunt intelligere ut bene agerent, & iniquitatem meditati ſunt in cubilibus ſuis, q
ſuos, & præſertim Macarius, errores huc illucq; diſſeminare conati ſunt. Et dum ſub-

ouili

A ouili tegmine latens lupus appareret, & pro paſtore fur & latro compertus eſt, à uero
paſtore ouiũ Chriſti, ut peſtifer ac deuaſtator abiectus eſt: idcirco digne anathematis
*ſtylo p̃culſi ſunt, & æternis uinculis colligati, pœnitere nolẽdo, inſolubiliter tenen- al. telo
tur obſtricti: ne rurſus in efferentiæ præſumptionis audaciam concitati, ſuæ peſtife-
ræ doctrinæ contagio quenq̃ de ſimplicibus fœdarent, qui etiam nunc uſq; in ſua ob-
ſtinatione peruicaciter perſeuerare maluerunt, q̃ ad ueritatis cognitionem, ut ſalua-
rentur, pœnitendo conuerti. obdurauit enim cor eorum diuturna malitia, & omni-
bus clarueruntconſcientiæ magis quàm ignorantiæ * labe proſtrati, ut ſponte rebel- al. clade
les apoſtolicæ ueritati, & ſuam magis q̃ dei gloriam inquirentes, cum deus moneat, Ezechi. 18. g
ad pœnitentiæ correctionem delinquentes exhortans: Nolo mortem peccatoris, ſed
ut conuertatur, & uiuat. Nam quod per diualia ſcripta ueſtra pietas noſtram exigui-
tatem commonere dignata eſt, ut ſalutari doctrina & orthodoxæ fidei dogmatibus
imbuerentur, quatenus ad ſanæ fidei ſcientiam peruenirent, ut ægrotis & naufragan
tibus circa fidem, ſedulo eis manum ſpiritalis doctrinæ porreximus, ut ad portũ ue-
ritatis pertingerent, & medicinalia monita ad cognoſcendam ſanæ ſcientiæ rectitudi
nem indefinenter contulimus: & quod ad noſtrum miniſterium congruit, admoniti-
onis remedia non obmittimus cupientibus exhibere. Licet aũt ſcripturæ ſtylus, p̃ſta
B tu apoſtolicæ & euangelicæ fidei admiranda certamina ueſtræ clementiæ & uigilanti
am ſingularem narrare non ſufficit, non tñ ideo prætermittenda ſunt fortitudinis in-
ſignia, dum ubiq; orbis uniuerſus eius canit præconia. O ſancta mater eccleſia, exur-
ge, depone pallium mœroris, & induere ſtolam iocũditatis tuæ. Ecce filius tuus con
ſtantiſſimus principum, defenſor tuus, adiutor tuus, ne commouearis, accinctus eſt
gladium uerbum dei, quo diuidit incredulos à fidelibus, induit ſe loricam fidei, & ga
leam ſpem ſalutis. En propugnator tuus, confide, ne metuas, nouus Dauid, non ille
rex unius gentis Iudaicæ, ſed hic tuus Chriſtianæ plebis p̃ſſimus princeps, Nazare-
ni ſanguine corporatus, deiecit Goliam magniloquum hoſtem tuũ, & cunctũ agmen 1. Reg. 17.
eius huc illucq; diſperſit: percuſſit frontem eius iactu lapidis, ubi non inerat ſignacu-
lum pietatis: amputatum eſt caput eius, & in membris eius nullus uigor relictus eſt.
En ubiq; triumphus portatur in pilo. Congregamini pariter & uenite ò religioſiſſi-
mæ Chriſti eccleſiæ, cum ſacerdotibus plebes toto orbe diffuſæ, canite magna uoce,
& dicite: Vicit nouus Dauid conſtantiſſimus auguſtorũ non in millibus ſolum, (nec
enim generalem euangelicæ prædicationis uictoriam numerorum uinculis quiſquã
poterit comprehendere) ſed & ipſum principem, & hoſtem, & ducem, ac incentorẽ
C orthodoxæ & apoſtolicæ traditionis & confeſſionis extinxit. Exulta nunc ſecura ſan-
cta mater eccleſia, de libertate tua ſæpius impugnata, ſed nõ derelicta. Suſcitauit rex
tuus inuictiſſimus Chriſtianiſſimum principem propugnatorem tuũ, benefactorem
tuũ, atq; opulentiſſimũ largitorem, cuius ſtudio orthodoxa fides recollecto ſplendo-
re toto orbe irradiat, fideles omnes gratiam referentes exultant, infideles mœror atq;
deiectio comprimit & confundit, eccleſiæ Chriſti de cunctis oppreſſionibus liberatæ
reſpirant, donis imperialibus confouẽtur, principali præſidio muniuntur, q̃bus & do
meſticis uerbis auguſta ueſtra benignitas Chriſtũ imitando pollicetur: Ecce ego uo- Mat. 28. d
biſcũ ſum uſq; ad conſummationem ſeculi, ut domini noſtri Ieſu Chriſti, cuius exem
plis utitur, æterna eius regni perenni gloria potiatur, & in orbem terrarum genera-
liter atq; perenniter eius imperium dilatetur. Præſentis deniq; ſuggeſtionis exiguũ
portatorem Conſtãtinum ſubdiaconum regionarium huius ſanctæ apoſtolicæ ſedis,
qui & nuper cum legatis apoſtolicæ memoriæ prædeceſſoris mei interfuit ſanctæ ſy
nodo inibi celebratæ, clementia conſueta dignum exceptione cenſeat ueſtra regalis
magnanimitas, eiuſq; ſuggeſtionibus aurem pietatis accommodet, ut autorem in mi
niſtro dignanter ſuſcipiat. Et ſubſcriptio: P̃ſſimum domini imperium gratia ſu-
perna cuſtodiat, & ei omnium gentium colla ſubſternat. Data nonis Maijs, indictio-
ne decima.

Universidad de Deusto
Biblioteca

stiniani Augusti, directa ad Ioannem papam urbis Romæ, in confirmationem sextæ synodi Constantinopolitanæ.

IN nomine domini dei & saluatoris nostri Iesu Christi, imperator Cæsar Flauius Iustinianus, fidelis in Iesu Christo, pacificus, pius, perpetuus augustus, Ioanni uero sanctissimo ac beatissimo archiepiscopo antiquæ almæ urbis Romeatque uniuersali papæ. Magnum studium, magnam solicitudinem nos habentes pro stabilitate immaculatæ Christianorum fidei, dehinc nãque clementissimum nostrum deum adiutorem, & susceptorem nostræ serenitatis esse confidimus, aduersus omẽ inimicum Christo dilectæ nostræ reipublicæ, dum cognitum est nobis, quia synodalia gesta, eorumq; definitionem, quam & instituere noscitur sanctum sextum concilium, quod congregatum est in tempore sanctæ memoriæ nostri patris, in hanc à deo conseruandam regiam urbem, apud quosdam nostros iudices remiserunt. Neq; eã omnino præuidimus alterum aliquem apud se detinere ea, sine nostra pijssima serenitate, eo quod nos copiosos misericordia noster deus custodes constituit eiusdem immaculatæ Christianorum fidei: sed mox adduximus nostros patres sanctissimos ac beatissimos patriarchas cum uestræ beatitudinis apocrisario, & sacratissimum senatum, uerumetiam deo amabiles metropolitas & episcopos, qui hic in regia urbe commorantur, & deinceps militantes incolas sancti palatij, necnon & ex collegijs popularibus & ab excubitoribus, insuper etiam quosdam de Christo dilectis exercitibus, tam ab à deo conseruando imperiali obsequio, quamq; ab Orientali Thraciano, similiter & ab Armeniano, etiam ab exercitu Italiæ, deinde ex Cabarisianis & Septẽrianis, seu de Sardinia atq; de Africano exercitu, qui ad nostram pietatem ingressi sunt, & fussimus præfatas synodalium gestorum chartas in medium adduci, & coram supradictis omnibus lectionem eorum fieri, omnesq; diligenter audientes, signare ipsas decimus: quorum auditorum uniuersitas in nostris manibus eas præbuit chartas, ut deo beamus nos tenendo inuiolatas conseruare ipsas, ut non licentia fuerit in quolibet tẽpore his, qui timorem dei nolunt habere, aliquid corrumpere aut submutare ab his, quæ inserta sunt in prænominatis synodalibus gestis, quas totas chartas bene definitas in temporibus sanctæ memoriæ nostri patris, ex probabilibus sanctis patribus, quæ propriæ linguæ & manuum fidem apud dominum nostrum Iesum Christum, uerumq; deum existentem, confirmasse dinoscuntur, & confitẽtes eã docuisse, nos speramus clementissimum nostrum deum: quia usque dum noster spiritus statutus est ex deo esse, in nobis ipsas chartas illibatas & incommutabiles semper cõseruabimus. Ad insinuandum itaque uestræ paternæ beatitudini huiusmodi capituli motiones, præuidimus & earum scientiam notam fecisse beatitudini uestræ. Et manu diuina. Diuinitas te seruet p multos annos, sanctissime ac beatissime pater. Data decimotertio Calendas Martias, Constantinopoli imperiali domo, pijssimoq; perpetuo Augusto Iustiniano imperatore, anno secundo: & post consulatum eius anno secundo, indictione decimaquinta.

¶Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus bonæ uoluntatis.
Gloria indiuiduæ trinitati.

SCRIPTVS EST HIC CODEX TEMPORIBVS domini Sergij sanctissimi ac beatissimi papæ, & in patriarchio ecclesiæ Romanæ reconditus.

Decreta

CILII CONSTANTINOPOLITANI SEXTI,

Ex uetusto codice monasterij sancti Bauonis urbis Gandaueñ. Flandriæ. Erat autem codex ille ad instar decreti Gratiani, distinctus quinq; partialibus libris, quorum singuli tractabant singulas materias. Itaque capitula quæ subiunguntur, desumpta sunt ex eiusdem libro quarto, capit. quinquagesimosexto.

TITVLVS DE CANONIBVS APOSTOLORVM & de synodis principalibus.

Distinctione 16. Apostolorum canones

APostolorum canones, qui per Clementem Romanum pontificem sicut qdã asserunt &c. sexta in Constantinopoli C. L. patrum contra Macarium Antiochenum episcopum & socios eius, qui unam uoluntatem & operationem in Christo falsa suspicione astruebant, tẽporibus Constantini principis, Agathonis papæ Romani, Georgij Constantinopolitani, qui, condemnata hæresi præfata, scripserunt nouem capitula inferius annexa.

B

Caput primum.

Si quis presbyter inuentus fuerit alicui clerico uel laico munera dare, aut dedisse, ut ecclesiam alterius presbyteri subripiat, sciat se pro hac rapina & sua cupiditate aut gradum amissurum, aut in carceris æruma longo tempore, pœnitentiam agendo, detinendum.

Caput secundum.

Si paruulus ægrotãs ad quemlibet presbyterum baptismi gratia de cuiuslibet parochia allatus fuerit, ei baptismi sacramẽtum nullo modo denegetur. Si quis hoc munus petenti cõcedere detrectauerit, & ille paruulus absq; baptismi gratia mortuus fuerit, nouerit se ille, qui eum non baptizauit, pro eius anima rationem redditurum.

Caput tertium.

Nullus sacerdos aut clericus siue laicus, præsumat calicem, aut patenam, aut quælibet uasa sacra & diuino cultui mancipata, ad alios usus retorquere. Nam quicunq; de calice sacrato, quo sanguis Christi accipitur, aliud bibit præter Christi sanguinem: & patenam ad aliud officium habet, q̃ ad altaris ministerium, deterrendus est exemplo Balthasar, qui dum uasa domini in usus communes assumpsit, uitam pariter cum re-
C gno amisit. Dani. 5.

Caput quartum.

Si quis ex presbyteris uoluerit nepotẽ suũ aut aliquẽ consanguineum ad scholas mittere in ecclesiis sanctorum, aut in cœnobijs, quæ nobis ad regẽdum cõmissa sunt, licentiam id faciendi concedimus.

Caput quintum.

Presbyteri p uillas & uicos scholas habeãt. Et si q̃libet fidelium suos paruulos ad discendas literas eis cõmendare uult, eos nõ renuant suscipere & docere, sed cũ summa charitate eos doceant, attendentes illud quod scriptũ est: Qui aũt docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti; & q ad iustitiã erudiunt multos, fulgebunt quasi stellæ in ꝑpetuas æternitates. Cum ergo eos docẽt, nihil ab eis preciũ exigãt, nec aliqd ab eis accipiãt, excepto, quod eis parẽtes eorũ charitatis studio sua uoluntate obtulerint. Daniel. 12.b

De instructione bonorum operum. Caput sextũ. Ex Gandeñ. rubeo libro secundo, numero C.XXXV. (dicitur esse ex concilio Vuormatieñ.)

Cum ergo oĩm scripturarum sanctarũ paginæ, instrumentis bonorum operum refertæ sint, & sanctarum scripturarum cãpis possint inueniri arma, qbus uitia cõprimant, & uirtutes nutriant: libuit nobis, huic nostro capitulari inserere sentẽtiã cuiusdã patris de instrumentis bonorum operum, in qua magna breuitate, qd agi, quid'ue uitari debeat, cõ-

p ñ rinetur

Universidad de Deusto
Biblioteca

tinetur: In primis dñm deum diligere ex toto corde, tota anima, tota uirtute, deinque proximum tanq̃ seipsum. Deinde non occidere, non adulterari, non facere furtũ, nõ concupiscere, nõ falsum testimoniũ dicere, honorare oẽs homines. Et quod sibi aliq̃ fieri nõ uult, alĳ ne faciat, abnegare semetipsum sibi, ut sequatur Christũ. Corpus castigare, delicias spernere, iustitiam amplecti, ieiunium amare, pauperes recreare, nudum uestire, infirmũ uisitare, mortuũ sepelire, in tribulatione subuenire, dolentẽ cõsolari, a' seculi actib' se facere alienũ, nihil amori Christi p̃ponere, irã nõ pficere, iracundiæ tps non reseruare, dolum corde non tenere, pacẽ falsam non dare, charitatem non derelinquere, non iurare, ne forte piures, ueritatem ex corde & ore proferre, malum p malo non reddere, iniuriam non facere, sed & sibi factam patienter ferre, inimicos propter deum diligere, maledicentes se non remaledicere, sed magis benedicere, psecutionẽ ppter iustitiam sustinere. Non esse superbum, non uinolentũ, non multum edacem, non somnolentũ, non pigrũ, non murmuriosum, non detractorẽ. Bonũ aliq̃d in se eum uiderit, deo applicet, non sibi. spem suã deo committere, malũ semp a se factum sciat, & sibi reputet, diem iudicĳ timere, gehennã expauescere, uitã æternã omni concupiscẽtia spiritali desiderare, mortẽ quotidie ante oculos suspectã habere, actus uitæ omni hora custodire, in omni loco deum se respicere p certo scire, cogitationes malas cordi suo aduenientes, mox ad petrã Christum allidere, & seniori spũali patefacere, os suum à malo uel praua eloquio custodire. Multum etiam log nõ amare, uerba uana non loqui. risum multum aũt excessum non amare, lectiones uero sanctas libenter audire, orationi frequenter incumbere, mala sua pterita & p̃sentia cum lachrymis & gemitu quotidie deo in oratione cõfiteri, de ipsis malis de cætero se emẽdare, desideria carnis non pficere, uoluntatem ppriam odire, p̃ceptis sacerdotis & p̃ceptoris dei in oĩbus obedire, etiam si ipse aliter (quod absit) agat, memores illius dominici p̃cepti: Quæ dicunt, facite: quæ aũt faciunt, nolite facere. Non uelle dici sctũm antequam sit, sed prius esse quod uerius dicatur. Præcepta uero dñica adimplere, castitatem amare, nullum odire, zelum * per inuidiam non habere, contentionem non amare, elationem fugere, & seniores uenerari, iuniores diligere in Christi amore, pro inimicis orare, cum discordantibus ante solis occasum in pacem redire, & de dei misericordia nunq̃ desperare. Ecce hæc sunt instrumenta artis spiritalis, quæ cum fuerint à nobis die noctuq̃ inessabiliter adimpleta, in hoc præsenti seculo trãquillam sciunt ducere uitam, & in diem iudicĳ reconfignata illa merces nobis à dño recõpensabiliter retribuetur, quam ipse promisit, dicens: quod oculus non uidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit deus his qui diligunt illum.

Mat. 19. a al. dei hridie al. &

1. Cor. 2. c

Caput septimum.

Commonendi sunt fideles oẽs à minimo usq̃ ad maximũ, ut orationẽ dñicã & symbolum dicant, & dicendũ est eis, q̃ his duabus sententĳs omne fidei Christianæ fundamentũ incumbit. Et nisi qs has duas sententias & memoriter tenuerit & ex toto corde crediderit, & in oratione sæpissime frequẽtauerit, catholicus esse nõ poterit. Constitutum nanq̃ est à sanctis patribus, ut nullus chrismeť, neq̃ baptizetur, neq̃ à lauacro fontis aliũ suscipiat, neq̃ corã eo ad confirmandũ quemlibet teneat, nisi symbolum & orationẽ dñicam memoriter tenuerit, exceptis his, quos ad loquendũ ætas minime p̃duxit. Dicendũ est illis, ut singulis diebus, q̃ amplius nõ potest, saltẽ duabus uicibus oret, mme scilicet & uespere, dicens symbolũ siue orationẽ dñicã, siue: Qui plasmasti me, miserere mei: uel etiam, Deus propicius esto mihi peccatori, & deo gratias agens p quotidianæ uitæ cõmeatibus, & qa se ad imaginẽ suã creare dignatus sit, & à pctõribus segregare. His actis, & solo deo creatore suo adorato, inuocet sanctos, ut pro se intercedere apud maiestatẽ diuinã dignentur. Hæc faciant, q̃bus basilicæ locus est in basilica: qui uero in itinere, aut pro qualibet occasione in syluis aut in agris est, ubicunq̃ eum ipsa hora matutina uel uespertina inuenerit, sic faciat, sciens deũ ubiq̃ præsentem esse, dicẽte Psalmista: In omni loco dominationis eius benedic aĩa mea domino, Et, Si ascendero in cælum, tu illic es, Et cætera.

Luc. 18.

Psal. 102. Psal. 138.

Caput

Caput octauum

Dei uero dominici cq̃a in eo deus lucẽ condidit, in eo manna in eremo pluit, in eo nasci dignatus sit, in eo stella magis refulsit, in eo de quinq̃ panib' & duobus piscib' quinq̃ millia hoĩm pauit, in eo baptismũ in Iordane à Ioanne suscepit, in eo ipse pius redemptor humani generis sponte p salute nostra à mortuis resurrexit, in eo spũm sctũm sup discipulos infudit) tãta debet esse obseruantia, ut p̃ter orationes & missarũ solẽnia, & ea quæ ad uescendũ p̃tinẽt, nihil aliud fiat. Nam & si necessitas fuerit nauigãdi siue itinerandi, licentia datur, ita duntaxat, ut huius occasione, missæ & orationes non p̃termittãtur. Conueniendũ est sabbato die cũ luminaribus cuilibet Christiano ad ecclesiam, conueniendum est ad uigilias siue ad officium matutinum. Concurrendum etiam est cum oblationibus ad missarum solennia: & dum ad ecclesiam conuenitur, nulla causa dici debet uel audiri, nulla iurgia sunt habenda, sed tantummodo uacandum est orationi & celebrationi eleemosynarum, & in dei laudibus cum amicis & proximis & peregrinis spiritaliter epulandum.

Caput nonum.

Admonendi sunt omnes, ut hospitalitatem diligant, & nulli hospitium præbere detractent. Et si cui forte hospitium præstiterint, nullam abeo mercedem accipiant, nisi forte illi qui recipiuntur, sponte sua aliquid dent. Dicendum quoq̃ est illis, qualiter multi p hospitalitatis officium deo placuerunt, dicente Apostolo: Per hanc eñ placuerunt q̃dam deo, angelis hospitio susceptis. Et itez: Hospitales sine murmurationе. Et ipse dñs ad iudicium ueniens, dicturus est: Hospes eram, & nõ collegistis me. Sciant quicunq̃ hospitalitatẽ amant, Christũ se in hospitibus recipere. Nam ille modus hospitalitatis non solum inhumanus, sed etiam crudelis est, quo nunq̃ in domum hospes ante recipitur, nisi prius dandi hospitĳ merces compensetur: & quod dñs agere iussit pro perceptione regni cælestis, pro acquisitione terrenarum rerum agatur.

B

Heb. 13. a
1. Petri. 4. c
Mat. 25. d

FINIS capitulorum nouem sextæ synodi Constantinopolitanæ.

TOLETANVM CONCILIVM DVODECIMVM TEMPORE AGAthonis papæ uel Leonis papæ secundi.

Quæ de hac ciuitate Toletana certi uetustiores scriptores commemorant, circa primum Toletanum concilium tempore Anastasii papæ primi habentur scripta.

C CONCILIVM TOLETANVM DVODECIMVM habitum anno primo Eringĳ regis, quinto idus Ianuarĳ.

VM ex glorioso prædicti principis iussu in unum fuissemus aggregati cõuentum, & in basilica sanctorum apostolorum debitis in sedib' locaremur, affuit coram nobis idem clementissimus princeps, humanitatis gratia plenus, & claro pietatis cultu perspicuus, qui uostro se cœtui recliuem exhibens ac deuotũ, in primis oĩm sacerdotum se commisit precibus adiuuãdum. Deinde grates multiplices omnipotenti domino egit de conuentu concilĳ totius, ut suæ gloriosæ iussionis, cum in unum adessent, impleuerint uotum, & alternæ uisionis innouationem fecerint gaudiorum. Deinde adĳciens, sic omne concilium est alloquutus: Non dubium est, sanctissimi patres, q̃ optima conciliorum adiutoria ruenti mundo subueniant, si officiosis, quæ corrigenda sunt, studĳs peragantur. Et ideo, quibus plagis pro cuẽtu dierum succedentium pereamus, paternitati uestræ

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtræ non reor eſſe incognitum, Ob id, quia certum apud uos gerimus, q̃ pro contem
Oseæ. 4. a ptu diuinorum præceptorum terra perniciem ſuſtineat preſſurarum, dicēte domino
per prophetā: Propter hoc lugebit terra, & infirmabit̃ oīs, qui habitat in ea. ideo opor
tet, ut qa os ſaluatoris noſtri & domini oracula eſſe pbamini, per uos ſaluationis obti
neat lucrum, p̃ quos regenerationis percepit ſacramentum, ut diligentia dignationis
ueſtræ ab omni mundata contagione, & ab infirmitatis peſte ſit libera, & bonorum
oīm prouentibus ſit gratioſa. Iam nunc q̃q̃d me adhuc dicere opportuna ratio ſinit,
q̃cquid etiā narrādū auribus ueſtris cōuenit, aut memoriæ titulo intercapedo ſubt
ducit, aut faſtidiū ꝓlixæ orationis intercipit, ecce in breui cōplexa uel exarata deuoti
onis meæ negocia in huius tomo cōplicationis agnoſcenda plegite, plecta diſcutite,
diſcuſſa climatis a diſcretis titulo ſentētijs definite, ut pura & placēs deo ueſtrarū
Proner. 14. d definitionū ualitura diſcretio, & regni nr̃i primordia decoret exhortatiōe iuſtitiæ, &
terrores plebiū digna cohibeat ſeueritate cenſuræ. Scriptū eſt em̃: iuſtitia eleuat gen
tē, miſeros facit populos pct̃m. Tunc ſuſcepto à glorioſo principe hoc tomo pro ta
lubri inuitamēto, & copioſas grates retulimus dño Ieſu Chſto, & itē bñdixim⁹ prin
al. reperim⁹ cipi glorioſo. Poſt egreſſum ergo eiuſdē ſereniſſ. principis, hæc in iā dicto tomo ſcri
pta reperimus.

¶ Compellatio regis Eringñ ad concilium.

IN nomine domini Flauius Eringius rex, ſanctiſſimis patribus in hac ſancta ſyn
nodo reſidentibus: Reuerentiſſimi patres, ſi patres & honorabiles miniſteriorū
cælestium ſacerdotes ſoliditatem ſanctæ fidei ueraciter teneant, ſyncera cordis
deuotione amplectantur, teſtimoniū paternitatis ueſtræ fortiſſimū in ſalutis no
ſtræ aduoco adiumentū: ut qui regnū, factore deo, ad ſaluationem terræ & ſubleuati
onem plebium ſuſcepiſſe nos credimus, ſanctitudinis ueſtræ cōſilijs adiuuemur. Va
de licet ſublimationis noſtræ primordia paternitatis ueſtræ cœtum opinabili relatio
one non lateant, q̃bus clara diuinorum iudiciorū diſpoſitione præuentus, & regnum
di conſcenderim ſedem, & ſacroſanctū regni perceperim unctionem, nunc tñ melius
id poteritis & ſcripti relatione cognoſcere, & promulgationis ueſtræ ſententijs pu
blicare, ut ſicut eadem regni noſtri primordia conuentus ueſtræ ſanctitudinis compe
rit diuinitus ordinata, ita in his & orationibus ſolamen impendat, & ſalubrium conci
liorum nutrimēta impertiat, quo ſuſceptū regnū ſicut iam ueſtris aſſenſionibus teneo
gratū, ita benedictionū ueſtrarū perfruar definitionibus conſecrandum, ut innouatio
Mat. 18. c quodammodo noſtri uideatur imperij, hæc numeroſitas ueſtri ordinis aggregata. Et
ideo quia dñs præcepit in euangelio, dicens, Amen dico uobis, ſi duo ex uobis conſen
ſerint ſuper terram, de omni re quācunq̃ petierint, fiet illis à patre meo, qui in cælis
eſt, ob hoc uenerabilem paternitatis ueſtræ cœtum cū lachrymarū effuſione conuenit, q̃
ut zelo ueſtri regiminis purgetur terra contagione prauitatis. Exurgite, quæſo, exur
gite, culpatorum ſoluite nodos, tranſgreſſorum mores corrigite inhoneſtos, & exce
tate zeli diſciplinam in perfidos, ſuperborum mordacitates extinguite, oppreſſorum
ponderibus ſubuenite, & quod plus omnibus eſt, Iudæorum peſtem, quæ in nouam
ſemper recrudeſcit inſaniam, radicitus extirpate, leges quoq̃ quæ in eorundem Iude
orum perfidiam propter uanam gloriam nouiter promulgatæ ſunt, omni examinati
onis probitate percurrite; & tam eiſdem legibus tenorem inconuulſum adnexite, quā
pro eorundem perfidorum exceſſibus complexas in unum ſentētias promulgate. Ex
enim ualde nobis cauendum, ne tot antiquorum canonū regulæ quæ pro eorum erro
ribus ſunt promulgatæ, nos illorum culpis obnoxios reddant, ſi noſtri regni tempo
ribus eorundem canonum conſtructio diſſoluta pertranſeat, præſertim ſi legis illius
(quod abſit) ſerenitatis noſtræ in tempore illa claræ fidei inſtitutio ceſſet, ubi diuæ
memoriæ dominus atq̃ præceſſor noſter Siſebutus rex omnes ſucceſſores ſuos ſubgꝛ
Concilij Tole petua maledictionis cenſura obſtrinxit, quicunq̃ regum mancipium Chriſtianū Iu
ani 4. ca. 65. dæo ſeruire uel famulari permiſerit, & cætera. Poſt hæc illud quoq̃ ueſtris deo pla
citis infero ſenſibus corrigendum, quod deceſſoris noſtri præceptio promulgata le
ge ſanciuit, ut omnis aut in expeditionē exercitus nō progrediens, aut de exercitu fu
giens, teſtimonio dignitatis ſuæ ſit irreuocabiliter carens. Cuius ſeueritatis inſtitu

A tio dñi non per totos Hiſpaniæ fines ordinata decurrit, dimidiam fere partem populi
ignobilitati perpetuæ ſubiugauit, ita ut quia in quibuſdam uillulis uel territorijs ſi
ue uici portis huius infamationis habitatores ipſorum locorum ſint degeneres reddi
ti, & quia teſtificandi nullam habent licētiam, ueritatis ex toto uideatur interijſſe cen
ſura; ſicq̃ gemino malo terra atteritur, dum & lege, & reperiendæ ueritatis deſtitu
itur adiumento. Vnde licet eandem legem noſtræ gloriæ māſuetudo temperare diſ
ponat, ueſtræ tamen paternitatis ſententia hos qui per illam infamiæ notam titulum
dignitatis amiſerant, reueſtiri iterum claro priſtinæ generoſitatis teſtimonio, deuo
tiſſime optat. Nunc uero miſericordia præeūte taliter hæc diſponite, qualiter nec no
ſtra gloria miniſterium crudelitatis adhibeat, nec tam ſæua præceptio terram ſub di
utino infamationis iugulo premat. nam & hoc generaliter obſecro, ut quicquid in no
ſtræ gloriæ legibus abſurdum, quicquid iuſtitiæ uideatur contrarium, humanitatis
ueſtræ iudicio corrigatur. De cæteris autem cauſis atq̃ negocijs, quæ nouella com
petunt inſtitutione formari, uidendarū ſententiarum titulis exarando conſcribite, ut
quia præſto ſunt religioſi prouinciarum rectores, & clariſſimorum ordinum totius
Hiſpaniæ duces, promulgationis ueſtræ ſententias coram poſiti prænoſcētes, eo illas
in commiſſa ſibi terrarum latitudine inoffendibili exerant iudiciorum inſtantia, quo al. cōmiſſam
B præſentialiter aſſiſtentes, perſpicua oris noſtri perceperint inſtituta. Omnes tamē in al. latitudi-
cōmune conuenio, & uos patres ſanctiſſimos, & uos illuſtres aulæ regiæ uiros, quos nes
intereſſe huic ſancto concilio delegit noſtra ſublimitas, per diuini nominis atteſtati
onem & terribilem cunctis futuri iudicij diem, ut ſine perſonarum acceptione aliqua
uel fauore, ſine aliquo quoque aut malignæ contentionis ſcrupulo, aut ſubuertendæ
ueritatis ſtudio, quæ ueſtris ſenſibus audienda ingeſſerint, ſana uerborum examinati
one diſcutite, ſanioriq̃ iudicio comprobate, ut collatarum habita prius deliberatio
ne cauſarum, diſcreta noſtri ordinis condatur probitas titulorum: qualiter, cum nos
amor æquitatis in negociorum acceleratione reddiderit feruidos, efficientia quoq̃ iu
ſtorum operum connectat deo pereuniter ſociandos, ut bonorum ueſtrorum actib⁹
lætabundus, & præſentis uitæ capiam lucrum, & æternarū perfruar uobiſcum gau
dijs manſionum. Datum ſub die quinto idus Ianuarij, anno feliciter primo regni ſere
nitatis & tranquillitatis noſtræ in dei nomine, Toleto.

SVBSCRIPTIO.

In nomine domini, Flauius Eringius rex: Magna ſalus populi gentiſq̃ noſtræ ac re
gni conſcribitur, ſi hæc ſynodalium decreta geſtorum, ſicut pio deuotionis noſtræ ſtu
dio acta ſunt, ita inconuulſibilis legis noſtræ ualido oraculo confirmentur, ut quod
C ſereniſſimo celſitudinis noſtræ iuſſu uenerandis patribus & clariſſimis palatij noſtri
ſenioribus decreta titulo exaratione eſt edictū, p̃ſentis huius legis noſtræ edicto ab
æmulis defendatur. Eſt em̃ hæc ipſa definitio canonū, ſub iſto notata ordine titulo.

CAPITVLA EIVSDEM CONCILII DVODECIMI.

Cap. I. De agnita & cōfirmata p̃latione faſtigij principalis in noīe ſanctæ trinitatis.
II. De his qui pœnitentiam conſentientes accipiunt.
III. De culpatorum receptione uel communione apud eccleſiam.
IIII. Vt in locis, ubi epiſcopus non fuerit, nunquam epiſcopus ordinetur.
V. De q̃dā cōſuetudine ſacerdotū fœdiſſima, q̃, oblatis deo ſacrificijs, nō cōſcāt.
VI. De conceſſa Toletano pontifici generalis ſynodi poteſtate, ut epiſcopus alterius
prouinciæ conniuentia principum in urbe regia ordinetur.
VII. De recepto teſtimonio perſonarum, quæ per legem quæ de promotione exer
citus facta eſt, teſtificandi licentiam perdiderunt.
VIII. De his, qui uxores ſuas, diuortio intercedente, relinquunt.
IX. De confirmatione legum, quæ in Iudæorum nequitia promulgatæ ſunt, earun
demq̃ legum præfixo ordine titulo, qui in eodem canone annumerant.
X. De his, qui ad eccleſiam confugium faciunt.
XI. De cultoribus idolorum.
XII. De indicto temporis conſtituti, quo debeat concilium celebrari.
XIII. Concluſio definitionū, in qua & deo gratiæ referuntur, & pro principe exorat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DECRETA CONCILII TOLETANI DVODECIMI.

PRIMO die synodalis exordij, confidentibus episcopis atq; senioribus palatij uniuersis, habita est primo de sancta trinitate collatio, nō quæ nouello exactionis stylo definita patefceret, sed quæ uerbis simplicioribus, sese pigris sensibus patefacta, mōstraret, ubi præmissa semper lectio præcederet, quod sequens expositio aperiret. Credentes pariter & docentes de eadē sanctæ fidei puritate, quicquid euangelica & apostolica tradidit sanxit, quicquid sancta synodus Nicena constituit, quicquid Constantinopolitana patrum aggregata collectio promulgauit, quicquid Ephesini cœtus definitio docuit, sicut multorum catholicorum patrū documento expositum, traditumq; nobis accepimus, sicut etiam in missarum solemnijs patulis confessionum uocibus proclamamus:

Credimus in unum deū, patrē omnipotentē, factorē cæli & terræ, uisibiliū & inuisibilium conditorem. Et in unum dñm Iesum Christum, filium dei unigenitum, ex patre natum ante omnia secula, deum ex deo, lumen ex lumine, deum uerum ex deo uero, natum, non factum, homousion patri, hoc est, eiusdem cum patre substantiæ, per quem omnia facta sunt, quæ in cælo, & quæ in terra. Qui propter nos & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est de spiritusancto ex Maria uirgine, Homo factus est, passus sub Pontio Pilato, & sepultus, tertia die resurrexit. Ascendit in cælos, sedet ad dexteram patris, iterum uenturus in gloria iudicare uiuos & mortuos, cuius regni nō erit finis. Credimus in spiritumsanctum dominum & uiuificatorem, ex patre & filio procedentem, cum patre & filio adorandum & glorificandum, Qui locutus est per prophetas. Vnam catholicam & apostolicam ecclesiam, Confitemur unum baptismum in remissionempeccatorum. Expectamus resurrectionem mortuorum, & uitam futuri seculi. Amen.

Capitulum primum.

Post pacifica ergo huius sanctæ fidei collationum studia, illa se primum nostris sensibus saluatoris cognitio cognoscendam inuexit, quæ tanto corda omnium ardore charitatis astrinxit, quanto se per eandem ipsa cognitio in conuentu generalis concilij prænoscendam exiliuit. Etenim sub qua pace uel ordine serenissimus Eringius princeps regni conscenderit culmen, regnandiq; per sacrosanctam unctionem susceperit potestatem, ostensa nobis scripturarum euidentia docet, in quibus & præceptio, & Vuambæ principis pœnitentiæ susceptio noscitur, & translatus regni honor in huius nostri principis nomine deriuatur. Idem Vuamba dum incuitabili necessitudinis teneretur euentu, suscepto religionis debito cultu, & uenerabili tonsuræ sacræ signaculo, mox per scripturam definitionis suæ hunc inclytum dominum nostrum Eringium post se præelegit regnaturum, & sacerdotali benedictione ungendum. Vidimus enim & pariter patulo alternæ uisionis intuitu præfulgente perspeximus huius præmissi ordinis scripturas, id est, notitiam manu seniorum patratij roboratam, coram quibus antecedens princeps & religionis cultum, & tonsuræ sacræ adeptus est uenerabile signum. Scripturam quoque definitionis abeo dem edictam, ubi gloriosum dominum nostrum Eringium post se fieri regem exoptat. Aliam quoque informationem iam dicti uiri, in nomine honorabilis & sanctissimi fratris nostri Iuliani Toletanæ sedis episcopi, ubi eum separauit, pariter & instruxit, ut cum omni diligentia iam dictum dominum nostrum Eringium in regno ungere deberet, & omni diligentia unctionis ipsius celebritas fieret. In qua scriptura & subscriptio nobis eiusdem * Vuambæ principis claruit, & omnis euidentia confirmationis earundem scripturarum sese manifeste monstrauit. Quibus omnibus approbatis atque perlectis, dignum sane nostro cœtui uisum est, ut præ dictis definitionibus scripturarum, nostrorum omnium confirmatio apponatur, ut

al. Bambæ
al. Bamba

al. Bambæ

qui ante tempora in occuleis iudicijs præscitus est regnaturus, nunc manifesto in tempore generaliter omnium sacerdotum habeatur definitionibus consecratus. Et ideo soluta manus populi ab omni uinculo iuramenti, quæ prædicto uiro * Vuambæ, dum regnum adhuc teneret, alligata est, hunc solum qui permansit, serenissimum Eringium principem obsecutura, gratæ seruituris famulatu sequatur & libera, quem & diuinum iudicium in regno præelegit, & decessor princeps successorem sibi instituit, & quod * supereſt, quem totius populi amabilitas exquisiuit. Vnde his prænotis atq; præscitis, seruiendum est deo cæli, & prædicto principi nostro Eringio regi, eiq; pia deuotione obsequendum & promptissima uoluntate agendum & enitendū, quicquid ei * saluti proficiat, quicquid gentis suæ utilitatibus & patriæ consuluerit. Vnde non erit iam deinceps ab anathematis sententia alienus, aut diuinæ animaduersionis ultione securus, q̄squis contra salutem eius deinceps aut erexerit uocem, aut commouerit eædem, aut quamcunq; exquisierit lædendi ultionem.

al. Bambæ
al. magis est
al. plus est

Capitulum secundum.

PLerunq; hi quibus miseratio dominī etiam uolentibus subuenit, beneficijs dei indentur esse ingrati, & abuti gratia largitoris, qua bene usi, poterant consequi absolutionem facinoris. Impugnant sæpe, quod honorare debuerunt, & prophanis quæstionibus, indultæ gratiæ munus à se reijciunt, quod summis uotis amplecti debuerunt. Etenim multos sæpe aspeximus, in salute positos, ultimum desiderantes pœnitentiæ fructum: & rursus, nimietate ægritudinis ita loquēdi & sentiendi naturale perdidisse officium, ut nulla illis cura salutis suæ uideretur inesse, nullo etiam pristinæ deuotionis noscerentur desiderio anhelare: quorum tamen casibus fraternitas condolens, ita talium necessitates in fide susceperit sua, ut ultimum illis tribuatur uiaticum, scilicet, ne sine fructu pœnitentiæ uideantur transire è seculo. Quod si forsitan, respiciente domino, saluti pristinæ reformentur, agunt cautionibus uanis & oppositionibus execrandis, qualiterà se tonsuræ uenerabile signum expellant, atque habitum religionis abijciant, imprudentissime asserentes, ideo se nullis regulis ecclesiasticæ disciplinæ subhoc uoto teneri, quia pœnitentiam nec ipsi petierunt, nec consentientes acceperunt, quorum impudentia diuinæ bonitatis, quæ eos ad tam uenerabile ac fœcundi fructū uocauit sacramentum, turpiter immemor, & obstinata procacitas non aliquando disceret talia, si qualiter ad uitam per sacrosancti lauacri gratiam ueniret, meminisset. Etenim paruulorum infantium uita originali peccato obnoxia, quæ nulli propter æta tem discernendi uel expetendi sensui aptior iudicetur, nisi ex sponsione fidelium baptismi accipiant sacramentum, nullo sensu, nulla etiam discretionis industria id appetere possunt. Vnde sicut baptisma, quod, nescientibus paruulis, sine ulla contentione in fide tantum proximorum accipitur, ita pœnitentiæ donum, quod nescientibus illabitur, aliq; impugnantia uiolationis hi, qui illud acceperint, obseruabunt. Si quis autem quolibet modo pœnitentiam accipiens, hoc uiolauerit synodale institutum, ut uere transgressor paternis regulis feriętur. Nec enim ista statuentes, sacerdotes quosque ut passim & licenter donum pœnitentiæ non pœnitentibus audeant prorogare, absoluimus: sed hos, qui qualibet sorte pœnitentiam susceperint, ne ulterius ad militare cingulum redeant, religamus. Sacerdotes tamen qui non * consentiendo neque * pœnitentiæ, ausu temerario pœnitentiam dederint, neque se exhortatu eius qui pœnitentiam accipit, uel manuum indicijs, uel quibuslibet alijs euidentibus significationibus inuitatum fuisse probauerit, unius anni excommunicationis sententiæ subiacebit.

al. cōsentiēdo
al. pœnitentiā

Capitulum tertium.

Vidimus quosdam & fleuimus, ex numero culpatorum receptos in gratiam principum, extorres extitisse à collegio sacerdotum, quod denotabile malum illa res agit, quia licentia principialis, in quo se solui licentius curat, ibi alios alligat: & quos in suam communionem uidetur suscipere, à cōmunione & pace ecclesiæ uidetur separare

ut qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

ut qui cum illo conuescuntur, sacerdotum communione sola priuentur. Et ideo quia D remissio talium, qui contra legem, gentem uel patriam agunt, per definitiones canonum antiquorum potestate solum regia punitur, cui & peccasse noscuntur, ab eis nullasse deinceps abstinebit sacerdotum communio: sed quos regia potestas aut in gratiam benignitatis receperit, aut participes mēsæ suæ effecerit, hos etiam sacerdotum & populorum conuentus suscipere in ecclesiasticam communionem debebit, ut quod principialis pietas habet acceptum, non a sacerdotibus dei debeat esse extraneum.

Capitulum quartum.

Maiorum institutionibus ausu temerario contraire, & sanctorum patrum decreta conuellere, & superiorum suorum effrenata libidine contra sanctissimam apostoli doctrinam sanctionibus reniti, quid aliud est, quàm uinculum societatis Christi abrumpere, & usurpatæ præsumptionis licentia statum ecclesiæ dissipare? Prosequens igitur uenerabili & sanctissimo uiro fratre nostro Stephano Emeritēsis sedis episcopo, res nobis nouellæ præsumptionis usurpatione sese intulit pertractanda, tanto cōmuni nostro iudicio conuellenda, quanto & prauitatis ausu noscitur perpetrata. Dixit enim, uiolentia principiali se impulsum fuisse, ut in monasterio uillulæ, in qua uenerabile corpus sanctissimi Pineuñ confessoris debito quieuerit honore, nouam episcopalis honoris ordinationem efficeret. Et ideo ex indiscreto & facilimo assensu iniustis * Vuambæ principis iussionibus parens, nouam & iniustam illic pontificalis sedis prælectionem induxit, ubi canonica constitutio id fieri omnimoda ratione refellit. Prædictus idem uir prostratus humi, medicamine nostri præcepti & sibi dari ueniam petit, & quid potissimum fieri oporteat de persona eius, qui illic ordinatus fuerat, nostri oris sententia decerni poposcit. Sed quia ueraciter, immo communiter nouerimus, prædictum principem concilio lenitatis agentem non solum præcepisse, ut in prædicto loco aliquis episcopus fieret, sed etiam ita cum cōsuetis obstinationibus desiniſſet, ut in suburbio Toletano in ecclesia Prætoriensi sanctorum Petri & Pauli episcopum ordinaret, necnon & in alijs uicis uel uillulis similiter faceret, ideo pro tam insoleti huiusmodi extirpationis licentia, quid de hac re habent instituta canonum, in medium proferri præcipimus. Tunc hæc in ordine constituta, perlecta sunt: In primis ex epistola Pauli Tito discipulo, ut episcopos per ciuitates constituere debeat, principalis. Item ex concilio Niceno titulo octauo, ubi inter cætera pcipitur, ut in ciuitate una non uideantur duo episcopi esse. Item ex concilio Laodiceno, titulo quinquagesimoseptimo, ubi dicit: Non oportet in uicis & in uillulis episcopos ordinari, & cætera. Item ex concilio * Africæ secūdo, titulo quinto, ubi Felix episcopus Selemselitanus dixit: Etiam si hoc placuit, sanctitati uestræ insinuo, ut diœceses quæ nunquam habuerunt episcopos, non habeant: & diœcesis quæ aliquādo habuit, habeat proprium episcopū. Secundū autem hanc prosecutionem sanctitatis uestræ, æstimate quid fieri debeat. Genedius episcopus dixit: Si placet insinuatio fratris & coepiscopi nostri Felicis, ab omnibus confirmetur. Ab uniuersis epīs dictū est, Placet. Itē ex cōcilio * Africæ tertio, titulo quadragesimosecūdo, ubi dicit, ut non accipiat alterū epīm plebs, quæ in diœcesi semper subiacuit. Epigonius enim episcopus inter cætera sic dixit: Hoc diu eo, non debere rectorem accipere eam plebem, quæ in diœcesi semper subiacuit, nec unquam proprium episcopum habuit. Quapropter si uniuerso sanctissimo cœtui placet hoc, quod præfatus sum, confirmetur. Aurelius episcopus dixit: Fratris & cōlaboris nostri prosecutioni non obsisto, sed hoc me fecisse, & facturum esse profiteor. Item ex concilio Sardicensi capitulo sexto, ubi inter cætera præcipitur: Licentia pro fim danda non est. Si enim subito aut uicus aliquis, aut modica ciuitas, cui satis est un presbyter, uoluerit sibi episcopum ordinari, ad hoc ut uilescat nomen episcopi & toritas, non debent illi ex alia prouincia inuitati, facere episcopum, in quibus antea non fuit. Item de sententia eorum qui huiusmodi ordinationes faciunt, uel de his qui contra hæc instituta canonum ordinantur, ex concilio Tauritano, titulo secundo ubi dicit

al, Bambæ

Tit. 1, a al. 20. si capitula Sardicensis cōcilij adduntur Niceno concilio, sicut in aliquibus exemplaribus reperitur

al. Carthagi nensis secūdi

al. Carthagi nensis tertij

A dicit: Gestorum quoq; seriem conscribi placuit ad perpetem disciplinam, quod circa Octauum, Vrsionem, Remigium ac Triferium episcopos synodus sancta decreuit, qui in usurpationem quandam de ordinatione sacerdotum ad inuidiam uocabantur, quod ita his uidetur indultum, ut de cætero hac autoritate cōmoniti, nihil usurpare conentur, si quidem se ab hac causa tali excusatione defenderint, qua dicerent se non esse prius conuentos. Proinde iudicauit synodus, ut si quis ex hoc fecerit contra instituta maiorum, sciat is, qui ordinatus fuerit, "sacerdotis se honore priuandum: & ille, qui ordinauerit, autoritatem se in ordinationibus uel in concilijs minime retenturum. Non solum autem circa "memoratum episcopum hæc sententia prævalebit, sed & circa omnes simili errore deceptos, qui ordinationes huiusmodi perpetrarunt. His ergo fortissimis regulis effectum pñ operis opponentes, in communi definitione elegimus, ut in loco uillulæ supradictæ deinceps sedes episcopalis non remaneat, neque episcopus illic ultra constituendus existat. Hic tamen Conuildus, qui contra maiorum decreta illic uidetur institutus fuisse episcopus, nullis canonum erit adcondemnationē suis sententijs uleiscendus: quia non ambitione, sed principis impulsione constitit ordinatus. Et ideo hoc illi remedium humilitatis concedimus, ut in se-
B dem aliam decedentis cuiuslibet episcopi transferatur: & prædictus locus sub monastica deinceps institutione mansurus, non episcopali ultra priuilegio fretus, sed sub regimine abbatis (sicut hucusque fuit) erit modis omnibus mancipandus. Iam uero de cætero generale "ponentes edictum, Si quis contra hæc canonum interdicta uenire conatus fuerit, ut in locis illis se episcopum eligat fieri, ubi episcopus nunquam fuit, anathema sit in conspectu dei omnipotentis. Et insuper tam ordinator quàm ordinatus, gradum sui ordinis perdat: quia nō solum antiquorum patrum decreta, sed apostolica ausus est conuellere instituta.

al. sacerdotij

al. memoratos episcopos

al, ponamus

Capitulum quintum.

Relatum nobis est, quosdam de sacerdotibus non tot uicibus communionis sanctæ gratiam sumere, quot sacrificia in una die uidentur offerre: sed in uno die, si plurima per se deo offerant sacrificia, in omnibus se oblationibus a communione suspendunt, & in sola tantum extrema sacrificij oblatione communionis sanctæ gratiam sumunt, quasi non sit toties illis uero & singulari sacrificio participandum, quoties corporis & sanguinis domini nostri Iesu Christi immolatio facta constiterit. Nam ecce Apostolus dicit: Nonne qui edunt hostias, participes sunt altaris? Certum est, quod
C hi qui sacrificantes non edunt, rei sunt "dominicis sacramentis. Quicunque ergo sacerdotum deinceps, diuino altario sacrificium oblaturus accesserit, & se a communione suspenderit, ab ipsa qua se indecēter priuauit, gratia communionis anno uno receps esse cognoscitur? Ergo modis omnibus est tenendum, ut quotiescunq; sacrificans corpus & sanguinem Iesu Christi domini nostri in altario immolat, toties percaptionis corporis & sanguinis Christi se participem præbeat.

De. cōsec. dist, 2. Relatū est nobis quos,

1. Cor. 10. c

al. dominicis sacramenti

Capitulum sextum.

Illud quoq; collatione mutua decernendū nobis occurrit, quod in quibusdā ciuitatibus, decedentibus episcopis pprijs, dum differtur diu ordinatio successoris, non minima creatur officiorum diuinorum offensio, dum tractu terrarum commeantium impeditur celeritas nuncioꝝ, quo aut nō queat regis auribus decedentis pīsulis trāsitus innotescī, aut de successore morientis epī libera principis electio pōtolari. Nascié sæpe & nostro ordini de relatiōe aliū difficultas, & regiæ potestati dū cōsultū nostrū p subrogādis pōtificibus sustinet, "iniuriosa necessitas. Vnde placuit oīb⁹ pōtificib⁹ Hispaniæ atq; Galliciæ, saluo priuilegio uniuscuiusq; puinciæ, ut licitū maneat deinceps Toletano pōtifici, quoscūq; regalis ptās elegerit, & iā dicti Toletani pōtificis iudicium

Dist. 63. Cum longe late

al, innumeros

dicium

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicium dignos esse probauerit, in quibuslibet prouincijs & in præcedentium sedibus D
pficere præsules, & decedentibus episcopis eligere successores, sic tamen, ut quisquis
ille fuerit ordinatus, post ordinationis suæ tempus infra trium mensium spatium p-
prij metropolitani præsentiam uisurus accedat, qualiter eius autoritate uel disciplí-
na instructus, condigne susceptæ sedis gubernacula teneat. Quod si per desidiam aut
neglectum quilibet constituti temporis metas excesserit, quibus nequeat metropoli-
tani sui obtutibus præsentari, excommunicatum se per omnia nouerit, excepto, si re-
gia iussione impeditum se esse probauerit. Hanc quoq; definitionis formulam sicut de
episcopis, ita de cæteris ecclesiarum rectoribus placuit obseruandam.

Capitulum septimum.

Omnis disciplina sic subiectos debet arguere, ut spem ueniæ non uideatur aufer-
re, nec funditus curationis indicere iugum, sed temperantiæ semper adhibere cons
a editam suetũ. Et ideo quia legem illam à domino Vuambano principe *editam, quæ de p-
ditione est annotata, huius principis nostri domini Eringij mansuetudo temperare
disposuit. ideo annuente nobis glorioso & religiosissimo Eringio principe nostro, ne-
cessarie hoc sanctum concilium definiuit, ut hi, qui per superiorem legem testificam-
di dignitatem perdiderint, recepto testimonio pristinæ dignitatis, causas exequi pos-
sint debitæ actionis, æqualiter nobilitatis solidæ titulum reportantes: & quæcũq; de
præteritis legitime testificari uoluerint, licentiæ obtineant uotum, & iudicibus nul-
lis prohibentibus arceantur, hoc uidelicet adijcientes, ut si quid in præteritis testifi-
al. poterant cari uoluerint, si pro sola huius rei infamatione reiecti sunt, testimonio suo nuper
conquirant, quod in præteritis conquirere * potuerant: tantum si illo tempore quo
in præteritis ad testimonium dicendum uocati sunt, & supradictæ legis institutioni-
al. triennij bus reprobati, & aliam criminis notam eos tunc non habuisse, patuerit, aut * triennij
um tunc effluxisse, cum ad testimonium fuerant prolati, hi qui eos reprobauerant, ma-
nifeste conuicerint.

Capitulum octauum

31. q. 1. Præceptum domini est. Et in dec. suo li. 7. Mat. 5. c
Præceptum domini est, ut excepta causa fornicationis, uxor à uiro dimitti non de-
beat. Et ideo quicunq; citra culpam criminis supradicti uxorem suam quacunq; oc-
casione dimiserit, quia *quod deus iunxit, ille separare dispositit, tamdiu ab ecclesiæ
ca communione priuatus, & à cœtu omnium Christianorũ maneat alienatus, quam-
al. quos al. alienus diu societatem relictæ coniugis synceriter amplectatur & foueat. Ita tamen, ut qui
iam admoniti à sacerdote semel, bis, terq;, ut corrigerentur, ad thorum suæ coniugis
noluerint redire, ipsi se suis meritis & à palatinæ dignitatis officio separabunt, & in-
al. cingulo super generosæ dignitatis testimonium, quandiu in culpa fuerint, amissuri sunt, quia
carnem suam diffidẽ *iugulo tradiderunt.

Capitulum nonum.

De Iudæorum autem execranda perfidia, discretis titulorum sententijs editas no-
uiter à glorioso principe leges uigilanti sensuum intentione perlegimus, districto
etiam grauitatis pondere earum instituta probauimus. Proinde quæ debitæ ratio-
onis iudicio editæ, synodali dignatione probatæ sunt, irreuocabili deinceps iudi-
ciorum ordine, pro eorum excessibus tenebuntur, id est, leges quæ de commemora-
tione priscarum cæremoniarum & Iudæorum transgressionibus promulgatæ sunt,
atque de nouella confirmatione earum. Item de blasphematoribus sanctæ Trinitatis.
Item, ne Iudæi aut se aut filios suos uel famulos à baptismi gratia subtrahant. Item,
ne Iudæi more suo celebrent Pascha, uel carnis circuncisiones exerceant, ac ne Chri-
stianum quẽquam à fide CHRISTI dimoueant. Item, ne Iudæi sabbata cæteraq;
festiuitates ritus sui celebrare præsumant. Item, ut omnis Iudæus diebus dominis
cis & in prænotatis diebus ab opere cesset. Item, ne Iudæi more suo dijudicent
escas. Item, ne Iudæi ex propinquitate sui sanguinis connubia ducant, & ut sine be-
nedictione sacerdotis nubere non audeant, Item, ne Iudæi religioni nostræ in-
sultantes,

A sultantes, sectam suam defendere audeant: nec à fide refugientes alibi se transducant.
Et ne quilibet refugientes eos suscipiat. Item ne Christianus à Iudæis quodcunq;
muneris contra fidem Christi accipiat. Item, ne Iudæi libros legere audeant, quos
Christiana fides repudiat. Item, ne Iudæis mancipia deseruiãt uel adhæreant Chri
stiana. Item, si Iudæus se Christianum esse testetur, & ob hoc non uelit à se reijcere
mancipium Christianum. Item, professio Iudæorum, quomodo unusquisq; ad fi-
dem ueniens, indiculum professionis suæ conscribere debeat. Item, conditiones Iu
dæorum, quas iurare debeant hi, qui ex eis ad fidem uenientes, professiones suas de-
derint. Item de Christianis mancipijs Iudæorum, quæ se non prodiderint Christia-
na, siue de publicatoribus eorum. Item, ne Iudæi à quolibet potestate accepta ex-
tra regiam ordinationem Christianum quenque impetere, plectere, uel distringere
audeant. Item, ut si Iudæorum serui, necdum adhuc cõuersi, ad Christi gratiam con- Dist. 54. Et si Iudæorũ serui
uolauerint, libertati donentur. Item, ne Iudæi administratorio usu in ordinem uil-
licorum atq; actorum Christianam familiam redigere audeant, & de damnis eorum
qui talia ordinanda iniunxerint. Item, Iudæus ex alijs prouincijs uel territorijs ad re
gis nostri ditionem pertinentibus ueniens, episcopo loci uel sacerdoti se præsentare
non differat, ut sciat quid eum in toto obseruare conueniat. Itẽ, ut concursus Iudæo
B rum diebus institutis ad episcopum fieri debeant. Item, ut quicunq; Iudæum secũ
assequentem habuerit, expetente sacerdote, eum apud se retinere non audeat. Item,
ut cura omnis distringendi Iudæos solis sacerdotibus debeatur. Item, de damnis sa-
cerdotum uel iudicum, qui Iudæis instituta legum adimplere distulerint. Item, ne
iudices quicquam de perfidorum excessibus extra sacerdotum conniuentiam, iudica
re præsumant. Item, ut episcopi tunc immunes habeantur à damnis, cum cos pre-
sbyteros ad ea quæ ipsi non correxerint, remiserint corrigenda. Itẽ, de seruata prisi
cipibus miserendi potestate in his, qui conuersi ad fidem Christi ueraciter fuerint.
Item, ut episcopi omnes Iudæis ad se pertinentibus, libellum de suis editum errori-
bus tradant, & ut professiones eorum uel conditiões in scrinijs ecclesiæ condãt. Qua
rum omnium legum promulgatio grauida, sicut synodali iudicio cõprobata, ita ge-
nerali omnium nostrorum definitione, in eorum erit deinceps excessus exercenda.

Capitulum decimum.

Pro his qui quolibet metu uel terrore ecclesiam appetunt, consentiente pariter
glorioßimo domino nostro Eringio rege, hoc sanctum concilium definiuit, ut nul- 17. q. 4. Diffi-
lus audeat confugientes ad ecclesiam uel residentes, inde ui abstrahere, aut quodcun- niuit sanctũ concilium
que nocibilitatis uel damni seu spolij residentibus in loco sancto inferre, sed esse potis Et in dec. lue lib. 1.
us his ipsis, qui ecclesiam petunt, per omnia licitum, in triginta passus ab ecclesiæ ia-
nuis progredi. In quibus triginta passibus uniuscuiusq; ecclesiæ in toto circuitu reue-
C rentia defendatur, sic tamen, ut hi qui ad eam confugiunt, in extraneis uel longe sepa-
ratis ab ecclesia domibus, nullo modo abscedant, sed in hoc triginta passuum nume al. accedant
ro absque domorum extranearum receptaculo progredientes, aditum obtinebunt, al. ascendant
ut ad requisitæ naturæ usum debitis exeant locis. Et nullo teneantur euentu necessi-
tudinis, qui dominicis se defendendos commiserint claustris. Si quis autem hoc de-
cretum tentauerit uiolare, & ecclesiasticæ excommunicationi subiaceat, & seuerita-
tis regiæ feriatur sententia. Ipsos tamen, qui ad ecclesiam confugium fecerint, si iuxta
priscorum canonum instituta hi qui eos repetunt, sacramenta reddiderint, & sacer-
dos ecclesiæ ipsius ab ecclesiæ non abstraxerit foribus, aut fuga talium si euenerit, sa-
cerdoti quærenda est, aut damnorum sententia secũdum electionẽ principis, huius-
modi sacerdotibus irroganda.

Capitulum undecimum.

Præcepta domini sunt, dicentis: Non facies tibi sculptile, neq; omnem similitudi- Exod. 20. 8
nem, quæ est in cælo desuper, & quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Exod. 22.c Deutero. 17. a

sub terra, nec adorabis ea, neq; coles. Item, qui immolat diis, occidetur, præterquam D domino soli. Item, uir aut mulier qui faciũt malum ante conspectum domini dei sui, & transgrediuntur pactum illius, ut uadant, & seruiant diis alienis, & adorent eos, uel solem & lunam & omnem militiam cæli, quæ non præcepi, & hoc tibi fuerit nunciatum, audiensq; inquisieris diligenter, & uerum esse reppereris, & abominatio facta est in Israel, educes uirum ac mulierem, qui rem sceleratissimam perpetrauerunt ad portas ciuitatis, & lapidibus obruentur. Præcepta domini hæc non in ulti-one, sed in terrore delinquentium apponentes, non mortis sententiam promulgamus, sed cultores idolorum, ueneratores lapidum, accensores facularum, & exultores fontium admonemus, ut agnoscant quod ipsi spontaneæ se morti subiiciunt, qui

Apoc. 6. b

diabolo sacrificare uidentur. Mortis enim nomine diabolus appellatur, sicut de eo scriptũ est: Et erat illi nomẽ mors. Ac proinde omne sacrilegiũ idololatriæ, uel gentilis quid illud est contra sanctam fidem, in quo insipientes homines captiuati, diabolicis culturis inseruiunt, sacerdotis uel iudicis instantia inuentum, ut sacrilegia eradantur, & exterminata truncentur. Eos uero qui ad talem errorem accurrunt, & uerberibus coerceant, & onustos ferro dominis suis tradant, si tamen domini eorum periurii fiurandi attestationem promittant, se eos tam solicite custodire, ut ultra eis non liceat tale nefas committere. Quod si domini eorum nolint huiusmodi reos in fide sua E suscipere, tunc ab eis à quibus coerciti sunt, regis aspectibus præsententur, ut principis autoritatem ac liberam de talibus dominandi potestatem obtineat. Domini tamen eorum, qui nunciatos sibi talium seruorum errores ulcisci noluerint, & excommunicationis sententiam perferant, & iura serui illius quem coercere noluerint, se amisisse cognoscant. Quod si ingenuorum personæ his erroribus fuerint implicatæ, & perpetua excommunicationis sententia feriãtur, & arctiori exilio ulciscantur.

Capitulum duodecimum.

Placuit huic sancto concilio, ut iuxta priorum episcoporum singularum prouinciarum canonum instituta, annis singulis in unaquaque prouincia Calendis Nouembris concilium celebraturi conueniant. Quisquis autem in prædictis Calendis Nouembris cõcilium celebraturi conuenire distulerit, excõmunicatiõi debitæ subiacebit.

Capitulum decimumtertium.

Præmissis his omnibus synodalibus gestis, quæ honesto decretorum fine compleuimus, perpetuum his robur per manuum nostrarum subscriptionem annectimus, dantes pro his gloriam & honorem immortali deo & domino nostro, qui inspirante, & determinationis nostræ sententia uiguit, & probitas causarum honesto F fine compleuit. Vnde sanctæ trinitatis poscimus inenarrabile nomen, & gloriosam ineffabilis potentiæ maiestatem, ut det amatori CHRISTI serenissimo domino nostro atque amantissimo Eringio principi, cuius iussu ad hunc meruimus aduocari aduentum, imperare clementer, regnare feliciter, habere de clementia fructum, obtinere de iustitia præmium, de pietate trophæum, quo & hic inuictus uictor hostium semper appareat, & post diuturna huius seculi curricula, ad regnum æternum cum suis omnibus coronandus perueniat, præstante deo & saluatore IESV CHRISTO domino nostro, qui cum patre & spiritusancto in trinitate uiuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

CONSVMMATVM EST HOC SANCTVM concilium, die octaua Calendarum Februariarum, anno feliciter primo serenissimi domini nostri Eringij regis.

Subscriptio episcoporum.

al. Hispalen.

IVLIANVS dei gratia Spalensis ecclesiæ sedis episcopus, hæc synodica instituta à nobis edita subscripsi. Ego Iulius indignus urbis regiæ Toletanæ sedis episcopus, hæc synodica à nobis instituta subscripsi. Ego Liuba indignus Bracarensis

A carensis sedis episcopus, hæc synodica à nobis instituta edita subscripsi. Ego Stephanus sanctæ Emeritensis ecclesiæ episcopus, hæc synodica à nobis instituta edita subscripsi. Affalius dei miseratione Auelensis ecclesiæ episcopus, hæc synodica à nobis instituta edita subscripsi. In Christi nomine Leander Ilicitanæ & *Iotanæ episcopus, hæc synodica à nobis instituta edita subscripsi. In Christi nomine Palinatius Vcitanæ ecclesiæ episcopus, hæc synodica instituta à nobis subscripsi. Concordius Palantinæ sedis episcopus, similiter subscripsi. Riceila Accitanæ ecclesiæ episcopus, similiter subscripsi. Sinpernus Ergauicensis episcopus, similiter subscripsi. Spera in deo Tullicensis episcopus, similiter subscripsi. Geta Ilipensis ecclesiæ episcopus, similiter subscripsi. Memorius *Egobinensis ecclesiæ episcopus, similiter subscripsi. Tructimundus *Elborensis episcopus, subscripsi. Isidorus* Sitalensis episcopus, similiter subscripsi. Gendentius Valentiensis episcopus, similiter subscripsi. Deodatus* Segouiensis episcopus, similiter subscripsi. Gentinus Tudensis episcopus, subscripsi. Froaricus Portugalensis episcopus, similiter subscripsi. Felix Irensis ecclesiæ episcopus, similiter subscripsi. Antoninus Bastinæ ecclesiæ episcopus, similiter subscripsi. Proculus *Iugastrensis ecclesiæ episcopus, similiter subscripsi. Atala Caurensis ecclesiæ episcopus, similiter subscripsi. Separatus *Vescensis ecclesiæ episcopus, similiter subscripsi. Prouidentius Salamãtinensis eps ecclesiæ, similiter subscripsi. Argibado* Eliberitanæ episcopus ecclesiæ, similiter subscripsi. Sisebado Tuccitanæ ecclesiæ sedis episcopus, similiter subscripsi. Ella Segobricensis episcopus, similiter subscripsi. Sebarianus Nouiensis episcopus, similiter subscripsi. Ioannes Pacensis episcopus, similiter subscripsi. Teudulfus Astigitanæ episcopus, subscripsi. Samuel, Gundulfus, Eusfrasius, Terdoratus, Bateradus, abbates subscripserunt. Annibonius presbyter, tenẽs uicem domini nostri Subdemeri ecclesiæ Complutensis episcopi, subscripsi. Sesulfus hæc instituta quibus interfui, annuens subscripsi. Reccaredus similiter subscripsi. Vuitiza similiter subscripsi. Vuimars similiter subscripsi. Theuditẽdila similiter subscripsi. Ostulfus similiter subscripsi. Salimuri* similiter subscripsi. Theudefridus similiter subscripsi. Hildigisus similiter subscripsi. Vitulus similiter subscripsi. Edila similiter subscripsi. Adeluibus similiter subscripsi. Attulfus similiter subscripsi.

al. Iditanię.
al. Egosen.
al. Sitianen. uel Sitien.
al. Segobien.
al. Inbien.
al. Iuncarien. uel Intercatien.
al. Ipagren.
al. Vecen.
al. Visen.
al. Illiberitanę

Quibus omnibus synodalibus gestis decretis atque peractis, & debitam reuerentiam honoris impendimus, & patulum autoritatis nostræ uigorem his innectere properamus. Ideoq; præmissas has constitutiones synodicas à præsenti die uel tempore, id est, ab octauo Calendas Februarij, Anno primo regni nostri, nullus audeat contemnere, nullus etiam præterire, nemo earundem constitutionum audeat iura conuellere, nullus temerator hæc decreta subuertere. Nemo illicitator uel contemptor, uigorem his institutionibus subtrahat, sed generaliter per cunctas regni nostri pro-

B uincias hæc canonum instituta nostræ gloriæ temporibus acta, & autoritatis debitæ fastigio præpollebunt, & inuiolabili tenore iudiciorum habebuntur. Si quis autem hæc instituta contemnat, contemptorum se nouerit damnari sententia, id est, ut iuxta uoluntatem nostræ gloriæ & excommunicatus à cœtu nostro resiliat, & insuper partem decimam facultatis suæ fisci partibus sociandam, amittat. Quod si nihil habuerit facultatis, unde prædictam compositionem exoluere possit, absque alia infamia sui, quinquaginta oportebit eum ictibus uerberari, ut semper infamis permaneat. Edita lex in confirmatione concilij Toletani, sub die octauo Calendas Februarij, anno feliciter primo regni gloriæ nostræ. In nomine domini Flauius Erigius rex hoc legis nostræ edictum in confirmatione huius concilij promulgatum, subscripsi.

Explicit concilium Toletanum duodecimum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONCILIVM TOLETANVM DECIMVMTERTIVM,

actum anno quarto Eringij regis.

LLIBATAE charitatis instinctu alternis uisionum obtutibus redditi, & in unum cœtum sanctore deo pariter aggregati, in ecclesia uidelicet sanctorum apostolorum Petri & Pauli, anno regni quarto serenissimi Eringij principis, subdie secũdo nonas Nouembris, era D CC. XXI. cum unusquisq; nostrum debitis locaretur in sedib⁹, affuit idem princeps, pleno fidei ardore subnix⁹, & humilitatis gratia decoratus, qui synodo deliberationis suæ uota commẽdans, & ut pro se deum instantissime deprecaretur, expostulans, hoc præsertim est allocutus sufficienti exhortatione concilium, ut ecclesiasticæ disciplinæ quæ cõgruunt, & corrigendis moribus quæ conueniunt, tractatus nostri euidentia sancirẽtur. Deinde religiosis uotis suæ clementiæ, quibus subueniendum miseris definiuit, synodali conuentu confirmanda commisit, offerens uidelicet sacris põtificibus tomum, obsecrans pariter & contestans, ut quicquid illic uenustioris esset calami respersione congestum, synodalis potentiæ conderetur ordine titulorum. Tunc nos pro successo à principe tomo gloriam dedimus deo, & eidem principi benediximus gloriose. Idem tamen princeps postquam uotorum suorum actionem peregit, à conuentu concilij gratiosus exiuit. Tunc post præsentiæ principialis abscessum, hoc in tomi ipsius allegatione reperimus exaratum.

IN NOMINE domini, Flauius Eringius rex, sanctissimis patribus in hac sancta synodo residentibus: Ecce sanctissimi religiosa pietate excolendi pontifices, & diuini cultus instantissimi sectatores, coram cœtus uestri reuerentia humilis deuotusq; prosternor, reclusis assisto, promptus astipulor, primum deconuentus uestri aggregatione patri luminum gratiarum copiam soluens, deinde uotorum meorum studia uestris iudicijs dirimenda committens. Nec enim fas est, quenquam etiam si nondum sit opus, sine collegio agere, cum multa permisit deus bona cum cõsilio bonorum egisse. Vnde ut breui exhortatione perorem, uota mea quibus remedia pietatum exercere delector, sensibus paternitatis uestræ aguoscenda innuo. Quæ tamen ne obliuione quadam memoriam fugiant, & relationi propriæ curarum intercapedo subducat, in huius tomi complicatiõe accipite annotata. Illud primum uolẽti miseris parcere, conuenit intimare, quod diuulsam per tyrãnidem nostri corporis partem in societatis nostræ gremium conamur reducere. Etenim retroactis diuæ memoriæ præcessoris nostri Vuambæ regis temporibus, quæ in propharatoribus patriæ, qui cum Paulo quondam tyrannidem assumpserunt, illata est sententia ultionum, qui per iudicij uniuersalis edictum amiserunt testimonium, rebusq; proprijs caruerunt, quæ cuncta uestræ sanctitudini nota sunt, quos tamen & in collegio societatis nostræ recipere, & rebus quibus fas fuerit, deuouimus deuestire. Nam & de accusatis modum uolumus ponere iustissimæ perquisitionis, quo siue de religiosis, siue de laicis quisq; accusatiõis cuiusq; studio fuerit propulsatus, nõ occultis fraudibus uel uiolentijs comprimatur, nec clam ad professionem uiolenter arceatur, sed in cõmuni oĩm examine iudicetur, quo secundũ publicæ professiõis suæ tenorẽ, aut offensibilis debitas damnationis pœnas exeipiat, aut innocens, ex iudicio oĩm comprobatus, clarescat. Nam quid iam de tributorum fiscalium exactionibus referam, quorũ redhibitiones tãtis debitorũ cumulis increuerũt, ut exigi penitus iubeantur, & fus

A tus subruatur funditus populorum, & fragmine collisionis eorum ultimum terræ sentiat propriæ prolapsionis excidium? Vnde talibus non solum priuatis, sed etiam fiscalibus seruis remedia pietatis præoptans nostra gloria affluenter impendere, ut omnes tributorum exactiones, quæ apud illos de retroactis temporibus adiacent, usq; ad primum annum mansuetudo nostra illis remittendas laxauit, & stylo propriæ autoritatis sacrosancto cœtui uestro relegendas elegit. Illud quoque adjiciẽs loquar, quod uotis nostris horribile & animis execrabile est semper. Ignobilitatis conditio libertorum uel seruorum. & adæquata gentis nostræ statum degenerat. Ob quã rem hoc nostræ gloriæ animis placet, ut exceptis fiscalibus seruis uel libertis, abrasa deinceps huius malæ præsumptionis licentia, nullus qui ex seruitute quorumlibet seruus sit uel libertus, ad palatina officia transeat. Quod si fecerit, illic seruiturum prosculdubio recludendum se nouerit, quo aut conditionis propriæ originem sumpsit, aut libertatis titulum reportauit. His uotorum meorum insinuationibus allegatis, quæso, ut fortia paternitatis uestræ adiutoria prærogetis. Luce enim clarius constat, quod aggregatio sacrosancta pontificum, quicquid censuerit obseruandum, per sanctũ spiritus donum, omnino est ad æternitatem præfixum. Et ideo uniuersitatem pa- al. in seruitiũ al. in seruum

B ternitatis uestræ sublimium q; uirorum nobilitatem, qui ex aulæ regalis officio in hac sancta synodo nobiscum sessuri præelecti sunt, obtestor pariter & coniuro, atq; per ineffabile illud sacramentum conuenio, ut quisquis in medio uestri se iudicandũ uel retractandum inuexerit, tam quæ per nos dictu, quàm etiam cætera quæ uestris auditibus se ingesserint audienda, communi uigore iustitiæ & temperamento misericordiæ dirimere procuretis, quo cum omni reuerentia patrum præcedentium regulis subditi, totius unanimitatis uestræ sentẽtia non aliunde quàm ex ueritatis fonte procedat. Sicq; & his quæ præmissa sunt, solidum deliberationis stylum promptissime apponatis, & reliqua adhuc quæ necessaria sunt, in peragendis ecclesiasticæ regulæ disciplinis, & dirimenda tractetis, & dirempta religiosioribus diligenter conscribatis, qualiter dum doctrinam dispergitis salutarem in populis, CHRISTVM dominum in cumulando iustitiæ fructu capiatis, ut uobis prædicantibus & implentibus, & quæ diuinis oculis complaceant, & quæ nobis proficiant, semper agere ualeamus. Sit utrisque parentibus in hoc seculo de lucro animarum ineffabile gaudium, & in futuro de peruentione æternitatis præmium inconuulsum. Datum sub die quinto nonas Nouembris, anno feliciter quarto regni gloriæ nostræ in dei nomine Toleto. Perfecto ergo coram cunctis Tomi necessariæ institutionis exordio, prius de

C fide sanctæ trinitatis sermocinationis nostræ cœpit esse principium, profitentes pariter & credentes ea, quæ de hac sancta trinitate & euangelia tradunt, & apostolorum sanctiones instituunt, sicut Nicena synodus hoc pietatis sacramentum exposuit, sicut Constantinopolitana definitio sanxit, uel primi Ephesini cœtus atque Chalcedonensis euidens doctrina constituit, iuxta quod etiam sacrosancti symboli elocutũr fidelium uoce.

FIDES NICENI CONCILII.

CRedimus in unum deum, patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, uisibilium omnium & inuisibilium conditorem. Et in unum dominum Iesum Christum, filium dei unigenitum, ex patre natum ante omnia secula, deum ex deo, lumen ex lumine, deum uerum ex deo uero, natum, nõ factum, homousion patri, hoc est, eiusdem cum patre substantiæ, per quem omnia facta sunt, quæ in cælo & quæ in terra. Qui propter nos & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est de spiritusancto ex Maria uirgine. Homo factus, passus est sub Pontio Pilato, sepultus, tertia die resurrexit. Ascendit in cælos, sedet ad dexteram patris, iterum uenturus in gloria iudicare uiuos & mortuos, cuius regni non erit finis. Credimus in spiritũ sanctum dominũ & uiuificatorem, ex patre & filio procedentem, cum patre adorandũ & glo

 rifican-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rificandum. Qui locutus est per prophetas. Vnam catholicam atq; apostolicam eccle D
siam, Confitemur unum baptisma in remissionem peccatorum, Expectamus resur
rectionem mortuorum, & uitam futuri seculi. Amen.

POst huius sanctæ fidei dispositam scripturam, quasi super solidissimam petram, cæterorum sequentium construximus fabricam, ut firmitate inconuulsibili dua rent, quæ super fundamentum ueræ fidei fuerint perenne constructa. Vnde & has omnium in commune sententias, quas principis hortatu construendas accepimus, cõmuni uoto edidimus, has etiã æterno reuerẽtiæ uigore obseruãdas fore cẽsemus.

Concilij Toletani decimitertij finis.

DECRETVM GREGORII PAPAE II.

Ex libro pontificali.

REGORIVS natione Romanus, ex patre Marcello, sedit annos sexdecim, menses nouẽ, dies undecim. Fuit autem temporibus Anastasii, Theodosii, Leonis, atq; Constantini Augustorum. Hic à parua ætate in patriarchio nutritus, sub sanctæ memoriæ domino Sergio subdiaconus atq; sacellarius factus, bibliothecæ curam suscepit: deinde ad diaconatus ordinem prouectus est, & ei uiro sancto Constantino pontifice ad regiam profectus est urbem, atq; à Iustiniano principe inquisitus de quibusdam capitulis, optima responsa ne unamquanq; soluit quæstionem. Erat enim uir castus, diuina scriptura eruditus, facundus loquela, & constans animo, ecclesiasticorum dogmatum defensor, & contrariorum fortissimus impugnator. Hic in exordio pontificatus sui calcarias decoqui iussit, & à porticu sancti Laurentij inchoans, huius ciuitatis muros restaurare decreuerat: & aliquã partem faciens, emergentibus incõgruis uarijsq; tumultibus, præpeditus est. Huius temporibus Ioannes Constantinopolitanus antistes synodicam misit, atq; ad eum rescriptis idem usus est pontifex. Hic maximam partem basilicæ beati Petri ap. Pauli apostoli, quæ ceciderat, allatis de Calabria trabibus cooperuit, & altare à nouo refecit, & cyborium argenteum, quod fuerat ruina quassatum, restituit. Sancti Laurentij pariter ecclesiam foras muros sitam, quæ trabibus constractis, ruinæ iam erat uicina, reparauit, atq; aquam fistulis compaginatis post multum tempus in eandem ecclesiam reduxit, diuersasq; ecclesias in ruinis positas innouauit, quas per ordinem dicere longum est. Hic in Germaniam per Bonifacium episcopũ uerbum salutis prædicauit, & gentẽ illam sedentẽ in tenebris illuminauit. Hic monasteria, quæ circa basilicã sancti Pauli apostoli erant ad solitudinem deducta, innouauit, atq; ordinatis seruis dei monachis, congregationem post longum tempus constituit, ut ibidem die noctuq; deo redderent laudes. Hic Gerochomiũ, quod post ablatã sanctæ dei genitricis ad pẽsepe sitũ est, monasteriũ instituit, atq; monasteriũ sancti Andreæ apostoli (quod Barbaræ nũcupat) ad nimiã deductũ desertionẽ, (in quo ne unus q̃dem habitabat monachus) acceptis monachis, ordinauit ut utraque monasteria ad sanctam dei genitricem singulis diebus atq; noctibus deo laudes canerent. Eo tempore Luithprandus rex donationem patrimonij alpium Cotiarum, quam Arithperrus rex fecerat, hicq; repetierat, ad monitionem tanti uiri redditam confirmauit. Huius temporibus signum in luna factum est per indictionem XIIII. & uisa est cruentata usq; ad mediam noctem. Eo itaq; tempore Theodo dux Baioariorum ad apostoli Petri limina primus de eadem gen-

A dem gente occurrit oratiõis uoto. Huius temporibus Anastasius Imperator classem nauium præparatam in partibus Alexandriæ direxit contra à deo destructos Agarenos. Qui ad aliud uersi consilium, antequam ad destinatum peruenirent locum, abiti nere medio ad regiam regressi urbem, Theodosium orthodoxum inquirentes, Imperatorem elegerunt, atq; coactum in solio Imperij confirmauerunt. Anastasius itaq; cum ciuibus, uel quibus potuit de exercitu, munita ciuitate Nicea, perrexit. Illic cũ classe, in qua Theodosius fuerat Imperator, dimicauit, & fere septem millia exercitus sunt interempti. Cuius Anastasii superata pars, uerbum immunitaris experijt, datoq; sibi sacramento, clericus factus, atq; presbyter est cõsecratus. Protinus etiam ut ingressus memoratus Theodosius regiam urbem, imaginem illam uenerandam, in qua erant sanctæ sex synodi depictæ, & à Philippo nec dicendo fuerat deposita, in pristino erexit loco, ita ut huius fidei feruore omnis pristina ab ecclesia cessaret quæstio. Eo autem tempore fluuius, q̃ appellabatur Tiberis, alueum suum egressus, Tiberis exundatio incredibilis,
B se per campestria dedit. Intumuit etiam inundatiõe aquarum multarum, & portam (quæ flaminea dicitur) egressus est. Transcendit interea aliquibus locis & muros urbis, atq; ultra basilicam sancti Marci per plateas se extendit, ita ut in uia lata ad unã & semis staturam aqua eiusdem fluminis excreuisset, atq; à porta beati Petri apostoli usq; ad pontem Miluium aquæ se extenderũt, & iuxta inconsuета ipsius fluminis unda se dedit. Domos itaq; euertit, agros desertauit, eradicans arbusta & segetes. Nam nec serere ipso tempore potuit pars maxima Romanorum, & pro hoc imminebat tribulatio magna. Per dies etiam septem aqua Romam tenebat peruasam. A Domno al. Dono itaq; papa letaniæ crebro fiebant. Cumq; in oratione & letanijs persisteret, per octauam iam diem misertus deus, aquam amouit, & fluuius ad proprium reuersus est alueum per quintãdecimam indictionẽ. Tempore etiam ipso castrum unum à Longobardis fuerat sub pacis dolo peruasum. Quo audito, omnes sunt redditi tristes. Adhortans etiam sanctissimus pontifex, & cõmonens Longobardos, ut redderent, quod si non acquiescerent, in iram se diuinam incidere pro dolo quem fecerũt, suis scriptis protestabatur. Nam & munera eis dare, ut restituerent, uoluit multa, sed illi turgida mente, neq; monita audire, nec reddere sunt passi. Vnde nimis idem sanctus indoluit pontifex, sesecq; spei contulit diuinæ, atq; in munitionẽ ducis Neapolitani & populi uacans, ducatum eis, qualiter agerent, quotidie scribendo præstabat. Cuius mandato obedientes, inito consilio, mœnia ipsius castri uirtute sub nocturno sunt ingressi silentio, Ioannes scilicet dux, cum Theodimo subdiacono & rectore, atq; exercitu, & Longobardos penè trecentos cum eorum castaldio interfecerunt. Viuos etiam amplius quingentos comprehendentes, captos Neapolim duxerunt, & sic castrum recu-
C pere potuerunt. Pro cuius redemptione septuaginta auri libras ipse sanctissimus pa(sicut promiserat) dedit. Hic Hierusalem ecclesiam sanctam, quæ multo fuerat dissecta tempore, & circunquaque porticus uetustate quassatas, trabibus deductis coperuit, ac reparauit, ambonem etiam marmoreum in eadem ecclesia fecit, & distauit illam diuersis linteis atque ministerijs. Eodem tempore nefanda Agarenorum gens, cum iam Hispaniarum prouinciam per decem tenerent annos peruasam, undecimo anno Rhodanum conabantur fluuium transire, & Franciam occupare, ubi Eudo præerat. Qui facta Francorum monitione contra Sarracenos, eos circundãtes interemerunt. Trecenti enim septuagintaquinq; millia uno sunt die interfecti, ut eidem Eudonis Francorum ducis missa pontifici epistola continebat. Mille tantum quingentos ex Francis fuisse mortuos in eodem bello dicebat, adijciens, quòd anno præmisso benedictionem à prædicto uiro eis directam, in tribus spongijs, quibus ad usum mensæ pontificis apponuntur, in hora qua bellum committebatur, idem Eudo Aquitaniæ princeps populo suo per modicas partes tribuens ad sumendum, ut ex eis nec unus uulneratus aut mortuus esset ex his, qui participati sunt. Eoq; tempore in Campaniæ partibus combustum triticum & hordeum, seu legumina, quasi pluuia in loco quodam è cælo missa sunt. Hic quadragesimali tempore ut in quinta

Universidad de Deusto
Biblioteca

feria ieiunium atq; missarum celebritas fierent in ecclesia, quod antea non agebatur, D
instituit. Oratorium sane in patriarchio in nomine beati Petri apostoli diuersis ornatum metallis, à nouo fecit, & circunquaq; altaris parietes deargentauit, ac depinxit duodecim apostolos, qui pensant libras centum octoginta. Illis interea diebus Constantinopolis biennio est à non nominandis Agarenis obsessa, sed deo eis contrario, maxima illic eorum parte fame ac bello interempta, confusi recesserunt Leone principe. Nam & eiusdem ciuitatis populum ad CCC. dictum est millia diuersi sexus & ætatis, fuisse necessitate uastatũ ac pestilentia. Eo nanque tempore, moribus cette honesta & nomine, mater pontificis ab hac uita subtracta est. Post cuius obitum donum propriam in honorem sanctæ Christi martyris Agathæ, additis à fundamento cœnaculis, uel quæ monasterio erant necessaria, à nouo cõstruxit, prædia illic suburbana, uel rustica pro monachorum obtulit necessitate. Fecit autem in eadem ecclesia cyborium argenteum pensans lib. CC. XX. Arcus argenteos sex, pensantes singulos libras quindecim, canistra decẽ pensantia singula lib. duodecim, & alia dona multa largitus est. Eodem tempore castrum Narniẽsi à Longobardis peruasum est. Rex uero Longobardorum Luithprandus generali motione Rauennam progressus est, atq; illam obsedit per dies: & castrum peruadẽs, classes captas abstulit plures, & opes B tulit innumeras. Post aliquod tempus Basilius dux, Iordanus carthularius, & Ioannes subdiaconus cognomento Lurion inierunt, ut pontificem interficerent, quibus assensum Marinus spatarius Imperialis, qui Romanum ducatum tenebat, regiã missus urbem imperatore mandante hoc, præbuit: sed tempus inuenire non potuerunt. Qui dei iudicio dissolutus, contractus est, & sic à Roma recessit. Postmodum Paulus patricius & hexarchus missus in Italiam est, qui denuo, ut scelus perficerent, meditabantur: quorum concilium Romanis patefactum est. Qui mori, cuncti Iordanum interfecerunt, & Ioannem Lurionem. Basilius uero monachus factus, in loco quodam rectrusus, uitam finiuit. Paulus uero hexarchus Imperatoris iussione eundem pontificem conabatur interficere, eo quòd censum in prouincia ponere præpediebat, & suis opibus ecclesias denudari, sicut in cæteris actum est locis, atq; alium in eius ordinis relocum. Post hunc spatarius cũ iussiõibus missus est alter, ut põtifex à sua sede amoueretur. Denuo & Paulus patricius ad perficiendum tale scelus, quos seducere potuit, ex Rauenna cum suo comite, atq; ex castris aliquos misit. Sed motis Romanis, atq; undiq; Longobardis pro defensione pontificis in Salario ponte, Spoletini, atq; hinc inde duces Longobardorum circundantes Romanorum fines, hoc præpediebant. Iussionibus itaq; postmodum missis, decreuerat Imperator, ut in nulla ecclesia imago cuiuslibet sancti, aut martyris, aut angeli haberetur: (maledicta enim omnia asserebat) & si acquiesceret pontifex, gratiam imperatoris habere: & si hoc fieri præpediret, à suo gradu discederet. Despiciens ergo pius uir prophanam principis iussiõem, iam contra imperatorem quasi contra hostem se armauit, renuẽs hæresim eius, & scribens ubiq; cauere Christianos, quæ orta fuisset, impietatem. Igitur permoti Pentapolensiũ & Venetiarum exercitus, fussioni Imperatoris restiterunt, & nunquam se eiusdem pontificis condescendere neci dicebant, sed quòd pro eius magis defensione uiriliter decertarent, ita ut anathemati Paulum hexarchum, qui eum direxerat, eiusq; consentaneos submitterent, spernentes eius ordinationem, sibiq; omnes in Italia eligerent, atq; sic de pontificis deq; suæ emunitate cuncti studuerunt. Cognita ergo Imperatoris nequitia, omnis Italia consilium iunxit, ut sibi eligerent Imperatorem & ducerent Constantinopolim, sed compescuit tale consilium pontifex, sperans conuersionem principis. Ipsis interea diebus Exhilaratus dux, deceptus diabolica instigatione, cum filio suo Adriano Campaniæ partes tenuit, seducens populum, ut obedirent Imperatori, occidere pontificem. Tunc Romani omnes eum secuti, comprehendere runt, & cum filio suo interfecerunt, post hæc & Petrum ducem, dicentes turbati, quòd contra pontificem quoq; scripsisset. Igitur dissensione facta in partibus Rauennæ, alij consentientes prauitati Imperatoris, alij cum pontifice & eius fidelibus tenentes, in tra eos

A tra eos contentione mota, Paulum patricium occiderunt. Longobardis uero Aemiliæ castra, Frentana, Montella, Venafrum, cum suis oppidis Buxo, Præcutio, Pentapoli quoq; & Auximana al. Anaxana ciuitate se tradiderunt. Post aliquod uero Eutychium patricium eunuchum, qui dudum hexarchus fuerat, Neapolim Imperator misit, ut illud, quod hexarchus Paulus, spatarij quoq; & cæteri malorum consiliatores facere nequiuerant, ille perficeret. Sed nec sic iubẽte deo latuit miserabilis dolus, sed claruit cunctis pessimum concilium, quòd Christi uiolare conabantur ecclesias, & perdere cunctos, atq; diripere omnium bona. Cumq; mitteret hominem propri- al. patricii
um Romam cum scriptis suis, in quibus continebatur, ut pontifex occideretur cum optimatibus Romanis, agnita crudelissima insania, protinus ipsum patricij missum occidere uoluerunt, nisi defensio pontificis nimia præpedisset. Verum eundem anathematizauerunt Eutychium hexarchum, sese magni cum paruis constringentes sacramento, nunquam pontificem Christianæ fidei zelotem, & ecclesiarum defensorem permittere necari, aut amoueri, sed mori essent pro salute illius omnes parati. Munera tunc hinc inde ducibus Longobardorum & regi pollicentes plurima, ut à iuuamine desisterent pontificis, per suos legatos patricius ille suadebat. Qui rescriptis detestandam uiri dolositatem despicientes, una se quasi fratres catena fidei cõstrinB xerunt Romani atq; Longobardi, desiderantes cuncti mortem pro defensione pontificis sustinere gloriosam, nunquam illum passuri perferre molestiam, pro fide uera & Christianorum certantes salute. His ita se habentibus, elegit maius præsidium pater ille, pauperibus distribuere largissima manu, quæ reperiebat, incumbẽs orationibus & ieiunijs, letanijs deum quotidie deprecabatur, spesq; ista manebat semper fultus plus quàm ab hominibus: gratias tamen uoluntati populi referens pro mentis proposito, blando omnes sermone, ut bonis in deum proficerent actibus, & in fide persisterent, rogabat, & ne desisterent ab amore uel fide Romani Imperij, admonebat. Sic cunctorum corda molliebat, & dolores continuos mitigabat. Eo tempore per undecimã indictionẽ dolo à Lõgobardis peruasum est Sutriẽse castellum, quod per quadraginta dies ab eisdem Lõgobardis possessum est, sed pontificis continuis scriptis atq; commonitionibus ad regem missis, quamuis multis datis muneribus, saltem al. tamen omnibus suis nudatum oppidis, donationem beatissimis apostolis Petro & Paulo antefatus emittens Longobardorum rex, restituit atq; donauit. Eo autem tempore indictione duodecima mense Ianuario, per decem & eo amplius dies stella, quæ auriger al. lucifer uocitatur, cũ radijs in cælo apparuit in Occiduo, cuius radij partem Aquilonis respiciebant, & usq; ad medium cælum se extendebant.
C Eo etiam tempore sæpius dicti Eutychius patricius & Luithprandus rex inierunt cõsilium nefandum, ut congregato exercitu, rex subijceret duces Spoletinum & Beneuentanum, hexarchus Romam, & quæ pridem de pontificis persona iussus fuerat, impleret. Qui rex Spoletum ueniens, susceptis ab utrisq; ducibus sacramentis atque obsidibus, cum tota sua cohorte in Neronis campo conuenit, ad quem egressus pontifex, eiq; præsentatus, studuit, ut potuit, regis mollire animum commonitione pia, ita ut se prosterneret eius pedibus, & promitteret nulli inferre læsionem: atq; sic ad tantam compunctionem ipse pijs monitis flexus est, ut quæ fuerat indutus exueret, & ante corpus apostoli poneret mantum, armilasiam, balteum, spatam, atque ensem deauratum, necnon coronam auream, & crucem argenteam. Post orationem factam obsecrauit pontificem, ut memoratum hexarchum ad pacis concordiam susciperet dignaretur. quod & factum est, & sic recessit, rege declinante à malis, quibus inierat consilium cum hexarcho. Igitur hexarcho Romæ morante, uenit in partibus Tusciæ in castro Maturaneñ. al. Maraneñ. quidam seductor Tiberius nomine, cui cognomen erat Petasius, qui sibi regnum Romani imperij usurpare conabatur, leuiores quosq; decipiens, ita ut Maturaneñ. al. Maraneñ. Luneñ. atq; Blerani ei sacramenta præstitissent. Hexarchus uero hæc audiens, turbatus est. Quem sanctissimus papa confortans, & cum eo proceres mittens atq; exercitum, profectus est. Qui uenientes

in

Universidad de Deusto
Biblioteca

in Mantuarienſe caſtellum, idem Petaſius interemptus eſt. Cuius abſciſſum caput, D Conſtantinopolim ad principem miſſum eſt, & nec ſic plenam Romanis gratiam largitus eſt imperator. Nã poſt hæc claruit impatoris malitia, pro qua perſequebatur pontificem, ita ut compelleret omnes Conſtantinopoli habitantes tam uirtute quã blandimentis, ut deponerent, ubicunq; haberentur imagines tam ſaluatoris, quamq; eius ſanctæ genitricis uel omnium ſanctorum, easq; in medio ciuitatis (quod dicere crudele eſt) igne cremarent, & omnes dealbarent depictas eccleſias. Et quia plerique ex eiuſdem ciuitatis populo tale ſcelus fieri præpediebant, aliquanti capite truncati, alij partem corporis abciſi, pœnam pertulerunt. Pro qua cauſa etiam Germanum Conſtantinopolitanæ eccleſiæ antiſtitem, eo q̃ei conſenſum præbere noluiſſet, põti ficatu priuauit idem Imperator, ſibiq; complicem Anaſtaſium presbyterum in eius loco conſtituit. Qui miſſa ſynodica, dum tali errori eum conſentiẽtem reperiret uir ſanctus, non cenſuit fratrem & conſacerdotem ſolito, ſed reſcriptis commonitorijs, niſi ad catholicam ſe conuerteret fidem, etiam extorrem à ſacerdotali officio eſſe mãdauit. Imperatori quoq; mandauit ſalutaria ſuadens, & ut à tali execrabili miſeria declinaret, ſcriptis commonuit. Hic fecit calicem aureum præcipuum, diuerſis ornatum lapidibus preciosis, penſantem lib. XXX. Similiter & patenam anream, penſantem lib. XXVIII. & ſemis. Hic dimiſit omni clero, monaſterijs, diaconiæ, & manſionarijs ſolidos duo millia centum ſexaginta. Et ad luminaria beati Petri apoſtoli ſolidos mille. Hic fecit ordinationes nouem per menſem Septembrem, & unam p menſem Iunij, presbyteros trigintaquinq;, diacones quatuor, epiſcopos per diuerſa loca numero centum quinquaginta. Qui etiam ſepultus eſt ad beatum Petrum apoſtolum ſub die tertio Idus Februarij, in dictione decimaquarta, Leone & Conſtantino imperantibus. Et ceſſauit epiſcopatus menſe uno, dies quinq.

IN nomine domini dei & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, imperante domino Leone à deo coronato magno imperatore, anno ſexto poſt conſulatũ eius, ſed & Conſtantino magno Imperatore eius filio, anno quarto indictionis ſextæ, Promitto ego Bonifacius gratia dei epiſcopus, uobis beato Petro apoſtolorum principi, uicarioq; tuo beato papæ Gregorio, ſucceſſoribusq; eius per patrem & filium & ſpiritum ſanctum, trinitatem inſeparabilem, & hoc ſacratiſſimum corpus tuum, meorum fidem & puritatem ſanctæ fidei catholicæ exhibere, & in unitate eiuſdem fidei deo operante perſiſtere, in qua Chriſtianorum ſalus eſſe ſine dubio comproba-
Matt. 16. c tur, nullo modo me contra unitatem communis & uniuerſalis eccleſiæ ſuadẽte quopiam conſentire, ſed (ut dixi) fidem & puritatem meam atque concurſum tibi & utilitatibus tuæ eccleſiæ, cui à dño deo poteſtas ligandi ſoluendi'que data eſt, & præ-
Actu. 5. a dicto uicario tuo, atque ſucceſſoribus eius per omnia exhibere: ſed & ſi agnouero antiſtites contra inſtituta antiqua ſanctorum patrum conuerſari, cum eis nullam habere communionem aut coniunctionem, ſed magis, ſi ualuero prohibere, prohibeam: ſi minus, fideliter domino meo apoſtolico renunciabo. Quod ſi (quod abſit) contra huius promiſſionis ſeriem aliquid facere quolibet modo uel occaſione tentauero, reus inueniar in æterno iudicio, ultionem Ananiæ & Saphyræ incurram, qui uobis etiam de rebus proprijs fraudem facere, uel falſum dicere præſumpſerint. Hunc autem indiculum ſacramenti ego Bonifacius exiguus epiſcopus manu propria ſubſcripſi, atque poſitum ſupra ſacratiſſimum corpus tuum, ut ſuperius legitur, deo teſte & iudice, præſtiti ſacramentum, quod & conſeruare promitto.

EPISTOLA GREGORII PAPAE II.

GREGORIVS ſeruus ſeruorum dei, Bonifacio religioſo presbytero: Exigit manifeſtata nobis religioſi propoſiti tui pie in Chriſto flagrãtis intẽtio, & approbata ſynceriſſima fidei tuæ perlata relatio, ut ad diſpenſationẽ uerbi diuini, cuius per gratiam dei curam gerimus, te comminiſtro utamur, experiẽtes prouide te ab infantia ſacras literas didiciſſe, profectuſq; indolem ad augmẽtum cre-
did

A diti cælitus talenti proſpectu diuini amoris extendere, uidelicet gratiam cognationis cæleſtis oraculi in laborem ſalutiferæ prædicationis ad innotescendum gentibus incredulis miniſterium fidei inſtanti conatu expendere, conlætamur fidei tuæ, & adiutores eſſe cupimus gratiæ prærogatæ. Ideirco, qui præmiſſi conatus pium affectum uſq; ad apoſtolicæ ſedis modeſta præuiſione perduxiſti conſultũ, ut membrum ex membro proprij corporis caput requirens motum mentis probares, capitisq; arbitrio humiliter ſe ſubmittens eius directioni, iuſto tramite properans, ſoliditati cõpaginis plenitudo exiſtas. Ideo in nomine indiuiſibilis trinitatis, per inconcuſſam autoritatem beati Petri apoſtolorum principis, cuius doctrinæ magiſterijs diſpenſatione fungimur, & locum ſaeræ ſedis adminiſtramus, modeſtiam tũc religionis inſtitu-
imus atq; præcipimus, ut in uerbo gratiæ dei, quo igne ſalutifero, quem mittere do- Lucæ. 12. f
minus uenit in terram, enitere Iudæis ad gentes quaſcunq; infidelitatis errore deten- al. indies
tas properare deo annitente potueris myſterium regni dei, per inſinuationem nominis Chriſti domini noſtri, ueritatis ſuaſione deſignes, & per ſpiritum ueritatis & dilectionis & ſobrietatis, prædicationem utriuſque teſtamenti mentibus indoctis conſona ratione transfundas. Diſciplinam denique ſacramenti, quam ad mittendos (deo
B præuio) credituros tenere ſtudeas, ex formula officiorum ſanctæ noſtræ apoſtolicæ ſedis inſtructionis tuæ gratia prælibata uolumus, ut intendas. Quod uero actionis ſuſceptæ tibi deeſſe perſpexeris, nobis, ut ualueris, intimare curabis. Bene uale, Data idibus Maij, imperante domino pijſſimo Auguſto Leone à deo coronato magno imperatore, anno tertio imperij eius, indictione ſecunda.

EPISTOLA EIVSDEM AD EPISCOpos, presbyteros, ſeu diaconos, & ad cunctos Chriſtianos.

GREGORIVS ſeruus ſeruorum dei, uniuerſis reuerentiſſimis & ſanctiſſimis fratribus coepiſcopis, religioſis presbyteris, ſeu diaconibus, gloriosis ducibus, magnificis caſtaldis, comitibus etiam, uel cunctis Chriſtianis deum timentibus. Solicitudinem nimiam gerentes pro ſpeculatione credita, quia in umbra mortis aliquas gentes in Germaniæ partibus, uel plaga Oriẽtali Rheni fluminis antiquo hoſte ſuadente errare, & quaſi ſub religione Chriſtiana idolorum cultu-
ræ eos ſeruire cognouimus, aliquos uero, qui necdum cognitionem dei habentes, nec baptiſmatis ſacri unda ſunt loti, ſed comparatione brutorum animalium pagani ſanctorem non recognoſcunt, neceſſario pro utrorunq; illuminatione ad prædicandum
rectæ fidei uerbum, hanc portitorem Bonifacium reuerentiſſimum fratrem noſtrum epiſcopum, ad eaſdem partes dirigere ſtuduimus, ut & illis prædicando uerbum ſa-
C lutis, uitam prouideat ſempiternam: & ſi quos forte, uel ubicunq; à rectæ fidei tramite deſtitiſſe cognouerit, aut aſtutia diabolica perſuaſos erroneos repererit, corrigat, atq; ſui educatione ad portum reportet ſalutis, eosq; ex apoſtolicæ ſedis huius doctrina informet, & in eadem catholica fide permanere inſtituat. Cui hortamur ob amorẽ domini noſtri Ieſu Chriſti, & apoſtolorum eius reuerentiam, ut in omnibus ſolatiari nifibus toris debeatis, eumq; in nomine Ieſu Chriſti recipiatis, ut ſcriptum eſt de
ſuis diſcipulis: Qui uos recipit, me recipit. Prouidentes inſuper neceſſaria itineris Matt. 10. d
eius, comites tribuentes, cibum etiam ac potum, uel ſi quo eguerit largientes, ut uno labore, & ſocia uoluntate opus ſibi creditum pietatis, & negocium ſalutis (annitente deo) perficiatur, atq; præmia laboris percipere mereamini, deq; conuerſione erantium merces uobis aſſcribatur in cælis. Si quis itaq; huic dei famulo ad illuminationem gẽtium ab hac apoſtolica atq; catholica dei eccleſia deſtinato, aſſenſum uel concurſum præbuerit, exorantibus apoſtolorum principibus conſortia mereatur ſanctorum & martyrum Ieſu Chriſti. Si quis uero (quod non optamus) aduerſando, eius præpedire conatus fuerit laborem, aut contrarius extiterit miniſterio ſibi credito, ſucceſſorum'que eius eundem laborem intrantium, ex ſententia diuina anathematis uinculo percellatur, & perpetuæ damnationi ſubiaceat. Bene ualete. Data Calendis Decembris Imperante domino pijſſimo Auguſto Leone, à deo
corona

Universidad de Deusto
Biblioteca

coronato magno Imperatore, anno septimo, sed & Constantino magno Imperatore D
eius filio, anno quarto, indictione sexta.

EPISTOLA EIVSDEM AD VNIVERSVM clerum & plebem Thuringiæ.

GREGORIVS episcopus seruus seruorum dei, clero, ordini, & plebi consistenti Thuringi, dilectissimis filijs in domino salutē. Probabilibus desiderijs nihil attulimus rarditatis, fratrem iam & coepiscopum nostrum Bonifacium uobis ordinauimus sacerdotē, cui dedimus in mandatis, ne unq̄ ordinationes
al. impœnitentem
p̄sumat illicitas, ne bigamū, aut q uirginē nō est sortitus uxorē, neq̄ illiteratum, uel in qualibet corporis parte uitiatum, aut ex pœnitente, uel curiæ aut cuilibet conditioni obnoxium, notatumq̄, ad sacros ordines permittat accedere: sed si quos huiusmodi forte reppererit, non audeat promouere. Afros passim ad ecclesiasticos ordines prætendentes, nulla ratione suscipiat: quia aliqui eorum Manichæi, aliqui rebaptizati sæpius sunt probati. Ministeria atq̄ ornatum ecclesiæ, uel qui equid illud est in patrimonio eiusdem, non minuere studeat, sed augere. De redditu uero ecclesiæ, uel oblatione fidelium quatuor faciat portiones, quarum unam sibi ipse retineat, alteram clericis pro officiorum suorum sedulitate distribuat, tertiam pauperibus & peregrinis, quartam ecclesiasticis fabricis nouerit reseruandam, de quibus diuino erit reddituras iudicio rationem. Ordinationes uero presbyterorum, seu diaconorum, non nisi quarti, septimi, & decimi mensium ieiunijs, sed & in ingressu quadragesimali, atque mediante uespere sabbati, nouerit celebrandas. Sacrosancti autem baptismi sacramentum non nisi in paschali festiuitate & pentecoste nouerit esse præbendum, exceptis his, qui mortis urgente periculo (ne in æternum pereant) talibus oportet at remedijs subuenire. Huic ergo sedis nostræ præcepta seruanti deuotis animis obsequi uos oportet, ut irreprehensibile, placidumq̄ fiat corpus ecclesiæ per dominum nostrum, qui uiuit & regnat cum deo patre omnipotente & spiritusancto per omnia secula seculorum, Amen. Deus uos incolumes custodiat dilectissimi fiJ
lij. Data Calendis Decembris, imperante domino p̄ijssimo Augusto Leone à deo coronato magno Imperatore, anno septimo: sed & Constantino magno Imperatore eius filio, anno quarto, indictione sexta.

EPISTOLA EIVSDEM AD CLERVM & plebem Thuringiæ.

VIRIS magnificis filijs, Asulco, Guodelano, Mulereo, Gunthareo, Alualdo, & omnibus deo dilectis Thuringis fidelibus Christianis, Gregorius papa. Insinuatam nobis magnificæ in Christo fidei uestræ constantiam agnoscentes, quod paganis compellentibus uos ad idola colenda, fide E
plena responderitis, magis uelle feliciter mori, quàm fidem semel in Christo acceptam aliquatenus uiolare, nimia exultatione repleti, grates debitas persoluimus deo nostro & redemptori, bonorum omnium largitori. Cuius gratia comitante, uos ad meliora & potiora optamus proficere, & ad confirmandum fidei uestræ propositum sanctæ sedi apostolicæ religiosis mentibus adhærere, & prout opus popposcerit sacræ religionis, à memorata sancta sede apostolica, spiritali omnium fidelium mater solatium quærere, sicut decet filios cohæredes regni à regali parente. Ministerio quoque præsentis fratris charissimi Bonifacij, quem ad uos consecratum episcopum in sorte prædicationis destinauimus apostolicis institutionibus informatum ad instruendam fidem uestram, in omnibus uolumus & hortamur obedientes ei consentire, ad complementum in domino uestræ saluationis.

EPISTOLA EIVSDEM AD Thuringos,

Gregorius

A GRegorius seruus seruorum dei, uniuerso populo Thuringorū. Dñs Iesus Christus filius dei, deus uerus, de cælo descēdit, homo factus est pro nobis, pati & crucifigi dignatus est, & sepultus, tertia die resurrexit à mortuis, & ascendit in cælos, discipulis etiā suis sanctis apostolis, ait: Euntes, docete oēs Matth. 28, d
gentes, baptizantes eos in noīe p̄ris & filij & spūssancti. Ipse em̄ credentibus in se, uitā æternā promisit. Cupientes ergo uos in perpetuū uobiscū gaudere, ubi finis nullus est, nec tribulatio, nec aliq̄ amaritudo, sed gloria sempiterna, ideo fratrē nr̄m sanctissimū Bonifacium ep̄m apud uos direximus, ut uos debeat baptizare, & fidē Christi docere, & ab errore ad uiā salutis reducere, ut salutē habeatis & uitā æternā. Sed uos ei in oībus obedite, & sicut patrē uestrū illū honorate, & ad eius doctrinā corda uīa inclinate: quia illum non pro lucro aliquo temporali conquirendo direximus, sed pro lucro animarum uestrarum apud uos eum misimus. Diligite ergo dominum, & in nomine eius baptismum suscipite: quia dominus deus noster, quod oculus hominis Esaiæ. 64. c
nunquā uidit, nec in cor hoīs ascendit, præparauit diligentibus se. Iam recedite à ma 1. Corint. 2. c
lis operibus, & agite bene. Non adoretis idola, nec immoletis carnes: quia dñs nō recipit ista, sed in omnibus, secundū quod uos frater noster Bonifacius docuerit, obseruate & agite, & salui eritis & uos & filij uestri in sempiternum. Facite ergo & domū, ubi & ipse pater uester debeat habitare: & ecclesias, ubi debeatis orare, ut deus uobis
B indulgeat peccata uestra, & donet uobis uitam perpetuam.

¶ Epistola eiusdem ad Saxones.

GRegorius papa uniuerso populo prouinciæ Saxonum. Sapientibus & insapientibus debitor sum, fateor charissimi, uolens uos scire, qualem solicitudinem habeam pro uobis, & pro his q uerbū exhortationis fidei Iesu Christi susceperunt, & qui adhuc suscepturi sunt, ut consolenē corda uīa instructa in charitate, & in omnes diuitias plenitudinis intellectus, in agnitionem mysterij dei patris Coloss. 2. a
Iesu Christi, ut ait egregius Apostolus, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scien Matth. 1. a
tiæ absconditi. Hoc aūt dico, quoniam prope est regnū dei, ut nemo uos decipiat amplius in subtilitate sermonū, aut in quocunq̄ metallo uestram salutem quæratis, adorantes idola manu facta, aurea, argentea, ærea, lapidea, uel de quacunq̄ materia facta, Psalm. 95.
qui falsi dico nomine à paganis antiquitus, quasi dij uocati sunt, in q bus dæmones habitare noscuntur. Qm̄ omnes dij gentium dæmonia sunt, ut ait propheta, dñs autem cælos fecit. Quicunq̄ autem in uobis susceperunt Christum dñm nostrū, in ipso ambulent radicati, & superædificati, & confirmati fide, abundantes in gratiarum actio-
C tiones sunt enim filij tenebrarum quàm filij lucis. Discedite filij ab idolorum cul- Coloss. 1. b
tura, & accedite & adorate dominum deum nostrum, qui fecit cælum & terrā, ma- Lucæ. 16. b
re & omnia quæ in eis sunt, & uultus uestri non erubescent. unus enim dominus ho- Psalm. 134.
minum, uolucrum, quadrupedum, & piscium, qui est benedictus in secula seculorū. Coloss. 3. b
Expoliate ergo ueterem hominem, & induite Christum nouum, deponentes omnia:
iram, indignationem, malitiam, blasphemiam turpem sermonem nolite de ore uoiram, sed potius operamini opus bonum, ut Christus habitet in uobis. Et quodcunq̄ faci Coloss. 3. c
tis in uerbo, aut in opere, in nomine domini nostri Iesu Christi facite, gras agētes deo
& patri per ipsum, respuentes gentilitatis sectam, scientes uos deum habere in cælis. Psalm. 95.
Orationi instātes, ad Christum cor erigite: quoniam magnus est dominus noster & 1. Timot. 2. b
laudabilis nimis, & terribilis super oēs deos, qui uult omnes saluos fieri, & ad agnitionem ueritatis peruenire. Hoc autem commoneo, fratres, ut quicunque uoluerit ex uobis ad Christum conuerti, nullo modo cum prohibeatis, neq̄ uim ei faciatis sculptilia adorare: quia Christus ipse dominus uiuit cum deo patre omnipotente in unitate spiritussancti per omnia secula seculorum, Amen. Charissimi, fidelem ministrum & conseruum misi ad uos Bonifacium fratrem & coepiscopum meum, ad hoc ipsum, ut cognoscat quæ circa uos sunt, & consoletur corda uestra certæ exhorta-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tionis uerbo in Chfo Iesu dño nostro, ut à diabolica fraude liberati, mereamini ado- D
ptionis filijs aggregari, & ut ab æterna damnatiõe liberati, uitam habeatis æternam.

¶ Epistola eiusdem ad Bonifactum episcopum.

Luce. 10. a

Matt. 22. d. & Marci ulti. d

Matt. 10. a

Mat. 25. b. & c

1. Timot. 2. a

1. Timot. 4. c

al. exultauimus

2. Timot. 4. a

Ezech. 13. g

Matth. 25. b c

REuerentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio coepiscopo, Gregorius seruus seruorũ dei. Creditæ speculationis solicitudine pmoti, euangelica q̃q; institutione, q̃ ait, Obsecrate dñm messis, ut eiciat operarios in messem suã, tuam proinde reuerendam fraternitatem ad imitationem apostolorũ (ut dño iubente præcepti sunt, euntes p̃dicare euangelium regni. Gratis accepistis, gratis date) in partibus Hesperiæ ad illuminationem Germaniæ gentis, in umbra mortis sedentis, dirigere p̃uidimus, lucrum inde ut apportare deberes, quia seruus ille de negocio talenti (sicut scriptũ est) fidus, in futuro autori assentis deo fecisse. Quod ga ex obedientiæ munere ministeriũ uerbi cernimus adolere, & p̃dicationis præconio populum infidelem (ut innotuisti) audiuimus conuerti, domini potentiæ gratias referentes, ut ipse à quo bonum procedit, & ad agnitionem uult omnes uenire ueritatis, tibi optamus, ut cooperetur, & à tenebris ad lucem populum illum suæ potẽtiæ inspiratione reducat. Hinc enim uobis merces copiosa credimus q̃ ab omnipotenti domino asscribatur in cælis. Bonum enim certamen, si pseueraueris, possis cũ Apostolo dicere, certaui, cursum cõsummaui, fidẽ seruaui: sed ut coronã percipias laboris, insiste. Pollicetur em̃ deus pseuerantibus in fine salutẽ. Nec te minæ terreant, nec deiciãt terrores, sed fixã in deo tenẽs fiducia, ueritatis uerbũ denicia. Erit em̃ ex adiutorio diuino perfectio. tm̃ sit bonũ in uoluntate opus. Igit̃ quãtos ab errore cõuertis, syllabarũ tuarũ recensito textu cognouimus, læti huberes deo gratias agẽtes, de lucro aĩarũ exultamus. Porro pro eo illo, q nunc usq; desidia quadã in eadẽ gente p̃dicationis uerbũ disseminare neglexerat, & nũc sibi partẽ q̃si in parochiã defendat, Carolo excellẽtissimo filio nro, ut cũ cõpescat suadẽtes, paternis literis scripsim', & ceredim' quod hoc uetari p̃cipiat. Ipse uero opportune, importune p̃dicare quæ sunt salutis, nõ desinas. Igit̃ Thuringis & Germaniæ populo ea, quæ ad aĩæ respicĩũ utilitatẽ & salutẽ, scribere nõ omisimus, int̃ alia, ut cõstruant episcopia, & ecclesias cõdant, iniungẽtes. Ipse em̃, q non uult mortẽ pc̃ãris, sed magis ut cõuertaẽ & uiuat, erit in oĩbus daturus incrementũ. Deus te incolumẽ custodiat. Data pridie nonas Decemb. imperãte dño p̃issimo augusto Leone, à deo coronato magno Imperatore, anno octauo, sed & Constantino magno Imperatore eius filio, anno quinto, indictione octaua.

¶ Epistola eiusdem ad Bonifacium episcopum.

REuerentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio coepiscopo, ad illuminationem gentis Germaniæ, uel circumquaq; in umbra mortis morantibus gẽtibus, in errore cõstitutis, ab hac apostolica dei ecclesia directo, Gregorius seruus seruorum dei. Magna nos habuit gratulatio, lectis sanctissimæ fraternitatis tuæ literis, cum in eis relecta serie fuisset repertum, domini nostri Iesu Christi gratia, plurimos te à gentilitate & errore, ad ueræ fidei agnitionẽ conuertisse. Quod, quia diuina institutione docemur in parabolis, cui quinque talenta credita fuerant, alia quinque fuisse lucratum, in talis commercij lucro cum tota plaudimus ecclesia: hinc iure tibi sacri pallij direximus munus, quod beati Petri apostoli autoritate suscipiens induaris, atque inter archiepiscopos unus, deo autore præcipimus ut censearis. Qualiter enim eo utaris, ex mandato apostolico informatus cognosces, ita ut dum missarum solennia geris, uel episcopum te contigerit consecrare, illo tantummodo tempore eo utaris. Quia uero turbas domini gratia in eisdem partibus ad rectam fidem asseruisti conuersas, nequire te occurrere omnibus, & ea quæ salutis sunt, imo pendere aut intimare, cum iam longe lateq; gratia Christi eius fides in illis partibus propagetur, præcipimus, ut iuxta sacrorum canonum statuta, ubi multitudo exercuit fidelium, ex uigore apostolicæ sedis debeatis ordinare episcopos, pia tamen contemplatione, ut non uilescat dignitas episcopatus. Presbyteræ nanq;, quẽ pterito assiduis actionibus, credas,

A credas, neq; nobis cõfessiones aliquas fecit, nec à nobis, ut suos expleat libitus, absolutus est: sed si eũ errori deditũ repereris, hũc apostolicæ sedis uigore, ut iuxta sanctorũ canonũ censurã corrigas, p̃cipimus, & emẽdes, uel si quos fortasse tales inueneris. Ille em̃ ueniẽs, p̃sbyt̃ sum, ait: Cõmendaticias apud filiũ nr̃m Carolũ literas expet̃t. Nullã illi aliã cõcessimus licentiã, quã uitari, si prauc conuersẽt cũ reliqs, uolumus. Eosdẽq;, q̃s à paganis baptizatos esse asseruisti, si ita habeat, ut denuo baptizes in nõe trinitatis, mãdam'. Interea agrestẽ caballũ aliquãtos adiũxisti comedere, plerosq; & domesticũ. Hoc nequaq̃ fieri deinceps sctissime finas frat, sed qbus potueris (deo iuuãte) modis p oĩa cõpesce, & dignã eis indicito pœnitẽtiã. Immũdũ est em̃ atq; execrabile. Pro obeuntibus q p̃ pe consuluisse dignoseeris, si liceat oblationes offerre. Sancta sic tenet ecclesia, ut q̃sq; pro suis mortuis uere Christianis offerat oblationes, atq; presbyter eorum memoriam faciat. Et quãuis omnes pc̃is subiaceamus, congruit ut sacerdos p mortuis catholicis memoriã faciat, & intercedat. nõ tñ pro impijs, q̃uis Christiani fuerint, tale qd agere licebit. Nã & eos q se dubitant fuisse baptizatos, an nõ, uel q p̃sbytero loui mactanti, & immolatitias carnes uescenti, ut baptizentur, p̃cipimus. Progeniẽ uero suã quẽq; usq; ad septimã obseruare decernimus gnationẽ. Et si ualueris, deuita, ne amplius, cui mulieres obierint, duabus debeat copulari. De his uero dicimus, q patrẽ, matrẽ, fratrẽ, aut sororẽ occiderint, ut toto uitæ suæ tpe corB pus nõ suscipiãt dñicũ, nisi tpe exitus p uiatico. Abstineat em̃ se & à carnis comestione & potu uini, donec aduixerit. leiunet secundã, quartã, & sextã ferias, ut sic possit delens diluere cõmissum scelus. Nã & hoc inter alia discrimẽ agi in partibus illis dixisti, quod quidã ex fidelibus ad immolandum paganis sua uenundãt mãcipia. Hoc ut magnope corrigere debeas, frater admonemus, nec finas fieri ultra. Scelus em̃ est & impietas. Eis ergo, q hoc p̃petrauerunt, simile homicidæ indices pœnitentiã. Et quoties ep̃m consecraueris, duo uel tres conueniant tecũ ep̃i, ut deo sit gratũ quod geris, ut eis cõuenientibus ipsisq; p̃sentibus cõsecres. Hæc te frat charissime, diligent seruare uolumus, & studio pietatis cœptum negocium salutis exequere, ut de lucro apportato ualeas à domino deo nostro mercedem percipere in æterna beatitudine. Priuilegium uero, iuxta quod petisti facientes, his iunctum direximus, optantes te (domini dei nostri præsidio) de conuersione errantium Christo deo nostro plenissimum atq; integrum apportare lucrum. Deus te incolumem custodiat reuerentissime frater.

¶ Finis decretorum Gregorij papæ secundi.

Idololatria & cæcitas Germanorum.

c DECRETVM GREGORII PAPAE TERTII, EX LIBRO PONTIFICALI.

REGORIVS natione Syrus, ex Ioanne, sedit annos decem, menses octo, dies uiginti quinque, uir mitissimus, & ualde sapiens, in diuinis scripturis sufficiẽter instructus, Græca Latinaq; lingua eruditus, psalmos omnes per ordinẽ memoriter retinens, & in eorum sensibus subtilissima exercitatione limatus, lingua quoq; in lectione polita, exhortator bonorum operum plebiq; florentissimæ salutaria prædicans fidei catholicæ & apostolicæ immutilate conseruari, cordatissimum corroborãs, orthodoxæ fidei æmulator ac defensor fortissim', paupertatis amator, & erga inopum prouisionem non solum mentis prouisione, sed studij sui labore solicitus: captiuorum etiam redemptor, orphanis quo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

que & uiduis largiter necessaria tribuens, amator religiositatis, Christianæ normæ, D
& religiose uolentibus uiuere, & dei timorem habere in suis præcordijs dilector exi
stens, deo fauente, peruenit ad ordinem sacrum presbyterij, quem uiri Romani, seu
omnis populus à magno usq; ad paruũ, diuina inspiratione permoti, subito eum, dũ
eius decessor de hoc seculo migrasset, cum ante feretrum in obsequio sui anteces-
al, auferentes ris esset inuentus, ui *abstollentes in pontificatus ordinem elegerũt. Fuit autẽ tempo
ribus Leonis & Constantini imperatorum, ea persecutione grassante, quæ per ipsos
mota est ad depositiõem & destructionem sacrarũ imaginum dñi nostri Iesu Christi,
& sanctæ dei genitricis, sanctorũq; apostolorum, omniumq; sanctorum & confessorũ,
pro quibus idẽ sanctissimus uir, ut ab hoc resipiscerent, ac se remouerent errore, com
minatoria scripta uigore apostolicæ sedis & institutiõis, quemadmodum & sanctæ
memoriæ decessor ipsi⁹ direxerat, misit p Georgium p̃sbyterum, q humano ductus
timore, eadem scripta Imperatori non perrexit: quæ reuertens, & secũ hic in ciuitate
Romana reducens, ipsi sanctissimo pontifici patefecit, confessum se & retũ culpæ faci
ens. Quem magna cõminatione pontifex ipse uoluit ordine sacerdotali priuare, cui
resident concilio, & obsecrantibus tam concilio q̃ optimatibus, ut non deponeret,
al. nequã ar- sed magis idem presbyter pœnitẽtiæ submitteretur, imposita digna pœnitentia, se
gumenta. cundo cũ eisdem actis & scriptis apud regiã direxit urbem. Sed *nequiter argumen E
tata est dispositio eorundẽ Imperatorum, eadem uenerabilia scripta in Sicilieñ. insu-
al. ne ad regi laretineri fecit, *nec ad regiã urbem trãsire permisit, sed eundem portitorem penè p
am urbẽ per- annum integrum exilio relegauit. Vnde maiore fidei ardore permotus, synodale de
transiissent. cretum cum sacerdotali conuentu coram sacrosancta confessione sacratissimi corpo-
ris beati Petri, residẽtibus cũ eodem summo & uenerabili papa archiep̃is, id est, An
tonio Gradensi archiep̃o, Ioanne archiep̃o Rauennæ cum cæteris ep̃is istius Hespe-
riæ partis, numero xciij. seu presbyteris sanctæ huius apostolicæ sedis, astantibus cla
conibus uel cuncto clero, nobilibus etiam consulibus, & reliquis etiam Christianis
plebibus stantibus, decreuit, ut si quis deinceps antiquæ consuetudinis & apostolicæ
ecclesiæ fidelem usum contemnens, aduersus eandem uenerationẽ sacrarũ imaginũ,
uidelicet dei & dñi nostri Iesu Christi, & genitricis eius semper uirginis immacu-
latæ atq; gloriosæ Mariæ, beatorum apostolorum & oĩm sanctorum, depositor atq;
destructor, & prophanator uel blasphemus extiterit, sit extorris à corpore & sangui
ne dñi nostri Iesu Christi, uel totius ecclesiæ unitate atq; compage. Quod & superscri
ptione sua solenniter firmauerunt, & inter cætera instituta probabilium præcessorũ
orthodoxorum pontificum annectenda sanxerunt. Post peractum igitur hoc memo F
ratum superius synodale constitutum, iterum misit alia similiter scripta comminato
al. constringi ria pro erigendis imaginibus per Cõstantinum defensorem: quæ similiter ut anterio-
fecerunt. ra, detenta sunt, & portitorem earum fortissima custodia *constrinxerunt, ferè per in-
tegrum annum. Postmodum aũt auferentes ei ipsa scripta, comminantes ei, post tanti
temporis custodiam cum iniurijs remiserunt. Nam & cũcta generalitas ipsius prouin
ciæ Italiæ similiter pro erigẽdis imaginibus supplicationis scripta unanimit ad eos-
dem principes direxerit: quæ & ipsa similiter ut anteriora, ablata sunt à Sergio pa-
tricio & strategio ipsius insulæ Siciliæ, & ferè octo mẽsibus detẽti, remissi sunt similit
cũ exprobratiõis iniuria portitores. Et itẽq; faciẽs adhortatorias literas pro erigen-
dis imaginibus, & orthodoxæ fidei firmitate, direxit per Petrũ defensorẽ apud regiã
urbẽ tã Anastasio inuasori sedis Constantinopolitanæ, ꝯq; principibus Leoni & Con-
stantino. Hic cõcessas sibi columnas sex onychinas uolubiles ab Eutychio hexarcho,
duxit eas in ecclesiã beati Petri apostoli, quas statuit circa presbyteriũ ante confessio-
nẽ, tres à dextris, & tres à sinistris, iuxta alias antiquas sex Philopareas. Sup quas po-
suit trabes, & uestiuit eas argento mundissimo, in quo sunt expressæ ab uno latere effi
gies saluatoris & apostolorum, & ab alio latere dei genitricis & sanctarum uirginũ:
posuitq; super eas lilia & fara argentea, pẽsantia in unũ libras septingentas. Hic fecit
oratorium intra eandem basilicam iuxta arcum principalẽ in parte uirorum, in quo
recon-

A recondidit in honorem saluatoris, sanctæq; eius genitricis reliquias sanctorũ apostolorum, uel oĩm sanctorum martyrum ac confessorum, iustorumq; perfectorum in toto orbe terrarum quiescentium, quorum festa uigiliarum à monachis trium mo-
steriorum illic seruientium quotidie per ordinem existentia, atq; natalitiorum missas in eodem loco celebrare iussit, instituens in canone ita à sacerdote dicendum: Quoꝝ solennitas hodie in conspectu tuæ maiestatis celebratur, domine deus noster, toto in orbe terrarum. Quam institutionem in eodem oratorio tabulis lapideis conscribere fecit, in quo faciens pergulam, contulit dona diuersarum specierum, id est, gabatas auteas numero duas, & alias *saxifcas numero quinque. Cruces pendentes numero al, forte saxi-cas. quatuor. Item cruces similes numero decem. Amulas superauratas paria duo al, forte iiij. pendentes. Fibulatoria numero quinq;. Coronam auream cum cruce pendẽtem al, forte ij. in gemmis super altare. Patenam & calicem aureos, par unum. Aquamaniles ar genteos duos. Et in imagine sanctæ dei genitricis diadema aureum in gemmis. Et collare aureum in gemmis. Et cum gemmis pendentibus inaures *habente hya-cinthinas sex. Et faciem altaris, & confessionem cum regiolis uestiuit argento. Et in tribus lateribus altaris posuit cruces argenteas quatuor, pensantes in unum libras triginta. Canistra argentea duo. Calicem argenteum unum quotidianum. Co ronulas argenteas quinq;. Et calicem argenteum unum, qui pendet in absida ipsi-
B us oratorij. Et super eandem absidam cruces argenteas tres, & cætera quæ in orna mentum pergulæ, & ad uestes altaris ordinata sunt. Hic fecit in ecclesia sanctæ dei genitricis ad præsepe per circuitum super columnas regulare candelabrum ad instar ecclesiæ beati Petri apostoli. Fecit & ibidem in oratorio sancto, quod ad præsepe dicitur, imaginem auream dei genitricis, amplectentem saluatorem dominum deũ nostrum, in gemmis diuersis pensantem libras quinq;. Hic renouauit tectum san-cti Chrysogoni martyris, & cameram siue picturas parietum. Ciborium etiam de argento, seu arcus quinq; pensantes in unum libras CC. XX. ubi obtulit coronas aureas quatuor. Fara cantharа duo. Patenam argenteam unam. Calicem argen teum unum, seu etiam uestes altaris, necnon & uela serica alba ornata blatto circun-quaque pendentia. Construxitq; monasterium circa eundem titulum sanctorum martyrum Stephani, Laurẽtij, atq; Chrysogoni, cõstituens ibidem abbatem & mona chorum congregationem, ad persoluendas deo laudes in eodẽ titulo diurnis atq; no cturnis temporibus, ordinatas secũdum instar officiorum beati Petri apostoli, segre gatum uidelicet monasterium à iure potestatis presbyteri dicti tituli. In quo mona-
C largitus est, & diuersi alij fideles & amatores domini nostri Iesu Christi in eodem mo nasterio sanctorum Stephani, Laurẽtij, Chrysogoni, prædia & dona deuotissime con tulerunt. Simili etiã modo renouauit monasterium sanctorum Ioannis euangelistæ, Ioannis baptistæ, & sancti Pancratij secus ecclesiam saluatoris antiquitus constructũ, quod ab omni ordine monachico extitit nimia incuria destitutum. In quo prædia & dona contulit, & quæ inuenerat de ipso monasterio alienata, reddito precio eidẽ lo-co restituit. Vbi & congregationem monachorum, & abbatem constituit ad persoluẽ da quotidie sacra officia laudis diuinæ in basilica saluatoris domini nostri Iesu Christi, quæ Constantiniana nuncupat iuxta Lateranas, diurnis nocturnisq; temporibus, ad instar officiorũ ecclesiæ beati Petri apostoli. Item imaginem sanctæ dei genitricis antiquam deargentauit, ac uestiuit de argento mundissimo pensante libras L. Item fecit patenam auream magnam cum diuersis lapidibus, pensantem libras uigintisex. Et calicem similiter in gemmis, pensantem libras uigintinouem. Similiter & euan-gelia aurea in gemmis, pensantia libras quindecim. Fecit autem & rectum nouiter simul & cameram sancti Andreæ apostoli ad sanctum Petrum apostolum, quam de-pinxit. Et fecit in eadẽ basilica imaginẽ auream in gemmis beati Andreæ apostoli, pensantẽ libras septẽ, & intra confessionẽ uestiuit argẽto, quod deauravit auro mun dissimo. Hic etiam basilicam sancti Calixti pontificis & martyris penè à fundamen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tis dirutam, nouis fabricis cum tecto construxit, ac totam depinxit. Vbi contulit pa- D
tenam argenteam & calicem, seu & uestes altaris. Item tectum basilicæ sanctorum
Processi & Martiniani à nouo construxit, supposita pila fabricis fortissimis post eo-
rundem sanctorum ueneranda corpora, ad firmamentū murorum sanctæ basilicæ.
Item in ecclesia beati Genesii martyris tectum à nouo restaurauit, ubi & altare erec-
xit in nomine saluatoris domini dei nostri. In quo contulit patenam argenteam &
calicem, seu coronam argenteam cum delphinis sex. Necnon & coronulam auream
cum cruce, pendentē super altare. Item in basilica sanctæ dei genitricis, quæ ad mar
tyres dicitur, tectum uetusta incuria demolitum, purgari fecit ad purum, & cum cal
ce abundantissimo seu chartis plumbeis nouiter restaurauit: & quæcunq; per eiusdē
tum eiusdem tecti fuerant dissipata, nouo nitore construxit. Item basilicā sanctæ dei
genitricis in Aquiro, in qua ante diaconia & paruum oratorium fuit, eā à fundamen
tis longiorem & latiorem construxit, atq; depinxit. Item diaconiam sanctorū Sergij
& Bacchi sitam apud beatū Petrū apostolū, in qua pridem paruum oratorium erat,
à fundamentis ampliore fabrica dilatauit. Et concedens oīa quæ in usu diaconiæ exi-
stunt, statuit perpetuo tempore pro sustentatione pauperū in diaconiæ ministerium
deseruire. Item in cœmeterio beatæ Petronillæ stationem annue dari instituit. Vbi E
obtulit coronam, calicem & patenam argenteā, seu alia diuersa ad ornatum ecclesiæ
pertinentia. Item accubitos, qui sunt ad beatum Petrum apostolū in ruinis positi, à
fundamentis nouiter restaurauit, atq; depinxit. Itē basilicæ sctī Marci sitæ foras mu-
ros huius ciuitatis Romanæ uia Appia, tectū dirutū à nouo refecit. Itē in ecclesia bea
ti Pauli apostoli mutauit trabes, atq; totū eiusdē basilicæ tectū ab arcu altaris usq; ad
al, regiolas *regias resarciuit ac restaurauit. Mutauit autē trabes in ecclesia sanctæ dei genitricis
ad p̄sepe, numero sex. Fecit uero ecclesiam sanctorū Marcellini & Petri iuxta Latera
nas. Etiā & cœmeteria beatorū martyrū Ianuarij, Vrbani, Tiburtij, Valeriani, & Ma
ximi, ac tectum in ruinis positū à nouo perfecit. Huius temporibus concussa est pro
uincia Romanæ ditioni subiecta à nefandis Lōgobardis, seu & rege eorū Luithpran-
do, ueniensq; Romam, in campo Neronis tentoria tetendit: deprædataq; Campania,
multos nobiles de Romanis more Longobardorū totondit atq; uestiuit. Pro quo uir
dei undiq; dolore cōstrictus, sacras claues ex confessiōe beati Petri apostoli accipiēs,
direxit nauali itinere ad partes Franciæ Carolo sagacissimo uiro, q tunc regnū rego-
bat Frācorum, per missos suos, id est, Anastasiū sanctissimū uirū episcopū, necnon &
Sergium p̄sbyterum, ad postulandū p̄fato excellentissimo Carolo, ut eos à tanta op
pressione Longobardorū liberaret. Eodē tempore necessitate cōpulsus, plurimam F
partē murorū huius ciuitatis Romanæ restaurauit, almoniam quoq; artificū, & pre
cium ad emendum calcem de proprio tribuit. Huius denig; temporibus Gallicanum
Hic aliquid deest. castrum, pro quo quotidie expugnabatur ducatus Romanus à ducatu Spoletano,
pecunias non paruas Transamundo duci eorum, ut cessarent bella & quæstiones, po
tuit causam finire, & in compage sanctæ reipublicæ atq; corpore Christo dilecti ex-
ercitus Romani annecti p̄cepit. Hicq; fecit uestes ad altare in ecclesiis saluatoris dei
genitricis, sanctorum apostolorum Petri & Pauli, atq; Andreæ, & cæteris diuersis ec
clesiis. Nam & Centumcellensis ciuitatis muros dirutos penè à fundamentis fortis-
sime construi fecit. Et hoc cōstituit, ut fere sine interuallo & à presbyteris hebdoma-
darijs missarum solennia, & à monachis diuina officia, secundum constitutum, quod à
collegio sacerdotum coram sacro corpore beati Petri apostoli factum est, in solēnijs
Christi domini dei nostri sanctæq; eius genitricis, sanctorum apostolorum, uel oīum
sanctorum martyrum, confessorum atq; uirginum, in oratorio nomini eorū de-
dicato, intra ecclesiam beati Petri sub arcu principali, similiter & uigiliæ celebraren
tur. Eisdemq; institutis depositis, ut in cœmeterijs circunquaq; positis Romæ, in die
bus natalitiorum eorum luminaria ad uigilias faciendas, & oblatiōes de patriarchio
per oblationarium deportentur ad celebrandas missas, per eum quē præuiderit pon-
tifex pro tempore, sacerdotem. Hic fecit ordinationes tres per mensem Decem-
brem,

brem, presbyteros uiginti quatuor, diacones tres, episcopos per diuersa loca nume-
A ro octoginta. Qui etiā uenerabilem Vuilcharium in partibus Franciæ in ciuitate Vi-
enna dato pallio archiepiscopum eum esse constituit. Qui sepultus est in ecclesia bea
ti Petri apostoli, iiij. Kal. Decembris, indictione x. Et cessauit episcopatus dies octo.

DECRETA GREGORII
PAPAE TERTII VEL IVNIORIS.

Vt nullus audeat presbyteram in cōiugiū ducere I
Item de diacona II
Item de monacha quam dei ancillam appellant III
Item de commatre spirituali IIII
Item de fratris uxore V
Item de nepte VI
Item de nouerca, aut nuru VII
Item de consobrina VIII
Item de propria cognatione, uel quam cognatus ha-buit IX
Vt uiduam nemo furetur in uxorem X
Item ut uirginem nemo furetur in uxorem XI
De arūspicib⁹ uel incātatoribus, seu phylacteriis XII
De præceptis ecclesiæ obseruandis XIII
De Adriano filio Exhilarati XIIII
De Epiphania diacona XV
Vt nullus audeat assensum eis tribuere XVI
De coma clerici non relaxanda XVII

B
N nomine domini saluatoris dei nostri Iesu Christi, imperante domi
no p̄ñissimo Augusto Leone, à deo coronato magno & pacifico Impe
ratore anno sexto, post consulatum uero eius anno decimosexto: sed
& Constantino imperatore eius filio anno secundo, mense Aprili, in-
dictione quarta, præsidente sanctissimo Gregorio apostolico papa in
basilica beati Petri apostolorum principis ante cōfessionem, cōsiden-
tibus etiam sanctissimis episcopis Agnello Ferentinati, Agnello Sutrino, Ioanne Ve
iiternensi, Tribunitio Phalaritano, Vitale Aletrino, Anastasio Tiburtino, Opportuno
*Maturanensi, Ioanne Blerano, Martiano Gabinatis, *Vuilarie Narniensi, Georgio al. Metaurēsi
Portuensi, Sergio Prænestino, Tiberio Syluæ candidæ, Petro Amerino, Gregorio al, Vuilari
Anagniæ, Sinderedo archiepiscopo *Spaniæ, Georgio Nepesino, Sedulio episcopo al. Hispaniæ
Britanniæ, Ioanne Signino, Fergusto episcopo Scotiæ, Andrea Albanēsi, & Maiori-
no Polimartij, seu uenerabilib⁹ presbyteris, Sisinnio, Ioanne, item Ioanne, Eustratio,
Georgio, Talasio, Marino, Constantino, Gregorio, Ioanne, Epiphanio, Marino, Ioan
ne, & Ioanne: astātibus quoq; diaconib⁹, Petro archidiacono, Gregorio, *Musco, seu al, Mascosio
Benedicto, uel cūcto clero, Gregorius sanctissimus ac beatissimus papa ante corpus
C beatissimi Petri in synodo residens, dixit:

CVM simus dominicæ plebis superna miseratione rectores, studiosius nos
conuenit dei præsidium pro eorum sæpe rogitare salute, ne de creditis fru
stratis' que (quod absit) animabus insidijs antiqui hostis, ante pastorem o-
mnium (nisi succedat præueniendo de offensis correctio) districtam cogamur sol-
uere rationem, dum' que perpendo, uel ad animum reduco, quanta circunspectione
nos oporteat, inuigilando contra sui cuiusq; sceleris nequitiam, obuiare, & (si quan-
do insilierit ad perturbandas fideliū mētes) adiutorio superno ictui eius resistere, ual
de concutior atq; nimis tabesco, ne serpentina calliditate (quod absit) leuiores quosq;
decipiat: deo uero fauente, solicitudine nimia, animæquiore mente, diuino iuuami-
ne freti, pro salute omniū studere debemus, ut inconfuso uultu, non de fraude cuius-
quam perculsi, assistere æterno iudici mereamur, & uocem audire inquientem: Euge Matth. 25. b
serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te cōstituam, intra
in gaudium domini tui. Hinc nanque est, quod ingemiscens dico, quia populi Chri-
stiani aliquos per prouinciam Italiam commorātes, audio temere contra catholicam
fidem & patrum statuta patrare, ita ut deo sacratas fœminas ducere præsumant mu-
lieres, & propinquas in coniugio socient. Quod opportunum est spiritali amputari
muerone, atq; si ufæ placet sanctitati, radicitꝰ euelli, ne seges boni agricolæ, zizanio-
rum

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum mixta horrentibus frutectis sordescat. Sanctissimi epi seu uenerabiles respondeD
runt: Vere cognoscimus gratia sancti spiritus cor apostolatus uestri succensum, & ut
radicitus tantæ miseriæ squalores à fidelium mentibus detergantur, & quasi uulnus
corpori infixum, aditu talis miseriæ obserato, salutari antidoto curetur, sicut bñ præ-
uisum est, interdictione anathematis, ne denuo hoc quispiam Romanus, Longobar-
dus, uel cuiuscunq; sit gentis, sacriq; baptismatis unda lotus, attentet, ut nõ tanti pia-
culi mole oppressus, præcipitationem incidat, aut uoragine mergatur iniquitatis, ui
tari debeat, atq; radicitus euellatur. Post hanc omnium consonam responsionẽ Gre-
gorius apostolicus papa ante corpus memoratũ uenerabilis Christi apostolorũ prin-
cipis inferendo sententiam, dixit:

Capitulum primum.

Si quis presbyteram duxerit in coniugium, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, Anathema sit. Capitulum secundum.

Si quis diaconam in coniugium duxerit, anathema sit. Et responderunt omnes ter tio, Anathema sit. Capitulum tertium.

Si quis monacham quam dei ancillam appellamus, in coniugium duxerit, anathe ma sit. Et responderunt omnes tertio, Anathema sit. E

Capitulum quartum.

Si quis commatrem spiritalem duxerit in coniugium, anathema sit. Et respondeB
runt omnes tertio, Anathema sit.

Capitulum quintum.

Si quis fratris uxorem duxerit in coniugium, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, Anathema sit. Capitulum sextum.

Si quis neptem duxerit in coniugium, anathema sit. Et responderunt omnes ter tio, Anathema sit. Capitulum septimum.

Si quis nouercam aut nurum suam duxerit in coniugium, anathema sit. Et respon derunt omnes tertio, Anathema sit.

Capitulum octauum.

Si quis consobrinam duxerit in coniugium, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, Anathema sit. Capitulum nonum.

Si quis de propria cognatione, uel quam cognatus habuit, duxerit uxorem, ana thema sit. Et responderunt omnes tertio, Anathema sit.

Capitulum decimum.

al. cõsentientibus. Si quis uiduam furatus fuerit in uxorem, uel *consentiens ei, anathema sit. Et re- F
sponderunt omnes tertio, Anathema sit.

al. cõsentientibus. Capitulum undecimum.

Si quis uirginem, nisi desponsauerit, rapuerit, uel furatus fuerit in uxorẽ, uel *con sentiens ei, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, Anathema sit.

Capitulum duodecimum.

26. q. v. Si qs ariolos Si quis *ariolos, aruspices, incantatores obseruauerit, aut phylacteriis usus fuerit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, Anathema sit.

Capitulum decimumtertium.

Si quis in quanquam partem nostra præcepta ante emissa apostolicæ ecclesiæ de oliuetis & locis diuersis temerauerit, & non in omnibus obseruauerit, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, Anathema sit.

Capitulum decimumquartum.

Adrianus filius Exhilarati, qui post præstitum sacramentum in apostolica confessione, Epiphaniam diaconam illicito ausu in uxorem habet, anathema sit. Et respon derunt omnes tertio, Anathema sit.

Capitulum decimumquintum.

Epiphania diacona, quæ post prædictum sacramentum, cum Adriano Exhilarati filio fuga lapsa est in uxorem, anathema sit. Et rñderunt omnes tertio, Anathema sit. Capi-

A Capitulum decimumsextum.

Si quis ei in tã crudeli actu cõsensum præbuit, anathema sit. Et rñderunt oẽs tertio, Anathema sit. Capitulum decimumseptimum.

Si quis ex clericis relaxauerit comam, anathema sit. Et responderunt omnes tertio, Anathema sit.

¶ Et subscriptio, primo episcoporum.

Gregorius episcopus sanctæ catholicæ atq; apostolicæ ecclesiæ Romanæ, huic cõstituto à nobis promulgato subscripsi. Agnellus episcopus sanctæ ecclesiæ Ferentinensis, huic constituto à nobis promulgato subscripsi. Ioannes humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Velitern̄sis, huic constituto à nobis promulgato subscripsi. Ego Vitalis episcopus ecclesiæ Alerrinæ, subscripsi. Opportunus episcopus ecclesiæ Maturan̄sis, subscripsi. Martianus episcopus ecclesiæ Sabinatis, subscripsi. Georgius episcopus ecclesiæ Portuẽsis, subscripsi. Tiberius episcopus ecclesiæ Syluæ candidæ, subscripsi. Gregorius episcopus ecclesiæ Anagninæ, subscripsi. Gregorius episcopus ecclesiæ Nepesinæ, subscripsi. Ioannes indignus episcopus ecclesiæ Signinæ, subscripsi. Andreas episcopus ecclesiæ Albanensis, subscripsi. Agnellus peccator episcopus ecclesiæ Sutrinæ, subscripsi. Tribunitius indignus episcoB
pus ecclesiæ Phalaritanæ, subscripsi. Anastasius episcopus ecclesiæ Tiburtinæ, subscripsi. Ioannes episcopus ecclesiæ Bleranæ, subscripsi. Vuilarith episcopus ecclesiæ Narniensis, subscripsi. Sergius episcopus ecclesiæ Prænestinæ, subscripsi. Petrus episcopus ecclesiæ Amerinæ, subscripsi. Maiorinus episcopus ecclesiæ Polimartii, subscripsi. Sinderedus episcopus ex Hispania, huic constituto à nobis promulgato subscripsi. Sedulius episcopus Britãniæ de genere Scotorum, huic constituto à nobis promulgato subscripsi. Fergustus episcopus Scotiæ Pictus, huic cõstituto à nobis promulgato subscripsi.

Subscriptio presbyterorum.

Sisinnius humilis presbyter sanctæ Romanę ecclesiæ tituli sancti Laurẽtii, qui appellatur Lucinæ, huic constituto à nobis promulgato, subscripsi, Ioannes presbyter sanctæ Romanę ecclesię tituli sancti Sixti, subscripsi. Sisinnius presbyter sanctæ Romanæ ecclesię tituli sanctæ Cæciliæ, subscripsi. Ioannes presbyter tituli sancti Marcelli, huic constituto à nobis promulgato, subscripsi. Ioannes humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ, subscripsi. Eustrasius presbyter sanctæ Romanæ ecclesię tituli sanctæ Anastasię, subscripsi. Georgius immeritus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctorum Ioannis & Pauli, huic constituto à nobis promulgato subscripsi. Thalasius presbyter sanctę Romanę ecclesiæ tituli sanctæ dei genitricis, qui appellatur Calixti trans Tiberim, subscripsi. Marinus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sanctæ Sabinę, subscripsi. Constantinus presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Cyriaci, subscripsi. Gregorius humilis presbyter sanctæ Romanæ ecclesiæ tituli sancti Clementis, subscripsi. Epiphanius presbyter sanctę Romanę ecclesiæ tituli sancti Laurentii, subscripsi. Marinus indignus presbyter sanctę Romanæ ecclesiæ tituli sanctorum Apostolorum, subscripsi. Ioannes presbyter sanctę Romanę ecclesię tituli sanctæ Priscę, subscripsi.

Subscriptio diaconorum.

Petrus indignus archidiaconus sanctæ sedis apostolicæ, subscripsi. Musc̃hus humilis diaconus sanctæ sedis apostolicę, subscripsi. Gregorius indignus & humilis diaconus sanctæ sedis apostolicæ, subscripsi.

Benedictus indignus diaconus sanctæ sedis apostolicæ, huic cõstituto à nobis promulgato subscripsi, die nonarum Aprilių, imperante domino pijssimo Augusto Leone, à deo coronato magno imperatore anno sexto. Post cõsulatum uero eius anno decimosexto. Sed & Constantino nouo imperatore eius filio, anno secundo, indictione quarta.

EPISTOLA GREGORII PAPAE TERTII.

C GRegorius episcopus seruus seruorum dei, dilectissimis nobis omnibus episcopis, uenerabilibus presbyteris, religiosis abbatibus omnium prouinciarum. Dño cooperante, & sermonem confirmãte, præsens sanctissimus uir Bonifacius frater ac coepiscopus noster, sicut à prædecessore nostro sanctæ recordationis Gregorio præsule, in illis partib⁹ missus fuerat prædicare uerbum dei, ita post multum temporis dño cooperante anhelanti desiderio, orationis causa liminibus sanctorum beatorum principum apostolorũ Petri & Pauli præsentandus aduenit. Qui perfecta oratione, ad acceptum laborem (angelo dñi prætiante) à nobis est absolutus. Cui pro uestra oĩm dilectione seu reuerentia & religiositate propter Christi amorẽ iuuamina impẽdere dignemini, dum & agnoscitis, quæ dñs noster Iesus Christus in quit, dicens: Qui susceperit prophetam in nomine prophetæ, mercedẽ prophetæ ac Matt. 10. d
cipiet: & qui susceperit iustum in noĩe iusti, mercedẽ iusti accipiet. Et si forsitan quis ex uestris ministris sese ipsi sanctissimo uiro in ministerio exhortationis sanctæ catholicæ fidei adiungere uoluerit, nullo modo prohibeatis charissimi. Magis autem concursum præbete, & ex uestro ouili adiutores ei tribuite, qui possint per dei gratiã sufficienter gentibus ministrare uerbum prædicationis, ut omnipotenti deo nostro animas lucrifaciant, ut & uestra communitas boni operis portionem fortiatur, atq; illi mereantur dominicam uocem audire, Vos qui dereliquistis oĩa, & secuti estis me, Matth. 19. d
centuplum accipietis, & uitam æternam possidebitis. Bene ualete.

¶ Episto-

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ Epistola eiusdem Gregorij papæ tertij.

GREGORIVS papa uniuersis optimatibus & populo prouinciæ Germaniæ, Thuringis, & Thesis, & Bortharis, & Nistresis, Vnedredis, & Lognais, Sudnodis, & Graffeltis, uel oĩbus in Orientali plaga constitutis. Qm̃ prædecessor noster sanctæ recordationis Gregorius ꝑsul nutu diuino motus, ad faciendã deo plebẽ perfectã, præsentium portitorẽ literarũ Bonifacium reuerentissimũ fratrẽ nr̃m ac coepiscopũ ordinãs, ad uos usq; destinauit, eumq; regulã & normã apostolicæ & catholicæ fidei Romanæ (cui deo autore deseruimus) ecclesiæ edocẽs, direxit, & post temporum spatia orationis causa ad limina beatorũ principũ apostolorũ sese ꝑsentauit, & quæ ad salutẽ aĩarum pertineant, à nobis exposcit imbui: nos deo fauẽte (ut sacra docet scriptura) eũ edocẽtes, ad uos charissimi remeandũ absoluim⁹, hortantes uos in dño, ut digne susc̃ipiatis ab eo uerbũ exhortationis, & episcopos uel presbyteros, quos ipse ordinauerit p apostolicã sibi datã autoritatem, in ecclesiæ ministerio recipiatis; & quos forsan deuiantes inuenerit à rectæ fidei tramite, seu canonica doctrina, eosq; prohibuerit, à uobis nullo modo impediat, & quod eis impositũ fuerit, obediendo propter deum susc̃ipiant. Nam q temerator extiterit ad obediẽdum, sibi ipsi damnationem acquirit. Vos aũt charissimi, q in noĩe Christi baptizati estis, Galat.3.d Chr̃m induistis, abstinete & prohibete uosmetipsos ab omni cultu paganor̃, non tm̃ uosmetipsos corrigentes, charissimi, sed & subditos uestros. Diuinos aũt uel sortilegos, sacrificia mortuorum, uel lucorum, uel fontium auguria, uel phylacteria, uel incantatores & uenef̃icos, id est, malef̃icos & obseruationes sacrilegas, quæ in usus finibus fieri solebant, omnino respuentes, tota mentis intentione ad dominum conuertimini. Ipsum timete, adorate, & honorificate, sanctorum memorijs communicantes, Lucæ,17.a ut ait Apostolus. Si enim fides uestra (domino dicente) fuerit ut granum sinapis, dicetis monti huic, & transferetur. Ipse enim dominus & saluator noster Iesus Christus Matth.21.d Lucæ,11.a in suo sacro eloquio inquit, dicens: Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota uirtute tua. Et iterum: Qui me confessus fuerit coram hominibus, & ego confitebor eum coram patre meo, qui est in cælis. Vnde & in alio Ioan.14.b loco promisit, dicens: Quodcunq; petieritis patrem in nomine meo, fiet uobis. Et iterum: Petite, & accipietis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur uobis. Omnis enim Matth.7.a qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulsanti aperietur. Et uos charissimi, facite fructus dignos, ut in die aduentus dñi nostri Iesu Christi fidereas mereamini adipisci mansiones. Bene ualete.

¶ Epistola eiusdem beati Gregorij papæ tertij. E

Dilectissimis nobis filijs in prouincia Baioariorum Alamanniæ constitutis, Luggo, Luidoni, Ridolto, & Phiphilo, Seuadas Gregorius papa. Catholica & sanctorum patrum iubet autoritas, ut bis in anno pro salute populi Christiani seu exhortatione adoptionis filiorum synodalia debeant celebrari, & causarum canonicarũ examinatio prouenire, ut unicuique (prout necessitas poposcerit) pia educatione subueniatur. Vnde secundum Apostoli doctrinam admoneo & hortor uos charissimi per misericordiam dei, ut digne ambuletis uocatione, qua uocati estis, ut ministerium uestrum perfectum sit coram deo. Opportunum Ephe.4.a nanq; est, uos nosse fratrem ac coepiscopum præsentẽ Bonifacium, nostram & agentem uicem cum digno & debito honore pro Christi nomine susc̃ipere, & ministerium ecclesiasticum cum fide catholica secundum normam & morem sanctum catholicæ & apostolicæ dei ecclesiæ, cui (misericordia dei præueniente) præesse uidemur, sic ut apostolica autoritate à nobis destinatus est, ab eo susc̃ipientes dignanter, teneatis, & gentilitatis ritum & doctrinam, uel ueneꝛium Britonum, uel falsorum sacerdotum hæreticorum, siue adulteros, aut undecunque sint, renuentes ac prohibentes abijcias, & ut populum uobis à deo commissum pijs admonitionibus edoceatis, & à sacrificijs mortuorum omnino deuitetis, & iuxta quod fueritis à prædicto nostro consacerdote edocti, ita catholicam & apostolicam doctrinam tenentes, domino deo & saluatori

A uatori nostro placere festinetis. Et in quo uobis loco ad celebranda concilia conuenire mandauerit, siue iuxta Danubium, siue in ciuitate Augusta, uel ubicunq; indicauerit, pro nomine Christi parati esse inueniamini, quatenꝰ cognoscamus per eius mandatũ de uestro conuentu, ut in diẽ aduẽtus Christi Iesu cum fructu boni operis ante eius tribunal assistere mereamur, dicentes: Ecce nos & pueri quos dedisti nobis, domine, non perdidimus ex eis quenquam, ut & uos dominicam uocem audire mereamini, dicẽtem: Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod uobis paratum est ab origine mundi. Bene ualete. Matth.25.c

¶ Epistola eiusdem ad Bonifacium.

REuerentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio coepiscopo, Gregorius seruus seruorum dei. Desiderabilem mihi à te missus Denual religiosus presbyter atulit nuncium, cum te sospitem narrauit, & in ministerio pro quo missus es, (fauente deo) proficere nunciauit. Detulit etiam à te missas literas, ubi indicasti, quod ager dominicus, q incultus iacebat, & spinarum aculeis ex infidelitate riguerat, uomere tuæ doctrinæ exarante semen uerbi susc̃epit, & fertilem messem protulit fideliratis. In eisdem literis quibusdam subnexuistis capitulis, sciscitando qualiter teneat uel doceat hæc sancta apostolica Romana ecclesia. Bene nostis B saris, quia beatus apostolus Petrus & episcopatus principium extitit, & consulenti tibi de statu ecclesiæ non ex nobis quasi ex nobis, sed eiꝰ gratia qui aperit os mutor̃, & linguas infantium facit disertas, qualiter tenere debeas apostolici uigoris doctrinam, Sapient.10.d dicimus. Igitur in primis legebatur, ut quota progenies propinquorum matrimonio copuletur. Dicimus, quod oportuerat quidem, quandiu se agnoscunt affinitate propinquos, ad huius copulæ non accedere societatem. Sed quia temperantia magis & præsertim in tam barbaram gentem, plus placet, quàm districtio censuræ, concedendum est, ut post quartam generationem iungantur. Nam quod posuisti, quod si mulier infirmitate correpta, non ualuerit debitum uiro reddere, quid eius faciat iugalis, bonum esset, si sic permaneret, ut abstinẽtiæ uacaret. Sed quia hoc magnorum est, ille qui se non poterit continere, nubat magis: non tamẽ subsidij opem subtrahat * * * ab illa, cui infirmitas præpedit, & nõ detestabilis culpa excludit. De presbytero uero, uel quilibet sacerdos à populo accusatus, si certi non fuerint testes, qui crimini illato approbent ueritatem, iusiurandum erit in medio, & illũ testem proferat de innocentiæ suæ puritate, cui nuda & aperta sunt omnia, sicq; maneat in proprio gradu. Nam de homine qui à pontifice confirmatus fuerit, denuo illi talis reiteratio probenda est. In missarum solemnijs obseruandum est, quod dominus noster Iesus Christus sanctis suis tribuit discipulis. Accepit nanque calicem, & dedit eis, dicẽs: Hic est Matth.26.d C calix noui testamenti in meo sanguine, hoc facite quotiescunque sumitis. Vnde congruum non est, duos uel tres calices in altario ponere, cum missarum solennia celebrantur. De immolatitijs autem escis consuluisti, si à fidelibus superductum fuerit uificæ crucis signum, edi liceret, an non. illud sufficit respondere, quod beatus Apostolus dicit: Si quis dixerit, quia hoc immolatitium est, nolite edere propter eum, qui 1.Corin.8.a indicauit, & propter conscientiam. Addidisti adhuc, quod si pater uel mater filium fi Roma.14.c liamq; intra septa monasterij in infantiæ annis sub regulari tradiderint disciplina, utrum liceat eis postquam pubertatis impleuerint annos, egredi & matrimonio copulare, hoc omnino deuitamus: quia nefas est, ut oblatis à parentibus deo filijs, uoluptatis frena laxentur. Enimuero quosdam baptizatos absque interrogatione symboli, ab adulteris presbyteris & indignis fassus es. In his tua dilectio teneat antiquum morem ecclesiæ: quia quisquis in nomine patris & filij & spiritussancti baptizatus est, rebaptizari minime liceat. Non enim in nomine baptizantis, sed in nomine trinitatis huius gratiæ donum percepit. Et teneatur quod Apostolus ait: Vnus deus, una fides, unum baptisma. Doctrinam uero spiritalem talibus studiosius ut impertias, demandamus. Pro paruulis uero, qui à parentibus subtra- Ephe.4.a

ẽti sunt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ti sunt,& an baptizati sunt,an non,ignorant: hos ut baptizare debeas secundum pa D
trum traditionem,si non fuerit qui testificetur,ratio poscit. Leprosis autem,si fide-
les Christiani fuerint,dñici corporis & sanguinis participatio tribuat, cum sanis au-
tem conuiuia celebrare negentur. Adiecisti etiam, quod si pestifer morbus aut mor-
talitas in ecclesia uel monasterijs irrepserit,quos necdum retigit,à loco fugiunt eui-
Tobiæ, 12. rantes periculum,unde fatuum hoc uidetur. Non enim ualet quisquam dei effugere
manus. In finem epistola continebat,quod sunt quidam presbyteri,seu episcopi mul-
tis uitijs irretiti,quorum uita in se ipsis sacerdotiũ maculat. Et si tibi liceret cum eis
edere aut loqui,nisi coerciti fuerint,dicimus,ut hos ex apostolica autoritate redargu
endo admoneas, & ad munditiam ecclesiasticæ disciplinæ reducas. Et siquidem obe
dierint,saluabunt animas suas,& ipse mercedem lucratus es, ueruntamen collocutio
nem & mensam communem cum eis agere non recuses. Plerunq; contingit,ut quos
correctio disciplinæ tardos facit ad percipiendam ueritatis normam,conuiuiorũ se-
dulitas & admonitio blanda ad uiam perducat iustitiæ. Id ipsum autem & in illis pro
ceribus,qui tibi adiutorium præstant,obseruare debebis. Hæc frater charissime ex
apostolicæ sedis uigore scripsisse sufficiant,de reliquo implorãtes misericordiã dei,
ut qui te illis in regionibus uice nra ex apostolica autoritate peragere fecit,& in opa
cam syluam lumina ueritatis per os tuum micare prædestinauit,opitulatiõis suæ mi- E
sericordissimum tribuat incrementum,quatenus de fructu operis & ipse ualeas præ
mia præcipere,& ueniam peccatorum inuenire. Deus te incolumem custodiat,reue-
rentissime frater. Data x. kalendas Decemb. imperãte domino pñssimo augusto Leo
ne à deo coronato magno Imperatore,anno decimo imperij eius, sed & Constãtino
magno Imperatore,regni eius anno septimo,indictione decima.

¶ Epistola eiusdem ad Bonifacium.

Roma, 1. c

Reuerentissimo & sctissimo fratri Bonifacio, Gregorius seruus seruoꝝ dei.
Doctoris omnium gentium egregij apostoli Pauli uox est,dicentis: Di-
ligentibus dñm omnia cooperantur in bonum. Agnoscẽtes itaq; in syllabis
fraternitatis tuæ innotuisti tam de Germaniæ gẽtibus,quas sua pietate deus noster de
potestate paganorum liberauit,& ad centũ millia animas in sinu sanctæ matris eccle-
siæ tuo conamine & Caroli principis Francorũ aggregare dignatus est,sed & in Ba-
ioariorum prouincia, quæ à te acta sunt,agnoscentes,datori omnium bonoꝝ domi-
no deo nostro extensis ad cælum palmis gratias retulimus,qui ianuam misericordiæ
& pietatis in illis partibus Hesperijs ad cognoscendam uiam salutis,ostiũ misericor- F
diæ aperuit, & misit angelum suum,q præparauit uiam tuã ante te. Ipsi est gloria in
secula seculorum,Amen. Igitur quia indicasti,perrexisse te ad gentem Baioario-
rum,& inuenisse eos extra ordinem ecclesiasticum uiuentes, dum episcopos non ha-
bebant in prouincia nisi unum nomine Viuilo,quem nos ante tempus ordinauimus,
& quia cum assensu Otilo eorundem Baioariorum, seu optimatum prouinciæ illi-
us,tres alios ordinasse episcopos,& in quatuor partes prouinciam illam diuisisse, id
est,in quatuor parochias,ut unusq; sp suam habeat parochiam, bñ & satis prudenter
peregisti frater. Et qm apostolicam præceptionem ex nostra uice impleuisti,& sicut ti
bi præcepimus,ita peregisti: itaq; non desinas frater reuerentissime,docendo eos san
ctam catholicam & apostolicam Romanæ sedis traditionem,ut illuminentur rudes,
& uiam salutis teneant,per quam possint ad æterna præmia peruenire. Presbyteros
uero,quos ibidem reperisti,si incogniti fuerint illi,à quibus fuerint ordinati,& dubi
um est eos episcopos fuisse,an non,qui eos ordinauerint, si bonæ actionis & catholi-
ci uiri sunt ipsi presbyteri, & in ministerio Christi omniq; lege sancta edocti, apti,
ab episcopo suo benedictionem presbyteratus suscipiant,& consecrentur,& sic mini-
sterio sacro fungantur. Illi uero, qui baptizati sunt per diuersitatem & declinatio-
nem linguarum gentilitatis,tamen quia in nomine trinitatis baptizati sunt, oportet
eos per manus impositionem & sacri chrismatis unctionem confirmari. Nam Viui
lo episcopus à nobis est ordinatus. Et si aliquid excedit extra canonicam regulam,
doce

A doce & corrige eum iuxta Romanæ ecclesiæ traditionem,quam à nobis accepisti. De
concilio uero,ut iuxta ripam Danubij debeas celebrare nostra uice, præcipimus fra-
ternitati tuæ apostolica autoritate ibidem præsentari,& in quantum dominus tibi ui
res dederit,prædicare uerbum salutis,ne cesses,ut religio Christiana in nomine domi
ni crescat & multiplicetur. Nec enim habebis licentiam frater, pro iure cœpti labo-
ris in uno morari loco: sed confirmatis cordibus fratrum & omnium fidelium, q ru-
des sunt in illis Hesperijs partibus,ubi tibi dominus aperuerit uiam, salutis uerbum
prædicare non desistas: & ubi locum inueneris necessarium,secundum canonicam re-
gulam episcopos ordina ex nostra uice, & apostolicam atq; catholicam traditionem
eos tenere edocebis. Ex hoc enim magnum mercedis præmium tibi præparabis,quo-
niam omnipotenti deo nostro facies plebem perfectam. Non pigeat,dilectissime fra-
ter, itinera capere aspera & diuersa,ut Christiana fides longe lateq; tuo conamine ex-
tendatur. Scriptum nanq; est: Arcta & angusta uia est, quæ ducit ad uitam. Operare Mat. 7. b
itaq; frater bonum opus,quod cœpisti,ut in die Christi dei nostri merearis dicere in-
ter cœtum sanctorum probabilium patrum assistens: Ecce ego & pueri,quos dedisti Isaiæ. 8.
mihi,non perdidi ex eis quenquam. Et iterum: Domine, quinq; talenta tradidisti mi- Ioan. 18.
hi,ecce alia quinq; superlucratus sum, ut subsequenter merearis uocem domini audi- Mat. 25. b
B re,dicentis: Euge serue bone & fidelis, quia supra pauca fuisti fidelis, supra multa te Ibidem
constituam, intra in gaudium domini tui. Deus te incolumem custodiat reuerentissi-
me frater. Data quarto calendas Nouembris,Imperãte domino pñssimo Augusto Le
one,imperij eius anno uicesimotertio: sed & Constantino magno imperatore eius fi-
lio,anno uicesimo,indictione octaua.

DECRETVM ZACHARIAE PAPAE, EX LIBRO PONTIFICALI.

C

ZACHARIAS natione Græcus,ex patre Polychronio, sedit annos decem, menses tres, dies quatuordecim,uir mitissimus atq; suauis,omniq; bonitate ornatus, amator cleri & totius populi Romani,tardus ad irascendum,& uelox ad misserendum, nulli malum pro malo reddens,neq; uindictæ sibi meritum tribuens, sed pius & misericors. A tempore ordinationis suæ omnia omnibus factus,etiam & his qui ante sui fuerant persecutores,bona pro malis reddidit,eosq; honoribꝰ promouens ac prouehens,simul & facultate ditauit. Hic inuenit totam Italiam ualde turbatam,simul & ducatum Romanum,persequente Luithprando Longobardorum rege,ex occasione Transamundi regis ducis Spoletani, qui in hac Romana urbe,eodem rege pse quente,refugium fecerat. Et dum à prædecessore eius beatæ memoriæ Gregorio papa,atq; ab Stephano patricio & duce,uel ab omni exercitu Romano p̃dictus Transamundus redditus nõ fuisset,obsessione facta, pro eo ab eodem rege ablatæ sunt à ducatu Romano ciuitates quatuor, id est, Ameria, Ortas, Polimarcis, & Blera, & sic idem rex ad suum palatium est reuersus, mense Augusto, indictione septima. Transamundus uero dux habito consilio cum Romanis,collectoq; generali exercitu Romani ducatus,ingressi sunt per duas partes in fines ducatus Spoletani. Qui continuo timore ducti præ multitudine exercitus Romani, eidem Transamundo se subdiderunt Marsicani, Furconenses, atque Valuen, seu Pennenses. Deinde ingressi per Rauennense

f territo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

territorium,uenerunt in Reatinam ciuitatem,qui Reatini cōtinuo & ipſi ſubiderũ D
ſe.Exinde pergens,ingreſſus eſt Spoletum menſe Decembrio,indictione prædicta.
Eratq; magna turbatio inter Romanos & Longobardos, quoniam Beneuentani &
Spoletani cum Romanis tenebant. Sed dum idem Tranſamundus Spoletanus dux
noluit implere,quæ prædicto pontifici & patricio ſimul & Romanis promiſerat,p
recolligendis quatuor ciuitatibus, quæ p eo perierant,& alia quæ ſpoponderat capi
tula,& p̃nominatus rex ad motionē contra ducatũ Romanum ſe p̃pararet,in his p̃di
ctus papa diuina uocatione ex hac luce ſubtractus eſt, & diuino nutu prænominatus
ſanctiſſimus Zacharias ad pontificatũ eſt eleuatus.Cui omnipotens dñs tantã contu
lit gratiam,ut etiã pro ſalute populi Romani ſuam ponere aĩam nõ dubitaret. Miſſa
igitur legatione apud iam dictũ regem Longobardoꝝ,ſalutaria illi prædicauit.Cui
us ſancti uiri admonitionib⁹ inclinatus,prænoĩatas quatuor quas à ducatu Roma
abſtulerat ciuitates,reddere p̃miſit.Dumq; motione facta ad cõprehendendũ Tranſa
mundũ ducem Spoletanũ exhortatione ſancti uiri exercitus Romanus cõiungeret ſe
in adiutoriũ prædicti regis,egreſſi ſunt,& ipſe Tranſamũdus ſuã deceptionē conſpi
ceret,egreſſurã Spoletana ciuitate,ſeſe prædicto tradidit regi. Dumq; idem rex p
traheret dilationē ad reddendũ iuxta ſuam promiſſionem iam ſatas quatuor ciuita
tes,p̃nominatus põtifex,ut uerus paſtor populi ſibi à deo crediti,ſpem ponẽs in deo,
egreſſus ex Romana ciuitate cũ ſacerdotibus & clero, perrexit fidutialiter & auda
ćter ad ambulandum in locũ Interãnenſium,ubi in finibus Spoletanis ipſe rex reſide
bat.Qui dũ in Ortanã conueniſſet ciuitatẽ,ipſeq; rex eius cognouiſſet aduentũ,miſit
Grimoaldum miſſum ſuũ, qui ei obuius factus,uſq; ad Narnienſem p̃duxit ciuitatẽ.
Ad cuius ſancti uiri occurſum iam noĩatus rex miſit duces, ſatrapas ſuos, magnumq;
exercitum,& à Narnienſium ciuitate octauo ferè miliario ab eodẽ rege eum ſuſcipi
entes,die quæ eſt ſexta feria, perrexerũt ad baſilicã beati Valentini epi ad mare ſitam,
in q̃ dicta Interamnẽſium urbe ducatus Spoletani, ante cuius fores baſilicæ idem rex
cũ reliquis optimatibus & exercitu ſuo ſctũ uirũ ſuſcepit.Factaq; oratione, atq; ſalu
tationem ſibimet perſoluentes,dũ diuinis eum fuiſſet cõmonitus colloquijs, impen
ſaq; charitate,ab eadem eccleſia egreſſus,in eius obſequiũ,dimidiũ ferè miliariũ pre
xit,& ſic in ſuis tentorijs uterq; eadem ſexta feria ſunt morati.Sabbato uero iterq; cõ
uenientes,diuina pſuſus gratia,deo placitis admonitionibus eũ eſt allocutus, p̃dicans
eum ab hoſtili motione & ſanguinis effuſione qeſcere, & ea quæ pacis ſunt,ſemp ſe
ctari.Cuius pijs eloquijs flexus,& de conſtantia ſancti uiri & admonitiõe ad miratus,
oſa quæcunq; ab eo petijt,gratia ſp̃ſſancti obtinuit, & prædictas quatuor ciuitates,
quas ipſe ante bienniũ per obſeſſionē factam pro p̃dicto Tranſamundo duce Spoleta
no abſtulerat,eidem ſancto uiro cum habitatoribus eoꝝ redonauit,quas & per dona
tionem firmauit in oratorio ſaluatoris ſito intra eccleſiam beati Petri noſe ædificati.
Nam & Sabineñ. patrimonium,quod per annos prope xxx.fuerat ablatũ, atq; Nar
nienñ. etiam & Auſinianum,atq; Anchonitanũ,necnon & Numanateñ.& uallem quæ
uocatur magna, ſitam in territorio Sutrino, per donationis titulum ipſi beato Petro
apoſtolorum principi reconceſſit,& pacẽ cum ducatu Romano ipſe rex per xx. con
firmauit annos.Sed & captiuos oẽs,quos tenebat, ex diuerſis prouincijs Romanorũ
miſſis literis ſuis tam in Tuſciã ſuam,q̃ trans Padum una cum Rauinianis captiuis,e
onem,Sergium,Victorẽ,& Agellum cõſules p̃dicto beatiſſimo papæ renouauit.In
prædicta uero baſilica beati Valentini per eiuſdẽ regis petitionem,in locũ Conſent
ni antiſtitis,qui tranſierat,alium ordinauit epm. In cuius conſecratione, dum ad
eſſet ipſe cum ſuis iudicibus,compunctione inſpirationis diuinæ,tanta orationis dul
cedine ab eo ſunt prolata,ut cũ ſanctum uirum conſpicerẽt fundere preces, plures ex
eiſdem Longobardis ad lachrymas ſint p̃moti. Eodem uero die dñico poſt peracta
miſſarum ſolennia,ad prandiũ eundem regem ad apoſtolicã benedictionẽ ſuſcipien
dam ipſe beatiſſimus pontifex inuitauit.Vbi cũ tanta ſuauitate eſum ſumpſit & hila
ritate cordis,ut diceret ipſe rex tũ ſe nunq; meminiſſe comeſum al. comediſſe. Alio
uero

A uero die,quæ fuit ſecunda feria, ualefaciens ei rex ipſe,miſit in eius obſequium Alde
prandum ducem Cluſinũ nepotem ſuum,ſeu Tacipertum caſtaldum, & Raningum
caſtaldum Tuſcanẽſi,atq; Grimoaldum,qui eidem ſancto uiro uſq; ad p̃dictas ciuita
tes obſequium facerent,eaſdemq; ciuitates cũ ſuis habitatoribus traderent. Quod &
factum eſt.In primis Ameriuam ciuitatem, deinde Ortanam. Dumq; in Polimartio
caſtro conueniſſent,eumq; recepiſſet,& fuiſſet itineris longitudo per circuitum finiũ
reipublicæ eunti uſq; ad Bleranam ciuitatem,per partes Sutrinæ ciuitatis, per fines
Longobardorum Tuſciæ,quia de propinquo erat,id eſt,caſtrũ *Laternium, ipſe miſ *al. Liternum
ſus à rege Grimoaldus, eundem beatiſſimum pontificem perduxit uſq; ad Bleranã
ciuitatem,quam & ipſi ſancto uiro prænominati *Ranningus caſtaldus & Grimoal- *al. Raningus
dus tradiderunt. Et ſic regreſſus eſt deo propicio cum uictoriæ palma in urbem Ro
mam.Qui etiam omnem populum aggregans,ab eccleſia ſanctæ dei genitricis, quæ
uocatur ad martyres,egreſſi ſunt omnes generaliter properantes ad beatum princi
pem apoſtolorum Petrum, quos allocutus eſt,admonẽs ad perſoluẽdas omnipoten
ti deo gratiarum actiones. Quibus expletis x.indictione, indictione xi.dum nimium
opprimeret prædictus rex prouinciam Rauennatium,fuiſſetq; præparatus ad moti
B onem faciendam,& ad obſidendum Rauennatium urbem,cognoſcens motionẽ eiuſ
dem regis Eutychius excellentiſſimus patricius & hexarchus unà cũ Ioanne archie
piſcopo eccleſiæ Rauennatis,atq; uniuerſo populo prædictæ ciuitatis,ac ciuitatũ Pen
tapolis & Aemiliæ,facta in ſcriptis obſecratione,miſerunt ſanctiſſimo dño papæ, pe
tentes ut pro eoꝝ occurreret liberatione. Qui miſſis legatione & muneribus ad ob
ſecrandum regem, per Benedictum epm & uicedñm, atq; Ambroſium primicerũ
notariorũ, petijt,ut à motione ceſſaret,& Ceſenateñ.Rauennatibus redderet caſtrũ.
Qui non cõſenſit.Cuius dum duriã perſeuerantiã conſpiceret iam dictus ſanctiſſimus
uir,trophæo fidei monitus,relicta Romana urbe iam dicto Stephano patricio & du
ci ad gubernandũ,non ſicut mercenarius,ſed ſicut uere paſtor, ad oues quæ perierant
redimendas concurrit. Cui obuiam occurrit prænoĩatus excellẽtiſſimus hexarchus,
uſq; ad baſilicam beati Chriſtophori poſitã in loco,qui uocatur ad aquilã,quinquage
ſimo fere miliario à Rauennatiũ urbe.Egreſſi aũt de ciuitate Rauennateñ.uiri & mu
lieres diuerſi ſexus & ætatis,agentes gratias omnipotenti deo, p̃fuſis lachrymis eun
dem ſanctiſſimum pontificem ſuſceperunt,clamantes & dicentes: Venit,uenit paſtor
noſter,qui ſuas reliquit oues,& ad nos perditos liberandos occurrit.Ex eadem quoq;
Rauennatium urbe miſit ad p̃nominatum regem, Stephanũ preſbyterũ & Ambroſi
um primicerium,annuncians ei ſuum aduentũ. Qui uiri in finibus Longobardoꝝ in
C greſſi ciuitatem,quæ uocatur Imola,& cognoſcentes q̃ præpeditio meditabatur p̃di
cto ſancto uiro, ne illuc ambularet, per epiſtolam ſcriptã per noctis ſilentium eidem
nunciauerunt.Quo cognito,iam noĩatus pontifex luceſcente die ſabbato, non mortis
timore perterritus,ſed Chriſti fretus auxilio, audacter egreſſus Rauennatium urbẽ,
& fines Longobardorum ingreſſus,ſequipes factus eſt ſuis miſſis. Quos quidem p̃ce
dentes ante eum,iam dictus rex dolore perculſus ſuſcipere noluit.Ipſe uero ſummus
pontifex xxviij.die menſis Iulij ad Padũ conuenit,ubi & ad ſuſcipiendũ eum ipſe rex
ſuos miſit optimates,cum quibus Ticinum conueniens, ubi ipſe reſidebat rex, foras
muros ciuitatis pertranſiens,ad orationes nonæ pro uigiliarũ beati apoſtolorũ prin
cipis Petri celebrandis miſſarum ſolennijs,in baſilicam eius quæ uocatur ad cælũ au
reum,perrexit.Et poſt,expleta libatione,eandem urbem ingreſſus,moratus eſt.Alio
quoq; die p ipſius principis apoſtoloꝝ natali celebrando,à prænoĩato rege inuitatus,
miſſarum ſolennia celebrauit.Ibiq; mutuo inuicem ſalutantes,pariter ſuſceperunt ci
bum,& ſic in prænoĩatam ciuitatem regreſſi ſunt.Quem ſctũ uirũ ſequenti die rex p
optimates ſuos ad ſuum palatium properare inuitauit. Et ab eodem rege honorifice
nimis ſuſceptus,ſalutaribus monitis eum allocutus eſt,obſecrans,ne amplius Rauen
natium prouinciam per factam motionem opprimeret, ſed magis ablatas Rauenna
tium ciuitates redonaret finibus & caſtrum Ceſenateñ.Qui prædictus rex poſt mul

Universidad de Deusto
Biblioteca

tam duritiam inclinatus est fines Rauennatium urbis dilatare, sicut antea detinebat, & D
duas partes territorij Cesenatei. ad partem reipublicæ restituit, tertiam uero eius ca-
stri partem sub obtentu retinuit. Per initum constitutum utriusq; ad calendas Iunias
Locus omissio mutilus. eius missiâ regia urbe reuersi sunt eundem castrum & tertiam partem quam pro pi-
gnoris causa detinebat. Post hæc autem idem rex egressus de loco in locum, usq; ad
Padum conuiatus eidem sancto uiro, deduxit illum, in quo loco ualefaciens, consti-
tuit ordinatione ad repedandum absoluit, datis in obsequium eius ducibus & primatibus
suos, sed & alios uiros, qui sæpedicta Rauennatium territoria & Cesenam redderet,
quod ita factum est. Deus enim mirabiliter & Rauennatium atq; Pentapolensiū po-
pulos ab oppressione & calamitate qua detinebantur, liberauit, & saturati sunt frumē-
to & uino. Regressus autem in urbem Romanam cum omnibus qui secum erant, gra-
tias agentes deo, denuo natale beatorum principum apostolorum Petri & Pauli cele-
brauit, cum omni populo Rauennatium & Romano, deum orantes, ut ab insidiatore
& persecutore illo Luithprando rege eos liberaret. Cuius preces non despiciens diui-
na clementia, eundem regem ante constitutum de hac luce subtraxit, & omnis persecu-
tio cessauit. Factumq; est gaudium non solum Romanis & Rauennatibus, sed etiam
& genti Longobardorum: qm̃ & Alideprandum nepotem suum, quem ipse reliquer-
rat regem malcuolum proiectum de regno Rachisium, qui fuerat dux Longobardi fi-
bi elegerunt in regem, ad quem missa relatione ipse beatissimus pontifex, cõtinuo ob
reuerentiam principis apostolorum & eius precibus rex inclinatus, xx. annorum spa-
tio inita pace, uniuersus Italiæ quieuit populus. Hic in Lateranen. patriarchio ante ba-
silicam beatæ memoriæ Theodori papæ renouauit triclinium, quod diuersis marmo-
re, uitro, metallis, atq; musino, & pictura ornauit. Sed & sacris imaginibus tam orato-
rium beati Syluestri, q̃q; porticũ decorauit, ubi etiam suam substantiâ oẽm per ma-
nus Ambrosii primicerij notariorum introduci mandauit. Fecit aũt à fundamẽtis in-
te scrinium Lateranen. porticum atq; turrim, ubi & portas æreas atq; cancellos insti-
tuit, & pergulam saluatoris ante foresornauit. Et per ascendentes scalas in superio-
ribus super eandem turrim triclinium, & cancellos æreos construxit, ubi & orbis ter
rarum descriptionem depinxit, atq; diuersis uersiculis ornauit, & omne patriarchiũ
pene à nouo restaurauit, in magna enim penuria eundem locũ inuenerat. Hic in ec-
al. Syricis clesia sanctorum principũ Petri & Pauli pendentia uela inter columnas ex pallijs se-
ricis fecit, & in ecclesia eadem omnes codices domui suæ propríos, qui per circuitum
anni legũtur ad matutinas, in armarij opere ordinauit. Hic domũ occultam Lauren-
tum nouiter ornauit, adijciens ei massam Fonteianã, quæ cognosatur Paunaria. Hic
xx. lib. auri pro emendo oleo annue, ut de lucro eorum in luminaribus apostolicis pe-
ficiat, instituit, & constitutum sub anathematis uinculo obligauit. Hic fecit uestem su-
per altare beati Petri apostoli ex auro textam, habentem natiuitatem dñi dei & salua-
al. Syrica toris nostri Iesu Christi, ornauitq; eam ex gemmis preciosis, simulq; & uela * sericea
Alithina, quæ & ornauit in rhodicis & ornamentis uarijs auro textis. Item fecit coro
nam de argento purissimo cum delphinis ex proprio precio, pensantem libras C.xx.
Hic beatissimus uir iuxta ritũ ecclesiasticum fidei suæ sponsionis orthodoxæ ecclesiæ
Constantinopolitanæ misit synodicam, simulq; & aliam suggestionem dirigens Con-
stantino principi. Et pergentibus apostolicæ sedis responsalibus ad regiã urbem, in-
uenerunt intra palatium regiæ potestatis inuasorem quẽdam & rebellem, Artauasti
noĩe. Dum enim idem imperator ad debellandum Agarenorum gẽtem properasset,
illic prælatus Artauastus, datis populo, qui in regia urbe remanserat, primus imperi-
ale arripuit solium, & postmodũ aggregans Orientalium exercituũ multitudiné, ad-
telatus Constãtinus princeps, pgensq; Constantinopolim, eandẽ uiriliter expugnãs,
atq; extrinsecus uallans, comprehendit ciuitatem, & pristinũ regni sui adeptus est fa-
stigium, statimq; iam Artauasti filiorumq; eius eruit oculos, & plures ex suis rebelli-
bus exules à proprijs fecit habitaculis. Post hæc uero regrens missum apostolicæ se-
dis, quẽ ibidem tẽporibus pturbationis contigerat aduenisse, eumq; repertum ad se-
dem apo-

A dem apostolicam absoluit, & iuxta quod beatissimus pontifex postulauerat, donatio-
nem in scriptis de duobus mãsis, quæ Nymphas & Normias appellantur, iuris existen-
tibus reipublicæ, eidem sanctissimo papæ sanctæq; Romanæ ecclesiæ iure perpetuo
direxit possidendas. Huius temporibus Carlomannus filius Caroli Francorum re-
gis, psentis uitæ relinquens gloriam atq; potestatẽ terrenã, ad beatum Petrum apo-
stolorũ principem deuotus cũ aliquãtis aduenit fidelibus, seseq; eidẽ del apostolo cõ-
tulit, atq; in spirituali habitu spondens se permansurum, clericatus iugum ab eodem
sanctissimo pontifice suscepit. Et inter alia multa dona obtulit beato Petro apostolo
ante confessionem arcum argenteum maiorem, pensantem libras lxx. Et post ali-
quantum temporis ad beati Benedicti, quod in Aquinensium finibus situm est, profe
ctus est monasterium, in quo & suam finire uitam iure iurando professus est. Porro
eodem tempore contigit plures Veneticorum negociatores ad hanc Romanam urbẽ
aduenisse, & mercimonij nundinas propagantes, multitudinem mancipiorũ uirilis sci
licet & fœminini generis emere nisi sunt, quos in Aphricam ad paganam gentem ni-
tebantur deducere. Quo cognito, idem sanctissimus pater hoc fieri prohibuit, dicẽs
iustũ non esse, ut Christi abluti baptismo, paganis gentibus deseruirent. Datoq; eisdẽ
Venetícis precio, quod in illorũ emptione dedisse probati sunt, cunctos à iugo serui
B tutis redemit, atq; more liberorum degendos absoluit. Ipsis quoq; tẽporibus Rachis
Longobardorum rex ad capiendam ciuitatem Perusinam, sicut cætera Pentapoleos
oppida profectus est cum uehementi indignatione. Quã & circundans, fortiter expu
gnabat. Hoc audiens sanctissimus papa, cõtinuo spe diuina fretus, assumptis aliquan
tis ex suo clero optimatibus, quantocius ad eandẽ perrexit ciuitatem, impensisq; eidẽ
regi pluribus muneribus, atq; oppidò cum deprecans, opitulante domino, ab oppres-
sione ipsius ciuitatis eũ amouit. Cui & salutifera prædicans, deo autore, ualuit animũ
eius spiritali studio inclinare. Et post aliquantos dies idem Rachis rex regalẽ dignita-
tem deuote cum uxore & filijs ad beati Petri apostolorũ principis coniunxit limina,
acceptaq; à præfato sanctissimo uiro oratione, clericus effectus, monachico indutus
est habitu cum uxore & filijs. Huius deniq; tẽporibus magnum thesaurũ dñs deus
noster in hac Romana urbe per eundem almificũ pontificem ppalare dignatus est. In
uenerabili itaq; patriarchio sacratissimum beati Gregorij martyris caput idem san-
ctissimus papa in capsa reconditi repperit. In qua & pitacium pariter inuenit literis
exaratum Græcis, ipsum esse significantes. Cui sanctissimo papæ cum omnino esset
satisfactum, ilico aggregato huius Romanæ urbis populo, ipse cum hymnis & canti-
C cis spiritalibus in uenerabili diaconia eius nose sita in hac Romana ciuitate regione
secunda, ad uelum aureum illud deduci fecit, ubi immensa miracula & beneficia oĩ-
potens deus ad laudem noĩs sui, per eũdem sacratissimum martyrẽ operari dignatur.
Huius temporibus Theodorus maior filius Megisti al. regis Cataxanthi, ob ueniã
suorum delictorum, prædium, quo ex hæreditate fruebatur paterna, sitũ ab hac Ro-
mana urbe miliario quinto uia Tiburtina, in quo & oratorium sanctæ ecclesiæ esse di
noscitur, beato Petro dereliquit. Quod & ipse beatissimus papa magnæ constructio-
nis fabricis atq; picturis decorauit, ampliauitq; in eo fines ex omni parte. Data enim
digna recõpensatione his, qui in uicino eiusdẽ loci possessiones tenere uidebantur, ne-
minì uim inferens, sed magis ut condecet patrem, * culta secus eundem locum amica al. cuncta
pactione emit prædia, & domum cultam, beato Petro eundem locum iure perpetuo
statuit permanendum. Quæ domus culta, sanctæ Cæciliæ usq; in hodiernum diem uo
catur. Construxit quippe in ea & oratorium sancti abbatis Cyri, ubi & multas san-
ctorum condidit reliquias, quam uidelicet domũ cultam usui proprío dominicæ ui-
delicet rationis descripsit. Hic constituit & aliam domum cultam in xiij. miliario al. similiter
à Romana urbe de patrimonio Tusciæ, & constitutionibus obligauit usui ecclesiæ pa- etiam
manẽdam, * etiam loca quæ ab Anna relicta, * quæ Agathonis primicerij beato Petro al. quondam
* uidetur esse concessa. Hic * missas quæ uocantur Antius & Formias, suo studio su- al. uidentur
ri beati Petri acquisiuit, quas & domos cultas statuit, & de omnibus superius adnexis al. missas

Universidad de Deusto
Biblioteca

domibus cultis apostolicæ rationis constituta faciens, atq; sacerdotale collegium ag- D
gregans, sub interdictionibus statuit, nulli quoq; successoꝝ eius pontificum uel aliæ
cuilibet psonæ licere, ipsas domos cultas ab usu ecclesiæ quoquo mõ alienare. Hic fe-
cit uestes super altare beati Andreæ apostoli ad beatũ Petrũ apostolũ nimis optimas.
Hic beatissimus papa statuit, ut crebris diebus alimentoꝝ sumptus, qui & eleemosy-
na usq; nunc appellatur, de uenerabili patriarchio *à parte cellarij paupibus & pere- al. à pualla-rij al. à cellarijs
grinis, qui apud beatum Petrum demorantur, deportari, eisdemq; erogari, necnon &
omnibus inopibus & infirmis per uniuersas regiones istius Romanæ urbis constitu-
tis eisdem similiter distribui ipsam alimentorum constituit eleemosynã. Huius tem-
poribus contigit subito tegumen tituli beati Christi martyris Eusebij cadere. Qui sa-
ctissimus uir cum tota sua decertans uirtute, prudenterq; elaborans, sicut antiquitus
fuit, rursus, quod ceciderat, reparauit, atq; optime restaurauit. Hic præcipuus pont
fex multa loca sanctorum in meliorem statum perduxit, & uestes optimas super alta-
ria earundem dei ecclesiarum fecit. Hic dilexit clerum suũ ualde, ac presbyteria eis
annue in duplo & amplius tribuit oĩa, utpote pater & bonus pastor amplectens & uti-
liter fouens, & penitus quempiam minime tribulari permittens. Hulus deniq; tẽpo-
ribus in magna securitate & lætitia populus à deo illi commissus degens uitam du-
xit. Hic beatissimus papa suo prudentissimo studio, quos beatæ recordationis Grego g
rius papa fecit quatuor dialogorum libros, de latino in Græcum transtulit eloquio,
& plures, qui latinam ignorant lectionem, per eorum illuminauit lectionem atq; hi
storiam. Hic fecit ordinationes tres per mensem Martium, presbyteros xxx. diacones
quinq;, episcopos per diuersa loca lxxxv. Qui sepultus est ad beatum Petrum aposto
lum, idibus Martij, indictione quinta. Et cessauit episcopatus dies xij.

Epistola Bonifacij ad Zachariam papam.

DOmino charissimo summi pontificatus infula prædito, uiro apostolico Za
chariæ, Bonifacius seruus seruorum dei. Confitemur domine pater, quia
postquam per nuncios referentes audiuimus, quòd uenerandæ memoriæ
apostolatus uestri præcessor Gregorius pontifex apostolicæ sedis, ergastu
lo corporis absolutus, ad dominum migrauit, quod maiorem lætitiam & maius gau-
dium nobis non audiuimus, & suspensis ad æthera palmis, deo gratias egimus, q̃ quod
clementem paternitatẽ uestram altissimus arbiter canonica iura regerẽ, & apostolicæ
sedis gubernacula gubernare concessit. Ergo nonaliter, quàm ut ante uestigia uestra
geniculantes intimis subnixe flagitamus precibus, ut sicut prædecessorum uestrorum
pro autoritate sancti Petri pietatis serui deuoti, & subditi discipuli fuimus, sic & ues-
træ pietatis serui obedientes subditi, sub iure canonico fieri mereamur, optantes ca-
tholicam fidem, & unitatem Romanæ ecclesiæ seruando dilatare, & quantocunque
audientes uel discipulos in ista legatione mihi deus donauerit, ad obedientiam aposto
licæ sedis inuitare, & inclinare non cesso. Necesse quoque habemus, indicare pater-
nitati uestræ, quia per dei gratiam Germaniæ populis aliquantulum percussis, uel
correctis, tres ordinauimus episcopos, & prouinciam in tres parochias discreuimus,
& illa tria oppida siue urbes, in quibus constituti & ordinati sunt, scriptis autoritatis
uestræ confirmari & stabiliri precantes desideramus: unam esse sedem episcopatus
decreuimus in castello, quod dicitur Vuirtzburg, & alteram in oppido, quod nomi-
*Buraburg: tertiam in loco, qui dicitur *Eistet, qui fuit iam olim urbis pagano- al. forte Bam burg al. Erpes-furod al. Erphoerdt
rum rusticorum. Hæc tria loca propria charta autoritate apostolatus uestri roborari,
& confirmari diligenter postulamus, ut (si dominus uoluerit) per autoritatem & ꝑ-
ceptum sancti Petri iussionibus apostolicis fundatæ & stabilitæ sint tres in Germania
episcopales sedes, & ut præsentes uel futuræ generationes non præsumant uel paro-
chias corrumpere, uel uiolare præceptum apostolicæ sedis. Notum similiter sit pa-
ternitati uestræ, quod Carlomannus dux Francorum me accersitum ad se, rogauit in
parte regni Francorum, quæ in sua est potestate, synodum incipere congregare, &
promisit

A promisit se de ecclesiastica religione, quæ iam longo tempore, id est, non minus quàm
per sexaginta uel septuaginta annos calcata & dissipata fuit, aliquid corrigere & emẽ
dare uelle. Quapropter si hoc (deo inspirante) ueraciter implere uoluerit, consilium
& præceptum sanctæ uestræ autoritatis, id est, apostolicæ sedis habere & sapere de-
beo. Franci enim (ut seniores dicunt) plusquam per tempus octoginta annorum sy- In Frãcia te-
nodum non fecerunt, nec archiepiscopum habuerunt, nec ecclesiæ canonica iura ali- puit religio.
cubi fundabant, uel renouabant. Modo autem maxima ex parte per ciuitates episcopa
les sedes traditæ sunt laicis cupidis ad possidendum, uel adulteratis clericis, seortato-
ribus, & publicanis seculariter ad perfruendum. Nam si per uerbum uestrum hoc ne-
gocium (duce rogante supradicto) monere & præcipere debeo, præceptum & iu-
dicium apostolicæ sedis cum canonibus ecclesiasticis præsto habere cupio. Si inue-
nero inter illos (diacones quos nominant) qui à pueritia sua semper in stupris, sem-
per in adulterijs, & in omnibus semper spurcitijs uitam ducentes, sub tali testimo-
nio uenerunt ad diaconatum, & modo in diaconatu concubinas quatuor uel quin-
que uel plures noctu in lecto habentes, euangelium tamen legere, & diaconos se no-
minare non erubescunt, nec metuunt, & sic in talibus incestis ad ordinem presbyte-
ratus officio fungentes, dicunt se pro populo incedere, & sacras oblationes offerre,
B acerrimè, quod peius est, sub talibus testimonijs per gradus singulos ascendentes,
ordinantur & nominantur episcopi, ut habeant præceptum & conscriptum autori-
tatis uestræ, quid de talibus diffiniatis, & per responsum apostolicum conuincantur,
& arguantur peccatores. Et inueniuntur quidam inter eos episcopi, qui licet dicant se
fornicarios uel adulteros non esse, sed sunt ebriosi & incuriosi, uel uenatores, & qui
pugnant in exercitu armati, & effundunt propria manu sanguinem hominum, siue pa
ganorum, siue Christianorũ. Et quia seruus & legatus apostolicæ sedis esse dinoscor,
& unum sit uerbum, meum hic, & uestrum ibi, si contingat ad iudicium autoritatis
uestræ, ut pariter missos dirigamus. Præterea de una re & consilium quærere, & licen
tiam petere necesse habeo, eo quòd uenerandæ memoriæ præcessor uester (sicut au-
ditis) in præsentia uestra mihi præcepit, ut presbyterum post obitũ meum (deo uo-
lente) in ecclesiastico ministerio hæredem & successorem constituere deberem. Et
hæc mihi (si dei uoluntas est) placeat, sed modo dubito, & nescio si fieri possit, quia
postea frater illius auunculum ducis Francorum occidit, & adhuc ignoramus, qua-
liter ista discordia pacificari & finiri ualeat. Et obsecro, ut autoritatis uestræ licentia
sit, ut cum consilio seruorum dei de ista electione faciam, quod nobis in cõmune pro
C deo & pro ecclesiæ utilitate, uel fructu spiritali, & defensione religionis optimum esse
uideatur, ut consensum uestrum habeam de hoc facere, quod optimum esse uideatur,
& consensum uestrum habeam de hoc facere, quod optimum esse uideatur, & mihi
inspirare dignetur deus, quia hoc non uidetur posse fieri, si contrarius princeps fue- De scandalo orto ex dispẽ satione
rit. Interea quærere & interrogare paternitatis uestræ consilium debeo de qua-
dam confusione & scandalo prædicationis, quæ nuper ad nos ueniens mentem no-
stram conturbauit, & sacerdotibus ecclesiarum uerecundiam incutiebat: quia laicus
quidam magnæ personæ ad nos ueniens, dicebat sibi ab apostolicæ sedis pontifice san
ctæ memoriæ Gregorio datam fuisse licentiam, ut in matrimonium acciperet uidu-
am auunculi sui, quæ & ipsa fuit uxor consobrini, & illa illo uiuente discessit ab eo,
& isti uiro (qui nunc eam accipere desiderans, affirmat sibi licentiam datam) in tertio
*genuculo propinqua illius esse dinoscitur, & uorũ uouit deo castitatis, & uelata fuit, al. gradu
& iterũ abiecto uelamine maritata. Tale eñ matrimonium supradictus hõ ab apostо-
lica sede sibi affirmat esse concessum, quod non æstimamus uerũ: qa synodus & eccle
sia, in q̃ natus & nutritus fui, id est, in transmarina Saxonia, Lundunensis synodus quæ
in primis à discipulis sancti Gregorij, id est, Augustino, Laurentio, Iusto, Melito archi
episcopis cõstituta & ordinata fuit, talẽ copulã & matrimoniũ, maximũ scelus & ince
stũ, & horribile flagitiũ, & damnabile piaculum fieri, ex autoritate sanctæ scripturæ
iudicabant, Quapropter paternitas uestra huius rei ueritatem nobis indicare nõ dedi

Universidad de Deusto
Biblioteca

gnetur,ut ecclesiæ sacerdotibus uel populo Christiano inde scandala uel schismata, D
uel noui errores non oriantur, & concrescant. Et quia carnales homines idiotæ Ale-
manni,uel *Bauguarui,uel Franci,si iuxta Romanam urbem aliquid facere uiderint
ex his peccatis,quæ nos prohibemus,licitum & concessum à sacerdotibus esse pután
& dum nobis improperium deputant,sibi scandalum uitæ accipiunt. Sicut affirmant
se uidisse annis singulis in Romana urbe,& iuxta ecclesiam sancti Petri in die uel no
cte,quando calend.Ianuarij intrant, paganorum consuetudine choros ducere per pla
teas,& acclamationes ritu gentilium,& cantationes sacrilegas celebrare, & mensas
illa die uel nocte dapibus onerare,& nullum de domo sua ignem,uel ferramentũ,uel
aliquid commodi uicino suo præstare uelle. Dicunt quoq; se uidisse ibi mulieres pa
ganorũ phylacteria & ligaturas,& in brachijs & in cruribus ligatas habere, & pu
blice ad uendendum uenales ad comparandum alijs offerre. Quæ omnia, eo q; ibi à
carnalibus & insipientibus uidentur,nobis hic improperium & impedimentum præ
dicationis & doctrinæ perficiunt. De talibus ait Apostolus,increpans:Dies obserua
tis & tempora, timeo ne sine causa laborauerim in uobis. Et sanctus Augustinus dixit
Nam qui prædictis malis,id est, caragis & diuinis & aruspicibus uel phylacterijs, &
alijs quibuslibet augurijs crediderit,etsi ieiunet,etsi oret,etsi iugiter ad ecclesias cur
rat,etsi largas eleemosynas faciat,etsi corpusculum suum in omni afflictione crucia
uerit,nihil ei proderit,quandiu sacrilega illa non reliquerit. Nam si istas paganias pa
ternitas uestra ibi in Romana urbe prohibuerit,& sibi mercedem,& nobis maximum
profectum in doctrina ecclesiastica perficiet. Episcopi quoque & presbyteri generis
Francorum, qui fuerunt adulteri & fornicatores acerrimi, quos in gradu episcopatus
uel presbyterij fornicationum filij nati arguunt,reuenientes ab apostolica sede,dicût
sibi Romanum pontificem licentiam dedisse,ministerium episcopale in ecclesia mini
strare. Quos contra contendimus, quia apostolicam sedem nequaquã cõtra decreta ca
nonum audiuimus iudicasse. Hæc omnia,domine charissime,propterea uobis nota fa
cimus,ut uestræ auctoritatis responsum talibus dare possimus,ut per cautelam uestræ
doctrinæ oues ecclesiæ non seducantur,sed lupi rapaces commoti & superati pereãt.
Interea munuscula parua uobis direximus,non qa digna sunt paternitati uestræ,sed
pro indicio charitatis,obedictiæ & deuotionis,id est, *uuilloſam unam, & argenti &
auri tantillum. Dextera domini protegente, incolumem ualere & in Christo profi
cere beatitudinem uestram in longitudinem dierum optamus.

Te deus altitonus sancta conseruet in æde,
Sedis apostolicæ rectorem in tempora longa.
Melliflua gratum populis doctrina per orbem,
Perficiatq; deo dignum pia gratia Christi.
Splendida perficiat floreus sua gaudia mater,
Atq; domus domini lætetur plebe secunda.

sorte al. Bajoarij uel Bauari. Facile trahitur prochdolor in exemplum, quod Romæ peccatur.

Galat.4.b Sermo.de tempore 241.

Epist.1.c

EPISTOLA ZACHARIAE AD VVITTAM.

Dilectissimo nobis Vuittæ sanctæ ecclesiæ Barbarenæ,Zacharias papa. Do
mino cooperante,& sermonem confirmante ad dilatandam Christianita-
tis legem,& orthodoxæ fidei tramitem ad docendum, iuxta quod prædi-
dicat sancta hæc Romana(cui deo autore præsidemus)ecclesia,innotuit no
bis sanctissimus ac reuerentissimus frater & coepiscopus noster Bonifacius, nup deo
creuisse & ordinasse in Germaniæ partibus episcopales sedes, ubi præest uestra dile-
ctio,& prouinciam in tres diuisisse parochias: quo cognito, cum magna exultatione
extensis ad sidera palmis, illuminatori & datori omnium bonorum domino deo,&
saluatori nostro Iesu Christo gratias egimus, qui facit utraq; unum. Flagitauit aute
à nobis pro suis syllabis iam dictus sanctissimus uir, per apostolicam auctoritatem ue-
stras confirmari sedes. Pro quo & nos ardenti animo & diuino iuuamine,ac auctorita-
te beati Petri apostolorum principis,cui data est à deo & saluatore nostro Iesu Chri-
sto ligan

A sto ligandi soluendiq; potestas peccata hominum in cælo & in terra, confirmamus, Matt.16.c
atq; solidas permanere uestras episcopales sedes sancimus,interdicentes ipsius princi
pis apostolorum autoritate à præsenti omnibus,& in futuras generationes,ut nullus
audeat contra eandem uestram uenire ordinationem,quæ (dignante deo) ex n.stra
præceptione in uobis facta est,& hoc interdicentes,ut nullus audeat iuxta sanctorum
canonum traditionem,ex alio episcopatu ibidem translatari,aut ordinare episcopũ,
post uestram de hoc seculo euocationẽ,nisi is,qui apostolicæ nostræ sedis in illis par-
tibus præsentauerit uicẽ. Sed nec unus alterius parochias inuadere,aut ecclesias sub-
trahere præsumatis. Nam(quod non credimus)si quis ille fuerit,qui contra hanc ue
stram præceptionem temerario ausu uenire tentauerit,sciat se æterno dei iudicio ana
thematis uinculo esse innodatum. Si quis uero apostolica seruauerit præcepta,& nor
mam rectæ & orthodoxæ fidei fuerit assequutus,benedictionis gratiam cõsequatur.
De cætero petimus diuinam clementiam,ut confirmet & corroboret hoc,quod ope
ratus est dominus in uobis. Et charitas dei, gratia, & pax ueta fit cum spiritu uestro.
Sanctissimi & dilectissimi nobis,toto conamine elaborate pro fide Christi, & ad mi-
nisterium eius perficiendum decertate,ut & cum egregio Apostolo mereamini dice
B re:Bonum certamen certaui,cursum consummaui,fidem seruaui. De reliquo reposi- 2.Timot.4.e
ta est mihi corona iustitiæ,quam reddet mihi dñs in illum diem iustus iudex. Salutã-
tes,uos in domino ualere optamus. Bene ualete. Data calendis Aprilis, imperante do
mino Constantino magno imperatore, anno uigesimoquarto, imperij eius anno se-
cundo, indictione sexta.

Epistola Zachariæ ad Bonifacium episcopum.

Reuerentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio coepiscopo,Zacharias seruus
seruorum dei. Virgilius & Sodomus uiri religiosi,apud Baioariorum pro-
uinciam degentes,suis apud nos literis usi sunt,per quas intimauerũt, quòd
tua reuerenda fraternitas eis iniungeret Christianos denuo baptizare. Quod
audientes,nimis fuimus conturbati,& in admirationem quandam incidimus,si habe-
tur,ut dictum est,Retulerunt quippe,quod fuerit in eadem prouincia sacerdos, qui
latinam linguam penitus ignorabat,& dum baptizaret,nesciens latini eloquij,infrin-
gens linguam diceret,Baptizo te in nomine patria & filia & spiritusancta, ac per hoc
tua fraternitas considerauit rebaptizare. Sed sanctissime frater, si ille qui baptizauit,
non errorem introducens aut hæresim, sed pro sola ignorantia Romanæ locutionis
C infringendo linguam,(ut supra fati sumus)baptizans dixisset,non possumus consen-
tire, ut denuo baptizentur:quia(quod tua bene compertum habet sancta fraterni-
tas)quicunq; baptizatus fuerit ab hæreticis in nomine patris & filij & spiritussancti,
nullo modo rebaptizari debeat,sed per solam manus impositionem purgari debeat.
Nam sanctissime frater, si ita est,ut nobis relatum est,non amplius à te illis prædicen
tur huiusmodi,sed ut patres sancti docent & prædicant,tua sanctitas studeat conser-
uare. Deus te incolumem custodiat reuerẽtissime frater. Data calendis Iulij, imperan
te domino pijssimo Augusto Constantino à deo coronato magno imperatore, anno
xxvi. imperij eius anno quarto,indictione quartadecima.

Epistola eiusdem ad episcopos diuersos.

Dilectissimis nobis,Raginfredo Rothomagensi episcopo, Rimberto Ambi
anensi episcopo,Deodato Bellouacensi episcopo,Helisio Nouiomeñ epi-
scopo,Fulgario Tungrensi episcopo,Dauid Corisopiteñ. epõ,Aethereo al.Leodiensi
Cenomanẽsi episcopo,Trenurardo Cameracẽsi epõ,Burchardo Vuirtz- al.Traguar-
burgensi episcopo, Genebando Laudunensi episcopo,Romano Meldensi episcopo, do
Agilolfo Colonensi episcopo,Heddo Straburgensi episcopo, & cæteris amantissi- forte al. Ar-
mis episcopis,presbyteris,& etiam diaconibus,cunctisq; orthodoxis ecclesiarum dei gentinensi
clericis

Universidad de Deusto
Biblioteca

forteal. fre.

clericis apostolicam doctrinam tenentibus, Zacharias diuina gratia ꝓuidus, apo-
stolicæ sedis pontifex, seruus autem seruorum dei, in domino salutem dicit. Gratias
ago deo patri omnipotenti, & domino Iesu Christo unico filio eius, & spiritui sanc-
to, qui uestra omnium corda inflammare dignatus est per diffusam à se gratiam, ut
in unitate fidei & in uinculo pacis ambuletis, & sit splendor domini dei nostri super
uos, dilectissimi mihi, & abundans gratia pacis & charitatis, ut fitis unum corpus spi-
ritalis matris uestræ sanctæ catholicæ & apostolicæ dei ecclesiæ (in qua deo autore
Psal. 132. & dispositore, quamuis tanto fastigio uiribus longe impares, præsumus) impletes
illud propheticum dictum: Ecce q̄ bonum & q̄ iocundum habitare fratres in unum.
Etenim & si pro itineris longitudine quanq̄ corpore sumus absentes, in spiritu tamen
dilectionis semper sumus uobis præsentes, habentes uos in uisceribus nostris, & assi-
due orantes, ut deus & dominus noster Iesus Christus multo amplius confirmet cor
da uestra, & corroboret in exhortationem euangelij in ministerio quo fungimini, ut
Eccles. 1. a credita uobis plebs, uestris pijs admonitionibus adiutore deo à diabolica fraude libe-
rata, salua persistat, uosq̄ mereamini de eorum animabus in die Christi apportare lu-
Ephe. 4. a crum. Scriptum quippe est: Filij sapientiæ ecclesia iustorum, & natio eorum obedi-
entia & charitas. Obsecro ergo uos, charissimi mei, ut digne ambuletis uocatione qua
uocati estis, ut decet sanctos, cum multa sapientia, supportantes inuicem in charitate, so-
1. Timot. 1. b licite seruare unitatē spiritus in uinculo pacis & charitatis: quia finis p̄cepti charitas
Romano. 1. a est de corde puro, & cōscientia bona, & fide nō ficta. Gaudeo in uobis charissimi, quo-
niam fides uestra, & unitas erga nos preciosa est, & manifesta non solum coram deo,
sed etiam coram omnibus hominibus, dum ad fautorem & magistrum uestrum à deo
constitutum, beatum apostolorum principem Petrum benignissima uoluntate con-
uersi estis. Laudabilis fides uestra, & bona fama, quoniam id ipsum sapitis, quod opor-
tet sapere. Et nunc (deo cooperante) est aggregata sanctitas uestra nostræ societati in
uno pastorali ouili. Et est nobis unus pastor, qui à pastore pastorū domino deo & sal-
uatore nostro Iesu Christo princeps apostolorū, & noster doctor est institutus. Habe-
tis itaq; nostra uice ad confirmandum dilectionem uestram, & collaborandum uobis
in euangelio Christi, sanctissimum ac reuerētissimum Bonifacium fratrem nostrum
archiepiscopum, apostolicæ sedis legatum, & uicem nostram præsentantem. Sit er-
Matth. 10. c go constantia uestra aduersus contentiones eorum, q aduersa sapiunt, & non quæ dei
sunt: & erit fortior petra constantia uestra, sicut scriptum est: Ne timueritis ab eis, ne-
1. Cor. 10. a que terreamini à facie eorum, qui corpus occidunt, animam autem non possunt occi-
dere. Quod autem in aure auditis, prædicate in lumine, illum timentes, qui potest cor-
pus & animam occidere, & mittere in gehennam. Fratres mei, in carne ambulantes, &
Ephe. 6. b non secundum carnem militamus. Arma enim militiæ nostræ non carnalia, sed po-
tentia deo ad destructionem munitionum, consilia destruentes & omnem exaltatio-
nem extollentem se aduersus scientiam dei, & in captiuitatem redigentes omnem in-
tellectum, & omnem cogitationem in obsequium Christi perducentes. De cætero,
fratres, confortamini in domino, & in potentia fortitudinis eius. Pax uobis multa &
gratia à deo, & domino nostro Iesu Christo ministretur. Amplectimur & osculamur,
ac si præsentes, charitatem uestram in unitatem spiritus, in uinculo pacis & charitatis
Christi. Deus uos incolumes custodiat, dilectissimi nobis.

¶ Eiusdem ad Bonifacium.

Reuerentissimo & sanctissimo fratri Bonifacio coepiscopo, Zacharias seruus
seruorum dei. Cum nobis sanctissimæ fraternitatis tuæ syllabæ delatæ fuis-
sent, atque per singula relegi fecissemus, & reperissemus in earundem lite-
rarum tuarum serie quod peccatis nostris facientibus, dum dominici tritici
semina quæreres elaborare ad augendam segetem spiritalem, subito inimici super-
seminant zizania, ut sanctitatem tuam in bono opere impediant. Sed tua sancta fra-
ternitas incessanter orationi instet pariter cum fratribus, qui secum laborant, & spiri-
tales

A tales farculos construens, zizania eradicans, deportet ad comburendum, ut beatus
Gregorius papa: Bonum enim (inquit) opus nobis sit in uolūtate. nam ex diuino ad-
iutorio erit in perfectione. His ita se habentibus, charissime frater, confortare in do-
mino, & ipse erit adiutor tuus. De incursione autem gentium, quæ in tuis plebibus fa
cta est, mœrendum nobis est. Sed hæc aduersitas nullatenus tuam fraternitatem con-
turbet, quia & Romana ciuitas ex accidentibus facinoribus sæpius est depopulata, &
tamen omnipotentia sua dominus ex supernis eam dignatus est consolari. Sed popu-
lis tibi commissis, reuerentissime frater, prædica ieiunium & supplicationes apud do
minum letaniarum, & supereminens eius clementia adiuuabit te. Te autem (ut præ-
diximus) nullatenus aduersa perturbent, sed in bono opere quod cœpisti, nullo mo-
do deficias. Nos uero, licet immeriti & peccatores existamus, nostris precib⁹ uel cō-
sacerdotum nostrorum, inquantum possumus, adiuuamus. De synodo autem con-
gregata apud Francorum prouinciam, mediantibus Pipino & Carlomanno excellen
tissimis filijs nostris, iuxta syllabarum nostrarum communitionem, peragēte nostras
uices tua sanctitate, qualiter egisses cognouimus, & omipotēti deo nostro gratias egi
mus, qui eorum corda confirmauit, ut in hoc pio opere adiutores existerent, & oīa
B optime & canonice peregisti, tā de falsis episcopis & fornicarijs & schismaticis, q̄q̄
etiam & in reliquis nomine sacerdotibus, contra canonum instituta agētibus, uel con
tra catholicam dei & apostolicam ecclesiam, de quibus secundum tuam relationem p
singula respondemus. De eo namq̄, quod suggessisti, quod elegerunt ciuitatem unam
omnes Francorum principes contingentem usq̄ ad paganorū fines, * & in partes Ger al. nō est, & in
manicarum gentium, ubi ante prædicasti, quatenus ibi sedem metropolitanam per-
petuo tempore habere debeas, ut inde cæteros episcopos ad uiam instrueres rectitudi-
nis, & post tui successores perpetuo iure possideant, hoc quod decreuerunt, læto nos
suscipimus animo, eo q̄ ex dei nutu factū est, uel si quidem falsi sacerdotes & schisma
tici hoc impedire conati sunt, quorum uanum agonem dominus dissipabit, & illa fa-
cies stabilita, quæ sanctorum patrum statutis conueniunt cōcordare. Et quia tibi ipsi
principes Francorum in hoc etiam adiutores extiterunt, retribuat illis omnipotens
deus uicissitudinis præmium, & innumera largiatur bona. Nam similiter de illo
falso episcopo, quem dixisti adulterati clerici & homicidæ filium ac in adulterio na-
tum, & absq̄ disciplina nutritum, & cætera mala & horribilia, quæ per singula enar-
rasti, ac per hoc, & sui similes sacerdotes consecrauit, de hoc meminit tua reuerēda fra
ternitas, quòd tribus iam uicibus scripsimus, ut nullus homicida, nullus adulter, nul-
C lus fornicator sacrum ministerium debeat attrectare, sed neq̄ pœnitens, aut talis, q̄-
lem sacri canones prohibent esse sacerdotē. De baptizatis ab illo, seu ecclesiis con
secratis requirit tua fraternitas: si aut ecclesias in nomine trinitatis consecrauit, aut
paruulos similiter baptizauit, dum sacerdotio fungebatur, & sic & consecratio eccle-
siarum, & paruulorum baptisma sit cōfirmatum. Et hoc pariter suggessisti, quod
illi quia à te proiecti sunt sacerdotes, à nobis absolutos se apud Francorum prouinci-
am diuulgent, quod tua sancta fraternitas nullo modo credat: quia (quod impossibi-
le est) si hoc fecissemus, tuæ charitati per nostras indicassemus literas. Sed hoc quod
impossibile est, nullo modo credas, quia non aliud prædicamus, & aliud agimus aut
dirigimus, ut illi garriunt: sed auxiliante deo, illud quod prædicamus, finetenus ob-
seruandum censemus. Hoc autem sanctitatem tuam firmissime ut teneas, hortamur,
ut sanctorum patrum institutis & consultis sacrorum canonum omnimodo obsequi
debeas, quia nos nullatenus aliud prædicamus, & aliud agimus. Nam & de eo,
quod obsecrasti, ut Francorum principibus scriberemus, uel cæteris Francis: ut peti-
sti, eis per singula scripsimus, ut tibi & amici sint, & adiutores in dominico opere exi
stant. De censu uero expetendo, eo quòd impetrare à Francis ad reddendum eccle-
siis uel monasterijs non potuisti, quàm ut uertente anno ab unoquoque coniugio ser-
uorum xij. denarij reddātur: & hoc, gratias deo, quia potuisti impetrare, & dominus
donauerit

Universidad de Deusto
Biblioteca

donauerit quietem. Augentur & luminaria ſanctorum, pro eo quod nunc tribu- D
latio accidit Sarracenorum, Saxonum uel Friſonum, ſicut tu ipſe nobis innotuiſti.

De eo nanque quod interrogaſti, quod illi qui depoſiti ſunt pro capitalibus peccatis de gradu ſacerdotali, dum eos reperiſſes adulteros aut homicidas, ut nec ſacerdotes, nec clerici eſſe poſſint, nec ſub pœnitẽtia monachi eſſe uolunt, ſed pergẽtes apud palatium regis Francorum, rogant ut eis loca tribuat eccleſiarum uel monaſteriorũ, ut laicam uitam uſuant, & diſpergentes ſanctorum loca. Sed & de hoc pariter, qualiter fieri debeat, Francorum principibus commonẽtes direximus. In alia quippe tua epiſtola reperimus contineri omnia, quæ contra te egerant falſi & ſchiſmatici epiſcopi Aldebertus & Clemẽs, per quæ omnia acta ipſorum & impñſſimum errorem ſigillatim indicaſti. Nos uero congregatis fratribus & conſacerdotibus noſtris, eorum dem prauorum ſceleratiſſima acta in eorum præſentia relegi fecimus: & dum nobis coram concilio relecta fuiſſent, pio ſtudio omnes eadem ſchiſmatica dogmata ipſorum, atq; iniquiſſimas traditiones, ſeu ſceleratiſſimam uitam, quam ſibi Aldebertus conſcribere fecit, damnauerunt, & una uoce exclamauerunt, ut igne eremarẽtur: Sed nos hoc non rectum iudicauimus, pro eo quod ad reſeruandum, ſiue ad in æternũ eos condemnandum, in ſcrinio ſanctæ eccleſiæ reſeruanda mandauimus, cõſcribentes ipſi dignam ſententiam, cuius inſtrumenta actionis ad tuam direximus frater ſanctitatẽ, ut relecta in prouincia Francorum omnis ſchiſmaticus audiens, taliter à ſancta dei catholica & apoſtolica eccleſia iudicatum, à ſenſus ſui prauitate reſipiſcat. In tertia namque tua epiſtola intimaſti nobis de alio ſeductore, nomine Geolebo, q̃ antea epiſcopali honore fungebatur. Sed qa ſine cuiuſcunq; conſultu apud nos properat, dũ adhuc nerit, ut domino placuerit, fiet. Tua autem reuerentia (ut auxiliante domino cœpit) uice noſtra uolumus ut omni anno apto tempore in Francorum prouincia cõcilium debeat celebrare, ut frequentia ſacerdotum, ſiue inſtitutis ſacrorum canonum mediantibus, illic q̃d aduerſum nullo modo audeat pullulare: ſed magis eccleſiæ dei unitate, & diſciplina eccleſiaſtica atq; apoſtolica ubiq; in illis partibus dilatata, cunctæ populorum turbæ etiam in occiduis partibus ueri catholici eſſe poſſint, & non amplius per falſos ſacerdotes erroribus inuoluti, demergãtur in interitum. Dum uero eum cilium aggregaueris, ſic tua fraternitas conflictum habeat cum metropolitanis, quos coafirmauimus. De eo quod dixiſti, ut nullus ſine commendaticijs epiſtolis ſuſcipiatur, etiam & pro hocipſo, & pro omnibus Francorum principibus commonitionis direximus literas, ut iam ſuperius fati ſumus. De ciuitate nanq; illa, quæ nuper Agrippina uocabatur, nunc uero Colonia, iuxta petitionem Francorum noſtræq; autoritatis præceptum, nomini tuo metropolim cõfirmauimus, & tuæ ſanctitati direximus, pro futuris temporibus ad eiuſdem metropolitanæ eccleſiæ ſtabilitatem. Deus te incolumem cuſtodiat, reuerentiſſime & ſanctiſſime frater. Data pridie calendas Nouembris, Imperante domino pñſſimo auguſto Conſtantino, à deo coronato magno imperatore, anno uigeſimoſeptimo, imperij eius quinto anno, indictione decimaquarta.

al. ne

Agrippina quondã, nunc Colonia, metropolis confirmatur

EPISTOLA EIVSDEM ZACHARIAE ad Bonifacium.

SAnctiſſimo & reuerentiſſimo fratri Bonifacio coepiſcopo, Zacharias epiſcopus ſeruus ſeruorum dei. Benedictus deus pater domini noſtri IESV CHRISTI, qui diſperſa congregat, & congregata conſeruat, augetq; fidem & fidutiam ſeruis ſuis ad prædicandum uerbum euãgelij IESV CHRISTI domini noſtri, cum eodem patre & ſpiritu ſancto in unitate uiuente in ſecula ſeculorum: ipſi gloria & laus, qui adiutor & protector eſt in ſe credentibus. Ipſe enim dixit: Qui credit in me, uita uiuet, & non morietur: quoniam ego ſum uia, ueritas & uita. Laudamus & ſuperexaltamus ſanctum nomen eius læti gaudentes per harum gerulos, & ſanctæ fraternitatis tuæ literis allatis, ſuperſtitem in hac uita & in domino te ualere cognoſcentes, petentes immenſam dei noſtri diuinitatem, ut ad præ

Joan. 11. e
Joan. 14. a

A ad prædicandum multo amplius euangelij atq; ſanctæ fidei eius ſacramentum, longæuum te ſeruet, ſuaq; protectione te muniat, & ab aduerſantium inſidijs pie miſerando cuſtodiat. Suggeſſit itaque ſancta fraternitas tua in ſuis apicibus, quod præceſſor noſter beatæ memoriæ Gregorius, huius ſanctæ ſedis apoſtolicæ præſul, dum ad prædicandum uerbum euangelij tuam miſiſſet fraternitatem in Germaniæ partibus, & gentibus illis paganis uerbo pollicitatiõis te eſſe munitum, ita ut orthodoxos epiſcopos, presbyteros, uel quoſcũq; reperire potuiſſes, in uerbo exhortatiõis perfectos amplius confirmares, & eis communicares, quod & factum eſt. Si quos uero ſeductores epiſcopos, aut pſeudopresbyteros, uel quoſcunq; à recto fidei tramite deuiantes reperiſſes, nulla tibi cum eis eſſet communio. Quod te (deo ſolatiante) uſque ad præſens ſpiritaliter ſeruaſſe confeſſus es, uel ſi oñino propter principalem & humanum fauorem gentis Francorum, dum eos acceſſiſſes corporaliter, abſtinere non uaſuiſti, cogente neceſſitate eccleſiarum dei, tamen in eorum concilio & conſenſu communionis, anima tua non eſt coinquinata. Itaq; propter hoc, quod cum eis conuerſatus es, non conſentiens iniquitati eorum, nullum tibi eſt detrimentum coram deo. Te enim prædicante, ſi obedirent, ſalui eſſent. Si autem in iniquitate ſua permanẽt, ipſi peribunt. Tu autem iuxta prophetæ dictum, ſaluaſti animam tuam. De epi- B ſcopis autem & palliſs Francorum ſcripſiſti, quod iuxta promiſſionem ſuam nõdum impleuerũt. Qui ſi impleuerint iuxta uerbũ ſuũ, habebũt ex eo laudẽ. Si uero aliter egerint, ipſi uidebunt. Nos eñ (diuina gratia largiente) quod gratis accepimus, gratis damus. Tua quidẽ propter hoc benigna uoluntas à nobis ſuſcepta eſt. Igitur & hoc petiſti, monaſterium in uaſtiſſima ſolitudine & in medio gentium, quibus prædicas, conſtitutum, & à te fundatũ, atq; in honore ſaluatoris dei noſtri dedicatum, ubi etiam & monachos ſub regula beati Benedicti degere ordinaſti, hoc inquam uenerabile monaſteriũ petiſti noĩ tuo priuilegio ſedis apoſtolicæ muniri. Quod uotis tuis acquieſcentes, ordinauimus iuxta petitionẽ & deſiderium tuum. Congruit enim, diuini miniſterij prædicatorem optimum q̃ miniſtrum ad deſiderata pertingere, & cœptum bonum opus uſq; in finem perficere, ſicut ſcriptum in dominico præcepto: Qui perſeuerauerit uſq; in finem, hic ſaluus erit. Et beatus ſeruus ille, quem cum uenerit dñs, inuenerit ſic facientẽ, etiñ ſup oĩa bona ſua conſtituet eum. Interea prædictus tuus gerulus Lul cum cæteris ſuis concomitibus, quæ iniuncta fuerunt à tua fraterna ſanctitate, tam in uerbo, quam q̃ præſcripto omnia liquidius ſuggerentes, innotuerunt, de quibus tam in uerbo reſponſum dantes & præſcripto, tuæ remiſimus fraternitati. Continebant enim capitula in pitacio ab eis porrecto, quæ inferius annexa ſunt, de quibus flagitaſti à nobis, quæ recipienda, quæ reſpuenda ſunt. In pri- C mis de uolatilibus, id eſt, graculis, & corniculis, atque iconijs, quæ omnino cauẽdæ ſunt ab eſu Chriſtianorum, etiam & fibri atque lepores, & equi ſyluatici multo amplius cauendi. attamen ſanctiſſime frater, de omnibus ſcripturis ſacris bene compertus es. De igne autem paſchali, quod inquiſiſti, à ſanctis priſcis patribus, ex quo per dei & domini noſtri Ieſu Chriſti gratiam, & precioſo ſanguine eius eccleſia dedicata eſt, quinta feria paſchæ, dum ſacrum chriſma conſecratur, tres lampades magnæ capacitatis, ex diuerſis candelis eccleſiæ oleo collecto, in ſecretiori eccleſiæ loco ad figuram interioris tabernaculi inſiſtente, indeficienter cum multa diligentia inſpecte ardebunt, ita ut oleum ipſum ſufficere poſſit uſque ad tertium diem. De quibus candelis ſabbato ſancto pro fontis ſacri baptiſmate ſumptus ignis per ſacerdotem renouabitur. De cryſtallis autem (ut aſſeruiſti) nullam habemus traditionẽ.

De his qui regio morbo uexantur, inquiſiſti, ſiue homines ſiue equi ſint, quid faciendum ſit de illis. Si homines ex natiuitate, aut ex genere huius morbi ſunt, hi extra ciuitatem comitari debebunt, ad eleemoſynam uero accipiendum à populo non deuitari. Si aũt cõtigerit magnũ uel paruũ non natiuitate, ſed ſupueniente ægritudine uexari, non eſt proñciendus, ſed ſi poſſibile eſt, curandus. Attamen in eccleſia, dum ad communionem uenerit, poſt omnium ſuppletiõem erit ingreſſurus ad par

t ticipan

Matt. 10. c
Luc. 12. c

al. illã uoluit à te eſſe munitam

al. per

Ezech. 33. b

Matt. 10. d

al. ſcripto

al. ſte paſcha

Universidad de Deusto
Biblioteca

ticipandum munus. Equi uero, qui præfato morbo fuerint coinquinati, si curari non D
ualuerint, in puteis & foueis proiciendi sunt, ne eiusdem morbi contagione cæteri
coinquinentur. De animalibus autem, quæ à furentibus, id est, rabidis lupis & ca-
nibus fuerint lacerata, oportet ea à cæteris separari, ne p furentes & mordentes cæte
ra coinquinentur. Quod si pauca sunt, ut supra diximus, in fouea proiicienda sunt.

Nam & inquisiuit fraternitas tua, si liceat sanctimonialibus fœminis, quemadmo-
dum uiris, sibi inuicem pedes abluere, tam in cœna domini, quam & in aliis diebus.
Ioan. 13, b Hoc dominicum præceptum est, quod qui per fidem impleuerit, habebit ex eo lau-
dem. Et enim uiri & mulieres unum deum habemus, qui in cælis est. Pro benedic-
tionibus autem, quas faciunt Galli, ut nosti frater, multis uitiis uariantur. Nam non
Gala, 1, d, ex apostolica traditione hoc faciunt, sed per uanam gloriam hoc operantur, sibi ipsis
damnationem adhibentes, dum scriptum est: Si quis uobis euangelizauerit præter
id quod euangelizatum est, anathema sit. Regulam catholicæ traditionis susceptisti
frater amantissime. Sic omnibus prædica, omnesq; doce, sicut à sancta Romana (cui
deo autore deseruimus) accepisti ecclesia. Inquisisti etiam & hoc, si ante trigesi-
mum annum liceat sacerdotem ordinari. Bonum & congruum charissime frater, si
fieri & inueniri potest, ut prouectæ ætatis & boni uiri testimonij iuxta sacros canones
Dist. 75. Si 10, annorum, Numeri. 8. d exposcit, à uiginti quinq; annorum & supra, Leuitæ & sacerdotes ordinentur, quem-
admodum in lege domini continetur. De Milone autem & eiusmodi similibus,
2. Timot. 4. a qui ecclesiis dei plurimum nocent, ut à tali nefario opere recedant, iuxta Apostoli uo
cem, opportune, importune prædica. Si acquieuerint admonitionibus tuis, salua-
bunt animas suas. Sin uero, ipsi peribunt obuoluti in peccatis suis. Tu autem qui re
cte prædicas, non perdes mercedem tuam. Nam & hoc inquisisti, post quantum
temporis debet lardum comedi. Nobis à patribus constitutum pro hoc non est.
Tibi autem petenti consilium præbemus, quod non oporteat illud mandi, priusq;
quam super fumo siccetur, aut igne coquatur. Si uero liber, ut incoctum manducce-
tur, post paschalem festiuitatem erit manducandum. Episcopus autem condem-
natus, de quo inquisisti, qui impugnator & fornicator existit, atque res ecclesiæ
post degradationem sibi uendicare nititur, hic omnino ac detestabiliter respuendus
1. Cor. 16, c est. (Quæ enim portio infidelis cum fideli? Aut quæ communio CHRISTI ad Be
lial) hunc & sanctorum patrum traditiones & sanctorum canonum instituta con-
demnauerunt. De ordinatione etiam presbyterorum & diaconorum cogente
necessitate & paupertate, rogantium non legitimis temporibus & diebus à te pro-
moueri, si aliquam haberes ex hoc offensionem, insinuasti. dicimus autem tibi fra-
ter, bene nosti quod sacri canones docent aptis temporibus sacerdotes ordinandos.
Attamen in eo quod à te propter zelum fidei actū est, à dño deo nostro indulgentiā
postulemus. De censu autem ecclesiarum, id est, solidum de cassata suscipe, &
nullam habeas hæsitationem dum ex eo poteris eleemosynam tribuere, ac in CHRI-
STI pauperes partiri, & opus perficere sacrarum ecclesiarum iuxta canonum insti-
tuta. Si quos uero presbyteros, qui de laicis promoti fuerint, & antea criminali-
bus causis obuoluti, celantes peccatum suum ordinati sunt, postmodum uero & ma
nifestata est eorum iniqua actio, hos sacerdotali habitu priuatos pœnitentiæ submit
te. Non enim odit deus peccantem & confitentem, sed peccantem & negantem.

Nam & hoc flagitasti à nobis, si licet persecutiōem paganorum fugere, an non. Et
Matt. 10. c p hoc frater salutare consiliū damus. Si fieri potest, & locū inueneris, insta ad prædi-
candū illis. Si aūt supportare non ualueris eorū psecutionem, habes p̄ceptum domi-
nicū, ut in aliā ingrediaris ciuitatē. Ná & hoc inquisisti, quid siendum sit, de excō
Matt. 18, c municato eō, & apostolicá autoritatē negligēte. Hic detestabilis est corā deo & hoī-
bus, cui condēnato incondēnatus non cōmunicabit. Ipsi eū condēnabunt & in die ira
Iacob. 4, b & reuelationis domini & saluatoris nostri Iesu Christi, cum sederit ad iudicandum
genus humanum, sicut scriptū est: Superbis ego resistam, dicit dominus. Et enim de

A de Sclauis Christianorum terram inhabitantibus, si oporteat censum accipere, in-
terrogasti frater. Hoc quidem consilio non indiget, dum rei causa est manifesta. Si
enim sine tributo sederint, ipsam quandoq; propriam sibi uindicabunt terram. Si ue
ro tributum dederint, norunt dominatorem ipsam terram habere. Nam & hoc fla
gitasti à nobis sanctissime frater, in sacri canonis prædicatione quot in locis cruces fi
eri debeant, tua: significemus sanctitati. Votis autem tuis clementer inclinati, in ro-
tulo dato Lul religioso presbytero tuo, per loca, signa sanctæ crucis quanta fieri de-
beant, infiximus. His autē ita se habentibus, domini deprecamur clementiam, licet
peccatores, ut suo te muniat & confortet auxilio, nos que annuat prosperitatis tuæ
semper læta susципere nuncia. Deus te incolumem custodiat reuerentissime frater.
Data secundo nonas Nouembris, imperante domino pñssimo Augusto Constanti-
no, à deo coronato magno Imperatore, anno trigesimo, imperij eius anno undeci-
mo, indictione quarta.

EPISTOLA ZACHARIAE PAPAE AD Bonifacium episcopum.

B REVERENTISSIMO & sanctissimo fratri Bonifacio episcopo, Zacharias seruus seruorum dei. Susceptis sanctissimæ fraternitatis tuæ literis per Deneardum religiosum presbyterum tuum, quia sospitem te (ut semper cupimus) esse cognouimus, omnipotenti ac misericordissimo deo nostro magnas re
tulimus gratias, qui tibi in omnibus bonis prosperari dignatur. Magnā enim in cor-
dibus nostris infundis lætitiam, quoties nobis sanctitatis tuæ scripta mittuntur, quan-
do reperimus quæ ad salutem respiciunt animarum, dum quotidie in gremio san-
ctæ matris ecclesiæ per tuam prædicationem noui populi adduntur, ubi & tres epi-
scopos per loca singula secundum seriem syllabarum tuarum te ordinasse cognoui-
mus, qui eidem populo, quem sibi dominus deus noster per tuā sanctitatem aggre-
gare dignatus est, præesse debeant: & petisti, ut per autoritatem nostræ sedis, episco-
pales ibidem sedes firmentur. Sed tua sancta fraternitas pertractet mature, & subtili
consideratione discernat, si expedit, aut si loca uel populorum turbæ talia esse pro-
bantur, ut episcopos habere mereantur. Memineris enim, quid in sacris canonibus Dist. 80,
præcipimur obseruare, ut minime in uillulas uel in modicas ciuitates episcopos or- per totum
dinemus, ne uilescat nomen episcopi. Sed nos tuis syncerissimis atque nobis dilectis
syllabis prouocati, quæ proposuisti, absque mora concedi patimur, & statuimus per
apostolicam autoritatem episcopales illic esse sedes, quæ per successionem episcopos
mereantur, & populis præsint, atque in quibus uerbum prædicationis subiectis in-
sinuetur, id est, in castello quod dicitur Murſaburg, & alterum in oppido quod no- al. Merſeburg
minatur Buraburg, tertium in loco qui dicitur Erphesfurt, ita ut nulli post hæc li- al. Bamburg
C ceat cuiquam hæc quæ à nobis sancita sunt, quoquomodo uiolare, quæ autoritate be- al. Erpheerf
ati Petri apostoli firma esse decreuimus. De eo autem, quod intimasti nobis, quod
te Carlomannus filius noster ad se rogauit accedere, ut in urbe regni Francorum, in
sua ditione siue potestate constituta, synodum celebrare debeas, eo quod omnis eccle
siastica regula siue disciplina ab eadem prouincia funditus abolita est, quod nimis
mœrendum est, quod per spatia temporum ibidem synodus sacerdotum minime
celebraretur. Vnde neq; quid sit sacerdotium neq; quid fiat abeis, qui se sacerdotes al, mirandū
existimant, cognoscitur. Sed dum iuuante deo, quæ à præfato filio nostro promissa
sunt, ad effectum perducta fuerint, tuaq; fraternitas memorato concilio consederit,
cum eodem excellentissimo uiro, si quos repererit episcopos, presbyteros, aut diaco
nos contra canones uel statuta patrum excessisse, id est, in adulterio, uel si plures uxo
res habuerunt, aut si sanguinem Christianorum siue paganorum effuderunt, uel eti-
am aliis capitulis, quibus canonibus obuiasse eos repererit tua sanctitas, nulla ratio-
ne apostolica autoritate permittat sacerdotio fungi: quia tales à suo proprio ore falsi
nominantur sacerdotes, & peiores ac deteriores secularibus esse noscuntur, qui se ne
que à fornicationibus, neq; à nefariis matrimonijs abstinēt, neq; ab hominum sangui-

Universidad de Deusto
Biblioteca

1.Timot.3.a

nis effusione manus seruant innoxias, quales se esse sacerdotes existimant, aut quid D inde sentiunt, dicente deo: Sacerdotes mei semel nubant? Et Apostolus, unius uxoris uirum, & cætera, & hoc ante susceptum sacerdotium uti licitum est. Nam à die susce pti sacerdotij etiam ab ipso proprio coniugio prohibendi sunt. Quomodo sacerdo tio fungi confiderant, qui talibus sceleribus inuoluti esse monstrantur, ut neque secu lares fideles his facinoribus obuolutos optemus? Quomodo non pertimescunt diui na mysteria contingere, aut quomodo ad orandum pro peccatis populi accedere pre sumunt, dum sacri canones neque purum clericum, cui sacerdotium non est, secun dis copulari nuptijs præcipiunt? Isti enim econtrario, non solum post susceptum sa cerdotium se abstinere ab una uxore nolunt, immo luxuria obuoluti, peiora secula rium scelera committunt, ut plures uxores habere præsumant, quibus neq; unam cō cessum est post susceptum ministerium attrectare. Sed ista paruipendentes, atq; ad iracundiam prouocātes, maiora committunt facinora, dum proprijs manibus Chri stianos atque paganos homines necant. Et fit, ut quibus in remissionem peccatorum debuerunt lauacrum regenerationis impendere, atque CHRISTI sacramentum donare, ne in æternum pereant, eorundem sacrilegis manibus ipsi extinguantur. Quis enim sapiens habens cor, eos æstimet sacerdotes, qui neque à fornicationibus abstinent, neque ab effusione sanguinum manus seruant innoxias? Quis ue eorum g

Psal. 5.

sacrificijs deum credit esse placatum, dicente propheta: Virum sanguinum & do losum abominabitur dominus? Isti nanque (ut præmisi) ne sacerdotio fungi pati antur, neque diuina contingere mysteria, commonemus. Quicquid uero aliud (ut di ctum est) eos contra ecclesiasticam regulam excessisse repereris, canones siue institu ta patrum præ manibus habeto. iuxta quod in eis edoctus fueris, discerne. Deo

v.q.1. De eo autem uel. Petitii ut cum nostro

autem, quod tibi successorem constituere dixisti, & te iubente in tuo loco eligatur

4.Timot.3.c

episcopus, hoc nulla ratione concedi patimur: quia contra omnem ecclesiasticam re gulam, uel instituta patrum esse monstratur. Sed uolumus, ut tibi ministret, & sit in euangelium Christi adiutor, dicente Apostolo: Si quis bene ministrauerit, gradum sibi bonum acquiret. Nimis enim reprehensibile manifestum est, ut te uiuente, tibi alie um substituamus. Sed hoc commonemus, ut quandiu te diuina iusserit clementia su peresse, sine intermissione orare non cesses, ut tibi deus illum successorem concedat, qui ei possit esse placabilis, & populum, quem ad suam gratiam per æternæ sanctita tis industriam uocare uoluit, irreprehensibiliter regere ualeat, atq; ad uiam uitæ elae boret perducere. Nam quomodo hæc, quæ poposcisti, si & uoluerimus, concedere possumus, dum nos fragiles homines existentes, & sub conditione mortis constituti,

7.q.1. Petisti ut cū nostro

ignorantes quid superuentura dies pariat, non ualentes inuestigare qui de nobis pri or de præsenti seculo migret? Sin autem & eundem diuina uoluerit clementia post tui diem transitus superesse, si eum aptum cognoueris, & in tua uoluntate fuerit defi nitum, ea hora qua te de præsenti seculo migraturum cognoueris, præsentibus cum ctis tibi successorem designa, ut huc ueniat ordinandus. Hoc nulli alij concedi patie mur, quod tibi (charitate cogente) largiri censuimus. De illo nanq;, qui uiduā autem culi sui, quæ & ipsa fuit uxor consobrini sui, & sacrum uelamen habere mōstrata est, & à beatæ memoriæ prædecessore nostro sibi licentiam concessam esse diuulgauit, ut eam in pernicioso matrimonio assumere debuisset (absit hoc, ut prædecessor no ster ita præciperet: nec enim ab apostolica sede illa dirigūntur, quæ contraria esse pa trum siue canonum institutis perhibentur) admonere, adhortari, increpare eos frater ne cesses, quatenus à tali scelesto recedant matrimonio, ut non in æternum pereant. Reminiscantur enim se Christi sanguine esse redemptos, & non sponte se contradi

Iacobi.1.d

cere (nisi ab ipso recesserint incesto matrimonio) diaboli potestati, sed magis illi deo & Christo filio eius, spūisancto quoq;, in cuius nomine ab illius antiq hostis erepti sunt potestate. Elabora nāq; sanctissime frater in eis, qa scriptū cognoscis: Qui cōuerti fe cerit peccatorē ab errore uiæ suæ, saluabit aīam eius à morte, & suoq; operit multitu dinem peccatoq;. Nam & nos ei pro hoc cōmonitoria scripta direximus. De

A De Calendis uero Ianuarijs, uel cæteris augurijs, phylacterijs & incantationibus, uel alijs diuersis obseruationibus, quæ gentili more obseruari dixisti apud beatū Petrum apostolum, uel in urbe Roma, hocà nobis & omnibus Christianis detestabile & pernicioſum esse iudicamus, dicente deo: Non augurabimini, nec obseruabitis so Leuit.19.f
mnia. Et iterum: Non est augurium in Israel, nec obseruatio in domo Iacob. Ita & à no Numer.23.d
bis cauendum esse censemus, ut nullis augurijs uel obseruationibus attendamus, qa omnia hæc abscisſa esse à patribus sumus edocti. Et quia per instigationem diaboli iterum pullulabant, à die qua nos iuuit diuina clementia (quanq̄ immeriti exista mus) apostoli uicē gerere, illico omnia hæc amputauimus. Pari enim modo uolu mus tuā sanctitatem populis sibi subditis prædicare, atq; ad uitā æternæ perducere ui tæ. Nam & sanctæ recordationis prædecessoris atq; nutritoris nostri domini Grego rij papæ constitutione oſa hæc pie ac fideliter amputata sunt, & alia diuersa q̄plura, quæ diabolo suggerēte pullulabāt in Chſi ouili, cuius instrumēta p illius populi sa lute dirigere maturauimus. Nā & de sacerdotib⁹ illis, q falsa opinātur, q etiā adul teri & fornicatores probātur, & sibi ab apostolica sede indultū esse, & ecōtrario sibi li centiā prædicationis largitā esse, hoc nulla ratione credat tua sancta fraternitas, sed si
B militer in eis canonicā exercere uindictā, quēad modū de his de quibus superius à no bis edoctus monstraris. non enim aliud te agere uolumus, præterq̄ quæ sacri præcipi unt canones, uel etiā ab hac apostolica sede instructus eē dinoſceris. Secundū tuæ nanq; sanctitatis petitionē & tribus episcopis tuis singulas confirmationis epistolas misimus, quas p tuæ sanctitatis manus eis largiri uolumus. Et Carlomanno filio nostro alia scripta direximus, ut quæ tibi promisit, adimplere festinet, atq; adminicu la præstet. Sed hæc frater charissime, de omnibus superius cōprehensis capitulis, ut dominus donauit respondemus, ad omnia amputanda diabolicæ fraudis scandala. Tua uero sancta fraternitas, si quid de cætero euenerit, ut sacri docēt canones, studeat emendare in plebibus sibi à deo commissis. Non enim aliud nobis conuenit prædica re, præter quod à sanctis patribus sumus edocti. Si uero & noui aliquid (inimici astu tia agente) acciderit, quod tua sancta fraternitas minime per canonū instituta discer nere possit, hoc nobis non pigeat insinuare, quatenus (deo iuuāte) quæq; ad emenda tionem nouæ plebis esse possunt, tibi absque tarditate respondere maturemus. Co gnoscat enim frater charissime tua sancta fraternitas, ita dilectionem tuam nos habe re in nostris præcordijs, ut te præsentialiter quotidie uidere desideremus, & ita te in nostro consortio habeamus, ut certe ministrum dei & dispensatorem ecclesiarū Chri
C bora in opus, ad quod te diuina uoluit euocare clementia. Magna enim te spes remu nerationis expectat, quam promisit deus diligētibus se. Et nos licet peccatores exista mus, tamen dei nostri non cessamus absq; intermissione immensam exorare clemen tiam, ut qui cœpit, in uobis perficiat opus bonum usq; adhuc. Et beatus apostolorum princeps Petrus cooperetur tibi in omnibus bonis quæ ei parere desideras. Deus te incolumem custodiat reuerentissime & sanctissime frater. Data Calendis Aprilis, im perante domino pijssimo Augusto Constantino à deo coronato magno Imperatore, anno xxiiij. imperij eius anno secundo, indictione undecima.

Iosue.1.b

Philip.1.a

SYNODVS QVAEDAM SVB Zacharia papa, iussione apostolica à sancto Bonifacio & Francorum epi scopis sub Carlomanno duce habita, anno incarnationis domini DCCXLII.

IN nomine domini nostri Iesu Christi, Ego Carlomannus dux & princeps Fran corum, anno ab incarnatione Christi DCCXLII. undecimo uidelicet Calendas Martij, cum consilio seruorum dei & optimatum meorum, episcopos qui in re gno meo sunt, cum presbyteris ad concilium & synodum pro timore Christi cō

t ij gregaui

Universidad de Deusto
Biblioteca

gregaui: id est, Bonifacium archiepiscopum, & Burchardum, & Reginfridum, & D
Guntharium, & Vuitbaldum, & Dadanum, & Eddanū, ac reliquos episcopos cum
presbyteris eorum, ut mihi consilium darent, quomodo lex dei & ecclesiastica reli-
gio recuperetur, quæ in diebus præteritorum principum dissipata corruit: & quali-
ter populus Christianus ad salutem animæ peruenire posset, & per falsos sacerdo-
tes deceptus non pereat. Et per consilium sacerdotum & optimatum meorum ordi
nauimus per ciuitates episcopos, & constituimus super eos archiepiscopum Boni-
facium, qui est missus sancti Petri. Statuimusq; per annos singulos synodum congre
gare, ut nobis præsentibus canonum decreta & ecclesiæ iura restaurentur, & religio
Christiana emendetur. & fraudatas pecunias ecclesiaꝝ, ecclesiis restituimus & reddi
dimus. Falsos uero presbyteros & adulteros uel fornicatores diaconos & clericos, de
peculijs ecclesiarum abstulimus, & degradauimus, & ad pœnitentiam coegimus.
Seruis dei per omnia omnibus armaturam portare uel pugnare, aut in exercitum
& in hostem pergere, omnino prohibemus. Nisi illi tantummodo, qui propter diui
num ministerium, missarum scilicet solennia adimplenda, & sanctorum patrocinia
portanda, adhoc electi sunt, id est, unum uel duos episcopos cum capellanis presbyte
ris princeps secum habeat. Et unusquisq; præfectus unum presbyterum, qui homi
nibus peccata confitentibus iudicare & indicare pœnitentiam possit. Necnon & il-
las uenationes & syluaticas uagationes cum canibus, omnibus seruis dei interdixi-
mus. Similiter accipitres & falcones non habeant. Decreuimus quoq; iuxta san-
ctorū canones, ut unusquisq; presbyter in parochia habitans, episcopo illi subiectus
sit in cuius parochia habitat, & semper in quadragesima rationē & ordinem ministe
rij sui, siue de baptismo, seu de fide catholica, siue de precibus & ordine missarū, epi-
scopo reddat & ostendat. Et quandocunq; iure canonico episcopus circumit parochi
am ad populos confirmandos, presbyter semper paratus sit ad suscipiendum episco-
pum cum collectione & adiutorio populi, qui ibi confirmari debet. Et in cœna domi
ni semper nouum chrisma ab episcopo quærat, & episcopo testis assistat castitatis &
uitæ & fidei & doctrinæ illius. Statuimus etiam, ut secundum cautelam omnes un-
decunq; superuenientes ignotos episcopos uel presbyteros, ante probationem syno
dalem in ecclesiasticū ministeriū non admittamus. Decreuimus quoq;, ut secundum
canones unusquisq; episcopus in sua parochia solicitudinem habeat, adiuuante Gra
phione, qui defensor ecclesiæ est, ut populus dei paganias non faciat, sed ut oēs spur-
citias gentilitatis abñciat & respuat, siue prophana sacrificia mortuorum, siue sorti-
legos uel diuinos, siue phylacteria & auguria, siue incantationes, siue hostias immola
titias, quas stulti hoses iuxta ecclesias ritu pagano faciūt, sub nomine sanctoꝝ marty
rū uel confessoꝝ domini, suos sanctos ad iracundiā prouocātes. Siue illos sacrilegos
ignes, quos Nedfri uocant, siue oēs quæcunq; sunt paganoꝝ obseruationes, diligen-
ter prohibeant. Statuimus similiter, ut (post hāc synodum, quæ fuit undecimo Calē
das Maias) quisquis seruorum dei uel ancillarum Christi, in crimen fornicationis la
psus fuerit, ut in carcere pœnitentiam faciat in pane & aqua. Et si ordinatus presby-
ter sit, duos annos in carcere pœnitentiam faciat, & in carcere permaneat. Si autem
clericus uel monachus in hoc peccatum ceciderit, post tertiam uerberationem, in eat
al, monachæ cerem missus, uertentem annum ibi pœnitentiam agat. Similiter & Nonnanes ue-
latæ uel sanctimoniales eadem pœnitentia contineantur, & radantur oēs capilli capi
tis earum. Decreuimus quoq; ut presbyteri uel diaconi non sagis laicorum more,
sed casulis utantur ritu seruorum dei. Et nullus in domo sua mulierem habitare per-
mittat. Et ut monachi & ancillæ dei monasteriales, iuxta regulam sancti Benedicti,
cœnobia uel xenodochia sua ordinare, gubernare, & uiuere studeant, & uitam pro-
priam degere secundum prædicti patris ordinationem non negligant.

Decretum

DECRETVM LEO

NIS PAPAE TERTII, EX PLATINA de gestis pontificum.

LEO TERTIVS, PATRIA ROMA-
nus, patre Azzupio, pontifex creatur, ac merito
quidem. Ab ineunte enim ætate ita erat educa-
tus & eruditus disciplina ecclesiastica, ut dignus
esset qui cæteris anteferretur. Fuit præterea uir
castus, integer, pudicus, facundus. Doctorum ui-
rorum ita amator, ut eos undequaq; ad se præmi
is alliceret, eorumq; consuetudine mirum in mo
dum delectaretur. Præterea uero ægrotos uise-
re, eosq; ad patiētiam adhortari, eleemosynas in-
digentibus præbere, desperatos consolari, erran
tes in uiam rectam deducere prædicatiōibus &
B admonitionibus, quibus plurimum ob eloquentiam & doctrinam ualebat, ei peculi
are fuit. Homo certe mitis ingenij, ut oēs diligeret, neminem odio haberet, tardus
ad iram, ad miserendum promptus, insignis pietate, fortissimus rerum ecclesiastica-
rum honorisq; diuini procurator & defensor. Creatur itaq; (ut dixi) pontifex uno
omnium consensu in natalitijs Stephani protomartyris, sequentiq; die acclamanti-
bus omnibus præ fauore in sede Petri collocatur. Iisdem uero temporibus, Constan-
tini Imperatoris mater Irene, filij flagitia nequaquam ferens, impellentibus quibus
dam ciuibus Constantinopolim reuertitur, ac Constantinum captum oculis in carce
rem conjcit, ubi & merito tanquam sacrilegus, minimæq; pietatis, quippe qui ma-
trem relegauerat, uitam finiuit. Interim uero cum Carolus multis rebellantibus un
diq; lacesseretur, Pipinum filium in Vngaros misit: quos quidem grauibus præljs su
patos, tandem ad deditionem compulit. Adelphonsus aūt Asturiæ & Galliciæ rex,
acceptis à Carolo auxiliaribus copijs, superatisq; Sarracenis, Vlixbonam ui cepit: q
uero in præsidio Barchinonæ erant, Carolo, audita Adelphonsi uictoria, se cōfestim
dedunt. Superantur & Bauari, qui Forolulianos uexabant, ab Henrico Caroli præ-
fecto. Interea uero Leo tertius dum supplicationes à beato Gregorio institutas, Ro-
mæ agit cum populo & clero, Paschalis primicerij & Campuli presbyteri fraudib⁹
apud ædem beati Syluestri captus, ac pontificali amictu priuatus, multisq; uerberi-
bus adeo cæsus, ut oculis & lingua captus putaretur, in monasterio sancti Erasmi in
uincula conjcitur, unde postea Albini cubicularij industria custodes fallens, in Vati
C canum se proripuit, ibiq; tam diu latuit, quo ad Vinigisius Spoletinorum dux clan
culum accessitus, eum incolumem Spoletum pduxit, cohortibus militum in itinere
stipatum, ne aliqua hostium ui obrueretur. Ac seditiosi cum sæuire in Leonem & Al
binum non possent, eorum domos à fundamentis diruunt. Idem quoq; (adeo auda-
ces erant & temerarij) ad Carolum, qui tum bellum contra Saxones gerebat, quoq;
Leonem profectum intellexerant, accusandi hominis causa puenere. Verum Carolus
relecta in aliud tempus disceptatione, pontificem cum egregio comitatu Romā mi
sit, se eò breui puenturum pollicitus componendarum rerum Italicarum gratia. Le
oni uero ad pontem Miluium honoris & gratulationis causa clerus ae populus Ro-
manus obuiam factus, uirum sanctissimum in urbem introduxunt. Carolus autem
non diu immoratus, per Maguntiacos in Belgis positos, Noricumq; montem in Fo-
rumiulij descendens, Taruisinos graui supplicio afficit, quod Henricum præfectum
occidissent. Creato uero in huius demortui locum altero, Rauēnam primo, mox Ro
mam expectatus psicisitur. Vrbem ingredienti, omnia certe & merito quidem ho-
noris genera adhibita sunt. Octauo autem die posteaquam urbem ingressus fuerat, in
basilica sancti Petri astante populo & clero, episcoposq; omnium, qui eò ex tota Italia

Universidad de Deusto
Biblioteca

& Francia conuenerat, sententias de uita & moribus pontificis rogat. Versi ab omni D
bus una uoce responsum est, sedem apostolicam omnium ecclesiarum caput, à nemi
ne (laico præsertim) iudicari debere. Omissa autem ob tam graue responsum à Ca
rolo quæstione, Leo pontifex qui id iudicium maxime expetebat, suggestum conscé
dens, ac euangelia in manibus retinens, iureiurando affirmauit se omnia rerum quæ
sibi obiicerentur, insontem esse. Fuit is dies idibus Decembris, salutis anno octingen
tesimo. Dum hæc autem Romæ agerentur, Pipinus mandato patris Beneuẽtanos du
ce Grimoaldo finitimos suos uexantes aggressus, magnis cladibus ita perdomuit, ut
ægre se mœnibus tuerentur, cui bello Vinigisium Spoletanum ducem præficiens,
ad patrem reuertitur imperij coronam breui sumpturum. Nam pontifex Carolo
optime de ecclesia dei merito aliquam gratiam relaturus, cum uideret Imperatores
Constantinopolitanos ægre id nomen tueri, ac ob eam rem urbem & Italiam ipsam
magnas calamitates passam, in basilica beati Petri post solennia sacra, populi Roma
ni scito ac precibus ipsum Carolum magna uoce imparorem decernit, ac diademate
donat, ter acclamante populo Romano: Carolo Augusto à deo coronato magno &
pacifico Imperatori uita & uictoria. Pontifex item hominem inunxit unà cum Pi
pino filio, quem Italiæ regem solenni decreto pnunciauit. Accepta iraq; imperij po
testate, Carolus Campulum & Paschalem coniurationis reos capite plectendos cen
set. At pontifex omni ex parte clemens, à Carolo rege tamẽ obtinuit, ut his uita con
donaret, in Franciamq; tantummodo relegarent. Post hoc uero fuere qui Carolo sua
derent, ut omnes Longobardos Italia expelleret. Verum cum id nequaquam tutum
uideretur, quod multis Italiæ populis sanguine & affinitate coniuncti essent, censu
ere simul & Carolus & Leo, Longobardorum nomen ibi tantummodo remanere,
ubi ea gens præcipue sedem habuisset. Pipinus autem cum in Samnium rediisset, fru
straq; paliquot menses Beneuentum oppugnasset, Theate se conferens, oppidum ui
captum incendit ac diripit. Inde Ortonam & Luceriam mouens, eas ciuitates timore
perculsas, in deditionem statim accipit, ac Grimoaldum Beneuentanum ducem Lu
ceriæ capit, qui non ita multo post dolore animi perijt. Interea uero Constantinopo
litana imperatrix, missis in Italiam legatis, cum Carolo pacem & fœdus iniit, impe
riumq; his terminis diuisit, ut Irene ea Italiæ parte potiretur, quæ ad dexteram Nea
poli incipiens, ad sinistram Siponto, quæ urbs nunc Manfredonia dicitur, infero supe
roq; mari clauditur, unà cum Sicilia. Reliqua uero Italiæ pars Carolo ipsi ex fœdere
re obtigit, ea tamen loca semper excipio, quæ ditionis ecclesiasticæ habebant. At Nice
phorus patricius ægre ferens Irenæ mulieris imperium, cum eam dolo captam,
Lesbum in exilium misisset, fœdus iam initum p legatos cum Carolo renouari qui
tum Saxones toties deficientes, migrare Franciam unà cum uxoribus & liberis com
pulit, eos in itinere cum legionibus subsequens, ne quid maleficij inter eundum com
mitterent. At Leo cum seditionibus semp uexaret, ab urbe discedens, Mantuam pfi
ciscit ad uisendum Christi sanguinem, qui tum miraculis magno in precio erat. Is
autem à Mantuanis perbenigne susceptus, approbato Christi sanguine ob frequen
tia miracula, ad Carolum pficiscitur, ut hominem ueritatis cognoscendæ cupidum,
eius rei certiorem faceret: simulq; etiam, ut de componendis rebus Italicis inuicem
colloquerentur. Rediens deinde in Italiam, adiuuante Pipino rege, mãdato patris de
coniuratis quibusdã & seditiosis non sine clemẽtia supplicium sumpsit. Carolus aũt
fam senio grauis, cum intellexisset Pipinum, quem (ut diximus) Italiæ regem præfe
cerat, Mediolani mortuum esse, Lodouicum filium minorem natu, Aquitaniæ re
gem & imperij successorem, Bernardum uero nepotem, Italiæ regem declarat: reliq;
mandat, ut Lodouico rebus in omnibus obtemperet. Fines imperij hos esse uoluit in
Galliam, Rhenum ac Ligerim, qui in Celtis oriens, eos à Biturigibus diuidit: in Ger
maniam uero, Danubium & Saum fluuios, his autem prouincijs Aquitaniam, Guasco
niam, magnam partem Hispaniæ, cisalpinam Galliam, Saxoniam, utraq; Pannoni
am, Istriam, Tiburinos addidit: maritima uero Dalmatiæ, imperio Constantinopoli
tano

A tano subiecta erant. Rebus autem ita compositis, dum Aquisgrani esset ualetudinis
causa propter aquas calidas, quæ ibi scaturiisit, febre ac dolore laterum moritur, ætā
tis suæ anno secundo & septuagesimo, quinto Calendas Februarij, salutis uero anno
octingentesimo ac quintodecimo. Eius autem corpus nullo nõ genere honoris adhi
bito, in templo beatæ uirginis, quod ipse magnis sumptibus Aquisgrani extruxerat,
sepelitur, hoc addito epigrammate: Magni Caroli regis Christianissimi Romano
rumq; Imperatoris corpus hoc sepulchro conditum iacet. Fuit autẽ Carolus, si ei
us res gestas, tum domi tum foris inspicis, tantæ amplitudinis & integritatis Impera
tor, ut postea neminem superiorem, nedum parem habuerit. Adeo autem (cum ei p
ocium liceret) studijs literarum delectatus est, ut primus (suadente tamen Albino)
gymnasium Parisiense instituerit. Tres autem mensas argenteas habuit, quarum unã
(in qua urbis Cõstantinopolitanæ insculpta erat) basilicæ beati Petri, aliam (ubi ima
go urbis Romæ cernebatur) ecclesiæ Rauennati dono dedit. Tertiam filijs reliquit,
ubi inerat orbis terrarum descriptio. Sunt item qui scribant hanc auream fuisse. At
uero Leo pontifex restituto sancti Pauli tecto, quod terræmotu conciderat, ædifica
toq; à fundamentis apud sanctum Petrum ampliſſimo hospitali, quod Græci ξενο
B δοχεῖον uocant, necnon institutis trium dierum supplicationibus ante diem ascensi
onis, quibus prima die ab ecclesia dei genitricis ad præsepe, ad basilicam Constanti
nianam: secunda, ab ecclesia beatæ Sabinæ martyris ad sanctum Paulum: tertia, à san
cta cruce in Hierusalem, ad sanctum Laurentium extra muros ibatur: moritur primo
ac uigesimo pontificatus sui anno, quo etiam cometes apparuit (ut nonnulli putant)
tantæ calamitatis indicium. Sepelitur autem in basilica sancti Petri pridie idus Iunij.
Eius in morte sedes tum uacat diebus decem.

CONCILIVM MAGVNTIACVM CELEBRATVM ANNO salutis D.CCC.XIII. quinto Idus Iunij.

PRAEFATIO EPISCOPORVM IN SYNODVM, quam Maguntiæ in monasterio sancti Albani celebrarunt.

C

IN NOMINE patris & filij & spiritus sancti. Glorioſissimo & Christianissimo impatori Ca
rolo Augusto, ueræ religionis autori, ac defen
sori sanctæ dei ecclesiæ, una cum plebe sua, eiusq;
fidelibus uita & salus, honor & benedictio cum
uictoria fine fine mansura. Almificæ reuerẽtiæ
uestræ patefacimus nos humilimi famuli ac mis
si uestri, Hildebaldus scilicet sacri palatij archi
episcopus, Ricolfus & Arno archiepiscopi seu
Bernharius, una cum reliqs coepiscopis ac ab
batibus & cætero clero, quia uenimus secũdum
iussiõem uestram in ciuitatem Maguntiã; ibiq;
pariter adunati primitus cũ letanijs triduanum
celebrauimus ieiunium; diuinam suppliciter postulantes clementiam, quatenus san
cta gratia sua conuentum & actionem ipsius synodi sibi acceptabilem facere dignare
tur, & Christiano populo proficientem ad salutem & uitam perpetuam, nobisq; ad
æternum honorem & gloriam. Tum uerò confedentes in claustro basilicæ sancti Al
bani Christi martyris, consona uoce gratias egimus deo omnipotenti, quia sanctæ ec
clesiæ suæ pium ac deuotum in seruitio suo concessit habere rectorem, qui suis tem
poribus

Universidad de Deusto
Biblioteca

poribus sacræ sapientiæ fontem aperiens, oues Christi indesinenter sanctis alimen- D
tis reficit, ac diuinis instruit disciplinis, Christianum populum indefesso labore
amplificare conatur, hilariter que Christi honorat ecclesias, ac de fauce diri draconis
multorum animas studet eripere, & ad finum sanctæ matris ecclesiæ reuocare, atq;
ad gaudia paradisi & ad regna cælestia omnes communiter inuitare, sanctaq; sapien-
tia sua deuotissimo studio cæteros reges terræ transcendens. Incipientes igitur in no-
mine domini, communi sensu & uoluntate tractare pariter de statu ueræ religionis,
ac de utilitate & profectu Christianæ plebis, conuenit nobis, de nostro communi col
legio clericorum seu laicorum treis facere turmas, sicut & fecimus. In prima autem
turma consederunt episcopi cum quibusdã notarijs, legentes atq; tractantes sanctum
euangelium, nec non epistolas & actus apostolorum, canones quoq; ac diuersa sancto
rum patrum opuscula, pastoralemq; librum Gregorij, cum cæteris sacris dogmati-
bus, diligenti studio perquirentes, quibus modis statũ ecclesiæ dei & Christianæ ple
bis profectum sana doctrina & exemplis iustitiæ inconuulsum, largiente gratia dei,
perficere & conseruare potuissent. In alia uero turma consederunt abbates ac proba-
ti monachi, regulam sancti Benedicti legentes atq; tractantes diligenter, qualiter mo
nachorum uitam in meliorem statum atq; augmẽtum cum dei gratia perducere po
tuissent. In tertia deniq; turma sederunt comites & iudices, in mundanis legibus de-
certantes, uulgi iustitias perquirentes, omniumq; aduenientium causas diligenter exa E
minantes, modis quibus poterant iustitias terminantes. In his itaq; omnibus primo
decreuimus, unicuiq; personæ uel sexui congruum honorem impendere, secundum
dictum beati Petri primi pastoris ecclesiæ, ubi ait: Omnes honorate, fraternitatem
diligite, deum timete, regem honorificate. Serui, subditi estote in omni timore do-
minis, non tantum bonis & modestis, sed etiam dyscolis. Hæc est enim gratia in Chri
sto Iesu domino nostro. Hinc Paulus ad Timotheum scripsit, dicens: Attende tibi &
doctrinæ, insta in illis. Hoc enim faciens, & te ipsum saluum facies, & eos qui te audi
unt. Seniorem ne increpaueris, sed obsecra ut patrem, iuuenes ut fratres, anus ut ma
tres, iuuenculas ut sorores in omni castitate. Insuper etiam congruum nobis esse uide
batur, ut sacerdotes ecclesiæ dei, iure legitimo & inconuulso honorarentur: de qui-
bus dominus ait: Qui uos audit, me audit: & qui uos recipit, me recipit. Qui autem
me recipit, recipit eum qui me misit. Et Apostolus ad Hebræos: Obedite, inquit, præ-
positis uestris, & subiacete eis. Ipsi enim perui gilant quasi rõnem reddituri pro anima
bus uestris. Nã de reuerentia ecclesiarum dicit dominus: Domus mea domus oratio
nis uocabitur cunctis gentibus. De his tamen omnibus ualde indigemus uestro
adiutorio atq; sana doctrina, quæ & nos iugiter admoneat, atque clementer erudiat,
quatenus ea quæ paucis perstrinximus capitulis, subter à uestra autoritate firmentur:
si tamen uestra pietas ita dignum esse iudicauerit: & quicquid in eis emendatione di-
gnum reperitur, uestra magnifica imperialis dignitas iubeat emendare: ut ita emen-
data, nobis omnibus & cunctæ Christianæ plebi ac posteris nostris proficiant ad ui-
tam & salutem & ad gloriam sempiternam, nobisq; inde merces, honor, laus, benedi
ctio & beatitudo permaneat in omnes æternitates seculi, Amen.

1, Pet. 2.

1, Tim. 4.

Luc. 10. Heb. 13.

Esa. 22. Mat. 21.

STATVTA CONCILII MAGVNTIACI.

De fide catholica firmiter tenenda. Cap. I.

Hebræ. 11.

INitium enim actionis nostræ, de fide esse decreuimus, quæ bonorum omnium
est fundamentum. Et quia sine fide (ut dicit Apostolus) impossibile est place-
re deo, fides tamen indiget opere, quia fides sine operibus mortua est, ideo bea-
tus Gregorius: Ille, inquit, uerè credit, qui exercet operando quod credit. Qua
propter de fide uera omnes omnino Christianos alterutrum inter se iugiter admo-
nere & docere oportet. Maximè tamen domini sacerdotes in eo certamine laborare
decet, ut firmiter ab omnibus teneatur.

De spe

A

De spe habenda in deum. Cap. II.

SPes uero in deum firmiter à cunctis Christianis tenenda est. Vnde Psalmista cõ-
memorat: Sperate in eo omnis congregatio populi. Et reliqua. Et iterum: Spe- Psal. 61.
ra in domino, & fac bonitatem. Et iterum: Sperãtes autem in domino misericordia Psal. 36.
circundabit. Et Apostolus: Spe enim salui facti sumus. Psal. 31. Ro. 8.

De charitate. Cap. III.

CHaritas deus est, ut ait Ioannes apostolus. Qui manet in charitate, in deo manet, 1. Ioan. 4.
& deus in eo. Item Paulus apostolus: Finis, inquit, præcepti est charitas de cor- 1. Tim. 1.
de puro & cõscientia bona & fide nõ ficta. Charitatẽ ergo q habet, oĩa bona habet.
Quã ideo cõmemorauimus, qa uolumus ut firmiter ab oĩbus æque catholicis con-
seruetur. Augustinus quoque in sermone de laude charitatis, dicit: Si ergo non ua-
cat omnes paginas perscrutari, omnium scripturarum secreta penetrare, tene charita
tem, ubi pendent omnia: ibi tenebis quod ibi didicisti. Ille itaq; tenet & quod patet,
& quod latet in diuinis sermonibus, qui charitatem tenet in moribus.

De sacramentis ecclesiæ. Cap. IIII.

SAcramenta itaq; baptismatis uolumus, ut sicut sancta uestra fuit admonitio, ita
B concorditer atque uniformiter in singulis parochijs secundum Romanum ordi-
nem inter nos celebrentur iugiter atq; conseruentur, id est, scrutinium ad ordinem
baptismatis, sicut in decretis Leonis papæ sub duobus continetur capitulis, capitulo
undecimo. Hæc duo tempora, id est, Pascha & Pentecoste, ad baptizandum à Ro- De consec.
mano pontifice legitima præfixa sunt. Item capitulo duodecimo: Non interdicta Dist. 4.
licentia, quia in baptismo tribuendo quolibet tempore periclitantibus subuenitur. Duo tẽpora
Et Syricius: Si in qualibet necessitate opus fuerit sacri unda baptismatis, omni uolu In prima de-
mus celeritate succurri. cretali ca. 2.

De pace & concordia. Cap. V.

VT pax & concordia sit, atque unanimitas in populo Christiano, quia unum de Ioan. 8.
um patrem habemus in cælis, & unam matrem ecclesiam, unam fidem, unum Ephe. 4.
baptisma: ideo in una pace & unanimitate concorditer uiuere debemus, si ad unam
& ueram hæreditatem regni cælestis cupimus peruenire: quia nõ est dissensionis de 1. Cor. 14.
us, sed pacis, ut ipse ait: Beati pacifici, quoniam filij dei uocabuntur. Matt. 5.

De orphanis & exhæredatis subueniendo. Cap. VI.

PRopter illius itaque pacis concordiam conseruandam, placuit nobis de orpha-
nis & pauperibus, qui debite uel indebite dicuntur amisisse hæreditatem paterni
C uel materni iuris, ad se legibus pertinentem, si alicubi inuenti fuerint, quos patres
uel matres propter traditiones illorum exhæredes fecerunt, aliorum scilicet suasio-
nibus aut petitionibus, uel aliquo ingenio, omnino uolumus atq; decreuimus emen-
dari, quantum ad nos uel ad nostram pertinet potestatem, iuxta uoluntatem dei, &
uestram sanctam admonitionem & considerationem. Quod si forte extra officium no
strũ alicubi inuentũ fuerit, admonete uestram clementiam audeamus, ut emendetur.

Vt res pauperum uel minus potentum, mala occasione non emantur. Cap. VII.

PRopter prouisiones pauperum, pro quibus curam habere debemus, placuit no-
bis, ut nec episcopi, nec abbates, nec comites, nec uicarij, nec iudices, nullusq; oĩ-
no sub mala occasione, uel malo ingenio, res pauperum uel minus potentũ, nec eme- al. quisquis
re, nec ui tollere audeat. Sed si qs ex eis aliquid comparare uoluerit, in publico pla-
cito coram idoneis testibus, & cum ratione hoc faciat. Vbicunq; autem aliter inuen-
tum fuerit factum, hoc omnino emendetur per iussionem uestram.

De potestate episcoporum pro rebus ecclesiasticis, ac de con-uenientia episcoporum cum laicis. Cap. VIII.

VT epi potestatẽ habeant res ecclesiasticas quidere, regere, gubernare, atq; dispẽ
sare secũdũ canonũ autoritatẽ, uolumus; & ut laicũ in eoꝝ ministerio obediãt
episcopis

Universidad de Deusto
Biblioteca

D

episcopis ad regendas ecclesias dei, uiduas & orphanos defensandos, & ut obedientes sint eis, ad eorum Christianitatem seruandam. Et episcopi consentientes sint comitibus & iudicibus ad iustitias faciẽdas, & ut nullatenus per aliquos mendaciũ uel falsum testimoniũ, neq; per periuriũ, aut per p̃mium lex iusta in aliquo deprauetur.

De uita canonicorum. Cap. IX.

IN omnibus igitur quantum humana permittit fragilitas, decreuimus, ut canonici clerici canonicè uiuant, obseruantes diuinæ scripturæ doctrinam & documenta sanctorum patrum, & nihil sine licentia episcopi sui uel magistri eorum *compositi agere præsumant in unoquoq; episcopatu, & ut simul manducent & dormiant, ubi his facultas id faciendi suppetit, uel qui de rebus ecclesiasticis stipendia accipiunt, & in suo claustro maneant, & singulis diebus mane prima ad lectionem ueniãt, & audiant quod eis imperetur. Ad mensam uero similiter lectionem audiant, & obedientiam secundum canones suis magistris exhibeant.

al. positi

Item de uita clericorum. Cap. X.

DIscretionem igitur esse uolumus atq; decreuimus inter eos, qui dicuntur seculum reliquisse, & adhuc seculum sectantur. Placuit igitur sancto concilio, ut ita discernantur, sicut in regula clericorum dictum est. His igitur lege patrum cauetur, ut uulgari uita secluſi, à mundi uoluptatibus sese abstineant, non spectaculis, non pompis intersint, conuiuia inhonesta & turpia fugiant. Tamen Hieronymus in epistola ad Nepotianum, dicit: Omnium Christianorum domos quasi proprias amare debemus, ut consolatores nos in mœroribus suis potius, quàm conuiuas in prosperis nouerint. Item Isidorus: Clerici tamen conuiuia priuata, non tantũ pudica, sed & sobria colant. Vsuris nequaquam incumbant, neq; turpium occupationes lucrorum, fraudisq; cuiusquam studium non appetant. Amorem pecuniæ quasi materiam cunctorum criminum fugiant. Secularia officia negociaq; abiiciant, honorũ gradus per ambitionem non subeant, pro beneficijs dei medicinæ munera non accipiant, dolos & coniurationes caueant: odium, æmulationem, obtrectationem, atq; iniquam fugiant. Non uagis oculis, non infreni lingua aut petulanti, tumidoq; gestu indecenti

Universidad de Deusto
Biblioteca

De armis dimittendis. Cap.XVII.

NOs autem qui relinquimus seculum, id modis omnibus obseruare uolumus, ut arma spiritualia habeamus, secularia dimittamus. Laicis uero qui apud nos sunt, arma portare non præiudicemus: quia antiquus mos est, & ad nos usq; peruenit.

De fictis uirtutibus & ueris uirtutibus discernendis Cap.XVIII.

DOminus dicit in euangelio: Attendite à falsis prophetis, qui ueniunt ad uos in uestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Hinc Hieronymus in cõmentario Matthæi dicit: De omnibus quidem intelligi potest, qui aliud habitu ac sermone promittunt, aliud opere demonstrant. Item in alio loco: Non omnis qui dicit mihi, domine domine, intrabit in regnum cælorum. Nec his quidem accommodanda fides est, qui cum *pollent integritate fidei, turpiter uiuunt, & doctrinæ integritatem operibus destruunt. Vtrunque enim dei seruis necessarium est, ut opus sermone, & sermo operibus comprobetur. Et Beda in tractatu in euangelium Lucæ dicit: Ipse enim finis est, ut nihil duplici animo faciamus: Si ueram, inquit, & non fictam uis habere iustitiam, quæ uerbis ostentas, factis compensare curato. Et Apostolus: Dilectio sine simulatione, odientes malum, adhærentes bono.

Matt.7. Matt.7.

*turpiter uiuant, polluunt integritatem fidei,

Roma.12.

Vt in monasteria nimis homines non mittantur. Cap.XIX.

VT plus non mittatur in monasteria canonicorum, uel monachorum, aut puellarum, quàm sufferri possit.

De locis monasteriorum uel ædificijs prouidendis. Cap.XX.

DEinde dignum ac necessarium est, ut missi per quæque loca directi simul cum episcopis uniuscuiusque diœcesis, perspiciant loca monasteriorum canonicorum pariter & monachorum, *similiterq; puellarum: si in apto & congruo loco sint posita, ubi commodum necessarium possit acquiri, quod ad utilitatem pertinet monasterij, sicut in sancta regula dicitur: Monasterium autem ita debet constitui, ut omnia necessaria infra monasterium exerceantur, ut non sit necessitas monachis uel clericis uel puellis uagandi foras, quia omnino non expedit animabus eorum. Similiter quoque ædificia monasteriorum supradicti missi & cum eis episcopi, per diuersa loca præuideant, si apta sint & congruenter sanctæ professioni compolita: uel si claustrum firmum habeat, in quo saluari possint animæ in eis commorantium sub disciplina canonica uel regulari. Vbi autem aliter inuentum fuerit, hoc omnimodis episcopus loci ipsius faciat emendari, ita ut condignam professioni eorum custodiam habeant canonici uel monachi atque nonnanes, ne detur eis occasio malefaciendi, quod absit.

al, simulq;

Vt episcopi sciant qualiter canonici uiuant, qui cum abbatibus sunt. Cap. XXI.

PRæcipimus ut unusquisq; episcopus sciat per singula monasteria, quantos quisq; abbas canonicos in monasterio suo habeat, & hoc omnino ambo pariter prouideant ut si monachi fieri uoluerint, regulariter uiuant. Sin aũt, canonice uiuãt oĩno.

De clericis uagis. Cap. XXII.

DE clericis uagis seu de acephalis, id est, de his qui sunt sine capite, neque in seruitio domini nostri, neq; sub episcopo, neque sub abbate, sed sine canonica uel regulari uita degentes, ut in libro officiorum *secundum capitulum & tertium de eis dicit. Hos neque inter laicos aut secularium officiorum studia, neq; inter clericos religio tenet diuina, sed *soliuagos atq; oberrantes sola turpis uita complectitur & uaga, q'q; dũ nullũ metuũr, explendæ uoluptatis suæ licentiam sectant, quasi animalia bruta, libertate ac desiderio suo feruntur, habentes signũ religionis, non religionis officiũ, hippocentauris similes, nec eq, nec homines. Tales omnino ubicũq; inuenti fuerint, præcipimus ut episcopi, sine ulla mora eos sub custodia constringant canonica, & nullatenus eos amplius ita errabundos & uagos secundum desideria uoluptatũ suarũ uiuere permittant. Si autem episcopis suis canonice obedire noluerint, excommunicentur, usq; ad iudiciũ *archiepiscopi regionis illius. Et si ille eos corrige-

al, secundo capitulo, 3. de his dicitur

al, solutos

al, episcopi

A re non ualuerit, tunc omnino sub uinclis constringantur usq; ad synodum, ut ibi eis iudicetur, utrum ad iudicium *domini nostri, aut ad *istam magnam synodũ afferantur sub custodia publica.

al. principis
al. uniuersalẽ

De clericis iniuste tonsuratis. Cap.XXIII.

DE clericis uero hoc statuimus, ut hi qui hactenus inuenti sunt, siue in canonico, siue in monachico ordine tonsurati sine eorũ uoluntate, si liberi sunt, ut ita permaneãt: & deinceps cauendum, ut nullus tondeatur sine legitima ætate & spontanea uoluntate, uel cum licentia domini sui.

De clericis adeuntibus imperatorem. Cap. XXIIII.

DE clericis adeuntibus imperatorẽ, hoc placet omnibus modis obseruare, quod de eis in sacris canonibus constitutum est.

Vt prædicatio sancta assidue in ecclesia fiat. Cap.XXV.

DE officio prædicatiõis si forte episcopus non fuerit in domo sua, aut infirmus est, aut aliqua causa exigente non ualuerit, nunquam tamen desit diebus dominicis aut festiuitatibus, *qui uerbum dei prædicet, & iuxta quod intelligere uulgus potest.

al. quia

B Presbyteri tantum ad missarum solennia introitum habeant in monasteria puellarum. Cap. XXVI.

VT presbyteris per monasteria puellarum opportuno tempore liceat missarũ solennia celebrare, & iterum ad proprias ecclesias redire.

Vt presbyteri chrisma diligenter custodiant. Cap.XXVII.

PResbyteri sub figillo custodiãt chrisma, & nulli sub prætextu medicinæ uel maleficij, donare inde præsumant. Quod si fecerint, honore priuentur.

Vt presbyteri assidue utantur orarijs. Cap. XXVIII.

PResbyteri sine intermissione utantur orarijs propter differentiam sacerdotij dignitatis.

Ne laici presbyteros eĩciant de ecclesiis. Cap. XXIX.

VT laici presbyteros non eĩciant de ecclesiis, neque constituant sine consensu episcoporum suorum.

Ne laici à presbyteris munera exigant. Cap. XXX.

VT laici omnino munera iniusta non exigant à presbyteris propter commendationem ecclesiæ cuiquam presbytero.

De fugitiuis clericis. Cap.XXXI.

C VT unusquisq; episcopus in sua parochia diligenter presbyteros uel clericos inquirat, unde sint: & si aliquem fugitiuũ inuenerit, ad suum episcopum redire faciat.

Quid sit letania. Cap.XXXII.

LEtaniæ autem Græco nomine appellantur, quæ Latine dicuntur rogationes. Inter λιτανίας autẽ & ἐξομολογήσεις hoc differt, quod exomologeses *pro sola peccatorum confessione agantur: letaniæ uero, quæ indicantur propter rogandum deum, & impetrandum in aliquo misericordiam eius. Sed nunc iam utrunq; uocabulum sub una dignatione habetur.

*sint quæ

De letania maiore. Cap.XXXIII.

PLacuit nobis, ut letania maior obseruanda sit à cunctis Christianis, diebus tribus, sicut legendo reperimus. Et sicut sancti patres nostri instituerunt, non equitando, nec preciosis uestibus induti, sed discalceati, cinere & cilicio induti, nisi infirmitas impedierit.

De quatuor temporibus obseruandis. Cap. XXXIIII.

CONstituimus ut quatuor tempora anni ab omnibus cum ieiunio obseruentur, id est, mense Martio hebdomada prima. Et feria quarta & sexta & sabbato ueniant omnes ad ecclesiam hora nona cum letanijs ad missarum solennia. Similiter in mense Iunio, hebdomada secunda, feria quarta & sexta & sabbato ieiunetur

Universidad de Deusto
Biblioteca

usque ad horam nonam, & à carne ab omnibus abstineatur. Similiter in mense Septembrio, hebdomada tertia, & in mense Decembrio, hebdomada quæ fuerit plena ante uigiliam natalis domini, sicut est in Romana ecclesia traditum.

De indicto ieiunio. Cap. XXXV.

SI quis indictum ieiunium superbiendo contempserit, & obseruare cum cæteris Christianis noluerit, in Gangrensi concilio præcipitur, ut anathematizetur, nisi emendare studeat.

De festiuitatibus. Cap. XXXVI.

FEstos dies in anno celebrare sancimus, hoc est, diem dominicam Paschæ, cum omni honore & sobrietate uenerari. Similiter feriam secundam, tertiam, & quartam. A feria quinta ante missam, licentia sit arandi, uel seminandi, & hortum & uineam excolendi, & sepem circumcludendi. A balio uero opere cessare decreuimus. Post missam autem ab opere uacare: diem Ascensionis domini pleniter celebrare. Item Pentecosten similiter ut in Pascha. In natali apostolorum Petri & Pauli diem unum, natiuitatem sancti Ioannis Baptistæ, assumptionem sanctæ Mariæ, dedicationem sancti Michaelis, natiuitatem sancti Remigij, sancti Martini, sancti Andreæ. In natali domini dies quatuor, Octauas domini, Epiphaniam domini, Purificationem sanctæ Mariæ. Et illas festiuitates martyrum uel confessorum obseruare decreuimus, quorum in unaquaque parochia sancta corpora requiescũt. Similiter etiam dedicationem templi.

al. Simili mõ tota hebdomada illa obseruari decreuimus.

De dominicis diebus. Cap. XXXVII.

OMnes dies dominicos cum omni ueneratione decreuimus obseruari, & à seruili opere abstinere, & ut mercatus in eis minime fit, nec placitũ, ubi aliquis ad mortem uel ad pœnam iudicetur.

De decimis. Cap. XXXVIII.

al. deo omnino dari *quam

ADmonemus atque præcipimus, ut decima* de omnibus dari non negligatur, quia deus ipse sibi dari constituit. Quia timendum est, ut quisquis deo debitũ suum abstrahit, ne forte deus per peccatum suum auferat ei necessaria sua.

Vt ecclesiæ pacem habeant. Cap. XXXIX.

REum confugientem ad ecclesiam, nemo abstrahere audeat, nec inde donare ad pœnam uel ad mortem, ut honor dei & sanctorũ eius conseruetur: sed rectores ecclesiarum, pacem & uitam ac membra eius obtinere studeant. tamẽ legitime componat, quod inique fecit.

De pace ecclesiarum. Cap. XL.

PRæcipimus ut in ecclesiis, aut in domibus ecclesiarum uel atrijs, placita seculária minime fiant.

Vt antiquæ ecclesiæ honorem habeant. Cap. XLI.

ECclesiæ antiquitus constitutæ, nec decimis, nec alijs possessionibus priuentur, ita ut nouis oratorijs tribuatur.

De beneficijs ecclesiasticis. Cap. XLII.

*nouam & decimam

QVicunque beneficium ecclesiasticum habent, ad tecta ecclesiæ restauranda, uel ipsas ecclesias emendandas, omnino adiuuent, & *nouam decimam reddant.

Ne presbyter solus missam cantet. Cap. XLIII.

NVllus presbyter, ut nobis uidetur, solus missam cantare ualet recte. Quomodo enim dicet, Dominus uobiscũ, uel surſum corda admonebit habere, & alia multa his similia, cum alius nemo cum eo sit?

De oblatione & pace in ecclesia facienda. Cap. XLIIII.

OBlationẽ quoq; & pacem in ecclesia facere iugiter admoneatur populus Christianus, quia ipsa oblatio sibi & suis magnum remedium est animarum: & in ipsa pace uera unanimitas & concordia demonstratur.

De symbolo & oratione dominica. Cap. XLV.

A SYmbolum quod est signaculum fidei, & orationem dominicam discere, semper admoneant sacerdotes populum Christianum. Volumusq; ut disciplinam condignam habeant, qui hæc discere negligunt, siue in ieiunio, siue in alia castigatione emendentur. Propterea dignum est, ut filios suos donent ad scholam, siue ad monasteria, siue foras presbyteris, ut fidem catholicam rectè discant & orationem dominicã, ut domi alios edocere ualeant. Et q aliter nõ potuerit, uel in sua lingua hoc discat.

Vt malum ebrietatis uitetur omnino. Cap. XLVI.

MAgnum malum ebrietatis, unde omnia uitia pullulant, modis omnibus præcipimus cauere: & qui hoc cauere noluerit, excommunicandum eum esse decreuimus, usq; ad emendationem congruam.

De spiritualibus filiolis. Cap. XLVII.

DEinde præcipimus, ut unusquisque compater uel proximi, spirituales filiolos suos catholice instruant.

Vt canticum luxuriosum circa ecclesias non deferatur. Cap. XLVIII.

CAnticum turpe atque luxuriosum circa ecclesias agere omnino contradicimus, quod ubiq; uitandum est.

De subintroductis mulieribus. Cap. XLIX.

B OMnibus igitur clericis fœminas secum in domibus suis habere ultra licentiam canonum, firmiter sit contradictum.

De præpositis uel aduocatis, siue uicedominis. Cap. L.

OMnibus igitur episcopis, abbatibus, cũcto clero omnino præcipimus, uicedominos, præpositos, aduocatos siue defensores bonos habere, non malos, nõ crudeles, non cupidos, non periuros, non falsitatem amantes, sed deum timentes, & in omnibus iustitiam diligentes. De iudicibus autem uel centenarijs atq; tribunis seu uicarijs, dignum esse censemus, ut si mali reperti fuerint, de ministerio suo abijciant.

Vt nec corpora sanctorum transferantur de loco ad locum. Cap. LI.

DEinceps uero corpora sanctorum de loco ad locum nullus præsumat transferre, sine consilio principis uel episcopi & sanctæ synodi licentia.

Qui mortui in ecclesia sepeliantur. Cap. LII.

NVllus mortuus infra ecclesiam sepeliatur, nisi episcopi aut abbates, aut digni presbyteri aut fideles laici.

De incestuosis. Cap. LIII.

C VT episcopi incestuosos pariter inuestigari studeant, omnino præcipimus. Et si pœnitere noluerint, de ecclesia expellãtur, donec ad pœnitentiã reuertantur.

Ne in quarta generatione coniugium copuletur. Cap. LIIII.

CONtradicimus quoq; ut in quarta generatione nullus amplius coniugio copuletur: & si post interdictum factum inuentum fuerit, separetur.

Ne proprius filius de baptismo suscipiatur. Cap. LV.

NVllus igitur proprium filium uel filiam de fonte baptismatis suscipiat, nec filiolam, nec commatrem ducat uxorem, nec illam, cuius filiũ aut filiam ad confirmationem duxerit. Vbi autem factum fuerit, separentur.

De damnatis nuptijs. Cap. LVI.

SI quis uxorem uiduam duxerit, & postea cum filiastre sua fornicatus fuerit, seu duabus sororibus nupserit, aut si qua duobus fratribus nupserit, seu cum patre & filio, tales copulationes anathematizari & disiungi præcipimus, nec unquam amplius coniugio copulari, sed magna districtione fieri.

CONCLVSIO.

FACTA est autem hæc synodus in ciuitate Moguntia in clausſtro basilicæ sancti Albani martyris, anno domini octingentesimo tertiodecimo, & imperij domi

u ij ni Caroli

Universidad de Deusto
Biblioteca

ni Caroli imperatoris anno tertiodecimo, indictione quinta, quinto Idus Iunij, ubi se Hæc alibi nō sunt, derunt episcopi triginta, abbates uero uiginti quinq;.

Hæc igitur contra Græcorum hæresim & illorum friuolas reprehensiones, nos in credulitate scilicet nostra reprehendentes, & in cæteris causis quæ plus ridiculosa sunt, quàm sapientiæ intellectui ponenda, construximus. Nunc inferius fidē nostram quam firmiter tenemus, confiteri, necnon & omnibus generaliter pandere curauimus, cæteraq; capitula subtus inferre sub autoritate sanctorum patrum dispositimus, quatenus quisquis Christianus hanc fidem catholicam tenere conatus fuerit secundum suam scientiam, partem cum his patribus habeat, qui & hanc fidem constituerunt, & per quorum autoritatem cætera capitula subtus inserta construximus.

FINIS.

GESTA CONCILII VORMATIENSIS.

De tempore quo Vormatiense cōcilium celebratum sit, quia apertē inuenimur scriptum, huic Maguntinensi continuatum est, eo quòd circa hæc tempora Caroli Magni eiusq; filij Ludouici multa fuere concilia celebrata. B

PROFESSIO EPISCOPORVM APVD VORmatiensem ciuitatem, decimoseptimo Calēdarum Iunij in synodali conuentu consistentium.

CONFITEMVR ET CREDIMVS SANctam atq; ineffabilem trinitatem, patrem & filium & spiritum sanctum, unum deum naturaliter esse, unius substantiæ, unius naturæ, unius maiestatis atque uirtutis. Et patrem quidem non genitum, non factum, sed ingenitum profitemur. Fons ergo & origo ipse est totius trinitatis: pater nanq; ineffabili substantia filium genuit, nec tamen aliud quàm quod ipse est, genuit, deus deum, lux lucem. Filium quoq; de substantia patris sine initio ante secula natum, nec tamen factum, fatemur. Igitur non sicut filius à patre, ita pater à filio est, quia non pater à filio, sed filius à patre generationem accepit: Filius ergo deus de patre, pater autem deus, sed non de filio. Si enim pater fuit, semper habuit filium, cui pater esset, & ob hoc filium de patre natum sine initio confitemur. Spiritum enim sanctum, qui est tertia in trinitate persona, unum atque æqualem cum deo patre & filio credimus esse deum, unius substantiæ, unius quoq; naturæ nec tamen genitum uel creatum, sed à patre filioq; procedentem, amborum esse spiritum. Nec enim procedit de patre in filium, nec à filio tantū procedit ad sanctificādam creaturam, sed ab utriusq; procedere mēstratur: quia charitas siue sanctitas amborum esse agnoscitur. Et nec patris tantum, nec filij tantum, sed simul patris & filij spiritus sancti dicitur. In relatiuis uero personarum nominibus, pater ad filium, filius ad patrem, spiritus sanctus ad utrosque referrtur. Quæ cum relatiue tres personæ dicantur, una tamen natura uel substantia creditur: nec sicut tres personas, ita tres substantias prædicamus: sed unam substantiam, tres autem personas. Quod enim pater est, non ad se, sed ad filium: & quod filius est, non ad se, sed ad patrem est. Similiter spiritus sanctus non ad se, sed ad patrem & filium relatiue refertur in eo, quòd spiritus patris & filij prædicatur. In hac ergo sancta trinitate tres personas, unum deum confitemur. Ergo non ipsum qui est pater

A pater, dicimus esse filium, uel spiritum sanctum: nec ipsum filium patrem uel spiritum sanctum, nec spiritum sanctum patrem uel filium dicere ualemus: Sed quod pater est, hoc esse filium, hoc esse spiritum sanctum, sine ulla ambiguitate pronunciamus. personas enim distinguimus, non naturam deitatis separamus. Tres ergo illas, unius atque inseparabilis naturæ personas, sicut non confundimus, ita separabiles nullatenus prædicamus, cum nulla ante aliam, nulla post aliam, nulla sine alia uel extitisse, uel quippiam operasse aliquando creditur. Inseparabiles enim inueniuntur, & in eo quod sunt, & in eo quod faciunt. Habet enim pater æternitatem sine natiuitate, filius æternitatem cum natiuitate. Spiritus uero sanctus, æternitatem processionis à patre & à filio sine natiuitate. De his ergo tribus personis, sola filij persona hominem uerum sine peccato, pro liberatione humani generis, ex Maria uirgine, nouo ordine, nouaq; natiuitate assumpsit. Nouo ordine, qa inuisibilis diuinitate, uisibilis monstratur in carne. Noua autem natiuitate est genitus, quia incorrupta uirginitas, & uirilem coitum nesciuit, & fœcunda per spiritum sanctum charitas materiā ministrauit. Dei enī filius nō psonā hominis accepit, sed naturam. Naturam quippe nostram in unitatem suæ personæ assumpsit: & idcirco filius dei, &
B filius hominis unus est Christus. In eo nanque quòd filius est dei, æqualis est patri: & in eo quòd est filius hominis, minor est patre. Qui etiam, ex quo homo est, pro delictis nostris passionem sustinuit: mortiq; addictus est crucis, ueram carnis mortem accepit. Tertia quoque die uirtute propria suscitatus, de sepulchro surrexit. Hoc ergo exemplo capitis nostri, in hac carne qua nunc sumus & mouemur, resurrecturos nos credimus. Idem autem dominus & saluator noster peracto resurrectionis suæ triumpho, paternam sedem repetiit, à qua nunquam per diuinitatem discessit. Inde in finem seculorum uenturus, iudicabit uiuos & mortuos, reddetq; singulis, prout quisque gessit in corpore, siue bonum siue malum. Ecclesiam sane catholicam precio sui sanguinis redemptam, cum eo credimus in perpetuum regnaturam. Credimus & confitemur unum baptisma in remissionem peccatorū omnium. Hanc ergo fidem professionis nostræ inuiolatam nos retinere, & ab ea nunquam deuiare promittimus: hancq;, qui saluus esse cupit, sine ulla ambiguitate reti nere *ducat. al. in cruce al, debet

QVIBVS TEMPORIBVS DEBEAT SACRAmentum baptismi exhiberi.

C SAcrosancti autem baptismi sacramentum, non nisi in Paschali festiuitate & Pentecoste unusquisque fidelium nouerit esse præbendum, exceptis his, quibus mortis urgēte periculo, ne in æternum pereant, talibus oportet remedijs subueniri.

Vt præter episcopum nullus chrisma conficiat.

Chrisma conficere nullus præter episcopum præsumat: nam illi soli hæc dignitas concessa est.

De consecranda ecclesia.

Placuit, quoties ab aliquo fidelium ad consecrandas ecclesias episcopus inuitatur, non quasi ex debito munus aliquod à fundatore requirat: sed si ipse quidem aliquid ex suo uoto obtulerit, non respuatur. Attamen unusquisque episcopus meminerit, ut non prius dedicet ecclesiam, nisi antea dotem basilicæ & obsequium ipsius per donationem chartulæ confirmatum accipiat. Nam non *leuis est ista temeritas, si sine luminarijs, uel sine substantiali sustentatione eorum qui ibidem seruituri sunt, tan quam domus priuata consecretur ecclesia. al. leuior al, luminarib⁹

Quid in sacrificio offerri debeat.

CVM igitur magister ueritatis, uerum salutis nostræ sacrificium suis commendaret discipulis, panem tantum & calicem sub hoc sacramento præbuisse Lucæ. 22. b 1. Corin. 11. f

Universidad de Deusto
Biblioteca

cognoscimus. Ideoq; præter panem & uinum cum aqua mixtum, aliud offerri non D debet. Calix enim dominicus, uino & aqua permixtus debet offerri. Quia uidemus in aqua populum intelligi, in uino uero ostendi sanguinem Christi. Ergo quando in calice uinum aqua miscetur, Christo populus adunatur, & credentium plebs ei in quem credidit, copulatur & iungitur. Quæ copulatio & coniunctio aquæ & uini sic miscetur in calice domini, ut commixtio illa non possit separari. Nam si uinum tantum quis offerat, sanguis Christi incipit esse sine nobis. Si uero aqua sit sola, plebs incipit esse sine Christo. Non enim potest calix domini esse aqua sola aut uinum solū, nisi utrunq; sibi misceatur.

De baptismi sacramento

Cum quidam sacerdotes in quibusdam partibus terræ trinam, quidam simplam mersionem faciunt, à nonnullis schisma esse conspicitur, & unitas fidei scindi uidetur. Nam dum partes diuersæ & quasi contrario modo agunt, alij alios nō baptizatos esse contendunt. Proinde quod nobis in sacramenti diuersitate finiendum sit, & apostolicæ sedis *informetur præceptis, non nostram, sed paternā institutionē sequentes.

al. informemur

Beatæ igitur memoriæ sanctus Gregorius Romanæ ecclesiæ pontifex, efflagitante sanctissimo Leandro episcopo, de hac diuersitate quid potius esset sequendū, inter cætera rescribēs, sic ait: De trina uero mersione baptismatis nihil respōderi uerius potest, quàm ipsi sensistis: quia in una fide non officit sanctæ ecclesiæ consuetudo diuersa. Nos autem quod tertio mergimus, triduanæ sepulturæ sacramenta signamus: ut dum tertio ab aquis infans educitur, resurrectio triduani temporis exprimat. Quod si quis forte etiam pro summa ueneratione trinitatis æstimet fieri, neque ad hoc aliquid obsistit, baptizandum semel in aquis mergere: quia dum in tribus personis una substantia est, reprehensibile esse nullatenus poterit, infantem in baptismate, uel ter uel semel mergere: quando & in tribus mersionibus personarum trinitas, & in una potestate diuinitatis singularitas designari. quod si nunc hucusq; ab hæreticis infans in baptismate tertio mergebatur, finiendum apud uos esse non censeo, ne dum mersiones nuerant, diuinitatem diuidant, dumq; quod faciebant, morem uestrum se uicisse glorientur. Quapropter quia de utroq; sacramento, quod fit in sancto baptismo, à tanto uiro reddita est ratio, utrunque rectum, utrunque irreprehensibile in sancta dei ecclesia habeatur. Et ne forte cuiquam sit dubium huius simpli mysterium sacramenti, uideat in eo mortem & resurrectionem Christi significari. Nam in aquis mersio, qui in infernum descensio est: & rursum ab aquis emersio, resurrectio est. Item uideat in eo unitatem diuinitatis & trinitatem personarum ostendi: unitatem, dum semel mergimus: trinitatem, dum in nomine patris & filij & spiritussancti baptizamus. Pandi- g
tur huius singularis baptismatis mysterium etiam sacrarum scripturarum exemplis, 1.Corin.10. Paulo apostolo attestante: Nolo uos ignorare fratres, quoniam patres nri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt, & omnes in Moyse baptizati sunt in nube & mari. Mare quippe rubrum, significat baptismum, Christi sanguine cōsecratum, per quod populus dei semel transit. Ibi tamen erat tota trinitas, præcedens populum in columna ignis & nubis. In igne quippe significatur pater, in columna filius, in nube spiritussanctus. Iordanis quippe fluenta cum arca populus dei semel trāsit, per quod significatur simpla mersio baptismatis. *Cuius sacramento ecclesia abluit, & de al, forte quo
seculi huius laboribus per baptismum quasi per Iordanem ad terram cælestis repromissionis ingreditur.

Vt ecclesia cum rebus suis ad episcopi ordi-
nationem pertineat.

Multi contra canonum constituta, ecclesias quas ædificauerant, & ab episcopo postulauerint consecrari, dotem quam eidem ecclesiæ contulerint, ad episcopi ordinationem putant non pertinere. Quod factum & præterito displicet, & in futuro prohibetur. Ergo omnia secundum constitutionem antiquam & iura, ecclesiarum ad episcopi ordinationem & potestatem pertineant. De

A De oblationibus fidelium seu de redditu ecclesiæ, quot portiones fieri debeant.

De redditu uero ecclesiæ & de oblatione fidelium, quatuor fiant portiones: quarum unam sibi retinet episcopus, alteram clericis pro officiorum suorum sedulitate distribuat, tertiam pauperibus & peregrinis, quartam ecclesiasticis fabricis nouerit reseruandam.

De his quæ prohibentur presbyteris in ecclesiasticis sacramentis.

Igitur presbyteris, quamuis cum episcopis plurima mysteriorum communis sit dispensatio, quædam tamen autoritate ueteris legis, quædam nouellis & ecclesiasticis regulis sibi prohibita nouerint. Consecratio ergo uirginum, & benedictio uel unctio altaris à presbyteris minime fiat. Similiter non liceat eis ecclesias consecrare, nec per impositionem manus paracletum spiritum tradere, nec chrisma conficere, nec chrismate baptizatorum frontem signare, sed nec publice quidem in missa quenquam per pœnitentiam reconciliare. Hæc enim omnia illicita esse presbyteris cognoscuntur, quia pontificatus apicem non habent: quæ tamen omnia autoritate canonum conceduntur.

B De episcopis, cæteris q; sacris ministris, ut ab uxoribus abstineant.

Placuit ut episcopi, presbyteri, diaconi, subdiaconi abstineant se à coniugibus, & non generēt filios. Quod si hoc decretū uiolauerint, ab honore clericatus pellantur.

De incriminatis qualiter expurgari debeant.

Si episcopo aut presbytero causa criminalis, hoc est, homicidium, adulterium, furtum, & maleficium imputatum fuerit, pro singulis missam celebrare, & secretam publice dicere & communicare debet, & de singulis sibi imputatis innocentem reddere. Quod si non fecerit, quinquennio à liminibus ecclesiæ extraneus habeatur, sicut antiqui canones instituerunt. 2.q.4. Si epō aut presbytero. cum aliq uerborū mutatiōe aut uariatione

De sacerdotibus in fornicationem lapsis.

Sacerdotes igitur, si in fornicationis laqueum ceciderint, aut criminis manifestus siue ostensus fuerit actus, sacerdotij non possunt habere honorem, secundum canonum institutionis autoritatem.

De sacerdotibus quibus crimen fornicationis impingitur.

Sacerdotes, qui in crimine fornicationis fuerint accusati, & crimen illis non fuerit comprobatum, aut ipsi non manifestauerint, quid aliud agendum est, nisi quod in nono Cæsarien sis sancti concilij capitulo legitur ac demonstratur? Tamen si ipsi iuramento se uoluerint purificare, licentiam habeant. Similiter & diaconi, si fuerint
C accusati, peragant.

Vt episcopus pro leuibus & paruis causis neminem excommunicet.

Vt nullus sacerdotum quenquam rectæ fidei hominem pro paruis & leuibus causis à communione suspendat, præter eas culpas, pro quibus antiqui patres arceri iusse runt aliquid committentes.

De clericis, si excommunicati pro leuibus causis, aut innocentes fuerint.

Episcopi uero si sacerdotali moderatione postposita, si innocentes, aut minimis causis culpabiles excommunicare præsumpserint, & ad gratiam festinantes recipere fortassis noluerint, à uicinis episcopis cuiuslibet prouinciæ communio illis usque ad tempus synodi non negetur.

Si in monasterijs aliquid furatum fuerit, qualiter ipsi fratres se inde expurgare debeant.

Sæpe contigit, ut in monasterijs furta perpetrentur, & qui hæc committant, ignorentur. Idcirco statuimus, ut quando ipsi fratres de talibus se expurgare debeant, missa ab abbate celebretur, uel ab aliquo, cui ipse abbas præceperit, præsentibus fratribus: & sic in ultima missæ celebratione pro expurgatione sua corpus & sanguinem domini nostri IESV CHRISTI percipiant, quatenus ita inde innocentes se esse ostendant. 2.q.6. Sepe cō tingit ut in. Et est cum notabili uerborū uariatione

Vt

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vt nulli episcopo liceat à synodo uel ante peractam syn-
odum discedere.

Si quis autem episcoporum synodo neglexerit adesse, aut cœtum fratrum, ante quam concilium dissoluatur, crediderit deserẽdum: alienatum se à fratrum communione cognoscat, nec eum recipi liceat, nisi in sequenti synodo fuerit absolutus.

Vt episcopi, presbyteri, diaconi, canes ad uenandum & accipitres habere non debeant.

Episcopis, presbyteris atque diaconibus, canes ad uenandum & accipitres non liceat habere. Quod si quis harum personarum hac fuerit uoluptate detentus, episcopus tribus mensibus se à communione suspendat, presbyter duobus mensibus, diaconus uno mense ab omni officio & communione abstineat.

De clericis qui sine epistola sui episcopi proficiscuntur.

Presbytero, aut diacono uel clerico, sine antistitis sui epistola ambulãti, communionem in officio celebrando nullus impendat.

De uagis & inobedientibus clericis.

Placuit autem, ut si in ministerio diaconi uel presbyteri officio aliquis constitutus existat, si episcopi à quo ordinatus est, præceptis non obedierit, ut in delegata sibi ecclesia officium deperdat assiduum quousque in uitio permanserit, & communione & honore priuetur.

De fœminis sacro uelamine consecratis.

Fœminæ uero quæ sacro uelamine sunt consecratæ, si fuerint (quod nolumus) fornicatæ, uelamen deponere non præsumant: sed pœnitentiæ iugo summissæ, summopere decertare festinent, ut ad indulgentiæ & remissiõis ualeant gratiã subuenire.

De uiduis, quæ sacrum uelamen capiti imposuerunt.

Vidua quidem quæ sacrum capiti uelamen imposuerit, & inter cæteras uelatas fœminas in ecclesia orauerit, & oblationem cum illis obtulerit, si professa est in eodem habitu permanere, spondens nunquam religionis deponere uelamen, à religionis obseruantia discedere non præsumat. Quod si præsumpserit, à liminibus sanctæ ecclesiæ segregetur, donec ad emendationis remedia confugiat.

De paruulis à parentibus intra septa monasterij traditis.

Si pater uel pater, filium filiamq; intra septa monasterij in infantiæ annis sub regulari tradiderint disciplina, non liceat eis, postquam ad pubertatis peruenerint annos, egredi, & matrimonio copulari. Hoc ergo omnino deuitandum est, quia nefas est ut quæ oblatis à parentibus deo filijs, uoluptatum frena laxentur. Igitur (ut prædiximus) non liceat eis susceptum habitum unquam deserere: sed conuicti quòd tõsuram aut religiosam uestem aliquando habuerint, in religionis cultu habituq;, uelint nolint, permanere cogantur.

De professione monachorum.

forte al. allegatum

Monachum ergo aut paterna deuotio, aut professio facit. Quicquid horum fuerit •alligatum, tenebit. Proinde huic ad mundum reuerti intercludimus aditum, & eũ ad seculum interdicimus regressus.

Vt nullus secularium ecclesiam aut clericum fatigare præsumat.

al. conuictus

Si quis uero secularium per calumniam, ecclesiam aut clericum fatigare tentauerit, & •uictus fuerit; ab ecclesiæ liminibus & à catholicorum communione, nisi digne pœnituerit, arceatur.

Sub quàm cauta consideratione erga pœnitentes sacerdos existat.

Pœnitentibus, secũdũ differentiã peccatorũ, sacerdotis arbitrio pœnitẽtiæ decernant. Debet itaq; sacerdos in pœnitẽtia dãda singulos causas singulatim cõsiderare, originem

A originem quoque, modumq; culparum, & affectus gemitusq; delinquentium diligenter examinare, manifestecq; cognoscere: temporum etiam & personarum, locorum quoque & ætatum qualitates inspicere, ut etiam pro consideratione locorum, ætatum uel temporũ, seu pro qualitate delictorum atq; gemituum uniuscuiusq; delinquentis, à sacris regulis oculos non reflectat.

De his qui sacerdotem sponte occiderint.

Qui sacerdotem morti uoluntate tradiderit, carnem non comedat, necuinum bibere præsumat: & ieiunet usq; ad uesperam, exceptis festis diebus atque dominicis. Arma non sumat, & ubicunque ire maluerit, nullo uehiculo deducatur, sed propriis pedibus proficiscatur. Ecclesiam per quinquennij tempus non ingrediatur, sed cum sacrarum orationum officia aut missarum solennia celebrantur, ante fores basilicæ perseueret, orans ac deprecans dominum, ut tanto crimine abluatur. Post expletum uero quinquennij tempus, ingrediatur ecclesiam, nondum uero communicet, sed inter audientes tantummodo ster, uel, dum facultas conceditur, sedeat. Et cum decimus anni cursus fuerit finitus, communicandi ei licentia concedatur, & equitandi tribuatur medela, maneatq; in reliquis obseruationibus, & tres dies per hebdomadam ieiunet, ut perfectius ad culmen purificationis peruenire mereatur.

B De eo qui •meditatione odij uel propter auaritiam, paganum occiderit.

al. mediatione

Qui odij •meditatione uel propter auaritiam, paganum occiderit, quia non leui uitio committitur, ut homicidam conuenit pœnitere: quandoquidem nec exteris gentibus, nisi oblatam pacem refpuerint, bellum est populo antiquo penitus inferre præceptum.

al. mediatione

De eo qui insaniens aliquem occiderit.

Si quis insaniens aliquem occiderit, si ad sanam mentem peruenerit, lenior ei pœnitentia imponenda est quàm eis, qui sana mente tale quid commiserint. Cui quamuis pœnitentia sit iniungenda, quia ipsa infirmitas causa peccati, licet fortassis occulta, contigisse creditur, tantum tamen leuior quàm ei, qui sanus aliquẽ occiderit, quantum inter insanum & sanum, irrationabile & rationabile constat esse discriminis.

De eo qui arborem incidit, & dum operi necessario insistit, aliqs subtus ipsam arborem deueniens, supprimitur.

Dist.10. Sæpe contingit cũ quis. Et cum valde notabili arborum uariatione

Sæpe contigit, ut dum quis operi necessario insistẽs arborem incidat, aliquis subtus ipsam ueniens deprimatur: & idcirco, si uoluntate uel negligentia incidentis arborem, factum est, ut homicida pœnitentiæ debet omnino submitti. Quod si non uoto, non incuria illius, non denique scientia contigit, sed dum ille operi necessario fortassis incumberet, iste insperatus occurrens, sub arborem improuisus deuenit, & sub C ipsa nemine ualente penitus adiuuare, suppressus est; incisor arboris, homicidæ proculdubio non est comparandus.

De patricidis & fratricidis.

Statuimus ut patricidæ aut fratricidæ per unius anni curriculum, ante fores basilicæ orantes domini clementiam, perseuerent. Completo autem anni curriculo, introducantur ecclesiam, tamen inter audientes, usque dum unius anni spatium finiatur, stent, cum ad missarũ solennia uel alia sacra audire officia uenerint. & his ita peractis, si pœnitentiæ fructus in eis conspicitur, corporis & sanguinis domini nostri Iesu Christi participes fiant, ut desperantiæ non indurẽtur caligine. Carnem non manducent omnibus diebus uitæ illorum, & ieiunent usque ad nonam horam diei quotidie, exceptis festis diebus atque dominicis. Abstineant autem à uino, medone, atq; ceruisia mellita tres dies per hebdomadam. Et arma gerere non audeant uel sumere, nisi contra paganos. Et ubicunque ire maluerint, nullo uehiculo deducantur, sed pedestri more proficisci studeant. Tempus autem huius pœnitentiæ in episcoporum ponimus arbitrio, ut secundum conuersationem illorum, aut extendere, uel minue-

re uale-

Universidad de Deusto
Biblioteca

te ualeant. Ab uxoribus, si habuerint, non separentur. Si autem non habuerint, & se continere non uelint, legitimas accipiant in coniugio fœminas, ne fornicationis uoraginem incidere uideantur. Et si finis uitæ illorum uenerit, antequam duorum prædictorum annorum finiantur curricula, uiaticum illis non negetur. D

De leprosis fidelibus, si participationem dominici corporis & sanguinis percipere debeant.

Leprosis autem, si fideles Christiani fuerint, dominici corporis & sanguinis participatio tribuatur: cum sanis autem, eis conuiuia celebrare non permittatur.

In quota generatione sibi fideles copulantur.

xx. q. i. In copulatione al. generationis numerũ

In copulatione fidelium generationum non diffinimus, sed id statuimus, ut nulli Christiano liceat de propria consanguinitate siue cognatione uxorẽ accipere, usquedum generatio recordatur, aut cognoscitur, aut in memoria retinetur.

De his qui cum duabus sororibus fuerint fornicati, uel cum his, per quas sacra scriptura prohibet.

Si quis cum duabus sororibus fuerit fornicatus, aut cum his personis, de quibus sacra scriptura prohibet, si dignam pœnitentiam & castitatis continentiam sustinere non ualuerit, liceat ei legitimam in coniugio uxorem accipere. Similiter & mulieri, quæ tali fuerit scelere lapsa fornicationis, liceat. Sed hoc de laicis uiris ac mulieribus solummodo statuimus. E

De eo qui cum matre spirituali, uel cũ ea, quam de sacro fonte baptismatis susceperit, aut cum illa, quam ante episcopum tenuerit, cum sacro chrismate fuerit uncta, fornicationem perpetrauerit.

Si quis cum commatre spirituali fuerit fornicatus, usq; ad dignam pœnitentiam anathematis percutiatur ictibus. Similiter & illum anathematizare pronunciamus, qui cum ea, quam de fonte baptismatis susceperit, aut cum illa, quã ante episcopum tenuerit, cum sacro chrismate fuerit uncta, fornicationis perpetrauerit scelus. Legitimam autem si habuerit, non dimittat, uxorem.

De mulieribus quæ conceptos utero infantes uoluntarie excutiunt, uel quæ dormiendo filios suffocare uidentur.

Mulieres igitur, quæ ante temporis plenitudinem conceptos utero infantes uolũtate excutiunt, ut homicidæ proculdubio iudicandæ sunt. Illæ uero, quæ dormiendo filios suffocare uidentur, leuiter de his iudicare oportet: quia nolentes, & non consentiendo, ad hunc deuolutæ sunt casum.

De eo qui uiduam in matrimonium susceperit, & cum filia ipsius, quam ex priori marito habuit, cõcubuerit: uel quæ patri filioq; se substernunt, seu de his qui cũ duabus sororibus concubuerint. F

Si uir uiduã in coniugium duxerit, quæ ex priori marito filiam habuit & cum eadem filia postmodum concubuerit, coniugiũ modis omnibus dissoluatur: & uir illo pœnitentiæ subiaceat sanctionibus, ita ut per triennũ tempus à sacro corpore dominici nostri Iesu Christi suspendatur & sanguine. Carnem non manducet, abstineat à uino, & singulis diebus ieiunium celebrare festinet, exceptis festis diebus atq; dominicis. Orationibus omni insistere solicitudine integriterq; perficere, summopere studeat. Similiter autem de mulieribus, quæ clanculo patri se in concubitu substernũt & filio, obseruandum est. Taliter quidem & de his sancimus, qui duabus se sororibus pollutos cognoscunt.

Qui pro diuersis erratibus pœnitentiam subierint, si à propriis uxoribus separari debeant.

Illi scilicet, qui pro diuersis erratibus, ac quibuscunque piaculis pœnitentiæ iugo fuerint summissi, legitimo nullatenus matrimonio separentur, ne in fornicationis uoragine demergantur: & dum ad alta subleuari sperantur, corruant in cœno.

De his qui seruos suos, iudicibus non iudicantibus, necant. 51

A Si quis seruum proprium sine conscientia iudicum, qui tale quid commiserit, quod morte sit dignum, occiderit, excommunicatione uel pœnitentia biennĩ reatum sanguinis emundabit.

De domina quæ zeli causa ancillam suam occiderit.

Si qua fœmina furore zeli accensa, flagris uerberarit ancillam suã, ita ut inter tertium diem animam cum cruciatu effundat, eò q; incertum sit, uoluntate an casu acciderit: si uolũtate, septẽ annos: si casu, quinq; annorũ tpa legitimã peragat pœnitentiã.

Si episcopus seruum alterius clericum fecerit.

Si seruus, absente uel nescient domino suo, episcopo autem sciente q; seruus sit, diaconus aut presbyter fuerit ordinatus, ipse in clericatus officio permaneat: episcopus tamẽ eum domino duplici satisfactione persoluat. Si uero episcopus * cum seruũ esse nescierit, & ita eum ad sacros ordines promouit, qui testimonium de illo perhibebant, aut eum postulant ordinari, simili recompensationi teneantur obnoxĩ. *eum

De his qui per odium ad pacem non reuertuntur.

Placuit enim, ut quicunq; odio aut longa inter se lite dissenserint, & ad pacem reuocari diuina intentione nequiuerint, à ciuitatis primitus sacerdotibus arguãtur. Qui si inimicitias deponere pernicioſa intentione noluerint, de ecclesiæ cœtu iustissima excommunicatione pellantur. B

Ne sine accusatione legitima condemnetur quispiam.

Dignum est, ut uita innocentis non maculetur pernicie accusantium. Quisquis igitur à qualibet criminatur, non ante accusatus supplicio deputetur, q̃ accusator præsentetur, atq; legum & canonũ sententia exquiratur, ut si indigna ad accusandum persona inuenitur, ad eius accusationem non iudicetur.

De refugijs ac perfidis laicis.

Nobis igitur ratio persuadet synodalis decernere, ut quicunq; laicorum in aduersitate propriæ gentis, aut patriæ, uel regiæ potestatis, ad externas partes se conferẽdo, noxius fuerit ultra repertus, non solum omni rerum suarũ proprietate priuetur, sed & perpetua excommunicatione damnato, nũquam illi, præter in ultimo mortis suæ, communio tribuatur.

De adulteris.

Si cuius uxor adulterium fecerit, aut uir in alienam uxorem irruerit, septem annis pœnitentiam agat.

Vt curã rerũ ecclesiasticarũ tũ eps habeat. canon est apostolorũ. cap. 39.

Omnium negociorum ecclesiasticorum curam episcopus habeat, & ea uelut deo C contem plante, dispensetinec ei liceat ex his omnino contingere, aut parentibus prius, quæ dei sunt condonare. Quod si pauperes sunt, tanquam pauperibus suum ministret, * nec eorum occasione ecclesiæ negocia deprædentur. * al, ne

Concilium Antiochenum.

Episcopus ecclesiasticarum rerum habeat potestatem, ad dispensandum erga oẽs qui indigent. Summa quoq; reuerentia & timore dei participet & ipse, quibus indiget, si tamen indiget, tam suis, q̃ fratrum, qui ab eo suscipiuntur, necessarijs usibus * pfuturis. Et ita in nullo, qualibet occasione, fraudentur, iuxta Apostolum sic dicentem: Habentes uictum & tegumentum, his contenti sumus. * al. profuturus 1. Tim. 6.

Ex decretali papæ Gelasii. cap. uigesimonono primæ decretalis.

Quatuor autem tam de * redditibus, quàm de oblatione fidelium (prout cuiuslibet ecclesiæ facultas admittit, (sicut dudum rationabiliter decretũ est) cõuenit fieri portiones: quarum sit una pontificis, altera clericorum, tertia pauperum, quarta est fabricis applicanda &c. * al, redditu 12. quæst. 2. Quatuor aũt

Vt episcopis præceptione papæ, nouæ basilicæ dedicentur: & ut nulla basilica sub defunctorum constructa nomine, dedicetur.

Basilicas nouiter institutas (nõ petitis ex more præceptionibus) dedicare nemo audeat, nec ambiant sibimet * uindicare clericos potestatis alienæ. De cõsec. dist. 1. Basilica * al. uendicare

Universidad de Deusto
Biblioteca

De constituendis.

Statutum est,ut sine autoritate uel consensu episcoporum,presbyteri in quibuslibet ecclesiis nec cõstituantur,nec expellantur. Et si laici clericos probabilis uitæ & doctrinæ episcopis consecrandos suis in ecclesiis constituendos obtulerint, nulla qualiber occasione reiiciant.

al.fuit:q

De mansis uniuscuiusq ecclesiæ.

Sancitum est,ut unicuiq ecclesiæ unus mansus integer absq alio seruitio attribuatur. Et presbyteri in eis constituti,non de decimis neq de oblationibus fidelium,non de domibus neq de agris uel hortis iuxta ecclesiã positis, neque de præscripto manso aliquod sacrificium faciãt,præter ecclesiasticum. Et si amplius aliquid habuerint, inde senioribus suis debitum seruitium impendant.

xi.q.i. Sancitum est. Mansus est ager iugeris xcl.

al.seruitium

De presbyteris uniuscuiusq ecclesiæ.

Statutũ est,postq̃ hoc impletum fuerit,ut unaquæq ecclesia suũ presbyterum habeat,ubi id fieri facultas prouidente episcopo permiserit.

De uillis,nouis ecclesiis in eis nouiter constitutis.

Sancitum est de uillis,nouis ecclesiis in eis nouiter cõstitutis,ut decimæ de illis uillis ad easdem ecclesias conferantur. E

De ecclesiis destructis,uel de nouis & de decimis.

el.nouis

De ecclesiis sanè destructis,uel de nouis,& de decimis, siue de claustris canonicorũ,qualiter cõstitui & ordinari à nobis placuerit,alijs capitulis subter adnotauimus.

De ecclesiarum honore.

Sed & de ecclesiarum honore,quomodo deo adiuuante,quantum in nobis est,uigeat, similiter in subter adnotatis capitulis insertum esse dinoscitur.

Vt ecclesia cum rebus suis ad episcopi ordinationem pertineat.

Multi contra canonum constituta ecclesias quas ædificarunt,& ab episcopo postulauerint consecrari,dotem,quam eidem ecclesiæ contulerint,ad episcopi ordinationẽ putant non pertinere:quod factum & in præterito displicet,& in futuro prohibetur. Ergo omnia secundum constitutionem & potestatem pertineant.

De ordinatione presbyterorum.

Vt presbyteri non ordinentur, priusquam examinentur, ut excommunicationes passim & sine causa non fiant.

Vt nullus laicus presbyterũ in ecclesia mittere, uel eijcere præsumat, nisi per consensum episcopi.

De honore pro ecclesiis dando.

Vt epi prænideant, quem honorem presbyteri pro ecclesiis senioribus tribuant. F

De decimis dispensandis.

Vt decimæ in potestate episcopi fiant, qualiter à presbyteris dispensentur.

De petendo chrismate.

al.tertio

In synodo Vasensi,in qua sederunt epi xviij. capitulo *secundo:Per singula territoria presbyteri ab episcopis,nõ prout libitum fuerit uicinioribus,sed à suis propriis annos singulos chrisma petant appropinquante solennitate paschali: nec p quæcunq ecclesiasticã,sed si qua necessitas aut presbyterorũ uel diaconorũ occupatio est,p subdiaconũ,quia inhonorum est inferioribus summa cõmitti. Optimũ est aũt,ut ipse suscipiat,q eo in tradendo usurus est:& sicut reliquæ sanctorũ deportari solẽt, ita deportet.

Capitula Carthaginensis concilij.

Clericus nequaq̃ præsumat apud secularem iudicẽ,epõ nõ pmittente,pulsare:sed si pulsatus fuerit, rẽsum non pponat,nec audeat criminale negociũ in iudicio seculari pponere. Si qs uero seculariũ per calumniã ecclesiã aut clericũ fatigare tentauerit,&

al, conuictus

uictꝰ fuerit,ab ecclesiæ liminib &catholicorũ coione,nisi digne pœnituerit, arceatur.

De epis & de presbyteris uagantibus,q parochias non habent,nec scimus ordinationẽ eorũ qualiter fuit,placuit iuxta instituta sanctorũ patrũ,ut in alterius parochia ministrare,nec ullam ordinationem facere debeat sine iussione epi,in cuius parochia est.Et si

A est.Et si hoc facere præsumpserit,ab officio suspendatur. Interim quod ad synodum exinde uenerit,& ibidem secundum canonicam institutionem accipiat sentẽtiam, nisi tantum pro causa itineris. Et si ullus clericus aut laicus talem episcopum aut presbyterum defensauerit,sine *cõmeato episcopi cui* parochia est, excommunicetur, usq ad emendationem.

forte al. commeatu al. nutimento al. consensu

Si quis cum matre & filia in adulterio mãsit, nesciente matre,quod cum filia mansisset:similiter & filia nescia,quod cum matre mansisset,& postea ille uir, si acceperit mulierem,dimittat eam,& usq in diem mortis suæ non habeat uxorem. Et illa mulier,quam reliquerit,accipiat uirũ:& illa mater &filia,eum quibus in adulterio mansit,ambabus nescientibus,q cum matre &filia mansisset,habeant uiros. Nam in notitiam illorum si uenerit hoc scelus,dimittant maritos,& agant pœnitentiam: & illorũ mariti & illi posteriores,accipiant mulieres. Similiter & de duabus sororibus,qui cũ una in adulterio mansit,& aliam in publico accepit, nõ habeat mulierem usq ad mortem. Et illæ duæ sorores nescientes,accipiant uiros: & si in notitiam eius uenerit,forma superior seruetur. Si quis cum nouerca sua dormiret, nec ille nec illa possunt ad coniugium peruenire. Si quis cum filiastra sua dormierit, ' similiter sententia potest

xxi.q.i. Si quis cũ matre & filia Et est cum notabili uariatione uerborũ. Et ibi dicitur ex concilio apud Vermeriam

al.similia

B stare. Qui cum duabus sororibus dormierit,& una ex illis antea ei uxor fuerat, nullã uxorem postea habeat,nec illa soror habeat uirum.

Animal uulneratum à bestijs & gustatum,licitum est manducare,si homo prius illud animal uiuum occiderit. Si uero mortuũ fuerit prius,deficiatur caro eius. Si apes occidunt hominem,occidi debent festinanter: mel tamen manducetur.

Animalia,quæ à lupis seu à canibus lacerãtur,non sunt comedenda, nisi porcis & canibus:nec ceruus nec capra,si mortui inueniuntur. Porci autem, qui sanguinem hominis gustantes retigerunt,manducentur. sed,qui cadauer mortuum lacerantes, manducauerint,carnes eorũ manducare non licet,usq dum macerantur post annũ. Pisces autem licet manducare,quia alterius naturæ sunt. Aues uero & alia animalia, si in retibus strangulantur,non sunt comedenda.

Si quis presbyter cõtra episcopum suum inflatus schisma fecerit,anathema sit. Ab uniuersis episcopis dictum est: Si quis presbyter à præposito suo correptus fuerit,debet utiq apud uicinos epos conqueri,ut ab ipsis eius causa possit audiri,ac per ipsos suo episcopo reconciliari. Quod nisi fecerit,sed superbia(quod absit) inflatus secernendum ab episcopi sui communione duxerit,ac separatim cum aliquibus faciens sacrificium deo obtulerit:anathema sit, & locum amittat. Et si querimoniam iustã aduersus episcopum non habuerit,inquirendum erit. Carthag.con cilij.2,ca.8.

C Vt nullus episcopus, presbyter & diaconus, conductor sit:& ut lectores uxores accipiant,& clerici abstineant ab uxoribus.

Item placuit,ut episcopi,presbyteri & diacones,non sint conductores aut procuratores:neq ullo turpi negocio &inhonesto uictum quærant: quia respicere debẽt scriptum esse, Nullus militans deo,implicat se negocijs secularibus. Carthag. concilij.3.ca.15.

Placuit ut lectores cum ad annos pubertatis uenerint,cogantur aut uxores ducere, aut continentiam profiteri. 1.Tim.3. Carthag.3. ca.19.

Item placuit ut clericus,si commodauerit pecuniam,pecuniam accipiat:si speciem, eandem speciem,quantam dederit,accipiat. Et ante xxv. annos ætatis nec diaconi ordinẽtur,nec uirgines consecrentur,ut & lectores populum non salutent. Carthag.3. ca.10. Carthag. cõcilij.3,ca.4.

De infantibus baptizandis,quoties dubitatur utrum fuerint baptizati.

Item placuit de infantibus, quoties non inueniuntur certissimi testes, qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur,nec ipsi sunt per ætatem de traditis sibi sacramentis idonei respondere,absq scrupulo eos esse baptizandos,ne ista trepidatio eos faciat sacramentorum purgatione priuari. Hinc enim legati Maurorum fratres nostri consuluerunt, quia multos tales à barbaris redimunt. Carthag.con.5.ca.11. Carthag cõ. 6. ca.12.

De clericis,qui intra annum causam suam non procurant.

al. clerici conuicti & confessi

Rursus constitutum est,ut quoties *clericis conuictis & cõfessis in aliquo crimine,

Universidad de Deusto
Biblioteca

uel propter eorum, quorum uerecundiæ parcitur, uel propter ecclesiæ opprobrium aut insolentẽ insultationem hæreticorũ atq; gentilium, si forte causæ suæ adesse uoluerint, & innocẽtiam suam asserere, intra annũ excoĩcationis hoc faciant. Si uero intra annũ causam suam purgare contempserint, nulla eoꝝ uox penitus postea audiatur.

De epistola sancti Iacobi apostoli, in qua pro infirmis præcipit orare.

Iacobi.5.c

Sanè qm̃ de hoc sicuti de cæteris consulere uoluit dilectio tui, adiecit filius meus Cælestinus diaconus in epistola sua: sic esse à tua dilectione positum illud, quod in beati apostoli Iacobi epistola est cõscriptũ: Infirmatur qs in uobis? inducat presbyteros, & orent sup eum, ungentes eum oleo in noĩe dñi, & oratio fidei saluabit infirmũ, & suscitabit illũ dñs. Et si in peccatis fuerit, dimittuntur ei. Quod nõ est dubiũ de fidelibus ægrotantibus accipi uel intelligi debere, q̃ sancto oleo chrismatis pungi possunt, quod ab epõ confectũ, non solũ sacerdotibus, sed oĩbus ut Christianis, licet in sua aut suorũ necessitate ad ungendũ. Cæterum illud supfluum uidemus adiectũ, ut de epõ ambigatur, quod presbytero licere non dubiũ est: qa epi occupationibus alijs impediti, ad oẽs languidos ire nõ possunt. Cæterum si episcopus aut potest, aut dignum duxerit aliquos à se uisitandum, & benedicere & tangere chrismate sine cunctatione põt, culus est ipsum chrisma conficere. nam pœnitẽtibus istud fundi nõ põt, qa genus est sacramenti. nam qbus reliqua sacramenta negantur, quõ unũ genus putatur cõcedi? g

al. uisitandos al. & presbyter isto fungi non potest

Cap. Chalcedonensis concilij de diaconissis mulieribus.

Diaconissam nõ ordinandã ante annũ xl. & hoc cũ summo libramine. Si uerò susceperiens manus impositionẽ, & aliquantũ tẽporis in ministerio permanens, semetipsam tradat nuptijs, gratiæ dei contumeliam faciens, anathematizatur huiusmodi cum eo qui eidem copulatur.

De coniuratione uel conspiratione.

Coniurationis uel conspirationis crimen, & ab exteris legibus est omnino phibitũ: multomagis hoc in dei ecclesia, ne fiat, admonere conuenit. Si qui ergo clerici uel monachi reperti fuerint coniurantes aut conspirantes, aut insidias ponentes episcopis aut clericis, gradu proprio penitus abijciantur.

Quod non liceat clericis post mortem epi sui, res ad eũ ptinentes diripere.

Nõ licere clericis post obitũ sui epi res ad eũ ptinẽtes diripere, sicut antigs quoq; canonib⁹ cõstitutũ est. Quod si hoc facere tẽtauerint, graduũ suorũ piculo subiacebũt.

Quod non oporteat ordinationes episcoporum diu differre.

Quoniam quidam metropolitanoꝝ, quantũ cõperimus, negligentius cõmissos sibi greges & ordinationes episcoporꝝ facere differunt, placuit sanctæ synodo in tres menses ordinationes celebrari, nisi fortè necessitas excusabilis præparet tempus dilationis extendi. Quod si hoc minimè fecerit, correptioni ecclesiasticæ subiacebit. Verumtamen redditus ecclesiæ uiduatæ, penes œconomum eiusdem ecclesiæ integri reseruentur.

De his qui rapiunt puellas.

Eos qui rapiunt mulieres sub nomine simul habitandi, cooperantes aut conuiuentes raptoribus, decreuit sancta synodus, ut si quidem clerici sunt, decidant gradu proprio: si uerò laici, anathematizentur.

Quota generatione coniugia copulari debeant.

Contradicimus quoq;, ut in quarta generatione nullus amplius coniugio copuletur. Vbi autem post interdictum factum inuentum fuerit, separetur. Sanè eadem quæ in uiri, hæc nimirum in uxoris parentela de lege nuptiarum regula custodienda est.

Gene.2. Quoniam constat eos duos esse in carne una, Ideo communis illis utrinq; parentela esse credenda est, sicut scriptum est: Erunt duo in carne una.

De honore pro ecclesijs dando.

Vt episcopi incestuosos punire & inuestigare studeant, omnino decreuimus. Quod si pœnitere noluerint, de ecclesia expellantur, donec ad pœnitentiã reuertãtur. Quod si sacerdotum noluerint admonitionibus aurem accõmodare, uolentes in pristina per-

A perdurare criminibus, oportet eos per secularis potentiæ disciplinã à tam praua consuetudine coërceri.

De his qui suspenduntur in patibulis

Quæsitum est ab aliquibus fratribus, de his qui in patibulis suspenduntur pro scelo ribus, post confessionem deo peractam, utrum eã lauera illorum ad ecclesias deferenda sint, & oblationes pro eis offerendæ & missæ celebrandæ, an non. Quibus respondimus: Si omnibus de peccatis suis puram confessionem agentibus, & dignè pœnitẽtibus communio in fine secundum canonicum missum danda est, cur non etiam qui pro suis peccatis pœnam extremam persoluunt? Scriptum est enim: Non uindicat deus bis in idipsum. Nam dominus ait: in quocunq; die conuersus fuerit peccator, peccata eius non reputabunt ei. Et iterum: Nolo mortem peccatoris, sed ut conuertatur & uiuat. Salutem ergo hominis admit, quisquis mortis tempore pœnitentiam denegarit. Et desperat de misericordia dei, qui eam ad subueniendum morienti sufficere uel in momento non credit posse. Latro ergo perdidisset in cruce præmium ad Christi dextram pendens, si illum unius horæ pœnitentia non iuuisset. Nam cum esset in pœna, pœnituit: & per unius sermonis professionem, habitaculum paradisi deo promittente promeruit. Vera ergo ad deum conuersio in ultimis positorum, mente potius est æstimanda, q̃ tempore, propheta hoc aliter asserente: Cum conuersus ingemueris, tunc saluus eris.

Nahum.1. Ezec.18. Ibidem Luc.23.

B

FINIS.

RHEMENSIS SYNODVS CIRCA TEMPORA LEONIS PAPAE TERTII.

Huius ciuitatis meminit Ptolemæus in sua Geographia libro secundo, cap. 8. uel 9. titulo, Gallia Belgica, dicens: Vessones, quorum ciuitas ab Oriente Sequanæ fluuij Augusta Vessonum. Post quos iuxta fluuium Sequanam Rhemi, & eorum ciuitas Durocotorum. Plinius quoq; in naturali historia libro 4. cap. 17. tit. Gallia, de ea ita scribit: Treuiri liberi antea, & Lingones fœderati, Rhemi fœderati, Mediomatrici.

CONCILII RHEMENSIS CAPITVLA.

C

IC est ordo capitulorũ breuiter adnotatus, quæ anno dominicæ incarnationis D.CCC.XIII. notata sunt in conuentu metropolitanæ sedis Rhemensis ecclesiæ à domino Carolo pijssimo Cæsare, more priscorum imperatoꝝ congregato, ordinante Vulfario eiusdem sanctæ sedis archiepiscopo, & cæteris q̃ plurimis patribus & fratribus in eodem conuentu diuina largiente clemẽtia residentibus.

Primo omnium, mediante mẽse Maio, deo inspirante, ab eisdem uenerabilibus patribus institutum est secundum consuetudinem ieiunium triduanum, quatenus ipso miserante, ea quæ ad laudem & gloriam sui sancti nominis, & ad mercedem præfati gloriosissimi principis nostri, seu correctionem totius Christianitatis imperij, in eo consideranda uel stabilitatem ordinari mererentur.

Capitulum primum

Est de fidei ratione, ut unusquisque iuxta intellectum suæ capacitatis, domino largiente

Universidad de Deusto
Biblioteca

gente,disceret & intelligeret,atq; operibus plene obseruaret.

Capitulum secundum.

Vt orationem,quam dominus noster Iesus Christus discipulos suos orare docuit, Mat.6.b
discerent,& sensu bene intelligerent,quia illam ignorare nulli Christiano licet.

Capitulum tertium.

Vt quicunq; ad gradus ecclesiasticos condigne ascendere uoluerit, unusquisq; intelligeret,qualiter secundum possibilitatem intellectus sui,in eo gradu ubi constitutus est,deo militaret,seipsum ualeret custodire.

Capitulum quartum.

Vt ea,quæ scripta sunt superius, unusquisq; secundum à deo sibi collatũ gradum operibus pficere ualeret.Et præsentibus cunctis lectæ sunt epistolæ Pauli, qualiter subdiaconi ministerium est,eundem apostolum legere, & officium sibi commissum implere certius potuisset.

Capitulum quintum.

Lectum est euangelium,ut diaconi etiam instruerẽtur, qualiter Christo,cuius fungũtur officio,condigne ualerent ministrare.

Capitulum sextum.

Missarum ibi discussa est ratio,ut presbyteri minus antea scientes, intelligerent q̃li ter missarum solennia deinceps dignius celebrare deberent.

Capitulum septimum.

Baptisterij & catechumenorũ uentilata est ratio,ut sacerdotes plenius intelligerẽt, qualiter condignis ordinibus efficerent Christianum.

Capitulum octauum.

Lecti sunt sancti canones,ut quisq; canonicus legem uitamq; suam minime ignoraret,quod omnimodis non expedit,sicut in decretali legitur Innocentij.

Capitulum nonum.

Lecta est regula sancti Benedicti,ut ad memoriam reduceretur abbatibus minus scientibus,si qui forte adfuerint,qualiter & se & suos secundum eandem regulam custodire ualerent atq; gubernare.

Capitulum decimum.

Lectæ sunt sententiæ libri pastoralis beati Gregorij,ut pastores ecclesiæ intelligerent,quomodo ipsi uiuerent,qualiter sibi subiectos deberent admonere; qm̃ teste beato Gregorio,aliter admonendi sunt prælati,aliter subditi.

Capitulum undecimum.

Diuersorum ibi sententiæ relatæ sunt patrum, ut audientes in omnibus quæ supra inserta leguntur,tam prælati q̃ subditi, in dei laudibus roborati, de his quæ audierãt, fructum boni operis contenderent reddere.

Capitulum duodecimum.

Omnibus his actis,uentilata est ratio pœnitẽtiæ, ut sacerdotes certius intelligerẽt, quomodo confessiones recipere, & pœnitentiam secundum canonicam institutionẽ pœnitentibus deberent indicare.

Capitulum decimumtertium.

Ventilata est ratio octo principalium uitiorum, ut unusquisq; diuersitatem illorũ sciret, & ab alijs domino auxiliante se intelligerent custodire,& alijs prædicare.

Capitulum decimumquartum.

Vt episcopi diligentius operam dent, lectionicq; diuinæ incumbant, id est,canonicis libris & opusculis patrum,& uerbum dei omnibus prædicent.

Capitulum decimumquintum.

Vt episcopi sermones & homilias sanctorũ patrum,prout omnes intelligere possint,secundum proprietatem linguæ prædicare studeant.

Capitulum decimumsextum.

Vt episcopi & presbyteri examinent, qualiter confitentibus peccata dijudicent, & tempus pœnitentiæ constituant. Capi

A Capitulum decimumseptimum.

Vt epi & abbates ante se ioca turpia facere non permittant,sed pauperes & indigẽtes secum ad mensam habeant,& lectio diuina ibi personet,& sumant cibũ cũ benedictione & laude dñi,secũ dũ Apostolũ,siue mãducẽt,siue bibãt,oĩa in laudẽ dei faciãt. 1.Cor.10.g

Capitulum decimumoctauum.

Episcopi & dei ministri non debent comessationibus & uinolentijs nimijs incumbere,sed considerent sententiam domini, dicentis: Attendite ne grauentur corda uestra in crapula & ebrietate.Moderate enim cibum & necessarium potum sumant, ut iuxta apostolum sobrij sint,parati ad seruitium domini. Luc.21.f 1.Pe.5.b

Capitulum decimumnonum.

Vt episcopi & iudices iudicia discernant,quia sunt quædam iudicãda modo,quædam dei iudicio reseruanda. Scriptum est enim: Nolite ante tempus iudicare, quoadusq; ueniat dominus,qui & illuminabit abscondita tenebrarum,& manifestabit consilia cordium,& tunc laus erit unicuiq; à deo.Et illius memores sint:In quo enim iudicio iudicaueritis,iudicabitur de uobis. 1.Cor.4.a Matt.7.a

Capitulum uigesimum.

B Vt presbyteris de minore titulo ad maiorem non liceat transmigrare.

Capitulum uigesimumprimum.

Vt quicunq; presbyter per precium gradum & ecclesiam acquisierint episcopo,[a] eloxus mutilus in exemplari

Capitulum uigesimumsecundum.

Vt à sacerdotibus oĩs suspicio mulierũ funditus eradicetur,cum quibus etiã nulla habitatio eis cõcedit̃r,præter illam quæ in Nicena synodo permittitur,id est, matrẽ aut sororem,uel eas tantum personas,à quibus omnes suspiciones effugiant.

Capitulum uigesimumtertium.

Vt in uictu & uestitu uel conuersatione abbatum,qui monachos habere cernuntur, dei uoluntas & domini imperatoris impleatur.

Capitulum uigesimumquartum.

Vt præpositi & uicedomini secundum regulam uel canones constituantur.

Capitulum uigesimumquintum.

Vt monachi & canonici pleniter consilijs habeant, qualiter deo militare,animasq; eorum melius ualeant custodire,ne propter aliquam necessitatem, occasionem quærant uagandi,& inter ipsos propter hoc locus tentandi detur diabolo.

Capitulum uigesimu nsextum.

Vt monachi & canonici tabernas ad edendum uel bibendũ non ingrediantur, sicut Cin conciljs Laodicensi & Africano legitur esse interdictum. Laodicen.26 & Carthagi. 3.ca.37.

Capitulum uigesimumseptimum.

Vt in ciuitatibus & monasterijs non maior numerus seruientium deo mittatur, q̃ possibilitas eis ministrandi fuerit.

Capitulum uigesimumoctauum.

Vt cupiditatis & auaritiæ malum nullatenus fecte, sicut Carthaginen. interdicit concilium.

Capitulum uigesimumnonum.

Vt monachi ad placita secularia nullatenus uadant.

Capitulum trigesimum.

Vt nemo sacerdotum uel monachorũ negocijs illicitis se implicent, quomodo scriptum est:Nemo militans deo,implicat se negocijs secularibus. 2. Timot.2.a

Capitulum trigesimumprimum.

Vt discretio seruanda sit inter pœnitentes,q̃ publice & absconse pœnitere debent.

Capitulum trigesimumsecundum.

Vt turpia lucra & usuras minime exerceant,sicut ipsum habet concilium. Cartha.1.ca. 11. & Carth.3. ca.16. Et carthag. 6,ca.17.

Capitulum trigesimumtertium.

De monasterijs puellarum considerandum est, & domini imperatoris misericordia imploranda,ut uictum & necessaria à sibi prælatis consequi possint sanctimoniales,&

Universidad de Deusto
Biblioteca

les,&uita illarum &castitas secundum fragilitatem sexus diligenter prouisa tueatur. D

Capitulum trigesimum quartum.

1. Timot. 5. Vt uiduæ non sint in deliciis, sed secundum Apostolum sub potestate episcopi uiuant,sicuti decet.

Capitulum trigesimumquintum.

Vt diebus dominicis secundum domini præceptum, nulla opera seruilia quilibet perficiat,nec ad placita cõueniat, nec etiam donationes in publico facere præsumat, neq; mercata exerceat.

Capitulum trigesimumsextum.

Vt quicunq; per cupiditatem & malum ingenium aliorum res sibi acquisierint,& pro ipsis rebus ecclesiæ illis in precaria reddiderint,& in postmodũ datoribus displicuerit,pars ecclesiæ,quod situm est,habeat:& illi quæ sua sunt,absq; ullius contradictione recipiant. Post hæc uero hi,qui hoc malum perpetrati sunt, secundum modũ culpæ pœnitentiam agant,& deinceps res aliorum cupide & procaciter recipere nõ præsumant,nisi tantum quantũ pro sola eleemosyna eas deo dare uoluerint,uel etiam ipsas,quas donant in noie suo & filiorũ suorum,in precariam recipere uoluerint.

Capitulum trigesimumseptimum

Vt si quilibet hominum res ecclesiæ per mendacia, uel altãs mala ingenia,in precariam sibi acquirere & habere uoluerit, & post factas precarias eadem mẽdacia adaures eiusdem rectoris ecclesiæ delata fuerint, ipsa ecclesia res suas, quæ ei mendaciter abstractæ fuerint,pleniter absq; ullius contradictione omnimodis recipiat. Ille uero, qui res suas per eadem mẽdacia propter cupiditatem ipsius precariæ,eidem ecclesiæ tradidit,simili modo in suam recipiat dominationem.

Capitulum trigesimumoctauum.

Vt decimæ pleniter dentur.

Capitulum trigesimumnonum.

Vt nullus homo munera pro placito requirat,aut accipere præsumat.

Capitulum quadragesimum.

Vt pro domino imperatore suaq; nobilissima prole, orationes & oblationes superhas,quæ hactenus pro ipsis deo omnipotenti oblatæ sunt, augeantur, ut eos suis temporibus in præsenti seculo cum omni felicitate custodiat, & in futuro cum sanctis angelis suis pia miseratione gaudentes efficiat.

Capitulum quadragesimumprimum.

Vt dominus imperator secundum statutum bonæ memoriæ domini Pippini, misericordiam faciat,ne solidi,qui in lege habentur, per quadraginta denarios discurrant; quoniam propter eos multa periuria,multaq; falsa testimonia reperiuntur.

Capitulum quadragesimumsecundum.

Vt in sua eleemosyna firmiter statuat,ne quilibet in suum pergentibus seruitiũ ullatenus prohibere audeat mansionem,neq; aliis quibus necessitas incumbit.

Capitulum quadragesimumtertium.

al. per eius Vt eius magnificum & cunctum imperium, suis & futuris temporibus firmetur capitulum,siue ab anno xxx.à quo adhuc testes haberi possint,seu etiam ab illo,à quo felicissimum regnum eius sumpsit exordium, qualiter omnes lites & iurgia in sua misericordia terminum habere potuissent; quoniam pro talibus multa piuria, multæq; dissensiones oriuntur in populo.

Capitulum quadragesimumquartum.

Vt de falsis testibus,eius simili modo pñssimum firmetur capitulũ,qualiter & hoc quod ille Bononiæ statuit,firmissimũ habeatur; & adhuc quærantur, quatenus in sua pñssima misericordia, si qua necessaria sunt,augeantur,ne propter eorũ falsa testimonia iniquaq; periuria,tot damna,totq; iniustitiæ oriantur.

Decretum

DECRETVM EVGE- FO, C, XXV.

NII PAPAE SECVNDI, EX LIBRO PONTIFICALI.

EVGENIVS secundus, patria Romanus,ex patre Boemundo, sedit annos quatuor, menses sex,dies uigintiquatuor. Hic etẽ uenerabilis & præclarus uir fuit,& magnæ humilitatis,doctus scientia,sermone præcipuus,forma pulchrior,largus petentibus,mundũ respuens,sola quæ Christo erant placita, diebus ac noctibus cogitabat. Huius præclari pontificis tempore hubertas nõ modica totam non solum Romam, sed etiam pene totum inuaserat orbem: quia quicquid iusto percipiebat pondere,pupillis ac uiduis incessanter distribuebat. Maxima autem pax & requies eius diebus uniuerso fuit orbi Romano. Archipresbyter huius sacratissimæ Lateranensis ecclesiæ fuit, in qua per non modica tempora mirifice probeq; archipresbyteratus officium executus est. Postea post sanctissimi domini Paschalis papæ transitum, à cunctis Romanis pro suis meritis erectus ad sublimiora,pontifex factus est summus. Tenuit autẽ ante archipresbyteratus sui tempus beatæ Sabinæ martyris ecclesiam in Auentino monte positam, quam deo dispensante, ad meliorem cultum post pontificalem sibi attributam gratiam,perduxit,& picturis undiq; decorauit. Huius diebus Romani iudices qui in Francia tenebantur captiui,reuersi sunt:quos in propria ingredi permisit,& penè omnibus facultatibus destitutis,non modicas res de Lateranẽsi patriarchio impartitus est. Fecit autem in ecclesia beatæ Sabinæ martyris supradictæ cyborium ex argento purissimo. Moritur pontifex optimus collachrymantibus omnibus, & suam uicem potius q̃ mortem sanctissimi uiri dolentibus,sepeliturq; in basilica sancti Petri apostolorum principis.

EIVSDEM EVGENII PAPAE DECRETA EX concilio Rhemensi.

Primum.

C Qui excommunicato,donec ab eo qui eum excommunicauerat,uel ab alio autoritate sedis apostolicæ absoluatur,scienter communicare præsumpserit,excommunicationis sententia ipsum teneri censemus.

II.

Præcipimus obseruari,ut qui in ordine subdiaconatus aut supra,uxorem duxerint aut concubinas habuerint, officio ecclesiastico & beneficio careant.

III.

Statuimus,ut sanctimoniales & mulieres,quæ canonicæ nõsantur,& irregulariter uiuunt,iuxta beatorũ Benedicti & Augustini regulam uitam suã in melius corrigãt, & emendent,superfluitatemq; uestium & inhonestatem deserant. Quod si non impleuerint,si qua ipsarum mortua fuerit,Christianorũ careat sepultura. Prohibemus etiã, ne in earundem collegijs aliqua,nisi quæ regulariter fuerit uictura,recipiatur.

IIII.

Decreuimus,ut laici ecclesiastica negocia terminare non præsumant.

V.

Autoritate apostolica prohibemus, ut nullus aduocatus præter ius & beneficium antiquitus, aliquid sibi arripere uel usurpare præsumat. Quod si quis contra hoc attentauerit,Christianorum careat sepultura.

VI.

Nullus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nullus in decanum uel archidiaconum, nisi diaconus uel presbyter, ordinetur. Qui D si ordinari contempserint, honore suscepto priuentur.

VII.

Temerariam multorum audaciam, qui ad detestabiles nundinas ex condicto uenire solent, ad ostentationem uirium suarum, omnino & sub anathemate fieri prohibemus. Quod si quis ibidem mortuus fuerit, pœnitentia & uiaticum ei non negetur, ecclesiastica tamen careat sepultura.

VIII.

Decreuimus, ut si quis in clericum uel in monachum uiolentas manus iniecerit, anathemati subiaceat, & nullus episcoporum illum præsumat absoluere, nisi mortis urgente periculo, donec apostolico præsentetur aspectui.

IX.

Innouamus, ut si quis pro uindicta uel odio ignem apposuerit, uel apponi fecerit, non absoluatur, nisi damno, cui intulerit, secundum facultatem suam resarcito, iuret se ulterius ignem non appositurum, & pœnitentia ei detur, ut Hierosolymis aut in Hispania in seruitio dei per annum pœniteat.

X.

Præcipimus, ut chrismatis & olei sacri & sepulturæ acceptiõe, nullũ preciũ exigat. E

XI.

Præcipimus, ne conductici presbyteris ecclesiæ committantur.

EX CONCILIO

APVD THEODONIS VILLAM HABITO, tempore Caroli magni, & circa tempora Eugenij secundi.

IN concilio apud Theodonis uillam, ubi interfuerunt xxxij. episcopi, Aistulfus Maguntiensis archiepiscopus cum suis suffraganeis, Hadabaldus Colonien sis archiepiscopus cũ suis suffraganeis, Hetti Treuirensis archiepiscopus cum suis suffraganeis, Ebbo Rhemensis archiepiscopus cũ suis suffraganeis, cum nunc̃s reliquorum episcoporũ Galliæ & Germaniæ ob nimiam præsumptionem quorundam tyrannorum, in sacerdotes domini bacchantium: & propter factum, quod in Vasconia nouiter accidit, de episcopo Ioanne inhoneste & inaudite mordridato, decretum est, ut communi consensu & humili deuotione supplicarent auribus principis, si suæ pietati complaceret, ut calumnia in Christi sacerdotes peracta, iuxta synodalica determinarentur pleniter statuta. Hoc idem episcopo rum iudicio placeret, si ex toto secũdum potestatem ipsorum posset definiri: id est, ut canonica seriantur sententia, hi uid elicet, qui timorem domini postponentes, in ministros suos crassare præsumunt. Quod si uero pietati illius, iuxta capitula regum præcedentium, ubi eorum prouisio misericorditer in offensis pecuniæ quantitatẽ interposuit, pro leuigatione scilicet pœnitentiæ, placuit, ut p̃fatæ res per pecuniam ab imperatoribus & à sibi sacerdotibus ad defensionem concessam & per pœnitentiam determinent̃ eporũ iudicio, si pietas illius conlaudare uoluerit, sic definiri eis cõplacuit.

Si quis subdiaconem calumniatus fuerit, uulnerauerit uel debilitauerit, & conualuerit, v. quadragesimas fine subditis annis pœniteat, & ccc. solidos cum sua compositione & episcopalibus bannis componat. Si autem mortuus fuerit, singulas supradictas

A dictas quadragesimas cũ sequentibus annis pœniteat, & cccc. solidos cũ tripla sua cõpositione & episcopalibus bannis episcopo componat.

Si diaconum calumniatus fuerit, & conualuerit, sex quadragesimas fine subditis annis pœniteat, & quadringentos solidos cum compositione sua & episcopalibus bannis componat. Si autem mortuus fuerit, singulas supradictas sex quadragesimas cum sequentibus annis pœniteat, & sexcentos solidos cum tripla sua compositione & episcopalibus bannis episcopo componat.

Si quis presbyterum calũniatus fuerit & spassauerit, septẽ quadragesimas fine subditis annis pœniteat, & sexcentos solidos cum triplici sua compositione, & episcopalibus bannis triplicibus episcopo componat. Si aũt mortuus fuerit, xij. annorum pœnitentia secundum canones ei imponatur, & nongentos solidos cum triplici compositione sua & episcopalibus bannis triplicibus eṕo componat.

Si quis episcopo insidias posuerit, comprehenderit, uel in aliquo dehonestauerit, x. quadragesimas fine subditis annis pœniteat, & presbyteri non occisi triplicẽ compositionem componat. Si autem casu & non sponte occiditur, cum comprouincialiũ episcoporum consilio homicida pœniteat. Si quis autem sponte eum occiderit, carnem non comedat, uinum nõ bibat cunctis diebus uitæ suæ. Cingulum militare deponat, B absq; spe coniugij in perpetuo maneat.

Aistulfus Maguntiensis archiepiscopus dixit: Si principibus placuerit, aliis̃q; fidelibus suis, rogemus, ut conlaudetur & subscribatur. Et conlaudatum est, & subscriptum est, tam à principe q̃ à cæteris omnibus.

CAPITVLVM ECCLESIASTICVM APVD THEodonis uillam à Carolo magno & Ludouico & primis Galliæ conlaudatum & subscriptum.

Placuit nobis & fidelibus nostris, ut sicut ab episcopis & reliqs sacerdotibus ac dei seruis, alio anno Tributiæ admoniti fuimus & rogati, ut epi & eorum ministri, quos deus suo, non humano iudicio reseruauit, iuxta sanctorum canonum sanctorumq; patrum ac capitularium præcedentium regum corã positorũ statuta, ut dei sacerdotes eorumq; cooperatores, quorum intercessionibus & supplicationibus sancta dei ecclesia constare uidetur, intacti permaneant: constituimus, ut si quis subdiaconũ calumniatus fuerit, & conualuerit, pœnitẽtia canonica pœniteat, & CCC. solidos episcopo componat. Et si mortuus fuerit, iuxta id quod canones præcipiunt, pœniteat, & CCCC. solidos episcopo componat. Si diaconum calumniatus fuerit, & conualuerit, pœniteat secundum canones, & CCCC. solidos componat. Si non conualuerit, C iuxta præcepta synodalica pœniteat, & DC. solidos episcopo componat. Si presbyter male tractatus fuerit & spassauerit, secundum eius episcopi sententiam pœniteat, in cuius territorij potestate esse dinoscitur. Si autem mortuus fuerit, ut synodus dijudicauerit pœniteat, & DCCCC. solidos episcopo componat. Et si quis episcopo insidias posuerit, cõprehenderit, uel in aliquo dehonestauerit, pœniteat secundum canonum statuta. Et presbyteri non occisi triplicem compositionem cum iustis̃, quæ in superiori capitulo scriptæ & confirmatæ esse uidentur, componat. Si quis per inductriam episcopum occiderit, iuxta id quod apud Triburiã à xxij. episcopis decretũ est, & quod ibi à nobis & à primatibus totius Germaniæ benigna collaudatione conlaudatũ est & subscriptũ est, pœniteat. Et hoc de nostro adiecimus: Vt si quis in his supradictis sanctorũ canonũ nostriq; decreti sanctionibus, epis inobediens & cõtumax extiterit, primũ canonica sententia feriatur. Deinde in nostro regno beneficiũ non habeat, & alodis eius in bannũ mittat̃. Et si annũ & diẽ in nro banno pmáserit, ad fiscũ nostrũ redigat̃: & capt° in exiliũ relegetur: & ibi tãdiu custodiat̃ & cõstringat̃, donec coactus deo & sanctæ ecclesiæ satisfaciat, quod prius gratis facere noluerat. Et si omnibus uobis ista placuerint, dicite. Et tertio ab omnibus conclamatũ est, placet. Et imperatores & penè omnes Galliæ principes subscripserũt, singuli singulas facientes cruces. Et ecclesiasticus ordo deo & principibus laudes referentes, hymnũ, Te deum laudamus, decantauerunt. Et sic soluta est synodus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DECRETVM NICOLAI PAPAE PRIMI, EX LIBRO PONTIFICALI.

NICOLAVS natione Romanus, ex patre Theodoro, sedit annos nouem, menses sex, dies xxi. Huius insignes beatissimi actus à primordio puericiæ suæ omnibus fulserunt, *intactisq; moribus clarueruntTanta enim sacrorum comptus erat pulchritudine operū, ut nihil ludi, nihilq; (ut pueri solent) inhonesti eum delectaret. Vacabat autem patientiæ atq; sobrietati, flagrans humilitate, puritateq; præcipua. Pater uero eius cū artū liberalium fuisset amator, & nobilissimo pollueret fomite, castis eum alimentis, almificisq; ritibus imbuens, literarum studijs inopinate mentē eius perornabat, ita ut nulla sacrarū specie diuinarum remaneret, quam internis conceptam uisceribus, suæq; cognitioni traditi non haberet. Gliscit igitur mēbris, gliscit & sapientia, clarus modestia spiritus, & scientia decoratus. Probabilium nanq; morū si quoscunq; uiros cōspiceret, illis cōcitus adhærere studebat, illisq; gratulabatur opime. Cumq; cū prudentissimo patre quendam beatissimum uirum crebro accederet, qui per sanctū spiritus illustrationē plura fidelibus prædicabat, amplo eum asserebat ille in culmine ascensurum, decoris animi illius magnitudinē intuens, mentisq; dulcedinē coruscantem. Cuius tandem hortatu ad clericatus ordinem perducitur, ut quod diuino senserat nutu, futuris impleret temporibus. Sergius porro præsul cum summæ illum actionis fastigium cōscendisse audiret, parentum illum deducens ab ædibus, in patriarchio locauit, & in subdiaconatus gradu per benedictionis gratiam constituit, in quo mirificis obseruationibus degēs, cælesti foueretur ardore. Sergio uero papa de hac corruptibili uita subtracto, Romanæ ecclesiæ præsul Leo gubernacula susc epit. Verum in hoc ordine administrantiq, tanta illi desuper concessa fuit gratia, ut summæ actionis perfectionibus cerneretur à cunctis rutilare. Amabatur ergo à clero, à nobilibus laudabatur, & à plebe magnificus habebatur. At Leone papa iam defuncto, Benedictus miræ beatitudinis uir, ut sacratissimus pontifex super prospectu Romanæ sedi præponitur, suæq; Nicolaū s administrationi iunxit, eo quod magis illum, q̄ suæ consanguinitatis propinquos dilexit, ita ut per nullius horæ momentum sine illo esse delectaretur. Quicquid enim ecclesiasticarum rerum utilitatibus intuebatur congruere, definitioni illius tradebat promulgandum alijs, prudentissimas illius contemplans arbitrandi opes, sensusq; uirtutem clarescere. Vtriusq; nanq; obseruationis utiliora, illius semp conamine faciebat. Ad extrema tandē uitæ p̄ductus, preciosæ mortis calicē sumpsit, suisq; humeris, cum adhuc diaconus esset, usq; ad apostoli beatissimi Petri basilicā, eius corpus cū alijs diuinis gestans, p̄prijs manibus in tumulo collocauit, dilectionis * p̄mium pandēs, quod circa eū habuerat, & amoris integritatē. Eo aūt tp̄e à Roma inuictissimus Ludouicus Cæsar discesserat, qui cū Benedicti tranſitū cognouisset, condolens, concitus reuersus est ad eā. Romani quippe tanto pastore amisso, mœstissimo gemitu lachrymas effundebant. Cumq; clerus, proceres, & optimatū genus congregarentur, ieiunijs & orationibus atq; uigilijs insistebant, *inceſſabili dñm *certamine obsecrantes, ut quali amiserant, talem illis dignaretur ostendere uirū, quem in pontificatus culmine subuarent. Hæc uero cū gererentur, in basilicam beati Dionysii confessoris atq; pontificis cū uniuerso populo conuenerunt. In qua per aliquot horarum spatium confabulantes, fidereo accensi fulgore, unanimes illum apostolicæ sedis præsulem esse sanxerunt, &

al. integrisq;

al. priuilegiū

al. inceſſabiliter dominū certatim

al. conamine

A runt, & celeri gressu ad principis apostolorum Petri aulam continuo properauerunt, in qua confugiens latitauerat. Dicebat enī, indignum se esse tanti regiminis gubernacula susc ipere. Impetum uero, qui aderant, facientes, ui illum de eadem ecclesia abstrahētes, sacris acclamationibus in patriarchio Lateranen. introduxerūt, apostolicoq; in solio posuerunt. Post modum uero nobilissimorum cœtibus, cunctoq; populo in basilicam beati apostoli Petri deductus, Cæsare præsente consecratus est. At apostolica subleuatus in sede, factusq; pontifex, supra corpus apostoli sacratissimū beatifice celebrauit. Qui denſis optimatum populiq; agminibus, cum hymnis & canticis spiritualibus in patriarchio iterum Lateranensi perductus est. Ornatur deniq; urbs, exultat clerus, lætatur senatus, & populi plenitudo magnifice gratulatur. Tertio consecrationis eius die Augusto cōuescens, sapienti famine resplēdebat, claritateq; plenus epulabatur in Christo. Finitoq; conuiuū apparatu consurgit, Cæsarisq; puritatem & uelut charissimum deosculans filium, immenso circundedit amore. His ita gestis, serenissimus imperator urbe discedens, sedem in loco (qui dicitur Quintus) collocauit. Beatissimus autem præsul hoc audiens, dilectionis eius compulsus plenitudine atq; amoris ad eundem, cum proceribus & optimatibus ad locum Romani nominis properauit. Quem cum uidisset excellentissimus Augustus, obuius in aduentum eius occurrit, frenumq; Cæsareis suis manibus apprehendens, pedestris more quantum sagittæ iactus extenditur, traxit: cum quo imperiale ingressus rētorium, salubribus adinuicē fruebantur colloquijs, mensisq; epulis perornatis, spirituali alacritate cibum pariter sumpserūt. Cibis uero & mensis remotis, serenissimus Cæsar beato præsuli plura cōtulit dona. Quibus susceptis, equū cōscendens, conabatur reuerti. Augustus eius amore fretus, imperialis equi superscandens cathedrā, quanti cum eo incedebat animi uoluntate. Ad quendam aūt cum uenissent spatiosissimum itineris locum, imperator equo descendit, equumq; pontificis (ut supra meminimus) traxit, dulcissimisq; oscu lis adinuicem propinquantes, luciflue gratulati sunt. Cæsar uero ad tentorium remeans, cœptum arripuit iter. Præsul autem nobilissimorū cœtibus, quibus prosecutus fuerat, septus, Romam ingressus, almifica est conuersatione magnificatus. Erat enim aspectu pulcher, forma decorus, doctus in uerbo, loquela humilis, ieiunijsq; uigilijsq; diu catus, & diuino cultui intentus, pauperibus largus, orphanorū protector, & uiduarum fautor, populiq; defensor. Sed quia quæ gessit, cuncta sacri operis huic scripturæ transderenō possumus, ad ea quæ sanctis obtulit locis, redeamus. Nam si bis senas linguas haberem uel ora, nunq̄ ipsius possem insignia facta differere: quia segregatus ab humano, peritura ac semper decurrentia respuens, ea quæ * esse non carent, & beatæ uitæ, intentis mētibus diligebat, iuxta illud apostolicæ uocis eulogium, quo refert: Nostra conuersatio in cælis est. Vere mens eius nunq̄ ad ima declinabat, sed polorum atrijs quotidie degens, beatifice exultabat. Illi mundus crucifixus erat, & ipse mundo. Fecit in basilica saluatoris (quæ Cæsareo nomen sumpsit à nose) cruces de argento purissimo, quæ pendent ante figuram substantiæ carnis eiusdem dñi nostri Iesu Christi, in quibus ad laudem ipsius & gloriam festis diebus cerei infiguntur ac solitis, pensantes lib. iiij. & semis. In basilica quoq; semper uirginis Mariæ dominæ nostræ (quæ uocatur ad præsepe) fecit cantharum fusilem de argento purissimo, pensantem lib. viij. & uncias iiij. Sed & in ecclesia eiusdē genitricis dei & dñi nostri Iesu Christi, in Constantin, fecit uestem de Stauorati unam, & gabatam argēteam amplæ pulchritudinis, pensantem lib. ij. & uncias iiij. Ipse etiam à deo protectus & beatissimus pontifex, supremo fauore plenus, obtulit in basilica beati Petri apostoli nutritoris sui gabatam de auro purissimo, preciosissimis gemmis mirificoq; artificio cōptam, pensantē lib. iij. & uncias ix. Idem fecit in confessione ipsius sacratissimæ basilicæ iugulū de auro mūdissimo, pensantem lib. ij. Simul uero & cruces de argento mūdissimo numero vi. pēsantes simul lib. xiij. & uncias v. Eo etiam mō in basilica beati Pauli apostoli cruces ex probatissimo argento duas, pensantes lib. iiij. Necnon & in basilica sancti Laurentij martyris, quæ sita est foras muros, cruces duas, eo ordine atq; consuetudine ut supra

B

C

*sempiternā sunt Phil. 3. d Gal. 6. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

procul,pensantes lib.iiij. Primo quidem pontificatus sui anno aurea quædam coro- D
na preciosissimis compta gemmis, ipsius beatitudini perducta est, librarum habens
pondera octo & unciarum iij. quam suscipiens, polorum ianitoris ad gloriam, su-
pra sacratissimum altare basilicæ aureis catenulis ingenti amore exaltauit. Sacratissi-
mus deoq; celebratus & mitissimus pōtifex in eadem basilica obtulit ex probatissimo
argento auroq; perfusam gabatam,pensantem libras iiij. Alias iiij.obtulit ad splen-
dorem,decusq; ipsius mirificæ aulæ & honorem ex argento puro gabatas iiij. pensan-
tes lib.iiij. In qua etiam superno fretus amore,auro texta ucla leonum figuras habē-
tes lib.iiij. In qua etiam superno fretus amore,auro texta ucla leonum figuras habē-
ria,obtulit xl. Fecit autem & pro eadem gabatas iiij.ex probatissimo argento quinq;
pensantes libram & dimidiam. Et in eadem cōtulit catenam strenuo opere factam ex
argento mūdissimo,pensantē pondera lib.iiij. Sed & in oratorio sanctæ crucis,quod
infra basilicam sancti Petri constitutum est,fecit gabatam de argento,pensantem lib.
ij. Qui beatissimus deoq; amabilis papa ecclesiæ dei curam assidue & solicitudinē ges-
rens,fecit in basilica sancti Dionysii confessoris Christi,quæ in altaris circuitu suspē-
dūtur,uela q̄tuor de stauorati, habetia periclises al.blateras. Fecit quoq; in basilica be-
ati Eusebij confessoris Christi crucem,sedentem super malum de argēto purissimo,
pensantem lib.iiij. Et in titulum sancti Calixti fecit amam unā, pēsantem lib.xl. gaba
tas iiij.pensantes lib.ix.& semis,canistra ix.pensantia lib.x.euangelium argenteū au-
roq; perfusum, pensans li.xv. Item coronam unam,canistrum unum,arcum cum du-
obus gammadijs,pensantes insimul li.xl. Et in ecclesia beatæ Balbinæ obtulit euang-
gelium argenteum. Præterea & in basilica doctoris mundi beati Pauli apostoli,fecit
miræ magnitudinis uestem unam decoratam de chirsoclabo. Et in ecclesia beati Pe-
tri apostolorum principis,ad cooperiendum umbilicum confessionis fecit cooper-
culum ad cooperiendum umbilicum ex auro mundissimo, pensans libras quatuor.
Et in sanctorum Christi martyrum Sergij & Bacchi basilica monasterij, quod ap-
pellatur Calenici,fecit calices de argento ij.& patenam unam,colatorium i.cantha-
rum i.& thuribulum i.pensantia insimul libras quatuor. Ipse quoque insignis & be-
atissimus pontifex superno fundamine mentis eius obseruantiā ponens, nil de terre-
nis finemq; habentibus diligens,spiritualibus salubribusq; tātummodo operibus de-
lectabatur,& in cunctis,quæ salutis sunt,quotidie præclaro intuitu permanebat. His
uero sacris beneficijs perornatus,apostolorum principi,poliq; ianitori obtulit mira-
pulchritudinis uestem,aureo textam opere,decoreq; fulgentem, almificam amuncl
ationis habentem historiam,& hypopanti, qualiterq; ipse unigenitus filius dei tem-
plum ingressus,in doctorum medio residebat. Veruntamen idem prædictus & be-
atissimus pontifex nimio amore accēsus,deiq; adminiculo suffultus, fecit in basilica be
ati acegregij prædicatoris Pauli apostoli regnum spanoclystum de auro mūdissimo
cum catenulis suis habentem in medio crucem auream. Item spanoclystum,qui pen-
det assidue super eiusdem altare,pensantem libras duas & unciam. Obrulit quoq; in
eadem basilica cantharum de argento mundissimo unum,pensantem uncias nouem.
Necnon & crucesargenteas,quæ per olitana tempora per omnes catholicas ecclesias
more solito procedebant,præ nimia uero uetustate dudum confractæ fuerant, idem
præclarus & sanctissimus præsul à nouo restaurauit,& in pristinum statum iterū ere-
xit,quæ numero septem pensabant simul libras LI.semis. In basilica quoq; sancti mar-
tyris Christi beati Sebastiani, quæ posita est in loco qui uocatur Frascata, obtulit eo-
dem pater egregius uestem de fundato, habētem in medio crucem sericam unam. In
basilica quoq; iam sæpius nominati egregij doctoris mūdi, idem antistes sanctissimus
pulcherrimi decoris rettem factam miro opere, totam gemmis ex alballeris & bul-
lis aureis,conclusas etiam auri petias in se habentem, smaltitas uidelicet maiores nu-
mero xxij.cū alijs patiter minoribus,necnon & amendulas aureas undecim,& gem-
mas chisodolas pendentes numero decem, magno opere præcepit fieri, & super sa-
crum altare ad honorem beati Pauli apostoli offerens,pēdere iussit assidue. Præterea
æthereo compunctus nutu,magnam ut idoneus Christi minister sanctæ ecclesiæ cu-
ram

al. panicenū

al. sericeam

al. rectem

A ram corde purissimo indesinenter gerens, * testum, scilicet uolumen, in quo constant ueri prædicatoris Pauli apostoli & aliorum apostolorum epistolæ,atq; prophetarū ordinabiliter constitutæ lectiones,quæ à subdiaconibus leguntur per cunctas ecclesi- arū stationes more solito sursum in ambone,quod raptum uel perditum à sancta ec- clesia percipiens, uehementer magna solicitudine hoc tale dignum similiter uolu- men præparare studuit,in quo Græcas & Latinas lectiones, quas die sabbato sanctæ Paschæ,simulq; & sabbato Pentecostes subdiaconi legere soliti sunt, scriptas adiungi præcepit, miræq; operationis tabulis argenteis decenter adornans, sanctæ ecclesiæ Romanæ libenter obtulit. Beatissimi quoq; istius sacros præsulis actus alacriter de- duco ad mentem & innouo,magisq; insignia eius ac felicia conamina narrare compel lor,quæ diuinis curis plaq; solicitudine fecit. Nam cum assidue superno fretus intui- tu,sanctorum ecclesias ac cœmeteria, beatifica psallens carmina, circuiret, in quibus profusis lachrymis cælitus pro grege commisso deo omnipotenti preces fundebat,ut omni abluto scelere,sancto signato nomine permaneret,ad basilicam beatorum mar- tyrum Petri & Marcellini,quæ in Erulana sita est,properauit: quam uetustate solu- tam,ruinaq; confractam inuenit,& sentibus cooperta,tribulisq; repletam,ita ut nul- B li ad eam aditus panderetur. Cuius mox fundamenta ualidissimo ædificio renouans, in meliorem statum,ut pridem fuerat, restaurauit: in quam nūc ad laudem nominis diuini, populi multitudo properat & confluit. Inter hæc ad cœmeterium beati Ma- rij confessoris atq; pontificis,quod inter Apiam Ardeatinamq; uiam positum esse co gnoscitur,sancto deductus est spiritu: & hoc quoq; multis ruinis conquassatum repe riens atq; contritum,conatu summo releuans, mirifice constituxit ac decorauit, diui- nicq; cultus mysterium, quod multos per temporum ab eo cursus discesserat, restituit ac restaurauit. Multam quippe ecclesiarum dei sanctarum curam gerens, semper pro mentis affectu,in illarum reparatione gaudebat. Nicolaus ergo in omni genere uirtu tis unici uiri exemplar,septimo pontificatus sui anno,mense nono, die xiij. moritur, & ante fores basilicæ beati Petri ex testamento sepelitur. Sunt qui scribant, post mor- tem eius annis octo,mensibus septem,diebus nouem sedem uacasse.

for. testamen tum

NICOLAI PAPAE PRIMI, ANTIQVA ET INSIGNIS EPISTOLA de potestate ac dignitate sedis apostolicæ, ad Michaelem impera C torem Constantinopolitanum.

NICOLAVS EPISCOPVS SANCTAE CATHOLI- cæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ,omnibus ueræ religionis ministris,ac uniuersis orthodoxæ fidei cultoribus,sanctissimis uidelicet & reue- rendissimis patriarchis,metropolitis & reliquis episcopis,atq; cunctis fidelibus,catholicam duntaxat cum sede beati Petri pietatem sectantibus,sanamq; doctrinam nobiscum defendentibus, per Asiam scili- cet & Libyam constitutis.

Nicolaus præ- sedit anno domini.858. temporibus Ludouici.2. Imp.Sedit an nis.9. Pontifex,110.

VÆ apud Constantinopolitanam urbem paulo ante gesta sint, uel etiam nunc gerantur,sanctitatem seu religionem uestram nō credimus ignorare: sed qualiter zelo zelati pro domo dei,solici- tudinem omnium ecclesiarum secundum Apostolum circunfe- rentes,nos de his disposuerimus,breuiter charitati uestræ his no stri apostolatus literis intimamus. Et ne aliter syncerę uestræ mēti suaderi tentetur,uel aliter quod egimus uobis subripiatur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Illicita & Ignatij depositio, & Photij ordinatio.

ueraci relatione & præsentibus uos syllabis edocemus. ¶Igitur postquam quidã D inuidiæ facibus accensi, & superbiæ fastu arroganter elati, more Iudæorum contra pastorem proprium insurrexerunt, & patriarcham suum, comministrũ uidelicet nostrum, Ignatium sanctissimum præfatæ urbis antistitem, ab ecclesia ipsa, cui iure præerat, tyrannice proiecerunt, Photium quẽdam ex foro ac seculari militia & habitu, atq; a palatinis ædibus eductum, ac subito consuratum, eidem contra sacros canones ecclesiæ præfecerunt. Tunc cœpit scandalum & schisma in iam dicta urbe, & in adiacentibus sibi ciuitatibus non modicum oboriri, aliis quidem Photij promotionẽ defendentibus, aliis autem hanc, tanquam in conuicto & superstite Ignatio factam, merito detestantibus. Tunc inito concilio imperator Michael, qui & ipse Bardæ patricij uersutijs suasus, Photij parti fauebat, ad apostolatũ nostrum legatis cum epistolis destinatis, accusationes quasdam aduersus Ignatium deferentibus, petijt, ut à sede apostolica missos daremus, qui scandala illa sedarent, & schismata dissiparent. Quo audito, quoniam, sicut à deo inspirata uestra nouit prudentia, cunctarum Christi ouium curã cõstringimur, cum uices ipsius gerimus, cui specialiter diuinitus dicitur, Pasce oues meas: & iterum, Tu (inquit) aliquando conuersus, confirma fratres tuos: non potuimus dissimulare, non potuimus negligere, quo minus uisitaremus oues dispersas & dissipatas, uel quo minus confirmaremus in fide & bonis moribus fratres nostros & proximos. Et quia inter cætera quæ de schismate iam facto Constantinopolitanæ ecclesiæ, hi, qui missi fuerant testabantur, maxime eãdem ecclesiam ab Iconomachis reuiuam contentionem excitantibus asserebant uexari, Christumq; per singula conuiciula blasphemari, duos episcoporum qui nobiscum erant, quiq; ad hoc tantum perficiendum opus idonei nobis esse uidebantur, Radoaldum scilicet & Zachariam, una cum ecclesia quæ apud nos est, datis literis Constantinopolim, tantum nimirum piaculum execrantes, è latere nostro direximus: nihil eis penitus iniungentes, nisi ut tantummodo causas Ignatij (qui ante de ecclesia pulsus, quàm ab aliquo accusatus extiterat) diligenter inuestigarent, & sedi apostolicæ plena & ueraci relatione referrent. Photij uero consecrationem, non solum minime admittendam esse decreuimus, uerũ etiam ipsis legatis nostris, ne cum illo, nisi quasi cum laico, usq; ad notitiam nostram, communicarent, frequenti ac omnimoda iussione præcepimus: solum scilicet eis, de uenerabilibus domini nostri Iesu Christi, eiusq; genitricis semper uirginis Mariæ, ac sanctorum ipsius imaginibus, quicquid quæstio afferret, iuste ac pie diffinire licentiam dantes. At illi euntes, spretis nostris ac contemptis epistolis, sibi à nobis coram tota ecclesia nostra datis, immo postposito timore dei, sicuti postea claruit, in contrarium uerterunt omnia, quæ sibi fuerant imperata. Deniq; & cum Photio adultero ac ecclesiæ inuasore atque neophyto, quod sibi multipliciter prohibitum fuerat, inter sacrosancta mysteria communicauerunt. Et Ignatium uirum senem ac sanctum, ac per duodecim annos innocenter ecclesiam dei regentem, & nobiscum & uobiscum atq; cum uniuersali & orthodoxa ecclesia communicantem, Græcorum factioni pernitiosissimæ concinnantes, damnauerunt: & sacerdotalibus infulis expoliatum, ab ecclesiæ regimine modis omnibus expulerunt. Quæ sanctæ uestræ in Christo fraternitati & piæ generalitati, quia contra nostram fuerint gesta dispositionem, iamdudum significauimus. ¶Porro præfati missi nostri, tandem reuersi, nil aliud renunciauere, nisi depositum Ignatium, & Photium in sede Constantinopolitana firmatum. Post duos uero dies legatus à nobis Imperialis, nomine Leo à secretis, susceptus, duo uolumina obtulit, quorum unum depositionis Ignatij gesta continebat, alterũ autem de sanctis habebat imaginibus acta. Detulit præterea idem Leo imperiales literas, deprecantes, quatenus & in depositione Ignatij, & in cõfirmatione Photij, cõsensum p̃beremus & subscriberem⁹. At nos diuina docẽte gratia, dũ idẽ adesset legatus, cõuocata tota, quæ apud hos est, ecclesia, decreuim⁹ & statuimus atq; pfessi sumus, corã ipso & corã omni ecclesia dei, sicut & pfitemur, nos pro deiectione Ignatij uel cõsecratione Photij, nunq; consensisse, nunquam consensuros esse. Et his sæpius dictis, & palam annunciatis, ut

Ad for. non cõuicto Hunc Bardã paulo post interfecit Imperator. Causa ad sedẽ apostolicam delatæ.

Iohannis. 21. Lucæ. 22.

Id est, Imaginum impugnatoribus.

Legati sedis apostolicæ.

In historijs Photius legitur.

A que in apostolatus nostri epistolis taliter insertis, & eidem Leoni à secretis, imperatori Michaeli uel Photio ad deferendũ datis, hunc à nobis absoluimus. ¶His ita uestræ syncerę religioni ostensis, quæ scripta per singula tempora pro hac re miserimus, singulatim huic scripto infertus annexa demonstrantur. Primo etenim loco, nostri apostolatus habẽtur epistolæ ad Michaelem pñissimum imperatorem, & ad Photium ecclesiæ Constantinopoleos inuasorem, per Radoaldum & Zachariam transmissæ. Secundo loco continetur satisfactio nostra, cuius textum uestræ à deo conseruandæ generalitati dudum transmisimus. Sed ignorantes, utrum ad uos usq; fuerit delata, ideireo hanc uobis denuo mittendã existimauimus, qua nosse ualeatis, quæ fuerit super hoc negocio nostra uoluntas. Tertio loco posita est epistola, quam per Leonem à secretis, imperialem uidelicet legatum, de quo superius diximus, post reuersionem missorum nostrorũ sæpe fato Michaeli Augusto direximus, & ad Photium alteram. Præterea quæ subsequuntur, eo sunt ordine huic inserta uolumini, quo per singula tempora gesta uel missa fuisse noscuntur.

Ex his quæ hic memorãtur, tantũ epistola illa, &c. eo recensita, in hoc uolumine legitur, idq; certis de causis, ijs non uacat narrare

NICOLAVS EPISCOPVS SERVVS SERuorum dei, pñissimo & dilectissimo filio, superatori gentium, atque tranquillissimo imperatori Michaeli à deo protecto semper Augusto.

B

C

Roposueramus quidem, antequã Michael gloriosus protospatarius legatus uester Romã ueniens, epistolam nobis claritatis uestræ detulisset, talia uobis scripta per missos nostros, quæ iam & parata erant, transmittere, qualia gratissimus filius à diligente patre, ac dei cultores imperatores, à sedis apostolicæ præsulibus soliti erant suscipere. At uero præfato uiro perueniente, epistolamq; nobis uestræ gloriæ, quæ tota blasphemijs, tota erat iniurijs plena, porrigente, mutata est in luctum cithara nostra, & organum nostrum in uocẽ flentium. Quonia expectauimus tanquam de bona uite uuas, fusce-
pimus autem labruscas. Ideoq; mutauimus stylum, & ostenso uulneri congrua præuidimus adhibere medicamenta. ¶Igitur ad potentiã uestram, inspirante domino scripturi, nostræq; mentis affectus industriæ uestræ reseraturi, necnon & pro sancta ecclesia catholica & apostolica (cuius uos præcipua cura, & quotidiana secundũ Apostolum solicitudo constringit) apud uos interuenturi, & epistolæ uestræ assertionibus (prout dominus posse & nosse dederit) respõsuri, nihil opportunius, nihil aptius, nihil profecto salubrius arbitramur (licet uos à conuicijs inchoassetis) quàm præ oñibus flagitare suppliciter eum, per quem reges regnant, & legum conditores iusta decernunt, & in cuius manu corda sunt regum, & ex quo regnat omnis qui pie regnat, & imperat omnis, qui eidem regi regum & domino dominantium non repugnat: dominum uidelicet nostrum Iesum Christum, cui oñis rationabilis creatura ministrat, nimirum cui & insensibiles uenti & mare imperanti obediunt, quatenus & labia nostra ad annunciandum laudem suam aperiens, dilatatum quoq; os nostrum pastu doctrinæ salutaris adimpleat: & quæ per nostri apostolatus officium auribus uestris exterius dicimus, per se quoq; nutu suæ aspirationis interius mentibus uestris aspiret: quia incassum terra cordis uomere nostræ linguæ pscinditur, nisi cælestis roris aspersione intrinsecus infundatur. Deus est enim qui incrementum dat, & qui docet hoiem scientiam. ¶Putas imperator, nõ bene facimus q̃ uos ab iniurijs scribentes inchoaueritis

Esaiæ. 5.

1. Cor. 11.

Prouerb. 8. & 21.

Matt. 8.

1. Cor. 3. Psalm. 93.

Universidad de Deusto
Biblioteca

D

1.Reg.17.

Iniuriæ patienter ferēdæ sunt.
1.Pet.2.

Matt.10.

Ibidē cap.5.

Sacerdotib⁹ propter dēū reuerētia debetur.

Exodi.22.

Malach.2.

Histo.Eccle. lib.10.cap.2.

Mat.23.

Mat.4.

uersitis,nos ab orationibus:uos à conuiciīs in nos,immo contra primam & magistrā ecclesiarum omnium loquentes,exordium feceritis,nos in laudibus & in nomine domini ad potentiam uestram sermonem habituri os aperuerimus? Videmus enim gigantem allophylum contra puerum sanctum & citharœdum nostrum Dauid, furore plenum & blasphemias eructantem,primo impetu populo dei terrorem non modicum intulisse. Sed expecta paululum,& ecce illū uidebis in noīe dñi percussum:& iam dicto hymnidico & laudes & psalmos ac orationes dñi maiestati humiliter effundente,gladio suo prostratū. Et qdem nos,iniurias nobis specialiter irrogatas,& maxime p iustitia laborantibus,& à iustitiæ impugnatoribus ingestas, libēter ferimus. Discipuli enim sumus illius,de quo apostolorū princeps ait: Qui cū malediceretur, non remaledicebat:& cū paterētur,non cōminabatur. De talibus cīm ueritas loquitur. Si patrēfamilias Beelzebub uocauerunt,q̄to magis domesticos eius? Et rursum:Eos,q propter nomen illius psequutionē &maledicta toleraturi erant, beatos esse pnunciat,dicens:Beati estis,cū maledixerint uobis,& persecuti uos fuerint,& dixerint oīe malū aduersus uos, mentientes propter me. Vbi ergo,teste cōscientia, deus in causa est,ibi omnino beatitudo speranda:& ubi mendacitū sæuit, ibi conuicia nulla timēda. Sicut ergo nos propter deū,etiam à non uera dicētibus iniurias nobis illatas,æquanimiter ferimus:ita quoq; oportet pietatē uestram sacerdotib⁹, qualescunq; sint, pptēr eū cui deseruiunt,reuerentiā potius q̄ iniurias exhibere. Sed de his iam cū sctō papa uobis loquamur Gregorio. Nam in diuinis eloquiīs sacerdotes aliqñ dī, aliqñ angeli uocantur. Nam & p Mosen de eo,q ad iuramentū deducendus est,dicitur:Applica illū ad deos,uidelicet ad sacerdotes. Et rursum scriptū est: Dñs non detrahes,scilicet sacerdotibus. Et ppheta ait:Labia sacerdotis custodiunt scientiam,& legē requrent ex ore eius,qa angelus dñi exercituū est. Quid ergo mirū,si illos imperialis pietas honoret,qbus in suo eloquio honorē tribuens, eos aut angelos aut deos ipse etiā appellat deus? Ecclesiastica quoq; testatur historia,qa cū piæ memoriæ Constantino principi scripto oblatæ accusationes contra eos fuissent,libellos quidē accepit,& eosdem grauiter accusati fuerant,eos conuocans,in eorū conspectu libellos,quos acceperat,incendit, dicēs: Vos dīj estis,à uero deo constituti. Ite,& inter uos causas uestras disponite, quia digni non est,ut nos iudicemus deos. In qua sententia sibi magis ex humilitate,q̄ illis aliquid præstitit ex reuerentia impensa. Ante eum quippe pagani in republica principes fuerunt, qui uerum deum nescientes,deos ligneos & lapideos colebant. Et tū eorū sacerdotibus honorem maximū tribuebant. Quid igitur mirū, si Christianus imperator ueri dei sacerdotes honoret,dū pagani (ut prædiximus) principes honorē impendere sacerdotibus nouerūt, qui dijs ligneis & lapideis seruiebant? Hæc ergo non tm specialiter,quantum generaliter pro omnibus asserimus sacerdotibus: qm adhuc

1.Cor.4.

nescimus,quis in terribili dei iudicio qualis futurus sit. Etenim Paulus egregius ꝓdicator dicit: Nolite iudicare ante tempus,donec ueniat dñs, qui illuminabit abscōdita tenebrarū,& manifestabit consilia cordiū. Hoc tū breuiter dicimus, quia licet pctōres

1.q.1.Nō quales

& indigni,plus tū de uēturi dñi misericordia,q̄ de uestra pietate præsumimus. Nam sunt multa,quæ de iudicio illius homines ignorant. Quia fortasse quæ uos laudatis,ille reprehendit:& quæ uos reprehenditis, ille laudabit. Non ergo quales sint sacerdotes dñi,sed quid de dño loquantur,est uobis magnopere pūtendū. Nec in uicarijs beati Petri apostoli uobis est attendendū,qui sunt,sed quid pro correctione ecclesiarū,

Mat.23.

quid pro salute uestra satagunt. Neq; enim illos inferiores dicetis scribis & pharisæis, sedentibus super cathedrā Moysi,de quibus dominus præcepit,dicens: Quæcunq; dixerint uobis,facite & obseruate,secundum opera uero eorū nolite facere. Ergo imperator considera,si illos dixit audiendos,qui super cathedrā Moysi sedebant: q̄to potius his,qui super cathedram Petri residēt,esse existimetis obaudiendum? Et si illorum non opera,sed dicta facere & obseruare iubet:quanto potius horum, q cunq; sint

Mat.4.

ipsi,dicta & monita custodienda sunt & amplectenda? Quid autem uobis mali uolumus? Quare frustra indignamini,& contra euangelium,quod dicit: Qui dixerit fra-

A tri suo,fatue,reus erit gehennæ ignis,nos leuitatis nomine lacessendos opinamini,uobis nihil,nisi quod est salubre,nihil nisi quod sit deo acceptum,offerre studentes? Scimus tamen nos à phreneticis, quos portamus, & sputa perpeti & colaphis cædi: & eis quod ad salutem pertinet,nihilominus exhibete. ¶Nam & in eorum loco per abundantiam gratiæ dei sedemus,qui propter ueritatem laborantes, à Constantinopolitanis sæpe talia pertulerunt,qualia nunc nos ferre dinoscimur, quæ sufficienter, ubi opportunitas exegerit,ostendemus in subditis. Neq; enim fas esse iudicamus, ut ad imitationē inferiorum ac infirmoꝝ, tales nos sinamus credi,quales à uobis cerni mur prædicari,exemplum sequentes saluatoris, qui cū à Iudæis,dæmoniū habes, audiret:hoc,humiliter dicens,Ego dæmonium non habeo,refutauit. Ita quoq; nos,cum de nobis quæ uera non sunt audimus,ueraci ac rationabili responsione à nobis illa removere satagimus. Veruntū,quæ ad ecclesiæ Romanæ iniuriā,quæ ad ipsius priuilegiorum imminutionē,quæ ad sedis apostolicæ plūlū derogationē scripsistis, q̄ta possumus constantia retundemus,& nullis terroribus nec ullis detractionibus uestris repressi, q̄ta possumus uirtute destruere, utpote ueritatis inimica, studebimus. Dixistis cīm,ꝓ nullus antecessorū nostroꝝ à sexta synodo meruerit à uobis,quod nos meruisse dinoscimur. Quid tamē meruerimus,euidenter nullatenus indicastis,nisi forte literas prædicatorias hoc dicto uelitis intelligi, nos à uobis nunc tm meruisse suscipere à sexta synodo,propter aliquod dogma uel disciplinā quamlibet ecclesiasticam:& hoc dicitis,quasi nostrum fuerit opprobrium,eo ꝓ sedem apostolicam in nullo quærere antecessores uestri dignati fuerint:cum magis eorum fuerit dedecus,quia per tot annorum curricula diuersaꝝ hæreseon morbis languentes,medicinale remediū nō quæsierint:quin potius medicinam sponte à nobis sibi porrectam,quasi desperati,uel quasi cor impœnitens gerentes,ab ipsis faucibus proiecerint,dum tantæ salutis oblatæ ministros duplici modo interemerint. Quoniam aut participes illos sui erroris effectos, spiritaliter occiderunt,sicut tempore reuerendæ memoriæ Cononis papæ contigit,q̄ post sextam synodum extitit:aut certe corporaliter illos non consentientes sibi,necauerunt,sicuti sub uenerabili papa Gregorio factū est,qui post sextam synodū fuit,qū pro zelo fidei & sanctarum imaginum reuerentia, religiosi uiri ac dei famuli directi, in exilium missi sunt,& bona confessione,huius mundi finierunt uitā. Denicq; à sexta synodo imperatores aut hæretici,aut (licet perpauci) catholici fuerunt. Et hæretici quidem,si mittere ad nos dedignati sunt,non est mirum. Nouerunt enim, per gratiā dei se nos nunq̄ penitus sibi sociaturos. fuit autem,qñ nos sibi sæpe sociare tentātes,cū magno sunt dedecore & opprobrio repulsi,& digna constantia à nobis, & non à Constantinopolitana ecclesia,crebro retusi. Quando uero catholici fuerunt, & pium dogma uel ecclesiasticam correctionem defendere uoluerūt,nostrū præsidiū quæsierūt, sicut synodus sub Constantino & Hirene facta,indicat. In cuius initio, id est,in epistola beatæ memoriæ præsulis Adriani,quantum idem pontifex illam præsumptionem, qua ex laicis quidam subito tonsurantur,& in eorum numerū exacerbate prosiliūt, damnauerit,si diligenter inquisieritis, profecto inuenietis. Si tamen non falsata, græcorū hactenus perseuerat. Et epistolæ diuersæ sanctissimis pōtificibus, Leoni scilicet & Benedicto decessoribus nostris missæ, testantur. ¶Ergo cū ita sint hæc,quæ de multis partim cōmemorauimus, nō iam ueꝝ est illud, ꝓ dicitur, à sexta synodo non nos meruisse suscipere, quod nunc à uobis ipsi meruimus. Præterea scripsistis, iussisse uos,quosdā,q sub nobis existūt,mitti ad uos,quod longe est à pioꝝ imperatoꝝ affectu,quoꝝ sicut locū tenetis,utinā ita & pietatē sectemini. Quod lōge inquā est à principibus sedis apostolicæ reuerentiā obseruātibus. Non qppe hoc dicit Honorius, qui

Dist.97. Cap. Victor.

larus tuus studiū ac uortū sutū circa salutem atq; imperiū nrm dignet impēdere. Non inquā hoc dixit Valētiniani & Marciani pia dualitas,ad beatū papā Leonē scribēs: Et tuā (ingens) sanctitatem principatū in episcopatu diuinæ fidei possidentem, sacris li-

Iohan.5.

Iniuriæ ab Imp. Const. contra Ro. Pont. multæ.

Vide Platinā in Sergio.1. & Grego.2.

Imp. Cōst. hæretici mul ti.

Adriani.1. tē pore Caroli magni.

Catholici Imp. antiqui

Universidad de Deusto
Biblioteca

teris in principio iustum credidimus alloquendam, inuitantes atq; rogãtes, ut pro firmitate & statu nostri imperij æternam diuinitatem tua sanctitas deprecetur. Non hoc dixit Iustinianus, qui dicit sancto papæ Ioanni, etiam promulgatis legibus id interesse rens: Petimus uestrum paternum affectum, ut uestris ad nos destinatis literis, manifestum nobis faciatis, q̃ omnes qui prædicta recte confitentur, suscipit uestra sanctitas, & eorum qui iudaice ausi sunt rectam denegare fidem, condemnat. Et rursus: Petimus, inquit, uestram beatitudinem orare pro nobis, & dei nobis acquirere prouidentiam. Non hoc dicit Constantinus, qui Dono papæ scribens, etiam iurando benignitatem & honorem circa sedem exhibet apostolicam, in his uerbis: Per deum, ingenas, omnipotentem non est apud nos partis cuiuslibet fauor, sed æqualitatem utriusq; partibus conseruabimus, nullatenus necessitatem facientes in quocunq; capitulo eis qui à uobis diriguntur quoquo modo, sed & omni honore cum competenti munificentia & susceptione dignos eos habebimus. Et siquidem utriq; conuenerint, ecce bene. Sin autem minime conuenerint, iterum cum omni humanitate eos ad uos dirigemus. Et post pauca: Inuitare enim & rogare possumus ad omnem emendationem & unitatem omnium Christianorum, necessitatem uero inferre nullatenus uolumus. Non hocalius Constantinus & Hirene Augusti dicunt, qui ad Adrianum papam scribentes, aiũt: Rogamus uestram paternam beatitudinem, magis quidem dominus deus rogat, qui uult omnes saluos fieri, & in agnitionem ueritatis uenire, ut & ipsamet nullam tarditatem faciat, sed ascendat huc. Et paulopost: Si non potuerit, inquiunt, ascendere huc, eligat uiros preciosissimos, & dirigat una cũ syllabis &c. ¶O imperator, saltem nunc non agnoscitis, q̃ à priorum imperatorũ pietate in hac re differatis, & q̃ uox uestra ab eorum discrepet diuinitus inspirata modestia? Illi quippe, petimus, inuitamus ac rogamus, ecce sparsim ad sedis apostolicæ præsules, sed pari pietate clamant. Vos autem quasi non mansuetudinis & reuerentiæ, sed solius imperij eorum hæredes effecti, & in causa pietatis illos imitari nolentes, præcepisse, iussisse, ac imperasse uos, ut quosdam subiectorum nostrorũ ad uos mitteremus, asseritis. Et hoc ipsum uos quidem egisse (nescimus, cuius instigationibus fascinati & obliuioni traditi) dicitis. Porro factum à uobis, nulla recordatione recolimus. Nusquam enim nobis tale quid iussisse uos (ni fallimur) hactenus reminiscimur. Nusquam uos ad tantam circa sedem beati Petri apostolorum principis irreuerentiam deuenisse cognoscimus. Reuoluentes enim epistolam, quam tunc per uenerabiles episcopos & Ariam uirum gloriosum spatarium miseratis, nil iussisse uos nobis, sed potius obsecrasse atq; rogasse nos omnino reperimus. In quo datur intelligi, cum nunc aliter prohibeatis, aut uos oblitos eorũ fuisse, quæ ante miseratis: aut certe pœnituisse pro his, quæ iuste militer petiueratis. ¶In tantam uero furoris abundantiã prorupistis, ut linguæ latinæ iniuriam irrogaretis, hanc in epistola uestra barbaram & Scythicam appellantes, ad iniuriam eius qui fecit eam. Omnis enim operis derogatio, ad opificis redundat iniuriam. O furorem, qui nec linguæ nouit parcere quam deus fecit. Et quæ inter cæteras, in nomine domini, hortante Apostolo, confitetur, quia dominus noster Iesus Christus in gloria est dei patris: & quæ cum Hebræa atq; Græca, in titulo domini à reliquis discreta, insignem principatum tenens, omnibus nationibus prædicat Iesum Nazarenum regem Iudæorum. Quem titulum multi Iudæorum corrumpere uoluerunt, sicut uos nunc huius celeberrimæ linguæ tentatis insigne destruere, sed minime potuerũt. Scriptum quippe diuinitus in libro Psalmorum fuerat, Ne corrumpas tituli inscriptionem. Vere quia Christiani sunt, quorum linguã barbarã uel Scythicã appellatis, gloriã uestrã quare nõ pudeat, obstupescim⁹. Cum eñ barbari oẽs & Scythæ, ut insensata aĩalia uiuãt, deũ uere nesciant, ligna aũt & lapides adorẽt, in eo ipso quo uerũ deũ colit lingua latina, quantũ barbaram uel Scythicã linguam antecedat, agnoscit. Iam uero, si ideo linguã latinam barbarã dicitis, qñ illam non intelligitis uos considerate, quia ridiculum est uos appellari Romanorum imperatores, & ignorare linguam non nosse Romanam. Ad extremum autem, si iam sæpe nominatam linguã ideo bar-

In Codice. de summa Trini. l. Nos credentes.

1. Timo. 2.

Imp. Mich. proteruia.

Iniuria Imp. cõtra linguã Latinam.

Philip. 2.

Ioan. 19.

Psal. 56. 57. 58.

A ideo barbaram nuncupatis, quoniam à translatoribus in Græcam dictionem mutatã, barbarismos generat, nõ linguæ latinæ, sed culpa est (ut opinamur) interpretum, qui qñ necesse est, non sensum è sensu, sed uiolenter edere uerbum conantur è uerbo. Ecce enim in principio epistolæ uestræ, imperatorem uos nuncupastis Romanorum, & tamen Romanam linguam barbaram appellare non ueremini. Ecce quotidie, immo uero in p̃cipuis festiuitatibus, inter græcã linguã ueluti q̃dã preciosum, hanc, quam barbarã & Scythicã linguam appellatis, miscentes, quasi minus decori uestro facitis, si hac etiã non bene ac ex toto intellecta, in uestris obsequijs ac officijs nõ utamini. Quiescite igitur uos nuncupare Romanorum imperatores, qñ secundũ uestrã sententiã barbari sunt, quorum uos imperatores esse asseritis. Romani quippe hac lingua, quã barbaram uos & Scythicã uocatis, utuntur. Quiescite iam, utpote tantæ detestationis dictionem in uestro palatio memorare. Et adhuc si pleniter illam execramini, etiã ab ecclesiis uestris remouere satagite. Istius enim dictionis linguæ Constantinopolitana ecclesia lectionem apostolicã & euangelicã in stationibus fertur primitus recitare, sicq; demũ græco sermone, propter Græcos utiq;, ipsas lectiones p̃nunciare. Sed qñ hæc impietas ecclesiæ Constãtinopolitanæ hactenus defuisse putatur, ut tota ibidem nequitia suppleatur, hoc restat à uobis solũmodo perficiendũ. Verũ de hoc nos B respondisse sufficiat, non tam iniuriam linguæ defendere procurantes, q̃ mutatæ mẽtis uestræ inconstantiam exaggerantes. ¶Cæterum dicitis, non ideo ad nos misisse uos, ut secũdum iudicium Ignatius sustineret. Ad quod ueraciter respondemus, ideo uos misisse proculdubio, quia posterior hoc probat euentus. Nisi enim uoluisse tis, nec id fieri sineretis. Immo nos, ut uerius dicaĩ, nõ ideo misimus, ut interim quoddam Ignatius frater & coepiscopus noster subiret iudicium. Sed ut causa illius diligẽter inuestigata, & ad liquidum reperta (iuxta illud beati Iob, dicentis: Causam quam nesciebam, diligentissime inuestigabam) plena nobis ac ineunctanti relatione patesceret, sicq; demum iuxta sacros canones, missorum nostrorum relationibus certificati, si decerneremus mittendos esse, q̃ præsentes cum episcopis iudicarent, habentes nostrã autoritatẽ, à quo destinarentur, esse in nostro arbitrio. Si uero erederemus eẽos sufficere, ut negocio terminum imponerent, faceremus, quod sapientissimo iudicio iudicaremus. Si aũt Ignatius (ut fertis) iam iudicatus erat, quã ob rem illũ secũdo iudicio subiici uoluistis, contra illud quod scriptũ est, Non iudicabit dñs bis in idipsum? Sed in hoc manifeste datur intelligi, non uos bonam conscientiã gessisse, qñ iterato illũ ad tribunalia cõcilia p̃traxistis, sed quasi nõ p̃fectè neq; legitime depositũ, p̃sentia missorum nostrorũ, tanq̃ maioris autoritatis existentiũ damnationi subiicere contendistis.

C Dicentes uero, q̃ synodice fuerit condemnatus, fortasse, qa nõ addidistis canonice, diuinitus actum est. Congregatio eñ malignantium, non canon iuste iudicantiũ, illum damnationi subegerat, immo uero afflictioni & tribulationi subdiderat. ¶Etenim illi qui tunc conuenerunt contra iam dictũ uenerabilẽ uirũ, aut suspecti, & aduersarii & nudiustertius inimici eius erant, aut exoleti, aut depositi, aut subiecti ipsius, aut certe inferioris dignitatis extiterunt. Quorum oĩm nullus personam legitimorum iudicem habere sine dubio poterat uel accusatorum, in omnibus duntaxat negocijs, quæ singulatim (deo docente) ac summatim oĩa ista se habere, mõstrare conabimur.

¶Igitur quia suspecti & inimici iudices esse non debeant, & ipsa ratio dictat, & plurimis probatur exemplis. Nam quid gratius & amabilius dare quis inimico potest, q̃ si ei ad imperendum eam miserit, quẽ lædere forte uoluerit? Quod prouide Constantinopolitana synodus canonum suorum sexto diuoscitur prohibere capitulo. Quod tñ non apud nos inuenitur, sed apud uos haberi perhibetur. Verũ nouimus nos apostolicis imbuti documentis, etiam sententijs uti paganorum, q̃to magis Christianorũ atq; catholicorum, & contra ipsos, quorum nec uitam sequimur, nec mẽtem erroneam imitamur. Deniq; apostolus Paulus de libris paganorum aliqua in suis scriptis posuit, ut est illud ad Titum, Cretenses semper mendaces, malæ bestiæ, uentres pigri cupidi. Et in actibus apostolorũ de deo ait, In quo uiuimus, mouemur & sumus. Numq̃d ideo etiam

Vsus latinæ linguæ apud Græcos.

Causa Ignatij

Naum. 1.

1. q. 1. & 11.

Nota de sexto ca. synodi Cõstantinopolitanæ. Paganorum uri sententiæ.

Ad Titum. 1. Actu. 17.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Inimici, & suspecti iudices.

ideo etiam cuncta recipienda sunt, quæ cũ his pariter sunt prolata? Ait aũt p̃dictus ea D
non: Qm̃ multi ecclesiasticum ordinẽ confundere ac subuertere uolentes, amore inimicitiæ & calumnioſe causas quasdam cõtra dispensatores ecclesiarum orthodoxos episcopos confingunt, nihil aliud q̃ fœdare sacerdotum existimationes, & turbationes pacatorũ populorũ conficere conantes: ꝓpter quod placuit sanctæ synodo eꝓrũ qui Constantinopolim concurrerunt, ne sine discussione admittãtur accusatores, nec omnibus p̃cipiatur accusationes facere contra dispensatores ecclesiarũ. Veniamus ergo & ad sanctam Chalcedonensem synodum, & quid nobis de Athanasio Perrenorum episcopo referat, audiamus. Is enim antistes tertio euocatus ad synodũ, quia non occurrit, à patriarcha suo canonice condemnatus extiterat. Sed solum, quia cum uocaretur ad synodum, q̃ inimicus suus esset ipse qui iudicabat, clamauit, à sancta Chalcedonensi synodo, ad causas illatas sibi examinandas, reseruatur. Et nisi denuo conuincatur, recipere ecclesiam propriã iudicatur. Quod si Athanasius à patriarcha suo depositus, quia de inimicitia ipsius conquestus est, iterato ad iudicium renouandum dirigitur, & nisi manifesta sibi officiant crimina, suæ reddi ecclesiæ præcipitur: quanto magis Ignatius, q̃ non à patriarcha, sed ipse potius existens patriarcha, minime debuit ecclesia propria, inimicis & suspectis iudicibus decernentibus, expoliarie? Quod B
q̃is factum sit, multomagis q̃ Athanasius, inimicorum soluto iudicio, sua oportuerat ab ecclesia recipi. ¶Veniat & facundissimus noster papa Gelasius, hæreticorũ expugnator fortissimus: & quod de Constantinopolitanis more solito tunc ægrotantibus dixit, etiam nunc nobis edisserat. Quæro (inquit) tñ ab his, iudicium, quod p̃enduni, ubi nam possit agitari? an apud ipsos, ut ndem sint inimici testes & iudices? Sed tali iudicio nec humana debẽt committi negocia. Quod si iudicio, ubi ndem sunt inimici qui iudices, nec humana debent committi negocia: quanto minus diuina, id est, ecclesiastica? qui sapiens est, intelligat. ¶Et reuera hinc Iustinianus imperator pius legibus suis promulgasse dinoscitur, dicens: Liceat ei, qui suspectum iudicem putat, anteq̃ lis inchoetur, eum recusare, ut ad alium recurratur. Nam quodammõdo natu-
rale est, suspectorum iudicum insidias declinare, & inimicorũ iudicium semper uelle refugere. ¶Hinc sanctus Athanasius inimicorũ sæpe declinauit insidias, hinc sanctus Ioannes Os aureũ, concilij contra se congregati renuit intrare collegiũ. Quinimmo hinc & psalmista Dauid, & Helias eximius prophetarũ, Saulis uel Achab refugiunt prorsus insaniam. ¶Quod aũt hi, qui à iam fato fratre & comministro nostro Ignatio depositi, excommunicati uel anathematizati fuerant, nullam aduersus eũ damnationem intorquere potuerint, ex prolato secundæ uniuersalis synodi capitulo declaratur, cum dicitur: Si uero ecclesiasticũ fuerit crimen, quod eꝓ illatũ extiterit, tunc ꝓbari oportet accusantium personas, ut primo quidẽ hæreticis non liceat accusationes contra orthodoxos episcopos pro ecclesiasticis negocijs facere. Sed ne hos hæreticos esse denegetis, audite sequentia: Hæreticos aũt (inquiunt) dicimus, tam eos qui olim ab ecclesia proiecti sunt, q̃ qui post hæc à nobis anathematizati sunt. Porro, si adhuc nec sic creditis, audite quod subditur: Præter hos aũt (aiunt) & eos qui fidem quidem sanam simulant confiteri, schismaticos etiam & eos qui seorsum à communicantibus nobis eꝓis collectas faciunt. Deinde uero & si quidam ab ecclesia super causis quibusdam reprehensi fuerũt, & proiecti aut excommunicati, siue ex clero, siue ex laicali ordine, nec his licere accusare eꝓm, anteq̃ proprio crimine primitus exuantur. Similiter aũt & eos, q̃ sub accusatione priori consistunt, non ante esse acceptabiles in accusationem eꝓi aut aliorum clericorum, q̃ innoxios semetipsos illatorum ostenderint criminũ. ¶Quid aũt periculi regulæ huius immineat contẽptoribus, nõ ignoratis. Præterea qs de considentibus ibidẽ, nõ de p̃dictis extitit hæreticis atq̃ schismaticis? Nonne Gregorius Syracusanus, millies condemnatus? Nonne Eulampius, Petrus, item Petrus, qui pro nefandis actibus suis & ore confessis, depositionem, deiectionem de anathema inciderunt? Et alij quos enarrare longissimum est. Ecce quales inter ceteros erant, qui contra præfatam regulam C L. patrum, os contra uenerandum patrem

Gelasius papa.

1. Reg. 18. 3. Reg. 19. Inique damnatus Ignatius.

4. q. 1. c. 2.

4. q. 1. c. 2.

A patrem suum aperire non sunt reueriti. Et cum essent ligati, ligare: & cum essent mortui, & in suis penetralibus iam fœtidi, uirum per totum mundum redolentem, mortificare conati sunt, & malæ opinionis nidoribus aspergere tentauerunt. ¶Sed iterum uidete Romanæ sedis pontificẽ, à uobis quidem derogatũ, sed à totius Christianitatis unanimitate ueneratum, & magnæ synodi Ephesinæ præsulẽ Cælestinũ, quid sentiat de his, qui depositi & excommunicati à Nestorio fuerant, postquam depositus coram oculis summi arbitri iam esse credebatur. Et multo magis hoc de fratre & consacerdote nostro Ignatio esse censendũ arbitramini, qui non a prælato quolibet, sicut isti, sed à se deiectis talia pertulit. Ait enim, episcopis Orientalibus scribẽs: Si quis uero aut ab episcopo Nestorio, aut ab alijs qui eum sequũtur, ex quo talia p̃dicare cœperunt, uel excommunicatus uel exutus est seu antistitis seu clerici dignitate, hunc in nostra coïone & durasse & durare manifestũ est. Nec iudicamus eũ remotum, quia non poterat quenq̃ eius remouere sententia, qui se iam præbuerat ipse remouẽdum. Item idem ad clerum Constantinopolitanũ: Aperte (inquit) sedis nostræ sanxit autoritas, nullũ siue eꝓm siue clericum seu professione aliqua Christianũ, qui a Nestorio uel eius similibus, ex quo talia prædicare cœperunt, uel loco suo uel coïone deiecti sunt, uel deiectũ uel execratum uideri. Sed hi oẽs in nostra coïone & fuerunt, & hucusq̃ p durant: quia neminẽ uel deijcere uel remouere poterat, quia p̃dicãs talia titubabat. ¶Intellexistis ne imperator ex superius memoratis, nõ potuisse (ut nunc dicamus) prælatũ suũ, saltẽ quẽlibet remouere, qui fuerant olim ipsi remotinec deijcere quenq̃, qui fuerant iam ante pstrati? Ad infirmandã quoq; sententiã damnatorũ, etiam illud ualere credimus, quod sancta synodus ad p̃fatum papam, quæ apud se gesta sunt referens, pro Ioannis Antiochent amputanda antistitis exaggerata præsumptione, quosdam eorum, qui contra sanctum Cyrillũ & Memnonem latrabant, sine ciuitatibus, uagantes autem & ecclesias non habẽtes, alios uero ante multos annos pro acerbis causis depositos, à suis metropolitis inter alios plurimos fuisse suggessit. Quibus per omnia uestrates (ut ita dicamus) depositores Ignatij, cõparari plurima ex parte uon immerito possunt. Ibi nanq̃ & sine sedibus, & uagi, atque pro suis acerbis facinoribus à propꝛijs metropolitis inuenti sunt episcopatu priuati: ibi etiam communione extorres, & anathematis damnationis consortes fuisse probantur. ¶Vnde miramur, quõ excommunicati ad iudicandum recepti sint, cum secundum apostolicos canones, sine commendatiꝛijs literis in coïone sola recipi prohibeantur. Absurdum etenim est, ut cui nõ licet etiam cum minimis, iuxta sacras regulas, communicare, liceat penes uos etiam de maioribus iudicare. Sed iam de hoc plenissime, deo auxiliante, dicamus, & q̃ à subiectis suis prælatus non debeat sui dispendium perpeti, aut calumnijs impeti, demõstremus. ¶Quod quia Ignatius frater & coepiscopus noster inique pertulit, omni lamentatione plorandũ est. Et certe hos patres à filijs honorari, nõ solum diuinis, uerumetiam humanis legibus, præcipiuntur. Et si hoc carnales, quanto potius spiritales, digna penitus à filijs debent ueneratione polirit? Quanto enim spiritus carnem præcellit, tanto magis ea quæ sunt spiritalia, carnalibus oportet omnibus anteponi? Verum si hoc Ignatij subditi dedignati sunt attẽdere, saltem scelus Iudæorum in Christum patrem perhorruissent committere, nec acuerent linguas suas aduersum patrem ac magistrum suum ipsi sicut serpentes, nec esset gladius in labijs eorum, nec fierent dentes eorum arma & sagitta, & lingua eorũ machæra acuta, formidantes scilicet, ne de se Solomon sapientissimus dixisse uideretur: Generatio quæ patri suo maledicit. Et rursus: Generatio, quæ pro dentibus gladios habet, & commandit molaribus suis. Et iterum: Oculum, qui subsannat patrem, effodiant eum corui de torrentibus, & comedant illum filij aquilæ. Deniq̃ si Cham uidens uerẽda, risit potius q̃ (ut cæteri) cooperuit, maledictionem in filio percepisse legitur: quanto potius hi, qui uerecundiam patris, non solũ (si quælibet fuit) minime cooperuerunt, sed & riserunt, & falso ad subsannationem sui moris homines prouocauerunt, atq̃ (quod est deterius) patenter contra * ipsos de pharetra iniquitatis suæ sagittam

Hæreticus ne minem ligare aut damnare potest.

Verba Cælestini papæ. 24. q. 1. Ait eũ & seq.

al. qui

Epiſcopus à ſubditis ſuis iudicari non debet.

Exod. 20.

Psal. 56. & 63.

Prouer. 30.

Gen. 9.

al. ipſum

Universidad de Deusto
Biblioteca

sagittam iudicij produxerunt? Non sic e contra filij sobrij, non sic, sed auersi, operue-
Gregorius. 1. runt. Quod moraliter egregius doctor papa Gregorius interpretatus, ait: Auersari D
dicimus, quod reprobamus. Quid est ergo, quod filij uerecũda patris, superiecto dor-
sis pallio, auersi uenientes operiunt, nisi quod bonis subditis sic præpositorum suorũ
mala displicent, ut tamen hæc ab alijs occulteptur? operimentum auersi deferunt,
Non debent subditi iudicare prælatos suos, Dist. 21. Nolite. quia dijudicantes factum, & uenerantes magisterium, nolunt uideri quod tegunt.

¶ Sed hæc dicẽtes, nolite nos æstimare, cuiuscunq; proximorum uostrorum quæ
sunt digna reprehensione, uelle defendere. Sed quod ita uelim filios circa spiritalẽ pa-
trem, & discipulos erga magistrum, deuotos ac sobrios esse, ut nulla penitus teme-
ritate ad eorum uitam, ut non dicam dijudicandam, sed nec saltem tenuiter reprehen
dendam prosiliant. Qũ docente præfato papa in libro Regulæ pastoralis, Admonen
di sunt subditi, ne præpositorũ suorum uitam temere iudicent, si quid eos fortasse age
re reprehensibiliter uident, ne unde recte mala redarguũt, inde p elationis impulsum
in profundiora mergantur. Admonẽdi sunt, ne cũ culpas ꝓpositorũ cõsiderant, con-
tra eos audaciores fiant. Sed sic quæ ualde sunt eorum praua, apud semetipsos dijudi-
Dauid noluit ꝑcutere Saul. 1. Reg. 24. cent, ut tamen diuino timore constricti, ferre sub eis iugum reuerentiæ nõ recusent.

¶ Quod melius ostendimus, si Dauid factum ad medium deducamus. Saul qp
pe persecutor, cum ad purgandum uentrem speluncam fuisset ingressus, illic cum ui g
ris suis Dauid inerat, qui iam tam lõgo tempore persequutionis eius mala tolerabat.
Cumq; eum uiri sui ad feriendum Saul incenderent, fregit eos responsionibus, quia
manum mittere in Christum domini non deberet. Qui tamen occulte surrexit, & ora
chlamydis eius abscidit. Quid enim per Saul, nisi mali rectores? Quid per Dauid, nisi
si boni subditi designantur? Saul igitur uentrem purgare, est prauos præpositos con-
ceptam in corde malitiam, usq; ad opera miseri odoris extendere, & cogitata apud se
noxia, factis exterioribus exequendo monstrare. Quem tamen Dauid ferire metuit,
quia piæ subditorum mentes ab omni se peste obtrectationis abstinentes, præpositó-
rum uitam nullo linguæ gladio percutiunt, etiam cum de imperfectione reprehen-
dunt, qui etsi quando pro infirmitate sese abstinere uix possunt, ut extremi quidam
* forte, altitudinem seu apicem atq; exteriora mala præpositorum, sed tamen humiliter loquantur, quasi oram chla-
mydis silenter incidunt: quia uidelicet, dum prælatæ dignitatis* falsem
innoxie & latenter derogant, quasi regis superpositi uestem fœdant. Sed tamen ad se-
metipsos redeunt, seq; uehementissime uel de tenuissima uerbi laceratione repre-
hendunt. Vnde bene & illic scriptum est: Post hæc Dauid percussit cor suum, eo q
abscidisset oram chlamydis Saul. Facta quippe præpositorum, oris gladio feriendа
non sunt, etiam cum recte reprehendenda iudicantur. Si quando uero contra eos uel f
in minimis lingua labitur, necesse est, ut per afflictionem pœnitentiæ cor prematur,
Roma. 13. Num. 16. quatenus ad semetipsum redeat: & cum præpositæ potestati deliquerit, eius contra se
iudicium, à quo sibi prælata est, perhorrescat. ¶ Nam cum præpositis delinqui-
Nemo ep̃m sui accuset. mus, eius ordinationi, qui eos nobis prætulit, obuiamus. Vnde Moses quoq; cũ con-
tra se & Aaron conqueri populum cognouisset, ait: Nos enim quid sumus? nec con-
1. Cor. 4. tra nos est murmur uestrum, sed contra dominũ. Hinc etiam prædicator ueritatis Pau
lus apostolus subditis suis, & quibus Christi euangelium prædicabat, dicit: Mihi autẽ
pro minimo est ut à uobis iudicer. Hinc Sixtus apostolicæ sedis antistes, Euphemium
episcopum damnasse describitur, nihil aliud in depositione illius obijciens, nisi q; Po-
lychronium Hierosolymitanũ ep̃m, pontificem suum, accusauerit. Et qdem Poly-
chronius à legatis sedis apostolicæ, eo q; sedem Hierosolymitanam primã esse mẽda
citer affirmabat, & per simoniacam hæresim ordinationes fecisse probatus est, eccle-
priuatus est gubernaculis, & urbe electus. Sed & Euphemius nihilominus, quia hũc
præsumptuose, licet ueraciter, accusauerat, damnationi à synodo subactus est: & quo-
niam linguam suam contra sibi prælatum erexerat, anathema susceꝑit, adeo, ut Leo e
clesiæ Romanæ diaconus eñceret, ita dicẽdo: Ex re enim dãnaberis, qm̃ pontificem q
te consecrauit coepiscopũ, condemnabas & accusabas. Qui cadens in terrã, ante omne
concilium

A concilium eꝑorum ibi confitebatur se peccasse, Abundio eꝑo, misso ab urbe Roma,
dicente: Non licet quenq; accusare pontificem suũ, qm̃ iudex nõ iudicabitur. Quo au-
dito, Valentinianus Augustus (sicut apud nos scriptũ habetur) cuius uos in hoc imi-
tatores esse debetis, gauisus est in damnatione eꝑi Euphemij, q extitit accusator Po-
lychronij pontificis sui. ¶ Consonat aũt huic necessariæ sententiæ sanctus Sylue-
ster, & Magni Constantini baptizator Augusti, dicẽs: Neq; ab Augusto, neq; ab oñi
clero, neq; à regibus, neq; à populo iudex iudicabitur, haud dubium quin ecclesiasti-
cus. ¶ Pelagius quoq; ꝑsul apostolicus, cuidam regi Francorum scribens, sic dicit: Rescripti Pe lagij papæ.
Cum celsitudini uestræ multa dona mia diuina contulerit, pro amore tamẽ quem ec
clesiæ eius synceriter exhibetis, fecit uos multis regnantibus clariores: qm̃ inter alias
regni uestri curas, pro tranquillitate sanctæ ecclesiæ præcipuam solicitudinẽ uos cer
tum est exhibere. Quæ cum ita sint, miramur, quia quantum nobis præsentium porti
torum suggestio patefecit, passi estis subripi uobis & Sabaudum fratrem & coepi-
scopum nr̃m, Arelatẽsis ciuitatis antistitẽ, cuius ecclesia in regionibus Gallicanis pri
matus priuilegio & sedis apostolicæ uicibus decoratur, ad petitionẽ episcopi ab ipso
ordinari, in iudicijs sequentis ciuitatis eꝑi, quod nulla ecclesiastica lege uel rõne cõce
ditur, iudicandũ iuberetis occurrere: ut ipso, de conculcato loci sui prætudicio, con-
querente, ille q usurpauit, necesse sit de illicita præsumptiõe culpari. Pro qbus Chri
B stianitatis uestræ confidentia freti, paterno studio postulamus, ut si quid tale factũ est,
congrua satisfactione celeriter amputetur, nec ullũ sui exemplum in perturbatione ec
clesiæ, quas uobis deus credidit, relinquere concedatur: & huiusmodi causis solicitã
uos in reliquo decet exhibere cautelam, ne quid contra ecclesiasticas regulas petenti-
bus concedatis. Quia quod bene cognitũ est religiosæ menti uestræ, nõ aliter deo ue
stra recte potest regalis deuotio famulari, nisi prouidentia eius ecclesiasticorum ordi
num seruetur integritas. Præterea, suauissimus pater & papa noster Gregorius (de Rescriptum Gregorij I.
quo supra diximus) clero Mediolanensis ecclesiæ, pro eligendo sibi eꝑo, literis suis
præcipiens, ait: Pensantes ergo, quæ cũctis expediunt, & quẽ uobis gratia diuina ꝑtu
lerit, integerrimam semper in oñibus obedientiã præbete. Iudicari nanq; à uobis ul
tra non debet, semel prælatus: sed tanto nunc subtiliter iudicandus est, quãto postmo
dum iudicãdus non est. Cõsecrato aũt uobis, deo autore, pastori tota uos mẽte com-
mittite, atq; in illo omnipotenti dño, qui uobis hunc prætulit, deseruite. ¶ Quibus
rite collectis, satis euidenter (ut opinamur) ostensum est, non posse legitime subie-
ctos de ꝑlati sui uita iudicare: nec præter hæresim, cuiuscũq; sit meriti, temere repre
hendere. Sed si adhuc placet aliquid de hoc nosse quod delectet, antiqui patris & ue-
C nerabilis doctoris Areopagitæ Dionysij ad Demophilum uerba, uobis recitari ꝑci- Epistola Dio nysij Areopa gitæ.
pite. Qui etiã in causa pietatis delinquentẽ sacerdotẽ nefas sancit à minoribus uel ab
inferioribus iudicari, ne fiat ecclesia dei aliquid inordinatum, & status eius in aliquo
confundantur. ¶ Verum hucusq; ꝙ à suis suffraganeis atq; subditis frater & com-
minister noster Ignatius, non debuerit iudicari, sed nec facile reꝑhendi, breuiter com
probauimus. Nunc aũt, diuina inspiratiõe, nõ nos pigebit, nec nobis impossibile erit, Dist. 21. c. Nũc
ostendere uobis, si tñ audire uelitis, non posse quenq; rite ab his, qui inferioris digni- auxem.
tatis uel ordinis sunt, iudicialibus summitti definitionibus. Siquidem tempore Dio Marcellinus.
cletiani & Maximiani Augustorum, Marcellinus eꝑus urbis Romæ, qui postea infi-
gnis martyr effectus est, adeo cõpulsus est à paganis, ut in templum eorum ingressus,
grana thuris super prunas poneret. Cuius rei gratia collecto numerosorum cõcilio
episcoporum, & inquisitione facta, hoc se idem pontifex egisse confessus est. Nullus
tñ eorum proferre in eum sentẽtiam ausus est, dum ei sæpissime omnes perhiberent,
tuo ore iudica causam tuam, non nro iudicio. Et iterũ: Noli, aiunt, audiri in nostro iu-
dicio, sed collige in sinu tuo causam tuã. Et rursus: Qm̃ ex te, inquiunt, iustificaberis,
aut ex ore tuo condemnaberis. Et iterum dicunt: Prima sedes non iudicabitur à quo-
quam. ¶ Hinc etiam superius memoratus cõfessor Christi Syluester, fecit gradus Syluester.
in gremio synodi, ut nõ presbyter aduersus eꝑm, non diaconus aduersus presbyteꝝ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἀκολουθος ὑποδιακονος ἀκολουθος non subdiaconus aduersus diaconem, non acolytus aduersus subdiaconem, non exor-
cista aduersus acolytum, non lector aduersus exorcistã, non ostiarius aduersus lecto-
rem, det accusatiõem aliquam, neq; pſul summus à quoq; iudicabitur. Qm̃ scriptum
Matth. 10. Sixtus III. est, Non est discipulus super magistrũ. ¶Sed & cum quidã tpe quodã contra Sixtũ
papam tentassent quædã non boni rumoris obiicere, & in concilio, cui & Valentinia
nus Augustus intererat, dictum fuisset, Non licere aduersus pontificem dare senten-
tiã, surrexit idẽ protinus imperator, & in arbitrio præfati põtificis tribuit iudicare iu
dicium suum. ¶Etem̃ nullus pontificum, minorũ uel inferiorꝝ urbiũ subactus iu-
Synod. Ephe sina. dicijs inuenitur. Vnde Ioannes Antiochenus, tertiæ uidelicet sedis epus, inter cætera
legitur in Ephesina synodo usq; ad correctionem damnatus, qui Cyrillum Alexan-
drinum, secundæ scilicet sedis epm, irregulariter dãnationi præsumpsit addicere, ea
dem uenerabili synodo ad Cælestinum summæ sedis præsulem, taliter in scriptis po
stulante ac dicẽte: Indignetur ergo tua religiositas cõpetenter pro his quæ facta sunt.
Si enim data fuerit uolentibus licentia, & maiores iniurijs sedes afficere, & cõtra eas,
in quibus non habent potestatem, contra leges, sic & contra canones proferre senten
Chalcedonen se. tias, ibunt ad ultimam confusionem ecclesiæ res. ¶Deinde uero in sancta Chalce-
donensi synodo, cum à iudicibus Basilio epo Seleuciæ obiiceretur, quare in damnatio
one Flauiani subscripserit, & ipse responderet, quoniam in iudicio C xx. aut xxx. epi-
scoporum traditus, necessitatem habui parere his quæ ab illis ordinabantur: & Dio-
scorus ad hæc diceret ei, Erubescens homines præuaricatus es quod bonum est, & si-
dem meam al. offendi fi- dem spreuisti. Non audisti quod scriptum est, Non erubescas in ruinam tuam, præ-
fatus Basilius episcopus respondit: Si iudices habuissem, martyrium sustinuissem.
Distin. 21. Deniq; inferior superiorem, nec benedice- re, nec male- dicere habet. Etenim Constantinopoli offendi fidutiam meam, à patre autem qui iudicatur in-
stis non utitur. filius enim patri etiam iusta dicens, moriatur. ¶Deniq; si in epistо-
la legimus ad Hebræos, ꝙ minor à maiore benedicatur, restat profecto ut exigente
ratione, etiam maledicatur. Siquidem hæc utiq; prænoscentes periculosa tempora il
li, qui ante nos fuerunt, prouidam in ecclesiis consuetudinem tradiderunt, hodieq; in
ecclesia Romana (quæ magistra est omnium ecclesiarum) imprætermisse seruatur,
ita ut nullus sacerdos, maiore suo non innuente consacerdote, cuilibet rei benedicere
tentatur. Sed & anterior stans ad pronunciandam aliquã lectionem, bñdictionem qui-
dem postulat, sed ei quilibet inferior non audet penitus benedicere. Cur hoc nunqd
2. Cor. 9. benedicere peccatum est? Absit. De maledicis enim, non de benedicis dicit Apostо-
lus, quia regnum dei non possidebunt. Sed per hoc innuitur, quantæ censuræ freno
Matth. 10. inferiores quiq; ad suos iudicandos præpositos coercendi sunt, si his nec etiam bene-
dicendi ius ullum penitus obtineant. Et reuera, ut superius ex euangelio, beato Syl-
uestro cõmemorante, iam diximus, Nõ est discipulus super magistrum: Si ad bene-
dicendum non, quanto minus ad maledicendum? ¶In tantum autem hanc præsum
ptionem sancti patres apud Chalcedonem detestati sunt, ut Dioscorum Alexandri-
num antistitem, inter cætera idcirco potissimum sine ulla restitutione damnauerunt,
Psalm. 11. quia in contumacia permanens erga primæ sedis Romanæ priuilegium, resipiscere
à suis superstitionibus, ut seruaretur à prima sede apostolica, noluit: & ponens in ex-
lum os suum, & lingua eius transeunte super terram, excommunicationem in sancti
Leonem papam dictauit, ita, ut in sententia contra ipsum prolata, hoc ualdeantur me
morare præcipue, dicentes: Quoniam secundis excessibus priorem iniquitatem ual-
de transcendit. Præsumpsit enim & excommunicationem dictare aduersus sanctissi-
mum & beatissimum archiepm magnæ Romæ Leonem. Nunquid ibi legitur, ingi-
tionem fuisse factam, utrum iuste an iniuste ipsum iam fatum Dioscori excommuni-
cationem dictasset? Non plane, sed absq; omni controuersia hoc in eo ulti sunt: quia ct
esset inferior, potiorem quibuslibet conatus est lacessere contumelijs, teste Anatolio
Constantinopolitano præsule, qui dicit: Propter fidem non est damnatus Dioscorus,
2. Cor. 11. sed quia excõmunicationem fecit domino archiepo Leoni. ¶Voluerunt em̃ in do-
mo dei nihil fieri præpropere, nihil confusum, nihil inordinatum. Vnde apte quis

A in Aphricano concilio diffinitum est, Capi. liij. Ita unusquisque nostrum ordinem
sibi decretum à deo cognoscat, & posteriores anterioribus deferant, nec eis incon-
sultis aliqd agere præsumãt. Et supra memoratus Gelasius papa, multarum destru- Gelasius.
ctor hæresecon, in decretali epistola ad uniuersos dicit episcopos per Dardaniam con
stitutos: Si certe de dignitate agitur ciuitatum, secũdæ sedis & tertiæ maior est digni
tas sacerdotum, quàm eius ciuitatis, quæ nõ solum int̃ sedes minime numeratur, sed
nec inter metropolitanorum iura censetur. Et item idem in tertio ad Orientales epi-
scopos: Præcipue, inquiens, cum de secundæ sedis ageretur antistite. Nec ab inferio-
re qualibet, sed à prima sede iure posset absolui. Inferior quippe potiorem absoluere
non potest. Sola ergo potior inferiorem conuenienter absoluit. Hinc liquido perui-
detur, quia quem non potest absoluere, non potest iudicio inferior potiorem ligare.
¶Porro cum Theodoricus hæreseos Arrianæ fæce pollutus, papam Symmachũ Concilũ con-
usq; ad damnationem, multis hunc accusantibus, impetere uoluisset, & quotquot po tra Symma-
tuit ex Liguria, Aemilia, Valeria, & ex diuersis regiõibus, atq; de Sicilia insula, hui- chum papam
us rei gratia epos Romam colligi præcepisset, & his ad se uenientibus dixisset, Plu- per Theodo-
ra ad se de papæ Symmachi actibus horrenda fuisse perlata, & in synodi oportere, si ricum regem
uera esset inimicorum eius obiectio, indicatione cõstare: memorati pontifices, qui- Gotthorum.
bus allegandi imminebat occasio, suggesserunt, ipsum, qui dicebatur impetitus, de- al. Venetia
B buisse synodum conuocare, sciẽtes, quia eius sedi primum Petri apostoli meritum uel
principatus, deinde sequuta iussionem domini conciliorum uenerãdorum autoritas,
ei singularem in ecclesiis tradidit potestatem. Nec antedictæ sedis antistitem mino-
rum subiacuisse iudicio. Et rursus: Causas, inquiunt, dei, ipsius esse iudicio committẽ
das, qui ualet corpus occidere, & animam mittere in gehennam: qui dicit, Mihi uindi- Lucæ. 12.
cta, & ego retribuam: apud quem conscientia nuda est, cui non abscondũtur occul- Deut. 32.
ta. Et iterum ĩdem ipsi dicunt: Quod dicebatur, maiori iudici seruabamus, instruen-
tes eos, quia per uos illis Christus innotuit, Non esse ouium, lupi insidias præuidere,
sed pastoris. ¶Ad postremum uero isti ipsi uenerabiles præsules, cũ uidissent con
tra caput * manus suas erigere, quicquid de sæpe fati Symmachi sanctis- * forte, * oues
simi papæ actibus delatum fuerat, totum dei iudicio reseruarunt, ita ut singuli quique aut omnes
in subscriptione sua hoc patenter indicent, cum dicunt: Laurentius episcopus eccle-
siæ Mediolanẽsis, huic statuto nostro, in quo totam causam dei iudicio commisimus,
subscripsi. Similiter Petro episcopo ecclesiæ Rauẽnatis & cæteris episcopis subscri-
bentibus. Nimirum, quoniã sicut magnus Christi confessor Ennodius Ticinensis epi- Ennodius.
C scopus, qui ab Hormisda apostolicæ memoriæ, Constantinopolim missus, innume-
ras miserias à Græcorum uesania, pro Christi fide & statu ecclesiæ, non semel pertu-
lit, ex propheta de his meminit: Nunquid gloriabitur securis contra eum qui secat in ea? aut exaltabitur serra contra eum qui trahit eã? His ita ex diuina scriptura & pro- Esaiæ. 10.
babilium patrum doctrina commemoratis, sole clarius exhibuimus, non posse quen
quam, qui minoris autoritatis est, eum, qui maioris potestatis est, iudicijs suis addice
re, aut propr̃ijs diffinitionibus subiugare. ¶Verum de hoc generaliter nos huc- Hic medium
usq; dixisse sufficiat. Cæterum, ut calamum ad Constantinopolitanos præsules spe- est epistolæ.
cialiter extendamus, aut nunquam omnino, aut certe uix eorum aliquis, sine consen-
su Ro. pontificis reperitur iectus, qui tamẽ hactenus inter depositos annumeretur,
& non ab hæreticis uel tyrannis pulsus aut interemptus commemoretur. Deniq; ut Multi ex epi-
ex his paucos commemoremus, nonne Maximus, postquam multum à Damaso pa- scopis Con-
pa (sicut eius ad diuersos epistolæ missæ indicant) laboratum est, Constantinopoli stantino. hæ-
pulsus est? nonne Nestorius? nonne Acatius? nõne Antemius, Sergius, Pyrrhus, Pau retici.
lus, Petrus, sedis apostolicæ discurrentibus consultationibus ac decretis, iecti sunt?
Cur ergo, cum ita sit, in solo Ignatio Petri memoriam despicere ac obliuioni trade- Iniquitas ſm
re studuistis? nisi quia pro uoto cuncta facere uoluistis, constituentes synodum Ephe- pera. contra
sinæ secundæ crudelitate consimilem, quamuis ibi Alexandrinus erat, qui cum cæte Ignatium.
ris sibi sociatis cõpatriarchis, aduersus sanctum Flauianum agebat. Hic autem, ut de

Universidad de Deusto
Biblioteca

patriarchis omittamus, nec unius epūs ciuitatulæ, aut quilibet ignotæ personæ, ad D uersus tm̄ pontificem extitit sententiæ promulgator, q̄ non de suffraganeis & subiectis eius fuit. ¶Sed dicitis fortasse, nō fuisse in causa Ignatij sedē apostolicam cōuocare necesse, qa non hūc ullus hæreseos error inuoluerat, ob pietatis intuitū, ita recte deum colentis, & magis suā iniuriā q̄ sui dei & dñi uindicantis: nonne magis oportuit circa eū magnanimitatē ostendere, & regularē uos obseruare censurā, qm̄ à deo nec p hæresim, nec p ullū oīno schisma discessit, q̄ si cūctis pollēs uirtutib⁹, oīpotenti minime dño per orthodoxā fidē penitus adhæsisset? Cōgregatis concilijs aduersus eū, & ad imperij uestri nutū cuncti sunt famulati mīnores, & ad uotū secularium (ut cū pace uestra dicamus) de solio imperiali descendētes, cathedram p̄sularē (ut ita fateamur) ascendistis, & pro desiderio hostium eius, Augustalium obliti sceptrorum, quendam regem Israel imitātes, aduersus illū sacerdotalis mīnisterij arripuistis officiū, præsertim cum imperiū uestrum suis publicæ rei quotidianis administrationib⁹ debeat esse contentū, nec usurpare quæ sacerdotibus dñi solū conueniūt. ¶Dicite quęsumus, ubi nā legitis imperatores antecessores uestros, in synodalibus conuentibus interfuisse, nisi forsitā in qbus de fide tractatum est, quæ uniuersalis est, quæ oīm cōmunis est, quæ nō solū in clericos, uerumetiā ad laicos & ad oēs oīno pertinet Christianos. Vos aūt non solū synodo in causa sacerdotis collectæ interfuistis, uerumetiā numerosi secularij millia forte ad uidēdum eius opprobriū aggregastis, cum magis debueratis in hoc imitari Cōstantinū piū Augustū, de quo scriptū est, q̄ dixerit, quia si uidissem aliquē eorum, qui religioso circumamicti sunt habitu, turpitudinē aliquē operantē, chlamydē meam explicassem, & cooperuissem eū, ne uideret à quoq̄. Sed hoc in uiro oīa hæc obliuioni traduntur. fit plausus de dñi sacerdote scurris & histrionibus. Heu, quō obscuratum est aurum (libet cū Hieremia clamare) mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omnium platearum. ¶Deinde uero contra ritum ecclesiasticum, contraq̄ uenerādas leges, producitur accusator de imperialibus ædibus: & cui imperari potest, ad falsum dicendū testimoniū adhiberur. Fiunt suspecti, iudices: & lupi, custodes: & mercenarij, q̄ uidebantur esse pastores, non ascendētes ex aduerso potestatibus mundi, iuxta Ezechielem, nec opponentes murū pro domo dñi, sed descendētes in infernum uiuētes, hoc est, scientes. ¶Submittitur minorū, inferiorum, & subiectorum deliberationibus, cum sacris canonibus pientibus, & exemplis sanctorum p̄m, semper, ubi est maior autoritas, fit eundum, & in omnibus controuersijs ad potioris sedis iudicia dirigatur. Quod non solum à catholicis, uerumetiam ab ipsis constat obseruatum hæreticis. Alioquin acephalum liquet esse concilium, ubi de tanta persona agitur, & maiorum non expectatur sententia, cum nec in causa clericorum inferioris gradus, solius epi sui iudicium, tantummodo aliās postulādum, p̄stolandum sit. ¶Sed ne sine autoritate canonica quicq̄ prosequi uideamur, sancti Chalcedonensis concilij sanctiones ad memoriam reducamus, quæ ita decernunt: Si clericus habet causam aduersus epm̄ pprium, uel aduersus alterū, apud synodū prouinciæ iudicetur. Quod si aduersus eiusdē prouinciæ metropolitanū epūs uel clericus habet querelā, petat primatem diœceseos, aut sedē regiæ urbis Cōstantinopolitanæ. In quo hic tenor obseruādus est, ut si uidelicet clericus aut epūs aduersus metropolitanū habet querelā, & tanta urgetur necessitate, uel si hoc graue nō ferat, ubicūq̄ sit positus, primatē diœceseos petat. Quod si iuxta Cōstantinopolitanā urbē quisq̄ cōstituerus, & solius p̄sulis eius iudicio uelit esse contētus, petat eādē regiā urbē. Cū em̄ dixisset, petat primatē diœceseos, p̄ceptū posuit eadē sancta synodus, regulāq̄ constituit. Cū uero distinctiua cōiunctiōe addidisset, aut sedē regiæ urbis Cōstantinopolitanæ, liquet profecto, qa hoc secundū permissiōem indulsit. Ergo saltem nunc non uidetis, ad maiora semper esse properandū? Et quanto magis ad potioris autoritatis iudicium tenditur querimonia, tanto adhuc amplius maius culmen petendū est, q̄usq̄ gradatim pueniatur ad eam sedē, cuius causa aut à se negocioꝝ meritis exigentibus in melius cōmutatur, aut solius dei sine quæstiōe reseruaē arbitrio.

Regem Israel, Ofiā dicit, 2. Para. 26.
Dist. 10, c. Imperium.
Dist. 96. c. Vbi nam.
Thre. 4.
Iniquum iudicium contra Ignatium ab Impr.
4. q. 4. c. fi. Ezech. 13. Psalm. 14.
Dist. 21. c. Submittitur.
Canon concilij Chalcedonensis.

¶Quem autem primatem diœceseos sancta synodus dixerit, præter apostoli primi uicariū, nullus penitus intelligitur. Ipse est enim primas, qui & primus habetur & summus. Quæ uirtus, si locus exegerit, in subditis demonstrabimus. Ne uero moueat, quia singulari numero diœceseos dictum est, sciendum est, quia tantundem ualet dixisse primatem diœceseos, quantum si perhibuisset, diœceseon. Plenæ sunt cū sanctæ scripturæ tali forma locutionis. Deniq; scriptum est, fons ascēdebat è terra, irrigans uniuersam superficiem terræ. Qui enim non ait, unus fons ascendebat è terra, sed ait, fons autem ascēdebat è terra, pro numero plurali posuit singularem, ut sic intelligamus, fontes multos per uniuersam terram loca uel regiones proprias irrigantes, sicut dicitur miles, & multi intelliguntur: sicut dicta est locusta & rana in plagis, quibus Aegyptij percussi sunt, cum esset innumerabilis locustarum numerus & ranarum. Ista & hic diœcesim singulariter dixit, sed hāc propter unitatē pacis & fidei pluraliter intelligi uoluit. Illud autem ridere libuit, q̄ quasi ad maiorem firmitatē concilium aduersus Ignatium fratrem & comministrum congregatum, æqualis numeri cum sancta olim synodo in Nicea à sanctis patribus celebrata, fuisse perhibetis. Quod si ideo est admittendum, quia æqualis numeri cum sancta Nicena synodo antistites habet, necesse est, ut aut septimam, aut octauam hoc synodum uocitetis. Necesse est etiam, ut tot in similitudine illius synodos colligatis, quot pro Nicenæ synodi sequendis decretis constat fuisse cōcilia congregata. Quid autem proficit, solo numero conuenientium personarum sanctam synodum uos fuisse sequutos, & moribus hanc esse crudeliter persequutos? Vtinam non essent tot numero, sed tamen existerent tales meritis, quales erant quibus Christus aiebat: Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri meo dare uobis regnum. Non ergo totidem præsules, sed merita non minora, synodum synodo possunt facere parilem: magisq̄ illud aduertendum est, qa ibi contra unius nuncupati presbyteri uesaniam, non solum multarum regionū pontifices, uerumetiam & patriarchæ

Hic uero non solum in alicuius presbyteri, uerumetiam patriarchæ negocio, non solum nullus patriarcharum, sed nec ullus alterius diœceseos inuentus est quisquam episcopus, sicut iam significauimus. Numerus igitur pusillus nec obest, ubi abundat pietas: nec multiplex prodest, ubi regnat impietas. Quinimmo, quanto numerosior est congregatio malignorum, tanto ualidior est ad sectandum suorum praua uotorum. ¶Nec gloriandum est in multitudine, ubi non contra mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitiæ, certamen assumitur, sed aduersus carnem & sanguinem, id est, aduersus homines, totius belli pondus inducitur. Nisi Psalmista nosset quandā non bonorum multitudinem, nequaquam deo supplicando diceret: Dispersio enim minorationem facit, minoratio uero abolitionem generat. Nolite ergo gloriari in multitudine, quia non multitudo, sed causa damnationem uel iustificationem adducit. Neque enim Ignatium iustiorem dixerimus iam memorato Dauid rege & propheta domini, qui dicebat: Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis. Sed quid de homine dicimus, cum de deo, nímirum ex cuius persona hæc Psalmista dicebat, in passione ipsius, sicut euangelium attestatur, tale quid nihilominus agnoscamus? ¶Quod aūt scripsistis, uos idcirco quosdam nostrorum adesse uoluisse, quoniam dicebamur cum expugnatoribus sacrorum imaginum concertare, noua profecto adinuentio est. Nam apud uos præsentia missorum nostrorum pro imaginibus sacris nec digne decertatum est, nec impugnatores earum hactenus errare desierūt: sed sicuti usq̄ ad illud tempus apud uos superhac causa strepitus & blasphemiæ non cessarunt, ita & nunc ibidem prophana prædicantur, & hucusq̄ sacrilega pronunciantur. Vnde apparet legatos nostros non caupetiti, res ipsa declarat: uidelicet, sicut iam dictum est, ut quod de Ignatio iudicandum erat, & acceptum apud omnes & fixum semper maneret, utpote quod tantæ autoritatis uicarij iudicassent. Hos enim nec saltem tenuis rumor aspersit aliquando, cum

Primas diœceseos quis.
Gene. 2.
Exod. 10.
Concilij contra Ignatium
Lucæ. 12.
Defectus hic est. Desunt forte huiusmodi uerba, cōgregati fuerunt,
Non est gloriandā in multitudine.
Psalm. 58.
Contentio de imaginibus.
Psalm. 19.
al. Nos

Universidad de Deusto
Biblioteca

praua ſapientibus ſapere, quanto minus concertare? Si quidem nuſquã frigidus, nuſ- D
quam tepidus labor ſanctorum apoſtolicæ ſedis præſulum, circa ſacrarum imaginũ
debitam reuerentiam & competentem uenerationem apparuit. Nec defuerunt hæ-
impugnatoribus deceſſorum noſtrorum certamina. Qui hoc egerunt ſcriptis, hoc di
uerſis laboribus, hoc etiam ſuis increpationib⁹ apud mundi huius principes, ut ralis
Nicea ſyno- dus ſecunda memoratur. Methodius. error eminus pelleretur. Quatenus dixeritis, non noſtri eguiſſe uos ad expugnandos
hæreticos, pro eo, quod iam fuerit huius mundi hæreſis in Nicea ſecundo conuocata
ſynodo, & à magno Methodio deinde ſubuerſa. Quaſi non & ipſi ſecũdo in Nicea col
lectæ ſynodo apoſtolica noſtra ſedes præſederit, & primã contra male ſentientes ſpi-
ritalem ſagittam emiſerit. Et rurſum: Quaſi non & uenerãdæ memoriæ Methodius
in Græcia perſequutione feruente, hic apud beatum Petrum & apud nos, ubi olim
Athanaſius, ubi Paulus, ubi plurimi cum illis & præter illos, ubi deniq; ſemper ca-
tholicis ſubuenitur, conſequuti ſunt requiem, donec apprehenderet campum certa-
minis iam ſatiatus lacte huius matris omnium, ſanctæ uidelicet Rom. eccleſię, catho
licum dogma defendere fuerit eruditus. Et quaſi non hinc auctoritatem prædicandi
Ephe. 6. ſumpſerit, nec hic inſulis ſacerdotalibus ditatus extiterit. Ad extremũ, quaſi non hinc
conſtantiam Petri & *forte animum* omnia Pauli ad debellandos iconomachos arma
portauerit, id eſt, loricam iuſtitiæ, calceatos pedes in præparatiõe euãgelij pacis, ſcu-
tum fidei, galeam ſalutis, & gladium ſpiritus quod eſt uerbum dei. Non ergo dica-
tis, non eguiſſe uos in cauſa pietatis Rom. eccleſiæ, quæ collecta concilia ſua autori-
tate firmat, ſua moderatione cuſtodit. Vnde quædam eorum, quia conſenſum Rom.
Synodus abſq; Ro. Pontif. autoritate nõ ualet. pontificis non habuerunt, ualitudinem perdiderunt. ¶ Quõ non egeat quælibet
ſynodus Rom. ſedis, quando in Epheſino latrocinio cũctis præſulibus & ipſis quoq;
Apocal. 5. patriarchis prolabẽtibus, niſi magnus Leo, imitator ſcilicet illius Leonis, de quo ſcri
ptum eſt: Vicit leo de tribu Iuda, diuinitus excitatus, os aperiẽs, totũ orbem & ipſos
quoq; Auguſtos concuteret, & ad pietatem commoneret, religio catholica penitus
corruiſſet. Nam & in cauſa ſacrarũ imaginum, ante ſanctiſſimum Methodium, quin-
immo & ante ſynodum in Nicea ſub Hirene congregatam, cum adhuc hoc ſchiſma
nouiter eſſet exortum, & Conſtantinopolitanos penè cunctos more peſtilẽtiæ inua-
ſiſſet, Roma. præſules Gregorius inter cæteros & Stephanus, conuocatis epiſcopis
Excuſatio cur nõ ad oĩa reſpõſum ſit. occidentalium regionum, inueniuntur fortiter dimicaſſe, & hoc funditus cõdemnaſ-
ſe. ¶ Hæc quidem primordijs epiſtolæ imperij ueſtri reſpondimus, non quan-
tum poteramus adhuc, ſed quantum ſufficere credidimus, ad conuincendam ſcilicet
ſtoliditatem eorum qui talia ſapiunt, qualia in epiſtola ueſtro ſigno ſignata & nobis
miſſa, reſonare uidebantur. Nõ enim nos ex pio corde uel ore ueſtro, tam prophana
tamq; peruerſa proceſſiſſe putauimus. Ad reliqua uero, quæ ex eadem epiſtola uſa,
plurima ex parte remanebant, reſcribere his pro cauſis omiſimus, uidelicet, quoniam
tanta nos pater cæleſtis ſecundum beneplacitum ſuum ægrotatione, quaſi filios ſuos
corripuit, ut non ſolum quæ ad reſpondendum propoſitionibus uſis idonea eſſe per
ſpeximus, non ualeremus exponere, uerumetiam eadem ipſa qualiter dictarẽtur, nul
li, ægritudine nimia preſſi, quiuerimus edicere. Et quia legatus ueſter tanta eſt impa-
tientia uſus, ut antequam nos ex ualidiſſima infirmitate reſpirare aliquantulũ cogno
uiſſet, nullam moram paſſus, mox etiam nobis inconſultis, urbe (quam uos quidem
inueteratam, ſed Honorius pius imperator æternam uocat) diſceſſerit: ob nihil alie-
ud, niſi quia iam tempus hyemis imminebat, & periculum ſui uel militum ſuorum,
R.o. eccleſiæ priuilegia. qui ſecum erant, uehementiſſime formidabat. Apud quem uix obtinere potuim⁹, ut
ſaltem dum hæc ſcriberentur, qñ ad Vrbem reuerti nullo modo uoluit, in Oſtia po
ſitus expectaret. ¶ Tertio, quia cum eadem quæ ſuperfuerunt in ipſa epiſtola,
ad quæ nihil reſpondimus, ſed potius philoſophando contẽpſimus, plena eſſent oĩ
prauitate atq; blaſphemia, & contra ipſam diſpoſitionem dei (in qua eccleſiæ ſediſq;
Romanæ priuilegia, cunctarum eccleſiarum priuilegijs ſua ineffabili prudentia ſtu
lit) uenena diffunderent, non ueſtra eſſe uerba, ſicut prædiximus, quæ tam perperam

A ſonabant, rdcidimus. Ac per hoc his, quæ in ambiguum uenerant, nõ potuimus, tam
quam indubitatis reſpõſa uel apologetica ſcripta remittere. Veruntamen, ſi ueſtra fu
erunt uerba, quæ in deſpectum beati Petri apoſtolorum principis, immo dei, cuius
ordinationi reſiſtitis, ſcripta, & quaſi detrahentia priuilegijs huius ſacratiſſimæ eccle
ſiæ miſſa ſuntifateor, non uos ſtudioſe ſacras regulas, non uenerãdarum ſynodorum
actiones, non piorum imperatorum leges, uon ueraces probabilium uirorum hiſto-
rias lectitaſſe. Quas forte tamen tam conati eſtis in derogatiõẽ eccleſiæ tantæ, inuti
liter ac incomperenter atq; incongrue memorare. Sed rogamus omnipotentem de-
um, ut qui ſuæ cognitionis uobis reſeruauit myſterium, tribuat quoq; noſſe ad ple-
num ſuæ diſpoſitionis, qua ſancta eccleſia moderatur arcanum, & quæ ſint uel quan-
ta & qualia priuilegia eccleſiæ Romanæ, & ex quo ceperint exordium, & quis eius
ſummæ autoritatis autor exiſtat, uobis clementer aperiat. ¶ Quod ſi à nobis quæ-
ritis ſcire, utpote à miniſtris Chriſti, & diſpenſatoribus myſteriorum eius, uobis cui
dentius oſtendemus. Si uero noſſe paruipenditis, & ſolum contra priuilegia eccleſiæ
Romanæ niſus ueſtros erigitis, cauere ne ſuper uos conuertantur. Durum quippe eſt
uobis, contra impetum fluminis reluctari, durumq; eſt, cõtra ſtimulũ calcitrare. Por Actu. 9.
ro ſi nos non audieritis, reſtat, ut ſitis apud nos neceſſario, quales domin⁹ noſter Ieſus Matth. 18.
B Chriſtus hos haberi præcepit, qui eccleſiam dei audire cõtempſerint, præſertim cũ
eccleſiæ Ro. priuilegia, Chriſti ore in beato Petro firmata, in eccleſia ipſa diſpoſita, an
tiquitus obſeruata, & à ſanctis uniuerſalib⁹ ſynodis celebrata, atq; à cuncta eccleſia iu
giter uenerata, nullaten⁹ poſſint minui, nullatenus infringi, nullatenus cõmutari. Quo-
niam fundamẽtum, quod deus poſuit, humanus non ualet amouere conatus: & quod
deus ſtatuit, firmum ualidumq; conſiſtit. Illeq; potiſſimum peccat, qui dei ordinatio- Roma. 13.
ni reſiſtere tentat. ¶ Priuilegia inq; iſtius ſedis uel eccleſiæ perpetua ſunt, diuinitus
radicata atq; plantata ſunt: impingi poſſunt, transferri nõ poſſunt: trahi poſſunt, euel Roma. eccle-
li non poſſunt. Quæ ante imperium ueſtrum fuerunt, & permanẽt (deo gratias) hac- ſiç priuilegia manebũt ſem
tenus illibata, manebuntq; poſt uos, & quouſq; Chriſtianum nomen prædicatũ fue- per.
rit, illa ſubſiſtere non ceſſabũt immutilata. Iſta igitur priuilegia, huic ſanctæ eccleſiæ
à Chriſto donata, à ſynodis non donata, ſed iam ſolummodo celebrata & uenerata,
per quæ non tam honor q̃ onus nobis incumbit, licet ipſum honorem non meritis no-
ſtris, ſed ordinatione gratiæ dei, per beatum Petrum, & in beato Petro ſimul adepti,
nos cogunt, noſq; compellunt oĩum habere ſolicitudinem eccleſiarum dei: cui, ſan-
cto ſcilicet Petro, addita eſt ſocietas beatiſſimi Pauli apoſtoli, uaſis electiõis, magiſtri 2. Corint. 11.
C ueritatis, cui iugiter imminebat oĩm eccleſiarũ ſolicitudo. Hi ergo tanq; duo lumina-
ria magna cæli, in eccleſia Ro. diuinitus conſtituti, totum orbẽ ſplendore fulgoris ſui
mirabiliter illuſtrarunt, & Occidens eorum præſentia, ueluti rutilante ſole, tam p ſe
nitorem dante, q̃ per diſcipulos ſuos, quaſi quoſdã radios lucis micãte, factus eſt Ori-
ens. Quiq; non poſtquam mortui ſunt, Romam à principibus ſunt delati, ut Roma-
næ eccleſiæ maiorem conferrent priuilegiorũ honorem: ſicuti apud uos, non ratione
biliter, ſed potẽtialiter actum eſt, uidelicet ut eccleſiæ cæteræ patronis ſuis priuaren
tur, & ſola Conſtantinopolis ſpolijs & opibus, quas uolenter abſtulit, ditaretur: ſed
Romã in carne uenientes, uitæ uerbum euangelizantes, ab ea erroris caliginem amo
uentes, ueritatis lumine mentes hominum illuſtrantes, & in ea uno eodemq; die mar-
tyrium conſummantes, ſanctam Romanã eccleſiam roſeo cruore ſuo conſeerauerũt:
& hanc nõ habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiuſmodi, exhibẽtes, deo do
mino dedicauerunt. ¶ Sicq; demũ Alexandrinam eccleſiam ſuam fecerunt, p bea- Tres ſedes pa triarchales.
tum ſcilicet Marcum, unius horum filium ac diſcipulum. Hæreditas qppe filij, in po
teſtate parentis exiſtit: & gloria diſcipuli, ad magiſtrum ſine cunctatione refertur. Fe-
cerat aũt beatiſſimus Petrus p̃ſentia corporali & eccleſiã Antiochenam iam ſuã, quæ Innocentius
(ſicut beatus papa dicit Innocentius) urbis Romæ ſedi non cederet, niſi quod illa in c. 48.
träſitu meruit, iſta ſuſceptum (quippe beatiſ Petrũ) apud ſe cõſummatumq; gaude
ret. Per has igitur tres p̃cipuas eccleſias oĩm eccleſiarũ ſolicitudo beatorũ apoſtolorũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

principum Petri ac Pauli proculdubio moderamen expectat. Pro quibus patrijs D
nos, diuinitus incremento gratiæ ministrato, nati sumus filij, & constituti (licet indigni, licet eis longe meritis impares) principes super omem terram, id est, super uniuersam ecclesiam. Terra enim ecclesia dicitur, sicut scriptum est: Non sic impij, non sic, sed tanquam puluis, quem proijcit uentus a facie terræ. Quæ (sicut sanctus Augustinus exponit) ecclesia intelligitur. ¶ Hæredes quippe horum effecti, facultatem potestatis, quam à domino perceperunt, & onus solicitudinis nihilominus capessere nos oportet. Proinde animaduertendum est, qa non Nicena, nō deniq; ulla synodus quicquam Romanæ contulit ecclesiæ priuilegium, quæ in Petro nouerat eam totius iura potestatis pleniter meruisse, & cunctarum Christi ouium regimen accepisse, sicut beatus præsul Bonifacius attestatur, uniuersis episcopis per Thessaliā constitutis scribens: Institutio uniuersalis nascentis ecclesiæ de beati Petri sumpsit honore principium, in quo regimen eius & summa consistit. Ex eius enim ecclesiastica disciplina per omnes ecclesias, religionis iam crescente cultura, fons emanauit. Nicenæ synodi non aliud præcepta testantur, adeo, ut non aliquid super eam ausa sit constituere, cum uideret nihil supra meritum suum posse conferri. Omnia deniq; hic nouerat domini sermone concessa. Si omnia, ergo nihil defuit quod illi non cesserit. ¶ Deniq; si instituta Nicenæ synodi diligenter inspiciantur, inuenietur profecto, qa Ro. E ecclesiæ nullum eadem synodus contulit incrementū, sed potius ex eius forma quod Alexandrinæ ecclesiæ tribueret particulariter, sumpsit exemplum. ¶ Hæc igitur & his similia, nos pro cunctis ecclesiis solicitos reddunt. Hæc etiam de Constantinopolitana ecclesia impigram curam arripere uehementer hortantur. Hæc inquam Ignatium patriarcham, nulla regula, nulloq; ordine ecclesiastico dictante, deiectum, tanquam fratrem adiuuare compellunt. Nam & inter cætera is, per quem nobis pcipue ista sunt priuilegia collata, Tu aliquando conuersus, audiuit à dño, confirma fratres tuos. Siquidem & ideo in culpā cecidit, ut sciret, qualiter eorum infirmitatis misereri debuisset. ¶ Hæc priuilegia Photium, uiuente Ignatio, in caulas dominicas non per ostium, sed aliunde ascendentem, & pastorem impellentem, & oues dispgentem, nobis & ab honore, quē irregulariter usurpauit, & à communione Christianorum, amouere diuinitus inspirata iusserūt. Quod autem perhibet excellentia uestra, noluisse uos, ut à missis nostris Ignatius iudicaretur, eo q; fuerit iam iudicatus & condemnatus: fatemur ueraciter, quia nec illud ulla ex parte uidetur fuisse canonicū, nec hoc ipsorum iudicium fieri præcepimus, nec factum admisimus. ¶ Veruntamen cui magis placuit, euidēter intelligitur, cum patratū uos scribēdo roborasse tis, quod nusquam aliquando factum ab imperatore recolitur, & omnes in eo scribere impe- F rassetis. Nos aūt, nō solum factum minime recepimus, uerumetiā doluimus, & à nostro consensu procul amouimus. Quinimmo autoritate & exēplo anteceſſorū nostrorum in irritum duximus. Quod si tempus indulgeret, quod dicimus, facile probare ex monumentis poteramus ecclesiasticis. Patratores autem præsumpti iudicij, iudicio, in quo iudicauerunt, iudicati sunt secundum euangelium: & mensura, in q̄ mensi fuerunt, dimensum est eis. Nos quippe illos, non ut Ignatij ad patriarchalē sedem promotionem uel ingressum inquirerent aut iudicarent, destinauimus: sed ut circunstantiam deiectionis eius ediscerent, nobisq; ueritatē repertam repedantes intimarent, direximus. ¶ Quod nostræ (deo gratias) liquido testantur epistolæ, quas ternas per Zachariam & Petrum atq; Leonem deo amabiles scriniarios sanctæ Ro. ecclesiæ uno textu scribi præcepimus, & coram sancta ecclesia, quæ apud nos est, dispertiti sumus: & unam quidem apud nos retinuimus pro futura scilicet cautela, & propter quæstionem quæ oriri poterat in posterum, quod ecce in præsentia: (proh dolor) eccnimus. Aliam uero dilectæ sublimitati uestræ direximus. Porro tertiā eisdem legatis nostris tribuimus, ut illam uelut specular præ oculis habentes, in ea meditarent, quid agere debuissent, atq; recordarētur quid sibi à nobis constiterat esse præceptū. Et si fortasse uestra magnitudo dedignaretur sibi missam epistolam in episcoporum oste

Psalm. 1.

Roma. sedes in Petro ius omne accepit

Bonifacius I.

Deiectio Ignatij iniq.

Lucæ. 22.

Pœna in legatos. Lucæ. 6.

Ternæ epistolæ eiusdem tenoris.

A ostendere cœtu, iussimus eis, ut illam, quam sibi specialiter dederamus, quamq; unius formæ cum reliquis duabus esse nouerant, in eo conuentu, in quo causam deiectionis Ignatij præceperamus inquirere, ac diligenter inuestigare, imptermisse legerent, & in auribus omnium recitarent, licet ipsi contrarij facti sint eorum omnium, quæ sibi fuerant imperata. ¶ Quamobrem & nunc, quia quædam scripta dicuntur apud uos esse, tanquam ex nomine nostro missa, quæ nos omnino non misimus: idcir eo & hanc, quam mansuetudini uestræ dirigimus, in altero tomo scribi præcepimus, & hanc quidem Petrus, qui unius prædictarum trium scriptor extitit: quam uero penes nos retinemus, præfatus Leo, deo amabiles scriniarij sanctæ Romanæ ecclesiæ, quorum fides nobis probata est, scripsisse noscuntur. ¶ Porro scripsit nobis imperium uestrum, ut Theognostum, qui à fratre & coepiscopo nostro Ignatio, super quasdam prouincias hexarchatus pōdus accepisse dinoscitur: necnon & alios monachos, sibi tanquam uestræ Augustalis cum tamen illi iniuriatores uestri non fuerint. Quid aliud, nisi ut quanta pœna & in quibus tormentis subijciantur hi, qui ex parte Ignatij sunt, & apud uos in ditione uestra consistunt, liquidius agnoscamus: quando hi non utiq; ad epulas, non ad insulas alicuius honoris percipiendas profecto quæruntur, sed potius ad puniendum, quos forte non uidistis, nec cui⁹ moris sint penitus agnouistis. Deniq; quidam eorum ab ineunte ætate Ro- B mæ diuinis obsequijs famulati sunt. Et non iustum credimus, huiusmodi tormentis fore subdendos. Theognostum autem non de uobis sinistra, sed potius grata prædicare testamur. Quamobrem ergo eum quæratis ignoramus, nisi forte quia illic fugatus, hic apud nos requiem (quemadmodum innumeri Christiani) aliquantulam reperit. ¶ Siquidem tanta millia hominum protectioni ac intercessioni beati apostolorum principis Petri, ex omnibus finibus terræ properantium, sese quotidie conferunt, & usq; in finem uitæ suæ apud eius limina semet mansura proponunt, ut præter illud, quo uas è cælo submissum, in quo cunctorum ostensa sunt eidem beato Petro horum omnium rectori, animantium genera, catholicam signat ecclesiam, etiam ipsa sola Romanorum urbs, apud quam eiusdem apostoli corporalis præsentia sedule ueneratur, ipsius uasis cunctas dinoscatur in se continere uniuersorum animalium (quæ homines intelligunt spiritaliter) nationes. Suscipit ergo ac continet in se Romana ecclesia, quod deus uniuersalem ecclesiam suscipere ac continere præcepit. Dentissimum quippe est atq; conuenientissimum, ut apud se Petrus, quod sibi specialiter ostensum atq; præceptum est, exhibeat: sicq; demum quod in generali ecclesia facilius credendum sit, innuat. Sane intuendum est, quia & hic uas, in quo omnia genera erant animantium, Petro specialiter ostensum est, & ut ea macta ret & manduca- C tus traheret, à domino ipsi proprie soli præceptum est. Ipsum enim cuius nos (licet immeriti) uicem suscepimus, principaliter ac specialiter uniuersalis ecclesiæ curam diuinitus accepisse, etiam nobis tacentibus, credimus, quod uestra sapientia iam animaduerterat. ¶ Putas ne ergo Imperator, iustum est, ut tradamus aliquem eorum quos nunc commemorauimus, principibus, quorum aulas, dignitates, honores & beneficia contempserunt, uel quorum forte indignationes aut persequutiones sustinuerūt? Absit. Nolumus em̄ deo autore nec Iudæ pditori similes inueniri, nec paganorū excedere pfecto nequitiā. Ipsi em̄ nihil tale agere penitus patiunt̄, quale nos perpetra re cohortamini uos. Deniq; cū quidā antecessoꝝ uestroꝝ, quondā uenerabilē uiꝝ ab Agareno⁹ principe, multis oblatis muneribus, sibi mitti popposcerit, non solū minipta recepit. ¶ Quamuis (deo gratias) & p principalem beatoꝝ apostoloꝝ Petri ac Pauli, de qua supra partim exposuimus, potestatem, ius habeamus, non solum monachos, uerumetiā quoslibet clericos de quacunq; diœcesi, cum necesse fuerit, ad nos cōuocare, atq; ecclesiasticis exigētibus opportunitatibus inuitare. Hoc quidem nr̄m: uestrum autē & piorum imperatorum non est ullum penitus quærendi monachos

Iniqua Imperatoris petitio.

Defectus hic est, forte sic supplēdus, * Maiestatis Iesu reos inquiramus & mittamus.

Omnium nationum peregrini Romæ ad limina apostolorum, Actu. 10.

Iohan. 21.

Papa imperatori nemiñ tradere debet.

1. q. 1. & 9. q. 3. c. per principalem.

mini

Universidad de Deusto
Biblioteca

ministerium,nisi ad miserendum & orationes eorum submisse poscendū. ¶Quod D
si forsitan opinamini,Theognostum apud nos Photium detrahere, Ignatiumq; iugi-
ter commendare,scitote ueraciter,quia nihil ipse de utroq; loquitur,nisi quod in pa-
patulo est,quod mundus dicit,quod omnis ecclesia clamat,quod ipsi per innumeros
homines Romam ab Alexandria,ab Hierosolymis,à Constantinopoli & confinibus
eius,ab Olympo monte,atq; à cæteris mundi partibus aduentātes agnouimus: ad ex-
tremum quoq;,quod nos per missos uestros & diuersa scripta patēter intellexim⁹.
Benedictū ſ. loquitur. Quid ergo quis peccat, si ea dicit quæ uos dixisse constat? Ecce em̄ scripta uestra mis-
sa ad antecessorem nostrum,quæ penes nos recondita seruantur,quosdā partis Gre-
gorij Syracusani congregatis episcopis,etiam absente fratre nostro Ignatio, uos ana-
thematizasse testantur. Quid ergo quispiam delinquit,uel nos in quo(rogamus) of-
fendimus,(licet uos uersa uice,quos tunc laudastis,nisi uituperetis:& quos tunc re-
Minæ Impe. os & damnatos pronunciastis,nunc miris præconijs efferatis) si quod scripsistis,cre-
didimus:& quod dixistis,nos quoq; nunc dicimus? ¶Postremo, nisi correxerimus
al. eludæis consilium nostrum,uidelicet ut illud iuxta consilium uestrum dirigamus,uel si non ef-
fecti similes uobis, sicut ipsi caput,ita quoq; nos membra tradamus, interminationi
bus crebris deterrere nos & minitari uidemini,tanquam filis patriæ & Vrbi nostræ
Psal. 126. ultimum exterminium illaturi, quæ nos,Christo propicio atq; custode(de quo scri-
ptum est,Nisi dominus custodierit ciuitatem, in uanum uigilant qui custodiūt eam)
Esaiæ.26. sicut catenus non timuimus,nec modo timemus,credentes super muros eius angelo
rum custodiam,immo uero scientes,quòd saluator positus sit in ea murus & antemu
Virilis mina rum contem ptus. rale,id est,apostolorum munimentum intercessionum, Neq; enim non legimus aut
obliti sumus minarum Sennacherib regis Assyriorum & seruorum eius contra ur-
4.Reg. 19. bem Hierusalem & populum eius,quæ non minores nec pauciores minis uestris fue
runt. Et rursus miserationum domini recordamur,& qualiter CLxxxv. millia homi
num de castris Assyriorum interierint,& urbs cū habitatoribus suis euaserit, in men
te reuoluimus,& gratias agimus,& spem sumimus,ac fiducialiter de domo domini,
Eccl. 10, Psalm. 51, Lucæ. 12. si uirtutem ipse donauerit,multum Baal amouere curabimus. Quoniā ipse est nunc,
qui tunc,ipse & in secula. Nec minor misericordia,nec infirmior omnipotentia. Er-
go ne uelit minari puluis & uermis. scriptum est: Quid superbit terra & cinis? Ne ue
lit ampulla in aquis inflari,quia post pauxillum & ecce non est. Quid gloriatur in ma
litia,qui potens est in iniquitate? Quid facturus est? Occisurus est(ut uerbi gratia di-
camus) hominem? quoniam amplius non habet quod faciat,hoc & unus fungus ma
lus facit. O imperator,in hoccine redacta est malitia hominis in iniquitate potentis,
ut fungo malo comparetur? heu quàm inutilem potentem,heu superuacue gloriam
tem. ¶Porro uestra potens uirtus in domino potius glorietur, in bonitate laude-
Prouer. 27. Psalm. 51. tur,in iustitia exaltetur. Non minas nobis,non terrores uelit incutere. Nescitis enim
secundum Salomonem,quid superuētura pariat dies. Et iuxta Psalmographum do-
minus dissipat cōsilia gentiū,reprobat aūt cogitationes populorum,& reprobat cō
silia principum,præsertim cū inter nos & uos non modica sit intercapedo,quæ quo-
tidie populos non pauxillas uobis iniurias,immo discrimina inferentes producit, &
de his uos conueniat potius quàm de nobis ulcisci. Nos enim apici gloriæ uestræ nō
damna,non conuicia,non prorsus ullas (quod absit) iniurias irrogauimus. Verumtā
q̄ diu subsistemus,ministerium nostrum honorificabimus,dispēsationem nobis cre-
ditam exercebimus,antecessorum uestigia nostrorum sectabimur,ecclesiarum cun-
Reprehensio minarum. ctarum solicitudinem baiulabimus in eo,qui nos confortabit,domino nro Iesu Chri
sto. ¶Quid sæuiunt homines? quid mali fecimus nos? Certe non Cretam inuasi-
mus,non Siciliā exterminauimus, non innumeras Græcis subiectas prouincias obti
nuimus. Postremo non ecclesias sanctorum,interfectis numerosis hominibus,ac sub-
uertimus,non urbana Constantinopoleos,quæ & muris eius penè contigua sunt, incendimus, &cir-
ca de istis nulla fit ultio qui pagani sunt,qui alterius fidei sunt,qui inimici Chri sunt,
qui ueritatis ministris iugiter aduersantur;& nobis, qui per gratiam dei Christiani
sumus,

A sumus,qui ex parentibus Christianis existimus atq; catholicis,q̄ unius eiusdemq; fi-
dei dogmata credimus,q serui Christi uocamur,q ueritatis cultores,quātum possu-
mus esse desideramus, minæ prætenduntur,terrores promittuntur etiā,& nonnullæ
molestiæ irrogantur. Non est iste ordo laudabilis,nō est ista cōmutatio imitabilis,ut
q innumera mala ingerūt,impuniti euadant: & q nihil mali gesserunt, p his talia re
cipiant:& q Chm blasphemant,dimittantur:& q Chm celebrant, huiusmodi mi-
nis subijciātur. Sed habemus ad quē respiciamus nos, habemus in quo consolemur.
Fecerunt em̄ hoc & Iudæi, latronē dimittentes,& saluatorē tenentes: occisorē iustifi- Matth. 27.
cantes,& uiuificatorē condemnantes:Barrabam liberantes,& Chm morti subden-
tes. ¶Sed his tandē omissis,ad ea, quæ cum uniuersa sancta ecclesia, quæ apud nos
est,dispēsatorie cōsideraūimus, stylum iā dirigemus,& cū beato Gelasio nr̄æ sedis an
tistite consulte dicemus: Necessaria rer̄ dispositione constringimur,& apostolicæ se 1. q. 7. c. Ne-
dis moderamine conuenimur,sic canonū paternor̄ decreta librare,& retro præsulū cessaria.
decessorumq; nostror̄ præcepta metiri, ut quæ præsentiū necessitas temporū restau
randis ecclesiis relaxāda deposcit,adhibita consideratione diligenti, q̄tum potest fie
ri tēperemus. Et qm̄ de persona Ignatij atq; Photij nihil diserertius atq; mitius,necnō Iudicij sedis
& salubrius aut bitramur,q̄ ut utercq; Romā ad renouandū examē ueniat,hoc magno- Romæ. omni
B pere uolumus,& ut uos annuatis,salubriter admonemus. Sed hoc secundū indulgen bus maius.
tiam concedimus,non licentiā id efficiendi pro libito cuiuslibet tribuimus. Qm̄ cum
secundū canones ubi est maior autoritas,iudiciū inferiorū sit deferendū, ad dissoluē
dum scilicet uel ad roborandū: patet p̄fecto,sedis apostolicæ,cuius autoritate maior 2. q. 3. Patet.
non est,iudicia à nemine fore retractādum, neq; cuiq̄ de eius liceat iudicare iudicio.
Siquidē ad illā de qualibet mundi parte canones appellari uoluerunt. Ab illa aūt ne-
mo sit appellare permissus. Iuxta quod & Bonifacius atq; Gelasius sanctissimi p̄sules, Bonifac⁹ Pap⁹
non suis adinuentionibus,sed ecclesiæ Romanæ consuetudinē non ignorantes,dicūt:
Bonifacius quidē Rufo & cæteris epīs per Thessaliam & alias prouincias constitutis,
scribens: Nemo,ait,unquam apostolico culmini,de cuius iudicio non licet retractare,
manus obuias audacter intulit. Nemo in hoc rebellis extitit,nisi qui de se uoluit iudi
cari. Gelasius autem in commonitorio Fausto magistro fungenti legatione Constan- Gelas⁹ Papa
tinopolim dato: Nobis,inquit,opponunt canones,dum nesciunt quid loquant. Con
tra quos hoc ipso uenire se produnt,q̄ primæ sedi sana rectaq; suadenti parere fugi
unt. Ipsi sunt canones, q appellationes totius ecclesiæ ad huius sedis examen uoluere
deferri. Ab ipsa uero nusquam prorsus appellari debere sanxerunt,ac per hoc illam
de tota ecclesia iudicare, ipsam ad nullius cōmeare iudicium. Nec de eius unq̄ præce
C perunt iudicio iudicare,sententiamq; illius constituerunt nō oportere dissolui,cuius
potius sequenda decreta mandarūt. Ergo de iudicio Ro. præsulis non retractando, Dispositio 38.
quia nec mos exigit quod diximus, comprobato,nō negamus eiusdem sedis sententi- q. 3. Sententi-
am posse in melius commutari,cum aut sibi subreptum aliquid fuerit, aut ipsa p con tiam.
sideratione ætatum uel temporum seu grauium necessitatum, dispensatorie quidā
ordinare decreuerit: qm̄ & egregium apostolum Paulum quædā fecisse dispēsatorie
legim⁹, quæ postea reprobasse dinoscitur. Qm̄ tm̄ illa Ro. uidelicet ecclesia alias disert
tissima,discretissima consideratione fieri delegerit: non,qm̄ ipsa quæ bene sunt diffini
ta,retractare uoluerit. Porro ne dicatis præter ecclesiæ legem, Ignatium uel Photiū
Romam uenire sanxisse,scitote nos antiqui patris & prædecessoris nostri Iulij in hoc Iulius Papa.
esse sequutos exemplū. Qui iuxta quod in epistola sua reperitur,his,qui conuenerāt
Antiochiæ,hoc p̄cepisse dinoscit,& Theodoricus historiographus in his hoc ipsum
uerbis ostendit: Verum,inquiens,Eusebius eiusq; consortes,calumnias in Athanasiū
factas Iulio Ro. pontifici destinauerunt,qui ecclesiasticam sequēs legem,etiam ipsos
Romam uenire præcepit,& uenerabilem Athanasium ad iudicium regulariter euo
cauit. Ille cōtinuo,euocatione suscepta,uenit. ¶Quod si ad hoc dicitis,ille quidem
uocauit,sed ipsi uenire contempserunt: audite sequentia,& uidebitis,utrum in laudē
an in uituperium ista sit illis putata contemptio. Subiunxit enim idem historiogra-
phus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

phus,dicens:Calumniarum uero sarcinatores Romam quidem ꝓfecti non sunt, sci- D
entes,facile suum posse capi mendacium. Ne ergo dicatis,nos ꝓter ecclesiæ legemꝑ
fatos Romam uenire sanxisse: qm̃,sicut ex historiographo ecce audistis, beatus Iulli
us & accusatum & accusatores Romam uenire præcepit, & uenerabilem Athanasi
um ad iudicium regulariter euocauit. Sed ille,qui bonam cõscientiam gerebat,nihil
reluctans,uenit. Illi uero,qui malam,contempserunt,scientes profecto (sicut ibi legi
tur) facile suum posse capi mendacium. ¶Quod nos quoq; Ignatio ac Photio mo
do probabimus,quia conscientia se remordente,qui pauet,nobis obedire cõtemnet.
Si tamen Ignatius qui omni est humano destitutus præsidio,uestrũ non impedimen-
tum passus,sed potius fuerit misericorditer uestro,qualiter uenire possit,adiutus au
xilio. Porro,si uenire illi per se nequeunt,primo quidẽ ipsi cuius rei causa uenire nõ
ualent,nobis per satisfactorias suas literas indicent. Deinde ueniant de his,qui cũ Sy
racusano Gregorio sunt,quotquot uoluerint,uices cæterorũ tenentes,qui ipsius sunt
partis. Mittantur etiam de parte Ignatij archiepiscopi quidem Antonius Cyzici, Ba
silius Thessalonicæ, Constantinus Larissæ, Theodorus Syracossianorum, Metropha-
nes Smyrnæ,& Paulus episcopus Ponti Heracleæ,Egumeni autem Niceta, Chryso
poleos Nicolaus, Studij Dositheus,atq; Lazarus presbyter,& monachus qui dicitur
Cazaris. Qui ni fuerint missi,suspectos uos reddetis:quia hos in qbus certificari pos-
simus,à nostris obtutibus subtrahere studiose curatis. Et ideo neminem cæterarum
partiũ admittemus,nisi forte quos ex latere uestro destinatos esse ueraciter ualemus
agnoscere. ¶Quibus ex utraq; parte conuenientibus,& coram nostra præsentia ac
fratrum & coepiscoporum nostrorum auditis,quid quæstionis inter utranq; partem
emerserit,facilius agnoscamus,& canonice finiamus. Mittat nihilominus & Photius
ex sua parte quos decreuerit,qui modum promotionis suæ irreprehensibiliter & ca
nonicum,si possunt,edoceant. Necnon & imperialis apex uester,si libet,suos è latere
mittat aulicos,qui in præsentia positi,quẽ iustitia & rectitudo utrisq; partibus finem
dederit,patent agnoscant,uestræq; pietati renuncient. Hi uero,qui ex latere uso mit-
tendi sunt,tales sint,q & deum timeant,& non sint ecclesiasticarum inexpertes tradi-
tionum,atq; ueritati obedienter & facile acquiescant. ¶Verum,quia sunt quidam
ex his,quos Romam uenire præcipimus,qui nulla sua habentes solaria, nisi alioꝝ fre
ti subsidijs,omnino tm̃ iter arripere nequeant,idcirco quasi præsentialiter clementiã
uestram exoramus,ut quibus egent ad tam difficile atq; prolixum iter,pro dilectione
dei misericorditer præstare dignemini. Credimus em̃ acceptum esse uobis istud con-
silium,nec molestе feret honor regius uester,q iustitiam diligit, pro his quæ taliter
efficienda decreuimus. Qm̃ iustitia sæpius uentilata clarius splendescit in lucẽ. Pro- E
inde materiam,per quam ueritas possit fieri manifesta,cõfidimus ꝙ pietas uestra be-
nigne cupiat adiuuare. ¶Cum aũt legati uestri uenerint, mittite quæsumus & epi
stolas authenticas,quas per Radualdum & Zachariam dudum episcopos misimus,ue
stræ scilicet eminentiæ atq; synodo,quæ tunc pro sacris imaginibus esse colligẽda pu
tabatur: quatenus si tales permanent apud uos,quales à nobis constat fuisse transmis-
sas,apud nos inuestigentur: sicq; de cætero falso dicentium,alia nos scripsisse præter
quæ misimus,labia conticescant. Si uero quædã in eis habentur inserta,quæ nos scri
bi non iussimus,nec mitti uoluimus,diligenter scrutemur,& cuius culpa sit actũ,re-
periamus. Est enim apud nos socia illarum duarꝫ,quã apud nos (sicut iã supra dixi-
mus) retinuimus, ꝑ futuro scilicet testimonio,uno tenore cũ ipsis duabus exposita,
& eisdem syllabis contexta per oĩa. Precamur etiã dilectionem uestrã, ut nobis actio
num authentica,in quibus cõtinetur,qualiter Ignatius primitus sit existimatus depo
situs,destinare dignemini,& monumẽta gestorum,quæ ꝑ Leonem à secretis missistis,
quæsumus ipsa nobis authentica transmittite, tam illa uidelicet, ubi de tyrannica ex-
poliatione Ignatij refertur,q̃ illa in quibus de imaginibus est agitatum, licet penè nih
hil & à paucioribus ꝓsulibus,q̃ in Ignatij putata depositione fuissent inuẽti. In quo da
tur intelligi,ꝙ maius studium fuerit arreptum in læsione hominis,q̃ in laude dei.

Regularis ad iudicium euocatio.

Requisita ad iudicium.

A ¶Iam uero, si monitis nostris obœdieritis,& quæ intimauimus adimplere studu-
eritis,fauente domino,autoritateq; sanctorum principum apostolorum potiti, licen
tiam Christianissimæ ac mansuetissimæ sublimitati uestræ concedemus, cum sancta
catholica & apostolica ecclesia, specialiter autem nobiscum & cum consacerdote no
stro Ignatio,& cum parte ipsius,communionis gratiæ participandi,excepta commu
nione Gregorij Syracusani & partis eius atq; consentaneorum ipsius communione.
Porro, si fortassis excellentiæ uestræ non placet, quod superius scripsimus pro mit-
tendis ex utrisq; partibus legatis,scitote nos nil cõuenientius aut commodius,quàm
hoc,fieri posse penitus inuenisse. Quamuis & ad hoc ipsum pro uestro impiali amo
re,ne uobis existimemur in nullo satisfacere uelle,cõdescendamus: atq; ne minus pa-
cem ecclesiæ nos uelle sectari, quã semper uoluimus,opinemini. ¶Siquidem (ut
prætulimus) nulla regula,nullaq; consuetudo demonstrat,sedis apostolicæ semel p-
latam sentẽtiam,ipsa non annuente,ultra posse mutari. Nihil præterea est,quod uos
auertere debeat (si placet, credite) quo minus præfatos uiros in nostram præsentiã di
rigatis,ad inquirendam scilicet iustitiam & ueritatem. Testis enim est nobis omnipo
tens deus,quia non est in mente nostra quælibet intentio uel desiderium, nisi diligen
ter inuestigandi & inueniendi,quid æquitas unicuique parti tribuat,& quid ecclesiæ
B præsenti statui & futuro conueniat. Non ergo putetis,nos aut Ignatio uelle fauere
contra iustitiam,aut Photium impugnare canonibus sibi non resistentibus. Certe p-
fectorum Christianorum est, non solum nulli uelle nocere, uerumetiam lædenti se, Matt.5. Roma.12.
malum pro malo non reddere. In quo ergo coram deo loco, uel inter quos computa
remur, si nil nobis contrarietatis irroganti inimicitias inferre appeteremus? Igitur
dignetur credere pietas uestra,quoniam nec isti uolumus in sua iustitia contraire,nec
Ignatio,non suffragantibus canonibus & ecclesiasticis traditiõibus,auxiliari. ¶Cre
dimus autem in domino, qui dixit de tenebris lucem splendescere,& qui dat homi-
ni scientiam,quoniam si partes quas diximus,ad illius limina peruenerint,qui menti
entes Ananiam & Saphyram gladio sanctiss pirit⁹ interemit,si qua sunt incerta & ab- Actu.5.
dita,reuelabuntur, & manifesta fient. Quia nos hoc semper in uoto habemus, & in-
hianter desideramus, ut æqualitatem utrisq; partibus seruantes,nihil nisi quod sacri
canones,nisi quod æquitas dictauerit,adiuuante domino statuamus,nullius detrimẽ
tum uolentes,quanto minus periculum anhelantes. ¶Quamobrem ergo iam, qa Zelũ Christi imitatur Ro. Pont. Ioan.2.
sic se ueritas habet,contra partem Gregorij Syracusani simus commoti & in flagel-
lo profecti,si uultis agnoscere,dignanter audite. Videlicet quoniam non surdi fui-
mus auditores sancti euãgelistæ,qui nobis refert, quòd redemptor noster flagellum
fecerit de resticulis,& templum ingressus, omnes in eo diuerso modo male operan-
tes ex ipso proiecerit. Quod cernentes apostoli, potuerunt utique minus adhuc per-
C fecti mirari,ueluti forsitan nunc uos, quomodo tanta facilitate sacerdotes & cunctos
malos operarios foras è templo pepulerit. Sed postea recordati sunt quia scriptum
erat,Zelus domus tuæ comedit me. Non itaque inimicitiæ,non humanũ odium,non Psal.68.
pulit,sed zelus domus dei, zelus paternarum traditionum,ordo ecclesiasticus, anti-
qua cõsuetudo atq; solicitudo,quã circũferimus cunctarꝫ ecclesiarꝫ dei: necnõ & pri-
uilegia propriæ sedis, quæ in beato Petro suscepta diuinitus,& in ecclesiam Roma-
nam deriuata,uniuersalis celebrat & ueneratur ecclesia,sicut prædiximus,nos accen-
dunt,& silere ac desides esse nequaquam permittunt. ¶Ergo cum ita sit, quoniam Integritas & constantia Ro. Pon.
ut ueritatem dicamus,per omnia ita est,& si tempus indulgeret,mille quæ dicimus,
ualeremus testimonijs demonstrare,& uobis ex probabilium scriptis uirorum iudici
is ostendere multiplicibus: nolite indignari, nolite aduersus nos frustra causari,noli-
te peruersorum hominum uerba libenter audire,sed potius nos audite. Nolite nobis
minas prætendere, quoniam nec illas, domino protegente,metuimus, nec per has
præcepta uestra,nisi diuinis fuerint iussis ornata,faciemus. Parati autem sumus pro-
pter ueritatem sanguinem nostrum effundere: & qdem plebem diuinitus nobis cõ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Exitus Imp. q̃ Ro. eccle. p̃ sequuti sunt.

missam,nec uobis, nec ulli uestrum, propicio Christo,trademus. ¶Vestrum au- D
tem est considerare,utrum quod meditamini,ualeatis nec ne perficere.Cogitate ita
que dies antiquos,&annos æternos in mente habetote,& quid imperatores,qui per
secuti sunt ecclesiam dei,& maxime ecclesiam Romanam,id est,Nero,Diocletianus,
Constantius,Anastasius,& cæteri moris eorum,pertulerint,& ubi modo sint,attẽdi-
te diligẽter:& quantum sit in ecclesia dei execrabilis fama eorum, & nomen detes-
tabile,sapienter aduertite.Quanta autem dei cultorum Augustorum,qui ecclesiam

Boni Imp.

dei exaltauerunt,& præcipue Romanam,Constantini uidelicet & Constantis,Theo
odosii quoque maioris & Valentiniani,& cæterorum laus in uniuersali ecclesia pol
leat,& eorum præconia ubiq; personent, & nomen eorum inter sacra mysteria imo
prætermisse commemoretur,attentius & sedule recordamini, sicq; nos audire illos
imitantes satagite. Patres etenim uestri per gratiam Christi sumus,& uos tanquam
charissimos diligimus filios.Nec possumus uobis nisi uiam ueritatis ostendere,tetre

Exhortatio pia,

nam gloriam uestram augeri diuinitus exoptamus. Sed quid peccamus,si cælestẽ ac
æternam uos capessere nihilominus exoramus? ¶Quapropter attendat clementia
uestra quantus fuerat erga sedis apostolicæ reuerentiam antecessorum uestrorũ, pio
rum duntaxat imperatorũ,& præcipue, quos longe superius memorauimus,amor
& studium:qualiter eam diuersis priuilegijs extulerint, donis ditauerint, beneficijs
ampliauerint: qualiter illam literis suis honorauerint, eius uotis annuerint, institua
perficienda mandauerint,orationes peruerint,fidem sectandam decreuerint:qualiter etiam legibus suis pro adunandis ei ecclesiis promulgauerint,pro colligendis cõ
cilijs ac proferendis sententijs non imperauerint, sed precati & hortati solum extite
rint:& quæ illi decreuerunt, ipsi consenserint: & quæ illi damnauerunt,ipsi respue
rint.Sic ergo fili charissime,sic & tua sublimitas non ex parte ingratorum & inobe
dientium filiorũ existens,(quod absit)sed hos inter cæteros dei cultores Augustos imi
tata,quæ decreuimus de Constantinopolitana ecclesia,obedienter attendat. Ista quæ

Luc.10.

sumus suadentibus sæpius nobis pietas uestra nos minime spernat, præ oculis habio
tis domini uerbis,dicentis:Qui audit uos,me audit:& qui uos spernit,me spernit:&

1.Thessa.4.

qui me spernit etc. Denique & concordans Apostolus domino nostro:Quapropter,
inquit,qui hæc spernit,non hominem spernit,sed deum,qui dedit spiritum suum
sanctum in nobis.Verum si nos uobis spernendos esse ducitis,nos tamen non possiu
mus ea quæ dei sunt spernere & negligere,quo minus & saluti uestræ consulamus,

1.Cor.9.

& de acceptione talenti crediti nostrum periculum declinemus, dispensatione ne
bis cælestis seminis iniuncta.Væ si nõ sparserimus,uæ si tacuerimus. Quod cum ele
ctionis uas formidet & clamet,quanto magis cuilibet exiguo metuendum est? Pro
inde sicut non leue discrimen incumbit pontificibus siluisse pro diuinitatis cultu &

Primat⁹ R.o. Pont.inuiola bilis,

ecclesiæ correctione,quod congruit:ita his (quod absit)nõ mediocre periculũ est,q̃ cum debeãt parere,despiciunt. ¶Et si cunctis generaliter sacerdotibus diuinitus
ctantibus,fidelium conuenit corda submitti,quanto potius sedis illius pontifici con
sensus est adhibendus,quem cunctæ ecclesiæ generalis ingiter pietas celebrauit? Vbi
clementia uestra euidenter aduertit,nunquã quouis penitus humano consilio eleua
re se quenquam posse contra illius priuilegium uel confessionem, quem Christi uo
luntas prætulit uniuersis,quem ecclesia ueneranda confessa semper est & habet deuota pri
matem.Impelli non ualent humanis præsumptionibus,quæ diuino sunt iudicio con
stituta.Desinant ergo (rogamus) temporibus uestris quidam per occasionem pere
turbationem ecclesiasticam præcipitantes appetere,& quæ nõ liceat ambire.Alio
qn &quod male appetiuerunt,non perfruentur:& ipsam quoq; Christianitatem,si
si resipuerint,prorsus amittent. ¶Vos autem,quæsumus, nolite præiudicium dare
ecclesiæ irrogare.Illa quippe nullum imperio uestro præiudicium infert,cum pro
gis pro stabilitate ipsius æternam diuinitatem exorat, & pro incolumitate uestra
perpetua salute iugi deuotiõe precetur.Nolite quæ sua sunt usurpare,nolite quæ
soli cõmissa sunt uelle surripe, sciẽtes qa tanto nimijs a sacris debet oĩs mundi

A terum administrator esse remotus, quanto quemlibet ex catalogo clericorum & mi
litantium deo nullis conuenit negocijs secularibus implicari. Denique hi, quibus tan-
tum humanis rebus,& non diuinis,præesse pmissum est,quomodo de his, per quos
diuina ministrantur,iudicare præsumant, penitus ignoramus. ¶Fuerunt hæc an-
te aduentũ Christi,ut quidam typice reges simul & sacerdotes existerent.Quod san-
ctum Melchisedech fuisse,sacra prodit historia,quodq; in membris suis diabolus imi
tatus,(utpote qui semper quæ diuino cultui conueniunt,sibimet tyrannico spũ uin
dicare contendit)ut pagani Imperatores ydem & maximi pontifices dicerẽtur. Sed
cum ad uerum uentum est eũdem regem atq; pontificem,ultra sibi nec imperator iu
ra pontificatus arripuit,nec pontifex nomen imperatorij usurpauit.Quoniam idem
mediator dei & hominum homo Christus Iesus,sicactibus propijs& dignitatibus
distinctis,officia potestatis utriusq; discreuit,propriam uoluns medicinali humilita-
te sursum efferri, non humana superbia rursus in inferna dimergi, ut & Christiani
imperatores pro æterna uita pontificibus indigerent,& pontifices pro cursu tempo
ralium tantummodo rerũ imperialibus legibus uterentur: quatenus spiritalis actio
carnalibus distaret incursibus: & ideo militans deo, minime se negocijs secularibus

1.Timo.2.

B cularibus implicatus,ut & modestia utriusq; ordinis curaretur,ne extolleretur utro
q; suffultus,& competens qualitatibus actionũ specialiter professio aptaretur. Qui-

ibidẽ c.Satis.

bus omnibus rite collectis, satis euidenter ostenditur, à seculari potestate nec ligari
prorsus,nec solui posse pontificem,quem constat à pio principe Constantino(quod
longe superius memorauimus)deum appellatum, nec posse deum ab hominibus iu
dicari, manifestum est. Sed & Theodosius minor sanctæ synodo scribens Epheſi-
næ primæ,dicit: Deputatus est igitur Candidianus magnificentissimus comes stre-
nuorum domesticorum transire usq; ad sanctissimam synodum uestram,& in nullo
quidem quæ faciendæ sunt de pijs dogmatibus quæstiones, seu potius expositiones,
communicare.Illicitum nanq; est,eum,qui non sit ex ordine sanctissimorum episco-
porum,ecclesiasticis intermiscerí tractatibus. ¶Quid præterea hinc Romani præ
sules sentiant,quid Latini Græciq; doctores hinc exponant, qd denique Maximus ue-
nerabilis monachus,& illo in tempore apud uos pene solus catholicus,in disceptatio
ne sua perhibeat,quoniam longum est scribere,interrogate seniores,qui tamen mo-
ribus seniores sunt,& dicent uobis. His itaq; manifeste repertis,apparet,comminis-

Iniqua dãna-tio Ignatij.

trum nostrum Ignatium per imperialem tantummodo sententiam nullo modo po
tuisse prorsus expelli. In cuius damnatione, quia præsulum quoq; assensus est subse-
cutus,apparet id causa fuisse patratum adulationis,non legitimæ sanctionis. Siqui-
dem in tantum uestra sententia præsulum præcessit sententiam, ut nõ solum uestro
C rum etiam postea in damnatione ipsius,(sicut gesta illius latrocinalis synodi,quæ no
bis per Leonem illustrem à secretis missis,indicant)quod nunquam (ni fallimur)
aliquando fuit actum, primi & ante scripseritis episcopum. ¶His ita prælibatis
sub conspectu dei, pure syncereq; pietatem uestram deprecamur,obtestamur,exhor
tamur,ut petitionem nostram non indignianter accipiatis.Rogamus denique,ut nos in
hac uita potius audiatis deprecantes,quam(quod absit)in diuino iudicio sentiatis ac
cusantes.Et ideo nolite(precamur)irasci,si uos tantum diligimus,ut regnum,quod
temporaliter affecuti estis,uelimus uos habere perenne: & qui imperatis seculo,pos
sitis regnare cũ Christo. Nã qua fiducia(rogamus)illic dei p̃mia petituri estis,cui-
us hic ecclesiæ detrimenta non prohibetis?Non sint grauia,quæsumus uos,quæ pro

Proverb.27.

uestræ salutis æternitate dicunt. Scriptũ legitis,Meliora sunt uulnera amici, q̃ frau-
dulenta oscula inimici. ¶Deus oĩpotens cor impij uestri ad intelligẽda quæ dici-
mus,clementer aperiat,& nobis obœdire in his,de qbus scribimus, impetrare nutu
intimæ inspirationis suæ dignetur,Christianissime & dilectissime fili.

Explicit epistola.

Diſt.96.c. Deniq;

Distinctæ potestates, papatus & imperium.

Diſt.96. c.Cũ ad uerum.

Textus apud Gratianum mancus, hinc suppleri potuit.

for.ante ob. proscrip

Pia deprecatio,& conclusio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Obtestatio.

¶ Quisquis autem hanc epistolam nostram Constantinopoli legerit, & Augustissimo filio nostro imperatori Michaeli, quicquam ex his, quæ in ea scripta sunt, occultauerit, si locum apud illum potest inuenire sufficientem, anathema sit. Quisquis etiam interpretatus eam fuerit, & ex ea quicquam mutauerit uel subtraxerit, aut superaddiderit, præter illud quod idioma Græcæ dictionis exigit, uel interpretantis scientia intelligendi non tribuit, anathema sit. ¶ Hæc quidem, quæ hucusq; per periochas nouem sunt scripta, priusacta, & à nobis per quosdam fraternæ generalitati uestræ intimanda sunt missa, præter epistolam illam apostolatus nostri, quam Michaeli excellentissimo impatori per quendam ipsius legatum, qui se protospatarium appellabat, nomine Michaelem, trāsmisimus. Postea uero, cum cognouissemus, quia penes hos, qui nolunt sanis acquiescere monitis, nihil solum scribendo proficiebamus, ratum duximus, per legatos nostros & iteratas literas eorū, quæ uidebantur ecclesiæ profutura mandare, huius rei gratia direximus Constantinopolim, Donatū sanctissimum epm, & Leonem uenerabilem presbyterum, atque filium nostrum Marinum diaconum: quatenus hi, qui literis admoniti, parere refugiunt ueritati, saltem uerbis salutaribus conuenti, discant tandem diuinis institutionibus minime resultare. Quibus in scriptis dedimus, quæ habērur in subditis, quæq; per tres periochas distinguenda fore decreuimus. Prima utique harum est, quæ & decima huius est. Periocha uoluminis, continens epistolam ad iam memoratum Augustum transmissam, & alteram ad episcopos ac cæteros ordines Constantinopoli subiectos. Secūda uero periocha est, quæ huius corporis undecimum complet locum, habens in se duas epistolas, unam Photio, & alteram Bardæ fautori eius descriptam. Porro tertia est, quæ & duodecima istius est codicis periocha, circumferens in se fratri & coepiscopo nostro Ignatio & matri Imperatoris atq; uxori eius singulas missas epistolas, necnon & epistolam uniformem, quam quibusdam claris urbis Constantinopolitanæ senatoribus singulatim scribendam atque mittendam fore præuidimus. Hæc Nicolaus papa primus.

Argumēta totius Tractat⁹

Tres Cardinales simul missi Constā tinopolim.

RESCRIPTA NICOLAI PAPAE, HVIVS NOMINIS PRIMI, EX Gratiani uolumine in unum collecta per Ioannem Cochlæum, & in uiginti titulos dispartita.

DE CONSTITVTIONIBVS ECCLESIAE. TIT. I.

Dist. 10. c 1. Epis in Cōcilio apud Conuicinum congregatis.

1 IMPERIALI iudicio non possunt iura ecclesiastica dissolui. Nec possunt imperatorum leges euangelicis & apostolicis, atque canonicis decretis, quibus postponendæ sunt, inferre præiudicium.

Dist. 12. Ridiculum.

2 Ridiculum est, & satis abominabile dedecus, ut traditiones, quas antiquitus à patribus suscepimus, infringi patiamur.

DE CONSVETVDINE. TIT. II.

Ignaro archiepiscopo. Rhemēsi.

1 Mala consuetudo non minus, quàm pernicioſa corruptela, abijcienda & uitanda est.

Dist. 3. c. Mala.

Idē Ignato.

2 Nihil obsunt saluti credentium diuersæ pro loco & tempore constitutiones uel consuetudines, si illis canonica non obsistat autoritas.

Dist. 12. Scit, Michaeli Imp. Constantinopolitano

3 Illi qui ante nos fuerunt, prouidam in ecclesiis consuetudinem tradiderunt, hodie quoque in Romana ecclesia (quæ magistra est omnium ecclesiarum) imprætermisse seruatur, ita ut nullus sacerdos, maiore suo non innuente consacerdote, cuiuslibet rei benedictionem dare nitatur. Sed anterior stans ad pronunciandam aliquam lectionē

Dist. 21. Denq; Idē Imp.

A lectionem, benedictionem quidem postulat, sed ei quilibet inferior non audet benedicere: quia in epistola ad Hebræos legimus, q̄ minor à maiore benedicitur. Heb. 7.

DE IVDICIIS. TIT. III.

Ibi, c. Inferior.

1 Inferior sedes potiorem absoluere, aut iudicio ligare non potest, nec propriis diffinitionibus subiugare.

Epo. Cōstantinopolitano. Ibi. c. Nolite. Michaeli Imp.

2 Filios circa spiritualem patrem, ut discipulos erga magistrum, ita deuotos ac sobrios esse decet, ut nulla penitus temeritate ad eorum uitam dijudicandam, nec saltem tenuiter reprehendendam prosiliant.

Ibi. c. Nūc aūs Eidem Imp.

5 Non potest quisquam rite ab his, qui inferioris ordinis uel dignitatis sunt, iudicialibus submitti diffinitionibus. Vnde factum est, ut in concilio episcoporum nullus in Marcellinum papam, qui tempore Diocletiani & Maximiani Augustorum idolis compulsus sacrificauerat, sed postea insignis martyr effectus est, sententiam proferre ausus fuerit, dum ei sæpissime omnes dicerent: Tuo ore iudica causam tuam, non nostro iudicio. Et iterum: Noli audiri in nostro iudicio, sed collige in sinu tuo causam tuam &c.

Ibidē, c. Sequenti. Eidem.

4 A cephalum liquet esse concilium, ubi de tanta persona agitur, & maiorum non expectatur sententia, cum nec in causa clericorum inferioris gradus, solius episcopi
B sui iudicium tantummodo postulandum sit.

Ibi. c. sequēti, Eidem. Psal. 72.

5 In tantum hanc præsumptiōem sancti patres apud Chalcedonem detestati sunt, ut Dioscorum Alexandrinum antistitem, inter cætera idcirco potissimum fine ulla restitutione damnauerunt, quòd ponens in cælum os suum, lingua eius transeunte super terram, excommunicationem in sanctum Leonem papam dictauit.

2. q. 1. c. 2. Carolo. Regi Francorum.

6 Omnes leges tam ecclesiasticæ q̄ uulgares & publicæ præcipiunt, ut omnia sibi ablata restituantur ei, qui suis est rebus expoliatus.

3. q. 5. c. fi. Michaeli Imp.

7 Quod suspecti & inimici, iudices esse non debeant, & ipsa ratio dictat, & pluribus probatur exemplis. Nam quid gratius & amabilius dare quis inimico potest, q̄ si ei ad impetendum commiserit quem lædere forte uoluerit?

3. q. 9. Reuerā Galliōi archiepo Senensi.

8 Reuera iustus mediator non est, qui uno litigante, & altero absente, amborum emergentes lites decidere non formidat.

Ibi. c. Iudicas. Eidem.

9 Iudicas Hermannum episcopum super quibusdam frequenter fuisse accusatam, pro quibus, quia ex parte ipsius persona deest, nos uni parti ad discrimen alterius credere procul dubio non possumus.

Ibi. c. fi, forte Ignaro. Ismaro Rhemorū archiepiscopo.

10 Necesse est secundum sacrarum scripturarum documentum, ac secundum iustitiæ tramitem, & accusatum & accusatorem simul adesse, & unam partem, quantacunq; & qualicunque prædita sit autoritate, sic prorsus audiri, ut alteri parti nullum præiudicium irrogetur.

4. q. 1. c. 2. Michaeli. Imp.

C 11 Hæreticis non licet accusationes contra orthodoxos episcopos pro ecclesiasticis facere negocijs. Hæreticos autem dicimus, tam eōs qui olim ab ecclesia proiecti sunt, quàm qui post hoc à nobis anathematizati sunt. Præter hos autem & eos, qui fidem quidem sanam negant uel simulant confiteri.

4. q. 4. c. fi, Eidem,

12 Contra ritum ecclesiasticum, contra'que uenerandas leges producitur accusator uel testis de imperialibus ædibus, & cui imperari potest cum ad falsum testimonium dicendum quis adhibetur, fiunt suspecti iudices, & lupi custodes.

6. q. 4. Quod bene. Carolo regi Francorum.

15 Quod bene semel diffinitum est, & interpositis iuramentis deliberatum, nulla debet iteratione (nisi forassis ubi fuerit maior autoritas) retractari.

24. q. 1. Ait. Michaeli Imp. Augusto.

14 Ait Cælestinus papa, Orientalibus episcopis scribens: Si quis ab episcopo Nestorio, uel ab alijs qui eum sequuntur, ex quo talia prædicare cœperunt, uel excommunicatus uel exutus est seu antistitis seu clerici dignitate, in nostra hunc communione durasse & durare manifestum est. Nec iudicamus eum esse remotum, quia non poterat quenquam eius remouere sententia, qui iam se præbuerat ipse remouendū.

11. q. 2. Historia. Carolo regi Francorum.

15 Historia ecclesiastica, ab Eusebio Cæsareensi episcopo confecta, de muliere quadam quæ de castitate à marito accusabatur, ait: Præceptum est ab imperatore, lege la

Universidad de Deusto
Biblioteca

ta,ut primo permitteretur ei rem familiarem libere diutius ordinare, tunc demum D
responderet obiectis. Hoc omnes leges tam ecclesiasticæ q̄ uulgares publicæq̄ præcipiunt. Si autem de mulieribus & secularibus uiris hæc constituta sunt, multo magis ecclesiasticis hominibus & sacerdotibus sunt concessa.

ibi. c. Siue, eidem.

16 Siue de coniugij fœdere, siue de adulterij crimine iudicium agitandum sit, nulla ratio patitur, Tebergam cum Lothario posse inire certamen, nisi prius ad tempus fuerit reddita suæ potestati, & consanguineis proprijs libere sociata. Itaque etiam locus prouidendus est, in quo nulla uis multitudinis formidetur, ne sit difficile testes producere uel cæteras personas, quæ tam à sanctis canonibus, q̄ à uenerandis Romanis legibus in huiusmodi controuersiis requiruntur.

DE ROMANA ECCLESIA ET SEDE APOstolica. TIT. IIII.

Dist. 22. c. 1. Mediolanensibus.

1 Omnes siue patriarchæ cuiuslibet apicem, siue metropolis primatus, aut episcopatuum cathedras, uel ecclesiarum cuiuscunque ordinis dignitatem instituit Romana ecclesia. Illam uero solus ipse fundauit, & supra petram fidei mox nascentis erexit, q̄ beato Petro, æternæ uitæ clauigero, terreni simul & cælestis imperij iura cōmisit.

Dist. 79. c. 1. & c. si quis pecunia. In Concilio præsidens.

2 Si quis pecunia, uel gratia humana, aut populari seu militari tumultu, apostolicæ sedi sine concordi & canonica electione cardinalium eius ecclesiæ ac deinde sequē tium clericorum religiosorum, intronizatur, non papa uel apostolicus, sed apostaticus habeatur. Liceatq̄ cardinalibus & alijs clericis deum timentibus & laicis, inuasorem illum anathematizare, & humano auxilio à sede apostolica pellere.

Dist. 97. c. fi. Ludouico Imp.

3 Licet nunquam apostolicæ sedis modus fuerit, absq̄ signatis apicibus undecunq̄ legationem suscipere, nos tamen sublimitatem uestram in nobilissimo uitæ ac strenuo legato uestro honorantes, eiusq̄ grauitatem & eloquiorum illius ueridicas cognoscentes assertiones, nihilominus eum absq̄ epistola uestra susscepimus.

1. q. 1. Et 9. q. 3. c. per principalem. Michaeli Imp.

4 Per principalem beatorum apostolorum Petri & Pauli dextram & potestatem & ius habemus, non solum in monachos, uerum etiam in quoslibet clericos de quacunq̄ diœcesi, cum necesse fuerit, ad nos conuocare, atq̄ ecclesiasticis exigentibus opportunitatibus inuitare.

2. q. 6. Arguta. Rhemensi archiepo.

5 Arguta sapientia tua, materiam depositionis aduersus Rotardum assumpsit, & ab itinere apostolicæ sedis remouit, & continuatim apostolicam sedem appellantem damnauit, & carcerali custodiæ mancipauit. Priuilegia tamē apostolicæ sedis uos obliuioni tradere nullo modo debuissetis, quibus uenerādi canones iudicia totius ecclesiæ ad hanc deferri iubent.

6. q. 1. Patet. Michaeli Imp.

6 Patet profecto, sedis apostolicæ (cuius autoritate maius non est) iudicium à nemine fore retractandum, neq̄ cuiquam de eius liceat iudicare iudicio. Nec de eiusdicio canones unquam præceperunt iudicari, sententiamq̄ illius constituerunt non oportere dissolui, cuius potius sequenda decreta mandauerunt.

11. q. 1. c. 1. Epis Galliæ.

7 Autoritatem uenerabilium prædecessorum nostrorum sequuti, & nominatim beatissimi papæ & martyris Alexandri, quinti à beato Petro, ab omnibus iuramentis & cuiuscunq̄ modi obligationibus, quibus illi sese coacti uiolentia impiorum obligauerunt, absoluimus, & ne illa seruentur, uetuimus tam archiepiscopum Treuirensem, quàm eius præpositum, & omnes qui tunc temporis capti, se illis quoquo modo obligauerunt. Neq̄ ullam eos proinde infamiam uel calumniam, aut à suis bonis sequestrationem unquam, autore deo & sanctis apostolis & nostris prædecessoribus, sustinere permittimus, sicut per prophetam dominus dicit: Dissolue colligationes impietatis, &c.

Esa. 58.

27. q. 4. Nemini. Omnib⁹ episcopis.

8 Nemini est de sedis apostolicæ iudicio iudicare, aut illius sententiam retractare, permissum, uidelicet propter Romanæ ecclesiæ primatum, Christi munere in beato Petro apostolo diuinitus collatum.

25. q. 2. Si quis Vniuersali synodo præsidens.

9 Si quis dogmata, mandata, interdicta, sanctiones uel decreta pro catholica fide uel ecclesiastica disciplina, pro correctione imminentium uel futurorum malorum, ille dia-

A dis apostolicæ præsule salubriter promulgata contempserit, anathema sit.

10 Sententiam Romanæ sedis non negamus posse in melius commutari, cum aut surreptum aliquid fuerit, aut ipsa pro consideratione ætatum uel temporum seu grauium necessitatum dispensatione quædam ordinare decreuerit: quoniam & egregium Paulum apostolum dispensatorie legimus quædam fecisse quæ postea reprobasse legitur. Quod tamen obseruandum est, quando illa Romana uidelicet ecclesia, diligentissima consideratione fieri delegerit: non quando ipsa quæ bene sunt diffinita, retractare uoluerit.

15. q. 9. Sentētiam. Michaeli Imp.

11 Ecclesia, id est, catholicorum collectio, quomodo sine apostolicæ sedis institutore nutu, quando iuxta sacra decreta, nec ipsa debet absq̄ præceptione papæ basilica nouiter construi, quæ ipsam catholicorum intra semet amplecti cateruam dinoscitur?

De consecra. Dist. 1. ecclesia. Clero & plebi Viennen. ecclesiæ.

DE DECRETIS ROMANORVM PONTIFICVM. TIT. V.

1 Quod à sedis apostolicæ rectoribus plena autoritate sancitur, nullius consuetudinis occasione remouetur.

Dist. 11. c. 2. Michaeli Imp.

2 Si Romanorū pontificum decreto, cæterorum opuscula tractatorum approbantur uel reprobantur, ita ut quod uere sedes apostolica probauit, hodie teneatur acceptum: & quod illa repulit, hactenus inefficax habeatur: quanto potius ea quæ ipsa p
B catholica fide, pro sanis dogmatibus, pro uarijs & multifarijs ecclesiæ necessitatibus & fidelium moribus diuerso tempore scripsit, omni honore debet præferri, & ab omnibus prorsus in quibuslibet necessitatibus uel opportunitatibus, discretione uel dispensatione magistra, reuerenter assumi &c.

Dist. 19. c. 1. Archiepis & episcopis per Galliam constitutis.

3 Si decreta Romanorū pontificum non habetis, de neglectu atq̄ incuria estis redarguendi. Si uero habetis, & non obseruatis, de temeritate estis corripiendi & increpandi.

Dist. 20. c. fi. Clero Cōstantinopolitano

DE IMPERATORIBVS. TIT. VI.

Dist. 10. c. 1. Michaeli. Imp.

1 Imperator suis reipub. quotidianis administrationibus debet esse contentus, non usurpare quæ sacerdotibus domini solum conueniunt.

Dist. 96. c. Vbinam.

2 Vbinam legistis imperatores antecessores uestros synodalibus conuēribus interfuisse, nisi forte in quibusdam ubi de fide tractatū est, quæ uniuersalis est, quæ omnium communis, quæ non solum ad clericos, uerumetiam ad laicos & ad omnes omnino pertinet Christianos.

Eidem.

3 Deniq̄ hi quibus tantū humanis rebus, non diuinis, præesse permissum est, quomodo de his per quos diuina ministrantur, iudicare præsumant, penitus ignoramus.

Ibi. c. seq. Deniq̄. Eidem.

C 4 Mediator dei & hominum, homo Christus Iesus, idem rex & pontifex, actibus proprijs & dignitatibus distinctis officia potestatis utriusque discreuit, ut Christiani Imperatores pæterna uita pontificibus indigerent, & pontifices pro cursu tempora lium tantummodo rerum imperialibus legibus uterentur: quatenus spiritualis actio à carnalibus distaret incursibus, & deo militans, minime se negocijs secularibus implicaret: ac uicissim non ille rebus diuinis præsidere uideretur, qui esset secularibus negocijs implicatus.

Ibi. c. Cum ad uerum. Eidem.

5 Satis euidenter ostenditur, à seculari potestate nec solui prorsus, nec ligari pontificem, quem constat à pio principe Constantino deum appellatum, cum nec posse deum ab hominibus iudicari manifestum est.

Ibi. c. seq. Satis. Eidem.

6 Non quales sacerdotes domini sunt, sed quid de domino loquātur, est uobis magnopere præuidendum. Nec in uicarijs beati Petri apostoli uobis est attendendum quid sint, sed quid pro correctiōe ecclesiarum, quid pro salute uestra satagāt. Nec eñ illos dicetis inferiores scribis & pharisæis, sedētibus super cathedrā Moysi, de quibus dominus præcepit, dicens: Quæcunq̄ dixerint uobis, facite &c.

1. q. 1. Non quales. Eidem.

Matt. 23.

DE REGIBVS. TIT. VII.

Dist. 63. Perro. Lotharioregi.

1 Relatum est nobis, quòd quicunque ad episcopatum in regno tuo prouehendus est, non nisi fauentem tibi permittas eligi. Idcirco apostolica autoritate, sub diuini iu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicŋ obtestatione, iniungimus tibi, ut in Treuirensi urbe & Agrippina Colonia nul D
lum eligi patiaris, antequam relatum super hoc nostro apostolatui fiat.

2.q.1. Quæ Lotharius, Carolo regi Francorum. Gala.5.

2 Quæ Lotharius rex, nepos uester fecit, accusatione non indigent. Manifesta enim sunt, teste Apostolo, opera carnis, fornicatio, immunditia &c. In manifestis enim cal liditate accusantium non opprimitur reus, nec tergiuersatione proprium crimen ce latur, cum culpa sub oculis omnium sponte se ingerat, atque ideo in talibus iudiciarius ordo non requiritur.

Ibi.c.fi. Epis per Gal liam, Italiam & Germaniã constitutis.

3 Scelus quod Lotharius rex (si tamen rex ueraciter dici possit, qui nullo salubre gimine corporis appetitus refrenat, sed lubrica eneruatione magis illicitis eius moti bus cedit) in duabus scilicet fœminis Teberga & Gualdrada commisit, omnibus ma nifestum est, sed dudum episcopos Teugualdum & Gũtharium, in tali facto eum ha buisse tutores atq; fautores, pene totus orbis undiq; ad limina seu sedem cõfluens apo stolicam, referebat. Igitur decernente nobiscum sancta synodo in præsentia depositi, & ab officio sacerdotali excommunicati, atq; a regimine episcopatus alienati indubitanter existunt.

11.q.3. Præcipue. Lotharioregi,

4 Præcipue Gualdradæ pellicis tuæ, & dudum à te repudiatæ, communionem declina. Excommunicata est enim, & usq; ad præsentiam nostram ab omni cõtubernio Christianorum sequestrata. Quamobrem cauendum est, ne cum ea pari mucrone p cellaris sententiæ, ac pro unius mulierculæ passione uinctus & obligatus, ad percu ne traharis exitium.

Ibi.c.Ita corporis. Eidem,

5 Ita corporis tui motibus cedere consensisti, & relaxatis uoluptatum habenis, te metipsum in lacum miseriæ & in lutum fœcis prohibitum deiecisti, ut qui positus fueras in gubernatione populorum, effectus sis ruina multorũ. Probat hoc Teugualdi & Guntharŋ dudum episcoporum legitimus casus, qui, pro eo quòd te minime competenter erudierint, quinimmo quia præuaricationem tuam argumentis suis tegere, & sub quadam iustitiæ specie fucatis quibusdam exquisitis adinuentionibus æquitatem obruere studuerunt, nostra sunt apostolica depositi autoritate, & ab omni episcopatus regimine regulariter sequestrati.

Ibi Excellentissimus, Ignaro Rhemorum archiepiscopo.

6 Excellentissimus rex Carolus apostolatum nostrum consuluit, quid agendum sit de his qui cum Engeltruda sæpe damnata communicant fœmina: quoniam eam cum communicatoribus suis & fautoribus pari uinculo anathematis cõstat esse astrictam. Quapropter nunc beatitudini tuæ iniungimus, ut super hoc nostra autoritate fretus, curam de his sumere studeas. Et quia docta diuinitus sanctitas tua ualde nouit, aliud eẽ ex necessitate, aliud ex ignorãtia, atq; aliud quod de studio delinquit, istudiq; posterius duobus prioribus districtius esse puniendum: idcirco solerter inuigilet, & cauta districtione singulorum modos dijudicet: quatenus qui ex necessitate aut ignorantia delinquunt, autoritate nostra per te absoluantur. Illos autem qui studio suo ob ligantur, & contemptu interdicta nostra postponũt, non nisi digna satisfactione præueniente, uolumus à te prorsus absolui.

24.q.3. An nõ Lotharioregi.

7 An non districta ultrione feriendus es, qui in duabus uxoribus adulterium Lamech & flagitium imitatus esse dinosceris? Quod dominus non nisi post septuaginta septem generationes suo salutifero aduentu deleuit, cum Cain fratricidium septima generatione aquis abolitum sit cataclysmi, id est, diluuŋ.

DE PATRIARCHIS ET ARCHIEPISCOPIS. TIT. VIII.

Dist.63. Epus Ioanni Rauennati archiepiscopo.

1 Episcopos per Aemiliam non consecres, nisi post electionem uel consensum cleri & populi.

8.q.6. Hæc quippe, Salomõ regi Britonum,

2 Hæc est ordinatio dei patris tui, & hæc est lex ecclesiæ matris tuæ, uidelicet, ut omnes episcopos regni tui ad Turonensem archiepiscopum mittere non detractes, ipsius que iudicium postulare non dedigneris. Ipse est enim metropolitanus, & cũcti episcopi regni tui, suffraganei eius sunt, sicut conscriptiones prædecessorum meorum

A rum euidenter ostendunt. Neque enim ecclesias dei per discordias regum diuisionis aliqua damna pati necesse est, cum (quantum ex se est) pacem quam prædicat, seruare studeant in inuicem & in omnes.

9.q.3. Cõquestus, Rodulpho Bituricensi archiepo.

3 Conquestus est apostolatui nostro frater noster Sigedodus archiepiscopus Narbonensis, q̃ clericos suos (eo inuito) ad iudicium tuum uenire compellas, & de rebus ad ecclesiam suam pertinentibus, eo inconsulto, quasi iure patriarchatus tui disponas: Cum hoc neq; antiquitas (cui sancti patres sanxerunt reuerentiam) habeat, & autoritas sanctorum canonum penitus interdicat, nisi forte pro causis, quæ apud se terminari non possunt, ad te quasi ad patriarcham suum prouocauerint per appellationes, uel si episcopus suus decesserit, res ecclesiæ suæ iudicio tuo dispensare uoluerint. Primates enim uel patriarchas nihil priuilegij habere præ cæteris episcopis, nisi quantum sacri canones concedunt, & prisca consuetudo illis antiqtus cõtulit, diffinimus.

11.q.3. Teugualdum. Omnib⁹ episcopis Galliæ & Germaniæ

4 Teugualdum Treuirensem & primatem Belgicæ prouinciæ, & Gunthārium Agrippinæ Coloniæ archiepiscopos, nunc coram nobis & sancta synodo sub gestorum insinuatione, qualiter causam Lotharŋ regis & duarum mulierum eius Tebergæ scilicet & Gualdradæ recognouerint & iudicauerint, scriptum super hoc propriis manibus roboratum offerentes, & sententiam quam à sede apostolica in Engel
B trudam uxorem Bosonis, sanctissimus frater noster archiepiscopus Mediolanensis Thado & cæteri coepiscopi nostri petiuerunt emittendam, & nos diuino succensi zelo sub anathematis attestatione canonice protuleramus, publice se uiua uoce uiolasse confitentes. In quibus omnibus inuenimus eos apostolicas atq; canonicas sanctiones in pluribus excessisse, & æquitatis normam nequiter temerasse, ab omni iudicamus sacerdotŋ officio manere penitus alienos. Et ideo sanctispiritus iudicio, & beati Petri per nos autoritate, episcopatus exutos regimine consistere diffinimus.

DE SACRIS ORDINIBVS. TIT. IX.

Dist. 23. Præterea. Rodulpho Biturice. archiepiscopo. 1.q.1. Statuimus. Cap. 2.

1 Quæ in consecrationibus & ordinibus obseruanda sint, beati Innocentŋ papæ canonica decreta, præsertim principia paginæ ad Decentium Eugubinũ episcopum emissæ, affatim edocebunt.

2 Simoniaci simoniace ordinati uel ordinatores, secundum ecclesiasticos canones, a proprio gradu decidant. Simoniaci quoq; simoniace à non simoniacis ordinati, similiter ab officio male accepto remoueantur. Simoniacos autem non simoniace à simoniacis ordinatos, misericorditer per manus impositionem pro temporis necessitate in officio concedimus permanere.

DE EPISCOPIS. TIT. X.

Dist.14.c.1. Aluino archiepo Ianuensi.

1 Episcopi ab omni bestiarum uel uolucrum uenatione penitus alieni existere, &
C bent. Nullum enim sanctum (ut ait beatus Hieronymus) uenatorem legimus.

Dist.42.c.fi. Michaeli Imp.

2 Episcopis dispensatio cælestis seminis inficta est. Væ si non sparserint, uæ si tacuerint, sicut uas electionis formidat & clamat.

4.q.3. Denique,

3 Si quælibet ambiguitas uel aliqua fortasse super Suffredi examinatione uel episcopatus abrenunciatione oborta fuisset contentio, ex more ad sedem apostolicam referri conuenerat, & nostra in his omnibus debuerunt cuncti decreta penitus expectare. Quod quia omissum est hactenus, dolemus. Dilectissimi igitur, gloriam uestram uehementer efflagito, ut iam dictus Suffredus episcopus proprio restituatur episcopio: & hic si aliquid reprehensione dignum gessit, postea uel correctione uel digna animaduersione diffinietur.

7.q.1. Pontifices. Aluino Ianuensi archiepo.

4 Pontifices qui aliqua occupantur infirmitate uel ægritudine, abñciendi nõ sunt: nec alŋ in loco eorum consecrandi sunt, nisi ex hac fuerint luce subtracti. Quod si de ministerio sibi concesso conqueruntur, quæ licita sunt sacerdotes expleant. In his uero quæ his præsumere non licet, uicinorum usq; ad recipiendam sanitatem episcopo rum auxilia subrogentur.

Episcopos

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ibi. eodem. Idem.

5 Episcopos uero, qui dominici gregis susc̃ipiũt curam atq; solicitudinem, ab administratione eorum discedere non oportet, ut accepti talenti pulchritudo non deleatur, sed certamen eor̃ salubriter augeatur, & triplicetur fructus.

Ibi. c. Scisciatis. Hunfrido Morinẽsis eccl̃ie epo.

6 Scisciatis, utrũ cũ à Normãnis de epõ depellaris, debeas de cætero in monasterio cõuersari. In quo scias charissime frater, quod si pnicios̃um est proretã in trãquillitate nauim deserere, quãto magis in fluctib⁹? Vbi nõ dicimus, quod pscutor̃ nõ fugiamus (maximeq; paganor̃) insidias, cũ ad tẽpus sæuiunt, & ob multitudinẽ delictorũ nostrorum nocendi facultatem diuinitus assequuntur, præsertim cum eis prodire ultro non debeamus, & multos prophetas & apostolos, ipsum quoq; dominum huiusmodi fugisse insecutores, luce clarius constet: sed quòd præcipue nos, qui tanquam arietes ducatum gregibus præbemus, immo qui & horum pastores sumus deo autore, cum eis in periculis pro uiribus persistere pro certo conueniat. Et cum tranquillitas reddita diuina fuerit pietate, sopitaq; furentium infestatio, mox gregem perquirere, & in unum colligere, & eius animos cælestis patriæ pace ac potissimum securitate prædicata, sursum erigere debemus.

23.q.2. Reprehensibile. Carolo regi Francorum.

7 Reprehensibile ualde constat esse quod subintulisti, dicendo, Maiorem partem omnium episcoporum die noctuq; cum omnibus alijs fidelibus tuis cõtra piratas maritimos inuigilare, & ob id episcopi impediantur uenire: cum militum Christi sit, q Christo seruire: milites uero seculi seruiant seculo, secũdum quod scriptum est, Nemo militans deo, implicet se negocijs secularibus. Quod si seculi milites militiæ student, quid ad episcopos & milites Christi pertinet, nisi ut uacent orationibus?

De Consecra. Dist. 1. Porro. Radulpho bituricen. archiepiscopo.

8 Porro gloria in excelsis deo, ab episcopis in cœna domini intra missarum solẽnia more nostro dicenda est. Pallio uero apostolico eadem die uti, est illis licitum, quibus est ab apostolica sede permissum.

DE PRESBYTERIS TIT. XI.

Dist. 32. Nullus. Omnib⁹ epis.

1 Nullus missam audiat presbyteri, quem scit cõcubinam indubitanter habere aut subintroductam mulierem.

Dist. 50. Sacerdotes. Carolo archiepiscopo Maguntino, & eius suffraga.

2 Sacerdotes si in fornicationis ceciderint laqueũ, & criminis manifestus siue ostensus sit actus, sacerdotij honorem habere non possunt, secundum canonicæ institutionis autoritatem.

Ibi. c. Studeat. Osualdo cepo Quadrãtino.

3 Si presbyter aliquem percusserit, non ad mortem, pro percussione pœnitentiam agat, & aliquanto tempore à missarum solennijs suspendatur. Si uero qualicunque percussione eius, aliquis mortuus fuerit, nulla ratione ministrare sacerdotis more debet. Quoniam & si uoluntatem occidendi non habuerit, furor tamen & indignatio in omnibus, & præcipue in dei ministris, multipliciter inhibetur atque damnatur.

2. q. 1. Notũ sit. Gerardo Turonensi archiepiscopo.

4 Presbyter iste dicit se falsis criminibus impetitum, & ab ecclesia sua non conuictum neque confessum, irrationabiliter fuisse eiectum. Nam tua diligentia per tres uices inquisitione facta, nulla in se neque de fornicationis crimine, neque de homicidij confessione, de quibus impetebatur, reperiri potuit culpa. Idcirco magnopere monemus reuerentiam tuam, ut quæ te forte ignorante, Gieziaca cupiditate peracta esse uidentur, tuæ fraternitatis censura celeri emendatione corrigantur, scilicet restituendo ecclesiæ propriæ iam dictum sacerdotem, atq; ei reddendo tua pietate priuilegium, quem perdidit, honorem.

11. q. 3. ci. Ad consultra Bulgarorum.

5 Scisciatis uobis, si à sacerdote, qui fuerit comprehensus in adulterio, siue de hoc sola fama respersus est, debeatis communionem recipere nec ne, respondemus. Non potest aliqs quantumcunq; pollutus sit, sacramenta diuina polluere, quæ purgatoria cũctarum contagionũ existũt. Qualisctiq; enim sacerdos sit, quæ sancta sunt coinquinarĩ possunt. Idcirco ab eo, quousq; iudicio episcopor̃ reprobet, cõmunio percipienda est; qm̃ mali bona administrando, se tantummodo lædunt. Fax accensa bi gdem

A bi quidem detrimẽtum præstat, alijs uero lumen in tenebris administrat: & unde alijs commodum exhibet, inde sibi dispendium præbet. Sumite ergo ab omni sacerdote intrepidi Christi mysteria, quia omnia in fide Christi purgantur. Fides est enim quæ hunc mundum uincit. Et quia non dantis meritum, sed accipientis fit, dicente beato Hieronymo: Ad credendum omni animæ baptismus est perfectus, & in omni sacerdote corpus Christi est perfectum.

17. q. 4. De presbyterorum. Thadõi archiepiscopo Mediolanen.

6 De presbyterorum flagellatoribus & occisoribus, prædonibus scilicet, qui secundum brachio minime coercẽtur, iuxta præceptum domini placet, ut fraterno amore conueniantur secundo & tertio. Qui requisiti, si te non audierint, conueniente ecclesia, eos sacra communione priuare: atq; si in sua obstinatione permanentes, sacerdotalia monita forte contempserint, ab ecclesiæ compage sub anathematis interdictione resecare, licentiam tribuimus.

DE CLERICIS. TIT. XII.

Dist. 32. De Illo. Odoni Viennen. archiepiscopo.

1 Clericus, qui per ordines ecclesiasticos usq; ad subdiaconatũ caste uixit, uxorem ducere non potest. Nullis enim datur licentia, exceptis illis, quibus ecclesiastica regula uxorem habere permittit.

Dist. 50. Cleri cum Osualdo cepiscopo Quadrãtino.

B 2 Clericum, qui paganum occiderit, non oportet ad gradum maiorem prouehi, q carere etiam debet acquisito. homicida enim est. Nam discreti sunt milites seculi a militibus ecclesiæ, quibus militare seculo non conuenit.

Ibi. c. Hi qui arborem.

3 Hi qui arborem incidere uidentur, si contigerit, ut cadens arbor occiderit hominem, inculpabiles sunt atque innoxij: quia nec uoluntate eorum, nec desiderio homicidium perpetratum est. Si uero aliqua culpa eorum uel neglectu, morientis hominis interitus cognoscitur aduenisse, abijciendi sunt à gradu, & in sacro ordine nullatenus susc̃ipiendi.

DE VOTIS MONASTICIS. TIT. XIII.

Dist. 27. Quod interrogasti. Albino Vienen. archiepo

1 Fœmina, quæ post obitum mariti sui sacrum uelamen super capur suum imposuit, & finxit se sub eodem uelamine monialem esse, postea uero ad nuptias redijt, debet pœnitentiam agere de illusione nefanda, & reuerti ad id quod spopondit.

20. q. 3. Præsens. Omnib⁹ episcopis in regno Ludouici.

2 Præsens clericus, nomine Lambertus, unà cum patre suo nomine Attho, quondam uidelicet comite, nunc autem clerico, ad limina apostolorum properans, adijt præsentiam nostram, asserens qualiter idem pater eius in laicali adhuc ordine, in prædijs propijs ædificasset duo monasteria, uoluntatem gerens, ut post suum decessum præsens eius filius Lambertus, in locũ eius succederet, quem infra teneram ætatem inter octauum & decimum annum constitutum, memoratus pater proprio arbitrio, absque regulari institutione, extra omnem illius uoluntatem, cucullam induit. Igitur post quoddam ipsius temporis spatium (ut ipse dicit) Salomon episcopus, C cum quibusdam alijs, absque patris oblatione uel abbatis percepta benedictione, eum dem Lambertum monasticum habitum induere fecit (ut ferunt) inuitum. Et sub hac occasione paterna seu materna hæreditate à fratribus suis priuatum esse, atq; contra omnem (ut dictum est) uoluntatem suam quasi regularem illum monachum permanere uolunt. Et infra: Quapropter consulte psalmographi uerba recolentes, quibus uoluntarie se deo sacrificare pronunciat, & uoluntaria oris sui beneplacita fieri in conspectu dei obsecrat, præsentem clericum nomine Lambertum, minime debete existimauimus sub tali uiolentia fieri monachum. Quod enim quis non eligit, nec optat, profecto non diligit. Quod autem non diligit, facile contemnit. Nullum ergo bonum nisi uoluntarium. Idcirco dominus non ferendam in uia uirgam, per quam uiolentia ulli inferatur, præcepit &c.

Pſal. 53. Matt. 10.

3 Vidua quidem, quæ capiti sacrum uelamen imposuit, si inter cæteras uelatas fœminas in ecclesia orauerit, & oblationes cum illis obtulerit, si professa est se in eodem habitu permanere, spondens nunquam religionis uelamen deponere, à religionis obseruantia discedere non præsumat,

27. q. 1. Viduã. Carolo archiepo Maguntino, & eius suffraganeis.

De

Universidad de Deusto
Biblioteca

DE LAICIS. TIT. XIIII.

Dist. 23. c fi. Ad cõsulta Bulgarorum, Dist. 56. Inscripturis, Ludouico 2. imperatori,

1 De presbyteris, uobis qui laici estis, nec iudicandum est, nec de uita eorum quicquam inuestigandum, sed episcoporum iudicio, quicquid id sit, est reseruandum.

2 In scripturis narratur Constantinus imperator dixisse, Vere si propriis oculis uidissem sacerdotem dei, aut aliquem eorum qui in monachali habitu circumamicti sunt, peccantem, chlamydem meam expoliarem, & cooperirem eum, ne ab aliquibus uideretur. Hoc dicimus, cautos uos reddere cupientes, ut si de domini sacerdotibus (qui iure patres animarum dicuntur) aliquid contigerit uos audire, quod confusionem pijs mentibus ingerat, non infrunitum, sed pudoratos filios Noe imitantes, patriam de reliquo uerecundiam contegatis, ut affluenti (quemadmodum & illi) benedictione repleri, moderante domino, mereamini.

DE ECCLESIIS. TIT. XV.

12. q. 1. c. Nulla. Ex eius decretis

1 Nulla ædificia in atrio ecclesiæ ponantur, nisi tantum clericorum.

12. q. 2. De rebus. Adoni Vienen. archiepiscopo

2 De rebus quæ semel deo contributæ atq; dicatæ sunt, & postea sub occasione concessionis principum à quibusdam inuaduntur atq; diripiuntur, sanctimus ut prius consulatis principem, ad resecandam tam præsumptiuam factionem: & cognoscendum, utrum sit illius concessio, an inuasoris præsumptio. Quod si principis inordinata fuerit largitio, & ipse princeps sit pro emendatione redarguendus: si autem inuasoris declaratur præsumptio, usq; ad emendationẽ, excommunicationis sit uindicta coercẽdus.

17. q. 4. Sicut antiquitus. Omnibus episcopis.

3 Sicut antiqtus à sanctis patribus statutum est, statuimus, ut maior ecclesia per circuitum XL. passus habeat. Capellæ uero uel minores ecclesiæ XXX. Qui autem conclinia eorum confringere tentauerit, aut personam hominis, aut bona eius inde subtraxerit, nisi publicus latro erit, quousque emendet, & nisi quod rapuerit reddat, excommunicetur.

DE BAPTISMO. TIT. XVI.

De consecra. Dist. 4. A quodam. Ad consulta Bulgarorum. cap. 3. Actu. 2. & 10.

1 A quodam Iudæo, nescitis utrũ Christiano an pagano, multos in patria uestra baptizatos asseritis, & quid inde sit agendum, consulitis. Hi profecto, si in nomine trinitatis, uel tantũ in nomine Christi (sicut in Actibus apostolorũ legiẽ) baptizati sunt, unum quippe idemq; est, ut sanctus Ambrosius exponit, quia non illorum, sed eius est, rebaptizari non debent.

Ibid c. Catechismi.

2 Catechismi baptizandorum à sacerdotib⁹ unusquisq; ecclesiæ possunt fieri, sicut in hac sancta Romana ecclesia (cui deo autore ministeriũ exhibemus nostri famulatus) solenniter fieri comprobantur.

DE POENITENTIA. TIT. XVII.

33. q. 2. de Viro Frontario archiepiscopo Burdigalensi.

1 De uiro nefando, Burgando nomine, q rabie insana commotus, diabolicis se iretire laqueis non dubitauit, atq; gentiliũ more per abrupta itinera & compita insidians, uobis in uestræ ecclesiæ uilla una cũ clericis uestris manentibus, & populũ salubribus instruere dogmatum monitis decertantibus, panecq; spũalis uerbi uacua hominum corda reficientib⁹, atq; laudabile propriæ salutis desiderium habentibus sancta apostolorum Petri & Pauli limina uisitare, collectis malitiæ suæ sequacibus, & iniquitatis complicibus, nefarias inuasiones & deprædationes uiolentas inferre, dæmoniaco ausu præsumpserit: & ut epistolæ uestræ textus eloquitur, sacrum altare, sacraq; dominici corporis & sanguinis uasa, insuper & sanctum chrisma pollutis arripere manibus, quasi uilia & ad communem usum apta, præsumpserit: dilectio nos uestra consuluit, si ipse uel qui cum eo in tã impio & iniquo scelere fuerũt, ad pœnitentiam quandoq;, gratia tacti diuina, uenire uoluerint, quo eos pœnitentiæ uinculo cõstringatis, institutionis nostræ censuram exposcere curastis. De quibus tamẽ si ita est, iubemus, cum ad pœnitentiam quandoq; reuerti aceclerauerint, uno anno extra ecclesiam dei consistere, cuius sacratissima uasa extra ritum fidei Christianæ diripienda auferre non dubitauerant. Secundo uero anno ante fores ecclesiæ sine communione maneant. Tertio uero anno ecclesiam dei ingrediantur, & inter audientes aftemplo oblatione

A oblatione, non manducantes carnem neque bibentes uinum, præter natiuitatis & resurrectionis dominicæ dies. Quarto præterea anno (si his prioribus tribus annis eorum fructuosus fuerit pœnitẽtiæ labor) cõmunioni fidelium restituãtur, totaq; mentis intentione spondentes, talia se ulterius nunquam facturos, corpus & sanguinem domini susc ipere mereantur, & usq; ad septimum annum tribus in hebdomada diebus sine esu carnium & uini potatione maneant pœnitentes.

14. q. 7. De his

2 De his uero qui pro criminibus pœnitentiam egerunt, & ad cingulum militiæ conuertũtur, constat eos contra sacras regulas agere: uerum quia crimina non æqualia sunt, perhibes quoq; alios horum, propter nimiam hebetudinem in desperationem cecidisse, alios ob hoc ad paganos fugisse: tibi hoc committimus decernendum, nimirum qui loca & tempora religionis illius & modum culpæ, necnõ & pœnitentiam & gemitus hominum ad confessionem uenientium, præsens positus inspicere uales.

al, regionis

11. q. 1. Interfectores, Radulpho Bituricen. archiepiscopo,

3 Interfectores suarum coniugum sine iudicio, cum non addis adulterarum, uel aliquid huiusmodi, quid aliud habendi sunt quàm homicidæ? ac per hoc ad pœnitentiam redigendi. Quibus penitus coniugium denegatur, exceptis adolescentulis. De
B quibus est beati Leonis papæ XXV. regula decretalium, immo indulgentia obseruanda.

Ibi. c. Latorẽ, Radulpho sanctæ ecclesiæ Argentoratensis,

4 Latorem præsentium, matricidam esse cognouimus, cui præcipimus, ut sub pœnitentiæ iugo permaneat, ita ut per annum integrum ecclesiam non ingrediatur, sed ante fores basilicæ stans, orans & deprecans deum perseuerer, qualiter tanto eripiatur piaculo. Completo uero anni circulo, introeundi in ecclesiam licentiam habeat, tantum inter audientes stet, sed nondum communicet. Completis autem trium annorum curriculis, sacræ communionis ei gratia concedatur. Oblationes uero non offerat, nisi prius aliorum septem annorum curricula expleantur. His autem omnibus annis atque temporibus carnem non manducet, necuinum bibere præsumat, exceptis festiuis diebus atque dominicis, & à Pascha usque ad Pentecosten. Et quocunque ire uoluerit, nullo uehiculo deducatur, sed pedibus proficiscatur, arma non sumat nisi contra paganos. Ieiunet aũt tribus diebus p hebdomadam, usque ad uesperam, à propria & legitima coniuge nõ separetur, ne in fornicationis uoraginem corruat, quod ne fiat optamus. Si autem ante annorum trium cursum, finis uitæ illius appropinquauerit, corporis & sanguinis domini nostri particeps fiat. Si nautem, ut supra statuimus efficiatur. Tamẽ si illius conuersionem & lachrymarum fontem in o-
C mnibus uideritis floridis actionibus & optimis operibus pullulare, humanius circa eum solicitudo peruigil appareat, mitisq; in omnibus demonstretur.

Ibi. c. seq. Ad consulta Bulgarorum

5 Si quis cum duabus sororibus fuerit fornicatus, aut cum his personis, de quibus sancta scriptura prohibet, si dignam egerit pœnitentiam, & castitatis non ualuerit continentiam sustinere, liceat ei legitimam in coniugio uxorem accipere. Similiter & mulier quæ tali fuerit scelere lapsa, ut fornicationis non perducatur ad chaos. Sed hoc de laicis uiris ac mulieribus solummodo statuimus.

DE MATRIMONIO. TIT. XVIII.

27. q. 1. Sufficiat.

1 Sufficiat solus secundum leges consensus eorum, de quorum quarumq; consensu & coniunctionibus agitur. Qui solus si defuerit, cætera etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur.

Ibi. scripsit. Carolo regi Francorum,

2 Scripsit nobis Teberga regina, se regia dignitate uel maritali copula uelle exui, & sola uita priuata esse contentam desiderare. Cui nos scripsimus, non aliter hoc fieri posse, nisi eandem uitam coniunx eius Lotharius elegerit. Nam licet sit scriptum, Quos deus coniunxit, homo non separet: deus tamen & non homo separat, quando diuini amoris intuitu, ex consensu utriusque coniugis matrimonia dissoluuntur. Aliter autem fieri mutuam separationem uestram prohibemus.

Matth. 19.

Universidad de Deusto
Biblioteca

30. q. 5. c. 1.

5 Vbi non est consensus utriusq; ibi non est coniugium. Ergo qui pueris dant puellas in cunabulis, & econuerso, nihil faciunt, nisi uterq; puerorum, postquam uenerit ad annos discretionis, consentiat.

30. q. 1. Nostrates. Ad consulta Bulgarog.

4 Nostrates nam mares quàm fœminæ non ligaturam auream uel argenteam, aut ex quolibet metallo compositam, quando nuptialia fœdera contrahunt, in capitibus deferunt. Sed post sponsalia, quæ futurarum sunt nuptiarum promissio, fœdera quoque consensu eorum, qui hæc contrahunt, & horum quorum in potestate sunt, celebrant. Et postquam arris sponsam sibi sponsus per digitum, fidei annulo insignitam desponderit, dotemq; utrique placitam sponsus eius, scripto pactum hoc continente, coram inuitatis ab utraque parte tradiderit, aut mox, aut apto tempore, ne uidelicet ante tempus lege diffinitum, tale quid facere præsumant, ambo ad nuptialia fœdera perducũtur. Et primum in ecclesiam domini cum oblationibus, quas offerre debent deo, per sacerdotis manum statuuntur, sicq; demum benedictionem & uelamẽ cæleste suscipiunt.

11. q. 1. Lotharius. Radulfo Portuensi & Ioan. Siccien. epis.

5 Lotharius rex in commonitorio profitetur, Gualdradam se à patre præmissis dotibus accepisse, & sororem postmodum admisisse Huberti. Vbi primum diligenti inuestigatione inquirite. Et si eundem gloriosum regem prædictam Gualdradam præmissis dotibus coram testibus, secundum legem & ritum quo nuptiæ celebrari solent, per omnia inueneritis accepisse, & publica manifestatione eadem Gualdrada in matrimonium ipsius admissa est, restat ut perscrutemini, cur illa repudiata sit, uel filia Bosonis admissa est. Sed quia idem gloriosus rex, metu Tebergam admisisse dicit, metu unius hominis tantus rex non debuit contra diuinum præceptum in immane præcipitium mergi. In hoc certo se magis reprehensibilem ostendit, in quo amorem dei amori mundi postposuit, cum nec etiam occisores corporis sint timendi, contra iustitiam hominem impellentes. Nihil itaque uobis aliud præcipimus, manifestatione sua eodem rege conuicto, nisi ut secundum canonicam autoritatem, nostra uice freti, causam illius diffiniatis &c.

32. q. 1. Quicquid Ad consulta Bulgarorum.

6 Quicquid mulier contra te cogitauerit, uel si te accusauerit, non est (excepta causa fornicationis) reiecienda uel odio prorsus habenda.

31. q. 1. Hi qui Carolo Magũtinensi archiepo.

7 Hi qui matrimonium sani contraxerunt, & uni ex duobus dementia aut furor, aut aliqua infirmitas accesserit, ob hanc infirmitatem & causam coniugia ratum sol ui non possunt. Similiter sciendum est de his qui ab aduersarijs excæcantur, aut membris truncantur, aut à barbaris execti fuerint.

31. q. 2. Inter hæc. Aluino archiepo Ianuẽsi.

8 Inter hæc sanctitas uestra addere studuit, ut si cuius uxor adulterium perpetrauerit, utrum marito illius liceat secundum mũdanam legem eam interficere, sed sancta dei ecclesia mundanis nunquam constringitur legibus. Gladiũ non habet nisi spiritualem, quo non occidit, sed uiuificat.

31. q. 4. Nec uxorem. Ad consulta Bulgarorum.

9 Nec uxorem ducere, nec conuiuia facere in quadragesimali tempore, conuenire posse ullo modo arbitror.

DE IMPEDIMENTIS MATRIMONII.

TIT. XIX.

30. q. 1. Nosse. Salonitano episcopo.

1 Nosse desideras, utrum mulier quæ uiri filium ex alia fœmina genitum de sacro fonte leuauerit, postmodum possit cum eodem uiro copulari. Quos ideo coniungi posse decernimus, quia secundum canones sacros, nisi amborum consensu, nullius religionis obtentu debet coniunx dimittere coniugem. Pertinet autem ad ingens uxoris exitium, quæ habens odio uirum, uel infirmitatem eius non cõsiderans, quasi casta pietatis operatur impietatem, maxime cum Apostolus præcipiat: Nolite, inquiens, fraudare inuicem, nisi ex consensu ad tempus, ut uacetis orationi.

Ibi. De his. Radulpho Bituricen. archiepiscopo.

2 De his qui filiastros suos ad confirmationem coram episcopis tenent, id est, quibus uxoris suæ de priori uiro, dum chrismantur ab episcopis, super se sustinent, si

A scientia (sicut asseris) fiat, licet sit peccatum, non tamen usq; ad separationem coniugij puniendum est. Lugeant tamen, & digna pœnitentia hoc diluentes, domino dicant: Delicta iguorantiæ nostræ ne memineris.

30. q. 1. c. 1. Ad consulta Bulgarorũ.

3 Ita diligere debet hõ eũ qui suscepit ipsum de sacro fonte, sicut patrẽ. Item, Est inter fratres & filios spirituales gratuita & sancta cõmunio, quæ dicenda non est consanguinitas, sed habenda spiritualis proximitas. Vnde inter eos arbitror non posse fieri quodlibet legale coniugium. Quandoquidem nec inter eos qui natura, & eos qui adoptione filij sunt, uenerandæ Romanæ leges matrimonia contrahi permittunt. Item, Si inter eos non contrahitur matrimonium, quos adoptio iungit, quanto potiusà carnali oportet inter se contubernio cessare illos, quos per cæleste sacramentum regeneratio sanctiſpiritus iungit? Longe ergo congruentius filius patris mei, uel frater meus appellatur is, quem diuina gratia potius quàm humana uoluntas, ut filius patris mei, uel frater meus esset, elegit, prudentiusq; abalterna corporis commixtione secernimur.

30. q. 4. c. 1. Salomoni Cõstantiesi epo. Ge. 1.

4 Scisciatur à nobis sanctitas uestra, si aliquis homo duas commatres habere ualeat, unam post alteram. In quo meminisse debet, scriptum esse, Erunt duo in carne una. Itaque cum constet, quia uir & mulier una caro per connubium efficiuntur, restat ni-

B mirum, uerum compatrem constitui illi mulieri, cuius matrimonio assumpta uxor, commater esse uidebatur.

33. q. 2. Si quis

5 Si quis cum matre fornicatus fuerit spirituali, anathematis (ut scitis) percutiatur ictibus. Similiter & illum percutere promulgamus, qui cum ea, quam de sacro fonte baptismatis susceperit: aut cum illa, quam ante episcopum tenuerit, cum sacro chrismate fuerit uncta, fornicationis perpetrauerit scelus, legitimam tamen si habuit, non dimittat, uxorem.

35. q. 2. De consanguinitat. Suffraganeis ecclesiæ Amalfitanæ.

6 De consanguinitate sua uxorem nullus ducat usq; post generationẽ septimam, uel quousq; parentela cognosci poterit. Laicus uero uxorem simul & concubinã habens, non communicet ecclesiæ.

DE BELLIS.

TIT. XX.

2. q. 4. Monomachiam. Ex eius decretis.

1 Monomachiam in lege non assumimus, quam præceptam fuisse non reperimus, cum hæc & huiusmodi sectantes, deum solummodo tentare uideantur.

17. q. 4. c. 2. §. Quinetiam. Epis Galliæ.

2 Quinetiam præfato fratri nostro, filijsq; Treuirensis ecclesiæ illiusq; defensoribus, hæc in mandatis damus, ut spirituali simul & materiali gladio tamdiu malignos illos eorumq; fautores insequantur, quousq; cũ integritate possessiones uel quæcunq; res ecclesiasticæ hoc facto uel quocunque pacto distractæ seu direptæ sunt, reuocentur.

23. q. 5. Omnium. Exercitui Frãcorum.

3 Omnium uestrum nosse uolumus charitatem, quoniã quisquis (quod non optantes dicimus) in hoc belli certamine fideliter mortuus fuerit, regna illi cælestia mini-

C me negabuntur.

23. q. 3. si nulla. Ad consulta Bulgarorũ.

4 Si nulla urget necessitas, non solum Quadragesimali tempore, sed etiam omni tempore est à prælijs abstinendum. Si autem inculitabilis urget importunitas, nec Quadragesimali tempore, pro defensione tam sua quàm patriæ seu legum paternarum, est bellorum præparationi proculdubio parcendum. Ne uidelicet deum uideatur homo tentare, si habet quod faciat, & suæ ac aliorum saluti consulere non procurat, & sanctæ religionis detrimenta non præcauet.

14. q. 3. Illi q. Omnib⁹ epis

5 Illi qui peregrinos uel oratores cuiuscunque sancti, siue clericos siue monachos uel fœminas aut inermes pauperes deprædati fuerint, uel bona eorum rapuerint, uel in malum eis obuiauerint, anathematis uinculo feriantur, nisi digne emendauerint. Pax uero illa, quam treugam dei dicimus, fideliter obseruetur, sicut ab archiepiscopis & episcopis uniuscuiusque prouinciæ constituta est. Qui autem eam infregerit, excommunicationi subdatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DECRETVM ADRIANI PAPAE TERTII, EX PLATINA de gestis pontificum.

ADRIANVS TERTIVS, PATRIA ROMANVS, patre Bñdicto, tanti animi fuit, ut initio pontificatus sui statim ad senatū populumq; retulerit, anno domini octingentesimo quinto, ne in creando pontifice Imperatoris autoritas expectaretur, utq; liberae essent & cleri & populi suffragia. Quod quidem institutū à Nicolao primo tentatū potius quam inchoatum diximus. Illectum credo hac opportunitate Adrianum, quod Carolus Imperator ab Italia cū exercitu discedens, in Nomannos rebellantes mouerat. Fuerat ei in animo gentem inquietam omnino delere. At uero cū id difficile uideretur, nec fieri sine magna suorum clade posset, partem illam Galliae ad incolendum his concessit, quae ultra Sequanam flumen est, quaeq; hodie à gente ipsa Normandia uocatur. Pendere autem quotannis uectigal regibus Franciae sunt iussi, ne ui, sed benignitate Imperatoris Caroli loca illa obtinuisse uiderentur. Interea uero Guilelmus cognomento Pius, Aquitaniae dux & Aluerniae comes, cum stirpe uitili careret, Cluniense monasterium in fundo paterno Burgundiae pago Masticensi, magnificentissimis operibus inchoauit, eidemq; loco Bernonem abbatem praefecit, designatis prouentibus unde monachi uiuerent. Ante tempus uero Guilelmus moriens, monasterium imperfectum reliqt, Elbo comite Pictauiensi haerede instituto, qui rem ipsam ex testamēto curaret. Adrianus autem pontifex, de quo clerus populusq; Romanus magnam spem conceperat ob eius uirtutem & magnitudinem animi, anno primo & mense secundo pontificatus sui moritur, sepelituq; in basilica sancti Petri, collachrymantibus omnibus & ingemiscentibus tantum parentē iniquo tempore tam repentè sibi ablatum esse.

TRIBVRIENSIS CONCILII ACTA ET DECRETA, EX VETVSTISSIMO CODICE BIBLIOTHECAE BRIXINENSIS FIDELITER EXCERPTA.

Huius loci infrascripti autores quatuor, pura Ptolemęus, Plinius, Antoninus, Strabo non meminerunt. Est tamen adhuc hodie uilla, quae Germanica lingua dicitur Tribur, sita ultra Rhenum prope Maguntiacum.

Celebratum est sub imperatore Arnolfo à uigintiduobus episcopis Germanorum, Triburiae concilium anno incarnationis domini D.CCC.XCV. tam sancta fine intentione & diligentia, ad resecandum omnem palmitem inutilem, ad extirpandam cuiuslibet haereseos radicem, ad tollendam schismatis occasionem, ad corrigenda clericorum uitia, ad praecauenda populorum scandala, breuiter ad reformandos mores & status non modo clericorum, sed & laicorum, ut Gratianus postea plerasq; eius capitula, diligenti studio recitauerit in uolumine Decretorum.

DECRETA ET CAPITVLA CONCILII Triburiensis.

I. Communis oratio pro concordia tam cleri q̄ populi.
II. De quodam presbytero exeæcato, & de excommunicatis interrogatio synodalis.
III. Responsio regis, & de excommunicatis sententia uniuersalis.
IIII. De iniuria & contumelia, quod absit, presbyterorum.

Quali

A Quali pœnitentiae subiacere debeat, qui presbyterum uoluntarie morti tradiderit. V.
De eo, qui euaginato gladio, atrium ecclesiae intrauerit. VI.
De his, qui res ecclesiae, siue interiores, siue exteriores rapiunt. VII.
De his, qui contemnunt bannum ab episcopis impositum. VIII.
De eo, si episcopus ecclesiasticum, & comes seculare placitum una die condixerint. IX.
Vt episcopus non deponatur, nisi à duodecim episcopis, presbyter à sex, diaconus à tribus. X.
Si quis clericus homicidium fecerit, ab ordine cessare debebit. XI.
Vt praeter Pascha & Pentecosten, baptisma non celebretur, excepta necessitate periclitantium. XII.
De decimis. XIII.
De decimis antiquarum & nouiter consecratarum ecclesiarum. XIIII.
De sepultura mortuorum. XV.
Vt sepulturam morientium nemo uendat. XVI.
Vt nullus laicus in ecclesia sepeliatur. XVII.
B De uasculis, quibus mysteria sacra conficiuntur. XVIII.
Ne in calice aut uinum solum, aut aqua sola offeratur. XIX.
De iniuria clericorum. XX.
De querimonia inter presbyterum & laicum. XXI.
De eo, si quis liber aliquo crimine infamatur. XXII.
De his, qui uelatas deo consecratas, in coniugium duxerint. XXIII.
De uirgine ante duodecim annos uelata, non consentiente patrono, sub cuius erat patrocinio. XXIIII.
De uiduis uelatis. XXV.
De monachis regulariter exeuntibus, siue fuga regularis disciplinae elapsis. XXVI.
De clericis, qui semel in clero deputati sunt. XXVII.
Vt nullus episcopus alterius ministrum ecclesiasticum soliciter. XXVIII.
Vt nullum seruum ante perfectam libertatem episcopus ordinare praesumat. XXIX
De eo, si quis ab apostolico falsam detulerit epistolam. XXX.
De furibus & latronibus. XXXI.
De ecclesia à compluribus cohaeredibus obsessa. XXXII.
De claudis & aliqua parte corporis minutis, si sacro ordini possint adiungi. XXXIII.
De eo, si quis in hoste contra paganos, interficit captiuos Christianos. XXXIIII.
C Vt nullus comes nullusq; iudex diebus festis uel dominicis seu ieiuniorum aut quadragesimae, placitum habere praesumat, & ut nullus pœnitens illo ueniat. XXXV.
De eo, si duo fratres simul arborem succiderint, & cadente arbore, unus eorum interfectus fuerit. XXXVI.
De muliere, cuius infans aliquo casu propter negligentiam eius moritur. XXXVII.
Si quis liber libertam duxerit, ulterius habere debebit. XXXVIII.
Si quis alienigenam in matrimonium duxerit, habere debebit. XXXIX.
De eo, quod quidam uxorem alterius, uiuente eo constuprauit, & insuper iuramento confirmauit, eo moriente, coniugem eam accipere. XL.
De eo, si quis duxerit uxorem, & concumbere non ualens cum ea, frater eius clam ui oppressit illam. XLI.
Si quis de uno in alium transmigrat episcopatum, & consanguineam suam polluerit, uel aliquod crimen commiserit. XLII.
Si quis cum qualibet fornicatus fuerit, & eo nesciente, filius eius uel frater insciis ui oppressit illam. XLIII.
Si quis cum aliqua fornicatus fuerit, & frater eius ignarus duxerit illam uxorem. XLIIII.
Si quis cum duabus sororibus fuerit pollutus. XLV.
Si cuius uxor constuprata fuerit, & propterea maritus perdere illam machinauerit. XLVI.

Universidad de Deusto
Biblioteca

XLVII. Si quis spiritalem habet compatrem, cuius uxor commater non est, eo defuncto, ei D
us uiduam licet ei ducere uxorem.
XLVIII. De eo, si quis suæ spiritalis commatris filiam duxerit uxorem.
XLIX. De his, qui in adulterio filios genuerunt, ut omnino separentur.
L. De eo, si quis aliquem per inlusionem à recta fide subuerterit, uel perdiderit, ut du-
pliciter puniatur.
LI. De eo, si quis cum uxore alterius, uiuente eo, fornicatus fuerit.
LII. De homicidijs non sponte commissis.
LIII. De eo, si quis filium suum non sponte, sed casu contingente occiderit.
LIIII. De his, qui uoluntarie homicidium fecerint.
LV. De pœnitentia quadraginta dierum.
LVI. Post quadraginta dies pœnitentia primi anni.
LVII. Pœnitentia secundi & tertij anni.
LVIII. Pœnitentia quarti, quinti, sexti & septimi anni.

Finis Capitulorum.

EPISTOLA PRAE B
LOQVVTIVA SEQVENTIVM capitulorum.

VM CONSTET OMNIBVS, DI
uinam legem tractantibus, post euãgelia & hym
pidissima noui testamenti fluenta, beatorum ca
nonibus apostolorum & sanctorꝫ patrum apud
Niceam Bithyniæ congregatorum constituris,
necnon & apostolicorum Romanæ sedis ponti
ficum decretis, satis occurrisse, restitisse, & op
pugnasse, siue hæreticis, siue schismaticis, & o
mnibus ueræ fidei oppugnantibus regulas: sed
antiquus serpens, qui dicitur diabolus & satha
nas, inimicus humani generis, noua uenena ma
litiæ suæ, dulci populo sanctiſpiritus admisce
re, & bono semini sancti euangelij, zizania suæ
prauitatis & prophanæ iniquitatis, subseminare non definit, sicut in Matthæo, cum
bonæ messi zizania fuissent inserta, scriptum est, Inimicus homo hoc fecit: & de eius
satellitibus, sub squamarum specie in Iob perhibetur, Vna uni coniũgitur, & ne spi
raculum quidem incedit per eas: unde necesse est, eius peruersissimis machinatiõibus
& satellitum suorum insecutionibus, ex authentica potestate contraire, & nouũ para
digma ueræ assertionis opponere. Quapropter rex regum, cuius regnum (ut Psal
mista canit) regnum est omnium seculorum, omnibus ecclesiasticæ sublimitatis ordi
nibus, necnon & secularis potentiæ dignitatibus, nouum principem Arnolfum, re
gem pacifico ordine perpetuæ tranquillitatis præferre dignatus est. Cuius cor, sanc
tiſpiritus ardore inflammare, & zelo diuini amoris uoluit accendere, ut totus co
gnoscat mundus, non ab homine neqꝫ per hominem, sed per ipsum dominum eum
esse electum. Considerans enim idem sapientissimus rex profundæ mentis intuitu,
abundantem in se sanctiſpiritus gratiam, quia quos repleuerit, ardentes in se pariter
& loquentes facit de se, Anno incarnatiõis Iesu Chri dñi nri D.CCC. XCV. regni
uero sui viij. Indictione xiij. mense Maio, eiusdem sanctiſpũs instinctu & primatum
suoꝫ consultu, uenit in uillã regiam, uidelicet Triburiã, in terra Francoꝫ constitu-
tem, cum episcopis infra conscriptis, abbatibus, comitibus, & oĩbus regni sui pri-
cipibus

Matt. 13.
Iob. 41.
Psal. 144.

A cipibus, nec non cõuenientibus ecclesiasticorũ & secularium innumeris turbis: quate
nus infatigabili perseuerantia, diuina & humana tractarentur, atqꝫ emergentia mala
comprimerẽtur, ut eo liberius sancta dei ecclesia suo potiretur honore. Cum aũt sa-
pientissimus rex concilium sacrum continuari decreuisset, placuit sibi & uniuerso cle
ro, ut peracto triduano ieiunio, letanijs & orationibus super se de cælis pmissum in-
uitarent adiutorium, sicut ipse saluator ascendens in cælum, discipulis suis promisit,
dicens: Ecce ego uobiscum sum omnibus diebus usqꝫ ad consummationẽ seculi. Vt Matt. 28.
futura concilia in ipso inchoarentur, & per ipsum finirentur, q est initium & finis, &
supplementum legis, ut Apostolus Romanis scribens, ait: Finis cũ legis Chrs, ad iu- Roma. 10.
stitiã omni credenti. Quo peracto, pergẽs ad palatiũ, regale sedit solio, indutus uesti
splendidissima, quã texit sapia, repletus est prudentia, erectus & potentia, pro sua ma
gnitudine stipatus multitudine, tractans practicè de statu regni, & theoricè de ordine
& stabilitate ecclesiarũ Christi, & qualiter boni quietè uiuerẽt, & mali inultè nõ pec
carent. Interim episcoporum sacer conuentus in basilica prædictæ uillæ, post cõmu-
nes orationes & preces finitas, honorificẽtissime infulari, põtificalibus sedibus sufful
ti, mentibus serenati, prudẽtia ꝓditi, sacrosanctum ingressi sunt synodale colloquiũ.
B Inter alia nanqꝫ, gbus diuina & humana tractaturi erãt, cõmuni uoto & pari consen
su, de collegio sanctorũ sacerdotũ gnaros & idoneos direxerunt mediatores ad ꝓfatũ
pium regem, inquirentes, quo studio uel quali benignitate, secundũ sapientiã & pos
sibilitatem ab ipso deo sibi datam, ecclesiã Christi, illi per regalem potestatẽ, & ipsis
per sacerdotalẽ eminentiã, cõmissam defendere, & ministeriũ illorũ amplificare &
sublimare dignaretur: proponentes ei propriam regis eminentiam, id est, ut misere-
cordia & modestia omnes præcellat, & non secundũ ꝑsonam iudicet: atqꝫ iuxta Salo-
monem, iustitiam, iudicium & æquitatem diligat: addentes insuper sacrarum exem 3. Reg. 3.
pla literarum, quibus sapia alumnos suis laboribus educatos instruens, ait: Meum est Prouer. 8.
consiliũ & æquitas, mea prudentia, mea est fortitudo: per me reges regnãt, & legum
conditores iusta decernunt: ꝑ me principes imperant, & potentes decernunt iustitiã.
Et itẽ: Rex q iudicat in ueritate, thronus eius in æternũ firmabitur. Præferẽtes etiã ei Prouer. 29.
institutiones Martini epi ad Mironem regẽ, quibus eũ ad honestatẽ uitæ & pietatem
moꝫ, ordine rõnis instituens, ait: Prudentis propriũ est, examinare consilia. atqꝫ sub-
iunxit, Si prudens est animus tuus, tribus tpibus dispensetur: Præsentia ordina, futu-
ra ꝑuide, præterita recordare. Et sermo tuus non sit inanis, sed aut suadeat, aut mone
at, aut consoletur, aut præcipiat. Quibus rex theologiam quasi ab alto differentibus,
ab augusta mentis suæ sede (quia ut sapientia ait, Cor regum inscrutabile est) arca- Prouer. 25.
C num mysterij sui reuelans, in hæc uerba prorupit: O pastores ecclesiaꝝ Christi, & cla
rissima lumina mũdi, agite quæ uobis imposita est, curã pastoralẽ: & iuxta Apostolũ, 2. Tim. 4.
instate opportune, importune: arguite, obsecrate, increpate in omni patientia & do-
ctrina, ut uigili cura & admonitiõe sedula, oues Christi ad caulas æternæ uitæ intro-
ducere mereamini. Habetis me, oĩbus ecclesiæ Christi aduersantibus, & uestro sa-
cerdotali ministerio renitentibus, oppositissimum bellatorẽ. Quia, ut Apostolus Ro Roma. 8.
manis scribit, In his oĩbus superamus propter eũ qui dilexit nos. Et itẽ, Si deus ꝑ nos
bis, quis contra nos? Certus sum eĩ, quia neqꝫ mors, neqꝫ uita, neqꝫ instantia, neqꝫ fu-
tura, neqꝫ ulla creatura poterit nos separare à charitate dei & unanimitate sancta, bea
tissimi patres. Gratulantes igitur beati, q missi sunt, sacerdotes, cõgredientibus q bus-
dam optimatibus de throno regis, causa iustæ legatiõis & ueræ unanimitatis, ad san
ctã synodũ directis, reuersi sunt ad eos qui miserant illos. Perambulantes igitur, & sa
crum conuentũ inrumpentes, rite & laudabiliter quæ iniuncta sunt exponentes, & ec
clesiam illic cõgregatam consolatoria responsione lætificantes, siluerunt: & quid de-
inceps acturi essent, taciti expectare cœperunt. Exurgentes igitur de sedibus suis re-
uerentissimi patres, cum astanti clero rer quaterq; proclamantes, & diuinæ maiestã
ti supplicantes, Exaudi Christe, Arnolfo magno regi uita, & sonantibus campanis,
Te deum laudamus, concinentibus cunctis, glorificantes & Iesum Christũ conlau-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dantes,qui in seruis suis consolabitur,qui ecclesiæ suæ sanctæ tam pium & mitem cõ D
solatorem,tamq; strenuum adiutorem, ad honorem nominis sui condonare dignatus est.Et peractis diuinæ maiestati precibus,inclinantes se coram pñ principis astantibus missis,gratificantes & magno principi laudes debitas persoluentes,deinde recto ordine consederunt:& prævio sanctospiritu,quædam capitula magis necessaria, ex canonicis institutionibus subscripserunt,errata corrigere, superflua abcidere, recta uia regia coartare. Post hæc prudentissimus rex regnorum, sacrosanctis diuinæ religionis interfuit mysteriis,& sancti patres secretis palatinis. Et concordia erat in cunctis,ad laudẽ Iesu Chri dñi nostri,cui sit laus & gloria p infinita seculoꝝ secula.

COMMVNIS ORATIO PRO CONCORDIA TAM CLE-ri q̃ populi. Cap. I.

Pſal,67. POst ingressum sancti & synodalis colloquii,è cælis diuinum implorabant auxilium,ut deus omnipotens,qui,Dauid canente,inhabitare facit unanimes in domo, & dabit uirtutem & fortitudinem plebi suæ in domo sua,in sancta uidelicet ecclesia, clerum & populum unanimes dignaretur cohibere,uirtutem & fortitudinem dare, ut in nullo dissiderẽt:quatenus rõnabilia meditantes,& dictis cõcordarent,& factis.

DE QVODAM PRESBYTERO EXCAE- E
cato,& de excommunicatis interrogatio synodalis. Cap. II.

CVm hæc pro unitate tam cleri quàm populi tractarentur,quidã presbyter uenit medius,à quodam laico excæcatus,eiusdẽ criminis,propter quod cæcus fuerat effectus,liberrimus,ut testatur episcopus,in cuius sancta synodo post excæcationem coram positus,securus est factus.Quapropter idem episcopus præcepit, ut uenire laicus,& de tam nefando scelere satisfactionem procuraret agere. Qui nequa-
Threno.4. quam consensit,sed communem episcoporum synodum appellauit. Perpendentes episcopi lamentationem Hieremiæ impleri, aurum obscurari , lapides sanctuarij ab hostibus destrui, & iterum in membris suis Christum crucifigi,suspirantes & compassibiliter ingemiscentes, uicarijs pro se & sancto clero transmissis, proclamantes, & pium ecclesiarum defensorem appellantes, & consilium postulantes, quid statuere dignaretur pro talibus & similibus,qui pro diuersis erratibus & certis criminibus
1.Corin.5. sunt incorrigibiles, & iusto anathemate mucrone apostolici sermonis abciuntur, quo ait:Tradite huiusmodi satanæ in interitum carnis, ut spiritus saluus sit in die domini.Et iterum:Cum huiusmodi nec cibum sumere.Sed tamen,indurante diabolo,
Prouer.18. quamuis excommunicentur, ad pœnitendum non emolliuntur: sed sicut scriptum
Matt.27. est,Impius cum in profundum peccatorum uenerit,contemnit:profundum peccatorum intuentes,& in desperationem proruentes. Et erit nouissimus error peior priore.Mittentes etiam ei contra eos scripta instituta canonica,in canonibus sanctorum apostolorum capitulo undecimo: Quod cum excommunicatis non sit orandum. In Niceno magno concilio,capitulo quinto: Qui suo peccauerunt euidenter episcopo, excommunicati rationabiliter ab omnibus æstimentur. In Antiocheno sancto concilio,capitulo secũdo: Vt si quis episcopus,aut presbyter,aut diaconus,seu quilibet ex clero, communicare deprehensus fuerit cum excommunicatis, etiam iste communione priuetur, tanquam qui regulam confundat ecclesiæ. In epistola Calisti papæ, Vt nemo cum in eis in oratione, aut cibo,uel potu, aut osculo communicet, nec eis Aue dicat.

RESPONSIO REGIS, ET DE EXCOM-municatis sententia uniuersalis. Cap. III.

NOs igitur quibus regni cura , & solicitudo ecclesiarum Christi commissa est, aliter regnum & imperium iure ecclesiastico regere & gubernare non possumus, nisi hos qui ecclesiam CHRISTI, non habentem (ut Apostolus ait) maculam
Ephe.5. Pſal.118. neq; rugam,conturbant,zelo fidei persequamur,de quo rex Dauid testatur: Nonne qui

A qui oderunt te deus,oderam illos,& super inimicos tuos tabescebam? Perfecto odio Pſal.138.
oderam illos,inimici facti sunt mihi. Et cum euangelium legeretur,audiuimus: Si Matt.18.
te non audierit,sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Et alibi,Qui percutit malos in eo Roma.13.
quod mali sunt,minister domini est. Idcirco non potentiam ostendentes, sed iustitiam exhibentes,præcipimus, & autoritate nostra iniungimus omnibus regni nostri comitibus,postquam ab episcopis anathemate excommunicationis percelluntur, & tamen ad pœnitendum non inclinantur , ut ab ipsis comprehendantur, & ante nos perferantur:ut qui diuina iudicia non uerentur,humana sententia feriantur. Vnde p
quendam sapientem dictum est:Rex qui sedet in solio iudicij, dissipat oñe malum Prouer.20.
intuitu suo. Si enim tam rebelles extiterint, ut comprehendentibus repugnare studuerint,& in tali temeritate interfecti fuerint,iudicio episcoporũ interfectoribus nulla imponatur pœnitentia:& præcepto nostro,Vueregeldi nulla ab eis extorqueatur compositio. Constringanturq; proximi & eorum cognati cum iuramento,ne in illis eos uindicent,sed pacem ad eos & concordiam seruent.

DE INIVRIA ET CONTVMELIA, QVOD abſit,presbyterorum. Cap. IIII.

B SI quis presbyter,quod absit,quia sacerdos altissimi dei est,uulneratus,uel quibuslibet iniurijs & contumelijs dehonestatus,euaserit,& superuixerit,tota compositio persoluatur presbytero. Si autem articulo mortis præuentus obierit, precium Vueregeldi tripartita partiatur diuisione. Id est,altari cui ordinatus fuerat,pars una: episcopo,in cuius diœcesi erat,altera:tertia parentibus,de quibus ortus fuerat. Si uero in atrio ecclesiæ aliquid ex istis presbytero factum fuerit supradicto modo, presbytero & pro presbytero soluatur. Sed quia,ut Hilarius papa omnibus episcopis per diuersas prouincias in epistola sua scribit , iniuria sacerdotum & ecclesiarum,sacrilegiũ est:sacrilegiũ in atrio factũ,altari & dño eiusdẽ loci persoluatur. Sacerdotes enim non sunt lacerandi,sed potius coronandi: quia de his Ecclesiasticus liber lo-
quitur,dicens:In tota anima tua time dominũ,& sacerdotes illius sanctifica,& mini- Eccle.7.
stros eius non derelinquas,& honorifica sacerdotem. Et Isidorus:His enim,sicut & episcopis,dispensatio mysteriorum dei commissa est,præsunt enim ecclesiæ Christi, & in confessione diuini corporis & sanguinis,consortes sunt episcopis. Similiter & *.consecra-
in doctrina populorum,& in officio prædicandi. tione.

QVALI POENITENTIAE SVBIACERE DE-beat,qui presbyterum uoluntarie morti tradiderit. Cap. V.

SI quis sacerdotem,non coactus,sed propria uoluntate seductus,morti tradiderit, secundum sententiam apostolicorum & nostrorum moderni temporis sacerdotum, quinquennio pleniſſimæ castigationi pœnitentiæ substernatur, ita ut carnem
C non manducet,nec uinum bibat,ieiunet autem usq; ad uesperam,exceptis dominicis Rigor priſcæ
& diebus festis. Arma nõ portet,& ubicũq; eat,pedibus incedat,ecclesiã non intret, pœnitentiæ.
sed ante fores stet, orans dominum puro corde, ut abluatur tanto crimine. Expleto uero quinquennio, introducente episcopo , ingrediatur ecclesiam , nondum tamen communicans,sed intra audientes stans. Et aliud quinquennium indulgentius introeat indultum. Quo uero expleto, cum decimi anni cursus fuerit finitus, gratia communicandi & licentia concedatur ei equitandi. Maneat autem in reliquis obseruatio nibus tres dies per hebdomadam,ut purificationis mereatur culmen.

DE EO QVI EVAGINATO GLADIO atrium ecclesiæ intrauerit. Cap. VI.

SI quis temerarius atrium ecclesiæ euaginato gladio præsumptuose intrauerit,sacrilegium facit. Et idcirco sacrilegium in atrio domini factum , sacrilegij more altari & domino persoluatur. Dominus dicit in euangelio: Omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. Id est,qui seipsos uice talionis per peccatum in Matt.26.
præsenti

Universidad de Deusto
Biblioteca

præsenti ulcisci desiderant, gladio ipsius peccati in anima moriuntur. Quanto magis is, qui secundum atriū, quod dominꝰ sibi præ cæteris segregauit locis, suæ sanctæ ecclesiæ ad honorem, polluit, & temerarius itruperit, gladio peccati & iniqtatis suæ mortuus iacueritꝰ Quapropter opus est pœnitentia, ut resurgat ad uitam, qui gustauit mortem. al. sanctum

DE HIS QVI RES ECCLESIAE, SIVE INTERIORES SIVE EXTERIORES RAPIVNT. Cap. VII.

QVicunqꝫ timorem domini postponentes, & ecclesiastica iudicia non uerentes, res ecclesiæ rapiunt uel auferunt, ut in epistola Anacleti papæ legitur, sacrilegium faciunt. Papa dixit: Ergo qui Christi pecunias & ecclesiæ rapit, aufert, uel fraudat, homicida est, atqꝫ homicida ante conspectum iudicis deputabitur. Qui rapit pecuniam proximi sui, iniquitatem operatur: qui autem pecuniam uel res ecclesiæ abstulerit, sacrilegium facit. Vnde tanta autoritate apostolicæ sententiæ suffulti, sanctimus & unanimes iudicamus, ut res ecclesiæ tripliciter componantur, insuper uero bannus episcopalis exquiratur. Qui uero exteriores ecclesiæ res rapiunt uel fraudāt, comite agente coerceantur, ut res ablatæ legitime restituantur & componantur. Si uero non procurauerint, uel non emendauerint, ab episcopo canonice constringatur, ut res restituantur. g

DE HIS QVI CONTEMNVNT BANNVM AB EPIscopis impositum. Cap. VIII.

NEmo contemnat, neque transgrediatur bannum ab episcopis superpositum. Sciat & abhorreat in epistola beati Clementis dictum, contra se scriptum: Si uobis episcopis non obedierint omnes tam maiores quàm & inferioris ordinis, atqꝫ reliqui populi, tribus & linguæ: non solum infames, sed etiam extorres à regno dei & consortio fidelium, à liminibus sanctæ dei ecclesiæ alieni erunt. Et audiant ipsum dominum in euāgelio dicentem: Qui uos audit, me audit: & qui uos spernit, me spernit. Quapropter nos euangelicam & apostolicam considerantes autoritatem, non quæstum pecuniarum, sed lucrum quærētes animarum, statuimus & confirmamus, ut si quis post hanc huius sancti concilij diffinitionem, inuentus fuerit corrupisse bannum ab episcopis impositum, quadraginta dierum castigatione corripiatur, tantum in pane, sale, & aqua. Lucæ, 10.

DE EO, SI EPISCOPVS ECCLESIASTICVM & comes seculare placitum una die contradixerint. Cap. IX.

CVm autem episcopus ecclesiam à domino deo sibi commissam regens, episcopatum circumeundo perrexerit, & placitum canonice constitutum decreuerit, populumqꝫ sibi creditum illò inuitauerit: atqꝫ comes eadem die, sciens placitum ab episcopo dictum uel nesciens, placitum cum populo suum condixerit, & per bannum illuc uenire præceperit: placitum comitis omnes postponant, & comes ipse idemqꝫ populus, post episcopum festine pergant, scientes se non illic seditiosa contentione decertare, sed pro fide catholica inuigilare: non cumulum pecuniarum, sed lucrum congregare animarum. Vnde in eadem beati Clementis epistola: Vestrum, qui legatione domini fungimini, est docere populos. Eorum uero est, uobis obedire ut deo. Et in epistola Alexandri papæ, successoris Euaristi. Si quis autem legationem uestram impedit, non unius, sed multorum profectum auertit: & sicut multis nocet, ita à multis est arguendus: & quia dei causam impedit, & statum ecclesiæ conturbat, ideo à liminibꝰ eius arceatur. Quapropter nullus comes, nullusqꝫ iudex, nullus ofino in clericatu uel seculari habitu cōstitutꝰ, legationē eorum impediat, uel cōturbare presumat. Vt autē unanimitas & cōcordia sit īter eos & comites, placuit, ut si qs eōrum domi residēs, cōuētū populi eē uoluerit, & comes nihilominꝰ in ipsa eadēqꝫ die placiti esse

A esse dixerit, effectum obtineat, qui prior indicauerat, salua tamen dignitate & potestate episcopi.

VT EPISCOPVS NON DEPONATVR NIsi à duodecim episcopis, presbyter à sex, diaconus à tribus. Cap. X.

STatutum est in hac sancta & uniuersali synodo, ut nullus episcopus deponatur, nisi à duodecim episcopis, presbyter à sex, diaconus à tribus. In concilio Carthaginensi, cap. duodecimo, Felix episcopus dixit: Si quis episcopus in reatum aliquem incurrerit, & non potest plurimos congregare episcopos: ne in crimine remaneat, à duodecim episcopis audiatur. Et presbyter à sex, cum proprio suo episcopo, & diaconus à tribus episcopis audiatur. Et in eodem concilio, cap. XX. Vt presbyter à sex, diaconus à tribus discutiatur episcopis. Reliquorum clericorum causas, etiam solus episcopus loci cognoscat & definiat.

SI QVIS CLERICVS HOMICIDIVM fecerit, ab ordine cessare debebit. Cap. XI.

B SI quis clericus, quamuis nimium coactus, homicidium fecerit, siue sit presbyter, siue diaconus, deponatur. Legimus in canonibus apostolorum, quod episcopus, presbyter, & diaconus, qui in fornicatione, aut periurio, aut furto captus est, deponatur. Quanto magis is, qui hoc immane scelus fecerit, ab ordine cessare debebit? Qui enim Christum sequi desiderat, debet, sicut ipse ambulauit, & ipse ambulare. Qui cum malediceretur, non remaledicebat: cum percuteretur, non repercutiebat: cum pro nobis pateretur, non comminabatur. Et ipse in euangelio suo præcepit: Si quis te percusserit in unam maxillam, præbe illi & alteram. Non enim debemus occidere, cum dominus dicat: Audistis quia dictum est antiquis, Non occides: qui autem occiderit, reus erit iudicio. Ego autem dico uobis, Quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Nec malum pro malo reddere, sed sicut apostolus Romanis scribens ait, Noli uinci à malo, sed uince in bono malum. Si quis clericorum præsens erit, ubi homicidium fuerit, & neque consensu, neque consultu, neque in aliquo homicidij reatu pollutus esse conuincitur, nihil ei obsit, quin consecratus in gradu permaneat: non consecratus, si aliàs dignus sit, promotus accedat. 1. Petri 2. Matt. 5. Ibidem. Roma. 12.

VT PRAETER PASCHA ET PENTECOSTEN baptisma non celebretur, excepta necessitate periclitantium. Cap. XII.

C SAcrosanctum baptismi mysterium, sciant omnes in Christo regenerati, non nisi præfixis & legitimis in anno celebrari temporibus, cum hoc sibi priuilegium, ut in epistola Syricij papæ legitur, cap. II. & apud nos, & apud omnes ecclesias, specialiter cum pentecoste sua dominicum pascha defendit. In quo (ut legitur in epistola Leonis papæ, cap. nono) orta est & uirtus muneris, & species actionis. Ad cuius rei confirmationem plurimum ualet, quod ipse dominus Iesus Christus, postquam resurrexit à mortuis, discipulis suis formā & potestatē tradidit baptizandi, dicens: Euntes, docete oēs gentes, baptizantes eos in nomine patris & filij & spiritussancti. De quo utiqꝫ ante passionem potuisset eos instruere, nisi proprie uoluisset demonstrare, regenerationis gratiam ex sua resurrectione cœpisse. Additur sane huic obseruantiæ, etiā pentecostes, ex aduētu sancti spūs, sacra solēnitas, quæ de paschalis festi pēdet articulo. Nā cū ad alios dies alia festa pertineāt, hæc semp ad eum diē recurrit, q resurrectione domini est insignis, porrigens quodammodo manum auxiliantis gratiæ, & eos inuitans, quos à die paschæ aut molestia infirmitatis, aut longinquitas itineris, aut nauigatiōis difficultas intercluſit, ut desiderij sui effectū dono sanctissimi cōsequant. Ipse em unigenitus dei, q in pascha resurrexit, in fide credentiū & in uirtute operū, nullā inter se & spūsctm uoluit esse distantiam, q nulla est diuersitas in nā- Matt. ult.

Universidad de Deusto
Biblioteca

natura. Vnde utriq; sit proprium, non dissimile esse festum, ubi unum est sacramen- D
tum. Sicut tunc, ita & nunc, in remissionem peccatorum, baptismi celebratur sacra-
mentum: qui idem spiritussanctus, cuius hic celebramus aduentum, est remissio omi
um peccatorum. Trina nãq; in baptismate immersio, triduanam imitatur sepulturã.
Et abaqs eleuatio, instar est resurgentis de sepulchro. Periculo quoctq; modo præ-
occupatis & desperatis, omni tempore subuenicndum, & baptismi sacramẽtum est
tribuendum, quia necessitas uix habet legem. Si enim ualida infirmitate occupati &
desperati, ad ecclesiam prouehi non possint, loco mundo perspecto, baptisma cele-
bretur, & procuratione presbyteri caute obseruetur & collocetur. Vsq; ad octauũ
nanq; diem, ipsa regeneratio sacra ab omni Christiano populo celebrabitur, quia re-
surrectio domini octo diebus colitur.

De DECIMIS. Cap. XIII.

DE decimis Augustinus doctor mirabilis, sub breui ratiuncula satis uideturdi-
lucidasse, cum ait: Decimæ ex debito requirũtur. Quid si diceret deus, nempe,
Meus es ô homo, Mea est terra quam colis, Mea semina quæ spargis, Mea animalia
quæ fatigas, Meus est solis ardor: Et cum omnia mea sint, tu qui minus accõmodas, Amanus
solam decimã merebaris, sed seruo tibi nouẽ, Da mihi decimam. Si non dederis de-
cimam, auferam IX. Si dederis mihi decimam, multiplicabo IX. Si ergo quæritalis g
quis, cur decimæ dentur, sciat quod ideo dandæ sunt, ut hac deuotiõe deus placatus,
largius præstet quæ necessaria sunt: & ut ministri ecclesiæ exinde releuati, liberiores
fiant ad spiritalis seruitij expletiõem: & ut munus populi ex hinc in quotidiana ob-
latione domino immoletur: necnon secundum statuta canonum, in sustentationem
pauperum & restaurationem ecclesiarum proficiant. Quatuor enim fieri partes, ia-
xta canones iudicamus, de decimis & oblationibus fidelium: ut una sit episcopi, alte-
ra clericorum, tertia pauperum, quarta restaurationi ecclesiarum seruetur, sicut in
epistola Gelasii papæ cap. XXVII. legitur.

DE DECIMIS ANTIQVARVM, ET NOVI-
ter consecratarum ecclesiarum. Cap. XIIII.

PLacuit huic sancto concilio, ut secundum sanctiones canonum, decimæ, sicut &
aliæ possessiones, antiquis conseruentur ecclesiis, sicut in Chalcedonensi sancto
concilio statutum est, cap. XVII. Si quis autem in affinitate antiquæ ecclesiæ nouæ
lia rura excoluerit, decima exinde debita, antiquæ reddatur ecclesiæ. Si uero in quã
libet sylua, uel deserto loco, ultra miliaria quatuor aut qnq; uel eo amplius, aliquod
ditrutum conlaborauerit, & illic consentiente episcopo ecclesiam construxerit, & cõ-
secratam perpetrauerit, prospiciat presbyterum ad seruitium dei idoneum & studio g
sum, & tunc demum nouam decimam nouæ reddat ecclesiæ: salua tamen potestate
episcopi.

DE SEPVLTVRA MORTVORVM.
Cap. XV.

REstat propter instantem, quæ tunc maxima occurrit, necessitatem, ubicunq; fa-
cultas rerum & opportunitas temporum suppetat, sepulturam morientium
apud ecclesiam, ubi sedes est episcopi, celebrari. Si autem hoc propter itineris lõgin-
quitatem, aut adiacentem alicuius inopportunitatis difficultatem, impossibile uide
atur, expectet cum terra sepulturæ suæ, quo canonicorum aut monachorum, siue san
ctimonialium congregatio sancta communiter degat, ut eorum orationibus iudici
suo commẽdatus occurrat, & remissionem delictorum, quam meritis non obtinet,
illorum intercessionibus percipiat. Quod si & hoc ineptũ & difficile æstimetur: ubi
decimam persoluebat uiuus, sepeliatur mortuus.

VT SEPVLTVRAM MORIENTIVM NE
mo uendat. Cap. XVI.

ABhorrendus, & Christianis omnibus deuitandus mos iniquus subrepsit, sepul-
turam mortuis debitam, sub precio uendere, & gratiam dei uenalem facere cum

A cum hoc nusquam subeuangelica gratia meminimus nos inuenisse uel legisse. In ec-
clesiastico nanq; libro scriptum est: Mortuo non prohibeas gratiam, sciens quia oẽs Eccle.7.
moriemur. Et item: Omnia quæ de terra sunt, in terram cõuertuntur. Quid terra ter Gene.3.
ram uendis? memento quoniam terra es, & in terram ibis, & quoniam mors tibi fu
tura est, appropiat & noa tardat. Recordare quoniam non hominis est terra, sed ut Psalm.23.
Psalmista commemorat, domini est terra, & qui habitant in ea. Si terram uendis, in-
uasiõe alienæ rei reus teneberis. Gratis accepisti à deo, gratis da pro eo. Quare inter-
dictum sit omnibus omnino Christianis, terram mortuis uendere, & debitam sepul-
turam denegare. Nisi forte proximi & amici defuncti, propter nomen domini & re
demptionem animæ uiri, gratis aliquid donare uelint.

VT NVLLVS LAICVS IN ECCLESIA SE-
peliatur. Cap. XVII.

SEcundum statuta sanctorum patrum & experimenta miraculorũ, prohibemus
& præcipimus, ut deinceps nullus laicus in ecclesia sepeliatur. Quidam mirabilis
doctor nostræ diffinitioni consentiens, inquit: Nemo enim in ecclesia sepeliatur, nisi
forte talis sit persona sacerdotis, aut cuiuslibet iusti hominis, qui per uitæ meritum,
B talem uiuendo suo corpori defuncto locum acquisiuit. Corpora antiquitus in eccle-
sia sepulta, nequaquam proiiciãtur, sed pauimento desuper facto, nullo tumulorum
uestigio apparente, ecclesiæ reuerentia conseruetur. Vbi uero hoc præ multitudine
cadauerum, difficile sit facere, locus ille cœmeterium & polyandrium habeatur, ab-
lato inde altari, & constituto ubi religiose sacrificium deo ualeat offerri. Beatus Gre-
gorius in miraculis patrum, memoria dignum, & huic rei congruum, refert miracu
lum in Genuensi urbe contigisse. Ibi nanq; quidam Valentius nomine, Mediolanen-
sis ecclesiæ defensor, defunctus est, cuius corpus in ecclesia beati martyris Syri sepul
tũ est. Nocte autem media in eadem ecclesia factæ sunt uoces, ac si quis uiplẽter ex ea
repelleretur, atq; traheretur foras. Ad quas nimirum uoces cucurrere custodes, & ui Quiddam ex
dere duos quosdam teterrimos spiritus, qui eiusdem Valẽtij pedes cum ligatura cõ- Gregorio
strinxerant, & eam ab ecclesia clamantem animam uociferãtem foras trahebant. Qui mirum ualde
uidelicet exterriti, ad sua strata reuersi sunt. Mane autem facto, aperiẽtes sepulchrũ, al. ea
ubi idem Valentius positus fuerat, eius corpus non inuenerunt. Cumq; extra eccle-
siam quærerent, ubi proiectum esset, inuenerunt hoc in sepulchro alio positum, liga-
tis adhuc pedibus, sicut de ecclesia fuerat abiectum. Ex qua re colligendum est, quia
hi quos peccata grauia deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciũt, restat, ut etiam de
C temeritatis accusẽt. Quid igitur sacra loca sepultis prosunt, quando hi, q indigni sunt,
ab eisdem sacris locis diuinitus proiiciuntur? Sancta synodus dixit: Mira res, & mul-
tis expauescenda. Ideoq; p futura temporum curricula ab omnibus obseruanda.

DE VASCVLIS QVIBVS MYSTERIA SACRA
conficiuntur. Cap. XVIII.

VAsa quibus sacrosancta conficiuntur mysteria, calices sunt & patenæ. De qui- De consec.
bus Bonifacius martyr & episcopus interrogatus, si liceret in uasculis li- dist. 1. Vasa in
gneis sacramenta conficere, respondit: Quondam sacerdotes aurei ligneis calici- quibus sacro
bus utebantur, nunc econtra lignei sacerdotes aureis utuntur calicibus. Zepherinus sancta.
XVI. Romanus episcopus, patenis uitreis missas celebrari constituit. Tum deinde Vr
banus xvij, papa, omnia ministeria sacrata, fecit argentea. In hoc enim, sicut & in reli-
quis cultibus, magis & magis per incrementa temporum decus succreuit ecclesiarũ.
Nostris enim diebus, qui serui patrisfamiliàs sumus, ne decus matris ecclesiæ immi-
nuatur, sed magis cumuletur & amplificetur: statuimus, ut deinceps nullus sacerdo-
tis ullo modo conficere præsumat, ne unde placari debet, inde irascatur deus.

NE IN CALICE AVT VINVM SOLVM,
aut aqua sola offeratur. Cap. XIX.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ALexander successor Euaristi,dixit: Nō debet enim,ut à patribus accepimus & ipsa ratio docet, in calice domini aut uinum solum, aut aqua sola offerri, sed utrunq; permixtum:quia utrunq; ex latere eius profluxit. Vt uidelicet per hoc indicet,populos,qui secundum Ioannem aquæ sunt,à Christo,cuius sanguis in calice est, diuidi non debere. Cuius rei ueritatem in hac sancta synodo confitemur, credimus & confirmamus,ne ullus sine commixtione uini & aquæ mysteria sacra conficiat,sed ut duæ partes sint uini:quia maior est maiestas sanguinis Christi, q̄ fragilitas populi:tertia aquæ,per quam intelligitur infirmitas humanæ naturæ. Apoc.17.

DE INIVRIA CLERICORVM. Cap. XX.

SI quis ireuerens,timorem domini postponēs,in seruos eius sæuire præsumpserit,quos ipse præ cæteris peculiari singularitate sibi segregauit,& coronæ suæ similitudinem,tradente apostolorum principe,gestare fecit, & seruos suos dici & esse uoluit,sortemq; illorum se constituit,sicut de eis scriptum est, loquēte ipso domino, Ego hæreditas eorum,Dominus hæreditas mea est:si qs(ut diximus)ullum eorum, quocunq; ordine consecratum,cæsis uulneribus,uel quibuscunq; iniurijs angustauerit,iubeat eum dominus episcopus per bannum à se impositum ante se uenire,& adhuocet cognitorem & adiutorem comitem,& constringat proteruum episcopus auctoritate canonica:ut eidem clerico, cui contra diuinas & humanas leges contumelias ingessit,iustam & debitam persoluat compositionem:& comite agente,persoluat bannum regibus debitum. Si uero agente proteruia uenire contempserit, iustitiæq; consentire detrectauerit,agantur super eum omnia,quæ supra scripta sunt in secundo & tertio cap.nisi iterum ueniat,& iustitiæ concordet. 1.Petri.2. Nume.18. Deut.18.

DE QVERIMONIA INTER PRESBYTERVM & laicum. Cap.XXI.

SI quis presbyter contra laicum,uel laicus contra presbyterum,aliquam habet querimoniæ controuersiam,episcopo regente sine personarum acceptione finiatur, & laicus præiuramento,si necesse sit, constringatur:presbyter uero,uice præiuramenti,per sanctam consecrationem interrogetur, quia sacerdotes ex leui causa iurare non debent.Manus enim,per quam corpus & sanguis Christi conficitur,iuramento polluetur?absit,cum dominus in euangelio discipulis suis,quorum uicem nos indigni in sancta gerimus ecclesia,dicat:Nolite omnino iurare.sit autem sermo uester, est est,non non. quod autem his abundantius est,à malo est.Non dixit, quod amplius est,malum est,sed à malo,id est,à malo homine, de cuius incredulitate cogimur iurare. Vt enim in quadam homilia beati Bedæ presbyteri legimus,si forte nos incautius iurasse contigerit,quod scilicet obseruatum, peiorem uergat in exitum,libere illud mutandum nouerimus salubriori consilio. 2.q.4. Si quis presbyter cōtra laicum, al. p̄cipiente al. per iramentum al.se expurget al. iuramēti Matt.5.

DE EO, SI QVIS LIBER ALIQVO CRIMINE infamatur. Cap. XXII.

SI quis fidelis libertate notabilis,aliquo crimine aut infamia deputatur,utatur iure,iuramento se excusare. Si uero tanto taliq; crimine publicatur, ut criminosus à populo suspicetur,& propterea superiuretur, aut confiteatur & pœniteat,aut episcopo uel suo misso discutiente,per ignem candenti ferro caute examinetur. Deus omnipotens,cum omnia nuda & aperta sint oculis eius,(ut in epistola Euaristi papæ scriptum legimus)quo nos à dubijs & incognitis sententiam proferre compesceret, mala Sodomæ noluit audita iudicare, priusquam manifeste agnosceret quæ dicebantur. Vnde ipse ait:Descendam & uidebo, utrum clamorem qui uenit ad me, opere compleuerint,an non est ita ut sciam. Quo exemplo moniti, ne ad proferendam sententiam unquam præcipites simus, aut temere indiligenterq; indiscussa quæque quo modo iudicemus:sed exemplo domini descendamus,uideamus,& iusto examine criminosos diligēter pscrutemur,sicut ipse Sodomā: ut uideamus,utrū clamorē populi Heb.4. Gene.18.

A populi compleuerint,nec ne. Nam mala audita,nullum moueant,sed ante audita diligenter inquirat.

DE HIS QVI VELATAS DEO CONSECRATAS, IN coniugium duxerint. Cap.XXIII.

SI quis sacro uelamine consecratam in coniugium duxerit,& post dicatum deo p positum incesta fœdera sacrilegaq; miscuerit,ut in constitutis Gelasii papæ,capuigesimo legitur, protinus æquum est à sacra communione detrudi,& nihil per publicam probatamq; pœnitentiam omnino non recipi. Si tamen pœnituerint, transeuntibus de seculo uiaticū non negetur.In Chalcedonensi concilio cap.decimosexto: Hoc perpetrantes excommunicentur:confitentibus, autoritate episcopi misericordia largiatur.In epistola papæ Syricij cap.sexto: Velatæ deo cōsecratæ,si abiecto p posito sanctitatis,clanculum sacrilega se contagione miscuerint,uel de illicitis complexibus publice & libere filios procreauerint,has impudicas detestabiles que personas, à monasteriorum cœtu & ecclesiarum conuentibus eliminandas esse, iudicatum est, quatenus retrusæ ergastulis, tantum facinus continua lamentatione deflerant. Vnde uerbo domini & canonica autoritate in hac sancta synodo præcipimus,ut omnino separentur,& iuramento conligentur, ulterius sub uno non cohabitare tecto, nec familiari frui colloquio,excepto in ecclesia & in publico, aut pariter ullam habere communionem, unde suspicio illecebrosi desiderij, aut scandalum libidinosi facti,iuste possit oriri.Si quæ etiam inter se diuidenda sint,diuidant,& uterq; sua prouideat. B

DE VIRGINE ANTE XII. ANNOS VELATA, NON consentiente patrono,sub cuius erat patrocinio.Cap.XXIIII.

QVæcunq; uirgo sub patrocinio ante annos XII.non coacta, sed propria uoluntate,sacrum uelamen sibi imposuerit,annumq; & diem,nullo repetēte,uelata p manserit,ab eodem sancto habitu ulterius non recedat,sed sponsa uero regi Christo, immaculato agno,ulterius incorrupta & immaculata deseruiat. Si uero idem patronus post annum & diem,sanctum propositum corrumpere,& uelatam studuerit repetere;atq; Christo suā spōsam rape: secundū pstituta canonū p iudicamus,ut uires nō obtineat,sed Chro regi suā spōsam relinquat. Si quas de uirginibus uelatis curiosius &diligētius inuestigare pstiterit,insistat cap.XVI.Carthaginensis sancti concilij, & XCIII.Africani.In Carthaginensi cap. XVI. continetur,ut ante XXV.annos uirgines non consecrentur.In Africano XCIII.ut quicunque episcoporum,aliqua urgente necessitate,uel periculo mortis angustante,aut exigentibus parētibus,aut his,ad quo rum curam pertinet,uelauerit,seu uelauit,ante XXV.annos ætatis uirginem, non ei obsit concilium,quod de isto annorum numero constitutum est,quin uelata & consecrata permaneat. C

DE VIDVIS VELATIS. Cap.XXV.

VIduas autem uelare,pontificum nullus attentet, prout constitutum est in decretis papæ Gelasii, cap. XIII. quod nec autoritas diuina,nec canonū forma præstituit. Quæ si propria uoluntate continentiam professa, ut in eiusdem Gelasii cap. XXI.legitur,eius intentio pro se reddat rationem deo. Quia ficut secundum Apostolum,si se continere non poterat,nullatenus nubere uerabatur: sic secum habita deliberatione, promissam fidem pudicitiæ deo debet custodire. Qua autoritate paternæ suffulti sentētiæ,in hoc sacro conuētu sancimus & libere iudicamus:quod si sponte uelamen,quamuis non consecratum,sibi imposuerit,& in ecclesia inter uelatas oblationem deo obtulerit,uelit nolit,sanctimoniæ habitum ulterius habere debebit:licet sacramento confirmare uelit, eo tenore & ratione uelamen sibi imponere,ut iterum possit deponere. 1.Timot.5.

DE MONACHIS REGVLARITER EXEuntibus,siue fuga regularis disciplinæ elapsis. Cap. XXVI.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SI quis monachus pro lucro animæ uel animarum à suo monasterio exire, & alid
Dud proposuerit intrare, consentientibus episcopo, abbate & fratribus, consentiamus & concordamus: quia id fecisse multos sanctos legimus. Si uero fuga regularis disciplinæ elapsus, propositum sanctitatis calcauerit, omnimodis coercendus, & ab hominibus detestandus, atq; omni onere est grauandus: ut saltem rubore uerecundiæ confusus, & onere paupertatis afflictus, redeat, quem relicta singularitatis professione inimicus tenebat. Si autem tam irreuerens & pertinax est, ut ad monasterium redire & propositum monachi reluctauerit obseruare, impleantur super eum constituta, quæ de eo scripta sunt in sancto canone in concilio Chalcedonensi cap. iiij. papæ Syricij sexto, Leonis. xxvi. quatenus retrusus ergastulo, decoqui possit pœnitudinis igne purgatorio.

DE CLERICIS QVI SEMEL IN CLERO deputati sunt. Cap. XXVII.

IN synodo Chalcedonensi, cap. septimo statutum est, ut clerici qui semel in clero deputati sunt, neq; ad militiã, neq; ad aliquã ueniãt dignitatẽ mũdanã. Et hoctantes, & pœnitentiã nõ agẽtes, quo minus redeãt ad hoc, quod ꝓpter deum primitus elegere, anathematizari. Nos autem eandem sequentes canonicam autoritatem, statuimus, ut clericus ecclesiastice nutritus, in ecclesia corã uel populo legens uel cantans, si postmodum relicto clericatus habitu, à castris dominicis, quibus adscriptus est, profugus & apostata elabitur, & ad seculum egreditur; ab episcopo canonice coerceatur, ut ad signum matris ecclesiæ reuertatur. Quod si in hac indisciplinatione perdurat, ut comam nutriat, constringatur, ut iterum detondeatur, & postea nec uxorem accipiat, nec sacrum ordinem attingat. Si uero huic huius sancti concilij reluctauerit definitioni, secundum præstitutam Chalcedonensis capituli constitutionem anathematizetur. Sanctus Isidorus tales hippocentauris dicit esse similes, qui nec eg, nec homines, atq; quasi bruta animalia, libertate ac desiderio suo feruntur.

VT NVLLVS EPISCOPVS ALTERIVS ministrum ecclesiasticum solicitet. Cap. XXVIII.

IN Niceno sancto & uniuersali concilio continetur: Propter multam perturbationem & seditiones quæ fiunt, placuit consuetudinem omnimodis amputari, ita ut de ciuitate ad ciuitatem, non episcopus, non presbyter, non diaconus, transferatur &c. In Chalcedonẽsi. cap. xx. Clericos in ecclesia ministrantes, in alterius ciuitatis ecclesiam, statutos fieri non oportet. Si qs episcopus post hanc definitiõem susceperit clericum ad alium pertinentem, susciens & susceptus, communione priuentur, donec is q migrauerat, ad propriã fuerit regressus ecclesiam. Item in synodo Sardicensi, cap. XVIII. Vt nulli liceat episcopo, alterius episcopi ministrum ecclesiasticum solicitare, & in suis parochijs ordinare. In Africano, cap. xxi. Vt clericum alienum p nullus sibi priuet episcopus, præter eius arbitrium cuius fuerit clericus &c. Item in decretis papæ Leonis: Alienum clericum, inuito episcopo ipsius, nemo suscipiat, nemo solicitet, nisi forte ex placito charitatis id inter dantem accipientemq; conuenerit. Quibus constitutis sanctorum canonum operam dantes, & uestigijs patrum inhærentes, hoc secundum præfixos sanctos canones statuimus, & iustum esse decernimus.

VT NVLLVM SERVVM ANTE PERFECTAM libertatem episcopus ordinare præsumat. Cap. XXIX.

SEcundum decreta sanctorum patrum præiudicamus, & nos id acturos profitemur, ut nullum seruum episcopus ordinare præsumat, antequam perfecta detur ingenuitate, quia non debet uilis persona fungi sacerdotij dignitate. Leo papa in epistola sua, capitulo primo: Debet enim esse ab alijs securus, qui diuinæ militiæ fuerit aggregandus, ut à castris dominicis quibus nomen eius adscribitur, nullis necessitatis uinculis abstrahatur. Gregorius in decretis suis, capitulo septimo: Multos ex

A tos ex ecclesiastica familia nouimus, ad omniporentis dei seruitium festinare, ut ab humana seruitute liberi in diuino seruitio ualeant conuersari. Si uero festinantes ad oĩporentis dei seruitium incaute retinemus, illi inuenimur quædam negare qui dedit omnia. Vnde necesse est, ut ab humano seruitio liber recedat, q diuini obsequij districtam subire appetit seruitutem. Sancta synodus dixit: Præfinita patrum statuta, inuiolabilem habeant firmitatem.

DE EO, SI QVIS AB APOSTOLICO FALSAM detulerit epistolam. Cap. XXX.

IN memoriam beati Petri apostoli, honoremus sanctam Romanam & apostolicam sedem, ut quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat magistra ecclesiasticæ rationis. Quare seruanda est cum mãsuetudine humilitas, ut licet uix ferẽdum, ab illa sancta sede imponatur iugum, conferamus & pia deuotione toleremus. Si uero, quod non decet, quilibet siue sit presbyter, siue diaconus, aliquam pertutbationem machinando, & nostro ministerio insidiando, redarguatur falsam ab apostolico detulisse epistolam, uel aliud quid, quod inde non conuenerit, salua fide & integra circa apostolicum humilitate, penes episcopum sit potestas, utrum eum in carcerem, aut in
B aliam detrudat custodiam, usq; quo per epistolã, aut per idoneos suæ partis legatos, apostolicam interpellet sublimitatem, ut potissimum sua sancta legatione dignetur decernere, quid de talibus iusto ordine lex Romana statuat diffinire, ut & is corrigatur, & cæteris modus imponatur.

DE FVRIBVS ET LATRONIBVS. Cap. XXXI.

TRanquillitatem sanctæ dei ecclesiæ inquietari, & pacem fraternam infestari testantur fures & latrones, qui ambulant inter nos ouina pelle obumbrati, sed lupina mente recedunt alienati, res ecclesiarum sæua mente adducti rapientes, & gregem dominicum spoliando lacerantes. De quibus saluator in euangelio commemorat: Qui non intrat per ostium in ouile ouium, ille fur est & latro. Atq; subiungit: Fur non uenit, nisi ut furetur, & mactet, & perdat. Vbi quamuis hæreticos, qui fidem furantur ecclesiæ, designet: tamen insecutione furum & latronum, turbatam monstrat pacem ecclesiarum. De talibus Apostolus ad Philippenses: Videte canes, uidete malos operarios. Canes uocauit, quod non habent uerecundiam: malos operarios, quia nulla faciunt quæ pietati conueniunt. Et dominus per prophetam Esaiam: Ego dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam. Vnde nos quæ dominus diligit diligentes, & quæ odit odio habeates, statuimus & iudicamus, ut siquis post hæc euangelica & apostolica atq; prophetica uerba, & diffinitionem pacatissimæ synodi, inuẽ
C tus fuerit furtum aut rapinam exercere, & in ipso diabolico actu mortem meretur incurrere: nullus pro eo præsumat orare, aut eleemosynam dare. Et eleemosyna pro eo data, in memoriam clericoꝝ nec pauperꝝ ueniat, sed execrabilis fordescat. Beatus Augustinus de talibus horribilem profert sententiam, dicens: Nemo te post mortem tuam fideliter redimit, qa tu te redimere noluisti. Si autẽ ille fur uel latro uulneratus elabit, & expectatiõe mortis desperatus putatur, atq; reconciliari se mysterijs sacrosanctis, habitu corporis & uolũtate piæ mentis depcatur, deoq; & sacerdoti, comite uita, emendationẽ morꝝ & actuũ cõfitetur, cõmunionis gratiã nõ negamus tribuendam. In Niceno magno cõcilio statutũ legimus: Si qs egreditur è corpore, ultimo & necessario uiatico minime priuetur &c. Itẽ de ultima pœnitẽtia, in epistola Innocẽtij papæ ca. XXI. Tribuitur ergo cũ pœnitẽtia extrema cõmunio, ut hoĩes huiusmodi uel in supremis suis, permittente saluatore nostro, à perpetuo liberentur exitio. Item de eodem Carthaginensi VII. Et Cælestini XV. ubi ait: Quid, rogo, aliud est, ultimã pœnitentiã negare pcitanti, q̃ mortem addere morienti?

DE ECCLESIA A COMPLVRIBVS COHAEredibus obsessa. Cap. XXXII.

Cohæredes q ius habeant patronatus.

QVæcũq; ecclesia à cõpluribus cohæredibus sit obsessa, cõcordi unanimitate un

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicq procuretur, ne propter aliquas disceptationes seruitium dei minuatur, & cura populi inreligiose agatur. Si uero contingat pro ea comparticipes dissidere, & sub uno presbytero nolle eam procurare, & propterea iurgia & contentiones tam inter ipsos, q̄ inter clericos incipiant frequentare, quia iuxta Apostolum seruos dei non oportet litigare, episcopus tollat inde reliquias, & sub magna cura honorifice colloc cet eas, atq; eiusdem ecclesiæ claudat ostia, & sub sigillo consignet ea, ut sacrum ministerium nullus celebret in ea, antequam concordi unanimitate unum omnes eligant presbyterum, q idoneus sit sacrosanctum locum procurare, & populo dei utiliter p̄esse. Hanc autem habeant autoritatem episcopi, ut in nullis ecclesiis, nec constituantur presbyteri, nec expellantur, illis inconsultis & non consentientibus. In epistola beati papæ Clementis legitur: Attendendum summopere est omnibus presbyteris & reliqs clericis, ut nihil absq; episcopi proprij licentia agant, non utiq; missas sine eius iussu quisquam presbyterorum in sua parochia agat. Similiter & reliqui populi, maiores scilicet & minores, per eius licentiam, quicqd agendum est, agant. Animæ uero eoꝝ ei creditæ sunt, ideo omnia eius consilio agere debēt, & eo incōsulto nihil. D

1 Timoth. 4.

DE CLAVDIS, ET ALIQVA PARTE CORporis minutis, si sacro ordini possint adiungi. Cap. XXXIII.

IN Niceno sancto & uniuersali concilio statutū est, capi. I. ut si quis à medicis per languorem defectus est, aut à barbaris abcisus, hic in clero permaneat. In epistola Innocentij papæ, cap. xxviij. Qui igitur uolēs cuiuslibet partem digiti sibi abscidit, hunc ad clerum canones non admittunt. Cui uero casu aliquo contingit, hunc canones præcipiunt & clericum fieri, & si in clero fuerit repertus, non abijci. Item in decretis Gelasij papæ, cap. xvi. Vt nemo literas nescíens, uel aliqua parte corporis imminutus, promoueatur ad clerum. Hanc autoritatem sanctorum patrum confitemur, & confirmamus, sequimurq; ita ut si quis à medicis per languorem defectus est, uel per aliquam infirmitatem claudus effectus est, inueniatur aliàs dignus, permaneat clericus, & sacro ordini aptus. B

DE EO SI QVIS IN HOSTE CONTRA PAGAnos, interficit captiuos Christianos. Cap. XXXIIII.

VNdiq; bella consurgunt, hostes sæuiunt. Inimica gens paganorum insequitur populum Christianorum. Impletum est enim quod euāgelica testatur historia: Surget gens contra gentem, & regnum aduersus regnum &c. Et alibi scriptum est: Pugnabit orbis terrarum pro eo contra insensatos. Quapropter zelo diuinæ æmulationis accensus Christianorum exercitus, procedunt ad bellum, confidentes in eū qui dixit: Vos ad certamen acceditis, ego prælior pro uobis. Fit conuentus Christianorum & paganorum, fortiter dimicant isti pro fide, illi contra fidem. Vnde fortissimo confortante domino, sicut Matathias pater Machabæorum ait, Non in multitudine exercitus fit uictoria belli, sed de cælo ueniet fortitudo. sæpe fit uictoria Christianorum, uicta est pars paganorum. Quare unà cum interfectis paganis perempti fuerunt Christiani, captiui à barbaris, quia in impetu belli nequeunt distíngui. Idcirco iustum decernentes, statuimus cum interfectoribus misericordius agendum, ita ut quadraginta diebus pœnitentiæ indulgentius transactis, penes episcopum sit autoritas & potestas, ut perpendat culpam, agat indulgentiam.

Matt. 24. Sap. 5.

2. Math. 3.

VT NVLLVS COMES, NVLLVSQVE IVDEX diebus festis uel dominicis, seu ieiuniorum aut quadragesimæ placitū habere præsumat, & ut nullus pœnitens illò ueniat. Cap. XXXV.

SEcundum sanctorum statuta patrum in hoc sancto præiudicamus concilio, ut nullus comes, nullusq; omnino secularis, diebus dominicis uel sanctorum in festis, seu quadragesimæ aut ieiuniorū, placitum habere, sed nec populum illò præsumat coercere. Quia inde irascitur deus, cum tantum suo sancto seruitio debet populus

A lus desudare, inueniatur lites & contentiones frequentare. Diebus uero dominicis & sanctorum festis, uigilijs & orationibus insistendum, & ad missas cuilibet Christiano cum oblationibus est currendum, & tantummodo deo uacandum. Diebus quadragesimæ & ieiuniorum, summa deuotione ieiunandum, & omni intētione est orandum, atq; unicuiq; pro facultatibus suis eleemosynæ tribuēdæ, & nullæ lites uel contentiones habendæ. Arguit enim eos, qui contentiones & lites tempore ieiuniorum, & qui à debitoribus debita exigunt, dominus per prophetam, dicens: Ecce in diebus ieiuniorum uestrorum inuenitur * uoluptas uestra, & omnes debitores uos repetitis. Ecce ad lites & contentiones ieiunatis, & percutitis pugno impie. Ideo nobis, qui gregis dei curam accepimus pastoralem, summopere curandum & prohibendū est, ne nostra desidia agente, præfatis diebus ullus placitum habere, & populū nobis cōmissum, à seruitio dei nostri audeat impedire. Præterea sancimus & præcipimus, ut nullus comes aliquem pœnitērem ad placitum ire compellat, nec ipse ueniat: ne forte dum ieiunare & orare atq; pro salute suæ animæ debet inuigilare, uaniloquijs & contentionibus cogatur laborare.

Esiæ. 58. *uoluntas.

DE EO SI DVO FRATRES SIMVL ARBOrem succiderint, & cadente arbore, unus eorum interfectus fuerit. Cap. XXXVI.

B

SI contingat duos fratres simul arborem succidere, siue in sylua, siue quocunq; loco, & cadēre arbore, alter alteri, fuge uel caue dixerit, & ipse stans, siue fugiēs, sub tus ipsam arborem deuenerit, & mortuus fuerit: superstes frater, innocens de morte defuncti dijudicetur. Quia non uoluntate, non incuria illius, non denique consensu, nec ullo suo mortem incurrit reatu: sed dum ambo insisterent operi necessario, incautus & insperatus casu arboris depressus est, nemine penitus adiuuare ualente. Hanc eandem statuimus diffinitionem de cæteris similibus, siue cognatis, siue nulla proximitate coniunctis. Istam diffinitionem tenuere patres nostri apostolici uiri: ideo eorum exempla sequentes, per futura tempora inuiolabilem eam custodimus, & posteris nostris sequendam transmittimus: quia graue peccatum est & nostro ministerio contrarium, innocentem opprimere, & securum crimine, scienter criminosum habere. Quidam de sapientibus ait: Premit insontes debita sceleri noxia pœna, iustusq; tulit crimen iniqui.

Dist. 50. Si duo fratres, habetur ibi sententialiter.

DE MVLIERE CVIVS INFANS ALIQVO CASV, PROpter negligentiam eius moritur. Cap. XXXVII.

C SI quæ mulier, ut sæpe contingit, infantem proprium, prope ignem, collocauerit, & alius, qui caldarij super ipsum ignē pependerit, & aquam infuderit, atq; aqua ipsa per ignem feruens egreditur, & infanti superfunditur, & propterea mortuus agitur, mater infantis, propter negligentiam, iudicio sacerdotum pœniteat, & homo q caldarium pependit, securus permaneat. Simili modo de cæteris similibus, quæ sæpe diuerse solent euenire, & iudicamus, & esse uolumus.

SI QVIS LIBER LIBERTAM DVXERIT, ulterius habere debebit. Cap. XXXVIII.

IN decretis papæ Leonis, cap. xvij. scriptum est: Non omnis mulier uiro iuncta, uxor est uiri, quia nec omnis filius hæres est patris. Nuptiarum autem fœdera, inter ingenuos sunt legitima & inter æquales. Itaque aliud concubina, aliud uxor, sicut aliud ancilla, aliud libera. Igitur si quis filiam suam uiro habenti concubinam, in matrimonium dederit, non ita accipiendum est, quasi eam coniugato dederit, nisi forte illa mulier, & ingenua sit facta, & dotata legitime, & in publicis nuptijs honestata uideatur. Vnde paternam sequentes autoritatem, sub præsenti huius sancti catalogo concilij, statuimus & libere iudicamus, ut quisquis liber libertam, hoc est, ex ancilla per manumissionem & regalem largitionem liberam factam, legitime in matrimonium duxerit, ulterius habere debebit, tanquam unam ex nobili genere progenitam, excepta fornicationis causa: & quàm diu illa uiuat, nullam aliam accipiat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Est igitur, ut ex decretis papæ Leonis prædiximus, ingenua facta, & dotata legitime, D & in publicis honestata nuptijs, & propterea iam non est concubina, sed uxor legibus acquisita. Hæc eadem lex, pro qualitate sexus, sit fœminis & uiris libertas.

SI QVIS ALIENIGENAM IN MATRIMONIVM duxerit, habere debebit. Cap. XXXIX.

QVicunq; alienigenam, hoc est, alienæ gentis fœminam, (uerbi gra, Francus mulierem Baioricam) utrorunq; consultu propinquorũ legitime uel sua, uel mulieris lege acquisitam, in coniugium duxerit: uelit nolit, tenenda erit. Nec ultra abeo separanda, excepta fornicationis causa. Quamuis enim, ut Apostolus ait, unus dominus, una fides, unum baptisma, utriq; communis sit nationi, legem tamen habent diuersam, & quantum ad seculum, interdũ longe disiunctam. Quare si unus è duobus, unam carnem in duas diuidere, & copulam nuptialem machinetur disiungere, dicẽdo, non secundum suæ gentis legem iura matrimonij contraxisse, & idcirco separari posse: canonica institutiõe diffinimus, & nostro oĩmq; orthodoxorũ iudicio statuim⁹, ut quod legis imperfectũ sit, perficiatur, & ius matrimonij nequaq̃ resoluatur. Synodus Romana ait, quod non dimittenda sit uxor post baptismũ, quæ habita est & ante baptismum. In baptismo soluuntur crimina, nõ tamen legitima coniugia. Cũ enim in baptismo transmigrat de uita in uitam, & non mutat uxorem legitimam, quomodo mutat eam, qui non mutat uitam, sed transit de gente ad gentem? Igitur quia iam E suffugium non habent separandi, impleant dictum Apostoli, ut unanimes unum sentientes permaneant in Christo Iesu dño nostro. Nos aũt cognita referimus, ga quendam Francum & mulierem Saxonicam talia egisse cognouimus. Si qs posthæc, huius sancti concilij institutionem parui pendens, aliam duxerit, cuiuscunq; gentis sit, canonice arceatur, ut priori cum pœnitentia copuletur.

Ephe. 4.

Philip. 2.

DE EO QVOD QVIDAM VXOREM ALTERIVS, Viuente eo, constuprauit. Et insup iuramento confirmauit, eo moriente, coniugem eam accipere. Cap. XL.

AVdiuimus rem execrabilem, & catholicis omnibus detestandam, quendã nefario fornicationis ope alicuius uxorẽ, uiuente eo, commaculasse: & in augmentum iniquitatis, iuramento cõfirmasse, si eius legitimũ supuixissent ambo maritũ, ut ille fornicator illam adulteram adulterio pollutam, sibi associaret thoro & legitimo

Rom. 1. matrimonio, si hoc iure dici matrimoniũ potest, p quod oriuntur quæ Apostolus enumerat mala, quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria &c. ad ultimũ uero, uenefícia & homicidia, quia pro tam inlicito amore, alij ueneno, alij gladio, uel alijs diuersis

1. Corin. 6. sunt perempti maleficijs. Idcirco acutissimo ferro, & totius gñis artificio resecanda, p quæ cælestia regna sunt obcludẽda. Quoniam, ut idem Apostolus ait, qui talia agũt, F regnum dei non consequentur. Tale igitur connubium anathematizamus, & Christianis omnibus obseramus. Nõ licet ergo nec Christianæ religioni oportet, ut ullus ea utatur in matrimonio, cum qua prius pollutus est adulterio.

DE EO SI QVIS DVXERIT VXOREM, ET CONCVMbere non ualens cũ ea, frater eius clam uiolauerit illam. Cap. XLI.

SI quis legitimam duxerit uxorem, & impediente quacunq; domestica infirmitate, uxoriũ opus non ualens implere cũ illa: frater uero eius, suadente diabolo, adamatus ab ipsa, clanculum eam humiliauerit, & uiolatam reddiderit, omnimodo separentur, & à neutro ulterius eadẽ mulier cõtingatur. Igitur coniugiũ, quod erat legitimum, fraterna cõmaculatione est pollutum: & quod erat licitũ, inlicitũ est factũ. ut Hieronymus ait, Mulier duoꝝ fratrũ non ascendat thoꝝ, si aũt ascendit, adulteriũ ppetrabit. Quia uero humana fragilitas procliuis est ad labendum, aliquo modo muniatur ad standum. Idcirco cpus, cõsiderata mentis eoꝝ imbecillitate, post pœnitentiam suã institutione pactam, si se continere non possint, legitimo cõsoletur matrimonio: ne dum sperantur ad alta subleuari, corruant in cœnum.

SI QVIS DE VNO IN ALIVM TRANSMIGRAT EPISCOPAtũ, & cõsanguineã suã polluerit uel aliquod crimẽ cõmiserit. Ca. XLII.

Si quis

A SI quis de uno in alium omnino transmigrat episcopatum, & si (quod absit) contingat eum filiam sororis suæ, amitæ aut materteræ, auunculi uel patrui polluere, aut aliquod crimen committere: episcopus, in cuius tunc diœcesi commoratur, & tali scelere criminatur, habeat ius & potestatem, secundum canonicam autoritatem & nostram synodalem institutionem, flagitiosum coercere, & ad pœnitendum emollire. Per quos enim melius rei ueritas uentilatur & emendatur, q̃ per hos inter quos habitat, & criminosus apparet?

SI QVIS CVM QVALIBET FORNICATVS FVerit, & eo nesciente, filius eius uel frater insçius uiolauerit illam. Cap. XLIII.

SI quis cum qualibet fornicatus fuerit, & eo nesciente, filius eius uel frater eiusdem rei insçius, cum eadem se polluerit, & postquam se pollutum esse cognouerit, confessus fuerit, & hoc se nescire cum iuramento confirmauerit: quia hoc pœnituit & confessus fuit, post peractam congruam pœnitentiam, legitimo utatur matrimonio, ne iteꝝ mordẽte crudelissima libidinis bestia saucietur, & uoraginem fornicatiõis incidere uideatur. Nã ut Hieronymus ait, ferreas mẽtes domat libido. Mulier uero quæ tm̃ nefas cõmiserat, ulterius pœniteat, atq; cõtinẽs & innupta pmaneat.

B

SI QVIS CVM ALIQVA FORNICATVS FVERIT, ET frater eius ignarus duxerit illam uxorem. Cap. XLIIII.

SI qs cum aliqua crimen fornicationis fecerit, & frater eius, eiusdem sceleris ignarus, duxerit illam uxorem, frater qui prior p fornicationem polluerat illam, ga non indicauit fratri uxorem ducenti, prædura arceatur pœnitentia & condigna castigatione. Qua pacta, si continẽs esse non possit, indulgentia subleuetur, ne libidini prosternatur, quatenus legitimo consoletur matrimonio. De muliere uero sancimus, sicut de ea in Neocæsareensi sancto concilio diffinitum legimus, cap. II. Mulier si duobus fratribus nupserit, abñciatur usq; ad mortem. Verũtamen in exitu propter misericordiam fructum pœnitẽtiæ consequatur, si promiserit, quod facta incolumis, huius coniunctionis uincla dissoluat. Quod si defecerit mulier aut uir in talibus nuptijs, difficilis erit pœnitentia in uita pmanenti. Episcopus uero potestatem habeat secundum conuersationem ipsius, aut adñcere negligenti, aut minuere pœnitenti. Tamen ulterius continens & à uiro disiuncta permaneat.

SI QVIS CVM DVABVS SORORIBVS fuerit pollutus. Cap. XLV.

SImili modo secundum sanctos canones diffinimus & iudicamus de eo, qui cum duabus sororibus fuerit pollutus, ut usq; in exitum uitæ pœnitens & continẽs pmaneat. Soror aũt, quæ posterior libidinis perforata aculeis, scienter se cum eodem cõmaculauerit, usq; in finẽ uitæ pœnitens & continens pduret. Si autem improuise con

C tingit, condigna stringatur castigatione: & si uelit, legitima utatur uiri cõiunctione.

SI CVIVS VXOR CONSTVPRATA FVerit, & propterea maritus perdere illam machinauerit. Cap. XLVI.

SI cuius uxor constuprata fuerit, & propterea maritus capitali sententia delere illam machinauerit: ipsa uero, urgente mortis periculo, ad episcopum confugerit, & auxilium quæsierit, operosiori, si potest, episcopus labore desudet, ne occidatur. Si uero non potest, nullo modo liceat ei, requirenti eam reddere uiro ad occidendum, quæ se ei obtulit ad defendendum: sed solerti cura transmittet eam ad locum, quem ipsa delegerit, ut secura uiuere possit. Si uero interdum maritus eam inuenerit & repetierit, secundum seculum potestatem habuerit, quid agere ei uelit. Sed audiat sanctum Augustinum, dicentem: Cum eñ uirà uirtute nomen accipit, & mulier à mollitia, id est, fragilitate: quare contra crudelissimam libidinis bestiam, uult unusquisq; uxorem suam esse uictricem, cum ipse ad primum libidinis ictũ uictus cadit? Nam qcd contra fidem catholicam mulieribus non licet, nec uiris licet. Si autem eadem

al. habeat

al. cadat

mulier

Universidad de Deusto
Biblioteca

mulier timore perterrita, à loco ubi eã episcopus destinauit, aufugerit, & uir eius ab D
episcopo semel aut bis uel sæpius repetierit, si uitã ei obtinere possit, pquirat, & red
dat: sinautẽ, oĩno non reddat. Maritus uero, gͣ diu ipsa uiuat, nullo mõ alterã ducat.

SI QVIS SPIRITALEM HABET COMPATREM, CVI-
us uxor commater non est, eo defuncto, eius uiduam licet ei du-
cere uxorem. Cap. XLVII.

QVi spiritalem habet compatrem, cuius filium de lauacro sacri fontis accepit, &
eius uxor commater non est: liceat ei, defuncto compatre suo, eius uiduam du-
cere in uxorem, si nullam habent consanguinitatis propinquitatem. Quid enim nun
*nulla qd nõ pñt coniũgi, quos nulla ꝓximitas carnalis, uel in id- gñatio fecernit spiritalis?

DE EO, SI QVIS SVAE SPIRITALIS COMMA-
tris filiam duxerit uxorem. Cap. XLVIII.

ILlud etiam nec canonica institutione diffinimus, nec introductione aliqua refuta
mus: sed propter eos qui diuerse de eo sentiũt, hoc loco aliqd cõmemoramus. Si
gs suæ spiritalis commatris filiam, fortuitu & ira contingente rei casu, in coniugiũ
duxerit, consilio maturiori seruato, habeat, atq; honeste legitimo cõiugio operã det.

DE HIS QVI IN ADVLTERIO FILIOS GENVE- E
runt, ut omnino separentur. Cap. XLIX.

DE his qui in adulterio iuncti, per incẽtiua libidinis malæ filium uel filiam ge
nuerunt, canonice præiudicamus: ut qñ ab episcopo iusta diuisione separan-
tur, eo tenore seiũgantur, ne ultra spe reuersiõis deludãtur. Quare, si qd inter se pro
prietatis aut pecuniæ communi donatione tradiderunt, *ut quæ communi seruent
*utique infanti. De reliqua uero proprietate & pecunia, nullam ulterius habeant communio
nem, sed uterq; sua prouideat, & ut uelit faciat. Et ut hoc uerius credatur, atq; firmi-
us obseruetur: uerbo domini præcipimus, & canonica atq; synodali impositione in-
iungimus, quatenus iuramento colligentur, deinceps & ultra sub uno non cohabitare
tecto: nec familiari frui colloquio, excepto in ecclesia & in publico: nec ullam habeã
re communionẽ in proprietate, aut mancipiis, uel pecunia, siue ullis rebus, unde suã
spicio luxurioli facti, aut scandalum libidinosi desiderij iuste possit oriri.

DE EO SI QVIS ALIQVEM PER INLVSIONEM
à recta fide subuerterit, uel perdiderit, ut dupliciter
puniatur. Cap. L.

SI qs uero, siue sit uir, siue mulier, aliquẽ à recta credulitate & catholica fide inlu-
Matt. 18. siõe diabolica auerterit: expedit ei, ut euãgelicus intonat sermo, ut suspẽdat mo
la asinaria in collo eius, & demergat in profundũ maris. Quia q scãdalizauerit alios, &
ut deũ offendat, ac de uera fide & salute recedãt, multo melius eẽt ei, ut propriis uitæ
suæ uitiis & immunditia pollutus puniret, q̃ pro suis & aliorũ peccatis in infernũ di
mergeretur. Et si quempiam ueneno uel herbis, aut diuersi generis maleficijs perdide
rit, uelut pessimus homicida, duplici multetur pœnitentia.

DE EO SI QVIS CVM VXORE ALTERIVS, VI-
uente eo, fornicatus fuerit. Cap. LI.

ILlud uero cõmuni decreto secundum canonũ instituta diffinimus & præiudica
mus, ut si quis cum uxore alterius, uiuente eo, fornicatus fuerit, moriente marito,
synodali iudicio aditus ei claudatur inlicitus, ne ulterius ei coniungatur matrimonio,
quam prius polluit adulterio. Nolumus enim, nec Christianæ religioni oportet, ut
ullus ducat in coniugium, quam prius polluit per adulterium.

DE HOMICIDIIS NON SPONTE COM-
missis. Cap. LII.

PLacuit nobis de homicidijs non sponte commissis, hic inserere, quod in Ancyrã
no sancto concilio, cap. XXII. legitur, ubi dicitur: De homicidijs non sponte com-
missis, prior quidem diffinitio post septennem pœnitẽtiam perfectionem consequi
præcepit. Secunda uero, quinquennij tempus explere. Modus autem huius pœnitẽ-
tiæ,

A tiæ, in episcoporum sit arbitrio, ut secundum conuersationem pœnitentium possint
& extendere tardantibus, & minuere studiose festinantibus.

DE EO, SI QVIS FILIVM SVVM NON SPONTE,
sed casu contingente occiderit. Cap. LIII.

SI quis filium suum (quod absit) non sponte, sed casu contingente occiderit, *se- al. iuxta ho
cundum homicidia sponte commissa pœniteat, ut sequẽti subinfertur capitulo. micidia non sponte

DE HIS QVI VOLVNTARIE HOMICI-
dium fecerint. Cap. LIIII.

DE his qui uoluntarie homicidium fecerint, Ancyrano sancto cõcilio, cap. XXI.
legitur: Vt pœnitentiæ quidem iugiter se submittant: perfectiõem uero, id est,
communionis Christi gratiam, circa uitæ exitum consequantur. Instituta canonica
& sanctorum patrum decreta, nostro & omnium orthodoxorum iudicio, inuiola-
bilem habeãt firmitatem. Nobis autem, qui pastores Christi ouium sumus, pro mo
derni temporis qualitate & hominum fragilitate, bonum & utile uidetur, ut his qui
uoluntarie homicidium fecerint, autoritate synodali & iudicio generali & modum
castigationis imponamus, & certum ac definitum pœnitentiæ tempus præmonstre-
mus: ne prolixum tempus pœnitentiæ, generet fastidium negligentibus: sed cursim
B exercitatis, accrescat opus salutis.

DE POENITENTIA XL. DIERVM.
Cap. LV.

SI quis sponte homicidium fecerit, quadraginta diebus ab ingressu ecclesiæ arcea-
tur. Et nihil manducet illis XL. diebus, præter solum panem & salem, neq; bibat
nisi puram aquam. Nudis pedibus incedat. Lineis non induatur uestibus, nisi tm̃ femo
ralib us. Secularia arma non portet. Nullo uehiculo utatur. Ad nullã fœminam, nec
ad propriam uxorem, his diebus misceatur. Nullam communionem illis XL. diebus
cum alijs Christianis, nec cum alio habeat pœnitẽre, in cibo uel potu aut ullis rebus.
Si uero sint aliqui uitæ suæ insidiatores, ut præ illis non possit digne pœnitere, inte-
rim differatur ei eadem pœnitentia, donec ab episcopo proprio pax ei ab illis sit fa-
cta. Si enim aliqua corporali infirmitate detentus sit, ut non possit rite ieiunare, adhi
beatur ei misericordia, quousq; conualescat, & tunc demum pœniteat. Si uero longo
tempore eadem sit occupatus infirmitate, ad episcopum pertinebit, ut prudenter p-
tractet, quomodo infirmum peccatorem curare disponat: quia, ut Gregorius pasto-
rali commemorat libro, Occultiora sunt uulnera mentium, quàm corporum: & ars
est artium, regimen animarum.

POST XL. DIES POENITENTIA PRIMI ANNI.
Cap. LVI.

C POst illos quadraginta dies, unum annum integrum ab introitu ecclesiæ suspenda al. ceruisia
tur. Et abstineat se à carne & caseo, à uino & medone ac mellita *ceruisa, nisi domi
nicis & diebus festis, qui per illum episcopatum publice celebrantur apud cunctum
populum: & nisi uel in hoste, aut in aliquo magno sit itinere, uel longe aut diu ad do-
minicam *curtam, uel si infirmitate detentus sit. Tunc licitum sit ei tertiam feriam & al. curtim
quintam atq; sabbatum, redimere uno denario, uel precio denarij, siue tres pauperes
pro nomine domini pascendo: ita duntaxat, ut uel carne, uel uino, uel medone, id est,
de tribus una re utatur, non oĩbus uescatur. Postq̃ autem de itinere domum reuer
tatur, aut de infirmitate liberetur, prædictas ferias nõ redimat, sed statuto modo pœ
niteat. Completo uero unius eiusdemq; anni curriculo, ita castigatus rite & ordinabi
liter more pœnitentium, introducatur ecclesiam.

POENITENTIA SECVNDI ET TERTII
anni. Cap. LVII.

SEcundum uero & tertium annum, simili modo pœniteat: excepto, ꝙ prædictas
tres ferias redimere ius habeat, ubicunq; est, siue in domo, siue in itinere. Cætera
per omnia obseruet, ut in primo anno faciebat.

Pœnitentia

Universidad de Deusto
Biblioteca

POENITENTIA QVARTI, QVINTI, SEXTI, ET septimi anni. Cap. LVIII.

QVartum enim annum & quintum, sextum & septimum, isto modo obseruet: Ieiunet autem his singulis tres quadragesimas: Vnam ante pascha domini, à caseo & pinguibus piscibus, à uino & medone & mellita *ceruisa. Alteram ante natiuitatem sancti Ioannis Baptistæ. Si uero desunt quadraginta dies ante natiuitatem, impleantur post natiuitatem. Tertiam quadragesimam, ante natiuitatem domini saluatoris ieiunet, & abstineat se à carne & cæteris rebus prædictis. Et in his quatuor annis, tertia feria & quinta ac sabbato, manducet & bibat, quodcunq; libeat. Et secundam atque quartam feriam denario, aut prædicto denarij precio, redimere ius habeat. Sextam uero feriam caute obseruet. His septem annis rite expletis, recõcilietur, & more pœnitentium sacris altaribus & sanctæ communioni restituatur, atq; perfectionem consequatur.

al, cruisia

SVBSCRIPTIO EPISCOPORVM uiginti duorum.

In hoc sancto concilio, præsidente & adiuuante pio principe Arnolfo gloriosissimo rege, consederunt, qui conuenerant, sancti patres & uenerabiles ecclesiarum pastores. Et quæ catholica fide promulgauerunt, pari professione confirmauerunt, & unanimes subscripserunt.

NOMINA EPISCOPORVM.

Hattho sanctæ Moguntiacensis ecclesiæ archiepiscopus, subscripsi.
Hermannus sanctæ Agrippinensis, quæ & Coloniẽsis, ecclesiæ archiepiscopus, subscripsi.
Rathotus Treuirensis ecclesiæ archiepiscopus, subscripsi.
Vualdo Frigisingensis ecclesiæ episcopus, subscripsi.
Erchanbaldus Eistatensis ecclesiæ episcopus, subscripsi.
Tuto Radasbonensis episcopus.
Adalpero Augustensis episcopus.
Salomon Constantiensis episcopus.
Theodolfus Curiensis episcopus.
Fringus Basiliensis episcopus.
Baldrammus Stratzburgensis episcopus.
Lotechaneus Spirensis episcopus.
Theotelaus Vormatiensis episcopus.
Adalgarius Brumensis episcopus.
Dado Vuirdunensis episcopus.
Vuigbertus Hiltinesheimensis episcopus.
Ruodulfus Vuirtziburgensis episcopus.
Sigimundus Haluarastatensis episcopus.
Ruodbertus Metensis episcopus.
Druogo Mimidensis episcopus.
Biso Padarbrunnensis episcopus.
Egilmarus Osnebruggensis episcopus.

Hæc subscriptio sacrosancta, uenerabili professione & condigna responsione innumerabilium circunstantium presbyterorum & diaconorum, necnon & nobilium laicorum confirmata, & laudabiliter approbata. Ad laudem & gloriam Iesu Christi domini nostri, cui sit honor, laus, & iubilatio, per infinita secula seculorũ. Amen.

Decre

DECRETVM GRE

GORII PAPAE SEPTIMI, EX PLATINA.

REGORIVS septimus, Ildebrandus antè uocatus, natione Hetruscus, patria Soanensis, patre Bonicio, omniũ bonorum cõsensu pontifex creatur. Ipsius autem electionis uerba ita annotata sunt: Nos sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, clerici, acolyti, subdiaconi, presbyteri, præsentibus episcopis, abbatibus, multisq; tum ecclesiastici tum laici ordinis, elegimus hodie decimo calẽdas Maij in basilica sancti Petri ad uincula, anno salutis M.lxxij. In uerum Christi uicarium Ildebrandũ archidiaconum, uirũ multæ doctrinæ, magnæ pietatis, prudentiæ, iustitiæ, constantiæ, religionis, modestũ, sobriũ, continentem, domum suam gubernantem, pauperibus hospitalem, in gremio sanctæ matris ecclesiæ libere à teneris annis usq; ad hanc ætatem educatum, doctum, quem quidem ea potestate ecclesiæ dei præesse uolumus, qua beatus Petrus dei mandato quondam præfuit. Adeptus pontificatum Gregorius, statim Henricũ imperatorem admonet, ne deinceps largitione corruptus, episcopatus & beneficia alicui persimoniacam cupiditatem committat: aliter se usurum in se & delinquentes censuris ecclesiasticis. His admonitionibus & quidem sanis non modo nõ obtemperauit Henricus, uerum etiam Hagnetẽ imperatricem bene admonentem, quid fieri ex religione oporteret, omni administratione depulit: quæ Romam profecta, non diu superuixit, dolore animi uitam cum morte permutans. Tandẽ uero multis legationibus ultro citroq; missis, imperator in gratiam cũ Gregorio redijt, eundemq; in pontificatu cõfirmauit, ut tum imperatorũ mos erat. At uero cũ Henricus in bono leuis, in malo pertinax, simoniam nequaq; omitteret, sæpius admonitus, oẽs illos anathematis censura põtifex notauit, qui episcopatus & beneficia largitione adepti erant, & ne id temere fecisse uideretur, concilio apud Lateranum habito, in quo epi interfuere, maxime Gibertus Parmensis, archiepiscopus Rauennas, rationẽ reddidit, quã ob rem censuris ecclesiasticis simoniacos notasset: facturum quoq; id in imperatorem crebro dicebat, nisi sententiam mutaret. Tum uero Gibertus soluto concilio, & criminandi Gregorij occasionẽ nactus, ad pontificatum uiam quærens, Cincium Romanũ ciuem Stephani præfecti urbis filium, hoiem temerarium & seditiosum, in pontificem animat, magna ei pollicitus imperatoris noie, si tm facinus ex sententia confecisset. Structis itaq; insidijs Cincius, dum pontifex media nocte natalis dñi nostri celebrat in templo beatæ Mariæ ad præsepe, quæ maior nunc dicitur, irrumpens cum satellitibus & coniuratis, dum hostiam sacrificij comminuit, hoiem capit, & in regionem Parionis secũ trahens, in turri quadam munitissima eum collocat. Sequenti uero die populus Romanus cognito facinore in Cincium arma sumit, pontificem liberat, ædes & turrim scelerati hominis à fundamentis euertit, familiamq; eius nares mutilatã ab urbe pellit. Ipse uero Cincius tanti mali autor, fuga salutem quærens, in Germaniam uarijs tramitibus ad imperatorem tandem peruenit. Gibertus aũt tanti doli machinator, cum insidiæ ex uoto animo successissent, simulata beneuolentia à pontifice dimissus, Rauennam molitus se contulit. Nam & Theobaldum Mediolanensem archiepiscopum, & plerosq; alios Cisalpinæ antistites coniurare in Gregoriũ pollicitationibus ppulerat. His addidit Hugonem Candidum, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalem, qui etsi ante idem fecerat, in gratiamq; simulato animo redierat, nunc malum animum, malam mentem præ se tulit, Is enim uiribus omnibus annixus est imperatorem & Normanos inter se

Universidad de Deusto
Biblioteca

de imperio dissidentes, composita pace, initisq; fœderibus in pontificem concitare. D
Quod ubi Gregorius resciuit, congregata ad Lateranum synodo, propositis rationibus quare faceret, Gibertum & Hugonem dignitatibus priuatos anathemate notat. Dum hæc Romæ agerentur, Henricus cum Saxonibus hostibus feliciter pugnans, adeo felicitate illa elatus est, ut habito conuentu apud Vormatiam, Sigifredo archiepiscopo Maguntino negocium procurante, interdicere omnibus ausus sit, ne ulla in re pontifici Romano obtemperarent. Ex illo aũt conuentu, mandato Henrici Romanus clericus Parmensis Romam ueniens, & Gregorio publice interdixit, ne q̃d ageret deinceps quod ad magistratum pontificis pertineret: & cardinalibus ipse mandauit, ut relicto Gregorio, alium habituri pontificem ad se proficiscerentur. Tum Gregorius tantam iniuriam diuinæ maiestatis causa non diutius ferens, & Sigifredũ alios q̃ clericos cũ Henrico sentientes dignitatibus ac beneficijs priuauit, imperatorem ipsum anathemate notauit, priuatum prius omni regia administratione. Abrogationis aũt pontificiæ habita fere hæc formula est: Beate Petre apostolorum princeps, inclina quæso aures tuas, & me seruum tuum exaudi, quẽ & ab infantia educasti, & usq; ad hunc diem ab iniquorũ manibus uendicasti, qui me pro mea in te fide oderũt & persecuti sunt, tu mihi testis es optimus, & pia Iesu Christi mater, & frater tuus Paulus tecum martyrũ particeps, me non sponte, sed inuitum põtificatus gubernacula suscepisse. Non q̃ rapinam arbitratus sim, sedem tuam legitime conscendere: sed mallebam uitam meam in peregrinatione degere, q̃ locum tuũ pro fama & gloria tũ occupare. Fateor ego, ac merito quidem, mihi tua gratia, non meritis meis populi Christiani curam demandatã esse, concessamq; ligandi atq; soluendi potestatem. Hac igitur fiducia fretus, pro dignitate & tutela ecclesiæ suæ sanctæ, omnipotentis dei noĩe patris, filij & spiritussancti, & Henricũ regem Henrici quondam imperatoris filium, qui audacter nimium & temerarie in ecclesiam tuã manus iniecit, imperatoria administratione regiaq; denicio, & Christianos omnes imperio subiectos iuramento illo absoluo, quo fidem ueris regibus præstare consuescuerũt. Dignum est enim, ut is dignitate careat, qui maiestatem ecclesiæ imminuere conatur. Præterea uero quia monita mea, immo tua, ad sunpsius populorumq; salutẽ pertinentia cõtempsit, & se ab ecclesia dei, quam seditionibus pessundare cupit, separauit, eum anathematis uinculo colligo: ecce
Mat. 16, b to te sciens esse Petrum, in cuius petra, ut in uero fundamẽto, rex noster Christus ædificauit ecclesiam suam. Fuere tum multi post execrationem, qui pacis mentionem facerent. Quibus ita Gregorius respondit, se pacis cõditiones non abnuere, modo Henricus ipse primo cum deo pacem ineat. Non ignoratis, inquit, q̃ diu & quantis malis Romanam affecerit ecclesiam, quotiesq; à me sit admonitus, ut meliorem uitam moresq; probatiores indueret. Hoc tribuimus beneuolentiæ & charitati, qua Henrico patri coniuncti olim fuimus, sed nil profecimus, adeo mores à patre auersos imbibit.
Ioan. 21, c Instabant tñ ex his qui aderant nonnulli, regem non ita cito anathematizandum esse.
Matt. 16, b Quibus ita pontifex respondit: Quando, inquit, Christus ecclesiam suam beato Petro commisit & dixit, Pasce oues meas, excepit ne reges? Nam eũ eidẽ ligandi & soluendi potestatem daret, nullũ excepit, uel neminẽ eius potentiæ subtraxit. Hanc ob rem, qui dicit se uinculo ecclesiæ ligari non posse, restat etiam ut fateatur se absolui ab eius potestate nullo modo posse: & qui hoc impudenter negat, à Christo & ecclesia eius se omnino seiungit. At Henricus cognita Gregorij censura, multas literas ad gentes & nationes conscripsit, q̃bus se contra ius fasq; damnatũ à pontifice ostendebat. Gregorius aũt id à se iure factum non uerbis tñ & literis, uerumetiam ratione & testibus comprobabat, re ipsa ante oculos oĩm proposita. Interim uero cũ pars regni ab Henrico defecisset, & iam Saxones bellum contra Henricum q̃ diligentissime pararent, Alemani principes ueriti, ne quid mali in prouincia nasceretur, conuentu habito decernunt, ut si Gregorius in Alemaniam pergat, Henricus supplex ueniam errati petat. Quod se facturum rex ipse interposito iuramento pollicitus est. Motus itaq; pontifex his pollicitationibus & precibus Treuirẽsis archiepiscopi Henrici oratoris, Augustam

A gustam prætoriam petiturus, Vercellas usq; iã peruenerat, ubi ab episcopo loci ipsius regni Italiæ cancellario, clam resciuit Henricum hostili in se animo cum exercitu aduentare. Tum uero pontifex omisso instituto itinere, Canossum se recepit, oppidũ agri Regiensis, ditioni Machtildis comitissæ subiectum. Venit & eo propere cum oĩbus copijs Henricus, q̃ statim depositio regali ornamento, nudis pedibus, ut oppidanos ad misericordiam commoueret, portæ oppidi appropinquans, supplíciter intromitti petebat. Denegatum ingressum æquo animo tulit, aut tulisse dissimulauit; quamuis aspera esset hyems, & gelu cuncta rigescerent. In suburbio quidem oppidi triduo immoratus, continuo ueniam petens, tandẽ rogatu Machtildis & Adelai Sabaudiẽsis comitis & Cluniacensis abbatis introductus absoluit, & ecclesiæ reconciliatur, pace iureiurando confirmata, & integra obediẽtia promissa. Tum uero rebus ita peractis, dilabentibus inde omnibus uarijs itineribus, dum Henricus Papiam iter faceit, Cincium amittit subita febre correptum. Non tamen mortuo tam pernicioso homine, Henricus nouis rebus studere destitit, pacis fœdera abrumpens. At uero Gregorius cum uideret Henricum contra ecclesiam dei à quibusdam seditiosis episcopis concitari, habita ingenti synodo, Giberto Rauẽnati archiepiscopo ob superbiam & malitiam interdicere sub anathematis pœna, ne episcopali & sacerdotio munere fungatur. Vocatus præterea ad sedem apostolicam, scelerum suorum cõscius, parere desierat: qua ex re tantummodo pœnam anathematis merebatur. Rolandumq; Taruisinum censura notauit, q̃ legatus ad res componendas inter Henricum & se factus, consequendi episcopatus causa, semina discordiarum, non pacis seuerat. Nec Hugoni quidem tituli sancti Clementis cardinali pepercit, q̃ cum Cadolo Parmensi episcopo in seditionibus & hæresi sensisset. In eodem postremo conuentu tres legatos delegit, Bernardum diaconum, alterum Bernardum Massilíensem abbatem, Odonem Treuirensem archiepiscopum, qui de latere sedis apostolicæ ad componendas res inter Henricum & Rodolphum proficiscerentur. Videbat enim sapientissimus pontifex eam discordiam, nisi sedata foret, magnas aliquando calamitates populo Christiano pariturum. Verum quia certo sciebat non defuturos pernicioſos quosdam, qui id quo minus fieret, impedire conarentur, q̃ eorum maxime intererat discordias augeri, non tolli, literas apostolicas in hunc modum conscriptas, legatis ad principes & nationem dedit: Cognita imbecillitate, cupiditate & ambitione humani generis, mandamus ne quispiã cuiusuis conditionis sit, uel rex, uel archiepiscopus, episcopus, dux, comes, marchio, siue miles, aliqua electione temerario'ue ausu, fraude, dolo, cupiditate ductus, legatis nostris resistere audeat, ne pacem & concordiam ex æquo & bo
C no componere possint. Quicunque autem temeritate ductus (quod non optamus) huiusce nostræ constitutionis uiolator extiterit, legatisq; nostris impedimẽto fuerit, quo minus pacem componant, eum anathematis uinculo alligamus: & non solum in spiritu, uerumetiam in corpore, atq; in omnibus fortunæ bonis apostolica potestate colligamus, uictoriam'que in armis partam ei auferimus, ut saltem confundatur, ac duplici pœnitentia conuertatur. Interea Gregorius ne Romana ecclesia ob largitionem & simoniacam cupiditatem aliquid incommodi caperet, conuentu habito, maiorum decreta ad rescindendam hanc labem pertinentia, confirmauit his uerbis: Sanctorum patrum instituta nunc sequentes, quemadmodum in prioribus conciliis fecimus, autoritate omnipotentis dei decernimus ac confirmamus, ut qui deinceps episcopatum uel cœnobium, uel aliquod aliud ecclesiasticum beneficium à laico acceperit, nullo modo in numero episcoporum, abbatum, uel clericorum, is censeatur, ne'ue idem sub censura anathematis limina apostolorum attingat, priusquam locum ambitione & contumacia conquisitum quod est idololatriæ scelus, resipiscendo commutauerit. Ad hoc uero Gibertum discordiarum oĩm & hæresum quæ tunc erant autorem, ab ecclesia Rauennate deiciens, sacerdotibus omnibus eidem ecclesiæ obtemperantibus mandauit, ne Giberto facinorum omnium autori, & ob eam rẽ execration'is uinculo illigato, ulla in re obedirent; & ne populi illi gubernatore indige-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rent, Petrum imitatus, qui Apollinarem quasi supplementum mittere consueuerat ubi oportebat, eò alterum archiepiscopum proficisci iubet cum integra potestate, q & hæresim Giberti auelleret, & mentes hominũ in fide confirmaret. Tũ uero Henricus irritatus magis his censuris quàm monitus, capto Ostiensi episcopo è legatione redeunte, habitoq; episcoporum secum male sentientium conuentu, Gibertum olim Rauennatem archiepiscopum pontificem creat, Clemẽtemq; appellat. Hẽricus itaq; superata apud Parmam Machtildi, eiusq; marito Azone, Romam hostili animo proficiscens, in pratis Neronianis castra collocat: urbem Leoninam ingreditur, sancti Petri basilicam cum suo Clemente prophanat, porticusq; demolitur. Idem quoq; factum de basilica beati Pauli constat. At uero cum urbem ingredi noa posset, Tibur concedens, inde tanquam ex arce belli in Romanos quotidie incursiones faciens, uastatis rebus omnibus, eò inopiæ eos redegit, ut pacem quauis conditione expeterẽt. Admotis itaq; copijs, Henricus re per transfugas cognita, urbem ingreditur. Tũ pontifex haud satis populo fidens, in molem Adriani se confestim recepit, ubi aliquandiu obsessus est, acriter qui in præsidio erant arcem ipsam defendentibus. At uero Henricus cognito Guiscardi aduentu Apuliæ ducis in auxilium Gregorij, non amplius immorandum ratus, ad dolos conuersus, Cluniacensem episcopum ad Gregorium in arcem mittit, qui diceret se in Germaniam propere cum exercitu rediturum, si ab eo in Laterano coronaretur. populus quoq; Romanus, ut idem fieret, precibus instabat. Facturum se id Gregorius dicebat, si errata sua Hẽricus corrigeret, ueniamq; peteret. quod cum facere recusaret, etiam aduẽtare cum exercitu Guiscardum sentiret, Clementem antipapam in Lateranensi basilica corona pontificia publice donat, eam rem procurantibus Bononiensi, Cerusensi, Mutinensi episcopis. Quo facto, statim Senas proficiscitur, Clemente secum ducto. Guiscardus autem per portam Flaminea irrumpens, resistentibus ciuibus, usq; ad triumphalem Domitiani arcum urbem incendio consumpsit. Munierant capitolium ciues, & se acriter contra Guiscardum defendebant, qui Lateranum iam ceperat. Vnde cum multa crebro utrinq; committerentur certamina, & illa pars urbis euersa esset, quæ Lateranum & capitolium interiacet, & ipsum capitolium postremo ui captum, fere usq; ad solum æquatur. Inde uero superata iam & capta Roma, fortunisq; ciuium militibus in prædam datis, ad molem Adriani profectus, ubi põtifex obsedebatur, hominem multis calamitatibus uexatum, tandem è manibus hostium liberat, secumq; Cassinum ac Salernum perducit. Vbi non ita multo post pontificatus sui anno xij. mense uno, diebus tribus, sancte & pie moritur. Vir certe deo gratus, prudens, iustus, clemens, pauperum, pupillorũ, uiduarum patronus, atq; unicus ecclesiæ Romanæ fortissimus & acerrimus defensor contra hæreticorum improbitatem, & malorum principum potentiã, res ecclesiasticas per uim occupare conantium.

DE hoc papa Gregorio VII. ita scribit Marianus Scotus: Anno ad ueritatem euangelij M.XCVI. secundum uero Dionysij cyclum anno M.LXXIIII. Hiltiprandus qui & Gregorius, Romanus archidiaconus papa est electus & creatus. Ipse papa synodo facta, ex decreto sancti Petri apostoli & sancti Clementis aliorumq; sanctorum patrum, uetuit & banno interdixit clericis, maxime diuino ministerio consecratis, uxores habere, uel cum mulieribus habitare, nisi quos Nicena synodus uel alij canones exceperunt. Decreuit quoq; sub sententia sancti Petri, ut cum Simone mago damnarentur, non solum emptor & uenditor cuiusq; officij, utpota episcopatus, abbatiæ, præposituræ, decaniæ, uel decimationis ecclesiæ, sed & quicunq; consentiret eis. Dominus enim dicit: Gratis accepistis, gratis date. De prædicta synodo duo episcopi missi sunt à papa ad regem Romanum Henricum, cum matre ipsius Imperatrice Agnete, ob hoc scilicet, ut decreta papæ roborata perficerentur. Ipsiq; duo episcopi noluerunt esse in Pascha cum rege in ciuitate Bambergensi, ne aliquam societatem haberent cum Herimanno eiusdem urbis episcopo, qui episcopatum emit, & in illo Pascha regi seruiuit. Cum autem clerici magis eligerent anathematizati subiacere, quàm uxoribus carere, Hiltiprandus papa, ut per alios si posset, eos castigaret, præcepit, ut nullus audiret missam coniugati presbyteri, sic: Gregorius, qui & Hiltiprandus papa, seruorum dei seruus, per totum Italicum regnum & Theutonum debitam sancto Petro obedientiam exhibentibus, apostolicam benedictionem: Si qui sunt presbyteri, diaconi, subdiaconi, qui iaceant in crimine fornicationis, interdicimus eis ex parte omnipotentis dei & autoritate sancti Petri introitum ecclesiæ, usq; dum pœniteant, & emendent. Si qui autem in peccato suo perseuerare maluerint, nullus uestrum officium eorum auscultare præsumat: quia benedictio illorum uertitur in maledictionem, & oratio in peccatum, testante domino per propheram: Maledicam (inquit) benedictionibus uestris &c.

Matt. 10. 8

Malach. 2. 2

Magnifico

MAGNIFICO DO

FO. C. LIX.

MINO DOCTORI IOANNI RINCO, CIui atq; patricio Colonienſi, iuris utriuſq; profeſſori, uiro clariſſimo.

SCRIPSIT mihi nuper è Francfordia, magnifice dñe doctor, Petrus Quentel insignis ille typographus, inclytæ ciuitatis uestræ senator, sese hac hyeme denuo editurum generalium cõciliorum acta atq; decreta, sed lõge auctiora correctioraq; q ediderit antea. Cuius rei gratia duo uiri doctissimi multis mensibus magnisq; uigilijs atq; laboribus defudarint, uetustiora nacti exemplaria, & quidem emendatissima. Verum deliderari ab eis decreta duorum insignium conciliorum, Lateranensis inquã & Viennensis. Petijt igitur à me pro antiqua inter nos familiaritate, ut si quid haberẽ, quod huic suo instituto cõducere possit, protinus mitterem. Mitto itaq; decreta concilij Lateranensis, olim ex antiquo descripta codice. Quæ pro sua & celebritate & utilitate sunt quinq; libris decretalium iuris canonici, maxima ex parte sparsim inserta. Id quod ego in margine circa singula annotãdum esse duxi: tum q nõ est in decretalibus idem ordo titulorũ, qui est in hoc libello: tum q obscuriora horum decretorum loca poterunt ex glossis & commentarijs decretalium clarius intelligi. Id sane laboris libenter impendi, ut quoquo modo inseruirem iuxta legem charitatis proximo, hoc est, lectori: si unus pro oĩbus id molestiæ subirem, ut singulis capitulis suum adaptarem titulum, quem in decretalium libris sunt sortita. Quantæ uero celebritatis fuerit concilium illud Lateranẽse, Bartholomæus Platina in uita Innocentij papæ tertij luculenter declarat. Non est profecto aliud celebrius ullum facile indicare. Fuerunt quidem hæc decreta in eo concilio constituta, quemadmodum & in decretalibus ubiq; allegando annotatur. Veruntamen ab ipso papa Innocentio in hanc redacta sunt formam aliquanto post celebratum concilium. Id quod cordatus lector facile deprehendet ex capitulis quibusdam, præsertim ex xxix. ex xxxiij. & ex lxi. Quantæ uero pietatis ac eruditionis fuerit ille pontifex, iam pridem indicaui, dum ederem sex eius libros de missæ officio & tres de miseria humana. Hic certe ex appendice, ubi de expeditione pro recuperanda terra sancta agit, facile inteliget lector, uirum illum insigniter pium atq; magnanimum fuisse: Quem sane & hæc decreta, & plurimæ ipsius decretales, tum iuris scientissimum, tum æquitatis studiosissimum fuisse conuincunt. Cæterum decreta Viennensis concilij mittere, superuacaneum foret, quum ex ordine recitentur in Clementinis. Mitto autem quorundam aliorum conciliorum (quæ antiquiora sunt, & uulgo minus nota) decreta, utpote concilij Maguntini, Vormatiensis, Martini primi & Adriani primi Romanorũ pontificũ, & quæ sub clarissimis imperatoribus Carolo magno, Ludouico Pio & filio eius Lothario decreta fuere. Additis etiã quibusdam scriptis ex actis Chalcedonensis sub Martiano, & quintæ sub Iustiniano Augusto synodi. Si forsitan doctissimis uiris illis, quorum opera Quentel nũc utitur, non sint omnia uisa prius, aut si forte suo cum exemplari conferre libeat. Qualiacunq; uero fuerint illis uisa, tuæ magnificentiæ ea omnia iudicanda submitto, ut arbitrio tuo uel lateant, uel cum alijs prodeant. Satis mihi fuerit, amico promptam obsequendi uoluntatem ostendisse. Bene ualeat magnanimitas tua, quam nunq; amare destiti, posteaq; Bononiæ olim uirtutes tuas propius cognoscere cœpi. Ex Misna ciuitate sexto cal. Nouemb. M.D.XXXVII.

al. Baptista

Ioannes Cochlæus canonicus cathedralis ecclesiæ Misnensis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DECRETVM INNOCENTII PAPAE TERTII, EX PLATINA.

INnocẽtius tertius, patria Anagninus, patre Trasimundo, è familia comitum, uir etiam ante pontificatum doctrina & moribus insignis, à Cælestino in numerũ cardinalium refertur: quo mortuo, in eius locum oĩm consensu pontifex suffi-
citur. Hic autem statim ubi magistratũ init, bello Asiatico animum adhĩciẽs, Germanos propter Henrici mortem in Asia tumultuantes retinere in officio literis, nunciis, præmiis, pollicitationibus conatus est. Verum id quidem frustra tentauit. Huius tẽporibus oborta apud Tolosam hæresis est, quam eodem procurante beatus Dominicus, qui postea in sanctos relatus est, mira celeritate compescuit, adiuuante etiam Simone Momforti. Non enim disceptationibus uerborum tm̃, uerũetiam armis opus fuit, adeo inoleuerat tanta hæresis. Præterea Fredericus Othonem persequens, à Lodouico rege Franciæ graui bello superatũ Agrigranum cepit. ibiq; Innocẽtij pontificis autoritate fretus, uexillum sanctæ crucis sustulit, laturus (ut ipse dicebat) opem & q̃ primum Christianis contra Saracenos in Asia dimicantibus. Præterea uero ut grati animi signum aliquod præ se ferret, Fundanum comitatum ecclesiæ Romanæ dono dedit, uel datũ antea & usurpatũ deinceps reddidit. At pontifex ubi uideret Saracenorum potentiam in Asia concrescere, apud Lateranum maximum cõcilium celebrat, cui interfuere Hierosolymitanus, Constantinopolitanus patriarcha, metropolitani lxx. episcopi quadringenti, xĥ. abbates, priores conuentuales octingenti, Græci & Romani imperij legati, regum uero Hierusalem, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ & Cypri oratores. Venere multa tum quidem in consultationem, nec decerni tm̃ quicq̃ aperte potuit, q̃ & Pisani & Genuenses maritimo, & Cisalpini terrestri bello inter se certabant. Eo itaq; proficiscẽs tollendæ discordiæ causa pontifex, Perusii moritur, põtificatus sui anno xviĩ. mense septimo, die xvi. Cuius uita adeo probata fuit, ut post eius mortem nil earum rerum quæ in uita egerit, laudauerit, improbauerit q̃, immutatum sit. Nam & decreta pleraq; rẽtulit, q̃bus tam laicorum quàm clericorum mores componerentur. Scripsit & libros de sacra-
mento eucharistiæ, de sacramento baptismi, de infelicitate cõditionis humanæ. Habuit item sermones tẽporibus & solẽnibus diebus accõmodatos. Improbauit p̃terea abbatis Ioachim libellũ quendã, nõ sanã doctrinã p̃ se ferentẽ. Damnauit & errores Almerici hæretici, q̃ postea Parisiis cũ sectatoribus suis exustus est, q̃ ad reliquos errores affirmabat, ideas quæ sunt in mente diuina, & creare & creari, cũ ex sententia beati Augustini in mente diuina nil nisi æternũ & incõmutabile sit. Dixerat præterea, in charitate cõstituto nullũ pc̃m imputari. Iuuere aũt huius põtificis uirtutẽ & doctrinã, beati Dominici, unde p̃dicatorũ: & Francisci Assisinatis sanctitas, unde Minorũ ordo tũ originẽ habuit. Et ne existimes Innocentiũ opera pietatis in tanto pontificatu pertimisse, scito eius opera & impẽsa hospitale sc̃i Spũs conditũ fuisse, auctumq; ab eo magnis p̃uentibus, q̃bus & peregrini, & ægroti, & uulgo concepti, ac orphani aleren-
tur. Ornauit & altare sc̃i Petri opere uermiculato, ut eius imago & literæ in fornice ipso scriptæ indicant. Vniuersis p̃terea urbis Romæ ecclesiis librã argenti dedit, unde calices sacrificãdi gratia cõficerent. Restituit & beati Sixti ecclesiã iam uetustate collabantẽ. Hoc ideo factũ ab eo maledici dicebant, ne oẽm impẽsam in turrim quandã, nũc comitis appellatã cognomẽto, familiæ suæ trãstulisse uiderẽt. Vtcunq; est, cõstat eũ in quouis genere uitæ p̃batissimũ fuisse, dignumq; q̃ inter sc̃tos põtifices cẽseatur.

Decreta

DECRETA CONCILII LATERANENSIS ROMAE SVB INNOCENTIO PAPA TERTIO CELEBRATI, ANNO DÑI M.CC.XV.

FO. C. LIX.

Appendix de expeditione ad recuperandam terram sanctam.

CONCILII LATERANENSIS, QVOD ROMAE IN ecclesia S. Ioãnis Lateranẽ. celebratũ fuit anno dñi M.CC.XV. Cap. LXX.

B

De fide catholica.	I.
De errore abbatis Ioachim.	II.
De hæreticis.	III.
De superbia Græcorum contra latinos.	IIII.
De dignitate patriarcharum.	V.
De conciliis prouincialibus.	VI.
De correctione excessuum.	VII.
De inquisitionibus.	VIII.
De diuersis ritibus in eadem fide.	IX.
De prædicatoribus instituendis.	X.
De magistris scholasticis.	XI.
De communibus capitulis monachorum.	XII.
De nouis religionibus prohibitis.	XIII.
De incontinentia clericorum punienda.	XIIII.
De arcenda ebrietate clericorum.	XV.
De indumentis clericorum.	XVI.
De comessationibus prælatorum, & negligentia eorũ super diuinis officiis.	XVII.
De iudicio sanguinis & duelli clericis interdicto.	XVIII.
Ne ecclesiæ mundanis supellectilibus exponantur.	XIX
De chrismate & eucharistia sub fera conseruanda.	XX.
De confessione facienda, & non reuelanda à sacerdote, & saltẽ in pascha coĩcando.	XXI.
Vt infirmi prius prouideant animæ q̃ corpori.	XXII.
Vt ecclesia cathedralis uel regularis ultra tres menses non uacet.	XXIII.
De electione facienda per scrutinium uel per compromissum.	XXIIII.
Quod electio facta per secularem potestatem, non ualeat.	XXV
De pœna indigne confirmantis electionem.	XXVI.
De instructione ordinandorum.	XXVII.
Vt compellantur cedere, qui postulauerunt licentiam cedendi.	XXVIII.
Vt nullus habeat duo beneficia cum cura annexa.	XXIX.
De idoneitate instituendorum in ecclesiis.	XXX.
De filiis canonicorum non instituendis cum patribus.	XXXI.
Vt patroni competentem portionem dimittant clericis.	XXXII.
De procurationibus non accipiendis sine uisitatione.	XXXIII.
De subditis non grauandis sub prætextu seruitij alicuius.	XXXIIII.
De causa appellationis exprimenda.	XXXV.
Quod iudex possit interlocutoriam & comminatoriam sententiam reuocare.	XXXVI
De literis non impetrandis ultra duas diætas, & sine speciali mandato.	XXXVII.
De scribendis actis, ut probari possint.	XXXVIII.
De restitutione danda contra possessorem quæ non rapuit ipse.	XXXIX.
De uera possessione.	XL.
De continuatione bonæ fidei in omni præscriptione.	XLI.
De seculari iustitia.	XLII.
Ne sine causa clericus fidelitatem laico faciat.	XLIII.
Quod constitutiones principum non præiudicent ecclesiis.	XLIIII.
Patronus qui clericum ecclesiæ occidit uel mutilauerit, ius patronatus amittit.	XLV.

C

Universidad de Deusto
Biblioteca

XLVI. De tallijs a clericis non exigendis.
XLVII. De forma excommunicandi.
XLVIII. De modo recusandi iudicem.
XLIX. De pœna excommunicantis iniuste.
L. De restricta prohibitione matrimonij.
LI. De pœna contrahentium clandestina matrimonia.
LII. De testimonio de auditu, reprobando in causa matrimonij.
LIII. De his qui prædia sua in fraudem decimarum dant alijs excolenda.
LIIII. Vt decimæ ante tributa soluantur.
LV. Vt de terris acquirendis, non obstantibus priuilegijs, decimæ dentur.
LVI. Ne propter pactum aliquorum amittat decimas presbyter parochialis.
LVII. De interpretandis priuilegiorum uerbis.
LVIII. De eodem, in fauorem episcoporum.
LIX. Vt nullus religiosus fide iubeat, sine licentia abbatis & conuentus.
LX. Quod abbatus non extendat se ad officium episcopale.
LXI. Ne religiosi recipiant decimas de manu laicali.
LXII. Ne reliquiæ sanctorum ostendantur extra capsam, neue nouæ habeantur in uenera-
tione sine Romana ecclesia.
LXIII. De simonia.
LXIIII. De eadem circa monachos & sanctimoniales.
LXV. De eadem circa illicitam pecuniæ extorsionem.
LXVI. De eadem circa cupiditatem clericorum.
LXVII. De usuris Iudæorum.
LXVIII. Vt Iudæi discernantur à Christianis in habitu.
LXIX. Ne Iudæi publicis officijs præficiantur.
LXX. Ne conuersi ad fidem de Iudæis, ueterem ritum Iudæorum retineant.

INSTITVTA GENERALIS CONCILII LATERANENsis, tempore Innocentij papæ tertij.

De fide catholica. Caput primum.

Extra de summa trini. & fide ca. c. 1. Deus unus in essentia, trinus in pionis

FIRMITER credimus & simpliciter confitemur, quod unus solus est uerus deus, æternus & immensus, omnipotens, incommutabilis, incomprehensibilis & ineffabilis, pater & filius & spiritussanctus. Pater à nullo, filius autẽ à solo patre, ac spiritussanctus ab utroq; pariter, absq; initio semper & fine. Pater generans, filius nascens, & spiritussanctus procedens: cõsubstantiales & coæquales, coomnipotentes & coæterni, unum uniuersorum principium, creator omnium inuisibilium & uisibilium, spiritualium & corporalium, qui sua omnipotenti uirtute, simul ab initio temporis, utranq; de nihilo condidit creaturam, spiritualem & corporalem, angelicam uidelicet & mundanam: ac deinde humanam quasi communem ex spiritu & corpore constitutam. diabolus enim & dæmones alij à deo quidem natura creati sunt boni, sed ipsi per se facti sunt mali. Homo uero diaboli suggestione peccauit. ¶Hæc sancta trinitas secundum communem essentiam indiuisa

Scriptura diuina

A indiuidua, & sedm psonales proprietates discreta, p Moysen & sanctos pphetas alios q; famulos suos, iuxta ordinatissimam dispositionẽ tpm, doctrinã humano gñi tribuit salutarem. ¶Et tandẽ unigenitus dei filius Iesus Chs à tota trinitate coiter incarnatus, ex Maria uirgine spũssancti cooperatione cõceptus, uerus homo factus, ex aĩa rõnali & humana carne compositus, una in duabus naturis psona, uiam uitæ manifestius demonstrauit. Qui cũ secundum diuinitatem sit immortalis & impassibilis, idẽ ipse secundum humanitatem factus est passibilis & mortalis, quin etiam p salute humani generis in ligno crucis passus & mortu⁹, descendit ad inferos, resurrexit à mortuis, & ascendit in cælum. Sed descendit in anima, resurrexit in carne, ascendit que pariter in utroque, uenturus in fine seculi iudicare uiuos & mortuos, & redditurus singulis secundum opera sua, tam reprobis quàm electis. Qui omnes cum suis proprijs corporibus resurgent, quæ nunc gestant, ut recipiant secundum merita sua, siue bona fuerint, siue mala: illi cum diabolo pœnam perpetuam, & isti cum Christo gloriam sempiternam. ¶Vna uero est fidelium uniuersalis ecclesia, extra quam nullus omnino saluatur. In qua idem ipse sacerdos & sacrificium Iesus Christus, cuius corpus & sanguis in sacramento altaris sub speciebus panis & uini ueraciter continentur, transsubstantiatis pane in corpus & uino in sanguinem potestate diuina, ut ad psiciendum mysterium unitatis accipiamus ipsi de suo, quod accepit ipse de nostro. Et B hoc utiq; sacramentum nemo potest conficere, nisi sacerdos fuerit rite ordinatus secundum claues ecclesiæ, quas ipse concessit apostolis, & eor; successoribus Iesus Christus. ¶Sacramentum baptismi uero, quod ad inuocationem indiuiduæ trinitatis, uidelicet patris & filij & spiritussancti, consecratur in aqua, tam paruulis quàm adultis in forma ecclesiæ, à quocũq; rite collatũ, proficit ad salutẽ. ¶Et si post susceptionem baptismi quisquã prolapsus fuerit in pcm̃, per ueram pœnitẽtiam semp põt reparari. Non solũ aũt uirgines & continentes, uerumetiã coniugati, p fidẽ rectam & operationẽ bonã, & sic placentes deo, ad æternam merẽtur beatitudinem peruenire.

Ex. Ibi. c. seq. Abbatis Ioachim error de una trinitatis essentia.

Baptismus.

Pœnitentia.

¶De errore abbatis Ioachim. Caput secundum.

DAmnamus ergo & reprobamus libellũ siue tractatum quẽ abbas Ioachim edidit contra magistrum Petrum Lombardũ de unitate seu essentia trinitatis, appellans hæreticum & insanum pro eo quod in suis dixit sentẽtijs, quomodo quædam summa res est pater & filius & spiritussanctus, & illa nõ est generans, neq; genita, nec procedens. unde asserit quod ille non tam trinitatem, quàm quaternitatem astruebat in deo, uidelicet tres personas, & illam communem essentiam quasi quartam, manifeste protestans quod nulla res est quæ sit pater & filius & spũssanctus, sunt una essentia, una substantia, unaq; natura, uerum unitatem huiusmodi non ueram & propriam, sed quasi collectiuã & similitudinariã esse fatetur, quemadmodũ dicuntur multi homines unus popul⁹, & multi fideles una ecclesia, iuxta illud: Multitudinis credentium erat cor unũ & anima una, & qui adhæret deo, unus spũs est. Item q plantat & q rigat, unum sunt, & omnes unum corpus sumus in Christo. Rursus in libro Regum: Populus meus & populus tuus unum sunt. Ad hanc aũt suam sententiam astruendam illud potissimum uerbũ inducit, quod Iesus Christus de fidelibus inquit in Euangelio: Volo pater, ut sint unum in nobis, sicut & nos unum sumus, ut sint consummati in unum. Non enim ait, ut fideles Christi sint unũ, id est, una quædam res quæ cõmunis sit oĩbus, sed tm̃ sunt unũ, id est, una ecclesia ppter catholicæ fidei unitatẽ, & tandem unũ regnũ propter unionẽ indissolubilis charitatis. Quẽadmodũ in canonica Ioannis epistola legitur: Quia tres sunt q testimoniũ dant in cælo, pr̃ & uerbũ & spũssanctus, & hi tres unũ sunt. Statimq; subiungit, & tres sunt q testimoniũ dãt in terra, spiritus, aq̃ & sanguis: & tres unũ sunt, sicut in codicibus quibusdã inuenitur. ¶Nos asserit sacro & uniuersali cõcilio approbãte, credimus & cõfitemur cũ Petro, quod una quædã res est incomp̃hensibilis quidẽ & inæstimabilis, quæ uerace est pr̃ & filius & spũssanctus, tres simul personæ, ac singulatim quælibet earundẽ, & ideo in deo trinitas est solummõ, non ẽternitas: qa quælibet triũ p̃sonar; est illa res, uidelicet substãtia, essentia,

C

Hic deest qdam.

Actu. 4.
1. Corin. 6.
Ibid. 3. & 12.
1. Reg. 22.

n. 17.

1. Ioan. 5.

Reprobatio huius erroris.

Universidad de Deusto
Biblioteca

essentia,siue natura diuina,quæ sola est uniuersorum principium,præter quam aliud D
inueniri non potest:& illa res non est generans,neq; genita,nec procedens, sed est pa
ter qui generat, filius qui gignitur, & spiritussanctus qui procedit,ut distinctiones
sint in personis,& unitas in natura. Licet igitur aliùs sit pater, alius filius, alius spiri-
tussanctus,non tamen aliud,sed id quod est pater,est & filius,& spiritussanctus id est
omnino,ut secundum orthodoxam & catholicam fidem consubstantiales esse credan
tur. Pater enim ab æterno filium generando, suam substantiam ei dedit, iuxta quod
ipse testatur: Pater quod dedit mihi,maius est omnibus,ac dici non potest,quod par-
tem suæ substantiæ illi dederit,& partem retinuerit ipse sibi,cũ substantia patris in-
diuisibilis sit,utpote simplex oĩno. Sed nec dici potest,quod pater in filiũ trãstulit suã
substantiam generãdo, quasi sic dederit eam filio,quod non retinuerit ipsam sibi:alio-
quin deferuisset esse substantia. Pater ergo quod sine ulla diminutione filius nascẽdo
substantiam patris accepit,& ita pater & filius habent eandem substantiam,& sic ea-
dẽ res est pater & filius & spũssanctus ab utroq; procedens. ¶Cum ergo ueritas p
fidelibus suis ad patrẽ orat, Volo,inquiens,ut ipsi sint unũ in nobis,sicut & nos unũ su
mus: hoc nomen,unũ,pro fidelibus quidẽ accipitur,ut intelligatur unio charitatis in
gratia:pro personis uero diuinis,ut attendatur identitatis in natura unitas, quemad-
modum ueritas alibi ait:Estote perfecti,sicut & pater uester cælestis perfect⁹ est per E
fectione naturæ,utroq; uidelicet suo modo:quia inter creatorẽ & creaturam nõ po-
test tanta similitudo notari,quin inter eos maior sit dissimilitudo notanda. ¶Si q;
igitur sententiam siue doctrinam pfati Ioachim in hac parte defendere uel approba-
re præsumpserit,tanquam hæreticus ab omnibus confutetur. In nullo tñ per hoc flo
renti monasterio,cuius ipse Ioachim extitit institutor,uolumus derogari, quoniã re-
gularis institutio est & obseruãtia salutaris,maxime cum idem Ioachim oĩa scripta
sua nobis assignari mandauerit,apostolicæ sedis iudicio approbãda seu etiã corrigen
da,dictans epistolã cui propria manu subscripsit, in q̃ firmiter confitetur se illam fidẽ
tenere,quam Romana tenet ecclesia,quæ cunctorum fidelium disponente domino ma
ter est & magistra. ¶Reprobamus etiam & damnamus peruersissimum dogma
impĩj *Amalrici,cuius mentem sic pater mendacij excæcauit,ut eius doctrina non tã
hæretica censenda sit q̃ insana.

Vna substantia patris & filij & spiritussancti. Ioan.10.

Aliter unum sunt fideles Christi: aliter tres personæ diuinę.

Matth.5.

Non ipse Ioachim, sed eius liber damnatur.

al. Almarici

Extra de hæreticis.

¶De hæreticis. Caput tertium.

EXcommunicamus & anathematizamus oẽm hæresim, extollentem se aduersus
hanc sanctã orthodoxã catholicã fidẽ,quã superius exposuimus, condemnantes
uniuersos hæreticos qbuscunq; noĩbus censeantur:facies qdem habẽtes diuersas,sed F
caudas ad inuicẽ colligatas,qa de uanitate conueniũt in idipsum. ¶Dãnati uero,se
cularibus potestatibus psentibus aut eor̃ baliuis relinquantur aĩaduersiõe debita pu
niendi,clericis prius à suis ordinibus degradatis,ita quod bona hmõi damnatorum,si
laici fuerint,cõfiscẽtur:si uero clerici, applicẽtur ecclesiis à qbus stipẽdia pceperũt.

Contra suspectos de hæresi.

Seculares potestates cõtra hæreticos.

¶Qui aũt inuẽti fuerint sola suspiciõe notabiles, nisi iuxta cõsiderationes suspicio
nis qualitatẽq; psonæ ppriam innocẽtiã congrua purgatiõe mõstrauerint, anathema
tis gladio feriantur,& usq; ad satisfactionẽ condignã ab oĩbus euitentur, ita quod si
per annum in excoĩcatione perstiterint,ex tũc uelut hæretici condẽnentur. ¶Mo
neantur aũt & inducantur,& si necesse fuerit,p cẽsuram ecclesiasticam compellantur
seculares potestates cuiuscũq; offici,etiam sicut reputari cupiũt & haberi fideles,ita
pro defensione fidei præstent publice iuramentum,quod de terris suæ iurisdictioni
subiectis,uniuersos hæreticos ab ecclesia denotatos,bona fide pro uiribus exterimina
re studeant, ita quod amodo qũcũq; qs fuerit in potestatẽ siue spiritalẽ siue tpalẽ assum
ptus,hoc teneatur capitulũ firmare. ¶Si uero dñs tpalis req̃situs & monitus ab ec
clesia,terram suam purgare neglexerit ab hac hæretica fœditate, per metropolitanũ
& comprouinciales epos excoĩcationis uinculo innodetur. Et si satisfacere contẽpse-
rit infra annũ,significetur hoc summo põtifici,ut extũc ipse uasallos ab ei⁹ fidelitate
denuncIet absolutos,& terram exponat catholicis occupandam, q̃ eam exterminato

Pœna in negligẽtes aut conniuentes dominos seculares.

A hæreticis sine ulla contradictione possideant,& in fidei puritate conseruent,saluo iu
re domini principalis,dummodo super hoc ipse nullum præter obstaculum, nec ali
quod impedimentũ opponat, eadẽ nihilominus lege seruata circa eos q̃ non habent
dños principales. ¶Catholici uero q̃ crucis assumpto charactere, ad hæreticorũ ex-
terminiũ se accinxerint, illa gaudeant indulgẽtia,illoq; priuilegio sint muniti, quod
accedentibus in terræ sanctæ subsidiũ conceditur. ¶Credentes uero, p̃terea recepto
res,defensores,& fautores hæreticorũ,excoĩcationi discernim⁹ subiacere,firmiter sta
tuentes, ut si post̃q̃ quilibet talium fuerit excoĩcatione notatus, satisfacere contẽpse-
rit infra annum, extunc ipso iure sit factus infamis,nec ad publica officia seu consilia,
nec ad eligẽdos aliquos ad huiusmodi,nec ad testimoniũ admittantur:Sit etiã intesta
bilis,ut ne testamenti liberam habeat factionem,nec ad hæreditatis successionẽ acce-
dat. Nullus p̃terea ipsi super quocunq; negocio,sed ipse alij respondere cogat. Quod
si forte iudex extiterit,eius sentẽtia nullã obtineat firmitatẽ,nec causæ aliquæ ad eius
audientiã pferantur. Si fuerit aduocatus,eius patrociniũ nullatenus admittatur. Si ta
bellio,eius instrumenta confecta per ipsum,nullius penitus sint momenti,sed etiã auto
re damnato dãnentur. Et in subiectis idem p̃cipimus obseruari. Si uero clericus fue-
rit,ab omni officio & beneficio deponatur,ut in quo maior est culpa, grauior exerce
B atur uindicta. ¶Si qui aũt tales post̃q̃ ab ecclesia denotati fuerint, euitare contemp̃se
rint,excõmunicationis sententia usq; ad satisfactionem idoneã percellantur. Sane cle-
rici non exhibeant huiusmodi pestilentibus ecclesiastica sacramenta, nec eos Christia
næ præsumant sepulturæ tradere,nec eleemosynas,nec oblationes eorũ accipiãt. Ali
oquin suo priuẽtur officio, ad quod nunq̃ restituantur absq; indulto sedis apostolicæ
speciali. Similiter q̃libet regulares qbus hoc etiã iniungatur,ut eorũ priuilegia in illa
diœcesi non seruentur,in qua tales excessus præsumpserint perpetrare. ¶Quia uero
nonnulli sub specie pietatis,uirtutem eius(iuxta quod ait Apostolus)abnegantes,au
toritatẽ sibi uendicant p̃dicandi,cũ ipse Apostolus dicat, quõ p̃dicabunt nisi mittan-
tur,oẽs qui phibiti uel nõ missi p̃ter autoritatẽ ab apostolica sede uel catholico ep̃o
loci susceptam,publice uel priuatim prædicationis officiũ usurpare præsumpserint,
excoĩcationis uinculo innodẽtur. Et nisi quantocius resipuerint,alia cõpetenti pœna
plectantur. ¶Adijcimus insup,ut quilibet archiep̃s uel ep̃s per se, aut per archidia-
conum suũ,uel idoneas psonas honestas,bis aut saltẽ semel in anno p̃priã parochiam,
in qua fama fuerit hæreticos habitare,circũeat,& ibi tres uel plures boni testimonij ui
ros,uel etiã, si expedire uidebitur,totã uicinitatẽ iurare cõpellat,quod si qs ibidẽ hære-
ticos sciuerit,uel aliquos occulta conuenticula celebrantes,seu à cõmuni cõuersatio-
C ne fidelium,uita & moribus dissidentes,eos ep̃o studeat indicare. Ipse aũt episcopus
ad præsentiam suam conuocet accusatos, qui nisi se ab obiecto reatu purgauerint, uel
si post̃ purgationẽ exhibitam in pristinam fuerint relapsi perfidiam, canonice punian-
tur. Si qui uero ex eis iurationem damnabili superstitione respuentes, iurare forte no
luerint,ex hoc ipso tanq̃ hæretici reputentur. ¶Volumus igitur & mandamus,& in
uirtute obedientiæ districte p̃cipimus,ut ad hæc efficaciter exequenda, epi p diœce-
sem suam diligenter inuigilent, si canonicã effugere uoluerint ultionẽ. Si qs eĩ ep̃s sup
expurgando de sua diœcesi hæreticæ prauitatis fermẽto negligens fuerit uel remis-
sus,cum id certis indicijs apparuerit,ab episcopali officio deponatur, & in loco ipsi⁹
alter substituatur idoneus, qui uelit & possit hæreticam confundere prauitatem.

Officium clericorũ contra hæreticos

Quibus præ dicare liceat ad Titum.1. Roma.10.

Officium epi-scopoꝝ ad inquirendam

Contra negli gentes epis copos

De superbia Græcorum contra latinos. Caput quartum.

LIceat græcos in diebus nostris ad obedientiam sedis apostolicæ reuertentes, fo
uere & honorare uelimus,mores ac ritus eorum quantũ cũ deo possumus susti
nendo: in his tamen illis deferre nec uolumus nec debemus, quæ periculum gene-
rant animarum, & ecclesiasticæ derogant honestati. Post̃quam enim Græcorum ec-
clesia cum quibusdam complicibus ac fautoribus suis, ab obedientia sedis apostoli-
cæ se subtraxit, intantum græci cœperunt abominari latinos, quod inter alia quæ in
derogationem eorũ impie committebant,si qñ sacerdotes latini iup eorũ celebrassent
altaria

Extra de baptismo & eius effectu.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Rebaptizatores.

altaria, non prius ipsi sacrificare uolebant in illis, q̃ ea tanquam per hoc inquinata D uiſſent. Baptizatos etiam à Latinis, & ipſi Græci rebaptizare ausu temerario præſumebant, & adhuc (ſicut accepimus) quidam agere hoc non uerentur. Volentes ergo tantum ab eccleſia dei ſcandalum amouere, ſacro ſuadente concilio diſtricte præcipimus, ut talia de cætero non præſumant, conformantes ſe tanquam obedientiæ filij ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ matri ſuæ, ut ſit unum ouile & unus paſtor. Si quis autẽ aliquid tale præſumpſerit, excommunicationis mucrone percuſſus, ab oñi officio & beneficio eccleſiaſtico deponatur.

Extra de priuilegijs & exceſſibus pri. Ordo dignitatis ſedium

De dignitate patriarcharum. Caput V.

ANtiqua patriarchaliũ ſedium priuilegia renouãtes, ſacra uniuerſali ſynodo approbante ſancimus, ut poſt Romanã eccleſiã, quæ diſponente domino ſup oẽs alias ordinariæ poteſtatis obtinet principatum, utpote mater uniuerſorum Chriſtifidelium & magiſtra, Conſtantinopolitana primum, Alexandrina ſecundum, Antiochena tertium, Hieroſolymitana quartum locum obtineãt, reſeruata cuilibet propria dignitate, ita quod poſtquam eorum antiſtites à Romano pontifice receperint palliũ, quod eſt plenitudinis pontificalis inſigne, præſtito ſibi fidelitatis & obedientiæ iuramento, licenter & ipſi ſuis ſuffraganeis palliũ largiantur, recipientes pro ſe profeſſionem canonicam, & pro Romana eccleſia ſponſionem obedientiæ ab eiſdem. ¶ Dominicæ uero crucis uexillum ante ſe faciãt ubiq; deferri, niſi in urbe Romana, & ubicunq; ſummus pontifex præſens extiterit, uel eius legatus utens inſignijs apoſtolicæ dignitatis. ¶ In omnibus autem prouincijs eorum iuriſdictioni ſubiectis, ad eos cum neceſſe fuerit prouocetur: ſaluis appellationibus ad ſedem apoſtolicam interpoſitis, quibus eſt ab omnibus humiliter deferendum.

Palliũ patriarcharum à Roma. eccle.

Concilium prouinciale ſingulis annis celebrandum.

De concilijs: prouincialibus. Cap. VI.

SIcut olim à ſanctis patribus noſcitur inſtitutum, metropolitani ſingulis annis cũ ſuis ſuffraganeis prouincialia non omittant cõcilia celebrare. In q̃bus de corrigendis exceſſibus & moribus reformandis, præſertim in clero, diligentem habeant cũ dei timore tractatum, canonicas cauſas & maxime quæ ſtatuta ſunt in hoc generali concilio relegentes, ut eas faciant obſeruari, debitam pœnam trãſgreſſoribus infligendo.

Duo inueſtigatores per ſingulas diœceſes.

¶ Vt autem id ualeat efficacius adimpleri, per ſingulas diœceſes ſtatuant idoneas perſonas, prouidas uidelicet & honeſtas, quæ per totum annũ ſimpliciter, & de plano abſq; ulla iuriſdictione ſolicite inueſtigent, quæ correctione uel reformatione ſint digna, & ea fideliter perferant ad metropolitanum & ſuffraganeos in concilio ſubſequenti, ut ſuper his & alijs, prout utilitati & honeſtati congruerit, prouida deliberatione procedant, & quod ſtatuerint, faciant obſeruari, publicantes ea in epiſcopalibus ſynodis, per annuatim per ſingulas diœceſes celebrandis. Quiſquis autem hoc ſalutare ſtatutũ neglexerit adimplere, à ſuis beneficijs & executione officij ſuſpendatur, donec per ſuperioris arbitrium eius relaxetur.

Extra de offitio iudicis ord.

De correctione exceſſuum. Caput ſeptimum.

IRrefragabili cõſtitutione ſancimus, ut eccleſiarum prælati ad corrigendum ſubditorũ exceſſus maxime clericorum, & reformandum mores, prudenter & diligenter intẽdant, ne ſanguis eorum de ſuis manibus requiratur. Vt autem correctionis & reformationis officium libere ualeant exercere, decernimus, ut executionẽ ipſius nulla conſuetudo uel appellatio ualeat impedire, niſi exceſſerint in talibus obſeruanda.

Exceſſus canonicorum eccleſiæ cathedralis.

¶ Exceſſus tamen canonicorum eccleſiæ cathedralis, qui conſueuerunt corrigi per capitulum, per ipſum in ipſis eccleſiis (quæ talẽ hactenus conſuetudinẽ habuerunt) ad cõmonitionem & iuſſionẽ epi corrigantur infra terminũ cõpetentẽ ab epo præfigendum. Alioquin ex tunc epiſcopus dñm habens præ oculis, omni cõtradictione ceſſante, ipſos, prout aiarum cura exegerit, per cenſuram eccleſiaſticã corrigere non poſtpona t. Sed & alios corũ exceſſus corrigere non omittat, prout aiarũ cauſa requirit, debito tñ ordine in omnibus obſeruato. ¶ Cæterum ſi canonici abſq; manifeſta & rationabili cauſa, maxime in contemptũ epi ceſſauerint à diuinis, epiſcopus nihilominus

A ſi uoluerit, celebret in eccleſia eadem, & metropolitanus ad querelam ipſius tanq; ſuper hoc delegatus à nobis, taliter eos per cenſuram eccleſiaſticam cogníta ueritate caſtiget, quod pœnæ metu talia de cætero non præſumant. ¶ Prouideant itaq; diligenter eccleſiarũ prælati, ut hoc ſalutare ſtatutũ ad quæſtum pecuniæ uel grauamen aliq̃d non cõuertant, ſed illud ſtudioſe ac fideliter exequãtur, ſi canonicã uoluerint effugere ultionem, quoniam ſup his apoſtolica ſedes autore dño attentiſſime uigilabit.

De inquiſitionibus. Caput octauum.

Extra de accuſationibus.

QValiter & quando debeat prælatus procedere ad ingrendũ & puniendũ ſubditorũ exceſſus, ex autoritatibus noui & ueteris teſtamenti colligitur euidẽter, ex q̃bus poſtea proceſſerunt canonicæ ſanctiones, ſicut olim aperte diſtinximus, & nunc ſacri approbatione concilij cõfirmamus. Legitur em̃ in euangelio, quod uillicusille q̃ diffamatus erat apud dñm ſuũ, quaſi diſſipaſſet bona ſua, audiuit ab illo: Quid hoc audio de te? redde rõnem uillicatiõis tuæ, iam em̃ nõ poteris uillicare. Et in Geneſi dñs ait: Deſcendam & uidebo, utrum clamorem qui uenit ad me, opere cõpleuerũt. ¶ Ex q̃bus autoritatibus manifeſte cõprobatur, quod nõ ſolũ cũ ſubditus, uerũ etiam cũ prælatus excedit, ſi p clamorẽ & famã ad aures ſuperioris puenerit, non quidẽ à maleuolis & maledicis, ſed à prouidis & honeſtis: nec ſemel tm̃, ſed ſæpe (quod clamor innuit &

Luc. 16.

Gen. 18.

Delatio per famam & clamorem

B diffamatio manifeſtat) debet corã eccleſiæ ſenioribꝰ ueritatẽ diligentius pſcrutari: & ſi rei popoſcerit qualitas, canonica diſtrictio culpã feriat delinquentis, non tanq̃ ſit autor & iudex, ſed quaſi deferente fama uel denunciante clamore, officij ſui debitũ exequatur. Licet aũt hoc ſit obſeruandũ in ſubditis, diligẽtius tñ obſeruandũ eſt in prælatis, qui quaſi ſignũ ſunt poſiti ad ſagittã. ¶ Et qa non poſſunt oĩbus cõplacere, cum ex officio teneantur non ſolũ arguere, ſed etiam increpare, quin etiam interdũ ſuſpẽdere, nonnunq̃ uero ligare, frequenter odium multorũ incurrunt, & inſidias patiunt. Ideo ſancti patres prouide ſtatuerunt, ut accuſatio ꝓlatorum non facile admittatur, ne concuſſis columnis corruat ædificium, niſi diligens adhibeatur cautela, p quam non ſolum falſæ, ſed etiam malignæ criminationis ſanua præcludatur. Verũ ita uoluerũt quidere ꝓlatis, ne criminarentur iniuſte, ut tñ cauerent ne delinquerent inſolẽter, contra morbũ utrunq; inueniente: congruã medicinã, uidelicet ut criminalis accuſatio, quæ ad diminutionẽ capitis, id eſt, degradationẽ intendit, niſi legitima p̃cedat inſcriptio, nullatenus admittatur. Sed cũ ſuper exceſſibus ſuis quiſquã fuerit infamatus, ita ut iã clamor oſtendat, qui diutius ſine ſcandalo diſſimulari non poſſit, uel ſine piculo tolerari, abſq; dubitationis ſcrupulo, ad inquirendũ & puniendũ eius exceſſus, non

Contra prælatos non eſt leuiter credendum

C exodij fomite, ſed charitatis procedatur affectu, quatenus ſi fuerit grauis exceſſus, et ſi non degradetur ab ordine, ab adminiſtratione tñ amoueatur oĩno, quod eſt ſecundũ euangelicã ſententiã à uillicatione uillicũ amoueri, q nõ poteſt uillicationis ſuæ digną reddere rationẽ. ¶ Debet igitur eſſe præſens is, cõtra quẽ faciẽda eſt inquiſitio, niſi ſe per contumaciam abſentauerit: & exponenda ſunt illi capitula de quibus fuerit inquirendũ, ut facultatem habeat defendendi ſeipſum. Et non ſolũ dicta, ſed etiam noĩa teſtium ſunt ei, ut quid uel à quo ſit dictũ, appareat, publicanda: necnon excepti ones & replicationes legitime admittendæ, ne p ſuppreſſionẽ nominũ infamandi, p exceptionum uero excluſionẽ, deponendi falſum audacia ꝓbeatur. ¶ Ad corrigẽdos itaq; ſubditorũ exceſſus tanto diligentius debet prælatus aſſurgere, q̃to damnabilius eorum offenſas deſereret incorrectas, contra quos, ut de notorijs exceſſibus taceatur, & ſi tribus modis poſſit procedi, per accuſationem uidelicet, denunciationẽ & inquiſitionẽ eorum, ut tñ in omnibus diligens adhibeatur cautela, ne forte p leue cõpendium ad graue diſpendium ueniatur: ſicut accuſationem legitima præcedere debet inſcriptio, ſic & denunciationẽ charitatiua admonitio, & inquiſitionem clamoſa inſinuatio præuenire, illo ſemper adhibito moderamine, ut iuxta formam iudicij, ſentẽtiæ quoq; forma dictetur. Hunc tñ ordinẽ circa regulares pſonas nõ credimus uſque quaq; ſeruandũ, quæ cũ cauſa requirit, facilius & liberius à ſuis poſſunt adminiſtrati onibus amoueri.

Triplex procedendi modus.

Præſentia accuſati.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De diuersis ritibus in eadem fide. Caput IX.

Extra de offi cio iudicis ord. Diuersæ lin gu æ in eadē ciuitate aut diœcesi, Ne in una ci uitate sint duo episcopi.

QVoniam in plerisq; partibus intra eandē ciuitatē atq; diœcesim pmixti sunt populi diuersarū linguarū, habētes sub una fide uarios ritus & mores, districte pcipimus, ut pontifices hmōi ciuitatum siue diœcesum, puideāt uiros idoneos, q secūdum diuersitates rituum & linguarū diuina officia illis celebrēt, & ecclesiastica sacramenta ministrent, instruendo eos uerbo pariter & exēplo. ¶ Prohibemus aūt omino, ne una eademq; ciuitas siue diœcesis, diuersos pontifices habeat, tanq̄ unū corpus diuersa capita quasi monstrū. Sed si propter p̄dictas causas urgens necessitas postulauerit, pontifex loci catholicū p̄sulē nationibus illis conformē puida deliberatione cōstituat sibi uicariū in p̄dictis, q ei p oīa sit obediens & subiectus. Vnde si qs aliter se gesserit, excōmunicatiōis se nouerit mucrone percussum. Et si nec sic resipuerit, ab omni ecclesiastico ministerio deponatur, adhibito, si necesse fuerit, brachio seculari ad tantam insolentiam cōpescendā.

De prædicatoribus instituendis. Caput X.

Extra ibidem c. seq. Pabulum aīe per uerbū dei Deut. 8. Matt. 4. Officium epi scoporū prædicare popu lo.

INter cætera, quæ ad salutē spectant populi Christiani, pabulum uerbi dei pmaxime sibi nosc̄itur necessariū: quia sicut corpus materiali, sic aīa spūali cibo nutritur, eo quod non in solo pane uiuit hō, sed in oīi uerbo quod procedit de ore dei. ¶ Vñ cū sæpe contingat, quod epi ppter occupationes multiplices uel inualitudines corporales aut hostiles incursus seu occasiones alias (ne dicamus defectum scientiæ, quod in eis est reprobandum omnino, nec de cætero tolerandū) p seipsos nō sufficiunt ministrare populo uerbū dei, maxime p amplas diœceses & diffusas, generali constitutiōe sancimus, ut epi uiros idoneos ad sanctæ p̄dicationis officiū salubriter exequendum assumant, potentes in opere & sermone, qui plebes sibi cōmissas uice ipsorū, cum p se idem nequeunt, solicite uisitantes, eas uerbo ædificent & exēplo, quibus ipsi cū indiguerint, congrue necessaria ministrent, ne pro necessariorum defectu compellantur desistere ab inceptо. ¶ Vnde præcipimus tam in cathedralibus quàm in alijs conuentualibus ecclesiis uiros idoneos ordinari, quos epi possint coadiutores & cooperatores habere, non solū in prædicationis officio, uerumetiam in audiendis confessionibus & pœnitentijs iniungendis, ac cæteris quæ ad salutem pertinent animarum. Si quis aūt hoc neglexerit adimplere, districtæ subiaceat ultioni.

Cooperatores in uerbo dei.

De magistris scholasticis. Caput XI.

Extra de magistris. Officiū scholastici in cathedralib⁹ & collegiatis ecclesijs.

QVia nōnullis propter inopiā & legendi studiū opportunitas proficiēdi subtrahitur, in Lateranensi concilio pia fuit institutione prouisum, ut p unāquanq; cathedralē ecclesiā magistro, qui clericos eiusdē ecclesiæ aliosq; scholares pauperes gratis instrueret, aliquod cōpetens beneficiū p̄beretur, quo & docentis releuaretur necessitas, & uia pateret discentibus ad doctrinā. Verum qm̄ in multis ecclesijs id minime obseruatur, nos prædictū roborantes statutū, adijcimus, ut non solū in qualibet cathedrali ecclesia, sed etiam in alijs, quarū sufficere poterūt facultates, constituatur magister idoneus à prælato cū capitulo, seu maiori ac saniori parte capituli eligendus, qui clericos ecclesiarū ipsarū & aliarū gratis in grāmaticæ facultate, ac alijs instruat iuxta posse. ¶ Sane metropolitana ecclesia theologū nihilomin⁹ habeat, qui sacerdotes & alios in sacra pagina doceat, & in his p̄sertim informet, quæ ad curā aīarum spectare noscuntur. Assignetur aūt cuilibet magistrorū à capitulo unius præbendæ prouētus, & à metropolitano tantundē, non quod per hoc efficiatur canonicus, sed tādiu recdditur ipsos percipiat, q̄diu perstiterit in docendo. Quod si forte de duobus metropolitana ecclesia grauetur, theologo iuxta modū p̄dictū ipsa prouideat; grammatico uero in alia ecclesia suæ ciuitatis siue diœcesis, quod sufficere ualeat, faciat prouideri.

Theologus in metropolitana ecclesia.

De communibus capitulis monachorum. Caput XII.

Extra de stā monachor. ¶ Captula de triennio in triennium.

IN singulis regnis siue prouincijs fiat de triennio in triennium, saluo iure diœcesanorum pontificum, commune capitulum abbatū atq; priorum, abbates ppriosq; habentium, qui non consueuerunt tale capitulū celebrare, ad quod uniuersi conueniant, præpeditionem canonicam nō habentes, apud unum de monasterijs ad hoc aptū, hoc adhi-

A hoc adhibito moderamine, ut nullus eorū plus q̄ sex euectiones & octo psonas adducat. ¶ Aduocent aūt charitatiue in huius nouitatis primordijs duos Cistertiensis ordinis abbates, uicinos ad p̄standū sibi consiliū & auxiliū opportunū, cū sint in hmōi capitulis celebrandis ex longa consuetudine plenius informati. Qui absq; contradictione duos sibi de ipsis associent, quos uiderint expedire. Ac ipsi quatuor præsint capitulo uniuerso, ita quod ex hoc nullus eorū autoritatē prælationis assumat. Vnde cū expedierit, prouida possint deliberatione mutari. Hmōi uero capitulum aliquot certis diebus continue iuxta morem Cistertiensium celebretur, in quo diligēs habeatur tractatus de reformatione ordinis & obseruātia regulari, & quod statutum fuerit illis quatuor approbantibus, ab omnibus inuiolabiliter obseruetur, omni excusatione & contradictione ac appellatione remotis, prouiso nihilominus ubi sequenti termino debeat capitulum celebrari; & qui conueniunt, uitā ducant cōmunem, & faciant proportionabiliter simul oēs communes expensas, ita quod si non oēs potuerint in eisdem, saltem plures simul in diuersis domibus cōmorentur. ¶ Ordinentur etiam in eodē capitulo religiosæ ac circumspectæ personæ, quæ singulas abbatias eiusdem regni siue prouinciæ non solum monachorū, sed etiam monialium secundū formam sibi p̄fixā uice nostra studeant uisitare, corrigentes & reformantes, quæ correctionis & reformatiōis officio cognouerint indigere, ita quod si rectorē loci cognouerint ab administratione penitus amouendū, denuncient epo proprio, ut illum amouere procurer: quod si non fecerit, ipsi uisitatores hoc referant ad apostolicā sedē examinandū. Hoc ipsum regulares canonicos secundū ordinem suū uolumus & præcipimus obseruare. Si uero in hac nouitate quicq̄ difficultatis emerserit, quod p prædictas psonas nequeat expediri, ad apostolicæ sedis iudicium absq; scandalo referatur, cæteris irrefragabiliter obseruatis, quæ concordi fuerint deliberatione prouisa. ¶ Porro diœcesani episcopi monasteria sibi subiecta ita studeant reformare, ut cū ad ea prædicti uisitatores accesserint, plus in illis inueniant quod cōmendandū, q̄ correctione sit dignū, attētissime p̄cauentes, ne per eos dicta monasteria indebitis oneribus aggrauent. Quia sic uolumus superiorum iura seruari, ut inferiores nolimus iniurias sustinere. ¶ Ad hoc districte præcipimus tā diœcesanis epis, q̄ personis quæ perunt capitulis celebrandis, ut p censuram ecclesiasticā appellatione remota compescant aduocatos, patronos, uicedños, rectores & cōsules, magnates & milites, seu quoslibet alios, ne monasteria præsumāt offendere in personis ac rebus. Et si forsitan offenderint, eos ad satisfactionē compellere non obmittant, ut liberius & quietius omnipotenti deo ualeant famulari.

Quatuor præsidentes capituli.

Visitatores.

Monasteria sub ordinario loci.

Cōtra oppressores monasteriorum.

De nouis religionibus prohibitis. Caput decimumtertium.

C NE nimia religiosorū diuersitas grauem in ecclesia dei offensionem inducat, firmiter prohibem⁹, ne quis de cætero nouā religionē inueniat. Sed quicunq; uoluerit ad religionem conuerti, unā de approbatis assumat. Similiter q uoluerit religionis domū fundare de nouo, regulā & institutionē accipiat de religionibus approbatis. ¶ Illud etiam prohibemus, ne quis in diuersis monasterijs locum monachi habere præsumat, neq; unus abbas pluribus monasterijs præsidere.

Extra de religiosis domibus. c. fi.

De continentia clericorum punienda. Caput decimumquartum.

VT clericorum mores & actus in melius reformentur, continenter & caste uiuere studeant uniuersi, p̄sertim in sacris ordinibus constituti, ab omni libidinis uitio præcauentes, maxime illo, ppter quod ira dei uenit de cælo in filios diffidētiæ, quatenus in conspectu dei oīpotentis puro corde ac mundo corpore ualeant ministrare. ¶ Ne uero facilitas ueniæ, incentiuū tribuat delinquendi, statuimus ut qui deprehēsi fuerint, incōtinentiæ uitio laborare, prout magis aut minus peccauerint, puniātur secundū canonicas sanctiones, ijs efficacius & districtius præcipimus obseruari, ut quos diuinus timor à malo non reuocat, tpalis saltem pœna à pctō cohibeat. ¶ Si qs igitur hac de causa suspensus, diuina celebrare præsumpserit, nō solū ecclesiasticis beneficijs spolietur, uerūetiā pro hac duplici culpa, ppetuo deponatur. ¶ Prælati uero, q tales præsumpserint in suis iniquitatibus sustinere, maxime obtentu pecuniæ uel alterius

Extra de uita & honestate clericorum.

Pœna.

Suspensi.

Prælati.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Clerici uxorati,

commodi temporalis, pari subiaceant ultioni. ¶ Qui autem secundum religionis suæ morem non abdicarunt copulam coniugalem, si lapsi fuerint, grauius puniãtur, cũ legitimo matrimonio possint uti.

De arcenda ebrietate clericorum. Caput XV.

Extra ibidẽ c. sequ.

Abusus comportandi ad æquales hausius.

ACrapula & ebrietate oẽs clerici diligẽter abstineãt, unde uinũ sibi tẽperent & se uino: nec ad bibendum quispiã incitetur, cũ ebrietas mẽtis inducat exilium, & libidinis prouocet incentiuum. ¶ Vnde illum abusum decernimus penitus abolendum, quo in quibusdam partibus ad potus æquales suo mõ se obligant potatores, & ille iudicio talium plus laudatur, qui plures inebriat, & calices fœcundiores exhaurit: Si quis aũt super his culpabilem se exhibuerit, nisi à superiore commonitus satisfecerit competenter, à beneficio uel officio suspendatur.

De indumentis clericorum. Caput XVI.

Extra ibidẽ c. sequ. Externa clericorum conuersatio

CLerici officia uel commercia secularia nõ exerceant, maxime inhonesta. Mimis, ioculatoribus & histrionibus non intendant, & tabernas prsus euitent, nisi forte causa necessitatis in itinere constituti. Ad aleas uel taxillos non ludant, nec hmõi ludis interfint. Coronã & tonsuram habeant congruentẽ, & se in officijs diuinis & alijs bonis exerceant studijs diligenter. Clausa deferant desup indumenta, nimia breuitate uel longitudine non notãda. Pannis rubeis aut uiridibus, necnõ manicis aut subtalaribus & consuticijs seu rostratis, frenis, sellis, pectoralibus, & calcaribus deauratis, aut aliam superfluitatem gerentibus non utantur. Cappas manicatas ad diuinum officium intra ecclesiam nulli gerant, sed nec alibi, qui sunt in sacerdotio uel psonatibus constituti, nisi iusti causa timoris exegerit habitum transformari. Fibulas oĩno non ferant, necp corrigias auri uel argenti ornatum habentes, sed nec anulos, nisi qbus competit ex officio dignitatis. Pontifices autẽ in publico & in ecclesia supindumentis lineis oẽs utantur, nisi monachi fuerint, quos oportet deferre habitũ monachalem: pallijs diffibulatis nõ utantur in publico, sed uel post collum, uel ante pedes hincinde connexis.

Extra de celebration. missarum. Crapulatores

Confabulatores in templo

De comessationibus prælatorũ & negligentia eorum sup diuinis officijs. Cap. XVII.

DOlentes referimus, quod non solum quidã minores clerici, uerũetiam & aliqui ecclesiarũ prælati, circa comesationes supfluas & confabulationes illicitas, ut de alijs taceamus, fere medietatem noctis expendunt, & somno residuũ relinquẽtes, uix ad diurnum concentũ auium excitantur, transcurrendo undiq; cõtinuata syncopa matutinum. Sunt & alij, qui missarũ celebrant solennia uix quater in anno, uel quod deterius est, interesse contemnunt: & si qñ dum hæc celebrantur intersunt, chori silentium fugientes, intendunt exterius collocutionibus laicorum: dumq; auditum ad indebitos sermones effundunt, aures intentas nõ porrigunt ad diuina. ¶ Hæc igitur & his similia sub pœna suspensionis penitus inhibemus, districte præcipientes in uirtute obedientiæ, ut diuinum officium diurnum pariter & nocturnum, quantum eis deus dederit, studiose celebrent & deuote.

Extr. ne clerici uel monachi &c.

De iudicio sanguinis & duelli clericis interdicto. Caput XVIII.

SEntentiam sanguinis nullus clericus dictet aut pferat, nec sanguinis uindictã exerceat, aut ubi exercetur intersit. Si quis aũt hmõi occasione statuti, ecclesijs uel psonis ecclesiasticis aliquod psumpserit inferre dispendium, per censurã canonicam cõpescatur, nec quisquã clericus literas scribat aut dictet pro uindicta sanguinis destinãdas, unde in curijs principũ hæc solicitudo nõ clericis, sed laicis cõmittatur. ¶ Nullus quoq; clericꝰ rottarijs aut balistarijs aut hmõi uiris sanguinum pponatur, nec illã chirurgiæ partẽ subdiaconus, diaconus uel sacerdos exerceant, quæ ad ustionem uel incisionem inducit. Nec præcipue quisquã purgationi aquæ feruentis uel frigidæ, seu ferri candentis ritum cuiuslibet benedictionis aut consecrationis impendat: saluis nihilominus prohibitionibus de monomachijs siue duellis antea promulgatis.

Illicita clericis,

Extra de custodia eucharistiæ &c. Mundanus ornatus,

Ne ecclesiæ mundanis supellectilibus exponantur. Caput XIX.

RElinqui nolumus incorrectum, quod quidam clerici sic exponunt ecclesias supellectilibus proprijs & etiam alienis, ut potius domus laicæ q̃ dei basilicæ uideantur,

Mat. 11. Ve uasa & uestimẽta sacri ministerij sint munda

adeantur, non considerantes quod dominus non sinebat ut uas transferretur p templũ. ¶ Sunt & alij qui non solum ecclesias dimittunt incultas, uerumetiam uasa ministerij & uestimenta ministrorum ac pallas altaris, necnon & ipsa corporalia tam immunda relinquunt, quod interdũ aliquibus sunt horrori. Quia uero zelus nos comedit domus dei, firmiter phibemus, ne huiusmodi supellectilia in ecclesijs admittantur, nisi propter hostiles incursus aut incẽdia repentina, seu alias necessitates urgentes, ad eas oporteat haberi refugium. Sic tñ, ut necessitate cessante, res in loca pristina reportentur. Præcipimus quoq;, ut oratoria, uasa, corporalia, & uestimenta prædicta, munda & nitida conseruentur. Nimis enim uidetur absurdũ, in sacris sordes negligere, quæ dedecerent etiam in prophanis.

De chrismate & eucharistia subsera conseruanda. Caput XX.

Extra ibi, c. i.

STatuimus in cunctis ecclesijs, ut chrisma & eucharistia sub fideli custodia clauibꝰ adhibitis conseruentẽ, ut non possit ad illa temeraria manus extẽdi, ad aliqua horribilia uel nefaria exercẽda. Si uero is ad quem spectat custodia, ea incaute reliquerit, tribus mensibus ab officio suspendatur. Et si per eius incuriam aliquid nefandum inde contigerit, grauiori subiaceat ultioni.

B De confessione facienda & non reuelanda à sacerdote, & saltem in pascha communicando. Caput XXI.

Extra de pœni. & remiss. omnis. Confiteri proprio sacerdoti.

OMnis utriusq; sexus fidelis, postq̃ ad annos discretionis peruenerit, oĩa sua solus peccata confiteatur fideliter saltẽ semel in anno proprio sacerdoti, & iniunctã sibi pœnitentiam studeat pro uiribus adimplere, suscipiens reuerẽter ad minus in pascha eucharistiæ sacramentum, nisi forte de consilio proprij sacerdotis, ob aliquã rationabilem causam ad tempus ab eius perceptione duxerit abstinendum: alioquin & uiuens ab ingressu ecclesiæ arceatur, & moriens Christiana careat sepultura. Vnde hoc salutare statutum frequenter in ecclesijs publicetur, ne quisquam ignorantiæ cæcitate uelamen excusationis assumat. Si quis autẽ alieno sacerdoti uoluerit iusta de causa sua confiteri pcta, licentiam prius postulet & obtineat à proprio sacerdote, cũ alioquin ille ipsum non possit soluere uel ligare. ¶ Sacerdos autem sit discretus & cautus, ut more periti medici superinfundat uinũ & oleum uulneribus sauciati, diligenter inquirens & pctõris circunstantias & peccati, per quas prudenter intelligat, quale illi consiliũ debeat exhibere, & cuiusmodi remediũ adhibere, diuersis experimentis utendo ad sanandũ ægrotũ. ¶ Caueat aũt omnino, ne uerbo uel signo uel alio quouis mõ prodat aliquatenus pctõrẽ, sed si prudentiorũ consilio indiguerit, illud absq; ulla expressione personæ caute requirat: qñ quidem in pœnitentiali iudicio sibi detectum psumpserit reuelare, non solũ à sacerdotali officio deponendũ decernimus, uerũetiã ad agendã perpetuam pœnitentiam in arctum monasterium detrudendum.

Discretio sacerdotis.

Pœna reuelãtis peccata cõfessa.

Quod infirmi prius prouideant animæ q̃ corpori. Caput XXII.

Extra ibidẽ c. seq. Ioan. 5. Vt medici ante omnia curent aduocari medicos animarum.

CVm infirmitas corporalis nonnunq̃ ex pctõ pueniat, dicente dño languido quẽ sanauerat, uade, & amplius noli peccare, ne deterius aliquid tibi contingat: Decreto psenti statuimus & districte præcipimus medicis corporũ, ut cũ eos ad infirmos uocari contigerit, ipsos ante oĩa moneant & inducant, quod medicos aduocent aiarũ, ut postq̃ infirmis fuerit de spiritali salute prouisum, ad corporalis medicinæ remedium salubrius procedatur, cũ causa cessante cesset effectus. Hoc qdẽ inter alia huic cauam dedit edicto, quod quidã in ægritudinis lecto iacentes, cũ eis à medico suadetur, ut de aiarũ salute disponant, in desperationis articulũ incidũt, unde facilius mortis periculũ incurrunt. ¶ Si qs aũt medicorũ huius nostræ cõstitutionis, postq̃ p prælatos locorũ fuerit publicata, transgressor extiterit, tãdiu ab ingressu ecclesiæ arceatur, donec pro trangressione hmõi satisfecerit cõpetenter. ¶ Cæterũ cum aĩa sit multo pretiosior corpore, sub interminatione anathematis prohibemus, ne quis medicorum pro corporali salute aliquid ægroto suadeat, quod in periculum animæ conuertatur.

Pœna in neglectores huius statuti

Extra de electione & electi pot.

NQuod ecclesia cathedralis uel regularis ultra tres mẽses nõ uacet. Cap. XXIII. E pro defectu pastoris gregem dñicum lupus rapax inuadat, aut in facultatibus suis

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus suis ecclesia uiduata graue dispendium patiatur, uolentes in hoc occurrere pcul-
lis aiarū & ecclesiarū indēnitatib⁹ prouidere: statuimus, ut ultra tres mēses cathedra-
lis uel regularis ecclesia plato non uacet, infra quos iusto impedimento cessante, si ele-
ctio celebrata non fuerit, q eligere debuerant, eligendi potestate careāt ea uice, ac ipsa
Ad alium de- uoluta elec- tio, eligendi potestas ad eum qui proximo præesse dinoscitur, deuoluatur. ¶ Is uero ad
quem deuoluta fuerit pote tas, dominū habens præ oculis, non differat ultra tres mē-
ses cum capituli sui consilio & aliorum utrorum prudentium, uiduatam ecclesiam de
persona idonea ipsius quidē ecclesiæ uel alterius, si digna nō reperiatur in illa, cano-
nice ordinare, si canonicam uoluerint effugere ultionem.

De electione faciendapersc rutinium uel compromissum. Caput XXIIII.

Extra ibi. e. seq. Electio per scrutinium

QVia propter electionū formas diuersas, ḡs quidā inuenire conantur, & multa
impedimenta ꝓueniunt, & magna ꝑicula imminēt ecclesiis uiduatis, statuimus
ut cū electio fuerit celebranda, ꝑsentibus oībus q debent & uolūt & possunt cōmode
interesse, assumantur tres de collegio fidedigni, q secreto & singulatim uoces cūctor-
diligenter exqrant. Et in scriptis redacta, mox publicent in coī, nullo prorsus appel-
Electio per cōpromissum lationis obstaculo interiecto, ut is collatiōe adhibita eligatur, in quē oēs uel maior uel
sanior pars cōsentit. ¶ Vel saltē eligēdi potestas aliqb⁹ uiris idoneis cōmittat, q ui-
ce oīum ecclesiæ uiduatæ prouideāt de pastore. alitet electio facta nō ualeat, nisi for-
te coīter esset ab oībus quasi p inspirationē diuinā absq; ultio celebrata. Qui uero cō-
Quando per procuratorē eligere licet, tra ꝓdictas formas eligere attētauerint, eligēdi ea uice potestate priuētur. ¶ Illud pe-
nitus interdicimus, ne qs in electionis negocio ꝓcuratorē constituat, nisi sit absens in
eo loco de quo debeat aduocari, iustoq; impedimēto detentus uenire nō possit, super
quo, si fuerit opus, fidem faciat iuramento, & tunc si uoluerit, uni cōmittat de ipso col
legio uicem suam. Electiones quoq; clandestinas reprobamus, statuētes ut q̄ cito ele-
ctio fuerit celebrata, solenniter publicetur.

Quod electio facta per secularem potestatem, non ualeat. Caput XXV.

Extra ibi. e. seq.

QVisq; electioni de se factæ p secularis potestatis abusum consentire præsumpse
rit contra canonicam libertatem, & electionis commodo careat, & ineligibilis fi
at, & absq; dispensatiōe nō possit ad aliquā eligi dignitatē. Qui uero electionē huius-
modi, quā ipso iure irritam esse censemus, ꝑsumpserint celebrare, ab officijs & bene-
ficijs per triennium suspendātur, eligendi tunc potestate priuati.

De pœna indigne confirmantis electionem. Caput XXVI.

Extra ibi. e. seq.

NIhil est quod ecclesiæ dei magis officiat, q̄ quod indigni assumātur ꝑlati ad regi
men aiarū. Volentes igitur huic morbo necessariam adhibere medelā, irrefra-
gabili cōstitutione sancimus, q̄tenus cū qsquā fuerit ad regimē aiarū assumptus, is ad q
quē pertinet ipsius confirmatio, diligenter examinet & electionis ꝓcessum & psonā
electi, ut cū oīa rite cōcurrerint, munus ei cōfirmatiōis impēdat: qa si secus fuerit in-
Pœna confir- māris indi- gne electum caute ꝑsumptū, nō solum deiciendus est indigne ꝓmotus, uerūetiā indigne promo-
uens puniendus. ¶ Ipsum quoq; decernimus hac aiaduersione puniri, ut cū de ipsius
constiterit negligentia, maxime, si hoiem insufficientis scientiæ, uel inhonestæ uitæ,
aut ætatis illegitimæ approbauerit, nō solū cōfirmādi primū successorē illius careat
potestate, uerūetiā ne aliquo casu pœnā effugiat, à ꝓceptione proprij beneficij suspen
datur, quousq; si æquū fuerit, indulgentiā ualeat promereri: si cōuictus fuerit hoc per
malitiam excessisse, grauiori subiaceat ultioni. ¶ Episcopi quoq; tales ad sacros ordi-
Cōfirmatio, q̄ ad Roma- nū pōtificem spectat, nes & ecclesiasticas dignitates ꝓmouere procurent, q commissum sibi officiū digne
ualeant adimplere, si & ipsi canonicā cupiunt effugere ultionē. ¶ Cæterū qui ad Ro
manū pertinent immediate pontificē, ad percipiendā sui confirmationē offici, eius
se conspectui si cōmode potest fieri, personaliter repræsentent, uel psonas trāsmittāt
idoneas, p quas diligens inquisitio sup electionis ꝓcessu & electi possit haberi, ut sic
demū p ipsius circūspectionē cōsilij, sui plenitudinē assequātur officij, cū eis nihil ob-
stiterit de canonicis institutis, ita quod interim ualde remoti, uidelicet ultra Italiā con
stituti, si electi fuerint in concordia, dispensatiue propter necessitates & utilitates ec-
clesiaꝝ, in spūalibus & tpalibus administrent. Sic tñ, ut de rebus ecclesiasticis nil peni

Atus alienēt. Munus uero cōsecrationis seu bñdictionis recipiāt, sicut hactenus recipe-
re consueuerunt. De instructione ordinandorū. Caput XXVII.

Extra de ætate & qualitate

CVm sit ars artiū regimen aiarum, districte præcipimus, ut epi promouēdos in sa
cerdotes diligenter instruant & informent uel p seipsos uel p alios uiros idone-
os super diuinis officijs & ecclesiasticis sacramentis, qualiter ea rite ualeant celebrare:
qñ si ignaros & rudes de cætero ordinare præsumpserint (quod quidē facile poterit
comprehendi) & ordinatores & ordinatos graui decreuimus subiacere ultioni. *Sa-
al. sanctius Matt. 15. niusest enim, maxime in ordine sacerdotij, paucos bonos q̄ multos malos habere mi-
nistros: quia si cæcus cæcum duxerit, ambo in foueam dilabuntur.

Quod compellantur cedere, qui postulauerunt licentiam cedendi. Cap. XXVIII.

QVidam licentiā cedendi cū instantia postulantes, ea obtenta cedere ꝓtermittūt.
Sed cum in postulatiōe cessionis hmōi, aut ecclesiarū cōmoda q̄bus ꝑsunt, aut
salutē uideantur ꝓpriā attēdisse, quorū neutrū suasionibus aliquorū quærentiū quæ
sunt sua, etiā lenitate q̄libet uolum⁹ impediri, ad cedēdū eos decernim⁹ cōpellēdos.

Quod nullus habeat duo beneficia cum cura annexa. Caput XXIX.

Extra de præ- bendis & di- gni. de mul- ta.

DE multa prouidentia fuit in Lateranensi consilio ꝓhibitū, ut nullus diuersas di-
gnitates ecclesiasticas, & plures ecclesias parochiales reciperet cōtra sacrorū ca
nonū instituta. Alioqn & recipiens sic receptū amitteret, & largiendi potestate cōfe-
rens priuaretur. Qgia uero propter suppressiones & cupiditates quorundā, nullus ha
ctenus fructus aut rarus de prædicto statuto ꝓuenit, nos euidētius & expressius occur
rere cupientes, ꝑsenti decreto statuimus, ut q cunq; receperit aliquod beneficiū habēs
cura aiarum annexā, si prius tale beneficiū obtinebat, eo sit iure ipso priuatus: & si for
te illud retinere contenderit, alio etiā spolietur. ¶ Is quoq; ad quē prioris spectat do-
Pœna patro- ni si alteri cō ferre negli- gat. natio, illud post receptionē alterius, libere cōferat cui merito uiderit cōferendū: & si
ultra tres menses cōferre distulerit, non solū ad aliū secundū statutū Lateranen. con-
cilij eius collatio deuoluat, uerūetiā tm̄ de suis cogatur prouentibus in utilitatē illius
ecclesiæ, cuius illud est beneficiū, assignare, q̄tum à tpe uacationis ipsius cōstiterit ex
eo esse ꝓceptum. Hoc idem in ꝑsonatibus decernimus obseruandū, addentes ut in ea-
dē ecclesia nullus plures dignitates habere ꝑsumat aut psonatus, etiam si curā non ha
beant aiarum. Circa sublimes tñ & literatas personas, quæ maioribus sunt beneficijs
honorandæ, cum ratio postulauerit, per sedem apostolicam poterit dispensari.

De idoneitate instituendorum in ecclesiis. Caput XXX.

Extra ibi. e. seq.

GRaue nimis est & absurdū, quod quidā ꝑlati ecclesiarū cū possint uiros idoneos
ad ecclesiastica bñficia promouere, assumere nō uerētur indignos, q b⁹ nec morū
honestas nec literaꝝ scientia suffragatur, carnalitatis sequētes affectū, nō iudiciū rōnis.
Vnde q̄ta ecclesiis damna prouenianr, nemo sanæ mētis ignorat. Volētes igitur huic
morbo mederi, ꝓcipimus ut ꝓtermissis indignis assumant idoneos, q deo & ecclesiis
uelint & ualeant gratū impendere famulatū, fiatq; de hoc in prouinciali concilio dili-
gens inq̄sitio annuatim, ita quod qui post primā & secundā receptionē fuerit reptus
culpabilis, à cōferēdis beneficijs p ipsum cōcilū suspendatur. Instituta in eodē cōcilio
ꝑsona prouida & honesta, quæ suppleat suspensi defectū in bñficijs cōferendis, & hoc
ipsum circa capitula quæ in his deliquerint obseruetur. Metropolitani uero delictū
superioris iudicio relinquatur ex parte cōcilij nunciandū. Vt aūt hæc salubris proui
sio plenior cōsequatur effectum, huiusmodi suspensionis sententia præter Roma-
ni pontificis autoritatem aut proprij patriarchæ, minime relaxetur. Vt in hoc quoq;
quatuor patriarchales sedes specialiter honorentur.

De filijs canonicorum non instituendis cum patribus. Caput XXXI.

Extra de fi- liis presbyte- rorum.

AD abolēdā pessimā, quæ in plerisq; inoleuit ecclesiis, corruptelā, firmiter pro-
hibemus ne canonicorū filij, maxime spurij, canonici fiant in secularibus eccle
siis, in qbus instituti sunt patres. & si fuerit contra ꝓsumptū, decernimus non ualere.
qui uero (ut dictū est) canonicare præsumpserint, à suis beneficijs suspendantur.

Vt patroni competentem portionem dimittant clericis. Caput XXXII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Extra de præben. & digni.

EXtirpandæ consuetudinis uitiũ in quibusdã partibus inoleuit, quod scilicet patroni ecclesiarũ parochialiũ, & aliæ quædã psonæ prouẽtus ipsarũ sibi penitus uendicantes, presbyteris earundẽ seruitio deputatis relinquũt adeo exiguã portionẽ, ut ex ea congrue nequeant sustentari. Nam ut p certo didicimus, in q busdã regionib⁹ parochiales presbyteri prò sua sustentatione nõ obtinent nisi quartã q̃rtæ, id est, sextã decimã decimarũ. Vnde fit ut in his regionibus pene nullus inueniatur sacerdos parochialis, q uel modicã habeat notitiã literaꝝ. Cum igit̃ os bouis alligari nõ debeat triturantis, sed qui altari seruit, uiuere debeat de altari: statuimus ut consuetudine q̃libet epi uel patroni, seu cuiuscunq; alterius non obstante, portio presbyteris ipsis sufficiens assignetur. ¶ Qui uero parochialẽ habet ecclesiã, nõ p uicariũ, sed p seipsum illi deseruiat in ordine quẽ ipsius ecclesiæ cura requirit, nisi forte p̃bendæ uel dignitati parochialis ecclesia sit annexa, in quo casu concedimus, ut is q talem habet præbendã uel dignitatem, cum oporteat eum in maiori ecclesia deseruire, in ipsa parochiali ecclesia idoneum & perpetuum studeat habere uicarium canonice institutum, qui ut prædictum est, congruentem habeat de ipsis ecclesiæ prouentibus portionem: aliquin illa sesciat huius decreti autoritate priuatum, libere alĩ conferenda qui uelit & possit quod prædictum est adimplere. Illud autem penitus interdicimus, ne q̃s in fraudem de prouentibus ecclesiæ, quæ curam proprĩ sacerdotis debet habere, pensionem alĩ quasi pro beneficio conferre præsumat.

Vicarius in ecclesia parochiali.

Pensio.

De procurationibus non accipiendis sine uisitatione. Caput XXXIII.

Extra de cens ibus.

PRocurationes quæ uisitationis rõne debentur epis, archidiaconis uel quibusli bet alĩs, etiã apostolicæ sedis legatis, aut nũcĩs absq; manifesta & necessaria causa nullatenus exigantur, nisi qñ p̃sentialiter officiũ uisitationis impẽdunt, & tũc cuectiõnũ & psonarũ mediocritatẽ obseruent, in Lateranensi cõcilio definitã. ¶ Hoc adhibito moderamine circa legatos & nuncios, ut cũ oportuerit eos apud aliquẽ locũ morã facere necessariã, ne locus ille propter illos nimiũ aggraueẽ, procurationes recipiant moderatas ab alĩs ecclesiis uel psonis, quæ nondũ fuerunt de suis procurationib⁹ aggrauatæ, ita quod numerus procurationũ numerũ dierũ q b⁹ hmõi morã fecerint, non excedat, & cũ aliqua nõ suffecerit p seipsam, duæ uel plures cõiungãtur in unã.

Supra. c. 11. Legati aut nuncĩ sedis apostolicæ.

Officium uisitatorum.

¶ Porro uisitationis officium exercentes non quærant quæ sua, sed quæ Iesu Christi. Prædicationi & exhortationi & correctioni & reformationi uacando, ut fructũ referant qui non perit. Qui autem contra hoc uenire præsumpserit, & quod acceperat reddat, & ecclesiis quæ taliter aggrauantur, tantundem impendat.

De subditis non grauandis sub prætextu seruitiĩ alicuius. Caput XXXIIII.

Extra de immunitate ecclesiæ.

QVia prælati plerique ut procurationẽ aut seruitiũ aliquod impendant legato uel alĩ, plus extorquẽt à subditis q̃ exoluãt, & in eorũ damnis lucra sectãtes, quæ tunt p̃dã potius q̃ subsidiũ in subiectis, id de cætero fieri prohibemus. ¶ Quod si quis forte præsumpserit, & sic extorta restituat, & tantundem cogatur pauperibus elargiri. ¶ Superior aũt, cui super hoc fuerit querela deposita, si negligens fuerit in huiusmodi executione statuti, canonicæ subiaceat ultioni.

De causa appellationis exprimenda. Caput XXXV.

Extra de appellatiõibus.

VT debitus honor deferatur iudicibus, & litigatoribus consulatur sup laboribus & expensis, statuimus, ut ubi quis corã idoneo iudice conuenerit aduersariũ, ille ante sententiam ad superiorẽ iudicẽ absq; rationabili causa nõ prouocet, sed corã illo suã iustitiam prosequatur, nõ obstante si dicat quod ad superiorẽ iudicẽ nunciũ destinauerit, aut etiam literas impetrauerit ab eodẽ, priusquã delegato fuerint assignatæ. Cum aũt ex rationabili causa putauerit appellandũ, corã eodẽ iudice causa probabili appellationis exposita, tali uidelicet, quæ si foret probata, deberet legitima reputari, superior de appellatione cognoscat: & si minus eũ rationabiliter appellasse cognouerit, illum ad inferiorẽ remittat, & in expensis alteri parti condẽnet. Alioquin ipse præbendat, saluis constitutionibus de maioribus causis ad sedẽ apostolicam perferendis.

Extra ibi. c. seq.

CQuod iudex possit interlocutoriã & cõminatoriã sentẽtiã reuocare. Cap. xxxvi.

VIm cessante causa cessat effectus, statuim⁹, ut siue iudex ordinarius, siue delegat⁹,

aliquid cõminando uel interloquendo protulerit, quo executioni mandato alter litigantium grauaretur, & sano usus consilio, ab huius cõminationis uel interlocutionis effectu destiterit, libere in causæ cognitione procedat, non obstante si à tali commination uel interlocutione fuerit appellatum, dummodo non sit ex alia legitima causa suspectus, ne processus negocĩ friuolis occasionibus retardetur.

De literis non impetrandis ultra duas diætas & sine speciali mandato. Cap. XXXVII.

Extra de rescriptis.

NOnnulli gratia sedis apostolicæ abutẽtes, literas eius ad remotos iudices impetrare nituntur, ut reus fatigatus laboribus & expensis, liti cedere uel importunitatem actoris redimere compellatur. Cum aũt p iudiciũ iniurijs aditus patere non debeat, quas iuris obseruantia interdicit, statuimus ne q̃s ultra duas diætas extra suam diœcesim p literas apostolicas ad iudiciũ trahi possit, nisi de assensu partiũ fuerint impetratæ, uel expressam de hac cõstitutione fecerint mentionẽ. ¶ Sunt & alĩ q̃ se ad nouum genus mercimonĩ cõuertentes, ut uel sopitas possint suscitare querelas, aut nouas immittere quæstiones, fingũt causas super q̃bus à sede apostolica literas impetrãt absq; dñorũ mandato, q̃s uel reo, ne per eas laborũ uel expẽsarum dispẽdio molestẽt, aut actori ut per ipsas aduersarium indebita uexatione fatiget, uenales exponunt. Cũ aũt lites restringendæ sunt potius q̃ laxandæ, hac generali cõstitutione sancimus, ut si q̃s super aliqua quæstione, de cætero sine mandato speciali dñi literas apostolicas impetrare p̃sumpserit, & literæ illæ nõ ualeant, & ipse tanq̃ falsarius puniatur, nisi forte de illis personis extiterit, de quibus non debet exigi de iure mandatum.

Litium uenatores.

De scribendis actis ut probari possint. Caput XXXVIII.

Extra de probationibus.

QVoniã cõtra falsam assertionẽ iniq̃ iudicis innocens litigator q̃libet nõ uerã negationẽ probare, cũ negãtis factũ per rerũ naturã nulla sit directa p̃batio, ne falsitas ueritati p̃iudicet aut iniq̃tas p̃ualuit æquitati, statuimus ut tã in ordinario iudicio q̃ extraordinario iudex semp adhibeat aut publicã (si põt habere) psonã, aut duos uiros idoneos, q̃ fideliter uniuersa iudiciĩ acta conscribant, uidelicet citationes, dilationes, recusationes & exceptiones, petitiones & rõsiones, interrogationes & appellationes, renunciationes, conclusiones, & cætera quæ occurrunt cõpetenti ordine cõscribenda, designando loca, tp̃a & psonas, & oĩa sic conscripta partibus tribuantur, ita quod originalia penes scriptores remaneant: ubi si sup processu iudicis fuerit suborta contentio, p hæc possit ueritas declarari. Hoc adhibito moderamine, quatenus sic honestis & discretis deferatur iudicibus, quod p improuidos & iniquos innocentũ iusticia nõ lædatur. Iudex aũt q cõstitutionẽ istã neglexerit obseruare, si ꝓpter eius negligẽtiã aliq̃d difficultatis emerserit, p superiorẽ iudicẽ aĩaduersiõe debita castiget, nec pro ipsius p̃sumatur processu, nisi quatenus in causa legitimis cõstiterit documentis.

Ve notarius aut duo alĩ acta perscribant in iudicio.

De restitutione danda contra possessorem quæ non rapuit ipse. Cap. XXXIX.

Extra de restit. spoliat.

SAepe contingit quod spoliarus iniuste, p spoliatorẽ in alium re translata, dũ aduersus possessorẽ non subuenitur p restitutionis beneficiũ spoliato, cõmodo possessionis amisso, propter difficultatẽ probationis ius proprietatis amittit effectũ. Vñ non obstante ciuilis iuris rigore sancimus, ut si q̃s de cætero sciẽter rẽ talẽ acceperit, cum spoliatori q̃si succedat in uitiũ, eo quod nõ multũ intersit, p̃sertim quo ad periculũ aĩæ, detinere iniuste, ac inuadere alienũ; cõtra possessorẽ hmõi spoliato p restitutionis beneficiũ succurratur.

De uera possessione. Caput XL.

Extra de dolo & contumacia.

COntingit interdũ, quod cũ actori ob contumaciã partis aduersæ adiudicat causa rei seruandæ possessio, ꝓpter rei potentiã siue dolũ actor infra annũ rẽ custodiẽ dam nancisci non põt, uel nactã amittit: & sic cũ secũdũ assertionẽ multorũ, uerus nõ efficeretur, post lapsum anni possessor, reportat cõmodũ de malitia sua reus. Ne igit̃ cõtumax melioris q̃ obediẽs cõditiõis existat, de canonica æqtate sancimus, ut in casu p̃missо actor uerus cõstituat elapso anno possessor. ¶ At hæc gñaliter p̃hibemus, ne sup rebus spũalibus cõpromittatur in laicũ: qa nõ decet ut laicus in talibus arbitret.

Extra de arbitris c. continget

Extra de prescriptio. Roma. 14.

De continuatione bonæ fidei in oĩ præscriptione. Cap. XLI.

QVoniã omne quod non est ex fide, pctũ est, synodali iudicio definimus, ut nulla ua

Universidad de Deusto
Biblioteca

la ualeat absq; bona fide p̄scriptio tam canonica q̄ ciuilis: cū sit generaliter omi cōsti- D
tutioni atq; consuetudini derogandū, quæ absq; mortali non pōt obseruari pctō. Vn
de oportet, ut qui præscribit, in nulla tpis parte rei habeat conscientiam alienæ.

De seculari iustitia. Caput quadragesimumsecundum.

Sicut uolumus ut iura clericorum non usurpent laici, ita uelle debemus, ne clerici iura sibi uendicēt laicorꝫ. Quocirca uniuersis clericis interdicimus, ne qs p̄textu ecclesiasticæ libertatis suā de cætero iurisdictionē extēdat in p̄iudiciū iustitiæ secularis, sed contētus existat cōstitutionibus scriptis & cōsuetudinib⁹ hactenus approbatis: Matt, 22. ut quæ sunt Cæsaris, reddant Cæsari: & quæ sunt dei, deo recta distributione reddant.

Extra de iure iurando. Ne sine causa clericus fidelitatē laico faciat. Caput quadragesimūtertiū.

Roma, 14. NImis de iure diuino quidam laici usurpare conantur, cū uiros ecclesiasticos nihil tēporale continētes, ab eis ad præstādum sibi fidelitatis iuramēta cōpellūt: Quia uero secundū Apostolum, seruus suo dño stat aut cadit, sacri autoritate cōcilij prohibemus, ne tales clerici personis secularibus præstare cogātur hmōi iuramentū.

Extra de rebus ecclesiæ alien. Quod constitutiones principū non p̄iudicēt ecclesiis. Caput q̄dragesimūquartū.

CVm laicis q̄uis religiosis, disponēdi de rebus ecclesiasticis nulla sit attributa potestas, quos subsequendi manet necessitas, non autoritas imperandi, dolemus sic in quibusdam ex illis refrigescere charitatē, quod immunitatē ecclesiasticæ libertatis, q̄ quā nedū sancti, sed etiā principes seculares multis priuilegijs munierūt, non formidant suis constitutionibus uel potius confictionibus impugnare, non solū de feudorū alienatiōe, ac aliarū possessionū ecclesiasticarū & usurpatione iurisdictionū, sed etiā de mortuarijs necnon & aliijs, quæ spūali iuri uidentur annexa, illicite p̄sumendo. Vo lentes igitur super his ecclesiarū indemnitati cōsulere, ac à tantis grauaminibus pudere, constitutiones hmōi & uēdicationes feudorū seu aliorum bonorum ecclesiarū, sine legitimo ecclesiasticarū p̄sonarum assensu p̄sumptas, occasione constitutionis laicæ potestatis, cū non cōstitutio, sed destitutio uel destructio dici possit, necnō usurpatio iurisdictionum: sacri approbatione concilij decernimus non tenere, præsumptoribus per censuram ecclesiasticam compescendis.

Patronus qui clericum ecclesiæ occidit uel mutilauerit, ius patronatus amittit. Caput quadragesimumquintum.

Extra de pœnis, IN quibusdam prouincijs ecclesiarū patroni seu uicedñi & aduocati, se in tantā insolentiā erexerūt, quod non solū uacantibus debet ecclesiis de pastoribus idoneis puideri, difficultates ingerunt & malitias, uerūetiā de possessionibus & aliijs bonis ecclesiasticis p̄ sua uoluntate p̄sumunt, & (quod horrendū est dicere) in necem p̄latorū p̄rumpere non formidāt. Cum igitur quod ad defensionis subsidiū est inuētū, ad depressionis dispendiū non debeat retorqueri, p̄hibemus expresse, ne patroni uel aduocati, seu uicedñi super p̄missis de cætero plus usurpent, q̄ reperitur in iure p̄missum: Pœna in uiolatores clericorum ecclesiæ. & si contra præsumpserint, canonica districtione cōpescantur. Sacri nihilominus concilij p̄uisione statuimus, q̄tenus si patroni uel aduocati aut feudatarij, seu uicedñi, seu alij beneficiati, alicuius ecclesiæ rectorē, uel clericū aliū ipsius ecclesiæ per se uel p alios occidere uel mutilare ausu nefando p̄sumpserint, patroni ius patronatus, aduocati aduocatiā, feudatarij feudū, uicedñi uicedñatum, beneficiati beneficiū p̄rsus amittant. Et ne minus uindictæ q̄ excessus memoria prorogetur, nō solū de p̄missis nil p̄ueniat ad hæredes, sed etiā usq; ad q̄rtam generationem p̄steritates talium in clericorum collegium nullatenus assumantur, nec in regularibus domibus alicuius p̄lati al. admittantur. onis assequantur honorem, nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum.

De tallijs à clericis non exigendis. Caput quadragesimumsextum.

Extra de immunitate ecclesiæ. ADuersus consules ac rectores ciuitatū & alios q ecclesias & uiros ecclesiasticos tallijs seu collectis & exactionib⁹ alijs aggrauare nititur, uolēs immunitati ecclesiasticæ Lateranēsi cōciliū puidere, p̄sumptores hmōi sub anathematis districtiōe prohibuit, transgressores & fautores eorū excōicationi p̄cipiens subiacere, donec satisfactionē impendāt cōpetentē. Verū si qñ forsan eps simul cū clericis tantā necessitatē uel utilitatē inspexerint, ut absq; ulla coactione, ad releuādas utilitates & necessitates Voluntaria contributio.

A litates cōes, ubi laicorum non suppetunt facultates, subsidia p ecclesias duxerint cōferenda, prædicti laici humiliter & deuote recipiant cū actionibus gratiarꝫ. Propter imprudentiā tū quorundā, Romanū prius cōsulāt pontificē, cuius interest cōibus utilitatib⁹ puidere. Qm̄ uero nec sic quorūdā malitia cōtra dei ecclesiā conqeuit, adhi- Constitutiones inualidæ. cimus, ut constitutiones & sentētiæ quæ ab excōicatis hmōi, uel de ipsorū mādato fuerint promulgatæ, inanes & irritæ habeant, nullo unq; tpe ualituras. Cæterū quia Censura etiā in successorē, nisi satisfecerit. fraus & dolus alicui patrocinari nō debent, nullus uano decipiatur errore, ut infra tēpus reginiminis sustineat anathema, q̄si post illud non sit ad satisfactionem debitā compellendus: nam & ipsum qui satisfacere recusauerit, & successorem ipsius, si nō satisfecerit infra mensem, manere decernimus ecclesiastica censura cōclusum, donec satisferit competenter, cum succedat in onere, qui substituitur in honore.

De forma excommunicandi. Caput XLVII.

SAcro approbante concilio prohibemus, ne quis in aliquē excōicationis sentētiam Extra de sententia excommunica. nisi competenti cōmonitione præmissa, & p̄sentib⁹ idoneis p̄sonis, p q̄s si necesse fuerit, possit probari monitio, promulgare p̄sumat. Quod si contra p̄sumpserit, eti- Ne sine causa fiat excōmunicatio. āsi iusta fuerit ex causa sententia, ingressum ecclesiæ p mensem unū sibi nouerit interdictum, alia nihilominus pœna multādus, si usum fuerit expedire. Caueat etiam di B ligenter, ne ad excōicationē cuiuscq; absq; manifesta & rationabili causa procedat, ad quam si forte taliter processerit, & regitus humiliter processum hmōi non curauerit absq; grauamine reuocare, grauatus apud superiorē deponat de iniusta excōicatione querelam: quod si absq; periculo moræ pōt, ad excōicatorē illum cum suo mandato remittat, infra competentē terminum absoluendum: aliogn ipse p se uel p alium, put uiderit expedire, sufficiēti cautiōe recepta, munus eius absolutiōis impēdat. Cūq; Pœna in excōmunicatorē iniustum. aduersus excōicatorē de iniusta excōicatione constiterit, excōicator cōdemnetur excōicato ad interesse: Alias nihilominus si culpæ qualitas postulauerit, superioris arbitrio puniēdus: cū non leuis sit culpa, tantā infligere pœnam insonti, nisi forsan erraueritex causa probabili, maxime si laudabilis opinionis existat. Verū si contra excōicationis sententiam nihil rationabile fuerit à conquerente probatū, & idem sup iniusta conquestionis molestia p pœnam ad interesse uel aliàs secundū superioris arbitriū condēnetur, nisi forsan & ipsum probabilis error excuset, & sup eo pro quo iusta fuerit excōicatione ligatus, p cautionem receptā satisfacere compellatur, uel in pristinā reducatur sententiam usq; ad satisfactionē condignā inuiolabiliter obseruandā. Si uero iudex suū recognoscens errorē, paratus sit talem reuocare sentētiā, & is pro quo C lata fuerit, ne absq; satisfactione reuocet illā, appellet, appellationi non deferat in hac parte, nisi talis sit error, de quo merito *possit dubitari: & tunc sufficienti cautione recepta, quod corā eo, ad quē extitit appellatū, uel delegato ab ipso iuri *pareat, excommunicatum absoluat, sicq; pœnæ præscriptæ minime subiacebit. Cauens omnino, ne uoluntate peruersa in alterius præiudicium mentiatur errorem, si districtionis canonicæ uult effugere *disciplinam. *al. debeat *al. parebis *al. ultionem

De modo recusandi iudicem. Caput XLVIII.

CVm speciali sit prohibitione puisum, ne qs in aliquē excōicationis sentētiā, nisi Extra de appellat. cōpetenti cōmonitione p̄missa, p̄mulgare p̄sumat: uolētes etiā prouidere, ne forte cōmonitus frustratoriæ recusationis uel appellationis abiectu, monentis declinare possit examen: statuimus quod si allegauerit se iudicē habere suspectū, corā eodē causam iustæ suspicionis assignet. Et ipse cū aduersario, uel si forte aduersarij non habeant, cum iudice arbitros cōmuniter eligat: aut si forte communiter conuenire non possunt, eligant absq; malitia ipse unū, & ille alium, qui de suspicionis causa cognoscant, & si nequiuerint in unā concordare sententiam, aduocent tertiū, ut quod duo ex ipsis decreuerint, robur habeat firmitatis. Sciant quoq; se ad id fideliter exequendū ex iniuncto à nobis in uirtute obediētiæ sub attestatione diuini iudicij districto præcepto teneri. Causa uero suspicionis legitima coram ipsis infra competentem terminum non probata, sua iurisdictione iudex utatur. At ipsa probata legitime, de recusatoria

assensu

Universidad de Deusto
Biblioteca

assensu personæ idoneæ cõmittat negocium recusatus, uel ad superiorẽ transmittat, D
Quando non est appellationi deferendum. ut in eo ipse procedat secundũ quod fuerit procedendũ. ¶ Porro cõmonito ad appellationem conuolante, si eius excessus euidentia rei uel ipsius confessione aut alio mõ legitime fuerit manifestatus, cum appellationis remediũ non sit ad defensionẽ iniqta tis, sed in p̃sidiũ innocentiæ institutũ, non est prouocationi hmõi deferendũ. Excessu quoq; dubio existente, ne friuolæ appellationis diffugio appellans iudicis pcessum impediat, corã eodem probabilẽ causam appellationis exponat, talẽ uidelicet, quæ si foret probata, deberet legitima reputari: & tunc si habuerit aduersariũ infra terminum secundũ locorum distantiã & tpis qualitatẽ & naturam negocij ab eodẽ iudice moderandũ, appellationẽ interpositã prosequatur: quã si prosequi non curauerit, ex tunc ipse iudex non obstante appellatione procedat. ¶ Nullo aũt aduersario cõparente, cũ ex suo iudex procedat officio, appellationis causa corã superiore probata, supior suæ iurisdictionis officiũ exequatur. Sed si appellans in eius probatione defecerit, ad eũ, à quo ip̃m malitiose appellasse cõstiterit, remittatur. ¶ Cæterũ has duas institutiões p̃missas nolumus ad regulares extẽdi, q suas habent obseruantias speciales.

De pœna excommunicantis iniuste. Caput XLIX.

SVb interminatione diuini iudicij penitus interdicimus, ut causa cupiditatis nullꝰ audeat excoicationis uinculo aliquẽ innodare, uel absoluere innodatũ, in illis maxime regionibus, in quibus ex consuetudine cũ excoicatus absoluitur, pecuniaria pœna multatur. Statuentes ut cũ excoicationis sententiã iniustã fuisse constiterit excoicator ad restituendã pecuniã sic extortam, per censuram ecclesiasticam compellatur: & nisi probabili fuerit errore deceptus, tantundem iniuriam passo persoluat: & si forte soluendo non fuerit, animaduersione alia castigetur.

De restricta prohibitione matrimonij. Caput L.

Extra de consanguinitat. & affinitat. Mutatio legũ ex causa. Abolitio affinitatũ secundi & tertij generis.

NOn debet reprehensibile iudicari, si secũdum uarietatẽ rpm statuta qãq; uariẽtur humana, p̃sertim cũ urgẽs necessitas uel euidẽs utilitas id exposcit: quoniã ipse deus ex his quæ in ueteri testamento statuerat, nonnulla mutauit in nouo. ¶ Cũ igitur prohibitiones de coniugio in secundo & tertio affinitatis genere minime contrahendo, & de sobole susceptа ex secundis nuptijs cognationi uiri nõ copulanda prioris, & difficultatẽ frequenter inducant, & aliqũ periculum pariant aiarũ, ut cessante prohibitione cesset effectus, constitutiones sup hoc editas, sacri approbatione cõcilij reuocantes, p̃senti constitutione decernimus, ut sic cõtrahentes de cætero libere copulẽtur. ¶ Prohibitio quoq; copulæ coniugalis quartũ cõsanguinitatis & affinitatis gradum de cætero non excedat, qm̃ in ulterioribus gradibus iam nõ põt absq; graui dispendio hmõi prohibitio generaliter obseruari. Quaternarius eñ numerus bene congruit prohibitioni coniugij corporalis, de quo dicit Apostо. quod uir non habet potestatem sui corporis, sed mulier, neq; mulier habet potestatẽ sui corporis, sed uir, quatuor sunt humores in corpore, quod cõstat ex q̃tuor elemẽtis. ¶ Cum ergo usq; ad q̃rtũ gradũ prohibitio cõiugalis copulæ sit restricta, eã ita esse uolumus pperuá, nõ obstantibus consultationibus sup hoc dudũ editis, uel ab alijs uel à nobis, si q cõtra prohibitionẽ hmõi præsumpserint copulari, nulla lõginquitate defendantur annorũ, cum diurnitas temporum non minuat peccatum, sed augeat: tantoq; grauiora sint crimina, quanto diutius infelicem detinent animam alligatam.

Amotio impedimenti quinti, sexti & septimi gradum. 1. Cor. 7.

Prohibitio in quarto gradu.

De pœna contrahentium clandestina matrimonia. Caput LI.

Extra de clãdesti. despõs.

CVm inhibitio copulæ cõiugalis sit in tribus ultimis gradibus reuocata, eã in alijs uolumꝰ districte obseruari. Vnde p̃decessorũ nostrorũ inhærẽdo uestigijs, clandestina cõiugia penitus inhibemus: prohibẽtes etiã, ne qs sacerdos talibus interesse p̃sumat. Quare specialẽ quorundã locorũ consuetudinẽ ad alia generaliter prorogando, statuimus, ut cũ matrimonia fuerint contrahenda, in ecclesiis per presbyteros publice proponatur, cõpetenti termino p̃finito, ut infra illũ q uoluerit & ualuerit, legitimũ impedimentum opponat. Et ipsi presbyteri nihilominus inuestigẽt, utrum aliquod impedimẽtum obsistat. Cum autẽ probabilis apparuerit coniectura cõtra copulam

Proclamatio contrahentium in ecclesia

A pulã cõtrahendã, contractis interdicatur expresse, donec qd fieri debeat sup eo, manifestis cõstiterit documẽtis. ¶ Si q uero clãdestina uel interdicta cõiugia inire p̃sumpserint in gradu prohibito etiã ignorant, soboles de tali coniunctione susceptа, prorsus illegitima censeatur, de parentũ ignorantia nullũ habitura subsidiũ, cũ illi taliter contrahendo, non experтes scientiæ uel saltem affectatores ignorãtiæ uideantur. Pari modo illegitima proles censeatur, si ambo parentes impedimentũ scientes legitimũ, præter commune edictũ in conspectu ecclesiæ cõtrahere præsumpserint. ¶ Sane parochialis sacerdos q tales cõiunctiões prohibere contẽpserit, aut qlibet alius regularis q eis p̃sumpserit interesse, per triennij ab officio suspendatur, grauiẽ puniẽdus sicut culpæ q̃litas postulauerit. Sed & ijs q taliter copulari præsumpserint, etiam in gradu cõcesso, cõdigna pœnitentia iniungat. Si qs aũt ad impediendũ legitimam copulam malitiosum impedimentum obiecerit, ecclesiasticam non effugiat ultionem.

Pœna sobolis

Pœna presbyteri copulãtis

Pœnitẽtia cõtrahẽtibus ne iniungenda.

¶ De testimonio de auditu, reprobando in causa matrimonij. Cap. LII.

LIcet ex quadã necessitate p̃ter communẽ formam olim fuerit institutũ, ut in consanguinitatis & affinitatis gradibus cõputandis ualeret testimonij de auditu, cũ propter breuẽ hoim uitã testes de uisu deponere nõ ualerẽt usq; ad gradũ septimum cõputando, quia tñ pluribus exemplis & certis experimentis didicimus, ex hoc multa pericula contra legitima coniugia prouenisse, statuimus ne sup hoc recipiantur testes de cætero de auditu, cũ iam quartũ gradũ prohibitio non excedat, nisi psonæ graues extiterint, quibus fides merito sit adhibenda, & añ morã litẽ restificata didicerint ab antiquioribus quidẽ suis, non utiq; uno, cũ non sufficeret ille si uiueret, sed duobus ad minus: nec ab infamibus & suspectis, sed à fide dignis, & omni exceptione maioribus, cũ satis uideretur absurdũ illos admitti, quos; repellerentur autores. Nec tñ si unus à pluribus, uel infames ab hoibus bonæ famæ acceperint quod testentur, tanq̃ plures & idonei testes deberent admitti, cum etiam secundum solitũ ordinẽ iudiciorum non sufficiat unius testis assertio, etiã si p̃sidali dignitate præfulgeat, cũ actus legitimi sint infamibus interdicti. ¶ Testes aũt huiusmodi proprio iuramẽto firmantes, quod ad ferendum in causa ipsa testimonij odio uel timore uel amore uel cõmodo non procedant, personas expressis nominibus uel demõstratione siue circũlocutione sufficientibus designẽt uerbis, & ab utroq; latere clara cõputatione gradus singulos distinguãt, & in suo nihilominus iuramẽto concludãt, se accepisse à suis maioribus quæ deponunt, & credere ita esse. Sed nec tales sufficiant, nisi iurati deponant se uidisse personas saltem in uno prædictorum graduum cõstitutas, pro consanguineis sehabere. Tolerabilius est eñ, aliquos contra statuta hominum copulatos dimittere, q̃ coniugatos legitime, contra statuta domini separare.

Ex. de testib. & attesta.

Testis de auditu.

iuramentum testium.

¶ De his qui prædia sua in fraudem decimarum dant alijs excolenda. Cap. LIII.

INaliqbus regionibus quædã permixtæ sunt gentes, quæ sedm suos ritus decimas de more nõ soluunt, q̃is censeantur noie Chriano. His nõnulli dñi p̃diorũ ea tribuunt excolẽda, ut decimis defraudãtes ecclesias, maiores inde redditus assequãtur.

Ext. de decimis, primi, & obla.

¶ Volẽtes igitur sup his ecclesiarũ indẽnitatibus prouidere, statuimus, ut ipsi dñi talibus personis, & taliter sua prædia excolenda committant, quod absq; contradictione decimas ecclesijs cum integritate persoluant, & ad id si necesse fuerit, per censuram ecclesiasticam compellantur. Illæ quippe decimæ necessario sunt soluendæ, quæ debentur ex lege diuina uel loci consuetudine approbata.

Rõ decimarũ

¶ Vt decimæ ante tributa soluantur. Cap. LIIII.

CVm non sit in homine quod semen serenti rñdeat, quoniã iuxta uerbũ Apostoli, neq; q plantat, est aliquid, neq; q rigat, sed qui incremẽtum dat deus, ipso quidem demortificato semine plurimum fructũ afferente, nimis auare in decimis quidã defraudare nituntur cẽsus & tributa, quæ interdũ indecimata prætereuntur de frugibus & primitijs educentes. Cum aũt in signum uniuersalis dominij, quasi quodam titulo speciali, sibi dominus decimas reseruauerit: nos ecclesiarũ dispendijs & animarũ periculis obuiare uolentes, statuimus, ut in prærogatiua dñi generalis, exactionẽ tri-

Ex. ibi. c. seq. 1. Cor. 3.

Universidad de Deusto
Biblioteca

butoꝝ & cenſuum præcedat ſolutio decimarum: uel ſaltem hi ad quos eccleſias & tributa indecimata peruenerint, quoniam res cum onere ſuo tranſit, ea per cenſuram eccleſiaſticam decimare cogantur eccleſiis quibus iure debentur. D

Ex. Ibi. c. ſeq. Statutum Ciſtertienſiũ de decimis.

¶ Vt de terris acquirendis, non obſtãtibus priuilegiis, decimæ dentur. Cap. LV.

NVper abbates Ciſtertiẽſis ordinis in gñali capitulo cõgregati, ad cõmonitionẽ noſtrã prouide ſtatuerũt, ut de cætero fratres ipſius ordinis nõ emãt poſſeſſiones, de qbus decimæ debẽtur eccleſiis, niſi forte ꝑ monaſterio de nouo fundãdo. Si tales poſſeſſiones eis fuerint pia fideliũ deuotione collatæ, aut emptæ ꝑ monaſteriis de nouo fundãdis, cõmittant excolẽdas à qbus eccleſiis decimæ ꝓſoluãtur, ne occaſione priuilegioꝝ ſuoꝝ eccleſiæ ulterius ꝓgrauẽtur. Decernimus ergo ut de alienis terris & amodo acqrendis, ſi eas ꝑpriis manibus aut ſumptibus deinceps excoluerint, decimas ꝓſoluãt eccleſiis, qbus rõne ꝓdioꝝ antea ſoluebãtur, niſi cũ ipſis eccleſiis aliter duxerint cõponendũ.

Confirmatio & extẽſio ſtatuti.

Nos ergo ſtatutũ huiuſmodi gratũ & ratũ habẽtes, hoc ipſum ad alios regulares, q̃ gaudẽt ſimilibus priuilegiis, extẽdi uolumus, & mãdamus, ut eccleſiaꝝ prælati proniores & efficaciores exiſtãt, ad exhibẽdũ eis de ſuis malefactoribus iuſtitiæ cõplementũ, eorũq; priuilegia diligẽtius & pfectius ſtudeant obſeruare.

¶ Ne propter pactum aliquoꝝ amittat decimas ꝑſbyt̃ parochialis. Cap. LVI.

Ext. de pactis

PLerique (ſicut accepimꝰ) regulares & clerici ſeculares, interdũ cũ uel domos locãt, uel feuda concedunt, in præiudicium parochialiũ eccleſiarũ, pactũ adiiciunt, ut cõductores & feudatarii decimas eis ſoluant, & apud eoſdẽ eligant ſepulturã. Cũ autẽ id de auaritiæ radice procedat, pactũ hmõi penitus reprobamus, ſtatuẽtes ut quicqd fuerit occaſione huiuſmodi pacti perceptum, eccleſiæ parochiali reddatur. E

¶ De interpretandis priuilegiorum uerbis. Cap. LVII.

Ex. de priuilegiis.

VT priuilegia quæ qbuſdã religioſis ꝑſonis Romana cõceſſit eccleſia, ꝑmaneãt incõuulſa, quædã in eis duximus declarãda, ne minus ſane intellecta ꝓtrahãt ad abuſum, propẽ quẽ merito poſſint reuocari: quia priuilegiũ mereẽ amittere, q̃ ꝑmiſſa ſibi abutitur ꝓtãte.

Priuilegiũ de ſepultura apud religioſos.

¶ Sane qbuſdam regularibus ſedes apoſtolica indulſit, ut his q̃ interdictæ, ipſoſq; mori contingat, ſepultura eccleſiaſtica non negetur, niſi excoĩcati uel noĩatim fuerint interdicti, ſuoſq; confratres, quos eccleſiarũ prælati apud eccleſias ſuas deferant tumulandos.

Confratres

¶ Hoc aũt de illis cõfratribus intelligimus, q̃ uel adhuc manẽtes in ſeculo, eorũ ordini ſunt oblati mutato habitu ſeculari, uel qui eis inuiuos ſua bona dederũt, retento ſibi q̃diu in ſeculo uixerint, uſufructu: qui tñ ſepeliantur apud ipſorũ regularium uel aliorum non interdictas eccleſias, in quibus elegerint ſepulturam: niſi de quibuſlibet ipſorum fraternitatem aſſumentibus fuerit intellectum, pro duobus aut tribus denariis annuatim ſibi collatis, diſſoluatur pariter & uileſcat eccleſiaſtica diſciplina. Certam tamen & ipſi remiſſionem obtineant ab apoſtolica ſibi ſede conceſſam.

Aliud priuilegiũ fratrionariorum.

¶ Illud etiam pro huiuſmodi regularibus eſt indultum, ut ſi qui fratrum ſuorum, qui ab eis miſſi fuerint ad recipiendas fraternitates ſiue collectas, in quamlibet ciuitatem, caſtellum uel uicum aduenerint, ſi forte locus ille à diuinis ſit officiis interdictus, in eorum iucundo aduentu ſemel in anno aperiantur eccleſiæ, ut excluſis excommunicatis, diuina ibi officia celebrẽtur. Sic intelligi uolumus, quod in eadem ciuitate aut caſtro uel uilla, una tantum eccleſia eiuſdem ordinis fratribus (ut dictum eſt) ſemel aperiatur in anno. Quia licet pluraliter dictum ſit, quod in eorum iucundo aduentu aperiantur eccleſiæ, non tamen ad eccleſias eiuſdẽ loci diuiſim, ſed prædictorum locorum cõiunctim, ſano referendũ eſt intellectu, ne ſi hoc modo ſingulas eiuſdem loci eccleſias uiſitarent, nimium uilipendi contingeret ſententiam interdicti. Qui uero contra declaratiões præſcriptas quicquam ſibi præſumpſerint uſurpare, graui ſubiaceant diſciplinæ.

Interpretatio eius.

al. ultioni

¶ De eodem in fauorem epiſcoporum. Cap. LVIII.

Ex. Ibi. c. ſeq.

QVod nonnullis eſt religioſis indultũ, in fauorẽ põtificalis officij ad eꝑos extẽdentes, concedimus, ut cum cõmune terræ fuerit interdictum, excoĩcatis & interdictis

A ctis excluſis, quandoq; ianuis clauſis & ſuppreſſa uoce, non pulſatis campanis, celebrent diuina, niſi hoc ipſum eis expreſſe fuerit interdictum. Verum hoc illis concedimus, qui cauſam aliquam non præſtiterint interdicto, nec quicquam doli uel fraudis ingeſſerint, tale compendium ad iniquum diſpendium diſtrahentes.

al. ꝓtrahẽtes

Quod nullus religioſus fideiubeat ſine licentia abbatis & conuentus. Cap. LIX.

Extra de fideiuſſorib.

QVod quibuſdam religioſis à ſede apoſtolica eſt prohibitum, uolumus & mandamus ad uniuerſos extendi, ne quis uidelicet abbatis & maioris partis ſui capituli licentia pro aliquo fideiubeat, uel ab alio pecuniã mutuo accipiat ultra ſummam communi prouidentia conſtitutam. Alioquin non teneatur cõuentus pro his aliquatenus reſpondere, niſi forte in utilitatem domus manifeſte conſtiterit expendiſſe, & qui contra ſtatutum iſtud uenire præſumpſerit, grauiori diſciplinæ ſubdatur.

Quod abbatus non extendat ſe ad officium epiſcopale. Caput LX.

Quædã ſunt epiſcoporum quæ abbatibus ſunt illicita.

ASCẽdentibus ad nos de diuerſis mũdi partibus eꝑorũ querelis, intelleximus graues & grandes quorundã abbatũ exceſſus, q̃ ſuis finibus nõ contenti, manus ad ea quæ ſunt epalis dignitatis, extendunt, de cauſis matrimonialibus cognoſcendo, iungendo publicas pœnitentias, concedendo indulgentiarum literas, & ſimilia præſumendo, unde cõtingit interdũ quod uileſcat autoritas apud multos. Volentes igitur in his & eꝑorum dignitati, & abbatũ prouidere ſaluti, ꝑſenti decreto firmiter ꝓhibemus, ne quis abbatũ ad talia ſe ꝑſumat extendere, ſi ꝑprium uoluerit periculũ euitare, niſi forte q̃ſq̃ eoꝝ ſpeciali cõceſſione uel alia legitima cauſa hmõi ualeat ſe tueri. B

Ne religioſi recipiant decimas de manu laicali. Caput LXI.

Extra de ꝓbendis & digni.

IN Lateranenſi cõcilio noſcitur fuiſſe prohibitũ, ne quilibet regulares eccleſias ſeu decimas ſine conſenſu eꝑorum de manu ꝑſumant recipere laicali, nec excoĩcatos uel nominatim interdictos admittant aliquatenus ad diuina. ¶ Nos aũt id fortius inhibentes, tranſgreſſores cõdigna curabimus animaduerſione punire, ſtatuẽtes nihilominus, quatenus in eccleſiis quæ ad ipſos pleno iure non pertinent, iuxta eiuſdẽ ſtatuta cõcilij, eꝑis inſtituẽdos preſbyteros repræſentent, ut illis de plebis cura rñdeãt, ipſis uero ꝑ rebus tpalibus rõnem exhibeant competentẽ. Inſtituros uero remouere non audeant eꝑis inconſultis. Sane adiecimus, ut illos repræſentare ꝓcurent, quos uel conuerſatio reddit notos, uel commendat probabile teſtimonium prælatorum.

Ne reliquiæ ſanctorum oſtendantur extra capſam, ne nouæ habeantur in ueneratione ſine Romana eccleſia. Caput LXII.

Extra de reliquiis & uene. ſanct.

C CVm ex eo quod quidã ſanctorũ reliquas exponunt uenales, ut eas paſſim oſtendant, Chriſtianæ religioni ſit detractũ ſæpius, in poſterũ ꝑſenti decreto ſtatuimus, ut antiquæ reliquiæ amodo extra capſam non oſtendantur, nec exponãtur uenales. ¶ Inuẽtas aũt de nouo, nemo publice uenerari ꝓſumat, niſi prius autoritate Romani pontifi cis fuerint approbatæ. ¶ Prælati uero de cætero non permittant illos, qui ad eorum eccleſias cauſa uenerationis accedunt, uanis figmẽtis aut falſis decipi documẽtis, ſicut & in pleriſq; locis occaſione quæſtus fieri conſueuit. Eleemoſynarũ quoq; quæſtores quorum qdam ſe alios mentiendo, abuſiones nonnullas in ſua prædicatione ꝓponũt, admitti, niſi apoſtolici uel diœceſani eꝑi literas ueras exhibeant, prohibemus. Et tũc ꝓter id quod in ipſis continebitur literis, nihil populo proponere ꝑmittantur. Formam uero quam communiter talibus apoſtolica ſedes indulget, duximus exprimendam, ut ſecundum eam diœceſani eꝑi ſuas literas moderentur. Ea ſiquidẽ talis eſt:

Extra de pœnitentia & remiſſi. c. cum ex eo.

Quæſtores indulgẽtiarũ

Forma literarum prædicatorum.

Qñ (ut ait Apoſtolus) oẽs ſtabimus ante tribunal Chriſti, recepturi prout in corpore geſſimus, ſiue bonũ, ſiue malũ fuerit: oportet nos diem meſſionis extremæ, miſericordiæ opibus præuenire, ac æternorũ intuitu ſeminare in terris, quod reddente dño cũ multiplicato fructu colligere debeamus in cælis: firmã ſpem fiduciamq; tenẽtes, qñ qui parce ſeminat, parce & metet: & qui ſeminat in benedictiõibus, de bñdictionibus & metet uitã æternam. Cum igitur ad ſuſtentationẽ fratrum & egenorũ ad tale confluentium hoſpitale, propriæ nõ ſuppetant facultates, uniuerſitatem ueſtram monemus &

2. Cor. 5.

2. Cor. 9.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mus & exhortamur in dño, atq; in remissionē uobis iniungimus pctōrū, q̄tenus de bo
nis à deo uobis collatis, pias eleemosynas & grata eis charitatis subsidia erogetis, ut p
subuētionē uestrā ipsorū inopiæ cōsulat, & uos p hæc & p alia bona, quæ dño inspirā
te feceritis, ad æterna possitis felicitatis gaudia puenire. ¶ Qui aūt ad quærendas elee
mosynas destinātur, modesti sint & discreti, nec in tabernis aut locis incōgruis hospi
tentē, nec inutiles faciant aut sumptuosas expensas, cauentes oīno, ne falsum religiōis
habitū gestēt. ¶ Ad hæc, quia p indiscretas & supfluas indulgētias, q̄s quidam eccle
siarū prælati facere non uerentur, & claues ecclesiæ contēnuntur, & pœnitentionā
lis satisfactio eneruatur, decernimus ut cū dedicatur basilica, non extēdatur indulgen
cia ultra annum, siue ab uno solo, siue à pluribus epīs dedicetur: ac deinde in anniuer
sario dedicationis tpe quadraginta dies de iniunctis pœnitentijs indulta remissio nō
excedat, & infra hunc quoq; dierū numerū indulgentiarū literas p̄cipimus moderari,
quæ pro quibuslibet causis aliquoties conceduntur, cum Romanus pontifex, qui ple
nitudinem obtinet potestatis, hoc in talibus moderamen consueuerit obseruare.

Quæstores nuncij & electi

Moderamen indulgētiarū

Extra de simonia

De simonia. Caput LXIII.

Sicut pro certo didicimus, in plerisq; locis & à plurimis pſonis quasi colūbas in tē
plo uendentibus, fiunt exactiones & extorsiones turpes & prauæ, pro consecratio
nibus eorum, benedictionibus abbatum, & ordinibus clericorum, estq; taxatū q̄tum
sic isti uel illi, q̄rumue alteri uel alij persoluendum: & ad cumulum dānationis malo
ris, quidā turpitudinem & prauitatē hmōi nituntur defendere per consuetudinē lon
go tpe obseruatam. ¶ Tantum igitur abolere uolentes abusum, consuetudinē hmōi
(quæ magis dicenda est corruptela) penitus reprobamus, firmiter statuentes, ut pro
his siue conferendis, siue collatis, nemo aliquid quocunq; prætextu exigere ac extor
quere præsumat. Alioquin & qui receperit, & q dederit huiusmodi precium cūo
damnatum cum Giezi & Simone condemnetur.

De eadem circa monachos & sanctimoniales. Caput LXIIII.

Extra ibi. c. seq. Simonia in receptione monialium

Quoniā simoniaca labes adeo plerasq; moniales infecit, ut uix aliquas sine precio
recipiant in sorores, paupertatis prætextu uolentes hmōi uitium palliare, ne id
de cætero fiat, penitus prohibemus, statuentes, ut quæcunq; de cætero talem prauita
tem commiserit, tam recipiens q̄ recepta, siue sit subdita, siue p̄lata, sine spe restitutio
nis de suo monasterio expellatur, in locū arctioris regulæ ad agendum perpetuo pœ
nitentiā retrudenda. ¶ De his aūt quæ ante hoc synodale statutū taliter sunt receptæ,
sta duximus prouidēdū, ut remotæ de monasterijs quæ perperā sunt ingressæ, in alijs
eiusdē ordinis collocentur. ¶ Quod si propter nimiam multitudinē alibi forte neq;
uerint cōmode collocari, ne forte dānabiliter in seculo euagentur, recipiantur in eo,
dē monasterio dispensatiue de nouo, mutatis prioribus locis, & inferioribus assigna
tis. ¶ Hoc etiam circa monachos & alios regulares decernimus obseruādū. Verū ne
per simplicitatem uel ignorantiam se ualeant excusare, præcipimus, ut diœcesani epi
scopi singulis annis hoc faciant per suas diœceses publicari.

De eadem circa illicitam pecuniæ extorsionem. Caput LXV.

Extra ibi. c. seq. Simonia episcoporum.

Audiuimus de quibusdam epīs, quod decedentibus ecclesiarū rectoribus, ipsas
interdicto subijciūt, nec patiunt aliquos in eisdē instituī, donec ipsis certa sum
ma pecuniæ p̄soluatur: p̄terea cū miles aut clericus domū religionis ingreditur, uel
apud religiosos eligit sepulturam, etiā si nihil loco religioso reliquerit, difficultates
ingerunt & malitias, donec aliquid muneris manus contingat eorū. ¶ Cū igit nō so
lū à malo, sed etiā ab omni specie mali sit secūdū Apost. abstinendū, exactiones hmōi
penitus inhibemus. quod si quis trāsgressor extiterit, exacta duplicata restituat, in uti
litates locorum, in quorum fuerint soluta dispendium, fideliter conuertenda.

1. Thess. 5.

De eadem circa cupiditatem clericorum. Caput LXVI.

Extra ibi. c. seq.

Ad apostolicā audientiā frequēti relatiōe puenit, quod quidā clerici p exequijs
mortuorū & benedictione nubentiū & similibus, pecuniam exigunt & extor
quent; & si forte cupiditati eorum non fuerit satisfactum, impedimenta ficticia frau
dulenter

A dulenter opponunt. Econtra uero quidam laici laudabilem cōsuetudinē erga sanctā
ecclesiam p̄a deuotione fidelium introductā, ex fermento hæreticæ prauitatis nitun
tur infringere sub prætextu canonicæ pietatis. Quapropter & prauas exactiones sup
his fieri prohibemus, & pias consuetudines præcipimus obseruari, statuentes ut libe
re conferantur ecclesiastica sacramenta. sed per eōm loci ueritate cognita, cōpescātur
qui malitiose nituntur laudabilem consuetudinem immutare.

Pulchrum uelamentum

De usuris Iudæorum. Caput LXVII.

Extra de usuris

Quanto amplius Christiana religio ab exactione cōpescit usurarū, tāto grauius
super his Iudæorū p̄fidia insolescit, ita quod breui tpe Christianorū exhauriūt
facultates. Volentes igitur in hac parte prospicere Christianis, ne à Iudæis immaniter
aggrauentur, synodali decreto statuimus, ut si de cætero q̄cunq; p̄textu, Iudæi à Chri
stianis graues & immoderatas usuras extorserint, Christianorū eis participiū subtraha
tur, donec de immoderato grauamine satisfecerint cōpetēter. Christiani quoq; si op
fuerit p censuram ecclesiasticam appellatione postposita, compellantur ab eorū com
mercijs abstinere. ¶ Principibus aūt iniungimus, ut propter hoc nō sint Christianis
infesti, sed potius à tanto grauamine Iudæos studeāt cohibere. ¶ Ac eadem pœna lu
B dæos decernimus cōpellendos, ad satisfaciēdum ecclesijs pro decimis & oblationibus
debitis, quas à Christianis de domibus & possessionibus alijs percipere cōsueuerant,
anteq̄ ad Iudæos quocunq; titulo deuenissent, ut sic ecclesiæ conseruentur indemnes.

Quando coguntur Iudæi satisfacere de usuris.

Ut Iudæi discernantur à Christianis in habitu. Caput LXVIII.

Extra de Iudæis & Sarracenis.

In nonnullis prouincijs à Christianis Iudæos seu Sarracenos habitus distinguit di
uersitas, sed in quibusdam sic quædam inoleuit confusio, ut nulla differentia discer
nantur. Vnde cōtingit interdū, quod per errorē Christiani Iudæorum seu Sarrace
norū, & Iudæi seu Sarraceni Christianorū mulieribus cōmiscentur. ¶ Ne igitur tam
damnatæ cōmixtionis excessus p uelamentū erroris hmōi, excusationis ulterius pos
sint habere diffugium, statuimus, ut tales utriusq; sexus in oīmi Christianorū p̄uincia,
& omni tpe, qualitate habitus publice ab alijs populis distinguantur, cum etiam per
Moysen hoc ipsum legatur eis iniunctum. ¶ In diebus autem lamentationum & do
minicæ passionis, in publicum minime prodeant, eo quod nonnulli ex ipsis talibus
diebus (sicut accepimus) ornatius non erubescunt incedere: ac Christianis, qui sa
cratissimæ passionis memoriam exhibentes, lamentationum signa prætendunt, il
ludere non formidant. ¶ Illud autem districtissime inhibemus, ne in contumeliam
redemptoris prosilire aliquatenus præsumant. Et quoniam illius dissimulare non
C debemus opprobrium, qui probra nostra deleuit, præcipimus præsumptores hmōi
per principes seculares condignæ animaduersionis adiectione compesci, ne crucifi
xum pro uobis, præsumant aliquatenus blasphemare.

Ut Iudæi discernantur à Christianis in habitu.

Leui. 19. Deut. 22.

Ne Iudæi in bona sexta fēria procedant in publicum.

Contumeliæ in Christum. Esa. 53.

Ne Iudæi publicis officijs præficiantur. Caput LXIX.

Extra ibi. c. seq.

Cum sit nimis absurdū, ut Christi blasphemus in Christianos uim potestatis ex
erceat, quod super hoc Toletanum conciliū prouide statuit: nos propter trans
gressorū audaciam, in hoc capitulo innouamus, prohibentes ne Iudæi officijs publi
cis præferantur: q̄m sub tali prætextu Christianis plurimū sunt infesti. ¶ Si qs autē
officiū eis tale cōmiserit, p prouinciale conciliū (quod singulis præcipimus annis ce
lebrari) monitione p̄missa, districtione qua cōuenit cōpescātur. Officiali uero hmōi,
tam diu Christianorum communio in commercijs & alijs denegetur, donec in usus
pauperum Christianorum secundū prouidentiā diœcesani epi conuertatur, q̄quid
fuerit adeptus à Christianis occasione officij sic suscepti: & officium cū pudore dimit
tat, quod irreuerenter assumpsit. ¶ Hoc idem extendimus ad paganos.

Ne conuersi ad fidem de Iudæis, ueterem ritum Iudæorum retineant. Caput LXX.

Extra de apostatis,

Quidā (sicut accepimus) qui ad sacri undā baptismatis uoluntarij accesserūt, ue
terem hoīem omnino non exuunt, ut nouū perfectius induant, cū prioris ritus
reliquias retinentes, Christianæ religionis decorem tali commixtione confundant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eccl.3. Deut.23. Cum aũt scriptũ sit, Maledictus hõ q terrã duabus uijs ingreditur, & induí uestis nõ ꝑ debeat líno lanaq; contexta: statuimus, ut tales per prælatos ecclesiarũ ab obseruãtia ueteris ritus omnimodo compescantur, ut quos Christianæ religioni liberæ uoluntatis arbitrium obtulit, salutiferæ coactionis necessitas in eius obseruatione conseruet, cum minus malum existat uiam dñi non agnoscere, q̃ post agnitam retroire.

1. Pet. 2.

Expeditio pro recuperanda terra sancta.

Vbi classis cõuenire debet. ADliberandam terrã sanctam de manibus impiorum ardenti desiderio aspirantes, de prudentum uirorum consilio, qui plene nouerant circũstantias temporũ & locorum, sacro approbante cõcilio diffinimus, ut ita cruce signati se præparent, ꝙ in calendas Iunij sequẽtis post proximum, oẽs qui disposuerunt transire p mare, cõueniant in regnũ Siciliæ: alij, sicut oportuerit & decuerit, apud Brundusiũ: & alij apud Mesanam, & partes utrobiq; uicinas, ubi & nos personaliter dño annuente disposuimus tunc adesse, quatenus nostro consilio & auxilio exercitus Christianus salubriter ordinetur, cum benedictione diuina & apostolica profecturus. Ad eundẽ quoq; terminum se studeant ꝑparare, q̃ proposuerũt p terram proficisci. Significaturi hoc interim nobis, ut eis ad consilium & auxilium legatũ idoneũ de nostro latere concedamus. ¶ Sacerdotes aũt & alij clerici qui fuerint in exercitu Christiano, tã subditi, q̃ ꝓlati, orationi & exhortationi diligenter insistant, docẽtes eos uerbo pariter & exẽplo, ut timorẽ & amorem semp habeant diuinum ante oculos, ne quid dicant aut faciant quod diuinã maiestatẽ offendat. Et si aliq̃ lapsi fuerint in pctũ, per uerã pœnitentiã mox resurgant, gerentes humilitatẽ cordis & corporis, & tã in uictu q̃ in uestitu mediocritatem seruantes, dissensiones & æmulationes omnino uitando, rancore ac liuore a se penitus relegatis, ut sic spiritalibus & materialibus armis muniti, aduersus hostes fidei securius prælientur, non de sua præsumentes potentia, sed de diuina uirtute sperantes. ¶ Ipsis autem clericis indulgemus, ut beneficia sua integra percipiant p triennium, ac si essent in ecclesiis residentes: & si necesse fuerit, ea per idem tẽpus pignori ualeant obligare. ¶ Ne igitur hoc sanctum propositum impediri uel retardari contingat, uniuersis ecclesiarum prælatis districte præcipimus, ut singuli per loca sua illos qui signum crucis disposuerunt resumere, ac tam ipsos q̃ alios cruce signatos, & quos adhuc signare contigerit, ad reddendũ uota sua dño diligenter moneant & inducant, & si necesse fuerit, p excõmunicationis in personas & interdicti sententias in terras eorũ, omni tergiuersatione cessante compellant, illis dũtaxat exceptis, quibus rale impedimẽtum occurrerit, propter quod secundũ sedis apostolicæ prouidentiã uotũ eorũ commutari debeat merito uel differri. ¶ Ad hæc, ne quid in negocio Iesu Christi de cõtingentibus omittatur, uolumus & mandamus, ut patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, abbates & alij, qui curam obtinent aiarum, studiose proponant sibi commissis uerbum crucis, obsecrantes per patrem & filium & spiritumsanctum, unum solũ uerum æternũ deum, reges, duces, principes, marchiones, comites & barones, aliosq; magnates, necnõ communiones ciuitatum, uillarum, oppidorum, ut qui personaliter non accesserint in subsidium terræ sanctæ, competentem conferant numerum bellatorum cum expensis ad triennium necessarijs secundum proprias facultates, in remissionem peccatorum suorum, prout in generalibus literis est expressum, & ad maiorẽ cautelam etiam inferius exprimemus. ¶ Huius remissionis uolumus esse participes non solum eos qui naues proprias exhibent, sed etiam illos, qui propter hoc opus naues studuerint fabricare. Renuentibus autem, si qui forte tam ingrati fuerint domino deo nostro, ex parte apostolica firmiter protestẽtur, ut sciant se super hoc nobis in nouissimo districti examinis dei coram tremendo iudice responsuros, prius tamen confiderantes, qua conscientia, qua uel securitate confiteri poterunt coram unigenito dei filio Iesu Christo, cui omnia pater dedit in manus, si ei pro peccatoribus crucifixo seruire renuerint in hoc negocio, quasi proprie sibi proprio, cuius munere uiuunt, cuius beneficio sustentantur, quin etiam eius sanguine sunt redempti. ¶ Ne uero in humeros hominum onera grauia & importabilia imponere uideamur, quæ digito nostro mouere

Vt cõferatur subsidium in triennium.

Renuentibus cõminãdum est extremum iudicium.

Mat. 23.

Priuilegia clericorum in ea expeditione.

Cruciata

A mouere nolimus, similes illis q̃ dicunt utiq;, sed nõ faciunt: ecce nos de his quæ ultra necessarias & moderatas expẽsas potuimus reseruare, triginta millia librarum in hoc opus cõcedimus & donamus, præter nauigiũ quod cruce signatis de urbe atq; uicinis partibus conferimus, assignaturi nihilominus ad hoc ipsum tria millia marcarum argenti, quæ apud nos de quorundam fidelium eleemosynis remanserunt, alijs in necessitates & utilitates prædictæ terræ, per manus felicis memoriæ abbatis Hierosolymitani, patriarchæ ac magistrorum templi & hospitalis fideliter distributis. ¶ Cupientes autem alios ecclesiarũ prælatos, necnon clericos uniuersos, & in merito & in præmio habere participes & consortes, ex communi concilij approbatione statuimus, ut omnes omino clerici tam subditi quàm prælati, uicesimam partem ecclesiasticorum prouentuum usq; ad triẽnium conferant in subsidium terræ sanctæ, per manus eorũ qui ad hoc apostolica fuerint prouidentia ordinati. Quibusdã duntaxat religiosis exceptis, ab hac ꝓtaxatione merito eximendis, illis similiter, qui assumpto uel assumendo crucis signaculo, sunt personaliter profecturi. ¶ Nos autem & fratres nostri sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, plenarie decimam persoluemus, sciantq; se omnes ad hoc fideliter obseruandum per excommunicationis sententiã obligatos, ita quod illi qui super hoc fraudem scienter commiserint, sentẽtiam excommunicationis incurrant. ¶ Sane quia iusto iudicio cælestis imperatoris obsequijs inhærentes, speB ciali decet prærogatiua gaudere, cum tempus proficiscẽdi annum excedat in modico, crucesignati uel à collectis uel tallijs alijsq; grauaminibus sint immunes, quarum personas & bona post crucem assumptam sub beati Petri & nostra protectiõe suscepimus, ut sub archiepiscoporum, episcoporum ac omnium prælatorum ecclesiæ defensione consistant, proprijs nihilominus protectoribus ad hoc specialiter deputandis, ita ut donec de ipsorum obitu uel reditu certissime cognoscatur, integra maneant & quieta: & si quisquam contra præsumpserit, p censuram ecclesiasticam compescatur.

XXX. millia librarũ confert papa.

Vicesima clericis p triennium imponenda.

Decima cardinalibus.

Priuilegium crucesignatorum.

¶ Si qui uero proficiscentium illuc ad præstandas usuras iuramento tenẽtur astricti, creditores eorũ, ut remittant eis præstitum iuramẽtum, & ab usurarũ exactione desistant, cadẽ præcipimus districtione cõpelli. Quod si quisq̃ creditorum eos ad solutionẽ coegerit usurarũ, eum ad restitutionem earum simili cogi aiaduersione mandamus. ¶ Iudæos uero ad remittendas usuras p̃ secularem cõpelli p̃cipimus ptãtem, & donec illas remiserint, ab uniuersis Chr̃i fidelibus per excoicationis sententiam eis omnino communio denegetur. His autẽ qui Iudæis debita soluere nequeunt in præsenti, sic principes seculares utili dilatione prouideant, quod post iter arreptum, usq; quo de ipsorum obitu uel reditu certissime cognoscatur, usurarũ incommoda nõ inC currant, compulsis Iudæis prouentus pignorum, quos interim ipsi pceperint, in sortem expensis deductis necessarijs, computare: cum hmõi beneficiũ non multũ uideatur habere dispendij, quod solutionẽ sic prorogat, quod debitũ non absorbet. Porro ecclesiarum ꝓlati, qui in exhibẽda iustitia cruce signatis & eorũ familijs negligentes extiterint, sciant se grauiter puniendos. ¶ Cæterum quia cursarij & piratæ nimium impediunt subsidiũ terræ sanctæ, capiendo & expoliãdo transeuntes ad illã & redeuntes ab ipsa: nos speciales adiutores & fautores eorũ excoicationis uinculo innodamus, sub interminatione anathematis inhibentes, ne quis cum eis scienter coicet aliquo uenditionis uel emptionis contractu, & iniungentes rectoribus ciuitatũ & locorum suorum, ut eos ab hac iniquitate reuocent & compescant: alioquin quia nolle perturbare peruersos, nihil aliud est q̃ fouere, nec caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori non desinit obuiare, in personas & terras eorum per ecclesiarum prælatos seueritatem ecclesiasticam uolumus & præcipimus exerceri. ¶ Excoicamus præterea & anathematizamus illos falsos & impios Christianos, q̃ contra ipsum Chr̃m & populũ Christianum, Sarracenis arma, ferrum & ligamina deferũt galearũ: eos etiam qui galeas eis uendũt uel naues, quiq; in piraticis Sarracenorum nauibus curam gubernationis exercent, uel in machinis aut quibuslibet alijs aliquod eis impendunt consilium uel auxilium in dispendium terræ sanctæ, ipsarum rerum suarum

Relaxatio usurarum.

Cõtra fautores piratarũ.

Censura Ecc. in eos, qui arma asserunt hostibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

suarum priuatione multari, & capientium seruos fore censemus. Præcipiētes ut per D
omnes urbes maritimas diebus dominicis & festiuis huiusmodi sentētia innouetur, &
talibus gremium non aperiatur ecclesiæ, nisi totum quod ex substantia tam damnata
perceperint, & tantundem de sua in subsidiū prædictæ terræ transmiserint, ut æquo
iudicio in quo deliquerint puniantur: quod si forte soluendo non fuerint, aliàs sic rea
tus talium castigetur, quod in pœna ipsorum alijs interdicatur audacia similia præsu
mendi. ¶ Prohibemus insuper omnibus Christianis & sub anathemate interdici-
mus, ne in terras Sarracenorum, qui partes orientales inhabitant, usq; ad quadrienni-
um transmittant aut transeant naues suas, ut per hoc uolentibus transfretare in subsi-
dium terræ sanctæ maior nauigij copia præparetur, & Sarracenis prædictis subtraha
tur auxilium, quod eis consueuit ex hoc non modicum prouenire. ¶ Licet autē tor-
neamenta sint in diuersis conciliis sub certa pœna generaliter interdicta, quia tamen
hoc tempore crucis negocium per ea plurimum impeditur, nos illa sub pœna excō-
municationis firmiter prohibemus usq; ad triēnium exerceri. ¶ Quia uero ad hoc
negocium exequendum, est permaxime necessariū, ut principes & populi Christia-
ni ad inuicem pacem obseruent, sancta uniuersali synodo suadente statuimus, ut salu-
tem per quadriennium in toto orbe Christiano seruetur pax generaliter, ita quod per
ecclesiarum prælatos discordantes reducantur ad plenam pacem aut firmam treugā E
inuiolabiliter obseruandā: & qui acquiescere forte contempserint, per excommuni-
cationem in personas, & interdictum in terras arctissime compellātur, nisi tanta fue-
rit iniuriarum malitia, quod ipsi tali non debeant pace gaudere. Quod si forte censu-
ram ecclesiasticā uilipēderint, poterunt nō immerito formidare, ne per autoritatem
ecclesiæ circa eos tanquam perturbatores negocij crucifixi, secularis potēria induca-
tur. ¶ Nos igitur omnipotentis dei misericordia, & beatorum apostolorum Pe-
tri & Pauli autoritate confisi, ex illa quam nobis (licet indigne) deus ligandi atq; sol-
uendi contulit potestatem, omnibus qui laborem proprijs personis subierint & ex-
pensis, plenā suorum peccaminū, de quibus liberaliter fuerint corde contriti & con-
fessi, ueniam indulgemus: & in retributione iustorum, salutis æternæ pollicemur au
gmentum: eis autem qui non in personis proprijs illuc accesserint, sed in suis dunta-
xat expensis iuxta facultatem & qualitatem suam uiros idoneos destinarint, & illis si-
militer qui licet in alienis expēsis, in proprijs tamen personis accesserint, plenā suo-
rum concedimus ueniam peccatorum. Huius quoq; remissionis uolumus & concedi
mus esse participes iuxta qualitatem subsidij & deuotionis effectum, omnes q ad subsi-
uentionem ipsius terræ de bonis suis congrue ministrabunt, aut consilium & auxilium
impenderint opportunum. Omnibus etiam pie proficiscētibus in hoc opere in com
muni uniuersalis synodus omnium beneficiorum suorum suffragium impartitur, ut
eis digne proficiat ad salutem, Amen.

Ne naues mittantur p quadriēnium ad Sarracenos.

Contra Torneamenta.

Generalis pax inter Christianos ad quadriennium.

Plenariæ indulgentiæ.

FINIS.

TRium in hoc tomo Constantiarum fit mentio, Vnius in Cypro, quæ est ciuitas archiepiscopalis: alterius in Gallia, habentis episcopatum subditum cathedræ Rothomagensi: tertiæ in Alemannia, in qua concilium sequens habitum est, quæ & ipsa episcopatum habet, sed obedientem sedi Maguntinæ. Vnde nōnumquam hic additur, prouinciæ Maguntinensis, non frustra aut fortuito, sed propter differentiam aliarum Constantiarum uel episcopalium, uel non episcopalium. Sunt enim præter has tres & aliæ Constantiæ, una uidelicet in Hispania, cuius meminit Plinius libri tertij capite primo: altera item in Arabia, altera q in Syria, & fortassis alibi aliæ plures.

ACTA

ACTA CONSTANTIENSIS CONCILII CELEBRATISSIMI.

A

B

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime cōgregata, uniuersalē ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriā. QVONIAM facile labitur humana memoria, et procliuis est hominum cursus ad nouitates: ad regimen dominici gregis feliciter & uotiue dirigendū, maxime pertinere dinoscitur, ut uniuersalium gesta conciliorum sub fidelis approbatione testimonij ad posteritatis memoriam pandātur, & in communi notitia teneantur. Nanq; cum sæpe casus eueniant, quorum similes constat apud antiquos fuisse decisos, utile quidē est scire, qua le fuerit eorum qui nos præcesserunt, de simili re iudicium. Et cum plerunq; in rebus dubijs ad utranq; partē rationes plurimæ adducantur, ad tollendas lites & contentiones opportuna cernitur ueterū autoritas, & quæ ab antiquo facta legitur sanctorum diffinitio patrum. Sic enim scriptum est: Interroga generationem pristinā, & diligenter inuestiga patrum memoriam. Et iterum: Interroga patrem tuum, & dicet tibi: maiores tuos, & annunciabunt tibi. In cōcilijs præterea generalibus erratores aduersus sanctam fidem pro tempore insurgētes, reprobantur: determinantur quæstiones ad catholicam fidem pertinentes: quæ denig & qualiter intelligenda sunt diuina mandata, declarant: & quod illis proprium est, per ea sacri canones C eduntur, qui constringentes hominum uitas, sciri ab omnibus debent, ut præscripto eorum manifestius cognito, uel inhibita declinent, uel permissa sectentur. Hæc autem aliaq; plurima attēdentes, rem utilem & admodum fructuosam esse cognoscimus, magnæ Constantiēsis synodi, quæ ad extirpationem schismatis, eliminationem hæresum & errorum, ac reformationē ecclesiæ in capite & in membris, fuisse dinoscitur congregata, gesta in unum, de quo nemo ambigere habeat, ad perpetuā rei memoriam librum redigi. Nanq; cum plurima ibidem maxima negocia & digna memoratu, peracta fuerint, quis non illa collaudet ad posteritatis notitiā recondi perpetuam? Quis non operæpreciū duxerit sciri ab oīnibus Christifidelibus, quomodo sancta Constantiensi synodo operante, ecclesia catholica, quæ per XL. fere annos horrendo schismate diuisa fuerat, ad perfectam unitatem pacis redijt, felicis recordationis Martino papa V. ad summi apicē apostolatus assumpto? Quis determinationes ac decreta illius synodi pro declaratione autoritatis uniuersalis ecclesiæ & generalium conciliorum eandem repræsentantium, pro extirpatione prædicti schismatis, pro eliminatione hæresum & errorum, ac pro reformatione ecclesiæ in capite & in membris edita, non libenter audire & cognoscere uelit? Nempe nos magnam atq; euidentem utilitatem ex cognitione gestorum illius sanctæ syno

Deuter. 32. a

Universidad de Deusto
Biblioteca

di resultare prospicientes,ac uolentes saluti publicæ & communibus cõsulere com D modis,decreta ibidem facta,ex actis eiusdem concilij extrahi,& colligi,ac fideliter conscribi,bulla quoq; seu plumbo huius sacri concilij Basileensis communiri,adhi bitis singulis ad id necessarijs,uoluimus & mandauimus. Ad cuius operis cõsum mationem,dilectissimos Ludouicum TT.sanctæ Susannæ,& Ioannẽ TT.sancti Ca lixti,sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyteros cardinales,uenerabiles Guillermũ Vet cellensem,& Thomam Duncheldensem episcopos,necnon dilectos ecclesiæ filios Thomam de Courcellis,& Martinum Bonifilij in theologia magistros,& Ioãnem al.Zegobien. de Vuathẽstein,archidiaconum Zagabiẽsem,decretorum doctorẽ,ordinauimus & deputauimus. Ipli autem commissioni nostræ multo tempore diligenti cura ua cantes,iuxta nostrum mandatum extraxerunt,& collegerunt,ac fideliter conscribi fecerunt decreta & gesta nonnulla præfati sacri concilij Cõstantiensis,in unum re digentes uolumen,quorum tenores sequuntur,& sunt tales:

ACTA SACRI GENERALIS CONSTANTIENSIS CONCILII.

N NOMINE SANCTAE ET INDIVIDVAE trinitatis. Hic liber continet ordinationes,statuta,constitutiones,de E creta,& alia acta & gesta in generali Constantiensi concilio,præsi dente sanctissimo in CHRISTO patre & domino nostro,domi no Ioanne diuina prouidentia papa XXIII. recollecta,uisa,& ordi nata per nos protonotarios,notarios,& scribas infra scriptos,ad id per eundem dominũ nostrũ papam,ipso approbante cõcilio,depu tatos,sub annis Domini,indictione,põtificatu,mẽsibus & dieb⁹ inferius annotatis.

¶ Introitus papæ Ioannis XXIII.ad Constantiam.

N nomine domini nostri IESV CHRISTI,anno à natiuitate eius dem millesimo quadringentesimo decimoquarto,indictione septima, die lunæ V.mensis Nouẽbris,põtificatus sanctissimi in CHRISTO patris & domini nostri,domini Ioannis diuina prouidentia papæ uice simitertij anno quinto,præfatus sanctissimus dñs noster papa, q̃ aliàs continuando Pisanum generale concilium,statuit ipsum concilium iterũ conuocandum ad hanc ciuitatẽ Cõstantiẽ.quam ciuitatẽ die dominica XXVIII. mẽsis Octobris proxime decursi,solẽniter & honorifice intrauit,& ita cõuocauit ad primũ diẽ huius mẽsis, ut patet p̃ literas apostolicas,de q̃bus infra in sessione dici sextædecimæ huius men F sis fit mẽtio. Sed propter celebritatẽ festi omnium sanctorũ,& cõmemorationem defunctorum,ad diem sabbati tertiam,& deinde ipsam tertiã ex certis causis distu lit ad hanc diem. In ipsa tamen die omnium sanctorum,dum idem dominus noster missarum solennia celebraret,inter ipsa solennia facto sermone ad clerum per egre al.Polis. gium doctorem decretorum dominum Ioannem •Volim,per reuerẽdissimum in CHRISTO patrem dominum Franciscum,sanctorum Cosmæ & Damiani di aconum cardinalem,lecta fuit schedula huius tenoris,uidelicet:

AD laudem omnipotentis dei,& incrementum status,tranquillitatis & pacis uniuersalis ecclesiæ sanctæ dei. Cum sanctissimus dominus noster,dominus Ioan nes diuina prouidentia papa xxiij.paterna pietate respiciens in ciuitate Laudensi V. Idus Decembris,pontificatus sui anno V.continuando sacrum Pisanum & genera le cõcilium super reformatione status eiusdem ecclesiæ,de uenerabilium fratrũ su orum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium consilio,indixit iterum generale con cilium huiusmodi celebrandum in hac ciuitate Constantiensi prouinciæ Magunti nensis,in proximo calendas Nouembris inchoandum,ipsum Pisanum concilij rur sum continuaturus,intimat de eorundem fratrum consilio,q̃ intrabit dictum futu rum

A rum Cõstantien concilij,deo fauẽte,die sabbati de mane p̃xime futura,in hac eccle sia Constantiensi,calend. Nouembris,põtificatus eiusdem dñi nostri anno V.

¶ Inchoatio sacri concilij Constantiensis.

ITem dominus noster papa ipsa die quinta pro felici inchoatione dicti concilij, p̃missa solenni processione,astante cũ mitris & habitibus põtificalibus tam re uerendissimorum dominorum cardinalium,q̃ archiepiscoporum,episcopo rum,Electorum,abbatum,& aliorum prælatorum cœtu copioso,missam de sancto spiritu in ecclesia Constantiensi solenniter celebrauit: & per religiosum uirũ fratrem Ioannem de Vercellis,sacræ theologiæ magistrum,priorem prioratus de •Pamõte Bellicensis diœcesis,procuratorem ordinis Cluniacensis,pronũciatus est al.Yumonte. sermo ad clerum,pertinens ad materiam. & reuerendissimus pater dominus Fran ciscus sanctorum Cosmæ & Damiani cardinalis prædict⁹,ex pulpito ligneo quod ascendit,hæc uerba alta & intelligibili uoce protulit: Sanctissimus dominus no ster papa,sacro approbante concilio,statuit sessionem tenendam die ueneris XVI. huius mensis. de & super quibus omnibus & singulis magister Ioannes de Scriba nis,procurator fiscalis,alta & intelligibili uoce p̃ protonotarios domini nostri pa pæ,& clericos & notarios cameræ apostolicæ,petijt fieri publicũ & publica instru B menta ad perpetuam rei memoriam.

SESSIO PRIMA.

DIe ueneris xvi.mensis Nouẽbris,anno, indictione & põtificatu quibus supra,sacra & uniuersali synodo in ecclesia Constantiensi, præsidente præfato domino papa,solenniter congregata,celebrataq; missa de spi ritusancto per reuerendissimum in Christo patrem dominum Iordanum episcopum Albanensem,sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalem,de Vrsinis uul gariter nuncupatum,cantatisq; letanijs,& alijs deuotis oratiõibus præporrectis ad deum,idem dominus noster papa inchoans,Veritatem diligite,Zachariæ viij.cap. Zacha. 8.d Et adducens autoritates noui & ueteris testamenti,allocutus est synodũ,exhortans omnes ad meditandum & solerter insistendum super ordinandis his,quæ ad eccle siæ pacem & statum pertinent. Quo sermone perlecto,reuerendissimus in Christo pater dñs Frãciscus sanctor⁹ Cosmæ et Damiani diaconus cardinalis,Florẽtinus uul gariter nuncupatus,stans in thalamo eminẽti,ubi dictus dominus noster sedebat,al ta & intelligibili uoce legit schedulam sequentem,uidelicet:

C IOannes episcopus seruus seruorum dei,ad futuram rei memoriam: Intendentes ad executionem eorum,quæ per felicis recordationis Alexandrum papam quin tum prædecessorem nostrum,in Pisano concilio decreta fuerunt circa conuocatio nem concilij generalis iterum faciendam,dum aliàs præsens concilium conuocaui mus per literas nostras,quarum tenorem hic duximus inserendum:

BVLLA CONVOCATIONIS CONCILII.

IOANNES episcopus seruus seruorum dei,ad futuram rei memori am. AD pacem & exaltationem ecclesiæ,& tranquillitatem Christiani populi prompto corde & efficaci desiderio intendentes,ea libenter ordi namus & quærimus,per quæ huiusmodi pax & exaltatio tranquillitatis merito ualeat promereri. Dudum siquidem felicis recordationis Alexander papa V.antecessor noster,in sacro Pisano concilio tunc præsidens,ex quibusdam magnis & arduis causis eundem mouentibus,ipso approbante concilio,inter cætera decre uit,iterum generale cõcilium ex tunc ad terminum per se uel successorem suum,in loco de quo sibi uel eidem successori uideretur,fore solẽniter cõuocandum. Idemq; prædecessor ea quæ circa reformationẽ ecclesiæ expedienda restabant,pro tunc sus

Universidad de Deusto
Biblioteca

pendit,ipſumq; concilium uſq; ad tempus triennñ præfatum,continuandum ſtatu D
it & prorogauit. Poſtmodũ uero ipſo Alexandro prædeceſſore(ſicut deo placuit)
uita functo,nobisq; diuina fauente clementia ad apicem ſummi apoſtolatus aſſum
ptis,dum tẽpus triennñ iam aduenerat, & nos p ueſtigia eius p̃deceſſoris incedere,
& ordinationem p̃fatam,ab eo in cõcilio(ut præfertur)factam,puro corde & recta
uoluntate adimplere properaremus,quibuſdam rationibus tũc expreſſis,animum
noſtrum mouentibus,concilium huiuſmodi in Romana urbe(quæ paulo ante de
manibus hoſtium recupata,præſentiam noſtram pro ipſius cõuerſatione plurimũ
flagitabat)debito tempore conuocauimus. Verum quia ueniente poſtea tempore
conſtituto,prælati & cæteri qui huiuſmodi concilio intereſſe debebant, nequaquã
in tanto numero conuenerunt,quantum rerum agẽdarum pondus & magnitudo
requirere uidebatur:nos per alias prorogationes p nos factas,tandẽ concilii ipſum
ad menſem Decembris nũc præſentem,ſolenniter prorogauimus ac celebrandum
ſtatuimus. Locum autem infra certum tempus reliquimus declarandũ, ut interim
ſuper eo maturius conſuleremus. Poſt hæc uero,infra dictum tempus nondum ela
pſum,per literas chariſſimi in Chriſto filñ noſtri Sigiſmũdi,electi in regem Roma
norum,& Hungariæ regis illuſtris,inſtantiſſime requiſiti, ut nõ properaremus in
declaratione huiuſmodi loci pro concilio faciendo,ſed tam in declaratione loci præ- E
dicti,quàm etiam in tempore dicti concilñ celebrandi ſuperſedere uellemus,donec
ipſe nuncios ſuos ſuper hoc inſtructos,ad noſtram præſentiam deſtinaret:Nos uo
tis eiuſdẽ regis,quæ zelo deuotionis & puritate fidei emanare conſpiciebamus,an
nuentes,aduentum præfatorum nunciorum de uenerabilium fratrum noſtrorum
ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium & prælatorum, qui Romæ in generali conſi
ſtorio ad hoc uocati fuerunt,uoluntate,conſilio & aſſenſu duximus expectandum.
Deinde cum poſt Romanæ urbis miſerabilem caſum ad nos tunc apud Florentiam
exiſtentes,nuncq; acceſſiſſent,& ex parte eiuſdem regis multa nobis circa materiam
ſuggeſſiſſent,eorum auditis relatibus,pro pleniori expeditione dilectos filios no
ſtros Antonium TT. ſanctæ Cæciliæ presbyterum,& Franciſcum TT. ſanctorũ Co
ſmæ & Damiani,ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales,cum plena poteſtate ſup huiuſ
modi electione loci & deputatione temporis,ac ſimul cum eis dilectum filiũ no
ſtrum nobilem uirũ Manuhelẽ Chiſſolareñ.militẽ Cõſtantinopolitanum, ad præ
ſentiam eiuſdẽ regis tranſmiſimus:qui ad eum ueniẽtes,tandem de ipſius regis con
ſilio & aſſenſu ciuitatem Conſtantieñ. prouinciæ Magũtineñ. pro loco huiuſmodi
concilñ celebrandi,cõcorditer elegerunt,ac tẽpus ad initiandum huiuſmodi concili- F
lii,ſtatuerunt diem primũ menſis Nouẽbris proxime uenturi. Deinde uero nos,q̃
pro quibuſdã arduis & magnis negociis cũ eodẽ rege iuxta noſtrũ & ipſius deſide
riũ pſonaliter cõuenientes,certificati ab eo de habilitate & ſecuritate ciuitatis Con
ſtantiæ antedictæ,quã ſecuritatẽ ipſe rex ſe p̃ſtiturum, & in ipſo cõcilio pſonaliter
affuturũ pollicẽ,uolentes & ab intimis cupiẽtes,ut p̃fata celebratio concilñ ſalubri
ter impleaẽ,& optatũ conſequaẽ effectũ,huiuſmodi electionẽ loci & temporis (ut
p̃fertur)factã,autoritate apoſtolica tenore p̃ſentium de eorundẽ fratrũ conſilio &
aſſenſu ratificamus,approbamus,& cõfirmamus,ac ei apoſtolici roboris adñcimus
firmitatẽ,p̃fatumq; concilii in ciuitate p̃dicta Conſtantieñ.die prima menſis No
uembris proxime uẽturi,initiandũ,& autore dño exinde celebrandũ,eadẽ autorita
te & cõſenſu hac ſerie ſtatuimus,pronũciamus,& decernimus,uenerabiles fratres
noſtros patriarchas,archiepiſcopos,epiſcopos,& dilectos filios abbates,et cæteros
eccleſiarum & monaſteriorũ p̃latos,hortantes & monẽtes,ac in uirtute p̃ſtiti iura
menti & ſanctæ obediẽtiæ eiſdẽ mandãtes,quatenus pſonaliter: necnõ chariſſimos
in Chriſto reges & nobiles uiros, principes,duces,marchiones,& alios q huiuſmo
di cõcilio intereſſe debent,uel q prodeſſe poſſunt quoquo modo, puiſcera charita
tis

A tis domini noſtri IESV Chriſti inuitantes & exhortantes, quatenus pro pace eccle
ſiæ & omniũ Chriſtianorum,etiam pſonaliter:uel ſi perſonaliter nõ poſſunt, per ſo
lennes oratores congruo tẽpore concilio dicto debeant intereſſe,ut ſic cõgregata fi
delium multitudine copioſa,ea quæ in eodẽ concilio agenda incumbunt,deo autore
& adiutore ſalubriter ordinentur. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginam
noſtræ ratificationis,approbationis,confirmationis,pronũciationis & decreti infrin
gere,uel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attẽtare præſumpſerit,indi
gnationem oñipotentis dei & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius,ſe nouerit
incurſurum. Datum Laudæ,V. Idus Decemb. pontificatus noſtri anno quinto.

Subinde cum uenerabilibus fratribus noſtris ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinali
bus,& noſtra curia ad hanc ciuitatem Conſtantieñ uenimus tẽpore conſtituto,& nũc
per dei gratiam hic exiſtentes,cum huius ſacræ ſynodi concilio intendimus inſiſtere
ad pacem,exaltationem & reformationem eccleſiæ, & tranquillitatem populi Chri
ſtiani:& quia in hac re tam ardua non eſt proprñs uiribus aliquid præſumẽdum,ſed
dei adiutorio confidendũ,ideo à cultu diuino inchoantes,hoc ſacro approbante con
cilio ordinauimus,quòd hac ipſa die ſpecialis miſſa ad hæc conſtituta diceretur,ſicuti
per dei gratiam nunc celebrata eſt,quam etiam miſſam ſtatuimus in hac & ſingulis
B alijs collegiatis eccleſiis ſecularibus & regularibus huius ciuitatis ſemel in hebdoma
da,uidelicet feria quinta,hoc ſacro concilio durante,collegialiter celebrari. Et ut eo
feruentius huic ſacræ celebrationi fideles inſiſtant,quo ampliori gratiæ munere ſen
ſerint ſe refectos,omnibus uere pœnitentibus & confeſſis, uidelicet ſacerdotibus dí
ctas miſſas celebrantibus,pro ſingulis miſſis unum annum,intereſſentibus uero qua
dragínta dies de iniunctis eis pœnitentñs,in domino relaxamus. Ad cuius etiam miſ
ſæ celebrationẽ exhortamur uenerabiles fratres noſtros ſanctæ Romanæ eccleſiæ car
dinales,necnõ patriarchas,archiepiſcopos,epiſcopos,& dilectos filios abbates, cæte
roſq; ſacerdotes conſtitutos,ut & ipſi ad impetrandum prædictum diuinum auxili
um,cum deuotione ſingulis ſeptimanis prædictam miſſam celebrent ſemel: quibus
celebrantibus,& celebrationi intereſſentibus,ſimiles indulgentias elargímur. Exhor
tamur etiam in domino omnes & ſingulos qui Chriſti nomine gloriantur,ut ad ob
tinendam optatam conſummationem tantæ rei,diligenter inſiſtant orationibus,iciu
nñs,eleemoſynis & alñs pñs operibus,ut deus ex noſtra & epiſcoporum humilitate
placatus,dignetur felicem exitum huic ſacræ congregationi concedere. Præterea
conſiderantes, quod præcipuum agendum in concilio generali, ſecundum lauda
biles conſuetudines antiquorum conciliorum,eſſe debet de his,quæ concernunt ca
C tholicam fidem:& attendentes q̃ talia propter ſummam arduitatem exigant diligen
tiam,tempus ſufficiens & ſtudium,exhortamur omnes habentes peritiam ſacrarũ li
terarum,ut diligenter ſecum & cum alijs illa cogitẽt atq; tractent,quæ eis uidebun
tur ad hanc rem utilia & opportuna,& q̃primum commode poterũt, illa ad noſtrã
& huius ſacræ ſynodi notitiam perducãt,ut tempore opportuno poſſint ea determi
nari,quæ uidebunt tenenda uel repudianda pro utilitate & incremento ipſius catho
licæ fidei,& ſpecialiter contingentia circa nõnullos errores,qui à certis temporibus
dicuntur in nõnullis partibus pullulaſſe,& maxime circa illos qui ortum dicũtur ha
buiſſe à quodam Ioanne dicto Vuicleff. Inſuper etiam exhortamur omnes catholi
cos hic congregatos,& alios ad hanc ſynodum uenturos, ut uelint diligenter cogita
re & proſequi ad nos & ad eandem ſacram ſynodum perducere ea,per quæ poſſit eti
am & congregatio catholicorum ad debitam reformationem & optatam tranquilli
tatem,deo iuuante,perduci. Noſtrarum nanq; intentionis & uoluntatis eſt,ut omnes
hac de cauſa congregati,cum omnimoda libertate poſſint dicere, conſulere & facere
oñia & ſingula,quæ pro præmiſſis putauerint pertinere. Vt autem notus ſit mo
dus,qui in huius ſacræ ſynodi proceſſu ſeruandus eſt,tam quo ad ea quæ dicenda &
determinanda erunt,q̃ quo ad conſenſum & geſtum & morem & compoſitionẽ,pu

Universidad de Deusto
Biblioteca

Toletan. concilij 11, ca. 1.

5. q. 4. In loco benedictionis.

Iacob. 3, d

al. perit, & iudicium

Isaiæ, 32, d

tamus in hoc recurrendum esse ad obseruantias antiquorum patrum, quæ maxime D colliguntur ex canone Toletani concilij, cuius tenorem duximus hic inferendum:

In loco benedictionis cõsidentes domini sacerdotes, nullus debet aut indiscretis uocibus perstrepere, aut quibuslibet tumultibus perturbare: nullus etiam falsis, uanis, uel risibus, uel (quod est deterius) obstinatis disceptationibus tumultuosas uoces effundere. Si quis enim (ut ait Apostolus) putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum, huius uana est religio. Cultum enim suum iustitia perdit, quando silentium iudicij obstrepentium turba confundit, dicente prophe ta: Erit enim cultus iustitiæ silentium. Debet ergo quicquid aut considentium consultationibus agitur, aut ab accusantium parte proponitur, sic mitissima uerborum relatione proferri, ut nec contentiosis uocibus sensus audientium turbet, nec iudicij uigoré præ tumultu eneruet. Quicũq; ergo in cõuentu cõcilij hæc quæ p̃missa sunt, uiolãda crediderit: & contra hoc interdictum, aut tumultu aut contumelijs uel risibus con

Prouer. 22, b

cilium perturbauerit, iuxta legis diuinæ edictum, quo præcipitur, Eijce derisorem, & exibit cum eo iurgium, cum oñi dedecore à cõsessione abstractus, à communi cœtu recedat, & trium dierum excommunicationis sententiam ferat. Et quoniam com muniter contingere potest, q̃ aliqui ex cõsidentibus non erunt in sedilibus debitis col E locati, eodem sacro approbante concilio decreuimus, q̃ ex sessione huiusmodi nulli ecclesiæ uel personæ præiudicium generetur.

¶ Deputantur hic ministri & officiales concilij.

QVia uero ad prosecutionem huiusmodi concilij requiruntur certi ministri & officiales, ideo hoc sacro approbante concilio deputamus infra scriptos, uidelicet dilectos filios Aragonum de Malispinis, Cloco cuius, quia promotus fuit postea ad ecclesiam Esinam, per nationem Italicam fuit electus & appositus dominus Iacob⁹ Rhodini de Ianua) Paulũ de Iuuenaco, Hermannum de Duuerck, Thomam Polteñ. Ioannẽ de Trembleyo, notarios nostros, qui uidendi omnes scripturas quæ in concilio eodem fient, curam habeant specialem, ita quod concorditer & ordinate fient, sicut decens est. Et omnibus ordinatis in præfato concilio, se subscribant. Necnon dilectos magistros Antonium de Iuschis, Angelum

al. Trilhya

de Reate, Iob de gestis, & Petrũ de Irilia, præfati concilij notarios & scribas, qui subalternent notarijs supradictis. Dilectum filium nobilem uirum Bertholdum de Vrfi

al. correctorẽ al. stullionibus

nis, comitem Suauonen. & palatinum ipsius concilij custodem: dilectos filios magistros Iohannem Basiræ, literarũ apostolicarũ scriptorẽ, Iacobum de Cãpis, causarũ pala F torem, & Petrum Pauli de Iustinopoli canonicum Rauennaten. decretorũ doctores, scrutatores uotorũ, quorũ duo ex una, alij uero ex altera p̃fati concilij parte uota scrutentur: & cũ ipsis duo ex eisdem notarijs, & duo ex scribis supradictis in uotorũ scrutamine semper debeãt interesse. Dilectos filios magistrũ Petrum de Ancharano utriusq; iuris, Simonem de Perusio iuris ciuilis, Raphaelem de Fulgosijs utriusq; iuris, & Ardecinũ de Nouaria iuris ciuilis doctores, præfati concilij aduocatos: necnon dilectos filios magistros Ioannem de Scribanis, & Henricum de Piro, dicti concilij pa

al. Garentũ

curatores & p̃motores: magistrum Gareteñ. de Pistorio. meñ. potenti, Bartholo. de Pando, & Michaelem Bolosonis, ordinatores sedere debentium in concilio supradicto. Lectis itaq; schedula & bulla prædictis, dominus cardinalis alta uoce interrogãs, sciscitatus est, utrum omnia et singula in supradicta schedula cõtenta, ipsi synodo placerent. Ad cuius interrogationem omnes et singuli prælati in synodo existentes, concorditer nemine discrepante responderunt, placet. Super quibus omnibus et singulis magister Ioannes de Scribanis fieri petijt per protonotarios ad hoc deputatos, publicum et publica instrumenta.

SESSIO QVANDO DOMINVS NOSTER papa obtulit cessionem sui papatus,

Anno

ANNO à natiuitate domini M.CCCC.XV. indictione VIII. pontificat⁹ quo supra, die uero martis secunda mensis Martij, fuit celebrata sessio, in qua dominus noster celebrauit missam in ecclesia maiori de spiritusancto. Qua celebrata, fuerunt lectæ solennitates quæ consueuerũt fieri in sessionibus. Deinde dominus noster sedens in cathedra ante altare, conuersus ad concilium ibidem congregatum, legit schedulam tenoris sequentis, per dominum Vitalẽ patriarcham Antiochenum nomine concilij traditam, alta uoce scilicet incipiendo.

Ego Ioannes papa XXIII. propter quietem totius populi Christiani profiteor, spondeo, promitto, iuro, & uoueo deo & ecclesiæ & huic sacro concilio, sponte & libere dare pacem ipsi ecclesiæ per uiam meæ simplicis cessionis papatus, & eam face al, Christi
re & adimplere cũ effectu iuxta deliberationem præsentis concilij, si & quando Petrus de Luna, Benedictus XIII. Et Angelus de Corario, Gregorius XII. in suis obedientijs nuncupati, papatui quem prætendunt, per se uel procuratores suos legitimos simpliciter cedant, & etiam in quocũq; casu cessionis uel decessus, aut alio in quo per meam cessionem poterit dari unio ecclesiæ dei ad extirpationem præsentis schismatis. Et dum legebat illam clausulã in præscripta schedula, spondeo, promitto, uoueo, B & iuro deo, flexit genua uersus altare, ponendo manus ad pectus, & dixit hæc uerba: Et ita promitto obseruare. Quo facto, Imperator surgẽs de sua cathedra, regratiatus fuit eidem domino nostro nomine concilij & suo, flectendo genua, deponendo coronam, & osculando pedem eiusdem domini nostri. Et etiam dominus patriarcha fuit regratiatus eidem nomine concilij. Post hæc cantores inceperũt cantare, Te deum laudamus &c. Et procurator concilij Ioannes de Scribanis, petijt nomine concilij confici publicum instrumentum à protonotarijs & notarijs ac scribis sedis apostolicæ.

PRIMA SESSIO POST MISSAM PAPAE, seu tertia in ordine sessionum.

DIE Iunæ XXV. mensis Martij supradicti fuit sessio generalis, in qua præsidebat dominus Petrus cardinalis Cameracen. tituli sancti Grisogoni presbyter cardinalis, qui dixit officiũ missæ, in qua rex Romanorũ in habitu Imperiali fuit cum suis nobilibus, prout decuit regem Romanum, cui regi assistebat dominus Franciscus cardinalis Florentinus diaconus cardinalis tituli sanctorum Cosmæ & Damiani. In qua quidem sessione cãtata missa de domina nostra de annũciatione, factum fuit officium letaniarum cum introitu, Exaudi nos domine, quoniam benigna &c. & collecta pro pace. C

Subsequenter dominus cardinalis Florentinus, iuxta deliberationem sanctæ synodi pronunciauit certos articulos siue constitutiones seruandos ad perpetuam rei memoriam, quorum tenores sequuntur:

Ad honorem, laudem & gloriam sanctissimæ trinitatis, patris & filij & spiritus sancti, pacemq; in terris hominibus bonæ uoluntatis diuinitus promissam, in dei ecclesia consequendam, hæc sancta synodus sacrum generale concilium Constantien. nuncupata, pro reformatione & unione dictæ ecclesiæ in capite & in membris ficta, in spiritusancto legitime congregata, decernit, declarat, diffinit, & ordinat, ut sequitur:

Et primo, q̃ ipsa synodus fuit & est rite & iuste conuocata ad hunc locum ciuitatis Constantien. Et similiter recte & rite initiata & celebrata.

Item quòd per recessum dñi nostri papæ de hoc loco Cõstantien. uel etiam per recessum aliorum prælatorum seu aliorum quorumcunq;, nõ est dissolutum hoc sacrum concilium, sed remanet in sua integritate & autoritate, etiam si quæ ordinationes factæ essent in contrarium, uel in futurum fierent.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item quod iſtud ſacrum concilium non debet diſſolui, neq; diſſoluitur uſq; ad ex- D
tirpationem præſentis ſchiſmatis, & quouſque eccleſia ſit reformata in fide & moribus, & capite & membris.

Item q̄ ipſum ſacrum concilium non transferatur ad alium locum, niſi ex cauſa rationabili, & de conſilio huius concilij deliberanda & concludenda.

Item quod prælati & alij qui debent intereſſe huic concilio, non recedāt de hoc loco ante finitum concilium, niſi ex cauſa rationabili examinanda per deputatos ſeu deputandos ab hoc ſacro cōcilio. Qua cauſa examinata & approbata, poſſunt recedere cum licentia huius uel illorum, qui habet uel qui habent autoritatem: & tunc recedēs teneatur dimittere poteſtatem ſuam alijs remanentibus, ſub pœnis iuris & alijs per hoc ſacrum concilium indicendis, & in * cōtrarium facientes exequendis. Super his autem articulis lectis & approbatis per cardinales & concilium, magiſter Henricus de piro promotor & procurator concilij, nomine totius concilij & Imperatoris petit inſtrumentum.

al. contrafacientes

QVARTA SESSIO IN ORDINE.

DIE ſabbati xxx. & penultima mēſis Martij ſupradicti, fuit ſeſſio gñalis in ec- E
cleſia cathedrali Cōſtantienſi prædicta: & celebrauit miſſam de ſpirituſan
cto dñs patriarcha Antiochenus, in qua ſeſſione fuit Romanorū rex in ha
bitu & inſignijs ad regem Romanum ſpectantibus, & cardinalis Florenti
nus pronunciauit articulos & conſtitutiones ſequentes:

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ trinitatis, patris & filij & ſpūſſancti, Amen. Hæc ſancta ſynodus Conſtantienſis generale concilium faciens, pro extirpatione præſentis ſchiſmatis, & unione ac reformatione eccleſiæ dei in capite & in membris fienda, ad laudem omnipotentis dei in ſpirituſancto legitime congregata, ad conſequendum facilius, ſecurius, liberius & huberius unionem & reformationem eccleſiæ dei, ordinat, *diſponit, ſtatuit, decernit & declarat, ut ſequitur.

al. diffinit

Et primo, q̄ ipſa ſynodus in ſpirituſancto congregata legitime, generale concilium faciens, eccleſiam catholicam militantem repræſentans, poteſtatem à Chriſto immediate habet, cui quilibet cuiuſcūq; ſtatus uel dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationē dicti ſchiſmatis, & reformationem generalem eccleſiæ dei in capite & in membris.

Et in Baſilenſi conc. ſeſſione 2, & 14, & 15.

Item quod ſanctiſſimus dominus noſter papa Ioannes xxiij. Romanam curiam & officia publica illius uel illorum officiarios, ab hac ciuitate Cōſtantienſi ad alium lo- F
cum non mutet aut transferat, ſeu perſonas dictorum officiariorum ad ſequendum eum, directe uel directe cogat, ſine deliberatione & conſenſu ipſius ſanctæ ſynodi, & hoc quo ad illos officiarios uel illa officia, per quorum abſentiam cōcilium uerisimiliter diſſolueretur, uel læderetur. Et ſi contrarium feciſſet, ſeu faceret in futurum, aut aliquos proceſſus ſeu mandata contra dictos officiarios uel alios quoſcunq; huic concilio adhærentes, etiam cenſuras eccleſiaſticas aut alias pœnas quaſcunq; continentes, ut ipſum ſequerentur, fulminaſſet, fulminaret, ſeu fulminauerit, totum ſit irritum & inane: nec eiſdem proceſſibus, cenſuris & pœnis, tanquam irritis & inanibus, quomodolibet obediendum fore, & ea & eos irritat: quinimmo dicti officiarij in dicta ciuitate Conſtantienſi ſuis officijs utantur, & illa exerceant liberè ut prius, q̄diu ipſa ſancta ſynodus in eadem ciuitate celebrabitur.

Item q̄ omnes & ſingulæ tranſlationes prælatorū, necnon priuationes eorundem, aut aliorum beneficiatorū quorumcunq;, commendarum aut donationum reuocationes, monitiones, cenſuræ eccleſiaſticæ, proceſſus ſiue acta & geſta, gerenda, agenda, & fienda per præfatū dominum noſtrū, aut ſuos officiarios ſeu commiſſarios in læſionem concilij ſeu adhærentiū eidem, à tempore ſui receſſus, contra adhærentes huic ſacro concilio, uel exiſtentes in eodem, aut in ipſorū præiudicium, ſeu alicuius eorundem, quomodolibet ipſis inuitis facta aut fienda, factæ uel facti, faciendæ uel faciendi,

A di, ipſo iure ſint nulla, caſſa, irrita & inania, caſſæ, irritæ & inanes, ac nullius roboris uel momenti, ex ſua autoritate caſſat, irritat & annullat.

Item fuit declaratū & cōcluſum, q̄ de qualibet natione eligātur tres, qui cognoſcant de cauſis recedere uolentium, & pœnis recedentiū ſine licētia infligendis.

Item q̄ pro bono unionis non creentur noui cardinales. Et ne fraude uel dolo dicantur facti dudum cardinales aliqui, declarat ſacrū concilium pro non cardinalibus haberi, qui non erant cardinales publice reputati & tenti in receſſu eiuſdem domini noſtri à ciuitate Cōſtantienſi. Quibus lectis, & approbatis per generalem ſynodum, Henricus de piro promotor concilij, petijt fieri à notarijs cōcilij & eoꝝ quolibet, ipſius concilij nomine inſtrumentum & inſtrumenta, præſentibus ibidem illuſtribus principibus, Friderico burgrauio Nuribergenſi, Rodulfo duce Saxoniæ, comite de Suuartzburg, magiſtro curiæ regis Romanorum, comite Bertholdo de Vrſinis, ambaſiatoribus regis Franciæ, Angliæ, Poloniæ, Norwegiæ, Cypri, necnon Ioanne de uicecomitibus de Mediolano, & alijs pluribus in multitudine copioſa.

QVINTA SESSIO.

B DIe ſabbati ſexta mēſis Aprilis, anno à natiuitate domini M.CCCC.XV. indictione octaua, fuit ſeſſio gñalis in eccleſia cathedrali Cōſtantienſi deputata, in qua fuit ſereniſſimus Romanoꝝ rex p̄fatus in ueſte impiali cū nobilibus ſuis, miniſtrātibus ſibi in inſignijs. In qua ſeſſiōe inter alios cardinales ibidē exiſtētes, p̄ſidebat cōcilio dñs Iordanus epiſcopus Albanēſ. cardinalis de Vrſinis. Et cantabat miſſa de dña noſtra per dñm Raynaldū archiepiſcopū *Raueñ. fueruntq; p̄nunciati articuli & conſtitutiones ſequentes, per reuerendū dominum Andream electum Poznanieñ.

*al. Remēſem,

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ trinitatis, patris & filij & ſpiritusſancti, Amen. Hæc ſancta ſynodus Conſtantienſis generale concilium faciens, pro extirpatione ipſius ſchiſmatis, & unione & reformatiōe eccleſiæ dei in capite & in membris, ad laudem omnipotentis dei in ſpirituſancto legitime congregata, ad conſequendum facilius, ſecurius, liberius unionem & reformationem eccleſiæ dei, ordinat, diffinit, decernit & declarat, ut ſequitur.

Suprà ſeſſ. 44

Et primo declarat, q̄ ipſa in ſpirituſancto legitime congregata, concilium generale faciens, & eccleſiam catholicam repræſentans, poteſtatem à Chriſto immediate habet, cui quilibet cuiuſcūq; ſtatus uel dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti ſchiſmatis, & reformationem dictæ eccleſiæ in capite & in membris.

Suprà ſeſſ. 44

C Itē declarat, q̄ quicūq; cuiuſcūq; cōditionis, ſtat⁹, dignitatis, etiā ſi papalis, q̄ mandatis, ſtatutis ſeu ordinationib⁹ aut p̄ceptis huiꝰ ſacræ ſynodi, & cuiuſcūq; alterius concilij gñalis legitime congregati ſuper p̄miſſis, ſeu ad ea ptinentibus, factis uel faciendis, obedire contumaciter cōtempſerit, niſi reſipuerit, condignæ pœnitētiæ ſubiaciatur, & debite puniat, etiā ad alia iuris ſubſidia (ſi opus fuerit) recurrendo.

Suprà ſeſſ. 44

Item diffinit & ordinat dicta ſancta ſynodus, q̄ dñs Ioannes papa xxiij. Romanā curiam & officia publica illius, uel illorū officiarios de hac ciuitate Conſtantiēſi nō mutet ad alium locum ſeu trāsferat, ſeu p̄ſonas dictorum officiariorum ad ſequendum eū, directe uel indirecte cogat, ſine deliberatione & cōſenſu ipſius ſanctæ ſynodi. Et ſi contrariū feciſſet, aut faceret in futurū, aut aliquos proceſſus ſeu mādata contra dictos officiarios, aut alios quoſcūq; huic ſacro cōcilio adhærētes, etiam cēſuras eccleſiaſticas, uel alias pœnas quaſcūq; continētes, ut ipſum ſequanť, fulminaſſet, fulminaret, ſeu fulminauerit, rotū id ſit irritum & inane, nec eiſdem proceſſibus, cēſuris & pœnis tanquam irritis & inanibus quomodolibet obediendum fore: quinimmo dicti officiarij in dicta ciuitate Cōſtatienſi ſuis officijs utantur, & illa exerceát liberè ut prius, q̄diu ipſa ſancta ſynodus in eadem ciuitate celebrabitur.

Itē or

Universidad de Deusto
Biblioteca

Supra sessi. 4. Item ordinat & diffinit, quod omnes & singulæ translationes prælatorum, nec D non priuationes eorũdem, aut aliorũ beneficiatorũ, officialiũ, administratorũ, quarumcunq; commendarũ & donationũ reuocationes, monitiones, cẽsuræ ecclesiasticæ, processus, sententiæ, & quæcũq; acta, gesta, gerenda, agenda & fienda per præfatum dominum Ioannem papam, aut suos officiarios & cõmissarios in læsionem dicti concilij seu adhærentium eidem, à tẽpore inchoationis eiusdem concilij, & contra adhærentes huic sacro concilio, uel existentes in eodem, aut in ipsorũ seu alicuius eorundem præiudicium, quomodolibet ipsis inuitis facta uel fiẽda, factæ uel facti, faciendæ uel faciendi, autoritate huius sacri concilij ipso facto sint nulla, cassa, irrita & inania, cassæ, irritæ & inanes, ac nullius roboris uel momenti, ex eadem autoritate cassat, irritat, & annullat.

Item declarat, q̃ dominus Ioannes papa, & omnes prælati & alij ad hoc generale concilium uocati, & alij in eodem concilio existentes, in plenaria libertate fuerũt, & existunt, ut uisum est dicto sacro concilio, nec ad notitiam dictorum uocatorũ, seu dicti concilij contrarium deductum est: & hoc testificatur dictum sacrum concilium coram deo & hominibus.

Quibus articulis siue cõstitutionibus lectis, dictum concilium eos & eas uniformiter approbauit & concluſit. Super quibus Henricus de piro, promotor & pro- E curator ipsius concilij, nomine eiusdem concilij petijt instrumentum.

SESSIO SEXTA.

Die mercurij decimaseptima mensis Aprilis supradicti, fuit sessio generalis in cathedrali ecclesia Cõstantiensi supradicta celebratã: in qua primo iuxta morem & ritum aliarum sessionum fuit celebratũ officium de spiritusancto, per reuerendum patrem dominum Nicolaum archiepiscopum Gueznensem, & cantatæ letaniæ ac orationes more aliarum sessionum, cum Ioan, 10, c euangelio, Ego sum pastor bonus. In qua sessione fuit rex Romanus in insignijs regalibus, cui assistebant domini Iordanus de Vrsinis, & Angelus Laudensis episcopi cardinales. Et eidem sessioni præsidebat pro tunc reuerendissimus pater dñs Ioannes episcopus Ostiensis, uicecancellarius, cardinalis Viuariensis. Et ascenderunt ambonem, in quo publicari solent constitutiones & alia auisamenta in cõcilio, reuerendi patres episcopus Atrebatensis pro natione Gallica, archiepiscopus Rigẽsis pro natione Germanica, Lichfeldensis episcopus pro natione Anglicana, & abbas Florentinus pro natione Italica. Et de mandato concilij fuerunt pronũciati articuli sequentes per dictum dominum Atrebatensem: F

In noĩe sanctæ & indiuiduæ trinitatis, patris & filij & spũssancti, Amẽ. Hæc sancta synodus Cõstantiensis gñale cõcilium faciens, & ecclesiam catholicã repræsentans, in spũsancto legitime congregata, ad consequendum facilius pacem & unionem ecclesiæ dei, decernit, declarat, ordinat, statuit, diffinit, ut sequitur.

Et primo decernit & declarat, procuratorium super renunciatione papatus facienda per dñm Ioannem papam xxiij. per quatuor nationes huius sacri cõcilij deliberatũ & ordinatũ, esse bonũ, utile & expediẽs pro unione sanctæ matris ecclesiæ.

Itẽ decernit & declarat, q̃ dictus dñs Ioannes papa xxiij. tenef dare & facere dictum pcuratoriũ, ad cedendũ papatui pro bono unionis & pacis ecclesiæ, iuxta formam schedulæ p̃ ipsum oblatæ, cuius procuratorij tenor segtur in hunc modũ:

PROCVRATORIVM DANDVM PER PAPAM Ioannem xxiij. decretum per concilium.

IOannes episcopus seruus seruorum dei. Pridem ad laudem oĩpotentis dei, pacem & quietem totius populi Christiani, unitatisq; ecclesiæ consummationem, ac extirpationem præsentis schismatis, generali Cõstantiensi approbante concilio, uiam cessionis papatus libere obtulimus, illamq; per nos fiendam cum

A cum effectu, promissione, uoto & iuramẽto firmauimus, sicuti in quadam schedula per nos in sacro concilio lecta, latius continetur, & est talis: Supra sessione II.

EGO Ioannes papa XXIII. propter quietem totius populi Christiani profiteor, spondeo & promitto, uoueo & iuro deo & ecclesiæ ac huic sacro concilio, spondo & libere dare pacẽ ipsi ecclesiæ per uiam meæ simplicis cessionis papat⁹, & eam facere & adimplere cum effectu, iuxta deliberationem præsentis cõcilij: si, & quando Petrus de Luna Benedictus XIII. & Angelus de Corario Gregorius XII. in suis obedientijs nuncupati, papatui quem prætendunt, per se uel procuratores suos legitimos simpliciter cedant, & etiam in quocunque casu cessionis, uel decessus, aut alio in quo per meam cessionem poterit dari unio ecclesiæ dei ad extirpationẽ præsentis schismatis. Ne autem prouentus tanti boni quibusuis sortis humanæ casibus impediri ualeat, aut modo quolibet retractari, sed expedite desideratum producat effectum, quod desideriorum nostrorum maximum est, ad dictam cessionem & renunciationem faciendam in omni casu in dicta schedula præfatæ obligationis nostræ comprehenso, procuratores nostros & nuncios speciales in plenaria libertate & securitate constituti, sponte & ex nostra mera liberalitate constituimus, & ordinamus tales & tales, & ex ipsis quoslibet duos, ipsisq; ex eis qbuslibet duobus cedendi & renũciandi nostro noĩe & pro nobis papatui, cõcedimus omnimodã autoritatem, facultatẽ & potestatẽ, ita q̃ occupantis cõditio melior nõ existat, nec per occupationem aliorum potestas impediatur. Et q̃ duo quicunq; ex dictis procuratoribus cõstitutis, siue alijs cõuradicentibus, ignorantibus, & irrequisitis, & coram nobis præsentibus, & cessionem personaliter facere uolentibus, uel quod per alios quàm per nos renunciatio fieret, quomodolibet contradicentibus, uti eodẽ procuratorio possint, ualeant, & debeant ipsius renunciationis actum expedire, paciscentes & ex tunc cõtrahentes pacto & cõtractu irreuocabilibus, cum sancta uniuersali ecclesia, & hoc sacro Constantiensi concilio, ipsam uniuersalẽ ecclesiam repræsentante: promittentes, uouentes, & iurantes deo & ecclesiæ & dicto sacro cõcilio, q̃ nunquam dictos procuratores, aut eorum aliquem, & potestatẽ illis modo præmisso concessam, ex quauis occasione & causa orta uel oritura, etiam à iure expressa, & propter quam causam uel causas cõstiturus procurator reuocatur, tacite uel expresse reuocari potest uel possit, directe uel indirecte, reuocabim⁹: nec ipsum procuratoriũ ratione formæ aut personarũ cõstituendarũ uel constitutarũ, impugnabim⁹: nec contra ipsum procuratorium aut psonas cõstitutas in eodẽ, quoquo modo, de iure uel C de facto, in iudicio uel extra excipiemus: quodq; non dixímus aut fecimus, nec dicemus aut faciemus in futurum, uel impediemus directe uel indirecte, quo minꝰ dicti pcuratores potestate sibi data in eodẽ procuratorio, iuxta eius tenorẽ libere uti possint & ualeant, renũciantes expresse omnibus exceptionibus & iuribus, quæ nobis cõpetere possent de iure uel de facto, in p̃senti uel in futuro, circa reuocationem, annullationẽ, inualidationẽ procuratorij & procuratorum huiusmodi, quas quidẽ exceptiones & iura nolumus in hac parte aliqualiter nobis suffragari. Et huiusmodi constitutionẽ & formam pcuratorij, nec non renunciationẽ per duos ex eis (ut præmittitur) fiendam, ualere uolumus & statuímus, nõ obstantibus quibuscunq; excõmunicatiõis, suspẽsionis, & alijs inhabilitudinis sentẽtijs, à iure, à nobis, uel alio quocunq; in eos uel eorũ aliquem, quacũq; autoritate uel causa promulgatis, seu pmulgandis, quibus forsan nunc uel tẽpore cessionis & renũciationis huiusmodi, seu interim pcuratores huiusmodi, seu aliqui eorundem sunt uel erunt ligati, quos & quorum quemlibet ad huiusmodi procuratorium accipiendum, & prædictam renũciationem faciẽdam, absoluimus & habilitamus per præsentes, nõ obstantibus etiam alijs cõtrarijs quibuscunque, uolentes quod renunciatio huiusmodi per eos fienda, perinde ualeat, ac si cessionem huiusmodi personaliter feciſſemus: supplentes etiam

de

Universidad de Deusto
Biblioteca

de plenitudine apostolicæ potestatis omnes defectus in hac nostra constitutione pro D
curatorum, si qui interuenerunt, ita quod huiusmodi procuratores per quascunq;
clausulas, etiam contra naturam constitutionis procuratorum in ea expressas, ipsi
& eius effectui nociuas aut inutiles, seu in ipso utiles & necessarias nō expressas, sed
deficientes, cuiuscunq; tenoris uel effectus existant, nequeat quoquo modo impu
gnari, sed firmum & ualidum in omnibus & per omnia existat, ac si in eo clausulæ
necessariæ uel utiles existerent expressæ. Quod quidem procuratorium, quo ad to
talem eius effectum, firmum & ualidum uolumus remanere. Quodq; ad clausulas
huiusmodi obseruādas, quæ essent contra naturam constitutionis procuratorum, si
quæ essent appositæ, nos ex certa scientia, omni uia & modo quibus melius possu
mus, promittimus, iuramus, & obligamus deo & ecclesiæ ac dicto concilio, decla
rantes & statuentes ex superabundanti ipsa iura, inquantum uolunt, concedūt, aut
fauent, procuratorē uel procuratores ex certis causis uel aliàs reuocari posse, uel ir
reuocabiliter non constitui ea, quantum ad casum prædictū expresse, & ex certa no
stra scientia, cum hic agatur de statu uniuersalis ecclesiæ, & pace ac publica utilita
te totius Christianitatis, uolumus locum non habere, nec præiudicium aliquod af
ferre. Nec nos per præmissam procuratorū cōstitutionem, ab obligatione qua fu E
imus astricti ad renūciationem papatus facere iuxta deliberationem dicti sacri con
cilij, in quocunq; casu in dicta schedula obligationis nostræ comprehenso, uolumus
quomodolibet liberari: quinimmo illam in suis integritate, robore & firmitate psi
stere & permanere, quousque per cessionem uel decessionem huiusmodi, aut alium
casum quemcunq; in prædicta schedula nostræ obligationis comprehensum, unio
perfecta fuerit in ecclesia sancta dei. Et si quouis modo contingeret, huiusmodi pro
curatorium aut procuratores reuocare, etiam cum adiectione harum dictionum,
uidelicet, de fratrum nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium consilio &
assensu, seu ipsum procuratoriū seu procuratores ipsos inualidare, impugnare, aut
annullare, seu contra ipsum procuratorium uel procuratores de iure uel de facto,
& ex quauis causa uel occasione excipere, seu ipsos procuratores directe uel indire
cte, quo minus iuxta tenorem ipsius procuratorij potestate, autoritate, & facultate
sibi data libere uti ualeant, possint, & debeant impedire, in omnibus & singulis casi
bus prædictis exnunc prout extunc, ipsi papatui cedimus, & renunciamus ipso fa
cto, & deinceps pro nō papa haberi ab omnibus Christifidelibus uolumus penitus
& decernimus, absoluentes exnunc à iuramento fidelitatis & obedientiæ debito li F
gamine omnes & singulos dictæ Romanæ ecclesiæ cardinales, necnon patriarchas,
archiepiscopos, episcopos, prælatos, ac nostros & sedis apostolicæ officiales, ac etia
am nostros familiares & officiarios Romanam curiam sequentes, & quoscunq; alio
os ecclesiæ fideles, ecclesiasticos & seculares, cuiuscunq; status, gradus, uel conditio
nis existant, ac etiam totum populum Christianum, quos etiam tenore præsentiū
absoluimus, & ultra præmissa promittimus habere ratum & gratum, q̄quid per
prædictos procuratores aut eorum duos, actum, gestum, factum ue fuerit in præ
missis seu aliquo p̄missorū, firmiter habiturū sine aliqua cōtradictione. Datū &c.

¶ Quòd papa constituat in procuratorio personas infrascriptas.

Item decernit, ordinat, diffinit, & declarat, quod dictus domin⁹ Ioannes papa in
dicto procuratorio ad dictam suam renunciationem faciendam, præter alios quos
constituere uelit, cōstituat procuratores suos psonas infrascriptas. Et primo pro
natione Gallicana, dominos Theobaldum archiepiscopū Bisuntinum, Guillermū
episcopum Ebroicensem, Ioannem episcopum Gebennensem, magistrum Benedi
ctum Gentiam magistrum in theologia, ordinis S. Benedicti. Pro natione Itali
ca, Pileum archiepiscopum Ianuensem, Antonium episcopum Concordiensem, Ia
cobum episcopum Adriensem, & Iacobum episcopum Taruisinum. Pro natione

A Anglicana, Nicolaum episcopum Bathoniensem, Robertū episcopum Saresbirien
sem, Ioānem episcopum Lichfeldensem, Thomam abbatem sanctæ Mariæ extra mu
ros Eboracenses, ordinis sancti Benedicti. Pro natiōe Germanica, Ioannem archi
episcopum Rigensem, Ioannem episcopum Lutomusleñ. Petrum episcopum Ripen
sem, Andreā electū Posznanien sem. oēs cōstituat, uel saltem de qualibet natiōe duos.

¶ Concilium deputat legatos ad requirendum papam super procuratorio faciendo.

Item deputat dicta sancta synodus, ac cōstituit, & ordinat ex parte huius sacri con
cilij suos legatos infrascriptos. De dominis cardinalibus, reuerendum patrē domi
num tituli sancti Marci, & Florentinum cardinales. Pro natione Gallicana, Theobal
dum episcopum Carcassonensem, Ioannem Datani in theologia, Iacobum de Spars
in medicina magistros. Pro natione Italica, episcopum Feltreñ. abbatem sanctæ Ma
riæ de Florentia. Pro natione Germanica, Conradum abbatem Pinganiensem, Lam
bertum de stipite decretorum doctores, ordinis sancti Benedicti. Pro natione Angli
cana, Thomam Poltensem protonotarium sedis apostolicæ, Bernardum de Planhea
decretorū doctorem, ordinis sancti Benedicti, ad dictum dominū Ioannem papam
xxiij. ad petendum & requirendum ex parte dicti concilij, quòd constituat procura
B tores ad resignandum papatui, infra duos dies postquam fuerit requisitus, & procu
ratorium ad dictam renunciationem faciat, & expediat pro bono unionis & pacis ec
clesiæ, sub * data forma & sub bulla. al. dicta

¶ Quod prælati prædicti requirant papam, quòd ueniat ad concilium *.

Item decernit & ordinat, quòd dicti legati ipsum Ioannem papam exhortentur
& requirant ex parte sacri dicti concilij, ut ueniat ad hanc ciuitatem Constantieñ. siue
ad uillam Vlmæ, aut ad uillam Rauensburg, uel ad ciuitatem Basileēsem, ad tractan
dum & perficiendum per eum, quantum in eo, omnia & singula quæ expedire uide
buntur pro unione & reformatione ecclesiæ, per hoc sacrum concilium deliberata
& deliberanda.

¶ Quod dicti legati portent papæ securitates debitas.

Item quòd dicti legati securitates debitas ex parte huius sacri concilij & serenissi
mi principis domini regis Romanorū, ipsi domino Ioanni papæ portent, & cū effe
ctu realiter illi offerant atque tradant, casu quo iuxta præmissa ad alterum de dictis
locis cum effectu accedat.

C Item quòd dictus dominus Ioannes papa promittat, & iuret unum de prædictis
locis eligere infra duos dies, post requisitionem super hoc eidem faciendam compu
tādos, & infra decem dies à tempore dictæ requisitionis, ad dictum locum per eum
eligendum accedere, & abinde non discedere sine consensu dicti concilij, uel quousq;
præmissa fuerint cum effectu adimpleta. Et in casu quo oppositum faceret, receden
do sine consensu dicti concilij, uel præmissa non adimplendo, extunc prout exnunc
consentiat per bullam haberi pro non papa, &c. cum clausulis opportunis. Et si non
consentiat, tunc propter hæc & multa alia procedatur contra eum, tanquam contra
notorium fautorem huius schismatis, & suspectum hæreticæ prauitatis, ut fuerit iu
ris & rationis.

¶ Quod supersedeatur à processu contra papam, donec habeatur rñsio.

Item quòd pendentibus istis, supersedeatur de citatione & processu contra eum fa
ciendo, donec super præmissis habeatur eius responsio, dummodo saluus conductus
ducis Austriæ in forma petita infra horā sessiōis diei crastinæ, quæ erit Iouis XVIII.
præsentis mensis Aprilis, pro dictis legatis & cardinalibus mittendis habeatur. Et si
non habeatur infra dictum terminum, decernatur citatorium per edictum, & aliàs
procedatur contra dictum dominum Ioannem papam, ut fuerit rationis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

D

¶ Si papa adimpleuerit præmissa, cessabitur à citatione.

Item q̄ in casu quo dictus dominus Ioannes papa, pro bono pacis & unionis ecclesiæ præmissa adimpleuerit cum effectu, et dictum sacrum cōcilium super eisdem cōtentauerit, cessabitur à citatione & processu, & agetur secum de securitate & prouisione status eius cum omni charitate & honestate.

¶ Quod dominus Vicecancellarius signet supplicationes consistoriales, partibus auditis.

Item decernit, diffinit, & ordinat dicta sancta synodus, quòd dominus cardinalis Ostien. sanctæ Romanæ ecclesiæ uicecancellarius, supplicationes consistoriales de iustitia partibus auditis, & aliàs ut in talibus in publico consistorio est fieri solitum, signet & expediat: quod si non fecerit, procedatur contra eum ut fuerit rationis.

¶ Dantur commissarij contra Ioannem Husz.

Item q̄ in materia fidei contra Ioannē Husz autoritate huius sacri cōcilij p̄cedant archiepiscop⁹ Ragusinus p̄ natiōe Italica, pro natiōe Germanica episcop⁹ Flebbien. magister Vrsinus Talueuda pro natione Gallicana, magister Guillermus comes pro natione Anglicana, in sacra pagina magistri, causam dicti Ioānis Husz & suorum sequacium examinando, & in illa procedendo usq̄ ad diffinitiuā sententiam inclusiue.

al. forte Frisingē. al. Frebben. al. Slesuicen.

E

¶ Commissarij prædicti recipiant relationem dominorum cardinalium.

Item q̄ prædicti commissarij recipiant relationem dominorum cardinalium Cameracen. tituli sancti Marci & Florentinen. de processu facto super condemnatione librorum & articulorum tam XLV. in Parisien. & Pragen. quàm etiam ducentorum sexaginta in Oxonien. studijs facta: necnō super condemnatione memoriæ Ioannis Vuicleff, ac confirmanda sententia lata in concilio Romano super condemnatione & combustione librorum prædicti Ioannis Vuicleff: & relationem super præmissis faciant nationibus & huic sacro concilio, q̄ citius commode illam facere poterunt.

¶ Decernitur citatio contra Hieronymum.

Item decernit dicta sancta synodus citationem contra Hieronymum de Praga de hæresi infamatum, quodq̄ dicta citatio contra eum exequatur in forma, quæ sequitur.

Roma. 12. a

SAcrosancta generalis synodus generale concilium Constantien. faciens, in spiritu sancto fideliter congregata, uniuersalem ecclesiam militantem repræsentans, Hieronymo de Praga, quise magistrum in artibus q̄plurimorum studiorum fore scribit & prætendit, quæ recta sunt ad sobrietatem, & non amplius sapere quàm oportet. Scriptum quoddam tanquam ex tui persona affixum in portis ecclesiæ ciuitatis Constantien. aliàs die dominica qua cārabatur in ecclesia dei, Quasi modo geniti, ad nostram notitiam noueris peruenisse, in quo tuis obtrectatoribus crimina erroris & hæresis tibi obijcientibus, te asseris publice responsurum, de quibus apud nos multipliciter infamatus existis, & p̄sertim de doctrina Ioānis Vuicleff, necnon alijs doctrinis catholicæ fidei obuiantibus, dummodo ad ueniendum tibi saluus & securus conductus præbeatur. Et quia nostrum principalius interest, capere uulpeculas uineam domini Sabaoth conantes demoliri, idcirco personam tuam tanquam de multorum errorum doctrina temeraria assertione suspectam & multipliciter diffamatam, euocamus & citamus præsentium sub tenore, quatenus infra terminum quindecim dierum à data præsentium computandorum, quorum XV. dierum quinque pro primo, quinq; pro secundo, & reliquos quinque dies pro tertio & peremptorio termino ac monitione canonica tibi præfigimus & assignamus in publica sessione huius sacri concilij, si ipso die sessio fuerit celebrata, aliàs prima die sequenti, qua sessionem esse contigerit, compareas secundum tenorem prædicti tui scripti, respōsurus ad ea

Canti. 12. d

A ad ea quæ tibi aliquis uel aliqui in causa fidei uoluerit obijcere, receptur⁹ & facturus in omnibus iustitiæ complementum, ad quod à uiolentia, iustitia semper salua, oēm saluum conductum nostrum, quantum in nobis est, & fides exigit orthodoxa, præsentium tenore offerimus, & etiam plenius assignamus, certificantes q̄ siue in dicto termino compareas, siue non, nihilominus contra te per ipsum sacrum cōcilium uel eius commissarios uel commissarium, lapso termino supradicto, procedetur, tua contumacia in aliquo non obstante. Datum Constantiæ in sessione concilij generalis decimaseptima die mensis Aprilis, sub sigillis præsidentium quatuor nationum.

¶ Contra famosos libellantes.

ITEM inhibet hæc sancta synodus omnibus cuiuscunq; status, gradus, dignitatis, uel cōditionis existant, ne libellos famosos per se uel per alium seu alios faciant contra quemcunq; in hac ciuitate Constantiensi existētem, sub pœna excommunicationis, quam monitione canonica præmissa, contra facientes cōtrarium fert in his scriptis, etiam sub pœna carceris. Quodq; cōtra tales qui in præmissis culpabiles seu infamati reperiētur, procedatur autoritate huius sacri cōcilij, ut fuerit ratiōis.

B

¶ Concilium decernit literas missiuas per mundum informatorias de gestis synodalibus.

ITEM decernit sancta synodus, literas missiuas ad dominos reges, principes & uniuersitates, p̄ natiōes hui⁹ sacri cōcilij ordinatas & ordinādas, q̄ citi⁹ fieri poterit fore mittēdas, sub sigillis quatuor p̄latorum & quatuor nationū p̄sidentium.

Post quorum articulorum publicationem fuit petitum per dictos dominos Atrebaten. & alios sibi assistentes, an placerent. Et fuit responsum per omnes, nemine discrepante, placet, approbando: Et promotor concilij petijt instrumenta fieri. Dominus uero uicecancellarius, quantum ad articulum eum contingentem, respondit q̄ uellet signare commissiones de iustitia, sed non quæ contra ius scriptum.

SESSIO SEPTIMA.

ANNO à natiuitate domini M.CCCC. XV. indictione octaua, & dñi nostri dñi Ioannis diuina prouidentia papæ XXIII. anno V. die Iouis secunda mensis Maij, fuit sessio generalis in ecclesia Cōstantien. maiori supradicta ad hoc deputata mane hora tertiarum, in qua fuit serenissimus princeps Sigismundus rex Romanorum & Hungariæ &c. cum suis insignijs regalibus, & nobilibus in præ
C dictis sibi seruientibus, & in qua præsidebat reuerendissimus pater dominus Ioannes episcopus Ostien. cardinalis Viuarien sis, fuitq; cantata missa de spiritusancto: per reuerendum patrem dominum Ioannem archiepiscopum Ragusinum, qua cantata legebantur letaniæ &c. more aliarum sessionum. Quibus quidem peractis, procedendo ad ulteriora, reuerendi patres Pileus archiepiscopus Ianuensis ad legendum & publicandum quæ legenda & publicanda erant, ad approbanda ea per concilium: ad approbandum uero eadem, Ioannes patriarcha Antiochenus pro natione Gallicana, Antonius episcopus Concordien sis pro natiōe Italica, Ioannes archiepiscopus Rigensis pro natione Germanica, Guillermus abbas sanctæ Mariæ extra muros Eboraci pro natione Anglicana deputati per quatuor nationes, ascenderunt ambonem: & Henricus de Piro promotor concilij, petijt decerni & concedi per ipsam synodum citationem contra Ioannem papam & eius fautores &c. Et ulterius eidem Ioanni papæ ad comparendum, & alijs cōparere uolentibus, per eandem synodum & illustrissimum Romanorum regem ibidem præsentem, saluum conductum concedi. Quibus concessis uerbo per totam synodum & Romanorum regem, dictus reuerendissimus pater dominus Pileus archiepiscopus Ianuen. legebat citationem decretam contra Ioannem papam & suos sequaces ac receptatores, huiusmodi sub tenore:

¶ Tenor citationis contra Ioannem papam XXIII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SAcrosancta Constantieñ. synodus generale concilium faciens, & ecclesiam ca- D
tholicam repræsentans, in spiritusancto legitime congregata, uniuersis Chri-
sti fidelibus unionem et pacem ecclesiæ ac gaudium sempiternum. Pridem
post clandestinum recessum domini Ioannis papæ XXIII. ab hac ciuitate Con-
stantieñ. et hoc sacro generali concilio Constantieñ. unionis et pacis ecclesiæ turbati-
uum et impeditiuum, ipsam ecclesiam scandalizantem, per nonnullos prælatos et
alios notabiles uiros ad eũ ex parte huius sacri concilij legatos transmissos, eundem
requiri ac moneri fecimus cum debita instantia, quatenus ad ipsum sacrum concili-
um et ad hanc ciuitatem Constantieñ. rediret, ea quæ pertinebant ad extirpationem
præsentis schismatis, et reformationem ecclesiæ in capite et in membris faciẽdam im-
pleturus, et cum effectu facturus, sicut ꝓmiserat, uouerat, iurauerat, et in suis literis su
per conuocatione dicti concilij concessis, se facturum publicauerat: et cum id facere
nolle, facto, non redeundo et ad loca magis longinqua fugiendo, ostẽderet, fuimus ꝑ
uenerabiles uiros magistros Henricum de Piro licentiatum in decretis, et Ioannem
de Scribanis de Placentia, causarum & negociorum huius sacri concilij ꝓmotores et
ꝓcuratores, instanter requisiti, quatenus ipsum dominum Ioannem papam XXIII. E
criminibus hæresis fautoriæ huius præsentis schismatis, Simoniæ mala administrati
one et notoria dilapidatione bonorum et iurium Romanæ ecclesiæ et aliarum eccles
arum, et alijs criminibus grauibus nedum infamatum, sed illis notorie in scandalum
uniuersalis ecclesiæ irretitum, et in suis actibus et opibus, uita ac moribus notorie ec
clesiam dei scandalizantibus, incorrigibilem: qui sic (ut præmittitur) clandestine, de
nocte, hora suspecta et habitu trãsformato, à dictis ciuitate et concilio generali fugit,
& recessit, gregem dominicum ut mercenarius deserens, generalemq; reformatio-
nem ecclesiæ & hæresum extirpationem, per dictum sacrum concilium in capite &
in membris faciendam euitare cupiens, ad redeundum & reuertendum ad ciuitatem
Constantieñ. & hoc sacrum concilium generale debite compellere, & etiam ad hoc
ꝑ edictum publicum in ualuis ecclesiarum & aliorum locorum (ut est moris) affigen
dum citare, & euocare psonaliter, citationemq; sup hoc in forma iuris decretam con
tra eum & eius fautores, receptatores & sequaces decernere & concedere, interdicta
sibi ex nunc omni alienatione, & aliàs in & sup præmissis contra eos ꝓcedere digna-
remur, put requirunt canonicæ sanctiones. Nos autem considerantes petitiõem huiꝰ
usmodi rationabilem, iustam, & iuri consonam, indemnitati ecclesiæ uniuersalis &
animarum periculis prouidere uolentes, & nulli in exhibẽdo iustitiam deficere (sicꝰ F
uti nec debemus) intendentes, in causa & causis & negocio huiusmodi rite &
mature procedere, ac dante domino iustitiam ministrare, ut tenemur, inquisitione su
per infamia prius per nos diligenti prahabita, considerantesq; ꝙ ad locum ad quem
idem dominus Ioannes papa sic discedendo, imo uerius fugiendo, contumaciter ac-
cessit, & residere dicitur de præsenti, eiusq; domicilium siue hospitium pro huiusmo
di citatione exequenda minime tute adiri posse, nec ad eum seu propinquiorẽ locum
ꝙ ad hanc ciuitatem Constantieñ. haberi possit tutus accessus, autoritate Christi eccle
siæ præfatæ ueri sponsi, qua fungimur in hac parte, per hoc præsens publicum edi-
ctum in sessione publica dicti sacri concilij, necnon in audientia publica literarum
contradictarum more Romanæ curiæ solito legendum, ac ualuis seu portis loci au
dientiæ sacri causarum palatij *apostolici, necnon palatij apostolici siue domus epi- al. apostoli-carum.
scopalis Constantiensis, ubi dictus dominus Ioannes papa, dum in præsenti ciuitate
Constantiensi habitabat, habitare solebat, maiorisq; & sancti Stephani huius ciuitatis
Constantiensis ecclesiarum, & ipsius ciuitatis ianuis affigendum & affixum, per cer-
tum temporis interuallum dimittẽdum, præfatum dominũ Ioãnem papam XXIII.
principalẽ, eiusq; in dictis criminibus fautores, receptatores et sequaces supradictos,
ac omnes alios & singulos sua sic ꝑ hoc interesse credentes, citandos esse decreuimus,
& tenore præsentium peremptorie citamus, ac citari uolumus, decreuimus, & man-
damus

Adamus, quatenus hinc ad nouem dies proxime uenturos à die executionis huiusmo-
di nostræ citationis, sic (ut præmittitur) legendæ, affigendæ, publicandæ & exequen
dæ in antea proxime computandos, quos pro peremptorio termino & citatione ca-
nonica peremptorie assignamus per præsentes, ipse dominus Ioannes papa ad præ-
sentem ciuitatem Constantiam & hoc sacrum concilium in propria persona redeat,
& reuertatur, ipseq; & sui fautores, receptatores & sequaces personaliter cõpareant
in eorum proprijs personis Constantiæ in prima generali sessione publica huius sa-
cri concilij, post elapsum terminum prædictorum nouem dierum, à præfata præsen
tium literarum sic (ut præfertur) fienda publicatione & executione in maiori eccle-
sia Constantieñ. immediate celebranda, uisuri & audituri per nos ordinari, decerni,
& declarari, dictum suum clandestinum recessum, fuisse & esse ecclesiæ dei damno-
sum, scandalosum, & opprobriosum, ac unionis & pacis eiusdem ecclesiæ perturba-
tiuum, nociuum, impeditiuum, ac huiꝰ nefandissimi schismatis nutritiuum & robo-
ratiuum, hæresisq; & suspicionis fidei incentiuum, ac à bono unionis & pacis ecclesiæ
præfatæ, ꝓmissionibusq;, iuramentis & uotis per ipsum Ioannem papam super hoc
factis & promissis deuiatiuum. Testesq; super notorietate dictorum criminum ad fi
nem ꝓcedendi contra eum super illis, tamq; super notorijs iurare & admittere, cau
sasq;, cur idem dominus Ioannes papa non debeat suspendi à totali administratiõe pa
B patus ꝓpter malam & scandalosam administrationem & notoriam dilapidatiõem,
dicturi; & aliàs in & super præmissis & alijs uniuersalem ecclesiam notorie scandali-
zantibus contra eum ad ejectionem à papatu seu ejectionis huiusmodi declaratiõem,
& alijs per supradictos promotores propositis & ꝓponendis, de iure & iustitia re-
sponsuri, causasq; quòd non debeat suspendi à torali administratione, ac aliàs in cau-
sa & causis & negocio huiusmodi debite ꝓcessuri, ac ꝓcedi uisuri, aliasq; dicturi, fa-
cturi & audituri, ut iuris fuerit & ratiõis, indeq; sup ꝓmissis iustitiæ complementum
usq; ad sententiam diffinitiuam inclusiue recepturi: certificantes nihilominus eũdem
dominum Ioannem papam & suos sequaces, receptatores & fautores sic citandos,
quod siue in dicto citationis huiusmodi termino comparuerint, siue non, ad præmis-
sa omnia & singula ad ulteriora & aliàs (ut iustum fuerit) contra eos per nos debite
procedetur, iustitia mediante, ipsorum absentia seu contumacia nõ obstante. Loca ue-
ro sessionis præfatæ audientiæ publicæ, literarum contradictarum & portarum pa-
latij ecclesiarum & locorum prædictorum tanquam publica & idonea ad huiusmo-
di citationem publicandam & exequendam duximus eligenda, quæ præsentem cita-
tionem ad instar edictorum publicorum, quæ olim in albo *prætoris scribebantur, al. prætorio
C suo quasi sonoro præconio & patulo iudicio publicabunt. In quibus huiusmodi cita
tionem modo & forma præmissis decreuimus, & tenore præsentium decernimus
publicandam et exequendam, ne præfatus dominus Ioannes et sui fautores et rece-
ptatores et sequaces sic citandi, possint seu ualeant de præmissis aliquã ignorantiæ cau
sam prætendere, seu etiam allegare. Cumq; nõ sit uerisimile, apud ipsos sic citatos in-
cognitum remanere illud, quod tam patenter & notorie oñibus extitit publicatum,
uolentes nihilominus et autoritate prædicta decernentes, ꝙ hæc præsens citatio mo-
do et forma præmissis executa, prænominatos dominum Ioannem et suos sequaces,
receptatores et fautores sic citatos, totaliter arceat et astringat, et perinde ualeat, tan-
tãq; habeat roboris firmitatem, ac si ipsemet dominus Ioannes & sui fautores & sequa
ces in eorum proprijs personis citati & apprehensi fuissent, et eis huiusmodi cita-
tio præsentialiter lecta, publicata et intimata fuisset, et ne dictus dominus Ioãnes pa-
pa et sui sequaces ualeant aliquo modo se excusare, quo minus iuxta præmissum ter-
minum compareant (ut præfertur) quanquam ad hoc nõ teneamur, nihilominus ex
superabundãti eidem domino Ioanni et sequacibus damus, et tenore præsentium con
cedimus tutum et liberum saluum cõductum, ad ueniendum ad hanc ciuitatem Con
stantieñ. et sacratissimam synodum, ita ꝙ in accessu nullũ debeat et possit habere im-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pedimentum,& etiam in ciuitate stare,manere libere & secure,iustitia tamen semper D
salua,prædictum etiam saluum conductum sub eadem forma fieri & cõcedi fecimus
prædicto domino Ioanni papæ & sequacibus eius,à sereniſſimo Romanorũ & Hun
gariæ rege. De publicatione uero,lectura,affixione & executione, ac salui conductus
præstatione,datione & concessione præmiſſis,modo præmisso fiendis, uolumus,de
cernimus, & ordinamus unum & plura publicum & publica fieri & confici instru
mentũ &instrumenta,quæ nobis plenariam faciant fidẽ de eisdem.In quorum fidem
& testimonij præmissorum,præsentes literas citatorias super hoc solẽniter decretas
fieri fecimus,& proprijs sigillis præsidentium quatuor nationum huius sacri concis
lij,iussimus & fecimus communiri.Datũ Constantiæ puinciæ Maguntineñ. in sessio
ne publica in ecclesia maiori Constantieñ.solenniter celebrata, die Iouis secunda mẽ
sis Maij, indictione uero octaua. Anno domini millesimo quadringẽtesimo decimo
quinto,pontificatus præfati domini Ioannis papæ XXIII.anno quinto.

OCTAVA SESSIO.

DIE sabbati quarta mensis Maij prædicti, fuit sessio generalis in cathedrali
ecclesia Cõstantieñ.supradicta,in qua more solito fuit dictum officiũ mis
sæ per reuerendissimum in Christo patrem dominum Ioannem patriar
cham Antiochenum de beata uirgine. Quo officio completo, legebantur E
Mat.7.b letaniæ,ut in sessionibus fieri consuetum est,cum euangelio,Attendite à falsis prophe
tis &c.In qua sessione inter cardinales præsidebat dominus Ioãnes episcopus Ostien
sis cardinalis Viuatiensis,in qua etiam sessiõe fuit sereniſſimus Romanorum & Hun
gariæ rex,tanq̃ Imperator cum insignijs regalibus & nobilibus suis, & domino Pi
leo archiepiscopo Ianuensi electo ad legendum quæ legi debebant nomine concilij,
reuerendis patribus dominis Ioanne episcopo Lutomusleñ.p natiõe Germanica,An
tonio episcopo Concordieñ.p natione Italica, Toloneñ.episcopo p natione Gallica
na,& Guillermo abbate monasterij sanctæ Mariæ extra muros Eboraci p ro natione
Anglicana,ad approbandum loco & nomine nationũ ascendẽtibus in locum, in quo
huiusmodi iuxta determinationem synodi fieri debebant,idem reuerendus pater do
De sacrosan- minus Pileus archiepiscop⁹ Ianuenñ.in ambone legit primo capitulum, Firmiter cre
cta ecc̃l, & fi, dimus.Quo lecto,domini Imperator præsidens & alij approbauerunt,& ita credide
catho, runt. Deinde legit sententiam damnationis doctrinæ Ioannis Vuicleff & articulo
rum XLV.cuius tenor sequitur,& est talis:

¶ Sententia damnationis doctrinæ Ioannis Vuicleff & articu- F
lorum quadragintaquinq̃.

Sacrosancta Constantiensis synodus generale concilium faciẽs, & ecclesiam catho
licam repræsentans, ad extirpationem præsentis schismatis, errorumq̃ & hæresum
sub eius umbra pullulantium eliminationem,ac reformationem ecclesiæ in sancto spi
ritu legitime congregata,ad perpetuam rei memoriam.

Hebræ.11,b Fidem catholicam,sine qua(ut ait Apostolus) impossibile est placere deo, à falsis
eiusdem fidei cultoribus,imò peruersis impugnatoribus,& per superbam curiositã
tem intendentibus plus sapere q̃ oportet,mundi gloriam cupientibus, oppugnatam
In lib.Nume. sæpius,& cõtra illos per fideles ecclesiæ milites spirituales oppositio scuto fidei defen
maxime & sam fuisse,sanctorum patrum scripturis atq; gestis instruimur. Hæc quippe bello
alibi. rum genera in bellis carnalibus Israelitici populi aduersus gentes idololatras præsig
ul, ueritate gnata fuerunt.In his itaq; spiritualibus bellis sancta ecclesia catholica in fidei uirtute
superni luminis radijs illustrata,domino p uidente & sanctorum patrocinio opem se
rente,semper immaculata permanens,erroris tenebris uelut hostibus pfugatis,glo
riosissime triumphauit. Nostris uero tẽporibus uetus ille & inuidus hostis noua cer
tamina (ut probati temporis huius,manifesti fiant) suscitauit, quorum dux & prin
ceps extitit quondam Ioannes Vuicleff pseudo Christianus,qui dum uiueret, aduer
sus

A sus religionem Christianam & fidem catholicam pertinaciter asseruit & dogmati
zauit plures articulos,quorum XLV.huic paginæ duximus inserẽdos,q̃ sequuntur.

ARTICVLI IOANNIS VVICLEFF.

Substantia panis materialis, & similiter substantia uini materialis,manent in sacra I.
mento altaris.

Accidentia panis non manent sine subiecto in eodem sacramento. II.

Christus nõ est in eodẽ sacramento idẽtice & realiter in ꝓpria p̃sentia corporali. III.

Si episcopus uel sacerdos est in peccato mortali , non ordinat , non conficit, non IIII.
consecrat,non baptizat.

Non est fundatum in euangelio,ꝙ Christus missam ordinauerit. V.

Deus debet obedire diabolo. VI.

Si homo debite fuerit cõtritus, omnis cõfessio exterior est sibi superflua & inutilis. VII.

Si papa sit præscitus & malus,& per consequens membrum diaboli, nõ habet po VIII.
testatem super fideles ab aliquo sibi datã,nisi forte à Cæsare.

Post Vrbanum sextum non est aliquis recipiendus in papam,sed uiuẽdum est mo IX.
re Græcorum sub legibus proprijs.

Contra scripturam sacram est,ꝙ uiri ecclesiastici habeant possessiones. X.

Nullus prælatus debet aliquem excommunicare, nisi prius sciat eum esse excom- xi.
B municatum à deo:& qui sic excommunicat,est hæreticus ex hoc uel excõmunicatus.

Prælatus excommunicans clericum qui appellauit ad regem uel ad concilium re xii.
gni,eo ipso traditor est regis & regni.

Illi qui dimittunt prædicare siue audire uerbũ dei propter excommunicationem xiii.
hominum,sunt excommunicati,& in die iudicij traditores Christi habebuntur.

Licet alicui diacono uel presbytero prædicare uerbum dei,absq̃ autoritate sedis xiiii.
apostolicæ uel episcopi catholici.

Nullus est dominus ciuilis,nullus est prælatus,nullus est episcopus,dum est in pec xv.
cato mortali.

Domini temporales possunt ad arbitrium suũ auferre bona tpalia ab ecclesia, pos xvi.
sessionatis habitualiter delinquẽtibus,id est,ex habitu,nõ solum actu delinquẽtibus.

Populares possunt ad suum arbitrium dominos delinquentes corrigere. xvii.

Decimæ sunt pure eleemosynæ, & parochiani possunt propter peccata suorum xviii.
prælatorum ad libitum suum auferre eas.

Speciales oratiões applicatæ uni personæ per prælatos uel religiosos,nõ plus pro xix.
sunt eidem q̃ generales,cæteris paribus.

C Conferens eleemosynam fratribus,est excommunicatus eo facto. xx.

Si quis ingreditur religiõem priuatam qualemcunq̃, tam possessionatorũ q̃ men xxi.
dicantium,redditur ineptior & inhabilior ad obseruantiam mandatorum dei.

Sancti instituentes religiones priuatas,sic instituendo peccauerunt. xxii.

Religiosi uiuentes in religionibus priuatis,non sunt de religione Christiana. xxiii.

Fratres tenenf p labores manuũ uictũ acquirere, & nõ p mẽdicitatẽ.Prima pars xxiiii.
est scandalosa & præsumptuose asserta,p quanto sic gñaliter & indistincte loquit:&
secunda erronea,p quanto asserit mendicitatem fratribus non licere.

Omnes sunt Simoniaci,qui se obligant orare p alijs eis in tpalibus subueniẽtibus. xxv.

Oratio præsciti nulli ualet. xxvi.

Omnia de necessitate absoluta eueniunt. xxvii.

Confirmatio iuuenum, clericorum ordinatio, locorum consecratio, reseruantur xxviii.
papæ & episcopis propter cupiditatem lucri temporalis & honoris.

Vniuersitates,studia,collegia,graduatiões & magisteria in eisdem,sunt uana gen xxix.
tilitate introducta,& tantum prosunt ecclesiæ sicut diabolus.

Excõmunicatio papæ uel cuiuscũq̃ plati nõ est timẽda,qa est censura Antichristi. xxx.

Peccant fundantes claustra,& ingredientes sunt uiri diabolici. xxxi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

xxxiij. Ditare clerum, est contra regulam Christi. D

xxxiij. Sylvester papa & Constantinus imperator errauerunt ecclesiam dotando.

xxxiiij. Oēs de ordine mendicantiū, sunt hæretici: & dāres eis eleemosynā, sunt excōicati.

xxxv. Ingredientes religionem aut aliquem ordinem, eo ipso inhabiles sunt ad seruandum diuina præcepta, & per consequens ad perueniendum ad regna cælorum, nisi apostatauerint ab eisdem.

xxxvi. Papa cum omnibus clericis suis possessionem habentibus, sunt hæretici, eo q̄ possessionem habēt, & cōsentientes eis, omnes uidelicet domini seculares & cæteri laici.

xxxvij. Ecclesia Romana est synagoga sathanæ, nec papa est immediatus et proximus uicarius Christi & apostolorum.

xxxviij. Decretales epistolæ sunt apocryphæ, & seducunt à Christi fide: & clerici sunt stulti qui studēt eas.

xxxix. Imperator & dñi seculares seducti sunt à diabolo, ut ecclesiā dotarēt bonis tpalib⁹.

xl. Electio papæ à cardinalibus, per diabolum est introducta.

xli. Non est de necessitate salutis, credere Romanam ecclesiam esse supremam inter alias ecclesias. Error est, si per Romanam ecclesiam intelligat uniuersalem ecclesiam aut concilium generale, aut pro quanto negaret primatum summi pontificis super alias ecclesias particulares. E

xlij. Fatuum est credere indulgentijs papæ & episcoporum.

xliij. Iuramēta illicita sunt, quæ fiūt ad roborandū hūanos cōtract⁹ et cōmercia ciuilia.

xliij Augustinus, Benedictus, Bernardus, damnati sunt, nisi pœnituerint de hoc q̄ habuerūt possessiōes, & instituerunt & intrauerunt religiōes, & sic à domino papa usq̄ ad • infimum religiosum omnes sunt hæretici.

al, ultimum

xlv. Omnes religiones indifferenter introductæ sunt à diabolo. Idēq̄ Ioannes Vuicleff libros dialogum & trialogum per ipsum nominatos, & plures alios tractat⁹, uoluminа & opuscula composuit, in quib⁹ præscriptos & plures alios dānabiles inseruit & dogmatizauit articulos, quos libros ad sui peruersi dogmatis publicationem publice legendos exposuit, ex quibus insuper multa scandala, dāna animarum & pericula in diuersis regionibus, & præsertim Angliæ & Bohemiæ regnis, secuta sunt, aduersus

al, uirtute

quos articulos atq; libros in dei • ueritate exurgentes magistri & doctores uniuersitatum & studiorum Oxonien sis & Pragensis, articulos prædictos scholastice diu post reprobarunt. Reuerendissimi insuper patres archiepiscopi, episcopi, pro tempore Cantuarien sis & Eboracensis sedis apostolicæ legati in Angliæ, & Pragensis in Bohemiæ regnis, condemnarunt libros etiam eiusdem Ioannis Vuicleff comburendos fore. Dictus archiepiscopus Pragensis sedis apostolicæ commissarius in hac parte, sen F tētialiter iudicauit, & eorum qui superessent, prohibuit lectiōem. Rursus his ad notitiam sedis apostolicæ & generalis concilij deductis. Romanus pontifex in cōcilio Romanorum ultimo celebrato, dictos libros, tractatus et opuscula condemnauit, iubens illos publice concremari, districtius inhibendo, ne quis Christi nomine insignitus, auderet aliquē seu aliquos seu aliqua ex dictis libris, uoluminibus, tractatibus et opusculis legere, exponere uel tenere, aut illis quomodolibet uti, uel illos, nisi in ipsorū reprobationem, allegare publice uel occulte. Et ut de medio ecclesiæ illa pericul osa spurcissimaq; doctrina eliminaretur, iussit omnes per locorum ordinarios, libros, tractatus, uolumina et opuscula huiusmodi, autoritate apostolica per censuram ecclesiasticam (etiam si opus esset cum adiectione, q̄ cōtra non parentes procederetur tanq̄ cōtra fautores hæresis) diligēter ingri, et reptos ac repta, publice ignibus cōcremari.

Hæc autem sancta synodus præfatos articulos XLV. examinari fecit, et sæpius recenseri per plures reuerendissimos patres ecclesiæ Romanæ cardinales, episcopos, abbates, magistros in theologia, doctores iuris utriusq; et plures notabiles in multitudine copiosa: quibus articulis examinatis, fuit repertum (prout in ueritate est) aliquos et plures ex ipsis, fuisse et esse notorie hæreticos et à sanctis patribus reprobatos, alios non

A non catholicos, sed erroneos, alios scandalosos & blasphemos, quosdam plarum auri-
um offensiuos, nonnullos corum temerarios & seditiosos. Compertum est etiam, li-
bros eius plures alios articulos continere simillium qualitatum, doctrinamq; in dei ec
clesia uesanam, & fidei ac moribus inimicā inducere. Propterea in nomine dñi nostri
Iesu Christi hæc sancta synodus sententias prædictorum archiepiscoporum ac concil
ij Romani ratificans & approbans, prædictos articulos & eorum quemlibet, libros
eiusdē dialogū & trialogū p eundē Ioannē Vuicleff nominatos, & alios eiusdem au-
toris libros, uolumina, tractatus & opuscula, quocunq; nomine censeantur, quos hic
haberi uult pro sufficienter expressis, hoc perpetuo decreto reprobat & condemnat.
Et eorundem librorum & cuiuslibet ipsorum lectionem, doctrinam, expositionem
et allegationem, nisi ad eorum reprobationem, omnibus Christi fidelibus prohiben-
do inhibemus omnibus et singulis catholicis sub anathematis interminatione, & ne
de cætero dictos articulos uel ipsorum aliquem audeant publice prædicare, dogma-
tizare, tenere, uel quomodolibet allegare, nisi ad eorum reprobationem, ut dictum
est, iubens illos libros & tractatus, uolumina & opuscula prælibata publice concre-
B mari, prout decretum fuerat in synodo Romana, sicut superius est expressum. Super
quibus exequendis & debite obseruādis, mandat p̄dicta sancta synodus ordinarijs lo
corū uigilanter intendere, put ad quēlibet ptinet, secundū iura & canonicas sanctiōes,

¶ Concilium pronunciat hæreticum Ioannem Vuicleff, ac memoriam
eiusdem condemnat, & mandat exhumari ossa ipsius.

Insuper quia autoritate sententiæ & decreti Romani concilij, mandatoq; ecclesiæ
& sedis apostolicæ datis dilationibus debitis, processum fuit super condemnatiōe di
cti Ioannis Vuicleff & suæ memoriæ, edictis propositis denunciationibusq; ad uocan
dū eos, q eundē siue eius memoriā defendere uellēt, si q penit⁹ existerēt. Nullus uero
cōparuit qui eundem siue eius memoriam defensaret. Examinatis insuper testibus su
per impœnitentia finali pertinaciaq; dicti Ioannis Vuicleff per commissarios deputa
tos per dominum Ioannem papam modernum & hoc concilium, seruatisq; seruan-
dis, put in tali negocio postulat ordo iuris, de eius impœnitentia ac finali pertinacia,
per euidentia signa testibus legitimis comprobata, fuit legitime facta fides. Propter-
ea instante procuratore fiscali, edictoq; proposito ad audiendum sententiam ad hanc
diem, hæc sancta synodus declarat, diffinit, & sententiat, eundem Ioannem Vuicleff
C fuisse notorium hæreticum, pertinacē, ac in hæresi decessisse, anathematizando ipsum
pariter & suam memoriam condemnando, decernitq; & ordinat, corpus & eius ossa
(si ab alijs fidelibus corporibus discerni possint) exhumari, & procul ab ecclesiæ se-
pultura iactari, secundum canonicas & legitimas sanctiones. Super quibus lectura,
publicatione, pronunciatione & diffinitione siue condemnatione, dominus Ostien.
præsidens, & dicti quatuor nationum quatuor præsidentes, interrogati an placeret,
responderunt omnes, & primo Ostien. deinde nationum præsidētes, quòd placeret.
Et approbauerunt omnia prædicta.

SESSIO NONA, IN QVA PRODVCEBATVR executio citationis contra Ioannem papam uicesimumtertium.

DIE lunæ decimatertia mensis Maij supradicti fuit sessio generalis in eccle-
sia cathedrali Constantien. supradicta, in qua præsidebat reuerendissimus
pater dominus Ioannes episcopus Ostien sis cardinalis Viuarien sis. Cui ses-
sioni interfuit serenissimus princeps Sigismundus Romanorum & Hun-
gariæ rex cum suis nobilibus & insignijs regalibus. Et fuit cantata missa de angelis, ui
delicet, Benedicite omnes angeli &c. per reuerendum patrem dominum Robertum
episcopum Saresbirien sem nationis Anglicanæ. Qua quidem missa cantata, legeban
tur letaniæ & alia more aliarum sessionum, cum euangelio, Erunt signa in sole & luna Lucæ, 21. c
&c. Deinde uero dominus Andreas electus Poznanensis, legebat quasdam conclusi
ones & literas, quarum tenores sequuntur, & sunt tales:

Sacro

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sacrosancta Constantien. synodus, ecclesiam catholicam repræsentans, in spiritu D
sancto legitime congregata. Auditis & intellectis propositis & petitis per procura-
tores huius sacri concilij generalis contra dominum Ioannem papam XXIII. inten-
dentes in hac causa cum maturitate & mansuetudine & charitate in spiritu sancto pro
cedere, præfatum dominum Ioannem, quoad præmissa contra eum proposita & pe-
tita, usq; ad diem crastinũ hora qua celebrabitur sessio, de solita benignitate expectan
dum decernit, & super iam propositis seu petitis p parte eius fore rũdendum.

¶ Concilium dat commissarios in causa inquisitionis contra Ioannem papam uigesimumtertium.

Item dicta sancta synodus deputat & constituit supra propositos contra dictum
dominum Ioannem papam XXIII. commissarios reuerendissimos dominos cardina
les de Vrsinis, & tituli sancti Marci, necnõ reuerendos patres dominos episcopos Cõ-
cordiensem & Taruisinum, ac Ioannem de Bononia sacri palatij apostolici causarum
auditorem, natiõis Italicæ. Et episcopum Dolen. & abbatem sancti Lupi, necnõ Guil
lermum Malignis dicti palatij auditorem, nationis Gallicanæ. Et episcopum Mer-
seburgen. auditorem, natiõis Germanicæ. Episcopum Lichfelden. & abbatem beatæ E
Mariæ extra muros Eboraci, nationis Anglicanæ. quibus dat potestatem super præ
dictis testes recipiendi, citandi & compellendi, ipsosq; examinandi secundum petitio
onem prædictorum promotorum, prout materia causæ requirit, ita q; quilibet ipso-
rum tres, possint prædicta inchoare, perficere & finire, & super notorietate & scan-
dalizatiõe & incorrigibilitate dictorum criminum plenariã relatiõem facere, & ad
finem procedendi contra dictum papam, ut iuris fuerit & rationis.

¶ Concilium deputat suos iudices.

Item dicta sancta synodus constituit & deputat in iudices seu commissarios ad au
diendum omnes causas, ad dictam sanctam synodum per appellationem seu quere-
lam deductas, deuolutas, seu deducendas & deuoluendas, reuerẽdissimos patres Mat
thæum episcopum Pistorien sem nationis Italicæ, Ioannem episcopum Vauren sem
nationis Gallicanæ, Nicolaum episcopum Plocen sem nationis Germanicæ, & Ro-
bertum episcopum Saresbirien. natiõis Anglicanæ, quibus dat potestatem in prædic
tis citandi in curia & extra eam, & alia faciendi quæ ad dictas causas pertinent, & p-
tinebunt usq; ad sententiam diffinitiuam exclusiue.

¶ Concilium deputat sessionarios.

Item dicta sancta synodus constituit & deputat sessionarios, pro ordinando domi F
nos platos, ambasiatores & cæteros in sessionibus cõcilij, prout fieri solitum est, uideli
cet de natiõe Gallicana antiquos noiatos, et de natiõe Italica dñm Ioannẽ de sancto Se
uerino, & p natiõe Germanica magistrũ Euerhardũ Lupi. Prædictis lectis & publi-
catis, promotores petierunt ab ipsa synodo, si placerent, adijcientes si aliquis esset cui
nõ placeret, iuxta autoritatem & facultatem concilij posset surgere, & dicere id quod
sibi placeret. Et sic fuit ab õmnibus responsum per dominum præsidentem & õnes
alios, placet, nemine discrepante.

SESSIO DECIMA.

DIE martis decima quarta mensis Maij supradicti, fuit sessio generalis in ecc
clesia cathedrali Constantien. supradicta, in qua reuerendus pater domi-
nus Bertrandus episcopus sancti Flori ambasiator regis Cypri, cãtauit ofi-
ficium missæ de sancta trinitate. Et præsidebat in eadem sessione reueren
dissimus pater dominus Ioannes episcopus Ostien sis cardinalis Viuarien. rege Ro-
manorum ibidem præsente in insignijs regalibus cum suis nobilibus. letanijs & alijs
in sessionibus legi consuetis, lectis & peractis, reuerendissimus pater dominus Ioan-
nes patriarcha Antiochenus, legebat decretum suspensionis papæ, cuius tenor sequi-
tur in hunc modum:

Sacro

A Sacrosancta generalis synodus Constantien sis, ecclesiam catholicam repræsentãs,
ad extirpationem præsentis schismatis, & reformatiõem ecclesiæ in capite & in mem
bris faciendam, in spiritu sancto legitime congregata, uniuersis Christi fidelibus uni
onem, pacem ecclesiæ & omne bonum. Pridem post clandestinum recessum domi
ni Ioannis papæ XXIII. ab hac ciuitate Constantien. & hoc generali Constantien. con
cilio, unionis & pacis ecclesiæ perturbatiuum & impeditiuum, ipsam ecclesiã scan-
dalizãtem, per nõnullos cardinales ac prælatos & alios notabiles uiros ad eum ex par
te huius sacri cõcilij legatos transmissos, eundem requiri & moneri mandauimus &
fecimus cum debita instantia, quatenus ad hoc sacrum cõcilium & ad hanc ciuitatem
Constantien. rediret, ea quæ pertinebant ad extirpatiõem præsentis schismatis, & re-
formationem ecclesiæ in capite & in membris impleturus, & cum effectu faciurus,
sicut promiserat, uouerat, iurauerat, ac in suis literis super cõuocatione dicti concilij
concessis, se facturum publicauerat: & cum id facere nolle, facto, non redeundo, & ad
loca magis longinqua fugiendo, ostenderet, fuimus per uenerabiles uiros magistros
Henricum de Piro in decretis licentiatum, & Iohannẽ de Scribanis de Placentia, cau
sarum & negociorum huius sacri concilij promotores & procuratores, instanter re
quisiti, quatenus ipsum dominum Ioannem papam, notorium Simoniacum, notori-
B umq; bonorum & rerum ac iurium Romanæ & aliarum ecclesiarum dei dilapidato
rem, fautorem huius pestiferi schismatis, ac alijs criminibus grauibus ecclesiã dei scan
dalizantibus, nedum infamatum, sed illis in scandalum ecclesiæ notorie irretitum &
incorrigibilem, qui sic (ut præmittitur) clandestine hora suspecta & in habitu trãsfor
mato, à dictis ciuitate & concilio generali fugit & recessit, gregem dominicũ ut mer-
cenarius deserens, hæresumq; extirpationem & generalem ecclesiæ reformationem,
cui se submiserat, per dictum sacrum concilium in capite & in membris faciendã, eui
tare cupiens, ad redeundum & reuertendum ad ciuitatẽ Constantien. & hoc sacrum
generale concilium debite compellere, & eum ad hoc etiam per edictum publicum,
in ualuis ecclesiarum & aliorum locorum (ut est moris) affigendum citare, & euoca
re personaliter, citationemq; super hoc in forma iuris debita contra eum ac eius fau-
tores, receptatores & sequaces decernere et concedere, et aliàs in et super præmissis
contra eos procedere dignaremur, prout requirunt canonicæ sanctiones. Ob quam
causam iustitiæ debitum exequi uolentes, prout tenemur, contra eundem dominum
Ioannem papam XXIII. & alios præfatos citationem personalẽ decreuimus, ipsumq;
& alios prædictos per edictum publicum in ualuis ecclesiarum maioris & sancti Ste
C phani ac portis dictæ ciuitatis affixum, nec nõ per audientiam contradictarum (ut est
moris) ad comparendũ corã nobis nona die ab executione citationis huiusmodi cõ-
putãda, citari mãdauimus & fecimus, uisuros & audituros p nos ordinari, decerni, &
declarari, dictũ iam clandestinum recessum fuisse & esse ecclesiæ dei damnosum, scan
dalosum, & opprobriosum, ac unionis & pacis ecclesiæ perturbatiuum & impediti-
uum, huiusq; nefandissimi schismatis nutritiuum, & roboratiuum, hæresiq; & suspi
cionis fidei incentiuum, & à bono unionis & pacis ecclesiæ præfatæ promissionibus,
uotis & iuramentis per ipsum dominum Ioannem papam super hoc factis deuiati-
uum, testésque super notorietate dictorum criminum ad finem procedendi contra
eos super talibus, tanquam super notorijs, iurare uisuros, causásque, cur ipse do-
minus Ioannes papa ab omni administratione spirituali & temporali ex nunc sus-
pendi non debet, propter ipsius malam administrationem notorie Simoniacam, bo-
norum & iurium Romanæ & aliarum ecclesiarum dilapidationem notoriam,
eius facto culpabili contingentem, ac ipsius super præmissis incorrigibilitatem ma-
nifestam, & aliàs in & super præmissis, & alijs ecclesiam dei scandalizantibus notorie
contra eum ad electionem à papatu seu electionis huiusmodi declarationem, & alijs
per prædictos promotores propositis & promouendis, de iure & iustitia responsu-
ros, & aliàs in causa & causis & negocio huiusmodi debite processuros, ac proce-

di

Universidad de Deusto
Biblioteca

di uiſuros,aliaſq; dicturos, facturos & aduituros,ut iuris fuerit & rationis,indeq; iu D
ſtitiæ complementum ſuper præmiſſis uſque ad diffinitiuam ſententiam recepturos,
ſicut in aliis noſtris inde confectis literis & inſtrumentis ſuper eorum executione in-
de receptis latius continetur. Et ſubſequẽter dicta die nona, quæ fuit dies lunæ XIII.
huius menſis Maij,coram nobis ſeſſionem publicam in eccleſia maiori dictæ ciuitatis
de mane celebrantibus, comparuerunt prædicti promotores, & contumaciam dicti
domini Ioannis papæ citati,perſonaliter non comparentis,accuſarunt, & in eius con
tumaciã petierunt,illum ab adminiſtratiõe papali propter cauſas ſuperius expreſſas
ſuſpendi,& aliàs contra illum iuxta fines in literis dictæ citationis comprehenſos,pe
cedi. Nos cum maturitate & manſuetudine & charitate in hac cauſa procedere in-
tendentes,dictum dominum Ioannem papam per quatuor præſidentes quatuor na-
tionum huius ſacri cõcilij generalis Conſtantien.uidelicet Ioannem patriarcham An
tiochenum, Antonium archiepiſcopum Ragunſinum , Nicolaum archiepiſcopum
Gueſnen.& Nicolaum epiſcopum Bathonien.ſem cõmiſſarios,& per nos ad hoc depu
tatos,in ualuis dictæ eccleſiæ maioris alta & intelligibili uoce uocari , & proclamari
trina uice fecimus ad cautelã, protonotarijs ſedis apoſtolicæ & aliis notarijs publicis
cum eiſdem ad id rogatis,ibidem unà cum populi multitudine præſentibus. Et tan-
dem facta nobis ilico ſuper hoc relatione per commiſſarios præfatos,quod idem do E
minus Ioannes papa ſic citatus,uocatus & proclamatus,minime comparebat, adhuc
ipſum de benignitate eccleſiæ ſolita uſq; ad ſeſſionem diei præſentis in dicta eccleſia
maiori per nos celebrandam, expectandum decreuimus, ut in proceſſu dictæ cauſæ
& inſtrumentis inde receptis, latius noſcitur cõtineri. Cum autem hoc die præſenti,
quæ eſt XIIII.huius menſis Maij,comparuerint coram nobis dicti promotores, pe-
tentes per nos pronunciari,decerni,& declarari,eundem dominum Ioannem papam
propter malam adminiſtrationem eius notorie Simoniacam, bonorumq; & iuri-
um Romanæ & aliarum eccleſiarum dilapidationem notoriam,facto & culpa ipſius
domini Ioannis papæ contingentem,deiq; eccleſiam ſcandalizantem, ab omni admi-
niſtratione papali & ſpirituali & temporali ante omnia ſuſpendi, & ulteri⁹ crimina
præfata contra eum per dictos promotores propoſita,fuiſſe & eſſe notoria,& in illis
tanquam ſuper notorijs contra eum fore procedendum,etiam per nos pronunciari,
decerni,& declarari,& aliàs contra eum procedi,ut iuris eſt,& aliàs petitum fuit,nos
debitum iuſtitiæ exequi,& indemnitati eccleſiæ ac periculis animarum,quantũ cum
deo poſſumus,obuiare uolẽtes,præfatum dominum Ioannem papam ex ſuperabun
danti,iterato in ualuis maioris dictæ eccleſiæ alta & intelligibili uoce ter uocari & p⁹ E
clamari fecimus per Franciſcum Florentinũ,& Lucidum de comite cardinales & ali
os commiſſarios prælibatos,ut eſt moris. Et deinde facta nobis relatiõe per eos, quòd
non comparebat,decernentes eundem fore contumacem , ad noſtram ordinationem
ſuper præmiſſis hincinde propoſitis & petitis, procedendũ duximus in hũc modũ.

In nomine ſanctæ & indiuiduæ trinitatis, patris & filij & ſpirituſancti, Amen.
Quia nobis legitime conſtat, dominum Ioannem papam XXIII. à tempore quo fuit
aſſumptus ad papatum uſq; nunc, papatum ipſum & politiam eccleſiæ in ſcandalum
notoriũ ipſi⁹ & eccleſiæ, male adminiſtraſſe, rexiſſe & gubernaſſe, uitaq; ſua dãna-
bili,eiuſq; nefandis moribus, populis exemplum uitæ malæ præbuiſſe & præbere,
& inſup eccleſias cathedrales,monaſteria,prioratus conuentuales & cætera beneficia
eccleſiaſtica precio appreciato Simoniace notorie diſtribuiſſe,bonaq; & iura Roma-
næ & aliarum eccleſiarum plurium notorie dilapidaſſe,quòdq; charitatiue monitus,
à præmiſſis deſiſtere noluit, ſed continue perſeuerauit & perſeuerat, eccleſiam dei in
præmiſſis notorie ſcandalizando:ea propter per hanc noſtram ſentẽtiam pronuncia
mus,decernimus,& declaramus,dictum dominum Ioannem papam ab omni admi-
niſtratione papali,ſpirituali & temporali, cauſis præmiſſis fore ſuſpendendum, &
ſuſpendimus,eiq; adminiſtrationẽ ipſam interdicimus in his ſcriptis,criminaq; præ-
miſſa

A miſſa contra eum ſuper mala adminiſtratione Simoniaca & dilapidatione notoria
ac eius mala uita eccleſiam ipſam ſcandalizante(prout præmittitur)propoſita,noto
ria exiſtere,ac de & ſuper eis tanquam de & ſuper notorijs procedendum fore,& pe
cedi debere ad finem eijciendi eum à papatu,prout iuris fuerit,declaramus. Quocir-
ca uos & quemlibet ueſtrum in domino exhortamur, uobiſq; & ueſtrum cuilibet in
uirtute ſanctæ obedientiæ & ſub pœna fautoriæ dicti ſchiſmatis, tenore præſentium
diſtricte inhibemus,ne uos ſeu aliquis ueſtrum cuiuſcunq; conditionis,ſtatus,gradus,
ſeu dignitatis,etiam ſi regalis,cardinalatus,patriarchalis,archiepiſcopalis,epiſcopa-
lis ſeu alterius cuiuſcunq; eccleſiaſticæ uel ſecularis exiſtat, dicto domino Ioanni papæ
ab omni adminiſtratione papali per nos (ut præmittitur) iuſte ſuſpenſo, contra di-
ctam noſtram ſuſpenſionis ſententiam de cætero directe uel indirecte obediat, pare-
at,intẽdat,aut de bonis,rebus,iuribus ſeu aliis emolumẽtis Romanæ eccleſiæ ex qua-
cunq; cauſa debitis,& ad eum ac papatum pertinentibus & ſpectantibus quouis mo-
do reſpondeat,decernentes ex nunc contra facientes ſcienter contrarium , tanquam
contra fautores dicti ſchiſmatis,eiuſq; domini Ioannis papæ fautores & ſequaces, ad
B pœnas iuris & alias (ut fuerit rationis)auctoritate huius ſanctæ ſynodi fore pceden
dum, necnon irritum & inane , quicquid à quoquam quauis auctoritate ſcienter uel
ignoranter in contrarium contigerit attentari. Datum Cõſtantiæ prouinciæ Magun
tinen.in ſeſſione publica in eccleſia maiori ſolenniter celebrata die martis XIIII. men
ſis Maij, Anno domini M.CCCC.XV.indictione octaua,pontificatus præfati domi
ni papæ XXIII,anno quinto.

SESSIO VNDECIMA.

DIE ſabbati uigeſimaquinta menſis Maij ſupradicti, fuit tenta ſeſſio genera
lis in eccleſia maiori Conſtantien. ſupradicta, in qua præſidebat reueren-
diſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtien. & erat ibidem præſens
ſereniſſimus princeps dominus Sigiſmundus Romanorum & Hungariæ
rex in inſignijs regalibus,cum nobilibus ſuis ſibi miniſtrantibus. In qua quidem ſeſſi
one fuit cantata miſſa de ſpirituſancto, per reuerendum patrem dominum epiſco-
pum Atrebatenſem. Qua cantata,legebantur letaniæ, & alia in ſeſſionibus fieri con-
ſueta. His autem pactis,dominus Andreas electus Poſznanien.ſis,legebat articulos for-
C maros contra dictum Ioannem papam, & Bartholdus Vuildingenenſis auditor, in
ſumma dixit & declarauit,ſi articulus erat probatus, exponens per tot teſtes cum eo
rum quãtitate,qualitate & dignitate. quibus articulis & ſummario atteſtationum ex-
poſitis,fuit ad inſtantiam promotoris commiſſum deputatis , ad portandum dictos
articulos papæ & ſummaria ad reſpondendum eiſdem ,& eundem ulterius citan-
dum ad audiendam ſententiam ad proximam ſeſſiõem. Poſt hæc autem fuit petitum
per ꝓcuratorem concilij,an placeret omnibus, ꝙ fieret ꝓceſſus iuxta ꝑ eum petita.
Et primo dominus Ioannes epiſcopus Oſtien. reſpondit pro collegio & ſeipſo, quòd
placeret: Subſequenter exiſtentes in ambone, uidelicet archiepiſcopus Mediolanen.
pro natione Italica, Andreas Poſznanien. electus pro natione Germanica, abbas ſan-
cti Lupi pro natione Gallicana, Thomas Polten. protonotarius pro natione Anglica-
na, reſponderunt, placet: & ulterius per totius ſynodi ſuppoſita reſponſum fuit, pla-
cet. Quibus ſic peractis, idem Andreas electus Poſznanien. quoddã decretũ ꝓ appro
batione ſcripturaꝝ & deputatiõis legebat & publicabat, cuius tenor ſequitur, & ẽ talis,

¶ Decretum deputationis notariorum.

Item conſtituit & deputat & ordinat dicta ſancta ſynodus pro qualiber natione
unum protonotarium, uidelicet pro natione Gallicana Ioannem de Trembleyo, pro
natione Italica Iacobum Rhodini de Ianua, pro natione Germanica Hermannum de
Duuerck, pro natione Anglicana Thomam Polten.

Universidad de Deusto
Biblioteca

al. Girardi
al. Guastis
al. Gumpertū

Item notarios nationum, uidelicet p natione Gallicana Michaelem Bolsonis, & Io D
annem de Guiardi. Pro natiõe Italica Bartholomæũ de Gnosis, & loãnem Azel. Pro
Germanica natiõe Sumperrum fabri, & Giseleum fonentem. Et p natiõe Anglica
na Guillermum Porezell. quibus dat autoritatem & plenariã potestatem, oĩa et sin
gula in sacro p̃senti Constantien. cõcilio dictata, acta, actitata, ꝓmulgata, publicata,
lecta, petita, & omnia alia quæcunq; gesta & facta, & omnia quæcunq; in posterum
dicenda, agenda, actitanda, ꝓmulganda, publicanda, legenda, perenda, & quæcunq;
alia in & p dicto sacro cõcilio, & ad dictum sacrum concilium quomodolibet perti
nentia, facienda, & peragenda, in formam publicã redigendi, & aliàs cõscribendi. Ap
probatq; dicta sancta synodus oĩa & singula p ipsos ꝓnotarios & notarios in dicto
sacro concilio, & ad ipsum sacrum cõcilium quomodolibet pertinẽtia, conscripta: et
tam in publicam formã, q̃ aliàs in scriptis seu actis quomodocũq; redacta usq; nunc,
sub quibuscunq; uerbis per dictum sacrum concilium fuerint statuta, decreta, ordina
ta, pronunciata, et quomodolibet diffinita. Quo decreto lecto, fuit petitum per procu
ratorem, an placeret prout pronunciatum extitit. fuitq; responsum per præsiden
tem sessionis huiusmodi, et etiam quatuor præsidentes quatuor nationum, & deinde E
per totius synodi suppositum, per uerbum, placet.

SESSIO DVODECIMA, IN QVA COMMISSARII ad Ioannem papam fecerunt relationem, & lata fuit sententia diffinitiua contra ipsum.

DIE mercurij uigesima nona mensis Maij supradicti, fuit sessio generalis in
ecclesia maiori Cõstantiensi, in qua p̃sidebat reuerẽdissimus pater dñs Ioan
nes episcopus Ostien. cardinalis Viuarien. p̃sente serenissimo principe Si
gismũdo Romanorũ rege in insignijs regalibus, cũ suis nobilibus in eisdem
sibi seruientibus. Et fuit decantatum officium missæ de spiritusancto, p dñm patriar
cham Antiochenum. Quo cõpleto, dicebãtur letaniæ &c. ut moris est. Quibus pactis,
fuit facta relatio à legatis & nunciis missis ad Ioannem papam, p organum dñi Ioan
nis episcopi Vaurien. quemadmodum articulis & attestationibus cõtentis in ꝓcessu sa
cri Cõstantiensis cõcilij cõtra ipsum dñm Ioannem papam eidem exhibitis, offerẽdo
ex parte cõcilij ipsius, si quid uellet opponere, quod libere posset. Item intimato ei
dem termino ad proferendum sententiam quod rñdisset uerbo, se pro dei ecclesia &
eius unione plura feciisse, etiam anteq̃ fuisset in papam assumptus, & ante dicti cõcilij p
Cõstantiensis inchoationem, in quo etiam obtulit liberam papatus sui cessionẽ. Et q̃
turpiter ab inde recesserat, bene recognoscebat, maluisseq; illa die sine animæ suæ p̃
iudicio mortuus esse, q̃ ita turpiter recessisse. Quodq; cõtra ꝓcessum sacri cõcilij nullã
defensionem facere uolebat, sed ꝓut p schedulam sua manu subscriptam, datam cardi
nalibus q ad eum uenerant, cõtinebatur, uouebat, & p̃sentialiter promittebat stare ac
se in oĩbus cõformare oĩni ordinatiõi, declaratiõi & determinatiõi dicti sacri cõcilij,
ac insup omnimodum ꝓcessum p idem cõcilium cõtra eundem habitum, ratificabat,
asserens q̃ nõ aliter uoluit p̃dictis articulis rñdere, affirmans cõcilium Cõstantiense
sanctissimũ esse, errareq; nõ posse, ac cõcilij Pisani cõtinuatiuum; & q̃ ipsi sacro Con
stantiensi concilio nunq̃ cõtradicere uellet, etiã si in Bononia aut aliàs quouis loco sibi
magis accepto psonaliter iã esset, cũ id sibi minus nõ esset, q̃ publice fateri se in papatu
nullum ius habere. De sententia aũt ferẽda quod summe sibi placeret, ut q̃ cito lata fo
ret eidẽ referret, quã oĩni reuerentia etiã cũ birreti sui depositiõe recipet, & eã quam
tũ in se foret, cõfirmaret, ratificaret, approbaret, & emologaret, ꝓut dictũ ꝓcessum
ac oĩa cõtra ipsum in cõcilio gesta, ex tunc ratificabat, approbabat & cõfirmabat, p̃
mittebatq; cõtra ea se aliquo processu tẽporis non uenire. Prædicta relatione comple
ta, reuerẽdus pater dñs episcopus Atrebaten. legebat sententiã diffinitiuã cõtra Ioan
nẽ papã XXIII, ac constitutiones quasdã, quarũ tenores sequuntur hoc modo:

Quod

¶ Quod non procedatur ad electionem papæ, si contingat sedem uacare, sine expresso consensu concilij.

Sacrosancta generalis Constantiensis synodus ecclesiam catholicam repræsentãs, ad extirpationem præsentis schismatis & errorum, ecclesiæq; reformationem in capite & in membris faciendam, in spiritusancto legitime congregata, ad facilius & liberius & utilius unionem ecclesiæ cõsequendam, ꝓnunciat, decernit, statuit & ordinat, ut si cõtingat sedem apostolicam quouis modo uacare, in prima uacatione ad electionem futuri summi pontificis nullo modo procedatur sine deliberatione & consensu huius sacri generalis cõcilij. Et si cõtrarium fieret, sit ipso facto irritum & inane auctoritate dicti sacri cõcilij. Nullusq; electum cõtra hoc decretum in papam recipiat, nec illi ut papæ quomodolibet adhæreat uel obediat, sub pœna fautoriæ dicti schismatis & maledictionis æternæ. puniantur q̃ hoc casu eligentes & electus, si cõsentiat, ac illi adhærentes, pœnis p hoc sacrum cõcilium ordinandis. Suspenditq; dicta sancta synodus pro bono unionis ecclesiæ omnia iura positiua, etiam in concilijs generalibus edita, & ipsorum statuta, ordinationes, constitutiones & consuetudines, priuilegia q
B buscunque concessa, & pœnas contra quoscũq; editas, inquantum effectũ dicti decreti impedire possent quoquo modo.

¶ Sententia diffinitiua contra Ioannem papam XXIII.

In nomine sanctæ & individuæ trinitatis, patris & filij & spũssancti, Amen. Sacrosancta gñalis synodus Cõstantiẽsis, in spũsancto legitime cõgregata, uniuersalẽ ecclesiã rep̃sentãs, inuocato Christi noĩe, solũ deũ p̃ oculis habens, uisis articulis in hac causa cõtra dñm Ioannẽ papã XXIII. formatis & oblatis, ac probatiõibus eorũdem factis, eiusdem submissione spontanea, unà cum toto processu huius causæ habita matura deliberatiõe sup eisdem, p hanc sentẽtiam diffinitiuam quam fert in his scriptis, pronunciat, decernit & declarat, recessum p præfatum dominum Ioannem papam XXIII. ab hac ciuitate Constantiensi & dicto sacro Cõstantiæ cõcilo generali, clandestine & de nocte, hora suspecta, in habitu dissimulato & indecẽti factum, fuisse & esse illicitum ecclesiæ dei, & dicto concilio notorie scandalosum, pacis & unionis ecclesiæ turbatiuum & impeditiuum, schismatis inueterati nutritiuum, à uoto, promissione & iuramento per ipsum dominum Ioãnem papam deo & ecclesiæ & huic sacro concilio præstitis deuiatiuum, ipsumq; dominum Ioannem Simoniacum notorium, bonorumq; & iurium nedum Romanẽsis, sed aliarum ecclesiarum plurium, & aliorum locorum piorum dilapidatorem notorium, malumq; spiritualium & temporalium ecclesiæ administratorem & dispensatorem fuisse & esse, suis detestabilibus inhone-
C stis uita & moribus ecclesiam dei et populum Christianum notorie scandalizantem, ante eius assumptionem ad papatum, & post usq; ad ista tempora, ipsumq; per præmissa ecclesiam dei & populum Christianum notorie scandalizasse & scandalizare, postq; monitiones debitas & charitatiuas, iteratis & crebris uicibus eidem factas, in præmissis malis et arrogantia pertinaciter perseueraſse, secq; ex hoc notorie incorrigibilem reddidisse, ipsumq; propter præmissa et alia crimina in processu dictæ causæ contra eum deducta et contenta, tanquam indignum et inutilem et damnosum, à papatu et omni eius administratione spirituali et temporali amouendum, priuandum, et deponendum fore. Et cum hoc dicta sancta synodus amouet, priuat, et deponit, uniuersos et singulos Christicolas, cuiuscunque status, dignitatis, uel conditionis existant, ab eius obedientia, fidelitate et iuramento absolutos declarando. Inhibendo insup uniuersis Christi fidelibus, ne eũdem (ut præmittitur) à papatu sic depositum, de cætero in papam nominent, aut illi tanq̃ papæ adhæreant, seu quoquo modo obediant. Et nihilominus ex certa scientia et de plenitudine potestatis supplet dicta sancta synodus omnes et singulos defectus, si qui forsan in p̃missis aut aliquo p̃misſorum interuenerunt, cumq; ad standum & morãdum in aliquo bono loco et honesto, sub custodia tuta sereniſſimi principis domini Sigismũdi Romanorum et Hungariæ &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

regis,uniuersalis ecclesiæ aduocati et defensoris deuotissimi,nomine dicti sacri gñalis D
cõcilij,q̃diu dicto sacro cõcilio gñali ꝓ bono unionis ecclesiæ dei uidebit̃,condemnan
dum fore,& eadem sententia condemnat. Alias uero pœnas,quæ pro dictis criminis
bus & excessibus inferri deberent iuxta canonicas sanctiones, dictum concilium ar
bitrio suo reseruat declarandas & infligendas,secundum quod rigor iustitiæ uel mi
sericordiæ ratio suadebit.

¶ Quod neuter contendentium reeligatur in papam.

Item statuit, decernit & ordinat dicta sancta synodus ꝓ bono uniõis ecclesiæ del,
ꝓ nullo unq̃ tempore reeligat̃ in papam dñs Balthasar Cossa, nup loãnes papa xxiij.
nec Angelus de Corario Gregorius XII.nec Petrus de Luna Benedict⁹ XIII.in suis
obedientijs sic nominati. Et si contrariũ fieret,id sit ipso facto irritum & inane. Nul
lusq̃ cuiuscũq̃ dignitatis uel p̃eminentiæ,etiam si Imperiali, regali, cardinalatus uel
pontificali dignitate p̃fulgeat,eis uel eor̃ alteri contra hoc decretum ullo unq̃ tẽpo
re obediat seu adhæreat,sub pœna fautoriæ dicti schismatis et maledictionis æternæ,
ad quas contra præsumptores, si qui in posterum fuerint,etiam cum inuocatiõe bra
chij secularis & aliàs rigide procedatur. Datum Constantiæ prouinciæ Maguntinen
sis,in sessione publica in maiori ecclesia solenniter celebrata,die mercurij XXIX.men
sis Maij,anno domini M.CCCC.XV.indictione octaua. E

¶ Pro iudicibus,ꝓ uocentur prælati absentes.

Item decernit dicta sancta synodus,ꝓ quatuor generales iudices deputati, debeant
uocare prælatos absentes ad synodum,& punire non uenientes, prout eis de iure &
secundum deum uidebitur expedire. Datum &c.

Quibus sic(ut præmittitur)lectis,dñs Ioannes episcopus Ostiensis præsidẽs,pro
posuit ꝓ si aliquis esset ibidem præsens, dictæ sententiæ diffinitiuæ contradicere uo
lens seu eius pnunciationi,surgeret,& diceret:& in casu quo non dixerit, habebitur
talis pro consentiente. Tunc nemine rñdente siue loquente, ipse dñs Ostiensis habuit
rñdere nomine collegij cardinaliũ,ꝓ placet. Deinde ipsi commissarij in ambone,gli
bet pro natione sua,uidelicet loãnes patriarcha Antiochenus pro natione Gallicana,
Nicolaus Merseburgensis pro natione Germanica, Antonius episcopus Concordi
ensis pro natione Italica,& Patriti⁹ Cartagien̄. pro natiõe Anglicana,placet,rñderũt.

SESSIO TREDECIMA.

DIE sabbati quintadecima mẽsis Junij,anno à natiuitate dñi M.CCCC.XV.
indictione.viij.fuit sessio gñalis in ecclesia maiori Constantiensi,in qua fu
it cantatum officium missæ de beata uirgine Maria,p reuerendum patrem F
dñm Ioannem Lutomusken̄.Quo completo, legebantur letaniæ &c.more
aliarum sessionũ, præsente ibidem serenissimo principe Sigismundo Romanorum
& Hungariæ &c.rege. Præsidebat in eadem sessione reuerendissimus pater dominus
Ioannes episcopus Ostien̄.cardinalis Viuarien̄.Ex deputatione uero ipsius synodi ar
chiepiscopus Mediolanensis legebat quasdam ordinationes & decreta, de cætero in
Romana ecclesia tenenda & obseruãda,quarũ tenores inferius sequunt̃ in hũc modũ:

In nomine sanctæ & indiuiduæ trinitatis, patris & filij & spiritussancti, Amen.
Cum in nonnullis mundi partibus quidam temerarie asserere præsumant,populum
Christianum debere sacramentum eucharistiæ sub utraq̃ panis & uini specie suscipe
re,& nõ solũ sub specie panis,sed etiam sub specie uini populum laicum passim com
municent,etiam post cœnam uel aliàs non ieiuni,& communicandum esse pertinaci
ter asserunt,contra laudabilem ecclesiæ consuetudinem rationabiliter approbatam,
quam tanq̃ sacrilegam damnabiliter reprobare conãtur:hinc est,ꝓ hoc præsens con
cilium sacrum gñale Constãtiense in spiritusancto legitime congregatum, aduersus
hunc errorem saluti fidelium prouidere satagens, matura plurium doctorum tã die
uini q̃ humani iuris deliberatione p̃habita,declarat,decernit,& diffinit,ꝓ licet Chri
stus

A stus post cœnam instituerit, & suis discipulis administrauerit sub utraq; specie panis
& uini hoc uenerabile sacramentum, tamen hoc non obstante,sacrorum canonum au
toritas laudabilis & approbata consuetudo ecclesiæ seruauit,& seruat, ꝓ huiusmodi
sacramentum non debet cõfici post cœnam,neq; à fidelib⁹ recipi nõ ieiunis,nisi in ca
su infirmitatis aut alterius necessitatis,à iure uel ecclesia cõcesso uel admisso. Et sicut
hæc cõsuetudo ad euitandũ aliqua pericula et scãdala est rõnabiliter introducta, ꝓ licet
in primitiua ecclesia hmõi sacramentũ recipetur à fidelibus sub utraq; specie, postea à
cõficiẽtibus sub utraq;,& à laicis tm̃modo sub specie panis suscipiat̃,cũ firmissime cre
dendũ sit,& nullatenus dubitandũ,integrum Christi corpus et sanguinẽ tam sub spe
cie panis,q̃ sub specie uini ueraciter contineri. Vnde cum huiusmodi consuetudo ab
ecclesia & sanctis patribus rationabiliter introducta, & diutissime obseruata sit,ha
benda est pro lege,quã nõ licet reprobare,aut sine ecclesiæ autoritate pro libito muta
re. Quapropter dicere,ꝓ hanc consuetudinem aut legem obseruare,sit sacrilegũ aut
illicitum,censeri debet erroneum:& ptinaciter asserẽtes oppositum præmissor̃,tan
q̃ hæretici arcendi sunt̃ et grauiter puniendi per diœcesanos locor̃ seu officiales eor̃,
B aut inquisitores hæreticæ prauitatis in regnis seu prouinciis, in quibus contra hoc de
cretũ aliqd fuerit forsan attentatũ aut p̃sumptũ,iuxta canonicas & legitimas sancti
ones,in fauorẽ catholicæ fidei cõtra hæreticos & eor̃ fautores salubriter adinuẽtas.

¶ Quod nullus presbyter sub pœna excommunicationis communicet populum sub utraq; specie panis & uini.

Item ipsa sancta synodus decernit & declarat sup ista materia, reuerendissimis in
Christo patribus & dominis patriarchis,primatibus,archiepiscopis,episcopis, & eo
rũ in spiritualibus uicarijs ubilibet constitutis, processus esse dirigendos, in qbus eis
cõmittatur, & mandet̃ autoritate huius sacri concilij sub pœna excõmunicationis, ut
effectualiter puniant eos contra hoc decretum excedẽtes,q̃ communicãdo populum
sub utraq; specie panis & uini exhortati fuerint,& sic faciendũ esse docuerint:& si ad
pœnitentiam redierint,ad gremium ecclesiæ suscipiant̃,iniũcta eis pro modo culpæ
pœnitentia salutari. Qui uero ex illis ad pœnitentiam redire non curauerint animo
indurato, p censuras ecclesiasticas per eos ut hæretici sunt coercendi, inuocato etiam
ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachij secularis. Quibus lectis, magister Ioannes de
Scribanis,& magister Henricus de Piro promotores,petierunt rñderi per dños Im
C peratorem,cardinales,& cæteros prælatos,an placeret. Præsidens autem dñs Ostien
sis rñdit nomine collegij cardinalium,placet. Similiter rex Romanor̃. Sic successiue
reuerendissimi patres dñi episcopi Antonius Concordien̄.pro Italica,Stephanus Do
lensis pro Gallicana, Nicolaus Merseburgensis pro Germanica, & Patritius Carta
giensis pro Anglicana,in ambone existentes responderunt,Placet.

¶ Sessio XIIII.in qua Carolus de Malatestis renunciauit papatui nomine domini Gregorij XII.

ANno à natiuitate domini M.CCCC.XV.apostolica sede uacante,regnante q̃
serenissimo & inuictissimo principe domino Sigismundo Romanor̃ Hun
gariæ &c.rege,regnorum suorum anno Hungariæ XXIX.Romanæ electi
onis quinto, coronationis uero primo, die autem Iouis quarta mensis Julij, fuit tenta
sessio generalis per sanctam synodum Constantiensem in ecclesia cathedrali Cõstan
tiensi supradicta, præsente ibidem dicto serenissimo dño Sigismundo Romanorum
& Hungariæ &c. rege cum insignijs regalibus, & nobilibus sibi in his seruientibus,
uidelicet dominis Lodouico comite Palatino Rheni in pomo siue mundo, Henrico
duce Bauariæ in ense,Friderico burgrauio Nurnbergensi in sceptro,& Andrea filio
Suevalæ barone de Hungaria,in corona ministrantibus,cæterisq; principibus in nu
mero copioso.Præsentibus ibidem reuerendissimis patribus Ioanne episcopo Ostien
si & Viuarien̄.cardinali,Angelo Laudẽ. Iordano de Vrsinis,cæterisq; cardinalibus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

patriarchis,archiepiſcopis,epiſcopis,abbatibus, & alijs patribus in copioſa multitu D
dine. In cuius quidem ſeſſiõis principio præfatus dominus Romanus rex indutus ue
ſtibus regalibus,receſſit de ſua ſede ſolita,& tranſiuit ad aliam ſedem poſitam in fron
te altaris, tanquam præſidens pro tunc in concilio, Ioanne Dominici tituli ſancti Si
xti cardinali Ragufino,& Carolo de Malateſtis domicello Arimínenſi,procuratoriꝫ
bus domini Angeli de Corario,Gregorij XII. in ſua obedientia nuncupati,ad autoriſ
zandum concilium,& cedendum papatui nomine dicti Gregorij,ſedẽtibus iuxta re
gem in quodam bancho reſpiciente uerſus congregationem ſynodi Conſtantienſis.
Deinde cantatis antiphona, Veni ſancte ſpũs,ac hymno, Veni creator ſpũs, dictaq;
al. Venner collecta de pace per dictum dominum cardinalem Viuarien. ſubſequenter per uene
rabilem uirum dominum Iob Benner protonotariũ domini Ludouici comitis Pa
latini,lectæ fuerunt duæ bullæ ſequentis tenoris:

Gregorius epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, dilectis filijs Ioanni tituli ſancti Sixti
presbytero cardinali apoſtolicæ ſedis legato,& Ioanni in patriarcham Conſtantino
al. noſtra politanum electo,noſtris & eiuſdem ſedis nunctijs, & uenerabili fratri Vuernero ar
chiepiſcopo Treuiren. necnõ nobilibus uiris Ludouico comiti Palatino Rheni,et Ca
rolo de Malateſtis domicello Arimineñ. in puincia Romandiolæ p nobis & ſancta E
Romana eccleſia rectori,Salutem & apoſtolicam benedictionem. Terrenas affecti
ones humanas tenebrarum conſtat librandas pro modulo luminationis,cum lux illa
Iohan. 8. b quæ dixit,Ego ſum lux mundi,ſe luminantem oſtendit: & pro quanto terreno deti
nentur affectu,minus illæ ſplendorem contingunt. In quo edocemur,errorem cauen
dum, amoremq; rectum ſequendum, ut noſtra omnia ad illam pacem quæ eſt cum
deo homini mortali feliciter conferenda,contra quam negare non poſſumus, impios
errores commiſſos circa papatum,noſq; aduerſantium aſtutijs repulſos ad pacem &
eccleſiæ Chriſti clarum ſtatum per uiam renunciationis pro progreſſu firmiter deſi
derantes,ut cum ſpes aliqua ſcintillaret occurrimus erogando. Ex eodem igitur affe
ctu continuato, intellecta prouidentia regia,cum affectione concordi ad eccleſiæ pa
cem cum nationibus quas uocauit ad ciuitatem Conſtantienſem,exhilarati,libẽti ani
mo prompti ſumus,ut ſemper fuimus,pro extirpatione horrendorum ſchiſmatum,
& integra unione merito optanda & perficienda, dimittere libere papatum,quam
uis nobis clarum ſit tam ex titulo ſanctæ memoriæ Vrbani VI. prædeceſſoris noſtri,
& canonica noſtra electiõe,quàm etiam clariſſime ex noſtra puritate cum efficaci uo
luntate & recta. Quapropter potius & altius rem ipſam & effectum qui intenditur, F
ac ſerenitatis regiæ cor,mentem,animum,& opera poſt ſui aduentum ad Conſtanti
am fructuoſa aduertentes, quamq; extrinſecus quouis artificio demonſtrauit,& cõ
al. quæ fidentes exinde de eius ſerenitatis diſpoſitione deo grata, & in eo ſperantes cuius res
geritur,quòd ſerenitatem eandem diriget in agendis,& uos etiam qui pro præmiſſo
rum effectu eſtis ibidem. Et ut poſſitis in prædictis proficere meli⁹ & ualere, quo efa
ficaciorem poteſtatem à nobis conſtiterit uos habere, nobis ſeu illis ex nobis, qui ubi
illi interfuerint congregationem ipſam inquantum per dictam ſerenitatem regiam,
& non Balthaſarem, ſe nuncupari facientem Ioannem XXIII. uocatam, uice noſtra
ad prædictorum effectum conuocandi & autorizandi in generale concilium,remota
tamen omnino dicti Balthaſaris præſidentia & præſentia ab eiſdem, necnon omnia
quæ poſtquam ſic feceritis,diſponentur pro uera reintegratione ac unione eccleſiæ,
ac præfatorum ſchiſmatum extirpatione, per congregationem eandem remotis (ut
præmittitur) præſidentia & præſentia dicti Balthaſaris, uice noſtra ſimiliter autoriſ
zandi & confirmandi, plenam & liberam de plenitudine poteſtatis concedimus te
nore præſentiũ facultatẽ. Datũ Arimini iij. idus Martij,pontificatus noſtri anno ix.

Gregorius epiſcopus ſeruus ſeruorum dei,dilecto filio nobili uiro Carolo de Ma
lateſtis, domicello Arimineñ. in prouincia noſtra Romandiolæ pro nobis & ſancta
Romana eccleſia rectori,ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Cum ad laudem
omni

A omnipotentis dei,& bonum eccleſiæ ſuæ ſanctæ pro unionis reintegratione & pace
Chriſtianorum & ſchiſmatum extirpatione prohdolor nunc uigentium, ultra alios
nuncios noſtros te tãquam perſonã noſtrã ad maieſtatẽ regiã Conſtantiam perſona
liter deſtinemus,nos uolentes pariter & optantes, ut eo perfectius perficere ualeas in
præmiſſis, quo maiori fueris autoritate munitus: tibi cum ſubordinata ſit renuncia
tio canonicæ & certæ electioni unici futuri ſummi pontificis,& alia etiam neceſſaria
habeant interuenire,pro prædictorum effectu ſalubriter conſequendo,tibi conueni
endo aut illis, cum quibus tuæ prouidentiæ uidebitur expedire, modis congruis &
opportunis tractandi, practicandi & concludendi, quæ tibi uiſa fuerint utilia & ne
ceſſaria ad prædicta, etiam ſi forent talia, quæ mandata alia & tibi data excederent,
quantumcunque mandatum exigerent ſpecificum & ſpeciale, & ſi aliqua uidebitur
tibi magis conuenire perſonæ eccleſiaſticæ, illa expediri faciendi per perſonam ec
cleſiaſticã,quam elegeris, & ei ſic electæ & iuxta tuam diſpoſitionem facturæ præſen
tis tenore de plenitudine apoſtolicæ poteſtatis plenam & liberam concedimus facul
tatem. Datum Arimini tertio idus Martij,pontificatus noſtri anno nono. Quibus
B bullis lectis,dominus Carolus (prout in eiſdem continebatur) habens maiorem au
toritatem quàm cæteri, commiſit præfato domino Ioanni Dominici cardinali uices
ſuas ad autorizandum & approbandum dictum concilium. Quam commiſſionem
in ſe recipiens, facta breui collatione cum themate, Oẽs unanimes in oratione eſto- 1. Petri. 3. b
te,autorizauit concilium,prout in ſchedula tenoris ſequentis continetur:

¶ Schedula autorizationis concilij.

Quia ſanctiſſimus dominus noſter Gregorius papa duodecimus audiuit, intelle
xit, atq; multipliciter eſt informatus de celebri fama huius ſanctæ congregationis p
generali concilio Conſtantienſi in Chriſti nomine congregatæ, idcirco idem domi
nus noſter auidus eccleſiaſticæ unionis & reformationis & extirpationis hæreticæ
prauitatis, cõmiſſionem fecit, prout in eiſdem literis nunc lectis dinoſcitur cõtineri.
Cuius quidem commiſſionis & mandati uigore ego Ioannes miſeratione diuina titu
li ſancti Sixti presbyter cardinalis, Ragufinus uulgariter nuncupatus, pro me &
collegis meis in hac parte hic exiſtentibus in nomine patris & filij & ſpirituſſancti,
Amen, autoritate domini noſtri papæ quantum ad eundem ſpectat, ut prædicta ſan
cta unio,reformatio, & hæreticæ prauitatis extirpatio,deo autore,meliorem ſortian
C tur effectũ, & ut ſub diuerſorum profeſſione paſtorum diſſidentes Chriſtiani,in uni
tate ſanctæ matris eccleſiæ & charitatis uinculo coniungantur,iſtud ſacrũ concilium
generale conuoco,& omnia per ipſum agenda autorizo, & confirmo iuxta modum
& formã, prout in literis domini noſtri nunc lectis plenius continetur.

His autem peractis,reuerendiſſimus pater dominus Bartholomæus archiepiſco
pus Mediolanenſis legebat capitula & ordinationes conceptas per concilium Cõſtan
tienſe. Tenores uero dictorum capitulorum ſequuntur,& ſunt tales:

Cum principium cuiuſlibet rei potiſſima pars ſit, ut principium decens & amabi
le deo & poſſibilis eccleſiæ reintegratio fiat, ſacroſancta generalis ſynodus Conſtan
tiẽſis in ſpũſancto legitime congregata,eccleſiam catholicã repræſentans,ut iſtæ duæ
obedientiæ,uidelicet illa quæ profitetur Ioãnem xxiij. olim fuiſſe papam, & illa quæ
profitetur dominum Gregorium duodecimum eſſe papam,uniantur una alteri, & al
tera alteri coniungãtur ſub capite Chriſto,dictas conuocationem,autorizationẽ,ap
probationem & confirmationem nomine illius domini,qui in ſua obedientia dicitur
Gregorius XII. nunc factas quãtum ad ipſum ſpectare uidetur, quia abundãs ad cer
titudinem pro bono cautela nemini nocet, ſed omnibus prodeſt, in omnibus & per
oĩa admittit,& amodo has ſupradictas duas obedientias coniunctas & unitas eſſe de
cernit, & declarat in uno corpore domini noſtri IESV CHRISTI & huius ſacri
uniuerſalis concilij generalis, in nomine patris & filij & ſpirituſſancti. Tolluntur

Universidad de Deusto
Biblioteca

processus & cætera in duabus obedientijs hinc inde decreta occasione schismatis. D

¶ Aliud capitulum.

Sacrosancta synodus generalis Constantiensis &c. Pro maiori pace & securitate unionis ecclesiæ, omnes & singulos processus, censuras, pœnas & sententias in olim uocati Ioannis, & eius qui dicitur Gregorius XII. obedientijs iam coniunctis occasione, uel ex causa schismatis hinc uel inde latas, decretas, ꝓmulgatas seu fulminatas, & omnem exinde contractam maculam siue notam iuris aut facti, quoad easdem obedientias, tollit, aboler, & irritat, atq; cassat. Omnes quoq; & singulas personas dictarum obedientiarum cuiuscūq; conditionis uel sexus existant, in statib⁹, dignitatibus & officijs, quæ aliàs canonice seu rationabiliter tenent, possident & exercent, ad abundátem cautelam habilitat, & cum eis quantum opportunū fuerit aut indigent, dispensat hæc sancta synodus ex certis bonis respectibus, statuitq; & ordinat, ꝙ per notarios qui de præmissis rogabantur instrumentis per eos conficiendis, nulla fiat mentio de Romano pontifice uel sede apostolica, sed de anno regnoq; serenissimi & inuictissimi principis domini Sigismundi Romanorum & Hungarorū &c. regis. & hoc usq; ad cessionem inclusiue. His deniq; lectis, dictus dominus Ioannes Dominici cardinalis Ragusinus, per cardinales sistentes in concilio receptus est ad osculum pacis, & collocatus E est inter Franciscum Venetiarum & Antonium Aquileien. presbyteros cardinales. Fuitq; consequenter cantata missa de spiritu sancto per dominum Almanum cardinalem Pisanum cum sermone ad clerum. Et postmodum missæ officio finito, accessit locum præsidentiæ dictus dñs reuerendissimus Ioannes episcopus Ostien. cardinalis Viuariēsis, fuitq; dictum officium letaniarum aliarum more sessionum, cū euāgelio, al. Benner Si quis uenit ad me, & non odit patrem suum &c. Et dictus dñs Iob. Venner legebat bullam dicti dñi Gregorij ad cessionem papatus, tenoris sequentis:

¶ Procuratorium ad renunciandum &c.

Gregorius episcopus seruus seruorum dei, dilecto filio nobili uiro Carolo de Malatestis, domicello Arimini, in ꝓuincia Romandiolæ pro nobis & sancta Romana ecclesia rectori, salutem & apostolicam bñdictionem. Diuina gratia dirigēte, fideliter & pure conati fuimus ab ipso initio nostræ assumptionis schisma extirpare, & ecclesiam deducere ad claꝛ & pacificū statū integraliter, & ut debuimus, & uoluimus, & cōtinue cū potuimus aduertere opportunitatē faciendi, efficaci uoluntate adhibuimus diligentiam nostram: sed fluxus diuersarum cupiditatum tenebrarum, à timore altissimi alienarum, multis & uarijs inuolutionibus sancto proposito obstiterunt, F et per uias duras multiplici delicto astrictos incedere compulerunt. Et cum nuper uerisimiliter dubitaremus grauiora præparari, recenter recepimus de cælo lumen aperiri, & regiam maiestatem per maturos processus pura mente ad lucem & pacem integram Christianorum, schismatibus de ecclesia repulsis, desideria peruenire, corruptis affectibus obuiando & rectas uias optando. De quibus gratias altissimo reddimus, & ab eo lætitiam suscipimus, sine cuius gratia nullum recte efficitur fundamentum, à qua quidem diuina gratia non dubitamus tuam nobilitatem & animum fuisse & esse constanter directum. Cum ergo destinauerimus Constantiam ad eandem regiam maiestatem dilectos filios Ioannem tituli sancti Sixti presbyterum cardinalem sedis apostolicæ legatum, et Ioannem in patriarcham Cōstantinopolitanum electum nostros & eiusdem sedis nuncios, cum certis literis & mandatis nostris fideliter conceptis, secundum opportunitatem quæ tunc uidebatur: nunc uero spe bona concepta, dilatato corde, Christianorum pacem & integram unionem in domino desiderantes, tuam nobilitatem in qua plene confidimus, & charissimam ut personam nostram tenemus, duce domino, ad regiam maiestatem ipsam in Constantiam destinamus, ut animus tuus quem semper inuenimus sacræ unionis amatorem, nobiscum lætitia impleat. Et ꝓpterea ad p̄dicta omnia plenarie exequēda, te qui etiá in ciuitate nostra

A stra Ariminensi, & in nonnullis pro nobis & eadem ecclesia in temporalibus es uicarius, omni modo, uia, iure et forma, quibus melius fieri possit, tenore præsentium de plenitudine apostolicæ potestatis ꝓcuratorem nostrum facimus specialem, dantes & cōcedentes tibi ut ꝓcūratori nostro, de plenitudine dictæ apostolicæ potestatis omnimodam, plenam & liberam facultatē nostro et dictæ ecclesiæ nomine tractandi, procurandi, totaliter concludendi, & effectualiter inducendi synceram & integram unionem ecclesiæ sanctæ dei, ꝓ omnem & quamlibet rōnabilem uiam cōiunctim et diuisim, quæ tibi procuratori nostro uidebūtur accōmoda, ac quōlibet opportuna. Et specialiter renunciandi et cedendi oīi iuri papatus ac titulo et possessioni, quod, quem, & quam habemus in eodem, si ubi & ante uidebit tibi pro uniōe huiusmodi expedire: necnō omnia & singula faciendi, quæ circa p̄missa & quodlibet eoꝝ erunt, aut tibi procuratori nostro uidebunt quomodolibet opportuna, etiā si forēt maiora exp̄ssatis, & mandatum exigerent quantumcunq; speciale, & quæ nos ipsi facere possemus, si personaliter interessemus, promittentes deo & ecclesiæ sanctæ dei, ratum, gratum, & firmum perpetuo irreuocabiliter habituros, quicquid per te procuratorem nostrum actum, gestum, seu factum fuerit in p̄missis, idq; facturos, dante dño, inuiolabiliter obseruari, promittentes bona fide & sub attestatiōe diuini iudicij, ꝙ potestatem huiusmodi tibi sic (ut præmittitur) attributam & concessam reuocare non intendi-
B mus, nec reuocabimus te uerbo publice uel occulte, & supplentes omnem defectum si quis in præsenti mandato fuerit admissus, uel in eo aliqd est omissum. Datum Arimini, VI. idus Martij, pontificatus nostri anno IX.

Qua schedula lecta, dñs Carolus leuans se, dixit hæc uerba: Cum sanctissimus dñs noster Gregorius papa duodecimus me suum ꝓcuratorem constituerit ad cedendum modo & forma, prout in suis literis nūc lectis dinoscit contineri: Ego Carolus supra dictus sciens intentionem dñi nostri sanctissimi Gregorij papæ xij. fuisse & esse totalem ad reintegrationem Christianorum, si possit largiente dño fieri, & in hoc oīem quantum in eo est, operam præstare per fururam papatus cessionem per se & suos, & quod ab omnibus caueatur, quæ hoc sanctum propositum impedire possent aut differre, per hoc sacrum concilium declarari & determinari peto humiliter et instāter, utrum pro unione ecclesiæ dei & totali reintegratione per dei gratiam procuranda, sacro concilio utile & expediens uideatur, ꝙ nomine præfati domini nostri papæ fiat hic Constantiæ cessio, antequam Niciam accedatur, seu an Petrus de Luna, qui in sua obedientia dicitur Benedictus xiij. cedere uelit, uel nolit, experiatur. Quibus dictis, præfatus dominus archiepiscopus Mediolanensis in ambone existens, deputatus
C per synodum, respondit in modum qui sequitur:

¶ Concilium determinat, ꝙ utile & expediens est, ꝙ fiat hic in Constantia renunciatio.

Sacrosancta gñalis synodus Constantien. determinat & declarat, expediens & utile fore, ꝓ unioē ecclesiæ sanctæ dei & totali reintegratione per dei gratiam ꝓcuranda, ꝙ nomine illius domini qui in sua obedientia dicitur Gregorius xij. fiat hic in Constantia cessio, antequam Niciam accedatur, seu an Petrus de Luna qui in sua obediētia dicitur Benedictus xiij. cedere uelit, uel nolit, experiatur. Subsequenter dictus dominus archiepiscopus Mediolanensis legit capitula quæ sequuntur.

¶ Quod uacante sede, non procedatur ad electionem Romani pontificis.

Sacrosancta generalis Cōstantien. synodus ad facilius, liberius & utilius integram unionem ecclesiæ consequendam, pronunciat, statuit, & ordinat, quòd prætextu cuiuscunque cessionis aut uacationis sedis apostolicæ siue papatus, durante præsenti concilio factæ uel faciendæ, ad electionem futuri Romani pontificis nullatenus procedatur sine deliberatione & consensu huius sacri generalis concilij. Et si quid fieret, sit ipso facto autoritate huius sacri concilij irritum & inane. Nullúsque ele

Universidad de Deusto
Biblioteca

electum contra hoc decretum in papam recipiat, nec illi ut papæ quoquo modo obe- D
diat, sub pœna maledictiõis æternæ et fautoriæ schismatis. Puniãturq; in hoc casu eli
gentes et electus, si cõsentiat, ac illi adhærentes, pœnis p hoc sacrum concilium ordi-
nandis. Suspendit quoque dicta sancta synodus pro bono unionis ecclesiæ omnia iu-
re positiua in concilijs generalibus edita, et ipsorum statuta, ordinationes, consuetudi
nes & priuilegia quibuscunque cõcessa, & pœnas cõtra quoscunq; editas, inquãtum
dicti decreti effectum impedire possunt quoquo modo.

¶ Quod electio Romani pontificis fiat modo & forma per concilium or-
dinandis, & quòd concilium non dissoluatur, donec sit facta ele-
ctio, & q; ad hoc rex Romanorum det operam.

Sacrosancta generalis Cõstantiẽsis synodus, ut ecclesiæ sanctæ dei eo melius et syn
cerius prouideatur, statuit & ordinat, pronunciat & decernit, q; proxima electio fu-
turi Romani pontificis fiat modo, forma, loco, tempore & materia p sacrum concili
um ordinandis. Et q; idem cõcilium possit & ualeat in futurum quascunq; personas,
cuiuscunq; status uel obedientiæ sint aut fuerint, ad electionem huiusmodi actiue &
passiue, et alios quoscunq; actus ecclesiasticos, et omnia alia opportuna, non obstanti-
bus quibuscunq; pœssibus, pœnis aut sententijs, habilitare, recipe, et deputare modo
et forma quibus etiam uidebitur expedire. Quodq; sacrum cõcilium nõ dissoluatur, E
donec electio huiusmodi fuerit celebrata. Exhortans dicta sancta synodus inuictissi-
mum principem dominum Romanorum et Hungariæ regem, pariter et requirens,
quatenus tanquam pius ecclesiæ aduocatus et sacri concilij defensor et protector,
al, promittat. omnem ad hoc operam efficaciter impẽdat, et uerbo regio uelle facere hoc †pronun
ciet, ac literas suæ maiestatis desuper fieri decernat.

¶ Concilium omnia per Gregorium duodecimum in sua obedientia aliàs
canonice et rationabiliter gesta, approbat et ratificat.

¶ Sacrosancta generalis synodus Cõstantiensis &c. omnia & singula p illum dñm
qui dicitur Gregori⁹ XII. in sua reali obediẽtia, apostolica autoritate mediate uel im-
mediate, aliàs canonice uel rationabiliter hucusq; gesta, facta, dispensata, ordinata, cõ-
cessa & indulta, & etiam usq; ad tempus suæ notitiæ renũciatiõis p eo faciendæ, quod
tempus ultra mensem post huiusmodi renunciatiõem nolumus extendi, gerenda, fa
cienda, dispensanda, ordinanda, cõcedenda & indulgenda, ex certa scientia ratificat,
& ex superabundanti cautela ad certitudinem boni approbat atque firmat, statuens
& ordinans, q; ex causa uel occasione schismatis uel cuiuscunq; maculæ uel inhabilita
tis ex eo prouenientium, non ualeant infringi, uel contra ea excipi, aut in dubium re- F
uocari, non obstantibus dispositionibus in cõtrarium facientibus quibuscunq;.

¶ Decretum, q; non reeligatur Gregorius, non esse factum
ad ipsius Gregorij inhabilitatem.

Sacrosancta synodus generalis Cõstantiẽsis declarat, statutum seu ordinatiõem fa
ctam aliàs p istud sacrum concilium, in quo inter alia cauetur, q; ille dñs qui dicitur in
sua obedientia Gregorius duodecimus, nullo unq; tempore recligat in papam, nõ fu
isse factam ad ipsius dñi Gregorij inhabilitatem, tanq; nõ sit capax papatus, sed p bo-
no pacis ecclesiæ, & futuris scandalis, scrupulis & suspicionibus euitandis.

¶ Concilium reseruat, & se facturum declarat, q; prouidebit, ubi duo uel
plures in eodem titulo ex diuersis obedientijs concurrunt.

Item sacrosancta synodus Constantiensis reseruat, & se facturam declarat, ubi duo
uel plures in eodem titulo ex diuersis obediẽtijs cõcurrunt, q; sacrum cõcilium cum
debita mansuetudine & rationabili æquitate, ita q; una pars alia deterius nõ tractabi-
tur, utriusq; obedientiæ honore quantum fieri poterit saluo, per se uel ad hoc specia
liter deputandos, anteq; seperabitur prouidebit modo et tempore opportunis.

Concl

¶ Concilium recipit & admittit in cardinales, cardinales domini
Gregorij papæ duodecimi.

Item sacrosancta synodus Constantien. ex nunc immediate post cessionem seu re-
nunciationem nomine illius domini qui dicitur Gregorius XII. de papatu per eun-
dem faciendam, ipsum dominum Gregorium & reuerendissimos in Christo patres
dominos Antonium episcopum Portuen. Ioannem tituli sancti Sixti, Gabrielem ti-
tuli sancti Clementis, Angelum tituli sanctorum Petri & Marcellini, Blandellum ti
tuli sanctæ Sabinæ presbyteros, & Petrum tituli sanctæ Mariæ in Cosmedin diaco-
num suæ obedientiæ cardinales recipit & admittit, cosq; ut tales, haberi uult & ab
omnibus uenerari, necnon dignitate, emolumento, uoce & alijs cardinalium priuile
gijs, ut ueros cardinales uti, frui, pariter & gaudere, saluis tamen alijs constitutioni-
bus & statutis, in p̃senti sessione promulgatis, & inferius promulgandis, de electione
Romani pontificis facientibus mentionem.

¶ Quod officiarij domini Gregorij gaudeant eorum officijs.

B Item sacrosancta synodus Constantiensis &c. statuit & ordinat, quòd omnes offici-
ales & curiales eiusdem domini qui dicitur Gregorius duodecimus, in officijs & gra
dibus ipsorũ aliàs canonice adeptis gaudeant, & ea rationabiliter administrent, pro-
ut alij officiales alterius indifferenter, saluo ubi in aliquo officio unicus uel certus nu
merus debet haberi secundum consuetudinem Romanæ curiæ, circa quod sacrum
concilium sibi reseruat prouidendum cum debita mansuetudine & rationabili æqui-
tate, ita quòd una pars alia deterius non tractabitur, utriusque obedientiæ honore
quantum fieri poterit, semper saluo, per se uel ad hoc specialiter deputandos, anteq;
seperabitur, prouidebit modo & tempore opportunis.

¶ Quod nullus decedat sine licentia.

Item sacrosancta synodus &c. Ne ante electionem futuri Romani pontificis & ali-
orum in eodem concilio agendorum, ipsum sanctum concilium dissoluatur, pertur
betur, aut contra eius salutem uel prosperitatem aliquid machinetur, uel etiam san-
cta ipsius statuta & ordinationes quomodolibet molestentur, aut transgrediantur, sta
tuit, ordinat, & diffinit, quòd quæcunq; persona concilij cuiuscunq; status, gradus, or
C dinis, aut præeminentiæ existat, ab hoc sacro concilio deinceps sine licentia concilij
uel ad hoc deputandorum recesserit, & quæcunq; concilij, aut quæuis alia persona
ipsum concilij quomodolibet perturbauerit, aut contra eius salutem uel prosperi-
tatem quicquam machinata fuerit uel ipsius sacri concilij, præsertim in hac præsen
ti sessione, statuta aut ordinationes temerarie uiolauerit, infregerit, aut transgressa fu
erit ullo modo, tanquam unionem perturbans, schisma faciens, de hæresi suspecta,
aut rea criminis læsæ maiestatis, perpetuo sit infamis, omniq; dignitate, honore, statu,
officio & beneficio, ecclesiasticis & secularibus, etiam si Imperialis, regalis, cardinala-
tus, aut pontificalis existat, ipso iure priuata, spe promotionis omino sublata, nec alis
quatenus aperiatur ei ianua dignitatis aut honoris, ecclesiastici aut mundani.

¶ Quod imperator det operam, ut concilium sit tutum.

Item sacrosancta synodus Constantiensis exhortatur inuictissimum principem do
minum Sigismundum Romanorum & Hungariæ regem, quatenus placeat, paten-
tes literas suæ maiestatis sigillis dare, & omnibus principibus, uassallis, & subditis sa-
cri imperij, & præsertim ciuibus & incolis ciuitatis Constãtiensis præcipere & man
dare, quòd manutenebunt & defendent prædictum sacrum concilium in syncera &
totali libertate in omni euentu usque ad electionem futuri summi pontificis, & aliàs
quandiu durauerit, & quòd si & quando sacrum concilium deliberauerit, ad electio
nem Romani pontificis hic fore procedendum, omnino ad hoc operam efficacem

impen

Universidad de Deusto
Biblioteca

impendat,q; huiusmodi electio sit tam libera & secura, hoc autem specialiter iurent D rectores & consules huius ciuitatis fideliter obseruare. Et quicunq; istam libertatem, tutelam aut securitatem aliqualiter impediuerit,fraudem circa eam fecerit,aut quantum in eo fuerit non obseruauerit, cuiuscunq; dignitatis, status, aut conditionis existat,omni cessante priuilegio,eo ipso sententiam Imperialis banni incurrat, perpetuo sit infamis,nec ei unquam portæ dignitatis pateãt,nec ad aliquod officium publicum admittatur:quinimmo omnibus feudis,ac alijs bonis quæ à Romano tenet Impio, sit ipso iure priuatus.Ciuitas autem seu uniuersitas Constantiæ,nisi consules & rectores prædicta obseruauerint,aut si contra ea uenerint,eo ipso banno Imperiali subiaceat, & omnibus priuilegijs & libertatibus & gratijs Imperialibus seu regalibus sit penitus destituta. His autem perlectis,dictus dominus Carolus facta pulchra collatio- Lucæ,2.b ne cum themate,Facta est cum angelo multitudo militiæ cælestis &c. perlegit schedulam de renunciatione papatus nomine dicti domini Gregorij in forma sequenti.

¶ Carolus renunciat papatui procuratorio nomine domini Gregorij duodecimi.

Ego Carolus de Malatestis, Arimini & nonnullarum aliarum terrarum in tem- E poralibus uicarius,necnõ prouinciæ Romandiolæ rector pro sanctissimo in Christo patre,domino Gregorio diuina prouidẽtia papa XII.et sancta Romana ecclesia gfalis, atq; eiusdem sanctissimi domini nostri papæ procurator, habens ad infra scripta plenum speciale & irreuocabile mandatum,quemadmodum constat per bullam authenticam sanctissimi domini nostri prædicti proxime lectam, nulla oppressus aut coactus uiolentia,aut nullo ductus errore,ut omnibus apte pateat per effectum,quanta syncerit ate,quantaq; cordis affectione sacram unionem & reintegrationem Christianorum in unitate sanctæ matris ecclesiæ prosecutus fuit,prosequaturq; per uiam etiam renunciationis inclusiue,pure & libere & syncere, procuratorio nomine ipsius sanctissimi domini nostri Gregorij papæ XII.in nomine patris & filij & spiritus sancti renuncio & cedo expresse in his scriptis, realiter & cum effectu, iuri, titulo & possessioni,quod,quem,& quam ipse habet in papatu,& resigno nomine præfati dñi nostri paparum & omne ius paparus, titulum & possessionem,quod,quem,& quam habet coram domino nostro Iesu Christo,qui ecclesiæ suæ sanctæ est caput,& sponsus F in hac sacrosancta synodo & uniuersali cõcilio,sanctam Romanam & uniuersalem ecclesiam repræsentante. Qua schedula lecta,archiepiscopus Mediolanensis respõdendo ad prædicta,legebat in hunc modum:

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis in spiritusancto legitime congregata,uniuersalem ecclesiam catholicam repræsentans,cessionem, renunciationem & resignationem pro parte illius domini qui in sua obedientia dicebatur Gregorius XII, iuri,titulo & possessioni,quod, quem,& quam habuit in papatu, uel si quod, quem, uel quam nunc habuit in papatu,nunc per magnificum & potentem dominum Carolum de Malatestis hic præsentem,eiusq; ad hoc procuratorem irreuocabilem,pro eodem domino qui dicebatur Gregorius XII.factas,admittit, approbat, & collaudat in nomine patris & filij & spirituſancti, Amen. Post hæc autem cantato, Te deum laudamus, à sæpe dicto archiepiscopo Mediolanensi legebatur sequens capitulum:

¶ Quod requiratur Petrus de Luna autoritate concilij ad cedendum.

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis &c. Cum in Romana ecclesia dudum grauis & pestilens exorta scissura, humani generis inimico procurante, innumerabilia Christiano populo attulerit detrimenta,quibus obuiandis ac p reintegrati one fabricæ catholicæ quamuis multa quæsita fuerint remedia immensis laboribus,solicitudinibus & expensis,inter quæ præstantius & ualidius toti penè Christianitati dudum & nup etiam huic sacro concilio usum fit,cessionem & renunciationem papatus

A patus fieri per quemlibet pro papa seu Romano põtifice se gerentem, nec hactenus cessio seu renunciatio huiusmodi facta,aut reintegratio aut schismatis extirpatio fuerit subsecuta,misericors tamen & miserator dominus sponsam suam sanctam ecclesiam diebus proximis respexit oculis pietatis, dum uidelicet in hac sancta Constantiensi synodo præter nonnulla alia sanctæ unionis ecclesiæ præparamenta, coniunctis sub capite Christo in una ecclesia duabus,uidelicet olim nuncupati Ioannis, & illius qui dicebatur Gregorius XII. obedientijs,magnificus dominus Carolus de Malatestis plenissimum ad hoc habens mandatum, pro præfato domino qui dicebatur Gregorius duodecimus, eiusq; nomine omni iuri, titulo & possessioni, quod, quem, & quam, uel si quod, quem, uel quam habuit in papatu, non sine magno ipsius domini qui dicebatur Gregorius duodecimus, laudis præconio cesserit, renunciauerit expresse, realiter & cum effectu,& resignauerit nomine prædicti domini,qui dicebatur Gregorius duodecimus,papatum & omne ius papatus,titulum & possessionem,quod,quem,& quam,uel si quod,quem,& quam habuit in papatu:cumq; Petrus de Luna in sua obedientia Benedictus nũcupatus, dudum memoratam cessiõis & renũciationis papatus uiam acceptauerit, eamq; diuersis promissiõibus, uotis & iuramẽtis firmauerit,nec adhuc fecerit,sed protelauerit usq; modo,& prout ferè toti Christianitati est notorium & manifestum, sancta synodus Cõstantien. supradicta B nihil quãtum in ea est,quod ad sanctã unionem utile fuerit, nolẽs relinquere improuisum,declarat, statuit & diffinit,præfatum Petrum de Luna ex superabũdãti per procuratores sacri cõcilij ad hoc specialiter cõstituẽdos,loco & tempore opportunis fore solẽniter requirẽdum, ut infra spatium decem dierum requisitionem huiusmodi immediate sequẽtium, omi iuri papatus quod se prætẽdit habere, necnon titulo & possessiõi seu detẽtioni eiusdem cedat,& renũciet totaliter & absolute.Quod si nõ secerit,dicta sancta synodus ipsum dominum Petrum ex nũc, prout ex tũc, pronũciat, decernit & declarat, fuisse & esse notorium schismaticum, antiq schismatis nutritorem, defensorem,fautorem, approbatorem,incorrigibilẽ et pertinacẽ hæreticum, à catholica fide deuium,promissionum,uotorum & iuramẽtorum suorum trãsgressorem,& ecclesiam dei notorie scãdalizãtem,& propterea omi honore & dignitate, etiam papali,se reddidisse indignum, ipsumq; per sacros canones fore abiectum, eiectum, priuatum & præcisum ab omni iure seu possessione & detentione, quæ habet seu se prætendit habere in papatu,mãdando,præcipiendo & inhibendo eidem, ne se amplius pro Romano pontifice gerere præsumat,omnibus Christi fidelibus, etiam si Imperiali,regali,cardinalatus,põtificali, aut alia quauis ecclesiastica uel seculari di- C gnitate præfulgeãt,ne eidem Petro aut eius successoribus in hac parte postea obediant, pareãt,uel intẽdant,aut auxilium,consilium uel fauorem præstẽt ullo modo,sed eum tanquam schismaticum,ecclesiasticæ uniõis perturbatorem & hæreticum,uitẽt & persequãtur toto posse,bona fide,realiter & cũ effectu.Et huic facto cõcilio ac futuro p dei gratiã Romano põtifici eligẽdo,cõtra dictũ Petrũ,eius successores, fautores atq; sequaces, quos etiã dicta sancta synodus tanq; schismaticos & hæreticos uult pse qui & haberi,assistãt fideliter & cum effectu,inuictissimum dominum principem Sigismundum Romanorum & Hungariæ &c.regem exhortans specialiter & requirens,quatenus tanquam pius ecclesiæ aduocatus & sacri cõcilij defensor, hoc idem se mox tunc facturum,& suis & sacri Imperij subditis mandaturum promittere digne tur & fideliter obseruare. Quo capitulo lecto,fuit responsum per deputatos quatuor nationum, placet, necnon per dominum Ostien. nomine collegij cardinalium,& demum per regem Romanorum,placet.

SESSIO QVINTADECIMA.

SAbbati die sexta dicti mensis Iulij,fuit sessio generalis concilij loco & hora cõsuetis,in qua fuit Romanorum & Hungarorum rex cum nobilibus suis,sibi in insignijs regalibus seruiẽtibus,præsidente in eadem Ioanne episcopo Ostiensi

Universidad de Deusto
Biblioteca

cardinali Viuarien ſi. fuitq; in ea celebratum officium miſſæ de domina noſtra, per re D
uerendiſſimum patrem dominum Nicolaum archiepiſcopum Gueznēſem. Qua can
tata, legebantur reliqua more ſeſſionum, & reuerēdus pater dominus Antonius epi
ſcopus Concordienſis legebat quoddam ſtatutum, cuius tenor ſequitur, & eſt talis:

¶ Decretum ſilentij.

Sacroſancta ſynodus Cōſtantienſis &c. Præcipit & mandat ſub pœna excōmuni
catiōis latæ ſententiæ, quā cōtrauenientes incurrere uult ipſo facto, & ſub pœna car
ceris duoꝝ menſium & fautoriæ hæreſis, ne aliquis cuiuſcunq; ſtatus, autoritatis, gra
dus, ordinis, præeminentiæ aut conditionis fuerit, etiam ſi Imperiali, regali, cardina
latus, archiepiſcopali, epiſcopali præfulgeat dignitate, in hac præſenti ſeſſione deo au
tore hodie celebranda, ipſam ſeſſionem ſeu pronunciātes & loquentes in eadem per
turbet, murmuret, impediat, aut quemuis ſtrepitum uoce uel manibus aut pedibus
faciat. Et qa iam materia deo annuente tractanda per omnes nationes & ſanctos pa
tres ſpūſancto dirigente, unanimiter & concorditer concluſa eſt (prout audietis) pe
hibet & mandat eadem ſancta ſynodus ſub ſimili pœna ac fautoriæ hæreſis, ne qs cla
mare, contradicere, aut etiam ſurgere, diſputare, uel defenſare, aut alta uoce loquí au
deat, niſi ad hoc per ipſam ſanctam ſynodum deputatus: alioquin contrafacientes de E
creuit eo ipſo excommunicatiōis uinculo innodatos, pœnas carceris & duriores ex
preſſatis, minime euaſuros. Quam quidem conſtitutionem deputati quatuor na
tionum, uidelicet Antonius Concordienſis nomine Italicæ, Stephanus Doleñ. nomi
ne Gallicanæ, Nicolaus Merſeburgenſis nomine Germanicæ, & Patritius Carthagi
enſis nomine Anglicanæ, dominus Ioannes Oſtienſis præſidens nomine collegij car
dinalium, per uerbum, placet, approbarunt. Conſequenter epiſcopus Concordi
enſis legebat ſententiam contra Ioannem Huſz de regno Bohemiæ, qui fuit degra
datus in præſentia concilij, & traditus curiæ ſeculari.

¶ Sententia contra Ioannem Huſz.

Sacroſancta generalis Conſtantienſis ſynodus eccleſiam catholicā repræſentans,
Matth. 7. c in ſpūſancto legitime congregata, ad perpetuam rei memoriam. Quia teſte ueritate
arbor mala fructus malos facere conſueuit, hinc eſt, quòd uir damnatæ memoriæ Io
1. Cor. 4. d annes Vuicleff, ſua mortifera doctrina non in Chriſto Ieſu per euangelium, ut olim
ſancti patres filios genuere, ſed contra CHRISTI ſalutarem fidem uelut radix uiru
lenta plures genuit filios peſtiferos, quos ſui peruerſi dogmatis reliquit ſucceſſores, F
aduerſus quos hæc ſancta ſynodus tanquam contra ſpurios & illegitimos filios cogi
tur inſurgere, & eorum errores ab agro dominico tanquam uepres nociuas, cura pa
uigili & cultro autoritatis eccleſiaſticæ reſecare, ne ut cancer ſerpant in perniciem alī
orum. Cum itaq; in ſacro generali concilio nuper Romæ celebrato decretum fuerit,
doctrinam damnatæ memoriæ Ioannis Vuicleff damnandam eſſe, & libros eius huiu
ſmodi doctrinam continentes, fore tanquam hæreticos comburendos, & doctri
nam ipſam damnatam, & libros eius tanquam doctrinam inſanam & peſtiferam ina
cludentes, combuſtos fuiſſe cum effectu, & huiuſmodi decretum autoritate concilij fu
erit approbatum, nihilominus tamen quidam Ioannes Huſz in hoc ſacro concilio hic
perſonaliter conſtitutus, non Chriſti, ſed potius Ioannis Vuicleff hæreſiarchæ diſcipu
lus, poſt & contra damnationem & decretum huiuſmodi auſu temerario cōtrauenie
ns, errores eius plures & hæreſes tam ab eccleſia dei, quàm etiam à certis olim reuer
endis in Chriſto patribus, dominis, archiepiſcopis, & epiſcopis diuerſorum regno
rum & magiſtris in theologia plurium ſtudiorum condemnatos, dogmatizauit, aſſe
ruit, & prædicauit, præſertim damnationi ſcholaſticæ ipſorum articulorum Ioannis
Vuicleff factæ pluries in uniuerſitate Pragenſi, cum ſuis complicibus in ſcholis & in
prædicationibus publicè reſiſtendo, ac ipſum Ioannem Vuicleff uirum catholicum
&

A & doctorem euangelicum in fauorem eius doctrinæ coram multitudine cleri & po
puli declarauit, certos etiam articulos infraſcriptos, & plures alios, & merito damna
biles, tanquam catholicos eſſe aſſeruit & publicauit, qui in libris ipſius Ioannis Huſz
& opuſculis notorie continentur. Quapropter habita per prius plenaria informati
one de præmiſſis, & diligenti deliberatione reuerendiſſimorum in Chriſto patrum
dominorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium, patriarcharum, archiepiſcoporū,
epiſcoporum & cæterorum prælatorum, & doctorum ſacræ paginæ & iuris utriuſ
que in multitudine copioſa, hæc ſacroſancta Conſtantienſis ſynodus declarat & diffi
nit, articulos infraſcriptos, qui, habita collatione per plures magiſtros in ſacra pagi
na, reperti fuerunt contineri in eius libris & opuſculis manu propria ſcriptis, et quos
etiam idem Ioannes Huſz in publica audientia coram patribus & prælatis huius ſacri
concilij confeſſus fuit in ſuis libris & opuſculis contineri, non eſſe catholicos, nec tan
quam tales eſſe dogmatizandos, ſed ex eis plures eſſe erroneos, alios ſcandaloſos, ali
quos piarum aurium offenſiuos, pluresq; eorum eſſe temerarios & ſeditioſos, & nō
nullos eorundem eſſe notorie hæreticos, & iamdudum à ſanctis patribus & generali
bus concilijs reprobatos & damnatos, ipſosq; prædicare, dogmatizare, aut quomo
B dolibet approbare, diſtricte inhibendo. Sed cum infraſcripti articuli expreſſe conti
neantur in libris ſeu tractatibus ſuis, uidelicet in libro quem intitulat de eccleſia, &
alijs ſuis opuſculis, ideo libros prædictos & doctrinam, & ſingulos alios tractatus &
opuſcula in Latino ſiue uulgari Bohemico per ipſum editos, aut in quocunque alio
idiomate per alium uel alios tranſlatos, hæc ſacroſancta ſynodus reprobat, atque con
demnat ipſos comburendos publice & ſolenniter in præſentia cleri & populi in ciui
tate Conſtantienſi & alibi. Decernitq;, & diffinit, adijciens propter præmiſſa, omnem
eius doctrinam merito eſſe & fore ſuſpectam de fide, & ab omnibus Chriſti fideli
bus cuitandam, & ut de medio eccleſiæ illa pernicioſa doctrina eliminetur, hæc ſacro
ſancta ſynodus prorſus iubet, per locorum ordinarios, tractatus & opuſcula huiuſ
modi per cenſuram eccleſiaſticam, etiam ſi opus fuerit, cum adiectiõe pœnæ & fau
toriæ hæreſis, diligenter inquiri: & repertos, ignibus publice cōcremari. Si quis au
tem huius ſententiæ ac decreti uiolator aut contemptor extiterit, ſtatuit eadem ſan
cta ſynodus, per locorum ordinarios & inquiſitores hæreticæ prauitatis, contra ta
lem uel tales ueluti ſuſpectum uel ſuſpectos de hæreſi, procedendum. Viſis inſuper
actis & actitatis in cauſa inquiſitionis de & ſuper hæreſi contra prædictum Ioannem
Huſz habitis & factis, habita per prius fideli & plenaria cōmiſſariorum in huiuſmo
C di cauſa deputatorum relatione, aliorumq; magiſtrorum in theologia ac doctorum
iuris utriuſque in, de & ſuper actis, actitatis, ac dictis teſtium fide dignorum & pluri
morum, quæ dicta, ipſi Ioanni Huſz palam & publicè lecta ſunt coram patribus &
prælatis huius ſacri concilij, per quorum teſtium dicta apertiſſime conſtat, eundem
Ioannem multa mala, ſcandaloſa, ſeditioſa & periculoſas hæreſes dogmatizaſſe in pu
blico, & per multa annorum curricula prædicaſſe: CHRISTI nomine inuocato,
hæc ſacroſancta ſynodus Conſtantienſis ſolum deum præ oculis habens, per hanc diſ
finitiuam ſententiam quam profert in his ſcriptis, pronunciat, decernit & declarat,
dictum Ioannem Huſz, fuiſſe & eſſe uerum & manifeſtum hæreticum, ipſumq; er
rores & hæreſes dudum damnatas & plurima ſcandaloſa, piarum aurium offenſiua,
temeraria & ſeditioſa dogmatizaſſe, & publice prædicaſſe, in non modicam offen
ſam diuinæ maieſtatis, ac uniuerſalis eccleſiæ ſcandalum, & fidei catholicæ detrimen
tum, claues etiam eccleſiæ & cenſuras eccleſiaſticas uilipendiſſe, in quibus per annos
multos perſtitit animo indurato, Chriſti fideles per ſuam pertinaciam nimium ſcan
dalizans, cum appellationem ad dominum noſtrum IESVM CHRISTVM,
tanquam ad ſummum iudicem, omiſſis eccleſiaſticis mediis interpoſuerit, in qua mul
ta falſa & iniurioſa poſuit & ſcandaloſa, in ipſius ſedis apoſtolicæ, cenſurarum eccle

Universidad de Deusto
Biblioteca

fiasticarum,& in clauium contemptum. Idcirco propter præmissa & alia plura,præ- D
fatum Ioannem Husz hæreticum fuisse & esse hæc sancta synodus pronunciat, &
tanquam hæreticum iudicandum & condemnandum fore iudicat,& cõdemnat per
præsentes:dictamq; appellationẽ,tanquam iniuriosam & scandalosam & illusoriam
iurisdictionis ecclesiasticæ reprobando, ipsumq; Ioannem Husz populum Christia-
num,maxime in regno Bohemiæ,in prædicationibus suis publicis & scripturis per
eum compilatis, seduxisse, ac eiusdem populi Christiani non ueracem prædicato-
rem euangelij Christi secundum expositionem sanctorum doctorum, sed fuisse ueri
us seductorem uerum,quia per ea quæ hæc sacrosancta synodus uidit & audiuit,co-
gnouit eundem Ioannem Husz pertinacem & incorrigibilem,& adeo talem, q̃ non
cupiebat ad gremium sanctæ matris ecclesiæ redire, neque hæreses & errores per
eum publice defensatos & prædicatos,uelle abiurare. Idcirco hoc sacrum concilium
Constantiense eundem Ioannem Husz ab ordine sacerdotali & alijs ordinibus qui-
bus existit insignitus,deponendum & degradandum fore declarat, & decernit,com
mittens nihilominus reuerendis in Christo patribus archiepiscopo Mediolanensi, E
Feltrensi, Astensi,Alexãdrino,Bagarensi & Vaurensi episcopis,ut in præsentia hui-
us sacrosanctæ synodi dictam degradationem, secundum quod ordo iuris requirit,
debite exequantur. Hæc sancta synodus Constantiensis Ioannem Husz,attento
quòd ecclesia dei non habeat ultra quid agere ualeat, iudicio seculari relinquere, &
ipsum curiæ seculari relinquendum fore decernit.

ARTICVLI DAMNATI IOANNIS HVSZ, DE QVIBVS SVPRA FIT MENTIO.

I. Vnica est sancta uniuersalis ecclesia, quæ est prædestinatorum uniuersitas. & in-
fra sequitur: Vniuersalis sancta ecclesia tantum est una,sicut tantũ est numerus unus
II. omnium prædestinatorum.

Paulus nunquam fuit membrum diaboli, licet fecerit actus quosdam actibus ec-
III. clesiæ malignantium consimiles.

Præsciti non sunt partes ecclesiæ, cum nulla pars eius ab ea finaliter excidet, eo q̃
1.Cor.13.c prædestinationis charitas quæ ipsam ligat,non excidit.
IIII.
V. Duæ naturæ diuinitas & humanitas,sunt unus Christus.

Præscitus & si aliquando sit in gratia secundum præsentem iustitiam, tamen nun q̃
quam est pars sanctæ ecclesiæ: & prædestinatus semper manet membrum ecclesiæ,
VI. licet aliquando excidat à gratia aduentitia,sed non à gratia prædestinationis.

Sumendo ecclesiam pro conuocatione prædestinatorũ,siue sint in gratia, siue non
VII. secundum præsentem iustitiam,isto modo ecclesia est articulus fidei.
VIII. Petrus non fuit,nec est caput ecclesiæ sanctæ catholicæ.

Sacerdotes quomodolibet criminose uiuentes,sacerdotij polluunt potestatem,&
sic ut filij infideles sentiunt infideliter de septem sacramentis ecclesiæ, de clauibus,
officijs,censuris,moribus,ceremonijs & sacris rebus ecclesiæ, ueneratione reliquia-
IX. rum,indulgentijs,& ordinibus.

Papalis dignitas à Cæsare inoleuit,& papæ præfectio & institutio à Cæsaris po-
X. testia emanauit.

Nullus sine reuelatione assereret rationabiliter de se uel de alio,quòd esset caput
particularis sanctæ ecclesiæ,nec Romanus pontifex est caput Romanæ ecclesiæ.
XI. Non oportet credere, quòd iste quicunque est particularis Romanus pontifex,
sit caput cuiuscunque particularis ecclesiæ sanctæ, nisi deus eum prædestinauerit.
XII. Nemo gerit uicem CHRISTI uel Petri, nisi sequatur eum in moribus, cum
nulla

A nulla alia sequela sit pertinentior,nec aliter à deo recipiat procuratoriam potestatem,
quia ad illud officium uicarij, requiritur & morum conformitas, & instituentis au-
toritas.

Papa non est manifestus & uerus successor principis apostolorum Petri, si uiuit XIII.
moribus contrarijs Petro; & si quærit auaritiam, tunc est uicarius Iudæ Scariothis.
Et pari euidentia cardinales non sunt manifesti & ueri successores collegij aliorum
apostolorum Christi,nisi uixerint more apostolorum,seruantes consilia & mandata
domini nostri Iesu Christi.

Doctores,ponentes quòd aliquis per censuram ecclesiasticam emendandus,si cor- XIIII.
rigi noluerit, iudicio seculari est tradendus, pro certo sequuntur in hoc pontifices,
scribas et pharisæos,qui Christum nolentem eis obedire in omnibus,dicentes,Nobis Iohan.11.f
non licet interficere quenquam,ipsum seculari iudicio tradiderũt,eo quòd tales sunt
homicidæ grauiores quàm Pilatus.

Obedientia ecclesiastica,est obedientia secundum adinuentionem sacerdotum ec- XV.
clesiæ præter expressam autoritatem scripturæ.

Diuisio immediata humanorum operum est, quòd sint uel uirtuosa, uel uitiosa: XVI.
quia si homo est uitiosus, & agat quicquam, tunc agit uitiose: & si est uirtuosus, &
B agat quicquam, tunc agit uirtuose: quia sicut uitium quod crimen dicitur siue pecca-
tũ mortale,inficit uniuersaliter actus hominis uitiosi,sic uirtus uiuificat omnes actus
hominis uirtuosi.

Sacerdos CHRISTI uiuens secundum legem eius, & habens notitiam scripturæ XVII.
& affectum ad ædificandum populum, debet prædicare, non obstante prætensa ex-
communicatione.& infra,Quod si papa uel aliquis prælatus mandat sacerdoti sic dis-
posito,non prædicare,non debet obedire subditus.

Quilibet prædicantis officium de mandato accipit,qui ad sacerdotium accedit,& XVIII.
illud mandatum debet exequi,prætensa excommunicatione non obstante.

Per censuras ecclesiasticas excommunicationis, suspensionis, & interdicti,ad sui XIX.
exaltationem clerus populum laicalem sibi suppeditat, auaritiam multiplicat, mali-
tiam protegit, & uiam præparat Antichristo. Signum autem euidens est, quòd ab
Antichristo tales procedant censuræ,quas uocant in processibus suis fulminationes,
quibus clerus principalissime procedit contra illos, qui denudant nequitiam Anti-
christi,qui clerum maxime pro se usurpabit.

Si papa est malus,& præsertim si est præscitus, tunc ut Iudas apostolus est diabo XX.
lus, fur, & filius perditionis, & non est caput sanctæ militantis ecclesiæ, cum nec sit
C membrum eius.

Gratia prædestinationis est uinculum,quo corpus ecclesiæ et quodlibet eius mem XXI.
brum iungitur Christo capiti insolubiliter.

Papa,uel prælatus malus & præscitus, est æquiuocè pastor, & uerè fur & latro. XXII.

Papa non debet dici sanctissimus etiam secundum officium, quia aliàs rex etiam XXIII.
deberet dici sanctissimus secũdum officium,& tortores & præcones dicerentur san-
cti,immo etiam diabolus deberet dici sanctus,cum sit officiarius dei.

Si papa uiuat CHRISTO contrarie, etiamsi ascenderet per ritum & legitimam XXIIII.
electionem secundum constitutionem humanam uulgatam,tamen aliunde ascende-
ret quàm per CHRISTVM,dato etiam quòd intraret per electionem à deo princi-
paliter factam:nam Iudas Scarioth rite & legitime est electus à deo Iesu Christo ad
apostolatum,& tamen ascendit aliunde in ouile ouium.

Condemnatio quadragintaquinque articulorum Ioannis Vuicleff per doctores fa XXV.
cta,est irrationabilis & iniqua & malefacta,& ficta est causa per eos allegata,uidelicet
ex eo q̃ nullus eorum sit catholicus,sed quilibet eorum aut est hæreticus, aut erroneus,aut scandalosus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

xxvi. Non eo ipso quo electores uel maior pars eorum cõsenserit uiua uoce secundũ ri D
tus hominum in personam aliquã, eo ipso illa persona est legitime electa, uel eo ipso
est uerus & manifestus uicarius, uel successor Petri apostoli uel alterius apostoli in of
ficio ecclesiastico. Vnde siue electores bene uel male elegerint, operibus electi debe
mus credere. Nam eo ipso quo quis copiosius operatur meritorie ad profectum ec
clesiæ, habet à deo ad hoc copiosius potestatem.

xxvii. Non est scintilla apparentiæ, quòd oporteat esse unum caput in spiritualibus re
xxviii. gens ecclesiam, quod semper cum ipsa militante ecclesia conuersetur & conseruetur.
Christus sine talibus capitibus monstruosis, per suos ueraces discipulos sparsos
per orbem terrarum, melius suam ecclesiam regularet.

xxix. Apostoli & fideles sacerdotes domini strenue in necessarijs ad salutem regularũt
ecclesiam, antequam papæ officium foret introductum: sic facerẽt, deficiẽte per sum
me possibile papa usq; ad diem iudicij.

xxx. Nullus est dominus ciuilis, nullus est prælatus, nullus est episcopus, dum est in
peccato mortali. Subsequenter fuit lecta per eundẽ episcopum Concordien. sen
tentia, condemnando illum articulum, Quilibet tyrannus &c. Et fuit responsum per
deputatos nationum quatuor, præsidentem, & regem, placet. Item fuit lecta per do
minum Stephanum episcopum Dolensem schedula, contra impeditores uenienti E
um ad concilia generalia.

¶ Condemnatio illius propositionis, Quilibet tyrannus.

Præcipua solicitudine uolens hæc sacrosancta synodus ad extirpationem erro
rum & hæresum in diuersis mundi partibus inualescentium prouidere, sicut tenetur,
ad hoc collecta est: nuper accepit, quòd nonnullæ assertiones erroneæ in fide & bo
nis moribus ac multipliciter scandalosæ, totiusq; reipublicæ statum & ordinem sub
uertere molientes, dogmatizatæ sunt, inter quas hæc assertio delata est: Quilibet ty
rannus potest & debet licite & meritorie occidi, per quemcunque uassallum suum
uel subditum, etiam per clanculares insidias & subtiles blanditias uel adulationes, non
obstante quocunque præstito iuramento seu confœderatione factis cum eo, non expe
ctata sententia uel mandato iudicis cuiuscunque. Aduersus hunc errorem satagens
hæc sancta synodus insurgere, & ipsum funditus tollere, præhabita deliberatione ma
tura, declarat, decernit & diffinit huiusmodi doctrinam erroneam esse in fide & in
moribus, ipsamq; tanq̃ hæreticã, scãdalosam, & ad fraudes, decepti ões, mẽdacia, pdi
tiones, periuria uias dantem, reprobat & condemnat. Declarat insuper, decernit, & F
diffinit, q̃ pertinaciter doctrinam hanc perniciosissimam asserentes, sunt hæretici, &
tanquam tales, iuxta canonicas sanctiones puniendi.

¶ Constitutio concilij contra inuasores seu spoliatores acce dentium & recedentium à concilio.

Sacrosancta generalis synodus Constantien. uniuersalem ecclesiam repræsentãs,
in spiritusancto ad extirpationem schismatis hæresumq; & errorum, necnon ipsius
ecclesiæ in capite & in membris debitam reformationem legitime congregata, ad su
ram rei memoriam. Iustitiam & æquitatem exerceri non dubitatur, si quos no
xiæ uoluntatis adeo captiuat peruersa intentio, quòd processibus apostolicis impu
denter obuiantes, autoritatem sanctionis canonicæ contemnentes, in aliorum prola
buntur iniurias & offensas, ecclesiastica censura percellat, & pro demerito culpæ, ri
gorem adhĩciat iudiciariæ potestatis. Nam si quilibet per campum licentiæ, freno de
posito modestiæ, uagaretur impune, facile quisque sæuiret in proximum, & neruus
disciplinantis iustitiæ rumperetur. Sane licet nonnulli Romani pontifices, antiquos
Roma

A Romanæ ecclesiæ morem & consuetudinem obseruantes, prout ad eos ex debito apo
stolatus sibi iniuncti officij pertinebat, per certos suos processus in die cœnæ domi
ni annis singulis solenniter publicantes, inter omnes alios & singulos qui ad sedem
apostolicam uenientes uel recedentes ab ea, necnon in illos omnes & singulos, qui
per se uel per alium seu alios, quascunque personas ecclesiasticas uel seculares, ad Ro
manam curiam super eorum causis & negocijs accedentes, illaq; in eadem curia pro
sequentes, aut procuratores, gestores, aduocatos & promotores ipsorum, ac etiam au
ditores seu iudices, qui super dictis causis seu negocijs deputantur, occasione causa
rum emergentium huiusmodi uerberant, mutilant, uel occidunt, cuiuscunque digni
tatis, ordinis, conditionis aut status forent, prædicta uel eorum aliqua committentes,
excommunicationis & anathematizationis sententias, à quibus nullus per aliũ
quàm Romanum pontificem posset, præterquam in mortis articulo constitutus, ab
soluj nec etiam tunc, nisi de stando mandatis ecclesiæ aut satisfactione præstanda: suf
ficienti cautione præmissa, candelis accensis & ad terram proiectis, promulgaue
rant: & eos qui taliter excommunicatis & anathematizatis uel eorum alicui præsu
merent beneficium absolutionis impendere, similibus sententijs innodauerunt: eisq;
prædicationis, lectionis, administrationis sacramentorum ecclesiasticorum, & con
fessionem audiendi interdixerunt officium: necnon quicunque iniuriatores quo
B rumlibet ad sacra concilia generalia uenientium, seu stantium in ipsis, aut recedenti
um ab eisdem, diuersas censuras ecclesiasticas & pœnas tam ex canonis, quàm diui
ni iuris dispositione incurrant: tamen sicut ad nostram fide dignorum multitudine
ualida insinuatione peruenit notitiam, nonnulli iniquitatis filij, perditionis alumni,
huiusmodi censuras uilipendentes, ac huiusmodi sacri concilij, extirpationis schi
smatis, hæresum ac errorum, ipsiusq; ecclesiæ reformationis perturbatores, diabo
lico spiritu instigante, nec dignitati nec ordini deferentes, dei timore postposito, ne
farijs ac sacrilegis ausibus nonnullas personas ecclesiasticas & seculares, etiam pon
tificali dignitate præditas, ad sedem apostolicam uel Romanam curiam, seu præ
sens generale concilium in ciuitate Constantiensi prouinciæ Maguntinensis ubi nunc
Romana curia existit, in spiritusancto legitime congregatam uenientes aut recedẽ
tes ab eisdem, inuadere, capere, arrestare, detinere, incarcerare, mutilare, occide
re, ac spoliare bonis suis, uel iniurijs afficere quàmplurimis, & aliàs male tracta- al. affligere
re, temeritate propria præsumpserunt, & dietim præsumunt in apostolicæ sedis &
sacri concilij uilipendium & contemptum, ac sedationis schismatis, reformationis ec
clesiæ & correctionis morum, necnon hæresum & errorum prædictorum extirpa
C tionis disturbium, suarumque animarum periculum, & scandalum plurimorum.
Nos igitur uolentes in præmissis necnon aduersus quoscunque ad ipsum concilium
& quælibet alia futura generalia concilia accedentes, aut stantes in ipsis, seu recedẽ
tes ab eisdem, ne ab alijs deum non timentibus, temerarijs iniurijs infestentur, & op
primantur uiolentijs, & ne quibus suis delinquendi aut excessus committendi pateat
audacia, de opportuno & salubri remedio prouidere huiusmodi, necnon omnes alis
os & singulos alios pcessus, sentẽtias & cẽsuras aduersus quascunque ecclesia
sticas uel seculares ad sacra gñalia cõcilia uenientium, aut stantiũ in ipsis, seu receden
tium ab eisdẽ, molestatores, perturbatores uel iniuriatores, autoritate dei omnipoten
tis, patris & filij & spũssancti extendẽtes, oẽs & singulos cuiuscunq; dignitatis, gradus,
status, uel conditionis fuerint, etiamsi pontificali, Imperiali, regali, uel alia quacun
que ecclesiastica uel mundana præfulgeant dignitate, qui quascunq; personas eccles
asticas uel seculares, quæ ad huiusmodi sedem apostolicam Romanã curiã hoc præ
senti sacro durante concilio, uel ad ipsum & quæcunque alia generalia concilia uenI
entes & stantes in ipsis, aut ab eis recedentes, temeritate propria per se uel alium seu
alios arrestare, inuadere, capere, detinere, incarcerare, mutilare, occidere, aut bonis

Universidad de Deusto
Biblioteca

al, affligere

suis spoliare, uel iniurijs afficere, seu ipsos sic delinquentes receptare, aut aliàs quo- D modolibet impedire, seu ea perpetrantium facta & commissa, rata & grata habere, uel eis dare auxilium, consilium uel fauorem, publice uel occulte, directe uel indirecte præsumpserint, uel præsument in futurum, similibus excommunicatiõis & anathematizatiõis sententijs innodamus eo ipso. Terras quoque ipsorum & cuiuslibet qui in præmissis uel eorum aliquo transgressor uel contemptor fuerit, dum tamen uniuscuiusque sit trangressorum uel cõtemptorum ultra unam diœcesim nõ cõtinear, necnõ omnia, ciuitates, uillas, castra, oppida, & quælibet alia loca in quibus huiusmodi excessuum patratores seu eorum receptratores, uel ipsis consentientes, fauentes, aut dantes auxilium, consilium uel fauorem publice morabuntur, necnõ illa, in quibus huiusmodi personæ quæ sic temeritate ppria detentæ fuerint, quandiu extiterint in eisdem, memorata autoritate ecclesiastico supponimus interdicto. Quod si terra eiusdem duas diœceses uel amplius cõtineat, dominio domicilij principalis ipsius & illam etiam in qua fuerit delictum cõmissum, si sua sit, & duas alias quæ sub ipso

al, uicinas.

sunt eidem loco magis uicinæ, interdicto subiacere uolumus supradicto, ac etiam omnes & singulos huiusmodi excommunicatiõis & anathematizatiõis sententijs ligatos, in quibuslibet ecclesijs, loco ubi tale delictum fuerit perpetratum, uel terris & locis ppter hoc interdictis magis cõuicinis ubilibet existentibus, omnibus diebus do- E minicalibus & festiuis, pulsatis campanis, candelis accensis, publice nunciari, acteras, ciuitates, uillas, castra, oppida & loca ecclesiastico interdicto prædicto supposita, donec ipsi sic excõmunicati, meruerint ab huiusmodi sententijs beneficium absolutionis obtinere, dictumq; interdictum debuerit relaxari, ita tamen, quòd nullus ex transgressoribus ac cõtemptoribus huiusmodi, p alium quàm p Romanum põtificem, uel sacri cõcilij autoritate possit, nisi duntaxat in mortis articulo cõstitutus, nec etiam tunc, nisi de standis mandatis ecclesiæ, satisfactiõe uel sufficienti cautiõe (si hoc cõmode facere possint) primitus præstita, absolui, uel interdictum huiusmodi relaxari. Eos uero, cuiuscunq; dignitatis, ordinis, status aut cõditionis fuerint, etiamsi põtificali dignitate pfulgeant, qui cõtra tenorem præsentium pcessuum, ralibus uel eorum alicui absolutiõis beneficium impẽdere psumpserint, uolum°, statuimus, et decernimus similibus excommunicatiõis & anathematizatiõis sententijs fore innodatos eo ipso, ipsisq; prædicatiõis, lectiõis, administratiõis sacramentorum, & audiendi cõfessiones officium, autoritate interdicimus supradicta, insinuantes transgressoribus & cõtemptoribus in pdictis, quòd spualiter & temporaliter (put eorum reg rent excessus & demerita) grauius pcedetur, nõ obstantibus quibuscunq; cõstitutionibus & quibuslibet priuilegijs, indulgentijs & literis apostolicis, generalibus uel F specialibus, quorumcunque tenorum existant, eisdem transgressoribus & contemptoribus, uel quibusuis alijs communiter uel diuisim à dicta sede concessis, etiam q̃ suspendi uel excommunicari, aut eorum terræ, dominia, ciuitates, uillæ, castra, oppida & alia loca interdici non possint, etiam si de ipsis & eorum tenoribus esset in ipsis processibus mentio specialis facienda, quæ, ne contra huiusmodi sententias & processus, quo minus includantur in eis, per ea ualeant se, terras, dominia, ciuitates, uillas, castra, oppida & loca huiusmodi tueri, & quæ quo ad hoc, tollimus & penitus reuocamus. Et insuper mandamus, ut huiusmodi præsens processus ad communem oĩum notitiam deducatur, chartas siue membranas processus cõtinentes eosdem, in maiori & sancti Stephani Constantien. ecclesiarum ualuis affigi, qui processus ipsos suo quasi sonoro præconio & parulo indicio publicabunt, ut prædicti quos pcessus concernent, nullam possint excusationẽ prætendere, uel ignorantiam allegare, quod ad eos pcessus huiusmodi non peruenerint, uel ignorauerint eosdẽ, cum non sit uerisimile remanere incognitum quo ad ipsos, quod tam patenter fuit publicatum. Cæterum omnibus & singulis dominis patriarchis, primatibus, archiepiscopis

A scopis, episcopis, cæterorumq; locorum ordinarijs præcipimus & mandamus, ut ipsi & eorum quilibet per se uel alium seu alios, sub pœna excommunicationis, quam ipsorum quemlibet qui mandatorum nostrorum huiusmodi transgressor & contemptor fuerit, incurrere uolumus ipso facto, præsentes nostros processus per eorum aut chartarum uel membranarum seu transumptorum continentium eosdem, quibus fi- al, continẽtiã uri nostris processibus tantam uolumus fidem adhiberi, in ecclesiarum ualuis seu aliis locis affixionem publicent, & præfatos transgressores & contemptores huiusmodi excommunicationis & anathematizationis sententijs ligatos, ac terras, ciuitates, uillas, castra, oppida & loca præfata huiusmodi ecclesiastico interdicto supposita, quàmprimum ipsis uel eorum alicui de hoc legitime constiterit, tandiu in ecclesijs dominicis & alijs festiuis diebus, dum inibi maior fuerit populi multitudo, campanis pulsatis, & candelis accensis & extinctis denuncient, & interdictum huiusmodi, inuiolabiliter faciant obseruari per censuras ecclesiasticas aut alia iuris remedia, inuocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachij secularis, donec ipsi transgressores & contemptores meruerint ab huiusmodi excommunicationis & anathematizationis sententijs absolutionis beneficium obtinere, dictumq; interdictum merito debuerit relaxari, non ob- B stantibus omnibus supradictis, seu si aliquibus coniunctim uel diuisim à sede prædicta indultum existat, quòd interdici, suspendi, uel excommunicari non possint per literas apostolicas, non facientes plenam & expressam ac de uerbo ad uerbum de indulto huiusmodi mentionem. Datum Constantiæ pridie nonas Iulij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo decimo quinto, sede apostolica uacante, regnorum serenissimi principis domini Sigismundi Romanorum & Hungariæ regis, uidelicet electionis qnto, coronationis primo, Hungariæ uero XXIX. Finita autem sessione, libri Ioannis Husz fuerunt combusti in platea palatij episcopalis, uidelicet liber de ecclesia & alia opuscula eiusdem.

SESSIO DECIMASEXTA.

DIE iouis undecima mensis Iulij supradicti, fuit sessio generalis in maiori ecclesia celebrata Constantiæ, in qua præsidebat reuerendissimus pater dominus Ioannes episcopus Ostiensis cardinalis Viuarensis. Et fuit cantatum officium missæ de spiritusancto per reuerendum patrem dominum Nicolaum episcopum Merseburgen. Quo completo, legebantur letaniæ &c. more alia- C rum sessionum. & dominus Andreas electus Posznanensis legebat certa capitula & ordinationes seruandas, tenoris subsequentis.

¶ Deputatio ambasiatorum concilij ad Aragoniam.

Sacrosancta Constantiensis synodus generale concilium faciens, in spiritusancto legitime congregata, secundum mentem & effectum ordinationis seu decreti in ultima sessione facti seu lecti, ad requirendum dominum Petrum de Luna, Benedictum decimumtertium in sua obedientia nominatum, & alia faciendum quæ fuerint necessaria & opportuna, facit, constituit & ordinat procuratores generales, uidelicet reuerendissimos in Christo patres dominos Iacobũ Turonen. archiepiscopum, Petrum Ripen. Iacobum Adrien. Ioannem Gebennen. episcopos, Ioãnem abbatem sancti Eligij Nouimen. Conradum de Susato, sacræ theologiæ magistros, Ioannem de Opzis al, Opizis sacri palatij auditorem, Petrum Paulum de Iustinopoli utriusque iuris, Lampertum de stipite priorem prioratus conuentualis de Bortua Leodien. diœcesis, Ioannẽ Vuel lis, Hugonem Holbabe, Bernardum de Planta decretorum, & Ioãnem de Fabrica le- al, Holbahe gum doctores, præsentes & acceptantes, & Benedictum Gentiani uniuersitatis Parisiensis sacræ theologiæ professorem, absentem tanquam præsentem, ita tamẽ quòd ipsi omnes, aut ipsorum quatuor, unà tamen cum consensu serenissimi principis domini

Universidad de Deusto
Biblioteca

mini Sigismundi Romanorum & Hungariæ regis,si præsens fuerit,alijs non uolen- D
tibus aut uolentibus,cum ipso domino Benedicto XIII. in sua obedientia nominato, aut alijs ab eo super hoc sufficientem potestatem habentibus, tractare & concludere, ac ipsorum quilibet insolidum ipsum dominum Petrum Benedictum nominatum (ut præfertur) requirere, & alia coniunctim uel diuisim facere possint, sic & prout in instrumentis publicis super hoc fiendis uel conficiendis eisq; tradendis, plenius uidebitur contineri.

¶ Datur iudicibus potestas citandi sub pœna priuationis illos, qui clandestinè recesserunt à concilio.

Item eadem sancta synodus reuerendis in Christo patribus Saresbirien. Plocen. Vaurens. & Pistorien. episcopis,aliàs pro audiendis causis ad præsens sacrum concilium deuolutis & deuoluendis,seu alias spectantibus,per idem concilium deputatis, citandi,etiam sub pœna priuationis per edictum in curia exequendum,sufficienti informatione præuia, omnes & singulos prælatos & curiæ officiales, aliosq; ad ipsum concilium uocatos, qui ab hoc sacro concilio clandestine sine licentia recesserunt, ut infra certum competentem terminum eis assignandum, personaliter reuertantur & E redeant,plenam tribuit potestatem.

¶ Quod literæ de iustitia expediantur.

Item eadem sancta synodus ordinat,ut literæ de iustitia,aliàs in curia expediri soli tæ,dummodo prius secundum antiquam curiæ consuetudinem debitum cursum suum faciant, sanctæ synodi nomine & sigillo per reuerendum patrem & dominum Ioannem episcopum Ostien. sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalem & uicecancellarium,expediantur.

¶ Quod præsidentes habeant potestatem dandi licentiam recedentibus.

Item eadem sancta synodus quatuor præsidentibus nationum, ut ipsi omnes aut eorum tres, singulis ad præsens concilium uocatis seu uocem habentibus, & ab eodem recedere cupientibus (ubi rationabilis causa suberit) licentiam recedendi dare possint, plenam tribuit facultatem.

¶ Mandatur camerario,q; cardinalibus cæterisq; indigentibus debeat de bonis cameræ prouidere.

Item præcipit & mandat domino camerario sanctæ sedis apostolicæ aut eius locum tenenti seu uicecamerario, ut dominis cardinalibus & prælatis, cæterisq; indigentibus in hoc sacro concilio existentibus,de necessarijs & utilibus debeat subuenire,& de bonis cameræ prouidere. Quibus lectis, domini deputati & demum dominus Ioannes episcopus Ostiensis præsidens,responderunt,Placet.

¶ Mandat concilium registrari instrumenta de ratificatione sententiæ contra Ioannem papam XXIII.

al, forte depositionis.

Item eadem sancta synodus ordinat, iubet & decernit instrumenta in ratificatione sententiæ * dispositionis per hoc sacrum concilium nuper latæ contra dominum Balthasarem de Cossa,olim Ioannem papam XXIII. necnon renunciationis per eum factæ de papatu,seu de iure quod poterat in eo prætendere,apud acta ipsius concilij in loco suo congruo registrari & inseri.

¶ Mandat transsumi literas de cessione Gregorij XII.

Item mandat & decernit bullas & instrumenta olim domini Gregorij papæ XII. in sua obedientia nuncupati,nuper in cessione papatus per eum seu eius nomine facta, in dicto sacro concilio producta, in formam publicam transsumi,seu de ipsis transsumpta publica fieri per protonotarios & notarios huius sacri concilij,quibus transsumptis

A umptis decernit fidem indubiam adhiberi tanquam originalibus ipsis, autoritate ipsius concilij. Deputati uero quatuor nationum earum, & dictus dominus Ostiensis collegij cardinalium nominibus approbando responderunt,placet.

SESSIO DECIMASEPTIMA DE RECESSV domini Imperatoris,quem concilium benedixit.

DIE lunæ quintadecima supradicta mensis Iulij, Constantiæ prouinciæ Maguntinensis in ecclesia maiori fuit tenta & solenniter celebrata sessio generalis, præsente ibi sereniſſimo principe domino Sigismundo Romanorum & Hungariæ &c. rege, una cū quampluribus principibus, ducibus, comitibus & nobilibus. In qua celebrauit officium missæ reuerendus pater dominus Vdalricus episcopus Verdensis, præsidebatq; sessioni huiusmodi reuerendiſſimus pater dominus Ioannes episcopus Ostiensis cardinalis Viuarien. indutus pontificalibus. & singulis ordinatis,legebantur lætaniæ,ac aliæ deuotæ orationes more aliarum, sessionum. Ipsis autem omnibus expletis,dominus Sigismundus rex prædictus stetit ante altare genibus flexis in ueste non Imperiali, sed quotidiana, & capite denudato, assistentibus eidem reuerendiſſimis patribus dominis Laudensi & de Vrsinis, sanctæ B Romanæ ecclesiæ cardinalibus. fuitq; interim cantata letania, & cum peruentum est ad locum, Vt ecclesiam,dominus præsidens legit in hunc modum: Vt ecclesiam tuam & regem nostrum Imperatorem electum, hic præsentem, ecclesiæ tuæ aduocatum & defensorem,ad perfectam reintegrationem unitatis ecclesiæ præfatæ iter arripientem,dirigere,protegere, & conseruare digneris. Fuit responsum, Te rogamus, audi nos. Secundo dixit, Vt ecclesiam tuam & eundem regem electum, ab omnibus inimicis uisibilibus & inuisibilibus præseruare & defensare digneris. Tertio dixit, Vt eūdem Imperatorem electum,etiam ad nos incolumem reducere digneris. fuitq; responsum secundo et tertio,sicut primo. Completa letania,ipse præsidens conuertit se ad Imperatorem, dicendo preces: Saluum fac seruum tuum domine. Nihil proficiat inimicus in eo. Esto ei domine turris fortitudinis. Et decantata oratiōe pro pace ecclesiæ,redeunteq; Imperatore ad sedem suam, dominus Antonius episcopus Concordiensis legit quandam bullam & alia capitula infra scripta,tenoris sequentis:

¶ Bulla legationis domini Angeli,olim Gregorij duodecimi, & prouisionis eiusdem.

C Sacrosancta generalis synodus Cōstantien. in spūsancto legitime congregata,universalem ecclesiam repræsentans. Cum Christi fideles pijs in domino & deuotis affectibus,multis temporibus,solicitudinibus,impensis,laboribus atq; curis occupati fuerint circa extirpanda schismata de ecclesia sancta dei, & post atque inter omnia alia huius pestiferi morbi quæsita remedia,toti penè Christianitati & huic tandem sacro concilio Constantiensi facilius & potius antidotum ad hoc exequendum, uisum fuit, renunciationes ac cessiones fieri debere per quemlibet pro Papa seu Romano pontifice se gerentem,præcipue quoque propter pacem & tranquillitatem sanctæ matris ecclesiæ, totalis reintegrationis ordinem ad perfectionem, autore bonorum omnium, deducendum, laudabili humilitate prosequutus sit dominus, uidelicet reuerendiſſimus dominus Angelus de Corario, qui in sua obedientia Gregorius duodecimus dicebatur,renunciando uidelicet,cedendoq; expresse in scriptis realiter & cum effectu,iuri,titulo & possessioni,quod,quē,& quā,uel si quod,quē,aut quā habuit in papatu,& resignādo papatū & omne ius papatus,titulū & possessionē,quod,quē,& quam habebat,uel habere dicebat̄,p manus magnifici uiri domini Caroli de Malatestis,pro sancta Romana ecclesia Arimini & nonnullarum aliarum terrarum in tēpo ralibus uicarij & rectoris prouinciæ Romandiolæ gñalis, plenum & speciale ad hoc man

Universidad de Deusto
Biblioteca

Constantien. conc. sessi. 14.

mandatum habẽtis, quemadmodum in gestis siue actis publicis, in sessione dicti sacri cõcilij quarta die huius mensis Iulij facta, per instrumẽta authentica comprobatur. Et attẽdens dicta sancta synodus Cõstantien. quàm sponte & liberaliter in præscriptis, cessiõe, renunciatiõe & resignatiõe per ipsum dominum Angelum, & pro eodem processum fuerit usq; ad effectum deo gratum & commendabilem inclusiue, & etiam ad ipsius sanctæ synodi declarationem, antequam ille dñs q in sua obedientia dicitur Benedictus, cesserit, aut cedere uoluerit, experiretur, quantaq; bona ex his sanctæ matri ecclesiæ attulit, ac uniuerso populo Christiano proueniát, sintq; dño largiente prouẽtura, & quod serenissimus princeps & inuictissimus dominus Sigismundus dei gratia Romanorum & Hungariæ &c. rex, supradicta etiam pia cõsideratione aduertẽs, quædam capitula seu articulos, personæ securitatem ac quietem uitæ & statius cõdecentiam dicti domini Angeli, olim in sua obediẽtia Gregorij duodecimi nũcupati, cõcernentia, dictæ sanctæ synodo exhibuit atq; porrexit, uolẽs dicta sancta synodus, quod ecclesiæ sanctæ filij uideant, quanta sibi benefaciẽtes ipsa mater ecclesia gratitudine prosequatur, præcipue tanti filij & defensoris precibus inclinata, statuit, ordinat, & decernit, q; dictus Angelus inter sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales sit, & esse debeat episcopali titulo per præsens cõcilium aut futurum Romanum pontificem suo tempore pro pace ecclesiæ declarando, cum omnibus honoribus & emolumentis & alijs debitis seu consuetis perpetuo insignitus, secundusq; post Romanum pontificem dignitate & ordine habeatur, nec aliquis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium sibi in hoc præferatur: saluo, si ille q in sua obedientia dicitur Benedictus, consimiliter renunciauerit, & cesserit iuri, titulo & possessioni papatus, quod, quem, & quam se prætẽdit habere, & ipsos ambos in eodem loco siue tractatu simul personaliter concurrere contingat, quod tunc in sacri concilij ante electionem & futuri pontificis Romani post electionem potestate existat, inter ipsos duos gratificando qs præmineat ordinare. Insuper dicta sancta synodus statuit, ordinat, & decernit, q; dictus dominus Angelus quo ad uixerit, sit sanctæ sedis apostolicæ in prouincia Marchiæ Anchonitanæ & præfidatus Farcen. cum prouisione, salario, gagijs, muneribus & honoribus solitis cardinalis legatus de latere in spũalibus & temporalib⁹, atq; uicarius irreuocabiliter permansurus, cum omnibus & singulis facultatibus & autoritatibus huiusmodi legatorum, quæ legatis talibus cõcedi per sedem apostolicam in forma pleniſſima consueuerunt: quodq; eidem Angelo fauores & gratiæ sedis apostolicæ in præbendis, beneficijs & alijs prouisionibus largiflue impendantur. Præterea, dicta sancta synodus statuit, ordinat & diffinit, quòd idem dominus Angelus ratione & occasione spũalis & temporalis administratiõis papatus uere ac putatiue, quomodocunq; et qualitercunq; usq; in præsentẽ diem, & quousq; per formam constitutionis pridie in dicta sancta synodo factæ, eidem licebit, quem, & quam habuit aliquãdo, aut cuiusuis legationis, uicariatus, seu nũciationis sedis apostolicæ, aut alterius gestionis siue administrationis nomine Romanæ ecclesiæ, & maxime in prouincia Marchiæ Anchonitanæ uel alibi, dum minori fungebatur officio, ac etiam occasione uel causa suæ personæ non possit, neq; debeat, de actis, gestis, ordinatis, indultis, concessis, receptis, leuatis, habitis & erogatis, donatis & alienatis ac effusis, gratis, liberatis, aut alijs qbuscunq; seu qualitercunq; factis seu peractis per eum, seu eius nomine, aut ad eum uel potestatem eius quoquomodo peruenerint, ad cuiuscunq; officij uel cuiuscũq; personæ instantiam, cuiusuis dignitatis, præeminẽtiæ, status, gradus, ordinis uel conditionis aut sexus, etiam si papalis, Imperialis, uel regalis existat, de iure uel de facto, aut aliter qualitercunq; conueniri, denũciari, accusari, uexari, inquietari, impediri ordinarie siue extraordinarie, cum promotiõe uel sine, in iudicio siue extra, per se uel per alium, apostolica cõcilij præsentis aut alia quauis autoritate, ordinaria uel subdelegata, seu aliàs molestari, nec cõtra eum inqri ualeat, nec ullo unquam tempore realiter uel personaliter, ciuiliter uel criminaliter aut mixtim, seu aliàs quomodocunque, etiamsi dolus uel fraus aut aliqua alia corruptela circa præmissa uel eorum aliquod re ipsa uel aliàs notari possent, aut dicerẽtur quomodolibet interuenisse, q; idem dominus Angelus non teneatur, nec debeat cuiquam (ut præmittitur) personæ in iudicio uel extra de præmissis uel aliquo eorum, aut dependentibus, emergentibus aut connexis, siue prorsus extraneis à præmissis uel aliquo præmissorum respondere, rationem reddere, aut calculum facere, etiam coram gentibus apostolicæ cameræ uel alijs quouis modo, directe uel indirecte, publice uel occulte, nisi quatenus sibi propria conscientia, cui quo ad hoc, totaliter relinquatur, dictauerit faciendum. Dicta nanque sancta synodus ex superabundanti liberat dictum dominum Angelum de his omnibus, uniuersis & singulis, alijsq; in quibuscunq; pondere, numero & mensura, cuiusuis qualitatis, quantitatis, generis uel speciei iuris corpore comprehensorum uel non existant, quæ omnia hic & eorum ualores, nomina, cognomina, qualitates, genera ac species habere uoluit, & uult pro specifice & expresse declaratis, ac si de eis expressa mentio facta foret, etiamsi sacra fuerint aut prophana, communiter uel diuisim seu mixtim ad quemcunq; ualorem ascendant, attenta libera & spontanea cessione papatus per ipsum dominum Carolum de Malatestis procuratorem eius, pridem in huiusmodi sancta synodo facta, pro pace & unione in ecclesia sancta dei prædicata, quantum in eo fuerit modis omnibus promouendis, quibus Romanæ ecclesiæ obligatus aut obnoxius fuerit, uel dici potuerit, siue possit, ex nunc quitat, liberat penitus & absoluit: necnon uult, & nunciat eum ab illis oñibus totaliter exemptum, quitum, liberum & absolutum, eidemq; domino Angelo pro se uel suis hæredibus ac successoribus omnia & singula sanctæ Romanæ ecclesiæ & apostolicæ cameræ per eum quaſitercunq; debita uel aliàs pro eo plenarie, libere & pure remittit, donat & largitur. Tollit deniq; ex certa scientia quo ad præmissa oñia, & singula inualidat atq; suspendit dicta sancta synodus, tam restitutionis in integrum, quàm de uacatione sedis & omnia alia iura & beneficia siue priuilegia, per quæ Romanæ ecclesiæ apostolicæq; cameræ aut futuro eius pontifici contra præmissa uel aliquod eorum subueniri, aut de ipsis uel eorum aliquid infringi, seu aliqualiter possent transgredi, aut uiolari, decernens irritum & inane, si quid in contrarium à quouis, quauis autoritate uel quouis ingenio uel colore contigerit attentari, non obstantibus quo ad omnia & singula supradicta, tam canonicis q̃ ciuilibus iuribus, & apostolicis constitutionibus, generalium conciliorum constitutionibus, ac alijs dispositionibus contrarijs quibuscunq;. Statuens & ordinans dicta sancta synodus, q; quilibet futurus Romanus pontifex, omnia & singula supradicta studeat inuiolabiliter obseruare, eaq; suis apostolicis literis in forma plena, congrua & decenti approbet, ratificet, de nouo concedat, indulgeat, atque confirmet: & q; quicunq; Romanum pontificem eligentes, quo ad hoc, ante sui apostolatus inthronizationem sub uinculo præstandi iuramenti obligent efficaciter & astringant, mandans & præcipiens dicta sancta synodus, q; ultra sacri concilij publica gesta seu munimenta solito more super præmissis conficienda, fiant super præmissis omnibus & quolibet eorum ad maiorem certitudinem patentes literæ, sub sigillo concilij in forma pleniſſima cum omnibus & singulis clausulis, non obstantibus necessarijs, reuocatorijs, & derogatorijs, & alijs opportunis dicto domino Angelo, seu alteri uel alijs pro eo recipienti uel recipientibus assignandæ.

¶ Quod impediens regem Romanorum in itinere ad regem Aragonum, sit ipso iure excommunicatus.

Quia dignum est, laborantes pro pace sacrosanctæ ecclesiæ plena libertate securitateq; gaudere, nullisq; impedimentis seu molestijs inquietari, hæc sacrosancta Constantiensis synodus ecclesiam catholicam repræsentans, in spiritu sancto legitime congregata, statuit, diffinit, & ordinat, q; quicunque cuiuscunq; status aut conditionis existat, etiam si regalis, cardinalatus, patriarchalis, archiepiscopalis, episcopalis, ducatus

Universidad de Deusto
Biblioteca

tus,principatus,comitatus, marchionatus, seu alterius cuiuscunque dignitatis seu sta D
tus,ecclesiastici uel secularis existat,qui serenissimum & Christianissimum dominum
Sigismundum Romanorum & Hungariæ &c. regem, uel alius cum eodem,ad con-
ueniendum cum domino rege Aragonum,pro pace ecclesiæ,ad extirpationē præsen
tis schismatis per hoc sacrum concilium ordinatos, ad dictam conuentionem euntes
uel recedentes impediuerit, perturbauerit uel molestauerit, aut aliquod damnum in
personis aut bonis aut famulis eorum intulerit, aut inferri per alium seu alios, dire-
cte uel indirecte, clam uel palam,seu quoquo modo inferri procurauerit, sententiam
excommunicationis autoritate huius sacri concilij generalis ipso facto incurrat, abso
lutione eiusdem ipsi sacro concilio, seu futuro unico & indubitato summo pontifici,
præterquam in mortis articulo,specialiter reseruata:& ulterius oīi honore & digni-
tate,officio, beneficio ecclesiastico uel seculari sit ipso facto priuatus.

¶ Quod celebretur missa singulis diebus dominicis per concilium, & fiat processio,& interessentes habeant centum dies indulgentiarum.

Item ut deus præfati serenissimi principis & aliorum cum eo ad dictam conuenti-
onem ecclesiæ suæ gressus dirigere, & corda illorum cum quibus acturi sunt ad eam E
dem pacem seu clementiam inducere,& illos cum dicta pace obtenta ad dicti sacrum
concilium incolumes reducere dignetur,statuit & ordinat sancta synodus,quòd singu
lis septimanis die dominico fiat processio generalis in hac ciuitate Constantiensi cum
missa solenni, quibus processioni & missæ omnes prælati in hoc concilio existentes,
interesse teneantur,uestimentis pontificalibus (ut est moris)induti. Concediturq; dicta
sancta synodus cuilibet præmissis interessenti centum dies indulgēriarum,et totidem
cuilibet presbytero unam missam celebrāti, & alijs qui deuote semel in die Pater No
ster & Aue Maria, pro dicta incolumitate orando dixerint, quadraginta dies indul
gentiaæ in forma ecclesiæ consueta. Lectis supradictis, per deputatos quatuor nati
onum & dominum præsidentem fuit concorditer responsum,Placet.

SESSIO DECIMAOCTAVA.

ANNO & indictione quibus supra, die uero sabbati decimaseptima mensis Augusti, fuit celebrata sessio generalis in maiori ecclesia Constantiensi, in qua præsidebat reuerendissimus pater dominus Ioannes episcopus Ostiensis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis & uicecancellarius, fuitq; decantatum officium missæ de assumptione beatæ uirginis Mariæ per dominum Petrum F
episcopum Oloren̄. Quo finito,legebantur letaniæ,& alia fiebant more aliarum sessionum.Quibus expletis,dominus Antonius episcopus Concordien̄. legebat articulos inferius descriptos.

¶ Datur potestas iudicibus diffiniendi, & causas per duos cognoscendi.

Nuper sacrosancta & uniuersalis synodus Constantiensis reuerendos in Christo patres dominos Pistorien̄sem, Vaurē̄sem,Plocē̄sem & Saresbiriē̄sem episcopos ad audiendum causas & querelas ad ipsum concilium deuolutas & deuoluendas seu deducendas,usque ad sententiam exclusiue depurauit. Nequiens igitur ipsa sancta synodus, diuersis alijs occupata negocijs, ipsarum causarum finali decisioni intendere, nolensq; eas absque finali decisione diu propterea remanere, prædictis dominis episcopis etiam causas ipsas finaliter, summarie, simpliciter & de plano sine strepitu & figura iudicij finiendas & terminandas, assumptis sibi in rimandis processibus & sententijs proferendis quatuor assessoribus de quatuor natiōibus eiusdem synodi per eos eligendis, partibus nō suspectis,super quo eorum conscientiæ onerentur, causis tantum cathedralium ecclesiarum & maioribus earundem causarum duntaxat exceptis,plenariam tribuit potestatem,Et ut eo facilius negocia & causæ ad finem optatum

A tum peruenient, eadem sancta synodus, ut ipsi quatuor aut tres aut duo ex ipsis, alijs statutis horis non uenientibus,terminos ipsos in ipsis causis occurrentes,teneri & ob seruari facere & aliàs usq; ad diffinitiuam sententiam exclusiue,in causis ipsis procedere possint & ualeant,ordinat,statuit & decernit.

¶ Quod adhibeatur fides bullæ concilij.

Item statuit, ordinat & decernit dicta sancta synodus, quòd quibuscunque ueris literis sub bulla ipsius synodi conficiendis, in quibuscunque causis, negocijs & factis stetur firmiter in iudicio & extra,ubicunque exhibitæ fuerint uel ostensæ:illaq; fides ipsis adhibeatur, quæ ueris literis apostolicis bullatis consueuit, & debet merito adhiberi:ac eandem uim,illudq; robur habeant in omnibus & per omnia,quā & quod ipsæ literæ apostolicæ habent,& habere debent,& possunt quoquo modo,super cuius bullæ usu & custodia per concilium deliberabitur.

¶ Quod committentes falsum circa bullam concilij,puniantur sicut falsarij literarum apostolicarum.

Item prædicta sancta synodus similiter statuit,ordinat & decernit,quòd omnes & singuli,qui dolum & fraudem seu falsitatem aliquam circa huiusmodi literas bullan-
B das dictæ synodi pro tempore forsitan commiserint,& illi etiam qui in hoc consenserint,aut talia fieri procurauerint,uel literis falsis scienter usi fuerint,illas censuras ecclesiasticas & pœnas incurrant,quas falsificatores literarum apostolicarum,& qui illis literis scienter utuntur,necnon participes illius causæ,idem crimen incurrunt iuxta canonicas sanctiones.

¶ Quod literæ expediantur super gratijs per olim papam Ioannem concessis,exceptis exorbitantibus & expectatiuis.

Item similiter statuit, decernit & ordinat dicta sancta synodus, quòd literæ super omnibus & singulis gratijs per dominum Balthasarem tunc Ioannem papam XXIII. factis,usque ad ipsius administratiōis suspensionem in spiritualibus et temporalibus, scilicet,quæ fuit die martis quartadecima mensis Maij, præsentis anni, signatis, possint & debeant per reuerendissimum in Christo patrem & dominum,dominum Ioannem episcopum Ostiensem,sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalem & uicecancellarium,& quatuor sibi adiunctos de quatuor nationibus,uidelicet dominos Con- al.Noyon
cordiensem pro Italica,Arimineñ.pro Gallicana,Theodoricum•Voym pro Germa- al.forte Saref
C nica,& dominum Robertum•Appellien pro Anglicana,autoritate dictæ synodi sub birien.al, Ap
modis & formis quibus summi pōtifices literas gratiarum & concessionum suorum pelten
prædecessorum Romanorum pontificum & similibus expedire consueuerunt,iuxta constitutiōes & regulas ac obseruantias & stylum cancellariæ apostolicæ,& sub nomine & bulla dictæ synodi expediri,expectatiōibus & exorbitātijs dūtaxat exceptis.

¶ Deputantur ambassiatores ad Italiam.

Sacrosancta synodus Constantiensis mittit ambassiatores suos ad reuerendissimum patrem & dominum, dominum Angelum Corarium episcopum cardinalem,olim Gregorium duodecimum in sua obedientia nominatum,& dominos cardinales secum existētes,& ad alios patres Italiæ super factis & negocijs ecclesiæ cum instructionibus & facultatibus deliberatis & conclusis,quorum ambassiatorum nomina sunt hæc,uidelicet domini archiepiscopus Mediolaneñ.archiepiscopus Ragusinus,episcopus sancti Flori,abbas Florentineñ.præpositus quinq; ecclesiaꝝ,magister Ioannes•scholij.Quibus lectis,fuit p deputatos & p̄sidentē cōcorditer rñsum,placet. al. Scholis

SESSIO DECIMANONA.

ANNO à natiuitate domini millesimo quadringentesimo decimoquinto, indictione octaua,die lunæ uicesimatertia mensis Septembris,sede apostolica uacante,fuit celebrata sessio generalis per synodum Constantien̄. in qua

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuit celebratum officium missæ per reuerendum patrem dominum Nicolaum epi- D
scopum Assisinatesi. Qua missa celebrata, incipiebantur letaniæ, & alia fiebant, ut in
sessionibus fieri solitum est. Præsidebat uero in eadem sessione reuerendissimus pa-
ter dominus Ioannes episcopus Ostiensis cardinalis Viuariensis. In qua sessione Hiero
nymus de Praga per reuerendissimum patrem dominum Petrum cardinalem Ca-
meracensem & alios deputatos per concilium, in materia fidei instructus & informa
tus de fide recta sanctæ matris ecclesiæ, qui iam fuerat accusatus de hæresi, & per con
cilium super hoc incarceratus, quandam reuocationis seu abiurationis papyri sche-
dulam, stans in ambone publice, alta & intelligibili uoce legebat, reuocãs & abiurãs,
prout in eadem schedula, cuius tenor sequitur, continetur.

¶ Abiuratio Hieronymi de Praga.

Ego Hieronymus de Praga, artium liberalium magister, cognoscens ueram ca-
tholicam ecclesiam & apostolicam fidem, anathematizo omnem hæresim, præcipue
eam de qua hactenus infamatus fui, & quam præteritis temporibus dogmatizaue-
runt & tenuerunt Ioannes Vuicleff & Ioannes Husz in suis opusculis, libellis seu ser-
monibus ad clerum & ad populum, propter quam causam prædicti cum suis do-
gmatibus & erroribus damnati sunt ab hac Constantiensi synodo tanquam hæretici, E
& eorum doctrina prædicta sententialiter damnata, maxime in nonnullis articulis
expressis, in sententijs per hoc sacrum concilium contra ipsos latis. Consentio autem
sanctæ Romanæ ecclesiæ & apostolicæ sedi & huic sacro concilio, & ore ac corde pro
fiteor in omnibus & per omnia, & præsertim de clauibus, sacramentis, ordinibus,
officijs & censuris ecclesiasticis, indulgentijs, & reliquijs sanctorum & ecclesiastica li-
bertate, ac etiam de ceremonijs & alijs omnibus ad religionem Christianam perti-
nentibus, prout ipsa Romana ecclesia & apostolica sedes & hoc sacrum concilium p
fitentur, & specialiter q̃ prædictorum articulorum plures sunt notorie hæretici &
dudum à sanctis patribus reprobati, quidam uero blasphemi, alij erronei, alij scanda
losi, quidam uero etiam piarum aurium offensiui & ipsorum nonnulli temerarij & se-
ditiosi & pro talibus fuerunt prædicti articuli per hoc sacrum concilium nuper con-
demnati, & inhibitum omnibus & singulis catholicis sub anathematis interminatio-
ne, ne de cætero dictos articulos seu eorum aliquem aliquis prædicare, dogmati-
zare, uel tenere præsumeret.

Item ego Hieronymus antedictus, quia in nonnullis artibus scholasticis ad persua
dendam opinionem de uniuersalibus realibus, & q̃ una communis generis essentia
specificasset plura eiusdem speciei supposita & quodlibet eorum, ut Ambrosius, Hie-
ronymus, Augustinus, & sic de singulis, & ad hoc inducendum uelut exemplo sensi
bili descripsi quandam triangularem figuram, quam scutum fidei nominaui, ideo ad
excludendum intellectum erroneum & scandalosum, quem fortassis aliqui ex hoc ac
cipere potuerunt, dico, assero & declaro, quòd dictam figuram non feci, nec eam no-
minaui scutum fidei ea intentione, quòd uellem dictam opinionem de uniuersalibus
extollere super opinionem contrariam, sic quasi esset scutum fidei, quòd sine eius po
sitione non posset fides aut catholica ueritas protegi & defendi, cum nec dictæ posi-
tioni uelim pertinaciter adhærere: sed hoc ideo dixi, quia in dictæ figuræ triangula-
ris descriptione ponebam exemplum, quod diuina essentia est tria differentia suppo-
sita & quodlibet eorum, scilicet pater & filius & spiritussanctus, qui quidem trinita
tis articulus, est præcipuum scutum fidei & ueritatis catholicæ fundamentum. Præ-
terea ut cunctis pateat, quæ fuerunt causæ, quare fui reputatus adhærere & fauere
dicto quondam Ioanni Husz, notum facio per præsentes, quod cum multoties audi-
uissem eum in prædicationibus & scholis, credidi eum uirum bonum esse, nec in ali-
quo obuiare traditionibus sanctæ matris ecclesiæ ac sanctorum doctorum, imo etia-
am cum nuper in hac ciuitate mihi fuissent oblati articuli per eum positi, & per hoc
sacrum concilium damnati, prima fronte non credidi suos esse, saltem in ea forma.

Cumq̃

A Cumq̃ ab aliquibus egregijs doctoribus & magistris in sacra pagina audiuissem af-
firmari quòd sui erant, postulaui pro mea plena informatione, mihi ostendi libros
manus suæ, in quibus dicti articuli contineri dicebantur. Quibus mihi ostensis, ma-
nu propria eiusdem scriptis, quam ut meam propriam bene cognosco, dictos arti-
culos omnes & singulos in ea forma qua damnati sunt, reperi esse conscriptos. Vn-
de non immerito comprehendi & comprehendo, ipsum & suam doctrinam cum eo
rum sequacibus per sacrum concilium damnatam & reprobatam fuisse, tanquam
hæreticam & insanam. Et hæc omnia suprà dicta dico pure & sine conditione, ut iam
plene & sufficienter informatus de prædictis sententijs, latis per hoc sacrum conci-
lium contra doctrinas dictorum quondam Ioannis Vuicleff & Ioannis Husz, & con
tra ipsorum personas, quibus sententijs tanquam deuotus catholicus in omnibus &
per omnia humiliter consentio atq; adhæreo.

Item ego idem supradictus Hieronymus, qui aliàs coram reuerendissimis patri-
bus dominis cardinalibus, & uenerandis dominis prælatis & doctoribus & alijs ue-
nerabilibus personis huius sacri concilij, in isto eodem loco uoluntarie, libere & spon
tance exponens & declarans intentionem meam, inter alia loquens de ecclesia, eam
trifarie distinxi, & ut percepi postea, tunc à quibusdam intellectum est, quòd uellem
B dicere, quòd in ecclesia triumphante esset fides, cum tamen credam firmiter, quòd
ibi sit beatificata uisio ænigmaticam congnitionem excludens: nunc dico, assero, &
declaro, quòd nunquam fuit intentionis meæ dicere, quòd ibi esset fides sub ratione
fidei, sed cognitio fidem subæqualenter excedens. Et gñaliter q̃quid ibi uel antea di
xerim, refero & subijcio humili corde determinatiõi huius sacri cõcilij Cõstantien.

Insuper iuro, & per sanctam trinitatem & per hæc sacrosancta euangelia, me in
ueritate ecclesiæ catholicæ semper & sine dubio permansurum, & omnes qui con-
tra hanc fidem uenerint, cum dogmatibus suis æterno anathemate dignos esse pro-
nuncio. Et si ego ipse aliquando (quod absit) aliquid contra sentire aut prædicare
præsumpsero, canonum seueritati subiaceam, & æternæ pœnæ obligatus inueniar.
Hanc autem • confessionem, & professionis meæ paginam coram hoc sacro concilio al. ꝓfessionẽ
generali libere & uoluntarie porrigo, & eidem me propria manu subscripsi, & hæc
singula conscripsi.

Deinde dominus Bertholdus Vuildung sacri palatij apostolici causarum audi-
tor, legebat quandam ordinationis schedulam conceptam super regula sancti Fran-
cisci, & alia infrascripti tenoris subsequentis de consensu partium.

C Dilectis ecclesiæ filijs, generali & prouincialibus ministris, custodibus, cæterisq;
ordinis Minorum professoribus, salutem & omnipotentis dei benedictionem.
Supplicationibus personarum quæ uoto religionis sunt astrictæ, illis præsertim li-
benter annuimus, quas ad finem tendere conspicimus, per quem personæ ipsæ sub
•pacata tranquillitate iuxta suam professionem quiescant, ac sedulum & tranquil- al. placida
lum in humilitatis spiritu domino reddere ualeant famulatum. Nuper siquidem
supplicatio pro parte religiosorum uirorum gardianorum & fratrum uestri ordi-
nis conuentuum, uidelicet Sagien. de sancto Audomaro Morinen. diœcesis, de Va-
rennis, Remen. de Dola Bisuntin. de la Valle Cenomannen. de Elicio, Nannetensis,
de Ambasia Turonensis, de sancto Ioanne Angeliacensis, Xantonen. de Bercorio, de
Tholeto & de Fontiniaco communitatis Maleacensis diœcesis infra prouincias Fran-
ciæ, Burgundiæ & Turonen. iuxta modum dicti ordinis existentium, nobis humili-
ter præsentata cõtinebat, quòd diuina cooperante clementia, temporibus his nouis-
simis regularis obseruantia uestri iam dicti ordinis in præfatis conuentibus incepe-
rat uigere, sed uarijs obstantibus impedimentis, per ministros & custodes illarum p
uinciarum eis præfatis, in ipsa stricta obseruantia non mediocriter impediebantur,
quorum impedimentorum occasione scandula multa pullulabant, humiliter & de-
uote supplicãtes, quatenus eis de remedio opportuno prouidere dignaremur. Nos

Universidad de Deusto
Biblioteca

igitur eorum ſupplicationibus tanquam iuſtis benigne annuentes, cupientesq; mul- D
al, confouere ta ſcandala de medio ueſtri ordinis tollere, atque unitate in eo conſeruata fratres in pa-
cis dulcedine ſ conſeruare, ſtatuimus & decernimus, eiſdem ſupplicatiõibus fore pro-
uidendum, & de facto tenore præſentium eis prouidemus, iuxta formam per reue-
rendiſſimos patres dominos, uidelicet Iordanum epiſcopum Albanẽ. de Vrſinis,
ipſius ordinis protectorem, & Petrum ſancti Griſogoni presbyterꝝ cardinalem Ca-
meracenſem uulgariter nuncupatos, ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, & alios ex
parte huius ſacri concilij ſuper hoc deputatos, ſpecialiter auiſatam, ordinatam & tra-
al, Rotha ditam, atque per religioſum uirum fratrem Ioannem †Rhotani in ſacra pagina pro-
feſſorem, & uicarium miniſtri generalis antedicti, unà cum alijs pluribus magiſtris
al, fratribus & diſcretis ſ patribus ipſius ordinis ex una parte, & fratres prænominatos conuentus
repræſentantes ex alia concordatam, uidelicet quòd fratres conuentuum prædicto-
rum de cætero, & quouſq; aliud ſuper hoc per ſacrum concilium generale fuerit or-
dinatum, poſſint & ualeant, quilibet in ſua prouincia eligere de ſua ſtricta obſeruan-
tia unum fratrem idoneum, quem in ſcriptis miniſtro illius ꝓuinciæ præſentatum,
ipſum dictus miniſter infra triduum poſt huiuſmodi præſentationem ſuum uicari- E
um conſtituere debeat, ad ipſos regendum inſolidum loco & uice eius, & eis ꝓuiden-
dum in omnibus quibuſcunq; & ipſis modis quibus ipſe miniſter ꝓuincialis etiam
prouidere poſſet, ita q; de ipſorum fratrum regimine in nullo poſſint ſe intromitte-
re dicti prouinciales uel cuſtodes, ſed ad ipſos uicarios cura & correctio eorum cõmi-
no pertineat, excepto quod ad ſuæ ſuperioritatis cognitionem miniſter prouinciæ
lis ipſos poſſit, ſi uoluerit, uiſitare in propria perſona, & tunc punire de conſenſu ma
ioris & diſcretorum conuentus, inquo fiet hæc uiſitatio, quicquid punitione digni
repererit, quem ſi conſtituere renuerit modo prædicto, ex tunc conſtitutio eiuſdem
præſentati, ad uicarium miniſtri generalis inferius annotatum, deuoluatur & perti-
neat abſolute. Qui quidem uicarij hmõi trium prouincialiũ, poſſint & debeant una
cum fratribus diſcretis ſibi ſubditis forma ſolita in electionibus ordinis ſeruata, inſi-
mul eligere inter ſe unum alium fratrem ad hoc ſufficientem & idoneum pro eorũ-
dẽ uicariorꝝ correctiõe & totius ſtricti huius obſeruantiæ in ꝓdictis prouincijs mello
ri regimine, quem per eos in ſcriptis miniſtro generali ordinis qui erit pro tempore
humiliter præſentatum, ipſum miniſter ſuper illos ſuum uicarium conſtituere infra
triduũ poſt illã ꝓſentationem benigne debeat & charitatiue: alioqn ipſo triduo trã-
acto, ſit & habeatur uicarius ipſius generalis, autoritate ipſius ſacri concilij conſtitu-
tus. Qui quidem uicarius generalis in ſua congregatione uel alijs ſolus debeat & poſ- F
ſit uicarios prætactos (quoties opus erit) punire, & ipſis ac fratribus alijs ſibi ſubdi-
tis prouidere in omnibus quibuſcunq; caſibus, quibus miniſter generalis eis potuiſ-
ſet prouidere, ne ipſos, ut ſæpius contingit, quoties generali miniſtro indigent, lon-
gius oporteat euagari. Et pro hac uice primaria conſtituimus in præfatum genera-
lis miniſtri uicarium, fratrem Nicolaum Rudolphi apud uos de hac obſeruantia lau
dabili ꝓuidentia ac diligentia ſolerti multipliciter commendatum, quem uolumus
poſſe deponi, quoties uicarijs & alijs fratribus diſcretis ſæpedictis uidebitur expedi-
re. Poſſit tamen generalis miniſter qui eſt & qui erit pro tempore, ipſos fratres &
conuentus in ſua perſona quoties uoluerit uiſitare, prælibato uicario non obſtante,
& punire, ſi quid in dicta uiſitatione puniendum repererit, ſicut moris eſt in ordine,
& aliàs facere conſueuit. Veruntamen non intendimus, quòd prædicti uicarij pro-
pter mortem, depoſitionem ſeu mutationem illorum quorum uice funguntur, poſ-
ſint à ſuis officijs remoueri, uel in eis impediri, niſi ſuper hoc aſſenſus maiorum et diſ-
cretorum ſibi ſubditorum prius interuenerit, ad quos ſemper eos deponere, & alios
eligere, antedictis generali prouincialibusq; miniſtris præſentare modo & forma
ꝓmiſſis (quoties fuerit opportunum) uolumus & decernimus pertinere. Inſup poſſit
& debeat ipſe generalis uicarius & ſui ſucceſſores, conuentus ſibi pro tempore ſub-
ditos

A ditos, ad ſtatum dictæ ſtrictæ obſeruantiæ conſonum, iuxta declarationes & ſtatuta
ſedis apoſtolicæ & ordinis reducere, tolleudo quaſcunque ſuperfluitates, ſiue ſint in
rebus mobilibus ſiue immobilibus, quantum fieri poterit bono modo, habito ſemper
conſilio maiorum & diſcretorum ſibi obedientium, eligendo (ſi opus fuerit) aliquos
fideles, qui ipſas ſuperfluitates autoritate huius ſacri concilij uendant, commutent,
aut aliàs in pijs operibus conuertant. Inſuper ſtatuimus, quòd omnes & ſinguli con-
uentus prædictarum prouinciarum, quoties maiori uel ſaniori parti fratrum in eis
exiſtentium placuerit, ad hanc ſtrictam obſeruantiam ſe reducere, & uicarijs ante-
dictis ſe ſubdere, hoc libere facere poſſint. Et etiam ſinguli fratres cuiuſlibet con-
uentus dicti ordinis, contradictione cuiuſcunque non obſtante, à quorum uicario-
rum obedientia & ſubiectione nullus exire poſſit ſine ſpeciali licentia uicarij gene-
ralis antedicti: non tamen per hoc intendimus, quin fratres & conuentus, qui uolu-
erint, poſſint ſecundum hanc ſtrictam obſeruantiam uiuere, manendo etiam imme-
diate ſub cura miniſtrorum prouincialium, exceptis tantum prænominatis conuen
tibus & conuentu de Mirabello Pictauienſis diœceſis, quem uolumus expreſſe & or
dinamus, curæ & regimini prædictorum uicariorum ſubeſſe, & ex cauſa ut ſicut in
eo hæc ſtricta obſeruantia regularis in partibus illis ſumpſit exordium, ita in illo tan
B quam in aliorum ſpeculo ſemper eluceſcat. Cæterum cum iuxta ſentẽtiam ſapientis Eccleſi. 17. b
uolatilia ad ſibi ſimilia libenter cõueniant, ſtatuimus quod quando fratres huiuſmodi
obſeruantiæ pegrinationis ſtudio uel aliàs p mundum proficiſcentur, ad loca conuen-
tus communitatis ordinis declinent, ſi uoluerint: ad alia uero loca fratrum in obſer-
uantia ſibi ſimilium, ſemp declinare teneantur, iuxta quod in ſtatutis ordinis contine
tur. Inſuper quilibet prouincialis miniſter prouinciarum præmiſſarum, uicario gene
rali ſæpedicto pro præſenti duos conuentus in ſua prouincia fideliter aſſignet, aptos
ad manendum, munitos libris & alijs rebus pro cultu diuino, quoties ab eodem uica-
rio per literas aut aliàs in ſuo prouinciali capitulo fuerit requiſitus, eligendos per
ipſum prouincialem, ita quòd propter hanc aſſignationem mobilia quæcunque di-
ctis conuentibus pertinentia, quomodocunque ſint, non debeant abigi ſeu ſegregari,
ſecundum diſpoſitionem protectoris ueſtri ordinis. Et ſi contigerit, quod miniſtri
prouinciales & cuſtodes uel alij expulerint uel eiecerint fratres huiuſmodi obſer-
uantiæ ab aliquo ſeu aliquibus conuentuum prænominatorum à quindecim menſi-
bus citra uiolenter, & alios loco eorum ibidem collocauerint, uel mobilia ad ipſos
conuentus ſeu aliquem ipſorum ſpectantia deportauerint: uolumus & mandamus
C diſtricte prædictos fratres indilate recedere & exire à dicto conuentu, mandantes te
nore præſentium prælibato uicario generali, quatenus autoritate noſtra omnibus
modis quibus fieri poterit, honeſte & licite ipſos exire, & prædicta bona reſtituere
compellat per cenſuras eccleſiaſticas, & alios fratres & ſubditos ſuos de nouo ibidem
collocando, oñibus quibuſcunque diſtricte prohibentes, ne quis eum ſuper hoc im-
pedire præſumat ſub excommunicationis pœna, ſed magis ei præbeat unuſquiſque
ſuper hoc requiſitus per ipſum, potius auxilium & iuuamen. Statuentes ulterius
ne deinceps fratres huiuſmodi ſtrictæ obſeruantiæ fiant capellani honoris, uel ma-
neant continuo in domibus ſecularium cauſa confeſſionis uel alia, citra tamen alio-
rum fratrum ueſtri ordinis præiudicium, ne forſan freno obedientiæ laxato uel p-
phana conuerſatione feruor deuotionis eorum tepeſcat. Præcipimus inſuper, &
mandamus diſtricte in uirtute ſanctæ obedientiæ omnibus & ſingulis fratribus con-
uentuum prædictorum, & alijs in futurum ſub cura & regimine prætactorum uica
riorum conſtitutorum, quatenus ipſis firmiter obediant & pareant cum effectu in
omnibus, in quibus fratres illius ordinis ſuis generalibus & prouincialibus miniſtris
obedire debent, aut tenẽtur. Cæterum cum prædicta ſint de uolũtate partium (ſicut
præfertur) per nos ſtatuta & ordinata, diſtrictius inhibemus oĩbus & ſingulis mini-

Universidad de Deusto
Biblioteca

stris & custodibus, qui sunt, & erunt in futurum, & alijs fratribus uestri ordinis ne occasione controuersiæ prius super his motæ, aut prosecutionis in præsenti concilio facta, aut alia quauis causa fratres de hac obseruantia præsentes uel futuros inquietent, molestent, uel affligant, seu eorum uicarios uel de secta noua, uel reprobata quomodolibet uocēt. Nec etiam fratres dictæ obseruātiæ, alios fratres uestri ordinis aut elemosynas aut oblationes sibi dandas impedire præsumant: quod si de cætero alij alijs facto circa præmissa aut eorum aliquid hincinde iniuriati fuerint, manus uiolentas in eis ponendo, eos incarcerando, arrestando, libris spoliando, aut aliàs maculam hæresis falso imponendo, sententiam excommunicationis ipso facto incurrant iniuriatores, à qua non possint, articulo mortis excepto, absolui, nisi per eundem cardinalem qui pro tempore huius ordinis erit protector. De cæteris uero leuioribus iniurijs uerbalibus, omnes quicunque fuerint in hoc culpabiles deprehensi, per eorum prælatos puniantur, circa præmissa sententiarum fulminationibus aut appellationibus interpositis, & literis felicis recordationis Alexandri papæ V. & earum confirmatione non obstante, quas tenore præsentium reuocamus, cassamus, & annullamus, ac nullius roboris uel momenti declaramus, & alijs quibuscunque statutis apostolicis uel huiusmodi ordinis in contrarium editis non obstantibus. Nulli ergo, &c. Datum Constantiæ IX. calendas Octobris, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo decimoquinto, apostolica sede uacante.

D

¶ Quod non obstantibus saluis conductibus Imperatoris, regum, &c, possit per iudicem competentem de hæretica prauitate inquiri.

Præsens sancta synodus ex quouis saluo conductu per Imperatorem, reges & alios seculi principes hæreticis, uel de hæresi diffamatis, putantes eosdem sic à suis erroribus reuocare, quocunque uinculo se astrinxerint concesso, nullum fidei catholicæ uel iurisdictioni ecclesiasticæ præiudicium generari, uel impedimentum præstari posse, seu debere declarat, quo minus dicto saluo conductu non obstante, liceat iudici competenti & ecclesiastico de huiusmodi personarum erroribus inquirere, & aliàs contra eos debite procedere, eosdemq; punire, quantum iustitia suadebit, si suos errores reuocare pertinaciter recusauerint, etiam si de saluo conductu confisi, ad locum uenerint iudicij, aliàs non uenturi, nec sic promittētem cum aliàs fecerit quod in ipso est ex hoc in aliquo remansisse obligatum.

E

¶ Quod dominus uicecancellarius expediat Carolinam sub bulla sacri concilij Constantiensis.

Cum in generalibus concilijs, maxime Lateranensi, prouide quædam fuerint statuta libertatem ecclesiasticam concernentia, quæ piæ memoriæ Fredericus secundus in feruore deuotionis Romanæ ecclesiæ tunc persistens, etiam quædam statuit & adiunxit, & demum per felicis recordationis Honorium tertium fuit eiusdem Frederici constitutio approbata, & consequenter per diuæ memoriæ Carolum quartum eadem fuit approbata, & quædam alia in fauorem ecclesiasticæ libertatis adiecta, quæ in libro cancellariæ Romanæ ecclesiæ latius cōtinentur, hæc sancta synodus decernit & mandat domino uicecancellario eiusdem Romanæ ecclesiæ, ut executorias literas super ipsis expediat in forma dari solita.

¶ Committuntur causæ hæresis certis iudicibus.

Item prædicta synodus Constantiensis omnes & singulas causam & causas hæresum, ex erronea & peruersa doctrina damnatæ memoriæ Ioannis Husz hæretici in regno Bohemiæ & in Morauia exortas, sapientes etiam criminales ex eis, uel eorum occasiōe contra quascunq; psonas, tā ecclesiasticas quā seculares, cuiuscūq; status, gradus

A dus, ordinis uel conditionis aut præeminentiæ existant, & quacunque præfulgeant dignitate, emergentes, dictiq; Ioannis Husz & dogmatum falsorum eiusdem fautores, defensores & sequaces, reuerendis in CHRISTO patribus & dominis, domino Ioanni patriarchæ Constantinopolitano & Ioanni episcopo Siluanectensi conjunctim & diuisim committit audiendas, decidendas, cognoscendas, & fine debito terminandas, cum omnibus & singulis suis emergentibus, incidentibus, dependentibus & connexis, & cum potestate citandi personaliter omnes & singulos suspectos in fide ibidem degentes, & coram eis in genere & in specie nominandas coniunctim & diuisim, in Romana curia per edictum publicum & in partibus & in locis conuicinis affigendum & publicandum, cum ad easdem partes, præsertim ad prædictos de fide suspectos, pro huiusmodi citatione exequenda tutus non pateat accessus, habita tamen prius informatione summaria in præmissis, non obstante quòd aliàs præfata synodus certis iudicibus generaliter quarumcunque hæresum causas commiserit, usque ad diffinitiuam sententiam exclusiue * cognoscendi, & coram quibus aliquæ pendent indecisæ, & alijs contrarijs non obstantibus quibuscunq;. al. cognoscendas

¶ Quod beneficiati in concilio præsentes, recipiant fructus beneficiorum eorum in absentia.

B Item cum absentes causa reipublicæ ecclesiasticæ personæ in ecclesijs in quibus beneficiati sunt, præsentes merito reputātur, ideoq; ut omnes & singuli beneficiati huius sacri concilij præsentes, & qui ad illud pro tempore accesserint, eo commodius ipsi concilio interesse, & in illo usque ad finem ualeant remanere, dictum concilium statuit & decernit, quod ipsi omnes & singuli pro residentibus siue præsentibus interim in suis beneficijs sunt habendi, ita quod omnes & singulos reddit⁹, fructus & prouentus suorum beneficiorum ac residentiæ personalis in ipsis beneficijs in quibus residebant, aut in quibus residerent, si eiusdem concilij prosecutio seu interessentia eis non obstaret, ac alij etiam curiales beneficiati, qui de suis beneficijs ad præfatum concilium non accesserunt, aliàs tamen præsentes in curia in eodem concilio laborauerunt, etiam si primam non fecerint residentiam personalem consuetam unius tantum beneficij pro quolibet eorum uigore huius decreti eorundem beneficiatorum absentijs de alijs suis beneficijs de iure & consuetudine, priuilegio aut licentia suoꝝ superioꝝ semp saluis, etiā si canonicatus, aut p̄bendæ, aut dignitates, aut psonatus uel officia in cathedralibus & metropolitanis maiores post pontificales, seu collegiatis ecclesijs huiusmodi principales fuerint, durante ipso concilio, eisdemq; in eodem concilio perdurantibus, etiam à tempore itineris arrepti huiusmodi ad præfatum concilium, quousque ad eadem sua beneficia ipsi concilio finito commode redire potuerint, aut quamdiu curiales prædicti in eodem concilio laborauerint, cum ea integritate percipere ualeant & debeant, cum qua illos perciperent, si in suis beneficijs prædictis interim personaliter residerent, & administrarent in eisdem, quotidianis distributiōibus duntaxat exceptis, cōtrarijs nō obstantibus quibuscunq;, & cum executionibus exprimendis in cancellaria, si fuerit opportunum.

C

¶ Quod literæ super prouisionibus ad patriarchales, metropolitanas & alias ecclesias, per olim papam Ioannem usque ad suspensionem concessæ, expediantur.

Item dicta sancta synodus statuit, ordinat & decernit, quod literæ super quibuscunque prouisionibus ad quascunque patriarchales, metropolitanas & alias cathedrales ecclesias ac etiam monasteria de quibuscunque personis per dominum Balthasarem tunc Ioannem papam XXIII. usque ad ipsius administrationis in spiritualibus & temporalibus suspensionem factis, de quibus per libros reuerēdissimi patris domini Ioannis episcopi Ostien, sanctæ Romanæ ecclesiæ uicecācellarij & cācellariæ

apostо

Universidad de Deusto
Biblioteca

apostolicæ constabit, per eundem episcopum & cancellarium sub nomine & bulla D dictæ synodi possint & debeant expediri, quatuor deputatis nationum sibi assistenti bus: & hoc, nisi ex libro ipso promotionum secundum stylum cancellariæ appareat obstaculum, uel aliàs canonicum impedimentū. Præmissis uero lectis, fuit respon sum per dominos episcopos deputatos nomine quatuor nationum, ac dominum Io annem episcopum Ostiensem nomine collegij cardinalium, Placet. Contradicente tamen reuerendo patre domino Helia Anicien. episcopo pro se, & domino Domi nico de Ragusio, ambasiatore & nuncio archiepiscopi Spalaten. qui duo in huiusmo di statutum super prouisionibus ad patriarchales &c. non consenserunt. Et dominus Dominicus dixit ipsum statutum secundum omnia sua uerba non placere, & præser tim ultimam clausulam, uidelicet: Et hoc, nisi ex libro promotionum secundum sty lum curiæ appareat obstaculum.

SESSIO VIGESIMA SVPER MONITORIO CON tra ducem Austriæ pro episcopo Tridentinensi.

ANNO à natiuitate domini millesimo quadringentesimo decimoquinto, in E dictione uero octaua, die iouis uicesimaprima mensis Nouembris, fuit cele brata sessio generalis in maiori ecclesia Constantiensi, præsidente in eadem reuerendissimo in Christo patre domino Ioanne episcopo Ostien. sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinali & uicecancellario. Fuitq; decantata missa solennis de glo riosa uirgine Maria, per reuerendum patrem dominum Antonium episcopum Zo al, zopaludē. polutien. Qua completa, fiebant solennitates more aliarum sessionum. Quibus exple tis, reuerendus pater dominus Antonius episcopus Concordien. quasdam legebat monitorij & aliarum ordinationum schedulas tenoris subsequentis:

¶ Decretum monitorij in causa Tridentina.

SAcrosancta generalis synodus Constantiensis, uniuersis & singulis Christifide libus salutem & omnipotentis dei benedictionem. Grauem querelam uc nerabilis fratris nostri Georgij episcopi Tridentinen. accepimus, cōtinentem quòd illustris princeps Fredericus dux Austriæ ipsum in canonica possessione ecclesiæ & ciuitatis Tridentinen. & oppidorum, castrorum, uillarum, terrarum & lo corum, iuriumq; & aliorum bonorum mobilium & immobilium, ad eandem eccles am & ipsum episcopum pertinentium, aliàs sexdecim annis pacifice existentem, ec clesia, ciuitate, oppidis, castris, terris, uillis, locis ac iuribus & bonis hmōi temerarie F & de facto spoliasset, eaq; nouē annis citra detinuisset, & adhuc detinet occupatas & oc cupata, fructus, redditus & prouentus subleuando, & percipiendo ex eisdem, ac ipsum cepisset, & carceribus mancipatum affecisset pluribus grauibus uiolentijs ac iniurijs, propter quæ anathematis, sacrilegij & alias pœnas à iure contra talia perpetrantes promulgatas incurrisset, quibus insorduisset per longa tempora, & insordet de præ senti, nonnullasq; promissiones ac etiam certa iuramenta & literas tempore suæ ca ptiuitatis, & ante seu post, in præiudicium libertatis ecclesiasticæ dictæq; ecclesiæ Tri dentinen. damnum non modicum, ab eodem episcopo incussionibus & metu extor sit. Et ulterius idem Fredericus nuper dum inter serenissimum principem Sigis mundum Romanorum & Hungariæ regem, ac ipsum Fredericum ducem post exe cutionem iustitiæ contra eundem Fredericum, per dictum dominum regem factam, submissionis tractatus firmaretur, se iuramenti uinculo astrinxisset, quòd si quæ per sonæ tā ecclesiasticæ q̄ seculares dicto regi de ipso Frederico cōquerer ētur, & ab ipso rege sibi peterēt iustitiæ cōplementū ministrari, ipse Fredericus dux stare deberet or dinatiōi dicti regis, & facere quæ dict⁹ rex diceret & ordinaret, quod qdē licet rex ipse dicto Georgio eṗo de p̄missis grauiter cor ā eodē cōquerēte decreuisset & ordinasset, q; ipse Frederic⁹ dux ecclesiā, ciuitatē, oppida, castra, uillas, terras, loca ac iura & bona huiuſ

A huiusmodi, quibus ipsum Georgium episcopum notorie spoliauerat, notoriq; deti net occupatas & occupata, eidem Georgio restitueret, ipsumq; permitteret eorum possessione in posterum pacifice uti et gaudere, nihilominus idem Fredericus dux pro parte dicti episcopi interpellatus et sufficienter requisitus, hoc facere non curas set hactenus, nec curat de præsenti. Quapropter attenta præmissorum excessuum et spolij notorietate et rei euidentia, idem episcopus petijt per nos super præmissis de opportuno remedio sibi prouideri, et literas monitoriales contra præfatum Frederi cum ducem et alios forsan occupatores et detentores ecclesiæ, ciuitatis, oppidorum, castrorum, uillarum, terrarum, locorum & bonorum huiusmodi, etiam si ducalis uel alterius cuiuscunque status, gradus, uel præeminentiæ essent, decerni & conce di, ipsumq; Fredericum ducem & occupatores & detentores prædictos, sub pœnis iuris & constitutionis à diuæ memoriæ Carolo quarto contra tales facinorosos & sa crilegos editæ, & alijs pœnis grauioribus requiri & moneri, quatenus infra certum terminum idem Fredericus dux & occupatores ac detentores prædicti, ecclesiam, ci uitatem, castra, oppida, terras, uillas, iura & alia bona huiusmodi, quibus eundem Ge orgium episcopum spoliasset, seu spoliauit, ac etiam quæcunque castra & bona ante B & post per prætactam spoliationem ad dictam ecclesiam Tridentinam deuoluta, quæ detinerent seu detinent occupatas seu occupata, restitueret & restituerent, & aliàs sibi circa iniurias & percepta & alia debite satisfaceret, & satisfacerent, necnon se, uassal los et subditos suos et ecclesiæ suæ prædictæ à prædictis iuramentis et promissioni bus absolui, et prædictas literas cassari, irritari et annullari, humiliter et cum instātia debita postulauit & alias circa præmissa petijt, & concluſit, sicut in petitionibus pro parte eiusdem episcopi uerbo & scriptis, & in actis coram nobis inter dictas partes factis & redactis, plenius noscitur contineri. Nos uero per notorietatem facti, & aliàs practicata in causa huiusmodi coram nobis & à nobis deputatis, nobis constitit & constat, petitionem huiusmodi fore iustam, ipsumq; Fredericum ducem & occupato res & detentores antedictos monendos, petitasq; literas monitoriales cōtra dictū Fre dericum ducem & occupatores & detentores huiusmodi partibus ipsis auditis, & ser uatis seruandis, prædictis partibus ad hoc legitime citatis, decreuimus fore conceden das, decernimusq; et concedimus in forma quæ sequitur:

¶ Monitorium in forma debita contra ducem Austriæ.

C SAcrosancta generalis synodus Constantiensis uniuersos & singulos uenerabi les fratres patriarchas, archiepiscopos, episcopos et dilectos ecclesiæ filios ab bates, priores, præpositos, decanos, cantores, scholasticos tam cathedralium q̄ collegiatarū canonicos, parochialiumq; rectores ecclesiarū, cæterosq; presby teros, clericos & notarios & tabelliones publicos, per Alamanniam & Italiam et aliàs ubilibet constitutos, et eorum quemlibet tenore præsentiū requirimus et monemus, primo, secūdo, tertio et peremptorie, communiter et diuisim, eisq; et eorum cuilibet in uirtute sanctæ obedientiæ et subscriptis sententiarum pœnis districte præcipien do mandamus, quatenus infra sex dierum spatium postquam pro parte dicti Geor gij episcopi uigore præsentium fuerint requisiti, uel eorum alter fuerit requisitus, quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies eis & eorum cuilibet pro tertio & peremptorio termino ac canonica monitione assi gnamus, ita quòd in his exequendis alter alterum non expectet, nec unus pro alio se excuset, præfatum Fredericum ducem & quoscunque alios ecclesiæ & ciuitatis Tridentinensis, necnon oppidorum, castrorum, terrarum, locorum, ac iurium & bonorum quorumcunq; ad ipsam ecclesiam pertinentium, prædictorum forsan oc cupatores & detentores, uassallos & subditos, etiam si ducalis aut alterius cuiuscun que dignitatis, status, ac præeminentiæ fuerint, in eorum propriis personis, si et ubi p præmissorum ac infrascriptorū executionē ad eorū præsentias tutus patebit accessus

Ali

Universidad de Deusto
Biblioteca

Alioquin per edictum publicum in audientia publica contradictarum legendum, D
necnon cathedrali & sancti Stephani Constantiensis, ac locis circumuicinis, uidelicet Aquileiensi, Saltzburgensi, Augusteñ. Frisingeñ. Brixineñ. Curieñ. Feltreñ. & Veroneñ. ecclesijs affigendum & inibi publicandum ex parte nostra, Fredericum ducem Austriæ & alios occupatores prædictos requirant & moneant, quos nos etiam tenore præsentiũ sic requirimus & monemus, ipsiq; Frederico duci in uirtute sanctæ obedientiæ & sub anathematis, sacrilegij, priuationis omnium bonorum feudalium, quæ ab ecclesia seu imperio obtinet, & inhabilitatiõis suæ & filiorum suorum masculorum ad obtinendum tam feuda q̃ officia & beneficia usque ad secundam generationem, & honoris & famæ ac communionis in consilijs principum, quam ipsum Fredericum ducem iuxta constitutionem diuæ memoriæ Caroli quarti contra tales factorosos & sacrilegos editam, à sede apostolica canonizatam & approbatam, quin immo & periurij ratione iuramenti in manibus regis Romanorum per ipsum ducem præstiti, & alijs secularibus personis sub excommunicationis & priuationis minorum feudalium, quas ipsas personas seculares supradictas, necnon ecclesiasticis personis sub dictæ excommunicationis ac priuationis omnium beneficiorum ecclesiasticorum & inhabilitationis ad illa, & quæcunque alia beneficia in posterum obtinenda, ac suspensionis à diuinis quo ad capitula, necnon interdicti quo ad omnia territoria prædicti ducis Frederici & cæterorum occupatorum & detentorum censuris & pœnis, quas ecclesiasticas personas prædictas, si in præmissis deliquerint, & mandatis & monitionibus huiusmodi non paruerint, seu nõ paruerit, *incidere uolumus ipso facto, & quas in ipsas extũc, put extũc, extũc put extũc canonica monitiõe p̃missa, ferimus in his scriptis, nisi mãdatis huiusmodi obedierint, districte p̃cipiendo mãdent, seu alter eor̃ mandet. Quibus nos etiam tenore præsentium sic mandamus, quatenus ipse Fredericus dux & alij forsan occupatores & detentores huiusmodi infra triginta dierum spatium post requisitionem & monitionem immediate sequentium, & quorum dierum decem pro primo, decem pro secundo, & reliquos decem dies pro tertio & peremptorio terminis ac monitione canonica, eis & eorum cuilibet assignamus, ab occupationibus & detentionibus ecclesiæ, ciuitatis, oppidorum, castrorum, terrarum & locorum, necnõ iurium & bonorum prædictorum & illorum quæ ante & post prætactam spoliationem ad illam ecclesiam Tridentineñ. sunt deuoluta, penitus & omnino desistant, & eorum quilibet desistat, ac ipsi Georgio aut procuratori seu procuratoribus sub eius nomine possessionẽ corporalẽ realẽ & actualẽ ecclesiæ ciuitatis, oppidorum, castrorum, terrarum & locorum, necnon iurium & bonorum p̃dictorum efficaciter & sine dolo & fraude restituant, & restitui faciant, & permittant, & eorum quilibet restituat, & restitui faciat, & permittat. Ipse quoque Fredericus dux Georgio episcopo de perceptis huiusmodi fatisfaciat, inuocato etiam ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachij secularis. Vassalli quoque & nobiles, officiarij, capitanei & subditi tam ecclesiastici q̃ seculares supradicti, infra sex dies post lecturam & publicationem & affixionem præsentium, necnon lapsum dictorum triginta dierum terminum immediate sequentium, quorum sex dierum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies pro tertio & peremptorio termino eis & eorum cuilibet per simile edictum assignamus, & assignari præcipimus, & mandamus, præfato Georgio episcopo tanquam eorum uero domino, & non ipsi Frederico duci seu alteri cuiq;, in omnibus (prout aliàs consueuerunt) facere teneantur. Non obstantibus quibuscunq; iuramentis in contrarium præstitis, à quibus eos (ut præmittitur) absoluimus, efficaciter pareant, obediant, & intendant, & eorum quilibet pareat, obediat, & intendat. Et insuper in casu quo præfatus dux Fredericus & alij forsan occupatores & detentores, necnõ uassalli, nobiles, officiarij, capitanei & subditi & alij supradicti mandatis hmõi infra terminos supradictos non paruerint, extunc prout extũc, extũc put extũc, oẽs & singulos uassallos, nobiles, officiarios, capitaneos, necnõ occupatores & detentores

al. incurrere

A tentores in ciuitate & diœcesi Tridentinensi, seu alibi commorantes & constitutos, quorum præsentia pro executiõe præmissorum & infrascriptorum facienda tute adiri non potest, per simile edictum pari modo & forma legendum, publicãdum & affigendum, Fredericum ducem & alios occupatores & detentores tenore præsentium peremptorie citamus, ac per delegatos nostros supradictos citari uolumus & mandamus, quatenus ipse Fredericus dux & alij forsan occupatores & detentores huiusmodi moniti & requisiti, octaua die post lapsum dictorum triginta dierum eis assignatorum immediate sequentium, si iuridica fuerit, alioquin proxima die iuridica extũc sequenti; alij uero, ut nobiles, capitanei, officiarij & subditi per edictum huiusmodi moniti & exquisiti, uicesima die post lapsum dictorum sex dierum eis assignatorum immediate sequentium, si iuridica fuerit, alioquin proxima die iuridica sequenti, cõpareant coram nobis uel iudicibus per nos deputatis, seu interim deputãdis, pœnas, censuras ac sententias huiusmodi declarari, & ipse Fredericus dux procedi uisuri & audituri. Certificantes nihilominus eosdem, q̃ usq; ad declarationem pœnarum prædictarum procedemus, iustitia mediante. Venerabilibus uero fratribus patriarchis, archiepiscopis & episcopis, quibus ob reuerentiam suarum pontificalium dignitatum duximus merito deferendum, si in prædictis deliquerint, uel aliquis eorum deliquerit, sex dierum canonica monitione præmissa ingressum ecclesiæ interdicimus in
B his scriptis. Si uero huiusmodi interdictum per alios sex dies sustinuerint, seu alter eor̃ sustinuerit, ipsos suspendimus à diuinis. Si uero huiusmodi interdicti & suspensionis sententias animis (quod absit) sustinuerint, uel alter eorum (quod absit) sustinuerit induratis, ipsos exnunc prout extunc, & extunc prout exnunc, excommunicationis sententia innodamus. Inferiores uero episcopos, qui in præmissis exequendis negligentes fuerint, uel eorum aliquis negligens fuerit, post lapsum sex dierum terminum excommunicationis sententiam incurrere uolumus ipso facto. Absolutionem uero omnium & singulorum, qui præfatas nostras sententias aut earum aliquam incurrerint, uel aliquis eorum incurrerit, quoquomodo nobis aut summo futuro pontifici tantummodo reseruamus. Loca uero audientiæ, & ualuarum prædictarũ tanquam publica & idonea ad executionem prædictorum (ut præmittitur) publicandum ad instar publicorum edictorum, quæ olim in albo prætorio scribebantur, duximus eligenda, quæ præsentes nostras literas suo quasi sonoro præconio & patulo iudicio publicabunt, in quibus nostras literas modo præmisso decernimus publicandas, ne prænominati moniti & citati, de præmissis aliquam ignorantiam prætendere ualeãt, uel etiam allegare, cum nõ sit uerisimile, apud dictos sic citatos & monitos remanere in
C cognitum, quod tam patẽter & notorie extitit publicatum. Volentes nihilominus & decernentes, q̃ præsentes nostræ literæ dictos monitos & citatos perinde arceant & astringant, ac si eor̃ propriis p̃sonis publicatæ fuissent. De executiõe præmissor̃ et de his quæ in p̃missis et quolibet p̃missor̃ uos p̃scripti uenerabiles fratres patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, uosq; alij delegati nostri feceritis, seu aliquis eorũ fecerit, nos per instrumẽta publica seu alia legitima documẽta legitime certificare non obmittatis, sub pœnis supradictis, quibus & cuilibet uestrum in præmissis dabimus plenam fidem. Datum Constantiæ undecimo calendas Decembris, Anno à natiuitate domini millesimo quadringẽtesimo decimoquinto apostolica sede uacante.

Quibus lectis, fuit responsum, dictum, & alta uoce clamatum per dominos Concordiensem Italicæ, Toloneñ. Gallicanæ, Merseburgensem Germanicæ, & Carthaginensem Anglicanæ episcopos quatuor nationum, & per eor̃ quemlibet nomine ipsorum & cuiuslibet eorum, Placet: & per dictum dominum Ostiensem nomine collegij cardinalium, placet. Procurator uero præfati domini ducis protestatus fuit de nullitate monitorij & de grauamine, & appellando, petijt instrumentum.

¶ Congregatio ad audiendum relationem ambasiatorum missorum ad Petrum de Luna & regem Aragonum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo decimoſexto, Indictione D nona, die uero Iouis XXX. menſis Ianuarij, fuit celebrata congregatio generalis in maiori eccleſia Conſtantienſi, pro relatione ambaſiatorum miſſorum ad Petrum de Luna, in ſua obedientia Benedictum decimumtertium nominatum, et ſereniſſimũ principem dominum Ferdinandum Aragonum regem, et reuerendiſſimus pater dominus Iacobus archiepiſcopus Turonenſis unus de ambaſiatoribus miſſis ex parte concilij, exiſtens in ambone unà cum collegis ſuis, nomine proprio & coambaſiatorum ſuorum fecit relationem legationis ſuæ. Qua facta, legit quoſdam articulos ſiue capitula per ſereniſſimum principem dominum Sigiſmundum Romanorum & Hungariæ regem ac ambaſiatores ſacri concilij ex una, & dominos de obedientia ipſius Petri de Luna Narbonæ concordata, ex altera partibus. Quorum capitulorum tenor de uerbo ad uerbum ſequitur, & eſt talis:

Die ueneris XIII. menſis Decembris, Anno domini milleſimo quadringenteſimo decimoquinto, indictione octaua, in capitulo nouæ eccleſiæ Narbonen. in camera magna turris noui palatij epiſcopalis Narbonæ hora ſecunda poſt meridiem, ante tamen prandium, capitula ſequentia per ſereniſſimum dominum Romanorum regem & dominos legatos concilij Conſtantienſis, ſic per eius obedientiam nuncupati ab una parte, & dominos ambaſiatores dominorum illuſtriſſimorum regum & potentum E aliorum dominorum principum obediẽtiæ domini Benedicti decimitertij, ſic etiam per eius obedientiam nuncupati ab altera, pro unione in ſancta dei eccleſia cõſequenda, concordata extiterunt cum dei adiutorio modo infraſcripto:

¶ Tenor capitulorum concordatorum.

Primo, quòd conuocatio fiat per prælatos cæteroſq; uiros eccleſiaſticos in dicto concilio Conſtantienſi, ſic per eius obedientiã (ut præfertur) nuncupato exiſtentes & congregatos de regibus & principibus prædictis, cardinalibus & prælatis, cæterisq; uiris de obedientia dicti domini Benedicti papæ decimitertij, ſic etiam per eius obedientiam (ut præfertur) nuncupati, qui ad generale concilium debent & ſunt conſueti uocari per literas opportunas dictorum dominorum de concilio Conſtantienſi, quæ emanent ab eis ſub nominibus generalibus, & ſub denominatiõe tituli dignitatum ſiue nominum appellatiuorum ſine expreſſione propriorum nominum uel propriarum dignitatum, ſecundum formam hic concordatam & inferius inſertam. Et quòd dictæ literæ dirigantur nedum ad dominos reges & principes & cardinales, ſed & ad alios quoſcunque prælatos obedientiæ prædicti domini Benedicti. Et quod dicti domini reges & principes ipſius obedientiæ ſumant onus faciendi præſentari F dictas literas conuocatorias quilibet in regno & principatu ſuo prælatis ſuæ iuriſdictionis, & ſpecialiter dominus rex Aragonum ſumat onus faciendi præſentari dictas literas conuocatorias regibus & principibus dictæ obedientiæ iſta capitula firmantibus, & quod in dictis literis conuocatorijs præfigatur terminus ad intereſſendum in ciuitate Conſtantienſi pro uniendo ſe, & faciendo concilium generale unà cum alijs ibidem congregatis, trium menſium computandorum à die præſentatiõis dictarum literarum fiendæ domino regi Aragonum in Perpiniano (ſi fuerit) uel aliàs in ciuitate Barchinonen. (ſi fuerit præſens uel abſens) & in caſu abſentiæ ſufficiat præſentare literas antedictas uicario regis uel conſiliarijs dictæ ciuitatis aut maiori parti eorundem. Et uiceuerſa, quod præfati domini reges & principes maxime dictæ obedientiæ domini Benedicti, facient literas conuocatorias ad prænominatos prælatos, cæteroſq; dominos de concilio Conſtantienſi ſimiles literis conuocatorijs ab illis de concilio emanandis, ut præfertur, uel per ſuos ambaſiatores uel procuratores mittendos, ſufficienti poteſtate ſuffultos, ibidem in Conſtantia congregatos conuocabunt, hoc addito ac etiam intellecto, quod literæ conuocationis mittantur ad dominum regem Aragonum ſexaginta numero, uidelicet uiginti quæ dirigantur ad ſereniſſimum

A mum dominum regem Caſtellæ & prælatos regni ſui, & aliæ uiginti quæ dirigantur ad ſereniſſimum dominum regem Aragonum & Siciliæ & prælatos regnorum ſuorum, & decem quæ dirigantur ad illuſtriſſimum dominum regem Nauarræ & prælatos iuriſdictionis ipſius, & quinque quæ dirigantur præpotenti domino comiti Fuxi, prout in eiſdem literis debet ſeriosius contineri.

Secundo, quòd dictæ conuocationes fiendæ per dominos de cõcilio Conſtantienſi. & etiã p dictos dños reges & alios &c. necnõ & cõgregatio & cõſtitutio cõcilij generalis fienda per dictos dominos reges & cæteros de obedientia dicti domini Benedicti &c. poſſint fieri & fiant generaliter, ut deferatur honori concilij Conſtantienſis iam dicti, ſcilicet pro extirpatione ſchiſmatis & hæreſum, pro ſancta Romana ecclesia, pro reformatione uniuerſalis eccleſiæ in capite & in membris, & pro unico eligendo paſtore, & pro alijs cauſis & rationibus quæ ad generale concilium de iure pertinent & ſpectant. Sed ad partem promittatur & firmetur per ſereniſſimum dominum Imperatorem, & per dominos prænotatos, prælatos & cæteros ſpectabiles uiros huc miſſos ex parte dominorum de dicto concilio Conſtantienſi, nomine dicti concilij & etiam proprio, mediante publico inſtrumento cum iuramentis, quòd in concilio Conſtantienſi uniendo & conſtituendo (ut præfertur) non tractabuntur, or- al. unione eccleſiæ
B dinabuntur, ſtatuentur, uel tractari, ordinari aut fieri permittentur directe uel indirecte aliqua concernentia aut tangentia dictos dominos, reges, principes, prælatos & alios de obedientia dicti domini Benedicti uel aliquem ex eis, non ſolummodo duntaxat cauſa electionis dicti domini Benedicti, & electionis futuri ſummi pontificis & reformationis eccleſiæ in capite & in membris, & in cauſa hæreſum cum dependen. & emergen. &c. Et quòd dicti domini de dicto concilio Conſtantienſi, ratificabunt & approbabunt huiuſmodi promiſſionem & obligationem, mediantibus publicis inſtrumentis, ut ſupra. Et quòd nihilominus prædicta promiſſio, ratificatio & ſecuritas ſpecialiter confirmentur, & rata habeantur, & nouiter firmentur, & ſtatuantur per dictum formandum concilium ſufficienter, prout fieri debeat, & eſt ſolitum, antequam procedatur & procedi ualeat ad aliquos actus, poſtquam fuerint uniti. Et quòd ſi contrarium fieret, domini reges & principes & alij de obedientia dicti domini Benedicti ab expreſſo ex nunc agunt & dicunt, quòd illa ſic in contrarium facta per formandum & uniendum concilium, habeantur pro inualidis atque nullis ipſo iure, & q; ad obſeruationem eorum dicti domini reges & principes & cæteri de prænominata obedientia dicti domini Benedicti minime teneantur.

Tertio, quòd præfatis de obedientia dicti domini Benedicti uenientibus ad Con-
C ſtantiam, ſtatim fiat unio eorundem ad dictum concilium Conſtantienſe, pro faciendo unum uniuerſale concilium. Quo facto, dicti domini reges & principes & alij de obedientia eiuſdem domini Benedicti, dicunt eſſe certiſſimum, quòd non poſſunt licite obedire alicui in papam eligendo ut uero papæ, niſi prius uacaret papatus morte aut renunciatione dicti domini Benedicti, purè, licite & libere facta, prout de iure diuino pariter & humano tenetur, uel per iuſtam et legitimam ipſius depoſitionem ſeu depoſitionis declarationem ac electionem à papatu per dictum concilium uel eius autoritate fiendam. Propterea in fauorem dictæ unionis conſequendæ, eſt concordatum inter ſereniſſimum dominum regem Romanorum & alios dominos de concilio Conſtantienſi, quod ab eis ſacrum concilium generale appellatur, & inter ambaſiatores & procuratores dictorum dominorum regum & principum, qui ſunt de obedientia dicti domini Benedicti, quòd antequam ad electionem unici ſummi pontificis procedi ualeat per dictum concilium, uel per alios ad quos pertineat, procedatur per dictum concilium ſic unitum, contra eundem dominum Benedictum, nolentem aut ſubterfugientem renunciare pure & libere, prout de iure diuino pariter & humano tenetur, aut etiam quomodolibet delinquentem prout de iure diuino pariter & humano poteſt & debeat procedi per dictam

Universidad de Deusto
Biblioteca

fustam & legitimam eius depositionem, seu depositionis declarationem, & aliàs p̄ D
ut præfertur. Ita tamen, quòd formetur & fiat processus nouus per dictum concilium contra eundem dominum Benedictum iuste & legitime. Ad cuius uerificationem & decisionem, nullatenus habeatur ratio ad processum Pisani concilij uel sententias ibidem latas, ut illo uel illis dictum concilium in modum probationis uel in uim processus uel iudicati non utatur. Et quòd processa, cognita & sententiata per dictum concilium modo prædicto, dicti domini reges & principes & cæteri obedientiæ dicti domini Benedicti, rata & grata habebunt, & illa minime impugnabunt. Item quòd cardinales dicti domini Benedicti sic uocati, ut supra in literis conuocatorijs dum uenerint ad dictum concilium, admittantur per idem cōcilium ad omnes actus ibidem expediendos, & etiam ad electionem futuri summi pontificis suo casu, & secundum quod alij cardinales uocatorum Gregorij & Ioannis admittentur. Et si uocati ut supra non uenerint personaliter ad iam dictum concilium, sed per alias personas sufficiens procuratorium habentes, recipientur & admittentur personæ prædictæ ad omnes actus concilij, prout procuratores dominorum cardinalium dictorum dominorum Ioannis & Gregorij admittentur & recipientur, & secundum quod dictum uniendum cōcilium circa prædictos omnes cardinales duxerit ordinandum.

Quarto, quòd per dictum uniendum concilium, si & inquantum fuerit necessarium uel opportunum ad huberiorem cautelam, tollantur, aboleantur, annullentur & irritentur quicunque processus, sententiæ, decreta, ordinationes, statuta & pœnæ, per olim Gregorium & olim Ioannem & suos prædecessores ac per concilium conuocatum Pisis, à tempore exorti schismatis & citra ex occasione uel causa ipsius schismatis facta & factæ, prolatæ contra dominos reges, principes & alios quoscunque obedientiæ dicti domini Benedicti, ac etiam contra quasuis alias personas, quæ dicto Benedicto non adhærent post dictam electionem seu depositionis declarationem, & contra quascunque uniuersitates, uillas & loca, quatenus tangat, & tangere possit dictos dominos reges & principes & alios obedientiæ dicti domini Benedicti, & omnia & singula inde secuta, omnem effectum eorum tollendo & omnem maculam siue notam, quæ contracta fuerit ob prædicta. Et idem intelligatur dictum de persona dicti Benedicti, casu quo renunciauerit pure & libere & ante sententias dictæ electionis. Intellecto tamen & declarato, quod dictum concilium non possit se iuuare processibus & sentētijs aduersus dictum dominum Benedictum latis in processu & sententia inde ferendis contra eundem dominum Benedictum, de quibus in tertio articulo continetur. Et fiat similiter de sententijs latis per dictum dominum F
Benedictum contra obedientiam dicti concilij, dominos, reges, principes, personas singulares, uillas, loca, & quod statuatur in prima sessione dicti concilij, tempore quo fiet dicta unio, quod nunquam de cætero ratione uel occasione dicti schismatis aut adhæsionis dicti domini Benedicti & sui prædecessoris domini Clementis, possit cōtra dominos reges, principes, prælatos & alios de obedientia dicti domini Benedicti, quomodolibet procedi in iudicio uel extra.

Quinto, quòd per dictum formandum cōcilium approbentur, laudentur, & confirmentur, & etiam meliori modo quo fieri possit, plenissime firmentur omnes & singulæ concessiones, dispensationes, gratiæ, factæ per dictum dominum Benedictum quibusuis personis dictæ suæ obedientiæ, de quibusuis dignitatibus, archiepiscopatibus, episcopatibus & officijs, & beneficijs aliis quibuscunque infra suam obedientiam, quæ nunc est, de his quæ nunc possident, & quæcunque infeudationes, investituræ, contractus & aliæ concessiones & gratiæ usque in diem primæ requisitionis factæ eidem Benedicto per reges & principes suæ obedientiæ quibusuis personis suæ obedientiæ infra suam obedientiam quæ nunc est etiam secularibus, tam regibus Aragonum, Castellæ, Nauarræ, comitibus Armeniaci, Fuxi, quàm filijs & liberis

A beris eorum, coniunctim & diuisim, de his quæ nunc possident, & etiam alijs cuiusuis conditionis existant. Hoc tñ intellecto & declarato, quod si ab aliqbus p̄laturis seu magistertijs, dignitatib⁹ uel beneficijs quibuscunq; durante schismate fuerint separata, uel aliàs segregata aliqua membra, castra, uillæ seu alia bona, redditus, prouentus, seu emolumenta ac responsiones cameræ uel alia iura quæcunque, de quibus fuerit aliquibus forsan iam prouisum, uel facta collatio seu infeudatio infra suam obedientiam constitutis, quod prædicta ipsis prælaturis, magistertijs seu magistratibus, dignitatibus & beneficijs ut capiti restitui & reintegrari ualeant per concilium antedictū, & cæteris de alijs dignitatibus & beneficijs prouideatur, prout prouidentiæ concilij fuerit uisum, per dictas confirmationes & approbationes hic contentas nullum impedimentum his præstetur. Et idem fiat econuerso de alia obedientia.

Sexto, quòd cardinales dicti domini Benedicti, si forsitan uoluerint ire, aut mittere ad iam dictum formandum concilium, seu ad electionem summi pontificis cum uacauerit papatus, altero de dictis tribus modis (ut supra in dicto tertio capitulo dictum est) faciendam, conuocati modo quo supra, & adhærere uolentes opinioni dictorum dominorum regum & principum obedientiæ dicti domini Benedicti, deputentur, recipiantur, & admittantur, ut ueri cardinales sanctæ *uniuersalis ecclesiæ, al. matris
B & ut tales habeantur, & ab omnibus honorentur, necnon dignitatibus, emolumentis ac alijs cardinalatus priuilegijs, præeminentijs & prærogatiuis (ut præmittitur) frui pariter & gaudere. Saluis tamen alijs constitutionibus & statutis per dictum concilium promulgandis, de electione Romani pontificis facientibus mentionem.

Septimo, quòd prouideatur per dictum formandum concilium circa officiales Romanæ curiæ dicti domini Benedicti, dum tamen eidem domino Benedicto non adhæreant post subtractionem obedientiæ, (si eam fieri contingat) uel post electionem prædictam.

Octauo, quòd si ante renunciationem seu electionem dicti domini Benedicti prænominatam, ipsum contingat decedere, promittant dicti domini reges & principes eius obedientiæ atque iurent, quòd non permittent fieri in eorum regnis & terris electionem aliquam per cardinales ipsius uel alios ipsorum uice, imò quantum in eis erit, modis omnibus prohibebunt. Et casu quo fieret per illos electio, illi sic electo per eos non adhærebunt, nec obedient quoquomodo, neque in eorum terris & regnis illum sic electum aliquatenus sustinebunt, uel sustineri permittent. Sed electionem in dicto casu per dictum formandum concilium permittent fieri, & electo per illud in papam in dicto casu, ut uero summo pontifici indubie adhærebunt.

C Nono, quòd præfatum formandum concilium debite prouideat cum decenti mansuetudine & rationabili æquitate, quod ubi duo uel plures in eodem titulo ex diuersis obedientijs concurrunt, quilibet eorum in dicto concilio tractabitur, honore utriusque obedientiæ semper saluo, & quod ante finem dicti concilij idem concilium prouidebit in dictis casibus taliter, quod illorum quorumlibet honor & status, q̄diu uixerint, debite supportentur, & interim nihil innouetur contra aliquem prædictorum, quousq; per dictum concilium ad eundem summum pontificem eligendum prouisum fuerit debite super istis.

Decimo, quod dictus dominus rex Romanorum & domini qui sunt præsentes ex parte dominorum de concilio Constantiensi, illorum nomine & etiam proprio, quantum ad eos spectat & eorum quemlibet, bona fide assecurent, & assecurari faciant per dominum regem Franciæ, & dominos ducem Aquitaniæ, Delphinum Viennensem & regem Ludouicum & dominum comitem Sabaudiæ, & per totum dominium ipsorū, dictum dominum Benedictum, si ire uoluerit, uel mittere ad dictum concilium, & oēs & singulos ambasiatores & procuratores ipsius domini Benedicti, & dominorum regum & principum & aliàs quasuis personas, siue sint cardinales &

Universidad de Deusto
Biblioteca

alij prælati, si accedere uoluerint, ac alios quoslibet obedientiæ dicti domini Benedicti tam clericos, quàm laicos cuiusuis status, gradus aut conditionis existant, cum gentibus & familiaribus suis & bonis eorum cum sufficientibus literis de saluo conductu, quòd tute & libere possint ire, transire & morari per itinera & loca usque ad Constantiam inclusiue, & stare in dicta ciuitate Constantiensi & in dicto concilio, quamdiu eis & cuilibet eorum placuerit, & reuerti ab illis cum uoluerint, & aliàs in omnibus & per omnia eundo, stando & redeundo, plenissima gaudeant libertate, & quòd officiales & consules Constantienses in absentia prædicti domini regis Romanorum & alij ad quos spectat, iurent, & mediante eorum iuramento promittant, quòd fideliter obseruabunt, quantum ad eos spectat, & obseruari facient præmissa omnia & singula, & defendent, & tuebuntur supradictos omnes & singulos in personis & bonis pro toto posse, omni fraude cessante, & nullam impressionem aut uiolentiam directe uel indirecte facient, aut fieri permittent iam dictis personis uel eorum singulis, nec bonis eorum quoquomodo, & omnia ista firmabunt iuramentis per dictum dominum regem Romanorum per se, & per alios dominos pro concilio Constantiensi hic præsentes, tam nomine dicti concilij, quàm proprio. Quæ guidatica & assecuramenta mittent domino regi Aragonum, unà cum literis conuocatorijs dicti cõcilij, ad hoc ut dictus dominus rex possit certificare uocandos de dictis securitatibus & saluis cõductibus, ne dicti uocati, dicta occasione se ualeant, abeundo seu mittendo ad dictum concilium, excusare.

Vndecimo, quòd dictus dominus rex Romanorum suo nomine & pro successoribus suis & alij domini hic præsentes, nomine dictorum dominorum de concilio Constantiensi & proprio iurabunt singulariter & promittent, quòd omnia & singula in prædictis capitulis & eorum quælibet contenta facient (quantum in eis erit) omni dolo cessante, per dominos cardinales, patriarchas, archiepiscopos, episcopos & alios prælatos, ambasiatores dominorum regum & principum, & alios in dicto concilio Constantiensi existentes ut singulares per se, uel personas ad hoc sufficienti potestate suffultas approbari, firmari, & iurari, antequam concedantur dictæ literæ conuocatoriæ. Et quòd in prima sessione facta unione ad dictum concilium, pro dicto uniuersali concilio prædicta facient, concedent, statuent, ordinabunt, & iurabunt. Et si contrarium præmissorum uel alicuius ipsorum fieret, uel prædicta omnia & singula non adimplerentur, fierent, & exequerentur, prout in dictis capitulis & eorum quolibet continetur, ex nunc aiunt & dicunt dicti domini reges & principes, prælati & alij ipsius obedientiæ domini Benedicti ab expresso, quòd ipso facto sit irritum & inane, & quòd ad obseruantiam præsentium capitulorum minime uel etiam alicuius eorum teneantur. Et etiam ambasiatores regum & principum hic præsentes obedientiæ domini Benedicti, firment & iurent dictis nominibus dictorum regum & principum pro se & successoribus suis, tenere & obseruare omnia & singula supradicta, quantum in eis erit. Duodecimo, quòd de prædictis omnibus & singulis firmentur, & tradantur cuilibet partium prædictorum tot, quot necessaria fuerint, publica instrumenta.

Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo decimosexto, indictione nona, die martis quarta mensis Februarij Constantiæ in ecclesia maiori fuit congregatio generalis. Et dominus archiepiscopus Iacobus Turonensis unus ex ambasiatoribus concilij ad partes Aragoniæ, in ambone existens, proposuit, quomodo iuxta conuenta in capitulis Narbonensibus omnes & singuli domini cardinales, prælati, ambasiatores & procuratores existentes in ipso concilio, tenerentur medijs eorum iuramentis dicta capitula approbare, & supplicauit ita fieri. Domini uero de concilio ibidem stantes, nemine discrepante, responderunt, Placet. Approbarunt; & dicta capitula & iurauerunt ea fideliter obseruare, uidelicet domini cardinales & prælati

ad pectora sua, cæteri uero domini ad sancta euangelia corporale ꝓstitere iuramentum, scrutantibus huiusmodi iuramenta à dextero latere dominis Ioanne de Trembleio sedis apostolicæ & sacri Constantiensis concilij protonotario, à sinistro uero latere Galtero Grassi priore ecclesiæ Rhodi ordinis sancti Ioannis Hierosolymitani, cum nonnullis alijs sacri concilij notarijs & scribis.

¶ Nomina illorum qui iurauerunt approbationem capitulorum. Et primo cardinales.

Ioannes Ostiensis, Angelus Prænestinus Laudensis, Iordanus Tusculanus de Vrsinis episcopi cardinales. Antonius Bononiensis, Franciscus Venetiarum, Ioannes Dominici Ragusinus, Antonius Aquileiensis, Gabriel Senensis, Petrus Cameracensis, Branda Placentinensis, Angelus Veronensis, Guillermus tituli sancti Marci, Almanus Pisanus, Antonius de Chalanco presbyteri cardinales. Rainaldus de Brancachijs, Amedeus Salutiarum, Ludouicus de Fliscio, Odo de Columna, Lucidus de comitibus, Franciscus Florentinus diaconi cardinales. Ioannes Constantinopolitanus, Ioannes Antiochenus patriarcha, Nicolaus Gueznensis pro ecclesia sua & rege Poloniæ. Petrus archiepiscopus Ripensis pro se & rege Daciæ, Suetiæ & Noruegiæ. Iacobus Placentinus pro se & rege Poloniæ & duce Vuitoldo. Nicolaus Bathonien sis pro se & rege Angliæ. Robertus Saresbirien sis, pro se & rege Angliæ. Andreas Colocensis pro se & rege Romanorum. Nicolaus Merseburgensis pro se & archiepiscopo Magdeburgensi. Ioannes Silericensis pro se & rege Daciæ, Noruegiæ &c. Martinus Atrebatensis pro se & duce Bourgundiæ. Iacobus Adrien sis pro se & archiepiscopo Rauennatensi. Helias Anicien sis nulli præterquam Romanæ subditus ecclesiæ. Ioannes Vaurensis pro prouincia Tolosana. Fredericus Augustensis, Patritius Carthagien sis, Iacobus Esinus, Martinus Aprutinensis, Georgius Tridentinus, Henricus Feltrensis. Antonius Cõcordien sis pro se & episcopo Aquensi. Stephanus Dolensis, Vitalis Tolonensis, Ludouicus Bangorensis, Vlricus Verdensis, Alanus Leonensis, Ioannes Vuormatien sis, Ioannes Firmanus pro se & archiepiscopo Brundusino & abbate sancti Nicolai de Ausino. Vlaiumgus Nolanus. Nicolaus Assisinas pro se & dominis Bertholdo Massanensi, & Andrea Nucerino.

al. Steuicen.
al. Solauicen.
al. Scalen.
al. Flaminus

Sinonensis pro se & abbate sancti Georgij de Venetijs. Ioannes Vuarmien sis procurator Pomezanien sis, Culmen. & Sambien. episcoporum. Franciscus Tudertinus pro se & abbatibus Marsian. & sancti Benedicti de Gogabo de organis. Episcopus Cassis pro se & tribus episcopis, & abbate Augustensi in Franconia. Simon Anchonitanen. Blasius Clusinus pro se & Perusinen. Cortonensi, Vigilien. Messanen. & Casertanen. episcopis. Ioannes Siluanectensis ambasiator uniuersitatis Parisien sis. Thomas Senonen. episcopi. Ioannes Rauetensis, Andreas Poznanien sis ambasiator regis Poloniæ & magni ducis Vuitoldi fratris Lithuaniæ ducis. Astrogius Milites is procurator dominorum archiepiscopi Sindratinensis & suorum suffraganeorum, Ioannes abbas Cistercien sis procurator specialis pro toto ordine Cistercien. Gaspar sancti Ioannis ere mis de Perusio, decretorum doctor ambasiator & procurator pro prouincia Burdegalen si. Matthæus Claræuallis ambasiator ecclesiæ Gallicanæ, in theologia magister. Guillermus de precibus ordinis Cistertien sis Venen. diœcesis. Guillermus sancti Pauli de Cornuto Turon. diœcesis. Ioannes Vrficampi Nouomen sis diœcesis. Guilermus sancti Saluatoris de mane diœcesis Magalonen sis pro prouincia Narbonen si. Guillermus de monasterio de Tellis Biturien sis diœcesis, in decretis licentiatus. Nicolaus sanctæ Mariæ de Columba, ordinis Cistercien. Placentinen. diœcesis p se et abbatib⁹ de Strata, de Benedulo, de sancto Thoma, sanctoꝝ Nazarei & Celli Veronen sis. Siffridus de Euagen. ordinis sancti Benedicti Augustẽsis diœcesis, abbas sancti Petri Cabilonensis. Euerardus abbas in Lantz pro se & monasterio suo, & tanquam

Deest hic nomen episcopi aut qd aliud.
al. Terdonens.
al. Gorgaho
al. Francia
al. archiepo
al. Venten.
al. Bruædulo

Universidad de Deusto
Biblioteca

pro parte omnium abbatum, ordinis ſancti Benedicti Herbipolenſis diœceſis, Her- D
mannus de Argauillarij abbas ſancti Petri ordinis ſancti Benedicti Tullenſis diœce-
ſis. Alexander abbas monaſterij ſanctæ Mariæ de bello fonte, ordinis ueterum ſanc-
ti Benedicti, diœceſis Maleacenſis, licentiatus in decretis, ambaſiator eccleſiæ regni
Franciæ pro prouincia Burdegalenſi, & procurator epiſcopi Lauconienſis. Henricus
abbas utriuſque iuris licentiatus, ambaſiator uniuerſitatis Andegauenſis. Abbas Otto
Burnenſis, ordinis ſancti Benedicti, abbas Rumenſis. Ioannes abbas monaſterij de
al, Bobſtodē, al, in al, Goldaſh al, Lähouum • Robſtodum, Ebredunenſis diœceſis. Ioannes abbas de Fontibus • pro prouincia
Ebricenſi. Abbas ſancti Maſſenſis pro eccleſia regni Franciæ & Delphinatus, abbas de
Bolo in Anglia, abbas ſancti • Gilſadij, abbas de Lanthein, Abbates.

¶ Nomina ambaſiatorum & procuratorum.

Stephanus de Galliaco canonicus & archidiaconus Loſatenſis, in eccleſia Tholo-
ſana procurator capituli. Magiſter Ioannes Baſiræ, procurator domini Ludouici ar-
chiepiſcopi Rothomagenſis. Ioannes de Trembleyo ſedis apoſtolicæ protonotarij &
us, procurator capituli Ebredunenſis. Nicolaus Verdis ſacri palatij apoſtolici cau-
ſarum auditor, ambaſiator archiepiſcopi Bremenſis. Nicolaus Augemij & Guil-
lermus Brilleti ambaſiatores regis Cypri. Thomas abbas beatæ Mariæ Eboraci, am- E
baſiator regis Angliæ. Petrus Canthon ambaſiator ducis Burgundiæ. Leo de Na-
ſteco licentiatus in legibus, canonicus decanus Biſuntinenſis. Theodoricus de Mo-
naſterio pro uniuerſitate Colonienſi. Ioannes Brum pro epiſcopo Halberſtadenſi.
Prior de Rhodis pro hoſpitalibus ſancti Ioannis Hieroſolymitani. Antonius Moeſ-
al, Steyn ſi pro epiſcopo Gratianopolitano & ordine prædicatorum. Abbas • Stoxij pro rege
Noruegiæ & monaſterio ſuo, & epiſcopo Lincopenſi. Petrus de Mera pro epiſco-
al, Luthoſmi- ſien, po & capitulo Traiectenſi. Paulus de Praga pro epiſcopo • Luthothomiſien. Ia-
cobus Baruth pro abbate ſancti Lamperti Saltzburgenſis diœceſis. Raymundus de
al, Rama nouo bello pro epiſcopo Bituricenſi & abbate ſancti Tiberij, Agathenſis diœceſis. Fra-
ter Angelus abbas monaſterij in • Buna Saltzburgenſis diœceſis ordinis Ciſtercien-
ſis pro monaſterio ſuo & duce Erneſto duce Auſtriæ. Petrus præpoſitus canonico-
al, Bulgrauio rum regularium monaſterij in Legingen pro monaſterio ſuo & Ioanne • Burgario
Nurbergenſi. Magiſter Petrus de Pulchra pro uniuerſitate ſtudij Viennenſis. Pau-
lus Ladaura pro uniuerſitate Cracouienſi. Ioannes Hugueneti pro uniuerſitate Aui
nionenſi, & certis abbatibus. Henricus de Abundeñ. pro uniuerſitate Oxonienſi.
Stephanus Plaros pro epiſcopo Luthoſmiſienſi & uniuerſitate Pragenſi. Petrus Par
this ordinis Theutonicorum pro dicto ordine. Michael Boloſonis pro capitulis Vi- F
ennenſi, Narbonenſi, Viuarienſi, & Ebredunenſi. Andreas cantor Lubicenſis pro
al, Lubicen, epiſcopo & capitulo • Tubicenſi, necnon pro epiſcopo & capitulo Brandenburgenſi.
Ioannes de Burneñ. pro epiſcopo Monaſterienſi. Guillermus Prothos pro epiſco-
po Ruſeñ. Arimicanenſi & Affricanenſi. Ioannes Gretz Reginæ pro abbate Mobe-
deus Pragenſis diœceſis, ordinis ſancti Benedicti. Matthias de Ville pro præpoſi-
al, Pictauien, to in Vienna • Patauienſis diœceſis. Conradus abbas Pigamenſis ordinis ſancti Be-
nedicti. Ioannes Geruuer pro Henrico epiſcopo Verdenſi. Philippus de Lapſa
pro abbate Pridenſi ordinis ſancti Benedicti. Iacobus Alberti pro archiepiſcopo
Rauennatenſi, Ferrarienſi epiſcopo, Parmenſi epiſcopo & marchione Ferrarienſi. Io-
annes Gigati pro capitulo Venetenſi. Fredericus de ſpiritu pro archiepiſcopo Ra-
uennatenſi, epiſcopo Ferrarienſi, Parmeñ. & marchione Ferrarienſi. Benedictus
al, Guillele- ctis de • Guillelactis clericus cameræ pro epiſcopo Arcurateñ. Frater Antonius de Pe-
al, Pyreto cotto generalis ordinis Minorum pro toto ordine. Iacobus Conradini pro epiſcopis
al, Cremen, • Gremeñ. Ramegaſtanenſi, & pro abbate ſancti Andreæ de ſexto, Ianuenſis diœce-
al, Thoalge- ren, ſis. Ioannes Tremoſin⁹ pro præpoſito • Thoalorenſi, diœceſis Pragenſis, ordinis Præ-
monſtratenſis. Aegidius Petri canonicus Columbricenſis pro epiſcopo Columbri- A
cenſi, Colimbrienſi, & epiſcopo Viſeñ. Ioannes decanus Lemouicenſis pro prouin-
cia Bituricenſi & epiſcopo Lemouicenſi. Raymundus Gregorij, pro epiſcopo Si-
ſtaricenſi. Elfinus archidiaconus Starenſis pro epiſcopo • Starenſi. Ioannes de Fliſco al, Scaren,
præpoſitus ſancti Adriani de Trigandio diœceſis Ianuenſis pro epiſcopis Vercellen-
ſi & Vigintimelienſi. Laurentius Gnoda canonicus Lincopenſis pro epiſcopo Linco-
penſi. Theodoricus • Cintemberg. cancellarius epiſcopi Vbracenſis pro ducibus Sle al, Cinceberg
ſiæ &c. Vuoalmarus Sals & Luderus rector pro epiſcopo Hildeſemenſi & capitulo
eiuſdem. Coante Amoniæ pro duce Britaniæ, rege Scotiæ, comite Noruegiæ, & co
mite Sabaudiæ. Ioānes de Perona canonicus & procurator eccleſiæ capituli Turonen
ſis. frater Bernardus prior domus Carthuſiæ prope • Argentinam procurator prio- al, Argentur
ris maioris Carthuſiæ. Guillermus de Forliuio rector conuentus fratrum eremita-
rum ſancti Auguſtini de Forliuij, procurator domini Georgij de Ordelaffe domini
Forliuij. Galterus Graſſe procurator & magiſter totius ordinis ſancti Ioannis Hiero
ſolymi. utriuſq; iuris doctor. Nicolaus officialis Brixinenſis pro epiſcopo & clero Bri
xinenſi & Erneſto duce Auſtriæ. Petrus de Holtzkirchen pro ſe & abbate Fuldenſi,
ordinis ſancti Benedicti Herbipolenſis diœceſis & præpoſito Numbergeſi. Parauiſ-
enſis diœceſis. Frater Antonius Coſtæ ordinis prædicatorum. Ioannes de Vincellis p
B curator abbatis & conuentus ac totius ordinis Cluniacenſis, & procurator abbatis
ſancti Regnaudi & prioris de charitate. Ioannes de Gorello ordinis minorum con-
uentus Pariſienſis ordinis ante dicti regens, necnon fratris Ioannis Quingonelli ordi-
nis præfati in prouincia Franciæ prouincialis miniſtri. Frater Petrus Coruilhelli p
curator abbatis ſancti Nicolai prope Andeganeñ. Ioannes Broſſandi procurator epiſ-
ſcopi & capituli Mirapicenſis. Simon Dobethens archidiaconus Vapincenſis, pro
curator capituli eiuſdem & Atrebatenſis. Aymericus de • Atrijs procurator præ- al, Arcijs
poſiti Montiſiouis & ſupra ordinis & abbatis Sanginaci. Iacobus Crafferi literarum
apoſtolicarum ſcriptor, procurator capituli Auinionenſis & Munatenſis. Bego de
Rogerijs in legibus licentiatus, procurator epiſcopi Vticenſis & deputatus pro pro-
uincia Narboneñ. Berengarius Miſerondi procurator conuentus ſancti Guillermi
de • Deſertio Lodonenſis diœceſis. Ioannes Seneſchalli procurator domini abbatis al, Deſerto
Præmonſtratenſis & totius ordinis, & Ioannes de • Ponlexo prior Romanæ curiæ & al, Ponleyo
cellerarius monaſterij ſancti Antonij, & præceptor de Reuerſo, ac procurator totius
ordinis ſancti Antonij & Auguſtini, ac procurator epiſcopi Taurineñ. Ioannes Vuyp-
perdus p abbate • Fiſtanenſi ordinis ſancti Benedicti Rothomagēſis diœceſis, Paſque
C rius de Vallibus baccalaureus in decretis, procurator abbatis ſancti Ricarij in • Pontio al, Fiſtaren
ordinis ſancti Benedicti, alias Ambactenſis diœceſis. Petrus • Gmecoui literarum ſa- al, Pontino
cræ pœnitentiariæ ſcriptor, & procurator epiſcopi & capituli Conſeranenſi. Iacobus de al, Gincon
Gramineis de Graumicis de Padua canonicus Concordiēſis, procurator epiſcopi Con
cordienſis prouinciæ Aquileienſis. Ioannes de Boues procurator regis Franciæ & pcu-
rator monaſterij ſancti Auguſtini. Oliuerius • Longuenet in artibus & medicinis ma al, Lōguimet
giſter, baccalaureus in decretis, procurator epiſcopi Treconēſis, abbatum de • Buſagio, al, Buſaya
de Malareyo, de Begardo & Remenſis ſancti Benedicti Ciſtercienſis ordinis, & Ve-
nctenſis & Rauennatenſis & Trecorenſis diœceſis. • Godoffredus Dauli licētiatus in al, Gaufridus
legibus, procurator epiſcopi Lemouicenſis, & abbatis ſancti Martialis Lemouicenſis di
œceſis. Petrus de Rococello prior prioratus conuentualis beatæ Mariæ de Aurate.
Theodericus procurator domini archiepiſcopi Toloſañ. miſſus & nominatus pro p
uincia Toloſana, & epiſcopi Agathenſis. Raymundus de ‡ Remegueria licentiatus al, Remegue
in decretis, prior maioris eccleſiæ Electenſis, procurator epiſcopi & capituli Ele- ria
ctenſis. Tierricus de ſancto Deodato licentiatus in legibus, & magiſter in artibus,
ambaſiator uniuerſitatis Aurelianenſis, & procurator epiſcoporum Tulenſis &
Xanctenſis. • Vernetus militis decanus eccleſiæ Bambergeñ. Bremeñ. diœceſis. Henri al, Vernetus
cus

Universidad de Deusto
Biblioteca

cus de Molendino canonicus Bremensis, ambasiator domini archiepiscopi Bremen D
sis. Guillermus Votis in utroq; iure baccalaureus canonicus ecclesiæ Gratianopolita
al. Purtellis næ. Guillermus ✦ Brucellis domini Michaelis archiepiscopi ✦ Amham primatis Hy
al. Arthan berniæ, ac domini Thomæ episcopi Offorien. procurator. Guillermus de spelunca
canonicus Nolen. missus nomine illustrissimæ dominæ Ioannæ Nauarræ & reginæ
Angliæ, & nomine proprio. Robertus prior Celsinorum uicarius & procurator
abbatis Cluniacensis & eiusdem conuentus Matesconen. diœcesis, pro ipsis & suo
Cluniacensis ordinis. Simon Quatadriorum canonicus sancti Remigij, procurator
dominorum episcoporum Andegauen. & Auinionensis. Thomas Bonotant licentiatus in legibus, procurator episcopi Andegauen. & omnium sanctorum Andega-
uensium, & Ioannis de Pratis monasterij ordinis sancti Augustini Maclouiensis dio-
al, Ermegãd⁹ cesis. ✦ Ermogandus de Casserijs licentiatus in decretis, archipresbyter Narbonen. & prior de capite stagno Narbonen. diœcesis, ambasiator uniuersitatis Montispes-
sulani Magalonen. diœcesis. Antonius de Zuuaneuarde ✦ procurator præpositi, decani & capituli ecclesiæ sancti saluatoris Hexbebereñ. diœcesis, & decani & capituli ec-
clesiæ beatæ Mariæ Curtracensis, Tornacen. diœcesis. Hugo de Tesseto canonicus ec-
al. Dolier clesiæ Catracen. procurator episcopi Catracen. Ioannes ✦ Dolior licentiatus in legi- E
bus, archidiaconus de Sabolio, & canonicus ecclesiæ Cenomanensis prouinciæ Turo-
nensis, procurator decani & capituli ecclesiæ Cenomanensis. frater Petrus de Saliene
te, cellerarius monasterij Aureliaci sancti Flori diœcesis, licentiatus in theologia & in
decretis, uicarius episcopi Gratianopolitani, & procurator Vapincen. episcopi, nec-
al. Hourodie non abbatis Conchensis, Rutenensis diœcesis. Ioannes ✦ Honorodiæ utriusque iuris
licentiatus, ambasiator uniuersitatis Andegauensis. Hugo fabri magister in artibus
& medicinis, procurator episcopi Cameracensis. Elsius scholaris pro abbate sancti
al. Milez Laurentij Fauentinæ diœcesis. Otto de ✦ Milex præpositus ecclesiæ Herbipolensis, pro
se & episcopo Herbipolensi. Ioannes Habunde pro se & episcopo Eistetensi & duce
Franconiæ. Lampertus de Grolia pro se & regno Hungariæ. Bertholdus Ruke præ-
positus Lubicensis, pro se & episcopis Tarbacensi, Osiliensi, & Coromensi. Perrus
Storch in theologia doctor, pro uniuersitate studij Lipsensis. Ioannes Creste licentia
tus in utroque iure, pro duce Guillermo Bauariæ, comite Hollandiæ, Hannoniæ &
Zelandiæ. Magister Albertus de Nuremberga pro se & episcopo Bambergensi. Phi
lippus de Lompressa literarum apostolicarum scriptor, pro se & Bartholomæo ab-
al, Cunco bate monasterij sancti Laurentij extra muros Tridentinenses. ✦ Cuntzo de Suuola, au
ditor sacri palatij apostolici, & Albertus Varemtrapp p se & archiepiscopo Pragen-
si. Ioannes & Arnoldus Forcheim literarum apostolicarum scriptores pro se & elec- F
to Geten. Michael de Ezedal rector parochialis ecclesiæ in Losen Vuratislauien.
diœcesis, pro præposito Martalensi ordinis Præmonstratensis, Constantiensis dioce-
sis. Nicolaus de Ballionibus prior gñalis ordinis sancti sepulchri dominici. Gemi-
nianus pro se & abbate sanctæ trinitatis Veronensis, ordinis Vallis Vmbrosæ. Basi-
lius de Trisis procurator episcopi Vicanensis. Fredericus episcopus Fulginaten. pro
al, Marcani abbate montis ✦ Cassanensis, & Iacobo episcopo Spoletano, episcopo Nucerino & p
Nicolao abbate monasterij de cruce saxi uiui de Fulgineo. Dominus Arpinus de Ale
xandria pro episcopo Albiganensi.

SESSIO VIGESIMAPRIMA.

ANNO à natiuitate dñi millesimo quadringẽtesimo decimosexto, die uero sabbati trigesima & penultima mẽsis Maij, fuit celebrata sessio gñalis in ma iori ecclesia Cõstantien. psidente eidẽ reuerẽdissimo patre dño Ioanne epi- scopo Ostiẽsi cardinali Viuarien. i q̃ qdẽ sessiõe dicebat officiũ missæ de spũ sancto cũ letanijs & alijs in sessiõibus regitis. Quibus expletis, fiebat sermo ad cleꝝ & reuerẽ

A reuerendũ patrẽ Iacobũ episcopũ Laudensem, q̃ p suo themate assumpsit uerba hæc, uidelicet: Exprobrauit deus incredulitatem eorum & duritiã cordis. Et eo finito, ma- Mar.16.d
gister Hieronymus de Praga in medio existens, ascendens quendam bancum, replica
uit contra præfatum dominum Iacobum & eius sermonem, & alia diuersa dixit, &
allegauit. Quibus & alijs pluribus auditis, reuerendissimus pater dominus patriarcha
Constantinopolitanus, unus de commissarijs ipsius synodi, dicto magistro Hierony-
mo præsente et audiente, sententiam diffinitiuam contra eundem Hieronymum de
Praga alta et intelligibili uoce in scriptis legit et promulgauit, prout et quemadmo-
dũ in quadã schedula papyrea, quã in suis manib⁹ tenebat tenoris inferius inserti, ple
nius continetur et habetur. Qua siquidem sententia lecta, et per synodum uniuersali-
ter approbata & per deputatos nationum Antonium Concordiensem, Vitalem To-
lonensem, Nicolaum Merseburgensem, & Patritium Carthagiensem episcopos, ac
præfatum dominum Ostiensem, per uerbum placet, idem Hieronymus traditus est
potestati seculari, & combustus fuit.

¶ Tenor sententiæ diffinitiuæ latæ contra Hieronymum de Praga.

In nomine domini, Amen. Christus deus & saluator noster uitis ✦ matura, cuius al, uera
B pater agricola est, discipulos cæterosq; fideles suos in illis instituens, inquit: Si quis in Ioan.15.a
me non manserit, mittetur fores sicut palmes, & arescet. Cuius summi doctoris &
magistri doctrinam sequens & præcepta exequens hæc sancta Constantiẽsis synodus
in causa inquisitionis hæreticæ prauitatis per eandem sanctam synodum mota, fa-
ma publica referente & clamorosa insinuatione demonstrante, contra magistrum
Hieronymum dictum de Praga, dictum magistrum in artibus, laicum, ex cuius cau-
sæ actis et processibus constat, eundem Hieronymum tenuisse, asseruisse, et dogma-
tizasse nonnullos articulos hæreticos et erroneos, dudum à sanctis patribus reproba
tos, quosdam uero blasphemos, et alios scandalosos et alios piarum aurium offensi-
uos, temerarios et seditiosos, dudum per damnatæ memoriæ uiros Ioannem Vus-
cleff et Ioannem Husz assertos, prædicatos & dogmatizatos, ac in nonnullis eorum
libris et opusculis insertos. Quiq; doctrina et libri prædictorum Ioannis Vuicleff
et Ioannis Husz, ac Vuicleff memoria, dictiq; Ioannis Husz persona, per eandem
sanctam synodum et eius sententiam de hæresi dãnati et damnatæ fuerunt. Quamq;
damnationis sententiam idem Hieronymus postmodum, pendente huiusmodi in-
quisitionis causa, in eadem sancta synodo cognoscens et profitens ueram, catholicam
et apostolicam fidem approbauit, et eidem consensit, anathematizauitq; omnem hæ-
C resim, præcipue eam de qua erat infamatus, et se confitebatur infamatum, et quam
præteritis temporibus dogmatizauerunt et tenuerunt Ioannes Vuicleff et Ioannes
Husz in suis opusculis, sermonibus et libellis, et propter quam seu quas cum suis do
gmatibus et erroribus ab eadem sancta synodo damnati fuerunt tanquam hære-
tici, et eorum doctrina similiter damnata, præmissorumq; omnium damnationem
professus, et iurauit se in hac fidei ueritate permansurum. Et si ipse quicquam contra
sentire, uel prædicare præsumpserit, canonum seueritati subiacere, et æternæ pœ-
næ uoluit obligari. Necnon suam professionem manu sua conscriptam, eidem san-
ctæ synodo obtulit atque dedit. Post quas professionem et abiurationem multis die-
bus transactis, sicut canis ad uomitum rediens, ut uirus pestilentissimum quod in
suo latitabat pectore, publice euomeret, audientiam publicam sibi dari in eadem
sancta synodo postulauit. Qua sibi cõcessa, coram eadem synodo publice congregata
asseruit, dixit, et pfessus est in effectu, q̃ præfatæ sententiæ dãnationis dictoꝝ Ioannis
Vuicleff et Ioãnis Husz inique consenserat, et illã sententiã approbãdo mentitus fuit.
Nec uerebat se cõfiteri mentitũ, q̃nimmo cõfessionẽ, approbationẽ et professionẽ su
as sup illoꝝ dãnatione reuocabat nũc et in æternũ, asserẽs, se in libris Ioannis Vuicleff
et Ioannis Husz nullam unquam hæresim uel errorem legisse, licet ante fuerit con-
fessus

Universidad de Deusto
Biblioteca

fessus, & probatum sit euidenter, ipsum libros eorum diligenter studuisse, legisse, & D
dogmatizasse, & in quibus constat plures errores & hæreses contineri. Vnde idem Hieronymus de sacramento altaris & transsubstantiatione panis in corpus professus est, se tenere & credere quod ecclesia tenet, dicens se plus credere Augustino & cæteris ecclesiæ doctoribus, quàm Ioanni Vuicleff & Ioanni Husz. Cõstat insuper ex præmissis, eundem Hieronymum prædictis Vuicleff & Husz damnatis et eorum erroribus adhærere, illorumq; fautorem fuisse, & esse, propter quæ eadem sancta synodus eundem Hieronymum palmitem putridum, aridum, in uite non manentem, foras mittendum decernit, ipsumq; hæreticum, & in hæresim relapsum, excommunicatum, anathematizatum pronunciat, & declarat, atq; damnat.

SESSIO VIGESIMASECVNDA DE VNIone ambasiatorum regis Aragonum.

DIE iouis decimaquinta mensis Octobris, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo decimosexto, indictione nona, fuit celebrata sessio generalis in maiori ecclesia Constantien. ad hoc specialiter deputata, & reuerẽdissimus pater dominus Bartholomæus archiepiscopus Mediolanen sis schedulam tenoris subsequentis legit, & publicauit. E

¶ Decretum locationis ambasiatorum regis Aragonum.

Sacrosancta synodus Constantiẽsis considerans q; ad suam & suorum ad hoc deputatorum instantiam oratores charissimorum ecclesiæ filiorum Iacobi & Ioannæ regis et reginæ Hierusalẽ et Siciliæ illustrium requisiti fuerunt, ut quoniam expectantur oratores charissimi ecclesiæ filij regis Castellæ & Legionis illustris huc ad synodum uenturi, ad perficiendum cum ipsa synodo ecclesiæ unionem, placeret eisdem oratoribus dictorum regis & reginæ, dimittere locum, quem in loco sessionis nunc tenent, tanquam qui eisdẽ oratoribus dicti regis Castellæ uenientibus debebitur, & durante præsenti concilio, uadant ad partem sinistram immediate post ambasiatores etiam charissimi filij regis Angliæ illustris. Ideo eadem synodus decernit & statuit, q; ob hoc siue ueniant, siue non ueniant dicti oratores regis Castellæ, non præiudicetur eisdem regi & reginæ & eorum regnis, nec dictis oratoribus suis eorum nomine aut alijs quibuscunq;, quo ad locum & honorem, qui sibi in hac synodo debentur, tam in sessionibus q̃ in processionibus & alijs quibuscunq;. Et si contingat, q; medio tempore ante aduentum oratorum dicti regis Castellæ, aliquis uel aliqui oratores alterius regis sederent in loco prædicto ambasiatoribus dictorum regis Iacobi & Ioannæ reginæ dimisso, declarat eadem sancta synodus, q; hoc erit de tolerantia, permissione & gratia, & pro hac uice duntaxat, & q; per hoc illi uel illis nullum ius acquiratur ex sessione prædicta, nec præiudicetur dictis ambasiatoribus regis & reginæ prædictorum, & regnis ac processionibus uel alijs actibus, qui concurrerent in hac synodo.

Post hæc autem reuerendus dominus magister Antonius Taxal generalis ordinis beatæ Mariæ de mercede, in dicto ambone exist̃s, legit schedulã tenoris subsequẽtis,

¶ Schedula lecta per ambasiatores regis Aragonum.

Nos Ioannes Raymundi Floch comes Cardonæ, frater Antonius Taxal sacræ paal, Xatinar ginæ magister, generalis ordinis beatæ Mariæ de mercede, Raymundus Xatmar miles, Sperãs in deo Cardonæ iurisperitus, Gundisalnus Garsiæ de sancta Maria decretorum, & Michael de Nauers utriusq; iuris doctores, oratores & procuratores illustrissimi principis & domini nostri domini Alphonsi regis Aragonum &c. uolentes & intendentes adimplere conuentionem Narbonæ initam inter serenissimum principem & dominum dominum Sigismundum Romanorum & Hungariæ regem, & procuratores nuncios & legatos præsentis congregationis Constantien. ex una, & eram oratores & procuratores ac nuncios dominorum regum Castellæ, Aragonum &

A & Nauarræ, necnon illustrium principum dominorum Fuxi & Armeniaci comitum ex alia partibus, præsentauimus nos in hoc loco coram paternitatibus uestris, offerentes nos ad exequendum dictam conuentionem, & omnia & singula contenta in ea: & sic nunc attendentes quod in primo capitulo dictæ conuentionis continetur, q; conuocatio fiat p prælatos cæterosq; uiros ecclesiasticos huius congregationis, p literas quæ dirigantur ad dominos principes & alios de obedientia domini Benedicti papæ XIII. quondam nominati, & uiceuersa, q; præfati domini reges & principes de obedientia dicti domini Benedicti faciant p literas conuocatorias ad uos prænominatos prælatos cæterosq; dominos de congregatione præsenti uel p suos ambasiatores uel procuratores mittendos, uos hic in Constantia congregatos conuocabunt, & attento etiam q; conuocatoriæ literæ p parte uestra dicto domino regi Aragonum præsentatæ fuerunt, uolumus & nos satisfacere dicto capitulo, cuius tenor, quantum ad literas conuocatorias quæ in eo continentur, talis est: Miseratione diuina episcopi &c. Post lecturam uero præfatus dominus archiepiscopus Mediolanensis p̃dictas literas conuocatorias legit alta uoce, in dicto ambone existens:

B ¶ Literæ conuocatoriæ.

MISERATIONE diuina episcopi, presbyteri, diaconi, cardinales, patriarchæ, archiepiscopi, prælati & cæteri in Constantia p uinciæ Maguntinensis in Christi nomine congregati, Illustri principi Ferdinando dei gratia Aragonum, & Siciliæ regi, salutem & ecclesiasticam unionem feliciter intueri. Quanquam misericordiæ domini neq; mensuram ponere, neq; eiusdem tempora diffinire possumus, indies attamen quos diligit, castigans, compertum habemus quod flagellat ut in tentatione p uentum faciat, & pbatos ampliori retributione pfequatur. Ipso siquidem pmittente, à XXXVIII. annis & amplius populus eiusdem peculiaris qui Christiano nomine gloriamur, afflicti fuimus pestifero & execrabili schismate pſenti, cuius occasione omnium penè bene uiuendi modorum status confractus est. Vt cessaret angelus peutiens, altissimum exorauimus, & indefesse 2.Reg.24.C ad id sudores nostros & animos aptauimus: ppicietur populo suo misericors dominus, deprecamur, & secundum altitudinem cæli à terra corroboret misericordiam su Psal.102. am sup timentes se. Vnde quanquam uarios perpessi fuimus p pace ecclesiæ consequenda labores, & p anni circulum & ultra circa hoc uacauerimus, nondum uenit dies domini, in qua pace frui optabamus, uerum appropinquat, speramus in eius autore, quia arras ipsius repimus. Nam dominus qui Gregorius duodecimus in sua obedientia dicebatur, sua sponte cessit: sic & dominus qui Ioannes uicesimustertius dicebatur, facere uoluit, atque fecit. Vt autem hoc idem faceret dominus Petrus de Luna, qui Benedictus decimustertius in sua obedientia nominat̃, legatos & nuncios nostros ad serenitatem uestram & ipsum cum sereniſſimo Romanorum rege uenerabiles & reuerendos patres & doctissimos uiros archiepiscopum Turonensem & alios collegas destinaueramus. Qui quidem dominus Petrus admonitus, rogatus, exhortatus & requisitus humiliter, apte, debite & iuridice, cessionem p ipsum iure diuino pariter & humano & aliàs multipliciter debitam facere noluit, sed hucusq; distulit, atque differt in totius ecclesiæ scandalum, ac populi Christiani iacturam, & animæ suæ detrimentum. Quam quidem cessionem ut faceret, per uos fuit dictus dominus Petrus de Luna requisitus pluries p principes & comites notabiles obedientiæ suæ. Idcirco ut filij pñ matri suæ compatientes, nitimur, & quantum in nobis est, nisi fuimus pacem prædictam obtinere, & animos uirtuosorum uirorum ad hoc allicere, quatenus in illo qui est uerus ecclesiæ sponsus, congregati in unum simul, matrem ecclesiã diuisam uniamus, & indecentia quælibet quæ dicti schismatis occasione pullularunt, tollamus, & de medio auferamus. Hinc serenitatem uestrã obsecramus per uiscera miseri

Universidad de Deusto
Biblioteca

cordiæ dei nostri, & per aspersionem sui preciosissimi sanguinis, & per precium re- D
demptionis nostræ exoramus, requirimus, & monemus, quatenus ob dei nostri reue
rentiam ad tractãdum unà nobiscum super infrascriptis ueniatis, & subditos uestros
qui possint, & debent concilijs generalibus interesse, quos unà uobiscum præsenti-
bus conuocamus, moneatis, inducatis, & eosdem autoritate à deo uobis tradita, qua
potestatis culmina intra ecclesiam principatus proprio decore tenetis, & de eadem
reddituri estis rationem, iuxta dispositionis uobis traditæ modum conuocetis, ut in-
Constantien. cõcil. sess. 20. fra tres menses immediate sequentes præsentationem Perpiniani aut Barchinonæ
de præsentibus faciendam, concordatam in capitulis die decimotertio Decembris
proxime lapsi Narbonæ super materia unionis firmatis, (De qua quidem præsen-
tatione certificabimini in Constantia) compareatis ad schisma sedandum, unionem
ecclesiæ procurandam, reformationem etiam ipsius ecclesiæ tam in capite quàm in
membris complendam, & deiectionem dicti Benedicti effectualiter faciendam, &
ad electionem futuri Romani pontificis procedendum, ac pro alijs causis & rationi-
bus quæ ad generale concilium de iure pertinent & spectant. Per hoc enim popu-
al. gratiam al. aptaueritis lum quem CHRISTVS suo sanguine precioso acquisiuit, in unum ouile ad *glori-
am æternam consequendam * apta mente ac debitum deo & ecclesiæ matri nostræ E
reddituri, æternæq; retributionis præmia consequi poteritis. Datum & actum Con-
stantiæ in ecclesia cathedrali dicti loci, in qua pro præmissis fueramus congregati *se
al. pridie cundo nonas Februarij, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo decimo
sexto, apostolica sede uacante. Postquam autem præfatus archiepiscopus suam
lecturam compleuisset, ambasiatores dicti regis Aragonum uolẽtes satisfacere dicto
capitulo, dixerunt per organum præfati magistri Antonij Taxal, ut sequitur:

Nos oratores & procuratores illustrissimi principis domini Alphonsi domini nos-
stri regis Aragonum &c. Conuocamus uos omnes prælatos & cæteros dominos de
hac congregatione, iuxta tenorem dicti capituli. Deinde prælati & cæteri in ipsa con
gregatione existentes, per organum dicti archiepiscopi Mediolanensis responde-
runt in hunc modum:

Nos miseratione diuina episcopi presbyteri & diaconi cardinales, patriarchæ, ar-
chiepiscopi, episcopi, prælati & cæteri hic congregati, dictam conuocationem acce-
ptamus, & offerimus nos paratos sine dilatione quacunque ad procedendum ad ulte-
riora. Et insuper requirimus uos oratores & procuratores prædictos, quatenus ad
Constantien. cõcilij sess. 20. unionem faciendam nobiscum procedatis iuxta tenorem tertij capituli conuentionis
prædictæ, quod incipit: Tertio, quòd præfatis de obedientia domini Benedicti &c. F
Oratores uero regis Aragonum responderunt per organum dicti domini Antonij
Taxal, dicentes: Nos oratores & procuratores prædicti dicto nomine unimus nos
uobis iuxta tenorem capituli antedicti. Mox domini prælati & cæteri dixerunt, &
responderunt per organum domini Bartholomæi archiepiscopi Mediolanensis, ut
sequitur:

Nos miseratione diuina episcopi presbyteri diaconi cardinales, patriarchæ, archi
episcopi, episcopi, prælati & cæteri hic congregati supradictam unionem uestram ac
ceptamus, & econuerso nos uobis procuratoribus prædictis dicto nomine iuxta teno
rem dicti capituli unimus, & sic ram prælati quàm ambasiatores prædicti, dixerunt
submissa uoce: In nomine patris & filij & spiritussancti. Et super præmissis petierunt
iustrumentum & instrumenta hincinde. Et præsidentes pro nationibus, ac cardinalis
Ostiensis pro collegio cardinalium, responderunt, placet.

Quibus sic peractis, præfati domini ambasiatores regis Aragonum descenderunt
ambonem, & iuerunt in scamno, in quo sedebant domini ambasiatores regis Fran-
ciæ. Et interpositi fuerunt inter eosdem in hunc modum. Primo enim in pri-
mo loco sedebat egregius uir Ioannes de Gersono cancellarius ecclesiæ Parisiensis,
sacræ theologiæ professor, ambasiator Francorum regis. Et post eum sedebat do-
minus

A minus Ioannes Raimundus Floch comes Cardonæ, ambasiator Aragonum regis,
& sic de singulis.

Quibus sic ordinatis, & in bona concordia completis, reuerendissimi domini car-
dinales ac cæteri domini & prælati *pluuialibus se induerunt, mitras capitibus impo- al. plumalib*
nentes, & reuerendissimus pater dominus Ioannes episcopus Ostiensis sanctæ Ro-
manæ ecclesiæ cardinalis, in eadem sessione præsidens existens, assumptis secum dia-
cono & subdiacono & alijs, ut est moris, diaconus dixit, alta uoce cantando: Orate,
Et hoc dicto, omnes genibus flexis per aliquod temporis interuallum orauerũt, &c.
Omnibusq; ceremonijs completis solenniter, prout est de more aliarum sessionum,
lectoq; euãgelio, Hoc est præceptum meum, ut diligatis inuicem, archiepiscopus Me
diolanensis legit decreta & capitula sequentia.

¶Concessio uocum ambasiatorum regis Aragonum.

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis, in spiritusancto legitime congre-
gata, ex certa scientia & etiam certis ex causis animos dictæ synodi specialiter mo-
uentibus pro bono pacis & unionis reintegrandæ in ecclesia sancta dei, statuit & de-
cernit, ac salua semper protestatione infrascripta, quam in omnibus infrascriptis capi
tulis & in singulis eorum partibus uoluit habere pro repetita, liberaliter concedit di
B lectis ecclesiæ filijs, nobilibus, religiosis & egregijs uiris Ioanni Raimũdo Floch Car-
donæ comiti, fratri Antonio Taxal sacræ paginæ magistro, generali ordinis beatæ
Mariæ de mercede, & Raimundo de Xantiñ. militi, Speranti in deo Cardonæ iurisperito, Gundissaluo Garssiæ de sancta Maria decretorum, & Michaeli de Nauers
utriusque iuris doctoribus, oratoribus, procuratoribus, ambasiatoribus & consilia-
rijs clarissimi ipsius ecclesiæ filij Alphonsi regis Aragonum illustris, & pro maiori
robore & firmitate cum eisdem oratoribus præsentibus conuenit ac pacisc itur, quòd
oratores præfati præsentes, & alij uenturi oratores eiusdem regis, hic durante conci-
lio & pro hac uice tantum, tantam habeant uocem, tantæ uirtutis & autoritatis, quã-
tæ essent uoces omnium prælatorum ecclesiasticarumq; personarum, regnorum &
terrarum ipsius regis, quæ possidet citra & ultra mare, quæ ad generale concilium
sunt assuetæ uocari, & hoc in hac natione Hispanica in qua erunt, quodq; per hoc con
cilium expediãtur negocia per nationes, iuxta modum qui in præsenti concilio hac-
tenus obseruatus est.

Item quòd clarissimi ecclesiæ filiæ reges Castellæ, Portugaliæ & Nauarræ illustres
habeant eandem gratiam, quæ etiam ex nunc intelligitur concessa, in quantum ipsi
C uel procuratores eorum habere eam uoluerint, ipsis tamen regibus Castellæ & Na-
uarræ obseruantibus capitula in ciuitate Narbonensi inter clarissimum ecclesiæ filiũ Sigismundum Romanorum & Hungariæ regem illustrem, & dilectos etiam ipsi
us ecclesiæ filios procuratores & nuncios dictæ synodi ex una, & procuratores & ora
tores prædictorum regum Aragonum & Nauarræ, & dilectorum ecclesiæ filiorum
Fuxi & Armeniaci comitum partibus ex altera concordata.

¶Item q; prædicta concessio ualeat pro prælatis & personis ec-
clesiasticis prædictis tunc à concilio absentibus.

Item solenniter protestatur, q; prædicta concessio atq; statuta, decreta, conuentio-
nes & pacta huiusmodi omnino intelligantur facta sine aliquo præiudicio capitulo
rum prædictorum, in dicta ciuitate Narbonensi cõcordatorum, quibus capitulis con
cordatis ac cõcordiæ dicta sancta synodus omnino stare intendit, nec ab eis in toto uel
in parte recedere, & ira in præsentia oratorum prædictorum solenniter protestatur.

Subsequenter idem archiepiscopus legit in ambone quæ sequuntur:

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis in spiritusancto legitime congre- Constantien. cõcilij sess. 20.
gata, uiso & considerato capitulo secundo ex capitulis Narbonensibus, inter clarissi-
mum ecclesiæ filium Sigismundum Romanorum & Hungariæ &c. regem illu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtrem,& dilectos etiam eccleſiæ filios, procuratores nuncios dictæ ſynodi ex una, & D
procuratores oratores clariſſimorum dictæ eccleſiæ filiorum, Caſtellæ, Aragonum
& Nauarræ regum illuſtrium, & dilectorum eccleſiæ filiorum Fuxi & Armeniaci
comitum partibus ex altera concordatis, quod incipit: Secundo, quòd dictæ conuo-
cationes fiendæ &c. Volens in omnibus obſeruare dictum capitulum, promittit,
ratum habet, ſecurat, & ſpecialiter confirmat, ac nouiter firmat, ac ſtatuit, & decernit
in omnibus & per omnia, prout in dicto capitulo continetur. Viſo etiam quarto ca-
pitulo dictorum capitulorũ, quod incipit: Quarto, quòd per dictum uniendum con-
cilium &c. aboleri, tollit, annullat eadem ſancta ſynodus quoſcunq; proceſſus, ſenten-
tias, ordinationes, ſtatuta & pœnas, ut in dicto capitulo quarto ſupra deſcripto con-
tinetur, uſq; ibi, Et quod ſtatuatur &c.

Item ſtatuit eadem ſancta ſynodus, quòd nunquam de cætero ratione uel occaſio-
ne dicti ſchiſmatis aut adhæſionis dicti domini Benedicti, & ſui prædeceſſoris do-
mini Clementis, poſſit contra dictos reges, principes & alios de obedientia dicti Be-
nedicti, quomodolibet procedi in iudicio uel extra, ut in fine dicti capituli quarti ſu
pra deſcripti continetur. Viſo etiam quinto capitulo, quod incipit: Quinto, quòd per
dictum formandum capitulum & concilium &c. eadem ſancta ſynodus approbat,
laudat, confirmat, & meliori modo quo fieri poteſt, pleniſſime firmat, omnes & ſin-
gulas diſpenſationes, gratias & conceſſiones factas per dominum Benedictum præ- E
dictũ quibuſuis perſonis ſuæ obedientiæ de quibuſuis dignitatibus, ut in dicto quin
to capitulo continetur, uſque in diem primæ requiſitionis factæ eidem domino Be
nedicto per reges & principes ſuæ obedientiæ, ut in ipſo capitulo continetur. Viſo
etiam undecimo capitulo, quod incipit: Vndecimo, quòd dictus dominus rex &c.
Et attento quod dicitur in dicto undecimo capitulo ibi, Et q; in prima ſeſſione dicta
ſancta ſynodus &c. facit, concedit, ſtatuit, & ordinat in omnibus & per omnia, prout
in dicto undecimo capitulo continetur.

Omnia præmiſſa tam prælati cæteriq; notabiles uiri ſeſſioni intereſſentes, quam
oratores ſæpefati expreſſe iurauerunt. Iuramenta autem prædicta nomine concilij
& aliorum quorum intererat, de ipſius concilij mandato requiſiuerunt & receperũt
reuerendi patres domini Iacobus Rodini à parte dextra, in qua ſedent epiſcopi &
presbyteri cardinales, & Thomas Poltenſis ſanctæ ſedis apoſtolicæ protonotarius à
parte ſiniſtra, in qua ſedent diaconi cardinales & cæteri.

Quibus præſtitis, præfatus dominus Mediolanenſis legit ſchedulam tenoris ſe-
quentis. Et prædicta omnia & ſingula intelligantur, & locum habeant ſemper atten
to tenore omnium & ſingulorum capitulorum Narbonæ concordatorum, quibus F
& eorum cuilibet dicta ſancta ſynodus ſtare intendit, nec ab eisuel eorum aliquo in
toto uel in parte recedere. Ad quam ex parte nationum & dominorum cardinali-
um fuit reſponſum, placet. Deinde dominus Antonius Taxal legit quandam ſchedu
lam tenoris ſubſequentis.

¶ Schedula acceptationis, per ambaſiatores regis Aragonum lecta.

Nos Ioannes Raimundus Floch comes Cardonæ, frater Antonius Taxal ſacræ pa
ginæ magiſter, generalis ordinis beatæ Mariæ de mercede, Raimundus Zatmar mi-
les, Sperans in deo Cardonæ iuriſperitus, Gundiſſaluus Garſſiæ de ſancta Maria de-
cretorum, & Michael de Nauers utriuſque iuris doctores, oratores, procuratores,
ambaſiatores & conſiliarij illuſtriſſimi principis & domini noſtri Alphonſi regis
Aragonum &c. Dictis nominibus & quolibet ipſorum nominum, omnibuſq; alio-
is melioribus modo, uia, iure, forma, cauſa & nominibus quibus ualidius & efficacio-
us poſſumus & ualemus, omnia & ſingula decreta, ſtatuta & proteſtationes, necnon
conuentiones ac pacta per ſacroſanctam generalem ſynodum Conſtantienſem no-
biſcum dictis nominibus facta & edita, & quæ nunc ſunt ſeriofius lecta, ipſa habem-
tes

A tes pro ſufficienter expreſſis & ſolenniter repetitis, uice & nomine domini noſtri re-
gis præfati ac omnium regnorum & terrarum ſuarum accepramus, aſſentimus, ap-
probamus, & ſolenniter confirmamus: & ſimiliter ſicut ipſa ſynodus proteſtata eſt,
quòd non intendit recedere à capitulis in prædicta ciuitate Narbonenſi concordatis,
de quibus in decreto præſentis concilij nunc de proximo edito, quòd hæc uolumus
habere pro expreſſo & ſpecifice declarato, facta extitit mentio ſpecialis, ita & nos di
ctis nominibus & quolibet eorum ſolenniter proteſtamur. Et ſuper omnibus ſupe-
riùs deſcriptis promotores concilij petierunt inſtrumenta. Et ſimiliter ambaſiatores
regis Aragonum per organum Antonij Taxal hoc idem petierunt.

Prædictis peractis, Antonius Taxal fecit collationem ad commendationem regis
& reginæ Aragonum, aſſumens pro themate, Rex tuus uenit, Matthæi uicesimopri-
mo. Qua collatione facta, reuerendiſſimus pater dominus Franciſcus tituli ſancto-
rum Coſmæ & Damiani cardinalis, nomine ſynodi reſpondendo Antonio Taxal, fe-
cit breuem collationem, dicens: Exultemus omnes in domino. Poſt huius collati-
onem cœperunt omnes cantare hymnum, Te deum laudamus, &c. Et oratione di-
cta, fuit cantata miſſa de ſpiritu ſancto per reuerendiſſimum patrem cardinalem
B Aquileienſem uulgariter nuncupatum. Acta fuerunt hæc anno, indictione, menſe &
loco quibus ſupra, &c.

SESSIO VIGESIMATERTIA.

IOVIS die quinta menſis Nouembris, anno à natiuitate domini milleſimo qua
dringenteſimo decimoſexto, indictione nona, fuit celebrata generalis ſeſſio in
maiori eccleſia Conſtantiæ, præſidente eidem ſeſſioni reuerendiſſimo patre do-
mino Ioanne epiſcopo Oſtienſi ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinali & uicecancella-
rio. Fuitq; cantatum officium miſſæ de ſpiritu ſancto per dominum Ioannem patri-
archam Antiochenum. Quo expleto, legebantur letaniæ, & alia fiebant quæ in ſeſ-
ſionibus fieri ſolent. Eiſdem completis, reuerendiſſimus pater dominus Bartholo-
mæus archiepiſcopus Mediolanenſis legit & publicauit ordinationem ſanctæ ſyno-
di ſub tenore ſequenti.

¶ Commiſſio deputatorum data ſuper informatione ſumma-
ria facienda ad effectum citationis perſonalis & per edi-
ctum contra Petrum de Luna.

C Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis in ſpiritu ſancto legitime congre-
gata, in autore pacis uno deo noſtro IESV CHRISTO, qui ſibi ſponſam unam ſan-
ctam eccleſiam ſui preciosi ſanguinis precio comparauit, quæ in CHRISTO IESV
ſummo angulari lapide creuit in templum ſanctum in domino, iunctiſq; ſimul pa- Ephe. 2. d
rietibus fecit utraque unum, ut in pace fieret locus eius, ad tollendum pacis obſtacu- Ibidem. c
la, uniendamq; ſciſſuram fidelium, in qua ille Chriſti aduerſarius caput eccleſiæ ma al. pacis
lignantium, dolens ſatis & erubeſcens hominem conſtantem ex lutea materia, chari
tatem in terra tenere, quam in cælo nequiuerat habere, ipſius ſponſæ CHRISTI per
ſchiſma peſtiferum prohdolor ingens, & tam diuturnis, utpote triginta octo anno-
rum, temporibus iam peractis, charitatem uulnerauit, reſcidit unitatem. Quæ licet
in magna parte ſpiritus ſancti gratia in præſenti ſacratiſſima generali ſynodo ad hoc
præcipue inter cætera congregata, cooperante, coniuncta ſit per electionem & re-
nunciationem domini Balthaſaris olim Ioannis uigeſimitertij, & renunciationem
Angeli de Corario, Gregorij duodecimi in ſua obedientia nuncupati, qui inter ſe
cum domino Petro de Luna, Benedicto decimotertio in ſua obedientia nuncupato,
de papatu contendebant, quorum Ioannis & Gregorij dei gratia in eadem ſancta
ſynodo obedientiæ ſunt unitæ, adhuc tamen hoſtis ille unitatis & pacis in reliqua
parte, uidelicet in ſua obedientia dicti domini Petri Benedicti decimitertij nuncupati,

Universidad de Deusto
Biblioteca

seu eius parte per eiusdem domini Petri duritiam, pertinaciam & contumaciam, in D
graue & maximum scandalum uniuersalis ecclesiæ & Christiani populi atque peri
culum fidei catholicæ & ruinæ fidelium animarum, sciſſam detinet & lachryma
biliter uulneratam, idcirco eadem sancta synodus inter cætera ad ipsum schisma &
hæreses alias extirpandum, procurandamq; ipsius ecclesiæ unionem, præcipue con
gregata, considerans quòd præmissis attentis, totum huius reliqui schismatis pondus
in persona dicti domini Benedicti cõsistit, & q; in eo solo stat, quo minus ipsum schi
sma radicitus extirpetur, & per consequens resultet præfata unio ecclesiæ sanctæ dei,
& attendens quòd tam in diuturnis temporibus quibus hoc schisma pestiferum per
tractum est, omnium doctissimorum uirorum Christi fidelium ingenia etiam cum
summis studijs & laboribus, attentis maxime difficultatibus eiusdem schismatis, nul
lam uiam possibilem & securam sine fidelium scandalo ad præfatum schisma extir
pandum reperire potuerunt, præter cessionem de papatu omnium contendentium,
quam uiam idem dominus Benedictus uocatus à suis, uelut multorum Christi fideli
um uox testatur, ante suam electionem à suis in papam, pro pace danda ecclesiæ lau
dauerat & approbauerat, atque in ipso conclaui quando fuit electus, promisit & iu
rauit prosequi unionem ecclesiæ per omnes uias accommodas, usque ad cessionem E
de papatu inclusiue, si ipsum in papam eligi contingeret, ut cardinalibus qui tũc erãt,
uel eorum maiori parti expedire uideretur, atque post suam electionem idem pro
misit & iurauit, dictaq; conditio postmodum etiam purificata extitit, & deinde pro
pace danda ecclesiæ promiserit, & iurauerit papatui suo prætenso cedere, altero ui
delicet Ioanne & Gregorio cum eo contendente, cedente, mortuo uel electo, quæ eti
am conditio in ambobus, uidelicet Ioanne & Gregorio prædictis, solenniter imple
ta est, ut præfertur: attendens igitur quòd idem dominus dictus à suis Benedictus,
iam uigintiduobus annis completis, papatum secundum se tenuit, quibus tempori
bus multifarie multisq; modis ex parte regum, principum, prælatorum & aliorum
Christianorum, tam suæ, quàm alterius obedientiæ etiam post purificationem con
ditionum prædictarum, fuit cum magnis & iteratis instantijs seriose, solenniter, hu
militer & deuote requisitus, quatenus pro tollendo huiusmodi schismate & pro uni
one ecclesiæ sanctæ dei uellet suo prætenso papatui cedere, prout secundum omnium
fidelium seu maioris partis illorum iudicium tenebatur iure diuino pariter & huma
no, quod facere ipse semper animo pertinaci atque effrenato, superbiæ ac tumoris spi
ritu correptus recusauit, & subterfugia quædam adhibẽs, ad excusandum excusatio
nes in peccatis, ecclesiam ipsam in huiusmodi schismate quod ipse tollere potuit, re F
linquens, nullam debitam curam aut diligentiam sufficientem & effectualem adhi
buit ad ipsum schisma tollendum, & ecclesiæ unionem consequendam, sed ad unum
terrarum angulum in castro munitissimo Panistole in littore maris, ubi ad eum non
esset tutus accessus, se reclusit, ubi omni suo posse præfatum inueterarum schisma nu
trit & fouet, & impedimenta quæcunque potest, præstat & procurat, ne ad dictam
unionem peruenire possit: quæ omnia secundum sanctorum decreta hæresim infe
runt manifestam. Ea propter super præmissis & alijs declarandis in processu & lati
us exprimendis, uolẽs eadem sancta synodus euacuare quod ex parte est, ut sequatur
1.Cor.14.c perfectum, & ad ipsum schisma penitus submouendum procedere, licet præmissa
omnia notoria & uera communiter habeantur & reputentur, & super illis tota fide
lium clamat multitudo, sibijpsi satagens prouidere, quasi pro quodam huiusmodi pro
uisionis remedij fundamento committit deuotissimis ecclesiæ filijs Guillermo tituli
sancti Marci, & Francisco tituli sanctorum Cosmæ & Damiani dicto Florentino san
ctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, Ioanni electo patriarchæ Constantinopolitano,
ac uenerabilibus fratribus Stephano Dolẽsi. Roberto Saresbiriensi episcopis, ac di
lectis ecclesiæ filijs Iacobo electo Parmensi, Guillermo Pulchri nepotis, fratri Anto
ni Taxal generali ordinis beatæ Mariæ de mercede, fratri Mauricio de Praga sacræ

A paginæ professoribus, Michaeli de Nauers, Nicolao Vuordis iuris utriusque, & Io
anni Belles decretorum doctoribus, & eorum maiori parti, quatenus super præmis
sis omnibus & singulis ac eorum circunstantijs, dependentibus & connexis, ac alijs ad
ea quomodolibet facientibus, illorumq; notorietate, fama & clamore, ac etiam quæ
loca insignia cõsistant uiciniora dicto castro Panistole, ad quæ fit tutus accessus, sum
marie & diligenter inquirant, testes & alia probationum genera recipiant, & exami
nent, eorumq; dicta & attestationes & alia quæcunque inuenerint, in scriptis & for
ma publica redigant, seu redigi faciant, & ea etiam sacræ synodo repræsentent, & fi
deliter referant, ut exinde ipsa synodus procedat, decernat & statuat, prout ad pacem
& salutem ecclesiæ & fidelium, extirpationem schismatis & unionem ipsius ecclesiæ
secundum iustitiam uidebitur expedire. Datq; eisdem commissarijs & maiori ipsõ
rum parti testes, per censuram ecclesiasticam compellendi ueritati testimonium per
hibere, & alios quoscunque præstantes ad prædicta impedimenta coercendi, & alia
faciendi circa præmissa necessaria & etiam opportuna, plenam & liberam potesta
tem. Lecta autem dicta ordinatione, dictus patriarcha Antiochenus pro omnibus
dictæ synodi nationibus & de ipsarum consensu respondit, per uerbum placet. Et
B præfatus dominus Ostien. nomine collegij cardinalium similiter respondit, placet.

SESSIO VIGESIMAQVARTA PRO

citatione decernenda contra Petrum de Luna.

DIE sabbati uicesimaoctaua dicti mensis Nouembris, fuit sessio generalis
per synodum Constantiensem mane hora tertiarum in ecclesia maiori pre
dicta Constantiensi solenniter celebrata, in qua reuerendissimus pater do
minus patriarcha Antiochenus officium missæ celebrauit. Quo finito,
more aliarum sessionum legebantur letaniæ. Præsidebat autem eidem sessioni domi
nus Ioannes episcopus Ostiensis. Reuerendissimus autem pater dominus Stephanus
episcopus Dolensis, de mandato & ordinatiõe sanctæ synodi et ordinatione ipsorum
commissariorum, legebat citationem decretam contra Petrum de Luna, cuius citati
onis tenor sequitur, & est talis:

C ¶ Tenor citationis contra Petrum de Luna.

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis in spiritusancto legitime congre
gata uniuersalem ecclesiam repræsentans, uniuersis & singulis uenerabilibus fratri
bus patriarchis, archiepiscopis, episcopis, ac dilectis ecclesiæ filijs abbatibus, priori
bus, præpositis, decanis, archidiaconis, tam cathedralium quàm collegiatarum ca
nonicis, parochialium & conuentuum ac regularium ecclesiarum rectoribus, cæte
risq; uitis ecclesiasticis, necnon notarijs & tabellionibus publicis quibuscunque ac
alijs Christi fidelibus ubilibet constitutis, & cuilibet eorum insolidum, ad quos præ
sentes nostræ literæ peruenerint, salutem & omnipotentis dei benedictionẽ, ac man
datis nostri & ecclesiæ diligenter obedire.

Clamat sancta fidelium mater ecclesia sponsa CHRISTI, clamat Christiani
populi multitudo, clamauerunt iam à multis annis ad dominum, cum per hoc tam
urgens diuturnis temporibus schisma pestiferum tribularentur, & tribulantur, nec
in totum adhuc exaudiuit eos. Attendunt enim, quanta per hoc infaustum pestife
rumq; schisma & diuisiõis uulnus nefandissimum, est uniuersalis ecclesiæ calamitas, q̃
inueterata scissura, quantaq; lœtalis infirmitas, q̃q; postremo graues & prope casum
ruinæ iam phdolor in uita & moribus, in statu & honestate cleri, tam in libertatibus
suis, & quod graui⁹ est, in cultura dei & officijs ecclesiasticis, quodq; grauissimũ est, in

Universidad de Deusto
Biblioteca

religione & fide Christiana, ipsa deformatur ecclesia. Insurrexerunt, & pullulant D
in diuersis regionibus horrendæ hæreses à tempore huius pernicioſiſſimi ſchiſma-
tis, & niſi eidem eccleſiæ de unico ſummo paſtore & indubitato CHRISTI uica-
rio prouideatur celeriter, per cuius prouidentiam cum dei auxilio præfatis occur-
ratur periculis, & tam grauibus uniuerſalis eccleſiæ morbis competens adhibea-
tur medela, pertimeſcendum eſt, ne labatur, prout iam ſæpe lapſus eſt omnis decor
eius, deturq; uniuerſis gentibus in contemptum, & ſtatus eius ſit, ut iam eſſe incepit,
in opprobrium & conculcationem, ex quibus eccleſia dei & fidelis populus Chriſti-
anus graue ſcandalum patiuntur. Et quòd licet dominus Benedictus papa decimus
tertius à uigintiduobus annis citra ſic in ſua obedientia nuncupatus, præ cæteris
iſtud ſchiſma, quod ante eiuſdem domini Benedicti electionem iam ſedecim annis
ipſo exiſtente cardinali duraſſet, totis uiribus tollere etiam uſque ad exponendum
animam pro grege dominico teneretur, & teneatur, licet etiam eidem Benedicto ec-
cleſiæ prædictæ calamitates, ſciſſuræ & alia pericula & ſcandala præmiſſa incogni-
ta non fuerint, nec ſint, ſed eidem & toti populo Chriſtiano notoria, ipſeq; prædictis
calamitatibus & ſciſſuris, periculis & ſcandalis obuiare, ac totum prædictum ſchi-
ſma tollere potuerit, & adhuc poſſet, attento maxime quòd Ioannes papa uicesimus E
tertius ſic in ſua obedientia nuncupatus, à ſuo papatu tam per illius canonicam ejec-
tionem, quàm per ſuam renunciationem amotus ſit: & Gregorius duodecimus,
ſic in ſua obedientia nuncupatus, ſponte renunciauerit, ſolo ipſo Benedicto pro pa-
pa poſtmodum ſe gerente, ſuper quem & in quo principaliter totum pondus di-
cti peſtiferi ſchiſmatis & facultas • illi ſubueniendi, & à quo præmiſſa omnia ma- al. illud ſub-
la & pericula prouenerunt, & perdurant, conſtat & conſiſtit adhuc: licet inſu- mouendi
per idem dominus Benedictus exiſtens cardinalis, ante ipſius electionem, ad tollen-
dum dictum ſchiſma uiam renunciationis mutuæ contendentium de papatu lauda-
uerit, approbauerit, & dixerit eſſe utiliorem & faciliorem, & iurauerit ſolenniter
cum aliis cardinalibus ipſius obedientiæ imminente electione ſummi pontificis Ro-
mani, in ſua obediẽtia per eos fienda, quòd ſi ipſum in papam cõtingeret aſſumi, pro-
ut fuit aſſumptus, ipſe unionem eccleſiæ ſine excuſatione, dilatione & machinatio-
ne quibuſcunque diligenter proſequeretur per ommes uias accommodas, etiam uſ-
que ad ceſſionem papatus incluſiue, ſi præfatis cardinalibus qui tunc erant, uel eo-
rum maiori parti uideretur expedire, ipſeq; in papam aſſumptus idem iurauerat, &
poſtea dictis cardinalibus uel eorum maiori parti, imò omnibus præter unum, ui-
ſum fuit expedire, quòd ipſe unionem eccleſiæ proſequeretur per uiam mutuæ ceſ- F
ſionis, & quòd illam offerret. Et hoc idem eidem Benedicto per eos in papam aſſum-
pto, extitit poſtmodum declaratum, & dicta purificata conditio. Fuitq; deinde ex par-
te chariſſimi eccleſiæ filij Caroli Francorum regis per ſuos ſolennes legatos, claræ
memoriæ duces Bituricenſes Burgundiæ patruos, & Aurelianenſem fratrem dicti
regis, & alios plures ad eum propter hoc deſtinatos, necnon zelatores pacis eccleſiæ
cardinales præfati Benedicti in ſua obedientia nominati, & poſtmodum ex parte di-
cti regis Franciæ, necnon chariſſimorum eccleſiæ filiorum Angliæ & Caſtellæ re-
gum, per ſuos ſolennes ambaſiatores, & deinde ſpecialiter & ſingulariter ex parte ei-
uſdem eccleſiæ filij chariſſimi Vuencelai Bohemiæ &c. tunc Romanorum regis, &
conſequenter per alios plures cum magna deuotione & humilitate ſupplicatum, &
etiam in uim præſtiti iuramenti per eum requiſitus, quatenus ueller proſequi uni-
onem eccleſiæ per uiam mutuæ ceſſionis ſuæ & alterius contendentis cum eo de pa-
patu, apud quẽ ſimiliter pſequi habebant in mandatis, & intẽdebant. Quæ uia fuerat,
fuit, & eſt ab oẽibus Chriſti fidelibus, maxime à principibus & pl̃atis ac uniuerſita-
tibus gn̄alium ſtudiorũ, atq; doctoribus & prudentibus uiris diuerſaꝝ obedientiaꝝ
pdictaꝝ, ac à maiori parte eorundẽ approbata: & in tã diuturnis tpibus nulla alia ac-
cõmoda, ſecura, efficax & facilis ad tollendũ ſchiſma pſens, attentis difficultatibus in
iure

A iure & in facto potuit reperiri, reputatumq; fuit, & eſt à doctiſſimis uiris & peritis
diuini & humani iuris, quòd idem Benedictus pro unione ipſius eccleſiæ ac rollen-
do eccleſiæ ſcandalo & ſchiſmate, ſuo papatui cedere & renebatur, & tenetur. Licet
inſuper idem Benedictus aliquorum deuictus inſtantia, deo & eccleſiæ promiſerit,
iurauerit, & uouerit pro unione eccleſiæ cedere papatui, altero de papatu cum eo
contendente, cedente, mortuo uel ejecto, & Ioannes uicesimus tertius ejectus fuerit,
& ceſſerit, ac Gregorius præfatus ceſſerit, ut præfertur, fueritq; idem Benedictus
poſt hæc omnia nullo pro papa ſe gerente niſi ipſo, ex parte principum ſuæ obedi-
entiæ, necnon uniuerſorum fere fidelium ſolenniter per chariſſimum eccleſiæ filium
Sigiſmundum Romanorum, qui propter hoc ad eum perſonaliter acceſſit, & claræ
memoriæ Ferdinandum Aragonum reges, atque nonnullos alios principes & do-
minos ſuæ obedientiæ apud eum propter hoc perſonaliter accedentes, necnon lega-
tos Franciæ, Angliæ & Caſtellæ prædictorum, necnon chariſſimi eccleſiæ filij Caro-
li Nauarræ regum atque generalis concilij Conſtantienſis prouinciæ Maguntinen-
ſis, ſic per obedientias dicti Ioannis & Gregorij tunc nuncupati, cum magna deuoti-
one, humilitate & inſtantia ſæpe requiſitus, quatenus præmiſſis attentis, cum non
eſſet humanitus poſſibile, dictas • alias obedientias ad ſuam obedientiam reduci, & al. illas
B in eo principaliter conſiſtebat pondus ſchiſmatis & facultas illud tollendi, uellet dare
pacem eccleſiæ, & ſchiſma tollere per ſuam de ſuo papatu renunciationem, ad quod
tenebatur de iure diuino pariter & humano, præſertim cum nulla alia uia ſedandi
ſchiſmatis prædicti per tot prudentium ingenia & labores tam diuturnis tempori-
bus potuerit ad hoc accommoda (ut præmittitur) reperiri. Idem tamen Benedi-
ctus tantorum regum ac principum, quinimmo quaſi totius eccleſiæ huiuſmodi to-
ties iteratis precibus, requiſitionibus & admonitionibus contra propria iuramenta
recuſatis & ſpretis ac minime exauditis, præfatiſq; ipſius eccleſiæ calamitatibus, ſcan-
dalis atque periculis non compatiens nec prouidens, de loco Perpiniaci, ad quem
præfati reges & principes ac legati pro præmiſſis conuenerant, cum armata manu
receſſit, & ad Colliberium portum maris, ubi ſuas galeas armatas habebat, ſe tranſ-
tulit. In quo loco exiſtens, fuit adhuc de præmiſſis requiſitus, pro parte oratorum
regum Caſtellæ, Aragonum & Nauarræ ac principum prædictorum. Quam re-
quiſitionem tunc non exaudiuit, ſed in longum protraxit, nec etiam poſtea exaudi-
uit, & de dicto loco recedens, in munitiſſimo caſtro Paniſtole Derruſenſis diœceſis,
ubi ad eum non eſt tutus acceſſus, ſe reclusit. Vbi ex parte præfati regis Aragonum,
de præmiſſa ceſſione fienda pro pace eccleſiæ fuit iterum & tertio requiſitus, & ite-
C rum recuſauit, & ſuo poſſe præfatum tam inueteratum ſchiſma nutrit & fouet, &
impedimenta quæcunque poteſt, præſtitit & præſtat, procurauit & procurat, ne ad
prædictam unionem peruenire poſſit: quæ omnia ſchiſma & hæreſim inferunt, ſeu
inferre cenſentur, per quæ etiam turbatur & ſcandalizatur, læditur & periclitatur
ſtatus uniuerſalis eccleſiæ prædictæ, diuq; fuit turbatus, ſcandalizatus & læſus.
Quod etiam ſcandalum tantum eſt, quod attento uniuerſalis eccleſiæ ſtatu, nulla ratio-
ne poteſt de congregatione fidelium remoueri, niſi ipſo cedente, mortuo uel ejecto,
etiam ſi haberet uerum ius in papatu. Ex quibus idem Benedictus apparuit fuiſſe
& eſſe fautor ac nutritor inueterati ſchiſmatis prædicti, atque ſchiſmaticus & hære-
ticus eſſe cenſendus. Et ſuper his omnibus fuit & eſt publice & diutius diffamatus,
taliter quòd ſine ſcandalo eccleſiæ diſſimulari non poteſt, nec ſine periculo tolerari.
Super quibus clamore ualido clamat & conqueritur populus Chriſtianus, & præ-
miſſa quæ in facto conſiſtunt, notoria reputat atque uera. Conuenientes igitur in
unum more ſolito canonice conuocati ac repræſentantes uniuerſalem eccleſiam,
confidentes in domino, qui cœpit in nobis bonum opus, duobus iam ipſius auxili- Philip. 1. a
ante gratia remotis impedimentis, & ipſe perficiet, & exurgens miſerebitur Sion, Pſalm. 101.
quia tempus miſerendi eius quia uenit tempus. Contra tertium uidelicet dominum

Bene

Universidad de Deusto
Biblioteca

Benedictum diu expectatum, sed ad cor adhuc minime reuertentem, decreuimus D
super præmissis omnibus & singulis fore summarie & de plano per nos procedendum, propter quæ super fama & notorietate præmissorum, summarie & simpliciter mandauimus per nonnullos uenerabiles uiros fratres & dilectos ecclesiæ filios, cardinales sanctæ Romanæ ecclesiæ & alios prælatos, & alios tam sanctæ paginæ quàm utriusque iuris professores, commissarios nostros ad hoc specialiter deputatos, inquiri, informationemq; recipi, quam legitime receptam, referri iussimus in publica sessione nostra totius sacrosanctæ Constantiensis synodi. Qua plene audita & discussa, maturo decreuimus atque digesto consilio in & super præmissis, saltem quantum ad officium præsentis iudicij pertinet, procedendum fore, ut in notorijs contra præfatum Benedictum, & si forsan attenta natura præfati processus notorij citandus minime iuris rigore seruato ueniret, citandum fore ad cautelam, in hoc duntaxat citationis arti culo rigori iuris indulgendo, non intendentes super hoc quouis modo formam notorij processus seu eius ordinem obmittere seu relaxare, & iudicialis seu ordinarij processus eligere seu exquirere formam. Et quia eisdem Benedictum fecisse, & facere, quominus ad personam suam pateat tutus accessus, super his recepta summaria & legitima informatione reperimus, nos specialiter & ex certa scientia eisdem Benedictum citari decreuimus per edictum publicum, ad instar edictorum in albo prætorio positorum, citationemq; in audientia publica eiusdem sacri concilij, quam uicem & effectum apostolicæ curiæ & audientiæ apostolicæ literarum decernimus & decreuimus obtinere, publice faciendam. Vobisq; omnibus & singulis & cuilibet uestrum qui super his exequendis publice fueritis requisiti, & fuerit requisitus, in uirtute sanctæ obedientiæ præcipimus & mandamus, quatenus uigore literarum nostrarum præsentium per uos & alium seu alios citetis publice præfatum Benedictum, quem etiam nos earundem literarum tenore citamus. Ipsasq; literas nostras publice legatis, uel legi faciatis in audientia literarum prædictarum, ac ualuis maioris ecclesiæ Constantiensis affigatis, seu affigi faciatis. Insuperq; & ex superabundanti (ut nihil in hac re fine diligenti uigilantia uideatur absolutum) ad personam eiusdem Benedicti, si ad ipsum uobis uel alicui uestrum requisitis uel requisito, tutus forsan fuerit accessus sinautem, ad portas dicti castri, uillæ seu loci Panistole, si etiam illuc uobis uel uestrum alicui (ut præmittitur) fuerit tutus accessus, alioquin in ecclesia Dertusensi & in ualuis ecclesiarum maioris uillæ sancti Matthæi, aut uillæ aut castri Certariæ eiusdem Dertusen. diœcesis, aut in alijs locis circumuicinis, quæ ad hoc idonea decernimus, in ipsorum locorum ecclesijs inter ipsarum missarum solennia easdem nostras literas alta & intelligibili uoce publice legatis, & legi faciatis per uos uel alium, eundemq; Benedictum citetis peremptorie, ac uno edicto peremptorio pro omnibus, quē etiam eodem nostro nunc p easdē p̄sentes literas citamus, ad comparendum personaliter in ecclesia cathedrali Constantiensi, & in loco sessionis nostræ ad diem centesimum, uidelicet à die lectionis earundem literarum nostrarum in audientia publica prædicta, uel ad diem septuagesimum à die citationis factæ ad personam suam, uel ad ualuas domicilij sui, si (ut præmittitur) ita fieri contingat, alioquin à die citationis factæ & publicatæ in ecclesia Dertusensi prædicta. Quem terminum pro primo, secundo, tertio & peremptorio terminis assignamus, ad uidendum & audiendum super præmissis omnibus & singulis, & maxime super crimine hæresis & schismatis prædictorum tanquam super notorijs, & aliàs procedi ad omnes & singulos actus & articulos iudicij seu causæ huiusmodi, usque ad diffinitiuam sententiam inclusiue, ipsamq; sententiam uidendum proferri & audiendum, prout iuris fuerit, & prout utilitati prædictæ uniuersalis ecclesiæ uisum fuerit expedire, intimādo eidem publice, ꝓut etiam nos per easdem literas intimamus, quòd siue uenerit, siue non, nos etiam ipsius absentia diuina repleta præsentia, contra eum super præmissis omnibus & singulis usque ad diffinitiuam sententiam inclusiue procedemus, prout ad iuris

al. Certariæ

litatem

A litatem ipsius uniuersalis ecclesiæ mediante iustitia uidebitur faciendum. Volumus autem & mandamus, quatenus easdem nostras literas, quas duplicandas & triplicandas, & etiam quoties opus fuerit, multiplicandas mandamus & decernimus, in ualuis maioris ecclesiæ Dertusensis prædictæ affigatis, uel affigi faciatis, & affixas dimittatis per duas horas. Et deinde loco ipsarum nostrarum literarum sic affixarum, copiam illarum sub signo alicuius notarij eisdem literis originalibus receptis affigatis, uel affigi faciatis, & affixam dimittatis, quatenus toties & in tot locis facta earundem literarum & citationis publicatio, omnis ignorantiæ & tergiuersationis locum excludat. Decernentes, quòd citatione huiusmodi facta in audientia publica literarum, necnon in ecclesia Dertusensi præfata, cum affixionibus ad ualuas ecclesiarum prædictarum (ut præmittitur) & alterius ipsarum & quælibet earundem citationum sic ualeat, & illum arceat post lapsum terminorum citationum ipsarum & cuiuslibet earundem, ac si ad propriam ipsius personam citatus extitisset, & eidem personaliter nostræ prædictæ literæ lectæ & p̄sentatæ extitissent, omēs & singulos reges & principes ac dominos temporales, & præcipue charissimum ecclesiæ filium Alphonsum regem Aragonum, omnesq; secularem ac temporalem exercentes iurisdi
B ctionem, quocunq; nomine siue titulo nuncupentur, requirimus in fide CHRISTI & dei, uosq; nihilominus ex parte nostra requiratis, quatenus uobis aut uestrum cuilibet in exequendis præmissis præbeant auxilium, consilium & fauorem, uosq; & uestrum quemlibet ab omni impedimento uel impedimentis contra præmissa oīa & singula, quantum in eis erit protegant & defendant, mandantes uobis & uestrum singulis, prout ad quemlibet pertinebit, quatenus nobis in nostra generali sessione de gestis per uos & responsis fideliter sub publicis instrumentis infra terminos citationum ipsarum relationem faciatis, & debite præsentetis. Datum Constantiæ quarto calendas Decembris, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo decimo sexto, in nostra publica sessione. Qua quidem citatione sic lecta, reuerendus pater dominus Antonius Concordiensis, Alanus Leonensis episcopi, Gundissaluus Garsiæ de sancta Maria decretorum doctor, Patritius Carthagiensis & Nicolaus Mersburgensis episcopi, nomine nationum huius sanctæ synodi, ac Ioānes episcopus Ostiensis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis & uicecācellarius, nomine sacri collegij dominorum cardinalium responderunt, & quilibet eorum respondit, Placet.

SESSIO VIGESIMA QVINTA.

C ANNO domini millesimo quadringentesimo decimosexto, indictione nona, die uero lunæ decima quarta mēsis Decembris, fuit sessio generalis in maiori ecclesia Constantiensi solēniter celebrata pro unione oratorum & procuratorum magnifici domini comitis de Fuxo & trium statuum dominorum suorum, ipsius & suorum illorum nominibus. Fuerunt autem dicti ambasiatores reuerendissimus dominus Petrus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis de Fuxo, ac reuerendi patres Saucius Olorensis & Bernardus Adurensis episcopi. Fuitq; ibidem modus & ordo seruatus in hac sessione, sicut in unione ambasiatorum regis Aragonum, prout in sessione uicesimasecunda supra continetur. Postquam uero facta fuit unio & incorporatio ad sacrum concilium, dictorum oratorum & procuratorum præfati magnifici comitis de Fuxo, triumq; statuum dominorum suorum, reuerendissimus in CHRISTO pater dominus Bartholomæus archiepiscopus Mediolanensis legebat schedulam tenoris subsequentis:

¶ Decretum concessionis Olomucensis ecclesiæ in commendam.

Sacrosancta Constantien. synodus concedit & cōmittit custodiam, curā, regimen & administrationē ecclesiæ Olomucen. in spūalibus & temporalibus in regno Bohemiæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

miæ,& marchionatu Moraviæ uacantis pro præsenti,& legitima administratiõe cæ D
rẽtis per obitum bonæ memoriæ Venceslai patriarchæ Antiocheni,q autoritate apo
stolica quoad uiueret, eam habebat in cõmendam in fauorem fidei,& ut necessitati &
utilitati ipsius ecclesiæ occurratur,uenerabili fratri Ioanni episcopo Lutomusicñ. usq
que ad electionem futuri summi pontificis Romani,& ex post ad tres menses imme
diate sequentes, mandans & committens uenerabili fratri Ioanni episcopo Ostiensi
sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinali & uicecancellario literas super hoc opportunas in
forma debita & gratis de mandato expedire.Et post hæc de mandato concilij prædi
cti fuit responsum per dominos ad hoc deputatos,uidelicet reuerendos patres domi
nos Antonium episcopum Concordiensem pro Italica, Ioannem protonotarium de
Trembleyo pro Gallicana, Gundissaluum de sancta Maria pro Hispanica, Patritium
episcopum Carthaginensem pro Anglicana,Nicolaum episcopum Merseburgensem
pro Germanica nationibus,& Ioannem episcopum Ostiensem cardinalem Viuarien
sem nomine cardinalium per uerbum,placet.

SESSIO VIGESIMASEXTA PRO unione ambasiatorum regis Nauarræ. E

DIE iouis uicesimaquarta mensis Decembris, fuit sessio generalis in maiori
ecclesia Constantiensi solenniter celebrata, in qua fuit facta unio ad sacrum
Constantiense concilium nomine illustrissimi principis domini Caroli re
gis Nauarræ per suos solennes ambasiatores, uidelicet Guillermum Ar
al. Auor noldi Baionensem,& Nicolaum Aquensem episcopos,Eximium *Ayner canonicum
& archidiaconum in ecclesia Pampilonen.in sacra pagina magistrum,& Ioannem de
Letoua legum doctorem.Fuit autem in hac unione seruatus idem modus & ordo,qui
in unione oratorum regis Aragonum. Antequam uero supra nominati regis fieret
dicta unio & incorporatio, reuerendus pater dominus Franciscus episcopus Aretí
nus legit quandam schedulam certorum ordinationis & decreti.Cuius tenor de uer
bo ad uerbum sequitur talis.

¶Decretum de non derogando iuri alicuius nationis de prioritate uotoꝝ.

Sacrosancta generalis Constantiensis synodus in spiritusancto legitime congrega
ta, pro bono ecclesiasticæ unionis, pacis & concordiæ nationum, ex certa scientia de
clarat, statuit,ordinat & decernit, q̃ saluis semper honoribus, locis, prærogatiuis &
excellentijs secundum morem laudabilem & consuetudinem Romanæ ecclesiæ ma E
tris omnium Christi fidelium,ab antiquis debitis & cõsuetis regibus singulis & prin
cipibus orthodoxis,& eorum ambasiatoribus & nuncijs,tam in præsentia summi pon
tificis, q̃ alibi etiam in hoc præsenti & alijs quibuscunq; concilijs generalibus, ratio
ne ordinis in hoc sacro concilio obseruati hactenus,uel in posterum obseruandi inter
nationes siue in respondendo, siue in scribendo aut sigillando, uel alias per quascun
que scripturas, sigillationes, protestationes seu collationes aut aliqua huiusmodi ge
sta ab ipsis aut eorum præsidentibus,communiter uel diuisim in ipso sacro concilio si
ue aliàs in cõgregationibus generalibus siue specialibus,seu locis alijs quibuscunq; &
qualitercunq;,nihil omnino excellentiæ seu præeminentiæ aut cuiuscunque alterius
iuris, proprietatis aut possessionis, uel quasi alicui nationi per præmissa uel aliquod
eorum acquiratur,seu acquisitum sit,seu quouis modo accrescat,seu accreuisse censea
atur circa prioritatem uel posterioritatẽ,aut aliàs circa præmissa,illaq; p̃hibet in fu
turum ad præmissa aut præmissorum aliquod quomodolibet allegari.Et insuper ex
superabundanti cautela &ex certa scientia eadem sacrosancta synodus omnia & singu
la,ex quibuscunq;,qualitercũq;,quomodocũq;,& ubicunq; in p̃missis habita siue ge
sta aliqua,per quæ possit aliqua prioritas uel posterioritas inter natiões easdem quo
modolibet argui uel notari,omnino p̃ infectis habens,quátum ad effectũ huiusmo
di

A di nullius efficaciæ,roboris uel momenti esse decernit,reseruans ipsis nationibus &
cuilibet earum ante præsens concilium Constantiense aliàs competentes & com
petentia, prouiso quòd per præsentem ordinationem decretis, statutis, ordinationi
bus & constitutionibus in prædicta sancta synodo Constantiensi editis & promul
gatis, non intendit aliàs in aliquo derogare, in contrarium facientibus non obstanti
bus quibuscunque.

SESSIO VIGESIMASEPTIMA in causa Tridentinensi.

ANNO à natiuitate domini millesimo quadringentesimo decimoseptimo,in
dictione decima, die uero sabbati uigesima mensis Februarij,fuit celebrata
sessio generalis in maiori ecclesia Constantiensi,præsidente in eadem reue
rendissimo patre domino Iohanne episcopo Ostiensi sanctæ Romanæ ec
clesiæ cardinali & uicecancellario. Fuitq; peractum officium missæ per reuerendissi
mum patrem dominum Ioannem patriarcham Antiochenum. Et ipso officio missæ
expleto,legebantur letaniæ & aliæ deuotæ orationes more aliarũ sessionum.His ue
ro peractis, fuit accusata contumacia Frederici ducis Austriæ, & aliorum in moni
torio nominatorum, non curantium audire relationem fiendã per episcopos com
B missarios dictæ synodi super executionis ualitudine. Et deinde reuerendus pater do
minus Martinus episcopus Aprutinus,unus ex commissarijs in huiusmodi causa,le
git quandam relationis papyri schedulam tenoris infrascripti:

¶Relatio facta per commissarios in causa Tridentinensi super executione monitorij.

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis. Deuoti commissarij nostri in
causa ecclesiæ Tridentinensis dudum per hanc sanctam synodum deputati, ut se in
formarent simpliciter & de plano ac sine figura ac strepitu iudicij, an monitorium
aliàs per eandem sanctam synodum contra illustrem principem dominum Frederi
cum ducem Austriæ & alios quoscunque occupatores & detentores ecclesiæ & ci
uitatis Tridentinensis, necnon oppidorum, castrorum,terrarum & locorum ac bo
norum, & iurium ad dictam ecclesiam Tridentinensem pertinentium decretum,sit
debite executum, & cum potestate citandi dictum dominum Fredericum ducem
& alios quoscunq; detentores & occupatores supradictos per edictum publicum in
curia Romana in ualuis ecclesiarũ maioris & sancti Stephani Constantiensis affigen
dum,ad dicendum & opponendum quicquid uoce uel in scriptis dicere,uel oppone
C re uoluerint cõtra dicti monitorij executionem, in dicta curia & in partibus factam, al, uerbo
ac etiam propter non apparitionem huiusmodi monitorij ad uidendum & audien
dum se declarari per dictam sanctam synodum in pœnas in dicto monitorio conten
tas incidisse, & postea per eandem sanctam synodum commissum extitit, quòd præ
fati commissarij uel maior pars ipsorum præmissa facerent,& exequerentur,& quæ
super his reperissent eidem sanctæ synodo fideliter referrẽt.Dicunt,& referũt eidem
sacræ synodo, quòd coram ipsis pro tribunali sedentibus,uocato dicto domino duce
& alijs pro parte dicti domini episcopi,instrumenta & alia probationum genera di
ctarum executionum monitorij, tam in hac ciuitate Constantiensi,quàm in partibus
in omnibus locis in ipso monitorio deputatis per edictum publicum cum constet
de non tuto accessu, fuerũt producta,& seruatis seruandis p eos secundum formam
eis traditam,auditoq; procuratore & defensore dicti domini ducis ad singulos actus
citato ,constet eisdem ex productis dictas executiones & monitiones,fuisse & esse de
bite in locis debitis factas & executas,secundũ formã p̃dicti monitorij,nõ obstãtibus
exceptionibus pro parte aduersa propositis,& terminis in dicto monitorio dicto do
mino duci & occupatoribus prædictis constitutum,dudum lapsum esse,nec eosdem
monitos docuisse satisfactum,aut paritum monitioni.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SESSIO VIGESIMAOCTAVA IN CAVSA TRIDENTINENSI.

Ezec.19.g

DIE mercurij tertia mensis Martij, fuit sessio generalis in maiori ecclesia Constantiensi solenniter celebrata, præsidente in eadem domino Ioanne episcopo Ostiensi. Fuitq; celebratum in ea officium missæ cum introitu. Cum sanctificatus fuero &c. per reuerendissimum patrem dominum Ioannem patriarcham Antiochenum. Et prædicto officio completo, superuenit ibidem serenissimus princeps dominus Sigismundus Romanorum & Hungariæ &c. rex, cum suis nobilibus. Deinde uero legebantur letaniæ & aliæ orationes, quæ in sessionibus legi solent. Prædictis uero peractis, accusata prius contumacia domini Frederici ducis Austriæ & aliorum non audientium se declarari incidisse pœnas contentas in monitorio, reuerendus pater dominus Nicolaus episcopus Merseburgensis in contumaciam dictorum ducis Austriæ & aliorum, pronunciauit eosdem incidisse in pœnas contentas in monitorio, prout in schedula quam manibus tenebat, & legebat de uerbo ad uerbum, cuius tenor est inferius insertus, continetur. Et ueniendo in eadem schedula ad insertiõem monitorij, propter prolixitatem & laborem dominus Petrus de Lomburga, aliàs de Polonia, legebat monitorium, aliàs decretum: & eo finito, dominus Nicolaus episcopus præfatus continuauit sententiam declarationis usque ad finem.

al,lecturam

DECLARATIO IN CAVSA TRIDENTINENSI.

Sacrosancta generalis Constantiensis synodus ecclesiam catholicam repræsentãs, in spiritusancto legitime congregata, ad futuram rei memoriam. Decet sanctam matrem ecclesiam, eos qui salutis monita obstinata elatione contemnunt, non dimittere incorrectos, neque impiorum proteruiam sine digna castigatione præterire. Sane cum dudum de anno domini millesimo quadringentesimo decimoquinto & mense Augusti, grauis querela uenerabilis fratris Georgij episcopi Tridentinensis ad nos peruenisset, quod nobilis Fredericus dux Austriæ ipsum in canonica possessione ecclesiæ ciuitatis Tridentinensis ac oppidorum, castrorum, terrarum, uillarum, locorum, iurium & aliorum bonorum ad eandem ecclesiam pertinentium, aliàs sexdecim annis pacifice existentem, temere & de facto spoliasset, ac eandem per nouem annos detinuisset, ac detineret indebite occupatam, ac ipsum cepisset & in carceribus mancipatum, pluribus grauibus uiolentijs affecisset, literasq; quasdam promissionis & iuramenta metu & impressionibus extorsisset contra suam & ecclesiasticam libertatem ab eodem, quodq; idem Fredericus charissimo ecclesiæ filio Sigismundo Romanorum regi semper Augusto, cui super hoc per ipsum Georgium episcopum fuerat delata querela, uinculo iuramenti se astrinxisset, eiusdem serenissimi regis super his stare præceptis, dictoq; rege per sententiam declarante & præcipiẽte ecclesiam & bona spoliata ac præfata occupata eidem Georgio per ipsum ducem restituenda fore, facere prætermisit, notam periurij manifeste incurrens. Qua propter hæc sancta synodus, uocato dicto duce, qui tunc in dicta ciuitate Cõstantiensi aderat, auditisq; suis defensionibus per suos aduocatos & procuratores tam in sessionibus publicis, quàm aliis congregationibus statutis & deputatis ad eandem causam, quæ iura & munimenta partium receperunt hinc inde producta, cum instaret dictus Georgius episcopus per literas monitorias præfatum Fredericum ducem, & alios occupatores & detentores, necnon uassallos, nobiles, capitaneos, officiales et subditos ecclesiæ Tridentinensis & ciuitatis & aliorũ bonorũ prædictorũ, sub pœnis, sententijs & cõstitutionibus diuæ memo

A memoriæ Caroli quarti cõtra tales facinorosos & sacrilegos editis, & alijs grauioribus requiri & moneri pro restitutione dictæ ecclesiæ & bonorum prædictorum, ac plenaria satisfactione, & aliàs sibi de opportuno remedio prouideri. Quapropter eadem sacrosancta synodus super notorietate & alijs seruatis seruandis in causa huiusmodi certiorata ad plenum, eandem notorietatem & facti euidentiam & alia in ipsa causa agitata attendens, uolens indemnitati ecclesiæ prouidere, nec minus animarum saluti dicti ducis & aliorum occupatorum & detentorum, necnon uassallorum, nobilium, capitaneorum, officiariorum & subditorum prædictorum consulere, præhabita deliberatione matura, undecimo calendas Decembris sequẽtis eiusdem anni monitorium decreuit, cuius tenor sic incipit:

¶ Decretum monitorij.

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis uniuersis & singulis Christi fidelibus salutem & omnipotentis dei benedictionem. Grauem querelam uenerabilis fratris nostri episcopi Tridentinensis &c. & sic finit, Literas monitoriales contra dictum Fredericum ducem & occupatores & detentores huiusmodi, partibus ipsis auditis, & seruatis seruandis, prædictis partibus ad hoc legitime citatis, decreuimus fore concedendas, decernimus & concedimus in forma quæ sequitur, quæ quidem forma sic incipit: Constantien. cõcilij sess.20.

B

¶ Monitorium decretum in forma.

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis uniuersos & singulos uenerabiles fratres patriarchas, archiepiscopos, episcopos, &c. sic finit, Quibus & cuilibet uestrum in præmissis dabimus plenam fidem. Datum Constantiæ undecimo calendas Decembris, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo decimoquinto, apostolica sede uacante. In Constan. cõcilij sess. 20.

Post hæc de anno domini millesimo quadringentesimo decimosexto, cum iam dictus Fredericus dux per antea de hac ciuitate Constantiensi recessisset, ipsa synodo inconsulta, præfatumq; monitorium in eius præsentia & suorum aduocatorum & procuratorum præsentia decretum, propter quendam tractatum concordiæ, quem sperabat in actis causæ plene constare, in eius personam legitimam non potuerit habere executionem, per edictum secundum formam monitorij antedicti. Et quia per eandem sanctam synodum constituti fuerunt commissarij tam de collegio reuerendissimorum patrum dominorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, quàm de nationibus singulis ad cognoscendum, uidendum & examinandum, an antedictum monitorium esset debite executum. Dictisq; commissarijs referentibus, ex productis con-

C stare, dictum monitorium fuisse debite & in locis deputatis executum, constetq; notorie, dictum Fredericum ducem & alios occupatores & detentores, necnon uassallos nobiles, capitaneos, officiarios & subditos supradictos, nullatenus præceptis in dicto monitorio contentis paruisse, sed eundem Fredericum ducem & alios occupatores & detentores supradictos, dictam ecclesiam Tridentinensem, ciuitatem, teras, oppida, castra, uillas & alia iura & bona prædicta tenere indebite & contumaciter occupatas & occupata, contra sententiam & præceptum serenissimi regis Romanorum, cui iuriurando stare promisit, de quo & eius obligatione constat publicis documentis, ideo uolens præfata synodus tantam inobedientiam & rebellionem notoriam ulcisci cum Apostolo, ne tanti mali peruersitas transeat præsumptoribus in exemplum, per hanc sententiam quam fert in his scriptis, pronunciat, decernit & declarat, dictum Fredericum ducem Austriæ anathematis & sacrilegij uinculis innodatum, periurijq; reum, necnon pœnas priuationis & inhabilitationis in constitutione Carolina prædicta contentas, eundem Fredericum ducem & alios occupatores & detentores, tam ecclesiasticos quàm seculares, uassallos, nobiles, capitaneos, officiarios & subditos, inobedientes & rebelles ecclesiæ & ciuitatis Tridentinensis ac op- 1.Timo 1.d & 2.Tim. 4.c al,reatum

Universidad de Deusto
Biblioteca

pidorum, castrorum, terrarum, villarum & locorum, necnon iurium & bono- D
rum dictæ ecclesiæ, cuiuscunque status, gradus, conditionis, dignitatis aut præmi-
nentiæ, etiam si ducalis fuerint, pœnas, sententias & censuras alias in dicto monito-
rio comprehensas & expressas, incidisse, ipsiusq; Frederici ducis Austriæ & aliorum oc
cupatorum, detentorum, & alia loca quæcunq; ecclesiastico supposita interdicto. Vn
de eadem sacrosancta synodus diuersos & singulos uenerabiles fratres patriarchas,
archiepiscopos, episcopos ac dilectos ecclesiæ filios abbates, priores, præpositos, deca
nos, archidiaconos, scholasticos, cantores, thesaurarios & canonicos tam cathedralium
quàm collegiatarum, parochialiumq; ecclesiarum rectores & loca tenentes eorũdem,
al. ꝓsbyteros cæterosq; plebanos curatos & non curatos, clericos, notarios & tabelliones publicos
per Italiam & Alamanniam constitutos, & aliàs ubilibet & eorum quemlibet insoli-
dum, ad quem uel ad quos præsentes nostræ literæ peruenerint, tenore præsentium
requirit, atque monet primo, secundo, tertio & peremptorio terminis, communiter
& diuisim, eisq; & eorum cuilibet in uirtute sanctæ obedientiæ & sub excommuni-
cationis pœnæ latæ sententiæ districte præcipiendo mandat, quatenus statim uisis præ
sentibus, dictum Fredericum ducem Austriæ anathematis & sacrilegij uinculis in-
al. reum nodatum, periurijq; reatum, necnon pœnæ priuationis & inhabilitationis prædi-
ctas, ac eundem & occupatores ac detentores, uassallos, nobiles, capitaneos, officiarios
& subditos inobedientes & rebelles, prædictas pœnas, censuras & sententias alias in
dicto monitorio contentas, incidisse, singulis diebus dominicis & festiuis in eorum ec g
clesijs, monasterijs & capellis infra missarum solennia, dum ibidem populi multitu-
do ad diuina audiendum aut aliàs congregata fuerit, etiam aliàs ubi & quando & quo
ties expediens fuerit. Et postquam uigore præsentium ipsi seu aliquis eorum re-
quisiti fuerint, seu fuerit requisitus, pulsatis campanis, candelis accensis & demum
extinctis & in terram proiectis, publice denuncient & euitent, & ab alijs publice
quantum in eis erit, denunciari & euitari ab omnibus Christi fidelibus faciant & per
mittant. Et præsentem nostram declarationem seu sententiam, & omnia & singula
in eis contenta, publicent, insinuent, & ad intellectum Christi fidelium astantium
exponant, & plenarie exequantur, donec & quousque super præmissis absolutionis
beneficium meruerint obtinere, & à prædictis rebellionibus destiterint, & debite
satisfecerint, aut aliud à dicta sacrosancta synodo uel futuro summo pontifice habue-
ritis in mandatis. Et quia idem Fredericus dux Austriæ Pharaonis imitatus duri-
tiem, more aspidis surdæ obturauit aures suas, huius sanctæ synodi preces & monita
suorumq; amicorum & præfati regis sententiam & iusiurandum despiciens, tanta
exigente duritia, cogitur hæc sancta synodus de finali remedio prouidere, cum nihil
prosit sententias ferre, nisi sit qui eas debitæ executioni demandet. Committit ergo f
præfata sancta synodus præfato charissimo filio ecclesiæ defensori & aduocato Sigi-
smundo regi Romanorum semper Augusto, cuius specialiter interest, ad requisitio-
nem ecclesiæ contritas & oppressas ecclesias restaurare, & ecclesiasticas personas à ui
olentijs & iniurijs defensare, & eandem sententiam executioni demandare, & cæte-
ris principibus ac Christi fidelibus, ut ad restitutionem dictæ ecclesiæ & ciuitatis
Tridentinæ & omnium bonorum & iurium ipsius, & eius integram libertatem &
indemnitatem seruandam, contra dictum Fredericum Austriæ ducem & alios occu
patores & detentores præfatos, ut nostrum præfatum monitorium realem executio-
nem obtineat, brachium impendant, fauorem & auxilium gladij & potentiæ omnis
modæ secularis. Decernit insuper hæc sancta synodus ad pleniorem executionem ha
bendam, processum contra omnes intrusos & intrudẽdos in dicta ecclesia & ciuitate
Tridẽtina, ac castris, oppidis, terris, uillis, locis possessiõibus, iuribus & bonis eiusdem
& contra adhærentes eidem duci Frederico & occupatoribus & detentoribus ac in-
trusis & intrudendis, ac contra dantes auxilium, consilium aut fauorem. Quem quo-
dem processum etiam omnes & singulos processus necessarios & opportunos com-
mittit

A mittit uenerabili Petro episcopo Stragurensi, cum potestate subdelegandi, & alijs
clausulis in forma debita & consueta, supplens quoque eadem synodus omnem solen
nitatis defectum, si quis forsan fuerit in præmissis. Lectis autem his, reuerendissi
mus dominus Ioannes episcopus Ostiensis cardinalis Viuarien. iuxta consensum &
uoluntatem omnium nationum, & aliàs propter discordiam nationum quo ad ordi-
nem, respondit pro uice præsenti per uerbum, placet.

SESSIO VIGESIMANONA.

ANNO & indictione quibus supra, die uero lunæ octaua mensis Martij, fu-
it celebrata sessio generalis in ecclesia Constantiensi, pro accusatione contu
maciæ domini Petri de Luna, Benedicti decimitertij in sua obedientia nun
cupati, in qua reuerendus pater dominus Nicolaus episcopus Aquensis,
missam de spiritusancto celebrauit, & reuerendissimus pater dominus Ioannes epi-
scopus Ostiensis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis & uicecancellarius præsedit.
Letanijs autem alijsq; orationibus cum euangelio, Dixit Iesus Petro, Si peccauerit in Matth.18.b
te frater tuus, &c. completis, fuit seruatus iste ordo. Primo fuit lecta per dominum Luc.17.a
B Stephanum episcopum Dolen. schedula, cuius tenor sequitur in hunc modum:

¶ Deputatio procuratorum & notariorum in causa contra Petrum de Luna.

Sacrosancta generalis Constantiensis synodus constituit & deputat dilectos eccle
siæ filios, magistros Ioannem de Scribanis, & Henricum de Piro, & eorum quemli-
bet insolidum, ita quòd non sit melior conditio occupantis, promotores, prosecuto-
res & ministros causæ & processus inquisitionis contra dominum Benedictum deci-
mumtertium à sibi obedientibus nominatum, & insuper omnes & singulos sedis apo
stolicæ, & alios nationum in eadem sancta synodo existentium notarios, & eorum
quemlibet insolidum, notarios atque scribas in causa & processu prædictis. Qua le-
cta, dominus cardinalis præsidens respondit pro toto concilio, placet. Quo facto, ad-
uocatus consistorialis instantibus dominis prosecutoribus & ministris, proposuit de-
cretum citationis per edictum, & illius executionem ad diem centesimum, qui illa
die incidebat, & produxit bullam decreti citationis & instrumentum executionis, asse
rens signa notariorum in instrumento posita, esse signa illorum quorum esse inscri-
C buntur in illis. Et accusauit contumaciam dicti domini Petri, & petijt illum alta uoce
uocari ad ualuas ecclesiæ, & ad hoc deputari duos ultimos cardinales diaconos, uide-
licet de comitibus & Florentinum, duos sedis apostolicæ: & alios concilij notarios, &
respondit præsidens pro toto concilio, placet. Tunc dicti cardinales & notarij iuerunt
ad ualuas ecclesiæ, & reuersi retulerunt per cardinalem Florentinum, illum uocasse
trina uice alta uoce, & neminem comparuisse. Et aduocatus consistorialis facta relati-
one, petiuit iterum dominum Petrum reputari contumacem. Tunc cardinalis præ-
sidens, mandauit legi per episcopum Dolen. schedulam infrascripti tenoris:

¶ Ordinatio lecta super contumacia domini Petri de Luna.

Hæc sacrosancta synodus præmissa, proposita & petita per aduocatum consisto-
rialem, admittit, si & inquantum sint admittenda de iure, & mandat notarijs eiusdem
synodi & causæ præsentis, proposita, petita & producta huiusmodi, atque uocatio-
nem & relationem præmissas. Et quod idem dominus Benedictus sic uocatus & suf-
ficienter expectatus, minime comparuit, nec comparet, redigi inter acta. Et de præ-
missis fieri publica instrumenta, quotquot fuerint opportuna, ut eadem synodus su-
per præmissis deliberet, iudicet & decernat, prout de iure fuerit faciendum, quam

Universidad de Deusto
Biblioteca

deliberationem dicta synodus sibi retinet faciendam quando sibi uisum fuerit opD portunum. Qua lecta, idem dñs præsidens pro toto concilio respondit, placet. Et quod uox præsidentis sit uox totius concilij, quando primo de consensu omnium nationum constiterit. Nanque propter discordiam nationum Hispanicæ & Anglicanæ quæ prior responderet pro toto concilio, placet, & de alijs prærogatiuis, fuit per nationes & cardinales ordinatum, quòd præsidens responderet pro toto concilio, placet. Et ad hoc super quolibet actu fiendo haberet consensum cardinalium, & schedulam illius actus signatam per notarios nationum, & cõferret cum lectura quæ fieret.

SESSIO TRIGESIMA, IN QVA CONcilium approbat subtractionem obedientiæ factam per regem Aragonum ipsi Petro de Luna.

al. Antonius

DIE MERCVRII decima supradicti mensis Martij, fuit sessio generalis in maiori ecclesia Constantiensi solenniter celebrata. In qua quidem sessione reuerendus pater dominus Stephanus episcopus Cephaludensis officium missæ de spiritusancto deuote decantauit, & reuerendissimus in CHRISTO pater dominus Ioannes episcopus Ostiensis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis & uicecancellarius huiusmodi sessioni præsedit. Interfuit etiam serenissiE mus princeps dominus Sigismundus Romanorum & Hungariæ rex cum sibi multis astantibus principibus. Et lectis letanijs ac alijs deuotis orationibus cũ euangelio,

Lucæ, 18, a

Dixit IESVS discipulis suis, Quoniam oportet semper orare, & non deficere, &c. nuncij & oratores concilij, qui fuerant per concilium ad hoc destinati, fecerunt relationem per organum domini Bernardi de Planca decretorum doctoris, quomodo in castro Panistole Dertusensis diœcesis cum fauore & auxilio illustrissimi principis domini Alphonsi regis Aragonum fuerant, & Petrum de Luna Benedictum decimumtertium in sua obedientia nuncupatum, in propria persona apprehenderant, ac quod ipsum citauerant iuxta formam & tenorem citatorij ab ipso concilio decreti. Ipsecq; Petrus de Luna responsionem dederat, prout hæc & alia in ipsis instrumentis per dictum dominum Bernardum exhibitis, ac de uerbo ad uerbũ perlectis, plenius continentur. Promotores uero concilij petierunt apud acta registrari. post hæc autem uenerabilis uir dominus Petrus de Lompurga in decretis licẽtiatus, quandam decreti schedulam perlegit tenoris subsequentis.

F

¶Concilium approbat subtractionem obedientiæ factam per regem Aragonum.

Sacrosancta Constantiensis synodus generalis in spiritusancto legitime congregata. Quoniam inter alia uirtuosa & laude digna, quæ piæ memoriæ quondam Ferdinandus rex Aragonum & Siciliæ pro extirpatione execrandi schismatis, quod ab octo ferè lustris citra non permisit ecclesiam catholicam sub unico gubernari pastore, dinoscitur peregisse ordinationem quandam aduersus idem schisma, & pro unione ecclesiæ catholicæ felicius consequenda eum promulgasse cognouimus, eadem sacrosancta synodus Constantiensis causis & motiuis in præfata ordinatione expressis, plene inspectis & diligenter examinatis, de quorum ueritate facta extitit ei dẽ synodo plena fides, & attento præcipue tunc atque nunc uniuersalis ecclesiæstatu, & quod sine regia prouisione præfata perpetuandi schismatis imminebat & immineret periculum, ac præstabatur & præstaretur sacro præfato concilio, & consequenter unioni ecclesiæ periculum manifestum, eo præsertim quod idem dominus Benedictus sic in sua obedientia nominatus, conabatur per sibi adhibitam obedientiam, iam dictum prius cõcilium multipliciter impedire, & impediuisset de facto, si mandatis

A datis eius obtemperatum fuisset. Quod inter alia ex eo satis apparet, quod etiam * cum obedientia sibi subtracta fuerat, per literas suas prælatis & capitulis, ne ad dial, ubi ctum sacrum concilium accederent, inhibere præsumpsit. Ideo eadem sacrosancta synodus ex certa scientia & causa debite cognita, ad perpetuam rei memoriam, & ut cunctis clareat rei ueritas bene gesta, declarat ordinationem prædictam à prædicto Ferdinando quondam rege iuste & legitime editam & promulgatam fuisse, & per eum ac illustrem principem dominum Alphonsum, eiusdem domini Ferdinandi primogenitum & regẽ modernum, seruatam. Ipsamq; præsenti decreto dictis ex causis approbat & confirmat, decernitq; illam per omnia debuisse & debere ab omnibus fidelibus obseruari, iuxta ipsius seriem & tenorem.

¶Concilium reuocat quandam constitutionem Petri de Luna, quæ incipit, Ad futuram.

Eadem quoque sancta synodus Constantiensis quandam constitutionem dudum (ut dicitur) à dicto domino Benedicto sic in sua obedientia nuncupato, editam, quæ incipit, Ad futuram rei memoriam, In dierum successu crescente malitia sicut videmus mundum, &c. & fuit datum Massiliæ apud sanctum Victorem decimoquarB to Calendas Iunij, Pontificatus nostri anno decimotertio: declarat nullatenus comprehendere casum regiæ ordinationis prædictæ, consequenter reges ipsos dictam ordinationem condendo, promulgando, obseruando uel obseruari faciendo, etiam alios obseruatores eiusdem contra dictam constitutionem in aliquo non uenisse, ipsamq; si & inquantum regiæ ordinationi præfatæ in casu præmisso factæ aut promulgatæ aut obseruatoribus eius quomodolibet obuiaret, tanquam impeditiuam in hac parte unionis ecclesiæ inueteratiq; schismatis nutritiuam, omniáque inde secuta decernit & pronunciat nullius fuisse aut esse roboris, efficaciæ uel momenti. Post prædicta dictus reuerendissimus dominus cardinalis uicecancellarius nomine totius synodi respondit, Placet.

SESSIO TRIGESIMAPRIMA.

C DIE mercurij ultima supradicti mensis Martij, in ecclesia maiori Constantiensi fuit sessio generalis celebrata, & in eadem sessione fuit dictum officium missæ de spiritusancto per reuerendissimum patrem dominum Martinum episcopum Aprutinensem. Reuerendissimus uero pater dominus Ioannes episcopus Ostiensis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis huiusmodi sessioni præsidebat. Letanijs autem & alijs orationibus consuetis expletis, per dictum dominum præsidentem more solito pontificalibus indutum, legebantur per dominum Antonium episcopum Concordiensem & Petrum de Polonia successiue ea, quæ sequuntur.

¶Monitorium contra comitem Virtutum.

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, uniuersis Christi fidelibus salutem & omnipotentis dei benedictionem. Dudum cum ad audientiam nostram peruenerit, fama publica referente, quod nobilis uir Philippus comes Virtutum, nonnullíq; alij in hac parte commissarij & officiales sui ipsius de mandato & assensu, ac ratum & gratum habendo, contra uenerabilem fratrem Albertum episcopum Astensem patrem & pastorem animarum suarum, cui obedictiam & reuerentiam debitas facere tenebantur, & qui unà nobiscum in hoc sacrosancto concilio generali onera humiliter supportauit, ac de speciali licentia nostra ad suam se transtulit Astẽsi. ecclesiam, nulla sumpta occasione iusta, temerarie & iniuste in dictum dominum episco-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pum uí armata,ausu sacrilego manus iniícientes uiolentas, eundem ignominiose ad D
castrum,quod Vetus dicitur, dictæ ciuitatis Astensis perduxerunt,ibiq; carceribus
mancíparunt & detinuerunt,prout detinent etiam incarceratum de præsenti,sacri-
legium & excommunicationem aliasq; censuras ecclesiasticas & pœnas iuris & con
stitutionis prouinciæ Mediolanensis ecclesiæ(cuius dicta Astensis ecclesia suffraganea
exístit) circa hoceditas & prolatas, & in partibus per ordinarios declaratas, da-
mnabiliter incurrendo. Nos de tantis tanquam grauibus excessibus(ut supra fertur)
nobis relatis,qui inter cætera ad uniuersalis ecclesiæ reformationem sumus hic con-
gregati,ad quos super quibuscunque quæstionibus(si quas intentare uolebat contra
episcopum præfatum)habere poterat recursum,non immerito dolentes, uolentes
super his inquirere ueritatem, ipso comite(ut dicebatur)procurante per suos nun-
cios,uenerabilibus fratribus Papiensi & Nouariensi episcopis dari concessimus in
mandatis,ut super obiectis per ipsum comitem aduersus ipsum episcopum diligen-
ter inquirerent ueritatem,& uocatis præfato Philippo comite & qui forent euocan
di, de præmissis omnibus & singulis ac eorum circunstantiis uniuersis simpliciter &
de plano sine strepitu & figura iudicij se diligentius informarent. Et si dictum epi-
scopum in aliquo culpabilem reperirent,ipsum sub fida custodia retinerent, ac reti-
neri facerent, donec aliud à nobis seu Romano futuro pontifice haberent in manda-
tis,necnon informationem huiusmodi in scriptis fideliter redactam sub eorum clau- E
sis sigillis,ad nostram præsentiam transmitterent, ut inde super hoc consultius agere
ualeremus. Si uero per informationem eandem dictum episcopum minime culpa-
bilem reperirent,ipsum facerent plena libertate gaudere. Cuius quidem concessio-
nis mandati tenorem hic haberi uolumus pro sufficienter expresso. Verum postmo-
dum nonnullorum fide dignorum relatione percepimus, quod literæ nostræ super
huiusmodi concessionis mandato executæ non fuerunt, dictiq; episcopi propterea su-
per præmissis procedere minime ualuerunt. Nos igitur super præmissis prius sum-
maria informatione autoritate nostra facta,attendentes quod subditi in eorum præla
tos,& laici in clericos nullam habent iurisdictionem & potestatem,& quod præmis-
sa in libertatis ecclesiasticæ & pastoralis dignitatis uilipendium non modicum &
scandalum plurimorum redundare dignoscuntur, nolentes huiusmodi offensam
(sicut nec debemus)sub dissimulatione transire,& licet contra prædictos comitem
eiusq; commissarios & officiales in præmissis possemus iuris seueritatem exercere,ta-
men ad eos magis conuincendos mitius agere uolentes, committimus infrascriptis
fratribus nostris uel eorum alteri, quod si per summariam informationem quòd ad F
ipsum comitem eiusq; commissarios & officiales tutus non pateat accessus, constite-
rit,ne propterea tanti tamq; graues excessus nostris conniuentibus oculis remaneant
impuniti,per hoc præsens publicum edictum legendum & publicandum, ac in ua-
uis maioris Papiensis & Nouariensis & Astensis ecclesiarum cathedralium affigen-
dum, dictum Philippum comitem, eiusq; commissarios, officiales & quoscunque
alios,qui culpabiles fuerint in præmissis,in eos & eorum quemlibet sub excommu-
nicationis & interdicti,& in eisdem ecclesijs ciuitate Astensi ac cæteris terris & locis
dictæ ciuitati & eidem comiti subiectis quocunque titulo, pœnis quas ferimus in
his scriptis(si monitioni huiusmodi non paruerint cum effectu)primo,secundo, ter
tio requiratis,& moneatis, quem & quos tenore præsentium requirimus & mone-
mus,quatenus infra duodecim dies post lectionem,publicationem & affixionem pse
tium ut supra faciendas immediate sequentes,quos duodecim dierum quatuor pro
primo, quatuor pro secúdo,& reliquos quatuor dies pro tertio & peremptorio termi
no ac canonica monitiõe pdicta Philippo comiti eiusq; cõmissarijs & officialib⁹ huius
usmodi pfigimus & assignamus,pfatũ episcopũ absq; quolibet cõtradictiõis obstaculo
lo infra tres menses à die relaxationis ipsius coram nobis personaliter accessurum, &

A & ibidem iuri pariturum, libertati suæ pristinæ restituat, cum familia uniuersisq;
bonis suis absque diminutione aliqua, realiter & cum effectu,offerentes dicto comi-
ti & cuilibet poscenti bonum & breue iustitiæ complementum de persona præfati
episcopi ministrare. Quod si forsan huiusmodi nostris monitioni & requisitioni in
dicto termino parere contempserint, ne propter uiarum discrimina dicti episcopi
Astensis differatur libertas,& ut parcatur laboribus & expensis, præfatis uenerabili-
bus fratribus Papiensi & Nouariensi episcopis, stantibus prope dictam ciuitatem
Astensem ad duas dietas,secundum consuetudinem patriæ committimus & manda
mus,quatenus simul aut ipsorum alter qui primo fuerit requisitus, post eiusdem ter
mini lapsum,autoritate nostra eandem ciuitatem Astensem & terras, dominia & lo-
ca ad dictam ciuitatem spectantia & pertinentia, interdicti sententias incurrisse, di-
ctumque comitem eiusque commissarios, officiales & ipsius personam excommu-
nicationis sententiam eadem autoritate incidisse declarent. Ecclesiam uero ac etiam
ciuitatem & communitatem,ac terras,dominia & loca prædicta & prædicta, eccle-
siastico subiacere interdicto iuxta constitutionem Viennensis concilij, quæ incipit,
Si quis suadente, uocatis euocandis, in eorúmque Papiensi & Nouariensi & alijs
quibuscunque ecclesijs, tam cathedralibus quàm collegiatis uniuersis, infra missa-
rum solennia,alijsq; ecclesijs populum ibidem ad diuina audiendum congregato,
publice per se uel alios denuncient, & euitent, & ab alijs ita denunciari & euitari fa-
B ciant, & permittant tamdiu, donec à nobis uel futuro Romano pontifice aliud de-
super habuerint in mandatis. Et si (quod absit) prædictas pœnas interdicti & ex-
communicationis dictus Philippus comes ac commissarij & officiales prædicti ani
mis sustinuerint induratis, ad omnes alias pœnas spirituales & temporales autori-
tate præsentium procedere ualeant, quibuscunque alijs pœnis eis à iure uel ab ho-
mine occasione prædicta ibidem illatis & inferendis in suo robore permansuris,nec
ab aliquo absolutionis beneficium,nisi à futuro Romano pontifice,uel à nobis præ-
terquam in mortis articulo,ualeant obtinere. Volentes nihilominus & hac sacra syn
odali autoritate decernentes, quod huiusmodi nostræ literæ modo & forma præ-
missis executæ, dictos sic requisitos & monitos, & quemlibet eorum arceant tali-
ter & astringant,ac perinde ualeant, plenamq; obtineant roboris firmitatem, ac si
eisdem & eorum cuilibet in propria persona lectæ & insinuatæ fuerint ac præsen-
tialiter publicatæ,non obstante quod eidem Philippo comiti uel quibusuis alijs com
muniter uel diuisim à sede apostolica indultum existat, quod interdici, suspendi, uel
excommunicari non possint per literas apostolicas, non facientes plenam & expres-
sam ac de uerbo ad uerbum de indulto huiusmodi mentionem, contradictores cen-
C sura simili,appellatione postposita,compescendo,non obstantibus etiam constitutio
nibus seu alijs editis in contrarium quibuscunq;. Datum Constantiæ secundo Calen
das Aprilis,anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo decimoseptimo,
indictione decima,apostolica sede uacante.

DECRETVM SVPER REINTEGRATIONE ECCLESIAE BAYONENSIS.

SACROSANCTA GENERALIS Constantiensis synodus,&c. Ar-
tẽdens ad reformationem & reintegrationem uniuersalis ac etiam omnium
cathedralium ecclesiarum,quæ schismate præsenti durante habebant uel ha-
bent episcopos diuersarum obedientiarum, per quos ipsæ cathedrales eccle-
siæ monstruosæ in capite & in membris uidebantur,& uidentur gubernari, statuit
& ordinat,quòd ecclesia Bayonensis,quæ etiam duos simul per plures annos habuit
episcopos,& inter alios bonæ memoriæ Petrum, qui fuit de obedientia Balthasaris
tunc Ioannis papæ uigesimitertij in sua obedientia nuncupati, nouiter defunctum,
&

Universidad de Deusto
Biblioteca

& ſuperſtitem uenerabilem fratrem Guillermum hic præſentem, qui fuit creatus D
per Petrum de Luna, Benedictum decimumtertiũ in eius obediẽtia nuncupatum, de
inceps per eundem Guillermum epiſcopum regatur, ac uerus epiſcopus ipſius eccle
ſiæ, necnon epiſcopatus Bayonenſis unicus cenſeatur, & illi clerus & populus ciuita-
tis & diœceſis Bayonenſis in omnibus conſuetis, licitis & honeſtis, ut eorum uero
epiſcopo & paſtori obediant, & ipſe eos benigne uiceuerſa pertractet, prout ad eius
pontificale officium pertinet de conſuetudine uel de iure. Inhibentes nihilominus
uenerabili capitulo ipſius eccleſiæ, ne ad electionem alicuius loco ipſius defuncti epi
ſcopi ullatenus procedant, ſed in illa ſuperſedeant, prout etiam iuxta quædam ca-
pitula dudum per oratores noſtros ex una & quoſdam alios tunc de prædicta obe-
dientia præfati Petri exiſtentis in regno Aragoniæ fuit definitum & concluſum, quæ
quidem capitula per nos ſolenniter approbata fuerunt. Quodq; etiam uenerabilis
frater archiepiſcopus Auxitanenſis, cui prædicta eccleſia metropolitano iure ſubeſt,
ad confirmationem alicuius electiõis forſitan factæ uel fiendæ, aut ad prouiſionem ali-
cuius in epiſcopum eccleſiæ prædictæ non procedat. Et quia etiam prædictus Pe-
trus, ſeu Clemens ſeptimus etiam in eadem obedientia nominatus, eius prædeceſſor,
quatuor aliis de quatuor canonicatibus & præbendis eiuſdem eccleſiæ, licet in di-
cta eccleſia pro parte obedientiæ dicti Balthaſaris numerus canonicorum ab anti-
quo inſtitutus completus fuiſſet, prout etiam de præſenti, prouidit, quibus quidem
domino Guillermo epiſcopo & canonicis quatuor aſſignauit, quod bona immobilia g
necnon iura, fructus, reddit⁹, prouentus & emolumenta ad capitularem menſam
dictæ eccleſiæ pertinentia, in Caſtellæ & Nauarræ regnis exiſtentia, & illa etiam ad
ius & proprietatem ipſius menſæ reducimus, ita quod ipſi quatuor canonici dein-
ceps poſſint apud eandem eccleſiam perſonaliter reſidere, ac horis conſuetis & diui-
nis officiis intereſſe, ac ſtallum in choro & locum in capitulo cum ipſis aliis canoni-
cis dictis habere, ac in omnibus fructibus, redditibus &c. prædictæ menſæ ut ueri
canonici ipſius eccleſiæ participare, dicto canonicorum numero nõ obſtante, quodq;
nullus in locum alicuius decedentis, aut aliter canonicatus et præbendas ſuas ipſius ec
cleſiæ quomodolibet, præterquam per ſpontaneum ceſſum dimittentium, ipſius ec-
cleſiæ canonici apoſtolica uel ordinaria autoritate admittantur, quouſque ad dictum
numerum ſit deuentum, ac decernit dicta ſancta ſynodus irritum & inane, ſi ſecus ſu-
per his factum fuerit, aut fieret in futurum.

SESSIO TRIGESIMASECVNDA.

al, plumalib⁹ ANNO & indictione quibus ſupra, die uero iouis prima menſis Aprilis, Conſtantiæ in eccleſia maiori in loco ſeſſionis ſolito prælatis exiſtentibus E
in *pluuialibus & cum mitris, fuit generalis huius ſanctæ ſynodi Con-
ſtantienſis ſeſſio celebrata, pro cuius introitu reuerendiſſimus pater do-
minus Ioannes patriarcha Antiochenus miſſam de beata uirgine celebrauit. Reue-
rendiſſimus uero pater dominus epiſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ car-
dinalis & uicecancellarius, indutus pontificalibus, huiuſmodi ſeſſioni præſedit. Ac
demum letaniis & orationibus conſuetis cum debita ſolennitate completis, inſtanti-
bus promotoribus concilij, fuit accuſata contumacia Petri de Luna per dominum
Ardecinum aduocatum. Et iuxta petitionem ipſius dictus dominus Ioannes epiſco
pus Oſtienſis huiuſmodi ſeſſioni præſidens, nomine concilij deputauit reuerendiſſi-
mos patres dominos Odonem de Columna & Lucidum de comitibus diaconos car-
dinales tũc in ordine cardinalium poſtremos, reuerẽdosq; patres Feltrẽſem & Mer-
ſeburgenſem epiſcopos, quibus dedit in mandatis, ut ipſi una cũ protonotarijs & no
tarijs atque ſcribis huius cauſæ cum curſore ſedis apoſtolicæ, dictum Petrum de Lu
na ad ualuas eccleſiæ iuxta mores antiquos uocarent, & ipſi ſynodo uocationem re-
ferrent. Qui quidem domini deputati una cum Iacobo Rhodini & Thoma Polten-
ſi

A ſi protonotarijs apoſtolicæ ſedis & huiuſmodi cauſæ notarijs, ac Franciſco de Medio
lano apoſtolicæ ſedis curſore locum ſeſſionis exeuntes, acceſſerunt ad ualuas eiuſ-
dem eccleſiæ. Et præfatus Frãciſcus curſor ipſum Petrum de Luna alta uoce uocauit
ſub his uerbis: Eſt ne hic dominus Petrus de Luna, Benedictus decimuſtertius in ſua
obedientia nuncupatus, uel aliquis pro eo qui compareat, reſponſurus coram ſacro
concilio in cauſa ſchiſmatis & hæreſis contra ipſum mota? Cumq; nec ipſe nec ali-
quis pro eo comparuiſſet, aut reſponſum dediſſet, dicta uocatione trina uice facta,
ipſius ſynodi promotores & una cum eis Benedictus de Guildelotis de Peru-
ſio, cameræ apoſtolicæ clericus, nomine huius ſanctæ ſynodi ſuper huiuſmodi uo-
catione & non comparitione & non reſponſione, petierunt inſtrumentum & inſtru-
menta. Quibus ſic peractis, cardinalis de Columna unus ex deputatis præmiſſis, com
miſſionem eis factam à dicto concilio adimpleuiſſe, dictumq; Petrum de Luna mo-
do præmiſſo per curſorem trina uice uocaſſe, nec ipſum Petrum uel aliquem pro eo
ibidem comparuiſſe, aut reſponſum dediſſe, dictæ ſanctæ ſynodo retulit, & deinde
Franciſcus de Mediolano curſor præfatus de præmiſſa uocatione fecit relationem.
His ſic peractis, dominus Ardecinus aduocatus prædictus, uocationem & relationem
huiuſmodi petijt inter acta huiuſmodi cauſæ regiſtrari. Et deinceps reproducta bul-
B la citationis, aliàs contra ipſum Petrum de Luna decreta & executa, dominus Bernar
dus de *Planchea unus de executoribus dictæ citationis per concilium deputatis, de al, Planthea
his quæ circa ſæpedictæ citationis executionem feciſſet, fecit relationem, dicens in ef-
fectu, quod ab ipſo concilio receperant ipſe & collegæ ſui in mandatis, ut Petrum de
Luna Benedictum decimumtertium in ſua obedientia nuncupatum, citarent iuxta
formam & tenorem literarum citatoriarum. Quas quidem literas citatorias iam de no
uo factas & in ſcriptis reproduxit, adiungens quod nuper uigore illarum literarum
ipſe & egregius uir Lambertus de ſtipite ſuus collega, ad caſtrum Paniſtole Dertu-
ſenſis diœceſis acceſſerunt, & eundem dominum Benedictum decimumtertium à ſi
bi obedientibus ſic nominatum, perſonaliter apprehenſum, præſentibus pluribus ſua
is cardinalibus & alijs prælatis, clericis, ac hominum multitudine copioſa, ſecundum
formam & tenorem literarum citatoriarum ad perſonam ſuam citarunt, eaſdem de
uerbo ad uerbum in ſua præſentia legerunt, ipſasque & contenta in eiſdem executio-
ni damandarunt, prout in quodam executionis inſtrumento publico etiam die relati
onis aliàs per eum & ſuos collegas factæ exhibito, dixit plenius contineri, quod in-
ſtrumentum iterum facto reproduxit, & de poſt publice idem executionis inſtru-
C mentum fuit lectum, & ſufficienter per teſtes recognitum. Quæ omnia præmiſſa do
minus Ardecinus aduocatus petijt inter acta regiſtrari, & præfati Petri de Luna ſic
(ut præmittitur) citati contumaciam accuſauit. Ipſumq; quoniam nec in primo ter
mino, qui erat octaua die Martij, nec etiam in præſenti termino comparuit, contu-
macem reputari, & in cauſa huiuſmodi ad ulteriora procedi per ipſam ſynodum, in-
ſtantiſſime poſtulauit. Iſtis ſucceſſiue (ut præmittitur) factis, reuerendiſſimus pater
dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis huiuſmodi ſeſſionis præſidens, fecit legi quod-
dam decretum per reuerendum patrem dominum Stephanum epiſcopum Dolen-
ſem tenoris ſequentis.

Hæc ſacroſancta ſynodus auditis & conſideratis relatis, propoſitis, productis & pe
titis, præfatum Benedictum ſic in ſua obedientia nuncupatum, legitime citatum, uo-
catum & expectatum, non comparentem, & qui in octaua Martij, ad quam etiam
citatus extiterat, non comparuit, pronunciat, reputat & declarat contumacem, decer-
nitq; in eius contumaciam, eius abſentia dei repleta præſentia non obſtante, fore in
cauſa huiuſmodi ulterius etiam uſque ad diffinitiuam ſententiam incluſiue proce-
dendum. Volens autem in eadem cauſa mature & cum ſumma grauitate procede-
re, committit dilectiſſimis eccleſiæ filijs Guillermo tituli ſancti Marci presbytero, et
Franciſco tituli ſanctorum Coſmæ & Damiani, ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalib⁹,

Universidad de Deusto
Biblioteca

atq; Ioanni electo patriarchæ Constantinopolitañ.necnon uenerabilibus fratrib⁹ Roberto Saresbirienſi, Ioanni Lichfeldenſi, & Stephano Dolenſi epiſcopis, ac dilectis ecclefiæ filijs Guillermo Pulchri nepotis Franciæ, Ioanni de *Podemitis generali ordinis Prædicatorum, in obedientia Petri de Luna, Benedicti decimitertij nuncupati in ſua obedientia, magiſtri in ſacra pagina, Michaeli de Nauers utriuſque iuris Aragonum, & Ioanni de Ledena legum Nauarræ regum illuſtrium oratoribus, Iacobo electo Parmeñ. Hermanno de Duuerck ſedis apoſtolicæ protonotario, Roberto abbati Cluniacenſi, Nicolao Vuoidis utriuſque iuris, Petro Nardi, Henrico Fleckel, decretorum ſedis apoſtolicæ capellanis, & auditoribus cauſarum palatij apoſtolici, & Ioanni *Rellis decretor⁹ doctoribus, quatenus ipſi uel eor⁹ maior pars examinēt articulos, quos offerri contigerit coram dicta ſynodo, uel coram dictis commiſſarijs, & eis examinatis, ſuper illis qui ipſis uel eorum maiori parti admittendi uidebūtur, de quorum articulorum receptione & eorundem admiſſione, præfata ſynodus dictis commiſſarijs, uel eorum maiori parti plenam confert & committit poteſtatem. Ipſi autem duo ex eis ad minus ſuper articulis prædictis, & alijs offerendis & eorum ueritate & notorietate teſtes & alia probationum genera recipiant, iurariq; faciant, & examinent diligenter, ita quod occupantium conditio melior non exiſtat, neque per alterius quorum inchoationem aliorum derogetur poteſtati, ſed duobus aut pluribus negocium huiuſmodi examinationis & receptionis teſtium inchoantibus, cæteri & cuilibet duo ſiue bini ex illis, etiam ſeorſum & ſeparatim, ac eodem uel diuerſis temporibus teſtes & alia probationum genera etiam ſuper articulis & alijs inchoatis recipere, examinare, ac mandatum huiuſmodi ualeant exequi, teſtiumq; atteſtationes & probationes alias uel eorum effectum eidem ſacræ ſynodo fideliter referant, ut exinde eadem ſancta ſynodus ſuper præmiſſis procedat, decernat, & iudicet, prout ſecundum deum, iuſtitiam & æquitatem fuerit faciendum. Mandat inſuper & committit eadem ſancta ſynodus præfatis commiſſarijs, & duobus (ut præmittitur) ex illis, quatenus ad dies, horas & loca opportuna eundem Benedictum ſic (ut præmittitur) nominatum, citent, aut citari faciant peremptorie, publice coram ipſis in locis prædictis ad uidendum etiam recipi, produci, iurare teſtes, & alia probationum genera in cauſa huiuſmodi quatenus opus erit, cum poteſtate citandi & cogendi teſtes præfatos quoſcunque, ſi qui forſan à dicta depoſitione ſe ſubtraxerint. Proteſtatur etiam eadem ſancta ſynodus, quod per quoſcunque actus, ordinem, ſeu terminos iudiciarios ſeruatos uel ſeruandos in hac cauſa, formæ proceſſus, quæ de iure ſeruanda eſt, aut ſeruari ſufficit in notorijs, renunciare non intendit, neque ad ſeruandum iudiciarium ordinem *ſe obſeruare aſtringit quouis modo. Qua ſchedula lecta, reuerēdiſſimus pater dominus Oſtienſis præſidens nomine huius ſanctæ ſynodi ſuper dicta ſchedula & contentis in ea, reſpondit per uerbum, Placet.

al, Pedemōtis

al, Vaillis

al, ſe aſtringere

SESSIO TRIGESIMA TERTIA.

ANNO & indictione quibus ſupra, die uero mercurij duodecima menſis Maij, fuit celebrata ſeſſio generalis in maiori eccleſia Conſtantienſi. In qua reuerendiſſimus pater dominus Nicolaus archiepiſcopus Gueſneñ. miſſam celebrauit. Fuitq; præſidens huic ſeſſioni reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis uicecancellarius ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis. Et intererat huiuſmodi ſeſſioni ſereniſſimus princeps dominus Sigiſmundus Romanorum & Hungariæ rex, indutus ueſtimentis Imperialibus, coronam in capite habens, aſſantibus ſibi reuerendiſſimis in Chriſto patribus & dominis, domino Angelo Prænestino & Iordano Albaneñ. epiſcopis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, illuſtriſſimis principibus Rodolpho Saxoniæ in enſe, Ludouico Bauariæ ducibus in pomo, & Frederico marchione Brandeburgeñ. in ſceptro, & habitibus conſuetis ſibi ſeruientibus

A tibus. Demum lectis letanijs unà cum alijs deuotis orationibus, ut moris eſt, aſcenderunt ambonem deputati & commiſſarij in cauſa hæreſis, &c. contra Petrum de Luna, in qua reuerendiſſimus pater dominus Guillermus tituli ſancti Marci, ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis fecit relationem, dicēs in effectu quod ipſi commiſſarij proceſſiſſent in cauſa, ad ea quæ eis fuiſſent commiſſa, quia primo ipſum Petrum de Luna Benedictum decimumtertium in ſua obedientia nominatum, ad dandum & dari uidendum articulos uocaſſent, & deinde certos articulos per procuratores cauſæ oblatos recepiſſent, eoſq; ad probandum admiſiſſent, teſteſq; trigintaocto cardinales, archiepiſcopos, epiſcopos, prælatos, doctores & alios ſuper eiſdem recepiſſent, iurareq; feciſſent, ac eos diligēter examinaſſent. Inſuper dicto Petro de Luna ſic ſufficienter uocato, nonnulla iura per procuratores producta in modum probationis recepiſſent, eaq; ꝓbari feciſſent, & probata eſſe decreuiſſent, & hæc omnia & alia per eos in hac cauſa acta, in actis redigi feciſſent, prout in regiſtro in hac cauſa per eos fieri mandato plenius continētur, offerentes ſe plenius & explicite magis relaturos, quando ſynodus duxerit mandandū. Relatione autem huiuſmodi facta, accuſabatur contumacia Petri de Luna non uidentis aperiri dicta teſtiū in huiuſmodi cauſa productorum, & in contumaciam petebatur iterum in ualuis maioris eccleſiæ uocari, & ad uocandū aliquos deputari, atq; ex tunc reuerēdiſſimus pater dominus Ioannes Oſtienſis huiuſmodi ſeſſioni præſidens, nomine ſynodi deputauit reuerendiſſi-
B mos patres & dominos ad uocandum præfatum Petrum de Luna, uidelicet Odonem de Columna, Lucidum de comitibus cardinales, Viennenſem archiepiſcopum, Feltrenſem, Tridentinenſem & Lichfeldenſem epiſcopos, & Antonium Taxal generalem ordinis ſanctæ Mariæ de Mercede, Thomam Poltenſem, & Iacobum Rodini ſedis apoſtolicæ protonotarios, unà cum præſentis cauſæ ſcribis & Franciſcum de Mediolano ſanctæ apoſtolicæ ſedis curſorem. Qui deputati, uocarunt & citarunt præfatum Benedictum ꝑ curſorem antedictum, in hunc modum: Eſt hic Petrus de Luna Benedictus decimuſtertius in ſua obedientia nuncupatus, uel aliquis pro eo qui compareat pro eo, ad uidendū aperiri dicta teſtium &c. Deinde dictis deputatis de ualuis reuertētibus, dominus Lucidus cardinalis de comitib⁹ nomine condeputatorꝫ retulit, ipſam uocationem per curſorem antedictum trina uice fuiſſe factam, neminemq; ibi comparuiſſe, aut aliquod uerbum reſpōdiſſe. Quo facto & iterum petito publicari dicta teſtium, & decerni terminum ad dicendum contra dicta huiuſmodi, reuerēdus pater & dominus, dominus Stephanus epiſcopus Dolenſis legebat quandam decreti papyri ſchedulam tenoris ſubſequentis:

C ¶ Decretum de publicatione atteſtationum & citatione ad contra obijciendum.

HAEC ſacroſancta generalis ſynodus Petrum de Luna Benedictū decimum tertium in ſua obedientia nuncupatum, uocatum legitime & nō comparentem, reputat contumacem, & in illius contumaciam teſtes, atteſtationes & dicta teſtium in p̄ſenti cauſa inquiſitionis mota & pendente contra eundem Petrum de Luna, Benedictum decimumtertium à nonnullis nuncupatum, productorum & examinatorum, publicat, ac pro publicatis habet, & decernit eidem Petro de Luna Benedicto copiam dictarum atteſtationum & totius præſentis proceſſus fieri, & aſſignat eidem Petro de Luna Benedicto (ut præmittitur) uocato, terminum peremptorium ad diem ſabbati proximum mane hora ſeptima in præſenti eccleſia & loco ſuperiori prope altare ſeſſionis ad dicendum, obijciendum, & proponendum coram commiſſarijs nuper ad teſtes recipiendos & examinandos & cætera per eandem ſynodum deputatis, quicquid dicere, obijcere, uel proponere uoluerit contra teſtes in hac cauſa productos, & eorum dicta, necnon contra inſtrumenta, *regiſtra lia & alia quæcunq; producta & in tota ipſa cauſa & ſingulis eius diſcurſibus, & ad

al, regiſtra

Universidad de Deusto
Biblioteca

hoc ipsum peremptorie citat, præfatisq; commissarijs & eorum maiori parti cæterisq; etiam minime impeditis ad audiendum & recipiendum omnia quicquid dicere, obijcere & proponere uoluerit, & super illis cognoscendum, atq; omnia & singula faciendū, quæ ad causam & processum huiusmodi pertinēt & pertinebunt, usq; ad sententiam diffinitiuam exclusiue, ac super eorum dependentibus, emergentibus & connexis, dat eadem sancta synodus plenam & liberam potestatem. Protestatur asit eadem sancta synodus, quod per hunc processum aut alium quemcunq; in futurum fiendum in huiusmodi causa, à forma processus super notorijs quā sufficit seruare de iure, recedere nō intendit. Qua itaq; decreti schedula lecta, per reuerendissimum in Christo patrem & dominum, dominum Ioannem episcopū Ostiensem, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalem & uicecancellarium, huiusmodi sessioni præsidentem, nomine synodi fuit responsum, placet.

al. audiendi
al. incipiendi
al. cognoscendi
al. faciendi

SESSIO TRIGESIMAQVARTA.

DIE sabbati quinta mensis Iunij, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo decimoseptimo, indictione decima, fuit sessio generalis per sacram synodum Constantiensem in maiori ecclesia Constantiæ solenniter celebrata. In qua reuerendus pater dominus Thomas Senonensis episcopus missam de tempore celebrauit. Præsedit autem reuerendissimus dominus Ioannes episcopus Ostiensis cardinalis & uicecancellarius, & dictis demum letanijs & orationibus consueris, cum euangelio secundum Lucam, Homo quidem fecit cœnam magnam, domini commissarij in causa contra Petrum de Luna, ascenderunt ambonem: & reuerendissimus pater dominus Guillermus cardinalis tituli sancti Marci de suorum collegarum consensu sibi assistentium pro themate assumēs, Tempus est ut ueniat iudicium à domo dei, &c. quod perpulchre deducens, processum per ipsum & suos collegas contra Petrum de Luna, à quibusdam Benedictum decimumtertium nuncupatum, iuxta commissionem eis desuper factam habitam, integre narrauit & recitauit unà cum probationibus articulorum simpliciter in huiusmodi causa productis. Et facta dicta relatione, reuerendi patres domini Dolensis & Lichfeldensis episcopi, respondendo articulos legerunt, uidelicet summam probationum scriptam, super quolibet articulo dicendo post lecturam articuli: Iste articulus de ueritate & notorietate probatur per tot testes & tales, declarando dignitates & gradus testiū. Et his peractis, reuerendus pater dominus episcopus Concordiensis legebat quoddam decretum, cuius tenor sequitur:

al. Cinomēsis
Luc. 14. d
al. incipiat 1. Pet. 4. d

Hæc sacrosancta synodus, audita relatione processus & probationum & aliorum actorum in causa inquisitionis pendente corā eadē sancta synodo contra Petrum de Luna, Benedictum decimumtertium à nonnullis nuncupatum, super ferenda sententia & alijs in causa huiusmodi fiendis deliberabit: potestatem autem aliàs cōcessam commissarijs in dicta causa, præterquam ad citandum eundem Petrum de Luna ad audiendum sententiam per eandem synodum ferendam, non intendit reuocare, super qua citatione atq; sententia nullam dictos commissarios uult habere potestatem. Super præmissis dominus Ioannes episcopus Ostiensis huiusmodi sessioni præsidens, nomine synodi respondit, Placet.

SESSIO TRIGESIMAQVINTA, VNIonis ambasiatorum domini regis Castellæ & Legionis.

DIE ueneris decimaoctaua mensis Iunij supradicti sessio generalis in maiori ecclesia Constantiensi fuit solenniter celebrata, cui interfuit serenissimus princeps Sigismundus Romanorum & Hungariæ, &c. rex, cum insignijs regalibus, & multis principibus & nobilibus sibi astantibus & sibi seruientibus

A tibus. Et ante istius sessionis officium siue orationes solitas & consuetas, prælati pluuialibus induti, mitras capitibus imposuerunt. Consequenter reuerendi patres & domini nobiles & strenui uiri serenissimi principis domini Ioannis regis Castellæ & Legionis ambasiatores, & cum eis Petrus de Lomburga de Polonia, ambonem ascenderunt, ac ipsi ambasiatores tria in effectu facere pro præsenti sessione proposuerunt, uidelicet primo concilium Constantiense conuocare, secundo præsenti congregationi in Constantia se unire, tertio subiectionem obedientiæ factam in Narbona iuxta capitula ibidem congregata approbare. Et deinde Petrus de Lomburga legit quoddam procuratorium regis Castellæ. Quo lecto, frater Ludouicus de Valle Oleti, unus de ambasiatoribus dicti regis, de consensu suorū coambasiatorum legit quandam schedulam conuocationis, unà cum bulla concilij conuocatoria domino regi Castellæ prædicto per synodum missa, iuxta capitula concordata Narbonæ, cuius schedulæ conuocationis tenor talis est.

¶ Schedula conuocationis.

In nomine sanctæ & indiuiduæ trinitatis. Nos Didacus Conchensis episcopus, &
B Ferdinandus Petri de Ayala maior præfectus Guispustræ, serenissimi domini regis Castellæ consiliarij, Ioannes episcopus Pacensis, Martinus Ferdinandi domicellorum præses, Ferdinandus Martini de Danabeti. Segobiensis, & Didacus Ferdinandi Palentinensis ecclesiarum decani, decretorum doctores, frater Ludouicus de Valle Oleti ordinis Prædicatorum in theologia magister Parisiensis, Ioannes Ferdinandi de Rupeflore decretorum doctor, oratores & procuratores præfati serenissimi domini Ioannis regis Castellæ & Legionis, ac serenissimæ dominæ reginæ Castellæ, & omnium quorum interest & interesse potest, Ad pacem & unionem sanctæ matris ecclesiæ puris ac synceris affectibus anhelantes, uolentesq; & intendentes adimplere conuentionem in Narbona initam inter serenissimum principem & dominum, Sigismundum Romanorum & Hungariæ regem semper Augustum, ac reuerendos patres procuratores nuncios & legatos præsentis congregationis Constantiensis ex una, & oratores ac procuratores serenissimi principis domini Ferdinandi claræ memoriæ Aragonum & Siciliæ regis, tam suo proprio nomine, quàm tutorio & tutoris nomine præfati serenissimi domini regis Nauarræ, necnon illustris principis Ioannis comitis Fuxi ex alia partibus, præsentamus nos in hoc loco coram paternitatibus uestris, offerentes nos ad exequendum dictam conuentionem ac omnia & singu-
C la in ea contenta, & sumus nunc attendentes, quod in primo capitulo dictæ conuentionis continetur, quod conuocatio dictarum obedientiarum fiat per prælatos cæterosq; uiros ecclesiasticos huius congregationis per literas directas ad reges, principes, prælatos ac alias personas de obedientia dicti domini Benedicti sic nuncupati, Quod uiceuersa præfati domini reges, principes, prælati & aliæ personæ dictæ obedientiæ domini Benedicti sic nuncupati, debeant uos præfatos dominos prælatos & cæteros de congregatione præsenti per suos ambasiatores aut literas, hic in Constantia conuocare. Et attento etiam quod literæ conuocatoriæ pro parte uestra domino nostro regi Castellæ iam præsentatæ fuerunt, quas etiam ipse omnibus prælatis & alijs personis quibus dirigebantur, intimari fecit modo debito, prout per instrumenta inde confecta patebit, cum fuerit opportunum, uolumus & nos satisfacere dicto capitulo, cuius tenor quantū ad literas conuocatorias quæ in eis cōtinetur, talis est.

al. dauabs.

Constantien. cōcilij sess. 40.

Misericordia diuina episcopi, presbyteri & diaconi cardinales, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, prælati & cæteri in Constantia prouinciæ Maguntinensis in Christi nomine congregati, illustri principi, prout superius continetur, &c. Quaad finem lecta, idem frater Ludouicus legit, ut sequitur. Cui quidem capitulo satisfacere uolentes, conuocamus uos omnes prælatos & cæteros dominos de hac congregatione iuxta tenorem dicti capituli.

Constantien. concilij sess. 22.

Universidad de Deusto
Biblioteca

His sic lectis, reuerendissimus pater & dominus Bartholomæus archiepiscopus D Mediolanensis ascendens in ambonem, legit in hæc uerba.

¶Schedula acceptationis conuocationis.

Nos miseratione diuina episcopi presbyteri & diaconi cardinales, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, prælati & cæteri hic congregati, dictam conuocationem acceptamus, & offerimus nos paratos sine dilatione quacunque ad procedendum ad ulteriora. Et insuper requirimus uos oratores & procuratores prædictos, quatenus ad
Constantien. cõcilij sess. 10. unionem faciendam nobiscum procedatis iuxta tenorem tertij capituli conuocationis prædictæ, quæ talis est: Tertio, quod præfatis de obedientia dicti domini Benedicti decimitertij per quosdam, &c. ut superius continetur, cuius tamen totum tenorem legebant. Et exposit frater Ludouicus de Valle Oleti præfatus, quo ad secundum principale, quandam unionis schedulam legebat in hæc uerba.

¶Schedula unionis.

Nos oratores & procuratores prætacti dictis nominibus unimus nos uobis iuxta tenorem capituli Narbonensis prædicti, approbãtes & laudantes omnia quæ post unionem Aragonen. contra dominum Benedictum agitata sunt & processa pridem, & eodem modo ac si per hanc unionem nostram ab hac sancta synodo nobis interessentibus facta forent. Qua unione facta, præfatus dominus archiepiscopus Mediolanen E sis legebat in hunc modum.

¶Schedula acceptationis unionis.

Nos prælati & cæteri congregati ut supra, dictam unionem nostram acceptamus, profitentes uos uice & nomine præfati serenissimi domini regis Castellæ per omnia debitis modo & forma ac tempore contentis in dicto capitulo tertio, satisfeciſſe, & econuerso nos uobis oratoribus & procuratoribus prædictis nominibus iuxta tenorem eiusdem capituli unimus. Quibus sic factis, reuerendissimus pater dominus Ioannes episcopus Ostiensis cardinalis & uicecancellarius nomine totius synodi respondit, per uerbum, placet.

Subsequenter oratores & procuratores illustrissimi domini Infantis Henrici ac ordinis sacræ militiæ sancti Iacobi de Spata generalis magistri, ambonem ascẽdentes, omniaq; & singula facta & acta per dominos ambasiatores & oratores regis Castellæ prædictos approbantes & laudantes, conuocationem fecerunt simili modo ut ipsius regis Castellæ ambasiatores, & similiter se huic congregationi unierunt, prout fu- F pistis conuocatione & unione frater Ioannes de sancto Iacobo, ordinis Minorũ, unus de ambasiatoribus prædictis, de suorum coambasiatorum consensu quandam papyri schedulam publice legebat sub hujusmodi tenore.

¶Schedula conuocationis Infantis Henrici.

Nos Vitalis de Scoto miles commendator de * Camata, frater Ioannes de sancto
al, Carnata Iacobo sacræ paginæ professor, Garsias de Vergata miles, Ioannes Alphonsi decretorum baccalaurei, procuratores & oratores illustrissimi domini Infantis Henrici ac ordinis sacræ militiæ sancti Iacobi de Spata generalis magistri, simili modo conuocamus uos omẽs prælatos & cæteros dominos de hac congregatione iuxta tenorem dicti capituli. Deinde idem frater Ioannes legit, ut sequitur.

¶Schedula unionis eiusdem.

Nos oratores supradicti dicto nomine unimus nos uobis iuxta tenorem capituli prædicti. Super quibus omnibus & singulis promotores concilij petierunt instrumentum & instrumenta, & de post fuit cantatum, Te deum laudamus. Quo finito, reuerendissimus pater dominus Ioannes episcopus Ostiensis cardinalis ad præsidendum fuit, & officium sessionis solitum solenniter incipiebatur. Et lectis lectantis aliisq;

A aliisq; consuetis, præfatus archiepiscopus Mediolanensis una cum ambasiatoribus regis Castellæ ambonem ascendit, & legit schedulam sequentem, legendo etiam illa capitula concordata Narbonæ, de quibus supra faciebat mentionem, quæ superius inserta fuerunt, ubi agebatur de confirmatione eorum.

¶Confirmatio capitulorum.

Sacrosancta generalis Constantiensis synodus in spiritusancto legitime congre- Constantien. cõcilij sess. 10.
gata, uiso & cõsiderato capitulo secũdo ex capitulis Narbonẽsibus inter charissimum ecclesiæ filium Sigismundum Romanorum & Hungariæ regem illustrem, & dilectos ipsius ecclesiæ filios promotores & nuncios dictæ synodi ex una, & procuratores ac oratores charissimorum dictæ ecclesiæ filiorum dominorum Ferdinandi claræ memoriæ Aragonũ & Siciliæ regis, tam suo proprio nomine quàm tutorio & tutoris nomine Ioannis Castellæ & Legionis, necnon oratores Nauarræ & regum illustrium & dilectorum eusdem ecclesiæ filiorum Fuxi & Armeniaci comitũ partibus ex altera concordatis, cuius quidem secundi capituli tenor sequitur sub his uerbis: Secundo, quatenus dictæ conuentionis &c. uolens in omnibus obseruare dictum capitulum, promittit, ratum habet, fecurat specialiter, confirmat, & nouiter firmat, & statuit, & decernit in omnibus & per omnia, prout in dicto capitulo ple- Constantien. cõcilij sess. 10.
nius continetur. Viso etiam quarto capitulo incipiente, Quarto, quòd per dictum
B uiendum concilium &c. abolet, tollit, & irritat quoscunq; processus, sententias, decreta, ordinationes, statuta & pœnas &c. ut in dicto capitulo continetur, usq; ibi, & quod statuatur. Item statuit, quod nunquam de cætero ratiõe uel occasione dicti schismatis aut adhæsionis dicti domini Benedicti & sui prædecessoris domini Clemen- Constantien. cõcilij sess. 10.
tis, possit cõtra dictos dominos reges, principes, prælatos & alios de obedientia dicti domini Benedicti quomodolibet procedi in iudicio uel extra, ut in fine dicti capituli continetur. Viso etiam quinto dictorum capitulorum incipiente, Quinto, quod per dictum formandũ concilium &c. approbat, laudat, firmat, & meliori modo quo fieri potest, pleniſſime confirmat omnes & singulas concessiones, dispensationes & gratias, factas per dominum Benedictum prædictum quibusuis personis suæ obedientiæ de quibusuis dignitatibus &c. ut in dicto capitulo continetur. Viso etiam undeci Constantien. cõcilij sess. 10.
mo dictorum capitulorum incipiente, Vndecimo, quòd dictus dominus rex Romanorum &c. & attẽto quod dicitur ibi, & quod in prima sessione &c. dicta sancta synodus facit, concedit, statuit & ordinat in omnibus & per omnia prout in dicto capitulo continet. Quibus sic lectis & completis, reuerendi patres Iacobus Rodini sedis apostolicæ protonotarius, & Ioannes literarum apostolicarum corrector, tenens
C librum euangeliorũ à parte dextra, & à parte sinistra dominus Thomas Poltensis dictæ sedis protonotarius, & uenerabilis dominus Iacobus Morefim sacri palatij apostolici causarum auditor, tenentes libros sanctorum euangeliorum, accesserunt ad dominos in hac sessione præsentes, recipientes ab eis iuramenta. Et primo serenissimus dominus Sigismundus Romanorũ & Hungariæ rex, consequenter uero & domini cardinales, archiepiscopi, episcopi, cæteriq; prælati & ambasiatores omnia & singula capitula Narbonæ concordata, in oĩbus & per omnia obseruare iurauerunt, & quilibet eorum iurauit, ac ea quantum in eis fuit receperunt.

Quibus iuramentis sic præstitis, Henricus de Piro promotor nomine præfati serenissimi principis domini Sigismundi surgens publice dixit, & inquisiuit: Si aliquis esset in prædicta sessione, qui haberet mandatum sufficiens illustris principis comitis Armeniaci, quòd illud exhiberet. Cancellarius autem studij Parisiensis surgens dixit, ambasiatores Christianissimi regis Francorum certa habuisse scripta, quòd dictus dominus comes sequi uellet uestigia prædicti domini regis. Tunc dictus dominus Henricus nomine quo supra dixit, ex quo non apparet mandatum sufficiens pro ipso domino comite, nullo modo per iuramentum supra per eum

Universidad de Deusto
Biblioteca

præstitum ad obseruationem dictorum capitulorum in Narbona concordatorum, D quo ad præfatum dominum comitem Armeniaci uellet arctari, publice & solennis ter fuit protestatus.

Constantien, cōcilij sess. 10.

His autem sic peractis, præfatus archiepiscopus Mediolanensis legit quandam papyri schedulam tenoris subsequentis.

Item domini cardinales, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi & alij prælati ambasiatores dominorum regum & principum, & alij in dicto concilio existentes & singulares personæ & tāquam personæ suffultæ ad hoc sufficienti potestate, iurent, prout sufficienter in dicto undecimo capitulo continetur.

Quæ prædicta omnia & singula, intelligantur & locum habeant, retento tenore omnium & singulorum capitulorum prædictorum Narbonæ concordatorum, quibus & eorum singulis dicta synodus stare intendit, nec ab eis uel eorum aliquo in toto uel in parte recedere.

Ad quæ omnia & singula dominus Ioannes episcopus Ostiensis uicecancellarius & huius sessionis præsidens pfatus, nomine totius concilij rndit per uerbū, placet

Subsequenter dominus & frater Ludouicus de Valle Oleti prædictus, existens in ambone, legit schedulam sequentem.

¶ Schedula approbationis capitulorum Narbonæ, factæ per oratores regis Castellæ.

Nos Didacus Conchensis episcopus, & Ferdinandus Petri de Ayala maior præ E fectus Guispustræ, serenissimi domini regis Castellæ consiliarij, Ioannes episcopus Pacensis, Martinus Ferdinandi domicellorum præses, Ferdinandus Martini de Clauasos Segobiensis & Didacus Ferdinandi Palētinensis ecclesiarum decani, decretorum doctores, frater Ludouicus de Valle Oleti ordinis Prædicatorum in theologia magister Parisiensis, Ioannes Ferdinandi de Rupeflore decretorum doctor, oratores & procuratores serenissimi domini Ioannis Castellæ regis ac Legionis, ac serenissimæ dominæ reginæ matris & tutricis eiusdem regnorum gubernatricis hic præsentes & personaliter constituti, dictis nominibus quibus ualidius & efficacius possumus, iure uidelicet, forma, modo, uia, causa, melioribus omnia & singula decreta, statuta, protestationes per sacrosanctam & generalem synodum Constantiensem nunc facta & edita, & quæ nunc sunt seriosius lecta, ipsa habentes pro sufficienter expressis & repetitis solenniter uice & nomine regis & reginæ nostrorum præfatorum omnium regnorum & terrarum suarum acceptamus, approbamus, assentimus, & solenniter affirmamus. Et similiter sicut ipsa sancta synodus protestata est, quod non uelit recedere à capitulis in dicta ciuitate Narbonensi concordatis, ita & nos dictis nominibus solenniter protestamur. Ad quæ tunc reuerendissimus pater & dominus epi F scopus Ostiensis huius sessionis præsidens, nomine totius synodi respondit, placet. Et consequēter præfatus archiepiscopus Mediolanesi. legit decretū tenoris infrascripti,

¶ Quod non obstantibus iuramentis, licuit ab eius obedientia recedere.

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis in spiritusancto legitime congregata, pro bono unionis ecclesiæ sacrosanctæ autore deo felicius consummandæ considerans quod per charissimam ecclesiæ filiam Catharinam reginam illustrem charissimi ipsius ecclesiæ filij Ioannis regis Castellæ & Legionis matrem atque tutricem, regnorumq; & terrarum illius gubernatricem, atque per nonnullos prælatos, barones & notabiles personas reguorum & terrarum regis præfati requisita & præstita fuerunt iuramenta & promissiones de non recedendo ab obedientia domini Petri de Luna Benedicti decimitertij à nonnullis sic nuncupati, sub certis formis de quibus in actis & instrumentis inde confectis latius continetur. Quæ quidem acta & instrumenta & alias quascunque probationes prædictorum, præfata synodus de ipsis plene certificata

A tificata, uult hic habere pro sufficienter expressis, quodq; huiusmodi iuramēta & promissiones requisita & præstita, fuerunt impedimentum præfatæ unionis, propter quæ & illa nulla & irrita esse censentur, statuit, decernit, atq; declarat præfata omnia iuramenta & promissiones ac omnia & singula inde secuta, fuisse & esse cassa, irrita & nulla, nulliusq; efficaciæ, roboris uel momenti. Et nihilominus ad cautelam quatenus de facto processerunt, ea relaxat & cassat, irritat ac reuocat, declarans pfatos (ut præmittitur) iurantes & promittentes, ad obseruantiam prædictorum minime teneri & obligari. Quo decreto lecto, fuit per dictum dominum præsidentem nomine totius synodi responsum, per uerbum placet. Et de post præfatus frater Ludouicus legit, ut sequitur.

¶ Schedula subtractionis obedientiæ confirmationis, per unum de ambasiatoribus regis Castellæ lecta.

Nos Didacus &c. ambasiatores & procuratores præfati, nomine procuratorio quo supra, confirmamus, & etiam approbamus subtractionem obediētiæ dudum factam in Perpiniano domino papæ Benedicto decimotertio per felicis memoriæ dominum Ferdinandum Aragonum & Siciliæ regem, nomine serenissimi regis Castellæ & Legionis domini nostri, & per suas literas, sicut in eisdem latius continetur, etiam & ex superabundanti cautela eam nomine quo supra de nouo facimus, sicut in dictis literis continetur, & alio meliori & firmiori modo quo fieri potest & debet, de quo offe B rimus literas præfati domini regis & matris in ualida & expedienti forma daturos. Deinde dominus Petrus de Grado, unus etiam de ambasiatorib⁹ regis Castellæ & Legionis prædicti, quandam schedulam subtractionis obedientiæ per præfatum regem dicto Benedicto in Castella factam, in uulgari Castellano scriptam, publice legit. Et quia à multis non intelligebatur, præsentibus igitur non est inserta. Deinde frater Ludouicus præfatus solenniter fecit collationem, & facta collatione, pro complemento huius sessionis reuerendissimus pater dominus Ioannes patriarcha Antiochenus missam de spiritusancto celebrauit.

SESSIO TRIGESIMASEXTA.

ANNO à natiuitate domini millesimo quadringentesimo decimoseptimo, die uero iouis uigesimasecunda mensis Iulij, fuit celebrata sessio generalis in maiori ecclesia Constantiensi. Pro cuius introductione reuerendissimus pater episcopus Atrebatensis missam de sancto spiritu celebrauit, præsidebatq; in eadem sessione dominus reuerendissimus episcopus Ostiensis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis & uicecancellarius: & lectis letanijs alijsq; deuotis orationi- C bus solitis, dominus Antonius episcopus Concordiensis legit quandam citationem contra Petrum de Luna factam, ad audiendum se priuari & sententiam ferri, cuius tenor sequitur.

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis uenerabilibus fratribus Henrico Feltrensi, Stephano Dolensi, Ioanni Pacensi, Iacobo Placentino & Patritio Carthagiensi episcopis salutē & omnipotētis dei benedictionem. Frustra iudicij cognoscendo geritur, nisi quod cognitum est, iudiciali calculo terminetur. Cum itaque eadem sancta synodus de meritis causæ inquisitionis pendentis coram eadem sancta synodo contra Petrum de Luna, à quibusdam Benedictum decimumtertium nuncupatum, plene cognouerit, & in eadem causa ad omnes actus & terminos requisitos, rite & canonice processerit, decernit & mandat eadem sancta synodus, eundem Petrum de Luna Benedictum decimumtertium (ut præmittitur) nuncupatū, citari publice in ualuis ecclesiæ Constantiensi. alta & intelligibili uoce dū in eadē ecclesia diuina • celebran- al. celebrabi-
tur officia, & cum affixione præsentiū literaꝝ eisdem ualuis, cū de p̄senti audiētia literaꝝ contradictarum minime teneatur, atq; citat emptorie & uno edicto emptorio pro oibus, ad diem Iunæ XXVI, huius mēsis Iulij ad eōparendū in ecclesia Cōstantiensi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

mane, hora qua dicta ſancta ſynodus ſedebit,& ſedere conſueuit, ad audiendum ius D
& diffinitiuam ſententiam per eandem ſynodum proferri, & pronunciari in cauſa
prædicta. Quo circa paternitatibus ueſtris eadem ſancta ſynodus mandat & commit
tit, quatenus uos aut duo ueſtrum, uocatis ad hoc aliquibus ex notarijs & ſcribis in di
cta cauſa deputatis uel alijs, præſentis citationis literas, in ualuis eiuſdem eccleſiæ per
alterum ex dictis notarijs, uobis aut duobus ueſtrum præſentibus, publice alta uoce
& intelligibili legi faciatis, ac eundem Petrum de Luna Benedictum decimumtertiũ
(ut præmittitur) nuncupatum, in forma præmiſſa citari, literaſq; præſentes eiſ
dem ualuis affigi, ita quod citatio huiuſmodi ueniat in publicam uocationem & ei
dem ſacræ ſynodo tempore ſeſſionis proxime futuræ de geſtis per uos in præmiſſis
faciatis relationem fidelem. Datum Conſtantiæ, præfata ſynodo ſedente in dicta Con
ſtantienſi eccleſia, undecimo calendas Auguſti, anno natiuitatis dominicæ milleſimo
quadringenteſimo decimoſeptimo.

Lecta autem præſcripta citatione, idem dominus Antonius adhuc in ambone exi
ſtens, de mãdato ſanctæ ſynodi dixit in effectu: Ne propter feſtum hodiernum, quod
tamen in corpore iuris minime reperitur, aliqui dubitarent præſentem diem feria
tam eſſe, tunc ipſa ſancta ſynodus prædicta omnem in præmiſſis ſupplet defectum,
ſi intereueniſſet. Super huiuſmodi lectis & propoſitis dominus Oſtienſis huiuſmodi
ſeſſionis præſidens, nomine concilij reſpondit per uerbum, placet.

Quibus ſic factis, reuerendi patres Stephanus Dolenſis & Henricus Feltrenſis B
epiſcopi unà cum notarijs præſentis cauſæ ad tres ianuas maioris eccleſiæ Conſtan
tienſis acceſſerunt, & in ipſarum qualibet ſupradictam citationem infra miſſarum ſo
lennia per Ioannem Guiardi præſentis cauſæ notarium, alta uoce legi fecerũt, dictũq;
Petrum de Luna Benedictum decimumtertium à quibuſdam nuncupatum, iuxta te
norem citationis citarunt, & citari fecerunt.

Lecta uero huiuſmodi citatione, ut præmittitur, ipſi eandem citationem per bul
lam triplicatam in qualibet dictarũ portarũ unã affigi per eundem Ioannẽ Guiardi fe
cerunt, ſuper quibus lectione & affixione ipſi commiſſarij petierunt fieri inſtrumen
tum ac inſtrumenta. Deinde uenerabilis uir Petrus de Lomburga licẽtiatus decre
torum, in ambone ad hoc ordinato exiſtens, legit decretum ſequentis tenoris.

¶ Decretum caſſationis pœnarum factarum per Petrum de Luna, uigore
cuiuſdam conſtitutionis pro ambaſiatoribus regis Caſtellæ.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis in ſpiritu ſancto legitime congrega
ta, uniuerſalem eccleſiam repræſentãs, ex certis & iuſtiſſimis cauſis ad hoc eandẽ ſyno
dũ mouẽtibus & inducẽtib⁹, annullat, irritat atq; caſſat, irritataſq; nullas & caſſas eſſe F
decernit atq; declarat omnes priuatiões ſiue pœnas, aut priuationum ſiue pœnarũ de
clarationes, per dominum Benedictum decimumtertium in ſua obedientia nuncu
al, Octobris patum, à die nona menſis Nouembris anni à natiuitate domini milleſimi quadrin
genteſimi decimiquinti citra factas, promulgatas, fulminatas ſeu pronunciatas, tam
uirtute cuiuſdam prætenſæ conſtitutionis per eundem dominum Benedictum du
dum promulgatæ, ſub dato, Maſſiliæ apud ſanctum Victorem, decimotertio calen
das Iunij, põtificatus ſui anno decimotertio, quæ incipit, Benedictus epiſcopus ſeruus
ſeruorum dei, ad futuram & perpetuam rei memoriam, In dierum ſucceſſus creſcen
te malitia ſic uidemus mundum &c. quàm ex quacunque alia cauſa, occaſione, colo
re aut ratione ſiue priuationis pœnæ aut declarationis prædictæ fuerint de beneficiis
eccleſiaſticis, dignitatibus, feudis, iuribus, ſtatibus, honoribus ſiue de quibuſcunq; all
is rebus temporalibus ſiue ſpiritualibus, & de quibuſcunque perſonis regularibus
aut ſecularibus, regibus ſiue principibus, archiepiſcopis, epiſcopis & alijs eccleſia
rum prælatis, magiſtris ordinum, communitatibus, congregationibus, collegijs,
uniuerſitatibus, & quibuſcunque alijs perſonis laicis ſiue eccleſiaſticis, omnésque
alios

A alios proceſſus excommunicationis aut interdicti, ſiue ſuſpenſionis aut cuiuſcunque
tenoris ſentẽtias ſuper huiuſmodi priuationibus aut pœnis factos ſiue factas, promul
gatos ſeu promulgatas, & omnia inde uel ob id ſecuta, unà cum eadem conſtitutio
ne, & eandem tanquam contrariam & impeditiuam unionis ſanctæ matris eccleſiæ
ſimili modo irritat atque caſſat, & irritas ſiue irrita eſſe decernit atque declarat, etiam
ſi ſuper præmiſſis uel aliquo præmiſſorum appareant quæcunque literæ ſiue bullæ
ſub anteriori data, quæ tamen ante diem prædictum non fuerint plenariæ executio
ni mandatæ. Et nihilominus ad cautelam abſoluit, & abſolutos • decernit omnes al, declarat
& ſingulos ſupradictos, & quoſcunque alios à prædictis ſententijs excommunicati
onis, ſuſpenſionis & interdicti ſeu priuationis (ſi quas uirtute dictæ conſtitutionis,
uel aliàs quouis modo ex ſupradictis cauſis & alijs in prædicta conſtitutione conten
tis, contraxerint) necnon omnes proceſſus tam ſuper proprietate, quàm poſſeſſi
one priuationis etiam beneficiorum quæ poſſidebant, & collationes de eiſdem alijs
factas, aut excommunicationis, ſuſpenſionis uel quaſcunque alias ſententias in ſeu
contra uenerabiles fratres & dilectos eccleſiæ filios Didacum Conchenſem epiſco
pum, nobilem uirum Ferdinandum Petri de Ayala militem chariſſimi eccleſiæ filij
B Ioannis regis Caſtellæ & Legionis conſiliarios, Ioannem epiſcopum Paceñ. & Mar
tinum Ferdinandi militem, præpoſitum domicellorum dicti regis Caſtellæ & Legi
onis, & religioſum uirum fratrem Ferdinandum de lleſtis ordinis Minorum, eiuſ
dem regis conſiliarium, Ferdinandum Martini Segobiẽſis & Didacum Ferdinandi
Palentinenſis eccleſiarum decanos & decretorum doctores, fratrem Ludouicum de
Valle Oleti in theologia magiſtrum Pariſienſem, & Ioannem Ferdinandi de Rupeſci
ſa decretorum doctorem, ambaſiatores & procuratores præfati regis Caſtellæ, &
Petrum Ferdinandi archidiaconum de Grado in eccleſia Onetenſi ipſius regis ſe
cretarium, conſanguineos & familiares eorum à die prima menſis Aprilis anno do
mini milleſimo quadringentiſimo • decimoquinto, citra factos & promulgatos, irri al, decimo ſe
tat, caſſat, irrita atque caſſa eſſe denunciat, ſtatuitq; & decernit ambaſiatores prædi xto,
ctos, conſanguineos necnon eorundem familiares &c. perinde ad ſtatum priſtinum
reducendos, ac ſi priuationes, collationes, proceſſus & aliæ ſententiæ prædictæ mini
me fuiſſent latæ, factæ aut promulgatæ, etiam ſi ſuper proceſſibus, priuatiõibus aut
collationibus uel ſententijs prædictis aliquæ literæ uel bullæ appareant ſub anterio
ri data, quæ tamen ante diem prædictam non fuerint in partibus præſentatæ, & ple
C nariæ executioni demandatæ. Eadem quoque ſancta ſynodus omnes prouiſiones,
promotiones & tranſlationes de quibuſcunque eccleſijs cathedralibus ſiue collegia
tis, ſeu ad quaſcunque eccleſias cathedrales ſiue collegiatas, & generaliter omnes con
ceſſiones beneficiorum ſeu dignitatum quarumcunque, etiam per priuationes do
minorum cardinalium ſanctæ Romanæ eccleſiæ per præfatum dominum Benedi
ctum ſic (ut præmittitur) nuncupatum factas, aut morte, ceſſione, uel quouis alio
modo uacantium, omnesq; & ſingulas conceſſiones, gratias, & diſpenſationes tam ſu
per matrimonijs contrahendis, quàm etiam ſuper beneficijs & quibuſcunque alijs
regibus, principibus aut prælatis, ſeu etiam quibuſcunque alijs perſonis, communi
tatibus & collegijs, & generaliter omnia alia per eundem dominum Benedictum ſic
nuncupatum, infra limites ſeu dominia aut terras præfati chariſſimi eccleſiæ filij Io
annis regis Caſtellæ & Legionis ſubiectas aut ſubiecta, uſque ad diem decimamocta
uam menſis Iunij tunc currentis, acta, conceſſa & diſpenſata, quæ per præſens decre
tum nõ ſint aut fuerint caſſata, caſſa ue denunciata, & ſuper quibus bullæ ſeu quæcun
que aliæ literæ ante diem prædictum non fuerint confectæ, præſentatæ & executæ,
pro bono quietis & pacis laudat, approbat, & confirmat, atque approbata & laudata
eſſe declarat, ita tamen, q. per approbationem ſeu confirmationem prædictas nullum
ſi iudicium fiat chariſſimo eccleſiæ filio Alphonſo Aragonum regi illuſtri, nec ipſius
regis matri, uxori aut fratribus, uel familiaribus ſiue conſiliarijs alicuius eorum, nec
contra

Universidad de Deusto
Biblioteca

contra eorum aliquem ualeat in iudicio uel extra præfata confirmatio uel approba- D
tio allegari. Vult etiam eadem ſancta ſynodus atque ſtatuit, quod per præmiſſa chariſſimo eccleſiæ filio Carolo Nauarræ regi liberis'ue eius, aut magiſtro hoſpitali & conuentui Rhodi nullum præiudicium generetur, hoc tamen declarato & intellecto, quòd ſi ab aliquibus prælaturis, magiſterijs ſeu magiſtratibus, dignitatibus uel beneficijs quibuſcunque durante ſchiſmate fuerint ſeparata, uel aliàs diſgregata aliqua membra, caſtra, uillæ ſeu alia bona, redditus, prouentus uel emolumenta acreſponſiones cameræ, uel alia iura quæcunque, de quibus fuerit aliquibus iam prouiſum, uel facta collatio uel infeudatio infra limites, dominia ſeu terras præfati chariſſimi eccleſiæ filij regis Caſtellæ ſupradicti conſtituta, quin prædicta ipſis prælaturis & magiſterijs ſeu magiſtratibus, dignitatibus uel beneficijs, ut capiti reſtitui & reintegrari ualeant per concilium antedictum, & in quacunque parte præiudicaretur alicui de cardinalibus ſanctæ Romanæ eccleſiæ, dicta ſancta ſynodus prouidebit, ut melius expedire uidebitur. Per præmiſſa autem ſancta ſynodus capitulis Narbonẽſibus non intendit in aliquo contrauenire. Quo decreto lecto, dominus præſidens nomine ſynodi reſpondit per uerbum, Placet.

SESSIO TRIGESIMASEPTIMA.

DIE uigeſimaſexta ſupradicta menſis Iulij, Conſtantiæ in eccleſia maiori lo E
co ſolito fuit publica ſeſſio ſolenniter celebrata, pro cuius introductione reuerendiſſimus patẽr dominus Guillermus tituli ſancti Marci ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis presbyter, miſſam de ſpiritu ſancto deuotiſſime celebrauit. Seſſioni autem interfuit ſereniſſimus princeps dominus Sigiſmundus Romanorum & Hungariæ &c. rex, cum inſignijs regalibus & ſuis nobilibus in eiſdem ſibi ſeruientibus. Præſidebatq; ſeſſioni huiuſmodi pontificalibus inſignitus reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis & uicecancellarius. Lectis deinde letanijs alijſq; orationibus conſuetis, ſermoneq; cuius thema erat, Iuſtum iudicium iudicate, per reuerendum patrem dominum electum in patriarcham Conſtantinopolitanum finito, contumacia fuit accuſata Petri de Luna, non comparentis neque diffinitiuam ſententiam audientis, & inde fiebat relatio executionis citationis in ultima ſeſſione decretæ per dominum Henricum Feltrẽſem epiſcopum, unum de commiſſarijs deputatis pro executione ciIoan. 7. c
tationis huiuſmodi. Facta autem relatione, ac iterum contumacia ipſius dicti Petri de Luna accuſata, reuerendiſſimi patres domini de comitibus & de Fuxo cardinales per F
ſanctam ſynodum ad hoc ſpecialiter deputati, de eiuſdem ſynodi mandato unà cum prothonotarijs & præſentis cauſæ notarijs & Ioanne Snepper ſedis apoſtolicæ curſore, locum ſeſſionis exeuntes, acceſſerunt ad ualuas eccleſiæ, & ibidem per organum curſoris antedicti præfatum Petrum de Luna trina uice uocarunt, dicendo: Eſt hic Petrus de Luna ab aliquibus Benedictus tredecimus nuncupatus, uel aliquis pro eo, qui compareat coram ſancta ſynodo ad audiendum in ſcriptis ferri ſententiam diffinitiuam in cauſa ſchiſmatis & hæreſis contra eum mota? Ipſe autem nec aliquis pro eo comparuit ibidem, aut reſpondit, de quo fecerunt relationem. Facta autem relatione huiuſmodi, iterato accuſabatur contumacia ipſius Petri de Luna per magiſtrum Henricum promotorem concilij, inſtantiſſime poſtulando ipſum reputari contumacem. Et tunc dominus Stephanus epiſcopus Doleſi. quoddam decretum ſiue quandam ſchedulam legit in hæc uerba.

al. ſentẽtiam ferri curantis

Hæc ſacroſancta ſynodus Petrum de Luna Benedictum tredecimum à nonnullis nuncupatum, legitime citatum, uocatum, non comparentem, declarat & reputat contumacem, decernitq; in eius abſentia dei repleta præſentia, fore in præſenti cauſa inquiſitionis contra eum coram eadem pendente, per eandem ſynodum ad diffinitiuam ſententiam procedendum.

Iſta

A Iſta ſchedula ſic lecta, reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis huiuſmodi ſeſſionis præſidens, nomine ipſius ſynodi per uerbum placet, reſpondit. Et extunc reuerẽdiſſimus pater dominus Guillermus tituli ſancti Marci presbyter cardinalis, quandam diffinitiuæ ſententiæ ſchedulã legit huiuſmodi ſub tenore:

¶Sententia contra Benedictum papam tredecimum in ſua obedientia nuncupatum.

De uultu eius hoc iudicium prodeat, qui ſedet in throno, & ex eius ore proceB dit gladius bis acutus, cuius ſtatera iuſta eſt, & æqua ſunt pondera, qui uenturus eſt iudicare uiuos & mortuos, domini noſtri IESV CHRISTI, Amen. Iuſtus eſt dominus, & iuſtitias dilexit, æquitatem uidit uultus eius. Vultus quidem domini ſuper facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum. Pereat, inquit ſanctus propheta, memoria illius, qui non eſt recordatus facere miſericordiam, & qui perſecutus eſt hominem inopem & mendicum: quanto magis pereat illius, qui omnes homines & eccleſiam uniuerſalem perſecutus eſt, & perturbauit, Petri de Luna Benedicti tredecimi à nonnullis nuncupati memoriam? Qui quãtum in eccleſiam dei & uniuerſum populum Chriſtianũ peccauerit, ſchiſma & diuiſionem eccleſiæ fouens, nutriens atque continuans: quantis, quamq; frequentibus, deuotis & humilibus regum, principum & prælatorum precibus, exhortationibus & requiſitioBnibus charitatiue iuxta doctrinam euangelicam admonitus fuerit, ut pacem daret eccleſiæ, & illius ſanaret uulnera, ac eius partes diuiſas in unam compaginem & corpus unum reficeret, quemadmodum ipſe iurauerat, & diu fuit in ſua poteſtate, quos tamen charitatiue corripientes nullatenus uoluit exaudire: quot ſint poſtmodum teſtes adhibiti, quibus etiam minime exauditis, neceſſe fuit ſecundum prædictam CHRISTI euangelicam doctrinam dicere eccleſiæ, quam quia etiam non audiuit, habendus ſit tanquam ethnicus & publicanus: capitula in cauſa inquiſitionis fidei & ſchiſmatis coram præſenti ſancta ſynodo generali ſuper præmiſſis & alijs contra eum edita, ac eorum ueritas & notorietas, declarãt manifeſte. Super quib⁹ rite ac canonice proceſſo, & omnibus rite actis & diligenter inſpectis, habitaque ſuper illis deliberatione matura, eadem ſancta ſynodus generalis uniuerſalem eccleſiam repræſentans, in dicta inquiſitionis cauſa pro tribunali ſedens, pronunciat, decernit & declarat per hanc diffinitiuam ſententiam in his ſcriptis, eundem Petrum de Luna Benedictum decimumtertium (ut præmittitur) nuncupatum, fuiſſe & eſſe periurum, uniuerſalis eccleſiæ ſcandalizatorem, fautorem & nutritorem inueterati ſchiſmatis & inueteratæ ſciſſuræ & diuiſionis eccleſiæ ſanctæ dei, pacis & unionis eiuſdem Cecclesiæ impeditorem & turbatorem, ſchiſmaticum & hæreticum, acà fide deuium, & articuli fidei, unam ſanctam catholicam eccleſiam, uiolatorem pertinacem, cum ſcandalo eccleſiæ dei incorrigibilem, notorium & manifeſtum, ac omni titulo, gradu, honore & dignitate ſe reddidiſſe indignum, à deo electum & præciſum, & omni iure eidem in papatu & Romano pontifici ac Romanæ eccleſiæ quomodolibet competente, ipſo iure priuatum, & ab eccleſia catholica tanquam membrum aridum præciſum. Ipſumq; Petrum, quatenus de facto papatum ſecundum ſe tenet, eadem ſancta ſynodus papatu & ſummo eccleſiæ Romanæ pontificio, omniq; titulo, gradu, honore, dignitate, beneficijs & officijs quibuſcunque ad omnem cautelam priuat, deponit, & abijcit, eidémque inhibet, ne deinceps pro papa aut Romano & ſummo pontifice ſe gerat. Omnesque Chriſticolas ab eius obedientia & omni debito obedientiæ ipſius atque iuramentis & obligationibus eidem quomodolibet præſtitis, abſoluit, & abſolutos eſſe declarat, ac omnibus & ſingulis CHRISTI fidelibus inhibet ſub pœna fautoriæ ſchiſmatis & hæreſis atque priuationis omnium beneficiorum, dignitatum & honorum eccleſiaſticorum & mundanorum, & alijs pœnis iuris, etiam ſi epiſcopalis & patriarchalis, cardinalatus, regalis ſit dignitatis aut

impe

Pſal. 36. Apoca. 11. b Ibid. 19. c Leuit. 19. g Pſal. 10. Ibidem. 33. Pſal. 108.

Matt. 18. b Lu. 17. a

Matt. 18. b

Universidad de Deusto
Biblioteca

imperialis,quibus si cõtra hanc inhibitionem fecerint,sint au toritate huius decreti ac D
sententiæ ipso facto priuati, & alias iuris incurrant pœnas, ne eidem Petro de Luna
schismatico & hæretico incorrigibili,notario declarato & deposito, tanquam papæ
obediant,pareant, uel intendant, aut eum quouis modo contra præmissa sustineant,
uel receptent, sibiq; præstent auxilium,consilium uel fauorem. Declarat insuper &
decernit,omnes & singulas inhibitiones,omnesq; processus & sententias, constitutio
nes & censuras, & alia quæcunq;,per ipsum factos,factas,& facta,quæ possent præ
missis obuiare,irritos,irritas,irrita,atq; irritat,reuocat,& annullat, cæterisq; pœnis,
quas in præmissis casibus iura statuunt,semper saluis.

Hac schedula siue sententia lecta,prædictus Stephanus episcopus Doleñ. ex par
te ipsius synodi dixit in effectu: Quamuis in processu causæ huiusmodi nullus posset
defectus allegari,tamen sancta synodus prædicta ad superabundantem cautelam oēs
supplet defectus, si qui interuenissent. Ad quæ omnia & singula dominus præsidens
nomine totius concilij respondit,placet.

SESSIO TRIGESIMA OCTAVA.

DIE mercurij uigesimaoctaua supradicti mensis Iulij,Constantiæ in ecclesia
maiori fuit sessio publica solenniter celebrata. Et reuerendus pater domi
nus Nicolaus Assisinatensis missam de beata uirgine Maria celebrauit, re
uerendus uero pater dominus Ioannes episcopus Ostiensis sanctæ Roma
næ ecclesiæ cardinalis & uicecancellarius,huiusmodi sessioni præsedit: & letaniis & B
aliis orationibus & solennitatibus solitis lectis atq; peractis, uenerabilis uir dominus
Petrus de Lomburga legit quædam decreta tenoris subsequentis.

¶Decretum irritans pœnas latas contra ambasiatores Infantis Henrici.

Constantien, concilij sess.30. Sacrosancta generalis synodus Constantiensis in spiritusancto legitime congrega
ta,ex certis & iustissimis causis eandem sanctam synodum mouentibus,nuper omnes
processus tam super proprietate quàm possessione, priuationes etiam beneficiorum
quæ possidebant,& collationes alias de eisdem factas,aut excommunicationis uel sus
pensionis uel quascunq; alias sententias,in seu contra uenerabiles fratres & dilectos
ecclesiæ filios ambasiatores & procuratores charissimi ecclesiæ filij Ioannis regis Ca
stellæ, consanguineos & familiares eorum, à die primo mensis Aprilis anni domi
ni millesimi quadringentesimi decimisexti, citra factas aut promulgatas, irritauit &
cassauit,irritaq; & cassa denũciauit,statuitq; & decreuit ambasiatores prædictos,con
sanguineos uel familiares ipsorum,perinde ad statum pristinum reducẽdos,ac si pri
uationes,collationes,processus & aliæ sententiæ prædictæ,latæ aut promulgatæ mi
nime fuissent,etiam si super processibus, prouisionibus ac collationibus & sententijs E
prædictis aliquæ bullæ siue literæ apparent sub anteriori data, quæ tamen ante die
em prædictam non fuerant in partibus præsentatæ, & plenariæ executioni demanda
tæ. Volens itaq; eadem sancta synodus ex similibus causis mota,dilectos ecclesiæ fi
lios Vitalem de Scoto commendatorem de Caranaqua, & fratrem Ioannem de sanc
to Iacobo ordinis fratrum Minorum in theologia magistrum, & Barsiam de Ver
gara militem ordinis sancti Iacobi de Spata, ac Ioannem Alphonsi baccalaureum in
decretis, ambasiatores & procuratores dilecti ecclesiæ filij illustris Henrici Infantis
Aragoniæ, Siciliæ &c. ac dicti ordinis sancti Iacobi de Spata magistri simili fauore
prosequi,ac eadem quo ad præmissa prærogatiua gaudere,statutum & decretum,ir
ritationes & cassationes prædictas ad præfatos ambasiatores prædictorum Infantis
Henrici & magistri,& ad consanguineos & familiares ipsorum,decernit perinde ex
tendi,ac si in supradicto decreto aut statuto fuissent unà cum prædictis ambasiatori
bus regis Castellæ ac specialiter nominati.

¶Decretum reuocationis uocum,ambasiatoribus regis Aragonum concessarum.

Sacro

A Sacrosancta generalis synodus Constantiensis cum nuper in capitulis Narbonæ
concordatis inter cætera cautum fuerit,quod non ordinarentur,statuerentur,uel fie Constantien, cõcilij sess.20, capit.3.
rent aliqua directe uel indirecte concernentia aut tangentia dominos reges, princi
pes,prælatos & alios de obedientia Petri de Luna, olim Benedicti decimitertij nun
cupati,uel aliquem ipsorum,& post per hãc synodũ concessum fuerit ambasiatoribꝰ
& oratoribus charissimi ecclesiæ filij regis Aragonum præsentibus tunc & alijs uen
turis,etiam per modum conuentionis & pacti,quod dicti oratores in natione Hispa
nica hoc durante concilio haberent uocem tantæ uirtutis & autoritatis, quantæ es Constantien, cõcilij sess. 20. titulo,Concessio uocum ambasiatorũ &c.
sent uoces omnium prælatorum & ecclesiasticarum personarum regnorum & ter
rarum dicti regis, quæ possidet citra & ultra mare, quæ ad generale concilium sunt
assuetæ uocari,cum protestatione tamen hincinde facta,quod præmissa intelligeren
tur concessa sine præiudicio dictorum capitulorum,prout in decreto desuper confe
cto latius continetur. Verum cum ambasiatores charissimi ecclesiæ filij regis Portu
galiæ illustris, publicè concessioni huiusmodi se opposuerint,& cum de huiusmodi
concessione tractaretur & timeretur, quod aduenientibus ambasiatoribus charissi
mi ecclesiæ filij regis Castellæ, ipsi uerisimiliter de huiusmodi concessione siue de
B creto turbarentur & conquererentur, prout iam super hoc grauem exposuere que
relam,asserentes huiusmodi concessionis obseruantiam in eorum tendere læsionem
ac sui honoris non modicum præiudicium,& fore contra capitula prædicta concor
data,pendentecq; huiusmodi tractatu,præfati ambasiatores regis Aragonum sæpius
in effectu dixerunt,& asseruerunt,quod dictos ambasiatores regis Castellæ redderẽt
contentos,& cum eisdem super hoc bene concordarent,& cõtra eorum uolũtates di
ctis uocibus uti nollent, propter hoc & rationabiles alias causas,attento etiam quòd
ex hac quæstione agenda in hac synodo,differri & impediri possent, prout hactenus
nonnulla bonum unionis ecclesiæ concernentia, retardata & dilata fuerunt. Eadẽq;
sancta synodus uolens omnibus & per omnia eisdem capitulis inhærere, & unum
quenq; in sua iustitia conseruare,pro bono pacis & concordiæ partium prædictarum
ac nationis Hispanicæ & suppositorum eiusdem, ex certa scientia decernit & decla
rat,quod ambasiatores regis Aragonum prædictis uocibus prælatorum & aliorum
abscntium,qui ad concilium consueuerunt euocari,quæ eisdem concessæ fuerunt,ex
tra Hispaniam(ut præfertur)uti nullo modo possint, nec debeant in natione Hispa al, Hispania.
nica supradicta, sed quod singulæ ambasiatæ regum Castellæ, Aragoniæ,Portuga
C liæ & Nauarræ habeant & repræsentent in natione prædicta uoces omnium præla
torum & aliorum absentium,qui consueuerant ad cõcilium euocari solum,& regno
rum duntaxat & dominiorum suorum quæ habent in Hispanica natione.

Quo lecto decreto,Sperans in deo,unus de ambasiatoribus regis Aragonum,in
medio surgens,dictumq; decretum in nationibus non fuisse positum allegans,de nul
litate ipsius decreti fuit protestatus,& ex post nationum quatuor præsidentes expres
se dixerunt,& retulerunt,huiusmodi decretum in nationibus fore lectum,& ipsis na
tionibus placuisse ut legeretur. Et tunc reuerendissimus pater dominus Ioannes epi
scopus Ostiensis huiusmodi sessionis præsidens,nomine totius synodi super omnibus
præmissis,placet,respondit.

SESSIO TRIGESIMANONA.

ANNO à natiuitate domini millesimo quadringentesimo decimoseptimo,
indictiõe decima,die uero sabbati nona mensis Octobris,Cõstantiæ in eccle
sia maiori in loco solito fuit tẽta & celebrata sessio publica,in qua reuerendis
simus pater dominus archiepiscopus Viennensis missam de spiritusancto celebrauit,
reuerendissimus uero pater & dominus,dominus Ioannes episcopus Ostiensis sanctæ
Romanæ ecclesiæ cardinalis & uicecancellariꝰ,huiusmodi sessioni præsedit. Lectisq;
letaniis & aliis deuotis orationibus legi solitis, cum euangelio secundum Lucam,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Lucæ 6.e Estote misericordes,sicut & pater uester misericors est,reuerendissimus pater domi D
nus Bartholomæus archiepiscopus Mediolanensis ambonem ascendit, legit & pu
blicauit decreta quæ sequuntur.

¶ De conciliis generalibus & prouisione erga futura schismata.

Frequens generalium cõciliorum celebratio,agri dominici cultura est præcipua,
quæ uepres,spinas & tribulos hæresum & errorum & schismatum extirpat, excel-
sus corrigit, deformata reformat, & uineam domini ad frugem huberrimæ fertili-
tatis adducit. Illoꝝ uero neglectꝰ,ꝓmissa disseminat aque fouet:hæc præteritoꝝ tem
poꝝ recordatio & præsentium consideratio,ante oculos nostros ponunt. Ea propter
hoc edicto perpetuo sancimus, decernimus & ordinamus,ut amodo concilia gene-
ralia celebrentur,ita quod primum à fine huius concilij in quinquennium immediate
te sequens, secundum uero à fine illius immediate sequentis concilij in septennium,
& deinceps de decennio in decennium perpetuo celebrentur, in locis quæ summus
pontifex per mensem ante finem cuiuslibet concilij approbante & consentiente con-
cilio,uel in eius defectum ipsum concilium deputare & assignare teneatur, ut sic per
quandam continuationem semper aut concilium uigeat, aut per termini pendentiam
expectetur,quem terminum liceat summo pontifici de fratrum suorum sanctæ Ro- E
manæ ecclesiæ cardinalium consilio,ob emergentes forte casus abbreuiare,sed nulla-
tenus prorogetur. Locum autem pro futuro celebrando concilio deputatum,absque
cuidenti necessitate non mutet. Sed si forte casus aliquis occurreret,quo necessarium
uideretur,ipsum locum mutari,puta obsidionis,guerrarum,pestis aut similis,tunc li
ceat summo pontifici de prædictorum fratrum suorum aut duarum partium ipso-
rum consensu atque subscriptione, alium locum prius deputato loco uiciniorem &
aptum,sub eadem tamen natione,surrogare,nisi idem uel simile impedimentum per
totam istam nationem uigeret, tũc ad aliquem alium uiciniorem locum alterius nati
onis aptum huiusmodi concilium poterit conuocari, ad quem prælati & alij qui ad
concilium solent conuocari,accedere teneantur, ac si à principio locus ille fuisset de-
putatus: quam tamen loci mutationem uel termini abbreuiationem per annum ante
præfixum terminum teneatur summus pontifex legitime & solenniter publicare &
intimare,ut ad ipsum cõcilium celebrandũ p̃dicti possint statuto termino cõuenire.

¶ Prouisio aduersus schismata futura.

Si uero(quod absit) in futurum schisma oriri contingeret,ita quòd duo uel plu- F
res pro summis pontificibus se gererent, à die qua ipsi duo uel plures insignia pon-
tificatus publice assumpserint, seu ministrare cœperint, intelligatur ipso iure termi-
nus concilij tunc forte ultra annum pendens, ad annum proximum abbreuiatus.
Ad quod omnes prælati & cæteri qui ad concilium ire tenentur, sub pœnis iuris &
alijs per concilium imponendis,absque alia uocatione conueniant,necnon Imperator
cæteriq; reges & principes uel personaliter, uel per solẽnes nuncios,tanquam ad cõ-
mune incendium extinguendum per uiscera misericordiæ domini nostri Iesu Chri-
sti ex nunc exhortati,concurrant. Et quilibet ipsorum pro Romano põtifice se geren
tium,infra mensem à die qua scientiam habere potuit,alium uel alios assumpsisse pa-
patus insignia,uel in papatu administrasse,teneatur sub interminatione maledictionis
æternæ & amissione iuris,si quod forte sibi quæsitum esset in papatu, quã ipso facto
incurrat,& ultra hoc ad quaslibet dignitates actiue & passiue sit inhabilis,concilium
ipsum ad terminum anni prædictum in loco deputato prius indicere, & publicare
ad celebrandum, & per suas literas competitori uel competitoribus ipsum uel ipsos
prouocando ad causam,& cæteris prælatis ac principibus,quantum in eo fuerit,inti-
mare, necnon termino præfixo sub pœnis prædictis ad concilij locum personaliter
se trãsferre, nec inde discedere,donec per concilij causa schismatis plenarie sit finita

A hoc adiuncto, quod nullus ipsorum contendentium de papatu, in ipso concilio ut
papa præsideat: quinimmo ut tanto liberius & citius ecclesia unico & indubitato pa-
store gaudeat,sint ipsi omnes de papatu contendentes,postquam ipsum concilium in-
ceptum fuerit, autoritate huius synodi ipso iure ab administratione suspensi, nec eis
aut eorum alteri,donec causa ipsa per concilium terminata fuerit, quomodolibet a-
quoquam sub pœna fautoriæ schismatis obediatur. Quod si forte electionem Roma
ni pontificis per metum (qui caderet in constantem uirum) seu impressionem de
cætero fieri contingat, ipsum decernimus nullius efficaciæ uel momenti, nec posse
per sequentem consensum, etiam metu prædicto cessante, ratificari uel approbari:
non tamen liceat cardinalibus ad aliam electionem procedere,nisi ille sic electus for-
te renunciet, uel decedat, donec per generale concilium de electione illa fuerit iudi-
catum. Et si procedant,nulla sit electio ipso iure, sintq; secundo eligentes & electus
(si ipse papatui se ingesserit)omni dignitate & statu etiam cardinalatus & pontifica-
li ipso iure priuati,& inhabiles de cætero ad eosdem,ac etiam ad papalem. Nec eti-
am in aliquo eidem secundo electo, ut papæ sub pœna fautoriæ schismatis obediatur
quoquo modo:& eo casu concilium de electione papæ prouideat illa uice, sed liceat,
imò teneantur electores omnes, aut maior pars ipsorum, quàm cito fine persona-
rum periculo poterunt (etiam si periculum omnium bonorum immineat) transfe-
rre se ad locum tutum, & metum prædictum allegare coram notarijs publicis &
B notabilibus personis ac multitudine populi in loco insigni, ita tamen quòd allegan-
tes metum huiusmodi, habeant in ipsius metus allegatione exprimere speciem &
qualitatem dicti metus,& iurare solenniter,quòd metus taliter allegatus sit uerus,&
credunt se ipsum posse probare, & quod per malitiam seu calumniam huiusmodi
metum non proponunt,nec ultra proximum futurum concilium ullo modo possit
differri allegatio dicti metus. Teneantur insuper postquam se transtulerint, & me-
tum allegauerint,modo prædicto prouocare sic electum ad concilium, quod concili
um si ultra annum pendeat à die prouocationis huiusmodi,intelligatur ad annum,ut
supra, ipso iure terminus breuiatus. Et nihilominus electus ipse sub pœnis prædi-
ctis & cardinales prouocantes sub pœna amissionis cardinalatus & omnium benefi-
ciorum suorum,quam ipso facto incurrant,infra mensem à die prouocationis con-
cilium ipsum (ut supra dicitur) indicere & publicare, & quàm citius poterunt in-
timare,ac cardinales ipsi cæteriq; electores ad locum concilij tempore conuenienti
personaliter se transferre, & usque ad finem causæ expectare. Teneantur quoque
prælati cæteriq;,ut supra, ad conuocationem cardinalium tantum, si forte sic electus
conuocare cessaret, accedere, qui sic electus, in concilio ipso non præsideat, quin-
C immo sit à termino initiandi concilij ipso iure ab omni administratione papatus sus-
pensus, nec sibi à quoquam sub pœna fautoriæ schismatis quomodolibet obediatur.
Quod si infra annum ante diem indicti concilij contingant supradicti casus,uidelicet
quòd plures gerant se pro papa,uel quòd unus per metum uel impressionem eliga-
tur,censeantur ipso iure tam se gerentes pro papa,quàm electus per metum seu im-
pressionem,& cardinales ad dictum concilium prouocati,teneanturque in ipso con-
cilio comparere personaliter,causam exponere,& iudicium concilij expectare. Sed
si dictis casibus occurrentibus, contingat forte casus aliquis, quo necessarium sit lo-
cum concilij mutare,ut obsidionis,guerræ aut pestis uel similis, teneantur nihilomi
nus tam omnes supradicti quàm omnes prælati cæteriq; qui ad concilium ire tenen
tur, ad locum proximiorem (ut præmittitur) qui sit habilis ad concilium, conueni
re. Possitq; maior pars prælatorum,q infra mẽsem ad locum certum declinauerint,il
lum sibi & alijs pro loco concilij deputare. Concilium autem(ut præfertur)conuoca
tum & congregatum, de huiusmodi schismatis causa cognoscens, & in contumacia
electorum seu gerentium se pro papa uel cardinalium (si forte uenire neglexerint)
litem dirimat,atque causam diffiniat, ac culpabiles in schismate procurando seu nu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

triendo, uel in administrando seu obediendo, & administrantibus fauendo, seu contra interdictum superius eligendo, uel calumnioſe allegando metum, etiam ultra prædictas pœnas, cuiuſcunque ſtatus, gradus aut præeminentiæ exiſtant eccleſiaſticæ uel mundanæ, ſic puniat, ut uindictæ rigor luceat cæteris in exemplum. Verum metus ſeu impreſſionis moleſtia in electione papæ eo formidoloſius euitetur, quo toti Chriſtianitati lamẽtabilius eorum incuſſio ſeu factio perpetratur, ultra prædicta duximus ſpecialiter ſtatuendum, quòd ſi quis huiuſmodi metum uel impreſſionem aut uiolentiam electoribus ipſis aut alicui ipſorum in electione papæ intulerit, ſeu fecerit, aut fieri procurauerit, uel factum ratum habuerit, aut in hoc conſilium dederit uel fauorem, facientes ſcienter receptauerit, uel defenſauerit, aut negligens in executione pœnarum inferius nominatarum extiterit, cuiuſcunque ſtatus, gradus aut præeminentiæ fuerit, etiam ſi Imperiali, regali, pontificali uel alia quauis eccleſiaſtica aut ſeculari præfulgeat dignitate, illas pœnas ipſo facto incurrat, quæ in conſtitutione felicis recordationis Bonifacij papæ octaui, quæ incipit, felicis, continentur, illiſq; effectualiter puniatur. Ciuitas uero (quod abſit) etiam ſi urbs Romana fuerit, ſeu alia quæuis uniuerſitas, quæ talia facienti auxilium uel conſilium dederit aut fauorem, uel infra menſem ſaltem taliter delinquentem (prout tanti facinoris enormitas exegerit, & facultas ei affuerit) non duxerit puniendum, eo ipſo eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto. Et nihilominus præter dictam urbem pontificali ut ſupra ſit dignitate priuatus, non obſtãtibus priuilegijs quibuſcunque. Volumus inſuper, quòd in fine cuiuſlibet generalis concilij hoc decretum ſolenniter publicetur, necnon quandocunque & ubicunque Romani pontificis electio imminebit facienda, ante ingreſſum conclauis legatur, & publice intimetur.

¶ Forma de profeſſione papæ facienda.

Quanto Romanus pontifex eminentiori inter mortales fungitur poteſtate, tanto clarioribus ipſum decet fulciri fidei uinculis, & ſacramentorum eccleſiaſticorum obſeruandis ritibus alligari. Ea propter ut in futurum Romanis pontificibus in ſuæ creationis primordijs & ſingulari ſplendore luceat plena fides, ſtatuimus & ordinamus, quòd deinceps quilibet in Romanum pontificem eligendus, antequam ſua electio publicetur, coram ſuis electoribus publice confeſſionem & profeſſionem faciat infraſcriptas.

In nomine ſanctæ & indiuiduæ trinitatis, patris & filij & ſpiritus ſancti, Amen. Anno à natiuitate domini millefimo &c. ego N. electus in papam, omnipotenti deo cuius eccleſiam ſuo præſidio regendam ſuſcipio, & beato Petro apoſtolorum principi corde & ore profiteor, quàm diu in hac fragili uita cõſtitutus fuero, me firmiter credere & tenere ſanctam fidẽ catholicam, ſecundum traditiones apoſtolorum, generalium conciliorum, & aliorum ſanctorum patrum, maxime autem ſanctorum octo conciliorum uniuerſalium, uidelicet primi Niceni, ſecundi Conſtantinopolitani, tertij Epheſini, quarti Calcedonenſis, quinti & ſexti Conſtantinopolitanorum, ſeptimi item Niceni, octaui quoque Conſtantinopolitani, necnon Lateranenſis, Lugdunenſis & Viennenſis generalium etiam conciliorum. Et illam fidem uſque ad unum apicem immutilatam ſeruare, & uſque ad animam & ſanguinem confirmare, defenſare, & prædicare, ritum quoque pariter ſacramentorum eccleſiaſticorum catholicæ eccleſiæ traditum, omnimode proſequi & obſeruare. Hanc autem profeſſionem & confeſſionem meam per notarium ſcriniarium ſanctæ Romanæ eccleſiæ me iubente ſcriptam, propria manu ſubſcripſi, & tibi omnipotenti deo puramente & deuota conſcientia ſuper tali altari &c. ſynceriter offero in præſentia talium &c. Datum &c.

¶ Ne prælati transferantur inuiti.

Cum

A Cum ex prælatorum tranſlationibus eccleſiæ ipſæ de quibus tranſferuntur, plerunque grauibus in ſpiritualibus & temporalibus ſubiaceant diſpendijs & iacturis, prælati quoque nonnunquam iura & libertates eccleſiarum ſuarum tranſlationis formidine non adeo ſolerter ut aliàs proſequantur, ne ad importunitatem quorundam, quæ ſua & non quæ IESV CHRISTI quærentium, Romanus pontifex ſorſan ut homo facti neſcius, in huiuſmodi circunueniatur, aut aliàs leuiter inclinetur, præſentibus ſtatuimus & ordinamus, inuitorum epiſcoporum & ſuperiorum tranſlationes abſque magna & rationabili cauſa, quæ uocata parte cognita fuerit, & deciſa de conſilio ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium, uel maioris partis eorundem & cum ſubſcriptione, de cætero fieri non debere: Inferiores uero, ut abbates, aliſq; perpetuo beneficiati, inuiti abſque iuſta & rationabili cauſa cognita, amoueri ſeu priuari non debeant. Adijcientes, q̃ in mutationibus abbatum ſubſcriptio cardinalium interueniat, ſicut in epiſcopis eſt præmiſſum, ſaluis conſtitutionibus, conſuetudinibus & priuilegijs eccleſiarum, monaſteriorum & ordinum quorumcunq;. Philip. 2. c

¶ De ſpolijs & procurationibus.

B Cum per papam facta reſeruatio & executio & perceptio procurationum, ordinarijs & aliſs inferioribus prælatis debitarum ratione uiſitationis, necnon & ſpoliorum decedentium prælatorum aliorumq; clericorum, grauia eccleſijs, monaſterijs & aliſs beneficijs eccleſiaſticiſq; perſonis afferant detrimenta, præſenti declaramus edicto, rationi fore conſentaneum & reipublicæ accommodum, tales per papam reſeruatiões, ac per collectores & alios autoritate apoſtolica deputatos ſiue deputandos, exactiones ſeu perceptiones de cætero nullo modo fieri ſeu attentari, quinimmo procurationes huiuſmodi ac quorumcunque prælatorum, cardinalium etiam uel ipſius papæ familiarium, officialium & aliorum quorumuis clericorum, in curia Romana uel extra, ubicunque & quandocunque decedentium, ſpolia ſeu bona eorum mortis tempore reperta, plene & libere pertineant illis, & per illos recipiantur, quibus aliàs, præfatis reſeruationibus, mandatis & exactionibus ceſſantibus, competerent & pertinere deberent, prælatis etiam inferioribus & aliſs huiuſmodi ſpoliorum exactiones præter & contra iuris communis formam fieri interdicimus, conſtitutione tamen felicis recordationis Bonifacij papæ octaui, quæ incipit, Præſenti, ſuper hoc edita ſpecialiter, in ſuo robore duratura. Poſt hæc autem uenerabilis uir magiſter Petrus de Lomburga legit decretum tenoris ſubſequentis. C

¶ Poteſtas diffiniendi poſſeſſorium cauſæ epiſcopatus Cumanenſis.

Sacroſancta & generalis ſynodus Conſtantienſis uniuerſalem dei eccleſiam repræſentans, uenerabilibus fratribus Placenſi, Piſtorienſi & Vaurenſi epiſcopis, quos aliàs ad audiendum cauſam & cauſas ac querelas ad nos deuolutas ſeu deductas, & deuoluendas ſeu deducendas deputauimus etiam eccleſiarum cathedralium, uſque ad diffinitiuam ſententiam excluſiue, quam in cauſis ipſarum eccleſiarum cathedralium nobis reſeruauimus, ut cauſam ſuper poſſeſſorio iudicio eccleſiæ Cumanenſis, & pertinentibus ad eandem, inter uenerabilem fratrem Antonium epiſcopum Cumanenſem agentem ex una, & dilectos eccleſiæ filios canonicos & capitulum & fratrem Franciſcum de * Crinellis ordinis Minorum, pro electo dictæ eccleſiæ ſe gerentem defendentes partibus ex altera, quæ coram ipſis pendet indeciſa, habentes ſtatum cauſæ huiuſmodi pro ſufficienter expreſſo, ac non ualentes diuerſis occupati negocijs finali deciſioni eiuſdem intendere finali ſententia, uocatis ſecum aliquibus, terminare ualeant, plenariam concedimus facultatem. Quibus ſic lectis, dominus Iohannes epiſcopus Oſtienſis cardinalis præſidens, nomine totius concilij reſpondit per uerbum, placet. * al. Cunellis

Universidad de Deusto
Biblioteca

SESSIO QVADRAGESIMA.

DIE ſabbati trigeſima ſupradicti menſis Octobris, fuit celebrata generalis ſeſſio in maiori eccleſia Conſtantienſi. Pro cuius quidem ſeſſionis introductione reuerendiſſimus pater dominus Iordanus epiſcopus Albanenſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis, de Vrſinis uulgariter nuncupatus, miſſam de ſpiritu ſancto celebrauit, reuerendiſſimus uero dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis & uicecācellarius pontificalibus indutus, huiuſmodi ſeſſioni præſedit. Lectiſq; letaniis & aliis orationibus in ſeſſionibus legi ſolitis, reuerendiſſimus pater dominus Guillermus tituli ſancti Marci preſbyter cardinalis, quædam decreta publice legit ſub his uerbis:

¶ Reformationes fiendæ per papam unà cum concilio antequam concilium diſſoluatur.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ſtatuit & decernit, quòd futurus Romanus pontifex per dei gratiam de proximo aſſumendus, cum hoc ſacro concilio uel deputandis per ſingulas nationes, debeat reformare eccleſiam in capite & in membris, & curiam Romanam ſecũdum æquitatem & bonum regimen eccleſiæ antequam hoc concilium diſſoluatur, ſuper materiis articulorum aliàs per nationes in reformatorio oblatorum, quæ ſequuntur: Primo, de numero, qualitate & natione dominorum cardinalium. Item de reſeruationibus ſedis apoſtolicæ. Item de annatis, communibus ſeruitiis & minutis. Item de collationibus beneficiorum & gratiis expectatiuis. Item de confirmationibus electionum. Item de cauſis in Romana curia tractandis uel non. Item de appellationibus ad Romanã curiam. Item de officiis cancellariæ & pœnitẽtiariæ. Item de exemptionibus & incorporationibus tempore ſchiſmatis factis. Item de cõmendis. Item de fructibus medii temporis. Item de non alienandis bonis Romanæ eccleſiæ. Item propter quæ & quomodo papa poſſit corrigi, & deponi: Item de extirpatione Simoniæ. Item de diſpenſationibus. Item de prouiſione papæ & cardinalium. Item de indulgentiis. Item de decimis. Hoc adiecto, q; facta per nationes deputatione prædicta, liceat aliis de licentia papæ libere ad propria remeare.

P II. III. IIII. V. VI. VII. VIII. IX. X. XI. XII. XIII. XIIII. XV. XVI. XVII. XVIII.

¶ Quod procedatur ad electionem Romani pontificis, abſentia cardinalium Petri de Luna non obſtante.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis, attendens ea quæ iam dudum Narbonæ pro unione eccleſiæ de admittendis eadem ſynodo cardinalibus obedientiæ Petri de Luna, olim Benedicti decimitertii in ſua obedientia nuncupati, concordata fuerunt, quodq; poſt notoriam electionem dicti Petri de Luna præfati cardinales dudum ſecundum eadem concordata ante electionem huiuſmodi uocati, infra tres menſes & amplius à die electionis prædictæ expectati non uenerunt, ſtatuit & decernit fore ad electionem Romani pontificis iuxta decernenda per eandem ſynodum, eiuſdem ſynodi autoritate procedendum, ipſorum abſentia non obſtante: quos, ſi ante conſummatam electionem futuri ſummi pontificis uenerint, & eidem concilio adhæſerint iuxta diſpoſitionem iuris & decernenda per concilium, unà cum aliis ad electionem prædictam admittendos eſſe declarat.

¶ De modo & forma eligendi papam.

Ad laudem, gloriam & honorem omnipotentis dei, & ad pacem & unitatem uniuerſalis eccleſiæ ac totius populi Chriſtiani, ut electio futuri Romani & ſummi pontificis proxime celebranda, firmiori autoritate & plurium roboretur aſſenſu, & ne, attento ſtatu eccleſiæ ſuper dicta electione in poſterum ulla retractio, ullúſue ſcrupulus in mentibus hominum relideat, ſed ex illa ſequatur unio certa, uera, pleniſſima

A ma & perfecta fidelium, ſacroſancta ſynodus Conſtantienſis, cõmuni utilitate penſata, de ſpeciali & expreſſo conſenſu & uoluntate concordi ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium, in eadem ſynodo perſonaliter exiſtentium & collegii eorundem ac cõmium nationum præſentis concilii, ordinat, ſtatuit & decernit, quòd hac uice duntaxat ad eligendum Romanum & ſummum pontificem, unà cum cardinalibus ſex prælati uel aliæ honorabiles perſonæ eccleſiaſticæ in ſacris ordinibus conſtitutæ de qualibet natione in eadem ſynodo pro tunc exiſtentes, quos ſeu quas quælibet ipſarum nationum pro ſe ad hoc infra decem dies duxerit eligendas, ipſis cardinalibus adiungantur. Quibus omnibus eadem ſynodus eligendi Romanum pontificem ſecundum formam hic expreſſam (quatenus opus eſt) tribuit poteſtatem, uidelicet quòd ille abſque ulla exceptione ab uniuerſali eccleſia Romana pontifex habeatur, qui à duabus partibus cardinalium in conclaui exiſtentium, & à cuiuſlibet nationis duabus partibus eiſdem cardinalibus adiungendorum & tunc adiunctorum, electus fuerit & receptus, quodq; non ualeat electio, nec electus pro ſummo pontifice habeatur, niſi duæ partes cum cardinalibus ad eligendum adiungendorum & tunc adiunctorum, conſentiant & conſenſerint in Romanum pontificem eligendum. Sta-
B tuit inſuper, ordinat & decernit, quòd uota quorumcunque in electione huiuſmodi emittenda, ſint nulla niſi (ut præmittitur) duæ partes cardinalium & duæ partes cuiuſlibet nationis adiungendorum & tunc adiunctorum prædictorum, præſentialiter ſeu per acceſſionem in unum concurrant. Hoc etiam adiecto, quòd prælati & alii cum cardinalibus ipſis ad electionem huiuſmodi adiungendi & tunc adiuncti, omnes & ſingulas cõſtitutiones apoſtolicas etiam pœnales, circa electionem Romani pontificis editas, atque conſuetudines obſeruati conſuetas, quemadmodum ipſi cardinales obſeruare teneantur, & ad illorum obſeruantiam aſtringantur. Teneantur inſuper iurare, & iurent dicti electores & cardinales & alii antequam ad electionem procedant, quòd in huiuſmodi electionis negocio attendant, quod eis imminebit (cum de creatione agitur uicarii IESV CHRISTI, ſucceſſoris beati Petri, uniuerſalis rectoris eccleſiæ, gregis dominici directoris) puris & ſynceris mentibus (& quantum credant publicæ utilitati uniuerſalis eccleſiæ proficere) omni cuiuſcunque nationis perſonæ uel alio inordinato affectu, odio, gratia uel fauore abiectis proceC dent, ut eorum miniſterio de utili & idoneo uniuerſali eccleſiæ paſtore prouideatur. Ordinat inſuper, ſtatuit & decernit eadem ſancta ſynodus, quòd infra decem dies ex nunc continue numerandos, quos decem dies omnibus & ſingulis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus præſentibus & abſentibus & cæteris electoribus ſupradictis, attenta Romanæ eccleſiæ notoria uacatione, ad intrandum conclaue in hac ciuitate Conſtantienſi in maiori domo communitatis eiuſdem ciuitatis ad hoc iam ordinata, præfigit & aſſignat, præfati electores, cardinales & alii ſupradicti intrent ipſum conclaue ad electionem huiuſmodi celebrandam, cæteraq; faciendum, obſeruandum & proſequendum, quemadmodum in cæteris, præter præmiſſa de cardinalibus & aliis in electione Romani pontificis iura ſtatuunt & decernit, quæ omnia, præmiſſis obſeruatis, uult eadem ſancta ſynodus in ſuo robore permanere. Hanc autem formam & hunc modum electionis approbat, ordinat, ſtatuit, ac decernit pro hac uice, & ad omnẽ ſcrupulum ſubmouendum eadem ſancta ſynodus omnes & ſingulos in eadem ſynodo præſentes & uenturos, qui eidem ſynodo adhærebunt, ad omnes actus legitimos in eadem ſynodo agendos, actiue & paſſiue (quatenus opus eſt) habilitat & habiles eſſe declarat, cæteris eiuſdem concilii decretis ſemper ſaluis, ſupplens omnes defectus (ſi qui forſan interuenerint) in præmiſſis, apoſtolicis etiam & generalibus conciliis editis, & aliis conſtitutionibus non obſtantibus quibuſcunque. Quibus decretis ſic lectis, dominus Ioannes epiſcopus Oſtiẽſis cardinalis huiuſmodi ſeſſionis præſidens, ipſius ſynodi nomine reſpondit, placet.

SESSIO QVADRAGESIMA PRIMA.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DIE lunæ octaua mensis Nouembris, anno à natiuitate domini millesimo D quadringentesimo decimoseptimo, indictione decima, fuit tenta sessio generalis in maiori ecclesia Constantiensi. Pro cuius sessionis introductione reuerendissimus pater dominus Guillermus tituli sancti Marci sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, missam de spiritusancto, serenissimo principe domino Sigismundo Romanorum rege cum insignijs regalibus interueniente, deuote celebrauit. Et missa finita, dominus Iacobus episcopus Laudensis, solennem
4. Reg. 10. a fecit sermonem ad synodum, assumens pro themate, Eligite meliorem. Reuerendissimus uero pater dominus Ioannes episcopus Ostiensis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis huic sessioni præsedit. Letanijs igit lectis, alijsq; in sessionibus legi solitis, cum
Ioānis. 14. b euangelio secundum Ioannem, Si diligitis me, mandata mea seruate, dominus Petrus de Lomburga licentiatus in decretis, stans in ambone solito, quandam constitutionem felicis recordationis Clementis papæ sexti, & alia quæ sequuntur legit huiusmodi sub tenore.

¶Constitutio Clementis papæ sexti, super modo & forma tenendis super uictualibus cardinalium in conclaui existentium.

Clemens episcopus seruus seruorum dei ad perpetuam rei memoriam. Licet in E constitutione a felicis re. Gregorio papa decimo prædecessore nostro super electiõe Romani pontificis edita in concilio Lugdunẽsi, inter cætera caueatur expresse, quòd si eundem pontificem in ciuitate, in qua cum sua curia residebit, diem claudere contingat extremum, cardinales in palatio in quo idem pontifex habitabat, omnes conueniant, & in eo singuli singulis tantummodo, nisi illi quibus ex patenti necessitate duo permittuntur haberi, contenti seruientibus clericis uel laicis, (prout elegerint) unum conclaue, nullo intermedio pariete uel alio uelamine, inhabitent in communi: Et quòd diebus certis, non facta prouisione de pastore decursis, panis, uinum & aqua tantum eisdem cardinalibus, donec subsequetur prouisio, ministretur: Quia tamen, sicut frequenti multorum assertione & in cardinalatu constitutorum percepimus, nonnulli ex cardinalibus in obseruatione constitutionis ipsius grauati aliàs nimirum extiterunt, multi quoq; ex ipsis duos in conclaui prædicto habuerint seruientes, non absque scrupulo conscientiæ propter ambiguitatem dictorum uerborum, uidelicet quibus ex patenti necessitate duo permittuntur haberi, in dicta constitutione (ut præmittitur) contentorum, nos prouidere super his cupientes, ex his & certis F aliijs causis rõnabilibus, quæ nostrũ ad id animũ induxerũt, rigorẽ constitutionis ipsius & etiam ad fratrum nostrorũ supplicationem, in his prouidimus temperandum, autoritate apostolica statuentes, quòd cardinales postquam conclaue huiusmodi seu clausuram pro dicta celebranda electione intrauerint, singuli duos seruientes tantum clericos uel laicos prout duxerint eligendos, ac etiam singulis præter panem, uinum & aquam in prandio & in cœna duntaxat unum ferculum seu missum carnium unius speciei tantummodo, aut piscium seu ouorum, cum uno potagio de piscibus uel carnibus principaliter non confectis & decentibus salsamentis habere ualeant ultra carnes salitas, & herbas crudas, ac caseum, fructus siue electuaria, ex quibus tamen nullum specialiter ferculum conficiatur, nisi ad condimentum fieret uel saporem. Nullus uero eorum de alterius ferculo uesci possit. Liceat etiam eis ex decentia honestatis habere in clausura huiusmodi, cum in lectis causa quiescendi uel dormiendi esse uoluerint duntaxat, intermedia seu uelamina simplicium tantummodo cortinarum, prædictis & felicis recordationis Clementis papæ quinti prædecessoris nostri & aliijs constitutionibus apostolicis contrarijs, quibus per hoc in aliijs derogare nolumus, non obstantibus quibuscunque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis & uoluntatis infringere, uel ei ausu teme

A temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationẽ omnipotẽtis dei & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Auinione, octaua idus Decembris, pontificatus nostri anno decimo.

¶Capitula iuranda per electores Romani pontificis & custodes conclauis.

Ista sunt, quæ cardinales & alij electores Romani pontificis in concilio generali Constantiensi obseruare, & custodes iurare & facere obseruari tenentur, & ad quæ non ultra compelli possint per custodes conclauis.

Primo, quod infra decem dies à die iam lati per concilium decreti intrent conclaue, uidelicet hodie die lunæ octaua mensis Nouembris infra occasum solis.

Secundo, quod quilibet non habeat ultra duos seruientes clericos uel laicos, quos duxerit eligendos, & simpliciter permittantur duos habere per constitutionem Clementis sexti, licet in constitutione, Vbi maius, non liceret habere duos, nisi ex patenti necessitate.

Tertio, quòd in conclaui simul inhabitent nullo medio pariete uel alio uelamine, nisi quando dormient uel quiescent, & tunc licet habere inter media seu uelamina duntaxat simplicium cortinarum, quæ cortinæ conceduntur per dictam constitutionem Clementis sexti.

B Quarto, ita claudatur conclaue, reseruato aditu ad secretam cameram, quòd nullus postquam inclusi fuerint, intrare ualeat uel exire. Nullus ad eosdem electores adiutus pateat, uel facultas secrete loquendi aliquid cum eis, nec ipsi aliquos ad se uenientes admittant, nisi de consensu omnium aliqui pro his quæ ad electionem pertinent, uocarentur.

Quinto, q̃ nulli liceat ad ipsos electores nuncium uel scripturam mittere.

Sexto, q̃ in ipso conclaui competens sit fenestra, per quam electoribus & seruitoribus uitæ necessaria ministrentur, per quam tamen nulli patere possit accessus.

Septimo, quòd in singulis diebus postquam conclaue intrauerint, præter panem, uinum & aquam in prandio unum duntaxat ferculum carnium unius speciei tantum aut piscium seu ouorum, cum uno potagio de piscibus seu carnib⁹ principaliter non confectis & decentibus salsamentis habere ualeant ultra carnes salitas & herbas crudas ac caseum, fructus seu electuaria, ex quibus tamen nullum specialiter ferculũ conficiatur, nisi ad condimentum fieret uel ad saporem. Et in istis cibis restringitur per Clementem sextum constitutio, Vbi maius, pro tribus primis diebus, quibus nulla ciborum erat limitatio, & pro sequentibus moderatur.

C Octauo, q̃ est de mente constitutionis, Vbi maius, par Clementinam, ne Romañ. q̃ nullus intrare compellitur conclaue, nisi omnes recusarent, qa tunc cogendi sunt.

Nono, q̃ uolentibus exire permittitur, sed si omnes exirent, papa non electo, rein trare compellantur, nisi quos excusat infirmitas: sed qui sine causa infirmitatis exierit, amplius non admittitur, nisi omnes (ut præmittitur) exirent.

Decimo, quòd exiens pro causa infirmitatis, ac etiam absentes, si superuenerint re integra, uidelicet antequam de papa sit prouisum, admittantur in conclaui, in statu in quo erit electionis negocium.

Custodes conclauis iurent, quòd præmissa omnia fine fraude & dolo inuiolabiliter faciant obseruari, neque cardinales & alios electores ultra præmissa coartabunt, nec permittent, aut aliquatenus finent per alios coartari. Item quòd eadem die omnes custodes, & maxime qui addentur ultra illos, quibus de iure cõpetit nominatim, deputentur per concilium, & iurent præmissa. Item uidetur, q̃ si dominus rex est præsens, debeat pro suæ maiestatis reuerentia ab eo sedente in sede sua per duos cardinales recipi iuramentum.

¶Nomina iurandorum.

Frede

Universidad de Deusto
Biblioteca

Fredericus marchio Brandenburgenſis, Guillermus comes de Hennenberg, Phi- D
lippus magiſter Rhodi, Bronorus de la Scala, Dominus Veronẽſis miles, Ioãnes Ray
mundi Floch comes de Cardona, Ferdinandus Petri de Ayala miles de Caſtella, Mar
tinus Ferdinandi miles, Raymundus Ayrmar miles, Bertholdus comes de Vrſinis,
Guntherus comes de Schuuartzburg, Ludouicus comes de Oettingen, Humber
tus de Sabaudia baſtardus miles, Hugo comes de Hauugheberg, Saucius miles, Sta
niſlaus miles, ambaſiatores regis Poloniæ. Quibus oĩbus ſic lectis, uenerabilis &
al. Clactiger egregius uir dominus Petrus Clantiger decretorum doctor, omnibus & ſingulis
perſonis ſupradictis præſentibus & intelligentibus, alta uoce capitula ſupradicta
per eos iuranda, de uerbo ad uerbum in teutonico ſermone ad intellectum expoſu
it. Quibus capitulis ſic ad intellectum expoſitis, duo ex reuerendiſſimis dominis
cardinalibus (prout ordinatum fuerat) ad ſereniſſimum principem dominum Si
giſmundum Romanorum regem in ſede ſua regia exiſtentem, unà cum libro euan-
geliorum & cruce ſancta acceſſerunt. Ipſeq; dominus Sigiſmundus Romanorum
rex tactis cruce & euangelio prædictis, in manibus dictorum dominorum cardina
lium prædicta capitula obſeruare iurauit. Quo iuramento præſtito, omnes & ſin-
guli prædicti ſingulatim ad pedes dicti domini præſidentis acceſſerunt, ibiq; tactis
corporaliter & cruce & euangelijs, in manibus eiuſdem præſidentis (ut præmitte
tur) dicta capitula firmiter obſeruare iurauerunt. Deinde reuerendus pater domi
nus Antonius epiſcopus Concordienſis, & Ludouicus de Palude abbas Treuorchi- E
enſis pro collegio cardinalium, Pãdulfus protonotarius de Albiano pro Italica, Theo
baldus archiepiſcopus Biſuntinenſis pro Gallicana, Nicolaus epiſcopus Merſebur-
genſis pro Germanica, Petrus epiſcopus Olorenſis pro Anglicana, decanus Segobi
enſis pro Hiſpanica nationibus, pro cuſtodia conclauis deputati, in manibus dicti præ
ſidẽtis tactis cruce & euangelijs prædictis (ut ꝓmittitur) iurauerũt. Quibus iuramen
tis ſic (ut præmittitur) præſtitis & receptis, reuerendus pater dominus Bartholomæ
us archiepiſcopus Mediolanenſis legit ſequens decretum ſub his uerbis:

¶ Decretum de electoribus Romani pontificis pro hac uice.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis exequendo eiuſdem ſynodi ordi-
nationem, decretum & ſtatutum nuper edita ſuper modo & forma electionis hac ui
ce Romani pontificis, ad eligendum eadem uice Romanum pontificem, adiungit re-
uerendiſſimis in CHRISTO patribus ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus ex eo-
rum uoluntate & conſenſu expreſſis, uenerabiles patres Ioannem patriarcham Con-
ſtantinopolitanum, Ioannem Rigenſem Germanicæ, Guillermum Bituricen-
ſem Gallicanæ, Nicolaum Guiſnenſem Germanicæ, Bartholomæum Mediola- F
nenſem Italicæ, Iacobum Turonenſem Gallicanæ archiepiſcopos, Ricardum Lon-
donienſem, Nicolaum Bathonienſem Anglicanæ, Didacum Conchenſem, Ioan-
nem Pacenſem Hiſpanicæ, Ioannem Gebennenſem Gallicanæ, Franciſcum Melfi-
tenſem, Henricum Feltrenſem Italicæ, Nicolaum Aquenſem Hiſpanicæ, Simonem
Tragurienſem Germanicæ, Ioannem Lichpheldenſem, Ioannem Noruicenſem An
glicanæ epiſcopos, ac dilectos eccleſiæ filios Iacobum Pennenſem electum Italicæ,
Robertum Cluniacenſem Gallicanæ, Thomam ſanctæ Mariæ Eboracenſem Angli-
canæ monaſteriorum abbates, Leonardum generalem ordinis Prædicatorum ſacræ
paginæ Italicæ, Thomam decanum Eboracenſem ſedis apoſtolicæ notarium An-
glicanæ, Pandulphum de Malateſtis archidiaconum Bononienſem Italicæ, Vualte-
rum Graſſi priorem Rhodi decretorum Gallicanæ, Philippum de Madalia archi-
diaconum pœnitentiarium in eccleſia Barchinonenſi ſacræ paginæ Hiſpanicæ, Lam
bertum de Stipite priorem de Berkenyo, Gundiſſaluum Garſiæ archidiaconum de
Bruneſta decretorum, Vualaſchum Petri utriuſque iuris Hiſpanicæ, Nicolaum de
Dinckelſpuel, Conradum de Suſato ſacræ paginæ doctores Germanicæ, natio-
num

A num prædictarum in eadem ſynodo exiſtentium & nominatorum, & per eaſdem
nationes quemlibet per ſe ad hoc electorum, præfatiſq; ſic (ut præmittitur) electis
& adiunctis, eligendi cum ipſis cardinalibus de eorum uoluntate & conſenſu expreſ-
ſis, Romanum & ſummum pontificem ſecundum formam ordinationis & decreti
præmiſſorum tribuit poteſtatem, ſupplens omnem defectum, ſi quis forſan in electi-
one prædictorum adiunctorum interuenerit. Quo decreto lecto, idem dominus
Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanenſis continuauit ſub his uerbis:

DECRETVM DE NON SPOLIAN-
do eligendum in papam.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis, ad perpetuã rei memoriam. Oĩs Geneſis 8. h
ætas ab adoleſcentia ſua prona eſt ad malum, ad id præſertim, ad quod cupiditatis &
auaritiæ ſtimulis incitatur. Fiunt autem & factæ ſunt leges, ut earum metu humana
refrenetur audacia, tutaq; ſit inter improbos innocentia, & refrenetur licentia, no- al. nocẽdi fa-
cendiq; facultas. Cum itaque nonnunquam eueniſſe comperimus, quòd electo Ro cultas.
mano pontifice, nonnulli ſub prætextu cuiuſdam abuſiuæ licentiæ, res & bona ſic ele-
B cti, quaſi culmine diuitiarum adepto, falſo prætendentes occupanti concedi, nedum
illius ſic electi, imò aliquando nonnullorum, quos electos eſſe mendaciter confin-
gunt, domos, res & bona illorum, necnon & aliquando bona cardinalium aut electo-
rum Romani pontificis & aliorum in loco conclauis exiſtentium, etiam uiolenter in-
uadunt, recipiunt, occupant, & tranſportant, lucrifacta exiſtimantes, ex quibus (ſi per-
mitterentur) plura pericula, ſcandala, rapinæ, furta & nonnunquam homicidia ſe-
querentur. Nos igitur tam ſceleratæ temeritatis & audaciæ uiam præcludere, &
huiuſmodi periculis & ſcandalis obuiare uolentes, præfatum damnantes ſceleratum
abuſum, talia fieri hoc edicto prohibemus, ſtatuentes quòd quicunque cuiuſcunque
ſtatus aut conditionis exiſtat, contra hoc præſumpſerit attentare, aut ad hoc auxilii
um, conſilium uel fauorem præbere, præter pœnas quas in uiolentos raptores & oc-
cupatores huiuſmodi, iura atque apoſtolicæ & imperiales conſtitutiones ſtatuunt,
eo ipſo excommunicationis ſententiam incurrat, à qua niſi per iſtam ſanctam ſyno-
dum aut futurum Romanum pontificem, præterquam in mortis articulo & facta ſa
C tisfactione, abſolui nequeat, & omni officio, beneficio, priuilegijs ac dignitate eccle-
aſtica & mundana, feudiſq; & rebus alijs, ſi quæ aut quas in Romana uel alijs eccleſijs
obtinebit, ſit priuatus, & inteſtabilis actiue & paſſiue exiſtat, ciuitas uero quæ in præ-
miſſis culpabilis fuerit, eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto, huic adĩcientes ſanctioni, ut
domini temporales, rectoreſq; & officiales ciuitatis uel loci ubi electionem Romani
pontificis contigerit celebrari, illa imminente, præmiſſa fieri ſub grauioribus pœ-
nis publice & realiter prohibeant, & prohibitionem diligenter faciant obſeruari, cæ-
teris conſtitutionibus circa talia editis, in ſuo robore duraturis.

¶ Decretum annullationis proteſtationum, conuentionum, necnon
ſuſpenſionis cauſarum & audientiæ litium.

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis ut purius, ſyncerius & liberius
ad electionem Romani pontificis proxime celebrandam procedatur, omnes & ſin-
gulas proteſtationes, quæ poſſint puritati, ſynceritati, libertati & efficaciæ electio-
nis huiuſmodi obuiare, necnon conuentiones, pactiones, promiſſiones, obligatio-
nes, iuramenta, condicta & intendimenta circa materiã electionis huiuſmodi factas
& facta, fiendas & fienda, ex abundanti damnat, reprobat, & annullat, execratur, put
etiam de iure ſunt nulla, mandans ſub obteſtatione diuini iudicij & ſub excommuni-
cationis pœna, quam in contrarium facientes uult & ſtatuit eo ipſo incurrere, & pcl
piens ne quis (ſi quis forſitan talia fecerit) illis utatur, aut illas uel illa obſeruet, cũ plus
deo placeant talium tranſgreſſores quàm obſeruatores, illoſq; ab illorum & illarum

obſerua

Universidad de Deusto
Biblioteca

obseruatione absoluit,& liberat,ac liberos & absolutos esse declarat. Prætereaut D ad tam necessarium & salubre electionis negocium attentius procedatur, audictiam & oñe causarum & litium exercitium in eadem sancta synodo & illius autoritate cõ stitutam & constitutum,præter audientiam curiæ cameræ apostolicæ usq; ad assumptionem Romani pontificis inclusiue suspendit & prohibet,irritum decernẽs & inane,quicquid in contrarium fuerit attentatum. Quibus decretis ac omnibus & singulis(ut præmittitur)lectis & peractis,dominus præsidens totius concilij nomine, per uerbum placet, respondit. Deinde uero de mandato sacræ synodi idem reuerendissimus dominus præsidens uoluit habere decretum de securitate præsentis ciuitatis Constantiæ aliàs statutum &ordinatum,pro lecto &repetito in eadẽ sessione.

¶Introitus conclauis.

Eadem die hora tertia uel quasi post meridiem, reuerendissimi reuerendiq; patres &domini sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales,patriarcha Constantinopolitanus, archiepiscopi,episcopi,abbates,uenerabilesq; domini priores, decani,archidiaconi, doctores, cæteriq; electores prædicti domini, communitatis ciuitatis Constantiensis domum pro conclaui paratam,pro electione Romani pontificis celebranda, more solito intrauerunt.

¶Electio papæ. E

Die Iouis in festo sancti pontificis Martini episcopi, undecima supradicti mensis Nouembris,reuerendissimi reuerendiq; patres & domini sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales,patriarcha,archiepiscopi,episcopi,abbates, aliiq; electores p̃dicti in conclaui prædicto existentes, reuerendissimum in Christo patrem & dominum,dominum Odonem de Columna , sancti Gregorij ad uelum aureum diaconum cardinalem,de Columna uulgariter nuncupatum,natione Romanum,cõcorditer in Romanum pontificem elegerunt,qui Martinus papa quintus nominari uoluit. Et sic per serenissimum & inuictissimum principem dominum Sigismundum Romanor̃ regẽ, unà cum sancta synodo apud prædictã ecclesiam maiorem huius ciuitatis Constantiensis maximis cum solennitatibus & lætitia fuit inthronizatus.

¶Coronatio papæ.

Pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri,domini Martini diuina prouidentia papæ quinti anno primo , die dominica uigesimaprima supradicti mensis Nouembris,idem sanctissimus dominus noster more solito & in coronationi F bus Romanorum pontificum hactenus obseruari consueto,fuit apud ecclesiam Constantiensem honorifice coronatus,& demum per dominos sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales,patriarchas,archiepiscopos,episcopos,abbates,aliosq; prælatos,ambasiatores,& Romanæ curiæ officiales in sacrosancta synodo prædicta præsentes,nec non illustrissimum principem dominum Sigismundum Romanor̃ regem &c.à dextero,& illustrissimum principem dñm Fredericum marchionem Brandeburgensem sacri Romani imperij archicamerarium & electorem , à sinistro lateribus eiusdem domini nostri papæ per equi frenum in quo sedebat, unà cum populosa multitudine processionaliter ab ecclesia Constantiensi prædicta usque ad monasterium sancti Augustini conductus,& per circuitũ ad Constantiensem ecclesiam prædictam fuit solennissime reductus.

SESSIO QVADRAGESIMASECVNDA.

ANNO domini millesimo quadringentesimo decimoseptimo, indictione undecima, die uero martis uigesimaoctaua mensis Decembris, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri,domini Martini diuina prouidentia papæ quinti anno primo, fuit sessio generalis in ecclesia maiori Con-

A Constantiæ , sanctissimo domino nostro papa prædicto personaliter præsente ibidem & p̃sidente.In qua reuerẽdissimus pater dominus Antonius episcopus Concordiensis missam de sanctis Innocentibus deuote celebrauit.Qua celebrata,reuerendissimus pater dominus Guillermus tituli sancti Marci sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis,de mandato sanctissimi domini nostri ac sanctæ synodi prædictorum, in ambone solito stans,quandam bullam infra scripti tenoris publice legit.

¶Bulla liberationis factæ domino imperatori de custodia olim Ioannis uigesimitertij papæ & traditione domino nostro papæ factis.

Martinus episcopus seruus seruorum dei , charissimo in CHRISTO filio Sigismundo regi Romanorum illustri,salutem & apostolicam benedictionem. Dudum præsens generale concilium Constantiense. personam Balthasaris Cossa , olim Ioannis papæ uigesimitertij in sua obedientia nuncupati, post illius à papatu per diffinitiuã sententiã eiusdẽ concilij canonicã depositionẽ,per eandem sententiã ad stãdum & morãdum in aliquo bono & honesto loco sub custodia tuta nomine dicti sacri concilij,quandiu eidem sacro concilio pro bono unionis ecclesiæ dei uideretur,condẽnauit,quem hucusque fideliter & diligenter tam per te,quàm per dilectum filium nobilem uirum Ludouicum ducem Bauariæ & comitem Palatinum Rheni,tuo nomine sub fida & tuta custodia honeste & debite,tanquam unionis & pacis zelator deotus,conseruasti. Cum autem nuper nos & nonnullos nationum in eodem cõcilio existentium deputatos, instanter & sæpe requisiueris, quatenus personam dicti Balthasaris prædictam de tua custodia recipere,teq; & eundem ducem de eiusdem Balthasaris prædicta custodia liberare,& exonerare uellemus: Nos attendentes quantis laboribus & studijs pacem & unionem ecclesiæ omnipotentis dei nostri fueris prosecutus, satisq; esse,q; tu onus dictæ custodiæ iam per biennium & penè per sex menses laborioseׁ(quod pro magno habemus beneficio)subijsti, uolentes te ac eũdem ducem(ut iustum est)ab omni onere liberare, (eodem sacro approbante concilio)decernimus & ordinamus, personã eandem dicti Balthasaris nobis aut deputandis à nobis fore tradendam & assignandam,decernentes & declarantes ac uolentes (eodem sacro approbante concilio) per traditionem & assignationem huiusmodi deputandis à nobis,per te aut dictum ducem uel alium seu alios tuo nomine faciendam,eo ipso q̃ illas fieri continget,te & ducẽ eundem ab omni onere,debito & obligatione dictæ custodiæ & aliàs occasione illius contractis apud nos & idem sacrum concilium ac ecclesiam uniuersalem,esse ac perpetuo remanere liberos,solutos penitus & immunes.

C Si quis autem hanc paginam decreti, ordinationis, declarationis & uoluntatis nostræ infringere præsumpserit, aut ei ausu temerario contraire, indignationem omnipotentis dei,& beatorum Petri & Pauli apostolorum eius,se nouerit incursurum. Datum Constantiæ in concilio generali sexto calendas Ianuarij,pontificatus nostri anno primo. Quo decreto lecto,dominus Ioannes episcopus Ostiensis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis & uicecancellarius, totius synodi nomine per uerbum placet, respondit. al. quinto

SESSIO QVADRAGESIMATERTIA.

ANNO & indictione quibus supra , die uero lunæ uigesimaprima mensis Martij , pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri Martini diuina prouidentia papæ quinti anno primo, Constantiæ in ecclesia maiori fuit tenta & celebrata ipsius sacrosanctæ & uniuersalis synodi Constantiensis sessio publica,sanctissimo domino nostro papa prædicto præsidente. Pro cuius sessionis introductione reuerendissimus pater dominus Guillermus tituli sancti Marci sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis,missam de spiritu sancto celebrauit. Et iuxta

Universidad de Deusto
Biblioteca

ritum ſolitum letanijs & alijs deuotis orationibus lectis, idem reuerendiſſimus pa- D
ter dominus Guillermus cardinalis nonnulla decreta ſiue ſtatuta per dominum no-
ſtrum papam ac ſynodum eoſdem facta, publice perlegit ſub his uerbis.

¶ De exemptionibus.

Martinus epiſcopus ſeruus ſeruorum dei. Attendentes, quòd à tempore obitus fe
licis recordationis Gregorij papæ undecimi prædeceſſoris noſtri, nonnulli Romani
pontifices aut pro Romanis pontificibus ſe gerentes, & in ſuis diuerſis obediẽtijs re-
putati, pro ſua uoluntate aut per importunitatem petentium nonnullas eccleſias,
monaſteria, capitula, conuentus, prioratus, beneficia, loca & perſonas à iuriſdictioni
bus ordinariorum tempore dicti Gregorij nullatenus exemptos uel exempta, de no
uo à dictorum ordinariorum iuriſdictionibus exemerunt in graue ipſorum ordi-
nariorum præiudicium, nos uolentes huiuſmodi præiudicio obuiare, omnes exem
ptiones eccleſiarum cathedralium, monaſteriorum, capitulorum, conuentuum, pri
oratuum, beneficiorum, locorum, perſonarum quarumcunque, etiam ſi ex prædi
ctis aliquod monaſterium fuerit exemptum, & poſtea ſubiectum monaſterio diuer
ſi habitus uel coloris, à tempore obitus dicti Gregorij undecimi per quoſcunque pro
Romanis pontificibus ſe gerentes, etiam ſi per nos forſan approbatæ fuerint ex cer
ta ſcientia, uel innouata parte non uocata de nouo factas, quæ tamen ante exemptio- g
nem huiuſmodi nulla exemptione gaudebant, ſed ſimpliciter ſubijciebantur ordina-
riæ iuriſdictioni, nullumq; ante illud tempus habuerunt inſtium exceptis etiam ex-
emptionibus, quæ uni toti ordini & quæ eccleſijs, monaſterijs, capitulis, conuenti-
bus, beneficijs ſiue locis, à prædicto tempore ſub modo exemptionis aut conditione
al. fundatis •feudatis, aut contemplatione nouæ •feudationis, ſeu uniuerſitatibus ſtudiorum ge-
al. fundatiõis neralium aut collegijs •ſcholarium, aut per modũ confirmationis, augmenti aut ad-
al. ſcholarũ ditionis factæ fuerint aut conceſſæ, aut ſuper quibus præſentibus & auditis (quo-
rum intererat) autoritate competente ordinatum fuerit, ſeu in quibus ordinarij con
ſenſerint, & omnes exemptiones perpetuas per inferiores à papa factas, ſacro appro-
bante concilio reuocamus, etiam ſi ſuper ipſis lis pendeat indeciſa, ipſam penitus ex
tinguentes, eccleſias, monaſteria & alia loca prædicta in priſtinam ordinariorum iu-
riſdictionem reducimus. Cæteris autem exemptionibus ante obitum dicti Grego-
rij habitis uel conceſſis, nullum uolumus per hoc præiudicium generari. Inſup non
intẽdimus exẽptiones de cætero facere, niſi cauſa cognita, & uocatis quoꝝ intereſt.

¶ De unionibus.

Martinus epiſcopus ſeruus ſeruorum dei. Vniones & incorporationes à tempore
obitus Gregorij undecimi factas ſeu conceſſas, cum certa regula dari non poſſit ad q
querelas eorum, quorum intereſt, niſi fuerint impetrantes beneficia ſic unita, ſi non
ex rationalibus cauſis & ueris factæ fuerint, licet apoſtolicæ ſedis autoritas interue-
nerit, reuocabimus iuſtitia mediante.

¶ De fructibus percipiendis.

Martinus &c. Fructus & prouentus eccleſiarum, monaſteriorum, beneficiorum
uacationis tempore obuenientes, iuris & conſuetudinis uel priuilegij diſpoſitioni re
linquimus, illoſq; nobis uel apoſtolicæ cameræ prohibemus applicari.

¶ De Simonia.

Martinus &c. Multæ contra Simoniacam prauitatem ab olim factæ ſunt conſti-
tutiones, quibus morbus ille non potuit cõpetenter extirpari, nos uolentes de cætero
(ut poſſumus) attentius prouidere, ſacro approbante concilio declaramus, quòd or
dinati Simoniace, ab executione ſuorum ordinum ſint eo ipſo ſuſpenſi. Electiones
autem, poſtulationes, confirmationes & quæuis prouiſiones Simoniacæ eccleſiarum,
mona

A monaſteriorum, dignitatum, perſonarum, officiorum & beneficiorum eccleſiaſti-
corum quorumcunque deinceps factæ, nullæ ſint ipſo iure, nullumq; per illas ius
cuiquam acquiratur, nec promoti, confirmati aut prouiſi faciant fructus ſuos, ſed ad
illorum reſtitutionem, tanquam iniquè ablata percipientes, teneantur. Statuẽtes in-
ſuper, q; danres & recipientes, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant,
etiam ſi pontificali aut cardinalatus præfulgeant dignitate.

¶ De diſpenſationibus.

Martinus &c. Quoniam beneficia propter officia conceduntur, reputamus ab-
ſurdum, ut qui beneficia obtinent, recuſent aut negligant officium exercere: Nos igi
tur ſacro approbante concilio omnes diſpenſationes à quibuſcunque pro Romanis
pontificibus ſe gerentibus, conceſſas quibuſcunque electis, confirmatis, ſeu prouiſis
ad eccleſias, monaſteria, prioratus, conuentuales, decanatus, archidiaconatus & alia
quæcunque beneficia, quibus certus ordo debitus eſt uel annexus, ne munus conſe-
crationis epiſcopi ſiue benedictionem abbatis aut cæteros debitos aut annexos ordi-
nes ſuſcipiant, præter illas quæ ſecundum formam conſtitutionis Bonifacij octaui,
B quæ incipit, Cum ex eo factæ ſunt, reuocamus, ſtatuentes ut qui de præſenti illos
uel illa obtinent, infra ſex menſes à die publicationis huiuſmodi conſtitutionis, no-
ſtræ, & qui in poſterum obtinebunt, infra terminum iuris ſe faciant conſecrari, aut be
nedici, ſeu ad alium debitum ordinem promoueri. Alioquin ſint ipſis monaſterijs,
eccleſijs, dignitatibus, perſonatibus, officijs & beneficijs pro ipſo iure priuati, & alijs
libere conferantur, aut prouideatur de illis cæteris conſtitutionibus circa hoc editis
in ſuo robore duraturis.

¶ De decimis & alijs oneribus eccleſiaſticis.

Martinus &c. Præcipimus & mandamus, iura quæ prohibent inferioribus à pa-
pa decimas & alia onera eccleſiis & perſonis eccleſiaſticis imponi, diſtrictius obſer-
uari. Per nos autem nullatenus imponantur generaliter ſuper totum clerum, niſi ex
magna & ardua cauſa & utilitate uniuerſalem eccleſiam concernente, & de conſilio
& conſenſu & ſubſcriptione fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardina-
lium, & prælatorum quorum conſilium commode haberi poterit. Nec ſpecialiter in
aliquo regno uel prouincia, inconſultis prælatis ipſius regni uel prouinciæ, & ipſis
C non conſentientibus, uel eorum maiori parte, & eo caſu per perſonas eccleſiaſticas
& autoritate apoſtolica duntaxat leuentur.

¶ De uita & honeſtate clericorum.

Martinus &c. Inter cæteros prælatorum & clericorum exceſſus hoc maxime in-
oleuit, quòd ſpreta in ueſtibus forma eccleſiaſticæ honeſtatis, plurimi delectãtur eſſe
deformes, & cupiunt laicis conformari, quodq; mente gerunt, habitu confitentur.
Vnde præter cætera quæ circa ueſtes, tonſuram & habitus clericorum, tam in for-
mis quàm in coloribus, atq; comam ſeu capillos, uitamq; & honeſtatem clericorum
iura ſtatuunt, & quæ nimiũ collapſa ſunt tam in ſecularibus quàm in regularibus, ſa-
cro approbante concilio innouamus, & præcipimus diligentius obſeruari, illum ſpe
cialiter abuſum (eodem approbante concilio) decernimus penitus abolendum, quod
in quibuſdam partibus nonnulli clerici & perſonæ eccleſiaſticæ ſeculares & regula-
res, etiam quod magis execramur, prælati eccleſiarum, manicas ad cubitum penden
tes, & longas cùm magna ſumptuoſa ſuperfluitate ueſtes, etiam fiſſas retro & in late
ribus cum fodraturis ultra oram excedentibus etiam in fiſſuris deferunt, & cum tali-
bus in eccleſijs cum ſuppellicijs ac alijs ueſtibus ad cultum & officium eccleſiaſticum
ordinatis, etiam intra eccleſias ipſas, in quibus beneficiati exiſtunt, non uerentur diui
nis officijs intereſſe. Hanc ueſtium deformitatem in quibuſcunque perſonis eccleſi-
aſticis reprobamus, ac uſum talium inhibemus: contrarium autem facientes, ut tranſ

Universidad de Deusto
Biblioteca

D greſſores canonum puniantur, ſpecialiter ſtatuentes, ut quicunque beneficiatus aut officium in eccleſia gerens, in habitu huiuſmodi diuinis officijs præſumpſerit interesse, pro qualibet uice à participatione prouentuum eccleſiaſticorum per menſem nouerit ſe ſuſpenſum, fructuſq; illi fabricæ illius eccleſiæ applicentur.

Martinus &c. Decernimus & declaramus, ſacro approbante concilio, per decreta, ſtatuta & ordinata, tam lecta in præſenti ſeſſione, quàm concordata cum ſingulis nationibus eiuſdem concilij, & quæ in noſtra cancellaria poni uolumus & literas in forma publica ſub ſigillo uicecancellarij uolentibus literas confici, atque tradi huic ſacro concilio, ſuper articulis contentis in decreto ſuper reformatione ſienda, die ſabbati trigeſima menſis Octobris proxime præteriti, promulgata fuiſſe, & eſſe iam ſatisfactum. Quibus decretis ac ſtatutis ſic (ut præmittitur) lectis, reuerendiſſimus pater dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalis & uicecancellarius, de uoluntate nationum ac ipſius ſynodi & eorum nominibus (ut aſſeruit) reſpondit in hunc modum: De mandato nationum reſpondeo, ꝙ placent nationibus decreta recitata, & cuilibet nationi placet concordia cum ipſa per dominum noſtrum facta, & per præmiſſa fatentur dicto decreto iam eſſe ſatisfactum, non intendentes propterea quòd concordata cum una natione, in aliquo alteri nationi afferant præiudicium. E

SESSIO QVADRAGESIMAQVARTA.

ANNO, indictione & pontificatu quibus ſupra, die uero martis decimanona mẽſis Aprilis, Conſtantiæ in ipſius eccleſia maiori ſanctiſſimo domino noſtro papa Martino præſidente, more ſolito publica ſeſſio ſolenniter celebrata fuit, ſereniſſimo principe domino Sigiſmundo Romanorum &c. rege, inſignijs regalibus induto intereſſente, pro cuius ſeſſionis introductione reuerendiſſimus pater dominus Nicolaus Aſſiſinatenſis miſſam de ſpiritu ſancto celebrauit, & huiuſmodi miſſa finita, lectiſq; letanijs & alijs orationibus legi conſuetis, debite peractis, reuerendiſſimus pater dominus Antonius ſanctæ Romanæ eccleſiæ preſbyter cardinalis de Chalanco uulgariter nuncupatus, quoddam decretum ſiue ſtatutum alta uoce legit in hæc uerba:

¶ Decretum de loco futuri concilij proxime celebrandi.

Martinus epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, ad futuram rei memoriam. Cupientes ac uolentes decreto huius generalis concilij ſatisfacere, inter alia diſponenti, quòd g omnimodo generalia concilia celebrentur in loco quem ſummus pontifex per menſem ante finem huius concilij, approbante & conſentiente concilio, deputare & deſignare teneatur, pro loco dicti proxime futuri concilij celebrandi ſupradicti, eodem conſentiente & approbante concilio, ciuitatem Papienſem tenore præſentium deputamus, & etiam aſſignamus, ſtatuentes & etiam decernentes, quòd prælati & etiam alij qui ad generalia concilia debẽt conuocari, tempore prædicto ciuitatem ipſam Papienſem accedere teneãtur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ deputationis & etiam aſſignationis, ſtatuti, decreti & conſtitutionis infringere, uel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis dei, & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datum & actum Conſtantiæ in loco ſeſſionis publicæ, decimotercio Calendas Maij, põtificatus noſtri anno primo. Quo decreto lecto, dominus epiſcopus Oſtienſis cardinalis Viuarienſis nomine totius ſynodi reſpondit, Placere, & ſubſequẽter dominus Ardecinus de Nouaria, ex parte ſereniſſimi principis Sigiſmundi Romanorum regis ibidem præſentis & eius nomine idem decretum approbauit & laudauit. Et ſubſequenter dominus Auguſtinus de Lance de Piſis legum doctor, ſacri conſiſtorij aduocatus, nomine domini noſtri papæ dictum locum ſiue ciuitatem

A uitatem Papienſem approbauit, laudauit, & ad concilium huiuſmodi celebrandum habilem eſſe dixit.

SESSIO QVADRAGESIMAQVINTA

& ultima de diſſolutione concilij.

VENERIS die uigeſimaſecunda menſis ſupradicti Aprilis, fuit celebrata ſeſſio generalis in maiori eccleſia Conſtantienſi, ſanctiſſimo in CHRISTO patre & domino, domino noſtro Martino diuina prouidentia papa quinto in eadem præſidente, ſereniſſimoq; principe domino Sigiſmundo Romanorum &c. rege, inſignijs imperialibus induto intereſſente: pro cuius ſeſſionis introductione reuerendiſſimus pater dominus Antonius tituli ſanctæ Suſannæ Romanæ eccleſiæ presbyter cardinalis, Aquileiẽſis uulgariter nuncupatus, miſſam de ſpiritu ſancto deuotiſſime celebrauit. Qua finita, & letanijs cum ſolitis orationibus finitis & peractis, reuerendiſſimus pater dominus * Vmbaldus miſeratione diuina tituli ſancti Viti in macello diaconus cardinalis, de mandato ipſius domini noſtri totiuſq; ſacri cõcilij, prout aſſeruit, alta & intelligibili uoce pronũciauit hæc uerba, uidelicet: al. Ymbaldus

¶ Abſolutio concilij.

Domini, ite in pace. Et reſponſum fuit per aſtantes, Amen. Quo facto, reuerendus pater Ioannes de * Podimitis epiſcopus Cathanienſis, frater ordinis Prædicatorum, ſacræ theologiæ profeſſor, de mandato domini noſtri papæ & conſenſu ſacri concilij (ut aſſeruit) ambonem aſcendit. Antequam autem ad alia ſe diuerteret, ſeu procederet, ambaſiatores ſereniſſimi principis Vladiſlai Poloniæ regis & illuſtriſſimi principis domini Alexandri aliàs Vuitoldi magni ducis Lituaniæ, petierunt nomine dictorum dominorum quendam libellum & in eo contenta cuiuſdam fratris Ioannis Falckenberg, notorie crudeliſſimos errores & hæreſes (ut dixerunt) continentem, rite damnatum tanquam hæreticum per deputatos in cauſa fidei, ac etiam per omnes nationes concilij, ac per collegium cardinalium concluſum (prout dixerunt) conſtare publicis inſtrumentis, in ſeſſione publica per ſacrum concilium damnari, ſeu publice damnatum pronũciari, antequam præſens concilium diſſoluere tur, ſanctiſſimo domino noſtro papæ præfato humiliter ſupplicarunt; alioquin nomine quo ſupra, proteſtabantur de grauamine, & de appellando ad futurum concilium. Quibus ſic factis, ſanctiſſimus dominus noſter papa dixit reſpondendo ad prædicta, ꝙ omnia & ſingula determinata, concluſa & decreta in materijs fidei per præſens concilium, conciliariter tenere & inuiolabiliter obſeruare uolebat, & nũquam C contraire quoquo modo. Ipſaq; ſic conciliariter facta approbat, & ratificat, & non aliter nec alio modo. Et illud idem iterato fecit dici per organum domini Auguſtini de Piſis fiſcalis & ſacri conſiſtorij aduocati prædicti, qui nomine papæ à protonotarijs & notarijs ad ſcribendum acta concilij ordinatis & deputatis, petijt inſtrumenta publica fieri. Et extunc prælibatus dominus epiſcopus Cathanienſis fecit collationem ſolennem, aſſumendo pro themate hæc uerba, uidelicet: Vos nunc triſtitiam habetis. Iterum autem uidebo uos, & gaudebit cor ueſtrũ. Qua quidem facta collatione, reuerẽdiſſimus pater & dominus, dominus Antonius tituli ſanctæ Cæciliæ ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyter & cardinalis, de Chalaneo uulgariter nuncupatus, de mãdato ipſius domini noſtri papæ & uoluntate concilij (ut aſſeruit) quædam decreta publice legit huius tenoris. al. Podyomitis Ioannis 16. c.

Martinus epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, ad perpetuã rei memoriam. Hoc etiam requirẽte præſente ſacro cõcilio, ex certis & rationabilibus ac iuſtis cauſis ipſum concilium abſoluimus, omnibuſq; & ſingulis in eo exiſtentibus ad propria remeandi, ipſo approbante concilio, licentiam impartimur. Item autoritate dei omnipotentis & beatorum Petri & Pauli apoſtolorum eius & noſtra, concedimus omnibus & ſingulis

Universidad de Deusto
Biblioteca

gulis qui in hoc sacro concilio & causa ipsius interfuerunt, absolutionem plenariam D semel in uita, ita quòd quilibet de prædictis infra duos menses postquam ad eius notitiam concessio huiusmodi peruenerit, possit dictum beneficium absolutionis assequi in forma, similem concessionem facimus in mortis articulo. Et intelligimus tam de dominis quàm de familiaribus eorundem, sic tamen, quòd à die notitiæ præsentium pro absolutione in uita ieiunent per annum sexta feria, & pro absolutione in mortis articulo per alium annum, nisi legitime fuerint impediti, quo casu habeant alia pietatis opera peragere. Post secundum uero annum debeant etiam usque ad finẽ uitæ feria sexta ieiunare, uel aliqua opa pietatis pagere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis infringere, uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis dei & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum & actum Constantiæ in loco sessionis publicæ dicti concilij, decimo calendas Iunij, pontificatus nostri anno primo. Quibus decretis & statutis & alijs (ut præmittitur) lectis & peractis, reuerendissimus in Christo pater & dominus, dominus Ioannes miseratione diuina episcopus Ostiensis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis & uicecancellarius, Viuariensis uulgariter nuncupatus, nomine sacri concilij prædicti (sicut asseruit) respondit, placet. Et per dominum Augustinum de Lance de Pisis, aduocatum sacri consistorij fiscij & prædicti nomine papæ & concilij (ut asseruit) petitum est instrumenta publica fieri ad perpetuam rei memoriam à protonotarijs sedis apostolicæ & notarijs ac scribis dicti sacri generalis concilij. E

al, prędictis

ERRORES IOANNIS VVICLEFF DE Anglia, & Ioannis Husz de Bohemia damnati in hoc sacro generali Constantiensi concilio.

MARTINVS episcopus seruus seruorum dei, uenerabilibus fratribus archiepiscopis & episcopis, ac inquisitoribus hæreticæ prauitatis ubilibet constitutis, ad quos literæ præsentes peruenerint, salutem & apostolicam benedictionem. Inter cunctas pastoralis curæ solicitudines quibus premimur incessanter, illa potissime fortius non angit, ut hæreticis de finibus Christicolarum expulsis, suisq; falsis doctrinis & erroribus peruersis penitus quantum nobis ex alto conceditur, extirpatis, orthodoxa & catholica fides integra & illibata permaneat, ac populus Christianus in eiusdem fidei synceritate, quolibet obscurationis semoto uelamine, immobilis & inuiolatus persistat. Sane dudum plus quàm omnibus retroactis temporibus in nonnullis regionibus & dominijs, præsertim in regno Bohemiæ & marchionatu Morauiæ, ac locis & districtibus illis uicinis, aduersus fidei catholicæ dogmata & sanctæ matris ecclesiæ traditiones, non solum contra unum, quinimmo contra plura fidei catholicæ dogmata insurrexerunt quidam hæresiarchæ circuncelliones, schismatici & seditiosi, Luciferina superbia & rabie lupina cuecti, dæmoniorum fraudibus illusi, de uanitate in idipsum (licet forent de diuersis mundi partibus oriundi) conuenientes, & caudas colligatas habentes, damnatæ uidelicet memoriæ Ioannes Vuicleff de Anglia, Ioannes Husz de Bohemia, & Hieronymus de Praga, qui utinam alios secum ad infidelitatis interitum non traxissent. Nam ubi huiusmodi pestilentes personæ peruersa dogmata pertinaciter seminabant, in suæ doctrinæ pestiferæ primordio prælati & alij iudiciariæ potestatis regimina exercentes, tanquam canes muti non ualentes latrare, nec ulcisce-

1, Timot, 1, d, tes cum Apostolo in promptu omnem inobedientiam, hæresiarchas ipsos pestiferos & dolosos, eorum lupinam rabiem truculentam statim (ut astricti fuerant) canonice coercere, cosq; de domo domini corporaliter eijcere non curarunt, sed sacrilegam, falsam & pernicio sam ipsorum doctrinam per longas moras negligenter conualere permi

A permiserunt, populorum multitudo, illorum opinionibus falsis decepta, pro ueris accepit, quæ diu mendaciter & perniciose ac damnabiliter seminauerunt, eisq; credendo, à recta fide cecidit turba multa, & errore deuio inuoluitur prohdolor paganorum, adeo quòd per diuersa illarum eisdémque conuicinarum partium climata, oues CHRISTI catholicas hæresiarchæ ipsi successiue infecerunt, & in stercore mendaciorum fecerunt putrescere. Quapropter generalis Constantiensis synodus tantam fidelium & fidei orthodoxæ plagam & ruinam uidens, exclamare compulsa est cum Augustino: Quid faciet ecclesiæ medicina, salutem omnium materna charitate conquirens, tanquam inter phreneticos & lethargicos æstuans? nũquid contemnere, nunquid desistere debet uel potest? certe non, secundum eundem, immo utrisque, si necesse est, molesta sit, quæ neutris est inimica. Nam & molestus est medicus furenti phrenetico, & pater indisciplinato filio, ille ligando, iste cædendo, sed ambo diligendo. Si autem negligant, & eos perire permittant, (inquit Augustinus) ista mansuetudo potius falsa crudelitas est. Proinde synodus præfata ad omnipotentis dei gloriam, ipsiusque catholicæ fidei ac Christianæ religionis conseruationem, augmentum & animarum salutem & præseruationem, eosdem Ioannem Vuicleff & Ioannem Husz & Hieronymum, qui inter cætera de sacro eucharistiæ sacramento, & alijs sacramentis ecclesiæ & articulis fidei, aliter quàm sancta Romana ecclesia credit & tenet & prædicat & docet, quàm plurima temere & damnabiliter credere ac tene-

B re, prædicare atque docere pertinaciter attentabant, ueluti hæreticos & pertinaces ac obstinatos iam à communione fidelium separatos, de domo dei corporaliter eiecit, & spiritualiter eiectos declarauit, & alia nonnulla circa præmissa utilia & salubria statuit & decreuit, per quæ alij, qui causantibus hæresiarchis eorúmque falsis doctrinis huiusmodi spiritualiter de domo dei exierunt, per uias canonicas reducentur ad semitas ueritatis. Et quia (sicut dolenter accepimus) non solum in regno Bohemiæ & marchionatus dominijs & locis supradictis, uerum etiam in quibusdam partibus & prouincijs contiguis seu uicinis eiusdem, etiam nonnulli ex sectatoribus & sequacibus hæresum ac errorum hæresiarcharum prædictorum, timore diuino & pudore humano prorsus abiectis, nec de ipsorum & præsertim Ioannis Husz & Hieronymi interitu miserabili sumentes conuersionis & pœnitentiæ fructum, sed tanquam in profundum pressi peccatorum, dominum deum blasphemare non cessant, ducentes in irritum nomen eius, quorum mentes pater mendacij sic damnabiliter excæcauit, ut prædictos libros, codices & opuscula, hæreses & errores continentes seu continentia, dudum etiam per synodum præfatam damnatos & damnata, ac ignibus concremanda deputata & concremata, legunt, studeat, ac ex eis in sui & multorum

C simplicium periculum, nedum contra statuta, decreta & ordinata in synodo supradicta, sed etiam contra canonicas sanctiones dogmatizare præsumunt, in animarum periculum ac puritatis fidei denigrationem & scandalum plurimorum. Nos igitur attendentes quòd error cui non resistitur, approbari uidetur, ac malis & perniciosis erroribus huiusmodi resistere, ac eos de medio Christi fidelium & præsertim de suprædictis Bohemiæ & Morauiæ dominijs & districtibus ac confinibus & uicinijs eorum, ne amplius & latius se extendant, funditus euellere cupientes, discretioni uestræ sacro approbante concilio Constantiensi per apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus uos archiepiscopi & episcopi ac electi, & quilibet uestrum per se seu alium uel alios, quos graues & idoneas personas spiritualem iurisdictionem habentes esse uolumus, omnes & singulos, cuiuscunque dignitatis, officij præeminentiæ, status uel conditionis existant & quibuscunque nominibus censeantur, qui de præexcelso, salutifero & supermirabili sacramento corporis & sanguinis domini nostri IESV CHRISTI, uel de baptismate seu peccatorum confessione, pœnitentiæ pro peccatis iniunctione, uel reliquis ecclesiasticis sacramentis seu fidei articulis, aliter sentire aut docere, quàm sacrosancta Romana ecclesia

III iiij &

Augustin⁹ ad Festũ epistola 167. Et 23. q. 4. Quid faciet.

Augustinus de correctiõe Donatistarũ ad Bonifaciũ cap. 5. Et 23. q. 4. Ipsa pietas.

Ioannis 1. f.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& uniuerſalis docet, prædicat & obſeruat, aut articulos ſeu libros & doctrinas præ D
fatorum hæreſiarcharum Ioannis Vuicleff & Ioannis Huſz & Hieronymi, per eam
dem Conſtantienſem ſynodum cum ſuis autoribus (ut prædicitur) damnatos & da
mnatas, tenere, credere & dogmatizare, ac uitæ finem ipſorum hæreſiarcharum pu
blice uel occulte pertinaciter quomodolibet laudare uel approbare præſumpſerint,
corúmque receptatores, defenſores & fautores quoſlibet etiam contemplatione præ
dictorum errorum, necnon credentes & adhærentes eiſdem, tanquam hæreticos iu
dicetis, & uelut hæreticos ſeculari curiæ relinquatis. Receptatores quoque, fau
tores & defenſores huiuſmodi peſtiferarum perſonarum, quæ erroribus ipſis credi
derint, nec fauore aut contemplatione errorum ipſorum, ſed forte carnalis amoris
cauſa, uel occaſione alia huiuſmodi perſonas peſtiferas receptauerint, præter pœnas
abutroque iure talibus inflictas, per iudices competentes tanta ſeueritate pœnae
rum in tam enormi ſcelere ultionem accipiant, quòd cedat cæteris craſſantibus in
exemplum: ut quos dei timor à malo non reuocat, ſaltem' coerceat ſeueritas diſci
plinæ. Cum reliquis uero huiuſmodi ſecta damnabili quomodolibet infectis, qui
poſt competentem monitionem ac frequentem exhortationem, qua pie erga eos,
ſpe correctionis & emendationis ac ad melioris uitæ frugem conuerſionis, uſum
eſt, à prædictis erroribus & ſecta noluerint reſipiſcere, & ad gremium unitatemq;
ſanctæ matris eccleſiæ, ac fidem catholicam, quæ ſola ſaluare poteſt, ſine qua nulli ue
Hebrę. 6. 2. ræ ſalutis ſubſidium contingit, plene recognoſcere & confiteri, iuſtitiæ ſeueritas E
(prout facti popoſcerit qualitas) dulcore miſericordiæ temperetur. Et nihilomi
nus omnes Chriſtianæ & catholicæ fidei profeſſores, imperatorem, reges, duces, prin
cipes, marchiones, comites, barones, milites, poteſtates, rectores, conſules, proconſu
les, ſcabinos, communitates, & uniuerſitates regnorum, prouinciarum, ciuitatum, op
pidorum, caſtrorum, uillarum, terrarum, aliorumq; locorum huiuſmodi, necnon cæ
teros iuriſdictionem temporalem exercentes, iuxta iuris formam & exigentiam au
toritate apoſtolica exhortando moneatis & requiratis, ut de regnis, prouinciis, ciuita
tibus, oppidis, caſtris, uillis, terris & omnibus aliis locis ac dominis ſupradictis, omes
& ſingulos hæreticos huiuſmodi ſecundum tenorem Lateranenſis concilij, quod in
Lateranen. cõ cilium. cipit, Sicut ait, ad inſtar etiam irretitorum crimine uſurarum, quos publice uel ma
nifeſte per facti euidentiam cognouerint eſſe tales, tanquam oues morbidas gregem
domini inficientes expellant, donec & quouſque à nobis ſeu uobis, uel aliis iudicibus
eccleſiaſticis uel inquiſitoribus, fidem & communionem Romanæ eccleſiæ tenenti
bus, aliud recipiant in mandatis: nec eoſdem in ſuis diſtrictibus prædicare, domici
lia tenere, larem fouere, contractus inire, negociationes & mercantias quaſlibet exer
cere, aut humanitatis ſolatia cum Chriſti fidelibus habere permittant. Et ſi tales hæ F
retici publici ac manifeſti, licet nondum per eccleſiam declarati, in hoc tam graui cri
mine deceſſerint, eccleſiaſtica careant ſepultura, nec oblationes fiant aut recipiantur
pro eiſdem: bona tamen ipſorum à tempore commiſſi criminis ſecundum canonicas
ſanctiones confiſcata, non occupentur per illos, ad quos aliàs pertinerent, donec per
huiuſmodi iudices eccleſiaſticos ſuper hoc poteſtatem habentes, ſententia declarato
ria ſuper ipſo hæreſis crimine fuerit promulgata. Qui autem de hæreſi per iudicem
competentem eccleſiaſticum inuenti fuerint ſola ſuſpicione notati ſeu ſuſpecti, niſi iu
xta conſiderationem & exigentiam ſuſpicionis qualitatemq; perſonæ ad arbitrium
iudicis huiuſmodi propriam innocentiam congrua deuotione monſtrauerint, in pur
al, indita, gatione eis canonice • indicta deficientes, & ſe canonice purgare non ualẽtes, aut pro
huiuſmodi purgatione facienda, obſtinatione damnabili iurare renuentes, tanquam
hæretici condemnentur. Qui uero dictam innocentiam monſtrare ex quadam ne
gligentia ſeu deſidia, & purgationem huiuſmodi facere omiſerint, anathematis gla
dio feriantur, & uſque ad ſatisfactionem condignam ab omnibus euitentur, ita q; ſi
per annum in excommunicatione huiuſmodi perſtiterint, extunc uelut hæretici con
demnentur.

A demnentur. Si quis uero ſuper aliquo ſæpedictæ peſtiferæ doctrinæ hæreſiarcharum
prædictorum, uel aliquibus articulis duntaxat ſcandaloſis, temerarijs, ſeditioſis, uel
piarum aurium offenſiuis, culpabilis repertus fuerit, canonice puniatur. Si uero
propter ſolam infamiam aut ſuſpicionem dictorum articulorum, uel alicuius ipſo
rum, quis repertus fuerit ſuſpectus, & in purgatione canonica propter hoc ſibi indi
cta deficeret, pro conuicto habeatur, & tanquam canonice conuictus puniatur. Et
inſuper felicis recordationis Bonifacij papæ octaui prædeceſſoris noſtri, quæ inci
pit, Vt inquiſitionis negocium, renouantes & etiam exequentes, uniuerſas pote
ſtates & dominos temporales & iudices antedictos, quibuſcunque dignitatibus
uel officijs ſeu nominibus cenſeantur, exhortando requirimus, & mandamus eiſ
dem, ut ſicut reputari cupiunt & haberi fideles, ac filij eccleſiæ nuncupari, & in Chri
ſti nomine gloriari, ita pro defenſione fidei uobis archiepiſcopis, epiſcopis & electis,
ac inquiſitoribus hæreticæ prauitatis, & alijs iudicibus ſeu perſonis eccleſiaſticis per
uos ad hoc (ut præmittitur) deputandis, fidem & communiõem ſanctæ matris eccle
ſiæ tenentibus, pareant & intendant, præbeantq; auxilium & fauorem in hæretico
rum, necnon credentium, fautorum, receptatorum, & defenſorum ipſorum inueſti
B gatione, captione, cuſtodia diligenti, cum ab eiſdem fuerint requiſiti, ut præfatas per
ſonas peſtiferas alios ſecum perdere molientes, in poteſtatem ſeu carcerem per uos
archiepiſcopos, epiſcopos, electos & inquiſitores prædictos aut deputandos à uo
bis, uel ad locum de quo uos uel ipſi mandabitis, infra corundem dominorũ poteſta
tem, rectorum ſeu iudicum diſtrictum ducant, uel duci faciant ſine mora, ubi per ui
ros catholicos à uobis archiepiſcopis uel epiſcopis, electis ſeu inquiſitoribus, ſeu de
putandis perſonis huiuſmodi, uel ueſtrum aliquo deputato, ſub • exacta & diligen al, arcta
ti cuſtodia, ne fugiant ponendo eos, etiam compedibus & manicis ferreis teneant,
donec eorum negocium per eccleſiæ iudicium terminetur, & quòd de hæreſi à iudi
ce eccleſiaſtico competenti, qui fidem & communionem dictæ ſanctæ Romanæ
eccleſiæ teneat, condemnentur, præfati domini temporales ſeu rectores, iudices uel
eorum officiales ſeu nuncij, ſibi relictos recipiant indilate, animaduerſione debita
puniendos. Verum ne in præiudicium & ſcandalum præfatæ fidei orthodoxæ
religionis Chriſtianæ prætextu ignorantiæ quenquam in hoc circunueniri, aut uer
ſutos homines ſub friuolæ excuſationis uelamine in hac materia palliare contingat,
& ut de conuincendis ſeu cognoſcendis hæreticis, receptatoribus, defenſoribus,
C fautoribus, credentibus & adhærentibus, necnon de hæreſi ſuſpectis & alijs huiuſ
modi peruerſa doctrina quomodolibet maculatis, plenior habeatur in futurum in
ſtructio, tam ad regnum Bohemiæ & conuicinas illi, quàm alias quaſlibet partes, in
quibus hæc ſuperſtitioſa doctrina quomodolibet pullulauerit, articulos infra ſcri
ptos ſectam dictorum hæreſiarcharum concernentes, pro directione dictæ fidei de
cernimus tranſmittendos & etiam deſtinandos, ſuper quibus uobis & alijs omnibus
archiepiſcopis, epiſcopis, & electis, ac commiſſarijs & inquiſitoribus in uirtute ſan
ctæ obedientiæ præcipimus & mandamus, ut quilibet eorum infra limites & loca
ſuæ iuriſdictionis, necnon regno & marchionatu & locis eis uicinis prædictis, etiam
ſi loca ipſa extra iuriſdictionem eandem ultra duas diætas conſiſtant, circa extirpa
tionem & correctionem errorum ac hæreſum & huiuſmodi ſectæ peſtiferæ, in fa
uorem ipſius fidei orthodoxæ diligenter inuigilent, & omnes infamatos ſeu ſuſpe
ctos de tam peſtifera labe ſub confeſſati criminis, excommunicationis, ſuſpenſi
onis, interdicti aut alia formidabili pœna canonica uel legali, prout, quando, &
quemadmodum eis uideatur expedire, & facti requireret qualitas, ad ſingulos
huiuſmodi articulos per iuramentum corporaliter præſtitum, tactis ſacroſanc
tis euangeliis ſeu ſanctorum reliquijs, imagine crucifixi ſecundum quorundam
locorum obſeruantiam, iuxta infra ſcripta interrogatoria, ad quemlibet articulum
conuenientia, reſpondere compellant. Nos enim contra omnes & ſingulos ar
chiepi

Universidad de Deusto
Biblioteca

chiepiſcopos, epiſcopos & electos & inquiſitores, qui ſuper extirpando hæreticæ D
prauitatis fermento, & expurgando ſuum territorium, diſtrictum ſeu locum de ta-
libus malis & ſceleratis hominibus, negligentes fuerint ſeu remiſſe egerint, uſque ad
priuationem ſeu depoſitionem pontificalis dignitatis procedere intendimus, & pro
cedemus, ac procedi faciemus, alioſq; loco illorum ſubſtituemus, qui prauitatem hæ
reticam poſſint & ualeant confundere, & ad alias pœnas contra tales à iure inflictas,
& alias grauiores (ſi expediat) infligendas, procedemus, procediq; faciemus, iuxta
iuris & facti exigentiam, ac huiuſmodi culpæ & criminis fœditatem. Tenores ue-
ro eorundem articulorum ſeu capitulorum, de quibus ſupra fit mentio, ſequuntur
per ordinem in hæc uerba.

Conſtantien. cõcilij ſeſſ. 8.

ET PRIMO SEQVITVR TENOR ARTICVLO-rum Ioannis Vuicleff.

I. Subſtantia panis materialis & ſimiliter ſubſtantia uini materialis, remanent in ſacramento altaris.

II. Accidentia panis non manent ſine ſubiecto in eodem ſacramento.

III. Chriſtus nõ eſt in eodẽ ſacramento identice & realiter in ppria p̃ſentia corporali.

IIII. Si epiſcopus uel ſacerdos exiſtat in peccato mortali, non ordinat, non conſecrat, E
non conficit, non baptizat.

V. Non eſt fundatum in euangelio, q̃ Chriſtus miſſam ordinauerit.

VI. Deus debet obedire diabolo.

VII. Si homo fuerit debite contritus, oĩs cõfeſſio exterior eſt ſibi ſuperflua & inutilis.

VIII. Si papa ſit præſcitus & malus, & per conſequens membrum diaboli, non habet poteſtatem ſuper fideles ſibi ab aliquo datam, niſi forte à Cæſare.

IX. Poſt Vrbanum ſextum non eſt aliquis recipiendus in papam, ſed uiuẽdum eſt more Græcorum ſub legibus propriis.

X. Contra ſcripturam ſacram eſt, q̃ uiri eccleſiaſtici habeant poſſeſſiones.

xi. Nullus prælatus debet aliquem excommunicare, niſi prius ſciat eum excommunicatum à deo: & qui ſic excõmunicat, fit ex hoc hæreticus uel excõmunicatus.

xii. Prælatus excommunicans clericum, qui appellauit ad regem uel ad concilium regni, eo ipſo traditor eſt regis & regni.

xiii. Illi qui dimittunt prædicare, ſiue audire uerbum dei propter excommunicationem hominum, ſunt excommunicati, & in dei iudicio traditores Chriſti habebunt. F

xiiii. Licet alicui diacono uel presbytero prædicare uerbum dei abſq; autoritate ſedis apoſtolicæ ſiue epiſcopi catholici.

xv. Nullus eſt dominus ciuilis, nullus eſt prælatus, nullus eſt epiſcopus, dũ eſt in peccato mortali.

xvi. Domini temporales poſſunt ad arbitrium ſuum auferre bona temporalia abeccleſia, poſſeſſionatis habitualiter delinquentibus, id eſt, ex habitu, non ſolum actu delinquentibus.

xvii. Populares poſſunt ad ſuum arbitrium dominos delinquentes corrigere.

xviii. Decimæ ſunt pure eleemoſynæ, & poſſunt parochiani propter peccata ſuorum prælatorum ad libitum ſuum eas auferre.

xix. Speciales orationes applicatæ uni perſonæ per prælatos uel religioſos, non plus proſunt eidem q̃ generales, cæteris paribus.

xx. Conferens eleemoſynam fratribus, eſt excommunicatus eo facto.

xxi. Si aliquis ingreditur religionem priuatam qualemcunque, tam poſſeſſionatorum q̃ mendicantium, redditur ineptior & inhabilior ad obſeruationem mandatorum dei.

xxii. Sancti inſtituentes religiones priuatas, ſic inſtituendo peccauerunt.

xxiii. Religioſi uiuentes in religionibus priuatis, non ſunt de religione Chriſtiana.

Fratres

A Fratres tenentur per labores manuum uictum acquirere, & non per mendicitatem. Prima pars eſt ſcandaloſa & præſumptuoſe aſſerta pro quanto ſic generaliter & indiſtincte loquitur: & ſecunda erronea, pro quanto aſſerit mendicitatem fratribus non licere. xxiiii.

Omnes ſunt Simoniaci, qui ſe obligant orare pro aliis, eis in temporalibus ſubuenientibus. xxv.

Oratio præſciti nulli ualet. xxvi.

Omnia de neceſſitate abſoluta eueniunt. xxvii.

Confirmatio iuuenum, clericorum ordinatio, locorum conſecratio, reſeruantur papæ & epiſcopis propter cupiditatem lucri temporalis & honoris. xxviii.

Vniuerſitates, ſtudia, collegia, graduationes, & magiſteria in eiſdem, ſunt uana gentilitate introducta, & tantum proſunt eccleſiæ ſicut diabolus. xxix.

Excommunicatio papæ uel cuiuſcunque prælati non eſt timenda, quia eſt cenſura Antichriſti. xxx.

Peccant fundantes clauſtra, & ingredientes, ſunt uiri diabolici. xxxi.

Ditare clerum eſt contra regulam Chriſti. xxxii.

Siluester papa & Conſtantinus Imperator errauerunt eccleſiam dotando. xxxiii.

Omnes de ordine mendicantium ſunt hæretici, & dantes eis eleemoſynam, ſunt excommunicati. xxxiiii.

B Ingredientes religionem aut aliquem ordinem, eo ipſo inhabiles ſunt ad obſeruanda diuina præcepta, & per conſequens ad peruenſendum ad regnum cælorum, niſi apoſtatauerint ab eiſdem. xxxv.

Papa cum omnibus clericis ſuis poſſeſſionem habentibus ſunt hæretici, eo quòd poſſeſſiones habent & conſentientes eis, omnes uidelicet domini ſeculares & cæteri laici. xxxvi.

Eccleſia Romana eſt ſynagoga ſathanæ, nec papa eſt proximus & immediatus uicarius Chriſti & apoſtolorum. xxxvii.

Decretales epiſtolæ ſunt apocryphæ, & ſeducunt à fide Chriſti, & clerici ſunt ſtulti, qui ſtudent eas. xxxix.

Imperator & domini ſeculares ſunt ſeducti à diabolo, ut eccleſiam dotarent bonis temporalibus. xl.

Electio papæ à cardinalibus, à diabolo eſt introducta. xli.

Non eſt de neceſſitate ſalutis, credere Romanam eccleſiam eſſe ſupremam inter alias eccleſias. Error eſt, ſi per Romanam eccleſiam intelligat uniuerſalem eccleſiam aut concilium generale, aut pro quanto negaret primatum ſummi pontificis ſuper C alias eccleſias particulares. xlii.

Fatuum eſt credere indulgentijs papæ & epiſcoporum.

Iuramenta illicita ſunt, quæ fiunt ad corroborãdum humanos contractus & commercia ciuilia. xliii.

Auguſtinus, Benedictus & Bernardus damnati ſunt, niſi pœnituerint de hoc, q̃ habuerunt poſſeſſiones & inſtituerunt & intrauerunt religiones, & ſic à papa uſque ad ultimum religioſum omnes ſunt hæretici. xliiii.

Omnes religiones indifferenter introductæ ſunt à diabolo. al. infimum xlv.

TENOR AVTEM ARTICVLORVM IOANNIS Huſz ſequitur, & eſt talis:

Conſtantien. cõcilij ſeſſ. 15.

Vnica eſt ſancta uniuerſalis eccleſia, quæ eſt prædeſtinatorũ uniuerſitas. & infra ſequitur: Vniuerſalis ſancta eccleſia tantum eſt una, ſicut tantum unus eſt numerus omnium prædeſtinatorum. I.

Paulus nunquam fuit membrum diaboli, licet fecerit quoſdam actus actibus eccleſiæ malignantium conſimiles. II.

Præſci

Universidad de Deusto
Biblioteca

III. Præsciti non sunt partes ecclesiæ, cum nulla pars eius finaliter excidet ab ea, eo ꝙ D
1.Cor.13.c prædestinationis charitas, quæ ipsam ligat, non excidit.
IIII. Duæ naturæ diuinitas & humanitas, sunt unus Christus.
V. Præscitus etsi aliquando est in gratia secundum præsentem iustitiam, tamen nunquam est pars sanctæ ecclesiæ: & prædestinatus semper manet membrum ecclesiæ,
VI. licet aliquando excidat à gratia aduentitia, sed non à gratia prædestinationis.
Sumendo ecclesiam pro conuocatione prædestinatorum, siue fuerint in gratia, siue non secundū præsentem iustitiam, isto modo ecclesia est articulus fidei.
VII. Petrus non est, nec fuit caput ecclesiæ sanctæ catholicæ.
VIII. Sacerdotes quomodolibet criminose uiuentes, sacerdotiū polluunt potestatem: & sic, ut filij infideles, sentiunt infideliter de septem sacramentis ecclesiæ, de clauibus, officijs, censuris, moribus, ceremonijs & sacris rebus ecclesiæ, ueneratione reliquiarum,
IX. indulgentijs & ordinibus.
Papalis dignitas à Cæsare inoleuit, & papæ præfectio & institutio à Cæsaris potentia emanauit.
X. Nullus sine reuelatione assereret rationabiliter de se uel alio, ꝙ esset caput ecclesiæ particularis, nec Romanus pontifex est caput Romanæ ecclesiæ particularis.
XI. Non oportet credere, ꝙ iste quicunq; est Romanus pontifex, sit caput cuiuscunq;
XII. particularis ecclesiæ sanctæ, nisi deus eum prædestinauerit.
Nemo gerit uicem Christi uel Petri, nisi sequatur eum in moribꝰ, cum nulla alia E
sequela sit pertinentior, nec aliter recipiat à deo procuratoriam potestatem: quia ad
XIII. illud officium uicariatus requiritur & morum conformitas, & institutis autoritas.
Papa non est uerus & manifestus successor apostolorum principis Petri, si uiuit moribus contrarijs Petro: & si quærit auaritiam, tunc est uicarius Iudæ Scharioth. Et pari euidentia cardinales non sunt ueri & manifesti successores collegij aliorum apostolorum Christi, nisi uixerint more apostolorum, seruantes mandata & consilia domini nostri Iesu Christi.
XIIII. Doctores, ponentes ꝙ aliquis per censuram ecclesiasticam emendandus, si corrigi
Ioan.18.f noluerit, seculari iudicio est tradendus, pro certo sequuntur in hoc pontifices, scribas & pharisæos, qui Christum non uolentem eis obedire in omnibus, dicentes, Nobis non licet interficere quenquam, ipsum seculari iudicio tradiderunt, & ꝙ tales sint
XV. homicidæ grauiores q̄ Pilatus.
Obedientia ecclesiastica est obedientia secundum adinuentionem sacerdotum ec-
XVI. clesiæ, præter expressam autoritatem scripturæ.
Diuisio immediata humanorum operum est, ꝙ sunt uel uirtuosa uel uitiosa: qa si homo est uitiosus, & agit quicquam, tunc agit uitiose: & si est uirtuosus, & agit qc F
quā, tunc agit uirtuose: quia sicut uitiū quod crimen dicitur seu mortale peccatum,
XVII. inficit uniuersaliter actus hoīs uitiosi, sic uirtus uiuificat omnes actus hoīs uirtuosi.
Sacerdotes Christi uiuentes secundum legem eius, & habentes scripturæ notitiam & affectum ad ædificandum populum, debent prædicare non obstante prætensa excommunicatione. & infra, Quod si papa uel aliquis prælatus mandat sacerdoti sic
XVIII. disposito, non prædicare, non debet subditus obedire.
Quilibet prædicantis officium de mandato accipit, qui ad sacerdotium accedit, &
XIX. illud mandatum debet exequi, prætensa excommunicatione non obstante.
Per censuras ecclesiasticas excommunicationis, suspēsionis, & interdicti, ad sui exaltationem clerus populum laicalem sibi suppeditat, auaritiam multiplicat, malitiam protegit, & uiam præparat Antichristo. Signum autē euidens est ꝙ ab Antichristo tales procedunt censuræ, quas uocant in suis processibus fulminatiōes, quibus clerus principalissime procedit contra illos, qui denudāt nequitiam Antichristi, qui eorum prose maxime usurpabit.
XX. Si papa est malus, & præsertim si est præscitus, tunc ut Iudas apostolus est diabo-
lus,

A lus, fur & filius perditionis, & non est caput sanctæ militantis ecclesiæ, cum nec sit membrum eius.
Gratia prædestinationis est uinculum, quo corpus ecclesiæ, & quodlibet eius mē- XXI.
brum iungitur Christo capiti insolubiliter.
Papa uel prælatus malus & præscitus, est æquiuoce pastor, & uere fur & latro. XXII.
Papa non debet dici sanctissimus etiam secundum officium, quia aliàs rex deberet XXIII.
etiam dici sanctissimus secundum officium, & tortores & præcones dicerentur sancti, immo etiam diabolus deberet dici sanctus, cum sit officiarius dei.
Si papa uiuat Christo contrarie, etiam si ascenderet per ritam & legitimam ele- XXIIII.
ctionem secundum constitutionem humanam uulgatam, tamen aliunde ascende- al. temere
ret quàm per Christum, dato etiam ꝙ intraret per electionem à deo principaliter al. desc̄deret
factam: nam Iudas Scarioth rite & legitime est electus à deo Christo Iesu ad episcopatum, & tamen ascendit aliunde in ouile ouium.
Condemnatio quadragintaquinq; articulorum Ioannis Vuiclef per doctores fa- XXV.
cta, est irrationabilis & iniqua & malefacta, & ficta est causa per eos allegata, uidelicet ex eo ꝙ nullus eorum sit catholicus, sed quilibet eorum aut est hæreticus, aut erroneus, aut scandalosus.
B Non eo ipso quo electores uel maior pars eorum consenserit ultra uoce secūdum XXVI.
ritus hominum in personam aliquam, eo ipso illa persona est legitime electa, uel eo ipso est uerus & manifestus successor uel uicarius Petri apostoli uel alterius apostoli in officio ecclesiastico: unde siue electores bene, siue male elegerint, operibus electi debemus credere. Nam eo ipso quo quis copiosius operatur meritorie ad profectū ecclesiæ, habet à deo ad hoc copiosius potestatem.
Non est scientilla apparentiæ, ꝙ oporteat esse unum caput in spiritualibus regens XXVII.
ecclesiam, quod semper cum ipsa ecclesia militante conuersetur, & conseruetur.
Christus sine talibus monstruosis capitibus per suos ueraces discipulos sparsos XXVIII.
per orbem terrarum, melius suam ecclesiam regularet.
Apostoli & fideles sacerdotes domini strenue in necessarijs ad salutem regularīt XXIX.
ecclesiam, antequam papæ officium foret introductum; sic facerent, deficiente per fumine possibile papa usq; ad diem iudicij.
Nullus est dominus ciuilis, nullus est prælatus, nullus est episcopꝰ dum est in pec- XXX.
cato mortali. Sup præmissis autem articulis, quilibet de eis suspectus, seu in eorū assertione deprehensus, iuxta modum interroget ur infra scriptum: In primis, utrū
C cognouerit Ioannem Vuiclef de Anglia, Ioannem Husz de Bohemia, Hieronymū de Praga, seu aliquem eorum, & unde habuerit eorū notitiam, & utrum cum eis uel eorum aliquo, dum uiuerent, conuersationem uel amicitiam habuerit. Item, utrum sciens ipsos seu aliquem ipsorum excommunicatos, scienter participauerit cum illis, reputans & dicens talem participationem non esse peccatum. Item, utrum post mortem eorum pro eisdem seu aliquo eorum orauerit, & publice uel occulte opera pietatis exercuerit, asserens eos fore beatos & saluos. Item, utrum eos uel aliquem eorum sanctos reputauerit & dixerit, & eis uenerationes uelut sanctis exhibuerit. Item, utrum credat teneat & asserat, ꝙ quodlibet concilium generale & etiam Constantiense, uniuersalem ecclesiam repræsenter. Item, utrum credat, ꝙ illud quod sacrum concilij Constantiense uniuersalem ecclesiam repræsentans, approbauit & approbat in fauorem fidei & ad salutem animarum, ꝙ hoc est ab uniuersis Christifidelibus approbandum & tenēdum. Et quod condēnauit & condēnat esse fidei uel bonis moribus contrarium, hoc ab eisdē esse tenēdum pro condēnato, credēdum & asserendum. Item, utrum credat ꝙ condēnationes Ioannis Vuiclef, Ioannis Husz, & Hieronymi de Praga, factæ de ꝑsonis eorꝫ, libris & documētis p sacrum generale Constantiense cōcilium, fuerint rite & iuste factæ, & à quolibet catholico pro talibus teneādæ & firmiter asserēdæ. Item, utrum credat, teneat, asserat Ioannē Vuiclef de Anglia,

Universidad de Deusto
Biblioteca

glia, Ioannem Husz de Bohemia, & Hieronymum de Praga, fuisse hæreticos & pro D
hæreticis nominandos ac deputandos, & libros & doctrinas eorum fuisse & esse pe
uersos, propter quos & quas & eorum pertinacias per sacrũ concilium Constantien.
pro hæreticis sunt condemnati. Item, utrũ habeat in sua potestate aliquos tractatus,
opuscula, epistolas, uel quæcũq; alia scripta in quocunq; idiomate p Ioannem Vui
clef, Ioannem Husz, & Hieronymũ hæreticos, seu eorũ pseudo discipulos & sequa
ces editos uel translatos, edita uel translata, q; illos uel illa ordinario loci uel eius cõ
missario seu inquisitori sub iuramento præsentet. Quod si apud se scripta huiusmo
di se habere non cognouerit uel alibi, quod iuret illa circa suũ ordinarium uel alios
supradictos infra certum terminum sibi pfigendum, deponere. Item, utrum sciat ali
quem uel aliquos habentes pfatorum tractatus, opuscula, epistolas, uel quæcunque
alia scripta in quocunq; idiomate composita siue translata, quod illum uel illos de
tegat uel manifestet, pro purificatione fidei siue executione iustitiæ. Item specialiter
literatus interrogetur, utrũ credat sententiam sacri Constantien. concilij super qua
dragintaquinq; Ioãnis Vuiclef, & Ioãnis Husz triginta articulis superius descriptis,
latam, fore ueram & catholicam, scilicet q; supradicti quadragintaquinq; articuli Io
annis Vuiclef, & Ioannis Husz triginta non sunt catholici, sed quidã ex eis sunt no
torie hæretici, quidam erronei, alij temerarij & seditiosi, alij piarum aurium offensi- E
ui. Item, utrum credat & asserat, q; in nullo casu sit licitum iurare. Item, utrum cre
dat, q; ad mãdatum iudicis iuramentum de ueritate dicenda, uel quodlibet aliud ad
causam opportunum, etiam pro purificatione infamiæ faciendum, sit licitum. Item,
utrum credat, q; periurium scienter commissum, ex quacunq; causa uel occasione, p
conseruatione uitæ corporalis propriæ uel alterius, etiam in fauorem fidei, sit morta
le peccatum. Item, utrum credat, quod deliberato animo cõtemnens ritum ecclesiæ,
ceremonias exorcismi & catechismi aquæ baptismatis cõsecratæ, peccet mortaliter.
Item, utrum credat, q; post consecrationem sacerdotis in sacramento altaris sub ue
tamento panis & uini non sit panis materialis & uinum materiale, sed idem per oĩa
Christus, qui fuit in cruce passus & sedet ad dexteram patris. Item, utrum credat &
& asserat, q; facta consecratione per sacerdotem, sub sola specie panis tantum, & p
ter speciem uini, sit uera caro Christi & sanguis & anima & deitas & totus Christus,
ac idem corpus absolute & sub una qualibet illarum specierum singulariter. Item,
utrum credat, q; consuetudo communicandi personas laicales sub specie panis tm, ab
ecclesia uniuersali obseruata, & p sacrum cõcilium Constantiæ approbata, sit seruan
da, sic q; non liceat eam reprobare, aut sine ecclesiæ autoritate pro libito immutare. F
Et q; dicentes ptinaciter oppositum p̃missorũ, tanq̃ hæretici uel sapientes hæresim,
sint arcendi & puniendi. Item, utrum credat, q; Christianus contẽnens susceptionẽ
sacramentorũ confirmationis uel extremæ unctionis, aut solẽnisationis matrimonij,
peccet mortaliter. Item, utrũ credat q; Christianus ultra contritionem cordis, habi
ta copia sacerdotis idonei, soli sacerdoti de necessitate salutis confiteri teneatur, &
nõ laico seu laicis quantũcunq; bonis & deuotis. Itẽ, utrũ credat, q; sacerdos in casi
bus sibi pmissis, possit peccatorẽ confessum & contritum à peccatis absoluere, & sibi
pœnitentiã iniungere. Item, utrum credat q; malus sacerdos cum debita materia &
forma & cum intentione faciendi quod facit ecclesia, uere cõficiat, uere absoluat, ue
re baptizet, & uere conferat alia sacramenta. Item, utrũ credat q; beatus Petrus fue
rit uicarius Christi, habens potestatẽ ligandi & soluendi sup terrã. Item, utrum cre
dat q; papa canonice electus, qui pro tpe fuerit, eius noĩe proprio expresso, sit suc
cessor beati Petri, habens supremã autoritatẽ in ecclesia dei. Item, utrum credat auto
ritatem iurisdictionis papæ, archiepiscopi, & episcopi in soluendo & ligando, esse
maiorem autoritate simplicis sacerdotis, etiam si curã animarũ habeat. Item, utrum
credat q; papa omnibus Christianis uere contritis & confessis, ex causa pia & iusta
possit concedere indulgentias in remissionem pctorũ, maxime pia loca uisitantibus, &

A & ipsis manus suas porrigentibus adiutrices. Et utrum credat, q; ex tali cõcessione ui
sitantes ecclesias ipsas & manus adiutrices eis porrigentes, hmõi indulgentias conse
qui possint. Item, utrum credat, quòd singuli episcopi suis subditis secundũ limitati
onem sacrorũ canonum, hmõi indulgentias concedere possint. Itẽ, utrum credat, asse
rat, licitum esse, sanctorũ reliquias & imagines à Christifidelibus uenerari. Item, utrũ
credat q; papa uel alius pl̃atus proprijs nominibus papæ pro tpe expressis, uel ipso
rum uicarij, possint suum subditum ecclesiasticum siue secularẽ propter inobedien
tiam siue contumaciam excommunicare, ita quod talis pro excommunicato sit habẽ
dus. Item, utrum credat q; inobedientia siue contumacia excommunicatorũ crescen
te, prælati uel eorum uicarij in spiritualibus, habeant potestatẽ aggrauandi & reag
grauandi, interdictum ponendi, & brachium seculare inuocandi, & q; illis censuris
per inferiores sit obediendum. Item, utrum credat q; papa uel alij prælati & eorum
uicarij in spiritualibus, habeant potestatẽ sacerdotes & laicos inobedientes & contu
maces excommunicandi, ab officio, beneficio, ingressu ecclesiæ & administratione ec
clesiasticorum sacramentorũ suspendendi. Item, utrum credat, quòd liceat psonis ec
clesiasticis absq; peccato, huius mundi habere possessiones & bona tẽporalia. Item,
utrum credat, q; laicis ipsa ab eis auferre potestate propria nõ liceat, immo q; sicau
B ferentes, tollentes & inuadentes bona ipsa ecclesiastica, sint tanq̃ sacrilegi puniendi,
etiam si male uiuerent personæ ecclesiasticæ bona hmõi possidentes. Item, utrũ cre
dat, q; hmõi ablatio & inuasio cuicunq; sacerdoti, etiam male uiuenti, temere uel ui
olenter facta uel illata, inducant sacrilegium. Item, utrum credat, q; liceat laicis utri
usq; sexus, uiris scilicet & mulieribus, libere prædicare uerbum dei. Item, utrum cre
dat, q; singulis sacerdotibus libere liceat prædicare uerbum dei, ubicunq;, qũcunq;,
& quibuscunq; placuerit, etiam si non sint missi. Item, utrum credat, q; omnia pecca
ta mortalia, & specialiter manifesta, sint publice corrigenda & extirpãda. Volumus
insuper ac statuimus & decernimus, q; si quis per secretam informationẽ per uos re
cipiendam, uel aliàs repertus fuerit infamatus seu suspectus de quacunq; specie hæ
resis pestiferæ sectæ uel doctrinæ pestilentium Ioãnis Vuiclef, Ioãnis Husz & Hiero
nymi de Praga hæresiarcharum prædictorũ, aut de fouendo, receptando, defenden
do præfatos damnatos homines, dum uiuerẽt in humanis, uel ipsorum perfidos se
quaces & pseudo discipulos, aut ipsorum erroribus credẽdo, pro ipsis defunctis uel
aliquo ipsorum post obitum orando, uel inter catholicos nominando & defenden
do, uel ipsos ut sanctos colendo, prædicando uel adorando, uel aliàs circa eos suspe
C cte agendo, citetur per uos seu alterum uestrum, personaliter coram uobis seu alte
ro uestrum compariturus, semotis procuratore & aduocato, responsurus medio iu
ramento per ipsum sic (ut prædictum est) corporaliter præstito de plena & mera ue
ritate dicenda super prædictis articulis seu eorũ singulis uel alijs opportunis, secun
dum exigentiam casus & occurrentium circunstantiarum ad arbitrium uestrum, &
prout uobis seu alteri uestrum uidebitur expedire, uel aliàs contra eosdem & ipsorũ
singulos (prout præsentibus exprimitur, uel aliàs) canonice procedatis, necnon p̃
sentes literas exclusis articulis & interrogatorijs supius positis atq; obmissis, in ciui
tatibus, diœcesibus, terris & locis alijs, ubi tute fieri poterit, autoritate nostra solen
niter publicetis, & publicari faciatis, ac oĩes & singulos hæreticos huiusmodi, nece
non fectatores ipsarum hæresum & errorum utriusq; sexus, tenentes & etiam defen
dentes eosdem, aut hæreticis ipsis quomodolibet publice uel occulte in diuinis uel
aliàs participantes, etiam si patriarchali, archiepiscopali, episcopali, regali, reginali,
ducali aut alia quauis ecclesiastica uel mundana præfulgeant dignitate, necnon aduo
catos & procuratores quoslibet, qui hæreticos huiusmodi aut eorum credentes, se
quaces, fautores, defensores & receptatores super crimine hæresis aut crudelitatis,
sequelæ fautoriæ defensionis & receptationis huiusmodi defenderint excommuni
catos, singulis diebus dominicis & festiuis in præsentia populi nuncietis, & palios

Universidad de Deusto
Biblioteca

nunciari faciatis. Et nihilominus contra eosdem omnes & singulos utriusq; sexus, huiusmodi errores tenẽtes, approbantes, defendentes, dogmatizantes, ac fautores & receptatores & defensores eorundem, exemptos & non exemptos, & quẽlibet ipsorũ, cuiuscunq; dignitatis, status, præeminentiæ, gradus, ordinis uel conditionis (ut præfertur) existant, autoritate nostra diligenter inquirere studeatis, & eos quos per inquisitionem huiusmodi diffamatos, uel per confessionem eorum, seu per facti euidentiam, uel aliàs huiusmodi hæresis & erroris labe respersos reperietis, autoritate prædicta etiam per excommunicationis, suspensionis & interdicti, necnon priuationis dignitatum, personatuum & officiorum, aliorumq; beneficiorum ecclesiasticorũ ac feudorum, quæ à quibuscunq; ecclesiis, monasteriis ac aliis locis ecclesiasticis obtinent, ac etiam honorum & dignitatum secularium, ac graduum scientiarum quarũcunq; facultatum, & per alias pœnas, sententias, & censuras ecclesiasticas ac uias & modos, quos ad hoc expedire seu opportunos esse uideritis, etiam per captiones & incarcerationes personarum, & alias pœnas corporales, quibus hæretici puniuntur seu puniri iubentur, aut solent iuxta canonicas sanctiones. Similiter & clericos ipsos & ecclesiasticas personas, usq; ad degradationem inclusiue, si eorum culpa ac pertinacia uel rebellio id exigat aut requirat, corrigatis & puniatis, ac diligenter corrigi & puniri faciatis. necnon contra eosdem ipsorum laicorumq; bona secundum canonicas sanctiones & legales, contra hæreticos & eorum sequaces editas, quibus eosdẽ sectatores siue sequaces subiacere decernimus, animose cõsurgatis iuxta modum & formam supradictos. Et qui de præmissis hæresibus uel articulis uel aliquo præmissorum infamati fuerint, ad arbitrium uestrum se purgare teneantur. Alij uero qui per testes seu propriam confessionem uel alias legitimas probationes conuicti fuerint de prædictis hæresibus uel articulis uel aliquo præmissorum, eosdem articulos & errores solenniter & publice reuocare, abiurare, pœnitentiam condignam, etiam ad immurationem (si delictum exegerit) subire cogantur, necnon quod errores & hæreses huiusmodi cuiuscunq; generis uel speciei censeantur, de cætero, uerbo, nutu uel facto non fouebunt, seu alios ad credendum illis uerbo uel facto, publice uel occulte, directe uel indirecte, aut alio quouis modo inducent, sufficientem & idoneã cautionem præstare teneantur. Quod si forsan eosdem articulos solẽniter & publice reuocare & abiurare, & pœnitentiam condignam, etiam ad immurationem perpetuã uel temporalem iuxta uestræ discretionis arbitrium sine dilatione subire, ac sufficientem cautionem quod errores & hæreses ipsas de cætero non tenebunt nec fouebunt, nec alios ad credendum uel uerbo uel facto, publice & occulte, directe uel indirecte, uel quouis quæsito colore inducant, præstare, seu aliquid præmissorum facere uoluerint, extunc contra ipsos iuxta qualitatem errorum ac delictorum suorũ (etiam si expediat) tanquam contra hæreticos aut hæretica labe respersos, autoritate nostra iuxta canonicas & legales sanctiones summarie & simpliciter ac de plano sine strepitu & figura iudicij, & etiam ex officio, appellatione seu appellationibus quibuscunq; cessantibus, procedatis, ac ipsos iuxta easdem canonicas traditiones puniatis, etiam si opus fuerit, curiæ seculari relinquendo. Contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescẽdo, inuocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio eiusdem brachij secularis, non obstantibus tam felicis recordationis Bonifacij papæ octaui prædecessoris nostri, qua cauetur, ne quis extra ciuitatẽ & diœcesim suam, nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra unam diætam à fine suæ diœcesis ad iudicium euocetur, seu ne iudices à sede apostolica deputati, extra ciuitatem & diœcesim in quibus deputati fuerint, contra quoscunq; procedere, siue alij uel aliis uices suas committere, aut aliquos ultra unam diætam à fine diœcesum eorũdẽ trahere præsumant, & de duabus diætis in concilio generali, q̃ aliis quibuscunq; cõstitutionibus Romanorũ pontificũ, tam à iudicib⁹ delegatis, q̃ personis ultra certũ numerum ad iudicium non uocãdis, aut aliis editis, quæ possint in hac parte uestræ iurisdictioni aut

A aut potestati, eiusq; libero exercitio quomodolibet obuiare, seu si aliquibus communiter uel diuisim ab eadem sit sede indultum, q̃ interdici, suspendi, uel excommunicari, seu ultra uel extra loca ad iudicium euocari non possint, per literas apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de uerbo ad uerbum de indulto huiusmodi & eorum personis, locis & ordinibus & nominibus propriis mentionem, & qualibet alia dictæ sedis indulgẽtia generali uel speciali, cuiuscunq; tenoris existat, per quam præsentibus non expressam uel totaliter non insertam, uestræ iurisdictionis explicatio in hac parte ualeat quomodolibet impediri, & de qua cuiusq; toto tenore de uerbo ad uerbũ in nostris literis habenda sit mentio specialis. Datũ Constantiæ octauo calendas Martij, pontificatus nostri anno primo.

AD LECTOREM.

EN tibi appendicem per modum supplemẽti actorum sacri concilij Constantien. excerptam ex libro quodam clarissimi uiri domini Henrici Bemel quondam decretorum doctoris, sanctorumq; apostolorum apud Coloniam canonici, qui codicem eũ testamento reliquit magistro alicui in theologia, cui maxime deseruiret, idq; hac conditione seu iure, ut isto uolumine tantum per uteretur in uniuersitate studij Colonien. & non extra, ac post mortem siue sufficientem usum, traderet alicui alij magistro in theologia dicti studij Colonien. iuxta tenorẽ ultimæ suæ uoluntatis. Qua uicissitudine factum est, ut nostro hoc seculo opera doctissimi uiri D. Ioannis de Busco, sacræ theologiæ professoris, hæreticæ prauitatis inquisitoris, atq; ecclesiæ S. Gereonis apud Coloniam canonici, qui librum hunc post mortem uenerandi magistri nostri D. Theodorici Borneri præpositi quondam Nouimagen. uelut per manus traditũ usurpauit, inter excudendum præsens hoc opus concilij Constantien. nobis mutuarentur. Qui liber si paulo prius in lucem prodisset, poterant ea quæ hic seorsum exhibentur, suis (ubi desiderantur) locis inserta, lectori forte gratiora fuisse: sed hoc negato, & nobis supplemento qualicunq; tandem isto studiosum lectorem diutius priuare nolentibus, uisum est publico usui conducere, si quæ desiderata sunt hucusq; in actis synodi Constantien. impressis, separatim hic in fine adderentur: ut uel hoc pacto publica studia promouueremus, q̃quidem illo alio quo sui quæq; inserta oportuit locis, hac potissimum uice non licebat. Quanquam hoc tædij quicqd est, studiosos facile superatum ire, dum nisi q̃ singulari studio in his addẽdis usi fuerimus, aduenire uelint, speramus. Siquidem folia quæq; seu paginæ, & ipsorum foliorum facies seu latera, & ipsarum facierum lineæ seu uersus, ubiq; sic annotãtur, ut morosissimus fuerit pariter & ignauissimus, qui tantum laboris quærendo capessere nolit. Et tamen si quandó recudendum est istud opus, tum utrũque qui uolunt, uia magis compendiosa, inserantq; suis quæq; locis.

FO. D. III. facie 1. inter uersum 10. & 11. inserantur hæc.

Quæ lectione per præfatum magistrum Iob completa, idem dominus Franciscus cardinalis surgens & stans, & suprà schedulam ipsam primam resumens, legit eius residuum, cuius residui tenor talis est:

Et subinde &c.

Ibidem fa. 1. lineæ. 45. inter cto & Lectis infere hæc:

Item eodem sacro approbante concilio decernimus sequentem sessionem deo fauente tenendam die lunæ decimaseptima mensis Decembris proxime futuri.

Ibidem inter lineam 50. & 51. inserantur ista:

Die prima mensis Martij, anno millesimo quadringentesimo decimoquinto, à natiuitate &c. In magna aula palatij inferioris apostolici, undecima hora post meridiam noctem, domino nostro Ioanne papa uigesimotertio ibidem existente & præsente, ac Romanorum rege imperatore serenissimo, & quatuor congregatis nationibus inibi, fuit per dominum patriarcham Antiochenum nomine & ex parte totius concilij præsentata præfato domino nostro papæ quædam schedula. Sibiq; nomine dicti concilij fuit humiliter supplicatũ per eundem patriarcham, quatenus dignaretur dictam schedulam benigne acceptare, & dictus dominus noster papa, recepta

Universidad de Deusto
Biblioteca

schedula & ea secrete lecta, dixit quòd fuit semper intentionis, dare pacem ecclesiæ, D & q̃ ad hoc uenerat Constantiã. Et etiam dixit, qualiter dicto concilio, non ui nec metu compulsus, non coactus, sed liberaliter & sponte obtulerat uiam cessionis sui papatus, & obtulit, & quòd nunquam fuit alterius intentionis. Demum dictus dominus noster dictam schedulam legit, cuius tenor talis est: Ego Ioannes papa uigesimus tertius &c. ut in bulla continetur. Qua lecta, fuit regratiatum dicto domino nostro papæ per serenissimum principem regem Romanorum de bona & sancta oblatione, deinde cardinales ad idem fuerunt regratiati. Demum dominus patriarcha ad idem, & etiam uniuersitas Parisiensis ad idem. Quo facto, dominus noster uoluit q̃ in crastinum quæ fuit secunda Martij, teneretur sessio, in qua publicarentur hæc solennius per eundem.

FO. D. IIII. fa. 1. post lineam 14. lege sic:

Et expost de mandato domini nostri fuit super præmissa schedula oblationis, una bulla confecta.

Ibidem inter lineam 17. & 33. inserenda sunt hæc:

Primitus tamen oratione lecta, quæ fuit sumpta de libro pontificali. Tenores uero dictæ orationis & cõstitutionum lectarum, sequitur & sunt tales: Ecce sanctissimi sacerdotes, præmissis deo precibus, fraternitatem uestram cum pia exhortatione cõuenio, & per diuinum nomen obtestor, ut ea quæ à nobis de deo & sacris ordinibus uel sanctis moribus uobis fuerint dicta, cum omni pietate suscipiatis, & cum summa reuerentia perficere intendatis. Quod si forsan aliquis uestrum aliter quàm dicta fuerint, senserit, sine aliquo scrupulo contentionis in uestrorum omnium copulatione & ipsa de quibus dubitauerit, conferenda reducat, qualiter deo auxiliante aut doceri possit, aut doceat. Deinde uos obtestatione obsecro, ut nullus uestrum in iudicando aut personam accipiat, aut quomodolibet fauore uel munere pulsatus, à iusto iudicio scienter auertatur aut discedat; sed cũ tota pietate quicqd cœtui nostro se iudicandum intulerit, pertractare curet, ut nec discordans contentio ad subuersionem iustitiæ inter nos locum inueniat, nec in perquirenda æquitate uigor nostri ordinis uel solicitudo tepescat.

Qua exhortatione facta, idem dominus cardinalis Florentinus iuxta deliberationem concilij & synodi prædictarum, pronunciauit constitutiones quæ sequuntur, uidelicet has: E

Ibidem fa. 2. linea 18. post prædicta, lege sic:

mane ante prandium, in qua fuerunt ducenti patres &c. Et fuit ibidem peractum officium de spiritusancto, cuius officij missam celebrauit dominus patriarcha Antiochenus. In qua sessione fuit Romanorum rex in habitu & cum insignijs ad regem Romanorum spectantibus. Necnon reuerendissimi patres domini Iordan⁹ de Vrsinis, Angelus Laudeñ. Antonius de Salancho, Antonius Aquilegiensis, Amadeus Salutiarũ, Ludouicus de Flisco, Guilielmus sancti Marci, Alamannus Pisanus, Franciscus Florentinus cardinalis. Officio uero missæ facto, legebantur letaniæ cũ introitu, Exaudi nos domine. Quibus factis, statim dominus cardinalis Florentinus legebat quasdam constitutiones seruandas per cõcilium, quarum tenores sunt inserti infrius. Quibus lectis & approbatis per generalem synodum siue concilium, Henricus de Piro procurator & syndicus nationis Germanicæ, petijt sibi fieri nomine dictæ na

A ctæ nationis à nobis notarijs unum uel plura, publicum seu publica, instrumentum seu instrumenta: Sic similiter procuratores & syndici omnium nationum, regis Romanorum, uniuersitatum studiorum & ambasiatorum, præsentibus ibidem illustribus principibus, Frederico burgrauio Nurenburgeñ. Rodolpho duce Saxoniæ, comite Suartzburgensi, magistro curiæ regis Romanorum, comite Bertholdo de Vrsinis, ambasiatorib⁹ regis Franciæ, Angliæ, Poloniæ, Norueglæ, Cypriæ, Nauarræ, necnon Ioanne de uicecomitibus de Mediolano, marchione Montisferrati, alijsq; pluribus nobilibus & reuerendis patribus in multitudine copiosa, testibus &c.

Tenor uero dictarum constitutionum, de quibus supra fit mentio, sequitur & est talis:

FO. D. V. fa. 1. li. 9. ante Quibus, inserantur hæc:

Item placeat reuerendissimis paternitatibus, quòd quælibet natio habeat eligere duos deputatos, qui uel eorum duo habeant cognoscere de causis recedere uolentium, atque habeant potestatem referendi præsidenti qui erit pro tempore, qui præsidens habebit autoritatem dandi licentiam secundum casus exigentiam, procuratores dimittendo, ac pœnas infligere recedentibus licentia non obtenta. Et quod in præmissis habeat dictus præsidens potestatem autoritate præsentis concilij, iuxta relationem & certificationem dictorum deputatorum. B

Eadem die hora uesperarum uel circa, ad supplicationem regis Romanorum fuerunt omnes deputati omnium nationum, & quàm plures ambasiatores regum, principum, uniuersitatum studiorum congregati in ecclesia maiori Constantiensi, ubi serenissimus Romanorum rex præsidebatus proposuit, qualiter aliàs dominus Riginaldus de Carneto archiepiscopus Remensis, portasset literam creditiuam de domino Ioanne papa uigesimotertio, qua recepta, idem dominus archiepiscopus dixit sibi nomine papæ, q̃liter ipse recessisset de ciuitate Constantiensi, quòd hoc erat propter aerem sibi inconuenientem, non propter aliquam impressionem, uim, uel metum aut timorem sibi illatam seu illatum, inferendam seu inferendum per ipsum dominum regem neque suos. Et aliàs prout dixit constare apud acta mei notarij. Modo autem idem papa haberet scribere dominis cardinalibus hic existẽtibus contrarium, uidelicet quòd propter timorem ipsius domini regis & aliorum dominorum suorum recessit. Et ad finem, quòd omnis homo scire possit, tunc uerba proposita & dicta per dictum dominum archiepiscopum Remensem nomine dicti domini papæ, supplicauit ipse domino archiepiscopo, ut ipse surgeret & referret ambasiatam suam, tunc ipsi regi nomine papæ factam. Qui dominus Riginaldus archiepiscopus leuauit se, & dixit quod nuper post recessum papæ de Constantia, ipse C mittebatur per dominos ambasiatores regis Franciæ suorum collegarum, ad oppidum Scaef husen. In quo reperiebat papam in uigilia palmarum, referens & exponens papæ sibi iniuncta per suos collegas. Quo expositio, papa sibi dixit, quod non deberet recedere quin loqueretur sibi, cum uellet sibi aliqua committere relatiua charissimo filio suo regi Romanorum, & alijs Constantiæ existentibus, & si in casu quo ipsemet non committeret sibi, tunc faceret sibi dici per dominum cardinalem de Salancho, qui similiter ibidẽ existebat. Ipsoq; dominus Riginaldus archiepiscopus fuit ad certam cameram ibidem pausando, & post eius dormitionem uenit ad eum dominus de Salancho, & iniunxit sibi certa quæ deberet referre dño regi & alijs certis Constantiæ existentibus, & noĩe papæ dans sibi quatuor breuia. Quoꝝ unum dño regi, aliud cardinalibus, tertium ambasiatoribus regis Franciæ, & quartũ ambasiatorib⁹ uniuersitatis studij Parisiensis. Receptisq; per eum huiusmodi

Universidad de Deusto
Biblioteca

breuib⁹ & informationibus à dicto domino cardinali de Salancho nomine papæ, re- D
cessit de Scaef husen, rediens ad Constantien. ciuitatem. Ascendens palatium papæ
le, repperit ibidem serenissimum principem regem Romanoꝝ sæpe dictum cum
dominis cardinalibus, cumq; ambasiatoribus regis Francorum, ambasiatoribus stu-
dij Parisiensis, & alijs deputatis nationum, porrigens ibidem breuia sibi commissa,
& præsertim breue directum Romanoꝝ regi, Quo uiso & lecto, ipse de mandato
domini papæ & eius iussu dixit, q̃liter dominus noster papa non recessisset de Con
stantia ob aliquã impressionẽ, uim, metũ, timorẽ siue aliam causam siue culpã, quã
posset imponere domino regi, neq; suis: sed propter sanitatem corporis. & offerret
se impleturum omnia, quæ promisisset in concilio Constantiensi, & quod diligeret
dominum regem sicut unquam, & libenter uellet secum conuenire, si contingeret
ipsum ire Niciam ad Petrum de luna, & secum conferre de modo unionis & refor
matione ecclesiæ, & alia dixit, prout superius in eius relatione continetur, in die lu-
næ post diem palmarum facta. & illa dixit tunc, ꝙ papa iniunxisset sibi, non obstante
ꝙ acceperat abore cardinalis de Salancho, cum unum & idem reputasset papam &
cardinalem de Salancho, quo ad huiusmodi relationem: & si aliqui dicerent uel scri
berẽt contrarium, non posset in contrarium: & quod satis admiratur de hoc. Cardi
nalis uero de Salancho, qui ibidem erat præsens, dixit ꝙ papa iniunxisset sibi talia B
dare in mandatis, licet dixit quod deberet dicere, quod non propter impressionem,
uim, metum aut timorem domini regis præcise, sed bene ob timorẽ aliquorum no-
bilium de curia sua, de quibus habuisset papa timorem. Sed de persona regis nõ dif
fidisset, quam diligit sicut unquam. Super quibus serenissimus dominus rex Roma-
norum petijt ibidem per protonotarium sedis apostolicæ, concilij, nationum, alioscꝫ
notarios & tabelliones ibidem existentes, fieri unum uel plura, publicum seu publi
ci, instrumentum seu instrumenta. Similiter ambasiatores regis Francorum nomi-
ne archiepiscopi Remensis, & magister Benedictus de uniuersitate Parisiensi, præ-
sentibus ibidem ambasiatoribus Sueciæ & Poloniæ regum, filio marchionis Mon
tisferrati, Ioanne de uicecomitibus de Mediolan. Rodolpho duce Saxoniæ, alijscꝫ
ambasiatoribus, prælatis & doctoribus in numero copioso.

Ibidem post lineam 11. lege ad hunc modum:

Remensem. Qua cantata, iuxta ritũ aliarꝫ sessionũ legebantur letaniæ cũ introitu,
Exaudi nos dñe &c. & collecta ꝓ pace unionis, ac euangelio & hymno, Veni creator
spũs &c. præsentibus ibidẽ dñis Angelo Laudensi, Antonio Aglegiensi, Guilielmo ꝓ
sctĩ Marci, Antonio de Salancho, Alamãno Pisano presbyteris, Amadeo Salutiarꝫ,
& Frãcisco Florẽtino diaconis cardinalib⁹. Absentibus uero Ioanne Viuarien. Petro
Cameracensi, Frãcisco Venetiarꝫ, & Ludouico de Flisco cardinalibus, licet in dicta ci
uitate pẽsentibus, ut publice ferebat. Dictoq; officio missæ, letanijs cantatis & dictis,
surrexit de mandato totius sanctæ synodi reuerendus pater dominus Andreas ele-
ctus Poznanien sis, & certa capitula per modum constitutionũ synodalium prius per
singulas quatuor nationes concluſa & deliberata, legit & publicauit: quorum teno-
res sequuntur & sunt tales.

Ibidem fãcie 2. post lineam 17. legantur hæc:

Item declarat, decernit, statuit & diffinit dicta sancta synodus, ꝙ dictus dominus
noster papa renunciare tenetur, nedum in quocunq; casu in schedula oblationis suæ
comprehenso, sed etiam in quocunq; in quo sua renunciatio offerre potest magnam
& euidentem utilitatem ad bonum unionis ecclesiæ dei, quodq; super hoc dictus do
minus noster papa declarationi & diffinitioni huius sacri concilij stare tenetur.

Item statuit, diffinit, decernit, declarat & deliberat dicta sancta synodus, ꝙ si dictus
dominus noster requisitus pro bono unionis per hoc sacrum concilium, papatui re-
nunciare

A nunciare contempserit, uel plus debito distulerit, exnunc prout extunc, & extunc p
ut exnunc pro abiecto à papatu omnibus Christifidelibus habeatur, & omnis obe-
dientia eidem sit subtracta.

Item statuit, diffinit & decernit dicta sancta synodus, quod recessus dicti domini
nostri papæ à ciuitate Constantien. clamdestine factus, fuit illicitus bonoq; unionis
ecclesiæ dei præiudicialis & nociuus. Quodq; dictus dominus noster papa requi-
rendus est ex parte dicti sacri concilij, ꝙ ad illud reuertatur, facturus & adimpletu-
rus quod promisit, uouit & iurauit pro unione danda ecclesiæ dei: & cum intimati-
one, ꝙ si infra terminum sibi ex parte dicti sacri concilij præfigendum, ad ipsum cõ
cilium redire contempserit, aut plus debito distulerit, contra eum tanq; fautorẽ schi-
smatis & suspectum de hæresi procedetur, ut requirũt sacræ & canonicæ sanctiones.

Item statuit, diffinit, decernit & declarat dicta sancta synodus, quòd si dictus do-
minus noster papa ad ipsum sacrum generale concilium redire uoluerit, & quæ p-
misit, uouit & iurauit, efficaciter iuxta deliberationem dicti sacri concilij pro dicta
unione adimplere, eidem prouideatur de bona securitate, quòd nec ante renunciati-
onem nec post, capietur aut incarcerabitur, nec aliàs in persona uel bonis molestabi-
tur. Quinimmo in plena securitate & libertate tenebitur & tuebitur per dominũ re
B gem Romanoꝝ serenissimum, & etiam per dictum generale concilium. Et ulteri-
us de bono statu eidem domino nostro & suis familiaribus post dictam renunciatio-
nem habendo, ad arbitrium quatuor per eum, & aliorum quatuor per dictum sacrũ
concilium eligendorum prouideatur. Quibus peractis, supradictus reuerendus pa-
ter dñs Andreas electus Poznanien. in materia fidei & super materia Ioannis Husz
legebat quædam auisamenta, quæ sequuntur & sunt tales.

Primo, quòd iuxta determinationem doctorum sacræ theologiæ & iuris canoni-
ci, confirmatur & approbatur sententia lata in concilio Romano de damnatione &
doctrina Ioannis Vuiclef etiam per combustionem librorum eiusdem.

Item ꝙ in eadem sessione committatur materia fidei per hoc sacrum cõcilium cũ
plena autoritate, quo ad doctrinam ipsius Ioannis Vuiclef, necnon Ioannis Husz &
suorum sequacium, reuerendis patribus dominis Cameracen. & sancti Marci cardi
nalibus, necnon dominis episcopo Dolen. & abbati Cistertij, qui etiã assumptis do
ctoribus theologiæ & iuris canonici, uideant super materia Ioannis Husz hic pro-
pter errorem ipsius Ioannis Vuiclef, quibus etiam assignetur regimen processus cau
sæ per commissarios contra eundem Ioannem Husz facti.

Item quòd eidem domini commissarij uideant de modo procedendi super conde-
C mnatione articulorum xlv. in specie, in Parisien. & Pragen. uniuersitatibus conde-
mnatorum super materia Ioannis Vuiclef.

Item quòd scribant literæ missiuæ regibus, principibus, ducibus, comitibus, uni-
uersitatibus studiorum per mundum ex parte huius sacri concilij de recessu papæ &
alijs circa præmissa occurrentibus, & quòd quatuor prælati ex quatuor nationi-
bus deputãdi autoritate eiusdem concilij, dictas missiuas suis sigillis unà cum sigillo
serenissimi principis regis Romanorum sigillent & corroborent. Super quibus cõ-
cilium respondebat, placet.

Item & subsequenter idem dominus Andreas electus per simile auisamentũ uer-
bale proposuit, & per modum consultationis, quod necessarium esset quòd concilium
supplicaret domino regi Romanorum hic præsenti, super reductione domini Joan
nis papæ uigesimitertij ad ciuitatem Constantiensem, præsentem requirendo eum,
quod adimpleret promissa facta ecclesiæ & concilio Constantiensi cum honore ipsi-
us papæ & in libertate eius. Responsumq; fuit, placet, per concilium.

Ad hoc etiã rñdendo surrexit rex Romanoꝝ, proferẽdo & dicẽdo ꝙ scit ꝙ dictus
dñs Ioãnes papa est in oppido Louffenburg Basileen. diœcesis, & in manib⁹ Frederici
ducis

Universidad de Deusto
Biblioteca

ducis Austriæ. Nescit si supplicaret sibi ꝙ reuerteretur, an uellet redire ad cõcilium D
& ciuitatem Constantien. etiam si libẽter uellet redire, an posset: qa forsan eum dux
non uellet dimittere de manibus suis. Sed quicquid sit de hoc, idem dñs rex Roma-
nor̃ obtulit se ad oĩa mandata & præcepta concilij, & in casu quo ipsi concilio place
ret, sibi papæ scribere, & eum rogare ut rediret, & dirigere saluum cõductum iuxta
deliberationem concilij pro ipso papa & omnibus secum redire uolentibus & ante
& post, dummodo redire uellet & adimplere promissa. Etiam in casu quo concilium
uelit, obtulit se idem dñs rex paratum ꝙ uellet ire & dare oẽm operam ad reduce
ndum ipsum papam, etiam ipso duce uolente uel nolente. Responsum fuit cõiter
per concilium, placet. Idem etiam dominus rex proposuit, qualiter misit exercitum
suum gentes armorum contra ducem Austriæ uersus & contra oppidum Scaefhu-
sen, in quo aliq cardinales & curiales esse dicuntur. Dans in mandatis illustri prin-
cipi Frederico burgrauio Nurenburgen. capitaneo suo, ut mandaret dici dictis car-
dinalibus in Scaefhusa existentibus, ceterisq curialibus & alijs redire uolẽtibus ad
Constantiam ciuitatem, ꝙ nõie ipsius regis dictis dominis cardinalibus & curialib⁹
redire uolentibus dare deberet saluum conductum, & eos facere conduci p gentes
libere cum eorum p̃sonis, familia & rebus, ad ciuitatem Constantiã. Qui dñs Frederi
cus burgrauius iuxta commissionem misit dictis dominis cardinalibus & curialibus E
dici uerbo & in scriptis. Et ad ipsorum dñorum cardinalium notitiam deuento, re-
scripserunt ipsi Frederico burgrauio, ꝙ non uellent saluum conductũ suum, nec re-
dire ad ciuitatem Constantien. neq etiam sequi dñm Ioannem papam xxiij. Sed ire
ad urbem Romanã, & similis opinionis essent cardinales qui essent Constantiæ. Pro-
testans nihilominus dominus rex, ꝙ sit paratus dare ipsis cardinalibus & papæ ac q⁹
buscunq redire uolentibus saluum conductum suum, iuxta deliberationẽ & ordina
tionẽ concilij, & eos facere reduci p gentes suas libere ad p̃sentem ciuitatẽ Constan
tiensem, & nolentibus id habere, si quæ impressio ac alij casus fortuiti & euentuales
ijs acciderint, uelit esse excusatus. Sup qbus oĩbus & singulis a ꝓtonotarijs & tabel
lionib⁹ ibidẽ p̃sentibus, petijt fieri publica instrumẽta, p̃tibus testibus supradictis.

Ad illud respõdendo surrexit reuerendissimus pater dñs Frãciscus cardinalis Flo
rentinus nõie suo & alioꝝ dñoꝝ cardinaliũ ibidẽ præsentiũ, dicens ꝙ dñi cardinales
q remanserunt in ciuitate Constantien. oẽs post recessum papæ de Constantia, ipsi
existẽtes in palatio apostolico cõcordarũt in hoc, uidelicet ꝙ si dñs noster papa uel-
let seq uiam quã obtulit, uidelicet cessionis, ipsi uellent eum sequi & fouere put te-
nerentur, & eum defendere & tueri in honore suo. Et in casu quo declinaret ab ea uia, E
& non adimpleret promissa, uellent ab eo desistere & remanere cum concilio. & usq
huc non fuit ipsis usum iuxta eius scripta & dicta, ꝙ declinaret in contrariam uiã.
propterea saluassent honorem suum de hoc, ꝙ cardinales (ut dicit & refertur) scri-
pserunt & dicunt de Scaefhusa, ꝙ non uelint uenire neq sequi papam, sed ire Romã.
Et ꝙ ciusdẽ intẽtionis cardinales Constantiæ existẽtes existant, nihil constat sibi neq
alijs dñis cardinalibus Constãtiæ existẽtibus, mirãdo satis unde hmõi relata p̃cedãt.

Vltimo fuit p eundẽ dñm Andream electũ Poznanien. ꝓpositũ, ꝙ in ultima sessi-
one fuit conclusum & deliberatũ, ꝙ nullus recederet aut recedere deberet de cõcilio
non obtenta licentia, licet comptum sit contrarium, & ꝙ aliq recedunt in habitu dissi
mulato, & tunc fuisset petitũ, licet non conclusum, ꝙ executio cõtra tales ita recedẽ-
tes deberet fieri p dominum regẽ & pœna infligi iuxta deliberationem præsidentis
concilio, fuit per ipsum Andream propositum & dictũ, si adhuc placet illis, respon
deat concilium, placet. fuit responsum per concilium, placet.

Super oĩbus his p modum auizamenti propositis, & alias p modũ supplicationũ
&c. dictis & conclusis hinc inde, præfatus magister Henricus de piro promotor hui-
us concilij nomine & ut procurator nationis Germanicæ, petijt per reuerẽdos patres
dominos

A dominos sedis apostolicæ protonotarios & tabelliones quoscunq, unum & plura su
per his publicum & publica instrumentũ & instrumenta, ad perpetuã rei memoriã.

Ibidem linea 26. post Gneznensem, legatur sic:

In qua sessione fuit rex Romanorum in suis insignijs imperialibus cum suis nobi-
libus, & eidẽ sessioni præsidebat dominus Ioannes episcopus Ostiensis cardinalis Vi-
uarien̄s, p̃sentibus octo alijs cardinalibus. Qua missa finita ac hymno, Veni creator
spiritus, & euangelio, Ego sum pastor bonus &c. solenniter finitis, ascendebant am
bonem, in quo legi & publicari solent articuli & constitutiones & alia auisamen-
ta proponenda in concilio, episcopus Atrebatensis pro natione Gallicana, archiepi-
scopus Gueznensis pro natione Germanica, Thomas Polcon sedis apostolicæ pro-
tonotarius pro natione Angliæ, & abbas Florentinus pro natione Italiæ. & de man-
dato sanctæ synodi episcopus Atrebatensis legit & pronunciauit articulos alias per
quatuor nationes deliberatos, huiusmodi sub tenore.

In nomine &c.

FO.D.VIII. facie 1, inter lineam 26. & 27. imponantur hæc:

B Quibus factis & auditis, prouidus uir magister Henricus de Piro promotor præ-
fatus, nomine concilij & nationum ac omniũ quorum interest, super omnibus lectis,
publicatis, approbatis, ordinatis atq diffinitis, petijt sibi fieri per nos protonotarios
sedis apostolicæ ibidem de quatuor nationibus, uidelicet Iacobum Rodini de Ianua
pro natione Italica, Thomam Polcon pro natione Anglicana, Benedictum præposi-
tum Albæregalis pro natione Germanica, & Ioannem de Ternubio pro natione Gal
licana existẽtes, cæteroscq notarios quatuor nationum & alios tabelliones publicos,
unum uel plura, publicum seu publica, instrumentum seu instrumenta, ad perpetuã
rei memoriam. Præsentibus ibidem illustribus & magnificis uiris dominis Rom-
poldo duce Slesiæ, Ioanne Iacobo filio marchionis Montisferrati, Friderico comite
de Outingen, Alberto pincerna de Suiden barone, Ioanne de uicecomitibus de Me
diolano, ambasiatoribus regis Angliæ, Norueglæ, Sueciæ & Daciæ, Poloniæ, Fran
ciæ, Cypriæ & alijs &c.

Subsequenter uero uenerabilis & circunspectus uir dñs Benedictus magister the
ologiæ, ordinis sancti Benedicti, unus de ambasiatorib⁹ uniuersitatis studij Parisien-
sis, ascendebat dictum ambonem, ubi huiusmodi decreta siue publicationes p con-
C cilium fieri solent, & legebat ibidem certas literas missiuas directas, uidelicet unam
concilio, aliam ambasiatoribus præfatæ uniuersitatis. In qua fuit insertus tenor alte
rius literæ missiuæ, directæ papæ Ioanni per eandem uniuersitatem, quorũ tenores
inferius sunt inserti. Recommendans nihilominus uniuersitatem p̃dictam concilio
memorato, offerens eandem ad beneplacitum & confortationem concilij memora-
ti. Tenor uero literarum missiuarum ambasiatoribus uniuersitatis Parisiensis directa
rum, sequitur & est talis:

Venerabilibus & eruditis uiris nostris fidelibus & syncere dilectis nũcijs ad sacrũ
generale cõciliũ Constantien. nostra ex parte destinatis. Grauiter & cũ magna cor-
dis acerbitate ferimus uenerabiles uiri magistri & amici dilectissimi, sanctissimi dñi
nostri discessum. Nihilominus sua uota atq iuramenta amplectentes, & ea ol studio
p̃sequi uolentes, eidem dño nro scribimus in forma quæ sequit: Pacem ecclesiasticã,
beatissime pater, tot annis totq laboribus & expensis quæsitam, p uestrã sapientiam
utq charitatem uidetur operatura diuinitas, si sacri Constãtien. concilij ac uestræ san
ctitatis idem fuerit animus pariter & affectio. Neq tm ualebit diuidentis maligni-
tas, qn uobis in unũ cõuenientibus, spũs sctus aios fideliũ in pacem agat & unitatem.
cuiusmodi concordiæ nõ sine diuino motu nup dedit studiosam operã uestra sctitas,
cum ecclesiæ sanctæ dare pacem p uiã puræ & simplicis cessionis, alijs per Pisanum

concilium

Universidad de Deusto
Biblioteca

concilium de papatu electis, similiter cedentibus, ac etiam in quocunq; casu haberi D
possit unio, spopondit, iurauit & uouit. In quo patuit effectus religiosæ pietatis & ueri patris ad filios debita compassio. Nam si uera mater probatur per Salomonem, 3 Reg. 3.
quòd maluit materno carere titulo, quàm puerum permittere funestæ sectioni: quanto magis summus põtifex paternam affectionem patefecerit, si ecclesiæ iam diu lamentabiliter diuisæ reintegrationi, suum dominatum posthabuerit atq; præsidentiam? Itaq; non modo cum mente & intentione sacri concilij, uerum etiam cum piis desiderijs totius Christianitatis & cunctorum mortalium, quos nulla istic agitat uesania, his uotis atq; iuramentis uestra sanctitas uidetur egisse. Non quòd in hoc facto electis de papatu sit deferendum, quamuis & eorum animos in domino fueritis cere satagere debetis: sed quia tot populis & regnis ac nationibus illos sequentibus, & fortassis in alterationem immensæ discrepationis alias uenturæ, consuli oportuit: quorum salutem, uestræ præsidentiæ in uestris uotis & iuramentis præstitisse uidemini. Quod si operis ab effectu probatum prosecutumq; fuerit, quàdiu terrenum orbem mortale genus attollet, uestras laudes celebrabit omnis ætas. Et pro abdicatione honoris momentanei, cum merito præmij sempiterni erit uobis paratum nomen cæteris longe glorioſius. Verum beatissime pater in hac re nos unus mouet E
scrupulus, q̃ audiuimus uestram sanctitatem à Constantia Scaefhusam secessisse. Non enim est ille locus potior ad amplitudinem sacri concilij ac tantam rem gerendam. deinde Constantia per uestram sanctitatem fuit electa, & per uestram obedientiam humiliter recepta, cæteris etiam gratior uidebatur, utpote grauis, locuples, ornata ciuitas. Nec uidetur quomodo tali uulneri medelam afferre possit hæc mutatio. Postremo in ea urbe uestra sanctitas habebat amãtissimum, Christianissimum & inuictissimum Imperatorem, qui tranquillitatem & securitatem præstare poterat & iniurias omnes propulsare: habebat sacrũ collegium cardinalium, quod non modo pro securitate uestra, uerumetiam pro honore uestro atq; gloria usquequaq; decertasset: habebat denique toram ecclesiam sibi obedientem, longe cæteros superantem. In qua erat non minima Galliarum natio, quæ non minimo quidem uerbo uestram sanctitatem offendi permissiset. Vbinam igitur sanctissime pater persona uestra celebrius, securius atq; deuotius tractabitur, quàm in urbe uobis denota, p uos electa, cum ecclesia uestra, cum imperatore Christianissimo, & cũ cæteris de uestris uotis & iuramentis sanctissimis uestræ clementiæ omni die congratulantibus? Non est aliquis ignarus rei; tam rudis in re Christiana, tam nihil unquam de publica pace ac salute cogitans, quin intelligat, ubi in sacramento pacis dandæ manebit sanctitas uestra concilium sacrum ac eius partes uniuersas omnem reuerẽtiæ cultum, quẽ F
mortalẽ mortali præstare fas est, uestræ personæ præbituras. Postea cogitet sanctitas uestra, clementissime pater, quid est in tractatu quærendæ pacis à sacro concilio discedere, quid dissidere. An primum suspectum? an secundum damnatum? Et si probabilis discedendi caperetur occasio, nulla tamẽ inueniretur dissidendi. Quod si hoc uelle quisquam uidebitur oppugnatiuum, uiderit ne sacri Pisani concilij ualidius caliidi sentiant inconcussa fundamenta. Absit beatissime pater, ut in tanta re sanctitas uestra à sacro concilio discordet, hoc enim esset ab ecclesia dei discordare, absit à gloria nominis uestri, q̃ sacrum concilium sine præsentia uestra rem tam grandem tractet uel terminet. Vestri est sanctissime pater, ut nullum in hac re habeatis priorem, nec perseuerando fortiorem. Propterea supplices uestram sanctitatem oramus, & p
sanctam ecclesiam extra quam qui se ponit, se perdit, obsecramus, ac etiam per pacẽ asperſionis sanguinis Iesu Christi uobis pater obtestamur, ut uiscerũ misericordiæ dei nostri memores, in sacris uotis & iuramentis uestris maneatis: & Constantiã ad uestros fratres & filios deuotissimos, immo ad ecclesiam dei & uestram redeatis, ouis li dominico papatus ambitione & dominandi libidine turpiter diuiso, pacẽ uniuersalem cum concilio ecclesiæ illic congregatæ daturi. Nec in hoc adduxerit sanctitatem

A tẽ uestrã male consulentis pernicies, ut occasione talis discessus uel quæsitæ dilationis complendi iuramenti, pax uniuersalis per diem retardetur: nec prælatis sumptibus & tædio confectis, ac sancta synodo dissipata, tantarum rerum uolumina rupta compage diffluant, maiori postea periculo reuocanda, immo properet sanctitas uestra sacræ synodi consilijs acquiescere, & eius conclusiones executioni feliciter demandare. uestram sanctitatem &c. Et quia de Constantien. concilij fortitudine ac perseuerantia gerimus in domino fiduciam, cum quo sumus firmiter processuri, speramus uestris laboribus in melius reuocari concilium, unite ad hanc pacem quæsitam feruentius laborare, atq; ex fortuna non optata cõsequi finem optatiorem. unde uos hortamur maiori incumbere labori, & hanc nostram mentem literis præsentibus infertam, uniuersis patefacere, & nobis sæpius quæq; super hoc grata referre. dirigat mentes & personas uestras & conseruet altissimus feliciter. Datum Parisiis in cõgregatione nostra generali, apud sanctum Bernardum super hoc specialiter celebrata, die secunda mensis Aprilis.

Rector & uniuersitas studij Parisiensis.

B Litera missiua uniuersitatis Parisiensis, destinata archiepiscopis, episcopis & doctoribus Italicæ nationis.

Feliciter ecclesiæ successisse dei, reuerẽdissimi patres & domini, nuper existimauimus, cum & deo uolente & uobis pro debito uocationis uestræ coagentibus, dñs noster summus pontifex uiam uouit cessionis atq; iurauit. hinc in tanta animorum alacritate deo gratias egimus, ac tanta deuotione in sacrum Constantiense concilium fuimus permoti, ut hoc diuinum concilium arbitraremur. Vnde magis miramur, q̃ dominus noster ab eo modo tali discesserit, præsertim cum ex eo fuerit cum summa laude ecclesiæ dei fructum amplissimum allaturus. nec uenit in mentem nobis, istum discessum posse præstare unionis incrementum. Equidem reuerendissimi patres ex multis papatum uel ambientibus uel occupantibus, bona uerba sæpe audiuimus, sed postea conatus eorum percepimus pollicitis obuiantes: non q̃ istud de sanctissimo domino nostro cogitet nostra filialis deuotio, sed quia inniti debemus, ne minima quidem macula schismatis ab aduersarijs sibi posset impingi. Cognoscitis quantum sit periculum, in tractatu pacis ecclesiasticæ papam à concilio generali discedere: quantum nefas, ab eo dissidere. Propterea egregiam nationem uelimus exoratam in domino, ut in cõcilio generali Constantien. persistat, domino nostro ad concilium generale redire persuadeat: ac uota & iuramenta domini nostri amplec- C
tentes, pacem ecclesiasticam nulla subterfugiẽdo discrimina prosequatur. Eandem nationem uestram præstantissimam tueatur summa æternitas. Scriptum in congregatione nostra generali, apud sanctum Bernardum super hoc specialiter celebrata, secunda die mensis Aprilis.

¶ Subscriptio literæ.

Beneuoli uestri rector & uniuersitas studij Parisiensis.

¶ Superscriptio prædictæ literæ.

Reuerẽdissimis in Christo patribus, archiepiscopis, episcopis, doctoribus & alijs dominis Italicã nationẽ in sancta & uniuersali synodo Constantien. repræsentãtibus.

Ibidem lineæ 14. ante fuitq; inserantur hæc:

Et domini Angelus Laudẽsis, & Iordanus de Vrsinis cardinales, ipsi dño regi noſe dictorum cardinalium assistebant. Et antequam aliquid fieret, more solito fuit &c.

Ibidem post lineam 17. legantur ista:

fuit officium letaniarum cum introitu, Exaudi nos domine &c. collectis & hy-

nnn mno,

Universidad de Deusto
Biblioteca

mino, Veni creator spiritus, & alijs orationibus more aliarum sessionum, deuote dictum & cantatum. Præsentibus ibidem reuerendissimis patribus, Branda Placentino, Guilielmo sancti Marci, Landulpho Barensi, Amadeo Saluteariū, Ludouico de Flisco, & Francisco Florentino cardinalibus, ultra alios tres cardinales pro præsidentibus & astantibus nominatos. D

Ibidem linea 41. post ascenderunt, lege sic:

ambonē siue locū, in quo publicationes, declarationes, ordinationes siue sentētiæ more ipsius synodi legi & publicari solēt, pro hac uice ad infrascripta publicanda, legēda, responsiones dandū & ordinanda p nationes quatuor p̄dictas deputati. Quibus dominis (ut præfertur) nomine synodi ibidem existentibus, prouidi uiri magistri Henricus de Piro & Ioannes de Scribanis de Placentia, tanquam promotores, instigatores siue procuratores dictæ synodi, ipso Henrico loquente, accusarunt contumaciam cuiusdam Hieronymi de Praga, aliàs citati & non comparentis: neque in huiusmodi causa quæ cōtra eum cōmissa extitit, sup sibi obijciendis & materia fidei respondentis, siue in causa ulterius prout iuris fuerit procedere procedíq; uidere curantis, accusarunt. Ipsumq; contumacem reputari petierunt, & in eius contumaciam citationem aliàs contra eum decretam, repetierunt: eamq; cum eius executione facta in ualuis certarum ecclesiarum ciuitatis Constantien. factis & in scriptis reduxerūt. Eundemq; Hieronymum de Praga ulterius citari mandare per audientiam publicā literarum contradictarum Romanæ curiæ, per sanctam synodum instanter postularunt. Quam quidem citationem & ulteriorem processum reuerēdissimus pater dominus Ioannes episcopus Ostien. tanquam præsidens, & tota synodus nemine discrepāte, ipsi Henrico de Piro promotori, instigatori, syndico & procuratori id petenti, concesserunt atque decreuerunt, & eam ad proximam sessionem fieri uoluerunt. Quibus citatione & processu decretis, idem magistri Henricus de Piro & Ioannes de Scribanis nomine quo supra, exposuerunt quantis periculis præsens schisma ecclesiam dei lacerauit, & fidem catholicā non in modico diminuebat. Quod cum speraba tur extingui, & pax dari ecclesiæ per uota, promissiones & iuramenta domini Ioannis papæ xxiij. in præsenti concilio Constantiensi factas, licet idem Ioannes papa in reprobum sensum datus, de loco concilij & præsenti ciuitate Constantien. ut dictum schisma diutius nutriret & foueret, noctis tempore habitu transformato in scandalum & ultuperium totius ecclesiæ & fidei catholicæ siue orthodoxæ diminutionē, fugiebat, se successiuis temporibus ad diuersa loca declinando, cum hoc omnia mala quæ dici & excogitari possint, cōmittēdo, prout hæc & alia in quadā papyri petitionū schedula, quā ibi in suis tenebat manibus, plenius continent. Quapropter ut puideatur de remedio opportuno, idem magister Henricus sibi citationem personalem per edictum contra dictum Ioānem papam xxiij. eiusq; fautores, receptatores & sequaces legitimam & per simile edictum in Romana curia affigendum, per sanctam synodum in spiritusancto congregatam decerni & concedi postulauit. Et ulterius dari & decerni eidem Ioanni papæ ad cōparendum & alijs comparere uolentibus, per eandem synodum & illustrissimū regem Romanorum ibidem præsentem, præfatum saluum conductum. Quos quidem saluum conductum & citationem, reuerendi patres domini patriarcha Antiochenus pro natione Gallica, Antonius episcopus Concordien. pro natione Italica, Ioannes archiepiscopus Rigen. pro natione Germanica, & Thomas abbas sanctæ Mariæ extra muros Eboracen. pro natiōe Anglicana, p̄fati, loco quo supra iudiciali concesserūt & decreuerūt, uidelicet ad nouē dies post executionem ipsamq; citationem fieri uoluerunt in formam publici instrumenti cū subscriptionibus quatuor notariorum quatuor nationum, & sigillis quatuor præfatorum dictarū quatuor nationū muniri & corroborari. Serenissimus uero Romanorū rex p̄fatus, dixit q; placet quòd detur sibi saluus conductus nomine sui & ea protestatione E

A testatione, in quantum idem dominus rex tenetur sibi dare de iure, & seruare sibi saluum conductum sibi datum, & non aliàs. Protestatione domini regis facta,

FO. D.IX. fa. 2. post lineam 14. addantur hæc:

Præsentibus ibidem illustribus principib⁹, Rompoldo duce Sleſiæ, Frederico burgrauio Nurenburgen. Ioanne Iacobo filio marchionis Montisferrati, Ioanne de uicecomitibus de Mediolano, & Sigismundo de Bossantz milite de Vngaria, & alia multitudine Christianorū copiosa, testibus ad præmissa uocatis specialiter & rogatis.

Super qbus omnibus & singulis idem Henricus de Piro & Iohannes de Scribanis, ipso Henrico loquente, à reuerendis patribus sedis apostolicæ protonotarijs ac notarijs nationum & concilij, cæterisq; tabellionibus, nominibus quibus supra, sibi fieri petierunt unum uel plura, publicum seu publica, instrumentum seu instrumēta, ad perpetuam rei memoriam. Præsentibus principibus supradictis, cæterisq; Christifidelibus in multitudine copiosa.

¶ Tenor uero executionis citationis contra Hieronymum de Praga, de qua supra fit mentio, sequitur & est talis:

In nomine domini amen. Anno à natiuitate eiusdem M.cccc.xv. indictione octaua, die uero decimaoctaua mensis Aprilis, hora primarum uel quasi, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, dñi Ioannis diuina puidentia papæ xxiij. Constātiæ infra septa monasterij sancti Francisci fratrum minorū prope ambitum, in mei notarij publici infrascripti, testiumq; præsentia subscriptorum ad hoc specialiter uocatorū & rogatorum, cōstitutus personaliter honorabilis uir dominus Michael de Broda theutonicali, plebanus ecclesiæ sancti Alberti sub sedras Pragensis, instigator officij contra Ioānem Husz ac suos complices, ad hoc specialiter deputatus, habens & tenens in manibus suis quandam in papyro conscriptam citationem in se cōtinentem contra quendam Hieronymum de Praga, magistrum quàmplurium studiorum se asserentem, à sacro concilio Constantiensi emanatam, & quatuor sigillis p̄sidentium quatuor nationum ab intra impressis sigillatam. Cuius quidem literæ tenor sequitur per omnia in ijs uerbis. B

Sacrosancta synodus Constantien. &c. prout superius est habitum. Quā quidem literam citationis idem dominus Michael animo exequendi, notificandi & publicandi, prout tenebatur, ac ad uniuersorum Christifidelium notitiam deducendi, ualuis seu portis in ambitu dicti monasterij affixit, & extendit ibidem cum magna multitudine hominum utriusq; sexus infra missarum solennia, & præsertim infra publicum officium, quod tunc in dicto monasterio celebrabatur, usq; ad finem dicti officij stare permisit, præsentibus honorabilibus uiris dominis Ioanne præposito Quinq; ecclesiarum, Ioanne & Petro familiaribus suis, ad præmissa uocatis specialiter & rogatis. Et statim post præfatus dominus Michael citationem consimilē tenoris suprascripti, & sigillis (ut præscribitur) sigillatam, ad ualuas ecclesiæ sancti Stephani pro audientia causarum apostolica deputatæ, affixit & extendit, & ibidem infra missarum solennia, præsertim infra publicū officium, quod tunc in dicta ecclesia celebrabatur, usque ad finem dicti officij stare permisit, præsentibus testibus suprascriptis. Et statim post præfatus dominus Michael consimilem citationem tenoris suprascripti, ad ualuas ecclesiæ beatæ Mariæ uirginis maioris Constantien. affixit, & extensam ibidem infra missarum solennia, & præsertim infra publicum officium, quod tunc in dicta ecclesia celebrabatur, stare permisit, præsentibus ibidem uenerabilibus & discretis uiris, Vuilhelmo Picardi licentiato in discretis archiepiscopo Turonen. & Frederico Rese cursore domini nostri papæ, & alijs quàmplurib⁹ testibus ad præmissa uocatis & rogatis. Tandem uero hora sexta uel quasi, præfatus dominus Michael citationes huiusmodi ab eisdem ualuis seu portis, finitis & peractis dictis missarum & officiorum solennijs, debita cum protestatione remouit & deposuit, & ad se recepit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Super quibus omnibus & singulis præfatus dñs Michael petijt sibi per me notarium publicum infrascriptum, fieri & confici unum uel plura, publicũ seu publica, instrumentum seu instrumenta, p̃sentibus ibidem uenerabilibus & discretis uiris, dñis Laurentio plebano ecclesiæ sanctæ Mariæ Magdalenæ Pragen. Georgio de Vualschin, & Paulo de Herlbotz Pragen. diœcesis supradictæ, & q̃pluribus alijs testibus, ad p̃missa uocatis pariter & rogatis. D

Et ego Ioãnes de Selichin de Lansteyn clericus Treuirensis diœcesis, publicus apostolica & imperiali autoritatibus notarius, q̃a prædictis requisitioni, publicationi, affixioni, depositioni, necnon oĩbus alijs & singulis supradictis, dum sic (ut præmittitur) successiue fierent & agerẽtur, unà cum prænominatis testibus præsens interfui. Ideoq̃ hoc præsens publicum instrumentũ per alium fideliter scriptum, exinde confeci, publicaui, & in hanc publicam formam redegi. Signoq̃ & nomine meis solitis & consuetis signaui, rogatus & requisitus in omnium & singulorum præmissorum fidem & testimonium.

Quibus omnibus ut præmittitur peractis, idem dñs archiepiscopus Ianuen. requisiuit à tota synodo, an placeret sibi q̃ die sabbati proximi, quæ erit proxima dies mẽsis Maij, deberet teneri sessio in materia fidei, uidelicet sup condemnatione memoriæ Ioannis Vuiclef. Et fuit responsum per oẽs de synodo, placet, præsentibus supradictis testibus. Et sic omnes domini de synodo recesserunt. E

Statim post & ante prandium de mandato quatuor præsidentiũ q̃tuor nationum, in ecclesia sancti Stephani Constantien. & in bancho audientiæ literarũ contradictarum, reuerendo patre dño Iacobo de Camplo electo Penneñ. locumtenẽte auditoris audientiæ contradictarum, ibidem ad banchum sedente, & horam illam pro audientia contradictarum ac actu infrascripto faciendũ deputato, præsentibus reuerendissimis patribus dñis Ioanne patriarcha Antiochen. & Ioanne archiepiscopo Rigensi, de mandato eiusdem domini Iacobi locumtenentis, uenerabilis uir dñs Nicolaus de Hubancho lector literarum de iustitia, & aliarũ quæ inibi legi solent, legebat & executus fuit citationem supra proximam p sanctam synodum decretam ad instantiam magistri Henrici de Piro promotoris & instigatoris dicti concilij. Qua lecta & executa, idem Henricus petijt sibi fieri de hmõi lectura & publicatione publicũ instrumentum, præsentibus ibidem magistris Henrico Golthardi, Ioanne de Vonrade notarijs publicis, & domino Petro Vuithoge presbytero, Maguntineñ. Leodiensis & Traiectensis diœcesum, testibus ad præmissa uocatis & rogatis.

Ibidem linea 19. post Quo, lege sic: F

dicto & cantato, fuit cantatus introitus, Exaudi nos domine, &c. cum collectis
Matthæi 7. suis & letanijs, ac euangelio, Attendite uos à falsis prophetis &c. & alijs orationibus, ac hymno, Veni creator spiritus, sicut in alijs sessionibus.

Ibidem linea 23. post bus suis, inserantur hæc:

cui inter cardinales astabant domini Iordanus de Vrsinis, & Angelus Laudensis, Albanensis & Tusculanen. episcopi, præsentibus ibidẽ reuerẽdissimis patribus Vuilhelmo sancti Marci, Antonio de Salãcho, Amadeo Salutiarum, Ludouico de Flisco, Landulpho Barensi, & Francisco Florentino cardinalibus. Deinde oĩbus his peractis, reuerendus pater dñs Vitalis episcopus Tholonen. natione Gallicus, ascendebat
Ioannis 16. ambonẽ, & fecit sermonẽ ad cleros cum themate: Spiritus ueritatis docebit uos oẽm ueritatem &c. Quo sermone facto, surrexerũt magistri Henricus de Piro, et Ioannes de Scribanis promotores & procuratores concilij & synodi. Henricus loquens, præsentauit citationẽ ad ualuas ecclesiæ maioris & audientiæ contradictarum affixam, necnon unã aliam in audientia causarum lectã & citatoris in eisdem citationibus nõcõparentium, neq̃ memoriam, hæresimq̃ & dogma quondam Ioannis Vuiclef,

A minime quare condemnari non debet, uidere curantis cõtumaciã accusarũt. Ipsosq̃ contumaces reputari petierunt, & in eorum contumaciam, pronunciari, decerni & declarari dictum quondã Ioannem Vuiclef, fuisse dum uixit, notorium hæreticũ & pertinacem, ac finaliter decessisse ab hac luce impœnitentem: ipsiusq̃ memoriam, errores, p̃tensas doctrinas & dogmatizationes, & p̃sertim xlv. cum ducentis sexaginta articulos per eum conclusos, codemnandos fore, & per sanctam uniuersalẽ synodũ Constantien. ac paternitates quatuor p̃latorũ, pro præsenti die potestatem habentiũ, loco & nomine quatuor nationum condemnari, ac eius ossa, si ab aliorũ Christifidelium ossibus separari possint & secerni, exhumari & proĵci mandari, aliasq̃ pronunciari, decerni & declarari, diffiniri atq̃ fieri, quod iustum fuerit & expediens fidei orthodoxæ, instanter postularunt.

Ibidem lineæ 32. post runt, inserantur hæc:

Et ulterius idem archiepiscopus Ianuen. in contumaciam accusatorũ p̃dictorum, p̃ dictos promotores pronunciauit, diffiniuit & declaraũit, prout in quadam papyri pronunciationis schedula, cuius tenor inferius est insertus, continetur, condemnan
B do memoriam ipsius Ioannis Vuiclef & suorũ sequacium, quo ad xlv. articulos cõdemnatos in Parisien. & Pragen. studijs, & licet quo ad ducẽtos & sexaginta articulos, incepisset legere, ac oẽs fuissent contenti de xlv. articulis, primo tũ ex interruptiõe dñi Guilielmi cardinalis sancti Marci intetueniẽte, ipsi ducenti & sexaginta articuli & eorũ lectura & condemnatio fuerant reseruati ad proximã sessionẽ generalem. Super quibus lectura, publicatione pronunciatione & diffinitione siue condemnatione, dicti p̃motores petierunt approbationẽ à dño præsidẽte, & à dictis Luthomusien. Concordien. Tholonen. & abbate sanctæ Mariæ petierunt rñderi, an placet. Domini uero p̃dicti, primo dñs Ioannes Ostien. p̃sidens approbauit. Subsequenter q̃libet pro natione sua approbauit. Sup quibus ĩdem p̃motores, Henrico loquente, petierunt per reuerendos patres dños sedis apostolicæ p̃notarios cæterosq̃ notarios q̃tuor nationũ, & tabelliones quoscunq̃ ibidẽ p̃sentes, unum uel plura fieri publicum seu publica, instrumentũ seu instrumẽta. Præsentibus ibidem illustribus principibus supradictis, necnon Poloniæ, Noruegiæ, Sueciæ, Daciæ, Cypriæ, Franciæ ambasiatoribus ac multitudine Christianorum copiosa.

Tenores uero dictarũ citationum & sententiæ diffinitiuæ cum insertione articulorum, de q̃bus supra sit mentio, sequuntur & sunt tales:

Sacrosancta synodus in spiritusancto congregata, generale concilium Constantien.
C faciens, uniuersalem ecclesiam militantẽ repræsentans, q̃buscunq̃ damnandã memoriam hæresimq̃ & puersa dogmata quondã Ioannis Vuiclef dãnandæ memoriæ defensare uolentibus, spiritum intellectus sanioris & ad cor reuerti. Licet plerisq̃ uicibus nonnulli ex uobis se disputaturos in publico & damnandã memoriam dicti Ioannis multifarie p multa particularium locorũ studia uniuersalia, iam damnata & reprobata, fama uaga & mortua obtulerunt scriptura defensuros, nosq̃ si q̃ estis, crebris uos uicibus benigne audituri & etiam in sacro Romano cõcilio generali ultimo celebrato, ad id pemptorie citatos expectauerimus, ad lucem tũ minime pperantes, amplius uestra exigente cõtumacia, dissimulare nequimus. Quare promotoribus & ꝓcuratoribus nostris ad id instãtibus, & ne ficus fatua suos extẽdat palmites, quæ ad nihilum sacro testante eloquio, utilis est, nisi ut eradicata comburatur: uosq̃ omnes Lucæ, 13
alios & singulos ipsam perfidam doctrinam Ioannis Vuiclef dogmatizãtes, aut etiam quibusuis rationibus uel apparatibus fucatis sophismatibus defensare præsumentes, tenore præsentium ex abundãtia citamus, quatenus hodie quæ est dies quarta mensis præsentis Maij, cõpareatis & compareant Constantiæ in ecclesia maiori in publica sessione post missam de spiritusancto celebratam hora tertiarum, ad uidendum & audiendum dictum quondam Ioannem Vuiclef diffinitiue pronunciari &

Universidad de Deusto
Biblioteca

declarari,fuisse dum uixit notorium hæreticum & pertinacem,ipsiusq; memoriam D
& errores peruersasq; doctrinas & dogmatizationes,& præsertim quadragintagn-
que articulos damnari,& eiusdem ossa si ab aliorum Christifidelium ossibus secerni
possint,exhumari & proijci,uel ad dicendum, proponendum & allegandum causas
rationabiles,si quas habetis & habeant,cur præmissa fieri nō debeant. Certificantes
uos & quemlibet uestrum, ꝙ siue cōparere curaueritis,siue non, nos nihilominus ad
præmissorum executionem autore deo procedemus,prout orthodoxæ fidei funda-
mentum exigit,ratioq; dictauerit & iuris ordo. Datum Constantiæ die quarta men
sis Maij prædicti,anno domini millesimo quadringētesimo decimoquinto, sub sigil
lis quatuor præsidentium quatuor nationum.

Sacrosancta synodus Constantien.in spiritusancto legitime congregata,generale
concilium faciens,uniuersalemq; ecclesiam militātem repræsentans, mandat in audi
entia publica literarum cōtradictarum domini nostri papæ citari,& citat quoscunq;
damnatam memoriam hæresimq; & dogmata peruersa quondā Ioānis Vuiclef me-
moriæ defensare uolentes, & perfidam doctrinā eiusdem Ioannis dogmatizātes, aut
etiam quibusuis rationibus uel apparatibus fucatis sophismatis defensare præsumē
tes,quatenus compareāt Constantiæ in ecclesia maiori in publica sessione post mis-
sam de spiritusancto celebrandam hora tertiarum,ad uidendum & audiendum, di- E
ctum quondam Ioannem Vuiclef diffinitiue pronunciari & declarari,fuisse dum ui-
xit notorium hæreticum & pertinacem,ipsiusq; memoriam & errores puersasq; do
ctrinas & dogmatizationes,& præsertim xlv.articulos condemnari,& eiusdem ossa,
si ab aliorum Christifidelium ossibus secerni possint,exhumari & proijci,uel ad di-
cendum & proponendum ac allegandum causas rationabiles,si quas allegare uolue-
rint,cur præmissa fieri non debeant. Alioquin ad præmissorum executionem & ul-
teriora autore deo procedetur,prout orthodoxæ fidei fundamētum exigit,ratioq;
dictauerit & iuris ordo, citatorum contumacia seu absentia non obstante. Datum
Constantiæ die quarta mensis Maij prædicti,pōtificatus domini Ioannis papæ xxiij.
anno quinto.

FO.D.XI,fa.1. inter lineam 19. & 20.inserantur hæc:

Quia uero libris prædictis diligēter examinatis p doctores & magistros uniuersita
tis studij Oxonien. ultra dictos xlv.articulos,ducētos sexaginta extrapendentes col
legerunt,quoꝝ aliqui cum supradictis in sententia coincidunt,licet nō in eadem for
ma uerborum,& sicut de alijs superius dictum est,quidam ipsorum erant & sunt hæ
retici,quidam seditiosi,quidam erronei,alij temerarij,nonnulli scandalosi,alij insani,
necnon omnes penè contra bonos mores & catholicam ueritatē fuerunt, propterea
per dictam uniuersitatem scholastice & debite reprobati. Hæc igitur synodus sacro-
sancta cum deliberatione qua supra, prædictos articulos & eorum quemlibet repro
bat & condemnat, prohibens, iubens,mandans & decernens, prout de alijs xlv.eorū-
dem ducentorum sexaginta articulorum tenores duximus inferius inserendos.

Ibidem lineæ 34,ante Super,inserite hæc:

Subsequenter dicta sessione(ut præmittitur)facta,de mandato dñorum præsidē
tiū nationū, Ghiseler⁹ Bouencen & ego notarij nationis Germanicæ antedictæ,ac-
cessim⁹ ad portam uulgariter Suitzporte nominatam ciuitatis Constantien. per quā
papa Ioannes dicitur fugisse,pro executione ulteriori ipsius citationis,& ibidem di-
ctam citationem contra eum decretam,sigillatam & subscriptam,clauis dictæ portæ
affiximus,eamq; affixam & extensam stare dimisimus per tpis spatium, deinde amo-
uimus,& loco eius ibidem copiam in papyro affiximus,& stare dimisimus, præsen-
tib⁹ ibidē probis uiris magistro Petro Bannin notario publico,Gotfrido Galsen,Hē
rico Opteruorde,clericis Leodien.Magūtinen,& Hildesien.diœcesum testibus &c.

Die

A Die sabbati eadem hora uesperorum fuit congregatio generalis nationis Germa
nicæ,In qua primo magister Ioannes Stalbergen.tanq; præpositus ecclesiæ sancti Se
ueri Erfordien.fuit intitulatus & iuraùit &c.

Subsequenter fuit ibidem per dominum Ioānem Abundi pro parte dominorum
præsidentiū propositum,quare ex cōsultatiōe certorum zelatorum unionisecclesiæ
dei,deberet natio deputare tres prouidos & discretos uiros, qui haberent tractare
materiā unionis iuxta informationem dictorū zelatoꝝ, & quia illa essent ipsis reue
lata in secreta & arcana,ideo nō esset expediens neq; necessarium, cōmitti pluribus:
quia timeretur ꝙ fraus interuenire posset, si aliqua reuelatio quæ multum foret no
ciua,cum dicta materia cōcernat practicam ad habēdam unionem in ecclesia dei: &
qua practica dimissa,forsan p modica obstacula posset impediri prædicta unio in ec-
clesia dei.& fuit deliberatum per omnes,ꝙ deberent elegi tres de quinq; alijs alias
electis super materia unionis,& per illos quinq; fuerunt electi hi,uidelicet

Nicolaus Gueznensis episcopus,
domini Petrus Ripensis episcopus, Super materia unionis
Albertus Ratisponensis episcopus.

B Die dominica, quinta mensis Maij prædicti, fuit congregatio deputatorum qua
tuor nationum hora quinta,in loco in quo natio Germanica cōgregari solet.Et erāt
archiepiscopi & episcopi circiter xl,abbates multi & plures doctores de diuersis stu
dijs,nobiles insuper & ambasiatores regum circa xx.Quibus omnibus ibidem uo- *ducenti
catis p sereniss̄imum dominum Sigismundum Romanoꝝ & Vngariæ regē,dictoq;
sereniss̄imo rege in medio ipsorum sedente, proposuit & exposuit qualiter fecisset
guerram opportunam & necessariam contra ducem Fredericū Austriæ. Primo ex
eo,ꝙ idem Fredericus scandalizasset ecclesiam & concilium Constantiense in hoc,ꝙ
abduxit Ioannem papam xxiij.noctis tempore,& quod nō remansit per eos,quin to
taliter cōcilium per talem abductionem & papæ fugam fuisset dissolutum. Item ex
eo,ꝙ nōnullos episcopos de suis sedibus expulisset,& abbates de eorū monasterijs,
retinens abbatias & episcopatus in manibus proprijs.Item ex eo,ꝙ uiduas & orpha
nos spoliasset bonis hæreditarijs, quorum multi propter hoc irent mēdicatum per
mundum. Et mō ille dux Fredericus,ut præfertur,uellet uenire ad cōcordiam & ꝙ
guerra cessaret. Quapropter petijt consilium à dominis deputatis,quid in hac mate-
ria deberet facere,& qualem concordiam deberet inire,licet dixit quòd ille Frede-
ricus forsan petat ueniam,& stare uelit iudicio & simplici uerbo domini regis & cō
cilij.Etiam quòd honor ipsius regis & eius iuramentum, quod alias dixit se fecisse,
C quòd nunquam uelit facere pacem neque treugam cum dicto duce. Et fuit per do-
minos deputatos disputatum & conclusum, quòd ex hoc nullum incurreret periu-
rium, quia simpliciter eum reciperet ad misericordiam,& tanquam hominē capti-
uum & dominium eius captiuum. Allegabāt etiam multi,ꝙ tale iuramentum in p̄-
senti casu nō habet eū ligare. & sic habitis consultationibus,de uoluntate domini re-
gis fuerūt missi quatuor prælati ad associandū dictū Fredericū ducē usq; ad præsen
tiā dñi regis. Quibus exeuntibus, reuersi fuerunt cum eodē & illustribus principib⁹
secum,uidelicet Frederico burgrauio Nurenburgen.& Ludouico duce Bauariæ, in
quorū incessu erat p̄fatus dux Fredericus,& ueniēdo ad p̄sentiam regis, p̄strati sunt
ad genua,ubi idē Fredericus burgrauius noīe ipsius Frederici ducis Austriæ & ad ei⁹
rogatū,dirigendo sermonem ad regē,dixit qualiter auunculus suus Fredericus dux
Austriæ ibidē p̄sens,sibi supplicasset de intercedendo p eo apud regiam maiestatē,
uidelicet quòd de offensis q̄s sibi intulisset regiæ maiestati, ac sacro cōcilio Constan-
tien.ac p̄sonis ecclesiasticis,aut alijs p̄sonis tpalibus,nobilibus, ignobilibus, uiduis
aut orphanis,peteret à regia maiestate ueniam & misericordiam,dans se & personā
suā,dominia sua & bona,totaliter in manibus & potestate ipsius domini regis, pro-
mittens se papam reducere uelle, saluo tamen honore ipsius ducis Frederici,

nnn iij ꝙ eidem

Universidad de Deusto
Biblioteca

ꝙ eidem papæ neꝙ ſuis ſecum uenientibus, non inferatur uls in eorum proprijs ꝑſo D
nis, ſiue bonis quæ ſecum apportauerint. His dictis, præfatꝰ Fredericus dux Auſtriæ
dixit, ꝙ ita peteret & humiliter ſupplicaret regiæ maieſtati ipſum recipere ad ueni
am & miſericordiã, ponẽs ſe & ſua dominia & bona quæcunq; in manibus & pote
ſtate ipſius regis ſimpliciter diſponenda ad oẽm ſuã uoluntatẽ. Supplicans tñ, ꝙ pa
pæ & ſuis ſecũ reducendis, nihil fiat in perſona & rebus eoꝝ quas adduxerint. Quam
humiliationem ſereniſſimus dñs rex recepit, tangens ſibi manum, & ulterius manꝫ
bus iunctis, idem dñs Fredericus dux promiſit nunq̃ per ſe uel alium ſeu alios con
tra dictum ſereniſſimum dñm regẽ quouis modo facere, ſed ſibi fideliſſimꝰ ſeruitor
eſſe. Sup quo uenerabilis uir magiſter Ioannes Abundi aduocatus nationis Germa
nicæ, noſe oim & ſingulorum petijt ſibi fieri per dños Benedictũ protonotariũ præ
poſitũ Albæregalis, & Iacobum Rodini protonotariũ de Ianua, cæteroſq; notarios
& tabelliones ibidem exiſtentes, unum uel plura fieri, publicum uel publica, inſtru
mentum ſeu inſtrumenta, ad dictamẽ cuiuſlibet ſapientis, ꝑſentibus ibidẽ dictis dñis,
ꝓlatis, ꝓbbatibus, doctoribus, & nobilibus, alijſq; q̃ plurimis in multitudine copioſa.

Effectus literæ ſubmiſſionis ducis Auſtriæ, quæ ſcripta fuit in theutonico,
& ſigillo ſuo ſigillata, ſequitur & eſt talis:

Nos Fredericus &c. recognoſcimus &c. Quod cum ſereniſſimi principis indigna B
tionem inciderimus, uenimus in propria noſtra perſona ad conſpectum dicti dñi no
ſtri regis Conſtantiã. Et nos perſonã noſtrã, territoria, hoſes, ciuitates, fortalicia &
quicquid habemus & tenemus, nihil excepto, ad ſuam regalem gratiam dedimus &
ponimus uigore præſentium taliter, ꝙ ipſe nobiſcũ & cum eis facere & ordinare poſ
ſit pro ſuæ regalis libito uoluntatis. Quicquid etiam quælibet perſona uel perſonæ
eccleſiaſticæ uel ſeculares, nobiles uel ignobiles, in quacunq; dignitate uel ſtatu con
ſtitutæ, nemine excepto, contra nos habet occaſionem pro quacunq; cauſa, nulla ex
cepta, hoc totaliter poſuimus & dedimus in arbitrium dicti dñi noſtri regis, ſic & ta
liter, ꝙ quicquid ipſe dñs noſter rex iuſſerit in hmõi, ordinauerit & dictauerit ꝑ ſua
uoluntate per nos erga quemlibet faciendũ, ꝙ iſtud facere & adimplere & finire de
bemus abſq; omni dilatione & contradictione. debemus etiam & uolumus facere &
procurare, papam Ioannẽ ad Conſtantiã ſeu alibi quo dñs noſter rex uoluerit, ꝑſen
tare, aut facere præſentari ad manus & poteſtatẽ dicti dñi regis & ſacri cõcilij, quod
præſentialiter Conſtantiæ celebratur. Sperantes ꝙ iuxta uerbum regium deſup no
bis factum, ꝙ dictus papa Ioannes & oẽs ſecum Conſtantiã aut alium locũ deputan
dum, ſuaꝝ uitæ & rerum ad eos ꝑtinentium, quas ſecum ad hmõi locũ duxerint, ſint
ſecuri. Et ſi dictus papa Ioannes de papatu depoſitus fuerit uel ceſſerit, tũc in uolun F
tate præfati concilij ſtabit, quõ eidem de ſtatu ſuo prouideatur. Nos etiam uolumus
& debemus in hoſtagio Conſtantiæ manere, quouſq; papa Ioannes Conſtantiã aut
alibi, quo præfatus dñs rex deputauerit, peruenerit, ut ſupra ſcriptũ eſt. Et quouſq;
oẽs & ſinguli officiales, ciues & incolæ munitionũ, ciuitatum & territoriorꝝ in Sue
uia, Alſatia, partibus Briſgoniæ, comitatu Tirolis circa Atheſim & ualle dicta in Tal,
ꝑfato dño noſtro regi & imperio ſacro fidelitatẽ promiſerint, & iurauerint ad ſtã
dei euangelia ipſum reſpicere & ſibi obedire, donec oĩa & ſingula ꝑ nos totaliter &
effectualiter facta fuerint & adimpleta. In quo & ꝑfati dñi noſtri regis ſimplicib⁹ uer
bis, literis aut intimationibus abſq; probatione alia debent cõtentari, aut quouſq; idẽ
dñs noſter rex eoſdẽ fidelitatũ promiſſionũ & iuramentorꝝ huiuſmodi ꝑ ſe uel ſuas
literas nunciauerit abſolutas. Et in caſu quo præmiſſa in toto uel in parte non face
remus & impleremus, ſeu quõlibet cõtraueniremus, quod deus auertat, extũc ꝑfatæ
ciuitates, munitiones, territoria & hoſes noſtri, præfato domino noſtro regi & ſacro
imperio totaliter deuoluantur, & deinceps eidem tanq̃ iuſto ordinario & naturali
dño ſubijciant & obediant, noſtra & cuiuſlibet alterius contradictione non obſtante,
omnibus fraude, dolo & nequitia totaliter ceſſantibus in præmiſſis. Et iſtud ad oẽm
firmitatem

A firmitatem promiſimus noſtra principatus fiducia, & ad ſancta dei euãgelia iurauimus, uirtute huius literæ totũ id quod ſupraſcriptũ eſt, faciendum & adimplendum totaliter & cum effectu. Et in teſtimoniũ iſtius, ſigillum noſtrũ ad iſtam literã cum matura noſtra deliberatione apposuimus. Et quia nos etiam iſtud ꝑſcriptum totum de noſtra propria & libera uoluntate fecimus, propterea rogauimus illuſtres principes ducẽ Ludouicum comitẽ Palatinũ Rheni ducẽ Bauariæ, & Griffinum de Mortey, noſtrum dilectũ auunculum, & burgrauiũ de Nurenberg noſtrũ dilectum ſocerum, ꝙ quilibet eorum ſuum ſigillum ad teſtimonium oĩm & ſingulorum ꝑmiſſorum ad ꝑſentẽ literã apposuit, eoſdẽ Ludouicum &c. indẽnes tenendo, datum &c.

Ibidem linea 49. poſt Anglicanæ, addantur hæc:

Præſentibus ibidem reuerendiſſimis dñis Ioanne epiſcopo Oſtienſi. cardinali &c. Angelo Laudenſi, Franciſco Venetiaꝝ, Alamãno Piſano, Iordano de Vrſinis, Branda Placentino, Guilielmo ſancti Marci, Antonio de Salancho presbyteris, Amadeo Salutiaꝝ, Raynaldo de Brachaliis, Ludouico de Fliſco, Landulpho Bareñ. Odone de Columna, Franciſco Florẽtino, & Lucido de comitibus diaconis cardinalibus, abſentibus Petro Camaracen. & Antonio Aquilegien. cardinalibus, licet in ciuitate Conſtantien. præſentibus. Qua miſſa cantata, fuit cantatũ officium, Exaudi nos dñe &c. B
cum letanijs, orationibus & collectis, cũ euãgelio, Erunt ſigna in ſole &c. ac hymno, Luce 21
Veni creator ſpũs. Quibus finitis, ſurrexit uenerabis uir magiſter Benedictus Gentiani monachus ordinis S. Benedicti, ambaſiator ſtudij uniuerſitatis Pariſienſis, & ppoſuit qualiter uenerabilis mater uniuerſitas ſtudij Pariſien. recõmendaret ſe ꝑſenti cõcilio Conſtantienſi, mittendo ſibi unam literam quã ibidẽ in medijũ produxit, cuius tenor ſequitur inferius poſt lecturam aliorũ, pro quibus ſeſſio fuit deputata. Deinde ſurrexerunt honorabiles uiri magiſtri Henricus de Piro & Ioãnes de Scribanis ꝓmotores & procuratores concilij. Idem Henricus loquens reproduxit citationem aliãs contra Ioannẽ papam xxiij. decretã, unà cũ eius executione facta in publicis inſtrumẽtis, quoꝝ tenores inferius ſunt inſerti. Et ulterius recitando primo, qualiter dñs Ioannes papa xxiij. & eius receptatores, ſequaces & fautores fuerunt citati ad diem ꝑſentem, ad cõparendũ, rñdendũ & allegandũ cauſam &c. prout in dicta citatione cõtinet. Et ob hoc eorundẽ Ioannis receptatorũ & ſequacium ſiue adhærentiũ non cõparentium, neꝙ aliquas cauſas rõnabiles allegantium, cur receſſus dicti dñi Ioannis papæ clandeſtinus pronunciari non debeat fuiſſe & eſſe eccleſiæ ſanctæ dei dãnoſus, C
ſcandaloſus & opprobrioſus, ac unionis & pacis eccleſiæ ꝑturbatiuus & nociuus, ac nefandiſſimi ſchiſmatis nutritiuus & roboratiuus, hæreſiſq; & ſuſpicionũ fidei ſenſitiuus, ac à bono unionis & pacis eccleſiæ ꝑfatæ, promiſſionibuſq;, iuramẽtis & uoꝝ ꝑ dñm Ioannẽ papã ſup hoc factis deuiatiuus. Nec etiã allegantiũ cauſas, q̃re teſtes ſup notorietate criminũ in citatorio expreſſoꝝ recipi nõ debeant. & deinde notoria pronunciari, & ſup eiſdẽ tanq̃ ſup notorijs criminibus procedi. Et cur ipſe dñs Ioannes papa xxiij. non debeat ſuſpendi à totali adminiſtratione papat⁹, propter notoriã, malã & ſcandaloſam adminiſtrationẽ & dilapidationẽ. Ipſoſq; deinde Ioannẽ papã, ſuos cõplices & ſequaces, primit⁹ tñ ꝑ reuerẽdiſſimos patres dños ex ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus & q̃tuor ꝑlatos q̃tuor nationũ, diligenter ante ualuas huius maioris eccleſiæ Conſtantien. ꝓconizatos, ſi nõ cõparuerint neq; reperiant, petimus contumaces reputari, & in eoꝝ cõtumaciã ſupradicta oĩa & ſingula ꝑ hanc ſanctã ſynodũ ſecundũ formã citatorij pronunciari, declarari & decerni, dictũ receſſum fuiſſe & eſſe ſanctæ eccleſiæ dei ſcandaloſum & opprobrioſum &c. Necnõ crimina in ipſo citatorio expreſſa, fuiſſe & eſſe notoria, & ſup eis tanq̃ ſup notorijs ꝓcedendũ fore, & ꝓcedi debere declarari, dictumq; dñm Ioannẽ papã à totali adminiſtratione papatus tã ſpũaliũ q̃ tpaliũ, propter ꝑmiſſa lite pẽdente, ſuſpẽdendũ fore, & ſuſpẽdi debere: ipſumq; ſup ꝑdictis criminibus fuiſſe & eſſe notorie irretitũ, & penitus incorrigibis

Universidad de Deusto
Biblioteca

rigibilē,aliasq; pcedi decerni & declarari, put iuris fuerit & ordo dictauerit rōnis. D

Item petimus simliter ex benignissimo officio,quod humiliter pro tota uniuersali ecclesia & cuncto populo Christiano imploramus,per hoc sacrum concilium & hanc sanctam uniuersalem synodū aliquos ex dominis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus antedictis,& aliquos alios etiam prælatos dari & deputari commissarios eorum,quibus testes in hac causa produci ualeant,quiq; iuramenta eorundem recipiant,ipsosq; examinent diligenter,& huic sacro concilio processum huiusmodi habitum & habendum referāt. Aliaq; faciant,quæ circa præmissa necessaria fuerint & quomodolibet opportuna. Præmissa omnia & singula cum debita petimus instātia instantius & instantissime fieri,decerni &adimpleri,saluo iure addendi,minuendi & mutandi,declarandi &c. ut est styli iuris atq; moris.

Quibus factis,reuerendissimus pater dñs Franciscus cardinalis Floren. surrexit, proponēs q; dñs Ioānes papa xxiij. prædictus,misit dominis cardinalibus unā bullā, in qua constituit procuratores suos ad hanc synodum,defendendum & agendum nomine sui super sibi impositis & imponendis per dictā sanctam synodū, uidelicet reuerendissimos patres dñm Petrum Camaracen. Guilielmum sancti Marci presbyteros,& ipsum Florentinen. diaconū cardinalē, licet sui collegæ ipsi non uenerunt ad concordiam, an uellent acceptare onus procuratoris,licet ipse similiter misisset unū breue,exhortando eos q; acceptarent pro eo onus procuratoris, tñ iuxta id quod sibi uisum fuerat,non possunt bene transire quin deberent acceptare. Sed ex nunc dixit, quantū in eo erat,pro ista uice nollet acceptare onus procuratoris,persuasissetq; sibi aliàs qñ fuerat secum,q; reuerteretur & faceret illa quæ promiserat. Dominus uero Guilielmus sancti Marci leuans se,dixit q; illam materiā ignorasset penitus,& nunq; uenisset ad notitiam eius,nisi hodie mane. Sed quicquid esset, ipse non esset dispositus ad acceptandum onus pro papa,neq; pro aliquo alio,renuncians ipse acceptationem exnunc penitus & oīno. Exnunc tñ approbans persuasionē quam Florētinus dixit,fecisse papæ, qualiter reuerteretur ad cōcilium,& impleret ea quæ uouisset & iurasset. Quibus sic propositis per dictos dños Florentiñ.& sancti Marci cardinales,statim surrexit magister Henricus de Piro unà cū magistro Ioanne de Scribanis, ipsoq; Henrico loquente dixerūt, q; citatio esset personalis & causa curialis, in qua nullus admitteretur per procuratorem,protestando ibidem ex quo Ioannes papa xxiij. constituit procuratores suos ad hanc causam,q; manifestum &notoriū esset,q; citatio uenit ad eius notitiam & sufficienter deuoluta. Subsequenter pro meliori expeditione huius negocij sunt rogati per concilium duo cardinales diaconi, & qnq; prælati nomine concilij, ad eundum ad portas siue ualuas ecclesiæ præsentis, ad inquirendum si Ioannes papa xxiij. foret ibidē,ipsumq; requirēdo &suos sequaces,receptatores & fautores, ut cōparere deberent corā sctā synodo Constantiensi,responsuri sup cōtentis in citatorio contra eos emisso. cardinalibus uero recusantibus,licet petitis & expectatis,accusarunt ad portas ecclesiæ reuerendissimus pater dñs Ioānes patriarcha Antiochen⁹ natiōis Gallicanæ,Nicola⁹ Gueznen. archiepiscopus nationis Germanicæ, Antoniu s archiepiscop⁹ Ragusinus natiōis Italicæ,& Nicolaus episcop⁹ Bathonien. nationis Anglicanæ,cū reuerendis patribus Benedicto ꝓposito Albæregalis ꝓtonotario nationis Germanicæ,& Iacobo Rodini nationis Italicæ,& qnq; notarijs siue tabellionibus q̄tuor nationū. ✱Stephanus episcopus Doleñ. natiōis Gallicanæ. Quoq; libet unus post aliū in dictis & extra ualuas trib⁹ uicib⁹ uocarūt Ioannē papā xxiij. &suos sequaces alta & intelligibili ac clamorosa uoce,uidelicet in hunc modū: Autoritate sanctæ synodi Constantien requirimus Ioannē papam xxiij. citatum &suos sequaces & fautores,si sint hic,ueniant coram dicta sancta synodo, responsuri super contentis in citatorio. Quibus inquisitionibus & requisitionibus factis successiue, nullus comparuit neq; respondit. Reuersi ad ecclesiam & ad dictam synodum, fecerūt relationē. Primo dñs Ioannes patriarcha, & deinde dominus Benedictus protonotarius

A notarius nomine notariorum,qualiter inquisierunt dictum Ioannem papam & eius sequaces ac fautores iuxta formam iuris,& nullus eis apparuit neq; apparebat pro eis,quod arteſtarentur coram deo & dicta sancta synodo Constantiensi. Super quibus successiue dictis,petitis,relatis atq; iniunctis, idem magister Henricus de Piro promotor unà cum dicto Ioanne de Scribanis petiuerunt sibi per notarios sedis apostolicæ & alios rabelliones & notarios synodi,unum & plura confici, publicum & publica,instrumentum & instrumenta. Præsentibus ibidem illustribus principibus dñis Ludouico duce Bauariæ, Rōpoldo duce Zagañ. in Slesia, Ioāne Iacobo comite Aquesañ. filio comitis Mōtisferrati, Ioanne comite de Friburg, Ioanne Caroli de ul ecomitibus de Mediolano, Philippo de Floren. Nicolao de Gara magno comite de Vngaria,& alia Christianorum multitudine copiosa.

Quibus sic peractis,dominus Andreas electus Poznanien. de mandato dictæ synodi ascendebat locum in quo publicabant edicta concilij,& legebat ibidem certā schedulam aliàs in nationibus conclusam pro officialibus concilij &c. Cuius tenor sequitur inferius. Necnon literam missiuam per uniuersitatem studij Parisiensis, cuius similiter tenor sequitur inferius. Quibus lectis, Henricus de Piro & Ioannes de Scribanis,Henrico loquēte, petierūt à tota synodo an placeret,adijcientes,si aliquis esset B cui non placeret iuxta autoritatem & facultatem concilij, posset libere surgere & dicere id quod sibi placeret. Et sic de omnibus aljs. fuit responsum per dominū præsidentē & omnes alios, placet,nemine discrepante.

¶ Tenores uero executionis citationis in ualuis ecclesiæ & portarum ciuitatis Constantien. factæ, necnon schedulæ deputationum officialium,ac literæ missiuæ uniuersitatis studij Parisien.

sequuntur & sunt tales.

In nomine sanctæ & indiuiduæ trinitatis patris & filij & spiritussancti,amen.

Ibidem fa. 2, linea 37, post Lupi, inserantur hæc:

Itē supplicetur per legentē p̄dicta,serenissimæ regiæ maiestati,q; loco dñi comitis Bertholdi propter eius absentiā, prouideat de uno alio ad suū officiū sufficiente.

In nomine domini,amen. Anno à natiuitate eiusdem millesimo quadringētesimo decimoquinto,indictione octaua,die quarta mensis Maij,pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini,domini Ioannis diuina prouidentia papæ xxiij. anno quarto,in mei notarij publici & testium infrascriptorum ad hoc specialiter uocatorum & rogatorum præsentia,uenerabilis uir magister Nicolaus de Hubācho literarum C apostolicarum scriptor & procurator,audientiæ publicæ literarum cōtradictarum dñi nostri papæ lector,in ecclesia sancti Stephani Constantien. pro audiētia causarum apostolica specialiter deputata,mane hora cōsueta quasdā literas citatorias psonales à sacrosancta synodo Constantien. generale concilium faciente &ecclesiam catholicam repræsentante,in spiritusancto legitime congregata,ad instantiā uenerabilium uiroꝝ magistri Henrici de Piro licentiati in decretis,& Ioannis de Scribanis de Placen. causarum & negociorum dicti concilij promotorum & procuratorum, contra p̄fatū dñm Ioannē papam,& eius fautores,receptatores & sequaces emanatas,& proprijs sigillis præsidentium quatuor nationum hmōi concilij munitas & sigillatas: necnon p̄ prouidos uiros magistros Ioannem Guiardi pro Gallicana natione, Bartholomæum de Guastis pro Italica, Giselerum Bouençen pro Germanica, & Ioannem Raynaldi pro Anglicana nationibus in prædicto sacro generali concilio Constantien. notarios subscriptas &sigillatas,quorum tenor sic incipit: Sacrosancta Constantien synodus &c. Et sic finit, datū Constantiæ quinciæ Magūtinen &c. alta & intelligibili uoce legit & publicauit,ad p̄fatorum Henrici de Piro & Ioannis de Scribanis p̄motorum & procuratorum noīe quo supra instātiā,q; sibi de publicatiōe &lectura hmōi p̄me notarij publici infrascriptū, unū uel plura,publicū seu publica fieri petierūt instrumētū seu

instru

Universidad de Deusto
Biblioteca

inſtrumenta. Præſentibus ibidem uenerabilibus & diſcretis uiris magiſtris Micha- D
ele de Boleſanis licentiato in decretis, Ioanne de Scribañ. in Romana curia procura-
tore, Conrado Baldeuin, Henrico Hutenatels, Ioanne Brunichuſen, Robino Colini
in dicta audientia procuratoribus, & Giſelero de Bouencen ſacri palatij apoſtolici
cauſarum notarijs, & quamplurib⁹ alijs teſtibus ad præmiſſa uocatis ſpecialiter &
rogatis. Paulopoſt, ego Fredericus notarius infraſcriptus, dictas literas citatorias ad
ualuas dictæ eccleſiæ ſancti Stephani pro audientia cauſarum apoſtolica ſpecialiter
deputata affixi, & extenſas per tempus dimiſi, rogatus & requiſitus per dictos magi
ſtros Henricum de Piro & Ioannem de Scribanis promotores & procuratores no-
mine quo ſupra, ut de huiuſmodi affixione publicum conficerē inſtrumentū. Præ-
ſentibus ibidē diſcretis uiris Nicolao Vourt, Henrico Herbordi, Ioāne Chriſtiani,
& Ioanne Carpentarij in prædicta audientia procuratoribus, teſtibus ad præmiſſa
uocatis ſpecialiter & rogatis. Deinde uero hora tertiarum dictæ diei uel quaſi, ego
Fredericus notarius infraſcriptus, prædictas literas citatorias de prædictis ualuis re-
moui, & ſtatim poſtea ad ualuas eccleſiæ cathedralis Conſtantienſis affixi, & exten-
ſas ibidem dimiſi per horam & ultra, rogatus & requiſitus, ut de huiuſmodi remo-
tione & affixione publicum conficerem inſtrumentum. Præſentibus ibidem diſcre- E
tis uiris magiſtris Nicolao de Hubancho lectore prædicto, Arnoldo Vorthem, The
odorico de Horſten literarum apoſtolicarum ſcriptoribus, & Ioanne Stade de Lo-
them ſacri palatij apoſtolici cauſarum notarijs, teſtibus ad præmiſſa uocatis ſpecia-
liter & rogatis. Ex poſt uero hora quaſi undecima dictæ diei, ego Fredericus nota-
rius infraſcript⁹, prædictas literas citatorias de prædictis ualuis remoui, & deinde in
cōtinenti ad ualuas palatij apoſtolici ſiue domus epiſcopalis Conſtantienſ. ubi dictus
domin⁹ noſter papa dum in præſenti ciuitate Conſtantienſi erat, habitabat & habita-
re ſolebat, affixi, & extenſas per tempus dimiſi. Et deinde hora nonarum uel quaſi,
eaſdē literas citatorias de proxime dictis ualuis remoui, & mecū portaui, rogatus &
requiſitus à ſæpedictis promotoribus & procuratoribus, ut de huiuſmodi affixio-
ne & remotione publicum conficerem inſtrumentum. Præſentibus ibidem hono-
rabilibus uiris magiſtro Theodorico de Horſten, Goſuino Muel literarum apoſto-
licarum ſcriptoribus, Hermāno Coppardi canonico eccleſiæ ſancti Caſſij Bonnen
ſis Colonienſis diœceſis, Henrico ten Langenhaue de Reys, Ioanne Vualkingen &
Stephano Piloſi ſacri palatij cauſarum apoſtolici notarijs, & Ricoldo uan der Samit-
ter clericis, Colonienſis, Monaſterienſis, Rutimeñ. & Leodienſis diœceſum, teſtibus
ad præmiſſa uocatis ſpecialiter & rogatis. Et ego Frederic⁹ de Arnhem clericus Co F
lonienſis diœceſis, publicus apoſtolica & imperiali autoritatibus notarius, ac dictæ
audientiæ publicæ literarum contradictarū domini noſtri papæ ſcriba, quia prædi-
ctis lecturæ, publicationibus, affixionibus & remotionibus unà cum prænominatis
teſtibus præſens interfui &c.

In nomine domini amen. Anno à natiuitate eiuſdem milleſimo quadringēteſimo
decimoquinto, indictione octaua, die uero ſabbati quarta menſis Maij, pontificatus
domini Ioannis papæ xxiij. anno quinto, paulopoſt horam nonarum. Ego Giſelerus
notarius publicus infraſcriptus, in teſtium infraſcriptorum ad hoc ſpecialiter voca-
torum & rogatorum præſentia certas literas citatorias perſonales, à ſacroſancta ſy-
nodo Conſtantienſi generale cōcilium faciente, & eccleſiam catholicā repræſentāte,
in ſpiritu ſancto legitime congregata, ad inſtantiam & petitionem uenerabilium ui-
rorum magiſtrorum Henrici de Piro licentiati in decretis, & Ioannis de Scribañ.
de Placeñ. cauſarum & negociorū dicti concilij promotorū & procuratorū, con-
tra præfatum dominū Ioannem papā xxiij. & eius fautores, receptatores & ſequaces
emanatas, & ſigillis præſidentium quatuor nationū huius concilij munitas & ſigil-
latas, ac etiam per quatuor earundem nationum in prædicto ſacro generali concilio
notarijs ſubſcriptas & ſignatas. Quarum quidem literarum citatoriarū tenor ſic incl
pit,

A pit, Sacroſancta Conſtantienſis ſynodus &c. & ſic finitur, Datū Conſtantiæ quinciæ
Maguntineñ. in ſeſſione publica, in eccleſia maiori ſolenniter celebrata die Iouis ſe-
cūda menſis Maij, indictione octaua, anno domini &c. Ad inſtantiam & requiſitionē
præfatorum magiſtrorum Henrici de Piro, & Ioannis de Scribanis promotorum &
procuratorum, nomine quo ſupra, ualuis ſeu portis ciuitatis Conſtantieñ. Suitzport
uulgariter nuncupatis, unà cum earundem uera copia affixi, & ibidem affixas & ex-
tenſas dimiſi. deinde uero hora prima poſt meridiem eiuſdem diei, ipſas literas cita-
torias originales, copijs earundem per me affixis ibidem dimiſſis, à dictis ualuis ſeu
portis amoui, & mecum portaui, rogatus & requiſitus à ſupradictis magiſtris Hen-
rico de Piro & Ioanne de Scribanis promotoribus & procuratoribus nomine quo ſu
pra, ut de affixione & amotione huiuſmodi ipſis unum uel plura, publicum ſeu pu-
blica conficerem inſtrumentū ſeu inſtrumenta. Præſentib⁹ ibidem diſcretis uiris ma
giſtris Gumperto Fabri, & Petro Bannin de Oeſteruuic ſacri palatij apoſtolici cau-
ſarū notarijs clericis Maguntineñ. & Leodieñ. diœceſum, teſtibus ad præmiſſa uoca
tis ſpecialiter & rogatis. Paulo uero poſt p̄miſſa ego Ghiſelerus notarius infraſcri-
ptus unà cum prædictis literis citatorijs, dictæ ciuitatis Conſtantieñ. ualuas ſeu por
tas, Rumphartorum uulgariter nuncupatas acceſſi, & eiſdem ualuis ſeu portis eaſdē
B literas citatorias unà cum earundem uera copia affixi, & ibidem ipſas affixas & extē
ſas dimiſi. Demum uero ipſas citatorias originales poſt horam ueſperoꝝ eiuſdem
diei ſupradictæ, copia earundem ibidem per me affixa, etiam in proxime dictis por-
tis dimiſſa, remoui & mecum deportaui, rogat⁹ & requiſitus à ſupradictis magiſtris
Henrico de Piro & Ioanne de Scribanis promotoribus & procuratoribus nomine
quo ſupra, ut ipſis de huiuſmodi affixionibus & amotionibus unum uel plura, publi
cum ſeu publica conficerem inſtrumentum ſeu inſtrumēta. Præſentibus ibidem ho
norabilibus & diſcretis uiris magiſtris Clemente de Cumis, & Baſſiano de Putalo-
ctis de Lauda literarum apoſtolicarum ſcriptoribus, & Ioanne Guiardi in dicto ſacro
concilio pro natione Gallicana notario clerico Pictauenſis diœceſis, teſtibus ad præ-
miſſa uocatis & rogatis. Et ego Ghiſelerus de Bouencen clericus Maguntineñ diœ-
ceſis apoſtolica & impiali autoritatibus notarius, & in ſacro Conſtantieñ. generali cō
cilio ſupradicto p̄ natione Germanica notarius, p̄dictas literas citatorias p edictum
& perſonales ſupradictis ualuis & portis affixi, & ut præmittitur amoui, de quibus
affixione & amotione præſens publicum inſtrumentum manu mea propria ſubſcri-
ptū confeci, ſubſcripſi & publicaui, ſignoq; & nomine meis ſolis & conſuetis ſigna-
C ui, rogatus & requiſitus in fidem et teſtimonium omnium et ſingulorum præmiſ-
ſorum.

Egregijs inclytiſq; patribus uiris ex omni gente dilectis, in ſalutifero
Conſtantieñ. concilio uniuerſalem eccleſiam repræſentātibus.

Egregij inclytiq; patres, uiri ex omni gente dilecti, almumq; et ſalutiferum conci-
lium: ſi labori, ſi grauibus operibus per diuerſas uias pacem eccleſiæ quæſiuiſtis, non
corpori, non mundanis parcentes diuitijs, ſed theſaurizantes in cælo, iam conſtantius
perſiſtendū, iam ambulādum cautius, iam opus eſt incumbere magis, cum turbidus
auſter primum dulce ſpirantes zephyros à Petri nauicula aliquantiſper repulit. Sed
remis agendum, ut ad tranquillitatis portum ducatur incolumis. Iam in uos ſpes ca-
tholici populi cōſtituta eſt, uos columnas eccleſiæ firmas uniuerſi laudant et ueneran
tur, et pacem orantes populi, manus ad fidera tendunt. Nam adaucta eſt eo fiducia p
ueſtram pſeuerantiam, poſtq; domini noſtri papæ diſceſſum agnouerint. Quāquam
diſceſſum ægre feramus, multumq; ſpes p̄cedens paſſa eſt detrimentum, ut nup ſcri
pto uobis notum feciſſe putamus. Nunc igitur felix ueſtris laboribus ſit eccleſia,
fortunatiq; populi, quos inuiſum ſchiſma tanta p tpa conturbauit. non enim tantus
cœtus in uacuum erat conuocandus. Sed ut fructus labores ſequatur aſſiduos, non
diſpergantur oues gregis ꝓpter paſtoris abſentiam. Sed occaſio ſit hæc in centuplo

Universidad de Deusto
Biblioteca

maioris unitatis: quoniam communia nostrum oim uota & uniuersæ fidelium mentes sequentur uestra deliberata, p firmis ueritatibus sustinebunt, uobis in cunctis innitentes, ut fidei debite irrefragabiliter obligantur, & nosipsi de uestra constantia gaudemus in domino, uobis obedire, obsequi, reuereri atq; semper assentire parati, teste dño, qui uestros labores in consummatæ pacis quietem dirigat, & in uiam salutis æternæ. Datum Parisiis in nostra cõgregatione generali, apud sanctum Martinũ super hoc specialiter congregata, xiiij. die mensis Aprilis.

Vestrarum paternitatum egregiarum zelantissimi deuoti imitatores rector & uniuersitas studij Parisiensis.

Eadem die post meridiem fuit cõgregatio nationis Germanicæ. In qua primo fuerunt deputati p scrutiniũ pro parte eiusdẽ nationis, quinq; uenerabiles uiri dñi Hermanus Duergh sedis apostolicæ pronotarius, Bertholdus de Vuildũgẽ sacri palatij apostolici causarum auditor, Ioannes Abundi decretorum doctor, Petrus de Tyger licentiatus in decretis, & Henricus de Piro licentiatus in decretis, ad ordinandũ positiones & articulos, in causa inquisitionis, depositionis Ioannis papæ xxiij. p synodũ Constantiensem offerendos.

Subsequẽter uenit ibidem dñs Romanorũ rex cum deputatis aliarũ triũ nationũ, præsentans unam copiam cuiusdã bullæ datæ Carolo de Malatestis de Arimino. In q̃ Angelus de Corario Gregorius xij. in sua obedientia nuncupatus, dedit licentiam ipsi Carolo & suis de eius obedientia, ad cõsentiendum huic cõcilio, iniungens idem dominus rex dominis deputatis, q̃ examinarent illam copiam: & si foret defectuosa uel insufficiens, uellet eam remittere Carolo, qui statim disponere deberet, q̃ omnia sufficienter emendarentur ad uoluntatem concilij.

Ibidem lineæ 47. post Viuarien sis, infere sequentia:

Et reuerendissimi patres domini Angelus Laudeñ. & Iordanus de Vrsinis cardinales assistebant regi Romanorũ ibidem præsenti in insignijs regalibus. Præsentibus ibidem Branda Placentino, Francisco Venetiarũ, Guilielmo sancti Marci, Antonio de Salancho presbyteris, Amadeo Salutiarum, Rainaldo de Brancasiis, Ludouico de Flisco, Landulpho Bareñ. Odone de colũna, Lucido de comitibus, & Francisco Florentineñ. diaconis cardinalib⁹. Absentibus tamẽ Petro Cameracen. Alamanno Pisano, Antonio Aquilegiensi, & Thoma Tricaricen. cardinalibus, licet in eadem ciuitate p̃sentibus. Officio uero missæ solenniter de sancta trinitate peracto, fuerunt lectæ letaniæ cũ introitu, Exaudi nos domine &c. euangelio, orationibus & collectis ad hoc deputatis, & hymno, Veni creator spiritus. Quibus sic cantatis, lectis & factis, surrexerunt Henricus de Piro & Ioannes de Scribanis promotores &c. Henricus de Piro loquens proposuit, qualiter ista sessio hodierna esset continuatio sessionis hesternæ. Idcirco repetijt citationem aliàs per edictum contra Ioãnem papam xxiij. decretam & heri reproductam, unà cum eiusdem executione facta in ualuis ecclesiarum & portarum iuxta sui decretum, & hodie reproduxit de nouo. Petijtq; per quatuor prælatos quatuor nationum & duos cardinales ad hoc deputatos, eundem dominum Ioannem requiri extra ualuas ipsius ecclesiæ, in quibus dicta citatio fuit affixa & executa, & eius sequaces, receptatores & fautores, ad respondendũ de & sup omnibus & singulis contentis in citatione, ut præmittitur, cõtra eum decreta, seu causam quare minime tenerentur ad hoc allegãdum, instanter postulauit. Et ulterius in casu quo repertus non fuerit, ipsum Ioannem suspendi ab administratione totali papatus in spiritualibus & tpalib⁹ per sanctam synodum Constantieñ. Prædicta requisitione facta p promotores, accesserunt ad portas maiores eiusdẽ ecclesiæ, in quibus cõiter hmõi edicta publicari solẽt, reuerẽdissimi patres Frãcisc⁹ Florẽtineñ. & Lucidus de comitibus cardinales, Ioãnes patriarcha Antiochenus de natione Gallicana, Nicola⁹ archiepiscopus Gueznẽsis de natione Germanica, Antonius episcopus Ragusinus de nati

A one Italica, & Nicolaus episcopus Bathonieñ. de natione Anglicana. Præsentib⁹ ibi dẽ reuerẽdis patribus dñis Benedicto p̃posito Albæregalis, Iacobo de Rodinis de Ianua, & Thomã Polcon sedis apostolicæ protonotarijs. Necnon Ioanne Guiardi pro natione Gallicana, Bartholomæo de Guastis pro natiõe Italica, Gumpto Fabri p̃ natione Germanica cũ Ghiselero de Bouencen, & Vuilhelmo Porcellis p̃ natione Anglicana notarijs & scribis. Quibus dñis in portis existentibus, ex mãdato & consensu alioꝝ reuerẽdissimus pater dñs Ioãnes patriarcha Antiochenus uocauit alta & intelligibili uoce dominum Ioannem papã xxiij. suos sequaces, fautores & receptatores, si essent ibidem q̃ comparerent coram sancta synodo, ad præsens in eadem ecclesia congregata, responsuri, audituri, uisuri & allegaturi, quare iuxta contenta in citatorio contra eos decreto, pronunciari non debeant tales, quales in eodem citatorio dicuntur diffamati. Certificãtes eosdem siue comparuerint, siue non, nihilominus eadem synodus ad ulteriora prout iuris fuerit, procederet, eorum contumacia non obstante, & alias ad dicendum causam quare non debeat idem Ioannes papa ab administratione totali papatus rerum spiritualium & temporalium suspendi. In quam q̃dam uocationem alij ibidem existentes prælati non inquirentes, consenserunt & uo
B luerunt eam sufficere pro actu præsenti. Super quibus magister Henricus de Piro p̃motor sibi nomine dictæ sanctæ synodi unum uel plura, publicum seu publica cõficiendi petijt instrumentũ seu instrumenta. Præsentibus ibidẽ Frederico de Arnhem notario audientiæ cõtradictarum, Euerardo Lupi, Ioanne de sancto Seuerino, literarũ apostolicarum & pœnitentiariæ scriptoribus, & alioꝝ Christianorum multitudine copiosa. Et sic ipsi cardinales & prælati quatuor nationũ reuersi sunt ad ecclesiam & ad locum concilij. Tunc reuerendissimus pater dominus Franciscus cardinalis Florentineñ. p̃fatus retulit toti synodo, quatenus in ualuis & extra ualuas ecclesiæ prædictæ mox p uocem domini Ioannis patriarchæ Antiocheni dominum Ioannem papam xxiij. eius fautores, receptatores & sequaces uocassent, iuxta tenorem dicti citatorij contra eos emanati, ad respondendũ super sibi obiectis & obijciendis. & aliàs dixit & retulit, prout in eodem citatorio plenius continetur. Qui quidem dominus Ioannes papa, neq; fautores, receptatores & sequaces apparuerũt, neq; cõparuerunt. Et sic similiter præfati domini prælati quatuor nationum responderunt succesſiue, & retulerunt synodo præfatæ, eos dictum mandatũ fuisse executos, licet nemo apparuerit. Quibus relationibus factis, ad instantem petitionem dicti Henrici promotoris, dominus præsidens primo reputauit dictum dominum Ioannem papam, suos seC q̃ces, receptatores & fautores, contumaces: & uniformiter dicti quatuor prælati q̃tuor nationum, & deinde tota synodus reputauit dictos citatos, contumaces: & ulterius in eorum contumaciã ad petitionem instantem dicti Henrici de Piro promotoris, reuerendissimus pater dominus Guilielmus sancti Marci deputatus unà cum reuerendissimo patre domino Iordano de Vrsinis cardinale, simul cum reuerendis patribus Antonio episcopo Concordieñ. Iacobo episcopo Teruisino, & Ioanne de Bononia pro natione Italica: Stephano episcopo Doleñ. abbate sancti Ruphi, ac Vuilhelmo Maligneri, pro natione Gallicana: Nicolao episcopo Mersburgeñ. & Andrea electo Poznanien si, pro natione Germaniæ: episcopo Lichefeldeñ. & abbate sanctæ Mariæ extra muros Eboraci pro natione Anglicana, commissarijs ad examinandũ testes inducendos & ex parte synodi in causa inquisitionũ & etiam principali contra dominum Ioannẽ, sequaces, fautores & receptatores prædictos, ipsis in medio synodi existentibus, retulit qualiter de mãdato dñorũ de sancta synodo Constantieñ. cũ dictis dñis deputatis examinassent testes in numero decẽ: q̃bus examinatis, & eoꝝ dictis in scriptis redactis, plegerũt eoꝝ dicta & depositiones. Quapropter licet dolẽter id referat, non causa impediendi iustitiã, sed q̃ tm̃ ad hoc deuenit, q̃ hmõi scandalũ in ecclesia dei sit exortum, retulit qualiter repperit fore depositum sufficienter, dictũ dñm Ioãnẽ papã fore dilapidatorem bonoꝝ ecclesiæ Romanæ & uniuersalis, Simoniacũ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſcandaloſum & ꝑturbatorem fidei Chriſtianæ,& aliàs talem,ꝙ merito debebit ſuſ- D
pendi ab adminiſtratione bonorum eccleſiaſticoꝝ ſpiritualium & tꝑalium:& illa re-
tulit cum ſupportatione & correctione ſuoꝝ collegaꝝ. Subſequenter aſcendebat in
altum reuerendus ꝑater dñs epiſcopus Dolenſis unus ex collegis ipſius dñi cardina-
lis,& retulit ſimiliter ꝑut ipſe dñs cardinalis referebat, & ſubſequenter cæteri colle
gæ oim nationum ibidem congregati,dixerunt relationẽ ſic eſſe ꝑut facta erat. Qui-
bꝰ relationibus ſic factis,magiſter Henricus de Piro promotor petijt ꝑ dños deputa
tos ad hoc,pronunciari dictum dñm Ioánem papam ſuſpẽdendũ fore ab adminiſtra
tione paratus & rerũ ac iurium Romanæ & uniuerſalis eccleſiæ tam in ſpũalibus q̃
in tꝑalibus,ſibiq; interdici eorundem adminiſtrationem. Et mandari uniuerſis & ſin-
gulis Chriſtifidelibus,ꝙ de cætero nõ obediant eidem,neq; qcq̃ adminiſtrent quod
ꝑtinet ad uniuerſalem eccleſiam. Et fuit petitum ꝑ eundem magiſtrum Henricum
promotorem,an ſic placeat dñis,primo ꝓſidenti,& deinde deputatis quatuor natio-
num. Et fuit reſponſum quod placet,ꝑ dictum dominũ ꝓſidentem, uidelicet reuerẽ
diſſimum patrem dñm Ioannem epiſcopum Oſtieñ. cardinalẽ Viuarieñ. deinde per
dominum Ioannem patriarcham Antiochenũ pro natione Gallicana, Nicolaum ar-
chiepiſcopum Guezneñ. pro natione Germanica,Antoniũ archiepiſcopum Raguſi- B
neñ. pro natione Italica,& Robertũ epiſcopum Saresbiricñ. pro natione Anglicana.
Quibus petitis,& reſponſionibus noĩe nationum & concilij factis,auditis & intelle-
ctis,idem dominus Ioannes patriarcha de mandato concilij pronunciauit ſuſpenden
dũ dominum Ioánem papam xxiij. propter eius contumaciá ab adminiſtratione bo
noꝝ eccleſiæ uniuerſalis,tam in ſpiritualibus q̃ in tꝑalibus, prout & quemadmodũ
in q̃dam papyri ſchedula,quam ibidem de uerbo ad uerbum publice alta & intelligi
bili uoce plegit,cuius tenor inferius eſt inſertus, plenius continetur. Qua ſchedula
lecta,ſurrexit dominus Guilielmus ſancti Marci cardinalis,dicens ꝙ in ſententia cõ
tinetur,ꝙ idem Ioan. papa propter hæreſim ſuſpenderet a papatu & adminiſtratio-
ne papali,ſup quo dixit teſtes nõ depoſuiſſe,neq; eſſet neceſſarium ad ꝓſentẽ actum,
ꝙ teſtes ſuper hoc fuiſſent examinati. Sed tñ uellet ſe conformare dictis & aſſertio-
nibus maioris partis & aliorꝝ dominorꝝ de concilio. Subſequenter ſurrexit magiſter
Benedictus Gentiani de uniuerſitate Pariſienſi, proteſtando quatenus ſi ꝑ ſuſpenſio-
nem ius conferendi beneficia deuoluereť ad ꝓlatos ſiue locorꝝ ordinarios,non cõſen-
tiret,cum ſtudijs deberet prouideri taliter,ꝙ hoĩes literati in ipſis poſſent uiuere uti
alijs:& aliàs dixit, licet concludendo effectiue in modum ꝓdictum. Et ſic auditis iſtis
altercationibus uerbalibus,ſententiatum & concluſum fuit ꝑ totam ſynodũ,ꝙ ſen-
tentia ſuſpenſionis deberet habere effectũ. Sed illa duo ꝑcta, uidelicet ꝙ ꝑ ſuſpenſi F
onẽ hmõi atq; ſententiã non deuoluat collatio bñficiorꝝ ad ordinarios,& ꝙ articul⁹
de hæreſi tactus ꝑ cardinalem ſancti Marci,in deliberatione reſeruetur ad alias ſeſſio
nes,& quouſq; teſtes fuerint ſup notorietate examinati. Et ſic placuit dño ꝓſidenti, &
deputatis iiij. nationum,& ſimiliter toti ſynodo. Super quibus petitionibus, prote-
ſtationibus &c. idem magiſter Henricus, dñs cardinalis,& Benedictus Gentiani, pe
tierunt ſibi fieri noĩe concilij & ſuo,ꝑ reuerendos patres dominos Benedictũ ꝓpo-
ſitũ Albæregalis,Iacobũ Rodini de Ianua,& Thomam Polcon ꝓtonotariũ & alios
notarios & tabelliones, unum uel plura, publicum ſeu publica, inſtrumentũ ſeu in-
ſtrumenta. Præſentibus ibidem illuſtribus principibus & magnificis uiris, dominis
Rompoldo duce de Zagan, Ioãne Iacobo comite Aquæſaneñ. filio marchionis Mon
tisferrati,Ioanne comite de Friburg,Ioanne Carolo de uicecomitibꝰ de Mediolano,
dño Brunero de Scala de Verona,pincerna de Sina,magiſtro de Rhodis ordinis ſcti
Ioannis Hieroſolymitani, & q̃plurium regũ,Franciæ,Angliæ,Poloniæ,Daciæ,Nor
uegiæ, Sueciæ & Cypriæ ambaſiatoribus,alijſq; Chriſtifidelibꝰ in numero copioſo.

Tenor uero dictæ ſententiæ ſuſpenſionis papæ,de qua ſupra fit mentio,
ſequitur & eſt talis,

FO.

FO.D.XIII.fa.1,lineæ 22.poſt miniſtrantibus,inſere hæc:

cui aſtabant inter cardinales dominus Angelus epiſcopus Prænestinus, Laudeñ. uul
gariter,& Iordanus Albaneñ. de Vrſinis cardinalis. Præſentibusq; alijs dominis cardi
nalibus,uidelicet Franciſco Venetiarum, Antonio Aquilegienſi, Alamanno Piſano,
Petro Cameracenſi,Branda Placentino,Antonio de Salancho presbyteris,Amadeo
Salutiarum,Raynaldo de Branckaſiis,Ludouico de Fliſco,Landulpho Bareñ. Luci-
do de comite,& Franciſco Florentineñ. & Odone de colũna diaconis cardinalibꝰ. In
qua quidem ſeſſione fuit cantata miſſa de ſpiritu ſancto per reuerendum patrem do-
minum epiſcopum Attrebateñ. Qua cantata, fuerunt lectæ letaniæ more ſolito cum
introitu, Exaudi nos domine,& collectis ac euangelio & hymno, Veni creator ſpiri
tus,& alijs ad hoc requiſitis. Quibus factis, cantatis & dictis, honorabilis uir magi-
ſter Henricus de Piro promotor & procurator cauſarum & negociorum cõcilij, ſur
rexit & propoſuit,ꝙ pro parte ſanctæ ſynodi Conſtantieñ. præſentis, fuiſſent dati
certi articuli,formati pro inquiſitione facienda contra dominum Ioannem papam ui
gesimumtertium,ſuper notoria dilapidatione & mala adminiſtratione,fautoria ſchi
ſmatis,crimineq; hæreſis,uita ſcandaloſa & incorrigibilitate ipſius Ioannis,in bonis
B eccleſiæ & ſtatu papali per ipſum Ioannem factis, habitis & perpetratis, dictos'que
poſitiones & articulos fore probatos per plures & diuerſos notabiles teſtes, quo-
rum aliqui cardinales,aliqui archiepiſcopi,aliqui epiſcopi & per alios magnos ui-
ros. Quapropter dictos articulos & eorum atteſtationes in ſumma per dominos cõ-
miſſarios pronunciari,legi & referri concilio petijt. Ipſiq; Ioanni eum hoc ſtatui ter-
minum condecentem ad audientiam diffinitiuã per ſanctam ſynodum, & ſuper hoc
aliquos deputari,qui ipſum ad hoc requirant,inſtanter poſtulauit. Et alias dixit,fe-
cit & proteſtatus fuit,prout & quemadmodum in quadam petitionũ papyri ſchedu
la,cuius tenor inferius eſt inſertus, plenius continetur & habetur. Qua petitione fa
cta,aſcenderunt ambonem domini commiſſarij, uidelicet dominus Iordanus de Vr
ſinis cardinalis prædictus, abſente Guilielmo ſancti Marci cardinale propter eius
infirmitatem,Andreas electus Poznanienſis,& Bertoldus de Vuildungen auditor,
dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolaneñ. Ioannes de Bononia de com-
miſſarijs.

Ibidem linea 37,ante Poſt,inſerantur ſequentia:

pro die lunæ proxime futura,prout in ſchedula quam reuerendiſſimus pater dñs
C Ioannes patriarcha Antiochenus de uerbo ad uerbum legebat, infraſcripti tenoris,
quibus articulis ſummarie ac commiſſione lectis,

Ibidem linea 44,inter cet & Quibus,legantur hæc:

Super quibus omnibus & ſingulis magiſter Henricus de Piro promotor,petijt ſi-
bi fieri publicum inſtrumentum ſeu publica inſtrumenta, per protonotarios & no-
tarios ſynodi & nationum, & alios notarios & tabelliones ibidem exiſtentes. His
expeditis,dominus Benedictus Gentiani ambaſiator ſtudij Pariſieñ. recommendauit
uniuerſitatem cõcilio,& oſtendebat certam literam miſſiuam directam ſynodo, quã
de mandato concilij legebat in ambone,præſentibus ibidem uenerabili & religioſo
uiro domino Philiberto magno magiſtro de Rhodis,Hẽrico Rompolt duce de Za-
gañ. Ioanne Iacobo comite Aquæſaneñ. filio marchionis Montisferrati,Guntero co-
mite de Zuartzburgh, comite de dockenburgh, Frederico duce Auſtriæ, comite Ber
tholdo de Vrſinis, Ioanne comite de Friburgh, ambaſiatoribus Franciæ, Poloniæ,
Noruegiæ,Daciæ, Sueciæ, Cypriæ, Nauarræ regum,alijſq; in numero copioſo.

Tenores petitionum,articulorum,commiſſionum ac literæ miſſiuæ,de
quibus ſupra fit mentio,ſequuntur & ſunt tales.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Coram uobis ſancta ſynodo Conſtantienſi uniuerſalem eccleſiam repræſentante, D hic in ſpiritu ſancto legitime congregata, Henricus de Piro licentiatus in decretis, & Ioannes de Scribanis de Placeñ. promotores & procuratores huius eiuſdem ſanctæ ſynodi, dant & exhibent capitula, poſitiones & articulos infraſcriptos, ad quos probandum ſe admitti petunt, citra onus ſuperfluæ probationis.

In primis denunciant, dicunt, aſſerunt, ponunt, & ſi neceſſe fuerit, probare intendunt, quòd dominus Ioannes papa xxiij. à tempore iuuentutis ſuæ, ſeu dum Balthazar de Coſſa appellabatur, fuit homo malæ indolis, inuerecundus, impudicus, mendax, parentibus ſuis rebellis & inobediens, pleriſq; uitijs deditus, ac talis & pro tali fuit communiter dictus, tentus, creditus & reputatus ab omnibus ipſius notitiam habentibus. Et adhuc dicitur, tenetur, creditur & reputatur pro tali & ut talis: ac fuit & eſt de præmiſſis manifeſte ac palam, publice & notorie diffamatus.

Primus articulus probatur uerus & notorius per duos cardinales, per unum protonotarium, per duos auditores, per unum clericum cameræ, per unum licentiatum in decretis, per unum archiepiſcopum, per unum ſcriptorem & abbreuiatorem, & per unum procuratorem unius magni ordinis, per unum canonicum unius magnæ eccleſiæ metropolitanæ, per unum epiſcopum, & p multos alios notabiles uiros de E auditu, publica uoce & fama.

Item q̃ dictus dominus Ioannes papa, tunc Balthazar appellatus, per huiuſmodi illicitum quæſtum & Simoniacam prauitatem, & procurationibus & mediationib⁹ Simoniacis & alijs mediꝫ illicitis, in paucis temporibus acquiſiuit & congregauit multam iniquitatis mammonam, copioſumq; pecuniæ theſaurũ. propter quod extunc diuitis nomen & ſtatum aſſumpſit, & ædificia ſibi procurauit. Et ſic fuit & eſt uerum, publicũ & notorium, ſicq; ut præmittitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatũ communiter ab omnibus ipſius notitiam habentibus: et adhuc dicitur, tenetur, creditur et reputatur, & fuit & eſt de præmiſſis diffamatus manifeſte, publice, palam & notorie.

Secundus articulus probatur per duos cardinales de notorietate & ueritate, & p alios duos cardinales, de auditu, publica uoce & fama: per unum archiepiſcopum, p unum epiſcopum, per duos auditores de ueritate & notorietate, & quamplures alios notabiles uiros, & omni exceptione maiorũ, de publica uoce & fama.

Item quòd deinde præfatus dominus Ioannes papa, tunc Balthazar nuncupatus, mediante huiuſmodi Simoniaca & damnata pecunia, promot⁹ fuit ad cardinalatum, pro quo ſoluit magnam pecuniarum ſummam: & appellatus fuit dominus Balthazar cardinalis ſancti Euſtachij. Et ſic fuit & eſt uerum, publicum & notorium, ac de ipſis omnibus idem dominus fuit & eſt diffamatus palam, publice &c.

Tertius articulus probatur per unum cardinalem, quòd publice & notorie hoc tenebatur in curia Romana, per unum cardinalem probatur de ueritate, & per alium cardinalem publice diffamatum & notorium, per unum archiepiſcopum de ueritate. Similiter per unum procuratorem unius magni ordinis, & per plures alios de auditu, publica uoce & fama & communi reputatione.

Item quòd poſtquam dictus dominus Balthazar, tunc cardinalis ſancti Euſtachij appellatus, ciuitatem Bononienſem ut legatus fuiſſet ingreſſus, uijs tyrannicis quærens terras eccleſiæ, & ciues & habitatores earum modo inhumano, impie, inique & crudeliter rexit & gubernauit, & à Chriſtiana pietate & iuſtitia diuina humanaq; taliter alienus, diuerſas dacias, gabellas, exactiones, extorſiones & onera inſupportabilia eis impoſuit, & aliarum exactionum & onerũ aliàs inauditorum, fuit inuentor. Et tam per illos modos conſimiles exactiones, & nimium oneroſos, per tyrannidem & de facto taliter ſubditos oppreſſit, quòd dictos ciuitatem, comitatum, & terras eccleſiæ

A eccleſiæ ac ciues depauperauit, deuaſtauit & depopulauit, ita quòd tempore ſui regiminis, mala, tyrannica, & uiolenta ſua gubernatione cauſantibus, multi fuerunt profugi, multi exules, banniti & exhæredati, depauperati & deperditi. Et ita ut prædicitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatum, & communiter ab omnibus diuulgatum: & adhuc dicitur, creditur & reputatur, ac fuit & eſt uerum. Ipſeq; dominus Ioannes de præmiſſis omnibus fuit & eſt grauiter diffamatus, palam, publice & notorie.

Quartus articulus probat uerus p unũ archiepiſcopũ, per unum protonotariũ, per duos epiſcopos uerus & notorius, per duos auditores uerus et notorius. Similiter per unũ ſcriptorem literarũ apoſtolicarum, et per multos alios de auditu, publica uoce et communi reputatione.

Item quòd dictus dominus Ioannes tunc Balthazar appellatus, tantum practicare ſciuit, quòd in Romanum pontificem electus extitit, & ſe Ioannem uigeſimũ tertium appellauit & nominari ſe fecit. Et dum crederetur mutatione nominis homo de uitijs ad uirtutes mutatus, fuit fallax opinio. Quinimmo contra ſanctorum patrum decreta, & contra laudabiles Romanæ eccleſiæ conſuetudines ueniendo, uel
B ut paganus diuina officia contempſit: Officium paſtorale non debite in diuinorum adminiſtratione exercuit: miſſis & ueſperis papalibus intereſſe non curauit: horas canonicas dicere, ieiunia, abſtinentias, cæremonias & alia canonica inſtituta, ad quæ homines Chriſtiani, & præſertim clerici & eccleſiaſtici, aſtringuntur, iuxta formam eccleſiæ ſeruare ſpreuit. Et ſi aliquoties celebrauit, hoc fuit currenter more uenatorum & armigerorum: & plus, ne culparetur totaliter de hæreſi, & ne expelleretur de papatu, quàm deuotionis uel charitatis cauſa. Sicq; ut prædicitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatum: diciturq;, tenetur, creditur & reputatur, atq; de eis fuit & eſt publica uox & fama.

Quintus articulus probatur per duos cardinales uerus: quo ad ſecũdam partem, probatur uer⁹ & notorius. Et per unum archiepiſcopum, per unum procuratorem unius magni ordinis, per unum licentiatum in decretis, & per multos alios de auditu, publica uoce & fama & notorietate.

Item quòd dictus dominus Ioannes papa fuit & eſt pauperum oppreſſor, iuſtitiæ perſecutor, iniquorum columna, Simoniacorũ ſtatua, carnis cultor, uitiorum fex, à uirtutibus peregrinus, conſiſtoria publica fugiens, ac totus ſomno & alijs carnalibus deditus deſiderijs, uitæ & moribus Chriſti totus contrarius, infamiæ ſpeculum,
C & omnium malitiarum profundus adinuentor: adeo & in tantum eccleſiam Chriſti ſcandalizans, quòd inter Chriſtifideles uitam & mores ſuos cognoſcentes, uulgariter dicitur diabolus incarnatus.

Sextus articulus probatur per unum archiepiſcopum de ueritate. Similiter per unum epiſcopum, per duos auditores, per unum magnum procuratorem & unũ magnum priorem, per unum ſcriptorem & abbreuiatorem literarum apoſtolicarum de ueritate & notorietate, per unum licentiatum in decretis, per unum procuratorem in Romana curia, & per multos alios de auditu, publica uoce & fama & notorietate.

Item quòd dictus dominus Ioannes papa uas omnium peccatorum, repulſis dignis, pro pecunijs indignos ad officia & beneficia promouit, dans gratias non gratis. Beneficia uacantia, prælaturas & dignitates eccleſiaſticas non magis meritis, ſed plus offerenti poſt uenditionem expoſitam contulit, & conferri mandauit: literaſq; bullatas per mercatorum et nummulariorum manus, ut de mercibus mercari ſolitum eſt, uendidit atque uendi iuſſit & mandauit. Sicq; ut prædicitur, fuit dictum, tẽtum, habitum & reputatum: atq; fuit & eſt uerum, publicum & notorium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Septimus articulus probatur per duos cardinales de ueritate & notorietate, & fi- D
militer per tres episcopos, per unum auditorem, per unum magnum procuratorē,
per unum clericum cameræ. Item de ueritate probatur per unum scriptorem lite-
rarum apostolicarum, per unum licentiatum in decretis, per unum procuratorem in
Romana curia, per unum magnum procuratorem unius magni ordinis, & per quā-
plures alios de publica uoce & fama & similiter notorietate & communi reputa-
tione.

Item ꝙ p præmissa in clero & in populo totaq; uniuersali ecclesia, graue scandalū,
grauisq; domini Ioannis papæ & curiæ Romanæ infamia, exortum fuit & suscita-
tum, atq; exorta & suscitata.

Octauus articulus probatur per unum cardinalem de ueritate & notorietate, & p
unum magnum magistrum, & etiam unum magnum priorem.

Item ꝙ propter hæc & alia reuerendissimi patres & domini sanctæ Romanæ ec-
clesiæ cardinales, dictum dominum Ioannem papam uigesimumtertium, anno pri-
mo pontificatus sui, inter se & ipsum solum fraternaliter diuersis uicibus corripu-
erūt, ipsumq; precibus humilibus & deuotis atq; salutaribus monitis cum instantia
requisierunt, ne Romanam & uniuersalem ecclesiam per huiusmodi spiritualiū mer- E
ces & uenditiones scandalizaret, & sic fuit & est uerum, publicum & notorium.

Nonus articulus probatur per quinq; cardinales de ueritate, per unum archiepi-
scopum, & per multos alios de auditu, publica uoce & fama à cardinalibus.

Item ꝙ dictus dominus Ioannes papa ob præmissam fraternam monitionem, ani-
mum in aliquo non mutans, auaritiæ cæcitate infectus, exposit continue pristina Si-
moniarum mercimonia cōtinuans, peiora prioribus perpetrauit: & ubi prius sub ty
po iustitiæ, non nisi suis familiaribus commensalibus datam coronationis suæ in ex-
pectatiuis gratijs dare confinxit, postea post fugam ab urbe Romana, cuilibet indiffe
renter pro certa florenorum summa, uidelicet pro uigintiquinq; florenis auri de ca-
stolicæ & totius fidei Christianæ. Et sic fuit & est uerum, publicum & notorium.

Decimus articulus probatur per unum archiepiscopum, per duos episcopos, per
unum protonotarium, per unum auditorem, per unum magnum procuratorem, p
unum magnum priorem, per unum decretorum doctorem & magnum officiarij in
curia, & per unum præceptorem & decretorum doctorem, & per multos alios de
auditu, publica uoce & fama & communi reputatione.

Item ꝙ dictus dominus Ioannes papa in uitijs inualescens fortius, & non se corri- F
gens, certos referendarios & cubicularios ac secretarios, creauit, fecit & ordinauit
mediatores, proxenetas ac procuratores pinguium & grossarum Simoniarum eccle
siarum cathedraliū, abbatiarum, monasteriorum, prioratuum & beneficiorū uacantiū
reseruatorum. Quodq; subinde mediorum fructuum nondum natorum uel perce-
ptorum, ante supplicationem uel saltem recuperationem literarum apostolicarum,
impetrātem soluere oportuit certam summam ex pacto. Et nisi impetrans mox sol-
uisset, rediit uacuus absq; cuiusuis onere prouisionis. Et sic fuit & est uerum, publi-
cum & notorium.

Vndecimus articulus probatur per unum cardinalem de ueritate, & per unū ali-
um cardinalem de ueritate & notorietate, & per unum archiepiscopum, & unū epi-
scopum, & per duos auditores de ueritate & notorietate, & per unū secretarium pa
pæ de ueritate similiter & per duos literarum apostolicarum scriptores, per unum
procuratorem in curia, & per unum magnum præpositū, & similiter magnum pro-
curatorem unius magni ordinis, & per multos alios de auditu, publica uoce & fama
& communi reputatione.

Item ꝙ idem dominus Ioannes papa registratorib⁹ literarum apostolicarum per
expressum inhibuit, ne cuiquam sumptum ex registris literarum apostolicarum tra-
derent

A derent, nisi prius & ante omnia pecuniam promissam solutam fore probaretur, pro-
pter quod multos litigantes, qui tantam summā soluere non potuerunt, in clara sua
iustitia ob probationis defectum succumbere oportuit. Sicq; auaritia & malitia di-
cti Ioannis papa causantibus, iniquitas æquitati prævaluit, & beneficia possessa fue-
runt absq; canonico titulo contra canonicas sanctiones palam, publice ac manifeste.

Duodecimus articulus probatur per duos auditores, per unum literarum aposto
licarum scriptorem, per unum magnum procuratorem ordinis, & per unum procu
ratorem in curia Romana, & per unum notabilem præpositum & multos alios de au
ditu, publica uoce & fama ac communi reputatione.

Item ꝙ dictus Ioannes papa ultra in supra proximo articulo nominatos, certos in
Romana curia deputauit mercatores, qui beneficia uacantia curiæ pluribus diebus
ad libram ponderarent, & plus offerentes supplicationem reciperent, & signari face
rent, in dedecus sedis apostolicæ & perditionem animarum multorum. Et sic fuit &
est uerum, publicum & notorium.

Tertiusdecimus articulus probatur per unum protonotarium, duos episcopos, &
per unum literarum apostolicarum scriptorem, & per multos alios de auditu, pu-
B blica uoce & fama & communi reputatione.

Item ꝙ supradictus dominus Ioānes papa, ne aliqua supplicatio absque Simonia
& solutione signaretur, omnibus & singulis referendarijs iniūxit, ut nullus sibi sup-
plicationem aliquam signandam præsentaret, nisi nomine referēdarij eam præsentan
tis signata esset. Quodq; nullus quamcunq; supplicationē de uacantijs signari obtine
ret, nisi ualorem totius uel mediæ summæ in supplicatione prius realiter recepisset,
& ipsi papæ responderet & traderet. Alioquin talis referendarius haberet tantun-
fi dem soluere de bono suo proprio, in pœnam transgressionis huiusmodi præten-
mandati apostolici, et sic fuit et est uerum, publicum & notorium.

Quartusdecimus articulus probatur per unum protonotarium, per unum episco
pum, per unum auditorem, per unum magnum priorem, per unum literarū apostō-
licarum scriptorem, & q̄plures alios de auditu à referendarijs: ac etiam alios episco-
pos & auditores de ueritate & notorietate, publica uoce & fama &c.

Item ꝙ dictus dominus Ioānes papa ultra præmissa, sæpe & sæpius contra deum
& propriam conscientiam suam, ementibus pleriscq; bullas suas uendidit. In quibus
scripsit beneficia obtinentes & officia, ea in suis manibus resignasse, & tunc se per hui-
usmodi confictam & mendosam resignationem, quæ nunquam accidit, contulit uel
C conferri mandauit pro pecuniarum certa concordata quantitate, multos sic fūditus
usq; ad mendicitatem depauperando, palam, publice & notorie.

Quintusdecimus articulus probatur per duos cardinales de ueritate et notorieta-
te, per unum episcopum, per duos auditores, per unum clericum cameræ, per unū
secretarium papæ, et per unum procuratorem unius ordinis, per multos alios de au-
ditu, publica uoce & fama & communi reputatione.

Item ꝙ per hoc dabatur occasio multa beneficia emendi, conscientiam laxandi, &
temeritas timorem dei postponendi, deuenitq; res ad tantum, ut quimaiorē summā
in supplicatione expressit & exoluit, signaturam absq; difficultate obtinuit. Idem de
sacramentis, indulgentijs, dispēsationibus & alijs ecclesiasticis & spiritualibus donis.
Sicq; ut prædicitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatum: diciturq;, tenetur,
creditur & reputatur palam, publice & notorie.

Sextusdecimus articulus probatur per unum cardinalem de ueritate, per duos au
ditores, per unum magnum præpositum, per unum licentiatum in decretis, per unū
archiepiscopum et unum magnum procuratorem unius ordinis, per unum præce-
ptorem decretorum doctorem, per unum episcopum, et per plures alios de publica
uoce et fama et communi reputatione.

Item ꝙ dictus Ioannes papa unū et idem beneficium sæpius pluribus diuersisq;
perso-

Universidad de Deusto
Biblioteca

personis, uel etiam uni & eidem repetitis uicibus uendidit, & plerunq; uni uenditū, D per anticipationem antedati alteri ementi conferebat. Et similiter de gratijs expectatiuis, declarationibus & surrogationibus per impositionem silētiorum, ius iam quæsitum absorbuit. Per quæ quasi tota ecclesia est labe Simoniaca deturpata, indignis repleta, tam in superioribus quàm in inferioribus prælatis; omniq; gradu ecclesiastico laceſſita, & per consequens quasi irrecuperabiliter scandalizata.

Decimusseptimus articulus probatur per testes superius nominatos & quàm plures alios.

Item quòd dictus Ioannes papa canonice electos idoneos, usq; ad saturitatem appetitus sui soluere nō uolentes, confirmare recusauit. Quodq; indignos & minus idoneos, ad summas desideratas ascendentes, scandalose duxit promouendos & promouit. plerosq; etiam inuitos de suis ecclesiis transtulit, ut uiduatas carius uendere posset, in dedecus & scandalum Christifidelium plurimorum, palam, manifeste &c.

Decimusoctauus articulus probatur per testes iam nominatos, & quàm plures alios.

Item q; deinde dominus Ioannes papa prædictus concilio Pisano astrictus pro reformatione ecclesiæ in capite & in membris, in urbe Romana concilium generale conuocauit, & ibi in pluribus sermonibus etiā ante & post publice correptus & monitus, minime se emendauit. Quinimmo temporis successu continue diabolico instinctu incorrigibilis, peiora prioribus perpetrauit, & sic fuit & est uerum &c. E

Decimusnonus articulus probatur per tres cardinales, per duos auditores, p unū secretarium papæ, per unum archiepiscopum, per unum licētiatum in decretis, per duos episcopos, per unum procuratorem unius ordinis, & per unum procuratorem in curia, & per alios de auditu, publica uoce & fama & communi reputatione.

Item q; dictus papa Ioannes indulgentias in mortis articulo, prædicationem crucis, item a pœna & culpa absolutiones, ecclesiarum & altarium portatilium consessiones, & episcoporum consecrationes, & abbatum benedictiones, reliquias sanctorum, ordines sacros, potestatem in confessionibus absoluendi à peccatis, actusq; q per solas spirituſsancti operationes ad gratiam ministrari debebant, pecunia uendidit numerata: per quæ de nouo ecclesia sancta dei in personam dicti domini Ioannis papæ grauiter diffamata fuit & notorie scandalizata.

Vicesimus articulus probatur per unum cardinalem, per unum archiepiscopum, per duos episcopos, & duos auditores, per unum licentiatum in decretis, per unum procuratorem in curia, & per plures alios de auditu, publica uoce & fama atq; communi reputatione. F

Item quòd anno domini millesimo quadringentesimo duodecimo, & de mense Augusti eiusdem anni, quidam Nicolaus de Pistorio mercator Florentinen. & dicti domini Ioannis papæ assertus secretarius, laicus coniugatus, nuncius & legat⁹ apostolicus per dictum dominum Ioannem papam tunc deputatus, uenit ad partes Brabantiæ, habens ab eodem domino papa potestatem exigendi & percipiendi quoddam subsidium, quod fuit decima pars fructuum omnium beneficiorum in Cameracen. Tornacen. Leodien. & Traiectē. ciuitatibus & diœcesibus. Quodq; nō soluentes excommunicare posset per certum ad hoc deputatum uel deputandum subdelegatum, ac suspensionem in collegia, conuentus & capitula, interdictiq; sui sententias in eorum ecclesias, qui sibi huiusmodi fructuum pecunias non traderent: per quod ecclesiastica censura ad ludibrium & derisum, & tota septentrionalis ecclesia grauiter fuit & est enormiter scandalizata.

Vicesimus primus articulus probatur per unum cardinalem, per tres episcopos, unum auditorem, unum procuratorem in curia, & p alios de auditu, publica uoce & fama & communi reputatione.

Item q; dictus dominus Ioannes papa supradicto Nicolao mercatore, ut præfertur

A tur in legatione existente, concessit, indulsit & commisit, ut idem Nicolaus quibuscunq; hominibus utriusque sexus ad suæ libitum uoluntatis deputare posset confessores. Et quòd huiusmodi confessores deputati, absoluere possent à pœna & à culpa, certis tamen pecunijs taxatis mediantibus. Quas quidem prætensas indulgentias idem mercator publicauit, & publicari fecit in certis locis, ciuitatibus & uillis, utpote Traiecti, Mechliniæ, Antuerpiæ & alibi, de quibus maximas pecuniarū summas exhausit & extorsit, Christifideles seducendo, ac statum & uitam totius ecclesiæ catholicæ enormiter scandalizando.

Vicesimussecundus articulus probatur per duos episcopos, per unum auditorem, & unum procuratorem in curiā Romana, & per plures alios de auditu, publica uoce & fama & communi reputatione.

Item q; præmissa omnia & singula fuerunt & sunt uera, publica & notoria, atque pro ueris, publicis & notorijs apud clerum & populum ciuitatū & diœcesium prædictarum, cunctosq; Christifideles ibidem asserta, credita, dicta, uisa, audita, palpata, & ut talia habita & reputata. Atq; de ipsis & eorū quolibet fuit & est publica uox & fama, fuitq; de præmissis omnibus & singulis dictus dns Ioannes publice diffamatus.

Vicesimustertius articulus refert se ad posita per eos.

B Item q; de anno domini millesimo quadringentesimo duodecimo, pontificis dicti domini Ioannis papæ anno tertio, nonnulli ambasiatores tam ex parte illustris regis Francorum & prælatorum regni Franciæ, quàm ex parte almæ uniuersitatis studij Parisiensis, Romæ apud sanctum Petrum in palatio apostolico & in camera magna paramentorum, & multitudine cleri & nobilium ibidem in publica audientia congregata, dicto domino Ioanni papæ uigesimotertio diffamatam Simoniā, malamq; uitam, malamq; suam famam per totum uniuersum orbem diuulgatas exposuerunt, asserentes ob id mirabiliter scandalizatam •, monētes sæpe & sæpi⁹ charitatiue & requirentes eundem papam Ioannem, quatenus à Simoniæ mercibus cessaret, atque fructus antefiendos, gratias & signaturas, & antequā beneficiandus percepisset eosdem, cameræ apostolicæ soluendos & dandos tolleret & resecaret, secq; in uita & moribus emendaret, cum frequenti instantia fuerunt exhortati. Sicq; fuit & est uerum, publicum &c.

Vicesimusquartus articulus probatur per quinq; cardinales, quatuor episcopos, tres auditores, per unum secretarium papæ, per unum clericum cameræ. per unum licentiatum in decretis, per unum procuratorem unius ordinis, & p unum protonotarium & q̄ plures alios de auditu, publica uoce & fama & communi reputatione. C

Item q; dictus dominus Ioannes papa uigesimustertius à supradictis & nonnullis alijs prælatis & ambasiatoribus, tā ecclesiasticis q̄ secularibus, q̄ etiam doctoribus & magistris uniuersitatum, humili & deuota monitione correptus, à criminibus prædictis & à scandalis prædictis non cessauit, immo continuauit mala prioribus accumulando. Et sic fuit & est uerum, publicum &c.

Vicesimusquintus articulus probatur per quatuor cardinales, per quatuor episcopos, tres auditores, unum episcopum, & unum magnum priorem, per unum secretarium papæ, per unum clericum cameræ, per unum protonotarium, & q̄ plures alios de fama & credulitate.

Item q; idem dominus Ioannes uigesimustertius fuit & est de præmissis omnibus & singulis publice & notorie per mundum & cuncta Christianitatis regna, taliter diffamatus & promulgatus: atq; pro tali & ut talis, in Romana curia & extra, ubicunq; ipsius notitia habetur, habitus, tentus, nominatus & reputatus: atq; tenetur, habetur & reputatur pro tali & ut talis, palam & publice.

Vicesimussextus articulus probatur per testes proxime nominatos.

Item denūciant, ponūt & ꝓbare intendunt, quod supradictus dns Ioānes papa bona tpalia ecclesiæ Romanæ, urbē uidelicet Romanā & patrimoniū ecclesiæ in Italia,

pessime

Universidad de Deusto
Biblioteca

pessime & scandalose rexit: oppressiones, angarias & gabellas, ut thesaurizaret, adau D
xit, & aliquas de nouo adinuenit. Totamq; subditorum substantiam, q̃tum in eo fuit, exhausit, & sibi inbursauit. Ipsosq; ecclesiæ subditos depauperauit, turpia lucra undique scandalose recolligens, plurescq; terras Romanæ ecclesiæ sine euidenti necessitate uel utilitate hypothecauit & impignorauit, aliquas uero perpetuæ alienationis titulo distraxit. Et cum communi Florentineñ. de alienando Bononiam tractauit, urbemq; Romanã & terras patrimonñ ecclesiæ, pditorie capi, inuadi & occupari permisit, & tacite consentñt. Et dum nuper de mẽse lunñ, anno domini millesimo quadringẽtesimo decimotertio se in crastino Romano populo missam in ecclesia sancti Laurentñ in Damaso, pro consolatione pacis & uictoria belli contra quendam Ladislaum Apuliæ regem, per ipsum papam Ioannem confici spopondisset, Romanum populum deserens, curialesq; suos & oues in manibus luporum & inimicorum suorũ tradens, ex culpa sua recessit scãdalose. Propter quod multi curtisani interempti, trucidati, capti, spoliati, & in perpetuam seruitutem redacti fuerant. Itaq; fuit & est uerum, & est publica uox & fama.

Vicesimusseptimus articulus probatur p tres cardinales, unum archiepiscopum, tres episcopos, tres auditores, unum clericum cameræ, per unum præpositum, per unum licentiatum in decretis, p unum magnum procuratorem unius ordinis, p unũ E
procuratorem in Romana curia, & per multos alios de publica uoce & fama & cõmuni reputatione.

Item q̃ propter præmissa, & ipso culpante & causam dante, multa crimina, uidelicet sacrilegia, adulteria, homicidia, spoliationes, rapinæ & furta in urbe Romana fuerunt commissa. Et ita fuit & est uerum, publica uox & fama.

Vicesimusoctauus articulus probatur p unum cardinalem, p duos episcopos, duos auditores, unum præceptorem decretorum doctorem, unum licentiatum in decretis, & unum procuratorem unius magni ordinis, & p unum procuratorem in curia Romana, & q̃plures alios de publica uoce & fama &c.

Item q̃ communis & uulgata omnium hominũ opinio, assertio, credulitas & manifesta fama fuit & est, quod dict⁹ dominus Ioannes papa tam in præmissis, q̃ in alijs innumerabilibus casibus, & uniuersaliter in omnib⁹ male & pessime administrauit, tam in spiritualib⁹ quàm & in temporalibus. Et quod fuit & est bonorum ecclesiæ Romanæ & cæterarum ecclesiarum & rerum ecclesiasticarum, ac etiam temporalium ad ecclesias ptinentium, maximus & plus quàm de aliquo alio fuit lectum uel auditum, dilapidator & deuastator ac dissipator pessimus, & inutilis & damnosus F
administrator, atq; uniuersali ecclesiæ & toti populo Christiano scandalosus, uenefi
cus, homicida, fratrum interemptor, carnis uitia p omnia colens, incontinens, et infinitis criminibus irretit⁹, malæ famæ et pessimæ conditionis: adeo quod in Italia et
mundo quasi toto capto uocabulo et similitudine à quodam inhumanissimo gentiũ armorũ capitaneo, Balderinus appellato, etiam papa Balderinus uocitatur. et sic fuit et est uerum, publicum et notorium.

Vicesimusnonus articulus probatur per quatuor cardinales de mala et scandalosa administratione, uita mala, et publica diffamatione: per unum archiepiscopũ, duos episcopos de notorietate: similiter per duos auditores, per unum secretarium papæ, per unum clericum cameræ, et per unum licentiatum in decretis, et per unum procuratorem unius ordinis, et q̃plures alios de publica uoce et fama et communi reputatione.

Item q̃ de præmissis omnibus idem papa fuit et est publice et notorie diffamatus, et per totum mũdum diuulgatus et infamatus, et q̃ de ipsis et eorum singulis fuit et est publica uox et fama, et ut talis et pro tali fuit et est ubiq;, ubi de ipso notitia habetur, dictus, tentus, creditus et reputatus: dicitur, tenetur, creditur et reputatur palam et publice, communiter et notorie, pro tali et ut talis.

Trice-

A Tricesimus articulus probatur per testes proxime descriptos.

Item quòd præfatus dominus Ioannes papa nonulla diuersa bona mobilia & immobilia diuersarum ecclesiarum & monasteriorum, titulorumq; dominorum cardinalium, tam episcopatuum q̃ aliarum presbyteralium & diaconatuum, collegiorũ, prioratuum, ecclesiarum parochialium, capellarum, cæterorumq; altarium, hospitalium & locorum ecclesiasticorum dictæ urbis Romanæ, & præsertim ecclesiarum principis apostolorũ de urbe, sancti Ioannis Lateranen. ac alijs ad canonicos & personas ecclesiasticas dictæ urbis spectantibus. Necnon de bonis monasteriorũ sancti Pauli, sancti Laurentñ extra muros, sancti Alexñ, sanctæ Sabinæ, & alijs monasterijs tã uirorum q̃ mulierum, sola auaritiæ cæcitate seductus, uẽdidit, alienauit, dilapidauit & dissipauit, & aliqua eorum ad nihilum redegit adeo, quod in plerisq; cessat seruitium diuinum: & ubi erãt decem uel uiginti religiosi, hodie non sunt nisi duo uel tres quasi fame morientes. Et sic fuit & est uerum, publicum & notorium.

Tricesimusprimus articulus probatur per unum cardinalem, per unum episcopũ, per unum clericum cameræ, per unum magnum præpositum, per unum auditorẽ, per unum præceptorem decretorum doctorem, per unum procuratorem unius magni ordinis, & unum literarum apostolicarum scriptorem, & per plures alios de pu
B blica uoce & fama & communi reputatione.

Item quòd idem dominus Ioannes papa etiam iura mobilia & immobilia, ecclesiarum cathedralium & collegiatarum, monasteriorum, prioratuum, studiorum, collegiorum, hospitalium, ecclesiarum parochialium, capellarum & cæterorum beneficiorum & officiorum ecclesiasticorum extra dictam urbem, tam in ciuitate & districtu Bononien. quàm in alijs ciuitatibus, uillis & locis dicti patrimonñ Romanæ ecclesiæ, q̃ extra ubiq; consistentia, etiam uendidit, alienauit & dissipauit, & præsertim plura bona episcopatus Bononiensis & ecclesiæ sancti Petronñ Bononiensis, & præsertim lapides, ligna & totam materiam, de quibus debebant compleri ædificia & fabricari dictæ ecclesiæ. Et pecunias annuas ad dictam fabricam ab antiquo ordinatas, recepit, & opus omnino cessare fecit. Similiter omnes possessionnes, prædia ac bona mobilia & immobilia, ac dotationem totalem collegij Gregoriani in dicta ciuitate Bononiensi per felicis recordationis Gregorium papam undecimum fundati, pro sustentatione quinquaginta scholarium pauperum &c. etiam uendidit & alienauit, ita quod de mobilibus nihil ibi remansit, & de immobilibus uix posset sustentari cõgrue unus solus scholaris. Et demum saccardis habitandum tradidit, qui totaliter eam destruxerunt: & eam uẽdidisset, si reperisset emptorem. Et sic fuit & est uerum,
C publicum & notorium.

Tricesimussecundus articulus probatur per unum cardinalem, unum archiepiscopum, duos episcopos, unum auditorem, unum secretarium papæ, unum scriptorem papæ, & per multos alios de auditu, publica uoce & fama.

Item quòd dictus dominus Ioannes papa præmissis non contentus, sed etiam literarum studia per salarij subtractionem subtiliter extinguere conatus est. Doctoribus studij Bononiensis per plures annos, & maxime à promotione sua ad papatum, stipendia eorum ab antiquo tempore dicti studij eis debita, & unde uiuere & perinde studere & legere debebãt, funditus abstulit & remouit: & taliter fecit, quod tam nobile & solenne studium, quasi ad nihilum respectiue deuenit. Et sic fuit & est uerum, publicum & notorium.

Tricesimustertius articulus probatur per duos cardinales, per duos episcopos, unũ secretarium papæ, per duos auditores, per unum præceptorem decretorum doctorem, unum licentiatum in decretis, per unum procuratorẽ in curia Romana, & plures alios de auditu, publica uoce & fama &c.

Item quòd non solum dilapidauit bona & iura prædicta mobilia & immobilia ecclesiarum, sed etiam super personas ecclesiasticas tam urbis Romanæ & ciuitatis Bo

Universidad de Deusto
Biblioteca

nonien̄.ac in toto patrimonio ecclesiæ grauissima onera,tallias & exactiones insup- D portabilia imposuit:facultatesq; ecclesiarū,unde psonæ ecclesiasticæ uiuere & seruire deo debebant,ab eis extorsit &sibi applicauit:immo etiam super alios prælatos ecclesiasticos aliarum terrarū & dominorum secularium,diuersa onera, tallias,exacti onesq; soluendas dominis & ciuitatibus Florentinen̄. Venetorum, Senarum & pluribus aliis,cum quibus in precio participauit, imposuit:adeo & in tātum, ꝙ dicti ecclesiastici fuerunt & sunt tanta paupertatis angustia afflicti, ut post propriorum patrimonialium bonorum transsumptionem,necessitate famis libros, calices & ornamenta ecclesiarum uendere sunt coacti. Sicq; ut prædicitur,fuit dictum, tentum,creditum & reputatum:diciturq;,tenetur,creditur & reputatur palam,publice &c.

Tricesimus quartus articulus probatur per unum cardinalem, & per testes proxime descriptos.

Item ꝙ propter præmissa tota ecclesia dei notorie fuit scandalizata. Et ita fuit & est uerum,publicum & notorium.

Trigesimus quintus articulus probatur per omnes cardinales, & per omnes alios testes.

Item quòd horrida & detestandorum criminum domini Ioannis papæ antedicti fa- E ma,immo infamia,crebris insinuationib⁹ & multiplicatis uicibus non solum semel, sed pluries &sæpe,Christianorum principum totiusq; populi Christiani prohdolor aures penetrauit:in tantum,quòd serenissimus & inuictissimus rex princeps dominus Sigismundus Romanorum & Vngariæ rex semper Augustus, in Lombardia existens,ad ciuitatem Laudensem applicuit,dictumq; Ioannem,papam ibidem aduenientem,humili & deuota prece rogauit,quatenus attento quòd quasi totus mundus dissimulare non posset,mores & uitam emendaret in melius,& in unionē sanctæ matris ecclesiæ tunc & nunc tripartitæ,summis uigiliis & curis intendere dignaretur, ut astrictus per Pisanum concilium tenebatur,& concilium generale in aliquo securo loco, cuncto populo Christiano commodoso indiceret, suasit: & ut ecclesia in capite & in membris reformaretur,etiam deuote supplicauit.

Tricesimus sextus articulus probatur per unum literarum apostolicarum scriptorem,per unum licentiatum in decretis, per unum procuratorem in curia Romana, & per alios de credulitate &c.

Item quòd dictus dominus Ioannes papa xxiij̄.precibus dicti serenissimi principis Romanorum & Vngariæ regis,in parte condescendens, amplius à uitijs huiusmodi scandalosis,& præsertim Simoniaca hæresi,abstinere spopondit:&hanc ciuitatem F Constantien̄.pro loco multitudinis capace, & aliàs habili & idoneo,pro concilio generali celebrando elegit, quod anno dñi M.cccc.xij̄.mense Nouemb.inchoando indixit,& p mundum publicauit.Et sic fuit & est uerum,publicum &notorium.

Tricesimus septimus articulus probatur,ut in bulla desup confecta continetur.

Item ꝙ deinde dictus dn̄s Ioan.papa Bononiā rediens, in pristinam & peiorē Simoniam recidiuauit:datarum anticipationes uendidit,ius quæsitum p numerata pecunia litigatoribus abstulit,& ad soluentium instantias, eorum aduersarijs pluribus ppetuum plerisq; uicibus silentium imposuit de facto, turpiter & scandalose. Et sic fuit & est uerum,publicum & notorium.

Tricesimus octauus articulus probatur p duos cardinales, per tres episcopos,per unum auditorem,unum præceptorē decretorum doctorem, unum secretarium papæ,p unum licentiatum in decretis,unum magnum procuratorem unius ordinis,& q̄plures alios de auditu,publica uoce & fama.

Item & ne p uiam iustitiæ oppressi releuarent, idem papa Ioan.anno dñi M. cccc. decimoquarto plerisq; uicibus dominis auditoribus per suos referendarios, & præsertim per dominum Iacobum de Camplo,nunc electum Pennen̄. dici fecit & mandari, ne materias anticipationis datarum admitteret in iudicio, & ne datarum re-

gistrato-

A gistratores aut alios officiarios quouis modo compelleret in his materijs priuationem iuris alterius concernentibus,ueritati testimonium perhibere, iustitiam notorie opprimendo. Et sic fuit & est uerum, publicum & notorium.

Tricesimus nonus articulus probatur per duos auditores, & unum procuratorem in Romana curia.

Item quòd propter præmissa & plura alia, reuerendus pater dominus episcopus Saresbirtensis & alij̄ Christianissimi principis regis Angliæ illustris ambasiatores, dictum dominum Ioannem papam xxiij̄. monuerunt & corripuerunt charitatiue, supplicantes eidem,quòd Simoniam & beneficiorū uēditionem desereret,& se in uita & in moribus emēdaret. Alioquin nō dubitaret propter scandalum subtractionē obedientiæ & alia inconuenientia secutura. Quodq; ipse dominus Ioānes papa incorrigibilis fact⁹, huiusmodi monita salutaria spreuit. Ipsumq; & alios prælatos duris & asperis uerbis minatus est,& iniuriatus est palam & publice. Et sic fuit & est uerum,publicum & notorium.

Quadragesimus articulus probatur per duos cardinales, per unum procuratorē magni ordinis,& alios de auditu,publica uoce & fama & communi reputatione.

Item ꝙ deinde præfatus dominus Ioannes papa ad Constantiam ueniens, post di- B uersas persuasiones, exhortationes & rogamina, per hoc sacrum Constantien̄. generale concilium deuote factas & facta, ut pacem ecclesiæ daret & papatui cederet, cū alia tutior,promptior &securior q̄ uia cessionis,non esset, ad unionem perfectam in ecclesia dei consequendam,attentis scādalis ex persona sua iam exortis,propter quæ existentes in alijs obedientijs,retrahebantur ab ecclesiæ unitate:hoc anno domini millesimo quadringentesimo decimoquinto die sabbati, secunda mensis Martij̄ in sessione generali Constantien̄.& in pleno concilio generali Constantien̄. uniuersalem ecclesiam repræsentante,ecclesiæ dei sponsæ suæ promisit, uouit & iurauit cedere papatui spōte,& libere dare pacem ecclesiæ per uiam suæ simplicis cessionis papatus, iuxta deliberationem eiusdem concilij̄,prout in quadam schedula conscripta,quam schedulam suamet uiua uoce alta & intelligibili legit,dixit,iurauit,uouit & promisit,& alia fecit,prout in eadem, ad quam se referunt promotores & procuratores antedicti,continetur:Cuius tenor sequitur & est talis: Ego Ioannes papa xxiij. propter quietem populi Christiani, profiteor,spondeo,uoueo,iuro &promitto deo & ecclesiæ,ac huic sacro cōcilio,sponte & libere dare pacem ipsi ecclesiæ per uiam meæ simplicis cessionis,& eam facere & adimplere cum effectu,iuxta deliberationem præsen- C tis concilij̄:si & quando Petrus de luna Benedictus decimustertius, & Angelus de Corario Gregorius duodecimus, in suis obedientijs nuncupati,papatui quem prætendunt,per se uel procuratores suos legitimos similiter cedant. Et etiam in quocunque casu cessionis uel decessus aut alio, in quo per meam cessionem poterit dari unio ecclesiæ dei ad extirpationem præsentis schismatis.

Quadragesimus primus articulus probatur per duos cardinales, & per duos episcopos,& ex schedula papæ.

Item denunciant,ponunt,& si necesse erit, probare intendunt dicti magistri Henricus & Ioannes promotores,quòd dominus Ioannes papa xxiij̄. se huic generali cōcilio submisit & eius sententiæ,ac eius iudicio stare promisit in omnibus & singulis, quæ pertinent ad reformationem ecclesiæ tam in capite,q̄ in membris. Et hoc est uerum,publicum & notorium,palam & manifestum,& ita ab omnibus publice tenetur & reputatur.

Quadragesimus secundus articulus probatur per unum auditorem,& unum decretorum doctorem, unū magistrum officiorum in curia Romana, et quàm plures alios de notorietate.

Item ꝙ dictus dominus Ioannes papa,postquam fuit in hac ciuitate Constantien̄. et post concilium iam inceptum,sæpe et sæpius et maxime in publica sessione,oñi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus audientibus, cunctos monuit, quatenus contra ipsum dicerent & obiicerent quic D quid uellent, cum intenderet stare determinationi huius sacri concilij, quæ à tempo re sui papatus gessit & administrauit. Et hæc sunt publica, notoria & manifesta, & ita ab omnibus tanquam notoria habentur, tenentur & reputantur.

Quadragesimustertius articulus probatur per testes supra proxime descriptos.

Item q̄ deinde ut huiusmodi professio, uotū & iuramētum & promissio iuxta de liberationem concilij ac practicam cessionis papatus, & per consequens perfectæ unionis in ecclesia dei consequendæ ponerentur, dictus Ioannes papa requisitus, q̄te nus procuratores aliquos ad præmissa adimplendum constitueret, ut dictus serenis simus princeps & alij per hoc sacrosanctum generale concilium deputandi & eligen di, in ciuitate Nicensi Petro de Luna Benedicto xiij. in sua obedientia nūcupato, bo nam domini Ioannis papæ uoluntatem ostenderent, & ut simpliciter cederent, put cum ambasiatoribus dicti Petri de Luna & illustris principis domini regis Aragonum tractatum & conclusum extitit, fuit pro parte nationum & huius sacri concilij, humiliter & deuote rogatus & requisitus.

Quadragesimusquartus articulus probatur per duos cardinales, quatuor episcopos, tres auditores, unum secretarium papæ, & per unum procuratorem in Romana curia, & q̄plures alios de notorietate.

Item q̄ post huiusmodi requisitionem dictus Ioānes papa dolose cogitauit se absentare, & clam recedere uelle, & super his fuit publica uox & fama.

Quadragesimusquintus articulus probatur per duos auditores, per unum decretorum doctorem magnum officialem in curia Romana, & plures alios de notorietate, publica uoce & fama & euidentia rei.

Item q̄ fama hmōi recessus papæ tunc instantis, ad aures serenissimi principis dñi Sigismūdi dei gratia Romanorum & Vngariæ regis deducta, idem dñs rex ante p̄sentiam reuerendissimorum in Christo patrum & dominorum cardinaliū, patriarchæ Antiocheni, episcoporū multorum, ducum & comitum atq; prælatorū in multitudine copiosa, hortatus est & rogauit dictum dominum Ioannem papam, ne à ciuitate Constantiæ recederet, neue ante perfectam unionem ecclesiæ huiusmodi sacrosanctum generale concilium dissolueret, persuadens quantum meritū apud deum, quantamq; laudem humanam habiturus esset, si per ipsum perfecta unio fieri posset, dans ei & offerens ulteriorem saluumconductum, atq; saluā guardiam & plenissimam securitatem personæ & bonorum omnium, familiarium & curtisanorum &c. Quodq; dictus dominus Ioānes papa recedere nunquam cogitasset, respondit: sed utiq; remanere, perficere & implere cum effectu uelle ea quæ uouit & iurauit. Et sic fuit & est uerum, publicum & notorium.

Quadragesimussextus articulus probatur per duos cardinales, tres auditores, per unum præceptorem decretorum doctorem, & unum magnum præpositum, & per unum licentiatum in decretis, per quatuor episcopos & multos alios.

Item q̄ extunc dominus Ioannes papa uidens concilium huiusmodi & totū mundum ad sanctæ dei ecclesiæ iam xxxviij. annis uel citra scissæ & diuisæ unionē & reintegrationem, necnon extirpationem hæresis & uitiorum, ac ipsius ecclesiæ reformationem in capite & in membris anhelare, diabolico spiritu instigatus, hoc sacrosanctum concilium dissoluere quærens, ut reformationem hæresum atq; schismatū extirpationem prædicta euadere & impedire posset, & suam malam uitā continuare, ad præterita uitia & ambitiones reincidens, contra uota, professa, promissa, ac deo & ecclesiæ iurata, id facere renuit. & nuper hoc anno domini M. cccc. xiij. die Mercurij xx. mensis Martij in noctis tenebris, habitu indecenti & dissimulato, laicali more nō ut Romanū decuit pontificem, gregem sibi commissum ut mercenarius deserēs, ab hoc sacro Constantien. concilio contumaciter se absentando, aufugit & recessit, in scandalum totius generalis concilij & totius populi Christiani, Ita fuit & est uerum, publi-

A publicum & notorium atq; manifestum.

Quadragesimusseptimus articulus probatur per omnes testes, suum recessum fuisse & esse notorie scandalosum.

Item quòd de post dictus dominus Ioannes papa ad oppidum Scaef husen se retraxit. Et nonnullos cardinales, episcopos & prælatos, ac etiam curtisanos & principum ambasiatores à præsenti ciuitate Constantiensi ad se uenire iussit, mandauit & practicauit. & nihilominus sub certis prætensis causi, pœnis & censuris ipsos ad se uocauit, & uenire iussit: & eum sequi nolentibus aut non uolentibus mandauit, ut ab hoc sacro loco recederent. Sic per suam fugam oues spargere, concilium sacrum dissoluere, & schisma nutrire, & perpetuo ecclesiam dei tenere monstruosam hæresibus & uitijs deformatam propoluit, & quantum in eo fuit, uoluit & deliberauit & fecit. Et sic fuit & est uerum, publicum & notorium.

Quadragesimusoctauus articulus probatur per unū cardinalem, per duos episcopos, per duos auditores, per unum præceptorem decretorum doctorem, per unum secretarium papæ, per duos licentiatos in decretis, & q̄ plures alios de notorietate.

Item q̄ post de dicto oppido Scaef husen ipsa die Veneris sancta, tempore diuini officij, hora tertiarū iter arripuit uersus oppidū Louffenbergen. & deinde ab oppido B Louffenbergen. iterum trāsformato habitu turpiter ulterius uersus oppidum Brisacum gressus direxit, scandal. se à dictis concilio & ciuitate Constantien. plus & plus contumaciter se elongando, totisq; conatibus, practica & datis nisus est in Burgundiam. Et sic fuit & est uerum, publicum & notorium.

Quadragesimusnonus articulus probatur p duos cardinales, per duos episcopos, duos auditores, unum decretorum doctorem, per unum secretarium papæ & quam plures alios.

Item quòd nuper hoc anno domini M. cccc. xv. & de mense Aprilis eiusdem anni dictus dominus Ioannes papa per reuerendissimos ambasiatores oratores nuncios & epistolas pro parte huius sacri generalis concilij ad ipsum tunc in p̄fato oppido Brisaco residentem destinatos & destinatas, quatenus more p̄j pastoris, qui animam suam posuit pro ouibus suis, cuius actionem & autoritatis præsidentiam ita uita, exemplo & doctrina insecutor esse dignaretur, ad gregem suum desertum rediret Constantiam, uel saltem ad unam de tribus ciuitatibus, oppidis seu locis utiq; insignibus, uidelicet ciuitatem Basileen. Olmam seu Rauenburgh, ciuitati Constantien. & loco concilij uicinam, de unione ecclesiæ dei, gratia dei perficienda, ut secum in omni benignitate & charitate tractare possent, charitatiue cū reuerentia debita fuit rogatus, C nominatus & requisitus. Promittentes eidem & offerentes ex parte dicti concilij saluumconductum pleniſſimū, tunc iam paratum, & figillo maguo seu imperiali figillatum, & eidem domino Ioanni lectum, ostensum & donatum, securitatem uitæ & status, ac prouisionem honestissimam condecentē statui suo, si reuerteretur, atq; uota, iurata & promissa adimpleret, prout ijdem legati & ambasiatores id à prædicto concilio habuerunt in mandatis, obtulerunt, quemadmodum in instrumentis publicis desuper confectis, ad quæ se referunt promotores & procuratores prædicti, latius continebatur.

Quinquagesimus articulus probatur per unum cardinalem, per tres episcopos, & instrumenta publica & diuersa breuia, per ipsum Ioānem papam principibus & uniuersitatibus missa.

Item q̄ dictus dominus Ioannes papa in reprobum sensum ductus, monita huiusmodi more aspidis aures obturantis, ne audiat, obaudiēs, se in craſtinum responsum dictis ambasiatoribus & legatis uelle dare asserens, ipsos eo tūc redire iussit. Nec craſtino expectato, post medium noctis ante diluculū, non dato responso, ad oppidum Nuenburgh aufugiens se transtulit habitu transformato. Et sic sacrum concilij dissoluere, unionem & reformationē ecclesiæ, extirpationem hæresum & uitiorū impe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dire,& ſuã uitã deteſtandam continuare ut poſſet quæſiuit,ꝑ put continuauit, in ꝑſun ꝓ
dũ malor deditus,petora prioribus cõmittere non expauit,ſupradictis monitis,pre
cibus & reqſitionibus minime cõdeſcendẽs. Et ſic fuit & eſt uer,publicũ & notoriũ.

Quinquageſimuſprimus articulus ꝓbatur ꝑ teſtes ſupra proxime noſatos.

Item qꝺ ſupradictus dñs Ioãnes papa fuit & eſt hõ duræ ceruicis,ptinax peccator,
induratus,incorrigibilis,eccleſiam dei notorie ſcãdalizans,fautor ſchiſmatis,aliasq; talis,qꝺ papatui & eiꝰ adminiſtrationi ſe reddidit indignum. Et pro tali habetur, te
netur & reputatur.

Quinquageſimuſſecundus articulus probatur per unum cardinalem, & per oẽs teſtes ſuperius deſcriptos.

Item qꝺ dominus Ioannes papa fuit & eſt de præmiſſis omnibus & ſingulis publi
ce & notorie diuulgatus & diffamatus,atqꝺ pro tali & ut talis, in Romana curia & extra,& ubicunqꝺ ipſius notitia habetur,habitus,tentus,nominatus & reputatus pro tali & ut talis palam & publice.

Item qꝺ de ꝑmiſſis omnibus & ſingulis fuit & eſt publica uox & fama.

Quinquageſimuſtertius & quartus articuli probati ſunt per omnes teſtes ſuperiꝰ deſcriptos publici & notorij. E

Hoc loco in exemplari ex quo hæc deſumpta ſunt, plus quàm latus integrum folij unius uacuum relictum erat, tanquam ſi plures articuli aut alia neſcio quæ addenda fuiſſent.

In primis denunciant,dicunt afferunt ponunt, & ſi neceſſe fuerit, ꝓbare intendũt, quod dñs Ioan. papa xxiij. à tpe iuuentutis ſuæ dñ Balthazar coſſa appellabatur,fuit hõ malæ indolis,inuerecũdus,impudicus,mendax,parentibus ſuis rebellis & inobe diens,pleriſq; uitꝝ deditus. Ac talis & pro tali fuit cõiter dictus, tentus, creditus & reputatus ab oĩbus ipſius notitiã habentibus. Et adhuc dr,tenr,credr & reputr ꝑ tali & ut talis. Ac fuit & eſt de ꝑmiſſis diffamatꝰ ac palã,manifeſte,publ. & notorie.

Item qꝺ dictus dñs Ioan. tunc Balthazar appellatus,legatus Bononiæ exiſtens,ad papatũ illicitis mediis anhelans,in mortẽ bonæ memoriæ dñi Alexandri papæ exti
tit machinatus,& ut tã ipſe q̃ medicus ſuus magiſter Daniel de ſctã Sophia artiũ & medicinæ doctor,ueneno extinguerẽtur,prout extincti ſunt,operam dedit. Sicq; ut ꝑdicitur,fuit dictum,tentum,creditũ & reputatũ. Diciturq;,tenetur,creditur & reputatur,atqꝺ fuit & eſt de præmiſſis in ciuitate Bononieñ. & extra per totum mun
dum publica uox & fama,fuitq; & eſt grauiter & notorie diffamatus. F

Item qꝺ dñs Ioan. papa cum uxore fratris ſui,& cũ ſanctis monialibus inceſtum, cũ uirginibus ſtuprum, & cum coniugatis adulteriũ,& alia incontinẽtiæ crimina,pro
pter quæ ira dei deſcendit in filios diffidentiæ,commiſit; & de his grauiter & publi
ce diffamatus & ſcandalizatus eſt. Et ſic fuit & eſt uerum,publicum & notorium.

Item qꝺ ſupradictus papa Ioannes nouum mandatũ & Simoniæ ſcelus ꝓpetrando, ſex parochiales eccleſias Bononieñ. & plura alia beneficia eccleſiaſtica ꝓ pecunia nu
merata uendidit meris laicis,qui eas tanq̃ res prophanas cum eaꝝ poſſeſſionib',do
tibus & iuribus de facto poſſident. Ponuntq; laici hmõi presbyteros ad celebrandũ miſſas pro ſuæ libito uoluntatis,& plura alia enormia & maiora fecit & cõmiſit in illis & alꝝs partibus,de quibus fama publica, immo uerius infamia contra eũ diuul
gata eſt per uniuerſum orbem. Sicq; fuit dictum,tentum,creditum & reputatum: di
citurq;,tenetur,creditur & reputatur. Atqꝺ fuit & eſt publicum & notorium.

Item qꝺ dictus papa Ioannes præceptoriam Cypri ordinis ſancti Ioan. Hieroſoly
mitani,contulit cuidã infanti in qnto anno conſtituto, baſtardo illuſtris dñi regis Cy
pri nomine Aleyſio,pro certa pecuniæ quantitate. Necnon fructus uacantiæ & ſpo
lia ultimi præceptoris defuncti,eidem Aleyſio infanti uendidit contra ipſius ordinis regula

A regularia inſtituta,præſertim cũ hmõi bona ſpolij & uacantiæ ſint bona fiſcalia pro ſoluendis ſtipendiarijs contra infideles. Necnon eidem infanti in dicto quinto anno ætatis ſuæ conſtituto,ꝑ bullã conceſſit,ut ea ætate poſſit ꝑfiteri,& profeſſioni aſtrin geretur,contra legem conſenſus qui per eum ꝑſtari non potuit. & ſic fuit &c.

Item qꝺ dñs Ioannes papa nunq̃ prædicta reuocare uoluit,niſi cũ pactis & conditi onibus quæ ſequuntur: Primo,quod reſtituerentur regi Cypri pecuniæ, q̃s dederat papæ ꝑ emptione dictæ ꝑceptoriæ pro rato. Item qꝺ darentur papæ in continenti & omnino ſex millia florenoꝝ auri de camera,quod fieri oportuit. & ſoluti fuerunt re
aliter pro hoſpitali ꝑ priorẽ Rhodi & procuratorẽ generalis religiõis dño Nicolao de Robertis,idibus Auguſti anno v. & ꝑ manus Eduardi de Recijs mercatoris Flo
rentineñ. Pro quibus ſic ſolutis,religio hoſpitalis & ꝑdicti remanent adhuc obligati penes mercatores. Ita reſeruauit papa tunc & ante oſa pro dicto baſtardo in v. æta
tis ſuæ anno conſtituto ſup bonis religionis penſionẽ duoꝝ millium florenoꝝ de ca
mera. Item reſeruauit pro dicto baſtardo camerã magiſtralem, quæ uocatur ueghe
ra & finita, quæ ualet cõiter duo millia florenoꝝ annuatim. Ad quæ non dicti prior & procurator. Quibus ſic pactis, papa fecit eis dari ꝑ dictum Eduardum de Recijs mercatorẽ bullas,q̃ dictas bullas reſeruabat uſq; ad ſolutionem dictoꝝ ſex B millium florenoꝝ, quas bullas eidem Eduardo dederat epiſcopꝰ Vulteranus, donec ſoluerentur ſex millia florenoꝝ ſupradictoꝝ. Et ſic fuit & eſt uer,pub. & notoriũ.

Et hic aliq̃ſt ſpatij relictũ erat in arche typo.

Item qꝺ dictus dñs Ioan. papa fratrẽ Iacobũ de Viriaco maiorẽ annis, expreſſe pro
feſſum religionis hoſpitalis,à uotis,regula & habitu religionis abſoluit de facto,& ad ſeculum reduxit, & contrahendi matrimonium licentiam dedit, ſexcentis duca
tis primo datis. Et ſic fuit & c.

Item qꝺ dñs Ioan. papa ꝑdictus caſtellaniã ſcalaꝝ dicti hoſpitalis, quã dictus frater Iacobus tenebat, ſimul cum ꝑdictis reſeruauit,& deinde ipſam cuidã fratri Heyma
co de Veſello, pecunijs datis cõtulit, quæ caſtellania eſt conuentualis & regia, in qua deberẽt eſſe fratres capellani numero xiij. cũ alijs clericis deo ſeruiẽtibꝰ. Sicq; perit diuinus cultus,& ordo trãſuertitur in ſcãdalũ Chriſtifideliũ plurimoꝝ palã & pub.

Item dicto Heymaco iuueni ætatis xiij. annoꝝ uel circa, conceſſerat dñs magiſter Rhodi licẽtiam ingrediendi religionẽ hoſpitalis, ut indilate facta profeſſione & rece
pto habitu religionis, tranſiret ad conuentum religionis cũ equis & armis ſufficienti bus,deo & religioni contra inimicos fidei Chriſtianæ militaturus. Et qꝺ ipſe frater Heymacus uotorũ ſuoꝝ & ſalutis propriæ immemor, non ad conuentũ tranſiit,ſed ſtatim factus inobediens & rebellis,ad dictã caſtellaniã emendã ad papã miſit. Quã C caſtellaniã obtinens, oĩa iura conuentus,tam uacantẽ q̃ reſponſionẽ annuam occupa uit,prout occupat, licentia per dictum dominum papam prius uendita & conceſſa.

Itẽ qꝺ ipſe dñs Ioan. papa prædictus multa grauia,inutilia & fruſtatoria onera etiã Gallicis in Auinione tyrannice ad diuerſos fines damnatis impoſuit. Et ꝑſertim tam in uiagio facto apud Piſas cũ galeis ſub colore eũdi apud Auinionẽ,q̃ in cõbuſtione palatij apoſtolici Auinioneñ. per dñm Marinũ nepotem ſuũ & ſuorũ ſeruitorũ,ad hoc ut dicitur miſſum & cõſtitutũ capitaneũ dicti palatij ad reparationẽ eius,q̃ alijs diuerſis modis,ac etiam de dictis ciuitate Auinionenſi & comitatu Veniſſini, quos tractauit alienare diuerſimode, & maxime in manibus dicti regis Ladiſlai ponere, mediãtibus certis tractatibus cõtra unionẽ eccleſiæ & magna pecuniæ q̃titate. Quod & feciſſet, ſi ad optatũ ſuũ puenire potuiſſet. Sicq; ut ꝑdicitur, fuit dictũ,tentũ,cre
ditum & reputatũ: diciturq;,tenetur,creditur & reputatur palã,publice & notorie.

Item qꝺ dictus dñs Ioan. papa bona & dotem prædicti monaſterij ſancti Laurentij diuiſit in tres partes diſſipando,& certis ex dñis cardinalibus particulariter ꝓ tripar titas particulas diuidendo, quæ prius unitæ fuerunt pro ſuſtentatione monachorum multorum deo in religionis zelo laudabiliter prius ſeruientium, nunc miſeria & pau pertate apoſtatantium. Et ſic fuit et eſt uerum &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Item q̄ dictus dominus Ioannes papa præmissis non contentus, monasterium sanD
cti Alexij prædictum uendidit Baptistæ de Sabellis, pro quodam impubere bastardo suo, monasterium sanctæ Sabinæ domino Nicolao de Vrsinis, & ita de cæteris. Et quod deterius est, caput sancti Ioannis Baptistæ quod erat in monasterio monialium sancti Siluestri de dicta urbe, uendiderat seu pactum de tradendo fecerat Florentinis pro precio quinquaginta millium ducatorum. quod & fecisset, nisi ciuibus Romanis id per eum reuelatum fuisset: Et quia aliqui eorum de hoc in aperto locuti fuerunt, capti & incarcerati fuerunt, & in magnis pecuniarum summis redempti fuerunt & exbanniti. Et aliàs nisi se seu uitam suam redemissent, propterea decapitati fuissent eius iussu. Et ita ut prædicitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatum: diciturq̄, tenetur, creditur & reputatur. Et fuit & est uerum, publicum & notorium, atq̄ diuulgatum ubiq̄ tam in urbe & tota Italia, q̄ Gallia etiam palam publice & notorie.

Item quòd dictus papa Ioānes decimas castrorum Centi & plures diœcesis Bononien. pertinētes ad mensam episcopalem Bononien. alienauit laicis fautoribꝰ suis in perpetuum, pro eis & eorum successoribus, in graue dispēdium ecclesiæ Bononen. quam penitus & totaliter depauperauit palam & publice.

Item q̄ communis hominum opinio, assertio, firma credulitas, ac uera reputatio, E
commune dictum, rumor indubiꝰ, uulgata fama, atq̄ uerum & notorium fuit & est, quod dictus dominus Ioannes papa fuit & sit homo peccator, notorie criminosus de homicidio uenefico, & alijs grauibus criminibus, quibus irretitus dicitur grauiter diffamatus, dissipator bonorum ecclesiæ, & dilapidator eorundem, notorius Simoniacus, pertinax hæreticus, & ecclesiam Christi notorie scandalizans, incorrigibilis, & alias talis, q̄ se papatui & eiusdē administrationi ac sedis apostolicæ & uniuersalis ecclesiæ regimini reddidit indignum.

Item q̄ dictus Ioānes papa xxiij. sæpe & sæpius coram diuersis prælatis & alijs honestis & probis uiris pertinaciter, diabolo suadente, dixit, asseruit, dogmatizauit & astruxit, uitam æternam non esse, neq̄ aliam post hanc: quinimmo dixit & pertinaciter credidit, animam hominis cum corpore humano mori & extingui ad instar animalium brutorum. dixitq̄, mortuum semel, esse etiam in nouissimo die minime resurrecturum, contra articulum de resurrectione mortuorum. Quodq̄ de præmissis fuit & est dictus Ioannes papa apud clerū & populum grauiter diffamatus. Sicq̄ ut prædicitur, fuit dictum, tentum, creditum & reputatum: diciturq̄, tenetur, creditur & reputatur palam, publice & notorie.

Item quod dictus dominus Ioannes papa sæpe) & sæpius publice dixit & pro- F
fessus est, se uelle omnia facere opportuna pro unione ecclesiæ sanctæ dei, etiam usq̄ ad mortem inclusiue. Nec in prædictis a uoluntate huius concilij aliquo mō discedere t. Et hæc sunt uera, publica & notoria, & ut notoria habent, tenētur & reputantur.

Articulus approbationis scripturarum protonotariorum per quatuor nationes deputatorum.

Item constituir, deputat & ordinat dicta sancta synodus pro qualibet nationē unū protonotarium, uidelicet pro natione Gallicana Ioannem de Trambleyo, pro natione Italica Iacobum Rhodini de Ianua, pro natione Germanica Hermannū Duergh, pro natione Anglicana Thomam Polcon. Item notarios nationum, uidelicet pro natione Gallicana Michaelem Blosonis & Ioánem Guiardi, pro natione Italica Bartholomæum de Guastis & Ioannem Azel, pro natione Germanica Gumpertum fabri & Ghiselerum Bouencē. & pro natione Anglicana Vuilhelmū Porcell. Quibus dat auctoritatem & plenariam potestatem omnia & singula in præsenti sacro Constantien. concilio dicta, acta, actitata, promulgata, publicata, lecta, petita, & oīa alia quæcunq̄ gesta & facta, & oīa quæcūq̄ in posterꝝ dicēda, agēda, actitāda, pmulgāda, publicanda, legenda, petēda, & quæcunq̄ alia in & p dicto sacro concilio, & ad dictū sacrū cōcilium

Concilium quōlibet ptinētia, & facienda, & pagenda, in formā publicā redigēdi: & aliàs cōscribendi. Approbatq̄ dicta sctā synodus oīa & singula p ipsos ꝓnotarios & notarios in dicto sacro concilio & ad ipsum concilium quōlibet pertineate conscripta, & tam in publicam formam q̄ aliàs in scriptis & actis quomodocunq̄ redacta usq̄ nūc, sub quibuscunq̄ uerbis per dictum sacrum concilium fuerint statuta, decreta, ordinata, pronunciata & quomodolibet diffinita.

Litera missiua domini Ioannis papæ xxiij. missa domino regi Ronanorum de Sellis.

Charissimo in Christo filio Sigismundo Romanorꝝ regi semper Augusto & Vngariæ &c. regi. Ea salute quæ Christus & omnium uera salus est, perpetue & felicit. A
ter adimplere. Licet charissime fili prudentiā tuam præ cæteris huius æui regibus rex regum insigniuerit cunctarum uarietate uirtutum, licuit tamen sæpe & sæpius & profuit, ad uiuaciora uirtutum studia mentes etiam peruigiles excitare. Propter quod & te, ut ad clementiam quæ sola solidat thronos regum, qua ex innata bonitate ad miserēdum te quantumcunq̄ pro tuis offensoribus non solum liberalitate, sed usq̄ ad prodigalitatis speciem hactenus supererogasse dinosceris. Erga nostram pso
B nam in præsenti quam permittente domino non absq̄ nostra fatemur incuria indicimus casum excitare possumus quasi confidentissimis susurrijs duximus flagellandū, plurima eorum quæ tibi per diuersos uiua uoce significare curauimus, præsentibus repetentes, ut efficaciorem uim tribuat modorum petendi multiplicatio frequentata. Quantus itaq̄ charissime ac ducissime fili, tenerrimæ dilectiōis affectus à primordio assumptionis nostræ ad supremi pontificatus apicem, erga te nostra flagitarunt ꝓcordia, liceat quæsumus cum tua serenitate fabulari. Nonne ut plurima breuitatis gratia trāseamus, defuncto felicis me. rege Rūperto, te non tā ꝓpter te, sed uniuersitatis populi Christiani salutē, in cordis nostri arcano cūctis uiuētibus ꝓeligētes, ꝓdestinauimus in regē Romanorꝝ, tuā ad hoc serenitatē, ut onꝰ illud assumere dignaret, solicitudine supplici curauimus ꝓuenire? Et ad eundē effectū nros nuncios ad principes electores & alios iteratis & reiteratis nō piguit uicibus destinare. Quātaq̄ uigilātia, ut diuersa de te facta electio conualesceret usq̄ ad pfectū, nō curauimus insuda
re, nouit tua serenitas, nouerunt etiā tui nūcij, uarijq̄ ipsius negocij tractatores. dein de eū nostrā ꝓsentiam ipsa tua desideraret serenitas, quanta quæsumus promptitudine mentis desiderijs tuis satagebamus occurrere? Nonne uiarum discrimina, expensarum onera, & alia nobis incumbentia peragenda, nobis pro nihilo fuerunt computa
C tā? Sed & in tractatibus huiusmodi, quanto qualiq̄ studio ad tui honoris tuiq̄ consolationis augmentū, nostros conatus extendimus, non alio quàm tuijpsius testimonio relinquatur. Deniq̄ cum cogitantibus nobis de concilio cōuocando, per tuos ad nos nuncios destinatos requireres, ut de tempore locoq̄ celebrandi concilij tuis nos uotis conformaremus, cardinales misimus, qui sine exceptione tuæ per omnia acquiescerent uoluntati. denique cum de aduentu nostro ad Constantiam quam elegeras, per nuncios tuos solicitaremur, nonne acceperant pro responso, quod sanitate desuPer nobis concessa, absq̄ dubio ueniremus? infirmitate forsan grauati, gestatorijs fer
remur. Porro si pedum officijs, aut etiam claudicantibus calcaneis id foret agendum, id idem nihilominus ageremus. Demum etsi ab luce nos migrare contingeret, in satisfactionem præmissorum perfectam, corpus nostrum illuc pferri præciperemus. In his omnibus tuæ dilectioni plus quàm saluisconductibus & alijs quibuscunque præsidijs, syncerrima fiducia innitentes, sed pauca existimantes quæ fecimus, de affectu locupletissimo quantumlibet maiora faciendi, in nostra possumus conscientia gloriari. Et ecce negocijs in urbis Romanæ, ac patrimonij sancti Petri recuperatione prorsus postpositis, nullis dissuadentium receptis suggestibus, ad Constantiam te fili charissime tempore promisso præuenimus, tuum aduentum! nostri quantum & qualiter fuimus grato animo præstolati. Hæc fili charissime ex dilectione

Universidad de Deusto
Biblioteca

lectione puriſſima tuæ perſonæ, hæc chariſſime fili ad tui honoris ſublimationē du- D
xímus liberaliter peragenda. Cumq; dilectio nullis ualeat mercibus comparari,
nullis alīs queat q̄ uicißitudinariæ dilectionis retributionibus recompenſari, ad te
tāquam unicum poſt deum ſpei noſtræ refugium dirigimus deſideria cordis noſtri,
a te deuotiſſimas preces pro dilectione dilectionem requirentes effundimus, ob-
ſecrantes per uiſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti, memor eſto uerbi tui in quo nobis
ſpem dediſti, hæc nos cōſoletur in humilitate noſtra etc. Et ſi cum cauſa et ſine cauſa
tratus fueris, miſericordiæ recorderis. Nomenq; egregiſi clemētiæ ne quæſumus in
hoc caſu pati patiris inſtantiam. Sed qui alīs offenſoribus atrociſſimis parcendo te
liberalem præbere cōſueueras, parcere quoq; nobis et miſereri ne ſpernas. Ne quæ-
ſumus pietatis tuæ prætharo titulo notam crudelitatis inferri permittas. Poteſ itaq;
ſi uelis, & ut uelis depoſcimus, erga ſacrum concilium quod tua ſapientia tuaq; po-
tentia tanquam firmiſſimum fundamentum cum ſuffultis tuis interceſſionibus ope
rari, ut tui contemplatione honoris, perſonam noſtram habeat recommendatam;
& unione eccleſiæ ſemper ſalua, honorem, famam & ſtatum noſtros, poſt dimiſſio-
nem papatus, quam pridem obtulimus, atq; dudum aliquoties in manibus tuis po-
ſuimus, quantum poſſibile fuerit, ſaluare & cuſtodire dignetur, & alia ſalutem no- E
ſtram reſpicientia proſequatur magnifico cum effectu. Pro quibus apud diſtrictum
iudicem inter alios miſericordiæ cultores, cum omnes gratia egeamus, & tu miſeri-
cordiam ac alia retributionum præmia ulterius conſequeris, & per uniuerſum orbē
inter optimos imperatores huiuſmodi clementiæ glorioſo titulo mereberis compu
tari. Super quibus dilectionis uirtus te cogat nobis celere piumq; remandare reſpō
ſum. Datum Sellis Conſtantienſ. diœceſis, dominica xxvi. menſis Maij, pontificatus
noſtri anno quinto.

¶ Inſtrumentum ratificationis articulorum factum per dominum Bal
thazarem olim papam Ioannem uigeſimumtertium in op-
pido Sellis.

In nomine domini amen. Per hoc præſens publicum inſtrumentum cunctis pate-
at euidenter, quòd anno à natiuitate eiuſdem milleſimo quadringenteſimo decimo-
quinto, & die lunæ uigeſimaſeptima menſis Maij, indictione octaua, circa horā pri-
marum in loco de Sellis Conſtantienſ. diœceſis, in camera in qua dominus Ioannes pa
pa xxiij. ſtabat, per reuerendos dominos Ioannem Vaurenſem, Andream Poznanien
ſem epiſcopos, Thomam ſanctæ Mariæ extra muros Eboracenſes, Gaſparem ſancti F
Ioannis eremitæ de Perufio monaſteriorum abbates, per ſacrum cōcilium Conſtan-
tienſ. ad infraſcripta commiſſarios ſpecialiter deputatos, præſentib⁹ infraſcriptis re-
uerendis patribus, Iacobo Rhodini de Ianua & Thoma Polcon ſedis apoſtolicæ pro-
notarijs, & alijs notarijs publicis, uenerabilibusq; perſonis alijs inferius nomina-
tis, teſtibus adhibitis &c. In primis dicti reuerendi patres commiſſarij per organum
dicti Vaurēſis epiſcopi domino Ioāni papæ ſupradicto alta & intelligibili uoce po-
ſuerunt uerba quæ ſequuntur: Pater ſancte, reuerendi domini mei domini com-
miſſarij & deputati hic præſentes, & ego unà cum eis, ſumus tranſmiſſi ac deſtinati
ad ueſtram ſanctitatem ex parte ſacri Conſtantienſis concilij, ad inſinuandum primo
oſtendendumq; & realiter exhibendum ueſtræ ſanctitati articulos formatos, & corā
eodem ſacro concilio contra perſonam ueſtram productos, ſuper criminibus nōnul
lis grauibus & enormibus, de & ſuper quibus contra eandem ſanctitatē p dictum ſa
crum concilium procedetur ad interrogandum & requirendum eandem, ut ſup eiſ-
dem articulis omnibus & ſingulis ſufficienter haberetis reſpondere, eos confitendo
uel diffitendo, prout uobis uidebitur. Ac etiam ad uidendum & ſciendum, ſi huic pro-
ceſſui uelitis uos opponere, ſeu aliqua pro ueſtra defenſione in hac cauſa facere, dare
uel allegare. Licet pater ſancte, & hæc non ſint multum neceſſaria, attento conſide-
ratoq;

A ratoq; grato benignoq; reſponſo per ſanctitatem ueſtram pridie in iſto oppido corā
reuerendis patribus dominis de Vrſinis, de Salancho, de Saluthijs, Cameraceñ. Floré
tinenſi, ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, patribusq; reuerendis Tholoneñ. &
Auguſteñ. epiſcopis, nonnullisq; alijs p̄latis & uiris notabilibus p̄ſentibus & ad hoc
uocatis. Quod q dē reſpōſum in ſchedula manu ſanctitatis ueſtræ ſubſcripta, dicto ſa
cro concilio relatū, plenēq; notificatū extitit. Ea propter dictos articulos quos ſæpe-
dictus Vaureñ. epiſcopus in ſuis tenebat manibus, eidem domino Ioanni papæ exhi
buit, obtulit & tradere uoluit. Eumq; ſuper eiſdem interrogando requiſiuit, ut corā
omnibus & ſingulis ſufficienter, ut ſuperius exprimitur, reſpōderet, diceretq; ac de-
clarare uellet, ſi dicto proceſſui eius ue parti ſe opponere ſeu aliqua ad ſui excuſati-
onem uel defenſionem dare uellet, eos offerēdo hæc omnia libenter ſe receptaturos.
Quibus ſic, ut præmittitur, exhibitis, interrogatis, requiſitis, oblatis & propoſitis,
idem dominus Ioannes papa dixit & uerbo ꝓpoſuit, ipſum pro dei eccleſia & ei⁹ unio-
one plura feciſſe, etiam antequam in papam fuiſſet aſſumptus, præſertim tpe erro-
rū & circa concilium Piſanum, & ante huius ſacri concilij Conſtantienſ. congregati
onem. In quo etiam liberam ceſſionem ſui papatus obtulit, prout in ſchedula per eū
in eodem concilio in publica ſeſſione tunc lecta & publicata, plenius continebatur.
B Subiungens triſti uultu, ut apparuit, quod à Conſtantia & dicto ſacro concilio poſt
ipſi⁹ ſchedulæ ceſſionem turpiter receſſerat, quod bene recognoſcebat, immo quod
maluiſſet illa die ſine animæ ſuæ præiudicio mortuus eſſe, q̄ ita turpiter receſſiſſe. Ea
propter idem dominus Ioannes papa ſucceſſiue reſpondit, quod ipſe contra ſuperi⁹
recitata nullam defenſionem facere uolebat: immo prout per dictam ſchedulam ſua
manu ſubſcriptam, quam pridie eius ex parte ab oppido quo ſupra, cardinales ſupe-
rius recitati, ad concilium portauerunt, continebatur, uolebat & præſentialiter ſta-
re promiſit. In omnibusq; ſe conformare omni ordinationi, deliberationi & determi
nationi dicti ſacri concilij, & inſuper omnimodū proceſſum per idem concilium cō
tra eundem habitum ratificabat & ratum habebat, aſſerens quod non aliter uoluit p̄
dictis articulis reſpondere, affirmans concilium Conſtantienſ. ſanctiſſimum eſſe, erra
req; non poſſe, ac Piſani concilij fore cōtinuatiuū, & quod ipſe ſacro Conſtantienſ. cō-
cilio nunquam contradicere uellet, etiam ſi in Bononia aut alio quouis loco ſibi ma-
gis accepto perſonaliter iam eſſet, cum id ſibi minus non eſſet, quàm publice fateri ſe
in papatu ius nullum habere. Inſuper, ut intelligeret idem papa Ioannes concilium
non minus iuſte minus ue legitime contra eum in præmiſſis aut eorum aliquo pro-
C ceſſiſſe, dicta teſtium ſuper criminibus in quibus proceſſum ſit & fuerit contra eum
productis, ſæpedictus Vaureñ. epiſcopus aperuit, & ſibi copiam dare obtulit ad fi-
nem, quòd ſi contra eoſdem eorum ue dicta quicquam opponere aut defenſionem
aliquam ſuſcipere uellet, id facere atq; libere uti deberet & poſſet. Quibus per eun-
dem Ioannem papam & omnimoda defenſione huiuſmodi, præterquam ut hic ſub-
ſequitur, expreſſius renunciatis, pro concilio prædicto ſe ſubmiſit: adijciens, uolo
quod concilium ſit defenſio mea, quod ſcio errare non poſſe. Nec alia defenſione q̄-
cunq; uti uolo, ſupplicans ſe humilime per commiſſarios prænominatos eidem cō-
cilio ſynceriter recommendandum fore. demumq; ſucceſſiue poſt præmiſſa epiſco-
pus Vaureñ. prælibatus, ſuo & commiſſariorum prædictorum nomine aperto ore
dixit: Pater ſancte, nos ultra p̄miſſa in mādatis habemus, uobis aſſignare terminū ad
ſentētiam diffinitiuā p dictum ſacrum concilium contra perſonā ueſtram ſuper oīni-
bus & ſingulis in quibus iam contra eandē proceſſerat, proferendam, & prout ipſi⁹
eſſe qualitas & natura requirunt. Ideo uobis terminū aſſignamus ad hmōi ſententiā
audiendā in Conſtātia ad diem craſtinā hora ſeſſionis cōſueta. Qui dictus Ioan. papa
inibi ut apparuit, comparere nō curās, rndit: Summe mihi placet ſentētia ipſa, quæ

ſup-

Universidad de Deusto
Biblioteca

supplico quàmcito lata sit, mihi deferatur, quam cum omni reuerentia, etiam cum D birreti mei depositione recipiam: eamq; quantum in me fuerit, confirmabo, approbabo & emologabo, prout & dictum processum, ac omnia cõtra me (ut superius est expressum) in concilio gesta, exnunc prout extunc, & extunc prout exnunc ratifico, approbo & confirmo, promittoq; contra eam me aliquo processu temporum non uenire. At statimq; porrectis & realiter ad manus traditis per dominum Gasparem abbatem & commissarium superius nominatum, articulis & testium dictis omnium supradictis, supranominatoq; protonotario domino Thoma Polcon, episcopus Vaurensis sæpedictus dicto Ioanne papa audiente, eundem dominum Thomam & sacobum Rhodini protonotarios superius expressos, aliosq; publicos notarios hic inferius descriptos, ad præmissa & eorum occasione uocatos, instantius requisiuit, ut super præmissis omnibus & singulis, ut supra recitanter dictis, propositis, allegatis & responsis, assertis & gestis, unum, duo uel plura conficerent publicum seu publica, instrumentum seu instrumenta. Et quod in his testes essent, unusq;q; eorum alteri. Et reuerẽdi patres domini Vitalis Tholonen. ac Fredericus Augusten. episcopi, honorabilesq; uiri magistri Vuilhelmus Clynck in sacra pagina professor, Ioannes Fleton Saresbiriensis ecclesiæ canonicus, Petrus Gaiecanus canonicus Conseranen. E Henricus Suryne, Ioannes Nederhoue notariꝰ publici Paderbornensis & Coloniensis diœcesum, & multi alij testes specialiter requisiti & rogati per episcopũ Vaurensem supranominatum. Consequenterq; sine mora dictus dominus Ioannes papa eosdem protonotarios & notarios cum instantia conformiter requisiuit, ut supra per eum præmittitur, dictis, responsis, promissis, habitisq; & gestis testes sibi fierent, eaq; sub eorum scriptis publicis facerent annotari, & quod tunc astantes cæteri nonnulli hic superius expressi, & alij interessentes plurimi, testes itaq; sibi fierẽt ad præmissa. Acta sunt hæc in dicto oppido Sellis die quo supra, anno domini M.CCCC.XV. indictione octaua, pontificis eiusdem Ioannis papæ anno quinto.

Ibidem fa. 1. linea 16. post seruientibus, addantur ista:

Cui astabant inter cardinales domini Angelus episcopus Prænestinus, Laudeñ. & Iordanus episcopus Albaneñ. de Vrsinis nuncupati. Præsentibus etiam dominis Francisco Florentino, Lucido de comite, Odone de Columna, Landulpho Bareñ. Ludouico de Flisco, Raynaldo de Branckasiis, Amadeo Salutiarum diaconis cardinalibus. Post cuius quidem officij missæ peractionem fuerunt lectæ & dictæ letaniæ cum introitu, Exaudi nos domine &c. more solito cum euangelio, Ecce iudicium est mundi, nunc princeps huius mundi ejcietur foras, cæteris que collectis ac orationibus F & hymno, Veni creator spiritus. Quibus habitis, instante magistro Henrico de Piro promotore & procuratore prædicto, reuerendi patres ac honorabiles & prouidi domini Ioannes episcopus Vaureñ. Andreas electus Poznanieñ. Gaspar abbas Perusinus, Thomas abbas monasterij sanctæ Mariæ extra muros Eboraci, Iacobus Rhodini de Ianua, Thomas Polcon sedis apostolicæ protonotarius, magister Ioannes Guiardi & Vuilhelmus Porcell. notarij, legati & nunc̃ missi heri per sacram synodum & ad terram Sellis, ubi Ioannes papa uigesimustertius existebat. Per os domini Ioannis episcopi Vaureñ. prædicti, sibiq; ex parte ipsius synodi intimarunt, qualiter terminus ad ferendum sententiam fuisset prorogatus in diem præsentem, ꝓpter benevolam responsionem de non appellando, sed eam acceptãdo, & eam approbare uelle, & ex hoc mota dicta sancta synodus siue cõcilium, attendendo honorẽ eius in huiusmodi ꝓnunciatione, uellent limitare & mitigare uerba sententiæ. Eo nõ obstante, si uellet opponere & defendere causam suam contra dictam sententiam, posset & deberet sibi dari tempus & hora atq; locus ꝓ sua defensione. Qui Ioannes ipsis nunc̃js respondebat, quod non uellet uidere neq; attestationes, neq; processus, nec quicquã opponere siue excipere, sed eam approbare uelle & acceptare. Et extũc approbauit. Et

A Et placeret quod concilium ferret sententiam, dicens quod sciret concilium errare non posse, & lata huiusmodi sententia, obtulit se paratum ad subscribendum eandẽ. Et ulterius dixerunt, quod dicta sententia deberet ferri die lunæ proxima. Sed ex quo materia protunc non erat parata, idcirco de mandato concilij intimarunt sibi dictam prorogationem, de quibus reddidit se idem Ioannes contentum, regratiando ipsis nunc̃js, supplicans ut recommendarent honorem & statum ac personam suam domino regi Romanorum & concilio, prout in quodam publico instrumento in notam recepto per dictos notarios, tenoris infrascripti, plenius continetur. Qua relatione facta, idem Henricus de Piro promotor & procutator petij: pronunciari, prout & quemadmodum in quadam papyri schedula quam ibidem in suis tenebat manibus, eamq; de uerbo ad uerbum perlegebat, protestans, petens & dicens, ut in eadem schedula infrascripti tenoris plenius cõtinetur. Petitione lecta, & data notarijs ibidẽ nomine concilij præsentibus, & deinde toto concilio & synodo mandante, reuerendi patres domini Ioannes patriarcha Antiochen⁹, Martinus episcopus Attrebatensis, Antonius episcopus Concordien. Nicolaus episcop⁹ Mersburgeñ. & Patritius episcopus Cortageñ. ascenderunt ambonem, in quo edicta concilij & synodi sanctæ ꝑdi
B ctæ legi & publicari solent. Et de mandato concilij & ipsius synodi reuerendus pater dominus episcopus Attrebatensis, Christi nomine inuocato, pronunciauit & legebat dictam sententiam diffinitiuam de uerbo ad uerbum, prout in scheduli, quam suis tenebat manibus, infrascripti tenoris plenius continet. Qua pronũciatione facta, ut præmittitur, reuerendissimus in Christo pater & dominus, dominus Ioannes episcopus Ostien. cardinalis Viuarien. & præsidens, ꝓposuit quod si aliquis esset ibidem præsens, siue magnus, siue paruus, pauper aut diues, uolens contradicere dictæ sententiæ diffinitiuæ seu eius pronunciationi, dicat & surgat, cum potestas libera sit per dictum concilium unicuiq; concessa ad dicendum uoluntatem suam. Et cum casu quo non dixerit, habebitur pro consentiente. Tunc nemine respondẽte siue loquẽte, ipse dominus episcopus Ostien. habuit respondere nomine collegij cardinalium quod placet. Deinde ipsi commissarij, & inde quilibet pro natione sua, uidelicet Ioannes patriarcha pro natione Gallicana, Nicolaus Mersburgeñ. pro natione Germanica, Antonius Concordien. pro natione Italica, & Patritius Cortageñ pro natione Anglicana responderunt, placet. Et subsequenter oñes ibidem existentes in concilio, & de concilio. Subsequenter dominus Franciscus cardinalis Florentineñ. leuauit se, & uoluit legere unam schedulam papyream. fuit dictum per oẽs, quod non placeret, & sic siluit, nihil legendo. Deinde de mandato concilij dominus Ioannes archiepi
C scopus Rigeñ. bullam papæ portauit, & præsentauit eam concilio tanq̃ eius custos, qua præsentata, fuit per magistrum Henricum promotorem petitum, an placeret quod dominus uicecancellarius tanq̃ ad eum pertinens, rumpi faceret arma Balthazaris. fuit responsum ꝙ ita, & placuit omnibus. Qua bulla recepta, siue ferro quo bulla fabricabatur, & ibidem in præsentia omnium per magistrum Arnoldum aurifabrum papæ prædicti fuit rupta, & arma ipsius Ioannis deleta. Et absolutus dominus Ioannes archiepiscopus Rigensis ab eius custodia, & pronunciatus quod fideliter custodiuisset & præsentasset. Super quibus omnibus & singulis idem magister Henricus de Piro promotor, petijt sibi fieri nomine quo supra, unum uel plura, publicũ seu publica, instrumentum seu instrumenta, per protonotarios ibidem præsentes, notarios & tabelliones &c. Præsentibus ibidem illustribus principibus, duce Ludouico Bauariæ comite palatini Rheni, Henrico Rompolt duce Zodañ. de Slesia, Ioanne Iacobo comite Aquæsaneñ. filio marchionis Montisferrati, comite Bertholdo de Vrsinis, Philippo comite de Nassabo, & ambasiatoribus regum Poloniæ, Norueg iæ, Sueciæ, Daciæ, Nauarræ & Cypriæ, & alijs Christifidelibus in nũero copioso.

Suspensio futuri summi pontificis.

Sacrosancta generalis &c.

Universidad de Deusto
Biblioteca

FO.D.XIIII.fa.2. post lineam 21, legantur hæc:

Instrumentum ratificationis sententiæ factæ per dominum Balthazarem, olim papam, in uilla de Sellis Constantiensis diœcesis.

In nomine domini amen. Per hoc præsens publicum instrumentum cunctis pateat euidenter, quod anno à natiuitate eiusdē M.cccc.xv. die ueneris ultima mensis Mañ, indictione octaua, circa horam duodecimam in loco de Sellis Constantiensis diœcesis, in domo habitationis reuerendissimi in Christo patris & domini, domini Balthazaris Cossæ, nuper Ioannis papæ xxiij. nuncupati, in camera ipsius Balthazaris, præsentibus infrascriptis reuerendis patribus, dñis Iacobo Rhodini de Ianua & Thoma Polcon sedis apostolicæ protonotarijs, alijsq; notarijs publicis & etiam infrascriptis testibus ad inferius recitata uocatis & rogatis, reuerendi in Christo patres domini Ioannes Vaurensis episcopus, Gaspar sancti Ioannis eremitæ de Perusio decretorum doctores, & Thomas sanctæ Mariæ extra muros Eboracenses monasteriorum abbates personaliter existentes in præsentia dicti domini Balthazaris, pridie Ioannis papæ xxiij. nuncupati, per organum dicti domini Vaurensis episcopi, ex parte sacri generalis Constantiensis concilij sibi significabant & intimabant diffinitiuam sententiā depositionis à papatu cōtra eum die Mercurij ultimo ꝓterito, scilicet xxix. præsentis mensis Mañ, per dictum generale concilium in sessione publica latam & publicatam fuisse, quam quidem sententiam ibidem sibi in scriptis exhibuerunt, & realiter tradiderunt ad finem, quòd ea plenius intellecta, diceret declararetq;, an eidem sententiæ eam approbando acquiescere, seu eidem se in aliquo opponere uel contradicere uellet. Qui quidem dominus Balthazar ipsam sententiam sibi traditam per seipsum ad partem legit. Et deinde ad respondendum eisdem prælatis super præmissis per eos propositis, spatium & temporis interuallum habere uoluit, ut super eadem sententia & petitis deliberaret. Qui quidem prælati de hoc contenti, dixerūt eos habita deliberatione huiusmodi ad suum beneplacitum, ad ipsum redire uelle, suam responsionē in præmissis audituri. Et sic ab eius præsentia protunc recesserunt. Et deinde eadem die & circa horam secundam post meridiem, ijdem domini prælati ex parte dicti domini Balthazaris & ad eius præsentiam pro audienda responsione in præmissis uocati, ad eum personaliter accesserunt. Quibus cum supradictis protonotarijs, notarijs & testibus in eius præsentia constitutis, respondendo dixit, quod super dicta sententia per eum uisa, lecta, bene concepta ac plenius intellecta deliberauerat, & ideo quantum poterat, & in eo erat, eandem sententiam, cuius tenor est talis, In nomine domini amen &c. ut supra, prout per dictum sacrum concilium lata, & ab ipso concilio processerat & dictata erat, ex sua certa scientia approbabat, ratificabat, & emologabat, ac eidem processui contra eum ad eius depositionem per concilium factam, acquiescebat & consentiebat: Apponēdoq; manus ac pectus eius, assertione libera affirmabat, iurans corporaliter suo proprio motu, quod nunquam contra eandem sententiam contra ipsum sic ut præmittitur latam, quicquam opponere, nec contra eam reclamare publice uel occulte, aut ab ea appellare uelle, seu super papatu quamcunque controuersiam opponere: nec aliquo unquam tempore de eodem papatu se quouis modo intromitteret, immo eidem papatui & iuri, si quod in eodem sibi qualitercunque competierat, seu si quod sibi nunc in eodem competebat, pure, simpliciter & absolute libereq; & sponte cedebat & renunciabat. Et ibidem omni modo, uia & forma, quibus melius potuit, resignauit, cessit & renunciauit expresse: & in huius signum iam de camera sua crucē papalē amoueri fecerat, ac sium tatorem oīa & singula insignia papalia sicut disposuerat dicta die mercurij, qua dicta sententia fuit lata, tunc coram prælatis ꝑdictis deposuisset. Dixitq; ꝙ nullo unquam tempore

Locus obscurus.

A tempore se pro papa gereret seu nominaret, aut nominari faceret, uoluisseteq; ꝙ ad ipsum papatum nunquam fuisset assumptus. Quia exposit nunquam habuit bonum diem. Et si contingeret casus quod in futurum reeligeretur, nunquam suum præberet assensum; adijciēs tñ, quod si aliqua psona singularis post tā facta præmissa, in sui personam quicquam criminis ulterius obijceret uellet, ad ulteriorē processum contra eum habendum, seu grauiorem pœnam in ipsum infligendam, quod in hoc se ipsum defendere uellet sub dicti concilij generalis protectione, quod pro suo iudice & defensore recepit. Supplicans humiliter, ꝙ in hoc & in alijs concilium sacrum & regia serenitas ipsum haberent specialiter recōmissum, uolens & requirens idem dominus Balthazar, ꝙ de omnibus his & singulis præmissis fierent & retinerentur publica instrumenta pro bono unionis ecclesiæ sanctæ dei ad perpetuam rei memoriā, per dominos protonotarios sedis apostolicæ & alios notarios publicos ibidē præsentes: quod ad hoc uicibus repetitis instantius requisiuit. Quibus sic per eundē dominum Balthazarē & prælatos supra nominatos dictis, propositis, factis, gestis, habitis & responsis, ijdem domini prælati per organum dicti Vaurēsis episcopis petierunt & requisierunt confici & perpetuo retineri publicum & publica instrumentū & instrumenta per dictos protonotarios & notarios publicos infrascriptos. Acta fu
B erunt hæc anno, die, mense, indictione, loco & hora quibus supra, præsentibus reuerendis in Christo patribus, dominis Vitale Tholonensi & Frederico Augustensi episcopis, ac uenerabilibus religiosis & circunspectis uiris dominis & fratribus, Eymerico de areijs licētiato in decretis priore prioratus sanctæ Benignæ Augustēsis, Pantio Gaudæ baccalaureo in theologia ordinis fratrum minorum, Begone de Rogerio in decretis licentiato, Sistaricen. & Rigen. ecclesiarum canonico officiali s Vticen. Petro Gaietano literarum sacræ pœnitentiariæ scriptore canonico Conseranen. Ioanne Gonsalui baccalaureo in decretis archipresbytero ecclesiæ Astēn. Henrico de Grauia notario publico clerico Leodien. diœcesis, testibus &c.

Ibidem linea 16. ante Quo, legantur hæc:

Et deinde officio missæ celebrato, fuerunt lectæ letaniæ cum introitu, Exaudi nos domine, cum diuersis collectis, euangelio, hymno, Veni creator spiritus, iuxta consuetudinem & ritum alarum sessionū, præsente ibidē serenissimo principe Sigismū do Romanorū & Vngariæ &c. rege. Cui astabant reuerendissimi patres domini cardinales de Vrsinis & Laudēn. Cui sessioni siue synodo inter cardinales & eorum no
C mine reuerendissimus in Christo pater & dñs Ioānes Ostien. cardinalis Viuarien. pli debat. In præsentia dominorum Frācisci Venetiarum, Antonij Aquilegiensis, Brandæ Placentinen. presbyterorum, Thomæ Tricaricēsis, Odonis de Columna, Landulphi Barēsis, Raynaldi de Brancasiis, & Francisci Florētinensis diaconorū cardinaliū. Quo officio missæ & letaniarum cantato, lecto atq; dicto, Henricus de Piro & Ioānes de Scribanis promotores & procuratores negociorum dictæ synodi, comparuerunt ibidem, & proposuerunt corā tota synodo, dicentes quod in diuersis mundi partib⁹ incepissent pullulare certæ hæreses, & antiquatæ continuari, & præsertim quod sacerdotes aliqui hodie communicarent corpus Christi post cœnam, & non ieiuni, & sic ministrarent alijs. & alias dixerunt, prout & quemadmodum in quadam petiti onis papyri schedula infrascripti tenoris continetur. Petentesq; sibi super præmissis prouideri, nominibus quib⁹ supra, de remedio opportuno. Qua petitione oblata & recitata, placuit domino præsidenti, omnibusq; alijs & singulis suppositis huiusmodi synodi, super hoc remediari. Et statim reuerendi patres & uenerabiles uiri domini Bartholomæus archiepiscopus Mediolanēsis, Stephanus episcopus Dolensis, Antonius episcopus Concordiensis, Andreas electus Poznaniensis, Nicolaus episcopus Mersburgensis, & Patritius episcopus Cortagen. decretorum doctor, ascenderunt ambonem nomine nationum quatuor. Et dñs Bartholomæus archiepiscopus

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mediolanen̄.ad hoc per ſynodū deputatus,legebat quaſdā ordinatiões & decreta de D
cætero in eccleſia Romana obſeruandas & tenendas,quaꝝ tenores inferius ſequunt.

Tenores uero dictæ petitionis & declarationis papyri ſchedularum,de quibus ſupra fit mentio,ſequuntur & ſunt tales.

Quia in nonnullis partibus mundi peruerſus mos pullulare incepit,ut ſacerdotes laicos ſub utraque ſpecie, panis uidelicet & uini,communicare non ceſſent,contra Romanæ & uniuerſalis eccleſiæ conſuetudinem approbatam,unde ſcandala & hæreſes ueriſimiliter oriri ſuſpicantur:petimus nos promotores & procuratores huiꝰ ſanctæ ſynodi,in ſpiritu ſancto legitime congregatæ,per ueſtras reuerendiſſimas paternitates prouideri ſalubriter eccleſiæ dei.

FQ.D.XV,fa.1,poſt lineam 17,addantur hæc

Quibus factis,promotores & procuratores prædicti, Henrico de Piro loquente, petierunt nomine quo ſupra,deputari per dictam ſanctam ſynodum certos commiſſarios,in cauſa hæreſis uentilata ſeu uentilanda,& ad concilium ad præſens deuoluta uel deuoluenda,orta uel oritura,prout & quemadmodum in quadam petitionū papyri ſchedula,cuius tenor inferius eſt inſertus,plenius continetur.Qua petitione data & intellecta, iuxta mandatum ipſius ſynodi reuerendus pater dominus Andreas E
electus Poznanienſis in ambone legebat ſchedulam deputationis commiſſariorum cum eorum autoritate & poteſtate,quæ inferius eſt inſerta.Qua lecta,fuit quæſitum & ſcrutatū per dictos promotores & procuratores per ipſius Henrici de Piro organum,an dicti iudices placerent.Reſponſum fuit per dictum dominum præſidētem nomine collegij cardinaliū & ſuo,placet.Et ſubſequenter per dominos Antonium Concordien̄.Doleñ.Mersburgen̄.epiſcopos & Cortagenſem p̄dictos,nomine nationum ſuarum prædictarum,placet:& ſimiliter per omnes alios,præterquam p reuerendum patrem dominum Martinū epiſcopum Attrebatenſem ambaſiatorem ducis Burgundiæ,qui dixit,dño ſuo fore ſuſpectum reuerendiſſimum patrem dñm Petrum cardinalem Cameracen̄.multis de cauſis,quas ſuo loco & tpe cōgruo dare uelet in ſcriptis,nullo mō conſentiendo in dictum dñm cardinalem tanꝙ cōmiſſariū, ſaltem in cauſa quæ ſperatur uerti inter dominū ſuum ducem Burgundiæ & Pariſienſes &c.Super qua proteſtatione ſibi fieri fecit & petijt unum uel plura,publicum ſeu publica,inſtrumentum ſeu inſtrumenta.Qua proteſtatione facta & admiſſa,promotores & procuratores prædicti petierunt ſibi nomine quo ſupra,ſup omnibus & ſingulis cantatis,dictis,lectis,diffinitis & declaratis,fieri unum uel plura,& tot quot F
eſſent neceſſaria,publicum & publica,inſtrumentum & inſtrumēta,p dominos p̄to notarios ſedis apoſtolicæ dictæq; ſynodi,ac omnes & ſingulos notarios & tabelliones ibidem præſentes,ad perpetuam rei memoriam. Præſentibus ibidem illuſtribꝰ & nobilibus uiris,Ludouico duce Bauariæ & comite palatino Rheni,Frederico burgrauio Nurēburgenſi,comite Bertholdo de Vrſinis,Philippo Span de Vngaria pincerna Syndou,alijſq; nobilibus in numero copioſo.

Tenores dictæ petitionis & commiſſariorum depuſationis papyri ſchedularum,de quibus ſupra fit mentio,ſequuntur & ſunt tales.

Item cū experientia doceat,continuo propter ſciſſuram eccleſiæ nouas oriri hæreſes,& aliquas antiquas renouari, difficileq; p ſingulis huiuſmodi cauſis primitiuarū pſonarum de hæreſi ſuſpectarum ad hoc ſacrum concurrere generale concilium, p celeriori hæreſum extirpatione,petimus nos promotores & procuratores ſupradicti, aliquos ex reuerēdiſſimis patribus dominis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibꝰ,& aliquos alios ex ſingulis nationibus iudices & cōmiſſarios p ueſtras reuerendiſſimas paternitates delegari & deputari ad huiuſmodi cauſas hæreſum audiendum & terminandum,ſaltem uſq; ad concluſionem uel ſententiam excluſiue,cum omnibus & ſingulis emergentibus,incidentibus,dependentibus & connexis.

Hæc

A Hæc ſancta ſynodus Conſtantienſis in ſpiritu ſancto legitime congregata,uniuerſalem eccleſiam repræſentans,pro celeriori extirpatione hæreſum & eccleſiæ reformatione ſacroſanctæ,ſpecialiter deputat & eligit reuerendiſſimos in Chriſto patres dominos,uidelicet:

Iordanum de Vrſinis
Antonium Aquilegien̄. ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales,
Petrum Cameracenſem
Et Franciſcum Florentinen̄.

Et pro Italica natione reuerendos patres dños Concordien̄. Alexandrinum, & Laudeñ.epiſcopos & electū Penneñ.pro Gallicana epiſcopum Gebēneñ.abbatē Gemeticeñ.abbatem de Clarauilla,& magiſtrum Vrſinum de Callauando.Pro Anglicana magiſtrum Vuilhelmum Corff ſacræ theologiæ profeſſorem,magiſtrum Vuilhelmum Clync,magiſtrū Hugonem Houuetz,& Ioānem Vueues decretorum doctores.Pro natione Germanica electum Poznanienſem,magiſtrum Nicolaū Dynckelſpuel,Theodoricū de Monaſterio ſacræ theologiæ profeſſorem,& Bertholdū Vuildungen ſacri palatij apoſtolici cauſarum auditorem,ad audiendum,examinandū cauſas,& in ipſis iuridice procedendum,quarumcunq; hæreſum & errorum in fide catholica & moribus,undecunq; habuerint uel habeant originem, ut ſalubriter extirpentur,& contra quaſcunq; perſonas,cuiuſcunq; fuerint ſtatus aut dignitatis, etiam ſi pontificali uel alia quauis eccleſiaſtica uel ſeculari præfulgeāt dignitate,de eiſdem ſuſpectas,petitiones,accuſationes & declarationes eiſdē propoſitas & proponendas recipiendum,partes uocandum,& in hoc ſacro concilio & extra citandum & publicandum,&aliàs ſeruatis ſeruandis procedendum,prout exigentia fidei & iuris ordo poſtulabunt. Necnon omnia & ſingula faciendum & exercendum,quæ in præmiſſis & circa ea neceſſaria fuerint,ſeu etiam quomodolibet opportuna,cū omnibus incidentibus,emergentibus & connexis uſq; ad ipſarum cauſarum concluſionem excluſiue. Sic tamen,quod ſi oēs intereſſe non poſſunt aut non uelint,duæ partes ipſorum prædicta libere exequantur. In cauſa uero contra Ioannem Huſz iam diu uentilata,quæ circa concluſionem exiſtit,per iudices & deputatos hucuſq; in ea ulterius cognoſcatur & procedatur per eoſdem.

Ibidem poſt lineam 30,legatur ad hunc modum:

Anno & indictione q̄bus ſupra,ſede apoſtolica uacante,die uero Iouis quarta mēſis Iulij,fuit ſeſſio generalis.In qua ſereniſſimus Romanorum & Vngariæ &c. rex, C
tanquam imperator in inſignijs regalibus præſidebat,cuius enſem geſſit dux Henricus de Bauaria,ſceptrū uero burgrauius Nurenburgen̄,mundiale ſiue pomum dominus Ludouicus dux Bauariæ comes palatinus Rheni.De corona autem eiuſdem ſeruiuit comes.In qua etiam ſeſſione interfuerunt reuerendiſſimi in Chriſto patres dominus Ioannes Oſtienſis dictus Viuarienſis,Iordanus Albaneñ. dictus de Vrſinis,& Angelus Tuſculanus dictus Laudenſis epiſcopi,Antonius tituli ſanctæ Suſannæ Aquilegienſis,Petrus tituli ſancti Chryſogoni Cameracen̄.Franciſcus tituli ſanctæ crucis in Ieruſalem Venetiarum,Thomas tituli ſanctorū Ioannis & Pauli Tricarienſis,Alamannus tituli ſancti Euſebij Piſanus, Branda tituli ſancti Clementis Placen̄.Petrus tituli ſc̄i Marci de ſancto Marco, Antonius tituli ſanctæ Cæciliæ de Salancho presbyteri,Raynaldus ſancti Viti in macello de Branckaſiis, Ludouicus ſancti Adriani de Fliſco,Landulphus ſancti Nicolai Bareñ. Amadeus ſanctæ Mariæ in Coſmedin Salutiarum,Lucidus de comitibus,Franciſcus ſanctorum Coſmæ & Damiani,Florentinen̄.diaconi communiter dicti,ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales.Cantatoq; ſolenniter hymno,Veni creator ſpiritus, cum uerſiculo, ſequentia & oratione,Deus qui corda fidelium &c.per Ioannem epiſcopum Oſtienſem lecta, reueren diſſimus pater dominus Ioannes Dominici tituli ſancti Sixti presbyter cardinalis in

Universidad de Deusto
Biblioteca

D

ſua obedientia, ac magnificus uir dominus Carolus de Malateſtis, quaſdã literas bul
latas ſiue certa procuratoria ſeu mandata pro ipſo Gregorio ad conuocandum con
ciliũ generale, et in eo agenda et tractanda approbandum, autorizandum, necnon
ad tractandum et practicandum, procurandum et concludendum cum regia maieſta
te, ac alijs quibus ſuæ prudẽtiæ uidebitur expedire. Et alia in ipſis procuratorijs ſeu
mandatis, quorum tenores inferius inſeruntur, exhibuerunt et produxerunt. Quas
quidem literas bullatas, ſuperius ut præmittitur, exhibitas et productas de mandato
domini regis ad tunc præſidentis, uenerabilis uir Iob publica et intelligibili uoce p
legit. Quibus ſic lectis et peractis, reuerendiſſimus pater dominus Ioannes Domi
nici cardinalis & Carolus prædicti, procuratores dicti domini Gregorij duodecimi
in ſua obedientia nuncupati, ante altare concilij prope ſedem præſidentis conſtituti,
dictus Carolus prædicto reuerendiſſimo patri ad legendum ſchedulam tenoris in
fraſcripti, maxime conuocationem concilij, approbationem & ratificationẽ agẽdo
rum in eodem in ſe continẽtẽ, uices ſuas plenarie commiſit. Qua cõmiſſione ſic facta, ſur
rexit præfatus dominus Ioãnes cardinalis, ſumpto themate, Omes unanimes in ora
tione eſtote, factaq; ſuper eodem famoſa collatione, prælibatam ſchedulam publi
ce alta & intelligibili uoce perlegit. Qua ſic ut præmittitur lecta, reuerendus in Chri
ſto pater dominus Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanen. rogante & exhortã
te pfato domino præſidente, ad inſtantem petitionẽ magiſtri Henrici de Piro, huius
ſacri concilij Conſtantienſis promotoris, ambonem aſcẽdit, & in eo ſibi aſſiſtentibus
reuerendis patribus dominis Antonio Concordienſi p natione Italica, Stephano Do
lenſi pro natione Gallicana, Nicolao Mersburgenſi pro natione Germanica, & Patri
tio Cortagenſi pro natione Anglicana, epiſcopis in nationibus prædictis præſidentis
bus, quaſdam capitulorum tenoris infraſcripti ſchedulas, quarũ una in effectu conti
nebat, quod concilium memoratum dictam conuocationem, autorizationem & con
firmationem, quantum ad eundem dominum Gregoriũ pertinet & attinet, eas ad
mittit: & collegium ipſius domini Gregorij xij. nuacupati, alteri collegio, uidelicet
olim Ioannis papæ xxiij. & econuerſo, unitas omnino fore decernit. Altera uero con
tinebat in effectu, quod notarij rogati de præmiſſis, non faciant mentionem in inſtru
mentis ſuis de papa uel ſede apoſtolica, ſed de Sigiſmũdo Romanorum & Vngariæ
&c. rege & regno Romanorũ, uſq; ad ceſſionẽ per Carolum nomine dicti Gregorij
faciendam. Quibus lectis, dicti epiſcopi præſidentes nomine nationum ſuarum præ
dictarum, & Ioannes epiſcopus Oſtienſis pro ſe & collegis ſuis cardinalibus, inſtante
& petente magiſtro Henrico de Piro promotore prædicto, exhortanteq; & rogante
ſereniſſimo principe domino Sigiſmundo Romanorum &c. rege, tunc præſidentis,
reſponderunt per uerbum, placet. Super quibus conuocatione, autorizatione, cõfir
matione, admiſſione ac unione, ac ſtatutis & decretis, magiſter Henricus de Piro pro
motor & pcurator à ſanctæ ſedis apoſtolicæ protonotarijs, p dictũ concilij depu
tatis, necnon à notarijs quatuor nationũ, & q buſcunq; alijs tabellionibus publicis ibi
dem aſtantibus, unũ uel plura fieri & confici, inſtrumentum ſeu inſtrumẽta, publicũ
ſeu publica, tot quot eſſent neceſſaria, inſtanter requiſiuit. Præſentibus ibidem

Hic erat locus uacuus in eo, ex quo iſta ſumpſimus, exemplari.

Tenores uero dictarum bullarũ, necnon ſchedularũ & capitulorum prædictorum de quibus ſupra fit mentio, ſequuntur & ſunt tales.

Ibidem fa. 1. poſt lineam 49. addatur iſtud:

De curia G. de Imola
In plica M. de ſtrata in dorſo in camera.

FO. D. XVI. fa. 1. linea 18. inter nono & Quibus, inſerantur hæc

De curia

A

De curia G. de Imola
In plica M. de ſtrata in dorſo in camera.

Ibidem lineæ ultimæ ante, tolluntur, inſerito hæc

Hæc ſancta ſynodus ex certis bonis aſpectibus ſtatuit & ordinat, q; per notarios q
de p̃miſſis rogabunt, in inſtrumentis p eos conficiẽdis nulla fiat mentio de Romano
põtifice uel de ſede apoſtolica, ſed de anno regnoq; ſereniſſimi & inuictiſſimi princi
pis dñi Sigiſmũdi Romanoq; & Vngariæ &c. regis, & hoc uſq; ad ceſſionẽ incluſiue.

Quibus ſic factis, p̃dictus dñs Ioan. Dominici cardinalis, receſſit à loco ubi ante al
tare fuerat, ad ſcamnũ ſeu locum in quo presbyteri cardinales ſedebãt, p Lucidũ car
dinalem de comitibus prædictũ introductus, & ad oſculum fraternale receptus, &
oſculo p̃libato, inter reuerendiſſimos patres dñm Franciſcũ Venetiaq; & Antoniũ
Aquilegien̄ presbyteros cardinales p̃dictos collocatus ſedebat. Subſequẽter uero in
uictiſſimus ac ſereniſſimus princeps dñs Sigiſmundus Romanorũ & Vngariæ &c.
rex, de loco quo p̃ſidebat, ad ſedem ſuã propriam regiam, in qua ſedere ſolet in ſeſſi
onibus generalibus, acceſſit, & ibi ſedebat. Præmiſſis omnibus ſic ut præmittitur pa
B ctis, reuerendiſſimus pater dñs Alamãnus tituli ſancti Euſebij presbyter cardinalis,
Piſanus cõmuniter dictus, miſſam celebrauit de ſancto ſpiritu. Et uenerabilis uir ma
giſter Theodoricus de Monaſterio ſacræ theologiæ profeſſor, ſermonẽ fecit, cui⁹ the
ma fuit: Qui ſequitur me, non ambulat in tenebris. Quo & dicta miſſa finita, canta- Ioan. 8
toq; reſponſorio ſeu introitu, Exaudi nos dñe, &c. dictiſq; per reuerendiſſimum pa
trem dñm Ioan. epiſcopum Oſtienſem orationibus, lectoq; euangelio, Si quis uenit
ad me &c. hymnoq;, Veni creator ſpiritus, iterum ſoleniter cantato, ac alijs precib⁹
conſuetis ad deum deuote profuſis, præſidente pro tunc dño Ioanne epiſcopo Oſti
enſi, memoratus Carolus quãdam aliam bullam Gregorianam, ſigillo plumbeo ſi
gillatam, ſanam &c. tenoris infraſcripti exhibuit & produxit. Quam quidem bullã
p̃fatus immediate præſidens, per præfatum dominũ Iob legi fecit publice alta & in
telligibili uoce. Quibus peractis, ſurrexit præfatus dominus Carolus & quandã pa
pyri ſchedulam tenoris infraſcripti, quam in ſuis tenebat manibus, alta & intelligi
bili uoce perlegit. In qua effectualiter ponebatur petitio ſua, uidelicet an expediat
quod ceſſio Gregorij fiat in Conſtantia antequã eatur Niciam, ſeu an Petrus de Lu
na cedere uelit aut nolit experiatur. Qua lecta, præfatus reuerendus pater dominus
Bartholomæus archiepiſcopus Mediolanenſis, adhuc ut ſupra in ambone cum p̃ſi
C dentibus p̃actis exiſtens, exhortante & rogante reuerendiſſimo patre domino Ioan
ne præſidente præfato, quandam aliam ſchedulam certum in ſe continentem capitu
lum, in quo in effectu continebatur, q; concilium Conſtãtien̄. uult, quod reſignatio
Gregorij fiat in Conſtantia pro utilitate & reintegratione fidei Chriſtianæ, antequã
eatur ad Niciam, cuius tenor inferius ſequitur, alta & intelligibili uoce legit. Ipſaq;
ſic ut præmittitur lecta, ſurrexit magiſter Henricus de Piro prælibatus promotor,
petijtq; per dictos præſidentes, pro ſe & nationibus ſuis prælibatis & alijs reſpon
deri ſuper præmiſſis per uerbum placet, uel non placet. Et tunc memorati præſi
dentes pro nationibus ſuis & earum qualibet, necnon reuerendiſſimus in Chriſto pa
ter dominus Ioannes epiſcopus Oſtienſis pro ſe & ſuis collegis cardinalibus reſpõ
derunt per uerbum, placet. Super quibus productis & lectis, dictus magiſter Hen
ricus promotor & procurator petijt à reuerendis patribus ſanctæ ſedis apoſtolicæ
protonotarijs, ac à nobis per dictum concilium deputatis notarijs, & à quibuſcunq;
alijs notarijs & tabellionibus publicis ibidem aſtantibus, unũ uel plura, publicũ ſeu
publica, tot quot eſſent neceſſaria, fieri & confici inſtrumentũ & inſtrumenta. Præ
ſentibus tunc ibidem teſtibus ſupradictis.

Tenores uero dictarum bullarum, necnon ſchedularum ordine quo ſupra lecta
rum, ſequuntur per ordinem & ſunt tales.

Universidad de Deusto
Biblioteca

FO.D.XVII.fa.1.post lineam 22,addatur istud:

De curia G. de Imola
In plica M. de strata in dorso in camera.

Ibidem post lineam 44.addantur hæc:

Postea uero idem reuerendissimus pater dominus Bartholomæus archiepiscopus Mediolaneñ. adhuc ut supra in ambone una cum prædictis præsidentibus sibi assistentibus existens,ad instantem petitionem & requisitionem magistri Henrici de Piro promotoris prædicti, ac exhortationem & rogatum domini Ioannis præsidentis prælibati quædam alia capitula quorum primum in effectu continet,quod concilium statuit quod cardinales non procedant ad electionem futuri summi pontificis absq; consensu concilij, nec eligendus recipiatur sub pœna maledictionis æternæ,& quod concilium suspendit iura positiua contra præsens decretum facientia. Secundum uero,quod electio futuri summi pontificis ualeat fieri modo & forma, loco & materia &c. per concilium fiendis,& quascunq; personas habilitare,recipere & deputare ad electionem huiusmodi,tamẽ non obstantibus & alijs in ipsa constitutione contentis. Et quod concilium non dissoluatur donec electio fuerit celebrata. Et quod imperator impendat & uerbo regio promittat & literas suas decernat, & alia plura, prout in eisdem capitulis, quorum tenores inferius inscribuntur,publice alta & intelligibili uoce perlegit.Quibus sic lectis,magister Henricus de Piro promotor & procurator prædictus,petijt per dictos præsidentes in ambone ut supra existẽtes, pro se & nationibus suis prædictis & alijs,quorum interest,tunc præsentibus ibidem, responderi per uerbum placet,uel non placet.Et tunc memorati domini præsidẽtes,ac Ioannes episcopus Ostieñ. nominibus quibus supra, respondẽrũt per uerbum placet. Serenissimus princeps dominus Sigismudus Romanoꝝ &c. rex respondit per hæc uerba, promittimus & literas decernimus.Quibus sic factis,uenerabilis & circunspectus uir dominus Ioannes ꝑpositus Quinq; ecclesieñ. quasdam literas regias & ipsius domini regis sigillo magno maiestatis suæ ceræ glaucæ impresso sigillatas, exhibuit & produxit,easq; publice alta & intelligibili uoce tenoris infrascripti perlegit.

Tenores uero dictorum capitulorum & literarum regiarum de quibus supra fit mentio,sequuntur & sunt tales.

FO.D.XVII.fa.2.post lineam 8,addantur hæc:

Sacrosancta synodus Constantiensis &c. pro maiori pace & synceritate unionis ecclesiæ,omnes & singulos processus,censuras, pœnas & sententias in olim uocati Ioannis xxiij. & eius qui dicitur Gregorius xij. obedientijs iam coniunctis,occasione uel ex causa schismatis hinc uel inde latas,decretas,promulgatas seu fulminatas,& oẽm exinde contractam maculam siue notam iuris uel facti, quo ad easdem obedientias, tollit,abolet,irritat atq; cassat.Omnes quoq; & singulas personas dictarum obedientiarum,cuiuscunq; conditionis uel sexus existant,in statibus,dignitatibus & officijs, quæ alias canonice seu rationabiliter tenent,possident & exercent,ad abundãtem cautelam habilitat,& cum eis quantum opportunum fuerit aut indigeat,dispensat.

Ibidem post lineam 24,addantur hæc:

Sigismundus dei gratia Romanorum &c. rex semper Augustus. Notum facimus tenore præsentium, quibus expedit, uniuersis ad futuram rei memoriam. Inter uarias solicitudines curasq; multiplices illa maxime nos urget anxietas, ne inter domesticos fidei qui Christiano censentur nomine,& præcipue ecclesiasticas personas,cõtrouersia,seminante humani generis inimico,aliqualiter oriat. Summopere igitur recurrendum est, ut non crescant iurgia, Sed iuxta magistrã bonorum omnium charitatem

A ritatem,quæ nil sapiat extraneum,nil asperum,nil confusum, immo propria auctoritate nutrit concordiam,dissociata coniungit, inter seruos dei,quos nõ oportet de bono proposito resilire,pax & unanimitas conseruetur. Aequum enim est,ut qui spiritu diriguntur,nulla sectione mentium,nulla uoluntate contraria, nulla nouitate noxia diuidantur, ne inde discordia initium, unde pacis fœdera & præcipue ecclesiæ tranquillitatis cõmoda debent suscipere incrementum.Cum itaq; sacrosancta Constantiensis synodus in spiritusancto legitime cõgregata, uniuersalẽ ecclesiam catholicam matrem nostram repræsentans, pro bono unionis in ecclesia sancta dei consequenda feliciter laborans,ac celeri in quantum occurrentium casuum qualitas aliarumq; circunstantiarum necessitas & præsentium temporum dispositio patiuntur, unici,ueri,& indubitati summi pontificis electione fauente domino celebranda, ut dum ad ædificationem spiritualis patris filij sponsiq; eiusdem matris sanctæ ecclesiæ uotiuam enititur,parturientis partes experiens,conatus prosequens,& molestias pB ferens,acerbos dolores sentiat ad instar illius,ut post acceptatam de antiquo & pestifero schismate uictoriam,antiquæ felicitatis antidota resumat,eiusdem ecclesiæ prouisioni cum omni diligentia solerter & studiose ac instanter & sedule succurrere festinat. Veruntamen consultius idoneum pariendi tempus expectat,ne inconsultæ festinantiæ impetu partum præcipitet in aborsum. Sicq; nonnũquam occulta forsan dei dispositione postponendus eligitur, & postponitur ꝑferendus,prout his accidisse dieb⁹ ex humanoꝝ defectuum supponimus consideratione. Cũ inter cætera proinde statuerit & salubriter ordinauerit,quod hoc sacrum concilium nõ dissoluatur donec electio huiusmodi futuri summi pontificis fuerit celebrata: Nos qui tanquã Romanæ ecclesiæ aduocatus,dictiq; concilij protector & defensor, ipsius Romanæ ecclesiæ celerem prouisionẽ totis præcordijs affectamus,& dictæ sanctæ synodi statutis & ordinationibus colla nostra submisimus, eisdemq; in omnibus parere & intendere uolumus & debemus,animo deliberato ex certa scientia tenore præsentium uerbo regio promittimus & nos obligamus, quod omnem ad hocoperam efficaciter impendemus,& bona fide curabimus,ac quantũ in nobis est,legaliter faciemus, ꝙ dicta sancta synodus non dissoluetur,sed in suo robore conseruabitur,manutenebitur & protegetur, quousq; dicta electio largiente altissimo fuerit celebrata, ac spiritus paracliti uirtus alto suo & secreto concilio obumbrante,eidẽ sanctæ synodo concesserit spiritum unitatis ad felicem consummationem & reformationẽ ecclesiæ suæ sanctæ. Præsentium sub nostræ maiestatis sigilli appensione testimonio literarum. Datum Constantiæ anno domini M.cccc.xv. prima die mensis Iulij,regnoꝝ nostroꝝ
C anno Vngariæ &c.xxix.Romanorũ electionis quinto,coronationis uero primo.

Ad mandatum domini regis Ioannes præpositus de Strigonio uicecancellarius.

Subsequenter præfatus reuerendus pater dñs Bartholomæus archiepiscopus Mediolaneñ. ꝑdictus,adhuc ꝑut supra in ambone cũ ꝑdictis nationũ ꝑfidẽtibus existẽs, ad mandatũ & exhortationẽ dicti dñi Ioan. præsidentis,instante primitus & petente antedicto magistro Henrico promotore & procuratore, quædã alia capitula tenorum infrascriptorum numero sex,seriatim & successiue legit. Quorum tenores sequuntur per ordinem & sunt tales.

FO.D.XVIII.fa.1.lineæ 11.post destituta,addantur hæc:

Quibus sic peractis,dictus magister Henricus de Piro promotor & ꝓcurator,petijt a dictis præsidentibus noibus ꝙbus supra,responderi p uerbũ placet, uel nõ placet.Memoratiq; præsidẽtes & Ioan.episcopus Ostieñ.noibus ꝙbus supra,rñderũt ut prius per uerbum placet. Serenissimus princeps dñs Sigismundus rex rñdit sub isto uerborum tenore,promittimus & literas decernimus.Præmissis sic pactis, surrexit præfatus Ioannes præpositus quinq; ecclesiarũ, literasq; dicti serenissimi principis

suæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

suæ maiestatis sigillo magno ceræ glaucæ impresso sigillatas exhibuit, easq; legit, ro D
gante & mandante prælibato domino Ioanne episcopo Ostiensi proxime præsi-
dente. Quibus sic lectis, dictus magister Henricus promotor, super potestate ceden-
di & renunciandi dicto Carolo & præfato domino qui Gregorius duodecimus di-
citur, tradita, statutis & decretis promissis, petijt nominibus quibus supra, unum
uel plura, publicū seu publica, tot quot essent necessaria fieri & confici instrumentū
& instrumenta, præsentibus quibus supra.

Sigismundus dei gratia Romanorum rex semper Augustus, ac Vngariæ, Dalma
tiæ, Croatiæ &c. rex. Notum facimus tenore præsentium, quibus expedit uniuersis
ad futuram rei memoriam. Qui statuit terminos gentium secundum numerum an-
gelorum, & utrorunq; ministeria ordine miro dispēsans, sicut choros angelicos ua-
rijs dignitatibus, quæ proprijs uocabulis teste Apostolo appellātur, mirabiliter in-
signiuit. Sic & ecclesiam adhuc militantem in terris, diuersis tam spiritualium q̄ tē
poralium distinxit titulis potestatum, ut pulchra fidelibus, & infidelibus terribilis
apparens, ut castrorum acies ordinata procedat prospere, donec regina tādem à de-
xtris summi regis in uestitu sedeat deaurato, fideliter in perpetuum regnatura. Vn-
de constet quod omnis à deo est potestas, qui solus potestatem habet in regno homi- E
num, & quēcunq; uult suscitat super illud. Nemo illi temere resistere uideatur, qn
potius tenetur quilibet in operibus manuum domini exultare, per quæ semper iu-
xta prophetam misericordia & iudicium constat. Sane cum propter uacationem
sedis apostolicæ Romani & summi pontificis electio & prouisio in nostra Con-
stantiensi ciuitate, in qua ad præsens generale concilium celebratur, suo tempore iu-
xta eiusdem statuta concilij immineat facienda, nos tanquam Romanæ ecclesiæ ad-
uocatus, dicti concilij defensor, ac præsertim dictæ ciuitatis Constantien. dominus
naturalis, uolentes dictam electionem fore tutam, liberam & securam, omnibus & sin
gulis principibus, uasallis & subditis sacri imperij, & præsertim ciuibus & incolis di
ctæ ciuitatis Constantiensis nostræ, fidelibus nostris dilectis districte præcipimus &
mandamus, quatenus dictum sacrum concilium in pura, syncera, pacificaq; libertate
manuteneant & defendāt, in omnem euentum usq; ad electionem & persectionem
futuri summi pontificis inclusiue. Et quòd si & quando sacrum concilium delibera
uerit ad electionem Romani pontificis in eadem nostra ciuitate fore procedendum,
omnem curam, diligentiam, solicitudinem & operam efficaciter impēdant, quod ele
ctio huiusmodi in plena libertate & securitate debite defendatur. Specialiter autem
rectoribus & consulibus dictæ nostæ ciuitatis Constantiensis iniungimus, ut iuxta sa F
crorum canonum instituta id ipsum corporaliter iurent fideliter obseruare. Qui-
cunq; autem istam libertatem, tutelam aut securitatem aliquatenus impediuerit, uio-
lauerit, fraudem contra eam fecerit, aut quātum in eo fuerit non obseruauerit, cui-
uscunq; dignitatis, status, præeminentiæ aut conditionis existat, omni cessante pri-
legio, eo ipso sententiam imperialis banni incurrat, perpetuo sit infamis, nec ei unquā
portæ pateant dignitatis, nec ad aliquod officium publicum admittatur. Quinimmo
omnibus feudis & alijs bonis quæ à Romano tenet imperio, sit ipso iure priuatus. Ci
uitas autem seu uniuersitas Constantiensis, nisi consules & rectores prædicta obser-
uauerint, aut si contra ea uenerint, eo ipso banno imperiali subiaceat, ac omnibus pri-
uilegijs, gratijs & libertatibus impialibus siue regalib⁹ sit penitus destituta. Præsen
tium sub nostræ maiestatis sigilli apprehensione testimonio literarum. Datum Con
stantiæ anno domini millesimo cccc. xv. prima die Iulij, regnorum nostrorum an-
no, Vngariæ &c. xxix. Romanorum electionis quinto, coronationis uero primo.

Ad mandatum domini regis Ioannes præpositus de Strigonio
uicecancellarius.

Postmodum uero surrexit Carolus prænominatus procurator, solennemq; &rhe
toricam proferebat collationem in themate sumpto, Facta est multitudo angelorū
&c. Qua

A &c. Qua siquidem collatione facta, sæpedictus Carolus quandam cessionis & resi-
gnationis schedulam, quam in suis tenebat manibus, ibidem perlegit, factoq; cessit
& renunciauit, & alia fecit, prout in schedula continetur. Qua schedula ut præmitti
tur lecta, prætactus reuerendus pater dominus Bartholomæus archiepiscopus Me-
diolanen. adhuc in ambone una cum præsidentibus nationū antedictis sibi assistenti
bus, rogante & exhortante dicto domino Ioan. episcopo Ostien. præsidente, quoddā
capitulum in quo effectualiter cōtinebatur, q̄ concilium generale Constantiense p̄-
fatum dictam cessionem seu renunciationem admisit, & nonnulla alia ut in ipso capi
tulo tenoris infrascripti plenius continetur, alta & intelligibili uoce perlegit. Quo
quidem capitulo ut præmittitur lecto, mandante & rogante dicto domino p̄sidente,
prædictus magister Henricus petijt per huiusmodi nationum p̄sidentes & alios su-
pradictos, nominibus quibus supra, responderi per uerbum placet, uel non placet.
Dictiq; præsidentes & alij supra recitati, responderūt nominibus quibus supra, per
uerbum placet. Super cessione, resignatione, statutis, diffinitis & decretis & alijs su-
pra recitatis, præfatus Henricus promotor siue procurator petijt à protonotarijs &
nobis notarijs dicti concilij, ac alijs tabellionibus publicis quibuscunq;, unū uel plu-
B ra, publicum seu publica, fieri & confici, instrumentū & instrumenta, tot quot essent
necessaria. Præsentibus testibus quibus supra.

Tenores uero dictarum cessionis siue renunciationis, necnon admissionis
eiusdem schedularum, sequuntur & sunt tales.

Ego Carolus &c.

Ibidem linea 41. post Amen, legantur hæc

Tandem uero hymno angelico, Te deum laudamus, solenniter cantato, cum uersi-
culo & collectis sequentibus, p̄fatus reuerendus pater dominus Bartholomæus ar-
chiepiscopus Mediolanen. ad instantem petitionem magistri Henrici de Piro, pmo-
toris & procuratoris dicti sacri concilij, necnon ad rogatū & exhortationem dicti do
mini præsidentis, legit quoddam aliud capitulum in effectu continens tempus resi-
gnationis faciendæ Petri de luna post requisitionem, & alia ut in eodem capitulo cō
tinentur tenoris infrascripti, ibidem alta & intelligibili uoce perlegit. Quo quidem
capitulo proximum superius recitato, lecto, de mandato præfati præsidentis præ-
libatus magister Henricus instanter petijt p nationū prædictarum præsidentes & ali
os prætactos super præmissis per uerbum placet, uel non placet, responderi. Et tūc
C dicti nationū p̄sidentes, & Ioan. episcopus Ostien. p̄sidens p̄dictus, p se & nationibus
suis q̄bus supra, p uerbū placet, solenniter responderunt. Necnon serenissimus prin
ceps dñs Sigismundus Romanor⁹ & Vngariæ &c. rex promisit, ut in capitulo cōti-
nen., & eidem p̄missa recitata placuerunt. Sup quibus oībus & singulis sic actis, habi-
tis, gestis, statutis & diffinitis, promissisq; & dictis, memoratus magister Henricus
promotor ut supra, à dñis protonotarijs supradictis, necnon à nobis dicti concilij no-
tarijs & alijs tabellionibus publicis q̄buscunq;, unū uel plura, publicū seu publica,
tot quot essent necessaria, fieri & confici instrumentū seu instrumenta instanter req
siuit & petijt. Præsentibus tunc ibidem testibus quibus supra.

Tenor uero dicti capituli, de quo supra fit mentio, sequitur
& est talis.

Sacrosancta generalis &c.

FO.D.XIX. fa.1. linea ultima post seruientibus, addantur hæc:

uidelicet illustribus principibus, Ludouico comite palatino Rheni in mun-
do, Frederico burgrauio Nuremburgensi & marchione Brandeburgensi in sce
ptro, Henrico duce Bauariæ in corona, & Stephano de Rosebon milite de
Vnga

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vngaria in enſe. Præſentibus ibidem reuerendiſſimis patribus, dominis Ioanne epiſcopo Oſtienſi cardinali Viuarienſi, ibidem præſidente nomine collegij cardinalium, Iordano de Vrſinis, Angelo Laudenſi epiſcopis, aſſiſtentibus ipſi domino regi, Antonio Aquilegienſi, Franciſco Venetiarum, Antonio de Salancho, Petro Cameracēſi, Branda Placentinēſi. presbyteris, Amadeo Salutiarū, Ludouico de Fliſco, Landulpho Barēſi, Raynaldo de Branckaſiis, Odone de Colūna, Lucido de Comitibus, & Frāciſco Florentinenſi diaconis cardinalibus. In qua quidem ſeſſione more ſolito cantata fuit miſſa de beata uirgine Maria per reuerendum patrem dominum Nicolaum archiepiſcopum Gueznēſi. Qua miſſa cantata, fuit peractum officium letaniarū cum introitu, Exaudi nos domine &c. collectis & orationibus ad hoc requiſitis, iuxta exigentiam temporum & officij, & euangelio, Attendite à falſis prophetis &c. ac hymno, Veni creator ſpiritus. Quibus miſſa & officio letaniarū peractis, fuit introductus magiſter Ioannes Huſz, accuſatus & conuictus tanquam hæreſiarcha, de regno Bohemiæ ad medium concilij, ubi erat leuatus in unum altum ſcamnum pro eo ultra alia ſedilia communia ordinatum, ita quod omnis homo eum ſufficienter uidere poterat. Ipſo Ioanne Huſz hæretico ſiue hæreſiarcha ibidem conſtituto, aſcendit ambonem reuerendus pater dominus epiſcopus Laudenſis de ordine fratrum prædicatorum, & fecit unum breuem, compendioſum & laudabilem ſermocem, aſſumēs pro themate, Deſtruatur corpus peccati &c. ad Romanos ſexto capitulo in epiſtola, ut aſſeruit, proximæ dieī dominicæ. Quo ſermone finito, aſcenderunt ambonem, in quo edicta concilij publicari ſolent & eadē approbari, reuerendi patres Antonius Concordienſ. Stephanus Dolenſis, Nicolaus Mersburgenſis, Guilielmus Thoronienſ. Patritius Cortagenſis epiſcopi, & Bertholdus Vuildunghen ſacri palatij apoſtolici cauſarum auditor, deputati per nationes ad approbandum acta, geſta & pronunciata nomine nationū. Antonius epiſcopus Concordienſ. de mādato ſibi iniūcto, legebat quoddam ſtatutum, imponēdo ſilentium uniuerſis & ſingulis in ſynodo exiſtentibus, in hunc modum.

Sacroſancta ſynodus &c.

Ibidem fa. 2, lineæ 24, poſt approbarunt, indantur hæc:

Quo quidem ſtatuto lecto & approbato, prouidus uir magiſter Henricus de Piro promotor & procurator ſurrexit, proponens qualiter articuli prædicati per magiſtrum Ioannem Huſz in Bohemiæ regno & aliàs, de quibus eſt conuictus, quod eſſent hæretici, ſeditioſi, captioſi, aurium piarum offenſiui, &c. per dominum præſidē tem, dominum Romanorum regem, totamq; ſynodum Conſtantienſem condemnari, libroſq; de quibus eſſent extracti, igne comburi debere, & aliàs ſibi fieri iuſtitiæ complemētum, prout in quadam papyri petitionū ſchedula, quam ibidem legebat, cuius tenor inferius eſt inſertus, plenius continetur.

Tenor dictæ petitionis papyri ſchedulæ, de qua ſupra fit mentio, ſequitur & eſt talis.

Hoc loco in exemplari ex quo hæc deſumpta ſunt, erat aliquantum ſpatij tanquam proſtantibus relictum.

Qua petitione in ſcriptis oblata, de mandato & uoluntate ipſius ſynodi Conſtantien. uenerabilis uir dominus Bertholdus de Vuildungen prædictus, incepit legere articulos formatos & dogmatizatos per Ioannem Vuiclef in hunc modum, quorum aliquos habuit pro lectis.

Sicut

A Sicut Chriſtus eſt ſimul deus & homo, ſic hoſtia conſecrata eſt ſimul corpus Chriſti ad minimū in figura, & uerus panis in natura. Vel quod idem ſonat, uerus panis naturaliter, & corpus Chriſti figuraliter.

Cum mendacium hæreticum de hoſtia conſecrata, inter hæreſes ſingulas teneat principatum, ut ipſa ab eccleſia extirpetur, ſecure denuncio modernis hæreticis, quod non poſſunt declarare nec intelligere accidens ſine ſubiecto. Et ideo oīes iſtæ ſectæ hæreticæ in capitulo ignorātium, Ioannis quarto, Nos adoramus quod ſcimus, audacter prænoſtico omnibus iſtis ſectis & ſuis complicibus, quod non defendant fidelibus, quod ſacramentum erit accidens ſine ſubiecto, antequam Chriſtus & tota triumphans eccleſia uenerit in finali iudicio equitans ſuper ſtatum angeli Gabrielis.

Sicut Ioannes figuraliter fuit Helias, & non perſonaliter, ſic panis in altari figuraliter eſt corpus Chriſti, & abſque ambiguitate hæc eſt figuratiua locutio, Hoc eſt corpus meum: ſicut iſta, Ioannes eſt Helias.

Fructus iſtius dementiæ qua fungitur accidens ſine ſubiecto, foret blaſphemare in deum, ſcandalizare ſanctos, & illudere eccleſiæ per uerba accidentis.

Diffinientes, paruulos fidelium ſine ſacramentali baptiſmo decedentes, non fore
B ſaluandos, ſunt in hoc ſtolidi & præſumptuoſi.

Leuis & breuis confirmatio epiſcoporum, cum à dictis ritibus tantum ſolenniza-
ta eſt, ex natiōe diaboli introducta, & ut populus in fide eccleſiæ illudatur, & epiſcoporum ſolennitas aut neceſſitas plus credatur.

Quantum ad oleū, quo epiſcopi ungunt pueros, & peplum lineum quod complexum eſt capiti, uidetur quod ſit ritus leuis, infundabilis ex ſcriptura. Et quod iſta cōfirmatio introducta ſuper apoſtolos, blaſphemat in deum.

Confeſſio uocalis facta ſacerdoti, introducta per Innocentium, non eſt tam neceſſari homini ut diffinit: quia ſi quis ſolum cogitatu, uerbo uel opere offenderit fratrem ſuum: ſolum cogitatu, uerbo uel opere ſufficit pœnitere.

Graue eſt & infundabile, presbyterum audire confeſſionem populi modo quo Latini utuntur.

In his uerbis, Vos mundi eſtis, ſed non oīes, poſuit diabolus pedicam infidelem, qua pedem caperet Chriſtiani. Introduxit enim confeſſionem priuatam & infundabilem. Et poſtquam confeſſori nota fuit, ut legem ſtatuit, quod non prodatur populo malitia ſic confeſſi.

Coniectura probabilis eſt, quod talis qui rite uiuit, eſt diaconus uel ſacerdos. Sic-
C ut enim cognoſco q̄ iſte eſt Ioannes, ſic probabili coniectura cognoſco, quod iſte ſancte uiuendo, conſtitutus eſt à deo in tali officio ſiue ſtatu.

Non ex teſtificatione hominis ordinantis, ſed ex iuſtificationeo peris capienda eſt probabilis euidentia talis ſtatus. Deus enim poteſt ſine tali inſtrumento digno uel indigno, perſonam aliquam in tali ſtatu conſtituere. Nec eſt probabilior euidentia q̄ ex uita. Ideo habita uita ſancta & doctrina catholica, ſatis eſt eccleſiæ militanti. Error in principio & in fine.

Conuerſatio mala prælati, ſubtrahit acceptationem ordinum & aliorum ſacramē torum à ſubditis, qui tamen neceſſitate cogente poſſent hoc ab eis capere, ſupplicando pie, quod deus ſuppleat per miniſtros ſuos diabolos opus uel finem officij ad quod iurant.

Antiqui ex cupiditate temporalium, ex ſpe mutuorum iuuaminum, aut ex cauſa excuſandæ libidinis, licet deſperent de prole, copulentur adinuicem.

Hæc uerba, Accipiam te in uxorem, eligibiliora ſunt in cōtractu matrimoniali: q̄ iſta, Ego te accipio in uxorem. Et quod cōtrahendo cum una per hæc uerba de futuro, & poſt cum alia per hæc uerba de præſenti, debent fruſtrari uerba prima per uerba ſecundaria de præſenti.

Papa, qui ſe falſe nominat ſeruum ſeruorū dei, nullo gradu eſt in opere euangeliſ,

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed mſidano. Et ſi ſit in ordine aliquo, eſt in ordine dæmonum deo plus culpabiliter D
ſeruientium.

Papa non diſpenſat cum Simonia uel uoto temerario, cum ipſe ſit capitalis Simoniacus, uouens temerarie ſeruare ſtatum ſumme damnabilem. Error in fine.

Quod papa ſit ſummus pontifex, eſt ridiculum. Et Chriſtus nec in Petro, nec in alio talem approbauit dignitatem.

Papa eſt patronus antichriſti, nō ſolum illa ſimplex perſona, ſed multitudo paparum à tempore dotationis eccleſiæ, cardinalium, epiſcoporum & ſuorum complicū aliorum, eſt antichriſti perſona compoſita monſtruoſa. Non tamen repugnat quin Gregorius & alīj papæ, qui in uita ſua fecerunt multa bona de genere, fructuoſe ſi- ualiter pœnitebant.

Petrus & Clemens cum cæteris adiutoribus in fide, non fuerunt papæ, ſed dei adiutores ad ædificandum eccleſiam domini noſtri Ieſu Chriſti.

Quod ex fide euangelīj iſta papalis præeminētia cepit ortum, eſt æque falſum, ſic ut quod ex prima ueritate error quilibet exortus.

Duodecim ſunt procuratores & diſcipuli antichriſti: papa, cardinales, patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi, archidiaconi, officiales, decani, monachi, bifurcati canonici, & pſeudo fratres introducti iam ultimo & quæſtores.

Patet luce clarius, quōd quicunque eſt humilior eccleſiæ, ſeruicinior & in amore Chriſti, quo ad ſuam eccleſiam amatinior, eſt in eccleſia militanti maior, & proximō Chriſti uicarius reputandus.

Omnis iniuſte occupans quodcunq; bonum dei, capit rapina, furto uel latrocinio aliena.

Nec teſtium depoſitio, nec iudicis ſententiatio, nec corporalis poſſeſſio, ſicut nec diſtenſus hæreditarius, nec humana cōmutatio ſiue donatio confert homini ſine gratia dominiſi ſiue ius ad aliquod uel omnia iſta ſimul. Error, ſi intelligatur de gratia gratum faciente.

Niſi eſſet lex charitatis intrinſecus, nemo propter chartas uel bullas habet habilitatem uel iuſtitiam plus uel minus.

Nos non debemus præſtare aut donare aliquid peccatori, dū cognoſcimus ipſum eſſe talem: quia ſic foueremus proditorem dei noſtri.

Sicut princeps uel dominus tempore quo eſt in peccato mortali, non ſortitur nomen illius officij, niſi nominetenus & ſatis æquiuoce: ſic nec papa, epiſcopus uel ſacerdos, dum lapſus fuerit in mortali peccato.

Omnis habituatus in mortali peccato, caret quocunq; dominio & uſu liciso operis etiam boni de genere.

Ex principijs fidei eſt per ſe notum, quod quicquid homo in mortali peccato fecerit, peccat mortaliter.

Ad uerum ſeculare dominium requiritur iuſtitia dominantis ſic, quod nullus exiſtens in peccato mortali, eſt dominus alicuius rei.

Omnes religioſi moderni ſeipſos neceſſitant, ut hypocriſi maculētur. Ad hoc em̄ ſonat ſua profeſſio, ut ſic ieiunēt, ut ſic induant, & ut ſic faciant, quicquid indifferenter ab alijs obſeruatur.

Omnis priuata religio ſapit, ut ſic, imperfectionem qua homo indiſponitur ad deo libere ſeruiendum.

Religio ſiue regula priuata ſapit præſumptionem blaſphemam & arrogantem ſupra deum, & religioſi talium ordinum per hypocriſim defenſionis ſuæ religionis p̄ſumunt ſe ſuper apoſtolos exaltare.

Chriſt⁹ in ſcriptura nō docet aliquā ſpeciē de ordinis cap antichriſti. Et ideo
nō eſt de ſuo beneplacito quod ſunt tales. Capitulum aūt iſtud in iſtis ſpeciebus xp̄i.
continetur

A cōtinetur, quæ ſunt: papa, cardinales, archiepiſcopi, epiſcopi, archidiaecōi, officiales, decani, monachi, canonici, fratres de quatuor ordinibus, & quæſtores.

Ex fide & operibus quatuor ſectarum, quæ ſunt, clerus Cæſareus, uariius monachus, uanus canonicus, atque fratres, euidenter elicio, quod nulla perſona iſtarum eſt membrum Chriſti in ſanctorum catalogo, niſi in fine dierum deſeruerit acceptatam ſtolide ſectam ſuam.

Paulus quondam phariſæus, propter meliorem ſectam Chriſti, de eius licentia ſectam ſuam dereliquit. Et ob hæc clauſtrales cuiuſcunq; ſectæ fuerint, debent libere ex mandato Chriſti exire iſta uincula, & induere libere ſectam Chriſti.

Sufficit laicis, quod dent quandoq; ſeruis dei decimas ſuorum prouentuum, & eſi iſtis paribus ſemper dant eccleſiæ, licet non ſemper deo clero Cæſareo à papa uel à ſuis ſubditis aſſignato.

Poteſtas quæ fingitur à papa & alīs quatuor nouis ſectis, ſunt fictæ, & ad ſeducē dum ſubditos diabolicè introductæ, ut prælatorum Cæſareorum excōmunicatio, citatio, incarceratio, & redditus pecuniarum uendicatio.

Multi ſacerdotes ſimplices ſuperant prælatos in huiuſmodi poteſtate. immo uidetur fidelibus, quòd magnitudo poteſtatis ſpiritualis plus conſequitur filium imi-
B tatorium Chriſti in moribus, quàm prælatum qui per cardinales & tales apoſtatas eſt electus.

Subtrahit populus decimas, oblationes & alias priuatas eleemoſynas ab indignis antichriſti diſcipulis, cum hoc facere debeat de lege dei. Nec eſt timenda, ſed gaudēter acceptanda maledictio uel cenſura, quæ infertur à diſcipulis antichriſti.

Dominus papa, epiſcopi, omnes religioſi uel puri clerici, titulo perpetuæ poſſeſſionis dotati, debent renunciare illis in manibus brachij ſecularis. Quod ſi pertinaciter noluerint, per ſeculares debent cogi.

Non eſt maior hæreticus uel antichriſtus, q̄ ille clericus, qui docet quòd licitum eſt ſacerdotibus & leuitis legis gratiæ dotari in poſſeſſionibus temporalibus. Et ſi ſint aliqui hæretici uel blaſphemi, ſunt illi clerici qui hæc docēt. Non ſolum poſſunt domini temporales auferre bona eccleſiæ ab habitualiter delinquentibus, nec ſolum hoc eis, ſed debent hoc facere ſub pœna damnationis æternæ.

Deus non approbat quenquam damnari ciuiliter, uel ciuiliter iudicari.

Si fiat obiectio contra impugnantes dotationem eccleſiæ, de beato Benedicto, Gregorio ac Bernardo, qui pauca temporalia in paupertate poſſidebant, dicitur q̄ finaliter pœnitebāt. Si iterum obīcias, quod fingo ſanctos iſtos de iſta declinatione
C à lege domini finaliter pœnitere, doce tu quòd ſint ſancti, & ego docebo quòd finaliter pœnitebant.

Si ſcripturæ ſacræ & rationi debemus credere, patet q̄ diſcipuli Chriſti non habent poteſtatem coacte exigendi temporalia per cenſuras: ſed hæc attentātes, ſunt filij Heli, filij Belial.

Quælibet eſſentia unum habet ſuppoſitum, ſecundum quod producitur aliud ſuppoſitum par priori. Et iſta eſt actio remanens, perfectiſſima, poſſibilis naturæ.

Quælibet eſſentia ſiue corporea ſiue incorporea, eſt communis tribus ſuppoſitis, & omnibus illis inſunt communiter proprietates, accidentia & operationes.

Deus nihil poteſt annihilare, nec mundum maiorare uel minorare, ſed animas uſque ad certum numerum creare & non ultra.

Impoſſibile eſt duas ſubſtantias corporeas coextendi, unam continue quieſcentem letaliter, & aliud corpus quieſcens continue penetrantem.

Linea aliqua mathematica continua componitur ex duobus, tribus uel quatuor punctis immediatis, aut ſolum ex punctis ſimpliciter finitis. Vel tempus eſt, fuit, uel erit compoſitum ex inſtantibus immediatis. Item non eſt poſſibile quin tempus & linea, ſi ſint, taliter componantur. Prima pars eſt error in philoſophia. Sed ultima era-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rat circa diuinam potentiam. D

Imaginandum est, unam substantiam corpoream in principio suo ductam esse ex indiuisibilibus compositam, & occupare omnem locum possibilem.

Quodlibet est deus.

Quælibet creatura est deus.

Vbicq; omne ens est, cum omne ens sit deus.

Omnia quæ euenient, absolute necessario uel euenient.

Infans præscitus & baptizatus, necessario uiuet diutius, & peccabit in spiritum sanctũ, ratione cuius merebitur ut perpetuo condẽnetur, & ita nullus ignis potest ipsum comburere pro hoc tempore uel instanti. Vt fidem assero, omnia quæ euenient, de necessitate euenient ei. sic Paulus præscitus non potest uere pœnitere, hoc est, cõtritione peccatum finalis impœnitentiæ delere, uel ipsum non habere.

Quibus articulis lectis, similibus mandato & uoluntate dominus Antonius episcopus Concordien. legebat unam scedulam per modum sententiæ condemnatoriæ dictorum articulorum, huiusmodi sub tenore.

Sacrosancta generalis synodus Constantiensis ecclesiam catholicam repræsentãs, ad extirpationẽ schismatis, errorumq; & hæresum in spiritusancto legitime congregata. Auditis diligenter & examinatis libris & opusculis damnatæ memoriæ Ioannis Vuiclef, per doctores & magistros studñ generalis Oxonien. qui de eisdem libris & opusculis ducentos & sexaginta reprobos excerpendo collegerunt & scholastice reprobarunt articulos. Quos omnes hæc sancta synodus petijt examinari, & sæpius recenseri per plures patres ecclesiæ Romanæ cardinales, episcopos, abbates, magistros in theologia, doctores utriusq; iuris, & alios plures notabiles diuersorum & generalium studiorum in multitudine copiosa. Quibus articulis sic examinatis, fuit & est repertum, aliquos & plures ex ipsis fuisse & esse notorie hæreticos, & dudũ à sanctis patribus reprobatos: quosdam blasphemos, alios erroneos, alios scandalosos, quosdam piarum aurium offensiuos, nonnullos eorundem temerarios & seditiosos. Et propterea in nomine domini nostri Iesu Christi hæc sancta synodus prædictos articulos & eorum quemlibet hoc perpetuo decreto reprobat & condemnat, inhibẽs omnibus & singulis catholicis sub anathematis interminatione, ne de cætero dictos articulos aut ipsorũ aliquem audeat prædicare, dogmatizare, offerre uel tenere. Super quibus exequendis & debite obseruandis, mandat prædicta sancta synodus ordinarijs locorum aut ingressoribus hæreticæ prauitatis uigilanter intẽdere, prout ad quemlibet pertinet secundum iura & canonicas sanctiones. Si quis uero huius sacri concilij decreti & sententiarum temerarius uiolator extiterit, animaduersione debita per locorum ordinarios, quocunq; priuilegio non obstante, sacri huius autoritate concilij puniatur. Præfati uero articuli hic sequuntur, de quibus aliqui, licet non oẽs, recitabuntur ad præsens. E

Tenor uero dictorum articulorum, de quibus supra fit mentio, sequitur & est talis. F

FO. D. XXI. fa. 1. linea 16. post mortali, addantur hæc:

Sequitur articuli ex processibus contra Ioannem Husz sufficienter deducti, & probati per testes fidedignos.

Et primo articulus quartus & etiam octauus, in quibus cõtinetur, q̃ Ioanes Husz pertinaciter articulos erroneos Vuiclef in ciuitate Pragen. in scholis & prædicationibus publicis prædicauit & defendit.

Item articulus nonus, in quo cõtinetur quòd propter præmissa in ciuitate Pragen. secuta est seditio grandis facto, dolo & culpa Ioannis Husz, in tantum, q̃ notabiles uiri catholici & deum timentes, coacti, sunt exire & latere extra ciuitatem prædictã stragesq;

A stragesq;, deprædationes, sacrilegia, aliaq; horribilia & execrabilia orta & executa sunt opera, dante & procurante præfato Ioanne Husz cum suis complicibus.

Item articulus decimus, in quo continetur quòd Ioannes Husz continue & in dicta ciuitate Pragensi fuit & erat sectator, fautor & eruditor ac defensor errorũ quondam Ioannis Vuiclef hæresiarchæ, & ut talis & pro tali habitus, nominatus & reputatus in ciuitate Pragen. & in alijs partibus circunuicinis.

Item articulus quintusdecimus & etiam sextusdecimus, in quibus continetur, q̃ dominus archiepiscopus Pragen. exequendo mandatũ domini Alexandri felicis recordationis papæ quinti, quo sibi commisit & mandauit, ne extunc inantea aliquis auderet in locis priuatis dictæ ciuitatis, nisi in ecclesiis cathedralibus, collegiatis, parochialibus, monasterijs & eorum cœmiterijs ad populum prædicare. Quodq; ipse tus dominus archiepiscopus continuando executionem literarum apostolicarum huiusmodi, inhibuit in generali synodo tunc Pragæ congregata. Ipse uero Ioannes Husz executioni dictarum literarum, necnon sententiæ & prohibitioni huiusmodi de facto se opposuit, & post eandem prohibitionem de mense iunij, & præsertim die xxij. eiusdem mensis & exposit, pluribus & diuersis uicibus in quadam capella Bethleem nuncupata, prædicauit, & ibidem populum copiosum conuocauit, & conuocari procurauit, contra inhibitionem antedictam. B

Item articulus decimusseptimus, in quo continetur, q̃ præfatus Ioannes Husz tã de dicto mense iunij anni domini millesimi quadringentesimi decimi, q̃ etiam ante & post, in dicta capella prædicando ad populum ibidem collectum, & etiam in diuersis alijs locis ciuitatis Pragen. diuersis uicibus, multos errores & hæreses tam ex dictis libris dicti quondam Ioannis Vuiclef, q̃ ex sua proteruitate & dolositate astruxit, docuit, disputauit, & pro posse defendit, maxime infrascriptos, uidelicet

Quod post consecrationem hostiæ in altari maneat panis materialis, uel substantia panis.

Item decimusoctauus, in quo continetur quod sacerdos existens in mortali peccato, non conficit corpus Christi, non ordinat, non baptizat &c.

Item decimusnonus articulus, in quo continetur q̃ indulgentiæ papæ siue episcoporum concessæ, nihil prosunt.

Item uicesimusprimus articulus, in quo continetur quòd ecclesia sit synagoga sathanæ.

Item uicesimusquartus, in quo continetur, q̃ nulla hæresis debet exterminari per potentiam, sed per disputationem in scholis. C

Item articulus uicesimussextus, in quo continetur, q̃ dictus Ioannes Husz ad seducendum populum & simplices, ausu temerario dixit, quod in Anglia multi monachi & alij magistri conuenissent in quadam ecclesia sancti Pauli contra magistrũ Ioannem Vuiclef, & non potuerunt eum conuincere: sed statim tonitruus & fulgur de cælo descendisset super eos, & rupisset ostium ecclesiæ, ita quod ipsi magistri & monachi uix euasissent ad ciuitatem Londonen. Et hoc dixit ad autorizandum dictum Ioannem Vuiclef, unde prorumpendo in hæc uerba, dixit ad populum hæc uerba: Vtinam anima mea esset ibi, ubi est anima Ioannis Vuiclef. Et post hæc literã quandam falsificatam sub sigillo falso uniuersitatis studij Oxonien. pluries publicauit. In qua continebatur, licet falsè, Ioannem Vuiclef fuisse uirum catholicum & doctorem euangelicum, bonæ famæ & laudabilis conuersationis ab æuo suæ iuuentutis usque in diem exitus sui.

Item articulus uicesimusnonus, in quo continetur, q̃ seculares debeant auferre clericis bona temporalia, q̃ hoc esset meritorium.

Item articulus trigesimussecundus & etiam trigesimusseptimus, in quibus continetur, quòd Ioannes Husz existens in excommunicatione & aggrauatione, diuinis se immiscuit, populo prædicauit, & publice dixit quod non curaret excommunicationem

Universidad de Deusto
Biblioteca

tionem: quia non potest excommunicari aliquis ab homine, nisi prius sit excommu- D
nicatus à deo.

Item articulus tricesimusoctauus, in quo continetur, quod Ioánes Husz diuersos errores prædicauit, ex quibus scandala exorta sunt inter prælatos & populum regni Bohemiæ, & magistros ac scholares studij Pragen. & inobedientia subditorum quo ad eorum prælatos, & destructio uniuersitatis studij Pragen.

Item articulus septimus, in partibus in causa inquisitionis coram archiepiscopo Pragensi datus & oblatus contra eundem Ioannem Husz, in quo continetur, qualiter Ioannes Husz ad populum dixit: Ecce papa nuper defunctus, uidelicet Alexander quintus, nuper scripsit archiepiscopo Pragensi pro extirpandis erroribus Ioannis Vuiclef in Bohemia & Morauia, quod ibi sunt multi homines, opiniones & errores Vuiclef contra fidem tenentes, quorum corda sunt hæresi infecta. Et ego dico & regratior deo, q̄ ego nullum Bohemum uidi hæreticum, & quod ad uerba præmissa populus clamabat, Mentitur Mentitur.

Itē articulus nonus, in quo continetur, q̄ idē Ioannes Husz dixit in uulgari ad populum: Ecce completa est prophetia, quam prædixerat Iacobus de Theramo, Quod anno domini millesimo cccc.ix. surget unus, qui euangelium, epistolas & fidē Christi persequetur, per hæc denotando dominum Alexandrum, qui in suis bullis man- E
dauit libros Vuiclef cremari.

Item articulus undecimus, in quo continetur, quod Alexander papa nuper defunctus, nescio tamen sit in cælo uel in inferno, qui scribit in cutibus suis asininis, quod archiepiscopus cremare deberet libros Ioannis Vuiclef, in quibus multa bona continentur.

Item articulus alius de responsione sua quam fecit, in quo continetur, quod dictus Ioannes Husz literam post eius recessum de Bohemia, reliquit ad legendum populo quæ continet: ut pensantes laborem eius solicitum, quem cum eis habuit, orarent pro eo, starent in doctrina domini nostri Iesu Christi, scientes quia nunquam eis errores prædicauit, quos sibi inimici asscribunt. Et si uinceretur per falsos testes, quod non turbarentur, sed starent fixi in ueritate.

Primus articulus in se continens, qualiter Ioánes Vuiclef diuersos libros & opuscula in diuersis facultatibus tam in theologia quàm in philosophia composuit, uidelicet dialogum, trialogum, &c. & xlv. articulos erroneos, probatur per libros Vuiclef, per sententiam in Romano concilio promulgatam.

Tertius articulus, in quo continetur quod subscriptæ conclusiones & articuli sunt erronei, similiter probatur per sententiam in Romano & Constantiensi concilijs p̄ F
mulgatam.

Quartus articulus, in quo continetur, quod Ioannes Husz sæpe & sæpius in disputationibus & in sermonibus publicis, conclusiones, articulos & libros &c. docuit & defendit, probatur per unum doctorē sacræ theologiæ, qui dicit se uidisse intimationes, in quibus continebatur, quod Ioannes Husz prætensos conclusiones, libros & articulos, tanquam catholicos uoluit defendere &c. per unum plebanum Pragensis diœcesis fore uerum, reddens causam scientiæ, quia ab ore eius sæpius audiuit: per unū alium plebanum, ex communi fama fidedignorum: per unum uicarium cuiusdam ecclesiæ Pragensis de ueritate, & reddit bonam causam scientiæ.

Quintus articulus, qui incipit, quod præmissa omnia & singula sunt uera, probatur per testes quo ad deposita per eos.

Septimus articulus qui incipit, quod in ciuitate Pragensi sit studium &c. est notorius.

Octauus articulus, in quo continetur, quod Ioánes Husz pertinaciter articulos erroneos Vuiclef in ciuitate Pragensi, in scholis publicis & prædicationibus publicis prædicauit & defendit, fore uerus probatur per unum plebanum Pragen. diœcesis, reddentem

A reddentē causam scientiæ, quia dicit se sæpius ab eo audiuisse in disputationibus publicis ac in prædicationibus & sermonibus publicis prædicasse, per unum abbatem, qui dicit articulum fore uerum & notorium ex communi fama, per unum doctorē in theologia, fore uerum de ueritate, per unum decretorem doctorem, ex fama multimoda, per unum canonicum Pragensem, ex communi fama, per unum alium plebanum Pragen. similiter de ueritate, & reddit diuersas causas scientiæ, per unum magistrum in artibus & sacræ theologiæ professorem, similiter ex communi fama, per unum alium plebanum Pragensem etiam ex communi fama, & per plures alios ex auditu & communi fama.

Nonus articulus, in quo continetur, quod propter præmissa in ciuitate Pragensi fuerunt magna seditio & scandala &c. fore uerum probatur per unum plebanū Pragensis diœcesis, & reddit diuersas causas scientiæ, per unum doctorem in sacra theologia, similiter probatur fore uerum, per unum abbatem, qui reddit similiter diuersas causas scientiæ, per unum uicarium cuiusdam ecclesiæ Pragensis, de ueritate, per unum presbyterum Pragensis diœcesis, per unum alium doctorem in theologia, q̄ optime causas scientiæ reddit, per unum decretorū doctorem ex auditu fidedignorū, per unum magistrum in artibus de ueritate, per unum alium in artibus & sacræ the
B ologiæ magistrū, & reddit optimā causam scientiæ, p unū presbyterū Luthomusleñ. diœcesis similiter de ueritate, per unum protonotarium de ueritate & notorietate.

Decimus articulus, in quo continetur, q̄ prædictus Ioannes Husz continue in dicta ciuitate Pragensi fuit sectator & fautor erroris Ioannis Vuiclef &c. probatur de ueritate per unum plebanum Pragensis diœcesis. & p̄ alios supranominatos testes.

Vndecimus & duodecimus articuli sunt generales.

Tertiusdecimus articulus, in quo continetur commissio facta archiepiscopo Pragensi per Alexandrum papam quintum bonæmemoriæ. Et quartusdecimus, in quo narratur quod archiepiscopus condemnauit libros Vuiclef igne comburendos, probatur per bullam Alexandri & sententiam archiepiscopi Pragensis. Et per cōfessionem Ioannis Husz, qui etiam confitetur à sententia huiusmodi condemnationis & combustionis librorum, appellasse, ut patet in actis causæ.

Quintusdecimus articulus, in quo continetur executio sententiæ huiusmodi & processus archiepiscopi, similiter probatur per instrumenta, ut in actis. Et inhibitio facta quibuscunq; ne prædicarent conclusiones Vuiclef.

Sextusdecimus articulus, in quo continetur, quod Ioannes Husz post executionē literarum apostolicarum ac inhibitionem ut præmittitur factam, diuersis uicibus in
C capella de Bethleem ad populum prædicauit, probatur per unum plebanum Pragensem de auditu: per unum doctorem in theologia de ueritate, per unum abbatem ex communi fama, per unum uicarium cuiusdam ecclesiæ Pragensis de auditu à complicibus Ioannis Husz, per unum presbyterum Pragensis diœcesis de ueritate, qui dicit se uidisse & audiuisse, prout articulatur, per unum doctorem in theologia optime, qui similiter reddit bonas causas scientiæ, per unum doctorem in decretis de ueritate, similiter per unum magistrum in artibus, & per multos alios de auditu ex cōmuni fama.

Item confitetur Ioannes Husz, quod prædicauit appellationem suam q̄ obtinuerat unam inhibitionem, & refert se ad acta causæ.

Decimusseptimus articulus, in quo continetur, q̄ dictus Ioan. Husz in dicta capella & diuersis alijs locis errores & hæreses &c. in ciuitate Pragensi prædicauit & dogmatizauit &c. & præsertim, quod post consecrationem hostiæ in altari manet panis materialis, probatur per unum plebanum Pragensis diœcesis fore uerum, reddē tē causas scientiæ, quia ita audiuit ab alijs ex communi uoce & fama, & hoc etiam est publicū & notoriū. Etiā quo ad secūdā partē articuli, similiter p̄ unū doctorē in theologia qui dicit se audiuisse ab ore Husz, quod tenuit istam, quod substantia panis

Universidad de Deusto
Biblioteca

post consecrationem manet in sacramento altaris. Et subiunxit quod etiam audiuit D
in quadam disputatione, ubi præsidebat quidam magister Richardus, quòd Ioannes
Husz concessit istam, quod Ioannes Husz esset persona in diuinis. Et quod plures es
sent personæ in diuinis quàm tres. Similiter per unum doctorem in theologia, fore
uerum ex communi uoce & fama, per unum abbatem ex communi fama, per unum
uicarium cuiusdã ecclesiæ Pragẽ. qui dicit se audiuisse ab ore ipsius Ioannis Husz,
prout articulatur, per unum alium plebanum Pragensis diœcesis, qui dicit se simili
ter audiuisse ab ore ipsius Ioannis Husz, prout articulatur, per unum magistrũ in the
ologia, de ueritate: & per multos alios, ex communi fama & credulitate fide digno
rum, per unum magistrum in artibus, plebanum Pragẽ. diœcesis, examinatum in
partibus, per uicarium archiepiscopi Pragẽ. qui dicit se audiuisse magistrum Joan
nem Husz prædicasse in capella de Bethleem de materia corporis Christi, & post
multa conclusit quod dictus Ioannes Husz multis rationibus probabat, opinio
nem quam tenet ecclesia de sacramento corporis Christi, non fore ueram. Simili
ter per unum plebanum Pragẽ. dicens se audiuisse à dicto Ioanne Husz, quod post
consecrationem maneat panis materialis siue substantia panis in sacramento. Et
cum idem testis replicasset, allegando dicta sanctorum doctorum, scilicet Grego
rij; dixit idem Ioannes Husz, quod beatus Gregorius esset unus ioculator siue ri- E
gmarius, & quod dicta sua rigmatice composuisset, per unũ prædicatorem ecclesiæ
Pragensis, qui dicit, quod cum quadam uice iste Ioannes Husz fuisset in collatione
cum aliis magistris interrogatus quid sentiret de isto articulo, scilicet de sacramen
to, dixit quod Ioannes Husz respondit, quod hoc possit esse bene, quod post conse
crationem maneat panis. Et cũ correptus fuisset per testem, tunc dictus Ioãnes Husz
extraxit quendam librum de manica sua, & nitebatur probare quod maneat panis
post consecrationem, sicut ante: quem ibi legebat. In quo errore prædictus continebatur, & inter cætera legebat in eodem libro, dicens: Inuenerunt ipsi unum uocabulũ
insuitatum, uidelicet transsubstantiatio, ut simplices decipiant, & extunc etiam idem
Ioannes obtulit se uelle omnibus prædictum librum concedere, per unum præposi
tum, qui uidetur concordare cum proximo supranominato teste, qui ab eo audiuit,
quòd post consecrationem maneat panis, per unum ministrum & pœnitentiarium
cuiusdam ecclesiæ Pragensis, qui dixit se semel interfuisse sermonibus Ioannis Husz,
& hoc de anno domini millesimo quadringentesimo sexto, in æstate, ubi magister
Ioannes Husz ad populum prædicando, dixit: Ecce scribitur in biblia, Ego sum pa- F
nis uiuus qui de cælo descendi &c. & hoc in uulgari Bohemico, percutiendo ma
nu librum, oportet quod hoc excidam, Ego sum panis. Et ego dico, quod est deus
& panis post consecrationem: quia uides albedinem, rotunditatem, saporem panis,
& fracturam audis &c. per unum prædicatorem & pœnitentiarium, qui dicit se au
diuisse in sermone magistri Ioannis Husz in capella de Bethleem: Ego dico uobis,
quod ibi accidentia cum subiecto manent, ut in exemplo homo in tunica, & anima in
corpore, sic deus in pane, per unum doctorẽ in theologia Pragensem, qui optime de
ueritate de hoc deposuit. Similiter per unum plebanum, qui dicit articulum fore ue
rum, quia audiuit ab ore ipsius Ioannis Husz, & similiter deponit de tempore & lo
co, & subiunxit quod audiuisset ab eodem Ioanne Husz, quod dicebat: Vtinam deus
uellet, quod anima sua esset ibi, ubi est anima Ioãnis Vuiclef. Similiter per unum ple
banum magistrum in artibus, qui dicit se audiuisse ab ore ipsius Ioannis Husz, quod
non esset determinatio ecclesiæ, quod accidentia starẽt in sacramẽto altaris sine sub
iecto, & multa alia deposuit.

Decimusoctauus articulus, in quo continetur, quod sacerdos existens in peccato
mortali, non conficit corpus Christi &c. pbatur p unum plebanũ ex cõi fama, p unũ
doctorẽ in sacra theologia, articulũ fore uerũ ex communi fama, p unum abbatem,
ex communi

A ex communi fide dignorum & catholicorum, per unum alium plebanum, articulũ
fore uerũ, qui dicit se audiuisse ab ore ipsius Ioan. Husz, per unum alium doctorem
in theologia, de ueritate, per unũ canonicum, qui dicit se audiuisse præmissa à sequa
cibus dicti Ioannis Husz, per unum protonotarium de ueritate, qui dicit se audiuis-
se ab ore ipsius Ioannis Husz, prout articulatur. Et per multos alios de communi fa
ma & credulitate ac auditu, similiter per unũ alium plebanũ Pragẽ. qui dixit, quod
magister Ioannes Husz dixit, hoc teneatis, q̃ si sacerdos est in peccato mortali, tũc ni
hil facit, neq; consecrat, nec fit ibi corpus Christi, sed manet ibi substantia panis sic
ut ante, & per plures alios testes in partibus productos coram uicarijs archiepisco-
pi Pragẽ. de ueritate & auditu ab eodem.

Decimusnonus articulus, in quo continetur, q̃ indulgentiæ papæ seu episcopi cõ
cessæ, nihil prosunt, probatur per unũ plebanum Pragẽ. diœcesis ex cõmuni fama,
per unum doctorem in theologia esse notorium, prout articulatur, per unũ abbatẽ,
de relatu fide dignorum, per unum uicarium, ex communi fama, per unũ alium ple
banum fore uerum, ex notoria fama fidedignorum. Similiter per unum plebanum
de ueritate, qui dicit se audiuisse ab ore ipsius Ioannis Husz, per unum doctorem in
sacra theologia, similiter de ueritate, per unum decretorum doctorem, ex communi
B fama, per unum magistrum artium, similiter ex cõi fama, per unum canonicum, qui
dixit se hoc audiuisse ab his, qui hoc audiuerunt ab ore ipsius Ioannis Husz, per unũ
alium plebanum Pragẽ. ex communi fama, similiter per unũ protonotarium, qui di
cit se hoc audiuisse à familiaribus suis. Et per plures alios testes, in partibus produ-
ctos coram uicario archiepiscopi Pragẽ, qui dixerũt se audiuisse q̃ Ioannes Husz di
xisset, q̃ indulgentiæ papæ & episcopi non ualent, nisi deus indulgeat. Et super hoc
etiam est producta una schedula, quam confessus est se composuisse, put in actis quæ
incipiunt, pax Christi &c.

Vicesimusprimus articulus, in quo continetur, quod Romana curia uel ecclesia sit
synagoga sathanæ, probatur per unum doctorem in theologia, qui dicit sibi tantum
constare, quod Ioãnes Husz dixit, quod ecclesia catholica nõ esset nisi numerus p̃de
stinatorum, per unum abbatem de communi fama, per unum plebanum ex commu-
ni fama, per unum canonicum, hoc esse uerum ex auditu ab ore ipsius Ioannis Husz,
prout articulatur, per unum doctorem in theologia, de ueritate, per unum decreto-
rum doctorem, de communi fama, & per multos alios, qui audiuerunt ab ore ipsius
Ioannis Husz, per unum magistrum artium, qui audiuit ab ore dicti Ioannis Husz,
C quod curia Romana esset synagoga sathanæ.

Vicesimussecundus articulus, in quo continetur, q̃ præfatus Ioannes Husz præfa
tos errores tenuit & defendit, probatur per omnes testes superius nominatos, p unũ
doctorem in theologia, de ueritate, per unum uicarium, articulum fore uerum, ex fa
ma notoria, per unum abbatem, articulum fore uerũ, ex cõi fama, per unũ plebanũ,
articulum fore uerũ, qui audiuit ab ore Ioan. Husz, &c. per unum doctorem in the-
ologia de ueritate, & per multos alios ex cõmuni fama & etiam ueritate.

Vicesimustertius articulus, in quo continetur, q̃ dictus Ioannes Husz docentibus
& defendentibus errores huiusmodi, astitit in defensionibus eorundem &c. probatur
per unum plebanum: per unum doctorem in theologia, qui dicit hoc patere per ex-
perientiam, per unum uicarium, articulum fore uerum & notorium, per unum ple-
banum, fore uerum, qui dicit se uidisse & audiuisse. Similiter per unum doctorẽ in
theologia uerum, per unum magistrum in artibus, uerum. Et per multos alios ex cõ
muni uoce & fama & etiam ueritate.

Vicesimusquartus articulus, in quo continetur, q̃ nulla hæresis debet dãnari p po
tentiam, sed per disputationem in scholis, probatur p unum abbatẽ, de auditu ab his
qui audiuerunt ab ore ipsius Ioannis Husz, per unum uicarium, uerum ex cõi fama,
per

Universidad de Deusto
Biblioteca

per unum doctorem in theologia, uerum, qui reddit bonam causam scientiæ. Et per D
multos alios de auditu, communi uoce & fama.

Vicesimus quintus & uicesimus sextus articuli omittuntur tanquam superflui.

Vicesimus septimus articulus, in quo continetur, quòd populus non deberet credere bullis papæ, probatur per unum plebanum ex publica uoce & fama. Per unum abbatem, ab auditu ab his qui audiuerunt ab ore ipsius Ioannis Husz, per unum uicarium probatur, ut per proximum probatum est, per unum plebanum de ueritate, qui dicit se audiuisse ab ore Ioannis Husz, per unum doctorem in theologia, de ueritate, qui reddit etiam bonas causas scientiæ. Et per multos alios de communi uoce & fama & credulitate.

Vicesimus octauus articulus, in quo continetur, quòd magister Ioannes Husz dixisset, Vtinam anima mea esset ibi, ubi est anima Ioánis Vuiclef, probatur per unum plebanum, qui dicit articulum uerissimum, per unum doctorem in sacra theologia, qui dicit se audiuisse ab ore ipsius domini Ioannis Husz, per unum alium plebanum de ueritate. Similiter per unum doctorem in theologia, de ueritate, qui reddit optimas causas scientiæ. Per unum alium plebanum de ueritate, qui dicit se hoc audiuisse ab ore Ioannis Husz. Et per multos alios, q dixerunt se hoc audiuisse ab ore Husz in sermonibus & aliàs de publica uoce &c. E

Vicesimus nonus articulus, in quo continetur, ꝙ seculares deberent auferre clericis bona temporalia, & quod hoc esset meritorium, probatur per unum abbatem de ueritate, per unum uicarium similiter, qui dicit se interfuisse sermonibus, quando talia prædicauit coram familia regis Bohemiæ. Similiter per unum plebanum, quisimiliter dicit se hoc audiuisse ab ore ipsius Ioannis Husz, quia tales conclusiones etiá habentur in tractatibus suis. Et per multos alios de auditu, communi uoce & fama & etiam ueritate.

Tricesimus articulus omittitur, quia generalis est.

Tricesimus primus articulus, in quo continetur, quòd præfatus Ioannes Husz fuit excommunicatus, probatur per archiepiscopum Pragensem, & p literas archiepiscopi, & p confessionem ipsius Ioannis Husz in actis.

Tricesimus secundus articulus, in quo continetur quod Ioannes Husz post huiusmodi excommunicationem diuinis se immiscuit, & populo prædicauit, & quod nõ posset excommunicari per alium nisi per deum, probatur per unum plebanum, quo ad celebrationem: per unum doctorem in theologia, uerum, restringens tamẽ dictũ suum, quo ad prædicationem. per unum abbatem uerum de auditu, per unum aliũ F
plebanum uerum, qui dicit se ita audiuisse in sermonibus suis, per unum alium doctorem in theologia, uerum. Similiter per unum alium plebanum uerum, quo ad sermones, & per plures alios de communi uoce, fama & credulitate, & p plures alios testes, in partibus coram uicario archiepiscopi Pragensis productos & examinatos.

Tricesimus tertius articulus est superius probatus.

Tricesimus quartus articulus, in quo continetur, quod Ioannes Husz commouit populum contra clerũ in sermone, dicẽs hæc uerba in effectu: Vere foret necessarium, quod quilibet, prout in lege antiqua Moysi fuit mãdatũ, ut qui uellet legem dei defendere, se gladio peingeret, &c. probatur per unum doctorem in theologia, uerum: per unum plebanum, uerum ex communi & notoria fama, per unum plebanum ex communi fama, per unum protonotarium uerum, subiungens ꝙ uidit plures scheDulas affixas ualuis ecclesiarum Pragẽ. ex instinctu magistri Ioannis Husz, sic cauẽtes: Accingat se quilibet gladio suo super femur suum, & non pereat. Et p multos q audiuerant ab his, qui fuerunt in sermonibus Husz.

Tricesimus quintus & tricesimus sextus articuli sunt generales.

Tricesimus septimus articulus, in quo continetur, qualiter prædicauit ꝙ nullus potest excommunicari ab homine, nisi deus excommunicaret eum, probatur p unum

A plebanum, qui dicit se hoc audiuisse ab ore ipsius Ioannis Husz, per unum alium plebanum, qui dicit se audiuisse à sequacibus suis, per unum doctorem in theologia, q dicit ꝙ istum articulum docuit in tractatu suo de ecclesia, qui etiam allegat multas autoritates & rationes dicti Ioannis Husz, ad confirmandum conclusionem seu articulum superius nominatum. Et per omnes testes superius descriptos, ex communi uoce & fama & credulitate.

Tricesimus octauus articulus, in quo continetur, quòd Ioannes Husz diuersos errores prædicauit, ex quibus magna diuisio inter magistros & scholares dicti studij Pragẽsis. archiepiscopum, clerum & populum, est ortaq; etiam exorta fiat magna scandala, & inobedientia populi ad archiepiscopum & suos prælatos &c. probatur per unum abbatem, uerum ex cõi & notoria fama, per unum uicarium, uerum & notorium, per unum plebanum, similiter uerum & notorium, per unum doctorem in theologia, uerum, qui reddit optimas causas scientiæ. Similiter per unum decretorũ doctorem, uerum de ueritate, per unum canonicum, uerum de ueritate, per unum magistrum in artibus, uerum de ueritate, per unum protonotarium, ueꝝ & notorium, & per multos alios ex communi fama & uoce & etiam auditu.

B Tricesimus nonus articulus, in quo continetur, quod Ioánes Husz fuit fautor & nutritor hæresum, & de his publice diffamatus, probatur per unum doctorem in theologia, & ab omnibus, præterquam ab his qui suam tenent partem, pro tali tenetur, p unum abbatem, uerum, per unum uicarium, uerum & notorium, per unum plebanũ, uerum de ueritate, per unũ doctorem in theologia, ueꝝ de ueritate, per unũ decretorum doctorem, uerum de ueritate, per unum canonicum, uerum quo ad primam partem. Similiter per unum alium doctorem in theologia, uerũ, per unũ protonotarium, uerũ quo ad primam partẽ. Similiter per multos alios de cõi uoce & fama.

Quadragesimus articulus est generalis, & probatus per omnes testes.

Super articulis in causa inquisitionis contra Ioannẽ Husz, oblatis & productis in partibus corã uicarijs archiepiscopi Pragẽsis. & primo sup articulo tertio, qui incipit:

Item ponunt &c. in quo continetur in effectu, quòd Ioannes Husz in contẽptu clauisũ existens excõicatus, qñ prædicabat & diuinis se immiscuit, &c. probatur per unũ prædicatorem, qui dicit articulum fore uerum, saluo ꝙ immiscuit se diuinis, p unũ altaristam cuiusdam ecclesiæ Pragẽsis. qui dicit ꝙ quasi singulis diebus dominicis & festiuis prædicabat ad populum, per unum magistrum in artibus, uerũ, per duos notarios publicos, uerum, per unum prædicatorem, uerũ, per unũ alium notarium, fore uerum, per unum clericum, qui dicit articulum fore uerum, qui dicit ipsum prædicare & diuinum officium peragere. Et ulterius dicit, quòd idẽ Ioannes Husz in sermone ad populũ circa festũ S. Iacobi, dixit: Pueri, sciatis quòd archiepiscopus excõicauit me & alios appellantes, & nõ potest aliàs aliquem excõicare, nisi quem excõicat Christus, & non timeatis excommunicationem eandem. Et per multos alios testes de publica uoce & fama.

Quartus articulus, in quo continetur, quod dictus Ioannes Husz multos errores & hæreses docuit, &c. probat per unum plebanum, ueꝝ, qui reddit bonas causas scientiæ, p unũ notariũ publicũ, ueꝝ, publicũ & notoriũ, p unũ clericũ, ueꝝ: & subiũxit, ꝙ audiuit quod pluries collaudãdo se, dixit in sermone suo: Veniant oẽs magistri de Parisius. Ego uolo cũ ipsis disputare, qui libros nostros cremauerunt, in qbus honor totius mundi iacuit, & per sex alios de publica uoce & fama.

Quintus articulus, in quo continetur in effectu, ꝙ dñs Ioánes Husz populũ in multitudine copiosa in capella Bethleem congregatũ diuersimode induxit, seu instruxit & confortauit in dictis erroneis opinionibus, probatur per unum prædicatorem, articulum fore uerum, notorium & manifestum, per unum clericum, de ueritate, & adiũgit bonas causas scientiæ, & p plures alios de auditu, publica uoce &c.

Sextus articulus omittitur, q tractat de exclusione teutonicoꝝ de ciuitate Pragẽsi.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& expulsione eorundem, qui non tangit præscise materiam Vuiclef, licet uideatur esse probatus. D

Septimus articulus, in quo continetur, qualiter Ioannes Husz ad populum dixit: Ecce papa nuper defunctus, uidelicet Alexander quintus, nuper scripsit archiepiscopo Pragensi pro extirpandis erroribus magistri Ioānis Vuiclef, etiam in Bohemia & Morauia: & quod ibi sint multi homines, opiniones & errores dicti Ioan. Vuiclef contra fidem tenentes, quorum corda sunt hæresi infecta: & ego dico & deo regratior, quòd ego nullum Bohemum hæreticum uidi, probatur per unum prædicatorē de ueritate, per unum altaristam de ueritate, per unum baccalaureum in artibus de ueritate, per duos notarios publicos de ueritate, & per multos alios testes de ueritate, publica uoce & fama.

Octauus articulus, in quo continetur, ꝙ ad uerba præmissa totus populus clamauit, Mentitur Mentitur, probatur ꝑ unum altaristam uerus, qui dicit se interfuisse, per unum baccalaureum, qui dicit ꝙ Mentitur, per unum præpositum, qui dicit, clamauerunt, Mentiuntur Mentiuntur. Et per plures alios numero sex, de communi uoce &c.

Nonus articulus, in quo continetur, quod idem Ioannes Husz dixit, quod anno ꝗ M. cccc. ix. surget unus, qui euangelium & epistolas & fidem Christi persequetur, probatur per unum altaristam de ueritate, per unum baccalaureum in artibus, ꝑ unū notarium publicum, & ꝑ per multos alios &c.

Decimus articulus, qui incipit, item ponitur &c. denotando dñm Alexandrum, probatur per unum altaristam, articulum fore uerum, qui dicit ꝙ interfuit, alij autē deponunt de publica uoce & fama.

Vndecimus articulus, in quo continetur, quòd papa nup defunctus, nescit tamen si sit in cælo uel in inferno, qui scribit in cutibus suis asininis, quod archiepiscopus crearet deberet libros Ioannis Vuiclef, in quibus multa bona continentur, probatur ꝑ unum præpositum de ueritate, & per multos alios de publica uoce & fama.

Duodecimus articulus, in quo continetur, Ecce appellaui contra mandata archiepiscopi, & exnunc appello: uultis mihi adhærere ad quod totus populus clamauit in uulgari Bohemico, Volumus & adhæremus: probatur per unum presbyterum, esse uerum, per unum bacealaureum in artibus, esse uerum, per unum notarium publicum, qui dicit, quod interfuit quando dixit, si totus cœtus cardinalium cum papa diceret, librorum combustionem iustam esse, nollem consentire: per unum alium notarium publicum, per unum rectorem cuiusdam parochialis ecclesiæ, ꝑ unum altaristam, & ꝑ multos alios de publica uoce & fama. F

Decimustertius articulus non est multum pertinens, ideo omittitur, licet sit probatus.

Decimusquartus articulus, qui incipit, Idem dixit, ideo deberetis, si uultis, mihi adhærere non timeatis excommunicationem, quia secundum ritum & consuetudinem ecclesiæ appellastis mecum, &c. probatur per unum notarium publicum, qui dixit audiuisse ea Husz, ꝙ legitime potest se ingerere in diuinis sub tuitione appellationis, dicendo quod illam excōmunicationem uoluit habere pro benedictione, & per multos alios de publica uoce &c.

Decimusquintus & decimussextus articuli sunt probati in Constantia per testes ibidem receptos, una cum articulis sequentibus coram commissarijs concilij, & per multos alios testes in partibus coram uicario archiepiscopi Pragen. receptos similiter & examinatos.

Item aduertendum quod coram commissarijs sunt nonnulli libri & opuscula, uidelicet liber de ecclesia &c. quos libros dictus Ioannes Husz fatetur se composuisse, ueruntamen ꝙ ad articulos extra eos ex dictis libris, in suis responsionibus non præscisse respondit, sed certis modificationibus & limitationibus, ut apparet in actis.

Item

A Item ex actis apparet una protestatio, quæ uidetur cruda, & alia in principio articulorum, si bene aduertatur.

Item quo ad libros & contenta in eis, remitto me ad dominos theologos.

Subsequēter magister Henricus de Piro promotor prædictus, nomine quo supra, exposuit & dixit: Ex quo processus debite sit tentus contra Ioannem Husz, eiusq; doctrinam & dictos articulos, non restat aliud nisi concludere & ferre sententiam. Quapropter per causam huiusmodi per synodum prædictam concludi & sententiam ferri, iuxta petitionem per eum datam debita cum instantia postulauit.

Quibus factis, dominus Bertholdus de Vuildungen auditor præfatus, loco quo supra existens, mandato & autoritate synodi narrauit totum processum habitum corā dominis iudicibus & commissarijs, in huiusmodi causa deputatis per concilium, & aliàs quō ab initio causæ huiusmodi fuit in curia Romana & in partibus coram ordinario loci introducta de uerbo ad uerbū. Quo processu recitato, idem dominus Bertholdus auditor & deputatus ad hoc, incepit articulos legere, incipiendo: Vnica est sancta ecclesia &c. & legēdo quēlibet articulū, circa ipsum summariū testiū, ꝑ quot, q̄tos, & q̄les psonas, dños, mgros, magnos aut puos, ꝓbaret. Et usq; ad finē articulorū.

Item idem dominus Bertholdus Vuildungen dixit, qualiter ipse Ioan. Husz alias B in castro Buclebeñ. Constātiensis diœcesis existente, & ibidem detento, articuli memorati fuissent sibi ibidem ꝓsentati ꝑ certos deputatos, inter quos ipse Bertholdus extiterat unus. Et idem magister Ioan. Husz fuit interrogatus, an uellet dictos articulos defensare aut confiteri, qui magister Ioannes Husz tunc submisit se determinationi concilij. Et subsequenter uno alio tpe similiter inter deputatos nationū & in præsentia dominorum Cameracensis & Florentinensis cardinalium similiter respondit. Tertio uero ut prius interrogatus, respondit ut in schedula papyrea in hūc modum manu sua scripta plenius continetur. Cuius schedulæ tenor sequitur in hunc modū:

Ego Ioannes Husz, in spe sacerdos Iesu Christi, timens deum offendere, & timens incidere periurium, nolo abiurare articulos omnes, & quemlibet ex illis, q ꝑ falsos testes in attestationibus ꝓducti sunt contra me: qa deo' teste, non ꝓdicaui, nec asserui, nec eos defendi, sicut dixerunt me eos defendisse, prædicasse & asseruisse.

Item de articulis extractis de meis libellis, saltē q sunt debite extracti, dico quod quicunq; ex illis includit aliquem falsum sensum, illum detestor. Sed timendo offendere deum in ueritate, & contra sanctoꝝ sententiam dicere, non quemlibet eoꝝ uolo abiurare. Et si possibile esset, ꝙ toti mundo uox mea nunc pateret, sicut omne menda eiū & omne meū pctm̄ in die iudicij patebit, libentissime oēm falsitatem & omnem C errorem, quem unq̄ ad dicendū conceperim uel dixerim, corā toto mūdo reuocarē. Ista dico & scribo libere & uoluntarie. Scriptū manu mea ꝓpria prima die Iulij.

Hi sunt qui fuerunt commissarij noīe concilij, missi cū articulis ad ipsum magistrū Ioan. Husz una uice, uidelicet: Ioan. archiepiscopus Rigensis, Antonius archiepiscopus Ragusineñ. Bertholdus de Vuildungen, Theodoricus de Monasterio. Hi fuerūt testes, uidelicet Ioan. de Vualdeu archidiaconus Lubicensis, Petrus Helpurg ꝓpositus Vuetzflorensis, Henricus Heuborch decanus sancti Petri Traiectēsis, Petrus de Mera chorie piscopus Traiectensis.

Subsequenter die ueneris qnta Iulij, in loco congregationis dñoꝝ deputatorū in domo fratrum minorū, ꝑsentibus Thoma de Amelia legū doctore auditore sacri Palatij, dñis Cameracensis, dñis Florentineñ. cardinales, patriarcha Antiochenus, epus Bathoniēsis, epus Saresbirieñ. archiepus Rigeñ. archiepus Mediolaneñ. epus Feltrēsis, electus Poznanensis, dictū magistrū Ioan. Husz interrogauerunt, an uellet abiurare articulos quos confitetur, & q sunt in libris suis & manu sua scripti: & illos etiā qui sunt probati p testes, quos non negat se dogmatizasse, q̄ tm̄ probātur p testes: an uellet iurare, quod eos non tenet nec tenebit, sed uult simul cū ecclesia cauere cōtrariū. Respondit ꝙ uult stare in eo quod scripsit manu sua in præsenti parte. Et factis sic

Universidad de Deusto
Biblioteca

hinc inde suasionibus, q̄ non uellet inhærere suæ opinioni, sed potius stare cū tota ec- D
clesia, & cū tot doctis uiris, quot sunt in hoc sacro cōcilio, tandē persteterit in ꝓposito
suo p̄misso. Qua schedula sic lecta, magister Henricus de Piro p̄motor p̄dictus, nose
quo supra, petijt p dños p̄sidētes & sanctā synodū libros ipsius Ioan. Husz, uidelicet
librū intitulatū de ecclesia, & alios libros suos siue opuscula, in q̄b⁹ p̄fati articuli repi
unt cōscripti, condēnari ad cōburēdū, & sibi sup his ministrari iustitiæ cōplemētū.

Petitione ipsius magistri Henrici p̄motoris facta, reuerendus pater dñs Antonius
ep̄us Concordien. mādato & autoritate cōcilij & gñalis synodi procedēdo ad senten
tiā, protulit eā in scriptis, prout in schedula quā legebat de uerbo ad uerbū, cuius te-
nor inferius est insertus, plenius continet. Veniēdo nāq; ad uerbū siue dictamē, Vez
quia &c. continens cum sequentibus, in casu quo abiurare uellet, ueniret alia pœna
& prolatio sentētiæ, reperto demū Iohan. remanere in puerfitate sua, & dicentem q̄
ꝓpter hoīes quos docuit de oppositō, non uellet abiurare, sed millesies comburi, qa
p eius abiurationē gñaret scandalū illis, quos docuit de oppositō: ergo nollet aliquo
mō abiurare. Et tūc dñs Antonius ep̄us obmisit uerba illa, quæ pertinebāt ad abiura
tionem, & processit ad alia uerba sequentia, uidelicet, & sumit sententiā tradēdo per
sentētiā eum iudicio seculari. Quibus factis, iuerūt ad ipsum Iohan. Husz, reuerendi E
patres dñi archiep̄us Mediolanen. suffraganeⁱ dñi ep̄i Constañ. ep̄us Bangoren. pro
degradatiōe ipsius Iohan. Husz, ad locum ubi ipse Iohan. Husz existebat, autoritate
& mandato ipsius sanctæ synodi Cōstañ. ad finem quod curiæ seculari tradi posset,
ipsum Iohannē degradarūt, legēdo uerba ad hoc ordinata de libro pōtificali, incipi
entia: O Iuda, amouēdo ab eo tanquā ab indigno calicē, & subsequenter solennitati-
bus ad quodlibet exhibitis, exuebant eum casula, stola, tondentes sibi crines, & simi-
liter amouendo ab eo omnia sacerdotalia & clericalia.

Quibus factis, curia secularis receepit eum, & abduxit eum ad locum iustitiæ.

Super quibus omnibus Henricus de Piro petijt approbationem & executionem.
Fuit respōnsum per dominos deputatos oīum nationum prædictos, ac dominum
præsidentem, regemq; Romanorum, placet.

Subsequēter ad petitionē mgri Henrici de Piro, idē dñs Antonius legebat unam
aliā sententiā, condēnādo articulū illū, uidelicet, Quilibet tyrannus &c. prout in sche
dula infrascripti tenoris cōtinetur. Qua lecta, fuit rñsum p deputatos p̄dictos, p̄sidē
tē & regē, placet. Præsentib⁹ ibidē illustribus principibus, Hērico duce Bauariæ, Lu
douico comite Palatineñ. Rheni, Frederico burgrauio Nurēburgeñ. Carolo de Ma
latestis domicello Arimineñ. Ludouico duce Bauariæ, Franciæ & Angliæ, Poloniæ, F
Noruegiæ, Sueciæ, Daciæ, Ludouici Neopolitani, ducis Mediolaneñ. ambasiatorib.
Guntero comite Suartzpurg, Euerardo comite de Vuinspergh, comite de Friburg,
& alijs nobilibus prælatis & Christianis in numero copioso. Subsequenter fuit le-
cta una minuta per dominū Stephanum episcopum Doleñ. contra impeditores ue-
nientium ad concilium, & recedentium ab eodem, cuius tenor sequitur inferius.

Tenores uero dictæ sententiæ diffinitiuæ & alterius tyrannidis ac minutæ de qui
bus supra fit mentio, seriatim sequuntur & sunt tales.

FO. D. XXIII. fa. 1. post lineam 27. legatur in hunc modum:

Die Iouis xi. mensis Iulij prædicti, fuit sessio generalis, in q̄ p̄sidebat reuerendissi-
mus pater dñs Ioan. ep̄us Ostieñ. cardinalis Viuarieñ. tanq̄ antiquior cardin. Præsen
tibus ibidem reuerendissimis patribus, Angelo Laudensi, Iordano de Vrsinis, Ioanne
Ragusineñ. Antonio Aglegieñ. Thoma Tricariceñ. Brāda Placentineñ. Frācisco Ve
netiaq;, Petro Cameraceñ. Anto. de Salancho, Alamāno Pisano presbyteris, Landul-
pho Barēsi, Ludouico de Flisco, Odone de colsina, Lucido de comite, Amadeo Saluti
aq;, Raynaldo de Brāckasiis, & Frācisco Floreñ. diaconis cardin. Et fuit cātatū officiū
missæ de sctō spū p reuerēdū patrē dñm Nicolaū ep̄m Mersburgeñ. Quo cātato, fuit
factū & pactū officiū letaniaq; cū introitu solito, uidelicet, Exaudi nos dñe, collectis
& orationi-

A & orationibus ad hoc requisitis, ac euāgelio, Hoc est præceptum meum, ut diligatis
inuicem &c. & hymno, Veni creator spiritus, collectis, uersiculo & Benedicamus.
Quibus habitis atq; peractis, ascenderunt ambonem, in quo edicta siue proposita &
proponenda solent legi, reuerendi patres domini Andreas electus Poznanensis, An
tonius Concordiensis, Nicolaus Mersburgensis, Vitalis Tholoneñ. Patritius Corta-
geñ. episcopi, tanquam deputati per quatuor nationes ad legendum, approbandum
&c. illa quæ synodus deliberauerit. Idem dominus Andreas electus Poznanieñ, lege-
bat certa capitula, ordinationes & constitutiones seruandas de cætero, huiusmodi
sub tenore.

Ibidem fa. 2. post lineam 8. legantur ista:

Quibus lectis, idem dominus Andreas electus Poznanensis legebat certas minu-
tas super requisitione Petri de Luna fiēda, quorum tenores similiter sunt inferius in-
serti; & quas in continenti ibidem tradidit ad ingrossandum notarijs atq; scribis p-
pter expeditionem celeriorem. Quibus lectis, iuxta morem alias obseruatum super
approbatione illorum quæ ibi decernuntur & statuuntur, reuerendus pater domin⁹
B Antonius episcopus Concordiensis nomine nationis Italicæ respondit, placet. Subse
quenter dominus Vitalis episcopus Tholonensis pro Gallicana natione, Nicolaus
episcopus Mersburgensis pro natione Germaniæ, & Patritius Corragensis pro na-
tione Anglicana respōderunt, placet. Similiter dominus Ioannes episcopus Ostien
sis præsidens, nomine collegij cardinalium respondit, placet.

Deinde magister Henricus de Piro promotor exposuit, qualiter fuissent alias p-
ductæ bullæ pro parte domini Angeli de Corario tunc Gregorij duodecimi in sua
obedientia nominati, uidelicet constitutiones ad renunciandum & resignandum pa-
patui suo, necnon autorizationis concilij præsentis, qbus necessario serenissimus prin
ceps dominus Sigismundus Romanorum & Vngariæ &c. rex, unà cum alijs supra-
dictis procuratoribus per cōcilium deputatis, ad Petrum de Luna iturus, uti haberēt.
Sed quia pericula cuncta euitari debent, quæ euitari possunt, ne ergo propter dicta
rum bullarum captionem, destructionē aut alias malam custodiam, ipsi synodo Con
stantiensi periculum siue damnum generari posset, idcirco dictas bullas transsumi
mandare per protonotarios siue alios notarios concilij per dictum concilium, eiusq;
concilij Constantiensis autoritatem & decretum interponi taliter, q̄ hic & alibi ipsi
transsumpto merito fides plenaria adhiberi possit. Et nihilomin⁹ repetitis in ualuis
C ecclesiæ executa, accusans cōtumaciam oīm illorum quoq; interest, non cōparentiū,
neq; ipsas bullas transsumi mādare uide entiū, interponi ac autoritatē synodi supradi
ctæ curantium, & in eorum contumaciam dictas bullas transsumi per dictam syno-
dum instanter postulauit. Et super hoc responderi per deputatos prædictos nomine
nationum quatuor, ac præsidentem, placet.

Quibus sic propositis, domini deputati, uidelicet Antonius Concordiensis pro na
tione Italica, Vitalis Tholoneñ. pro natione Gallicana, Nicolaus Mersburgensis pro
natione Germanica, & Patritius Cortagensis pro natione Anglicana, & Ioannes epi
scopus Ostiensis cardinalis Viuariensis pro collegio cardinalitū respondertūt, placet.

Subsequenter magister Henricus de Piro promotor, nomine quo supra, petijt p
eandem synodum declarari & decerni instrumenta depositionis papatus, renuncia-
tionis & approbationis factarum per Balthazarem de Cossa in Sellis, & alia instru-
menta ibidem per eum & nomine eius confecta, registranda & inserenda locis con-
gruis, præsentis causæ registro, ita & taliter, q̄ autoritate ipsius synodi ipsis instru-
mentis & alijs actis & habitis in concilio Constantiensi & in sessionibus publicis, pla
naria adhibeatur fides, & cætera alia petijt, prout inferius plenius cōtinetur. Ad quæ
responderunt ipsi domini prælati deputati & præsidens, placet.

Quibus respōsionibus factis & habitis, reuerendus pater dominus Andreas elect⁹

Universidad de Deusto
Biblioteca

Poznanienſis autoritate & mãdato ipſius ſacroſanctæ ſynodi Conſtantienſ. pmũciauit & declarauit quædã capitula ſiue ordinationes in futurũ ſeruãdas, hmõi ſub tenore. D

Item eadem ſancta ſynodus ordinat, iubet & decernit, inſtrumenta in ratificatione ſententiæ depoſitionis p hoc ſacrũ concilĩũ nup latæ cõtra dñm Baltazarẽ de Coſſa, olim papã xxiij. necnon renunciationi p eũ factæ de papatu ſeu iure quod in eo poterat pẽtendere, apud acta ipſius concilĩ in loco ſuo congruo regiſtrari ſeu inſeri.

Item ordinat & decernit, bullas & inſtrumenta olim dñi Gregorĩ papæ xij. in ſua obedientia nuncupati, nuper in ceſſione papatus per eum ſeu eius noĩe facta, in dicto ſacro concilio pducta, in formã publicã tranſſumi, ſeu de ipſis tranſſumpta publica fieri per protonotarios & notarios huius ſacri concilĩ. Quibus tranſſumptis decernit fidem plenariam adhiberi, tanq̃ ipſis originalibus autoritate ipſius concilĩ.

Ibidem linea 33. poſt prouidere, inſerantur hæc:

Subſequenter magiſter Henricus de Piro promotor, noĩe quo ſupra, expoſuit q̃liter ex plurium fidedignorum relatione, etiam hoc fama publica referẽte, quod quidam Carolus de Dueil dominus loci, & Henricus de Turre, cum plurium armatorũ cõitiua, non tanquam nobiles, ſed morę prædonum & turbatorũ, dños Carcoſſonenſ. E & Ebroicenſ. epiſcopos, ac magiſtros Vuilhelmũ de Meda decanũ Siluanecenſ. dñi regis Francorũ conſiliarios, necnon Benedictũ Gentiani in theologia, & Iacobũ de Spais in artibus & medicina magiſtros, per uniuerſitatem Pariſienſem ad concilium deſtinatos, & per ſereniſſimum principem Romanorum regem ad dictum dominum Carolũ regem Francorũ tranſmiſſos, inhumaniter in ducatu Bareñ. inuaſerunt, eosq̃ captiuarunt, ſpoliarunt bonis, rebus, equis &c. & aliquos de eorũ familia interfecerunt, aliquos uero eorũ lœtaliter uulnerarunt. Quapropter petĩt p ipſam ſynodum reformationem ſuper tali infamia, & contra eos procedere & pceedendũ fore, prout iuris ordo & dictamen rationis id requirit atq; poſtulat. & aliàs petĩt, prout in quadam minuta inferius inſerta plenius continetur. Et ſi placet ſynodo, quod deputati reſpondeant, placet.

Qua expoſitione querulosa ut præmittitur facta, dñi deputati quatuor nationum, unus poſt alium, & ſubſequẽter dñs Ioan. epiſcopus Oſtienſ. noĩe collegĩ cardinalĩũ, reſponderunt, placet. & decreuerunt proceſſus contra eoſdẽ & alios impeditores uenientes & euntes ad concilium & de concilio, ut ſequitur in minuta, quã dñs Bertholdus de Vuildungen auditor legebat, prout ſequitur inferius. Sup quibus idẽ magiſter Henricus de Piro promotor noĩe procuratorio, quo ſupra, petĩt ſibi per protonotarios ac notarios concilĩ, aliosq̃ notarios & tabelliones ibidem exiſtentes, unum F uel plura fieri inſtrumentum ſeu inſtrumenta, ad perpetuam rei memoriam. Præſentibus ibidem reuerẽdis patribus dominis Iacobo electo Pennenſi, Ioan. de Thoriarĩs de Bononia auditorib⁹, ambaſiatorib⁹ ducis Burgũdiæ, regis Daciæ, Sueciæ & Noruegiæ, omnibusq̃ dictam ſanctam ſynodum Conſtantienſem repræſentantibus, nobilibusq̃ infinitis in multitudine copioſa.

Tenor uero dictarum literarũ decretarum cõtra ipſos Carolum de Dueil, & Henricũ de Turre, de quo ſupra fit mentio, ſequitur in hunc modum:

Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſ. generale concilĩũ faciens, ac uniuerſalem eccleſiã catholicã repræſentans, in ſpũſancto legitime congregata, uenerabilib⁹ epiſcopis Pariſienſ. Meteñ. Tulleñ. Leoneñ. ac eorum uicarĩs ſalutem in dño ſempiternã. Nuper ſiquidẽ proceſſus noſtros contra quoſcunq̃ moleſtatores, pturbatores & iniuriatores ãrũcunq̃ pſonarũ eccleſiaſticarũ & ſeculariũ, ad Rom. curiã & pſens concilĩũ, necnõ quæcunq̃ alia cõcilia generalia uenientiũ, ſtantiũ in ipſis, aut recedẽtium ab eiſdẽ, in publica dicti ſacri concilĩ ſeſſione fecimus & publicauimus, cuius tenorẽ cauſa breuitatis hic uolumus p inſerto haberi. Cum aũt ex pluriũ fidedignorũ relatione, etiam fama publica referẽte, ad noſtri notitiã peruenerit, quod nobiles uiri Carolus de Dueil, dominus de Ramouille, & Henricus de Turre, cũ pluriũ ar-

A matorũ comitiua, non inſequentes facta nobiliũ, ſed ſuæ ſalutis immemores, tanq̃ iniquitatis filĩ, fideiq̃ catholicæ ac præſentis ſacri concilĩ turbatores, Chriſtianorũ inimici, pdonũ & tyrãnorũ more uenerabiles Carcoſſonenſ. & Ebroicenſ. epiſcopos, ac magiſtros Vuilhelmũ de Meda decanũ Siluanecenſ. ſereniſſimi & Chriſtianiſſ. principis Caroli regis Frãcorũ cõſiliarios p ipſum, necnõ Bñdictũ Gentiani in theologia, & Iacobũ de Spais in artibus & medicina magiſtros, p uniuerſitatẽ Pariſienſ. ad pñs concilĩũ deſtinatos; & qui p idẽ concilĩũ, necnon ſereniſſ. & illuſtriſſ. principẽ Sigiſmundũ Romanorũ &c. regẽ ſemp Auguſtũ, huius ſacri cõcilĩ aduocatũ, protectorẽ & defenſorẽ, ad dñm Francorũ regẽ pro bono uniuerſalis eccleſiæ, dictiq̃ ſacri cõcilĩ ac honore & utilitate ipſius Francorũ regis, mittebant cũ ſua familia & alĩs de hmõi ſacro cõcilio & Romana curia redeũtibus, aliàs ignominioſe ac tyrãnice in terris Romano imperio ſubiectis, uno ex capellanis pempto, & duob⁹ ſcutiferis epi Carcoſſonenſ. pdicti lœtaliter uulneratis, crudeliter & ſacrilege ceperũt, & nõnullis ex dicta familia & alĩs p eoſdem nobiles & pdones equis & bonis deprædatis, p uiã affligictis, & grauiter iniuriatis dimiſſis, præfatos epos, nuncios & alios, nec pontificali digni tati, nec clericali ordini deferendo, ad caſtrũ de Satyn in ducatu Barenſi captiuos inB humaniter duxerunt, eorũ bona inter eos ut pdã diuidendo. Et quod poſtmodũ dict⁹ Carolus pfatos epos & aliquos ex militaribus captiuis pdictis, uoleus ipſos ducere longius & transferre, pœnis affligere acrioribus & tormentis, à dicto caſtro, reliqs captis ibi remanentibus, extraxit tpe nocturno, ipſosq̃ p nemora & ſtagna, flumina pariter & deuia inhũaniter lõge pduxit à caſtro memorato. Quibus ad illuſtriũ principum, uidelicet Barẽſis primo, & deinde Lotharingiæ ducũ notitiã deductis, ipſe uidelicet Bareñ. illos q in dicto caſtro captiui remãſerãt, eodẽ caſtro ui armorũ capto, & Lotharingiæ duces, epos & alios quos ſecũ duxerat Carolus pdictus, armatorũ potentia, eis ad id cõitatibus Metenſi, Tullenſi & Vndunenſi ciuitatibus pbentib. auxiliũ, conſiliũ & fauorẽ, reſtituerunt libertati, & p ſuas terras libere cõduci fecerũt, eis equos, munera & uictualia gratioſe cõcedendo. Nos pfatos duces & cõitates, de tãtis p eos ipſis epis, nuncĩs & alĩs memoratis, ob ſacri concilĩ uniuerſalis eccleſiæ ac regũ pdictorũ fauorem gratijs impenſis, in dño collaudãtes, nolentesq̃ ſicut nec decet, nec expedit, dictos ſacrilegos & quoſcunq̃ alios ſup hmõi horrendis & deteſtandis exceſſibus, & eis pſtantes auxiliũ, conſiliũ uel fauorem, abſq̃ aſaduerſione relinquere incorrectos, circũſpectioni ueſtræ autoritate dei oĩpotẽtis patris & filĩ & ſpũſancti, amen, cõmittimus, & ſub excõicationis pœna, quã qlibet ueſtrũ, q præſentibus noſtris mandatis non paruerit, legĩtima excuſatione ceſſante & monitione pmiſſa, C incurrere uolumus ipſo facto, præcipientes mandamus, ãtenus uos uel duo aut unus ueſtrũ p uos uel aliũ ſeu alios autoritate pſentis cõcilĩ, de oĩbus & ſimul pmiſſis exceſſibus & ea cõtingẽtibus ſimpliciter & de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicĩ, ſolicita & fideli diligẽtia adhibita, tã in ueſtris ciuitatibus & dioceſibus, q̃ locis alĩs, qbus expedire uideritis, uos inſtruatis, & pdictos nobiles, & coẽs alios & ſingulos clericos laicos cuiuſcunq̃ dignitatis ſtatus uel conditionis fuerint, etiãſi regali, põtificali uel alia q̃is pfulgeant dignitate, quos p informationẽ repperitis cõmiſiſſe & cõmitti feciſſe uel mandaſſe pdictos exceſſus, aut in eis cõmittẽdis pſtitiſſe auxiliũ, conſilium uel fauorem, ſeu eos ratos & gratos habuiſſe, uel ipſorum exceſſuum patratores receptaſſe noſtatim, necnon illos de quibus uobis per informationẽ hmõi noſtatim conſtiterit, qui quõlibet culpabiles fuerint in pmiſſis, generaliter iuxta formã ac tenorẽ proceſſuum prædictorum, quos pro expreſſis hic uolumus haberi, tã diu excommunicatos & anathematizatos diebus dñicis & feſtiuis, pulſatis cãpanis & candelis accẽſis & ad terrã proiectis, in eiſdem eccleſiis atq; locis, cũ maior in eis cleri & populi fuerit multitudo, publice nuncietis, & faciatis ab alĩs publice nunciari, & ab oĩbus arctius euitari, dictiq̃ interdictũ in eccleſiis & alĩs ubilibet iuxta tenorẽ pceſſuũ pdictorũ obſeruari, donec nobis pfatoq̃ ſereniſſimo principi Romanorũ regi, & præ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dictis episcopis & nuncijs, ac alijs de sic eis commissis iniurijs ac damnis, & interesse satisfecerint, & allata seu deprædata ab ipsis restituerint, aut super hoc cum eis cõcordauerint, & alias meruerint ab huiusmodi excommunicationis & anathematis sententijs, absolutionis beneficium obtinere, dictumq; interdictum debuerit merito relaxari. Ita tamen, quod id quod fuerit per unum ex uobis inceptum, per alium seu alios ualeat mediari & finiri. Quod si forte præfati nobiles & prædones de iniurijs, damnis & interesse prædictis eisdem episcopis, nuncijs & alijs aut alicui eorundem satisfacere, & ablata eis restituere seu super hoc cum ipsis concordare per mensem post monitionem eis in locis insignibus per edicta publica super hoc factam, distulerint, eos ad satisfaciendum de iniurijs, damnis & interesse huiusmodi, & eadem ablata restituendi, seu super ipsis concordandi, ut præfertur, auctoritate prædicta præuia ratione compellatis, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis. Et nihilominus ad prædictorum nostrorum processuum executionem contra quoscunq; ipsorũ transgressores & contemptores, procedatis in omnibus & per omnia iuxta ipsorum seriẽ & tenorem, contradictores per censuram ecclesiasticam, & alia iuris remedia auctoritate p̃dicta compescendo, non obstantibus felicis recordationis Bonifacij papæ viij. constitutionibus, in q̃bus cauetur, ne aliqs extra suã ciuitatem & diœcesim, nisi in certis exceptis casibus, ultra unam dietam à fine suæ diœcesis ad iudiciũ euocetur. Sed q; iudices à sede deputati prædicta, extra ciuitatem & diœcesis, in quibus deputati fuerint, contra quoscunq; procedere seu alij uel alijs uices suas committere, aut aliquẽ ultra unam dietam à fine diœcesis eorundem trahere non præsument, & de duabus dietis in concilio generali, q̃ alijs quibuscunq; constitutionibus à Romanis pontificibus, tam de iudicibus delegatis, q̃ de personis ultra certum numerum ad iudiciũ non uocandis, & alijs editis, quæ nostræ possent in hac parte iurisdictioni atque potestati, eiusq; libero exercitio quomodolibet obuiare, necnon omnibus his quæ in dictis nostris processibus uolumus non obstare. Datum &c.

FO.D.XXIIII.fa.1.post lineam 6. legatur ad hunc modum:

Die lunæ xv. mensis Iulij supradicti, fuit sessio generalis in ecclesia cathedrali Cõstantien. mane hora consueta p̃ recessu ac felici transitu serenissimi principis domini Sigismundi Romanorum & Vngariæ &c. regis, ac concessionis fiendæ reuerẽdissimo patri domino Angelo Corario cardinali Constantinopolitano, olim Gregorio papæ xij. in sua obediẽtia nominato, nuperrime papatui suo renũciati, p̃sente ibidẽ præfato domino Sigismundo Romanorum rege in habitu quotidiano, necnon præsentibus reuerendissimis patribus dominis Ioanne Ostiensi, Angelo Prænestino, Iordano Albanen. episcopis, Ioanne sancti Sixti Ragusinen. Antonio Aquilegien, Alamanno Pisano, Thoma Tricaricen. Branda Placen. Antonio de Salãcho presbyteris, Amadeo Salutiarum, Raynaldo de Brãckasiis, Ludouico de Flisco, Landulpho Barensi, Odone de Columna, Lucido de Comite, & Francisco Florentinensi diaconis cardinalib⁹. Quibus sic existẽtibus, ut præfert, ibidem fuit celebratũ officium missæ per reuerendum patrem dominum Vlricum episcopum Verden. de sancto spiritu, & sermone ad clerũ facto per reuerendum patrem dñm Nicolaum Cereten. episcopum, cuius sermonis thema fuit, Corpus nostræ humilitatis. Officio uero missæ solenniter peracto, fuit inceptum officium letaniarum cum introtu, Exaudi nos domine, more solito cum collectis, orationibus & euãgelio, Designauit dominus & alios lxxij. ac hymno, Veni creator spiritus. His peractis, reuerẽdissimus pater dominus Ioannes episcopus Ostiensis cardinalis Viuarien. prædictus præsidẽs, accessit ad altare, serenissimo domino rege Romanorum transeunte ad locum præsidentiæ, ubi parabatur sedes ipsi dño regi, cum dominis Iordano Albanẽsi & Angelo Prænestino episcopis cardinalibus, ipsi domino regi assistentibus in officij solennitate. Quibus hincinde in locis prælibatis existentibus, fuit secundario inceptum officium letaniarum per cantores

A tores synodi. Quibus letanijs dictis, rege in loco suo genibus flexis stante, præliba-
tus reuerendissimus pater dominus Ioannes episcopus Ostiensis & præsidẽs legebat, Vt ecclesiã tuã & imperatorẽ electum hic præsentẽ, ecclesiæ aduocatũ & defensorẽ, ad perfectiorẽ reintegrationem unitatis ecclesiæ præfatæ iter arripientem, dirigere, protegere & conseruare digneris. Chorus respondebat: Te rogamus, audi nos. Subsequẽter legit: Vt ecclesiam tuam & eundem imperatorem ab omnibus inimicis uisibilibus & inuisibilibus præseruare & defensare digneris. Te rogamus &c. Tertio legebat: Vt eundẽ regẽ imperatorẽ ad nos incolumem reducere digneris. Chorus: Te rogamus &c. Tunc officium letaniarum ulterius more solito fuit completum p cantores siue chorum. Quo finito, idem dominus reuoluit se ad imperatorem, legendo preces, uersiculum: Saluum fac seruum tuum domine, &c. Deus meus sperantem in te. Subsequenter: Nihil proficiat inimicus in eo, &c. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. Esto domine ei turris fortitudinis, &c. A facie inimici. Domine exaudi orationem meã. Et clamor meus ad te ueniat. Dominus uobiscum, & cum spiritu tuo. Vltimo legebat collectam ad ponendum pacem in ecclesia dei. His itaq; peractis, rex Romanorum præfatus recessit de illa sede, & reuersus fuit ad sedem suam solitã, unà cũ dictis dominis cardinalibus sibi in officio assistentibus. Tunc ascenderunt ambonem, in quo edicta & ordinationes sanctæ synodi Constantiensis solent legi & publicari, reuerendi patres domini Antonius Concordien. Vitalis Tholonen. Nicolaus Mersburgensis, & Patritius Cortagẽsis episcopi nomine quatuor nationum, superueniente & ascendente postremo domino Ioanne patriarcha Antiocheno. Quibus ibidem existentibus, dominus Antonius de mandato & autoritate ipsius sanctæ synodi legebat schedulam papyream concessionũ, legationũ, saluiducatus & aliorum indultorum reuerendissimo patri domino Angelo Corario cardinali Constantinopolitano, per concilium & synodum concessorum & donatorum, in hunc modum:

B

Sacrosancta generalis &c.

FO.D.XXV.fa.1.post lineam 44. addantur hæc:

Quarum quidem ordinationum, concessionum, prouisionum & indulgentiarum schedula, ut præmittitur, lecta: responsum fuit ad contenta in eadem, primo per dominum Antonium Concordiensem pro Italica, Vitalem Tholonensem pro Gallicana, Nicolaum Mersburgensem pro Germanica, & Patritium Cortagensem episcopos pro Anglicana nationibus prædictos, & Ioannem episcopum Ostiensem cardinalem Viuariensem pro collegio cardinalium, placet.

C

Quibus ut præmittitur factis, Ioannes patriarcha Antiochenus eodem loco existens, de similibus uoluntate & mandato legebat unam schedulam certarum inhibitionis, censuræ & excommunicationis sententias, ac priuationes in se continentes, contra omnes & singulos dantes & dari facientes impedimentum dominis prælatis, ambasiatoribus, nuncijs, procuratoribus & alijs ad concilium uenientibus, & de concilio recedẽtibus licentiatis. Necnon dicti impedimenti regiæ maiestati & secũ uenientibus siue itinerantibus, in eundo & redeundo Niciam & de Nicia, siue alijs locis per quos transiuerit, & in quos interim fuerit conuentum de mutua uisione habenda, prout inferius sequitur.

Item idem patriarcha nomine & autoritate quibus supra, pro uniõe & felici ipsius regis transitu & suorum, die dominica esse processionem generalem per prælatos sanctæ synodi Constantien. & de cætero domino rege existente foras in itinere, omnibus diebus dominicis esse debere processionem generalẽ. Et fuit respõsum per dños deputatos prædictos ac cardinalem Viuarien. placet. Sup q̃bus uenerabilis uir magister Henricus de Piro p̃motor, petijt sibi fieri unũ uel plura, ac tot quot sufficiant,

per

Universidad de Deusto
Biblioteca

per protonotarios ſedis apoſtolicæ &notarios nationum &concilij Conſtantien. & D
alios ſingulos notarios ibidem præſentes, publicū ſeu publica fieri inſtrumētū &
inſtrumenta. Præſentibus ibidem illuſtribus principibus dominis Ludonico comite
palatino Rheni, Frederico burgrauio Nuremburgen. Carolo de Malateſtis domicel
lo Arimini & pro ſancta Romana eccleſia in prouincia Romandiolæ rectore gene-
rali; Guntero comite de Suartzburgh, magiſtro curiæ Romanorū regis, Bertholdo
de Vrſinis, comite Suauen. Ioanne de Poleſthoue, et Zauiſchio dicto Nigro, ambaſia
toribus regis Poloniæ, aliſq; regū, principum & baronum, ciuitatum, uniuerſitatū
ſtudiorum ambaſiatoribus, & cæteris Chriſtianis in multitudine copioſa.

Tenor uero dictæ ſchedulæ per præfatum patriarcham Antiochenum lectæ,
de qua ſupra fit mentio, ſequitur & eſt talis.

Ibidem fa. 1. poſt lineam 15, legito ſic:

cum introitu, Gaudeamus oēs in domino, prout in feſto aſſumptionis beatæ Ma-
riæ uirginis, cum letanijs, orationibus, Veni creator ſpiritus, euangelio &c. Præſenti
bus ibidem reuerendiſſimis patribus dominis Ioāne epiſcopo Oſtienſi cardinali Vi-
uarien. præſidente, Iordano de Vrſinis Albanen. Angelo Laudenſi Prænestino epiſco
pis, Franciſco Venetiarum, Ioanne ſancti Sixti, Antonio Aquilegienſi, Branda Pla-
centinen. Alamāno Piſano, Thoma Tricaricēſi, Guilielmo ſancti Marci presbyteris, E
Rainaldo de Brancaſiis, Amadeo Salutiatum, Landulpho Barenſi, Lucido de comi
te, Ludouico de Fliſco, & Frāciſco Florētinenſi diaconis cardinalibus. Quibus miſſæ
& letaniarum officijs ſolenniter peractis, aſcenderūt ambonem, in quo ſententiæ, edi
cta, ſtatuta & ordinationes ſynodi Conſtātienſis publicari & legi ſolent, reuerendi pa
tres domini Antonius epiſcopus Concordien. Andreas electus Poznanien. Nicolaus
epiſcopus Mersburgenſis, Vitalis epiſcopus Tholonen. & Thomas abbas ſanctæ Ma
riæ extra muros Eboraci ordinis ſancti Benedicti. Idem Antonius epiſcopus Concor
dienſis de mandato ipſius ſanctæ ſynodi legebat quædam capitula, ſtatuta ſiue conſti
tutiones obſeruandas ad perpetuam rei memoriam, huiuſmodi ſub tenore.

FO.D.XXVI, fa. 1, inter lineam 37. & 38. inſerantur hæc:

Ego Antonius epiſcopus Concordien. die ſabbati xvij. præſentis menſis Auguſti,
M.cccc.xv. ſupraſcriptam ſcripturam, prout iacet, de mandato oīm quatuor nationū
totius generalis ſynodi Conſtantien. legi, recitaui & alta uoce publicaui in ſeſſione
publica totius ipſius generalis ſynodi Conſtantienſis in maiori eccleſia Conſtātienſi
congregatæ. In cuius fidem hic manu mea ſubſcripſi.

Qua quidem ſchedula lecta, idem dominus Antonius epiſcopus Concordien. le-
gebat unam aliam ſchedulam deputationis ambaſiatorum, ad Italiam nomine ſyno- F
di prædictæ mittendorum, huiuſmodi ſub tenore.

Ibidem poſt lineam 46. addantur iſta:

Ego Antonius epiſcopus Concordienſis de mādato iij. nationum generalis ſyn-
odi Conſtantienſis præſentem ſchedulam legi & publicaui die xvij. menſis Auguſti,
anno M.cccc.xv. in ſeſſione publica eiuſdem generalis ſynodi.

FO.D.XXIX, fa. 1, poſt lineam, 16. addantur iſta:

Item præfata ſancta ſynodus uult, ordinat atq; decernit, quod in dictis aliꝭ hære-
ſum cauſis, ex iudicibus aliās per cōcilium prædictum deputatis, decem eorum, aliꝭ
abſentibus, poſſint & ualeant in ipſis procedere, & terminos in prædictis cauſis ſerua
re, ut eo facilius, cōmodoſius & celerius cauſæ huiuſmodi terminentur, in contrari-
um facientibus non obſtantibus quibuſcunq;

Atq; hæc ſunt q̄ uelut auctariū hic uiſum eſt apponere. Ea uero ſi cui grata fuerint, ſicuti debent, gratias habeat
primū iis q archetypon hoc unde iſthæc in uſum publicū ſumpſimus, fieri curarunt: deinde & illis, qui ipſum il
lud nobis tantiſp mutuarunt, dum iſta magnis laboribus hinc inde excerperemus, aliud interim nihil quærēres,
niſi ut reip. proderſemus. Qui noſter conatus ſi forſitā aliter ceſſerit, ut uaria ſunt hoīm iudicia, ſi nō honori, cer
te nec oneri nobis ſit: qppe quantū tantillo tēpore & ex archetypo tam lecto difficili præſtari potuerit, pſtanti
bus: longe alia, ſi plus otij & caſtigatius exemplar obtigiſſent, præſtiturus.

BASI

BASILEENSE CONCILIVM SVB EVGENIO QVARTO.

FO.DC.IX.

MODVS OBSERVANDVS IN PVblica ſeſſione conciliorum generalium, practicatus & obſeruatus in concilio generali Conſtantienſi.

B PRIMO in loco ubi tenetur ſeſſio, celebrabi
tur miſſa ſolennis de ſpiritu ſancto quocunque
tempore per cardinales uel alium prælatum ad
hoc deputatum. Qua miſſa durāte, omnes præ
lati ſuis habitibus cōſuetis ſunt induti, & ſedent
in loco dictæ ſeſſionis ſecundū ſuas dignitates
& prærogatiuas. Prædicta autē miſſa finita, oēs
prælati in eadem ſeſſione exiſtentes, induunt ſe
pluuialibus, & habēt mitras albas, ſolo præſidē
te uel celebrante in concilio excepto, qui habet
mitram aur' phrygiatam & gemmatam ac nota al. auriferatā al. auriferā.
biliter ornatam. Qui quidem prælidēs uel cele
brās, aſſociatis diacono & ſubdiacono, ac aliꝭ
multis in habitibus eccleſiaſticis, ſedet in cathedra in medio chori, habēs dorſum ad
altare, & uultum ad alios prælatos. Prælatis igitur ſic indutis & ornatis, cātores can
tāt antiphonam: Exaudi nos domine, quoniam benigna eſt miſericordia tua, ſecun
dum multitudinem miſerationum tuarum reſpice nos dñe. Verſus: Saluum me fac
domine, quoniam intrauerunt aquæ uſque ad animam meam. Gloria patri & filio
& ſpiritui ſancto. Qua antiphona cantata, diaconus clamat alta uoce: Orate. Quo di
cto, omnes prelati flectunt genua, & per aliquod interuallū orant ſub ſilentio ſecun
dum deuotiones ſuas. Et poſtquam in illa oratione per aliquod competens interual
lū ſteterunt, idē diaconus iterū clamat alta uoce: Erigite uos. & tunc omnibus præla
tis ſurgentibus, & ſtantibus erectis, ipſe præſidens uel celebrans etiam erectus, etiā
hanc dicit orationem alta uoce: Oremus. Oratio.

Adſumus domine ſancte ſpiritus, adſumus, peccati quidem *immanitate de- al. immenſi-
tenti, ſed in nomine tuo ſpecialiter aggregati. Veni ad nos, & eſto nobiſcum, tate.
& dignare illabi cordibus noſtris, & doce nos quid agamus, quo gradiamur, & oſtē
C de quid efficere debeamus, ut te auxiliante, tibi in omnibus complacere ualeamus.
Eſto ſalus, ſuggeſtor & effector iudiciorum noſtrorum, qui ſolus cum deo patre &
eius filio nomen poſſides glorioſum. Non nos patiaris perturbatores eſſe iuſtitiæ,
qui ſummam diligis æquitatem: non in ſiniſtram nos ignorantia trahat, nō fauor in
flectat, non acceptio muneris uel perſonæ corrumpat: ſed iunge nos efficaciter ſoli
us tuæ gratiæ dono, ut ſimus in te unū, & in nullo deuiemus a uero, quatenus in no
mine tuo collecti, ſic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis iuſtitiā, ut hic
a te non diſſentiat ſentētia noſtra, & in futuro, p bene geſtis cōſequamur p̄mia ſem
piterna. Amen. Prædicta uero oratione finita, cantores concilij incipiunt anti
phonam, Exaudi nos domine, quoniam benigna eſt miſericordia tua, ſecundū mul
titudinem miſerationum tuarum &c ut ſupra. Qua antiphona cantata, omnes (ut
præmiſſum eſt) flexis genibus orāt. Et facto paruo interuallo, diaconus iterum dicit
alta uoce: Erigite uos. Tunc omnibus erectis, præſidens uel celebrans dicit iterum
hanc orationem: Oremus. Oratio.

Mentibus noſtris quæſumus domine, ſpiritum ſanctum benignus infunde, quate
nus in nomine tuo collecti, ſic in cunctis teneamus cum moderamine pietatis iuſti
tiam, ut hic a te in nullo diſſentiat uoluntas noſtra, ſed ſemper rationabilia meditan
tes, quæ tibi ſunt placita, exequamur in factis. Per dominum &c. Quibus ſic peta

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctis, omnes flectant genua, & diaconus & subdiaconus uel alij duo ad hoc deputati ante altare ſtantes, incipiunt Letaniã, cantoribus & alijs reſpondentibus. Et quando uenitur ad illum locum, Vt dominum apoſtolicum, præſidens uel celebrans, qui cum alijs ſtabat flexis genibus, ſurgit: & uertens ſe ad congregationem, & dando benedictionem, cãtando ter dicit, Vt hanc ſanctam ſynodum & omnes gradus eccleſiaſticos benedicere, regere, & conſeruare digneris, cãtoribus reſpondẽtibus qualibet uice predicta, Te rogamus audi nos. Completa uero letania, præſidens uel celebrans dicit: Oremus. Quo dicto, diaconus dicit: Flectamus genua, & ſubdiaconus dicit, Leuate. Deinde celebrans dicit hãc orationem: Da quæſumus eccleſiæ tuæ miſericors deus, ut ſpũſancto congregata, hoſtili nullatenus incurſione turbetur. Per dñm &c. His uero completis, diaconus habens librũ ſupra pulpitũ inter altare & celebrãtẽ diſpoſitũ, accẽſis duobus cereis circa ipſum pulpitũ, incipit euãgelium, Vos eſtis ſal terræ, uel quod ad legendum ſibi eſt ordinatũ. Quo euangelio perlecto, celebrans primo facit collationem, exhortando omnes & ſingulos ad ſolicitam meditationem & curam dei & ſuper omnibus cauſis, propter quas ſacroſancta ſynodus eſt congregata. Deinde flexis genibus, incipit alta uoce hymnum, Veni creator ſpiritus, quem hymnum cantant alternatim exiſtentes in ſeſſione cũ cantoribus. Quo hymno ſolẽniter & deuote decantato, duo clerici induti ſuperpellicijs & aſtantes præſidenti, dicunt uerſiculum: Emitte ſpiritum tuum, & creabuntur. Et cantores reſpondent: Et renouabis faciem terræ. Poſtea celebrans dicit hanc orationem: Oremus. Deus qui corda fidelium ſancti ſpiritus illuſtratione docuiſti, da nobis in eodem ſpiritu recta ſapere, & de eius ſemper conſolatione gaudere. Per dominum noſtrum Ieſum Chriſtum filium tuum, qui tecum uiuit & regnat in unitate ſpiritus ſancti deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen. Poſtmodũ duo prædicti clerici uel diaconus uel ſubdiaconus dicunt: Benedicamus domino. Et aſtãtes reſpondent: Deo gratias. His autem omnibus completis, idem præſidens uel celebrans & omnes alij prælati ſedent, & ponunt mitras in capitibus ſuis. Et tunc unus prælatorum ad hoc deputatus, legit decreta in illa ſeſſione expedienda. Et in eodem ambone cum dicto prælato legente ipſa decreta, erãt præſidentes nationum tempore concilij Conſtantienſis, & reſpondebat quilibet præſidẽs placet, pro natione ſua. Præſidens uero genetalis in dicta ſeſſione reſpondebat etiam placet, etiam pro ſacro concilio & collegio generali. Decretis uero perlectis, & reſponſo placet, & dicto, Te deum laudamus, cum oratione de ſpirituſancto, omnes depoſitis pluuialibus & mitris, reſumunt habitus ſuos conſuetos, & recedunt.

Nos igitur præ inſerta geſta ac decreta, ne cuiuſuis impugnationis iaculis ſubiaceãt tẽpore procedente, autoritate uniuerſalis eccleſiæ uolumus, ſtatuimus, ac decernimus, & mandamus, quatenus præfatis decretis & geſtis ſuperius inſertis, in iudicijs & extra, ubicunque producta exhibitaq; fuerint uel oſtenſa, in omnibus & per omnia ſtetur, ac fides plenaria adhibeatur perinde, ac ſi bulla eiuſdem Conſtantienſis ſynodi bullata forent, nec ad illorum probationem aliud adminiculũ quomodolibet requiratur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ uoluntatis, ſtatuti, decreti & mandati infringere, uel ei auſu temerario contraire. Si quis autẽ hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis dei & uniuerſalis eccleſiæ ſe nouerit incurſurum. Datum Baſileę pridie nonas Februarij, anno a natiuitate domini M CCCC.XLII.

Subſcripta geſta & decreta ſacri concilij Conſtantienſis concordatis cum uolumine & tenore ſub bulla ſacri concilij Baſileenſis plumbea bullatis, et manibus propriis dictorum dominorum deputatorum ſubſcriptis, facta collatione per me Michaelem Galteri notarium ipſius ſacri cõcilij Baſileẽſis, redacta in nonagintaocto chartis ſeu folijs, præſenti in numero huiuſmodi computato.

Ego Ioannes Huober ex Nederdorff, quam alias uillam baſſam uocant, Bixnẽſis dioceſis, artium liberaliũ magiſter & ſacræ theologiæ baccalaureus, ſeſſiones & decreta ſacroſancti magni & generalis concilij Cõſtantienſis præſcripta, ab exemplari

A ri authentico collationato, & bulla plumbea pendente in chordula ſerici roborato, in uno miſſionis ſpirituſſancti in ſpecie columbæ, in altero uero lateribus horũ uerborum, Sacroſancta generalis ſynodus Baſileenſis, ſculpturas ſupra in principio depictas cõtinente, & præfata chordula ſericea per omnes chartas inferioris marginis tranſeunte, manu propria deſcripſi atque conſummaui, decimo Kalendas Iulij, anno a natiuitate domini M CCCC XC.

AD LECTOREM.

BAſileæ ciuitatis uererum ſcriptorum nemo meminit, niſi ſub priſca appellatione, qua uocata eſt Auguſta Rauricum. Ptolemæus enim Geographiæ ſuæ libro 2. cap. 9. titulo, Belgicæ ſitus, ita dicit: Rauricum ſcilicet populorum, Auguſta Rauricum, Argentuaria &c. Et Plinius lib. 4. cap. 12. titulo, Inſulæ inter eas terras inter ꝗs Creta &c. ait: Inde oſtia Iſtri. Ortus huic in Germaniæ iugis montis Arnobæ ex aduerſo Raurici Galliæ oppidi, multis ultra alpes milibus. Et idem capite 17. titu. Gallia, inquiens: Mediomatrici, Sequani, Raurici, Heluetij, Colonia equeſtris, & Rauriaca. Strabo quoque libro 7. Supra iacens regio uniuerſa inter Boryſthenem & Iſtrum, prima eſt Gerarum ſolitudo, poſtea Tyrrhegetæ. poſt quos Sarmatæ cognomento Iazyges, & qui Baſilei dicuntur, & Vrgi, è quibus pars maxima Nomadibus, id eſt, paſtoribus conſtat. pauci agrorum colendorũ ſtudio tenentur. Hos utrauꝙ Iſtri ripam incolere ſæpe tradit. Sed & Antoninus in itinerario, titul. Gemina æquinoctio & alia noua in medio Vindobona &c. Comagenis, Cerio &c. Vindoniſſa, Rauricis, Artalbinno &c. Heluetio. Item iter à Mediolano per alpes Apenninas Moguntiacum &c. Nouaria &c. Auenticulum Heluetiorum &c. Auguſta Rauricum, Cambete &c. Heluetum.

B

INCHOATIO CONCILII BASILEENSIS.

DIE Iouis decimanona Iulij de anno domini M. CCCC. XXXI applicuerunt Baſileæ domini, ſcilicet Ioannes Polmar capellanus ſummi põtificis & auditor ſacri palatij, & magiſter Ioannes de Raguſio doctor in theologia Pariſiẽſis, procurator generalis ordinis Prædicatorum, delegati ad præſidendum concilio a domino Iuliano cardinali ſancti Angeli legato apoſtolico, literas ſaluorum cõductuum domini imperatoris deſcriptas habentes. Remanſitq; dominus Dionyſius expectans ambaſiatã præfati domini imperatoris. Qui quidem præſidentes, uigeſimatertia Iulij conuocatis omnibus eccleſiaſticis perſonis tam extraneis qu im intraneis, in capitulo maioris eccleſiæ Baſileenſis inchoauerũt concilium, legitima poteſtate eidem cardinali a felicis recordatiõis domino Martino & domino Eugenio præſenti. & deinde eorũ ſubſcriptione facta a prædicto legato, quorum prædictus fecit collationem ſolennem ſuper themate, Venit angelus teſtamenti quem uos uultis, Malachiæ tertio. In quo oſtẽdit poteſtatem domini legati, & eorum legationem & omnimodam uoluntatem ad concilij, quod tunc inchoauerunt & ſtabilierunt, prout etiã reſcripſerunt ambaſiatores uniuerſitatis Pa
C riſienſis, & decreuerunt miſſam ſolennem ſextis feriis poſt petitionẽ celebrari.

DECRETA ET ACTA
CONCILII BASILEENSIS, DESVMPTA EX AVTHENTICIS EXEMPLARIBVS PLVMBO EIVSDEM SACROSANCTI CONCILII FIRMATIS.

SESSIO PRIMA.

IN NOMINE ſanctæ & individuæ trinitatis feliciter, Amen. Censetur utique dignum & congruum, prout id ſingulariter expoſcit nimium labilis hominum memoria, ut ea quæ per ſacrorum generaliũ conciliorum ſanctiones ad dei laudem & cõmunem reipublicæ utilitatem fore noſcuntur inſtituta, illa debite ſcripturæ commẽdentur, ut per hanc iugis eorum etiam ad poſteros tranſeat recordatio. Hinc eſt igitur, ꝙ in ſubſcriptis continẽtur & ſunt de uerbo ad uerbum inſerta

Universidad de Deusto
Biblioteca

serta decreta, constitutiones, acta & ordinationes, cæteraq; gesta in hoc sacro gene D
rali Basileensi concilio, præsidente in eodem autoritate apostolica reuerendissimo
in Christo patre domino Iuliano miseratione diuina sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ
sancti Angeli diacono cardinali, apostolicæ sedis legato, collecta, uisa, ordinata per
nos protonotarios, notarios & scribas infrascriptos, ad id per dictum dominū præsi
dentem, sacro eodem approbante concilio, deputatos, sub annis, indictionibus, di
ebus, horis, mensibus & pontificatu inferius annotatis pariter & descriptis.

Anno siquidem a natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimopri
mo, indictione nona, die autem Veneris septima mensis Decembris, pontificatus
sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Eugenij diuina prouidentia
papæ quarti anno primo, præfato reuerendissimo patre domino cardinali præsiden
te & legato, iam per menses aliquot in ciuitate Basileen nationis Germanicæ pro
uinciæ Bisuntinæ, prædicti generalis concilij adiuuante domino congregatione &
celebratione inibi iuxta mandatum apostolicum aliàs sibi super hoc directū, & infra
plenius definitum legitime faciendū, personaliter existente. Conuocatis itaque iam
per eum dicta autoritate huius rei causa ad dictam ciuitatem Basileen. de diuersis mū
di partibus, pluribus dominis, prælatis, necnon personis alijs & uiris ecclesiasticis, E
quæ de iure uel consuetudine ad concilium generale uenire tenentur, ac etiam quā
pluribus alijs ad dictum concilium conuocatis, eisq; una cum dicto domino præsi
dente legato in certa aula domus ecclesiæ sancti Leonardi Basileen. in qua soliti sunt
pro concilijs tenendis in unum conuenire, ad hæc specialiter congregatis, unanimi
inter eos inito consensu extitit ordinatum & decretum, primam dicti generalis con
cilij Basileen. sessionem tenendam fore autore domino atque celebrandā die Vene
ris ex tunc proxime secutura, quartadecima dicti mēsis Decembris in ecclesia cathe
drali Basileen. prout in schedula cuius tenor inferius primo loco describitur, plenius
continetur, quam schedulam in multis duplicatam & trāssumptam, iussit idem do
minus præsidens ob dictæ primæ sessionis publicationem faciendā, in pluribus di
ctæ ciuitatis ecclesiarū ualuis affigi pariter & apponi, cuius tenor sequitur, & est talis:

Ad laudem omnipotentis dei, exaltationemq; fidei catholicæ, necnon tranquilli
tatem & pacem totius Christianitatis, reformationem quoque uniuersalis ecclesiæ,
& populi Christiani, ex parte reuerendissimi in Christo patris & domini, dñi Iuliani
miseratiōe diuina sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ sancti Angeli diaconi cardinalis,
in præsenti sacro generali concilio Basileensi autoritate apostolica presidentis speci
aliter deputati, approbatione dicti sacri generalis concilij intimatur per præsentes
omnibus & singulis in hoc ipso generali icōcilio Basileen. interessentibus, & inter
esse debentibus, q autore deo die ueneris proxima post instans festum sanctæ Lucię
quæ erit quartadecima mensis huius Decēbris, prima eiusdem sacri generalis conci F
lij sessio celebrabitur in ecclesia cathedrali ciuitatis huius Basileen. hora nona eiusdē
diei a media nocte in antea computando. Ideoq; præcipitur & mandatur omnibus
& singulis in prædicta ciuitate Basileensi ad causam dicti sacri concilij iam existen
tibus, cæterisq; ad quorum notitiam præsentes deuenerint, in dicto concilio in
teresse debentibus, qui tunc commode personaliter interesse poterunt in eodem,
quatenus dictis die & hora in ecclesia prædicta personaliter & debite compareāt sub
pœnis iuris, nisi legitimo præpediti fuerit impedimēto. Datum Basileæ die septimo
simo primo, pontificatus sanctissimi dñi nostri papæ Eugenij quarti anno primo,
sub sigillo consueto dicti domini præsidentis in testimonium præmissorum.

Dicta die ueneris quartadecima prædicti mensis Decembris, anno, indictione,
hora & pontificatu quibus proxime supra, sacrosancta generali synodo Basileensi
prædicta, dicto domino Cardinali legato autoritate qua supra præsidente, legitime
ubi supra congregata, celebrataq; ibidem solenni missa de spiritusancto per reueren
dum in Christo patrē dñm Philibertum dei & apostolicæ sedis gratia episcopū Con
stantiensem prouinciæ Rothomagensis, insuper cantatis & perlectis letanijs, anti
phonis, alijsq; deuotis orationibus in talibus ordinatis, deoq; supplicīter & deuote
exhibitis

A exhibitis, idem dominus cardinalis præsidens, in pontificalibus sedens super cathe
dram ad hoc sibi præparatā, alijsq; singulis p̄latis tūc ad præmissa astantibus in pon
tificali habitu, simul cum mitris planis capitibus eorum impositis existētibus, gratū
sermonem ad synodum prædictam sacrosanctam habuit, sumens pro themate suo
Mundamini, qui fertis uasa domini Esaiæ quinquagesimo secūdo, in quo plerunq; Esaiæ 52.
salubri exhortatione ac secundum quod tali conueniebat eximiæ congregationi, &
in primordio talis actus decuit, omnes de puritate, munditia & uitæ integritate so
lerter in charitate non ficta admonuit, præcipueq; exhortatus est, ut in celebratione
deo grata præsentis sacri concilij, ecclesiæ uniuersali tam necessario & utili, ut uere
decet uiros ecclesiasticos, constanti & bono animo iugiter adessent, uigilarentq;, ac
diligentius intenderent ad profectum & utilitatē reipublicæ Christianæ religionis
feliciter peragendum. Quo quidem sermone per eū finito, tandem memoratus do
minus Philibertus episcopus Constantiensis eminentem thalamum ascendit, ibiq;
de mādato dictæ sacræ synodi perlegit alta & intelligibili uoce, ut ab omnibus astan
tibus audiretur, hæcq; infra de uerbo ad uerbū inserūtur, astantibus ibidē nonnullis
uenerabilibus & egregijs uiris, dominis ambasiatoribus serenissimi & illustrissimi
principum dominorum regis Romanorū semper Augusti, & Amedei ducis Sabau
diæ, necnon uiris illustribus dominis alijs quamplurimis.

B DECRETA ET CAETERA LECTA IN PRI
ma sessione sacri generalis concilij Basileen.

A Domnipotentis dei gloriam, fidei catholicæ exaltationem, Christianæq; Epheſi. 2.
religionis profectū, faciens fundamētum in summo angulari lapide Chri
sto Iesu, in quo omnis ędificatio cōstructa crescit in templum sanctum in
domino, sacrosancta synodus Basileensis uniuersalem ecclesiam repræsen
tans, in spiritusancto legitime congregata, præsidente reuerēdissimo in Christo pa
tre domino Iuliano sanctæ Romanæ ecclesiæ sancti Angeli diacono cardinali, apo
stolicæ sedis legato, attendens q̄ sacra generalis synodus Constantien. in spiritusan
cto celebrata, salubre existimās & multimode fructuosum, in sancta dei ecclesia ge
neralia concilia frequentari, hoc suo decreto constituit huiusmodi sub tenore.

In Constanti
ensi concilij
sessione 39.

Decretum Constantiense de celebratione conciliorum.

Frequēs generalium conciliorum celebratio, agri dominici præcipua cultura est, quæ uepres, spinas & tribulos hæresium, errorum & schismatum extirpat, excessus corrigit, deformata reformat, & uineam domini ad frugem uberrimæ fertilitatis ad ducit: illorum uero neglectus, præmissa disseminat, atque fouet, hæc præteritorum temporum recordatio, & præsentium consideratio, ante oculos nostros ponunt.

C Quapropter hoc edicto perpetuo sancimus, decernimus atque ordinamus, ut amo
do concilia generalia celebrentur, ita q̄ primum a fine huius concilij in quinquen
nium immediate sequens, secundum uero a fine illius immediate sequentis cōcilij
in septenniū, & deinceps de decennio in decennium perpetuo celebrentur, in locis
quæ summus pontifex per mensem ante finem cuiuslibet concilij, approbante uel
consentiente concilio, uel in eius defectum ipsum concilium deputare & assignare
teneatur, ut sic per quandam continuationem semper aut concilium uigeat, aut per
termini pendentiam expectetur, quem terminū liceat summo pontifici de fratrum
suorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium consilio, ob emergentes forte casus
abbreuiare, sed nullatenus prorogetur. Locum autem pro futuro cōcilio celebrādo
deputatum absque euidenti necessitate non mutet. Sed si forte casus aliquis occur al, alius
rerit, quo necessarium uideretur, ipsum locum mutari, puta obsidionis, guerrarum,
pestis aut similis, tunc liceat summo pontifici de prædictorum fratrum suorum aut
duarum partium ipsorum consensu atque subscriptione, alium locum prius depu
tato loco uiciniorem & aptum, sub eadem tamen natione, subrogare, nisi idem uel
simile impedimentum per totam illam nationē uigeret, tunc ad aliquem alium uici
niorem alterius nationis locum aptum huiusmodi concilium poterit conuocari, ad
quem prælati & alij q̄ ad concilium solent conuocari, accedere teneātur, ac si a prin

Universidad de Deusto
Biblioteca

cipio locus ille fuisset electus & deputatus. Quam tamen loci mutationē uel termi D
ni abbreuiationem per annum ante præfixum terminū teneatur ſummus pontifex legitime & ſolenniter publicare & intimare, ut ad ipſum concilium celebrandum prædicti poſſint ſtatuto termino conuenire.

Atque pro ipſius executione decreti ciuitas Papiæ apud Italiam fuit electa pro generali concilio in fine tunc proxime ſequentis quinquennij celebrando. Quod quidem concilium ſuo decreto tempore in dicta ciuitate Papieñ celebrari extitit inchoatum, & inde certis ex cauſis ad ciuitatem Seneñ. tranſlatum. In quo quidē generali concilio Papiæ inchoato, & in Seneñ. ciuitate celebrato, hæc Baſileeñ ciuitas pro celebratione tunc futuri generalis concilij poſt ſeptennium a fine ipſius Seneñ. concilij celebrandi, fuit electa & debite aſſignata, ut conſtat in inſtrumēto publico inde confecto huiuſmodi ſerici.

Inſtrumentum electionis ciuitatis Baſileeñ. pro generali concilio celebrando.

In nomine domini Amen. Tenore præſentis publici inſtrumenti cunctis pateat euidenter & ſit notum, q̄ anno a natiuitate eiuſdem domini milleſimo quadringenteſimo uigeſimo quarto, indictione ſecunda, die uero ſabbati xix. menſis Februarij, hora tertiarum uel quaſi, pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris & domini noſtri, domini Martini diuina prouidentia papæ quinti anno ſeptimo, uigente & durante E ſacroſancto generali concilio Senenſi in ciuitate Senarum, ac præſidentibus eidem concilio uice & nomine præfati domini noſtri papæ & pro eo, reuerendiſſimis in Chriſto patribus & dominis, dominis dei & apoſtolicæ ſedis gratia Petro archiepiſcopo Creteñ Iacobo epiſcopo Spoletano, Petro abbate de Roſatio Aquileieñ. diœceſis, ac Leonardo de Florentia magiſtro & generali ordinis prædicatorum, p eundem dominum noſtrum papam ad infra ſcripta ſpecialiter deputatis & ordinatis, ijdem domini præſidentes quandam conuocationem deputatorum omnium inclytarum nationum p̄ſentis concilij Seneñ ſuper electione loci futuri concilij fecerunt. In qua affuerunt prædicti domini præſidentes concilij una cum reuerendis patribus ac uenerabilibus & circunſpectis uiris omnium quinque nationū, uidelicet pro Italica pro parte prælatorum & aliorum de extra territorium Seneñ. domini Petrus ſanctus epiſcopus Caſtreñ. & Dominicus de ſancto Geminiano decretorū doctor cameræ apoſtolicæ auditor. Pro parte prælatorum & aliorum habentium titulos in territorio Seneñ dominus Nicolaus abbas ſancti Donati, ordinis uallis umbroſæ, ſe non habere mandatum ad actum infra ſcriptum faciendum dicens, ſed ad audiendum & referendum, quorum quilibet ſe dictam Italicam nationem repræſentare aſſerebat. Pro natione Gallicana reuerendi patres & domini, domini Guillermus epiſcopus Caualiceñ. Ludouicus de palude regalis Trenorchieñ. ordinis ſancti F Benedicti Cabiloneñ. diœceſis & Ioannes Vrſicāpi ordinis Ciſtercieñ. Nouiomeñ. diœceſis abbates. Pro natione Germanica reuerendus pater dominus Hartūgus de cappel decretorum doctor, ſacri palatij apoſtolici cauſarum auditor, ac uenerabilis & religioſus uir frater Thedoricus de Andel monachus ordinis Præmonſtrateñ. in decretis licentiatus ac eiuſdem ordinis procurator. Pro natione Hiſpanica Petrus Alfonſi abbas ſancti Vincentij & canonicus eccleſiæ Toletanæ, qui tamen dixit,

al. aliud ſe non habere * aliquod mandatum a natione ſua ad hunc actū faciendū, niſi ſolū ad audiendum & referendum, de quo etiam ſolēniter fuit proteſtatus. Pro natione Angliæ reuerendus pater & dominus, dominus Franciſcus epiſcopus Aqueñ. & uene-

al. Aſtolenſis rabilis uir magiſter Thomas de Merdona canonicus * Aſcolañ in ſacra pagina bac calaureus. Qui deputati ſupradicti, ſingulariter ſinguli, ad infraſcripta mandata ſua in publicam formam illis de territorio Seneñ. & natione Hiſpaniæ exceptis, Senis in capella domus operarij maioris eccleſiæ Seneñ prope eandem eccleſiam ſita, p̄duxerunt, & quilibet eorum produxit. Quibus ſic congregatis, ac miſſarum ſolennijs alijſq̄ ceremonijs debitis & conſuetis ibidem completis, ſupradicti domini deputati ſingularum nationum, ad infraſcripta ſingularia mandata, de quibus p̄inſtrumenta publica ſignis & ſubſcriptionibus notariorum publicorum tunc ibidem præſen-

tium

A tium ſignata & ſubſcripta, legitimam fecerūt fidem, ad huiuſmodi electionem loci per ordinē proceſſerunt. Et inter cætera q̄ plurimis allegationibus, propoſitionib⁹, altercationibus & diſſenſionibus diuerſorū locorū & prouinciarum hinc inde inter ipſos deputatos habitis atq̄ factis, demū pro loco futuri & tunc celebrandi cōcilij p/ximo ſecuturi, iuxta formā & tenorem decreti ſiue cōſtitutionis concilij Conſtantiēñ. deſuper facti, ciuitatem Baſileeñ in natione Germanica conſiſtentē, & in puincia Biſuntina tanquam habilem, ſufficientem & idoneam, ex ipſorum certa ſcientia unanimiter & concorditer nominauerunt, & elegerunt, dictis tamen Nicolao ſancti Donati, & Petro Alfonſi abbatibus, pro tunc expreſſe non conſentientibus. Quo loco ſic per ipſos dominos deputatos electo, ſupradicti domini quatuor præſidentes concilij ex parte domini noſtri papæ dictum decretum ſiue conſtitutionem concilij Conſtantienſ in quo continetur de modo eligendi loca conciliorum, necnō literas apoſtolicas domini noſtri papæ prædicti, eius uera bulla plumbea (ut prima facie apparebat) more Romanæ curiæ munitas, ſuper poteſtate dictis dominis præſidentibus ad præſentē actum a dño noſtro papa prædicto conceſſa, p̄ uenerabilem uirum dñm Michaelem de Piſis decretorū doctorem, & præfati dñi noſtri papæ ſecretarium ibidem præſentem, publice alta & intelligibili uoce coram dominis præſidē tibus ac deputatis nationum, alijſq̄ ſupradictis, infra ſcriptorū tenorum legi & publicari fecerunt. Tenor uero decreti ſequitur & eſt talis: Conſtantien. concilij ſeſſione. 39.

B Frequens generalium conciliorū celebratio, agri dominici &c. ſicut ſupra in hac eadem ſeſſione habetur, & alias integrius in concilij Conſtantienſ ſeſſione. 39.

Tenor bullæ talis eſt.

Martinus epiſcopus ſeruus ſeruorum dei, uenerabilibus fratribus Petro archiepiſcopo Creteñ & Iacobo epiſcopo Spoletano, ac dilectis filijs Petro abbati de Roſatio ſancti Petri Aquileieñ diœceſis, necnon Leonardo de Florentia ordinis fratrum prædicatorum & ſacræ paginæ profeſſori, ac eiuſdem ordinis generali magiſtro, noſtris & apoſtolicæ ſedis nuncijs, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Nuper ſiquidem cupientes generale concilium iuxta deliberationem & ordinationē ſanctæ ſynodi Conſtantienſ. ad deputationem loci olim eadem approbante ſynodo p̄ nos factam, in ciuitate Papieñ autore domino celebrari, ut illa in eo ſtatuerentur & fierent, quæ cederent ad laudem dei & bonum publicum eccleſiæ ſuæ ſanctæ, uos ad ciuitatem prædictam pro futuro ibidem tenendo & celebrando concilio generali noſtros & apoſtolicæ ſedis nuncios, de fratrum noſtrorum concilio prouidimus deſtinandos, uobis inter cætera nomine & autoritate noſtris ipſi concilio præſidendi, & ſubi pro uestra ſapientia illa prouidendi, deliberandi, ſtatuendi, decernendi & con-

C cludendi, quæ ad conſeruationem & augmentum religionis & fidei Chriſtianæ & reformationem cleri & ſtatus eccleſiaſtici pertinent, poteſtatem plenariā conceden tes, prout in alijs noſtris literis plenius continetur. Nos igitur attendentes, ut in benegerendis rebus dicti concilij eo utilius & perfectius proficere ualeatis, quo ampliori fueritis per nos autoritate muniti, & ne propter aliquē caſum qui ſolet quandoq̄ contingere, celebratio & continuatio eiuſdem concilij retardetur, opportune p̄ui dere uolentes, diſcretioni ueſtræ ubi legitima cauſa ſubſiſtat, ipſum concilium de ciuitate prædicta ad quamcunque ciuitatem aliam eiuſdem nationis adhoc liberam, habilem, & ſufficientem, de qua uobis uidebitur, autoritate noſtra transferendi, illudq̄ prorogandi, mutandi & diſſoluendi, ipſumq̄ concilium in huiuſmodi alia ciuitate, ad quam id forſan transferri & mutari contigerit, continuandi, tenendi & celebrandi, & ad illud prælatos & alios euocandi, eiq̄ nomine & autoritate prædictis præſidendi, & quæcunque in eo decreta, eodem approbante concilio, ordinādi, ſtatuendi & decernendi, illaq̄ in publicis ſeſſionibus iuxta morem ſolenniter publicandi & approbandi, ut nihilominus ante diſſolutionem præſentis concilij, locum pro alio futuro concilio inde ad ſeptennium celebrando, iuxta deliberationem, declarationem & ordinationem prædictas etiam ante menſem, ubi rationabilis cauſa eſſet, ne aliquomodo huiuſmodi loci deputatio differatur, nominandi, deputandi,

Universidad de Deusto
Biblioteca

& assignandi, & alia in præmissis omnibus agendi, disponendi, statuendi & exequē D
di ac cōcludendi, quæ pro statu honoreq; nostris & Romanæ ecclesiæ ac trā quillita
te & pace reipublicæ Christianæ noueritis profutura, plenam & liberam de dicto
rum fratrum consilio autoritate apostolica tenore præsentium concedimus faculta
tem, ratum & gratum habituri, quicquid per uos super præmissis in eodem concilio
propositum, deliberatum, statutum & decretum fuerit ac conclusum. Idq; faciemus
autore domino usque ad satisfactionem condignam inuiolabiliter obseruari. Datū
Romæ apud sanctū Petrū octauo Kalendas Martij, pontificatus nostri anno sexto.

Quibus quidē decretis & literis apostolicis sic lectis & publicatis, prædicti domi
ni quatuor præsidentes ibidem præsentes, per organum dicti reuerendissimi patris
domini Petri archiepiscopi Creteñ unius ex ipsis presidentibus, in ipsum locum, u
delicet ciuitatē Basileēn. sic (ut p̄mittitur) p ipsos dños deputatos electā, cōsenserūt,
ac eandē ciuitatē Basileēn in prouincia Bisuntina consistentem, una cum dictis do
minis deputatis nationum, & ipsi deputati nationum, u delicet Italicæ de extra terri
torium Seneñ. Gallicanæ, Germanicæ & Anglicanæ, iuxta dicti decreti Constanti
ensis concilij uim, formam & tenorē, ac potestatis a domino nostro papa prædicto
eis traditæ (ut præmittitur) & concessæ elegerunt & nominauerūt, ac ciuitatē ipsam E
habilem & idoneam pro loco futuri proxime celebrandi concilij deputarūt, assigna
runt, & pronunciarunt. Protestantes tamen, quod propter hoc, ipsum cōcilium Se
neñ non censeatur dissolutum esse, sed quod ipsi præsidentes cum inclytis nationi
bus ad omnem reformationem hic possibilem cōcurrere uellent. Et hoc idem præsa
ti deputati per ordinē similiter fuerūt protestati, quilibet pro natione sua, q̄ ad refor
mationem hic possibilem attendere uellent. Quo loco taliter electo & pronunciato,
ac assignato & deputato, uocati fuerunt in locum dictæ congregationis reuerē dissi
mi patres & domini, domini Ioannes archiepiscopus Toletanus nationis Hispa
nicæ præsidens, Ioannes archiepiscopus Rothomageñ nationis Gallicanæ præsi
dens, Richardus electus Eboracensis Anglicanæ nationis præsidens, & Andreas
al. Poxanien sis episcopus Pocznanīē. nationis Germanicæ præsidens. In quorum præsentia di
cti loci electio fuit solenniter publicata, & per ipsos dños archiepiscopos & episco
pos approbata & confirmata. Excepto, q̄ dictus reuerendissimus pater dominus Io
annes archiepiscopus Toletanus Hispaniarum primas, regniq; Castellæ maior can
cellarius, & supradictæ nationis Hispanicæ p̄sidens, ad dictam electionem respon
dit se habere duas uoces: unam, ut præsidens nationis suæ Hispanicæ: aliam uero,
ut archiepiscopus & primas Hispaniarum. Quantum ad primam uocem, nō posse
consentire, nisi requisita & consentiente natione sua prædicta. Quantum uero ad
secundam uocem, u delicet ut archiepiscopus & primas, dixit se consentire, & ex
presse consensit. De & super quibus omnibus & singulis præmissis sic actis, factis q
& gestis, præfati domini præsidentes domini nostri papæ, necnon deputati supradi
cti per ordinem ac honorabilis uir magister Martinus Vuelle clericus Sambien. di
ocesis in decretis baccalaureus, ac domini nostri papæ præfati procurator fiscalis,
& huiusmodi sacri Seneñ concilij procurator, sibi a me notario publico infrascri
pto & aliarum nationum notarijs ibidem tunc præsentibus, fieri petierunt, & quili
bet eorum fieri petijt, atque tradi unum uel plura, publicum seu publica, instrumen
tum aut instrumenta. Acta fuerunt hæc Senis sub anno, indictione, mense, die, ho
ra, loco & pontificatu quibus supra, præsentibus ibidem uenerabilibus ac honora
bilibus & discretis uiris, dominis Dominico de *crapanica apostolicæ cameræ cle
al. Crapalica rico, Michaele de Pisis supradicto decretorum doctoribus, necnon magistris Anto
nio olim Michaele de sancto Geminiano curiæ causarum cameræ apostolicæ & Ita
licæ de extra territorium Senense, Hermanno Vueynen de Bocken clerico Mona
sterien. diœcesis, apostolica & Imperiali autoritatibus ac inclytæ nationis Germa
nicæ in prædicto concilio Seneñ notario, necnon Laurentio Stafford de Anglicanæ
nationum prædictarum notarijs clericis, Florentineñ. Monasterien. ac Lincolnien.
diœcesum, ac Francisco de Bononia seruiente armorum domini nostri papæ, præ
dictis testibus ad præmissa uocatis specialiter atque rogatis.

Subscri

Subscriptiones notariorum.

Et ego Petrus clerici, clericus Ambianeñ diœcesis, magister in artibus, publicus
autoritate apostolica & inclytæ nationis Gallicanæ in prædicto sacro cōcilo Seneñ
notarius, quia huiusmodi electioni, pronunciationi, assignationi & deputationi
loci futuri concilij (ut præmittitur) proxime celebrandi, præsens fui, eaq; sic fieri uidi
& audiui, ideoq; hoc præsens publicum instrumentum manu mea propria scriptum
exinde confeci, subscripsi, & publicaui, signoq; & nomine meis solitis & consuetis
signaui, in fidē & testimonium oīm & singuloq; præmissoq; requisitus & rogatus.

Subscriptio alterius notarij.

Et ego Laurentius Stafforde clericus Lincolnieñ diœcesis, publicus autoritate
apostolica & inclytæ nationis Anglicanæ in prædicto sacro Seneñ. concilio notari
us, præmissis omnibus & singulis una cum prænominatis testibus & notario præ
sens fui, eaq; sic fieri uidi & audiui, & exinde hoc instrumētum per alium fideliter
scriptum, signo meo solito cum dicto notario requisitus, signaui in testimonium
omnium præmissorum.

Initium & approbatio concilij Basileensis.

Cum uero finis instaret septennij, quod est tempus ex præinserto cōcilij Constan
tieñ decreto celebrationi huius concilij præfinitum, felicis recordationis dominus
B Martinus papa quintus sanctæ Romanæ ac uniuersalis ecclesiæ tunc præsidens pō
tifex, uolens celebrationem generalis concilij fieri iuxta præmemoratum decretū,
cui tamen propter ætatem decrepitam & multiplices sui corporis morbos in perso
na propria non poterat præsidere, dictum dominum Iulianum sanctæ Romanæ ec
clesiæ sancti Angeli diaconum cardinalem, de fratrum suorum consilio, ad celebran
dum ipsum concilium ac eidem uice & loco ipsius summi pontificis p̄sidendi, suīq;
ac sedis apostolicæ destinauit legatum per suas apostolicas literas, prout ecce.

Martinus episcopus seruus seruorum dei, dilecto filio Iuliano sancti Angeli dia
cono cardinali, apostolicæ sedis legato, salutem & apostolicam benedictionem.
Dum onus uniuersalis gregis dominici, superna dispositione nobis iniunctum di
ligenter attendimus, & quod singulis Christianæ reipublicæ occurrentibus per nos
ipsos debitum apostolicæ seruitutis exequi non possumus, animo nostro reuolui
mus, nonnunquam uiros fide feruentes, dignitate ac scientia præditos, & rerū agen
darum experientia conspicuos, in partem nostrorum & ecclesiæ Romanæ negoci
orum assumimus, ut dum tempus postulat, eorum operationibus uices nostras sup
plentes, ministerium nobis commissum, diuina assistente gratia, iuxta uires nobis
exalto cōcessas exequi ualeamus. Dudum siquidem sacrum generale Constantien
se concilium ex certis causis tunc expressis, statuit & decreuit, primum generale
C concilium in quinquennium extunc proxime futurum, secundum uero a fine illius
immediate sequentis concilij in septennium, & deinceps de decennio in decennium
perpetuo fore celebrandum, in locis per Romanum pontificem per mēsem ante fi
nem cuiuslibet concilij, approbante & consentiente concilio, uel in defectū ipsius
per ipsum concilium deputandis ac assignandis, ut illa quæ circa statum & bonum
publicum ecclesiæ sanctæ dei agenda & expedienda restabant, matura possent deli
beratione compleri, prout quantum in nobis fuit, in cōcilio Senis ultimo celebrato
factum extitit, in quo per nostros & sedis apostolicæ nūcios tunc in dicto concilio
Seneñ præsidentes, eodem approbante concilio, ciuitas Basileeñ pro loco proximē
futuri tunc in septennium celebrandi concilij, deputata extitit, prout in decreto p̄fa
ti Seneñ concilij & alijs nostris literis desuper confectis plenius cōtinetur. Cum au
tem finis huiusmodi septennij, quo, concilium ipsum in eadē ciuitate Basileeñ tenē
dum & celebrandum fore, statutum fuit, instare noscatur, cumq; propter notoriam
ægritudinem nostram in ipso futuro Basileeñ concilio, deo autore celebrando, iu
xta desiderium cordis nostri interesse non possimus, tenuitæ integritate & sapientiæ
præclarum, & magnitudine consilij conspicuum ac in maximis nostris & præfa
tæ ecclesiæ negocijs diuturna experientia comprobatum, legatum cū plena & oīmo
da potestate legati de latere, de fratrū nostrorū cōsilio autoritate apostolica teno

re præsen

Universidad de Deusto
Biblioteca

re præsentium facimus, constituimus, & etiam ordinamus, tecq; ad ciuitatem Basile D
ensem prædictam, pro futuro ibidem autore domino tenendo & celebrando conci
lio generali, iuxta deliberationem & ordinationem præfatas, tanquam angelum pa/
cis destinandum prouidimus. Et cum super omnia in ipso futuro concilio ad refor/
mandum statum ecclesiasticum, qui hoc tempore indigere uidetur, abundante neq
tia & frigescēte charitate hominum, suscitatis inter fideles bellis & discordijs, ac in
ualescente in pluribus mundi partibus hæretica pranitate, ad huiusmodi hæreses ex
tirpādas, & pacem inter catholicos principes & cæteros Christianos componendā,
animum efficaciter intendamus: super qua re, quantum in nobis fuit, dedimus ope
ram efficacem, tibi nomine & autoritate nostris ipsi concilio præsidendi, ac in illo
pro tua sapientia illa proponendi, deliberandi, ordinandi, statuendi & decernendi, q̄
ad laudem & honorem dei & conseruationem & augmentum religionis fidei Chri
stianæ, statum ecclesiæ, reformationem quoque totius cleri & ecclesiastici status in
moribus & uita, necnon reductionem Orientalis ecclesiæ, & quorumlibet aliorum
oberrantium ad gremium ecclesiæ militantis, ac cōseruationem ecclesiasticæ liber
tatis, salutem quoque, quietem & pacem regnorum, regum, ducum, principum &
quorumlibet fidelium populorum noueris pertinere, ac etiā ibidem cum debita ma
turitate & deliberatione, prout in tanta re conuenit, ea omnia, pponendi, decernen E
di, concludendi & exequendi, per quæ hæreses & errores tam de Bohemia, q̄ de ali
is quibuscunque regnis, prouincijs, terris & locis, in quibus sunt, penit' extirpētur.
Et nihilominus de præmissis hæresum & quibuscunque alijs causis fidem catholicā
concernentibus, quomo lolibet cum consilio dicti concilij cognoscēdi, illaq; per te
uel p aliū seu alios a te deputandos, audiendi, decidendi, & fine debito cum præfato
concilio terminandi. Et contradictores quoslibet & rebelles, cuiuscūque status, gra
dus, præeminentiæ uel conditionis existant, & quauis ecclesiastica uel mundana, eti
am si regali uel pontificali præfulgeant dignitate, autoritate nostra per censuram ec
clesiasticam & alia iuris remedia, appellatione postposita, compescendi, & super his
quoties opus fuerit, auxilium brachij secularis inuocandi, omniaq; alia & singula in
eodem Basileensi concilio agendi, tractandi, disponendi, statuendi, declarandi, de/
cernendi & concludendi, quæ in premissis & circa ea pro statu nostro & eiusdem ec
clesiæ, ac salute animarum fidelium, extirpatione hæresum & errorum de agro do/
minico, reductione quoque oberrantium populorum & cōseruatione ecclesiasticæ
libertatis, ac pro quieto statu reipublicæ Christianæ, necnon reformatione in omni
bus membris suis, noueris profutura, plenam & liberam autoritate prædicta tenore
præsentium concedimus potestatem, ratum et gratum habituri, quicquid super pre
missis per te una cum eodem Basileensi concilio ordinatum, statutum, deliberatum
& decretum fuerit, & conclusum, idq; faciemus autore domino, usque ad satisfacti F
onem cōdignam inuiolabiliter obseruari. Quocirca circūspectioni tuæ per aposto
lica scripta mandamus, quatenus tibi iniunctum ministerium laboris huiusmodi p
diuina & dictæ sedis ac nostra reuerentia, sic in eodem futuro Basileensi concilio di
cto nomine pro tempore præsidēs, ad honorem dei, ecclesiæ atque nostram, salutem
quoque & pacem populorum fidelium iuxta datam tibi a domino prudentiam, lau
dabiliter exequaris, q̄ ex tuis fructuosis operibus fructus optati proueniāt, quos spe
ramus, tuq; deinde illam, quæ pias causas agentibus superna retributione impendi/
tur, gloriam consequi merearis felicitatis æternæ Datum Romæ apud sanctos apo
stolos, Kalend. Februarij, pontificatus nostri anno XIIII.

Matt. 24. b

LITERAE DOMINI EVGENII PAPAE IIII. DIRE ctæ domino Iuliano legato, quæ quidē bulla nō est decretata.

EVGENIVS episcopus seruus seruorum dei, dilecto filio Iuliano sancti Ange
li diacono cardinali, ap stolicæ sedis legato, salutem & apostolicam benedictionē.
Certificati tam per literas tuas, q̄ alias de solicitudine & circunspecta diligētia, quam
habes in prosequendo causam fidei contra Bohemos hæreticos, tuam prudentiam
commendamus, & te ad perseuerandum hortamur, quantum cum decentia fieri po
test.

A test. Præterea cum se. re. Martinus papa quintus prædecessor noster inter cætera tibi
iniunxerit, præsidere debere autoritate apostolica in concilio generali in Basileēn.
ciuitate celebrando, si talis esset concursus & congregatio prælatorum, q̄ merito &
rationabiliter celebrari debuisset & deberet, & (sicuti accepimus) usque nunc pauci
aut nulli conuenerunt, & propterea non sit opus alium destinare, sed sit potius expe
ctandum, placet nobis, & uolumus, tibiq; mandamus, quatenus expedito negocio
Bohemorum, cuius finis expectatur in breui, tuos gressus dirigas ad prædictam ci
uitatem Basileēn. & ibi (prout opus uideris esse) iuxta tibi iniuncta & ordinata in
concilio Constantiensi optime prouideas, put in tua prudentia & circunspectione
plene confidimus. Datum Romæ apud sanctū Petrum, anno incarnationis domi
nicæ millesimo quadringentesimo tricesimo primo, secundo kaleñ. Iunij, pontifica
tus nostri anno primo.

Stabilimentum sacri concilij Basileensis.

Ipse autem reuerendissimus dominus legatus mandatum apostolicum exequi cu
piens, cum tempore quo iam instabat celebrationem concilij inchoari, circa expe
ditionem aduersus pestiferam hæresim Hussitarum esset pro causa fidei admodum
occupatus, suos ad hanc ciuitatē uices gerentes destinare curauit, ac postmodum, q̄
citius fuit possibile, ad præsentem ciuitatem accessit, ut iniunctum legationis offici
B um posset in celebratione huius generalis concilij, præstāte diuini numinis gratia,
adimplere, prout etiam sanctissimus dns noster, dns Eugenius diuina prouidētia pa
pa quartus, repetitis suæ sanctitatis literis, sibi mandauit. In qua ciuitate iam per tres
menses & ultra cū prælatis & cæteris, qui ad ipsam ciuitatē causa celebrationis dicti
generalis concilij aduenerunt, quāplurimas cōgregationes fecit, habuitq; tractatus
super ipsius stabilimento & celebratione concilij. Tandem decretum est, præsentē
solennem fieri sessionem, in qua primum cum ex præmissis cōsteret aperte, quod hæc
ciuitas sit locus celebrationi generalis concilij deputatus, & adsit a iamdiu citra tem
pus ipsius concilij celebrandi, sacrosanctæq; sedis apostolicæ nō defuit autoritas, de
cernit, diffinit, & declarat, in hac ciuitate & loco esse generale cōciliū stabilitū cano
nice & fundatū, & quod ad eius celebrationem tenentur accedere oēs tam prælati, q̄
cæteri qui de iure uel consuetudine ad generalia concilia accedere sunt astricti.

Intentio concilij Basileēn.

Cæterum cum unumquodq; eo directius atque intensius suas dirigat actiones,
quo ipsarū destinatū finē agnoscit: idcirco hæc sancta synodus necessitates Christia
næ religionis sedula meditatione recogitans, matura & digesta deliberatione decer
nit, ad hæc tria, eo a quo cuncta bona procedunt, autore deo, toto solicitudinis stu Iacob. 1. c
dio operam dare. Primo, ut omnium hæresum a Christiani populi finibus tenebris
C profugatis, lumen catholicæ ueritatis Christo uera luce largiente, refulgeat. Secun
do, ut bellorum rabie, qua, satore zizaniæ seminante, in diuersis partibus mundi af
fligitur & dissipatur populus Christianus, congrua meditatione sedata, pacis autore
præstante, in statum reducatur pacificum & tranquillum. Tertio, ut cum multiplici
bus uitiorum tribulis & spinis Christi uinea iam quasi sylueſcat præ nimia dēsitate, Iohan. 15. a
ut illis debitæ culturæ studio resecatis, euāgelico agricola cælitus operāte, refloreat,
honestatisq; fructus & honoris felicis hubertate producat. Et quoniam absque cæle
stis influxu gratiæ hæc tam grandia bona sperari nō possunt, omnes Christifideles
in domino propensius exhortatur, ut ad obtinendam præmissorum consummatio
nem felicem, deuotis orationibus, ieiunijs & eleemosynis apud maiestatem diuinā
diligenter insistant, ut pius & misericors deus humilibus placatus obsequijs, optatā
rerum consummationem huic sacro concilio sua pietate solita præstare dignetur,
eis in remissionem suorum peccaminum hoc iniungens.

Exhortatio suppositorum concilij.

Præterea cum præmissa, ad quæ huius sacri concilij tendit intentio, sint plurimū
ardua, & accuratum studium exigant, multaq; sint solicitudine & cura peruigili p/
tractanda, exhortatur omnes in hoc sacro concilio persistentes, & ad ipsum uenī/
entes

Universidad de Deusto
Biblioteca

entes, ut diligenter ſecum illa cogitent, atque cum alijs excogitata pertractent, quæ eis uidebuntur ad eadem utilia uel etiam opportuna, ut inde communi debitoq; ſup eis tractatu habito & matura deliberatione digeſto, melius & utilius per ſacrum con cilium in præmiſſis queat, aſſiſtente ſpiritu ſancti gratia, prouideri. In hac nanque ſa cra ſynodo congregatis, plena & libera ſit omnibus & ſingulis loquendi & cõſulen di facultas, eorum quæ ad agenda eſſe uidebũtur accommoda, iuxta materias in ipſi us concilij deliberatione propoſitas.

De modo ſeu geſtu in conſilio & ſeſſione.

Vt autem qua morum & geſtus uenuſtate unuſquiſque in ſeſſionibus & congre gationibus huius ſacri cõcilij debeat ſe habere, ex antiquorũ patrum iam diu inſtitu
Tole. 11, ca, 1. tis regulis innoteſcat, decretum Toletani concilij pſentibus duximus inſerendum.

Decretum Toletani concilij.

5, q. 4. In loco benedictiõis. al. uarijs Iacob, 1, d In loco benedictionis conſidẽtes domini ſacerdotes, nullus debet aut indiſcretis uocibus perſtrepere, aut quibuſlibet tumultib⁹ perturbare, nullus etiam uanis fabu lis uel riſibus, uel (quod eſt deterius) obſtinatis diſceptationibus tumultuoſas uoces effundere. Si quis enim (ut ait apoſtolus) putat ſe religioſum eſſe, non refrenans lin/
al. quando ſi- lẽtium perit, & iudicium, Iſaiæ, 22, d guam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum, huius uana eſt religio. Cultum enim ſuum iuſti tia perdit, quum ſilentia iudicij obſtrepentium turba confundit, dicente propheta: Erit enim cultus iuſtitiæ, ſilentium. Debet ergo quicquid aut conſidentium conſul tationibus agitur, aut ab accuſantium parte proponitur, ſic mitiſſima uerborum relatione proferri, ut nec contentioſis uocibus ſenſus audientium turbet, nec iudicij
al. præ Prou, 12, b uigorem * in tumultu eneruet. Quicũque ergo in cõuentu concilij hæc quæ p̃miſſa ſunt, uiolanda crediderit, & contra hæc interdicta aut tumultu, aut contumelijs, uel riſibus ipſum concilium perturbauerit, iuxta diuinæ legis edictum, quo præcipitur,
al. eijcere *Eijce deriſorem, & exibit cum eo iurgium, cum oñi dedecore a conſeſſione abſtra ctus, a cõmuni cœtu recedat, & trium dierum ſententiam excõmunicationis ferat.

De honoribus.

Ad obuiandum controuerſijs, quæ ſolent ex huiuſmodi in concilijs & publicis congregationibus ſuboriri, & nonnunquam ipſorum progreſſum per longa tempo ra impedire, hæc ſacra ſynodus ordinat, ſtatuit & decernit, quod p̃ quoſcunq; actus, nominationes, intitulationes, honoris exhibitiões tam in ſede, q̃ in alijs quibuſcun que dictis aut dicendis, factis aut faciendis in hoc concilio, per quoſcunq; prælatos, principes, uel eorum aut uniuerſitatum & communitatum quarũcunque nuncios, uel legatos, ſeu ipſis uel de ipſis, uel eorum altero in eodẽ concilio nullum ius de no uo acquiratur, nullicq; præiudiciũ generetur, nulliuſq; ius in proprietate uel poſſeſſio ne lædatur. Et per præmiſſa uel huiuſmodi legatorum admiſſionem, ius uel titulus alicuius approbari nullatenus cẽſeatur, uel etiam reprobari, aut ius uel poſſeſſio ge/ nerali concilio intereſſendi, uel taliter uocẽ dandi cuiquam acquiri, ſed in omnibus & per omnia unumquenque in eodem ſtatu poſt hoc cõcilium remanere, in quo an te ipſius concilij celebrationem permanebat.

De impedimento uenientium ad concilium.

Sane quoniam opus aliquod intendenti nõ ſatis eſt ædificationi operã dare, ſi ex aduerſo impedientibus non reſiſtat, idcirco decretum in ſacro Conſtantienſi conci lio editum aduerſus eos, qui uenientes ad concilium, ſtantes, uel redeuntes impedi/ unt, iniuriantur uel moleſtant, ex ſuperabũdanti cautela contra eos, qui uenientes, ſtantes aut recedentes ab hac ſancta ſynodo, in perſona uel bonis impedire, iniuri/ ari, uel moleſtare præſumpſerint, locũ habere declarat & decernit, iuxta ipſius (qui talis eſt) ſeriem & tenorem.

Proceſſus contra inuaſores ſeu ſpoliatores accedentium ad concilium, uel recedentium de illo.

Conſtãtien. cõcili ſeſſ. 15. Sacroſancta generalis ſynodus Conſtantienſis uniuerſalem eccleſiam repræſen tans, in ſpiritu ſancto ad extirpationem ſchiſmatis, hæreſumq; & errorum, necnon ipſius eccleſiæ in capite & in membris debitam reformationem legitime cõgrega

ta, ad

A ta, ad futuram rei memoriam. Iuſtitiam & æquitatem exerceri nõ dubitatur, ſi quos noxiæ uoluntatis adeo captiuat peruerſa intentio, quod proceſſibus apoſtolicis im pudenter obuiare, autoritatem ſanctionis canonicæ contemnentes, in aliorum pro labuntur iniurias & offenſas, eccleſiaſtica cenſura percellat, & p demerito culpæ rigo rem adñciat iudiciariæ poteſtatis. Nam ſi quilibet per campum licentiæ, freno de poſito modeſtiæ, uagaretur impune, facile quiſque ſæuiret in proximum, & neruus diſciplinantis iuſtitiæ rumperetur. Sane licet nonnulli Romani pontifices antiquos Romanæ eccleſiæ morem & conſuetudinem obſeruantes, prout ad eos ex debito apo ſtolatus ſibi iniuncti officij pertinebat, per certos ſuos proceſſus in dſe cœnæ domi ni annis ſingulis ſolenniter publicantes, inter alios omnes & ſingulos, qui ad ſedem apoſtolicam uenientes uel recedentes ab ea, necnon in illos omnes & ſingulos, qui p ſe uel per alium ſeu alios, quaſcunque perſonas eccleſiaſticas uel ſeculares, ad Roma nam curiam ſuper eorum cauſis & negocijs accedentes, illaq; in eadem curia proſe quentes, aut procuratores, geſtores, aduocatos & promotores ipſorum, ac etiam audi tores ſeu iudices, qui ſuper dictis cauſis ſeu negocijs deputantur, occaſione cauſarum emergentium huiuſmodi uerberant, mutilant, uel occidunt, cuiuſcunque dignita
B tis, ordinis, conditionis aut ſtatus forent, prædicta uel eorum aliqua committentes, excommunicatiõis & anathematizationis ſententias, à quibus nullus per alium quàm Romanum pontificem poſſet, præterquam in mortis articulo conſtitutus, abſolui, nec etiam tunc niſi de ſtando mandatis eccleſiæ ac ſatisfactione præſtanda, ſufficienti cautione præmiſſa, candelis accenſis & ad terram proiectis, promulgauerant, & eos qui taliter excommunicatis & anathematizatis, uel eorum alicui præſumerent abſo lutionis beneficium impendere, ſimilibus ſententijs innodauerunt, eisq; prædicatio nis, lectionis, adminiſtrationis ſacramentorum eccleſiaſticorum & confeſſionem audi endi interdixerunt officium, necnon quicunque iniuriatores quorumlibet ad ſacra generalia concilia uenientium, ſeu ſtantium in ipſis, aut recedentium ab eiſdem, di uerſas cenſuras eccleſiaſticas & pœnas tam ex canonis, quàm diuini iuris diſpoſitio ne incurrant: Tamen ſicut ad noſtram fide dignorum multitudine ualida inſinuati one peruenit notitiam, nonnulli iniquitatis filij, perditionis alumni, huiuſmodi cen ſuras uilipendentes, ac huiuſmodi ſacri concilij, extirpationis ſchiſmatis, hæreſum ac errorum, ipſiusq; eccleſiæ reformationis perturbatores, diabolico ſpiritu inſtigante,
C nec dignitati nec ordini deferentes, dei timore poſtpoſito, nefarijs ac ſacrilegis auſi bus nonnullas perſonas eccleſiaſticas & ſeculares, etſam pontificali dignitate præ ditas, ad ſedem apoſtolicam uel Romanam curiam ſeu præſens generale concilium in ciuitate Conſtantienſi prouinciæ Maguntinenſis, ubi nunc Romana curia exiſtit, in ſpiritu ſancto legitime congregata, uenientes aut recedentes ab eiſdem, inuadere, capere, arreſtare, detinere, incarcerare, mutilare, occidere, ac ſpoliare bonis ſuis, uel iniurijs affligere quamplurimis, & aliàs male tractare, temeritate propria præſum pſerunt, & dietim præſumunt, in apoſtolicæ ſedis & ſacri concilij uilipendium & contemptum, ac ſedationis ſchiſmatis, reformationis eccleſiæ & correctionis mo rum, necnon hæreſum & errorum prædictorum extirpationis diſturbium, ſuarumq; animarum periculum, & ſcandalum plurimorum. Nos igitur uolentes in præ miſſis, necnon aduerſus quoſcunque ad ipſum concilium & quælibet alia futura ge neralia concilia accedentes, aut ſtantes in ipſis, ſeu recedentes ab eiſdem, ne ab alijs deum non timentibus, temerarijs iniurijs infeſtentur & opprimantur uiolentijs, & ne quibuſuis delinquendi aut exceſſus committendi pateat audacia, de opportuno & ſalubri remedio prouidere huiuſmodi, necnon omnes alios & ſingulos alios pro ceſſus, ſententias & cenſuras aduerſus quarumlibet perſonarum eccleſiaſticarum uel ſecularium ad ſacra generalia concilia uenientium, uel ſtantium in ipſis, ſeu rece dentium ab eiſdem, moleſtatores, perturbatores uel iniuriatores, autoritate dei omnipotentis, patris & filij & ſpiritus ſancti extendentes, omnes & ſingulos, cuiuſ

Universidad de Deusto
Biblioteca

cunq; dignitatis,ſtatus,gradus,uel cõditionis fuerint,etiã ſi põtificali, imperiali,rega D
li,uel alia quacunq; eccleſiaſtica,uel mundana præfulgeant dignitate,qui quaſcunque perſonas eccleſiaſticas uel ſeculares quæ ad huiuſmodi ſedem apoſtolicã Romanam curiam hoc præſenti ſacro durante concilio, uel ad ipſum & quæcunq; alia generalia concilia uenientes,aut ſtantes in ipſis,aut ab eis recedentes,temeritate propria per ſe uel alium ſeu alios arreſtare,inuadere,capere,detinere,incarcerare,mutilare, occidere,aut bonis ſuis ſpoliare,uel iniurijs affligere,ſeu ipſos ſic delinquentes receptare, aut aliàs quomodolibet impedire,ſeu ea perpetrantium facta & cõmiſſa,rata & grata habere,uel eis dare auxilium,conſilium uel fauorem,publice uel occulte, directe uel indirecte præſumpſerint,uel præſument in futurum, ſimilibus excommunicationis & anathematizationis ſententijs innodamus eo ipſo. Terras quoq; ipſorum & cuiuſlibet, qui in præmiſſis uel eorum aliquo tranſgreſſor uel contemptor fuerit,dum tamen uniuſcuiuſq; ſic tranſgreſſorum uel contemptorum ultra unam diœceſim non contineat,necnon omnia,ciuitates,uillas,caſtra, oppida & quælibet alia loca, in quibus huiuſmodi exceſſuum patratores ſeu eorum receptatores,uel ipſis conſentientes, fauentes,aut dantes auxilium,conſilium uel fauorem, publice morabuntur,necnon illa in quibus huiuſmodi perſonæ quæ ſic temeritate propria detentæ fuerint,quamdiu extiterint in eiſdem, memorata autoritate eccleſiaſtico ſupponimus interdicto. Quod ſi terra eiuſdem duas diœceſes uel amplius contineat,dominio domicilij principalis ipſius,& illam etiam in qua fuerit delictum commiſſum,ſi ſua ſit,& duas alias quæ ſub ipſo ſunt eidem loco magis uicinas, interdicto ſubiacere uolumus ſupradicto,& etiam omnes & ſingulos huiuſmodi excommunicationis & anathematizationis ſententijs ligatos,in quibuſlibet eccleſijs, loco ubi tale delictum fuerit perpetratũ,uel terris & locis propter hoc interdictis magis cõuicinis ubilibet exiſtẽtibus, omnibus diebus dominicalibus & feſtiuis, pulſatis campanis, candelis accenſis, publice nunciari, ac terras, ciuitates, uillas, caſtra,oppida & loca eccleſiaſtico interdicto prædicto ſuppoſita, donec ſic excommunicati, meruerint ab huiuſmodi ſententijs beneficium abſolutionis obtinere, dictum'que interdictum debuerit relaxari: ita tamen, quod nullus ex tranſgreſſoribus ac contemptoribus huiuſmodi per alium quàm per Romanum pontificem uel ſacri concilij autoritate poſſit, niſi duntaxat in mortis articulo conſtitutus, nec etiam tunc, niſi de ſtando mandatis eccleſiæ, ſatisfactione uel ſufficienti cautione (ſi hoc commode facere poſſint) primitus præſtita abſolui,uel interdictum huiuſmodi relaxari. Eos uero, cuiuſcunque dignitatis,ordinis,ſtatus uel conditionis fuerint, etiam ſi pontificali dignitate præfulgeant, E
qui contra tenorem præſentium proceſſuum, talibus uel eorum alicui abſolutionis beneficium impendere præſumpſerint, uolumus, ſtatuimus & decernimus, ſimilibus excommunicationis & anathematizationis ſententijs fore innodatos eo ipſo, ipſiſq; prædicationis, lectionis, adminiſtrationis ſacramentorum & confeſſiones audiendi officium, autoritate interdicimus ſupradicta, inſinuantes tranſgreſſoribus & contemptoribus in prædictis, quod ſpiritualiter & temporaliter (prout eorum requirent exceſſus & demerita) grauius procedetur, non obſtantibus quibuſcunque conſtitutionibus & quibuſlibet priuilegijs, indulgentijs & literis apoſtolicis, generalibus uel ſpecialibus, quorumcunque tenorum exiſtant, eiſdem tranſgreſſoribus aut contemptoribus uel quibuſuis aljs, communiter uel diuiſim à dicta ſede conceſſis, etiam quod ſuſpendi uel excommunicari, aut eorum terræ, dominia, ciuitates, uillæ, caſtra, oppida & alia loca interdici non poſſint,etiam ſi de ipſis & eorum tenoribus eſſet in ipſis proceſſibus mentio facienda ſpecialis, quæ ne contra huiuſmodi ſententias & proceſſus, quo minus includantur in eis, per ea ualeant ſe, terras, dominia, ciuitates, uillas, caſtra, oppida & loca huiuſmodi tueri, & quæ quo ad hoc, tollimus & penitus reuocamus. Et inſuper mandamus, ut huiuſmodi

A uſmodi præſens proceſſus ad communem omnium notitiam deducatur, chartas ſiue membranas proceſſus continentes eoſdem,in maiori & ſancti Stephani Conſtantienſis eccleſiarum ualuis affigi,qui proceſſus ipſo ſuo quaſi ſonoro præconio & patulo iudicio publicabunt,ut prædicti quos proceſſus concernent,nullam poſſint excuſationem prætendere,uel ignorantiam allegare,quod ad eos proceſſus huiuſmodi non peruenerint,uel ignorauerint eoſdem,cum non ſit ueriſimile,remanere incognitum quo ad ipſos, quod tam patienter fuit publicatum. Cæterum omnibus & ſingulis dominis patriarchis,primatibus,archiepiſcopis,epiſcopis, cæteriſq; locorum ordinarijs præcipimus & mãdamus,ut ipſi & eorum quilibet per ſe uel per alium ſeu alios,ſub pœna excommunicationis,quam ipſorum quemlibet,qui mãdatorum noſtrorum huiuſmodi tranſgreſſor & contemptor fuerit, incurrere uolumus ipſo facto, præſentes noſtros proceſſus per eorum aut chartarum uel membranarum ſeu tranſumptorum continentiam,eoſdem quibus ſicuti noſtris proceſſibus tantam uolumus fidem adhiberi,in eccleſiarum ualuis ſeu aljs locis affixione publicent, & præfatos tranſgreſſores & contemptores huiuſmodi, excommunicationis & anathematizationis ſentẽtijs ligatos,ac terras,ciuitates,caſtra,uillas, oppida & loca præfata huiB uſmodi eccleſiaſtico interdicto ſuppoſita, quàmprimum ipſis uel eorũ alicui de hoc legitime conſtiterit, tamdiu in eccleſiis dominicis & aljs feſtis diebus dum inibi fue al,feſtiuis
rit maior populi multitudo, campanis pulſatis, & candelis accenſis & extinctis denuncient,& interdictum huiuſmodi inuiolabiliter obſeruari faciant per cenſuras eccleſiaſticas & alia iuris remedia,inuocato ad hoc (ſi opus fuerit) auxilio brachij ſecularis, donec ipſi tranſgreſſores & contemptores meruerint ab huiuſmodi excommunicationis & anathematizationis ſententijs abſolutionis beneficium obtinere, dictumq; interdictum merito debuerit relaxari,non obſtantibus omnibus ſupradictis, ſeu ſi aliquibus coniunctim uel diuiſim à ſede prædicta indultum exiſtat,quod interdici,ſuſpendi,uel excommunicari non poſſint per literas apoſtolicas, nõ facientes plenam & expreſſam,ac de uerbo ad uerbum, de indulto huiuſmodi mentionem. Datum Conſtantiæ ſecundo nonas Iulij,anno à natiuitate dominimilleſimo quadringenteſimo decimoquinto,ſede apoſtolica uacante,regnorum ſereniſſimi principis domini Sigiſmundi Romanorum & Hungariæ &c. regis,uidelicet electionis quinto,coronationis primo,Hungariæ uero uigeſimonono.

C ¶De impedientibus concilium.

Porro,quia nonnunquam lingua ſubdola plurimum impedit & perturbat,falſa uel detractoria ſeminando, quodq; cum nimis graue ſit,tam grandem Chriſtianitatis impedire profectum,omni animaduerſione ſit dignum,idcirco malignorum conatibus cupiens obuiare dicta ſancta ſynodus,omnes & ſingulos ſub obteſtatione diuini iudicij admonet,ne impedimentum,perturbationem,prorogationem uel diſſolutionem huius ſacri concilij moliantur. Si quis autem ſcienter animo impediendi uel perturbandi hoc ſacrum generale concilium uerbo,facto uel literis,palam uel occulte impedimenta,perturbationem, prorogationem uel diſſolutionem fieri procurauerit,experietur ultione pœnali perpetrati facinoris grauitatem. Et contra eum tanquam communis pacis perturbatorem, rigide procederetur,cum ex hoc hæreſum extirpationem, pacis procurationem,& morũ reformationem impedire uideatur.

¶De fructibus beneficiorum percipiendis per ſuppoſita concilij.

Cum hi qui interſunt in hoc ſacro generali concilio, pro communi bono totius eccleſiæ congregato,non debeant minori prærogatiua gaudere,quàm quicunque aljquarumuis eccleſiarum negocijs quibuſlibet uel utilitatibus intendentes,ideoq; tanquam cauſa reipublicæ abſentes, debent pro præſentibus merito reputari ad inſtar ſacri Conſtantienſis concilij,in quo modo conſimili extitit ordinatum, præſens concilium

Universidad de Deusto
Biblioteca

lium ſtatuit, ordinat, & decernit, quòd omnes & ſinguli qui in eodem concilio tan- D
quã ipſius ſuppoſita ſunt recepti, uel recipientur in poſterum, ab eo die quo iter arri-
puerint ad dictum concilium ueniendi, & quamdiu permanſerint in eodem, & eti-
am recedentes per tantum tempus, quo ad ſuum poſſint domicilium reuerti, fructus
omnium beneficiorum ſuorum cum ea integritate percipiant, cum qua eos percipe-
rent, ſi in ipſis beneficijs reſiderent, non obſtantibus in contrarium quibuſcunq;.

¶ De officialibus concilij.

Quia uero ad proſecutionem huius ſacri concilij requiruntur officiales & mini-
ſtri, ideo deputat & ordinat notarios ad ſcribendum acta ipſius concilij, Lucam de
al, Viſſo •Vuiſſo ſecretarium dicti domini legati, & Rodulphum Sapientis diœceſis Gebe-
nẽſis. Et ut omnia eo decentius ordinentur, quo maiori fuerint directa conſilio, depu
tat & ordinat uenerabiles Henricum Nithart decretorem doctorem, & Ludouicum
Pariſii licentiatum in decretis, decanum eccleſiæ beatæ Mariæ lætæ de Aneſſiaco di
ctæ Gebennenſis diœceſis, qui acta concilij uniuerſa per dictos notarios ſcripta aſpici
ant, debiteq; (ſi opus ſit) corrigant & emendent. Promotores quoque ipſius concilij
deputat magiſtrum Nicolaum Amici, magiſtrum in artibus & licentiatum in theolo
gia, & Henricum Aneſter licentiatum in decretis, præpoſitum Turicenſem Conſtan E
tienſis diœceſis, ſediumq; ordinatores, qui exiſtentes in concilio, in locis & ſedibus de
al, medicinę magiſtrum al. Martis huſen bitis collocent, quorum ordinationi omnes obedire teneantur, Henricum Stater ar-
tium & medicinæ •doctorem, decanum Traiectenſem, & Sanderum de •Marthuſen
in legibus baccalaureum & canonicum eccleſiæ ſancti Petri Magũtinenſis. Lectis ſi-
quidem (ut præfertur) decretis, bulla & inſtrumento præinſertis, memoratus do-
minus epiſcopus Conſtantienſis conſimili uoce, alta uidelicet & intelligibili interro-
gans, ſciſcitatus eſt, an omnia & ſingula per eum ſic (ut præfertur) lecta, ipſi ſacræ
ſynodo placerent. Ad cuius interrogationem prælibatus reuerendiſſimus pater domi
nus cardinalis præſidens primo, & deinde cæteri omnes & ſinguli domini prælati
in eadem ſeſſione ac ſacra ſynodo tunc præſentes, concorditer nullo diſcrepante re-
ſponderunt uiua uoce, placet. Quibus præmiſſis ſic peractis, præfati dictæ ſacro-
ſanctæ ſynodi promotores ſiue procuratores ſupra deputati, petierunt, & quilibet
ipſorum petijt, per nos protonotarios, notarios & ſcribas, ad hoc ſupra deputatos, fie-
ri & confici de præmiſſis omnibus & ſingulis unum uel plura publica inſtrumenta
in teſtimonium ueritatis præmiſſorum & ad perpetuam rei memoriam. Datum Ba- F
ſileæ decimonono calendas Ianuarij, anno à natiuitate domini milleſimo quadrin-
genteſimo trigeſimoprimo.

SESSIO SECVNDA.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis eccleſiam militantem repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Ad laudem dei omnipotentis, ac benedictæ indiuiduæq; trinitatis gloriam & honorem, pro hæreſum atque errorum extirpatione, morum in capite & in membris eccleſiæ dei reforma tione, ac regum & regnorum cæterorumq; Chriſticolarum adinuicem autore diſcor diarum procurante, diſſidentium pacificatione, in ſpirituſancto legitime congrega ta, decernit, ſtatuit, diffinit, declarat, & ordinat, ut ſequitur.

¶ Decretum, quòd concilium Baſileenſe eſt legitime inchoatum.

Et primo quòd eadem ſacra Baſileenſis ſynodus ſacris Conſtantienſi & Senenſi concilijs generalibus decernentibus atque ordinantibus, & autoritate apoſtolica in- tercueniente, fuit & eſt in hoc loco Baſileenſi debite legitimeq; ac rite initiata & con gregata. Et ne de eiuſdem ſacræ Baſileenſis ſynodi poteſtate à quoquam dubite- tur,

A tur, ipſa eadem ſynodus duas declarationes ex decretis ſynodi Conſtantienſis in præ- Conſtantien. cõcilij ſeſſi. 4. et 5.
ſenti ſeſſione, alijs ſuis decretis editis ſeu edendis inferendas, ordinat & decernit, quarum quidem declarationum tenor primæ ſequitur, & eſt talis.

¶ Decretum quòd concilium generale eſt ſuper papam.

Et primo declarat, quod ipſa ſynodus in ſpirituſancto legitime congregata, generale concilium faciens, & eccleſiam militantem repræſentans, poteſtatem immedi atè à Chriſto habet, cui quilibet cuiuſcunq; ſtatus uel dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem dicti ſchiſmatis, & ad generalem reformationem eccleſiæ dei in capite & in membris. Alterius uero tenor ſequitur in hæc uerba:

¶ Quod inobedientes concilio puniantur.

Item declarat, quod quicunq; cuiuſcunq; ſtatus uel dignitatis etiam ſi papalis exiſtat, qui mandatis, ſtatutis ſeu ordinatiõibus aut præceptis huius ſacræ ſynodi & cuiuſcunq; alterius concilij generalis legitime congregati, ſuper præmiſſis ſeu ad ea pertinentibus, factis uel faciendis, obedire contumaciter contempſerit, niſi reſipuerit, condignæ pœnitentiæ ſubijciatur, & debite puniatur, etiam ad alia iuris ſubſidia (ſi opus fuerit) recurrendo. Præmiſſis igitur & nonnullis alijs Conſtantienſis concilij, præſertim capituli quod incipit, Frequens, in priori huius ſacræ ſynodi Baſileen. ſeſſi one recitati, decretis attentis, prælibata ſynodus Baſileenſis decernit & declarat, quòd B ipſa pro hæreſum extirpatione ac morum generali reformatione eccleſiæ in capite & in membris, necnon pace inter Chriſtianos procuráda (ut præmittitur) in ſpirituſancto legitime congregata, per nullum quauis autoritate, etiam ſi papali dignitate præfulgeat, diſſolui, aut ad alium locum transferri, ſeu ad aliud tempus prorogari debuit aut potuit, debeat aut poteſt, debebit aut poterit in futurum abſque eiuſdem ſynodi Baſileenſis deliberatione & conſenſu.

Conſtantien. cõcilij ſeſſi. 5.

Conſtantien. cõcilij ſeſſ. 39. & Baſileen. concilij, ſeſſ. 1.

¶ Quod perſonæ concilij non debeant extra concilium trahi, uel impediri.

Item diffinit, ordinat & decernit hæc ſancta ſynodus, ꝙ nulla perſona, cuiuſcunq; ſtatus, dignitatis ſeu conditionis fuerit, in eadem ſynodo actu exiſtens aut futura, eidem incorporata uel incorporanda, à tempore arrepti itineris ad ipſam ſanctam ſynodum ſine fraude continuati, ad recedendum ab eadem à quoquam quauis autoritate, etiam ſi papali dignitate præfulgeat, directe uel indirecte in læſionem ſeu perturbationem dictæ ſanctæ ſynodi, inuita ſine deliberatione & cõſenſu ipſius ſanctæ ſynodi requiri, moneri, compelli, citari, euocari ad alium locum, etiam curiam Romanam ualeat, ſeu ne ad eandem ſanctam ſynodum ueniat, poſſit aut debeat quomodolibet impediri. Si autẽ à quoquam quauis autoritate, etiam ſi papali dignitate præfulgeat, (ut præmittitur) in contrarium attentatum fuerit, ſeu attentaretur in futurum, C aut proceſſus pœnales uel mandata, etiam cenſuras eccleſiaſticas ſeu trãſlationes prælatorum inuitorum, uel priuationes aut inhabilitationes eorundem ſeu aliorum beneficiatorum quorumcunq;, alias ue quaſcunq; pœnas continentes, ut ab eadem ſancta ſynodo recedant, uel non accedant ad eandem, aut eidem non adhæreant, fulminati fuerint, fulminentur, aut fulminarentur in futurum, totum ſit irritum & inane, nec eiſdem proceſſibus, cenſuris ac pœnis, tanquam irritis & inanibus quomodolibet obediendum foret, prædictoſq; proceſſus & cenſuras, cum omnibus inde ſecutis & ſecuturis, quatenus de facto proceſſiſſent aut procederent in futurum, caſſat, irrietat, & annullat, & pro caſſis, irritis atque nullis habendos decernit, diffinit, ordinat & declarat.

¶ Quod hi qui tenentur intereſſe concilio, non recedant ſine licentia.

Item decretis ſacri concilij Conſtantienſis inhærendo, ſtatuit, ordinat & decernit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

q̄ prælati & alij qui tenentur huic sacro concilio interesse, ab hoc loco ante finitum D
concilium, nisi ex causa rationabili per deputatos seu ab hoc sacro concilio deputan-
dos examinanda, non recedant. Qua quidem causa examinata & legitime approba-
ta, possint recedere de licentia illius uel illorum, qui pro tempore habent uel habe-
bunt autoritatem. Et tunc taliter recedens, teneatur dimittere alijs in loco rema-
nentibus suam potestatem, sub pœnis iuris per hoc sacrum concilium indicendis,
& in facientes contrarium exequendis. Item quia plures promotores in ea-
dem sancta synodo, & etiam notarij ad conscribendum acta eiusdem sunt necessarij,
al, Ademarū citra aliorum per ipsam sanctam synodum in ipsius prima sessione deputatorum re
uocationem, magistros • Ademarium de Rossilione licentiatum in decretis, archi-
presbyterum Viuariensem & canonicum Lugdunensem, Henricum de Behenheym
licentiatum in decretis, officialem Basileensem promotores, & Petrum Bruneti bac-
calaureum in decretis, canonicum Atrebatensem, notarium eiusdem ordinat & depu
tat. Datum in sessione publica eiusdem sanctæ synodi in ecclesia maiori Basileensi so
lenniter celebrata, decimo quinto Calendas Martij, anno à natiuitate domini mille-
simo quadringentesimo trigesimo secundo.

SESSIO TERTIA.

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritusancto legi- E
time congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans. Olim sacrum Con-
stantiense concilium uolens futuris ecclesiæ necessitatibus prouidere, matu-
ra deliberatione statuit & decreuit, ut post finem ipsius concilij in quinquen
nium, deinde in septennium, & postea perpetuo futuris temporibus de decennio in
decennium, generale concilium celebretur, cuius decreti uigore felicis recordationis
Martinus papa quintus, ipso Constantiensi approbante concilio, statuit, in ciuitate Pa
piensi proximum tunc concilium celebrari, quod ibidem cœptum fuit, & de consen
su & approbatione ipsius concilij, ad ciuitatem Senensem translatum. In quo Senen-
si concilio fuit electa hæc Basileēsis ciuitas, pro futuro tunc concilio in septennium ce
lebrando. Appropinquante autem fine ipsius septēnij præfatus dominus papa Mar
tinus uolens decreto Constantiensis & ordinationi Senensis conciliorum satisface-
re, ut debebat, reuerendissimum in Christo patrem & dominum, dñm Iulianum san
ctæ Romanæ ecclesiæ sancti Angeli diaconum cardinalem, sedis apostolicæ destina
uit legarum cū plena potestate eidē concilio uice & autoritate sedis apostolicæ præsi
dendi. Quod etiam sanctissimus dominus papa Eugenius quartus ratum habuit &
approbauit. Proinde hoc sacrum generale concilium in spiritusancto legitime con-
gregatum, prouida & matura deliberatione considerans, hæreticam pestem in par-
tibus Bohemiæ nimis sæuire crudeliter, quæ dei occulto iudicio bello pluries atten- F
tato non potuit superari, atque quod in diuersis mundi partibus clam hæretica pe-
stis pullulat atque serpit, quodq; prohdolor multas Christianas prouincias bellorum
desecat rabies & deuastat, morumq; nimia deformatio diuinam maiestatem offendit
tantis & tam pestiferis malis omnipotentis dei gratia largiente, ad extirpationem hæ
resum, pacemq; in Christiano populo componendam, & reformationem generalem
ecclesiæ dei in capite & in membris studiose occurrere, & salutaribus remedijs pro-
uidere, disposuit, & ut hæc ad optatos fines commodius duci possent, cōsiderans hæc
sancta synodus præsentiam summi pontificis, reuerendissimorumq; sanctæ Roma-
næ ecclesiæ cardinalium in ipso concilio esse accommodam & multimode fructuo
sam, uenerabilem uirum magistrum Ioannem pulchri patris, sacræ theologiæ pro-
fessorem, ad sanctissimum dominum Eugenium summum pontificem destinauit, at
que ad præfatos reuerendissimos dominos cardinales, præfatum sanctissimum do-
minum papam exorando & supplicando, ut huc (si comme de posset) personaliter
accederet, ipsiq; sacro concilio fauoribus & auxilijs assisteret opportunis. Denuoq;
uene

A uenerabiles uiros Iacobum Sirik sch lasticum Treuirensem, & Thomam • Fieno de- al, Fiem
cretoꝝ doctorē, suos pro eadem causa oratores ad eundem dñm papam & dominos
cardinales transmisit. Cum autem ad notitiam ipsius concilij peruenisset, præfatum
dominum papam ex sinistra informatione motum, dissolutionem ipsius concilij at-
tentasse, quæ quidem dissolutio in periculum euersionis fidei cederet euidenter, nec
non ecclesiæ dei graue scandalum, ad eundem dominum papam atque reuerendissi-
mos dominos cardinales suos destinauit protinus oratores, reuerendum patrem do-
minum Ludouicum de Palude episcopum Lausanensem, & magistrum Henricum
Stater decanum Traiectensem ad supplicandum, instādum & requirenduum præfa
tum dominum papam, ut ipsam dissolutionem reuocare dignaretur, huicq; sacro
concilio in tam laudabilibus operibus suffragaretur auxilijs & consilijs opportunis.

¶Decernitur dissolutionem concilij nullatenus fieri posse.

Considerans̄q; hæc sancta synodus, præfatam dissolutionēm concilij contra de-
creta Constantiensis concilij esse factam, tendereq; in euersionis fidei graue pericu-
lum, & status ecclesiastici turbationem & detrimentum, atque scandalum totius po-
puli Christiani, eandem dissolutionem decreuit nullatenus fieri potuisse: quinimmo,
ipsa minime obsistente, ad prosecutionem eorum quæ pro fidei stabilitate & salute
Christiani populi laudabiliter sunt incepta, esse cum spiritussancti gratia proceden-
B dum. Verum cum redeuntibus præfatis episcopo Lausanensi & decano Traiectensi,
optata responsio à sanctissimo domino papa non fuerit reportata, licet non solum à
prædictis concilij oratoribus ipsius concilij nomine, sed etiam à serenissimo domi-
no Sigismundo rege Romanorum fideli ecclesiæ aduocato, præfatus sanctissimus
dominus papa supplicatus, interpellatus, requisitus, rogatus fuerit, & totis nisibus
multiplicatis uicibus obsecratus, idcirco hæc sancta synodus innitens decretis sacri Constantien.
Constantiensis concilij, quorum uerba sunt hæc, Quod sancta synodus in spiritu- concilij sess.
sancto legitime congregata, generale concilium faciens, ecclesiam catholicam mili- 4. & 5.
tantem repræsentans, potestatem à Christo immediate habet, cui quilibet cuiuscun-
que status uel dignitatis, etiam si papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent
ad fidem & extirpationem dicti schismatis, & ad generalem reformationem ecclesiæ
dei in capite & in membris.

¶Monitio contra papam.

Item declarat, quod quicunq; cuiuscunq; status uel dignitatis, etiam si papalis exi- Constantien.
stat, qui mandatis, statutis seu ordinationibus aut præceptis huius sanctæ synodi aut concilij sess. 5.
cuiuscunq; alterius concilij generalis legitime congregati super præmissis seu ad ea
pertinentibus, factis uel faciendis, obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit,
C condignæ pœnitentiæ subijciatur & debite puniatur, etiam ad alia iuris subsidia (si
opus fuerit) recurrendo. In hac solenni sessiōe ipsum sanctissimum dominum papam,
necnon reuerendissimos dominos cardinales modo & forma infra scriptis interpella
re decreuit. Hæc igitur sancta synodus in spiritusancto legitime congregata, prædi-
ctum beatissimum dominum papam Eugenium cum omni reuerentia & instantia
supplicat, & per uiscera misericordiæ Iesu Christi exorat, requirit, & obtestatur, ac
monet, quatenus prætensam dissolutionem, sicut de facto processit, de facto reuocet,
& ipsam reuocationem, quemadmodum & dissolutionem fecit, per diuersas mun-
di partes transmittat & publicet, ab omniq; impedimento dicti concilij penitus desi-
stat. Quinimmo eidem (ut debet) faueat & assistat, omniaq; præbeat subsidia & au-
xilia opportuna, necnon infra trium mensium spatium, quod ad hoc pro termino per-
emptorio præfigit, & assignat, si corporalis ipsius dispositio patiatur, personaliter
ueniat. Sinautem, personam uel personas loco & uice sui destinet & transmittat
cum plenaria potestate, ad omnia & singula in hoc concilio peragenda usque ad to-
talem ipsius conclusionem, per omnes & singulos actus gradatim & successiue

Universidad de Deusto
Biblioteca

Comminatio pœnarum.

Alioqn si hæc sanctitas sua facere neglexerit, quod de Christi uicario nõ est aliqualiter sperandum, sancta synodus (prout iustum fuerit, & spiritus sanctus dictauerit) ne cessitatibus ecclesiæ prouidere curabit, & procedet, secundum quod iuris fuerit diuini pariter & humani. Similiter præfatos reuerendissimos dominos cardinales, q tanquam principales ecclesiæ dei cardines ad hæc feruentius intendere debent, exorat, requirit, obtestatur & admonet, quatenus cum præfato domino papa super prædictis solicitam instantiam faciant, huicq; sacro concilio faueant, assistant, & auxilientur modis omnibus opportunis. Et cum præsentia ipsorum pro eorum autoritate magnaq; prudentia & experientia rerum sit huic sacro concilio plurimum opportuna, ipsos dominos cardinales & quemlibet eorum requirit, monet & citat, quatenus infra spatium trium mensium ab intimatione præsentium (quem terminum pro trina ac canonica monitione præcise & peremptorie præfigit & assignat) ad dictum sacrum concilium generale ueniant, canonico impedimento cessante: alioquin, cum eorum negligentia ad ipsum sacrum generale concilium ueniendi, ut tantis necessitatibus ecclesiæ succurratur, in periculũ grauis iacturæ fidei catholicæ totiusq; ecclesiæ detrimentum censeatur proculdubio redundare, hæc sancta synodus, lapso termino supradicto, contra eos qui uenire neglexerint, eorum exigente contumacia, procedet, prout diuini pariter & humani dictauerit & permiserit ordo iuris, & necessitatibus ecclesiæ altissimo largiente prouidere curabit. In præmissis autem dicta synodus reuerendissimum dominum cardinalem sanctæ crucis, quandiu tractatibus pacis regnorum Franciæ & Angliæ insistet, includere non intendit, atq; quo ad reuerendissimos dominos cardinales Placentinum & de Fuxo uulgariter nominatos & cardinalem sancti Eustachij, cum in propinquioribus locis existant, ad duorum spatium mensium restringit terminũ supradictũ. Mandat insuper hæc sancta synodus uniuersis & singulis dominis patriarchis, archiepiscopis, episcopis & alijs ecclesiarum prælatis, clericisq;, notarijs & personis ecclesiasticis, necnon alijs Christi fidelibus, cuiuscunq; status, dignitatis, gradus & conditionis existant, omnesq; & singulos principes & dominos, etiam si imperiali, regali, ducali seu quauis alia præfulgeãt potestate, requirit & rogat, qui pro præmissis fuerint requisiti seu requisitus, in uirtute sanctæ obedientiæ ac obtestatione diuini iudicij, & sub pœna excõmunicationis, quatenus prædicta omnia & singula dicto sanctissimo domino papæ atq; reuerendissimis dñis cardinalibus insinuẽt, intimẽt, & notificẽt, ac intimari & insinuari, seu notificari faciant personaliter eisdem, si ad eos tutus & accommodus pateat accessus. Sinautem ei, uel illis ad quos personaliter accedendi facultas non sit, in eorum habitationibus, necnon in porta palatij apostolici & in ecclesiis sancti Ioannis Lateranensis sancti Petri & sanctæ Mariæ maioris de urbe, copias per publicum notarium confectas affigendo, si hoc tute fieri possit. Sinautem, in principalibus ecclesiis ciuitatum Sutrinæ, Viterbij & Senensis uel aliarum trium ciuitatum uicinarum, de quibus fuerit bene uisum. Quæ quidem loca hæc sancta synodus decernit, esse idonea pro executione omnium præmissorum. Et nihilominus hæc sancta synodus futuris cupiens obuiare casibus, ut omnis euitetur dispendiosus circuitus, cum rebus de quibus agitur supra modum periculosa fit mora, ordinat & decernit, huiusmodi admonitionis & citationis decretum, postquam in hac solenni sessiõe lectum fuerit & publicatum, ecclesiæ cathedralis Basileensis, ualuis affigi, ut si forte contingat ipsius intimationem exequi non posse modo aliquo præmissorum, eo casu exnunc tanquam publico edicto, ad quatuor mensium spatium ab hac die in antea computandum, censeatur quo ad omnes eius effectus facta insinuatio, monitio & citatio, sicq; suos omnes effectus sortiri & arctare eos quibus dirigitur, decernit, ac si personaliter insinuatum & præsentatum fuisset, uiribus peremptorijs & comminatiõibus suprascripris hic habitis pro insertis. Insuper hæc sancta synodus declarat & protestatur, quod nihilominus præfatis dilationibus pendentibus, cum iã præcesserit à iure uocatio ex decreto concilij Constantiensis, rerumq; necessitas id suadeat, & qualitas agẽdorum in ulteriori prosecutione concilij & agendis in eo, procedere intendit ordinate, debite ac mature, nec propterea supersedere aliqualiter in processu. Tandem hæc sancta synodus decernit citationes contra omnes prælatos & alios, qui ad generale concilium uenire tenentur, omnesq; & singulos generales ordinum quorumcunque, ac etiam inquisitores hæreticæ prauitatis, sub dilatione termini seu terminorum de quibus deputatis fuerit bene uisum, cum pœnis & censuris & clausulis opportunis. Datum Basileæ in sessione publica sanctæ synodi Basileensis celebrata in ecclesia maiori huius ciuitatis sub sigillo eiusdẽ sanctæ synodi, sub anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimo secundo, indictiõe decima, die uero martis uigesima nona mensis Aprilis, præsentibus notarijs & scribis huius sanctæ synodi suprascriptis. Item quia plures notarij & scribæ ad conscribendum acta huius sacri concilij sunt necessarij, hæc sancta synodus, citra tamen aliorum notariorum per ipsam aliàs constitutorum reuocationem, uenerabiles uiros magistros Bartholomæum de Lucgniano ciuem Senensem, & Thomam Chesneloti baccalaureum in decretis Remensis diœcesis notarios eiusdem deputat & ordinat. Datum Basileæ in &c. ut statim supra.

al. Lutignano

SESSIO QVARTA.

Saluus conductus Bohemorum.

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritu sancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans. Tenore præsentium significamus uniuersis, quòd omnibus & singulis sacerdotibus, baronibus, nobilibus, militaribus, popularibus & alijs quibuscunque uiris, cuiuscunque status, conditionis aut qualitatis existant, de regno Bohemiæ & marchionatu Morauiæ, de Praga & ciuitatibus ac alijs locis eorundem, & omnibus alijs ecclesiasticis & secularibus personis, qui aut quæ unà cum ipsis ad generale Basileense concilium mittentur, ac profecturi existunt, omnibus eorum personis, quocunque nomine censeantur aut ualeant nuncupari, infra tamen numerum ducẽtarum personarum, tenore præsentium, nostrum plenissimum ac perfectum saluumconductum concedimus atque damus, uerissimámque securitatẽ ueniendi ad hanc ciuitatem Basileensem, ibidemq; manendi, standi, morandi, nobiscumq; de quibusuis negocijs opportunis ipsis commissis tractandi, placitandi, disponendi, concludendi & terminandi impartimur, ac in loco uel in locis hospitiorum suorum diuina officia sine impedimento nostrorum peragere permittimus, sic etiam ut propter illorum præsentiam neque in itinere neq; in aliquo loco itineris in eundo, manendo aut redeundo, neq; in ipsa ciuitate Basilensi à diuinis officijs cessetur quouismodo per modum interdicti. cæterum in generali concilio seu synodo Basileensi articulos quatuor, pro quorum claritate instãt, orenus aut in scriptis libere poterunt offerre, aut propalare, scripturis sacris beatorũq; doctorum uerbis, sententijs & rationibus eos declarare, astruere, & persuadere, & si opus fuerit, etiam ad obiecta concilij generalis respondere, aut cum aliquo uel aliquibus de concilio super eisdem disputare, aut charitatiue absque omni impedimento conferre, opprobrio, conuicio aut contumelia procul motis, seruatis forma & modis inter nostros legatos & nuncios prædictorum regni & marchionatus in Egreñ. ciuitate specificatis & uniformiter conclusis: & signanter, quod in causa quatuor articulorum per eos attentorum, lex diuina, praxis Christi apostolica & ecclesiæ primitiuæ unà cum concilijs doctoribusq; fundantibus se ueraciter in eadem, pro uerissimo & indifferente iudice in hoc Basileensi concilio admittentur. Et illis peractis uel non peractis, quandocunque de mandato aut consensu suorum maiorum ad propria reuerti optabunt, aut aliquis eorum optabit, mox absque ulla renitentia, occasione & mora, saluis rebus illorum & suorum pariter honore & personis, uiceuersa poterunt

Universidad de Deusto
Biblioteca

runt uel poterit iuxta beneplacitum libere & secure redire, de scitu tamen deputan-
dorum per concilium, ut pro tunc opportune securitati eorum prouideatur sine do-
lo & fraude. Nihilominus in hoc eorum saluo conductu omnes quascunq; clausulas
includi ac contineri uolumus, ac pro inclusis haberi, quæ pro plena & efficaci & suffi
cienti securitate in eundo, stando ac redeundo necessariæ sunt & opportunæ, hæc no
tanter propter bonum pacis procurandum & obseruandum luculenter expressan-
tes. Quod si quispiam aut aliqui ex illis, siue in itinere ad nos in Basileam ueniendo, si
ue ibidem demorando aut redeúdo, aliquod enorme (quod absit) egerit aut egerint,
per quod posset assecurationis eorum beneficium eis aut eorum alicui concessum,
annullari aut cassari, uolumus etiam, ac admittimus, & concedimus, ut talis uel tales
in facinore huiusmodi deprehensi uel deprehensus, ab ipsis duntaxat, & non ab aliis
condigna animaduersione cum emenda sufficienti, per partem nostram merito ap-
probanda & laudanda, mox puniatur aut puniantur, illorum assecurationis forma,
conditionib⁹ & modis omnino manentibus illibatis. Et pariformiter, si quispiam uel
aliq ex nostris, siue in itinere ad nos in Basileā ueniēdo, siue ibidē demorando, aut re-
deūdo, aliquod enorme (quod absit) egerit aut egerint, p quod posset assecurationis
ipsoꝝ beneficium eis aut alicui eorum cōcessum, annullari aut cassari, uolumus, ut ta-
lis uel tales in facinore huiusmodi deprehensi, à nobis aut à nostris duntaxat, & non
ab aliis condigna animaduersione, cum emenda sufficienti, per partem dominorum
ambasiatorum & nunciorum merito approbanda & laudanda, mox puniatur aut pu
niantur, præsenti assecurationis forma, conditionibus & modis omnino manentibus
illibatis. Volumus etiam, quod liceat ipsis ambasiatoribus omnibus & singulis, toti-
es quoties cunq; opportunum fuerit seu necessarium, ad auram capiendam exire de
ciuitate Basileensi, & reuerti ad eandem, necnon nuncium uel nuncios suos ad quæcū-
q; loca pro suis necessariis negociis ordinandis libere mittere seu destinare, ac ipsos
missos seu destinatos, seu missum & destinatum suscipere toties quoties eis uidebitur
expedire, ita quod aliqui uel aliquis p. deputandos concilij nō cientur, qui eorū securi-
tati prouideant, uel prouideat. Insuper nec in sermonibus, seu prædicationibus pu-
blicis aut aliis collationibus, in præiudicium, derogationem seu deteriorationem cau
sæ ipsorum quatuor articulorum, pars nostra terminis quibuslibet in confusionem
uergentibus, poterit aut debebit uti, & potiri in loco ciuitatis Basileensis. Qui qui-
dem saluus conductus & securitates stare ac durare debent, & à tempore & per tem-
pus, quo in nostræ & nostrorum tuitionis curam ipsos susci pi contigerit, & usque ad
Basileam perduci, ac toto tempore mansionis eorum ibidē & rursum post sufficien-
tem audientiam habitam, spatio uiginti dierum præmisso, cum ipsi petierint, aut con
cilium habita huiusmodi audientia ipsis recessum indixerit, à Basilea usq; in Tustan,
al. Taconiam Tatoniā, aut Englispurg, in quē ex locis istis maluerint deo fauente restituemus, do
lo & fraude prorsus exclusis. Etiam pro uniuersis & singulis Christifidelibus, & spe-
cialiter pro sanctissimo domino Romano pōtifice, pro serenissimo principe domino
Sigismundo Romanorum &c. rege, ac uenerabilibus dominis cardinalibus, archie-
piscopis & episcopis, ac dominis abbatibus, prælatis & clericis, necnon illustrissimis
principibus, regibus, ducibus, marchionibus, comitib⁹, baronibus & nobilibus mili-
tibus, uniuersitatibus & communitatibus ciuitatum, castrorū & uillarū, earumq; con
sulibus, scabinis, officialibus & aliis cuiuscunq; conditionis & status, ecclesiastici uel
secularis existant, quocunque nomine censeantur, & pro subditis omnium præmis-
sorum, & pro tota parte eorundem promittimus bona fide & spondemus, quòd nos
omnes & singuli prædicti præscriptam assecurationem & salui conductus eorum for
mam, in omnibus suis conditionibus, punctis & clausulis superius expressatis, inuio
labiliter & inconcusse bona fide & puro corde obseruabimus & custodiemus, obser
uabunt & custodient. Insuper promittentes sine fraude & quolibet dolo, quòd nolu
mus, neq; debemus occulte uel manifeste, quacunq; occasione prætensa, uti aliqua au
toritate

A toritate uel potentia, iure, statuto uel priuilegio legum uel canonum, & quorumcun
que conciliorum, specialiter Constantiensis & Senensis quacunque forma uerbo-
rum expressa, in aliquod præiudicium saluo conductui seu assecurationi ac publicæ
audientiæ, ipsis per nos concessæ uel concesso. Quod si nos aut aliquis ex nobis uel no
stris, cuiuscunque conditionis uel status aut præeminentiæ existens, præscriptæ asse-
curationis & saluiconductus formam & modum, in quocunque puncto uel clausu-
la uiolauerit (quod tamen auertere dignetur omnipotens) & sufficiens emenda non
fuerit mox subsecuta, & ipsorum arbitrio merito approbanda & laudanda, habeant
nos & habere poterunt incidisse in omnes pœnas, quas iure diuino & humano aut
consuetudine, huiusmodi saluorum conductuum uiolatores incurrere possunt absq;
omni excusatione, aut quauis in hac parte contradictione. Datum in sessione publi-
ca eiusdem sanctæ synodi in ecclesia maiori Basileensi celebrata, duodecimo Calendas
Iulij, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimosecundo.

EPISTOLA BOHEMIS MISSA SV-
per conclusione in Egra facta, in quarta pu-
blica sessione lecta.

B SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, uniuersis uiris ecclesiasti-
cis, nobilibus & toti populo regni Bohemiæ, unitatem & pacem in CHRI-
STO Iesu nostro domino. Pridie oratores nostri ex oppido Egra ad nos re
uersi, & ibidem cum nuncijs uestris concluſa serioſe referentes, magno gaudio hanc
sanctam synodum repleuerunt. Asserunt enim, cum tanta charitate & mansuetudi-
ne hoc sacrum unionis negocium fuisse tractatum, ut non aliud existimemus, quàm
spiritum sanctum pacis & unitatis autorem in medio interuenisse. Concepimus ex
his quæ referunt, magnam spem futuræ unionis & indissolubilis inter nos charita-
tis. Pro qua re (sicut dignum est) ipsi spiritui sancto, cuius munere hoc factum esse
non dubitamus, gratias ex toto corde retulimus, eleemosynas, ieiunia q; & orationes
solennes indiximus, & ubique usque ad rem optato fine concluſam, indici faciemus.
Laudamus & benedicimus dominum, qui tam lætam nobis præbuit diem, qua nul-
lam adhuc sensimus lætiorem, postquam hunc locum attigimus. Parari enim semi-
tam uidemus ad magnam dei gloriam & grandem populi Christiani profectum.
C Nemo nostrum fuit dum ipsi oratores singula nobiscum acta recēsebant, qui uel ocu
lis uel corde non fleret. Commouebantur inusitato gaudio uiscera audientium, rem
tam concorditer fuisse concluſam, sperantium q; post hanc aliam multo lætiorem di
em adhuc succesſuram. Exultemus igitur, & iubilemus inuicem deo salutari nostro, Psal.95.
qui recordatus misericordiæ suæ, incipit plebem suam tanta cum lætitia uisitare.
Leuemus manus nostras ad cælum, glorificantes dominum nostrum IESVM
CHRISTVM, quia pacem, quam quotidie diebus nostris ecclesiæ dari petimus, iam
appropinquare uidemus. Magnificemus spiritum paracletum, qui animos paulo al. paraclitū
ante dissidentes, in hanc spem pacis repente conuertit. Sed si pro hac spe tantum gau-
dij suscepimus, quàm magna & inenarrabilis erit illa lætitia tam nostra quàm uestra,
quando optatum pacis & unitatis finem re ipsa intuebimur? Vt autem recognosca-
tis, quantum hæc res nobis est cordi, ipsis nostris nuncijs in communi congregatione
auditis, formam saluiconductus & ea quæ cum uestris ambasiatoribus concluserunt,
nihil addito uel retracto, hæc sancta synodus unanimi oīm consensu approbauit. Et
ecce ipsum saluum conductum in publica sessione decretū, de uerbo ad uerbū, quē-
admodum in Egra conditus fuerat, ad uos destinamus. Misimus etiam, ut nil ex par al. conditū
te nostra desit, fratrem Ioannem de Mulbruno, unum ex nūcijs nostris, q in Egra fu-
erant, ad serenissimum principem dominum regem Romanorum, ut ab eo saluum-
cōductum in ea qua optatis, forma obtineat. Quem ut primum habuerimus, ad uos si
ne

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne mora transmittemus, parati semper agere omnia, quæ pro uestra tutela & libera D
audientia necessaria uidebuntur. Vtinam sicut fas est nobis uerba exprimere, ita
mentes nostras in publicum exhibere possemus. Vtinam sicut hanc epistolam lec-
turi estis, ita corda nostra palam inspicere possetis. Profecto non dubitamus, quin
cognita nostra in uos summa charitate, mox sine ulteriori tractatu in unitate spiritus
Matt. 10, c & 24, b, connecteremur. Et quoniam saluatoris nostri sententia est, non qui inceperit, sed
qui perseuerauerit usque in finem, saluus erit, uos omnes per spiritum sanctum hui-
us sacri negocij directorem hortamur & obsecramus, ut quemadmodum rem istam
feruenter inchoastis, ita firmiter constanterq; usque ad ueræ unionis complemen-
tum perseueretis. Speramus in CHRISTO IESV uidere diem, & iam pro-
pe est forte, quo alter alterum fraterna charitate nos inuicem complectemur, & una-
nimes in eadem sanctæ matris ecclesiæ domo cum iocunditate perpetuo habitabi-
mus. Confidimus in domino tantam adhuc inuicem futuram dilectionem, ut nul-
lum inter nos fuisse olim dispendium uideatur. Et quanquam nondum hæc sancta
unio, pro qua laboramus, completa sit, tamen ipse spiritussanctus tantam huius rei
spem & affectum cordibus nostris impressit, ut quod futurum est, iam quodammo-
do in foribus adesse credamus. Vos corpore absentes estis, sed ob hanc spem in uisce-
ribus charitatis & uinculo ueræ dilectionis, quasi præsentes amplectimur, & præ gau- E
dio nosipsi flentes, tanquam mater filium ex longinqua patria redeuntem, uos tener-
rime osculamur. Iam igitur quasi arram proximæ mutuæ unitatis pepigisse ui-
demur, & uos dudum futuros, nostros dilectissimos fratres iam esse existimamus.
Talia enim ipse spiritussanctus initia dedit, ut non aliud quàm pacem, charitatem &
al, cõtingere unitatem hinc attingere speremus. Læto ergo animo utrique simus, & iocũda men
te inuicem uiuam⁹, cum prope in anuis gaudium, quod nemo tollet à nobis, per spm̃
sanctum accepturi simus. Sed ut citius faciliusq; consequamur, uigilemus supplices
in orationibus, & continuis precibus dominum nostrum Iesum Christum deuotis
mentibus exoremus, ut quod operari incepit, confirmet atque perficiat. Hora iam
al, cõrisstata est, ut sancta mater ecclesia quæ pro tam duro filiorum suorum dissidio diu-consset
nata est, pro pace & unitate lætari & exultare incipiat, luctumq; præteriti temporis
conuertat in gaudium. Tempus iam aduenit, ut qui eodem Christi charactere insigni
ti sunt, & eodem baptismatis fonte renati, deposita omni dissensione, eundem charita
tis & unitatis spiritum induant, & ad augmentum gloriamq; nominis Christiani to
tis uiribus intendant, fidemq; orthodoxam protegere curent, quam infideles pagani
multis in locis ignominiose pessundant, & extinguere moliuntur. Eia igitur cum F
nostræ dilectionis & synceræ uoluntatis iam certi sitis, amodo uestros legatos præpa
rate, quales in primis literis postulauimus, ut cum regius saluusconductus aduene-
rit, cum pleno mandato ad hoc sacrum concilium proficiscantur. Quos ita grate be-
nigneq; suscipiemus, ut à parentibus filij suscipi consueuerunt. Spiritussanctus ⁹pa-
al, paradius racletus in cuius nomine hæc sancta synodus est congregata, nobis & uobis & to-
ti populo Christiano hic ueram dilectionem & pacem, ac in futuro seculo uitam
æternam donare dignetur, qui cum patre & filio regnat benedictus in secula, Amen.
Datum in sessione publica solenniter celebrata in ecclesia maiori Basileen. die uene-
ris uigesima mensis Junij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo
trigesimosecundo.

IN EADEM SESSIONE QVARTA
decreta concilij Basileensis.

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritusancto legiti-
me congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans. Attendens quòd ad
prouidentiæ spectat officium, perspicaci consideratione futura prospicere,
& aduersus ea quæ reipublicæ possent inferre dispendia, salubriter prouide-
re

A re. Cum itaque eadem sancta synodus ad extirpationem hæresum, pacem in Christi
populo & morum reformationẽ cum spirituſancti gratia, prout statu rerum & tem
porum cõsiderato, est admodum necessarium, sit intentata, & propterea uenerabiles
in CHRISTO patres sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales ad ipsum sacrum concili-
um euocauerit, existimans eorum in sacro concilio præsentiam pro eorum autori-
tate, sapientia, rerúmque notitia, multimode fructuosam, eisq; tanquam ueris obe-
dientiæ filijs ad sacrum concilium uenientibus, si alibi contingeret apostolicæ sedis
uacatio, in iacturam eorum qui obedientes uacationi sacri concilij deseruirent, utili-
tati ecclesiæ posset redundare, cum tamen ut obedientia non iacturam afferat, sed po
tius utilitatis & honoris augmentum, ratio cunctis nota suadeat. Et ne aliquibus for-
sitan uenire negligentibus prodesse inobedientia uideatur, hæc & alia quæ animum
cuiuscunque prudentis ad hoc mouere possent & deberent, prouida attentione pro-
spiciens hæc sancta synodus, statuit, decernit, atque diffinit, quòd in euentum uacati-
onis sedis apostolicæ, hoc sacro generali durante concilio, electio summi pontificis in
loco istius sacri concilij fiat, & interdicit, ne alibi celebretur. In contrarium attentata
quauis autoritate, etiam si papali, non obstantibus quibuscunque constitutionibus
editis uel edendis, aut alijs in contrarium faciẽtibus, ac si de ipsis esset de uerbo ad uer
bum facienda mentio specialis, aut iuramento firmata existant, quibus ex certa scien-
tia derogat & decernit, nulla & irrita esse, nulliusq; roboris uel momenti ipso iure
B contrariũ uero attentantes, sint tam actiue quàm passiue, quo ad electionem Romani
pontificis & ad quascunque alias dignitates inhabiles, & omnibus habitis dignitati-
bus perpetuo priuati, & infamiæ notam ac etiam excommunicatiõis sententiam in-
currant ipso facto. Quod si forsan aliqua de facto prætensa electio præsumeretur, tam
electus prætensus, q̃ illi adhærentes, & eum pro tali gerentes, supradictas pœnas in-
currant pari modo. Absolutionem uero omnium & singulorum, qui præmissas sen-
tentias aut earũ aliquam incurrerint quoquo modo, dicta synodus tantummodo, præ
terquam in mortis articulo, sibi reseruat. Decernens præsens decretum ligare, afficere, uim & effectum habere atque sortiri, post quadraginta dies continuos proxime
secuturos à die publicationis eiusdem.

¶ Ne ui iuramenti aut promissionis alicui factæ, aliqui astrictos
se putent, ut ad concilium uenire non possint.

Item ordinat, statuit, decernit & declarat, quod quicunque & singuli cardina-
les, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, abbates, prælati, reges, principes, duces, mar-
chiones, comites, barones, uicarij ecclesiæ Romanæ, uasalli, communitates, Romanæ
C curiæ officiales, summi pontificis familiares, siue alij cuiuscunque conditionis exi-
stant, siue quibuscunque nominibus censeantur, propter iuramenta, promissiones
uel quaslibet alias obligationes, ꝑfato summo pontifici seu alteri ad hoc eius mãdato
deputato aut deputando, seu quibusuis alijs quomodolibet super quacunque re uel
causa, & sub quacunque uerborum forma præstita seu præstanda, nullatenus obli-
gentur & astringantur, aut se impeditos à ueniendo ad hoc sacrosanctum concilium
occasione dictorum iuramentorum, promissionum uel aliarum obligationum præ-
tendere possunt, aut poterunt in futurum, quo minus absque piurij seu infamiæ no-
ta ad ipsam synodum teneantur accedere, qui de iure aut consuetudine sunt astricti.
Cæteri uero, qui uocati & requisiti fuerint, & omnium prædictorum procurato-
res, obedire & adhærere ipsi concilio, & libere accedere possint, & teneantur, & ei-
dem licite interesse. Processus uero quoscunque suspensionis & excommunicatio-
nis, interdicti, necnon priuationis dignitatum, beneficiorum seu officiorum quo-
rumcunque & commendarum reuocationes, ac inhabilitationis sententias seu per-
iurij, alias´ue pœnas, mulctas & censuras in se continentes, in ipsos occasione præ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

missorum per quemcunque quauis,etiam Romani pontificis autoritate fulminatos D
seu fulminandos, cum omnibus inde secutis aut secuturis, eadem sacra synodus nullos, cassos & irritos,ac nullius roboris seu momenti existere pronunciat, declarat & diffinit: & quatenus de facto processerunt seu processerint,reuocat,cassat,irritat,& annullat,& pro cassis,irritis & nullis habendos statuit & decernit.

¶De bulla plumbea.

Item ut gesta in ipsa synodo durabiliori testimonio roborentur, statuit & ordinat ipsa synodus, quod de cætero in literis suis authenticis utatur bulla plumbea pendente cum chordula canabis aut serici,prout uarietas causarum & rerum,super quibus literæ eædem conficientur,postulabit,in uno missionis spiritussancti in specie columbæ,in alio uero lateribus horum uerborum, Sacrosancta generalis synodus Basileensis sculpturas continente, decernens eisdem plenam & omnimodam fidem adhibendam fore.

¶Quod papa durante concilio non possit creare cardinales,nec creatos publicare.

Item cum multiplicatio cardinalium sit ecclesiæ dispendiosa & onerosa,propterea & ex aliis rationabilibus & legitimis causis eandē sanctam synodū mouentibus,statuit,ordinat,atque ex certa sciētia hoc irrefragabili decreto decernit ipsa sancta synodus,quòd durante hoc sacro concilio, Romanus pontifex à loco istius sacri concilij absens personaliter, non debeat nec possit aliquem uel aliquos cuiuscunque dignitatis,cōditionis,gradus seu status existāt,in sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalem uel cardinales,quouismodo aut quocūq; quæsito colore uel causa assumere,pronūciare secrete aut publice,aut pronūciatos seu assumptos secreto publicare. Et si secus attentatum fuerit,exnunc in antea irritum sit & inane, nulliusq; roboris uel momenti. Quod si forsan taliter de facto assumpti aut pronunciati, se pro cardinalibus gerere aut nominare præsumpserint,quibuscunque dignitatibus priuati, & ad omnes & singulas futuras inhabiles, ac quicunque eos pro cardinalibus gerentes & reputantes,exnunc prout extunc sententia excommunicationis innodati sint ipso facto, à qua præterquā in mortis articulo,nisi à præfata synodo absolutionis siue habilitationis beneficium obtinere non possint. Datum in sessiōe publica* eiusdem synodi in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata,duodecimo Calendas Iulij, Anno domini millesimo quadringentesimo trigesimosecundo.

al. celebrata in ecclesia maiori Basileen, die ueneris 20. mensis Iunij, Anno à natiuitate &c,

COMMISSIO FACTA PER CONcilium in eadem sessione domino cardinali sancti Eustachij, super regimine ciuitatis Auinionensis & comitatus Venaysini. F

SACROSANCTA GENERALIS synodus Basileensis in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, dilecto ecclesiæ filio Alphonso, sancti Eustachij sanctæ Romanæ ecclesiæ diacono cardinali,apostolicæ sedis legato,ciuitatis Auinionensis & comitatus* Venaycini in spiritualibus & temporalibus pro nobis & sancta matre ecclesia uicario generali, salutem & omnipotentis dei benedictionem. In pacis autore hæc sancta synodus congregata,cum uniuersi populi Christiani pacem & tranquillitatem exoptans, per diuersas mundi partes ad procurandum ea quæ pacis sunt, & scandalis obuiandum,suæ solicitudinis opus impendat,ecclesiæ proprium patrimonium ab hoc procurandæ pacis & tranquillitatis studio expers esse nullatenus decuit,qnimmo ipsam debet specialis intuitus cura fouere.Cum itaque ad ipsius sacræ synodi notitiam fide dignoꝝ sit relatione deductum, quod ciuitas Auinionensis quæ sanctæ dei ecclesiæ semper

al. Venaysini

A semper fidelissima & obsequentissima fuit, certis urgentibus rationibus & causis nec essarijs,uicarium per summum pontificem ad ipsius regimen destinatum,se admittere non debere prætendat,atque ad eundem summum pontificem plures ambasiatas destinauerit, pro utili & salubri gubernatione ciuitatis eiusdem ac comitatus *Venaycini eidem adiacentis,suppliciter postulans,ut de alio utili eis prouideretur uicario, quod hucusque obtinere nequiuit,nec sperat posse obtinere, quinimmo is qui pro uicario destinatus est, intendit & nititur suscipere gubernationis officium inuita ciuitate,congregare satagens multitudinem gentium armatarum. Vnde super præmissis informatiōe recepta ex his & aliis,quæ honestas cēset calamo nō promenda, de turbatione & periculo graui status ciuitatis illius & patriæ est ex uerisimilibus & urgentibus rationibus dubitandum, essetque nimis graue dispendium,si forte (quod auertere dignetur altissimus) ecclesia perderet illud tam nobile patrimonij sui membrum, aut guerrarum inquietudine turbaretur. Idcirco hæc sancta synodus huiusmodi periculis cupiens obuiare, ciuitatémque illam & comitatum in pace & quiete fouere,regimen & gubernationem ciuitatis ipsius & comitatus usquequo cum summo pontifice per ipsam sanctam synodum,uel aliquo eius nomine habito pleniori tractatu,fuerit aliter ordinatum,maxime attēto,quod propter B locorum distantiam & uiarum discrimina non potest facile haberi recursus ad dictum summum pontificem, & periculum sit in mora, tibi cuius futuræ utili & fideli gubernationi fidem facit aliarum terrarum ecclesiæ regimen,per te hactenus fidelissime plurimúmque utiliter gestum,duxit ad honorem dei sanctæ matris ecclesiæ ac huius sacræ synodi, tenore præsentium plenarie committendum, cum plenaria potestate regendi & gubernandi dictā ciuitatem Auinionensem & comitatum Venaycini,omnémque in eisdem iurisdictionem,merum & mixtum imperium,per te uel alium seu alios exercendi, officiales amouendi, etiam si pontificali præfulgeant dignitate,& alios uel eosdem instituendi, iuramenta seu promissiones recipiendi, ac illa relaxandi cum quibuscunque semel uel pluries, quoties uisum tibi fuerit opportunum. Quascunque pecunias, fructus, prouentus & emolumenta in illis ciuitate & comitatu, ratione iuris papalis uel sanctæ Romanæ ecclesiæ aut quocunque iure uel titulo, pro tempore præterito, præsenti & futuro cameræ apostolicæ debitas & debita, recipiendi & exigendi, ac recipi & exigi faciendi, contradictores quoslibet uel inobedientes censuris ecclesiasticis & aliis compescendi remedijs opC portunis. Et generaliter cum *omnibus illis potestatibus & facultatibus, quas bonæ memoriæ Franciscus archiepiscopus Narbonensis sanctæ Romanæ ecclesiæ camerarius, à felicis recordationis domino Martino papa quinto & aliàs habuit, dum ageret in humanis,licet etiam hic specifice non exprimantur. Mandans tibi in uirtute sanctæ obedientiæ & sub pœnis iuris, quatenus curam & regimen prædictum humeris tuis impositum reuerenter suscipias,ac diligenter & fideliter exequaris, utilitatem publicam, tranquillúmque & pacificum statum ciuitatis illius & comitatus sic procurare solicite studeas, ipsúmque regimen & gubernationem pro modo tuæ sapientiæ sic utiliter gerere, ut apud deum æternæ uitæ merita, & apud mundum fama tua laudis & gloriæ suscipiat incrementa. Mandat insuper omnibus officialibus, ciuibus, incolis & habitatoribus dictæ ciuitatis & comitatus capitaneis, necnon castrorum castellanis, * balliuis, & aliis officialibus quibuscunque quouis nomine censeantur,& aliis uniuersis, quatenus tibi & per te deputandis officialibus ad regimen eorundem,& nulli alteri pareant,obediant,& intendant in omnibus & per omnia, quemadmodum præfato archiepiscopo Narbonensi dum uiueret ,& pro ecclesia Romana dictæ ciuitatis & comitatus regimen & gubernationem gereret, faciebant,& facere tenebantur, quibuscunque promissionibus, iuramentis, obligationibus & aliis quibuscunque dispositionibus in contrarium facientibus, non obstantibus ullo modo. Hæc nanque sancta synodus omnium quorumcunque prædictis

al.non habet omnibus

al. Bailliuis

Universidad de Deusto
Biblioteca

obuiantium uim & effectum, præsentiũ autoritate suspendit. Et quicquid per te ris te, spiritualiter & temporaliter gestum & ordinatum, actum uel sententiarum fue rit uel prouisum, hæc sancta synodus ratum & gratum habebit, ac faciet autore do mino inuiolabiliter obseruari. Datum in sessione publica eiusdem sanctæ synodi in ecclesia maiori Basileensi die ueneris uigesima mensis lunij, Anno domini mille simo quadringentesimo trigesimosecundo.

al. 11. mensis Iulij.

SESSIO QVINTA,
de causis fidei.

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritusancto legiti me congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, considerans quòd ipsa in rer alia fructuosa opera ad hæreses extirpandum, & à fide deuios ad eiusdem fidei orthodoxæ unionem reducendos, in spiritusancto principaliter congre gata dinoscitur, & propterea constituit accommodum fore, immo necessarium pro causis fidem concernentibus, in hoc sacro concilio tractandis & examinandis, de per sonis idoneis prouidere: ea propter constituit & deputat iudices, ad audiendum o mnes & singulas causas fidem quomodolibet concernentes, uenerabiles Francisc um Papiensem, Conradum Ratisponensem episcopos, & dilectum filium ecclesiæ Io annem abbatem Cistertiensem, quibus in causis huiusmodi per deputatos ad hoc, pri us examinatis, ipsisq; designatis & remissis, dat potestatem in prædictis causis in hoc loco concilij & extra, citandi ac audiendi, cognoscendi, decidendi & alia faciendi, quæ ad dictas causas pertinent, & pertinebunt usque ad sententiam diffinitiuam exclusi ue. Et ut eo facilius causæ prædictæ suum finem debitum consequantur, eadem sancta synodus, ut ipsi iudices prædicti, aut duo ex eis, tertio statutis horis non ueni ente, terminos in causis huiusmodi tunc occurrentes, tenere & obseruari facere, & alli às summarie, simpliciter & de plano ac sine strepitu & figura iudicij procedere ua leant, statuit & decernit.

De procuratore fidei.

Item sancta synodus prædicta deputat & constituit dilectum ecclesiæ filium Ni colaum amici licentiatum in theologia, in causis fidei præmissis procuratorem gene ralem hoc durante concilio, cum potestate substituendi de consensu & autoritate iu dicum prædictorum, qui nullam causam promoueat, nisi primum per deputationem fidei fuerit examinata & admissa.

Deputantur iudices ad examinandum causas generaliter.

Item dicta sancta synodus, ne inter cæteros huberes fructus pro quibus pro curandis summopere desudat, iustitia indebite grauatis, pro qua ad eandem conflu unt, ministranda deficiat, aut ipsius executio plus debito negligatur, uolens in præ missis opportunis remedijs prouidere, constituit, ordinat, & deputat iudices seu commissarios ad audiendum omnes causas, ad dictam sanctam synodum deuolutas seu deuoluendas, deductas seu deducendas, causis concernentibus fidem exceptis, ue nerabiles Berengarium Petragoricensem, Petrum Augustensem prouinciæ Ma guntinæ, & Delphinum Parmensem episcopos, quibus in causis præmissis per de putatos ad hoc prius examinatis, ipsisq; remissis & designatis dat potestatem, non obstantibus feriis, in loco concilij & extra citandi, audiendi, cognoscendi, referen di & diffiniendi, & alia faciendi quæ ad dictas causas pertinent & pertinebunt. Et ut eo facilius causæ seu negocia ad debitum finem perueniant, eadem sacra synodus, ut tres aut duo ex ipsis, tertio statutis horis non ueniente, terminos in causis huiusmodi tunc occurrentes, tenere & obseruari facere, & aliàs secun dum

A dum qualitatem causarum procedere ualeant, statuit & decernit, causis tamen ecclesiarum cathedralium maioribus earundem dictæ sacræ synodo reseruatis, de quibus se non impediant, nisi de generalis congregationis patrum & suppositorum eiusdem, etiam citra sessionem publicam commissione speciali. Ratificatq; ni hilominus hæc sancta synodus, & approbat omnes commissiones quarumcunq; cau sarum, etiam cathedralium & maiorum, sub quacunque potestate in generali con gregatione dictis iudicibus seu alijs commissarijs hactenus factas, necnon processus exinde secutos, ac etiam in antea per eosdem continuandos.

Ordinatio prægnitorum.

Item ne iudices prædicti quaslibet causas ad hoc sacrum concilium delatas seu de ferendas, passim & indistincte importunitate petentium deuicti, audiendas recipi ant, sed potius de qualitate ipsarum ratio habeatur, hæc sancta synodus constituit, & deputat dilectos ecclesiæ filios Iulianum apostolicæ sedis legatum sancti Angeli, & Dominicum sanctæ Mariæ in uia lata sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ diaconos car dinales, & quemuis præsidentem nunc & in futurum pro tempore existentem, & ue nerabilem Franciscum Gebennensem episcopum, ac dilectum ecclesiæ filium Hen ricum Fleckel palatij apostolici causarum auditorem, dictarum causarum prægnitores, dans & concedens quinque prædictis uel maiori parti, alijs se absentantibus
B uel nõ cõsentientibus, potestatem causas huiusmodi primum diligenter examinandi & discernendi, quæ aut qualis illarum in hoc sacro concilio tractari, audiri, cognosci decenter possint, seu diffiniri debeant, & quas tractandas seu in generali congregati one referandas, aut absque relatione, præmissa cognitione decidendas iudicauerint, ad ipsos iudices remittere habeant designatas, sub modificatione procedendi prædi cta. Et nisi ad eos sic (ut præmittitur) remissæ fuerint, de illis se non impediant quo uismodo.

Quod ultra tres menses potestas iudicum non duret.

Item decernit hæc sancta synodus, quòd post tres menses continuos à die præsen tis publicationis computandos, tam iudicum pro fide, quàm pro alijs causis prædi ctis audiendis, deputatorum pariter & prægnitorum potestas finiatur. Sit tamen in potestate dictæ generalis congregationis, in locum quorumlibet prædictorum, eti am citra sessionem publicam, quos decreuerit, deputare.

Ne incorporati trahantur ad iudicium extra lo cum huius concilij.

C Item statuit & diffinit, quod nullus huic sacro concilio per se uel suum procura torem legitime admissum incorporatus, etiam procurator ipse aut incorporandus, in futurum à tempore arrepti itineris sine fraude continuati, animo ad hanc Basile ensem synodum ueniendi, pro quacunque causa seu lite, mota seu mouenda, aut qua uis alia occasione, ad Romanam curiam seu coram quòcunque iudice ordinario uel delegato, extra locum concilij, illo durante inuitus trahi seu euocari, aut contra ipsos inuitos aut aliquem eorundem procedi possit. Si quid uero in contrarium attenta tum fuerit, quouismodo per quæcunque quauis etiam summi pontificis autorita te, decernit irritum & inane, nullius que roboris existere seu momenti. Nihilo minus hæc sancta synodus offert se paratam de omnibus suppositis eiusdem aut ali quo eorum, querulantibus seu actionem mouere uolentibus, ministrare iustitiæ complementum.

Ordinatur auditor ordinarius cameræ.

Item hæc sancta synodus deputat & constituit dilectum ecclesiæ filium Henri

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum Fleckel apostolici palatij causarum auditorem, huius sacri concilij iudicem & D auditorem ordinarium, dans & concedens eidem omnem potestatem seu iurisdictionem, quam in Romana curia de iure seu consuetudine exercet, seu exercere habet apostolicæ cameræ auditor.

¶ Soldanus constituitur.

Item cõstituit & deputat dilectum ecclesiæ filium Titianum de Laude soldanum, cum potestate quam habet soldanus curiæ Romanæ.

¶ De alijs officiarijs.

Item de cæteris officiarijs in hac sacra synodo necessarijs, ordinetur & disponatur in congregatione generali, & quæcunque ibidem super deputatione eorundem officialium acta, seu ordinata fuerint, eiusdem firmitatis & autoritatis existant, ac si facta fuissent in publica sessione.

¶ Deputantur notarij.

Item quia plures notarij & scribæ in eadem sancta synodo ad conscribendum acta eiusdem sunt necessarij, citra aliorum per ipsam sanctam synodum in alijs sessionibus deputatorum reuocationem, magistros Enselinum de Guiscardis de Blemsaco iuris canonici professorem, Gerhardum Rouselli, Georgium Frey de Villhouen, Conradum Kneulin de Dyepurgh, Petrum de Noxeto clericos Vercellensis, E Nouiomẽsis, Patauiensis, Maguntinensis & Placẽtinensis diœcesis notarios & scribas eiusdem ordinat & deputat. Datum Basileæ in sessione publica eiusdem sanctæ synodi, in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, quinto idus Augusti, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimosecundo.

SESSIO SEXTA, CELEBRATA die sexta mensis Septembris.

ANNO domini millesimo quadringentesimo trigesimosecundo, die sabbati sexta mensis Septembris in ecclesia maiori Basileensi, in qua sessiones celebrari solent, sexta huius sacræ synodi Basileensis sessio celebrata hoc modo, primo uidelicet missa solennis de beata uirgine Maria per dominum Philibertum episcopum Constantiensem præsidentem celebrata, & demum suffragijs, antiphona Exaudi, ac letanijs cum euangelio secundum Lucam, dixit IESVS discipulis suis: Qui uos odit, me odit: & qui uos spernit, me spernit: ac hymno, Veni creator spũs &c. cum uersiculo & collecta decantatis, assistentibus dominis legato Placentino & Firmano cardinalibus, cum trigintaduobus alijs prælatis in eorum mi-
al. plumalijb' forte plumatilibus tris planis & pluuialibus existentibus, & domino duce Vuilhelmo Bauariæ protector huius sacri concilij, uenerabiles uiri magistri Nicolaus Amici, & Hugo Berardi promotores huius sacri cõcilij, per organum magistri Hugonis suam petitionem fecerunt in scriptis, ut sequitur.

¶ Promotores concilij dant petitionem.

Reuerendissimi patres & uos alij domini mei præstantissimi, sacrosanctum generale concilium in spiritusancto legitime congregatum celebrantes, ac uniuersalem ecclesiam repræsentantes, cum ex decreto tertiæ sessionis huius sacri concilij sanctissimus dominus noster papa Eugenius cum omni reuerentia & instantia fuerit per uiscera misericordiæ IESV CHRISTI exhortatus, requisitus ac monitus, quatenus prætensam dissolutionem huius sacri concilij de facto reuocaret, sicut de facto processerat, quæ notorie uniuersalem scandalizat ecclesiam & populum Christianum, & ipsam reuocationem, quemadmodũ & dissolutionem fecerat, per diuersas mundi partes transmitteret & publicaret, ab omnique impedimento dicti

A dicti concilij penitus desisteret, quinimmo eidem (ut debebat) faueret, & assisteret, omniaq; præberet subsidia & auxilia opportuna, necnon infra trium mensium spatium peremptorie præfixum & assignatum (si corporalis ipsius dispositio pateretur) personaliter ueniret: sinautem, personam uel personas loco & uice sui destinaret & transmitteret cum plenaria potestate ad omnia & singula in hoc concilio peragenda, usque ad totalem conclusionem ipsius, per omnes & singulos actus gradatim & successiue. Et dictus dominus Eugenius papa quartus, ea super quibus monitus fuit, facere non curauerit, sed in sua prætensa dissolutione perseuerauit, & etiam perseueret, ac omnem perturbationem & euersionem huius sacri concilij multipliciter moliatur, nec infra terminum præfixum uenerit aut miserit, idcirco nos promotores huius sacri concilij producentes memoratum decretum monitionis & citationis, ac executionem legitime & debite factam, petimus, supplicamus instantissime & requirimus, dictum dominum Eugenium papam quartũ, per hanc sacram synodum decerni & declarari contumacem in prædictis, atque ad ulteriora debite procedi, prout necessitates ecclesiæ dei exigunt & requirunt, ac prout est diuini iuris pariter & humani. Deinde productis per eos monitione & citatione contra dominum nostrum papam Eugenium modernum & dominos cardinales cum duobus instrumentis executionis eiusdem, etiam petito & instanter requisito, per sacrosanctum concilium præfatum dominum nostrum papam contumacem reputari, & ad ulte-
B riora procedi, prædictus dominus episcopus Constantiensis præsidens, de mandato concilij iniunxit reuerendis in CHRISTO patribus & dominis, dominis Petragoricensi & Ratisponensi episcopis, ut interrogarent, si dominus noster papa aut aliquis pro eo potestatem uel mandatum sufficiens habens, esset in dicta sessione, se repræsentaret. Qui quidem domini ambo episcopi, uidelicet Petragoricẽsis & Ratisponensis, primo super gradus ante altare dictæ sessionis ter eundem dñm nostrum papam uocauerunt alta & intelligibili uoce sub his uerbis: Est ne aliquis hic pro domino Eugenio papa quarto cum legitima potestate, cuius cõtumacia nunc accusata est? Compareat in hac sessione publica. Similiter hoc idem fecerunt ter ante maius portale dictæ ecclesiæ. Deinde facta relatione per eosdem dominos episcopos domino episcopo præsidenti, quòd neminem pro præfato domino nostro papa reperetant, accesserunt ad dictam sessionem nuncij & oratores ipsius domini nostri papæ, uidelicet domini Tarentinus & Colocensis archiepiscopi, episcopus Magalonensis & dominus Antonius de sancto Vito sacri palatij causarum auditor. Et ipsis sedentibus in eadem iuxta dominum ducem protectorem, dictus magister Hugo alter promotorum, alio sibi assistente, trina uice cum instantia petijt ab eisdem dominis nun-
C cijs & oratoribus, an haberent aliquod mandatum uel potestatem à domino nostro Eugenio papa quarto. Qui responderunt, quòd erant simplices nuncij & oratores domini nostri papæ. Et tunc ipse promotor, attento quòd dicti oratores nullam faciebant fidem de mandato, nomine concilij protestatus est de nullitate actorum & agendorum per eosdem. His itaque peractis, dominus Magalonensis episcopus alter dictorum nunciorum, narrauit se alias in principio sui aduentus literas credentiales dominis hic in Basilea congregatis, exhibuisse & præsentasse. Et quod illa quæ dicere intendebant, in eorum credentia continebantur. Deinde dominus archiepiscopus Tarentinus ibidem quandam fecit supplicationem exhortatoriam, sumens pro themate, Obsecro uos in domino, ut digne ambuletis uocatione qua uocati estis Ephe. 4. a &c. supplicando iterum, quòd pro bono & utilitate ecclesiæ sanctæ dei, & ad euitandum scandala domini dignarentur supersedere in negocio processus contra dominum nostrum papam & cardinales. Qua supplicatione & requisitione facta, & habita inter dominos aliquali deliberatione, dominus præsidens eisdem dominis oratoribus respondit, quod super propositis per promotorem concilij & per eosdem dominos petitis, domini de sacro concilio deliberarent, & tantum facerent,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod totus mundus merito de concilio prædicto deberet contentari. Et tunc domi- D
nus Colossensis archiepiscopus de huiusmodi gratiosa responsione regratiatus est. Et his sic peractis, domini nuncij & oratores prædicti à loco publicæ sessionis recesserunt, & se absentarunt. Demum promotores concilij prædicti per organum magistri Hugonis (prout supra) accusarunt contumaciam dominorum cardinalium, ut in schedula quam in suis tenebat manibus, continetur, uidelicet: Item consimili modo accusamus cõtumaciam reuerendissimorum dominorum cardinalium, qui uigore dicti decreti moniti & citati fuerunt, procedi petentes ad ulteriora, ut supra Iordani episcopi Sabinensis, de Vrsinis uulgariter nominati, Antonij episcopi Ostiensis, Bononiensis uulgariter nuncupati, Hugonis episcopi Prænestini de Cypro uulgariter nominati, Petri tituli sancti Laurentij in Cælio monte presbyteri cardinalis, de Fuxo uulgariter nominati, Ioannis tituli sancti Laurentij in Lucina presbyteri cardinalis Rothomagensis, Ludouici tituli sanctæ Cæciliæ presbyteri cardinalis Arelatensis, Henrici sancti Eusebij presbyteri cardinalis de Anglia, Antonij tituli sancti Marcelli presbyteri cardinalis, Dominici tituli sanctorum Ioannis & Pauli presbyteri cardinalis Ilerdensis, Ioannis tituli sancti Petri ad Vincula presbyteri cardinalis, Ioannis tituli sancti Sixti presbyteri cardinalis, Vilhelmi sanctæ Anastasiæ presbyteri cardinalis de monte forti, Angeloci tituli sancti Marci presbyteri cardinalis, Francisci tituli sancti Clementis presbyteri cardinalis Venetiarum, Alphonsi sancti Eustachij diaconi cardinalis, Lucidi sanctæ Mariæ in Cosmedin diaconi cardinalis de comite, Ardecini sanctorum Cosmæ & Damiani diaconi cardinalis Nouariensis, Prosperi sancti Georgij ad uelum aureum diaconi cardinalis de Columna. Tunc uero dicti domini Petragoricensis & Ratisponensis episcopi de mandato sacri concilij ut supra, ante altare ter & ante ualuas ecclesiæ etiã ter, eosdem dominos cardinales aut alios quos pro ipsis uocauerunt. Et facta eorum relatione de præmissis, quòd neminem inuenerunt, dominus auditor *domini legati surrexit in medium, & dixit, quod paratum se offerebat, exhibere mandatum sufficiens coram dominis à concilio deputandis, pro quinque dominis cardinalibus uocatis, uidelicet dominis de Cypro, Arelatensi, sancti Sixti, Rothomagensi, & de monte forti: similiter allegare causas rationabiles, propter quas domini Ilerdensis qui iam habitus est, in congregatione generali excusatus, necnon sancti Petri ad uincula, sancti Eustachij, de Fuxo, & de Anglia cardinales, merito pro excusatis habebuntur. Præterea magistri Simon de Valle, & Ioannes de Ragusio ordinis prædicatorum, pro & nomine domini cardinalis Bononiensis, dixerunt se habere mandatum sufficiens, & obtulerunt, se coram eisdem dominis deputatis producere uelle. Similiter magister Laurentius de Rotella, obtulit se rationabilibus de causis excusaturum dominum cardinalem de Columna. Et ratione his peractis, concilium per organum domini præsidentis deputauit dominos F Frisingẽsem & Bellicẽsem episcopos, qui uiderent & examinarẽt producta per promotores & petita, necnon mandata dominorum cardinalium, ac huiusmodi excusationes audirent, & omnia concilio referrent. De quibus omnibus & singulis præmissis, præfati promotores nomine concilij petierunt & quilibet eorum petijt, ad perpetuam rei memoriam, sibi fieri à nobis notarijs & alijs unum uel plura, instrumentum & instrumenta. Datum in sessione publica eiusdem sanctæ &c. ut supra.

al. cardinalis

SESIO SEPTIMA, QVOD SEDENTE concilio, uacante sede apostolica, extra concilium non procedatur ad electionem.

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Dudum hæc sancta synodus super electione Romani pontificis, in casu

A casu uacationis sedis apostolicæ hoc sacro durante concilio, quoddam edidit decretum huiusmodi sub tenore. Ad prouidentiæ spectat officium, perspicaci consideratione futura prospicere, ut habetur in quarta sessione, ideo non est necesse hic inserere.

¶ Prorogatio temporis cardinalium uenientij ad concilium tempore uacationis papatus.

Cum aũt ex eodẽ decreto apud aliquos exorta sit dubitationis occasio, ne tẽpus decem dierum ad intrandum conclaue præfinitum sanctæ Romanæ cardinalibus, per constitutionem editam in generali concilio Lugdunensi, saltem à tempore notæ uacationis in loco huius concilij curreret & artaret, quod nimis rigidum uideretur, & terminus nimis breuis propter multos ex eisdem cardinalibus, qui à loco ipsius concilij esse possent in remotis locis absentes: Hæc sancta synodus cupiens omnem dubitationis materiam amputare, & ea quæ ad pacem & unitatem ecclesiæ dei sanctæ accommoda sunt, uigilanti studio prouidere, & tam in his quàm in omnibus quæ fidei catholicæ exaltationem, generalem'que reformationem & pacem populi Christiani concernere dinoscuntur, pro quibus est in spiritusancto legitime congregata,
B cum omni modestia debita'que maturitate procedere, præsentis decreti tenore decernit, quòd in casu uacationis sedis apostolicæ præsente durante concilio, ante sexaginta dies à die uacationis continue computandos, ad electionem Romani pontificis minime procedatur.

¶ Quod papa non disponat de beneficijs cardinalium.

Statuit quoque hæc sancta synodus, quod de beneficijs cardinalium, qui contra præinsertum decretum aliquid præsumpserint attentare, statim possit per eos ad quos de iure communi spectat, libere disponi per uiam collationis, præsentationis, electionis seu cuiuslibet alterius prouisionis, etiam si essent ecclesiæ metropolitanæ, cathedrales, aut alia quæcunque beneficia quocunque nomine censeantur, quæ in titulum uel commendam à prædictis cardinalibus tenentur, reseruationibus apostolicis specialibus aut generalibus, & alijs in contrarium facientibus, minime obsistentibus. Datum in sessione publica eiusdem sanctæ synodi in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, octauo idus Nouembris, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimo secundo.

al. & melius ut uidetur, die iouis 6. mensis Nouembris

C

SESSIO OCTAVA.

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans. Cum iam dudum de mense Aprilis in huius sacri concilij sessione solenni editum & publicatum fuerit decretum huiusmodi seriei, Sacrosancta &c. Olim &c. quod quidem uocationis decretum debite extitit executum, & in termino constituto solenni sessione celebrata sexta die mensis Septembris, per promotores huius sacri concilij fuerit ipsius domini papæ & cardinalium absentium contumacia debite accusata, ambasiatoribus ipsius summi pontificis tunc in hac ciuitate personaliter constitutis, qui quidem ambasiatores ad locum ipsius sessionis uenientes, magnis precibus à dicto sacro concilio petierunt, in procedendo contra dictum dominum Eugenium papam & cardinales superfederi, & licet secundum iuris ordinem, attenta magna dicti domini Eugenij & dictorum cardinalium contumacia, & multis supplicationibus & instantijs in dicto decreto memoratis, procedendum fuisset ad declarandum ipsos esse cõtumaces, & alia iuris remedia opportuna, uolẽs tñ agere cũ omni mãsuetudine & lenitate, & si forte resipiscerẽt expectare, maxime attẽdens quod charissimꝰ ecclesiæ filiꝰ Romanoꝝ rex illustris & fidelis ecclesiæ aduocatꝰ, iugiter apud eũdẽ dñm Eugenium

Basileen. concilij, sess.,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eugenijū & cardinales instabat ambasiatis, literis & tractatibus, usq; in p̄sens super D
sedit ab ulterius procedendo. Cum autem à die dictæ accusationis contumaciæ sint
lapsi tres menses & ultra, & etiam à die suæ prætensæ dissolutionis annus effluxit,
ipsēq; dominus Eugeni⁹ monitiōibus supradictis sanctæ matris ecclesiæ renuat obe-
dire, sed in sua p̄tensa dissolutione huius sacri concilij perseueret, ipsum euertere &
disperdere uarijs modis satagens, & aliam congregationem sub nomine generalis
concilij indicere, in graue scandalum & damnum totius ecclesiæ bonīq; publici per-
turbationem, & decretorum sacri Constantiensis concilij contemptum & eneruatio
nem, ac etiam fidei catholicæ detrimentum, cum hoc sacrum concilium ad extirpa
tionem hæresum per dei gratiam solicitudinem & operam præbuerit & præbeat, ex
qua fructus optimus in proxima dispositione uidetur, idcirco ad omnem superabun
dantem cautelam, suīq; omnem mansuetudinem & grauitatem ostendendum, &
ipsum dominum Eugenium papam in magis manifesta contumacia constituēdum,
eundem per uiscera misericordiæ IESV CHRISTI & sub obtestatione diuini iu-
dicij admonet, exhortatur, & eidem ex parte omnipotentis dei præcipit atque man-
dat, quatenus infra sexaginta dies ab hac die præsentisq; decreti in ualuis ecclesiæ Ba
sileensis affixione, continue subsequentes, dictas prætensas dissolutionem & conuo-
cationem congregationis sub nomine concilij generalis publice reuocet, & huic sa- E
cro concilio etiam pure & simpliciter adhæreat realiter & cum effectu, & deinde cæ
tera in præinserto decreto contenta adimpleat cum effectu. Alioquin si infra præ-
dictum terminum prædictas prætensas dissolutionem & conuocationem non reuo-
cauerit publice, & ipsi sacro concilio pure & simpliciter (ut præmittitur) non ade
hæserit, dicta sancta synodus absque ulteriori monitione, requisitione, uocatione seu
citatione contra ipsum super præmissis & omnibus alijs in concilio peragendis usq;
que ad finem debitum inclusiue procedet, prout spiritussanctus dictauerit, & tam de
iure diuino quàm humano fuerit procedendum, adhęciens quòd si dictus dominus
Eugenius papa præmissis parere contempserit, & dicto termino sexaginta dierum
pendente, aliquas promotiones fecerit ad cathedrales ecclesias uel ecclesiasticas digni
tates, uel alia quæcunque beneficia uel officia in fomentum dictæ suæ prætensæ dis-
solutionis, & eneruationem, diminutionem seu impedimentum huius sacri concilij,
de quo ipsius sacri concilij arbitrio iudicabitur, an factæ fuerint in fomentum, tales
promotiones hæc sancta synodus cassat, irritat, & annullat. Mandat præterea in uir-
tute sanctæ obediētiæ & sub pœna priuatiōis, quā ipso facto incurrant, omnium su-
orum beneficiorum & officiorum, commendarum, pensionum & gratiarum quā- F
rumcunque, etiam expectatiuarum, omnibus & singulis sanctæ Romanæ ecclesiæ
cardinalibus, patriarchis, archiepiscopis, episcopis ac alijs ecclesiarum prælatis, officia-
rijs curiæ & clericis quibuscunque in Romana curia existentibus, cuiuscunque sta-
tus & conditionis existant, quatenus in casu prædicto post lapsum dicti termini in-
fra uiginti dies proxime & immediate sequentes, à curia Romana recedant, & dein-
de cardinales omnino sub pœna prædicta ad hoc sacrum concilium omni mora post-
posita ueniant. Patriarchæ uero, archiepiscopi, episcopi ac alij ecclesiastici, prout de
iure uel consuetudine qui ad generale concilium ire tenentur, sub pœnis iuris iter su-
um sine fraude cōtinuando, ad hoc sacrū concilij ueniant: reliqui uero qui ad genera
le concilium non tenentur uenire, ad residendum & deo seruiendum maneant in
propriis beneficijs, uel ad hoc sacrum generale concilium sine moræ dispendio &
omni fraude cessante, se transferant, & accedant. Decernit tandem hæc sancta syno-
dus, huius decreti publicationem in præsenti sessione factam, eiusq; affixiōem in ual-
uis maioris ecclesiæ Basileensis habere uim monitionis, citationis & executionis, &
ita uniuersos artare, ac si psonaliter apprehēsi & eis intimatum fuisset. Insuper prout
in prioris monitionis edicto continetur, hæc sancta synodus declarat, & protestatur,
q̄ nihilominus huiusmodi dilatione sexaginta dier⁹ pendente, cum id rerum necessi-
tas

A tas suadeat & qualitas agendorum in ulteriori prosecutione concilij & agendorum
in eo, procedere intēdit ordinate, debite & mature, nec propterea supersedere aliqua
liter in processu. Datum in sessione publica eiusdem sanctæ synodi in ecclesia ma
iori Basileensi solenniter celebrata, decimoquinto Calendas Ianuarij, Anno à natiui- al. die iouis
tate domini millesimo quadringentesimo trigesimosecundo. 18. Decembris

DECRETVM, QVOD VNICVM debet esse concilium.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime congregata,
uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Sicut unica est
ecclesia sancta catholica, Christo ipsius sponso dicente, Vna est columba mea, dilecta Cant. 6. 8
mea, & fidei articulo hoc profitēte, cū unitas diuisionem nō capiat, sic esse non potest
nisi unicum generale concilium, ipsam sanctam ecclesiam catholicam repræsentans.
Cum ergo in hac ciuitate Basileensi decretis sacrorum generalium conciliorū Con-
stantiensis & Senensis, & duorum Romanorum approbatione pontificum, scili-
cet felicis recordationis Martini quinti & Eugenij quarti, generale concilium institu
tum & stabilitum sit, & in spiritusancto legitime congregatum, isto durante concilio,
constat aliud generale concilium alibi esse non posse. Quicunque igitur hoc sacro du
rante concilio, aliam congregationem sub nomine generalis concilij erigere aut face
re præsumpserit, non catholicæ ecclesiæ concilium, sed schismaticorum conuenticu- B
lum erigere aut facere conuincitur. Idcirco hæc sancta synodus omnes Christi fide
les, cuiuscunque status aut dignitatis, etiam si papalis, imperialis uel regalis existant,
sub obtestatione diuini iudicij, quod in Chore, Dathan & Abyron autoribus schi- Nume. 16. &
smatis scriptura sacra cōmemorat, admonet, & hortatur, & in uirtute sanctæ obedien Psal. 105.
tiæ & sub pœnis contra schismaticos à iure indictis, districte præcipit atque man-
dat, ne hoc sacro durante concilio, aliam congregationem sub nomine generalis con-
cilij, quæ reuera non esset concilium facere aut congregare, nec ad ipsam tanquam
ad generale concilium, etiam prætextu cuiuscunque promissionis aut iuramenti, ac-
cedere uel interesse aut recurrere quoquo modo, neq; pro cōcilio gñali habere, repu
tare, aut etiam nominare præsumant, etiam si iam indictum prærendatur, siue in futu
rum indici attentetur. Si qua uero persona ecclesiastica, etiam si sanctæ Romanæ ec-
clesiæ cardinalis, aut alia quæcunque cuiusuis status, gradus aut conditionis existat,
Bononiam uel ad aliquem locum sub nomine generalis concilij, isto durante, præsu-
mat accedere, uel ibi manere, sententiam excommunicationis & priuationis omnium
beneficiorum, dignitatum, & officiorum & inhabilitationis ad ipsa, incurrat ipso fa- C
cto. Et de dignitatibus, officijs & beneficijs talium, per eos ad quos de iure spectat, eti
am si cathedrales aut metropolitanæ ecclesiæ fuerint, libere disponatur.

¶ Decretum pro incorporatis, quod eorum beneficia conferri non possunt per papam uel alium.

Ambitiosorum accensa cupiditas, non contenta de acceptis beneficijs gratias non
agere, & humanitatis in se iura uiolare, interdum adeo exardescit, ut eos qui credita
sibi officia diligenter obseruant, & ita cuncta agunt, ut omni laude sint digni, subuer-
tere moliatur, & à suis deijcere beneficijs, cum tamen pro eorum bonis actionibus
ut extollerentur, amplius dignum esset. Ideo opus est iuris prouidere remedijs, ut ru
ta sit inter improbos innocentia, & in ipsis improbis formidato supplicio refrenetur
audacia, & nocendi facultas. Quisquis igitur tantæ ambitionis fuerit, ut ecclesiam
cathedralem, dignitatem, officium aut beneficium, pensionem uel commendam ali-
cuius ex incorporatis seu incorporandis, postquam fuerint incorporati, seu adhæren
tibus huic sacro concilio, attentauerint à Romano pontifice uel quouis alio impe-
trare, aut etiam acceptare, si motu proprio conferatur, non solum iure, quod in tali ec
clesia

Universidad de Deusto
Biblioteca

clesia,dignitate, officio seu beneficio habere prætendit,sed etiam omnibus beneficiis sit ipso iure priuatus, & ad obtinendum in futurum inhabilis. Si qui uero ante huiusmodi editionem decreti tales impetrationes aut attentationes habuerint, careant gratijs etiam proprio motu concessis. D

¶ Quod papa non potest imponere nouas gabellas in terras Romanæ ecclesiæ, & de non alienandis terris ecclesiæ.

Cæterum cum ad notitiam huius sacræ synodi fide dignorum sit relatione deductum, quòd dictus dominus Eugenius papa super alienandis nonnullis ciuitatibus, castris & terris ecclesiæ Romanæ & aliarum ecclesiarum, habuit & habet diuersos uariosq; tractatus, quæ quidem alienationes in fomentum dictæ prætensæ huius sacri concilij dissolutionis,& ipsius concilij eneruationem fieri moliuntur,& in dánum & iacturam patrimonij beati Petri aliarumq; ecclesiarum cederent manifeste,ideirco his & aliàs ex bonis & iustis causis,quæ ad hoc cuiuslibet recte sentientis animum inducere debent, hæc sancta synodus eidem domino Eugenio omne alienationis, infeudationis & impignorationis genus bonorum immobilium, ac etiam mobilium pretiosorum & iurium ecclesiæ Romanæ, &aliarum ecclesiarum quarumcunque,necnon autorizationem alienationum bonorum immobilium & iurium aliarum ecclesiarum,omnemq; indictionem seu impositionem nouarum gabellarum,&aliorum onerum in alma urbe Romana & alijs terris ecclesiæ Romanæ, necnon impositionem cuiuscunque grauaminis seu subsidij sub nomine decimæ uel quocunque alio nomine censeantur,penitus interdicit,omnesq; alienationes,infeudationes & impignorationes de eisdem bonis immobilibus, & iuribus ecclesiæ Romanæ & aliarum ecclesiarum,& autorizationem huiusmodi per dictum dominum Eugenium factas & fiendas, ac gabellas & alia onera per eũdem dominum Eugenium impositas seu imposita,cassat,reuocat, irritat, & annullat adeo, ut nec ius aliquod tribuant,nec præscribendi etiam causam pariant. Datum in sessione publica eiusdem sanctæ synodi in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, decimoquinto Calendas Ianuarij, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimosecundo. E

SESSIO NONA, IN QVA CONCILIUM recipit Sigismundum Imperatorem.

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Inter iustitiæ opera nil iustius,nilq; dignius esse constat, quàm eos F qui pro uniuersalis ecclesiæ utilitate solicitudinis studia utilesq; labores impendunt,ac puro mentis affectu solertibusq; uigilijs ecclesiastica iura tuentur, ipsius ecclesiæ munire præsidijs,aduersus ea præsertim incommoda,quæ in eos pro impensis ecclesiæ dei obsequijs moliuntur. Cum itaque charissimus ecclesiæ filius & eiusdem fidelissimus aduocatus Sigismundus Romanorum,Hungariæ,Bohemiæ &c. rex pro uniuersalis ecclesiæ utilitate,huius sacri concilij generalis ipsam repræsentantis protectionem in se suscipiens,ipsiq; constanter adhærens suæ laudabilis solicitudinis studijs uirtuosisq; laboribus,tam cum domino Eugenio papa quarto, ut attentatam dissolutionem ipsius concilij reuocando,ipsi concilio adhæreret, q̃ etiam cum Christianitatis principibus & prælatis, dominisq; & communitatibus, ipsius sacri concilij fauorem & augmentum studuerit & studeat multifarie promouere, idcirco dignæ gratitudinis uicem rependens hæc sancta synodus,eundem sub specialis protectionis suæ munimine suscipit,necnon quoscunq; processus etiam priuationem regnorum, prouinciarum,dominiorum, honorum & quarumlibet dignitatum forsan

A san continentes,contra præfatum Romanorum regem factos,aut etiam sub censuris & pœnis ecclesiasticis aut alijs quibuscunq;,per ipsum dominum Eugenium papam aut alium eius nomine prolatos,uel in posterum quouis modo faciendos aut etiam proferendos,autoritate omnipotentis dei cassat,irritat,& annullat,ac si de cætero attententur,fieri nunc pro tunc cassos & nullos esse decernit,ac nullius existere roboris uel momenti. Vniuersis autem Christifidelibus etiam sub pœnis latæ sententiæ excommunicationis & priuationis dignitatis cuiuslibet ecclesiasticæ uel mundanæ interdicit,ne quispiam ipsi domino Eugenio papæ aut alteri eius nomine, circa processus huiusmodi factos uel fiendos,aut eorum executioni quouismodo obedire uel parere præsumat. Quinimmo præfato regi quilibet obediat, & parere teneatur, sicut prius de iure tenebatur,ac si dicti processus nunquam emanassent, uel etiã emanarẽt.

¶ In eadem sessione cassat synodus processus contra ducem Vuilhelmum protectorem concilij,& alios adhærentes concilio.

Et insuper pari modo quoslibet processus per præfatum dominum Eugenium papam aut alium eius nomine, contra quaslibet alias personas cuiusuis gradus,status, præeminentiæ & honoris extiterint,etiã si regali,reginali, ducali aut alia quauis prefulgeant dignitate,& præsertim contra dilectum ecclesiæ filium nobilem uirũ Vuilhelmum ducem Bauariæ, huius sacri concilij nomine præfati regis Romanorum protectorem,necnon ciuitates,uniuersitates quarumcunq; ciuitatum &terrarum,& maxime Romanæ ecclesiæ mediate uel immediate subiectas,uicarios quoq;, rectores gentium,armigerorum & capitaneos officiales & singulares personas earundem, huic sanctæ synodo adhærentes,factos & prolatos,uel in posterum faciẽdos aut proferendos,etiam cõtra similes personas,ciuitates & uniuersitates, quæ in futurum adhærebũt, postquã adhæserint, hæc sancta synodus cassat,irritat & annullat: & si in futurum fieri attententur,nunc pro tunc cassos & nullos esse decernit, ac nullius existere roboris uel momenti. Vniuersis quoq; Christifidelibus, etiam sub simili pœna latæ sententiæ excõmunicationis & priuationis dignitatis cuiuslibet ecclesiasticæ uel mundanæ interdicit,ne quispiam ipsi domino Eugenio papæ aut alteri eius nomine, circa processus huiusmodi factos uel fiendos,aut eorũ executioni quouismodo obedire uel parere præsumat. Celebrata fuit hæc sessio die uigesimasecunda Ianuarij, Anno domini millesimo quadringentesimo trigesimotertio. Lecta & publicata per reuerendum patrem & dominum,dominum Franciscum episcopum Cumanum, celebrante reuerendo domino patriarcha Antiocheno. B C

SESSIO DECIMA.

ANno domini millesimo quadringentesimo tricesimotertio, indictione undecima,die uero Iouis decimanona mẽsis Februarij,celebrata fuit sessio decima in naui ecclesiæ Basileen. In qua post missam de spiritusancto per reuerendum in Christo patrem dominum Matthæum episcopum Albinganen̄ solenniter decantatam,orationibusq;,letanijs, euangelio secundum Matthæum, Dixit Simon Petrus ad Iesum,Ecce nos reliquimus omnia &c.alijsq; suffragijs cum hymno,Veni creator spiritus,decantatis,assistentibus &præsentibus in eadem quadraginta sex prælatis in mitris eorum planis, de quorum numero tres presbyteri & duo diaconi cardinales in utrisq; lateribus collocati extiterunt. Necnon illustrissimo principe domino Vuilhelmo duce Bauariæ &c. huius sacri concilij protectore, una cum alijs quàm plurimis honorabilibus utriusq; tam spiritualis quàm secularis status personis,ex iniuncto sibi mandato pro parte ipsius sacræ synodi, reuerendus in Christo pater dominus scilicet Crimanus episcopus ambonem ad hoc ordinat̃ al.Germañ. tum ascendens,decreta infrascripta de uerbo ad uerbum alta & intelligibili uoce legit & solenniter publicauit. Matth.19.d

Sacrosancta generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime congregata,

Universidad de Deusto
Biblioteca

uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuã rei memoriam. Pridem in octa- D
ua sessione huius sacri concilij in decreto citationis domini Eugenij papæ quarti, clau
sula quædam infrascripti tenoris adiecta fuit, uidelicet adijciens, quod si dictus domi
nus Eugenius papa præmissis parere contempserit, & dicto tempore sexaginta die
rum pendente, aliquas promotiones fecerit ad cathedrales ecclesias uel ecclesiasticas
dignitates, uel alia quæcunq; beneficia uel officia, in fomentum dictæ suæ prætensæ
dissolutionis, & eneruationem, diminutionem seu impedimentum huius sacri conci
lij, de quo ipsius sacri concilij arbitrio iudicabitur, an factæ fuerint in fomentum ta
les promotiones, hæc sancta synodus cassat, irritat, & annullat. Hanc autem clausulã
pro tuitione huius sacri concilij & personarum eidem adhærentium, hæc sancta syno
dus extendit, & uires habere uult, usquequo per ipsam sanctam synodum super hoc
aliter fuerit ordinatum.

¶ Extensio decreti quod incipit, ambitiosorum.

Ex eadem etiam causa decretum illud, quod incipit, Ambitiosorum &c. in eadẽ
sessione promulgatum, hæc sancta synodus extendit ad personas collegiorum, capi-
tulorum, monasteriorum & conuentuum seu alias quascunq;, quæ aliquem admitte
re seu recipere præsumpserint in possessionem dignitatum, officiorum uel benefici- E
orum personarũ quæ in dicto decreto exprimuntur.

¶ Accusatio contumaciæ papæ.

Deinde dictis decretis pronũciatis, promotores præfatæ sanctæ synodi, per ora-
culum magistri Henrici de Behenheym officialis curiæ Basileen. &c. contumaciam
domini nostri papæ Eugenij quarti accusarunt, prout in schedula continetur, cuius
tenor sequitur, & est talis: Reuerendissimi reuerendiq; patres & domini, cum iamdu
dum de mẽse Aprilis proxime præterito, in publica sessione hæc sancta synodus exo
rasset, monuisset, ac debite omni cum instantia humiliter requisiuisset dominum Eu
genium papam quartum, ut illam suam prætensam dissolutionem huius sacri conci
lij aliàs per ipsum factam, sicut de facto processerat, de facto etiam reuocare deberet,
ac ipsam etiam reuocationem, quemadmodum & dissolutionem huiusmodi præ-
tensam, per diuersas mundi partes transmitteret & publicaret, ac ipsi sacro concilio
Basileen. (sicut tenebatur) assisteret fauoribus opportunis, fuerit quoq; statutus exin
de sibi terminus quatuor mensium ad ueniendũ personaliter, uel alias personas ido-
neas mittendum ad hoc sacrum concilium cum plena potestate ad omnia & singula F
peragenda in hoc sacro cõcilio, prout hæc latius in decretis ipsius sanctæ synodi con
tinentur, & dicto termino quatuor mensium adueniente, fuerit per nos sæpedictæ sa
cræ synodi promotores & procuratores, ac nomine eiusdem coram uestris reueren-
dissimis paternitatibus ipsius domini Eugenij nullatenus in præmissis parentis, con-
tumacia debite accusata, petitumq; ipsum contumacẽ declarari. Et licet tunc sancta
synodus solita utens mansuetudine, huiusmodi petitionem nostram non spreuerit,
neq; contumaciam petitam declarauerit, producta tamen nostra assumens, inter so-
quendo se deliberare uelle decreuit. Quæ quidem deliberatio per tres menses exinde
subsequentes perdurauit, per quos hæc sancta synodus ad omnem eius grauitatem &
mansuetudinem in procedendo clare ostendẽdum, ipsi domino Eugenio expectato,
si forte resipisceret in præmissis, nec tamen adhuc parente, die decimooctauo mensis
Decembris proxime præteriti in publica sessione cum adhuc uiderent præfatum do
minum Eugenium in priori sua contumacia perdurare, ac etiam quod longe deteri-
us erat, hoc sacrum concilium subuertere uarijs modis satagere, necnon quandã con
gregationem sub nomine generalis concilij in præiudicium & euersionem huius sa-
cræ synodi indicere, ipsum per suum decretum solenne iterato ad superabundantem
cautelam, & ut in magis manifesta constitueretur contumacia, omni cum reuerentia
admonuit, exhortata est, ac eidem ex parte omnipotentis dei præcepit atq; mãdauit,
quatenus

A quatenus infra sexaginta dies à dicta die decimaoctaua mensis Decembris subsequẽ
tes, prædictas prætensas dissolutionem & conuocationem congregationis sub nomi
ne generalis concilij publice reuocaret, huicq; sacro concilio publice pure & simpli
citer adhæreret, realiter & cum effectu, alioquin hæc sancta synodus absq; ulteriori
monitione seu citatione contra ipsum super præmissis & omnibus alijs in ipso sacro
concilio peragendis usq; ad finem debitum inclusiue ꝓcederet, prout spiritussanctus
dictaret, & tam de iure diuino q̃ humano foret procedendum. Verum reuerendissi-
mi reuerendiq; patres & domini, cum præfatus dominus Eugenius, dictis sexaginta
diebus iam elapsis, pro ultimo & peremptorio termino sibi quo ad præmissa assigna
tis, circa omnia & singula sibi per hanc sacram synodum (ut est præmissum) præce-
pta & mandata negligentem se reddiderit, & minime paruerit, immo in eius priori
contumacia (quod dolenter referimus) adhuc perseueret & perduret, nos duo magi
ster Hugo & ego ꝓmotores & ꝓcuratores p̃dicti, ad ꝓbationẽ & iustificationẽ oĩm
& singulorũ præmissorum pridie in generali congregatione in domo prædicatorum
decimaseptima huius mensis habita, producentes & repetentes omnia & singula in-
strumenta, & decreta acta actitata, & munimenta in præmissis facientia, & maxime
primæ monitionis & requisitionis cum executione earundem debite facta, necnon
B eiusdem domini Eugenij contumaciam aliàs accusatam, ac decretum huius secundæ
citationis cum eius debita publicatione & executione, prout hæc omnia latius apud
acta huius sanctæ synodi sunt conscripta, præfati domini papæ contumaciam accusa
uerimus, debita cum instantia requirentes, ut eundem uestræ reuerendissimæ pater-
nitates pro contumace habere uellent & reputari, contraq; eundem super præmissis
& omnibus in hoc sacro concilio peragendis usq; ad finem debitum inclusiue, sine ul
teriori citatione, prout spiritussanctus dictaret, procedere, necnon certam diem pro
sessione publica habenda ad huiusmodi contumaciam solenniter accusandam depu-
tare, & locum congregationis generalis fore habilem ꝑ huiusmodi actu cõtumaciæ
accusatæ, declarare dignarentur, uestraq; reuerendissimæ paternitates post nõnullas
deliberationes dictũ locum cõgregationis ad hoc habilem & idoneũ ad præmissa de-
cernentes & declarantes, pro præmissa contumacia p nos accusanda, hanc diem necnõ
& sessionem publicã præsentẽ nobis misericorditer statuere & assignare decreuistis,
ꝓut hæc oĩa in supradictis actis huius sacri concilij plenius continẽ, ad quæ quo ad
hoc nos referimus. Vnde reuerendissimi reuerendiq; patres & domini, iuxta prædi-
ctam sessionis publicæ assignationem nobis (ut præfertur) gratiosius concessam, nos
C prædicti promotores iterato cum ea qua possumus & debemus instantia, apud reue
rendissimas dominationes uestras & corã hoc sacro concilio, præfati domini Euge-
nij papæ sup omnibus & singulis in dictis citationũ decretis contentis, cõtumaciam
accusamus, petentes & eadẽ cum instantia requirentes, ut reuerendissimæ paternita-
tes uestræ (ꝓut iustitia suadet, & ordo iuris postulat & rationis) declarẽt ipsum dñm
Eugeniũ in p̃missis cõtumacẽ, ac ꝑ tali eum habeãt & reputẽt. Et insup cõtra ipsum
sup p̃missis & oĩbus alijs in hoc sacro concilio peragẽdis usq; ad finem debitũ inclusi-
ue, sine ulteriori citatione (ꝓut spiritussanctus dictauerit) & de iure diuino pariter
& humano fuerit ꝓcedendũ, ꝓcedi, ac prout in huius sacræ synodi decretis pleni-
cõtinetur. Qua siquidẽ cõtumacia (sicut p̃fertur) in scriptis accusata, reuerẽdissimus
pater dñs cardinalis legatus pro & nomine sacri concilij iniunxit reuerẽdis patribus
dominis Vticensi & Nouariensi episcopis, quatenus ad ualuas eiusdẽ ecclesiæ irẽt, ad
inquirendũ utrum sanctissimus dñs noster Eugenius papa quartus, cuius cõtumacia
nunc ꝑ ꝓmotores fuit accusata, autaliqs alius eius nomine esset ibidẽ, qui uellet com
parere corã sacrosancta synodo ibidẽ existente, facturus & adimpleturus illa ad quæ
ꝓduas citationes seu monitiones citatus seu monitus fuit. Qui quidẽ duo dñi episco
pi de mandato quo supra, assumptis etiã nobis notarijs infrascriptis, ad easdẽ ualuas
iuerunt, altaq; & intelligibili uoce ꝓ organũ præfati dñi episcopi Nouariensis trina

Universidad de Deusto
Biblioteca

ulce proclamauerunt, inquirentes prout eisdem per dictum dñm legatū nomine di- D
cti sacri concilij fuerat iniunctum, petentes à nobis notarijs publicum instrumentum
ad perpetuam rei memoriam, &c. Qua sic facta trina proclamatione, nemineq; pro
dicto dño Eugenio comparente, ad præsentiam eiusdem sacri cōcilij in eadem eccle
sia constituti, redeuntes, retulerunt, prout supra, proclamasse, nec aliquem nomine pa
dicti domini Eugenij coram eis comparuisse. Post quam quidem relationem promo
tores sacri concilij per organū domini officialis Basileensis proponentes, dixerunt in
effectu similia uerba: Reuerendissimi reuerendiq; patres & domini, audiuerūt uestræ
reuerendissimæ paternitates relationē per dominos Vticensem & Nouariensem epi
scopos factam, & quia præfatus dominus Eugenius licet debite uocatus & expecta-
tus, per se uel alium non comparuit, prout neque comparet, eius contumaciam ite-
rum & ex superabundanti accusarunt, trina uice petentes ipsum per sacrum concili-
um pro contumace reputari, & declarari, reproducentes & repetentes acta & decre
ta huius sacri concilij Basileensis, necnō duas citationes & earum executiones, unà cū
omnibus actis & actitatis in huiusmodi causa, petentesq; diem certā pro sessione pu
blica super huiusmodi declaratione fienda, eisdem assignari. Quibus petitis, domin⁹
cardinalis legatus & præsidens generalis dicti sacri concilij & nomine eiusdem, uer- E
ba sua dirigens ad ipsos promotores, dixit: Venerabiles promotores, audiuit hæc san
cta synodus relationem factam per præfatos dominos episcopos & petitionē uestrā,
ideirco hæc sancta synodus iudices huius sacri concilij deputat & ordinat ad uidendū
& ad examinandum processum factum contra eundem dominum Eugenium, & re-
ferant in congregatione generali. Qua facta relatione, sacrum concilium deliberabit
super declaratione contumaciæ & alijs in huiusmodi causa peragendis, ac in sessione
super hoc decernenda uobis respondebit. De & super quibus omnibus & singulis su
pradicti promotores & eorum quilibet, ad perpetuam rei memoriam, petierunt &
petijt à nobis notarijs fieri unum uel plura, publicum & publica instrumēta. Datum
in sessione publica eiusdem sanctæ synodi in ecclesia maiori Basileen. solenniter cele-
brata, die Iouis xix. mensis Februarij, anno à natiuitate domini M.cccc.xxxij.

SESSIO VNDECIMA.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime congrega
ta, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriā. Quo-
niam frequens generalium conciliorum celebratio tanquam agri dominici pa- F
cipua cultura, uniuersalem ecclesiæ statum concernit, ideo summa cum dili-
gentia intēdendum est, ut cunctis obstaculis quæ tam salubrem institutionem impe
dire possent, accurate obuietur. Inhærens igitur hæc sancta synodus ordinationi de
creti concilij Constantien. quod incipit, Frequens, cupiensq;, ne scādala quæ (prohdo
lor) diebus nostris contigerunt, futuris temporibus in pernicie ecclesiæ repullulent, Constantien-
statuit & decernit, ut Romanus pontifex, qui primus in uinea domini laborare, & ali sis cōcilij ses-
os suo exemplo ad laborandum trahere tenetur, per se uel legatum de latere aut lega sione 39.
tos, eligendum uel eligendos de consilio & assensu non auriculari duarū partium car
dinalium, in concilijs generalibus debeat interesse, necnon oēs & singulæ personæ ec-
clesiasticæ, quæ de iure uel consuetudine generalibus concilijs adesse debēt, deinceps
ad ipsa generalia concilia tam uigore ipsius constitutionis, Frequens, indicta, q̄ huius
sacri concilij Basileen. uel alterius futuræ legitime congregati autoritate indicenda,
sine alia uocatione uenire personaliter astringantur, nisi legitimo detineantur impe-
dimento, quo casu personas idoneas cum sufficienti mādato destinare teneant. Quod
si ipse Romanus pōtifex, & aliæ prædictæ personæ hoc facere neglexerint, aut ipsum
concilium quoquo modo de facto impedire, mutare, prorogare, dissoluere, operam
dederint, & infra quatuor menses cum reali satisfactione non resipuerint, ex tūc Ro-
manus pōtifex à papali, & prædictæ personæ à suarum dignitatum administratione
sine

A sint ipso facto suspensi. Quæ quidem papalis administratio ad sacrum cōcilium ipso
iure deuoluatur. Quod si pœnas prædictas per duos menses post dictos quatuor ani
mo sustinuerint indurato, contra tam Romanum pontificem q̄ prædictas personas,
usq; ad priuationem inclusiue, per concilium generale procedatur.

¶ Quod liberum sit cuilibet uenire ad concilium.

Statuit quoq; hæc sancta synodus, ut non obstante quacunq;, etiam Romani pon-
tificis prohibitione, omnibus quibuscunq; cuiuscunq; status & conditionis existant,
etiam si sint sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, liberum sit ad generalia concilia pfi
cisci. Quodq; ipse Romanus pontifex ad ipsa concilia generalia accedere uolentibus,
& præsertim prædictis cardinalibus, licentiam (si petierint) impartiri teneatur.

¶ Declarat concilium uerbum de prorogatione concilij: & cassat attentata
in contrarium, uel attentanda in futurum.

Declarat quoq; hæc sancta synodus, uerba illa, uidelicet, nullatenus prorogetur, in
dicto decreto posita, ita prohibitiue intelligi, ut etiam per papā prorogari nō possit.
Quodq; concilium actu congregatum, dissolui aut de loco ad locū mutari sine ipsius
concilij expresso consensu, per Romanum pontificem nullatenus possit, cassatq;, irri
B tat, & annullat, si quid forsitan contra hæc uel etiam in derogationem aut impedimē-
tum ipsius concilij generalis, personarumq; & prælatorum ac suppositorum eiusdē,
per priuationem, translationem, censurasq; ecclesiasticas, uel aliter quomodolibet in
futurum contigerit attentari.

¶ Quod non dissoluatur, aut mutetur concilium, nisi de consensu
duarum partium cuiuslibet &c.

Statuitq; ex certis rationabilibus causis, ut præsens Basileen. concilium per nemi-
nem, etiam si papalis fuerit dignitatis, dissolui aut de loco ad locum mutari possit, nisi
de expresso consensu duarum partium cuiuslibet deputationis uotis singulorum scru
tatis, subsequentiq; approbatione duarum partium congregationis generalis, simili-
ter scrutatis uotis singulorum, ac demum in sessione publica facta declaratione. Obse
rataq; per uiscera misericordiæ Iesu Christi, & per aspersionem sui sanguinis precio-
si omnia supposita huius sacri concilij tam præsentia q̄ futura obtestatur, ut ante cō-
plearam reformationem in capite & in membris, quantum rationabilius fieri poterit,
nullatenus dissolutioni consensum præstent, nec loci mutationem fieri permittāt, nisi
ex causis iustis & manifestis.

C ¶ Quod locus concilij eligatur p mensem ante dissolutionem. & declara-
tur uerbum illud, in decēnium.

Iuxta ipsius Constantien. concilij ordinationem, uult omnino saltem per mensem
ante tempus dissolutionis eligi locum pro futuro celebrando concilio, declaratq; ad
abundantem cautelam, uerbum illud, in decennium, in prædicta posita constitutio
ne, sic intelligi debere, ut decēnium totaliter compleatur, & eo integre completo, ex
tunc facultatem concilij generalis celebrandi incipere. Quod si casu aliquo cōtingat,
eos qui concilijs generalibus interesse tenentur, in principio temporis non aduenire,
declarat, non propterea dictam concilij celebrandi facultatem expirare. sed ut quan- al. quantoci⁹
tocitius commode fieri poterit, celebretur. Ne autem diu differri possit, statuit, ut p
uiginti dies ante prædictum decennij tempus completum, uel aliud, si forsan ex cau-
sa per concilium præfigi contingat, Romanus pontifex per se uel legatum aut lega-
tos suos, necnon archiepiscopus, in cuius prouincia uel diœcesi fuerit concilium cele
brandum, & omnes prælati uicini loco celebrationis concilij per quatuor dietas uul-
gares, cessante impedimento canonico, in propriis personis: uel eo obsistente, per u-
ros idoneos ad hoc uicarios constitutos, adesse teneātur, ut de loci dispositione & alijs
præparatorijs concilij ualeant habere tractatum. Die autem inchoationis concilij ge-
neralis præfinita, hi qui ibidem fuerint, missam de spiritusancto solenniter celebrēt,
& concilium ex eo die stabilitum & inchoatum esse efficaciter censeatur. Verum p-

Universidad de Deusto
Biblioteca

pter multas necessitates quæ contingere possunt uenientibus ad concilium, exhortatur hæc sancta synodus eos qui tunc præsentes fuerint, ut ad ardua negocia concludenda, nisi decenti expectatione absentium moderata, congruo interuallo temporis non procedant, sed sic diuino timore præuio procedatur in cunctis cum debita grauitate, sicut tanta magnitudo negociorum uniuersalis ecclesiæ exigit & requirit. In his autem casibus, in quibus secundum statutum decreti Constantien. papæ licet locum futuri concilij de consensu sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalitij mutare, statuit, ut si papa id facere negligat, collegium cardinalium hoc suppleat, ita tamen, ut duæ partes ipsorum cardinalium consentiant, seruando nihilominus modum qui in dicto capitulo, Frequens, continetur. Ipsam autem loci mutationem, si fieri contingat, iurabunt dicti cardinales, secundum deum & conscientiam suam illam facere, & ex causis manifestis in capitulo, Frequens, contentis.

Constantien sis cōcilij sessione. 39. ubi supra.

Quod electores papæ ante ingressum conclauis iurent, q̄ si quis eorum eligatur, seruabit dicta decreta.

Vt præmissa facilius executioni demandentur, statuit ipsa sancta synodus, q̄ electores Romani pontificis ante ingressum conclauis iurare, deoq̄ & ecclesiæ promittere teneantur, q̄ si contingat aliquem ex eis in papam assumi, præmissa supradicta decreta, statuta & ordinata seruabit, & pro posse adimplere realiter & cum effectu curabit, adiiciens q̄ quicunq̄ in Romanum pontificem futuris deinceps tēporibus assumetur, inter alia quæ profiteri debet, iuxta decretum cōcilij Constantiensis, quod incipit, Quanto Romanus pontifex &c. iuret etiam præsens decretum efficaciter obseruare. Quam quidem professionē teneatur postea in primo publico consistorio de nouo facere, profiteaturq̄, si eorum quæ in hoc decreto continētur, fuerit uiolator, necnō ratione cuiuslibet notorij criminis ecclesiā scandalizantis, iudicio generalis concilij se esse subiectum. Hancq̄ professionem tam ipse q̄ collegium cardinalium inserat literis, quas de noua assumptione papæ per orbem de more transmittent.

In sessione Constant. 39.

Quod publicetur hoc decretum in synodis.

Vt tam salutaris ac necessarij decreti nullus possit ignorantiam prætendere, mandat hæc sancta synodus in uirtute sanctæ obedientiæ omnibus metropolitanis, ut in prouincialibus episcopis, & synodalibus concilijs prælatis religionum in suis capitulis generalibus huiusmodi decretum legi faciant & publicari.

Concilium cassat iurisdictionem factam curialibus Romanæ curiæ, ne ueniant ad ipsum concilium.

Cum liberum esse debeat omnibus ad hoc sacrum concilium generale, quod uniuersalem repræsentat ecclesiam, proficisci, & consequenter quicquid in contrarium quacunq̄ autoritate etiam si papali, statuatur, irritum sit censendum: ideo hæc sancta synodus cassat, irritat, & annullat quæcunq̄ mandata, etiam sub censuris, priuationibus beneficiorum & officiorum, inhabilitationibus ad eadem, & alijs quibuscunque pœnis facta & fienda, tam per dominum Eugenium papam quartum, q̄ eius camerarium uel alium eorum autoritate, curialibus & officialibꝰ Romanæ curiæ, uel alijs quibuscunq̄ personis, cuiuscūq̄ status & dignitatis existant, ne de curia Romana recedant, per quæ facultas ad hoc sacrum cōcilium ueniendi, tolli, impediri, uel restringi quomodolibet posset. Datum Basileæ in sessione publica celebrata in ecclesia maiori Basileen. quinto Kalendas Maij, anno à natiuitate domini M.cccc.xxxiij.

SESSIO DVODECIMA. DECRETVM citationis contra papam.

Cōstantiēsis concilij sessione. 39.

SAcrosancta Basileen. generalis synodꝰ in spūsancto legitime cōgregata, uniuersalē ecclesiā repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Sancta catholica ecclesia in sacro Constantiensi concilio conueniens, cum animaduerteret neglectum sacrorum conciliorum præteritis tēporibus occasionē fuisse hæresum,

A sum, errorum, schismatum ac plurimarum deformitatū in populo Christiano, ipsorumq̄ conciliorum frequentationem optimum fore dictarum pestium ac malorum antidotum, diuina inspiratione instituit, deinceps certis modo & tempore generalia concilia celebrari. Prius autem ne quisquam de ipsorum conciliorum potestate hæsitaret, declarauit cōcilium generale catholicam ecclesiam repræsentans, potestatem à Christo immediate habere, cui quilibet cuiuscunq̄ status uel dignitatis, etiam si papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem & extirpationem schismatis, atq̄ ad generalem reformationem ecclesiæ in capite & in membris. Quodq̄ eius mandatis, statutis, ordinationibus & præceptis super præmissis seu ad ea pertinentibus, quicunq̄, etiam si papalis fuerit dignitatis, obedire contumaciter cōtemnens, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subijciendus est & debite puniendus, etiam ad alia iuris subsidia (si opus fuerit) recurrendo. Autoritate igitur memorati Constantiensis concilij, ac deinde ex instituto sacri concilij Senensis, approbationeq̄ felicis recordationis Martini papæ quinti & moderni domini Eugenij papæ quarti, hæc sancta synodus Basileensis legitime congregata, ad opus generalis reformationis ecclesiæ in capite & in membris, necnon ad extirpationem hæresum, omni cum diligentia in suo

Cōstantiēsis concilij sessione 4, & 5.

Constantien. cōcilij sessione 5.

B primordio procedere decreuit. Sed quoniam absq̄ pace Christianorum principum hæc duo sanctissima opera non facilem executionē habere poterant, professa est etiā ad pacem cōcordiamq̄ Christiani populi uelle totis uiribus laborare, quemadmodū hactenus fecit, fecissetq̄ huberius ac forte felicius, nisi grauibus fuisset per præfatum dominum Eugenium obstaculis impedita. Et quoniā inter Christianos nemo est cuiꝰ pro sua dignitate magis interfit q̄ summi pontificis, huiusmodi sacris operibus intendere, hæc sancta synodus à suæ congregationis initio dominum Eugenium per binas ambasiatas cum magna instantia deprecata est, ut suas operas consiliaq̄ & auxilia ad ipsam synodum fouendam & promouendam uellet impēdere. Cum uero ab ipso domino Eugenio papa pro suo pastorali officio omne genus subsidij & suffragij speraremus, lugubri nuncio ad nos perlatum est, hoc sacrum concilium tam solenniter institutum, & pro tam necessarijs negocijs congregatum, in publico consistorio de facto, cum de iure non posset, tentasse dissoluere. Quod nos audientes, tristitia cōsternati, magnoq̄ mœrore confecti sumus. Nec modo nos sacrum concilium celebrantes huiusmodi prætensa dissolutio supra modum scandalizauit, sed & omnem populū Christianum, qui tam sanctorum operum felicem exitum magno cum desiderio exC pectabat. Existimans tunc hæc sancta synodus, sinistris informationibus ipsum dōm Eugenium fuisse circunuentum, mox ad eum uenerabilem episcopum Lausaneñ. & decanum Traiectēn. oratores destinauit, eidem ostensuros causas prætensæ dissolutionis à ueritate procul esse, supplicaturosq̄ ut cum huiusmodi res grauiter ac notorie ecclesiam perturbaret, plurimæq̄ in Christiano populo exinde calamitates secuturæ essent, ipsam dissolutionem tam scandalose factam, omnino reuocaret, & huic sanctæ synodo, sicut dignitatem suam decebat, cum effectu adhæreret. Sed ipsorum oratorum rationibus ac precibus nequaq̄ motus, eos ad nos uacuos remisit. Quod tam grue ac notorium scandalum hæc sancta synodus ferre nō ualens, ipsum dōm Eugenium in publica sessione monuit, ut infra quatuor menses prætensam dissolutionē tot scādalorum causam, penitus aboleret. Interim autem & post charissimus ecclesiæ filius Sigismundus Romanorum Imperator illustris, tanq̄ ecclesiæ fidelis aduocatus, pluribus notabilibꝰ ambasiatis ac crebris literis ipsum dominum Eugenium humilime deprecatus est, ut ab huiusmodi ecclesiæ perturbatione oīno desisteret. Idipsum etiā zelo fidei & ecclesiæ succensi q̄ plures reges & principes, cardinales ac prælati, tam in curia Romana q̄ extra, rogando, obsecrando, monendo, sedula cum instantia fecerūt. Et quidem tot preces & requisitiones undiq̄ sibi porrectæ sunt tam pie, humiliter & deuote, ut (quod dolēter referimus) si pax & tranquillitas ecclesiæ sibi fuisset cordi, nullatenus dissentire potuisset. Circa autē ipsoꝝ quatuor mensium exitū ad nos quatuor

Universidad de Deusto
Biblioteca

cratores transmisit, non ut emendarent, sed errata defenderent, nosq; increparent, ꝙ D
mox suæ prætensæ non paruissemus dissolutioni. Quibus per responsiones huius sa-
cri concilij, ueritas tam iuris diuini & humani, ꝙ sine consensu concilij dissoluere ne-
quiuerat, q̃ facti, ꝙ causæ prætensæ dissolutionis ueræ non fuerant, extitit luce clari-
us patefacta. Transactis his quatuor mensibus, cum in publica sessione promotores sa
cri concilij ipsius domini Eugenij contumaciam accusantes, eum contumacem decla
rari peterẽt, sancta synodus à dictis oratoribus exorata, ut supersedere dignaretur ꝓ
tunc, & usq; ad tres menses postea distulit. Et cum interim nulla suæ emẽdationis in-
dicia apparerent, immo quotidie in suo proposito durius perseuerans, innumeris mo
dis quos honestatis causa reticemus, ipsam sanctam synodũ dissipare & euertere co-
naretur, nos licet suadente iustitia acrioribus remedijs uti potuissemus, nihilominus
mansuetudinis nostræ non immemores, iterum ipsum monuimus, & ex parte omnis
potentis dei præcepimus, ut infra sexaginta dies dissolutionem prætensam prorsus
reuocaret, & sacro concilio pure, simpliciter, & cum effectu adhæreret. Quibus exac
tis, iterum per promotores concilij ipsius domini Eugenij contumaciam fortius ac
cusantes, instantius interpellati sumus, ut ad declarationem cõtumaciæ & ad pœnas,
quas tanta contumacia exigebat, procederemus. Et nihilominus aliquandiu differre E
decreuimus, si forte tantam sacri concilij pietatem uidens, ipse quoq; ad pietatem fle-
ctereť. Interea q̃tuor alij sui oratores ad nos superuenerũt, uarias secũ facultates, im
mo uerius difficultates & inuolutiones afferentes, per quas monitioni nostræ nulla-
tenus parebatur, nec prætẽsa irritabatur, sed potius firmabatur dissolutio. Multa etiã
alia in his continebantur non mediocriter absurda, & sacro ꝓiudicialia concilio, quib
bus sine dei offensa & graui iactura ecclesiæ nullatenus assentire poteramus, put hæc
in responsione dictis ambasiatoribus sextadecima die Iunij tradita, diffuse describun
tur. Post itaq; duos menses, qui decimanona Februarij expirarũt, usq; ad præsentem
diem patienter distulimus, sperantes ipsum dñm Eugenium plenam tandem adhæ
rentiam præbiturum. sed (ut rei euidentia iam demonstrat) quo magis pulsatur, eo
amplius suas obturat aures. Et quanto secum benignius ac modestius agitur, eo tena
cius in suæ dissolutionis proposito perseuerat: & quãtum ex eius uerbis factisq; col-
ligi potest, nil aliud prætendere uidetur, nisi ut ecclesiam pessundet, iusq; sibi & suc
cessoribus faciat, non solum abrogandi ritum sacrorum conciliorum & ea pro libito
dissoluendi, sed & ipsorum sacratissima decreta spiritu dei promulgata, à quibus sta
tus pendet uniuersalis ecclesiæ, irritandi & abolendi, & præsertim declarationem il ꝓ
lam, ꝙ in his quæ ad fidem, extirpationem schismatis, & generalẽ ecclesiæ reformati
onem in capite & in mẽbris ptinent, quilibet, etiã papalis dignitatis, decretis genera
lis concilij subijcitur. Ex quibus quot quantaq; mala ac scandala ex nunc & in futurũ
succedere possint, satis omnibus liquet, & in præfata responsione late exprimit. Cum
ergo iam ultra annũ & dimidium, in cassum apud eũ laborauerimus, nec nostris aut
aliorum precibus & monitionibus flecti uelit, nec eũ quantacunq; mãsuetudine ac pa
tientia ad ea quæ pacis & rationis sunt, mouere queant, quid amplius frustra immo-
randum est? Forsan nostram patientiam putat assensum, & ex longa dilatione fiduciã
perseuerãdi assumit, quasi arbitretur se recte fecisse, nec ecclesiam in eum quicq̃ posse
cui nullã irrogare pœnam ausa est. Veremur, ne facilitas ueniæ incentiuũ sibi tribue
at delinquẽdi. Timemus, si delicta notoria intacta dimittam⁹, fouere ipsa iudicemur.
Christus deus noster cum in Hierusalem pergeret opus nostræ redemptionis imple
Matt.16.d & turus, & Petrus eum prohibere uellet, compescuit eum, dicens: Vade post me satha
Marc.8.d nas, scandalum mihi es, quia non sapis quæ dei sunt, sed ea quæ hominũ. Beatus Pau
Gala.2.c lus cũ uidisset beatũ Petrũ apostolorum principem circa obseruationem legaliũ re-
prehensibilẽ fore, & nõ ambulare ad ueritatẽ euãgelij, restitit ei corã oĩbus in facie, &
eũ à simulatione, in quam alios deducebat, ueritatis zelo repressit. Ecclesia catholica
sæpenumero summos põtifices, siue à fide delirantes, siue prauis morib⁹ notorie ec
clesiam

A clesiam scandalizantes, correxit & iudicauit, neq; ubi de fidei periculo aut scãdalo re-
ligionis Christianæ agebatur, Romanis pontificibus pepercit. His exẽplis ac ration
bus hæc sancta synodus excitata, habens à deo autoritatẽ animaduertendi in eos qui
ipsam nõ audierint, cõsideransq; expedire tam saluti animæ ipsius dñi Eugenij, q̃ sta-
tui uniuersalis ecclesiæ modernis futurisq; temporibus, amodo in dictum dñm Euge
nium acrioribus remedijs, quandoquidẽ leuiora non prosunt, procedere decreuit. Et
quanq̃ in tam notorie & incorrigibiliter scandalizantem ecclesiam, statim posset fina
lem ferre sententiam, nesciens tñ maternæ pietatis obliuisci, intuitu etiam præfati se
renissimi Imperatoris, qui per suas literas super hoc nos exacte rogauit, adhuc ipsum
dñm Eugenium tertio monere ac etiam tertiã ei indulgere dilationem proponit, ut in
sua potestate sit, si uelit pœnã euitare; idcirco hæc sancta synodus ꝓfatum dñm Euge
nium, cũ quanta põt instantia & affectu p uiscera misericordiæ Iesu Christi rogat, orat,
obsecrat, monet, citat, & requirit, ex parte omnipotẽtis dei ultimo & pemptorie mã-
dat & ꝓcipit, ut prædictã ꝓtensam, notorie scãdalosam dissolutionẽ penitus reuocet,
& hoc sacrũ Basileen. concilium per generalium Constantien. & Seneñ. cõcilioꝝ statuta,
approbationemq; felicis recorda. Martini papæ qnti & ipsius dñi Eugenij legitime
B inchoatũ, declaret à tpe huiusmodi inchoationis cõtinuatũ fuisse & esse, prosecutio-
nemq; semp habuisse, cõtinuariq; ac prosecutionẽ habere debere, & ipsi pure & sim-
pliciter adhæreat, & cũ effectu, & huiusmodi reuocationẽ declarationemq; & purã
adhæsionẽ, per suas literas more Romanæ curiæ bullatas huic sacro concilio notifi-
cet infra sexaginta dies, à die præsentis publicæ sessionis immediate sequẽtes. Quod
si dicta oĩa & singula infra præfatos dies adimpleuerit cum effectu, hæc sancta syno-
dus ex sua solita benignitate & clementia ipsum dñm Eugenium, quantũ cũ deo po
terit, honorare & honorari facere intendit. Si uero (quod absit) in ptinacia perdurãs,
oĩa & singula prædicta infra præfatos sexaginta dies realiter & cum effectu nõ adim
pleuerit, elapsis dictis sexaginta diebus, ex nunc prout ex tunc, & ex tũc prout ex nũc,
hæc sancta synodus in uirtute omnipotentis dei, à quo sup oẽs Christifideles imme-
diate potestatem uendicat, ꝓdictum dñm Eugenium manifeste contumacẽ, notorie in-
corrigibiliterq; scandalizantẽ ecclesiã, ab omni administratione papatus in spirituali-
bus & tẽporalibus ipso facto suspendit, & suspensum esse declarat, pcessura tandem
ad ulteriora, usq; ad sententiã finalem ineluiue, si opus fuerit, ipso dño Eugenio am
plius nõ citato, prout spiritussanctus dictauerit: oẽm aũt ipsius papatus administrati
onem in his oĩbus, quæ in spiritualibus & tẽporalibus ad solũ papã, uel ad solã sedẽ
C apostolicã de iure pertinere noscũtur, eadem sancta synodus post dictum terminum
ad seipsam decernit & declarat ipso facto esse deuolutã. Quicq̃d aũt in casu ꝓdicto p
ipsum dñm Eugenium, lapso dicto termino, ratione papatus factũ fuerit & attentatũ,
decernit irritũ & inane. Quo casu oẽs reges, principes, cõmunitates & alios quoscũq;
cuiusuis status & dignitatis existant, hæc sancta synodus monet & requirit, & eisdẽ in
uirtute sanctæ obedientiæ & sub diuini obtestatione iudicij mãdat, ecclesiasticis uero
personis, quacunq; dignitate, etiam si cardinalatus, patriarchali aut pontificali præful
geant, sub pœnis quas ipso facto incurrant excõmunicationis & suspensionis ab oĩs
bus dignitatibus, beneficijs & officijs, quocunq; nomine nuncupentur, etiam si forẽt
metropolitanæ aut cathedrales ecclesiæ, siue in titulum siue in commendam obtine-
ant, Vicarijs autẽ, gubernatoribus, uasallis, feudatarijs & subditis Romanæ ecclesiæ,
sub pœna priuationis ipso facto oĩm feudoꝝ & alioꝝ quorũcunq; iuriũ & priuilegi
oꝝ, quæ ab ipsa Romana ecclesia obtinent, districte ꝓcipit, ut ꝓfato dño Eugenio, du
rante prædicta suspensione, prætextu cuiusuis iuramenti, subiectionis aut ꝓmissæ fi-
delitatis, nullatenus ratione papat⁹ obediãt. Adijcit quoq; hæc sãcta synodus, ꝙ si ꝓfa
tus dñs Eugenius, dicto termino sexaginta dieꝝ pendente, aliquas ꝓmotiones fecerit
ad cathedrales ecclesias uel ecclesiasticas dignitates, uel alia quæcunque beneficia uel
officia in fomentũ dictæ suæ prætensæ dissolutionis, & eneruationem, diminutionem
seu impe

Universidad de Deusto
Biblioteca

seu impedimentum huius sacri concilij, de quo ipsius sacri concilij arbitrio iudicabi- D
tur, an factæ fuerint in fomentum, eadem sancta synodus huiusmodi sic factas pmo-
tiones cassat, irritat, & annullat. Mandat præterea in uirtute sanctæ obedientiæ & sub
pœna priuationis, quam ipso facto incurrant, omniũ suorum beneficiorũ & officiorũ,
commendarũ, pensionum & gratiarũ quarumcunq; etiam expectatiuarũ, oĩbus &
singulis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, patriarchis, archiepiscopis, episcopis
& alijs ecclesiarum prælatis, officiarijs curiæ & clericis quibuscunq; in Romana cu-
ria existentibus, cuiusuis status aut cõditionis existant, quatenus in casu prædicto post
lapsum dicti termini infra triginta dies proxime & immediate sequentes, à curia Ro
mana recedant, & deinde cardinales omnino sub pœna p̃dicta ad hoc sacrum concili
um, omni mora postposita, ueniant: patriarchæ uero, archiepiscopi, episcopi & alij ec
clesiastici, prout de iure uel cõsuetudine ad generale conciliũ ire tenentur, sub pœnis
iuris iter suum sine fraude continuando, ad hoc sacrum concilium arripiant. Reliqui
uero qui ad generale concilium non tenentur uenire, ad residendũ & deo seruiendũ
in propriis beneficijs, uel ad hoc sacrum concilium sine moræ dispendio & oĩ frau
de cessante, se transferant, & accedant. Omnes autem causas tam ecclesiasticas q̃ pro-
phanas, ciuiles & criminales, inter quascunq; personas, cuiuscunq; status, conditionis E
aut dignitatis existant, in curia Romana pendentes, lapso dicto termino sexaginta di-
erum, in casu prædicto ab ipsa curia Romana eadem sancta synodus ad se aduocat, &
aduocatas esse uult, expresse inhibens sub pœna excommunicationis latæ sententiæ
omnibus iudicibus, auditoribus & cõmissarijs quibuscunq; prædictæ curiæ, ne post
dictos dies in præfatis causis procedere, aut quicquam agere quoquomodo præsu-
mant. Quicquid autem contra hanc aduocationem & inhibitionẽ attentari cõtigerit,
ipso iure decernit irritũ & inane. Decernit tandẽ hæc sancta synodus, huius decreti
publicationem in præsenti sessione factã, eiusq; affixionem in ualuis maioris ecclesiæ
Basileen. uim habere monitionis, citationis & executionis, & ita uniuersos artare, ac si
personaliter apprehẽsi & eis intimatum fuisset. Insuper hæc sancta synodus declarat
& protestatur, q̃ nihilominus huiusmodi dilatione sexaginta dierum pendente, cũ
id rerum necessitas suadeat, aut qualitas agendorum in ulteriori prosecutione conci
lij & agendorum in eo procedere intendit ordinate, debite & mature, nec propterea
supersedere aliqualiter in processu. Datum in sessione publica ejusdem sanctæ syno
di in ecclesia maiori Basileensi, tertio idus Julij, anno à natiuitate domini millesimo
quadringentesimo trigesimotertio. F

DECRETVM DE ELECTIONIBVS & confirmationibus episcoporum & prælatorum, sub eadem duodecima sessione expeditum.

al. ad perpe-
tuam rei me-
moriam &c.
Sicut.

QVemadmodum in construẽda domo præcipua est architectoris cura, ut ta
le iaciat fundamẽtum, super quo firmum perduret ædificium: ita in gene-
rali ecclesiæ reformatione potissimum est huius sanctæ synodi studium, ut
tales ecclesiis præficiantur pastores, qui tanquã columnæ & bases ipsam
ecclesiam doctrinæ & meritorũ uiribus firmiter sustentent. Quanta aũt
in eligendis prælatis diligentia adhibenda sit, officium eis iniunctum euidenter osten-
dit. Ad regimen enim assumuntur animarum, pro quibus dominus noster Iesus
Christus mortuus est, & sanguis eius preciosus effusus. Propterea sacri canones spi-
ritu dei promulgati prouide statuerunt, ut unaquæq; ecclesia ac collegium seu con-
uentus sibi prælatum eligant. Quibus hæc sancta synodus eodem spiritu congrega-
ta inhærens, statuit & diffinit, generalem reseruationem omnium ecclesiarum metro
politanarum, cathedralium, collegiatarum & monasteriorum ac dignitatum electi-
uarum, per Romanũ põtificem de cætero fieri aut facta uti nõ debere, reseruationi-
bus in corpore iuris clausis, & his q̃s in terris Romanæ ecclesiæ rõne directi seu utilis
dñij mediate uel immediate subiectis fieri cõtigerit, semp exceptis: sed quod p electi
ones

A ones & cõfirmationes canonicas, secundũ iuris cõmunis dispositionẽ, prædictis me-
tropolitanis, cathedralibus, monasterijs & collegiatis ecclesiis ac dignitatibus electi-
uis uacantibus, debite prouideatur, non derogando propterea statutis, priuilegijs &
consuetudinibus rationalibus, quibuscunq; postulationibus in dispositione iuris com
munis remanentibus. Decernit q̃ hæc sancta synodus rationi fore consentaneũ & rei-
publicæ accommodum, ut contra hoc salutare decretum Romanus pontifex nihil
attẽtet, nisi ex magna rationabili ac euidẽti causa, in literis apostolicis nominatim ex-
primenda. Et ut eo firmius hoc salubre decretum custodiatur, uult eadẽ sancta syn-
odus, ut inter alia quæ Romanus pontifex in sua assumptione profitebitur, iuret
decretum hoc inuiolabiliter obseruare. Et quoniam tales (ut prædictum est) oportet
esse prælatos, hi ad quos ius pertinet eligendi, omnem curam adhibeant, ut dignam
coram deo & hominibus electionem faciant, exactamq; proinde apponant solicitu-
dinem, ut tales eligant, qui tanto officio ualeant satisfacere. Scitẽtes q̃ si uel dolose uel
negligenter ac timore domini postposito, in re tã graui se gesserint, sicut autores erũt
& causa malorum pastorum, ita participes fient pœnarum, quas ipsi mali pastores in
districto dei iudicio patientur. Et cum humanæ fragilitatis conatus nihil sine omnis
B potentis dei suffragio queat efficere, à quo omne datum optimum & omne donum Iacob. 1. c
perfectum descendit, adueniente die electionis, hi ad quos pontificis uel abbatis spe-
ctat electio, in ecclesia conueniant, magna cum deuotione missam de spiritu sancto au
diturí, quem humiliter exorabunt, ut eos ad dignum eligendum pastorem inspirare
dignetur. Et ut eo facilius hanc gratiam obtinere mereantur, quo deuotius ad actum
electionis accedant, contriti & confessi sacramentum eucharistiæ reuerenter suscipi-
ent. Ad locum uero electionis ingressi pro quocunque prælato, qui per electionem
assumitur, iurabunt in manibus eius, qui capitulo præsidebit, & ipse præsidens in ma
nibus eum immediate sequentis, sub hac forma: Ego N. iuro, & promitto omnipo-
tenti deo & tali sancto uel sanctæ, sub cuius uocabulo dedicata est ecclesia, eum elige
re, quem credam futurum ecclesiæ in spiritualibus & temporalibus utiliorem, nec il
li uocem dare, quem uerisimiliter sciuero promissione aut datione alicuius rei tem-
poralis, seu prece per se aut alium interposita, aut aliàs qualitercunq; directe uel indi
recte, pro se electionem procurare. Idem iuramentum præstet, confiteaturq; & com
municet, qui constituit procuratorem ad eligendum certam personam, necnon & p-
curator generaliter ad eligendum cõstitutus in casibus, in quibus secundũ iuris com-
C munis dispositionem in huiusmodi electionis negocio procurator constitui potest.
Quod etiam iuramentum præstetur ab his, in quos continget super electione futuri
prælati fieri compromissum, qui etiam confiteri & communicare teneantur. Quod
si prædicta non fecerint, pro illa uice eligendi, sint ipso iure potestate priuati. Deinde
eligant in præfatum prælatum uirum ætatis legitimæ, moribus grauem, literarũ sci
entia præditum, in sacris ordinibus constitutum, & aliàs idoneum secundum canoni
cas sanctiones. Quod si aliter & de alia persona, quàm ut prædictum est, aut per Si-
moniacam prauitatem electionem fieri contigerit, electio sit ipso iure irrita & inanis.
Et sic Simoniace eligentes, præter alias pœnas perpetuo sint ipso facto iure eligendi
priuati. Alij uero canonicis pœnis subiaceant. Simoniace autem electi, & qui huius-
modi Simoniacæ electionis participes fuerint, taliterq; eligentes & cõfirmati, in hor
rorem tanti criminis pœnã ipso facto excõmunicationis incurrant, nec à tali reatu &
excõmunicatione electi & cõfirmati absolui possint, nisi ecclesiis & dignitatibus, ad
quas turpiter assumpti sunt, libere resignauerint, & ad eas obtinendas, quas nefario
ingressu adepti sunt, perpetuo reddantur inhabiles. Ad tollendam aũt oĩm ambitio-
nis radicẽ, obsecrat per uiscera misericordiæ Iesu Christi hæc sancta synodus, ac instã
tissime exhortatẽ reges & principes, cõmunitates & alios cuiuscunq; gradus & digni
tatis existãt, ecclesiasticæ uel mũdanæ, ne electoribus literas scribant, aut preces porri
gãt, p eo, q̃ per se uel p alium tales preces seu literas procura bit, multoq; minus cõ-
minationes

Universidad de Deusto
Biblioteca

minationes, impressiones aut aliud faciant, quo minus libere ad electionem proceda D
tur. Similiter in uirtute sanctæ obedientiæ ipsis electoribus præcipitur, ne ad huiusmodi literas uel preces, comminationes uel impressiones (ut præmittitur) quenquã eligere præsumant. Facta autem electione, & ei ad quem ius pertinet confirmandi, præsentata, si appareat coëlectus, uel se opponens electioni, nominatim uocetur, ad uidendum discuti electionis negocium. Et nihilominus generaliter edictum publice cum in ecclesia, in qua facta est electio, proponatur, iuxta cõstitutionem felicis recor. Bonifacij octaui. Comparentibus autem aliquibus uel non, nihilominus ipse confirmator ex officio tanquam in negocio inquisitionis procedat, omnem adhibiturus diligentiam, ut tam forma electionis, quàm merita electi & omnes circunstantiæ debite examinentur & discutiantur. Et si electio confirmanda sit uel infirmanda, iudiciaLiter confirmetur uel infirmetur. Et ut omnia mundè & sine labe ac labis suspicione procedant, non solum exigere aliquid quantumcunq; paruum, sed etiam gratis oblata, confirmator ratione confirmationis sub nomine subiectionis, subsidij, gratitudinis aut alio colore, prætextu cuiusuis consuetudinis aut priuilegij, per se uel alium nullatenus recipere præsumat. Notarijs autẽ & his qui scripserunt, in huiusmodi causis emolumentum aliquod moderate taxetur, habendo respectum ad laborem & operã g
scripturæ, non ad fructuum prælaturæ ualorem. Si uero confirmatores prædicti, electiones non seruatis superius ordinatis, & de personis non idoneis (ut præmittitur) factas, uel aliàs per Simoniacam prauitatem confirmauerint, eo ipso cõfirmationes huiusmodi sint nullæ. Confirmantes autem alias personas, quàm supradictum est, p
ea uice: per Simoniacam autem labem, si eam commiserint, etiam sentẽtiam excommunicationis incurrant eo ipso, à qua nisi per Romanum pontificem, præterquam in mortis articulo absolutionis beneficium obtinere nõ possint. Summum uero pontificem hæc sancta synodus exhortatur, ut cum speculum & norma omnis sanctitatis & munditiæ esse debeat, pro confirmatione earum electionum, quas ad eum deferre contigerit, nihil penitus exigat aut recipiat: alioquin, si secus faciendo, notorie & incorrigibiliter ex hoc ecclesiam scandalizet, futuro concilio deferatur. Pro oneribus autẽ quæ ipsum pro regimine uniuersalis ecclesiæ subire oportet, proq; sustentatione sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium & aliorum necessariorum officialium, hoc sacrum concilium ante sui dissolutionem omnino debite & congruenter prouideat. Quod si contingat aliquam circa hæc prouisionem non facere, tunc illæ ecclesiæ & beneficia quæ usq; nũc & noui prælati assumptione certam taxam soluerit, deinceps F
medietatem huiusmodi capere per annum post ademptam pacificam possessionem soluere in partibus teneantur, duratura huiusmodi prouisione donec prædictis papæ & sustentationi cardinalium fuerit aliter prouisum. Per hæc eadem sancta synodus non intendit in aliquo præiudicare sanctæ Romanæ & uniuersali ecclesiæ, nec alteri cuicunq;. Datum in sessione publica eiusdem sanctæ synodi in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata die lunæ decimatertia Iulij, anno domini millesimo quadringentesimo trigesimotertio.

Accusatio contumaciæ papæ, facta per promotores sacri concilij in decimatertia dicti concilij sessione celebrata.

DIE ueneris undecima mensis Septembris, anno domini millesimo quadringentesimo trigesimotertio, in ecclesia maiori Basileensi fuit celebrata terciadecima huius sacræ synodi Basileensis sessio hoc modo, scilicet missa de spiritusancto per reuerendum patrem dominum Matthæum episcopum Albinganensem Italicæ nationis celebrata, antiphonis, letanijs & suffragijs ut in aliis sessionibus dictis; lectoq; euangelio secundum Matthæum, In illo tempore: Respiciens Iesus in discipulos suos, dixit Simoni Petro: Si peccauerit in te frater tuus, uade, & corripe eum inter te & ipsum solum, &c, ac hymno, Veni creator spiritus &c. decan

Mat. 18. b
Lucæ, 17. a

A decantato cum uersiculo & collecta, septem dominis cardinalibus & alijs dominis Prælatis & patribus in eorum mitris planis & plurialibus existentibus in multitudine copiosa, assistente dño Guilhelmo duce Bauariæ, sacri cõcilij nomine serenissimi principis domini Imperatoris protectore, promotores sacri cõcilij per organum uenerabilis uiri domini Stephani de Nouaria legum doctoris, alteri promotorum huius sacri concilij, accusarunt contumaciam sanctissimi domini nostri Eugenij papæquarti, prout in quadã schedula quam ipse magister Stephanus promotor in suis tenebat manibus, quamq; de uerbo ad uerbum alta & intelligibili uoce legit, latius continetur, cuius tenor sequitur & est talis: Reuerendissimi reuerẽdiq; patres & cæteri domini metuendissimi, quia nuper de mense Iulij proxime præterito & die xiij. eiusdem, hæc sancta Basileen. synodus in publica sessione in præsenti ecclesia Basileen celebrata, attente considerans, sanctissimum dominum Eugenium papã quartum exhortationes, obsecrationes, requisitiones, citationes & monitiones per eandem sacram synodũ sibi repetitis uicibus factas, ut huic sacrosancto concilio adhæreret, & eidem fauores (prout tenetur) impenderet, aure surda pertransire, nec ipsum aliquatenus ad uota (prout tamen ipsum sacra synodus sperabat) inclinari, & quanq; eo tũc ipsa sacra synodus propter ipsius domini Eugenij manifestam contumaciã, ad huiusmodi contumaciæ declarationem contra ipsum procedere non immerito
B potuisset, quemadmodum etiam p tunc per promotores & procuratores dicti sacrosacri concilij Basileen. licet immerito debita fuit cum instantia postulatum, uolens solita sua mansuetudine aduersus eundem dominum Eugenium uti, & iterato ipsum ex superabundanti charitatiue requirere & monere, certum decretum monitorium edidit & decreuit, quo idem dominus Eugenius exoratus, requisitus, monitus & interpellatus, ac in uirtute omnipotentis dei sub certis pœnis, modis & qualitatibus eidem mandatum extitit, ut infra sexaginta dies a dicta sessione habita computandos, pure, simpliciter & libere huic sacrosancto Basileen. concilio adhæreret, necnõ prætensam dissolutionem eiusdem sacri concilij per ipsum alias attentatam, reuocaret, & alia in huiusmodi decreto contenta cum effectu adimpleret, alioquin pœnas in huiusmodi decreto contentas, ipso facto incurreret, prout hæc in dicto decreto latius continentur, ad quod nos promotores prædicti nos referim in hac parte, & hic pro repetito cum alijs omnibus actis sacri concilij ad causam facientibus haberi uolumus, & repetimus. Cum autem finis præfatorum sexaginta dierum instet de præsenti, & nec ipse dñs Eugenius per se, neque per alium hanc sacrã synodum de huiusmodi sua adhæsione pura, simplici & libera ac reuocatiõe dictæ ptẽsæ dissolutionis, aliorumq; in dicto decreto contentorum adimpletione, aliquatenus certificauerit, nec de præsenti certificet, sed eidem decreto & contentis in eo contumaciter satisfa
C cere contemnat, in non modicum uniuersalis ecclesiæ damnum, Christifideliũ scãdalum, atque huius sacri concilij Basileen uniuersalem ecclesiam repræsentantis cõtemptum, idcirco nos promotores & procuratores antedicti, ex officio nobis incũbenti, coram hac sacrosancta synodo debita cũ instantia humiliter requirimus, quatenus eundem dominum Eugenium contumacem (prout est) declarare, ipsumq; pœnas in decreto contentas incidisse, decernere, ac ipsius contumacia exigente, ad ulteriora (prout spiritussanctus dabit, & ordo iuris & rationis exigit) procedere digneretur, super huiusmodi requisitione & contumaciæ accusatione & alijs, requirẽtes per uos dominos notarios publica fieri instrumẽta. Prædictis autem ut præmittitur factis, & contumacia accusata, illustris princeps dominus dux Guilhelmus per organum uenerabilis fratris Petri ordinis canonicorum regularium, nomine & ex parte serenissimi domini Imperatoris & suorum, & dominus Ioannes offenburg nuncius præfati dñi Imperatoris, repetierunt illa quæ alias, uidelicet die lunæ proxime præterita dixerant, & promiserant in congregatione generali, pro dilatione & prorogatione triginta dierum consequenda, eadem iterum dicentes, reperentes & promittẽtes. Similiter magister ciuium & nonnulli alij, nomine cõcilij & ciuitatis Basileen. pro huiusmodi dilatione institerunt, & q; amplius pro ulteriori dilatione nunq; facerent instãtiam, sunt protestati, de quibus similiter petita sunt per promotores instru

al plumalib⁹

Universidad de Deusto
Biblioteca

menta publica. Post hæc contumacia dicti dñi nostri papæ in scriptis (ut præfertur) D
accusata & deducta ad notitiam dominorum prætensorum archiepiscopi Spalatēn.
& episcopi Cerulen ambasiatorum eiusdē dñi nostri papæ, mox ipsi ad dictā cōgre
tionem accesserunt, & lecturam decretorū, quā reuerendus pater dñs Martinus epi
scopus Lectoren Gallicanæ nationis, de mandato sacri cōcilij iam inceperat, inter
ruperunt, quiq; quædam uerba intermiscentes, duas bullas clausas sub bulla dicti do
mini nostri papæ Eugenij credentiā in effectu continētes exhibuerūt & obtulerūt,
quibus apertis & deinde lectis, ut moris est, præfati dñs noster archiepiscopus Spala
tēn. & episcopus Cerulen proposuerunt in effectu, q; ipsi ad istud sacrum concilium
turbationis causa nullo modo accedebant, sed solum ex eo, quia ipsis relatum erat p
aliquem ex suis commensalibus, q; in dicta generali sessione ipsius dñi nostri papæ
contumacia fuerat accusata, ac si contra p̄fatum dñm nostrum papam ꝓcederetur,
uel ꝓcedi peteretur. Et q̄m (ut asserebant ipsi ambasiatores) terminus citatiōis decre
ti concilij, quem sexaginta dierū dicebant, hac die hodierna non cadebat, nec iuxta il
lum terminum prefixum citationis dñs noster papa præfatus eadem die p se uel aliū
comparere tenebatur, ideo solum pro sui informatione, & ne cōtra p̄fatum dñm no
strum papam quoquomodo saltem debite ꝓcederetur, illuc accesserant, put acce de
bant, ꝓtestantes de huiusmodi termino & nullitate processus ante dicti, petentes de
his a nobis notarijs instrumenta. Quibus auditis, reuerendissimus in Christo pater E
dñs cardinalis sancti Angeli legatus, & huius sacri concilij generalis p̄sidens, uerba
supradictorū archiepiscopi Spalatēn. & Cerulen. episcopi in effectu resumens, eisdē
nomine sacri concilij effectualiter respondit, qualiter sacrum concilium ꝓposita p
præfatū archiepiscopū Spalatēn. & episcopū Cerulen. benigne & cū mansuetudine
audiuit, sed quia asserebant se audiuisse, sacrum concilium contra p̄fatum dñm no
strum papam ꝓcedere, ideo dixit se male informatos fuisse. Sed bene uerū erat, q; ho
die terminus sexaginta dierū alias p decretum sacri concilij p̄fato dño nostro papæ
præfixus, de adhærendo præfato concilio pure & simpliciter, ꝓtensamq; dissolutis
onem dicti concilij reuocando, ho die instabat, idcirco ꝓmotores sacri concilij uolē
tes termino p̄dicto satisfacere, ipsius dñi nostri papæ contumaciā accusauerunt, pe
ten to & requirendo, cum nullus pro dño papa adesset, uolens decreto monitorio p̄
dicto, ipsius dñi nostri papæ nomine satisfacere, quatenus eum contumacē & in pœ
nas in decreto contentas incidisse, declararent, procederentq; ad ulteriora, put daret
spiritussanctus, & dictaret ordo rationis. Quapropter petijt ipse dñs cardinalis lega
tus & p̄sidens nomine sacri concilij, quatenus si dictam adhæsionem ipsius domi
ni papæ haberent, ipseq; dñs papa p̄fato concilij decreto satisfecisset, aut ipsi eius no
mine debite satisfacere uellent, de præmissis adhæsione & satisfactione fidem face
rent eum effectu. Nam sic faciendo, domini & patres de concilio illam adhæsionē ꝑ
cum magno gaudio, decantantes, Te deum laudamus, susciperent. Alioquin uene
rabiles patres ipsius sacri concilij citius mortē eligerent, q̄ ecclesiam dei prætextu
talis dissolutionis periclitari pmitterent, adijciens q; bene uerū erat, q; ad serenissimi
principis domini Imperatoris supplicationē & instantiam, sacrum cōcilium, præfa
tum sexaginta dierū terminum dño papæ præfixum, usq; ad triginta dies ab hac die
computandos, progandum duxerat, & progare intendebat sub modis & formis in
decreto primo contentis. Et nihilominus, quia dictæ bullæ simplicem credentiam
continebant, dixit idem dñs legatus, q; si aliquid exponere uolebant, q; libenter a pa
tribus concilij audirentur. De quibus ipse reuerendissimus pater dñs cardinalis lega
tus & præsidens, nomine sacri concilij petijt a nobis notarijs instrumentū: hoc idē
nomine sacri concilij petierunt promotores. Postq; præfatus magister Stephanus al
ter ex promotoribus, respondens his quæ prius dixerant dicti oratores papæ, dixit,
q; quantum ad ipsum & alios ꝓmotores, satis erat q; tunc contumaciam papæ accu
sarent, & alia facerent & peterent, ut in sua schedula suprascripta continetur, & q;
prædicta facere poterant de iure, quia tunc expirabat terminus, cum tēpus deberet
de momento in momentum computari, & si ulterius expectarent, non haberent do
minos congregatos, coram quibus facerent ea quæ essent necessaria facienda pro
præmissis

al. modo & forma.

A præmissis: & quantum ad ipsos promotores pertinebat, officium eorum erat ita fa
cere, deliberatio uero ad ipsam synodū ptinebat, petens de his oibus publica instru
menta. Tandem cū non constaret de adhæsione p̄dicta uel alias satisfactione effica
ci ipsius domini Eugenij, ipsiq; archiepiscopo Spalatēn. & Cerulen. episcopo p il
lustrissimū dñm Vuilhelmū ducē Bauariæ, sacri concilij noīe dicti Imperatoris, pre al. uice gerentem
sectorem & *uices gerentē, per organum discreti uiri fratris Petri ordinis canonicorū
regularium sancti Augustini, gratiose requisitis, ut si adhæsionem huiusmodi habe
rent, illam sacro concilio offerrent, & ob hoc totus mūdus lætaretur, alioquin sacrū
concilium in suis agendis nullo modo perturbarent, & ad ulteriorē dictorū decreto
rum ꝓnunciationem & publicationē, ꝓcedere permitterent, & tandem neque ad req
sitionē præfati dñi legati, neque ad requisitionē ipsius dñi ducis præfati, ambasiato
res papæ aliquā adhæsionem offerrent, siue aliquā credētiam exponere uellent, pla
cuit dictis dñis ambasiatoribus ipsius dñi nostri papæ dicti decreti ꝓgatio. Quib⁹
quidem sic peractis, & dictis ambasiatoribus a loco sessionis recedentibus & se ab
sentantibus, præfatus reuerendissimus pater dñs episcopus Lectoren. de mādato sa
cri concilij publice alta & intelligibili uoce, loco ad hoc deputato, huiusmodi decre
ta de uerbo ad uerbum legit, & pronunciauit sub his uerbis:

Sacrosancta generalis synodus Basileen. in spiritusancto legitime congregata,
B uniuersalem ecclesiam repræsentans. Dudum siquidem hæc sancta synodus uolēs
periculis & grauissimis scandalis, quæ ex prætensa huius sacri concilij dissolutione
per dñm Eugenium papam quartum facta, uniuersali ecclesiæ notorie imminebāt,
salubriter prouidere, postq; reiteratæ exhortationes ac requisitiones synodi præfatæ
& multorū principum ac dnorum, specialiter charissimi ecclesiæ filij Sigismūdi Ro
manorū Imperatoris illustris, & eiusdem ecclesiæ aduocati, ut dictam dissolutionem
reuocaret, & puram ac simplicem adhæsionē præfatæ synodo faceret, minime ꝓsue
runt, tandem iustitiæ zelo compulsa, & ne morbus hmōi in exitium & scandalum Basileen. con
intolerabile militantis ecclesiæ perduraret, die decimatertia mensis Iulij proxime p̄ cilij sessiōe 12,
teriti, in solenni sessione decretum monitorium sub certis pœnis & alijs in eo con
tentis, aduersus dictum dñm Eugenium papā decreuit, cuius tenor de uerbo ad uer
bum subijcitur, & est talis: *Sacrosancta catholica ecclesia in sacro Constantien cō al. sacrosan-
cilio &c. ut supra est totaliter scriptum. Cum autem die termini aduenient solenni cta &c.
ter in maiori ecclesia Basileen. publicam tenentes sessionem sederemus, seruatis ser
uandis, ut si ipse dñs Eugenius aut alius pro parte eiusdem cōparere, & sacrum conci
lium de paritione contentorū in decreto prædicto certificare uellet, facultatem habe
ret, dilecti ecclesiæ filij *Hugo Barardi de Vercellis, & Stephanus de Nouaria legū al. Stephanus
doctor, huius sacri concilij promotores, præfati dñi Eugenij papæ contumaciam, de Nouaria le
C nec per se nec per alium, de adhæsione sua pura & simplici, necnō de paritione oīm gum doctor,
& singulorū contentorū in dicto decreto, quæ facere tenebatur accusarunt, & cum & Hugo Ba-
instantia postularūt, ut ad ulteriora aduersum eum (prout exigeret iustitia) procede rardi de For-
remus. Cum aūt circa ꝓcessum huiusmodi inten deremus, dilecti ecclesiæ filij Vuil cellis.
helmus Bauariæ dux, huius sacri concilij protector & Ioannes Offenburg miles &
ciuis Basileen literas credentiales in eorū personis pro parte dicti charissimi ecclesiæ
filij Sigismūdi Romanorū imperatoris, huic sacræ synodo directas, alias in sacra ge
nerali congregatione exhibitas, & in utm *earū explicata repetierunt. Quorū exposi al. eorū explicato.
torū tenor in effectu talis extitit: Reuerendissimi in Christo patres & dñi, mādat no
bis illustrissimus & inuictissimus Romanorū Imperator, ut solitas recōmendatio
nes & oblationes sacratissimo huic cœtui exhibeamus sui parte, necnon perseuerā
tiam animi sui circa adhæsionē continuo eidē concilio faciendā nūciemus. Quodq;
licet notissimum sit, suam serenitatē uarijs nuncijs & oratoribus ac literis continuo
dictum dñm Eugenium papam super adhæsione plenaria sacri concilij solicitasse &
excitasse, etiam se ad ipsum personaliter transferendo, non sine maximis periculis,
incōmodis & expensis: tamen post habitā notitiā per literas sibi præsentatas sacri cō
cilij, de decreto monitorio cum suspensionis pœna contra ipsum, eum summam se
esse diligentiam Romæ, dum ibi fuit, ut ad parendum iniunctis per sacrū concilium
inclinaret

Universidad de Deusto
Biblioteca

inclinaret, significaremus. & cum speraret, in ea re se posse ꝓficere, cumq; (ut asserit) D
immemores existere nō debetis de his, quæ in sacro Constantien. concilio fecit pro
unione ecclesiæ, & de periculis & incōmodis quæ subiuit, & quæ etiā passus extitit,
patiturq; pro ist⁹ spem non mediocrem, eū in uestra beneficentia recipere debetis
merito existimare. nam exploratissimi sunt cōmeatus per eū facti ad Cathaloniā &
Gallias Angliamq;, pro dicta sanctissima ecclesiæ unione, & nouissime ad Italiam
ꝓ istius sacratissimæ synodi felici ꝓgressu, unde hac fiducia fretus, nobis iniunxit, ut
cū maxima instantia, ꝓ eiusdē parte, easdē uestras reuerentissimas dnationes rogare
mus, & deprecaremur, ut terminū alias sexaginta dierumq; dño Eugenio papæ ꝑfixum
in ꝓxima ꝑcedenti sessione, per triginta dies in eisdem modis & qualitatibus, prout
est, prorogare ob suam contēplationē & singularē cōplacentiā dignaremini: quodq;
sacrum concilium certificaremus, ꝙ de cætero nullā aliam circa ꝓcessum papæ ipsi⁹
peteret dilationē, sed libere permitteret per sacrum concilium ꝓcedi, prout dictauerit
& ordinauerit faciendū, & cunctis per sacrū concilium ordinatis & ordinandis acqui
escet & obtēperabit, & quantū poterit, inuiolabiliter faciet obseruari. Et ut in maio
ri robore hæc sancta synodus perseueret, indicamus suā existere intentionem, infra
istos triginta dies quos petimus, ubi hmōi ꝓrogatio concedatur, dictā suā serenita
tem huc, ꝓfecturā. Statimq; habita notitia, ꝓrogationis eiusdē, oēs Alemanniæ prin E
cipes conuocaturū ad hunc locū, & cum eis efficaciter insistere, ut eidē cōcilio debe
ant adhærere. Et insuper, ne hmōi dilatio sacro concilio uel eius suppositis aut ipso
rū familiaribus possit esse damnosa, contentatur idem Imperator, ꝙ durāte hmōi tri
ginta dierum ꝓrogatione, si quid papa attentauerit contra aliquē prædictorū ex nūc
illud & alia quæ antea attentauerit, per sacrū concilium irritētur & annullentur. Cum
autē inter nostra pectora reuoluerem⁹ eiusdem Sigismūdi Romanorū Imperatoris
gratia obsequia uniuersali ecclesiæ impensa, & quæ in futurū impendi non dubita
mus, quanq; hmōi dilatio nonnullis ex multis, causis uniuersali ecclesiæ onerosa ui
deatur, tñ dictorū obsequiorū intuitu, ac etiam a certo tenentes, quæ per dictos Vuil
helmum ducē illustrē, & Ioānē Offenburg militem, ꝓ dicti imperatoris parte expo
sita & oblata fuere, syncere obseruabuntur, petitioni hmōi annuendum decreuim⁹,
Spiritussancti ergo nobis inuocato, cuius nutu dirigitur in agēdis hæc sacra synodus,
& per eius gratiam sperat oia feliciter ꝓducere, ad optatū dictum terminū sexaginta
dierum, alias dicto dño Eugenio papæ quarto in proxima (ut p̄mittitur) solenni sessi
one præcedenti assignatū, ad certificandum sacrū concilium de sua pura, simplici &
libera adhæsione, & dictæ prætensæ dissolutionis concilij reuocatione, & aliis quæ
in dicto decreto continentur, cū omnibus qualitatibus, pœnis ac modis, & quibus
cunq; aliis dependētib⁹ ab eisdē, in eo insertis, ad triginta dies proxime futuros hæc
sancta synodus ꝓrogat, & hunc terminū ꝓrogatū, eandē uim, executionē & modū, E
quē habebat terminus sexaginta dierū, recipere decernit, ordinat & declarat, ac ex
nunc statuens & decernens, ꝙ si infra hoc spatiū triginta dierū plenarie idem dñs Eu
genius nō adimpleuerit oia & singula, in ꝑfato decreto monitorio cōtenta (ut præmit
titur) absq; alia declaratione facienda sup dicta non paritione, & alia quacunq; solen
nitate requisita, ad ulteriora ꝓcedet, ut in dicto monitorio decreto cōtinetur. Et, pin
de oibus super præfata suspensione, quā durare uult, quscq; aliter per cōciliū fuerit or
dinatū, & aliis in hmōi ꝓcessibus cōtentis, literas opportunas sub bulla sacri cōcilij
postulantibus, per dilectos ecclesiæ filios Iulianū sancti Angeli sanctæ Romanæ ec
clesiæ diaconū cardinalē, apostolicæ sedis legatū, & huius sacri concilij, necnō & ali
os sacrarū deputationū præsidētes, uel duos ex eis, esse tradēdas, decernētes ꝙ de cæte
ro nulla alia dilatio ad cuiuscunq; instantiā cōcedatur. Datū Basileæ in publica sessi
one ipsi⁹ sacræ synodi in ecclesia maiori Basileen. solenniter celebrata tertio idus Se
ptembris, anno a natiuitate domini M. cccc. xxxiij.

Aliud decretum pro suppositorum tuitione.

Sacrosancta Basileen generalis synodus in spūsancto legitime cōgregata, uniuer
salē ecclesiā repræsentās, ad perpetuā rei memoriā. Vt sacri concilij & suppositorū
eiusdē indēnitati cōgrue ꝓuideatur, statuit & decernit hæc sācta synodus, ꝙ quæcūq;
per

al. Berg.

A per dnm Eugenium papā quartum uel alium sua autoritate in præiudiciū, læsionē,
derogationem seu iniuriā sacri concilij uel incorporatorū seu incorporandorū eidē,
per se uel per ꝓcuratorē & familiarium ipsorū, seu in eorū seruitijs ubicunq; existen
tium, facta seu dispositā fuerint, a die inchoationis cōcilij prælibati, sientq; & dispo
nentur forsitan in futurū, titulū uel possessionē quōcunq; tangentia, siue in cardina
latus & patriarchatus dignitatibus, aut in prælaturis etiam cathedralium & metro
politanarū ecclesiarū & etiam monasteriorū, uel alijs ecclesiasticis beneficijs, præsti
monijs, cōmendis, unionibus, pensionibus, officijs & rebus ecclesiasticis uel tpa
libus, & circa ipsa aut alias ꝙmodocunq; & qualitercunq;, etiā si motu ꝓprio directe
uel indirecte, per se uel alium, sint ipso iure irrita & inania, & ꝓ infectis penitus habe
antur. Et ex nunc hæc sancta synodus partes læsas in pristinū statum integre repo
nit, & mandat per quēlibet iudicē cōpetentē, audita querela partis læsæ, & probata,
incorporatione & nouitate prædictis ipso facto omni exceptione remota, strepitu
& figura iudicij cessantibus, oia reponi in eum statū, in quo fuerant ante dictā factā
nouitatē. Quod si dictus iudex in tali repositiōe dolose uel alias perperā se habuerit,
ipso facto sententiā excōmunicationis incurrat, a qua nisi per factū concilium, eo
durante, non ualeat absolutionis beneficium, nisi in mortis articulo, obtinere. Et ut
B pœnæ formidine arceantur, qui ambitiose seu temere aliorū prælaturas, dignitates
& beneficia ecclesiastica & uniones, cōmendas, præstimonia uel pensiones seu offi
cia, necnon bona & iura qualiacunq; fuerint, occupare ꝓcurarunt, & attentarunt,
seu in futurum ꝓcurabunt & attentabunt, statuit & decernit dicta sancta synodus,
ꝙ quicunq; clericus siue laicus, quacunq; dignitate ecclesiastica uel mūdana, etiam
si cardinalatus præfulgeat, siue sit collegium aut uniuersitas uel monasteriū, ab eodē
dño Eugenio siue alio sua autoritate impetrauerit seu obtinuerit, seu impetrabit &
obtinebit, etiam si motu proprio aliquid ꝗd in p̄iudicium, læsionē, derogationē seu
iniuriam alicuius ex prædictis incorporatis uel incorporandis, aut suorū familiarū
& in eorū seruitijs ubicunq; existentium, uel adhærentium huic sacro cōcilio per se
uel ꝓcuratorem, ualeat redundare, si uirtute hmōi concessionis ad aliquā occupatio
nem deuentum sit, nisi infra decē dies, elapsis sexaginta diebus a die publicationis
decreti hmōi, uel postq; ipsius ueram & indubitatā notitiam habuerit, & per partem
fuerit requisitus, a tali occupatione & turbatione realiter & pure destiterit, & siue oc
cupatio secuta fuerit, si non, præfatæ concessioni & omnibus secutis ex ea corā no
tario & testibus renunciauerit, & rem dimiserit cum effectu, & parti læsæ de perce
ptis post concessionem hmōi satisfecerit omni iure, ꝗd in dictis prælaturis, dignita
tibus, beneficijs, ecclesiasticis officijs, pensionibus, præstimonijs & cōmēdis, bonis
temporalibus & iuribus seu eorū altero habere prætēderit, sit priuatus, ac etiam alijs
C officijs & beneficijs quibuscunq;, quæ tpe hmōi impetrationis obtinebat, & eo ipso
sententiam excōmunicationis incurrat, a qua nisi per dictum sacrū concilium, eo
durante, uel eius autoritate, nisi in mortis articulo absolui nequeat ꝗquo modo. Et
nihilominus ad obtinenda prædicta & quæcunq; alia beneficia seu officia, perpetuo
sit inhabilis. Talium etiam concessionum executores p̄dictis pœnis uolumus subia
cere. Vt autem fraudib⁹ quæ excogitari possent, obuietur, quia cum datarum antici
pationibus in præiudicium aliorum literæ papales uel aliorum ipsius papæ autorita
te, sub data ante dissolutionem huius sacri concilij in præiudiciū alicui⁹ prædictorū
tendentes, produci possent, nisi ante dictam concilij dissolutionem fuerint publica
tæ, eis nulla fides debeat adhiberi, & pro nullis penitus habeantur. Datum in sessio
ne publica eiusdem sanctæ synodi in ecclesia maiori Basileen. solenniter celebrata
tertio idus Septembris, anno a natiuitate dni M. cccc. xxxiij. Quibus sic lectis &
pronunciatis, petitoq; per eundē dnm episcopū, an hmōi decreta præfatis dnis de cō
cilio placerent, generaliter responsum extitit, per uerbū placet, nemine se ad hoc op
ponente uel reclamante: tunc p̄fati magister Stephanus & alij, ꝓmotores sacri conci
lij, de præmissis omnibus & singulis mō quo supra acta & facta sunt, a reuerēdis pa
tribus dnis sanctæ sedis apostolicæ, ꝓnotarijs & nobis notarijs & alijs in sessione
præsentibus, ad perpetuā rei memoriā petierunt instrumentū, assistentes in testimo

Universidad de Deusto
Biblioteca

nium præmissorum inuocando. Postremo uero præfatus dñs dux, protector nomi- D
ne dicti domini Imperatoris atq; suo, de præfata termini prorogatione modo quo p
decretū factum est, dñis de sacro concilio regratiatus est, & similiter magister ciuium
& nonnulli alij noīe concilij & ciuitatis Basileen. asserens & affirmans idē dñs dux, q
de omnibus quæ in ipsis decretis modo lectis continentur, contentissimus erat. Et q
ex huiusmodi dilatione nouiter data, fecerat sacrum concilium maximam cōplacen-
tiam dño nostro imperatori. De quibus etiam præfati magister Stephanus & alij p-
motores similiter petierunt à nobis notarijs publica instrumenta. Subsequenter ue
ro his peractis, instante supradicto magistro Stephano de Nouaria, pmorore, Alex-
ander præfati dñi cardinalis legati & præsidentis ac sacri concilij cursor, huiusmodi
decreta tam pro prorogatione termini, q̄ etiam pro tuitione suppositorum eiusdem
sacri concilij, sub bulla dicti sacri concilij confecta, in ualuis ecclesiæ maioris Basileē
sis cūctis intuētibus more solito affixit, & p spatiū uni⁹ horæ uel circa affixā dimisit.
De q̄bus ipse magister Stephan⁹ noīe pmotorio à nobis notarijs petijt instrumētū.

DECRETA QVARTAEDECIMAE SESSIonis celebrata in ecclesia Basileensi, assistente domino Imperatore in habitu imperiali. Alia prorogatio monitionis papæ ad nonaginta dies. E

SAcrosancta generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime congrega
ta, uniuersalem ecclesiam repræsentans. Terminum sexaginta dierum datum
sanctissimo dño Eugenio papæ quarto, iuxta formam monitorij, citationis &
suspēsionis in sessiōe duodecima pmulgati, ac deinde ad triginta dies, & poste-
ea pluribus uicibus usq; in præsentem diem prorogatum, hæc sancta synodus uo-
lens erga ipsum dominum Eugenium omni mansuetudine & benignitate uti, tenore
præsentium ad nonaginta dies ab hac die immediate sequentes cum omnibus clausu
lis, qualitatibus & conditionibus in decretis tam monitorij sexaginta dierum, q̄ pro-
rogationis ad triginta dies insertis, prorogat, & prorogatū esse statuit, ita tū, q; si in-
fra prædictos nonaginta dies omnia & singula contenta in quadā schedula, cuius te-
nor inferius describitur, realiter & cum effectu præfatus dñs Eugenius nō adimple-
uerit, pœnæ in dictis decretis monitorij ac prorogationis contentæ, eo ipso inflictæ
sint, & esse intelligantur. Tenor autem prædictæ schedulæ sequitur, & est talis.

Eugenius episcopus seruus seruorum dei, ad perpetuam rei memoriam: Vt meu
tis nostræ integritas ac deuotio, quam ad ad uniuersalem ecclesiam & ad sacrum ge-
nerale concilium Basileen. gerimus, omnibus constet euidenter, ideo tres literas no F
stras, quarum tenor de uerbo ad uerbum inferius describitur, & alias quascunque &
quicquid per nos aut nostro nomine in præiudicium aut derogationem prædicti sa
cri Basileen. concilij seu contra eius autoritatem factum & attentatum seu assertum
est, cassamus, reuocamus, irritamus, & annullamus, cassas, nullas & irritas fuisse &
esse declaramus. Vel sic, Pridem tres nostras literas in palatio apostolico promulga
ri fecimus, quarum tenor de uerbo ad uerbum sequitur, & est talis: Verum cum ex
•prædictis literis nonnulla scandala orta sint, & oriri possint, ideo ipsas & alias q̄s-
al. dictis no- cunq; ac quicquid per nos aut nostro nomine in præiudicium aut derogationem p-
stris dicti sacri Basileen. concilij seu contra eius autoritatem factum & attentatum seu
assertum est, cassamus, reuocamus, irritamus & annullamus, cassas, nullas & irritas
fuisse & esse declaramus. Vel sic, in fine literæ adhæsiōis: Quapropter tres literas no
stras pridem in palatio apostolico promulgatas, quarum tenor de uerbo ad uerbū
inferius describitur, & alias quascunq; aut quicquid per nos aut nostro nomine in
præiudicium aut derogationem prædicti sacri Basileen. concilij seu contra eius auto
ritatem factum & attētatum seu assertum est, cassamus, reuocamus, irritamus & an-
nullamus, cassas, nullas & irritas fuisse & esse declaramus. Poterit præfatus dñs Eu
genius eligere unam de prædictis formis, quæ sibi magis placuerit.

Forma

A ¶Forma adhæsionis.

Eugenius episcopus seruus seruorum dei, ad perpetuam rei memoriam. Du-
dum sacrum generale concilium Basileense per generalium Constātiensis & Se-
nen. conciliorum statuta, approbationemq; felicis recordationis Martini papæ q-
tiacnostram, pro extirpatione hæresum ac generali reformatione ecclesiæ in capi-
te & in membris, & pertinentibus ad ea legitime inchoatum, ex certis causis in alijs
nostris literis expressis, de fratrum nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinaliū
consilio dissoluimus. Verum cū ex dicta dissolutione ortæ sint graues dissensiones,
& grauiores oriri possent, nihilq; magis optemus, q̄ q; prædicta sancta opera suum
debitum sortiantur effectum, decernimus & declaramus præfatum generale conci
lium Basileense à tempore prædictæ inchoationis suæ legitimè continuatum fu-
isse & esse, prosecutionemq; semper habuisse, continuari ac prosecutionem habere
debere ad p̄dicta & pertinētia ad ea, perinde ac si nulla dissolutio facta fuisset. Quin-
immo præfatam dissolutionem irritam & inanem declarantes, ipsum sacrum Basi
leense concilium pure, simpliciter & cum effectu ac omni deuotione & fauore pro-
sequimur, & prosequi intendimus. Item præfatus dominus Eugenius reuocabit
B quoscunq; processus quarumcunq; censurarum, priuationum & suspensionum fa-
ctos contra suppolita huius sacri concilij Basileensis & adhærentes eidem, necnō oīa
gesta & facta in præiudicium, læsionem & derogationem eorundem, eis legitime
non citatis, nec legitime defensis, de quibuscunque dignitatibus, beneficijs, com-
mendis & officijs, etiam si cardinalatus, patriarchatus, archiepiscopatus, episcopa-
tus, abbatiæ &c. existant iuribus & bonis quibuscunque, & specialiter contra re-
uerendissimos dominos cardinales de Cypro, sancti Sixti, & Firmanum, ac omnia
in pristinum statum per suas literas reducet, ac si non emanassent cum clausulis op-
portunis, mandando sub pœnis formidabilibus omnibus, qui se de dictis dignitati-
bus, beneficijs, commendis & officijs, iuribus & bonis intromisissent, uel ratione di
ctarum priuationum seu suarum ordinationum quarumcunq; se uellent intromit
tere, ut ab ipsa intromissione & omni molestia penitus desistant. Vtrum autē fuerit
legitima citatio & defensio, stabitur iudicio ipsius sacri concilij. Quodq; deinceps à
nouitatibus & grauaminibus, seu præiudicijs inferendis ipsi sacro concilio uel sup-
positis eius & adhærentibus eidem, realiter & cum effectu desistet, ut sit uera chari-
tas inter sacrum concilium & suam sanctitatem ad dei honorem & utilitatem uni-
uersalis ecclesiæ, ac sine aliquo rācore aut suspicione cōsistere ualeat: & ut ipse domi
nus Eugenius possit agnoscere puram ac rectam sacri concilij intentionem, ac uerā
C charitatem, quam erga ipsum habet, & habere in futurum intendit, oblationem alī
às factam in respōsione data primis ambasiatoribus ipsius dñi Eugenij, quæ incipit,
Cogitanti &c. iterum hæc sancta synodus, etiam alia addendo, repetit in hunc mo-
dum: Ecce si quid culpæ commissum est attentando dissolutionem, aut in confecti
one & publicatione trium bullarum in reuocatione per ipsum dñm Eugenium fi-
enda contentarum, sacrū concilium penitus aboleat, dūmodo ipse dñs Eugenius oīa & sin
gula superius cōtenta, realiter & cū effectu adimpleuerit, & infra terminū in p̄senti
decreto nostræ prorogationis statutū, huic sacro cōcilio p suas authenticas literas fi-
gnificauerit. Quod si fecerit, nemo erit nostrū, q; pedes eius ut beati Petri non oscu-
letur, qui ut uicarium Christi non honoret, Erit concilij caput, oēs ad eum respici-
ent, oēs ei complacere, obsequi, & quantū cū deo poterunt, deseruire curabūt. Offe-
rimus etiā, quicquid dici aut cogitari potest, nos fidelissime facturos, quantum cum
deo fieri poterit, pro omni honore & statu tam suæ sanctitatis, q̄ oīm suorū. Datum
in sessione publica eiusdem sanctæ synodi in ecclesia maiori Basileen. solenniter ce-
lebrata, septimo idus Nouembris, anno à natiuitate domini M.cccc.xxxiij

SESSIO DECIMAQVINTA DE concilijs prouincialibus & synodalibus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SAcrosancta generalis synodus Basileen. in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad futuram rei memoriam. Pridem hæc sancta synodus quoddam saluberrimum promulgauit decretum, p stabilitate & robore generalium conciliorum, quorū frequens celebratio p̄cipua est agri dominici cultura. Verum cum ad eandem culturam non dubium sit pertinere episcopales synodos & concilia prouincialia, prout ueteres canones decreuerunt frequentari, ideo eadem sancta synodus antiquos & laudabiles mores nostris cupiens temporalibus obseruari, statuit atque præcipit, synodum episcopalem in qualibet diœcesi post octauas dominicæ resurrectionis uel alia die secundum consuetudinem diœcesum ad minus semel in anno, ubi non est consuetudo bis, annuatim celebrari per diœcesanum propria in persona, nisi canonico impedimento fuerit præpeditus, & tunc per uicarium ad hoc idoneum. Quæ synodus saltem biduo uel triduo duret, uel prout necessarium episcopis uisum fuerit.

Prima autem die conuenientibus diœcesano & omnibus alijs, qui hmōi synodo interesse tenentur, infra missar̄ solennia uel post, diœcesanus uel alius eius nomine uerbum dei proponat, exhortando oēs ad bonos mores sectādum, abstinendū a uitijs, & ad ea quæ pertinent ad ecclesiasticam disciplinā & officia singulor̄, & præsertim ut hi quibus animar̄ cura cōmissa est, diebus dñicis & alijs solennibus plebē subiectam doctrinis & monitis salutaribus instruant. Postea legantur statuta, puincialia & synodalia, & inter alia aliquis compendiosus tractatus, docēs quomodo sacramēta ministrari debeant, & alia utilia pro instructione sacerdotum. Deinde ipse diœcesanus de uita & moribus subditor̄ solerter inquirat, labem Simoniacæ prauitatis, contractus usurarios, concubinatū, fornicationē & alia quæuis crimina & excessus debita correctione cohibeat. Alienationes rer̄ ecclesiasticar̄ a iure prohibitas reuocet, clericorum abusus & aliorum subiectorum, qui circa diuinum officium & delationem debiti habitus defecerint, in melius reformet & emendet. Et q̄n multa scandala sæpe contingunt, eo q̄ cōstitutio Bonifacij papæ octaui, quæ incipit, Periculoxta ipsius constitutionis tenorem executioni demandetur: necnon ut quicunq; religiosi diœcesano subiecti, regulas & constitutiones suarum religionū, præsertim ut ab eis omnis proprietas abdicetur, inuiolabiliter obseruent. Ne etiam in receptione episcopi cura sit, inquirere ac debitis remedijs occurrere, ne aliquod dogma hæreticum, erroneum, aut scandalosum, seu piarum aurium offensiuū, sortilegia, diuinationes, incantationes, superstitiones & quæuis diabolica figmenta diœcesim suam inficiant. Instituanturq; præterea testes synodales, uiri graues, puidi & honesti, legis dei zelum habentes, iuxta diœcesim latitudinem in numero competēti, aut alij eor̄ potestatem habentes, ubi alij non sunt ad hoc instituti, qui si diœcesano minus idonei uideantur, eos amouendo alios (prout ei uidebitur expedire) instituat. Hi autem in manibus ipsius diœcesani uel sui uicarij iurare teneantur, ut tradit canon. Episcopus in synodo, qui per anni circulum lustrantes ipsam diœcesim, quæ corrigēda uel reformanda uiderint, his ad quos talia corrigere uel reformare pertinet, referāt. Quæ nisi correcta uel reformata iam fuerint, ad synodum subsequentem perferāt, in qua debitis remedijs occurratur. Sed & præter illa quæ a testib⁹ synodalibus uel alijs eorum officia exercentibus, diœcesanus audierit, inquirat & ipse diligenter de cunctis subditorum suorum excessibus, & taliter in delinquētes insurgat correctionis debitæ disciplina, ut alijs malignari uolentibus transeat in exemplum.

Libro. 6. De regularibus De hæresibus

Celebretur quoq; in singulis prouincijs, saltem infra biennium a fine concilij generalis, & deinde ad minus semel de triennio in triennium, puinciale concilium in loco tuto. In quo tā archiepiscopus q̄ suffraganei oēs & alij, qui in hmōi cōcilijs puinciali bus interesse tenētur, debite uocati interfint. Quod si eps canonico fuerit impedimēto detētus, pcuratorē suū destinet, nō solū ad excusandum & pbandū absentiæ causas, sed etiā ipsi' noie in cōcilio interessendū, suscipiēdūq; q̄cquid cōcilium duxerit statuen-

A tuendum. Alioquin ipse episcopus a perceptione medietatis fructuū unius anni sitæ ecclesiæ, qui per personam in ipso cōcilio deputandi, in ipsius ecclesiæ suæ fabricā effectualiter non incumbunt, eo ipso sit suspensus. Alij uero uenire negligētes, concilij arbitrio puniantur, alijs iuris pœnis in suo robore duraturis. Concilio autē generali durante, & per sex menses ante, huiusmodi prouincialia concilia non celebrentur. Porro in huius inchoatione cōcilij ipse metropolitanus uel alius eius nomine, infra missarum solēnia uel post, exhortatorium sermonem faciat, ea quæ ad statum ecclesiasticum, & præcipue ad pontificale officium pertinent, seriose memorando, comminandoq; singulis, q̄ iuxta Prophetæ sententiam si eorum culpa cuiusuis anima perierit, illius sanguis de manibus eorum a domino exigetur. Præcipue autem fiat tunc monitio exacta, ut dignis & bene meritis, quorum uita sufficienti testimonio nota sit, ordines & beneficia sine ulla Simoniaca labe conferantur. Et super omia; ut in animarum cura committenda, summa diligentia & matura inquisitio adhibeatur. Et ut bona ecclesiastica nullaten⁹ ad usus illicitos, quinimmo ad honorem dei, ecclesiarum conseruationem (habendo secundum sacros canones præcipuam curā pauper̄ & indigentiū) laudabiliter cōuertantur, sciētes q̄ de his oībus apud tribunal æterni iudicis usque ad minimum quadrantem rationem reddituri sunt. In quib⁹ quidem concilijs de corrigendis excessibus, moribusq; subditorum reformādis, & B præcipue qualiter episcopi in conferendis beneficijs & confirmandis electionibus, ministrandis ordinibus, deputandis confessoribus, prædicando ad populum, & puniendo excessus subditorum, obseruationeq; episcopalium synodorum, cæterisq; ad officium episcopale ac iurisdictionem & administrationem eorū in spiritualibus & temporalibus quomodolibet spectantibus, se gesserint, & præsertim an a Simoniaca labe manus innoxias seruent, diligens inquisitio secundum iuris dispositionē fiat, ut omnes qui in præmissis deliquisse comperti fuerint, per ipsum cōcilium corrigantur & puniantur. Simili modo de ipso metropolitano circa omnia supradicta diligenter inquiratur, cuius excessus & defectus ipsum concilium eidem specialiter exprimat, ipsum admonendo & obsecrando, ut cum aliorum pater uocetur, & esse debeat, a talibus oīno desistat. Et nihilominus inquisitionem de ipso habitam, in scriptis redactam, ad Romanum pōtificem uel alium eius superiorem, si quem habeat, sine mora transmittat, ut ab eo punitionem & reformationem suscipiat condecentem. Inter cætera, si quæ discordiæ, contentiones & inimicitiæ inter quoscunq; uigerint, quæ quietem & tranquillitatem prouinciæ possent perturbare, curet oīmi studio sacrum concilium illa sedare, & more piorum patrum ad pacē concordiamq; filiorum uigilanter intendat. Et si inter regna, prouincias & principatus, huiusmodi discordias suscitari contingat, mox sancti dei antistites concilia prouinciarum suar̄ simul congregari procurent, & sibi inuicem consilium & auxilium impendentes, C cuncta discordiarū fomenta amputare studeant: neque hoc alicuius amore uel odio prætermittant, sed ad deum solum & salutem populi mentis oculos erigētes, ad sanctum pacis opus, omni tepiditate semota, inuigilent.

Ezechiel. 3. 18

Cogitentur insuper in prouinciali synodo, quæ immediate generale concilium subsequens antecedit, oīa quæ in eodem generali concilio uisa fuerint, p̄sequēda, ad dei gloriam & prouinciæ cōmodum, salutemq; Christiani populi. Ibidemq; eligātur in numero competenti, qui ad proximū generale concilium uice totius puinciæ debeāt p̄sistere, quibus per subsidium uel alias puideatur, put de iure & concilio puinciali fuerit uisum expedire, ita tñ, q̄ illi qui ultra personas (ut prædictum est) deputatas ad ipsum cōcilium generale accedere uoluerint, aut eor̄ clerus nullatenus ppterea grauentur. Relegantur quoq; in uno quoq; prouinciali cōcilio, quæ secundū canonicas sanctiones in eisdē legi p̄cipiuntur, ut ea & inuiolabiliter obseruētur, & transgressoribus pœnæ debitæ inferantur. Quod si metropolitani uel diœcesani prædictis terminis in celebrādis puincialibus & episcopalib⁹ synodis, cessante legitimo impedimento fuerint negligētes, medietatē oīm fructuū & obuētionū rōne suar̄ ecclesiar̄ ad eos ptinentiū, fabricæ ipsar̄ ecclesiar̄ applicandā eo ipso amittāt. Qui si in eadē negligentia per tres proximos menses perseuerauerint, ab officijs & beneficijs sint ipso

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipso facto suspensi. Quibus transactis tẽporibus sub antescriptis pœnis, antiquior in prouincia ordine episcopus ipsius metropolitani episcopi, aut maior in dignitate post pontificalem in sacris constitutus, nisi ad alios forsan de consuetudine uel priuilegio pertineat, negligentiam in celebrandis prædictis prouincialibus & episcopalibus synodis supplere teneatur. Iubet insup hæc sancta synodus omnibus prælatis religionum & ordinum quorumcunque, ad quos celebrare capitula pertinet, quòd statutis temporibus sub prædictis pœnis seruent, & seruari faciant, in quibus secundum canonicas sanctiones & religionum constitutiones, cum omni studio & diligentia ad ueram singularum religionum & ordinum reformationem intendant, ita ut deinceps in singulis monasterijs iuxta proprias regulas & constitutiones, debite regularis uigeat obseruantia: & præcipue, ut tria substãtialia professionis uota omnino obseruentur. Per præmissa autem hæc sancta synodus non intendit iuribus quorumcunq; quomodolibet derogare. Datum Basileæ in sessione publica, celebrata in ecclesia maiori Basileen. sexto Kalendas Decembris, anno a natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimotertio. D,

SESSIO DECIMASEXTA, PER quã declarat papã Eugeniũ concilio adhærere, celebratis ceremonijs consuetis, & in ea incorporantur bullæ Eugenij. E

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriã. Literis sanctissimi domini Eugenij papæ quarti more curiæ Romanæ bullatis, ac per nonnullos sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales subscriptis, quarum tenor de uerbo ad uerbum inferius describitur, huic sacro concilio in generali congregatione per uenerabiles Ioannem archiepiscopum Tarentinum & Christophorum Cerutien. episcopum oratores suos præsentatis, lectis, examinatis & diligenter inspectis, eadem sancta synodus decernit & declarat, præfatum dñm Eugenium per prædictas literas satisfeciss̃e plenarie monitioni, citationi & requisitioni huius sacri concilij, prout in decreto in xiiij. sessione promulgato, & in schedula in eodem decreto inserta, continetur. Ipsasq; literas approbat, acceptat, & admittit, ratasq; habet & gratas, & sic ab omnibus haberi uult. Mandans dictarum literarum transsumpta sub bulla sacri concilij dari debere omnibus habere uolentibus, quibus transumptis eandem fidem dari decernit, quæ ipsis literis originalibus daretur. Tenor uero dictarũ literarum sequitur, & est talis:

Eugenius episcopus seruus seruorum dei, ad perpetuam rei memoriam. Dudũ sacrum generale Basileen. concilium, per generalium Constantien. & Senen. concilio-
rum statuta, ordinationesq; felicis recordationis Martini papæ quinti ac nostras, F
pro extirpatione hæresum, pace populi Christiani ac generali reformatiõe ecclesiæ in capite & in membris & pertinentibus ad ea, legitime inchoatum, ex certis causis in alijs nostris literis expressis, de fratrum nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium consilio & assensu dissolumus. Verũ cum ex dicta dissolutione ortæ sint graues dissensiões, & grauiores oriri possent, nihilq; magis optemus, q̃ q; prædicta sancta opera debitum sortiantur effectum, de consilio & assensu uenerabilis fratris Iordani episcopi Sabinensis & dilectorum filiorum nostrorum Antonij sancti Marcelli, Francisci sancti Clementis, Angeloti tituli sancti Marci presbyterorum ac Lucidi sanctæ Mariæ in Cosmedin, & Ardecini sanctorum Cosmæ & Damiani diaconorũ sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, decernim⁹ & declaramus, præfatũ generale cõcilium Basileen. a tẽpore prædictæ inchoationis suæ legitime cõtinuatum fuisse & esse, prosecutionemq; semper habuisse, continuari, ac prosecutionem habere debere ad prædicta & pertinentia ad ea, perinde ac si nulla dissolutio facta fuisset. Quinimmo præfatam dissolutionem irritam & inanem de consilio & assensu simili declarantes, ipsum sacrum generale concilium Basileense pure, simpliciter & cum effectu ac omni deuotione & fauore prosequimur, & prosequi intendimus. Præterea, ut mentis nostræ integritas ac deuotio, quam ad uniuersalem ecclesiam

A ecclesiam & sacrum generale concilium Basileense gerimus, omnibus constet euidenter, duas nostras literas pridem in palatio apostolico promulgatas, nam tertias, quarum tenor de uerbo ad uerbũ inferius describitur, quæ dicuntur incipere, Deus nouit, cum a nobis aut de scitu nostro nunquam emanarint, licet superfluum uideatur, quod non extat reuocare, tñ quia penitũ est, & ad cautelam, si ullo unquam tempore apparerent, & alias quascunq;, & quicquid per nos aut nostro nomine in præiudicium aut derogationem prædicti sacri concilij Basileen. seu contra eius autoritatem factum & attentatum seu assertum est, cassamus, reuocamus, irritamus, & annullamus, nullas & irritas fuisse & esse declaramus. Item reuocamus quoscunq; processus quarumcunque censurarum, priuationum & suspensionum factos cõtra supposita huius sacri concilij Basileen. & adhærentes eidem, necnon omnia gesta & facta in præiudicium, læsionem & derogationẽ eorũdẽ, eis nõ legitime citatis, nec legitime defensis, de quibuscunq; dignitatibus, beneficijs, commẽdis & officijs, etiã si cardinalatus, patriarchat⁹, archiepiscopatus, episcopat⁹, abbatiæ &c. existant, iuribus & bonis quibuscunque, & specialiter contra cardinales de Cypro, sancti Sixti & Firmanum, ac omnia in pristinum statum per præsentes reducimus perinde ac si non emanassent, cum clausulis opportunis. Mandantes sub pœnis formidabilibus omnibus, qui se de dictis dignitatibus, beneficijs, commẽdis, officijs, iuribus & bo-
B nis se intromisissent, uel ratione dictarum priuationum seu nostrarum ordinationũ quarumcunque se uellent intromittere, ut ab ipsa intromissione & omni molestia penitus desistant. Verum autem fuerit legitima citatio & defensio, stabitur iudicio ipsius sacri concilij. Nos autem deinceps a nouitatibus & grauaminibus seu præiudicijs inferendis ipsi sacro concilio uel suppositis eius & adhærentibus eidem, realiter & cum effectu desistemus. Tenor uero præfatarum literarũ sequitur, & est talis.

Prima bulla reuocata.

Eugenius episcopus seruus seruorum dei, ad futuram rei memoriam. Inscrutabilis diuinæ prudentiæ altitudo ad hoc nos, maximæ potestatis desuper plenitudine nobis tradita, super uniuersum gregem dominicum in præsulem cõstituit, ut ad removendum atque extirpandum de agro dominico uepres, ex quibus possent ecclesiæ suæ sanctæ & Christianæ reipublicæ dissensiones & scandala prouenire, cura assidua & peruigili intendamus. Sane cum dudum ex certis & rationabilibus causis concilium, quod nonnulli Basileæ congregatum esse dicebant, dissoluẽtes, illud ad ciuitatem nostram Bononien. duxerimus commutandum, postmodum cessantib⁹ dictis causis, præfatum concilium in ipsa ciuitate Basileen. decreuimus per nostros legatos q; tũ ibidem nostro nomine præsiderẽt, continuari debere, prout in diuersis
C desuper confectis nostris literis plenius continetur. Cum autem qui Basileæ congregati erant, prout sunt, etiam post dissolutionem & decretum huiusmodi, ac etiam ante aduentum dictorum legatorum, nõ ad communem utilitatem, sed ad priuatas passiones intenti, nullaq; autoritate sedis apostolicæ suffulti, multa & grauia, etiam præter illa tria, propter quæ fuerat ibi principaliter cõcilium a principio constitutũ, tanquam haberent generalis synodi, nobis etiam contradicẽtibus, potestatem, disponere, ordinare, statuere, sancire, declarare, & mandare præsumpserint, in nostrũ & sedis apostolicæ ac uenerabilium fratrum nostrorum cardinalium, & aliorum nobis adhærentium graue præiudicium, præter & contra sanctorum patrum decreta & canonicas sanctiones. Nos attendentes q; ea, quæ per eos sic perperam statuta, facta & ordinata existunt, si sub dissimulatione & silentio præterirẽt, in magnum atq; euidens præiudicium ecclesiæ atq; apostolicæ sedis & graue scandalum plurimorũ ueri similiter redundare possent, cum non ad reformationem, sed deformationem, non ad unitatem, sed scissuram ecclesiæ, non ad hæreses tollendas, sed nutriendas, non ad pacem fidelium, sed discordiam seminandam spectare uideãtur: ac propterea uolentes, prout ex debito pastoralis officij tenemur, quantũ altissimus pmiserit, futuris scandalis celeri remedio prouidere, omnia & singula gesta, facta & ordinata, sancita, decreta & declarata p̃ patres Basileæ cõgregatos & existẽtes, uidelicet citationes,

processus

Universidad de Deusto
Biblioteca

processus & sententias, statuta & decreta, quæ de nobis seu contra nos, iura & liber D
tatem nostram & sedis apostolicæ uel uenerabiles fratres nostros sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales seu ipsorum aliquē, aut prælatos quoscūq;, siue curiales aut Romanam curiam sequentes, usque ad presentem diem facere, statuere, attentare, & ordinare nimium præsumpserunt, & quæ usque ad accessum ipsorum legatorū ad su præscriptam ciuitatem Basileen. & in ipso concilio præsidentiam, quomodolibet p eos in futurum fient, agentur, ordinabuntur, sancientur, statuentur, attentabuntur, & mandabuntur, exceptis his, in quibus eis per nostras literas facultatem concessi mus, irrita esse & inania, nullumq; effectū debuisse aut debere sortiri, autoritate apostolica de consilio & assensu præfatorum fratrum nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, tenore præsentiū declaramus, decernimus & pro infectis haberi uolumus & mandamus Ipsaq; & maxime legationes in terris ecclesiæ, creationes & ordinationes officialium, beneficiorum collationes, ac oīa & singula inde secuta, uel quæ in posterum sequi possent, exnunc præfata autoritate, cum de facto processerint, de apostolicæ potestatis plenitudine cassamus, irritamus, & annullamus, ac nullius esse decernimus roboris uel momēti, districtius inhibentes uniuersis Christifidelibus, ne decretis, ordinationibus, mandatis, factis & gestis huiusmodi aliquo modo pareant uel intendant, aut pro talibus reputent, declarantes omnes E
& singulos, cuiuscūque status, gradus & præeminentiæ existant, etiam si imperiali, regali, cardinalatus, siue quacunque alia ecclesiastica siue seculari præfulgeant dignitate, nullo uinculo iuramenti, promissionis, facti, aut cōuentionis prædictis factæ, quomodolibet se teneri. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, constitutionis, uoluntatis, mandati, cassationis, irritationis, annullationis & inhibitionis infringere, uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis dei & beatorum apostolorū Petri & Pauli eius, se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum, anno incarnationis dominicæ millesimo quadringentesimo trigesimotertio, quarto calendas Augusti, pontificatus nostri anno tertio.

Secunda bulla reuocata.

Eugenius episcopus seruus seruorū dei, ad futuram rei memoriam. In arcano nostræ mentis sæpissime cogitantes, q; nisi superinualescenti hoīm malitiæ, qui ecclesiam dei uariis quæstis coloribus perturbare conati sunt, autoritas Romanorum pontificum restitueret, diuersa in ecclesia dei scandala emersissent, nō solum debitū, sed etiam necessarium reputamus, ut nos quoque ea quæ in ecclesiæ scandalum, nostrumq; & sedis apostolicæ contemptum & dedecus fieri cōspicimus, debitis remediis comprimamus. Sane cum ad nostram notitiam nuper peruenisset, quod dā pten F
sum decretum, datū tertio idus Iulij anno domini M cccc.xxxiij emanasse, in quo inter cætera contineri uidetur, nos infra lx. dierum spatium dictis congregatis pure & simpliciter adhærere debere, uenerabilibus autem fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, necnō quibuscūque in Romana curia existentibus mandari dicebatur, ut post ipsum terminū lapsum, infra uiginti dies proxime sequentes, sub pœna priuationis omnium beneficiorum suorum, commendarū, pensionum, officiorum & gratiarū quarumcunque, quā incurrerent ipso facto, Romanā curiam relinquerent. oēs insuper causas in ipsa curia pendentes, ad se eo casu aduocabant, prout hæc & nonnulla alia in ipso prætenso decreto dicūtur plenius contineri: nos ex incumbenti nobis cura officij pastoralis astricti ad tuēdam nostram sedisq; apostolicæ autoritatē, cardinalium quoque, patriarcharū, archiepiscoporū, episcoporū, prælatorū, officiariorū & aliorum curialium prædictorum, afferentium ipsius decreti * ex defectu potestatis cōdentium, ac in hac parte supplicantiū, ut super præmissis prouidere uellem*, graui querela commoti, autoritate dñi nostri Iesu Christi, q nos suum in terris uicariū constituit, ac de potestatis nostræ plenitudine pronūciamus, decernimus, ac etiam declaramus, præmissum assertum decretum, ac omnia & singula in eo contenta, nullum & inane penitus extitisse, & existere, nullius q; autoritatis, ua

Forte deest, defectum seu nullitatem.

A tis, ualoris uel momenti, ipsumq; & quæcunq; in eo comprehensa, eadem autoritate reuocamus, cassamus, irritamus, & pro infectis haberi uolumus, & mandamus, decernentes insuper & etiam statuentes, processus omnium beneficiorum, officiorum, dignitatum, pensionum, commendarum seu titulorum quorumcūq; collationes & dispositiones quascunq;, in uim eiusdem decreti quomodocunq; & qualitercūq; factas & fiendas, & omnia inde secuta notorie, nullius extitisse uel existere firmitatis. Mandamus insuper omnibus & singulis Christifidelibus, ecclesiasticis & secularibus, cuiuscunq; dignitatis, status seu conditionis existant, etiam si imperiali, regali, reginali, cardinalatus, patriarchali uel quauis alia præfulgeant dignitate, sub anathematis pœna & priuationis, quam contra facientes incurrere uolumus ipso facto, dignitatum, officiorum & beneficiorum suorum quorumcunq;, & inhabilitationis ad illa, seu alia in posterum obtinēda, ne cardinales, patriarchas, archiepiscopos, episcopos, prælatos, officiarios, clericos seu alios Romanam curiam sequētes, in eorum personis seu rebus ecclesiasticis, beneficialibus, spiritualibus uel prophanis, occasiōe præfati decreti turbent quomodolibet uel molestent, nec ea facientibus præstent auxilium, consiliū uel fauorem. Pari quoque pœna illos, qui autoritate seu occasione quacunq;, ea aut eorum
B aliqua ausi fuerint attentare, uolumus subiacere, inhabilitātes eos ad quascunq; dignitates, honores, officia & beneficia in posterum obtinenda, supplentes ex eadem potestatis plenitudine omnes defectus, si qui forsan interuenerint in præmissis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginā nostræ pronunciationis, constitutionis, declarationis, reuocationis, cassationis, irritationis, uoluntatis, mādati, statuti inhabilitationis & suppletionis infringere, uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis dei & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Laurentiū in Damaso, anno incarnationis dominicæ M.cccc.xxxiij. idibus Septembris, pontificatus nostri anno tertio.

Tertia bulla reuocata.

Eugenius episcopus seruus seruorum dei, uniuersis Christifidelibus salutem & apostolicam benedictionem. Deus nouit secretorum omnium optimus perscrutator, q; usq; adeo summopere atq; diligēti studio procurauimus, ne sacrilegū schisma in dei ecclesia nasceretur, quod pauci etiā sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales Basileæ conuenientes, ipsum possent uerisimiliter (si ab inceptis nō desisterent) inducere, nos etiam ad illa humiliādo, ut scandala uitarentur, ac ipsis plurima permittendo, ad quæ
C de iure minime tenebamur, credentes ut exinde pacati, pax & tranquillitas inter nos & ipsos, immo uerius in Christiana religione oriretur. Sed non profuerunt, siue prodesse possunt, per nos pie, mansuete ac modeste cum ipsis dicta & gesta, ut potest notorie animaduertere Christicola q̄libet orthodox*, q̄n ipsi uelint se à sancta sede apostolica scindere, & diuinum corpus dñicum, id est, sanctam matrem ecclesiam, Christi tunicam inconsutilem lacerare, ac scissuram pestiferam in ipsa conficere, nosq; Petri successorem legitimum, licet immeritum, pro posse confundere, quas res hactenus Christianæ religionis principibus patefacere non curauimus, sperantes nostra cum mansuetudine & patientia omnia ad debitæ iustitiæ semitas posse deducere, ac ipsos ab eorum conatibus & erroribus reuocare. Sed proh dolor nimium iste morbus eorū cancerosus inualuit, & quotidie conualescit, quia nostra clementia & nimia benignitas ipsos contra nos quotidie reddit magis elatos. Et quamuis eorum desiderijs condescendentes, mandauerimus iterum debere Basileæ concilium celebrari, ipsi tamen quoniam nobis oppidò sunt infesti, & quos toleraſſe, & ipsis suarum contra sedē apostolicam rebellionum indulgentiam obtulisse, non profuit, eorum tamen intentionem executioni gaudent & cupiunt præcipue demandare, nos falso de uarijs criminibus impetentes, ut ualeant inhumaniter omni pontificali potestate nos perturbare, quorum callide dicta & gesta opus est refellere, ne falsis detractionibus de nobis

Universidad de Deusto
Biblioteca

confictis,ualeant Christianam circunuenire religionem,ac omnibus Christifidelib⁹ D
eorum gesta,dicta & facta horrenda sapere posse in futurum schisma & pestiferam
hæresim ostendamus,nostris his literis singulariter eorum obiectis respõdentes.Ob
jciunt igitur primum de nobis obloquentes,q̃ scandali & perturbationis causa in ec
clesia dei introducendi,perperam conati sumus sacrum Basileen.dissoluere concili-
um,quodq̃ ex hoc uniuersalem ecclesiam conturbauimus,nec sine consensu concilij
dissolutionem illam facere ualuimus, quæ cuncta ueritati iuris & facti penitus sunt
aduersa.Quoniam primum nostra nunq̃ fuit aut erit intentio, sacrũ dissoluẽdo exin-
anire concilium, ac nolle secundum Constantien. & Seneñ.statuta concilioꝝ ipsam
sacram synodum celebrari,in qua perfidæ hæreses euellerentur, & deo militantiũ
in ecclesia reformarentur mores improbi,ac alta pax & dulcis tranquillitas Christi-
ano populo traderetur, quin potius hoc tam salubre negocium semper insedit,&resi
det cordi nostro.Et his de rebus cupientes ut ipsum per apostolicæ nostræ solertiæ
studium finem debitum consequeretur,in nostræ assumptionis principio ad summi
apostolatus apicem mandauimus,per dilectum filium Iulianum sanctæ Romanæ ec
clesiæ sancti Angeli diaconum cardinalem,ibidem Basileæ sanctam synodum cele-
brari.Verum quoniam postmodum,ut alijs nostris literis curauimus Christicolis pa E
lam facere,iustis de causis ex parte ipsius Iuliani,&nonnullorum tunc Basileæ conue
niẽtium,per dilectum filium loãnem pulchri patris ipsorum oratorem,ad nos spe-
cialiter deputatum, nos informati ueridica relatione percepimus, q̃ Basileæ pro
tunc sine magno temporis interuallo ipsius sanctæ synodi celebratio non esset possi-
bilis,concilium ipsum penitus non dissoluimus,ut ipsi non bene interpretati sunt,sed
ad nostram Bononien.ciuitatem commutauimus,sic q̃ ipsum in sua essentia consiste
re uoluimus,ac à Basileen.ciuitate solum exoluimus. Quare nos indebite crimina-
tur,q̃ scandala in ecclesia dei introducendi causa cõcilium dissipauimus, cum ipsum
à Basilea cõmutare,necessitatibus urgentibus, coacti fuerimus. Et q̃is nunc nobis
ipsas causas per præfatum oratorem intimatas,inficiari non uereantur, orbi tamen to
ti notissimum est,illas causas celebrandi concilij impeditiuas,extitisse ueras.Namse
reocto menses effluxerant,postq̃ ipsa initiari debuit sancta synodus, nec adhuc Ba-
sileæ conuenerant tres episcopi, aut alij in toto numero decem prælati, regumq̃ &
principum procuratores siue nuncij pauci siue nulli aderant,cum quibus de Christia
anorum pacatione siue concordia possent aliqua pertractari, ut in concilijs primum
est decens inquirere.Doctorum & magistrorum ferè nulli intererant, qui hæretico F
rum uersutijs resistere possent,ac argumenta eorum sophistica scirent refellere & cõ-
futare.Locus etiam ipse Basileen.ciuitatis minime tutus uidebatur,tum propter ar-
matam finitimam hæresim Bohemorum,tum propter subortam guerram inter di-
lectos filios uiros illustres Burgundiæ & Austriæ duces.His igitur & alijs iustis & le
gitimis de causis,non scandalizandi clerum siue errores studio conficiendi, de ipsorũ
cardinalium plurimorum consilio & assensu,qui nunc Basileæ conueniunt, & hanc
commutationẽ damnant,illam fecimus,præsertim his etiam de causis moti,quia spe
rabamus,q̃ in Italia consistente charissimo in Christo filio nostro Sigismũdo Roma
norum tunc rege,nos facilius ambo potuissemus Bononiæ conuenire,adessentq̃ ibi-
dem Bononiæ tunc celerius prælati & principes in numero copioso,siue ipsorũ pcu
ratores & nuncij,cum quibus melius & grauiori maturitate singula in concilijs agẽ
da expedirentur,&maiori cum reuerentia ab omnibus Christifidelibus reciperẽtur,
q̃ illa quæ p paucos Basileæ conuenientes fieri forsitan contigissent. Nescimus ergo,
quomodo ipsam audent cõmutationem reprobare,cuius ipsi plurimi fuerũt autores
præcipui.damnant nanq; eorum gesta,non nostra, quia tunc eramus grauissima cor-
porali infirmitate grauati,cum ipsi dissolutionem & translationem ipsam promoue
bant,suadebant,& efficere studuerant, nobis præcipue ad memoriam reducentes,&
his rationibus compellentes,q̃ dum eramus in minoribus constituti,unà cum ipsis &
alijs

A alijs fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, uoto & iuramento nos
astrinximus,q̃ illo in loco concilium teneremus, in quo maiori parti cardinaliũ ma
gis expediens uideretur,cum Basileæ non speraretur posse concilium celebrari tem
poribus à iure decretis,iam fine tpis instante, & impedimentis subsistentibus antea
enarratis,sicq̃ ipsi mutationẽ siue translationẽ necessariam esse dicentes,&ut alio in
loco transferremus sedulo requirentes. Tandem fuit causa finalis, ut ipsam transla-
tionem siue cõmutationẽ faceremus,quã tñ & iustam fuisse, & nobis soli cum uene
rabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus facere licuisse(ꝓut
egimus)etiam absq̃ alterius consensu concilij,nemo sanæ mentis ambigere debet.
Nam &si canon Constantien.concilij,qui incipit,Frequẽs, ab ipso concilio editus, Constantien.
& à felicis recordationis Martino prædecessore nostro non improbatus,locum mu concilij sessi-
tare,uel tps inceptionis concilij prorogare nobis sine concilij cõsensu prohibere ui one.39.
deatur,non tñ debet sic abusiue interpretari, ut,causa imminente, nobis etiam soli
adempta fuerit circa loci mutationem,tpis prorogationem dispensandi facultas,cũ
etiam si à Martino editus extitisset,illa non fuisset,siue esse debuisset prohibentis in-
tentio,quæ successoribus suis nullum potuit in hac parte præiudicium generare,pa
ri post ipsum,quinimmo eadẽ potestate functuris,& infertur(ꝓut est secundum
B omnia iura)in hac parte concilium inferius summo pontifice,papamq̃ ipsis prio-
rem nequeunt soluere uel ligare,sed nos in his concilio superiores,ipsum possem⁹
pro libitu regulare. Nam hoc de iure notissimum est,q̃ possumus quæcunq; statu-
ta,decreta,declarata siue sancita p quoscunq; prædecessores nostros,uel per quæcũ
que concilia, dummodo in ipsis fidei fundamenta non existant,siue ex hoc uniuersa
lis ecclesiæ bonum principaliter non turbetur,ut uicarius Christi & irreprehensibi-
liter pro nostro amouere & corripere prolibitu uoluntatis; & contra sentire non
esset longæuum ab hæresi, uelle ligare manus uicarij Iesu Christi, & in terris dei le-
gati,siue ipsius gesta iudicare uel improbare,quod sacrilegij crimẽ habet. Sed quæ-
sumus,nobis dicant,qui nobis detrahunt,quæ hæresis,quæ uniuersalis ecclesiæ tur
batio ex hac translatione loci surgere poterat,si nos sanctam synodũ Bononiæ com
mutauimus,ut eius bonum non frustraretur ulterius,quod iam mensibus octo sine
fructu aliquo extiterat progatum,& ipsius initiandi postmodum Basileæ uestigia
commoda nulla uidebantur.Profecto nullus per iuris tramites ambulans, & nõ pas
sione seductus assereret,q̃ ecclesiæ fecerimus perturbationem,sed salutẽ; nec cele-
brationem concilij frustrauimus,sed id accelerare concupiuimus. Taceant ergo hi,
qui sic nobis inhumaniter detrahunt; qm̃ non ad Christianorum & ecclesiæ noxam,
C cõmutationẽ fecimus,sed pro salute tutissima,ut citius quæ in concilio forent agen
da,finem debitum sortirentur.Fuit igitur à Basileen.ciuitate legitima pro tunc no
stra concilij dissolutio,ac ipsius ad Bononiã iustissima translatio, & asserentes cõtrà,
sunt penitus ab omni ueritate ac fide catholica alieni.Nos insuper criminant & dissa
mant,q̃ sacro concilio pure & simpliciter non hæremus,sed quotidie magis & ma-
gis contemnimus & despicimus,quodq̃ nos modeste & mansuete monere curaue-
rint,ut scandalosam dissolutionem &ecclesiæ Christi perturbationem amouere de-
beremus,quas res,inquiunt nos pertinaciter recusare,& has ob causas nos citare &
monere non sunt ueriti,& tandem(quod est deterius)si eorum uota infra lx. dies nõ
adimpleuerimus,nos ab omni pontificali dignitate suspẽdisse profitent,quæ quan
tum contra omnia sint diuina iura pariter & humana,ac hæresim manifeste nutrientia,
breuiter ostendemus;nam dissolutionem,quã scandalosam & ecclesiam perturban-
tem esse dicit, legitimis de causis & necessarijs iure fecimus,ut ante retulim⁹.Quod
igitur scandalum,quod iuste, honeste & urgente necessitate factũ extitit, potuit ge-
nerare?Profecto nullum,cum omnia quæ ad salutem Christianæ religionis debuis-
sent in Basileen.concilio expediri,& quæ pro tunc cum ipsam sanctam synodum cõ
mutauimus,ibidem Basileæ fieri non poterãt;melius,celerius & commodius in ipsa

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bononieñ. synodo perfici ualuissent. Quam etiam ecclesiæ turbationem fecim⁹, cum (ut paulo ante narrauimus) illo in tempore, quo conciliū commutauimus, fere nulli plati conuenerant? Non poterant igitur perturbari, qui non aderant: quia ꝙ conciliū Basileæ fieret, non curabant. Nam si affectassent, ibidem in tpe cōuenissent. Nec quo ad illos qui conuenerant, quia ita pauci numero erant, ꝙ sine nostra autoritate ecclesiā uniuersalem repræsentare non poterant, q̄is ipsi eam repræsentare se dixerint. Concilio igitur ad ipsam Bononieñ. ciuitatē legitime translato, ibidem postmodum Basileæ conuenientes uelut locustæ acephali, canonicū sine nostris p̄sidentibus non fecere conciliū, cum autoritate carerent apostolicæ sedis. Nec ueræ sunt, q̄s faciunt excusationes, ꝙ Constantien. Senensisq; atq; felicis recordationis Martini ac nostra autoritate, ipsoꝝ concilium uires habuerit & habeat. Nam nos prædictis ueris causis subsistētibus, & nostrā & piæ memoriæ Martini, & ipsoꝝ concilioꝝ autoritates, ut iure fecimus, reuocare potuimus, ut patule supra insinuauimus. quare post ipsam canonicam dissolutionem & autoritatum prædictaꝝ reuocationē, absq; ulla apostolica autoritate conueniebant, siue conueniunt. Vnde ueꝝ non est dicere, coꝝ canonicum post nostram dissolutionē & sine nostris præsidentibus fuisse uel esse conciliū, q̄m nulla rata est uel unquā erit synodus generalis, quæ summi pontificis non fuerit autoritate sufulta. Nec etiam coꝝ spiritussanctus est caput, cum misericors Iesus Christus sup oīa summum pontificem ecclesiæ post transitum uerbi ad patrem, caput & principē ab ipso Christo & ecclesia constitutū ecclesiæ instituerit, nos uidelicet, qui locū retinemus ipsius uicarij Iesu Christi, q̄uis immeriti. Sacrilegum igitur à nobis postulant & hæreticum, ut declarare uelimus, retroactis tēporibus Basileæ continue fuisse concilium, cum post nostram dissolutionē sine nostris p̄sidentibus regulare non fecere concilium: quia eorum dicta, gesta & facta omnia contra diuina iura pariter & humana perperam sunt confecta, & quæ p nos nullatenus sunt debita cōprobari. Et in hoc est ꝙ Christianam religionē circunuenire cupiunt, ut sub colore, ꝙ continue Basileæ cōcilium fuisse declaremus, oīa eorum gesta & facta cōprobemus, quæ adeo sunt minus bene composita, ut etiam si ab habentib⁹ potestatem promulgata fuissent, essent irritatione, annullatione & reuocatione dignissima. Nam quod nunq̄ est lectum, ipsi in ciuitate nostra Auinioneñ. & contra nostram uoluntatē constituere legatum ausi sunt, illam tyrannidi unius cardinalis, nup cum eis conuenientis subijciendo, spreto uero legato de latere, p nos & sedem apostolicam constituto. unde tot guerraꝝ stragꝫ, tot rapinæ, tot homicidia, tot incēdia suborta sunt. Sed tandē clementissim⁹ deus sua misericordia fauit parti iustiorē causam habenti, quia nostro uero dominio, & sub nostro legato ipsa ciuitas est subiecta. Ipsi insup de singulis Romanæ curiæ officijs inter seipsos disponere non sunt ueriti p̄sidentes, ad præsidendum eorum in generali concilio, deputando, nostris penitus præsidentibus spretis, cum quib⁹ potuissent ac debuissent canonicam synodum facere & firmare. Causaꝝ etiā auditores à seipsis constituerunt, quod nusquam uisum est, pontifice summo Romanam curiam tenente, dum ad ipsam extirpationē hæresum, reformationem morū, pacemq; Christicolarum uniuersam intenti esse deberent, singulorum causas particulares studeant potius uentilare. Exercitium etiam uicecancellariatus officij uni ex ipsis contra nostram uoluntatē tribuere p̄sumpserunt, ac etiam generalia siue publica consistoria celebrare, oīaq; attentare non formidāt, quæ tm̄ sunt nobis & sedi apostolicæ specialiter reseruata, pinde ac si uniuersæ carnis uiā essemus ingressi, uel si oīs pōtificalis summæ dignitatis potestas esset nobis adhuc uiuentibus & in Petri sede legitime cōstitutis, apud ipsos deuoluta: quod asseuerare est hæreticū & ꝑphanum, cum potestas apud nos & ipsos, & sic duos, in solidum esse non possit: quia imaginari non possumus, q̄ autoritate, quo iure nobis in sede apostolica consistentibus, bñficia conferant, nisi ꝙ usurpant contra iustitiam iura nostra. Et quod detestabilius est, illa quæ in nostris p̄decessoribus malefacta damnant, monasteriorum religiosoꝝ secularibus clericis administra-

A minístrationes concessas, ipsi ad instantiam cuiusdam principis secularis fecerunt. Nam officium generalis humiliatorū, & illius ordinis principale monasteriū, cuidam seculari clerico in commendā siue administrationē cōcesserunt, quā rē exēplo ueluti pernicioſam nos perantea facere recusauimus. Ipsi uero ut episcopos habeāt, cōtinuo cognita contraria uolūtate facere tentauerūt, & sub tali coꝝ colorato titulo clericus antedictus in dicta administratione intrusus est, ita ut dici possit, ꝙ ferè centum monasteria regularia, quæ sub officio generalis dicti ordinis regulari debuissent, sub unius clerici secularis sunt administratione suppositā: quæ quātum iuri, quantum honestati, quātum bonis moribus conueniāt, quisq; prudens animaduertere potest. Postremo tandem ultra aliud quod nos & plurimos fratres nostros sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales citare conati sunt, etiā postq̄ decreuimus itez ibidem Basileæ debere concilium agitari, nos etiam ab administratione summi pontificatus suspendere freti sunt, ut ad ipsos possent saltem de facto, ipsam nostrā summi pontificis potestatem aduocare, & eius administrationem exercere, conferendo beneficia uel officia, & alia faciendo quæ nobis tm̄ sunt à iure cōcessa siue permissa. Istæ sunt ergo causæ quare continue Basileæ fuisse concilium per nos declarari cupiunt. Isti sunt, qui, q̄m eorum uota pati non uolumus, de nobis tot mendacia cōfingunt. Istæ sunt hæreses quas extirpare cupiunt. Istæ sunt reformationes debitæ, q̄s in ecclesia dei introducunt, & pax & tranquillitas, quas uniuersis Christifidelibus disponunt, quia inter seipsos potestatem nostram diuidunt, & sibꝫ ipsis asscribere cupiunt, ut quæ beneficia uel officia siue honores, quos à nobis consequi nō ualuerūt, scindendo dei ecclesiam consequantur. Absit igitē à nobis, absit, ut talem declaratio nem faciamus, & ꝙ talia gesta comprobemus. Prius est enim, ut non solum pontificatum uel partem eius, sed animam tollant, q̄ fidem catholicam nobis auferant. De hoc autem uero ad ostendendā nostrā synceram & purissimam intentionem, quam habemus ut concilium fiat, & ꝙ omnia ad finem debitum perducantur, contenti sumus, & uolumus pure & simpliciter continue fuisse concilium, ita tm̄, ꝙ oīa gesta & attentata contra nos, siue sedis apostolicæ libertatem uel priuilegia, sanctæq; Romanæ ecclesiæ cardinales ac nobis adhærentes, prout de facto fecerunt, sic de facto ante omnia reuocent, nostrosq; legatos iuxta iuris regulas præsidentes admittant. Obij ciunt etiam nobis, & admirari uidentur, ꝙ Basileæ iussimus sacram synodum celebrari, ac mādauimus cum cōcilij consilio agenda per præsidentes perfici. Dicimus, ꝙ concilium dunxtaxat potens est, ipsos autem p̄sidentes sequi necesse est: & ideo si cōcilium dictaret, siue consuleret aliquid ecclesiæ expedire, præsidentibus uero nō
C placeret, hoc ipsum minime fieri posset, sic quod de iudice concilium cōsiliarius formaret. Sed hi sic dicentes, si nulla iura uidissent, satis esset. Nam si ipsi omnia mundi iura percontentur, oīa uolunt, ꝙ quæ concilio statuuntur, declarantur, seu sanciūtur, à papa uel eius legato constituantur atq; promulgentur, sacro concilio consulente, siue etiā approbante. Nam si papa uel legatus eiusdē nollet disponere aliqua contra cōcilium, affectaret papæ sententia, uel eius legati personā summi pontificis representantis, non concilij uoluntas sequenda foret, cum super oīa cōcilia habeat potestatem papa, nisi forte quæ statuēda forent, catholicā fidem respicerent, uel si non fierent, statū uniuersalis ecclesiæ principaliter perturbarent, qa tunc concilij sententia esset potius attendenda. Verba igitur nostraꝝ literaꝝ secundū iuris formā interpretanda sunt, ut quæ ad solum concilium spectarēt, quæ sunt numero plurima, cū cōcilio expediant & fiant, alij uero iuris tramitem imitentur. Et hoc est, in quo potissime falluntur, q Basileæ cōueniunt. Nam credunt in singulis agendis esse iudices supra pontificē, quod coꝝ actiones demonstrant. Nam in singulis se nobis superiores reputant, quod tm̄ asseuerare est hæreticum & ꝑphanū. Obmutescant igitur, & nosc ant, ꝙ etiam sic cū concilio fieri mandauit fe. re. Martinus noster ꝓximus prædecessor, nec uelint nostram puram intentionē in singulis lacerare, quam etiam cū alijs

Universidad de Deusto
Biblioteca

laceſſere conantur, aſſeuerantes noſtram ad ſummi apoſtolatus apicem non fuiſſe D
canonicam electionem. Sed ò miſericors deus, cur oculos tuæ piæ iuſtitiæ cõtra p̃
fatos non conuertis? Nam plurimi ex his qui talia proferunt, ſunt, qui nos in Petri ca
thedram dirigentes inthronizauerũt, iſti nos conſecrauerunt, iſti nos coronauerunt,
& aliqui ex eis, utà uero Chriſti uicario pontificatus inſignia ſuſceperunt, alĩ uero
ex eis ferè oẽs, gratias ſiue beneficia plurima ſunt adepti, & nos annis plurimis pro
ſummo uero pontifice uenerati ſunt. Igitur imaginari non poſſumus, qua frõte, qua
audacia, quo colore poſſint noſtram catholicã electionem in dubium reuocare, p̃
ſertim cum ipſorum allegent maximam turpitudinem. Quare principes Chriſtiani
religioſiſſimi, uoſq; alĩ Chriſticolæ orthodoxi, p uiſcera miſericordiæ Ieſu Chriſti
præfatos Baſileæ conuenientes adhortemini, ut deſiſtẽtes ab inceptis, uelint noſtros
p̃ſidentes admittere, ut canonicã ſynodum facientes, poſſint bona illa ꝓpter quæ ſa
crum concilium eſt inſtitutum, debitæ executioni demandare. Quod ſi ſecus (quod
abſit) fecerint & dei eccleſiam ſcindere (ut hactenus ſunt conati) concupiuerint,
nec cũ p̃ſidentibus intendere reformationi eccleſiæ ſtuduerint, tũc uos Chriſticolas
principes iteꝝ p eiuſdem miſericordiã obſecramus, q̃ pro nobis mortẽ ſubĩt tpalẽ,
ut uelitis eoꝝ improbis conatibus p poſſe reſiſtere, p̃ſertim ne ſchiſma nefandiſſimũ E
in dei eccleſia oriatur. Nam hoc ad principes ptinet ſeculi Chriſtianos, ut eoꝝ tpi-
bus pacatam uelint eſſe matrẽ eccleſiam, unde ſunt ſpiritualiter nati. Quod pſalmi-
graphũ uerbum oſtendit, cum inquit: Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudi-
catis terram. Seruite dño in timore, & exultate ei cũ tremore &c. Sed quomodo ſer
uiunt principes in timore, niſi ea quæ contra ſanctam matrẽ eccleſiam & iuſſa dñi
ſunt religioſa ſeueritate prohibendo atq; plectendo? Agite igiſ, uiriliter agite, ads
uerſus Chriſti uineam & agrũ dñicum deuaſtare cupientes, nec permittere uelitis
quod ſine autoritate pontificis conciliabula, non concilia fiant; q̃m in futuꝝ poſſet
eſſe exemplum pernicioſiſſimum, ut decem ſiue plures ad libitum ſine ſedis apoſto-
licæ autoritate aliquo in loco p̃lati conuenirent, ſcandalizarentq; populũ Chriſtia
num orthodoxũ, ac contra Chriſti uicarium pro libitu reſilirent, ut reſiſtentes malis
actionibus, æternam gloriam mereamini. Datum Romæ apud ſanctum Laurentiũ
in Damaſo, anno incarnationis dñicæ M.cccc.xxxiĩ, idibus Septembris, pontifica-
tus noſtri anno tertio. Nulli ergo omnino hoĩm liceat hanc paginam noſtræ conſti
tutionis, declarationis, proſecutionis, intentionis, caſſationis, reuocationis, irritatio
nis, annullationis, uoluntatis, reductionis & mandati infringere, uel ei auſu temera-
rio contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationẽ omnipoten F
tis dei & beatoꝝ Petri & Pauli apoſtoloꝝ eius, ſe nouerit incurſurum. Datũ Romæ
apud ſanctũ Petrũ, anno incarnationis dñicæ M.cccc.xxxiĩ. xviĩ. calẽdas Ianuarĩ,
pontificatus noſtri anno tertio. Ego Iordanus epiſcopus Sabinenſ. manu ꝓpria ſub-
ſcripſi. Ego Antonius tituli ſancti Marcelli manu ꝓpria ſubſcripſi. Ego Lucidus car
al. de comiti- dinalis de comite manu propria ſubſcripſi. Ioannes de Nurſia Poggius. Datum in
bus. ſeſſione publica in eccleſia maiori Baſileenſ. ſolenniter celebrata, nonis Februarĩ, an
no à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoquarto.

Die ſabbati xxiiĩ. Aprilis M.cccc.xxxiiĩ. in cõgregatione generali dñi legati ſan
ctiſſimi dñi noſtri incorporati ſunt ſacro concilio noĩbus priuatis, ut ſequitur, uide-
licet reuerendiſſ. reuerendiq; patres dñi cardinalis ſanctæ crucis, archiepiſcopus Ta
rentinus, epiſcopus Paduanus & abbas ſanctæ Iuſtinæ, &c.

Oratores ſanctiſſimi domini Eugenĩ papæ quarti in eorum incorporatione iura
bunt nominibus proprĩs, fideliter laborare pro ſtatu & honore huius ſacri conci-
lĩ & eius decreta defendere, & manu tenere, & ſpecialiter decretũ ſacri concilĩ,
Conſtantien. concilĩ ſeſſi- Conſtanticñ. cuius tenor ſequitur, & eſt talis: Primo, ꝙ generalis ſynodus in ſpiritu-
one. 4. ſancto legitime congregata, generale concilium faciens, eccleſiam catholicam mili
tantem repræſentans, poteſtatem à Chriſto immediate habet, cui q̃libet cuiuſcunq;
ſtatus

A ſtatus uel dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad
fidem & extirpationem ſchiſmatis, & ad generalem reformationem eccleſiæ in ca-
pite & in membris. Item declarat, quod quicunque cuiuſcunque ſtatus uel dignita-
tis etiam ſi papalis exiſtat, qui mandatis, ſtatutis ſiue ordinationibus aut præceptis
huius ſanctæ ſynodi & cuiuſcunq; alterius concilĩ generalis legitime congregati, ſu
per præmiſſis ſeu ad ea pertinentibus, factis uel faciendis obedire contumaciter con-
tempſerit, niſi reſipuerit, condignæ pœnitẽtiæ ſubĵciatur, & debite puniatur, etiam
ad alia iuris ſubſidia (ſi opus fuerit) recurrendo. Item iurabunt dare ſanum & ſalubre
conſilium ſecundum deum & conſcientias ſuas, & non reuelare uota ſingulorum, in
quantum ex huiuſmodi reuelatione ueriſimiliter poſſet oriri aliquod odium uel ſcã
dalum, &c. Et non recedere à loco huius ſacri concilĩ, ſine licentia obtenta à depu-
tatis eiuſdem.

SESSIO DECIMASEPTIMA SVPER admiſſione præſidentium in concilio nomine domini Eugenĩ papæ quarti.

B Sacroſancta generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime congrega-
ta, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, dilectos eccleſiæ filios Nicolaum ti-
tuli ſanctæ crucis in Hieruſalem presbyterũ, Iulianum ſancti Angeli diaco-
num ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales, & uenerabiles Ioannem archiepi-
ſcopum Tarentinum & Petrum epiſcopum Paduanum, ac dilectum eccleſiæ filium
Ludouicum abbatem ſanctæ Iuſtinæ Paduanæ, tantũ admittit in præſidentes in hoc
ſacro concilio, nomine, uice & loco ſanctiſſimi domini Eugenĩ papæ quarti cum in-
ſcriptis conditionibus & clauſulis, pleniſſimum robur & effectum per omnia ha
biturus, uidelicet, ſine omni iuriſdictione coactiua, ſaluo etiam modo procedendi in
hoc ſacro concilio hactenus obſeruato, præſertim qui continetur in ordinationib⁹
huius ſacri concilĩ, quæ incipiunt: Primo ſint quatuor deputationes, ſicut ſunt, inter
quas omnes de concilio diſtribuantur æqualiter, quantum fieri poterit, &c. Ordinat
etiam, quòd præter feriam ſextam, in qua ordinaria eſt congregatio generalis, non
poſſit fieri alia, niſi fuerit concluſum prius per tres deputationes ad minus. Et tunc
intimetur ipſis præſidentibus uel alteri ex eis, quod ponant ſchedulas. Et ſi non fe-
cerint, unus ex promotoribus concilĩ, uel unus ex deputationibus quicunq; ſit, po-
na ſchedulas. Et omnes de concilio ueniant ad congregationem. Aliàs ſi non fuerit
concluſum per tres deputationes, nullus ad ipſam congregationem accedat. Et qc-
C quid ibi factum fuerit, nullius ſit roboris. Et idem de ſeſſione. Item, quòd lectis in
congregatione generali his quæ concluſa ſunt per deputationes, primus inter præ-
ſidentes ibidem præſentes, etiam alĩs uel alio ex eis abſentibus, concludat iuxta or-
dinationes ſacri concilĩ. Quod ſi nolit ipſe aut alius de præſidentibus ibidem præ-
ſentibus facere, tunc proximior prælatus ſubſequens in ordine confidendi, conclu-
dat. Et ipſo nolente, alius ſucceſſiue faciat. Et ſi forte nullus de præſidentibus ueniat
ad congregationem, uel ad ſeſſionem generalis concilĩ, tunc primus prælatus (ut
præmittitur) pro illo die faciat officium præſidentis. Item, ꝙ omnia acta huius ſacri
concilĩ (ſicut hactenus eſt obſeruatum) fiant, & expediantur ſub nomine & bulla
ipſius concilĩ. Datum in ſeſſione publica ipſius ſanctæ ſynodi in eccleſia maiori Ba
ſileenſ. ſolenniter celebrata, ſexto calendas Maĩ, Anno à natiuitate domini milleſimo
quadringenteſimo trigeſimoquarto.

SESSIO DECIMAOCTAVA SVPER innouatione decreti concilĩ Conſtantienſis de autoritate & pote ſtate conciliorum generalium, abſentibus dñis legatis papæ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SAcrosancta generalis synodus Basileen. in spiritusancto legitime cõgregata, D uniuersalẽ ecclesiam repræsentãs,ad ppetuã rei memoriam.Ad magnã eccle siæ catholicæ utilitatẽ ptinere dinoscitur, ut ipsius autoritas (cui oẽs subesse tenentur) in sacro olim Constantien. concilio declarata, sæpius manifestetur, & ad oim notitiam pducatur.Et quẽadmodũ nõnulla cõcilia pcedentium synodoꝝ salubres institutiones & declarationes renouare consueuerunt,ita & hæc sancta syno dus necessariam illam declarationẽ de generalium cõciliorũ autoritate, in dicto Con stantien. concilio pmulgatã,sub eodem q sequit tenore, innouat:Primo,ꝙ generalis synodus in spũsancto legitime congregata,generale concilium faciens,ecclesiam catho licam militantẽ repræsentãs,potestatẽ à Christo immediate habet,cui glibet cuiusc cunq; status uel dignitatis,etiam si papalis existat,obedire tenetur in his, quæ ptinẽt ad fidem & extirpationẽ schismatis,& ad generalẽ reformationẽ ecclesiæ in capite & in membris..Itẽ declarat,quod qcunq; cuiuscunq; status uel dignitatis, etiã si pa palis existat,qui mandatis,statutis siue ordinationibus aut pceptis huius sanctæ syno di aut cuiuscunq; alterius concilij generalis legitime congregati,sup pmissis seu ad ea pertinentibus,factis uel faciendis obedire cõtumaciter contẽpserit,nisi resipuerit, cõdignæ pœnitentiæ subjaceat,& debite puniat,etiã ad alia iuris subsidia (si opus fu erit) recurrendo.Datũ in sessione publica ipsi sanctæ synodi in ecclesia maiori Basi leen. solẽniter celebrata,sexto calendas Iulij,anno dñi M.cccc.xxxiiij. E

Constantien. concilij sessione. 4. Et supra in hoc Basileen. sessione, 16.

Constantiẽ. concilij sessione, 5.

SESSIO DECIMANONA, IN QVA FVE runt pnunciata decreta in materia Græcorum,necnon Iudæorum & neophytorum.

SAcrosancta generalis synodus Basileen. in spiritusancto legitime cõgregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans,ad perpetuam rei memoriam.Sicut pia mater pro filiorum salute semper anxia est,nec unquam quiescit, donec si qua inter ipsos dissensio sit,sopita fuerit,sic & multo amplius sancta mater eccle sia,quæ filios ad perpetuã uitam regenerat,omni conatu laborare consueuit, ut oẽs qui Christiano nomine censentur,sublato omni dissidio,eandem fidei unitatem sine qua salus esse non potest,fraterna charitate custodiant.Quamobrẽ huius sanctæ syn odi ab initio suæ congregationis, præcipua cura fuit,illud recens Bohemorũ anti quumq; Græcorum dissidium prorsus extinguere,& eos nobiscum in eodem fidei & charitatis uinculo perpetuo copulare.Bohemos igitur uiciniores primo, dein de Græcos per nostras literas &oratores pro sancta unione facienda,cum omni cha F ritate ad hoc sacrum concilium uocauimus.Et quanq; Bohemorum negocium mul ti ab initio non solum difficile,sed penè impossibile æstimarent,nostrosq; tanquam superuacuos & inutiles iudicarent labores,attamen dominus noster Iesus Christus, cui nihil impossibile est,sic salubriter rem ipsam usq; ad hanc diem direxit, ut multo amplius hæc ipsa Bohemorum uocatio ecclesiæ sanctæ profuerit,quàm multi po tentissimi exercitus, qui sæpe Bohemiam armata manu ingressi sunt. Quæ res eo ampliorem spem nobis præbet,ut hanc Græcorum unionem cum omni fiducia & constantia prosequamur. Quod quidem eo libentius aggredimur, quo ipsos ad hanc unionem plurimum affectos conspicimus. Vt primum enim sereniſſimus Græcorum Imperator & patriarcha Constantinopolitanus per nostros requisi ti sunt oratores,mox tres insignes uiros de his qui apud eos magnæ uidentur autoritatis, (quorum primus ipsum Imperatorem consanguinitate attinet) ad hanc sanctam synodum destinarunt, sufficienti ipsius Imperatoris mandato cum bulla aurea & eius manu propria subscripta,ac patriarchæ literis munitos, qui tam in ge nerali congregatione,q̃ coram commissarijs nostris feruentissimum Imperatoris & patriarchæ,totiusq; ecclesiæ Orientalis ad hãc unionem desiderium exponẽtes,nos mirũ in modum ad tam sancti operis prosecutionem pulsant,ac quotidie excitant, duo

A duo inter alia firmiter constanterq; asserentes,unionem ipsam nisi in synodo uniuer sali,in qua tam ecclesia Occidentalis q̃ Orientalis conueniat, fieri nullatenus posse, & in ea synodo si fiat,(ut infra conuentum est) omnino ipsam unionem secuturam. His auditis,summa nobis lætitia ac iocunditas nimirum accessit. Quid enim catholi cæ ecclesiæ felicius gloriosiusq; contingere unquam posset, q̃ ꝙ tot Orientales popu li,qui numero hominum ab his qui nostræ fidei sunt,non multum distare uidentur, in eadem nobiscum fidei unitate coniungantur? Quid utilius aut fructuosius ab exor dio nascentis ecclesiæ populus Christianus uidit uel audiuit,q̃ ꝙ tam diuturnum pni cioſumq; schisma penit9 extirpetur? Vnde & aliam reipublicæ Christianæ deo ppi cio,utilitatem accrescere confidimus,quoniam ex hac unione,cum facta fuerit,pluri mos ex nefanda Mahumeti secta ad fidem catholicam conuerti,sperandum est. Quid igitur pro tam pijs ac salutaribus rebus per Christi fideles tentandum faciendumq; non esset? Quis catholicus pro tanto nominis Christiani & orthodoxæ fidei incremẽ to,non modo caducam huius mundi substantiam,sed & corpus & animam exponc re non deberet? Quocirca oẽm cogitatum nostrum iactantes in deum, qui facit mira bilia magna solus,uenerabiles sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales,præsidentes sedis apostolicæ,patriarcham Antiochenum, archiepiscopos, episcopos, abbates, magi stros & doctores in numero competenti deputauimus,ut unà cum ipsis Græcorũ B ambasiatoribus rem istam tractare, & quo ordine ad executionem deducenda esset, prospicere deberent. Qui tam inter se,q̃ cum ipsis oratoribus sæpenumero conueni entes,habito inter se digesto consilio,ad infrascripta cum ipsis deuenerunt capitula, quæ postea secundum morem huius sacri concilij per sacras deputationes mature de liberata,ac deinde per generalem congregationem concluſa firmataq; solẽniter exti terunt.Quorum tenor unà cum mandato ipsius domini Imperatoris sub bulla aurea sequitur,& est talis.

Ambasiatores sereniſſimi domini Imperatoris Græcorum,& domini patriarchæ Constantinopolitani,uidelicet dominus Demetrius* prothonostiarius Palæologus *Methotides,uenerabilis Isidorus abbas monasterij sancti Demetrij,& dominus Io annes Dissipatus eiusdem Imperatoris familiaris,conuenientes cum dominis deputa tis sacri concilij,primo expoſuerunt,ꝙ si ecclesiæ Occidentali placeret,ut hæc syno dus Constantinopoli celebraretur,ecclesia Orientalis propris expensis ibidem con ueniret,nec oporteret,ut ecclesia Occidentalis prælatis Orientalibus aliquas expen sas faceret. Quinimmo ipse dominus Imperator, in quibus posset, prælatis Latinis Constantinopolim uenturis subueniret. Sin autem placeret, ut prælati ecclesiæ Ori C entalis ad terras Latinorum pro prædicta synodo accederent,necessarium fore pro pter legitimas causas,ut expensis ecclesiæ Occidentalis uenirent. Et cum dictis domi nis deputatis uideretur multis de causis,hanc unionem commodius fieri posse in hac ciuitate Basileen. ubi actu concilium congregatum est, sæpe ac multum apud ipsos dominos oratores institerunt,ut hic locus pro hac sancta unione eligeretur,offeren tes impensas ad hoc necessarias.Sed ipsis oratoribus respondentibus, ꝙ cum eorum instructiones limitatæ de certis locis per ipsos Imperatorem & patriarcham eis da tæ sint,non possunt hunc locum eligere,qui in ipsis instructionibus nominatus non esset,domini deputati sacri concilij,cognoscentes sanctam ac perfectam ipsius con cilij intentionem, quæ est,ut pro honore dei & profectu fidei catholicæ nullis par catur laboribus & impensis,iudicarunt non expedire,ut propter locum dũtaxat tan tum bonum negligeretur.Acceptarunt igitur,si placeat sacro concilio,unum de lo cis inferius nominandis,cum hoc quòd (sicut inferius est conuentum) mittantur ali qui uel aliquis ad ipsum dominum Imperatorem,patriarcham & alios,quibus per suadeant per efficaces rationes,ut in hãc ciuitatẽ Basileen. uelint assentire.Loca nomi nata sunt, Calabria,Anchona, uel alia terra maritima,Bononia,Mediolanũ, uel alia ciuitas in Italia, Extra Italiam Buda in Hungaria, Vienna in Austria,& ad ultimum

al. prothonotiarius.

al. forte Mæotides.

Sabau-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sabaudia. Conuenerunt tandem dicti dñi deputati cũ ipsis dominis ambasiatoribus, D
in his quæ sequuntur, si sacro concilio placeant. Primo dicti ambasiatores promiserunt, ꝙ ad huiusmodi synodum conuenient Imperator Græcorũ & patriarcha Constantinopolitanus, & cæteri tres patriarchæ & archiepiscopi & episcopi & alij ecclesiastici, qui cõmode uenire poterunt. Similiter quod uenient ab omnibus regnis & dñijs quæ subijciuntur ecclesiæ Græcorꝝ, cum plena potestate & mãdato uallato iuramento & alijs clausulis opportunis, tam ex parte secularium dñorum q̃ prælatorum. Item quod mittatur unus uel plures ambasiatores, ex parte sacri cõcilij cum octo millibus ducatorum, pro facienda congregatione prælatorum ecclesiæ Orientalis ad Constantinopolim, quæ octo millia expediẽtur ab ipsis ambasiatoribus sacri concilij, prout ipsi dño Imperatori & ipsis ambasiatoribus sacri concilij uidebitur. Ita tñ, ꝙ si dicti prælati nollent Constantinopolim uenire, uel postq̃ Constantinopolim uenerint, nollent ad synodum prædictam accedere, tunc teneatur dictus Imperator reddere dictis ambasiatoribus sacri concilij, quicquid pro ea re expenderint. Itẽ, quod ecclesia Occidentalis soluat expensas quatuor galearum grossarum, quarum duæ sint de Constantinopoli, & duæ aliunde, pro cõducendo dum tẽpus erit ad portum nostrum, & reducendo Constantinopolim dñm Imperatorem & patriarchas & prælatos ecclesiæ Orientalis cum suis, usq; ad numerum septingentarꝝ personarꝝ. E
Quibus ipsa occidẽtalis ecclesia impensas faciet hoc modo: Quia pro expensis ipsius Imperatoris & ipsarum septingentarum personarum, à Constantinopoli usq; ad portum nostrum ultimum, dabit ipsi Imperatori quindecim millia ducatorum. A dicto autem ultimo portu usq; ad locum dictæ synodi, & deinde, q̃diu manebũt in synodo, & usq; ad reuersionem ipsorꝝ ad Constantinopolim, faciet dicto Imperatori cum dictis septingentis personis impensas honestas. Item, ꝙ infra decem menses incipiẽdos à mense Nouembris proxime sequenti, teneatur sacrum concilium mittere duas galeas grossas, & duas subtiles uersus Constãtinopolim cum trecentis balistarijs. Sup quibus galeis erunt ambasiatores sacri concilij, & dñs Demetrius * prothonostiarius Palæologus primus de ipsis ambasiatoribus domini Imperatoris. Qui quidem ambasiatores sacri concilij habebunt secum quindecim millia ducatorꝝ, danda dño Imperatori pro expensis suis & patriarcharum & prælatorum, ac aliorum uenientium usq; ad numerum septingentarum personarꝝ, faciendis à Constantinopoli usq; ad portũ ultimum, ad quem debebunt applicare, ut supra. Itẽ prædicti ambasiatores sacri concilij, ituri cum prædictis galeis, ordinabunt, ꝙ decem millia ducatorum erunt parata, ad exponẽdum si necessarium fuerit, pro custodia ciuitatis Constantinopolitanæ, F
propter periculũ quod posset interuenire à Turcis ciuitati tpe absentiæ dicti dñi Imperatoris, quæ pecuniæ exponentur per aliquem à dictis ambasiatoribus sacri concilij, deputandis prout necessitas fuerit. Item ordinabũt p̃dicti ambasiatores sacri cõcilij, de expensis duarum galearum subtilium & trecentorum balistariorum, pro custodia ciuitatis Constantinopolitanæ tpe absentiæ dñi Imperatoris, & ꝙ gentes dictarum galearum & ipsi balistarij iurabunt in manibus Imperatoris, fideliter se habere. Et capitanei eorum sint, quos Imperator instituerit. Item ꝙ prædicti ambasiatores habeant expensas duarum galearum grossarum, tot quot expendi consueuerũt in armando tales galeas. Item quod huiusmodi ambasiatores sacri concilij ituri cum prædictis galeis ad Constantinopolim, nominabũt domino Imperatori portum, ad quem ultimo debebit applicare, & locum unum de prænominatis, in quo esse debeat dicta uniuersalis synodus. Laborabunt tamen cum oñi instantia, ut ciuitas ista Basileensis eligatur, prout sperandum est. Item, quod hoc sacrum Basileen. concilium interim stabit firmiter in Basilea, nec dissoluetur legitimo impedimento cessante, quo interueniente (quod deus auertat) pro continuatione sui iuxta dispositionem capituli, Frequens, ad aliam ciuitatem se transferet. Et in casu quo dominus Imperator non contentaretur de isto loco, tunc infra mensem, postquã præfatus dominus Impera-

al. prothonotiarius.

In Constantiensis concilij sessione 39. Et in proœmio huius Basileen.

A Imperator applicuerit ad dictum portum ultimum, sacrum concilium se transferet ad unum de prædictis locis nominatis, per ipsum sacrum concilium (ut supra dictũ est) eligendum. Item, quòd in omnem euentum prædicta omnia utrinq; adimpleantur. Item quòd prædicta omnia fient firmiori modo, & cum maiori robore & securitate, quo fieri possunt per sacrum concilium, uidelicet per decretum & sub bulla. Itẽ ꝙ prædictis omnibus conclusis & concordatis, ac (ut præmittitur) firmiter roboratis, summus pontifex expressum præbeat assensum per suas patentes bullas. Et quod prædicta omnia & singula intelligi debeant bona fide, sine dolo & fraude, & absque impedimento legitimo & manifesto. His omnibus adimpletis, dicunt supradicti ambasiatores Græcorum, & promittunt, quod omnino uenient, etiam si bellum foret, & instaret ciuitati. Et ob earum omnium rerum confirmationem tradent mandatum præfati Imperatoris sub bulla aurea sacro concilio, & pro prædicto Imperatore ipsi & alij iurabunt, scribendo & subscribendo propter firmam & ueram fidem, ꝙ fieri debeat cum deo uniuersalis sancta synodus, si mors Imperatoris non interuenerit, aut impedimentum aliquod manifestum & uerũ, quod fugi uitariq; non posset. Postremo petitum est ab ipsis ambasiatoribus Græcorum, ut exponerent quædam nomina, in eorum instructionibus contenta. Et primo, quid intelligunt per uerbum, synodus
B uniuersalis. Responderunt, quod papa & patriarchæ sint in dicta synodo per se uel procuratores suos, similiter & alij prælati sint ibidem uere uel repræsentatiue, pmittentes (ut supra) quod dominus Imperator Græcorum & patriarcha Constantinopolitanus intererunt personaliter * liberi & inuiolenti, hoc est, ꝙ unicuique liceat libere dicere iudicium suum sine cuiusquam impedimento uel uiolentia, sine contentione, hoc est, sine contentione rixosa & contumeliosa. Non tamen excluduntur disputationes & collationes necessariæ, pacificæ, honestæ, & charitatiuæ. Apostolica & canonica hæc omnia quomodo intelligi debeant, & de modo procedendi in synodo, remittunt se ad ea, quæ ipsa uniuersalis synod⁹ declarabit & ordinabit. Itẽ quod imperator Græcorum & eorũ ecclesia habeat honores suos, hoc est, quos habebat tẽpore exorti præsentis schismatis, saluis semper iuribus, honoribus, priuilegijs & dignitatibus summi pontificis, & Romanæ ecclesiæ & Imperatoris Romanorum. Et ꝙ si qua dubitatio oriatur, stetur declarationi uniuersalis concilij præfati.

al. libera & inuiolenta.

¶ Sequitur tenor mandati dicti Imperatoris sub bulla aurea, de Græco in latinum translati.

C

Quoniam missi fuerunt ad sacrosanctum concilium generale Basileen. nostri & imperij nostri ambasiatores, familiaris noster * prothonostiarius Demetrius Palæologꝰ Mæotides, & honorãdissimus in sacris monachis abbas sacri monasterij sancti Demetrij, & familiaris noster Ioannes Dissipatus, ad constitutionem à nobis solicitati generalis & œcumenici concilij, pro unione præmeditata ecclesiarum Christi, & dedimꝰ eis ambasiatoribus perfectam & plenum potestatem & bayliam super & in prædictis, mandat, diffinit, & ordinat imperium nostrum per præsens chrysobulum suum, quod omnia & singula illa, quæ ordinauerint, promiserint, iurauerint, fecerint, & cõstituerint per scripturam siue scripturas super prædictis præfati nostri ambasiatores, reputentur à nostro imperio, & affirmata sint, tanquam si à persona nostra præsentialiter facta, ordinata, promissa & iurata forent. Et si contingeret impedimentum aliquod, uel mors in aliquo dictorum ambasiatorum, tunc quod factum est, & promissum erit per duos ex eis, firmum & ualidum sit, tanquam si per omnes tres factum foret. Et in robur & firmitatem prædictorum iurat Imperium nostrum per iramentũ debitũ & condecens nobis, tãquam Christiano fideli Imperatori, & per oratiõnẽ & benedictionem sancti mei Imperatoris domini & patris nostri felicis memoriæ & per animam meam. Factum que est præsens chrysobulum imperij nostri, à mundi

al. prothonotiarius.

Universidad de Deusto
Biblioteca

al, sex

mundi creatione sexies millesimo nongentesimo quadragesimosecundo, & à domi- D
ni nostri Iesu Christi natiuitate millesimo quadringentesimo trigesimo tertio, die un
decimo Nouembris, Constãtinopoli in palatio nostro imperiali. Et subscriptũ literis
rubeis manu nostra propria more imperiali, cum pendenti aurea bulla.

¶ Litera domini patriarchæ Constantinopolitani de græco in la-
tinum translata sub bulla plumbea, & est talis.

Ioseph dei gratia archiepiscopus Constantinopolitanus, nouæ Romæ uniuersalis patriarcha, reuerendissimis cardinalibus Romanæ ecclesiæ & reuerẽdis episcopis & omnibus alijs deuotis congregatis in synodo Basileeñ. condignam & condecentem mitto uobis oñibus ea, qua teneor, charitate & amicitia spirituali salutẽ. Literas reuerentiæ uestræ recepimus per reuerendum Antonium episcopum Sudeñ. & fratrẽ Albertum de Crispis sacræ theologiæ magistrũ oratores uestros, ex quibus & etiam relationibus præfatorum bene notauimus optimam dispositionem atq; intentionem deo amabilem, quas V.R. pro tota Christianitate gerit, & specialiter p nobis, id est, pro unitate ecclesiæ sanctæ Christi. Et super hoc lætati fuimus maxime, quoniã hortamini nos pro illis, pro quibus & nos iam diu hortati fuimus instanter ecclesiam Ro- B
manam. Multoties enim scripsimus, & misimus illuc pro unitate prædicta, ut omnibus patet. Tantis autem legationibus ex parte nostra factis, & tanta solicitudine ostensa, non permiserunt tamen circunstantiæ rerum, ut finem acciperet nostra uoluntas & tractatus. Ad præsens igitur de istis & eisdem & consimili & eadem dispositione, V.R. scribimus, quærentes fieri concilium œcumenicum, sub præsentia omnium personarum debentium necessario adesse, secundum antiquum ordinem & consuetudinem, & tale concilium fieri canonicum, liberum, inuiolatum, & simpliciter secundum formas antiquorum œcumenicorum conciliorũ & illud omne, quod deo dante in tali concilio unanimiter & concorditer conclusum fuerit, hoc firmum haberi indubitanter & sine contradictione & lite quacunq;. Quæ omnia dicta fuerũt, & cessata, & confirmata à sancta Romana ecclesia, per plures legationes ad eã nostri parte factas. Impedita uero fuit istorum conclusio & effectus, propter temporales circunstantias, ut supra dictum est. Sed quoniam V.R. in præsenti tempore tantam promptitudinem super istis ostendit, per legationem specialem quam fecit pro istis, & hortata fuit nos literis & relationibus suorum oratorum, propter hoc & nos mittimus
al, prothonotiarium ambasiatores nostros familiarem imperij prothonotiarium Demetrium Palæologum Mæotidem, & honorãdissimum in sacris monachis abbatem sacri monasterij sancti Demetrij Isidorum, & Ioãnem Dissipatum, per quos petimus & rogamus V.R. q; ad hoc deo amabile opus unionis conferatis omnem curam & solicitudinem, ut fiat & concludatur dictum laudabile opus, uestris studio & diligentia, nostris correspõdentibus. Cum uero sint aliqua necessaria ad hoc & eius operis executiua, commissim de istis prædictis nostris ambasiatoribus, qui V.R. latius & clarius omnia referent, & manifestabunt, placeatq; V.R. eisdem plenam fidem adhibere. Datum in urbe Constantinopoli, millesimo quadringentesimo trigesimotertio, die decimoquinto mensis Octobris.

¶ Sequitur confirmatio supradictorum
capitulorum.

Suprascripta igitur capitula & conuẽtiones hæc sancta synodus autoritate uniuersalis ecclesiæ præsenti decreto approbat, ratificat & cõfirmat, statuitq; ac decernit, & pollicetur ea & eorum quodlibet seruare, & inconcussa tenere, ut præmittitur. Quæ cum ad incrementum fidei orthodoxæ utilitatemq; ecclesiæ catholicæ & totius populi Christiani pertineant, omnibus fidem Christi diligentibus grata plurimum & accepta esse debent. Et quoniam (ut præscriptũ est) ipsi græci propter nonnullas causas postulant, ut sanctissimus dñs Eugenius papa quartus dictis capitulis & conuentionibus

A onibus expresse consentiat, ne propter hoc tantum bonum negligatur, ipsum dominum Eugenium hæc sancta synodus cum omni charitate obiecrat & deprecatur, ac per uiscera misericordiæ IESV CHRISTI cum quanta potest instantia exorat, ac requirit, ut in fauorem fidei & ecclesiasticæ unitatis, præfatis capitulis & conuentionibus synodali decreto approbatis & ratificatis, per suas literas more Romanæ curiæ bullatas, expressum assensum præbeat. Datum in sessione publica in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, septimo idus Septembris, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimoquarto.

¶ Aliud decretum de Iudæis & neophytis, in eadem
sessione promulgatum.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Saluatoris nostri Iesu Christi sequens uestigia hæc sancta synodus, illud gerit potissime in uisceribus charitatis, ut omnes euangelicam ueritatem agnoscant, & in ea postquam agnouerint, fideliter perseuerent. Proinde, ut Iudæi alijq; infideles ad orthodoxam conuertantur fidem, quique ad ipsam conuersi fuerint, in illa constanter permaneant, his
B salubribus institutis prouidere decernẽs, in primis statuit, ut omnes diœcesani quosdam in literis diuinis bene eruditos, aliquot uicibus annuatim deputent in locis, ubi Iudæi aut alij infideles degunt, ad prædicandum & explanandum taliter catholicæ fidei ueritatem, ut ipsi infideles qui audiunt, suos ualeant errores recognoscere. Ad quam prædicationem sub pœnis tam commercij per fideles illis interdicendi, quam alijs ad hoc opportunis ipsos infideles cuiuscunque sexus in annis discretionis constitutos accedere compellant. Ipsi autem diœcesani ac prædicantes, ita se erga illos propicios ac charitate plenos exhibeant, ut non solum propalatione ueritatis, sed & alijs humanitatis officijs ipsos CHRISTO lucrifaciant. Christianos autem cuiuscunque dignitatis aut status, quomodolibet impedientes, ne Iudæi ad huiusmodi prædicationem conueniant, aut arceantur, notam fautoriæ infidelitatis incurrere ipso facto decernit. Vt autem hæc prædicatio eo sit fructuosior, quo prædicantes linguarum habuerint peritiam, omnibus modis seruari præcipimus constitutionem editam in concilio Viennensi de duobus docere debentibus in studijs ibidem expressis, linguas Hebraicam, Arabicam, Græcam & Chaldæam, quæ ut efficacius obseruetur, rectores ipsorum studiorum inter alia quæ in assumptione rectoratus iurant, hoc etiam addi uolumus, operam se pro ipsius constitutionis obseruatione daturos. In concilijs etiam illarum prouinciarum, in quibus huiusmodi studia constituta sunt, omnino disponatur, ut hi qui prædictas linguas docturi sunt, stipendia debita percipere ualeant. Sacros insuper canones renouantes, præcipimus
C tam diœcesanis, quam potestatibus secularibus, ut modis oĩbus prohibeant, ne Iudæi aut alij infideles, aut Christianos, aut Christianas in familiares seu seruientes, aut filiorum suorum nutrices habeant, ac ne Christiani cum ipsis in eorum festiuitatibus, nuptijs & conuiuijs aut balneis, seu nimia conuersatione communicent, aut medicos uel matrimoniorum proxenetas seu aliorum contractuum mediatores de publico constituros assumant, nec alijs publicis præponant officijs, aut ad gradus quoscunque scholasticos admittant, nec eis locentur prædia uel alij reddit⁹ ecclesiastici. Prohibeantur etiam, libros ecclesiasticos, calices, cruces & alia ecclesiarum ornamenta sub pœna perditionis rei emere, aut pignori sub pœna amissionis pecuniæ mutuatæ accipere. Sub grauibus quoque pœnis cogantur aliquem deferre habitum, per quem à Christianis euidenter discerni possint. Quorum ut euitetur nimia conuersatio, in aliquibus ciuitatum & oppidorum locis, à Christianorum cohabitatione separatis, habitare compellantur, & ab ecclesiis longius quantum fieri potest. Nec diebus dominicis & alijs solennibus festiuitatibus apothecas apertas tenere, uel in publico laborare præsumant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ De his qui uolunt ad fidem conuerti. D

Si quis eorum ad fidem catholicam conuerti uoluerit, bona sua quæcunque habet mobilia & immobilia, ei intacta illæsa que permaneant. Quod si huiusmodi bona ex usura aut illicito quæstu fuerint acquisita, ac notæ sint personæ, quibus foret de iure restitutio facienda, (quia non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum) illis restitui omnino oportet. His uero personis non extantibus, quia talia per manus ecclesiæ in pios essent usus conuertenda, hæc sancta synodus uicem gerens uniuersalis ecclesiæ in fauorem concedit suscepti baptismatis, tanquam in pium usum apud ipsos remanere debere, sub pœna diuini anathematis tam ecclesiasticis quàm secularibus interdicēs, ut nullam super his, quouis quæsito colore, molestiam inferant, aut inferri patiantur, sed magnum se fecisse lucrum existiment, dum tales Christo lucrati fuerint. Et quoniam (ut scriptum est) qui habuerit substātiam mundi huius, & uiderit fratrem suum necessitatē habere, & clauserit uiscera sua ab eo, quomodo charitas dei manet in ipso? si ipsi conuersionis tempore inopes aut indigentes fuerint, per uiscera misericordiæ dei nostri omnes tam ecclesiasticos quàm seculares hæc sancta synodus exhortatur, ut ipsis conuersis manus porrigant adiutrices. Ipsi quoq; diœcesani non solum Christianos ad subueniendum illis exhortētur, sed tam de redditibus ecclesiarum, prout poterunt, q̄ de his quæ ad pauperum usus per ipsos conuertenda E
deuoluuntur, huiusmodi neophytos sustentare non negligant, ipsosq; à detractionibus, contumeliis, paterna affectione defendant. Et quoniam per gratiam baptismi ciues sanctorum & domestici dei efficiuntur, longeq; dignius sit regenerari spiritu, q̄ nasci carne, hac edictali lege statuimus, ut ciuitatum & locorum, in quibus sacro baptismate regenerantur, priuilegiis, libertatibus & immunitatibus gaudeant, quæ ratione duntaxat natiuitatis & originis alij consequuntur. Curēt insuper sacerdotes baptizantes, & hi qui de sacro fonte suscipiunt, tam ante baptismum q̄ post, illos in artibus fidei ac legis nouæ præceptis catholicæq; ecclesiæ ritibus diligenter instruere. Et tam ipsi q̄ diœcesani operam dent, ne cum Iudæis seu infidelibus, saltem per longum tempus, penitus conuersentur, ne ficut nouiter contingit ab infirmitate curatis, tia teste) mutuam inter se neophytorum conuersationem ipsos in fide nostra fragiliores reddere, ac saluti ipsorum plurimum officere compertum est, exhortatur hæc sancta synodus locorum ordinarios, ut quantum pro incremento fidei uiderint expedire, curent & studeant, neophytos ipsos cum originarijs Christianis matrimonio copulare. Prohibeatur & his neophytis sub grauibus pœnis, ne mortuos more Iudæorum sepeliant, aut sabbata aliasq; solennitates & antiquæ sectæ ritus quoquo modo F
obseruent. Sed & ecclesias & prædicationes nostras, prout alij catholici frequentēt, & in omnibus se Christianorum moribus conformes reddant. Contemptores autem prædictorum, per sacerdotes in quorum parochijs siti sunt, aut alios ad quos de iure uel antiqua consuetudine de talibus inquirere spectat, ac etiam per alios quoscunq;, diœcesanis seu inquisitoribus hæreticæ prauitatis deferantur: & inuocato, si opus fuerit, auxilio brachij secularis, per eos taliter puniantur, quòd & alijs transeat in exemplum. De his omnibus in conciliis prouincialibus & synodalibus diligens fiat inquisitio, & tam circa episcopos & sacerdotes in præmissis negligentes, quàm ipsos neophytos & infideles prædictorum contemptores, opportunum adhibeatur remedium. Si quis autem cuiuscunq; gradus uel præeminentiæ, huiusmodi neophytos, ne ad obseruationem ritus Christiani seu alicuius præmissorum compellātur, foueat atq; defendat, pœnas contra fautores hæreticorum promulgatas incurrat. Neophyti uero si se corrigere post canonicam monitiōem neglexerint, quin ad uomitum iudaizantes redire comperti sint, contra eos tanquam perfidos hæreticos, secundum sacrorum canonum instituta procedatur. Si qua uero ipsis Iudæis uel infidelibus indulta seu priuilegia per quoscunq; ecclesiasticos seu seculares cuiuscunque status seu

dignitatis

A dignitatis, etiam si papalis uel Imperialis existant, concessa iam sint, uel in futurum concedi contingat, uergentia quoquo modo in detrimentum catholicæ fidei aut nominis Christiani, seu quorumcunq; præmissorum, hæc sancta synodus cassa & irrita esse decernit, decretis & constitutionibus apostolicis ac synodalibus, quæ super præmissis condita sunt, in suo robore duraturis. Et ut huiusmodi sanctæ constitutionis iugis memoria habeatur, & ne quisquam ipsius ignorantiam prætendere possit, inbet hæc sancta synodus, ut per singulas cathedrales & collegiatas ecclesias, aliaq; pia loca, in quibus huberior est fidelium concursus, semel in anno ad minus infra diuina promulgetur. Datum in sessione publica ipsius sanctæ synodi in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, septimo idus Septembris, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimoquarto.

DECRETVM DE CONCVBINARIIS

in sessione uigesima promulgatum.

B SACROSANCTA generalis synodus Basileēsis in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiā repræsentās, ad perpetuam rei memoriam. Tanto sumus ad concedendum petentibus laudabili per nos ordinatione statuta & decreta sub forma authētica proniores, quanto ex hoc statutis & decretis huiusmodi circa eorum obseruationem ualeat fides certior adhiberi. Hinc est, quòd nos tenores constitutionum inferius descriptarum, per nos dudum editarum, & in sessione publica per nos in maiori ecclesia Basileensi undecimo Calendas Februarij, anno domini millesimo quadringentesimo trigesimoquinto celebrata publicatarum, & apud acta nostra de mandato nostro descriptarum, ad dilectorum ecclesiæ filiorum &c. N. & N. qui tenores huiusmodi se in iudicio & extra asserunt indigere, supplicationis instrumentum de actis ipsis extrahi, & præsentibus annotari fecimus, quæ sequuntur in hæc uerba: Quicunq; clericus, cuiuscunq; status, conditionis, religionis, dignitatis, etiam si pontificalis uel alterius præeminentiæ existat, qui post huius constitutionis notitiam, quam habere præsumatur per duos menses post publicationem eiusdem, in ecclesiis cathedralibus, quam ipsi diœcesani omnino facere teneantur, postquam eadem constitutio ad eorum notitiam peruenerit, fuerit publicus concubinarius, à perceptione fructuum omnium suorum beneficiorum, trium mensium spatio sit ipso facto suspensus, quos suus superior in fabricam uel aliam eui
C dentem ecclesiarum utilitatem, ex quibus hi fructus percipiuntur, cōuertat: necnon & huiusmodi publicum concubinarium, ut primum talem esse innotuerit, mox suus superior monere teneatur, ut infra breuissimum terminum cōcubinam dimittat. Quam si non dimiserit, uel dimissam aut aliam publice resumpserit, iubet hæc sancta synodus, ut ipsum suis omnibus beneficijs omnino priuet. Et nihilominus hi publici concubinarij, usquequo cum eis per suos superiores, post ipsarum concubinarum dimissionem, manifestamq; uitæ emendationem fuerit dispensatum, ad susceptionem quorumcunq; bonorum, dignitatum, beneficiorum uel officiorum sint inhabiles. Qui si post dispensationem recidiuo uomitu ad huiusmodi publicum concubinatum redierint, sine spe alicuius dispensationis ad prædicta prorsus inhabiles existant. Quod si hi, ad quos talium correctio pertinet, eos (ut prædictum est) punire neglexerint, eorum superiores tam in ipsos de neglectu, q̄ in illos pro concubinatu, modis omnibus digna punitione animaduertant. In conciliis etiam prouincialibus & synodalibus aduersus tales punire negligentes, uel de hoc crimine diffamatos, etiam per suspensionem à collatione beneficiorū uel alia condigna pœna seueriter procedatur. Et si hi, quorum destitutio ad summum pontificem spectat, per concilia prouincialia aut suos superiores, propter publicum concubinatū reperiantur priuatiōe digni, statim cum processu inquisitionis ipsi summo pontifici deferantur. Eadem diligentia & inquisitio in quibuscunq; capitulis generalibus & prouincialibus, quo ad

e, Ioan, 3, c

Ephe. 2, d

al, editali

al, catholicis q̄

al, fidelibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

suos seruetur, pœnis aliis contra prædictos & alios non publicos concubinarios sta- D
tutis, in suo robore permansuris. Publici autem intelligendi sunt non solum hi, quo-
rum concubinatus per sententiam aut confessionem in iure factam, seu per rei evi-
dentiam, quæ nulla possit tergiuersatione celari, notorius est, sed qui mulierem de in-
continentia suspectam & infamatam tenet, & per suum superiorē admonitus, ipsam
cum effectu non dimittit. Quia uero in quibusdam regionibus nonnulli iurisdictio-
nem ecclesiasticam habentes, pecuniarios quæstus à concubinarijs percipere nō eru
bescunt, patiendo eos in tali fœditate sordescere, sub pœna maledictionis æternæ p̄
cipit, ne deinceps sub pacto, compositione aut spe alicuius quæstus talia quoniſmo-
do tolerent aut dissimulent: alioquin ultra præmissam negligentiæ pœnam, duplum
eius quod propterea acceperint, restituere ad pios usus omnino teneantur & compel
lantur. Ipsas autem concubinas seu mulieres suspectas, prælati modis omnibus curēt
à suis subditis, etiam per brachij secularis auxilium (si opus fuerit) penitus arcere, qui
etiam ex tali concubinatu procreatos filios, apud patres suos cohabitare non permit-
tant. Iubet insuper hæc sancta synodus, ut etiā in prædictis synodis & capitulis hæc
constitutio publicetur, & quilibet suos subditos ad ipsarum concubinarum dimissio-
nem moneat diligenter. Iniungit præterea omnibus secularibus uiris, etiam si regali
præfulgeant dignitate, ne ullum qualecunque inferant impedimentum, quocunque E
quæsito colore, prælatis qui ratione sui officij aduersus suos subditos pro huiusmo-
di concubinatu procedunt. Et cum omne fornicationis crimen lege diuina prohibi-
tum sit, & sub peccati mortalis pœna necessario euitandum, monet omnes laicos tam
uxoratos quàm solutos, ut similiter à concubinatu abstineant. Nimis enim reprehen-
sibilis est, qui uxorem habet, & ad alienam mulierem accedit: qui uero solutus est, si
1.Cor.7.b continere nolit, iuxta Apostoli consilium uxorem ducat. Pro huius autem diuini ob-
seruatione præcepti, hi ad quos pertinet, tam salutaribus monitis quàm alijs cano-
nicis remedijs omni studio laborent.

¶De excommunicatis non uitandis, certo modo non uocatis.

Ad uitandum scandala & multa pericula, subueniendumq; conscientijs timora-
tis, statuit etiam, quod nemo deinceps à communione alicuius in sacramentorum ad
ministratione uel receptione, aut alijs quibuscunq; diuinis uel extra, prætextu cuius-
cunq; sententiæ aut censuræ ecclesiasticæ seu suspensionis aut prohibitionis, ab homi
ne uel à iure generaliter promulgatæ, teneatur abstinere, uel aliquem uitare, aut in-
terdictum ecclesiasticum obseruare, nisi sententia, prohibitio, suspensio uel censura F
huiusmodi fuerit in uel contra personam, collegium uniuersitatem, ecclesiam aut lo
cum certum aut certam, à iudice publicata uel denunciata specialiter & expresse, aut
si aliquem ita notorie excōmunicationis sententiam constiterit incidisse, quòd nulla
possit tergiuersatione celari, aut aliquo modo iuris suffragio excusari. Nam à com-
munione illius abstineri uult iuxta canonicas sanctiones. Per hoc tamē huiusmodi ex-
communicatos, suspensos, interdictos, seu prohibitos non intendit in aliquo releuare,
nec eis quomodolibet suffragari.

¶De interdictis non leuiter ponendis.

Quoniam ex indiscreta interdictorum promulgatione multa consueuerunt scan
dala euenire, statuit hæc sancta synodus, quòd nulla ciuitas, oppidum, castrum, uil-
la aut locus, ecclesiastico supponi possint interdicto, nisi ex causa seu culpa ipsorum
locorum aut dominū seu rectorum uel officialium. Propter culpam autem seu cau-
sam alterius cuiuscunque priuatæ personæ huiusmodi loca interdici nequaquam
possint autoritate quacunque ordinaria uel delegata, nisi talis persona prius fuerit ex-
communicata ac denunciata seu in ecclesia publicata, ac domini seu rectores uel offi-
ciales ipsorum locorum, autoritate iudicis requisiti, huiusmodi personam excommu
nicatam infra biduū inde cum effectu nō ciecerint, aut ad satisfaciēdum cōpulerint: qua

A qua etiam post biduum eiecta, recedente, uel satisfaciēte, mox diuina resumi possint. Quod etiam in pendentibus locum habeat.

¶Contra friuole appellantes.

Vt lites citius terminentur, super eodem grauamine aut super eadem interlocuto
ria uim diffinitiue non habente, nullatenus liceat secundo appellare. Quodq; ante dif
finitiuam friuole uel iniuste appellans, ultra condemnationem expensarum, damno-
rum & interesse, in quindecim florenis auri de camera parti appellatæ per appellati-
onis iudicem condemnetur. Datum in sessione publica ipsius sanctæ synodi in eccle-
sia maiori Basileensi solenniter celebrata, undecimo Calendas Februarij, Anno à nati
uitate domini millesimo quadringentesimo trigesimoquinto.

¶Requisitio.

Lectis & pronunciatis suprascriptis decretis, de mandato sacri concilij per reue-
rendum patrem dominum episcopum Lectorē sem inclytæ nationis Gallicanæ, ipse
reuerendus pater dominus Lectorensis episcopus requisiuit omnes dominos archi-
episcopos & episcopos in concilio & sessione prædicta præsentes, ut prædicta decre
ta, præsertim de concubinarijs, mittant ad ecclesias suas, & faciant solenniter publica
ri. Item quòd archiepiscopi hic existētes, mittant suffraganeis suis absentibus, quòd
specialiter publicent. Item prælati qui sunt ex parte alicuius regni, intiment præla-
B tis absentibus. Item quod procuratores archiepiscoporum & episcoporum inti-
ment ista suis dominis.

SESSIO VIGESIMAPRIMA,
de annatis.

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis, in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. In nomine spirituſsancti paracliti statuit hæc sancta synodus, quod tam in curia Romana q̄ alibi, pro seu in confirmatione electionum, admissione po-
stulationum, præsentationum prouisione, collatione, dispositione, electione, postula-
tione, præsentatione etiam à laicis facienda institutione, installatiōe & inuestitura, de
ecclesiis etiam cathedralibus & metropolitanis, monasterijs, dignitatibus, beneficijs,
officijsq; ecclesiasticis quibuscunq;, necnon ordinibus sacra & benedictione ac pallio,
de cætero nihil penitus ante uel post exigatur ratione literarum bullæ sigilli, annata-
rum communium & minutorum, seruitiorum, primorum fructuum, deportuum,
aut sub quocūq; alio titulo, colore uel nomine, prætextu cuiusuis consuetudinis, pri-
uilegij uel statuti, aut alia quauis causa uel occasione, directe uel indirecte, solum scri-
C ptoribus, abbreuiatoribusq; & registratoribus literarum seu minutarum, pro ipso-
rum labore competenti salario soluendo. Huic autem sacro canoni, si quis exigen-
do, dando, uel promittendo contraire præsumpserit, pœnam incurrat aduersus Si-
moniacos inflictam, & in ipsis dignitatibus ac beneficijs taliter obtentis, nullum ius
ac titulum acquirat. Obligationes quoque, promissiones & censuræ ac mandata &
quicquid in præiudicium decreti huius saluberrimi fieri continget, nullas obtinere
uires, atque irrita censeantur. Et si (quod absit) Romanus pontifex, qui præ cæteris
uniuersalium conciliorum exequi & custodire canones debet, aduersus hanc sanctio
nem aliquid faciendo ecclesiam scandalizet, generali concilio deferatur. Cæteri uero
pro modo culpæ iuxta canonicas sanctiōes p̄ suos superiores digna ultiōe puniātur.

¶De pacificis possessoribus.

Quicunq; non uiolentus, sed habens coloratum titulum, pacifice & sine lite præla
turam, dignitatem, beneficium uel officium triennio proximo hactenus possedit, uel
in futurum possidebit, non possit postea in petitorio uel possessorio à quoquam eti-
am ratione iuris nouiter impetrati, molestari, excepto hostilitatis casu uel alterius le-
gitim

Universidad de Deusto
Biblioteca

Viennen. concil.

gitimi impedimenti, de quo protestari, & iuxta illud concilium Viennense intima- D
re teneatur. Lis autem hoc casu quo ad futuras controuersias intelligatur, si ad execu-
tionem citationis, iurisq; sui in iudicio exhibitionem, ac terminorum omnium ob-
seruationem processum fuerit. Ordinarij autem diligenter inquirant, ne quis sine ti-
tulo beneficium possideat. Quod si talem quandocunq; repererint, declarent ius illi
non competere, uel huic (si sibi uideatur) nisi sit intrusus seu uiolentus aut alias indi-
gnus, uel alteri idoneo prouideant.

¶ Quomodo diuinum officium in ecclesia celebrandum sit.

Si quis principem seculi rogaturus, habitu honesto, gestu decenti, prolatione
non præcipiti, sed distincta, attenta quoque mente, seipsum ac uerba studet compo-
nere, quanto diligentius in sacro loco omnipotentem oraturus deum, hæc omnino
al. curabit. facere curare debet? Statuit igitur sancta synodus, ut in cunctis cathedralibus ac col
legiatis ecclesiis, horis debitis, signis congrua pulsatione præmissis, laudes diuinæ per
singulas horas non cursim ac festinanter, sed
al. adeatim asiatim ac tractim & cum pausa decen-
ti, præsertim in medio cuiuslibet uersiculi psalmorum, debitam faciendo inter solem-
ne ac feriale officium differentiam, reuerenter ab omnibus persoluantur. Horas ca-
nonicas dicturi, cum tunica talari ac superpellicijs mundis ultra medias tibias longis
uel cappis, iuxta temporum ac regionum diuersitatem, ecclesias ingrediantur, non
caputia, sed almucias uel birreta tenentes in capite. Qui cum in choro fuerint, gra- E
uitatem seruent, quam & locus & officium exigunt, non in simul aut cum alijs confa-
bulantes seu colloquentes, aut literas seu scripturas alias legentes. Et cum psallendi
gratia ibidem conueniant, iuncta ac clausa labia tenere non debent, sed omnes, præ-
sertim qui maiori funguntur honore, in psalmis, hymnis & canticis deo alacriter mo-
dulentur. Cum dicitur, Gloria patri & filio & spirituisancto, omnes consurgant.
Philip. 2. b Cum nominatur gloriosum illud nomen Iesus, in quo oñe genu flectitur cælestium,
terrestrium & infernorum, omnes caput inclinent. Nemo ibidem, dum horæ in com-
muni publice cantantur, legat uel dicat priuatim officium. Nam non solum obse-
quium quo obnoxius est choro, subtrahit, sed alios psallentes perturbat. Super his de
bite obseruandis, alijsq; ad diuini officij prosecutionem ac chori disciplinam spectan-
tibus, decanus uel cui onus incumbit, diligenter inuigilet, hincinde ne quid inordi-
nate fiat, circunspiciens. Horum autem transgressores, illius horæ in qua circa præ-
dicta excesserint, uel alia maiori, prout trâsgressiõis grauitas exigit, plectẽtur pœna.

¶ Quo tempore quisq; debet esse in choro.

Qui in matutinis ante finem Psalmi, Venite exultemus, in alijs horis ante finem
primi psalmi, in missa ante ultimum Kyrieeleison, usque in finem diuino officio non
interfuerit, nisi forte necessitate cogente ac petita & obtenta à præsidente chori licen- F
tia, discedere oporteat, pro illa hora absens censeatur, saluis ecclesiarum consuetudi-
nibus, si quæ forte circa hoc arctiores existant. Idem in his obseruetur, qui à princi-
pio usque in finem in processionibus non permanserint. Pro cuius executione depu-
tetur aliquis, onus habens notandi personas singulas statuto tempore non conueni-
entes, iuramẽto astrict⁹ agere fideliter & nulli parcere. Iubet etiã hæc sancta synodus,
quòd in illis ecclesiis in quibus singulis horis certæ distributiones statutæ non sunt,
omnino etiam de grossis fructibus (si opus sit) deputentur, ut iuxta mensuram la-
boris plus minus ue quisque capiat emolumenti, tollens prorsus abusum illum, quo
in una duntaxat hora præsens, totius diei distributiones usurpat: & illum, quo præ-
positi uel decani aut alij officiales, ex hoc solum q⁹ officiales sunt, licet actualiter pro
utilitate ecclesiæ non absint, quotidianas distributiones percipiunt.

¶ Qualiter horæ canonicæ extra chorum
dicendæ sint.

Quos-

A Quoscunque etiam alibi beneficiatos seu in sacris constitutos, cum ad horas cano-
nicas teneantur, admonet hæc sancta synodus, si orationes suas deo acceptas fore cu-
piunt, ut non in gutture uel inter dentes seu deglutiendo aut syncopando dictiones,
nec colloquia uel risus intermiscendo, sed siue soli, siue associati, diurnum noctur-
num' que officium reuerenter uerbis' que distinctis peragant, ac tali in loco, unde a'
deuotione non retrahantur, ad quam se disponere & præparare debent, iuxta id
quod scriptum est: Ante orationem præpara animam tuam, ne sis quasi qui ten- Eccle. 18.c
tat deum.

¶ De his qui tempore diuinorum uagantur per ecclesiam.

Quicunque in ecclesia beneficiatus, præsertim de maioribus, diuinorum tempo-
re per ecclesiam uel foris circa ipsam deambulando, aut cum alijs colloquendo, uaga-
ri uisus fuerit, non solum illius horæ, sed totius diei præsentiam ipso facto amittat.
Qui si semel correctus, non desiterit, per mensem distributionibus careat, uel gra-
uiori (si pertinacia exegerit) pœnæ subiaceat, ita ut tandem desistere cogatur. Prohi-
beatur etiam, ne diuina officia tumultuosi quorumcunque per ecclesiam discursus
impediant aut perturbent. Regulares qui in conuentualibus ecclesiis circa prædicta
excesserint, graui superioris arbitrio castigentur.

¶ De tabula pendente in choro.

B Vt cuncta in domo dei ordinate procedant, & quilibet sciat quid sibi agendum
imminet, statuatur tabella aliqua, cõtinue pendens in choro, in qua quid per unum-
quemq; ex canonicis uel alijs beneficiatis in singulis horis per hebdomadam aut ma-
ius tempus, legendum cantandum' ue sit scribatur. Qui autem secundum quod ibi
descriptus fuerit, facere per se uel alium neglexerit, pro qualibet hora distributionis
unius diei amittat.

¶ De his qui in missa non complent, Credo, uel cantant cantilenas,
uel nimis basse missam legunt, aut sine ministro.

Abusum aliquarum ecclesiarum, in quibus, Credo in unum deum, quod est sym
bolum & confessio fidei nostræ, non complete usque ad finem cantatur, aut præfa-
tio seu oratio dominica obmittitur, uel in ecclesiis cantilenæ seculares uoce admisce
tur, seu missa etiam priuata sine ministro aut per secretas orationes ita submissa uo-
ce dicitur, quòd à circunstantibus audiri nõ potest, abolentes, statuimus, ut qui in his
transgressor inuentus fuerit, à suo superiore debite castigetur.

C ¶ De pignorantibus cultum diuinum.

Abusum etiam illum cultui diuino manifeste derogantem, quo nonnulli eccle-
siarum canonici contrahentes debita, sic se creditoribus obligant, ut nisi statuto tempo
re satisfaciant, à diuinis cessetur officijs, abolentes & obligationem huiusmodi, etiam
si iureiurando firmata sit, irritam decernentes, statuimus, ut qui talem illicitum con-
tractum fecerint, trium mensium fructus ipsi ecclesiæ applicandos, ipso facto amit-
tant. Et quamdiu diuina non resumpserint, nullos ex ipsa ecclesia prouentus perci-
piant.

¶ De tenentibus capitula tempore missæ.

Prohibet hæc sancta synodus, ut tempore missæ maioris, præsertim solennibus
diebus, capitula seu actus capitulares aut alij tractatus per canonicos non celebren-
tur, nisi forte urgens & euidens ingrueret necessitas. Qui uero ad talem horam ca
pitulum indixerit, à distributionibus quotidianis per hebdomadam sit suspensus, ne
q⁹ ipsi canonici pro illa hora distributiones ipsas lucrentur.

¶ De spectaculis in ecclesia non faciendis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Turpem etiam illum abusum in quibusdam frequentatum ecclesiis, quo certis san D
ni celebritatibus nonnulli cum mitra, baculo ac uestibus pontificalibus, more epi-
scoporum benedicunt, alij ut reges ac duces induti, quod festum fatuorum uel inno-
centum seu puerorum in quibusdam regionibus nuncupatur, alij laruales & theatra
les iocos, alij choreas & tripudia marium ac mulierum facientes, homines ad spe-
ctacula & cachinnationes mouent, alij comessationes & conuiuia ibidem præparát,
hæc sancta synodus detestans, statuit & iubet tam ordinarijs q̃ ecclesiarum decanis &
rectoribus sub pœna suspensionis omnium prouentuum ecclesiasticorum triũ men-
Matt,21,b Mar,11,c Lu,19,g sium spatio, ne hæc aut similia ludibria, neq; etiam mercantias seu negociationes nun
dinarum in ecclesia, quæ domus orationis esse debet, ac etiam cœmiterio exerceriam
plius permittant, transgressores' que per censuram ecclesiasticam, aliaq; iuris remedia
punire non negligant. Omnes autem cõsuetudines, statuta ac priuilegia, quæ his non
concordant circa hæc decretis, nisi forte maiores adhĩcerẽt pœnas, irritas esse hæc san
al. quinto idus cta synodus decernit. Datum in sessione publica in ecclesia maiori Basileensi solen-
niter celebrata, die iouis nona mensis Iunij, Anno à natiuitate domini millesimo qua
dringentesimo trigesimoquinto.

SESSIO VIGESIMASECVNDA, DE condemnatione libelli fratris Augustini de Roma, archiepiscopi Nazareni.

E

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritusancto le-
gitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetu-
am rei memoriam. Cum inter cætera pietatis opera, ad conseruádam
fidei catholicæ ueritatem, extirpandosq; errores & hæreses hæc sancta
synodus potissime conuenerit, nostræ solicitudinis præcipuum studi-
um est, ilico ut pullulare aliquid nouerimus, quod fidei Christianæ puritatem offen-
dere, & splendorem luminis in mentibus fidelium quomodolibet obnubilare possit,
penitus rescindere, agrumq; dominicum à noxijs zizanijs & uepribus cum omni di-
ligentia expurgare. Proinde quendam libellum editum à magistro Augustino, uul
gariter dicto de Roma, archiepiscopo Nazareno, cuius primus tractatus de sacramẽ-
to unitatis IESV Christi & ecclesiæ, siue de Christo integro intitulatur, secundus de
Christo capite & eius inclyto principatu, alius de charitate Christi circa electos &
eius infinito amore, tanquam non sanam & erroneam in fide doctrinam continen-
tem, cum suis defensorijs damnat & reprobat. Et potissime scandalosam illam asserti
onem, erroneam in fide, in ipso libello contentam, quam piæ fidelium aures sine hor
rore audire non possunt, uidelicet, Christus quotidie peccat, & ex quo fuit Christus,
al. pro quotidie peccauit, quamuis de capite ecclesiæ Christo Iesu saluatore nostro dicat se F
non intelligere, sed ad membra suã, quæ cum Christo capite unum esse Christũ asse-
ruit, intelligentiam eius esse referendam dicat. Necnon & propositiones istas, & eius
in sententia similes, quas in articulos damnatos in sacro Constantiensi coucilio inci-
dere declarat, uidelicet: Non omnes fideles iustificati, sunt membra Christi, sed soli
electi, finaliter in perpetuum regnaturi cum Christo. Secundum ineffabilem præsci
entiam dei sumuntur membra Christi, ex quibus constat ecclesia, quæ tamen nõ con
stat nisi ex eis, qui secundum propositum electionis uocati sunt. Non sufficit, Chri-
sto uniri uinculo charitatis, ut aliqui efficiantur membra Christi, sed requiritur alia
unio. Has etiam quæ sequuntur: Humana natura in Christo, uere est Christus: Huma
na natura in Christo, est persona Christi: Ratio suppositalis determinans humanam
naturam in Christo, non realiter distinguitur ab ipsa natura determinata: Natura hu-
mana in Christo, proculdubio est persona uerbi; & uerbum in Christo natura assum
pta, est realiter persona assumens: Natura humana assumpta à uerbo ex unione per-
sonali

A sonali, est ueraciter deus naturalis & proprius. Christus secundum uoluntatem crea-
tam, tantum diligit naturam humanam unitam personæ uerbi, quantum diligit natu
ram diuinam. Sicut duæ personæ in diuinis sunt æqualiter diligibiles, ita duæ natu-
ræ in Christo, humana & diuina, sunt æqualiter diligibiles propter personam com-
munem. Anima Christi uidet deum tam clare & intense, quantum clare & intense de
us uidet seipsum. Quas quidem propositiones & alias ex eadem radice procedentes,
in prædicto libello contentas, tanquam erroneas in fide, damnat & reprobat hæc san-
cta synodus. Ne igitur per huiusmodi doctrinam in errorem quempiam fidelitũ pro-
labi contingat, districte præcipit, ne quisquam præfati libelli doctrinam, & præser-
tim suprascriptas propositiões (ut præmittitur) damnatas & reprobatas, ac etiam ei-
us tractatus defensorios, docere, prædicare, defendere, aut approbare præsumat.
Eos autem qui secus egerint, tanquam hæreticos & aliàs animaduersione canonica
puniendos decernit. In nullo autem per hæc derogare intendit dictis aut scriptis san-
ctorum doctorum, in prænominatis materijs loquentium, quinimmo ea recipit, &
amplectitur iuxta eorum ueram intelligentiam, per eos aut alios catholicos docto-
res in theologica schola communiter expositam & declaratam. Nec per hanc senten
tiam personæ præfati autoris præiudicare intendit hæc eadem sancta synodus, quia
B etsi debite uocatus fuerit, causas tamen absentiæ allegauit, & in aliquibus suis scriptis
& aliàs doctrinam suam determinationi ecclesiæ subm.sit. Cæterum hæc sancta syn-
odus mandat & præcipit oĩbus archiepiscopis, episcopis, cancellarijs uniuersitatum
& inquisitoribus hæreticæ prauitatis, ad quorum spectat officium, quatenus diligenti
am solertem adhibeãt & prouideant, ne aliquis dictos librum & libellos defensorios
habeat aut præsumat penes se conseruare aut tenere, immo ipsos prædictis assignare
habeat, ut de illis faciant, prout iura disponunt: aliàs contra tales canonica animaduer-
sione procedatur. Datum in sessione publica in ecclesia maiori Basileen. solenniter
celebrata Idibus Octobris, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo
trigesimoquinto.

SESSIO VIGESIMATERTIA, de electione summi pontificis.

C SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime
congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memo-
riã. Quoniã salus populi pastor bonus, merito hanc sanctam synodum,
quantum pro humanæ legis fieri potest industria, niti decet, ut Romanus al. per &c, in-
pontifex, qui gregis dominici primus & summus est pastor, talis fiat, talisq; perseue- dustriam
ret, qui cunctarum animarum saluti ac totius Christiani orbis utilitati prouideat, &
tanto officio digne satisfaciat, proinde constitutiones tam sacrorum conciliorum,
quàm summorum pontificum, super Romani electione pontificis editas, innouans
hæc sancta synodus, & eis quædam salubria adhĩciens, statuit ut quotiescunque se-
dem apostolicam uacare contigerit, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales præsentes in
loco, quo summi pontificis electio celebranda est, decima die postquam sedes uaca-
uerit, omnes in capellam aliquam uel locum prope conclaue conueniant. Inde præ-
cedente cruce, bini cum deuotione cantando, Veni creator spiritus, incedentes, locum
conclauis ingrediantur: quò non nisi duos familiares necessarios quilibet introducat.
Ceremoniarum autem gratia, duo clerici, quorum saltem unus sit notarius, etiam ad
mitti possint. Camerarius uero, cum his quibus conclauis custodia commissa fuerit,
curet, ne quis præter prædictos conclaue ingrediatur. Ipse aũt post ingressum cardi
nalitĩ, clausis foribus, cũ deputatis intret, & singulos cardinalitĩ cellas diligẽter pqui
rat. Exceptisq; infirmos aut debilium medicinalibus, si qua ibidem uictualia uel con
fectiones reperiantur, amoueat. Exiẽs inde, claudẽsq; cõclauis ostium, custodiam so
licite

Universidad de Deusto
Biblioteca

licite obseruet, ac singulis diebus cibaria quæ cardinalibus deferuntur, accurate per- D
quirat, nec introferri permittat, nisi quod pro moderata refectione necessarium uide
al. promulga tis atur, decretis huius sacri concilij, quæ promulgantur in quarta & septima sessionibus,
in suo robore firmiter permansuris. Sequenti die cardinales omnes coram his, qui in
conclaui fuerint, audita missa de sancto spiritu, sacram sumant eucharistiam. Et ante-
quam scrutinium inchoent, antepositis sanctis euangelijs, iurent super hac forma:
Ego N. talis cardinalis iuro & promitto omnipotēti deo, patri & filio & spirituisan
cto, ac beato Petro apostolorum principi, eum eligere in pontificem, quem credam
ecclesiæ uniuersali in spiritualibus & temporalibus utilem, & tantæ dignitati idone
um, nec illi uocem dare, quem uerisimiliter sciuero, promissione aut datione alicuius
rei temporalis seu prece per se uel alium interposita, aut aliàs qualitercunque dire-
cte uel indirecte, pro se electionem procurare, electoq; in pontificem non prius obe-
dientiam facere, q̄ iuret iuxta formam decreti sacri Basileensis concilij, ita me deus ad
iuuet, cui in die tremendi iudicij redditurus sum de hoc iuramento & cunctis operi-
bus meis rationem. Post hæc quilibet eorum schedulam dabit, in qua ultra tres nō no
minet, inter quos si ultra unum nominauerit, aliquis sit extra cardinalium collegium.
Neq; una die nisi unum fiat scrutinium, & immediate post missam. Lectis schedulis,
nisi duarum partium in unum uota concurrant, mox comburantur. Ante autem sex E
completa scrutinia, accessus ad quenquam fieri non possit. Recogitent eo tempore
cardinales, & attenta mente considerent, quātum sibijpsis meritum uel demeritum,
quantumq; populo Christiano fructum uel præiudicium, bonum uel malum eligen-
do pontificem, facturi sunt. In nulla profecto re magis domini nostri Iesu Christi gra
tiam uel iram assequi possunt, q̄ cum de uicario eius suis præficiendo ouibus agitur,
quas ita dilexit, ut pro ipsis & mori, & crucis tormentum pati dignatus fuerit.

DE PROFESSIONE EIVSDEM summi pontificis.

al, statuit hæc DECERNIT sancta synodus, ut electus in papam, electioni de se factæ p in-
frascripti modi expressionem consentire teneatur. Quam expressionem si
præsens in curia per cardinales, uel extra per eorum aliquem, uel alium
ab ipsis ad hoc habentem mandatum, in præsentia notarij & decem sal-
tem personarum fieri conuenit, qui præsentata sibi electione, requisitus infra diem
naturalem ab hora requisitionis, si non fecerit, electio sua pro infecta habeatur, & ad
aliam in nomine domini cardinales procedere teneantur. Expresso autem (ut prædi- F
citur) huiusmodi consensu, cardinales eidem ut summo pontifici mox obedientiam
debitam exhibeant. Postquam uero per cardinales obediētia præstita fuerit, nulli de
eius pontificatu ambigere fas sit.

FORMA CONSENSVS.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ trinitatis, patris & filij & spiritussancti. Ego
N. electus in papam, omnipotenti deo, cuius ecclesiam suo præsidio regendam
suscipio, & beato Petro apostolorum principi corde & ore confiteor & profite
or, q; quandiu in hac fragili uita constitutus fuero, me firmiter credere & tene-
re fidem catholicam, secundum traditionem apostolorum, generalium conciliorum
& aliorum sanctorum patrum, maxime autē sanctorum octo conciliorum uniuersa-
lium, uidelicet primi Niceni, secundi Constantinopolitani, tertij Ephesini, primi &
quarti Calcedonensis, quinti & sexti item Constantinopolitani, septimi Niceni, octa
ui quoque Constantinopolitani, necnon Lateranensis, Lugdunensis, Viennensis, Con
stantiensis & Basileensis generalium etiam conciliorum, & illam fidem usque ad
unum apicem immutilatam seruare, & usq; ad animam & sanguinem defendere &

prædi

A prædicare, ritum'que pariter sacramentorum ecclesiasticorum ecclesiæ traditum,
omnimode prosequi & obseruare. Polliceor etiam fideliter laborare pro tuitio-
ne fidei catholicæ, & extirpatione hæresum & errorum, reformatione morum, ac
pace in populo Christiano. Iuro etiam prosequi celebrationem conciliorum gene-
ralium, & confirmationem electionum, iuxta decreta sacri Basileensis concilij.
Hanc autem professionem mea manu subscripsi, & tibi omnipotenti deo, cui in die
tremendi iudicij redditurus sum de hoc & cunctis operibus meis rationem, pura
mente super altare offero, quam in primo publico consistorio solenniter repetam.
Ne lapsu temporis hæc tam salubris institutio de memoria summi pontificis elaba-
tur, singulis annis die quo anniuersarium celebratur electionis uel coronationis suæ,
intra missarum solennia primus cardinalis qui ibidem affuerit, publice & alta uoce
coram summo pontifice legat sic: Sanctissime pater, attendat sanctitas tua, & dili-
genter consideret promissionem hanc, quam die electiōis tuæ deo fecisti. Postea eam
legens, in fine dicat: Curet igitur sanctitas tua, pro honore dei & salute animæ tuæ,
& utilitate uniuersalis ecclesiæ, prædicta omnia pro uiribus obseruare bona fide sine
dolo & fraude. Recogites etiam, cuius uicem geras in terris, illius uidelicet, qui ani-
mam suam pro ouibus suis posuit, qui ter antequam oues suas beato Petro commit- Ioan. 10. b. c
B teret, petijt, an ipsum diligeret, quiq; sicut iustus iudex, & quem nullum latet secre- Ioan. ult. d
tum, rationē exiget à re de oībus usq; ad minimum quadrantem. Memineris quid be Matt. 7. d
atus Petrus alijq; sibi succedētes pontifices fecerunt, qui nil aliud cogitabant nisi hono
rē dei, propagationem fidei, publicum ecclesiæ bonum, salutemq; & utilitatem filio-
rum suorum: & tandē imitantes magistrum & dominum, animas suas pro sibi com
mendatis ouibus exponere non dubitarunt. Noli tibi aut tuis thesaurizare in terris, Matt. 6. c
ubi tinea & ærugo demolitur, ubi fures & latrones effodiunt, sed thesauriza tibi in
cælis. Non sis acceptor personarum, nec sanguinis, nec patriæ aut nationis. Omnes fi-
lij dei sunt, & tuæ curæ ac custodiæ pariter commissi. Dicas exemplo CHRISTI: Matt. 12. g
Qui fecerit uoluntatem patris mei, qui est in cælis, ille meus frater, mater & soror est. Mar. 3. d
In distribuendis dignitatibus & beneficijs, non carnem, non munera, non quid ali-
ud temporale, sed solum deum & uirtutes atque hominum merita tibi proponas.
In corrigendis excessibus ecclesiasticam exerce disciplinam, memor quam grati-
am Phinees, quam'ue pœnam Heli, alter iniurias dei ulciscendo, alter dissimulando
meruerunt: Pauperes autem ac miserabiles personas defende, iuua, & sustenta. Ad Psal. 10. f
C omnes autem paternam habe charitatem. Post expleta coronationis solennia, ac sin-
gulis annis post electionis anniuersarium, cum fratribus suis octo saltem cōtinuis di-
ebus summus pontifex uigili cura pertractet exequi, quod tam solenniter deo polli-
citus est. In primis igitur perscrutetur, in qua orbis parte Christiana religio uexa-
tur à Turcis, Sarracenis, Tartaris, & alijs infidelibus. In qua regione uiget hære-
sis, schisma uel quælibet superstitionis species. In quibus prouincijs mores & di-
uinorum obseruantia mandatorum, recta'que uiuendi norma tam in statu ecclesia-
stico quàm seculari dilabuntur. Vbi etiam libertas ecclesiastica conculcatur. In-
ter quos reges principes'que & populos uigeant odia uel bella, uel bellorum me-
tus, & ubique sicut pius pater cum fratribus suis remedijs opportunis diligenter
prouidere studeat. His uniuersalibus expeditis negocijs, ad ea quæ proximiora sunt,
manum apponens, mox domum, familiam & curiam Romanam, ubi & prout
necessarium fuerit, exemplariter componere, ueraciter'que reformare incipiat, ut ab
eius oculata reformatione, quæ cæterarum est ecclesiarum caput, inferiores eccle-
siæ morum hauriant puritatem, nec aliquibus calumniandi ac maledicentiæ præste-
tur occasio, & tam circa magnos quàm paruos inquirens uigilantissime, & inquiri
faciens, quicquid emendatione dignum reppererit, corrigere nullatenus differat, aut
dissimulet, sciēs duplex esse peccatum, unum quod ibi ppetratur, aliud longe grauio-
rus quod inde sequitur. Quicquid enim ibidem agitur, facile trahitur in exemplum.

Vnde

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vnde fit, ut langueſcente capite, reliquum poſtea corpus morbus inuadat. Pontificalis domus ac cutia tanquam ſpeculum mundum eſſe debet, in quo omnes proſpicientes, ad eius exemplum ſe componant, & uiuant. Proinde ab ea penitus diſſipet & euellat, quicquid Simoniacæ labis, quicquid concubinariæ ſordis, quicquid denique uel deum offendere, uel homines ſcandalizare poteſt. Curet, ne officiales perperam officia ſua adminiſtrent, ne quenquam grauent, nec per concuſſionem aut illicite quicquam extorqueant, & ut hi qui officialibus præpoſiti ſunt, ipſorum exceſſus multos non patiantur. Neminem permittant ueſtibus & coloribus per ſacros canones prohibitis, uti. Clerum Romanum qui ſibi principaliter & immediate ſubiectus eſt, principaliter in omni eccleſiaſtica honeſtate inſtruat, monens, non in ueſtimentorum pompis & nitore conſiſtere beneplacitum dei, ſed in humilitate, decentia, mentis puritate, ſimplicitate cordis, in morum caſtimonia & reliquarum uirtutum ornatu, quæ habet em deo & hominibus commendant, ſed reformet, & præſertim, ut cultus diuinus in eccleſiis urbis cum ea qua decet ueneratione & diſciplina obſeruetur. Populum quoque urbis, quæ peculiaris eius eſt parochia, doceat, inſtruat, & in uia ſalutis dirigat. Impe ret cardinalibus, ut titulos ac parochias ſuas, prout eorum incumbit officio, uiſitent & reforment. Prælatum aliquem magnæ ſcientiæ probatæque & exemplaris uitæ in urbe uicarium conſtituat, qui uice ſua cleri & populi epiſcopalem curam gerat, de quo an oneri ſuo diligenter incumbat, ſæpe perquirat. Poſt hæc cum eiſdem fratribus de temporalitate eccleſiæ Romanæ bene ſalubriterque regenda, accurate cogitans, prouideat, ut prouinciæ, ciuitates, oppida, caſtra, terra ipſi eccleſiæ ſubiectæ, iuſte ac pacifice gubernentur, tali quidem moderamine, ut inter regimẽ eccleſiaſticorum ac ſecularium principum ſic diſtet, ſicut inter patrem & dominum. Non quæſtui, ſed protectioni ac tutelæ intendat, & paterna charitate cunctos fouens, non tam ſubditos quam filios exiſtimet. Et quoniam ſpiritualem temporalemque ipſorum curam habet, inuigilet omnes partialitates ac ſeditiones inde amouere, præſertim Guelforum & Gebellinorum, & quæcunque his ſimilia pernicioſa nomina, animas corporaque pariter pimentia, omnem det operam, pœnis ſpiritualibus & temporalibus & quibuſcunque poteſt modis, ſublatis inde cunctis diſſenſionum fomentis, eos unanimes ad deuotiõem eccleſiæ conſeruare. Ad regendum prouincias ac ciuitates, principales deſtinet cardinales, uel prælatos integræ & incorruptæ famæ, quos nõ inhiare pecuniis, ſed iuſtitiæ ac paci ſubditorum intendere, ueriſimile ſit, quorum legatio biẽnio aut ad plus triennio elapſo, expiret. Et quia dignum eſt, ut quilibet ſuæ uillicationis rationem reddat, deputetur expleta legatione aliquis uel aliqui inſignes uiri, qui ſuæ adminiſtrationis rationem, necnon querelas ac petitiones prouincialium audiant, & iuſtitiam exhibeant, & quod ipſi facere commode nequeunt, papæ deferant, qui omnino geſtaeorum ſcire ſtudeat; & ſi quid illicite perpetraſſe ipſos conſtiterit, nullatenus inultum dmittat, ut & ſucceſſores ſui, quæ non licent, ſuo exemplo facere formident. Et ne officiales manus forſitan ad illicita apponãt, competens ſalarium unde uiuere honeſte poſſint, eis conſtituatur. Sæpe etiam ſummus pontifex inquirat, quomodo rami legati gubernatores & cõmiſſarii, q̃ Romanæ eccleſiæ uicarii ac feudatarii ſubditos regant, & an nouis gabellis & exactionibus grauent. Quicquid autem auſteritatis ſeu iniuſti oneris ſuper ceruices ſubditorum fieri cognouerit, nequaquam toleret. Patienim impium eſt, ut hi quos papa per ſe paterne regeret, per alios tyrannice tractentur. Statuta & cõſtitutiones antiquas, quibus prouinciæ ac terræ ſalubriter regi conſueuerunt, inuiolata ſeruari faciat. Quod ſi qua poſtea irrationabiliter uel ad æmulationem ab electionis die Romanus pontifex ad ſe oratores ſeu procuratores prouinciarum ac principalium ciuitatum eccleſiæ Romanæ accerſiat, & oſtendens erga eos paternæ charitatis affectum, ab ipſis de ſtatu & conditione patriarum, & quemadmodum prædeceſſoris ſui tempore recti ſunt, num etiam aliquo iniuſto grauentur one

Luc. 16, 2

re,

A re, & quid pro ſalubri ipſorum regimine faciendum ſit, perſcrutetur: & tandem in omnibus utilitati & indemnitati ipſorum ac bono publico, prouiſionis remedia tanquam filijs adhibeat. Hoc idem ſaltem de biennio in biennium repetere non pigeat. Inter cætera quæ feudatarij, capitanei, gubernatores, ſenator, caſtellani, alijque præcipui officiales urbis & terrarum eccleſiæ iurare ſolent, hoc etiam adiiciatur, ut in eorum inſtitutione iurent, quòd ſede uacante, ad mandatum cardinalium ciuitates, terras, loca, arces & caſtra ac gentes nomine Romanæ eccleſiæ tenebunt, ac tradent libere & ſine contradictione. Ne ſummus pontifex carnalitatis trahi uideatur affectu magis quàm iudicio rationis, atque ut ſcandalis obuietur, quæ (experientia teſte) ſæpe ſecuta ſunt, nullum de cætero conſanguineum uel affinem uſque ad tertium gradum inclusiue, ducem, marchionem, comitem, feudatarium, emphiteotam, uicarium, gubernatorem, officialem, caſtellanum alicuius prouinciæ, ciuitatis, oppidi, caſtri, fortalicij aut loci Romanæ eccleſiæ, nec ſuper his iuriſdictionem, ſeu poteſtatem aliquam habere, nec capitaneum ſeu conductorem gentium armorum faciat, aut eſſe permittat. Ipſi quoque cardinales ſummo pontifici ſecus agere uolenti, nequaquam aſſentiant. Quodque ſuccedens pontifex, aliter facta prorſus retractet ac reuocet. Iuxta Nicolai papæ quarti conſtitutionem ſtatuit ſancta ſynodus, ut ad ſanctæ Roma-
B næ eccleſiæ cardinales omnium fructuum, reddituum, prouẽtuum, mulctarum, condemnationum ac cenſuum, de quibuſcunque terris & locis Romanæ eccleſiæ ſubiectis prouenientium, medietas pertineat, inſtitutio'que & deſtitutio omnium rectorum, gubernatorum'que & cuſtodum quocunque nomine cenſeantur, qui præerunt dictis terris & locis, ac etiam dictorum fructuum collectorum, de conſilio & conſenſu ipſorum cardinalium fieri debeat. Ipſos igitur cardinales admonet ſancta ſynodus, ut terras & ſubditos Romanæ eccleſiæ ab iniurijs & oppreſſionibus protegant, de pace q̃ ac ſalute & bono ipſorum regimine cogitantes, apud ſummum pontificem & ubi opus fuerit, ipſos omni fauore promoueant. Et ſi de omnibus Romanæ eccleſiæ terris magna cura ſummo pontifici ac cardinalibus eſſe debeat, ad urbem tamen Romanam mentis intuitum ſedulo conuertere, & ad ipſam tanquam peculiarem filiam & principalem eorum parochiam, in qua beatorum Petri & Pauli ac innumerabilium CHRISTI martyrum & ſanctorum ſacra corpora requieſcunt, ubi ſedes eſt Romani pontificis, unde & ipſe ac Romanum denominatur imperium, & ad quam omnes Chriſticolæ deuotionis cauſa confluere ſolent, ſingularem quan-
C dam charitatem & præcipuum affectum gerere tenentur, ut in pace, tranquillitate ac iuſtitia gubernetur, in ſuiſque eccleſiis, mœnibus, urbs & ſecuritate ſtratarum detrimentum non patiatur. Quocirca ſtatuit hæc ſancta ſynodus, ut de quibuſcunque ipſius urbis redditibus & prouentibus, aliqua competens portio ad conſeruationem eccleſiarum, mœnium, uiarum, pontium, ſecuritatis'que itinerum ipſius urbis & diſtrictus, per aliquos uiros probatæ famæ de conſilio cardinalium eligendos, re ipſa exponatur. Sicut ſeruum ſeruorum dei ſummus pontifex ſe profitetur, ita opere comprobet. Et cum ad ipſum tanquam communem patrem, undique homines confugiant, aditi ſe ab omnibus facile permittat. Vnam ergo ſaltem in hebdomada diem pro publica ſtatuat audientia, in qua omnes, præſertim pauperes & oppreſſos patienter & benigne audiat, & quantum cum deo poteſt, exaudiat, cunctis'que ſic ut parer filijs, prout cuique opus fuerit, iuxta uires conſilio & auxilio prouideat benigne. Et ſi corporali neceſſitate impeditus fuerit, alicui uel cardinali uel alteri inſigni uiro omnia ſibi relaturo, committat, omnibus'que curiæ officialibus iubeat, præſertim uicecancellario, pœnitentiario & camerario, ut ipſos pauperes cito gratis'que Galat. 1, b
expediant, memor apoſtolicæ charitatis, qua Petrus & Paulus inuicem dexteras dederunt, ut pauperum memores eſſent. Diebus uero dominicis & feſtiuis ad miſſam exeat publicam, poſt quam aliquanto temporis ſpatio indigentibus audientiam præbeat. Singulis hebdomadis, uel ſaltem in menſe bis, conſiſtoria publica teneat, in qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus negocia ecclesiarum cathedralium ac monasteriorum seu principum ac uniuer- D
sitatum, aliaq; magni ponderis audiat. Lites autem & causas minores remittat ad
uicecancellarium. Ipse autem quanto amplius potest, litigijs ac minoribus negocijs se eximat, ut maioribus intendat liberius. Quoniam sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, pars corporis Romani pontificis esse censentur, reipublicæ admodum expediens est, ut iuxta uetustum morem grauia & ardua negocia de ipsorum consilio, directione, causa quoque mature cognita, deinceps fiant, præsertim causarum fidei decisiones, sanctorum canonizationes, erectiones, seu suppressiones, diuisiones, subiectiones, uniones ecclesiarum cathedralium & monasteriorum, promotiones, cardinalium confirmationes ac prouisiones de ecclesiis cathedralibus & monasterijs, priuationes q; & translationes abbatum, episcoporum, & superiorum leges seu cõstitutiones, legatiões de latere seu uicarioꝝ ac nunciorum autoritate legatorũ de latere fungentium commissiones, nouæ religionis institutio, exemptiones nouæ ecclesiis, monasterijs seu capellis, aut ipsarum iam factarum reuocationes, saluo decreto sacri Constantiensis concilij, de prælatis non transferendis inuitis.

Constantien. cõcilij sess. 39.

DE NVMERO ET QVALITATE cardinalium.

Cum summo pontifici sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, in dirigenda Christia- E
na republica collaterales assistant, necesse est, ut tales instituantur, qui sicut nomine, ita re ipsa cardines sint, super quos ostia uniuersalis uersentur & sustententur ecclesiæ. Statuit igitur sancta synodus, ut deinceps eoꝝ numerus adeo sit moderatus, quòd nec sit grauis ecclesiæ (quæ nunc ob temporum malitiam plerisque grauibus affligitur incommodis) nec superflua numerositate uilescat. Qui de omnibus Christianitatis regionibus quantum commode fieri poterit, assumantur, ut notitia rerum in ecclesia emergentium facilius haberi, & super his maturius deliberari possit, sic tamen, quòd numerum uigintiquatuor inter hos qui nunc sunt, & assumendos, non excedant, ita quòd de una natione ultra tertiam partem respectu cardinalium pro tempore existentium, ac de una ciuitate & diœcesi ultra unum inde oriundum, & de ea natione quæ nunc ultra tertiam partem habet, usque ad ipsius tertiæ partis reductionem, esse nequeant. Sint uiri in scientia moribusq; ac rerum experientia excellentes, non minores triginta annis, magistri, doctores seu licentiati, cum rigore examinis in iure diuino uel humano. Sit saltem tertia, uel quarta pars de magistris aut licentiatis in sacra scriptura. Inter hos autem uigintiquatuor, esse aliqui poterunt admodum pauci, filij, fratres aut nepotes regum seu magnorum principum, in quibus cum circun- F
spectione & maturitate morum competens literatura sufficiat.

Non fiant cardinales nepotes ex fratre uel sorore Romani pontificis, aut alicuius cardinalis uiuentis, non illegitime nati, non corpore uitiati, nec alicuius criminis aut infamiæ nota respersi. Prædicto autem numero uigintiquatuor, pro magna ecclesiæ necessitate uel utilitate, duo alij, in quibus uitæ sanctitas uel eximiæ uirtutes refulgeant, quanquam memoratos gradus non habeant, ac de Græcis (cum Romanæ ecclesiæ uniti fuerint) insignes aliqui uiri adhiberi poterunt.

Non fiat cardinalium electio solum per auricularia uota, sed illi solum assumi possint, in quos facto uero scrutinio ac publicato, maiorem partem cardinalium per subscriptionem manus propriæ constiterit collegialiter consensisse. Desuper etiam apostolicæ literæ cum subscriptione cardinalium conficiantur, decreto huius sacri concilij in quarta sessione solenniter publicato, quod incipit, Item cum multiplicatio cardinalium &c. in suo robore inuiolabiliter permansuro. Cum recipient cardinales suæ dignitatis insignia, quoꝝ significatio est, ut pro bono uniuersalis ecclesiæ sanguinẽ ppriũ (si opus sit) nõ uereãtur effundere, iurabũt in publico cõsistorio (si sint in curia: si uero absentes, in manibus alicuius episcopi & publice, cui p lras apostolicas, in

Sessione. 4. huius cõcilij.

A in quibus forma iuramenti inserta sit, commissum fuerit) in hunc modum: Ego N. nuper assumptus in sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalem, ab hac hora in antea ero fidelis beato Petro, uniuersaliq; & Romanæ ecclesiæ ac summo pontifici, eius q; successoribus canonice intrantibus, laborabo fideliter pro defensione fidei catholicæ, extirpationeq; hæresum & errorum ac schismatum, reformatione morum, ac pace in populo Christiano. In alienationibus rerum & bonorum ecclesiæ Romanæ, aut aliarum ecclesiarum & beneficiorum quorumcunque, non consentiam, nisi in casibus à iure permissis, & pro alienatis ab ecclesia Romana recuperandis, pro posse operam dabo. Non consulam quicquam summo pontifici, nec subscribam me, nisi secundum deum & conscientiam meam. Quæ mihi per sedem apostolicam commissa fuerint, fideliter exequar. Cultum diuinum in ecclesia tituli mei, & eius bona conseruabo, sic me deus adiuuet. Pro conseruandis cardinalium titulis, quorum aliqui tam in diuino cultu quàm ædificijs nimium prohdolor in opprobrium sedis apostolicæ & ipsorum cardinalium collapsi sunt, statuit hæc sancta synodus, ut de redditibus seu prouentibus terrarum Romanæ ecclesiæ, quorum medietas iuxta constitutionem Nicolai papæ ad cardinales (ut prædictum est) pertineat, decima pars eius, quod spectat ad quemlibet cardinalium, proprio titulo singulis annis applicetur. Et nihilominus uel in uita uel in morte quilibet cardinalis tantum proprio titulo relinquat, unde communiter una persona sustentari possit. Quod si non fecerit, tam pro hoc quàm pro dicta decima parte, bona omnia ipsius cardinalis obligata sint usque ad debitam satisfactionem. Et ad executionem huius oneramus primum cardinalem illius ordinis, de quo ille defunctus erat. Visiter per se quilibet cardinalis præsens in curia, absens uero per uicarium idoneum singulis annis titulum suum, clericos q; & populum ecclesiarum subiectarum, & cum diligentia inquirat, & salubriter prouideat, super cultu diuino bonis q; ipsarum ecclesiarum, ac uita & moribus clericorum & parochianorum, de quibus, cum suæ sint oues, in districto dei iudicio rationem redditurus est. Et tam quo ad tempus uisitandi, quàm quo ad alia, seruet quæ instituta sunt in decreto nostro de concilijs synodalibus. Et si quemlibet cardinalium tam ipsa dignitas, quàm propria perurgeat pollicitatio, pro memoratis sanctis laborare operibus, nihilominus ut eo efficacius res fiant, quo singulis quasi peculiariter distribuuntur, episcopi cardinales indagare curent, quæ regiones hæresibus, erroribus, superstitionibus nouis aut ueteribus infectæ sint: presbyteri, ubi mores & diuinorum mandatorum obseruantia ac ecclesiastica disciplina deficiant: diaconi, qui reges & principes seu populi bellis agitentur, uel agitari timeantur: & tanquam apes argu- C
mentosæ tam apud summum pontificem, quàm inter se ipsos diligenter ac accurate negocia hæc sancta promoueant, operam dantes, ut ubi necessarium fuerit, salubri remedio prouideatur. Ipse autem summus pontifex tanquam communis omnium pater & pastor, non solum rogatus ac solicitatus, sed proprio motu ubique inuestiger, inuestigari q; faciat, & quam potest, omnibus filiorum morbis salutarem conferat medicinam. Si quando papam (quod absit) negligentem aut remissum, seu agentem quæ statum illius non decent, ipsi cardinales inspexerint, filiali reuerentia & charitate tanquam patrem obsecrent, ut officio pastorali honori q; ac debito suo satisfaciat. Et primo quidem aliquis uel aliqui de per se, deinde si se non corrigat, omnes collegialiter accersitis quibusdam notabilibus prælatis, prædicentes quod si non abstinuerit, proximo generali concilio deferent: nec pro salute ipsius summi pontificis & bono publico, eius odium uel quicquam aliud timeant, dum tamen reuerenter & charitatiue id agant. Multo magis, si quem ex cardinalibus aliquid peraperam seu reprehensione dignum facientem papa cognouerit, paterna semper charitate & iuxta doctrinam euangelicam corrigat, ut sic alter in alterum, pater in filios, & filij in patrem charitatis opera exercentes, ecclesiam dei exemplari ac salubri moderamine gubernent. Prælatos & quoscunq; alios insignes, præsertim uiros ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

curiam Romanam proficiscentes, cardinales benigne & honorifice tam publice q̃ priuate pertractent, & apud summum pontificem eorum negocia gratis ac liberaliter recõmissa faciant. Et cum ei q̃ communis est omnium pater, cardinales assistant, personarum acceptores fieri uel aduocatos, ualde indecens est. Propterea interdicit hæc sancta synodus, ut tanquam iudicis collaterales partialitatem nullam accipiant, etiam si de terra partiali originem ducant. Nec sint principum aut communitatum seu aliorum contra quenquam cum precio uel sine partiales protectores aut defensores, sed exuti omnem passionem, in sedandis concordia uel iustitia litibus, papæ assistãt. Principum autem & quorumcunq; præsertim pauperum ac religiosorum, gratis & sine ullo quæstu promouere iusta negocia, tãquam charitatis opus, persuadet sancta synodus, & commendat. Cum affabilitate & benignitate seruent cardinales grauitatem ac modestiam, quæ huic congruunt dignitati: pietatem autem quæ secundum Apostolum ad omnia utilis est, seruent ad omnes. Affines suos, præsertim bene meritos ac pauperes, quanquam negligere non debeant, non tamen ita ipsos opum aut beneficiorum multitudine accumulent, ut alij inde scandalum patiantur. Caueant ne bona ab ecclesiis profecta, ultra quàm necessitatis ratio postulat, in carnem & sanguinem effundant. Cum tales sic ambulare in magnis pontifex inspexerit, arguat atque obuiet, ut decet. neque enim culpæ erit expers, si iuxta officium suum corrigenda non corrigat. Familia, mensa, supellex rerum & equorum tam papæ quàm cardinalium, nec numerositate, nec fastu aut pompis, neque aliquo excessu reprehensibilis sit. Ita domum & quæ in domo sunt moderate componat, ut alij non scandalum, sed frugalitatis capere exemplũ possint. Tam summus pontifex & cardinales, quàm cæteri episcopi constitutionem beati Gregorij in generali synodo editam seruare studeant, cuius tenor hic est, quam hæc sancta synodus innouat: Cum pastoris uita exemplo debeat esse discipulis, plerunque clerici, qualis in secreto sit uita sui pontificis, nesciunt, quam tamen seculares pueri sciunt, de qua re præsenti decreto statuimus, ut quidam ex clericis uel etiam ex monachis electi, in ministerio cubiculo pontificali obsequantur, ut is qui in loco regiminis est, tales habeat testes, qui ueram eius in secreto conuersationem uideant, & ex sedula uisione exemplum profectus sumant. Paschalis etiam papæ uerba aduertant, dicentis: Episcopi lectioni & orationi uacent, & semper presbyteros & diaconos aut alios boni testimonij clericos habeant, ut secundum Apostolum & sanctorum patrum instituta possint irreprehensibiles inueniri. Non expedit reipublicæ, ut cardinalibus, quos rebus arduis uniuersalis ecclesiæ intentos fore oportet, aliæ causæ, quàm electionum ecclesiarum cathedralium aut monasteriorum, uel principum aut uniuersitatum seu similes, per papam aut cancellariam delegentur. Minores igitur litigiosæ causæ in auditorio rotæ, quod ad hoc institutum est, committantur. Neque papa, neque cardinales familiares suos quasi munera accepturos, ad confirmatos uel prouisos prælatos de cætero mittant, ne, quod per se facere non decet, per alios fieri patiantur. Quod aliquando factum est, ut pro anulo in assignatione tituli cardinalibus tradito, post mortem eius aliqua pecuniæ summa uel res alia de bonis suis arripiatur, de cætero non fiat, cũ labores eorum pro republica impẽsi, exequias, si pauperes forent, potius de publico mereant.

4, Timoth, 4. c

al. exemplum Habetur infra, cuius initium est, Regnante &c. in sancta hac

1, Timot, 3, a

De electionibus.

Licet dudum hæc sancta synodus, abolita per eam generali omnium ecclesiarum & dignitatum electiuarum reseruatione, prouide decreuerit, ut prædictis ecclesiis & dignitatibus per canonicas electiones & confirmationes prouideri deberet, uolens etiã speciales seu particulares ipsarum ecclesiarũ & dignitatum electiuarũ prohibere reseruatiões, p quas libera in eisdẽ eligẽdi & cõfirmãdi facultas impediri posset, quodq; aduersus hoc decretũ Romanus pontifex nihil attentaret, nisi ex magna rõnabili & euidẽti causa in literis apostolicis nõlatim exprimẽda: quia tũ cõtra ipsius decretũ

A decreti mentem non pauca fine huiusmodi causa gesta sunt, unde grauia hactenus sue cesserunt, & grauiora indies timentur scandala, cupiens hæc sacrosancta synodus his obuiare, nolensq; ut ipsius decreti mens, quæ fuit, omne obstaculum à canonicis electionibus & confirmationibus tollere, suo frustretur effectu: statuit, ut electiones in dictis ecclesiis sine impedimento aut obstaculo omnino fiant, quæ, causa cognita, iuxta iuris communis & dicti nostri decreti dispositionem confirmentur, uel infirmentur. Veruntamen si forte aliquando contingat, electionem aliquam etiam alias canonicam fieri, quæ in perturbationem ecclesiæ aut patriæ uel boni publici uergere timeatur, summus pontifex, cum ad ipsum confirmatio delata fuerit, si talem urgentissimam causam adesse manifeste cognouerit, ea prius mature discussa, ac parte plene defensa, accedente postea Romanæ ecclesiæ cardinalium aut maioris partis subscriptione, huiusmodi causam ueram sufficiẽtemq; fore attestantium reiecta tali electione, ad capitulum uel conuentum remittat, ut uel infra tempus iuris uel aliud, iuxta loci distantiam, ad aliam ex qua euenire talia non formidentur, electionem procedant.

De reseruationibus.

Et quia multiplices ecclesiarum & beneficiorum hactenus factæ per summos pontificis reseruationes, non parum ecclesiis onerosæ extiterunt, ipsas omnes tam generales q̃ speciales siue particulares, de quibuscunq; ecclesiis & beneficijs, quibus tam
B per electionem, q̃ collationem aut aliam dispositionem prouideri solet, siue per extra uagantes, Ad regimen, & Execrabilis, siue per regulas cancellariæ aut alias apostolicas constitutiones introductas, hæc sancta synodus abolet, statuens ut de cætero nequaquam fiant, reseruationibus in corpore iuris expresse clausis, & his quas in terris Romanæ ecclesiæ ratione directi seu utilis dominij mediate uel immediate subiectis fieri contigerit, duntaxat exceptis.

De Clementina, literis.

Licet in apostolicis uel alijs literis quibuscunq; aliquem dignitati, beneficio aut iuri cuicunq; renunciasse, aut priuatum esse, seu aliquid aliud egisse, per quod ius proprium auferatur, narratum sit, huiusmodi literæ in his non præiudicent, etiam si super ipsis gratia uel intentio narrantis fundetur, nisi per testes aut alia legitima constiterit documenta. Datum in sessione publica huius sacræ synodi, in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata, octauo Calendas Aprilis, Anno domini millesimo quadringentesimo trigesimosexto.

SESSIO VIGESIMAQVARTA, de indulgentijs.

C

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime congregata, uniuersalẽ ecclesiam repræsentans. Quia ambasiatores nostri ad Constantinopolim transmissi, uice & nomine eiusdem sanctæ synodi serenissimo Imperatori Romanorum & reuerẽdissimo domino patriarchæ Constantinopolitano propter nonnullas causas promiserunt, capitula alias in hac sancta synodo sup modo uniuersalis & œcumenici & utriusq; ecclesiæ concilij celebrandi, hinc & inde cõclusa & firmata dare, & cũ effectu exhibere, sub consueta huius sanctæ synodi bulla plumbea data præsenti, & sub tenore de uerbo ad uerbum subsequenti, nolens hæc sancta synodus obmittere aliquid eorum, quæ pro unione ecclesiarum Christi fieri possunt, dictam suorum ambasiatorum promissionem præsenti decreto acceptat, approbat, ratificat, & confirmat, & præfata capitula de uerbo ad uerbum, prout per præfatos ambasiatores promissum est, præsentibus inserit, sub tenore qui sequitur: Sacrosancta generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cum inter cætera toti populo Chtistiano necessaria opera, propter quæ hoc præ- D
sens sanctum concilium extitit congregatum, unio Occidentalis & Orientalis eccle-
siarum CHRISTI præcipuum & maximum sit, merito pro hac perficienda ab ini-
tio suæ congregationis omni conatu laborauit. Etenim quam primum potuit, ad se-
renissimum Imperatorem Græcorum & reuerendissimum patriarcham Constanti-
nopolitanum cum literis suos transmisit ambasiatores, ad ipsos cum omni charitate
& instantia exhortandum, quatenus & ipsi cum plena potestate mitterent aliquos,
qui nobiscum tractarent de modo dictam sanctam unionem consequendi; qui mox
ut requisiti fuerunt, tres insignes uiros de his, qui apud eos magnæ uidentur autorita-
tis, quorum primus ipsum Imperatorē consanguinitate attiner, ad hanc sanctam syn-
odum destinarunt, sufficienti ipsius Imperatoris mandato, cum bulla aurea & eius
propria manu subscripto, ac patriarchæ literis munitos, qui tam in generali congre-
gatione, quàm coram commissarijs nostris feruentissimum ipsius Imperatoris & pa-
triarchæ, totiusq; ecclesiæ Orientalis ad hanc unionem desiderium exponentes, nos
mirum in modum ad tam sancti operis prosecutionem pulsant, ac quotidie excitant,
duo inter alia firmiter constanterq; afferentes, unionem ipsam nisi in synodo uniuer-
sali, in qua tam ecclesia Occidentalis quàm Orientalis conueniat, fieri nullatenus pos- E
se, & in ea synodo (si fiat, ut infra conuentum est) ipsam unionem secuturam spera-
rari. His auditis, summa nobis lætitia & iocunditas nimirum accessit. Quamobrem
omnem cogitatum nostrum iactantes in deum, qui facit mirabilia magna solus, ue-
nerabiles sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales præsidentes sedis apostolicæ patriar-
cham Antiochenum, archiepiscopos, episcopos, abbates, magistrosq; & doctores in
numero competenti deputauimus, ut unà cum ipsis Græcorum ambasiatoribus rem
al, oratoribus istam tractare, & quo ordine ad executionem deducenda esset, prospicere deberent
qui tam inter se, quàm cum ipsis ambasiatoribus sæpenumero conuenientes, habito
inter se maturo & digesto consilio, ad infra scripta cum ipsis deuenerūt capitula, quæ
postea secundum morem huius sacri concilij per sacras deputationes mature delibe-
rata, ac deinde per generalem congregationem concluśa firmataq; solenniter extite-
runt, quorum tenor unà cum mandato ipsius domini imperatoris sub bulla aurea,
sequitur, & est talis: Ambasiatores serenissimi domini impatoris &c. ut decreto con-
cilij superius inserto latius continetur. Et quia tempus superius expressum, infra
quod prædicta debebant adimpleri, effluxit, non propter defectum alicuius partis
um, sed quia ita contigit uarijs interuenientibus tractatibus, hæc sancta synodus tem-
pus per præfatos serenissimum imperatorem Græcorum & reuerendissimum pa-
triarcham Constantinopolitanum parte ex una, & ambasiatores huius sacræ synodi F
parte ex altera statutum & firmatum, quod est à mense Maio immediate sequenti ad
annum, ita quòd per totum mensem Maij ad annum sequentem utraque partium
sit parata ad exequendum supradicta, quantum ad quamlibet partium attinet, acce-
ptat & promittit se impleturam, quantum ad ipsam pertinet, infra dictum tempus
quicquid in supradictis capitulis continetur. Datum Basileæ in sessione publica
huius sanctæ synodi solenniter celebrata decimooctauo Calendas Maij, anno à nati-
uitate domini millesimo quadringentesimo trigesimosexto.

¶ Saluusconductus Græcorum datus domino Imperatori Græ
corum & patriarchæ Constantinopolitano à
sacro concilio Basileensi.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime cōgregata, uni
uersalem ecclesiam repræsentans. Quia autore deo in regione nostra Occidentali &
obedientia ecclesiæ Romanæ est uniuersalis & œcumenica synodus celebrāda, in qua
iuxta cōcordata in hac sancta synodo, & in Constantinopoli denuo ratificata, tam Oc-
cidentalis q̄ Orientalis ecclesia conueniet, ut cunctis erga eandem ecclesiam Orienta-
lem, nostræ intentionis synceritas pateat, & omnis suspicio, quæ circa securitatem

A ac libertatem uenientium oriri posset, de medio auferatur, tenore præsentis decreti
hæc sancta synodus Basileensis nomine & uice totius ecclesiæ Occidentalis, & omni-
um de eadem ecclesia cuiuscunq; status, etiam si papali, imperiali, regali, pontificali
uel quacunq; alia inferiori spirituali uel seculari præfulgeant dignitate, potestate uel
officio, decernit, dat & concedit sereniſſimo Imperatori Græcorum, reuerendissimis
patriarchis Constantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno & Hierosolymitano, cæ
terisq; usq; ad numerum septingentarum personarum, etiam si Imperiali, regali, ar-
chiepiscopali, episcopali & cuiuscunq; alterius status, dignitatis aut conditionis fue-
rint, ad prædictum uniuersale & œcumenicum concilium in regione Occidentali,
(ut præmittitur) celebrandum, uenientibus aut uenturis, plenum & liberum saluum
conductum, omnesq; prædictos & quemlibet ipsorum, tam in personis q̄ in honori-
bus & rebus quibuscunq;, ipsorum nominibus, regnis, prouincijs, dominijs, territo-
rijs, communitatibus, ciuitatibus, castris, oppidis, uillis & omnibus locis obedientiæ
nostræ ecclesiæ Occidentalis, per quæ siue eundo, siue stādo, siue etiā redeundo transi-
turi sunt, aut eos transire contigerit, in suam tutam securamq; saluiguardiam rece-
pit, & recipit per præsentes, promittens & concedēs omnibus & singulis ex ipsis hoc
B præsenti edicto synodali, tutam & liberam facultatem accedendi & ueniēdi in & ad
ciuitatem seu locum, in qua uel in quo erit dictum sacrosanctum uniuersale concilia-
um celebrandum, ibiq; standi, morandi, residendi, habitandi, cum omnibus immunita-
tibus, libertatibus & securitatibus, quibus illi qui erunt de obedientia ecclesiæ Ro-
manæ, habitabunt, disputandi etiam & ratiocinandi, iura & autoritates allegandi, &
omnia alia libere & sine cuiuscunq; impedimento dicendi, faciendi, & tractandi, quæ
pro unione ecclesiarum Christi eis expedire uidebitur & opportunum. Inde etiam se
mel & pluries & toties quoties eis & cuilibet eorum uidebitur, & placebit, simul & se
paratim, & cum eorum bonis, rebus & pecunijs & sine, pro libitu recedendi & rede-
undi tute, libere & impune, omni impedimento reali & personali cessante, penitusq;
remoto, etiam si talis unio (quod absit) non sequeretur, nec effectum haberet, quo ca-
su & in omnem alium euentum præfati sereniſſimus Imperator, domini patriarchæ
& alij supranominati, nostris duntaxat expensis & galeis, absq; aliqua dilatione tem
poris, omniq; remoto impedimento, cum eisdem honoribus, beneuolentia & amici-
tia, quibus ad præfatum uniuersale celebrandum concilium deducentur, etiam in &
ad Constantinopolim reducentur, siue unio sequatur in dicta celebrāda synodo œcu
menica, siue non. Non obstantibus in prædictis uel aliquo prædictorum quibuscum-
q; differentijs, discordijs & dissensionibus ad præsens uigentibus, & quæ in futurum
C oriri, & uigere possent inter dictas ecclesias Occidentalem & Orientalem, seu inter
ipsam ecclesiam Romanā & ei subiectos & aggregatos, & præfatum sereniſſimum
Imperatorem, & alios ecclesiæ Constantinopolitanæ aggregatos, & non obstantibus
aliquibus sententijs, decretis, condemnationibus, iuribus & decretalibus, quomodo-
cunque & qualitercunque factis & prolatis seu fiendis. Et etiam non obstantibus
aliquibus repræsalijs & debitis publicis uel priuatis. Et non obstantibus aliquibus
crimínibus, excessibus, culpis & delictis, si qua per prædictos uel alterum eorum
quomodocunque & qualitercunque commissa & perpetrata forent. Et generaliter
non obstantibus quibuscunque alijs, etiam si talia forent, de quibus necessarium esset,
specialem in præsentibus facere mentionem. Et si contingat aliquem uel aliquos ex
nostris, eis uel alicui ipsorum iniuriari (quod absit) uel aliquam molestiam inferre
in persona, honore, rebus & alijs quibuscunque, taliter excedens, iudicabitur per nos
aut nostros, usq; ad condignam & rationabilem satisfactionem parti læsæ. Et econuer
so, si aliquis ipsorum alicui ex nostris aliquam (ut præmittitur) iniuriam inferat, iu-
dicabitur per eos usque ad condignam & rationalem satisfactionem ei, qui iniuriam
passus est, secundum morem & consuetudinem utriusque partis. De alijs autem
criminibus, excessibus & culpis quibuscunque, quælibet partium cognoscet, & iu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dicabit de suis. Hortatur autem hæc sacrosancta synodus uniuersos Christi fideles, D
& nihilominus autoritate uniuersalis ecclesiæ in uirtute spiritussancti & sanctæ obe-
dientiæ mandat, & præcipit omnibus & singulis prælatis, regibus, ducibus, principi
al, cuiuscunq; bus, officialibus, communitatibus & aliis singularibus personis, *cuiusuis status, con-
ditionis & dignitatis existant, nostræ Occidentali ecclesiæ aggregatis, quatenus præ
dicta omnia & singula inuiolabiliter obseruent, & quantum in eis est obseruari faci-
ant, dictosq; serenissimum Imperatorem, patriarchas & alios omnes & singulos an-
tedictos, ad dictum sacrum celebrandum concilium accedentes, & inde recedentes,
simul & diuisim fauorabiliter & reuerenter honorent & tractent, ac honorari & tra
ctari faciant. Si qua uero dubitatio circa dictum saluumconductum & contenta in eo
oriri contigerit, stabitur declarationi præfatæ uniuersalis synodi celebrandæ. Vult
autem hæc sancta synodus præsentem saluumconductum ualere, & in suo robore pe-
manere, quousq; ad ultimum dicti serenissimus Imperator, patriarchæ & alij supradi
cti, cum suis nobilibus & famulis, usque ad numerum (ut præmittitur) septingenta
rum personarum, alijsq; rebus & bonis sint reuersi in & ad ciuitatem Constantinopo
litanam. Si quis autem contra prædicta aut aliquod ipsorum aliquid facere, quo-
quo modo tentauerit, indignationem omnipotentis dei & dictæ sanctæ synodi se no
uerit incursurum. Datum Basileæ in sessione publica huius sanctæ synodi solenni
ter celebrata decimooctauo Calendas Maij, Anno à natiuitate domini millesimo qua E
dringentesimo trigesimosexto.

¶ Aurea bulla domini Imperatoris Græcorum, lecta in sessione publica & congregatione generali.

Quoniam destinatæ fuerunt ab imperio *nostro & sanctissimo domino œcumeni-
al, meo co patriarcha ambasiatæ ad sacrosanctam ecclesiam Romanam, uidelicet ad beatissi-
mum papam dominum Martinum quintum, & ad modernum similiter sanctissi-
mum papam dominum Eugenium quartum, similiter & ab ipsis transmissæ fuerunt
multoties ad nos pro unione ecclesiarum Christi, & multis laboribus cum multa di-
ligentia utrinq; factis, tamen propter aliquas circunstantias temporaneas non peruc
nit ad finem tale bonum & sanctum opus unionis. Post hæc autem destinauit ad nos
de hac ipsa re ambasiatores suos sacra synodus in Basilea congregata, sacrosanctam
ecclesiam Romanam *repræsentans, propter quod & nos nostros ad eam destinaui-
mus, uidelicet familiarem imperij nostri Demetrium Palæologum Mæotidem, &
honorandissimum in sacris monachis abbatem sacri monasterij sancti Demetrij Isi-
dorum, & familiarem imperij *nostri Ioannem Lascari Dissipatum, qui illuc acce-
al, mei dentes ostenderunt, in ipsam quædam necessario ab eo tractari in præparationem &
constitutionem uniuersalis & œcumenici concilij, in quo necesse est tractari & cele- F
brari & perfici (deo duce) prædictam sanctam unionem, quæ quidem hæc ipsa syn-
odus Basileensis acceptauit, & promisit illa adimplere. Vnde & ambasiatores suos
ad nos destinauit, fratrem Ioannem de Ragusio ordinis Prædicatorum professorem,
& in sacra pagina magistrum, Henricum Menger decretorum doctorem, canonic
al, Fieron cum Constantiensem, & Simonem *Freron sacræ theologiæ baccalaureum, canonic
cum Aurelianensem, cum decreto ipsius generali, in quo de his continebatur partic
ulariter in capitulis. Perlecto itaque tali decreto apud nos, quædam ex his quæ con
tinebantur in eo, non placuerunt nobis, ut in ipso iacebant, procemium uidelicet ta
lis decreti, & capitulum in quo scribebatur de modo reuersionis nostræ à loco cele
brandi concilij ad Constantinopolim, si permittente deo (quod absit) non fieret unio
ecclesiarum Christi in tali synodo, quia non exprimebatur in eo de hoc determina-
te & manifeste. Prædicti autem ambasiatores uidentes displicentiam & resistentiam
nostram, necaliter rem ipsam posse habere progressum, concesserunt, & promise-
runt curare in prædictis, uidelicet quòd dicta sancta synodus dabit, & exhibebit no-
bis

A bis capitula in dicto decreto contenta, cum procœmio, modo & forma, quibus in li-
teris ipsorum promissorijs continetur. Et circa reuersionem nostram de synodo in
Constantinopolim, in casu quo non sequeretur dicta unio, (quod absit) facere & ad-
implere, prout habetur in forma saluiconductus prædicti. His itaque sic progressis,
& inter nos concordatis, petierunt & ipsi ambasiatores, ut promittamus & nos absq;
contradictione, ire & accedere ad locum, in quo celebrabitur (deo concedente) utrin
que catholica & œcumenica synodus. Qui quidem locus esse debet unus ex nomina-
tis in *decretis, quicunque ordinabitur per dictum sacrum concilium Basileense, sic- al, decreto
ut in supradicto decreto ipsius sacri concilij *continentur. Etiam quòd exire debea- al, continetur
mus hinc à Constantinopoli, in accedendo uersus locum celebrandi œcumenici con
cilij, à principio sequentis lunij, indictionis decimæquintæ, sicut conuentum est inter
nos & ipsos ambasiatores sacri concilij. Et quia etiam ad maiorem cautelam & firmi
tatem horum omnium, petierunt fieri literam chrysobuli imperij *nostri, Imperium al, mei
*nostrum grato animo rationabili petitioni eorū annuens, præsens chrysobulum lar al, meum
gitur & côcedit, per quod acceptat, determinat & promittit, quòd si dicta sacra syno
dus Basileensis remedium apposuerit in prædictis, uidelicet si prædicta capitula in
B supradicto decreto contenta, cum procœmio in forma, sicut hic per ambasiatores ipsi-
us synodi concordatum est, nobis direxerit, & compleuerit omnia in eisdem capitu-
lis scripta opportune, similiter & fecerit saluumconductum cum capitulis de mo-
do reuersionis nostræ ad Constantinopolim (ut prædicitur) reliqua etiam ut amba-
siatores ipsius nobis promiserunt, & nobiscum conuenerunt, exibit & *imperium no al, ad imperi-
strum cum deo sine contradictione à Constantinopoli secundum prædictum tem- um meum
pus, cum præstantissimo domino œcumenico patriarcha Constantinopolitano, &
cæteris debentibus interesse, ad accedendum ad locum ubi celebrabitur sanctum ca-
tholicum & œcumenicum concilium, absque impedimento rationabili uero & ma-
nifesto, etiam si bellum (quod absit) ab infidelibus foret, & instaret ciuitati nostræ
Constantinopolitanæ. Et in robur & confirmationem & conseruationem inuiola-
bilem suprascriptorum, iurat Imperium *nostrum, per debitum *nobis iuramentum al, meum
tanquam Christiano & fideli Imperatori, & per orationem sancti mei domini & Im- al, mihi
peratoris patris imperij mei famosissimi & felicis memoriæ & per animam meam,
factumq; est super istis præsens chrysobulum imperij *nostri, in anno sexmillesimo al, mei
nongentesimo quadragesimoquarto, in mense Nouembris, indictione decimaquar-
ta, à natiuitate uero domini nostri Iesu Christi millesimo quadringentesimo trigesi-
C moquinto, die uigesimosexto mensis Nouembris.

¶ Bulla plumbea domini patriarchæ Constantinopolitani, missa sacro concilio Basileensi.

Quoniam destinatæ fuerunt ab humilitate nostra & potentissimo & sancto meo
Imperatore ambasiatæ ad sacrosanctam ecclesiam Romanam, uidelicet ad beatissi-
mum papam dominum Martinum quintum, & ad modernum similiter sanctissi-
mū papam dñm Eugenium quartū, similiter & ab ipsis transmissæ fuerunt multotie
es ad nos pro unione ecclesiarum CHRISTI, & multis laboribus cum multa diligen
tia utrinque factis, tamen propter aliquas circunstantias temporaneas non peruenit
ad finem tale bonum & sanctum opus unionis. Post hæc asit destinauit ad nos de hac
ipsa re ambasiatores suos sacra synodus in Basilea congregata, sacrosanctam eccles
am Romanam repræsentans, propter quod & nos nostros ad eam destinauimus, uis
delicet familiares potentissimi & sancti mei Imperatoris, in spiritusancto dilectos
filios nostræ humilitatis, uidelicet Demetrium Palæologum Mæotidem, & hono
randissimum in sacris monachis abbatem sacri monasterij sancti Demetrij Isidos
rum, & Ioannem Lascari Dissipatum, qui illuc accedentes, ostenderunt in ipsam quæ
dam necessario ab ea tractari in præparationem & constitutionem uniuersalis &
œcume

Universidad de Deusto
Biblioteca

al, dante

œcumenici concilij, in quo neceſſe eſt tractari & celebrari & perfici (deo duce) præ- D
dictam ſanctam unionem. Quæ quidem hæc ipſa ſynodus Baſileenſis acceptauit, &
illa promiſit adimplere. Vnde & ambaſiatores ſuos ad nos deſtinauit, fratrem Ioan-
nem de Ragufio ordinis Prædicatorū profeſſorē, in ſacra pagina magiſtrū, Henricum
Menger decretorum doctorem canonicum Conſtantienſem, & Simonem Freron ſa
cræ theologiæ baccalaureum canonicum Aurelianenſem, cum decreto ipſius genera-
li, in quo de his continebantur particulariter in capitulis. Perlecto itaq; tali decreto
apud nos, quædam ex his quæ continebantur in eo, non placuerunt nobis, ut in ipſo
iacebant, procœmium uidelicet talis decreti, & capitulum in quo ſcribebatur de mo-
do reuerſionis noſtræ à loco celebrandi concilij ad Conſtantinopolim, ſi permitten-
te deo (quod abſit) non fieret, unio eccleſiarum CHRISTI in tali ſynodo, quia non
exprimebatur in eo de hoc determinate & manifeſte. Prædicti autem ambaſiatores ui
dentes diſplicentiam & reſiſtentiam noſtram, nec aliter rem ipſam poſſe habere pro-
greſſum, conceſſerunt, & promiſerūt curare in prædictis, uidelicet quòd dicta ſancta
ſynodus dabit, & exhibebit nobis capitula in dicto decreto contenta, cum procemio,
modo & forma, quibus in literis ipſorum promiſſorijs continetur. Et circa reuerſio-
nem noſtram de ſynodo in Conſtantinopolim, in caſu quo non ſequeretur dicta unio, E
(quod abſit) facere & adimplere, prout habetur in forma ſaluiconductus prædicti.
His itaq; ſic progreſſis, & inter nos concordatis, petierunt & ipſi ambaſiatores, ut &
promittamus & nos abſq; contradictione, ire & accedere ad locum, in quo celebra-
bitur (deo concedente) utriq; catholica & œcumenica ſynodus. Qui quidem locus
eſſe debet unus ex nominatis in decreto, quicunq; nominabitur per dictum ſacrum
concilium Baſileenſe, ſicut in ſupradicto decreto ipſius ſacri concilij continetur. Eti-
am q; exire debeamus hinc à Conſtantinopoli, in accedēdo uerſus locū celebrandi œcu
menici concilij, à principio ſequentis lunij, indictionis decimæquintæ, ſicut conuen-
tum eſt inter nos & ipſos ambaſiatores ſacri concilij. Et quia etiam ad maiorem caute
lam & firmitatem horum omnium petierunt fieri ſigillum noſtræ humilitatis, hu-
militas noſtra grato animo rationabili petitioni eorum annuens, præſens ſigillum lar
gitur & concedit, per quod in ſpiritu ſancto diſponit, quòd ſi dicta ſacra ſynodus Ba
ſileenſis remedium appoſuerit in prædictis, uidelicet, ſi capitula in prædicto decreto
contenta cum procœmio, in forma ſicut hic per ambaſiatores ipſius ſynodi concorda-
tum eſt, nobis direxerit, & compleuerit omnia in eiſdem capitulis ſcripta opportu-
ne, ſimiliter & fecerit ſaluumconductum cum capitulo de modo reuerſionis noſtræ
ad Conſtantinopolim, (ut prædicitur) reliqua etiam, ut ambaſiatores ipſius nobis
promiſerunt, & nobiſcum conuenerunt, exibit humilitas noſtra cum potentiſſimo F
& ſancto meo Imperatore cum deo ſine contradictione à Cōſtantinopoli ſecundum
prædictum tempus, & cum cæteris debentibus intereſſe, ad accedendum ad locum
ubi celebrabitur ſanctum catholicum & œcumenicum concilium, abſq; impedimen
to rationabili uero & manifeſto, etiam ſi bellum (quod abſit) ab infidelibus foret, &
inſtaret ciuitati noſtræ Conſtantinopolitanæ. Et in robur & confirmationem ſupræ
dictorum, factum eſt præſens ſigillum noſtræ humilitatis in menſe Nouembris, in
dictionis decimæquartæ, anno ab Adam ſeu mundi cōſtitutione ſexmilleſimo non-
genteſimo quadrageſimo quarto, à natiuitate uero domini milleſimo quadringente-
ſimo trigeſimoquinto.

¶ Bulla indugentiarum remiſſionis omnium peccatorum ſemel in uita,
& ſemel in morte, in fauorem ſubſidij pro reductione
Græcorum procurandi.

Sacroſancta generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime congregata,
uniuerſalem eccleſiam repræſentans, uniuerſis Chriſti fidelibus ſalutem & omni-
potentis dei benedictionem. Vox illa iocunditatis & lætitiæ ad populum Iſraelitī-
cum

A cum olim de cælo lapſa, eadem nunc per os huius ſanctæ ſynodi in auribus populi
Chriſtiani inſonans, clamat: Conſolamini conſolamini popule meus, dicit domi- Eſa.40.a
nus deus ueſter. Loquimini ad cor Hieruſalem, & aduocate eam, quoniam comple-
ta eſt malitia eius, & dimiſſa eſt iniquitas illius. Merito lætari & conſolari te debes
plebs Chriſtiana, cum his nouiſſimis diebus tāta lætitiæ cauſa offertur, quantam uix
unquam expertaes. Vno enim eodem'que tempore plenariam omnium peccato-
rum ueniam conſequeris, & fratres tuos, quorum innumerabilis eſt multitudo,
quingentis ferme annis à tuo conſortio ſegregatos, tibi proxime reuniri ſperas. O
quanta erit iſta iubilatio? O quàm ſuaue cordibus Chriſtianorum orietur gaudium,
cum primum homines deo, & ipſi inter ſe fraterna charitate conciliabuntur? Quas
igitur CHRISTO noſtro pro hac duplici lætitia, qua nulla maior deſiderari poteſt,
gratias agemus? Quis domini miſericordias ad plenum enarrabit, qui populū Chri- Pſal.39.
ſtianum uarijs undique calamitatibus hoc tempore afflictum, tanta gaudij nouitate
conſolatur? Ecce populedei, adeſt tibi annus iubileus, annus remiſſionis omnium pec
catorum, annus generalis unionis eccleſiæ. Proinde loquimini omnibus Chriſtifide-
libus, qui in ſancta habitant Hieruſalem peregrinante in terris, ad cor eos conſolan-
do, & aduocate eos ad hanc duplicem lætitiam, quoniam malitia tam diuturni ſchi-
B ſmatis, quod innumerabilia eccleſiæ ſanctæ dei mala intulit, auxiliante domino (ut
confidimus) cito complebitur, & finem accipiet. Iniquitas quoque peccatorum, quæ
huius ſchiſmatis & iræ dei cauſa fuit, diuina clementia remittitur. Conſurge igitur, Eſa.51.c
conſurge, induere fortitudine tua Sion, induere ueſtimentis gloriæ tuæ Hieruſalem & 52.a
ciuitas ſancta. Quàm fortis & glorioſa eris tunc mater eccleſia, cum omnes qui Chri-
ſtum colunt, ab Occidente in Orientem eodem fidei & charitatis uinculo unitos con
ſpicies? Ingemuiſti hactenus nimio dolore afflicta, cum à ſæuiſſimis Turcis & Sarra-
cenis, aliſq; Chriſtiani nominis inimicis, innumeras patereris iniurias, iacturas, per-
ſecutiones & opprobria, & nemo te conſolari poterat. Cum paſſim uideres filios tu
os omnis ſexus, ætatis & dignitatis in ſeruitutem trahi, & (quod ſeruitute deterius
eſt) plurimos ab huberibus tuis abſtractos, ad impium Mahumeti cultum perduci.
Harum autem calamitatum quid aliud quàm hoc diuturnum ac peſtiferum ſchiſma
cauſa extitit? Sed diuino munere appropinquat iam tempus, ut omni penitus extin
cto diſſidio, unitas ſancta fiat. Quæ cum impleta fuerit, atque hi magni populi Occi-
dentales & Orientales fraternum fœdus ſimul inierint, nemo tunc fortitudini tuæ re
C ſiſtere poterit. Tunc abiectis lugubribus, conſurges regina eccleſia in ueſtitu deaura- Pſal.44.
to, circundata uarietate: & qui te olim perſequentes c. nculcabant, procident coram Eſa.60.c
te: & uenient ad te qui detrahebant tibi, & adorabunt ueſtigia pedum tuorum. O uos
omnes qui Chriſtiano nomine cenſemini, expergiſcimini iam talia audientes, plau- 2.Cor.6.a
dite manibus, & iubilate Chriſto ſalutari noſtro. Ecce enim nunc tempus acceptabi-
le, ecce nunc dies ſalutis: Ecce iam pater miſericordiarum & deus totius conſolatio-
nis uiſitat nos in abundantia gratiæ & felicitatis. Aſſurgite, & occurrite illi in humili
tate ſpiritus, in orationibus atq; eleemoſynarum largitate, ut qui pro peccatis ueſtris
iuſte iratus, tamdiu hoc ſchiſma durare paſſus eſt, & multis perſecutionum flagellis
ab his qui intus, & ab his qui foris ſunt, uos cædi permiſit, nunc purgatis & emenda-
tis indulgens, ſanctam inter uos unionem inſpiret, unitiſq; non ſolum perdita reſtau-
ret, ſed & uobis ueſtros ſubiiciat inimicos. Audiſtis pridem ſolennes ambaſiatores ſe
reniſſimi Imperatoris Græcoꝝ ac patriarchæ Cōſtantinopolitani, ab hac ſancta ſyno
do accerſitos, Baſileam adueniſſe, & tandē deo propicio cōcluſiſſe nobiſcum modum
huius ſanctæ uniōis pficiendæ, aſſenſu ſanctiſſimi dñi Eugenij papæ accedēte, ut uide
licet ad locū ſynodi uniuerſalis tā noſtri, q̄ ſui archiepiſcopi & epiſcopi, ipſeq; Impa-
tor & patriarcha Cōſtātinopolitanus, aliiq; Oriētalis eccleſiæ patriarchæ accedāt. Ve
rūt tm̄ opus certius firmaret, tres noſtros oratores poſtea Cōſtātinopolim deſtinaui
mus, ut ab ipſis Impatore & patriarcha ratificationē eorū, quæ hic ſui cōcluſerāt amba
ſiatores

Universidad de Deusto
Biblioteca

flatores obtinerent. Quæ omnia ipſi Imperator & patriarcha iuxta noſtri decreti capitula, ratificarunt & approbarunt, ac literas latino Græcoq; ſermone ſcriptas, & eorum manibus ſubſcriptas, bullisq; aurea & plumbea munitas, per unum ex tribus noſtris oratoribus ad nos nuper reuerſum tranſmiſerunt. Et cum ad ipſam ſynodum proprijs expenſis tam procul de partibus Orientalibus Græci proficiſci nequeant, opus fuit ut expenſas in ueniendo ſtandoq; & redeundo neceſſarias, & quaſdam alias pro tuitione ciuitatis Conſtantinopolitanæ, ne Imperatore abſente, à Turcis forſitan expugnari poſſet, polliceremur. Et quanquam huiuſmodi impenſæ nonnullis graues uiderentur, nos tamen animaduertentes, quantus dei honor & profectus eccleſiæ, quanta exaltatio fidei orthodoxæ, quantum incrementum nominis Chriſtiani, quot millium animarum ſalus, quanta'que utilitas & innumerabilia bona populo Chriſtiano hinc forent prouentura, non ſolum ipſas impenſas, ſed & perſonas proprias fore exponendas, dignum eſſe iudicauimus, ſpem ponentes in domino, cuius negocium agitur, & in charitate ac deuotione fidelium, qui dum talia intellexerint, ſubſidijs & auxilijs opportunis non deerunt. Si CHRISTVS deus noſter ſanguinem ſuum toto precioſiorem mundo, pro noſtra redemptione effudit: ſi eius ueſtigia ſecuti apoſtoli atq; alij ſancti uiri, pro ſalute proximorum & incremento fidei corpora ſua libẽter morti obiecerunt: quid nos facere oportet, à quibus nõ niſi caduca huius mundi ſubſtantia efflagitatur? Si reges & principes pro recuperandis expugnandisq; ciuitatibus & oppidis multo ampliorem ſummam exponere ſoliti ſint, ſi denique pro augendis facultatibus & uanitatibus ſeculi, ſe & ſua multis periculis homines ſubijciunt, & ut exemplo utamur ſaluatoris, quærens aliquis precioſam margaritam, cum inuenerit ipſam, uendit omnia bona ſua, & emit illam, nonne eccleſia dei & uniuerſus populus Chriſtianus facere hanc impenſam poterit, & debebit, ex qua nihil terrenum, nihil caducum, ſed omnia quæ ſupra memorauimus bona, ſuccedent. Si una duntaxat anima CHRISTO charior eſt, quàm totum mundi aurum, nos ubi millia millium ſaluanda ſunt, auari aut negligentes uidebimur? Conſueuit aliquando eccleſia ad liberandum de manibus infidelium terram ſanctam, ſeu pro debellandis hæreticis indicere gñale paſſagium, conuocareq; reges & principes & alios bellatores, ut armis iſta pagerent, necnon & p alijs iuſtis cauſis ab omnibus Chriſtianis ſubſidium poſtulare, ad quæ ut promptiores efficeret, donis ſpiritualibus plenariæ remiſſionis peccatorum inuitauit. Profecto ſi ueterum reuoluantur hiſtoriæ, nulla unquam affuit cauſa iuſtior, quàm iſta eſt, nec pro qua Chriſticolæ omnes ſe & ſua libentius expone deberent. Hic enim non ſolum ad recuperandam terram intenditur, ſed etiam millia millium animarum, p quibus mediocre ſubſidium petitur, unde impẽſæ Græcis pmiſſæ, ſine quibus tam ſanctum opus pfici nequit, inueniri poſſint. Quis igitur pro tanto uniuerſæ eccleſiæ bono, proq; tanto animæ ſuæ merito portiunculam rerum ſuarum, quas dono dei obtinet, denegare audebit? O felicem & precioſam eleemoſynam, quæ regnum cælorum promerebitur, & quæ tantum fidei catholicæ utilitatem dabit. O beatum illum hominem, quem dominus ad tam ſanctum opus inſpirauerit. Hunc quidẽ (ſicut ſcriptum eſt) in die mala liberabit dominus. Licet aũt ex debito Chriſtianæ profeſſionis quiſq; ad hoc ſanctum negocium pro uiribus contribuere, ac ſubuenire obnoxius ſit, nihilominus ut eo libẽtius omnes faciant, quo ſe hic & in futuro ſeculo pamplius remunerandos fore intellexerint, decreuit hæc ſancta ſynodus uniuerſam eccleſiam repræſentans, ſponſam CHRISTI affluenter apire ſpirituales theſauros, quos ipſe ſaluator aſcẽdens in cælum, ſibi reliquit. Omnibus igitur CHRISTI fidelibus utriuſq; ſexus, qui ad hoc ſanctum opus tantum contribuerint, quantum quiſq; una integra hebdomada pro ſuæ pſonæ ac familiæ, ſi eam habuerit, refectione exponit, uel ſi de proprijs uiueret, exponeret, religioſis quoq; pro quibus ſuus conuentus aut ſuperior uel alius iuxta prædictam rationẽ erogauerit, omnium peccatorũ ſuorũ, de quibus corde cõtriti & ore confeſſi fuerint, autoritate omnipotentis

Matth. 13. f

Pſal. 40.

A potentis dei & de eius miſericordia confiſa, illam plenariam remiſſionem impartiatur ſemel in uita, & ſemel in mortis articulo, quam eccleſia concedere ſolet omnibus euntibus Romã tpe iubilei, uel cruce ſignatis ad recuperationẽ terræ ſanctæ tpe paſſagij generalis, & in retributione iuſtorum ſalutis æternæ pollicetur augmentũ. Ita tamen, quod per annum integrum (ſi uixerint) ſingulis ſextis feriis, impedimento ceſſante, aut ſi dictis ſextis feriis ex p̃cepto eccleſiæ, regulari obſeruantia, iniuncta pœnitẽtia, uoto uel aliàs ieiunare teneantur, una alia die ſingularum ſeptimanarum eiuſdem anni, qua ad ieiunandum non ſint aſtricti, ieiunent, aut ad iudicium ſui confeſſoris in alia pietatis opera commutent. Ac etiam eadem die qua ieiunabunt, uel (ut præmittitur) ieiunare deberent, ſi ſint clerici, ſeptem pſalmos uel miſſam: ſi laici, ſeptem Pater noſter & ſepties Aue Maria dicere ſint aſtricti, uel alia pietatis opera iudicio ſui confeſſoris agant. Quod ſi conuentus tales ſint, qui nihil in communi poſſideant, uel aliæ perſonæ uictum uera mendicitate quærentes, ſeu alias contribuere non ualentes, ne huius ſpiritualis muneris ſint expertes, ſi ultra ieiunium (ut p̃dicitur) obſeruandum ſingulis diebus unius anni, prædictos pſalmos & miſſas, ſi clerici: ſi laici, p̃dictas orationes, ceſſante legitimo impedimento, eo modo quo ſupra exprimitur, ſupplendo dixerint, uel alia pietatis opera ſui confeſſoris iudicio (ut p̃mit
B titur) exercuerint, ac pro felici huius negocij cõſummatione deum ſuppliciter exorauerint, eandem plenariam remiſſionem conſequantur. Erogantibus aũt ad idem opus, quantum una die pro ſe ſuæq; familiæ expenſis expenderent, uel ſi de proprijs uiuerent, exponerent, ſeptem annos & totidem quadragenas de iniunctis ſibi pœnitentijs elargitur. Et ut hi omnes ad huiuſmodi indulgentiæ gratiam aptiores exiſtant, oñibus ſacerdotibus ſecularibus & regularib⁹ aliàs diſcretis, quos in cõfeſſores pro huiuſmodi conſequenda indulgentia elegerint, indulget, ut confeſſionibus eorum auditis, ipſas à quacunq; excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti ſententia, à iure uel conſtitutione, ſeu etiam non nominatim, ſed generaliter ab homine lata, & à quibuſcunq; alijs propter quæ etiam ſedes apoſtolica merito eſſet cõſulenda, impoſita ſatisfactione & reſtitutione his quorum intereſt facienda, ſalutarem iniungant pœnitentiam, & debitæ abſolutionis in foro pœnitentiali duntaxat in forma eccleſiæ beneficium impendant. Quam ſatisfactionem ac reſtitutionem, ſi infra terminum à confeſſore ſtatutum facere neglexerint, huiuſmodi indulgẽtia in nullo ſuffragetur. At cum clericis ſuper irregularitate occulta, aliàs quàm ex bigamiæ uel homicidij uoluntaria cauſa contracta, diſpenſent. Super uotis uero peregrinationis ſeu abſtinẽtiæ aut alijs ſimilibus (quæ ipſi fideles emiſerint, etiam ſi ultra ma
C rina aut alia loca ſeu limina ſanctorum Petri & Pauli ac Iacobi apoſtolorum uiſitare uouerint, ſeu aliàs non impletis, diſpenſandi eiſdem confeſſoribus etiam facultatẽ concedit. Ita tamen, q̃ ipſi cum quibus taliter diſpenſari continget, expenſas quas ad loca huiuſmodi uel pro alijs uotis implẽdis, iuxta ipſorum confeſſorum taxationem feciſſent, ad hanc cauſam contribuant. Et ut nulla cuiquã peccati rubigo remaneat, uult & indulget hæc ſancta ſynodus, ut quicunq; ex uſurario uel non debito quæſtu, ſeu qualitercunq; illicite aut indebite aliquid percepiſſet, ſeu bona ablata aut quæuis incerta poſſideat, ſi non extant, uel ignorentur pſonæ, quibus facienda eſſet reſtitutio, aut res quaſcunq; tenẽtes, cuiuſcunq; ſtatus aut religionis exiſtant, in quorum detentione conſcientiæ eorum grauantur, uel quæ de iure ad pias cauſas per eccleſiam deberent exponi, huiuſmodi res & bona ſeu ualorẽ, necnon & qui arma uel alia prohibita infidelibus ſeu hæreticis portauerint, lucrum quod inde percepẽrit, ad hoc opus iuxta ſuam & ſui confeſſoris conſcientiam & æſtimationem tradere teneantur. Iubet inſuper eadem ſancta ſynodus, ut habita huius decreti notitia, oñes dioceſani in cathedralibus, collegiatis & parochialibus, in quibus eis uiſum fuerit, ac etiam generales ordinum mendicantium in conuentualibus eccleſiis eis ſubiectis, mox diſponãt, quatenus uerbum dei per prædicatores idoneos ad populum annun

Universidad de Deusto
Biblioteca

cietur, prædictas indulgentias publicando, & fideliter exhortando ad ſubſidium in D
tam piiſſima cauſa impendendum, quibus prædicatoribus & prædicationem audien
tibus, ac etiam omnibus aliis, qui circa prædictam æſtimationem ſubſidium aliquod
uel auxilium in hac re dederint, centum dies de injunctis pœnitentiis ſingulis uicio
bus in forma eccleſiæ relaxat. Ne autem in colligendis ac conſeruandis pecuniis fraus
aliqua committatur, ordinat ſancta ſynodus, quod in qualibet cathedrali in ciuitati
bus, in oppidis uero & aliis locis in principali eccleſia unus cippus, truncus uel ca
ſſa ponatur, ubi tanquam in gazophylacio domini, quilibet pecunias erogandas ac
incerta & ablata ſeu illicite quæſita, reponere poſſit & debeat. Cuius ſint tres claues,
quarum unam teneat epiſcopus, uel cui uoluerit ipſe committere, pro quolibet trun
al, diœceſis. co in omnibus locis ciuitatis & diœceſibus, capitulum aliam in cathedrali, prælatus
ſeu rector in principali, tertiam timoratus aliquis uir, quem ciuitas, oppidum ſeu lo
cus deputare uoluerit, qui diebus per eos ſtatuendis, talem cippum, truncum uel ca
ſſam coram notario uel duabus fide dignis aperiat perſonis, & pecunias ad fidas ma
nus deponant, eas ſine fraude, diminutione uel contradictione illi uel illis aſſignatu
ri, quas hæc ſancta ſynodus ad hoc deputauerit. Quod ſi in campeſtribus locis uel ali
bi periculum ſeu detrimentum in conſeruatione pecuniarum, per modum ſuperi
us expreſſum uerisimiliter timeretur, diœceſani uel ad colligendum huiuſmodi pe E
cunias ab hoc cõcilio deputandi, (prout magis expediens uiſum fuerit) utiliter pui
deant. Quicunq; autem, etiam ſi põtificali aut regali præfulgeat dignitate, fraudem,
furtum ſiue rapinam circa prædictas pecunias ſeu impedimentũ ex propoſito & ma
litioſe in hoc ſanctiſſimo opere fecerit, ultra indignationem omnipotentis dei & re
arum ſupremi ſacrilegii, ſententiam excõmunicationis incurrat, à qua niſi priuspe
naria facta reſtitutione & impedimento ſublato, abſolui non poſſit. Vult autem hæc
ſancta ſynodus, quod elapſo biennio à die præſentis decreti, prædictæ indulgẽtiæ ac
facultates nemini concedi ualeant, præterquam in mortis articulo, quo ad illos q in
huius gratiæ & indulgentiæ aliquid commiſerint, in nullo huiuſmodi gratia ac ſpe
cialis conceſſio ſuffragetur. Et quia difficile foret, præſentes literas ſingulis exhibe
re, decernit hæc ſancta ſynodus, ut earum tranſumpto manu publica autoritate archi
epiſcopi in tota prouincia, & ordinarii in ſua diœceſi proprio ſigillo munito, tanquã
literis originalibus plena fides in omnibus adhibeatur. Datũ in ſeſſione publica hui
ſanctæ ſynodi ſolenniter celebrata in maiori eccleſia Baſileen. decimooctauo calen
das Maii, anno à natiuitate domini M.cccc.xxxvi. F

SESSIO VIGESIMAQVINTA DE LOcis futuri & œcumenici concilii pro Græcis.

SAcroſancta generalis ſynodus Baſileen. in ſpiritu ſancto legitime congregata,
uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuã rei memoriam. Nup hæc
ſacroſancta ſynodus inter uarias ſolicitudines, quibus inſcrutabilis diuinæ al
titudinis prouidentia eam inuocatione ſui ſpiritus paraclíti, ad excolendum
dominici gregis agrum adunari, operariq; dignata eſt, internæ mentis oculos more
agricolæ peruigilis reuoluens, & attente proſpiciens, q̃ deflende diutina Occidenta
lis & Orientalis eccleſiarum in eiuſdem fidei profeſſione diuiſio in dei perſtitit & du
rauit eccleſia, de clementiſſima eius bonitate, apud quem nihil eſt impoſſibile, quiq;
digne poſtulantibus affluenter dat & large, ſpem ſuſcipiẽs & fiduciam, ad procuran
dam inter ipſas eccleſias catholicæ fidei unitatem, ſuæ diligentiæ curas tanto accu
ratius, non parcendo laboribus uel impenſæ, adhibere decreuit, quanto ex hoc ad oſ
potẽtis dei laudem & gloriam huberiorem, animarum ſalutem, maiusq; ipſius fidei
incrementum prouenire cognouit. Cupiensq; propterea, ſuffragante ſpiritu ſancti
gratia, tam ſaluberrimum unionis negocium aggredi & amplecti, ad illud ſereniſſi

mum

A mum Romanorum Imperatorem & uenerabilem patriarcham Conſtantinopolita- al, Romeoꝝ.
num, cæteroſq; prælatos & alium Græcorum populum per diuerſos oratores &
literas duxit inuitandos pariter & exhortandos. Qui quidem Imperator & patriar
cha & alii Græci, uolente & eoꝝ corda altiſſimo inflammãte, exhortationes huiuſ
modi alacribus animis ſuſcipientes, ipſumq; unionis negocium aggredi ſynceris af
fectibus perhibentes, ſuos ſolennes oratores & nuncios ſufficienti mãdato bulla au
rea & propriæ manus ſubſcriptione Imperatoris, bullaq; plumbea patriarchæ præ
dictorum munito ſuffultos, feruentiſſimum eorundem ad hanc fidei unitatem, ze
lum deuotiſſime explicãtes, ad eandem ſacroſanctam ſynodum duxerunt deſtinan
dos, cum quibus ipſa ſancta ſynodus diuerſis tractatibus & deliberationibus præ
uiis, pro executione & conſummatione felici tam ſalutaris operis, nonnulla decre
ta & capitula ad hoc ſummopere neceſſaria & utilia, ſuperius inſerta & dudum in
certa ſeſſione ipſius ſanctæ ſynodi in maiori eccleſia Baſileen. celebrata, publicata,
animo concordi concluſit. Volensq; deinde hæc ſancta ſynodus, decreta & capitu
lata huiuſmodi uiis & modis omnibus neceſſariis & opportunis proſequi, ac iuxta
illa ad electionem loci pro futuro œcumenico concilio, in quo Imperator & patri
archa prædicti, aliiq; Græci conuenire poſſent & deberent, celebrando, mature pe
B cedere, habitiſq; ſuper his & aliis hanc piam rẽ concernentibus, in diuerſis ipſius
ſanctæ ſynodi deputationibus multiplicibus propoſitionibus & tractatibus, illiſq;
cum uotorum ſuppoſitorum eorundem ſcrutinio diligenti recẽſitis, demum in ge
nerali cõgregatione ad hoc in maiori eccleſia prædicta (ut moris eſt) indicta, & ite
rum uotis ſingulorum in eadem ſcrutatis, repertoq; duplo maiorẽ partem & mul
to plus uota ſua direxiſſe in Baſileam, Auinionẽ uel Sabaudiã, inuocata ſpiritu ſanc
ti gratia, poſt miſſarum ſolennia concluſum fuit & conuentum, q; apud Imperato
rem, patriarcham & alios Græcos prædictos, diligens & debita fieret inſtantia, cum
allegationibus & expoſitionibus plurimarum rationum, quæ ad id allegari & addu
ci poſſent, ut ex diuerſis bonis reſpectibus ciuitatem Baſileen. acceptarent pro dic
to œcumenico concilio ibidem celebrando, quam ſi eos omnino recuſare contin
geret, extunc ciuitas Auinionen. locus eſſet ipſius œcumenici concilii ibidem cele
brandi. Si tamen illud in eadem celebrari non poſſet, extunc in Sabaudia concilium
celebraretur antedictum. Vt igitur præmiſſa omnia & ſingula debitum & uotiuum
ſortiantur effectum, cum omni ſolennitate aliàs in hoc ſacro Baſileen. concilio in re
bus arduis expediẽdis adhiberi ſolita, patribus in maiori eccleſia Baſileen. poſt miſſa
rum ſolennia conſidentibus, hæc ſancta ſynodus decernit, uult, ſtatuit, ordinat & de
C clarat, futurum œcumenicum concilium in Baſileen. aut illa recuſata, in Auinionen.
ciuitatibus, alioquin in Sabaudia iuxta concluſionem ſupradictam, debitis & con
uentis temporibus debere celebrari. Quodq; Imperator & patriarcha & alii Græci
prædicti, iuxta capitulata & decretata huiuſmodi, necnon omnes & ſinguli alii, cui
uſcunque gradus, ſtatus, dignitatis uel præeminentiæ exiſtant, qui generalibus con
ciliis de iure uel conſuetudine intereſſe debent, etiam ſi pontificali dignitate præ
fulgeant, ad illud debeant & teneantur, maxime pro conſummatione tam ſaluta
ris operis, accedere & etiam conuenire. Et hanc præmiſſam nominationem & ele
ctionem uult, ſtatuit & decernit hæc ſancta ſynodus, ut ſit firma, inconcuſſa & inui
olabilis, quacunque alia modificatione, ordinatione, diſpoſitione, nominatione ſeu
electione per ipſum ſacrum concilium ſeu alium uel alios, quacunq; autoritate, etiã
papali fungentes, in contrarium facta ſeu factis, minime ualitura ſeu ualituris, quã
ſeu quas hæc ſancta ſynodus ex certa ſcientia exnunc irritat, caſſat, reuocat, & annul
lat, ſeu caſſa, nulla & irrita nunciat, & pro infectis illam ſeu illas habere uult, & præ
ſentibus habet, quatenus in totum uel in partem præmiſſæ electioni obuiant uel re
pugnant. Supplet etiam hæc ſancta ſynodus ex certa ſcientia omnem defectum, ſi
quis in præmiſſis uel aliquo præmiſſorum forſitan interuenerit. Et inſuper cum rès

Universidad de Deusto
Biblioteca

tam ardua plurimum in dei ecclesia fructum allatura, fine grauibus expensarum sar D
cinis consummari, & Græci prædicti adduci, adductiq; sustentari non ualeant, di-
gnumq; & debitum existat, ut pro consummatione tam felicis operis Christifideles
uniuersi, maxime ecclesiasticæ personæ, de commissi sibi patrimonij dñi nostri Iesu
Christi substantijs liberali dispensatione ministrent, hæc sancta synodus uniuersis &
singulis ecclesiasticis personis exemptis & non exemptis, sub quacunq; uerborũ for-
ma, etiam ordinis sancti Ioannis Hierosolymitani, cuiuscunq; status, dignitatis, gra-
dus, ordinis uel conditionis existant, etiam si cardinalatus uel pontificali præfulge-
ant dignitate, generalem omnium & singulorum suorum ecclesiasticorum fructuũ
& prouentuum, quotidianis distributionibus duntaxat exceptis, decimam de suis ec
clesijs, monasterijs, dignitatibus & officijs, cæterisq; ecclesiasticis beneficijs in sua ge
nerali congregatione iam impositam & conclusam, persoluendam & exigendam,
decernit, statuit & declarat imponendam, eamq; imponit per præsentes. Præterea di
cta sancta synodus decernit, uult, ordinat, & declarat, quòd uenerabiles Ioannes Lu
bicensis, Ludouicus Visensis, Delphinus Parmensis, Ludouicus Lausanensis episco-
pi, ipsius sacrosanctæ synodi oratores, ad conducendum Græcos ad locum œcu-
menici concilij, eorumq; maior pars tunc præsens, portum latinum locis supra ele-
ctis & nominatis aptiorem & propinquiorem, ad quem dicti Græci ultimo debeãt B
applicare, eligendi & nominandi plenam habeant potestatem, illamq; eisdem conce
dit per præsentes, iuxta formam aliarum literarum eis superinde datarum. Postre-
mo eadem sancta synodus uult, ordinat & decernit, quod pro præmissorũ & ex eis
dependentium, debita & uotiua executione, dictorum' que syndicorum & concilij
securitate pleniori, ad omnem eorum aut suorum procuratorum uel nunciorum pe
titionem & instantiam, eis quæuis aliæ literæ opportunæ, utiles & necessariæ, sub
bulla eiusdem sanctæ synodi per ipsius cancellariam in forma debita & honesta con-
cedantur, conficiantur, & etiam expediantur. Datum Basileæ in sessione publica hui⁹
sanctæ synodi, in ecclesia maiori Basileen. solenniter celebrata, nonis Maij, anno à na
tiuitate domini M.cccc.xxxvij.

ALIVD DECRETVM LECTVM IN eadem sessione pro cautione Auinionen.

SACROSANCTA generalis synodus Basileen. in spiritusancto legitime congre
gata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad futuram rei memoriam. Cum nu-
per dilecti ecclesiæ filij syndici & concilium ciuitatis Auinionensis summam septu- E
aginta millium florenorum auri de camera, pro conductione sereniss̃i Græ-
al. Romeor. corum Imperatoris & uenerabilis patriarchæ Constantinopolitani aliorumq; Græ
corum ad œcumenicum concilium, dante domino, uenturorum iuxta concordata &
concluſa cum eorum ambasiatoribus, necessariã huic sacrosanctæ synodo & uniuer-
sali ecclesiæ liberaliter mutuare obtulerint, iamq; eius partem exoluerint, ac reſtan-
tem, expeditis nonnullis pro eorum cautione ab ipsa sancta synodo petitis, in pecu-
nia numerata exoluere paratos se offerant, eadem sancta synodus cupiens (prout de-
cens est & debitum) dictorum syndicorum & concilij, ne ex sua liberalitate damnũ
patiantur, indemnitati legaliter prouidere, omnes & singulas pecuniarum quanti-
tates, quæ ex indulgentijs per ipsam sanctam synodum uniuersis Christifidelibus de
bonis sibi à deo collatis, pro prosecutione unionis Occidentalis & Orientalis eccle-
siarum, ad eandem Christianæ fidei professionem in dicto concilio, dominò largien
te, procurandæ & perficiendæ largientibus, per eius literas ad diuersas mundi par-
tes directas, & iam in plerisque locis solenniter publicatas, concessas, necnon ex de-
cima generali per eandem sanctam synodum causam ob præmissam imposita &
concluſa, hactenus prouenerunt ac prouenient in futurum, syndicis & concilio præ-
fatis usq; ad summam supradictam exnũc obligando, hypothecando & assignando,
uult

A uult, statuit & decernit, quod ĩdem syndici & concilium in omnibus & singulis, q-
bus maluerint, & quæ eligenda duxerint, & præsertim Franciæ, Aragoniæ, Delphi
natus, Britanniæ, Sabaudiæ & Burgundiæ regnis, ducatibus, terris, prouinciis, ciui-
tatibus & diœcesibus, autoritate eiusdem sanctæ synodi & uniuersalis ecclesiæ ad
leuandum, exigendum & recipiendum de pecunijs ex indulgentijs & decima prædi
ctis (ut præmittitur) prouenientibus usq; ad summam prædictam, & quousq; illa
eisdem integraliter fuerit persoluta, quascunq; personas idoneas ad hoc eis utiles &
accommodas, in suos collectores nominare, eligere, deputare & ordinare, quodq; p-
sonæ ipsæ sic per eos nominatæ, electæ & deputatæ, de pecunijs huiusmodi usq; ad
summam prædictam nomine synodicorum & concilij prædictorum, petere, exigere
& leuare possint & debeant, perinde acsi per ipsam sanctam synodum ad hoc depu-
tatæ & nominatæ fuissent, necnon illos soluentes quoscunq;, debita assignata quitan
tia, à solutis sint liberi penitus & immunes. Promittit insuper & pollicetur hæc san-
cta synodus, quod ipsa collectores ipsos sic per dictos syndicos & concilium deputa
tos, quibusuis colore uel occasione captatis, directe uel indirecte, sine expresso syndi
corum & concilij prædictorum uoluntate atq; consensu nullatenus reuocabit, nec
B pecunias huiusmodi per alios in eligendis per dictos syndicos & concilium regnis,
ducatibus, terris, prouinciis, ciuitatibus & diœcesibus prædictis sine consensu simi
li exigi, colligi, uel leuari faciet, aut eorum collectoribus huiusmodi, quominus illas
usq; ad summam prædictam pro syndicis & concilio prædictis libere colligere & le-
uare ualeant, impedimentum aliquod præstabit, seu præstari patietur quoquomo-
do: quinimmo regum, principum & aliorum dominorum, in quorum regnis, terri-
torijs & dominijs eosdem syndicos & concilium electionem antedictam facere con
tigerit, super libera exactione & collectione pecuniarum ex indulgentijs & decima
huiusmodi (ut præfertur) prouenientium, fauorẽ & consensum, coercitionẽ quoq;
(si opus fuerit) & brachij secularijs auxilium procurabit & ordinabit, aliasq; eosdẽ
syndicos & cõcilium super integra & reali restitutione & satisfactione dictæ sum-
mæ omnino reddet indemnes. Præterea eadem sancta synodus uult, statuit & decer
nit, q; super exactione pecuniarum huiusmodi syndicis & concilio prædictis, quæ-
cunq; literæ & processus compulsoriales & pœnales, cum omnibus & singulis clau
sulis necessarijs & opportunis concedantur, conficiantur, & etiam per ipsius cancel
lariam expediantur, alijs literis in præmissis & circa præmissa iam concessis, in suo
robore duraturis. Datum Basileæ in sessione nostra publica huius sanctæ synodi, in
C ecclesia maiori Basileen. solenniter celebrata, nonis Maij, anno à natiuitate domini
millesimo quadringentesimo trigesimoseptimo.

SESSIO VIGESIMASEXTA, ET EST MONITO-rium & citatio contra dñm Eugenium papam & cardinales.

SAcrosancta generalis synodus Basileen. in spiritusancto legitime cõgregata,
uniuersalẽ ecclesiã repræsentãs, ad perpetuã rei memoriam. Cum Christi ec
clesia uarijs & acerrimis languoribus subiaceret, hominumq; peccata & præ-
uaricationes diuinæ legis magis ac magis indies pnicioso crescerent augmen
to, dignatus est omnipotens deus fidelium inspirare cordibus, ut in Basileam ciuita-
tem, profecto undiq; integerrimam, sacrosancta generalis synodus conueniret, quæ
præsertim in reformandis moribus tam in capite q̃ in membris, & excitandis cordi
bus in obseruatione legis dei, uigilantem impenderet operã, ut & diuinus honor re-
floreret in terris, & repressis enormitatibus peccatorum, ad procurandã animarum
salutem efficacius conuerteretur hominum solicitudo. Iam uero pluribus annis in ea
re per ipsam synodum exhibiti sunt indefessi labores, cõmemorata frequentius exti-
tit regnantium scelerum multitudo, quæ uniuersam Christianitatem in multas cla-
des, multaq; discrimina adducere conspicitur. Ecclesia in Christi nomine cõgregata,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Exa,48,c

cunctis palam curauit ingerere monita salutis, die ac nocte clamitãs, ut redirent p- D
uaricatores ad cor, & obseruarent legem dñi dei sui. Deniq; salubria decreta & sa-
cros canones instituit, quibus pestis auaritiæ, Simoniæ, ambitionis & aliorum uitio-
orum (quæ multoꝝ corda nimium incendebant) arcerentur à grege dñi, & iuxta p-
cepta Christi atq; sanctoꝝ patrum instituta, dignitates ecclesiasticæ atq; beneficia di-
gnis & idoneis pastoribus ac ministris gratuita collatione iustisq; & canonicis electi
onibus ac institutionibus distribuerentur, quoꝝ medio uniuersus clerus & populus
salubriter regeret, ac pduceret in salutẽ. Sed (quod heu dolẽtissime referimus) ille
q primus hæc exeq debuerat, quemq; & Christi p̃cepta & canones sacroꝝ cõcilioꝝ
p̃ cæteris seruare oportuerat: immo & cæteros ad hoꝝ obseruãtiam efficaciter indu
cere, nulla unquã monitione, nulla exhortatione induci iã lõgo tpe potuit, ut aliquã
morũ emẽdationẽ Christo placentẽ, aut notissimorũ abusuũ correctionẽ in ecclesia
sancta dei efficere satageret. Quin potiꝰ cõspicit uniuersus orbis, subeius regimine
maiora semper scandala grauioraq; exoriri (sanctissimũ dñm Eugeniũ papã quartũ
loquimur) quem frequentibus monitis hæc sancta synodus cum plurima charitate
& benignitate, tum p ipsius synodi oratores, tum p̃ literas, tum etiam p̃ eiusdem dñi
Eugenij nuncios inducere curauit, atq; etiã per aliquoꝝ regum & principũ ambasi- E
atores hortatus est, ut pro Christi reuerentia & animaꝝ salute, salutari animaꝝ gu-
bernationi operã daret, electiones pboꝝ pastorũ fieri assentiret, beneficia à Christo
gratis accepta, gratis distribueret, cæteraq; in ædificationem ecclesiæ ageret, quæ iu
xta canones sanctorũ patrũ eadẽ synodus pro animaꝝ salute & uniuersalis ecclesiæ
Constantien- ordinauerat, & quẽadmodum sacrosanctum generale Constantien̄ concilium irre-
sis concilij fragabili catholicæ ueritatis declaratione diffiniuit in his rebus, quæ ad reformatio-
sessione, 19, nem uniuersalis ecclesiæ in capite & in mẽbris ptinent, obediret. Pariter quoq; notũ
fit, q̃ sacra generalia concilia iurisdictione super papã uti possint, cũ clamorosa insi-
nuatione uel aliàs ipse ut scandalizator ecclesiæ, sacro concilio deferet. Monuit quo-
que hæc sancta synodus ipsum dñm Eugenium, quatenus dignaret ambulare unani
miter cum consensu eiusdem in domo dei, & adhæsionẽ, quam literaꝝ suaꝝ testimo
nio solenniter huic eidem synodo exhibuit, factis & operibus adimpleret, ut pax &
trãquillitas salutaris p uniuersam uigeret ecclesiam. Sed in aduersum prohdolor ele
ctiones pontificum & pastorum sedulo perturbare uisus est, translationes prælato-
rum, eis inuitis, contra sanctorum patrum & sacrorum canonum atq; sacri concilij
Constantien. Constantien. statutorum formam & tenorem facere, diuisiones, scandala & schismaꝝ
concilij sessio ne. 39. ta per singulas ferè uacantes ecclesias ingerere. ut plurimum enim unus eligitur, al- F
al in necessi- teri uero per ipsum, suis reseruationibus iam sublatis, + inuitẽtem puidetur ipsa elec-
tate prouide- retur. tione reiecta, immo & aduersus filios obedientiæ, qui decretis huius sanctæ synodi
obedire uoluerunt, graues compertus est fulminare sententias, ipsos pro libito uo-
luntatis à beneficijs & dignitatibus mandando priuari, inhabilitari, & excommuni-
cari. In collatione præterea seu expeditione dignitatum & beneficiorum, & aliarũ
rerum dispensatione, etiam more inconsueto graues summas pecuniarum exigere,
abusos pestiferos detestabili & horrenda specie Simoniacæ labis respersos, aduersus
iura diuina & humana in animarum perniciem & ecclesiarum orbis non mediocre
præiudicium, ac prouinciarum, regnorum & singularum patriarum depauperationẽ
& exinanitionem, cum pluribus fouere incrementis, dignitatibus etiam seu uacanti-
bus beneficijs prouidendo carnalitatis affectu, non iudicio rationis, nec eos erigendo
qui in ecclesiis proficere possunt, sed quorum uel precibus delinitus extitit, uel pro
quibus quispiam maiorum rogasse compertus est, aut (quod deterius est) qui ut be-
neficiati fierent, muneribus impetrarunt, non aduertens, nihil esse quod ecclesiæ dei
magis officiat, quàm quod indigni assumantur prælati ad regimen animarum. Sen
tentijs insuper synodalibus spretis, quas olim summi pontifices maxima cum uene-
ratione prosequebantur, prætensas appellationes ab eisdem interpositas admittit,
sententias huiusmodi expresse reuocando, Ipse insuper illos, quos hæc sancta synoa

A dus pro causis iustissimis alligauit, soluere de facto conatus est, nulla satisfactione pa
cta. Cæterum cum deceat Romanum pontificem iuxta sacrorum canonum & sum-
morum pontificum instituta per fratres suos sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales,
qui sibi in executione sui officij coadiutores existunt, sua exercere consilia, ut ipsorũ
salubribus & prudentibus cõsultis status ecclesiæ tam in spiritualibus, q̃ tẽporalibus
rationabiliter dirigatur, ipse dominus Eugenius etiam in rebus grauissimis mini-
me eorundem consilia requirere fertur, qui sunt pars corporis sui, sed aliorum extra
neorum consultationem sectatur, qui non ex rationis iudicio, sed ex carnali affectu
nonnunquam prouenire uidetur. Dispensatione quoq; sibi credita abutitur, eam in
dissipationem conuertendo, & potestatem sibi datam in ædificationem, uertendo in
destructionem. Plura uero grauia nobis obmittentibus, nouissima occurrunt consi-
deratione miseranda. Audiuimus quidem nuper, ciuitatem prænestinam, cuius epi-
scopali titulo unus ex Romanæ ecclesiæ cardinalibus cõsueuit insigniri, per toleran
tiam eius & suorum domesticorum ac stipendijs Romanæ ecclesiæ militantium ope
ra, in ruinam mirabiliter decidisse. Oppida insuper plurima in eiusdem sanctæ Ro-
manæ ecclesiæ patrimonio consistentia, aliquando prædæ exposita, ut oppidum Bu-
B trij Bononiæ proximum, aliquando solo æquata. Et qui augmentum efficere debue
rat, operatus est diminutionem, cum tamen ex dignitate summi pontificatus nõ pec
candi licentiam, sed bene uiuendi necessitatem assecutus esse noscatur. In operibus
præterea fidem concernentibus, cum hoc tempore pro œcumenico cõcilio cũ Græ
cis celebrando ecclesia indigeret, put & de præsenti indiget, subuentionibus fidelitũ
populorum, ipse substantiam eorum aliorsum diuertere satagens, & subsidia fidei ca
tholicæ multipliciter impediens, indulgentias plenarias per loca diuersa multipli-
casse dicitur, absq; causis urgentibus eas disseminando, in grauem perturbationẽ san
ctissimi operis pro ipsa fide orthodoxa per hanc synodum inchoati, aliaq; plurima
hucusq; peregisse atq; procurasse dicitur, quæ prosecutioni rerũ ad bonum fidei or-
thodoxæ & eius promotionem pertinentium, magnum impedimentum & multam
retardationem attulerũt. Illud quoq; multa reprehensione in tãto pastore dignũ est,
quod iuramentum in assumptione sui ad apostolatus apicem, super certis ordinati-
onibus præstitum, ac deinde post ipsius assumptionem sub bulla sua solenniter con
firmatum, minime seruasse dicitur, sed quod dolenter referimus, (ut à plurimis asse
ritur, & fama publica laborat) ipsum notorie transgressus est. Deniq; eum ita agere
conspicit uniuersus orbis, (nam hæc quæ notoria esse dicuntur, ecclesiam uniuersa-
C lem scandalizantia recensemus) ut occasione sui uniuersa ecclesia grauissimis turba
tionibus subiaceat, quibus nisi diuina miseratio prouideat, ruina prioribus inaudita
seculis, Christiano populo prospiciatur imminere. Non autem solum in rerum spi
ritualium regimine hanc ipsam ruinam considerabamus, sed & in gubernatione tem-
poralium dominiorũ sanctæ Romanæ ecclesiæ notorios defectus attẽdimus, quorũ
alienatores honorẽ pdere felicis recordationis Symmachus papa decreuit. Quantas In synodo 5ẽ
eñ terras ipse dñs Eugenius alienauerit, quãtæq; eius incuria, & insolerti regimine cuius initiũ, Bene quidem
deperditæ & occupatæ sint, quãtas strages subditorũ Romanæ ecclesiæ, quos etiã ut fraternitas.
Bononien̄ ciuitas in suis suppositis attestari potest, perẽptos audiuimus, sine pœnitẽ
tiæ & eucharistiæ sacramentis, q̃ etiã miserãda uastatio suo tẽpore subsecuta fuerit,
notoria facta testari uidẽtur. Expectauit ast iam plurimis annis hæc sancta synodus
cum multa patientia, ut hæc oĩa ipse dominus Eugenius corrigeret, atq; in melius
emendaret, ac ueluti uices gerentẽ Christi & Petri successorem decet, totum orbem
exemplo bonarũ actionũ in uiam salutis dirigere studeret. Dum uero uidemus cun
cta iugiter in peius ruere, & oĩa magis conturbari, plurimis anxiamur doloribus, ac
uehementer gregi dñico cõpatimur, quem in totalẽ ferè desolationem p̃ incremen-
ta scandalorum, diuisionum ac uitiosarũ deformitatũ decidere formidamus, nisi de-
bito regimini ecclesiæ dei cõueniens puisio apponatur, & cõsulatur publicæ saluti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Videns itaq; hæc sancta synodus, quæ per summariam informationem ex abundanti D
factam, ipsum dominum Eugenium in prædictis publice & notorie diffamatū com
perit, necessitatem prouidendi debito regimini ecclesiæ imminere, ut si concilium con
gregatum non esset, summe necessarium foret pro his rebus ipsum congregari, attē
dens præterea in iudicio dei oportere reddere rationem super tantorum dissimulati
one malorum & scandalorum, quibus corrigendis pro salute totius Christianæ ple
bis ex officio suo totis uiribus incumbere tenetur, & ex potestate quam super cun
ctos fideles cuiuscunq; autoritatis, etiam si papalis existant, à Christo accepit, iuxta su
al. Cōstantien sis concilij. Constantien. concilij sessio ne 4. & 5. pradictam declarationem in concilio Constantiensi habitam & in hoc præsenti du
dum renouatam, cum etiam coram deo & hominibus grauissime reprehēdenda ue
niret, si in hac urgentissima ecclesiæ necessitate suum officium (prout tenetur) etiā
nemine postulante exequi negligeret, decernit, ut intra sexaginta dies à die præ
sentis sessionis & affixionis numerādos, quem terminum præfato domino Eugenio
peremptorie præfigit, ut si qua interim coram hac sancta synodo super præmissis &
aliis proponendis, pro sui defensione aut excusatione alleganda uel proponenda du
xerit, per se uel alium ad hoc legitime deputatum, coram eadem synodo Basileæ cō
pareat. Dicto autem elapso termino, siue dictus dominus Eugenius per se uel alium E
comparuerit, siue non, hæc sancta synodus ad ulteriora proceder, cognoscendo & ter
minando, prout ecclesiæ sanctæ dei, spūsancto dictante, conspexerit expedire. Vni
uersis insuper sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus in uirtute sanctæ obedientiæ, &
sub pœna aliàs præstiti huic sacro concilio per se uel alium nomine suo iuramēti, &
quo ad eos qui iuramentum non præstiterunt, sub pœna priuationis fructuum suorū
beneficiorum mandat & præcipit, ut infra eundem terminum in hac ciuitate Basi
leen. compareant, saluti sanctæ matris ecclesiæ cum cæteris in synodo congregatis
consulturi & opportune prouisuri, put spiritussanctus dictauerit. Hoc ipsum quoq;
uniuersis principibus & populis Christianis innotescere uoluimus, ut uidentes san
ctæ matris ecclesiæ & uniuersæ Christianitatis angustias, in unam sententiam pro ho
nore dei creatoris nostri, & animarum salute pariter conueniant, & quod toti orbi sa
lutare fuerit, communi consensu amplexentur. Decernit tandem hæc sancta syno
dus, huius decreti publicationem in præsenti sessione factam, eiusq; affixionē in ual
uis maioris ecclesiæ Basileen. uim habere monitionis & citationis, quoad omnes &
singulos actus in hac re fieri necessarios, usq; ad finalem terminationē, etiam ad sen
tentiam diffinitiuam audiendum, & eius executionem faciendū inclusiue, & ita uni
uersos artare, ac si personaliter apprehensi, & eis intimatum fuisset. Datum Basileæ F
in nostra sessione publica, solenniter in ecclesia maiori Basileen. celebrata, pridie ca
lendas Augusti, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimo
septimo.

SESSIO VIGESIMASEPTIMA, IN QVA cassatur nominatio & creatio cardinalium, per dominum Euge nium papam quartum facta.

SAcrosancta generalis synodus Basileen. in spiritusancto legitime cōgregata,
uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Tantam
reuerentiam sacris canonibus generalium conciliorum sancti patres censue
runt adhibendam, ut uiolatores eorum uoluntarios grauissime uindicarent,
& unumquemq; in suīpsius destructione agere arbitrarentur, ea destruere conantē,
quæ uniuersali consensu fuerunt institura. Grauis quoq; exinde iactura toti ecclesia
stico immineret ordini, si decreta synodalia conciliorum generalium, quibus neru
regulæ ecclesiasticæ ac disciplinæ salutaris innititur, per cuiuspiam uoluntatem, &
Basileen. con cilij sessione 4. maxime sedente adhuc ipsa uniuersali synodo, obrumpi sinerentur. Dudum autem
hæc sancta synodus super cardinalibus sanctæ Romanæ ecclesiæ assumendis, inter
cætera

A cætera duo salubria edidit decreta, quorum tenores ad lucidiorem uniuersorum in
formationem, de uerbo ad uerbum hic inserere, & innouare decreuimus.

¶ Tenor primi decreti.

Item, Cum multiplicatio cardinalium sit ecclesiæ dispendiosa & onerosa, pro Basilee. cōcilij sessione 4.
pterea & ex alijs rationabilibus & legitimis causis eandem sanctam synodum mo
dernis, statuit, ordinat, atque ex certa scientia hoc irrefragabili decreto decer
nit ipsa sancta synodus, quòd durante hoc sacro concilio, Romanus pontifex à loco
istius sacri concilij absens personaliter, non debeat neque possit aliquem uel aliquos,
cuiuscunque dignitatis, conditionis, gradus seu status existant, in sanctæ Roma
næ ecclesiæ cardinalem uel cardinales, quouis modo aut quocunque quæsito colo
re uel causa assumere, pronūciare secrete aut publice, aut pronunciatos seu assum
ptos secrete, publicare. Et si secus attentatum fuerit, exnunc in antea irritum sit
& inane, nulliusq; roboris uel momenti. Quod si forsan taliter de facto assumpti
aut pronunciati, se pro cardinalibus gerere aut nominare præsumpserint, quibus
cunq; dignitatibus priuati, & ad omnes & singulas futuras inhabiles. Et quicunque
eos pro cardinalibus gerentes & reputantes, exnunc prout extunc sententia excom
municationis innodati sint ipso facto, à qua præterquam in mortis articulo, nisi à p
B fata synodo absolutionis siue habilitationis beneficium obtinere non possint.

Tenor secundi decreti: Cum summo pontifici sanctæ Romanæ ecclesiæ cardina Basileensis cō
les in dirigenda Christiana republica collaterales assistant, necesse est ut tales insti cilij sessione 4.
tuantur, qui sicut nomine, ita re ipsa cardines sint, super quos ostia uniuersalis uer
sentur & iustententur ecclesiæ. Statuit igitur sancta synodus, ut deinceps eorum nu
merus adeo sit moderatus, quòd nec sit grauis ecclesiæ, nec superflua numerositate
uilescat. Qui de omnibus Christianitatis regionibus quantum fieri poterit, commo
de assumantur, ut notitia rerum in ecclesia emergentium facilius haberi, & super his
maturius deliberari possit: sic tamen, quod numerum uigintiquatuor inter hos qui
nunc sunt, & assumendos, non excedat: ita quòd de una natione ultra tertiam partem
respectu cardinalium pro tempore existentium, ac de una ciuitate & diœcesi ultra
unum inde oriundum & de ea natione quæ nunc ultra tertiam partem habet, usque
ad ipsius tertiæ partis reductionem esse nequeant. Sint uiri in scientia moribusq; ac
rerum experientia excellentes, non minores triginta annis, magistri doctores seu li
centiati cum rigore examinis in iure diuino uel humano. Sit saltem tertia uel quar
ta pars de magistris aut licētiatis in sacra scriptura. Inter hos autem uigintiquatuor
C esse aliqui poterūt admodū pauci, filij, fratres aut nepotes regum seu magnor; prin
cipum, in quibus cum circunspectione & maturitate morum competens literatura
sufficiat. Non fiant cardinales nepotes ex fratre uel sorore Romani pontificis, aut ali
cuius cardinalis uiuentis, non illegitime nati, non corpore uitiati, nec alicuius cri
minis aut infamiæ nota respersi. Prædicto autem numero uigintiquatuor, pro ma
gna ecclesiæ necessitate uel utilitate duo alij, in quibus uitæ sanctitas uel eximiæ uir
tutes refulgeant, quanquam memoratos gradus non habeant, ac de Græcis cū Ro
manæ ecclesiæ uniti fuerint, insignes aliqui uiri adhici poterunt. Non fiat cardinali
um electio solum per auricularia uota, sed illi soli assumi possint, in quos facto ue
ro scrutinio ac publicato, maiorem partem cardinalium per subscriptionem manus
propriæ constiterit collegialiter consensisse. Desuper etiam apostolicæ literæ cum
subscriptione cardinalium conficiantur, decreto huius sacri concilij in quarta sessi
one solenniter publicato quod incipit: Item, cum multiplicatio cardinalium &c. in Basileensis cō cilij sessione 4.
suo robore inuiolabiliter permansuro.

Aduersus aūt præmissor; decretorum mentem & tenorē, nuper nō sine graui do
lore cōperimus, uenerabilem loannē patriarchā Alexandrinū in sacrosanctæ Roma
næ ecclesiæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

næ ecclesiæ cardinalem (licet de facto & nullíter) per dominum Eugenium papam D
fuisse assumptũ, cum nec summus pontifex absens à loco huius sacri concilij, ipsum
in cardinalem creare debuerat, contra primum decretum in sua adhæsione solenni-
ter approbatum, neq; proportionem singulis nationibus conuenientem, & qualita-
tes in secundo decreto descriptas omittere, sicut in promotione dicti patriarchæ fa-
ctum esse comperitur. Et cum frustra hæc sancta synodus iura conderet, nisi sua au-
toritate quam ex Christi dono immediate suscepit, eadem tueretur, utq; Gelasius
papa profitetur, & nullum iam ueraciter Christianum ignorare credit, uniuscuius-
cunq; synodi constitutũ quod uniuersalis ecclesiæ probauit assensus, nullam magis
exequi sedem, ac præ cæteris oportere, quàm primam, necessitasq; urgeat illis trãs-
gressoribus iurium occurrere, ex quibus complures illaqueationes animarũ & grae-
uia in futurum schismata prouenire ualerent, (nam & qui talem cardinalem repu-
tant, iuxta supradicti decreti tenorem, uinculo excommunicationis eo ipso innodã-
tur) & in futuris electionibus Romanorum pontificũ uaria schismata poterunt exo
riri, si prætẽsi cardinales, quorum irrita & inanis promotio decreta extiterit, huiusce
modi electionibus se uoluerint immiscere. ad obuiandum itaq; tãtis discriminibus,
admonet & exhortatur hæc sancta synodus prætatum dominũ Eugenium, sub ob- E
testatione diuini iudicij & per uiscera misericordiæ domini nostri Iesu Christi, &
eidem ex parte dei omnipotentis præcipit atq; mandat, ut pro futurorum schisma-
tum & scandalorum euitatione prædictam & alias quascunq; uocationes per eum fa
ctas ad cardinalatus honorem, contra prædictorum decretorum formam & tenorẽ,
sicut de facto processerunt, eas reuocet, casset publice & annullet, nullasq; fuisse &
esse decernat, prout hæc sancta synodus hoc synodali decreto, sicut de facto proces-
serunt, eas cassat, irritat & annullat, nullasq;, cassas & irritas decernit atq; declarat, ul-
teriusq; à talibus uocationibus abstineat. aliàs prouidebit hæc sancta synodus, prout
spiritusancto dictante, utilitati ecclesiæ uiderit expedire. Declarat insuper hæc san-
cta synodus, uniuersos qui præfatum Ioannem patriarcham aut alios taliter de facto
promotos, pro cardinalib⁹ gesserint & reputauerint, pœnas in præfatis decretis an-
notatas, eo ipso incurrere. Datum in sessione nostra publica, in maiori ecclesia Basi-
leen. solenniter celebrata, vi. calendas Octobris, anno à natiuitate domini millesimo
quadringentesimo tricesimoseptimo.

In epistola ad episcopos Dacianiæ, cuius initium est: Valde mirati sumus,

DECRETVM CASSATIONIS LITE F
rarum falso bullatarum, in eadem sessione lectum.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Cum dudum ex ordinatione nostra concorditer concluſa, literæ sub bulla huius sacri concilij su-
per nominatione locorum Basileæ, Auinionis & Sabaudiæ pro celebrando œcu-
menico concilio in aduentu Græcorum fuerint expeditæ, & deinde ad notitiam no
stram peruenerit, quasdam alias literas nominationem Florentiæ & Vtini con-
tinentes, clandestine & contra ordinationem huius sacri concilij fuisse bullatas, cu-
piens hæc sancta synodus unumquenque de his rebus ueraciter informari, ne
quempiam falsa pro ueris recipiendo decipi contingat, decernit & declarat, omnes
literas continentes nominationem quorumcunq; aliorum locorum pro antedicto
concilio celebrando, præter iam dicta loca Basileæ, Auinionis & Sabaudiæ, quibus
bulla sacri concilij inueniretur appensa, fuisse falso bullatas & cõtra huius sanctæ syn-
odi ordinationẽ, nec literis talibus ullã fidem esse adhibendã, aut ipsis seu eaq; trans-
sumptis,

A sumptis, quacunque autoritate, etiam si papali transsumpte fuerint, esse utendum,
huiusmodi literas sic falso bullatas cassat, irritat & damnat, ac cassas & irritas esse de-
cernit, inhibens omnibus & singulis, quauis dignitate præfulgeant, etiam si legatione
papali de latere, dispositione, mandato uel quauis alia seu alias fungerẽtur, sub pœnis
excommunicationis, quam ipso facto incurrant, ac inhabilitationis actiue & passiue
ad quascunq; pontificales aut alias dignitates, ecclesiasticas uel seculares, & ad bene-
ficia obtenta & obtinenda, ne prætatis literis falso bullatis aut earum transsumptis
utantur, aut utentibus auxilium, consilium uel fauorem in his præstare præsumant.
Datum in sessione nostra publica, in maiori ecclesia Basileen. solẽniter celebrata, vi.
calendas Octobris, anno à natiuitate domini M.cccc.xxxvij.

¶Aliud decretum in eadem sessione lectum, quòd ciuitas Auisnionen. non possit alienari. & recipitur in sanctam synodum Basiliensem.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad futurã rei memoriam. Cum nostra solici-
tudo ad hæc inter alia iugiter aspiret, ut sancta præsertim Romana ecclesia feliciter
B in spiritualibus gubernetur, simul quoq; cum uirtutum ornatu, temporalium rerũ
obtineat hubertatem, sine quibus spiritualium administratio diu subsistere non uale
ret, prisci quoq; patres hac consideratione permoti, largum prædiorum, dominiorũ
& possessionum amplitudinem ipsi ecclesiæ acquirere curauerunt, quorum alienati
onem sub grauibus pœnis censuerunt prohibendam, adeo ut Symmachus papa spi
ritu dei repletus, in suo canone decreuerit, etiam papæ non licere prædia ecclesiæ ali
enare aliquo modo pro aliqua necessitate, nec in usufructum rura tradere, nisi tan-
tummodo domus, quæ in quibusdam urbibus non modica impensa sustentantur, q̃
lege omnes custodes & prælatos astringi uoluit, ut donator, alienator, uenditor hos
norem perderẽt, & qui subscriberet cum eo, qui reciperet, nisi restitueret, anathe na
foret. licere etiam uoluit, quibuslibet ecclesiasticis personis contradicere, & cum fru
ctibus alienata reposcere, quod non tantum in apostolica ecclesia seruandum esse di
xit, uerumetiam uniuersis ecclesiis per prouincias arbitratus est conuenire. nos eorũ
uestigia imitando uigilanter curare conuenit, ne quicquam terrarum & possessionũ
(quæ iam deo & ipsi Romanæ ecclesiæ in sustentationem summi pontificis & mi-
nistrorum suorum dedicatæ sunt) distrahi à quoq;, uel alienari patiamur, illa præser-
tim loca insignia, in quibus necessitatis tempore libere ualeat Romanus pontifex cũ
C sua curia commorari, ubi nullus secularis potestatis metus exterreat, nullus tempo-
ralis fauor absorbeat, nullus terror immineat, nihil suam sanctitatem & uenerabiles
sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales à uero & ueri concilij soliditate remoueat, cum
non absq; prouisione diuina ipsa loca apostolicæ sedi prouenisse credãtur. Ex his au
tem causis & alijs nos iuste & merito mouentibus, prouisione congrua occurrere du
ximus, ne inclyta ciuitas Auinionis, quæ se semper deuotiss.mam & fidelissimam ec
clesiæ exhibuit, & nouissime in fidei catholicæ obsequium, de suis facultatibus copi
osissimam subuentionem pro unione Græcorum cum latinis prosequenda, ministra
uit, quoquo pacto ab ipsius Romanæ ecclesiæ dominio alienetur, aut ad manus alie-
nas transferatur, cum ex his & alijs ecclesiæ uniuersali per ipsam inclytam ciuitatẽ
impensis obsequijs, non impeti, non damnificari, non in alios usus alienari, sed bene-
ficijs attolli merito debeat. Ecclesiasticis eñ utilitatib⁹ insudãtes, ecclesiastica dignũ
est remuneratione gaudere. Decernit igit hæc sancta synodus, ut nullus cuiuscũq; dig-
nitatis uel præeminẽtiæ fuerit, etiã si papalis, ciuitatẽ p̃dictam & etiã comitatũ Ve
nayssini cũ terris & dominijs sibi adiacẽtibus, audeat uel præsumat quouismodo seu
iuris colore quæsito, uendere seu pignori obligare, aut in feudũ uel cẽsum dare, aut
quouismodo alienare. Quod si secus p Romanũ pontificẽ uel aliũ quẽuis actum sit
de

In tertia synodo Romana, cuius initiũ est, Flauio &c. Bene quidem fauentes.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de præsenti, uel in futurum agi contingat, hæc sancta synodus totum id & quicquid D
inde sequatur, exnunc prout extunc cassat, irritat & annullat, & oñi carere decernit
robore firmitatis. Atq; etiam statuit, q; ipse Romanus pontifex uel alius quiuis, si qc
quam contra huiusmodi decretū attentauerit, sacro generali concilio deferatur. Re-
cipientes quoq;, etiam si cardinalatus, patriarchali, pontificali, imperiali, regali, duca
li uel alia quauis ecclesiastica uel seculari præfulgeant dignitate, uel etiam si commu
nitas fuerit, decernit hæc sancta synodus pœnis excommunicationis, priuatiõis cui-
uscunq; dignitatis ecclesiasticæ uel secularis, etiam omnium feudorum, specialiter
quæ à Romana uel alia tenent ecclesia, subiacere, necnon perpetuæ inhabilitationis
ad quascunq; dignitates ecclesiasticas uel seculares, & quæcunq; beneficia & officia
in posterum obtinenda. Communitas uero ecclesiastico interdicto, ultra pœnas su-
pra expressas sibi conuenientes, eo ipso subiaceat, quas pœnas singulariter singuli, q
aliquid prædictorum attentauerint, ipso facto incurrant. Insuper ciuitatem prædictā
Auinioneñ. quæ magnam mercedē ab uniuersali promeretur ecclesia, cuiq; indigniſ
simum esset pro eius optimis meritis, mala quæuis per aliquem irrogari, præsertim
cum multa contra ipsius ciuitatis statum in eneruationem, disturbium & dissolutio-
nem huius sanctæ synodi & suoꝝ sanctorum opeꝝ, attentari & machinari possent,
quibus hæc sancta synodus non ualeret ex post facto saltem commode & sine graui B
damno prouidere, cumq; iam ipsi ciuitati & ciuibus grauia comminata sint, ueluti ex
informatione summaria comperimus, eadem sancta synodus ciuitatem ipsam & sup
posita eiusdem in suam & ecclesiæ uniuersalis quam repræsentat, specialem prote-
ctionem & saluāguardiam suscipit, ac reponit, prohibens sub pœnis prædictis oñi
bus & singulis, quacunq; dignitate uel præeminentia ecclesiastica uel seculari, etiam
si cardinalatus, patriarchali, pontificali, imperiali, regali, ducali uel alia qualibet p̄-
fulgeant dignitate, uel etiam si communitas fuerit, ne ipsi aut ipsoꝝ aliquis directe
uel indirecte ciuitatem prædictam diffidare, perturbare, inuadere, uel inquietare tē
poraliter uel spiritualiter, aut eius habitatores uiolenter capere, aut in personis uel
bonis eorum damnificare atq; molestare præsumant. Quod si quis fecerit, pœnas su-
perius expressas ipso facto incurrat. Romanus uero pontifex si aliquod prædicto-
rum attentauerit, sacro concilio deferatur, & ipsa attentata nullitati ipso facto sub-
iaceant. Et q̄n id quoq; pariter indignum esset, ut uenerabilis Petrus episcopus Al-
banen. sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis, de Fuxo nulgariter nuncupatus, &
apostolicæ sedis legatus, qui ad ipsius ciuitatis Auinioneñ & comitatus Venayssini
p̄dicti gubernationē deputatus est, quiq; pro expeditiõe subsidioꝝ sanctæ matri ec- F
clesiæ præstitorum, in eadem ciuitate Auinioneñ. ad prosequendam unionem Græ
corum fideliter & efficaciter laborauit, huic sanctæ synodo se obsequentissimum
exhibendo, per quempiam uexaretur, inquietaretur, aut molestaretur, cuius etiam
perturbatio & molestatio in magnum dispendium & in grauem calamitatem ipsius
ciuitatis Auinioneñ. uerisimiliter proueniret, idcirco sub eadem protectione ex p̄-
missis causis recipit hæc sancta synodus eundem uenerabilem Petrum episcopū Al-
banen. & suos familiares domesticos & continuos cõmensales, decretoq; pariter, ubi
bet eadem sancta synodus sub pœnis antedictis, ne quisquam cuiuscunq; dignitatis
(etiam si cardinalat⁹, patriarchalis, põtificalis, imperialis, regalis, ducalis aut alteri⁹
uel etiã cõitas) ipm & suos p̄dictos inuadere, diffidare, molestare, aut de facto in su-
is beneficijs, bonis & rebus quibuscunq; pturbare p̄sumat, uel spualiter uel tpaliter
quoquo mõ contra eundē & cosdē procedere. Si uero Romanus pontifex aliqd p̄di
ctoꝝ attentauerit, sacro concilio deferaē, similiq; nullitatis uitio in cõtrariũ attentata
eo ipso subiaceāt. Quodq; absolutio & relaxatio à p̄dictaꝝ excõicationũ (p̄ter quã in
mortis articulo) ac interdicti, & inhabilitationis, & cæteraꝝ pœnaꝝ sentētijs, sacro
generali cõcilio reseruata intelligaē. Datũ in sessione nostra publica, in ecclesia maio
ri Basileeñ soleñiter celebrata, vi. cal. Octob. anno à natiuitate dñi M. cccc. xxxvii.

Sessio

A

SESSIO VIGESIMAOCTAVA, IN QVA

accusatur contumacia papæ, & declaratur contumax.

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Die martis prima mensis Octobris, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimoseptimo, in ecclesia maiori Basileensi, in qua sessiones præsentis sacrosanctæ generalis synodi Basileensis celebrari solent, uigesimaoctaua ipsius sanctæ synodi sessio hoc modo extitit celebrata, uidelicet missa solenni de spiritusancto per reuerendum patrem dominum Georgium episcopum Viseñ. nationis inclytæ Hispanicæ celebrata, & demum suffragijs, Antiphona Exaudi &c. letanijs, euangelio secundum Matthæum, Accesserunt discipuli ad Iesum, Matt. 18. 2
dicentes: Quis putas maior est in regno cælorum? Et aduocans IESVS paruulum &c. ac hymno, Veni creator spiritus, cum uersiculo & collecta & oratione: Deus qui corda, decantatis, præsidente in eadem sessione præfata reuerendo patre domino episcopo Visensi ante maius altare, ubi dicta missa celebrata extitit in pontificalibus
B cum mitra aurifabrata & pluuiali, in cathedra & sede eminentiori, pluribus quoque aliis dominis prælatis cum mitris planis & pluuialibus, ut in talibus in eadem synodo fieri solitum est, superioribus & eminentioribus sedibus suis locis tam à dextris quàm à sinistris confidentibus in multitudine copiosa, compluribusque dominis ecclesiasticis diuini & humani iuris magistris, doctoribus & scientificis uiris principum spiritualium & temporalium, ac almarum uniuersitatum studiorum generalium nuncijs & ambasiatoribus, ac alijs de diuersis mundi partibus ibidem astantibus in magno numero & multitudine copiosa, eandem sanctam synodum uniuersalem ecclesiam repræsentantem celebrantibus, constituti in iure coram eadem synodo pro tribunali sedente, uenerabiles uiri domini promotores & procurator fiscalis eiusdem sanctæ synodi, per organum dicti promotoris fiscalis sua uerba eidem synodo in personam dicti domini episcopi Visensis præsidentis dirigentes, audientiam publicam ibidem tunc sibi dari & concedi ad hanc horam, humillime & instanter petierunt, supplicarunt, & postularunt, cui supplicationi eadem sancta synodus per organum ipsius domini præsidentis annuit. Tunc ijdem domini promotores & procurator fiscalis decretum originale monitorij siue citatorij ab eadem sancta synoC do emanatum, contra sanctissimum dominum nostrum papam Eugenium quartum, eius synodi uera bulla plumbea impendenti bullatum, de quo in schedula infrascripta fit mentio, necnon instrumentum publicum executionis eiusdem per affixionem in ualuis prædictæ ecclesiæ Basileensis die datæ ipsius decreti facti una cum schedula accusationis contumaciæ ipsius domini nostri papæ, quam accusarunt, atque petierunt, ut in eadem per ipsum procuratorē alta & intelligibili uoce lecta constaretur, cuius schedulæ tenor sequitur in hæc uerba.

Reuerendissimi reuerendiq; in CHRISTO patres ac metuendi domini, ac cæteri uniuersi domini nostri præstantissimi hanc sacrosanctam generalem synodum Basileensem, uniuersalem ecclesiam repræsentantem, constituentes & celebrantes, cum iamdudum, uidelicet pridie Calendas Augusti anni præsentis millesimi quadringentesimi trigesimiseptimi, hæc sancta synodus considerans mala, deformitates & scandala ac pericula, quæ in ecclesia dei hactenus uiguerunt, prout adhuc uigent, (quibus corrigendis pro salute totius Christianæ plebis ex officio suo totis uiribus suis incumbere tenetur, etiam ex potestate quam super cunctos fideles cuiuscunque autoritatis, etiam si papalis existant, à CHRISTO accepit, contra sanctissimum dominum nostrum Eugenium papam quartum) quoddam citatorium (per edictum, quatenus per se uel alium ad hoc legitime deputatum, coram eadem sancta synodo

Universidad de Deusto
Biblioteca

de & ſuper contentis in dicto citatorij decreto & alijs proponendis, infra ſexaginta B
dierum ſpatium pro ſui defenſione aut excuſatione alleganda uel proponēda compa
reret, terminum peremptorium eidem ſtatuendo (ut in eo latius continetur) decre
uerit, quod quidem citatorium in præſenti ciuitate & in ualuis huius maioris eccle
ſiæ Baſileenſis iuxta illius formam & tenorem per edictum executum fuerit, & de
bitæ executioni demandatum, nos Bartholomæus de Fraxino, & Ioannes Slitzen
Merzenrode al. Spaſrij rode promotores, & ego Ioannes Spaſſerij procurator fiſcalis ac officiarij huius ſa
croſanctæ ſynodi, bullam citatorij dictæ ſanctæ ſynodi uera bulla plumbea bulla
tam, unà cum inſtrumento executionis eiuſdem citatorij (ut præmittitur) factæ rea
liter facto & in ſcriptis offerimus, repræſentamus, & producimus, ac præfati ſan
ctiſſimi domini Eugenij per ſe aut alium cum ſufficienti mandato infra dictos ſexa
ginta dies in ipſo citatorio ſibi præfixos, per ſe aut alium non comparentis, neq; com
parere curantis, (licet ſæpiſſime ipſa ſancta ſynodus quàmplures celebrauerit con
gregationes, in quibus aut ipſarum aliqua ipſe dominus Eugenius comparere infra
dictum terminum potuiſſet) contumaciam accuſamus, ipſumq; contumacem repu
tari, ac in contumacia & defectu poni & declarari per hanc ſanctam ſynodum, pe
timus cum inſtantia atque poſtulamus. Necnon eundem dominum Eugenium alta
uoce ad ualuas huius maioris eccleſiæ Baſileenſis per duos reuerendos in CHRI- E
STO patres dominos epiſcopos, unà cum notarijs huius ſacri concilij, iuxta mo
res antiquos uocari, & relationem uocationis fieri inſtanter requirimus. de quibus
omnibus per nos promotores & procuratorem fiſcalem antedictos, dictis propoſi
tis & requiſitis, nomine quo ſupra, à uobis reuerendis patribus dominis protonotarijs
ac etiam huius ſacri concilij notarijs & ſcribis petimus ad futuram rei memoriam
unum uel plura, publicum uel publica confici inſtrumenta. Ad quorum petitionem
& mandatum ipſius ſanctæ ſynodi, lecto prius prædicto executionis inſtrumento, &
dicto monitorij ſeu citatorij decreto, cum in eodem loco dum edictum fuit emana
tum aliàs lectum fuiſſet, habito pro lecto, reuerendi in CHRISTO patres & domi
ni, domini Matthæus Albinganenſis & Aymo Gratianopolitanus epiſcopi, de man
dato dictæ ſanctæ ſynodi per organū dicti domini præſidentis eis facto, prædictum
dominum noſtrū papā primo ſuper gradus ante dictum maius altare alta & intelli
gibili uoce per organum ipſius domini epiſcopi Albinganenſis uocarunt, & procla
marunt clamoroſa inſinuatione ſub his uerbis: Ex parte ſacroſanctæ ſynodi publi
ce & ſolenniter requiritur ſanctiſſimus dominus Eugenius papa quartus, quatenus
ſi uigore citationis contra eum nouiſſime per eandem ſanctam ſynodum decretæ, du
xerit ſe conſpectui huius ſanctæ ſynodi præſentandum, ad ſe defendendum & excu E
ſandum ſuper his, de quib⁹ huic ſanctæ ſynodo delatus eſt, compareat coram hac ſan
cta ſynodo, ad hunc actum pro tribunali ſedente, quæ eidem pollicetur gratam &
debitam audientiam. Similiter ex parte eiuſdem ſanctæ ſynodi omnibus intimatur,
quatenus ſi quis ſit, qui mandatum habeat ſufficiens ad comparendum pro eodem do
mino Eugenio, compareat coram eadem ſedente, ut ſupra. Hæc autem ſancta ſyno
dus pollicetur cuilibet, exigēte iuſtitia, audiētiam gratam &c. Qui dominus noſter
papa ſic uocatus & proclamatus, nec aliquis pro eo comparuit, nec reſpondit. Vnde
ipſi duo domini epiſcopi ante ualuas ſeu portas ipſius eccleſiæ acceſſerūt, & iterum
& cum pauſata intermedia inſtantia trina uice alta & intelligibili uoce & clamoro
ſa inſinuatione præfatum dominum noſtrum papam uocarunt, & proclamarūt per
organum cuius ſupra, ſub eiſdem uerbis ſupraſcriptis, prout etiam prouidi uiri Ar
noldus Amici, Ioannes Kempener & Gotfridus Dorſten ipſius ſanctæ ſynodi cur
ſores uocibus eleuatis, reiteratis uicibus, uocarunt & proclamarunt. Qui dominus
noſter papa Eugenius nec aliquis pro eodem ibidem comparuit, neque reſpondit.
Quibus ſic factis, ipſi duo domini epiſcopi ante conſpectum ipſius ſanctæ ſynodi &
in medium reuerſi, ſe prædictum dominum noſtrum papam (ut ſupra ſcri
ptum

A ptum eſt) uocaſſe & proclamaſſe, & per dictos curſores uocatum & proclamatum
fuiſſe, quodq; ipſe nec aliquis pro eo comparuerat, neque reſponderat, eidem ſanctæ
ſynodo retulerunt. Præterea præfati promotores & procurator fiſcalis, per orga
num ipſius procuratoris contumaciam prænominati domini noſtri papæ iterato ac
cuſarunt, ipſumq; ſuper omnibus & ſingulis in dicto citatorij decreto contentis, con
tumacem reputari, & ad ulteriora procedi, & aliàs decerni & fieri, ut in quadam alia
ſchedula per ipſum procuratorem etiam alta & intelligibili uoce ibidem lecta, con
tinetur, cuius tenor talis eſt: Nos promotores & procurator fiſcalis antedicti, quo ſu
pra nomine iſtam uocationem & relationem (ut præmittitur) factas, inter acta huius
cauſæ & ſacri concilij petimus regiſtrari, dictamq; citatorij bullam & inſtrumen
tum executionis (prout ſupius producta ſunt) iterato repetimus, & reproducimus,
& apud acta ſacri concilij, & cauſæ huiuſmodi inſeri & regiſtrari petimus. Et quia
præfatus dominus Eugenius de & ſuper contentis in dicto citatorij decreto legitime
citatus, ſufficienterq; expectatus, nec per ſe nec per alium infra dictos ſexaginta dies
curauit, atq; curat comparere, ipſius contumaciam accuſamus. Ipſumq; ſuper omni
bus & ſingulis in dicti citatorij decreto contentis, prout iuſtitia ſuadet, & iuris ordo al. dicto
B poſtulat atq; rationis, contumacem reputari, in cauſaq; huiuſmodi in eius contuma
ciam eius abſentia diuina repleta præſentia, ut ipſi ſanctæ ſynodo uidebitur expedi
re, & uniuerſali eccleſiæ ſanctæ dei neceſſarium fuerit & utile, ad ulteriora procedi,
ac proceſſum per audientiam contradictarum aut aliàs (prout uidebitur) decerni p
ipſam ſanctam ſynodum, inſtantiſſime poſtulamus. Requirentes dominos protono
tarios & notarios huius ſanctæ ſynodi, ut omnia in cauſa huiuſmodi acta & produ
cta ac ordinata, apud acta ſacri concilij & cauſæ huiuſmodi regiſtretis: necnon quo ſu
pra nomine à uobis dominis protonotarijs & notarijs petimus, ad futuram rei me
moriam, unum uel plura, publicum uel publica confici inſtrumenta. Huiuſmodiq;
ſchedula ſic lecta, & per eandem ſanctam ſynodum audita, ipſa ſancta ſynodus per or
ganum prædicti domini præſidentis præcepit & iniunxit præfato domino epiſco
po Albinganeñ. ut ambonem (in quo decreta ipſius ſanctæ ſynodi, per eandem ſan
ctam ſynodum pronunciari & legi ſolent, dum eduntur) aſcenderet, declarationēq;
contumaciæ prænominati domini noſtri papæ alta & intelligibili uoce, nomine ipſi
us ſacroſanctæ ſynodi legeret & pronunciaret, prout infra. Qui quidem dominus
epiſcopus Albinganeñ. mandatis ipſius ſynodi obediens, dictum ambonem aſcendit,
C dictamq; ipſius domini noſtri papæ contumaciæ & proceſſus ad ulteriora declaratio
nē, in ſcriptis alta & intelligibili uoce noīe ipſius ſacroſanctæ ſynodi legit, & pronūci
auit, ut in eadem ſchedula per eum lecta cōtinetur. Cuius tenor ſequitur ſub his uer
bis: Hæc ſancta ſynodus Baſileeñ. in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem
eccleſiam repræſentans, & ad huiuſmodi actum legitime congregata, & pro tribuna
li ſedens, audita petitione promotorum & procuratoris fiſcalis eiuſdem ſanctæ ſyn
odi, ut ex eorum relatione & productione inſtrumentorum uiſa eiuſdem domini Eu
genij papæ contumacia in non parendo citatorio eiuſdem ſacri concilij, recepta eti
am ſuper hoc ad maiorem cautelam per deputatos eiuſdem ſynodi informatiōe tam
de prædictis, q̄ de notitia eiuſdem citatorij in Romana curia, decernit, declarat, & re
putat dictum dominum Eugenium legitime citatum, ſufficienterq; expectatum, fu
iſſe & eſſe contumacem, & eius abſentia non obſtante, diuina eadem repleta præſen al. earundem replente præ-
tia, contra eundem dominum Eugenium papam ad ulteriora fore procedendū, pro ſentiam
ut ſacro concilio uidebitur, conſideratis neceſſitatibus & utilitatibus uniuerſalis ec
cleſiæ. Qua ſiquidem contumaciæ declaratione & proceſſus decreto ſic lecto, præfa
tus dominus epiſcopus Albinganeñ. petijt eidem ſacroſanctæ ſynodo, an huiuſmo
di declarationis & decreti pronunciatio, per eum de mandato ſanctæ ſynodi (ut præ
fertur) facta & lecta, ipſi ſanctæ ſynodo placeat. Quæ ſacroſancta ſynodus alta uoce
reſpondit per uerbum, placet. De quibus omnibus & ſingulis præmiſſis præfati do

Universidad de Deusto
Biblioteca

mini promotores, nomine promotorio eiusdē petierunt à dominis sanctæ sedis apo D
stolicæ protonotarijs & nobis notarijs & scribis ipsius synodi, ad perpetuam rei me
moriam fieri unum uel plura, publicum uel publica, instrumentum uel instrumen
ta. Celebrata siquidem solenniter extitit prædicta sessio, & acta fuerunt hæc omnia
supradicta, ubi & prout suprascripta sunt. Et interfuerunt testes præsentes, uenera
biles & circunspecti uiri domini & magistri Aegidius Camineti in medicina Parisien
sis, & Ioannes de Segobia in theologia magistri Salamantinensis almarum uniuersita
tum studiorū generalium, in dicta sancta synodo ambasiatores, Guilhelmus Kircher
dictus de Constantia, & Ioannes de comitibus archipresbyter Papiensis decretorum
& Stephanus de Nouaria legum doctores, & Robertus Auelon licentiatus in decre
tis canonicus Cameracensis, cum pluribus alijs rogatis & requisitis.

al. loco illorum. Acta sunt hæc Basileæ in ecclesia maiori Basileensi, in sessiōe publica eiusdem synodi solenniter celebrata, Calendis Octobris, anno à natiuitate domini M, cccc, xxxvii.

SESSIO VIGESIMANONA DE reuocatione prætensæ bullæ papæ super translatione concilij factæ.

SAcrosancta generalis synodus Basileēsis in spiritusancto legitime congregata, uniuersalē ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Compati
ens hæc sancta synodus miserabilibus ecclesiæ ruinis, & languoribus capitis
atq; membrorum ex intimis condolens uisceribus, post editionem saluberri
morum decretorum in obseruationem legis domini & antiquorum canonum, post E
benignas & charitatiuas admonitiones summo pontifici per oratores plurimos di
rectas, post annorum plurium expectationem cum multa patientia deductam, cum
& decreta contemni, & admonitiones paruipendi, & inde scandala, diuisiones & schi
smata crescere uideret, uitiaq; & peccata maioribus adolescere incrementis, compul
sa est tandem synodus ipsa, regimini ecclesiastico prouisionem quærere salutarem, &
summum pontificem ad hoc uehemētius excitare, ut ea quæ ad ipsius & uniuersæ ec
clesiæ salutem erant, efficaciter agere curaret, cuius exemplum subditi facile imitan
Prouer. 27, a tur. Et quoniam (ut sapiens loquitur) melior est manifesta correctio, q̄ amor absco
ditus: meliora sunt uulnera diligentis, q̄ fraudulenta blandientis oscula, defectus ali
quos debiti regiminis (qui ecclesiæ dicti fuerunt) flebili querela commemorauit, ut
in melius emendarentur, nec ipsius summi pontificis aut aliorū ualerent diutius ob
esse saluti. Et ut oīs patiētia exhiberetur, nulla posita est pœnæ adiectio, sed tantū
terminus conueniens præfixus extitit, ut infra illum aut per se, aut per alium ipse in
hac sancta synodo compareret, atq; sic debito regimini ecclesiæ (prout publica ne
cessitas maxime impellebat) opportune prouideretur, ueluti forma citationis editæ
apertius indicauit, quod & maxime hæc sancta synodus agere urgebatur, dum po F
testatem habet immediate à Christo super uniuersos Christifideles cuiuscunq; status
etiam si papalis existant, in his præsertim, quæ ad reformationem pertinent. Dumq;
ob ipsam causam reformationis congregata est, quæ nullatenus pfici potest, nisi sum
al. quæ salu- mus pontifex ad eam reformationem cum effectu capessendam, suum inclinauerit
tem afferre animum, cum etiam experientia docuerit, ex editione decretorum, ex qua salus effi
ci debuerat, in locis pluribus turbationem fuisse subsecutam, dum ea per summum
pontificem infringuntur, cuius autoritate se tuentur, qui huiusmodi decretis aduersa
sari uolunt. Difficile quoq; cæteri corriguntur, si regimen ipsius ac curiæ suæ non ui
derint emendatum, quod ab ipsis trahitur in exemplum. Verum summus ipse pon
tifex prefatam citationem pro tanta necessitate publicæ salutis emanatam, quæ etsi
si non placentia, tamen salubria continebat, aliquantulum molestius primo aspe
ctu ferens, quandam suæ ordinationis paginam in aduersum promulgasse dicitur. In
al. unionis qua primū de prosecutiōe reductionis Græcorū uaria recitās, ad impugnationē ele
ctionis loci p œcumenico cōcilio p hāc sanctā synodū factæ, se cōuertit, solā Auinio
nensem ciuitatē cōmemorās, quæ rebus utiq; gerēdis cōmodissima esse dinoscit, ofiq;
pace & securitate gaudere, tacita ueritate de Basilea & Sabaudia in eadē electiōe cō
iunctis

A iunctis. Verum cū nostrā illam electionē & decreto cum Græcis edito plene satisfa al. de
cere constet, atque loca rebus agendis commodissima, omni quoq; nationi opportu
na manifeste continere, non necesse est, ut de hac re longiorem sermonē protrahamus;
nec summus ipse pontifex laborem declinandi in alterum locorum illorum recusa
re debet, si bonum rei huius tanto affectu desiderat, sicut in suis literis prædicauit.
Refert præterea diuisionem, in huius electionis locorum negocio prohdolor susci
tatam, quam & se confirmasse ostēdit, quam utinam potius extinguere curasset. Nam
& postquam galeæ & pecuniæ in Auinione pro locis per hanc sanctam synodum ele
ctis expeditæ fuerant, ipse alias galeas in Constantinopolim mittere curauit, diuisio
nem latinæ ecclesiæ coram Græcis ex duplici legationis missione demonstraturus;
quæ quantum honori ecclesiæ latinæ, quantum unioni Græcorum prosequēdæ dis
conueniant, nemo est qui non uideat. Insuper iustificare nititur, quod per uenerabi
lem Ioannem archiepiscopum Tarentinum oratorem suum, in missione certarum li
terarum super huiusmodi diuisione electionis transmissarum factum est, quod subti
cere honestius fuisset, ne nos pro tuēda nostra iustitia rē illā magis apire cogeremur.
Nam & literas illas clandestine & falso bullatas fuisse, iam notorium est. Et si sum
mus pontifex de confessione ipsius archiepiscopi & alijs circunstantijs ueram infor
B mationem acceperit, non impinget in huius sacri concilij libertatem, quod ipse archi
episcopus in causam propter eā rem tractus sit, aut in domo propria arrestatus. Sed
ad impugnandum eandem libertatem, cuiusdam procuratoris ipsius archiepiscopi
captionem nobis obijcit, quam iussu nostro cōstat nullatenus fuisse peractam, immo
procuratorem ipsum iussu cuiusdam prælati scandalosæ turbationi obuiare uolētis,
quam procurator ipse per appellationem emittendam ab hoc sacro concilio, uerisi
militer uidebatur esse facturus, per publicum officialem captum hæc sancta synodus
pro sua mansuetudine ilico iussit expediri, qui & procurator adhuc nobiscum in ple
na libertate uersatur. Nec præterea uerum est, per hoc sacrum concilium aut iussio
nem ipsius, aliquod spolium priori Furnensi (uelut memoratæ literæ prætendunt)
fuisse irrogatum, licet literæ aliquæ plurima scandalosa aduersus hanc sanctam syn
odum & supposita eiusdem continentes, absq; tamen nostro scitu, longe ab hac ciuita
te eidem dicantur ereptæ. Nec tam leues colores ad impugnationem libertatis huius
sacri concilij quærere oportuit, cum & iam toti mundo constare possit, tantæ liberta
tis & securitatis plenitudinem hic adesse, ut nullum locum huberiorem aut securio
rem, q̄ ipsam ciuitatem Basileensem sub imperiali protectione constitutam, & opti
ma politia gubernatam, credamus inueniri. Cæterum aduersus citationem emana
C tam plurima proferre conatur, quæ omnia ex superioribus rationibus euidentissime
confutantur. Et sperandum est, ubi re ipsa plenius digesta, summus pōtifex effectum
citationis huiusmodi animaduerterit, in quærenda ipsius & aliorum salute uersari,
ut languor acerrimus à corpore mystico ecclesiæ depellatur, nō adeo aduersus citati
onem ipsam succensebit. Quæ & si aliquid amaritudinis, more salubris medicinæ, in
primo gustu ferre uideatur, eam tamen in nouissimis iucundam & salutiferam esse
(deo aspirante) persentiet, nec eam bono publico aut charitati aduersam, immo pot
ius suæ saluti ac ecclesiæ necessitati accommodam fuisse cognoscet. Quod uero tale ali
quid priora ignorasse secula commemorat, si rerum gestarum percurrat historias,
non tantum summos pontifices de corrigendis defectibus fuisse admonitos conspici
et, sed etiam depositos à papatu, ac etiam nonnullis obedientiam ex multis causis fu
isse subtractam. Sed si abusuum incrementa nunc uigentia, si longam & fortem ad
uersus sanctam synodum & reformationem ecclesiæ resistentiam perseuerantē, quæ
priora secula ignorarunt, animaduertat, nihil admirabitur huius citationis nunc re
pertum fuisse antidotum. Omittimus uerba quæ aduersum nos grauia proferuntur,
recensere, omnia mansuetis & mitibus animis sustinentes, dum salutem ecclesiæ pro
sequamur, Sed denicq; summus pontifex talibus qualibus supradictis coloribus sufful

Universidad de Deusto
Biblioteca

tus,dum huic ſanctæ ſynodo in his præſertim,quæ ad reformatiõem pertinent,obe- D
dire tenetur, & ad eandem euocatus, aut ſuper rebus propoſitis in eum, excuſatio-
nem afferre, aut cunctis in melius emendatis, regimini eccleſiaſtico donare ſalutem,
ipſe hanc ſanctam ſynodum diſſoluere,ac in ciuitatem Ferrarienſem transferre cona
tur,cum plurium adiectione cenſurarum, ſi uirtute præfati citatorij in aliquo pro-
ceſſum fuerit aut aduerſus eum,ſeu ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinales,aut præſi-
dentes oratores ſuos,qui in hoc concilio fuerunt,uel aliquem ipſorum,aliqua nouie
tas illata fuerit,uel etiam quicquam à die citatorij factum, cõtinuatum uel ſeruatum
exiterit. Eſt ne hæc obedientia, quam concilijs generalibus per ſummos pontifices
& alios quoſcunq; ſacra Conſtantienſis ſynodus,in his præſertim quæ ad reformati-
Matt.18.a nem pertinent,declarauit exhibendam? memor uerborum Chriſti,qui poſtquam Si-
moni Petro dixerat,ſi te non audierit,dic eccleſiæ:ſi eccleſiam non audierit,ſit tibi tan
quam ethnicus & publicanus,continuo ſubiecit: Amen dico uobis, quæcunq; ligaue
ritis ſuper terram,erunt ligata & in cælo: quã & eccleſiæ autoritatem à Chriſto do-
natam,eſſe etiam ſupra papam,ſi quis prius ambigeret,iam hoc ipſius magnæ ſyno-
Conſtantien. di Conſtantienſi autoritas apertè declarauit, cuius hæc uerba ſunt: Ipſa ſynodus in ſpi
concilij ſeſſ.4. & 5. ritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, poteſtatem à E
Chriſto immediate habet,cui quilibet cuiuſcunq; ſtatus uel dignitatis,etiam ſi papa-
lis exiſtat,obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem & extirpationem prædicti
ſchiſmatis,ad generalem reformationem eccleſiæ dei in capite & in membris. Item
Conſtantien. concilij ſeſſ.5. declarat, ꝙ quicunq; cuiuſcunq; ſtatus,etiam ſi papalis exiſtat,qui mandatis, ſtatutis
ſeu ordinationibus huius ſanctæ ſynodi & cuiuſlibet alterius legitime cõgregatæ ſeu
pertinentibus ad ea,factis & faciendis,contumaciter obedire contempſerit,niſi reſipu
erit,condignæ pœnitentiæ ſubijciatur,& debite puniatur,etiam ad alia iuris ſubſidia
recurrendo. quorum uirtute decretorum ſubſecuta fuit felicis recordationis papæ
Martini electio,cui ipſe dominus Eugenius ſuccedit,qui etiam ipſi Conſtantienſi. con
cilio,cum eſſet in minoribus,præſens interfuit,Iam uero ipſe non ſolum non obedit
ſynodo generali, ſed & ſuper illam in reformationis proprio negocio,ſe iudicem
conſtituere molitur, eam propria uoluntate diſſoluere uolens, atq; in alium locum
ſuæ origini propinquum,euocare,ubi(ſicut ueriſimiliter creditur)ita dominari ſpe-
rat,ut reſiſti ſuæ non poſſit uoluntati. Sed nec eum decuit obliuiſci,quod iam altera
Baſileen. con- cilij ſeſſ.11. que irritam fateri oportuit. Scire inſuper debuit, iamdudum in hac ſancta ſynodo fu
iſſe ſolenniter decretatum,aſſentientibus plurimis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinali
bus,quorum aliqui adhuc de ꝓſenti cum eo ſunt,ut hoc cõcilium per papam ſine ex- F
preſſo conſenſu duarum partium eiuſdem concilij,uotis ſingulorum per deputatio-
nes & in generali cõgregatione ſcrutatis,poſtea ſolẽni ſeſſione ſubſecuta,diſſolui non
poſſit,aut de loco ad locum tranſmutari,pœnis omnibus atq; cenſuris ferendis in ad
Baſileen.con- cilij ſeſſ.11. raria erigere,cum alio decreto per antea edito declaratum ſit,omne concilium quod
iſto durante alibi contigerit eligi,non fore concilium, ſed ſchiſmaticorum conuenti-
culum.Intelligitur autem durare hoc concilium iuxta ꝓmiſſi decreti ſeriem,donec ex
conſenſu duarum partium eius fuerit diſſolutum,quæ decreta ipſius domini Euge-
Conſtantien. concilij ſeſſ.4. 5.& 39. nij ſubſequẽti adhæſione corroborata ſunt,ac per ſuos oratores præſidentes ſaltem
nominibus proprijs iurata. Sed & antea in decreto concilij Conſtantienſis quod inci-
pit,Frequens, fuerat ordinatum,ut locus futuri concilij cum conſenſu ipſius concilij
congregati eligi deberet, & ſi concilio diſſoluto locum illum mutari oporteret ex
cauſis legitimis,tunc alius locus eiuſdem nationis eligi deberet. Si uero cauſæ illæ to-
tam nationem concernerent, locus uicinior aſſumeretur. Quod ſi locum futuri con-
cilij alio tempore celebrandi,ſine conſenſu concilij actu congregati aſſignare, & niſi
ad loca ibidem declarata,mutare non poteſt, multo minus concilium congregatum

incõtĩ

A incontinenti ſine ipſius conſenſu ad locum alium ſua uoluntate trãsferre. Deniq; non
debuit obliuiſci decreti ſuper conuentione Græcorum per ipſum approbati,quo ca- Baſileen.conci-
uetur,concilium in Baſilea firmiter eſſe permanſurum,donec Græci ad portum per lij ſeſſ.18.
hanc ſanctam ſynodum eis nominandum,peruenerint. Quo pacto igitur,quo ue con
filio nunc huius concilij diſſolutionem aut tranſlationem efficere fruſtra conatur? Sed
quis uſus ille eſt plenitudinis ſuæ poteſtatis,dum ſi cõtra aliquem oratorum ſuorum,
utpote archiepiſcopum Tarentinum,(de quo mentionem fecerat)quicquam agatur
pro debito iuſtitiæ,ob eam cauſam uult etiam concilium diſſoluit? Deniq; unionem
Bohemorũ,quam tantis laboribus hæc ſancta ſynodus perq̃ſiuit,dũ pro ultimato ei-
us complemento inſtamus,conturbare nititur huius ꝓtenſæ ordinationis ſeries,quæ
ultra triginta dies hanc ſanctam ſynodũ huic negocio prohibet intendere. O admiran
da conſilia,quæ ad eneruationem autoritatis eccleſiæ & ſuũpſius deſtructionem ſum
mo pontifici ſuggerũtur, quæ ſi conniuentibus oculis pertranſiret hæc ſancta ſyno-
dus,tota confundi timeretur eccleſiæ autoritas: & quis in papatum aſſumptus, poſſet
uniuerſam Chriſtianitatem pro ſua uoluntate decolorare,nec ulla eſſet reſiſtentia.
Quinimmo & accuſatus de hæreſi aut quouis crimine, confeſtim ſynodum accuſan-
B tem & corripientem diſſoluere tentaret,ne ſubiret iudicium. Nunc quoq; dolentiſſi
me ferendum eſt,tale exemplum à domino Eugenio donari poſteris,ut iudicium ſub
terfugiendo,ad deteſtabile refugium ꝓtenſæ diſſolutionis concilij ſe conuertat. Qui
& non recte de autoritate eccleſiæ ſentire uideatur,dũ ipſius eccleſiæ congregatæ cui
(uti declaratum eſt)obedire tenetur,ipſe ſe iudicem conſtituit,& aduerſus tot decre
ta,tot ſanctiones conciliorum,eam conatur diſſoluere,qui tamen dudum in adhæſi-
one ſua cum de reuocatione literarum incipientium,Deus nouit,mentio haberetur, Baſileen.con-
ipſe quicquid per eum aut ſuo nomine in ꝓiudicium aut derogationem huius Baſile cilij,ſeſſ.16.
enſis concilij ſeu contra eius autoritatem factum,attentarum ſeu aſſertum erat, caſſa-
uit,irritauit,& annullauit,nullaq; & irrita fuiſſe & eſſe declarauit, & ſe deinceps à
nouitatibus & grauaminibus ſeu ꝓiudicijs inferendis huic ſacro concilio, aut ſuppo
ſitis eius & adhærentibus eidem,realiter & cum effectu deſiſtere pollicitus eſt. Cum
igitur talia in aduerſum perpetrata,quæ uniuerſis fidelibus deteſtanda & abhorren-
da ſunt,nullatenus ſub diſſimulatione pertranſire ualeamus, uolens hæc ſancta ſyno
dus(ſicut tenetur)de opportunis remedijs prouidere, declarat huiuſmodi ꝓtenſam
diſſolutionem huius concilij,ac tranſlationem in ciuitatem Ferrarienſ. per dũm Euge
nium papam quartum factas,cum omnibus cenſuris,pœnis & alijs inde ſecutis, nul-
las eſſe, penitusq; irritas & inanes,mandans,obſecrans & ꝓcipiens eidem,ut hæc(ſic
C ut de facto proceſſerũt)reuocare habeat,& aduertat ipſe pœnas,quæ dudũ in decre Baſileen.con-
to huius ſanctæ ſynodi,quod incipit,Quoniam frequens, etiam ante ipſius adhæſio- cilij,ſeſſ.13.
nem in undecima ſeſſione promulgato, contra Romanum pontificem ad concilium
generale quoquo diſſoluendum,mutandum,prorogandum operam dantem,prola-
tæ fuerunt,ubi expreſſe cauetur,quòd ſi Romanus pontifex talia agens, infra quatu-
or mẽſes cũ reali ſatisfactione non reſipuerit, ex tũc à papali adminiſtratione ſit ipſo
facto ſuſpenſus,quæ quidem papalis adminiſtratio ad ſacrum gñale cõcilium ipſo iu
re deuoluatur. Quod ſi pœnam ipſam per duos menſes poſt prædictos quatuor mẽ-
ſes ſuſtinuerit animo indurato,contra ipſum uſq; ad priuationem inclusiue per con-
cilium generale procedatur: quas quidem pœnas hæc ſancta ſynodus ipſum dũm Eu
genium,niſi reſipuerit,decernit & declarat incurſuꝝ,iuxta terminos in ꝓdicto decre
to undecimæ ſeſſionis ꝓfixos,ad quarum pœnarum executionem,niſi reſipuerit,(ut
ꝓlibatum eſt) merito procedemus. Inſuper hæc ſancta ſynodus omnem nominatio-
nem,electionem,aſſumptionem loci Ferrarienſ. factam tanquam decretis ipſius ſyno-
di repugnantẽ,ſicut de facto ꝓceſſit,caſſat & irritat,immo uerius caſſam & irritam
eſſe declarat. Et caſu quo in eadẽ ciuitate aut alibi aduerſus ꝓfatorũ decretorũ noſtro
rũ tenorẽ ſummus ipſe pontifex concilium erigere inceperit, uel incipiet in futurum,

Universidad de Deusto
Biblioteca

mandat & præcipit hæc ſancta ſynodus uniuerſis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinali D
bus, patriarchis, archiepiſcopis, epiſcopis, & alijs quibuſcunq; in curia dicti domini
Eugenij exiſtentibus, qui ſynodis generalibus de iure uel conſuetudine intereſſe te
nentur, ut ad hoc ſacrum concilium Baſileenſe, cæteri uero ad loca ſuorum benefi
ciorum uel alibi extra curiam ſe transferant, ſub pœnis excommunicationis, priuati
onis omnium beneficiorum, dignitatum & officiorum, & inhabilitationis perpe
tuæ, quas, ſi contra fecerint, ipſo facto incurrant. Inhibet præterea ſub eiſdem pœnis
hæc ſancta ſynodus, ne quiſquam, cuiuſuis ſtatus & dignitatis, etiam ſi cardinalis, pa
triarcha, archiepiſcopus, uel epiſcopus fuerit, ab hac ſancta ſynodo uigore ſeu præte
xtu diſſolutionis aut tranſlationis per ipſum dominum Eugenium factæ recedere
audeat, uel ab actibus conciliaribus ullo pacto deſiſtere, ſeu huiuſmodi tranſlationi
uel diſſolutioni quomodolibet obedire. Decernit quoq; hæc ſancta ſynodus, ut oēs &
ſinguli ad hoc concilium libere accedere poſſint, ac ſi præfatæ diſſolutio & tranſlatio
prætenſæ nullatenus emanaſſent, nec quiſquam uenientes ad hoc ſacrum concilium
quouismodo habeat impedire. Vniuerſis quoque Chriſtifidelibus ſub pœnis excom
municationis inhibet, quacunq; dignitate eccleſiaſtica uel ſeculari, etiam ſi cardinala
tus, patriarchali, archiepiſcopali, pontificali, imperiali, regali uel alia quæcunq; pfulgeant, ne ad tale prætenſum concilium per ipſum dominum Eugenium (ut præmit E
titur) erectum uel erigendum, accedere uel mittere præſumant, neq; etiam uniuerſi
tates, collegia, capitula, communitates ad tale prætenſum concilium mittant. Quod
ſi fecerint, ipſo facto eccleſiaſtico ſubiaceant interdicto.

Deniq; ne ipſe dominus Eugenius iugiter grauiora grauioribus addere præſu
mat, noua ſchiſmata & ſcandala ſuſcitando, autoritatemq; uniuerſalis eccleſiæ uehe
mentius impugnando, inhibet eidē hæc ſancta ſynodus, ne deinceps aduerſus ipſam
quicquam innouet, eandem uel eius ſuppoſita & eidem adhærentes perturbando uel
moleſtando, ſeu iam attentata continuet, ac etiam uniuerſos qui beneficia, dignitates,
perſonatus & officia ſuppoſitorum huius ſacri concilij, ſeu eidem concilio adhæren
tium impetrauerint, ſeu obtinuerint, ſeu impetrare tentauerint uel obtinere, etiam
ſi motu proprio conceſſa fuerint, & omnes qui huiuſmodi impetrationi uel prouiſi
oni beneficiorum, dignitatum, perſonatuum & officiorum quorumcunq;, aſſenſum,
al. conſilium fauorem uel auxilium dederint, quacunq; præfulgeant dignitate (ut præmittitur)
eccleſiaſtica uel ſeculari, etiam ſi uniuerſitates, communitates, collegia uel capitula fu
erint, aliquod ſeu aliqua ſuppoſitorum huius concilij & eidem adhærentium, uigo
re ſeu prætextu prætenſæ ordinationis per ipſum dominum Eugenium factæ, in ſuis
beneficijs ac alijs rebus moleſtauerint uel perturbauerint, quacunq; autoritate ordi F
naria uel delegata. Decernit eadem ſancta ſynodus, pœnis excommunicationis, priua
tionis ab omnibus beneficijs, officijs & dignitatibus, ac inhabilitationis ad eadem,
quantū ad ſingulares perſonas, & ſi uniuerſitates, communitates, uel collegia aut capi
tula fuerint, interdicto eccleſiaſtico ipſo facto ſubiacere, decretis huius ſanctæ ſynodi,
Baſileen. concilij ſeſſ. 3. & ſeq. 13. & ſeq. 20 quæ incipiunt, Ambitioſorum: &, Vt ſacri: &, Cum Chriſti eccleſia; & alijs quibuſ
cunq; ipſius decretis & ordinationibus in ſuo robore duraturis. Inſuper uniuerſis p
latis, etiā pontificali dignitate pfulgentibus, capitulis, uniuerſitatibus, cōmunitatibus
& collegijs ac alijs q buſcūq; pſonis eccleſiaſticis, ſub pœnis pdictis quo ad ſingulares
pſonas, & quo ad cōitates, uniuerſitates, collegia, capitula, ſub pœnis ceſſationis à diui
nis & interdicti, quas (ſi cōtrafecerint) incurrāt ipſo facto. Prohibet hæc ſancta ſyno
dus, ne aliquē qui pfata beneficia, dignitates, perſonatus, & officia ſuppoſitorum hui
ſacri concilij & eidem adhærentium (ſicut præmittitur) obtinuerint, recipere ſeu
al. prouiſionū admittere ad poſſeſſionem, uel inueſtire quouis modo audeant: literis quoque, pro
uiſionibus & mandatis papalibus, uel alijs quibuſcunq;, quacunq; autoritate ordina
ria uel delegata, ſub quibuſcunq; cenſuris uel pœnis emanatis, ſuper huiuſmodi pri
uationibus ac præfatorum beneficiorum, dignitatum, perſonatuum & officiorum
colla

A collationibus, hæc ſancta ſynodus decernit nullatenus fore obediendum, quodq; ad
uerſus pœnas ſuperius præmiſſas nullus reſtitui, etiam ad diuinorum celebratiōem
rehabilitari, reintegrari, ſed nec à ſententia excommunicationis (excepto duntaxat in
mortis articulo) abſolui, uel etiam quo ad communitates & capitula ac uniuerſitates
& collegia interdicta relaxari, niſi per hanc ſanctam ſynodum poſſint. Vt autem nul
lus huius noſtræ ordinationis & decreti poſſit quouiſmodo prætendere, ignoranti
am, uolumus & mandamus, hanc præſentem paginam ualuis huius eccleſiæ cathe
dralis Baſileēſis ſub noſtra bulla affigi, atque publicari, & per affixionem ipſam eidem
domino Eugenio ac uniuerſis & ſingulis intimari. Nulli ergo omnino hominum li
ceat hanc paginam noſtræ uoluntatis, decreti, mandati, caſſationis, irritationis, inhi
bitionis, inhabilitationis, priuationis, excommunicationis, interdicti, à diuinis ceſſa
tionis declarationis, affixionis & intimationis infringere, uel ei auſu temerario con
traire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis dei
& uniuerſalis eccleſiæ ſe nouerit incurſurum. Datum in ſeſſione noſtra publica in
eccleſia maiori Baſileenſi quarto idus Octobris celebrata, anno à natiuitate domini
milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſeptimo.

B

SESSIO TRIGESIMA SVPER modo communionis.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Vt lucidius uideatur pro declaratione catholicæ ueritatis, quid circa perceptionem ſacræ euchariſtiæ tenendum ſit, & agendum pro utilitate & ſalute populi Chriſtiani, poſt diligentem perſcrutationem diuinarum ſcripturarum ſacrorumq; canonum & doctrinarum à ſanctis patribus & doctoribus traditarum, in hac ſancta ſynodo longis temporibus habitam, conſideratisq; omnibus quæ pro declaratione huius rei conſideranda fuerunt, decernit & declarat eadem ſancta ſynodus, quòd fideles laici ſiue clerici communicantes, & non conficientes, non aſtringuntur ex præcepto domini ad ſuſcipiendum ſub utraque ſpecie, panis ſcilicet & uini, ſacrum euchariſtiæ ſacramentum. Sed eccleſia quæ regitur ſpiritu ueritatis ſecum manente in æternum, & cum qua CHRISTVS manet uſque ad conſummationem ſeculi (ſicut ait diuina ſcriptura) ordinare habet, quomodo ipſis non conficientibus Matth. 28. d
C miniſtretur, prout pro reuerentia ipſius ſacramenti & ſalute fidelium uiderit expedire. ſiue autem ſub una ſpecie, ſiue ſub duplici quis communicet, ſecundum ordinationem ſeu obſeruantiam eccleſiæ proficit digne communicantibus ad ſalutem. Nec ullatenus ambigendum eſt, quod non ſub ſpecie panis caro tantum, nec ſub ſpecie uini ſanguis tantum, ſed ſub qualibet ſpecie eſt integre totus CHRISTVS. Laudabilis quoque conſuetudo communicandi laicum populum ſub una ſpecie, ab eccleſia & ſanctis patribus rationabiliter introducta, & hactenus diutiſſime obſeruata, & à doctoribus diuinæ legis ſacrarum ſcripturarum atque canonum multam peritiam habentibus, iam à longæuo tempore commendata, pro lege habenda eſt, nec alicui licitum eſt eam reprobare, aut ſine autoritate eccleſiæ ipſam immutare. Datum Baſileæ in noſtra ſolenni & publica ſeſſione, decimo Calendas Ianuarij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimoſeptimo.

SESSIO TRIGESIMAPRIMA, de cauſis.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime cōgregata, uniuerſalē eccleſiam repræſentans, ad futuram rei memoriam. Eccleſiaſticæ ſolicitudinis ſtudiū iugiter inuigilare cōuenit, ut fraterna charitas in
clero

Universidad de Deusto
Biblioteca

clero ac populo Christiano uigeat, nec quisquam per uexationes & afflictiones inde D
bitas proximum suum opprimere permittatur: sicq; iustitia ordine debito cuilibet
ministretur, ut & uitis dolosis auferatur nocendi licentia, & quies ac tranquillitas re
ctorum non facile perturbetur. Inoleuerunt autem hactenus intolerabilium uexati
num abusus permulti, dum nimium frequenter à remotissimis etiam partibus ad Ro
manam curiam, & interdum pro paruis & minutis rebus ac negocijs quàm plurimi
citari & euocari consueuerunt, atq; ita expensis & laboribus fatigari, ut nonunquam
cõmodius arbitrarentur iuri suo cedere, aut uexationem suam graui damno redime
re, q̃ in tam longinqua regione litium subire dispendia. Sic facile extitit calumniosis
opprimere pauperes, sic beneficia ecclesiastica plerunq; minus iuste per litium anfra
ctus obtẽta sunt, dum iustis possessoribus eorum, seu quibus illa de iure competebãt,
neq; opes neque facultates ad illos sumptus sufficere poterant, quos longinqua pro
fectio ad Romanam curiam & litis agitatio in eadem deposcebant. Confunditur eti
am exinde ordo ecclesiasticus, dum ordinarijs iudicibus sua iurisdictio minime seruа
tur, pecuniæ & facultates regnorum ac prouinciarum hoc pacto non parum dimi
nutæ sunt. Et quod uniuerso ecclesiastico ordini admodum nocere compertum est,
hi quos ad summa negocia Christianæ religionis sublimitas dignitatis euocabat, mi
nus illis reddebantur intenti, dum ipsorum mentes nimium occupabat assidua causа
rum multitudo. Quæ attendens hæc sancta synodus, & pro reformatione ecclesiæ dei E
in capite & in mẽbris, iuxta potestatem sibi à domino concessam cuigilans, ut omnia
deinceps ordine congruo peragantur, ad salutem animarum & pacem ac quietem
cunctorum, statuit & decernit, quod in partibus ultra quatuor diætas à Romana cu
ria distantibus, omnes quæcunq; causæ, exceptis maioribus in iure expresse enumera
tis, & electionum ecclesiarum cathedralium & monasteriorum, quas immediata sub
iectio ad sedem apostolicam deuoluit, apud illos iudices in partibus, q de iure aut con
suetudine præscripta uel priuilegio cognitionem habent, terminentur & finiantur.
Et ne sub umbra apellationum, quæ nimium leuiter & nonnunquam friuole hacte
nus interponi uisæ sunt, atque etiam in eadem instantia ad prorogationem litium sæ
pe multiplicari, materia fouendis iniustis uexationibus relinquatur, statuit eadem san
cta synodus, quod si qs offensus coram suo iudice, habere non possit iustitiæ comple
mẽtũ, ad immediatũ superiorẽ p appellationẽ recursum habeat, nec ad quẽcũq;, etiã
ad papam, obmisso medio, neque à grauamine in quacunque instantia ante diffinitiа
uam sententiam quomodolibet appelletur, nisi forsitan tale grauamẽ extiterit, quod
in diffinitiua sententia reparari nequiret: quo casu, non aliàs, ad immediatum superio F
rem liceat appellare. Si uero quispiam à sedis apostolicæ immediate subiecto ad
ipsam sedem duxerit appellandum, causa per rescriptum usque ad finem litis inclusi
ue in partibus cõmittatur, nisi forte propter defectum iustitiæ, aut iustum metum eti
am in partibus conuicinis, de quibus in commissione exprimendis, legitimo prius
documento aliàs quàm per iuramentum summarie constiterit, apud ipsam sedem
foret merito retinenda. Et quicquid in contrarium huius saluberrimi decreti attenta
tum, factum uel obtentum fuerit, sit nullum ipso facto. Litigantes qui contra feceа
rint, in expensis condemnentur. Romanæ uero ecclesiæ cardinales, uicecancellarium,
camerarium, magnum pœnitentiarium, protonotarios & alios sedis apostolicæ offi
ciales, actu in Romana curia suis officijs insistentes, hoc decreto non intendimus cõ
prehendi. Ne tamen in dissolutionem uel translationem præsentis concilij, aut erecti
onem conuenticuli apud Ferrariam uel alibi sub nomine concilij generalis, quas do
minus Eugenius papa quartus efficere conatus est, uel conaretur in futurum, causas
illas, & maxime incorporatorum aut incorporandorum in hoc sacro concilio, quas
hæc sancta synodus remitteret, aut non reciperet, in curiam ipsius domini Eugenij,
aut præfatum conuenticulum Ferrariense uel aliud, de facto trahi contingeret in fo
mentum dissolutionis, translationis & erectionis prædictarum, uoluit eadem sancta
synodus

A synodus, causas quascunque pendentes & commissas, aut etiam quascunque causas
incorporatorum atque incorporandorum, atque alias per appellationem deuolu
tas aut deuoluendas, necnon illas quæ obseruationem decretorum ipsius sanctæ syno
odi concernunt, apud eandem sanctam synodum, ipsa durante, seu donec aliter fue
rit ordinarum, tractari, saluis etiam aduocationibus causarum pendentium in Roma
na curia, per quæcunque nostra decreta factis aut faciendis, decretis etiam alijs & or
dinationibus eiusdem sanctæ synodi in suo robore remanentibus. Datum in sessi
one nostra publica in maiori ecclesia Basileensi solenniter celebrata, nono Calendas
Februarij, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo XXXVIII.

ALIVD DECRETVM DE COLLATIONIBVS beneficiorum, in eadem sessione publicatum.

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritu sancto legitime
congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriа
am. Placuit diuinæ pietati, hoc tempore animos hominum, qui uarijs abusi
bus irretiri cœperant, uehementius excitare, ut salus quæreretur cunctorum,
B & per synodum uniuersalem mores ecclesiæ in melius reformarentur, cum salutari
directione capitis & membrorum in usum iustitiæ & sanctitatis. Quod ut facilius
atque ordinatius fieret, & ne sub prætextu uariarum opinionum aut Romani pon
tifices, aut alij quicunque non satis uniuersalibus conciliis obedirent, prædispo
suit eadem diuina pietas, in sacro Constantiensi concilio synodorum uniuersaliа
um iurisdictionem ita declarari, ut nulli relinqueretur ambigendi occasio, cum de
creto solenni diffinitum extitit, uniuersale concilium habere autoritatem immediа Constantien. concilij sess. 4. & 5.
te à CHRISTO, cui quilibet cuiuscunque status & dignitatis, etiam si papalis fuerit,
obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem, ad extirpationem schismatis, & refor
mationem ecclesiæ dei in capite & in membris ac pertinentibus ad ea. Dum autem
hæc cura reformandæ ecclesiæ huic sanctæ uniuersali synodo Basileensi incũbit, hoc
unum singulari solicitudine prosequendum arbitratur, ut per singulas ecclesias mini
stri instituantur idonei, qui scientijs & uirtutibus effulgeant, ad CHRISTI gloriam
& uniuersi populi Christiani ædificationem salutarem, cui rei graue impedimenа
tum hactenus affertre uisa est gratiarum expectatiuarum multitudo, quæ grauem or
dini & statui ecclesiastico perturbationem, uariasq; inordinationes ac plurima discri
C mina comperitur iniecisse. Ex his enim frequentius dati sunt ecclesiis ministri non p
bati, nec cogniti, uacaturorumq; beneficiorum expectatio, quæ sicut antiqua iura re
stantur, occasionem desiderandæ mortis alienæ præstare solet, quod plurimum præ
iudicat animarum saluti: sed & insuper lites innumeræ & contentiones inter seruos
dei excitantur, rancores & iurgia nutriũtur, pluralitatis beneficiorũ fouetur ambitio,
facultates ac pecuniæ regnorum & prouinciarum mirum in modum exhauriũtur,
pauperes discurrendo ad Romanam curiam, innumerabiles uexationes subeũt, & in
ter uiarum discrimina nonnunquam spoliantur, occiduntur, ac uarijs affliguntur pe
stibus: atq; etiam suis patrimonijs ac parentum opibus exhaustis, graui egestati subia
cere coguntur. Plurimi absq; iusto titulo beneficia sibi uendicant, & non quibus de
iure debentur, illa obtinent, sed nonnunquam hi quibus aut circunueniendi proxi
mum maior astutia, aut ad litigandum facultas suppetit huberior. sub inuolutionis
bus quoque prærogatiuarum, antelationum, aliorumq; huiusmodi gratias concomi
tantium, fraudes plurimas & deceptiones contingit inueniri. Iuuenibus etiam, q stu
dio literarũ & uirtuosis operibus intendere deberent, datur materia euagãdi, qui sæ
pius per litium anfractus & uarios discursus, ratione gratiarum ipsarum turban
tur, & inquietantur. Ordinarijs collatoribus suum ministerium subtrahitur, &
confunditur ordo ecclesiasticus, dum unicuiq; sua iurisdictio non seruatur. Romа
niq; pontifices dũ officia inferiorũ nimiũ sibi uendicant, à maioribꝰ & magis fructuo

sis

Universidad de Deusto
Biblioteca

fis operibus uniuersale bonum concernentibus retrahuntur, nec inferiorum directioni atq; correctioni inuigilant, sicuti publica utilitas expoſcit. Quæ omnia grauem confuſionem ſtatui clericali & ſacerdotali, in diſpendium diuini cultus & præiudicium publicæ ſalutis afferunt, poſſentq; grauiorem in futurum afferre ruinam, rebus his in deteriora iugiter ꝓlabentibus, niſi prouideretur in aduerſum. Volens itaq; hæc ſancta ſynodus ſuper his opportunum remedium adhibere, ſtatuit & decernit, ut Romanus pontifex qui pro tempore fuerit, eas deinceps gratias expectatiuas aut nominationes, nullo modo nullaue ex cauſa concedat, eſi ipſe p̄ cæteris, ne ſit tantorum occaſio malorum, abſtinere debeat. Fruſtra enim inferioribus inhiberetur, ſi ipſe, qui alijs debet eſſe omnium bonorum & uirtutum exemplar, non abſtineret. Vt enim ille ſanctiſſimus & doctiſſimus Leo papa inquit, Totius familiæ domini ſtatus & ordo mutabitur, ſi quod inquiritur in corpore, non inuenitur in capite. Integritas etiam præſidentium, ſalus dinoſcitur eſſe inferiorum. Ceſſentq; de cætero iam factæ, & tam ipſæ q̄ etiam fiendæ, ſi quæ fiant, nullæ ſint ipſo facto, exceptis illis gratijs & nominationibus, ſuper quibus proceſſus iam ſint expediti, quas ex certis rationabilibus cauſis in octo menſibus, quibus hactenus curſum conſueuerunt habere, tolerandas duximus, donec aliter fuerit ordinatum. Reſeruationes etiam particulares, quæcunq; fuerint, beneficiorum uacaturorum, tam per Romanos pontifices, q̄ per legatos ſedis apoſtolicæ, de cætero nullæ ſint ipſo facto. Non tamē intendit prohibere hæc ſancta ſynodus hoc præſenti decreto, quo minus futuri Romani pontifices tempore pontificatus ſui modo honeſto & conuenienti, de uno beneficio ad collationem, in qua fuerint decem beneficia, & de duobus ubi fuerint quinquaginta, & ultra, diſponant, ita tamen, ut in eadem eccleſia cathedrali uel collegiata, duas præbendas ſuo tempore non conferant, ut qualificationes graduatorum inferius deſignatæ, in ipſis præbendis ſuum ualeant ſortiri effectum. Neq; etiam collationes per præuentionem fiendas, intendit impedire, decreto noſtro de reſeruationibus, quo ad cætera, & alijs decretis huius ſanctæ ſynodi in ſuo robore duraturis. Vt uero cæteri, ad quos beneficiorum, dignitatum, perſonatuum, officiorum & adminiſtrationum collatio, ſeu quæuis diſpoſitio ſpectat, ad prouidendum literatis uiris & ſcientia perornatis ſpecialius aſtringantur, uoluit eadem ſancta ſynodus certas qualitates uirorum literatorum & graduatorū deſignari, quibus certo ordine debeat prouideri, prout inferius annotatur, adijciens quòd ſi per prælatos & doctores alicuius nationis in hoc concilio conſiſtentes, pro bono ſuæ nationis aliter circa huiuſmodi qualificationes diſponendum uideatur in futurum, quicquid per illos fuerit ordinatum & in generali congregatione præſentis concilij concluſum, exnunc prout extunc ratū & firmum habeatur, & uim decreti habeat, ac ſi in præſenti decreto de uerbo ad uerbum expreſſum foret. Quod ſi quis cuiuſcunq; ſtatus, etiamſi cardinalatus, patriarchalis, pontificalis aut alterius cuiuſlibet dignitatis, contra p̄dictum ordinem & qualificationes (ut p̄mittitur) deſignatas uel deſignandas, de ipſis beneficijs, dignitatibus, perſonatibus, officijs & adminiſtrationibus quouis modo diſpoſuerit, eo ipſo ſit irritū & inane. Collatioq; huiuſmodi ac prouiſio, ſeu quæuis diſpoſitio ad ſuperiorem proximum deuoluatur, qui ſimiliter habeat prouidere, quod ſi non fecerit, ad alium ſuperiorē proximum deuoluatur, gradatim uſq; ad ſummum pontificem aſcendendo. Non uolumus tamen ordinarios collatores, & eos ad quos p̄ſentatio ſeu alia quæuis diſpoſitio beneficiorum ſpectat, in quatuor menſibus, quibus præfatæ gratiæ expectatiuæ uel nominationes curſum non habent, donec ipſe gratiæ & nominationes ad eorum collationem, prouiſionem, præſentationem ſeu diſpoſitionem conceſſæ ceſſauerint, ad qualificationes infraſcriptas obſeruandas aſtringi.

In epiſtola ſs. ad Aphricanos epiſcopos cuius initium eſt, Cum in ordinationibus

¶ Sequuntur qualificationes, & ordo in conferendis beneficijs per ordinarios, de quibus ſupra tactum eſt.

Primo

A Primo, cum per generalis concilij ſtatuta ſanctè ordinatum exiſtat, quòd quælibet eccleſia metropolitica teneatur & debeat unum habere theologum, qui ſua doctrina & prædicationibus fructum ſalutis afferat, ordinat hæc ſancta ſynodus, quòd extē datur etiam huiuſmodi ordinatio ad eccleſias cathedrales, taliter uidelicet, quòd quilibet collator ipſarum præbendarum teneatur & debeat canonicatum & præbendam, quàm primum facultas ſe obtulerit, & inueniri poterit, uni magiſtro licentiato uel in theologia baccalaureo formato conferre, qui per decennium in uniuerſitate priuilegiata ſtuduerit, & onus reſidentiæ ac lecturæ & prædicationis ſubire uoluerit, quiq; bis aut ſemel ad minus per ſingulas hebdomadas, ceſſante legitimo impedimento, legere habeat: & quoties ipſum in huiuſmodi lectura deficere contigerit, ad arbitrium capituli in ſubtractione diſtributionum totius hebdomadæ puniri poſſit. Et ſi reſidentiam deſeruerit, de alio prouideatur. Veruntamen ut liberius ſtudio uacare poſſit, nihil perdat, cum abſens fuerit à diuinis. Inſuper quòd in qualibet eccleſia cathedrali uel collegiata, ultra prædictam præbendam theologo (ut præmittitur) aſſignandam, tertia pars præbendarum conferatur graduatis aliàs idoneis modo & forma infraſcriptis, ſic quòd prima uacatura huiuſmodi graduato, &
B deinde poſt alias duas ſequens eo modo conferatur, & ſic deinceps, uidelicet magiſtris aut licentiatis ſeu baccalaureis formatis in theologia, qui per decennium in aliqua uniuerſitate priuilegiata, doctoribus ſeu licentiatis in altero iurium uel medicina, qui per ſeptem annos in ſua facultate ſtuduerint in uniuerſitate, ut ſupra, magiſtris ſeu licentiatis in artibus, cum rigore examinis, qui per quinquennium in aliqua uniuerſitate à logicalibus incluſiue & ſupra in artibus, uel in alia ſuperiori facultate ſtuduerint, necnon in theologia, qui per ſex annos, uel in utroq; aut in altero iurium, baccalaureis qui per triennium, ſi nobiles ex utroque parente, & ex antiquo genere, aliàs autem per quinquennium conſimiliter in aliqua uniuerſitate priuilegiata ad minus ſuum ſtudium fecerint, qui de prædictis gradibus, tempore & nobilitate ſupradictis fidem facere teneantur collatori per legitima documenta. Exhortamur tamen ordinarios collatores, quòd in conferendis beneficijs huiuſmodi, præſertim quo ad dignitates, reſpectum habeant ſingulariter ad magiſtros, necnon licentiatos & baccalaureos formatos in theologia. In dignitatibus uero non electiuis, perſonatibus, adminiſtrationibus & officijs dictarum eccleſiarum, idem ordo, modus & forma in omnibus obſeruētur. Quod ſi quis ex dictis qualificatis, tempore uacationis præbendæ ſeu dignitatis huiuſmodi, alias duas obtineat præbendas ſeu di
C gnitates & præbendas, uel aliud ſeu alia beneficium aut beneficia, quod uel quæ reſidendo in altero ipſorum, & horis diuinis intereſſendo, ualeret ſeu ualerent uſque ad ſummam ſeu æſtimationem ducentorum florenorum cameræ, ſimiliter quicunque duas præbendas cathedrales obtinuerit, nullatenus in ipſa tertia parte includi ſeu comprehendi cenſeatur. In eccleſiis autem parochialibus, quæ in ciuitatibus aut uillis muratis exiſtunt, inſtituantur perſonæ ſic, ut ſupra qualificatæ, aut ad minus qui p̄ tres annos in theologia, uel in altero iurium ſeu magiſtri in artib⁹, qui in aliqua uniuerſitate priuilegiata ſtudentes fuerint, & huiuſmodi gradum adepti fuerint, ſi tales potuerint inueniri, qui uoluerint huiuſmodi beneficijs deſeruire. Et ut facilius inueniri poſſint, ſtatuit hæc ſancta ſynodus, quòd quolibet anno, durante tempore quadrageſimæ, omnes & ſinguli hoc modo qualificati, de ipſa diœceſi & alij qui uoluerint, habeant per ſe uel p̄ procuratorē ſua nomina exhibere illis, ad quos beneficiorum curatorum collatio uel præſentatio ſpectat, ſeu eorum uicarijs. Quod ſi non fecerint, collatio ſeu præſentatio uel diſpoſitio aliter quàm (ut præmittitur) facta, non propter hoc irrita cenſeatur. Et ſimiliter in collatione tertiæ partis præbendarum ſuperius memorata, intelligatur, ſi tot graduati ſeu qualificati modo præmiſſo potuerint inueniri, teneantur que (ut præmittitur) ipſi graduati & qualificati ſua nomina tempore prædicto ipſis, ad quos beneficiorum diſpoſitio ſpectat, ſeu eo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum uicarijs exhibere per se uel per procuratorem. Quod si non fecerint, collatio D seu præsentatio uel dispositio aliter quàm (ut præmittitur) facta, non propter hoc irrita censeatur. Si autem illi ad quos beneficiorum quæuis dispositio spectat, contra supradictarum qualificationum designationem & ordinem aliquod beneficium contulerint, seu ad ipsum p̄sentauerint, uel quomodolibet disposuerint, sit ipso facto irritum & inane, uelut superius præmissum est. Et nihilominus per concilia prouincialia cum in his defecerint, aut etiã personis non idoneis quoquo modo prouiderint, iuxta tenorem constitutionis concilij generalis, quæ incipit, Graue de præbendis, corrigantur & debite puniantur. Illi uero, ad quos beneficiorum regularium spectat collatio seu dispositio, prætermissis indignis, eadem religiosis idoneis conferant & assignent. Quod si aliter fecerint, per eorum superiores & capitula prouincialia corrigantur, & debite puniantur. Datum in sessione nostra publica in maiori ecclesia Basileensi solenniter celebrata, nono Calendas Februarij, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo XXXVIII.

DECRETVM TERTIVM PROMVLGATVM IN eadem sessione, de suspensione domini Eugenij papæ quarti.

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritu sancto legitime E congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad futuram rei memoriam. Audiuit omnis ecclesia iam à plurimo tẽpore, quo pacto hæc sancta synodus inter cætera ob reformationẽ ipsius ecclesiæ dei in capite & in mẽbris specialiter congregata, cum sua decreta salubria passim contemni prospiceret, abusumq; deformitatem continuari, atque etiam plus solito inualescere in diuinæ maiestatis offensam, & uniuersi sacerdotij atque totius Christianæ religionis ruinam miserabilem, uideret'que periculosissimum schisma per erectionem alterius prætensi concilij isto durante, & alia plurima scandala imminere populo dei, & uniuersorũ perturbationem non modicam ex resistentia, quam aduersus debitam reformationẽ ecclesiæ & salubria huius sanctæ synodi opa, dominus Eugenius papa quartus dictus synodalibus præferendo, præstare uidebatur: impulsa est post longam plurium annorum expectationem, super regimine ecclesiastico salubrem prouisionem quærere, & ipsum dominum Eugenium inducere, ut ea quæ saluti suĩpsius & uniuersæ ecclesiæ congruebant, in tantis tam'que urgentibus necessitatibus agere curaret, cum hoc ipsum eidem sanctæ synodo maxime liceret, atque incumberet ex ea au F toritate, quam à CHRISTO immediate accepit, cui uniuersi fideles cuiuscunque status, etiam si papalis existant, obedire tenentur in his, quæ pertinent ad fidem, extirpationem schismatis & reformationem ecclesiæ in capite & in membris, ueluti determinatio uniuersalis ecclesiæ in sacris scripturis fundata, & in celeberrimo concilio Constantiensi promulgata, diffiniuit, adijciens quòd quicunque contumaciter ipsi uniuersali concilio obedire contempserit in prædictis & pertinentibus ad ea, condignæ pœnitentiæ subijciatur, & debite puniatur, ad alia iuris remedia, si opus fuerit, recurrendo. Et tandem pridie Calendas mensis Augusti nouissime præteriti, decreuit hæc sancta synodus, terminum sexaginta dierum peremptorie præfigere, infra quem præfatus dominus Eugenius coram eadem synodo per se uel per alium compareret, si qua super prædictis ac alijs in dicto monitorio expressis, cæteris'que in futurum proponendis, quæ tunc non sine rationabili causa tacebantur, pro sui excusatione uel defensione duceret proponenda. Quo termino elapso, siue dictus dominus Eugenius compareret, siue non, hæc sancta synodus ad ulteriora procedere decreuit, cognoscendo & terminando, prout ecclesiæ sanctæ dei, spiritu sancto dictante, uideretur expedire. Sed (quod cum dolore referimus) ipse dominus Eugenius infra assignatum terminum neq; per se, neq; p alium comparere uo

Constantien. concilij sess. 4. & 5.

Basileen. concilij sess. 26.

luit

A luit, aut minimam excusationẽ si quam haberet, transmittere, immo correctionem effugere uolẽs, dissolutionẽ & translationem concilij, quam de iure non poterat, de facto, pendente termino, attentauit. Cum tamen iam altera uice dissolutionem huius concilij per eum attentatam, reuocasset, declarans eam irritam & inanem, dicens'q; ipsum concilium pro reformatione ecclesiæ in capite & in membris legitime inchoatum, cõtinuatum fuisse, & prosecutionẽ habere debere, perinde ac si nulla dissolutio facta fuisset. Quibus attentis, elapso dictæ citationis termino, suam contumaciam in publica sessione promotores & procurator fiscalis huius sacri concilij accusarunt. Exigente'q; iustitia, hæc sancta synodus in eadem sessione contumaciam ipsam domini Eugenij sufficienter accusatam declarauit, ipsum'q; contumacem reputauit, decernens, eius absentia non obstante, ad ulteriora procedẽdum fore, prout ipsi sanctæ synodo uideretur, consideratis necessitatibus & utilitatibus uniuersalis ecclesiæ. Et quãquam attenta contumaciæ magnitudine, eadem sancta synodus absq; ulteriori expectatione in ea re procedere potuisset, uolẽs tamen nihilominus cum omni mansuetudine & benignitate procedere, ad instantiam inclytæ memoriæ Sigismundi Romanorum Imperatoris, & uenerabilium archiepiscoporum cæterorum'q; illustrium principum electorum sacri Iuperij, per sexaginta dies adhuc censuit differendum, B ut per huius sanctæ synodi patientiam probaretur, si ipsius domini Eugenij animus ad salutem sui ipsius & uniuersalis ecclesiæ inclinari ualeret. Confestim autem plenius innotuerunt ea, quæ aduersus hãc sanctã synodum & eius supposita, in prætensa dissolutione iam attentata, ipse dominus Eugenius perpetrauerat, transferendo hoc sacrum concilium in ciuitatem Ferrarien. si contra ipsum aut aliquem oratorum suorum ulterius procederetur. Et præcipiendo sub pœnis & censuris grauissimis, quas tamẽ inferre non poterat, suppositis huius sacri concilij, ut ab eo discederẽt, qua in re decreta sacræ synodi Constantien. & istius manifeste uiolabat, transferendo concilium pro libito uoluntatis præter consensum ipsius, ac etiam usurpando sibi autoritatem supra sanctam synodum, de reformatione ecclesiæ in capite agentem, non recte sentiẽs, ut uidebatur, de autoritate sacrorum conciliorum & determinationibus uniuersalis ecclesiæ fidem concernẽtibus, tam in ipso Constantien. concilio, quàm in isto promulgatis sup obedientia, quam summi pontifices synodis uniuersalibus exhibere tenentur, ac etiam schisma introducens, & aliud concilium isto durante erigens, quod non fore concilium, sed conuenticulum schismaticorum, iam præcedentibus C decretis fuerat declaratum, ad dissolutionem concilij iam semel per ipsum reuocatam, iterum redeundo, & ex modo dissolutionis ac pœnarum adiectionis, supra concilium iurisdictionẽ in facto reformationis assumendo, se non concilio, sed concilium sibi obedire teneri, factis suis protestando. Merebanturq; tantarum tam'q; grauium offensarum in ecclesiam dei & scandalum ipsius iam pluries attentatum ac præiudicium fidei multitudo, ut ilico in ipsum dominum Eugenium iusti iudicij sequeretur ultio pro ipsius & uniuersalis ecclesiæ salute. Sed non immemor hæc sancta synodus maternæ pietatis, adhuc expectare uoluit, si forte ipse dominus Eugenius à tanta inobedientia resipiscens, conuerteretur ad cor, euidentissimis'q; iuribus & rationibus declarauit, hanc dissolutionem & translationem nullas penitus esse, nulliusq; roboris & momenti cum omnibus inde secutis. Intermissa quoq; celeriori condignarum inflictione pœnarum, hæc sancta synodus eas duntaxat pœnas aduersus præfatum dominum Eugenium eo tunc promulgare duxit, quæ aduersus Romanos pontifices sacra gñalia concilia dissoluere, & perturbare tentantes, ordinatæ fuerant, ut uidelicet nisi infra quatuor menses à die dissolutionis & trãslationis p eum attẽtatarum, resipiscere cum satisfactione reali, ab omni administratione papali esset ipso facto suspensus. Quæ quidem papalis administratio ad gñale concilium deuolueretur. Et si hanc pœnam p duos mẽses sustineret animo indurato, post quatuor p̄dictos menses contra ipsum usq; ad priuationẽ inclusiue p concilium gñale procederetur, quas

Universidad de Deusto
Biblioteca

pœnas hæc ſancta ſynodus ipſum dominum Eugenium, ſi non reſipiſceret cum ſa- D
tisfactione reali (ut præmittitur) declarauit, & non ſolum declarauit, ſed etiam expreſſe decreuit incurſurum. Cum uero iam & prior terminus ſexaginta dierum indultorum poſt contumaciam accuſatam, & alius quatuor menſium poſt diem præ tenſæ diſſolutionis & tranſlationis huius concilij per ipſum dominum Eugenium attentatarum, elapſi ſint, & pendentibus ipſis dilationibus, nulla correctio aut emen datio conſpiciatur proueniſſe, immo potus continuatio abuſuum & deformitatum in offenſam diuinæ maieſtatis & interitum animarum, rebellioq; & inobedientia do mini Eugenij aduerſus ſanctam ſynodum uniuerſalem & decreta ipſius, procuratio inſuper aſſidua erectionis illius prætenſi concilij Ferrarienſis per tranſmiſſionem li terarum ad diuerſas regiones, & conuocationem plurimorum ad idem concilium, quod fore conuenticulum ſchiſmaticorum, iam declaratum commemorauimus. Ex quibus & autoritatis ſanctorum conciliorum peſſundatio, & reformationis eccle ſiæ dei extinctio, & inductio ſchiſmatis inauditi per erectionem alterius prætenſi con cilij, iſto durante concilio, ac denique determinationum eccleſiæ uniuerſalis parui penſio, in læſionem irreparabilem catholicæ fidei ſequeretur, niſi diuina pietas ſuæ eccleſiæ in tantis languoribus ſubueniret. Vrgetur tandem hæc ſancta ſynodus, ne tanta mala diſſimulando, aſſenſum illis præſtare uideatur, & ne facilitas ueniæ incen tiuum tribuat deſinquendi ſeu male agendi, cum leuiora remedia non proficiunt, E utiliorem & ſalubriorem adhibere medicinam, atque poſt uarias expectationes tan dem ſaluti uniuerſalis eccleſiæ prouidere, & ad ſuſpenſionem ipſius domini Eugenij ab adminiſtratione papali, quam pœnam ſacra Conſtantienſis ſynodus Romanis pontificibus in uarijs caſibus cenſuit inferendam, procedere, alias pœnas duriores adhuc pro ſua conſuetudine differendo, ut ſaltem per compulſionem iuſtitiæ cum temperamento miſericordiæ, ipſius Romani pontificis animus ad ea quæ ſunt ſalu tis & pacis, in reformationem debitam eccleſiæ uniuerſalis & animæ ſuæ & totius populi Chriſtiani ſalutiferam ædificationem, ipſius que eccleſiæ futuris temporibus pacificationem gratiſſimam, & autoritatis ſacrorum conciliorum conſeruationem ualeat inclinari. In uirtute igitur omnipotentis dei, in cuius nomine hæc ſancta ſyn odus congregata exiſtit, & à quo immediate poteſtatem ſuper uniuerſos fideles cuiuſcunque dignitatis, etiam ſi papalis exiſtant, (ut præmiſſum eſt) accepit, eadem ſancta ſynodus prædictum dominum Eugenium papam quartum manifeſtum con tumacem, & in aperta rebellione perſiſtentem, ac notorie incorrigibiliterq; eccleſi am dei ſcandalizantem, omnibus præmiſſis tam coniunctim quàm diuiſim attentis, ab omni adminiſtratione papatus in ſpiritualibus & temporalibus ſuſpendit, ac ſuſ- F penſum eſſe declarat, proceſſura tandem ad ulteriora uſque ad ſententiam finalem incluſiue, ſi opus fuerit, ipſo domino Eugenio amplius non uocato, prout utilitati & neceſſitati eccleſiæ, ſpirituſancto dictante, conſpexerit expedire. Omnem au tem ipſius papatus adminiſtrationem in his omnibus, quæ in ſpiritualibus & tem poralibus ad ſolum papam & ſedem apoſtolicam de iure pertinere noſcuntur, ea dem ſancta ſynodus ad ſe ipſam decernit ac declarat eſſe deuolutam, ne propter gu bernationis defectum eccleſia interim uaria diſcrimina pati poſſit, decernēs irritum & inane, quicquid durante hac ſuſpenſione, per ipſum dominum Eugenium ratio one papatus factum fuerit uel attentatum. Omnes quoque reges, principes, com munitates & alios quoſcunque, cuiuſuis ſtatus & dignitatis exiſtant, hæc ſancta ſyn odus monet & requirit, & eiſdem in uirtute ſanctæ obedientiæ & ſub diuini obte ſtatione iudicij mandat, eccleſiaſticis uero perſonis quacunque dignitate, etiam ſi car dinalatus, patriarchali aut pontificali præfulgeant, ſub pœnis quas ipſo facto in currant, excommunicationis & ſuſpenſionis ab omnibus dignitatibus, beneficijs & officijs, quocunque nomine nuncupentur, etiam ſi forent metropolitanæ aut cathe drales eccleſiæ, ſiue in titulū, ſiue in commēdā obtineāt. Vicarijs aūt, gubernatoribus, uaſſallis,

A uaſſallis, feudatarijs & ſubditis Romanæ eccleſiæ ſub pœna priuationis ipſo facto omnium feudorum & aliorum quorumcunque iurium & priuilegiorum, quæ ab ipſa Romana eccleſia obtinent, diſtricte præcipit, ut durante hac ſuſpēſione, prætextu cuiuſuis iuramēti, ſubiectionis aut promiſſæ fidelitatis, eidem domino Eugenio nul latenus obediant. Ipſos quoq; ad huiuſmodi iuramēta & promiſſiones, durante ipſa ſuſpenſione, nullatenus aſtringi declaramus, ſed ad hoc ſacrum concilium in omni bus recurrant, pro quibus ad Romanum pontificem recurrere ſoliti ſunt. Intendit enim hæc ſancta ſynodus munde, iuſte ac ſancte neceſſitatibus quorumcunq; proui dere. Mandat præterea in uirtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna priuationis, quam ipſo facto incurrant, omnium ſuorum bñficiorum, dignitatum, officiorum, com mendarum, penſionum & gratiarum quarumcunq; etiam expectatiuarum, omnibus & ſingulis ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus, archiepiſcopis, epiſcopis & alia rum eccleſiarum prælatis, officijs curiæ, & clericis quibuſcunq; in Romana curia exiſtētibus, cuiuſuis ſtatus & conditionis exiſtant, quatenus infra quadraginta dies p xime ſequētes poſt diem præſentis ſeſſionis, à Romana curia recedant. Et deinde car dinales, patriarchæ, archiepiſcopi, epiſcopi & alij eccleſiaſtici (prout de iure uel con
B ſuetudine ad gñale concilium ire tenētur) ſub pœnis iuris iter ſuum ſine fraude con tinuando, ad hoc ſacrum concilium arripiant: reliqui uero qui ad gñale cōcilium non tenentur uenire, ad reſidendum & deo ſeruiendum in propꝛijs beneficijs, uel ad hoc ſacrū gñale concilij ſine moræ diſpēdio & omni fraude ceſſante, ſe transferant, & ac- Baſileen. concilij ſeſſ. 29.
cedant, decreto noſtro quod incipit, Compatiens, & alijs quibuſcunq; huius ſanctæ ſynodi, in ſuo robore duraturis. Omnes autem cauſas tam eccleſiaſticas ſpirituales, quàm etiam prophanas ciuiles & criminales atq; mixtas, inter quaſcunq; perſonas, cuiuſcunq; ſtatus aut conditionis exiſtant, in Romana curia pendentes, ab ipſa Ro mana curia hæc ſancta ſynodus in eo ſtatu in quo ſunt, ad ſe aduocat, & aduocatas eſſe uult, & declarat expreſſe, inhibens omnibus iudicibus, auditoribus & com miſſarijs quibuſcunq; prædictæ curiæ, etiam ſi cardinalatus, patriarchali, pontifica li aut alia quauis dignitate præfulgeant, ne in præfatis cauſis procedere aut quic quam agere quouis modo præſumant. Quod ſi poſt notitiam huius decreti noſtri qc quam fecerint, pœnas excommunicationis ipſo facto incurrant, ab ipſius excommu nicationis ſententia huic ſanctæ ſynodo dunraxat ipſa durante, abſolutione reſeruata, aut cognitione iuſti impedimenti (ſi quod allegaretur) quare à Romana curia ad hāc ſanctam ſynodum accedere debentes, non acceſſerunt: aut recedere debentes, non re
C ceſſerunt. Cuius quidem impedimenti allegatas cauſas intendit hæc ſancta ſynodus diligenter cum benignitate ſcrutari. Quicquid autem contra hanc aduocationem & inhibitionem attentari contigerit, ipſo iure decernit irritū & inane. Et ut fraudibus quæ excogitari poſſent, obuietur, quia cum datarum anticipationibus in præſentis ſuſpenſionis ac huius decreti noſtri eluſionem, literæ papales uel aliorum ipſius au toritate ſublata, ante ipſam ſuſpenſionem produci poſſent, niſi ante huius decreti no- al. ſeſſionis
ſtri promulgationem fuerint intimatæ & publicatæ, eis nulla fides adhibeatur, & pro nullis habeantur. Decernit tandem hæc ſancta ſynodus, huius decreti publicatio nem in præſenti ſeſſione factam, eiusq; affixionem in ualuis maioris eccleſiæ Baſileen ſis, uim habere monitionis, citationis & executionis, & ita uniuerſos arcare, ac ſi per ſonaliter apprehenſi & eis intimatum fuiſſet. Datum in ſeſſione publica in eccle ſia maiori Baſileenſi ſolenniter celebrata, nono Calendas Februarij, anno à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimooctauo.

SESSIO TRIGESIMASECVNDA,

de caſſatione prætenſi electionis loci à minori parte facti.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime cõ D
gregata, uniuerſalẽ eccleſiam repræſentans, ad perpetuã rei memoriam. Pri-
dẽ in decreto uigeſimænonæ ſeſſionis huius ſanctæ ſynodi, quod incipit, Com
patiens, lucide extitit declaratum, diſſolutionem huius ſanctæ ſynodi & tranſ-
lationem eius in ciuitatem Ferrarienſem per dominum Eugenium papam quar-
tum de facto attentatas, tam in eo caſu quo contra ipſum uirtute citatorij in noſtra ui
geſimaſexta ſeſſione promulgati, aut contra quempiam præſidentium in concilio
oratorum ſuorum in aliquo procederetur, quàm in eo caſu quo Græcos contingeret
Conſtantien. aduenire, nullas eſſe, penitusq; irritas & inanes, huiuſmodiq; diſſolutionem ac tranſ-
concilij ſeſſ. 4, lationem repugnare ueritati declaratæ per ſacram ſynodum Conſtantienſem dicen-
& 5. ti, quòd generale concilium uniuerſalem eccleſiam militantem repræſentans, pote-
ſtatem à CHRISTO immediate habet, cui quilibet cuiuſcunq; ſtatus & dignitatis fu
erit, etiam ſi papalis, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem, extirpationẽ ſchi
ſmatis & generalem reformationem eccleſiæ in capite & in membris, quodq; ſi in
his & pertinentibus ad ea obedire contumaciter contempſerit, condignæ pœniten-
tiæ ſubijciatur. Quæ ueritas in uerbis CHRISTI fundata eſt, dicentis Simoni Pe-
Matt. 18. c tro: Si eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus. Quæcunque alliga
ueritis ſuper terram, erant ligata & in cælo: & quæcunque ſolueritis ſuper terram, E
Ibidem, erunt ſoluta & in cælo. Et poſt pauca ſubdit: Vbi ſunt duo uel tres congregati in no-
mine meo, ibi ſum in medio eorum. Eademq; ſacrorum cõciliorum autoritas ſuper
Romanum pontificem & quemlibet alterum, in Actibus apoſtolorum, declaratio-
nibus uniuerſalium conciliorum, & doctrinis ſanctorum multipliciter inuenitur pa
tefacta. Repugnabat quoque talis diſſolutio & tranſlatio ueritati, in hac ſancta ſyno-
Baſileen. con- do dudum multipliciter declaratæ, quòd papa cõcilium uniuerſale ſine conſenſu ipſi
cilij, ſeſſ. 11. us diſſoluere non poteſt, aut de loco ad locum transferre. Cui dominus Eugenius
poſt longam reſiſtentiam, quam eidem ueritati in prima prætenſa diſſolutione hui-
us concilij, & tranſlatione in Bononiam olim factis, & per uniuerſum orbem publi-
catis, ſub colore reductionis Græcorum, quam etiam ueluti cauſam neceſſariam pro-
tunc allegabat, tandem aſſenſit, reuocans huiuſmodi diſſolutionem & tranſlationem,
& dicens, ea non obſtante, concilium à tempore ſuæ inchoationis legitime continua-
tum fuiſſe, & decernens ac declarans irritam & inanem, ac etiam reuocans, quicquid
per eum aut ſuo nomine factum, attentatum ſeu aſſertum erat contra ipſum Baſile-
enſe concilium ſeu eius autoritatem: & deinceps à grauaminibus eidem inferendis
abſtinere pollicitus eſt, prout per quartamdecimam ſeſſionem huius ſanctæ ſynodi,
præſente ſedis apoſtolicæ legato, & pluribus ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalibus F
aſſentientibus, etiam inclytæ memoriæ Sigiſmundo Romanorum Imperatore ſibi
fuerat indictum. In qua ſeſſione forma præfatæ reuocationis & confeſſionis ueritā-
tis per ipſum dominum Eugenium faciendæ, decreta fuerat. In hac quoque ueritā-
te conquieuit uniuerſa catholica eccleſia, reputans ipſam diſſolutionem per eum, ſine
conſenſu concilij minime fieri potuiſſe. Nec ullatenus aduerſus ueritatem repugnan
di, & ad errorem ſemel dimiſſum redeundi, cauſam aſſumere potuit ipſe dominus
Eugenius ex prædicto citatorio. In quo poſt plurimas admonitiones ſibi factas, ut all
quam emendationem poneret efficacem in eccleſiaſtico regimine miſerabiliter deflu
ente, & decreta ſalubria per hanc ſanctam ſynodum edita ſuſciperet, aliſq; exempla
bonorum operum præſtaret, ſeipſum & cæteros dirigendo in uiam ſalutis, cum ipſe
ex aduerſo in contemptum huius ſanctæ ſynodi & totius eccleſiæ deſolationem, plu
rimarumq; diuiſionum ſuſcitationem, ſaluberrimæ reformationi ipſius corporis ec
cleſiæ longo tempore reſiſteret, uniuerſalis eccleſia congregata ipſum dominum Eu
genium, ſicut mater filium delinquentem, in uiam ſalutis dirigere ſatagens: & ſicut
Galat. 2. c Paulus reprehendit Petrum coram omnibus, cum non ambularet ad ueritatem eu-
angelij, eundem dominum Eugenium arguens, atque ex autoritate à CHRISTO
eidem

A eidem eccleſiæ data corripiens, defectus notorios, in quibus animam ſuam & uniuer
ſam rempublicam nimium grauabat, commemorauit, uocans ipſum & alios conuo-
cans, ut in regimine eccleſiæ ſalutaris apponeretur prouiſio. Quod poſt longam to-
lerantiam tandem id agere + impulſa fuit hæc ſancta ſynodus, dum poſt conce̅m- al. compulſa
ptum reformationis ſalutaris, ad ſuſcitationem grauiſſimi ſchiſmatis & læſionem
ueritatis, ipſius matris eccleſiæ uulnerationem grauiſſimam idem dominus Euge-
nius realiter procedebat, cui per prædictum citatorium ſumme neceſſarium erat
obuiare, dum ſub coloribus exquiſitis eandem ſanctam ſynodum & eius opera diſ-
ſipare, atque quoddam conuenticulum in loco ſuæ uoluntati dedito, nulliter ac de fa
cto erigere, in ſciſſuram eccleſiæ diſpoſuerat, cuius rei perficiendæ gratia iam
triremes & oratores in Græciam tranſmittebat, ad impediendum aduentum Græ-
corum in locum per hanc ſanctam ſynodum nominatum, & perturbandum effe-
ctum noſtræ legationis in Conſtantinopolim tranſmiſſæ, atq; rumpendum ea quæ
inter ipſam ſynodum & Græcos concordata erant, in quibus etiam ipſe dominus
Eugenius expreſſe conſenſerat. Sed nec ullum colorem diſſoluendi hoc ſacrum Ba-
ſileenſe concilium, & ipſum in Ferrariam transferendi, in caſu aduentus Græco-
B rum præfatus dominus Eugenius potuit aſſumere ex ſchedula per quandam præ-
tenſam ſeſſionem conuenticuli Ferrarienſis (ut dicitur) commemorata, quam ſche-
dulam illi conuentionalem dixerũt ſuper termino Auinionenſibus præfixo in expe-
ditione pecuniarum facienda, quam ſi non facerent, alium locum nominare ſeu eli-
gere poſſemus, & teneremur, atq; aliunde uniuerſali eccleſiæ prouidere. Vel ex qua
dam alia ſchedula, quam temerarie decretum appellant incipiente, Hæc ſacroſan-
cta ſynodus inter ſuæ congregationis exordia, quod in uigeſimaquinta ſeſſione
huius ſanctæ ſynodi promulgatum allegarunt, cum ex rationabilibus & neceſſarijs
cauſis in ipſa noſtra ſeſſione uigeſimaquinta nominationem trium locorum Baſileæ,
Auinionis & Sabaudiæ pro œcumenico concilio celebrando, ſolenni decreto noſtro
incipiente, Nuper hæc ſancta ſynodus, publicauerimus, uolentes eam inconcuſ-
ſam & inuiolatam permanere, omnem que aliam nominationem ſeu electionem
cuiuſcunque alterius loci decernentes irritam & inanem: uniuerſiq; facile conſpici-
unt, dominum Eugenium ex his rebus nullum fundamentum erectionis præfati con
uenticuli aſſumere potuiſſe, qui ueritatem geſtorum conſiderant. Quanquam enim
inter deputatos quoſdam noſtræ congregationis actum fuerit, ut niſi per Auinionen
ſes infra præfixum terminum fieret pecuniæ expeditio, ad aliam nominationem
procedendum foret, atque in noſtra generali congregatione concluſum, non ta-
C men dici poteſt, hanc ſynodum per uiam contractus cum aliquo conueniſſe, nul-
lus enim tunc aderat cum quo contractum huiuſmodi celebraret. Nec uenit in du-
bium, quenquam cum ſeipſo non poſſe contrahere, cum inter ſpondentem recipi-
entem que ſponſionem, debeat eſſe diſtinctio perſonarum. Ipſius autem noſtræ con-
cluſionis interpretatio, declaratio, moderatio, mutatio iuxta cauſas occurrentes, at-
que omnimoda diſpoſitio ad ipſum concilium pertinebat, maxime cum non age-
retur de facto priuato cuiuſcunque perſonæ, ſed de rebus ſtatum uniuerſalis eccle-
ſiæ concernentibus, quarum diſpoſitio ab uniuerſali concilio ſub directione ſpiri-
tus paracliti conſtituto, per cuiuſcunque aut quarumcunque perſonarum arbitrium
non tollitur. Superuenit autem proteſtatio legatorum ſedis apoſtolicæ aduerſus
decretationem loci Auinionenſis, qui pariter cum Baſilea & Sabaudia in ipſa conclu
ſione concorditer capta, iunctus erat. Quæ proteſtatio non modicam occaſionem re-
trahendi animos Auinionenſiũ à prædicta expeditione pecuniarum præſtabat, fue-
runt que ex alia parte per dominum Eugenium & ſuos, aduerſus hanc expeditio-
nem, pendente termino aſſignato, grauia impedimenta in Auinione præſtita. Idq; ac
cidit, ut oratoribus noſtris in Auinionẽ uenientibus, ꝓcipui gubernatores ciuitatis tũc

Universidad de Deusto
Biblioteca

absentes essent, sine quibus res non poterant tractari. Quibus deinceps aduenientibus, ita actum est, ut Auinioneñ. ipsi circa terminum præfixum capitaneum triremium nostrarum de triginta millibus & octingentis florenis auri de camera contentarent, & oratores nostros de residuo totius pecuniæ expetitæ, cautos ac securos facerent, prout ipsi oratores nostri hoc idem suis literis nobis intimauerūt. Requirebant autem ipsi Auinioneñ. ut decretationem electionis seu nominationis loci per nos factæ, expediremus. Quæ nos attentius considerantes, & intentioni huius sanctæ synodi satisfactum esse iudicantes, per talem expeditionem pecuniarum, attentis maxime impedimentis interea appositis (quoniam legitima impedimenta in omni conclusione rerum agendarum intelliguntur excepta, cum & p hunc modum longe melius prouidebatur uniuersali ecclesiæ, quàm dimittendo omnia quæ parata erant pro legatione mittenda in Græciam, & intrando magnas difficultates electionis alterius loci in turbationem rerum agendarum, maxime quoniam urgebamur conuentiones nostras cum capitaneo classis triremium ecclesiæ initas seruare, cui dilectus ecclesiæ filius Iulianus tituli sanctæ Sabinæ presbyter cardinalis, legatus sedis apostolicæ, uexillum ecclesiæ & baculum peregrinationis in nostra congregatione generali nomine nostro tradiderat, cuiq; iam grandis summa pecuniæ per Auinioneñ. assignata erat) conclusimus ad ipsam decretationem locorum prius electorum, uidelicet Basileæ, Auinionis & Sabaudiæ procedendum fore, & duæ partes huius sacri concilij & amplius in eandem sententiam conuenerunt, licet pauci de hoc non contenti, alium locum pro celebratione œcumenici concilij nominare, & deputare præsumpserunt, absq; hoc quod talis potestas eis competere declarata fuisset. Quibus nec competebat de statu totius concilij & uniuersalis ecclesiæ, factisq; fidei seu pertinentibus ad ea, contra consensum duarum partium concilij, & morem per maxime in generalibus concilijs à principio nascentis ecclesiæ obseruatum disponere, qui tamen adhuc in nominando loca non concordes extiterunt, paucissimiq; fuerunt, qui tamdem in hoc resedisse dicuntur, quod nominationem facerent Vtini & Florentiæ, aut alterius loci, qui tutus esset, ac papæ & Græcis accommodus, quiq; galeas & pecunias primo expediret. In aliqua quoque nostrarum quatuor deputationum, in qua octoginta personæ erant, unus solus formam talis nominationis, ueluti decretandam, propria uoluntate produxisse, solus deliberasse, & conclusisse dicitur. In aliisq; deputationibus ualde pauci hoc idem egisse dicuntur aduersus ordinationes huius sanctæ synodi. Et demum, cum sessionem nostram super decretatione locorum Basileæ, Auinionis & Sabaudiæ celebraremus, legereturq; nostrum decretum in ambone maioris ecclesiæ Basileensis iuxta morem consuetum, unus ex illis paucissimis in loco inferiori & insolito, quandam schedulam legere præsumpsit, à paucis uel nullis intellectam, quæ nominationem locorum Vtini & Florentiæ aut alterius loci (ut præmittitur) per paucissimos factam, continere dicebatur, qui etiam in ea synodum generalem contra consensum duarum partium concilij & amplius se (ut dicitur) appellare præsumebant, licet nulliter & de facto. Sed non propterea dimisimus decreti nostri præfati publicationem super nominatione Basileæ, Auinionis & Sabaudiæ continuare, quod aliam nominationem locorum irritam declarauit. Nam & si ita permitteretur, ut longe minor pars in concilijs generalibus aduersus partem multo maiorem aliqua decretaret, sibiq; autoritatem totius concilij assumeret, ingressus periculosissimus ad multas diuisiones excitandas in futurum, & destructionem ipsorum conciliorum præberetur. Neque literas super illo prætenso decreto, sic per nos irrito declarato, bulla huius sanctæ synodi bullari tolerauimus, licet quidam falso & clandestine aliquas bullauerint, sicut eas falso bullatas fuisse declaramus, per solenne decretum in uigesima septima sessione huius sanctæ synodi promulgatum. Sed nec ipsius prætensi decreti tenorem obseruauit dominus Eugenius, immo effectum eiusdem (si quis fuisset) euacuauit, dum Florentiam, quæ in illo (ut

(ut dicitur) nominata erat, & pecunias atque galeas disponebat, per eum accepta tam reiecit, & deinde Bononiam, sicut fertur, postremo Ferrariam pro libito suæ uoluntatis elegit, ac etiam priusquam Græci ad portum aliquem citramarinum applicuissent, conciliabulum in ipsa ciuitate Ferrariensi erexit. Neque ad ipsum arbitrari spectabat, quis locus tutus erat pro concilio celebrando, cum ipse talem locum tutum iudicare poterat, quem sancta synodus minime tutum reputasset. Nec asserere potest, sibi facultatem per præfatum prætensum decretum attributam, ut nunc in uno loco, nunc in altero (prout uellet) concilium fieri ordinaret, ac de eius securitate iudicaret, quod nec illi pauci fecerunt, nec sub nomine generalis synodi aduersus synodum ipsam, & eius libertatem atque autoritatem tale aliquid faciendi, ipsiq; uoluntati papæ subijciendi, colorem aliquem habuerunt. Neque etiam in concilio unquam conuenerunt ad iudicandum, uel declarationem faciendum super securitate loci Ferrariensis, aut adimpletione primo facta ex parte loci illius in expeditione galearum & pecuniarum, de quibus in ipso prætenso decreto agi dicebatur. Denique nec per eos qui illud condidisse dicuntur, hoc obseruatum est, ut firmiter in Basilea steterint, donec Græci ad portum applicuissent. Quodq; deinde infra mensem recesserint ad locum ipsis Græcis per oratores concilij nominatum, neque in hoc conuentiones cum Græcis concordatas obseruarunt, sicq; tametsi prætensum illud decretum aliquam apparentiam prius habuisset, quam tamen ueraciter non habuit, fuit ex consequentibus effectibus euacuatum: ipsumq; cassum, nullum & irritum penitus esse & fuisse, nullius q; roboris & momenti, decernit & declarat hæc sancta synodus, inhibens ne quis quacunque dignitate, etiam si papali præfulgeat, dictum prætensum decretum sub nomine legitimi & synodalis decreti audeat nominare, nec illius executioni fauores quomodolibet impendere, sub pœnis & censuris contra uiolatores & turbatores unitatis ac pacis ecclesiasticæ à iure impositis, in quas decernit hæc sancta synodus eos incidere ipso facto, notum faciēs uniuersis, suum uerum decretum legitime conclusum, ex assensu duarum partium & amplius iuxta decreta & ordinationes ipsius, & ex communi omnium suppositorum concilij concordia, nemine discrepante, uera eius bulla plumbea bullatum, ueraciter per eam fuisse obseruatum, & in executionem deductum, conuentiones q; initas cum Græcis ex parte sua, quantum in se fuit, adimpletas extitisse. Quæ quidem sancta synodus oratores suos uenerabiles episcopos Visensem & Lausanensem ac Nicolaum de Mentone militem, cum galeis & pecunijs in Græciam misit, qui coram Imperatore Romanorum, & patriarcha Constantinopolitano omnia ex integro adimplere obtulerunt, quæ ipsis promissa fuerant, sicuti sua relatio cum attestatione publicorum notariorum nobis facta indicauit, locumq; œcumenici concilij celebrandi nominauerunt, qui antea p ipsos Græcos in suis conuentionibus expresse acceptatus fuerat & concordatus. Portum etiam tali loco aptiorem assignauerunt, requirentes eosdem Imperatorem & patriarcham, ut pariter sua promissa adimplerent. Qui se excusauerunt super non aduentu eorum, allegantes tempus adimplendarum promissionum elapsum fuisse, prout per literas suas nobis rescripserunt, quanquam tamē huic responsioni fuerit plene satisfactum per oratores nostros, quoniam ipsi conuenienti tempore, mense scilicet Februarij, anno præterito ab hoc sacro concilio recesserant pro ueniendo illuc ante terminum assignatum, si non fuissent multiplicia impedimenta sibi deinceps obiecta, quæ notoria sunt, quoniam in conuentionibus cum Græcis per nos initis expresse cautum erat, omnia intelligi debere bona fide, sine fraude & dolo, & absque impedimento legitimo & manifesto. Sed ultra hæc etiam præfatus Imperator alteri oratorum nostrorum Ioanni de Ragusio in sacra theologia magistro, ordinis Prædicatorū apud eum existēti, dixerat se eē contētum, ut oratores ipsi & galeæ ante mēsem Octobris in Cōstātinopolim non uenirēt. Plurimas uero practicas in Græcia factas accepim⁹ p eos, qui

al. Romeo⁹

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui ex parte domini Eugenij transmissi fuerunt, ut aduentum ipsorum Græcorum D
ad alterum locorum per nos nominatorum, impedirent, atque ipsos in locum, quem
ueller dominus Eugenius, attraherent. Et in una triremi, in qua principalis orato-
rum suorum præsens erat, nuncius quidam, quem nostri oratores præmiserant
cum literis huius sacri concilij, & plurium principum Christianorum, captus est,
ueluti per debitam informationem cognouimus, nec deinceps de uita eius quic-
quam nobis aut nostris oratoribus compertum extitit. Domus quoque præfati lo-
annis de Ragusio oratoris nostri in Constantinopoli, inuasione baliſtariorum fuit
impetita, aliquaque ibidem facta sunt, quæ non est necessarium recitare per singu-
la, ut sic ad fines suos pertingere possent quos miserat dominus Eugenius, ita ut no-
stri oratores sine Græcis ipsis, protestatione tamen solenni contra eosdem prius fa-
cta, redire oportuerit. Quæ omnia prætalere non potuerunt aduersus ueritatem.
Sic hæc sancta synodus cuncta cum Græcis concordata ex parte sua adimpleuit, nec
per ipsam remansit, quo minus concilij œcumenici celebratio cum Græcis in loco
etiam per eos nominato, habita fuerit, iuxta ea quæ cum ipsis conuenta erant, si illi
promissa sua seruassent, aut per alios non fuissent impediti seu retracti. Intenditq;
& proponit eadem sancta synodus, deo aspirante, autoritatem & ueritatem catho-
licæ & uniuersalis ecclesiæ, quam ipsa repræsentat, ac integritatem fidei orthodo- E
xæ iugiter illæsas conseruare, pro honore ipsius omnipotentis dei & salute anima-
rum, nec bono ipsius uniuersalis ecclesiæ conueniens existimat, per quascunque
practicas aut exquisitos colores, etiam sub spe dubia prosequendi, modis aliunde ex-
cogitatis, alia negocia quorum euentus incerti sunt, autoritatem conciliorum uni-
uersalium conculcari, ueritates declaratas per ecclesiam, & fidem orthodoxam con-
cernentes, prosterni, uiam aperiri Romanis pontificibus ad dissoluenda concilia ge-
neralia per uarios modos sine ipsorum consensu, ex quo facile potestatem datam
ad ædificationem, in destructionem uerti contingeret, reformationemque eccle-
stici status, pro qua iam tot sunt adhibiti labores, frustrari, atque ipsius ecclesiæ sta-
bilitatem & decorem hoc modo deperire, in perditionem animarum & totius po-
puli Christiani lamentabile detrimentum. Sic enim possemus & illa bona maxi-
ma ex nunc perdere, & illa alia non acquirere, atque sic totam ecclesiam in confusio-
ne relinquere. Primum quidem nobis incumbit, ecclesiæ fidem, ueritatem & au-
toritatem conseruare, & deinceps cunctos ad eius unitatem redire uolentes, synce-
ra charitate amplecti, prout & nos semper parati sumus & erimus. Cum itaque ea
nulla esse & penitus inualida, quæ dominus Eugenius aduersus hanc sanctam syn-
odum, in ipsius prætensa dissolutione & translatione in Ferrariam, notorie constet, F
ipsumque conuenticulum Ferrariense non fore concilium, sed schismaticorum con-
uenticulum, dudum præfato decreto uigesimænonæ sessionis huius sanctæ synodi
declarauerimus, meritoque pœnam suspensionis ab administratione papali in spi-
ritualibus & temporalibus iamdudum contra Romanum pontificem, concilium
uniuersale sine ipsius consensu dissoluere aut transferre attentantem, ordinatam, in
ipsum dominum Eugenium tulerit, & latam esse declarauerit hæc sancta synodus,
ac etiam quascunque sententias, pœnas & censuras excommunicationis, priuationis,
inhabilitationis, interdicti & alias contra huius sanctæ synodi supposita & eidem
adhærentes, per ipsum dominum Eugenium latas & ferendas, cassas & nullas fuis-
se & esse declarauerimus, non necesse arbitramur, ut denuo ad ea cassandum & irri-
tandum procedamus, quæcunque per ipsum dominum Eugenium aut præfatum
Ferrariense conuenticulum facta sunt aduersus eandem synodum, quæcunque eius
supposita, & quoscunque ipsis adhærentes, etiam ante ipsius domini Eugenij sus-
pensionem ab administratione papali, & quæ durante ipsius suspensione aut præ-
fato conuenticulo, facta sunt, fiunt, aut fient in futurum, in quibuscunque per
ipsum uidelicet dominum Eugenium ratione papatus, aut ipsum conuenticulum
sub

A sub generalis aut œcumenici concilij nomine, qui etiam uictualia suppositis huius
sanctæ synodi auferri, & portantes ea spoliari, eorumque spolia primo capientium
occupanti cedere mandauit: quæ quàm grauia sint aduersus uniuersalem ecclesiam, al. mãdarunt
& quanta reprehensione digni sint qui talia agunt, cuncti conspicere possunt. Nos
quoque omnibus & singulis manifestantes ueritatem, declaramus omnia prædi-
cta per ipsum dominum Eugenium, aut ipsum conuenticulum facta & facienda,
etiam contra dilectos ecclesiæ filios ciues Basileenses & eorum ciuitatem, nulla pe-
nitus, cassa & irrita fuisse & esse, nec aliquem ipsius domini Eugenij, præfatique
conuenticuli præceptis, mandatis aut prohibitionibus, etiam prætextu cuiuscunque
iuramenti aut obligationis, in quibuslibet prædictis teneri obedire, immo potius ad
non obediendum illis omnes & singulos catholicos ex præcepto domini & ecclesiæ
sponsæ eius, quam ab omnibus audiri iubet, esse astrictos. Requirimusque, & mo-
nemus uniuersos CHRISTI fideles, ut ecclesiæ catholicæ (quæ à directore diri-
gitur sapientissimo & infallibili) per hanc sanctam synodum repræsentatæ firmi-
ter adhæreant usque in finem, nec ullis tentationibus per uoluntatem cuiuscunque
suscitatis aut suscirandis, ab ipsius ecclesiæ firmitate & ueritate suos animos dimo-
B ueant, confidentes in superno saluatoris nostri auxilio, qui ad ecclesiam suam dixit: Matt, ulti. d
Ego uobiscum sum usque ad consummationem seculi, manentesque perseueran-
ter in ipsa ecclesiæ domo, (quæ ut ait beatus Hieronymus, declarans sacræ scriptu-
ræ ueritatem, dicitur ædificari supra firmam petram, quæ unica columba appel-
latur, quæ sponsa pulchra, sine ruga & macula, quæ domus etiam claues accepit, &
potestatem ligandi & soluendi: Hanc domum si quis corrigentem, corripien-
tem'que contempserit, sit tibi (inquit) sicut ethnicus & publicanus) solidi-
tatemque fidei semper teneant. Memorantes etiam dictum illud beati Cypriani, Alienus est, Matt, 18, e
prophanus est, hostis est, habere non potest deum patrem, qui uniuersalis ecclesiæ
non tenet unitatem. Insuper quoniam in supradicto decreto uigesimænonæ no-
stræ sessionis, pœnas & censuras iustissimas promulgauit hæc sancta synodus aduer-
sus omnes, qui ad præfatum conuenticulum Ferrariense accederent, aut mitte-
rent, præcepitque sub eisdem pœnis & censuris omnibus & singulis in curia, quam
dominus Eugenius quondam tenebat, aut etiam actu de facto tenet, existentibus,
ut si conuenticulum Ferrariense per eum erigi contingeret, ab eius curia rece-
derent, & deinceps declarata suspensione ipsius ab administratione papali, etiam
sub pœnis & censuris in decreto nostræ uigesimænonæ sessionis contentis, manda-
uimus, ut infra quadraginta dierum spatium ab eadem curia recederent: ideo o-
C mnes & singulos in conuenticulo Ferrariensi aut prætensa ipsius domini Eugenij
curia existentes, & in prædictis nostris decretis comprehensos, qui eorundem de-
cretorum monitionibus non paruerunt, citat hæc sancta synodus, ut trigesimo die
à data præsentis decreti computando, in nostra generali congregatione (si tunc eam
celebrari contingat) alioquin in proxima subsequẽte, compareant coram eadem san
cta synodo, uisuri se declarari in pœnas p̃dictas incidisse, aut iustas causas (si quas ha-
beant) allegaturi: quem terminum ipsis peremptorie & una uice pro omnibus hæc
sancta synodus duxit assignandum, & assignat, decernens ulterius contra eos proce-
dendum fore, & declarandũ, prout iuris & ratiõis fuerit, quorum omnium nomina
& cognomina haberi uult pro sufficiẽter exp̃ssis. Insup cum in prima sessione huius
sanctæ synodi pœnæ excõmunicationis, anathematizationis & interdicti decretæ fu
erint aduersus oẽs & singulos, qui quascũq; pfonas ecclesiasticas uel seculares, ad hoc
sacrum concilium ueniẽtes, seu in eo stãtes, aut ab eodẽ recedẽtes, temeritate propria
p̃ se uel alium seu alios arrestare, inuadere, capere, detinere, incarcerare, mutilare, occi-
dere, uel bonis suis spoliare, uel iniurijs affligere, seu ipsos sic delinquẽtes receptare,
aut aliàs quõlibet impedire, seu ea ppetrãtium facta & cõmissa, rata & grata habere,
uel

Universidad de Deusto
Biblioteca

uel eis dare consilium, auxilium uel fauorem, publice uel occulte, directe uel indirecte præsumpserint, uel præsument in futurum, quæ pœnæ solenni decreto concilij Constantiensis aduersus prædictos fuerunt ordinatæ, ultra easdem pœnas & censuras, quas omnes & singulos qui mãdato præfati domini Eugenij, uel præfati conuenticuli Ferrariẽsis, quicquã prædictorum fecerint, aut facient in futurum, expresse incurrisse, & incursuros esse decernimus, ac declaramus. Etiam contra eosdem, tanquam contra fautores schismatis, ad grauiora procedendum fore decernit hæc sancta synodus, omnibus aliis decretis & ordinationibus eiusdem sanctæ synodi in suo robore duraturis. Decernit tandem hæc sancta synodus, omnes & singulos suprædictos per publicationem præsentis decreti in ualuis maioris ecclesiæ Basileensis affigendi, perinde arctari ac arctatos intelligi, ac si dictæ citationis, ordinationis & declarationis executio ad eorum proprias personas facta fuisset. Datum in sessione nostra publica in maiori ecclesia Basileensi solenniter celebrata, nono Calendas Aprilis, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimooctauo.

SESSIO TRIGESIMA TERTIA,

de ueritate fidei catholicæ per tres ueritates.

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Sicut una est CHRISTI ecclesia, quæ (ut ait Apostolus) est columna & firmamentum ueritatis, sic omnia ecclesiæ membra unitatem semper obseruare necesse est in professione catholicæ ueritatis, atque fideliter & firmiter credere, quicquid p ipsam ecclesiã de ueritate fidei fuerit declaratum, ut non sicut paruuli fluctuantes circunferantur omni uento doctrinæ, aut per repugnantium dogmatum uarietatem in diuisiones & schismata prolabantur. Dudum autem in sacra generali Constantiensi synodo conueniens catholica ecclesia, ueritatem de generalium conciliorum autoritate solenniter declarauit. Deinde in hac sacra generali Basileensi synodo, eandem necessariam declarationem sub eodem qui sequitur tenore, innouauit. Primo, quòd generalis synodus in spiritusancto legitime congregata, generale concilium faciens, ecclesiam catholicam militantem repræsentans, potestatem a CHRISTO immediate habet, cui quilibet cuiuscunque status uel dignitatis, etiam si papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem, ad extirpationem schismatis, & ad generalem reformationem ecclesiæ in capite & in membris. Item declarat, quòd quicunque cuiuscunque dignitatis, etiam si papalis existat, qui mandatis, statutis siue ordinationibus aut præceptis huius sanctæ synodi & cuiuscunque alterius concilij generalis legitime congregati, super præmissis seu ad ea pertinentibus, factis uel fiendis, obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subijciatur & debite puniatur, etiam ad alia iuris subsidia (si opus fuerit) recurrendo. Cumq; (sicut præfertur) quilibet cuiuscunque dignitatis, etiam si papalis existat, concilio generali in præmissis obedire teneatur, declaratum etiam fuit frequenter ac dilucide, quòd ipsum generale concilium pro præmissis ea que concernentibus, aut aliquo præmissorum actu congregatum, sine ipsius consensu per nullum quauis autoritate, etiam si papali dignitate præfulgeat, dissolui, transferri, aut ad aliud tempus prorogari potest. Et licet has esse ueritates fidei catholicæ, satis constet ex pluribus declarationibus præcedentibus, tam in præfato Constantiensi concilio, quàm in hoc Basileensi factis, ad maiorem tamen soliditatem & firmitatem omnium catholicorum in unanimi professione ueritatum ipsarum, hæc sancta synodus diffinit, declarat, prout sequitur.

Veritas de potestate concilij generalis uniuersalem ecclesiam repræsentantis, supra papam & quemlibet alterum declarata per Constantiẽse & hoc Basileense gñalia concilia, est ueritas fidei catholicæ.

Veritas hæc, quòd papa concilium generale uniuersalẽ ecclesiam repræsentans, actu legitime congregatum super declaratis in præfata ueritate aut aliquo eorum, sine eius consensu nullatenus autoritatiue potest dissoluere, aut ad aliud tẽpus prorogare, aut de loco ad locum transferre, est ueritas fidei catholicæ.

Veritatibus duabus prædictis pertinaciter repugnans, est censendus hæreticus. Datum in sessione nostra publica, in maiori ecclesia Basileensi solenniter celebrata, decimoseptimo Calendas Iunij, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimonono.

SESSIO TRIGESIMAQVARTA,

de depositione Eugenij papæ quarti.

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime cõgregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad futuram rei memoriam. Prospexit dominus de excelso sancto suo, de cælo in terram aspexit, ut audiret gemitus plorantis ecclesiæ super perditionibus animarum precioso IESV CHRISTI sanguine redemptarum, & malis innumeris, quæ in religionem Christianam irruerunt. Et quoniam iustus est ipse dominus, & iustitias dilexit, in unum hominem, per quem scandalum uenit uniuerso orbi, & quo grauiter peccante, atque correctionem spernente, ira super omnem populum uenire uidetur, iudicium facere disposuit, per ministerium ecclesiæ suæ congregatæ in nomine ipsius CHRISTI saluatoris omnium, qui ait: Vbicunque fuerint duo uel tres congregati in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum, & qui de peccatore nolente ecclesiam audire, dixit: Si ecclesiã nõ audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Eiusdem quoque diuina prouidentia præuidens resistentias & oppugnationes, quas aduersus reformationem ecclesiæ dei & autoritatem sacrorum generalium conciliorum ipsam ecclesiam repræsentantium, ac bonum publicum totius religionis Christianæ, suscitaturus erat in tempore suo Eugenius papa quartus, quanta que scandala, diuisiones & schismata facturus in orbe, sacram synodum Constantiensem excitauit per spiritumsanctum, ut declarationem ueritatis fidei catholicæ toti orbi explicaret, dicentem, quòd concilium generale uniuersalem ecclesiam repræsentans, potestatem à CHRISTO immediate habet, cui quilibet cuiuscunque dignitatis, etiam si papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem, extirpationem schismatis, & reformationem generalẽ ecclesiæ in capite & in membris. Item quòd si quis cuiuscunque status uel dignitatis, etiam si papalis existat, qui mandatis, statutis siue ordinationibus, aut præceptis ipsius concilij generalis in prædictis & pertinentibus ad ea, contumaciter obedire contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subijciatur, & debite puniatur, etiam ad alia iuris subsidia (si opus fuerit) recurrendo. Qua siquidem declaratione uiam parauit miserator dominus, per quam ecclesia dei in præfatũ Eugenium multiplices excessus, qui adeo notorij sunt, quod nulla tergiuersatione celari possunt, perpetrantem & contumaciter ecclesiam audire, ac præceptis, statutis & ordinationibus synodalibus obedire contemnentem, iustum iudicium ferre haberet, iuxta cuius ueritatis declaratæ dispositionem, hæc sancta synodus Basileensis in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, necessarium esse iudicans, ut cui pia non prodest correctio, debita non parcat abscisio, postquam in multa longanimitate, patientia & mansuetudine post plures admonitiones expectauit eundem Eugenium, ut salutarem emendationem & excessuum prædictorum correctionem efficeret, tandem cum amplius differri non posset, quo minus catholicæ fidei & saluti uniuersæ Christianæ religionis subauxilio

Universidad de Deusto
Biblioteca

Psal. 84. Psal. 71.

ſpiritus paracliti prouideatur, ne ex ulteriori protelatione iuſtitiæ ſanguis pereun- D
tium animarum de noſtris manibus requiratur, ſed cum diligentia ſalubre regimen
gregi dominico præbeatur, ut poſtquam ueritas de terra militantis eccleſiæ orta eſt,
& iuſtitia de cælo proſpexit, deus ipſe donet benignitatem, & terra noſtra proferat
fructum ſalutarem, oriatur'que ſimul noſtris diebus iuſtitia & abundantia pacis, ea-
dem ſancta ſynodus pro tribunali ſedens, per hanc ſuam ſententiam diffinitiuam,
quam fert in his ſcriptis, pronunciat, decernit & declarat, Gabrielem prius nomi-
natum Eugenium papam quartum, fuiſſe & eſſe notorium & manifeſtum contu-
macem, mandatis ſeu præceptis eccleſiæ uniuerſalis inobedientem, & in aperta re-
bellione perſiſtẽtem, uſolatorem aſſiduum atque contemptorem ſacrorum canonum
ſynodalium, pacis & unitatis eccleſiæ dei perturbatorem notorium, uniuerſalis ec-
cleſiæ ſcandalizatorem notorium, Simoniacum, periurum, incorrigibilem, ſchi-
ſmaticum, à fide deuium, pertinacem hæreticum, dilapidatorem iurium & bonorum
eccleſiæ, inutilem ac damnoſum ad adminiſtrationem Romani pontificĩ, omni ti-
tulo, gradu, honore & dignitate ſe reddidiſſe indignum. Quem propterea eadem
ſancta ſynodus à papatu & Romano pontificio ipſo iure priuatum eſſe declarat, &
pronunciat, ac ipſum ab eiſdem amouet, deponit, priuat & abñcit, decernendo nihi- E
lominus cõtra eundem ad executionem etiam aliarum iuris pœnarum, ad quas hæc
eadem ſancta ſynodus, ac eadem ſua ſententia ipſum condemnat, ulterius fore pro-
cedendum. Ac eidem inhibet, ne deinceps pro papa uel Romano pontifice ſe quo-
uis modo nominet ſeu gerat. Omnes'que Chriſticolas ab ipſius obedientia, fideli-
tate ac iuramentis & obligationibus, eidem quomodolibet præſtitis, abſoluit & ab-
ſolutos eſſe declarat, ac omnibus & ſingulis CHRISTI fidelibus inhibet, ſub pœ-
nis fautoriæ ſchiſmatis & hæreſis ac priuationis omnium beneficiorum, dignita-
tum, & honorum eccleſiaſticorum & mundanorum, & aliis pœnis iuris, etiam ſi im-
perialis, regalis, cardinalatus, patriarchalis, archiepiſcopalis aut epiſcopalis dignita-
tis, aut etiam ſi communitates, uniuerſitates & collegia exiſtant, qui ſi contra hanc
inhibitionem fecerint, ſint autoritate huius decreti ac ſententiæ ipſo facto priuati, &
alias iuris incurrant pœnas, ne eidem Gabrieli notorio ſchiſmatico, periuro, hære-
tico, ſcandalizatori, incorrigibili, pertinaci, priuato, depoſito, amoto, & taliter de-
clarato, tanquam ſummo pontifici obediant, pareant, uel intendant, aut eum quo-
uis modo ſuſtineant uel receptent, aut ſibi auxilium, conſilium uel fauorem præ-
ſtent. Necnon pronunciat, decernit, & declarat eadem ſancta ſynodus, omnes &
ſingulos proceſſus, inhibitiones, ſententias, cenſuras, conſtitutiones, ordinationes, &
alia quæcunque per eum aut alios quoſcunque factos & facta, quæ poſſent præmiſ- F
ſis obuiare, irritos & inanes, ac irrita & inania, nullius'que fuiſſe aut fore roboris uel
momenti. Datum in ſeſſione noſtra publica, in maiori eccleſia Baſileenſi ſolem-
niter celebrata, ſeptimo Calendas Iulĩ, anno à natiuitate domini milleſimo quadrin-
genteſimo trigeſimonono.

SESSIO TRIGESIMAQVINTA,

de ſtabilitate concilĩ Baſileenſis.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad futuram rei memoriam. Diligentibus deum nihil in hoc ſeculo tam graue uideri debet, quod ab operibus charitatis, in eius gloriam & animarum ſalutem explendis, ani-
Roman. 8. mos eorum retrahat, cum & beatus Paulus apoſtolus dixerit, neque mors, neque uita poterit nos ſeparare à charitate dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu dño noſtro. Idcirco hæc ſancta ſynodus in noſe ipſi' Chriſti ſaluatoris cõgregata, nõ obſtãtibus qbuſcũq; im pedimẽtis, opa ſancta reformatiõis eccleſiæ ſanctæ dei & ſalutis uniuerſoꝝ, ẽtſi ceſſerit

A ceſſerit diuina pietas, & conſtanter & pſeueranter proſeq deſiderãs, atq; iã ſemoto p
iuſtitiæ rectitudinem præcipuo obſtaculo, quod per inutilem & damnoſam admi-
niſtrationem Romani pontificĩ maxime oberat unitati, paci & debitæ gubernationi
ipſius eccleſiæ, pacem cunctorum quantum fieri poteſt, perquirere cupiens, cum in
decreto undecimæ ſeſſionis eiuſdem ſanctæ ſynodi ſtatutum fuerit, quòd hoc præ-
ſens Baſileenſe concilium non poſſit diſſolui, niſi conſentientibus duabus partibus
eiuſdem concilĩ, ſcrutatis uotis ſingulorum, primo in ſingulis deputationibus, & de
inde in congregatione generali, ac demum in ſeſſione publica decretatiõe ſubſecuta,
& deinceps ſuper modo ponẽdi materiam diſſolutionis concilĩ, in deliberatione per
deputatos duodecim fuerit certa concluſio recepta, pridie idus Decembris, anno
à natiuitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimooctauo, ſtatuit, decernit
& declarat, quòd per receſſum cuiuſcunque aut quorumcunque, cuiuſcunque ſta-
tus aut dignitatis, ab hac ciuitate Baſileenſi, etiam ſi cardinalatus, patriarchalis aut
pontificalis exiſtant, non ſit, neq; cenſeatur concilium diſſolutum, niſi iuxta formam
& modum prædictorum decreti & concluſionis proceſſum fuerit. Et quoniam hac
ſoliditate ſtabilis permanentiæ concilĩ debite obſeruata, res arduæ quæ in manibus
B ſunt, poterunt maturius & ordinatius tractari, & præcipue circa electionem futuri
ſummi pontificis, quæ maiorem attentionem requirit, non intendit hæc ſancta ſyno-
dus ante terminum ſexaginta dierum, in decreto ſeptimæ ſeſſiõis eiuſdem ſuper ipſa
electione in hoc concilio fienda præfixum, computandorum à die depoſitionis Ga-
brielis, olim dicti Eugenĩ papæ quarti, quæ fuit ſeptimo Calendas Iulĩ, ad huiuſ-
modi electionem procedere. Effluxo autem huiſmodi termino, decernit, ad eandem
electionem in ſacro concilio fore procedendum, modis & formis per ipſum concili
um declarandis. Vt autem ſub uirtuoſo & idoneo paſtore, quem à domino dari ſpe-
ramus, fiat omnium Chriſtianorum unio & abundantia pacis, uolens hæc ſancta ſyn-
odus cum reali effectu cunctos, quantum in ſe eſt, inuitare ad pacem, omnes & ſingu-
los ſequentes curiam prætenſam præfati Gabrielis olim dicti Eugenĩ papæ, ac in ea-
dem exiſtentes, cuiuſcunq; ſtatus, gradus aut conditionis, etiam ſi cardinalatus, patri-
archalis, epiſcopalis fuerint, qui ipſius Gabrielis olim Eugenĩ obedientiam & adhæ
rentiam in totum dimiſerint, huic ſacro concilio realiter & cum effectu, infra termi-
num huiuſmodi ſexaginta dierum, à tempore prædictæ depoſitionis computando-
rum, adhæſerint, atque de his coram eodem concilio per ſe uel per alios legitime do-
cuerint, infra terminum prædictum, intẽdit benigne amplecti & recipere, ac eorum
ſtatui & indemnitati conuenienter prouidere. Datum Baſileæ in ſeſſione noſtra
C publica, in eccleſia maiori Baſileenſi ſolenniter celebrata, ſexto idus Iulĩ, anno à nati-
uitate domini milleſimo quadringenteſimo trigeſimo nono, apoſtolica ſede uacante.

SESSIO TRIGESIMA SEXTA,

de conceptione glorioſiſſimæ uirginis Mariæ.

SACROSANCTA generalis ſynodus Baſileenſis in ſpiritu ſancto legitime congregata, uniuerſalem eccleſiam repræſentans, ad perpetuam rei memoriam. Elucidantibus diuinæ gratiæ myſteria, mercede gloriosam repromiſit æterna dei patris ſapientia, dum ait: Qui elucidant me, uitam æternam habe- Eccle. 24. c
bunt. quod etiã de gloriosa uirgine, quæ ipſam patris ſapiẽtiam, dei filium æternum
in utero pertulit, ac mundo peperit, ſacroſancta legit eccleſia. Nam quicquid de di-
gnitate & ſublimitate uirginis matris educitur in lucem, hoc non dubium eſt, ad lau
dem & honorem filĩ ſui pertinere. Et qui honorificant gratiam & ſanctitatem ma-
tris, honorificant & elucidant glorioſum nomẽ filĩ eius, qui ipſam ſanctificauit & re
pleuit gratia. Vnde ſi in cæteris rebus elucidatio ueritatis, quæ à domino deo eſt, præ
clara merita parturit, in ea re ſpecialiter fructus huberrimos afferre ſperanda eſt,
quæ ſanctificationem & dedicationem templi illius concernit, in quo ante ſecula, an

Universidad de Deusto
Biblioteca

tequam terra fieret, & ab æterno sibi mansionem ordinauit prima & æterna ueri- D
tas. Id quoque maxime congruit, ut pax habeatur in quæstionibus concernentibus sanctitatem illius, per quam pax diffusa est in terris. Hactenus uero difficilis quæstio in diuersis partibus & coram hac sancta synodo super conceptione ipsius gloriosæ uirginis Mariæ matris dei & exordio sanctificationis eius facta est, quibusdam dicentibus ipsam uirginem & eius animam per aliquod tempus aut instans temporis subiacuisse actualiter originali culpæ, alijs autem econuerso dicentibus, à principio creationis suæ deum ipsam diligendo, gratiam eidem contulisse, per quam à macula originali illam beatissimam personam liberans & præseruans, sublimiori sanctificationis genere redemit, cum fundaret eam altissimus ipse, & ipsam fabricaret filius dei patris, ut esset mater eius in terris. Nos uero diligẽter inspectis autoritatibus & rationibus, quæ iam à pluribus annis in publicis relationibus ex parte utriusque doctrinæ coram hac sancta synodo allegatæ sunt, alijsq; etiam plurimis super hac re uisis, & matura consideratione pensatis, doctrinam illam differentem gloriosam uirginem dei genitricem Mariam præueniente & operante diuini numinis gratia singulari, nunquam actualiter subiacuisse originali peccato, sed immunem semper fuisse ab omni originali & actuali culpa, sanctam'que & immaculatam tanquam piam & consonam cultui ecclesiastico, fidei catholicæ, rectæ rationi & sacræ E
scripturæ, ab omnibus catholicis approbandam fore, tenendam & amplectendam, diffinimus & declaramus, nulli'que de cætero licitum esse in contrarium prædicare seu docere. Renouantes præterea institutionem de celebranda sancta eius conceptione, quæ tam per Romanam, quàm per alias ecclesias sexto idus Decembris antiqua & laudabili consuetudine celebratur, statuimus & ordinamus, eandem celebritatem præfata die in omnibus ecclesiis, monasterijs & conuentibus Christianæ religionis, sub nomine conceptionis festiuis laudibus colendam esse, cunctis'que fidelibus uere pœnitentibus & confessis, ea die missarum solennijs centum, primis autem uel secundis uesperis totidem, sermoni uero uerbi diuini de ea festiuitate interessentibus centum quinquaginta dies, concessione perpetuis temporibus duratura, de iniunctis sibi pœnitentijs hæc sancta synodus elargitur. Datum Basileæ in sessione nostra publica, in maiori ecclesia Basileensi solenniter celebrata, decimoquinto Calendas Octobris, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimonono.

SESSIO TRIGESIMASEPTIMA, ET EST

reuocatio protestationum, conuentionum, iuramentorum obuiantium electioni papæ fiendæ. F

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritu sancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad futuram rei memoriam.

Quoniam in opere necessario, quod fauẽte supna gratia aggressuri sumus, in eligendo summum pontificem, & prouidendo saluti ecclesiæ in gloriam omnipotentis dei, non solum quærere oportet, quæ ad ipsius operis consummationem promouent, uerumetiam impedimenta tollere, quæ felici progressui rerum agendarum aduersari aut officere possunt, uel quomodolibet contraire: ut purius, syncerius & liberius ipsa electio summi pontificis fiat, omnes & singulas protestationes, quæ possunt puritati, synceritati & libertati & efficaciæ eiusdem electionis & eligendi per sacrum concilium summi pontificis obedientiæ plenarie obuiare, necnon conuentiones, pactiones, promissiones, obligationes, iuramenta, condicta, intelligentias & intendimenta, ubicunq;, qualitercunq; & per quoscunq;, cuiuscunq; status, gradus, conditionis & præeminentiæ, etiam si Imperiali, regali, cardinalatus, archiepiscopali, ducali aut alia quacunq; ecclesiastica uel mundana perfulgeant dignitate, in aduersum huius electionis factas & facta, fiendas & fienda, ex abundanti damnat

A mnat, reprobat, & annullat, prout etiam de se ipsis nulla nulliusq; roboris uel momenti existunt, mandans sub obtestatione diuini iudicij, & sub excommunicationis pœna, quam in contrarium facientes ipso facto incurrant, & præcipiens, ne quis talia facere, uel iam factis uti, aut eadem obseruare quouis modo præsumat. Omnesq; & singulos ab huiusmodi promissionibus & obligationibus quibuscunq;, etiam iuramento uallatis, eadem sancta synodus ad cautelam & ex abundanti absoluit & relaxat, & prout hæc de facto processerunt, absolutos & relaxatos esse declarat. Datum Basileæ in sessione nostra publica, in maiori ecclesia Basileensi solenniter celebrata, nono Calendas Decembris, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimonono. al. Nouẽbris

ALIVD DECRETVM EIVSDEM SESSIONIS

de modo eligendi summum pontificem, & numero.

B SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritu sancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad futuram rei memoriam.

Consolabit̃ dominus Sion, & consolabitur omnes ruinas eius, ait Esaias propheta, & ponet desertum eius quasi delicias, solitudinem eius quasi hortum domini. gaudium & lætitia inuenietur in ea, gratiarum actio & uox laudis. quod iam aspirante singulari gratia spiritus paracliti, in ecclesia conspicere speramus, & uidere pastorem bonum constituendum à domino super familiam suam, qui sapienti & fideli regimine releuet ipsam ecclesiam à languoribus suis, quos ex inutili & damnosa administratione hactenus perpessa est. Et licet diuersis temporibus diuersi modi super electione Romanorum pontificum obseruati sint, prout necessitas & utilitas ecclesiæ exposcebat, nunc tamen cura rei huius sub directione omnipotentis dei incumbit huic sanctæ synodo congregatæ pro reformatione ecclesiæ & salute omnium fidelium in nomine CHRISTI saluatoris, qui ait: Vbi sunt duo uel tres congregati in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum. Et iam post editionem salubrium decretorum & sacrorum canonum, atque iustam depositionem illius, qui ipsos canones & decreta spernebat ac paruipendebat, sanctæ reformationi & restaurationi legis diuinæ ac publicæ saluti uehementer obsistens, superest, utrum talem quærere à domino, & cum beneplacito suæ benignitatis eligere, per quem desiderata cunctis gentibus ipsa reformatio atq; salutaris gubernatio ecclesiæ dei in salutarem reducan
C tur effectum. Nam & singulariter futuro pastori incumbet bene regendi necessitas, dum recens exemplum sui prædecessoris ob eius damnosum regimẽ electi ante oculos positum habebit. Dudum quoq; in quarta sessione huius sanctæ synodi, celebrata duodecimo Calendas Iulij, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimosecundo, statutum fuit de electione Romani pontificis, si sedem apostolicam hoc sedente concilio, uacare contingeret, in hunc modum: Hæc sancta synodus decernit, statuit, atque diffinit, quod in euentum uacationis sedis apostolicæ, hoc sacro generali concilio durante, electio summi pontificis in loco istius sacri concilij fiat, & interdicit ne alibi celebretur. In contrarium attentata quauis autoritate, etiam si papali, non obstantibus quibuscunq; constitutionibus editis uel edendis, aut alijs in contrarium facientibus, ac si de ipsis de uerbo ad uerbum, esset facienda mentio specialis, aut iuramento firmata existant, quibus ex certa scientia derogat, & decernit nulla & irrita esse & nullius roboris uel momenti ipso iure. Contrarium uero attentantes sint tam actiue quàm passiue, quo ad electionem Romani pontificis, & ad quascunq; alias dignitates inhabiles, & omnibus habitis dignitatibus perpetuo priuati, & infamiæ notam & etiam excommunicationis sententiam incurrant ipso facto. Quod si forsitan aliqua de facto prætensa electio præsumeretur, tam electus prætensus, quàm illi adhærentes & eum pro tali gerentes, supradictas pœnas incurrant.

Matt. 18. c

Basileen. concilij, sess. 4. cuius est initiũ, Attendens quod ad.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Basilien. concilij, sess. 7. quę incipit, Dudū hæc sancta

Absolutionem uero omnium & singulorum, qui præmissas sententias aut aliquam earum incurrerint quoquo modo, dicta sancta synodus tantummodo præterquam in mortis articulo sibi reseruat, decernens præsens decretum ligare, afficere, uim & effectum habere & sortiri, post quadraginta dies continuo proxime secuturos à die publicationis eiusdem. Deinceps autem in nostro decreto septimæ sessionis ordinatum fuit, quod in euentum prædictum uacationis sedis apostolicæ, hoc sedente generali concilio, ante sexaginta dies à tempore ipsius uacationis continue computandos, ad electionem Romani pontificis minime procederetur, quem terminum sexaginta dierum, postquam uacauit ipsa sedes per depositionem Gabrielis, olim Eugenij papæ quarti, hæc sancta synodus duxit expectandum. Decreuit'que, effluxo illo termino, electionem Romani pontificis in hoc sacro concilio esse fiendam, modis & formis per ipsum concilium declarandis, prout in decreto nostro trigesimæquintæ sessionis plenius continetur. Cum autem iam per eiusdem termini lapsum, adhuc per plures dies ad electionem præfatam procedere distulerimus, ecclesiaq; acerrimos dolores patiatur, dum protelatur sedis apostolicæ diuturna uacatio, & differtur noui pastoris electio, ipse quoq; qui iustissime depositus est, uarijs artibus ecclesiam conturbare conatur, & apostolicæ sedis primatum nefanda præsumptione tenere, & occupare in graue scandalum ecclesiæ & magnum periculum fidei & religionis Christianæ (qui pertinaciam suam indies magis ac magis hominibus manifestando, mense Septembris proxime præterito horrendam inuectiuam aduersus ueritates fidei in hanc sanctam synodum, eius'que fautores & defensores promulgauit, non correctionem seu emendationem proferens, sed omnem incorrigibilitatem & pertinaciam ostendens, atque proprijs factis toti mundo manifestans) necesse est ecclesiæ catholicæ de prudenti & fideli pastore prouidere, qui eam à persecutionibus tam reprobi hominis defendat, fidem'que conseruet, ac iustitiam & ueritatem tueatur, animas'que precioso CHRISTI sanguine redemptas, quas præfatus Gabriel seducere nititur, dirigat in uiam salutis. Nam sicut res ipsa indicat, plura & maiora scandala indies euenirent, nisi per auxilium gratiæ dei de remedio prouideretur opportuno. Ad quod quærendum, & de idoneo pastore prouidendum, necessitas fidei maxime nos impellit. Volens itaque tandem hæc sancta synodus post maturam & longam expectationem exoluere debitum obsequium domino deo suo, & saluti atque necessitati ipsius ecclesiæ (ut tenetur) prouidere, ad laudem & gloriam beatissimæ trinitatis, patris & filij & spūssancti, statuit, decernit & declarat, electionem Romani pontificis fiendam & celebrandā esse pro hac uice per hoc sacrum concilium Basileense seu eius autoritate, modis & formis infra scriptis.

Basileen. concilij sess. 1. cuius initium est, Diligentibus deum.

Et primo, quod unà cum dilectissimo ecclesiæ filio Ludouico tituli sanctæ Cæciliæ sanctæ Romanæ ecclesiæ presbytero cardinali, Arelatensi uulgariter nuncupato, præsente & præsidente in sacro concilio, & alijs ipsius sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, si qui ante consummatam electionem futuri summi pontificis aduenerint, & adhærentes huic sacro concilio, eidem electioni interesse uoluerint, alij tam de prælatis, quàm cæteris honorabilibus ecclesiasticis uiris, in sacerdotio aut saltem diaconatus ordine constituti, usque ad numerum triginta & duorum, per eandem synodum ad prædictam electionem faciendam, in nostra generali congregatione ac in sessione publica nominandi & deputandi, potestatem habeant, prout secūdum deum & conscientias suas eisdem uidebitur, hac uice libere eligendi summum pontificem autoritate huius sanctæ synodi, ita ut ille absque ulla exceptione ab uniuersali ecclesia summus pontifex habeatur, qui ab omnibus p̄dictis sic debentibus pro hac uice eligere, aut saltem à duabus partibus ipsorum fuerit electus, & consensum (ut infrà dicitur) præstiterit. Nec ualeat electio, nisi duæ partes prædictorum in ipsum electum cōsenserint, & conuenerint. Qui omnes pro hac uice eligere debentes

A debentes, tanto attentius syncеris mentibus & expurgatis conscientijs idoneum & perutilem pastorem eligere curent, quanto ecclesiam in maioribus necessitatibus positam cōspiciunt, ad solum deum oculos dirigentes, qui in districtissimo examine de tanto & tam arduo negocio (ex quo pendet salus uniuersalis ecclesiæ) reddituri sunt rationem. Ordinat insuper, statuit & decernit hæc sancta synodus, quòd supradicti eligere debentes, die sequente post nominationem eorum in congregatione generali, conueniant omnes in maiori ecclesia Basileensi, in qua missa & sermo solennes celebrentur & fiant (prout est de more fieri) in die quando intratur conclaue, tenebitur'que eodem die publica sessio, & ibi omnes suscipiant eucharistiæ sacramentum, ac iuramentum præstent, quod in uigesimaterria sessione huius sanctæ synodi extitit ordinatum. Quibus peractis, sine redeundo in domos suas, intrent conclaue ad hoc ordinatum in domo huius ciuitatis Basileensis, in qua sacra deputatio pro communibus teneri consueuit, ad electionem huiusmodi celebrandam, & consequenter præsentandum ac intimandum, cætera'que faciendum, obseruandum & prosequendum, quæ in præsenti decreto expressa sunt, & quæ in cæteris hic non expressis, alia decreta huius sanctæ synodi, necnon aliæ constitutiones
B & ordinationes, uidelicet tam in corpore iuris clausæ, quàm extrauagantes (quæ hactenus obseruari consueuerunt) de cardinalibus & alijs electoribus Romani pontificis statuunt & decernunt, quæ omnia, saluis expressis in prædicto decreto, uolumus in suo robore permanere, & etiam in prædictis ad eligēdum pro hac uice deputatis & deputandis, locum habere, quemadmodum de cardinalibus in prædictis decretis, constitutionibus & ordinationibus statutum & ordinatum reperitur, sed nullum eisdem expressis quouis modo præiudicium generare.

Basileen. concilij sess. 21. quæ incipit, Quoniā salus populi para. Cum summo pontifici,

Electus autem in papam, præsentata sibi electione, si præsens in hac ciuitate fuerit, p aliquos ex ipsis electoribus, etiam si cardinales non fuerint, uel extra ciuitatem per aliquos ex ipsis, uel alios ad hoc habentes mandatum ab eis, in præsentia notarij & saltem decem personarum requisitus, teneatur infra diem naturalem ab hora requisitionis, consentire ac iurare modo & forma inferius descriptis, alioquin eius electio pro infecta habeatur. Volumus autem, quod si contingeret ipsum electum huiusmodi electionem non acceptare, seu ei non consentire modo & forma & in tempore ordinatis, quòd præfati ad eligendum ordinati, ad alterius electionem pro
C cedant, priusquam exeant conclaue, si præfatus electus in hac ciuitate fuerit. Si uero fuerit extra ciuitatem, eo casu infra triduum post notitiam habitam in concilio, & per ipsum concilium in congregatione generali declaratam, de recusatione per electum facta, iterum intrent conclaue pro electione alterius facienda, omnibus modis & formis, sicut superius dictum est. Et si quis ipsorum electorum, à tempore primi ingressus conclauis, in antea recederet à concilio, uel decederet, aut impedimentum haberet, per quod non posset electioni interesse, uel etiam conclaue intrare nollet, alius loco eius subrogetur de eadem natione per ipsos ad eligendum deputatos, aut per maiorem partem ipsorum, qui habebit communicare & iurare, prout præfati deputati, aut maior pars ipsorum ordinauerit. Duret'que potestas omnium & singulorum prædictorum absque alia noua deputatione electorum, donec electio per eos facienda, realiter per consensum electi fortita fuerit effectum. Hanc autem formam & modum electionis approbat, statuit, ordinat & decernit hæc sancta synodus pro hac uice. Et ad omnem scrupulum submouendum, omnes & singulos in eadem synodo præsentes & uenturos, & q ei adhærebunt, quantum ad huiusmodi electionis opus & totalem effectum, ab omnibus sentēt̄ijs excommunicationis (si quas forsitan incurrerint) & quibuscunq; cēsuris à iure uel ab homine gñaliter uel specialiter, etiam à concilijs gñalibus uel summis pontificibus promulgatis, absoluit, ipsos'q; ad omnes actus in eadē synodo agēdos, actiue & passiue, quatenus

Universidad de Deusto
Biblioteca

opus est,habilitat, & habiles esse declarat,uolens etiam,ut specialiter in omnibus ad D
eligendum deputatis aut deputandis (ut præmittitur) locum habeat constitutio
Clementis quinti, quæ ordinat, ut nullus ex cardinalibus cuiuslibet excommunica-
tionis,suspensionis & interdicti prætextu,à dicta electione repelli ualeat, cæteris ei-
usdem concilij decretis in his quæ superius expressa non sunt, semper saluis,supplés
ex certa scientia & ex plenitudine potestatis omnes & singulos defectus, si qui forsi-
tan interuenerint in præmissis, ac etiam suspendens omnia iura positiua in concilijs
generalibus & à summis pontificibus edita & statuta,& ordinationes, consuetudi-
nes & priuilegia quibuscunq; concessa,& pœnas contra quoscunq; ordinatas, & eis
derogans,inquantum effectum præsentis decreti impedire possent,quoquo modo in
contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Præterea cum necessitas re-
rum & circunstantiæ temporis id exposcant, ut hæc sacra synodus & ipse summus
pontifex per dei gratiam in proximo assumendus, quàm maxime unum sint eadem
charitate & unanimi consensu, quàmpluribus ad hæc urgentibus rationibus ordinat
& decernit,ut electus in summum pontificem, priusquam aliquid graue in his quæ
pertinēt ad administrationem papatus exerceat, insignia coronationis suæ assumere
debeat in loco huius sacri concilij,ad quem, si absens fuerit, infra terminum sibi assi-
gnandum per deputatos ad eligendum, uel maiorem partem eorundem, uenire E
teneatur.

¶ Sequitur forma consensus,professionis & iuramenti præstan-
di per ipsum electum in summum pontificem.

¶ In nomine domini,Amen. In nomine sanctæ & indiuiduæ trinitatis, patris &
filij & spiritussancti, ego N. electus in papam,omnipotenti deo,cuius ecclesiam suo
præsidio regendam suscipio,& beato Petro apostolorum principi corde & ore pro-
fiteor, quamdiu in hac fragili uita constitutus fuero, me firmiter credere & tenere
fidem catholicam, secundum traditionem apostolorum, generalium conciliorum
& aliorum sanctorum patrum, maxime autem sanctorum octo conciliorum uni-
uersalium,uidelicet primi Niceni,secundi Constantinopolitani, tertij Ephesini,pri-
mi & quarti Calcedonensis,quinti & sexti item Constantinopolitani, septimi item
Niceni,octaui quoque Constantinopolitani,necnon Lateranensis,Lugdunensis,Vien
nensis, Constantiensis & Basileensis generalium etiam conciliorum, & illam fidem
usque ad unum apicem immutilatam seruare,&usque ad animam & sanguinem con
firmare,defensare & prædicare, ritumq; pariter sacramentorum ecclesiasticorum
ecclesiæ traditum,omnimode prosequi & obseruare. Polliceor etiam fideliter labo- F
rare pro tuitione fidei catholicæ & extirpatione hæresum & errorum, reformatio-
ne morum, executione & obseruatione decretorum Constantiensis & Basileensis
conciliorum,ac pace in populo Christiano. Iuro etiam prosequi celebrationem con-
ciliorum generalium ac confirmationem electionum, iuxta decreta sacri Basileensis
concilij. Hanc autem professionem mea manu subscripsi, & tibi omnipotenti deo
cui in die tremendi iudicij redditurus sum de hoc & aliis meis operibus rationem,
pura mente super altare offero, quam in primo publico consistorio solenniter repe-
tam. Datum ut supra.

¶ Decretum inhibitionis,ne bona electi & eligen-
tium rapiantur.

Sacrosancta gñalis synodus Basileēsis ad perpetuā rei memoriam. Cum ea quæ
laudabiliter pro reprimendo conatus malignantium ordinata sunt, nullatenus negli
gi deceat, sed potius diligenti seruari studio, sacrum canonem dudum in concilio
Constantiensi editum aduersus illos, qui bona electorum seu etiam eorum qui fama-
bantur de nouo electi in summos pontifices,rapere uellent,innouat hæc sancta syno-
dus

A dus sub huiusmodi tenore: Omnis ætas ab adolescentia sua prona est ad malum, ad Constantien. concilij sess. 42 al, stimulo
id præsertim,ad quod cupiditatis & auaritiæ stimulis incitatur. Fiunt autem & fa-
ctæ sunt leges,ut earum metu humana refrenetur audacia, tuta'que sit inter impro-
bos innocentia,& refrenetur nocendi facultas. Cum itaque nonnunquam euenisse
comperimus,quod electo Romano pontifice,nonnulli sub prætextu prætensæ cui-
usdam abusiuæ licentiæ, res & bona sic electi, quasi culmine diuitiarum adepto, fal-
so prætendentes occupanti concedi,nedum illius sic electi,immo aliquando nonnul-
lorum quos electos esse mendaciter confingunt, domos, res & bona cardinalium,
aut electorum Romani pontificis, & aliorum in loco conclauis existentium, etiam
uiolenter inuadunt,recipiunt, occupant,& transportant,lucri facta existimantes, ex
quibus (si permitterentur) plura pericula, scandala, rapinæ, furta & nonnun-
quam homicidia sequerentur. Nos igitur tam sceleratæ temeritatis & audaciæ ui-
am præcludere,& huiusmodi periculis & scandalis obuiare uolentes,præfatum da-
mnantes sceleratum abusum, talia fieri hoc edicto prohibemus, statuentes quòd
quicunque,cuiuscunque status aut conditionis existant, contra hoc præsumpserint
attentare,aut ad hoc auxilium, consilium uel fauorem præbere, pœnas quas in uio-
lentos raptores & occupatores huiusmodi,iura atque apostolicæ & Imperiales con
B stitutiones statuunt, & eo ipso excommunicationis sententiam incurrant, à qua nisi
per hanc sanctam synodum, aut futurum Romanum pontificem, præterquam in
mortis articulo, & facta satisfactione,absolui nequeant, & omni officio, beneficio,
priuilegijs ac dignitate ecclesiastica & mundana,feudis'que & rebus alijs,si quæ aut
quas in Romana uel alijs ecclesiis obtinebunt, sint priuati, & intestabiles actiue &
passiue existant: ciuitas uero quæ in præmissis culpabilis fuerit, ecclesiastico subia-
ceat interdicto,huic adijcientes sanctioni,ut domini temporales rectores'que & of-
ficiales ciuitatis uel loci, ubi electionem Romani pontificis contigerit celebrari, il-
la imminente,præmissa fieri sub grauibus pœnis publice & realiter prohibeant, &
prohibitionem diligenter faciant obseruari, cæteris constitutionibus circa talia edi-
tis, in suo robore duraturis. Et quia nunc imminet electio Romani pontificis, per
hanc sanctam synodum seu eius autoritate celebranda, ubi obseruatione & executi-
one præfatæ constitutionis opus est, nos omnia & singula prædicta agendi & exe-
quendi,illis personis tam ecclesiasticis, quàm secularibus,quæ postmodum in nostra
cancellaria nominabuntur,plenam & liberam committimus & concedimus facul-
tatem & potestatem,decernentes literas super hoc fieri cum censuris & alijs remedi-
is iuris,etiam cū inuocatiōe brachij secularis & clausulis opportunis. Datū ut supra.
C

¶ Ne tempore electionis fiat audientia.

Sacrosancta generalis synodus Basileensis ad futuram rei memoriam. Ne uari-
arum rerum occupatio actum salubrem electionis futuri pontificis impediat, aut
perturbet, decernit hæc sancta synodus,ut ad tam necessarium & tam salubre electi-
onis negocium attentius procedatur, audientiam & omne causarum & litium ex-
ercitium,in hoc sacro concilio præter audientiam cameræ,à die quo deputati ad elī
gendum summum pontificem intrabunt conclaue,& deinceps usque ad publicatio-
nem electionis ipsius summi pontificis inclusiue,suspendenda esse,eademq; hoc præ
senti decreto suspendit & prohibet,irritum decernens & inane,quicquid in contrari
um fuerit attentatum. Datum ut supra.

SESSIO TRIGESIMAOCTAVA,
contra inuectiuam.

SACROSANCTA generalis synodus Basileēsis in spiritusancto legitime cō-
gregata,uniuersalem ecclesiam repræsentans,ad perpetuam rei memoriam.
In Esdra scriptū est, Veritas magna & fortior p̄ omnibus. Oīnis terra ueri 1. Esdrę. 4. d
tatem

Universidad de Deusto
Biblioteca

tatem inuocat. Cælum etiam ipſam benedicit, Veritas manet, & inualeſcit in æter- D
num, & uiuet & obtinet in ſecula ſeculorum. Non eſt apud eam accipere perſonas
neque differentias, ſed quæ iuſta ſunt, facit omnibus iniuſtis. Cuius quidem ueritatis
fortitudinem dum impugnare conatur Gabriel, quondam dictus Eugenius papa
quartus, iuſto iudicio à papatu depoſitus, ſeipſum magis deiecit & proſternit. Qui
nuper apud Florentiam (prout per ſummariam informationem accepimus) libel-
lum quendam, qui incipit, Moyſes ſeruus dei, promulgauit, in quo prætenſam tranſ
lationem præfatam huius ſacri cõcilij in Ferrariam, quam erroneam in fide pluribus
decretis & epiſtolis noſtris lucidiſſime declarauimus, necnon erectionem ſchiſmati-
cam conuenticuli Ferrarienſis ſub nomine generalis concilij, hoc ſacro durante con-
cilio, in uim præfatæ tranſlationis attentatam, maiori ſemper cum pertinacia defen-
dere & approbare conatur, adijciens quòd à recta linea per anfractus erroris exorbi-
tauimus, quodq; concilium Conſtantienſe in malignum ſenſum, & à ſana doctrina
Baſileen. concilij ſeſſ. 33. quæ incipit, Sicut una eſt. Conſtantien. concilij ſeſſ. 4. & 5. penitus alienum pertraximus, in hoc, quòd declarauimus per ſeſſionem noſtrã, decimo ſeptimo Calendas Iunij proxime præteriti celebratam, tres ueritates, quarum te-
Et Baſileen. concilij ſeſſ. 2. nor ſequitur: E

Veritas de poteſtate concilij generalis, uniuerſalem eccleſiam repræſentantis, ſu-
per papam & quemlibet alterum, declarata per Conſtantienſe & hoc Baſileenſe ge-
neralia concilia, eſt ueritas fidei catholicæ.

Veritas hæc, quòd papa concilium generale uniuerſalem eccleſiam repræſentãs,
actu legitime congregatum, ſuper declaratis in præfata ueritate aut aliquo eorum,
ſine eius conſenſu nullatenus autoritatiue poteſt diſſoluere, aut ad aliud tẽpus proro-
gare, aut de loco ad locum transferre, eſt ueritas fidei catholicæ.

Veritatibus duabus prædictis pertinaciter repugnans, eſt cenſendus hæreticus.

Conatur quoque ipſe Gabriel poſt prædicta per eum ſic aſſerta, ſub obſcuritatis
bus uerborum mundum inuoluere, dicens ſe damnare & reprobare ueritates præ-
dictas ad ſenſum Baſileenſem, quem inquit, facto demonſtrauit, neque illum ſen-
ſum explicans, nec in quo ſenſu eas approbare uelit, manifeſtans: quæ fortaſſis ideo
ſubtricet, quoniam manifeſte uidet, uerba dictarum ueritatum ita clara eſſe & aperta,
ſicut ſunt, quod de nulla obſcuritate notari merito poſſunt, nec ad multiplices pro-
trahunt ſenſus: & per conſequens, quod ille primus ſenſus iuxta quem ſe dicit re-
probare dictas ueritates, nullatenus allegari poteſt. Hoc autem notum facimus uni-
uerſis catholicis, quod nullum ſenſum in his habet hæc ſancta ſynodus, nec habere
uult, niſi quem ſacra ſynodus Conſtantienſis habuit in declarationibus ſuis, ſenſum
Nota. uerum & catholicum, quemq; ſemper habuimus in declarationibus per nos factis, in F
ſecunda, undecima, duodecima, uigeſimanona & aliis ſeſſionibus noſtris ac epiſtolis
ſynodalibus, pariter cum cardinalibus ſanctæ Romanæ eccleſiæ, patriarchis, archi-
epiſcopis, epiſcopis, oratoribus principum, abbatibus, doctoribus, qui in noſtro cœ-
tu affuerunt, fideliter & unanimiter credentibus, quod concilium habet poteſtatem
immediate à CHRISTO, cui papa obedire tenetur, prout ueritas præfata in conci-
lio Conſtantienſi declarata, diffiniuit, quodq; hæc ueritas eſt iuris diuini, quod papa
ipſe concilium generale uniuerſalem eccleſiam repræſentans, legitime congrega-
tum, eo modo quo frequenter declaratum eſt, ſine eius conſenſu diſſoluere aut de lo-
co ad locum transferre non poteſt, neque aduerſus has ueritates prænalere potuit
Gabriel ipſe, qui prætẽſam diſſolutionem huius ſacri concilij, ſine eius conſenſu pri-
ma uice per eundem Gabrielem attentatam, hoc ſacro concilio eidem ex parte dei
omnipotentis præcipiente atque mandante, iudicialiter reuocare compulſus eſt, ac
in ſua adhæſione eam declarauit nullam, irritam & inanem, ipſaq; non obſtante, con-
Baſileen. concilij, ſeſſ. 16. ſingulę tres habentur, cilium legitime continuatum fuiſſe, & proſecutionem habuiſſe, & habere debere, re
uocando etiam expreſſe literas incipientes, Deus nouit, quæ ſuo nomine factæ dice-
bantur, & aduerſus huius ſacri concilij & aliorum conciliorum autoritatem, uarios
errores

A errores continebant, item duas literas ſuas incipientes, Inſcrutabilis, & In arcano, alias etiam quaſcunque, ac quicquid per ipſum aut ſuo nomine in præiudicium aut derogationem huius ſacri concilij Baſileenſis ſeu contra eius autoritatem, factum & attentatum ſeu aſſertum erat. Eccleſia catholica tunc in pace conquieuit, tenens firmiter eſſe uerum & catholicum, quod papa abſque conſenſu concilij ipſum diſſoluere aut transferre non poteſt, cognouerunt'que cuncti fideles, quod acquieſcere oportet iudicio generalis concilij ſummum pontificem, cum poſt tam diuturnam reſiſtentiam duorum annorum, quibus ipſam diſſolutionem idem Gabriel iuſtificare conabatur, acquieuit iudicio ſacri generalis concilij, præſentans iudicialiter coram eodem formam ſuæ confeſſionis, quemadmodum ſacrum concilium ordinauit, reuocando expreſſe (ut dictum eſt) quæcunque aſſerta per eum aut nomine ſuo in contrarium. Poſſunt'que omnes catholici nunc uidere, quanta plaga inferretur eccleſiæ dei, ſi reuocaretur in dubium illa declaratio facta in concilio Conſtantienſi, uigore cuius & ineffabili ac inexpugnabili autoritate, depoſitio Ioannis uigeſimi tertij, & priuatio Benedicti à iure papatus (ſi quod habebant) ſic in ſuis obedientijs nuncupatorum, ac etiam electio Martini, cui ſucceſſit olim Eugenius, factæ ſunt, & à quibus conſequenter omnes creationes cardinalium, promotiones prælatorum & B aliorum ordinum & graduum eccleſiaſticorum factæ ſunt, quantum'que declarationis eiuſdem & autoritatis datæ à CHRISTO concilijs generalibus uigor deperiret, ſi ſummi pontifices poſſent concilia, dum congregata eſſent, transferre de regione in regionem ſine conſenſu ipſorum, & eiſdem concilijs præcipere, ut diſſolue-
rentur aut diſcederent, etiam ſi nollent, quoties liberet ipſis pontificibus. Verum in
hac reprobatione dictarum ueritatum, quam idem Gabriel facit in præfato libello,
intelligere poſſunt omnes fideles, quomodo iam id uerificatur, quod à ſeptem an-
nis in ſua duodecima ſeſſione ipſius de ipſo Gabriele prædixit hæc ſancta ſynodus,
cum ait: Et quantum ex eius uerbis factis'que colligi poteſt, nil aliud prætendere
uidetur, niſi ut eccleſiam peſſundet, iuſq; ſibi & ſucceſſoribus faciat, non ſolum abro-
gandi ritum ſacrorum conciliorum, & ea pro libito diſſoluendi, ſed & ipſorum ſa-
cratiſſima decreta ſpiritu dei promulgata, à quibus ſtatus pendet uniuerſalis eccle-
ſiæ, irritandi & abolendi, & præſertim declarationem illam, quòd in his quæ ad fi-
dem, extirpationem ſchiſmatis & generalem reformationem eccleſiæ in capite & in
membris pertinent, quilibet etiam papalis dignitatis, decretis generalis concilij ſub-
C ijcitur. Hæc in præfata duodecima ſeſſione habentur, quæ nunc idem Gabriel aper-
te manifeſtat. Vnde omnes intelligere poſſunt, quàm iuſte hæc ſancta ſynodus
hucuſque eidem reſtitit. Conſpiciunt animum obduratum, quo autoritati gene-
ralium conciliorum factis & uerbis reſiſtebat, contemnendo etiam & uiolando uo-
luntarie ſacros canones pro ſalute animarum editos. De quibus ait Damaſus pa-
pa: Violatores canonum uoluntarie, à ſanctis patribus grauiter iudicantur, & à 10. q. 1. hanc cõ
ſuetudinem. ſpiritu ſancto, inſtructu cuius ac dono dictati ſunt, damnantur: quoniam blaſphe-
mare in ſpiritum ſanctum non incongrue uidentur, qui contra eoſdem canones non
neceſſitate compulſi, ſed libenter (ut præmiſſum eſt) aliquid aut proterue agunt,
aut loqui præſumunt, aut facere uolentibus ſponte conſentiunt. Talis enim præ-
ſumptio manifeſte unum genus eſt blaſphemantium in ſpiritum ſanctum. Repro-
bat inſup præfatus Gabriel, & damnat ſuam depoſitionem, ad quam hæc ſancta ſyn-
odus iuxta diſpoſitionem præfatæ ueritatis in concilio Conſtantienſi declaraꝛat, poſt
longam expectationem & maturam examinationẽ iudicialiter proceſſit, propter hæ
reſim, ſchiſma, Simoniacam notoriam prauitatem, periurium, & contẽptum ac uio-
lationem aſſiduam ſynodalium decretorum concernẽtium reformationem eccleſiæ
gñalem in capite & in mẽbris, quibus incorrigibiliter ſcandalizabat eccleſiam dei, à
quibus quidem nequaquam ſe in præfato libello expurgat, ſed conuicia & maledicta
in hoc ſacrũ concilium & ſuppoſita eius referre conat, & ſentẽtiã in iudicẽ ferre, à quo
Baſileenſis cõcilij ſeſſ. 12, cuius initium eſt, Sancta catholica eccleſia
legitime

Universidad de Deusto
Biblioteca

legitime condẽnatus extitit. Et postquam per ecclesiam hæreticus iudicatus est, uer- D
ros catholicos doctrinam ipsius ecclesiæ inuariabiliter tenentes, hæreticos appellare
præsumit, sicut mos est condemnatorum de hæresi, ut suis iudicibus maledicere, &
hæresim obijcere soleãt, cum ueritate fuerint manifestissima superati. ad quæ omnia
pleniorem responsionem fecimus in responsione synodali, data in nostra generali con
gregatione nonis huius mensis Octobris. Renouat etiam pœnas, quas aduersus supe
posita huius sanctæ synodi, eo quòd suæ prætensæ & erroneæ translationi non pare
bant, iamdudum anno præterito in conuenticulo Ferrariensi promulgauit. Cum
itaque ex dicto libello omnibus constare possit, quomodo præfatus Gabriel in cri
mine hæresis ac schismate, de quibus condemnatus est, se pertinacius obduratum red
debat, & magis ac magis se hæreticum comprobet, uniuersis & singulis CHRISTI
fidelibus hæc sancta synodus præcipit atque mandat, ut iuxta uerbum Moysi seruí
dei dicentis, Recedite à tabernaculis hominum impiorum, à tabernaculo & con
sortio ac omni adhærentia ipsius Gabrielis, tanquam à Chore, Dathan & Abiron
autoribus schismatis recedant cum effectu, illumque omnino deuitent, iuxta præ
ceptum Apostoli in epistola ad Titum, qua dicit: Hæreticum hominem post pri
mam & secundam correctionem deuita, sciens quia subuersus est, qui eiusmodi est,
& delinquit, cũ sit proprio iudicio condẽnatus. Nam etiam iuxta doctrinam Ioannis E
in secunda canonica sua: Non habenti doctrinam ecclesiæ nec est dicendum Aue.
Omnesque huic diuinæ sententiæ non acquiescentes, merito pertimescere habent,
quoniam in districto examine diuini iudicij reddituri sunt rationem, si participatio
nem, adhærentiam & fauorem dicto Gabrieli, per generale concilium condemna
to tanquam hæretico, præstent. Et quoniam (ut ait beatus Gregorius) Illa capitu
la recipi non debẽt, quorum damnantur autores, ne ex doctrina præfati libelli, quem
in confirmationem suæ hæresis & schismatis, dictus Gabriel post suam condemna
tionem effecisse dicitur, quempiam fidelium in hac re seduci contingat, hæc sancta
synodus districtius inhibet, præcipit atque mandat omnibus & singulis CHRISTI
fidelibus, cuiuscunque dignitatis, etiam si cardinalatus, patriarchalis, pontificalis aut
alterius cuiuscunque ecclesiasticæ uel secularis, etiam si uniuersitates, communitates
uel collegia fuerint, ne præfatum libellum publicare, prædicare, approbare, seu de
fendere præsumant, seu eidem quouis modo assentire, credere, aut fauere, uel eo uti,
seu utentibus eo consilium, auxilium uel fauorem præstare, neque etiam prætensis
censuris seu sententijs innouationis, declarationis, damnationis, reprobationis, nun
ciationis, confirmationis & dispositionis in eodem libello quomodolibet conten
tis, quas nullas ac nullius penitus roboris uel momenti esse decernimus & declara F
mus, obedire, attendere, seu eas obseruare, aut uigore earundem seu aliorum quo
rumcunque mandatorum uel confessionum aut indultorum, quascunque dignita
tes, etiam si cardinalatus, patriarchales, archiepiscopales, episcopales fuerint, uel
beneficia, aut alia quæcunque bona suppositorum huius sanctæ synodi & eidem
adhærentium, quouis modo impetrare, occupare aut detinere, etiam si motu pro
prio eis concessa dicantur, uel ipsos sic impetrantes, occupantes, uel detinentes, ad
possessionem eorundem recipere uel admittere, seu eos in eisdem sustinere quouis
modo præsumant, sub pœnis fautoriæ schismatis & hæresis, necnon alijs pœnis ex
communicationis, priuationis, ab omnibus dignitatibus, etiam si (ut præmitti
tur) cardinalatus, patriarchales, archiepiscopales aut pontificales fuerint, benefi
cijs & officijs & inhabilitationibus ad easdem, & interdicti, dudum in octaua, tertiæ
decimæ, & uigesimanona, ac alijs sessionibus huius sanctæ synodi, in talia facientibus,
promulgatis, quas hæc sancta synodus innouat, & quas omnes & singuli prædicti
ipso facto incurrãt, nec ab alio quàm ab hac sancta synodo, præterquam in mortis ar
ticulo ualeãt de prædictis absolui. Et si qui huic sacro concilio incorporati, aut ei ad
hærentes, uigore mandatorũ præfati Gabrielis, olim Eugenij, post eius suspẽsionem
ab

Num. 16. d Psal. 105.

Tit. 3. c

Ioan. in secunda canonica. c

Sẽtentialiter Gregorius in homilia 23. super euãgelio de decem uirginibus, ubi dicit: Cuius nira despicitur, restat ut eius prædicatio cõtemnatur.

A ab administratione papali emanatorum, suis dignitatibus aut beneficijs quibuscunq; spoliati essent, aut spoliarentur in futurũ, possint nihilominus sine aliæ causæ cognitione aut requisitione alterius autoritatis, possessiones huiusmodi dignitatum & beneficiorum per se uel per alios reintrare & recuperare, alijs pœnis contentis in decretis nostris, semper in suo robore duraturis. Datum in sessione nostra publica in maiori ecclesia Basileen. solenniter celebrata, tertio calendas Nouembris, anno à natiuitate domini M.cccc.xxxix. apostolica sede uacante.

¶Aliud decretum de electionibus.

Sacrosancta generalis synodus Basileen. in spiritusancto legitime cõgregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuã rei memoriam. Magna nobis est solicitudo, ut electiones pastorum, quibus incumbit regere gregem dominicum, rite celebrentur, & quantũ possibile est, cuncta remoueantur, quæ ipsarũ puritati obuiare possunt. Quia uero sæpius cõtigit hactenus, monasteriorũ & ecclesiarũ prælatis decernẽtibus, & eorũ corporibus tumulatis, ppter expectationẽ absentiũ uocandorũ ex locis lõginquis, ecclesias ipsas & monasteria uacãtia interim dispẽdia plurima susceptisse, & ppter diuturni interim expectati tẽporis spatiũ, uaria rogamina & precũ suborna
B tiones factas fuisse, unde ecclesiis sæpius magnæ iacturæ pueniisse noscunt, statuit & ordinat hæc sãcta synodus, ꝙ de cætero ad electiones de psonis ad ecclesiarũ & monasteriorũ regimina faciendas, ubi absentes hactenus uocari consueuerũt, nõ teneant illi de capitulo uel conuẽtu, in quo electio facienda fuerit, aliquos uocare absentes in locis ultra duas diætas ab ipsa ecclesia uel monasterio distantibus existentes, canonibus aliter disponẽtibus non obstantibus qbuscunq;. Et idẽ in electionibus ad quascunq; dignitates faciendas intelligatur. Per hoc tamen priuilegijs, statutis & consuetudinibus illarum ecclesiarum & monasteriorum, in quibus ad ipsas electiones faciẽdas prælati religiosi aut alij de alijs ecclesijs aut monasterijs uocãdi sunt, non intẽdimus in aliquo derogare. Prædicta quoq; in casu electionum duntaxat uolumus intelligi, alijs casibus, in quibus absentes uocandi sunt, in dispositione iuris communis remanentibus. Insuper, quoniam in modo & forma eligẽdi ecclesijs & monasterijs prælatos, maxime cum in eorũ electionibus p uiam scrutinij proceditur, multa requirun
tur à iure obseruanda, quorum omissio huiusmodi electiones nullas reddit, uel saltẽ annullandas, unde dispendia & q̃ plurima discrimina eisdem ecclesijs & monasterijs hactenus sæpenumero euenerunt, & continuo in posterum euenire possent, ad obuiandum eisdem discriminibus & dispẽdijs, statuit hæc sancta synodus, ꝙ superiores,
C ad quos earundem electionum spectat cõfirmatio, electiones quaslibet huiusmodi, dummodo illas alias à maiori parte capitulorum seu conuentuum, ecclesiarũ & monasteriorum hmõi, prius tũ uocatis uocandis, & cõmunione susceptа, & iuramentis præstitis primit°, iuxta formã decreti nostri desuper editi de psonis idoneis celebratas cognouerint, super reliquis formã concernẽtibus, iuxta traditionẽ canonũ, absq; tũ malitia & fraude omissis, ad cõfirmationes huiusmodi electionum procedere, & taliter electis ipsarum qualitas & ecclesiarum utilitas psuaserit, ut idem in ecclesijs & monasterijs eisdem præesse, ipsasq; in spiritualibus & temporalibus regere & gubernare, ac dispensare possint & ualeant. In postulationibus tũ quorumcunq; nullatenus iuramenta & cõmunio, sicut nec in electionibus obmittantur, constitutionibus eisdem in contrarium facientibus, non obstantibus quibuscunq;. Datum Basileæ in sessione publica ipsius sanctæ synodi, in ecclesia maiori Basileen. solẽniter celebrata tertio calẽdas Nouẽbris, anno à natiuitate dñi M.cccc.xxxix. apostolica sede uacante.

¶Aliud decretum confirmationis nominatorum ad eligendum papam & deputatorum in conclaui.

Sacrosancta generalis synodus Basileen. in spiritusancto legitime cõgregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad futurã rei memoriam. Nuper in decreto nostræ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Basilee. cõcilij sessione 37. quæ incipit, Consolabitur domin⁹ Sion

stræ trigesimæ septimæ sessionis super electione Romani pontificis promulgato, inter cætera statuimus, q̃ unà cum dilecto ecclesiæ filio Ludouico tituli sanctæ Cæciliæ cardinali, Arelaten. uulgariter nuncupato, & alijs cardinalibus ipsius sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ, si qui ante consummatam electionem aduenirent, & ipsi electioni interesse uellent, alij trigintaduo tam de prælatis, q̃ de cæteris honorabilibus ecclesiasticis uiris assumerent, q̃ pro hac uice autoritate huius sanctæ synodi ipsum Romanũ pontificem eligere haberent, ita ut ille ab uniuersali ecclesia summus pontifex habeatur, qui à duabus partibus omnium prædictorũ fuerit electus, prout hæc omnia in prædicto decreto latius continentur, inter quos trigintaduos nominauimus & elegimus dilectos ecclesiæ filios Thomam abbatem de Dondraina ordinis Cistertien. diœcesis Candidæ casæ, Ioãnem de Segobia archidiaconum de Villauiſoza in ecclesia Oueten. Thomam de Courcellis canonicũ Ambianen. in sacra theologia magistros, committentes eisdem plenariam facultatem eligendi, si uellent, ac assumendi secum unum, duos aut tres alios, (prout eis uideretur) q̃ assumpti & electi, similem & eandem secum potestatem haberent & facultatem, mandato, uice & autoritate huius sacri Basileen. cõcilij, nominãdi & eligendi restantes electores ipsius futuri Romani pontificis, & etiam alios officiarios pro conclaui necessarios, ita q̃ nullus per eos eligendus aut nominandus, censeretur esse electus & nominatus, nisi à maiori parte p̃dictorum eligẽtium nominatus esset & electus. Quibus iniunxim⁹, ut reciperent, & nominarent ipsos restantes electores ex toto corpore concilij, habẽdo respectum ad nationes & deputationes in hoc sacro concilio existentes, quãtum fieri posset. Recepimusq̃ ab ipsis tribus prænominatis iuramentum, quod eligerẽt uiros timoratos & idoneos, quodq̃ non reuelarent electos p̃ ipsos, usq̃ ad publicationem eorundẽ in generali congregatione aut sessione, sed ipsam electionẽ sic p̃ eos factam, clausam sub eorum sigillis reponerent in aliquo loco tuto sub fida custodia, usq̃ ad illam diem publicationis. Volentes aũt tres prædicti deputati nostri cõmissionem sibi p̃ nos factam exequi, coassumpto sibi dilecto ecclesiæ filio Cristanno de Gretz reginæ in theologia magistro, p̃posito ecclesiæ sancti Petri in Bruna Olomucen. diœcesis, die quinto calendas Nouẽbris in domo fratrum minorũ Basileen. conuenientes, elegerunt & noiarunt tam de prælatis, q̃ de cæteris usq̃ ad complemẽtũ numeri trigintaduorũ, ipsis in eodẽ numero ex nostra ordinatione cõprehensis, quos in certa schedula descripserunt, & eandẽ clausam sub sigillis eorum, in loco tuto sub fida custodia reposuerunt, usq̃ ad diẽ publicationis fiendæ. Subsequenter uero die quarta calend. eiusdẽ mensis Nouẽbris in nostra gñali congregatione ad hoc specialiter indicta, præfatã schedulam aperientes, nominationẽ & electionem sic p̃ eos factam publicauerũt, in qua p̃sonæ infrascriptæ, noiatæ & deputatæ sunt ab eisdẽ pro electoribus futuri Romani pontificis: Ioannes archiepiscopus Tarentasien. Otho Dertusen. Georgius Visen. Franciscus Gebennen. Ludouicus Visen. Bernard⁹ Aquensis, Guillermus Vercellen. Georgius Augusten. Ioannes Eporedien. Fredericus Basileẽsis, Ludouicus Taurinen. ecclesiarũ episcopi: Alerannus sancti Benigni fructuarien. ordinis sancti Benedicti Eporedien. diœcesis, Iacobus de Segusio ordinis sancti Benedicti Taurinen. diœcesis, Conradus de Lucella Cistertien. ordinis Basileen. diœcesis, Raymundus Concen. ordinis sancti Benedicti Rutheneñ. diœcesis, Petrus sancti Cucufatis eiusdẽ ordinis Barchinonen. diœcesis, Thomas de Dondraina ordinis Cistertiẽsis Candidæ casæ diœcesis, Antonius Arularũ ordinis sancti Benedicti Elnen. diœcesis monasteriorũ abbates: Ioannes de Segobia archidiaconus de Villauiſoza in ecclesia Onetensi, Cristannus de Gretz reginæ p̃positus sancti Petri in Bruna Olomucensis diœcesis, Nicolaus Thibout pœnitentiari⁹ Constantien. Rothomagen. prouinciæ, Thomas de Courcellis canonicus Ambianensis, Ioannes de uaille rector parochialis ecclesiæ de pleneor Lconen. diœcesis in theologia magistri, Guillelmus Hugonis archidiaconus Meten. legum doctor, frater Ioannes de monte Canuto præco-

al Oueten,

al. forte Nicaensis

al, Aleramus
al, Segusia

A præceptor domus sancti Antonij de Réuerso Taurinensis diœcesis, Derzelaus archidiaconus Cracouien. Bernardus de Boſco canonicus Herden. frater Bartholomæus de Prouanis præceptor domus sancti Antonij de Clauasio Eporedien. diœcesis, Ioannes Vuiler decanus ecclesiæ Basileensis, Raymũdus Albioli canonicus Turiassonen. decretorũ, Henricus de Iudæis legũ doctores, Iacobus de Saltzburga licentiat⁹ in iure canonico canonicus Ratisponen. oẽs suprascripti sunt in sacerdotio cõstituti.

al. reuerſin

Nomina uero p̃sonarũ, quas in alijs officijs necessarijs pro conclaui deputauerunt, sunt hæc, Ludouicus episcopus Lausanensis, pro locũ tenente camerarij durante ipso conclaui. Pro custodibus conclauis, Perceuallus Belliceñ. Nicolaus Grossetanus episcopi, Ioannes sancti Michaelis de Cluſa, ordinis sancti Benedicti Taurinensis diœcesis, Franciscus abundantiæ ordinis sancti Augustini Gebennen. diœcesis monasterio rum abbates, Franciscus de Fuscæ ordinis Minorum magister in theologia, Vilhelmus de Constantia legum doctor canonicus Spirensis, Ioannes de Turicella decanus Segobricen. Theodoricus nagel canonicus Rigen. Pro clericis ceremoniarũ gratia, Aeneas de Senis Tridentinensis, Michael Brumen. Beluacen. ecclesiarũ canonici notarij apostolici. Pro promotoribus, Hugo Barardi, Ioãnes Slitzenrode. Pro procuratore fiscali, Robertus Magniane. Pro soldano, Petrus de arrio. Deinceps aũt loco

al. Sletzenrode de al. maignañ

B Bernardi episcopi Aquen. qui allegatis per eum pluribus causis, ab ingressu conclauis & officio electionis, ad quod deputatus erat, se excusauit, habitis deliberationibus in sacris deputationibus, loco eius in nostra generali congregatione nominauimus & deputauimus Ludouicum episcopum Massilien. Hanc itaq; nominationem, electionem & deputationem tam debentium eligere summum pontificem, q̃ officiariorum necessariorum pro cõclaui, præsenti decreto eadem sancta synodus approbat & confirmat, eamq; ualidam esse, atq; in omnibus uim, robur & effectum habere decernit & declarat, supplens ex certa scientia & de plenitudine potestatis, omnes & singulos defectus, si qui forsan interuenerint in præmissis. Datum in sessione nostra publica, in maiori ecclesia Basileen. solenniter celebrata tertio calendas Nouembris, anno à natiuitate domini M.cccc.xxxix.

SESSIO TRIGESIMANONA. CONFIRmatio electionis papæ electi.

C SAcrosancta generalis synodus Basileen. in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad futurã rei memoriã. Deus patrũ nostrorum & dñs misericordiæ, qui fecit omnia uerbo suo, etsi de omnibus à se creatis prouidentiam gerat, efficta certo gubernãdi ordine, speciali tamẽ cura dilectam suam ecclesiam semper dirigit, pro qua unigenitum suũ dedit, cõsolans eam iugiter per spiritum paraclitum, qui ipsam in afflictionibus adiuuat, in persecutionibus confortat, in tribulationibus lætificat, nec eam quibuslibet tẽtationibus seculi huius uinci aut superari permittit. In cuius glorioso nomine cõgregata hæc sancta synodus, autoritate duorum præcedentium conciliorum & duorum Romanorũ pontificum, dum restaurationem legis diuinæ & sacrorũ canonũ, reformationemq; morum solicito perquisiuit studio, simul etiam extirpationem hæresum, pacificationemq; Christianorum principum multis prosequens laboribus, uarias aduersitates pertulit, & propter ueritatem & iustitiam plurimas p̃secutiones perpessa est. Adiuuante tñ uirtute dei, sedulo p̃seuerauit in prosecutione sanctæ reformationis ecclesiæ pro honore dei & salute oĩm animarũ. Cum aũt hoc opus felices progressus habere nõ posset propter aduersitates & resistentias plurimas, quas Gabriel, olim dict⁹ Eugenius papa quartus, in contrarium opponebat, decreta salubria & sacros canones contẽnens & parui pendens, autoritatemq; sacrorum conciliorum uerbis & factis conculcans, determinationes fidei catholicæ per ecclesiam factas ptinaciter impugnando, & abusibus uarijs atque criminibus ecclesiam dei notorie & incorrigibi-

al, dominã

Universidad de Deusto
Biblioteca

liter scandalizando, prout in processibus sup hoc deductis, latius continetur: ubi tandem apud eum nulla proficiebat admonitio, oportuit ad alia iuris remedia recurrere, & à sumino pontificio, quem nimium damnose & inutiliter administrabat, eundem deponere. Post quã depositionẽ cũ quatuor menses & amplius essent effluxi, considerantes q̃ grauibus sit circundata dispendijs, quot & quantis sit plena periculis ecclesiæ Romanæ prolixa uacatio, sicut exacti consideratio temporis edocet, ad electionem noui pontificis procedere duximus, repetitis prius in nostra publica sessione trigesimaseptima illis quæ dudum de electione summi pontificis in hoc concilio fienda, in euentum uacationis sedis apostolicæ ipso concilio durante, in quarta & septima sessionibus eiusdem sanctæ synodi statuta & ordinata fuerant. Et facta solenni declaratione, quod pro hac uice electio Romani pontificis fienda & celebranda erat per hoc sacrum Basileen. concilium seu eius autoritate, atq; etiam ordinatione per decretum præfatæ trigesimæseptimæ sessionis, quod unà cum dilectissimo ecclesiæ filio Ludouico tituli sanctæ Cæciliæ Romanæ ecclesiæ presbytero cardinali, Arelaten. uulgariter nuncupato, præsente & præsidente in hoc sacro concilio, & alijs ipsius sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, si qui ante consummatam electionem futuri Romani pontificis aduenirent, & huic sacro concilio adhærentes, eidem electioni interesse uellent, alij tam de prælatis, q̃ de cæteris honorabilibus ecclesiastici eis uiris in sacerdotio, aut saltem in diaconatus ordine constituti usq; ad numerũ trigintaduorum, per eandem sanctam synodum ad prædictam electionem faciendam, in generali sua congregatione ac in sessione publica nominandi & deputandi, potestatem haberent, prout secundum deum & suas conscientias eisdem uideretur, hac uice libere eligendi summũ pontificem autoritate huius sanctæ synodi, ita ut ille absq; ulla exceptione ab uniuersali ecclesia summus pontifex haberetur, qui ab omnibus prædictis sic debentibus pro hac uice eligere, aut saltem à duabus partibus ipsorum esset electus, & consensum suum iuxta formam in eodem decreto ordinatam præstaret, secundum cuius decreti dispositionem trigintaduo archiepiscopali, episcopali, abbatiali dignitatibus, & graduum ac scientiarum titulis insigniti, nominati & deputati in nostra generali cõgregatione ac demum in sessione publica, quorum nomina, dignitates, gradus & ordines hic haberi uolumus pro sufficienter expressis, die tertio calendas huius mensis Nouembris, celebrata missa solenni per præfatum cardinalem Arelatensem, ac per singulos ipsorum susceptо diuinæ eucharistiæ sacramento de manu eiusdem cardinalis, in præsentia totius cleri & populi & iuramentis solennibus præstitis, ipsi pariter cum eodem cardinali conclaue intrauerunt, in ea domo ciuitatis Basileen. in qua deputatio pro communibus teneri consueuit. Vbi cum magna deuotione septem diebus insistentes, quinq; scrutinia successiue de mane diuersis diebus celebrata missa, & inuocata spiritussancti gratia peregerunt. Et tandem facto quinto scrutinio ea hora, qua processio huius sacri concilij domũ præfatam circuibat, cantando hymnum, Veni creator spiritus &c. compertum est, religiosum & nobilem uirum Amedeum ducem Sabaudiæ in solitudine Ripaliæ Gebenneñ. diœcesis, iam à pluribus annis in uirtute continentiæ honeste conuersantem, & uirtutum domino in spiritu humilitatis ac simplici & humili habitu deseruientem, in summũ pontificem uniuersalis & Romanæ ecclesiæ esse electum, iuxta præfati decreti nostri xxxvij. sessionis dispositionem. Quæ quidem electio postmodum, aperta fenestra conclauis, fuit per prædictum dominum cardinalem Arelaten. publice nũciata, decantatoq;, Te deum laudamus, per omnes supradictos ad eligendum deputatos, concorditer super electione ipsa deum glorificantes, & orationibus cõuenientibus subiunctis, ipsi à conclaui exierunt in pluuialibus & mitris, alijsq; habitibus condecentibus, put statui uniuscuiusq; competebat, concomitantibusq; prælatis & alijs suppositis huius sacri concilij, ac processionibus olim collegiorũ & conuentuũ huius ciuitatis Basileen. cum reliquijs & decentibus ornamentis, populiq; multitudine copiosa, ecclesiam

al. onusta

Basileensis cõcilij sessione 37, cuius initiũ, Cõsiderantes dominus. Cuius 4. initium. Attendẽs quod ad Initium autẽ v. Dudũ hæc sancta,

al. pluuialibus

ecclesiam maiorem Basileen. adierunt, ubi ipsi prælati & alij de sacro concilio unanimiter deo gratias retulerũt. Iteratoq; sæpedictus dñs cardinalis Arelaten. in ambone præsentibus oĩbus electoribus deputatis, & in hoc consentientibus, atq; idipsum approbantibus, retulit, quõ ipsa electio rite & canonice fuerat celebrata, notarijs apostolicis, q̃ in conclaui fuerant, etiam idem attestantibus. Quæ oĩa considerans hæc sancta synodus, & spem magnã gerens in dño, q̃ præfatus Amedeus pro sapiẽtia, experientia, iustitia, clementia & cæteris uirtutibus suis plurimos fructus salutis efficiet in populo dei, fidẽ conseruando, mores reformando, pacemq; cõponendo inter principes Christianos atq; populos, uelut sanctitatis amator & pacis cultor, qui cũ oĩmibus pacẽ, & cũ nullo differẽ etiam aut discordiam habere famatur, domui suæ bene & laudabiliter p̃positus, grandiumq; populorum prudentissimus gubernator, & in rebus ecclesiasticis & spiritualibus non mediocriter exercitatus, habita sup hoc in q̃tuor deputationibus oĩm suppositorum huius sacri concilij cõcordi & unanimi deliberatione, & demum in generali congregatione cõclusione subsecuta, ipsam electionem laudat, recipit & approbat, & ex abundanti & ex certa scientia hoc p̃senti decreto ratificat & confirmat, declarans eundem Amedeum absq; ulla exceptione ab uniuersali ecclesia teneri, haberi, & reputari debere, electum in uerum & legitimum summũ & Romanũ pontificẽ. Et hoc ipsum p̃ præsentis decreti publicationẽ ad notitiã uolumus deduci cunctos. Datũ in sessione nostra publica in maiori ecclesia Basileen. solenniter celebrata, xv. cal. Decẽbris, anno à natiuitate dñi M. cccc. xxxix.

SESSIO QVADRAGESIMA, DE CONsensu Felicis quinti electi in papam, tunc ducis Sabaudiæ.

SAcrosancta generalis synodus Basileen. in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuã rei memoriam. Cum (sicut ait beatus Hilarius) ppriũ ecclesiæ esse soleat, ut tunc uincat, cũ lædit: tunc intelligat, cũ arguit: tunc secura sit, cum superata uidetur: arca enim per quam ecclesia designatur, eleuata est in sublime, confidit hæc sancta synodus, quod ille qui post nubilum dat serenum, inclytam sponsam suam succedentibus turbationum fluctibus agitatam, oculo clementiori ex alto respiciet, non ferens eam in sui nominis iniuriam diutius conculcari. Ipsa etenim synodus posuit in domino spem suã, & factus est protector eius, nec misericordiam suam abstulit, qui uarijs aduersitatũ generibus congrua apposuit remedia, prementibus quidem grauibus calamitatib⁹, & irruentibus p̃secutionibus aduersus ecclesiam ipsam & autoritatẽ eius, excitauit eandẽ sanctam synodũ spũs paraclitus, ut ad electionem noui pastoris & Romani p̃cederet pontificis, qui se opponeret murꝰ pro domo Israel. Quæ quidẽ electio tandẽ cum solennitate congrua in eadem synodo rite & canonice celebrata extitit, de p̃sona sanctissimi Felicis quinti, tunc Amedei ducis Sabaudiæ, ac decani militũ in solitudine Ripaliæ Gebenneñ. diœcesis, in humilitatis spũ dño famulantiũ, put decreto xxxix. sessionis dictæ synodi sup hoc confecto plenius cõtinet. Cuius tenor talis est:

Sacrosancta, &c. ad perpetuam rei memoriam. Deus patrum nostrorum &c. Post cuius quidem decreti publicationẽ præfata synodus dilectissimũ ecclesiæ filium Ludouicum tituli sanctæ Cæciliæ presbyterũ cardinalem, Arelaten. uulgariter nuncupatum, de latere & alios legatos & oratores suos, uidelicet plerosque episcopos, abbates, magistros & doctores iuris diuini & humani, nobilem uirum Ioannem comitem in Tyersteyn protectoris dictæ synodi imperiali autoritate deputati uicegerentem, & certos milites ad eundem electum transmittendos duxit, ut ipsi electionem præfatam præsentarent, & consensum eius exposcerent, & requirerent, iuxta formã in decreto trigesimæseptimæ sessionis præfatæ synodi statutam & ordinatam. Quibus quidem legatis & oratoribus in præfati electi præsentia constitutis, ipsumq; p̃sentato sibi die uidelicet iouis, xvij. mensis Decembris, anno à natiuitate domini

Universidad de Deusto
Biblioteca

M.cccc.xxxix. decreto electionis prædictæ ex parte eiusdem synodi supplici pre- D
cum instantia repetitis uicibus requirentibus, quatenus pro cõsolatione ecclesiæ dei,
in maximis his temporibus aduersitatibus & tribulationibus constitutæ, electioni
huiusmodi acquiescere, & cõsensum præstare, aliaq; ad quæ iuxta decretũ trigesimæ
septimæ sessionis huiusmodi tenebatur, facere & adimplere dignaretur, idem elect⁹
tunc in magna (ut cernebatur) spiritus anxietate constitutus, mœrore compressus,
cum hinc desiderium quietis, cui sub suaui contemplatione, deposita temporalium
negociorum cura, uacare delegerat in solitudine prædicta, retraheret, & humanæ
conditionis infirmitas oneris & laboris magnitudinem refugeret, hinc̃q; uniuersa-
lis ecclesiæ autoritas & reipublicæ necessitas impelleret, & licet diutius trepidaue-
rit, ignorans quid consultius ageret in præmissis, post multiplices seorsum cum gra
uibus personis habitas cõsultationes, metuens etiam (ut dicebat) ne ipsius sic ad uni-
uersalis ecclesiæ & reipublicæ ministerium necessitate cogente uocati, cõtradictionis
reluctatio diuinã contra se indignationẽ ꝓuocaret, & grauioris forsan dispendij in ec
clesia dei occasionem induceret, non honoris aut temporalium rerum cupidine du
ctus, sed obsequendi necessitate impulsus, & affectu publicæ salutis procurandæ, in
humilitatis spiritu tanti oneris sarcinæ humeros supposuit, & se apostolicæ solicitu
dinis iugo submisit, electioniq; de eo factæ, genibus flexis, exortisq; lachrymis, etiã E
infra statutũ ad hoc in decreto xxxvij. sessionis hmõi terminum, ad laudem dei oñi-
potentis deuote consensit, & humiliter acquieuit, ac per dictum cardinalem quo uo
cari uellet nomine interrogatus, (prout moris est) in Romanum pro tpe pontifi-
cem electo, Felix nomen duxit sibi eligendũ, chlamyde & caputio, quibus tunc ute-
batur, depositis, etiam genibus flexis, professionem iuxta præfatæ xxxvij. sessionis
continentiam atq; formam, emisit, & propria manu subscripsit, die & anno superi-
us expressis, cuius quidem professionis tenor talis est.

In nomine sanctæ & indiuiduæ trinitatis, patris & filij & spiritussancti, ego Felix
electus in papam, omnipotenti deo cuius ecclesiam suo præsidio regẽdam suscipio,
& beato Petro apostolorum principi, corde & ore profiteor, quandiu in hac fragili
uita constitutus fuero, me firmiter credere & tenere fidẽ catholicã secundũ traditi-
onem apostolorũ & generaliũ conciliorũ & aliorũ sanctorũ patrum, maxime aũt san-
ctorũ octo conciliorũ uniuersaliũ, uidelicet primi Niceni, secũdi Constantinopolita
ni, tertij Ephesini, primi & q̃rti Calcedonẽsi. quinti & sexti itẽ Constantinopolitani,
septimi itẽ Niceni, octaui quoq; Constãtinopolitani, necnõ Lateranẽsi. Lugdunẽsi. Vi
ennẽsi. Constantiẽsi. & Basileẽsi. generaliũ etiã conciliorũ, & illam fidẽ usq; ad unum F
apicẽ inuiolatã seruare, & usq; ad aĩam & sanguinẽ confirmare, defensare, & prædi-
care, ritumq; pariter sacramẽtorum ecclesiasticorum ecclesiæ traditum omnimode
prosequi & obseruare. Polliceor etiam fideliter laborare pro tuitione fidei catholi-
cæ, & extirpatione hæresum & errorum, reformatione morum, executione & ob-
seruatione decretorum Constantiensis & Basileensis conciliorum, ac pace in popu-
lo Christiano. Iuro etiam prosequi celebrationem conciliorum generalium & con-
firmationem electionum, iuxta decreta sacri Basileensis concilij. Hanc autem profes
sionem mea manu subscripsi, & tibi omnipotenti deo, cui in die tremẽdi iudicij red
diturus sum de hoc & aliis meis operibus rationem, pura mente super altare offero,
quam in primo publico consistorio solenniter repetam.

Quibus peractis, cardinalis aliiq; legati & oratores prædicti iuxta commissionem
& potestatem eis traditam, ipsum electum, depositis sibi indumentis consuetis, per
traditionem uestis albi coloris & annuli de papatu inuestierunt, & alba pluuiali cæ-
terisq; ornamentis papalibus congruentibus induerunt, & in cathedra posuerunt.
Ipse cardinalis aliiq; episcopi, prælati, principes, comites, barones & nobiles reue-
rentiam & obedientiã Romanis pontificibus exhiberi solitas sibi exhibentes, in pro-
cessione solenni cruce præcedente, more papali (ut decuit) ad ecclesiam monaste-
rij

A rij sancti Mauricij ordinis sancti Augustini in dicta solitudine constitutam, processe
runt. Et dum ipse electus fuit ante altare prostratus, diu orauit, & hymni, Te deum
laudamus, decantatione finita, & Pater noster, & aliis suffragijs & collecta consuetis
p dictum cardinalẽ dictis, eundẽ electum inthronizauerunt, ipsum sup altare maius
dictæ ecclesiæ eleuãtes. Demũ ipse electus astantibus ibidem solennẽ benedictionẽ
dedit, & indulgentias concessit, in his omnibus decentibus & congruis solennitati-
bus obseruatis. Quæ quidem p̃missa oĩa sex notarijs publicis & decem ad hoc speci
aliter requisitis testibus, pleriscq; prælatis, principibus, comitibus, baronibus, nobili
bus, magistris, doctoribus & aliis insignibus & notabilibus uiris ibidem præsentib⁹,
& ista attestantibus, gesta fuere, put in instrumentis publicis, quoꝝ tenores ipsa syn-
odus p̃senti decreto habet, & haberi uult pro sufficiẽter expressis, plenius continet.

¶ Declaratio ꝙ domino Felici sit obediendum.

Præfata igitur sacra synodus, quæ electionem Felicis, tunc Amedei, huiusmodi
eius solenni decreto cunctis Christifidelibus publicari curauit, consensum per eun-
dem electum dictæ electioni præstitum, ac summi apostolatus acceptationẽ hoc p̃-
senti decreto publicat, & ad notitiã deducit, & deduci uult singuloꝝ, ipsasq; electio-
B nem, acceptationẽ, consensus præstationem, professionem, inuestituram & inthroni
zationem gratas & ratas habens, autoritate uniuersalis ecclesiæ ex certa scientia ap-
probat, roborat, & confirmat, decernens & declarans eidem electo tanquam unico,
uero & indubitato ecclesiæ Romanæ pastori, ab omnibus Christifidelibus de neces
sitate salutis obediendum fore, & debere obediri, ac eisdẽ Christifidelibus, quacunq;
etiam si Imperiali, cardinalatus, patriarchali, regali, pontificali, abbatiali, seu alia q̃-
uis ecclesiastica uel mundana p̃fulgeant dignitate, aut principatus, ducatus, marchi-
onatus, comitatus seu cuiusuis alterius dominij titulo potiantur, necnon ciuitatum
cõitatibus, oppidorum, uillaꝝ & locorum ac studiorũ quorũcunq; uniuersitatibus,
& ecclesiarum tam metropolitanaꝝ aliarum cathedralium, q̃ collegiatarum capitu
lis & monasteriorum conuentibus, necnon ordinum mendicantium generalibus mi
nistris & prouincialibus, ac quibuscunq; aliis cuiuscunq; dignitatis, præeminentiæ,
gradus, ordinis uel conditionis fuerint, sub obtestatione diuini iudicij, necnon excõ-
municationis, suspensionis & interdicti, ac priuationis oĩm dignitatũ, honorũ & offi
ciorum ecclesiasticorum & tẽporalium, iuriumq; feudoꝝ & beneficiorum ecclesia-
sticoꝝ quorumcunq; pœnis quas & alias iuris pœnas cardinales, patriarchæ, archie-
piscopi, episcopi, abbates, generales ministri & prouinciales, magistri & doctores,
C capitula, cõuentus, cæteriq; supranominati & alij ecclesiastici q̃cunq; mandatis hmõi
inobedientes, seu in aliquo contrauenientes, ipso facto incurrant. Ad ipsas uero pœ
nas cõtra reges, principes, duces, marchiones, comites, barones, milites & alios dños
tẽporales & seculares p̃sonas quascunq;, quæ similiter inobedientes & rebelles fue-
rint, ipsa sancta synodus uniuersalis ecclesiæ seu ipse Felix sua apostolica autoritate
procedere curabit, iustitia mediante, autoritate dei oĩpotentis & eiusdẽ uniuersalis
ecclesiæ districte p̃cipit atq; mandat, quatenus eidẽ electo uero & indubitato dictæ
Romanæ ecclesiæ pastori reuerenter (ut tenentur) obediant & intendant. Et insuper
oĩa & singula indulta, literas, processus, sententias, censuras & mandata p̃tensa p Ga
brielem, olim Eugenium papam quartum, qui tanquam schismaticus, hæreticus &
aliis diuersis criminibus, quibus ecclesiam dei incorrigibiliter scandalizabat, irreti-
tus, ab omni gradu, honore & dignitate papali per præfatã synodũ iusto iudicio de-
positus & amotus extitit, seu eius autoritate quomodolibet concessa, promulga-
ta de facto, quæ præmissis obuiare possint, prout sunt, cassa, irrita & inania, nullius q̃
roboris uel momenti fore decernens pariter & declarans, uniuersis Christifidelibus
supradictis sub prænoĩatis & aliis in decreto depositionis & admonitionis dicti Ga- Basileen. cõci
brielis, quod incipit: Prospexit dominus de excelso sancto suo, cõtẽtis, utpote fauto lij sessione 14.

Universidad de Deusto
Biblioteca

riæ schismatis & hæresis, & alijs etiam iuris pœnis, quas contrafacientes & rebelles D ipso facto incurrant, inhibet ne præfato Gabrieli sic deposito & amoto, eiusq; mandatis, nunciijs & literis, aut exinde secutis processibus, sententijs & censuris prætensis quomodolibet obediant, pareant, seu ea exequantur, aut exequi faciant seu procurent eidē Gabrieli seu nunciijs, mandatis, literis & ptensis processibus, sentētijs & censuris suis hmōi utentibus, uel ea exequentibus, assistentiam, auxilium, consiliū uel fauorem præstare præsumant, decretis alijs eiusdem synodi in suo robore nihilominus duraturis. Datum Basileæ in sessione nostra publica, in maiori ecclesia Basileensi solenniter celebrata iiij. cal. Martij, anno à natiuitate domini M.cccc.xl.

SESSIO QVADRAGESIMAPRIMA, in qua condemnantur quidam libelli scandalosi &c. per Gabrielem olim Eugenium papam quartum editi.

al:præcisis

SAcrosancta generalis synodus Basileensis, in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Licet (ut sacrorum canonum aperte testatur autoritas) condemnatis de hæresi & ab ecclesia dei seiunctis, nulla super catholicos iudicandi sit attributa uel pmissa potestas, ac fidelibus Christicolis quæuis illorum communio sub grauissimis iuris diuini pariter & humani pœnis sit penitus interdicta, quia tamen inualescente hominū malitia ac humani generis inimico, omnium hæresum satore procurante, plerunque nonnulli taliter damnati, sic suos obdurant animos, in sua ptinacia gloriantes, & uniuersalem ecclesiam ac sibi deuotos sub prætenso colore iudicialis sententiæ libellis scandalis & contemptibus plenis, in uniuerso afficere & pturbare non uerentur, non solum debitum, sed & necessarium reputamus, ut contra damnabiles huiusmodi ausus debita ordinemus antidota, dignaq; animaduersione contra talium fautores arctius exurgamus. Nuper siquidem dum Gabriel, olim Eugenius papa quartus nuncupatus, multiplicia & enormia crimina uniuersalem ecclesiam dei scandalizantia, quæ adeo notoria erant, quòd nulla tergiuersatione celari poterāt, perpetrauerat, & ecclesiam audire, ac præceptis, statutis & ordinationibus synodalibus obedire contemneret, hæc sancta synodus necessarium esse iudicans, ut cui pia non proderat correctio, debita non parceret abcisio, postquam in multa longanimitate, patientia & mansuetudine post plures admonitiones expectauerat, eundem ut salutarem emendationem & criminum prædictorum correctionem efficeret, tandem cum amplius differre nō posset, quominus fidei catholicæ & saluti uniuersæ Christianæ religionis sub auxilio E spiritus paracliti prouideretur, eadem sancta synodus in sessione publica Basileæ vij. calendas Iulij, anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimonono solenniter celebrata, per suam sententiam inter alia dictum Gabrielem fuisse & esse notorium & manifestum schismaticum & hæreticū, ac diuersis alijs criminibus uniuersalem ecclesiam scandalizantibus, irretitum, eumq; propterea à papatu & Romano pontificio ipso iure priuatū esse declarauit, pronūciauit, ac ipsum ab eisdem amouit & deposuit, inhibendo singulis fidelibus sub grauibus pœnis tunc expressis, ne eidem Gabrieli sic priuato & deposito, tanquā summo pontifici obedirent, parerent, uel intenderent, aut eum quouis modo sustinerēt, aut receptarent, aut auxilium, consilium uel fauorem præstarent, prout in sententia & decreto nostris desup confectis, plenius continetur. Cum autem (sicut accepimus) nuper quædam famosa scripta, scandalosa, iniuriosa, schismatica, à fide deuia, & hæretica, quam ipse sententiam diffinitiuam appellat, quæ incipit: Quoniam sanctorum patrum sententia &c. per quam dictus Gabriel inter alia sanctissimo domino nostro Felici quinto in Romanū pontificem electo, uero unico & indubitato Christi uicario, & eius Felicis quinti electoribus, per hoc sacrum concilium cum debita maturitate & prouidentia circūspecta ad hoc tunc ordinatis, ac alijs qui conclaue p electione Romani pontificis in hac sancta

A cta synodo ingressi fuerunt, & in ea interuenerunt, eisq; credentibus & adhærētibus conuicia plurima & turbationes in suis personis, dignitatib⁹, beneficijs & rebus temere & calumnioſe inferre molitus est, decernendo & declarādo eos fuisse & esse dignitatibus & beneficijs ac officijs suis priuatos, & inhabiles ad eadem, licet de facto nomine ipsius Gabrielis emanauerit, & publicata fuerit in uniuersalis ecclesiæ & diui Felicis quinti ludibrium, dedecus & contemptum, nos attrēdentes quòd illorum scripta recipi non debent, quorum damnantur autores, & ne ex dicta scriptura prætensa, per quam idem Gabriel se pertinacius obduratum, ac magis & magis hæreticum, & omni crudelitate repletum comprobat, quempiam fidelium in hac re seduci ac turbari contingat, hæc sacrosancta synodus uolens (ut tenetur) super hoc salubriter prouidere, prætensam scripturam ac quicquid ex ea secutum est, declarat fuisse & esse omnino irrita & inania, nullumq; debuisse ac debere sortiri effectum, seu nocumentum uel⁺damnum afferre cuiquam, uel quomodolibet attulisse, ipsaq; q⁺ al.notanter tenus processerunt de facto, & quæ in posterum sequi possent, in irritum reuocat, cassat & annullat. Inhibet quoq; mandat, atq; præcipit uniuersis & singulis Christifidelibus, cuiuscunq; status, gradus, ordinis, dignitatis uel conditionis fuerint, etiam si
B imperiali, regali, ducali, cardinalatus, patriarchali, pontificali seu alia quauis ecclesiastica uel mundana præfulgeant, ac ciuitatibus, uniuersitatibus, cōmunitatibus, uillis, oppidis, castris & collegijs quibuscunq;, sub fautoriæ schismatis & hæresis ac excōmunicationis, quoad singulares, interdicti uero quoad ciuitates, uniuersitates, cōmunitates, uillas, oppida, castra & collegia prædicta, necnō priuationis omnium & singulorum, dignitatum, beneficiorum, officiorum, priuilegiorum & bonorum ecclesiasticorum & mundanorum, ac inhabilitationis ad eadem, alijsq; in dicto & cæteris nostris decretis contentis pœnis, quas contrafacientes & rebelles ipso facto incurrere uolumus, ne scripturam & in ea contenta huiusmodi acceptare, publicare, prædicare, approbare seu defendere, aut eisdem quouismodo consentire, uel fauere, nec eis obedire, seu ea attendere, uel obseruare, seu aliarum quarumcunq; prætensarum priuationum ac processuum inde secutorum, etiam quascunq; censuras continentium, per ipsum Gabrielem damnatum factorum, aut in posterum forsan faciendorum) prætextu, dignitates, beneficia, personas, res & bona Felicis quinti, electorum & aliorum in eadem prætensa scriptura quoquo modo comprehensorum, quouismodo impetrare, occupare, inuadere, perturbare, uel detinere, aut ipsos impetrantes, inuadentes, perturbantes, capientes uel detinentes ad possessionem eorundem, seu alias recipere, admittere, seu eos in illis sustinere, aliasq; ipsis ac dictæ scripturæ
C ac in eis contentis, alijsq; præmissis assentientibus & illis utentibus, seu ea publicantibus & defendentibus, auxilium, consilium uel fauorem præstare quoquo modo audeant uel præsumant, nec præmissa (quantum in eis est) executioni demandari permittant. Datum Basileæ in sessione nostra publica, in maiori ecclesia Basileēn. solenniter celebrata x. calendas Augusti, anno à natiuitate domini M.cccc.xl.

SESSIO QVADRAGESIMASECVNDA, de prouisione Felicis papæ quinti.

SAcrosancta generalis synodus Basileēn. in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad futurā rei memoriā. Inscrutabili diuinæ altitudinis prouidentia ad extollendum & cōseruandum dominici gregis agrum, in inuocatione spirituſsancti adunatos, inter multiplices nobis incumbentes solicitudines, illa nos cura propensius angit & urget, ut quæ pro Christianæ religionis incremento & reipublicæ utilitate per nos summo studio edita sunt & decreta, uotiue dirigi & firmiter ualeant adimpleri, & ut Romanus pontifex decretoꝝ huiusmodi executor & conseruator præcipuus, illa tanto amplius, tanto liberius exeq possit & manutenere, ac aliàs felici regimini ecclesiæ dei ardētius al.excelentius

inten

Universidad de Deusto
Biblioteca

intendere, quo congruæ prouisionis auxilio iuxta sui status exigentiam ab uniuer-
D sali ecclesia suffultus, incumbentia sibi & suis onera expensarum grauissima, commo
dius & facilius conspexerit posse supportare. Cum itaq; sanctissimus dñs Felix pa
pa qntus, ad summi apostolatus apicem assumptus, nõ mundanæ; regi cupidine du
ctus, cum patrimonium beati Petri & terras Romanæ ecclesiæ prohdolor per alias
tyrannides cerneret occupatas, allectus, sed diuinæ uoluntati resistere nõ uolens, &
ecclesiæ dei in tam graui fluctuatione constitutæ, pie cõpatiens, iugum tanti oneris p
dei reuerentia, fidei conseruatione, & uniuersalis ecclesiæ consolatione suis humeris
suscipiens, propriis derelictis, decreta huiusmodi cum omni humilitate susceperit,
eaq; & fidem catholicam obseruare, & manutenere pure & simpliciter iuxta mentẽ
& tenorẽ eorundẽ professus fuerit, ad psecutionem totius boni reipublicæ & religi-
onis Christianæ, necnon ad defensionẽ autoritatis generaliũ conciliorũ & decretorũ
pdictorũ affectibus synceris anhelans, grauiaq; & importabilia expẽsarũ onera in di
uersis & magnis ecclesiæ dei ingruẽtibus negocijs, psertim pro executione illorum
sanctorũ operũ, propter quæ eadem sancta synodus congregata est, cũ de patrimonio
beati Petri aut aliũde nullam adhuc subuentionẽ habuerit, hactenus subierit & ptu-
lerit, ac grauiora necessario dietim subire & pferre habeat, p quæ (ut confidimus &
E speramus) idẽ Felix papa patrimoniũ hmõi & terras ecclesiæ recuperare, pacemq;
ecclesiæ dare poterit, dño concedente: attendens itaq; sancta synodus, quod spiritua-
lia sine tẽporalibus diu subsistere nequeũt, pmissis & alijs diuersis rationabilibus &
euidentibus causis pmota, uolens etiam q; in decreto suæ sessionis xij. iij. idus Iulij an
no à natiuitate dñi M.cccc.xxxiij. celebratæ, quod incipit, Sicut in cõstruẽda domo
ordinatũ est, laudabiliter adimplere, hoc irrefragabili decreto usq; ad qnquenniũ à
die datæ psentiũ computandũ quintũ, & deinde ad aliud qnquenniũ extunc proxi-
me subsecutum, decimum denarium ueri ualoris annui secundũ cõmunem extimati
onẽ quorumcunq; fructuum, reddituum & prouentuum primi anni oĩm & singulo
rum canonicatuum & præbẽdarum, dignitatum, psonatuũ, administrationũ, præsti
moniorum, præstimonialium, portionũ & aliorum beneficiorum ecclesiasticorum,
cũ cura & sine cura, secularium & regulariũ, cuiuscunq; conditionis, ordinis aut reli
gionis fuerint, & quocunq; nosse censeantur, etiã si dignitates ipsæ patriarchales, ar-
chiepiscopales, episcopales, abbatiales, prioratus, conuentuales ac in metropolitanis
seu alijs cathedralibus maiores post pontificales, aut in collegiatis ecclesiis principa-
les & electiuæ fuerint, à dicta die in antea, siue p obitum aut liberam seu ex causa p
mutationis resignationem, uel alias quouis modo & qualitercunq;, pterquam p pri
uationem causa reformationis, aut resignationẽ simplicẽ inforo conscientiæ, seu per
optionem præbendarum in ecclesiis, ubi illarũ optiones fieri consueuerũt, ubicunq;
in Romana curia uel extra, uacantium oneribus necessarijs illis pro tempore incũ-
bentibus deductis, & quotidianis distributionibus, necnon xenodochijs pauperũ, ho
spitalibus in quibus hospitalitas actu tenetur, leprosarijs quoq;, & alijs in titulũ be
nefici concedi non solitis, duntaxat exceptis, à quibusuis capitulis, collegijs, conuen
tibus & personis ecclesiasticis & secularibus, exemptis & non exẽptis, cuiuscunq; di
gnitatis, status, gradus, ordinis seu cõditionis existant, illa pro tempore possidenti-
bus, aut fructus, reddit⁹ & prouentus huiusmodi ex statutis uel consuetudinibus,
commendis seu aliàs quouismodo percipientibus, pro una infra sex, & alia medieta-
tibus infra alios sex menses eiusdem primi anni, sanctissimo dño Felici papæ quin-
to, suisq; collectoribus & subcollectoribus per eum deputandis, realiter & cum effe
ctu persoluendum, & per eos exigendum, leuandum, colligendum & recipien-
dum, eidem domino Felici papæ pro sua ac cardinalium & officialium prædicto-
rum prouisione, autoritate uniuersalis ecclesiæ tenore præsentium reseruat, consti-
tuit, deputat, & assignat, statuens & decernens, capitula, conuentus, collegia & per-
sonas ipsas ad solutionem quinti & decimi denarij huiusmodi dicto domino
Felici

A Felici papæ, eiusq; collectoribus & subcollectoribus modo præmisso faciendam, fo
re efficaciter obligatos. Quodq; si infra unũ mensem à die quo collectores uel sub-
collectores huiusmodi in ecclesia cathedrali se quintum uel decimũ denarium hui-
usmodi ab illius debitoribus recipere paratos obtulerint, & publicauerint, quemli-
bet terminorum prædictorum sequentium in solutione huiusmodi, defecerint, ne-
gligentes seu remissi fuerint, singulares personæ excommunicationis, capitula ue-
ro, conuentus & collegia, huiusmodi suspensionis à diuinis sententias eo ipso incur-
rant, à qua quidem excommunicationis sententia ab alio, q̃ à nobis aut dicto domi-
no Felice papa, seu cui ille id duxerit committendum, præterquam in mortis articu
lo constituti (nisi prius de tunc debito, ut præmittitur, denario eidem domino Feli-
ci papæ quinto, eius'ue collectoribus & subcollectoribus satisfecerint, aut desuper
cum eis concordauerint) absolutionis beneficiũ nequeant obtinere: & si capitula, con
uentus, collegia & psonæ pdictæ excommunicationis & suspẽsionis sententias hui-
usmodi per tres menses, dictum mensem immediate sequentes, animo (quod absit)
sustinuerint indurato, extunc eorũ ecclesiæ, monasteria & loca ecclesiastico sint sup-
posita interdicto, tam diu & quousq; à sententijs (ut pfertur) absolui, & interdictum
B huiusmodi meruerint relaxari, non obstantibus quibuscunq; constitutionibus & or-
dinationibus apostolicis ac statutis, usibus & consuetudinibus ecclesiarum, monaste
riorum, prioratuum, locorum & ordinum quorumcunq; iuramento, confirmatione
apostolica, uel quacunq; alia firmitate uallatis, literis quoq;, gratijs, priuilegijs, li-
bertatibus, exemptionibus, indultis & concessionibus, capitulis, conuentibus & col
legijs pdictis, eorumq; ecclesiis, monasterijs, prioratibus, dignitatibus, locis & perso
nis, in genere uel specie, sub quacunq; uerborum forma, uniuersalis ecclesiæ apostо
lica uel alia quauis autoritate factis & cõcessis, etiam si de eis & eorũ totis tenoribus
in præsentibus specialis & expressa mentio fienda foret, & quæ quo ad hæc eis nulla-
tenus suffragari uolumus, cæterisq; cõtrarijs qbuscunq;, aut si capitulis, cõuentibus,
collegijs & personis pdictis communiter uel diuisim, quomodolibet indultũ existat,
aut interim indulgeri cõtingat, quod ad solutionẽ seu pstationem denarij hmõi, aut
cuiuscunq; alterius oneris uel subsidij nõ teneantur, & ad id cõpelli, aut quod inter-
dici, suspendi uel excommunicari, seu ipsi uel eorum loca interdici non possint, p lite
ras non facientes plenã & expressam, ac de uerbo ad uerbũ, de indulto hmõi eorũq;
ecclesiis, monasterijs, dignitatibus, beneficijs, locis, personis & ordinibus ppriis men
tionem. Vult tñ, & assentit hæc sancta synodus, q; si aliqua natio, regnum uel prouin
cia modum prouisionis hmõi sibi non conuenire senserit, aut allegauerit onerosum,
C præfatus dñs Felix papa auditis illius rationibus, & considerãdis debite ponderatis,
cũ eadem natione aut eius personis (prout rationabiliter expedire uidebitur) conue
nire, & cũ eis concordare possit: & quicqd cum eo in hoc sit conuentũ, aut concorda
tum fuerit, id ipsa sancta synodus gratũ & ratum pinde haberi decernit & declarat,
ac si de hoc in psenti decreto plena & expressa mentio haberetur. Quodq; denarius
pdictus, uacatione pdicta quotiescunq; infra primum annũ hmõi in quacunq; nati-
one occurrente, & eo durante, ultra semel nullatenus exigatur, nec quisquã ad illum
soluendum amplius teneatur. Insup uult & decernit hæc sancta synodus, q; si qua ca
pitula, collegia & conuentus, ac ecclesiasticæ seculares'ue psonæ cuiuscunq; dignita
tis, status, ordinis seu conditionis existant, fructus, reddit⁹ & prouentus primi anni
huiusmodi, aut aliquã illorũ quotam siue partem ex statutis, consuetudinibus seu pri
uilegijs aut aliàs quouis modo leuare, & percipere consueuerũt, p hoc præfato dño Fe
lici papæ in exactione hmõi denarij nullatenus piudicetur, districtius inhibendo ca-
pitulis, collegijs, conuentibus & psonis ipsis sub sententijs & pœnis supradictis, ne il
los uel illam in præiudicium dicti denarij p eo anno quoquo modo petere uel exige
re audeant seu præsumant. Per hoc tamẽ hæc sancta synodus capitulis, collegijs, con
uentibus & psonis pdictis, quominus annis dictum primum uacationis annum se-
quentibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

quentibus,illos & illam pro ea parte, quæ ob impositionem denarij huiusmodi eis D
defecerit,petere & exigere ualeant, non uult,nec intendit præiudicium generari.
Præterea cum nonnulli nationis Germanicæ,apud nos constituti,nationem ipsam p
cæteris plus fore grauatam corá nobis allegauerint, si in ea denarius huiusmodi abs
que alia moderatione exigi deberet & leuari,hæc sancta synodus his & alijs rationa
bilibus causis mota,beneficia quæcunq; & qualiacunq; infra dictam nationem con
sistentia,ualorem quinq; marcarū argenti secundum communem extimationē cog
necessarijs oneribus deductis non excedentia,hoc decreto nullatenus includi,nec de
illorum fructibus,redditibus & prouētibus denarium huiusmodi solui,leuariq; seu
exigi debere,decernit & declarat,uolens & statuens,q; si de uero ualore in præmis
sis quandoq; hæsitari contigerit aut contēdi,collectores & subcollectores huiusmo
di unam,& is cui solutio denarij huiusmodi pro tempore incumbit,aliam psonas p
discussione dubij & contentionis huiusmodi eligere: & si illas discordare continge
ret,loci ordinarius aut eiusdem in spiritualibus uicarius,seu officialis generalis:si ue
ro occasione metropolitanæ uel cathedralis ecclesiæ dubium aut contētio exorta fu
erit,casu discordiæ huiusmodi capitulum cum altera personarum sic electarum, du
bium huiusmodi habeant terminare.Quarum quidem personarum ac in casu discor
diæ huiusmodi ordinarij seu eius uicarij & capituli prædictorum,sententiæ & deter E
minationi partes hinc inde stare,& parere sine omni contradictione debeant & tene
antur.Cæterum hæc sancta synodus collectoribus & subcollectoribus denarij præ
tacti pro tempore deputatis,sub obtestatione diuini iudicij & excōmunicationis pœ
na,quam contrafaciētes incurrere uult ipso facto,districtius inhibet, ne quicquam ul
tra denarium huiusmodi à personis pro tempore soluentibus & debentibus, præte
xtu schedulæ,quitantiæ seu liberationis per ipsum de eo quod sibi solutum fuerit,
factæ petere uel exigere audeant seu præsumant,sed quod de competēti salario eis
per cameram dicti dñi Felicis papæ assignando,contēti remanere debeant, decernit,
uult & ordinat,quodq; collectores & subcollectores ipsi sic in exigendo denarium
huiusmodi modum obseruent, quod personæ de indebito grauamine non immeri
to querulari cogantur, ac propterea calices,libri,iocalia & alia ornamenta ecclesia
stica nullatenus impignorentur,distrahantur,uel alienentur. Vult tamen & decer
nit eadem sancta synodus,ne personas sentētijs prædictis pro tempore illaqueatas,
ultra modum in absolutione obtinēda,ad curiam ueniendo,grauari contingat,q; p
fatus dñs Felix papa quintus collectoribus & subcollectoribus ipsis uel alijs (prout
opus & expediens uidebitur) personas sic ligatas,à censuris huiusmodi absoluendi, F
& interdicta relaxandi & tollendi,plenam & liberam concedit facultatem. Tenean
turq; ipsi collectores & subcollectores,solutione dicti denarij facta,capitula,conuē
tus & collegia,ac personas prædictas à sententijs & censuris prædictis gratis & sine
aliqua difficultate absoluere,interdictumq; forsan positum similiter tollere & rela
xare. Pro cuius quidem absolutionis,sublationis & relaxationis literis etiam sigilla
tis,si prædicti eas habere uoluerint,etiam si per notarium fuerint subscriptæ, ad sol
uendum ultra sextam partē unius floreni de camera,nullatenus cōstringi ualeant uel
compelli. Eos autem qui contrafecerint, excommunicationis sententiam incurrere
uoluit ipso facto.Quodq; post decennium à dicta die computandum,assignatio pui
næ ptædictæ ad solutionem denarij huiusmodi ratione dignitatum & aliorū benefi
ciorum pdictorum,extunc in antea uacaturorum,de cætero nullatenus teneantur.
Decernit quoq;,oēs & singulos processus,pœnas,sentētias & censuras, quos & quas
contra capitula,conuentus,collegia & personas huiusmodi ob nō solutionē ratione
beneficiorum post decennium uacaturorū huiusmodi,per quēcunq;, etiam si papali
dignitate præfulgeat,quauis autoritate fieri,ferri,& promulgari contigerit, irritos
& irritas,ac irritum & inane,quicquid in contrarium scienter uel ignoranter fuerit
attenta-

A attentatum. Datum Basileæ in sessione nostra publica in ecclesia maiori Basileensi so
leniter celebrata,pridie nonas Augusti, anno à natiuitate domini Millesimo quadrin
gentesimo quadragesimo.

¶SESSIO QVADRAGESIMATERTIA,DE VISI tatione beatæ Mariæ Virginis.

SAcrosancta generalis synodus Basileen. in spiritu sancto legitime congrega
ta,uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Inter
assiduas militantis ecclesiæ turbationes & procellas, quibus ipsa dietim affli
gitur,illa singularis iucunditas & egregia exultatio communitati fideliū rel i
cta est,ut dominum creatorem nostrum intimis præcordijs diligentes,eundē in san
ctis suis deuote glorificent.Per hoc enim & ipse dominus,qui gratiā illis præstitit,
digne collaudatur,& ipsorū sanctorum promptiora erga nos reddimus patrocinia.
Quod quidem singulariter est agendum,cum calamitates irruunt,quæ ab eq; deme
ritis hominū non contingunt,ut per ipsorū sanctorum preces & merita,misericor
dia domini super peccatis hominū imploretur,& humanū genus ab imminentibus
malis & innumeris periculis præseruetur.Inter autem omnes qui cælestem regem
pro nobis interpellent,præcipue ad gloriosissimā illam & omni laude dignissimam
B dei genitricem Mariam est recurrendum,quæ quanto altior existit,tanto humilius
ad nos respicit, omnes ad se trahere cupiens, pro quibus in utero gestauit saluatorē.
Hæc apud deū quem ipsa peperit,sedula pro nobis aduocata,nos iuuat,nos tuetur,
nos protegit,nos exaltat:hæc omnibus qui ad eam recurrunt,promptissimum exhi
bet patrocinium.Huic igitur sanctissimæ uirgini, &si plures festiuitates ueneranda
sanctorum patrū antiquitas consecrauit,irruentibus tamen dietim maioribus mūdi
calamitatibus & angustijs,quæ ad expetenda eiusdem uirginis auxilia uehementius
urgent,iucunditatem illam sibi cælitus datam,nō immerito conuenit cælebrari, dum
uirgo eadem beatissima cælesti edocta nuncio & spiritusancto duce, ascendens cum
festinatione in montana,humilem Zachariæ domū intrauit.Iesus enim qui in utero Lucæ, 1.
illius erat, festinabat adhuc in uentre matris Ioannem positū sanctificare.Et ipsa uir
go gloriosissima cognatam Elizabeth uisitans,non minus illam suam q̄ fructuoso sa
lutauit alloquio.Maximā nanq; lætitiā fidelium mentibus debet ingerere excellens
illud mysterium,quo matres illæ gloriosæ,totius salutis nostræ ferentes primordia,
tam familiariter inter se exultarunt,eū uirgo excellētissima de stirpe Dauid Maria,
& ueneranda inter filias Aaron Elizabeth inuicem colloquuntur,quarū altera crea
torē omniū & saluatorem nostrū,altera præcursorē Ioannē gestat in utero:& sanctæ
C illæ miraculo matres effectæ, diuina inter se beneficia cōmemorāt.Felix quidem illa
conuentio,& magnis diuinæ gratiæ splendoribus illustrata,quatales & tantæ in unū
matres pariter affuerunt,quarum altera uirgo ex spiritu sancto, altera sterilis & in
senectute conceperat,& utriusq; partū cælestis angelus prænunciauit. Qua Ioannes
adhuc maternis reclusus claustris, uenientem ad se dominum in Mariæ utero uene
ratur.Qua repleta spiritusancto, Elizabeth, cōceptui filij dei & saluatoris hominum
gratulatur:qua & ipsa prophetans,beatissimā dixit Mariam quæ credidit,& reuelata
sibi mysteria pandit.Qua denique repleta ineffabili gaudio mater domini Maria,oīa
in corde suo conferens,quæ uel prius ab angelo,uel tunc ab Elizabeth perceperat,in
canticum & laudem domini prorumpit. Nunc admirabilem dei potentiam,qui re
spexit humilitatem ancillæ suæ,collaudat: nunc magnitudinem operum eius glori
ficat,nunc refert misericordiā,quæ à progenie in progenies super se timentes diffun
ditur:nunc iustitiam, qua superbi deijciuntur, & humiles exaltantur, magnificat:
nunc promissionem Abraæ & semini eius factam,& iam tūc cōpletam cōmemorat,
ac quod se beatā oēs generationes usq; ad consummationē seculi dicerent,diuina
inspiratione prophetauit. Eandemq; prophetiam sic manifeste uidemus iugiter ad
impleri,ut superuenientes generationes ipsam uirginem beatā & beatissimam ma

Universidad de Deusto
Biblioteca

gis ac magis merito dicere conentur. Quis igitur tantam lætitiam satis poterit expli
care? Quis tanta mysteria condignis laudibus prosequatur? Quis hæc gaudia suffici- D
enter exponat, dum Ioannes nondum natus exultat, Elizabeth aduentu uirginis col
lætatur, Maria in mysterijs gaudet, clausus in utero saluator, à suo recognoscit præ
cursore, lætantur angeli, cælum & terra iocundantur, & tota trinitas nouis laudibus
glorificatur? Hæc igitur gaudiorum magnitudo specialibus est extollenda præco-
nijs. Hæc singularibus solennitatibus celebranda, in qua & dominum qui gestatur in
utero, & uirginem quæ portat, & sterilem quæ concepit, & præcursorem qui uisita
tur, condecentibus prosequi debemus honoribus. In cuius commemoratione, qui
tribulati sunt, Mariam implorant, quæ gaudiorum huiusmodi memor (ut sperandū
est) non solum supplicantes exaudiet, sed sicuti ex sua clementia consueuit, etiam sup
plicare uolentium preces præueniet. Quæ considerans hæc sancta synodus, cum in
hoc tempore tota prohdolor Christianitas in laboribus & angustijs constituta cerna
tur, cumq; ferè ubiq; diuisiones & bella per humani generis hostem introducta uige
ant, & ipsa etiam ecclesia militans non mediocribus agitetur procellis, dignum esse
iudicauit, solennitatem hanc quæ congrue uisitatio beatissimæ uirginis appellatur,
in singulis Christianorum ecclesiis celebrari, ut honorata in hac celebritate per pias
& deuotas fideliū mentes mater gratiæ & omnis consolationis sacerrima uirgo Ma E
ria, benedictum filium suum iam multis hominum peccatis offensum, sua intercessi
one concilians, pacem & unitatem fidelibus largiatur. Ideoq; statuit & decernit eadē
sancta synodus, ad honorem ipsius uirginis dei genitricis, ut post expleta resurrecti
onis dominicæ, pentecostes, gloriosæ trinitatis, sacri corporis Christi, beatorum Io
annis Baptistæ, ac apostolorum Petri & Pauli solennia, in quibus ecclesia post solen-
nitatem annunciationis dominicæ, quam præfata uisitatio temporis ordine cōfestiui
sequebatur, est occupata, per singulas Christianorū ecclesias quolibet anno sexto no
nas Iulij festum huiusmodi uisitationis gloriosæ uirginis celebretur. Hoc igitur so-
lenne festum amplectantur Christifideles, & omnes qui beatam uirginem singulari
deuotione prosequuntur, secū in hac solennitate suæ exultationis congaudeant. Quā
ut eo libentius in diuinis honorēt officijs, quo magis spiritualib⁹ fuerint excitati mu
neribus, ipsa sancta synodus oīibus Christifidelibus, qui matutinis, processioni, ser
moni, missarum solennijs uel primis aut secundis uesperis huius gloriosæ uirginis
festiuitatis interfuerint, pro unoquoq; officiorum prædictorū centū dies de iniunctis
pœnitētijs misericorditer elargitur. Datū in sessione nostra publica, in ecclesia maio
ri Basileensi solēniter celebrata calendis Iulij, anno à natiuitate domini M.cccc.xli. F

SESSIO QVADRAGESIMAQVARTA,
de tuitione suppositorum huius sacri concilij.

SAcrosancta generalis synodus Basileen. in spiritusancto legitime congregata,
uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad perpetuam rei memoriam. Catho-
licæ ecclesiæ sanctis operibus cōtinue intenti, si cunctis fidelibus in ministran
da iustitia nos deceat esse fauorabiles & benignos, illos non immerito, q̄ pro
fidei orthodoxæ atq; generalium conciliorum autoritatis defensione fideles labo-
res impenderunt & impendunt, iustitiæ fauoribus attollere debemus, & munire
præsidijs, quibus per nos mature facta decreta insequendo, à * peruersis ambitioso- al. prætensis
rum illatis subleuari, & inferendis molestationibus præseruari ualeant, & sic eorun-
dem decretorum transgressorum, illorum præsertim, qui nobis incorporati & huius
sanctæ synodi decreta manutenere & defendere iurauerunt, contemptum puniri fa-
cere, sicq; erga singulos iustitiam ordine debito exercere, ut alter in alterius iniuri-
am non facile prosiliat: & formidata in reprobis ultione impiorum, nocendi te-
meritas compescatur, & inter eos tuta sit innocentium tranquillitas. Postq̄ dudum
omnipotens dñs nimium afflictam ecclesiam suam spōsam pietatis oculo respicere,
& fide-

A & fidelium cordibus inspirare dignatus fuerat, ut synodus uniuersalis duorum etia-
am generalium conciliorum autoritate, & duorum summorum pontificū succes-
siue approbatione pro errorum hæresumq; extirpatione, ac generali ecclesiæ in ca-
pite & in membris reformatiōe, atq; regum & principum aliorumq; catholicorum
adinuicem dissidentium pacificatione, in hanc ciuitatem Basileen. conueniret: nos
tunc occurrentia, quæ nonnulli aduersus opera prædicta inferre conabātur, ac etiam
futura, quæ uerisimiliter inferri possent, impedimēta circunspicientes, & utilla pro
quibus conueneramus, communem Christianorum salutem concernentia, ad fines
optatos perduci, ac eis per quæ directe & indirecte impediri, ipsiq; incorporati ab
eis retrahi possent, obuiare cupientes, per nonnulla salubria decreta statuendo diffi-
niuimus: Primo, quod nullus eidem synodo per se uel procuratorem incorporatus
aut incorporandus, etiam procurator ipse, à tempore arrepti itineris animo uenien
di ad ipsam synodum sine fraude continuati, pro quacunq; causa tunc mota uel in an-
tea mouenda, aut alia quauis occasione, ad Romanam curiam seu coram quocunq;
iudice ordinario uel delegato, extra locum dictæ synodi ea durante inuitus trahi seu
euocari, aut contra eum inuitum procedi posset, decernentes extunc irritum & in-
B ane, nullius roboris existere uel momenti, quicquid in contrarium per quemcunq;
etiam Romani pontificis autoritate, attentari contigerit in futurum. Deinde uero,
ut si quis ecclesiam cathedralem, dignitatem, beneficium, officium, pensionem uel
cōmendam alicuius ex incorporatis uel incorporādis, seu adhærentibus eidem syn-
odo, à Romano pontifice uel quouis alio impetrare, aut etiam motu proprio con-
cessum * attentare præsumeret, non solum iure, quod in tali ecclesia, dignitate, be- al. acceptare attentaret
neficio seu officio habere prætenderet, sed etiam omnibus beneficijs esset ipso iu-
re priuatus, & ad obtinendum beneficia in futurum inhabilis. Et successiue uidelicet
ijs. Idus Septemb. anno à natiuitate domini M.cccc.xxxij. decreuimus, quòd qui-
cunq; etiam per Romanum pontificem, uel eius autoritate, in præiudicium, læsio-
nem uel derogationem, seu iniuriam dictæ synodi, uel incorporatorum seu incorpo
randorum eidem per se uel procuratorem aut familiarium suorum seu in eorum ser
uitijs ubicunq; existentium, facta seu dispositа erant, fierentq; & disponerentur for-
sitan in futurum, titulum uel possessionem quomodocunq; tangentia, siue in cardina
latus & patriarchatus dignitatibus, aut in prælaturis cathedralium etiam metropo-
litanarum ecclesiarū, monasterijs uel alijs beneficijs ecclesiasticis præstimonijs, com-
mendis, unionibus, pensionib⁹, officijs & rebus ecclesiasticis uel temporalibus, & cir
ca ipsa aut aliàs quomodocunq; & qualitercunq;, etiam si motu proprio, directe uel
C indirecte, essent ipso iure irrita & inania, & pro infectis penitus haberētur, partes læ-
sas extunc in pristinum statum reponendo, & per quemlibet iudicem competentem
reponi mandando, adijcientes quod si prætextu talis concessionis ad aliquam occupa
tionem deueniretur, nisi occupans infra decem dies, elapsis lx. diebus à dicta die iij.
idus Septemb. si per partem læsam foret requisitus, & à tali occupatione & turbati-
one realiter & pure desisteret, ac parti læsæ de perceptis post concessionem huiusmo
di satisfaceret, ultra pœnas prædictas excōmunicatiōis sententiam incurrat eo ipso,
talium etiam concessionum executores eisdem pœnis subiacere decernentes, prout
in ipsis decretis, quoq; tenores & effectus haberi uolumus pro expressis, plenius con
tinetur. Verum quia sicut clamorosa dictorum suppositorum querela didicimus, ple
riq; ambitiosi quorum effrenata cupiditas modum habere nescit, ad dignitates, bene
ficia & honores modis improbis aspirantes, ac per exquisitas uexationes dictorum
incorporatorum, illos ab huiusmodi sanctis operibus retrahere satagentes, nonnul-
lorum ex eisdem incorporatis & suppositis ecclesias parochiales, metropolitanas,
episcopales atque monasteria, alias que dignitates, commendas, pensiones, canoni-
catus & præbendas, officia & beneficia ecclesiastica, necnō iurisdictiones eisdem in-
corporatis & suppositis ratione ecclesiarum, dignitatum & beneficiorum huiusmo

Universidad de Deusto
Biblioteca

al. alia

di competentes, ac alias res & bona cõtra definitiones & prædicta ac alia decreta no D
stra, quorum tenores & effectus similiter haberi uolumus pro expressis, in autorita-
tis ecclesiæ & concilior̃ p̃dictorum ullipendium, dictorumq; suppositor̃ graue p̃iu
dicium, non sine manifesta diuinæ maiestatis offensa impetrare, extorquere, inuade
re, acceptare, aut occupare seu in illis propria temeritate se intrudere, dictaq; suppo
sita illor̃ possessionibus & rebus spoliare & priuare, ac processus etiam pœnales cõ
al. nonnullas tra eos facere, & fieri p̃curare, pensiones etiam nonnullis ex dictis incorporatis sup
ecclesiis cathedralibus alijsq; dignitatib⁹ & beneficijs ecclesiasticis assignatas, aliosq;
fructus beneficiorum quæ ipsi incorporati obtinebant & obtinent, retinere, subtra-
here, usurpare, & de illis satisfacere recusare, & denegare, alijsq; diuersis iniurijs in
psonis, bonis ac rebus prædictis illos affligere, atq; cõcessiones, impetrationes & ac-
ceptationes hmõi in suarum perditionẽ aĩarum exequi non erubuerunt, put adhuc
non erubescunt: nos, quor̃ interest in p̃missis opportunæ prouisionis remedia adhi
bere, uolentes statui uniuersalis ecclesiæ & suppositor̃ p̃dictorum indemnitati &q;
eti salubriter prouidere, decretis & diffinitionibus p̃dictis inhærentes, illaq; innouã-
tes, ac eis adijciẽtes, hoc ꝑpetuo synodali decreto autoritate uniuersalis ecclesiæ de-
al. dispensati ones cernimus & declaramus, impetrationes, electiones, collationes & dispositiones q̃sli
al. prouisioni bus bet de dictis ecclesijs cathedralibus, monasterijs, dignitatibus, commendis, pensioni E
bus, officijs & beneficijs, iurisdictionibus cæterisq; rebus & bonis prædictis, necnon
processus prætensos oẽs & singulos, quascunq; etiã suspensionũ, excõmunicationũ,
interdictι, priuationũ, inhabilitationum, inhibitionũ, alias' ue sententias, censuras &
pœnas seu processus alios cuiuscunq; qualitatis existant, in se continentes, aduersus
ipsa supposita ac in eor̃ præiudicium, læsionẽ uel derogationem aut odium, ac con-
tra prædicta & alia decreta nostra quomodocunq; & qualitercunq; promulgatos &
factos, ac oĩa inde secuta, tanq̃ de facto attentata (put sunt) irrita, nulla & inania, nul
liusq; roboris uel momenti fuisse & existere, ac p infectis haberi debere: nullũ quoq;
ex eisdem suppositis, uel quẽcunq; alium illis innodatũ fuisse, aut in antea innodari
posse: impetrantes uero seu detentores & occupatores prætextu collationum, dispo
siti- num, etiam motu proprio factarum, aut detentionum uel occupationũ de hmõi
ecclesijs, dignitatibus, beneficijs, officijs, iurisdictionibus & bonis, in illis etiam in q;
bus seu ad quæ ipsa suppositа ex nostris uel apostolicis alijs' ue canonicis collationi-
bus & prouisionibus, aut alias quõlibet ius habuerunt, prout habent, quæ obstanti-
bus obedientiæ diuersitatibus, uel alijs legitimis impedimentis, contra suos aduersa-
rios causas inchoare, seu prosequi commode non potuerunt, etiam si ecclesiæ, digni
tates, beneficia & officia uel res & bona hmõi trium annor̃, uel alterius cuiusuis lon F
gioris tp̃is spatio occupata fuerunt, aut coloratus prætendat titulus prætextu etiam
Basileensis cõ decreti nostri de pacificis possessoribus, quod incipit: Quicunq; non uiolentus, quod
cilij sessio. 21. contra ipsa suppositа in casibus p̃missis locũ habere non uolum⁹, nullum titulũ uel
ius quodcunq; acquisiuisse, seu acqrere: ipsos etiam incorporatos nullum ius, titulũ
uel possessionem p̃didisse, aut aliquod in iure eis cõpetẽti præiudicium generari po
tuisse, quo minus ipsi, quotiescunq; opportunitas ad id se obtulerit, possessionem ec-
clesiarum cathedralium, dignitatum, beneficior̃ uel aliorum prædictorum, quibus
spoliati extiterunt, per se uel alium seu alios absq; alia causæ cognitione, seu alteri-
us autoritatis requisitione continuare, eorum quoque super quibus sententiam uel
sententias, quæ partibus per se uel procuratorem præsentibus, & usque ad finem se
defendentibus, in rem transiuerint iudicatam, apud nos contra suos aduersarios ob-
tinuerint, illorum & præsentis decreti uigore possessionem adipisci & intrare, &
super illis de quibus possessionis decreti uigore possessionem adipisci & intrare, &
suum prosequi ualeant. Spoliatos insuper, aliorum & præsentis decretorum nostro
rum autoritate in illum statum pristinum, in quo ante spolium, occupationẽ seu no
uitatem huiusmodi erant, perinde ac si factæ non fuissent, repositos & restitutos esse.

Impe-

A Impetrationes autem & concessiones etiam motu proprio de ecclesijs cathedralibus,
monasterijs, dignitatibus, commendis, pensionibus seu cuiusuis qualitatis beneficijs,
aut alijs rebus uel bonis (ut præfertur) factas, uirtbus uacuas, necnon illos qui eas ac-
ceptare præsumpserunt, cuiuscunq; status, etiam si cardinalatus, patriarchali, archi-
episcopali, episcopali, aliaue ecclesiastica uel mundana præfulgeant dignitate, iure
quod in eis habere prætendebant, & alijs beneficijs omnibus priuatos, ac ad alia in po
sterum obtinenda inhabiles fore. Illos uero ex eis, qui prætextu talium cõcessionum
& impetrationum ad aliquam occupationem processerunt, & ut ab huiusmodi oc-
cupationibus & perturbationibus desisterent, iuxta tenorem decreti nostri quod in-
cipit, Vt sæpe, requisiti, talibus requisitionibus non paruerint, ultra prædictas excõ Basileen. cõci
municationis, necnõ earundem impetrationum & concessionum receptores & exe- lij sessione 11.
cutores, quo ad singularẽs personas, eadem sententias & pœnas: quo uero ad nobis
incorporatos, qui (ut præfertur) huic sanctæ synodo iuraueruntt, & in præmissis au-
xilium, consilium uel fauorem præbuerunt, periurij reatum incurrisse, & de benefi-
cijs quibus ratione præmissorũ (ut præfertur) priuati existunt, per eos ad quos spe-
ctat, huius decreti autoritate libere disponi posse, similiter decernimus & etiam de-
claramus. Et ut metus pœnæ meta sit præsumptionis omnibus & singulis cuiuscun
B que dignitatis (ut prædictum est) existant, qui aliquam ecclesiam cathedralem, etiã
metropolitanam, aliam' ue prælaturam, dignitatem, cõmendam, pensionem, officiũ
aut beneficium ecclesiasticum, seu etiam ut supra designata iurisdictionem, res & bo
na prædicta quæcunq;, cuiuscunq; qualitatis existant, corundẽ incorporatorũ & sup
positorum, omnibus & singulis cuiuscunq; dignitatis (ut prædictum est) existant, q;
occupant & detinent, seu etiam occupabunt & detinebunt forsitan in futurum, ultra
prædictas & alias tam per nostra, q̃ aliorum generalium cõciliorum decreta, sancti-
onesq; canonicas inflictas, quas occasione præmissorum incurrisse noscuntur, pœnas
sub excommunicationis, necnon perpetuæ infamiæ pœnis, quas quemlibet contrafa
cientem incurrere uolumus ipso facto, præcipimus atq; mandamus, ut infra duorũ
mensium à data præsentis decreti, uel etiam interim infra duodecim dier̃ spatium à
tpe quo illius notitiam habuerint, computando, ab omnibus & singulis occupationi
bus & perturbationibus per eos sic factis, penitus desistant, ac ecclesias, dignitates, cõ
mendas, pensiones, officia & beneficia atq; res & bona prædicta, quibus dicti incorpo
rati spoliati fuerint, aut super quibus sententiam uel sententias, quæ partibus per se
uel per procuratorem præsentibus, & usq; ad finem se defendentibus, in rem transi-
uerunt iudicatam, obtinuerint, illorum possessionem liberam & uacuam dimittant;
C necnon de perceptis, & qui durante occupatione huiusmodi percipi potuissent, fru-
ctibus, expensis & interesse propterea passis, partibus læsis ac etiam de pensionibus
(ut præfertur) assignatis, necnon beneficiorum eorundem incorporatorum fructi-
bus, ac alijs rebus & bonis prædictis integre & realiter satisfaciant, aut cum eis amí-
cabiliter concordent. Quod si facere contempserint, ac pœnas prædictas damnabili-
ter incurrere, illisq; per alium mensem duobus mensibus lapsis, aut xij. diebus præ-
dictis insordescere non formidauerint, extunc ultimo mense huiusmodi lapso (cum
crescente contemptu, crescere debeat & pœna, & ecclesia nõ habeat, quid ulterius fa
ciat) si singularis persona, decem: si uero uniuersitas aut capitulum, aut aliud collegi
um seu communitas fuerit, xxx. marcarum auri pro una cameræ apostolicæ, ac pro
alia parti læsæ, & pro tertia æqualibus partibus mediato uel immediato domino ci
uitatis uel loci, in qua seu quo ecclesia, dignitas, beneficium, commenda, officiũ uel
res huiusmodi extiterit, si uices suas impendere uoluerit, alioqn cuicunq; alteri, ope-
ram efficacem ad id præstanti pro labore applicandarum, pœnas incurrat eoipso. In-
terim uero non minus patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, cæteriq; ordinarij seu col
latores, etiam si capitula, uniuersitates uel collegia fuerint, aliæq; personæ ad quasec
clesiarum cathedralium electio, necnon dignitatum, beneficiorum, officiorum & ali

Universidad de Deusto
Biblioteca

orum prædictorum collatio, præsentatio, prouisio seu quæuis alia dispositio communiter uel diuisim pertinet, infra simile duorum mẽsium uel duodecim dierum & unius alterius mensis à fine duorum mensiũ uel duodecim prædictorum dierum cõputandum spatium, postquam pro parte illorum quorum interest, fuerint requisiti, sub omnibus & singulis superius designatis & pecuniarijs pœnis, quas contra facientes & rebelles etiam ipso facto incurrere uolumus, omnibus etiam maioris excommunicationis uel defectus tituli, alijsq; exceptionibus, oppositionibus, appellationibus & subterfugijs cessantibus & reiectis, & absq; quarumcunq; causarum cognitione, quam eis & alijs quibuscunq; iudicibus ecclesiasticis & secularibus sub eisdem pœnis & casibus præmissis penitus interdicimus, electiones, collationes, præsentationes & quasuis alias dispositiones modis præmissis præsumptas, præsentis decreti autoritate, sicuti de facto processerunt, de facto retractent, & annullent, impedimenta præstita submoueant, occupatores ab occupatis expellant, & de perceptis fructibus, & qui percipi potuissent, necnon expensis & interesse prædictis, etiam p incarcerationem psonarum occupantium, si opus fuerit, satisfieri, ac partes læsas in eum statũ, in quo ante occupationem seu factam nouitatem huiusmodi fuerãt, reponere & reintegrare procurent, uasalli insuper & quicunq; debitores & subditi ecclesiarum cathedraliũ, dignitatũ, beneficiorũ, cõmendarũ & aliorũ prædictorũ; nullatenus occupatoribus prædictis, sed eisdem incorporatis & suppositis spoliatis, ut prius, obediant & pareant in omnibus, ipsiq; debitores de fructibus, redditibus, prouẽtibus, iuribus & obuẽtionibus ecclesiarum, dignitatum, beneficiorum ac aliorum hmõi sub excõmunicationis pœna, quã contrafacientes incurrere uolumus ipso facto, respondeant, & integre satisfaciant, uel cum eis amicabiliter concordent. Quod si facere neglexerint, & interusis de fructibus & iuribus hmõi respondere psumpserint, tales à debito nullo mõ liberatos fore, sed incorporatis (ut præfertur) spoliatis realiter teneri decernimus. Præterea si archiepiscopi cæteriq; prænominati præmissa non adimpleuerint, eisq; non paruerint cum effectu, extunc lapsis duobus mensibus uel xij. diebus, & ad huc alio mense prædictis, ecclesiæ, ciuitates & alia loca, in q bus talia, ecclesiæ, dignitates, beneficia, aliaq; prædicta fuerint (ut præmittitur) occupata, tãdiu ecclesiastico subiaceant interdicto, quousq; rebelles prædicti p ecclesiasticam uel secularem fuerint potentiam à ciuitate uel loco expulsi, aut mãdatis nostris hmõi fuerit satisfactũ. quibus expulsis, uel ut pfertur satisfacto, diuina possint officia resumi & continuari. Quæ omnia & singula etiam in pendentibus per appellationem, uel aliãs locum habere uolumus & decernimus. Porro in casu non paritionis, liceat interim dictis incorporatis & suppositis post lapsum duorũ mensium aut xij. dierum pdictorum, brachij secularis, necnon rectorum & officiariorum ciuitatis uel loci hmõi auxilium inuocare, quos etiam in subsidium iustitiæ psentis decreti tenore inuocamus, requirimus & monemus, ut ipsi post simile xij. dierum spatium, à tpe requisitionis sup hoc eis factæ cõputandorũ, auxilium, consilium, potentiam & fauores possibiles, sub excõmunicationis & priuationis priuilegiorũ, quæ ab ecclesiis obtinent, pœnis, quas eos, nisi fecerint quæ mãdamus, incurrere uolumus ipso facto, pstare nõ postponãt, quorum potentia & auxilio præfatis spoliatis ecclesiarũ, dignitatum, beneficiorum, officiorum, rerum & bonorum prædictorum possessionem, tam eiusdem decreti quam ppria autoritate, ac etiam p potentiam intrandi & continuandi, ac intrusos suos expellendi, plenariam concedimus potestatem & facultatem. Omnes aũt Christifideles quacunq;, etiam si cardinalatus, patriarchali, archiepiscopali, episcopali uel alia ecclesiastica seu mundana præfulgeant dignitate, qui præsens decretum temere uiolare, aut illius executionem denegare, seu directe uel indirecte impedire, ac partibus aduersis adhærere uel fauere seu eorum aliquem receptare, defendere, aut tueri præsumpserint, quo ad singulares personas excõmunicationis, necnon trium: quo aũt ad capitula, uniuersitates & collegia, ecclesiastici interdicti & decem marcarum auri (ut supra

al. reseruationes,

A supra dictum est) applicandarum, pœnas incurrere decernimus eo ipso. Cæteq;, quia pterita nos commonent, futuris cautius obuiare periculis, p̃sentis decreti tenore sub interminatione diuini iudicij, & sub excõmunicationis, priuationis, inhabilitationis, pecuniarijs & alijs superius expressatis pœnis, quas ipso facto quẽlibet contrafacientẽ incurrere uolumus, districtius inhibemus, ne aliquis cuiuscunq; conditionis & excellentiæ fuerit, ecclesiasticæ uel mundanæ, etiã si cardinalatus, patriarchali, archiepiscopali, episcopali uel alia quacunq; pfulgeat dignitate, quasuis ecclesias, patriarchales, metropolitanas uel alias cathedrales, monasteria, pl̃aturas, dignitates, officia, cõmendas, pẽsiones, iurisdictiones uel alia cuiuscunq; qualitatis beneficia, siue res & bona quibuscunq; nominibus censeantur, ad ipsos pro tpe incorporatos & incorporandos huic sacro Basileen. aut alteri uniuersali legitimæ cõgregando cõcilio, uel ipsoꝝ familiares pinentia, eodẽ concilio durante, & in eo p̃sentialiter existentes, in p̃iudicium, læsionem, derogationẽ seu odium concilij, seu incorporatoꝝ uel incorporandorum hmõi, à quocunq; etiam Romano pontifice impetrare, uel motu pprio collata acceptare, aut in illis se intrudere, seu in eorundẽ incorporatoꝝ odium siue p̃iudiciũ suos consanguineos, pcuratores aut fautores in psonis uel bonis affligere seu molestare, uel cosdẽ incorporatos pro tpe inuitos alibi q̃ in eodem concilio sup re quacũque trahere, aut ad respondendum seu iudicium subeundũ conpellere p̃sumat: quosq; cunq; processus, etiam quascunq; pœnas in se continentes, & quicquid in cõtrariũ forsitan attentari contigerit, irritum & inane, nulliusq; roboris uel momẽti existere, ex nunc put extunc nunciantes & decernentes. Non intendimus tñ, aliquos ex incorporandis in futuꝝ, qui ante eoꝝ incorporationem sup aliquibus criminibus apud suos superiores delati forent & legitime p̃uenti, hoc decreto tueri, quin possit contra eos super criminibus hmõi etiam usq; ad diffinitiuam sententiam inclusiue procedi, absolutionem uero oĩm & singulorũ, qui præfatas sententias, censuras & pœnas, uel earum aliquam incurrerint, quoquo mõ synodo pro tpe sedenti, & illa dissoluta, Romano pontifici tãtummõ, præterquam in mortis articulo reseruamus. Postremo, ut nullus ipsius decreti ignorantiam p̃tendere ualeat, decernimus illud p publicationẽ in p̃senti sessione factam, uim habere, & ita uniuersos & singulos lapsis duobus mensibus aut xij. diebus p̃dictis, astringere & arctare, ac si eis psonaliter apprehẽsis intimatum foret. Quocirca uobis uenerabilibus patriarchis, primatib⁹, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus, p̃positis, decanis, cantoribus, archidiaconis, cæterisq; in dignitatibus q buscunq; constitutis, ac cathedralium ecclesiarum canonicis, districte pcipiendo mandamus, quatenus uos aut unus uestrum per uos uel aliũ seu alios, præmissa oĩa & singula, ubi & qñ expedire uideritis, solenniter publicantes, si & postq̃ super præmissis uel aliquo eorum pro parte alicui⁹ ex incorporatis & suppositis prædictis uel alterius promotorum negociorum nostrorum, aut nostri uel Romani pontificis procuratoris fiscalis, quibus super his omnimodam atq; plenariam concedimus potestatem, requisiti fueritis, uel fueris requisitus, & uobis quòd aliquis uel aliq ex p̃turbatoribus prædictis aliquã uel aliquas ex sententijs & pœnis superius expressatis incurrerit fuerit facta fides, ad earundẽ pœnarũ declarationẽ contra eos procedẽtes, illos tandiu in ecclesiis uestris ac alijs locis dñicis, alijsq; festiuis diebus easdẽ pœnas incurrisse publicetis, & publicari faciatis, ac ut tales euitetis, & ab alijs euitari faciatis, ac alias ad plenariam pœnarum prædictarũ executionẽ procedere curetis, do nec super his satisfactione præuia debite meruerint absolutionis beneficiũ obtinere. Et nihilominus legitimis super his per uos habendis, seruatis processibus, eos quotiescunq; opus fuerit, aggrauare curetis, cõtradictores autoritate nostra appellatione postposita compescẽdo, inuocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis. Nos eñ uobis & uestrum singulis, omnes & singulos, qui sententias & pœnas huiusmodi uel earum aliquã incurrerint quoquo modo, in loco nostræ sacræ cõgregationis, ea durante, ipsa uero dissoluta, in loco Romanæ curiæ & extra etiam ad partes: illos

al. personaliter

B

C

Universidad de Deusto
Biblioteca

uero ex eis,ad quos tutus non patebit accessus,seu in locis in quibus libera mandato
rum nostrorum executio fieri non poterit,super quo partis læsæ uel promotoꝝ aut D
procuratoris prædictorum iuramento stari uolumus,in audientia literarum contra-
dictarū,& in ualuis maioris ecclesiæ ciuitatis uel loci, in qua uel in quo hanc uel ali
am generalem synodum pro tpe sedere,uel ea dissoluta aut non sedente,Romanum
pontificē cum sua curia residere contigerit,si in ea uel apud nos:si uero extra sup his
pcedi contigerit,in loco ecclesiæ,dignitatis uel rei , super qua uel quo ageē,aut alio
uiciniori,in quo partis læsæ commoditas se obtulerit, in ualuis maioris ecclesiæ ciui
tatis uel loci hmōi,ad instar edictorum publicorum monendi,requirendi & citādi,
plenam & liberam autoritatē uniuersalis ecclesiæ cōcedimus tenore præsentium fa
cultatem,uolentes & eadem autoritate decernentes,monitiones,requisitiones & ci-
tatiōes sic factas,uim habere,ac eosdem sic monitos, requisitos & citatos arctare pin
de,ac si eis personaliter apprehensis factæ forent. Non obstantibus nostris atq; apo-
stolicis constitutionibus & ordinationibus,quibus quo ad præmissa derogamus &
derogatum esse uolumus,cæterisq; contrarijs quibuscunq;. Datum Basileæ in sessio
ne nostra publica,in maiori ecclesia Basileen.solenniter celebrata, quinto idus Augu
sti,anno à natiuitate domini M.CCCC.XLII. E

¶SESSIO QVADRAGESIMAQVINTA seu ultima.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime congrega
ta,uniuersalem ecclesiam repræsentans,ad futuram rei memoriam. Deside
4.Reg.10,d rauit Ezechias rex,ut fieret pax & ueritas in diebus suis,&nos desiderio desi-
deraui:mus,ut pax & unio ecclesiæ in diebus nostris,hoc sacro durante Basile-
ensi concilio,daretur. Verum cum ex plurimis impedimentis quæ dietim ingerun-
tur,& in futurum succrescere possent,formidetur,ne pax & unio huiusmodi deside-
ratæ in hac ciuitate Basileen. fieri,aut actus conciliares libere exerceri ualeant, uolen
tes propterea casibus futuris prouidere,ac ut fides & autoritas generalium concili-
orum uniuersalem ecclesiam repræsentantium,illibatæ permaneant,quodq; unio &
pax uera ecclesiæ dētur,necnon ut continuetur celebratio generalium conciliorum,
attento quod iam sanctissimus dns Felix papa quintus puidens necessitatis casum,p
futuro concilio noīauit inclytam ciuitatē Lugduneñ. in partibus Galliaꝝ, in hocq; sa
tisfaciendo decretis sacroꝝ Constantien. & Basileen. huius gnalium conciliorꝝ,dictā
ciuitatem Lugduneñ. quam experientia docente generalium synodoꝝ hactenus in ea
celebratarum,accommodā & idoneā reputamus,tenore pſentium in noīe sanctæ & F
indiuiduæ trinitatis,pro futuro proximo celebrando concilio nominauimus,depu-
tamus & assignamus. Cumq; immineant urgentissimæ causæ, ut breui fiat alteri-
us generalis concilij celebratio,propterea statuimus & ordinamus, ut infra trienni-
um à datis præsentium computandum,generale concilium in præfata ciuitate Lug
duneñ. celebretur,decerneutes q; cardinales,patriarchæ,archiepiscopi,episcopi,p-
lati seu quicūq; alij,qui ad generalia concilia de iure uel consuetudine conuenire de-
bent,in termino pmisso ad dictum locum accedere teneantur, dummodo post disso
lutionem huius concilij hoc uel alio in loco continuati, restet unus annus ante hmōi
trienij finem. Volumus etiam,& specialiter concedimus,q; prædictum terminum
futuri celebrandi concilij abbreuiare ualeat præfatus papa Felix. Per præmissa aūt &
si recte inspicientibus aliud uideri non debeat,ad maiorem tamen ueritatis manifesta
tionem declaramus,q; non intendimus,neq; uolumus,hoc sacrum generale concilij
Basileen. dissoluere,aut dissolutum quomodolibet cēsendum esse,quinimmo in hoc
loco continuandum fore & continuari debere, dum tamen integra & plena libertas
atq; securitas,necnon saluusconductus per inclytam ciuitatem Basileen. nobis & ei-
dē synodo concessi seruentur illæsi. Adijcientes, quòd si aliquod fieret impedimentū,
quo minus in hac ciuitate Basileen. iuxta ritum consuetum actus conciliares libere
exer-

A exerceri possent,aut libertas seu securitas & saluusc̄ductus huiusmodi nō seruarē-
tur,quibus casibus seu eorum aliquo(quod deus auertat)aduenientibus,super quo
stari uolumus arbitrio seu attestationi dilectissimorum cardinalium & uenerabiliū
episcoporꝝ, aliorumq; dilectorū ecclesiæ filiorum,per nos hodie deputatorum,aut
maioris partis eorum pro tempore præsentium, cum subscriptione eorum,inde su-
per conficiendo publico instrumento & singulis eorundem imminendo,extunc pro-
ut exnunc,&exnunc prout extunc,hanc sanctam synodū pro ipsius continuatione ab
hac ciuitate Basileen. ad ciuitatem Lausaneñ. utiq; prouinciæ Bisuntinæ locum ha-
bilem,tutum & idoneum ad generalis concilij celebrationem,in nomine patris & fi
lij & spiritussancti tenore præsentium transferimus, ac translatum esse decernimus,
cum eisdem modis, formis,qualitatibus & ordinationibus, cum quibus in hoc loco
Basileensi continuata fuit, & stat de præsenti. Datum Basileæ in nostra publica ses-
sione, in ecclesia maiori Basileensi solēniter celebrata, XVII.kalendas Iunij,anno à na
tiuitate domini M.CCCC.XLVIII.

¶Indulgentiæ incorporatis concessæ.

B SAcrosancta generalis synodus Basileen. in spiritusancto legitime congregata
&c.Dilecto ecclesiæ filio,&c. Grata per te nobis & uniuersali, quam in spi
ritusancto legitime cōgregatā repræsentamus, ecclesiæ hactenus impensa,&
quæ adhuc impendere nō desistit,condigne perstringentes obsequia,illis red
dimur intenti non immerito, per quæ obsequia fructuosa tibi sint,& ad maius eede
re ualeant animæ salutis incrementum. Dudum siquidem omnibus & singulis,qui
tantum nostræ congregationi incorporati fuerunt,& etiam usq; ad festum assumpti-
onis beatæ Mariæ uirginis tunc futurum incorporarentur,ac nobiscum in uinea do-
mini per sex menses laborarunt, & in antea laborarent, huiusmodi eorum labores
& obsequia condignis salutarium retributionum præmijs compensare cupientes,
literas nostras concessimus in hæc uerba:

Sacrosancta generalis synodus Basileensis uniuersalem ecclesiam repræsentās, ad
futuram rei memoriam. Benigna uniuersalis ecclesiæ prouidentia, thesauros spi-
ritualium gratiarum à Christo sibi cōcessas,laborātibus in uinea domini merito dis-
pensare curat, quo magis labores ac solicita studia in prosecutione salutis animarum
& publici boni Christianæ religionis & exaltationi fidei catholicæ conferant, ut sic
fructuosis eorum operibus digna rependantur præmia, & ad uberiora meritorū in-
crementa feruentius excitemur. Virtuosum igitur atq; laudabilem zelum suppositorum
C huius sanctæ synodi,fidelia obsequia Christi ecclesiæ in suis necessitatibus &
aduersitatibus exhibētium, & pro inchoatis sanctis operibus cōmunē Christianoꝝ
utilitatem concernentibus assidue laborantium, attenta consideratione pensantes, &
laboribus eorum digna salutarium retributionum munera elargiri cupientes,ut oēs
& singuli qui huic sanctæ synodo incorporati,residunt personaliter in eadem, & an-
tea per sex menses resederunt, ac etiam qui hucusq; ad festum assumptionis Mariæ
uirginis eidem sanctæ synodo incorporati fuerūt, postquam per totidem menses in
eadē resederunt,necnon & illi q in nostris & ipsius ecclesiæ negocijs extra locū huius
sacri concilij per nos missi sunt, ac(ut præfertur)nobiscum p totidem menses labo-
rarunt,cuiuscunq; status,gradus,ordinis uel conditionis fuerint,etiam cardinalatus,
patriarchali, archiepiscopali, episcopali,abbatiali pemineant dignitate,singulos cō
fessores idoneos,seculares & regulares presbyteros eligere,q toties quoties oppor-
tunū fuerit,ipsoꝝ singuloꝝ cōfessionib⁹ diligēter auditis,ipsis singulis in syncritate
fidei,unitate, obediētia & deuotiōe sanctæ uniuersalis & Romanæ ecclesiæ atq; no
strā & summi pōtificis p tēpore legitimā administrationē papat⁹ habētis psistētib⁹,
pro pœnis & censuris à iuris constitutione uniuersalis concilij uel apostolica aut
alia quauis, uel ab homine generaliter promulgatis omnibus debitam absoluti-

onem

Universidad de Deusto
Biblioteca

onē impendere, atq; iniungere ualeant pœnitentiā salutarem, nisi forsitan talia fue- D
rint, propter quæ sedes apostolica fuerit merito consulenda, necnō etiam uota pere-
grinationis, abstinentiæ & similia per eos emissa, exceptis tamen uotis peregrinati
onis Romanæ, Hierosolymitanæ & S. Iacobi in Compostella, in alia pietatis opera
cōmutare. Quodq; præterea prædicti uel alij similes confessiores per singulos eorum
incorporatorum & incorporandorū eligēdi, singulos semel in uita & semel in mor
tis articulo ipsorum singulorum similibus confessionibus auditis, eis singulis præ-
terq; in homicidij uoluntarij casu, alijs pro peccatis omnibus, etiamsi talia fuerint,
propter quæ sedes ipsa merito consulenda existeret, autoritate uniuersalis ecclesiæ
& nostra debitæ absolutionis beneficium impendere, ac pœnitentiam salutarem in-
iungere, plenariam remissionem omnium peccatorum suorum concedentes, ipsosq;
& ipsorum quemlibet à quibusuis excōmunicationum, suspensionum & interdicti
singulis alijsq; ecclesiasticis censuris & pœnis à iure uel ab homine generaliter, etiā
per legatorum uel delegatorum sedis prædictæ, aut uniuersalium cōciliorū uel apo-
stolicæ sedis, aut prouincialis, uel quaslibet synodales constitutiones, siue iuxta regu-
laria quorumlibet ordinum instituta incurrisse quomodolibet cēsebuntur, etiā si p-
pterea ad sedem ipsam uel alterū quemcunq; specialis habēdus foret recursus, si id hu g
militer petierint, iniuncta eis inde pro modo culpæ simili pœnitentia, nec nonalijs
quæ fuerint iniungenda, autoritate prædicta etiam absq; cuiusuis alterius super hoc
requisita licentia, absoluere, atq; etiam semel (ut præmittitur) in uita quæcūq; uota
peregrinationis, abstinentiæ, & similia in alia pietatis opera commutare, etiam si ta
lia sint, propter quæ sedes apostolica merito foret consulenda. Et cum eis & eorum
quolibet super irregularitate, si quam huiusmodi sententijs aut earum aliqua ligati,
missas & alia diuina officia, non tamen in contemptum clauium celebrando, uel se il
lis immiscendo, uel alias qualitercunq; præterquā in bigamia uel homicidio uolun
tario contraxerint abolendo. Etiam omnem inhabilitationis, irregularitatis & infa-
miæ maculā siue notam, per ipsorū quemlibet præmissorū occasione cōtractam, ea
dem autoritate dispensare, ipsosq; & eorum quemlibet, ad quascūq; dignitates, etiā
si cardinalatus, patriarchalis, archiepiscopalis, episcopalis, & alias quascunq; necnon
personatus, administrationes, officia & beneficia quæcunq; ecclesiastica & curam ani
marum habentia, quæ indebite ac minus canonice, aliàs tamen colorato titulo, etiam
si per Simoniæ labem, non tamen per uiolētiā aut prætextu literarum & instrumen
torū falso fabricatorū adepti sunt & possidēt, ipsis tū dignitatibus, beneficijs, officijs,
in quorum adeptione labes Simoniæ interuenerit, in suis manib⁹ prædictorum cō- E
fessorum libere resignatis, rehabilitare, aliaq; eis post rehabilitationē huiusmodi de
nuo absq; alicuius iuris præiudicio cōferre, & de illis prouidere, & aliàs desup ipso
rum statui & indemnitatibus consulere, etiam ad alias quascunq; dignitates (ut præ-
mittitur) & beneficia illis canonice conferendas aut conferenda rehabilitando, ac in
omnibus & per omnia libere & licite possint & ualeant, prout Romanus pontifex
pro tempore in legitima administratione papatus constitutus quomodolibet facere
posset. Ita tamen, q; ipsorum singuli de fructibus per eos ex dignitatibus, personati-
bus, administrationibus, officijs & beneficijs huiusmodi indebite perceptis, aliqualē
portionem pro fabricis & ornamentis ecclesiarum seu pro alijs usibus iuxta uolun-
tatem & discretionem confessorum prædictorum exponere debeant, ac etiam tenea-
tur. Et quibus quidem absolutionibus, abolitionibus, dispensationibus & prouisio-
nibus, etiam in iudicio & extra (ubi opus fuerit) stari uolumus personis incorpora
tis & incorporandis prædictis, autoritate ipsius uniuersalis concilij tenore præsen-
tium indulgemus. Volumus autem, q; confessores ipsi de his, quibus ratione præmis-
sorum fuerit impendenda satisfactio, etiam similis incorporatis prædictis pro tem-
al, aliàs pore confitentibus, per se, si superuixerint, uel per hæredes suos, aut alios si tunc for-
te transierint, faciendam iniungant, quam ipsi absoluti uel hæredes aut alij præmissa
face-

A facere, & adimplere teneantur, ut præfertur. Et ne (quod absit) aliq; propter hmōi
gratiam reddantur procliuiores ad illicita in posterum committenda, uolumus q; si
ex confidentia remissionis huiusmodi aliquis uel aliqui incorporatorum prædictorū
aliqua forte committeret, quo ad illa remissio eis nullatenus suffragetur; quoniam
etiam ad eos qui à nobis receesserunt, & ad dissolutionem seu derogationem autori-
tatis præsentis sacri concilij improbis ausibus machinati sunt uolumus aliquatenus
extendi. Nulli ergo hominum omnino liceat hāc paginam nostræ concessionis & uo
luntatis infringere, uel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autem hoc attentare præ-
sumpserit, indignationem omnipotentis dei & uniuersalis ecclesiæ se nouerit incur-
surum. Datū Basileæ quinto calendas Iulij, anno à natiuitate domini M. cccc. xxxix.
apostolica sede uacante. Nos igitur (ut tu qui ante datam literarum prædictarum no
stræ congregationi incorporatus fuisti, & nobiscum ipsius ecclesiæ causis & nego-
cijs prosequendis per sex menses & amplius solicitis studijs laborasti, literarū prædi-
ctarum pleno gaudeas effectu, & ne eundem effectum super eo q; incorporatus fue-
ris, & per huiusmodi menses nobiscum laboraueris, ut præfertur, cuiusuis hæsitati-
onis superfit scrupulus, tempore precedente te (ut præfertur) incorporatum fuisse,
ac per huiusmodi menses nobiscum realiter & ueraciter laborasse) harum serie lite-
B rarum attestamur, & cunctis notum relinquimus, uolentes & autoritate uniuersalis
ecclesiæ decernentes, q; præsentes literæ ad probandum plene huius rei seu facti exi
stentiam siue certitudinem ubiq; sufficiant, nec ad id probationis alterius adminicu-
lum requiratur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ attestati
onis, uoluntatis & constitutionis infringere, uel ei ausu temerario contraire. Si quis
autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis dei & uniuersalis
ecclesiæ se nouerit incursurum. Datum Basileæ quinto calendas Iulij, anno à natiui
tate domini M. cccc. xxxix. apostolica sede uacante.

¶ DECRETVM QVINQVE conclusionum.

SAcrosancta generalis synodus Basileen. ad perpetuam rei memoriam. Sollicitudinem generalium cōciliorum, quorum frequens celebratio agri domi
nici præcipua cultura est, maxime fieri decet, ut euellant & destruant uepres
& tribulos errorum, ædificentq; & plantēt sanam doctrinam ueritatis, p quā
animæ hominum nutriant in salutem. Quod attendens hæc sancta synodus, uolensq;
errores uarios aduersus euangelicam ueritatem & determinationes ecclesiæ pullulā
C tes extinguere, tres catholicæ fidei ueritates cordibus omnium Christianorum per Basileen. con
solenne decretum suæ sessionis firmius inserere eurauit, cuius decreti tenor talis est, cilij sessione 11.
Sacrosancta generalis Basileen. &c. ad perpetuam rei memoriā: Sicut una est Chri-
sti ecclesia, ita &c. ut habet in tricesimatertia sessione. His autem sic p̄missis, prouis-
dendum insuper fuit, ut ea rescinderentur sarculo ecclesiasticæ solicitudinis, quæ in
aduersum errata sunt. Et potissime dum error in illo deprehenditur, q animab⁹ Chri
stianorū grauius posset afferre nocumentum, aliosq; ad errandum facilius inducere.
Tanta enim nobis cura esse debet cōseruandæ Christianæ fidei, ut nec in minimo p-
mittatur uiolari, quam pertinaciter offendentes in aliquo, totam offendere censen-
tur, dum doctrinam ecclesiæ catholicæ in his quæ fidei sunt, non sequūtur uelut in-
fallibilem regulam, sed iudicium proprium in aduersum obduratis animis sequi uo
luntes. Verum præcipue cauendum est, ne is qui aliorum doctor in uia ueritatis esse
debet, alios in foueam & præcipitium erroris abducat, & potissime talis erroris, qui
uniuersalium conciliorum autoritatem eneruet, quorum iudicium * summum est in al, supremū
terris in extirpatione errorum & conseruatione rectæ fidei. Nec unquam aliquis pe
ritorum dubitauit, summum pontificem in his quæ fidem concernunt, iudicio eorū-
dem conciliorū uniuersalium esse subiectum. Conquiescat ausit Christiana religio in

præ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Constantien. concilij sessione 4. & 5.

præmissa declaratione catholicæ fidei circa ipsorum conciliorum autoritatem, ex plicata in sacra Constantien. synodo. Et deinceps cum olim Eugenius papa quartus, hanc synodum Basileen. sine ipsius consensu attentasset prima uice dissoluere, declaratum sibi fuit, hoc ipsum præmissæ declarationi repugnare, quodq; nō poterat dissoluere, aut in alium locum transferre, uel in aliud tempus prorogare generale concilium uniuersalem ecclesiam repræsentans, sine consensu ipsius: ac etiam quod hæc erat ueritas iuris diuini, & articulus fidem concernens, quæ sine interitu salutis negligi non potest. Tandem post longam resistentiam, quam aduersus ueritatem fecerat, & multiplices admonitiones atq; informationes sibi per hanc sanctam synodum factas, dissolutionem ipsam reuocauit, illamq; declarauit fuisse irritam & inanem, reuocans etiam quicquid contra huius sacri concilij Basileensis autoritatem per ipsum aut suo nomine assertum erat. Sicq; rursum uniuersa ecclesia & Christiana religio in hac fidei ueritate conquieuit, firmiter credens non posse fieri dissolutionem concilij sine consensu eius. Spes autem omnium erat, ipsum dominū Eugenium, attenta maxima adhæsione huic sanctæ synodo per eum solenniter præstita, deinceps in unitate fidei cum tota ecclesia permanere, à qua iterū prohdolor se grauius per attentatam secundam dissolutionem huius sacri concilij sine consensu ipsi⁹, seperauit. Et cum fuisset iterum admonitus, ut hoc ipsum reuocaret, expectatoq; diuturno tēpore, ut rursum errorem dimitteret, pertinacius in eo permansit, autoritatem conciliorum generalium & ueritates fidei circa eam declaratas, assidue conculcans. Quod considerans hæc sancta synodus, & uidens se nihil apud eum p admonitiones & expectationem proficere, omnibus Christianis rei huius ueritatem manifestare debuit, ne aliquos deinceps in suos errores attrahere possit, qui per ignorantiam laqueos perditionis incurrant, sed potius lumen doctrinæ ecclesiæ catholicæ iugiter sequentes, faciant rectos gressus suos in acquisitione æternæ salutis, sitq; omnium una fides, una societas spirit⁹ in uinculo pacis. Et ut clarius rei series ipsi⁹ innotescat, possintq; cuncti plenius ueritatem ab errore, lumen à tenebris discernere, quinq; conclusiones in sua congregatione generali concluſit hæc sancta synodus nono calendas Iulij proxime præteriti, declaratiuas eorū quæ aduersus duas ueritates in decreto supramorato positas, præfatus Gabriel dictus tunc Eugenius papa quartus, attentauit. Quarum quidem conclusionum tenor talis est:

Basileēsis cōcilij sessione 33. cui⁹ initiū est, In Esdra scriptum,

Veritatibus duabus prædictis repugnat prima huius sacri Basileen. concilij prætensa dissolutio seu translatio, per Eugenium papam modernum de plenitudine potestatis apostolicæ (ut asserit) attentata.

Veritatibus duabus prædictis repugnātes errores Eugenius papa modernus post primam prætensam dissolutionem siue trāslationem synodali monitus ac iussus sententia, & in forma sibi oblata, iudicialiter reuocauit.

Veritatibus duabus prædictis repugnans sacri huius Basileen. concilij prætensa dissolutio siue translatio, per Eugenium modernum citatum super facto reformationis, attentata de plenitudine potestatis (ut asserit) casu quo contra ipsum aut aliquē de suis præsidentibus procederetur, inexcusabilem in fide contineret errorem.

Veritatibus duabus prædictis repugnans huius sacri cōcilij Basileensis iterata dissolutio seu translatio prætensa, ipsum modernum Eugenium dissoluentem seu trāsferentem, in reuocatum errorem probat iterum esse prolapsum.

Veritatibus duabus prædictis repugnans iterata dissolutio seu translatio, necnon ipsius Eugenij post eius monitionem synodalem, ut ipsam dissolutionem seu translationem prætensam (ut præmittitur factā) reuocaret, declarataq; contumacia ac in ea dē longa pmanētia, apertaq; sua rebellio & alterius cōgregationis in uim ptensæ dissolutionis sub noīe concilij generalis erectio, hoc sacro durāte Basileensi cōcilio, sunt de eiusdē Eugenij ptinacia euidētia testimonia, quæ clamore accusatoris nō indigēt.

Quæ quidem omnia deduci uoluit hæc sancta synodus in notitiam cunctorum per

per præsentes, ut euulsis erroribus de agro domini, unitas fidei refloreat, & omnibus amplexantibus ueritatem, ecclesia dei consequatur salutem & pacem, quæ per huiusmodi dissolutiones & impugnationes per præfatum Gabrielem, tunc dictum Eugenium papam quartum, aduersus sanctam synodum suscitatas quàm plurima pericula & detrimenta hucusque sustinuisse dinoscitur. Et sicuti in errore suscitata scandala & schismata succreuerunt, sic ex agnitione ueritatis pax & tranquillitas oriatur, ipsa'que CHRISTI ecclesia, destructis aduersitatibus uniuersis, securitate gaudeat & salute. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis & notificationis infringere, uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis dei & uniuersalis ecclesiæ se nouerit incursurum. Datum Basileæ in sessione nostra publica, sexto nonas Iulij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringētesimo trigesimonono, apostolica sede uacante.

BVLLA NICOLAI PAPAE QVINTI

super approbatione actorum & gestorum in concilio Basileensi.

NICOLAVS episcopus seruus seruorum dei, ad perpetuam rei memoriam. Vt pacis, qua nihil desiderabilius, in uniuersali ecclesia amplissime diffundatur & perduret serenitas, & omnium corda quæ exagitauit & defatigauit diuisio, unitas integra ad cuiuslibet status & honoris prosperitatem consolidet, libenter secundum nostræ & apostolicæ autoritatis plenitudinem magnitudinemq; uoluntatis, omnia amplectimur, per quæ non solum super præsentibus & futuris, sed & super præteritis, ut illibataq; permaneant, debitæ prouisionis adhibeatur remedium. Cum itaque post crebras uariasq; conturbationes, quibus multis ab annis sancta dei subiacuit ecclesia, causantibus diuisionibus, quæ inter felicis recordationis Eugenitū papam quartum prædecessorem nostrū, & tunc Basileense concilium uiguerunt, hoc in nostro tēpore, & ex altissimi dei prouidentia ineffabili interpositas, tractatuq; oratorum charissimorum in Christo filiorum, Francorum, Angliæ & Renati Siciliæ regum, necnon Delphini Viennensis primogeniti Francorum regis illustris, pacem ecclesiæ redditam uidebamus, dum percepimus uenerabilem & charissimum fratrem nostrum Amedeum primum cardinalem episcopum Sabinensem in nōnullis prouincijs apostolicæ sedis legatū, uicariumq; perpetuum, Felicem papam quintum tunc in sua obedientia nominatū, iuri quod in papatu asserebat se habere, ad huiusmodi pacem ecclesiæ obtinendum, cessisse: eos uero q Basileæ, postmodum Lausanæ sub nomine generalis concilij hactenus congregati permanserunt, ordinasse & publicasse nobis tanquam unico ac indubitato summo pontifici obediendū esse à cunctis fidelibus, & præfatam Lausanensem dissoluisse congregationem: Desiderantes igitur toto affectu ea perficere, quibus Christifideles suppressis & extinctis dissensionum & differentiarum seminarijs, communi fruantur concordia, cuiuslibet eorum status, honoris, reputationis & quietis stabilitate firmata, quascunq; promotiones, electiones, confirmationes, postulationes, admissiones, translationes, commendas, administrationes & prouisiones ad quascunq; patriarchales, metropolitanas & cathedrales ecclesias, necnon abbatiales dignitates ac monasteriorum regimina quorumcunq;, exemptorum & non exemptorum, necnon quascunq; collationes, prouisiones & dispositiones quorumcunq; beneficiorum ecclesiasticorum, regularium & secularium, de iure patronatus etiam laicorum, cum cura uel sine cura, etiam si ecclesiæ parochiales fuerint, aut canonicatus & præbendæ, dignitates maiores post pontificales in cathedralibus, uel principales in collegiatis existant, personatusq; perpetuæ administrationes uel officia, etiam curata uel electiua, in quibuscunq; ecclesiis prioratus conuentuales, aut cuiuscunq; conditionis, qualita-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tis uel naturæ fuerint, etiam alterius generis, quàm expressa, paris uel maioris, etiam D
si ex quauis causa tunc dispositioni apostolicæ specialiter uel generaliter reseruata,
fuerint litigiosa, aut aliàs effecta, uel ad sedem ap. stolicam quomodolibet deuoluta,
in uim quorum seu prætextu collationum, prouisionum, reseruationū aut aliarum
dispositionum huiusmodi seu alicuius præmissorum, alias quàm ex titulo priuatio-
nis factarum, præmissarum occasionum, diuisionum ipsarum ecclesiarum, beneficio-
orum, dignitatum, officiorum, personatuum, administrationum, canonicatuū & præ
bendarum habita seu adepta sit possessio, & possidentur de præsenti, admissiones eti
am resignationum quorumcūq; beneficiorum, dignitatum, ecclesiarum, simpliciter
uel ex causa permutationis factarum autorizationum & institutionum, pensionum
item quarumcūq; super quorūcunq; beneficiorum ecclesiasticorum fructibus, reser
uationibus & assignationibus, cum processibus & fulminationibus inde secutis, nec-
non uniones, annexiones, incorporationes quarumcūq; dignitatū & beneficiorum
ecclesiasticorum, secularium & regularium, quibuscūq; patriarchalibus, archiepisco
palibus, abbatialibus uel capitularibus mēsis aut monasteriis, cōuentibus, dignitatib⁹,
canonicatibus & præbendis uel beneficijs, seu ad inuicem sub quibusuis uerborū for-
*ecclesiarum mis, dimembrationēs etiam * ecclesiasticarum & beneficiorum quorumcūq;, ecclesia
rum quoq;, monasteriorum studiorumq; generaliū fundationes, erectiones, suppres- E
siones & subiectiones, & quorumcūq; beneficiorum creationes, exemptiones, item
reuocatiōes, pallij datiōes, consecrationes, bñdictiones, psonarū de ordine ad ordinē
translationes, infeudationes, institutiones, cōtractuum confirmationes, facultatis te-
standi concessiones, absolutiones, liberationes, quitantias super quibuscunq; debitis
ratione decimarum, semidecimarum, indulgentiarum, annatarum, communium &
minutorum seruitiorum, uel alias quomodolibet, dispensationes tam sup ætatis q̄
natalium & aliarum inhabilitatum defectibus, super incompatibilibus in quocunq;
numero, etiam si ad curas parochiales, matrimonijs, iuramento, ordinibus & uoto eti
am transmarino & rebus aliijs quibuscunque, necnon absolutiones à quibuscunque
excommunicationum, anathematizationum & aliijs censuris ecclesiasticis, interdi-
ctorum tam generalium quàm specialium relaxationes, ac etiam illarum fulminatio
nes & appositiones iuramentorum, etiam fidelitatum relaxationes, rehabilitationes
ab omni macula irregularitatis aut alia inhabilitate undecunq; processerit, restituti-
one etiam ad famam & honores gratiarum, indultorum, indulgentiarum & priui-
legiorum, & quascunq; alias concessiones ac omnia & singula tam iustitiam q̄ gratis
am concernentia, siue in foro conscientiæ aut contentioso, in psonis aut locis, quæ tem
pore concessionum & aliorum præmissorum obediuerūt præfato uenerabili ac cha F
rissimo fratri nostro Amedeo cardinali episcopo, legato & uicario supradicto, tunc
Felici papæ quinto nominato, ac cōgregatis antedictis seu eorum alteri tam p ipsum
tunc Basileen. concilium & Amedeum in sua obedientia Felicem quintum nuncupa
tum, q̄ illos qui in Basileen. & Lausanen. ciuitatibus sub nomine generalis concilij
congregati remanserunt, aut alium seu alios sua aut alterius eorum autoritate etiam
de latere legatos, delegatos, siue alios quoscūq; ab eis uel eoꝝ altero potestatē habētes
coniunctim uel diuisim, qualitercūq; facta, gesta, cōcessa, data, indulta, dispositа & or-
dinata, etiam si maiora & grauiora aut alterius cuiuscunq; naturæ à præmissis exi-
stant, & specialem requirant expressionem, quæ uolumus & decernimus pro expres
sis specifice haberi, cum omnibus & singulis inde secutis. Ac etiam omnia & singula
per ordinarios in dictis locis facta, pro bono pacis & unionis ecclesiæ, motu proprio
ex certa scientia & de apostolicæ potestatis plenitudine, de consilio & assensu uenera
bilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, præsentium se-
rie approbamus, ratificamus, & etiam confirmamus, ratāq; & firma haberi uolumus.
Necnon potiori pro cautela de personis patriarcharum, archiepiscoporum, episco
porum & abbatum, quibuscunque ecclesiis & monasteriis, quarum & quorum asse-
cuti

A cuti sunt possessiones, & possident de præsenti, necnon de dignitatibus, prioratibus,
personatibus, administrationibus, officijs, canonicatibus & præbendis, commendis &
beneficijs quibuscunque etiam sedi apostolicæ specialiter uel generaliter reseruatis,
deuolutis uel quomodolibet affectis, eorum possessoribus quibuslibet de nouo pro-
uidemus, ac ipsorum omnium fructus, redditus & prouentus, necnon emolumenta
singula in quibuscunque & ubicunque, etiam extra diœcesim, in quibus ecclesia, mo
nasterium, prioratus, dignitas, seu beneficium huiusmodi fuerit, consistentia, ad eo-
rum possessores spectare & pertinere. Et quod ipsi in suarum ecclesiarum, monaste-
riorum, prioratuū, dignitatum & beneficiorū (prout eorum singulos concernit)
possessionibus pro huiusmodi bono pacis & uniōis pacifici remaneant & qeti, decer-
nimus & declaramus, gratis & absq; solutione communium uel minutorum seruiti-
orum, annatarum, aut uacantiæ tam nostræ cameræ, quàm uenerabilium fratrum
nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium collegio facienda, nomina & co-
gnomina, ualoresq; ipsorum beneficiorum & dignitatum ac non obstantias ipsorum
possessorum pro expressis habentibus, constitutionibus & ordinationibus apostoli-
cis non obstantibus quibuscunque. Insuper quascunque obligationes seu debita de
& super annatis seu communibus & minutis seruitijs iuxta curiæ nostræ consuetu-
B dinem, cæterisq; iuribus nobis & sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium collegio cæ
terisq; officialibus debitis, si quæ deberi dicerentur, occasionum quarumcunque me-
tropolitanarū & cathedralium ecclesiarum, monasteriorū, dignitatum, prioratuū,
etiam conuentualium beneficiorum & officiorum huiusmodi, usq; ad præsentem di
em possessoribus antedictis ex simili scientia remittimus & relaxamus, pariter & do
namus, eosq; qui huiusmodi debitis obligati essent, ab omni eorum solutione absolui
mus & liberamus, & super illis dari quitantias petentibus aut uolentibus demanda-
mus in forma plena debita & opportuna. fructus etiam illos, quos durante hui-
usmodi diuisione, ex dictis ecclesiis, dignitatibus, beneficijs & officijs perceperunt,
etiam si nobis & cameræ apostolicæ debiti essent, penitus ipsis & cuilibet ipsorum
remittimus de dictæ sedis munificentia liberali, camerario, thesaurario, clericis ca-
meræ, collectoribus & subcollectoribus nostris quibuscunq; inhibentes sub excom-
municationis sententia & aliijs censuris ecclesiasticis atque pœnis, quas remissioni
& inhibitioni nostris huiusmodi contrauenientes incurrere uolumus ipso facto, ne
fructus prædictos occasione præmissa, dicta diuisione durante perceptos & per nos
remissos (ut præfertur) à quoquam quomodolibet exigere seu extorquere præsu-
C mant. Dictorum rursus possessorum singulis aduersarijs super præfatis ecclesiis,
monasterijs, prioratibus, dignitatibus, officijs & beneficijs perpetuum silentium im-
ponentes, quascunque promotiones, impetrationes, concessiones, prouisiones, decla
rationes & literas desuper pro ipsis aduersarijs & aliijs quibuscunque, in præiudici-
um ipsorum possessorum uel derogationem huiusmodi per nos confirmatorum,
quomodolibet etiam si motu proprio, ex certa scientia aut plenitudine potestatis &
de uenerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium consilio
& assensu, tam per dictum nostrum prædecessorem, quàm nos siue alium quemcun
que, illius aut nostra autoritate, siue alia quacunque factas, datas, concessas & habitas,
etiam si in uim earum ipsis aut alicui eorum in re uel ad rem ius quæsitum foret: nec-
non diffinitiuas & alias etiam, quæ in rem transierunt iudicatam, super ecclesiis &
aliijs præmissis in Romana curia uel aliàs ubicunque contra dictos possessores pro-
mulgatas sententias & quæcunque inde secuta, prædictis motu & scientia ac plenitu
dine pro bono pacis & unionis prædictarum cassamus, irritamus, & annullamus, ac
cassa, irrita, infecta, nullaq; & inania ac uiribus uacua declaramus & denunciamus.
Illas uero ex sententijs, quæ pro prædictis possessionibus super præmissis, ac etiam
quascunque alias sententias & subrogationes, quæ pro quibusuis personis, partibus
se defendentibus, illarum omnium nominibus & cognominibus pro expressis ha-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bentes, & quæ in rem transiuerunt iudicatam, in Basileensi seu Lausanensi ciuitatibus, seu in curia præfati uenerabilis accharissimi fratris nostri Amedei primi cardinalis (ut præmittitur) legati uicariiq; perpetui, Felicis quinti in sua obedientia nominati, usque in hodiernum diem prolatæ ac subrogationes pro altero ex collitigantibus mutuo se defendentibus factæ sunt, ualidas & ratas decernentes, necnon quascunque lites & causas desuper in nostra curia uel alibi contra ipsos possessores super prædictis ecclesiis, dignitatibus, beneficiis, officiis quomodolibet pendentibus, quorum omnium etiam si una uel duæ seu plures diffinitiuæ uel aliæ sententiæ prolatæ sint, statu præsentibus pro expressis habentes ad nos aduocamus, & totaliter extinguimus. Et pro maiori omnium & singulorum securitate & roboris ualiditate, quibuscunque personis tam ecclesiasticis quàm secularibus, cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis uel præeminentiæ existant, etiam si cardinalatus, patriarchatus, archiepiscopali, episcopali aut alia quacunque præfulgeant dignitate, necnon quarumcunque tam cathedralium quàm collegiatarum & aliarum ecclesiarum & monasteriorum capitulis, collegiis & conuentibus, ac singularibus personis earundem, illiq; uel illis, ad quē seu ad quos dictarum ecclesiarū, beneficiorū ecclesiasticorū & officiorū electio, collatio, prouisio, præsentatio seu quæuis alia dispositio cōmuniter uel diuisim pertinet, ac huiusmodi possessorum aduersariis, quibus per nos ac nostrum prædecessorem seu alium quēcunque factæ sunt concessiones & prouisiones de huiusmodi ecclesiis, beneficiis & officiis possessis, omnibus & singulis aliis, quorum interest uel intererit quomodolibet in futurum, mandamus expresse inhibētes uidelicet patriarchis, archiepiscopis & episcopis sub suspēsionis ab ingressu ecclesiæ, minoribus uero personis singularibus sub excōmunicationis, necnō dictorū possessorum aduersariis sub simili excommunicationis ac priuationis omnium & singulorum beneficiorum suorum, quæ obtinent, & inhabilitationis ad illa, & ad alia in posterum obtinenda, perpetuæq; infamiæ: collegiis uero, capitulis & conuentibus sub suspensionis a diuinis, pœnis, sententiis & censuris, quas contrafacientes & rebelles (prout quemlibet ipsorum concernit) exnunc prout extunc, & extunc prout exnunc, incurrere uolumus ipso facto, ne ipsi seu eorum alter publice uel occulte, directe uel indirecte, quouis quæsito colore uel ingenio, contra declarationes, concessiones, approbationes, ratificationes, confirmationes & alia prædicta uel eorum alicui quod in præiudicium, damnum & grauamen dictorum possessorum & derogationem præmissorum per nos confirmatorum, aut alicuius eorum, facere, dicere & attentare, seu ipsi prænominati, ad quos spectat huiusmodi electio, collatio, prouisio, præsentatio seu quæuis alia dispositio, quenquam alium ad ecclesias, dignitates, beneficia & officia seu alia præmissa, hactenus sic possessa recipere & admittere, neque possessores huiusmodi super præmissis in aliquo uexare, perturbare, molestare, seu inquietare quomodolibet præsumant, aut præsumat, sed ea omnia & singula inuiolabiliter & sine contradictione quacunque, quantum in eis est, manuteneant, & obseruent, dictosq; possessores in possessione sua huiusmodi teneant & defendant. Si quæ etiam (quod absit) per quempiam quacunque etiam autoritate nostra, contra præmissa seu eorum aliqua, aut in præiudicium dictorum possessorum seu alicuius eorum, nouitates factæ fuerint seu fierent, illas ac quæcunq; inde secuta exnūc prout extunc habemus & haberi uolumus pro infectis. Et nihilominus contrauenientes & rebelles huiusmodi, siue patriarchæ, archiepiscopi aut episcopi fuerint, ab ingressu ecclesiæ: minores uero personas singulares, excommunicatos: necnon dictos aduersarios & eis auxilium dantes, ultra excommunicationis pœnam beneficiis & officiis suis priuatos, inhabiles & infames: capitula uero, collegia & conuentus, a diuinis suspensos per quemlibet ordinarium loci, aut alterum in dignitate constitutum, siue canonicū alicuius ecclesiæ cathedralis, per quemcunque ex huiusmodi possessoribus eligendum & requirendum, seu executionem dandum super huiusmodi

nostra

A nostra uoluntate in Romana curia siue extra, declarari & denūciari uolumus & mandamus. Super quibus omnibus & singulis, ipsis & eorum cuilibet autoritate apostolica damus atq; concedimus facultatem, reiectis in præmissis omnibus & singulis cautelis & appellationibus quibuscunq;, in præiudicium præmissorum interpositis seu interponendis, quas tanq; friuolas & inanes cum inde secutis & secuturis, extūc prout ex nūc, & exnunc prout extunc cassamus, irritamus, annullamus, & pro infectis haberi uolum°: uicecācellario & qbusuis aliis officialibus nostris exp̄sse inhibētes, ne ad cuiusuis instātiam sup causis prætensaq; appellationū huiusmodi, aut alias uia simplicis querelæ seu restitutionis in integrum aliquam commissionem signare, siue rescriptum etiam extra Romanam curiam cōcedere, nec auditores causarum palatij nostri, siue ordinarij loci aut qcunq; alij cōmissiones siue rescripta huiusmodi recipe, seu causas desup motas & mouēdas audire præsumāt, seu attētent. Adiiciētes, q; si ullo unq; tēpore appareret, de aliqua concessione seu declaratione p nos aut nostros seu dicti prædecessoris literas, quascunq; clausulas, etiam derogatorias, gñales uel speciales sub quacunq; uerborū forma in se continētes, licet in illis dicatur, nō obstantibus clausulis dicētibus q; illis nō derogetur, nisi de eis specialis mētio fiat, aut quod de uerbo ad uerbū & cum toto tenore illarū inseri debeat, facta seu fiēda, p quā dictos possessores seu eorum aliquē in huiusmodi suorum beneficiorum possessione seu aliàs turbari, uexari, molestari, seu inquietari, aut contra huiusmodi nostras concessiones, prouisiones & alia p nos approbata fieri, atq; contraueniri possit, eriam si motu proprio, ex certa sciētia, siue de plenitudine potestatis & de ipsorū uenerabilium fratrum nostrorum cardinalium consilio & assensu emanarēt, seu emanassent tales declarationes aut concessiones pro bono pacis & unionis ecclesiæ, nullatenus effectum sortiri, sed pro infectis exnunc prout extunc haberi uolumus. Verū si in obedientia prædictorū tunc nūcupati Felicis, & illorū q Basileæ & Lausanæ sub noīe gñalis cōciliū tūc pmansērūt, duo uel plures sup uno uel pluribus bñficiis litigarent, possessio non possidenti non afferat p̄iudicium, sed cuilibet ius suum semp saluum conseruetur, ac etiam unicuiq; maneat ius, quod ante huiusmodi diuisionem sibi quæsitum erat. Et si fuerint aliquæ ecclesiæ seu bñficia, quarum seu quorū caput in una obedientia, & membra in altera existāt, membra reducantur ad caput. Saluo tū, q; membrum obtinens in illius remaneat possessione, si ius eidem cōperebat ante huiusmodi diuisionem. Cæterū, qa difficile foret p̄sentes literas ad singula, in qbus eis forsan fides facienda fuerit, loca deferre, dicta autoritate apostolica decernimus, quod illarū transumpto manu publica & sigillo alicuius episcopi aut illius uicariij, seu curiæ aut superioris ecclesiastici signato & C munito, pinde acsi originales literæ huiusmodi exhiberētur, fides plenaria adhibeat, & stetur. Mandantes nihilominus literas in simili forma pro quibuscunq; particularibus psonis eas petentibus & habere uolentibus, illorum noībus & cognominibus specifice expressis, cum designatione ecclesiæ, dignitatis, bñficij siue bñficiorum, aliarumq; concessionum supius designatarum, in cancellaria nostra & alibi gratis & sine solutione alicuius taxæ, saluo moderato salario scriptorum, expediri; & irritum decernimus & inane, si secus sup his a quoq; quauis autoritate, scienter uel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo oīno hoīm liceat hanc paginam nostræ approbationis, ratificationis, confirmationis, prouisionis, decreti, uoluntatis, impositionis, cassationis, remissionis, relaxationis, donationis, absolutionis, liberationis, inhibitionis, impositionis, irritationis, annullationis, declarationis, denunciationis, aduocationis, extinctionis, uoluntatis, mandati, dationis, concessionis, adiectionis & constitutionis infringere, uel ei ausu temerario contrarie. Si qs autem hæc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis dei & beatorum Petri & Pauli apostolorum eius, se nouerit incursurum. Datum Spoleti anno incarnationis dominicæ, M.CCCC.XLIX. decimoquarto Calendas Iulij, Pontificatus nostri anno tertio, P. de Noxeto, Marcellus de curia, registrata in camera apostolici consilij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

EPISTOLAE ET DECRETA RESPONSIONES SYNODALES SACRI GENERALIS CONCILII BASILEENSIS.

¶ Epistola synodalis de conuocatione Bohemorum ad concilium.

SACROSANCTA generalis synodus Basileēsis in spūsancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, uniuersis uiris ecclesiasticis, nobilibus, & toti populo regni Bohemiæ, unitatem & pacem in CHRISTO Iesu domino nostro. Compulit nos charitas Christi egredi de terra nostra & cognatione nostra, & uenire ad locum quem ostendit nobis dominus pro pace ecclesiæ & salute populi Christiani. Et q̄d mirū q̄ pro Christo in terra aliena pegrinari decreuimus, cum ipse dominus noster pro nobis durissimam usq; ad mortem crucis pegrinationem pati dignatus sit? Si deus ita dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, & nos merito ita ipsum diligere debemus, ut pro ouibus suis, si oporteat, animas nostras libenter exponamus. Quod quidem, quantum diuina gratia nos inspirauit, erga omnes prompto animo facere parati sumus. & ob hoc ex omni natione ad sacrum generale concilium huc conuenimus, ut expulsis de populo Christiano erroribus, sedatis bellis, & extinctis uitiorum illecebris, fidei unitas, animorum concordia, & sanctorum morum disciplina ubiq; seruentur; & ipsa mater ecclesia toto orbe terrarum diffusa, in pace sanctorū & unitate refloreat. Et quanquam plurima in hoc sacro concilio immineant, quibus necessario prouidendum est, nihil tamen ante oculos nostros tam sedulo uersatur, quàm ut uos in eadem unitate nobiscum coniungamini. Si sciretis quāto affectu salutem & pacem uestram optamus, si corda nostra charitate erga uos ardentia intueremini, obmissis omnibus sine mora huc properaretis uos in ulnas nostras, confidentes quod à nobis q uos propter Christum ut nosmetipsos amamus, requiem animabus uestris inuenire possetis. Et forsan diffidium nostrum aliquandiu in ecclesia deus permisit, ut per experientiam cognoscentes quanta mala ex diuisione fraterna oriuntur, postea alter alterum perfectius diligamus; & unitas qua nihil inter homines reperitur melius, cautius deinceps
Ioan,17. custodiatur. Iesus CHRISTVS orauit, ut non solum apostoli, sed omnes q per uer-
Ioan,13. bum eorum crediturі erant, unum essent, sicut ipsi sunt unum pater & filius. & in hoc F dixit cognosci discipulos suos, si dilectionem inuicem haberent. Si cupimus Christo placere, si eius discipuli esse & uideri uolumus, laboremus pro uiribus, ut unum simus, dilectionemq; & concordiam, sicut Christi fideles decet, inuicem habeamus.
Actu.4. Ostendamus secundum primitias ecclesiæ multitudinis credentiū, ut sit cor unum
Ephe,4. & anima una, sicut unus est nobis deus, una fides & unus baptismus. Ita nos eiusdem
Psal,132. patris filij simus unanimes, & habitare unius moris nos dignos faciat in domo sua. Quàm bonum & quàm iocundum tunc erit, cum in eadem sanctæ matris ecclesiæ domo concorditer habitabunt fratres in unum? Quanta lætitia erit in cælis, si uos q aliquandiu à nobis diuisi fuistis, iterum in charitate & unitate nobiscum reconciliemini? Ecce spūssanctus ex omni natione congregat fratres, ut sicut ipse charitas est, ita
Matt,13. in charitate uiuat, & iuxta promissionem CHRISTI, omnem doceat ueritatem, quæ ad salutem est necessaria. Scimus quia noster cælestis paterfamiliās bonum fidei semen in terra nostra seminauerat, sed uenit inimicus homo, & superseminauit zizania. Speramus adhuc terram esse idoneam ad fructificandum in domo domini, dummodo patiamini infundi rorem spūssancti, q illam fœcundet, & herbas noxias exurat.

Credimus

A Credimus admodum uobis molestum fore, tot strages, incendia, depopulationes & infinita mala conspicere, quæ ex huiusmodi dissidio quotidie contingunt, uosq; optare pacem patriæ ac quietem. Et ut tandem fides catholica ubique terrarum debite colatur, ijs nusquam melius prouideri potest, quàm in hoc sacro concilio, ubi uniuersalis conuenit ecclesia. hic quicquid pertinet ad fidei ueritatem, quicquid ad pacem & concordiam, quicquid ad uitæ puritatem & diuinorum mandatorum obseruantiam, omni cum diligentia & libertate tractabitur. Licebit libere omnibus exponere, quicquid Christianæ religioni expedire iudicauerit: licebit consulere & procurare remedia. Aderit plane spūssanctus, in cuius nomine congregata est hæc sancta synodus. Ipse erit dux & rector concilij, perfecte illuminaturus corda hominum, ut uiam ambulent ueritatis & pacis. fiduciam in CHRISTO habemus, quod si huc puro corde & bona intentione accesseritis, proculdubio læti & consolati in patriā redibitis, genti uestræ pacem, quietem, gratiamq; dei & hominum, uobiscum deferentes. Audiuimus quod sæpe conquesti estis, non esse uobis traditam qualem uoluisseris, liberam audientiam. Iam cessabit omnis querelæ occasio. Ecce iam locus & facultas plenæ audientiæ præbetur. Iam inuitamini non coram paucis, sed uniuersaliter audiemini, quantumliber audiri uolueritis. Ipse spūssanctus astabit medius iu-
B dex & arbiter, quid in ecclesia tenendum & agendum sit. Erimus simul in oratione pseuerantes, & tam diu & tam feruenter suam pietatem gemitibus, ieiunijs, precibus, obsecrationibus ac sanctis operibus interpellabimus, usquequo ipse charitatis autor & ueritatis doctor, corda uniuersi populi illustrabit ad cognoscendam amplectendamq; ueritatis & unitatis semitam. Ob hoc potissime in ecclesia spūssanctus introduxit concilia, ut si qua circa fidem inter Christianos dissensio orta fuerit, omnibus in unum conuenientibus, per inuocationem nominis sui ueritas euidēter appareat. Sæpenumero in Christiana religione pullularunt errores, opiniones & schismata: sed interuentu ipsorum conciliorum spūssanctus illa procul effugauit & penitus extinxit. Si ueritatem fidei diligitis, si pacem optatis, si honor CHRISTI penitus uobis curæ est, iam re ipsa ostendite. nullo unquam loco uel tempore efficacius & accommodosius quàm hic est modo, ista omnia fieri possunt. Proinde uos ex toto corde & tota anima per ipsum spiritum sanctum hortamur, rogamus & obsecramus, ut postquam ostium ad tale ac tantum bonum apertum uidetis, non differatis introire, & ad hoc sacrosanctum concilium in nomine IESV CHRISTI confidenter accedere, ut unanimiter audiamus uerbum hoc, quod spiritussanctus in ecclesia dei facturus
C est. Et licet hunc locum securum & liberum omnibus uenientibus statuerimus, ne tamen aliqua forsitan occasione retrahi possitis, nos paratos offerimus plenum ac sufficientem saluumconductum ueniendi, standi & redeundi ijs, quos destinare uolueritis, nomine uniuersalis ecclesiæ concedere, acomnia facere quæ pro tutela & securitate ipsorum expedire uidebuntur. Rogamus autem uos, ut uiros tales mittatis, super quos spiritus domini requiescere speretur, mites uidelicet, timoratos, humiles corde, pacē optantes, & non quæ sua sunt quærētes, sed quæ IESV CHRISTI, qui nobis & uobis & toti populo Christiano hic pacem, & in futuro seculo uitam æternam donare dignetur, qui uiuit benedictus in secula seculorum, Amen. Datum Basileæ die decimaquinta mensis Octobris, Anno domini millesimo quadringentesimo trigesimoprimo, indictione decima, pontificatus sanctissimi in CHRISTO patris & domini nostri, domini Eugenij diuina prouidentia papæ quarti anno primo.

QVOD PATRES INTENDVNT manere in Basilea, & q̄ non credatur literis aut mandatis in contrarium.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritu sancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, uniuersis Christi fidelibus salutem & omnipotentis dei benedictionem. Zelus domus dei quæ est ecclesia, extra quam non est salus, nos inuitat atq; charitatiue compellit, aduersus hæreses uastatrices tunicæ inconsutilis Christi, quæ fides est orthodoxa, uiriliter insurgere: & non minus peruersis moribus, quibus prohdolor infectus est populus Christianus, & indies in omni statu amplius inficitur, salubriter obuiare, necnon belicis cladibus pene ubiq; terrarum fidelem populum destruentibus, & quasi ad nullitatem miserabiliter perducentibus, quantum uires nostræ gratia diuina adiutæ ualuerint, finem ac remedia opportuna adhibere: pro quibus causis euidenter necessarijs & maxime arduis hic in spiritu sancto conuenimus, tam generalium concilio-
rum Constantiensis & Senensis, quàm expressis mandatis felicis recordationis domini Martini papæ quinti, necnon & sanctissimi domini nostri moderni Eugenij quarti autoritatibus expressis, & specialibus repetitis mandatis reuerendissimo in Christo patri domino Iuliano sancti Angeli diacono cardinali, apostolicæ sedis legato, atque huius sacri concilij præsidenti. Verũ antiquus humani generis hostis, infidias more suo parare uolens tot tantisq; bonis, quæ ex hoc sacro cõcilio puenire speD rantur, famam (ut audiuimus) per diuersa loca diffundere conatur, quod hæc sacro-E sancta synodus Christianæ religioni tam utilis & necessaria, dissolui aut prorogari uel in aliquem alium locum transferri debeat. ex quo cum uerisimiliter timeamus, nonnullos huiusmodi rumoribus à sancto eorum proposito huc forsan ueniendi retrahendos, ideo tenore præsentium significamus, nos omnino decreuisse in hoc sancto concilio firmiter permanere: & accedente gratia spũsancti, diligentissime laborare ad prædicta sancta opera, quæ inchoauimus, perficienda: nec ulla ex causa uel occasione hinc recedere, antequam aliquod efficax remedium circa prædicta adhibitum fuit, cum euidenter constare possit ex dissolutione huius sacri concilij secutura fidei catholicæ, status ecclesiastici, & totius Christianæ religionis ruina. Speramus & pro certo tenemus, attenta integritatis & uitæ & sanctitatis uitæ fama, qua hucusque nunc uixit sanctissimus dominus noster Eugenius papa quartus, ipsum omnem fauorem & auxilium daturum ad conseruandum hoc sacrum concilium, quod autoritate præcedentium conciliorum, & sui antecessoris, & ipsius, inchoatum ac stabilitum extitit: nec quisquam aliquo modo credat quibuscunq; personis aut literis aliud asserentibus. Et ob hanc rem mentem nostram plenius explicandam, iam nostros solennes depurauimus ad suam sanctitatem ambasiatores. Et si quid in contrarium aliquo modo fuisset uobis insinuatum, aut insinuari contingeret, id omni ueritate ca-F rere credatis. Nec uerisimile est, quod bene informatus dominus apostolicus uicarius IESV CHRISTI, ad quem principaliter pertinet extirpare hæreses, reformare mores corruptos, & procurare pacem in populo Christiano, aliquo modo cogitaret dissoluere hoc sacrum concilium, præsertim contra decreta concilij Constantiensis, p prædecessorem suum & eundem approbata, & à tantis solennibus uiris mature digesta, quo efficacius remedium ad hæc facienda reperiri non potest, ex cuius dissolutione certitudinaliter sequerentur hæresum, deformitatum ac guerrarum & odiorum induratio ac etiam multiplicatio. Nostræ quippe professionis est, nos exponere morti pro domo dei, ecclesiam eius defensare aduersus tam eminentia pericula, potissime nunc temporis, quo ad dictam nostram sanctam synodum speramus Bohemos aduenire, & in sacra fidei catholicæ unione nobiscum reduci. Nam nostras literas, qbus ad idẽ eosdẽ monebamus salubriter & charitatiue, honeste ac reuerenter susceptas intelleximus. Cæterum pax & concordia regum, principum ac communitatum, quibus super ijs literas nostras direximus, per hoc præsens sacrum concilium efficienda sperarur, præcipue pax regni Franciæ, pro qua reuerendissimo in CHRISTO patri domino cardinali sanctæ crucis, apostolicæ sedis legato in Francia die

A die noctuq; ad hoc tendenti & laboranti, nostras literas & nuncios speciales transmisimus. Qui qdem dominus cardinalis locum conuentionis assignandæ partibus, nobis notificare rescripsit, quatenus una cum eodem ad tam sanctum opus concurrere efficaciter ualeamus, propter quæ salubertima opera spũssancti, qui huius sacri concilij custos est & protector, adiutrice gratia perficienda, hic de omni regione cõuenimus, atq; in publica sessione nostra, decima quarta Decembris in maiori huius ciuitatis ecclesia celebrata, per nostra decreta hic tam diu permanere congregati statuimus, quousque præfati necessarij utique ac plurimi fructuosi effectus uotiuos fines sortiantur: quod fixe & inflexibiliter perficere, ut præmisimus, intendimus. Ea propter deuoti uiri in CHRISTO syncere dilecti, uos in domino obsecramus, pro huius sacræ nostræ synodi salubri directione deuotius exorare, pro'que huiusmodi felici successu diuinam clementiam humilius implorare: necnon & si quæ literæ, schedulæ, scripta, mandata, quocunq; nomine censeantur, à qbusuis personis inueneritis aut receperitis, nostræ huic sanctæ intentioni obuiantia, aut saluberrimos effectus præfatos quoquo modo impedientia, nobis indilate transmittere curetis; nec eisdem adhærere, aut à synceritate, quam nostræ congregationi geritis, ulB latenus recedere uelitis, quocunq; colore per quoscunq; prætenso. Reuerendos autem patres dominos prælatos & cæteros q de iure uel consuetudine ad sacram gñalem synodum uenire tenentur, admonemus & mandamus sub pœnis iuris ac sub debito iuramenti, quatenus celerrime ad nostram congregationem accedant in propria persona: aut si fuerint corporali impedimento detenti, honorabiles & doctos uiros de suis ecclesiis bene instructos, destinare non omittant. Sic autem facientes, Christo cuius causam gerim⁹, maxime placebitis, ecclesiæ suæ sanctæ, immo & toti Christianitati dignum famulatum præbebitis: uos uere fideles, dei honorem, ecclesiæ suæ melioratione uolentis & affectantis monstrabitis, atq; gratiam in præsenti, & gloriam in futuro possidebitis, quam uobis conferre dignetur præsentis synodi præsentialiter assistens spũssanctus. Datum Basileæ uigesimaprima Ianuarij, Anno domini millesimo quadringentesimo trigesimosecundo, pontificatus dicti domini nostri Eugenij papæ quarti anno primo, sub sigillo reuerendi in Christo patris domini Philiberti episcopi Constantiensis prouinciæ Rothomagensis. De mandato dictæ sanctæ synodi V. Sapientiæ.

RESPONSIO SYNODALIS DE AVTO

C ritate cuiuslibet concilij generalis supra papam & quoslibet fideles, quodq; sine eius consensu non potuit dissoluere concilium Basileense dominus Eugenius papa quartus.

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spũsancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad futuram rei memoriam.

Cogitanti huic sacræ generali synodo in spũsancto legitime congregatæ, qd uobis uenerabilibus Ioanni & Andreæ Tarentinensi & Colossensi archiepiscopis, ac Bertrando episcopo Magalonensi, necnon dilecto ecclesiæ filio Antonio de sancto Vito, palatij apostolici causarum auditori, oratoribus sanctissimi domini Eugenij papæ quarti, pro ijs quæ suo nomine bis exposuistis, responsura fit: duo ipse spũssanctus persuadet, primum (ut secundum Apostolum) non in sublimitate sermo 1.Cor.2. nis & doctis humanæ sapientiæ uerbis, sed in doctrina spũs loquatur; deinde, ut summum pontificem & uos & quoscunq; huic sacro concilio aduersantes, sub ijs uerbis apostolicis admoneat, qbus beatus Paulus ad Ephesios usus est: Nolite, inquit, contri Ephe.4. stare spũmsanctum. Vtinam non à tristitia dicendi exordium assumere possemus, & ab ea præsertim, quæ in spũmsanctum committi dicitur. Duobus modis sacri doctores exponunt spũmsanctum contristari, uel cum boni dono spiritussancti & propter charita

Universidad de Deusto
Biblioteca

charitatem contristantur de his, quæ non recte faciunt: uel cum spūssanctus ab homi D
ne non recte facienti, repellitur more humano. Sicut enim homo de domo pul-
sus, tristis recedit: ita spūssanctus propter non recte facta hominum, deserit eos & ab
his recedit, non ipse tristia, sed tristes dimittens quos deserit. Connectendo inui-
cem utranq; expositionem, obsecrat hæc sancta synodus cum omni mansuetudine, le
nitate & modestia summum pontificem & uos eius oratores, ne spiritum sanctum
contristari uelitis: Tum propter nosipsos concilium celebrantes, ne tristitiam, mœro
remq; patiamur, intuentes ipsum non recte agere, dum dissipare & euertere cona-
tur hanc sanctam uniuersalem synodum pro salute populi Christiani congregatam:
Tum etiam propter ipsum dominum Eugenium, uosq; & alios cōcilium impugnan
tes, ne sic agendo, spiritum sanctum à uobis repellatis. Ipse enim habitare non consue
uit cum his, qui operibus aduersantur charitatis. Inter nostram autem & uestram tri
stitiam hoc refert, sicut inter præsentem & futuram, meritoriamq; & pœna dignam.
Nos enim uehementer illa sentimus zelo domus dei incensi. grauissime quidem con
tristata est hæc sancta synodus, tacta dolore cordis intrinsecus, cum amaritudine
& fletu uolēs cōgregare filios suos, sicut gallina pullos sub alis suis, & nō permittitur: E
uolens fidei & ecclesiæ periclitanti succurrere, & prohibetur. Et quod causa maioris do
loris est, ab eo prohibetur, qui omnem animi conatum & studium ad tam sanctum
& necessarium opus more prædecessorum suorum conuertere deberet. Ipse autem
summus pontifex, uosq; & alij concilio contradicentes, tristitiam nunc non sentitis,
nec animaduertitis quantū scandali ac perturbationis in ecclesia sic agendo semina-
tis: sed eo periculosior ac maiori compassione dignus hic morbus est, quo non senti-
tur. sentietis autem postea, dum scandala nata esse uideritis, & cum apud illud terri-
bile CHRISTI tribunal stabitis, de singulis usque ad minimum quadrantem ratio-
nem reddituri. Sed hoc nos in angustijs & tribulationibus consolatur, quod huius-
modi tristitia in gaudium atq; præmium domini nobis conuertetur: aduersantibus
autem, ad iudiciū. quod utinam p condignam pœnitentiam in misericordiam com-
mutetur, quemadmodum optamus ac oramus pro uobis, & pro omnibus nos perse-
Psal.113. quentibus & calumniantibus. Si Dauid uidens præuaricantes, & non custodientes te
Luc.19. stimonia domini, tabescebat: Si CHRISTVS dominus super unam ciuitatem ru-
turam lachrymatus est, quanto dolore affici debet mater ecclesia, uidens per aduersan
tes concilio tot populorum salutem impediri? Quis eas animas numerare posset,
quas sathanas errorū atq; hæresum laqueis in plerisq; mundi partibus alligatas te-
net, quasq; alligaturus est contagione pestifera, nisi celeriter per hoc sacrum concili-
um prouideatur? Quæ autem Christianitatis portiūcula est, quæ domestico, ciuili, F
crudeliq; bello & exitiali odio non agitetur, adeo quidem, ut atrocius Christianus q̄
Sarracenus. qd attinet ultra ad dicendū, cū oīs & ecclesiasticæ & Christianæ uitæ
disciplina ubiq; penè extincta uideatur? Hæc omnia, spes erat & expectatio genti-
um, per hæc sacrum concilium posse reparari: & iacta fundamenta iam erant, ita ut
populus Christianus hac spe respirare uideretur. Tam sancta igitur & necessaria
opera si perturbari uideamus, nonne maximo dolore contristari nos oportet, præser
tim cum ab eo perturbatio hæc ueniat, qui primus pro suo officio ad succurrendum
esse deberet? Quis catholicus hæc audiens, se à lachrymis temperet? Quis ille est, cui-
us uiscera ad compassionem moueri non debeant? Merito ergo summum ponti-
ficem exoramus, ne spiritū sanctum contristare uelit. Quàm formidabile sit, in spūm
sanctum delinquere, hinc cognoscite, quòd cum cætera peccata uel in patrem uel in fi
lium commissa, remittantur, solum peccatum in spiritum sanctum ueritas attestatur
Matth.12. nec in hoc, nec in alio seculo remittendū. Quid magis in spiritum sanctum commit-
titur, quàm perturbare sacra concilia, quæ spiritu sancto diriguntur, cuius existentia
extirpantur hæreses, eliminantur schismata, damnantur errores, discordia in pacem
uertitur, uitia ad mores sanctos commutantur? Quid boni ac sancti est in ecclesia dei,
siue

A siue ad fidem, siue ad mores, siue ad generalem ecclesiæ statum spectet, quod ex ipso-
rum conciliorum saluberrima doctrina non fluxerit? Merito igitur tam graue pec-
catum, tam grauem meretur pœnam, præsertim cum non in unam personam aut
gentem, sed in omnes homines ac populos præsentes & futuros, & in totum Chri-
sti mysticum corpus perpetretur. Si scandalizanti unum de pusillis minimis eccle Matth.18.
siæ, tam terribile iudicium minatur deus, quid putatis illi fiet, qui uniuersalem scan-
dalizat ecclesiam? Quo maiori loco quis positus est, & maior cura sibi commissa, eo
transgressio damnabilior. Sanguis omnium pereuntium propter hæreses, bella &
morum deformitatem, ab eius manibus exigetur, qui impedimento est, ne illa tollan
tur. Sed & hoc auget tristitiam nostram, quod is qui percutit, aut se percutere non
recognoscit, aut dissimulat. Quis non turbetur, si percussor percusso dicat, Cur me
cædis? cum potius ad percussum, id dicere, pertineret? Venitis ad nos, & sub specie
uirtutis exhortando proponitis, Non sit schisma in corpore. Sanctum est hoc uer-
bum, & omni acceptione dignum: sed rectius factum esset, si ad eum qui uos misit,
huiusmodi sermonem seriatim exposuissetis. Saltem quod ab eo recedentes non fe-
cistis, facite ad eum redeuntes. Et enim permaxime opus sit ut dicatis, non sit schi-
B sma in corpore. Nos enim nihil aliud quæsiuimus, nec quærimus. hoc cupimus,
hoc oramus. Et ne sit schisma in corpore, quàm pie, quàm suppliciter per diuersos
oratores suam sanctitatem exorauimus, ut sicut catholicum pōtificem decet, uelit ec
clesiæ catholicæ se coniungere, quam hoc sacrum concilium repræsentat. Quoties
deprecati sumus, ne sanctam synodū perturbet ac persequatur? quoties supplicaui-
mus, ne intolerabilium scandalorum, quæ suus dissolutionis prætensæ conatus par-
turire potest, uelit esse occasio? dicite nobis: Si duo ad certum tempus uel ad aliquod
complendum opus societatem inīssent, & alter eorum ante tempus uel operis fi-
nem uelit societatem dimittere, alter autem usq; ad finem temporis uel operis per-
durare, quis horum censendus est societatis scissor ac diuisor? Si duobus seruis man-
dat dominus, ut laboratum in agrum uadāt usq; ad fructuum tempus, & alter in uia
tetrocedit, alius autem in agro laborans, usq; ad messem perseueret, quis eorum alter
alterum deserere, & quis domini mandatis obtemperare dicendus est? Et si recedens,
perseueranti dicat, recede & tu, ne sit diuisio inter nos, an debet ille recedere, & pote-
us conseruo quàm domino parere? Nemo est tam hebetis sensus, qui ista non dīju-
dicet. Videamus ergo, si placet, quis scindit societatem aut fraternitatem ecclesiæ, q̄s
ab alio se diuidit, quis sanctæ matris ecclesiæ mandata contemnit. Conuenit uniuer-
salis ecclesiæ mysticum CHRISTI corpus in celeberrimo Constantiensi concilio,
C ubi spiritu sancto dictante, unanimi consensu pro generali statu ecclesiæ conseruan-
do diffinitum est, ut deinceps concilia certo tempore celebrentur & modo, ad colen-
dum agrum dominicum, & inde euellendum uepres, spinas & tribulos hæresum, er
rorum & schismatum, & excessus corrigendum & deformata reformandum. Huius
statuti uigore felicis recordationis dominus Martinus papa quintus, per literas apo
stolicas locum proximi concilij ordinauit sub his uerbis: Ad perpetuam rei memo-
riam: Cupientes & uolentes decreto huiusmodi generalis concilij Constantiensis
satisfacere, inter alia disponenti quod omnino generalia concilia celebrentur in lo-
co quem summus pontifex per mensem ante finem huius concilij approbante & cō-
sentiente concilio, deputare & assignare teneatur, pro loco dicti proximi celebrandi
concilij, eodem consentiente & approbante cōcilio, ciuitatem Papiensem tenore præ
sentium deputamus. Postea cœptum est celebrari concilium Papiēn. quod de con-
sensu concilij translatum est ad ciuitatem Senensem. & ibi consentiente & approban
te concilio, per nuncios apostolicos electa est hæc ciuitas Basileensis pro loco proxi-
mi tunc sequentis concilij in septennium celebrandi. Aduenit septennij tempus. con-
gregatur hic conellium, non solum iuxta decreta duorum gñalium conciliorum, sed
accedente expresso consensu ipsius Martini, & moderni domini Eugenij, destinanti-
um

Universidad de Deusto
Biblioteca

um ad hoc legatum suum. Ecce iussu spūssancti uniuersale concilium legitime con- D
gregatū est ad colēdum agrum dominicū. Adest à principio summus pontifex per
legatum suum, postea ante finitum tempus, & opere non completo, recedit, delerit
laborantes in agro domini. Nunc igitur qui habet oculos, uideat quis diuisionem,
scissuram, rixam, contentionem, nouitatem ac scandalum faciat, quæ omnia ex schi-
smate prouenire commemorastis. Nunquid nos propria autoritate huc uenimus?
Si ecclesia bis congregata in duobus conciliis, si duo Romani pontifices ita statue-
runt, si id agimus quod ipse spiritus sanctus per organum ecclesiæ decreuit, cur nobis
dicitur, non sit schisma in corpore? Cum CHRISTVS dixisset, Nisi manducaueri-
Ioan, 6. tis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis uitam in uobis:
multi ex discipulis audientes, dixerunt: Durus est hic sermo. & murmurantes, scanda
lizati sunt, & retro abierunt. Et cum IESVS diceret duodecim discipulis, Nun-
quid & uos uultis abire? Respondit ei Simon Petrus: Domine, ad quem ibimus? Ver
ba uitæ æternæ habes. Quis horum se diuisit? an recedentes, an remanentes cum eo à
quo uocati fuerant? Sed ad uiciniora ueniamus exempla. Olim papa Ioannes uige-
simustertius congregato Constantiæ concilio, inde recessit, dans suo recessu quan-
tum in eo erat, occasionem dissolutionis prætensæ. Nunquid qui Constantiæ reman
serunt usque in finem, dicendi sunt temerarij & præsumptuosi? Nunquid ut seque- E
rentur Ioannem, dicēdum eis fuissent, recedite hinc, ne sit schisma in corpore? An po-
tius finaliter pronunciatum fuit, recessum suum fuisse illicitum & scandalosum? Et
quis non uideat plus esse, expresse conari dissoluere, quàm solum corporaliter ex con
cilio discedere? Igitur si hic pronunciarum sit, huiusmodi dissolutionem non ualuis-
se, nihil noui factum est. Qui usque ad finem Constantiæ perseuerauerunt, ab omni-
bus commēdati & laudati sunt. Sic speramus in domino contingere his, qui hic con
stanter perseuerarunt. Definite igitur propter sanctam perseuerantiam nostram
calumniari nos, & dicere: nō sit schisma in corpore. quasi nisi hinc recesserimus, schi-
sma fier in corpore. Nos potius speramus, quod quemadmodum per alia concilia sa
lubriter prouisum est ecclesiæ uarijs calamitatibus afflictæ, ita & per hoc deo conce
dente prouidebitur. Sed dicitis: Si manseritis hic, uenient scandala. dolemus & con-
tristamur, & propterea ipsum obsecramus, ne spiritum sanctum contristet, nec sit
causa scandalorum: quia etsi necesse sit, ut ait ueritas, uenire scandala, uæ tamen illi p
Matth, 18. quem scādalum uenit. Is qui huius est autor scandali, cum unico uerbo id tollere pos-
sit, cur differt? in manu sua est, sine ulla difficultate potest. Non opus est congregare
pecunias, exercitus aut naues, quemadmodum si Ierusalem (ut asseritis) recuperare
uelit. Reuocet prætensam dissolutionem, & sublatum est omne scandalum. Reddet F
una' & sibi & ecclesiæ pacem. Nec pudore aut quouis humano respectu ab hoc retra-
hatur, quoniam Romanus pontifex cum uidet sibi aliquid falso suggestum, aut quod
tendat ad noxam, se fecisse cognoscit, statim reuocare cōsueuit. quinimmo plurimum
gloriæ & honoris hinc sibi accedet. Omnes enim intelligent, plus sibi esse curæ eccle
siasticam pacem, quàm propriam uoluntatem. Narratis plurimas hæreses à princi-
pio nascentis ecclesiæ usque in hodiernum diem exortas, & per sanctos patres &
concilia fuisse sublatas. Verum id esse fatemur. Et cum peculiare sit & proprium con
ciliorum priuilegium extirpandi hæreses, & à spiritu sancto indultum, nullatenus
ea impediri, sed foueri oportet. Si ecclesiasticos annales relegamus, uix ullam hære-
sim nisi per concilia sublatam inuenimus. Merito igitur cauendum est, ne tam leuis
ter dissoluatur, quod tantum Christianitati profectum facere consueuit. Dicitis duo
genera esse hominum, qui fidei catholicæ maxime aduersantur, Græcos & Hussitas,
de quibus prouideri oportet. Fatemur his duabus gentibus reconciliandis intenden-
dum fore, & hæc sunt studia nostra. Nec putetis græcorum nos esse oblitos, sed cogi
tantes per literas & nuncios huc eos aduocare. Postea in hanc sententiam uenimus,
summo pontifici deferre, ipsumq; rogare, ut solennes oratores ad eos mitteret, quate
nus

A nus huc reconciliationis causa accederent, daretq; omnem operam ad hoc sanctum
negocium. Ista per nuncios nostros dilectos ecclesiæ filios, primo magistrum Ioan-
nem Pulchripatris, deinde Iacobum de Sirck scholasticum Treuirēsem, & Thomam
Fiene officialem Parisiensem suæ sanctitati nunciauimus. Detulimus etiam suæ
sanctitati pro honore sanctæ sedis apostolicæ in plerisque alijs, arbitrati ut (sicut ad
officium eius spectabat) hæc & alia necessaria exequeretur. Sed usque nunc spe no-
stra frustrati sumus. Nam dum in modestia & simplicitate procedimus, & calumnias
& iniurias patimur: Et dum sacrum concilium suæ sanctitati honorem exhibet, ipse
hanc sanctam synodum perimere laborat. Græcos autem maxime nobis cordi est,
sicut & alios, ecclesiæ reconciliare: pro qua re sancta & necessaria, omnibus uiribus
laborare intendimus: & quicquid pro eorum reductione faciendum est, prompto
animo offerimus. Et ut omnibus nostra syncera innotescat intentio, te uenerabi-
lem archiepiscopum Colossensem, q aliàs hoc negocium pertractasti, deprecamur,
ut nomine nostro hanc legationem unà cum collegis tibi per hāc sacram generalem
synodum adiungendis, ad illos uelis suscipere, oblaturus eis pro parte nostra quic-
quid pro ipsis conuertendis offerendum uidetur. Tibi autem pro uiagio tuo condi-
B gnas expensas dare offerimus. Sed cum quis hoc facile futurum, si schisma non fi-
et in corpore, iam paulo ante rīdimus, nos non futuros schismatis causam, cognosce
re & ipsi & omnes potuerunt, nos non contemptum ire summum pontificem, ut di
citis: immo illam reuerentiam quæ beati Petri successori debetur, sibi exhibere uo-
lumus, dummodo à corpore ecclesiæ extra quam non est salus, se nolit segregare.
Quod si fecerit, quod tamen non credimus, nunquid & nos tanquam canes muti,
non ualentes latrare, tacebimus, & periclitantem ecclesiam clauso ore aspiciemus?
Nunquid non & Paulus restitit in faciem Cephæ in eo, in quo reprehensibilis erat? Galat, 2.
Non propterea Græci ad unitatem ecclesiæ accedere, & propriam salutem, quæ si-
ne ueritatis catholicæ confessione haberi non potest, cognoscere negligent. Sed quo
modo credendum est, Bononiam Græcos esse uenturos, si tam facile concilia dissol
ui uideant? Quam igitur spem Græci concilio Bononiensi uel alibi celebrando
habebunt, si tam solenne concilium per septennium expectatum, & per duos ponti-
fices Romanos confirmatum, re infecta, in limine ipso euanescat? Græci maiorum
suorum in hoc uestigia imitantes, sine celebratione concilij reductionem ipsorum si
eri non posse arbitrantur. Nam ipsorum patres quicquid ad fidei ueritatem perti-
C nebat, per concilia soliti sunt diffinire. Necessarium ergo est, ne spem conciliorum
perdant, ut firmum & stabile hic Basileense concilium perseueret: ad quod si uenie-
re decreuerint, & Romanæ ecclesiæ reconciliari intendant, quicquid eis pro ipso-
rum aduentu necessarium fuerit, libenter offerimus: & omnia quæcunque habemus,
parati sumus usque ad nuditatem, immo usque ad animam pro eorum reductione
exponere. De loco autem non est quod causari possint. Nam si Bononiam usque
perueniant, paululum plus laboris accipient huc proficiscendo. Et cum olim ad ciui-
tatem Lugdunensem remotiorem quàm ista sit, ac deinde ad ciuitatem Constantien
sem oratores miserint, non minus commode ad hanc uenire poterunt. Accipiat igi-
tur tua deuotio hanc sanctam legationem pro nomine IESV CHRISTI & salute
Græcorum, quorum certe maiores ab ecclesia omnia meritos esse recognoscimus.
Postea de crudelitatibus Hussitarum, & quàm periculosa sit eorum hæresis, subiecti-
stis. Non potestis in hoc tantum dicere, quin plura referenda essent. propterea ma-
xime admiramur, cum illi nihil tantum odio habeant, quàm nomen & autoritatem
summi pontificis, quod totis uiribus huic concilio aduersetur, quod tam diligenter
pro eorum conuersione laborat. Quod autem hoc defit, culpa erit illius, qui per di
uersam sententiam ab eo quod ecclesia in Constantia statuit, se diuisit, & hanc nouita-
tem & diffidium induxit. Sed quæ spes reductionis esse poterit, si decreta concis
lij Constantiensis in quo illa hæresis damnata est, infringantur? Quod autem prius

Universidad de Deusto
Biblioteca

studẽdum sit, ut prius noxia zizania euellantur, uidetis fere per annum nos ad hoc D
laborare cum omni patientia, modestia & longanimitate, ut sacro concilio summus pontifex, prout tenetur adhæreat. Sed speramus in domino, quod uel ipse dominus papa Eugenius tandem ueritati & rationi acquiesset, uel mundus huius sacri concilij iustitiam recognoscens, eidem adhærebit. Fatemini mores ecclesiasticorum corruptos, indigere reformatione, pacemq; postremo esse necessariam in populo Christiano, & hoc esse præcipuum sacerdotis officium, pacis negocijs intendere. sed hoc fieri non posse, si sit schisma in corpore. Superuacuum est iterum de eadem re rationem reddere. Credimus deo & hominibus constare, nec uoluntatem nec opera nostra ad schisma tendere. Multiplicatis precibus oramus ipsum dominum Eugenium, ne seipsum à corpore scindat, nec offendiculum tã sanctis opibus, ob quæ concilium cõgregatum est, & uos necessaria esse dicitis, uelit gratis apponere. Olim summi pontifices summo studio ac cura fouebant sacra concilia, & ea summo cum honore prosequebantur: & quæ in illis fiebant, nõ ut ab hominibus, sed à spũsancto dictata uenerabantur. Si ueteres relegantur historiæ, nullo tempore fuit tam necessarium celebrare concilium, q̃ modò & in hoc loco: nullumq; unquam fuisse concilium legitur tot auctoritatibus stabilitum, & uihilominus à summo pontifice tam grauiter & multipliciter impugnarum. Dicitis, impossibile uideri, simul de principatu ecclesiæ & moribus disputare. Disputatio ista cur necessaria sit, non intelligimus. Nos semper debi- E
tum suæ sanctitati reddimus. semper reddat & ipse quod debet uniuersali ecclesiæ, recognoscendo autoritatem concilij generalis iuxta decreta sacræ Constantiensis synodi. Et quoniam se offert, ut reformatio ab ipso incipiat, si huic actiõi debitus ordo seruetur, utinam facta uerbis compenset. Sed hoc primum ab eo munus reformationis optamus, ut tollat ante omnia dissolutionem prætensam, quæ iuxta decreta concilij Constantiensis fieri non potuit, nec tolerari potest sine fidei & status ecclesiastici pernicie. de cæterisq; per dei gratiam facile concordabimus, si hoc duntaxat fecerit. Quantum ad debitum ordinem, quem seruandum dicitis, hoc est quod optamus. nullum autem magis debitum ordinem esse credimus, q̃ ut ille seruetur, quem patres nostri in concilio Cõstantiensi, in quo & ipse affuit, instituerunt. Multa etiam de uirtutibus eius disseruistis, in hoc laudandus est deus, à quo omne bonum. Rogandus etiam, ut quod illi deest, pro sua clementia largiatur. hoc illud est, ut ab unisuersali ecclesia se non scindat, extra quam nulla est uera uirtus. hoc faciat, & ipsum condignis laudibus psequemur. Et hæc ad ea, quæ primo loco per uenerabilem archiepiscopũ Colossen. relata sunt, dixisse satis est. Nunc autẽ ad proposita per uenerabilem archiepiscopum Tarentiñ. dicendum restat. In primis late explicat iurisdictionẽ & potestatem sum- F
mi pontificis, quod caput sit & primas ecclesiæ, uicarius Christi, & à Christo, non ab hoĩbus uel synodis alijs plat⁹ & pastor Christianoꝝ & ei datæ sunt à dño claues, & uni dictũ est: Tues Petrus. & solus in plenitudinẽ potestatis uocatus sit, alij in partem solicitudinis. & multa hmõi, quæ cũ uulgatissima sint, minime necessariũ erat recẽsere. Ista plane fatemur & credimus, operamq; in hoc sacro concilio dare intendimus, ut omnes eandem sententiam credant. Et nihilominus ipsum Romanum pontificem dicimus obedire teneri mandatis, statutis, ordinatiõibus ac præceptis huius sanctæ synodi Basileen. & cuiuscũq; alterius cõcilij gñalis legitime cõgregati, i his quæ ptinent ad fidẽ, ad extirpationẽ schismatis, & ad gñalẽ reformationẽ ecclesiæ dei in capite & in mẽbris, quẽadmodũ declaratũ extitit p gñale conciliũ Constãtien. catholicã repsentãs ecclesiã, cuius catholicæ ecclesiæ, quẽadmodũ & summi põtificis, æquũ fuisset saltẽ paucissimis explicare potestatẽ. Quod cũ non feceritis, dignũ est ut nos g concilij celebramus, aliqd saltẽ pfunctorie referamus. In primis hoc nos meminisse decet, catholicã ecclesiã illã esse, cuius confessio in symbolo continet, sanctã ecclesiã catholicã, huius ecclesiæ catholicæ tãta autoritas est, ut sola Chri euãgelia illa dicãtur quæ ecclesia recipit. plures em̃ de apostolis etiam scripsisse dicũtur euãgelia. Sed gtũ quatuor approbauit ecclesia, illa sola & non alia uenerantur. Ideo B. Augustinus

A in plerisq; locis asserit: Euangelio non crederem, nisi me ecclesiæ auctoritas commoueret. Illa enim sacra scriptura dicitur, quam sacram declarat ecclesia. Huius ecclesiæ determinationi catholici omnes suas merito sententias summittunt: & nisi ab ipsa approbentur ecclesia, catholici esse non possunt. Hæc sancta ecclesia tanto priuilegio à CHRISTO saluatore nostro, qui eam sanguine suo fundauit, dotata est, ut eam errare non posse firmiter credamus. hoc solum competit deo natura, ecclesiæ uero priuilegio. Præter autem ecclesiam, nemini unquam tale munus communi lege datum esse legimus: non angelis, hi enim à principio errare potuerunt, & multi ex eis errarũt: non primis parentibus, nam à diabolo decepti sunt: non hominibus, nam omnis homo mendax: non summis pontificibus, quorum nonnulli in hæreses & errores lapsi esse dicuntur & leguntur. Ecclesia sola sine ruga & sine macula illa est, quæ errare non potest in his quæ ad salutem necessaria sunt. Vtiq; spiritussanctus qui mentiri non potest, se cum ea permansurum usq; ad finem seculi, & eam per spiritumsanctum in omni ueritate docendam esse pollicitus est. In ista regeneramur, roboramur, nutrimur & uiuificamur. extra istam nec salui esse, nec deo placere possumus. Ianua cæli est, per quam solum ad cælum iter est. Sponsa enim CHRISTI dicitur, & unica, & pulchra, & sine macula, & sine ruga: soror, amica, columba, formosa, speci- B
osa, perfecta, hortus conclusus, fons signatus, puteus aquarum uiuentium, suauis, mitis & decora, & quæ merito beatissima prædicatur: pro eiusq; fortitudine & firmitate terribilis dicitur ut castrorũ acies ordinata. Hæc enim mater & magistra omnium fidelium, ac etiam corpus CHRISTI mysticum nuncupatur, cuius caput ipse dominus IESVS CHRISTVS. Nec mirum si errare non potest, quæ caput habet CHRISTVM, doctorẽ spiritumsanctum. huius tanta est autoritas, ut qui contumaciter eius doctrinæ contradicere præsumpserit, hæreticus esse conuincatur. Quæ domus etiam claues soluendi & ligandi accepit à domino. hanc domum si quis corripientem corrigentemq; contempserit, sit tibi, inquit, dominus, ut ethnicus & publicanus. Decuit quidem tantam ecclesiæ conferri potestatem, ut cum omnis homo obliquabilis sit & peccabilis, ipsa esset in terris, cuius iudicio quod errare non potest, quilibet subijceretur. nec solum ecclesiæ decreta & sententiæ authenticæ sunt, & quibus irrefragabiliter stari oporter, sed etiam eius facta & consuetudines instar habeant sanctarum scripturarum. Sacræ enim scripturæ & consuetudini ecclesiæ pariter, & idem utriq; pietatis debetur affectus. Præteristis etiam silentio sacrorũ ge- Matth. 18.
neralium conciliorum autoritatem, quorum notitia cum omnibus fidelibus necessaria sit, ideo de potestate eorum pauca perstringere non erit inutile. Istorum concilio- C
rum & ecclesiæ catholicæ eadem uiderur esse potestas. Diffinitum enim est in concilio Constantiensi, quod synodus generalis in spiritusancto legitime congregata, catholicam repræsentat ecclesiam, & potestatem à CHRISTO immediate habet. Idem etiam Martinus papa in suis literis apostolicis, sentẽtias quasdam concilij Constantiensis interserens, exprimit. Quæcunq; igitur proxime dicta sunt de autoritate ecclesiæ, trahi ad generale concilium, quod illam repræsentat, necesse est. Alioquin non recta esset repræsentatio, si eadem in repræsentante & repræsentato autoritas non inesset. Et hoc solum satis foret ad probandum omnem concilij potestatem, nec alia probatione uti necessarium uideretur: utiq; cum maior probatio esse non possit, quàm ipsius ecclesiæ quæ errare non potest. Nihilominus propter ipsorum reuerentiã aliqd amplius referamus. Audite quantæ autoritatis sint ipsa cõcilia, quantãq; reuerentiam nõ solũ priuatæ psonæ, sed & sancti summi pontifices ipsis cõcilijs habuerũt. Inqt beatus Chrysostomus in epistola ad synodũ Ephesinam transmissa, ut refert Isidorus in libro conciliorum: Spiritussancti testatur præsentiam congregatio sacerdotum. Certum est enim, quod legimus, quia nec potest ueritas ipsa mentiri, cuius in euangelio ista est sententia: Vbi duo uel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi & ego sum in medio eorum. Quod cum ita sit, nam nec huic breui numero spũs Matth. 18.

Universidad de Deusto
Biblioteca

sanctus deest, quanto magis nunc interesse credamus in unum conuentum turbæ D
sanctorum? Sanctum nanque concilium est pro debita ueneratione collectum, in
quo nunc apostolorum frequentissimæ illius quam legimus congregationis, aspi-
cienda reuerentia est. Et idem Isidorus in eodem libro in gestis tertiæ synodi To-
leranæ inquit: Vnde ualde necessarium esse prospexi, uestram in unum conueni-
Matt,18. re multitudinem, habens sententiæ diuinæ fidem, quæ dicit: Vbi fuerint duo uel
tres collecti in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum. Credo enim beatam san
ctæ trinitatis diuinitatem huic sacro interesse concilio, & ita tanquam ante conspe-
ctum dei in medio uestri fidem meam protuli. Ecce beatus papa Cælestinus eam
reuerentiam habendam esse dicit congregatio ni concilij, quæ debetur collegio apo-
stolorum, utpote in cuius medio ipse CHRISTVS assistit, spūssanctus, & ipsa Trini
Actu,15. tas. Quodq; spiritussanctus in concilijs iudicet, & propterea concilia errare ne-
queant, testis est scriptura Actuum apostolorum quæ dicit: Visum est spiritui sancto
& nobis. Etiam beatus Hieronymus comparat concilij autoritatem soli, ut sicut
sol suo ardore humores riuulorum deficcat, ita concilium sua autoritate omnem con
trariam superat argumentationem. Inquit enim in fine disputationis contra Lucife-
rianum: Poteram omnes disputationum tuarum riuulos uno ecclesiæ sole siccare,
de autoritate concilij generalis loquens. Item concilij autoritas autoritati sacræ
scripturæ comparatur: quia ut ait beatus Augustinus de fide Christiana, Catholica E
ecclesia per orbem diffusa, tribus modis probatur existere: quicquid in ea tenetur, aut
est autoritas scripturarum, aut traditio uniuersalis, aut certe propria & particula-
ris instructio. sed autoritate tota constringitur, uniuersali traditione maiorum nihi-
lominus tota. Ecce par autoritas & scripturarum, & uniuersalis traditionis. Sed
concilia generalia uniuersali traditione & consensu fiunt & recipiuntur. Viden
tur etiam generalia concilia, ut euangelia, fore ueneranda. Ratio enim propter quam
beatus Gregorius quatuor prima concilia, ut euangelia suscipit & ueneratur, ista est,
quia dum sunt uniuersali consensu constituta, se & non illa destruit, quisquis præ-
sumpserit absoluere quos ligant, aut ligare quos absoluunt. Sed hæc ratio eadem
est in cæteris generalibus concilijs. uniuersali enim consensu constituta sunt. Bea-
tus etiam Augustinus ad Ianuarium, asserit generalium conciliorum saluberrimam
in ecclesia autoritatem esse: quæ si saluberrima est, salutem continet: ergo qui autori-
tati concilij contradicit, contra salutem agit. Quantam deuotionem reuerentia
amq; Christi fideles concilijs habere debeant, hinc patet: quod antequam esset facul-
tas in unum congregandi & celebrandi concilia, Christianitas in diuersas hæreses
scissa est: postquam autem cœpta sunt concilia celebrari, omnis hæresum atque er- F
rorum caligo, tanquam sole illustrante, depulsa est. Quod etiam concilia statuen-
do non errant, hinc liquide cōstat, quia omni manēt stabilita uigore, utiq; cum spūs
sanctus illa dirigat & inspiret. Vnde ingt beatus Isidorus, quod si qua sint alia cōcilia,
quæ sancti patres spū dei pleni sanxerūt post istoz quatuor autoritatē, omni manent
stabilita uigore. Hinc etiā euidēter patet, quod concilia errare nō possunt: qm q libet
summus pontifex q est caput & pastor ecclesiæ, tenet, prout in concilio Constantien
si statutum fuit, quàm primum in summū pontificem electus est, profiteri coram su-
is electoribus fidem catholicam tenere secundum traditiones apostolorum, gñalium
*necnon Laterānēsis, Lugdunensis, Viennēsis generalium etiam conciliorum. conciliorz, & post notationem aliquoz cōciliorz, subjcit etiā, *gñalium conciliorz, &
illā fidē usq; ad unū apicē immutilatā seruare, & usq; ad aīam & sanguinē confirma
re, defensare & p̄dicare. Et ita professus fuit felicis recordatiōis Martinus papa quin
tus. ita etiam creditur, dominū Eugenium modernum professum esse. Quilibet ergo
Christianus eandem fidem tenere obligatur, quam ecclesia catholica & apostolica te
net & approbat. Quod si errare possent concilia generalia in his, quæ ad salutem sunt
necessaria, profecto nimis uanum ac pernicioſum esset, ad talem fidem populum
Christianum astringi. Quantæ etiam autoritatis sint concilia generalia, hinc lu-
culenter

A culenter aduerti potest, quòd ab eorum potestate nemo eximitur, etiam summus
pontifex, ut extat concilij Constantiensis decretum in hæc uerba: Hæc sancta synodus
Constantiensis, generale concilium faciens, &c. ordinat, statuit, diffinit, decernit & de
clarat, ut sequitur: Et primo, quod ipsa in spiritusancto legitime congregata, ge-
nerale concilium faciens, catholicam militantem ecclesiam repræsentans, potestatem
à CHRISTO immediate habet: cui quilibet, cuiuscunq; status uel dignitatis, etiam
si papalis existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem, extirpationem schi-
smatis, & generalem reformationem ecclesiæ dei in capite & membris. Item de-
clarat, quod quicunq; cuiuscunq; status uel dignitatis, etiā si papalis existat, qui man-
datis, statutis siue ordinationibus aut præceptis huius sanctæ synodi & cuiuscunq; al-
terius concilij generalis legitime congregati, super præmissis seu ad ea pertinenti-
bus, factis uel faciendis, obedire contumaciter contempserit, condignæ pœnitentiæ
subijciatur, & debite puniatur, etiam ad alia iuris subsidia, si opus fuerit, recurrendo.
Nec quisquam illud dicere præsumat, quod aliquod generale concilij legitime con
gregatum, inualidum sit aut errare possit: quia si hic pernicioſus error admitteretur,
tota fides catholica uacillaret, nec aliquid certi in ecclesia haberemus: quia qua ratio
B ne errare potest unum, possent errare & reliqua: quoniam ut inquit beatus Augusti-
nus, Si ad scripturas sanctas admissa fuerint officiosa mendacia, quid in eis remane-
bit autoritatis? quæ tandē de scripturis illis sententia proferetur, cuius pondere con
tentiosæ falsitatis obtractetur improbitas? Quis iam de potestate conciliorum sup
omnes alias potestates ambigere poterit, tot irrefragabilibus testimonijs comproba
tas? Ex his manifeste constat, autoritates quas de summi potestate pontificis allega-
stis, non probare quo minus ipse pontifex mandatis uniuersalis ecclesiæ & concilij ge
neralis obedire teneatur. Sed id duntaxat probant, quod omnes singulares homi-
nes particularesq; ecclesiæ, ipsi pontifici obedire debent, nisi in his quæ huic sacræ
synodo & cuilibet alteri legitime congregatæ, præiudicium generarent. Nam etsi
sit caput ministeriale ecclesiæ, non tamen est maior tota ecclesia. Alioquin errante
pontifice, sicut sæpe contingit, & contingere potest, tota erraret ecclesia, quod esse
non potest. Etsi caput sit & principalis prælatus huius corporis mystici, est nihilomi-
nus intra corpus. Nam si extra corpus esset, tunc non pertineret ad corpus, nec tunc ca
put esset. corpus igitur hoc, totū cōtinet, & ipsum quod dicitur caput, & singula mē-
bra. Nec quis dicat, quod ipsa pars principalis potentior est, ac dignior reliquo to-
to corpore & cæteris membris, & p consequens illi potius obediendum: ga ratio, ex
pientia & autoritas, dictant contrariū. Ratio, qa reliquū totum corpus, etiam nō cō-
C putato papa, secūdū legē communē errare potest in his quæ sunt fidei. Aliogn si er
rare posset, cū certū sit papā errare posse, tūc & papa & reliquo toto corpore erranti
bus, tota erraret ecclesia: quod esse nō potest. Expientia etiā demōstrat, qa sæpe expti
sumus & legimus papam, licet caput & principalem partem, errasse. reliquum au-
tem corpus, papa etiam errante, errasse nunquam legimus. propterea reliquum sæ
pe totum corpus condemnauit atque deposuit papam, tam ratione fidei quàm mo-
rum. Sed nunquam papa condēnauit aut excommunicauit aut deposuit reliquum
totum ecclesiæ corpus. licet ergo tam papa quàm ecclesia claues habeant ligandi atq;
soluendi, papa tamē nunquam in totam ecclesiam claues ligandi atq; soluēdi exercu
it, ecclesia autē sæpenumero in papam. Autoritas etiam scripturæ euangelicæ idem Matth,18.
probat. Nam hoc quod dixit CHRISTVS, Si peccauerit in te frater tuus, dic ec-
clesiæ: & si ecclesiam non audierit, sit tibi ut ethnicus & publicanus, omnes homines
comprehēdit. & quod Petrus & successores illa autoritate comprehēdantur, ostēdit
Paulus, q in faciē restitit Cephæ & coram omnibus. ecclesiæ enim dixisse uidetur, q Galat,2.
coram omnibus dixit, quo ad successores Petri. Iam supradictum est, qualiter sæpe
peccata eorum dicta fuerint ecclesiæ, & ab ecclesia punita: & qui non audierunt eccle
siam, fuerunt habiti ut ethnici & publicani, ut legitur de Anastasio & Liberio. Pro-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bat hoc etiam autoritas uniuersalis ecclesiæ, quæ non potest errare, ita diffinientis in D
concilio Constantiensi, quod peccata pontificum circa fidem uel schisma uel mores,
possunt dici ecclesiæ, cuius præceptis & ordinationibus tenentur obedire: & si obe-
dire contempserint, cõdignæ pœnitentiæ possunt subiici, & ad alia iuris remedia re-
curri, & per consequens possunt excõmunicari. quo facto, ut ethnici & publicani ha-
bebuntur. Hoc, etiam si pluribus aliis rationibus & autoritatibus posset comprobari,
satis est, autoritatem uniuersalis ecclesiæ adducere. Ipsa enim errare non potest, & qc
quid determinet scripto, aut consuetudine uniuersaliter faciat, eiusdem reuerẽtiæ &
autoritatis est cuius sacra scriptura. Vnde si in euãgelio reperiremus scriptum decre-
tum illud Constantiensis concilij, quod papa tenetur obedire concilio & c. hæreticum
esset, hoc reuocare in dubium. sic & hæreticum est, si quis illi decreto cõtumaciter con
tradicat. Et quia ad alia nostra festinat oratio, omnes argumentationes quæ fieri pos-
sent in contrarium, hac unica autoritate ecclesiæ ueracissime confutamus. Ita beatus
Hieronymus post longam disputationem confundit atq; conuincit Luciferianum, di
cens: Poteram omnes tuarum propositionum riuulos hoc uno ecclesiæ sole siccare,
de autoritate concilij loquens. Qualecunque ergo nomen dignitatis aut potestatis
de papa scriptum inuenitur, ad particulares quoscunque homines & singulares eccle-
Matth. 16. siasticos referendum est, non supra uniuersalem ecclesiam, ita ut potius papa eccle- E
siæ, quàm ecclesia tota papæ obedire cogatur. Nam etsi papa maior sit in ecclesia,
non tamen maior est tota ecclesia. uni autem quare dictum est, Tibi dabo claues regni
cælorum? Sancti doctores exponunt, ut unitatem designaret ecclesiæ: & ideo ab
unitate exordium proficiscitur, ut ecclesia Christi una esse demonstraretur. Et Pe-
trus quando claues accepit, ut dicit Augustinus, ecclesiam significauit. Nec pute-
tis quin ecclesia claues habeat & imperium super omnes. Quod ideo sunt multi prin
cipes contra philosophicum dictum, Entia nolunt male disponi, pluralitas princi-
pantium mala. unus ergo princeps. Ipsa enim unus est princeps. & unitati fidelium,
non singulis, hæc iurisdictio à domino conceditur. & ideo ab uno incipere uoluit, ut
perfectam unitatem atque unanimitatem designaret: qa unitas ecclesiæ multo maior
est atq; perfectior, quàm unitas unius regis aut imperatoris terreni. Hic enim & er-
rat, & in uarias sententias atque contrarias sæpe scinditur. Ecclesia autem nec errat,
nec sibi ipsi contradicit. Nec comparandum est corpus ecclesiæ aliis politicis corpo-
ribus ciuitatum & uniuersitatum: quia in medio huius corporis est Christus, q ipsum
regit ne erret. Alia autem politica corpora humanis & uariis uoluntatibus guberna
tur. neq; in hac materia congruit allegare errorem illorum, secundum beatum Tho
mam, qui se subducere nituntur ab obediẽtia Petri, successorem eius Romanum pon F
tificem uniuersalis ecclesiæ pastorẽ nõ recognoscẽtes: quoniam de singularibus eccle
siis & personis id intelligendum est, non de uniuersali ecclesia, quæ sæpe obediẽtiam
iustis ex causis Romanis pontificibus subtraxit, ut Marcellino, Anastasio, Liberio,
Ioanni XII. Benedicto IX. Benedicto XIII. Ioanni XXIII. Progrediẽtes deinde ad ma
teriam concilij, dicitis q; sanctissimus dñs Eugenius ratus hæresibus, bellis ac defor-
mitatibus sine sanctorũ patrũ & principũ assistentia opportune obuiari nõ posse, cõ
cilium Basileen. ex dñi Martini papæ felicis recordationis autoritate p Senen. concili
um promulgatũ, atq; eiusdẽ Martini iussione stabilitũ, post ipsius obitũ & suæ san-
ctitatis assumptionẽ, robur habere uoluit & prosecutionẽ, ratũ & gratũ p suas apo-
stolicas bullas gerẽs, q̃quid potestatis in eare dilecto ecclesiæ filio Iuliano sancti An
geli diacono cardinali sanctæ sedis apostolicæ legato, p pdecessorẽ suũ collatũ fuis-
set. Fatemini ergo & bũ, concilio hoc legitime congregatũ, quia stabilitũ fuisse dici-
tis autoritate apostolica & p concilium Senen. & roboratũ p dñm Eugeniũ. Et quia fa
cultas data pfato legato circa prosecutionẽ cõcilij, ratificata extitit p ipsum dñm Eu
geniũ modernũ, optime ueritatẽ narrastis. Ita em̃ fuit, ut dicitis. quo igitur pluribus
autoritatibus stabilitũ fuit, & quo plures necessitates illud celebrari suadebãt, eo mi-
nus

A nus decuit illud pturbare & conari dissoluere: & quidẽ pró tot necessitatibus nõ so-
lum cõcilium alias indictum pseuerare debebat, sed si indictum non fuisset, de nouo
debuisset indici. propterea nemo est q nõ uehemẽter admiretur, tam ex abrupto &
sine causa huiusmodi dissolutiõem esse attẽtatam. Sed excusatis hoc factum esse, qa
nõ uidebat amplificationem illius ut optabat: & p oratorem nostrum requisitus, ut ea
faceret quæ nouam conuocationẽ ptendere uidebantur, illud obinde dissoluit. Quæ
nam ista excusatio est? quinimmo si amplificari non uidebat, ad amplificandũ o pam
dare pro suo officio debuisset. & id ipsum petebat noster orator, obsecrans ut oẽm
fauorem concilio pberet, & ad ipsius prosecutionem intendere dignaret. Nunqd si
infirmus medico supplicet, ut eũ sanet, medicus ipsum interficere debet, ne in sanan
do laboret? Orator noster ad nos reuersus, q̃quid Romæ exposuerat, ut asseruit, hic
publice retulit ex eius dictis. Quicũq; eum audiuit, nihil aliud indicat, nisi quod cum
omni instantia fauorem p dñm Eugenium concilio pstandum & eius pseuerantiam
postulabat. Si uolebat summus pontifex exhortari platos ut huc citius properarẽt,
saltem ad actum dissolutionis prorumpe non debebat. sua eñ sponte uenissent præ-
lati. Vt igitur necessitatibus ecclesiæ quæ moram non patiebant, citius fuisset proui-
B sum, supplicabatur, ut p suas literas exhortari uellet præsertim Italiæ prælatos, quos
nos pro reuerẽtia summi pontificis cui propinqui sunt, citare pro tunc distulimus:
immo etiam reqrebatur, ut si commode posset, sua sanctitas huc uenire dignaretur.
Sed & si platos Bononiam ad annum cum dimidio conuocauit, cum modo non po-
terat eis scribere, pfertim prælatis Italiæ, quod statim huc uenirent, ut necessitatibus
præsentibus prouideretur? Sed uolebat ipse psonaliter interesse. Ideo qa infirmus ad
annum cum dimidio distulit, qd ipse sciebat si interim moreretur, an & anno cum di
midio perfecte sanarus esset? Sed pfentia sua multum prodesse posset. fatemur. Sed
si adesse propter infirmitatem non possit, an propter infirmitatem papæ infirmitas
ecclesiæ tam piculosa negligetur? Magnæ fuerunt hæreses Arrianorum, Nestoriano
rum, Manichæorum, Donatistarum: & multa alia grauissima picula tunc temporis
in ecclesia imminebant. Et nihilominus iussit summus pontifex per suos legatos
concilia celebrari. Dicitis, cum magna & matura deliberatione dissolutionem fa-
ctam esse. Si longa & matura deliberatione fuisset facta, debuisset mittere huc ad
sacrum concilium, & scire certius, an sic facere expediret. Quis melius in rebus agen
dis deliberat, an præsens an absens? Facta concilij & harum partium magis innote-
scebant nobis quàm aliis. Et propter reuerentiam sacri concilij catholicam repræ-
C sentantis ecclesiam, ad maturam deliberationem habendam, concilium consuli opor
tebat, non alienos. Sed audiuimus aliquos ex uenerabilibus sanctæ Romanæ eccle-
siæ cardinalibus contradixisse, alios autem nunc dicere, se male tunc fuisse circunuen
tos, & iam melius de ueritate informatos, aperte contradicere. Audiuimus fuisse
tunc & nunc multo maiorem murmurationem in curia de hac dissolutione. quàm
plurimi & ferè omnes qui in curia nomen habent uirorum bonorum, huiusmodi sa
ctam dissolutionem damnant. omnes q extra sunt cardinales, omnes quasi principes
& populi & q bonum ecclesiæ cupiunt, concilio laudant & dissolutionẽ reprobant.
Causæ etiã in bulla dissolutionis exp̃ssæ, cum pace dictum sit, non sic se habent, pro-
ut p nostros ambasiatores suæ sanctitati nunciauimus: q etiã tot & tanta ex ipsa disso
lutione, si effectum haberet, scandala seq dixerunt, q̃ habẽtes etiã cor lapideum, mol
liri debuissent. Sed ex quo nunc constat, ipsas causas ueras non esse, cur modo non
mutat propositum? cur pax perturbatur ecclesiæ? Dicitis hunc locum uicinũ Bohe-
mis. Distat iste locus à Praga p qndecim diætas. sunt ciuitates & principes interne-
dij potẽtissimi. Ciuitas ista fortissima flumine Rheno & mœnibus & uiris catholicis
munita, uicina ad tria miliaria linguæ Gallicanæ. In istis partib⁹ ille metus est de exer
citu Pragensiũ, q Romæ. Putat sua sanctitas nos eẽ ita improuidos, quod si hic locus
tã uicinus eẽt Bohemis, quod meritò timendũ esset, hic mãsissemus aut maneremus?

Universidad de Deusto
Biblioteca

Sed mira res. habuit ſanctitas ſua exercitum hoſtium in portis Romæ, nec ti- D
muit, nec receſſit: & hic rimet inimicos per quindecim diætas longinquos? Inter
alias diſſolutionis cauſas hanc eſſe dicitis, quod Bohemos uocauimus eo modo,
quod ſanctitas ſua ſuſtinere ſine offenſa non potuiſſet aut detractione damnatio-
nis in concilio Conſtantienſi factæ. Vocatio iſta non poteſt ſuſtineri ſine offenſa ac
detractione concilij Conſtantienſis, ſed diſſolutio concilij bene poteſt ſuſtineri. conci
lium Conſtantienſe mandat fieri concilium. fieri autem cum effectu intelligitur,
non prorogari tempus, non mutari locum. contra omnia iſta fit, & nihil de hoc dici-
tur. Sed calumniamur quia uocauimus Bohemos. Nunquid in decretis concilij Con
ſtantienſis ſcriptum inuenitis, quod eccleſia non debeat eos ad inſtruendum & infor
mandum conuocare? Non miramur ſi ex dictis oratoris noſtri occaſio ſumpta eſt ad
diſſipandum concilium, quandoquidem ex pijſſimis noſtris literis id factum eſſe uidea
mus. Vtinam propter honorem ſummi pontificis hanc cauſam in literis ſuis non
inſeruiſſet, uidelicet quod huiuſmodi uocatio fuerit in iniuriam ſedis apoſtolicæ ſa
crorumq; conciliorum, & contra decreta ſanctorum patrum ac ſtatuta legum im-
perialium. Sed ualde mirandum eſt, quod in eiſdem literis damnatur & approba-
tur. Si audientia conceſſa Bohemis, reprobatur: cur Græcis conceditur, cum & hi &
illi ab unitate eccleſiæ ſeparentur? Si concilium Bononiæ propter illos indicitur, E
cur concilium Baſileenſe propter Bohemos & multa alia neceſſaria iam indictum,
diſſolui procuratur? cum Bohemica hæreſis periculoſior ſit, ad illam accuratius fo-
ret intendendum. Mirandum eſt, ſi uerum ſit: dicitur uenerabili archiepiſcopo Gueſz
nenſi conceſſam eſſe facultatem per ſummum pontificem audiendi Bohemos, ſingu
lari perſonæ conceditur, quod uniuerſali eccleſiæ non permittitur? Si epiſtola noſtra
diligenter & non ex liuore uel odio conſideretur, plane conſtabit, non ad iniuriam
auctoritatis apoſtolicæ nec conciliorum Conſtantiẽſis & Senenſis, immo ad reueren
tiam & honorem eorum factam fuiſſe uocationem. uocauimus enim, ut nobiſcum
in eadem unitate coniungantur: & ut qui à nobis aliquandiu diuiſi fuerunt, iterum
in charitate & unitate nobiſcum reconcilientur. Si hoc fieri poterit ad quod nos la-
boramus, cedet proculdubio ad honorem ſedis apoſtolicæ. Ipſam enim reuere-
buntur, quam uſque nunc contemſerunt: cedet ad gloriam conciliorum Conſtanti-
enſis & Senenſis, quia illam fidem & ritum qui in his concilijs declaratus eſt, quem
uſq; nunc non renuerunt, amodo tenebũt. Cur ergo retorquetur ad iniuriam, quod
quæritur ad honorem? nec contra decreta ſanctorum patrum, nec contra leges cano
nicas aut ciuiles huiuſmodi uocatio facta eſt, ſiue aſſerere uelimus eos uocatos ad in-
ſtruendum, ſicut ueritas eſt, ſiue ad diſputandum. Si ad inſtruendum, nemini dubi- E
um eſt, quin opus ſit pium & meritorium, & prælatorum officio neceſſarium: Si ad
diſputandum, & ad hunc finem, ut errans inſtruatur & reducatur, cum eadem ratio
ſit, ſimiliter erit opus pium & laudabile, ut inquit beatus Paulus ad Titum: Oportet
epiſcopum &c. Et ſubdit, Vt potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos qui con-
tradicunt, arguere: immo pernimium periculoſum fuiſſet, denegare audientiam
Bohemis, quam ubiq; locorum diuulgabant ſe poſtulare, & eis non concedi, ob hanc
cauſam, quia eorum articuli erant ita manifeſte ueri, quod noſtri epiſcopi & ſacerdo
tes non poterant eis reſpondere, nec cum ipſis conferre audebant: propter quod ſcru
pulus non paruus in animis hominum, præſertim ſimplicium iſta audientium, erat
exortus. Omnis autem ſchola theologorum, canoniſtarũ & legiſtarum affirmat eam
diſputationem de fide, quæ non ſit cauſa perfidiæ ſeu tumultus, uel ut in dubium re-
uocet: ſed ad inſtruẽdum, uel clarius patefaciẽdum ueritatẽ, uel conuincendum uel
confundẽdum hæreticos ſeu infideles, uel confirmandum catholicos, fore licitam:
immo beatus Thomas ſecũda ſecundæ dicit in caſu ſimili, ſicut eſt noſter, quod quan
do ſimplices uiri ſolicitati ſunt aut pulſati ab infidelibus uel hæreticis, corripere ni-
tentibus in eis fidem, tunc neceſſarium eſt publice diſputare de fide. per hoc enim
ſimpli

Tit. 1.

A ſimplices firmantur in fide, & infidelibus aufertur decipiendi facultas. Alioquin
ipſa taciturnitas eorum qui reſiſtere deberent, peruertentibus fidei ueritatem eſſet
erroris confirmatio. Allegat beatum Gregorium, quòd ſicut incauta locutio in er
rorem protrahit, ita indiſcretum ſilentium eos qui erudiri poterant, in errore dere-
linquit. Conſtat autem Alamanos per libellos & epiſtolas Bohemorum ſolicitari,
ut eorum errores ſequantur, allegando ad eorum peruerſum ſenſum multas autori-
tates. Ergo ſecundum beatum Thomam & beatum Gregorium uiſi fuiſſemus con
firmare errores Bohemorum, niſi hoc caſu dediſſemus illis audientiam. Quid ad
hoc reſpondebunt noſtri calumniatores? hoc etiam ſæpenumero actum fuiſſe per ſa
cra concilia & ſanctos patres legimus, cum hæreticis uel infidelibus, etiam prius da-
mnatis. Syluester in concilio Romano publice diſputauit cum duodecim ſcribis
Iudæorum, quibus & per CHRISTVM & apoſtolos per tot annos ante, ueritas
Chriſtianæ fidei prædicata fuerat, & in ea diſputatione dati fuerint iudices duo gen-
tiles, Cirithon & Zenophilus. Beatus Anaſtaſius publice diſputauit cum Arrio,
cuius error prius in celeberrimo concilio Niceno damnatus fuerat. In qua diſputati-
one ſedit arbiter quidam nomine Probus, gentilis homo. In ſynodo Chalcedonen-
ſi orthodoxi diſputarũt cum Neſtorianis, dudum in concilio Epheſino damnatis. Et
B poſt multa inter eos fuit conuentum, ut noſtri orarent ſecundum fidem noſtram, &
illi ſecundum fidem ſuam. Et charta quædam in qua & noſtra fides & errores illo-
rum deſcriberentur, ſuper corpus beatæ Euphemiæ poneretur, ut deus ueram fi-
dem manifeſtaret. quod & factum eſt. Item licet error ille, qui aſſerit Chriſtum
unius duntaxat fuiſſe naturæ, prius fuiſſet damnatus, tamen in ſynodo Conſtantino-
politana, in qua præſedit ſanctus epiſcopus Flauianus, Euthices qui hunc tenebat er-
rorem, fuit ad ſynodum uocatus, & plene auditus, & ſecum diſputatum. fuitq; per
acta præcedentium conciliorum conuictus. Item licet error quem tenebat Lucia-
ferianus, fuiſſet ante damnatus, nihilominus beatus Hieronymus diſputauit cum
ipſo, & cum per acta præcedentis concilij conuicit. Quamuis errores Donatiſtarum
ſequentium Arrianos, olim in concilio Niceno damnati fuiſſent, nihilominus fuit
congregata ſynodus Carthaginenſis, & ad eam Donatiſtæ per nuncios concilij uo-
cati ſunt. Et inter alia, conuocationis uerba iſta ſunt: Hanc ergo pacificam & ex cha
ritate uenientem uocationem contemnere non debetis. Et ſi quid ueritatis uos ha-
bere arbitremini, non dubitetis aſſerere, id eſt, ut congregato noſtro concilio, dele-
C gatis ex uobis quibus cauſam ueſtræ aſſertionis committatis: ut & nos poſſimus
hæc facere, etiam de concilio noſtro delegantur, qui cum eis quos delegeritis, con-
ſtituto loco & tempore quicquid eſt quod noſtram à nobis ſeparet communionem,
cum pace diſcutiatur, ut tandem adiuuante domino deo noſtro IESV CHRISTO,
finem ueternoſus error accipiat. Beatus etiam Dominicus & duodecim abbates
in partibus Tholoſanis cum Albingenſibus, quoꝝ errores fuerant damnati, publice
diſputauit apud phanum louis ſub iudicibus deputatis. Sed ideo calumniari uide-
mini epiſtolam, quia non ad recognoſcendum errorem, ſed ad ſubmittendum ſe pa-
riter cum eccleſia ueritatis inueſtigationi ſint uocati, quod Huſſitis fauorem & au-
toritatem, fidelibus uero ambiguitatem & perplexitatem præſtare uidetur. Cur
ſicut partem epiſtolæ, ita non recitaſtis & totam? Cur etiam addidiſtis, ubi adden-
dum non erat? aut ſicut poſt uerbum audietis & nos, addidiſtis reſpondentes, cur
non addidiſtis, inſtruentes & informantes? Circa principium epiſtolæ dicitur: Ni-
hil tam ante oculos noſtros uerſatur, quàm ut uos in eadem unitate nobiſcum con-
iungamini. Hinc ſatis innuitur, ex quo damus operam, ut nobiſcum coniungantur
in eadem unitate, quod unitatem dimiſerint, & eam opus ſit ut recuperent. Item
& uerbum illud: Et forſan diſſidium noſtrum aliquandiu deus in eccleſia per-
miſit. Ac uerbum illud, Quanta lætitia erit in cælis, ſi uos q aliquandiu diuiſi fuiſtis,
iterum in unitate & charitate nobiſcum reconciliamini? Hoc aperte indicauit, eis ne-

ceſſa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ceſſarium eſſe reconciliari nobiſcum, ex quo neceſſario oportebat recognoſcere erro D
rem. Verbum etiam illud, Scimus quia noſter cæleſtis pater familiàs bonum fidei ſe
men ſeminauerat, ſed uenit inimicus homo & ſuperſeminauit zizaniam: hoc mani
feſte demonſtrauit eos à ueritate erraſſe, ac neceſſarium fore ut ſuperinfundatur ros
gratiæ ſpirituſſancti. Forte moleſtum eſt uobis uerbũ illud, Ipſe ſpũſſanctus aſtabit
medius iudex & arbiter qd in eccleſia dei tenẽdum & agendũ ſit. Vel forte uerbum
illud, Aderit plane ſpirituſſanctus, in cuius nomine congregata eſt hæc ſancta ſyno
dus. Ipſe erit dux & rector concilij, perfecte illuminaturus corda hominum, ut ui
am ambulent charitatis & pacis. Nobis autem eſt gratiſſimum & ſuauiſſimum, illum
Ioan. 15. & 14. nobis iudicem & ducem conſtitui, quem nobis CHRISTVS dedit, dicens: Cum au
tem uenerit ſpiritus paraclitus, quem ego mittam uobis à patre, ipſe uos docebit, &
ſuggeret omnia quæ dixero uobis. An ſpiritumſanctum uos habere iudicem indi
gnamini? An potius hominem quàm deum, uelletis elegiſſemus iudicem? Merito
in principio ſermonis noſtri dicere perſuaſimus, ne ſpiritumſanctum contriſtaretis.
Blaſphemia eſſet, ſi quis negaret ſpiritumſanctum dictare ſententias, canones & de
Actu. 15. creta conciliorum. In actibus apoſtolorum hoc expreſſum auditis, cum dixerint apo
ſtoli, iudicantes non eſſe ſeruanda legalia: Viſum eſt ſpirituiſancto & nobis. Leo pa
pa inquit ſacrorum patrum canones ſpiritu dei conditos, & totius mundi reueren
tia comprobatos. Et Iſidorus: Et ſi qua ſunt alia concilia quæ ſancti patres ſpiritu dei E
1. Cor. 2. plene ſanxerunt. Si ſpiritualis homo iudicat omnia, ſecundum Apoſtolum, quanto
magis ipſe ſpirituſſanctus, per quem homo accipit ut ſit ſpiritualis? Quid eſt dicere,
aſtabit medius iudex & arbiter, niſi quòd ipſamet ſynodus erit illa, quæ iudicabit &
arbitrabitur? Non enim aliud iudicare & arbitrari poterit, quàm ſpirituſſanctus ſug
geret. Quid iterum aliud eſt dicere, aſtabit iudex, niſi quod iudicabitur in hoc con
cilio, prout iudicatum eſt in Conſtantia? Nam cum ſententia illa condemnationis
Huſſitarum, à ſpirituſancto dictata fuerit, & ipſe neſciat uariare ſententiam ueritatis,
utiq; cum idem ſit in omnibus concilijs, id ipſum hic ueraciter iudicabit quod in il
lo. Si quis autem obijcit, quomodo iam iudicatum, iterum iudicabitur? Dicendum
eſt, quod cum fiat ad ſalutem proximorum, non eſt incongruum idem repetere. Pro
feſſio enim fidei catholicæ facta in concilio Niceno, in pluralibus ſequentibus concl
lijs repetebatur. Quoties neceſſe eſt, toties mater eccleſia aperire debet os ad docen
dum & inſtruendum. Non omnes ſpirituſſanctus eodem tempore illuminat, ſed ubi
uult, & quando uult, ſpirat. Qui in uno concilio illuminationem non acceperunt
dono ſpirituſſancti, forte accipient in alio. Ideo neceſſe eſt ſæpe frequentari con
cilia, ut hæreſis quæ in uno tolli non poteſt, tollatur in alio. Nec enim hæreſis Ar F
riana uel aliæ eodem tempore extinctæ ſunt. Illuminabit ergo, ut ſperamus, ſpi
rituſſanctus corda Bohemorum in hoc concilio, & oſtendet ipſis quid tenere &
agere debeant in eccleſia. Propter eos hoc uerbum dictum eſt, & propter alios
errantes: orabimus, ut ſpirituſſanctus illuſtret corda uniuerſi populi ad cognoſcen
dum amplectendumq; ueritatis & unitatis ſemitam. Non enim de populo Chriſtia
no, ſicut ſunt & ipſi Bohemi, & alij errantes, cognouerunt adhuc & amplexi ſunt ue
ritatem & unitatem. Cur nobis moleſti eſtis, quod in ducem elegerimus ſpiritumſan
ctum? Si beatus Syluester diſputauit cum Iudæis ſub duobus iudicibus gentilibus:
ſi Athanaſius cum Arrio ſub uno iudice pagano; ſi orthodoxi cum Neſtorianis ſub iu
dicio corporis mortui ſanctæ Euphemiæ: ſi concilium Carthaginenſe requiſiuit
Donatiſtas, ut illa controuerſia terminaretur per aliquos utrinq; eligendos; ſi beatus
Dominicus cum Albingẽſibus ſub certis iudicibus, cur nobis non licuit eligere in iu
dicem ſpiritum paraclitum? Quod autem putatis non in Germania huiuſmodi
audientiam dandam, ſi danda eſſet, hoc ſecundum beatum Thomam nullo modo
rationi congruit. Nam ſicut in loco ubi non eſt nota hæreſis, diſputare periculoſum
eſt: ita ubi nota eſt, & homines ab hæreticis infeſtantur, diſputare ad declarationem
neceſſa

A neceſſarium uidetur. Quod uero dicitis, ex iſta uocatione præſtari fidelibus ambi
guitatem uel perplexitatem: miramur unde hæ adinuentiones proueniant, cum ex
hoc nõ ambigui uel perplexi, ſed certiores ac firmiores populi Alamaniæ facti ſunt,
uidentes noſtram confidentiam & fidei firmitatem in uocandis illis, maximeq; exhi
larati ſunt, ſperantes ex hoc illos eccleſiæ reconciliandos. Duo autem ſceleſtiſſima ca
pita huius hæreſis, quæ commemoratis, nonne tandẽ ultimo ſupplicio tradita ſunt?
Si omnes hæretici talem fauorem haberent, pauci fierent hæretici. Quæ autem ſint
illæ plures & grauiores cauſæ, quæ præbuerunt occaſionem diſſolutioni, neſcimus.
ſi perſonam ſummi pontificis tantum reſpiciunt, propter hoc non debet periclita
ri ſtatus eccleſiæ. Si autem eccleſiam, æquius fuiſſet intimare concilio, quod repræ
ſentat eccleſiam, ut prouideret. Hoc autem ſcimus, quod hic eſt plena & omnimoda
ſecuritas. Dolenter refertis, q̃ diſſolutioni prætenſæ non paruimus, & mandata apo
ſtolica per nos ſpreta ſunt. Hoc ideo facimus, quia deo pluſquam hominibus parere
oportet. Sancta mater eccleſia cui quilibet parere debet, nos legitime congregauit,
ut tollendis deformitatibus hæreſum, bellorum ac uitiorum, quæ plurimæ ſunt in
populo Chriſtiano, efficaciter intẽderemus. Ne eccleſiam & Chriſtum eccleſiæ prin
cipale caput contemneremus, pſeuerandum cenſuimus in ope nobis inuncto. expo
B ſuiſſemus fidem orthodoxam, Chriſtianam religionem, omnem deniq; eccleſiaſti
cum ſtatum periculo ruinæ & euerſionis, ſi ſic diſſolutioni prætenſæ patrum fuiſſet,
quemadmodum oratores noſtri nouiſſime ſanctitati ſuæ latiſſime expoſuerũt. Scri
ptum eſt in ſexta ſynodo Conſtantinopolitaĩ. cum læditur fides, parentum reueren
tia uelut inutilis & piculoſa deſpicitur, & amor erga filios fratreſq; uitatur. Ad po
ſtremum, etiam ſup ipſam uitam mors potius à pñs patribus eligitur, ut meliorem
reſurrectionem conſequantur: potius autem nobis dolendum foret, ſicut & mundus
dolet, quod talia tentata ſunt aduerſus hoc generale concilium & contra uniuerſa
lis concilij Conſtantienſis ordinationem, cui cum ſummus pontifex obtemperare tene
tur, his pœnis ſubijcitur, quas contra inobedientes ſtatutas eſſe dicitis. Sed nec præ
tenſæ diſſolutioni paruimus, quia fieri non potuiſſe conſtabat. Nam & ſi magna ſit pa
pæ poteſtas, id tamen ſibi facere non licet iuxta communem omnium ſententiam, un
de uniuerſalis eccleſiæ ſtatus turbetur, piclitetur aut decoloretur. Sed cum in iudi
cio omnium ac noſtro, eccleſia nunc uniuerſalis reformatione neceſſario indigeat, me
rito iſtud concilium quod ad hoc inſtitutum eſt, diſſoluere non licuit. Impediretur
enim hæreſum extirpatio, pacificatio populi Chriſtiani, & deformitatum correctio.
C Vnde in prima ſeſſione huius concilij, facta ante dictam prætẽſam diſſolutionẽ, diſ
finitum eſt, quod procurans hoc concilium impedire, diſſoluere, prorogare uel mu
tare, ſeueriter puniatur, & procedatur contra eum tanquam communis pacis ptur
batorem, cum ex hoc p̃dicta bona impediri uideantur. Nec papæ fas eſt, decretum
illud Conſtantienſe quod incipit, Frequens, abolere: uel taliter agere, quod diſpoſitio
ſua reddatur inutilis uel fruſtratoria. eſſet enim contra mentem eccleſiæ, quæ illud
decretum edidit pro uniuerſali eccleſiæ ſtatu conſeruando, circa quod papa non diſ
pẽſat. Statim aũt tollere concilium iam inceptum, nihil aliud uidetur, q̃ non celebra
re: immo multo deterius, ꝓpter graue ſcandalum quod in eccleſia naſcitur ex tali lu
dibrio. Quod aũt p uniuerſali eccleſiæ ſtatu conſeruando, ipſum decretum editũ ſit,
ex præfatione ipſius liquet. Dicit enim: Frequẽs gñalium conciliorum celebratio,
agri dñici præcipua cultura eſt, quæ uepres, ſpinas & tribulos hæreſum, errorum &
ſchiſmatum extirpat, exceſſus corrigit, deformata reformat, & uineam dñi ad frugẽ
huberrimæ fertilitatis adducit: Horum uero neglectus, præmiſſa diſſeminat atq; fo
uet. Propterea nullo pacto eccleſia tolerare debet, immo ſe uſque ad animam & ſan
guinem opponere, ne tale oſtium aperiatur, & tam utile toti Chriſtianitati ſtatu
tum euaneſcat. Ex mente etiam dicti decreti uidetur, diſſolutionẽ prædictam non
ualuiſſe. Vult enim quod in fine cuiuſlibet concilij locus futuri concilij eligatur

per

Universidad de Deusto
Biblioteca

per mensem ante, approbante & consentiente concilio: & sic non debere dissolui, ni- D
si prius consentiente concilio locus per mensem ante pro futuro concilio electus sit.

Item cum prohibeatur in dicto decreto prorogatio, multo magis uidetur prohibi ta dissolutio. plus enim est auferre, quàm differre. Prorogatio dilationē inducit, dis- solutio peremptionem. Et licet mutatio certo modo concedatur, dissolutio nō. Hoc autem fecit papa. dissolutio expressa fuit, non loci mutatio. Item mutatio loci ex causa conceditur, quo ad concilium futurū. Dicit enim textus decreti: Locum autem pro futuro concilio absq; euidenti causa non mutet. Non autem cōcedit mutari pos- se sine consensu concilij, locum concilij actu congregati: quia de seipso disponere, ad ipsum concilium pertinet. Nam si ad concilium spectat, facere reformationem su- pra caput & membra, ad ipsum etiam uidetur spectare, de his sine quibus reforma- tio fieri non potest, & an locus reformationis continuandus sit uel mutandus.

Item si actu congregato concilio, locus pro futuro concilio eligi debet con- sentiente concilio, quanto magis pro ipso concilio actu iam congregato, conti- nuando uel transferendo ad alium locum? cum enim certa forma per hoc decre- tum indicatur, papa ipsam seruare tenetur. Alioquin frustra ipsi lex indiceretur. Probatur ex alia ratione, dissolutionem non ualere: quia ut prædictum est, cum pa- pa teneatur obedire statutis, ordinationibus & præceptis cuiuscunque concilij in his quæ pertinent ad fidem, schisma & reformationem ecclesiæ in capite & in membris; B & si non obedierit, puniri potest: constat, ipsum in his casibus fore inferiorem conci- lio, & concilium maius eo, cum possit reformare, statuere, mandare & punire. Infe- rior autem legem superioris tollere non potest, nec ipsum suum superiorem ex- tinguere uel annihilare. Alioquin implicaret euidentem contradictionem, tenetur, obedire, & non tenetur, quia potest dissoluere. Cum ergo concilium congregatum sit propter prædictas causas, & inter alia statuerit sub magna pœna, ne quis procura- ret dissolui aut mutari ipsum: papa, cum illi obedire teneatur, nullatenus dissoluere potest. Alioquin si potest dissoluere, non tenetur obedire. Ex quo necessario infertur, quod aut decretum prædictum non ualet, aut dissolutio: quia sibi inuicem cōtradi- cunt. Præterea ante tempus cōcilij Constantiensis nullum dubium erat, quod con gregato concilio super facto fidei cōtra papam, papa illud dissoluere non poterat: ga si potuisset dissoluere, potuisset non iudicari: quod tamen sibi non licebat: quia in fide deuius, potest per concilium iudicari. Ergo sicut in isto casu, ita dicendum est nunc congregato concilio super reformatione generali in capite & in membris: ga isti tres casus, fidei, schismatis & reformatiōis, sub eadem declaratione concilij Con- stantiensis cōtinentur: quod non solum scripto declarauit concilium Constantiense, E sed etiam facto: quia Benedictum ppter schisma, Ioānem uigesimumtertiū propter deformitatem uitæ deposuit. Et si dicatur: sicut papa potest congregare concilium propria autoritate, ita eadem potest dissoluere: respondendum quod longe differt. Ante enim concilij congregationem concilium non est: sed ut primum congrega- tum est, statim potestas uniuersalis ecclesiæ quæ est immediate à CHRISTO, & quam concilium repræsentat, transfunditur in ipsum concilium, uel potius continu atur in eo, & fit ipsum concilium super papam & cunctos alios: quemadmodum si quis homo subijciat se alicui, postquam subiectus est, non potest se ab illa subiectio- ne eximere, nec potestatem sui superioris dissoluere sine sui superioris consensu: quia quod à principio fuit uoluntarium, expost fit necessarium. Et hoc modo intelligen da sunt iura, dicentia quod concilia per Romanæ ecclesiæ autoritatem fiunt & ro- bur accipiunt. Robur enim (ut communiter) accipiunt ut cōgregentur, non ut con- gregata potestatem iudicandi & statuendi à papa consequantur. Et si quis forte di- xerit, in concilijs intelligitur excepta autoritas papæ, ideo papa nō subijcitur: respon- detur, illud esse uerum, quando persona papæ specialiter non includitur: sed si speci- aliter includeretur, non posset excipi, quia esset contradictio, Sed in decreto concilij

Constantie

A Constantiensis specialiter dicitur, quilibet etiam papalis dignitatis, obedire tenetur præceptis concilij. Quod autem prædicta dissolutio non ualuerit, clare deducitur ex decreto tertiæ sessionis concilij Constantiensis in qua fuit diffinitum, etiam ante pro cessum inchoatum contra Ioannem, quod dominus Ioannes uigesimustertius Roma nam curiam & officia publica illius seu illorum officiarios de ciuitate Constantiensi ad alium locum non mutaret aut transferret, seu personas dictorum officiariorum ad sequendum eum, directe uel indirecte cogeret sine licentia & autoritate ipsius syno- di: & hoc, quo ad illos officiarios & illa officia, per quorum absentiam concilium ue risimiliter dissolueretur uel læderetur. Et si contrarium fecisset, uel faceret in futu- rum, aut aliquos processus seu mandata contra dictos uel alios quoscunque illi sacro concilio adhærentes, & censuras ecclesiasticas aut alias pœnas ut ipsum sequerentur, fulminasset aut fulminaret seu fulminauerit, esset totum irritum & inane, nec eisdem processibus, censuris & pœnis tanquam irritis & inanibus, quomodolibet obedien- dum fore. Si ergo papa non potest priuare concilium aliquibus suis suppositis, per quorum absentiam uerisimiliter concilium dissolueretur uel læderetur, multo mi- nus potest priuare ipsum concilium seipso, & ipsum annihilare. Si non potest facere aliquid, unde uerisimiliter concilium dissoluatur uel lædatur, multo minus potest B ipsum concilium ueraciter & expresse dissoluere uel lædere. Nihil uidetur certi huic rationi posse responderi. Item concilium Constantiense declarauit in eadem ses- sione, quod si qua priuatio uel translatio personarum existentium in ipso concilio uel adhærentium, facta fuisset in læsionem concilij per Ioannem à tempore inchoationis eiusdem concilij, esset irrita & inanis. Ecce quomodo declaratur nullum, quod fit in læsionem concilij. Et aduertendum quod hæc duo capitula, loquēdo de pœnis in- flictis & censuris fulminatis & priuationibus factis in præteritum, ante tempus sessi onis intelligi oportet per modum declarationis esse irritas, & eis tanquam irritis & inanibus non esse obediendum. Alioquin si ualuissent, non fuisset dictum hoc modo, nec fuissent annullatæ, quia secundum regulam iuris, factum legitime, retractari non debet, etiam si ad eum casum deueniat, à quo incipere non posset. Item in decima sessione fuit pronunciatum, recessum dicti Ioannis de Constantia, fuisse illicitum & ecclesiæ dei & dicto concilio notorie scandalosum. Si ergo recessus qui uerisimili- ter & præsumptiue tendebat ad dissolutionem, fuit declaratus illicitus, quanto ma- gis apparet, expressum actum dissolutionis esse illicitum? Iam ergo luce clarius con- stat, dissolutionem non ualuisse. Quocirca mirandum non est, si non paruimus. magis C autem mirādum, quomodo statuta uniuersalis ecclesiæ pro uniuersali bono & cum tanta maturitate promulgata, ita leuiter infringantur. utinam qui sedent in sede Pe- tri, legerent aliquando acta prædecessorum suorū. à talibus profecto abstinerent. In- quit beatus Gregorius: Si ea destruerem quæ antecessores mei statuerunt, non con- structor, sed euersor esse iuste comprobarer. Item: Absit à me, ut statuta maiorum cum sacerdotibus meis infringam: quia mihi iniuriam facio, si fratrum meorum iu- ra perturbo. Item Leo papa: Quæ ad perpetuam generaliter ordinata sunt utilita tem, nulla commutatione uarientur: nec ad priuatum trahantur commodum, quæ ad bonum sunt commune præfixa. Item Gelasius papa: Cōfidimus quod nullus iam Christianus ignoret uniuscuiusq; synodi constitutum, quod uniuersalis ecclesiæ pro bauit assensus, nullam magis exeq sedem præ cæteris oportere quàm primam: quæ & unamquang; synodum sua autoritate confirmat, & continua moderatione custo- dit. custodire igitur habet, & non tollere. Item Vrbanus papa: Sunt quidam di- centes Romano pontifici semper licuisse nouas condere leges; quod & nos non so- lum non negamus, sed etiam ualde affirmamus. Sciendum uero summopere est, ga inde nouas leges condere potest; unde euangelistæ aliquid nequaquam dixerunt: ubi uero aperte dominus uel eius apostoli, & eos sequentes sancti patres, sententialiter ali quid diffinierunt, ibi non nouam legem Romanus pontifex dare potest: sed potius

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod p̃dicatum est,usq; ad animam & sanguinem confirmare debet. Item Zozymus D
papa:Contra statuta patrum aliquid uel mutare, ne huius quidem sedis potest auctoritas. Apud nos enim inconuulsis radicibus uiuit antiquitas,cui decreta patrum sanxerunt reuerentiam. Item Leo papa:Ideo permittente domino pastores hominum sumus effecti,ut quod patres nostri siue in sanctis canonibus, siue in mundanis affixere legibus,excedere minime debeamus. Contra sanctorum patrum quippe agimus saluberrima instituta,si quod ipsi diuino statuerint consulto,intactum non conseruamus. Item ex concilio Chalcedonensi à sanctis patribus in unaquaq; synodo usq; nũc perlatas regulas tenere constituimus. Quod autem subiũcitis, si de aliqua uniuersali synodo aliquibus dubitatio nascitur,ad recipiendum de eo quod non intelligitur rationem, ad apostolicam sedem conueniendum esse,opus non fuisset narrare. Nam de Constantiensi synodo aut eius decretis nulla est dubitatio. synodus illa authentica est & catholica.decreta eius authentica sunt,& ita clara & intelligibilia,ut nulla egeant declaratione. Ista autem synodus legitime inchoata est, & legitime cõtinuatur. Si autem aliquo modo de intellectu gestorum illius synodi dubitatio oriretur,cum isto modo sit congregata, quæ catholicam repræsentat ecclesiam,ipsius iudicium esset exquirendum. Bearus autem Gregorius,cuius est capitulum illud, Nec licuit,loquebatur aliquibus episcopis particularem synodum celebrantibus,qui uolebant retractare statuta uniuersalis synodi Constãtinopolitanæ, quod si tũc temporis aliqua alia E
synodus uniuersalis actu congregata fuisset, & de gestis prioris synodi aliqua ambiguitas fuisset orta,proculdubio ad illius uniuersalis synodi determinationem recurrendum esse dixisset Gregorius,& sutũ iudicium iudicio synodi submisisset,qui prius dixerat de conciliis loquens:quia dũ uniuersali sunt consensu constituta,se,& non illa destruit,quisquis præsumpserit absoluere quos ligant, & ligare quos absoluunt. Si ista uenerabiles uiri recte consideraretis,taceretis forsitan uerbũ illud quod admiratione sit dignum,nos præsumpsisse citare summũ pontificẽ. Non est præsumptio, nec admiratione dignũ,si quid iuridice fit, nisi quis uelit admirari tanquam constanter &uirtuose factũ. præsumptio fuit,rem illicitã & scandalosam tẽtare. Et ga actus erat,q notorie scandalizabat & conturbabat ecclesiam,ideo autoritate sacri concilij ipsum summũ pontificẽ obsecrauimus & monuimus, ut dissolutionem prætensam tolleret,& ab hac sancta synodo non alienũ se faceret. Paulo superius audistis,concilium Constantiense pronũciasse,recessum illũ Ioannis fuisse illicitum & scandalosum. Optime nostis,quod ecclesia potest & debet ac sæpe consueuit,cũ papa ipsam scãdalizat, eũ monere & reqrere ut desistat. Hoc certe quod egimus,non ad iniuriã factũ est,sed ad honorẽ utilitatẽq; ecclesiæ ac suæ sanctitatis,ut tollendo ab ecclesia scandalũ,utriusq; honor atq; utilitas cõseruaret. Sed additis,quod nec ab Augusto,nec à papulo,nec ab oñi clero iudex iudicabit, allegãdo argumẽtationẽ glosæ,quod cõcilium nõ potest iudicare papã:& si totus mũdus sentiret in aliquo negocio cõtra papã,uidetur quod papæ sentẽtiæ stãdũ sit. Sed illa glosa p & cõtra allegat,& nõ se firmat. Sed in c.legimus,quod allegatis,tenet quod statutũ cõcilij ꝓiudicat statuto papæ. Supius ad hoc dictũ est,quod p quẽcũq; clerũ particularẽ papa nõ iudicat. & ita textus loq
tur,nõ tñ excludit ecclesiã uniuersalẽ:quã q corrigẽtẽ nõ audierit,sit tibi(ingt Chs) Matt.18.
ut ethnicus & publicanus.quã eandẽ autoritatem eadẽ glosa dicit etiã habere locũ in papã. & istud dicit in c. Si papa,dũmodo sit tale crimẽ,de q̃ possit accusari,utputa cũ scandalizaret ecclesiã.ubi etiã dicit,noſe fratris quẽlibet Christianũ cõtineri.glosæ & doctores in hac materia añ cõciliũ Constañ.sæpe uacillabãt:modo unũ,mõ aliud dicebãt:& scholastice disputãtes,nõ se firmabant. Magnũ oporteret explicare uolumen, si singulorũ dicta & argumẽta in mediũ ꝓferre uellemus.propterea ad amputandũ curiosas et cõtẽtiosas uerborũ cõcertationes,ecclesia uniuersalis magistra oĩm Cõstantiæ cõgregata,diffiniuit hũc passum. Itaq; si autoritas quæritur, qs nõ ꝓferat uniuersalẽ ecclesiã & oẽs hoies,dictis unius doctoris aut decẽ,aut quorũcũq;, cũ autoritas

A oritas ecclesiæ & sacræ scripturæ,ut supradictũ ẽ,æqparẽtur? Sacrã aũt scripturã qs nesciat ꝓferri oñibus doctoribus,ut plana est undecima distinctio in decretis? Oẽs aũt doctores dicta sua ecclesiæ submittunt. Si rationẽ quæritis,nonne rationabilius est,illius qui errare non potest,præferri sententiam iudicio illius q errare potest? Iterum ergo hic respondeat beatus Hieronymus: Poteram omnes uarum propositionum riuulos uno ecclesiæ sole exiccare. Quantum uero ad dispensationem faciendam super capitulo,Frequens,breuiter dicendum est, non posse in eo quenquam dispensare,in quo sibi imponitur lex,quam necesse seruare habet. Si autem aliqui casus cõtingant rationabiles mutandi locum concilij,decretum illud optime prouidet. Vnde non est dicere,quod aliàs inhumana esset constitutio illa. Addidistis etiam,indignum esse ad instantiam unius,quantacunque dignitate prædicti, molestari decreto nostro summum pontificem. putamus sentire uos de dilecto ecclesiæ filio Dominico cardinali Firmano communiter nuncupato,dolenter de re ista uerbum facimus. Ipse grauissime in publica sessione ac generali sacra congregatione nostra questus est, quanta potuit cum honestate,intolerabilem sibi fuisse irrogatam iniuriam,petens sibi per concilium ministrari iustitiam,quam alibi consequi non potuit. Retulit quemadmo
B dum à felicis recordationis Martino papa quinto assumptus fuerat in sanctæ Romanæ ecclesiæ diaconum cardinalem. post cuius mortem accessit ad urbem,ut una cum aliis cardinalibus in electionem Romani pontificis,ut cardinalis & elector, interueniret. Et licet se ad electionem admitti instantissime peteret,nihilominus(ut asseruit) eo spreto & contempto,fuit ad electionem summi pontificis processum,in magnam iniuriam & damnum ipsius & suæ dignitatis cardinalatus,& in publicum scandalum totius ecclesiæ,cõtra bonos mores & sanctorum patrum instituta,quod hactenus nunquam auditum fuit. Asseruit etiam,post electionem domini Eugenij plures sibi illatas iniurias,cum omnium bonorum suorum & fructuum suæ ecclesiæ Firmanæ de facto expoliatione,& quod super prædictis nunquam potuerit obtinere iustitiam,quam per medium nonnullorũ uenerabilium sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium,pluries sibi fieri petijt & requisiuit, maxime cum nec Romam possit sine euidenti mortis periculo(ut asseruit) accedere. Patres concilij aduertẽtes prædicta, & recognoscentes quod negocium istud esset grauissimum,& merito per cõcilium non negligendũ,maxime ut declaretur ius ipsius,an sit cardinalis uel non,ut in futura electione qñ sedẽ uacare contingeret,sciatur an sit admittẽdus uel nõ, ne scandalũ aliquod in ipsa electiõe uel postoriri possit, commiserũt causam istam iudicibus concilij,inquantum concernit ius ipsius,duntaxat cognoscendam. Et ut patribus concilij
C magis de iure suo constaret,legi fecit copiam cuiusdam decreti felicis recordationis Martini papæ quinti,ut asseruit,cuius tenor sequitur & est talis: Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo uicesimosexto, die ueneris nono Calendas Iunij,Romæ in palatio sancti Petri præsentibus omnibus cardinalibus qui erant in curia,excepto cardinali Aquilegiensi q tũc infirmabatur,ad quem fuerũt missi duo cardinales,uidelicet Placentiñ. & de comite,pro eius uoto sciendo, & ipsis consistorialiter congregatis,in forma consueta scrutinio præcedente secreto,publice creauimus, assumpsimus & publicauimus ultra cardinales eadem die assumptos & publicatos, Dominicum episcopum Ilerdeñ.in presbyterum,Prosperum de Columna,Dominicum de Crapanica electum Firmanũ, Iulianum de Cæsarinis auditorem cameræ, diaconos sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales,q Ilerdeñ.& Firmanus aliàs iuxta morem consuetũ creati fuerant, sed ex bonis causis tũc & nũc unà cum aliis duobus noluimus publicari, sed dicto Ilerdeñ. reseruauimus locum suum,licet publicatus non fit. Item uolumus,statuimus & ordinamus,quod si contingat nos mori ante publicationem dictorũ quatuor cardinalium habeantur statim pro publicatis. solenniter etiam quo ad electionem Romani pontificis & ad omnia alia, etiam si tituli ipsis quatuor assignati non essent. Item uolumus, statuimus & de apostolicæ potestatis

Universidad de Deusto
Biblioteca

plenitudine decernimus & mandamus oīmbus & singulis cardinalibus sub pœna ex D
cōmunicationis ipso facto & inhabilitationis oīs actiue & passiue, quo ad electionē
Romani pontificis, quod in casu scilicet mortis nostræ ante publicationem dicto-
rum quatuor cardinalium, quod ipsi alīj cardinales teneantur & debeant immediate
scilicet infra diē naturalem, habita notitia mortis, publicare p̄dicta, dictosq; quatuor
cardinales recipiant pariter & admittant in oībus, ac si publicati & admissi fuissent,
sicut supius est exp̄ssum. Ita fuit A. cardinalis Prænestinus Laudeñ. propria manu. Ita
fuit A. cardinalis Bononieñ. propria manu. Ita fuit F. episcopus Sabineñ. cardinalis
Venetiarū propria manu. Ita fuit A. cardinalis Aqlegieñ. propria manu. Ita fuit G.
cardinalis Seneñ. ppria manu. Ita fuit B. cardinalis Placētiñ. manu ppria. Ita fuit G.
cardinalis sc̄ti Marci manu ppria. Ita fuit R. cardinalis de Brācacijs. Ita fuit A. cardina
lis sc̄ti Eustachij ppria manu. Ita fuit L. cardinalis de comite. Asseruit aūt p̄ dicti decre
ti originalē schedulā eiusdē dñi Eugenij tūc cardinalis Seneñ. manu ppria conscriptā.
Addēs etiā ex uenerabilib⁹ sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalib⁹ ante ingressum con
clauis, de libere ip̄m admittēdo ad electionē, prout in dicto decreto cōtinet, profesta
tos fuisse: quoq; duoq; ptestationē in publica forma in dicta sacra gñali cōgregatione
legi fecit, quæ oīa ingesserunt stuporē atq; scrupulū magnū in animis cūctoq; audiē
tiū. Existimabatur aūt à dño factū, ut isto tpe sacrū concilij celebretur ad prouiden E
dū tā insolitis nouitatib⁹. Qd aūt post dissolutionē p̄sumpserimus multa statuere &
edita promulgare, dolemus uehemēter nos tam modicam iustitiā sacri concilij & au
toritatē ecclesiæ animaduertere, quod ea quæ cū summa rōne facta sunt, p̄sumptio-
nem uocetis. nos aūt æquo animo uestra nō recte dicta toleramus, & potius pati inius
riam, quā reddere, uolumus: licet quæcunq; agimus, ita euidēter iusta sint & licita, ut
probatione non indigeant, nihilominus oīi poscenti parati sumus rōnem reddere.
Magnū aliqd uos dixisse putatis, dū dicitis, quod q Romanæ ecclesiæ priuilegiū de
trahit ab ipso summo oīm ecclesiarū capite traditū, in hæresim labitur. Idē sentimus
& nos, ac multo firmius. Dicimus eīm summū pontificē esse caput ecclesiæ, & Roma
nā sedē principalē inter alias sedes. Sed nunqd dū partē laudatis, obliti estis totius?
Nūqd dū unā ecclesiā extollitis, eā quæ uniuersalis est, p̄termittitis? Si hæreticus est
q Romanæ ecclesiæ primatū aufert, q̄to maior ille hæreticus erit, q eā ecclesiā in qua
Romana cōtinetur, & p̄est sup oēs ecclesias & oēs hoīes, ptātem habere negat? Itē &
hæreticū illū fateri debetis, q putat concilium gñale, & specialiter illud Constan. eccle
siā catholicā nō repsentare, aut in his quæ ad fidē seu bonos mores ptinent, posse erra-
re. hoc si nobiscū credatis, oīs controuersia facile soluta est. Si sedi apostolicæ creden-
dū est & obediendū, credite literis apostolicis Martini papæ qnti, in qbus ista cōtinē F
tur. Cōmemoratis nobis pœnæ formidinē ac cōscientiæ uermiculū, ecce aduenit tps,
quod p̄dixit pphera: Væ q dicitis bonū malū, & malū bonū. Qui nouitates inducūt,
q sanctorū patrū decreta infringunt, q hæresum, bellorū ac uitiorū extirpationē im
pediunt, q pacē pturbant ecclesiæ, hi loquuntur de conscientiæ uermiculo. Si rōni nō
creditis, saltē exēplis credite. Qui in cōcilio Constañ. post recessum Ioannis papæ re-
manserunt, nunqd cōtra conscientiā fecerunt? nunqd nō ab oībus cōmendati sunt &
cōmendantur? Nos id idē facimus, nisi q̄ lentius procedimus, expectātes si forte mol
lescat cor summi pontificis. hortamini nos ad pacē & unionē. utinā cor ori rūderet.
Ecce genibus flexis & plicatis manibus, crudele bellū quod nobis & ecclesiæ infertur,
tolli exoramus. Sed quō uera pax esse potest, si gladiū infixum in uulnere tenetis? cla
mam⁹, tollite gladiū, & obliuiscimur uulnera: definite p̄cutere, & nō recordamur in-
iuriarū. pax & unio in manu pontificis est, quā sibi dare ecclesia postulat. nō disgreget
filios subalis mris suæ congregatos, non dissipet oues q̄s sibi commisit dns. Ecce siqd
culpæ cōmissum est tētādo dissolutionē p̄tensam, sacrū concilij penit⁹ abolet, dūmō
ipse pontifex à psequēdo desistat, tollatq; dissolutionē in pniciē ecclesiæ tēdentē. Si
dignabit uenire, nemo erit nr̄m q pedes eius non osculet ut Petri, q ut uicarij Chri
nō honoret, erit concilij caput, oēs ad eū respiciēt, oēs ei complacere, obseq, & q̄tū cū

ttūia 5.

A deo poterunt, deseruire curabunt. Postremo concluditis, in duobus esse dissensio-
nem, in tempore & loco. Quo ad tempus, dicitis placere summo pontifici, ut nō pro-
rogetur ulterius: loci autem electionem dat nobis, dummodo sit in terris Italiæ eccle
siæ Romanæ subiectis, cum personaliter uelit interesse, cuius dominio durante con-
cilio se spoliare intendit. Reformationem autem cleri Germaniæ & reductionem
Bohemorum committit præfato legato. Et ut nos ei adiumento simus, si hoc fructu-
osius, quàm sine interuallo ad concilium proficisci existimamus: quod si complemen
tum rerum huiusmodi per nos & prædictum legatū fieri nō posset, reliquum quod
ad perfectionem extabit, supplebitur in concilio generali. Quantum ex his uerbis
intelligimus, dominus Eugenius non solum nō reputat hoc cōcilium, sed nec quidē
ullo pacto hic celebrari concilium, sed dat nobis electionem loci in Italia, in quo
futurum celebretur concilium. Quod hoc sit legitimum concilium, euidenter osten
dimus. Propterea necessarium esse arbitramur tam saluti animæ suæ quàm utilitati
ecclesiæ, ut sua sanctitas dissolutionē prætensam tollat, simpliciterq; recognoscat con
cilium, & illi tota mente adhæreat. Hoc enim nullatenus prætermitti potest: tum
quia fieri non potuit, tum quia notorie scandalizat ecclesiam: tum ne futuris tempo-
B ribus detur occasio abolendi capitulum, Frequens: quod ita est in ecclesia necessari-
um, sicut oculus in capite. sine dei & totius ecclesiæ graui offensa, dissolutioni præten
sæ consentire non possumus. Nam præter alia mala quæ prædicta sunt, hoc inde se-
queretur, quod fateremur ecclesiam errasse, quæ hic iudicauit dissolutionē fieri non
potuisse. Abrogaremus etiam decretum Constantiensis concilij, non solum de modo
celebrandi concilij, sed etiam de conciliorum potestate. Ex eo enim decreto, ut per-
sæpe dictum est, papa cōcilio, non concilium papæ subijcitur. Quo autem ad loci
mutationem, maius quod allegatis, est papæ debilitas, quæ prohibet ipsum huc ac-
cedere, & tamen interesse cōcilio necessarium reputat. Si Bononiam accedere pote-
rit, & Basileam poterit. Et si paululum plus temporis itinerando exponi oporteat, nō
est curæ. Alioquin futuris temporibus ꝓpter infirmitatem papæ oportebit concili-
um ad locum residentiæ papæ transferre. Plura concilia & de rebus grauissimis, pa-
pa absente, quàm præsente celebrata sunt. Ipse dominus Martinus, licet grauissime
esset infirmus tempore inchoationis concilij huius, non tamē transferri Romam uel
in Italiam mandauit. Et quantum coniecturari potest, nihil est quod magis pontifi-
cem modernum ab hoc loco retrahere debeat, quàm suum prædecessorem. Mūdus
hanc excusationem non capit, quod propter infirmitatem hoc fieri debeat, cum alij
pontifices non obstante ægritudine legatos suos destinauerint. Nunquid mundana
C gloria animum suum pulsat, ut si quid gloriosum in concilio agendum sit, suæ præ
sentiæ tantum attribuatur? Sed absit hoc à uicario CHRISTI, qui omnia ad glo-
riam dei referre debet: quanquam quicquid in legatorum suorum præsentia factum
fuerit, sibi asscribi poterit. Sed qua conscientia potest à nobis mutatio loci cōcedi uel
peti, cum tanto tempore laborauerimus, ut Bohemos huc traheremus, & ipsi cū nos-
tris oratoribus in magnorum præsentia principum concluserint, uelle huc uenire,
& iam acceperunt tam nostrum quàm multorum principum saluos conductus? Si
hinc euanescat concilium, spes reconciliationis Bohemorum perpetuo tolletur. ani
mum reductionis si quem habent, uidentes se delusos, indurarent magis quàm un-
quam. esset certe confundere ecclesiam & periclitari fidem. Daremus enim mul-
tis populis occasionem, ut Bohemis se coniungerent, putantes fidem nostram ueram
non fore, & nos aliquid non habere, per quod possemus eos instruere. quod si dixe-
ritis, manebit hic legatus & nos. Hoc ergo est dicere, ut simus hic non ut concilium.
Sed hoc fieri non potest. nam à concilio uocati sunt, & ad concilium uenire conclu-
serunt: & nisi sit concilium, nullo modo uenient. uidetur non modicam spem tota Bo
hemia in concilium ponere. Dicent & ipsi Bohemi, principes atque populi Germa-
niæ, se à nobis deceptos, quod usque nunc dixerimus hoc esse uerum concilium. Si

Universidad de Deusto
Biblioteca

nunc consentiamus hic non esse concilium, quam fidem de cætero mundus habebit D
conciliis? Si hoc fecerimus, nihil aliud restat, nisi ut tanquam deceptores per principes & populos istos lapidemur & trucidemur, uel in manibus Bohemorum tradamur? Vtranque enim gentem delusisse uidebimur. consultius nobis esset ut hinc fugeremus, quàm amisso nomine & autoritate concilij hic moraremur. Nec uidemus quod profectum aliquem dominus legatus, quo ad reformationem, facere posset, si hoc concilium extinguatur. Nam ita ubiq; mali mores inueterati sunt, quod nisi fiat generalis reformatio in ecclesia, nunquam fiet particularis alicuius prouinciæ. Solent enim omnes dicere: reformentur alij, & reformabimur nos. Illud etiam dicunt: reformentur capita, reformabimur & nos. Vnde iudicio omnium necessarium est, autoritate concilij generalis fieri generalem reformationem, in qua potius ad exequendum, quàm ad condendum nouas leges intendendum uidetur. Quantum uero ad loci mutationem in Italia, cur à nobis expectatis responsum, cum nobis optime constet, hoc tempore impossibile esse ibi celebrari concilium? Italia tota ardet guerris, omnis gleba suos habet armigeros & prædones, & uix simplices uiatores secure transire possunt. Quod uarietates & mutationes statuum sint in terris ecclesiæ, uos melius nostis. est etiam in omnibus ecclesiæ terris penuria non modica. Si mente lustratis omnes Christianitatis regiones, uix ulla est ad celebrandum concilium accom E
modatior, securior ac fertilior hoc loco intus & in circuitu. Quod ante omnia est ponderandum, Bohemi ad Italiam nullatenus uenirent, quos etiam ad ueniendum huc, potenti principum manu conduci oportebit. Non enim aliter concludi potuit aduentus eorum, nisi magni quidam principes se obligauerint personaliter eos huc conducere, quod sine magnis expensis fieri non poterit. Ipsi etiam Bohemi oratoribus nostris in Egra expresse dixerunt, sentientes famam istius dissolutionis prætesæ & nouæ indictionis concilij Bononiensis, nullatenus se montes transituros. Etiam ut inquit beatus Thomas, huiusmodi materiam in alienis partibus, ubi hæresis nota nõ est, periculosum esse tractare. Est etiam & aliud, propter quod pati non debemus mutari locum: quia hoc destrueretur, nec aliud fieret concilium. Nullus enim ueniret, nec se ad tam longum iter exponeret, ea præsertim ratione, quod quilibet existimabit, quod sicut factum est hic, ita futurum esse & multo magis in Italia. Et si dicatur, promitteretur non dissoluere nisi omnia completa sint, erunt qui replicabunt: Si duorũ conciliorũ & duorũ pontificũ autoritas non ualuit qn pdicta dissolutio fieret, multo minus ualebit simplex promissio. Dicetur etiam, si dñs papa decederet, successor faceret sicut nũc fecit dñs Eugenius. Nec putetis hoies esse rudes, quod huiusmodi nõ cognoscãt artes. Existimatur nihil aliud quæri p multas ac uarias uias, nisi quẽadmodũ F
hoc concilium dissipet. Tot angustias & molestias mẽtis & diuersos labores, q sunt hic, passi sunt pro sustentando concilio, quod si scirent mutandũ esse locũ, statim ad propria redirent, amplius non uisuri concilium. Suspicantur multi, quod non tam loci mutatio, quàm extinctio decretorum concilij Constantiensis quæratur: ex quo quanta mala in ecclesia nunc & in futuris temporibus sequerentur, uix enarrari posset. Hæc igitur & multa alia arctant conscientias nostras, ut nullatenus dictæ dissolutioni prætensæ aut loci mutationi præbeamus assensum. Quare obtestamur, obsecramus, & cum quanta possumus instantia requirimus præfatum sanctissimum dominum Eugenium per passionem domini nostri IESV CHRISTI & salutem animæ suæ, & per debitum quo obligatur ecclesiæ, ut cum omni fauore huic sacro uelit adhærere cõcilio. Obtulimus quæ supra audistis. Offerimus etiam omniũ molestiarum, quas ex huiusmodi dissolutione perpessi sumus, uelle oblíuisci. Offerimus etiam quicquid dici aut cogitari potest, nos fidelissime facturos, quantum cum deo fieri poterit, pro omni honore & statu tam suæ sanctitatis quàm omnium suorum, dummodo integre ac simpliciter huic sanctæ synodo se coniungat. Quod si prout suam sanctitatem decet, ostendet nolle schisma in corpore, nec spiritum con-

tristabit,

A tristabit, qui sibi & nobis & toti populo Christiano hic perfectam charitatem, & in futuro seculo uitam æternam donare dignetur, Amen. Datum Basileæ in congregatione nostra generali, tertio nonas Septembris, anno a natiuitate domini millesimo quadringentesimo tricesimosecundo.

RESPONSIO SYNODALIS, OSTENSIua non esse acceptandas literas Eugenij papæ de sua prætensa dissolutione, quodq; articulus de dissolutione, est pertinens ad fidem.

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, ad futuram rei memoriam. Sperauit hactenus hæc sacra synodus, p diuturnam patientiam suam posse summum pontificem ad ea quæ rationis & æquitatis sunt, aliquando deflectere. cogitauit diu expectando efficere, ut ipse summus pontifex cognita nostra mansuetudine, hoc sacrum concilium uniuersalem repræsentans ecclesiam, ueraciter recognosceret, & illi, quemadmodum tenetur, pure & simpliciter adhæreret: idq; B
quod scandali ac perturbationis causa in ecclesia fuerat, sine difficultate reuocaret. Credebamus iam aduenisse diem, quo de ipso meliora concipere deberemus: ac dolorem, quem usque nunc ex sua scandalosa dissolutione perpessi fueramus, amodo ex sua humili adhærentia conuerteremus in gaudium. Sed quod non sine fletu referimus, spe nostra frustrati sumus, & quotidie maior dolendi causa augetur: quoniam quem tolerando & differendo delinire curauimus, eum in suo proposito duriorem experimur. Præstolati sumus per annum integrum ac dimidium, ut offensam illam dissolutionis grauissimam, quæ notorie uniuersalẽ læsit ecclesiam, pœnitendo emendaret: & expectauimus ut dominus Eugenius pro nostra clementia & benignitate, huic sanctæ synodo se penitus conformando, nos omnes consolaretur. Sed quantum prohdolor aspicimus, maiori indies amaritudine ac mœrore contristat. Quid enim acerbius ecclesiæ potest accidere, quàm quòd qui custos & caput illius esse deberet, & eam præ aliis fouere & honorare, ipsam nolit recognoscere, sed quotidie magis contemnat & despiciat? Heu quàm magnam querelam habet de moderno pontifice sancta mater ecclesia, cuius autoritatem omni studio opprimere satagit: & quo modestius ab ea admonetur & obsecratur, eo ptinacius illam audire negligit. Quàm mansuete ac modeste erga eum sancta hæc synodus, licet grauiter lacessita, se gesserit, nemo est qui iam ignorat. Postquam enim dominus Eugenius in notorium eccle C
sia: scandalum & perturbationem Christianæ religionis hoc sacrum concilium tam solenniter institutum, dissoluere conatus est, destinauimus primo nostros oratores, ut per eos informatus de pluribus scandalis, quæ ex huiusmodi dissolutione secutura erant, ipsam penitus tolleret: & sacrum concilium, prout inchoatum erat ad honorẽ dei & autoritatem ecclesiæ, perfici pateret: quod cum facere recusaret, ipsum cauimus & monuimus, ut infra quatuor mẽses ab ipsa dissolutione desisteret, ac sacro concilio adhæreret. quibus lapsis, licet per promotores ipsius sacri concilij, ipsius domini Eugenij contumaciam accusantes requireremur, ut ipsum prout iuris erat declararemus contumacem, & aduersus eũ iuris remedijs procederemus, instantibus tamẽ ambasiatoribus ipsius domini Eugenij, & in publica sessione nos orantibus, ut in huiusmodi processu supersedere dignaremur protunc, & usque ad tres menses sequentes distulimus. Quibus transactis, licet merito ad suspensionem ipsius tanquam incorrigibilem & notorie scandalizantem ecclesiam, ab omni administratiõe papali ꝓcedere potuissemus, mitius tamẽ secũ agẽtes, ipsum iterum monuimus accitauimus, & ex parte oĩ potẽtis dei ꝓcepimus, ut infra sexaginta dies prẽsam dissolutionẽ oĩno reuocaret, & huic sacro cõcilio publice pure ac simpliciter & cũ effectu adhæreret,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ret. Quo aduenīte termino, interim per promotores concilij, ipſius domini Eugenij D
contumaciam fortius accuſantes, inſtantius requiſiti fuimus, ut amplius tam notoriæ
contumaciæ non parcentes, partes iuſtitiæ exequeremur. Decreuimus nihilominus
aliquandiu ſupſedere, expectantes ſi forte per tam exhuberantem concilij manſuetu
dinem, ad cor reuerti & demum reſipiſcere uellet. Interim autem uos tres ac domi=
num epiſcopum Seruienſem ad nos ambaſiatores tranſmiſit, cum quatuor diuerſa=
rum facultatum bullatis literis, loco inſtructionum eis datarum, quæ cuique uidenti
non paruam admirandi occaſionem præbuerunt, ita uarijs cautelis & inuolutioni=
bus plenæ, non quaſi res eccleſiaſtica inter eccleſiaſticos, ſed ut res ꝓphana inter mer=
catores tractaretur. Prima autem inſtructio erat, ut ad ciuitatē Bononienſem acce=
deremus, quam ſi non acceptaremus, ſuccedebat ſecunda, ut aliū in Italia locum pro
futuro concilio eligeremus: quod ſi nobis non placebat, offerebat tertiam ad arbitri=
um duodecim prælatorum ac ambaſiatorum principum hic exiſtentium, quibus an
huiuſmodi peritio iuſta foret committeretur. qui ſi declararēt Chriſtianitati concili
um expedire in Alamania celebrari, fieret cum modis & conditionibus in ſequenti
inſtructione expreſſis. Quarta autem inſtructio erat, ut ſi nihil prædictorum no=
bis placeret, facultatem haberemus eligēdi unam de ciuitatibus Alamaniæ, Baſilea
tamen ſemper excluſa. Quod autem ex his non ſolum diſſolutio ſublata non ſit, ſed E
magis firmata, ac monitioni huius ſacri concilij nullatenus paritum, ita manifeſtum
eſt, ut probatione alia non indigeat. quinimmo & uos ipſi ambaſiatores conati eſtis
nonnullis rationibus quanquam friuolis, probare, hoc concilium non fuiſſe rite incho
atum: & tanquam tempore decreto non inceptum, lapſu temporis expiraſſe. atq; eti
am ſi rite congregatum fuiſſet, licuiſſe papæ ſua poteſtate id diſſoluere. Quibus no=
mine ſacri concilij reſponſum eſt, & luce clarius probatum, ſanctum hoc concilium
legitime extitiſſe inchoatum, necā Romano pontifice ſine ipſius concilij conſenſu diſ
ſolui potuiſſe: quodq; cum honore dei & eccleſiæ, prædictis bullis rem illicitam &
ualde abſurdam petentibus, nullatenus concilium poſſet annuere. Poſt hæc fama
publica referente ad noſtram peruenit notitiam, ipſum dominum Eugenium quaſ=
dam literas decimoſexto Calēdas Martij, duobus uidelicet diebus ante finem dicto=
rum ſexaginta dierum in publico promulgaſſe conſiſtorio, de quarum tenore poſt=
modum certiores effecti fuimus per nuncios dominorum electorum ſacri imperij,
qui in publica congregatione noſtra illas perlegi uoluerunt. Harum literarum hic
eſt effectus, quod ipſe dominus Eugenius ſtatuit, ut Baſileæ concilium per ſuos lega
tos quantocius tranſmittendos celebretur. Interim uero Baſileæ conuenientes, ad
reductionem Bohemorum ad fidem catholicam pacemq; inter cunctos Chriſti fide F
les tractandum, uult eſſe intentos. In principio autem dictarum literarum exprimi=
tur, quemadmodum per felicis recordationis Martinum papam quintum, cardi=
nalis ſancti Angeli principaliter deſtinatus fuiſſet ad extirpandum hæreſim Bohe=
morum cum poteſtate in Baſileenſi concilio præſidendi, ſi in tempore congruo & de
creto prælatorum ibi condecentem copiam reperiret. quod ipſe cardinalis ſatis di=
lucide confutauit, aſſerens ſine ulla conditione ſibi iniunctum fuiſſe, ut ipſi concilio
præſideret, quemadmodum ex literis ipſius domini Martini euidenter apparet, nec
aliud à dicto domino Martino in mandatis habuiſſe, niſi hoc ſolum, & bina uice re=
petitum, ut bene faceret. Quo uero ad tempus decretum, quia ipſe dominus Euge
nius intelligit neceſſarium fuiſſe, ut ſtatim & immediate poſt ſeptennium à fine con
cilij Senenſis concilium Baſileenſe inchoari debuerit, præfatus cardinalis explica=
uit, qualiter nec à iure communi hoc cautum eſt, nec mens papæ Martini, qui pri=
mo uoluit intendendum fore ad expeditionem militarem congregandam cōtra Bo
hemos, quàm ut Baſileam ipſe cardinalis pergeret. nec intentio iſtius domini Euge
nij, qui multis poſt mēſibus ipſi cardinali per ſuas literas iniunxit, ut expedito nego
cio Bohemorum, Baſileam pro concilio celebrando accederet. fuitq; ſtatim poſt ſe=

ptennium

A ptennium concilium opus inchoari. Iuſtificare etiam conatur præfatus dominus Eu
genius cauſas propter quas diſſolutionem præfatam feciſſe ſe aſſerit; quas non fuiſ=
ſe ſufficientes, nec ſicſe habuiſſe, in reſponſione data primis ambaſiatoribus clare
continetur. Per has autem literas, nemini uidetur aliquo modo ſatisfactum eſſe mo=
nitioni & requiſitioni noſtræ. Non enim recognoſcit fuiſſe aut eſſe concilium, ſed
ſtatuit ut celebretur per legatos quantocius tranſmittendos. Ante igitur quàm le=
gati ueniant & concilium inchoetur, ſecundum has literas concilium dici non po=
terit, quod ex illa clauſula manifeſtius conſtat, quæ dicit: Interim enim Baſileæ con=
uenientes, ad reductionem hæreticorum & pacem uolumus eſſe intentos. Si enim
interim intelligeret eſſe concilium, non poſſet ipſum ad duos tantum caſus reſtrin=
gere, cum & de reformatione & de quibuſcunque negocijs totius eccleſiæ, faculta=
tem habeat concilium generale. Quod ſi interim (ut prædictum eſt) intelligit non
fuiſſe concilium, ſubſequenter dicendum eſt, non eſſe diſſolutionem ſublatam. neq;
impedimento eſt quod dicat, uolumus ut dicta diſſolutione non obſtante, concilium
per legatos tranſmittendos celebretur. quoniam iſta clauſula futuram duntaxat re=
ſpicit concilij celebrationem per legatos faciendam, non autem concilium iam diu
B inchoatum. Hic enim non reputat eſſe concilij. Vnde clauſula iſta non obſtāte, non ſo
lum uero tollit prædictam diſſolutionem, ſed firmat, ſicut exceptio alicuius caſus ab
aliqua regula, extra illum caſum firmat regulam. Cum ergo non reputet eſſe con
cilium ante aduentum legatorum & celebrationem per ipſos faciendam, nec diſſolu
tionem quo ad præterita tollat, quis non iudicet ipſum non parere mandatis conci=
lij, quibus cauetur, ut pure, ſimpliciter & cum effectu adhæreat? rei enim quæ ſecun=
dum eum non eſt, adhærere non poteſt. Sed & uos oratores euidenter cognoſcentes
per has literas decreto concilij minime fore ſatisfactum, miſiſtis, ut ipſi aſſeruiſtis in
deputationibus huius ſacri concilij, præfatum dominum epiſcopum Cerulen. ſup=
plicaturum papæ, ut decreto ꝑdicto ſatisfaciat. poſt cuius epiſcopi ab hinc receſſum,
ꝑ duos menſes & amplius hoc ſacrum concilium procedere diſtulit. nonnulli enim
ex patribus ſacri concilij ſperabant pfectam adhærentiam, aduenīte dicto dño epi=
ſcopo Cerulen. aſſecuturā. Sed nec propterea amplius factum eſſe cognoſcimus, im
mo quotidie nobis manifeſtius innoteſcit, dñm Eugenium in ſuæ diſſolutionis pro=
poſito firmiter ꝑdurare. Miſit eñ tandem nonnullas literas, & in ꝙbuſdam ex eis qua
tuor nominat deſignatos legatos cardinales, ſupuentur os ad ꝓſidendum: in alijs quin
q; prælatos, in alijs præfatum dominum cardinalem ſancti Angeli ſimul cum prædi
ctis deputatis, & in oībus his facultas data refertur ad literas datas decimoſexto Ca
C lendas Martij, in quibus non uetus approbatur concilium, ſed nouum ꝑ legatos indi=
cendum expectatur. Scripſit præterea nobis, nominando ſacrum concilium. ò uti=
nam recta id diceret intentione. quod quidem nos facile crederemus, ſi huic nomina=
tioni reliqua conſonarent. apientes enim literas, legimus tale principium: Poſtquam
ſtatuimus in ciuitate Baſileenſi debere concilium celebrari, de hoc ſtatuto cautum
eſt in literis decimoſexto Calendas Martij. ſed in illis, ut prædictum eſt, nouum expe
ctatur concilium indicendum. nec nunc dicit quod iam ſtatuerit, ſed quòd ſtatuit de=
bere celebrari. quæ uerba futuram celebrationem expreſſe ſignificant. In his etiam li
teris refert ſe ad facultatem datam legatis, & in huiuſmodi facultate ad prædictas li=
teras decimoſexto Calendas Martij ſe refert. Quicquid ergo in omnibus literis dici=
tur, intelligendū eſt de futuro concilio ꝑ legatos celebrando. Sed & non mediocriter
facultas data legatis, nos admirari compellit, in qua negocia quæq; eccleſiæ uniuer=
ſalis per dictos præſidentes expedienda mandantur cū conſilio concilij. quæ uerba iu
xta ſignificationem propriam aut regulas iuris canonici & ciuilis, innuūt, ut conſiliū
cōcilij peti dūtaxat, nō aūt ſeq; oporteat. Igitur ſi conciliū conſuleret aut dictauerit ali
q̄d eccleſiæ expedire, & ꝓſidētibus non libeat fieri, ſecundū eū non licebit. Quid ſi ꝓſi
dentes nihil eorum quæ ad fidē uel ad generalē reformationem eccleſiæ pertinent,

aui

Universidad de Deusto
Biblioteca

aut aliquid quod fidei uel bonis moribus cõtradicat, agere decreuerunt, cõcilium ergo prohibere nõ poterit? ergo de iudice fiet consiliarius? Quid si præsidentes totum concilium cõdemnare uel iudicare deliberent, secundum hoc cõtradicere non poterit? ergo de iudice fiet reus? delusorium esset ergo & falsum decretum illud, tanta maturitate à sanctis patribus & in cõcilio Constantiensi digestum, in quo cauetur, quod quilibet cuiuscunque dignitatis etiam si papalis, statutis, mandatis & decretis cõcilij gñalis obedire teneatur in his, quæ ptinent ad fidem, extirpationem schismatis, & uniuersalem reformationem ecclesiæ in capite & in membris: quod si non obedierit, cõdignæ pœnitentiæ subijciatur, & debite puniatur, etiam ad alia iuris subsidia, si opus fuerit, recurrendo. Secundum hoc non solum præsidentes, sed & papa obnoxius est decretis & præceptis concilij. Ergo potius concilium cum consilio papæ uel præsidentium, quàm ecõtra, negocia ecclesiæ concludere debet. quod si in uerbis meoratæ facultatis state oporteret, ut quid hic conueniissemus, acturi præcipue de reformatione capitis, à quo primum reddi rationem decet? cuius languor si curatus non fuerit, totum corpus secundum beatum Gregorium infici necesse est. & talem fuisse ipsius domini Eugenij mentem, in hoc uidelicet concilio capitis non esse faciendam reformationem, uerba illa satis innuunt in fine ipsius facultatis posita, uidelicet agendi, tractandi, disponendi, statuendi, declarandi, decidendi & concludendi, quæ in præmissis & circa ea pro statu nostro & eiusdem ecclesiæ ac salute animarum fidelium &c. necnon reformatione in omnibus membris suis noueritis expedire. Talibus enim literis ratio nulla assentire persuadet, nec dicere ullo pacto possumus ipsum satisfeciſſe monitioni nostræ. Alioquin fateremur hoc non fuisse concilium, & gesta in eo, esse irrita; & communiter ecclesiam quam hic esse omnes reputauimus, & merito reputamus, non fuisse ecclesiam, & nos omnes extitisse schismaticos. quod si hoc concilium infringi pateremur, uacillaret profecto præteritorum cõciliorum autoritas, & præsertim Constantiensis, à quo istud dependet, & secundum cuius decreta hoc institutum est. Nam si fateamur aliquod concilium reuocari in dubium, eadem ratione de cæteris hæsitari poterit. Quid ergo roboris & firmitatis in ecclesia remanebit, si sacrorum conciliorum mutabitur autoritas, per quam post sacra euangelia quicquid fidei habemus, elucidatum est? Absit à nobis, ut tale pestiferum uulnus ecclesiæ patiamur inferri. Præter hoc & aliud enorme præiudicium sequeretur, ꝙ tam concilium illud quod nouiter ipse Eugenius celebrari instituit, q̃ alia futura, Romanis pontificibus in ipso limine, nullo cõtradicente, dissoluere fas esset: ex quo quanta possunt mala succedere, quis satis enarrabit? Si insurgat in ecclesia hæreses, errores, superstitiones, uitia, deformitates ac bella, & cætera omnia quæ Christianam religionem perturbare possint, & in præcipitium deducere, si papa uelit ecclesiam incorrigibiliter ac notorie scãdalizare, ac deuorare plebem dñi sicut escam panis, & fidẽ catholicam tandẽ puertere, concilij uel nõ congregabit, papa phibẽte: & cõgregatũ, eo mandante dissoluetur. Cassetur igitur concilij Constantiẽse & decreta sanctorũ patrũ, quæ declarant, in his quæ uniuersalem statum ecclesiæ concernunt, papam nihil posse immutare. Frustra enim membranas occupant, si unico uerbo papa potest illa irritare: & quod deterius est, autoritate ecclesiæ talia posse uideretur. Si post huiusmodi contradictionem inter concilium & papam ortam, concilium quasi uictum liti cederet, & ipsum & alios Romanos pontifices in possessione dissoluendi concilia poneret. Quæ tandem spes erit, quod præfatus dominus Eugenius decreta huius sacri concilij seruet, & seruari faciat, si ipsum concilium spernat recognoscere? quibus etiam remedijs uti poterimus, ut statutis hic promulgandis non contraueniat, si ipsum concilium per quod statuta fiunt, irritari patiamur? mori malumus, q̃ tanto errori per ignauiam cedere. Si maiores nostri pro legibus paternis uiriliter decertare & mori statuerunt, cur nos faciemus degeneres, ut pro conseruatione uniuersalis ecclesiæ idipsum non faciamus? Si de priuatis rebus

ageretur

ageretur, ac personalem pateremur iniuriam, esset forte cedendum: & patienter propter deum ferre, laudabile foret. Iniurias autẽ dei impune tolerare, iuxta beati Chrysostomi sententiam, nimis impium foret. Hic articulus de quo discrepamus, fidẽ concernit, qui sine interitu salutis negligi non potest. Si dominus Eugenius sanctam ecclesiam non audierit, quam hoc concilium repræsentat, oportebit tandem haberi ut ethnicum & publicanum. Si ecclesiam amplius offendere non uult, recognoscere necesse habet, hoc uerum fuisse & esse concilium, ipsumq̃ dissoluere nequiuisse, & illi pure & sine dissimulatione adhærere. Si uult ut de ipso bene concipiamus, definet tot bullis, totq̃ inuolutionibus & se & nos defatigare. Ista enim magis difficultates augent. Si declarasset hoc Basileense concilium per statuta generalium Constantiensis & Senensis conciliorum, ordinationemq̃ domini Martini & suam inchoatum, uerum semper & sine interruptione fuisse & esse concilium, & illi pure & simpliciter adhæsisset, dissolutionemq̃ prætensam iuxta decreti nostri tenorem reuocasset, suo debito honori satisfeciſſet: reddidisseq̃ se deo & hominibus gratum, & quicquid cum deo possemus, sicut aliàs oblatum est, libẽter faceremus, sicut ei semper offerimus. Ex prædictis igitur iustissimis causis admirandum non est, si uos in præsidentes non admittimus, paratos nos offerentes, cum præfatus dominus Eugenius suum debitum fecerit, cum omni modestia debitum nostrum facere. Alioquin si secus fieret, & deum & ecclesiam & ipsam fidem grauiter offenderemus, multisq̃ scandalis daremus & nunc & futuris temporibus occasionem. Iam omnibus constat iustitia & ueritas, quas nos defendimus, & quàm mansuete & patienter tanta temporis prolixitate ipsas apud dominum Eugenium prosecuti sumus. Testis est Christianus orbis patientiæ & mansuetudinis nostræ. Nunquam in annalibus legitur, Romanum pontificem notorie scandalizantem ecclesiam, tam suppliciter obsecratum, tam instanter monitum & requisitum, & tandiu, sicq̃ patienter ab ipsa ecclesia expectatum. cogit nos amodo zelus domus dei & catholicæ ueritatis defensio uehemẽtius insurgere, & acriora contra induratum morbum adhibere remedia. Oramus tamen omnipotentem deum, ut cor præfati domini Eugenij emolliat ad consentiẽdum iustis sanctæ matris ecclesiæ monitionibus, ne horrendum illud iudicium in Matth. 18. currat, quod dominus scandalizanti unum de pusillis suis minimis comminatur.

Datum Basileæ in congregatione nostra generali, decimosexto Calendas Iulij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo tricesimotertio.

RESPONSIO SYNODALIS, DATA A præsidente concilij, quam & seipso fecit uiua uoce in congregatione generali, & deinde redegit in scriptis, super acceptatione decretorum per papam facienda, primo quàm eidem à concilio fiat prouisio.

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis &c. ad futuram rei memoriam. Hodie in nostra generali congregatione dilectus ecclesiæ filius Iulianus tituli sanctæ Sabinæ sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyter cardinalis, apostolicæ sedis legatus, præsidens in hoc sacro generali Basileensi concilio, dilectis ecclesiæ filijs Ambrosio priori Camalduleñ. & Antonio de sancto Vito, palatij apostolici causarum auditori, oratoribus sanctissimi domini Eugenij papæ quarti in fra scriptam responsionem dedit in modum qui sequitur: Deceret huius sacri concilij dignitatem, ut cum sanctissimi domini nostri papæ oratoribus nunc respondendum sit, tali uiro hoc onus iniungeretur, qui & sacro concilio & summo pontifici dignam orationem faceret. Sed cum loco tantum, & non meritis, hoc respondendi mihi officium tribui hactenus solitum sit, excusabit consuetudo, si uestris ornatissimis orationibus par aut similis non reddatur ratio. excusati & ego debeo iure, qui hunc primum locum non ambitu aliquo, sed superioris iussu, contraq̃ meum instinctum

consa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

consecutus sum: quem etiam nõ uolũtas, sed necessitas ad respondendum coegit. Sem D
per & familiariter ego quemadmodum apud nos domi soleo, nũc uobiscum collo-
quens magis q̃ perorans, principales uestrarũ orationũ partes assumam, quibus no-
mine sacri concilij respondebo. & à uobis initium dicendi faciens, uenerabilis domi
ne generalis, qui primum Lactantij aut Ciceronis stylo hic perorastis, quatuor ex ue
stra oratione principaliter colligo: Primo, hanc sanctam synodum ad charitatem pa-
cemq; & unitatem cum domino nostro conseruandam, exhortati estis. Secundo, san
ctum piumq; eius propositum ac desiderium explicastis ad hæc tria opera, quibus sa
crum concilium intendit. Tertio, sedem potentem esse, & quòd opibus abundare
opus sit, ut oppressos releuet, & indigentibus subueniat. Postulastis demũ, loco an-
natarum quas decretum nostrum proxime editum abstulit, prouisionem sedi aposto
licæ sufficientem fieri. Vos autem domine Antoni auditor, duo præcipue apud
fratres minores etiam distinctissime amplexi estis. Primo, quod hæ annatæ iure diui-
no, naturali & humano, tolerari poterant. Secundo, quod aut suspendatur decre-
tum, aut debita sedi apostolicæ fiat prouisio. Exhortatio quam primo loco domine
generalis ad pacem generalem charitatemq; & unitatem fecistis, sancta quidem est
& salubris, & omni acceptatione digna, quam quilibet Christianus utraque manu
amplecti debet: quæ q̃ sit necessaria & utilis, in se quilibet palam experitur. quantũ-
libet enim homo sit diues aut potens, omnia habens naturæ ac fortunæ bona, si pace B
& unitate cum proximis careat, nihil iocunditatis, nihil lætitiæ unquam sentire po-
terit, sed plurimas animo molestias atq; angustias secum ubiq; deferet. Nos etiam
non passi sumus hoc munere pacis ab ipso summo pontifice præueniri. nam & fæ-
penumero ac per nostros oratores nouissime Florentiam destinatos, idipsum suæ san
Ioan.17. ctitati nunciauimus, optantes ut unum essemus charitate ipse & nos, sicut Christus
orans pro discipulis suis dicebat: Oro pater, ut unum sint, sicut & nos unum sumus.
Ipse igitur summus pontifex pacem & unitatem nobiscum habere desiderat, & nos
secum. Ipse illam nobis nunciat, & nos sibi. Quid ergo restat, quod ipso & nobis pa-
cem & unitatem optantibus, inuicemq; nunciantibus, pax ipsa non fit? an quia fica-
ter alteri pacem optamus & nunciamus, pacifici dicendi sumus? An etiam quia inter
Matth.5. dissidentes, ut modo in Christianissimo regno Franciæ factum est, pacem compone-
re satagimus, filij dei uocabimur? Si pacem inter nos inuicem non habemus, nõ qui
dem, inquit beatus Hieronymus super Matthæum in uerbo illo, Beati pacifici: Ille
uero pacificus est, qui prius in seipso, deinde inter alios pacem quærit. ipse & nos
unum corpus ecclesiæ sumus, qui regimur sub uno Christo capite nostro. Ipse & nos
ciuitas dei sumus. Ipse & nos una domus domini sumus. Si in hoc corpore, si intra E
huius ecclesiæ ciuitatis mœnia, si intra huius domus domini parietes, dissensionum,
æmulationum, odiorum bella uersentur, quis ipsum & nos pacificos recte nuncu-
pabit, etiam si in toto terrarum orbe pacem efficeremus? Quid ergo causæ est, cum
uterq; tam bonam & syncerã ad pacem se uoluntatẽ habere dicat, quod inter ipsum
& nos non mediocres dissensionum scintillæ apparent? quæ nisi cautè extinguan-
tur, uerendum est quod nè in maximam erumpant flammam. quid opus est indicijs
aut coniecturis huius discordiæ causas inuestigare? Audiamus q̃d in nobis loquatur
Psal.34. dominus deus noster, q̃ loquetur pacem in plebem suam, inq; deus per os Psalmistæ:
Misericordia & ueritas obuiauerũt sibi, iustitia & pax complexæ sunt se. Demon-
strat profecto dominus deus noster, quod pax sine iustitia esse non possit: immo ut illa
fit, iustitiam præcedere oportere. Cum ergo ita sit, aliter esse non potest, cum sicut ue
ritas attestetur, necessarium est si dominus noster ueram pacem & unitatem inter nos
& ipsum fore desiderat, ut quæ ad iustitiam spectant, primo ipse præmittat: hoc est,
ut ecclesiæ uniuersali ius suũ tribuat. Quod est illud ecclesiæ ius? quæ sunt illæ iusti-
tiæ partes, quæ ueram pacem præcedere debent? non certe aliæ, nisi cũ ecclesia uni-
uersalis spũsancto dirigatur, & eam uniuersale concilium repræsentet, ut decreta

synodalia

A synodalia diligenter & per alios suo exemplo & iussu seruari faciat. Ita & sui anteces-
sores sancti Romani pontifices, quorum uitam in testimonium sanctitatis etiam mi-
raculis illustrauit deus, fecerunt, summa ueneratione uniuersalium conciliorum ca-
nones suscipientes, & per eos inuiolabiliter seruari facientes, qui fine maxima & ur-
gentissima causa aduersus ea non disponebant quicquam, nec ab alijs aliter fieri pati-
ebantur. Inquit enim beatus Damasus: Absit à me, ut sanctorum patrum canones
absq; ineuitabili ratione transgrediar unquam. Et magnus ille Gregorius ut sancta
euangelia, concilia generalia se uenerari affirmat: & non solum quatuor illa primæ-
ua, sed & omnia, dum ea ratione utitur, quæ omnibus uniuersalibus concilijs com-
munis est. Beatus quoque Gelasius uniuersalis ecclesiæ statuta asseuerat nullam
esse sedem quam magis exequi oporteat, quàm primam, non mihi satis esset usque in
crastinum, si singulos tam summos pontifices, quàm sanctos doctores, recensere per-
gam, qui saluberrimam conciliorum doctrinam super cæteris alijs efferebant, ue-
nerabantur & obseruabant: nec sic faciendo, quicquam Romani pontificis autorita-
ti deperit aut detrahitur, immo adijcitur & accrescit. quicquid enim in sacris statui-
tur concilijs, sua etiam autoritate statuitur, quæ semper ibi refulget ut prima & præ
B cipua præ omnibus, caput & directrix. Et cum aut personaliter, aut autoritatiue
semper in synodis uniuersalibus interfit, ipse que ecclesiæ rector sit & pastor, decre-
ta conciliorum, etiam sua & sedis apostolicæ non immerito dici possunt. Nos
enim (ut dixi) unum ecclesiæ corpus sumus, & ipse huius corporis caput sub capi-
te CHRISTO. Quicquid igitur fit ab hoc corpore ecclesiastico, etiam si omnia
membra in idem concurrant, sicut in corpore naturali accidit, magis tamen ac præ-
cipue operatio quæuis capiti appropriatur & asscribitur: ab ipso'que magis, quàm
ab alio corporis membro procedere censetur. Itaque non secus synodalia de-
creta pro suo debito & honore exequi debet, ac per alios seruari facere, quàm si ab
ore proprio dictata & promulgata essent. Dum enim ipse præsens est, ipse con-
cludit, ipse statuit, & sub nomine suo ac persona eius omnia decernuntur. Dum abest,
sui præsidentes qui uice eius funguntur, locum'que apostolicum tenent, & perso-
nam pontificis repræsentant, per sacrum concilium deliberata concludunt. per con-
cilium autem statuta, in nullo derogant suæ potestati, quin pro tempore, loco, cau-
sis'que & personis, utilitate uel necessitate suadente, moderari dispensari'que possit,
atque uti summi principis epikeia, quæ ab eo auferri nequit. Hæc ergo sancta Epikeia.
C synodus non opes, non quid aliud ab eo postulat, sed hoc, ut quemadmodum dun-
taxat sui egerũt antecessores circa decretorum synodalium obseruantiam, ita & ipse
facere dignetur. Quod si fecerit, prout putamus & ex toto corde obsecramus, hinc
præeunte iustitia, mox læta fronte soror eius iocundissima succedet pax, quæ sine iu-
stitia germana sua antiquiore incedere non consueuit. Quod si forsitan & ipse sum-
mus pontifex dicat, quemadmodum & uos in cordibus uestris nunc dicere suspicor,
etiam ex parte huius sacri concilij præcedere oportere iustitiam, sibi'que ius suum
per nos tribui debere: Nemo nostrum ita irrationabilis est, aut etiam esse debet,
quod alio iure in se, alio in alijs uti contendat: & ab alio sibi iniuriam fieri petat, ipse
alteri deneget. Videamus, & inter nos cum charitate discutiamus, si quid est quo
concilium ius sedis apostolicæ grauet, lædat, offendat, minuat: & ecce nulla erit (ut
spero) difficultas, quin omnia ad iustitiæ rectitudinem & regulæ normam rediganꝫ
tur. Sic igitur uterque faciendo, tunc rei euidentia animum utriusque ad unita-
tem paratum demonstrabit, & tunc uere pacifici erimus, ac filij dei uocabimur. Et
hinc ad secundam uestræ orationis partem se mihi competens responsum offert.
Si enim ut prædictum est faciendo, tunc euidenter cognoscemus & ubique palam
fatebimur, sanctitatem suam ad hæc sancta opera propter quæ conuenimus, ueram
perfectam'que uoluntatem gerere: tunc nos super omnes præcipui laudatores ac
præcones erimus. Tertio loco dicitis, oportere sedem apostolicam abundare ac

Universidad de Deusto
Biblioteca

potentem esse exemplo illorum Romanorum pontificum, qui beato Athanasio, be- D
ato Ioanni Chrysostomo, ac beato Thomæ Cantuariensi de sedibus proprijs pul-
sis, opem subsidiaq; necessaria contulerunt: beati quoque Gregorij, qui usque in Ie-
rusalem indigentibus uitæ necessaria ministrabat. Nos nec re nec uerbo in hoc con-
tradicimus: immo non est illa sedes, nec etiam posset tam potens ac locuples esse, quin
eam pro utilitate ecclesiæ locupletiorem potentiorem'que esse uellemus: quanquam
affirmemus, & in illa & in alijs episcopalibus sedibus desiderari magis copiam abun
dantiam'que uirtutum & meritorum, quàm opum aut diuitiarum. Nec certe feci-
mus aut facere quicquam intendimus, per quod illa sedes iacturam seu diminutio-
nem aliquam autoritatis aut facultatis pati possit. Quod si recte cuncta animad-
uertantur, atque omni passione sopita iudicentur omnia, nemo asserere cum ratione
poterit, quicquam per hoc nostrum decretum in diminutionem, derogationem seu
præiudicium illius sedis, fore attentatum. Et quanquam multæ ad id suppetant
rationes, tres nunc satis esse iudico. primo, cum nemo inficietur multos in exactione
harum annatarum solitos fieri abusus, cum etiam hinc multi scandalum patere-
tur & scrupulum in conscientijs, ac modus ipse exigendi onerosus esset ecclesiæ, &
apud multos speciem mali continere uideretur. Nos his omnibus hoc decreto pro-
Matth.18, uidimus, sequentes doctrinam CHRISTI, mandantis nemini incutiendum esse
1.Thess.5. scandalum: & Apostoli, præcipientis ab omni specie mali abstinendum: Regulas E
quoque canonicas ac legales, quæ nonnulla prohibent, licet in se non mala, ob hoc
tantum, quod uel speciem mali contineant, uel occasionem præbeant delinquendi.
Nonne & gratis offerre & eleemosynam dare, pium est & charitatis opus? Sed
quoniam tempore baptismi nummos proijcere in concham, speciem prætendebat
mali, emendari & aboleri talem consuetudinem iussit ecclesia. nihil quidem nouita-
tis per hoc decretum in ecclesia introductum est, sed præcepta & exempla CHRI-
STI executi sumus, ac sanctorum patrum renouamus instituta. Quid fecimus?
audite & considerate quæso diligenter. Statuimus quod beneficia & ordines eccle-
Matth.10. siastici gratis conferantur. Nunquid hoc est scelus aliquod aut sacrilegium? nonne
saluator noster hanc ipsam nobis necessitatem imponit, dicens: Gratis accepistis,
gratis date? Quid fecimus? statuimus quod spiritualia pacto, conuentione seu con-
tractu aut opera nummulariorum non distribuantur. Sed & CHRISTVS de-
Ioan.2. us noster in domo domini hoc fieri uidens, flagello de funiculis facto, zelo iustitiæ
sucensus, expulit inde omnes ementes & uendentes, & mensas nummulariorum
euertit: & cum ipse cætera crimina uerbo tantum detestatus sit, hoc uitium manu
propria terribili punitione correxit. Quid fecimus? decreuimus quod res spiritu- F
ales sine pecuniæ interuentu ministrentur. Ac beatus Petrus primus CHRISTI
Actu.8. uicarius, mentem domini quotidiana conuersatione intelligens, cum Simon Magus
pro gratia spirituali pecuniam offerret, eum abhorruit, maledixit, repulit, dicens:
Pecunia tua tecum sit in perditionem. Nonne sacrorum conciliorum Romano-
rum pontificum, probatorum'que doctorum codices his prohibitionibus pleni sunt,
ut uidelicet pro rebus spiritualibus & ecclesiasticis nihil ante uel post ab inuito exi-
gatur? hoc fecimus, hoc statuimus. Conqueratur ergo qui uult, si tamen iuste id
possit, de illis, qui talem nobis legem dederunt, quorum decreta renouauimus, non
nostra fecimus. Quis ergo iam dicere audebit, eadem apostolicam aut alias per
hoc tam salubre & necessarium statutum depauperatos & læsos fore? immo rectius
dicet, qui ratione utitur, honestatos expoliatos'que, ad decorem pristinæ formæ re-
dactos. Secundo uero ab omni calumnia nostrum decretum euidenter defendi-
tur. per ipsum enim non interdicitur, quin pro uitæ sustentatione aliqs ecclesiæ ne-
cessitatibus, summus pontifex aliaq; ecclesiaq; episcopi charitatiui subsidij indice-
re, decimam seu aliam quotam imponere, fructusq; aliquos beneficiorum ad tempus re-
seruare, uel alias subuentionū species petere possint. Satis ista essent, nisi & tertiam

reddere

A reddere promisissem. quanquam autem sic decretum sit, & bene decretum, non ta-
men adhuc auditum est, quod hæc sancta synodus nolit sedi apostolicæ dignam &
competentem facere prouisionem: immo hoc per suos oratores iam pridem nuncia-
uit & pollicita est, si tamen obseruantiæ decretorum synodalium, ut dignum est, ra-
tionem habuerit: & ueluti in corpore naturali reliqua membra suo capiti necessaria
prouident, ut uitæ & sustentationis influxus ab illo in ipsa descendant: sic quidem
æquum est & rationi consonum, ut ecclesiæ per orbem diffusæ, summo pontifici su-
isq; pastoribus indigentibus, ut ab his salubriter regantur & gubernentur, necessari
am subuentionem porrigant. Nihil autem ad bene regendam conseruandamq; ec-
clesiam æquè utile & necessarium est, quàm ut synodales canones, quos à spiritusan-
cto dictatos credimus, non negligantur aut contemnantur. Illud autem silentio præ-
tereundum non est, quod nec beato Athanasio, nec beato Ioanni Chrysostomo, nec
beato Thomæ Cantuariensi per Romanos pontifices, nec pauperibus Hierosolymi-
tanis per beatum Gregorium de his annatis subuentum est. neq; enim adhuc hæc uo-
cabula in ecclesia dei audiebantur, neq; etiam alij sancti episcopi præclara charitatis
& pietatis opera de emolumentis sigillorum explere consueuerant. Ex his facile
B responsum patet ad ea, quæ primo loco uos domine Antoni explicastis: quoniam etsi
pro uitæ sustentatione & alijs iustis necessitatibus, pastoribus ecclesiæ ius commune,
naturale, diuinumq; & humanum, prouisionem facere iubeāt, modum tamen istum
nec illum saltem, pro semper non præcipiunt. Illud autem constat, quod quanto ex-
actio aliqua plus habet abusus seu oneris aut scandali, uel maiorem speciem mali, tan
to ampliùs à iure naturali & diuino discrepat: quæ huic diebus nostris usitato modo
exigendi annatas, admixta esse nec uos, nec quisquam amicus ueritatis inficiari pote
rit. quanquam autem modus exigendi usitatus sit in ecclesia, si tamen onerosus aut
abusiuus esse incipiat, nulli negare fas est, quin modum illum ecclesia possit in alium
leuiorem uel honestiorem conuertere. Ea autem quæ pertinent ad uitæ sustentatio
nem seu utilitatem aut necessitatem ecclesiæ, quæ quidem de iure naturali & diuino
esse fatentur, neq; abstulimus, neq; auferre licitum uidetur: immo ut plus dicam, eti
am præter nonnullos sustentandi modos, qui in iure statuti sunt, hæc sancta synodus,
ut prædictum est, summo pontifici prouisionem facere obtulit, si & ipse circa syno-
dalium decretorum obseruantiam animum, ut decet, inclinauerit. Quo uero ad sus-
pensionem decreti postulastis, nulla ratione decere uidetur, ut tam salubre decretum,
conformeq; p omnia legi euangelicæ & sanctorum patrū institutis, suspendi aut irritari
C debeat. Postremo uterq; uestrum prouisionem sufficientem sedi apostolicæ facien-
dam popposcit. Ad quod sancta synodus respondet, circa hoc id deliberaturam, quod
secundum deum & rationem sanctum uiderit expedire: taliterq; facturam, quod ne-
mo de ipsa synodo poterit cum ratione conqueri. Datum Basileæ in nostra con-
gregatione generali, tertio nonas Nouembris, Anno à natiuitate domini millesimo
quadringentesimo trigesimoquinto.

EPISTOLA AD EVGENIVM PAPAM,

quod pro unione Græcorum non decet in Constantinopoli synodum celebrare.

SACROSANCTA &c. sanctissimo domino Eugenio papæ quarto. Ve-
niens ad nos dilectus ecclesiæ filius Christophorus Garathonis orator uester,
exposuit huic sanctæ synodo seriose ac discrete ea, quæ apud Constantinopo-
lim egerat. quibus per sacras ipsius sanctæ synodi deputationes plene matu-
req; discussis, ac consideratis omnibus quæ in tanta re attendenda sunt, uisum est ho-
nori huius sacri cōcilij ac sanctitatis uestræ, Imperatorisq; & patriarchæ Constantino
politani, ipsius quoque executioni multo magis expedire, ut capitula apud hanc san-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ctam ſynodum primo tam ſolenniter concluſa, nomine uniuerſalis eccleſiæ ipſiuſq; D
imperatoris & patriarchæ per eorum ambaſiatores, plenum deſuper habentes man-
datum, quibus poſtea ſanctitas ueſtra expreſſum præbuit aſſenſum, amplecti potius,
q̃ ſecũda apud Cõſtantinopolim cõuenta debeamus, p̃ſertim cũ ipſi Græci tã primi
quàm ſecundi ambaſiatores, fæpenumero profeſſi ſint, ſine uniuerſali ſynodo hãc uni
onem fieri nequaquam poſſe: nec factam, diu durare poſſe. Quod ſi quiſquam dixe-
rit, ſatis eſſe, ipſos eam exiſtimare futuram ſynodum uniuerſalem, licet nos particula
rem ſeu regionalem cenſeamus, iudicet unuſquiſq; quantum hoc expediat, & quem
finem res habitura ſit, ſi ad tollendas diſcordias præcedentes, nouam ſuperinduca-
mus diſcordiam: & de ipſa ſynodo quæ fundamentum huius rei eſt, uaria atq; diuer-
ſa hinc inde cenſeantur. neq; illud uiſum eſt expedire, ut certitudo fidei catholicæ qua
nihil firmius atq; certius apud eccleſiam eſſe poteſt, quaſi per compromiſſum quod-
dam in legato uel legatis, & alĩs ex parte Græcorum conuenientibus, remitti debe-
at, ut quod illi ſuper differentĩs quæ inter nos & Græcos fidem ipſam tangentibus,
concorditer deliberauerint, id per totam eccleſiam ratum habeatur. nec etiam ullo
pacto uiſum eſt, uniuerſalem ſynodum hoc tempore apud Conſtantinopolim in fau
cibus Turcarum ſitam, potius quàm apud terras quæ Romanæ eccleſiæ unitatem te
nent, celebrari debere. Super quibus tam ipſe Chriſtophorus quàm oratores noſtri, E
mox ad ſanctitatem ueſtram uenturi, eandem plenius & latius certificabunt. Da-
tum Baſileæ tertio nonas Maĩ, Anno à natiuitate domini milleſimo quadringente-
ſimo trigeſimoquinto.

RESPONSIO SACRAE SYNODI, QVOD poſſet concilium concedere indulgentias plenarias pro unione Græco-rum: quod oblatio papæ, quo ad acceptationem decreto-rum, non eſt ſufficiens: nec agendum eſſe modo de mutatione concilĩ.

SACROSANCTA &c. ad futuram rei memoriam. Cuperet hæc ſancta ſynodus uobis dilectiſſimis eccleſiæ filĩs N. tituli ſanctæ crucis in Ieruſa-
lem, & Ioanni tituli ſancti Petri ad Vincula presbyteris cardinalibus, legatis ſe
præſtolatur aduentum, putat aduenientibus uobis, non dolendi aut conquerendi de
ſanctiſſimo domino Eugenio cauſam, ſed gratias eidem agendi tribui debere. Spe-
rabamus etenim tantæ dignitatis uiros ea ſecum deferre, quæ nos merito conſolaren F
tur: & talia uobis eſſe commiſſa, per quæ pĩs iuſtisq; ſacri concilĩ deſiderĩs ſatisfa-
cere poſſetis, præſertim cum tam crebro & inſtanter oratoribus atque literis noſtris
ipſe ſanctiſſimus dominus Eugenius requiſitus extiterit, put ipſi noſtis, & eo potiſ-
ſime, cum non niſi ſancta & rationabilia à ſua ſanctitate efflagitarentur. Ad quæ qui-
dem non ſolum pro uniuerſalis eccleſiæ reuerentia, cuius decretis & monitioni-
bus quiſque mortalium parere tenetur, ſed & pro ſua tam ſolenni pollicitatione in li
teris ad hæſionis facta, flecti ultro debuiſſet. Quod & ſi illorum ſanctorum operum,
propter quæ hoc concilium congregatum eſt, ſua ſanctitas prout in proœmio ue-
ſtræ ſchedulæ nuper oblatæ exprimitis, felicem conſummationem deſiderat, cur uer
bis facta compenſans, decreta reformationis pro qua præcipue hæc ſynodalis con-
gregatio facta eſt, non ſeruat: & ut ſeruet, totĩes requiſitus, tandiu differt? Si ue-
rum eſt quod initium ueſtræ ſchedulæ continet, & in ſecundo articulo repetitur,
cur ea quæ nos & eccleſiam conturbant, de medio non tolluntur? Quanquam
multa per ipſum facta ſint, quæ nos merito contriſtant, uidentes ex ſynodalium tranſ
greſſione decretorum, multa in eccleſia dei orta eſſe, & grauiora indies ſcandala
oritura: Nihilominus præteritoq; libenter obliuiſceremur, ſi iã poſt tot requiſitiones
&

A & monitiones talia inſpiceremus, per quæ & præterita repararentur, & in futurum
ſpes foret, hanc ſummi pontificis intentionem aliquando opere completi. humana
intentio, niſi per opera, hominibus conſtare non poteſt. Quomodo perſuaderi rebus
ſic ſtantibus nobis poteſt, talem eſſe ſummi pontificis intentionem, cũ quotidie ope-
ra diſſimilia uideamus? Nam poſt ueſtrum à ſua ſanctitate receſſum, nonnulla admo
dum grauia contra decreta & perſonas huius ſacri concilĩ ac ſententias etiam concili
ariter latas, facta eſſe didicimus. Sed nec mediocriter miramur, quod cum non ſolum
in decretis de electionibus & annatis conſiſtat eccleſiæ reformatio, nec ſuper his ſo-
lum, ſed ſuper omnibus concernentibus capitis & membrorum eccleſiæ reformati-
onem, ſuam ſanctitatem ſæpenumero manſuetiſſime exorauerimus & requiſieri-
mus, ipſe ſuper his duobus dũtaxat reſponderit, nec ſuper his qdem ſufficiẽter. Nam
circa decretum de electionibus ambigue, circa uero decretum de confirmationibus
& prouiſionibus dignitatum & beneficiorum & adminiſtratione rerum ſpirituali-
um ſine exactione faciendis, conditionaliter reſpondet: & tali quidem conditione,
quæ ſicut ueſtræ in literis facultatis continetur, tam difficilis eſt, ut penè impoſſibile
iudicetur. In decreto enim de electionibus offertis, ſuam ſanctitatem uelle expe-
B ctare electiones. quid ſi à proximo ſuperiori ordinario confirmatio alicuius electio-
nis iuxta diſpoſitionem iuris communis petatur, nunquid ordinarios ſuo iure libere
uti permittet, ſicut ſacri canones ſtatuunt? Quo uero ad decretum de annatis, decuiſ-
ſet magis ſuam ſanctitatem, decretum hoc libere obſeruare ac ſeruari facere, quàm
conditionem adĩcere, iuxta ſanctorum patrum inſtituta ac decretum ſacri concilĩ
Conſtantienſis, diffiniens oĩem hominem etiam papalis dignitatis, decretis & man
datis conciliorum generalium parere debere in his, quæ pertinent ad fidem, extirpa
tionem ſchiſmatis, ac reformationem eccleſiæ in capite & in membris. Et cum hui-
uſmodi decretum de annatis, conforme per omnia ſit decretis ſanctorum patrum, ſan
cte faceret, ſi uerbis uteretur beati Leonis, dicentis: Ideo permittẽte domino paſtores
hominum ſumus effecti, ut quod patres noſtri ſiue in ſacris canonibus, ſiue in munda-
nis affixere legibus, excedere minime debeamus. Contra ſanctorum quippe ſaluber-
rima agimus ſtatuta, ſi quod ipſi diuino ſtatuerunt conſultu, intactum non conſer-
uamus. Congruentius ergo fuiſſet, decretum ipſum tam ſalubre ſuſcipere, & poſtea
ab eccleſia prouiſionem poſtulare, quam ſecundum indigentiam facere non recuſa-
mus, præſertim ſi ſuam ſanctitatem ad obſeruantiam reformationis uideamus effica
C citer diſpoſitam. quæ quidem prouiſio iam facta eſſet, niſi ex parte ſuæ ſanctitatis ac
ſuorum, quædam contigiſſent, quæ hanc prouiſionem diſtulerunt. Illud autem quàm
difficile ſit, quod per omnes nationes & prouincias prouiſio hic decernenda, cum ac-
ceptetur iuxta facultatum ueſtrarum tenorem, uos ipſi iudicetis. Nam ſi una minima
prouincia difficultatẽ in acceptando talem prouiſionem fecerit, tunc decretum hoc
ſeruare non uolet. Quod quàm abſurdum ſit & quàm prolixum, habere omnium p-
uinciarum mũdi conſenſum, uos ipſi optime recognoſcitis. cum ergo decretum hoc
ſanctum ſit & rationabile, ſeruari merito ab omnibus ſine difficultate deber. Quod ſi
quis poſtea prouiſioni per hoc ſacrum concilium decernendæ obtemperare recuſa-
uerit, poterit ſua ſanctitas autoritate apoſtolica & uniuerſalis eccleſiæ per iuris reme-
dia tales compeſcere. Sed ſi forte contingeret, quod non arbitramur, huiuſmodi pro
uiſionem per concilium nõ decerni, nonne tam ſua ſanctitas q̃ prælati per multos ho
neſtos modos in iure communi deſcriptos, à ſuis ſubditis in urgente neceſſitate ſubſi
dia obtinere poterũt? Quomodo enim adinuentionem annatarum, & aliorum abu-
ſuum per decretum ſublatorum, ſummi pontifices & prælati ſe ſuſtentabant. Ea
quæ in ſecũdo articulo continentur, de intentione ſuæ ſanctitatis in omnibus ſanctis,
iuſtis & rationabilibus petitionibus & ſibi poſſibilibus, complacendi & ſatisfaciendi
ſacro concilio, magna laude & gratiarum actione digna ſunt. Si ex animo prodeunt,
quod tunc recognoſcemus, ſi ea quæ pro honore dei & bono publico ſancta ſynodus

Universidad de Deusto
Biblioteca

ordinat,& ab eo seruari postulat,sua sanctitas more prædecessorũ suorum non infrin D
gat, imitando beatum papam Gelasium dicentem,nullam magis quàm primam se-
dem, statuta uniuersalis synodi exequi oportere. Meminisse suam sanctitatem cu-
pimus eorum quæ in sua pollicitus est adhæsione,uidelicet quod ipsum sacrum con-
cilium Basileense cum omni deuotione & fauore prosequi intenderet, & deinceps
à nouitatibus & grauaminibus seu præiudicijs inferendis ipsi sacro concilio uel sup-
positis eius & adhærentibus realiter & cum effectu desisteret. Sed prohdolor quo-
tidie contraria fieri audiuimus, & usque nunc cum patientia tolerauimus, si fors
te toties rogatus,& obsecratus desistat. hæc certe non solum dum fiunt,moleste feri-
mus,sed cum necessitas referre nos compellit,dolore afficimur. Quis enim non dole-
at, quod summa ac saluberrima conciliorum autoritas hoc tempore ita depereat &
contemnatur? Quomodo & nos illud amplius tolerare possumus aut debemus, ut
quos hæc sancta synodus iustis ex causis excommunicat,ipse absoluat:& quos nos ab-
soluimus,sua autoritate excommunicentur?non hoc sonant suæ adhæsionis literæ.
Non ita agebat ille beatissimus papa Gregorius, cuius in explanandis scripturis spi
rituſsanctus irradiabat intellectum. Is de uniuersalibus conciliis inquit: Cunctas ue-
ro quas præfata ueneranda concilia personas respuunt,respuo:quas uenerantur,am
plector:quia dum uniuersali sunt consensu constituta,se & non illa destruit,quisquis E
præsumpserit absoluere quos ligant,aut ligare quos absoluunt. quisquis ergo aliud
sapit,anathema sit. Nos non aliud optamus,nisi ut sic agat,quod uera charitas inter
hoc sacrum concilium & suam sanctitatem illibata seruetur. Quomodoq; sperare
possumus suam sanctitatem finito concilio eius decreta inuiolata seruare, & ab aliis
pro suo officio seruari facere,nisi ante cum effectu reparet,quæ contra decreta ac per
sonas huius sacri concilij gesta sunt? nullatenus hæc sancta synodus contentari, aut si-
lentio præterire,nec de ipso huiusmodi spem in futurum concipere poterit. Ter-
tius uestræ schedulæ articulus duo continet: primum, ut de eligendo sine mora lo-
cum concilij pro aduentu Græcorum,ad quem sua sanctitas commode accedere pos
set, cum necessaria sit eius præsentia. Secundo, de transferendo concilium ad lo-
cum illum,& ibidem de pecunijs prouidere. Quo ad primum, sacrum concilium
negocium hoc ita mature disponet, quod in eligendo loco nihil committetur negli-
gentiæ, nec incassum labi tempus permittet: tempore autem opportuno talis ele-
ctio fiet, quod à nemine redargui poterit, ad quem quidem omnes de ecclesia latis
na commode poterunt proficisci.præsentiam autem suæ sanctitatis ibidem nos eti-
am plurimum desideraremus. Et cum etiam ipse suam præsentiam necessariam so-
re cognoscat, speramus quod illam nulla ratione in tanta fidei causa, qua nulla potest E
esse maior, subtrahere debebit. Quamobrem tempore debito & suam sanctitatem
& alios ecclesiæ prælatos,ut in loco concilij eligendo assint,cum omni diligentia ro
gabimus & conuocabimus. Nec credendum est,quod quisquam illuc proficisci recu
saturus sit,quò uiderint Græcos tam pcul & de tam ultra marinis partibus accedere,
& præsertim patriarcham Constantinopolitanum senio & ualetudine graui confe-
ctum:qui uidendæ unionis desiderio pollicitus est, etiam si super humeros hominũ
deferri oporteat, ibidem conuenire.utinam ipse summus pontifex se taliter exhibu-
isset,& saltem nũc se exhiberet,quòd circa bonũ eligendũ etiam suæ sanctitati me-
rito gratũ,certius responderé possemus. Circa uero translationem reminiscei uos uo-
lumus,quod solenni decreto obligati sumus usq; ad certũ tempus hic pmanere.unde
ante illud sine nota ac periculo rupturæ tractatus Bohemoꝝ,& interruptionis refor-
mationis in qua laboramus,transferri non posset. Et cũ in tempore translationis im-
perator & patriarcha in loco concilij conuenturi sint,merito ante translationem pecu
nias reperiri necessitas cõpellit. pro eo aũt quòd sua sanctitas cum ibidem fuerimus,
omnes pollicetur fauores possibiles,merito suam sanctitatem cõmendamus. Et qui-
dem nulla in re utilius bona ecclesiæ exponi possunt,q; in hac,ubi de salute agitur in-
numes

A numerabilium animaꝝ,& de fide catholica augenda & conseruanda. Optimus em̃
thesaurus est,qui operatur hoc quod sanguis Christi operatus est. Ad quartum ar
ticulũ de indulgentijs aliàs nostri deputati plene uobiscum conferentes, probantesq;
hunc modum forte conuenientem atq; idoneũ,& in eiusmodi rebus usitatum,uos no
stro nomine cum charitate & humilitate magna deprecati sunt, ut nomine sedis apo
stolicæ iuxta literas facultatum uestraꝝ in his promulgãdis indulgentijs interesse &
concurrere uelletis,quatenus cunctis innotesceret, omnia ecclesiæ negocia,& præ-
sertim huius reductionis Græcorum, concordi atq; unanimi ecclesiæ consensu pro
cedere:& ne quis dissidij rugam inter nos, qui alios ad unitatem reducere cupimus,
esse suspicaretur.uos autem tũc aliud non posse,q; quod in schedula ipsa continetur,
respondistis,dicentes aliud in mandatis non habere. quod quidem durum & triste su
it nobis audire. Interrogati etiã à prædictis deputatis,an literas apostolicas aliquarũ
indulgentiaꝝ per eũ modũ, quem in schedula obtulistis,ipse summus pontifex uobis
dedisset concilio præsentandas,respondistis nullas apud uos habere, sed c pus esse ut
ad papam denuo mitteremus. Nos animaduertentes summam &in promptu ut ipsi
fatemini p pecunijs repiendis iminere necessitatẽ,& oẽm dilationẽ admodũ esse pe-
B nam discrimine,cõsiderantesq; quod p decẽ menses instanter sup hoc papa exoratus
& requisitus fuerit,requisitis tandẽ uobis ut unà nobiscũ in tã sancto negocio (ut pdictũ
est) cõcurreretis,autoritate uniuersalis ecclesiæ quæ in cõcilijs uniuersalib⁹ adesse nõ
dubitat,in noie dñi q dixit: Vbi duo uel tres conueniũt in noie meo,ibi ego sum in Matth.18.
medio eoꝝ:& de q̃cunq; re cõsenserint sup terrã, fiet illis à patre meo q est in cælis:
& quæcunq; alligaueritis sup terram,erunt ligata & in cælo:& quæcũq; solueritis su
p terram,erunt soluta & in cælo:ad ipsas indulgentias pmulgandas processimus. Ex
parte igit̃ nfa qcqd modestiæ & honestatis,interposito magno tẽporis interuallo,ad
hibitis etiã multis pcibus,fieri potuit,factũ extitit:etiã nunc magnope optaremus,li
teras apostolicas sup hmõi indulgentijs exhiberi, ut nihil discordiæ in ecclesia latina
notari posset:q̃s,si ipse summus pontifex illud haberet propositũ satisfaciendi & cõ
placendi sacro concilio,iã huc destinare deberet,cũ tm̃ ab oblatione uestra temporis
effluxerit, quod uel nunc,uel infra paucos dies cõmode transmitti possent. Et qm̃ in
in ipso articulo dicitis,quod modus indulgẽtiarũ p subsidio Græcorũ repiendo,non
uideꝫ pluribus conueniens,opportunũ fore arbitramur aliq; his scripris adijcere,un-
de pateat modum hunc minime calumniari debere. In primis q̃cunq; illi sint, æqus
agerent,si more sanctorum patrũ,deliberationi uniuersalis ecclesiæ iudicia sua sub-
C mitterent. Hæc sancta synodus non repente,sed matura & digesta consultatiõe habi-
ta,hũc modum esse ualde conuenientem iudicauit:de quo si qs hæsitet, ad ea quæ tẽ
poribus patrum nostrorum fieri consueuerunt,respiciat. Nonne cum passagium ge
nerale pro recuperatione terræ sanctæ indictum fuit,proq; aliis magnis ecclesiæ ne-
cessitatibus, indulgentiæ generales concessæ sunt? Nonne ex proximis annis bis
aut pluries pro extirpanda hæresi Vuickleuistarum, modis idoneis id ipsum actum
est? Si ergo pro illis hic indulgentiarum modus idoneus iudicatus est, cur & nunc p
reductione Græcorum,qua nihil forte potest dici maius,non censebitur conueniens?
Quod & si pro reparatione pontium ac uiarũ exustarum,summi pontifices & ipse
modernus summus pontifex,etiam ad instantiam priuatarũ psonarũ,plenarias con-
cesserũt:cur & nũc instante ecclesia,fit tanta dilatio,nec solum ad repiendum subsidi
um,sed pro salute innumerabiliũ animaꝝ,quæ manus porrigentes adiutrices,uigo-
re istarũ indulgentiarũ deo recõciliabũtur? Modus iste merito cõueniens atq; idone
us existimãdus est. Obiectio aũt illa de guerris Christianitatis, nõ uidetur sufficiens,
cũ &alijs tẽporibus uigẽtibus guerris &forte maioribus,concessas esse,& nũc con-
cedi p suã sanctitatem manifestũ sit. Nec modus iste cuiq; Christiano necessitatẽ im-
ponit, sed allicit, ut spe præmij spũalis de bonis à deo collatis modicum aliquid con
tribuat tam moderate, quod nulli quidẽ difficile uideri possit. immo & tempore

Universidad de Deusto
Biblioteca

guerrarum quo pluribus criminibus irretiri homines solent, conuenientior hic mo D
dus uidetur, ut omnes hoies de contritione & pœnitentia cogitantes, facilius à guer-
ris ipsis desistant. neq; his concedendis indulgētijs illud obstat, quod ad tantum opus
sufficere non credantur. Ita enim dici posset de alijs modis, si opponerent. sed excogi
tati sunt cū indulgentijs istis etiam & alij modi, quos tempore suo exequemur. De-
mum obtulistis, suam sanctitatem, ut uideatur morem gerere huic sacro concilio, pa
ratam esse autoritate apostolica & iuxta obseruantiam sanctorum patrum ac ritum
in uniuersali ecclesia hactenus obseruatum, plenarias indulgentias publicare sacro
approbante concilio. Certe decuisset, cum se ita paratum dicat, ut sua sanctitas quæ
tandiu super hoc fuerat requisita, tales literas uobis tradidisset huic sanctæ synodo
præsentandas. Quantam autem admirationem nobis præbeat, immo & multis sus
picionem, uos forsitan & audire potuistis. Primo ipse requiritur per oratores no-
stros, ipse respondet & nobis rescribit, quod per generalem Camalduleñ. & domi-
num Antonium suos oratores super hoc intentionem suam sacro intimabit concis
lio. Hi duo offerunt suam sanctitatem cum erit certitudo aduentus Græcorum, uel-
le in indulgentijs uel in alio modo cū concilio conuenire, & omnes fauores possibiles
præstare. Mittitur etiam postea dominus Leonardus ad dilectum ecclesiæ filium car
dinalem sanctæ Sabinæ suum præsidentem, quod in negocijs cōcernentibus sacrum E
concilium, intendit sequi suum consilium. Ipse cardinalis hoc nobis intimato, remit
tit dominum Leonardum, consulens satisfacere suam sanctitatem debere sacro conci
lio in petitione indulgentiarum & alijs ad commune bonum spectantibus. Speraba
tur ipsum dominum Leonardū infra mēsem cum dimidio reuerti debere, sed adhuc
non comparet. Sed post sex menses destinauit uos, legati. ueniunt noua & nūcij tam
ad ipsum summum pontificem, q̄ ad nos de certitudine aduentus Græcorum. Exo-
ramus & requirimus uos, ut desiderio concilij circa indulgētias satisfaciatis. Respon
deritis, nos mittere debere iterum ad papam qui hoc faciet. Quid sibi uelint tot dilatio
nes ac circuitus, magis uolumus admirari ac dolere, q̄ temere aliquid suspicari aut iu
dicare saltem ut prædictum est, uel iam, uel infra paucos dies huiusmodi literas ueni
re, & opere intentionem suam complere opus est, ut uerum esse cognoscamus, de
quo plurimum gaudebimus, ipsum morem uelle sacro concilio gerere. Ad obser-
uantiam uero sanctorum patrum & ritum ecclesiæ, ipsi deputati alias responderunt.
recte quidem. Nam in illis octo primis uniuersalibus conciliis, & in reliquis in qui-
bus summus poutifex non per se, sed per legatos interfuit, omnia quæuis, siue decisi
onem fidei & condemnationes & anathematizationes hæreticorum, siue ligandi &
soluendi potestatem, siue reformationem ecclesiæ, siue alia quæcunq; ecclesiastica cō- F
munia aut priuata negocia concernentia, sub nomine synodi facta, sancita & pro-
mulgata sunt. Cur ergo alius modus in hac re modo obseruandus sit, nulla ratio di-
catat. Si sua sanctitas hic personaliter adesset, non diffitemur quin ipse loqueretur pro
omnibus, quemadmodum fieri solitum est, ut unitas designetur ecclesiæ. Et ut ad re-
centiora ueniamus, & ad hanc specialiter indulgentiarum causam, proximum gene-
rale concilium Senense, quod in foribus Romanæ urbis erat, in quo felicis recor-
dationis Martinus residebat, sub his uerbis has plenarias indulgentias concessit: Sa-
crosancta generalis synodus Senensis in spiritu sancto legitime congregata, uniuer-
salem ecclesiam repræsentans &c. Statuit quod quicunq; capientes hæreticos, & in
potestatem ordinariorum uel inquisitorum hæreticæ prauitatis effectualiter ponen
tes, uel ad eos quos retinere uel capere non possent, de eorum territorijs omnino ex-
pellentes, aut bannientes, seu etiam requisiti brachium seculare contra tales præstan
tes, eam indulgentiam consequantur, quæ dari consueuit proficiscentibus in subsidi
um terræ sanctæ. Hanc autem quæ in subsidium terræ sanctæ dari consueuit, plenari-
am fore nemo est qui nesciat. nec quidem ex tali decernendi modo, quem uniuersalia
seruant concilia absente papa, quicquam autoritati sedis apostolicæ deperit, In omni-
bus

A bus enim synodalibus sanctionibus, semper prima & potissima refulget illius san-
ctæ sedis autoritas, ac deinde patriarcharum & antistitum, totiusq; ecclesiæ uniuer-
salis, quam generalia concilia legitime congregata repræsentant. Et est præterea
omnibus consentientibus apostolicis præsidentibus, hic synodaliter ordinatum, ut in
hoc concilio, cum papa sit absens, omnia sub nomine & bulla huius sacri concilij ex-
pediri debeant. Quod postremo dicitis de pecunijs ex indulgentijs colligendis, ut
fideliter conseruentur, & ad alium non exponantur usum, gratissimum nobis est, &
id ipsum huic sanctæ synodo cordi esse, ex modo qui in literis indulgentiarum atq;
instructionibus executoribus huius negocij dandis, continetur, satis euidenter consi-
cere potestis. Nihilominus si quem meliorem modum conceperitis, non renuimus:
immo contenti sumus, ut uos unà cum alijs sacri concilij depuratis, curam præcipu-
am habeatis, quatenus pecuniæ hinc colligendæ, ad hunc duntaxat usum fideliter ex
ponantur. Vt autem syncera huius sacri concilij intentio tam uobis quàm omnibus
innotescat, offerimus ut hi qui aliàs fuerunt deputati, uel alij mox deputandi, con-
ferant ac practicent uobiscum omnem honestam & rationabilem uiam concordiæ.
Datum Basileæ in congregatione nostra generali, quinto idus Maij, Anno à natiui
B tate domini millesimo quadringentesimo tricesimosexto.

EPISTOLA SYNODALIS, RESPONsiua ad inuectiuam factam sub nomine Eugenij papæ contra synodum Basileensem, super materia citatorij eum uocantis ad iudicium synodale.

SACROSANCTA &c. uniuersis Christi fidelibus salutem & omnipotentis
dei benedictionem. Ecclesiam suam Christus deus noster tanta firmitate sta
bilire dignatus est, ut etsi fluctibus ac turbationibus mundi huius agitetur, ne-
quaquam tamen deficiatur aut uincatur: immo nec portæ inferi prævalebūt Matth.16.
aduersus eam. Fundata est quippe supra firmam petram. petra autem erat Christus, Matth.7.
qui ait: Ego uobiscum sum usque ad consummationem seculi. potest quidem homo 1.Cor.10.
particularis deficere & errare, atque in æternum condemnari. & nemo scit utrum Matth.22.
odio dignus sit uel amore. Sed hoc certissimum est, ecclesiam nunquam deseri à Eccle.9.
CHRISTO, nec eius gratia aut delectatione priuari, neque ipsum sanctum spiritum
deesse congregationi fidelium, quin aliquos semper amatores dei constituat, cum ue-
ritas dixerit: Ego rogabo patrem meum, & alium paraclitum dabit uobis, ut
C maneat uobiscum in æternum. speciali aūt quadam assistentia congregatos in nomi-
ne suo dignatur CHRISTVS dominus, qui ait: Vbi sunt duo uel tres congre- Ioan.14.
gati in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum. quod maxime synodis uniuersa- Matth.18.
libus conuenire declarauit octaua synodus Constantinopolitana, dicens: Quis ne-
sciat quod in medio sanctæ huius & uniuersalis synodi fuerit incomprehensibilis &
incircunscriptis CHRISTVS ac dominus, qui dicit: Vbi sunt duo uel tres congre-
gati in nomine meo, ibi sum in medio eorum? Hinc est quod nascentibus hæresibus,
crescentibus deformitatibus, ad conciliorum generalium soliditatem recursus habe-
tur, ut inde & fidei determinatio, & omnis uitæ actionisq; norma prodeat. Sed id q̄
maxime necessarium fore compertum est noui ssimis nostris temporibus, cum am- Psal.11.
plius diminutæ sunt ueritates à filijs hominum, cum rarius inueniri sunt uiri sanctita-
te præstantes, quorum uita exēplaris tori gregi dominico sese formam exhiberet imi
tandam, cum que uaria schismata & deformitatum insolita magnitudo gregem do-
minicum acrius inuaserunt, fauente quoque diuina miseratione, ad horum repres-
sionem synodus Constantiensis coadunata extitit, quæ modum & seriem agendorum
deinceps conciliorum præscripsit. Et ne fieret schisma ulterius in corpore, ne quis
proprio sensu ductus, aut propriæ innitens prudentiæ, se abillis segregaret quæ:
essent

Universidad de Deusto
Biblioteca

esſent uniuerſali conſenſu conſtituta, eſſet' que ſic in eccleſia unitas & pax optima, D
omnibus idem ſapientibus, declarauit eadem ſancta ſynodus Conſtantienſis quemli
bet fideliū, cuiuſcunq; dignitatis, etiam ſi papalis exiſtat, teneri obedire in his quæ in
pertinentibus ad fidē, extirpationē ſchiſmatis, & reformationē eccleſiæ in capite & mē
bris, uniuerſalis ſynodus ſtatuiſſet, ſequens in hoc & Chriſti doctrinam: qui cum di-
xiſſet Simoni Petro, Dic eccleſiæ: ſi eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus & pu
blicanus, ſubiunxit: Amen dico uobis, quæcunque alligaueritis ſuper terram, erunt
ligata & in cælo. Exempla quoq; beatiſſimorum apoſtolorum mutantur, qui quod
communi conſilio ſtatutum erat & ordinatum, id obſeruare & exequi cum omni
promptitudine ſatagebant, ſicuti de Petro & Ioanne miſſis à concilio primitiuæ ec-
Actu. 8. cleſiæ, diuina ſcriptura teſtatur. Et ſi qua ſuper hac obedientia unanimiter à cunctis
concilio præſtāda, quæſtio uerſari uidebatur, huius rei dubietatē ſynodus ipſa Cōſtan
tienſis amputauit. Quicunque hanc fidei regulam ſequitur, pax ſuper illos, unitaſq;
eccleſiaſtica in ipſis conſeruatur ueraciter. Sicuti autem in ipſo Conſtantienſi con-
cilio præfinitum erat, ac etiam Senenſi, hæc ſancta uniuerſalis ſynodus Baſileenſis
tempore ſtatuto congregata extitit: quæ ſalutem publicam indefeſſa proſequens ſoli
citudine, primum de pacificando regno Bohemiæ tunc miſerabilibus diuiſionibus
agitato, quarum incendia in regiones non modo finitimas, ſed & longinquas euade- E
re timebantur, uigilantem impendit operam. De pacificandis quoq; regnis ac pro-
uinciis & moribus hominum reformandis, maximo ſtudio tractare cœpit. Sed heu
felicibus illis initiis quanta turbatio, quanta calamitas iniecta ſit, quis ſine lachrymis
& gemitu referre poſſit' quam & perpetuo nos optaremus contegere ſilentio, niſi
quædam epiſtola ſub nomine domini Eugenij papæ quarti, nuper uniuerſis directa
fidelibus, iſtæc commemorans, nos compelleret infandum reuocare dolorem, qui &
proceſſum huius ſanctæ ſynodi ab eius primæuis oppugnans exordiis, nos ueritā-
tem rerum geſtarum in memoriam hominum reducere urget, & hanc ſanctam ſyn-
2. Cor. 4. odum in manifeſtatione ueritatis, uelut Apoſtolus loquitur, commendare ad omem
conſcientiam hominum coram deo, ut ſuper omnia uincens ueritas cunctis appare-
at, & coram omibus uiuentibus luceat ſyncera noſtra intentio in gloriam eius, in cui-
us nomine congregati ſumus. Siquidem ſynodum ipſam proſequendæ unioni Bo
hemorum, & aliis ſanctis operibus multa cum diligentia incumbentem, uehementi
flagello prætenſæ diſſolutionis dudum concutere cœpit dominus Eugenius, & ſeſe
ab ipſius eccleſiæ corpore & unitate diuidere. quæ quidem diuiſio, radix fuit & ori-
go malorum, quæ eccleſiam dei uexarunt, & nunc cum maioribus renouantur incre
mentis, pro cuius diſſolutionis reparatione quantos labores duobus annis & ampli- F
us pertulerimus, orbis ipſe cognoſcit. Sed & principes catholici tantum malum
diuiſionis illius abhorrentes, inſtantiſſime laborarunt, ut ipſe dominus Eugenius
pure, ſimpliciter & cū effectu adhæreret: quod & fecit, diſſolutionem ipſam irritam
& inanem confitendo, declarans & decernens hoc Baſileenſe concilium à tempore
ſuæ inchoationis legitime continuatum fuiſſe & eſſe, proſecutionemq; ſemper ha-
buiſſe, continuari ac proſecutionem habere debere, ac ſi nulla diſſolutio facta fuiſſet:
deinceps quoque à nouitatibus & grauaminibus ſeu præiudiciis inferēdis ipſi ſacro
concilio, uel ſuppoſitis eius & adhærentibus eidem, realiter & cum effectu deſiſte-
re ſe affirmans. Sperabat iam hæc ſancta ſynodus de cætero cum pace cuncta pera-
gere, nec eccleſiæ unitatem per receſſum ab ipſius ſynodi obedientia perturbari. uni
onem Bohemorum proſecuta extitit, regna & prouincias ad pacem excitauit, labo-
rumq; ſuorum in his rebus deus omnipotens dignatus eſt fructus reddere glorio-
ſos, ita ut regnum Bohemiæ in eccleſiæ obedientia perſiſtens, ſub regimine charitſſi-
mi eccleſiæ filij Sigiſmundi Romanorum Imperatoris, felici tranquillitate lætetur, &
principes plurimi, præſertim per Germaniam & Galliam, ad pacem & concor-
diam reducti ſunt. Inſuper eadem ſynodus pro æterna hominum ſalute & uigen-
tium

A tium deformitatum repreſſione, ſalubria decreta & perutiles ordinationes edidit,
formam electionum canonicarum iuxta ſanctorum patrum inſtituta reſtaurans, qui-
bus prælati ſingularum eccleſiarum aſſumi deberent, ut reprimeretur ambitio, nec
ſe homines ad primatus capeſſendos ingererent, ſed aſſumerentur, ut ait Apoſtolus, Heb. 5.
uocati à domino tanquam Aaron. pariter quoque Romanis pontificibus de cætero
eligēdis modum aptiſſimum præſcripſit, numerum & qualitatem creandorum cardi
nalium ordinans, atque ſalutares regulas adhiciens pro felici regimine ipſius Romani
pontificis & ſuæ curiæ, ac etiam patrimonij terrarum & dominiorum Romanæ ec-
cleſiæ pertinentium, quorum alienationem altero decreto fieri prohibuit. Cæte-
rum decreuit ne in collatione uel prouiſione beneficiorum, prætextu uacantiarum
uel alio quoliber, quicquam exigeretur: pacificis beneficiorum poſſeſſoribus abſtu-
lit turbationum incentiua. circa diuini cultus celebrationem, uitam' que & honeſta-
tem miniſtrorum plurima ſalutifera diſpoſuit: modū, tempus & ordinem celebran-
dorum conciliorum generalium, prouincialium & ſynodalium ordinauit. In Grae-
cis præterea conuocandis ad celebrationem œcumenici concilij, & proſecutionem
unionis eorum, labores innumeros & impenſas maximas conſumpſit. ſed interea
B dum hæc aguntur, ecce rurſum multimoda per uniuerſam eccleſiam exoritur turba-
tio, dum ipſe dominus Eugenius prohdolor factis & operibus ab hac ſancta ſynodo
iterum ſe diſiungit. unus eligitur in uacante eccleſia, ipſe alterū reſeruationibus in-
hærendo præficit. ſcandala, ſchiſmata, diuiſiones per eccleſias oriuntur. Vnde mi-
randum eſt, quo pacto miſſa eius capitula aſſererе audent, ipſum nunquam contra
electiones canonicas uenisſe, niſi cum inique celebratæ fuiſſent, ſiue de perſona ad be-
neficia minus apta, aut ex qua poſſet ueriſimiliter ſcandalum exoriri: cum nimis no-
torium ſit, ipſum eccleſias etiam priuſquam prælati moriantur, reſeruare, & ui-
gore reſeruationum ipſarum, non expectatis electionibus, ipſis eccleſiis præficere
paſtores. nec adhuc apparuit, ipſum aliquam electionem expectatam, & debite ex-
aminatam, ex cauſa euidenti publicæ utilitatis uel neceſſitatis, ſicut prætendere uide-
tur, reieciſſe. confirmationes quoque electionum per metropolitanos & alios ordi-
narios factas aut fiendas, multipliciter perturbat. pecunia in beneficiorum & digni-
tatum collatione interuenire etiam more inconſueto audita eſt, ita ut plerunque be-
neficia ipſa & dignitates non expediantur, niſi pecunia realiter fuerit exhibita. Sed
nec excuſare nititur à ſpecie Simoniacæ labis, quoniam uacantias aſſerit recipi lice-
C re, immo etiam oportere, in ſuſtentationem Romani pontificis & ſibi aſſiſtentium or-
dinum. Vt autem non contētionis gratia, ſed ueritatis & ſalutis, de hoc aliquid di-
camus, ſi ſana doctrina ſapientum attentius perlegatur, ubi cum aliquo pactum ini-
tur ut pecuniam tradat, non aliter beneficium aut dignitatem habiturus, ibi ſpeci-
es contractus non gratuiti conſpicitur interuenire. Nec ita lauari poteſt aquis
excuſationum iſta pactio, ut à ſpecie Simoniacæ labis reddatur aliena. Hinc enim
euenit, ut plurimi qui & deo gratiores, & ſaluti animarum procurandæ utiliores
eſſent, qui pecunia carent, aut ipſam non aſſerunt, ad dignitates minime aſſumantur.
Hinc plerunque accidit, ut & cupidi & ambitioſi, qui ſe ipſos gradu ambito indi-
gnos reddunt, promoueantur facilius. Et ubi temporale commodum impellit
animum ad deferendum dignos, promouendum indignos, quis illum à ſpecie labis
Simoniacæ purum affirmabit? Sed & ex hoc contingere poteſt, ut Romani pon-
tifices facilius inclinentur ad ſibi attrahendum collationes dignitatum & benefi-
ciorum, electiones perturbandum, iura infirmorum impediendum, canones ſu-
per his editos ſub umbra plenitudinis poteſtatis infringendum: quod fortaſſe non
agerent, ſi non eſſet pecuniæ interuentus, ſed unicuique ſuum relinquerent ofi-
cium, & ipſi deſuper uigilarent, correcturi delinquentes, & maioribus intenturi. Sic que tunc eccleſia optime diſponeretur. & adhuc noſtris temporibus
inoleuit, ut cum uacat una eccleſia, fiant tranſlationes plurimæ, per quas plu-
rimas

Universidad de Deusto
Biblioteca

rimæ ecclesiæ uacare possint, ex quibus pecuniarum exactio magis & magis ab- D
under: quæ quantum ecclesiis & saluti animarum noceant, facile est uidere. Quis
non intelligit hoc promouendi genus per interuentum pecuniæ, ex radice auaritiæ
adinuentum, plus fouendæ ambitioni, quàm animarum saluti esse accommodum?
Qui enim dignitates ambiunt, illi pecunias conquirere laborant, quarum suffragio
gradum assequantur honoris. Hinc sua uendunt patrimonia, hinc se fœneratoribus
obligant: quibus postea satisfacturi, prædia, possessiones & castra ecclesiis pertinen-
tia, interdum alienare coguntur. Hinc regiones uariæ depauperantur & euacuan-
tur pecuniis. Hinc prælati per annos plurimos suspensi à diuinis sæpenumero
hac tempestate uisi sunt. Neq; hæc est primorum fructuum collectio, quæ benefi-
ciis libere expeditis aliquando colligi solebat: imo & si nunquam fructus illos præ-
latus ipse sit collecturus, si etiam infra triduum moriturus sit, pecuniam ex patrimo
nio aut aliunde soluit quæ nunquam deinceps restituitur. Non certe sic patres anti- E
qui annatas exegerunt, uel potius pecunias sub nomine annatarum, licet fructus ali-
quos absque hoc quod pecunia in collatione interueniret, reseruandos pro necessi-
tate temporis tunc instante, duxerunt. Non tamen ut perpetuo talis esset reserua
tio duratura. Nunquid ex hoc reprehendenda est hæc sancta synodus, quasi sedem
apostolicam exinanire uelit, dum modum illum exactionum reprobat, qui tantope-
re officit saluti animarum? Nunquid illam epistolam aduersus sanctam synodum
proferre decuit, quod ipsa mendaciter se asserit in represionem auaritiæ, Simoniæ,
ambitionum & aliorũ uitiorũ, ordinationes & salubria decreta condidisse? Certe ne-
mo inficiabitur, formam decretorum nostrorũ super electionibus rite celebrandis,
super collationibus & confirmationibus libere expediẽdis, & aliis prius memoratis,
ad expellendum illa genera peccatorum esse conuenientissimam. Nec ad contume
liam diximus, sed ad plurimam salutem efficiendam, abusus illos habentes speciem
simoniacæ labis per Romanum pontificem foueri, dum hæc tollere & perturbare,
cum potest, obmittit: immo si abusus tali labis specie respersi, p ministros eius com-
mittuntur, eos fouere dicitur, cum eos non perturbat, & uehementer pertimescere
1. Reg. 4. debet, ne dure propter illos corripiatur à domino, qui Heli summum sacerdotem
durissime puniuit, dum filios suos efficaciter corrigere negligebat. Sed nec in his
quibus diuina maiestas offenditur, & salus impeditur animarum, continuare opor-
tuit prætendendo excusationem non adhibitæ alterius prouisionis, cum timore per
dendi temporale emolumentum, nimis inconsultum sit, regni cælestis hæredita-
tem negligere, & animarum perpeti detrimentum. Sed & dictum erat per hanc F
sanctam synodum, prouisionem esse fiendam ipsi Romano pontifici iuxta eius indi
gentiam, si animum eius ad obseruationem decretorũ uideret benigne inclinatum.
Nec autem ipse aut suam indigentiam aperuit, nec decreta exequi compertus est. Vi
dens itaque hæc sancta synodus iugiter animas hominum his abusibus illaqueari, de
creta q; sua pro represionibus aliuus edita contemni, uidens (ut præmitti-
tur) diuisiones in ecclesiis per canonicarum electionum manifestam cõturbationem
nimium adaugeri, uidens & alia uigere schismata, dum illi q per hanc sanctam syn-
odum alligabantur, per Romanum soluebantur pontificem, ita ut iam in populo
1. Cor. 1. Christiano serperet illa diuisio, ut quemadmodum quondam diuidebantur Corin-
thij, & unus dicebat, Ego sum Cephæ: alter, ego sum Apollo: sic & nunc unus aie-
bat, Ego sum papæ: alter, Ego sum cõciliũ, dum Romanus pontifex huius sanctæ uni
uersalis synodi in his operibus non tenebat unitatẽ, neq; beatissimi papæ Damasi imi
tabatur exemplum, qui & de his nullatenus cognoscere uolebat, quæ sancta syno-
dus diffiniuisset. Attendens præterea hoc sacrum concilium prosecutionem redu-
ctionis græcorum, quam tantis impensis & laboribus inchoauerat, multipliciter im
pediri, & deniq; uniuersa quasi facta ecclesiæ perturbari ex hac diuisione, quam ad-
uersus synodum congregatam & salubria eius opera, ipse dominus Eugenius confo-
uebat,

A uebat, atque per minus debitum regimen ecclesiæ, cuncta in peius ruere, miserta est
tandem synodus ipsa ecclesiæ Christi, tanta ægritudine laborantis: & zelo domus dei
accensa, eundem dominum Eugenium citare decreuit, sacrosanctæ Romanæ eccle-
siæ cardinales conuocare, ut ipsis auxiliantibus, conueniens & salutaris prouisio ec-
clesiæ donaretur, priusquam deteriora contingerent. Commemorauit cum dolore
non sine informatione præcedenti defectus aliquos, qui publice & notorie in præ-
iudicium & scandalum gregis dominici super regimine ipsius ecclesiæ in spirituali-
bus & temporalibus adesse ferebantur, ut omnibus in melius emendatis, salus &
pax redderetur populo dei. Doler quidem plurimum sancta synodus, quod talia
commemorare oporteat: nec libellum famosum confecit, ut obiicitur, sed tantum
recitauit ea non animo diffamandi, sed corrigendi, prout ad eam pertinebat, quæ
iam in publicum prodierant, dum pro debito officij à CHRISTO susce-
pti negligere non potest, quo minus in hac urgentissima necessitate languoribus
uniuersalis ecclesiæ medelam quærat donari salutarem, & pro ea instet uehemen-
tius, impleat'que diuini apostoli præceptum scribentis Timotheo: Argue, ob- 2. Tim. 4.
secra, increpa in omni patientia & doctrina. erit enim tempus cum sanam doctri-
B nam non sustinebunt. Rursum'que ait idem Apostolus: Peccantem coram omni- 1. Tim. 5.
bus argue, ut cæteri timorem habeãt. Quod in peccatis publicis agi potest, maxime
per eum, cui reformatio & correctio pertinet aliorum. Sed & beatus Gregorius in
suo pastorali, illos qui dum deficiunt, se bene agere credunt, docet à pluribus opor-
tere increpari. Verum citationem præfatam aliquanto asperius ferens Romanus
pontifex, aliqua in aduersum per eorum (ut creditur) suasionem, qui magis lo-
qui quærunt sibi placentia, quàm ipsius æternam salutem & uniuersalis ecclesiæ
releuamen perquirere, plurima peragere conatus est, atque inter cætera memora-
tam uniuersis CHRISTI fidelibus direxisse dicitur epistolam: in qua non correctio,
non emendatio proh dolor affertur, sed quæ sibi obiiciuntur, mendaciter prolata
esse scribit per hanc sanctam synodum, quam utique honestioribus uerbis alloqui
decebat. Verum ipsa pro sua charitate omnia cum mansuetudine ferre decreuit,
improperia etiam suauiter sustinens, dum arguẽdo & obsecrando in omni patientia
& doctrina possit homines perducere in salutem. Sed debuit arbitrari Romanus
pontifex, populos non esse scriptis suis in factis propriis & personalibus credituros.
Neque hunc modum conuenientem existimabunt, ut ipse uocatus ad synodale iu-
dicium, illud subterfugiat, & ad dispersos hinc inde quærat seipsum propriis iusti-
ficare sermonibus. Quis enim est qui epistolam conscribere non possit, & in ea
C quæ uolet asserere? quod si propriis sermonibus se ipsum quis hoc pacto iustifica-
re posset, pauci erunt qui se deficere fateantur. Quod si olim beati summi pontifi-
ces, Leo, Damasus, Sixtus, se in synodo expurgare curauerunt, ut scandalum à fi-
delium mentibus tollerent, multo amplius ipse dominus Eugenius comparere de-
buisset, qui in eo casu tenetur, ubi de defectibus notoriis & scandalizantibus eccle-
siam delatus est, in quibus synodum uniuersalem in papam iurisdictionem habere ne-
mo ambigere iuste potest. Honestius quippe fuerat, per se uel alterum in synodo
comparere: & si non probarentur quæ de ipso dicta erant, eluceret coram omnibus
iustitia eius. Si autem & uera probarentur, debita conuersione omnia contege-
rentur, & in melius emendarentur: sicq; per debitam conuersionem, honorem plu-
rimum & benedictionem obtineret in populis: immo & exemplum pœnitentiæ
cunctis præstaret, per quam efficaciter reformatio ecclesiæ & salus daretur uniuer-
sis. Nam & pœnitentibus ait dominus per prophetam: Si fuerint peccata uestra Esaiæ. 1.
ut coccinum, tanquam nix dealbabuntur. Iam enim adeo peccata nostra creuerunt, ut
iustitias nostras proferre non oporteat, sed post naufragium uitiorum oportet su-
per fec undam tabulam pœnitentiæ peruenire in portum salutis. Cuius rei exem-
plum in beatissimo Petro apostolorum principe præclarum habemus, cui cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Gal.2. Paulus in faciem restitisset, & dixisset eum non recte ambulare ad ueritatem euan- D
2. Pet.3 gelij,& non solum dixisset, sed & in epistola sua ad perpetuam rei memoriam scri-
pßisset,non hoc moleste tulit beatissimus Petrus:immo expresse Pauli epistolas com
mendauit, in quibus hoc ipsum non ignorabat contineri: ut & hoc suis successori-
bus exemplum daret, non moleste ferre, si eis per eorum coapostolos aliquid tale
pro sua & uniuersalis ecclesiæ salute diceretur. Sed unum in sua epistola summus
ipse pontifex maxime prosequi uidetur, quod hæc sancta synodus ab eius exordio
ipsum à papatu deponi affectauit: quod si rerum gestarum seriem in memoriam re-
duxerit, talia proferre desinet, cum uix adhuc esset in papatu constitutus,dum ipsa
synodus inchoata extitit. Quomodo aduersus eum tunc conuenerat synodus, quæ
de gestis eius nullam adhuc habebat notitiam? Quid tunc contra eum intentauerat,
cum ipse cœpit eam dissoluere? Deinde quàm benigne, q̄ patienter etiam post disso-
lutionem resarcitam,hæc ipsa synodus præstitas contradictiones,impugnationes &
resistentias uarijs modis in dissolutionem ipsius & operum eius tendentes,hucusque
pertulerit, satis manifestum est. Sed neque in hac nouissima citatione quicquam
aliud quæsitum est,quàm ut in necessitate maxima conueniens prouisio ecclesiæ do-
naretur. Nihil nobis gratius,nihil desideratius est, quàm ut ipse ecclesiam dei sa-
1. Pet.5. lubriter regat: non quidem ut pro libito uoluntatis suæ cuncta peragere uelit,spre- E
tis canonibus sacrorum conciliorum,sed iuxta beatissimi Petri doctrinam,sic regat,
non ut dominans in clero,sed ut forma factus gregis. Romanus enim pontifex est
uniuersalis ecclesiæ minister,non dominus.atque etiam schismata & scandala sub-
moueat, quæ contingunt dum heu nimium propriam studet implere uoluntatem.
dicit nos eius sanctam intentionem perturbasse, sed nos latentem intentionem nisi
ex operibus & fructibus cognoscere non possumus. Nos iudicamus ea quæ patent,
dominus autem intuetur cor. Nunquid prohiberi potest libera hominis uolun-
tas,ne fructus bonorum operum ex se producat? ut defectuosum regimen abhor-
reat,ut pacem & unitatem conseruet,profecto longe melius suaderet animos homi-
num in approbationem iustitiæ suæ, si bona opera se fecisse ostenderet, quàm præ-
dicando se habuisse bonam intentionem, quam homines nec intueri nec dijudicare
possunt. Quis enim impediuit,nec hodie impedit, ut abusus curiæ suæ non absu-
lerit, nec de præsenti auferat? Sed mirandum ualde est, quod dissolutionem per
eum aliàs reuocatam & annullatam, iterum approbare conatur eadem epistola: &
processum concilij tunc contra hanc dissolutionem deductum, reprobare: cum ta-
men dissolutionem ipsam irritam esse & inanem, aperte per literas suas confessus
sit. Cui dissolutioni si patres paruissent,maneret adhuc regni Bohemiæ desolatio, E
nec Bohemorum ipsorum unio facta fuisset:immo quamplurimæ patriarum & ter-
rarum desolationes errores'que hominū & mala innumera uerisimiliter perpetra-
ta fuissent. Si illam dissolutionem destruxit, cur iterum eam sermonibus reædi-
Gal.2. ficat, cum dicat diuinus Apostolus: Si ea quæ destruxi,iterum ædifico, prævarica-
torem me constituo? Illud autem ualde flebile est, quod dicit eo tunc concilium
sine iurisdictione & iustitia sup illius dissolutionis reuocatione ipsum monendo pro
cessisse, adijciens iterū, quod patres in concilio existentes, contra diuinam uolunta-
tem ipsum supprimere quæsierunt siue angustare potestatem, & se supra eum con-
stituere supremos. Nunquid ipse iam abnegare uolet iurisdictionem synodi uni-
uersalis in sacra scriptura fundatam,& determinationem uniuersalis ecclesiæ decla-
ratam, cui declarationi si quis pertinaciter contradiceret, incideret in hæresim? sed
nec potestas angustatur,dum ita dirigitur,ut non in destructionem, sed in ædificatio-
nem procedat. Caueat pro dei reuerentia,ne dum minora excusare nititur, & ad-
uersus salubres correctiones plus debito recalcitrare,in grauiora corruat: qui & epi-
stolæ illius exordio dicere ausus est,patres in hoc cōcilio congregatos,iā fere septem
annis

A annis ab ipso CHRISTI uicario & à suprema Romana apostolica sede,Christiano-
rum matre & capite,segregatos. Nunquid in hoc damnabit uniuersos cardinales,
patriarchas, episcopos,imperatorem, reges, principes & cæteros,qui per se uel alios
in hoc concilio fuerint: & denique ecclesiam per orbem dispersam, hoc concili-
um approbantem, ut dicat uel eos à capite & matre Christianorum fuisse segrega-
tos,uel fauisse segregatis? Dicendo quidem synodum à se fuisse segregatam, se po
tius à synodo segregatum affirmare uidetur, quæ tamen uniuersalem dei ecclesiam
repræsentat.Cum enim membrum à corpore dissungitur, non totum à parte se di-
citur separare,sed pars à toto segregari. debuit quidem synodo uniuersali ut mem-
brum ipsius,in unitate spiritus iugiter adhærere. & si relinqueret, non tamen ipsa à
suo uero capite CHRISTO relinquitur. Non enim est generale concilium eccle-
siæ sicut una particularis conuentio consiliariorū alicuius principis,cui papa ipse tan
q̄ præsidēs & dominus præsideat:sed est uniuersalis ecclesiæ catholicæ conuētus con
tinens & includens uirtualiter & autoritatiue singulos gradus ecclesiæ, tam papa-
tum quàm cæteros,sicut membra ipsius ecclesiæ uniuersalis:quam propterea ipsum
concilium repræsentare dicitur, prout iam confitentur uniuersi. Quæ si attentius
B considerauerit ipse dominus Eugenius, seipsum ex segregatione potius reprehen-
det,desinet'que talem in synodum congregatam in nomine CHRISTI & in uniuer-
salem ecclesiam proferre iniuriam. Denique nos dicit uehementer studuisse,ut in-
consutilem tunicam CHRISTI scinderemus. inueniet ipse nos pro unitate uniuer-
salis ecclesiæ,& eius salute sedulo desudasse: nec possumus à Romana ecclesia sepa-
rari,dum uniuersalis ecclesiæ retinemus unitatem,in qua tam ipsa Romana ecclesia,
quàm aliæ singulæ ecclesiæ includuntur. Et si autoritas quæritur, inquit Hieronyᵐ
mus, orbis maior est urbe. sed ipse primus scissuræ & diuisionis autor extitit, cum
primus synodum dissoluere, & se ab ea segregare incepit,atque in huiusmodi segre
gatione & diuisione longo tempore persistere uoluit, & nunc dum post longam ex-
pectationem ac multam patientiam eius, emendatio & regiminis ecclesiæ dei salu-
taris prouisio quæritur, ipse loquitur grandia aduersus sanctam synodum & ecclesi-
am dei, ipse eandem synodum dissoluere conatur, si de ipso iudicium fiat,aut aliquo
suorum præsidentium oratorum. Nunquid ei conueniens est tale quærere diffugi-
um,qui aliquando solebat per oratores suos circa huius concilij exordia se ante oēs
reformandum offerre,quod'que de uita eius audaciter inquireretur? Nunquid hoc
C iam tolerabile est, ut propter effugiendam correctionem ipsius aut sui oratorum,
concilium dissoluere laboret:atque propter factum personæ suæ,quæ mortalis est,
autoritatem ecclesiæ immortalem confundere nitatur? sed ipsius adiutor est CHRI
STVS,qui eam non deseret. Iam uero ad cætera dicamus, quæ citationi nostræ re
spondere uolens, aduersum nos retorquere nititur. Ipse alienationem terrarum ex-
cusare prætendens,dicit Nicolaum de Fortibrachijs & comitem Franciscum de Co
tugualla,contra eum fuisse incitatos,qui dicentes se esse capitaneos concilij, terras ec
clesiæ inuaserunt, unde strages secutæ sunt. Si autem ueritas rerū aperiatur, nun-
quam illi ab hoc sacro concilio inuadere terras ecclesiæ iussi fuerāt, neque res talis ul
lo tempore per concilium deliberata extitit. Verum uidentes diuisionem,quam ipse
dominus Eugenius aduersus concilium tunc fouebat, hanc acceperunt audaciam.
Vnde & qui diuisionis huius causa fuit,ipse etiam causa extitit malorum ac discrimi
nū quæ exinde secuta sunt.quamobrē iā id diximus:illa prima dissolutio, per quam
ab unitate huius sanctæ synodi dominus ipse Eugenius uoluntarie recessit,causa fuit
& origo malorum. Sed postquam dissolutionem sustulit, nunquid propterea ter-
ras ipsas ecclesiæ,quæ recuperari poterant, oportuit in alienas manus tradere,& ti-
tulum in eis alteri assignare,ut iam repeti non possent? & quo tunc uera alienatio pa
trata est? Quid præterea de alienatione aliarum terrarum deinceps facta, ut bur-
gi sancti Sepulchri & plurium, dicturus est, cum tamen ante adhæsionem ipsius

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſam per decretum huius concilij, ſpecialiter terrarum omnium eccleſiæ alienatio ſi- D
bi interdicta fuiſſet? Debuit quidem imitari beatum Ambroſium, qui Imperatori
quærenti hæreditatem CHRISTI, reſpondit: Abſit à me, ut Chriſti hæreditatem
tradam. Non tradidit Naboth ſuam, ſed proprio cruore defendit. Sic hæc iacula,
quæ in ſanctam ſynodum ſe excuſando detorquere nititur, manifeſte reuertuntur in
ipſum. Cæterum aliam excuſationem ſuper impedimentis indulgentiarum affe-
rens, dicit ſe nullas indulgentias plenarias de nouo contuliſſe, ſed ſolum antiquas re-
nouaſſe. Verum ſi loca nominatim, quoties opus erit, deſignabimus, quàm plura,
ubi pro cauſis exiguis, ut refectione materialiũ ædificiorum, plenariam conceſſit in-
dulgentiam, tunc eo maxime tum eccleſia ſubſidijs Chriſtiani populi pro exaltatio-
ne fidei catholicæ & reductione Græcorum indigebat, & in partibus Burgundiæ,
Sabaudiæ, Franciæ, uarijſq; regionibus notiſſimum habetur. Dum uero requiſitus
extitit, ut in conceſſione indulgentiarum plenariarum pro facto Græcorum expreſ
ſe concurreret, dixit ſe, ne claues eccleſiæ contemnerentur, aut eius uileſceret auto-
ritas, maturius incedere uoluiſſe. Non timuit hanc autoritatem uileſcere uel con-
temni claues, ſi pro quibuſdam ædificijs materialibus hæc indulgentia donare-
tur. Quod ſi ut ipſe allegat, incertus erat Græcorum aduentus, nunquid pro-
pterea non oportuit eccleſiam præparare, quæ in huius operis proſecutionem erant E
neceſſaria, ut promiſſa Græcis implerentur, & ea diſponerentur, ſine quibus ipſi
Græci ad terras latinorum conduci non poterant? In quibus præparandis iam hæc
ſancta ſynodus à ciuitate Auinionenſi ſeptuaginta millia ducatorum in mutuum ac-
cepit, & antea duodecim millia à patribus in concilio exiſtentibus, dum priores nũ-
cios ante biennium miſit in Græciam, tres uidelicet ſolennes oratores, quorum
unus ad nos rediit, alter uita functus, tertius uſque in hodiernum diem pro condu-
ctione rerum permanſit. plures quoque alias impenſas fecit. ſuper quibus omnibus
nondum octo millia potuit colligere. Ecce quomodo patres hic exiſtentes, ſe in
his re bus ditare quærunt, quorum plures ultra proprias pecunias, quas in mutuo
um tradiderunt, etiam mobilia & localia ſua pignori obligantur. Sed dicit, cum
res clericorum principaliter agerentur, ſuperfluum fuiſſe laicos onerare: neque cer-
te onerauimus laicos ipſos, ſed tam clericis quàm laicis, qui ſua liberalitate & pie-
tate in ſubſidium huius rei quicquam contribuere uellent, indulgentias conceſſi-
mus. Nunquid hoc eſt aliquem compellere, aliquem onerare? nunqd hoc eſt nouum
in eccleſia dei, quod pro factis fidei catholicæ, indulgentiæ concedantur? Adiecit in-
ſuper affectaſſe omnes gazas eccleſiæ ad tam pium opus protinus exhibere, ſicut &
opere ſe dicit adimpleuiſſe, galeas, pecunias, & oĩa quæ p Græcis ad Italiã trãſferen F
dis neceſſaria erant, ſua ex impenſa tranſmittendo. Sed certe intelligimus ipſum
huius rei gratia exactionem quandam ualde odioſam, etiam ſuper laicos Bononiæ
cõſtitutos, impoſuiſſe. Fatetur aũt hæc ſancta ſynodus, non auro & argẽto ſe eſſe hoc
pacta fulcitam, ſed ſperans in adiutorio domini, qui eam hucuſque cofortauit & di-
rexit. negocijs eccleſiæ & fidei catholicæ cõducẽdis fidelẽ & ſyncerã impẽdit opam,
nõ uerita expetere ſubſidiũ catholicorum populorum, quoꝝ incumbit procurandæ
ſaluti. Sed iam compellit ipſe dominus Eugenius nos huius rei aperire ueritatem,
quam libentius tacuiſſemus. Ipſe diuerſis artibus hoc concilium diſſoluere tentauit,
aut in eum locum transferre, ubi liberius libitum ſuæ uoluntatis impleret, & huius
ſanctæ ſynodi reformationem ſubterfugeret, etiam priuſquam de citatorio nouiſſi-
me ulla mentio haberetur. Tandem cum idipſum complere non poſſet, ſam per me-
dium Græcoꝝ potiri ſperat optatis. Hinc uaria impedimenta & grauiſſimæ commi-
nationes Auinionenſi. datæ ſunt, ne pecuniam præſtarent. Hinc uariæ promiſſiones be
neficiorũ & dignitatũ, hinc plurimæ impenſæ in legationibus ad diuerſas regiones
trãſmittendis cõſumptæ, hinc labores innumeri aſſumpti, ut aut cõciliũ diſſolueret,
aut

A aut locum quem affectabat, obtinere poſſet. Tandem cum iam pecuniæ & galeæ ex
parte huius ſacri concilij in Auinione expeditæ fuiſſent, & antea octo millia floreno-
rum pro Græcis congregandis in Conſtantinopolim tranſmiſſa, res quoq; inchoa-
tæ, iam cum pace & tranquilla deductione deduci poterant. Nam & Græcorum
oratores huc aduenientes, quicquid dicerent, ſemp in hoc pſiſtebant, quod decreto ſu
p conuentione ipſoꝝ edito nullatenus recederent. Cui decreto in electione locorũ p
nos facta & omnium aliarũ rerũ expeditione, ſatisfactũ erat. His ita feliciter diſpoſi-
tis, ipſe dominus Eugenius uolens metere ubi non ſeminauerat, q & pcedentibus tẽ
poribus magis opportunũ fuerat arbitratus, ut legati mitterentur in Conſtantino-
polim tractaturi cum Græcis, & non fieret ipſorũ conductio ad concilium œcumeni-
cũ in his partibus occidentalibus celebrandum, uidens ipſe iam in loca citramonta-
na eorum conductionem diſponi, tunc pecunias inuenit, galeas tranſmiſit, quæ ipſos
Græcos in aliquem locũ Italiæ, quem uellet, deducerent: non parcens honori eccle-
ſiæ latinæ, in qua Græci iam prohdolor uidebũt miſerabilem diuiſionem, quam ipſe
aduerſus hanc ſanctam ſynodum in pſecutione negociorum fidei huiuſmodi p eam
inchoata exercet. unde & maxima pturbatio rebus agendis affertur, & quæ prius pa-
B cato curſu deducebantur, nũc uarijs exponũtur fluctibus. Nonne ſanctius feciſſet,
proſecutionem inceptam in unitate conſouere, quàm pecuniam in fomentum diuiſio
nis & rerum turbationem conſumere? Aſſentiat ipſe, quæſumus, aliquando ſaltem
in hoc tanto fidei negocio huius ſanctæ ſynodi tenere unitatem, quæ loca opportu-
niſſima in his partibus citramontanis elegit, ubi potentiſſimi principes Chriſtiani &
uniuerſitates ſtudentium, præſertim in ſacra theologia, pax quoq; & ſecuritas ma-
gis abundant: ubi ad honorem eccleſiæ latinæ poteſt haberi conuentus celebrior, &
ad bonum fidei ac ipſius unionis deſideratæ efficacior. Nec ipſe dominus Eugeni-
us laborem ueniendi ad hæc loca recuſare debet, qui etiam in loca remotiora pro tan
to bono proficiſci deberet, oſtendendo ſe fidelem Chriſti uicarium, qui pro ſalute
gregis ſui de cælo deſcendit, præſertim cum & ipſe dominus Eugenius in hac epi-
ſtola profiteatur ſe uelle pati mortem pro reductione Orientalis eccleſiæ, pro qua ta
men (quod dolenter referimus) induci adhuc non potuit, ut extra Italiam egredi uel
let. quod ſi uoluiſſet, poterat toti eccleſiæ dare pacem. immo & noſtri oratores ad
cum miſſi, obtinere non potuerunt, ut pro Græcis conducendis ad loca per nos ele-
cta, ſaluum conductum donaret, quem ſeculares principes uniuerſi liberaliſſime con
cedebant. Non autem ipſe conari debet græcos ad locum non electum per hanc ſan-
ctam ſynodum, euocare: quæ ſolum tria loca elegit, cum & Græci pepigerint in lo-
C cum per nos eligendum aduenire: nec pati debet hæc ſancta ſynodus, ut aduerſus pa
cta inita & contra ſanctorum decretorum ſuorum tenorem, concilium hoc œcume-
nicum in alio loco ſine ſuo conſenſu cum Græcis ipſis celebretur, ubi certa ſequere
tur latinæ eccleſiæ confuſio, & incertus eſſet unionis Græcorum aduentus. poſſetq;
contingere & illam unionem non perfici, & latinam eccleſiam in confuſione ac de-
formatione manere, autoritate ſynodali ipſius latinæ uniuerſalis eccleſiæ miſerabi-
liter conculcata & pſtrata. quæ nullatenus pmittere poſſumus, ſed eccleſiæ retinebi-
mus deo fauente firmitatem & autoritatem, atq; nihilominus unionem Græcorum
iuxta conuenta p uiribus pſequemur. Interferit autem præmiſſa epiſtola ueluti pro
relatione crimini, quod in hac ſancta ſynodo diſpenſationes, commutationes uoto-
rum uenduntur ac beneficia. Sed neſcimus unde hæc accepit, niſi forſitan impugna-
re uelit, quòd in conceſſione indulgentiarum largientibus pia ſubſidia in opus Græ
corum, indultum eſt, ut commutationes uotorum & diſpenſationes aliquas obtine-
re poſſint. Nunquid & hoc illicitum eſt, quòd illi ſua peccata eleemoſynis redi- Dan. 4.
mant, quæ eleemoſynæ in proſecutionem illius ſaluberrimæ unionis Græcorũ ma-
nifeſte conuertuntur? quomodo autem aliàs diſpenſationes quæ hic concedũtur, uen
di aſſerat, cum homines hic ad matrem ſuam eccleſiam congregatam pro diſpenſatio

Universidad de Deusto
Biblioteca

nibus obtinendis sæpe refugere notum sit, ne illas magnas exactiones pecuniarũ sub- D
ire cogantur, quæ in curia ipsius domini Eugenij palam constat exerceri? Signet no
bis unum, qui in hac synodo beneficium aut dispensationem uel aliquod tale uendi-
derit, & uidebit nos protinus debitum iustitiæ peragere. Dicit nos beneficiorum
collationem, sibi plerunque adimendo illa, de facto conferre: sed si antiquarum syn-
odorum acta perlegerit, quæ episcopos sæpenumero instituerunt & destituerunt:
Actu. 1. &c. immo etiam Nicena synodus Eustachium episcopum de Nicea Beroe in Antiochi-
am transtulit: si etiam Matthiam apostolum & primos septem diaconos per concilia
primitiuæ ecclesiæ fuisse assumptos meminerit, non negabit in ipsis beneficijs per
synodũ uniuersalẽ ministros iustitiæ institui posse: quod tamẽ rarissime nos egimus,
immo collationem beneficiorum per ipsum dominum Eugenium sustinuimus ex-
exceri, licet multas inordinationes gratiarum expectatiuarum & nominationũ age-
re conspiceretur: quibus mediantibus, in expugnationẽ ipsius sanctæ synodi & uni-
uersalis ecclesiæ, uarios sibi conabatur exquirere fauores. sed cupiebamus semper fo
uere unitatem & pacem. Verba plurima per hanc epistolam in nos grauia profe-
runtur, quæ etiam occulta cordium sine affectibus diiudicans dicit, quod creditur in
cordibus nostris potissime inesse auaritiæ ardorem. Ecce dũ substantias nostras con-
sumimus, dum promotiones & beneficia non quærimus, & ad bonum uniuersalis E
ecclesiæ nostra uertimus studia, auari uocamur. Protestatur huius epistolæ princi-
pium, nostra (ut inquit) sacrilegia iuridice retundere, superstitiones & errores uel-
le sopiri. Sed dum ipse dominus Eugenius iustitiam suam proferre debuit, refugit
iudicium, dissoluit quantum in se est concilium. Et insuper quæ in ecclesiam dei
proferat, quo pacto excusationes in peccatis adducat, p̃missa testantur, quæ certe do
lenter proferimus. Nam ipsum & rectius sapere, & loqui ueracius atque honesti-
us optaremus, nec ita coram mundo propr̃ animi efferre passionem. Sed cum
omnia dixit quæcunque uoluit, ubi sunt illa sacrilegia? ubi superstitiones? ubi er-
rores quos nobis inesse dicebat, & quos sopire pollicebatur? Melius quidem fuisset
uerba tam iniuriosa subticere, ubi nullam penitus in re ipsa apparentiam afferre po-
tuit, nec deo fauente afferet in æternum. Nec propter opprobriorum talium aut
quarumlibet detractionum dissem̃ationem, prosecutionem boni communis &
defensionem uniuersalis ecclesiæ atque conciliorum generalium, quibus robur fidei
catholicæ duce CHRISTO innititur, eodem adiuuante deseremus. Paucitatem no-
bis & imperitiam obj̃cit eadem epistola. sed si ueritatem amplecti uelit, nullam
huius sanctæ synodi conclusionem in omnibus his quæ decretata fuerunt, captam in-
ueniet, in quam non longe maior pars prælatorum, maior pars doctorum, maior de- F
nique pars omnium notabilium uirorum consenserit. immo plusquam duæ par-
tes concilij in id ipsum conuenerunt, quod est copiose congregatum. & si omnium
peritiam atque dona ex largitate sanctiſpiritus distributa diuidentis unicuique pro-
ut uult, consideratius examinasset, parcius talia loqueretur. Tandem illa subticen-
do quæ in emanata citatione dicebantur, uos CHRISTI fideles exhortatur, ut schi-
smata impijſſima & horrenda (ut inquit) scandala deuitetis, nostros'que conatus
quos impijſſimos dicit, reprimere studeatis: quæ iam omnia & si grauissimarum in-
iuriarum plena sunt, mansuete tolerare polliciti sumus, cum non nobis sit animus
uerbis contendere, sed totis conatibus perquirere, quid commodius, quid conueni-
entius agendum sit pro ecclesiastica salute. sed dominus Eugenius schisma se abhor-
rere ostendit, & sub timore schismatis in hoc animos hominum perducere, ut aduer
sus hanc sanctam synodũ libere agere possit quæcunque uolet, & diuisionem quam
ab exordio (ut præmissum est) inchoauit, ita conducere, ut confundatur synodalis
autoritas, & libitum suæ prævaleat uoluntatis, atque sub uelamine comminati schi
smatis, ipse corrigi non ualeat: quæ res etiam exemplum pernicioſum afferret po-
steris, in magnam ecclesiæ desolationem. Nam quicquid summi pontifices uel-
lent

A lent in futurum, pro libito agere hoc possent, omni sublato timore, confidentes ob
metum schismatis nunquam eorum correctionem per concilia generalia tentari
posse. Insuper dum schisma dissuadet, ipse actu schisma perniciosissimum duo-
rum conciliorum, quale nunquam auditum est, erigit, euocando aliud concilium in
ciuitatem Ferrariensem, contra decreta concilij Constantiensis & istius, ac etiam il-
la quæ sunt Græcis promissa, quæ ipse expresse approbauit. Nos autem fauente
CHRISTI gratia, nullum schisma facimus: immo ueram ecclesiæ prosequimur
unitatem, ut uidelicet tam ipse Romanus pontifex quàm cæteri omnes unanimiter
teneant unitatem ecclesiæ congregatæ, & non se separent ab his quæ uniuersali con-
sensu sunt constituta, soliditatem Petri teneant, quæ non in unius solius personæ
uoluntate consistit, quæ quotidie errare potest, cum & aliqui Romani pontifices in
errorem lapsi sint: sed maxime residet in uniuersalis ecclesiæ catholicæ conuentu,
quem CHRISTVS caput uerum ipsius, non deseret usque ad consummationem
nem seculi. Vtq̃ omnes idem sapiant cum ecclesia congregata, & cessent illa schi-
smata, quæ prohdolor in oculis nostris iam uigere conspicimus, dum ipse dominus
Eugenius in diuisione inchoata nimium perseueret, qui etiam rursum ad dissoluti-
B onem semel reuocatam reuertitur, assidueq̃ bonum uniuersalis ecclesiæ conturbat:
& nihilominus adhuc expectamus, hoc maxime desiderantes, ut omnes prælati &
principes Christiani ac cæteri fideles, iunctis animis & concordi sententia, in his dis-
criminibus consulant publicæ saluti ac regimini salutari totius ecclesiæ: nam res
omnium agitur. hoc petimus & requirimus, ut ecclesiasticorum copiosus num-
rus ex omni regione huc affluat, sicut ad hanc synodum uniuersi status ecclesiæ sunt
legitime uocati, & pariter deliberent, quid potius pro unitate conseruanda & omni
bus rebus ecclesiæ feliciter ordinandis expediat, uniuersos quoque iam intelligere
speramus, hoc non esse schisma quærere, sed potius uelle schisma perpetuum deui-
tare: quod contingeret, si summi pontifices nostri temporis à sacris concilijs, quo-
rum instituta sui prædecessores maxime exequi curabant, se uellent pro libito uo-
luntatis assidue disiungere, & eisdem repugnare: cognoscent' que iam cuncti aperti-
us, quanta sit necessitas pro soliditate fidei & ecclesiæ retinere conciliorum unita-
tem, quæ dum magis oppugnatur, tanto magis in animis hominum elucescit: hoc
disponente omnipotenti deo, qui mala esse non fineret, nisi potens esset bona etiam
ex eis elicere. Ideo dilecti ecclesiæ filij principes Christiani & uniuersi fideles, his
rebus per dei gratiã intellectis, cognoscetis ubi ueritas & iustitia resideat, per quam
ad pacem possimus peruenire salutarem. Vos ipsi iuuate & orate, ut dominus Eu-
C genius Romanus pontifex meliori fretus consilio, & propria uoluntate paululum
inclinata, ad pacem, unitatem & salutare regimen ecclesiarum animarum benignius
se conuertat. & illum in uisceribus charitatis hæc sancta synodus paratis animis am-
plexabitur, totis uiribus adiutura, ut ipse in omnibus bonis semper abundet. ad hanc
quoq; ciuitatem ueniant uniuersi, qui de iure uel consuetudine concilijs generalibus
interesse tenentur. Mittant huc principes seculi suos oratores, ut super cunctis quæ
pro bono ecclesiæ agenda sunt, communi omnium consensu capiatur conclusio sa-
lutaris, & in omni pace ac tranquillitate cũcta disponantur ad gloriam nominis Chri
sti & salutem ecclesiæ suæ, qui est deus benedictus in secula seculorum. Datum in
nostra generali congregatione in ecclesia maiori Basileensi solenniter celebrata de-
cimoquarto Calendas Nouembris, Anno à natiuitate domini millesimo quadrin-
gentesimo trigesimoseptimo.

RESPONSIO SYNODALIS FA-
cta oratoribus electoꝝ Imperij Romani &c. instantibus ut su-
persederetur in processu papæ Eugenij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SACROSANCTA &c. ad futurã rei memoriam. Audiuit hæc ſancta ſyno- D
dus affectionem deuotiſſimam uenerabilium archiepiſcoporum & cætero-
rum illuſtrium principum electorum ſacri imperij, ad pacem & quietem ec
cleſiæ, quam uos egregij ipſorum oratores in noſtra congregatione generali
diſerta oratione reſeraſtis. uiciſſim quoq; audierunt diſcretiones ueſtræ zelum ſyn-
cerum, quem ſancta eadem ſynodus ad ipſius eccleſiæ ſalutem & pacem ſemp geſſit,
ueluti p uenerabilem archiepiſcopum Panormitanum ex ordinatiõe huius ſacri con
cilij fuit in eadem congregatione latius explicatum. Deinceps proaffectu quem ad
pacem in cordibus noſtris ſedulo gerimus, ab eiſdem diſcretionibus ueſtris inter de
putatos huius ſacri concilij quæſitum eſt, ut media ad pacem ipſam opportuna uel-
letis apire. Nam hæc ſancta ſynodus omnia media intendebat gratis animis ample-
xari, per quæ autoritas eccleſiæ ſeruaretur illæſa, & reformatio tantis experita tem-
poribus, & pro qua iam in concilijs Conſtantienſi, Senenſi, & iſto Baſileenſi tot ſunt
adhibiti labores, aliquem tandem fructuoſum ſortiretur effectum, ad dei gloriam &
animarum ſalutem. Vos uero pacis inueniendæ ſpem uos habere dixiſtis, ſi ſuſpen
deretur proceſſus aduerſus dominum Eugenium papam quartum inchoatus, & inte-
rim opa daretur per dominos ueſtros illuſtres, ut ipſe dominus Eugenius diſſolutio- E
nem prætenſam concilij p eum attentatam reuocaret, & ea quæ aduerſus hoc ſacrum
concilium egerat, de quibus atq; etiam de iuſtitia ipſius concilij dominos ueſtros pla
ne informatos eſſe commemoraſtis. Vtq; inſuper idem dominus Eugenius decreta
ſynodalia ſuſciperet, & de congregando concilio pro Græcis ſe non intromitteret,
ſed fieret apud Græcos ipſos inſtantia, ut uenirent ad aliquem trium locorum ele-
ctorum p concilium. quod ſi obtineri non poſſet, uideretur de aliquo tertio loco eli
gendo, qui & concilio & papæ tutus & accommodus foret, adijcientes quod ad pa-
pam ſuper his deſtinaremus oratores. Et tandem ſi concordia aliter non poſſet inue
niri, ſuper ipſius tertij loci electione concilium & papa in aliquos compromitterẽt.
Quibus p uos ex optima intentione & zelo ſyncero (ut credimus) expreſſis, matura
deliberatione præhabita, duximus hoc modo reſpondendum: Laudamus & com-
mendamus plurimum deuotionem uenerabilium archipræſulum & cæterorum il
luſtrium dominorum ueſtrorum atq; ueſtram, quam ſimul & iuſtitiam huius ſacri
concilij attentius conſiderare, & pacis media inuenire conari conſpicimus, labori-
busq; ipſorum & ueſtris gratia eſt habenda. Nos quoq; ea cupimus efficere, quæ ad
pacem ſalutarem conſequendam, & piorum ueſtrorum deſideriorum conſummati
onem efficaciora ſint. Speramus autem fauente CHRISTI clementia, pacẽ ipſam
nobis & uobis pariter deſideratam, inueniri poſſe, ſi ſororem pacis iuſtitiam non pre- F
ſus abiecerimus. Nam ita iuſtitia & pax oſculatæ ſunt, atq; tali uinculo fœderatæ, ut
quiſquis unam ſine altera quærit, neutram ualeat amplecti. Si conſtantibus animis
uiam iuſtitiæ & ueritatis ingrediamur, autoritatem eccleſiæ & determinationes fidei
iam in pluribus concilijs promulgatas, atq; per uniuerſalem eccleſiam approbatas, to
tis uiribus defendamus, quæ concorditer acclamant, Romanum pontificem teneri
obedire uniuerſalibus concilijs in his, quæ pertinent ad fidem, extirpationem ſchi-
ſmatis, & reformationẽ eccleſiæ in capite & membris, ac pertinentibus ad ea: ut quod
ueritas ipſa declarata ſonat, opere impleatur, pacem optimam & nũc & in futuꝝ uni
uerſa eccleſia conſequetur. Nec Romani pontifices pro libito ſuæ uoluntatis implen
dæ aduerſus uniuerſales ſynodos tanta bella mouebunt in continuam perturbationem
eccleſiæ, ſed benigne amplexabũtur, quæ uniuerſali conſenſu ſunt inſtituta pro ædifi
catione ipſius eccleſiæ & animarũ ſalute. Ipſi quoq; hoc pacto à ſynodis uniuerſalib⁹
omni fauore & honore tractari merebuntur. Inducunt nos præterea exiſtimare
de futuris dominum Eugenium papam quartum faciliusad hanc pacem inclinari
poſſe pro ſalute animæ ſuæ & totius eccleſiæ, ſi proceſſus inchoatus per hanc ſan-
ctam ſynodum continuetur, quàm ſi eodem proceſſu ſuſpenſo, nudis precibus de
hoc

A hoc interpelletur. Meminiſtis, ut credimus, dum altera uice concilium diſſoluerat,
neque precibus inclytæ memoriæ Sigiſmundi Imperatoris Romanorum, nec archi
præſulum & cæterorum illuſtrium principum electorum ſacri imperij, aut quo-
rum liberaliorum, ad huiuſmodi reuocandam diſſolutionem induci potuiſſe, donec
ad ſuſpenſionem ipſius ab adminiſtratione papali hæc ſancta ſynodus procedere de-
creuit. Vbi uero nunc longe grauiora, longe duriora peregit, & ſemel reuoca-
tam diſſolutionem iterum attentauit, quid putandum eſt ex dilatione proceſſus
euenturum, niſi duriorem ipſius in cœpto propoſito perſiſtentiam? iam ſemel poſt
eius accuſatam contumaciam, dilationem ſexaginta dierum ad inſtantiam præfati Im
peratoris ac illuſtrium dominorum ueſtrorum dedimus. Et poſt lapſum illorum
adhuc alijs plurimis diebus expectauimus. Quid iſtæ dilationes profecerint, uos
ipſi conſpicitis: quoniam etiam dominos ueſtros illuſtres literas & nuncios ad eun-
dem dominum Eugenium miſiſſe commemoratis. Et quanquam plurimum ſit
eorum diligentia commendanda, nihil tamen ad ſalutem eccleſiæ dei obtentum
eſt. Interim ipſe dominus Eugenius literas & nuncios ad diuerſas regiones miſit, in
huius concilij expugnationem: interim plurimos ad adeundum prætenſum Ferra-
rienſe concilium conuocare ſtuduit, in ſciſſuram eccleſiæ: interim laborauit ut
B Græcos ad locum quem uellet, poſſet adducere, ut ſub umbra conuentionis eorum,
correctionem effugere, & obedientiam quam huic ſanctæ ſynodo exhibere tenetur,
eludere ualeret. Cuius rei aſſequendæ gratia, iam aduerſus honorem eccleſiæ lati-
næ plurima ſcandala per ipſum dominum Eugenium atque ſuos, etiam in oculis
Græcorum commiſſa ſunt: & nunc in foribus eſt ſchiſma inauditum duorum conci-
liorum, per erectionem ipſius prætenſi concilij Ferrarienſis. Iam imminet ſperatæ
reformationis extinctio, autoritatis uniuerſalis eccleſiæ proſtratio, ſi non celeriter oc
curratur. neque aliud remedium nobis ſupereſt, quàm ut per continuationem pro-
ceſſus & iuſtam ſuſpenſionem ab adminiſtratione papali, ipſe dominus Eugenius ad
uiam iuſtitiæ & ſemitam ueritatis reducatur, per quam pax gratiſſima non tan-
tum in hoc tempore, ſed & diebus futuris donetur populo dei. Nec iſta ſuſpenſio
eſt ipſius depoſitio. adhuc illa differetur. nec ad eam niſi cum magna maturitate hæc
ſancta ſynodus procedere intendit. & interim illuſtrium dominorum ueſtrorum
pia deuotio apud ipſum dominum Eugenium laborare poterit, ut pacem eccle-
ſiæ donet. longe quoque facilius deo adiuuante ſua cõſequentur deſideria, uehemen-
tius quoque dominum ipſum ad pacis amplexus excitabunt, imminente depoſitione
C ſua, ſi non aſſenſerit precibus ipſorũ, quàm ſi ſuſpenderetur proceſſus. erit enim per
dei gratiam hæc ſuſpenſio non lœtalis uulneratio, ſed medicina ſalutaris. habebi-
tis quoque in ulteriori dilatione quod à nobis expoſcitis, tempus proſequendi ſalubria
media pacis, ad quorum cupitos amplexus hanc ſanctam ſynodum ſemper paca-
tam inuenietis. Offert autem hæc ſancta ſynodus uenerabilibus archiepiſcopis &
cæteris illuſtribus dominis ueſtris plurimo honore dignißimis, quicquid ad pacem
& proſperitatem ſacri imperij & omnium prælatorum atque principum inclytæ
Germaniæ efficere poterit, exhortans in domino deuotiones eorum, ut ſaluti eccle-
ſiæ ac pacj ſemper intendant, benignos que fauores ſemper & auxilia huic ſanctæ
ſynodo iugiter largiantur: & cum bona concordia atque diligentia debita talem
futurum Imperatorem eligere curent, qui languoribus uniuerſalis eccleſiæ ſuæ ad-
uocatione ſubuenire poſſit, & uniuerſum populum dei inter præſentium tempo-
calamitates conſolari: ad ipſius omnipotentis dei gloriam & honorem, qui eſt bene-
dictus in ſecula ſeculorum, Amen. Datum Baſileæ in congregatione noſtra ge-
nerali, decimoſexto Calendas Februarij, Anno à natiuitate domini milleſimo qua-
dringenteſimo triceſimooctauo.

Reſponſio

Universidad de Deusto
Biblioteca

RESPONSIO SYNODALIS AD FVNdamenta & rationes primæ & secundæ sessionum conuenticuli Ferrariensis, ostendens quod papa erigendo ipsum conuenticulum, introduxit schisma in ecclesia dei.

SACROSANCTA generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime congregata, uniuersalem ecclesiam repræsentans, uniuersis Christi fidelibus salutem & omnipotentis dei benedictionem. Vt inter uarias fluctuum procellas, quibus nauicula Petri (sacrosancta uidelicet Christi ecclesia) agitatur, cuncti fideles portum ueritatis conspiciant, in quo animæ ipsorum salubriter quiescere possint in acquisitionem æternæ salutis, nec timeant fluctus uarios tribulationum quæ aduersus ueritatem ipsam & ecclesiæ stabilitatem excitantur, sed usque in aduentum domini stabiles atq; firmi permaneant, apertissime coram omnibus uidentibus declarare duxit hæc sancta synodus, quid in fauorem defendendæ ueritatis ad status ecclesiæ conseruationem & diuinæ legis obseruationem, indefesse prosequitur. Hæc enim ueritas est, quod Romani pontifices concilia uniuersalia actu congregata dissoluere sine ipsorum consensu conciliorum non possunt, neque de loco ad locum mutare aut prorogare: Hæciterum est ueritas, quod concilium uniuersale potestatem à Christo immediate habet, cui Romanus pontifex tenetur obedire, in his præsertim, quæ fidem concernunt, extirpationem schismatis, & reformationem generalem ecclesiæ in capite & in membris ac pertinentibus ad ea. Hæc est etiam ueritas, quòd Romanus pontifex non potest ea immutare, quæ concernunt uniuersalem ecclesiæ statum, quæ quidem ueritates sibi mutuo cohærent. Si enim liceret Romano pontifici congregatum concilium dissoluere, prorogare, de loco ad locum transferre contra ipsius consensum: & dum in uno concilio agerentur quæ sibi non placerent, in facto fidei aut generalis reformationis aut schismatis & talium, huiusmodi transferre ad alium locum placitum sibi, & ibi homines congregare: & si ibi iterum non fieret quod uellet, transmutare in locum alterum, sicq; totam ecclesiam de loco ad locum ducere & reducere, quis non intelligit, ex hoc obedientiam ipsius ad uniuersale concilii ecclesiam militantem repræsentans, posse frustrari? Quomodo enim concilium papam in facto fidei, generalis reformationis, & cæteris iudicare poterit, si illi co ut iudicare cœperit, ualeat per papam dissolui aut mutari? Quis intellectus hoc capit, ut concilio in papam iurisdictionem exercere donatum sit à domino, & tamen concilium ipsum se in aliquo loco stabilire non possit, in quo iurisdictionem huiusmodi exerceat, sed ex uoluntate papæ totaliter depêdeat ipsius mutatio? Qualiter in his quæ sunt fidei, obediet concilio, si concilium uniuersale pro declarationibus fidei & extirpationibus hæresum cõgregatum, dum uoluerit, in quemcunq; locum citramarinum aut ultramarinum mutare possit contra consensum ipsius? & iam dominus Eugenius papa quartus pridem in Constantinopoli conuentionem Latinorum cum Græcis habere uolebat, quem ipsi Græci synodum uniuersalem fore dicebant, quod in effectũ deduci non potuit, dum hoc sacrum Basileense concilium nequaquam consentiret, arbitrans ex ea re grauia detrimenta posse latinæ ecclesiæ imminere. Quomodo denique ecclesiam congregatam audire compelletur Romanus pontifex, si ipsius congregationem, prout ei uidebitur, ualeat immutare? Cuius ecclesiæ autoritas, respectu cuiuslibet fidelis cuiuscunq; dignitatis, in ipsis uerbis Iesu Christi saluatoris nostri fundata est, dicentis Simoni Petro: Si te non audierit, dic ecclesiæ: Si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Amen dico uobis, quæcũq; alligaueritis super terram, erunt ligata & in cælo: Et quæcunq; solueritis super terram, erũt soluta & in cælis. Subdens post pauca: Vbi duo uel tres cõgregati sunt in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum. Ex quibus diuinis uerbis autoritatem esse attributam ecclesiæ congregatæ & uniuersali concilio super quemcũq; fidelem cuiuscunq; dignitatis, ostenditur: ad cuius ecclesiæ iudicium etiam Petrum, & in eo quemlibet successorem Romanum pontificem, Christus recurrere iubet, atq; illius acquiescere iudicio. quod & doctorum ac sanctorum doctrinæ, declarationes que sacrorum conciliorum plene affirmant. & dum his nouissimis temporibus ex doctrinis male intellectis, nonnulli argumenta & dubia aduersus autoritatem ipsorum uniuersalium conciliorum afferre conabantur, frequenter ea quæ de Romano pontifice erga singulos dispersos scripta erant, ad uniuersalis concilij congregationem applicantes, celeberrimum Constan. concilium dubitationum talium hæsitationem à mentibus fidelium sustulit, & uiam futuris præcluſit erroribus. Sed neq; à principio nascentis ecclesiæ usq; in hoc tẽpus auditũ est, quempiam Romanorũ pontificũ hoc attentare, ut concilii ecclesiæ quod uniuersale reputaret, cõtra consensum ipsius de loco ad locũ ducere, aut ipsum dissoluere præsumeret. Nunquid beatissimus Petrus apostolorũ & discipulorũ domini congregationem, dum celebraretur, uoluit aliquando ipsis inuitis dissoluere, aut in aliam mutare regionem? Nunquid aliquis aliorũ id ipsum agere uisus est, usquequo aduenit ipse dñs Eugenius, q̃ hanc sanctã synodũ Basileen. legitime congregatam in spiritu sancto, paulo post eius prima exordia, dissoluere & in aliud tẽpus prorogare, atq; in ciuitatẽ Bononien. transferre tentauit, dicens se ob causam reductionis Græcorum id agere, sicuti ex tenore literarũ suarũ super huiusmodi dissolutione factarũ apparuit? Sed continuo fuit ei declarata supradicta ueritas, quod conciliũ congregatũ dissoluere, prorogare aut transferre non poterat sine consensu ipsius, & in sectida sessione eiusdem sanctæ synodi posita est eadem declaratio, ubi post recitationem duarũ declarationũ Constantien. concilij, hæc uerba ponũtur: Præmissis igitur & nonnullis alijs Constatien. concilij attentis, præsertim capituli quod incipit, Frequens, prælibata synodus Basileen. decernit & declarat, quod ipsa pro hæresum extirpatione ac morũ generali reformatione in capite & in mẽbris, necnon pace inter Christianos procuranda, ut p̃mittitur, in spiritu sancto legitime congregata, p nullũ quauis autoritate, etiã si papali dignitate præfulgeat, dissolui aut ad aliũ locũ transferri, seu ad aliud tempus progari debuit aut potuit, debet aut potest, debebit aut poterit in futurum, absq; eiusdem synodi Basilen. deliberatione & consensu. Hæc habentur in præfata sessione. Deinceps autem uerbis illis utamur, quæ in decreto duodecimæ sessionis huius sanctæ synodi, in qua etiam septem sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales præsentes erant, legatusq; sedis apostolicæ præsidebat, posita sunt: dominus Eugenius ad nos quatuor oratores transmisit, non ut emendarent, sed errata defenderent: nosq; increparent, quod mox suæ prætensæ non paruissemus dissolutioni. quibus per responsiones huius sacri concilij ueritas tam iuris diuini & humani, quod sine consensu concilij ipsum dissoluere nequiuerat: quàm facti, quod causæ prætensæ dissolutionis ueræ non fuerant, extitit luce clarius patefacta. Hæc illico tunc diximus, commemorantes illam esse ueritatem iuris diuini & humani, quod sine consensu concilij ipsum dissoluere nequiuerat, prout latius in quadam responsione nostra incipiente, Cogitanti &c. fuerat declaratum. Sed & quantum nobis cordi esset, hanc iuris diuini & humani ueritatem, prout tenebamur, defendere, & errori contrario resistere, in altera nostra responsione, quæ incipit, Sperauit &c. data oratoribus ipsius domini Eugenij in nostra congregatione generali, in qua & ipsi cardinales numero septem & legatus apostolicus præsentes aderant, aperte ostendimus, hæc uerba inter cætera proferentes: Cassetur ergo concilium Constantien. & decreta sanctorum patrum, quæ declarant, in his quæ uniuersalem ecclesiæ statum concernunt, papam nihil posse immutare. Frustra enim membranas occupant, si unico uerbo papa potest illa mutare: & quod deterius est, autoritate ecclesiæ talia posse uideret, si post hmõi cõtradictionẽ inter cõciliũ & papã ortã, cõciliũ quasi uictũ liti cederet, & ipsum & alios Romanos põtifices in possessionẽ dissoluendi cõcilia poneret. Et post pauca sequitur: Mori malumus, quàm tanto

Matth. 18.

errori

Universidad de Deusto
Biblioteca

erroriꝑ ignauiã cedere. Deinde subiungit ibidē: Hic articulus de quo disceptamus, D fidem concernit, qui sine interitu salutis negligi non potest. Si dominus Eugenius ecclesiam sanctam non audierit, quam hoc sacrum concilium repræsentat, oportebit tandem haberi ut ethnicum & publicanum. Si ecclesiam amplius offendere non uult, recognoscere necesse habet, hoc uerum fuisse & esse concilium, ipsumq; dissoluere nequiuisse. Hæc sunt uerba responsionis illius, quæ hic inserenda duximus, malentes antiqua repetere, quàm noua proferre. Insuper declaratum est in octaua sessione: Si Romanus pontifex aliud concilium erigeret, durante isto, non fore concilium, sed schismaticorum conuenticulum. Deinde duodecima sessione generaliter aduersus Romanos pontifices concilia generalia dissoluere, prorogare, aut de loco ad locum mutare uolentes sine consensu ipsorum conciliorum, pœnæ suspensionis & depositionis decretæ sunt. Demum autem cum iam ultra annum & dimidiũ ipse dñs Eugenius aduersus præfatam ueritatem repugnasset, præcepit sibi & mandauit hæc sancta synodus per præfatũ decretũ duodecimæ sessionis, ut dissolutionem per eũ attentatam reuocaret, & hoc sacrũ Basileense concilium legitime inchoatum, declararet, à tempore huiusmodi inchoationis continuarum fuisse & esse, prosecutionemq; semper habuisse, continuariq; ac prosecutionem habere debere: quod si non faceret, infra terminum sexaginta dierum, ex tũc aduenient termino, esset abomni E administratione papali suspẽsus, tandem huic monitioni paruit, & in forma sibi per hoc sacrũ concilĩ in decimaquarta sessione ipsius designata, reuocationem fecit per suas literas more Romanæ curiæ bullatas, decernens & declarans de consilio & assensu cardinalium sibi tunc assistentium, generale Basileen. concilĩ à tempore prædictæ inchoationis suæ legitime continuatũ fuisse & esse, prosecutionemq; semper habuisse, continuari & prosecutionem habere debere ad prædicta & pertinentia ad ea, perinde ac si nulla dissolutio facta fuisset: declarans etiam præfatam dissolutionem irritam & inanẽ, reuocans insuper, cassans & irritans duas literas suas in palatio apostolico promulgatas, & tertias incipientes, Deus nouit, & quicquid suo nomine in præiudiciũ aut derogationem prædicti sacri Basileen. concilĩ seu contra eius autoritatem factũ, attentatũ seu assertũ erat, eadem nulla & irrita fuisse declarando, addens quod à nouitatibus & grauaminibus seu præiudicijs inferẽdis ipsi sacro concilio, uel suppositis eius & adhærentibus eidem, realiter & cum effectu desisteret. Quibus per dominum Eugenium sic solenniter decretatis & declaratis, arbitrati sumus eũdem iam illi ueritati mente integra, put tenebatur, adhærere, quod concilium uniuersale dissoluere non poterat sine consensu ipsius, dum illam dissolutionem quam ultra duos annos sustinuerat, & translationem in Bononiam, quamq; per totum orbem pu- F blicauerat, quam etiam propter causam reductionis Græcorum factam esse dicebat, irritam & inanem esse decreuit, dicens, illa non obstante, sacrum Basileense concilium à tempore inchoatiõis suæ legitime continuatum fuisse. quod quidem nullatenus legitime continuatũ esse poterat, si potestatem dissoluendi & transferendi sine consensu concilĩ ex causa quam necessariam arbitrabatur, habuerat. Sic iam illam ueritatem iuris diuini & humani, illum articulũ q fidem concernit, ut præmisimus, etiam dominus ipse Eugenius approbauit, totaq; ecclesia & populus Christianus in hac ueritate conqeuit. Sed heu dolor uehementissimus rursum uniuersam conturbat eccle am. dum enim sacrum hoc Basileense concilium uidens maximam esse desolationem, cuius reformationi & salutari gubernationi pro honore dei & salute animarum iam multis quæsitæ laboribus, & toti populo Christiano desideratæ, ipse dominus Eugenius multis annis obstiterat, q cæteris omnibus uiam salutis debuerat ostendere: uidens etiam grauissimam scissuram, quam dominus Eugenius in ecclesia excitauerat, galeas & oratores in Græciam transmittẽdo aduersus legationem huius sanctæ synodi ibidem destinatam cũ multa impensa facultatũ nostrarũ, & earũ quæ ex gratuitis subsidijs fidelium populorũ collectæ sunt, atq; illa perturbando, quæ cũ Imperatore Romanorũ

A meorum & patriarcha Constantinopolitano eadem sancta synodus concordauerat, quibus & ipsa ex integro satisfecit, ut sic ipse dominus Eugenius posset ad locũ quem uellet, modis indebitis uniuersam perducere ecclesiam, ubi posset dictare quæ sibi placerent, obedientiam huius sanctæ synodi & reformationem subterfugiendo, decretaq; concilĩ Constantien. & istius ac ueritates declaratas illudendo, q & nunc Florentiam pro loco concilĩ habere uolens, nunc illa relicta Bononiam aut Ferrariam, uel locum alium pro libito suæ uoluntatis pro ipso concilio assignare, iam ad id manifeste redibat, quod concilia uniuersalia de loco ad locum ducere & mutare uellet, prout sibi uideretur: uidens sacrum concilium hæc & alia plurima per dominum Eugenium in offensam diuinæ maiestatis & totius ecclesiæ de facto attentari, uoluit (prout tenebatur) remedium apponere, & regimini ipsius ecclesiæ dei prouisionem quærere salutarem. Tunc dominus Eugenius iterum de facto uniuersale concilium
B sine consensu eius dissoluere & in ciuitatem Ferrarien. transferre dixit, casu quo contra ipsum aut aliquem oratorum suorum præsidentium in concilio, procederetur, offerens se hoc facere ex autoritate apostolica ex certa scientia & plenitudine potestatis, iterum ueritatem tantopere declaratam, uehementius oppugnare aggressus est, præfigens etiam terminum triginta dierum, ultra quos hanc sanctam synodum in facto Bohemorum, quicquam agere prohibebat: & iurisdictionem supra concilium assumens in his, quæ reformationem generalem ecclesiæ, ac etiam fidem cõcernebant: atq; illi ueritati declaratæ expresse repugnans, quæ ipsum asserit teneri obedire uniuersali concilio in istis & pertinentibus ad ea. Adiecitq; ipse dominus Eugenius pœnas & censuras, si contra factum esset, totum decernens irritum & inane. Quis non uidet hic ueritatem conculcari, stabilitatem & firmitatem ecclesiæ psterni, si non diuina clementia ex alto prouideret, atq; seruis suis in eius nomine congregatis, uirtutem resistendi præstaret, opponendiq; se murum pro domo Israel, & ostendi exemplo scandalum in prælio in die domini? Quid ultra? dominus Eugenius se æstimans exinde fieri fortiorem in hac expugnatione ueritatis, conuenticulum apud Ferrariam sub nomine cõcilĩ gñalis erexit, schisma grauissimum realiter inducẽdo: quod quidem fore conuenticulum schismaticorum, aperte fuerat declaratum. Ex his omnibus euidentius constare potest, considerantibus ueritatis illius claritatem apertissimam, quod papa uniuersale concilium contra consensum ipsius concilĩ dissoluere non potest, aut de loco ad locum transmutare, quam omnes docti & indocti
C ex supradictis lucidissime conspicere possunt. Quid igitur necesse est, ut fundamenta ipsorum Ferrariæ conuenientium conemur eludere, quæ in prætẽsa sua prima sessiõe posuerunt, allegantes decretum nostrum decimænonæ sessionis per papam approbatum, cui manifestissime illius conciliabuli erectio contradixit? Nam in eo decreto cauetur, ut concilium Basileæ firmum remaneat, donec græci ad portum applicuerint, qui portus similiter & locus futuri concilĩ, non per papam, neq; per aliquẽ alium, sed per concilium aut eius oratores determinari debebant. Videant si hoc obseruauerunt, & qualis ratio fundamentalis suæ prætensæ sessionis fuerit, aduertant. Subiecerunt etiam de schedula, quam apud nos concluſam dicunt, & conuentionalem appellant, quasi ex ea erectionis talis conciliabuli uelint aliquam apparentiam assumere. Sed si omnes schedulas huius sacri concilĩ ab ipsius exordio legant & relegant, nunquam inuenient, ex uerbis aut scriptis aut intentione eiusdem concilĩ processisse, ut domino Eugenio concederetur, quod sub quocunq; colore posset ꝓ transmutatione concilĩ nũc Florentiam, nunc Bononiam, nunc Ferrariam assignare, aut ipsum quando sibi uideretur, dissoluere. Quod si de schedula ipsa loq uolunt, in qua cõcludebatur, certũ terminũ ciuibus Auinionen. assignari, infra quem pecuniarũ expeditionem pro legatione mittenda in Græciam facerent, & nobis intimarent: alioquin uniuersali ecclesiæ per alterius loci electionem prouideretur: nõ fuit illa cõuentio concilĩ cũ aliquo, sed conclusio facta intra nos, ut Auinionenses ipsi eam expedi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tionem non nimiũ protelarẽt, cuius cõclusionis interptatio & declaratio iuxta casus D
occurrẽtes, & oĩmoda dispositio ad ipsum conciliũ ptinebat, nec potestatẽ circa hoc
disponendi, in aliquẽ uel aliquos idẽ conciliũ trãstulit. Dũ aũt pendente termino, su
peruenit prestatio p præsidẽtes apostolicos, facta aduersus decretationẽ loci Auinio
neñ. in schedula ipsa cũ aliis locis Basileæ & Auinioneñ. posita, quæ non paruam oc
casionẽ retrahẽdi aĩos Auinioneñ. ab expeditione pecuniaꝝ pstabar, dũ plurima im
pedimẽta p dñm Eugeniũ & suos in Auinione huic expeditioni interim pstita sunt.
Dũ etiã ita accidit, ut nri oratores in Auinionẽ applicãtes, non inuenirẽt præcipuos
gubernatores ciuitatis, quorũ durante absentia, res expediri non poterat; quibus illuc
redeuntibus, tandẽ talis diligẽtia appposita est, quod circa terminũ assignatũ ciues ipsi
fidelissimi nobis intimarũt, se contẽtasse capitaneũ galeaꝝ nraꝝ de triginta millibus
florenoꝝ, & cautos ac securos fecisse oratores nros de toto residuo petitæ pecuniæ, p
ut, & ipsi oratores nri eo tũc suis litteris intimarũt. Requirebantq; Auinionenses ipsi,
ut ad decretationẽ electionis loci iam factæ procederet concilium. Visum est autem
ipsi concilio, quod attentis omnibus prædictis, præfati Auinionenses intentioni eiusE
dem concilij satisfecerant, quodq; præfata decretatio fieri debebat. Nam & p hunc
modum melius prouidebatur uniuersali ecclesiæ pro expeditione legationis in Græ
ciam, q̃ iterum intrando nouas & magnas difficultates electionis alterius loci, dimit
tendo oĩa quæ iã parata erant cũ magnis sumptibus, & frangendo conuentionem cũ
capitaneo galeaꝝ initam per totum conciliũ, cui & legatus apostolicus uexillũ eccle
siæ & baculũ peregrinationis manu propria tradiderat, cui etiam tanta summa pecu
niæ iam fuerat assignata. Nunquid ex hoc fuit data potestas alicui uel aliquibus, ut
contra consensum duarum partium concilij & amplius, possent se synodum genera
lem repræsentantem, uniuersalem ecclesiam nominare, & tradere totum concilium
in manus papæ, ut ipsum in Florẽtia, & deinde in Bononia aut Ferraria poneret, uel
in quocunq; loco, quem ipse tutum & sibi atq; græcis accommodum iudicaret, & p
quo galeas & pecunias faceret expediri? Nunquam enim auditum est in aliquo legi
timo uniuersali concilio, quòd minor pars nominans se generale concilium, decreta
ret quæ ad uniuersalis ecclesiæ statum pertinebant contra sententiam plurimorũ. Et
si hoc permitteretur, uia periculosissima diuisionum in concilijs uniuersalibus futura
rũ & totalis destructiõis ipsorũ, apta uideret. utq; exẽpli gra hoc dicamus, nõ solum
simplici cõclusione, sed decreto solẽni firmatũ est in undecima nra sessiõe, ut summi
pontifices concilia uniuersalia sine cõsensu ipsorũ dissoluẽtes, si infra quatuor mẽses
non resipuerint, sint ipso facto suspensi. Et si suspensionẽ hanc p duos menses sustinue
rint, ad eorũ depositionẽ procedat. Nunqd in eo casu, si maiori parti ex bonis causis F
uideat, non statim ad talẽ depositionẽ procedendũ, minor pars sibi autoritatẽ proce
dendi ad eandẽ depositionẽ assumet? Deniq;, qs sapiens existimabit hanc intẽtionem
concilij unquam fuisse, ut paucis aliquibus potestatem dare uellet auferẽdi sibi liber
tatem electionis loci, & eam pro pecunijs & galeis habendis iudicio domini Euge
nij, attentis circunstantijs negociorum ecclesiæ, subijcere, quam libertatem non sibi
pro quacunque auri uel rei temporalis compensatione tradidisset ecclesiæ? & si Aui
nionenses defecissent, cõfidebat hæc sancta synodus in domino, quod aliunde suæ ec
clesiæ bene prouidisset, autoritatem uniuersalium conciliorum conseruando, uerita
tes declaratas manutenẽdo, & reformationẽ ipsius ecclesiæ atq; illa sancta opa incho
ata confouendo. Conspiciãt igit illi q Ferrariæ conuenerũt, ueritatẽ rerũ, & de ipsa
melius se informent, ne suarũ ptensarũ sessionũ in diuisionẽ ecclesiæ, tã inania iaciãt
fundamenta, quæ nec ullũ colorem talia faciendi sibi afferre potuerunt. Præterea ad
secerunt, quod schisma uenturum pertimescebant & impedimentum unionis Græ
corum. O mirandam allegationem, schisma se timere dicentes, realiter schisma gra
uissimum perpetrarunt, aliud concilium contra istud erigere uolentes, quasi altaG
re contra altare ponentes, actu etiam perturbando quæcunq; cum Græcis fuerant
concordata

A concordata. Sed quid trepidare debebant timore, ubi non erat timor, dum istud con-
cilium uidens ecclesiam undiq; turbari per ea, quæ dominus Eugenius tam in Græ-
corum negocio, quàm in cæteris rebus (ut præmissum est) attentauerat, flebili que-
rela plurimos suorum defectuum commemorans, uocabat ipsum dominum Euge-
nium, necnon etiam sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales conuocabat, ut in hanc
ciuitatem Basileeñ. omnibus securam, cum aliis ecclesiæ filijs aduenirent, saluti eccle
siæ in tanta necessitate consulturi, & super omnibus agendis tam in facto Græcorum,
quàm in alijs unanimiter prouisuri? quod si factum fuisset, sicut syncera intẽtione de-
siderabat hæc sancta synodus, non iam tantis procellis agitaretur Christiana religio:
omniaq; sedari & pacificari potuissent, poteratq; hoc modo uera unitas & tranquil-
litas ecclesiæ dari. Illi uero timentes, ad schisma perpetrandum proruperunt. Illiq;
schisma faciunt, qui ab unitate ecclesiæ congregatæ se segregant. Sed qd ultra in re-
spondendo illis, quæ apud Ferrariam aguntur, insistimus? licet enim ibi conuenien-
tes tractent, loquantur aduersus hanc sanctam synodum, eiusq; suppposita, & eas quas
appellant sessiones celebrare conentur, unico uerbo omnia soluuntur, omnia destru-
untur, ac unica ueritate declarata, uelut uno sole lucente, omnes factorum illorum &
B dictorum riuuli exiccantur: papa concilium Basileeñ. sine ipsius consensu dissoluere
aut de loco ad locum mutare non potest. Hæc ueritas fundata est supra firmam pe-
tram, aduersus quam dominus Eugenius tãtis tẽporibus decertauit, cui & iam semel
cedere aperte compulsus est: hæc oĩes fulminationes pœnarũ, quæ aduersus ipsum
Basileense concilium, suppposita eius, & adhærentes eidem promulgantur, irritas fa-
cit: hæc illud conuenticulum in conspectu dei & hominum prosternit, hæc cum cæte
ris aggrauantibus ipsum dominum Eugenium suspensum esse fecit ab omni admini
stratione papali, ad cuius suspensionis declarationem q̃ iuste post monitiones & dila
tiones congruas processerimus, ex alijs nostris decretis & epistolis euidentius consta
re potest: per quæ etiam omnibus satisfecimus, quæ aduersus hãc sanctam synodum
& processus ipsius dominus Eugenius inducere conabatur. Verum adhuc ipse post-
quam ab omni administratione papali suspẽsus est, suppposita huius sanctæ synodi gra
uibus pœnis, necnon etiam dilectos ecclesiæ filios ciues Basileenses afficere nititur, si
ipsam sanctam synodum diutius sustinuerint: uictualiaq; & alia necessaria ad usum
hominum denegari iubet, quod ipsos uiuentes necare ausus est, ac deniq; aliqua por-
tantes ad hoc concilium, spoliari, & eorum spolia primo capientium occupare con-
cedit. Et quid hæc omnia ualent, etiam si multo adhuc grandiora, dum ab illo
fiũt, qui ab omni administratione papali suspensus est? ut quid fruſtra tam uehemen
C tes ictus illo gladio uibrare conatur, q̃ iam à suis manibus prouide ereptus est? Post
hæc tamen subijcit, omnia relaxari & p infectis haberi uelle, quo ad illos qui infra ter
minum p eum assignatum, obedientes fuerint: omnia remitti uult, dummodo suæ
uoluntati hæc sancta synodus obediat. Fuissemus autem & nos parati suæ complace-
re uoluntati, si non repugnasset ueritati. Sed non potest eadem sancta synodus illum
deserere, q est uia, ueritas & uita, ut hominis morituri impleat uoluntatem: non po-
test consentire, ut solidam ueritatem ecclesiæ in uacillationem adducat, ut stabilitas &
firmitas ueritatum, quas ipsa ecclesia declarauit, uicta reddatur. quibus prostratis, nec
pax, nec ordo, nec decor, in Christiana religione manerent. Et cum ante quadrienni-
um aduersus primam dissolutionem, præsentibus etiam hic (ut præmissum est) plu
ribus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus & sedis apostolicæ legato, diceremus:
Malumus mori, q̃ tanto errori per ignauiam cedere: Hic articulus de quo disceptа-
mus, fidem concernit, qui sine interitu salutis negligi non potest: non possumus nisi
dicere: Faueamus errori, salutem nostram negligamus, non debemus esse homicidæ
aĩarum nostrarũ & aliorum fidelium, ut dominum Eugenium & successores suos
ponamus in possessionẽ dissoluendi generalia cõcilia contra consensum ipsorum, &
ipsis nullatenus obediendi. Nec id tolerandum est, ut sub umbra adducendi Græcos

Universidad de Deusto
Biblioteca

in Ferrariam & locum suæ uoluntati deditū, aut per quascūq; practicas autoritatem D
uniuersalium conciliorum conculcet, ueritatem ac stabilitatem ecclesiæ prosternat,
& sub colore prosequendi modis excogitatis ea, quorum futuri euētus incerti sunt,
exnunc certam confusionem & grauissimam plagam uniuersæ inducat ecclesiæ, fi-
dē nostram lædat. Reformatioq; ipsius ecclesiæ, quam tantis laboribus pro honore
dei creatoris nostri & animarum salute tandiu quæsiuimus, forsitan supprimeretur,
cuius executioni si operam dare dominus Eugenius uoluisset, nec in hoc tempus dif-
ferre, neq; locum aliū pro benefaciendo & deformitates abusuum cum effectu tol-
lendo expetere oportebat. prosecuta est hæc sancta synodus & prosequitur, ut electi
ones prælatorum per singulas ecclesias canonice celebrentur, iuxta dispositionem sa
crorum canonum, per quos grex dominicus dirigatur in salutem, ut dignitates eccle
siasticæ & beneficia sine interuentu pecuniæ datæ uel promissæ conferantur, ut sacro
sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales uirtutibus & scientijs præcellentes, de singulis
regionibus proportionabiliter assumantur, qui toti orbi salubriter consulere pos-
sint: electionesq; summorum pontificum ad uniuersæ ecclesiæ salutem debite cele-
brentur, beneficia idoneis ministris per eos, ad quos pertinent assignentur. In causis
& litibus mouendis unicuiq; sua seruetur iurisdictio, & non confundatur ordo ec-
clesiasticus. Non uexentur homines iniuste, nec personæ destruantur. Non exhauri- E
antur ultra modum regnorum & prouinciarum pecuniæ, sed omnia ordine debito
in ecclesia disponantur, ad honorem dei & salutem animarum. Decretaq; salu-
berrima super his & aliis plurimis rebus, super reformatione ecclesiæ dei in capite
& in membris, hæc sancta synodus edidit, quæ non potest sic permittere frustra-
ri. Quantis uero exhortationibus & admonitionibus ipsum dominum Eugeni-
um iam multis annis ad hoc excitauerimus, ut se & alios in uiam salutis dirige-
ret, quicquid super hoc egerit, rerum euidentia monstrauit. Desinat igitur aut
nos allicere blanditijs, aut comminationibus deterrere, ut ueritatem deseramus.
Si sæuiat quæuis persecutio, orabimus omnipotentem deum, qui sanctis patribus
nostris uirtutem inspirauit omnia tolerandi pro defensione catholicæ ueritatis,
ut & nobis fortitudinem præbeat, ad ipsius ueritatis & ecclesiæ suæ sanctæ conser-
uationem, & usque ad animam & sanguinem resistendum, in quem firmiter & si-
ne ulla cordium hæsitatione omnem nostram proijcimus fiduciam. Desistat ipse
dominus Eugenius pro reuerentia dei & integritate fidei, quæ semper in latina per-
mansit ecclesia: desistat, sublatione perpetrati schismatis, ab intentatis conatu-
bus: cui nec uictualia, nec necessaria tolli, nec quicquam quod suum sit, eripi
exquisiuimus: sed ut acquiesceret ueritati, & ecclesiam debite gubernari assenti- F
ret, & ea efficeret, quæ essent pro ipsius & aliorum salute. Sed & omnes ac sin
gulos qui Ferrariæ conueniunt, cum omni charitate reddimus attentos, ut ab
inceptis, quæ forsitan sinistre informati, aut non satis omnia aduertentes, at-
tentauerunt, celeriter desistant, & ad ueritates fidei defendendas pariter no-
biscum in unitate spiritus coniungantur, nec ita complacere quærant uolunta-
ti cuiuscunque, ut uelint offendere deum creatorem cunctorum. Si qui uero
in rebellione perstiterint, coget nos Christi charitas & zelus iustitiæ ultra
pœnarum declarationem, aduersus omnes illuc conuenientes & mittentes, quam
dudum solenni decreto fecimus, etiam alia grauiora in ipsos, quæ digna fuerint,
exequi. Omnes tandem uos Christifideles, quibus huius sanctæ synodi synceram in-
tentionem pro defensione ueritatis planis & simplicibus uerbis aperire duximus, per
uiscera misericordiæ Iesu Christi requirimus, ut in conscientia pura & fide non fi-
cta, ecclesiam matrem cunctorum, quæ nos regenerauit in spem uiuam hæredita-
tis æternæ, adunare, & ueritatem ipsius omni fauore & auxilio defendere ac susti-
nere curetis, pro honore dei & animarum uestrarum salute: ut uobis adiuuantibus,
ipsa Petri nauicula maturius in portum tranquillum perducatur: ut non solum

aduersus

A aduersus eam contrariæ tempestates prænalere non possint, prout eo adiuuante do
mino poterunt, sed nec diutius eam ualeant conturbare, orātes sine intermissione pa
trē misericordiarū, ut gressus omnium dirigat in uiam salutis, ueritatis & pacis, qui est
benedictus in secula seculorum, Amen. Datum Basileæ in nostra generali congre
gatione, Idibus Martij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trice
simo octauo.

RESPONSIO SYNODALIS AD schedulam protestationis contra processum papæ, factæ per Franciscum de Barbauaria oratorem ducis Mediolani.

SACROSANCTA &c. ad perpetuam rei memoriam. Legisti per hos dies
coram deputationibus huius sacri concilij schedulam quandam Francisce de
Barbauarijs orator illustris principis ducis Mediolani, quam ex auditu ipso sa
tis omnes intellexerunt, ex scientia aut deliberatione eiusdem ducis aut sui
B magnifici consilij minime processisse, cum de quadam citatione ualuis maioris ec-
clesiæ Basileēn. affixa pridie Calēdas Septēbris, immediate sequentes tantum tres di
es effluxerunt, quibus de Basilea in Mediolanum, & rursum de Mediolano in Basi-
leam proficisci nequaquam possibile fuit. Nec præterea existimandum est, ipsum du
cem illustrem, qui semper singulari deuotione ac ueneratione hanc sanctam synodū
ac eius autoritatem colere curauit, omnia dici iussisse, quæ in præfata schedula conti
nentur. Ad ipsa tamen fauente domino respondere, ac de actis in hac sancta synodo
reddere rationem parati sumus. Commemoras in primis, nos conuenisse pro pace
populi Christiani, pro tollendis hæresibus, & reformatione eorum quæ in orbe ge-
runtur. Verum quidem hoc est, & quos labores iam his rebus per plures annos im-
penderimus, tu ipse nosti, & totus orbis conspicere potuit. Quot enim legationes in
Bohemiā, quot in Græciam transmiserimus: quāta legatio oratorum nostrorum ad
pacificandos principes per Germaniam, Galliam, Italiam constitutos, trāsierit, quan
tos sumptus, quantas uexationes & fatigas earum rerum gratia subierimus, non faci-
le exprimi potest. Sed & quot salubria decreta, quæ in orbe male geruntur, ediderī-
mus, quantis instantijs laborauerimus, ut in executionem deducerētur, & præcipue
C apud Eugenium papam quartum, qui primitus canones sacrorum conciliorum ob-
seruare & exequi habebat, ac cæteros ad eorū obseruantiam inducere, sanctitatisq;
exemplum se cunctis ostendere, satis per orbem publicatum extitit, & si fructū opta
tum, non adhuc adepti fuimus. satis omnes conspiciunt, quis hominum præcipue
huic rei impedimento sit. Subijcis præterea Francisce, uelut dolendi deflendiq; ca
sus grauiorem querelam, dum ais non attendi preces principum, petentium super-
sederi à processibus, aduersus Romanum pontificem & illos qui apud eum cōstituti
sunt, inchoatis, quinimmo ipsos magis & magis indies urgeri. Ex quibus depositio-
nem ipsius Romani pōtificis, & alterius electionem mox secuturas esse dicis, atq; ex
inde schisma graue & plurima discrimina populo Christiano imminere. Attende
in primis, quanta benignitate hæc sancta synodus precibus principum Christiano-
rum in his negocijs hucusq; condescenderit. Iam decimusquartus mensis ab eo die
uoluitur, quo citatio aduersus ipsum pontificem decreta est, ut ecclesiæ dei oppres-
sæ maximis necessitatibus propter reformationis contemptum ac schismatis intro-
ductionem ex alterius prætēsi concilij erectione per eūdem Romanum pontificem
iam tunc disposita, prouideretur, contemplatione inclytæ memoriæ Sigismundi im
peratoris, data fuit mēse Octobris sexaginta dierum dilatio: quibus elapsis, rursum
à processu per præfatam citationem inchoato, tempore multo superfessum est. Ad-
uenit deinde tempus, quo suspensio ipsius Romani pontificis ab omni administratio-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne papali, uigesima quarta Ianuarij facta est, propter ꝓtensam dissolutionẽ & trans- D
lationem huius sacri concilij Basileen. in Ferrariam, casu quo contra ipsum aut ali-
quem præsidẽtium oratorum suorum, qui in hoc concilio fuerant, procederetur aut
fieret aliqua nouitas, per eundem factam & declaratam decimaoctaua mensis Septẽ
bris, adeo aperte & enormiter contra decreta concilij Constañ. & istius attentatam,
ut nulla possit tergiuersatione excusari: atq; etiam propter illam erectionem alterius
prætensi concilij, contra omnem formam prædictorum decretorum de facto, nona
die mẽsis Ianuarij inchoata urgebat decretorum sanctio, ut si hanc suspensionem sus-
tineret ipse dominus Eugenius animo iudurato, ad depositionẽ eius procederetur.
Quid factum sit ab illo tempore contemplatione principum catholicorum, quanta
dilatio habita sit, in rebus lucidissime constat. Deponendus ueniebat dominus Euge
nius post uicesimam quartam Martij, iuxta decretorũ sanctionem. Iam sex fere men
ses exinde lapsi sunt, & adhuc perdurat expectatio. Non potes inficiari, quin extunc
deponi poterat, non opus erat ulteriori processu, non examinatione testium ex eo so
lo capite, quod suspensionem notorie sustinuerat per duos menses animo indurato:
ut quid putas hanc sanctam synodũ tantis postea distulisse tẽporibus, nisi ut precibus
principum catholicorum benigne faueret, ut etiam cuncti conspicerent, si pendenti- E
bus dilationibus dominus Eugenius reuerteretur ad cor, si ad reformationem effi-
caciter capessendam, & in realem executionem tam in curia eius quàm alibi deducen
dam, propter honorem dei & salutem animarum, si ad tollendum schisma introdu-
ctum ex alterius prætensi concilij erectione, si ad recognoscendam ecclesiæ congre-
gatæ & sacrorum uniuersalium conciliorum autoritatem suum inclinaret animum?
Quid autem pendentibus istis dilationibus egerit, attente considera: & merito dices,
quod principium tuæ schedulæ ferebat, ò dolendum, ò grauissimum, ò deflẽdum ca
sum. Quis enim non ploret, quis non amarissimos proferat gemitus, dum tuetur au-
toritatem sacrorum generalium conciliorum, quæ neruus est conseruationis unita-
tis fidei, sacrorumq; canonum & ecclesiasticæ disciplinæ, nunc per cuiuspiam morta
lis hominis uoluntatem miserabiliter prosterni & conculcari? Sed quo pacto argue
re poteris sanctam synodum Francisce, si dum eam Romanus pontifex acerrime im-
pugnat, ipsa in sui defensionem suos processus iustificat in manifestationem ueritã
tis? Suggerunt auribus principum & aliorum oratores ipsius Romani pontificis,
falsas calumnias in citatione aduersus eundem decreta fuisse confictas. Examinari iu
bet testes sancta synodus plurimos super ueritate & notorietate eorum, quæ in ipsa
citatione posita sunt in defensionem & iustificationem sui. Nunquid hoc reprehen- F
dere uis, & potius diligis, ut eadem sancta synodus se ubiq; iniuste infamari, & de ca
lũnia accusari pmittat? Neq; ex his conqueri debes ad depositionẽ festinari, cũ & si se
stinare uoluisset eadẽ sancta synodus, sine his dudũ depositionẽ illã (ut præmisimus)
efficere potuisset. Quid uero mali est, si deputati huius sanctæ synodi aut maior pars
ipsorum, aut duo ex ipsis, sicut eis commissum est, dum in examinatione procedunt,
quandam citationem affixerunt ad recognoscendum sigilla & instrumẽta, stilum in
hoc iudicialem seruare uolentes, quem minime seruare tenebantur? Nosse etem de-
bes Romanum pontificem in citatione aduersus eum iam dudum decreta, fuisse cita-
tum ad omnes & singulos actus, neque ulteriorem citationẽ esse necessariã. Quid re
prehendis, si ex abundanti hanc nouissimam citationem fecere deputati? Quid ter-
minum breuem assignatum causaris, quasi in quolibet termino citationem in lõgi-
quam & diuturnam expectationem decernere opus esset, postquam ad omnes & sin
gulos actus citatus extitit? sic' que omnes illæ obiectiones facile euacuantur, quas ad
uersus hanc nouissimam citationem exaggerasti. Obijcis etiam, in die feriato esse fa
ctam, sed si recte aduertas, altero die facta est, qui non feriatus erat. Sed affixio eius
idcirco die dominico facta est in ualuis maioris ecclesiæ Basileensis, ut in plurimo-
rum notitiam deueniret. Vnde patuit etiam, non fuisse clandestinam, sicut in ob-
iectione

A iectione altera dicere uidebaris, & ipsa scripta tua edocent, satis ipsam in eorum
notitiam deuenisse qui contradicere uoluerunt. Nec præterea illi rumori respon
dere conuenit, quem apud multos dicis esse de deputatis, quod suspecti sunt Ro
mano pontifici, cum ad eam rem uiri probissimi electi sint, omni exceptione maio-
res, aduersus quos nulla iusta causa suspicionis allegata est. Nec in leui rumore funda
mentum facere debuisti, pro tali contradictione in synodum uniuersalem suscitan-
da. Quomodo autem hanc materiam obijcis nõ fuisse communicatam cum pluribus,
qui scire potuisti longe ante, pridie quàm illa citatio fieret, fuisse per omnes depura-
tiones concilij concorditer conclusum, ut processus concernẽs Romanum pontificẽ,
ulterius continuaretur & perficeretur? Illa uero declaratio priuationis existentium
apud summum pontificem, quam allegasti, ea solum amplectebatur & prosequeba
tur, quantum ad priuationem dignitatũ & beneficiorum attinet, quæ dudũ in alijs de-
cretis huius sanctæ synodi, & præsertim in decreto octauæ sessionis incipiente, Sicut
unica, iam ante quinq; annos promulgato, ordinata fuerãt. Cuius decreti uerba sunt
hæc: Si qua uero ps̃ona ecclesiastica, etiam si sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis aut
alia quæcũq;, cuiuscuis status, gradus aut cõditiõis existat, Bononiã uel ad aliquẽ locũ
B alijs sub nomine gñalis cõcilij isto durante, ꝓsumat accedere uel ibi manere, sententiã
excõmunicationis & priuationis oĩm dignitatũ, beneficiorum & officiorũ, ac inhabili-
tationis ad ipsa, incurrat ipso facto: & de dignitatibus, beneficijs & officijs taliũ, per
eos ad quos de iure spectat, libere disponat. Hæc in decreto ꝑdicto. Quid plus opata
est declaratio gñalis, quo ad dispositionẽ libere de beneficijs & officijs faciẽdam, q̃ ibi
decretũ fuerat? Sed mansuetudine semper utẽs hæc sancta synodus, dũ multi huius-
modi beneficia impetrare conarentur, ordinauit ut à collatione taliũ usq; ad quadra
ginta dies supersederet, quãquam iam lõgo tempore post uarias admonitiões expe-
ctati sunt. Sed quæ tu ipse dicis, artẽtius cõsidera: subiũgis in oratiõe tua, quod qcqd
citra depositionẽ fecerimus, in debita ueneratione & obseruatione semp habebitur.
Quomodo igitur ea quæ citra depositionẽ facta sunt & fiũt, ita reprehendere conaris?
ꝓdixisti insup uẽtura esse incõuenientia plurima, si Romani põtificis depositio fiat.
Quæ aũt futura sint, deus ipse cognoscit, sed an fiet depositio uel nõ fiet, de ꝑsenti non
agitur. processus cõtinuatur, ut iustitia huius sanctæ synodi ad hoĩm constantiam ma
nifestetur. Dudũ, ut diximus, etiam absq; ulteriori deductiõe ꝓcessus, poterat fieri de
positio. Videmus mala plurima p conculcationẽ autoritatis ecclesiæ & sacrorum coneI
liorum exoriri, errores insurgũt, & aduersus determinatiões uniuersalis ecclesiæ in ma
terijs fidei, plures iam sua dogmata impune asserere audent, cẽsuræ ecclesiasticæ con
temnũtur, decreta & canones uilipenduntur, atq; exinde uitia laxatis frenis p orbem
debacchantur: discordiæ, diuisiões, schismata in immẽsum uigẽt: quælibet fere uacãs
ecclesia, duos patronos habet. Vnus eligitur, alteri p reseruationẽ ꝓuidetur. Ois in-
obedientia, oĩs trãsgressio iã p orbẽ eleuatur: quod sancta synodus ordinat, Romanus
põtifex inficit: quod ipsa ligat, ille absoluit. Conscietiæ Chr̃ianorum in magnũ labyrin
thũ ꝓcipitiũq; ducũtur. Et quasi ubiq; excõicationũ & cẽsurarũ uinculis iam aliarum
copiosa multitudo alligat, iudicialiaq; detrimẽta Chr̃ianitas uniuersa sustinet. Et dũ
nulla fit abusuũ correctio, uitia dimittuntur impunita. Sed & omnipotentis iudicis
ira, quam peccatorum multitudo concitauit, multis iam modis flagellare conspici-
tur populum suum, ut conuertatur ad pœnitentiam. Et si hoc concilium tantis labo-
ribus congregatum & continuatũ, absq; aliarũ rerũ dispositione p resistentiam Ro-
mani pontificis aut quicquam aliud superueniẽs dissoluatur, quantam putas uniuer
sæ ecclesiæ totiq; Christianitati desolationem & confusionem fore secururam? Quid
autem in hac perplexitate rerum agendum sit, quo pacto ecclesiæ prouidendum, non
facile existimare potest humana consideratio: sed sperandum est in misericordia o-
mnipotentis dei, quod hanc sanctam synodum in suo nomine congregatam, in eam
partẽ diriget, quæ magis placita erit suæ maiestati: & quod synodus ipsa dictauerit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

cuius notoria est autoritas, id omnes amplexabuntur, qui ecclesiæ filij obedientes es- D
se uolent. Quod si in ea re huic sanctæ synodo obediendum non arbitraris, quam ta-
men uniuersalē ecclesiam repræsentare in ipsa schedula tua censes, sed unumquenque
principem aduersus synodale iudicium proprio iudicio putas inniti debere, & qui
ex alia parte dicis omnem potestatem adēptam esse summo pontifici, & hoc tantum
sibi relictum, quod nudum & inane pontificis nomen habet, ita ut uerius imago pon
tificis, quàm pōtifex dici possit, adijciens quod omnis administratio ad hanc sanctam
synodum deuoluta est, ubi iam obedientiam ecclesiæ positam putabis, si nec synodo
iu dicanti, nec Romano pontifici obediendum arbitraris? Quæ deinceps erit sacrorū
conciliorum autoritas, si unusquisq; illorum iudicijs in reformatione capitis & mē
brorum, obediat quando uelit, quando non uelit nō obediat, aut priusquam aliquid
iudicatum sit, de non obediendo protestetur, nisi eo modo synodus & eo tempore iu
dicet, quo ipsa cōuenire arbitrabitur præsens iudiciū suū iudicio uniuersalis ecclesiæ
in tantis tamq; arduis rebus? Hæc quidem Francisce ualde periculosa sunt in Christi
ana religione & ecclesia dei, & quid in se importent, alio tempore poterit latius ape
riri. Nec credimus illustrem dominum tuum, qui ecclesiæ deuotissimus & obedien
tissimus semper esse speratur, talia suo nomine dici aut fieri iubere. Potius te ō Fran
cisce humiliter, sicut decet ecclesiæ filium, cōsilia tua & auxilia subministrare decet, B
& sine intermissione orare cum cæteris fidelibus, ut Christus hanc sanctam synodū
& ecclesiam suam dirigat in agēdis, quàm aduersus synodale iudiciū protestari, quod
an futurum sit, uel quale futurum sit, ignoras: atq; præfigere modos uniuersali conci
lio ex tua sententia, qui si non obseruentur, ut uis aut sentis, omnia iniusta, inualida &
nulla esse etiam protestaris, & impingis huic sanctæ synodo impetuosam Romani
pontificis depositionem, quæ an ad depositionem procedet, uel qualiter & quando,
nondum ipse cognoscis. Ad pacem nos inuitas, quam utinam post longæuam adeo
expectationem uel tua deuotio, uel alius quilibet attulisset. At etiam in præsentiarū
uidemus impugnationem continuam huius sacri concilij, & uniuersæ ecclesiæ tur-
bationem grauissimam, schismatisq; continuationē in alterius prætensi concilij per
duratione: pacem uero minime conspicimus, quam summopere desideramus, & p
cuius assecutione sperata hucusq; distulimus & differimus eam proferre sententiam,
quam (uelut superius præmissum est) ferre poteramus. Sed neq; dilationibus con-
tinuis in magnum grauamen uniuersæ Christianitatis res istæ duci semper poterūt,
sicut per dispendiosas missiones processuum ad principes hincinde dispersos & lon
ginquas expectationes, agendum tua infinuat oratio: quæ intra se repugnantiā quan-
dam gerere uidetur, dum quærit processus huius sanctæ synodi ad uniuersos princi E
pes mitti, & nihilominus ipsos compleri aut ulterius deduci non uult. Et quomodo
fieret ut mitterentur, si non prius complerentur & perficerentur, ut in conuenienti
forma ostendi possent? Vt itaque finem nostra responsio accipiat, neque pacem recu
samus, neq; de depositione fienda quicquam adhuc certum determinauimus, neq; ul
latenus protestationem tuā, per te factam aut similes, ob superiores rationes admitte
re possumus, nec admittimus: quinimmo si in hac forma protestationis persistere uo
les, quod non speramus, oporteret nos pro defensione ecclesiæ dei & autoritatis eius
ad alia iuris remedia recurrere. In rebus autem agendis sic fauente Christi gratia pro
cedet hæc sancta synodus, ut nec illustris princeps tuus, nec quisquam fidelium pos-
sit cum ratione conqueri. Datū in congregatione nostra generali decimotertio Ca-
lēdas Octobris, anno à natiuitate dñi millesimo quadringentesimo tricesimooctauo.

RESPONSIO SYNODALIS AD SCHEDV

lam præsentatam in deputationibus per oratores principum, super mu-
tatione concilij in alterum ex tribus locis, etiam si papa & græci
non consentirent.

SACRO-

A SACROSANCTA generalis &c. ad futuram rei memoriam. Audiat uestra
charitas, uenerabiles & circūspecti uiri oratores serenissimorū regū Roma-
norū & Francorū, atq; etiam cæterorū regū & principū, q per hos dies huic
sanctæ synodo Basileen. p̄sentes affuistis, ea quæ sup rebus per uos p̄positis, ze
lus domus dñi nos in auxilio ipsius diuinæ pietatis cōfidentes, r̄sidere urget atq; com-
pellit. Cōmendamus qdem in primis & ipsorū principū uestrorū piam deuotionē,
& uestram ad bonū uniuersalis ecclesiæ, in quod pariter uniuersa nr̄a uota & deside
ria sedulo aspirant. Quid enim aliud hæc sancta synodus tantis tamq; assiduis labori
bus iam per octo fere annos continuatos efficere cupit, nisi ut ecclesia Christi & salu
bri dispositione regatur, & optima pace & tranq̄llitate refloreat? Sed ut nos & uos
auxiliante pacis & salutis autore Christo Iesu, tandē id conseq ualeamus, quod oēs
cōmuni consensu optamus, non supuacuum erit, de necessitatibus & periculis in qui
bus ipsa uersatur ecclesia, quicquam dicere: quæ etsi alijs nostris decretis & epistolis
magna ex parte cōmemorata sint, tñ his iam ad memoriam cunctorū recenter dedu
ctis & plenius intellectis, salutaria remedia facilius inueniri poterūt & efficacius p̄
stari. Nō later discretiones uestras, quanto conatu iam tribus concilijs gñalibus Con
B stan. Senen & hoc p̄senti Basileen. elaboratū sit, p pacifico & ordinato regimine ec-
clesiæ, sub lege domini, & canonicis regulis disponendo, ut non per uarios abusus as-
sidue increscentes ipse status ecclesiasticus decolorari & in deteriora ruere sineretur,
in offensam diuinæ maiestatis, & periclitationē, confusionem atq; turbationē maxi-
mam uniuersæ Chr̄ianæ religionis. Neq; inficiari possumus, id esse beneplacitū di-
uinæ uolūtatis, ut hæc restauratio decoris domus dei, & reformatio salutaris ageret̄,
pro qua efficienda iam hæc tria gñalia concilia in spiritu sancto legitime congrega-
ta fuerunt, prout ipsi summi pontifices & uniuersi ecclesiæ ministri, atq; etiam reges
& principes Christiani professi sunt, & omnis plebs catholica cognouit. Et ut dolo
rū p̄sentiū originē apto sermone dicamus, pro hac una causa reformationis ecclesiæ
in capite & in mēbris, quam cum alijs operibus extirpationē hæresum & pacificatio
onē Chr̄ianorū principū concernentibus, hæc sancta synodus multa solicitudine &
uehementi instantia prosequi cœpit, tot & tanta perturbationum genera, quæ cōspi
citis, aduersus eā excitata sunt. Cum enim decreta salubria super celebrandis electio-
nibus p̄latorum, tollendisq; exactionibus, quæ sub prætextu annatarum in collatio-
ne dignitatum & beneficiorum ac ecclesiarum prouisione interuenire solebant, atq;
insuper de prælatis non transferendis inuitis, de terris ecclesiæ Romanæ non alienan
dis, & alia quædam edidisset, sperans dñm Eugenium papā quartū nō solū ea amplecti
C & maxime exeq, ueꝝ etiam cæteros uerbo & exemplo ad obseruantiā sacrorū cano
nū inducere, p̄sertim uisa adhæsione quā huic sacro cōcilio p̄stiterat, ubi exp̄sse assir
mabat ipsum concilium debere cōtinuari, & progressum habere debere ad reforma
tionem ecclesiæ in capite & in membris, ac pertinentia ad ea: idemq; concilium pu-
re, simpliciter & cum effectu ac omni deuotione prosequebatur, ut dicebat & inten-
debat prosequi, sicut in literis suis patentibus more Romanæ curiæ bullatis, & per
cardinales sanctæ Romanæ ecclesiæ tūc apud eū cōsistētes subscriptis, atq; in nra syn-
odali sessiōe solēniter p̄sentatis & publicatis, latius continet̄. Vidit aūr deinceps hæc
sancta synodus, p quasi passim electiōibus obsistebat, reseruatiōibus cōtrarijs utēdo:
exactiōesq; pecuniarū in collationibus bñficiorū & dignitatū magis indies crescebāt
in illaqueationē alarū, depauperationē regnorū & prouinciarū, uiolationē uolunta
riā sacrorū canonū, & paruipēsionē autoritatis cōcilij gñalis, à quo canones ipsi editi
erāt, unde futurorū gñaliū cōciliorū paruipēsio & grauis contēptus imminere uide
bantur. Nec sic tñ cessauit sēā synodus à prosecutiōe inchoati sēissimi opis reforma
tiōis ecclesiæ, ut uolūtate dñi dei sui p uiribus obsequeret̄. Promulgati sunt canones
de numero & q̄litate cardinaliū, de restringēdis supuacuis reseruatiōibus bñficiorū,
de sublatiōe multitudinis gr̄arū expectatiuarū, & causis in p̄tibus, ubi oriūt̄, ordinatē

tractandis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tractandis. Necnon & alia plura salutem ac tranquillitatem totius ecclesiæ concer- D
nentia, multoq; ampliora & in breuiori tempore pro publica salute edita fuissent,
si non grauissima impedimenta obstitissent, quæ huic sanctæ synodo quasi assidue p-
curata fuerunt. Quantum uero & canones ipsos & autoritatem condentis reueritus
fuerit ipse dominus Eugenius, facta pdolor nimis in aduersum multiplicata testan
tur. Admonitus est pluribus uicibus cum omni charitate, ut animum suum ad eorũ
obseruationem inflecteret, quæ pro salute gregis dominici statuta erãt: nec potestatẽ
sibi in ædificationem ecclesiæ datam, uerteret in destructionem. Et ne in quibusdam
super minus sufficienti prouisione temporalium, aliquam prætenderet excusationẽ,
obtulit ei sancta synodus, si indigeret, conuenientem prouisionem exhibere, dũ ani-
mum suum ad obseruationem decretorum synodalium uideret benigne inclinatũ.
Ipse autem, quod dolenter referimus, nimiũ dure in aduersum obstitit. Soluebatq;
insuper quos ligabat sancta synodus, & ligabat ipse quos hæc soluebat. Quibus ex
rebus plurima scandala, diuisiones & schismata tum in ecclesiis particularibus, tum
in generali facto uniuersalis ecclesiæ exorta sunt. Visusq; est in hoc unum uehemen
ter aspirare, ut hoc concilium sic reformationi intentum abrũpere, & aliud in ea par
te Italiæ, quæ sibi magis placeret, eligere posset, ubi omnia magis ad suum libitũ tra-
ctarentur: quod nec beneplacito diuinæ uoluntatis consentaneum, nec saluti domini E
ci gregis, nec conseruandæ autoritati sacrorum conciliorum accommodũ, attẽtis p-
fati domini Eugenij actibus, hæc sancta synodus existimauit. Cum uero suum in ea
re desiderium explere aliter non posset ipse dominus Eugenius, cogitauit sub um-
bra græcorum hoc tandem assequi. Qui quidem antea uoluerat, ut cum eisdẽ græ-
cis in Constantinopoli conuentio fieret. Iamq; orator suus cum imperatore Rome-
orum ita fiendum esse conuenerat, si hoc sanctæ synodo placuisset. Verũ ipsa ex hoc
graue periculũ fidei catholicæ iudicauit posse imminere, si in eo loco tãremoto ab
ecclesia latina in faucibus Turcarũ cõstituto, res illæ cõcludi & tractari haberẽt. Sed
dum eadem sancta synodus in eo proposito perseuerauit, ut græcorum ipsorum in
regiones istas occidentales procuraretur aduentus, locũq; nominauit in quo iuxta cõ
uentiones cum ipsis habitas de ipsorum ageretur unione. Nam & singulariter p uni
one græcorum & orientalium prosequenda, eadem sancta synodus inter cætera fuit
à principio congregata, ac insuper pro expensis necessariis subsidia exquisiuit, tũ ab
uniuersis populis fidelibus per indulgentiarum largitionem, tum singulariter a ciui
bus Auinionensibus mutuationem pecuniæ. Nouit deus quanta impedimẽta ex par-
te ipsius domini Eugenij & suorum in his præstita sunt, ut tandem deficientibus pe-
cuniis & subsidiis sacro concilio, in eam partem Italiæ quam idem dominus Eugeni F
us desiderabat, transire cogeretur: sicq; per medium auri & argenti, in quo prævalere
sperabat, facta concilij & ecclesiæ in suam redigeret uoluntatem. Sed cum diuina mi
seratio nec in his necessitatibus concilium desereret, subsidiaq; tum ex mutua Auinio
nensiũ, cum ex deuotiõe populorum suppeterent, quorum ope sancta synodus suam
legationem in Constantinopolim pro conductione græcorum transmittebat: nec
sic prohdolor cessauit idem dominus Eugenius aliud concilium, prouei libitum
erat, uelle erigere, & græcos perduci facere in locum qui sibi placebat, nullatenus ele-
ctum per hanc sanctã synodum, sicut ex conuentionibus inter ipsam & eosdẽ græcos
habitis, & per ipsum dominũ Eugenium expresse approbatis, eligi & nominari debe
bat. Quodq; singulariter aduertendum est, non solum conuentioni habendæ in loco
per concilium nominato obsistebat, immo & eum locum q per suos præsidentes in-
ter alia loca, licet nulliter & de facto, sicut in alijs nostris decretis & epistolis lucide
ostendimus, nominatus erat, quicq; pecunias & galeas protunc parare conabatur, reie
cit ac recusauit. Vidit aũt hæc sancta synodus, ex ea re schismа grauissimum iam par
turiri, per alterius prætensi concilij contra hoc uerum concilium, & altaris contra
altare dispositam erectionem, ad quam perficiendam, ipse dominus Eugenius iam
de facto

A de facto alias galeas aliosq; oratores in Græciam transmittebat, in contrarium illorũ
qui ex parte concilij missi erant. Vnde periculosissima gregi dominico uastatio para
batur & perplexitas animarum, irreparabilisq; iactura autoritatis sacrorum concili
orum & canonum synodalium imminebat, dum sic aut ecclesiam scindere, aut ipsi-
us ecclesiæ facta in suæ libitum uoluntatis redigere dominus ipse Eugenius cona-
ri uidebatur. Non potuit dissimulare synodus, quæ multum patienter facta ciusdẽ
domini Eugenij aduersus eius decreta & bonũ regimen ecclesiæ in spiritualibus &
temporalibus longo tempore sustinuerat, quo minus ad eius euocationem & citatio
nem procederet, recepta etiam prius informatione summaria sup his, quæ de abusi-
bus speciẽ simoniacæ labis habentibus, alienationeq; & destructione pluriũ terrarum
Romanæ ecclesiæ, periurio ac alijs in nostro citatorio synodali plenius designatis, fa-
ma publica ferebat, ut priusquam uulnera illata ecclesiæ cunctorum matri, ualidiori
bus incrementis aggrauarentur, super ipsius ecclesiæ regimine opportuna quærere
tur prouisio. Quid autem egerit uocatus ad synodum, pro deo attendite. non so-
lum non uenit, imo nec minimum seruulum mittere dignatus est: neque non mit-
tere contentus fuit, uerum insuper synodum ipsam autoritate apostolica, ex ple-
nitudine potestatis ac ex certa scientia in Ferrariam se transferre dixit, casu quo uirtu
B te citatorij synodalis in aliquo procederetur, aut fieret aliqua nouitas contra eũ & sa
crosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, aut contra aliquem præsidẽtium oratorum
suorum, qui in concilio fuerant, excepta causa Bohemorum, per triginta dies dunta-
xat Basileæ tractanda, cum alter suorum præsidentium protunc archiepiscopus Ta-
rentinus, quem in literis præmissæ trãslationis nominauit, ad iudicium synodale uo
catus esset, occasione certarum literarum super quodam prætenso decreto confecta-
rum, de quo in eadem translatione mentio habita est, quas tamen literas falso & clan-
destine bullatas fuisse constitit, prout in decreto uigesimæseptimæ sessionis huius
sanctæ synodi extitit declaratum. Cognoscebat ipse dominus Eugenius esse uerum
& legitimum cõcilium in Basilea, & expresse tam ipse quàm sui præsidentes ipsum
in eo loco firmum persistere debere condixerant & firmauerant, saltem usq; ad ad-
uentum imperatoris & pñarchæ græcorum in ultimum portum citramarinum.
Et si interim aliqua necessitas mutandi locum superueniret, mutari debebat concili-
um in locum propinquiorem eiusdẽ nationis, iuxta decretum cõcilij Constañ. quod
incipit, Frequens, sicut in conuẽtionibus firmatis cum græcis expresse cautum erat.
C Sciebatq; multipliciter fuisse declaratum per hanc sanctam synodum, etiam ex tem-
pore primæ dissolutionis per eum attentatæ, quod concilium per neminem cuiusc-
cunq; dignitatis, etiam si papalis, dissolui aut de loco ad locum mutari sine ipsius cõ
sensu poterat: quam esse ueritatem iuris diuini, & articulum qui fidem cõcernit, fre-
quentius synodus ipsa ostenderat. Vnde nullatenus tolerare potuit eadem synodus
hanc translationem prætensam, quam ipse dominus Eugenius, non obstantibus q buf
cunq; decretis concilij Constañ. & istius Basileen. & conuentionibus habitis cũ græ
cis, per ipsumq; approbatis & declarationibus factis in materia fidei attentasse com
periebatur, quibus omnibus derogatum esse uelle uidetur ex eo solo capite, si proce
deretur contra aliquem suorum præsidentium oratorum. Minusq; potest tantus er-
ror in summo pontifice, quàm in quocunque uiuentium tolerari, quanto magis is-
ipsum in fide orthodoxa eruditum esse & recte sapere conuenit, ne (quod absit) to-
tum corpus grauis morbus inuadat, si languor non fuerit curatus in capite. Vide-
req; possunt clarissime omnes intellectus hominum, autoritatem sacrorum generali
um conciliorum, aut nullam, aut minimam deinceps haberi respectu summorũ põti
ficum, si permitterentur ut concilij autoritate apostolica transferrent, casu quo pro-
cederetur contra ipsos aut aliquem suorum. Dicit ueritas fidei, in sacro Constañ. cõ
cilio declarata, quod concilium generale uniuersalem ecclesiam repræsentans, po-
testatem à Christo immediate habet, cui etiam summus pontifex obedire tenetur

in his,

Universidad de Deusto
Biblioteca

in his, quæ pertinent ad generalem reformationem ecclesiæ in capite & in mẽbris. D
Ecce citatur ipse dominus Eugenius super non obseruãtia decretorum synodalium concernentium ipsam generalem reformationem capitis & membrorum, aliꝫ que ad eandem pertinentibus. Ipse autem præcipit concilio, ne ulterius in his procedat. Alioquin ipsum extunc transfert in Ferrariam, pœnas & censuras, licet tamen nulliter & de facto, in omnes qui post actus conciliares Basileæ exercuerint, fulminat. Addidit etiam, ut factum Bohemorum, pro quo tot millia hominum interierãt, eo casu ultra triginta dies non tractaretur in Basilea, ubi oratores regni Bohemiæ, eo tunc constituti erant, cum quibus sancta synodus super declaratione articuli de communione sub utraque specie, grauibus & maturis disputationibus ac diserimi-nibus laborabat. Potest ne ó uenerabiles oratores, hanc taliter attentatam dissolutionem & translationem hæc sancta synodus tolerare, aut sub dissimulatione transire, ubi per eam dum prima eius dissolutio longe minus grauis quàm hæc secunda fuerat perpetrata, responsum extirit oratoribus ipsius summi pontificis, in responsione synodali, in qua septem cardinales aderant, & legatus apostolicus præsidebat: Hic articulus fidem concernit, qui sine interitu salutis negligi non potest. malumus mori, quàm tanto errori per ignauiam cedere. hæc uerba ibidem dicta fuerunt, quæ nunc multo magis dicenda ueniunt, ubi post declarationes super hoc factas per ecclesiam, E
post promissiones ipsius domini Eugenij, quod abstineret in futurum à grauaminibus inferendis concilio & suppositis eius. Hæc prætensa nouissima translatio sub talibus conditionibus, quæ nulla ratione colorari possunt, & tali tẽpore facta est, quod si oportuit ut primam dissolutionem sine consensu ipsius concilij attentatam, declararet ipse dominus Eugenius nullam, irritam & inanem, quanto magis de hac iterũ attentata prætensa translatione, hoc agere necesse est? Sed ulteriora prosequamur. in uim huius translationis nouissimæ, idem dominus Eugenius aliam congregationem sub nomine generalis concilij apud Ferrariam erexit, etiam ante aduentum imperatoris & patriarchæ græcorum, declaratione præmissa, quod conditio posita in præfata translatione, iam erat adimpleta, eo quod sua contumacia fuerat per synodum declarata, dum ad synodum ipsam (ut præfertur) nec unum seruulum mittere dignatus est. Ecce fundamentum erectionis alterius ꝓtensi concilij, & altaris contra altare, immo contra uniuersalem ecclesiam: non solum aduersus decreta Constan. & huius Basileen. conciliorum, uerum etiam expresse contra ea, quæ per suos præsidentes in prætensa decretatione sua nominationis locorum ordinata fuerant, & quæ in conuentionibus græcorum approbatis (ut præfertur) per eundem dominum Eugenium habebãtur. Considerate in uero iudicio, qualiter hoc factum à schi- F
smate excusari possit, ꝑsertim ubi iam dudum in octaua sessiõe huius sanctæ synodi, præsidente sedis apostolicæ legato, etiam ante ipsius domini Eugenij adhæsionem, fuerat solẽniter declaratũ, quod sicut unica est Christi ecclesia, sic non potest esse nisi unicum generale concilium ipsam repræsentãs. Et quod si contingeret aliam congregationem sub nomine generalis concilij, durante isto, erigi per quemcunq; cuiuscũq; dignitatis, etiãsi papalis, non foret concilium ecclesiæ catholicæ, sed schismatico-rum conuenticulum. Hæc uerba ibidem habentur. Conspicite pro dei reuerentia, si post horum perpetrationem causam legitimam, immo urgentissimã, habuit hæc sancta synodus decernendi & declarandi ipsum dominum Eugenium papam fuisse suspensum ab omni administratione papali, lapsis quatuor mensibus à die prætensæ dissolutionis seu translationis, per eum (ut præfertur) attentatæ, præmissa monitione ꝑ solenne decretum, ut infra illud tempus quatuor mensium ipsam translationem reuocare haberet, sub pœna ipsius suspẽsionis ab administratiõe papali ipso facto incurrẽdæ, iuxta formam quæ dudum in decreto undecimæ sessionis huius sanctæ synodi ordinata fuerat. Potest ne aliquis huic suspensioni contradicere, quæ facta est à legitimo generali concilio uniuersalem ecclesiam repræsentante, & ex tam urgentissimis cau-

A mis causis, post tantum contemptum decretorum synodalium, cõtinuationem que abusuum & deformitatum, post tam grauem læsionem autoritatis generalium conciliorum, quam fidem tenemus ex determinatione uniuersalis ecclesiæ nobis tradita, quam quilibet Christianorum tenetur, usq; ad animam & sanguinem defensare: post schisma perpetratum, propter quod merito sibi obedientia subtrahenda erat, dum (ut uerbis dicamus beati Cypriani) se separabat à collegio sacerdotum & uinculo ecclesiæ, quo casu de Nouatiano dicit idem Cyprianus, quod episcopi potestatẽ non potest habere nec honorem, qui episcopatus nec habere uoluit unitatẽ, nec pacem: post manifestam contumaciam & apertam rebellionem, dum sic ipse dñs Eugenius notorie & incorrigibiliter ecclesiam dei scandalizabat? Quæ etiam suspensio decreta & declarata fuit ante aduentum Imperatoris & patriarchæ græcorum ad ultimum portum citramarinum. Nam supradictus terminus quatuor mensium efflu-xerat, quo tpe concilium ipsum adhuc durare in Basilea nullus quouis quæsito colore ambigere poterat. Quid autem post ipsorum Græcorum aduentum in erectione cuiuslibet congregationis sub noie generalis cõcilij efficere potuerit, siue apud Ferrariam, siue ad quemlibet locum alterum, cum iam ab administratione papali legiti-
B me suspensus esset, uos præclari oratores lucide conspicere potestis, etiam absq; aliꝫ necessarꝫ rationibus, quas latius in aliꝫ decretis & epistolis nostris deduximus. Et ut adhuc parumper de hac suspensionis euidentia summatim loquamur, determinationes præcedentes uniuersalis ecclesiæ in hoc aduertite. Olim Constañ. concilium in eo maxime decreto, quod incipit, Frequens, pluribus in casibus decreuit summos pontifices suspensioni ab administratione papali subiacere debere, propter bonum uniuersalis ecclesiæ: & in ea sessione quam super autoritate conciliorum generalium celebrauit, expresse statuit & declarauit, quod si quis etiam summus pontifex, mandatis, statutis siue ordinationibus aut præceptis cuiuslibet concilij generalis uniuersalem ecclesiam repræsentantis, obedire contumaciter contempserit in his, quæ pertinent ad fidem, ad extirpationem schismatis & generalem reformationem ecclesiæ in capite & in membris, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subijciatur, & debite puniatur, ad alia iuris remedia, si opus fuerit, recurrendo. Deinde in undecima sessione huius sanctæ synodi statutum fuit, quod si summus pontifex in futurũ attentaret cõcilia generalia actu congregata, dissoluere aut de loco ad locum mutare sine consen-su ipsorum, nisi resipisceret infra quatuor menses, suspensionem ab administratione
C papali incurreret ipso facto. Et si hanc sustineret per duos mẽses animo indurato, ad depositionem ipsius procederetur. Subsequenter in duodecima sessione fuit monitus ipse præsens summus pontifex, ut dissolutionem cõcilij per eum tunc attẽtatam, reuocaret infra sexaginta dies. Alioquin extunc prout exnunc esset suspensus ab omni administratione papali. Postquam hæc omnia præcesserant, ipse dominus Eugenius adhæsit huic sacro concilio, dicens ipsum legitime ab initio sui fuisse continuatum, non obstante præmissa dissolutione, quam expresse declarauit nullam, irritam & inanem. Exinde oratores sui ad præfendum in concilio deputati, iurauerunt expresse suis nominibus decreta concilij Constantiensis super autoritate generalium conciliorum edita, atque insuper decreta concilij Basileensis manutenere & defendere. Quis post tanta, tam que solida uniuersalis ecclesiæ testimonia ambigere aut in dubium reuocare potest, si præfata suspensio per hanc sanctam synodum decerni ac declarari potuerit ac debuerit: quod non solum clarissime conspicitur, uerum etiam illud irrefragabile est, quod postquam suspensionem ipsam dominus Eugenius sustinuerat per duos menses animo indurato, ad eius depositionem procedere incumbebat synodali iudicio. Sed quantam in ea re mansuetudinem obseruauerit sancta synodus, quàm benigne supplicationibus uestrorum serenissimorum principum condescenderit, uos uenerabiles oratores pro deo attendite. Iam eandem suspensionem summus pontifex per annum integrum sustinuit animo indurato, &

Universidad de Deusto
Biblioteca

ecce depositionem eius distulimus usque ad hoc tempus, processus'que aduersus D
eum inchoatos tardiori gressu deduci & continuari fecimus, expectantes si forsan
ad preces uestrorum principum aut aliunde quomodolibet excitatus, reuerteretur ad
cor, & ad ea quæ sunt salutis, unionis, pacis & boni regiminis ecclesiæ in spiri-
tualibus & temporalibus efficaciter conuerteretur, si tandem ecclesiam monentem
& corripientem audiret, ne ipsum oporteret haberi iuxta uerbum Christi, sicut ethni
cum & publicanum. Quantas uero interim persecutiones aduersus hanc sanctam
synodum pro salute ipsius laborantem, excitauit, considerate: quantum in se erat, li-
cet tamen nulliter & de facto, omnia supposita ipsius sanctæ synodi excommunica-
re, priuare, inhabilitare conatus est, nisi suæ prætensæ dissolutioni parerent. Interdi-
ctum in ciuitate Basileensi seruandum statuit, nisi ciues Basileenses cõcilium ipsum à
ciuitate sua eiicerent. Victualia ad nos deferri prohibuit, & portantes eadem spolia-
ri concessit, atq; ipsorum spolia cedere occupantibus. Insuper quoq; per literas suas
more Romanæ curiæ bullatas mandauit, ut in ipsa supposita concilij fieret persecu-
tio tanquam in hostes fidei Christianæ, appellans hanc sanctam synodum perfidam
iniquorum synagogam. Post'que uenerabilis episcopus Visensis & dilecti eccle-
siæ filij Ludouicus de urbe sedis apostolicæ protonotarius, Dionysius de Sabenrays
sacræ theologiæ professor, & Stephanus Plonerij decretorum doctor oratores no- E
stri, realiter capti fuerunt, sumpta occasione per captiuantes, uti accepimus, ex man-
datis domini Eugenij. Sed dominus in his oĩbus uobis adiutor fuit, pro cuius eccleſia
Matth. 5. persecutiones pati non refugimus, scientes quoniam ipse dominus ait: Beati qui per
secutionem patiuntur propter iustitiam. Et quamuis plurima temporalia damna,
dispendia & pericula nobis afferat in hoc loco tam longi temporis expectatio cum
innumeris sumptibus & laboribus, tamen non possumus hanc in deum nostrum of-
fensam committere, ut ecclesiam eius ruere, inceptam'que restaurationem sanctissi-
mæ legis suæ in cordibus hominum, & necessariam reformationem Christianæ reli
gionis deferri atque abiici, necnon ueritatem & iustitiam in diebus nostris miserabi
liter conculcari patiamur. sed misericordiam saluatoris nostri iugiter exorabimus,
ut ipsam ecclesiam suam aduersus persecutiones suscitatas assidue tueatur, nobis'que
in eo proposito perseuerare doneť, ut nullus aduersitatis impetus, nulla persecutio-
num magnitudo nostros animos dimoueat, quo minus sancta opera, propter quæ
hæc uniuersalis ecclesiæ synodus congregata est, in realem effectum deduci procu-
remus, & autoritatem uniuersalium conciliorum, per quam fidei integritas & eccle
siasticæ disciplinæ uigor, omnis'que regula Christianæ uitæ conseruari habet, susti-
neamus illibatam, non quærentes in ea re quæ nostra sunt, sed quæ Iesu Christi & sa- F
lutis animarum. Alia quoque plura, specialia de gestis tam per summum pontifi-
cem, quàm etiam per suos qui ad diuersas regiones missi fuerunt, nequaquam per
singula commemorare de præsenti uolumus. Sed illam grauissimam offensam dei
nostri & ecclesiæ suæ, atque etiam humanæ naturæ nequaquam tacenda est in perso
nam heraldi illustris principis Pedemontium per petratam: quem ad Græciam præ
miserant legati nostri, qui super una galea oratorum summi pontificis captiuatus,
& torturæ expositus, nusquam comparet; & in mare proiectum & demersum fuisse
accepimus. Verum diuinam exoramus clementiam, quatenus cor ipsius summi pon
tificis ita conuertere dignetur in uiam ueritatis, salutis & pacis, ut non ampliora de
his loqui aut scribere necesse sit, sed omnibus emendatis, ecclesia cunctorum matex
de ipsius probis actibus in domino gaudeat. Iam uero clarissimi oratores ad ea ueni-
mus, quæ super mutatione loci pro celebratione concilij, noĩe uestrorum principũ po
stulastis. Opportunum quidem fore proposuerunt discretiones nſræ, ut locus alius
huic sacro cõcilio tutus & accõmodus eligeret, in quo cũ græcis haberet cõuentio,
seruata ex integro autoritate gñalium conciliorũ & huius p̃sentis Basileen. concilij,
quod uniuersalem ecclesiam repræsentare deuotis & fidelibus animis profitemini.
Nos

A Nos quoque pacis & unitatis amantissimi, ipsorum principum uestrorum uotis,
quantum cum deo possumus, condescendere cupientes, aures benignas cunctis in ea
re per uos proponendis accommodauimus. Petierunt autem deputati huius san-
ctæ synodi, inter quos cardinales, archiepiscopi, episcopi, abbates & doctores insi-
gnes erant, ut media aperire uelletis, quibus res istæ perfici possent. Vos ad hæc re-
spondistis, ut illi potius ea aperirent, qui de autoritate conciliorum generalium &
rebus eam concernentibus amplius informati erant, atque in his ultra iam per se-
ptennium occupati. Ipsi uero suasioni uestræ morem gerentes, huic negocio operam
dederunt. Et cũ plurima in ea re pericula cernerent subuersionis eiusdem autorita-
tis conciliorum generalium, atque deperditionis inchoatorum operum reforma-
tionem ecclesiæ in capite & in membris concernentium, certa capitula concepe-
runt, per quæ his periculis obuiare pro sua fidelitate conabantur. Et si uere eadem
capitula, dum à uobis audita fuerint, non à iustitia & sanctitate deuiare arbitremi-
ni, tamen quoniam difficile fore existimabatis, summum pontificem ad hæc in-
ducere, alia capitula concepistis: quibus completis, hanc fieri posse loci mutatio-
nem. Vos autem maiorem partem uestrum aduisasse dicebatis. super ipsis quoque
B per uos aduisatis, deinceps nostri deputati nonnulla quæ addenda uidebantur, &
quædam etiam subtrahenda, exinde annotauerunt: circa quæ deinceps mutuam col
lationem habuistis. Hæc autem sancta synodus omnia maturo examine ponderans,
quæ tam per deputatos suos, quàm per deuotiones uestras librata fuerunt, iam in
præsentiarum grandia pericula uestris deuotionibus exponere duxit, ex hac mutati-
one sibi ac toti ecclesiæ euidenter imminentia. quibus non satis cautum esse per capi
tula quæ à uobis concepta sunt, uestræ discretiones facile possunt aduertere. Primũ
quidem de nullitate dissolutionis ac translationis prætensæ huius sacri concilij in
Ferrariam per summum pontificem recognoscenda, nullam fecistis mentionem:
quam nullatenus per ecclesiam tolerari posse, superiores rationes ostenderunt: ne-
que sola cessatio congregationis Ferrariensis, de qua fecistis mentionem, graue
uulnus in hoc illatum ecclesiæ quoquomodo sanaret. Secundo, tria loca per syno-
dum nominanda. proposuistis, ita ut alterius ipsorum optio per dominum papam
& græcos fieri haberet, cum tamen uenerabiles & discreti oratores serenissimi re-
gis Romanorum & uenerabilium ac illustrium principum electorũ sacri Romani
impij tam in propositionibus per uos factis, q̃ in petitionibus scriptotenus præsen-
tatis, à principio duntaxat locum alterum pro œcumenico concilio celebrando quæ
fieritis, & posset concilio periculum imminere, dum illum locum qui minus accom
C modus & securus nobis esset, papa cum Græcis fortasse assumeret. Tertio, non ex-
pressistis quod dominus Eugenius in talem locum consentiret tanquam autoritate
huius sacri concilij uniuersalem ecclesiam repræsentantis nominatum, neque ali-
quod uerbum in uestris auisamentis percepimus, per quod ipse hoc Basileense con-
cilium legitime continuatum recognoscere haberet: quod tamen necesse est, si sum-
mus ipse pontifex cum hac sancta synodo atq; etiam cum religiosis principibus ue-
stris unum sentiret, & pacem & unitatem confouere uelit, ac futuris quæstionibus
& controuersijs obuiare, quæ in altero loco exoriri possent. Quarto, de obseruatio-
ne synodalium decretorum & reformationis executione, pro qua hæc sancta synodus
grauissimos labores tanto tempore sustinuit, & quæ intantum diuinæ legi beneplaci
ta, salutiq; domini ci gregis necessaria iudicata est, nullam mentionem expressam fe
cisse uidemini: neq; etiam super obseruatione gestorũ in materia iustitiæ, gratiæ seu
indulti in hac sancta synodo per ipsa auisamenta uestra habetur prouisio aut securi-
tas, ex qua re quàm plurimæ turbationes in diuersis regionibus peruenirent, nisi op-
portune prouideretur. Quinto, de modo transferendi concilium ad locum alterum,
& qualiter procederetur in illo loco, saltem ab initio nihil auisamenta uestra dixe-
runt, nisi tantum quod modus ille obseruabitur, quem concilium ibi existens de-

Universidad de Deusto
Biblioteca

terminabit. Dum uero ibi deuentum esset, dicerēt forsan aliqui, solos pontifices uo- D
cem difficultiuam habere, & à uotis illorum concludere uellent. Alij, abbates, docto-
res & priores & capitulorum procuratores, aliter que debite qualificatos insignes ul
ros, non excludi debere, & à maiori parte omnium conclusiones habendas arbitra-
rentur. Rursum quidam per deputationes, alij per nationes procedere conarentur;
facile que esset concilium inter has dissensiones dissolui, maxime attento conatu,
quem præsens summus pontifex ad ipsam dissolutionem hactenus exercere uisus
est. Sic que tandem posset contingere, ut paruipensis decretis synodalibus, & quo-
dammodo sepulta autoritate generalium conciliorum, summi pontifices pro libi-
to uoluntatis agere possent quicquid eis uideretur, dum aduersus hoc concilium, cui
incorporati fuerunt omnes reges Christiani, & quod tanta autoritate fundatum ex-
titit, in ipsius tali dissolutione & elusione post tanta certamina præualeret moderni
domini Eugenij uoluntas: quod q̄ esset pernicioſum & damnosum toti ecclesiæ atque
Christiano populo, uos ipsi considerate. Quare necesse est, si concilium transferi de-
bet, ut cum magna cautela his periculis obuietur, & de modo incipiendi progres-
sum ipsius concilij in loco altero, firma & stabilis conclusio ante translationem habe
atur. Cum uero ibi solidatum & stabilitum fuerit concilium, si alios modos tenere
uoluerit, hoc in sua libertate manebit. Sexto, suspensionem summi pontificis ab E
administratione papali mox sublatam intelligi profertis, cum canones Constanti-
ensis concilij professus erit, & in locum nominatum consenserit: quod nullate-
nus fieri posse, manentibus causis propter quas suspensio ipsa decretata est, uestræ
discretiones clarissime conspicere possunt, quæ etiam ubi expurgatæ essent &
spes bona in spiritualibus & temporalibus in administratione posse concipi talem
sublationem cum magna consideratione per solenne decretum effici conueniret;
neque de admissione præsidentium ex parte ipsius summi pontificis, de qua in ue-
stris auisamentis agebatur, mentio est habenda, priusquam ipsa suspensio auferatur.
Quod uero de censuris hinc & inde tollendis additum est, scitis ea quæ aduersus
hoc legitimum generale concilium in his facta sunt, nulla prorsus esse, irrita & ina-
nia, sicut etiam dudum in decreto duodecimæ sessionis huius sanctæ synodi extitit
declaratum: & cum unica sit ecclesia, unicum est etiam generale concilium ipsam
repræsentans, cui quilibet cuiuscunque status & dignitatis, etiam si papalis, obedi-
re tenetur. Nec in ecclesia cōtrariæ sunt potestates, à q̄bus cōtrariæ cēsuræ ueraciter
procedere possint, sicut & uos optime intelligere non dubitamus. Septimo, locum
mutari quæritis. esto quòd nec papa, neq; græci uenirent ad illū alterum locum, aut
in eū consentirent. Quæ autem necessitas uel quæ utilitas id agere suadet, non aperui- F
stis. Nec uidetur quo pacto dominus Eugenius ibidem audiri haberet, sicut tangere
uidemini, dum neque in illum locum consentire, neque ad ipsum mittere uellet. Id-
ipsum uero nequaquam conueniens esset, synodum in loco securo ac quieto & pa-
cifico consistentem, periculosæ translationi exponere sine fructu aut spe alicuius uti
litatis uel urgente necessitate. Octauo, quoniam non dixistis quid agendum erit,
si dominus Eugenius ea quæ petuntur, facere noluerit. poterimus ne semper in
talibus dilationibus, in his fluctuationibus ecclesiam periclitari permittere, & non
sibi de aliquo prouidere remedio? uidetis quantæ dilationes concessæ sunt, quæ nul-
lum fructum attulerunt: immo pendentibus illis, ipse dominus Eugenius quàmplu
rima in p̄iudicium ecclesiæ innouauit. pendente quidem dilatione sexaginta dierum,
post citationem eius concilium dissoluere & transferre attentauit. Subsequenter di
latione quatuor mensium, post dissolutionem ipsam, congregationem Ferrariensem ere
xit. Deinde sub tertia dilatione duorum mensium, post suspensionem ipsius ab admi-
nistratione papali, nos prædæ & spoliationi alijsq; persecutionibus antedictis ex-
posuit, & Græcos ad se pro sui munimento attraxit. Longioribus deinde dilatio-
nibus ad rogamina principum per nos obseruatis, ipse interim nuncios per orbem
transmisit

A transmisit, qui suaderent corda multorum in uiam eius. Rursum, dum his diebus su-
per tractatibus pacis nobiscum occuparemur, ipse neque nobis neque uobis consul
tis, prætensam translationē in ciuitatē Florentinam fecit: & cum uos uenerabiles ora
tores locum alterum in Germania expeteretis, ubi omnes conuenire possent, ipse ad
longiores regiones non parum accessu difficiliores, se transtulit. Videtis quod inter
has dilationes scandala continue crescūt. Vilescit synodalis autoritas, totus ferè grex
dominicus ob defectum pastoris prouide regentis in præcipitium malorum dilabi-
tur, & in his nullam medelam profertis, nullam securitatem remediorum datis, si
summus pontifex huic sanctæ synodo & uestris desiderijs condescendere recusaue-
rit. Tandem designastis, quod dum sic ad alterum locum deuentum fuerit, ciuibus
Auinionensibus creditoribus ecclesiæ satis fiet. Nullatenus autem possumus aut de-
bemus usq; in id tempus sub euentu incerto satisfactionem eis debitam differre &
prolongare, cum & pecuniæ iam collectæ, pro ecclesia in diuersis locis habeantur,
quæ nullatenus nobis denegari iuste possunt, tenemurq; pro uiribus agere, ut quan-
tocius sine mora quod debet sancta synodus, restituat. Hæc itaq; clarissimi oratores
ponderare uelint uestræ prudentiæ, & pro reuerentia Christi saluatoris nostri effica
B cem operam impendere, ut res uniuersalis ecclesiæ ad honorem dei, salutem anima-
rum & ueram pacem cunctorum, feliciter disponi possint. Vos omnes uno animo
cum hac sancta synodo saluti ecclesiæ sanctæ dei consulere curetis, & eam in suis ne-
cessitatibus efficaciter adiuuare. Nos uero, si in p̄missis quæ necessaria sunt, conueniē
ter prouisum fuerit, pro bono pacis & contemplatione serenissimorum principum
uestrorum, atq; singulariter pro unione græcorum prosequenda, quam semp mul-
to desiderio expetiuimus, ad translationem huius sanctæ & uniuersalis synodi in al-
terum locum securum: & rebus uniuersalis ecclesiæ gerendis accommodum, conde
scendere parati erimus. Interim tamē non omissuri ea, quæ ad progressum huius sa
cri concilij & operum per ipsum inchoatorum, tam in reformatione ecclesiæ in capi
te & in membris, q̄ in cæteris rebus, pertinere uidebuntur pro honore dei & salute
uniuersalis ecclesiæ. Et nihilominus totis uiribus semper operam dabimus, ut pax
optima & beata tranquillitas per omnem ecclesiam uigeat. Ad laudem & gloriā spi
ritus paracliti, qui cum patre & filio unus est deus benedictus in secula seculorum,
Amen. Datum Basileæ in congregatione nostra generali decimo calendas Martij,
Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo tricesimonono.

RESPONSIO SYNODI AD SCHEDV-
C lam oratorū principum de mutatione concilij in alium ex tribus
locis, ubi inchoandum esset omnino concilium ad sex
menses cum dimidio, nec interim contra pa
pam procedendum.

SACROSANCTA &c. ad futuram rei memoriam. Rē grauissimam, quam
ab hac sancta synodo quæritis uenerabiles ac circūspecti oratores, attētis consi
derantes animis, deū nostrū qui sua potenti dextera ecclesiam plantauit in ter
ris, supplices orauimus & oramus, ut ea nobis loqui ac respōdere donet, quæ
sint ad suæ maiestatis honorem & salutem omnium credentium, qui apostolis suis
& discipulis, ut in tempore necessitatis loquendi fiduciam haberent, dixit: Dabitur Matth. 10.
enim uobis in illa hora quid loquamini. Mutationem huius sacri concilij in locū al-
terum, superiori tempore per uos expetitam, iterum postulatis. Spem quoq; pacis
ecclesiæ ex ea re concipere uidemini, quam profecto pacem si per hoc medium pos-
semus adipisci, iam dudum ipsam mutationem auidis animis quæsiuissemus, quoniā
summo desiderio cupimus cum beatis pacificis filiationem dei promerentibus ope-
rari ad pacem, non quidem illam pacem appellantes, qua conciliorū autoritate con

Universidad de Deusto
Biblioteca

tempta,qñſpiam ſummus pontifex poſſet de tota eccleſia & animabus redẽptis ſan- D
guine Chriſti,agere quicquid ſibi libitum foret,abiectaq; ſalutifera reformatione,
ſpretis ſacris canonibus & decretis,uitia & abuſus peſtiferi pacifice regnare permit
terentur.aut quod omnibus grauius eſt,fide læſa & uulnerata,quiſquis fidẽ ipſam
impugnans pacifice opprimeret eccleſiam,& illi tacere cogerentur qui fidem ipſam
ſuſtinerent. Non quidem hoc eſſet pacem agere,ſed turbationem grauiſſimam. Nõ
hoc eſſet mederi languoribus præſentibus eccleſiæ, ſed eam in miſerabile diſcrimen
adducere.Quod quidem non eſſe noſtræ intentionis credimus. Sed zelus domus dei
cogit nos in extremis eccleſiæ periculis non tacere ueritatem,ne tandem dicere opor
9.ſaiæ.6, teat in dei iudicio: Væ mihi,quia tacui. Sciunt diſcretiones ueſtræ uitam eccleſiæ in
fide & probis moribus præcipue conſiſtere,quibus capiti ſuo & fonti uitæ Chriſto
Gal.5. coniungitur,ac cum eo pacẽ habet,charitatẽ & gaudium,quæ ſunt fructus ſpiritus:
ut & uos ipſi ex Apoſtolo allegaſtis.Quam uero pacem quærũt beati pacifici,q reci
piunt adoptionẽ filiorũ dei, hæc eſt enim pax Chri, de qua ipſe ait: Pacẽ meã do uo
Ioan.14, bis, pacẽ relinquo uobis,non quõ mũdus dat,ego do uobis. Cum aũt his nouiſſimis
tpibus deformitates,ſchiſmata & errores plus ſolito cœpiſſent inſurgere, congrega
ta in ſpiritu ſancto ſacra Cõſtañ.ſynodus,nobis fidẽ explicauit de poteſtate immedi
ate data ab ipſo fidei autore Chſo cõcilꝰ gñalibus reꝓſentantibus catholicã militan E
tẽ eccleſiã,qbus & ſummus põtifex,& qlibet alius obedire tenet: ut Chriſtiani in
telligerent,quod ipſis erroribus,ſchiſmatibus & deformitatibus obuiare oporteret
p cõciliorũ gñaliũ autoritatẽ,ſicut Chſs ipſe deus nr ordinauit,ut ſic frequẽs concꝰ
lioꝝ celebratio, quæ ꝓcipua agri dñici cultura eſt,uepres & tribulos põdictorum ma
lorum euellat,prout in eadem Conſtañ.ſynodo declaratum extitit, & pax optima cũ
ſcitate & iuſtitia oĩbus diebus uigeant in terris. Vñ uero lãguores,unde morbi,unꝰ
de turbatiões pacis & uexationes eccleſiæ iã nũc potiſſime inualeſcũt,niſi ex eo quod
obediẽtia,quã Chſs ipſe imperauit,quã eccleſia declarauit,quã fides edocet, nõ data
eſt cõcilio gñali (quod dolenter referimus) à dño Eugenio papa moderno ſ immo
grauiſſime contẽpta,& duriſſime factis,uerbis,& ſcriptis uſq; in hodiernũ diem im
pugnata,ſicut magna ex parte in alia nra rñſione ſynodali ꝓterito menſe Februarij
ad ueſtras priores petitiones ſup mutatione huius ſacri concilij porrectas, explicauiꝰ
mus. Vnde diuiſiones & ſchiſmata in eccleſiis particularibus. Vnde principũ & præ
latorum arq; etiam populorum per orbem diſperſorum grauiſſima ꝓturbatio. Nã
quemadmodũ ſæpe audiſtis,primitus hoc ſacrũ conciliũ congregatũ autoritate duo
rũ præcedentiũ conciliorũ & duorũ ſummorũ pontificũ pro extirpatiõe hæreſum
& reformatione eccleſiæ in capite & in membris, quaſi ab exordio attẽtauit dñs Eu F
genius,licet nulliter & de facto,diſſoluere ſine ipſius concilij conſenſu. Deinceps cũ
plurima decreta ſalubria edita fuiſſent pro reformatiõe eccleſiæ in capite & in mem
bris,& per legationes plures per plures oratores admonitus eſſet,ut aĩm ſuũ ad eorũ
obſeruationem redderet benigne inclinatum, ita prohdolor ea paruipendit, ita con
tempſit,ut quaſi in nullo debitã obedientiã ipſi concilio adhibere cõpertus ſit: ex quo
grauiſſimo cõremptu non parua ſuſpicio aduerſus eũ exorta eſt, quod de declaratiõe
catholicæ fidei facta in cõcilio Conſtantienſi non recte ſentiret,quòd que non crede
ret ſe teneri obedire concilio, prout ipſa fidei ueritas aſſerit. Quid amplius? cum
ſuper hoc graui contemptu citaretur,mentem ſuam plenius aduerſus ipſam ueritaꝰ
tem declarauit,diſſoluendo autoritatiue hoc ſacrum concilium de facto ſine conſen
ſu ipſius,caſu quo uirtute decreti citatorij procederetur aut fieret aliqua nouitas con
tra ipſum, aut contra aliquem ſuorum oratorum ꝓſidentium, qui in concilio fueꝰ
rant,prohibendo etiam autoritatiue,ne in eo caſu factum Bohemorũ,quod actu traꝰ
ctabat hæc ſancta ſynodus, ultra triginta dies ageretur: ubi nõ ſolum iam obedientiꝰ
am denegauit,ſed ſe iudicem ſuper concilium conſtituit, non ei obediens, ſed impeꝰ
rans in his,in quibus eundem teneri obedire concilio, ex Chriſti ordinatione aſſerit
ipſa traꝰ

A ipſa traditio fidei. Si uero iã hoc ſacrũ cõcilium diſſoluatur, quod fidem eccleſiæ deꝰ
fendit,dimittaturq; ille ſupra eccleſiam pro libito ſuæ uoluntatis imperare,qui tanꝰ
to tempore tam grauiter ipſam factis,operibus & uerbis impugnat,immo autoritaꝰ
te & poteſtate conatur opprimere: nunquid non ipſius eccleſiæ imminet deſolatio?
Nunquid non timendum eſt uel potius præſumendum,quod concilio diſſoluto uoꝰ
let ſingulos per orbem diſperſos cogere,ut idem ſentiant quod ipſe? Nunquid non
ſi abſque debita correctione ſic dimittatur,cunctis ſiue eccleſiaſticis ſiue ſecularibus,
ſiue prælatis ſiue principibus,aut alijs quibuſcunque imminebit perſecutio, qui fiꝰ
dem in ſacro Conſtantienſi concilio explicatam uoluerint profiteri? Quid uero de
illis faciet,qui decreta ſynodalia ſeruare uolent? quod cum in præſentia uideamus adꝰ
huc ſedente cõcilio,quomodo tales in pluribus eccleſiis faciat tractari. An uero hæc
erit appellanda pax & tranquillitas eccleſiæ,uos præclari oratores,pro deo conſideꝰ
rate.Quot erunt deinceps, qui pro conciliorum autoritate,pro declarationibus per
eccleſiam factis in explicatione fidei certabunt,ſi eas deprimi & hoc cõcilium in eaꝰ
rum defenſionem de facto uiderit ſuccũberet? Quis hæreticus non audentius (quod
cum amariſſimo gemitu dicimus) cornua eriget aduerſus ſponſam Chriſti, ſi ipſa
B concilia generalia,quibus ſupremum iudicium in materijs fidei decretum eſt,uideꝰ
rit conculcari? Sed quis ò præclari oratores iam in alio concilio, quod futurũ dicitis,
ad reſiſtendũ ſummo põtifici pro defenſiõe rectæ fidei ueniret, dũ ipſe põtifex hoc
ſacrũ conciliũ de facto ſuppreſſiſſe & in nihilũ redegiſſe conſpiceretur? Quale ꝓꝰ
rea exemplum relinqueretur ſummis pontificibus, ſi perperam agere uolent,ſchiꝰ
ſmata faciendi,concilium generale impugnandi & diſſoluendi,ut quoties de ipſorũ
correctione in fide aut in moribus agetur,perturbent,ſcindant & diuidant conciliꝰ
um, atq; in aliud concilium deueniri poſtulent? Et ſi in illo non fieret quod uoluꝰ
rint, iterum aliud quærant: ſicq; fiet tranſmigratio de concilio in concilium,& iuꝰ
dicia uniuerſalis eccleſiæ ſic ſemper in incerto uagabuntur,dũ præſens ſummus pon
tifex poſtquam decretis,præceptis & ordinationibus ſynodalibus tanta obduratioꝰ
ne obſiſtit,poſtquam ipſum bis autoritatiue ſine eius conſenſu diſſoluere attentauit,
& ſciſſuram in eccleſia grauem iam perpetrauit,tandem nulla ſuſcepta pœnitentia,
nulla penitus emendatione facta,obtineret ut cõcilium mutari cogeretur: immo ueꝰ
riſimiliter in totum diſpergeretur per hanc uiam mutationum & dilationũ, quas afꝰ
ferri concipimus,perſeuerante ipſo moderno põtifice in aſſidua eiuſdẽ concilij & toꝰ
ties declaratæ ueritatis impugnatione. Hoc eodem non eſſet ſchiſmati obuiare,ſed
ſchiſmata fouere & nutrire,dũ pontifici uolẽti ſchiſma facere,ut formidare uidemiꝰ
C ni,ſi concilium ad eius correctionẽ procederet,talis fauor ꝓberetur,ut eius contemꝰ
platiõe ipſum conciliũ tali modo mutaret. Vnde poſteris ad ſchiſmata faciẽda maior
pararetur audacia,ut concilioꝝ eneuaret autoritas, p quorum ſupremũ iudiciũ in
terris ſchiſmata extirpari conuenit: immo ſecundũ hoc, qa eccleſiã lacerare & ſcinꝰ
dere uellet,ipſa ſibi tota opprimẽda relinqueretur. Et ne partẽ gregis ad ſe traheret,
totus in ſuis manibus dimitteretur. Vnde forſan uolendo auferre ab eis fidem,quam
in catholica eccleſia de autoritate conciliorum didicerunt,& contemnẽdo leges pro
ſalute oĩm datas,ipſe oĩes in damnationẽ ducere moliretur. Non hic agitur ꝓlari
oratores de tali ſchiſmate,in quo duæ pſonæ cõtendũt de papatu, & in dubiũ uertiꝰ
cui eorum ius competat,ubi uterq; contendentium in iudicium cõciliꝰ generalis ueꝰ
nire habet ſententiam auditurus: ſed agitur de pontifice,qui ſe uoluntarie à concilio
uolente ipſum corripere,ſeparauit,quod reputabat legitimum uniuerſalis eccleſiæ
concilium.& eccleſiæ pacem turbauit,ſchiſma fecit,ſcandala ſuſcitauit diſſoluendo
conciliũ autoritatiue, ut ꝓmiſſum eſt, caſu quo procederetur cõtra ipſum aut aliquẽ
oratorum ſuorum præſidentium. Et altare contra altare erexit, ut ſic correctionem
iudicis effugeret. Quomodo autem res illa locum ſibi uendicare poterit ſine eneꝰ
uatione autoritatis conciliorum, ut poſt prædicta oporteat pontificem manere

Universidad de Deusto
Biblioteca

in possessione dissoluendi taliter concilium. Et quia sancta synodus dum uero iam D
requiritur, ut post ista concilium, quia officium iudicis egit pro exercitio iustitiæ si-
bi diuinitus commisso, cogatur loco iudicij cedere & mutari, suáq; iudicia differre
ac deferere, ac per talem mutari, ut sibi præfigantur tempora, loca, modi procedendi
& alia quæ nunc requiruntur à nobis, quasi non sit libertas in concilio generali ad fa
ciendum quod pro re publica expedientius iudicabitur sub directione ipsius spiri-
tus sancti, de cuius auxilio confidēdum est, quod siue oporteat concilium manere in
hoc loco, siue mutari, siue conueniat procedere, siue quicquam aliud agere, & de mo
do, forma & tempore omnia peragendi, suggeret ipsi concilio quod pro salute uni-
uersalis ecclesiæ fuerit necessarium. Sed dicitis, quod conciliū in alio loco præter sui
consensum indissolubile permaneat. uerum si papa hoc priuilegium habeat dissolue
di concilium sine eius consensu, quomodo uultis illud ab ipso tollere? Si autem non
habeat, in hoc notorie errauit: quomodo id fieri quæritur, per quod in hac errandi
possessione permaneat, & de mutatione concilij tali modo per ipsum dominum Eu
genium facta, possessio haberetur, quæ trahatur ad consequentiam? Et si in talibus
consentiret hæc sancta synodus, iam autoritate ecclesiæ, talia fieri posse uiderentur,
quod nullatenus quæri aut effici debet. Dicitis præterea ipsum concilium mutari
habere in alterum trium locorum, in quem papa aut Græci uenire consenserint. E
Et esto quod nec ipse nec illi consentiant, nihilominus mutetur. In primo ca-
su non est nobis facile existimare, attentis præteritis operibus, quod papa ueniat in
illum locum personaliter, in quo speret se correctionem accepturum. In secundo ca
su cum græci aduenient, & fiet nouum concilium ex latinis & græcis, dantur indu-
ciæ correctionis & emendationis domini Eugenij, donec per ipsos græcos fuerit iu-
dicatus: immo secūdum hoc agitur, ut græci ipsi de actis synodalibus huius sacri con
cilij catholicam ecclesiam repræsentantis, & de operibus papæ iudicare habeant, pri-
usquam papa ipse corrigatur: quodq; omnes quæstiones iuris & facti agitatæ in concl
lio erga dominum Eugenium, quarum etiam aliquæ ius diuinum & fidem concer-
nunt, haberent in iudicium ipsorum græcorum deuenire, relicto huius sanctæ syno-
di catholico iudicio: & quod ea quæ per ecclesiam in concernentibus fidem deter-
minata sunt, in dubium reuocentur, quasi uocaretur ipsa ecclesia in his quæ fidei
sunt, errare potuisse. Dicitur quod ibidem dominus Eugenius legatos suos mittat,
quod iurisdictionis est, ac si ipse ab administratione papali non esset suspensus, cū ta-
men ipsam suspensionem ex causis tam necessarijs & tam urgentissimis, quas in alia
responsione synodali exposuimus, constat esse factam. In tertio casu, si hoc sacrū con-
cilium mutetur, quod fundatum est antoritate duorum conciliorum præcedentium F
& duorum summorum pontificum, cui fere omnes maiores ecclesiæ prælati, cardi-
nales, archiepiscopi, episcopi, omnesq; reges orbis catholici incorporati sunt: esto
quod nec papa nec Græci consentiant, id sequetur quod ubi concilium existēs in hoc
loco, fortiter impugnat dominus Eugenius, ipsum translatum in alium locum sine
eius consensu fortius impugnare posse uideat, & habere maiores colores impugnan
di. interimq; septem mensium uel circa dilationem obtineat, quibus nihil pro eius
correctione agatur, quibus nullatenus fidei & saluti ecclesiæ prouideatur, sed potius
supposita huius concilij per attædiationem aut alia incommoda dispergantur, & tan
dem nulli uel paucissimi ad illum alium locum accedendi habeant uoluntatem, dum
uiderint huius concilij Basileēsis tam miserabilem exitum, quod tantis laboribus con
gregatum, tot annis aduersus impugnationes domini Eugenij conseruatum fuit.
Quid aliud ad hæc respondere possumus, uenerabiles oratores, nisi amarissi-
mos edere gemitus sup flebili ruina ecclesiæ, si res ita procedant, & plorare die ac no
cte super illa generalium conciliorū autoritate tandiu per nos defensata, quam in in-
teritum perduci conspicimus, nisi deus noster præuideat? De qua autoritate parum
prodest uerbo dicere quod conseruari habeat, si tale factum agatur, unde ipsa misera
biliter

A biliter prosternatur. Quis uero dabit capitibus nostris fontem lachrymarum, ut in Hier.9.
mœroribus & doloribus digne lugeamus læsionem fidei, contemptum synodorum
& sacrorum canonum? quibus conculcatis, omnia scelera, omnia uitia, omnium
abusuum & deformitatum incrementa liberius regnabunt? pariter quoque amare
flebunt diebus futuris principes & nationes orbis, dum quispiam Romanus ponti-
fex eos iniuste opprimere uolet. Nam frustra deinceps ad concilia generalia re-
current, quorum erit sic prostrata autoritas. Si enim concilium generale aliquid
uellet de ipso Romano pontifice iudicare, illud dissoluet ac trāsferet, aliud'que con
cilium fieri quæret, ubi possit suum libitum consequi. sic'que nulla stabilitas, nulla
firmitas in iudicijs ipsorum conciliorum haberi poterit. Inualescet præterea ille
perniciosissimus error in populum dei, ut unus homo ad summum pontificium as-
sumptus, possit de tota ecclesia & Christianitate agere ad suæ libitum uoluntatis,
sic'que per generale concilium uniuersalis ecclesiæ non ualeat corrigi aut reforma-
ri. Sed & uidemus non solum statum ecclesiasticum & salutem animarum ex ea re
detrimenta pati, immo omnem statum, omnem politiam, omne regimen in spiritu-
alibus & temporalibus perturbari. Nam ecce postquam generale concilium ec-
B clesiam catholicam repræsentans, immediate habens potestatem à CHRISTO, cui
summus pontifex & quilibet alius obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem,
extirpationem schismatis & reformationem ecclesiæ in capite & in membris, cœ-
pit suum exercere iudicium in dominum Eugenium pro correptione ipsius, contu-
maciter obedire contēpsit. Iam uia introducitur, ut qui concilio in his tenentur obe-
dire, non ipsum concilium reputent ut iudicem, sed ut partem cum domino Euge-
nio contendentem, & uelint ipsum iudicem directe aut indirecte arctare uel com-
pellere, loca & tempora eidem præfigere, ut sua iudicia nequaquam proferat. im-
mo ad instantiam eius qui reus est, iudicium suum mutare cogatur. Quod si hoc fit
de summo iudice potestatem habente immediate à CHRISTO, nunquid non ex
hoc datur exemplum subditis quorumcunque iudicantium, ut ipsos iudices tem-
porales ac spirituales per mutuas intelligentias compelleret, ut illi à iudicando de-
sistant? Sic'que peribit iustitia in terris, & eueniet quod ait gloriosus Hieronymus,
dum uni parcunt, uniuersæ ecclesiæ moliuntur interitum. Quæ est, inquit, ista mi
sericordia, uni parcere, & uniuersos in discrimen adducere? cum'que pax (ut ait be-
atus Augustinus) sit tranquillitas ordinis, iam abrupto ordine iudiciorum, omnis
pax & hominum ad deum, & hominum inter se, turbabitur, dum uia conueniens ad
pacem non quæritur, dum iustitia abijcitur, & ueritas prosternitur: quas cum pace
C ipsa, diuina doctrina nobis ostendit oportere copulari. ait enim scriptura quæ menti
ri non potest: Misericordia & ueritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax osculatæ sunt. Psal.84.
Et dominus per prophetam inquit: Pacem & ueritatem diligite. Rex quoq; Ezechi Zach.8.
as dicebat: Sit pax & ueritas in diebus meis. Quid igitur potius in tanta rerum diffi- 4.Re.20.
cultate agendum est huic sanctæ synodo? an quod recedat, mala & omnia supradicta
permittat prævalere, an quod ex officio sibi commisso à Christo, sub confidentia ipsi
us diuini auxilij, p defensionem ueritatis & exercitium iustitiæ in repellendis tantis
malis, debitum suū agere curet coram deo & hoībus, adimplens illud quod p sapien-
tem dictum est, Certa pro iustitia usq; ad mortē? Clarissime uidere potestis, uenera Eccles.4.
biles oratores, quod ecclesiam matrem oīm Christianoꝝ in ranta desolatione desere-
re non possimus, sed nobis & toti populo Christiano grauissima imminet damnatio,
si saluti ipsius ecclesiæ & uitæ suæ quæ ex fide est, prouidere negligamus. Expectaui
mus iam plurimis annis, si præfatus dominus Eugenius uiā ueritatis recognoscerer,
& contemplatione Christianorum principum dilationes plurimas benignissime ob-
seruauit hæc sancta synodus, ambasiatoresq; suos ad diuersas regiones transmisit, ue-
ritatem & iustitiam huius sacri concilij ac necessitatem urgentissimam prouidendi
publicæ saluti ecclesiæ apientes, ad duas quoq; cōuentiones in Nurēberga successiue
habitas

Universidad de Deusto
Biblioteca

habitas profecti sunt,& nouissime in ciuitate Maguntinensi non defuerunt sufficien D
ti potestate suffulti,ubi oratores summi pontificis per triginta dies expectati,nulla
tenus comparere uoluerunt,nisi post recessum oratorum huius sanctæ synodi, qui
cum bona licentia oratorum principum ibidem existentium , per plures antea dies
abscesserant.In omnibus autem his nunquã ex parte summi pontificis aliquid emẽ
dationis uel correctionis oblatum audiuimus,ut per hoc paci ecclesiæ consuleretur,
quam ita turbauit: & ne(quod absit)totum corpus inuaderet morbus , & languor
non esset curatus in capite,atq; etiam ut diuina maiestas per ipsum grauissime offen
sa placari posset:immo duntaxat petita est semper huius concilij mutatio,& talis mu
tatio,quæ ipsum concilium reformatiõem ecclesiæ quærens eneruaret,& dominur
Eugenium durissime resistentem in sua contumacia roboraret. Neque audiuimus
quod uos aut alij oratores principum in his rebus à papa impetraueritis,ut contem
platione ecclesiæ & populi Christiani quicquam emendationis aut melioratio
nis efficiat.Iam uero iustissimam huius sacri concilij prosecutionem totus orbis cõ
spicere potuit,necnon patientiam ac mansuetudinem nostram atq; longissimam ex
pectationem in hoc loco, in quo non nos mundana solatia aut terrena affectio deti
nent:immo relictis proprijs regionibus, domibus,& beneficijs, in quibus quiesce
re poteramus,uarias hic persecutiones,iniurias,damna,opprobria passi sumus,& as E
sidue patimur,libenter omnia sufferentes pro uotiua consecutione reformationis ec
clesiæ dei,pro qua iam tribus generalibus concilijs diuturno tempore laborati est,
pro defensione fidei orthodoxæ,quam in oculis nostris uidemus multipliciter impu
gnari.Et in tantum præfatis catholicis principibus expectãdo quæ siuimus compla
cere,ut post uictualium penuriam & alias clades quas ptulimus,etiam grauiora pi
cula immineant,atq; p uaria rerum discrimina huius concilij dispõio,& post tot anno
rum susceptos labores extrema ecclesiæ desolatio in foribus esse uideantur,si non ce
leriter occurratur.Vnde iam apte conspicere possunt principes Christiani, nos ma
xima necessitate compulsos,ut secluſa ampliori dilatione, p honore dei creatoris cun
ctorum,regis regum,domini dominantium,& p saluatione animarum omniũ, com
muni saluti ipsius ecclesiæ prouidere curemus, Et ne in tanta rerũ necessitate de grae
ui negligentia coram omnipotentis dei iudicio arguamur,omnem nostram fiduri
am proficientes in saluatorem nostrum Iesum,in cuius nomine congregati sumus,fa
uente ipsius gratia ita intendimus agere, ut coram omnibus principibus atque po
pulis clarissima iustitia & ueritas huius sanctæ synodi reluceant. cum iustitia autem
ueniat intra ecclesiam soror eius pax, & sibi inuicem gratissimo copulabuntur oscu
lo. nec quicquam aliud petimus,nisi ut in his turbationibus rerum det nobis id age F
re,quod beneplacitum fuerit suæ diuinæ maiestati . & speramus p manum eius oẽs
Christianos in uiam ueritatis & prosecutione publicæ salutis unionem & pacem bo
nam amplecti:quod & nos maxime desideramus, ac laboribus cunctis prosequi uo
lumus,ut omnes unanimiter in amore fraternitatis deo seruiant, & sint unum in ue
ritate:nec aliquem de ueritate huius sanctæ synodi informarum,credimus uelle tan
dẽ huic fauere errori,ut unus mortalis homo,q ordinatus est ut sit fidelis minister in
domo dei,possit(ut præmissum est)ad libitum uoluntatis suæ de tota ecclesia agere,
et neq; generalia concilia repræsentantia ecclesiam uniuersalem , neque canones syn
odales,neq; postremo ipsas declarationes fidei per ecclesiam catholicam factas atten
dens,possit totum gregem dominicum tanto precio redemptum,in præcipitiũ da
mnationis inducere:nec uni personæ mortali quis in tantum humano fauore affe
ctus putari debet,ut propter illius temporale desiderium, quod sicut umbra ptrans
it, uelit uniuersam ecclesiam destrui:neq; formidari nimium oportet , si iustum ec
clesiæ iudicium in correptionem domini Eugenij proferetur in futurum pro neces-
sitate totius ecclesiæ:& ipse,quod absit,rebellando in aduersum,uelit schisma facere,
alios attrahendo, ut ab unitate ecclesiæ se separent, quod princeps aliquis catholicus
aut

A aut notabilium prælatorum quispiam uelit suo fauere schismati, præsertim in læsi
onem catholicæ fidei & autoritatis ecclesiæ.Nunquid notorium non est,quanti prin
cipes orbis tam per se, quàm per suos concilio Constantiensi interfuerunt, ubi ex
plicata fuit declaratio fidei de autoritate conciliorum generalium super papam &
quemlibet alterum,& in omnibus obseruata,nemine reclamante,nemine reproban
te?Sed ubi dominus Eugenius iam bina uice uoluit sua autoritate hoc Basileense cõ
cilium sine eius consensu dissoluere,scitis quomodo principes orbis fere omnes,aut
primæ aut secundæ dissolutionis tempore,suos oratores in hoc sacro concilio tenue
runt,firmiter credentes papã non posse dissoluere ipsum sacrũ concilium,quod pro ex
tirpatione hæresum & reformatione ecclesiæ in capite & in membris legitime con
gregatum erat,sine consensu eius:cum ipse concilio non haberet in his imperare, sed
teneretur obedire.Quid de prælatis ecclesiæ dicemus?Nunquid non in sacro Con
stantiensi concilio cardinales, archiepiscopi,episcopi,& cæteri de omni regione fue
runt?Nec illi defuit felicis recordationis papa Martinus,qui etiam circa finem ipsi
us concilij, per patentes literas mandauit, eodem approbante concilio, uniuersis ar
chiepiscopis, episcopis & inquisitoribus,ut singulos de hæresi Vuicleuistarum su
spectos diligenter interrogarent , utrum crederent quod illud quod sacrum conci
B lium Constantiense uniuersalem ecclesiam repræsentãs, approbauit & approbat in
fauorem fidei& ad salutem animarũ,quod hoc ab uniuersis Christifidelibus esset ap
probandum & tenendum,cum non ignoraret papa ipse Martinus declarationem de
autoritate conciliorum data immediate à Christo, antea per ipsum concilium factã
fuisse,qui etiam in eisdem literis posuit,quod error est dicere,non esse de necessitate
salutis,credere Romanam ecclesiam esse supremam inter ecclesias,si per Romanam
ecclesiam intelligatur uniuersalis ecclesia, aut concilium generale,aut etiam p quan
to negaret primatum summi pontificis respectu ecclesiarum particularium. In hoc
præterea Basileensi concilio tempore attentatæ primæ dissolutionis,fuerunt septem
de præstantioribus sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus,videlicet Iulianus ti
tuli sancti Angeli sedis apostolicæ legat⁹,A.Bononien.B.Portuen.uulgariter dictus
Placentinus,cardinales episcopi:Ioannes sancti Laurentij in Lucina,dictus Rothoma
gen.Ioannes sancti Petri ad uincula,A.sancti Eustachij,& Dominicus sanctæ Mariæ
in uia lata,dictus Firmanus,etiam cardinales,doctrinam ipsam catholicam & apostõ
licam de autoritate conciliorum in Constantia declaratam,uirtuose defendẽtes,atq;
C ostendentes, propter illã non potuisse,neq; in futurũ posse fieri dissolutionẽ huius cõ
cilij sine ipsius consensu,plurimaq; solẽnia super hoc decreta cũ cæteris patribus cõ
diderunt,& toti mũdo publicauerunt,qui de hac re in responsione quadã synodali cũ
toto concilio magna autoritate oratoribus dñi Eugenij dissolutionem ipsam manu
tenere uolentis,responderunt:Malumus mori , q̃ tanto errori per ignauiam cedere.
Hic articulus de quo disceptamus,fidem cõcernit,qui sine interitu salutis negligi nõ
potest. Si dominus Eugenius ecclesiam audire non uult,oportebit eum tandẽ habe
ri sicut ethnicum & publicanum.Hæc sunt uerba concilij,in quo tunc illi præsentes
affuerunt.Audistis & uos sæpius,quomodo alij plures cardinales se subscripserũt,
dum dominus Eugenius ad mandatum concilij illam prætensam dissolutionem iri
tam & inanem declarauit:& ea non obstante,dixit concilium legitime fuisse conti
nuatũ.Sed nunqd nõ p̃terea oẽs uiderunt,q̃ multi prælati,doctores diuini & huma
ni iuris, ac cæteri ecclesiastici uiri , ex diuersis nationibus, regnis & prouincijs suc
cessiue tam tempore primæ dissolutionis,quàm secundæ,in hac sancta synodo com
paruerunt, dũ ipse dominus Eugenius eam dissolutã reputabat,credẽtes hoc factum
eiusdem domini Eugenij aduersus ipsius concilij autoritatem nullatenus potuisse
prævalere? Quomodo igitur putandum est uel suspicandum, ut catholicus orbis
fidem quam accepit , uellet propter quamcunque personam deserere , aut cui
uis personæ,in aduersum repugnanti,& schisma facere uolenti fauorem præstare:
& quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

& quod ab hoc sacro concilio, quod fidem ipsorum prælatorum, fidem principum D
atq; omnium nationum orbis defendit, se separent, ut illi adhæreant, q ipsam impugnare uellit: Credendum est quid potius, quod omnes prouidere uolent, ne in futurū quisquam pontificum possit rebellando conciliis generalibus immediate à Christo potestatem super eos habētibus, schisma facere, & pro sua uoluntate aut libidine dominandi uniuersum orbem hoc modo conturbare. Intelligentq; tandem omnes unanimiter, illum pro pontifice haberi non debere, quem concilium uniuersalis ecclesiæ pro non pontifice habendum iudicauerit: ut sic non necesse sit, iam deinceps principes orbis hoc modo cum uariis legationibus & magnis expensis in ea re uexari, si mulq; pax in ecclesia uigere possit, & autoritas conciliorum illibata seruari, quæ (ut ait beatus Augustinus) in ipsa ecclesia saluberrima est. Nā oportet uniuersos Christianos idipsum sentire & sapere, si una fides & pax uera conseruanda est, quod summi pontifices per cōcilium generale catholicam ecclesiam repræsentans corrigi possunt, sicut ueritas catholica diffiniuit: quodq; ecclesia dei in spiritu sancto congregata, nō habet existimari sicut una prophana communitas, cui papa ipse uelut princeps secularis dominetur. Sic itaq; cum dei gratia per constantem fidei nostræ confessionem & ipsius probationem in opere pax optima & salutaris gubernatio ecclesiæ reflorebit in terris. Summi pontifices cognoscentes se posse corrigi (ut præfertur) p E
concilium uniuersalis ecclesiæ, curabunt uigilantius salutem gregis dominici quærere, & in ministerio sibi credito opera Christo placentia agere, ipsamq; sedem apostolicam salutari gubernatione & decore uirtutum reflorere faciant in oculis omnium populorum, atq; omnium bonorū hubertate abundare, sicut prius illa solebat, cū bono & salutari regimine gubernaretur: cuius quidem sedis autoritatem & honorē hæc sancta synodus semper conseruare curabit, ipsamq; dignis honoribus per debitum sanctitatis cultum magis intēdit amplificare & exaltare in futurum. Breuiorq; erit deinceps cōciliorum generalium duratio, dum illis debita præstabitur obedientia: & tpibus statutis omnes diligenter confluent, expediturі celerius quæ pro salute Christianæ religionis agenda uidebuntur. Cōcilia prouincialia & synodalia frequentabuntur, sacri canones pacifice obseruabuntur: sic erit pax & tranquillitas ecclesiarum, sanctitas morum, utilitas regnorum & prouinciarum. Sic efficaciter desiderium principum uestrorum complebitur, præclari oratores, qui pacē & salutem ecclesiæ desiderant. Per ea uero quæ in Maguntia concepistis, licet bona intentione uos fecisse sperandum sit, non assequerentur principes ipsi bonum ueræ pacis quod optant, ut ex supioribus satis liquere potest. Nos autem fauente domino p uiam salutem & rectum ordinem à Christo datum, pacem ipsam prosequemur: & quantū F
sine dei offensa poterimus, curabimus semper religiosissimis uestris principibus cō placere, qui etiam (ut credendum est) diuinæ ordinationi obsequi uolent: neq; aliud agent, nisi quod cum deo poterunt, quod iuri diuino consonum erit: & cum fideliter credant quod de iure diuino tenentur obedire cōcilio in his, in quibus habet potestatem immediate à Christo, non subtrahent ab eodem concilio debitum obedientiæ suæ propter exercitium iustitiæ. Dum autem ipsi unanimiter in ipsa obedientia, quam debent sanctæ synodo & ipsi Christo qui ei potestatem dedit, perseuerauerint, amplectendo concorditer iustitiam & ueritatem, ipsi animas suas saluabunt, ipsi autoritatem conciliorum sibi & toti orbi necessariam, seruabunt illibatam, salutēq; & pacem bonam in Christiana religione uigere facient. Si autem obedientiam debitā subtraherent concilio per aliquam neutralitatem, aut aliàs quouis modo plura mala contingerent in aduersum, quæ uos præclari oratores ipsis orthodoxis principibus diligenter ac fideliter remonstrare habetis, quantum uos diligitis eorum salutem & totius ecclesiæ. Et non dubitamus quod cum erunt debite informari, debitum suum erga deum & ecclesiam semper facient. Et intellectis rationibus ac motiuis huius sanctæ synodi, deuotiones eorum apertissime cōspicient, intentionem ipsius dirigi, sicut beatis

A beatis pacificis conuenit, ad quærendas uias ueræ pacis, tranquillitatis & salutis ecclesiæ ac totius orbis nunc & in futurum. Quod autem ad factum Græcorum attinet, scitis quanto desiderio unionem eorum semper optauerimus & optemus, quantosq; labores & sumptus in eius rei prosecutionem impenderimus, & qualia nobis impedimenta obiecta sint: dudum quoque loca conuenientia, uidelicet Basileam, Auinionem & Sabaudiam, pro ipsa tractanda unione nominauimus: & adhuc, ut omnes conspiciant nostram pseuerantem intentionem ad huius unionis prosecutionem, si Imperator Romeorum & patriarcha Constantinopolitanus qui pro tempore fuerint, & cæteri ecclesiam orientalem repsentantes, cessante omni dolo & fraude, in aliquem locum securum quem hæc sancta synod° eliget, aduenire uoluerint, hæc sancta synodus illū eligere & in ipsum se transferre non recusabit: talemq; locum eliget, postquam intentionem Græcorum ipsorum plene cognouerit, de quo ipsi uestri principes & totus orbis merito debebunt contentari. Interim uero curabit eadem sancta synodus quærere diligenter, quæ ecclesiæ dei prosunt: & ita res ipsius nostræ catholicæ ecclesiæ disponere, ut salutifera gubernatione regantur, p quam deus propicietur populo suo, & placata ira eius, quam peccata regnantia concitarunt, unionem ipsoB rum Græcorum & bonam pacem omnium Christianorum reflorere uideamus in terris. Ad laudem et gloriam spiritus paracliti, qui est deus benedictus in secula seculorum, Amen. Datum Basileæ in congregatione nostra generali Idibus Iunij, Anno à natiuitate domini millesimo quadringentesimo trigesimonono.

SENTENTIA SYNODALIS IN CONgregatione generali, declarans sequentes curiam papæ Eugenij pœnas contentas in decretis synodalibus incidisse.

SACROSANCTA &c, ad futuram rei memoriam. Quoniam dudum in decreto nostro octauæ sessionis, quod dominus Eugenius papa quartus in sua solenni adhæsione approbasse dinoscitur, inter cætera decreuimus, quod si aliqua psona ecclesiastica, etiam si sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis, aut alia quæcunq;, cuiusuis status, gradus aut conditionis existat, Bononiam uel ad aliquem alium locum sub nomine generalis concilij, isto durante, p̄sumeret accedere uel ibi manere, sententiam excommunicationis & priuationis omnium dignitatum, beneficiorum & officiorum ac inhabilitationis ad ipsa, incurreret ipso facto, & de dignitaC bus, beneficijs & officijs talium, per eos ad quos de iure spectat, etiam si cathedrales aut metropolitanæ ecclesiæ forent, libere disponere. Et consequenter in alio decreto nostro uigesimæ nonæ sessionis præcepit hæc sancta synodus sub eisdem pœnis & censuris, quas contrafacientes incurrerent ipso facto, uniuersis sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, patriarchis, archiepiscopis, episcopis & alijs quibuscunque in curia dicti Eugenij papæ quarti existentibus, eo casu quo ipse dominus Eugenius in ciuitate Ferrariensi sicuti præparare uidebatur, uel alibi concilium isto durante erigere incepisset uel inciperet in futurum, ab eiusdem curia recedere, & qui synodis generalibus de iure uel consuetudine interesse tenebantur, ad hoc sacrum concilium Basileense, cæteri uero ad loca beneficiorum uel alibi extra curiam ipsam se transferrent. deinde uero illo conuenticulo Ferrariæ erecto, & declarata suspēsione p̄fati Eugenij ab administratione papatus, in uirtute sanctæ obedientiæ & sub pœna priuationis, quam ipso facto similiter incurrerent omnium suorum beneficiorum, dignitatum, officiorum, commendarum, pensionum & gratiarum quarumcunq;, etiam expectatiuarum, per decretum nostrum trigesimæ primæ sessiōis mandauit eadem sancta synodus omnib° & singulis ecclesiasticis personis, ut supra qualificatis, etiam apostolicæ sedis & curiæ Romanæ officialibus, quatenus infra quadraginta dies extunc immediate secuturos post diem datæ eiusdem nostræ sessionis, ab illa curia, quam

Universidad de Deusto
Biblioteca

dictus Eugenius de facto tenebat & tenet, recederent: & ad hoc sacrum concilium D
uel alia loca, prout in prædicta trigesima prima sessione fuerunt admoniti, accederẽt.
Deinceps quoque per aliud decretum nostrum trigesimæ secundæ sessionis, omnes
& singuli in eodem conuenticulo Ferrariensi aut dicta prætensa Eugenij curia exis-
tentes, ac etiam in eodem conuenticulo memoratis decretis nostris comprehensos, qui
eorundem decretorum monitionibus non paruissent, citauit, ut trigesima die extunc
immediate sequente, in congregatione nostra generali, si pronunceam celebrari con-
tingeret, alioquin in proxima sequenti, comparerent coram eadem sancta synodo,
uisuri se in pœnas prædictas incidisse declarari, aut iustas causas si quas habeant, alle-
gaturi. Quo quidem termino adueniente, quanquam nonnulli per se, alij uero p pro-
curatores corã nobis aut deputatis nostris comparuerint, licet tamen ipsis peremp to
rie & una uice pro omnibus duxisset ipsa sancta synodus assignandum & assignasset,
decernens nihilominus contra non parentes ipsos procedendum & declarandum, p-
ut iuris & rationis esset, sola nihilominus pro obseruatione huiusmodi termini contu
macia non satisfacientium accusata, ipsisq; contumacibus reputatis, nõnullos præsta-
tes patres deputauimus ad audiendum & examinandum quascunq; causas & excusa
tiones pro parte prædictorum citatorum, qui se repræsentabant, si quas adduci & al-
legari contingeret: & in longanimi mansuetudine patienter expectauimus, ut uince
remus in bono malum, & illi ueritatem agnoscerent, seq; conuerterent in uiam salu E
tis. neq; uero huiusmodi uulneri grauissimo, tanquam uetusto aut neglecto, callus ob
ducatur, & eo insanabile quo insensibile fiat, sicq; facilitate pestiferæ ueniæ prædicto
rum non parentium indurentur corda, & peramplius firmetur piculosissimum hui-
usmodi schisma, in conculcationẽ fidei nostræ catholicæ, autoritatis ecclesiæ uniuer
salis manifestam læsionem, & euersionem totius ecclesiasticæ disciplinæ, necnon fo-
mentum abusuum & perditionem animarum: declarat p̃fata sancta synodus, omnes
& singulas personas ecclesiasticas, de quibus supra fit mentio, cuiusuis status, gradus
aut conditionis existant, quæ Ferrariam sub nomine generalis concilij accedere uel
ibi manere præsumpserunt, aut illuc uel ad aliquem alium locum simili prætextu,
isto durante, præsumpserint in futurũ, & quæ post dictorũ decretorũ nostrorũ promul
gationem infra terminos successiue sibi (ut præmittitur) assignatos, à dicta prætensa
curia præfati Eugenij non recesserunt, nec ad hoc sacrum concilium uel alia loca, p-
ut eis præcipiebat hæc sancta synodus, se trãstulerint, quasq; citatas & p̃dictorum de
cretorum nostrorum monitionibus non parẽtes, contumaces reputauimus, ut p̃fer-
tur, & pro quibus causæ iustæ & rationabiles non extiterunt, legitime coram depu-
tatis nostris allegatæ, in pœnas prædictas incidisse: & si forsan contrafecerint, incide F
re, ita ut de dignitatibus, beneficijs & officijs eorũdem, p eos ad quos de iure spectat,
etiam si metropolitanæ aut aliæ cathedrales ecclesiæ fuerint, possit de cætero libere
disponi: ipsosq; & eorum quemlibet, ut tales denunciat, ac haberi, teneri & denunci
ari, necnon ab uniuersis Christi fidelibus euitari uult & mandat: quorũ oĩm nomina
& cognomina habet & haberi uult pro sufficiẽter exp̃ssis. Decernit autem hæc san
cta synodus, affixionem præsentium in ualuis ecclesiæ maioris Basileensis uim habe-
re legitimæ denunciationis, & perinde ad euitationem & alia præmissa arctari, & ar-
ctatos intelligi uniuersos, ac si eædem præsentes ad personas singulorum executæ &
particulariter intimatæ fuissent. Pollicetur tamen sacra synodus, quæ solitæ mansue
tudinis sanctæ matris ecclesiæ, quam repræsentat, obliuisci nunquam potest, indẽni-
tati status illorum ex prædictis, qui infra quadraginta dies à datis præsentium imme
diate computandos, prædictum conuenticulum abiurauerint, & ad hoc sacrum con
cilium se sine fraude contulerint, gratiose consulere & benigne prouidere, decernẽs
exnunc, quod de dignitatibus, bñficijs & officijs talium interim non debeat p quẽpi
am disponi. Datũ in gñali congregatione nostra in ecclesia maiori Basileensi publi-
ce celebrata, sexto idus Augusti, anno à natiuitate domini M.CCCC.XXXVIII.

Responsio

A

RESPONSIO SYNODALIS AD

inuectiuam Gabrielis quondam papæ Eugenij, publicatam in quadam dissensione conuenticuli Florentini.

SACROSANCTA &c. ad futuram rei memoriam. Beatus Hieronymus cum lumen ueritatis salubri doctrina diffunderet, cogebatur frequenter ad-
uersantium maledictis respondere: & dum studeret deprauata corrigere, er-
rores auferre, reprobabat à malignis, qui aduersum se (ut inquit) ore rabido
desæuiebant, sicut ipse in pluribus prologis suis in diuinæ scripturæ libros, osten-
dit. Sic hæc sancta synodus defendendo ueritatem catholicæ fidei de autoritate san-
ctæ matris ecclesiæ & generalium conciliorum, aduersus impugnationes Gabrielis
olim dicti Eugenij papæ quarti, & prosequendo constanter reformationem ecclesiæ
in capite & in membris pro honore dei & animarum salute, uarias iniurias, persecu-
tiones, maledicta, opprobria sustinet ab ipso impugnatore ueritatis: qui postquam
longo tempore ipsorum conciliorum autoritatem operibus, uerbis & scriptis perse
cutus est, tandem in profundum malorum deductus, quod dolentissime dicimus, ad
B hoc deuenit, ut in quadam horrenda inuectiua per eum post depositionem eius Flo-
rentiæ promulgata, defensores præfatæ autoritatis & ueritatis in celeberrimo Con-
stantiensi concilio declaratæ, ac etiam aliarum ueritatum ex ea necessario dependen-
tium, uocauerit hæreticos, cum ignorare non posset, uniuersam ecclesiam catholicam,
omnes prælatos orbis, omnes reges & principes orthodoxos, qui tam in præfato cõ-
cilio Constantiensi, quàm in hoc Basileensi per se aut suos affuerunt, in eadem uia ue-
ritatis, quam ille reprobat, resedisse. Sed permissum credimus à domino, quod hoc
faceret Gabriel ipse, ut se coram omnibus manifestaret hæreticum, qui uniuersam
conatur ecclesiam hæreticare: & intelligerent cuncti, quàm necessarium fuerit talem
hominem à papatu deponere, priusquam hæc sancta synodus dissolueretur, ne mun-
dum inficeret erroribus, & post eiusdem synodi dissolutionem ubiq; catholicos per-
sequeretur, qui autoritatem conciliorum defenderent. Cuius rei futuræ magna du-
dum præsumptio habita est, postquam in factis suis præfatus Gabriel ita passim con-
temnere uidebatur decreta synodalia. Postquam insuper iam ante tres annos in hoc
concilio auditum erat, quod aliud concilium fieret, ubi hæreticarentur decreta con-
cilij Constantiensis & huius Basileensis, ob quam causam maxime restitit hæc sancta
C synodus, ne Gabriel in alio loco pro sua uoluntate concilium erigeret, sicut ipse tam
sub umbra græcorum, quàm alijs modis laborauit erigere. Et tandem cum hoc legi-
time facere non posset, nec obtinere consensum ecclesiæ diuina puidentia repugnan-
tis malo iam præmeditato, ipse in schismate & diuisione aliam congregationem sub
nomine generalis concilij primo Ferrariæ, deinde Florentiæ erexit: in qua tunc per
præfatam inuectiuam suos errores, suumq; obduratum animum in persecutionem
ecclesiæ patefecit. Quomodo autem ueritates ipsas fidei impugnet, audiamus: & de-
inde ad cætera omnia respõdeamus, ut omnes Christi fideles in hoc turbulento tem
pore lumẽ aspiciant ueritatis, per quod in portum salutis pducantur. Eneruare qui
dem conatur ueritatem in Constantiensi concilio declaratam, dicens eam declaratio-
nem ab una tantum obedientia Ioannis uigesimitertij fuisse factam. Sed nunquid
negare uult, pro eo tempore uerum fuisse concilium, & declarationes in eo factas, ua
lidas esse? Quid autem contradicere uult de obedientijs alijs? reclamauit ne aliqua cõ-
tra huius ueritatis declarationem? Nunquid non omnes unanimiter & depositiõem
Ioannis laudauerunt, & in priuatiõem Benedicti ab omni iure, si quod habebat in pa-
patu, consenserunt, quæ uigore autoritatis synodalis, declaratæ per præfatam ueritã
tem, facta sunt? Nunquid non omnes ad electionem felicis recordationis Martini pa
pæ quinti processerunt eadem synodali autoritate? Qui quidem Martinus deinceps
approbante concilio, diffiniuit errorem esse, si quis diceret non esse de necessitate sa-

Universidad de Deusto
Biblioteca

futis,credere Romanam ecclesiam esse supremam inter ecclesias, si p Romanam ecclesiam intelligatur uniuersalis ecclesia aut concilium generale. Item ordinauit eodem approbante concilio, ut quilibet de hæresi Vuicleuistarum suspectus, interroga retur an credat, teneat & asserat, quod quodlibet cõcilium generale & etiam Constantien. catholicam ecclesiam repræsentet. Item, utrum credat quod quicquid ipsum concilium Constantien. diffiniuit & approbauit in fauorem fidei & salutem animarum, quod hoc sit ab omnibus fidelibus tenendum & approbandum. cum tamen non ignoraret, prædictam declarationem in eodem cõcilio factam esse. Deinde uero hoc in Basileen. concilio, eadem declaratio innouata fuit in publica sessione, ubi de nulla obedientiarum differẽtia sermo erat, ubi etiam q̃plures cardinales, patriarchæ, archiepiscopi, episcopi, cæteriq; prælati & doctores insignes in multitudine copiosa præsentes erant, & legatus apostolicus præsidentiam exercebat. Vt quid ergo nunc allegatur, quod hæc declaratio ab una tantum obedientia in concilio Constantiensi facta fuit? Sed audiamus quomodo in probatione ueritatum declaratarum conatur Gabriel mundum inuoluere. dicit eas se reprobare ad sensum Basileen. quem, inquit, facto demonstrant. & non aperit quis ille sensus sit, nec etiam in quo sensu approbare uelit ipsas. & super hoc pro uoluntate sua postquam per hæresim probatam & luce manifestam, iudicialiter post maturam examinationem depositus est, nos appellat hæreticos, qui doctrinam ecclesiæ patefecimus & ueritates clarissimas sine ruga, sine duplicitate, sine quacunque inuolutione uerborum, decreto synodali aperuimus ad ædificationem Christiani populi. Nam & uerba ueritatum ipsarum plana & aperta sunt, nec oportet nunc has inuolutiones quærere ad deceptionem simplicium, ut dicat se reprobare ueritates ad aliquem sensum, quem nequaquam explicat. Sic enim dudum oratoribus suis super hac materia responsum fuit in ea responsione quæ incipit, Cogitanti, quod decreta Constantiensis synodi authẽtica sunt, & ita clara & intelligibilia, ut nulla egeant declaratione. Non quærit profecto ueritas fidei tales angulos, nõ tales inuolutiones affectat: sed quem sensum habuit, quem facto monstrauit in his ueritatibus Constantiense concilium, cum Ioannem propter Simoniam & alia crimina ab administratione papali suspendit atq; deposuit, & Benedictum (ut præmissum est) à iure si quod sibi competebat, priuauit: quem sensum habuit concilium Constantiense cum in capitulo, Frequens, statuit, ut dum plures essent contendentes de papatu, quilibet ad concilium uenire teneretur sub pœna cadendi à iure papatus, si quod haberet; quodq; uterque contendentium esset suspensus ab administratione papali, donec causa eorum esset diffinita per concilium. Reuocare autem nunc in dubium ipsa decreta concilij Constantiensis quid aliud est, q̃ in dubitatione uertere depositionem prædictorum, electionem prædicti papæ Martini, & cõsequẽter ipsius olim Eugenij, creationesq; cardinalium, promotiones patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum, abbatum & aliorum, cæteraq; facta ecclesiæ in horrẽdam confusionẽ deducere? Quẽ sensum præterea in his habuerunt patres in hac sancta synodo constituti, legatus apostolicus, & alij sanctæ Romanæ eccle siæ cardinales, dum pariter cum uniuerso concilio in undecima sessione huius sanctæ synodi statuerũt decreto ppetuo, quod si summus põtifex in futurum dissolueret concilium generale sine eius consensu, nisi resipisceret infra quatuor mẽses, pœnã suspensionis ab administratione papali ipso facto incurreret: & deinde ad depositionẽ eius p cederet, si illam per duos menses sustineret animo indurato. Quem sensum etiam habuerunt, dum dixerunt in duodecima sessione hanc esse ueritatem iuris diuini & humani, quod papa concilium sine consensu eius dissoluere nequiuerat, & ipsum admonuerunt, ut dissolutionem per eum attentatam reuocaret infra sexaginta dies. Alioquin suspensionem autoritate synodali decernebant esse faciendam. qui & in responsione synodali, quæ incipit, Sperauit, dixerunt de prædicta dissolutiõe, quam dictus Gabriel tunc Eugenius, sustinere uolebat: Malumus mori, quàm tanto errori

A errori per ignauiam cedere. Hic articulus fidem concernit, qui sine interitu salutis negligi non potest. Si dominus Eugenius ecclesiam audire non uult, quam hoc sacrum concilium repræsentat, oportebit eum tandem haberi sicut ethnicum & publicanum. Hæc ibidem dicta sunt. non profecto alium sensum nunc habere uoluit nec uult in his ueritatibus sancta synodus, nisi quem ipsa tunc habuit cum illi adessent. An dicet eos qui in concilio Constantiensi erãt, fuisse hæreticos, cum quibus ipse Gabriel se uniuit & coniunxit? An dicet legatum suum, cardinales & alios qui in hoc Basileensi concilio prædicta egerunt, fuisse hæreticos? Sed quid de ipso dicetur, qui eis adhæsit, & post monitionem synodalem confessus est dissolutionem illam quam fecerat, & multo tempore defensauerat, nullam fuisse; immo ea non obstante, concilium legitime fuisse continuatum: reuocans etiam literas, incipientes, Deus nouit, & alias quascunque, & quicquid per ipsum aut suo nomine in præiudicium aut derogationem huius sacri concilij Basileensis seu contra eius autoritatem factum & attentatum seu assertum erat? Recognouit que errorem suum, quem in dissoluendo concilium sine consensu eius habuerat. fuerunt que super hoc lectæ literæ eius solenniter in sessione publica, præsentibus inclytæ memoriæ Sigismundo Impe-
B ratore, & præfatis cardinalibus, oratoribus regis Franciæ & aliorum quamplurium principum, prælatis & alijs egregijs uiris in multitudine copiosa. An dicet, quod tota ecclesia cum eo in errore fuit, dum pariter omnes huic suæ reuocationi assenserunt? Quomodo audet nunc uocare existentes in hac sancta synodo, hæreticos, qui in eadem ueritate, in eadem doctrina ecclesiæ de autoritate conciliorum generalium fideliter & constanter perseuerant? Ipse qui in errorem semel reuocatum atque dimissum, multo grauius per prætensam translationem in Ferrariam reincidit, ac deinceps aduersus doctrinam ecclesiæ & ueritates fidei declaratas, quibus tunc resistere non potuit, magis se per induratam pertinaciam & hæresim obfirmauit. Qualiter autem hæc doctrina ecclesiæ de autoritate conciliorum fundata sit & in sacris scripturis, & in doctrinis sanctorum, sæpenumero fuit dilucide declaratum, & in responsione synodali quæ incipit, Cogitanti, & in alijs multis scripturis, orationibus & sermonibus, quibus neque ipse Gabriel, neque sui tam in hoc concilio, quàm in conspectu regum & principum resistere potuerunt. Intellexerunt que Christiani quanta esset ecclesiæ ruina, si spretis concilijs generalibus, abiectis sacris canonibus & debitis regulis, unus homo peccator posset de omnibus rebus ipsius ecclesiæ pro libito uoluntatis agere: & dum congregatum esset concilium pro reformatione eius & aliorum, posset illud in quemcunque locum uellet, ac in regionem
C quamcunque transferre sine eius consensu. Manifeste quoque constat, quantum illud falsum sit, quod confingit ipse Gabriel, nos p declarationem ueritatum prædicta rum uoluisse principes deuotos sedis apostolicæ, iudicare hæreticos. Notum est eñ, quomodo principes orbis has ueritates semp tenuerint & defensauerint, qui oratores suos in hoc concilio tenuerunt, & ipsum uerum & legitimum concilium repu tauerunt illis temporibus, quibus idem Gabriel ipsum dissolutum esse affirmabat. Sed & quomodo in hac sancta synodo perseuerantes, schismaticos appellare audet, qui se in unitate qua à principio fuerant, sine uariatione permanserunt, dum ipse manifeste se ab eadem unitate separauit, & schisma perniciosissimum perpetrauit, erigens aliam congregationem sub nomine generalis concilij, primo apud Ferrariam, deinde apud Florentiam aduersus hanc sanctam synodum, & altare sacrilegum contra altare legitimum, unde uniuersum orbem in turbationem adduxit, & maledictionem in Chore, Dathan & Abyron diuinitus latam, atque pœnas contra schismaticos à iure inditas prometuit, iuxta declarationem iam à septem annis factam in Numeri.16.
octaua sessione huius sanctæ synodi, qua dicitur: Quicunque hoc sacro durante concilio, aliam congregationem sub nomine generalis concilij erigere aut facere præsumpserit, non catholicæ ecclesiæ concilium, sed schismaticorum conuenticulum fa

Universidad de Deusto
Biblioteca

cere conuincitur? Idcirco hæc ſancta ſynodus omnes CHRISTI fideles, cuiuſ- D
cunque ſtatus aut dignitatis, etiam ſi papalis, imperialis aut regalis exiſtat, ſub obte-
ſtatione diuini iudicij, quod in Chore, Dathan & Abyron autoribus ſchiſmatis ſcri-
ptura ſacra commemorat, admonet & hortatur, & in uirtute ſanctæ obedientiæ &
pœnis contra ſchiſmaticos à iure indictis, diſtricte præcipit atque mandat, ne hoc ſa-
cro durante concilio, aliam congregationem ſub nomine generalis concilij, quod re
uera non eſſet concilium facere aut congregare, nec ad ipſam tanquam ad generale
concilium etiam prætextu cuiuſuis promiſſionis aut iuramenti, accedere aut inter-
eſſe uel recurrere quoquo modo, neque pro concilio generali habere, reputare aut
etiam nominare præſumat. Hæc in præfata ſeſſione habentur. Ex quibus clariſ-
ſime patet, quomodo maledictio illa ſchiſmaticorum ſuper ipſum Gabrielem reuer
titur, quam in nos per præfatam inuectiuam adducere conabatur: ita ut proprie de
tabernaculo ſuo omnes admoneat recedere illa Moyſi ſerui dei locutio, quæ dicit: Re-
Numer. 16. cedite à tabernaculis hominum impiorum. Et dum cum ſchiſmate hæreſim adiun-
xit, in qua poſt plures correptiones & admonitiones obdurato magis ſemper animo
Tit. 3. perdurat, recte admonetur unuſquiſque Chriſtianus ipſum euitare, per illam apo-
ſtoli Pauli ſaluberrimam doctrinam, qua dicit ad Titum: Hæreticum hominem
poſt primam & ſecundam correptionem deuita, ſciens quia ſubuerſus eſt qui eiuſ- E
modi eſt, & delinquit proprio iudicio condemnatus. Certiſſime enim ſe proprio
iudicio condemnauit per illam inuectiuam, dum obdurationem animi ſui in ſchi-
ſmate & hæreſi aduerſus doctrinam eccleſiæ & ueritates fidei declaratas oſtendit.
ut iam omnes Chriſtiani intelligant, talem ueritatis, iuſtitiæ, fidei & eccleſiæ perſe-
cutorem nullatenus poſſe tolerari, ſed in eo proprie uerificari ſententiam Cypriani
in epiſtola ad Antonium, qua dicit de Nouatiano contendente ſuper epiſcopatu ur-
bis Romæ: Epiſcopatum tenere non poſſet, etiam ſi prius epiſcopus factus, à coepi
ſcoporum ſuorum corpore & ab eccleſiæ unitate diſcederet. Et infra: Qui ergo
nec unitatem ſpiritus, nec coniunctionem pacis obſeruat, & ſe ab eccleſiæ uinculo
atque à ſacerdotum collegio ſeparat, epiſcopi nec poteſtatem poteſt habere, nec ho-
norem, qui epiſcopatus nec unitatem uoluit habere nec pacem. Quæ ſententia ita
clare uerificatur in Gabriele, ut clarius dici non poſſit, dum manifeſte & per erecti-
onem conuenticulorum contra generale concilium, & per impugnationem auto-
ritatis conciliorum in factis, uerbis & ſcriptis, quam coepiſcopi ſui & uniuerſum col
legium ſacerdotum tam in concilio Conſtantienſi, quàm in iſto Baſileenſi tenuerũt,
& diſperſa per orbem profitetur eccleſia, ſe à coepiſcoporum corpore, ab unitate ec
cleſiæ ſeparauit, & totum orbem in turbatione ac diuiſione poſuit. Sic itaque dum F
depoſitionem ſuam eneruare quærit, magis eam approbat & confirmat: dum que
alios hæreticos & ſchiſmaticos uoluntarie appellat, quantum iuſte pro ſchiſmate &
hæreſi depoſitus fuerit, ipſe demonſtrat. De Simonia autem, periurio, dilapidatio-
ne, uiolatione aſſidua & contemptu canonum ac decretorum ſynodalium, ſcandali-
zatione eccleſiæ & notoria incorrigibilitate, pro quibus pariter depoſitus eſt, nul-
lam in prædicta inuectiua expurgationem adduxit, ſed penitus obticuit. Verum
ſicut rei & incorrigibiles facere ſolent in iudicem ſuum, conuicia & contumelias in
hanc ſanctam ſynodum exaggerat, & relationem criminum agere conatur, dum ſui
ipſius iuſtificationem proferre non poteſt. Dicit hanc ſanctam ſynodum fuiſſe uer
ſam in tyrannidem, in qua ſemper omnibus ſumma libertas patuit, & hodie patet.
Dicit plura ſuppoſita huius ſanctæ ſynodi, antequam ad eius diſſolutiouem proce-
deret, fuiſſe diuerſis ſceleribus irretita, de quibus nullam unquam probationem iu-
dicialem coram hac ſancta ſynodo protulit: ſed omnes qui ſe à corpore eccleſiæ ſe-
parant, ita ſe ſolent dicere iuſtos & cæteros peccatores, atq; in ipſa eccleſia multa atq;
innumera mala fieri: & non aduertunt, quot in eadem bona fiunt, & quot ſunt in ea
meliores ipſis. Hi (ut inquit Auguſtinus) ſunt falſi iuſtificatores, & ueri præciſo-
res,

A res. Et alio loco ipſe ait: Hæc conſilia ſeparationis, inania ſunt, pernicioſa, ſacrile-
ga, impia & ſuperba: & longe grauiores ſunt trabes ſchiſmatis, quas in oculis tales
gerunt, quàm peccata manentium in unitate eccleſiæ: quæ ipſi ſchiſmati comparata,
ſicut feſtucæ in oculis fratrum reputantur. Peccata quidem ſi in alijs erant, illa eis &
forſan alijs paucis nocebant. peccatum autem Gabrielis & eius incorrigibilitas mun
do nocuit uniuerſo. Vnde nullam cauſam habuit ſe ſeparandi Gabriel ab hoc ſa-
cro concilio, neque à tot epiſcopis, oratoribus principum, doctoribus & cæteris bo-
nis uiris, qui pro maiori parte concilij duplo unanimes erant in his, quæ per ipſum
ſacrum concilium decernebantur. Nec debuit aliam congregationem erigere in
conturbationem uniuerſi orbis aduerſus ſynodalem ſententiam. Dicit monopo-
lia, coniurationes, conſpirationes protunc factas fuiſſe. Quomodo autem uocare
poteſt conſpirationes & coniurationes illa, quæ palam à duabus partibus concilij &
amplius, facta ſunt in deputationibus, congregationibus generalibus & ſeſſionibus
publicis? Illa autem quæ per factionem paucorum acta ſunt, pro erigendo concili-
abulum contra iſtud legitimum concilium, qui inter ſe concluſiones ſuas conſpira-
bant, qui illam diuiſionẽ conflauerunt, ex quibus nũc totus orbis tanta paritur diſcri
B mina, reputat eſſe iuſta, appellans malum bonum, & bonum malum. Sed & ea non
commemorat, quæ per aliquos ex ſuis facta ſunt pro præueniendo ad erectionem il
lius conuenticuli contra hoc concilium, in falſificatione literarum ſub nomine huius
ſanctæ ſynodi, in captione & cruciatibus Ioannis heraldi principis Pedemontium,
quem noſtri oratores ad Græciam præmiſerant, & in perſecutione uenerabilis Io-
annis de Ragufio, nunc epiſcopi Argentinenſis ad Conſtantinopolim. Imputat au-
tem ſuperbiam manentibus in ſynodo, pro eo quod maxima neceſſitate compulſi,
pro honore dei & animarum ſalute ueritatem, iuſtitiam, fidem & eccleſiam ſuſti-
nent, quos ipſe per ſuperbiam eius ſemper aſcendentem, ita dire oppugnat, & filiꝰ
os appellat degeneres, qui ſanctam matrem eccleſiam fideliter defenderunt, quam
ille perditioni ſuo inutili & damnoſo regimine exponere moliebatur. Dicit ſe pa-
ti perſecutionem à uocatis Chriſtianis, qui ueros Chriſtianos prædæ & grauiſſimis
perſecutionibus expoſuit, dum fideliſſime hoc concilium & ipſius atque aliorum
conciliorum autoritatem defenderunt, quæ ipſe deſtruere uolebat. Commemorat
inſuper idolum abominationis nos uelle erigere in templo dei, cum potius omnis
intentio huius ſanctæ ſynodi fuerit ad illa idola abijcienda ex ipſo templo, de quibus Coloſ. 3.
Apoſtolus loquitur, dicens quod auaritia eſt idolorum ſeruitus: & quæ abominatus Ioan. 2.
C eſt dominus, cum facto flagello de funiculis, eiecit uendentes & ementes de templo.
Nam ad hoc tendunt huius ſanctæ ſynodi decreta & labor ſummus, ut Simonia re-
pellatur à templo domini, fiant' que omnia in collationibus dignitatum & beneficio
rum ac etiam cæteris rebus, prout lex diuina & ſanctorum patrum decreta inſtitue-
runt, ad ſalutem animarum, non ad exhauſtum pecuniarum. Nam ut inquit Apoꝰ 1. Tim. 6.
ſtolus, Radix omnium malorum cupiditas, quam quidam appetentes, errauerũt à fi
de, & inſeruerunt ſe doloribus multis. ſicut in Gabriele nunc impletum eſſe con-
ſpicitur. Et dicit nos reformationem abhorruiſſe, qui omnibus laboribus ſemper
enitimur, omnia' que pericula ſuſtinemus, & uitam noſtram ac bona exponimus, ut
ipſa reformatio realem & efficacem ſortiatur executionem: quæ hucuſque impedi-
mentum maximum ex eo habuit, quod ille qui primus in eccleſia canones exequi ha
bebat, & ſe omnibus præbere exemplum uirtutis & ſanctitatis, agebat in contrariũ.
Iam non quæritur idolum, ſed paſtor bonus, qui uirtute, prudentia & bonitate ſe ex
hibeat formam gregis, paſcat' que ſubditos uerbo ac exemplo, utens poteſtate à
Chriſto conceſſa in ædificationem eccleſiæ, non in deſtructionem: & eijciatur idolum
ipſum cum abominationibus ſuis, quod contra iuſtitiam & uoluntatem domini
ſedere conatur. Sed conqueritur deinde Gabriel, citatorium contra eum factum fu-
iſſe, quod in perturbationem facti Græcorum cedebat, ut dicit. Verum ſi bene at-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tendat, non illud fuit ad perturbandum factum Græcorum, sed ad consulendum & D
prouidendum saluti ecclesiæ nostræ catholicæ, quam impio schismate uulnerabat
Gabriel ipse, qui post execrandam illam diuisionem, in hoc sacro concilio per suos
excitatam illicite & nefarie, sicut in pluribus decretis & epistolis ostendimus, omni
no determinauerat conuenticulum erigere sub nomine alterius concilij generalis
contra hanc sanctam synodum, in loco pro libito suæ uoluntatis assumendo, & iam
galeas contra galeas eiusdem sanctæ synodi propter hanc causam mittebat in Con-
stantinopolim. Considerabantur scandala, quæ ex hoc schismate concilij prætensi
contra uerum concilium imminebant, & quæ iam prohdolor in oculis omniū con
spiciuntur. fuit ille citatus, per quem tantum scandalum exoriebatur, qui & reforma
tionis, ac legis domini, & decretorum huius sanctæ synodi contemptor erat: immo
iam persequebatur illos, qui decreta ipsa seruare uolebant, atq; eandem synodum &
gesta eius p erectorium illius prætensi concilij confundere conabatur, ut priusquam
illud grande scandalum eueniret, priusquam electio illius conuenticuli contra conci
lium, illa horrēda diuisio quæ iam parturiebatur, actualiter formata esset, prouidere
tur ecclesiæ, & eius scissuræ periculosissimæ obuiaretur. Quod si tunc factum esset,
iam nunc non sentiret ecclesia dolores acerrimos, quos p collisionem fratrum in ute
ro suo ipsa præsentit. Nunquid non omnis amator unitatis, omnis uerus filius eccle- B
siæ, debebat totis uiribus insistere, ne hoc uulnus matri suæ inferretur, sed in tempo
re prouideretur, quod maxime expetebat præfatum citatorium? Et nihilominus san
cta synodus omnem suam possibilitatem pro Græcorum conductione impēdebat,
mittēs oratores suos & galeas in Constantinopolim, ut Græcos adducerent, obtulitq;
ipsis Græcis per suos oratores complere omnia, quæ eis promissa fuerant, si aduc
nire uoluissent: nec in aliquo defecit ipsa sancta synodus, sperans semper ipsos Græ
cos uenire debere ad locum nominatum per eandem synodum, sicut in eis conuen
tum erat. Nec dubium esse debet cuiquam Christiano, quod si iuuare uoluisset
Gabriel tunc dictus Eugenius, ut uenissent, sicut ipse restitit & impediuit, quod fu
issent adducti. Sed maluit ecclesiam scindere, quàm in hoc consentire, ut sub um
bra illa reformationem euitare posset, & facta ipsius ecclesiæ in suam tyrannidem
redigere. Dum uero citatus est, scidit extunc ecclesiam quantum in ipso fuit: im
mo & contra determinationem catholicæ fidei concilium hoc Basileense licet nul
liter, transtulit: & tunc in Ferrariam casu quo procederetur contra ipsum aut ali-
quem oratorum suorum præsidentium, qui in concilio fuerant, quorum unus de cri
mine falsi erat accusatus, de quo fuit postmodum iusto iudicio condemnatus. Et
iam dicit se hoc fecisse propter Græcos, quod propter se & præsidentem suum fe- E
cit. Nam & contentus erat non obstantibus omnibus, ut concilium Basileæ per
maneret usq; ad aduentum Græcorum, dummodo ab ulterioribus processibus con
tra ipsum & præfatum præsidentem suum superfederetur. Addit autem de uene
rabilibus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, contra quos tamen nihil concili
um agebat, nisi quod eos euocabat ad prouidendum ecclesiæ in tanto periculo. Sed
quid attinet ad factum Græcorum, quod oporteret dissolui hoc concilium, si proce
deretur contra unum de præsidētibus ipsius Gabrielis olim Eugenij, ut propter hoc
sibi liceret transferre concilium in Ferrariam, impediendo ex hoc solo capite factum
Bohemorum, quod tunc actu in Basilea tractabatur cum oratoribus regni Bohe-
miæ, & mandando ne illud ultra triginta dies ageretur in casu prædicto, excommu
nicando que, priuando, inhabilitando omnes qui postea in Basilea actus concilia res
exercerent, tam in facto fidei, quàm reformationis generalis, in quibus ipse iuxta ue
ritatem fidei catholicæ tenebatur obedire concilio. Quis tam subtilis, quis tā acutus,
qui hoc factum ab errore, à schismate excusare posset, dum propter euitandam iu
stam punitionem unius falsarij, etiam omnibus alijs cessantibus, ipse olim Eugenius
omnia hæc scandala perpetrabat? Dicit autem suspensionem eius ab administratione

papali

A papali, fuisse factam cum instaret aduentus Græcorum. Notorium uero est, quo
modo post illam adeo scandalosam dissolutionem & translationem in Ferrariam,
monitus fuit ut eam reuocaret sub pœna suspensionis post quatuor menses, nisi re
sipisceret, incurrendæ: quod dum facere noluit, per propriam contumaciam huius
modi suspensionem incurrit. Neque aduentus Græcorum, qui diu post ipsam sus
pensionem in portum Venetiarum aduenerunt, in hoc aliquid causauit. Adiun
git quod ad depositionem eius processum est, cum immineret eorundem Græco
rum reductio. Sed scit totus orbis, quod licet ad depositionem eius procedere li
cite potuisset sancta synodus iuxta decreta ipsius, post quam præfatus Gabriel sus
pensionem ipsam sustinuerat per duos menses animo indurato, tamen maxima utēs
patientia & mansuetudine, adhuc postea per quindecim menses hanc depositionem
distulit, donec grauissimis periculis imminentibus hoc sacrum concilium in peri-
culo totalis dispersionis positum erat. post depositionem autem ipsius per aliquot di
es, publicauit quod Græci unionem acceperant. Sed nunquid idcirco in suis crimi
bus prævalere debet aduersus catholicam ecclesiam, & eam ac iudicia eius iusta con
fundere, autoritatem conciliorum generalium prosternere, quia dixit se reduxisse
Græcos, & omnia mala facta sua sub hoc pallio cooperire laborat? uideant pro deo
B Christiani, quomodo in ea re processerit. Iamdudum anno domini millesimo quadrin
gentesimo trigesimoquarto dum uenissent ad hanc sanctam synodum eius expensis
oratores ipsorum Græcorum, cum quibus tractabatur, ut anno sequenti Imperator
Romeorum & patriarcha Constantinopolitanus cum cæteris ex oriente uenirent ad
aliquem locum per hanc sanctam synodum nominandum, præfatus Gabriel misit
Christophorum Garathonum ad Constantinopolim, ut ibidem fieret conuentio lati
norum & Græcorum, & nō uenirent citra mare. unde multa retardatio in facto unio
nis Græcorum, quam hæc sancta synodus prosequebatur, subsecuta fuit. Tādem ipse
olim Eugenius consensum præbuit, ut eadem sancta synodus prosequeretur cōuen
ta cum præfatis oratoribus Græcorum per eum modum, quo cum eisdem ipsa con
cluserat. Et nihilominus dum post consensum prædictum oratores nostros ad prædi
cta exequendum misissemus in Græciam, qui pecunias pro congregandis orientali
bus dederunt, ipse Gabriel iterum misit præfatum Garathonum, qui in contrarium
ipsorum oratorum nostrorum laborabat. Cum uero res concluſa fuit, ut Græci ipsi
citra mare uenirent ad locum nominandum per hanc sanctam synodum, deus nouit
quantis artibus Gabriel ipse impediuit, & impediri fecit, tam in Auinione q̄ alibi,
C ne hæc sancta synodus haberet pecunias pro conductione Græcorum: quantis mo
dis laborauit, ut ipsos ad se traheret, ut sub umbra Græcorum sua compleret defide
ria: qui etiā suum saluumconductum p eisdē Græcis conducēdis huic sanctæ synodo
requirēti dare recusauit, dū Sigismundus Impator Romanorū, & Albertus tūc dux
Austriæ & nunc rex Romanorū, rex Francorum atq; alij reges p quorū dominia uen
turi erant Græci præfati, necnon alij duces & principes, atque etiam Venetorum,
Ianuen. Florentinorum ac Senen. communitates, suos saluosconductus liberaliter
concesserunt. Ea res quidem perpetuis est deploranda seculis. poterat fieri Græco
rum unio cum bona pace, cum unione ecclesiæ nostræ in uero uniuersali concilio, ubi p
lati orbis, ubi omnes principes catholici aut oratores eorum conueniissent, ubi multo
celerius, multo stabilius atq; firmius fuisset fauente domino, ipsa unio expleta. Malu
it ipse Gabriel ecclesiam nostram catholicam scindere, factum ipsorū Græcorum per
turbare, & eos ad conuenticulū Ferrariē se ac deinde Florentinense perducere, ubi re
ges catholici uidentes schisma eius & illicitam erectionem altaris sacrilegi contra ue
rum altare, uidelicet hoc sacrum uniuersalis ecclesiæ concilij, abhorruerunt illuc su
os mittere oratores. Si uero Græci ipsi aliquam professionem ueritatis fecerint, in
qua persistant, aut si quid boni in hoc facto repertum fuerit, rerū ueritate compe
ta, gratias agemus diuinæ pietati, quæ non sineret mala esse, nisi potens esset ex illis

elicere

Universidad de Deusto
Biblioteca

elicere bona: & unionem ipsorum Græcorum semper optauimus, & optabimus. D
Sed non propter hoc mala ipsius Gabrielis sub hoc pallio cooperiri possunt. Quid
enim sibi prodesset cæteros ad fidem conuertere, si ipse in schismate & hæresi per-
manere uellet? Si cæteros uellet unire, & se ab ecclesia catholica separare, qui etiam
1.Cor.13. si montes transferret, & charitatem non haberet erga ipsam catholicam ecclesiam,
sicut nec habere potest, quandiu schisma & hæresim obdurato animo retinet, nihil si-
bi prodest. Et licet laboret ut sub hoc colore Græcorum, fideles Christiani suum
conciliabulum Florentineñ. in schismate erectum approbent, eundem' que Gabrie-
lem depositum, priuatum, condemnatum & reprobatum, pro uero & summo pon-
tifice uenerentur, tamen deus illis dedit intellectum ad discernendum bonum à ma-
Proue.1. lo, cognoscendum iustitiam ac ueritatem. Et frustra tale rete iacitur ante oculos
pennatorum. Alij enim pontifices in ueris conciliis generalibus, ut Innocentius ter-
tius in concilio Lateranensi, in quo duo patriarchæ Orientales personaliter affue-
runt: & Gregorius decimus in concilio Lugdunensi, Græcos reduxerunt longe citra
quingentos annos: immo etiam ipse Gregorius ibidem baptizari fecit oratores Tar-
tarorum. Et nihilominus si ecclesiam scandalizare uoluissent illi pontifices, atque
mala perpetrare quæ fecit ipse olim Eugenius, nequaquam hoc eis sub tali colore
permisisset ecclesia. Deinde præfatus Gabriel comparat se beato Leoni, contra E
quem Dioscorus sententiam tulisse refertur in secunda Ephesina synodo, cui hanc san-
ctam synodum Basileēsem assimilat. Longe certe est differentia inter Leonem sanctū,
& Gabrielē tot uitijs & criminibus irretitum: atque etiam inter hanc sanctam legiti-
mam synodum, in plena libertate semper constitutam, & illam reprobam Epheси-
nam, in qua uiri armati gladios tenentes in manibus, compellebant homines ad diffi
niendum quod placebat Dioscoro. Tandem ipse Gabriel depositionem damnat & re
probat. quod certe omnibus malis & peruersis iuste condemnatis accidere solet, ut
semper sententiam in eos latam, iniustam esse reputent. Sed in causa propria non mi-
rum si non recte iudicat, qui in uerbis iniuriosis atque inflatis per totam suam inue-
ctiuam respersis, plene ostendit loqui se ex passione animi exacerbati, non ex iudicio
rationis, dum audet dicere dæmonia totius orbis in latrocinium Basileense confluxis
se uideri, & alia horribilia uerba, quæ nemo prudens, nemo iustus, nemo diceret ho-
Ioan.7. nestus. Sed dixerunt etiam Iudæi Christo quod dæmonium habebat. & multoties
ecclesia catholica à diuersis hæreticis, ut Donatistis, Arrianis & alijs permultis, gra-
ues iniurias audire solita est: qui dum lepra hæresis infecti erant, alios omnes qui ali-
ter ab eis sentiebant, hæreticos reputabant, & ab ecclesia præcisos & schismaticos, F
sicut nunc Gabriel ab unitate ecclesiæ præcisus, de his iudicat, qui in unitate perma-
serunt, qui doctrinæ catholicæ & apostolicæ adhæserunt, & constantissimis animis
semper adhærent, tam in concilio Constantiensi declaratæ, quàm dudum in hac Ba-
sileensi etiam pro eo tempore, sicut prædictum est, quo ipse Gabriel hoc sacrum con
cilium legitimum generale concilium esse recognouit, & quo legatus suus eidem
præsedit. Prospiciebatur etiam quanta desolatio ecclesiæ sequeretur, si deinceps con
culcatis conciliis generalibus, spretis canonibus, abiectis determinationibus catho-
licæ fidei, unus mortalis homo posset negocia ecclesiæ pro libito uoluntatis agere.

Quod uero longam patientiam habuit sancta synodus in tolerando Gabrielem
& facta eius, ipse hoc impingere conatur, tanquam pro habendo papatum facta sit
tam longa protractio, cum econtrario manifestum sit, quod si hoc quæsiuisset san-
cta synodus, iamdudum ad depositionem eius processisset, attentis scandalis, schi-
smatibus & malis fere innumeris, quæ per eius damnosum & inutile regimen
accidebant. Sed expectauit benigne hæc sancta synodus eius emendationem in
multa patientia, & ipse per resistentias quas præstitit, per uaria impedimenta quæ
præbuit tam tempore primæ prætensæ dissolutionis, quàm secundæ, quàm a-
lio medio tempore, fuit causa tam diuturnæ protractionis. Manifeste autem iam o-
mnes

A mnes conspiciunt obduratam Gabrielis pertinaciam per supradictam inuectiuam,
& quomodo confundere conatur ecclesiam catholicam, ueritatemq; & iustitiam, ut
iam omnes clarissime intelligere possunt, quomodo sine ulteriori quacunq; protela
tione ipsum euitare, eiusq; uenenatum consortium fugere, & quoslibet Christi fide-
les ab eodem efficaciter recedere necesse sit, atq; in doctrina ecclesiæ catholicæ pma-
nere. dolere quidem omnes debent, quod Gabriel ipse qui benigne ab assentiēdo ec
clesiæ et ambulando unanimiter cum consensu in domo dei, poterat fructus huberri
mos in ecclesia efficere, & omnibus bonis spiritualibus & tēporalibus abundare, nūc
superba separatione in tanta mala se præcipitauerit, & ecclesiam ipsam tantis pertur
bationibus affixerit, ut conculcata conciliorum autoritate, ipsam suæ uoluntati sub
icerer. Iam uero ad talia uerba ipsius Gabrielis, in quibus finis nō inueniretur, nequa
quam ulterius attendere necesse est. Sed orandus est deus omnipotens, ut animū illi
us humiliare dignetur, & non ipsum in damnationem perpetuam corruere permit-
tat. dandaq; est opera, sicut necessitas exposcit, ut ecclesiæ prouideatur de bono &
B lutifero regimine ad conseruationem fidei & salutem Christianorum in gloriā dei
omnipotentis, qui est benedictus in secula seculorum, Amen. Datum Basileæ in cō-
gregatione nostra generali, nonis Octobris, anno à natiuitate domini millesimo qua-
dringentesimo trigesimonono.

EPISTOLA SYNODALIS AD VNIuersos Christifideles de obediendo conciliis generalibus, & cauendo ipsis inobedientes.

SACROSANCTA &c. uniuersis Christi fidelibus salutem & omnipotentis
dei benedictionem. Grande periculum ac desolationē inauditam, quæ iam
ecclesiæ dei & uobismetipsis imminet, ò Christi fideles, attendite, & antiqui hostis
iacula conspicite, quibus gregem dominicum magno precio redemptū, peri
mere conatur, ut deuotioribus animis auxilium diuinæ gratiæ imploretis. Et quem Ephe.6.
admodū exhortatur Apostolus, accipiatis armaturam dei, ut possitis resistere in die
malo, in omnibus sumētes scutum fidei, in quo possitis omnia tela hostis nequissimi
ignea extinguere: qui iam uehementi tentatione fundamenta ecclesiæ & religionis
Christianæ concutere quærit, uolēs conciliorum generalium autoritatem euertere,
C per quæ fides orthodoxa & omnis uitæ atque actionis norma tradita est, & quorum
uigore eadem fides atq; regula disciplinæ Christianæ sustentari habent in terris, ut il
lis prostratis, mala innumera super populum Christianum inducere possit. Sed ut
eam rem lucidius prospiciatis, & non permittatis uosipsos miserabiliter deperire,
ecclesiamq; matrem uestram tantis subīci ruinis, primum uos considerare decet,
quanta desolatio in foribus est, quantaq; periclitatio animarum imminet, si nunc ru-
at & prosternatur conciliorum autoritas. Deinde aperiemus quomodo ipsa grauis-
sime ruit, si illi fauor & obedientia præstatur, qui eandem conciliorum autoritatem
factis, uerbis & scriptis iam à multo tempore conculcare non cessat. Postmodum ob
iectiones contra illius iustissimam suspensionē ab administratione papali, & subse-
quentē depositionē, nullius esse momēti clarissime ostēdemus: ut ueritate plene com
pta, quisq; Christianus intelligat, quid sibi agendum est de necessitate salutis. Aduer
tite in primis ò Christicolæ, & ante oculos uestros ponite miserandum & flebilem
statum Christianæ religionis, si eo redacta fuerit, ut quisq; in summo pontificio posi
tus, iam assecuratus sit quod nullam correctionem à cōciliis generalibus deinceps ha
beat pertimescere, quantumcunque ecclesiam scandalizet, & eius statum perturbet ac
deformet, ita ut si omnes dignitates ecclesiasticas & beneficia uenderet, si platos quos
que inuitos transferret, & expelleret iniuste pro libito uolūtatis, etiam notorie ac
iniuste

Universidad de Deusto
Biblioteca

iniuste reges & principes deijceret, moribus perniciosis animas hominum passim pi
uere laboraret, crudelitates perpetraret horrendas, legem dei confunderet, quæq; la
lubria instituta euerteret, temporalia ecclesiæ Romanæ & cæterarum particularium
ecclesiarum dissiparet atq; alienaret, aliaq; innumera flagitia, scelera & crimina noto
ria ppetraret, ac se incorrigibilem redderet, omnis ecclesia in unum congregata, nul
latenus illum à talibus coercere posset: quinimmo liberum esset ei, quamlibet syno
dum eum reprimere uolentẽ, ilico transferre uel dissoluere: psistentes in synodo con
tra uoluntatem eius, psequi, excommunicare, priuare, inhabilitare, cõtumelijs ac in
iurijs afficere, inuasiones corporales aduersus eos excitare: ac deinde quicquid syno
dus statueret, pciperet, dictaret, ordinaret, penitus cõtemnere, abijcere & reprobare.
Conspicite pro dei reuerentia, qualis ex hac re daretur introitus inimico humani ge
neris ad subuertendum religionem Christianam, dum seducendo unum hominem,
posset Christianitatem in desolationem maximam deijcere, mores puertere, canones
& regulas quasq; dissipare ecclesiasticas, regna & prouincias conturbare, ac bonis spi
ritualibus & temporalibus spoliare, uitiorumq; immanitatem inducere. Apite ocu
los & uidete, qualis ex hoc daretur ingressus Antichristo. Sed & cõsiderate, quomo
Hebr. 11. do ea res fidem catholicam confunderet atq; uiolaret, quæ est primum fundamẽtum
ecclesiastici ædificij, quo euerso, omnia corruunt, sine qua fide impossibile est placere
deo aut aliquam salutem consequi. Notum est enim, quomodo sacra Constanti
ensis synodus ad extirpationem errorum tanta pericula uniuersæ ecclesiæ afferentiũ,
diffiniuit & declarauit, innitendo sacris scripturis & doctrinis antiquorum concili
orum atq; sanctorum doctorum, quod concilium generale uniuersalem ecclesiam re
præsentans, potestatem à Christo immediate habet, cui quilibet cuiuscunq; status &
dignitatis, etiam si papalis, obedire tenetur in his, quæ ptinent ad fidem, ad extirpati
onem schismatis, & reformationem ecclesiæ in capite & in membris: quodq; si ejs sta
tutis & mandatis cuiuslibet concilij generalis legitime congregati, obedire contuma
citer contempserit in prædictis & pertinentibus ad ea, condignæ pœnitentiæ subijci
atur, & debite puniatur, ad alia etiam iuris remedia, si opus fuerit, recurrendo. Dein
ceps felicis recordationis Martinus papa quintus, approbante toto Cõstantiensi con
cilio, literas suas uniuersis episcopis & inquisitoribus mandauit, continentes quod
est de necessitate salutis, credere generale concilium habere supremam autoritatem
in ecclesia, quodq; quodlibet concilium generale, & etiam ipsum Constañ. repræ
sentat uniuersalem ecclesiam: & quicquid approbauit & approbat in fauorem fidei
& salutis animarum, est ab uniuersis fidelibus approbandum & tenẽdum: & quicqd
condemnat esse fidei uel bonis moribus contrarium, ab uniuersis fidelibus pro conde
mnato tenẽdum & asserẽdum: loquẽs etiam de illis, quæ circa principium ipsius con
cilij Constantien. diffinita & approbata sunt, sicut suæ pfatæ literæ indicant, quæ ex
pressam mentionem faciunt de declaratione facta circa principium ipsius concilij so
per communione diuinæ eucharistiæ sub utraque specie, & de condemnatione erro
rũ & psonarum eorundẽ Ioannis Vuicleff & Ioãnis Husz. fuit autem deinceps præ
missa determinatio de conciliorum autoritate in hoc sacro Basileensi concilio in plu
ribus sessionibus repetita, dum olim Eugenius concilium ipsum prima uice dissol
uere attentauerat, atque in responsionibus synodalibus multipliciter declarata, & in
uniuersum orbem per epistolas alias que literas & synodales nuncios publicata.
Ipse tunc Eugenius huic sacro concilio doctrinam hanc notorie tenenti, prædicanti
& publicanti, adhæsit: & ipsum fuisse legitimum, ac legitime à principio sui continu
atum, professus est, confitens dissolutionem per eum factam, irritam & inanem: quam
ramen primo ex iustis & necessarijs causis factam esse publicauerat, ac etiam duas li
teras suas in apostolico palatio contra hoc sacrum concilium & eius decreta pro
mulgatas, in quarum una dicebat, quod ante aduentum legatorum suorum existen
tiũ in synodo, nulla erant sedis apostolicæ autoritate suffulti: atque etiam deligabat,
quod

quod ipso contradicente, generalis synodi non habebant potestatem: quodq; multa
& grauia disponere & statuere præsumpserant contra decreta sanctorum patrum,
in apostolicæ sedis graue præiudicium: tertiasq;, incipientes, Deus nouit, suo nomi
ne factas, in quibus quamplura contrà autoritatem conciliorum asserebãtur: & quic
quid per eum aut suo nomine in præiudicium aut derogationem sacri huius conci
lij Basileensis seu contra eius autoritatem, factum, attentatum seu assertum erat, cas
sans, irritans, & annullans, nullasq; & irritas fuisse & esse declaratis: adijciens quod
de cætero à grauaminibus ipsi concilio inferendis abstineret. Deinceps quoque post
ipsius adhæsionem in sessione publica, præsidente legato apostolico, assistentibus o
cto sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, oratoribus regum & principum, præla
torumq; & doctorum iuris diuini & humani copiosa multitudine, eadem declara
tio Constantiensis concilij renouata extitit. Vbi autem hæc ueritas concernens ma
nifeste fidẽ & ius diuinum, sicut olim lucide in celebri rñsione incipiẽte, Cogitanti,
& alijs pluribus ostensum fuit, expresse differẽs de autoritate data immediate à Chri
sto ecclesiæ congregatæ & concilijs generalibus, toties & tam solenniter per uniuer
sam ecclesiam declarata est, & per concilia generalia, quæ summi pontifices consisto
B rialiter declarauerunt legitima, etiam pro eo tempore quo hmõi declarationes edi
derunt. Si nunc post hæc omnia, ipsæ declarationes fidei & iuris diuini abijciantur,
ac ueluti erroneæ deijciantur & conculcentur, impingaturq; toti ecclesiæ error,
quæ talia declarauit: quis non uidet alias hæreses per ecclesiam sopitas, resuscitari,
& nouis suscitandis frena laxari, dum ex hoc uia paratur, ut concilijs generalibus in
declarationibus fidei & diuini iuris amplius non credatur: sed in qualibet regione,
in quolibet loco possint homines sectas & hæreses & quaslibet malas doctrinas ex
citare, amplius non timentes suas adinuentiones per generalium conciliorum auto
ritatem confutari? Vnde totus orbis in conturbationem maximam deueniret, & pe
riclitabitur Christianitas, quæ & olim ante tempora Constantini, sicut testatur Isi
dorus, feruente persecutione, in uarias hæreses scissa est: quia nõ erat episcopis licen
tia conueniendi in unum, nisi tempore supradicti Imperatoris: quod si tunc, non ob
stante quod essent summi pontifices uita & sanctitate præclari, propter defectũ con
gregationis conciliorum generalium hæreses ipsæ pullulabant, quanta nunc insur
get hæresum uorago, si amplius conciliorum generalium diffinitionibus non creda
tur, nec acquiescatur, atq; illorum sic miserabiliter prosternatur autoritas? O quan
ta Christianitatis destructio, O quanta fidei desolatio, O quanta omnis religionis &
C pietatis abiectio, quanta euersio rerum publicarum, regnorum & prouinciarũ, quã
tum naufragium animarum. Plorate iam & ingemiscite omnes inuocantes nomen
domini, maiores cum minoribus, & apertis oculis inspicite turbationem uenturam
uniuerso orbi, ruinamq; uestram & desolationem præuidete, si sic frangatur neces
saria illa conciliorum autoritas. Sed & flete super uos, si sic prosternatur, quod oñi
um Christianorum prælatorumq; religiosorum ac cæterorum Christianorum erat
supremum refugium in terris, ad eorũdem nempe auxilium sepænumero confuge
runt summi pontifices, dum à tyrannis persecutionem patiebantur, quæ iam ampli
us nulli uenerabuntur aut reuerebuntur tyranni, si hoc tempore corruerint. Per ipsa
concilia sedes apostolica robur suæ dignitatis & autoritatis conseruabat, dũ per eo
rundem conciliorum sententias cunctis hominibus formidandas & uenerandos ca
nones, omnes aduersarios fidei & sanæ doctrinæ atq; bonorum morum corrupto
res arcebant & reprimebant. Ipsi quoq; pontifices per eadem concilia dirigebãtur, ut
ambularent ad ueritatem euangelij, & potestate sibi data ad ædificationem uteren
tur. Vnde qui ipsorum cõciliorum autoritatem eneruare quærunt, illi decorem, di
gnitatem, robur & auxilium apostolicæ dignitatis, fidemq; salutem & bonas actio
nes summorum pontificum manifeste confundere moliuntur, atque in illam destru
ctionem adducere, de qua loquitur beatus Gregorius, dum post enumerata uniuer

Universidad de Deusto
Biblioteca

salia concilia,subdit:Cunctas quas uenerãda concilia præfata personas respuunt, respuo:quas uenerantur, amplector:quia dum uniuersali sunt consensu constituta, se & non illa destruit,quisqs præsumit absoluere quos ligãt,aut ligare quos absoluũt. quibus uerbis idem Gregorius immediate subiungit:Quisquis ergo aliud sapit, anathema sit. Vt uero de cæteris prælatis ecclesiasticis & principibus secularibus,qui ad concilia refugium habuerunt,dicere obmittamus, quoniam nimium prolixum esset singula enarrare,saltem illud homines cõspiciant,quod per huius sacri concilij labores,regnum inclytum Bohemiæ Sigismũdo Romanoꝝ regi restitutum fuit.quodq; aduersus nonnullos,qui temporalia cunctis ecclesiis eripere, religionesq; tam mendicantium q̃ aliorum destruere conabantur,singulare præsidium tam in dicto Constantien.q̃ in hoc sacro concilio inuentũ est.Quid de schismatibus tollendis dicemus, si amplius concilijs generalibus non obediatur?si plures contenderint de papatu,q̃libet qui se uerum papam putabit, dicet se superiorem concilio.quomodo poterũt iudicari,quomodo coerceri aut reprimi,si uiderint hoc modo prostratam ipsorũ cõciliorum autoritatem?quod si omnia inconuenientia enumerare uellemus,quæ secũ afferret huius autoritatis ruptura, non multis posset describi codicibus. Sed iam ad secundum explicandum transeamus,quõ hæc prosternitur autoritas,quõ ruina grauissima ecclesiæ & malorum ac turbationum inenarrabilis multitudo paratur, si ille sustineatur & foueatur, qui huius autoritatis se contemptorem,impugnatorem & notorium psecutorem ostendit.Quis negare potest,ò Christiani, quod reformationi ecclesiæ in capite & in mẽbris,quam totus orbis desiderabat,& pro qua iam plura concilia generalia congregata fuerunt,durissime restiterit(de quo oĩs anima dolere debet)ille,qui primus homines ad uiam salutis inducere debuerat,olim Eugenius papa quartus,nũc Gabriel nuncupatus, quodq; illa quæ p ipsa reformatione decreta & instituta erant p hanc sanctã synodũ,à se abiecerit & contẽpserit,ita ut nunq̃ unũ canonẽ synodalem concernentẽ reformationẽ ipsam,in executionẽ efficacẽ deducere cõpertus sit,q nullã penitus emendationẽ in regimine curiæ suæ ppter quãcunq; admonitionẽ aut correctionẽ effecit, sed assidue grauiores abusus adauxit, in pditionem aiarũ & detestabilis Simoniacæ pestis fomentũ? Quis negare põt, quod quantum in se est,autoritatem oĩm concilioꝝ generaliũ conculcauit,dũ euocatus ad synodale iudiciũ,diffiniuit quod ex certa sua sciẽtia autoritate apostolica & ex plenitudine potestatis transferebat hoc sacrũ conciliũ,casu quo pcederetur cõtra ipsum aut aliquẽ suorũ oratoꝝ psidentium,qui in concilio fuerant,cũ tñ eo tunc tpe ipsum concilium generale uerũ ac legitimũ reputaret? Quis dissimulare põt,quod etiam ipsi concilio autoritatiue prohibuit,ne ultra dies xxx. causam fidei quæ cũ Bohemis agebatur,tractaret, adñciẽs quod oẽs excõicabat, priuabat beneficijs & inhabilitabat ad eadẽ,q deinceps post terminũ quẽ ipse tunc pfixit,actus conciliares Basileæ exercerent,uolẽs etiã ex ea causa esse derogatũ qbuscunq; declarationibus,etiã sub nõie generalis concilij factis,&alijs in contrariũ facientibus? Ex his prosternens &abnegans manifeste supradictã declarationẽ catholicæ fidei,tam p sacrũ Constantien. concilium facta,q̃ per hoc Basileen.ut pmittitur,dudum renouata,& se superiorẽ in his oĩbus concilio designans:uigore cuius prætensæ dissolutionis schisma horrendum & grauissimã diuisionẽ consequẽter in orbe posuit,exigens cõgregationem Ferrarien.sub noĩe alterius generalis concilij contra hanc sanctã synodũ, postq̃ declarauerat condiditiones in præfata dissolutione positas,purificatas fuisse:studens hoc pacto inconsutilem tunicam Christi,& ecclesiam quam in unitate repererat,gladio sæuissimo diuisionis & schismatis feriens:quod certe omnes debuerant abhorrere Christiani,quibus simile schisma nunquam compertum fuerat. Sed nec his contentus,in hanc sanctam synodum uarias persecutiones excitauit,mandans ciuibus Basileen. ut eandem à sua ciuitate expellerent. Alioquin in ipsam ciuitatem interdictum, & in gubernatores eius excõicationem proferre dicebat, inhibendo ne quis uictualia deportaret

ad eam

ad eandem:& si qui portarent,spoliarentur,cederentq; spolia occupantibus. Scripsit præterea,ut in eos de concilio fieret persecutio,tanquam in hostes Christianæ fidei,uocansipsam synodum iniquorum perfidam synagogam,quæ mandata adeo gratia fuerunt,ut uix filius perditionis adueniens,grauiora aduersus ecclesiam mandata ferre posset,si eam sentiret pro sustinenda fide & lege domini in aliquo loco congregatam. Quæ uero & quanta scripserit diuersis principibus,blasphemando eandem synodum & decreta eius,longum esset enarrare. Sed & quomodo patrimonium,terras & dominia ecclesiæ,quæ in summa pace & psperitate repererat,ipse tractauerit, quas alienationes fecerit, quas guerras commouerit, partialitates acceperit, quãtæq; crudelitates sub regimine suo in loca & in subditos ecclesiæ ppetratæ sint,quõ iramenta sua solenniter in conclaui & post conclaue pstita infregerit, flebile est dicere. Et præterea quæ unquã maior incorrigibilitas,quæ maior pertinacia in aliquo pontifice uel ministro ecclesiastico apparuit, qui non solum in prædictis suis excessibus, quibusdiuinam maiestatem & legem eius ac fidem catholicam tam notorie offendit, & ecclesiam Christi in spiritualibus & temporalibus sic conturbauit,afflixit, dãnifi cauit,diuisit,& supra modum scandalizauit, obdurato permansit animo: uerũetiam uult,his non obstantibus,ab hominibus innocens & iustus reputari, nulla unquam emendatione,nulla correctione ostensa, quasi tantam cæcitatem iam in populo dei excidisse credat,ut tam grauia uitia uelint pro ueritatibus uenerari? Videns asit hæc sancta synodus,ad ipsius emendationem nec dulces admonitiones sæpius & per plures legatos & oratores transmissas,nec longam patientiam & benignam expectationem,nec citationem iuridicã, nec suspensionis ab administratione papali sententiam iustissimam proficere:tandem expectatis decem & septem mensibus post suspensionem prædictam, necesse habuit super depositione ipsius à papatu, iustum proferre iudicium, prout eidem ex autoritate data à Christo incumbebat. Nunc uero aduertite ò Christifideles, quæ deinceps erit in orbe cõciliorꝝ autoritas, si post hæc oĩa fouetur & sustinetur,qui non solum in tantis malis se incorrigibilem præbuit,uerũ etiam eandem conciliorum autoritatem prosternere laborauit,& laborare nõ cessat, ut deinceps nec ipse,nec aliquis successorum suoꝝ per iudicium ecclesiæ corrigi ualeat, sed possint pro libito uoluntatis omnia agere absq; ullo timore correctionis fiendæ super terrã:qui & adhuc post suam depositionem grauiora grauioribus addens, tres declarationes catholicæ fidei de autoritate conciliorum, condemnare ausus est, cuius oratores iam per orbem aduersus eandem autoritatem aperte prædicant:& tã ipsi quàm nonnulli sibi fauentes, dissemĩant libellos ac tractatus ad huius hæresis diuulgationem, & suppressionem declarationum catholicæ fidei,quas uniuersa tenuit ecclesia. Potestis autem ò cuncti Christiani hunc ignem,priusquam amplius accendatur,extinguere,& fidei catholicæ ac uniuersæ ecclesiæ pacem reddere,si sententijs iustissimis huius sanctæ synodi,quã repræsentare uniuersalem ecclesiam recognoscitis,debitã præstiteritis obedientiam,& uiã ueritatis ac iustitiæ efficaciter amplexari curetis, in fauorem fidei & salutis ecclesiæ uniuersæ, Si uero id non fiat, sed diutius præstetur obedientia ei,qui omnium horum malorꝝ caput est, si repulso ecclesiæ iudicio ille sustineatur,qui iuste condemnatus est,si impugnatori notorio fidei & autoritatis conciliorum faueatur, si manifestus persecutor congregationis synodalis sustineatur,si mandata,statuta & præcepta concilij generalis abñciantur, & rebellanti atq; contumaci & incorrigibili adhæreatur, illeq; post sentẽtiã depositionis in eum latam,pro capite ecclesiæ reputetur,qui se ab ipsius ecclesiæ unitate & corpore per fidei læsionem,per schismatis in erectione prætensi alterius concilij ppetrationẽ separauit,& cui iã nullus color,nullus titulus papatus cõpetere potest: si deniq; non auditur ecclesia iudicans, & libellis illius qui condẽnatus est, blasphemias & enormes iniurias in sanctam synodum & existentes in ea continentibus, aures pbentur: quis non uidet dies illos malos,horrendamq; turbationem totius ecclesiæ,de qua su

Universidad de Deusto
Biblioteca

perius disseruimus, in proximo adesse? Quanti reperientur, qui deinceps in concilijs D
generalibus ad defensionem fidei, ad extirpationem hæresum, ad reformatiõem mo
rum, ad tuitionem iustitiæ & ueritatis perstitere uellent, si uideãt sibi priuationes be
neficiorum, persecutiones corporum, iniurias, opprobria, prætensas cẽsuras & quas
cunq; aduersitates imminere: illi autem, qui hæc aduersus synodũ hanc perpetrauc
rit, obedientiã & fauorẽ finaliter dari? Sepelitur profecto, conculcatur, & prosterni
tur, si res ita procedant, ipsa concilioꝝ autoritas, & grauissimus dolor imminet oñi
bus Christianis. Vereꝝ confidimus in dño, q̃ non sic ecclesiã suã in interitũ ruere pmit
tet: qnimmo excitabit corda seruoꝝ suoꝝ, ut misereantur ipsius ecclesiæ & aĩaꝝ sua
rũ, nec fidẽ catholicã, ueritatẽ & iustitiã sic opprimi patiantur. Sed neq; hoc sustine
ri potest, quod quidã obedientiæ neutralitatẽ consulũt obseruandam, & sicut ei qui
iuste per synodale iudiciũ condemnatus est, nequaquã obediendũ est, sic concilio iudi
canti obedientiã subtrahendã putant. Quomõ eñ potest quisquis Christianus excu
sari, ut ab oñi iudicio ecclesiæ se subtrahat, cũ de necessitate salutis ecclesiã audire te
neatur, sicut euangelica doctrina & oĩs sanctoꝝ traditio testatur? quod liceret, si q̃s
quam se à iudicio unius concilij subtrahere posset, similiter & alteri concilio dene
gare obedientiam, nec in eoꝝ sentẽtijs siue pro fide, siue pro quibuscũq; rebus anima E
rũ salutẽ aut ecclesiæ statũ concernentibus, ulla stabilitas ullaue efficacia haberetur.
Quilibet acta cõciliorꝝ examinare uellet, ac de illis put ei uideretur, iudicare: aut post
iudiciũ unius concilij, aliud expetere, nullũ interim obedientiæ debitũ reddens. sicq;
frustraretur concilioꝝ autoritas, & tandẽ neq; ipsis, neq; summis põtificibus legiti
mam administrationẽ habẽtibus obediretur. Vñ in totũ cõfunderẽtur ecclesiastica iu
dicia, piclitaretur q; Christiana religio: nec deinceps cõcilia gñalia quæcunq; mala re
primere laborarent, si eorũ sentẽtijs non obediri conspicerent. neq; locus est suspen
sioni aĩarũ in tã clara iustitia, in tanta obediendi necessitate, dũ p defectũ obedientiæ
præstandæ, fidei læsio & ueritatis oppressio assidue succrescunt, periclitantur aĩæ in
numeræ, & exemplũ datur omnibus, ut deinceps nullis sententijs ꝓlatorũ suorũ, sic
uti nec synodorũ obediant, sed aĩos suos p plura tpa suspẽdere uelint, unde oĩs iuris
dictio perire poterit, dum autoritatem sup̃mam ecclesiæ obmitti & negligi uidebũt.
Si itaq; communi bono ecclesiæ deꝰ consulere quæritis ò Christifideles, si præsenti
bus malis finẽ imponere, si pacem cõsequi & felicẽ statũ totius Christianitatis intue
ri, date operam ut cuncti unanimiter uiam ueritatis sequantur, ut concilijs gñalibus
sua reddatur autoritas, ut nullus eam deneget synodo uniuersali obedientiã, ad quam
tenetur de necessitate salutis, in his quæ ptinent ad fidem, extirpationem schismatis, F
& reformationem ecclesiæ in capite & in membris, & pertinentibus ad ea. Sic cessa
bunt schismata, sic hæreses extinguentur, mores reformabuntur, uigebunt cõcilia, se
des apostolica & uirtutũ dignitate & honore plurimo reflorebit, repellentur cona
tus antiq hostis, breuiabũtur dies mali, & malorũ grandiũ repelletur incursus: quæ,
si secus fiat, super omnes Christianos iam imminere conspicitis. Supereſt iam, ut
eas obiectiones nullius ostendamus esse momenti, quæ illaqueationem animarum &
obfuscationem ueritatis ac iustitiæ huius sanctæ synodi, per nonnullos afferũtur. Al
legant quidẽ hoc sacrũ concilium de suo cõsensu fuisse translatũ, pro eo quod cõcorda
uerat cũ græcis, se transferre infra mensem postquã aduenissent ad ultimũ portũ ci
tramarinũ, eisdẽ in Constantinopoli per oratores concilij notificandũ p celebrãdo œcu
menico concilio, in eo loco quem hoc sacrum Basileense concilium elegisset. Verum
quanto reiiciẽda sit hæc obiectio, uos Christifideles aduertite. Manifesta quidẽ nimis
est ueritas, quod græci prævalentibus practicis olim Eugenij persequentis synodum,
non ad portũ per oratores concilij eis nominatum, uenerunt, neque ad locum p con
cilium electum, sicut ipsi promiserant, uenire uoluerunt: immo scripserunt concilio
per oratores eius in Constantinopolim missos, se propterea cũ eis & corũ galeis nõ
aduenisse, quia tempus mittendarum ipsarum galearum transactum erat, sic se ab
soluentes

A soluentes ab omni obligatione mutua, quæ inter concilium & ipsos contracta erat,
licet tamen se alteri oratorum prius dixissent de ulteriori expectatione contentos
esse, impedimentaq; concilio præstita essent manifesta, cum in conuentionibus initis
cum eisdem expresse caueretur, omnia debere intelligi sine fraude & dolo, ac legiti
mo impedimento cessante. Quod si ad requestam ipsius olim Eugenij deinceps ire
uoluerunt Ferrariam contra consensum concilij, quis ratione utens, dicere possit
concilium ex ea re ad se transferendum fuisse obligatum? Dum uero quidam ulte
rius obijciunt, quod concilium quadam uice concluserit, casu quo Auinionenses
certam pecuniæ summam infra mensem non traderent in pecunia numerata, & de
hoc infra duodecim dies sequentes, non certificaretur concilium, quod tunc tene
retur ipsum concilium ad electionem alterius loci procedere, & uniuersali eccle
siæ aliunde prouidere: quod dum adueniente tempore non fieret, præsidentes apo
stolici & alij quidam secum minorem partem concilij facientes, tanquã ad ipsos de
uoluta potestate concilij, alium locum aliumq; portum nominauerunt, & oratores
ad græcos miserunt: sæpe ad huiusmodi obiectiones per decreta & epistolas nostras
responsionem fecimus, ostendimusq; illas esse penitus inanes. Manifestum est enim
B quod concilium in ea conclusione cum nullo contractum fecit aut conuentionem,
nullusq; aderat cum quo huiusmodi contractum celebraret, nulliq; dubiũ est, quen
quam cum seipso contrahere non posse, cum inter spondentem recipientemq; spon
sionem debeat esse distinctio personarum. Vnde illarum omnium obiectionum cor
ruit fundamentum. Sed tantum illam conclusionem intra se cepit concilium, quam
& interpretari & mutare poterat iuxta casus occurrentes, si pro salute ecclesiæ sibi
ita agendum uidebatur. Nec aliquis sibi legem imponit, à qua recedere non possit: ne
que dicebatur in conclusione ipsa, quod in casu prædicto minor pars haberet alium
locum eligere, sed concilium. Et si aliquod dubium erat, quod interpretandum ue
niret, aut si quid in hoc agendum, uel deliberandum aut mutandum, nullatenus iudi
cio minoris partis standum erat, sed plurimorum sententiæ acquiescendum, sicut
mos antiquorum conciliorum & omnia patrum instituta edocent. Vnde & ex eo in
uniuersum orbem turbatio grauissima excitata olim fuit, dum aliqui episcopi mi
norem partem concilij Niceni facientes, illis contradixerunt, quæ maior pars con
cluserat. Sed quid amplius illimet præsidentes apostolici, qui sub prætextu conclu
sionis illius alium locum eligere uoluerunt, eidem conclusioni cum fieri deberet, cõ
tradixerunt, protestantes se non consentire in decretatione loci Auinionẽsis, de quo
C expresse agebat dicta conclusio? Et ulterius pẽdente termino præfixo, oratores olim
Eugenij archiepiscopus Ceretẽsis & Iacobus de Rachaneto, impediebant, ne illæ pe
cuniæ darentur in Auinione, de quibus hæc conclusio agebat. Scripserunt præterea
Auinionenses, quomodo abbas bonæ uallis & Raymundus Taloni decretorum do
ctor, ad eos missi ex parte concilij, composuerant cum eis ex potestate eis data à toto
concilio, quod haberent decretationem loci Auinionensis & impositionis decimarũ
priusquã pecunias suas exoluerent. Mãdaueruntq; ipsi Auinionenses, quod illis ha
bitis pro cautiõe eorum, pecunias expedirent, de quibus oratores concilij missos ad
eosdem cautos & securos fecerunt. Iudicauit concilium quod rationabiliter petebat,
quo dque attentis prædictis, quæ superuenerunt ad notitiam ipsius concilij, & aliꝰ
pluribus ipsum monentibus, non erat procedendum ad electionem alterius loci, nec
expediebat saluti ecclesiæ & bono rerum agendarum. Quod autem aliqui pauci ad
electionem alterius loci temerarie procedere præsumpserunt, se dicentes decretum
agere contra duplo maiorem partem concilij & amplius, scindentes & diuidentes
quantum in se fuit ecclesiæ unitatem, hoc prorsus illicitum & pernicioſum fuit, sicut
per solenne decretum sessionis nostræ trigesimæ secundæ demonstrauimus. Vnde
& conatibus eorum extunc resistens hæc sancta synodus, decretationem fecit in sessio
ne publica super electione loci Auinionensis & aliorum sibi adiunctorum, omnem

Universidad de Deusto
Biblioteca

aliam electionem seu nominationem loci per quoscunq; factam irritans. Deinceps D
quoque subsecuta est communis omnium nullo discrepante concordia, quod tres do
mini inter quos erat unus & primus legatorum apostolicorum, haberent sigillare
literas de quibus agebatur, sine præiudicio alicuius, & oratores mittere. Ipsi aũt sigil
lauerunt decretum concilij, mittentes ipsum per oratores in Auinionem, illo præ
tenso reiecto, quod per minorem partem factum fuerat. Cumq; sit omnino à ueri
tate alienum, quod duo decreta contrarij tenoris, immo & sibi inuicem contradicen
tia expresse, uno & eodem tempore similia synodali iudicio emanauerint, quia spiri
tus sanctus per os generalis synodi contrarie loqui non potest, eo ipso quod decretũ
concilij super electione de Basilea, Auinione & Sabaudia, consentientibus omni
bus patribus qui in cõcilio erant, & ipsis legatis apostolicis, uera bulla plumbea syn
odali rite plumbatum est: manifestum est, dictam schedulam legatorum nullatenus
uim decreti habere potuisse. Dum uero quidam literas super eo quod per minorẽ
partem factum fuerat, clandestine bulla sacri concilij de nocte surrepta sigillauerunt,
declaratum est, illas falso bullatas esse: & quod archiepiscopus olim Tarentinus
præsidens & orator ipsius olim Eugenij, qui se in hoc operam cũ effectu dedisse con E
fessus erat, tanquam falsarius iuste condemnatus extitit. Sic igitur in ea re nullus hæ
sitationis scrupulus est, quod penitus nullius momenti fuerit, quod per illos pau
cos contra iudicium concilij actum est. Sed nec de his disputare necesse est, cum eti
am illud quod per illos paucos factum fuerat, abruperit ipse olim Eugenius: qui,
cum omnes patres existentes in concilio, tam sui legati quàm alij, dictassent ut con
cilium firmiter maneret Basileæ usq; ad aduentum imperatoris & patriarchæ græ
corum ad ultimum portum, nihilominus ipse longe ante aduentum prædictorum
græcorum plus quàm per quatuor menses hoc concilium, quantum in se fuit abru
pit & dissoluit, ex eo capite quod procederetur contra ipsum aut aliquem suorum,
negans iurisdictionem immediatea Christo concilijs datam, & se (ut antea præmis
sum est) supra concilium erigens in facto reformationis & fidei. Quam prætensam
dissolutionem cum non reuocasset infra quatuor menses, immo aliam congregatio
nem sub nomine generalis concilij interim apud Ferrariã fecisset, grauissimũ schis
ma ppetrans, suspẽsus fuit ab administratione papali ante aduentũ pdictorũ græco
rũ co tpe, quo etiã illi de minori parte pdictum concilium permanere debere in Basi
lea dixerũt. Postquã uero legitime suspensus fuit p concilium, quis Christianoꝝ dubi
tat quoscũq; actus p ipsum in administratione papali expleros, nullos, irritos & ina
nes extitisse? Sic itaq; uolẽtibus quærere occasionẽ discedẽdi à sancta synodo, nullus F
color cuiuscunq; translationis põt ullatenus suffragari: q; satis intellexerũt plati, prin
cipes, uniuersitates ac cæteri maioris partis orbis, q nunquã ad cõuentionẽ Ferrarie
ñ. uel Florentiñ. iam ferè à tribus annis erectã, accedere uel mittere uoluerũt, sed il
la reprobata, sanctã synodũ Basileen. uelut repsentantẽ uniuersalẽ ecclesiã, uerbis &
scriptis cognouerũt. Et cũ dictã cõgregationẽ Ferrarien. erectã sub noĩe gñalis cõci
lij hoc durãte cõcilio nõ gñale cõciliũ, sed schismaticorũ fuisse conuenticulũ, put in
decreto nostræ uigesimænonæ sessiõis manifestissime cõstet, ipseq; Gabriel qa caput
illius schismaticæ cõuentionis, & qa à papatu legitime suspẽsus erat, iurisdictionẽ pa
palẽ non poterat exercere, p accessum ipsorũ græcorũ, q iã à plurimis annis ab eccle
sia catholica diuisi erant, nullatenus dicta Ferrarien. cõuentio legitima facta est. Neq;
ueraciter dici potuit, ipsam esse gñale concilium uel œcumenicũ, prout ipse illã intitu
lauit. Obijciũt deiñ alij, q; in sancta synodo pmanentes, pauci numero fuerũt ad exer
cendos actus iuridicos suspensiõis ab administratiõe papali & depositionis olim Eu
genij, ac subsequentis electionis sctissimi dñi Felicis papæ qnti. Quæ q dẽ obiecto si
lli debeat suffragari, q synodũ psecutus est, q oĩbus modis hoĩes ab ea subtrahere &
separare laboraverit, & aduersus illos militer q tpe psecutionis pmanserũt, q oẽs de
orbe ad succurrendũ & prouidendũ ecclesiæ dei p epistolas & oratores uocare inte
gro fere

A gro fere biennio non cessauerũt: qs nõ uidet ex hoc cõcilioꝝ autoritatẽ pterni & cõ
fundi? Nã semp summus põtifex dũ synodũ rũpere uolet, aliquos exinde abstrahere
poterit. Si aũt alij pmaneant, obijcietur eis paucitas; sicq; uidentes se nihil proficere
posse, synodũ in totũ deserent, pmitteturq; agere cuilibet summo pontifici qcqd li
buerit. Nec possibile erit, si quisq; eoꝝ fidẽ offendat, schisma faciat, aut qbuscũq; ma
lis ecclesiã scandalizet, remedijũ p generale concilium exhiberi. Sed nunquid illi q non
fugerunt, q non deseruerunt synodũ in necessitate, q non fidẽ, ueritatẽ & iustitiã con
culcari pmiserunt, quicq; pro his sustinendis tribulationes & dolores, pestẽ, guerrã,
penuriã & cæteras aduersitates subierunt, propterea culpandi sunt? Nunqd apostoli
q in numero pauci cũ Christo pmanserunt in tentationibus suis, alijs discedentibus,
ideo male egerunt? nonne satis elucidatũ fuit in supradicta synodali rũsione, quæ inci
pit, Cogitãti, consentiente in hoc & cooperante tunc legato apostolico, quõ illi qui
pmanerent in synodo usq; ad finẽ operis sui, cõmendandi essent: non aũt illi q disce
derẽt, aut qui se ab ea diuiderẽt? Allegatũq; quõ dũ Christus dixisset, Nisi mãducaue Ioan. 6.
ritis carnẽ filij hois, & biberitis eius sanguinẽ, non habebitis uitã in uobis: non pauci q
remanserunt cũ Christo, sed illi q recesserunt, reprehensionẽ meruerũt. Ibi quoq; nõ
B obmissum est, quõ recedente Ioan. xxiij. à Constantien. synodo, nõ illi defecerũt, sed
cõmendati sunt qui cũ ipso concilio pstiterunt usq; in finẽ. Nec tñ ita pauci fuerũt in
hac scta synodo, ut quidã existimant, cum in decreto suspensionis ipsius olim Euge
nij ab administratione papali ualde multi adessent, & inter eos plures regũ & princi
pũ ambasiatores. Decreta quoq; de causis & de collatione beneficioꝝ in eadẽ sessione
promulgata sunt, quæ maior pars recepit tanq; à gñali synodo uniuersalẽ ecclesiã re
præsentante. Vnde nullus color, nulla excusatio aut tergiuersatio potest cuiq; in diui
no iudicio suffragari, quare illi suspensioni resistat, aut cur post eam illi qui suspẽsus
fuit, uelit ex certo proposito in administratione papali obedire, & actus eius tanquã
non suspensi legitimos reputare. In actu quoq; depositionis fere trecenti fuerunt. Et
tempore subsequentis electionis grandis adhuc numerus erat, nec usq; in hodiernũ
diẽ diuina prouidentia hanc sanctã synodum deseruit, qn competentẽ numerum pla
torum, doctorum & aliorum notabilium uirorum habuerit, & adhuc hodie habeat.
Sed præterea hæc quæstio dudum diffinita & determinata est tam per synodũ, q̃ p
summũ pontificẽ tunc existentẽ, cõsentientibus in hoc cardinalibus sanctæ Romanæ
ecclesiæ & oĩbus Christianis. Nam cũ tpe primæ dissolutionis ptensæ pauci plati es
sent in concilio, non numeꝝ xliij. excedẽtes, neq; medietas numeri oĩm suppositoꝝ
C in concilio haberẽt, quæ pmissis actib. interfuit, ipse quoq; tũc summus põtifex obij
ciebat eidẽ cõcilio numeri paucitatẽ p literas suas diuulgatas in orbẽ. Et nihilomin9
determinatũ est p oẽs, quod hoc non obstante fuit protũc legitimũ concilium & legiti
me cõtinuatũ. Quod si in tali numero legitimũ est cõciliũ ex diffinitione catholica &
apostolica, oẽsq; de necessitate salutis legitimo concilio obedire tenentur tanq; habẽ
ti potestatẽ immediate à Christo, ut pmissum est, in ptinẽtibus ad fidẽ, extirpationẽ
schismatũ, & reformationẽ ecclesiæ in capite & in mẽbris: qs põt iam sub colore pau
citatis uel alio quocunq;, occasionẽ quærere non obediendi cõcilio in actibus pfatis?
Quod si deinceps libeꝝ sit unicuiq; de actis synodalibus recipe quæ uolet, quæ nolet
abijcere, reputare concilium uelut habens potestatẽ cũ placuerit, cũ non placuerit non
reputare, non audire ecclesiã nisi qũ & quõ uoluerit, qs dubitat ex hoc oẽm concilio
rum autoritatem prosterni, omnemq; obedientiã illis debitã frustrari? Clarum est
itaq;, has obiectiones nulli Christiano suffragari, quo minus iustis sentẽtijs p hãc san
ctã synodũ pro necessitate fidei & uniuersæ salutis ecclesiæ promulgatis, plene obe
dire debeat. quæ fideliter dicimus, ueritatem manifestantes ad oẽm cõscientiã hoĩm,
ut uidentes horrenda pericula & cunctis seculis inaudita, quæ ex conculcatione au
toritatis conciliorum & discessione à fide iam imminent, uiam ueritatis efficaciter
amplectantur, fidem ipsam tueantur, & constantibus animis iustitiæ adhæreant,

Universidad de Deusto
Biblioteca

per quam impugnatores inimici repellantur,& omnia in pacem, quietem ac salutarem dispositionem reduci ualeãt. Obsecramus itaq; uos Christifideles per misericordiam dei,ut dum adhuc tempus est,consulatis publicæ saluti:& sicut adhæsistis huic sanctæ synodo,eiusq; autoritatem recognouistis,& insuper ueritatem fidei,quã defendi sustinuistis,dum ille qui & nunc eam persequitur,tentauit prima uice dissoluere,tenentes quod hoc facere non poterat,sic & uos permaneatis, & cum ueritate stetis usq; in finem:sicq; agatis,ut is qui tantis laboribus autoritatem omnium conciliorum prosternere molitur,tandem ab his desistat, & suæ saluti consulat. Nec tale exemplum posteritati relinquatis,ut concilium repræsentans uniuersalem ecclesiã per uos tanto tempore recognitum,& cui de necessitate salutis renemini obedire,patiamini in diebus uestris confundi & conculcari. Verũ quoq; pastorem ecclesiæ catholicæ per eandem synodum canonice electum, colite & ueneramini:cuius assumptionem ad apostolatum fuisse necessariã, satis indicat aduersitatũ magnitudo, quæ aduersus ecclesiã ita succreuerũt,ut uix alius inuentus fuisset, qui hoc tempore pondus huius ministerij sustinere ualeret.sed eum donauit dominus, qui nunquam ecclesiam derelinquit,ut eius prudentia,patientia &multiplici uirtute cum auxilio huius sanctæ synodi,fides defendatur, autoritas concilioꝝ conseruetur,iustitia uigeat,pax & trãquillitas ac bona oĩs dispositio in statu ecclesiastico & Christiana religione subsequantur.pro quibus,fauente altissimi gratia, omnes labores nostros usq; in finem impendemus, multa aduersitatum genera nobis assidue irrogata patienter pro nomine Christi sustinentes, qui maiora pro ecclesiæ suæ plantatione subire dignatus est: pro qua & discipuli eius grauissimas persecutiones pertulerunt, omnemq; operam nobis possibilem,de superno confisi auxilio,dabimus,ne sic ecclesia quam tanto precio Christus ipse deus noster acquisiuit,diebus nostris confundatur, ne in opprobriũ & desolationem Christianæ religionis ueritas fidei per Christianos ipsos agnita,recepta &defensata,sic miserabiliter relinquatur &prosternatur in terram,sed potius illibata seruetur:utq; hæc sancta synodus tam solẽniter inchoata,tantisq; continuata laboribus, felicem exitum accipiat, ad salutem uniuersorum & gloriam Iesu Christi saluatoris nostri,qui est benedictus in secula seculorum,amen. Datum in cõgregatione nostra generali in ecclesia maiori Basileensi celebrata, sexto idus Nouembris,anno à natiuitate domini M.cccc.xl.

RESPONSIO synodalis facta oratoribus regis Romanorum ac principum electorũ de transferendo concilio.

SAcrosancta generalis synodus Basileensis in spiritusancto legitime congregata,uniuersalem ecclesiam repræsentans,ad futuram rei memoriã. Petitionẽ uestram audiuit hæc sancta synodus,quã nomine charissimi ecclesiæ filij Friderici regis Romanorum illustris,& uenerabilium archiepiscoporum ac nobilium uirorum principum electorum sacri Romani imperij, uos uenerabilis Siluester episcope Chiemensis,& dilecti eiusdem ecclesiæ filij Erhardc de Zelking baro, Thoma de Haselbach in theologia magister, Ioannes de Lisura decretorum doctor præpositc ecclesiæ beatæ Mariæ ad gradus Maguntinen,Ioannes de Francfordia officialis Confluentiæ,Henrice de Herpel præpositc sancti Seuerini Colonien sis,Ioannes de Lemberg etiam in theologia magister,præmissis disertis orationibus porrexistis. Cuius quidem petitionis tenor talis est:Dignentur uestræ reuerendissimæ paternitates ad exhortationem & deuotam postulationẽ serenissimi domini nostri Romanorum regis &c.necnon suorum principum electorum sua uota cõferre, q̃tenus modis congruis ad generalis concilij ab omnibus indubitati congregationem infra unius anni spatium perueniatur loco suæ maiestati & suis principibus electoribus grato & rebus gerendis accommodo. Vestras autem dominationes latere non putamus,

A mus,quantum necesse sit,ut conciliorum generalium iudicia quæ pro fide orthodoxa & salute animarum proferuntur,firma & stabilia permaneãt:quodq; iactura ipsius fidei & ecclesiasticæ disciplinæ immineat,si illa mutare & uacillare,nec robur & stabilitatem habere permittantur. Hinc enim assiduæ perturbationi pacis datur occasio,hinc detrimenta salutis afferũtur innumera, hinc ad malorum audaciam perpetrationem ingressus præbetur,hinc subterfugijs perfidorum aditus aperitur. Sic qp pe inducerẽtur peruersi, ut nullatenus synodo iudicãti aut statuenti uel mãdanti obedirent,sed ilico aliam synodum fieri expeterent,cum & mos sit malorum litigatoꝝ, sicut præclare beatus Augustinus ad Glorium Eleusinum & alios Donatistas scripsit, ut dicant se malos iudices fuisse perpessos,licet etiam firmiter manifestissima ueritate superati,neq; coercere posset ceruices superborum & ecclesiasticam pacem perturbantium synodalis autoritas,si celebrato concilio mox ipsum transferri aut ad alium oporteret deueniri. Quod papa Gelasius luculenter aduertens,in epistola directa episcopis Dardaniæ aiebat: Maiores nostri diuina inspiratione cernentes,necessario prædicauerunt,ut quod contra unamquanq; hæresim coacta semel synodus pro fidei communione ac ueritate promulgasset, non sinerent post hoc nouis retractionibus mutilari,ne prauis occasio præberetur. Et subdit eadẽ epistola: Sic Eunomium
B Macedonium,Nestorium synodus semel gesta condemnans, ulterius ad noua concilia uenire non sinit. Martianus quoque & Valentinianus imperatores firmum habere uoluerunt,quod per synodum Chalcedonen. fuerat diffinitum,causam illam subiungentes: Nam iniuriam facit iudicio religiosissimæ synodi,si quis semel iudicata ac recte dispolita, reuoluere & publice disputare contendit,quod si permitteretur, nihil ferme in diffinitionibus fidei & iudicijs ecclesiæ apud mortales stabile haberetur: facileq; rueret omnium futurorum conciliorum uigor, si hæc sancta synodus autoritate duorum præcedentium conciliorum & duorum Romanorum pontificum congregata, cui etiam summus pontifex pro tempore existens cum omnibus cardinalibus, cunctiq; prælati ecclesiastici inhæserunt,cui omnes reges terræ, omnes'que fere magni principes orbis incorporati sunt,& solennia per suos oratores præstiterunt iuramenta,cõculcaretur:aut in suis iudicijs,statutis,declarationibus & decretis cõtineretur & haberetur ludibrio. Non paruũ itaq; imminet periculum,si in alium locum synodus congreganda decernatur, quin robur ecclesiasticæ autoritatis aliquid læsionis arcq; detrimenti patiatur. Vbi tũ iam pluribus annis diligentiam nostrã p illibata stabilitate ipsius autoritatis conciliorꝝ conseruãda dño auxiliante impẽdimus,
C & p pace ecclesiæ p̃missam petitionẽ postulatis adimpleri, quã si reijceremus,plurima diserimina grauioraq; ipsius ecclesiæ dei læsio sequi posset: Nos de benigno Christi adiutorio assidue sperantes,q ad ipsam ecclesiã ait, Ego uobiscũ sum usq; ad consummationẽ seculi,simulq; de probitate serenitatis regiæ & inclytorꝝ principũ uos mittentiũ confidentes,quod magnis uiribus laborabunt, ut siue hic cõtinuata fuerit, siue in aliũ locũ translata concio synodalis, firmiter atq; incõcusse teneant& ab oĩbus ueritates in sacro Constantien. concilio declaratæ, & p hanc sanctã synodũ renouatæ,sicq; stabilis & firma deinceps conciliorꝝ generaliũ habeat autoritas, p quã fidei catholicæ robur ac neruus ecclesiasticæ disciplinæ & statꝰ Christianorꝝ conseruetur in terris: Sic eorundẽ conciliorꝝ statuta,ordinationes &indicia p ipsa fide, p lege dñi & ædificatione aiarũ,ac bono regimine status uniuersalis ecclesiæ,eũcti reuereant, quod nullius in aduersum rebellio aut ptinax cõtradictio uel scãdalosa dissensio p̃ ualere p̃mittatur:ut sic cũ uigore iustitiæ mala reprimi, & bona cũ tranquillitate ualeant promoueri:unanimitasq; obedientiæ ubilibet reflorere possit: præfatæ uestræ petitioni respondendũ duximus iuxta seriem articulorꝝ sequentium sub hac forma: Primo,sancta synodus commendat deuotionem & synceram intentionem,quam p̃fati serenissimus Romanorum rex,& illustres principes ad unionem & pacificationẽ ecclesiæ sanctæ dei habent,& pridem per uos prædictos solennes nũcios &oratores suos cum eorum literis ad hoc sacrum concilium destinatos,in congregatione gñali

Matt. 28.

Universidad de Deusto
Biblioteca

facunde & prudenter explicarunt. Secundo, uobis præfatis oratoribus commemo- D
rat, quomodo in hac ciuitate Basileensi hactenus fuerit & hodie sit generale concili
um uniuersalem ecclesiam repræsentãs, quod merito apud omnes Christicolas mul
tiplici ratione debet dici & reputari indubitatum & unicum, & quod sine maximis
periculis, incommoditatibus, laboribus, sumptibus & difficultatib⁹ ab hinc ad alium
locum mutatio huius sacri concilij fieri nõ poterit, prout res hæc seipsam cunctis di
ligenter intuentibus indicat, & hæc ipsa sancta synodus sæpius per oratores suos in
diuersis ambasiatis, ac in isto loco uerbo & scriptis oratoribus regum & principum
seculi multifarie ostendit. Vnde præmissis alijsq; pluribus attente consideratis, uis
deretur huic sanctæ synodo, quod hæc insignis ciuitas Basileen. cuius idoneitas mul
tiplici experientia diuturne comprobata extitit, esset locus aptus & rebus gerendis
accommodus, ad quem cooperantibus præfatis dominis serenissimo Romanorum
rege & electoribus, non solũ ex inclyta natione Germanica, sed ex omni fidelium na
tione quæ sub cælo est, conuenire possent omnes, qui generalibus concilijs interesse
debent & consueuerunt, ut unà cum patribus qui in hoc concilio constãter hactenus
pseuerauerũt, pax & unio ecclesiæ desiderata dari posset: præcipue cum hoc sacrum
concilium, inter alia sancta opera, specialiter extitit congregatum ad pacem omniũ E
Christianorũ. Nihilominus his nõ obstantibus, ut prædicti serenissimus rex & prin
cipes electores cæteriq; reges & principes ac cuncti fideles clare percipiant rectam
& puram intentionem, quam habet hoc sacrum concilium ad unitatem & pacem ec
clesiæ, & hactenus semper habuit, quodq; patres in eo perseuerantes parati sunt red
dere rationem omni poscenti de ea quæ in ipsis est fide, utq; præfati serenissimus rex
& sui principes electores euidenter cognoscant, quod sacrum concilium cupit uotis
eorundem complacere pro pacificatione uniuersalis ecclesiæ diuina fauente clemen
tia consequenda, ipsa sancta synodus in hac Basileensi ciuitate inclytæ nationis Ger
manicæ in spiritusancto congregata, & usq; in præsentem diem legitime continua
ta, uniuersalem ecclesiam repræsentãs, offert se paratam in tempore de quo infra fit
mentio, ad locum eiusdem nationis rebus gerendis accommodum, & regiæ celsitudi
ni gratum, sua propria autoritate modis congruis seipsam transferre. Securitatibus
tamen ante huiusmodi translationem decretandam & fiendam, in talibus præstari so
litis, & alijs necessarijs datis & præstitis. Obsecrat autem præfata sancta synodus eã
dem regiam celsitudinem, quatenus dignetur rem hanc alijs regibus & principibus
intimare, eos toto ingenio & nisu inducendo, ut illam ipsi amplectantur, ueniantq;
personaliter, aut suos solennes oratores mittant, ac prælatos & alios qui in genera- F
libus concilijs de iure uel consuetudine debent interesse ditionis eorũdem, etiam ad
ueniendum inducant, ut pax & unio ecclesiæ sanctæ dei dari possit. Securitates uero
& alia quæ necessaria esse reputat & intendit hæc sancta synodus, sunt ea quæ sequũ
tur: Primo, quod serenissimus ipse rex præstet suum & sacri Romani imperij salu
umconductum ipsi sacro concilio ad alium locum transferendo, pro omnibus ac
cedentibus ad ipsum, stantibus & recedentibus in plena forma. Detq; operam, ut lo
cus eligendus etiam habeat plenissimam securitatem & saluũconductum cum liber
tatibus circa iurisdictionem, ac etiã sup habitationibus, victualib⁹ & alijs requisitis.
Similiterq; dabit operã, quod principes ecclesiastici & seculares ac loca ipsi concilio
uicina, dent suos saluosconductus. quodq; prædicti saluicõductus serenissimi domi
ni regis, loci cõcilij, aliorumq; dominorum & locorum, sint irreuocabiles, durentq;
continue usq; ad quatuor menses post finitum concilium. Exhortatur autem sancta
synodus regiam celsitudinem, si quæ guerræ aut discordiæ graues tũc inter illos aut
illa essent, dignetur se interponere pro treuga aut pace inter illos componẽda. Item
petit sancta synodus, quod serenissimus ipse dominus rex Romanorum ipsi conci
lio interfit personaliter, cessante legitimo impedimento: quo adueniente, aliquem
potentẽ & magnæ autoritatis principẽ sacro cõcilio gratum, in eius protectorem in-
stituere

A stituere habeat: polliceaturq; sub uerbo regio per suas literas patentes, quod non fa
ciet nec fieri permittet deo autore, quantum in eo fuerit, quod sit uel esse possit dire
cte uel indirecte contra ipsius concilij autoritatem & libertatem. Ité ne inanis & frus
stratoria reddatur huiusmodi sacri concilij translatio, quæ sine magnis periculis &
difficultatibus fieri non potest, uidetur permaxime necessarium, cum iuxta declara
tionem sanctæ & magnæ synodi Constantien. quicunq; fidelis teneatur obedire mã
datis, statutis, ordinationibus aut præceptis cuiuslibet generalis concilij, quod domi
ni rex & electores præfati per suas literas patentes hoc sacrum concilium Basileen.
ante ipsius translationem decretandam, certificent, quod concilium dum in illo lo
co fuerit, recognoscent pro uero generali concilio & indubitato, eiq; adhærebunt eũ
effectu inconcusse, quandiu durabit & continuatum fuerit: statutisq;, ordinationib⁹,
decretis & mandatis per illud inibi fiendis, acquiescent & obtemperabunt, & quan
tum in eis erit, inuiolabiliter facient obseruari, etiam si aduersarij ad illud non uene
rint. Loca uero quæ prædictæ translationi & rebus gerendis uidentur accommoda,
& regiæ celsitudini grata, nominabit sacrum concilium quando ipsius serenitati ui
debitur expedire: quorum alterum pro maiori gratitudine contentatur sacrum con
B cilium, quod ipse dominus rex autoritate huius sacri concilij eligat & assignet. Post
quam autem dictæ securitates sacro huic cõcilio fuerint præstitæ cum effectu, ac per
regiam serenitatem unus ex locis eidem specificandis pro translatione concilij nomi
natus, & de his alijsq; præmissis sacrum concilium per suas literas regias patentes fu
erit certificatum, hæc sancta synodus suam translationem in illum locum publice
ac in solenni sessione decretabit fiendam ad tempus, quod eidem synodo ac dictæ re
giæ maiestati, consideratis temporũ circunstantijs & necessitate ecclesiæ, uidebitur
expedire. Videris præclari oratores, quantum pacem ecclesiæ hæc sancta synodus
exoptet, quanta liberalitate desiderijs regiæ serenitatis & aliorum illustrium domi
norum uos mittentium satisfacere desideret, nihil aliud quærens, nisi ut publicæ salu
ti ecclesiæ conuenienter & efficaciter cõsulatur. Vestrum erit iam eorundem princi
pum animos inducere, ut matrẽ suam ecclesiam, ex qua spiritualiter regenerati sunt,
uirtuosis adiuuent auxilijs, quatenus eorum ope sacri concilij Constantien. & huius
Basileen. ac uniuersitatum almarum uniuersalium synodorum illæsa seruetur auto
ritas, fides uigeat, sacris canonibus reuerentia debita exhibeatur, procuretur anima
rum salus, ad quæ semper summe huius sanctæ synodi aspirauit intentio: quæ
& si per impletionem uestræ postulationis obmitti aut negligi contin
C geret, graue iudicium à domino super ipsos principes inclytos & su
per uos pertimescendum foret. Sed ita illorum piam deuoti
onem & uestram in cunctis agere speramus, ut ex laboris
bus fructuosis à domino promereamini præmia glo
riosa. Datum Basileæ in nostra generali congre
gatione, secundo nonas Octobris, anno à na
tiuitate domini millesimo quadrin
gentesimo quadragesimose
cundo.

Hic finem habent epistolæ seu responsiones synodi œcumenicæ Basileensis, suppeditatæ nobis ex bi-
bliotheca Facultatis Artium celeberrimę Vniuersitatis studij Colonien sis, ac iam
primum typis excusæ.

COPIA

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex parte regis Angliæ, super facto concilij per dominū episcopum Landensem & dominum Rasallum præceptorē ordinis sancti Ioannis Hierosolymitani, & magistrum Guidonem priorem prædicatorum &c.

al. Laudēsem

BEatissime pater, humilima recommendatione præmissa, uestræ beatitudinis literis, quas nuper per manus egregij uiri domini Petri de Mella nuncij apostolici, cum ea qua decuit reuerentia suscepimus, unà cum credētia per eundem nobis desuper serioſe expoſita, intelleximus eandem sanctitatē uestram certis ex causis uos mouentibus, concilium Basileense dissoluendum fore decreuisse, ac aliud concilium Bononiæ ex tunc ad annum cum dimidio celebrandum indixisse, nos tam in eisdem literis, quàm in eiusdem sanctitatis uestræ nūcij uiua uoce exhortando, ut cum tēpus postulauerit, ad ipsam Bononiensem synodum nostros oratores transmitteere placeret, qui circa Christianæ religionis & sedis apostolicæ statum & honorem ea proponant & operentur, quæ rege catholico digna sint. His itaq; pater beatissime intellectis, non ab re mente turbata, eo permaxime fuimus stupefacti, q̄ nullum conueniētius præsidium inueniri putauimus, quo sancta mater ecclesia sese ab extremis horrendisq; periculis iam undiq; imminentibus tueretur, quo celerius hæreticorum conatus opprimi, aut catholicorum mores in melius reformari ualerent, quàm ut per præfixum concilij generalis cœtum adunatum, præmissis & alijs instantibus periculis siue ulterioris progationis dispēdio succurratur. Cernimus quippe de præsenti, & ante hæc tempora animo perspicaci intuebamur, nedum progenitorum nostrorum, sed & nostris heu quomodo temporibus fides catholica statusq; ecclesiasticus & laicalis ubiq; iam fluctuet, & procellis magnis agiteur, adeo quod reparandis reformandisq; præter p̄missa exorbitantijs quamplurimis, quas ad gregis Christi turbationem non modicam indies ingruere conspicimus, mora nociua existit; & multa gignit dilatio pericula, quæ nihilominus fidelitū animarum saluti cui celeriter succurrendum est, periculosiora prohdolor comminantur. His propterea pater beatissime alijsq; motiuis incitari, Basileensis ciuitatis locū pro uniuersali synodo celebranda, autoritate sufficienti aliàs limitatum, tanquam in Christiani orbis medio positum, ab hæreticis Bohemisq; per dei gratiam ad sanctæ matris ecclesiæ unitatem reducendis, haud longe distantem, satis commodum & congruū reputantes, ad sanctissimæ memoriæ Martinum papam quintum prædecessorem uestrum, nostros oratores dum in humanis agebat, pro anticipatione ipsius cōcilij Basileensis destinasse meminimus. Cuius reuerētia sicut & tunc, sic & nunc pro procrastinatione fauores impendere regios nos debere, dei ecclesiæ cuius in ipso negocio prosperari speramus, expediens fore non credimus. quinimmo considerantes ut ueraciter informamur, q̄ multi de notabilioribus Christianæ religionis principibus ad prælibatum concilium Basileen. iam suos ambasiatores destinarunt, ipsumq; concilium tam prælatorum q̄ doctorum ac aliorum probatissimorum illuc assidue confluentium numero non modico indies excrescit in his quæ fidelium pacem, fidei nutrimentum, & ecclesiæ statum & honorem ac animarū salutem respiciunt, & alijs quæ in ipsa sacra synodo generali tractari & expediri debeant, nos eis conformare intendimus, prout decet. Vestram itaq; beatitudinem filiali affectione attētius exoramus & adhortamur in domino Iesu Christo, quatenus præmissis attentis, ad dicti concilij quod uniuersalis ecclesiæ profectibus tam necessarium tamq; opportunum arbitramur, progressionem, & ipsius usq; ad finale complementum tractandorum in eodē continuationē, paternos fauores & assistentiā benignā adhibere dignemini, firmissime (si placet uestræ sanctitati) in mēte tenētes, q̄ si nō oia in cōcilio apud Basileā congregato expediri queant, quæ p bono uniuersalis ecclesiæ occurrerint, cōcilio apud Bononiam seu alibi congregando (si opus erit) nostros illuc oratores, cum postulauerit,

A uerit, ad uestræ sanctitatis complacentiam animo paratissimo transmittemus. Cæterum, pater beatissime corde syncero supplicamus, quatenus memorati circunspecti uiri domini Petri uestræ sanctitatis nuncij morā in regno nostro Angliæ diuturniorem, excusatam habere dignetur uestræ beatitudinis clementia, quo non sui desidia, sed uarijs circa progressum seu non pgressum dicti concilij Basileen. occurrentibus nouis, secundum uarietatem occurrentium, nouas desuper deliberationes haberi & noua oportuit consilia præparari. beatitudinem uestram &c. datum &c.

Litera regis Angliæ illustris, directa concilio per eosdem ambasiatores.

Sacrosanctæ generali synodo Basileensi in spiritusancto legitime cōgregatæ, uniuersalem ecclesiam repræsentanti, Henricus dei gratia rex Angliæ & Franciæ ac dominus Hyberniæ, suīpsius recommēdationem, & ad uniuersalis ecclesiæ bonum feliciter prosperari. Vestræ sacratissimæ cōgregationis literis nobis iam præsentatis primis, uidelicet ante aduentum reuerēdi patris domini episcopi Laudēsis, nobilisq; & magnifici militis domini Rasalli de auro de Bononia præceptoris sancti Ioannis Hierosolymitani Ianuensis, necnon egregij uiri fratris Guidonis prioris conuentus Chambericen. de Sabaudia ordinis prædicatorum, sacræ paginæ professoris, legato
B rum uestrorum, ad nostram præsentiam transmissorum: secūdis uero, per eosdem in ipsorum ad nos accessu, credentiaq; pro parte nostra per ipsos nobis in conspectu trium statuum regni nostri deuotissimo sermone seriosius expoſita, postquam p̄fissimum sanctæ uestræ congregationis propositum ad hoc tendens, ut tam fidei orthodoxæ, hæreticorum uersutijs & uarijs erroribus nunc temporis multipliciter impugnatæ celerius succurratur, quàm ut damnati mores omnium statuū in melius (quantum altissimus concesserit) reformentur, discordiæq; regum & principum, quibus Christianitas miserabiliter atteritur, posſetenus sopiantur, nobis elegantissime declaratum est pro parte celeberrimæ congregationis uestræ, quæ sequuntur, à uobis incepimus postulare. Quorum primo, uidelicet ut nostri oratores & legati ad præfatam synodum destinentur, annuimus animo perlibenti, ipsorumq; dei opitulanti gratia, aduentum modo possibiliori maturabimus ut optatis. In secūdo autem per oratores eosdē à nobis postulato, quod uidelicet pacem inter nos & aduersarios nostros, præsertim in regno nostro Franciæ concernit ineundam, scire dignetur uestra cōcio sacrosancta, quòd in hoc pacis negocio instantijs & hortamentis reuerendissimi patris domini cardinalis sanctæ crucis condescendimus firmo cum proposito, p quas-
C cunq; uias rationabiles, ipsius tractatui pacis cū ipsis aduersarijs nostris efficaciter intendendi, sperātes in domino, quod dicti reuerendissimi patris labor in ea parte frustrà non debeat, sed fructuosum & gratum sortietur effectum. Veruntamen si ex suorum laborum & meditationis industria, fructus in ea parte speratus (quod absit) non sequatur; ambasiatores nostri ad uestrum cœtum destinandi circa ipsius pacis ineundæ progressum ulteriorem uenient sic instructi, ut cunctis per eos luculentius apparere debeat, quòd ab omni tempore fuimus, sumus & erimus fauentes altissimo dispositi & inclinati ad ipsius pacis bonum per quæcunq; media rationabilia & conuenientia intendere, prout conuenit principi Christiano. Cæterum in spiritusancto ò adunata synodus gloriosa, literas securitatis & saluiconductus, qui per concilium generale uolentibus adire per uestros oratores prædictos petebantur, animo libenti concessimus, exhortationemq; prælatorum regni nostri de accedendo ad concilium memoratū per nos faciendam, ut uestri etiam p parte est petitum, libenter exequētes, quos tamen ad opus hoc aggrediendum urgere non oportet, ad quod pro uiribus absq; stimulo uoluntarie se disponunt. Cæterum uestrum sacrosanctum cœtum ad operis inchoati consummationem felicissimam tueri dirigereq; dignetur sensatorū cogitatuum p̄fissimus inspirator. Scriptum sub priuato sigillo nostro apud palatium nostrum Vuestmonasteū, uicesimo die Iulij mensis, anno regni nostri decimo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

EPISTOLA SIGISMVNDI CAESARIS, ex Italia ad patres in concilio Basileæ congregatos missa.

D

REuerendissimi in Christo patres ac uenerabiles grate & syncere nobis dilecti, translapsis diebus, geminatis nostris literis uestris paternitatibus notificauimus concordiam inter sanctissimũ dominũ nostrum papam ac maiestatem nostram securam, quemadmodum nõ ambigimus, iam lympide cognoscere potuistis. Et ecce propter rerum agendarum progressum, modo ad hanc ciuitatem Viterbien. intrauimus, continuaturi iter nostrum uersus urbem Romanam, ad uisitandum sanctitatem ipsius domini nostri, quam septimana proxima sine dilatione annuente domino conuenire speramus, & quoniam præter bullam admissionum sacri Basileensis concilij, qua & certi reddimur, dudum habuistis, reperimus per legatos & oratores suæ sanctitatis, eandem bene dispositam ad fauores sacri concilij, & eorum maxime, pro quibus ipsum sacrum concilium congregatum existit. Et nos quoq; una cum sanctitate sua illa & alia bona opera fauorizare intendimus, quæ sanctitas sua iam suos præsidentes & legatos misisset dudum apromptuatos, nisi legitima impedimenta prout percepimus, obstitissent. Intendit tamen sua sanctitas, prout nobis dici fecit, illos quantocius expedire. nihilominus ne sacrũ concilium ex huius modica dilatione patiatur discrimen, eadem sanctitas sua pronunciauit nonnullos alios præsidentes, prout ex bullis suis apostolicis clarius colligere poteritis. Adhortamur igitur uestras paternitates maiori affectione qua possumus, quatenus eosdẽ benigne uelitis suscipere, nilq; interim admittere, quod possit cedere in perturbationem sanctitatis suæ & pacis uniuersalis ecclesiæ. Quoniam nobis conuenientibus breuissimis (ut prædiximus) his diebus una cum sanctitate sua, solemnes nostros oratores super singulis ad uestras paternitates mittemus, sperãtes in domino quod omia pro bono rei publicæ Christianæ bene manebunt composita, & ad id omni studio intendemus, qui scandala in ecclesia dei (ipse nouit) moleste ferremus. Datum Viterbij die nona mensis Maij, regnorum nostrorum anno Hungariæ &c. xlvij. Romanorũ xxiij. Bohemiæ uero xiij. &c.

Sigismundus dei gratia Romanorum rex semper Augustus ac Hungariæ Bohemorumq; &c. rex.

E

Ad mandatum domini regis Caspar Slick. F

CONFIRMATIO CONSTITVTIONVM Friderici secundi, & Carolinæ cum multis adiectionibus per concilium Constantiense in decimanona sessione, quibus libertati ecclesiasticæ plurimum fauetur, & ob id adijciendam præfato operi constituimus, ut ex illa quantum deferendum sit ecclesiæ, quisque agnoscat.

SAcrosancta synodus Constantiensis in speculum suæ considerationis extollens, quam grauissima dispẽdia ecclesiæ, monasteria, hospitalia, xenodochia, & alia pia loca, ac personæ ecclesiasticæ sic tempore guerrarum & lugubris schismatis, prohdolor causante malitia & ambitione mentium humanarum, ad talia diuersis coloribus, modis & titulis inhiantis um improbe, hactenus pertulerint, maxime à tempore felicis recordationis Vrbani papæ sexti inclusiue citra, ac perse-

A rant incessanter in tallijs, collectis, exactionibus, occupationibus, inuasionibus, detentionibus, distractionibus, concessionibus, uenditionibus, infeudationibus emphyteoticis, & alijs locationibus, donationibus, dimembrationibus, dationibus, permutationibus, & alijs uarijs & diuersis alienationibus regnorum, prouinciarum, comitatuum, dominiorum, territoriorum, districtuum, ciuitatum, castrorum, uillarũ, & aliorum locorum, bonorum, iurium etiam spiritualium, ac iurisdictionum ad Romanam & ecclesias alias, monasteria, hospitalia, xenodochia, & pia loca ac personas huiusmodi communiter uel diuisim spectãtium, alijsq; grauaminibus hactenus a dicto tempore citra, & per ipsum tempus, seu ipso tempore usq; in præsentem diem, præter seu contra dispositionem iuris scripti quomodocunq; & qualitercunq; impositis, illatis, factis, seu præsumptis, aut attentatis. Ac intendens & cupiens circa reformationem immunitatis ecclesiarum & ecclesiasticarum personarum, ac recuperationem bonorum & iurium suorum diligenter intendere, quamuis dudum contra seculares potestates, necnon consules ciuitatum, ac alios qui ecclesias & uiros ecclesiasticos tallijs, collectis & exactionibus alijs aggrauare nitebãtur, in Laterañ. concilio
B immunitati ecclesiæ prouisum fuit, per quod huiusmodi præsumptio sub anathematis districtione prohibita fuit, & illius fautores & transgressores excommunicationi subiacere præcepit huiusmodi concilium, donec satisfactionem earundem impenderent cõperenter, ac etiam constitutiones & sentẽtiæ quæ a talibus uel de ipsorum mandato forent promulgatæ, inanes & irritæ haberentur, nullo tempore ualituræ. Et ut nullus uano in hoc decipereetur errore, ut infra tẽpus sui regiminis huiusmodi anathema quasi post illud nõ esset ad satisfactionis debitum compellendus, decretum fuit in eodem concilio, ipsum qui satisfacere recusaret, & successorem illius, nisi satisfaceret infra mensem, manere debere ecclesiastica censura conclusum, donec satisfaceret competenter, cum etiam succedere debet in onere, qui etiam substituitur in honore. Et licet etiam in sacris legibus pro libertate & immunitate ecclesiastica, siue ecclesiarum & ecclesiasticarum personarum, multa salubria & fauorabilia statuta fuerint, dudum felicis recordationis Honorius papa tertius attente consideran, q; quondam Fredericus secundus olim Romanorum imperator, tũc sub obedientia & deuotione sanctæ Romanæ ecclesiæ persistens, ad laudem eiusdem ecclesiæ & sacri decus Romani imperij, cupiens ut expurgatis quorundam erroribus & iniquis statutis penitus destitutis, de cætero ecclesiæ & ecclesiasticæ personæ plena uigerent quiete, & secura libertate gauderent: ac pie & iuste attendens, q; quorundam peruer
C sorum iniquitas adeo abundauerat, ut non dubitarent contra ecclesiasticam disciplinam & sacros canones, statuta sua confingere aduersus ecclesiasticas personas & ecclesiasticam libertatem, edictali lege huiusmodi statuta iniqua irritauerat, & præcepserat irrita annunciari, & omnia statuta & consuetudines contra ciuitates & loca, potestates uel consules, aut quæcunq; aliæ personæ contra libertatem ecclesiæ & ecclesiasticas personas huiusmodi edere aut conseruare tentauerint contra canonicas & imperiales sanctiones, de ipsorum capitularibus infra duos menses post huiusodi legis publicationem penitus aboleri facerent: & si de cætero talia attentarent, illa ipso iure decreuit esse nulla, & eos sua iurisdictione priuatos: necnõ locum ubi talia deinceps præsumpta fuissent, banno mille marcarum auri fisco imperiali præceperat subiacere: potestates uero, consules, statutarij & scriptores statutorum prædictorum, necnõ consiliarij locorum ipsorum, qui secundum statuta & consuetudines memoratas iudicarent, extunc essent ipso iure infames, quorum sententias & actus legitimos statuerat aliqualiter non tenere: quodq; si per annum præfatarum constitutionum inuenti forent contemptores, bona eorum per totum suum imperium mandauit impune ab omnibus occupari, salui nihilominus alijs pœnis contra tales in generali concilio promulgatis. Et insup uoluerat tunc idẽ imperator, q; nulla cõmunnitas uel publica persona seu priuata collectas seu exactiões, angarias uel perangarias, ecclesiis uel

Universidad de Deusto
Biblioteca

alijs pijs locis,aut ecclesiasticis personis huiusmodi imponeret,aut inuadere ecclesi- D
astica bona præsumeret: quod si secus faceret, & requisita ab ecclesia uel imperio,
huiusmodi emendare contemneret,tripliciter refunderet,& nihilominus banno im
periali subiaceret,quod sine satisfactiõe nullatenus remitteretur. Statuerat insuper,
ꝙ quæcunq; communitas uel persona per annum in excommunicatione propter li
bertatem ecclesiæ uiolatam persisteret,ipso iure banno imperiali subiacet,à quo nul
latenus extraheretur, nisi prius ab ecclesia beneficio absolutionis obtẽto. Et insuper
ordinauerat, ut nullus ecclesiasticam personam in criminali quæstione uel ciuili ad
iudicium seculare præsumeret trahere contra canonicas sanctiones, & contra con
stitutiones imperiales: quod si secus faceret, actor à suo iure caderet,& iudicatũ non
teneret,& iudex foret ex tunc iudicandi autoritate priuatus: quodq; iudices tempo
rales qui clericis & personis ecclesiasticis iustitiam denegare præsumerent,tertio re
quisiti, suam iurisdictionem amitterent,prout dicta imperiali edictali constitutione
plenius continetur. Dictusq; Honorius constitutionem ipsam de consilio etiam fra
trum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium,qui tunc erant,autoritate apostolica ap
probans & confirmans,ipsam mandauit inuiolabiliter obseruari: necnon statutarios
& scriptores prædictos, excommunicatos eadem autoritate nunciari. Et deinde ad E
euidentiam diuæ memoriæ Caroli quarti etiam Romanorum imperatoris semper
Augusti deducto, quòd nonnullæ seculares personæ in potestatibus & officijs publi
cis constitutæ,uidelicet duces,marchiones, comites,& alij domini temporales,nec
non consules ciuitatum,oppidorum,uillarum & locoꝝ rectores,in eorundem pro
uincijs dei timore postposito, statuta singularia & iniquas ordinationes motu pro
prio, & de facto, contra personas ecclesiasticas & ecclesiarum libertates,& harum
priuilegia condiderant: illisq; de facto & publice utebantur contra canonicas & le
gitimas sanctiones, utpote quod nulla bona temporalia in uim & potestatem eccle
siasticam transferantur,& ne clerici in sacris constituti, ad agendum & testificandũ
in ciuilibus,& maxime in pijs causis aliquatenus admitterentur, quodq; excommu
nicati laici & publice denunciati,in foro ciuili minime repellerentur. Et insuper ciꝫ
prædicti domini temporales, consules & rectores per secularem potestatem res ac
bona clericorum occuparent, arrestarent, & oblationem Christi fidelibus minue
rent atque restringerent, exactiones & tallias indebitas de bonis & redditibus eccle
siarum exigerent & extorquerent, possessiones ecclesiarum & personarum earun
dem deuastarent incendijs & rapinis,contractus inter clericos & laicos factos legiti
mos, ac libros ciuitatum,castrorum,uillarum &aliorum locorum prædictorum in F
scribere & sigillare recusarent,donataq; & legata ad fabricas & ecclesiarum structu
ras,contra dictorum & præfatorum uoluntatem & aliorum quorum intererat, con
tra iustitiam usurpare præsumerent, ac in fraudem & odium clericorum de bonis
ecclesiæ & rebus clericorum, quæ non causa negociationis, sed pro eorum proprijs
usibus per eorum terras & dominia ducebant, & duci faciebant, teloneum exigere
& recipere non uerebantur,& confugientes atque currentes ad ecclesias & earũ cœ
meteria, inde extrahere contra canonicas & imperiales sanctiones præsumpserant.
Idem Carolus imperator tanquam Christianissimus princeps uolens in præmissis
prouidere de remedio salutari,etiam de quorundam principum, ducum,comitum,
baronum,fideliumq; aliorum consilio,autoritate imperiali quæcunq; statuta & con
suetudines prædictas tanquam per canonicas & ciuiles sanctiones expresse repro
bata,cassauit,irritauit & annullauit, ac cassa & irrita nulliusq; roboris esse uoluit
penitus & momenti,præcipiens sub indignatione banni imperialis, uniuersis & sin
gulis principibus ac dominis temporalibus,consulibus,potestatibus,& alijs in offi
cijs publicis constitutis, quatenus extunc ipsorum statuta & ordinationes sicut in p̃
iudicium ecclesiasticæ libertatis edicta fuerant, omnia reuocarent & de luce tolle-
rent

A rent. Quodq; secundum ea non iudicarent amplius,nec sententias ferrẽt,aut eisdem
in iudicio uel extra iudicium quomodolibet pro & contra ecclesiasticam libertatem
potirentur. Pronunciauitq; insuper, & eadem decreuit autoritate, quod quicun
que laicus, cuiuscunque status,gradus aut conditionis existeret, ausu sacrilego &
propriæ temeritatis audacia sacerdotem uel clericum secularem uel religiosum dis
fidaret, proscriberet,captiuaret, spoliaret, occideret, mutilaret, aut in carcere deti
neret, ac huiusmodi maleficia perpetrantes & facientes scienter receptaret, uel eis
fauorem præstaret, præter pœnas à sacris canonibus imperialibus & legalibus sancti
onibus in tales promulgatas, eoipso redderetur infamis, acomni honore priuatus,
nec ad placita uel consilia nobilium admitteretur quouis modo. Hortans insuper in
domino & requirens ecclesiasticos prælatos in illis partibus, in quibus committe-
rentur talia,constitutos,ut legem imperialem huiusmodi per eorum ecclesias & syn
odos publicarent, ne transgressores huiusmodi per simulatam ignorantiam suas
in hac parte ualeant malitias excusare, prout in edictali lege prædicta plenius conti-
netur. Quia non tantum in prouincijs & regnis, quæ Romanum profiterentur im-
perium, sed fere modernis temporibus ubiq; in toto Christiano orbe neglectis hui-
usmodi Laterañ. concilij constitutionibus,imperialibus, ac sacris sanctionibus qui-
B buscunque,ab impiorum malitia aduersus ecclesias & clericos nulla reuerentia, nul
lo dei timore, nulloq; animarum interitu pensatis,eorundẽ temere audacia creuit in
solenter. Igitur autoritate dei omnipotentis prædicta omnia innouat,statuit & con
firmat,perpetuisq; futuris temporibus ab omnibus Christi fidelibus ubilibet in o-
mnibus & per omnia,iuxta ipsarum constitutionum tenores, sub bannis alijsq; pœ-
nis & censuris supra in eisdem comprehensis inuiolabiliter obseruandis. Cæterum
in eodem Lateranensi concilio statutum & ordinatum fuit, quòd episcopus siue or-
dinarius cum cõsensu sui cleri ad releuandas communes utilitates & necessitates,ubi
laicorum non suppetunt facultates, absque ulla coercitione possit ecclesiasticas per-
sonas compellere ad aliqua subsidia laicis conferenda, prius Romano pontifice con-
sulto: & hac sumpta occasione, laici in quamplurimis partibus, minis uel terroribus
seu aliquibus alijs modis aut coloribus diuersis ducunt, ut tallias, collectas, subsidia,
impositiones uel alia quæuis onera, quocunque uocabulo seu nomine nuncupentur,
ecclesiis uel clericis imponant, aut imponi consentiant,uel permittant cum facilita-
te interdum per ipsosmet laicos aut alios exigendi. Ex quo constitutio Lateranen-
sis,quæ ob pietatem laicorum fuit ordinata,in impietatem & graue damnum & ia-
C cturam ecclesiarum & ecclesiasticarum personarum uertitur. Ideo dicta sancta syn-
odus hoc perpetuo statuit & ordinat, quòd nulla persona secularis cuiuscunque dig-
nitatis aut status & conditionis existat, etiam si imperiali,regali uel quacũque præ
fulgeat dignitate, sub prætextu consensus episcopi cleri, tallias, impositiones &
onera uel subsidia imponat,exigat uel recipiat, nisi prius Romano pontifice consul-
to,sub pœnis,bannis,& censuris eisdem.

Idem per omnia Romano pontifice dictas tallias uel collectas imponente, uel im
poni mandãte,consensu episcopi uel cleri non accedente. Episcopi uero,qui contra
prædictum concilium Lateraneñ. uel hanc constitutionem, imponendo uel impo-
ni consentiendo uel exigendo consenserint,eis ingressus ecclesiæ ipso facto sit tandiu
interdictus,donec læsis ecclesiis & clericis ac ecclesiasticis personis plenariam fece-
rint satisfactionem. Prælati quoque qui contra sacrorum canonum dispositionem,
& contra constitutionem Bonifacij octaui,quæ incipit, Vas electionis uisitando, uel
charitatiuum subsidium, necnon tallias & collectas imponendo, ecclesias & ecclesi-
asticas personas quocunque modo grauant,ipso facto ab omni administratione tem-
poralium & spiritualium (etiam si in pontificali uel alia dignitate existant) sint pri-
uati, alijs quidem pœnis in iure expressis in suo robore permansuris. Item confide-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rans q; nonnulli ſummi pontifices ex captata opportunitate nonnullorum regum, D
dominorum, comitum & aliarum quarumuis perſonarum temporaliū, aut ad ipſo
rum beneuolentiam captandam, uel alio ſpiritu ducti, conceſſerunt & licentiam de-
derunt eiſdem tallias, collectas, ſubſidia, impoſitiones, dacias, pedagia aut alia quæ-
uis onera huiuſmodi imponendi uel exigendi ab eccleſiis, clero uel eccleſiaſticis per
ſonis eorundem dominio uel diſtrictu aut alibi conſtitutis & commorantibus, aliàs
ad tempus, aliàs ad certam ſummam, ſub diuerſis modis, formis uel conditionibus,
in confectis literis apoſtolicis uel aliis huiuſmodi licentiæ comprehenſis, idcirco o-
mnes & ſingulas conceſſiones & licentias huiuſmodi, etiam ſi de plenitudine pote-
ſtatis Romanorum pontificum aut apoſtolicæ ſedis, quouis modo & quibuſuis per
ſonis ſub quibuſcunque uerborum tenoribus conceſſas, reuocat, caſſat, annullat & ir
ritat. Dictisq; domínis, comitibus & aliis, ut ſupra expreſſis, mandat & iubet in uir-
tute ſanctæ obedientiæ & ſub pœnis, bannis & cenſuris, necnon in triplum reſtitu-
tionibus ſupra expreſſis, quas incurrent ipſo facto, q; abinde in antea dictis conceſſi
onibus, licentijs, aliqua & aliquibus ex ipſis nullo modo per ſe uel alium aut alios,
directe uel indirecte, palam publice uel occulte, imponendo uel exigendo, quoquo
modo utátur: quinimmo priuilegia, conceſſiones & ſcripturas huiuſmodi ſuper di- E
ctis conceſſionibus & licentijs confectas, de luce aboleri faciant.

Item eadē autoritate ſtatuit, ordinat, decernit & declarat, q; regna, prouinciæ, co-
mitatus, domínia, territoria, ciuitates, diſtrictus, terræ, uilla, caſtra, fortalicia, poſſeſ-
ſiones, ædificia, grangiæ & quæuis alia bona, res, iura, iuriſdictiones, actiones reales
& perſonales, ſpirituales & temporales, ac patronatus & pertinentiæ eorundem, &
eccleſias cathedraliū diœceſes, quæ Romanæ ſeu patriarchalib⁹, metropolitanis, ca
thedralibus, abbatialibus & q; buſuis aliis collegiatis ſecularibus uel regularibus ec
cleſiis, monaſterijs, prioratibus, mēſisq; cathedralibus & abbatialib⁹, capitulis, colle
gijs ſeu conuētibus, hoſpitalibus, xenodochijs, & q; buſuis aliis pijs locis, alicui uel ali
q; bus ex ipſis temeritate uel audacia, dolo, ui uel fraude, quōcunq; & qualitercūq; p
quaſuis perſonas eccleſiaſticas uel laicales, capitula, collegia, dñios, comitatus & uniuer
ſitates, etiā ſi imperiali, regali, cardinalatu, pōtificali uel alia quauis eccleſiaſtica uel
laicali præeminentia & dignitate pfulgerent, à tēpore ſe. re. Gregorij undecimi in-
cluſiue citra. Poſt cuius quidē Gregorij deceſſum ſchiſma præſens prohdolor in dei
eccleſia ortum habuit, quauis occaſione ſeu colore quæſito fuerint inuaſa, occupata,
uſurpata, captata ſeu detenta, huiuſmodi eccleſiis, monaſterijs, prioratibus, menſisq;
cathedralibus & abbatialibus, capitulis, collegijs, ſeu conuentibus, hoſpitalibus, xe- F
nodochijs & pijs locis, uidelicet illi & illis, cuius, quorū uel quarum tempus & in
tempore inuaſionis, occupationis, uſurpationis, captionis, ſeu contētionis huiuſmo
di erāt & nunc ſunt, dummodo tempore inuaſionis, occupationis, uſurpationis, ſeu
detentionis prædictæ uel prius, poſſeſſio, eccleſias, monaſteria, prioratus, menſas ca
thedrales & abbatiales, capitula, conuentus, hoſpitalia, xenodochia, & pia loca aut
per aliquē uel aliquod ex ipſis, coram aliquo de executoribus ſiue conſeruatoribus,
de quibus infra fit mentio, probetur infra tempus quadrimeſtre à die probationis
pdictæ continue currendū, uel ſi fama de dicta poſſeſſione aut ſecuta inuaſione, oc-
cupatione, uſurpatione, captione ſeu detentione hmōi erit in dicœceſi eccleſiæ, mo-
naſterij, prioratus, menſarum cathedralium, abbatialium, capituli, collegij, conuen-
tus, hoſpitalis, xenodochij, uel pij loci hmōi, ſimiliter infra ſimile quadrimeſtre con-
tinuandū à die legitimæ citationis, monitionis ſeu requiſitionis pſonaliter factæ, uel
ſi poſſeſſoris copia commode haberi, aut bene tute legitime citari non poſſit, tūc &
eo caſu moneri & requiri ualeat p edictum in aliquo loco dicœceſis, uel ipſi dicœceſi
propinquo, ubi inuaſor, occupator, uſurpator, captor ſeu detētor habitare conſueue
rat, ad habitandū uacua & expedita, plenarie, realiter & cū effectu, omni ceſſante excuſa
tione

A tione & exceptione, reſtituantur, reddantur & reintegrētur, ac pacifice dimittantur
ſub pœnis, bannis & cenſuris, & ſub alijs ut ſupra, & ſub triplicata reſtitutione, &
ſub infamia & occupatione & iuris amiſſione ſuperius nominatis: quas negligētes,
inobedientes, tranſgreſſores, rebelles & contra facientes, incurrent ipſo facto, à q; bus
pœnis & cenſuris & alijs prædictis non poſſint abſolui, niſi prius factis (ut pfertur)
plenis & integris reſtitutionibus. Et nihilominus ex abundanti cautela ipſa ſancta
ſynodus ex certa ſcientia pdicta bona, regna, ciuitates & cætera ut ſupra, illis quibus
erant (ut præfertur) reſtituit, reddit & reintegrat per præſentes. Et inſuper liceat
prælatis, capitulis, conuentibus, & rectoribus eccleſiarum, monaſteriorum & loco-
rum huiuſmodi, quorum talia regna, bona, & cætera erant, & nunc ſunt, eorumq;
ſucceſſoribus aut eorum procuratoribus & ſyndicis, autoritate propria, alicuius
conſenſu uel licentia minime requiſita, poſſeſſionem illorum intrare, capere aut de-
tinere libere & impune, conſtitutionibus & priuilegijs apoſtolicis & Imperialibus,
& alijs quarumuis perſonarum, nequaquam obſtantibus. Rurſus, quia contractus
celebrati, necnon conceſſiones ſuper regnis, prouincijs, ciuitatibus, caſtris, uillis, &
alijs bonis ſupra expreſſis uitio non purgato, ueriſimiliter ad uexationes redimen-
das facti uel factæ præſumerentur, ea propter ipſa ſancta ſynodus ex certa ſcientia
B omnes & ſingulas conceſſiones, donationes, uenditiones, alienationes, pignoratio-
nes, diuiſiones, ſeparationes, dimembrationes, diſtractiones, extenuationes, permu-
tationes, obligationes, declarationes, reuocationes, infeudationes, reinfeudationes,
pacta, prouiſiones, promiſſiones, ſententias, & alios contractus quoſque, etiam ſi iu
ramentis fuerint conualidatæ & conualidati, etiam per uiam aut modum cuiuſcūq;
contractus, etiam in illis contenta, ſub quacunq; uerborum conceptione appareant,
poſt inuaſiones, occupationes, uſurpationes, captiones uel detentiones regnorum,
prouinciarum, ciuitatum, & aliorum alicuius uel aliquorum bonorum huiuſmodi,
& ante eorūdem bonorum plenariam reſtitutionem, de, in, pro, & aut ſuper eiſdem
alicui uel aliquibus ex regnis, & alijs bonis huiuſmodi, uel ipſorum aut eorum ali-
quibus iuribus, iuriſdictionibus, actionibus, & pertinentijs realibus & perſonali-
bus atq; mixtis, ſpiritualibus & temporalibus quibuſcūque, quibuſuis dominis, do
minijs, comitatibus, uniuerſitatibus, capitulis, collegijs patriarchalibus, uel alijs ec-
cleſiis quibuſuis, ſiue eorum menſis, aut alijs perſonis quibuſcūque eccleſiaſticis uel
laicalibus, etiam ſi Imperiali, regali, pontificali, uel alia eccleſiaſtica & temporali
præfulgeant dignitate, quauis occaſione, à dicto tempore Gregorij incluſiue citra,
quomodocunque & qualitercunque factis & conceſſis, faciendis, concedendis per
C Romanos pontifices motu proprio ex certa ſcientia de plenitudine poteſtatis, cum
omni defectuum ſupplemento, ac de & cum conſenſu & conſilio ſanctæ Romanæ
eccleſiæ cardinalium, ſiue per modum aut uiam contractuum quorumcunque, uel
aliàs & quauis autoritate, etiam apoſtolica, imperiali, regali, legatorum, nunciorum,
aut uicariorum ſedis apoſtolicæ, ſiue ordinarie legata, uel delegata, etiam ſi factum
& conceſſum fuerit per illas pſonas, aut de & cū conſenſu illarum, ad quas in talibus
de iure & de conſuetudine facere, cōcedere & conſentire ptinuerit, nullas & nullos,
nulliuſq; iuris, efficaciæ, firmitatis, roboris & momēti, atq; uiribus euacuatos & eua
cuatas fuiſſe & eſſe decreuit, & declarauit. Et nihilominus ex abſūdāti cautela ipſas &
ipſos reuocat, caſſat, abolet, irritat & annullat, ac uiribus euacuat, ipſaq; regna & p-
uincias, ciuitates & alia bona cū iuribus & oībus alijs ſupradictis, tenore pſentium
illis, quorum uel quarum (ut pfertur) erant & ſunt, reddit, reſtituit, & reintegrat.
Statuens quoq; & pcipiens, decernens & declarās, ipſa oīa & ſingula reddenda, reſti
tuenda & reintegrāda, q; bus (ut pfertur) erāt & ſunt, uacua & expedita plenarie, re-
aliter & cū effectu, omni ceſſante excuſatione, infra dictū quadrimeſtre, ſub eiſdem
pœnis, bannis & cenſuris, & alijs quas incurrēt ipſo facto, & à q; bus non poſſint ab-

Universidad de Deusto
Biblioteca

solul, nisi ut supra continetur, alijs tamen iuris remedijs pro prædictis executioni D
demandandis in suo robore permansuris. Et nihilominus liceat prælatis & alijs,
quorum talia bona (ut præfertur) erant & sunt, possessiones intrare & cætera, ut su-
pra continetur.

Item dicta sancta synodus eadem autoritate ex certa scientia decernit & declarat,
omnes & singulas concessiones, donationes, obligationes, uenditiones, extenuatio-
nes, pignorationes, diuisiones, separationes, dimembrationes, distractiones, permu-
tationes, obligationes, declarationes, reuocationes, infeudationes, reinfeudationes,
ac censuum, fructuum, seu responsionum aliarum, quocunque nomine seu uocabu-
lo nuncupentur, extenuationem, extinctionem, pacta, promissiones, prouisiones, sen
tentias, & alios contractus quoscunque, etiamsi iuramentis fuerint conualidatæ &
conualidati, etiam per uiam aut modum cuiuscunque contractus, & in illis conten-
ta sub quacunque uerborum conceptione apparcant, quibusuis patriarchis, prima-
tibus, archiepiscopis, episcopis, eorum' que ecclesiis cathedralibus siue antiquis, siue
post dictum schisma erectis, aut eorum mensis, capitulisq; collegijs, comitatibus, seu
uniuersitatibus & personis, etiam imperialis, regalis, reginalis, pontificalis, cardina- E
latus aut cuiusuis ecclesiasticæ uel mundanæ fuerint dignitatis, præeminentiæ, sta-
tus uel conditionis, de, in, pro aut super regnis, prouincijs, comitatibus, dominijs, ter
ritorijs, ciuitatibus, districtibus, terris, uillis, castris, fortalicijs, possessionibus, ædifi-
cijs, grangijs, & quibusuis alijs bonis, rebus ac pertinentijs suis iuribusq;, iurisdictio-
nibus & actionibus realibus & personalibus arq; mixtis, cathedralium' que eccle-
arum diœcesibus, ac patronatuum iuribus, & quibusuis alijs tam spiritualibus quam
temporalibus sine aliquo uel aliquibus prædictorum ad Romanam, patriarchales,
metropolitanas, cathedrales, abbatiales, & quasuis alias collegiatas & non collegia-
tas, regulares & seculares ecclesias, monasteria, prioratus, mensasq; ipsarum eccle-
arum, capitula seu conuētus eorum, aliquos uel aliquas ex ipsis factas & factos, præ-
ter uel contra dispositionem iuris scripti, à dicto tempore Vrbani papæ sexti inclu-
siue citra, quomodocunque & qualitercunque, usque in præsentem diem, sub qui-
busuis titulis, iuribus, actionibus, causis, modis, conditionibus, uijs siue formis, &
quauis occasione etiam motu proprio, ex certa scientia & de plenitudine potestatis,
ac cum suppletione omnium defectuum, etiam de & cum consilio & consensu san-
ctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, siue per uiam aut modum contractuum quorsi-
cunque, uel alias & autoritate quacunque, etiam apostolica, imperiali, regali, regi- F
nali, legatorum, nunciorum, aut uicariorum sedis apostolicæ, siue ordinaria, delega
ta uel subdelegata, uel quacunque alia, etiam si factum & concessum fuerit per illas
personas, aut det cum consensu illarum, ad quas in talibus de iure & consuetudine
facere, concedere & consentire pertinuerit, fuisse & esse ipso iure nullos & nullas,
ac nullius efficaciæ, roboris & momenti, uiribusq; euacuatos & euacuatas, & perin-
de censeri & haberi, sub & cum modificationibus infra scriptis, ac si facti & factæ
non fuissent. Concessiones' que, donationes & cætera huiusmodi, & alias quas-
uis, quæ cum detrimento uel læsione ecclesiarum, monasteriorum, mensarum,
capitulorum, conuentuum, locorum seu personarum alicuius uel aliquarum huius-
modi factæ à dicto tempore Vrbani papæ sexti citra ex certa scientia, & autorita-
te prædicta hac edictali constitutione, sub & cum supra & infra dictis modifica-
tionibus reuocat, cassat, irritat & annullat. Et nihilominus ad abundantiorem
cautelam, tollit & penitus uiribus euacuat, dicta' que regna, loca, territoria, di-
stricts, iura, iurisdictiones &cæt. ac bona huiusmodi ad ius & proprietatem
ecclesiarum, monasteriorum, locorum, mensarum, capitulorum, conuentuum,
& personarum huiusmodi, ad quæ seu quas spectabant & nunc spectant & pertinēt,
sub

A sub & cum supra & infra scriptis modificationibus restituit, reddit & reincorporat
penitus per præsentes, quorum omnium possessionem uacuam, liberam, expeditam
nihilominus illi qui talia bona tenuerint & tunc tenebant, debeant ac etiam teneantur infra dictum quadrimestre à die probationis uel citationis, monitionis seu requisitionis ut supra fiendæ, libere totaliter & cum effectu uacua & expedita relaxasse & dimisisse ecclesiis, mensis, monasterijs, hospitalibus locis, & alijs personis huiusmodi, ad quas ante concessiones prædictas spectabant & pertinebant, & nūc spectant & pertinent, seu spectare & pertinere possunt, sub pœnis, bannis & censuris, & alijs ut supra, quas incurrent ipso facto, & à quibus absolui non possint, nisi prius satisfecerint & restituerint, ut supra continetur. Et nihilominus liceat prælatis, capitulis, conuentibus ac rectoribus ecclesiarum, monasteriorum & aliorum locorum huiusmodi, quorum talia bona fuerunt, & nunc sunt, eorumq; successoribus & syndicis autoritate propria, alicuius consensu uel licentia minime requisitis, cautione tamen prius præstita, ut inferius denotatur, possessionem illorum intrare, capere & recipere libere & impune, non obstantibus constitutionibus, priuilegijs sedis apostolicæ eius
B que uerborum expressione & tenoribus concessis, & etiam si de ipsorum tenoribus expediret facere mētionem specialem de uerbo ad uerbum, in totum uel in partem, quorum & quarum omnium ipsa sancta synodus hic pro expressis, lectis & insertis haberi uult & decernit, necnon præscriptionibus, consuetudinibus & alijs contrarijs & repugnantibus, aut quouis modo huic constitutioni de cætero nequaquam obstantibus quibuscunq;.

Prædicta quoque, quæ de declarationibus ac reuocationibus huiusmodi dicta sunt, non uendicent sibi locum in infeudationibus, reinfeudationibus, concessionibus & locationibus quibusuis perpetuis, solitis ante dictum tempus domini Gregorij papæ undecimi fieri & dari in feudum, reuisendum uicariatum, aut emphyteosim, & regnis, prouincijs, ciuitatibus, terris, castris, uillis, locis, territorijs, districtibus, & alijs bonis seu iuribus huiusmodi, aliquo uel aliquibus eorundem, dummodo utile dominium eorundem per pacificam tenuatam corporalis possessionis ante huiusmodi infeudationem, reinfeudationem, concessionem, non fuerit cum directo dominio incorporatum & solidatum, ac etiam quod canon & census antiquitus ante tempus domini Gregorij papæ undecimi pro illis præstari & dari soliti, consueti seu admissi, si qui præstabantur, debite persoluent: nec etiam locum habeant in uenditio-
C nibus bonorum, quorum iusta precia apparebunt & probabuntur, conuentuum & locorum huiusmodi, quorum (ut præfertur) erant duntaxat, uersa esse in permutationibus factis, uersis in euidentem utilitatem ecclesiarum, monasteriorum & aliorum huiusmodi; nec locum sibi uēdicent in cōcessionibus per Romanos pontifices p dotatione in totum uel in partem, ac pro alia quauis subuentione aliquarum ecclesiarum cathedralium & aliarum indigentium quarumcunq; ciuitatum factis de aliquibus ecclesiis inferioribus & bonis earum, dummodo huiusmodi ciuitates ab antiquo & ante dictum schisma habuerint famam, titulum & nomen ciuitatis, & dummodo etiam huiusmodi concessa non fuerint alicuius ecclesiæ cathedralis, sed ab abbatialibus inferiorum ecclesiarum: nec etiam sibi sortientur effectū in uenditionibus & alijs alienationibus bonorum hospitalium, xenodochiorum & aliorum piorum locorum quorumlibet, quæ hospitalia, xenodochia, & pia loca, ut sunt, ad sancta sanctorū, Sanctispiritus in saxia urbe, beatæ Mariæ nouæ de Florentia, de scala, de seminis, ac de misericordia, de paradiso, & similia pro sustentatione pauperum & hospitalitate cōseruanda consuerunt ab antiquo bona eorum uendere, aut taliter alienare, locare aut usum fructū concedere, secundū eorū statuta seu laudabiles & antiquas cōsuetudines

pacifice

Universidad de Deusto
Biblioteca

pacifice hactenus obseruatas, priuilegijs etiã antiquitus à Romanis pontificibus quibusuis religiosorum ordinibus bonorum & rerum huiusmodi indultis, ac etiã suis consuetudinibus in talibus ab antiquo obseruatis, in suo robore permansuris: nec etiam in uicariatibus, gubernatibus & ministrationibus, seu locationibus aut feudis prouinciarum, terrarum, castrorum, locorum, seu bonorum huiusmodi ad tempus nouem annorum, uel abinde infra duntaxat duraturis, prædictis tamen modificationibus nõ se ad p̃dicta iuuasa, occupata, usurpata, capta seu (ut p̃fertur) detenta, aliqualiter extendentibus. Cæterũ decreuit p̃fata sancta synodus eadem autoritate, ꝙ quicũq; ex iustis & rationabilibus causis probauerit legitime se de aut super regnis, prouincijs, ciuitatibus, terris, castris, locis, uel bonis huiusmodi, uel eorũ aliquo, pro precijs persolutis, uel ex causa dépositi siue mutui, aut aliàs ex iustis causis recipere debere à Romana seu alijs ecclesijs, monasterijs, prioratibus, hospitalibus uel locis ipsis seu eorum aliquo, aut ex prælatis seu rectoribus eorundem, occasione dũtaxat ecclesiarum, hospitalium seu locorum præfatorum, ad quæ ipsa bona pertinuissent uel pertinerent, aliquas florenorum seu pecuniarũ summas aut res alias, ac illas uersas esse in utilitatem euidentem ecclesiarum seu monasteriorum aut locorum huiusmodi, ꝙ facta coram loci ordinario deductione aut defalcatione fructuũ aut prouentuum perceptorum arbitrio dicti ordinarij loci, siue rerum & bonorũ de quibus ageretur, super quo ipsius ordinarij conscientiam onerauerit & onerat, non obstantibus quibuscunq; conuentionibus seu pactis initis uel adiectis, etiam autoritate apostolica uel alia quomodolibet roboratis, ac iuramento uallatis, maxime quo ad probandũ precia, res uel pecunias, uersa esse in euidentem utilitatem, uel quorum talia bona fuissent, seu ut fructus in sortem cõputare quis minime teneretur, aut quod faceret fructus suos, seu alijs contrarijs & aliter disponentibus quouis modo ecclesia seu monasterium, hospitale uel locus huiusmodi residuum quod declaratur ad restituendum illi qui soluisset, aut eius hæredibus, seu ius uel causam aut titulũ suum habentibus, infra annum à die talis declarationis continue computandum, uel ad huiusmodi bona obligata usq; ad satisfactionem, ut infra declaratur, ipsis creditoribus restituendũ, pro dicto residuo declarato, eo ipso prælatus, capitulum, conuentus ac rectores talis ecclesiæ, monasterij, hospitalis uel loci, cuius uel quorũ (ut p̃fertur) ipsa bona erant, sub pœna excommunicationis sint astricti. Et nihilominus pro securitate creditorũ super satisfactiõe huiusmodi, nullus ex prælatis & alijs supradictis possit aut debeat per se aut per alium, possessionem talium bonorũ intrare, capere uel retinere, nisi ydonea cautione prius per ipsos præstita coram loci ordinario, ipsius uel ipsorum creditorũ, & huiusmodi ordinario recusante, coram loci ordinario debitoris de eo quod ab ecclesiis, monasterijs, hospitalibus, uel locis alijs seu personis supradictis ratiõe declarationis huiusmodi tenerentur habere creditores ipsi infra dictum annum persoluendo, bona quoq; talibus uendita, pignorata seu aliter obligata, alienata, uel ut supra concessa illis usq; ad satisfactionem specialiter obligata remaneãt & existant. Si autem infra dictum annum satisfactio quantitatis declaratæ facta non fuerit, ut præmittitur, præuijs tribus protestatiõibus, diuersis diebus per creditores seu eorũ procuratores factis, præfatis capitulis, conuentibus aut rectoribus huiusmodi super dicta satisfactione saltem infra mensem à die primæ protestationis facienda. Tũc lapso dicto mẽse liceat huiusmodi creditoribus, aut hæredibus, ius uel causam seu titulum habentibus ab illis, per se uel procuratores suos autoritate propria possessionem bonorum huiusmodi intrare, capere, ac illa tenere & possidere, fructusq; & emolumenta ex illis percipere. Deducendo tamẽ de sorte ipsius debiti, quousque eisdem fuerit de quantitate huiusmodi debiti, ut præfertur, declarata integraliter satisfactum. ita tamen prouiso circa præmissa & quodlibet prædictorũ, quòd pro debito Romanæ uel alterius cathedralis, uel inferioris ecclesiæ, hospitalis aut p̃j loci, prælatus, rector siue alia persona huiusmodi, nisi solitũ pro sua ecclesia, hospitali, & pro loco in cuius euidentem

A euidentem utilitatem duntaxat probabiliter, ut præfertur, precium & ualorem uersum esse fideiubere, uel aliàs cautionem de debitis declaratis, uel aliàs minime præstare teneatur: nec huiusmodi bona pro alijs debitis quoquomodo remanent obligata, nec etiam de ipsis restitutio & reintegratio, ut supra est declaratum, quouis modo ualeat nec debeat retardari. Cæterum quia lex salubris præteritis intendit & futuris casibus prouidere, decernit ipsa sancta synodus eadem autoritate, ꝙ de cætero præmissis & infrascriptis nulla feudatio, locatio, donatio, uenditio, permutatio, pignoratio, obligatio, siue quæuis alienatio aut declaratio, de aut super regnis, prouincijs, ciuitatibus, terris, castris, locis, iurib⁹, ac iurisdictionibus, seu bonis p̃dictis, aut aliquo eorundem autoritatibus huiusmodi, seu earum aliqua, uel aliàs sine expressa deliberatione concilij generalis, uel saltem prouincialis, cum euidenti tamen utilitate ecclesiæ & p̃j loci huiusmodi fieri possit, uel debeat quouis colore quæsito, seu iã facta confirmari, extendi uel prorogari, aut de nouo concedi quouis modo. Saluo, ꝙ locationes usque ad prædictum tempus nouem annorum, uel abinde infra, & non ultra tam apostolica quàm ordinaria autoritate ualeant celebrari, cum dicta præstatione tamen census soliti siue rationabilis. Ita tamen, ꝙ fiant cum euidenti utilitate
B huiusmodi tam per Romanum pontificem, q̃ per prælatos & rectores secundum leges sanctiones formã etiam, infeudatiões emphyteoticæq; concessiones, occupationes, & reuocationes de bonis feudalibus ac emphyteoticis ante dictum tempus Gregorij xi. infeudari solitis, ad ecclesias, monasteria, hospitalia, uel pia loca huiusmodi quõlibet deuolutis & deuoluẽdis in posterũ, cũ modificationibus infrascriptis, p cen su & canone solitis, aut adauctis ante præfatum tempus Gregorij xi. & non de alijs, aut aliter ullo modo possint etiam fieri concessiones uicariatuum, gubernationum & administrationum, regnorum, prouinciarum, ciuitatum, terrarum, castrorum, locorum præfatæ ecclesiæ Romanæ, quæ ante huiusmodi tempus concedi in uicariatũ seu administrationem per Romanam ecclesiam consueuerunt per Romanos pontifices ad tempora nouem annorum, & abinde infra, & non ultra, cum responsionibus, canonibus & censibus consuetis, melioratis seu adauctis ante tempus præfatum: hoc addito, declarato, ac reseruato, ꝙ uicarijs non soluentibus eidem Romanæ ecclesiæ censum ac canonem debitum in terminis appositis, uel saltem infra mensem post lapsum terminum, eo ipso absque aliqua declaratione ad censum & canonem duplicatos persoluendos præfatæ Romanæ ecclesiæ teneantur ac astricti sint. Et si primum & duplicatum censum seu canonem prædictos infra alium mensem sequentem non soluerint, ipso facto sententias, banna, & pœnas huiusmodi incurrẽt.
C Si autem infra semestre à lapsu primi termini præfati solutionẽ huiusmodi non fecerint de censu & canone, ut præfertur, ipso iure cadant ab omni possessione uicariatus, gubernationis & administrationis huiusmodi, & concessa ad liberam ordinationem Romani pontificis & Romanæ ecclesiæ præfatæ deuoluãtur, & deuoluta ipso facto intelligantur esse, & sint cum omni rerum integritate & causa. Et illud idem intelligatur seruari, & fiat in & de uicarijs, gubernationibus & administrationibus prouinciarum, ciuitatum, terrarum, castrorum, & locorum aliorum quorumuis, ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium, & locorum aliorum prædictorum, & cuiuslibet eorundem. Præmissa quoque extendantur ad solutionem feudorum bonorũ emphyteoticorũ, & aliorum locatorũ responsiones quouis titulo, tã ad Romanã q̃ ad alias ecclesias, monasteria & loca alia suprascripta, cõmuniter uel diuisim, prout de censibus & canonibus uicariatus prædictorũ superius cõtinetur. Districti⁹ nihilominus inhibẽs, ne qua progatio seu noua cõcessio uicariatuũ, gubernationũ seu administrationum hmõi de regnis, puincijs, ciuitatib⁹, terris, castris, & locis dictæ Romanæ ecclesiæ, fieri possit aut debeat, nisi de consilio & assensu Romanorũ pontificũ

& do-

Universidad de Deusto
Biblioteca

& dominorum collegij ſanctæ Romanæ eccleſiæ cardinalium, eorum ſeruatis uo- D
tis, uel ſaltem per duas partes dicti collegij in concordia. & non niſi pro euidenti cau
ſa, ſtatu & honore eccleſiæ ꝓfatæ. Ita tamen, ꝙ debeãt ipſi cardinales in literis apoſto
licis, uel contractibus deſuper factis, unã cum Romano pontifice proprijs manibus
ſe ſubſcribere, ad inſtar antiquorum priuilegiorum apoſtolicorum in perpetuum.
Et ſi aliter, ſecus ſeu alio modo in præmiſſis & infraſcriptis omnibus, & contentis in
præſenti capitulo, uel circa ea facta, ſeu declarata etiam motu proprio, & de cardina
lium conſilio ſeu conſenſu, ſeu aliàs & apoſtolica uel quauis alia autoritate, non te
neant ipſo iure, & nullum ius cõtrahentibus uel recipientibus aliter acquiratur. Et
nihilominus uicarij ipſi, gubernatores, & adminiſtratores, & alij recipientes, quouis
nomine nuncupentur, uel titulo uel modo, etiam ſi ſponte concederentur, uel aliàs
contrarium facientes, ipſos proceſſus, banna, ſententias, & pœnas ipſo facto ſe nouc
rint incurriſſe. Conceſſionibus, conſtitutionibus, priuilegijs apoſtolicis, ac alijs qua
rumcunq; perſonarum, necnon conſuetudinibus & alijs quibuſuis in contrarium fa
cientibus, nequaquam obſtantibus. Hoc ſane intellecto, ꝙ modificationes ipſæ ſupra
ſcriptæ, & ipſarum aliqua alijs qui tenent & tenuerunt regna, prouincias, ciuitates,
terras, caſtra, ſiue alia bona, ut in alio infraſcripto capitulo continetur, ſcilicet inuaſa, E
occupata, capta ſeu (ut præfertur) detenta, nõ ualeant in aliquo ſuffragari, ghimmo
ad plenarie reſtituendum, reddendum, & ad alia faciendũ (ut in eodem capitulo con
tinetur) protinus ſint aſtricti.

¶Ex eodem concilio Conſtantienſi quando ſoluenda ſit, ſiue deneganda decima.

CVM paterna pietas filijs hominum prouidere debeat, licet in caſu neceſ-
ſitatis urgentis ualeat uiciſſitudo laudabilis, declarat ſancta ſynodus, nõ li-
cere Romano pontifici indictiones ſiue exactiones quaſcunq; ſuper eccle-
ſiam uel eccleſiaſticas perſonas imponere per modũ decimæ uel alio quo-
uis modo. Si uero cum neceſſitas acciderit papæ qua eſſet ei-
dem debite ſubueniendum, uocato generali concí-
lio ſecundum quod expediens uidebitur &
utile, ſecundum decretum con-
cilij prouideatur ei-
dem. F

A

DECRETA EVGENII

PAPAE QVARTI.

EVgenius quartus papa Venetus, familia Condelinearia, populari qdem, ſed an
tiqua, patre Angelo natus, pontificatũ hac rõne adeptus eſt. Creato em̃ ponti-
fice Gregorio. xij. e gente Coraria, patria Veneto, Antonius Corarius Grego
rij nepos Celeſtini habitus, canonicus cõgregatiõis S. Georgij in Alga, Romã
iturus, Gabrielẽ Condelinariũ, qui eiuſdẽ profeſſionis erat, quo cum ab ineunte ætate
familiariter vixerat, ſecum aliquãdiu recuſantẽ duxit, cuius ingenio & ſolertia delecta-
tus Gregorius, eum primo theſaurariũ fecit, deinceps vero epm̃ Senenſem creauit, ꝓfe
ſecto Bononienſibus in eadẽ dignitate Antonij nepote. Recuſarunt aliquãdiu Senen-
ſes Gabrielem in epm̃, quod dicerent hominem aliunde natum, nequaq; in tanta re ci-
uibus Senenſibus præficiẽdum, eam curã debere ciuis alicuius eſſe, q mores hoim̃ &ri-
tus ciuitatis noſſet. Vex cũ poſtea Gregorius rebus ſuis diffidẽs Roma Lucã profectus
fuiſſet, auꝯturus cardinaliũ numex Antoniũ nepotẽ & Gabrielẽ Condelinariũ in cardi-
B nales retulit, Gabrielis aũt opa in magnis rebus poſtea Gregorius, & Martinus abroga
to Gregorio vſus eſt. Maxime vero in legatiõe Picẽtina, qua & Picẽtes in fide eccleſiæ
cõfirmauit, ſumpta de qbuſdã ſeditioñs & cõiuratis pœna, & templũ ſanctæ Agnetis
Anconæ diruptũ, portumq; ciuſdẽ ciuitatis ad imitationẽ diui Traiani magna impẽſa
reſtituit, fluctibus quaſſum, & vetuſtate cõſumptũ. At vero cũ Martinus intellexiſſet
Bononiẽſes rebus nouis ſtudere, e Piceno Gabrielẽ legatũ miſit, q ſuo aduẽtu ſeditio-
nem oẽm ſtatim ſuſtulit. Cũ aũt inde Romã veniſſet, mortuo haud ita multo poſt Mar
tino, ſolus e duobus de viginti cardinalibus, q tum in cõclaui apud Minervã aderãt, põti
fex creat, anno. m. cccc. xxxi. v. nonas Martij. Eugeniusq; mutato noie (vt ſit) appella-
tus, ad ſanctũ Petrũ comitãte populo, & clero ſtatim perducit. Accepta deinde corona
pontificia de more, inuiſaq; baſilica S. Iohãnis Lateranẽſis in Vaticanũ rediẽs, cõſiſto-
rijũ generale propoſuit in dicta die, qua certe tãta multitudo affuit, vt cũ trabes deficerẽt
eius loci, vbi nũc cõſiſtoriũ publicũ ſit, trepidatũ adeo tumultuoſe ſit, vt in ipſa fuga Se
negalliæ epũs ciuis Romanus e gẽte Mellina obtritus perierit. Nondũ em̃ ædes ipãe põ-
tificiæ hãc formã, quã nũc habẽt, acceperãt. Dimiſſo cõſiſtorio Eugenius tumultus de-
inceps ex induſtria vitauit. Tum vero pontifex ancipiti cura diſtractus, & ꝙ bellis vn
diq; premeret, & ꝙ Baſiliẽſe conciliũ iam ante inchoatũ Martini decreto augeri indies
C cerneret, cõeurrẽtibus eo Hiſpaniæ, Galliæ, Germaniæ, Pannoniæq; principibus, qui
cõem reipublicæ Chriſtianæ cauſam in arbitrio concilij reponebãt, ad tollẽdum conci
lium verſus, illud primo qdem ex Baſilæa Bononiã trãſtulit, cardinaliũ oim̃, qui ſecum
aderãt conſenſu. Sed Imperator alijq; principes & prælati, qui tũ Baſilææ erãt, nõ mo-
do pontifici nõ obtemperarũt, verumetiã eum bis terq; monuerũt, vt Baſileam idoneã
a Martino celebrãdi concilij locũ delectũ vna cum cardinalibus proficiſceret, aliter ſe
in eum acturos, vt in præuaricatorem & cõtumacẽ. Motus iſtox verbis Eugenius, Ba
ſilienſe cõciliũ literis etiã apoſtolicis confirmauit, facta vnicuiq; eundi ad conciliũ pote
ſtate. Adeo em̃ bellis vndequaq; vexabat, vt vix ei reſpirãdi facultas daret. Eugenius
autẽ duas eccleſias iampridẽ diſſidẽtes in vnũ corpus redigere cupiẽs. M. cccc. xxxviij.
habita ingẽti ſupplicatione, celebrataq; ſpũs ſancti miſſa, conciliũ vna cum Imperatore
Græcox & patriarcha Conſtãtinopolitano ingreſſus, ſedente Imperatore condigna ſe
de, alijſq; Græcis e regione pontificis. Primo quæſitum eſt, vellent ne tam Latini q̃
Græci ex duabus eccleſiis iampridem diſſidentibus vnam fieri? Ad quam vocem oẽs
ſubclamarunt placere & velle, modo rõnibus illa prius cõfutarent, quæ tantæ diſcordiæ
cauſa fuerãt. Diſputabat quotidie ea de re ab his, qui tum a Græcis, tum a Latinis dele-
cti ad tantã rem fuerãt. Verum cũ peſtis Ferrariæ inoleuiſſet, eodemq; in loco nõ ſine
magna incommoditate ſtaretur Florentiã transferre concilium placuit. Dum hæc age
rent Philippus ægreferẽs Florẽtinos adiuuãte Eugenio, atq; adhortãte Frãciſcũ Sfor
tiam Venetis miſiſſe auxilio, cum his agit, q in Baſilienſi cõcilio erãt, vt Eugeniũ citarẽt
Fecere illi id quidẽ bis terve. Vex cũ id ex ſnĩa ei nõ cederet, eo demẽtiæ eos perpulit,
vt abrogato Eugenio Amedeũ Sabaudiæ ducẽ ſocerũ ſuum, q heremitanã vitam ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ripaliam,cum quibuſdã nobilibus ducebat,pontificem crearent, Felicem appellarent. D
Hinc magnæ ſeditiones in eccleſia dei exortæ ſunt,cũ Chriſtiana reſpublica trifariã di-
uiſa,aut Felicẽ,aut Eugeniũ ſequeret, eſſentq; q neutrales vocarẽtur,quod neutri ob-
temperarẽt. Eugenius tñ haud animo concidit. Nam habito ſæpius conuẽtu,diſcuſſaq;
Græcor& Latinor& cõtẽtione,tandẽ eo ventũ eſt,vt Græci rõnibus victi faterent,&
ſpm̃ ſanctũ a patre filioq; procedere. Homouſionq; eſſe nõ a patre tantũ (vt ipſi crede
bãt,prouenire)vtq; in azymo ſine fermẽto triticeo pane corpus Chri cõfecraret,ac pur
gatorij locũ eſſe crederẽt. Poſtremo vero, vt faterẽtur Romanũ pontificẽ verum Chri
ſti vicariũ Petriq; legitimũ ſucceſſorẽ,primũ in orbe locũ tenere,cui & Oriẽtalis &Oc
cidẽtalis eccleſia merito pareret. Abeuntibus aũt Græcis re hoc modo cõpoſita,Arme
nij etiã cum fide noſtra cõuenire,ſublatis crebris diſputatiõibus eor& erroribus,promul
gatisq; Eugenij literis ſuper ea re,quæ rationẽ cõcordiæ oſtenderẽt, cum inſcriptione,
Datũ in ſacroſancta œconomica ſeſſione cõcilij Florẽtini,quod in cathedrali eccleſia ha
bitũ eſt,anno dñi.M.cccc.xxxix.vigeſimaſecũda Nouẽb.die. Præterea vero,vt par-
tes ſuas augẽdo Baſilienſe conciliũ infirmaret, eodẽ tẽpore cõſiſtorio publico decẽ &
octo cardinales creauit,quor& de numero fuere duo Græci,Rutenus,& Nicenus,vt eo E
rum authoritate Græcor& natio in fide cõtineret,quæ haud ita, multo poſt in antiquos
mores recidit. Interea vero, Eugenius ne rem bellicã ſolã curare videret Nicolaũ Tol-
lentinatẽ ordinis ſancti Auguſtini,miraculis clarũ in ſanctos referẽs, a ſancto Petro cũ
oñi clero ſupplicãdo,ad ſanctũ Auguſtinũ profectus, ſolẽnia ipſe celebrat,aſtãte po-
pulo Romano,cardinaliumq; oĩm cœtu. Præterea vero,pulſis oñino a ſancto Iohãne
Laterano canonicis ſecularibus,admiſſiſq; tantũmodo regularibus,& porticũ illã extru
xit,qua ab eccleſia ad ſancta ſanctor&,& clauſtrum,vbi ſacerdotes habitarẽt,reſtituit. Au
xit & picturã tẽpli a Martino antea inchoatã. Præterea vero, ſancti Syluestri mitram
Romam Auenione delatã, ipſemet e vaticano ad Lateranũ detulit magna cum venera
tione & lætania ſacerdotũ oĩm,populiq; Romani. At vero idem Eugenius principio
pontificatus ſui malis conſilijs ductus,diuina humanaq; oĩa perturbauit. Nã & populũ
Romanũ ad arma exciuit, & cõcilio Baſilienſi,vnde infinita mala orta ſunt,authoritatem
dedit,approbatis eor& per literas apoſtolicas decretis. Ver& poſtea ad ſeipſum rediẽs,oĩa
prudẽter ac conſtãtiſſime egit, vir aſpectu inſignis,& veneratiõe dignus,grauis in dicẽ
do potius q; eloquẽs,modicæ literaturæ,multæ cognitiõis, hiſtoriæ præſertim. Libe-
ralis in oẽs, tum vel maxime in literatos,quor& familiaritate delectatus eſt. Ad irã non
facile mouebaſ ob iniurias illatas,& maledicẽtiã hoĩm,aut mimos,aut dicteria ſcribẽtiũ.
Gymnaſia aũt oĩa q; diligẽtiſſime fouit,maxime vero Romanũ,ad quod oñe genus lite
raturæ adhibuit. Religioſos mirũ in modũ dilexit,eoſq; opibus &immunitatibus auxit.
Exornare q; eccleſiã dei ẽ ſacellis ædificijs eſt annixus, vt ex capella pontificia &æneis F
ſancti Petri valuis apparet. Moriẽ aũt vir ingenio & rebus geſtis inſignis ætatis ſuæ an-
no.lxiij.põtificatus vero decimoſexto.vij.Kaľ.Martij.anno dñi,M.cccc.xlvi ſepeli-
turq; in baſilica S.Petri ſepulchro marmoreo. Vacat tum ſedes diebus duodecim.

Hæc Platina.

BENEDICTO DE ACCOLITIS RAVENNA-
ti archiepiſco,Bartholomæus Abramus Crœteñ. præſul
Arieñ Salutem Dicit.

Cogitãti mihi præſul humaniſſime,quonã pacto tibi ſacrar& literar& ſtudioſiſſi
mo,ac oñi virtute p̃dito, pro tuis in me maxĩmis meritis aliqua ex parte gra
tias referre poſſem, tu ſane longe aliud molienti, quaſi obuiã prodijſti, vtq;
generalis octaui cõcilij iampridẽ Florẽtiæ habiti acta e Greco in Latinũ ſer
monẽ verterẽ,mãdaſti,q; qdẽ neſcio,qua de cã latinitate donata nõ extẽt,cũ memoriæ
proditũ ſit,duos ſcribas Græcos totidẽq; Latinos,q eidẽ interfuere cõcilio,ea ipſa Græ
cis,Latinisq; literis diligẽtiſſime cõſcripſiſſe. Sed id alij viderit,mihi ãt Greco hoĩ lſisq;
Latinis nõ ſatis erudito,onus tãtum ſubijſſe, non mediocris negotij viſum fuit, præſer-
tim nõ inſcio, multa ſcientiar& genera in ipſis actis diſſeminata eſſe, quæ niſi qs medio
criter ſaltẽ calluerit,acta ipſa nequaq; intelligere, nedũ Latinis bene tradere poſſit. Quis
ẽm ſummã in ipſis theologiã deſiderabit? Vbi primo ſubtiliſſime diſputaſ, an purgato-
rij ſit.

A toriũ ſit? Et quidnã ſit? Et,an animæ ſanctor& felicitatẽ ſuã abſq; corpibus ſuis aſſecutæ
ſint,deinde,an poſteriores œcumenicæ ſynodi, priorum actis quicq; addere, vel ab eis
auferre poſſint. Et, an Romanæ eccleſiæ abſq; generali ſynodo particulam illam,ex fi-
lioq;,ſymbolo licuerit addere,quod quidem & ipſi facere licuiſſe. Necnon ad Roma-
num pontificem rite pertinere,ambigua in fide,abſtruſaq; declarare, ac œcumenicã ſy-
nodum iniuſſu eiuſdem Romani pontificis celebrari non poſſe. Romanam denicq; eccle
ſiam,caput, & principem cæterarum eccleſiarum exiſtere, probatum ac ſuſceptum ab
ipſa ſynodo eſt. Vbi p̃terea,perq; ſubtiliſſime diſputaſ,an ſanctus ſpũs ex patre,nulla fa
cta de filio mentione,vt Greci,vel ex patre filioq;(vt eccleſia Romana aſſeuerabat)pro
cedat. Poſtremo,an Græcis liceat pane fermẽtato ſacrificare. Præterea,quis vel natura
lem philoſophiam,vel metaphyſicã in eiſdẽ actis deſiderabit? In qbus de dei filij gene-
ratione,de diuinarum perſonarum diſtinctione,ac ipſarum relatione,ſubſiſtentiaq; acu-
tiſſime pertractatur. Quis denicq; ſine dialectices ac rhetorices arte luculentiſſimas illas
orationes bene percipere poſſet? quas & Iulianus ille cardinalis ampliſſimus ex nobi-
liſſima Cæſarinorum familia ortus,pro Romana eccleſia,& Beſſarion tunc Nicænus ar
chiepiſcopus,quem deinde ob diuinum eius ingenium,multiplicemq; doctrinam. Eu-
B genius quartus pontifex maximus,ampliſſimorum S.R.E. cardinalium collegio con-
ſenſu omnium cooptauit, in eodem ipſo concilio habuere. Tantam ergo prouinciam
aggredi meus animus mirum in modum extimeſcebat. Verum quid facerem ,cum ni-
ſi tibi ſaltem obſequio ſatisfeciſſem,acerbam mihi vitam viuere viderer? Hinc factum
eſt antiſtes humaniſſime, vt iuſſa tua, quibus apud me nil eſt validius, animum meum
impulerint, vt audacia quadam rem tantam meis viribus imparem ſim aggreſſus, qua
tamen in re ſummo ſtudio,vel potius ſpiritus ſancti(de quo agebatur)benignitate,mihi
videor effeciſſe,vt quamuis elegans ſtylus ab elegantiſſimo ingenio tuo deſiderari poſ
ſit,quæ tamen literis non minus barbare q; confuſe relicta fuerint,ita vt vix intelligi poſ
ſent, ea fideliter explicauerim,ac dilucide literis Latinis(quãtum Græco homini licuit)
mandauerim, vt quiſque vel mediocriter bonis literis eruditus, acta ipſa ſine vlla diſ
ficultate intelligere poſſit. Multa quoque ſuperuacanea, & nihil ad hanc diuinam rem
facientia, volens prudensq; præterij, ne lectoribus faſtidio eſſent. Nam Græci ſcribæ
ludos ſingulos,& honores,quibus Conſtantinopolitanum Imperatorem, primo ma-
gnificentiſſimi Veneti. deinde Ferrariæ prudentiſſimus ille marchio, poſtremo no-
biliſſimi Florentini proſequuti fuerint,teſtatos literis reliquerunt, & actus diuini con-
cilij ineptiſſime inſeruerunt. His igitur atque nonnullis priuatis ipſorum Græcorum
inter ſe diſceptationibus,& controuerſiis,ad rem neutiquam pertinentibus, (vt prædi-
C ctum eſt) prætermiſſis, publicas tantum eorum cum Latinis diſputationes,& contro-
uerſias, fideliter, ac vere de verbo (vt tutæ vtriuſque linguæ ſtudioſiſſimus, æquus
iudex poteris eſſe) e Græco in Latinum ſermonem conuerti. Necnon tertium ma-
gni Baſilij in Eunomium de ſpiritus ſancti proceſſione ſermonem, olim a Georgio
Trapezuntio Crœteñ. conuerſum, quo ſynodus ipſa vehementer innixa fuit, &
quandam ipſius Beſſarionis orationem,ab eodem dogmaticam nuncupatam, ac eiuſ-
dem nominis epiſtolam, quas ipſemet poſt multos annos in Latinum traduxerat,vt
ipſa eadem acta clariſſima redderentur, huic operi addidi. In quo quidem doctiſſime
pontifex & tuum erga ſacras literas ſtudium ſummopere laudabitur, quod diuinum
hoc opus obliuioni iam traditum,te authore in lucẽ prodierit,& ſumma mea in re ob-
ſeruantia,cæteris quoque mortalibus innoteſcet,quod te iubente oneris tantum ſubie-
rim,ac te efflagitante ad metam vſque peruenerim. Rogo igitur te,vt meas huiuſmodi
lucubrationes, qualeſcunq; ſint, tuis auſpicijs inceptas, atque confectas, ac tuo nomini
conſecratas,ſuſcipere,amplecti,fouereq; non dedigneris. Vale.

AD LECTOREM.

Res noua,res vetus eſt, res græca eſt, resq; latina eſt,
Sancta refert,ſed non omnia ſancta refert.
At dices,quum hæc tendunt pugnantia? nempe huc,
Hoc vnum,ne vnum hoc eſſe putaris opus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

CONCILIVM FERRARIAE INCEPTVM FLORENTIAE PERactum, tempore Eugenij papæ quarti.

CIuitatis Ferrarien. nec Ptolo. in sua Geographia, nec Plin. in naturali historia, non Strabo aut Antoninus in suo itinerario meminerunt, eo quod forsan recēs appellatio nominis ciuitati eidē post authorū præmemoratorū tēpora indita est, aut certe q̄ eadē ciuitas post eos erecta sit vel instructa. Oībus nihilominus huius nr̄i æui hoibus certissime cōstat eā extare ciuitatē in Italiæ regiōe. vi. & a pluribus authoribus (q̄q̄ hic nō insertis, & hoc propter breuitatē) memoratā. Quor̄ oīm Blondus ille vnus an numerat eā inter ciuitates sextæ regionis, quę Romādiola siue Flamminea nūcupatur.

Porro, ciuitatis Florētinæ Ptolo. lib. Geographiæ suæ. iij. ca. x. tit. Italia, facit illius mentionē. Ponit nanq̄ eā ciuitatē esse Tuscor̄. Dicit eñ, Tuscor̄ mediterraneę scilicet ciuitatis Bizacellum &c. Pistoria, Florētia &c. Similiter & Antoni. in itinerario suo citat illam tit. Iter a Fauentia Lucam dicens: In Castello &c. Florentia. Item tit. Iter a Luca Romā per Clodiā &c. Pistoriū, Florentia, Item tit. Ab Arimino Dertonā &c. Curua, Cesena &c. Fidentia, Florentia, Placentia.

ACTA GENERALIS OCTAVAE SYNODI

e Græco in Latinū traducta, interprete Bartholomæo Abramo Crœtensi præsule Ariensi.

ANno domini nostri Iesu Christi M. quadringentesimo trigesimooctauo, die vero quarta mensis Martij, pontificatus Eugenij papæ quarti, anno septimo, Iohānes Paleologus serenissimus Constātinopolitanus Imperator, ad celebrandā octauā œcumenicā synodum, ad Frācolinum Ferrariæ vicum tribus inuectus est. Quo statim Nicolaus ipsius Ferrariæ marchio, vna cum suis præstātioribus ciuibus, ac pontificibus oībus, qui cū summo pontifice Imperatorē ipsum Ferrariæ expectabāt, obuiā prodijt, ac ipsum equo insidentē, vna cum sedis Romanæ legato, qui cum Imperatore Constantinopoli venerat, ad vrbem & patium, vbi ab ipso summo pontifice oīnibusq̄ cardinalibus expectabatur, magna pompa deduxit. Quem cum summus pontifex iam aduentare sensisset, surrexit, & lento gradu inambulare cœpit, ac ipsum paulo procul a sede sua excepit, & volentem genu flectere, minime permisit, sed stantem amplexus fuit, ac ei dexteram osculandam dedit, ipsumq̄ a sinistra proximum sibi consedere voluit. Postea vero, Imperator surrexit, ac sua in sede stans, a singulis amplissimis cardinalibus honorificentissime fuit salutatus. Habitoq̄ in consessu cum summo pontifice breui secretoq̄ colloquio, vterque surrexit. Et pontifex summus in eodem palatio, vbi habitabat, remansit. Imperator vero, ad aliud ornatissimū pompa eadē iuit. Porro aūt quatuor post dies Ioseph̄us sanctissimus Constantinopolitanus patriarcha cū maiori parte suorum pontificum. (nā cæteri cum Imperatore fuere) cymbis multis ornatissimisq̄, Venetijs Ferrariam aduenit. Cui quidem e cymba exeunti quatuor amplissimi cardinales & ipse marchio, necnon ad viginti quinq̄ Occidentalis ecclesiæ præsules obuiam iere, ac ipsum equitem, mediumq̄ inter duos amplissimos cardinales magna etiam pompa ad palatium comitati fuere, vbi pontifex summus stans in sua sede, ipsum amplexus, & in gena osculatus est. Ipsis deinde consedentibus, Orientales antistites dexteram simul & genam summi pōtificis, cæterorum vero Græcorum alī dexteram, alī pedem tantum osculati fuere. Qua quidem salutatione facta, pontifex summus in cubiculum se recepit, patriarcha vero, eodem quo venerat ordine ac pompa, domum sibi pacatissimam venit. Proxima vero dominica, quindecim Græci sacerdotes domi Imperatoris iussu eius missam solenniter celebrarunt. Vbi etiam marchio cum suis ciuibus adfuit, & panem benedictum per patriarchæ dexteram more Græcorum accepit, atque libauit.

Nonnullis

A Nonnullis deinde post diebus Imperator a summo pontifice contēdere cœpit, vt quē admodum ei promiserat, nō solum pontifices & abbates, verumetiā reges, & duces, ac cæteros Christianor̄ principes ad synodū cōuocaret. Quod quidē tāetsi summo pōtifici propter ipsor̄ principum discordias factu difficile videbat, vt ad synodū cōuenirēt, se tamē operā daturum promisit, vt principes ipsi cōuocarētur. Continuoq̄ nuntios & literas ad eos misit, vt intra menses quatuor vel ipsi adessent, vel suos vicarios mitterent. Porro autem post aliquot dies tam Græcis q̄ Latinis maius operæpretiū visum fuit, vt ædicto publico synodus cōuocaret: hac cōditione, vt nisi principes ipsi venirent, vel suos nuntios mitterent, synodus tamē ipsa celebraret, ac in ea de quibusdam dogmatibus ageretur, & siue Græcor̄ & Latinor̄ cōiunctio fieret, siue non, adhuc tamen synodus summa pace dimitteret. Dum aūt hæc gerūtur, quęsitum fuit, quo nam ordine sedes in synodo disponi deberēt, qua de re non mediocris inter eos cōtrouersia fuit orta. Nam summo pontifici videbat conueniēs esse, vt Imperator ac patriarcha cum suis hominibus a sinistra templi parte, & occidētales pontifices a dextra, ipse vero in capite medius inter vtrāq̄ partem sederet. At Imperator dicebat locum ipsum sibi potius, q̄ summo pontifici conuenire. Post longas autem discrepationes, lectis cęterar̄ synodor̄ gestis, omnes in vnā sentētiam iuere, vt summus pontifex, ac omnis occidētalis ecclesia a dB xtra templi parte, Imperator autem cum oriētali ecclesia e regione a parte altera consederet. Igitur in basilica diuo Georgio consecrata, a dextra parte apud maius altare ponitificia sedes, & proxima ei, paulo tamē inferior, Romanor̄, vel (vt Græci dicebāt) Germanorum Imperatoris sedes dispositа fuit, quæ semper propter eius absentiā vacua stetit. Apud aūt ipsam amplissimor̄ cardinalium, deinde archiepiscopor̄, & episcopor̄ Occidentalis ecclesiæ, qui ad centum & quinquaginta præter protonotarios & abbates ac alios clericos, qui multo plures fuere, locus ordinatus fuit, e regione vero summi pontificis, vt pauloante dictū est Constātinopolitani Imperatoris eminēs quidē vt pōtificia, & illi proxima a sinistra, paulo tamē inferior patriarchalis sedes collocata fuit. Et apud eā eodē ordine legator̄ trium cæteror̄ patriarcharū, deinde alior̄ Occidētalium patrum, ex quibus duo, ex Iberia venere, sedes fuerūt dispositæ. Nā a dextris ipsius Imperatoris, Demetrius dispositus frater eius infimo gradu subsedit. Ante vero maius altare aliud altare fuit erectū, ac sup eo inter beator̄ apostolor̄ Petri & Pauli capita, sanctor̄ euāgelior̄ liber, ac ante ipm duo accēsa cādelabra fuere posita. Quibus ita dispositis, ac oībus p̄paratis, ad diē nonā mēsis Aprilis, quæ quidē feria quarta maioris hebdomadæ fuit, cardinales ac oēs antistites vestibus sacris induti, vna cū summo pōtifice ac Imperatore tēplū illud introiere, ac suis in locis, absente ob valetudinē patriarcha, paulum cōsedere, deindeq̄ surrexere, summusq̄ pontifex orare cœpit, quibusdā deniq̄ psalmis, hymnis, ac precibus hinc inde decantatis, oīnes iterum consedere iussit, vt consentiente Imperatore, absentis patriarchæ consensus, & suum ædictum ex suggestu recitarentur. Itaq̄ Scriba quidam alta voce consensum ipsum in hac forma perlegit.

¶ Consensus patriarchæ Constantinopolitani, vt œcumenica synodus Ferrariæ celebraretur.

IN nomine sanctissimæ vitæq̄ principij trinitatis, patris, & filij, & spiritus sancti, duo Christi membra, Latinorum videlicet & Græcorum, ad sanctam & œcumenicam synodum conuocandam, hodie conuenerunt, ita vt beatissimus ac summus pontifex, & sancta Romana ecclesia ex vna, & serenissimus Imperator cum tota Orientali ecclesia ex altera parte concordes sint, vt hic Ferrariæ in diui Georgij templo, in loco sane tutissimo, generale concilium celebretur, edicentes, vt infra quatuor mensium spatium ab hoc die connumerandorum, omnes Christiani, qui conuenire velint, præsertim reges & principes, ac omnes pontifices, & cæteri clerici, qui Basilæam, vel Romam ad celebrandum concilium profecti iam sint, vel in posterum proficisci velint, huc debeant conuenire. Qui vero venire neglexerit, nisi huius futura decreta concilij susceperit, ac approbauerit, anathema esto. Doctores autem, vel alicuius dinigtates homines, nisi conuenerint, vel suos vicarios miserint, vel saltem literis ipsa eadem futura decreta laudauerint, & approbauerint, anathemate sint deuincti. Quæ quidem pœna summi pontificis iussu, * de regibus & ducibus, ac cæteris Christianorum principi-

Forte decreta vel lecta, vel denūciata

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus intelligi quoq; debeat. His tamen liceat, si voluerint, locum alium nominare, vbi sy D
nodus hęc celebretur. Ita tñ vt ipsa synodus de tali loco considerare, ac decernere vale
at. Datũ Ferrariæ, anno, M.cccc.xxxviij. die vero nona, mensis Aprilis. Post hæc põ
tificis summi decretũ a præsule Gradeñ. Latine, a Dorositheo vero Mityleneñ. Græ
ce fuit recitatum in hoc tenore.

¶ Decretum summi pontificis.

EVgenius seruus seruorum dei, ad æternam rei memoriam. Magnas omnipo
tenti deo gratias oportet nos agere, qui antiquarum suarum misericordiarum
non immemor, ecclesiam suam continuo reddit ampliorem. Quam quidem &
si laborare, multisq; tempestatibus fluctuare permittit, nunquã tamen submer
gi patitur, verum a fluctibus, & magnis æstibus maris reseruat, & pro suo erga genus
humanum amore inter multos & varios casus & calamitates, virentem semper fouet,
ac magis vigentem reddit. Ecce enim Orientales & Occidentales populi iamdiu inter
se dissidentes atque disiuncti, ad pacem atq; coniunctionem conuenire festinant. Quip
pe qui discordes iam & inimici, tandem post multos annos fauente deo, ex quo omne
Iacobi.1.c. datum bonum, sanctæ coniunctionis desiderio affecti, in hunc conuenere locum. No
stræ igitur seruitutis, ac totius ecclesiæ opera est, & esse credimus, tentare pro viribus,
vt hæc principia tam felicia, studio nostro ita felicem exitum consequantur, vt dei gra E
tiæ cooperatores esse, dicíq; mereamur. Cum itaq; dilectissimus filius noster Iohannes
Paleologus Constantinopolitanus Imperator, vna cũ pñssimo fratre nostro Iosepho
patriarcha Constantinopolitano, necnon cæterorum patriarcharum legatis, ac multis
amplissimis metropolitis, & epis, ac alijs ordinibus ecclesiasticis, & viris nobilibus, ad
octauam diem proximi mensis Februarij Venetias aduenerit, nobis id, quod alijs etiã
ex locis antea fecerat, continuo literis suis significauit, se quibusdam de causis non alie
nis a ratione, Basilæam, vbi synodus celebranda erat, ire non posse, idq; his, qui ibi iam
essent, scripsisse, notumq; fecisse, volens propterea, & contendens, vt ipsa synodus huc
Ferrariam transferretur, & hic tam pium negotium concluderetur. Nos igitur, quibus
sancta Christianorum coniunctio cordi mirum in modũ est, quiq; ipsam celerrime con
ficere cupimus, decretum Basileñ. concilij de celebrando generali concilio, Græcis vo
lentibus promulgatum, ac æditum, & a nobis postea Bononiæ, præsentibus ipsius Im
peratoris ac patriarchæ oratoribus susceptum & approbatum, quæq; ad præsens san
ctæ coniunctionis negotium spectent, pro nostra seruitute volentes exequi, vt debe
mus, ac cupientes ipsum ad cõclusionem perducere, oñi modo & forma, quibus possu
mus, & debemus, pśentib⁹ & cõsentiẽtibus Imperatore ac pñarcha, & cæteris hic ad ce F
lebrandã synodum congregatis, notum facimus, & declaramus, prædictã synodum hic
Ferrariæ, qui quidem locus liber & tutus est, celebrandam esse, & sic ab omnibus ex
istimari, ac dici debere, sperantes hic absque discordia & contentione, aliqua ve mœsti
tia, sed potius amore summo diuinam ipsam pacem, & cætera sancta opera, pro quibus
synodus conuocatur, tractari, deoq; placato ac fauente, feliciter confici posse. Datum
Ferrariæ, die nona mensis Aprilis, anno. M.cccc.xxxviij. pontificatus nostri anno se
ptimo. Quo quidem decreto recitato, vnus ex Latinis, & alter ex Græcis surrexit, &
quisque suos interrogauit, an eis placerent, quæ recitata fuere. Qui cum eadem sibi pla
cere respondissent, partium ambarum consensum literis mandarunt, ac, deo peractis
gratijs, discesserunt. Elapsis autem diebus paschalibus, Occidentalis ecclesia, ne tempus
frustra contereretur, incepit contendere, vt priuatim de spiritus sancti processione le
uiter agerent, donec qui essent venturi, conuenirent. Orientali vero ecclesia respon
dente, alienum esse a ratione, vt absentibus his, qui Basilæam ad celebrandam synodum
iam conuenerant, quicquam tractaretur, post multam contentionem decreuerunt de
purgatorio ac alijs quibusdam ecclesiasticis quæstiunculis disputare, donec tempus sy
nodi celebrandæ veniret. Itaque Latini duos amplissimos cardinales & duos archiepis
copos, & duos episcopos, & duos abbates, & duos monachos, & duos notarios. Græ
ci vero, pontifices sex, & duos abbates, & duos crucesignatos, ac duos notarios elege
runt, qui bis hebdomada quaq; ad diui Francisci templum ad disputandum conueni
rent. Qui cum ad diem quartam mensis Iunij conuenissent, Latini quæstionem de pur
gatorio proposuerunt, ac ita dixerunt.

¶ Quæstio

A ¶ Quæstio de purgatorio.

NOs ignem Patres Amp. in hoc mundo credimus esse, quo quidem animæ Latini
peccatis leuioribus, vel (vt vulgo dicitur) venialibus obnoxiæ, coadiuuante
ecclesia, sacerdotum precibus, missis, ac eleemosynis expiantur. Nam san
ctorum & iustorum animas in cœlo esse, ac trinitati assistere, suam deniq; fe
licitatem consecutas esse, nemo dubitat. Animas vero eorũ, qui sine pœnitudine mor
tem obierint, in inferno vna cũ luda pœnas æternas luere profitemur, ita vt tria mor
tuorum loca simpliciter sint. Vnus quidẽ sanctorũ, quod cœlũ creditur esse. Alter de
linquentium, qui sunt inferi. Qui vero confessi, sacratissimũ Christi corpus, absq; tamẽ
pœnæ præuia satisfactione, sumũt, cõtinuoq; moriuntur, hi dubio procul in supradi
cto igne, quod purgatoriũ appellari solet, purgantur. De quo quidem igne Paulus ad
Corinthios scribit: Vniuscuiusq; opus quale sit, ignis probabit. Et paulo infra: Ipse aũt 1.Cor.3.c
saluabitur, sic tamẽ quasi per ignẽ. Hæc Latini. Græci aũt ita respõderũt. Quæcũq; Græci.
Patres Amp. protulistis atque citastis, Oriẽtalis ecclesia profitetur, quãuis inter Græ
cos & Latinos parua sit differentia, vestrã ergo sententiã literis tradite, quod ipsi quoq; Latini
facturi sumus, vt in q̃nam a vobis differamus, palam fiat. Quę cũ audissent Latini, ma
gno affecti gaudio, gratias deo egerunt, & datis literis discesserunt. Ad. xiiij. aũt diem Græci.
B eiusdem mensis iterũ conuenerunt. Et Græci Pauli dictum longe aliter exposuerunt, 1.Cor.3.c
ac suam expositionem ita literis mandarunt. Paulus ad Corinthios scribens, Patres
Amp. Si quis aũt superædificat supra fundamentũ hoc aurũ, argentũ, lapides pretio
sos, ligna, fœnũ, stipulã & reliqua, hominũ vitã & opera intellexit, videlicet, an prauæ
studioſæve sint, ita, vt cuius opera in igne cõbusta permanserint, is bonus censeatur, ac
operum suorum mercedem accipiat, cuius autem opus arserit, id est, cuius opera fri
uola fuerint combusta, ipse detrimentum patietur, hoc est, damnabitur, & saluus erit
sic tamen quasi per ignem, id est, in igne semper saluabitur, in eo luens pœnas æternas,
ita, vt ignis ipse, de quo Paulus loquitur, non purgatorius, verum æternũ suppliciũ sit, Matth. 25.d
de quo etiã inquit Euangelista, Discedite a me maledicti in ignem æternũ. Nam ipsi
purgatorium nõ ignem, sed obscurum quendã locũ, ac laboris plenum esse censemus,
in quo quidem existentes animæ, lumine diuino priuantur, donec coadiuuante eccle
sia (vt supra dictum est) expientur, ac liberentur. Sic ergo sentimus de purgatorio. Sed
in alio quoq; differre videmur, ipsi nãq; tenemus, obnoxias animas & grauioribus, ac
(vt dicitur) mortalibus peccatis affectas, non satis perfecte in præsentia mulctari. Sed
postea q̃ cum suis corporibus resurrexerint, fore, vt perfectissimas pœnas pro suis de
lictis luant, quemadmodũ etiã iustorum & sanctorum accidit animabus: quippe quæ
bono quodã imperfecte fruantur, post vero suam resurrectionẽ felicitatẽ sibi debitam
C consequentur, vt Paulus inqt: Et hi omnes testimonio fidei probati, nõ acceperũt re
promissionem. Vos aũt non ita sentire videmini. Idcirco vestrã (si lubet) sententiã di Latini
cite. Nos animas valde delinquentes, absq; corporibus suis, Patres Amp. nõ perfe
ctę puniri, vt ipsi quoque tenetis, credimus: ita, vt in hoc bene conueniamus, iustorum
autem ac sanctorum animas, quatenus animæ sunt, perfectam suam felicitatem assecu
tas esse censemus: ita tamen, vt aliam cum suis corporibus perfectionẽ expectent, qua
quidem perpetuo fruantur. Tum Græcorũ alij cũ Latinis, alij cõtra (vt supra dictũ Græci
est) sentientes, partes in duas diuisi fuere: quorum omnium sententijs hinc inde literis
traditis, conuentum soluerũt. Deinde ad. xxv. & ad. xxvij. diem mensis eiusdem iterũ
conuenerũt, ac eadem met repetierunt. Nam latini dictum Apostoli sic exponebant. Latini
Nos ij plurimis alijs authoritatibus, Patres Amp. adducimur, vt credamus illud apo 1.Cor. 3.c
stoli, Saluus erit quasi per ignẽ, pro purgatorio, non aũt pro igne perpetuo capi debe Psal.11,85.72
re, iuxta illud prophetæ, Salua me domine, qm̃ defecit sanctus. Et alibi: Salua seruum
tuum deus meus sperantẽ in te. Et, domine deus virtutũ cõuerte nos, & ostende fa
ciem tuã, & salui erimus. Petrus aũt timẽs ne submergeret, dixit: Dñe, salua me. Chri Matth. 14.d
stus vero extendens manũ, accepit & saluauit ipsum. Et, Salua deus populũ tuũ. Ver
bũ ergo, saluare, Patres Amp. semp ad bonã partẽ accipit, nisi huius oppositũ demõ Græci.
stretis. Græci vero tergiuersantes, se suas sñias literis daturos respõderũt. Nolebãt
eñ suam sententiã explicare. Sed ita leuiter disputabãt, vt tẽpus protraherent, donec
frequẽs synodus conueniret. Ad. xxi. vero diẽ mẽsis Iulij Impatoris iussu patriarchæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

domum conuenere, vt decernerent, quidnam latinis de quæstione secunda respon- D
dere deberent, vbi diuersa (vt pauloante dictum est) sentire visi fuerunt. Tandem post
multa, Imperatore ac patriarcha præsente, omnes in eam sententiam iuerunt, iustorum
ac sanctorum animas perfecta frui felicitate, perfectiori tamen cum suis corporibus,
Matth.17.a. quum resurrexerint, fruituras: quum etiam vt sol vel lumen resplendeant, quemadmo
dum Iesus Christus dominus noster in Thabor monte resplenduit. Dum autem hæc
agerentur, terror magnus Græcos inuasit. Nam morbus quidam vehementiss. Ferra
riam affligere cœpit, ita vt mortem fere subitam Farrarienses obirent, quo magis etiã
Græci territi fuere, cp morbo eodem Dionysius præstantissimus ille Sardensis præsul
non sine Græcorum omnium luctu obijt. Dei tamen benignitate nemo alius ex græ
cis, tum mortuus fuit. Porro autem iam mensibus quatuor elapsis, vrgebant Græci vt
synodus celebrari, sessionesq; fieri inciperẽtur, tametsi nemo eorum, quos expectarẽt,
conuenerat. Quibus quidem græcis summus pontifex æquo animo satisfecit, dicens:
Vbi ego & Imperator ac patriarcha sumus, ibi Christianorum omnium synodus esse
creditur: præsentibus præsertim cæterorum patriarcharum legatis, nostrisq; cardina
libus. Timebant autem Græci multitudinẽ latinorum, propterea quod suas senteti
as suffragijs declarare solebant. Hoc tamen metu solutis Græcis, vt non suffragijs vte
rentur, verum quisque suam sententiam proferret, communi omnium sententia su E
it decretum, vt sessiones inciperent celebrare, ac inprimis de duabus quæstioni
bus agere: an fas sit, diuino symbolo quicquam addere, & an additio iam facta, ex fi
lioq; pia sit. Porro autem, quoniam summus pontifex laborabat podagra, & ad basili
cam, vbi synodi locus (vt supra dictum est) paratus fuerat, nequaquam ire valebat: id
circo decretum ab ipsa synodo fuit, vt in sacello palatij, vbi summus pontifex habita
bat, sessiones celebrarentur, & octaua die mensis Octobris inciperent. In eo igitur lo
co non aliter quam in cathedrali ecclesia sedes fuere dispositæ: quarum equidem or
dinem, breuitati studens, non repetam: silentio tamen neutiquam præteribo, duces,
marchiones, comites, equites, ac ciuitatum cum aristocraticarum, tum democraticarũ
oratores ante summi pontificis & Romanorum Imperatoris sedem subsedisse. E re
gione autem apud patriarcham, trium cæcumenicorum patriarcharum legatos paulo
inferius, reliquos deinde pontifices Græcos consedisse, crucesignatos vero, & reli
quos Græcos nobiles, a dextera Imperatoris versus sacrarium subsedisse. Nam De
metrius Despotus Imperatoris frater prope dexteram eius, multo tamen eo inferius
consedit. Sedem autem patriarchæ, quamuis põtificiæ imperatoriæq; sedis, quæ qui
dem æqualiter eminentes fuere, paulo inferior fuerit, simili tamen ornatu decoratam F
fuisse. Patriarcharum vero legatos, fuisse Antoninum Heraclienſem, & Gregorium
venerandum, ac magnum confessorem pro Alexandreo, & Marcum Ephesium, &
Isidorum Rhutenum pro Antiocheno. Dositheum vero Monenbasien. ac Dio
nysium Sardeñ. qui mortem obijt, pro Hierosolymitano. Cæterorum autem Græ
corum pontificum, & aliorum clericorum nomina hic prætereo, quandoquidem ipsa
in vnionis literis subscribam. Ante vero maius altare, quod (vt supra dictum est) dispo
situm fuit, a latinorum parte sex eorum doctores, a parte autem altera sex, alij ex græ
cis confederunt, qui quidẽ ad disputandũ a suis selecti fuere, videlicet ex græcis Mar
cus Ephesius, & Isidorus Rhutenus, & Bessarion Nicenus, & Theodorus Xantho
polus cognomento Siderophas magnus sacrista, Et Siluester Balsamorum magnus
bibliothecarius, ac Georgius Gemistus. Ex latinis autem Nicolaus tituli sanctæ cru
cis presbyter cardinalis, & Iulianus Cæsarinus tituli sanctæ Sabinæ, item presbyter
cardinalis, & Andreas archiepiscopus Colosseñ. Et Foroliuien. antistes, ac duo mona
chi in theologia præclari, Quibus omnibus ex ordine (vt prædictum est) consedentib
bus, latini pro sua in græcos beneuolentia concesserunt ipsis, vt primi exordirentur.
Bessarion itaq; facundissimus orator, impetrata prius ab Imperatore, ac patriarcha fa
cultate dicendi, græcam luculentissimam orationem habuit.

¶ Die Mercurij. viij. mẽsis Octobris, Anno. M.D.CCCCXXXVIII.
Sessio prima Ferrariæ.

Bessa

A ¶ Bessarionis tunc archiepiscopi Nicæni, deinde vero S.R.E. cardinalis oratio, in octauo concilio Ferrariæ habita, eodem Bartholomæo antistite interprete.

NAuantes in rebus arduis operam, non modo cum ex eorum animi sententia rerum ipsarum exitum assecuti sunt, verumetiam cum res ipsas aggrediuntur, ac in earundem initijs versantur, magnam capiunt voluptatem, cuiusuis enim rei principium non parum posse, forsan necesse est. Idq; propterea totius facti dimidium, communi doctorum sentẽtia esse dicitur, cp si quispiam quicquam inceperit, facilius finem eius consequatur, quam prorsus homines pigri rem ipsam auspicentur. Porro autem nostrũ diuini huiusce muneris principium, alijs cuiusuis rei principijs multo magis cõducere posse sperandum, ac exitum bonum protendere credendum est. Id quidem diuinę credentibus promissioni, deum ipsum nobiscũ esse, quo quidem præsente, ne quicquam nobis desperandum est, hoc autem ab his est censendum, qui ex rebus præteritis magnam de futuris faciunt coniecturam. Membra enim ecclesiæ tamdiu ita disiuncta fuere, vt non modo
B conuenire, verumetiã coniunctionis nomen sentire, mirum in modum abhorerent, ac potius eligerent, in proprio incommodo permanere. Nũc autem ea de tanto affecta desiderio sunt, vt tametsi multæ res ipsis sint impedimento, remotis nihilominus omnibus, summo studio in conficiendã pacẽ incumbant. Quis igitur hæc non cẽseat diuino numini adscribenda? Quis deinde non speret ex his magnum commodũ posse consequi? Hæc igitur dies iucunda & læta est, & nobis conuenit exultare, ac in spiritu gaudere. Nã illustriũ rerum exitus, illustria solẽt habere principia, huberrimarũq; frugum multæ primitiæ sunt. Machinationes iam, & insidiæ, ac doli, qbus noster hostis acerrimus nos ita cõplicuit, vt amici fratresq;, imo vnius ipsius capitis mẽbra, partesq;, necnõ illius pastoris grex, inter nos certaremus, dissolui & explicari ac destrui videnC tur, vesq; homines seditiosi, ac sibi suisq; voluptatibus tantũmodo indulgentes. Maximo sane veritatis cognoscẽdæ desiderio sunt affecti, etiã si cedere debeat. Nã sine veritate nullo pacto victoriã vellẽt consequi. Quapropter necesse est, vt veritas omnibus pateat, ac cæteris rebus præstet & dominetur, & se perturbantes conculcet, atq; cunctorum mortaliũ insideat animis. Mendaciũ aũt cum his, qui ab ipso depẽdent malis, procul ab hominibus latitet: & ijs tantũ dominetur ac imperet, a quibus vt parens colitur, quisq; (ipso duce) omnia dicũt & audẽt. Quis obsecro quisq; aliud huius nostri muneris simile proferre, vel præteritoq; aliqd pſentibus his rebus æquiparare poterit? Recedant igitur vetera, & noua sint omnia: omnes exultemus ac gaudeamus in ipũ, oẽs seruatori hymnũ canamus, & pro his rebus gratias ei agamus, eundemq; religiosissime imploremus, vt exitum initĩ huiusmodi congruũ cõcedat. Porro aũt oportet, vt qsq; nostrum, quæ ad huiuscemodi finem pertineãt, & sacræ ecclesiarum coniunctioni expediant, pro suis viribus conferat. Sane omnia sunt tentanda atq; tractanda, nil prorsus obmittendum, non studio, non diligentia, non officio, nõ denicq; laboribus est deficiendum. Repetendũ præterea nobis memoria est, non tantũ oportere deum ipsum precari, verumetiã ei ministrare, non enim omnia ab eo nobis speranda essent, nisi ipsi quoq; insudaremus. Nãq; nostris precibus prorsus contrariũ videretur, si dei auxilium implorantes, nil dignum operaremur, quare id agere ac nobis auxilio eẽ deberet. Quod si fecerimus, nobis profecto fauebit, ac sese benigniorem, alacrioremq; fautorem ad finem vsq; præstabit. Seruator deus, vtinam fiat, vt in eam diem viuamus, ac diem triũphalem & celebrem hymnum tibi cantemus, atq; a te vno eodemq; patre custoditi, idem tibi melos canamus, ac vna eademq; harmonia coniuncti, sub te solo capite viuamus, spiremus, moueamur, ac illud idem vnumq; velle & nolle sentiẽdo ac proferẽdo, vnũ simus. Christe rex omniũ, te ipm solum regẽ nostrũ esse volumus ac obtestamur, q te ipsum pro nobis reis & obnoxijs redẽptiõis ptiũ dedisti, tuoq; ptiosissimo sanguine a tyrã no nos redemisti & eripuisti. Fac igit vt vnũ tuũ ouile sim⁹, ac ne patiare, vt tui cũ sim⁹ omnes,

Ad deum patrem.

Ad Christum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

omnes, diſiuncti inter nos diſſideamus, neq; decertãtibus nobis te ducem præbeas, nec denicq; parti decertare volenti faueas: verum vtricq; ſimul parti auxilio ſis, quandoquidem pro vtraq; parte te ipſum tradidiſti, effuſocq; tuo ſanguine partem vtranq; redemiſti. Nobis obſecro communiter annue, communẽcq; nobis te præbeas adiutorem, ac nos proportione quadam in te, relatione vero ac habitudine inter nos diſpoſitos, ad te ipſum vnum eundemq; noſtrum inſtitutum finem adducito, neutiquam permittẽdo, vt inter nos diuiſi atq; ſeiuncti maneamus. Ex eo nãq; neceſſario id acciderit, vt ſimul cum cæteris mortalibus tanto ac tali fruſtraremur fine. Sancte ſpiritus, gratiaq; fons, ſpũs ſapientiæ & intellectus ac timoris dei, de quo & cum quo hoc eccleſiarum certamen propoſitum eſt: vtinam ſuperba mente nos liberes, ac dei timorem noſtrũ omniũ animis ingeras, nobiſcq; prudentiam ac ſapientiam largiare, & nobiſcum certamen hoc, quod pro te gerimus, iniens, veritatem ipſam omnibus patefacias, quia non modo veritatis ſpiritus es, & appellaris, verumetiam ad te ſpectat, ſecundum veram & nunq; fallacem illius veritatis vocem, omnem nobis veritatem oſtendere. Deus trinitas, quę cuncta ineffabiliter prouides, producis, contines, regis, atq; gubernas, tuum opus eſt homo, poſt cũcta alia in lucem creatum, quod cũ omnibus viſibilibus præſtet, illud etiã eximium, ac abs te regale priuilegium habuit, vt præparatis ſuiſcq; præordinatis commodis ad vitam prodiret, cui quidem ſæpe, quinimmo ſemper corporea hæc, & præſentis vitæ rationi conducibilia, nedum ea, quæ ad optimum animi ſtatum pertineant, proſpicis. Cuius præcipuum bonum eſt veritas, ac circa lætalia non decipi, quod ſane rerum omnium, quas habemus, vel in poſterum habere poterimus, optimum ac diuinum eſſe cenſetur. Nobis ergo concedas poſſe veritatem agnoſcere, cognitamq; complecti. Et ſi in aliquo, in his præſertim, quæ de te facimus verbis, quicquam committimus, nobis indulgeas: quandoquidem ipſa non modo incomprehenſibilis ac imperſcrutabilis es, verumetiam plura eorum, quæ a diuina tua emanãt imagine, abſtruſa valde, vmbraq; ſimilima, & vt ſimilitudines quædam exiſtunt. Noſtris precibus quæſumus annue, ac viam, quę ad te ſolum verum deum dirigit greſſum, nobis te ducem ſequi volentibus oſtende, ac quemadmodum ipſa ex tribus conſiſtens perſonis, tali ternario numero non obſtante, vnicam ſubſtantiam & naturam contines: ita etiam nos, tametſi multi, diuerſorumq; generum, imo iam authore maligno hoſte, variæ opinionis, ac fidei ſumus, hanc iſtam tamen differentiam e medio noſtri tollas, & ita facias, vt vnam fidem colentes, vnam ſententiam habeamus, non generum noſtrorum diuerſitate, vel noſtrorum corporum numero, ac multitudine obſiſtente, quominus vnum in te prorſus ſimus, ac illud idem de re ſentiamus. Sed de pcibus hactenus. De vobis aũt Patres ampl. quid dicam? qui ſacram hanc ſynodũ celebratis, q tantæ rei eſtis authores, qui plurimũ elaboratis, qui multa ſæpenumero vota effudiſtis, vt diem hunc videretis, quippe qui dies futurarum clariſſimaq; rerũ nuncius, ac earũdem initium, exituſcq; præco præclarus eſt. Quis igitur vobis ſatis digne benedicere poterit, voſcq; ſatis laudare decenter, qui iam laborum veſtrorum fructus pullulare, germinareq; cõſpiciatis? Pater beate, nunc beatus exiſtis vere, ac eris dubio procul beatior, cum dei benignitate ad huius diuini muneris exitũ peruenerimus, ad quem deus ipſe nos duxerit, a quo quidemſi eccleſias eius coniunxeris) ampliſſima tibi præmia proponuntur. Præclaræ profecto facinus erit, ſi ad finẽ pſeueraueris, & ſcãdalis ac offendiculis e medio ſublatis, pacẽ ac cõiunctionẽ eccleſiaꝝ confeceris, vtpote, q vehemẽti zelo, cura eximia, longis denicq; vigilijs ac cogitationibus, Chſi filios terraꝝ vndicq; cõgregaueris, iã pridẽ cogitãtes, vt illuſtrata veritate fraternæ ſpũaliterq; cõiũgant, ideq; velint ac ſentiãt. Quæ pſanctiſſime, qs obſecro poterit ificiarie q qdẽ cũctis mortalibus patẽt, & q ego ac oẽs hi pres teſtes ſumus. Oportet igit te finem ipſum aſpicere, ac q cũcq; ad deũ ſpectãt, ita prouidere, diſponere, conficere, vt quã nũc ex his capimus voluptatem, eadem proſequendo vires augeat, ac multo magis aucta, prope finem vltimam tandem attingat lineam. Si nãq; principia hæc & exordia ſunt præclara, exitum his congruũ qualem fore putas? Quibus profecto benedictionibus dignus fuerit quantam laudem & honorem ſuſcipiet? quot denicq; merebitur laureolas? is, qui cum tot mortaliũ excuſationes abſtulerit, q plurima etiã alia impedimẽta in futuꝝ euertet? Qua in re, pater ſanctiſſime filium Imperatorem adiutorem habebis, te quoad opus fuerit conſecutuꝝ, vtpote, qui pius, religioſus, vehemensq; Chriſticola eſt, quiq; cũ pluribus virtutibus prẽditus ſit: in deo tamen colendo, & pro religione pie certando, plurimũ excellit, & qui q̃uis conſectus ætate ſit, coniungendarum tamen eccleſiarum deſiderio ſemper affectus, ſummo ſtudio quærit opportunitatem, prudentia vero proſpicit, & amplectitur omnia, quæ ad hanc rem opus ſint, quiq; ad hoc tantum taleq; bonum aſpiciens, ac ei vehementer incũbens, pericula omnia adit: & otium paruipendens, maximos maris æſtus, ac in cœlum ſublatos fluctus nequaq̃ extimuit, vitã denicq; ſuã ſimul cũ patria maximo rerum diſcrimini obiecit, vt Chriſto deſeruiens, eccleſiæ pacẽ conficiat, cuius ſeſe miniſtrum, nedũ acerrimum defenſorem obtulit. Præterea perbeate pater, pius ac ſacerpatriarcha tibi pari ſtudio præſto eſt, qui licet ad extremam iam peruenerit ſenectutẽ, confectoq; corpore ſit, eius tamẽ animus ſemper multis prẽditus bonis viget, feruetq; ac magno afficitur deſiderio, votaq; plurima adit, vt ſibi liceat tibi in hoc diuino munere inſeruire, cuius gratia his rebus quæ modo fiunt, mirum in modum oblectatur, fimulq; labores libentiſſime ſuſtinet, vt præclarum hoc facinus ad optimum exitum producatur, quo ſine ne viuere quidem vellet. Amplius beatiſſime pater, omnes hi patres ampliſſimi in hac tibi prouintia auxilio erũt: quippe qui nil aliud magis deſiderant, q̃ hunc optatiſſimum finem aſſequi, ad quem quidem omnes ſpectamus, atq; ipſius deſiderio vehementer affecti ſum", & cuius cauſa huc de longinquo ſpacio frequentes cõuenimus, ac in extera terra moramur, cum alij e media terra Græciæ, alij ex vltimis ſeptentrionibus, alij vero ex orientalibus, ſubſolanisq; regionibus, ad hanc Italiæ plagam nauigauerimus. Tot igitur ac tantorum hominũ ſtudium ne vincat hoſtis malignus. nequaq̃ fiat o ſeruator ac omnipotens deus, vt tot clariſſimorum virorum conuẽtus, cura eximia, longo tempore, ſummo labore, maximo denicq; ſtudio cõuocatus, ſua vota, ſpemq; fruſtretur, non enim id eſſet ſapientum, ac diuinorum virorum, nec eorum qui ſuos ſermones in iudicio diſponunt. Alios igitur is hoſtis inuadat, & aliorum hominum victoria gaudeat. Nos autem nullo pacto vexet. Ipſi ſpiritalibus armis veſtiamur, vt ei pro viribus obſiſtamus. Ipſi iuſtitiæ loricam, ſpiritusq; galeam induamur, ac duce verbo dei in noſtros irruamus hoſtes, & quocunq; nos illud duxerit, ibi finẽ imponamus: & nulla contra deum arrogantia & ſuperbia, vanaq; mente in certaminibus noſtris vtentes, ſed deum ipſum præ oculis habentes, ad eundem ipſum deum feſtinemus. Porro autem ſit, vt nonnulli bene ſuccumbere malint, q̃ ſemper vincere male, vt non ſolum bonum ſit vincere, verumetiam quandoq; vinci, ſeruata tamen ſemper boni ratione ac menſura non magis in victore q̃ in victo. Et ſi quiſpiam forſan dixerit, ſemper vincere magis expedire, quemadmodum etiam cuiuis magis conducit, aliquo ſe ipſum afficere bono, q̃ alijs benefacere: & audire melius eſt, q̃ alijs rem aliquã patefacere: necnon aliquem non errare, q̃ quo, minus alij errore ducantur, agere.

Inuictiſſime Imperator, in cardine iam res eſt, quodq; iam diu deſiderabas adeſt. Deum ergo glorifica & extolle, cuius hoc opus eſt, vtpote qui id tibi venire fecit in mentẽ, ac vt eius deſiderio caperere, necnon eodem authore, res ad hunc ſtatum peruenit. Si igitur pro rebus peractis maximas ipſi deo gratias habebimus, pro futuris vero eidem ex corde preces effundemus, rem profecto dignam nobis, necnon præſenti noſtro muneri neceſſariam faciemus: quinimmo miſericordiam ab ipſo conſequemur, ſi de præteritis quidem non ingrati, in poſterum vero nos, ac totum ipſum negotium ad eundem deum referentes, & omem ſpem curamq; noſtrã in ipſo reponentes, noſtris precibus dignos nos oſtenderimus, q quidẽ deus diuino nos ac cœleſti, cibo nutriet, abſcq; quo nemo viuere poteſt. Vt ergo nũc vſq; feciſti, cũ eum obteſtando, & auxilium eius implorando, tũ per te ipſum quæ opus eſſent, conficiendo, ita etiã in futurum, quo magis ad exitũ appropinquamus, eo alacriorẽ, promptioremq; te oſtende, in hoc negotium incũbendo, die noctuq; vigilando, quouſq; ad perfectum finem perueniας, atq; curis & cogitationibus animũ tuũ leues. Et qm̃ natura comparatũ eſſe videtur, vt ea quæ vi mouentur, ſuiſcq; motus cauſam extrinſecus habent: cũ prope metam ſint, tardius cientur, quam illa, quibus eiuſmodi cauſa intrinſeca eſt, quæ cum propius vident metam, eo fieri videntur velociora: idcirco tu, q in his bonis rebus verſaris, quorum caput eccleſiarum coniunctio eſt, quiq; ab intrinſeco ac naturali motu moueris, caue obſecro, ne illud accidat tibi, vt in finem tardior euadas. Sed ipſum tuũ optatiſſimũ

Ad ſpiritũ ſanctum

Iohã. xvi. c
Ad trinitatem.

Ad patres.

Ad ſummũ Pont.

Ad Impẽratorem.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tissimũ finem pro viribus tuis assequere, quãdoquidem bona omnia bonum sibi rebus D
in omnibus finem conciliant. Ergo tu factus semper alacrior, nos etiam cum adhorta
tione, tum summo tuo imperio diligentiores reddas. Beatissimum aũt patrem nostrũ,
quia senex, ac inualidus est, ætati & eius valetudini prius consulens, vt hæc omnia me
morta repetat, cum ipsum exhortando, tum etiã tuam ei operam nauando, excita. Tã
tum enim ac talem hortatorẽ reuerebitur, quem nactus non lentum vna cũ sacro pa
triarcha nostro, necnon amplissimis his S.R.E. cardinalibus, cæterisq; præsentibus re
uerendis patribus, duce deo, finẽ his rebus imponet, quem vtinã assequamur, ac lætio
res, spiritaliq; gaudio plenius affecti, beatissimo patri laudẽ, tuo vero sacro imperio sum
mum habeamus honorem, extollentes, ac maximis vos laudibus efferentes. Sanctissi
mus aũt patriarcha, & hor̃ sanctor̃ patrũ conuentus, vtinã posteaq; deo dignũ hym
num cantauerint, vobis etiam laureolam orationibus suis contexant, mihi denique re
liquum vtinam sit extremũ id oneris subire, vt simul omnes cõmuni laude extollã, ac
meo munere magno honore afficiamur: ita vt mea extrema & communi oratione, quod
equidem vehementissime cupio, vos sub vno eodemq; deo, ac vero, nostroq; domi
no existentes, exornem, quod quidem summũ eor̃ creditur esse, quæ deo afferre pos
sumus & debemus, cui gloria conuenit in æternũ. Cum autẽ Bessarion peroraret, E
synodus sancta decreuit, vt sessio dimitteretur, & ad. xi. diem mensis eiusdem sessio se
cunda celebraretur.

¶ Sessio secunda.

SEssio secunda Ferrariæ die sabbati. xi. mensis Octobris celebrata, in qua reueren
dus pater Andreas Colossensis orationem copiosissimã habuit, qua quidẽ in om
nibus Bessarionem imitatus, in primis beatissimum patrem, deinde serenissimũ Im
peratorem, ac sanctissimũ patriarcham, totam deniq; synodum laudauit, & benedixit.
Cum autẽ iam aduesperasceret, sessio dimissa fuit, decreto, vt ad diem martis sequentis
tertia sessio conueniret. Interea quæsitũ priuatim inter ipsos disputatores fuit, quisnam
primus negotiũ aggredi, & quonam genere disputandi vti, & de qua quæstione age
re prius deberet. Post multa vero placuit eis, vt Græci prius exordirentur, & argumẽ
tis breuibus, vt assolent dialectici, vterentur: & an diuino symbolo quicq; liceat addere,
prius agerent.

¶ Die Martis. xiiij. mensis Octobris, tertia sessio Ferrariæ.

Mar. TErtia igitur sessione cõgregata, Marcus Ephesius p̃clarus theologus, imperato
ris ac patriarchæ iussu, negotiũ ip̃m aggressus, pro Græcis sermonẽ hunc habuit.
Quoniam omnipotentis dei benignitate huc frequẽtes conuenimus, vt summo D
studio ecclesias coniungamus, ac summã pacẽ, quod quidem opus diuinum est, con
ficiamus: idcirco summopere conuenit, vt nostris in disputationibus ac omnibus cõ
trouersiis mutua nostra beneuolentia semper seruetur. Et si nobis contigerit aliquid
proferre, quod vestras offenderit aures, id opinionum ac rationum nostrarum va
rietati asscribatis. quandoquidẽ amicitia vera ex hominũ vultu magis, q̃ ex verbis per
cipi creditur. Scire aũt vos patres amplissimi velimus, nos de symboli additione verba
esse facturos, q̃ neq; vera, neq; prorsus cõueniens sit, quam sane constat nostri schisma
tis ac dissidij præcipuam causam fuisse. Si quidem igitur vobis placet, rem nũc aggre
diemur: sin minus, in sessionem sequentẽ differatur. Videtur aũt nobis sic semper fieri
oportere, vt quod sequentibus sessionibus tractaturi simus, id prius omnibus pateat, vt
An. parati ad differendũ veniamus. Tum Andreas præsul Colossensis pro Romana eccle
sia ita respondit. Nos quidẽ a vobis mutuo diligi, ac vobiscũ deũ esse censemus: pro
pterea si quicq̃ prolatũ fuerit, vt a vobis dictũ prudenter est) quod cuipiam displicue
rit, id vitio nemini vertendum, sed nostræ potius disputationis naturæ concedẽdum
est. Operepretiũ aũt est, vt ad singulas interrogationes non ambiguis & obscuris, ver
apertis & claris orationibus vicissim respondeamus. Quoniã vero ex nobis quæsitis,
cur Romana ecclesia additionem ad symbolũ fecerit: idcirco quid ipse sentiam, paucis
Mar. respondebo, meã tamen responsionem nolim nũc vt perfectam suscipiatis, sed cõsultis
prius patribus his, alias accuratius respondebo. Responsione aliqua pater reueren
de, præsertim tua, quam nobis pollicitus es, nequaq̃ in præsentia indigemus. Nondũ
enim in medium protulimus, ea quæ ad hanc rẽ pertinerent, ex ipsorũ igitur patrũ sen
tentia,

A rentia, suo loco (vt a te dictũ est) respondebis. Dixi equidem pater reuerende, nolle
me responsionem meam tanq̃ perfectam admitti: puto tamen q̃ maxime cõuenire, vt, An.
ne beatissimus sacræ sedis huiusce præsidens, necnon mitissimus Imperator ac patriar
cha sanctissimus, cæterisq; præsentes patres, hinc hodie (vt ita dixerim) ieiuni abeant:
ipse nõnulla, prout tẽpus hoc mihi videtur cõcedere, verba nũc faciã, maturius tamẽ
in posterum responsurus. Additionis vestræ rationẽ quærẽtes, vt hi, qui causas a Mar.
gunt in foro, actores esse videmur. Idcirco nobis visum est petisse, si vestro cõmodo
possit fieri, hãc nostrã accusationẽ audire, vt nobis rem ipsam nũc aggredi concedere
tis, vestrã deinde responsionẽ libenti aio audituris. De his igitur hactenus, & profe An.
ras quodcũq; libuerit. Nos aũt suo loco sigillatim ad omnia respõdebimus. Tũ idem Mar.
Marcus præsul Ephesius, impetrata prius ab Imperatore & patriarcha dicendi copia,
in exortus est. Iesus Christus deus noster suam prospiciens mortem, Patres Amp.
suis discipulis dixit: Pacem meã do vobis, pacẽ meã relinquo vobis. Quæ quidẽ ver Iohan. 14. d
ba testamentũ ipsius conueniẽter appellare solemus, quo eis verã ac optimã hæredita
tem reliquit, quæ cum Christi propria esset, meã ideo protulit: pro qua nũ aliud ab ip
sis petierat, q̃ vt sese mutuo diligerent, ita vt certa conditione, non aũt libere, ipsa frui
deberẽt hæreditate. Quidã enim veteres homines certa cõditione sua bona legare so
lebant: qua quidem nequaq̃ seruata, hæredes ilico exhæredabantur. Haud aliter ergo
B seruator noster testamentum suũ signauit, ita, vt si eius discipuli vel hæredes mutuam
inter se beneuolentiam nõ seruassent, eadẽ ipsa hæreditate, hoc est, pace Christi, priua
rentur. Cuius quidem pacis ac mutuæ illor̃ beneuolẽtiæ gratia, seruator noster multa Iohan. 15. c
bona verba ꝛ̃ ipsis auditoribus fecit, modo inquiens: Hæc mãdo vobis, vt diliga Iohan. 16. d
tis inuicẽ: modo aũt ita, Hæc loquutus sum vobis, vt in me pacẽ habeatis. A quorum
quidẽ altero bono, id est, a mutua erga sororẽ suã Orientalẽ ecclesiã beneuolẽtia, Ro
mana ecclesia iã defecerat, dogmaq; sibi propriũ finxerat, ac sibi ppetuo cõseruauerat,
quod neq; literis sacris relictũ, neq; ab vniuersalibus concilꝭs celebratũ, neq; a maiori
bus nostris susceptũ & probatũ fuerat. Idq; propterea soluendæ nostræ amicitiæ cau
sam, simultatũq; nostrar̃ initiũ, dubio procul fuisse cõstat. Vt igitur ex ipso dogmate
inimicitiæ discordiæq; inter nos cõsequutæ sunt, ita q̃q; Romana ecclesia benignitate
dei pacẽ vehemẽter desiderãs. eam vt facilius conficiat, ab amicitia ipsa facere aggressa
est, quam pariter ecclesia nostra cupiens, huc q̃ celerrime venit: sperans, cooperante
deo, vt summa pax hinc sequat, ac simultates dissensionesq; nostræ causis remotis tol
lantur, quẽadmodũ aduersis valetudinibus solet cõtingere, hæc quidẽ vera medẽdi ra
tio videtur esse. Vos igit enixe rogamus, ac vehementer a vobis contendimus, velitis,
C vt nobis id temporis redeat, in quo cõiũcti summa pace fueramus, idẽ semper volẽtes
& sentientes. Et quẽadmodũ ad pacẽ nobiscũ reconciliandã, qua q̃ longissimo tempo
ris interuallo fuimus priuati, a vobis benigne sumus cõuocati: ita etiã non committatis, al's, omittatis
quin nobiscũ ac cũ maioribus nostris, qui in septẽ vniuersalibus illis concilꝭs clarue
runt, in vnã eandẽq; sententiã conueniatis, quor̃ in primis definitiones & decreta no
bis sunt recitanda, vt ipsas inter se concordes ac valde conuenientes, non solũ in ordi
ne, verumetiã in sentẽtꝭs fuisse, luce clarius ostendamus. Sic em̃ hoc nostrũ generale
concilium ea cætera concilia facilius, vt par est, mirabitur. A recitandis ergo decretis
eiusmodi debemus incipere: tum ea, quam modo diximus, ratione: tum etiã, vt patrũ
sanctor̃ precibus hoc nostrũ munus melius agatur, ac eorundẽ sententꝭs & authori
tatibus pro nostris fundamẽtis vtamur. Orationẽ vestrã patres Amp. quæ quinq; An.
nobis in partes distributa videtur esse, bene credimus percepisse. In prima nãq; de vno
Christi dñi nostri verbo subtiliter Ephesius pater disseruit, quanam ratione suis disci
pulis pacem suam Christus ipse reliquerit: ex qua quidem nostra amicitia nascitur, ac
deinde ex ea pax summa consequitur. In altera vero parte probare conatus est, Roma
nam ecclesiã amicitiam vestram nihili fecisse: ob idq; pacem, quam a Christo (vt supra
dictum est) habuimus, dissolui necesse fuisse. Nam in parte tertia demonstrauit, vos ad
nostras controuersias dissoluendas, pacemq; reconciliandã, ab eadem Romana ecclesia
rogatos, frequentes huc conuenisse. In quarta deinde parte declarauit, nulla ratione sie
ri posse, vt pax inter nos cõponatur, nisi prius schismatis & dissidij nostri causa peni
tus tollatur, quẽadmodũ ægris corporibus solet euenire, quæ tũc bene sanãtur, cum ra

Universidad de Deusto
Biblioteca

dices ægritudinis euelluntur. In vltima denicꝫ parte conclusit, operæpretium esse, vt decreta maiorꝫ nostrorꝫ inspiciamus, ac in primis eadem recitent: vt hoc etiam sacrũ concilium cætera rebus in omnibus imitetur ac consectetur, & de hoc nostro negotio melius argumẽtari possimus. Ad quæ omnia Patres Amp. quandoquidem ad sidem nostram plurimum attinent, ac magna indigent consideratione, sessione sequenti accuratius respondebimus, nonnulla tamen in præsentia verba faciemus, quæ nobis modo scitu digna vidẽtur. Nãꝫ vobis notissimũ est, nostram in vos beneuolentiã semper firmam validamꝫ fuisse & esse: quæ qm̃ a deo optimo maximo dependet, qui nos in primis dilexit, quiꝫ optimus amicitiæ veræ author, ac pfectissimus finis exist it, idcirco amicitia ipsa in eius ecclesia a nobis colitur & seruatur. Qua de re nescio equidẽ Patres Amp. cur nullam feceritis mentionem. Miror aũt vehemẽter, ꝙ vos lateat, ipsam Romanã ecclesiã, ortæ iam plurimæ in Orientali ecclesia hæresi, tum literis & legatis, cum cæteris opportunis remediis quibus potuit, se prouide ac diligẽter opposuisse, ipsiꝫ ecclesiæ auxilio semp fuisse. Nonne Nicæno concilio Siluester ille pontifex summus interfuit? Num cæteris in conciliis generalibus, pontificibus summis absentibus, eorꝫ legati defuerũt? Si ergo Constantinopolitani Imperatores pari studio, mutuisꝫ officiis Romano pontifici quandoꝫ fuerant auxilio, mirari profecto deberet nemo. Credo equidẽ Patres Amp. exploratum vobis esse, summos oẽs pontifices, orta tali cõtrouersia ac discordia, pacem semp desideralse, eiꝫ vehemẽter incubuisse. Imperatores etiã ipsos ac cæteros Oriẽtales principes, vt pacẽ cõponerent, ac ipsis (vt par eẽt) obedirent, rogare & obsecrare non destitisse. Rogo aũt vos, me patiamini quandoque liberius loqui, etiã si quicꝫ protulero, quod vestras offenderit aures. Nam si (vt asseritis) verꝫ esset, nos a vestra pace discessisse, quãdo eam a nobis repetistis? quando legatos ad renouandã ipsam ad nos misistis? Sed venio ad tertiam simul & quartam partem. Meridiana profecto luce clarius est id, quod vos nequaꝫ inficiari potestis, Romanã ecclesiã concordiã valde desiderare. Nonne summus hic pontifex pro pace conficienda multã pecuniam erogauit? Nonne legatos ad vos hac de causa sæpenumero misit? Siquidẽ igitur amicitiã nostrã, quam modo velle videmini, antea quoꝫ voluissetis, eã procul dubio vt nũc facile habuissetis. Quid? Nonne Gregorius summus pontifex ad celebrandũ Lugdunense cõcilium nuntios ad Constãtinum Imperatorẽ, atꝫ ad alios Orientales principes miserat, quãdo etiã rem ipsam cõcordi pace cõposuit? Non igitur Romanã ecclesiã pacis recusandæ incusare vestro iure potestis, cũ ab ipsa pax semper summa religione sit culta, quæ in posterꝫ etiam eius pro dignitate seruabit. Sed de his hactenus. Ad extremã aũt orationis vestræ partẽ respondeo, non incõueniens fore, si maiorꝫ nostrorꝫ decreta Græce Latinéꝫ recitabunt. Et si non inscius sum, ad quæstionem nostrã ea neutiꝫ attinere, cum diuino euangelio supremũ obtinenti locum ac dignitatem, in primis nobis sit innitendũ. In mediũ igitur afferatis, quicqd vobis videbit, quod quidẽ ipsi libẽter ac attente audiemus, sperantes ex eo facile fieri posse, vt etiã vos responsionẽ nostrã benigne auscultetis. Tametsi verꝫ est pater reuerende, Romanã ecclesiam Orientali semp hæresi obstitisse, temporibusꝫ pturbatis fidei nostræ auxilio magno fuisse, id tamen ad argumẽta nostra soluenda minime ptinere videtur. Nã ante huiuscemodi schisma & dissidium nostrũ, mutuam inter nos beneuolẽtiam pacemꝫ summã fuisse cõstat. Orto aũt schismate, prohdolor, etsi Romani pontifices ad Orientalem ecclesiã literas sæpissime scripserint, legatos & nũtios miserint, ipsam exhortãtes, vt a Romana ecclesia non dissideret: id tamen non sublata schismatis causa (vt de valetudinũ causis superius dictum est) haud quaꝫ fieri potuit. Cuius quidem schismatis causam, accessionem symboli fuisse diximus. Necꝫ igitur amicitia, quæ ante hoc nostrũ dissidium inter nos mutua fuerat, neque ea vestra in nos beneuolẽtia, talis discordiæ causa pmanente, cuius vos veri authores fuistis, memoria repetenda est, ꝙ nulla eius ratio haberi debere videt. Verꝫ nobis redeat tẽpus illud, in quo coniuncti fueramus: quod quidẽ nullo pacto bene fieri poterit, niũ prius eiusdẽ dissidij causam radicitus euellatis. Definitiones autem & decreta aliaꝫ omniũ synodorꝫ recitanda nobis videnť, vt hæc nostra synodus non solũ ab illis nõ discrepare, verꝫ etiã ipsas in omnibus imitari velle videat, qm̃ nos firmiter credimus, maiores nostros nil prorsus silentio ptermisse, quod ad nostrũ fidei symbolũ spectet, additionẽꝫ vestrã neutiquam ipsi symbo-

Si huic dicto fidamus, liquet S. Siluestrũ Nicæno cõcilio interfuisse.

Mar.

A symbolo defuisse, ac idẽ nulla prorsus castigatione indiguisse, ob idꝫ patres ipsos omnibus pcepisse, ne cui symbolũ aliud suscipere, vel ei quippiã addere, aut quicquã ab ipso auferre liceret, nõ ignorãtes, se ꝙd opus esset sanxisse. Additio igitur vestra, schismatis causa fuisse videtur. Oratio tua, reuerende pater, ex quatuor partibus cõstare An.
videtur. In prima dixisti meã orationẽ fuisse verã, haudquaꝫ tamen ad rem attinentẽ, summosꝫ pontifices vehementer incubuisse, vt pax inter nos recõciliaretur, schismatis tamen causam tollere noluisse. In secunda vero parte probare conatus es, fieri facile posse, vt cognita vel ablata ipsius schismatis rõne, pax summa statim cõsequeret. Nã in tertia voluisti, vt generaliũ cõcilioꝝ decreta in primis recitarent, vt illa sectari, imitaríꝫ velle videamur. In extrema denicꝫ protulisti, nil ab ipsis conciliis omissum fuisse, ita vt
aliqua sit opus additione. Non equidẽ protuli, pater reuerende, fieri facile posse, vt Mar.
si vestrũ dogma verꝫ esse cognosceretur, ecclesiæ statim cõiungerentur: sed si additio ipsa tolleretur, pax ilico summa fieret. Nãꝫ tametsi forte cõtigerit, vt tale dogma verꝫ esse declaretur, id tamẽ nullo pacto suscipere poterimus, cum a maioribus nostris nulla nobis facultas relicta fuerit, vt sacro symbolo quicquã apponere, vel ab ipso adimere valeamus. Qua quidẽ in re tota nostra cõtrouersia cõsistit, ac in ea se vertit cardo.

Constat, patres Amp. summos pontifices additionis huius rationẽ, quã schismatis An.
B dissidijꝫ nostri causam appellatis, tũc etiã literis mãdasse, cũ ad pacẽ & concordiã vestram repetendã legatos ad vos miserant. Si quidem igit Orientalis ecclesia in primisꝫ quatuor patriarchæ, ꝙs etiã summã pontificiã facultatẽ habere creditis, Romanam ecclesiã in hoc dogmate errasse, ac talẽ additionẽ sine vlla ratione facultatemꝫ fecisse, summo studio voluerãt ostẽdere, aut iam satis ostẽderãt, cur obsecro nostra huiuscemodi lis adhuc sub iudice ẽ? An ꝙ nil cõtra nos probare potuerint? Id eqdẽ vobis cõcedo, fieri potuisse, vt tot Cõstãtinopolitani Impatores, tot patriarchæ, tot alij prudẽtissimi viri, ipsam eandẽ additionẽ haud recte factã fuisse crediderint: qa tamẽ id nunꝫ nobis ostẽdere potuerũt, idcirco deleta minime fuit. Itaꝫ Romanã ecclesiã immerito accusatis. Porro aũt qm̃ ab illoꝝ conciliorꝝ definitionibus & decretis nos creditis prohiberi, quominus quicꝫ agere valeamus, idcirco pluribus ac firmis argumentis ostendere volumus, quodcũꝫ sequẽs generale concilium fuerit, eiusdem fore dignitatis ac authoritatis, qua cætera alia concilia generalia pdita fuerãt, ad ea videlicet faciẽda, quæ ad ecclesiã spectẽt. Sed velim nobis respõdeatis, si talis additio vera est, cur nõ iure fieri debuisset? aut qd obstet, ꝙminus, id ꝙd verꝫ eẽ constaret, symbolo apponi deberet? Mar.
Idipsum obstat, Patres Amp. quod nefas est: nã multa ꝙꝫ alia bona & vera vidẽ-
C tur eẽ, quæ tamen nostræ religionis symbolo nequaꝫ nobis addere licet, cuius rei ex eo possumus facere coniecturam, ꝙ maiores nostri non omne, quod necessariũ fuerat, eidem symbolo addiderũt, sed pro exigua tẽporis opportunitate hactenus. Quoniã An.
mihi videor, Patres Amp. attẽte auscultari, ideo hæc duo vobis ꝙ breuissime probare recipio. Primum, nullam esse factam a nobis additionem: deinde, licet facta sit, eã fieri necessario debuisse. Verum negotium hoc in sessionem sequentẽ differat. Tum synodus sancta decreuit, vt die proximo quarta sessio fieret, ꝙ decreto, sessio dimissa fuit.

¶ Die Mercurij. xv. mensis Octobris, Sessio quarta Ferrariæ.

SI beatissimo patri nostro, ac serenissimo Imperatori, necnon sanctissimo patriar- An.
chæ placuerit, quæ sessione proxima volebam ostendere, ea nunc libenter aggrediar. Nos qui prius dicere cẽpimus, pater reuerende, prosequi quoꝫ debemus. Miror equidem vehemẽter, pater reuerẽde, cur talia verba proferas An.
cum sessione superiore nobis attente audiẽtibus, de additione ipsa longam orationem habueris. Dixi equidẽ maiorꝫ nostrorꝫ decreta in primis eẽ recitanda, ꝙd, cũ sessione Mar.
ne superiore fieri cõmode nõ potuerit, nũc ideo peragendũ putamus. Non ignoratis, Patres Amp. quæstionem a vobis eẽ propositã, satisꝫ dictũ, ac denicꝫ petitũ vt ipsi responderemus: quod quidẽ ob tẽporis angustiam in hanc sessionẽ fuit dilatum. Non igit mirari definimus, cur id nũc fieri nõ permittatis. Non em̃ a definitionibus patrũ recitãdis rem aggredi debemus. Tum Bessarion Nicænus archiepus pro Græcis Bes.
ita respondit. Verꝫ an falsum quippiam dicatur, pstantissimi patres, nõ ab audiente, verꝫ ab eo, qui profert ipsum, pcipue dependet: nam priusquam aliquid dicatur, id verum ne sit an falsum, dijudicandum non est. Oportet igitur vt prius quisꝫ, quicquid

Universidad de Deusto
Biblioteca

voluerit, in mediũ proferat: deinde vero audiẽtes, orationem eẽ probandã, aut penitus
D refellendã, decernãt. Neceſſariũ ergo nobis videtur, vt ea primi proferamus, quæ ad rẽ
noſtrã ſpectare credimus. Quibus deinde intellectis, ipſi reſpõdeatis. Latet aũt me, cur
nobis rem prius aggredi nõ cõcedatis: ſed mirabundi tot cõtra nos argumentis vtami-
ni, cum ipſi benignitate dei nullã vobis dederimus anſam, quare merito mirari poſſetis.
vos tamen voce, non aũt animo mirari putamus. At ipſi cõtra, quippe, qui q̃uis de vo-
bis quãdoq; magnã capiamus admirationem, tacemus tamen. Porro aũt hæc diſputã-
di ratio, qua vtimini, ꝙ longa fiat oratione, neutiq̃ nobis placet. Hac nãq; via nunq̃ ad
concluſionẽ aliquã perueniemus. Operępretiũ igitur eſt, nos nõ perpetua & prolixa
oratione, ſed dialectice cõgredi, breuibus quærẽdo, breuibuſq; reſpondendo: Cumq;
fuerit opus, breuius viciſſim cõtradicendo, ſic eñ agendo, finem facilius aſſequemur.
Porro aũt qñ noſtrũ eſt, quæſtionẽ vobis proponere ac ſimul argumẽtari: propterea
cum id ipſi fecerimus, tũc iure veſtro reſpondebitis. Nãq; ſi nondũ noſtras rationes au-
Iul. diuiſtis, quonã obſecro pacto ad eas bene poteritis reſpondere? ¶ Tum Iulianus ſan-
ctæ Sabinæ cardinalis pro Romana eccleſia ita reſpondit. Reuerendi Nicæni præſu-
lis oratio. Patres ampliſſimi, mihi mira in modũ placet, vt breuibus diſſerat, & quauis
propoſita quæſtione, ipſius q̃q; ratio explicet, ac declaret, & ei concluſioni acquieſca-
mus, quæ pluribus placuerit, quãcq; maior pars noſtrũ probarit. Nãq; ſi nobiſipſis cõ-
ſtare, ac in eadẽ ſententia pmanere nolimus, nil boni prorſus egerimus. Si quidẽ igitur
B pater Epheſius propoſuerat, Romanã eccleſiã cauſam ſchiſmatis fuiſſe, ac quæſtionẽ
ipſam, de qua ſumus dicturi pateſecerat, & Coloſſenſem antiſtitẽ prouocauerat, vt tũc
vel ſeſſione ſequenti reſponderet, conueniens mihi videt eẽ, vt Coloſſenſis ipſe reſpõ-
Beſ. deat, deinde cuiuis concedi ad proferendũ quicqd libuerit. ¶ Ita profecto ſentimus,
ac volumus, patres ampliſſimi, vt attẽte vos audiamus. Poſtea tñ q̃ rationes noſtras in
mediũ protulerimus, vt pater Epheſius dixiſſe videtur, quippe, ꝙ nobis promiſit, ſe tũ
aut ſequẽti ſeſſione habitur⁹ orationẽ, ac deinde vos reſpondẽtes benigne auditurum.
An. ¶ Quoniam, Patres Amp. ad ea, quæ nuper dixiſtis, quæ quidẽ mihi tria fuiſſe viſa
ſunt, accurate nõ poteram reſpondere, idcirco rogo vos mihi concedatis, vt de eiſdem
Rut. nunc agam. Tum Iſidorus præſul Ruthenus pro Græcis dixit ita. ¶ Equidem ex-
pediam q̃ breuiſſime, ꝙ veritas ipſa paucis facilius illuſtrat, nobis (vt primi dicamus) pa
tres ampliſſimi, conceſſiſtis. Nos aũt hanc propoſuimus quæſtionẽ, nullã additionem
ſymbolo fieri debuiſſe. Nobis ergo pmittite cõcluſionẽ eiuſmodi demonſtrare. Dein
An. de vero reſpõdebitis, qñquidem de procemijs ſatis. ¶ Orationi veſtræ, patres am-
pliſſimi, quã tribus in partibus diſtributã fuiſſe ſuperius protuli, velim reſpondere: ac
in primis Ariſtotelica authoritate probaræ quæſtioni, quia eſt (Sic eñ dialectici eam
F ſolent appellare) quam quidẽ ſeſſione proxima propoſuiſtis, vos cauſam ac rationem
ſimul reddidiſſe, nãq; dixiſtis additionẽ illã ſchiſmatis cauſam fuiſſe, ac Romanam ec-
cleſiam rei huiuſce cauſa multos legatos ad Orientalem eccleſiam miſiſſe: fieri autem
non potuiſſe, vt manente ipſius ſchiſmatis cauſa, pax fieret. Hæc profecto mihi vide-
tur orationis veſtræ ſumma fuiſſe. Ego autem (pace veſtra dixerim) nõ ſolum ex no-
uo veteriq; teſtamento, verumetiã maior⁹ noſtrorum decretis ac firmis argumentis
vobis promitto probare clariſſime, Romanã eccleſiam nullã ad ſymbolũ acceſſionem
feciſſe, quæ ei licere non videret, ſed quã vos additionẽ vocatis, eam explanationẽ, di-
lucidationemq; quandam eẽ, ipſamq; ab eadem Romana eccleſia iure fieri potuiſſe, ac
Beſ. deniq; Romanã ipſam eccleſiam non minus addere quædam, q̃ obſcura illuſtrare, cla-
An. Beſ. rioraq; reddere, ſummam facultatem habere. ¶ An licet, pater reuerende, quauis in
controuerſia cõfirmationibus vti? ¶ Quid ni? ¶ Si quidẽ igitur nobis conceſſiſtis,
vt rationibus noſtris vteremur, nos autem nullam adhuc earũ tetigimus, cur obſecro
An. non permittitis, vt ipſas nunc afferamus? An vultis, vt noſtram cauſam abſq; confirma
tione relinquamus? ¶ Dixi equidẽ, a beatiſſimo patre noſtro ampliſſimiſq; patri-
bus iſtis conceſſum vobis fuiſſe, vt quicqd libuerit proferatis, noſtra prius audita reſ-
Beſ. ponſione, quam a nobis ſeſſione proxima contendiſtis, ad ea, quæ tunc in mediũ pro-
tuliſtis ¶ Nequaquam debetis aſſerere, ſimpliciter vobis conceſſum fuiſſe, vt nobis
reſponderetis, cum certa conditione id vobis fuerit datum, poſteaquã videlicet ea nos
attulerimus, quæ nobis viderentur ad noſtrũ negotiũ pertinere. Quandoquidem ipſi
firmi-

A firmſter credimus, nil addere ſymbolo licere, ſanctor⁹ patrum authoritatibus inniten-
tes: quippe qui non modo nouas ſententias, verumetiam dictiones, aut alia verba ſym-
bolo addere prohibuerant. Quod cũ alia ratione demonſtrare non valeamus, niſi eo-
rundem ſanctor⁹ patrũ decretis, idcirco neceſſe nobis videtur, ab eiſdem decretis exor An.
diri: quibus deinde recitatis, vobis erit reſpondendi facultas. ¶ Eadẽ ipſa, Patres am-
pliſſimi, ſæpiſſime repetiſtis. Ad probãdum aũt, falſam eẽ veſtram concluſionẽ, haud
ſane magnũ negotium eſt, ꝙ tria nobis incommoda ex ea cõſequerent: ꝙ omnes ho
mines rei eſſent culpæq; obnoxij, ac ipſimet ſancti patres anathemate eſſent deuincti,
quodq; q̃maximũ incommodũ noſtra religio pateret, ſi nulla declarandi facultas ec- Io.
cleſiæ derelicta fuiſſet. ¶ Tum quidã magiſter Iohannes prouintialis pro Romana ec
cleſia ſermonẽ hunc habuit. Magno affecti deſiderio, ſummoq; ſtudio, patres am-
pliſſimi, huc frequẽtes cõuenimus, vt dei benignitate controuerſia noſtra tollatur, eo-
dem igitur animo, ac amice rem iſtam nos tractare oportet. Nã in Canticor⁹ canticis Canti.
ſcriptum eſt: Pacẽ ſponſam Chriſti verã eẽ. Nobis itaq; cõuenit, vt mutua beneuolẽ-
tia agamus, ac noſtris in actionbus optimũ ordinẽ ſeruemus. Ordo eñ apud doctorẽ
Auguſtinũ, eſt parium ac diſpariũ rer⁹ ſua cuiq; tribuens diſpoſitio. Quãdoquidẽ igi-
B tur orationẽ vos habuiſtis, reliquũ eſt, vt reſponſionẽ noſtrã audiatis. Vos eñ nõ igno
rare putamus, duo genera quæſtionũ apud Ariſtotelem eẽ: Alter⁹ quidẽ ſimplex, al-
terum vero, ꝺd a dialecticis propter q̃d ſolet appellari. Quo ſane genere ſi quiſpiam
quicq̃ quæſierit, eiuſdẽ etiã quæſtionis cauſam reddere ſimul tenetur, deinde reſpon-
ſionem auſcultare. Sin aũt ſimplici illo quæſierit, ſane nulla reddita ratione, reſponſionẽ
ſtatim debet audire. Cũ igitur vos illo modo ſimplici vſi fueritis, iure nũc noſtro vo- Beſ.
bis reſpõdere debemus. ¶ De amicitia, reuerẽde pater, elegãter diſſeruiſti, ꝙ noſtris
in diſputationibus ſit ſemper ſeruanda. Quod cum omnes idem ſentiamus ac velimus,
&de hoc ſatis multa dixerimus, de tã clara re nõ amplius dicere debemus. Ordo q̃q; no
bis ſeruandus eſt, ſed de his ſatis. Quod aũt de duobus quæſtionũ generibus mentio-
nem feciſti, equidem tibi reſpondeo, ꝙ ſi quæſtio noſtra ſimplex fuiſſet propoſita, pro
culdubio vobis nunc dicere conueniret. Verum quoniam altero interrogandi genere
vſi ſumus, quærentes cur, quod fieri non liceret, cõmiſeritis, ipſius idcirco non licere,
rationẽ & cauſam nos prius afferre oſtenderęq; debemus, q̃ reſponſionẽ veſtram auſ- Iul.
cultemus, qui quidem ordo conueniens eſſe videtur. ¶ Beatiſſimi patres noſtri, ac ho
rum omnium patrum iuſſu, Imperator ſereniſſime, vobis dico nos iam credidiſſe, fore
vt præſuli Coloſſenſi, qui modo paratus ad cauſam additionis reddendã venit, copiam
dicendi concederetis, vt vos ipſe vehementer rogauit. Quoniam aũt precibus eius non
acquieſcitis, ac plurimũ conuenit, vt ſumma pace ſeſſionem ſoluamus, quemadmodũ
C etiam huc conuenimus, idcirco ſummus pontifex iubet, vt hic nil amplius hodie fiat.
Verum ad diſputandum electi priuatim agant. ¶ Surgamus ergo (ſi lubet) ac accura Imp.
te diſpiciamus, an ſit honeſtum, pacíq; noſtræ congruum, vt priuatim diſputemus. Di
miſſa igitur ſeſſione, patriarchæ domũ frequentes conuenimus, ibíq; poſt multas inter
Latinos ac Græcos diſceptationes, a Græcis decretũ fuit, vt nil amplius ageretur, niſi
prius ſanctorum patrum decreta, diuinumq; ſymbolum recitaretur. Quæ quidem ſen
tentia, Latinis ipſam comprobantibus, vicit. Sequenti aũt ſeſſione, quicquid Græci vo
luerant, Græce fuit recitatũ, interprete Nicolao Secũdino Cretenſi, in vtraq; lingua
eruditiſſimo. Quæ omnia duo ſcribæ Græci, totidemq; Latini pſentes, literis mãdabãt.

¶ Die Iouis. xvi. Octobris, quinta ſeſſio Ferrariæ.

QVod ipſi concupiuimus, pater beatiſſ. id tu pro tua ſumma humanitate no- Mar.
bis conceſſiſti, vt ſanctarũ œcumenicarum ſynodorũ definitiones & decre-
cilia maiorum ſuorũ acta recitare ſolebant, ipſaq; catholicæ fidei funda-
mẽta ponebant) tum, vt patrum illorũ ſenſus, ac eorundem mutuus conſenſus & con-
uenientia, ergaq; ſuorũ maiorum religionem pietas ac obſeruantia nobis patefiat: tum
denic⁹, vt eorũdem ipſor⁹ patrũ ſanctor⁹ ad deum preces nobis in hoc noſtro munere Iul.
auxilio ſint. Libri igitur hi (ſi vobis placet) legantur. ¶ Sanctiſſimi patris noſtri ac ho
rum ampliſſimorũ patrũ iuſſu, patres ampliſſ. vobis honeſtũ eſſe pronuntio, vt heſter-
nus noſter cõſenſus ſeruari firmiter debeat. Vobis eñ cõceſſum eſt, vt hæc decreta le-

 gantur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

gantur, & ſi Coloſſenſis præſul ad reſpondendū Epheſio ſeſſione proxima paratus ac D
ceſſerit. Vt lubet igit faciatis, hac tamen cōditione, vt nō videant poſthac decreta talia
Mar. requirentibus ac cōtendentibus nobis, recitata fuiſſe. Eam tñ decretoꝝ partē amp.
patres intēdimus recitare, q̄ nobis videat ad noſtrū negotiū ſpectare. Porro aūt qm̄ de
diuinis primi ac alterius cōcilij dogmatibus nil aliud reperit, niſi duæ tantū noſtræ fidei
expoſitiones, hoc eſt, duo ſymbola, quæ tū pro vno a cæteris concilijs ſuſcepta fuerāt:
idcirco a recitandis tertij cōcilij geſtis auſpicandū nobis cenſemus, a quo quidē diui-
num illud Nicenū ſymbolū fuerat illuſtratū, ac in libro geſtoꝝ eius nōnulla ſecūdi cō
cilij decreta ſcripta ſunt. Quod profecto conciliū tertiū, vt ipſum ſymbolū immutabi-
le perpetuo pmaneret, decreuerat. Vos ergo rogamus, tot ac tantoꝝ patrum ſanctoꝝ
voces, noſtrasq; rationes & argumēta, q̄ ſumus in mediū allaturi, benigne ac attēte au-
diatis. Quādoquidē vobis probare promittimus, Chriſtianoꝝ omniū vnā ēē catholicā
fidē, ad quā, acceſſionē aliquā fieri, aut quicq̄ ab ea nō liceat auferri. In primis ergo Ni
cenum ſymbolū, a trecentis decē & octo patribus Niceæ celebratū, recitetur. Cre-
dimus in vnū deū omnipotentē, viſibiliū oīm, & inuiſibiliū factorē, & in vnū dñm Ie-
ſum Chriſtū filiū dei vnigenitū, ex patre, id eſt, ex ſubſtātia patris natū, deū de deo, lu-
men de lumine, deū verū de deo vero, genitū, nō factū, cōſubſtantialē patri, p quē oīa
facta ſunt, quæ in cœlo, quæq; in terra. Qui propter nos hoīes, & propter noſtrā ſalu- E
tem deſcēdit, & incarnatus & hō factus, ac paſſus eſt, & reſurrexit tertia die, & aſcēdit
in cœlos, & ad dexterā patris ſedet, & vēturus eſt iudicare viuos & mortuos: & in ſan
ctum ſpm̄. Proferētes aūt filiū dei aliqñ, & antea q̄ naſceret, nō fuiſſe, & ex nihilo factū
aut ex alia hypoſtaſi vel ſubſtātia, aut mutabilē vel alterabilē eſſe, ſancta dei catholica
& apoſtolica eccleſia anathematizat. Quo quidē ſymbolo P. amp. in tertio cōcilio re-
citato, Neſtorianoꝝ etiā hæreticū ſymbolū perlectū & improbatū fuiſſe cōſtat. Lega
Tertiū cō- tur etiā eiuſdē cōcilij definitio, vt idē Nicenū ſymbolū immutabile ac immobile pma-
cilium. neret, neminiq; fas eſſet, aliā fidē in poſteꝝ proferre. His igit lectis, ſynodus ſancta de-
terminat & definit, vt fidē aliā ab ea, quā ſancti patres in Niceno cōcilio, ſancto ſpū cō
gregati ſanxerāt, proferre aut cōſcribere aut componere liceat nemini. Qui vero auſi
fuerint aliā fidē cōponere, aut eos docere, q̄ ad veritatis viā, vel a Iudæis, aut hæreticis
aut gentilibus venerint, ħ ſi clerici fuerint, priuentur: ſi vero laici, anathematizent. Hic
duo nobis, amp. Patres, in dubiū ſunt vocāda: cur tertiū cōciliū inhibuerit, vt ſymbolū
Niceni neutiq; mutari deberet, duo vero priora cōcilia nullā pro ſeipſis inhibitionem
decreuerint. Nō em̄ memoriæ proditū eſt, aut Nicenū pro ſuo, aut Cōſtantinopolita
num cōciliū pro Niceno ſuove ſymbolo interdixiſſe. Et cur tertiū idē cōciliū, nulla
de ſecūdo ſymbolo mētione facta, primi tñ meminerit, ac pro eo ſanxerit? Ad primā
quidē ambiguitatē, ex ipſius rei natura ſumētes argumentū, reſpōdemus, q̄ alienū eēt F
a rōne ac nimis arrogās & ineptū, ſi duo illa prima cōcilia ſuis pro ſymbolis ita termi-
naſſent, ac poſterioribus ſuis interdixiſſent, vt eiſdē ſymbolis quicq̄ addere, aut ab ipſis
nemo auferre poſſet. Tertiū aūt cōciliū, cuius profecto authores prioꝝ cōcilioꝝ pa-
tribus neq; numero pauciores, neq; dignitate aut virtute fuerāt inferiores, cōueniēter
feciſſe credit, maioꝝ ſuoꝝ ſymbola ita probaſſe ac obſignaſſe, vt ſemp immutabilia p-
manerēt, ab euangelio ſancto apoſtolorūq; authoritate, ab vniuerſo denicq; teſtamēto
capiēs exemplū, quo plane nemini fuerat interdictū, q̄ minus quiſq; ſyllabā aliquā ad-
dere, aut auferre poſſet. Poſteriores tñ ſtrictiſſime prohibuerant, vt nulli Chriſtiano id
liceret committere: vtpote q voluiſſent, vt honor maximus ſanctis apoſtolis a cunctis
mortalibus haberet. Eiuſdē igit tertij cōcilij authoritate poſteriores adducti, primis il-
lis duobus ſymbolis parem honorē (vt paulo infra probabimus) cōmuni ſententia tri
buerūt: ita vt ambo ipſa ſymbola pro vno accepta, ſemp immutabilia pmanerēt. Item
alia rōne eandē ipſam quæſtionē diſſoluere poſſumus, ab eius accidētibus argumentū
ſumētes. Inter nāq; primū cōciliū, a quo diuinū illud Nicenū ſymbolū fuerat æditū, ac
ſecundum, nō paꝝ fane tpis interceſſerat. In quo qdem tpis interuallo fere triginta alia
ſymbola a particularibus & priuatis cōcilijs prodita fuere. Quæ tametſi nō ab illo pri-
mo differrent, qa tñ verbū cōſubſtantialē auferebāt, ob idq; Chriſticolaꝝ plurimos ad
hæſitandū de fide cogebāt, idcirco ſecundū conciliū œcumenica præditū dignitate,
propterea q; particularibus illis concilijs longe excellentius ac validius, diuinam cōtra

ſancti

A ſancti ſpiritus inimicos rationē, accuratius explicauit, & illuſtrauit, & ad euertendū hæ
reticū Apollinarij dogma, verbo huic, incarnatus, illud, ex ſpū ſancto & Maria virgi-
ne, addidit. haud tñ poſterioribus interdixit, quominus Chriſtianū dogma dilucidius
explanarent, volens vt eadē ipſa declarādi facultas in dei eccleſia ppetuo permaneret.
Quā quidem opportunitatem Neſtoriani hæretici nacti, diuinū illud Nicenū ſymbo
lum transformarūt, & ei diuerſa impiaq; dogmata addiderunt, ac ſuū hæreticū ſymbo
lum ædiderunt, q̄d veluti verā eximiāq; doctrinā hi, qui ad baptiſma veniebāt, ediſce
rent. Quo quidē multos poſt annos in tertio cōcilio recitato, decretū fuit, vt in futu-
mutandi Niceni ſymboli facultatem haberet nemo, vtpote q̄d a Cōſtantinopolitano
ſymbolo nequaq̄ in aliquo diſcreparet: qñquidem hoc in illo potētia videbatur inclu
ſum, ita vt ambo pro vno (vt p dictū eſt) haberent. Quā ergo idem tertiū cōcilium ad-
dendi auferendiq; poteſtatē haberet, eam omnē ſibi & poſterioribus abſtulit: vt re ipſa
ſtatim id declarauit. Nā verbū θεοτόκον, hoc eſt, deipara, vel dei genitricem, q̄d tūc ad-
uerſus Neſtorianā hæreſim eſſe demōſtrauit, Niceno ſymbolo noluit addere, q̄uis ad
dogma de ſeruatoris noſtri incarnatione, q̄ maxime neceſſariū fuiſſet. Nunc venio ad
alterā quæſtionem. Multis profecto fortiſſimis cōſtat argumētis, duo illa priora ſym-
B bola ab oīnibus cōcilijs generalibus pro vno ſuſcepta fuiſſe: præſertim a tertio, vtpote
quod prius cæteris concilijs, vtrūq; vidit atq; probauit. Et q̄uis toto orbe terraꝝ ſimul
ambo celebrarent, de primo tñ ſymbolo tertiū cæteraq; cōcilia mentionē fecere: cum
pro ipſius primi cōcilij authoritate & exiſtimatione, q̄ maiore patrū numero celebra-
tum fuerat, q̄q; veluti cæteroꝝ concilioꝝ fundamentū haberetur: tum etiā, q̄ eodem
ipſo Niceno ſymbolo Chriſtianoꝝ plures, quiq; denuo baptizabant, frequentius vte-
rentur: tum deniq; q̄ alteꝝ (vt ſæpenumero dictum eſt) a primo poteſtate cōtinebat.
Præterea vt boni oratores ſolēt in foro rebus vſitatis magis inniti, ita etiā conciliū ter
tium, quo ſymbolo magis hoies vti videbat, pro eo tantū decreuit, atq; prohibuit: cum
præſertim ſecundū ſymbolū expoſitio primi, nō aūt ipſius aliqua mutatio fuerit. Scio
equidem vos nō ignorare præſtantiſſimi Patres, in hoc de tertio concilio libro multas
beati Cyrilli literas ſcriptas eſſe: quippe qui Cælestini ſanctiſſimi ſummi pontificis eidē
concilio legatus ac vicarius præfuit. Pars igitur tantum literaꝝ eaꝝ, quas ad Iohānem
Antiochenū præſulē ſcripſit, quaꝝ inſcriptio eſt pro vnione, quæq; incipiunt ita, Gau
deant angeli (ſi lubet) recitetur: Nequaq̄ (inqt) tolerabimus, vt definita ſcriptaq; fides,
aut Nicenum ſymbolū ab aliquo immutet: nullā nobis vel alijs mortalibus facultatem
concedentes, vt aliquā eius dictionem mutare, aut vnam ſyllabam præterire valeant.
Huius em̄ ſententiæ recordamur, Ne tranſgrediaris terminos antiquos, q̄s poſuerunt Prouer. 22.
patres tui, vtpote qui non ex ſeſe, veꝝ dei patris ſpiritu afflati loquerent, qui ex eo pro
cedit, nō autem alienus a filio ſecundum ſubſtantiæ rationem exiſtit, & reliqua. Sancti
C Cyrilli ſententiā amp. Patres, intellexiſtis, ſibi ſimul cæterisq; mortalibus inhibentis, vt
ne literam quidem diuino ſymbolo poſſent addere. Quæ deinde ſancti Cyrilli literæ
poſt illud diuinum ſymbolum a generali quarto concilio pro noſtræ fidei fundamē-
to ſuſceptæ fuere. Ad cuius concilij definitionem nunc venimus, qua quidem vtrūq;
ſymbolum explanatum, ac pro vno fuerat habitum: inhibendo ſimul, vt nemini fas eēt
ipſum immutare. Quæ (ſi lubet) definitio recitetur. Sancta generalis ſynodus, beni- Quartū cō-
gnitate dei ac religioſiſſimorum optimorumq; Chriſticolaꝝ Valentiniani, ac Marciani cilium.
Imperatoꝝ auguſtorum auſpicijs in Chalcedonen. metropoli Bithynien. diocœſis, in
ſanctę ac triumphantis martyris Euphemiæ baſilica celebrata, ita decernit: Dñs & de- Iohan. 14.
noſter Ieſus Chriſtus, ad ſuoꝝ diſcipuloꝝ fidem in ſe confirmandam, dixit eis: Pacem
meam do vobis, pacem meam relinquo vobis: vt nemo Chriſtianoꝝ a reliquis Chri-
ſtifidelibus pijs in dogmatibus differret, ſed omnes vnam eandemq; veritatem ſentirēt.
Quoniam autem callidiſſimus hoſtis in veris optimiſq; ſermonibus zizania ſemper ſe-
minat, ac noui ſemper aliquid in veritatē molitur, idcirco idem Chriſtus dominus no-
ſter pro ſua erga genus humanum benignitate prouidit, vt ij pijſſimi Imperatores, ec
cleſiarum vndique rectores conuocarent: vt ipſo Chriſto coadiuuante, omnem erro-
ris ignorationiſq; notam ab eius ouili depellerent, ac veritatis germinibus grex eiuſ-
dem pingueſceret. Quod ecce iam communi omnium ſententia confectum eſſe
videtur. Falſa nam̄q; dogmata ſupt expulſa, & firma validaq; maiorum noſtrorum

Universidad de Deusto
Biblioteca

religio,nobis diuinum illud trecentoꝝ illoꝝ decem & octo patrum symbolum prædi- D
cantibus,ac centum quinquaginta patres alios, qui Constantinopolitano concilio sym
bolum idem susceperant,summa laude extollentibus, resplendet. Quapropter Ephe
sini sancti concilij sequentes vestigia, cui Cælestini sanctissimi Romanorum pontificis
tempore,Cyrillus Alexandrinus,& Iohannes Antiochenus antistites præerant,nec
non fidei nostræ normã,& canones diligentissime obseruantes, definimus ac termina
mus, veræ ac immaculatæ nostræ fidei expositionem, hoc est, diuinũ illud Nicænum
symbolũ magni Constantini Imperatoris tempore celebratum,semper debere splende
scere,ac eorundẽ centũ & quinquaginta patrũ decreta,firma & valida esse,quippe qui
ad hæresim euertendã,nostrã autẽ catholicã atq; apostolicam fidẽ confirmandã,secun
dum concilium Constantinopoli celebrarunt. Quartum etiam generale concili-
um,patres optimi,vtrunq; symbolum pro vno solo susceperat,id non ignorans,ad per-
fectissimã veritatis intelligentiã singulum per se satisfacere. Rei autẽ perfectissimæ nil
prorsus deesse creditur. Sed reliquũ eiusdẽ definitiõis legatur. Igitur ad veram(inquit)
nostræ religionis notionẽ symbolũ hoc salutiferꝝ, ac diuinæ sapientiæ gratiæq; plenũ
pfectissimũ esse decernimus,q̃ patris & filij ac sancti spũs pfectionẽ nos edocet, & in-
carnationẽ domini Christi fidelibus patefacit. Et infra: Vt hæc ergo diligentissime accu E
ratissimeq; cõcludamus ac obsignemus,idcirco sancta generalis synodus definit atq; de
terminat, vt aliam fidẽ cõscribere,aut componere,aut sentire,aut docere,liceat nemini.
Forte alias, Qui vero quippiam tale commiserint, aut aliud *commẽtum symbolum ex gẽtilibus,
commẽtitiũ vel Iudæis,aut hæreticis ad nostram religionẽ veniẽtibus, tradere fuerint ausi, si clerici,
priuentur,laici vero,anathemate notentur. Sed de quarto concilio hactenus. De quin-
Quintũ con to autem generali concilio particula sermonis Iohannis Constantinopolitani fsulis in
cilium primis recitetur. Propterea (inquit) vt nostræ fidei fundamẽtum iuxta sanctorum pa-
trum decreta,sacrorumq; canonum normam,domini ac seruatoris nostri benignitate fir
missimũ maneat,summo studio incubuimus. Quid eñ ab eo pie poterit tolli? ipe ducti,
ea ratione ecclesias inter se dissidentes facile coniũgi posse, ita vt Christifideles ab ine-
ptis verbis abstineant,mentem autem suam diuino symbolo,quo baptizati sumus, ad-
hibeant. Quod quidem Nicæna synodus sancti spiritus gratia memoriæ prodidit, Con
stantinopolitana vero suscepit, Ephesina probauit, Chalcedonen. denicq; obsignauit.
Quam sane nostram piam religionẽ quis vnquam ratione aliqua poterit euertere, quæ
malæ credentium excusationẽ auferet? Hanc igitur firmam & validã complectentes re-
ligionem,omni vanitate atq; malitia vacui,ne dubitemus sanctam consubstantialẽ trinita-
tem simul extollere,ac ipsam ita celebrare. Credimus in vnum deum patrẽ omnipoten
tem factorem cœli & terræ,& cætera. Qui quidẽ patres totum symbolum celebrarũt, F
Vigilius quemadmodum ecclesia in præsentia vtitur. Legatur etiam pars hæc literaꝝ Vigilij
Romani pontificis,quas ad Eutychen Constantinopolitanum præsulem scripserat. Id-
circo vnioni studentes, vestræ(inquit)apostolicæ sanctæ sedi significamus,notumq; fa
cimus,nos nostram fidem semper tenuisse,tenereq;,quam cum a deo optimo maximo
seruatoreq; nostro Iesu Christo sancti eius apostoli accepissent, eam vniuerso mundo
prædicarunt,ac ipsam deinde maiores nostri, præsertim ij qui quatuor generalia conci
lia celebrauerãt,illustrarunt. Quę quidẽ omnia cunctis in rebus ipsi quoq; cõplectimur.
Nicænũ à tercentũ decẽ & octo patribus celebratũ, qui sanctũ symbolũ, quod nostræ
religionis doctrina creditur esse, primi exposuerant,ac Arrij Arrianorumq; insaniã ana
thematizauerant,necnon Constantinopolitanum concilium comprobamus,quod eã-
dem ipsam doctrinam dilucidauerat ac diuinam sancti spiritus rationem illuminauerat &
Macedonij contra sancti spiritus processionem hæresim,ac Apollinarium impium,eo
rumq; sectam damnauerat. Ephesinum præterea suscipimus,quod quidem maiores su
os secutum,impium Nestorium, eiusq; sceleratissima dogmata, & sectam improuaue-
rat. Quartum denicq; concilium a sexcentis & triginta sanctissimis patribus celebra-
tum,laudibus summis extollimus,quod suscepto Nicæno symbolo,definiuerat, vt qui
aliud symbolum docuissent,aut exposuissent, aut ecclesijs sanctis tradidissent, anathe-
Sextum cõ mati subiacerent. Nunc obsecro, patres amplissimi, sexti generalis concilij decretum
cilium attente, vt hucusq; fecistis,audiatis. Sacrum generale ac illustre concilium, dei gratia &
religiosissimi Constantini Imperatoris auspicijs in hac a deo seruata, & terraꝝ omnium
Impera-

A Imperatrice,regiaq; ciuitate Constantinopolitana, nouaq; Roma,in sacri palatij concla
ui, Trullus vulgo nuncupato,celebratum,ita decernit: Dei patris vnigenitus,& verbũ,
quod nostri similis,sine tñ pctõ factus est homo,Christus verus deus noster,euangeli-
ca voce palam ita locutus est: Ego sum lux mundi. Qui sequitur me,non ambulat in te Iohan. 8.b
nebris,sed habebit lumẽ vitæ. Item: Pacẽ meam do vobis,pacẽ meam relinquo vobis. Iohan.14.d
qua qdẽ diuina voce ac doctrina, mitissimus Imperator adductus, vtpote,qui se veræ
nostræ fidei ducẽ,nedum impietatis inimi cum acerrimum eẽ profitetur,hoc sacrum ge
nerale concilium conuocauit,ac ecclesias huc conuenire iussit. Quod quidẽ concilium
in effugandis impietatis tenebris,non multo ante obortis,sanctis vero patribus recta cõ
sectandis,omnia exacta concilia imitatur. Nicænum videlicet, in Arrium mentis ino-
pem,celebratum. Et Constantinopolitanum, quod Macedonium sancti spiritus ho-
stem,& Apollinarium impium damnauit. Necnon Ephesinum, contra Nestorium,
quia cum Iudæis sentiret,conuocatum. Et Chalcedonen. quod Eutychen, ac Dioſco
rum homines maxima dei ira affectos damnauit. Quintum deniq; in hac ipsa regia ciui-
tate celebratum, quod Theodorum Mopsuestienſem, Origenẽ, Didymum Euagri-
um,& quædam Theodoriti opuscula contra decẽ sancti Cyrili capita, necnon & epi-
stolam Ibæ inscriptam,quam Iba ad Marin Persen scripserat,condẽnauit. Hoc igitur
concilium cæteris innitẽs, diuina omnia dogmata renouat, & impias opiniones refel-
B lit. Nicænum autem symbolum libẽti animo suscipit, approbat, obsignat, quẽadmo-
dum ab ipsis quoq; concilijs ad omnẽ hæresim Christianorum animas inquinantem,
euertẽdam,susceptum probatumq; fuerat. Legatur nunc pars hæc Iarum,quas Aga
thon Romanus pontifex ad Constantinopolitanum Imperatorẽ scripserat. Quæcunq;
a sanctis(inquit)maioribus nostris,necnon a quinq; sacris concilijs canonice,puro cor-
de,summa religione & fide,ac sine ambiguitate decreta fuerãt, ea ipsi quoq; dubio pro
cul seruamus, hinc vni summo studio incumbẽtes,vt nil prorsus eorum minuatur, aut
mutetur,aut quicq̃ ipsis addatur,verum omnia in verbis atq; sentẽtijs eadẽ pmaneant.
Et alibi: Constanti animo sumus(inquit) vt decreta a catholica & apostolica sede no-
biscum pro fide tradita,seruemus atq; colamus,credẽtes in vnum deum patrẽ oĩpotẽ
tem,& reliqua. Nunc venio ad septimũ & vltimũ generale concilĩ,& dum eius defini-
tio recitet,obsecro vos attẽte audiatis. Sancta generalis ac illustris synodus,dei gratia &
religiosissimoꝝ Christianoꝝ Constantini & Hirenæ matris eius Imperatoꝝ nostroꝝ
auspicijs in clara ciuitate Nicęna,quę Bithyniẽsis metropolis existit,in sanctæ Sophiæ
basilica sedo celebrata,cunctas catholicæ ecclesiæ definitiones sequẽdo,iubet ita: Chris
dus noster, qui nobis notionis suæ lumẽ largitus est, quicq; nos idoloꝝ insania & tene-
bris liberauit,vt sua sancta catholica atq; apostolica ecclesia sine sorde maculaq; seruare-
C tur,suis sanctis apostolis id se velle declarans,dixit: Ecce ego vobiscum sum oĩbus die- Matth. 28.d
bus vsq; ad consummationẽ seculi. Quæ quidẽ promissiõis verba non solũ illis,verum
etiã nobis,qui p eos in ipsum credimus,facta fuisse putant. At nonnulli ab illo nostro
acerrimo hoste elati,munus eiusmodi nihilipẽdẽtes,a recto tramite deuiarunt, & dum
catholicæ ecclesiæ decretis sese opponunt,in veritatis intelligẽtiam peccãt,& iuxta illud
dictũ: Axem aratri in errorẽ impulerãt,ob idq; nullos collegerunt fructus. Nãq; cum
sancti homines cẽserent,nõ eẽnt tamẽ,diuinũ ritum atq; ornatum euertere ausi fuerũt. Hiere.12.c
Quibus deus p Prophetã inquit: Pastores multi demoliti sunt vineam meã,conculca-
uerunt partẽ meam. Impios eñ homines,qui suo ingenio non mediocriter confiderẽt,
secuti,sanctã dei ecclesiã Christo deo nostro cõueniẽtẽ dãnauerãt,ac nullam inter pie-
tatẽ impietatemq; differẽtiam faciẽtes,dñi ac sanctoꝝ eius imagines,idoloꝝ ac diabolo-
rum signa credunt eẽ. Idcirco Christus dñs deus noster,quandoquidẽ a tanta taliq; p-
nicie suos pessum iri non patitur, oẽs terrarum vndiq; præsules vt conuenirẽt, præui-
dit, vt non sine diuino zelo a deo afflatoꝝ ac fidelissimoꝝ Imperatoꝝ nostroꝝ Constã-
tini & Hirenæ,diuinæ catholicæ ecclesiæ traditiones cõi snĩa obsignarẽtur atq; seruarẽ
tur. Rebus igitur omnibus pspectis diligẽtissime,ac veram rationem sequẽtes,nil addi-
mus,neq; tollimus. Verum omnia catholicæ ecclesiæ decreta, q̃ diligẽtissime seruan-
da cẽsemus,necnon sex sancta illa concilia generalia,in primis clarissimũ illud Nicęnũ,
ac alterũ in regia a deo *seruata ciuitate Constãtinopolitana celebratum,imitãtes,credi- aĩs cõseruãda
mus in vnũ deũ patrẽ oĩpotentẽ, & reliqua, & infra, Omnes credimus, ita sentimus, ita
pruden-

Universidad de Deusto
Biblioteca

prudentes ac scientes conscribimus: hæc est apostolorꝝ, sanctorꝝ patrũ, omniũ deniq; D
bene credentiũ fides, quæ vniuersum orbẽ terrarꝝ firmauit. Cumq; deũ vnum in trinitate adoremus, necesse est etiam venerandas eius imagines excolamus: qui vero nõ ita sentiunt, sint anathema, & ab ecclesia expellantur. Ipsi nanq; veteres ecclesiæ catholicæ sanctiones susscipimus, ac maiorꝝ nostrorꝝ decreta seruamus, qui vero quicquã addiderint, aut ab his, quæ ab ipsa ecclesia tradita sunt, abstulerint, anathemati sint astricti. Legatur etiam hæc particula inscripta de anathematibus, quam solet Orientalis ecclesia quotannis celebrare. Qui ecclesiasticas, inquit, sanctiões literis traditas, aut aliter memoriæ proditas, reprobat: anathema esto. ¶ Lecta septimi generalis concilij definitione, Latini quendã vetustissimũ librũ in medium attulere: in quo quidẽ eadem ipsa definitio, sanctumq; spm̃ ex patre filioq; procedere, scriptũ erat: qua de re non mediocris contentio in illa sessione fuit orta. Nã Latini librũ ipsum vetustissimũ ostentabãt: ac vehementer elati, eum cũ Græcorꝝ libro conferebant: tentantes ex patrum subscriptionibus rebusq; alijs, eorundẽ librorꝝ conuenientiam demonstrare. Quos cũ in omnibus, ipsa tantum accessione excepta, conuenire vidissent, visi sunt mirũ in modum admirari; Græci vero ob temporis angustiam nil ad id respondere: veruntamen Latinis contendentibus, vt ipsa eadẽ definitio cum additione eiusmodi recitaretur, benigne cõcessere. Deinde pater Ephesius orationẽ prosequutus fuit, dicens: Maiorꝝ nostrorꝝ sententias, patres amplissimi, quas vel in concilijs cõmuni consensu promulgassent, aut cõciliorum legati pro fide sua declarassent, aut mutuis literis, priuatisve cõmentarijs memoriæ prodidissent, intellexistis. Quæ quidẽ literæ ac cõmẽtaria, etsi priuatorꝝ doctorꝝ fuerant, pro cõsultis tñ cõciliorꝝ, cõmunibusq; sentẽtijs habita susceptaq; fuere. Ipsi ergo, qui nostros maiores plurimũ veremur, quiq; eorꝝ decreta colimus, ac ipsorꝝ execrationes timemus, accessionẽ ad symbolũ factã susscipere nolumus. Opportunum aũt esse videtur, vt accusationi ac rationibus nostris (si lubet) respondeatis: quãdoquidem satis est nobis, conciliorꝝ omniũ canones & definitiones, ac ipsorꝝ rationes in p̃sentia recitasse. Nanq; vestra prius ad hæc audita responsione, aliorꝝ quoq; sanctorꝝ patrũ authoritates ac sententias ad nostrã causam confirmandã afferemus: quas vel publice profitentes, vel quid quisq; de nostra religione sentiret literis mãdantes, memoriæ prodiderũt. Vos aũt, patres amplissimi, rogamus, nobis distincte ac per capita dialecticorꝝ more respondere velitis: vt ipsi rationes vestras facilius memoria repetentes, his cõmodius ac dilucidius respondere possimus, quandoquidẽ vos ignorare non credimus, nos neque memoria valere, neq; cõponendi, diuidendiq; ratione bene scire, neq; profiteri ad quãuis nobis propositam quæstionẽ posse dicere. Verũ nobis simplicitas & modestia semper inest, vt quod a ratione non absonum sit, id libenter susscipiamus, oppositũ aũt eius Iul. ingenue abnũciamus. ¶ Septimi concilij symbolũ, sereniſſime Imperator, quod modo fecimus recitari, in vetustissimo volumine scriptũ est: ita vt nemo poterit suspicari corruptũ fuisse: cum præsertim quidã historicus noster, antiquus quidẽ ac literatus, inter alia id quoq; testetur: hoc ipsum symbolũ in septimo cõcilio recitatum fuisse. Tali propterea symbolo cũ hac additione vel declaratione, ex filioq;, non mediocrẽ tribuimus authoritatẽ. Porro aũt, quoniam velle videmini, vt nos breuibus ac figillatim respondeamus, idcirco conabimur vobis pro viribus satisfacere. Verum vt id facilius assequamur, quod forsitã causa fuerit, cur vos quoq; clare respõdere valeatis operępretiũ est, vt quæcunq; modo recitata, scriptaq; sunt, ea simul cõferamus. Quibus quidem memoria repetitis, eorumq; perspecta conuenientia, sequẽti sessione ad omnia facilius respondebimus. Tum iubente synodo, ad diem vigesimã mensis eiusdẽ sessio fuit dilata.

¶ Die Iunæ, vigesima mensis Octobris,
Sexta sessio Ferrariæ.

Iul. Cardinalis. NVdiustertius, patres amplissimi, cum vnà priuatim ageremus, id, quod a nobis sæpissime dictũ fuerat, cõmuni sententia reperiuimus, nos ad veritatem summa pace inuestigandã, huc conuenisse. In hanc igitur rẽ summo studio mutuisq; officijs debem° incũbere, & alteri alteris eẽ grati. Qua quidẽ spe ducti, vobis eos libros libẽter p̃stare promisimus, q̃s sanctissimus põtifex haberet. Assentibus aũt vobis pari studio velle nos prosequi, reuerẽdũ Ephesiũ ac Nicenũ rogauimus vt librũ

A vt librum vestrum de octauo concilio per horam nobis mutuo darent. At illi nostro desiderio satisfacere noluerunt. Siquidem igitur ipsum hunc attulistis, bene euenit, sin minus, anteaquam quippiam agatur, vt afferatur iubete. ¶ Id quod vobis Mar.
promisimus, patres amplissimi, libenter satisfaciemus. Verum interea nequaquam impediri debemus, quo minus negotium nostrum prosequamur, præsertim cum nobis videatur non expedire, ita librum ipsum vobis concedere, vt eo prorsus priuati simus. Præterea, concilium illud inter generalia connumerandum non est, quandoquidem non modo non susceptum, verumetiam antiquatum fuisse constat. Iohannis enim & Adriani summorum pontificum tempore cõuocatum fuit, ac Photium Constantinopolitanum antistitem condemnauit. Is deinde Iohannes aliud concilium habuit, quod item appellauit octauum, quod acta ipsius concilij, quod vos octauum fuisse dicitis, improbauit, Photiumq; restituit. Cuius quidem Iohannis pro Photio literæ, memoriæ proditæ sunt, & adhuc extant. In quo plane concilio inter alia fuerat decretum, vt hæc eadem symboli additio tolleretur, quod vos non ignorare putamus. Si quidem igitur ipsius concilij acta reprobata videntur, non est congruum rationi, vt de his aliqua mentio fiat, cum alterum octauum concilium sequi potius deberemus. Propterea
B tempore ex eo in Constantinopolitana ecclesia, hucusq; solet ita celebrari. Quæcunq; in sanctos patriarchas Agnatium & Photium scripta vel dicta sint, anathema esto.

¶ Hoc metu vos libero, præstantissimi patres, nam nil de ipso concilio recitabitur. Iul. cardi
Sed quoniam in eo volumine nonnulla sexti septimiq; concilij acta sunt scripta, idcir- nalis.
co ea videre vellemus, nam de octauo concilio nobis curæ non est. ¶ Hac ergo Mar.
conditione vobis hoc volumen libenter concedimus, absonum enim esset a ratione, postpositis concilijs generalibus, priuatim conuentus rationem habere. Sed de his hactenus. ¶ Ex vestra longa oratione, patres amplissimi, ad quam equidem respon- Andr.
surus sum, quatuor equidem collegimus capita. Initio nanque symbola vel (vt rectius loquar) symbolum, deinde generalium conciliorum decreta, tertio Cyrilli Vigilij, Agathonis, Cælestinijq; literas recitastis. Postremo autem, protulistis vos tot tamq; clarissimos patres ita vereri, ac eorundem execrationes pertimescere, vt quicquàm ipsorum dictis vel addere, vel ab eis auferre vehementer abhorreatis. Velim autẽ vos non ignorare, patres optimi, quam vos accessionem & incrementum symboli appellare soletis, eam nos expositionem ac dilucidationem esse credere, qua quidem ratione a Romana ecclesia in symbolo celebratur, etsi prima orationis parte conati fuistis ostendere, additionem ipsam ab ipsa Romana ecclesia factam fuisse. Nam in secunda dixistis, nemini ratione aliqua fas esse, quicquam diuino symbolo addere, ex tertia vero parte creditis demonstrasse, incrementum illud falsum ac inconueniens esse. Ex quibus omnibus quarC tum illud caput consequebatur, vos sanctorum patrum execrationes veritos, accessionem huiusmodi nunquam susscepturos esse. Hæc vos in summa. Ipsi autem contra pro *babimus, quam vos accessionẽ & cumulum nuncupatis, eam potius diuini symboli explanationem ac declarationem esse. Deinde, nobis interdictũ non esse, quo minus expositiões huiusmodi facere valeamus. Tertio, declarationẽ ipsam verã & cõgruam eẽ. Postremo, plurimis ac fortissimis argumentis demõstrabimus, cuiuis veritati Christianos oẽs acquiescere debere. Nunc venio ad primũ. Et qm̃ in qualiber quæstione absolutas ac intelligibiles ratiões desiderare videmini, idcirco vobiscum dialectice agã. Rogo aũt vos, me attẽti audiatis. Nulla expositio vel dilucidatio alicuius artis aut scientiæ, debet additio appellari, sed verbũ, ex filioq;, in verbo, ex pre, cõcludit, eiusq; dilucidatio est, ergo verbum illud nulla rõne põt additio nũcupari. Porro aũt qm̃ syllogismũ hunc q; perfectus est, ac dialectico canone factus, inficiari debetis minime, ideo reliquũ est, vt propositionẽ eius vtrãq; verã esse probemus, quarꝝ primã maiorẽ, alterã vero minorẽ dialecticorꝝ more nominabimus. Maiorẽ aũt sic demõstrãdã putamus. Ois additio, vel augmẽtum ex rebus extraneis fit, vt oĩs schola philosophorꝝ tenet, p̃sertim Aristotelis, q in de generatiõe ac interitu libro inquit, aduenięte aliquo fit augmẽtum. Siquidẽ igit omnis additio ex rebus extraneis fit, expositio vero atq; dilucidatio ab intrinsecis, ac ns, quæ in eadem ipsa re insunt, sole clarius sequitur, cuiusuis scientiæ expositionem ex rebus his factã, quæ in eiusdẽ scientiæ subiecta materia sint, additionẽ vel augmẽtũ neutiquã appellari debere. Nanq; si nullam inter expositionẽ & additionem differentiam posue-

Universidad de Deusto
Biblioteca

poſuerimus, multa profecto nobis acciderint incommoda, ſacris eñ literis additio facta
fuiſſe videret, & ad Nicænū ſymbolū ſecūda ſynodus acceſſionē feciſſe cenſeret, quā
tamen conſtat fuiſſe profeſſam, quæcunq; protulerat, a ſuis maioribus accepiſſe, quem-
admodum etiā Gregorius cognomēto theologus, qui in eadē ſecunda ſynodo affuit,
ad Clydonium ſcribēs, inquit: Nos fidei patrum ſanctorum, qui ad Arrianā hæreſim
euertendā Nycænā ſynodum celebrauerāt, nil vnquā antepoſuimus, neq; quippiam
poſſumus præferre. Verum eiuſdē fidei ſumus, ac ſemper erimus, addētes tantum id,
quod de ſancto ſpiritu, ideo imperfecte prolatum fuiſſet, q̄ antehac nunquā in cōtro-
uerſiam fuerat vocatum, an pater, & filius ac ſanctus ſpiritus vna diuinitas ſit, ipſumq;
ſpiritum deum eſſe, nos oporteat credere. Ex his verbis præſtātiſſimi patres credere
debemus, q̄ plurima fuiſſe a ſecundo concilio declarata, quæ tamē minime diceremus
additiones fuiſſe. Nam in Nicæno ſymbolo, viſibium omniū & inuiſibilium: &, filium
natum ante oñia ſeculaz: &, in ſpiritum ſanctum dominū & viuificantē, neutiquā erāt
ſcripta, quæ licet ab ipſo cōcilio, ſymbolo fuerīt addita, nō tñ propterea putauit acceſſio
nem nouā ad ſymbolum ipſum feciſſe, vt is beatus Gregorius teſtatur, qui nil aliud ſen
tire profitetur, q̄ quod Nicæna ſynodus ædidiſſet. Quinimmo ſi diligenter vultis at-
tēdere, vobis notiſſimū fiet, nullum vnquā generale conciliū, poſt primū celebratum
fuiſſe, quod quicquā Nicæno ſymbolo nō addiderit, aut non ademerit ab eodē. Alte-
rum enim concilium, illud Nicæni ſymboli, ex ſubſtantia patris, prorſus abſtulerat.
Quartum vero concilium, totum hoc, natum ex patre, id eſt, ex ſubſtātia patris, in con-
ſubſtantialē patri ſecundū diuinitatē, nobis autē ſecundū humanitatē, mutauerat, vt Eu
tychis hæreſim euerteret. Apparet igit manifeſte, cuiuſpiā rei declarationē nō eē addi
tionē, q̄d ītē ex ipſius reuerēdi patris Epheſii oratiōe probare volumus, qppe q rñdēs
huic a ſe propoſitæ quæſtioni, cur tertiū conciliū de Nicæno tantū ſymbolo mētionē
fecerit, de altero vero minime, dixit, q ambo illa ſymbola vnum eſſent, nec in aliquo
differrent. Syllabæ igit & dictiōes, quæ Nicæno ſymbolo vidētur appoſitæ, nullā ad
illud fecerūt acceſſionē, propterea q eundē ſymboli ſeruauerunt ſenſum. Maior ergo
noſtri ſyllogiſmi propoſitio, bene probata videtur, nullā videlicet declarationē eē ad-
ditionē. Reliquū aūt ē, vt minorē etiā demōſtremus, q̄d q dē maioris negotij eſt, ac ma
iori conſideratiōe indiget, verbū ex filioq;, nō qdē additionē, verū expoſitionē eſſe. Ne
ceſſe eſt eñ, qui profitentur ſanctū ſpiritū ex pr̄e procedere, filiū ſimul intelligant, ad
quod quidē probandū, non niſi veſtroz ſanctoz doctoz authoritatibus innitar, qui-
bus quidē clariſſime demonſtrabo, quēadmodū ex patre, ita etiā ex filio ſpiritū ſanctū
procedere. Beatus eñ Cyrillus exponēs hoc dictū Iohannis: Ego rogabo patrē, & aliū
paracletū dabit vobis, inquit: Cum dei & patris bonoz eſſentialiū filius particeps ſit, ea-
dem etiā ratione ſpiritū habet, quēadmodū pater eundē habere percipitur, non quidē
aduentitium aut extraneū (Inſipientis eñ, immo (vt melius dicā) inſani hominis eſſet ſic
credere) ſed quēadmodū quiſq; noſtrū, ſuū ſpiritū continet, ac ipſum ex viſceribus ſuis
emittit. Propterea ſeruator noſter corporaliter ſpiritū flauit, vt oſtēderet, quēadmodū
ſpiritus ex ore humano corporaliter exit, ſic etiā ipſum ex diuina ſubſtantia, vt deo cō-
uenit, profluere. Quibus verbis Cyrillus videtur cōcludere, qm̄ ſi patris oñia bona filī
us ſecundū ſuā naturā & ſubſtantiā habet, id etiā habeat, neceſſe eē, vt inſtar patris ſpi-
ritū emittat, manētibus perſonaz proprietatibus. Vñ ſequitur, filiū ſic ſe habere ad ſpi
ritum, quēadmodū etiā pater. Ne autē quiſquā crederet, non de ipſo ſpiritu, verum de
quodā ſpirituali chariſmate vel gratia doctorē ipſum ſenſiſſe, dictū hoc ſeruatoris no-
ſtri perpendat: Accipite ſpiritū ſanctū. Porro aūt, qm̄ in ſymbolo ſpūs vnā trium perſo
naz ſignificat, neceſſe eſt, procedat ex filio, quēadmodū etiā ex patre. Sed forſan aliqs
dixerit, ſermonē ipſum de ſpiritu ambiguum eſſe, ita vt non ſpiritus perſonā ſignificet.
At nos ad oſtēdendū huius oppoſitū, magnū Baſiliū adducemus teſtē, q vos docebit,
patrē & filium ac ſanctū ſpiritū ſic ſe habere, vt neq; pater ſine filio & ſpiritu, neq; filius
abſq; ſpiritu poſſit intelligi. Qui ſpiritū (inquit) intelligit, ipſum, & eū, cuius eſt ſpiritus,
ſimulq; filiū mēte concipit, qui autē hunc pcepit, ſane ſpiritū non ſeiunxit. Verū conſe
quenter ſecundū ordinē, coniunctim autē ſecundū naturā ipſas tres pſonas intelligens,
verā aſſecutus eſt fidē. Porro autē, quoniā ſpiritus Chriſti eſt, & ex eo (vt inquit Apo
ſtolus) ideo quēadmodum ſi quis alteri extremū alicuius catenæ traxerit, procul dubio

Cyrillus Iohan. 14. b.

Iohan. 20. e

Iohan. 20. e

Baſilius

Roma. 8. c.

catenā

catenam totam attraheret, ſic etiam patrē ſimul & filium per eundē ſpiritum traheret.
Et ſi quis filium tenet, altera quidē, patrē, ſanctum autē ſpiritū altera parte tenebit. Fie-
ri eñ non poteſt, vt in eis ſeiunctionem aut diuiſionem intelligas eſſe, vt filium ſine pa-
tre, vel ſpiritum ſeiunctum a filio, & reliqua, ita patres ampliſſimi diuinæ perſonæ ſe ha
beri creduntur, vt qui vnā intelligit, alias quoq; percipere neceſſe habeat. Ex quo pla-
ne conſequitur, vt qui patrē intelligit ſpiritū ſanctū producere, is quoq; neceſſario cre
dat, eundē ſpiritū a filio produci. Ne autē oratio noſtra incredibilis videatur, eundem
ipſum Baſiliū attente audiatis, q filiū probat habere quæcunq; pater habere credit hoc Baſilius
excepto, filium non eſſe patrē. Patrē (inquit) & filium protuli. Has mihi tene proprie-
tates, filius ergo manens in eſſe ſilij, & quatenus filius eſt, oñia eſt quæ pater, iuxta hoc Iohan. 17. b
noſtri domini dictum: Et mea omnia tua ſua, & tua mea ſunt. Imaginis enim oñia, rei
ſunt exiſtentis, & cætera. Sermo Baſilij, patres optimi, plurimū noſtræ ſententiæ con-
uenit. Ergo patri ſimul & filio cōmune eſſe videtur, ſpiritum ſanctum producere, mul
tas quoq; alias rationes afferre poterimus, quibus notiſſimū fieret, quoniā ſpiritus ex pa
tre procedere creditur, neceſſe eſſe intelligi, eundē ſpiritum ex filio quoq; procederes
ſed de his hactenus. Importunū eñ videtur hac de re in præſentia diſputare. Sequenti
igitur ſeſſione de hoc accuratius forſan agemus. Verum deus optimus maximus vti-
nam talem controuerſiā e medio noſtri tollat, ita vt in poſterum haud quaq; nobis ſit
opus de hac re verba facere. Sed redeo vnde digreſſus ſum, nullam factā fuiſſe dicebā
additionem, quadoquidē declaratio nulla ratione poteſt additio nominari, quæ minor
noſtri ſyllogiſmi propoſitio fuerat, ad quam quidē probandam, oportebt etiā decla-
rare id quod ſcitu facile eſt, ſpiritum ex filioq; produci. Quod ergo ſymbolo appoſitū
eſſe dicitur, id non additio, ſed potius quædā ſymboli expoſitio ac explicatio eſt. Nunc
venio ad ſecundā partē, qua quidē probare promiſimus, quicquid ſit illud, ſiue acceſ-
ſio, vt vobis: ſiue declaratio, vt nobis videtur, id quo minus fieri poſſet, nunquam fuiſſe
prohibitum. Nanq; ſi id eſſet augmētum, dubio procul foris veniſſet & extraneum eſ-
ſet. Cum autē multas ſyllabas & dictiones vtriq; teſtamento, nedum ſanctoz patrum
decretis ſynodorumq; definitionibus, appoſitas fuiſſe conſtet, vt deo fauente probabi-
mus: ſequitur, nobis non interdictum fuiſſe, nec eſſe, additiones eiuſmodi facere, quod
ſane ſi quis negauerit, is nullo pacto poterit effugere, quin ſimul concedat, maiores no- Paulus
ſtros, qui ſymbolo ac maioz ſuoz dictis addiderant aliquid, ſub anathemate eſſe. Præ- Gala. 1. b
terea Paulus inquit: Si quis vobis aliud præterquā quod tradidi vobis, euangelizatus
fuerit, anathema ſit, ad eius tamen ſcripta acceſſiones non paucæ factæ fuerant. Multa
etiā Nicæna ſynodus apoſtoloz ſymbolo addidit, multa ſecundo Nicæno, multa de-
nicq; protulit Epheſina, de quibus neq; prima neq; ſecunda mentionē fecerat. Vetitum
igitur illis videtur fuiſſe, ſymbolo noui quicquā apponere, declarare autē minime, nam
ipſi fere oñes anathemate deuincti eſſemus. Præterea, idem apoſtolus ad Corinthios, 2. Cor. 3. b
inquit: Litera quidē occidit, ſpiritus autē viuificat, quos quidē Corinthios incuſabat, q
accuratius ſcripturæ q̄ opus eſſet, inniterētur. Non ergo ea debemus inſpicere, quæ vi
deantur occidere, in quo Iudæi vehemētiſſime peccant, quippe qui mentē a ſcriptura
non efferunt, quod a noſtris doctoribus mirum in modum reprehēditur, quorum pri- Gregorius
mus beatus Gregorius theologus inquit: De nominibus non certabimus, ſi rem eandē Thenlo.
ſignificent. Veſter item Gregorius cognomento doctor: Parum (inquit) curo de dic- Gregorius
tionibus: nō eñ ſolū in verbis, verumetiā in rebus apud Gregoriū theologum pietas Palamas
conſiſtit. Porro autē oratio noſtra de dogmate ac de re ipſa fieri videtur, in qua quidē
ſi conuenerimus, haud quaq; in dictiōibus diſcrepabimus. Siquidē igitur tantus doctor
de dictionibus non curauit, nobis profecto multo minus de eiſdē eſſe curæ deberet, ſed
ſuo loco diligēter tractabimus, an cōcilia prohibuerint, vt dictionū hmōi nulla prorſus
additio fieret. Satis eñ nobis in pñtia fuerit, ſi conſtiterit, cur Ifaz ac ſyllabaz acceſſio
refellenda non ſit, qua in re hoc manifeſto vtar exemplo, nam ipſi ſymbolum latine
proferimus, vos autem Græce, alij vero lingua ſua, ſed quoniam idem omnes ſenti-
mus, ideo nullum ex eo inconueniens poteſt accidere. Verum dialectico argumento
agamus, q̄d etiā bonis lfis mediocriter eruditis patet. Oēs ſcientiæ ἀξιώματα, propria,
hoc eſt, pronuntiata, vel vt dialectice loquar, principia vel dignitates habent, quæ tam-
etſi multa poteſtate contineant, ac in ſeipſis ſua facultate plures concluſiones includant,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Eas tamen doctores syllogismis, inductionibus, exemplis, quouis deniq; argumentoꝝ genere demonstrare, ac explicare solent, propterea tamen nemo proferret scientiã eoꝝ diuersam esse. Testis est Aristoteles in suis posterioribus analyticis. Siquidem igitur & ipsi principia theologicasq; dignitates habemus, quibus in ratione diuina innitimur, atq; credimus, ex his proculdubio demõstrare poterimus, sanctum spiritum ex filioq; procedere. Id ergo, quod Romana ecclesia profitetur, patet additionẽ non esse. Amplius ostendere possumus, additiones hmõi posse fieri. Nam Paulus inquit: Vnus dñs, vna fides, vnum baptisma, vnus deus & pater omniũ, Ergo & vna ecclesia. Vtrũ aũt & vna dignitas, an non? sed de hoc alias. Eadem igitur ecclesia diuersis temporibus, ac vrgente necessitate, accessiones facere poterat. Quæ quidẽ facultas nunquã poterit auferri. Noster eñ seruator inquit. Ecce ego vobiscum sum oñibus diebus vsq; ad consummationem seculi. Quæ quidẽ oratio nequaq̃ significat, vt deus nobiscum simpliciter sit, ac nos simpliciter regat. Sic eñ lapidibus & plantis, ac oñibus animãtibus semper inest, ac simpliciter ipsa gubernat, verũ semper nobiscum creditur eẽ, nos sua gratia vnaq; religione ac fide cõiungẽdo, q̃d procul dubio in ꝑs mẽbris videre nõ est, q̃ diuersa fide sed iuncta sunt, libera igitur ecclesia videtur esse. Præterea, si vestra opinio vera esset, magnum discrimen incurrerent Christiani, ac magnum incõmodum ipsis accidere facile posset. Nam si aliquãdo emerserit hæresis, ecclesia sese non posset ei opponere. Secũdum tamen concilium accessionem facere cœpit, hanc excusationem afferendo, vt, si sieri posset, firmam & illæsam ecclesiam semper esse, sane nulla esset opus additione. Sed quoniam quandoq; videtur periclitari, idcirco necesse erat accessionem ad Nicænum symbolum facere, vt ipsi quoq; asserimus Romanæ ecclesiæ contigisse. At ei fuerat interdictum, hoc equidem ostendatis velim, cum a maioribus nostris nil aliud prohibitũ fuisse constet, q̃ vt nemini liceret diuersam fidẽ proferre, aut componere, literisve mãdare, vt in Ephesini cõcilij actis (vt bene nostis) videtur, quod cæteræ quoq; synodi cõsectantes, simili modo prohibuere, sanctiq; doctores qui de syllabis & dictionibus priuatim fecerant mentionem, ad illud idem concilium se retulerant. Posteriores denique oẽs ipsius tertij concilij prohibitionẽ eadẽ ratiõe susceperant, ne cui diuino symbolo diuersas dictiones aliam fidẽ significantes, liceret apponere. Necesse est igitur, verba oĩa, adeundẽ sensum referri, eosq;, q syllabaꝝ & dictionũ meminerant, idẽ intellexisse, vt hæ dictiones essent fugiendæ, quę diuersam fidẽ significarẽt. Quemadmodũ eñ diuersus a nostra religione sensus vehementer est ẽsciendus, ita etiam verba fidem aliam significantia refellenda sunt. Patet igitur, prohibitionem ipsam neutiquã contra nos facere, quodq; vos additionem, nos vero declarationem appellamus, id rem vnam eandemq; fidẽ significare, & ad eandem spectare, vnde liquet nos nequaq̃ esse sub anathemate. Alia quoq;, præstantissimi patres, ad hanc rem plurimum pertinẽtia dicere possemus, quæ ex quarti cõcilij actis collegimus, verum opportunũ est vt surgamus. Tum synodus decreuit, vt ad diem proximi sabbati sessio prorogaretur.

Eph. 4. a

Matth. 28. c

¶ Die sabbati. xxv. octobris, septima sessio Ferrariæ.

Andr. TVa venia & gratia, pater beatissime, necnõ mitissimi Imperatoris ac sanctissimi patriarchæ iussu, orationẽ nostrã, quã proxima sessione habuimus, prosequemur. Qua quidẽ oratiõe duo credimus oñdisse, spiritum ex filioq; procedere, quemadmodũ Romana ecclesia profitetur, additionẽ nõ esse, ac nunq̃ interdictum fuisse, quo minus accessiones huiusmodi ab ecclesia fierẽt. Reliquum autẽ nobis erat duo alia demonstrare, quæ tunc probare promisimus, additionem ipsam valde conuenientem, nedũ verã esse, ac plurimũ oportere, vt a Christianis oñibus excolatur. Etsi sanctissimus ac summus pontifex, ac hi præstantissimi patres vnum tantũ sufficere crederent, vt demonstraremus accessionem ipsam verã & congruã esse. Veritas eñ ppendẽda est. Quãdoquidem ipa cognita, eius cõtraria facillime dissoluunt̃, vt Aristoteles nr testat, quia oĩa vero cõsonãt, falso aũt (inqt) cito dissonat verꝝ. Conueniẽs igit esset ipsius augmenti veritatem oñdere, q̃ eo modo facilius vobis suaderetis, id Romanæ ecclesiæ dubio procul facere licuisse, ad quod qdem probandũ, cũ publicis & priuatis oratiõibus, tum certis libellis nos sæpenumero prouocastis, ea præsertim oꝛone, qua pater Ephesius ex nobis quæsiuit, cur Romana ecclesia accessionem ad symbolum fecerit. His ergo patribus gratissimum fieret, si veritas hęc eluceſceret. Nanq; cum in dubiũ vocari

A vocari non possit, declarationẽ ipsam a maioribus nostris fuisse factã: & ne forte quispiam ambigeret, an tali esset opus declaratione, idcirco nobis (vt supra dictũ est) videbatur operæpretium eiusce rei veritatẽ ostendere & aggredi, ex quo etiam crederetis, ipsam a Romana ecclesia conuenienter, maxima ꝑsertim vrgente necessitate, additã symbolo fuisse. Vestra aũt argumenta, quæ priuatim inter vos ferebantur (vt nunc nobis relatum est) facile possent refelli, quibus ostendere credebatis, nos a ratione proposita diuertisse, ac nulla responsione ad vestram orationẽ facta, ad valde impertinentia venisse. Quorum neutrũ, patres ampliss. credimus cõmissse. Si nanq; vos (vt libuit) peroraſtis: a ratione non fuerat absonũ, si ipsi quoq; ad libitũ nostrũ respondissemus: cum ꝑsertim oratio nostra nequaq̃ inepta videretur: sed neq; (pace vestra dixerim) impertinens fuerat. Nã etiam is, qui causam dicit in foro, aut in academia sibi propositis argumentis respondet, quandoq; solet diuertere, & aliquã conclusionẽ probare: cuius deinde veritate percepta, ad propositũ reuertit: ita tamen, vt de iuribus petentis neutiq̃ minuatur. Sed ideo vobis videtur, nos nequaq̃ ad propositũ respondisse, q̃ nondũ ad tertiam partem venimus: Quærentibus eñ vobis, an nobis licuerit diuino symbolo quicq̃ addere, aut verbũ eius aliquod declarare, necne, id nos proculdubio facere posse professi fuimus. Sed cũ aliam huius rationẽ afferre non possemus, idcirco nostrã ipsam declarationẽ veram ac necessariã esse volebamus ostendere. Quod plane caput orationis nostræ tertiũ futurũ fuerat. De q̃ quidẽ nõ esset ab re (vt paulo ante dictũ est) accuratius disputare.

B Sed qm̃ id grauiter ferre videmini, ac nobis enuntiastis, vos ad id minime responsuros esse, idcirco vt hac etiam in re vobis gratissimũ faciamus, parte illa postposita, nonnulla alia proferemus, quibus & habita nostra oratio explanabitur, quæq; ad ea, quæ suo loco probabimus, necessaria fuerint: ita vt omnes intelligant nos ad propositũ respondere, & an iustã in nos inuehendi causam habeatis. Vt aũt nostra oratio plana & intelligibilis fit, ex his ipsis nostrũ sumemus exordium, quæ modo vos recitastis. Initio Nicænum symbolũ protulistis: quod cur feceritis, nõ ipsi videmus, quandoquidẽ id videtur nulla nobis ratione obstare, neq; nostræ sententiæ contrariũ esse. Nostra eñ controuersia est, an sanctus spũs quemadmodũ ex patre, ita etiã ex filio procedat: & an Romanæ ecclesiæ hoc declarare licuerit. Symbolũ aũt ipsum tametsi sanctissimũ sit, ad propositum tamen neutiq̃ spectare videtur. Num illud ipsi non credimus? Num a nobis non suscipitur? non approbatur, non excolitur, non celebratur? Num deniq; nobis idẽ & vobis cõmune non est? At pater Ephesius dixerat, secundũ & tertium concilium definisse, symbolũ illud immutabile manere debere. Hoc etiam ipsi fatemur, nõ ita tamẽ, vt idẽ clarius ac lucidius reddi, si opus esset, non posset: sed quæ ad eius veritatẽ spectarẽt, ea semper immota manerent. Nã quemadmodũ scientiaꝝ principia, omnia sua posteriora potentia cõtinent, ac in seipsis includunt: ita etiam Nicænũ symbolũ Christianorum doctrinã & fidẽ in seipso implicitã continere, includereq; censetur. Illud eñ in fi-

C lium ex patre natũ, in Arrium hæreticũ celebratum fuerat. Sanctũ aũt spiritum deum esse, in Macedoniũ & Eunomium. Filium vero fuisse incarnatũ & genitum, aduersus Nestoriũ. Imo si quis omnia diligenter perpenderit, nullã prorsus præteritã inueniet hæresim, vel futurã excogitabit, quæ non eiusdẽ Nicæni symboli facultate diruta fuerit, vel quæ destrui nõ possit. Siquidẽ igitur symbolũ hoc pro nostræ fidei fundamento celebratum fuerat, necesse est, immutabile maneat, principioꝝ cæteraꝝ scientiaꝝ instar: quibus datis atq; concessis, immotisq; permanentibus, multas conclusiones docto res probare solent. Patet ergo, cur Romanã ecclesiam ex ipso symbolo neutiq̃ accuſare potestis, quod vnà cũ tertij concilij definitione velim iterum recitetur. Audistis, amplissimi patres, interdictum ipsius concilij vtraq; lingua perlectum: quo plane nil aliud prohibetur, nisi vt diuersa fides componi, vel literis mandari, aut ab aliquo proferri non possit, quorum nihil ipsi benignitate dei commisimus: quandoquidem pauloante probauimus, vnius ac eiusdem esse religionis, profiteri sanctum spiritũ ex filio quẽadmodum ex patre procedere: q̃ expositio, explanatio, declaratio, dilucidatio, id deniq; genus alia, additiones non sunt, cum diuersam fidem nequaquã significent. Constat ergo clarissime, interdictum illud minime contra nos facere. Sed ad Cyrilli literas veniamus, quas ad Iohannem Antiochenum præsulem scripserat: quæ (si placet) iterũ recitentur. Ipsius tertij concilij authores, Patres amplissimi, ꝑsertim idem ipse Cyrillus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui eidem præfuerat, ad eius definitionem ac interdictum se referentes, priuatim con- D
scripserant. Siquidem igitur patres hi de fide tantum diuersa, non autem de verbis cu-
rabant, in dubium vocari non debet, quia literæ quoq; Cyrilli nõ eundem habeant sen
sum, vt singulas earundem literarum particulas accurate consideranti patet. Nullã (in-
quit) vel nobis vel mortalibus alijs facultatem concedimus, vt aliquã symboli dictio-
nem mutare, aut vnam syllabam præterire valeant, quorum neutrum in sanctum sym
bolum nos commisisse videmur, hæ ergo literæ in aliquo nobis non obstant. Præterea
scitu dignum esse existimo, cunctas eiusce modi definitiones & decreta, præsertim il-
lud, de quo paulo superius dicebamus, post conciliorum decreta scriptum fuisse: Ergo
quemadmodum cogente necessitate, his non obstantibus interdictis, licebat ecclesiæ
declarare, diuinaq; dogmata illustriora reddere, ac ipsa Christianos docere: ita etiam si
quædam symboli particula a Romana ecclesia fuerat explanata, id vitio vertendum nõ
est: neq; quicquam contra definitiones & prohibitionem ipsam commissum fuisse vi-
detur. Amplius, pater Ephesius vocauit in controuersiam, cur tertia synodus de prima
tantum fecerat mentionem, de secunda vero minime, qui deinde sibi ipsi recte subtili-
terq; visus est respondisse, q̃ vtrunq; earundem synodorũ symbolum pro vno solo di-
iudicabatur, q̃ sensum vnum habebant, etsi quibusdam in verbis differre plurimum vi-
derentur. Quam quidem responsionem ipsi suscipimus, ac ei nostra in controuersia in- E
nitimur: pariq; ratione credimus hoc nostrum symbolũ diuersis vocabulis vnam eam-
demq; fidem significare. Hoc igitur tertij concilij interdictum haud contra nos facere
videtur. Sed Chalcedonense quoq; legatur decretum. ¶ In Chalcedonensi concio
lio, patres optimi, Nicænum primo, deinde Constantinopolitanum symbolum fuit re
citatum: postea vero concilium ipsum decreuit, hoc symbolum ad perfectam nostræ
fidei notionẽ sufficere: vltimo autem instar tertij concilij interdixit, vt aliam fidẽ pro-
ferret nemo. ¶ Etsi huiusmodi definitio & interdictũ, præstantissimi patres, nequa-
quam contra nos facit, tamen vt id omnes clarius intelligant, nonnullas afferam ratio-
nes. Nam illustrissima synodus illa decreuerat, Constantinopolitanũ symbolum ad in-
carnationis dei filij dilucidationem, ac nostram fidem sufficere: quia tamen verbis cla-
rissimis non constabat, idcirco nonnulla ei verba addiderat, nonnulla etiã ab ipso (vt pa
ret) abstulerat: propterea tamen fidem ipsam mutasse, aut prorsus aliam fecisse non cre
ditur. Interdicta igitur ipsa facta fuisse censemus, ne cui sensum ipsius symboli mutare
liceret: non autem, quo minus ecclesia symbolum ipsum in posterũ exponere, dilucida
req; posset. Sed velim a vobis amplissimi patres doceri, an sacratissimũ euangelium per
fectissimam nostræ religionis doctrinã præ se ferat? Equidem vos nil aliud puto pro
vestra summa pietate responsuros, q̃ consummatissimã fidei nostræ scientiam in ipso
conclusam esse, licet q̃ plurimi Græcorũ ac Latinorũ doctores, illud, necnon aposto- F
lorũ symbolũ explanauerant ac declarauerãt. Hæc igitur patris Ephesij sententia vera
videt esse, totã sacrã scripturã ita nostris a maioribus fuisse probatã & obsignatã, vt ad-
dere vel ab ea quicquã auferre fas nemini sit. Propterea q; dicebat, idem quoq; nobis de
symbolo credendum esse. Euangelistas autem noluisse, quin aliquis eorum scriptis ad-
dere posset: sed ipsorũ fuisse sententiæ, vt talis inhibendi facultas suis posterioribus de-
ferretur: necnon secundum concilium, ipsorũ euangelistarum vestigia sequutum, ne-
quaquã interdicere voluisse: Hæc (pace vestra dixerim) in pagina sacra nõ extant: Imo
Paulus ad Galathas inquit: Si quis vobis euãgelizauerit præter id quod accepistis, ana-
thema sit. Et Iohannes in Apocal. Siquis apposuerit ad hoc, apponet deus super illum
plagas scriptas in libro isto. Et si quis diminuerit de verbis libri prophetiæ huius, ause-
ret deus partem eius de libro vitæ. Omnes ergo doctores sancti potuerãt interdicere,
ne cui liceret accessionem ad eorũ scripta facere: posteriores tamen scripturam sanctã
clariorem necessario reddidere. Nam quoniam Arrius profitebatur dei filium creatu-
ram, alterius q; substantiæ a patris substantia esse, scilicet his verbis seruatoris innitens,
Pater maior me est: ideo doctores hac adducti necessitate, quanam ratione patre filius
minor esset, declarauere: vt in posterum accidere poterit. Sanctum enim spiritum, deũ
ac dominum & viuificantem profitemur, & qui cum patre & filio simul adoratur & cõ
glorificatur: ipsum tamen cœli & terræ factorem esse neutiquam in symbolo celebra-
mus. Ergo si noua hæresi quæreretur, cur sanctus spiritus, instar patris & filij, factor

Iul. card.

Andr.

Galat. i. b
Apoca. zz. d

Iohan. 14. d

A cœli terræq; non celebretur, nonne tũ nobis necesse fuerit, vt conuocata ecclesia quæ-
stionem huiusmodi dissoluamus, ac veritatẽ ipsam prædicemus, sanctum videlicet spi-
ritum ita cœli & terræ factorem esse, quemadmodum pater & filius? Ecclesia igitur ne
q; a tertia, neq; a quarta, neq; cæteris a synodis ita præscriptis legibus interdicta videtur
esse, vt cogente necessitate, ambigua declarare nõ valeat. Sed quartæ synodi definitio
iterum (si lubet) recitetur. Ecce, patres amplissimi, q̃ clarissime patet, quidnã in hac quæ
stione dicendum sit. Synodus enim quarta decreuerat, ne cui liceret in posterum aliam fi
dem aut diuersum symbolum componere vel proferre, quorum neutrum ipsi gratia
dei commisimus. Sed verbum illud, si sufficisset, diligentius rogo perpendite.
Non enim synodus dixerat, sufficit: ita vt oratio ipsa sic intelligi debeat, si nul-
la hæresis emersisset, Nicænum symbolum dubio procul satisfecisset. Sed quoniam plu
rima insurrexerat hæresis, ideo necesse fuerat, vt diuersis temporibus, fide tamen sym-
bolo q; non mutato, diuersæ fierent expositiones. Symbolum autem fuisse perfectum,
quemadmodũ pater Ephesius protulit, ob id q; nulla indiguisse additione, ratione dupli
ci potest intelligi: vel quantum ad veritatem & fidem, vel quantum ad notionem per
tineat. Ea igitur ratione ita symbolum fuisse perfectum, vt ei non esset opus accessione,
B fatemur: ob plurimam tamen hæresim ortam, necesse fuerat, vt accuratiori expositione
perfectioriq; explanatione symbolum ipsum dilucidaretur. Rerum profecto necessita- al's, casus
tem ac varios temporum * cursus, patres amplissimi, considerare debetis. Homines enim
mortales cũ sint, oiaq; futura neutiquã pspicere possint, necesse est, eadem semper ec-
clesia maneat, eademq; dignitate prædita sit: vt vsq; ad seculi finem contradicentibus se
opponat, ipsosq; redarguat, & refellat. His igitur fortissimis patet argumentis, nullum
obstare decretum, quo minus ecclesia valeat dubia & obscura exponere, ac dilucidare.
Præterea post symbolum & decreta sancita, definitiones traditæ fuerant: q; si valde eẽt
ignotum quid pro religione ac bonis moribus, esset in posterum declarandum: propte
reaq; sæpissime aliæ atq; aliæ definitiones posteritati traduntur. Sanctorum igitur pa-
trum decreta ita præfinita videntur eẽ, vt quemadmodum diuersa denuo definitio tra-
ditur, ita etiam explanatio ipsi conueniens possit fieri. Porro autem ipsi quoq; concedi-
mus, quod pater Ephesius protulit, nulli fas esse aliud symbolum tradere: ea tamen ra-
tione, qua præsul ipse dicebat, Constantinopolitanum a Nicæno neutiquã discrepare,
etsi plures illud syllabas ac dictiones habeat, huic vero multa vel addita vel ab eodem
ablata fuerint. ¶ Sessione proxima, patres optimi, verbum, si sufficisset, ac totã ipsam Iul. car.
oratione non accurate exposuistis. Verum, quod quæstionem nostram facile solue
rit, prætermisistis. Nam Chalcedonense cõcilium inquit, nil addentes vel auferentes,
C sed sanctum spiritum eẽ dominum declarantes, & reliqua. Qui quidem sermo erat in
eos, qui sacræ paginæ innitentes, contra sanctum spiritum differebant. Ex his itaq; ver-
bis quæ vos silentio præterijstis, luce clarius patet, ipsam nostram declarationem, ex si
lioq; talem non eẽ accessionem, qualem conciliorũ decretis prohiberi censemus, quẽ-
admodum beatus Thomas in libro contra Græcos hanc eandem quæstionem dissol-
uit. Sed ex quinti concilij actis, Iohannis Constãtinopolitani præsulis sermo recitetur.
¶ Orationem nostrã, patres amplis. ex quinti cõcilij sententia, veram eẽ probabi- Andr.
mus: Vt Christi fideles (inquit ipse Iohannes) ab ineptis verbis abstineant, mentem au-
tem suam diuino symbolo, quo baptizati sumus, adhibeant, quod quidẽ Nicæna syno
dus sancti spiritus gratia memoriæ prodidit, & reliqua. A cæteris tamen concilijs ma-
gna verborũ mutatio eidem symbolo facta fuisse videtur, quam tamen ipsi declaratio
nem eẽ dicimus: quandoquidem eorum, quæ ad fidem pertineant, nulla prorsus in eo
apparet mutatio. Non ergo Rom. ecclesia diuino symbolo quicquã addiderat, neq; in
posterum addet. Sed Vigilij literæ iterum legantur. Summus is pontifex, patres am-
plissimi, declarans, quid de religione sentiret, id quod ipsi quoq; credimus, ac profite-
mur, memoriæ prodidit: vt aliam doctrinam & fidem aut diuersum symbolum nemo
profiteri deberet, sed tantum illud, quod Nicæna synodus pie tradidit, Constantinopo
litana vero ampliauit, ac Ephesina illustrauit. Idem igitur cum Vigilio volumus, idq;
sentimus, qui nil prorsus decreuisse videtur, quod non ipsi quoq; profiteamur, sum-
moq; studio prosequamur.
¶ Harũ literarum vna particula, patres optimi, nostrã quæstionem dissoluet. Ephe- Iul. card.

 sinam

Universidad de Deusto
Biblioteca

finam(inquit)suscipimus synodum,quæ maiores suos sequuta,Nestorium impium ac D
eius scelestissima dogmata sectamq; damnauerat. Siquidem igitur ea ratiõe Nestorius
fuerat damnatus,sequitur, vt hi,qui ea omnia,quæ in symbolo sunt inclusa, profitean-
tur,nequaq̃ debeant cõdemnari: verũ hi tantũ,qui a symbolo diuersa sentiant: quãdo-
quidem diuersitas dogmatũ solummodo prohibetur. Sed sextę synodi decretũ iterum
recitetur. Nicenũ ecce symbolũ in primis susceperat,dein Ephesinũ,postea vero decre
uerat,postremo aũt interdixerat. Vnde vestra ex sententia sequeretur,eos,qui ipsius sy-
nodi decretis,nedum,qui symbolo addiderint,prophanos esse.

Mar. Iul.card. ¶Breuitati studentes ipsi,definitiones huiusmodi recitare noluimus.

¶At plurimum ad nos spectare videntur. Nemo eñ crederet eos sub anathemate
esse,qui eiuscemodi definitionum fuerant authores,quæ non in symbolo celebrantur.
Sed magna inter hos libros discrepantia esse videtur. Nã in Constantinopolitano sym
bolo,quod ab Ephesina & Chalcedonensi synodo constat citatum fuisse, neq; deũ de
deo,neq; de cœlis,legitur in hoc libro. Operæpretium igitur est,hoc in vetustioribus
libris inspicere. Est ne ita reuerende pater an non?

Mar. Iul.card. ¶Ipsi sane symbolum celebramus,quod scripturæ relictũ fuerat: Si autem inter vos
talis controuersia est,vos videritis. ¶Hic non est scriptum,de cœlis. In margine au-
tem ita legitur,nota Græcos qui celebrant,de cœlis.

Ruth. Iul.card. ¶Num vos de cœlis non celebratis? ¶Id ipsi celebrare solemus.

Ruth. ¶Ergo conuenimus,quemadmodum in nostris libris est scriptum. Vnde autẽ ve-
stra hęc ambiguitas orta fuerit,ignoramus. Siquidem igitur sic ab omnibus celebratur, E
quemadmodum in nostris ac vetustissimis libris legitur,nullam ipsi tenemur reddere ra
tionem,cur in libris vestris discrepantia sit. ¶Hæc ideo protuli, vt ostẽderem id ad-
di symbolo potuisse,quod non esset alienũ a ratione: vt constat, post Ephesinũ interdi
ctum,accessionem congruam ad symbolum factã fuisse. ¶Sed neq; ex sextæ syno-
di inhibitione,præstantiss. patres,potestis nos merito incusare: quandoquidem ipsa sy-
nodus de alia tantum fide,diuersoq; symbolo sentiebat. Ipsi vero(vt supra multis ac for
tissimis argumentis probauimus)non aliam fidem colimus,neq; diuersum symbolũ ce
lebramus. Nunc ad Agathonis literas veniamus: quas iterũ,obsecro,recitetis. Senten-
tia nostra,patres amplissimi,literis his cõfirmatur. Huic vni summo studio(inquit)incum-
bentes, vt nil prorsus eorum minuatur aut mutetur,aut quicquã ipsis addatur, veꝝ om
nia in verbis atq; sententijs eadem permaneant. Et infra: Constanti animo sumus, vt de
creta a catholica & apostolica sede nobiscum pro fide tradita,seruemus atq; colamus.
Satis est ergo, vt in sententijs,hoc est,in significatione & intelligentia, rata maneant: iu
Romañ.10.b xta illud Apostoli: Corde creditur ad iustitiam, Fides autem non solũ in mente, verum
etiam in confessione consistit,quæ quidem non nisi verbis fieri potest. Porro quoniam
apud Aristotelem,voces sunt earũ,quæ sunt in anima passionum notæ, animorum vi
delicet affectus significantes: idcirco quid quisq; profiteatur,intelligi bene non poterit, F
nisi verba menti conueniant, vt exemplari exemplum. Bene ergo credimus non licere,
verba rationi contraria, vel diuersam significantia fidem apponere symbolo. Paulo ve-
ro supra probauimus,declarationem ad perfectam intelligentiam pertinentem,nõ esse
Iul.card. vetitam. Agathon igitur summus pontifex verba diuersam tantum fidem significãtia
prohibuerat. ¶In Agathonis symbolo,patres optimi,nonnulla sunt verba,quæ
Constantinopolitano symbolo,multis aljs ablatis,is addiderat. Nam absit vt quidem
hæc,& in vnum dominum Iesum Christum,& ex patre natum ante omnia secula,nec
non lumen de lumine,deum verum de deo vero,genitum,non factum. Hæc autẽ ad-
didit,quæ in cœlo,& in terra. Quæ quidem verborum accessio,declaratio potius q̃ ad
ditio debet nuncupari: quæ declaratio(vt sæpe ac sæpius dictum est) nullis præscriptis
legibus prohibetur. Siquidem igitur Agathoni licuerat Constantinopolitano symbo-
Andr. lo non minus addere,q̃ ab eo verba plurima auferre,non tamen propterea ipsum accu
satis,cur nos paruæ huius additionis,ex filio,q̃ verũ significat,tã vehementer arguitis?
¶Probitas ergõ & innocẽtia nostra ex his,quæ diximus,explorata est, ac nos imme
Iul.card. rito a vobis incusari. Nunc aũt ad septimã synodũ venimus, cuius in primis symbolum
recitetur. ¶Maxima librorũ nostrorũ discrepantia videtur esse. Nam in nostro vetu
stissimo scriptum est,ex filioq;,in vestro autem minime. Sed de hoc aliàs.

¶Sym-

A ¶Symboli particulam,ex filioq;,a septimo generali concilio constat celebratam fu- And.
isse,sed hoc aliàs accuratius perscrutabimur. Symbolum autẽ dixistis a maioribus no-
stris ita probatum & obsignatum fuisse, vt nulla ratiõe mutari liceat, quẽadmodum ex
eo cognosci potest,q; verbum θεοτόκος,id est,deipara,in symbolo neutiq̃ celebratur. De
qua cum esset Nestorij tẽporibus vocatum in dubium,an mater dei nominari deberet,
necne,habita diligẽti consideratione,concilium definiuit, vt vera dei mater appellaret,
quod tamen symbolo (vt dicitis) nolens addere,decreuit, vt in actis eius conscribere-
tur,posteritatiq; traderetur. Quæ omnia,patres amplissimi concedimus,ac vera fatemur
esse. Sed ideo necesse nequaquam fuisse,vt verbum illud symbolo adderetur,q; pluri-
bus aljs symboli verbis cognoscitur, Mariam virginẽ dei genitricẽ esse. Nam ex pa-
tre natum. & consubstantialem patri (filius enim deus est, quẽadmodum etiam pater)
amplius & incarnatus,& homo factus, omnia hæc in symbolo celebrata, proculdubio
deum & hominem natum esse significant. Præterea, tametsi definitiones & symbo-
lum in aliquo differunt,in pluribus tamẽ conueniunt. Nam differre quidẽ videntur,q;
plura eorum, quæ ad fidẽ pertineant,a definitionibus, q̃ a symbolo cõtinent,(de qui-
bus in præsentia dicere non est opus, nã multa volumina decretis eiusmodi plena sunt)
conueniunt autẽ,q; simul ad nostram spectant religionẽ. Propterea nostri maiores ipsi-
B us symboli ac decretorũ omnium authores, pro cunctis similiter interdixerant, vt sym-
bolum pariter & decreta, vim eandẽ habere ostẽderẽt. Vnde euenit, vt eorundẽ sym-
boli ac decretorũ præuaricatores,in quibusdam conuẽtibus anathemate fuerint deuin-
cti,nõ tamẽ propterea Chrisfidelibus visum fuit,fidẽ in aliquo diminutam fuisse. Virgi-
nẽ autẽ dei genitricẽ fuisse,tantundẽ est in definitionibus fuisse repositum, ac si in sym-
bolo celebratum fuisset. Quod tamẽ si patres ij facere voluissent, his quas supra dixi-
mus rationibus,procul dubio potuissent,quẽadmodum posteriores synodi multa sym
bolo verba addiderunt,quæ nõ ita vt verbum dei genitrix,necessaria fuisse viderẽt. Illis
enim synodis exploratum fuerat, quæ de seruatore nostro in Niceno symbolo cele-
brant,quàmmaxime satisfacere. ¶In hoc valde dissentire videmur,si omnia post pri- Iuli.card.
mum concilia generalia,verbum,deiparam,addere symbolo voluissent, vtrum potuis-
sent,a non? Et si Chalcedonẽse cõcilium,quod materiam hanc tractauerat,id fecisset,an
prophanum fuisset? Respondeat ergo pater Ephesius, rñdeat (inquam)ac affirmet, vel Imp.
deneget. ¶Non necessarium eẽ videt, vt ad hoc solum rñdeatur, veꝝ tota intellecta Iul.card.
ofone,vobis ad omnia respondebitur. ¶Videre videor mẽtem vestram, patres am-
plissimi. Creditis eñ sanctos Chalcedonẽsis concilij authores,fuisse prophanos,si ver-
bum,deiparam,symbolo addidissent. Atsi synodorũ dignitatis rationem habere volu-
mus,eandẽ cunctis facultatẽ fuisse credemus. Sin aũt ipsarũ authorũ numerũ consídera-
re velimus,in Ephesina sane ducẽtos, in Chalcedonẽsi vero sexcẽtos & triginta patres
fuisse constat,qua quidẽ ratione hæc illa dignior, maiorisq; potestatis fuisse videretur.
C ¶Satis nobis videtur,patres amplissimi,vestris quæstionibus respondisse, ipsaq; dis- And.
soluisse. Nam symbola & decreta diuinaq; dogmata, necnon sanctorũ literæ, quas in
medium protulistis,in hoc conuenire videntur,q; cuncta significant, memini Christifi-
deli licere diuino symbolo fidẽ aliam addere,literisve mandare, aut quouis modo pro-
ferre,quandoquidẽ patres hi de verbis nihil curauerant. Ipsi autẽ demonstrauimus Ro
manam ecclesiam, neq; nominibus,neq; verbis,neq; aliqua ratione diuersam fidẽ poste
ritati prodidisse. Patet etiã illud,ex filioq;, quod ipsa Romana ecclesia solet in symbolo
celebrare,nequaq̃ fuisse vetitum. Sequit caput vltimũ,explicare, ac multis argumentis
probare,Romanæ ecclesiæ licuisse particulam ipsam dilucidare ꝑdicareq;,cum ꝑsertim
sanctorũ ꝑm snia mota,magnorũ principũ authoritate adducta, magna deniq; necessi-
tate coacta fuerit. Propterea q; maiores nri huic sniæ facillime acquieuerãt,quẽadmodũ
vos,q̃ proborũ parentũ probi filij esse cẽsemini, facere,ac sentire nobiscũ deberetis. Sed
nũc sanctorũ doctorũ authoritates in mediũ afferamus, ac in primis Augustini illustriss
mi Latinorũ doctoris,quẽ quinta synodus cõsecrauit,qppe q multis in locis, ꝑsertim in
libro de trinitate,sctm̃ spm̃ ex ꝑe filioq; procedere scriptũ relicrat. Idẽ etiã clarissimus
doctor Ambrosius literis mandauerat. Idem Gregorius noster restatur. Hilarius
etiam(quem magnum appellare soletis)eandẽ sentẽtiam in libro de trinitate reliquerat.
Quorũ omnium doctorũ sentẽtiam si diligenter perpẽderitis,proculdubio cognoscetis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Romanam ecclesiam nil absoni, nil incongrui, nil deniq; quod cum sanctorũ patrum dogmatibus pugnet, profiteri. Sed vt veritas melius illustretur, nõnullos etiam vestrorũ doctorũ testemur. Nam magnus Basilius in epistola ad canonicas, naturalẽ patris & filij, sanctiq; spiritus ordinem descripsit: Sanctus spiritus (inquit) patri quidem & filio cõnumeratur, cũ supra omnem creaturam sit, ordine vero tertius est, vt Euangelista nos docet, domino dicente: Euntes in vniuersum mundum baptizantes in nomine patris & filij & spiritus sancti. Qui autẽ eum præponit filio, aut superiorem patre dicit, hic cõtradicit dei traditioni, & alienus à sana fide est, quam accepit, * laudatiõis formam nõ seruãs. Et post pauca: Quare si quis hunc ordinẽ peruertit, ipsam personarũ existẽtiam & totã fidẽ inficiatur. Beatus item Gregorius magni Basilij frater, ac in dignitate & doctrina ipso nequaquã inferior (inquit) filium immediate ex patre esse, idq; ipsius filij proprium esse. Athanasius etiam: Qualem ordinem (inquit) & naturam filius habet ad patrem, talem ordinem & naturam spiritus habet ad filium. Sed ad eundem Basilium redeamus, qui Zachariæ illud, aurea lampas, exponẽs. Quẽadmodum (inquit) pater naturaliter ac essentialiter sanctum spiritum habet, ita etiam filius eundẽ sanctum spiritum habet. Beatus quoq; Iohannes Chrysostomus super Iohanne Euangelista: Omnia (inquit) filius est, quæ & pater, hoc & excepto, q̃ ille quidẽ est genitor, hic autẽ natus. Sunt etiam alij Orientales doctores, qui hanc sentẽtiam memoriæ prodidere, de quibus suo loco dicemus. Nunc autẽ quãdoquidẽ tota nostra difficultas videt esse in verbi, procedere, vi capiẽda, idcirco nonnullos vestros doctores in medium producemus, complures vero alios ad aliud tempus seruabimus, qui omes professi fuerãt, sanctum spiritum ex filioq; procedere. In primis igitur Symeon Metaphrastes vestris in ecclesiis celeberrimus accedat, qui in beati Dionysij vita inquit: Terminum corporeæ peregrinationis accipit, & quæ spiritus sunt, spiritualiaq; exercet, ac in cœlos Christus meus ascendit, ad patrem namq; sedẽ reuertitur, & spiritum qui ex ipso procedit, discipulis suis demittit, vt ipsi gẽtem infidam regnant. Ex huius sancti sententia, præstantissimi patres, apparet, spiritum ex filioq; procedere, quẽadmodum Romana ecclesia profitetur, verum esse. Quam em̃ apud Græcos genitiuus casus vim habet, eandẽ apud Latinos ablatiuus sibi vẽdicare videtur. Anastasius etiam de monte Sina veniat, qui in sermone de nostris veris dogmatibus inquit: Ex corporis proprietate ac membrorũ analogia similitudineq; capiẽtes exẽplum, diuinarũ personarũ relationẽ, mutuamq; dependẽtiam comprehẽdimus. Sic em̃ spiritus oris eius, hoc est, dei, sanctus spiritus nominatur, cum os vnigeniti sit. Rursus: Spiritus qui ex ipso procedit, & mittitur, non solum ex patre, verumetiam ex filio. Legatur & Theodoriti dictum, ac ad ipsum Cyrilli respõsio. Sed accedat magnus ille vester doctor Epiphanius, qui super his dictis. Ille me glorificabit, quia de meo accipiet, & annũtiabit vobis, dicit ira: Si ergo a Patre procedit, & de meo accipiet, dicit dominus, quẽadmodum nemo patrẽ nouit nisi filius, & nemo filium nisi pater, ita equidem proferre audeo, vt spiritum nemo nouerit, nisi pater & filius, a quo procedit, & accipit. Hæc sunt doctorũ vestrorũ sentẽtiæ, pluribus alijs omissis, de quibus in præsentia mẽtionẽ facere nolumus, quibus Romana ecclesia innixa, non putat quicq; aliud celebrare q̃ quod sancti cõciliorũ generaliũ authores, ac eorundẽ posteriores, nobis tradiderant. Maior pars quorũ, vt Anastasius & Maximus testant, in ipsis cõcilijs fuerat, ergo verũ est, ex filioq; proferre, idq; necessario additũ, quẽadmodũ Oriẽtalis ecclesiæ patres hæreticorũ importunitate coacti, multas symbolo particulas declarauerãt. Nãq; Nestoria na secta in Oriẽtali ecclesia p̃dicabat, sctm̃ spm̃, neq; ex filio eẽ, neq; ab eo eẽ accipere, vt ex Nestorij symbolo patet. Theodoritus q̃q; ab eo ipsius Nestorij conscius, illud Pauli: Spiritus filij, declarans, dicebat ibidem sanctum spiritum non accipere esse a filio. Propterea Cyrillus literis mandauit, sanctum spiritum esse per filium, ac filij esse, & ab ipso profluere, quam profecto sentẽtiam nõ dixisset, nisi coactus fuisset hæreticorũ ipsorum opinionẽ euertere, quẽadmodũ etiã Romanæ ecclesiæ contigit. Nam maximo in Gallia & in Hispanijs schismate imminẽte, cũ iam ex filioq; passim celebraretur, Romano pontifici fuit necesse, in multorũ Occidẽtaliũ amplæ dignitatis magnicq; cõsilij patrũ cõuẽtu, addito ex filioq; symbolũ magis illustrare, nequaq̃ sane putãti quicq̃ indigni cõmittere, quippe qui non fuerat nescius, conuẽtus multos ante primam Nicenam synodũ celebratos fuisse, initio Antiochiæ contra Paulum Samosatenum, deinde Ancyræ aduersus eos, qui reuertentes ad fidem, a qua tormentorũ metu defecerant, recipere recusarent. Postea vero Neocæsareæ, quos tamẽ conuẽtus oẽs synodus ipsa Nicæna cõprobauit, nõnullos eiusdẽ Neocesarieñ. conuẽtus de septẽ diaconibus actis exceptis quæ cũ probãda nõ essent, refellit. Conuentũ etiã Sardensem, Occidentalẽ postea nũcupatũ, Constantini tẽporibus celebratũ, synodus secunda suscepit, ad quẽ cũ septuaginta patres Orientalis ecclesiæ cõuenissent, in ipsum intrare noluerant, q̃ patres Occidẽtales Paulum & Athanasiũ excludere noluerunt, qui quidem patres Nicænæ tum synodi gesta ab oẽibus Christianis suscipi, ac excoli debere decreuerunt. Quod quidẽ decretum secunda deinde synodus sine vlla controuersia confirmauit. Sed rem altius repetamus. Imperante Constantino, magni Constantini filio, Constantius frater eius cũ Arrianis hæreticis cõspirabat, maximo sane desiderio affectus, ipsius Nicænæ synodi acta rescindere, ipsamq; piam doctrinã funditus euertere, quæ summus pontifex ægre ferens, Imperatori scripsit, is autẽ Constantio fratri suo minatus est, se ei bellum acerrimũ illaturũ, nisi a tali proposito recessisset. Propterea Sardense ipsum particulare cõcilium fuit celebratũ, quod intertio secũdę synodi canone, Occidentale (vt supra dictũ est) nuncupat. In quo sancitũ fuit, trecentorũ decẽ & octo patrũ fidẽ in prima synodo tradi tam, verã, & sanctã fuisse, atq; ab oẽibus Christifidelibus cõplectendã & excolendam. Quã deinde sanctionẽ ipsa secunda synodus approbauit, vt in hoc Græco de ecclesiastica historia volumine legitur. Quisnam est author huius voluminis? Hermeus. Imp.

Est ne rationi congruum, vt in synodo historiæ innitamur? Ad cognoscendũ res gestas serenissime Imperator, historia vti debemus. Nam & euangelium, ac vetus sacra scriptura, instar historiæ posteritati tradita fuerat. Historiam illam in nostra religione debemus suscipere, quam maiores nostri probauerunt, aliam vero minime. And. Imp. And. Imp.

De Romanorum, aut Græcorum, aut regum bello historia mitissime Imperator in synodo nequaq̃ vti debemus. Sed cũ historia hæc ecclesiastica mera sit, in qua cuncta omnium synodorũ acta, & patrum sanctorũ definitiones & canones explicantur, cur ei credendum non est, cum præsertim in vestro Græco, nedum in nostro volumine, res eædem narrentur? Sed (vt lubet) humanissime Imperator, omissis his, vnde digressi sumus, reuertamur. Vt nostræ fidei veritas, patres amplissimi, dicebamus, magis illucesceret, magna præsertim vrgente necessitate, Romanã ecclesiã hac vera particula ex filioq; superaddita, symbolum declarasse ac dilucidasse. Sed si quis quæret, cur ad id cæteras ecclesias conuocare noluerit, ingenue respondebimus, incertũ nobis esse, an non fuerint conuocatæ. Deinde Romanã ecclesiam ad cõuocãdas ipsas, nequaq̃ obstrictã fuisse. Nobis nanq; notissimum est, veteres illas synodos diuerso patrum numero fuisse celebratas. Primam videlicet trecẽtorum decẽ & octo, alteram cẽtum & quinquaginta, tertiam ducẽtorum, quartam vero sexcẽtorum triginta, & quæ quandoq; pauciores patres decreuerant, ea sine controuersia a cunctis suscepta fuisse, vt septimæ synodo constiterit. Cui posteaquam Constantinus Imperator se literis excusauerat, cur plures præsules nõ conuenerint, nec ipse adesse potuerit, q̃ magnis negotijs fuerat impeditus, eam magna veneratione suscepit, ac eius acta probauit. Siquidẽ igitur tot Occidẽtales antistites p̃sente summo põtifice, cui ad celebrandũ concilium summa facultas fuit, & est, vt vestri quoq; doctores testantur, concilio celebrato symbolum declarauerant, nihil referre videtur, si nonnulli præsules abfuerunt. Accedat autem Stephanus doctor vester, ac testetur iniussu summi pontificis synodum celebrari non posse. Qui cũ vidisset quosdam Constantinopoli congregatos, magno affectos concilij conuocandi desiderio, eos vehementissime increpauerat, dicens: Quonam pacto iniussu summi pontificis, ac eius absente vicario, concilium conuocare celebrareq; potestis? Veniat & beatus Cyrillus, qui Cælestini vicarius (vt prædictũ est) Ephesinæ synodo præfuit, ad quã cum Iohannes Antiochenus præsul serius venisset, Cyrillum increpauit, q̃ se suisq; eius absentibus, eã iam cœperit celebrare, propterea q; volebat eius acta rescindere. Cui Cyrillus respondit, satis ei fore cõsultum, si in synodum introduceretur, ipsi autem nõ licere acta synodi reprobare, ita vt quæ ante ipsius Iohãnis aduẽtum acta fuerãt, firma validaq; pmansissent. Ergo nec vobis cõuenit, patres amplissimi Romanam ecclesiam increpare, q̃ incõsultis vobis symbolum declarauerat. Præterea cur a Romana ecclesia cõuocari deberetis, si nõ inscij quemadmodũ iam diu symbolũ celebraret ac prædicaret, nõ solũ

Mare.16.d Matth.28.c alias, baptizationis

Zacha.4.a

Iohan.16.b

Matt.11.d

Galat.4

Universidad de Deusto
Biblioteca

non ſolum ei contradicere noluiſtis, verumetiam longum tempus cum ipſa coniuncti D
fuiſtis? Ex quo quidem facimus coniecturam, vos ob eiuſcemodi ſymboli declaratio-
nem haud in nos commotos fuiſſe, neq; a nobis ſeiũctos. Propterea ſanctus Maximus
dicere ſolebat, Romanã eccleſiam ab Orientali immerito acculari. Cuius literæ ad Ma-
rinũ ſcriptæ legantur. Quibus quidem Græce recitatis, atq; a Coloſſenſenſi præſule la-
tine expoſitis, Nicolaus Græcoq; interpres, habita dicendi facultate, dixit ita. Non be-
ne pater reuerende interpretatus hoc dictũ es, dicens, ſanctũ Maximũ literis mandaſſe,
Græcos vnicũ ſancti ſpiritus principiũ cognouiſſe. Non em̃ ex his literis hic ſenſus eli
citur, vere Græcos ſ: liũ ſancti ſpũs cauſam neutiq; facere, q̃ vnicã filij ſanctiq; ſpũs cau
ſam patrẽ nouerant. Tu præſul Coloſſenſis de his (inquit) ſuo loco dicemus, quando
etiã demonſtrabimus ſanctũ ipſum hanc intelligentiã habuiſſe. Porro autẽ ſit ſatis no-
bis, probaſſe beatũ Maximũ putaſſe, Romanã eccleſiã iniuſte incuſari. Sed videamus, &
aliud dictũ eius. Tum Nicolaus: Noueritis (inquit) patres ampliſſimi, dictũ hoc non
fuiſſe Maximi, ſed ab alio ſcriptũ poſt ſchiſma fuiſſe. Tum Coloſſenſis: De his his
(inquit) aliàs accuratius agemus. Nunc aũt ex his hanc habemus cõcluſionẽ, ſummũ il
lum pontificẽ ſexte ſynodi tẽpore fuiſſe, vt eis ſcriptis cognoſcitur, quando etiã ſymbo
lũ cũ particula, ex filioq; non ignorantibus vobis, Romana eccleſia celebrabat. Nequaq;
ergo proferre debetis, id inſcientibus vobis additũ fuiſſe. Amplius ex ſeptimæ ſynodi E
actis apparet, particulã ipſam tunc probatã, ſuſceptamq; fuiſſe. Conſtat nanq; ſynodũ
ipſam nullã de Nicæno Conſtãtinopolitanoq; ſymbolo mentionẽ feciſſe, quẽadmodũ
fecerãt priores: propterea quia cunctis iam fidelibus notũ fuerat, vtrũq; ſimul pro vni-
co ſuſcipiendũ, ac nullã de ſymbolo controuerſiã eſſe. Præterea ex Taraſii Conſtãtino-
politani præſulis literis, in tertia eiuſdẽ ſynodi ſeſſione ſcriptis, apparet, ſanctũ ſpm̃ ex pa
tre pẽr filiũ procedere, quod idẽ eſſe probabimus, ex filioq;. Siquidẽ igitur ſoli Taraſio
id egiſſe licuerat, cur non Romano pontifice cũ tot Occidentaliũ patrũ concilio non li-
cebit? Præterea vetuſtiſſimũ ſeptimę ſynodi librũ habemus, in quo plane ſanctũ ſpiritũ
ex filioq; procedere ſcriptũ eſt, vt multis etiã alijs annalibus conſtat, argumentisq; pluri-
mis ipſi demonſtrare poſſemus. Sed quoniã ſeſſione proxima octaui concilij memini-
ſtis, ideo quædã nobis ad ea prius dicẽda ſunt, quæ nobis tunc obieciſtis. Photius nãq;
Romanæ eccleſiæ inimicus acerrimus, nullã de ſymboli additione faciens mentionẽ, in
Nicolaum ac Adrianũ ſummos pontifices literis inuectus eſt plurimũ. Qui cum in eos
meliorẽ inuehẽdi materiã habere nõ potuiſſet, q̃ ipſos p̃uaricatores legis, anathematiq;
notatos eẽ probare, id tñ nequaq̃ feciſſet, argumento maximo ẽ, Romanã eccleſiã a vo
bis immerito accuſari. Amplius Romana eccleſia, ſummusq; pontifex ab eodẽ ipſo cõ-
cilio, ſciente quonam modo ſymbolum celebrarent, & prædicarent, ſummopere laudã
tur, ac Photius ipſe pro Ignatio condemnatur. Hormiſda præterea ſummus pontifex,
qui ante quintum concilium Iuſtiniani Imperatoris tẽpore fuerat, quaſdam literas ſcri-
pſit, quas Iohannes Conſtantinopolitanus præſul, ac cæteri Orientales eiuſdem tem- F
poris præſules, æquo animo ſuſcepere, q̃uis in eis clariſſime ſcriptũ fuiſſet, ſanctum ſpi
ritum ex filioq; procedere. Cur igitur patres ampliſſimi, additionem ipſam, diſiunctio
nis, ac diſſidij noſtri cauſam fuiſſe aſſeueratis, nolẽtes, ea manẽte, nobiſcũ iungi. Sed neq;
verę, rõniq; cõſonũ eſſe videt, octauũ illud cõciliũ antiquatũ fuiſſe, cũ neq; Romanus põ
tifex, neq; vicarius eius in illo vltimo cõuentu, q̃d pauloante octauũ cõciliũ nũcupaſtis,
adfuerit. Si em̃ adfuiſſet, in eius annalibus procul dubio ſcriptũ fuiſſet, quandoquidem
om̃ia Romanoq; põtificũ geſta, etiã nõ nimis neceſſaria, memorię diligẽtiſſime tradi ſo-
lẽt. Præterea, ſi cõuẽtus ipſe Iohãnẽ ſummo põtificatu priuauerat, ac ſimul interdixerat,
vt hæc ſymboli particula nõ amplius celebraret, cur Romanus ţũ põtifex non idẽ in ſua
eccleſia ſtatuit? Cur deinde vobis cũ prophanis anathematiq; deuinctis cõſuetudo fuit?
Cur deniq; tot ſummis põtificibus in hoc etiã, quẽadmodũ pluribus alijs in rebus feci-
ſtis, nequaq̃ contradixiſtis? Ex quibus ſequitur, vt vel ipſe conuentus celebratus nõ fue
rit, vel hac de re nullam prorſus fecerit memoriã. Hæc ergo particula, ex filioq; patres
optimi, neq; additio eſt, neq; vnq̃ prohibita fuerat, ſed explanatio, ac non aliena a ratio-
ne dilucidatio eſt, vtpote q̃ a nr̃æ fidei veritate, ac ipſius rei neceſſitate, necnon Romani
põtificis facultate, multoq; deniq; præſulũ authoritate cãm habuiſſet. Quã cũ vos tolerã
do, ac tot annos tacẽdo, minimeq; contradicẽdo cõfirmaſſe videamini, cur nunc contra
nos com

A hos cõ moueminiᷤ? Si alia ratione adducti noſtrã amicitiã fugitis, eam nobis obſecro pa-
tefacite. Nãq; qui ſanctũ ſpm̃ ex ſolo patre procedere diceret, is plane ſanctoq; patrum
ſentẽtiæ ac veræ fidei cõtradiceret. Duoq; em̃ alterũ incõmodũ neceſſe eſſet incurrat,
vt vel in diuinis perſonis nõ naturalẽ ordinẽ eſſe credat, aut filium ſanctumq; ſpiritum,
patris creaturas eſſe. In quẽ quidẽ errorẽ Arrius & * Eutychius, ac Macedonius inci- * al. Eutyches
derunt. Quẽ cum Romana eccleſia clare vidiſſet, Occidẽtaliũ patrum cõſilio, ſummaq;
ſapiẽtia diuinũ ſymbolum declarauerat. Vt aũt vobis pateat, ſolã hãc Petri ſedẽ noſtræ Matth. 16. e
fidei declarãdæ facultatẽ habere, cõtra quã portæ inferi, hoc eſt, hæreſes, neutiq; præ-
ualebũt, quẽadmodũ hucuſq; minime p̃ualere potuerãt, hæc ſola Græca legat authori
tas, quæ inſcribit epla ſuper i ermone de fide, tametſi plures alias Græcas authoritates
ad hãc rem ptinẽtes habeamus, p̃ſertim beati Cyrilli theſauros, in quibus Romani pon
tificis facultas & dignitas plurimũ reſplendet. Sed hæc hactenus in p̃ſentia. Silẽtio aũt
præterire nolim, Romanã eccleſiam, cuius humeris incumbit veritatẽ reddere clariorẽ,
hanc quoq; veritatem ex filioq;, neceſſario ſuſcepiſſe. Quæ quiem ſi non implicite vel
explicite ſuſcepta fuerit, ſeruari poterit nemo. Si quidem igitur, patres optimi, orationi
nr̃æ velitis (vt par eſt) acquieſcere, non alia re opus fuerit, niſi vt clauſis ac poſtpoſitis li
bris, omnes veritatẽ hanc amplectamur, ac in dei eccleſia coniungamur.

¶ Quoniã, reuerẽdi patres, Agathonis literis vehemẽter inniti videmini, dcirco nõnul Iul. cardina, Agathon. Iohan. 21. c Lucæ. 22. d
B la proferre velim, quæ Coloſſenſis reſponſionẽ cõfirmẽt, ac ipſam clariorem reddãt.
Sed prius hæ literæ perleganᷤ. Si veritatẽ (inquit) ſilentio p̃teribo, quã verbis his, Paſce
oues meas, & tu aliquãdo conuerſus, confirma fratres tuos, iuſſus ſum præſtare volen
tibus: quando nobis neceſſe eſt Chriſtianos ea docere, quæ ad veram fidem pertineãt.
& infra, tota catholica Chriſtianoq;, generaliaq; concilia, eius, hoc eſt, Romani ponti-
ficis doctrinam fideliter amplexata, necnon ſancti oẽs doctores ipſius eccleſiæ lumina,
eiuſdẽ doctrinã ſequẽtes, & reliqua. Cũ ergo quippiã agitur de fide, neceſſe eſt Roma
no pontifici ambigua declarare, eademq; p̃dicare: ſynodis vero, totiq; eccleſiæ doctri-
nã eius ſuſcipere: quemadmodũ ex his ipſis Agathonis literis habemus, quas ſexta ſy-
nodus ſuſcepiſſe videtur. Sed hęc hactenus. Et (ſi lubet) ſuꝛgamus, cũq; vobis viſum fu
erit, ſeſſionẽ aliã celebremus. Tum ſancta ſynodus iuſſit, vt ad primam diem mẽſis No
uembris ſeſſio fieret.

Die ſabbati prima menſis Nouẽbris, octaua ſeſſio Ferrariæ.

ORationẽ veſtrã, patres ampliſſimi, æquo animo audiuimus, cui modo nos re- Beſſarion
ſpõſuros, oportet etiã vos mutua beneuolẽtia auſcultetis, ita vt dictio noſtra
mutuo habeat amore, noſterq; ſenſus ſic explicet, vt ad ſanctã eccleſiaq; vnio
C nẽ oẽs aſpicere videamur, agentes ea, quæ oporteat agere, refellentes vero,
quæ ad ipſum noſtrum finem pertinere non videantur, vt non ipſis magis indulgere,
q̃ vniuerſalis eccleſiæ commodo velle conſulere cenſeamur. Ipſi quidẽ vobis promitti
mus nõ vllum verbũ proferre, vel patiẽter auſcultare, quod inhoneſtũ eſſet, vel ſimul-
tatem inter nos aliquã poſſet, parere, credẽtes idẽ vos velle idemq; ſentire. Sed dũ hæc
agimus, attẽdite, obſecro. Sermonẽ noſtrum patres ampliſſimi, partes in quatuor diuiſi-
ſis, ac nõnullas rõnes pro pte q̃libet attuliſtis, q̃bus creditis nos innixos, eiuſmõi ſnĩam
habuiſſe. Vñ poſtea euenit, vt nobis cõtradicere cupiẽtes, ea demõſtrare aggreſſi fueri-
tis, quæ neutiq; ad rem attinere viderent. Initio nãq; cõcluſiões quatuor oñdere promi-
ſiſtis. Primo, ex filioq;, particulã, nõ additionẽ, verę declarationẽ, ac ſymboli dilucidatio
nem eſſe. Secundo, Romanã eccleſiã facultatẽ habere declarationes eiuſmodi faciendi.
Tertio, particulam ipſam ex eccleſiæ doctorum ſentẽtia veram eſſe. Poſtremo, cogni-
ta hmõi veritate, Chriſticolas oẽs ipſam ſuſcipere, prorſusq; cõſectari debere. Porro aũt
longa oratione de duabus primis partibus per vos habita, de alijs duabus ſeſſione p̃teri
ta verba facere promiſiſtis. Rurſus ad ſecundã redeuntes partẽ, de ea dixiſtis plurimũ,
quinimo veſtra tota fere oratio in ipſa verſata fuerat, vt ſcilicet probaretis, Romanę ec
cleſiæ licere obſcura declarare, ac eiuſmodi declarationẽ diuino ſymbolo addere, quæ
cum modeſtiſſime ageretis, a nemine noſtrũ interpellati fuiſtis. Ad extremum aũt pro
poſuiſtis, & ſi valde conueniens eſſet, reliquas duas partes oſtẽdere: nobis tamẽ volentes
facere gratũ, nolle quicq̃ de eis p̃ferre, pro quo quidẽ veſtro in nos officio vobis ma
gnas agimus gr̃as, licet in eo nõ minus vobiſipſis, q̃ nobis ſatiſſeceritis, q̃ de oĩbus parti-

bus

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus late disseruistis. Nos autem non omnem vestram orationem forsan ad rem ptinere, breuibus amicẽq; vobis demonstrare promittimus, ab extrema parte sermonis vestri sumentes exordiũ, de qua profecto plurimũ dixistis, tametsi pauloante de ea nihil nihil proferre promittebatis. Porro etiam ipsi concedimus veritatem, commune bonũ atq; omnibus mortalibus conducibile, esse, ita vt qui mentis sit compos, contra ipsam quicquã agere proferreve minime debeat, sed modis omnibus eam inuestigare, ac inuentam sectari, præq; oculis semper habere. Non ergo nos laborare oportet, vt quæ omnibus sunt notissima, ea tractemus ac demonstremus. Veritas em̃ simplex existit, ac non multis indiget argumentis, parte igitur ipsa postposita, ad primã simul & tertiam veniamus. De quibus profecto multa dixistis, etsi de tertia parte (vt pauloante dictum est) nil velle dicere videbamini. Sed neque de ipsis nũc agere nobis opus esse videtur: verũ cum ipsius dogmatis veritatem, de qua p̃cipue agimus, velimus inquirere, an sanctus spũs ex filioq; procedat, tunc de eisdẽ duabus partibus diffusius disseremus. Reliquum igitur est, vt ad secundã tantummodo partem in p̃sentia respondeamus, an Romanæ ecclesiæ liceat declarare, ac eiusmodi declarationes in symbolo celebrare. Ne quaquã em̃ posse fieri credimus, simul de omnibus his partibus disputare, ac simul in omnibus conuenire: verũ ab vna in aliam venire, ac sic de omnibus agere, necesse nobis videt. Oportet aũt ab ea parte incipere, quæ prior cæteris secundum naturam existit. Nam nisi probare poteritis, Romanã ecclesiã addendi facultatẽ habere, quid obsecro vobis proderit demonstrasse, sanctum spiritum ex filioq; procedere, verã declarationem esse, nil prorsus, propterea q̃ licet id clarissime ostẽdatis, ipsi tamẽ vobis respondebimus, tametsi verũ sit, symbolo tamen apponi nefas esse. Quando etiam multa alia vera sunt, quorũ nullam factam ad symbolum fuisse videmus accessionẽ. Tota igitur nostra controuersia in secũda parte consistit, propterea de ipsa nostrã orationẽ p̃cipue habebimus: inprimis leuiter p̃stringentes, quæ fuerant a vobis prolata, vt his q̃perperam dicta fuerint, in aliud tempus dilatis, de eis tantũ in p̃sentia disseramus, quæ nobis videant ad propositũ pertinere. Dignũ aũt admiratione non fuerit, si ad vestrã prolixam orationẽ longa vtamur responsione, in hoc p̃sertim initio: nam in posterum erit necesse breuibus agamus, interrogando mutuoq; respondendo, quousque ad cõclusionem aliquã peruenerimus. Pro viribus tamẽ in p̃sentia quoq; breuitati studebimus. Sat esset profecto (vt pauloante dictũ est) de secũda tantum quæstione disserere, de qua p̃cipue agitur, verũ vt nostra oratio vberior habeat, omissis superfluis, de prima etiam nonnulla p̃stringemus, quæ non aliena a proposito videant. Magno igitur vos affecti desiderio, particulam ex filioq; demonstrare diuini symboli declarationem esse, quod quidem sermonis vestri primum caput fuisse diximus, quodam syllogismo fuistis vsi: de cuius secũda propositione, argumentisq; vestris eam (vt creditis) confirmantibus, nobis in p̃sentia disputandũ non est. Rationibus vero, quas ad primã eiusdẽ syllogismi propositionem probandã attulistis, q̃ ad rem spectare videnť, breuibus respondebimus. Quam quidẽ propositionẽ in primis quodam syllogismo cõfirmasse putatis, deinde cæterorũ generalium concilioꝝ exemplo. Quippe quæ nonnulla obscura symboli verba explanauerant ac declarauerant. Postremo ex quodã patris Ephesini sermone. Ad syllogismum igitur ipsum veniamus, cui dum respondeo, rogo attendite. Omnis additio e rebus, dicitis, extraneis fit, declaratio vero ab intimis: ex quibus nulla declarationẽ, additionẽ esse infertis. Quę quidem prima propositio simpliciter cõcedatur, licet eam quo ad nostram materiam spectet, inficiari vere possimus. Secundã vero cõmuniter veram esse negamus: fieri nãque potest, vt aliqua declaratio ab intrinsecis ac intimis fiat, omnis autẽ minime. Immo declaratio forsan quæq; p̃sertim hæc de qua agimus, quæ theologica est, ad extraneum quadam ratione refertur, ac ab ipso depender: quod primæ maioris q̃ propositionis rationẽ habet, ita vt maior ipsa vestri syllogismi propositio ab illa contineat, ac ab ea secundum locũ obtineat, quæq; potius contineri q̃ continere credat, exempli causa, sanctũ spiritum ex patre procedere cõmuniter proferre solemus. Quæ quidem oratio ex verbis intrinsecis res significantibus constat. volentes aũt eundem probare spiritũ ex filioq; procedere, hanc orationem extraneam sumitis, patris omnia filij esse: ex qua deinde hanc insertis conclusionẽ, spiritum ipsum ex filioq; procedere: quam, declarationẽ appellare soletis. Cuius quidem conclu-

A conclusionis secunda propositio extrinsecus a sua priori dependet: quæ (vt paulo ante protulimus) ab extraneo vim habere videtur. Non igitur verũ cõmuniter est, quãuis declarationẽ ex verbis res intimas significantibus semper fieri. Nam etsi nonnulla pars declarationis ab intrinsecis fit, maiori tamen ex parte ab intrinsecis cõstituitur: quod ab axiomate, hoc est, pronuntiato, vel (vt dialectici dicunt) dignitate, aut saltẽ ab aliqua extranea dictione depẽdet. Qui ergo sanctũ spm̃ ex filioq; procedere dicit, is symbolũ forsan declarat, eidẽ nihilominus quicq̃ dubio procul videť apponere. Talis igitur declaratio, additio est. Præterea verbũ, ex filioq;, augmẽto vel rei auctæ diuersa ratione similie est. Nã augmẽtatio (vt Aristoteles inquit) ita fit ab extraneo, vt id simillile eẽ oporteat. Nã vt vestro vtar exẽplo, tametsi nutrimentũ extraneũ fit, id tñ simile esse necesse est. Quoduis em̃, quod alitur, a suo simili nutrit. Ergo cũ additio duas habeat in sese rationes, alterã quidẽ vt ab extrinsecis, alteram vero vt ex similibus fiat: additio, ex filioq;, vtrãq; rationẽ habere videtur. Intrinseca nãq; similisq; iuxta vos est, q̃ rẽ eandẽ significat. Extrinseca vero atq; dissimilis, tũ q̃ dictio extranea atq; dissimilis est: tũ etiã q̃ extrinsecus & dignitate quadam probatur ac ab ipsa (vt est supra dictum) depẽdet. Cum igitur, ex filioq;, additio fit, & additiones fieri constet vetitum esse, sequitur particulam ipsam, prohibitam esse: quamuis forsan declaratio sit. Sed de syllogismo hactenus. Porro aũt reliquis argumẽtis, qbus eandẽ ipsam primã propositionem confirmastis, perpetua oratione responderemus, nisi eisdem ipsis ad secundam partem probandam vti fueritis. Ne igitur eadem bis repetamus, ad eam nunc veniamus, simulq; vestras ipsas rõnes soluamus. Quã quidẽ secundã partẽ, scilicet fas esse symbolo declarationes apponere, quatuor rõnibus probasse videmini. Primo, cunctaꝝ synodoꝝ exemplo, q̃ noſtrã fidẽ declarauerãt, qbusdã deinde pronuntiationibus a symbolo differentibus. Tertio, principioꝝ scientiaꝝ exemplo, q̃ quidẽ principia videtur in sese ea oĩa potestate includere, q̃ in eisdem tractãtur scientijs. Postremo, q̃ qm̃ vna eademq; dignitate semper ecclesiã fulgere necesse est, idcirco eandẽ facultatẽ ecclesiã ipsam semper habere oporteat: Hæc vos. Ipsi aũt credimus, patres amp. nunq̃ licuisse, neq; fore, vt liceat, vt diuersum dogma intrinsecis verisq; rationibus declaretur. Quæ vero a nostræ fidei principijs cõtinentur, ea solũ lucidiora reddere, nobis fas esse. Nã maioribus nostris nõ solũ declarandi, verũetiam declarationes suas diuino symbolo addendi, summa facultas fuisse creditur. Quæ deinde vetita fuerat, ne cui symbolo quicq̃ addere liceret: declarandi tamẽ potestas in dei ecclesia permansérat, semperq; manebit. Nã duo illa prima generalia cõcilia, maxima dignitate facultateq; p̃dita fuerãt. Postea vero, qm̃ nonnulli impij symbolũ sæpe mutando, peruersaq; dogmata nõ sine maxima Christicolarũ pernicie ingerendo, ea facultate abutebantur: idcirco tertia synodus videns facultatẽ eiusmodi perniciei potius q̃ cõmodo mortalibus esse foreq;, ita symbolũ obsignauit, vt nemo ei quicq̃ addere posset, q̃ ex eo nullũ prorsus incõmodũ Christianis accideret. Quo nam obsecro pacto id ipsis contingere poterit, cũ eadẽ ipsa profiteantur, quæ diui patres docuerãt? Aut quis Christianus, q compos mẽtis fuerit, ipsoꝝ patrum decreta imperfectionis incusauerit? Contrà ex facultate mutãdi symboli, pernicies magna profecto cõsequeretur, data quãdoq; mutandoꝝ verboꝝ occasione. An aũt tertia synodus interdixerit, literis multis, p̃sertim beati Cyrilli ad Acatium Melitinensem p̃sulem scriptis, apparet. Sancta (inquit) synodus Ephesi celebrata, necessario prouidit, vt alia fidei expositio dei ecclesijs neutiq̃ ingereretur: præter eam, quã beatissimi patres nostri sancto afflati spũ definierãt. In quibus quidẽ literis multa notatu digna videntur. Sed tria tantũ (si lubet) perpendamus. Primũ, tertiam synodũ primã inhibuisse, quod verbum prouidit, significat. Deinde, verbũ, necessario. Postremũ, aliam fidei expositionẽ fuisse vetitã. Præterea memoria dignũ est, ab vniuersali ecclesia interdictũ fuisse, quod hæc verba significant, vt dei ecclesijs non ingereretur. Quæ omnia, patres amp. considerare, oportet, p̃sertim quod ex primo sequi videtur. Constat em̃ tertiam synodũ primã quippiam vetuisse, duas vero priores iam pridẽ interdixisse, ne quis contraria dogmata proderet. Ergo sequitur, synodũ ipsam aliud ab eo, quod iã vetitũ fuerat, prohibuisse. Quod ipsi credimus esse, ne verboꝝ mutatio vel additio symbolo fieret. Quod quidẽ decretũ ab vniuersali ecclesia (vt supra dictũ ẽ) factũ fuerat: quippe q̃, nõ q d hic vel ille profiteretur, sed ne quod communiter in ecclesijs celebraretur, & in quo baptizemur,

Universidad de Deusto
Biblioteca

mutaretur, curauit. Et non ſolũ alĳs, verumetiam ſibĳpſi interdixit. Quod plane patet D
ex eo, q̃ verbũ, Deiparam, diuino ſymbolo noluerit addere. Nã etſi in ipſo includeret,
ac valde neceſſariũ eſſet, vt eidẽ apponeretur, tñ poſterioribus exemplo ſe voluit eſſe,
ſuũ decretum reipſa cõfirmando: q̃uis vt prædictum eſt) propter ĩmpĳ Neſtorĳ do-
gmata, magna neceſſitas vrgeret, vt ſymbolo nomen illud apponeretur, cum p̃ſertim
ab eo potentia contineret. Nam hæc, filiũ eſſe cõſubſtantialem patri, ac ipſum de cœ-
lis deſcendiſſe, & incarnatũ de ſpũ ſancto ex Maria virgine fuiſſe, deum ip̃m ex ſan-
cta virgine natũ eſſe ſignificant. Ergo nomen hoc, dei genitrix, etſi ſymboli declaratio
eſſe poterat, haud tamen additum fuerat. Sed quiſpiam forſan diceret, id ideo additum
non fuiſſe, quod a ſymbolo clare contineretur. At alia quoq; complura fuerant, quæ
quamuis a ſymbolo non tam clare continerent, ea tamen poſteaq̃ declarata fuerant,
ſynodi ſymbolo neutiq̃ addiderunt. Nã neq; filĳ dei cũ aſſumpta natura noſtra ſecun-
dum hypoſtaſim vnionẽ, de qua tertiũ gñale cõcilium, neq; dñm noſtrũ Ieſum Chri-
ſtum duas poſt ipſam vnionem naturas incõfuſas ſeruaſſe, de q̃ quartum: neq; duas vo
luntates, operationesq; duas habuiſſe, de q̃ ſextũ tractauerat, diuino ſymbolo addidere-
q̃uis ea oĩa diuinæ ſcripturæ pluribus in locis nõ clare ſcripta fuerint. Neque igitur, q̃
non a ſymbolo manifeſte cõtinẽtur, eidẽ addita fuiſſe videntur, neque q̃ clariora eẽnt, E
tertia ſynodus ipſi ſymbolo appoſuerat. Nulla ergo ratione quicq̃ licet apponere ſym
bolo, q̃d quidem cætera poſt tertium cõcilia gñalia ſumma cum veneratione ſeruauer-
runt. Siqua tñ vobis ambiguitas in ſeptimi cõcilĳ libro videtur eẽ, eam ſuo loco diſſu-
ſius declarabimus, & ip̃m cõcilium cætera fuiſſe ſequutum probabimus. Quod tantum
abfuit, vt ſymbolo quicq̃ apponeret, vt cum cætera cõcilia declarationes ſuas, cũ his,
quæ declarabant, cõuenienter ſolerent cõſcribere, eaq; ſimul cum declarationibus me-
moriæ tradere, ipſi ſoli cõuenientius viſum fuerit, intacta primitiua ſcriptura, ſuas eiuſ-
modi declarationes literis ſeparatim mãdare. Licet nõnulli doctores, p̃ſertim hi, quibus
ante tertium cõcilium declarãdi facultas fuerat, quadã adducti neceſſitate, diuerſa rõne
ſuis declaratiõibus vſi fuerint, cum p̃ſertim nondum fuerit interdictũ. Hoc autẽ Pauli
Galat. 1. b dictum: Si q̃ vobis aliud præterq̃ quod tradidi vobis, euãgelizatus fuerit, anathema ſit,
neq; cõtra maiores noſtros, neq; prorſus in nos facere videt, q̃nquidem Paulus aliã fidẽ
tradi vetuerat, maiores vero noſtri fidem diuerſam nequaq̃ docuerãt. Qui quidẽ Pau
li ſermo in om̃es, q̃ declarãdi facultatem habent, vel in poſter̃ habere crediderint, ve-
rus eſt. Propoſitum aũt noſtrum partim ſimile, partim diſſimile videt eẽ, pro ea inter-
dicendi neceſſitate, quã tum fuiſſe probauimus. Quod aũt dicitis beatum Gregorium
ſanctor̃ primi generalis cõcilĳ patrum fidei, nil voluiſſe vel potuiſſe p̃ferre, non nil tñ
de ſancto ſpũ declaraſſe, q̃d ſibi dictũ obſcure fuiſſe videret, vobis reſpõdemus, eũ nõ F
aliã fidem expoſuiſſe, q̃uis declarãdi facultatem haberet, q̃ in ea ſynodo eẽt, quã con-
ſtat ante prohibitionem fuiſſe. His igit authoritatibus, quæ ante tertiã ſynodum pro-
ditæ fuerant, nequaq̃ poteſtis inniti. Si qua vero ſynodus poſt ipſam, ſymbolo dictio-
nem vel ſyllabam aliquã addiderat, id obſecro nobis oſtendite. Quod ſi profecto no-
bis probabitis, abſq; vlla cõtrouerſia in veſtram ſententiam ibimus. Sed id certe nunq̃
probare poteritis. Cuncta em̃ ipſar̃ ſynodor̃ acta meridiana luce ſunt clariora, poſte-
riorum̃q; patrum ſententiæ actis ipſis q̃ maxime conſonæ videntur: quippe qui q̃uis
abſtruſa q̃ plurima dicta neceſſario declarauerint, nil tñ prorſus diuino ſymbolo appo
ſuerant, ſed rectam rationem inuenerant, qua quæ opus eẽnt, bene cõficerent, ſimulq;
maiorum ſuorum religionem intacto ſacro ſymbolo, ſed verba tantum eius ambigua
exponentes, ſumma cum veneratione ſeruarent. Ex quo quidem nullum vnquam
Chriſtianis incommodum accidere poterit, quod ipſi valde timere videmini. Vna igit
tur ac eadem ratione maiores noſtri fidem dilucidantes, magno Chriſtianis commo-
do fuerunt, & ſymbolum non tangentes, maiorum ſuorum terminos minime tranſ-
greſſi videntur eſſe. Quod autem idem magnus in theologia Gregorius literis mãda-
uit, nullam ſyllabarum dictionumve rationem habere, id plane nihil ad propoſitum
pertinet. Ipſe em̃ de dictionibus illis loquutus eſt, quæ rem vnã ſignificent, quæq; de
vno eodẽq; ſubiecto p̃dicentur, quẽadmodũ ſunt hypoſtaſes, perſonæ, proprietates, de
q̃bus is loquebatur, quæ quidẽ rem vnã ita ſignificãt, vt bis duo, ſunt quatuor: necnõ
vt veſtis palliũ & indumẽtũ: q̃d a noſtro propoſito alienũ eſſe videtur. Alia eſt em̃
patris

A patris p̃ſona, alia vero filĳ: ita vt ſp̃m ex patre procedere, aut ex p̃re filioq;, diuerſa pro
ſus ſignificent: vt ſuo loco diffuſius diſputabimus, cũ interrogãdo, mutuoq; reſponden
do, breuibus agemus. Nunc ad aliud argumentũ veſtrũ veniemus, quod ex ſymbolo
diuerſis Chriſtianor̃ linguis, idẽ tamen ſignificãtibus prolato, ſumitis: afferentes, nobis
de dictionibus illis curæ nõ eſſe debere, quæ rem vnã ſignificẽt. De quo quidẽ argu-
mento, etſi paulo ante, cũ de prima parte ageremus, mentionẽ aliquã fecimus, nunc ta-
men plenius dicimus illud, ſanctũ ſpiritũ ex patre filioq; procedere, non ſolũ dictiones
diuerſas eſſe, verũetiam res diuerſas ſignificare. Nã vnaquæq; oratio vnũ habet ſignifi-
catũ. Spiritũ aũt ex patre procedere, oratio vna eſt: ex patre vero, filioq;, duæ: quę licet
vna tantũ dicatur coniunctione, duas tamen orationes negatiue contrarias cõtinet: alte
ram quidẽ veſtra noſtraq; ſentẽtia falſam: alterã vero (vt noſtra fert opinio) verã. Voci
bus ergo diuerſis eandem vel diuerſas res ſignificare, non eſt idẽ. Si nanq; nos Græco,
vos aũt Latino ſermone protulerimus, bona dies, ob id profecto nequaq̃ diſſentirem̃:
rem em̃ vnã ſignificaremus: propterea q; coniuncti eſſemus, quemadmodũ ante addi-
tionẽ huiuſmodi fuimus. Nunc vero non ſolũ a vobis Romanis differamus neceſſe eſt,
verũetiam ab ipſis noſtris hominibus longe diſſentiremus, ſi tale peccatũ cõmitteremus.
Sed ponamus orationẽ ipſam rem vnã ſignificare, haud tamen propterea non interdi-
cto tenemini, quo quidam omnis additio vetita eſt. Præterea cuiuſuis ſcientiæ, dicitis,
principia, ea omnia continẽt, quæ in ipſis ſcientĳs tractãtur. Et q̃m fides noſtra ſcientia
B theologica eſt, eius idcirco principĳs dogma veſtrũ verũ eſſe probare poteſtis: Quod
quidẽ nobis ſi probaueritis, gratias vobis agemus, ipſum tamẽ propterea fidei noſtræ
principĳs forſan nequaq̃ addiderim, cũ inconueniens ſit quicquã principĳs addere: no
ſtris p̃ſertim, propter tertĳ concilĳ interdictum. Principium em̃, & ea, quæ poſt princi
pium ſunt, in multis, imo forſan in oĩbus, inter ſe differunt: quandoquidẽ illud cõmune
eſt, hæc vero particularia, necnon ex illo ſolẽt fieri demonſtrationes, hæc aũt demon-
ſtrantur. Illud deniq; prima ſyllogiſmi propoſitio eſt, hæc vero cõcluſiones. Quonam
igitur pacto cõmune fiet particulare? vel demonſtrationis principiũ cõcluſio demon-
ſtratũq; fiet? Neceſſe eſt igitur poſteriora a principĳs ſuis contineantur, non aũt ipſis
addantur, p̃ſertim ſi, quod interdictũ, vt in re, de qua agimus, interceſſerit: tunc em̃ nul-
la prorſus fieri poſſet additio. Vnde euenit, vt tametſi cõplura vera ſint in theologia,
eius tñ principĳs ea nequaq̃ addita fuerint. Cuncta nãq; diuina dogmata ex ſacræ ſcri-
pturæ fonte hauriuntur, q̃ fidei noſtræ principiũ, ac magnũ fundamentũ exiſtit: cui q̃
dem nil huc vſq; prorſus eſt additũ, neq; vnquã a nobis dum liberi erimus, neq; ab alĳs
Chriſtianis, vt credimus, addetur. Siquidẽ igitur diuinũ ſymbolũ in dei eccleſia princi-
pium eſſe cenſemus, nil ei prorſus addendũ eſt. Ipſam aũt eccleſiam, vnã eandem̃q; ſem
per eſſe, ac vna eadẽq; facultate p̃ditã eſſe debere, cõcedimus: ita tñ, vt ſanctor̃ patrum
C decreta ſeruet, ipſaq; pro diuinis vocibus reputet. Synodi nãq; diuerſæ rationibus diuer
ſis adductæ, varĳs tẽporibus celebratæ fuere: q̃ quidẽ ad vnũ eundẽq; finẽ, hoc eſt, ad
hominũ ſalutẽ tendẽtes, diuerſas res pro tempor̃ conditione tractarunt, ac de diſſimi-
libus rebus leges diſſimiles promulgarunt. Leges igitur ipſas poſteriores ſynodi ſerua
re, quæq; ab illis neceſſario definita fuerant, neutiquã præterire debent. Sic em̃ magis
vnã ac eandẽ facultatẽ eccleſia ſemper habebit: ſin minus, ipſa ſeipſam deſtrueret, ſpon
teq; ſua corrueret. Quod quidem igitur a maioribus noſtris prohibitum fuerit, id po-
ſteriores cauere debẽt. Cõtra, qa illi nõ interdixerãt, ne cui liceret expoſitiones ſuas ex
tra primitiuã ſcripturã reponere, idcirco ſacrã ſcripturã ita nos exponere poſſum̃, quẽ
admodum ipſam Agathon, Cyrillus, Sophronius, multiq; alĳ explanauerant: quippe
qui, quæ ſibi clariora reddere licebat, priuatis ea commentarĳs explicauerant. Porro
autem nobis curandum non eſt, quid quiſq; eorum dixerit, aut ſcripſerit, cũ præſertim
ipſorum ſenſus perfectus fuiſſe credatur. Cuiuis ergo communia dogmata ſeruanti, li-
cet liũ, vt ſentit, fidem exponere: de communi autem dogmate, diuinove ſymbolo fer
re legem, fas eſſe nemini credimus. Qua quidẽ ratione beatus Agathon multiq; p̃ſules,
ac alĳ minore dignitate præditi doctores, populos fidem docuerunt, quod minime no
bis videtur obſtare. Sed hæc hactenus. Quemadmodũ aũt vos, patres ampliſſ. de eiſ-
dem rebus bis diſſeruiſtis, & ſi de ipſis ab initio luculentã orationẽ habueritis: ita nos etiã
de quibus multa modo fecimus verba, ea paucis repetere volumus, tum q̃ in ſuperiore

Universidad de Deusto
Biblioteca

sermone nostro potentia cõcludũtur, tũ etiã q̃ tẽpus angustũ est. Tota vestra oratio, D
Patres amp. in decem vel plures partes distribui potest: quas ipsi repetentes, ac ea prę-
tereuntes silentio, quæ ad propositũ nequaq̃ spectare vident, tantũ decem ipsis parti-
bus q̃ breuissime respõdebimus. Initio admirati fuistis, q̃ symbolum Nicenũ recitaue-
ribus. Ipsi vero vobis itez respõdemus, id ideo recitatũ a nobis fuisse, vt vobis ostẽde-
remus, pro duaz illaz primaz synodoz amplitudine, in tertia synodo in primis citatũ,
ac ipsaz duaz synodoz symbola pro vno tantũ suscepta fuisse, ipsamq̃ tertiã synodũ
Iul. Car. simul interdixisse, ne cui liceret in postez ei quicq̃ apponere. ¶ Creditis ne primæ
Mar. secũdæq̃ synodi symbola in tertia recitata fuisse? ¶ Secundũ symbolũ lectum fuisse
nõ diximus, sed ipm a primo potẽtia cõtineri, vt fortissimis argumentis supra probaui-
Bes. mus. ¶ Deinde prohibitionẽ ad fidẽ tantum, nõ aũt ad dictiones vel syllabas referri
debere dixistis: ad q̃d quidẽ oim synodoz decretis ac definitionibus innitẽtes, oratione
longa rñdere possemus, in qbus plane decretis de symbolo ac interdicto particularis
mẽtio fit. Vez res ipsa nobis ipsaz synodoz sensum clarissime patefacit, quippe, quæ
q̃is sæpissime aliqua cogerentur necessitate, nil tñ prorsus diuino symbolo voluerãt
addere. Sed hactenus de secũda parte. Nã in tertia de scientiaz principijs mentionem
fecistis, qbus etiã ipsi respõdemus, id duplici rõne vez non esse, q̃d ex ipsis principijs
ostẽdere volebatis. Altera quidẽ, q̃ oĩbus principijs a natura cõcessum est, vt quae B
nus alicuius sciẽtiæ principia sunt, in eadẽ fieri cõclusiones nõ possint. Altera vero, q̃
vsu euenit, vt ipsis theologiæ principijs, in qbus versamur, nullus post tertiã synodum
doctor quicq̃ addiderit: q̃is ea, quæ declarauerãt, ab eisdẽ continerentur principijs.
And. ¶ Bene esset, Patres amp. vt nostras orationes scriptas haberetis. Sic eĩ seruato eaz
Bes. ordine, melius ipsis respõderetis. ¶ Nos ordinẽ vestraz orationũ seruare putamus,
ea tamen disponendaz orationis partium facultate, qua vos in differendo vti fuistis.
And. ¶ Id sane fieri potest, at tertiũ vel quartũ nominare locũ, lõge aliter q̃ a nobis pro-
Bes. latum fuerat, nõ licet. ¶ Nullum equidẽ orationis vestræ locum priuatim citaui, sed
Andr. Bes. tertio vel quarto simpliciter protuli. ¶ Sic esto. ¶ Vnde ergo digressi fuimus,
redeamus. Cõclusiones non paucas a sanctis patribus ex fidei nostræ principijs demõ
stratas fuisse dicebamus, quas hi principijs ipsis, aut sacræ scripturæ noluerant addere.
Nam illud, consubstantialem patri, ac in spiritũ sanctum dñm & viuificantem, multaq̃
alia, quæ q̃is paruæ sint dictiones, atq̃ a sacra scriptura cõtentæ, principijs tñ nequaq̃
appositæ fuerant. Aut igitur hæc etiã scripturæ sacræ sunt apponẽda, aut symbolo nil
prorsus addendũ. Quod quidẽ ipsoz sanctoz patrum sententia, eadẽ prædituˊ est au-
thoritate, qua sacra fulget scriptura. Omniũ aũt synodoz acta post tertiã, ad ipsam ter-
tiam vt rectam normã referri debere, non imus inficias: non ita tamẽ, quẽadmodũ di-
citis, vt ipsius acta cæteraz sint expositiones. Nãq̃ quo pacto fieri posset, vt posterio- E
ra prioribus explanentur, cum eius oppositũ vez sit? Siquidem igitur posteriores doc-
tores, præsertim beatus Cyrillus, qui Romani pontificis vicarius tertiæ synodo præ-
fuit, necnon post ipsum beatus Agathon, eius synodi acta posteritati clariora reddide
rant: sequit, vt ĩ, eorundem actoz expositores merito appellandi sint. Quid eĩ ipsoz
literis clarius? Scitu præterea dignũ est, vt nõ solum posteriorz doctorz verba, ad eius-
dem tertiæ synodi dicta, verumetiam eorundem sensum ad ipsius intelligentiã referri
oporteat, ita vt qua mẽte ipsa synodus interdixerat, eadem etiam cæteræ prohibuisse
putentur. Mens autem ipsi fuerat, syllabarum etiam accessionem vetare, vt is beatus
Cyrillus suis literis declarauit. Necessario (inqt) synodus interdictum hoc fecerat, er-
go cæteras etiam synodos ad eundem finẽ aspicientes interdixisse credendũ, vt re ipsa
demonstrasse videnť: quippe quæ quicq̃ addere symbolo noluissent, ac simul interdi-
xissent, ne cui liceret, cũ nõ sine magna Christianoz pernicie fieri posset, alia cõpone-
re symbola. Quod aũt creditis hoc sancti Cyrilli dictũ, nõ tolerabimus, vt ab aliquo si
des mutet, & reliqua, nequaq̃ significare, ne cui liceret symbolo quicq̃ apponere, sess-
sione sequenti vobis respondebimus, cui etiã perorabimus: ad illud eĩ nostra festinat
oratio, vt breuibus interrogationibus ac responsionibus agere incipiamus. Mihi autẽ
est, vt conuenimus, cum vno ex his amplissimis patribus differendum. Sed hæc hacte
nus. Ad sequentẽ vero sessionem, fauẽte deo, accingamur. Tum sancta synodus iussit,
vt ad diẽ sequẽtis martis sessio prorogaret, quo decreto, sessio dimissa fuit. ¶ Die

A ¶ Die Martis, iiij. Nouembris, nona sessio Ferrariæ.

MAiori ex parte, præstantiss. patres, orationi vestræ pro viribus respondisse Bes.
credimus. Ob tẽporis aũt breuitatẽ, nonnulla penitus prætermisimus, non-
nulla vero paucis tetigimus, quibus nunc breui respondere intendimus.
Quæ quidem sunt hæc, si bene memoria tenemus: Primum, fidem mutare,
vt beatus Cyrillus inquit, aliud quoddam significare q̃ quippiam declarare. Alterum,
interdictũ post decreta factum fuisse. Tertium, beatum Agathonẽ eas dictiones pro-
hibuisse, quæ res a fide diuersas significarent. Quartũ, eundẽ ipsum diuinũ hominem,
dum suã fidẽ exponeret, symbolo q̃dã addidisse, quædã vero ab eodẽ abstulisse. Quin
tum, minime fuisse necessariũ, vt verbũ, deipara, ipsi symbolo adderetur. Postremo, san
ctam Romanã ecclesiã sanctoz vocibus motã, magnaq̃ necessitate coactã, additionem
eiusmodi suo iure fecisse. Ad quæ quidẽ (quemadmodũ diximus) paucis respondebi-
mus, ne tẽpus frustra conteramus: quemadmodũ sessionibus superioribus nobis acci-
dit, cũ præsertim longas orationes habere, neq̃ conueniens sit, neq̃ (vt mihi videtur) ad
propositũ pertinens. Hoc eĩ pacto nunq̃ ad conclusionẽ poterimus peruenire: bre-
uibus igitur (vt lubet) agamus. Partem primam, patres amplissimi. falsam esse censemus. Is
B eĩ Cyrillus inquit, nequaq̃ tolerabimus & reliqua, quod deinde re ipsa declarasse vi-
detur, quippe qui nil prorsus apponens symbolo, eiusdẽ verba non pauca explanaue-
rit. De interdictis aũt post definitiones æditis, quæ quidẽ pars altera fuerat, is ipse Cy-
rillus inquit: neq̃ quicq̃ definitionibus licet addere, si sint declarationes, q̃ ad declara-
tionẽ nulla fieri debet accessio. Id igitur nobis nõ obstat, nãq̃ tertiæ synodi patres ora-
tione ꝑpetua de singulis symboli partibus mẽtionẽ fecere. Sed hæc & alia ad propositũ
pertinẽtia, suo loco forsan diffusius pscrutabimur. Nũc ad tertiã partẽ veniamus, in qua
beati Agathonis fuisse sentẽtiã dicebatis, vt fides verbis, nedũ intelligẽtia seruari debe-
ret, cũ ipsi firmiter teneamus, quoduis genus additiõis ab ipso fuisse vetitũ, vt ex verbis
eius percipitur. Summo studio (inqt) incumbẽtes, vt nil prorsus eoz, hoc est, decretoz,
minuať aut mutet, aut quicquã ipsis addať, verũ oĩa in verbis atq̃ intelligẽtia eadẽ per-
maneant. Si quidẽ igitur sanctus is iudicauerat a verboz additione, sensusq̃ maioz no
stroz mutatiõe cauendũ esse, patet q̃d nos sentimus, id eius sentẽtiæ magis cõuenire. Et
si (quẽadmodũ supra diximus) nihil ad ꝓpositũ attinet, si in exponẽda sua religione sum
bolo quicq̃ addiderit, vel ab eodẽ ademerit: propriã eĩ expositionẽ cuiusq̃ nunq̃ ec-
clesia vetuit, neq̃ vetabit, ne quisq̃ videlicet doctor qd sentiat de fide, proferre, literis ve
C rñ posse, prohibuit, propterea q̃ sanctus ipe doctor verbo, mutať, vsus fuerat. Cuiuis igi
tur cõmunia dogmata coleti, sua licet, vt nouit, exponere. Sed de tertia simul, & quarta
parte hactenus. Porro aũt cur quintã protuleritis partẽ, ipsi nõ videmus. Si nãq̃ verbũ
deipara, necessariũ nõ fuisset, nullã prorsus de eo mẽtionẽ fieri, ac in actis synodi scribi
oportuisset: sin aũt cõueniẽs (vt credit) ac dignũ fuerat declaratiõe, cũ symbolo nõ fue-
rit additũ, patet argumẽtum nostrũ vez eẽ. An aũt Romana ecclesia sanctoz vocibus
mota fuerit, nec ne, in posterz deo fauẽte considerabimus. An vero vrgente necessitate
symbolo potuerit addere, credimus, ipsam q̃is necessitate cogẽte id minime facere de
buisse. Nõ eĩ necessitas vos excusat, cũ in decretis ipsis scriptũ nõ sit, vrgẽte necessita-
te id fieri posse. Sed de hmõi necessitate suo loco forsan agemus. De ptate vero Rom.
ecclesiæ plurimũ dicerem°, nisi aliud ageremus. Nõ eĩ inscĩ sumus, q̃ sit ipsius facultas
acꝑrogatiua. Sciatis tñ, velimus, addẽdi symbolo facultatẽ nõ solũ Romanę, verũetiã
vniuersali ecclesiæ, generaliq̃ synodo interdictã fuisse. Si quidẽ igitur Romana ecclesia
q̃is facultate p̃dita sit, vniuersali tñ ecclesia, quã gñalis synodus p̃ se fert, inferior est, si
eiusmodi facultatẽ ab vniuersali ecclesia tollimus, multo magis ipsam a Romana ec-
clesia tollendã putamus, tollimus (inquam) non nostra authoritate, verum maiorũ no-
strorũ decretis. Sed hæc hactenus. Quæ quidẽ non idcirco protulimus, q̃ nobis oĩa vi
derent ad propositũ attinere, vez vt vestræ orationi omni ex parte rñderemus. Si lubet
ergo, ad rẽ ipsam paucis veniamus, qdq̃ maiores nri hac in re senserint, exacte cõsidere
mus. Nos eĩ credim°, in vniuersum ipsos interdixisse, ita vt ne syllabã qdẽ vnã symbo
lo liceat addere, vt ex eorũdẽ actis (quẽadmodũ sæpissime dictũ est) clarissime constat.
Vt igitur breuibus agamus, ex vobis quærimus, an sanctoz patrũ interdictũ ad sym-

Universidad de Deusto
Biblioteca

And.

bolum, vel ad aliud referatur. Hæc Bessarion vir præstãtissimus. ¶ Andreas aũt Co D
lossensis præsul volẽs respõdere, longũ de spũs sancti processione sermonem habuit.
Cui cũ ad propositũ Græcis spectare nõ videret, aures p̃bere, nedũ ip̃m literis mãdare
noluerãt, quẽadmodũ de multis alijs superuacaneis verbis facere solebãt. Sancta vero
Synodus iussit, vt sessio solueretur, & ad diem proximi sabbati conueniret.

¶ Die sabbati octaua Nouembris, decima sessio Ferrariæ.

Io, BEatissimi patris iussu, Patres amp. vestris orationibus respondebimus, ab his
tribus exordientes, quæ in procœmij̃ specie protulistis. Non est nobis (dicitis)
disputandũ, vt videamur vicisse, vex̃ vt veritatem inueniamus, ac ipsam in lu
cem proferamus. Quam quidẽ vestrã opinionẽ probamus, atq̃ suscipimus,
ac vt veritatẽ ipsam assequamur, vehementer incũbimus, beati Hieronymi sententiæ
innitentes: Nunq̃ errat (inquit) qui sequit veritatem, p̃sertim fidei nostræ, quæ morta
les locor̃ distantia & lingua moribusq̃ plurimũ inter se differẽtes, cõponit, & congre
gat, vt simul cõueniant: vt magnus etiã Dionysius in de diuinis nominibus libro testatꝰ
Hæc ratio (inquit) est simplex, & existens existẽtis veritas, circa quã sicut mundam, &
non erroneã totor̃ cognitionẽ diuina fides est, quæ est manẽs credentiũ collocatio, q̃ B
istos collocat in veritate, & reliqua. Siquidẽ igit eo desiderio sumus affecti, vt sanctam
dei ecclesiã cõiungamus, in hoc vehementer debemus incũbere. Quod quidem vt alꝰ
sequamur, maxima cura & diligentia summoq̃ studio nobis opus eẽ videt. Nobis de
inde cõuenire dixistis, vt quãtum subiecta materia patitur, humanitatem seruemus, vt
omni ex parte mutua beneuolentia videamur eẽ affecti. Qua de re magna equidẽ affi
cior lætitia, q̃ vnà cũ propheta dicere possum: Dedisti lætitiã in corde meo. Nam (vt
Psal. 4. beatus Paulus inqt) seruum dñi nõ oportet litigare, sed mansuetũ eẽ ad omẽs docilem,
2. Timot. 2. d & reliqua. Postremo, id, quod valde videre cupio, nuntiastis, vt interrogationes respõ
siones q̃ nostræ breues habeãtur: quod quidẽ nõ alienũ a ratione videtur eẽ, q̃ sermo
breuis facilius intelligit, memoriæq̃ mandat. Non tñ propterea breuitati studendũ est
ita, vt nostra oꝛo sit obscura. Rogo igit vos Patres amp. ne duo a me repugnãtia simul
cõtendatis, vt breui oratione, id q̃d fieri bene nõ potest, ad vestrã prolixam respondeã.
Porro aũt vobis promitto, seruato vestri sermonis ordine, ad quamlibet eius partem q̃
potero breuissime respondere, partim cõcedendo, partim aũt denegando, nostræ tamẽ
eiusmodi denegationis cõgruas rationes reddendo, partim etiã declarando, quædam
vero leuiter tangendo, ita vt ad omẽs orationis vestræ partes p̃ capita respõdendo, vo
bis satisfacere sperem. Ad rem igit ipsam, Iesu Christo dño nostro fauente, veniamus.
Initio, præst. Patres, vex̃ protulistis, vestras nobis aures benigne semp præstitisse, non
igitur ad hoc respondebimus. Deinde particulã, ex filioq̃, additionẽ extraneã eẽ, pro C
ptereaq̃ non sine ratione prohibitam. Præterea q̃is huiusmodi dogma vex̃ eẽt, id ta
men diuino symbolo neutiq̃ addi debuisse: cum etiã multæ aliæ symboli declarationes
factæ fuerint, quar̃ nulla videtur eidẽ apposita, propterea quia id fieri nõ liceret. Am
plius, nonnullis rationibus probasse putatis, omne genus additionis fuisse vetitum: ex
quo etiam sequebat, particulã ipsam fuisse prohibitã. Quæ cũ ageretis, Colossensis syl
logismum subtiliter repetentes, his, quæ vobis ad propositũ viderent spectare, respon
distis, de reliquis vero suo loco differere promisistis. Qui quidem syllogismus talis fue
rat. Omnis additio ex rebus extraneis fit, declaratio vero tali modo nõ fit, ergo decla
ratio nõ est additio. Cuius profecto syllogismi veritatẽ, q̃m grauissimus subtilissimusq̃
theologus Colossensis præsul optime demõstrauit, idcirco eo postposito, ad explicã
dum id veniamus, de q̃ supra diximus, vos vehemẽter ambigere, an videlicet illud, ex
filioq̃, sit additio vetita. Quã quidẽ particulã, sanctor̃ authoritatibus innitẽtes, ac for
tissimis argumẽtis adducti, cẽsemus additionem nõ esse, nec vlla rõne prohibitã. Quod
aũt simpliciter nõ sit additio, patet, cũ ex nouo testamẽto, q̃d a veteri potestate cõtine
batur: tum etiã ex nostræ fidei articulor̃ declaratione, quæ varijs tẽporibus facta fue
rat, de quo qdem in nouo testamento beatus Augustinus in Faustũ inqt: Chrũs non
venit soluere legẽ, sed adimplere: non ita, vt q̃ legi deerãt, ipsa eidẽ adderent, vex̃ vt
fierent, q̃ scripta erãt, quẽadmodũ ipsius Christi verba testantur. Quippe q non dixit,
Matth. 5. b. Iota vnum aut vnus apex nõ præteribit a lege, donec addãtur, quæ deerãt: sed, donec
omnia fiant. Itẽ in libro de catechizandis rudibus inqt: In testamẽto veteri est occulta
tio noui

A tio noui, in testamẽto nouo est manifestatio veteris. In quæstionibus aũt veteris ac no
ui testamenti, sensus eñ legis ad salutem (inquit) hominis pertinet, iuxta illud: Oculum Matth. 5. f
pro oculo, & infra. Ego aũt dico vobis, nõ resistere malo. Vnde Ezechiel ait, quasi sit Ezech. 1. d.
rota in medio rotæ. Quod dictũ a Gregorio sic exponit. Vetus testamentũ in nouo, q
etiã alio loco: Quod lex (inqt) iubet, & prophetæ seruãt, & Euangeliũ, id etiã apostoli
in vniuersso p̃dicant mũdo. Præterea ex huius dicti expositione, nõ veni soluere legẽ, Matth. 5. b
apparet euangeliũ legis veteris esse declarationẽ. Sequitur ergo, declarationẽ, non esse
simpliciter ac proprie secundũ sensum additionem. Si eñ apud Augustinũ tot noui
testamenti mysteria, idcirco secundũ intelligẽtiã additiones nõ appellantur, q̃ a veteri
lege cõtinerent, nil mir̃, si qua etiam ipsor̃ mysterior̃ declaratio ac illustratio non sit
simpliciter, & quo ad eorũdẽ significata, vere additio, sed potius implicatæ rei explica
tio. Quod etiam patet (vt pauloante dictum est) ex multa fidei articulor̃ declaratione.
Propterea idem ipse beatus Augustinus inquit: Tempora prætereunt, non aũt fides.
Eadem eñ præteritor̃, posteriorũq̃ patrum fides exitit. Nam & præteriti patres, ac
ipsor̃ posteriores dicebãt: Benedictus, qui venit in nomine dñi, facta tamẽ fuit articu Matth. 21. b
lor̃ multiplicatio, necnon implicator̃ verbor̃ explicatio, ac infinita decreta. Vnde ap
paret, Patres amp. pro nostra fide & salute post Abrahæ tẽpora maiorem ambiguor̃
declarationem factã fuisse, q̃ ipsius temporibus, cui quidẽ fuerat ab angelo nuntiatum:
Benedicentur in semine tuo omnes gentes. Esaias p̃terea hãc protulit declarationem: Gene. 22. d
Ecce virgo concipiet. sed angelus multo quidẽ maiorem, qui virgini cõceptionis suæ Esa. 7. c
B modũ quærenti respondit: Spũs sanctus superueniet in te. Eadem igitur ratione arti Luc. 1. d
culus de sancto spũ diuersis temporibus fuerat illustratus. Apostoli nãq̃ sic ipsum cele
brarũt, Credo in spiritũ sanctũ. Concilia vero generalia, q ex patre procedit, addide
rant: nõ tamen propterea nouus articulus posteritati proditus credebat fuisse, vex̃ is,
qui iam fuerat, magis declaratus dilucidatusq̃ redditus putabat. Pari ratione, qui parti
culam, ex filioq̃, addiderant, non nouum articulum celebrasse, sed eundem ipsum cla
riorem reddidisse putarunt. Quod quidem additionis genus censemus non eẽ vetitũ.
Apud nãq̃ Bonauenturam in theologia clarissimũ, triplex genus additionis literis tra
ditum est. Vnũ, cum id q̃d additur, ei, cui apponitur, oppositum est. Alterum, quod
non oppositum, sed tantum diuersum ab illo cui apponitur, fuerit. Tertium, cũ vtrũq̃
congruum sit. Quor̃ quidem primum genus hæreticũ, ac prosus alienum existit a fi
de, vt si quis deũ patrem protulerit genitum, filium vero ingenitum, sanctũ aũt spiritũ
a nullo procedentem. Altero vero genere inepti homines vti solent. Nã summæ in
eptitudinis est, insolita verba & a sacris literis aliena proferre, vt si quispiam deũ patrem
appellauerit geometram, filium astronomum, sanctum autem spiritum arithmeticum,
quæ licet a veritate non discrepent, quandoquidẽ, quæuis diuina persona cuncta co
C gnoscit ac potest, tamen quoniam eiusmodi sermo, neq̃ in sacris literis, neq̃ in sanctor̃
scripturis legitur, ideo ineptis hominibus adscribi solet. Tertium aũt genus, quo deũ
patrem omnipotentem æternum, filium vero consubstantialem, sanctũ aũt spiritũ, spi
ratum procedentemq̃ dicimus eẽ, pium & catholicũ est, nostræq̃ religionis doctrinã
declarans: ideirco duo illa additionum genera, pœna grauissima prohibentur, iuxta il
lud Apocalypsis: Si quis apposuerit ad hæc, apponet illi dñs plagas scriptas in libro Apoca. 22. d
isto. Genus vero tertium tantum abest ab interdicto, vt qui eo vtantur, a seruatore no
stro præmijs afficiantur amplissimis, vt Sententiar̃ magister in procœmio suo testatur:
Siquidem igitur additio, de qua agimus, non ex oppositis diuersisve constat, sequitur
ipsam non eẽ vetitam, cũ præsertim illa, ex filioq̃, particula, valde cõueniens ac cõgrua
sit. Apostoli nãq̃ sancti cum sanctũ spiritũ celebrarent, nõ ipsum ex patre procedere
proferebant: quod cũ ab ipso apostolor̃ symbolo potestate contineretur, eiq̃ q̃ maxi
me conueniret, sancti posteriores patres ad euertẽdos impios hæreticorum errores, id
ipsi symbolo apposuerunt, ac ipsum spiritũ ex patre procedere declarauerunt. Quod
cum adhuc modo quodam ambiguum eẽ videretur, idcirco, ex filioq̃, particulam alij
posteriores patres addidere, ipsumq̃ symbolum clarissimum reddidere. proferẽtes, san
ctum spiritum ex patre filioq̃ procedere. Sed dum in hac materia plurimum insisto,
demonstrans particulam ipsam consonam veramq̃ symboli declarationem essẽ, vo
bis forsan videor extra propositum agere. Cum igitur vobis libuerit, prolixius ac

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſubtilius hanc quæſtionẽ tractabimus,ita volenti veritatem agnoſcere palam fiat,decla- D
ratione eiuſmodi nequaquã fuiſſe prohibitã. Nunc aũt ad illam veniamus partẽ, quæ
caput quæſtionis noſtræ videt eſſe,& de qua vehemẽter ambigitis,an ne ſyllabã quidẽ
ſymbolo liceat addere. Nam quatuor illa repetere nolumus,quæ vos breuiſſime protu
liſtis,quandoquidẽ nobis videt magis operæptiũ eſſe,ipſam controuerſiæ noſtræ radi
cẽ diſcutere, pro qua quatuor ipſa dixiſtis. Nam primo interdicti cauſam declaraſtis.
Deinde vno vſi fuiſtis argumẽto. Tertio quandã beati Cyrilli ſnĩam vſurpaſtis. Poſtre
mo,a cõueniẽtibus innixi loco,ratione hanc protuliſtis, valde cõueniẽs ac dignum me
moria fuiſſe facultatẽ ipſam addẽdi ſymbolo, vtpote non modo Chriſtianis inutilẽ, ve
rumetiã pnitioſam,ab eccleſia prorſus abſtuliſſe. Nam maiores noſtri naſcẽtis fidei no
ſtræ tẽporibus ſummã(vt dicitis) facultatẽ habebant, vt quæ a ſacra ſcriptura obſcure
cõtinerent,ea declararẽt,ac ſymbolo vel alĩ ſcripturæ,excepta ſolũmodo ſacra,appone
rent,& ipſis arbitratu ſuo vterẽtur,q̃ deinde facultas a poſterioribus ex pte fuit diminu
ta,ita vt poſſent tm̃ ambigua declarare,dilucidioraq̃ reddere,diuino tm̃ ſymbolo nil ad
dere poſſe. Quod ipſi (pace veſtra dixerimus) falſum credimus eſſe, primis illis patri
bus abſq̃ generali concilio licuiſſe cõmuni ſymbolo quicq̃ addere. Nam ſanctus Tho
mas teſtat, nunquã ſymbolum extra ſynodũ declaratũ fuiſſe, de eo ſymbolo loquens, E
quod vulgo in eccleſia celebratur. Hoc igitur iacto fundamento,quatuor illa capita le
uiter perſtringamus,quibus veſtrũ propoſitũ probare conati fuiſtis. Primũ em̃ dixiſtis,
maiores noſtros vſq̃ ad ſecundã ſynodum addendi ſymbolo poteſtatẽ habuiſſe, ſed cũ
ipſa facultate nonnulli non ſine ſua pernicie abuti inceperint, ſymbolũ tranſformantes,
ac impia dogmata docẽtes & prædicantes, tertium idcirco generale conciliũ vidẽs fa
cultatẽ ipſam dãno magno potius q̃ cõmodo Chriſticolis fore,eam penitus abſtuliſſe.
Nos autẽ ad hoc rñdemus,falſum eẽ,cuiuis ante tertiũ conciliũ licuiſſe ſymbolo quicq̃
apponere,niſi ea fortaſſis licẽtia,quam quidã hæretici ſibi vẽdicaſſent,quã quidẽ ſolam
ab ipſo concilio, verbis his,ne cui liceret ſymbolo quippiam addere, circũſcriptã inter
dictamq̃ credimus eẽ. Deinde protuliſtis,addẽdi facultate ablata,nullã Chſianis incõ
modũ, accidere poſſe,ac nullum compotẽ mẽtis, ob decretũ eiuſcemodi merito dicere
poſſe religionẽ noſtrã impfectam eẽ,cõtra,fieri facile poſſe, vt pro eadẽ facultate cuiuis
cõceſſa,catholica eccleſia aliquo afficiat incõmodo. Ipſi vero(pace veſtra dixerimus)
argumentũ hoc claudicare cenſemus, vt ſuo loco probabimus, Immo etiã cæteris dua
bus poſtpoſitis partibus,ad fundamentũ ipſum veniamus,quo quidẽ euerſo,cætera fa
cile ruent. Omiſſis ergo corticibus, medullam ipſam tangamus. Quod quidẽ ſperamus
conſequi,ſi legiſlatoris verba non nimis curantes,mentẽ eius accurate cõſiderabimus. Id
autẽ fuerat tertiũ generale cõciliũ,quod id tm̃ vetuiſſe putaſ,quod fidẽ contrariã pate
ret(vt Bonauẽtura teſtatur)qui, prima patrum(inquit)interdicti ſententia nequaquã ad
alios attinet,niſi ad fidei noſtræ oppugnatores,& eos, qui ſymboli dictiones mutando, F
vel ei quicq̃ addẽdo,eccleſiam ſtudẽt euertere. Addẽdi vero facultate nunq̃ eccleſiæ
fuerat interdictũ,neq; interdicet in poſterũ,dũmodo legitimo imperio,ꝓſenteq; princi
pe,qui facultatẽ vniuerſalis eccleſiæ habeat,ad euertẽdos hæreticoꝝ errores,conueniat.
Quis obſecro,tum vocaret in controuerſiam,an eccleſia,cogẽte neceſſitate, ne Chriſti
fideles,circa diuina myſteria in aliquam hæreſim caderẽt,partẽ aliquã ſymboli fidei cõ
gruam declarare poſſit,necne? Nemo profecto. Qua igitur ratione,illud confiteor vnũ
baptiſma,ipſi ſymbolo fuerat additũ,eadẽ etiam ratione,id eſt, pro animaꝝ ſalute,ex fi
lioq̃ particulam,noſtri maiores addiderant. Et quẽadmodũ illud,& incarnatus eſt de ſpi
ritu ſancto ex Maria virgine,addidere,ita etiam,ipſam dei genitri fuiſſe, ipſis,ſi voluiſ
ſent,ſymbolo licebat apponere. Verum facultatem eiuſmodi non vnam tantũ perſonã
vel particularem eccleſiam habere cõcedimus. Interdictum igitur illud tantũ ad priua
tos homines,ac contra fidẽ loquentes,refertur. Propterea(inquit ipſe Bonauentura)pa
tres illi non ſic interdixerãt, vt viam eccleſiæ in futuꝝ præcluderẽt, quo minus ei licet
ret eadẽ vti facultate,ſi dei benignitate meliora præuiderit. Et infra: Eoꝝ(inquit)ſenten
tia fugiẽda eſt, qui credunt patres illos opinionis huius fuiſſe. Vt autem credaris,patres
ampliſ. nos bene cum illis ſentire,nonnulla ſynodorum acta, præſertim tertiæ, necnon
quaſdam patrum ſanctorum literas tempeſtatibus illis ſcriptas,afferemus. Quæ dum fa
ciemus,rogamus vos, diligenter attendite. Frequenti tertia ſynodo, patres ampliſſimi,
conuo-

A conuocatus Neſtorius,accedere recuſauit,tunc ipſa Nicenum ſymbolũ(vt moris erat)
recitauit, vt quæ verba fidei conuenirent,probarent,diſſona vero eẽcerent. Vnde pa
tet,ſynodũ ipſam voluiſſe,non fidem maiorꝝ ſuorꝝ religioni cõgruam prohibendã eẽ,
verum verba diſcrepantia,& ab ipſa fide diuerſa, quẽadmodum hæc eiuſdem ſynodi
verba ſignificare videnſ,nemini liceat aliam a Nicena fidem proferre. Niceno aũt ſym
bolo recitato,Cyrilli literæ ad ipm̃ Neſtorium ſcriptæ,in mediũ prolatæ fuere,quibus
idem Cyrillus quædã ipſius ſymboli verba repetens,demõſtrabat,Chriſtũ deũ & ho
minem vna tm̃ hypoſtaſi ex Maria virgine genitũ, ipſamq̃ veram dei genitricem eẽ,
dicens ſe ſacræ innitendo ſcripturæ ita ſentire. Quibus quidem literis recitatis, quæ ita
incipiebant. Non vereor me veræ fidei Niceniue ſymboli ꝓuaricatorem eẽ, Cyrillus
ipſe ſynodum interrogauit,an quæ de ſymbolo Niceno literis mãdauerit vera eẽnt.
Cui ſynodus ipſa reſpõdit: Nil vani aut ſuperuacanei, verꝝ cũcta cõgrue Cyrillus ædi
dit,quæq̃ Nicena ſynodꝰ paucis decreuerat,is ſuis literis explanauit ac illuſtrauit. Quę
quidem literæ plurimũ luminis pbent,ita vt edicta Nicena ex his clariſſime poſſint in
telligi. Synodus igit ipſa profeſſa fuit,Cyrilli literas eadem ipſa ſignificare, quæ a ſym
bolo Niceno cõtinerentur. Poſt hæc literæ q̃q̃ Neſtorij ad Cyrillũ ſcriptæ, perlectæ
B fuerunt,qbus ſacram vſurpando ſcripturã,Mariam virginem non dei genitricem eſſe
ſignificabat. His igit literis Neſtorij recitatis,itemꝝ Cyrillus ſynodũ ipſam interrogauit,
quid de ipſis ſentiret,an Nicenoꝝ patrum religioni conuenirent? Synodus aũt ſic reſ
pondit: Nequaq̃ conſonæ ſunt,ſed veram fidem oppugnant, quandoquidem Cyrilli
& Nicenoꝝ patrum fidei q̃ maxime contrariæ ſunt. Idcirco vera fides Neſtorium a
nathemate notat,quippe q impia dogmata nefariamq̃ communionem poſteritati co
matur tradere. Quibus patet, Patres amp. quanam mente tertia ſynodus interdixerit,ne
cui liceret eã fidẽ proferre,quæ cõtra Nicenã, hoc eſt,a vera fide aliena,eſſet: ita vt in
terdictum eiuſmodi,veræ fidei diſcrepantiã & cõtrarietatẽ, nõ aũt declarationem ipſi
fidei conſonantẽ,ſignificet atq̃ vetet. Quod quidem Cyrillus ipſe teſtatur, qui Nice
num ſymbolũ candidius reddidit. Teſtes ſunt & ipſius tertij cõcilij literæ ad Impera
tores pro fide ſcriptæ,qbus acta recolendo ſua, inter cætera memoratu digna decla
rat,Cyrilli ſe literas,ſanctoꝝ patrum dogmati cõſonantes,ac nulla ex parte ab apoſto
loꝝ & ipſoꝝ patrum fide alienas cõperiſſe. Neſtorij vero dogmata eiuſdem fidei cõ
traria deprehendiſſe. Poſtea Cęleſtini literæ,quas ad ipm̃ Neſtorium ſcripſerat,recita
tæ fuere,quæ ſic incipiebãt. Quibuſdã diebus citra;& infra: Quis vnquã(inqt)nõ fue
rit anathemate dignus,q ſymbolo quicquam addiderit, aut ademerit, cum fides nobis
ab apoſtolis tradita,neq; additione,neq; imminutione indigeat? Veſtris em̃ in libris le
gimus eum q̃ maxima pœna affici debere,q vel addiderit, vel quicq̃ abſtulerit,& reli
qua. Scitu præterea dignũ eſt,ante ſynodũ Epheſinã addẽdi quippiã apoſtoloꝝ ſym
C bolo,vel ab ipſo facultatẽ auferendi graui pœna vetitã fuiſſe,vt in extrema earundẽ li
terarꝝ parte legere eſt. Eidem tm̃ ſymbolo appoſita multa fuere,atque ab eo ablata. In
terdictũ igitur illud,cui vos mirꝝ in modũ innitimini,cõtra nos minime facere videtur.
Amplius,Cœleſtinus Neſtorium reprehenderat,ꝙ a ſymbolo verbũ, Deiparam,au
ferendum cenſuerit. Qui quidem Cœleſtinus apoſtoloꝝ ſymbolum intelligebat, q̃ꝝ
omnium vnica ratio fuit: q̃d neq; Nicena,neq; prima Conſtantinopolitana, neq; cæte
ræ ſynodi cõtra rationem fideiq; veritatem ſumbolo quicq̃ addiderãt,aut ab eo dedu
xerant, Neſtorius aũt contra. Ergo tum quiſq; vel addere, vel auferre merito vetatur,
cum contra rationem ac verã religionẽ id faciat: vnde tota noſtra controuerſia facile
ſoluitur. Nam Romana eccleſia,nõ vt Conſtantinopolitanũ ſymbolum & fidẽ ipſam
euerteret,ex filioq; particulam addidit. Verꝝ vt noſtri maiores idcirco Nicenũ Con
ſtantinopolitanũq; ſymbolũ idem eẽ,idemq; ſignificare decreuerant, ꝙ altero audito,
ſtatim alterꝝ intelligẽbatur,licet in verbis differrent: ita etiam Romana eccleſia profite
tur, vtrũq; ſymbolũ noſtrum rem eandẽ ſignificare,ſibiq; propterea licuiſſe ipſum de
clarare,ꝙ ea particula nequaq̃ aliena videretur a fide,cum ipſi valde conueniat,ac ad
eundem ſenſum pertineat,necnon ipſius identitatem ſignificet,& declaret,licet in vo
ce differãt. Præterea, vt alia multa memoria digna, hæc etiam ab ipſo Cœleſtino literis
tradita fuerãt. Catholica(inqt)eccleſia cõtradicit, q̃ minus ab apoſtoloꝝ ſymbolo auſe
ratur beatã Mariã dei genitricẽ fuiſſe,quod noſtram ſalutem annũtiat,ac ab ipſo ſym
bolo po

Universidad de Deusto
Biblioteca

bolo potentia cõtinetur. Patet igitur neutiq̃ licuisse ab apostolor̃ symbolo quicq̃ di- D
mouere, tñ illud, descẽdit ad inferos, ablatũ esse videmus, licet Christũ ad inferos descẽ
disse ver̃ sit, atq; a maioribus nostris cõcessum. Qm̃ autẽ Nestorius (vt supra dictũ est)
contẽdebat, virginẽ deum nõ genuisse. Idcirco Cælestinus ipse literis eisdẽ mandaue-
rat, vt nisi decẽ dierũ spatio Nestorius a tali se reuocauerit hæresi, ecclesiæq; catholicæ
dogma prædicauerit, non ignoraret se ab eadẽ ecclesia excludẽdum esse. Sunt & aliæ
rationes, patres amplissimi, ad propositum attinẽtes. Verum nostra festinat oratio ad
probandum, quod supra diximus, argumẽtum vestrum claudicare. Vnde multum for
san vagauit oratio, haud tamẽ extra propositum. Sed hactenus in præsentia. Quibs di-
ctis, synodus sancta decreuit, vt sessio ipsa solueretur, & ad diem sequentis martis
congregaretur.

¶Die. XI. Nouembris, sessio. XI. Ferrariæ.

Iul. card. Tracq; ex parte, patres amplissimi, copiose, scite ac subtiliter dictum est, ve
stras tamen orationes forsan non nisi summi theologi, viriq; doctis-
simi pcipere poterant. Idcirco eam equidẽ orationem ad propositum p
tinentem habebo, quam docti pariter & mediocriter eruditi sine ambigui
tate intelligent, quaq; (ni fallor) controuersiam nostram ad exitum pduce
mus. Attendite igitur, obsecro. Nanq; posthac per capita breuibusq; nos agere opor- E
tebit. Si sic ergo fieri vobis videtur, rem ipsam aggrediar, sin minus, voluntati vestræ ac
quiescam.

Impera. ¶Dicat cardinalis.
Iul. card. ¶Attingam quidẽ P. ampl. quæstionis nostræ radicẽ. Nam
tota nostra controuersia in Ephesinæ synodi interdicto consistit, in his videlicet verbis:
nemini liceat proferre, conscribere, componere, & reliquis. Quæ quidẽ verba nos cre-
dimus hoc solum significare, vt fas sit nulli, Nicænorum patrum contrarium fidei pro-
ferre. Vos autẽ longe aliter sentire videmini, vt non solum ad aliam, oppositamq; fidẽ,
verumetiam ad quãuis declarationẽ, ac cuiusuis generis additionẽ, interdictum ipsum
debeat referri, propterea nullam prorsus symboli dilucidationem fieri debuisse. Dicere
autem solẽt legisperiti, fieri non posse, vt quisquam bene legẽ intelligat, nisi totam per-
spexerit. Necesse est igit ea quoq; diligenter cõsideremus, quæ interdictum ipsum præ
cesserãt legitur in actis tertiæ synodi, quosdã Anastasiũ & Photiũ Nestorianos hæreti-
cos, nescioquẽ Iacobũ ad suã hæresim mortalibus prædicandã misisse, qui quidẽ aliud
fidei symbolum, vel (vt quidã Charisius in ipsa synodo pśens dicebat) impietatis sym-
bolum pdicans, ac eundẽ ipsum Charisium impietatis incusans, q̃ plurimos Christianos
deceperat. Propterea Charisius, vt se ὀρθόδοξον, id est, recte se de fide sentiẽtem esse pro-
baret, vt in primis symbolum suum, deinde Nestorianũ in eadẽ synodo recitauit, quod
quidẽ Charisii symbolum, neq; Nicænum, neq; Constantinopolitanũ fuisse constabat.
Postremo vehemẽter cõquestus, q; a Nestorianis cõmuniõe sibi fuerat interdicta. Cre- F
do (inquit) in vnũ deum, & reliqua. Quod aũt nõnulli profitent, ipse inficior, Chm̃, vi
delicet, quãdoq; nõ fuisse. Posuerat tñ in suo symbolo spm̃ esse cõsubstantialẽ patri &
filio, quod in neutro duor̃ illor̃ symbolor̃ scriptum fuerat. Quibus quidẽ Charisii, &
Nestorianor̃ symbolis recitatis, sancta synod⁹ ipsa decreuit, ne cui liceret fidẽ aliã pro-
ferre aut docere, simulq; cõfictũ illud Nestorianor̃ symbolũ, nulla prorsus de ipsi⁹ Cha
risii symbolo mẽtione facta, dãnauit. Siquidẽ igit mẽtis eiusdẽ cõcilij fuisset, quãcũq; ali
am a Nicæna professionẽ vetare, ita vt nõ aliud nisi tm̃ Nicænũ symbolũ, verbis eisdẽ
celebraret, dubio procul Charisii etiã expositionẽ ac symbolũ antiquasset reprobassetq;.
Sed qm̃ ver̃ ac piũ fuerat, idcirco synodus ipm̃ noluit antiq̃re. Quæ oĩa profecto nobis
argumẽto maximo sunt, decretũ illud ad fidẽ religiõi Nicænor̃ pfm̃ oppositã referri
debere, ita vt ipsius decreti vis, ex his (vt mihi videt) clarissime pateat. Ampli⁹, eadẽ ipsa
synodus, P. amp. q̃ ne cui qcq̃ liceret, pferre, aut lris mãdare, phibuerat, simul q̃q; decre-
uit, vt nulla alia pter Nicænor̃ pfm̃ fidẽ teneret. Siquidẽ igit a me requisiti, an deum,
eternum esse credatis, mihi respondebitis ita, quæro an sub anathemate fueritis, q̃d ver-
ba illa a symbolo Niceno minime continẽtur? Infinita sunt vera, patres amp. quæ credi
mus, & profitemur, ab ipso tamen symbolo nõ contẽta. Sed hæc hactenus. Porro autẽ
certis psonis (vt dicitis) licere ambigua declarare, catholicæ vero ecclesiæ minime, lõge
mihi alienũ a rõne, ac ipsi interdicto cõtrarium eẽ videt. Nam in eius principio legitur, ne cui

A ne cui liceret & reliqua. In fine vero episcopis, & clericis, ac secularibus in vniuersum
interdicitur. De quibus secularibus ideo facta mentio fuit, q; Græcis mos fuerat, vt nõ
nisi clerici symbolum in ecclesiis cantarent. Patet igitur, interdictũ ipm neminem ex-
cludere, omnesq; fere Christianos anathemate notatos esse, si synodus ipsa quoduis ex-
positionis genus (vt creditis) prohibuerat. Amplius, notatu dignum est, Agathonis li
teras quas (vt supra dictum est) ad synodum misérat, nõ ab ipso solo sed ab Occiden
tali ecclesia scriptas fuisse. Ipse namq; literis eisdem testat, eas vna cum cẽtum ac. xxv.
Occidentalis ecclesiæ pśulibus conscripsisse, subsignasseq;. Præterea præstantissimus Ni
cenus volens ad id respõdere, q̃d Colossensis præsul attulerat, vrgẽte videlicet neces-
sitate Romanã ecclesiam declarasse, nullam necessitatem protulit interdicto fuisse exce-
ptam, neq; vllam prorsus mentionem de ea factã. Quam quidem respõsionem in vos
retorquentes, dicimus, qm̃ in prohibitione illa nullius psonæ ratio haberi videtur: dicir
co ipsam vna rõne de cunctis hoĩbus debere intelligi, ita vt nulla rõne cuiq̃ symbolũ
exponere liceat: q̃d tñ constat a multis expositũ fuisse. Amplius, eadẽ ipsa tertia syno
dus nullã de Cõstantinopolitano symbolo mẽtionẽ fecisse videt. Aut igitur, quia tm̃
Nicenum sumbolum a posterioribus in ecclesia celebrari voluerat, & sic ipsi delinq-
B mus, q potius illud q̃ Nicenũ celebrare solemus, aut eius q̃q; symboli fuerat recorda-
ta, sed tanq̃ alterius symboli contrariũ, ob idq; nõ dignũ celebritate ipm̃ postposuerat,
quod q dẽ nequaq̃ credendũ est: aut vtrũq; pro vno eodẽq; putauerat, q; eandẽ veri-
tatem & fidẽ vtrũq; significabat, q̃uis multis in verbis differrent. Si qdem igit ver̃ est,
Constantinopolitanũ (vt dicitis) symbolum a Niceno potẽtia cõtineri: ac altero intel-
lecto, statim alter̃ subintelligi: ac ideo illud nequaq̃ fuisse veritũ, q; eandẽ veritatẽ de-
clarabat: magis sane cõuenit, vt credamus interdictũ ipm ad fidẽ diuersam, & a verita-
te dissonã referri debere. Itẽ luce clarius est, cũcta synodor̃ decreta sancti spũs gratia
fieri, ac ipm pariter in oibus eẽ. Cũ aũt sextũ etiã gnale cõciliũ edixisset, ne cui fas eẽt
sanctiões eius euertere, ac aliã sapere fidẽ, & reliqua palã est, idẽ cõciliũ vel spm̃ sanctũ
pro eo interpretatũ fuisse, declarasseq; quonã modo decretum tertiæ synodi deberet
intelligi, ne cui liceret aliã fidẽ proferre, hoc est, q̃ verã religionẽ euerteret, ideoq; ne-
quaq̃ prohibuit, q̃ minus ad veritatis intelligentiã expositiones fieri deberẽt. Præterea
cũ de quibusdã alicuius legis verbis dubitamus, ipsius legislatoris sensum inspicere ac-
curate debemus ppẽdere, q quidẽ vel ex eiusdẽ legis exordio, vel verbis alĳs cõsequẽ
tibus haberi solet. Porro tertiæ synodi proœmiũ hoc cõstat fuisse, cũ patres cõueniss-
sent, symbolũ Nicenũ plegerãt, vt sermones extraneos cũ eo cõferrẽt, quiq; ipsi sym-
C bolo cõsonarẽt, eos susciperẽt, oppositos aũt reĳcerẽt. Mẽs igit ipsius legislatoris, hoc
est, Ephesinæ synodi, q̃ non ad verba, sed ad scripturæ sacræ significationẽ inspiciebat,
nulla alia fuerat, q̃ vt fidẽ aliã, vel expositionẽ fidẽ verã destruentẽ vetaret: vt ex Cy-
rilli literis apparet, q Niceno symbolo recitato protulit, nos patrũ cõfessionẽ, ac ipsor̃
intelligentiã sectãtes, verã fidẽ exponimus. Septima q̃q; synodus verã (inquit) rationẽ
diligẽtissime sequẽtes: & infra, Verã fidẽ, q̃ nõ facit errare sectãtes, Nicenę fidei nihil
addimus, & reliqua: Ipsa nihilomin⁹ synodus decretũ pro imaginibus addidit. Appa-
ret igit legislatorẽ ipm̃ voluisse, vt veritas semp̃ pdicaret, ac nulla rõne taceret. Vnũ po
stremo mihi venit in mentẽ, q̃d cõtrouersiæ nostræ similimũ eẽ videt. Sed anteaq̃ ve
niam ad ipm̃, vnũ aliud in mediũ proferã, quo qdem facilius primũ illud intelligemus.
Attẽdite igit, obsecro, Chalcedonense conciliũ ita protulit, Leo pontifex maximus a
quibusdã grauiter incusat symbolũ aliud feciss̃e, ac aliter fidẽ exposuisse q̃ per Nice-
nos patres liceret. Ne aũt in poster̃ quisquã talẽ in eũ afferat accusationẽ, ac ipm repre
hendat, synodus hæc in eos, q cõtra veritatẽ insurgerent, respõdet atq; declarat, Leo-
nem ipm in exponẽda declarãdaq; fide nil cõtra prohibitionẽ cõmisisse: quãdoquidẽ
nascentibus nouis erroribus, noua diuersaq; medicamina sanctis a patribus exhiberi de
bent. Nã etsi fides a patribus prodita satisfaciat, q a tamẽ plurimi verã eius significatio-
nem conãtur euertere, idcirco cõuenit fidẽ ipsam exponere, magisq; declarare. Nã si
prout est, pariter ab omibus coleretur, nulla re alia opus esset, nisi tantũ Nicenor̃ patrũ
fidem excolere. Sed cum a recta via q̃ plurimi deerrent, ac per anfractus, id est, p viam
falsitatis ac erroris vadant, ideo nobis necesse est, veritatis viam ostendere, & cætera.
Plura etiam id genus alia, Patres amp. synodus ipsa protulerat, q̃ ad propositũ attinẽt.

Verum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Verum ad id noſtra feſtinat oratio, quod pauloante poſtremũ mihi dicẽdum eſſe pro-
miſi. Quidam em̃ Flauianus (vt noſtis) in Conſtantinopolitana ſynodo, Eutychen cõ-
demnauit, deinde ſynodo, Epheſi ſecũdo cõuocata, quam poſtea cõſtat reprobatam fu-
iſſe, ꝙ quidam Dioſcorus legatus ei tyrannice præfuit, is Eutyches ibi præſens, magno
affectus deſiderio excuſandi ſe atq; vlciſcẽdi, Nicænum ſymbolum de verbo ad verbũ
profeſſus fuit, ac ita protulit. Hæc eſt patrum fides, in quã viuere, moriq; volo. Quam
quidẽ prima ſynodus Epheſina probauerat, ſimulq; decreuerat, vt aliam nemo profer-
re, vel ei quicq̃ apponere, vel ab eadẽ auferre poſſet. Eam itaq; fidẽ, dicebat ipſe, profi-
teor, Flauianũ autẽ peccare denuntio, quippe qui profiteretur Chriſtũ ex duabus, ac in
duabus ſimul naturis eſſe, quod a Nicæno ſymbolo neutiq̃ cõtinetur. Veritatẽ igitur
ipſam, quo minus declararetur, ac Nicęno ſymbolo adderetur Eutyches prohibere vo-
lebat, ita vt verboꝝ etiam additionẽ nõ admittere videretur. Quidam autẽ Euſebius ex-
clamauit, mẽtiris. Eutyches dicens, nam hoc quod dicis, nulla lex prohibet. Dioſcorus
vero reſpõdit, cur ita dicis Euſebi, cum hic duo Epheſinæ ſynodi volumina habeamus
in quibus legitur nemini licere Nicæno ſymbolo quicq̃ adderet? Tacebat autem ipſa ſy-
nodus, Euſebiuſq; ſentẽtiam tacite videbatur ſuſcipere. At tyrãnus Dioſcorus Euſebiũ
ipſum ac Flauianũ, vt Epheſinæ legis præuaricatores, damnare, ac eoꝝ epiſcopatibus
priuare contẽdit, dicẽs ſynodum Epheſinã decreuiſſe, vt q ſidẽ aliam proferret, vel ad-
deret, vel auferret, ſi præſul fuerit, epiſcopatu priuaretur. Patres autẽ ipſius cõcilij, & ſi
præſente Dioſcoro, voluntati eius acquieſcere viderẽtur, poſtea tamẽ abſoluto Flauia-
no & Euſebio a Chalcedonenſi cõcilio, magno gaudio affecti fuere. Porro autẽ Dio-
ſcoro præſente, protulerãt, Flauianum & Euſebium merito cõdemnari debere, ac ipſos
pontificali dignitate indignos eſſe, vtpote qui cõtra Epheſinum interdictum auſi fue-
rint ſymbolo quicq̃ apponere, quod Nicæna ſynodus prodidit, Epheſina vero proba-
uit, atq; ſuſcepit, ſimulq; prohibuit, ne cui liceret ipſi quippiam addere, vel ab eodẽ aũ-
ferre, decernẽs, vt ſi quisq̃ præſul, tale commiſerit facinus, epiſcopatu priuaretnr. Cum
autẽ hęc in Chalcedonẽſi ſynodo recitata fuerint, decretũ ab ipſa ſynodo eſt, Dioſcoꝝ
anathemate notatum eſſe, vtpote qui contra Flauianum ac Euſebium male iudicauerit,
ac eos inique dãnauerit. Propterea q; ſniam eius antiquãdã eſſe, ꝙ Flauianus nil prorſus
cõtra Nicænã vel Epheſinã ſynodũ cõmiſerit. Nã & ſi Chriſtũ duas habere naturas in
Nicæno ſymbolo neutiq̃ legitur, ab ipſo tamẽ ſymbolo potẽtia cõtinetur. Vnde non
ſequitur, addẽtem quippiam, aut declarantẽ, condẽnari debere, dummodo vera, catho-
cæq; fidei conſona proferat. Videtur mihi P. amp. Exemplum melius proferri nõ poſ-
ſe, quod ad propoſitum attineat, q̃ quod de Flauiano protulimus, ita vt eo facile addu-
cat, vt credam interdictum illud, ne cui liceret, & reliqua, ad eos tantum referri, quifidẽ
aliam a vera tenerẽt, quiq; ſcripturam ſacram aut Nicænum ſymbolum immutarent.
Quibus equidẽ argumẽtis puto controuerſiam noſtram ſolutam eſſe, ſin minus vellem
a vobis doceri, cur ita credẽdũ non ſit. Si quidẽ igitur Romana eccleſia profitetur, neq;
ad ſacram ſcripturam, neq; ad Nicænum ſymbolum, neq; ad alicuius ſynodi definitio-
nem, falſam aliquam acceſſionem fieri poſſe, ita vt in hoc vobiſcũ cõueniat, opæpretiũ ẽ
huiuſcemodi queſtione poſtpoſita, nos ad eam venire, vtrum ſanctus ſpiritus ex filioq;
procedat, necne. Nam ſi nobis probabitis ipſum ex filio nequaquã procedere, tum ad-
ditionem ſymbolo factã eſſe fatebimur, ipſamq; Romanæ eccleſiæ minime facere li-
cuiſſe, ſin minus, tunc vos oportebit concedere fas ipſi fuiſſe, ſymbolum dilucidaſſe cla-
riuſq; reddidiſſe, quo quidem pacto pax inter nos facillime fieret. Hæc beatiſſimi pa-
tris dominiq; noſtri, necnon ſereniſſimi Imperatoris, ac horum omnium præſtantiſſimo
rum patrum iuſſu, pro viribus dixi.

Beſſari. Quanq̃ orationes vtraq; ex parte habitæ, tua præſertim ampliſſime cardinalis, mi-
hiq; q̃maxime colende, luculentiſſima fuerit, ac ad propoſitum pertinens, rem em̃ ipſam
dictu mirabile tetigiſti, nihilq; eorum, quæ opus eſſent præteriſti, mutua tamen beneuo
lentia nunc, ſi commode fieri poſſet, vobis reſponderemus, ac probaremus, plura eorũ,
quæ protuliſtis, pro noſtra cauſa facere. Verum opportunũ eſſe videtur, vt ſeſſio dimit
tatur. Nam non niſi veſtris orationibus prius memoria diligentiſſime repetitis, vobis be
ne reſpondere poterimus. Si lubet ergo, dei benignitate ſurgamus. Quod quidem ſan-
ctæ ſynodo placuit, iubenti, ad proximum ſabbatum ſeſſio prorogaretur. Die ſab

A ¶ Die ſabbati, xv. Nouembris, ſeſſio. xij. Ferrariæ.

NOn altercandi, neq; ſermonũ noſtroꝝ cauſa, patres am- Mar.
pliſſimi, huc frequentes conuenimus. Sic em̃ hi ſolent agere, qui potius oſti-
tationis & iactantiæ, q̃ inquirendæ veritatis gratia contendunt. Verũ vt de
quibus ambigeremus, ea diligentiſſime ac ſumma cũ pace, mutuaq; beneuo-
lentia ſimul ita tractaremus, & conſideraremus, vt pari ſtudio concluſionẽ veram con-
ſequeremur, breui ergo, & non luculenta oratione, ſed his ſolũ innixi, quæ vos conce-
dere videbamini, primũ præſtantiſſimo cardinali, deinde reuerendo Iohãni benignita-
te dei reſpondebimus. Cuius quidẽ cardinalis oratio, vt ad propoſitũ ſpectans, ac non
inepta, ita etiã plana, clara, & elegãs fuerat. Propterea q; ipſi hunc honorẽ habebimus,
vt nil eoꝝ, quæ per capita dixerat, indiſcuſſum ptereamus. Nã ſi omni eius oratiõi par-
ti reſpondere velimus, ſermoni profecto noſtro nõ hodie modus dabitur. Porro autẽ
ipſum obſecro, vt ſi forte fuerit a me requiſitus, mihi ſtatim reſpondeat, ac velit vel me
cum ſentire, vel mihi paucis contradicere. Nam ego cũ eo, non aũt in ipſum, eius argu-
menta perpendere velim: quippe qui cũ veritas patefiet (noui equidẽ ipſius naturã &
ingenium) maiorẽ capiet voluptatẽ, q̃ ſi eius argumenta ſuſciperẽtur, Vnde ſane pote Prouer. 9.b
tit euenire, vt ſi vir ipſe ſapientiſſimus pro veritate fuerit redargutus, maiori me beneuo-
lentia proſequatur, iuxta illius ſapientis ſententiã: Argue ſapientẽ, & diliget te. Porro
B ei quoq; ſuo iure cõceditur me interpellare: nam æquo animo ferã, ſi ab eo fuero requi-
ſitus, cuiuſuis dicti mei reddere rationẽ, necnon ſi me corripiet, & corriget, cũ ſibi vide-
bitur quicq̃ me falſi protuliſſe. Nã ſi non cõtradicentibus vobis quicq̃ protulero, id ve-
rũ eſſe nullaq; demonſtratione in poſterũ indigere cenſebimus, quam quidẽ conditio-
nem poſthac ſeruare debemus. Primũ aũt eiuſdẽ præſtãtiſſimi cardinalis argumẽtum
hoc fuerat. Quidã Chariſius libello, quem contra Neſtorianos tertiæ ſynodo dederat,
ſuæ fidei declarationẽ mãdauit, multũ quidẽ diuerſam ab ea, q̃ a Nicenis patribus tradi-
ta fuerat, q̃ tamen Chariſij expoſitio ab ipſa ſynodo antiquata nõ fuit. Ergo non omnẽ
fidẽ in vniuerſum, veꝝ tantũ contrariã, vetitã fuiſſe credendũ eſt. Ita dixiſti, an non? Iul. card.

¶ Oratio tua, pater reuerende, me magno gaudio affecit, de cuius exordio nil equi-
dem proferã, ſed beati Petri doctrinã ſequens, ad omnẽ tuam petitionem libentiſſime
pro viribus reſpondebo. Velim aũt aliquẽ ex his doctiſſimis viris interroges, qui tibi
melius reſponderet. Verũ ſi mecum agere mauis, tibi libenter obtemperabo. Et quo-
niam (vt ſæpius dictũ eſt) ad inquirendã veritatẽ huc conuenimus, non equidẽ erubeſ-
cam, ſi quiſquã veſtrũ errores meos notauerit, ac correxerit, quinimo pro tali eius erga
me beneficio, deo optimo maximo gratias habebo. Hac tibi tamen conditione reuerẽ
C de pater, tecũ agam, vt ſi non bene tuis argumẽtis reſpondero, patres hi tibi ſatisfaciãt:
& ſi falſi quicq̃ protulero, ſoli mihi aſcribatur. Mihi ꝓterea perplacet, te mihi libẽti ani-
mo reſponſuꝝ, quoties fueris a me requiſitus. Porro aũt mihi videtur nunc opus non
eſſe, vt ex me quicq̃ requiras, quãdo plane clareq; dixerã, ac oratio mea literis tradita
eſt. Verũ ſi tibi fuerit gratũ, tuis petitionibus reſpondebo. Sed prius velim mihi profe-
ras, an ſatis dixerim. Nã ſi tibi videtur ſatis me non feciſſe, dicam amplius.

¶ Non alia indigemus reſponſione, p̃ſtantiſſ. pater, niſi vt proferas, vtrũ orationem Mar.
tuam bene memoriterq; perceperim necne, id quod profecto breuibus facere poteris.

¶ Ampliſſimo cardinali patres hi moleſti videntur eſſe. Siquidem igitur vobis pla- Imp.
cet, alij pro eo reſpondeant. Sin minus, fiat, vt lubet. ¶ Velimus patres ampliſſ. quẽ- Mar.
admodum ipſi paucis interrogabimus, ita vos etiam breuibus reſpondeatis.

¶ Nil aliud equidem ex te, pater reuerende, requiro, q̃ vt intelligam, an tibi placeat, Iul. card.
omiſſis interrogationibus, lecta tantũ oratione mea contra eã argumẽtari. Nã ſi hoc nõ
lubet, tibi libẽter obtemperabo. Quæ aũt de Chariſio ſeſſione proxime protuli, breui-
bus repetam. Chariſius catholicã ſuæ fidei declarationẽ literis traditã, tertiæ ſynodo de-
dit: deinde Neſtorianũ ſymbolũ recitatum, ipſa ſynodus reprobauit, Chariſij vero de-
claratione minime. Quam item dubio procul antiquaſſet, ſi is Chariſius declarãdi facul-
tatẽ nõ habuiſſet, vtpote q̃ cũ ſymbolo Niceno in verbis paucis cõueniret. Ita memini
me dixiſſe, niſi aliter tibi videtur. ¶ Fateor amp. pater, expoſitionẽ Chariſij ſecundũ Mar.
ſenſum fuiſſe catholicã, ſecũdũ aũt verba minime. Multũ em̃ fuerat a Niceni ſymboli
verbis diuerſa. Propterea credẽdũ eſt, expoſitionẽ ipſam nõ vt catholicã, veꝝ tãq; a fide

Universidad de Deusto
Biblioteca

catholica depẽdentẽ, Charisio priuatim ac sigillatim ab ipsa synodo ꝓbatã fuisse. Ita ne
Iul.card. res se habẽt, an nõ? ¶ Tibi equidẽ pr reuerẽde, cõcedo, ipsam Charisij declarationẽ se
cũdũ intelligentiã fuisse catholicã, vel a fide catholica (vt asseris) depẽdẽtẽ, licet in ver-
bis a symbolo Niceno plurimũ differret. Eã autẽ ipse catholicã fidẽ appello, q̃ vera sit.
Sed qm̃ in hoc cõuenim⁹, ipsius videlicet Charisij declarationẽ catholicæ fidei cõgruã
fuisse, necnõ ab ipsa dependentẽ, idcirco vlterius ex te quæro, vtrũ eiusmodi declaratio
ab eadẽ synodo suscepta fuerit, vel nec? ¶ Vt propriam & particularem, Charisij ex-
positionem susceptam fuisse concedimus: non autem, vt ea in vniuersum celebraretur.

Mar.

¶ Imo quoniam vera declaratio fuerat, idcirco eam synodus ipsa suscepit.

Iul.card. Mar. ¶ Satis de interrogationibus, amplisſ. patres, & ad argumentũ ipsum veniamus. Cha-
risius tribus de causis Nestorianos in synodo incusauerat. Prima, ꝙ hi suũ hæreticum
symbolũ veluti communẽ ac verã doctrinã, hæreticos ad verã religionẽ reuertentes
docebant. Quod quidẽ facinus ad Nicenæ synodi ac eius symboli iniuriã committe-
bant. Altera, ꝙ falsa multa impiaq; dogmata ꝓdicabant, ob idq; fidẽ ipsoꝝ Charisius in
fideliratẽ potius, q̃ fidẽ appellandam censebat. Postrema, quia videbat seipsum ab his
tanq̃ hæreticũ odio haberi, ac persequi, fidemq; suã impiam reputari, proptera operæ
pretium esse sibi putauit, quid de fide sentiret exponere, vt ostenderet sese cũ Nicenis
patribus idem sapere. Qui quidẽ bene fecisse videtur, vt ab hæreticis prouocatus, in eo
rum impia dogmata inueheretur, cum ꝑsertim non fuerit interdictũ, ne cuiuis liceret su
am fidẽ exponere, ac vt visum sibi fuerit declarare, non ita tamen, vt cõmuniter a cun-
ctis Christianis celebraretur: verum vt quid quisq; de fide sentiret, ostenderet. Cuius
igitur (vt ꝑdictum est) suam fidẽ licebat exponere, ꝑsertim Charisio, cum interdictũ il-
lud nondũ fuerit æditum. Ideoq; plurimi ecclesiarũ antistites varijs temporibus suã de-
clarantes fidẽ, diuersis vocabulis vsi fuere. Quemadmodũ, vt tu, pater amplisſ. protuli-
sti, beatus Agathon fecit. Qui cũ fidẽ suã vnà cum suis ꝑsulibus exposuisset, eã ad sex-
tam synodum misit. Beatus itẽ Sophronius ante ipsum Agathonẽ ad Hierosolymita-
num patriarchatum promotus, quid de fide sentiret, ad Constantinopolitanũ antistitẽ
scripserat: cuius deinde literæ in eadẽ sexta synodo recitatæ fuere. Vnde vsu venit, vt
oẽs communiter ꝑsules suæ professionis expositionem literis tradẽtes, quas synodicas
appellare solebant, eas inter se darent. Vt nunc vsq; patriarchæ tres faciunt, qui ad pa-
triarchatũ promoti, statim suis literis Constantinopolitanũ certiorẽ reddere solent, qd
quisq; ipsoꝝ de nostra religione sentiat, ita vt, quod ab illis fidei nascẽtis tẽporibus cce-
perat, nunc vsq; vigeat. Ipsius ergo Charisij expositio non fuit a synodo antiquata, ꝙ
non ita literis mãdata fuerit, vt a posterioribus pro symbolo in vniuersum celebraret,
veꝝ (vt sæpissime dictũ est) vt ex ipsa, pia fides Charisij patefieret: quod quidẽ declarã-
di genus nequaq̃ vetitũ fuisse concedimus, nisi aliter ipsi creditis. Cur aũt non ita sit, ex
vobis scire desidero. Huic igitur quæstioni (si lubet) respondeas. ¶ Tribus de causis
Iul.card. (inquis) reuerende pater, ab ipsa synodo Nestorianoꝝ symbolũ, non aũt Charisij, an-
tiquaꝝ fuisse. Prima, ꝙ ipsum instar Niceni symboli celebrãdũ ædiderint. Altera, ꝙ in
eo multa falsa dogmata scripta fuerint. Tertia, ꝙ ipsum Charisium odio non mediocri
prosequerẽtur, ꝙ ab eoꝝ dogmate vehemẽtissime abhorreret. At ergo priusquã vo-
bis respondeã, nonnulla in mediũ proferã, quæ literis mandata fuere. Cũ quidã homi-
nes (inquit ipsa synodus) conspirassent, vt spreto Niceno symbolo vulgum deciperẽt,
falsum symbolũ tradidere, & reliqua. Non ergo alia de causa synodus Nestoriani sym
bolum antiquasse videtur, nisi ꝙ nefanda dogmata in eo continebãtur. Siquidẽ igitur
pium fuisset, ipsum synodus suscepisset. Prima igitur causa, quã profertis, cur symbolũ
illud reprobatũ fuerit, falsa videtur. Alterã vero rationẽ concedimus, sed tertia incon-
ueniens nobis apparet, ita vt primã & tertiã falsam esse putemus. Adduci eñ ad credẽ
dum non possum, Nestoriani symbolũ ex eo reprobatum fuisse, ꝙ Nestoriani Chri
stium insectabantur, ac si scilicet id synodus valde curasset: sed potius putare debemus,
synodũ ipsam plurimũ curasse, ne falsa dogmata in vero symbolo scriberentur. Hic au
tem, pater reuerẽde, dixisti, synodũ ipsam nunq̃ prohibuisse, ne cui liceret priuatas ex-
positiones literis dare, dummodo a vera fide alienæ non sint, quẽadmodum Agathon,
Sophroniusq; fecere, qui quid de fide sentirẽt, impune literis tradidere. Ipse vero quæ-
ro ex te, an is Agathon & Sophronius in explanãda fide sua, quicq̃ in interdictũ ipsum
cõmi-

A commiserint? ¶ Minime. Non eñ addiderãt symbolo. Et qm̃ de religione sua pri-
uatim conscripserant, idcirco interdicto Ephesino non subiacent. Diximus eñ supra, Mar.
neminẽ vetitũ esse ne fidẽ explicet suã: quandoquidẽ tantũ fuerat interdictũ, vt nemo
priuatam expositionẽ pro symbolo celebrari velit, aut symbolo quippiam addat.

¶ Gaudeo te credere, reuerende pater, Agathonẽ & Sophronium ac Charisium in Iul.card.
sua fide dilucidanda interdictũ ipsum neutiq̃ fuisse prævaricatos: nunc ad id, quod ex
me quæsiuisti, libenter respondeo. Charisium suũ symbolum, quod verũ ac catholicæ
fidei congruum fuisse creditur, non ita tradidisse posteritati, vt id ecclesia cõmuniter ce
lebraret. (Non eñ ad eũ spectabat populũ docere, aut communis fidei normã prode-
re) veꝝ vt suum tantum dogma manifestaret. Mihi autem satis est fuisse probatũ, Cha
risium ipsum nil in interdictum illud commisisse. Vnde sequitur, neq; catholicam eccle
siam, neq; rectorẽ eius, docendi populi facultatẽ habenti, ab vniuersali ecclesia fuisse ve
titum, ne sibi liceat symbolo quippiam addere. ¶ Et tua oratione, pater amp. id tantũ Mar.
habetur, idcirco Charisium condemnatũ a synodo non fuisse, ꝙ nil digni pœna cõmi-
serit: nequaquã tamen ex eo consequi, Ephesinũ concilium mutandi symboli facultatẽ
volentibus permisisse, ꝙ Charisij symbolũ neutiq̃ antiquauerat. Tuũ igitur argumen-
tum destructũ esse videtur. Vtrũ aũt ecclesia catholica ea sit ꝑdita facultate, vt cõmune
B symbolum immutare, transformareq; valeat, nec ne, in poster. suo loco (fauente deo) cõ
siderabimus. Nunc aũt ex te scire velim, an quod Charisio facere nõ licuerit, id Nesto
rianis, si de fide bene sensissent, facere licuisset. Nam paulo supra mihi visus es protulis-
se, si hi fuissent catholici, ipsis etiam fas fuisse, Niceno post posito symbolo, aliud eius lo
co in baptismate tradere. ¶ Duo mihi dixisse videris, pater reuerende, quoꝝ primũ Iul.card.
ꝑmittendũ non est, immutandi symboli facultatẽ Ephesino interdicto cuiuis homi-
num fuisse vetitã: eodẽ tamen interdicto nequaq̃ fuisse prohibitum, ne cui liceret profes-
sionem suã literis tradere. ¶ Dummodo vera sit, cõmuneq; symbolũ non trãsmutet. Mar.
¶ Sufficit nobis probatũ esse, synodum Ephesinã nequaq̃ interdixisse, ne cui suam fi Iul.card.
dem verbis a symbolo diuersis declarare liceret, sed antea q̃ ad respondendũ his venia-
mus, hęc ipsius synodi verba accuratius perpendamus. Nemini fidẽ (inquit) aliam pro-
ferre, aut conscribere liceat, & reliqua. Quæ quidẽ ita videris exponere, vt verbis alijs
quisquã symbolum explanare non valeat, etiã si laicus, nedum si clericus fuerit. Vnde
profecto maxima dictoꝝ tuoꝝ inter se repugnãtia sequitur. Nã ex vna parte cõcedis,
quẽuis suã fidẽ quibusuis verbis exponere posse, ex alia vero videt interdictũ illud ad
laicos vsq; protẽdi. Quod ideo tibi quidẽ incõmodũ accidit, ꝙ ipsa verba ponis ad aliã
simpliciter fidẽ referri. Quæ si credideris (vt ego exposui) fidẽ tantũ religionis nostræ
contrariã significare, nullũ prorsus incõmodũ incurrisses. Præterea nõ ita synodus iusſ-
sit, vt liceat nemini vel publice, vel priuatim, vel simul, vel diſiunctim addere, seu pro-
ferre, veꝝ simpliciter ac in vniuersum interdixit, vt nemini liceat & reliqua. Patet etiam
C ex eiusdẽ synodi procemio, interdictũ illud non nisi ad oppositã fidẽ referri. Cum pa-
tres (inquit) conuenissent, symbolũ Nicenũ perlegerãt, vt sermones extraneos cum eo
cõferrẽt, q̃ꝑ ipsi symbolo cõsonarẽt, eos susciperẽt, oppositos vero reñcerẽt. Decretũ
igitur synodi verbis his respondere debet, vt verba, q̃ fidei nostræ conuenirẽt, ea tantũ
susciperentur, cõtraria vero reñcerent. Per aliã ergo fidẽ, tantũ contrariã pugnãtemq;
ipsa synodus intellexerat. De his ergo me, velim, interroges, an ipsa possim ostendere.
Veꝝ ne videar tuis quęstionibus rñdere nolle, ipsis modo libentissime rñdebo. Chari-
sium (inquis) idcirco fuisse laude affectũ a synodo, ꝙ non habens facultatem aliud sym-
bolũ cõponendi, nequaq̃ aliud cõposuerat. Qua quidem ratione meũ argumentũ cre-
dis fuisse destructũ, dicens Nestorianos propterea fuisse dãnatos, ꝙ aliud symbolũ cele
brandũ ediderint. Nã si veꝝ ipsum quoq; fuisset, hi nunq̃ a synodo fuissent dãnati. Cui
equidẽ sentẽtię acquiesco, vt si Nestorianũ symbolũ fuisset catholicũ, ipsum etiã instar
Charisij, Agathonis, atq; Sophronij symbolorꝝ, susceptũ fuisset. Sed qm̃ contraria do- Mar.
gmata cõtinebat, ideo fuit antiquatũ. ¶ Nestorianũ symbolũ, p. amp. lõge alia ratio-
ne fuerat æditũ, q̃ Charisij, Agathonis, atq; Sophronij symbola. Illud nanq; his, qui ab
hæresi ad fidẽ reuertebãtur, pro Niceno symbolo tanq̃ cõmunis doctrina, traditũ fue-
rat, hæc vero nõ ita, vt per ipsa baptisma celebraret, posteritati fuere prodita. Vnde nõ
sequitur, vt vna omniũ eadẽq; ratio sit. Nã illud, etiã si catholicũ fuisset, merito tamẽ sy-

Universidad de Deusto
Biblioteca

modus adhuc ipsum antiquasset: hæc aũt cũ non pro symbolis cõmuniter celebrandis, verũ vt expositiones atq; sententiæ propriæ, scripturæ relictæ fuerint, idcirco reproba ta non sunt. Patet igitur falsum esse, quod profiteris, Nestorianos (scilicet) immutandi

Iul.card. symboli facultatẽ habuisse, si recte de fide sensissent, necnon Charisiũ, ac cæteros Nice num symbolũ neutiq; tetigisse. ¶ Sane mihi videris, R.P. oppositũ veritatis proferre. Nã ipse Charisius in suæ fidei expositione vel symbolo, Nicenũ simul & Cõstantino politanũ mutauerat, dicens: Et in spm̃ sanctũ paracletũ, spm̃ veritatis, cõsubstantialẽ pa tri & filio, quæ quidẽ verba in ipsis symbolis non leguntur. Porro qm̃ in tui sermonis exordio protulisti, argumẽtũ illud cõcessum nobis putatũ iri, cui nõ fuisset respõsum: ideo nõ simul oĩbus, veꝝ singulis repetitis, ad oĩa respondebo. Dico igitur, idq; profi teor, q; nulla inter Nestorianoꝝ atq; Charisii, ac Sophronij, Tharasiq; symbola differẽ tia fuisset, si Nestorianũ veritatẽ in se contineret. Tu aũt P.R. nõ deberes legẽ ipsam ex ponere aliter q̃ posset intelligi. Nã (vt sæpissime dictũ est) idcirco synodus Nestorianũ symbolũ antiquauerat, q; in se multa dogmata nefanda cõcluderet. Hanc ergo perpen de sententiam. Nã equidẽ interdictũ fuisse puto, ne cui homini priuato liceret, ecclesiæ catholicæ celebrandũ quippiam tradere, quod aliã (hoc est, oppositã) fidẽ significaret. Ne aũt eidem ecclesiæ ab homine priuato verũ symbolum ita traderetur, vt ipso cũcti Christicolæ vterentur, non ipso eodẽ interdicto, veꝝ alia ratione fuisse vetitũ censeo. Quandoquidẽ minime conueniret, vt ecclesia mortalibus obediret, qui nullã ab ea fa cultatẽ haberent, cũ pſertim omnibus in rebus diuinis particulares ecclesiæ cõmunẽ ser

Mar. ctari debeant. ¶ Eadẽ ipsa mihi videris repetere, atq; in eisdẽ amp. P. versari, scilicet catholicã ecclesiã ea facultate pditã esse, vt symbolũ immutare, ac ipsum particularibus ecclesiis celebrandũ tradere valeat. Ad hoc aũt nondũ clarius respõdisti, vtrũ si Nesto

Iul.card. Mar. rianis bene de fide sensissent, suũ symbolum iure suo prodere potuissent necne. Huic er go quæstioni (si lubet) apertius respondeas, vt tandem ipsam concludamus. ¶ Satis mihi videtur ad propositum respondisse. ¶ Ex te requiro pater amp. vtrum Nesto rianis licuerit suum symbolũ ita tradere celebrandũ, vt homines ipso in sacro baptisma te vterent, an nõ? Nã Charisii, ac cæterorꝝ fidei expositiões, nõ sane fuerãt symbola, ne q; symbola nũcupata, neq; deniq; pro symbolis a synodo ita susceptа, vt per ipsa baptis

Iul.card. ma fieret. ¶ Fateor equidẽ nemini licere propriũ symbolũ ita proferre, vt cõmuniter in ecclesia celebretur. Nestorianos autẽ ipsos potuisse symbolũ veꝝ exponere, ac ipso vti, idemq; proferre ac sapere, nõ eo inficias. Sin aũt protuli, etiã si symbolũ ipsoꝝ. Ni cenum symbolum oppugnaret, me falsum dixisse confiteor. Teneo tamen memoria, me tantummodo protulisse, fas ipsis fuisse symbolum verum proferre.

Mar. ¶ Nestoriani suum symbolum communiter celebrandum tradiderant, volentes, vt qui ad fidem reuerterentur ab hæresi, Niceno post posito symbolo, illo tantũ baptiza rentur. Num igitur ipsis id agere licuisset, si symbolum ipsum fuisset catholicum?

Iul.card. ¶ Etsi prolixe clareq; mihi videor respondisse, tamẽ vt tibi pro viribus satisfaciam, re peto, Nestorianos proculdubio potuisse symbolum suum proferre, dummodo verum

Mar. fuisset: eodem tamen communiter in ecclesiis vti, nequaquam ipsis licuisse. ¶ Id est P.amp. quod equidem volebam concludere, non alia videlicet de causa Nestorianos fuisse damnatos, q̃ q; suũ symbolũ pro cõmuni doctrina Niceni symboli loco celebran dũ tradiderint: quod tamen qm̃ videbantur suo iure facere potuisse, q; nondũ interdi ctum illud ætitũ fuerat, idcirco synodus Ephesina legẽ (vt supra dictũ est) promulga uit, vt in futuꝝ neq; Nestoriani, neq; quisquã cæterorꝝ mortalium facultatẽ, vel (vt me lius dicã) licentiã ipsam haberet. Quã quidẽ constat plurimoꝝ falsoꝝ dogmatum cau sam fuisse, ita vt ausim dicere, vt synodus ipsa nunq̃ interdictũ eiusmodi ædidisset, si Ne storiani licentiã ipsam non habuissent, qua quidẽ nefanda dogmata seminarẽt. Sed pru dentissima synodus incõmoda futura prospiciens, in vniuersum prohibuit, ne cui lice ret aliã a Nicenoꝝ patrum fide docere, non inscia (vt sæpenumero dictum est) immu tandi symboli licentiã, falsoꝝ dogmatum causam fuisse, foreq;. Patet etiã ex ipsius syno di summa facultate, qua prædita fuerat, suæ mentis fuisse, vt aliam fidei expositionẽ, ac symbolum nemo auderet cõponere. Quã quidẽ conclusionẽ tuis ex dictis, vt quoddã consequens, vel (vt ita dixerim) corollarium expressimus, nisi aliter tibi videtur, q̃d ve

Iul.card. lim ex te cognoscere. ¶ Tibi ne magis, R.P. an Ephesinæ definitioni credendũ esse ¶ Nos

A Nos sane synodo tribuimus plurimũ, cũq; quicquam vocamus in dubiũ, decretis ac expositoribus eius magis cõcedimus, q̃ nobismetipsis indulgeamus. Porro aũt beatus Cy rillus ad Iohannẽ & Acatiũ Melitinen. scribẽs, definitionẽ ipsam explanat, lucidioreq; reddit. Eiusdẽ ergo Cyrilli expositionẽ diligẽter consideremus, ac ipsum in omnibus imitemur: quo quidem melior interpres inueniri poterit nemo, nisi tu ita sentias.

Idcirco equidẽ ex te P.R. quæsiui, cui nos magis oporteat credere, q; ipsa tertia syno dus decreti sui reddidit rationẽ, dicens: qm̃ Nestorianũ symbolũ peruersa contrariaq; dogmata cõtinebat. Nequaq̃ res sic sese habuit, vt causa ex illa symbolũ ipsum fue rit antiquatum. Sancta tertia synodus P.amp. Nestorij expositionẽ, hoc est, dogma ta nefanda damnauit: quod item ex verbis Charisii apparet, qui cũ incusaret Nestoria nos, ita protulit. Hi Niceno symbolo spreto, infidelitatis symbolũ protulerunt. Præte rea Cyrillus Nestoriano symbolo ac literis in synodo recitatis, eam interrogauit, an ipsi vera viderent ea q̃ in his scripta essent. Quã quidẽ synodũ respondisse cõstat, ea oĩa fal sa eẽ, ipsaq; propterea statim reprobauit. Quod aũt Cyrillo R.P. idcirco magis creden dũ existimes, q; summi põtificis vicarius & legatus in eadẽ synodo fuerat, tibi ipse assen tior. Cuius quidẽ literæ, non solũ meã sententiã non impugnãt, verumetiã ipsam mirũ in modũ cõfirmare vident: quaꝝ sensum si bene perpẽderis, satis tibi fuerit exploratũ, ipsum p aliã fidem, contrariã tantũ intellexisse. Cuius quidẽ rei ex eo quoq; potes capere rationẽ, nã is Cyrillus literis ad Iohannẽ Antiochenũ missis, quibus cuida epistolæ

B Nestorij respondebat, multa reliquerat, q̃ in Niceno symbolo nõ tam expresse legun tur. Quæ quidẽ tamen quãdoquidẽ a veritate nõ fuerãt aliena, idcirco dixisse creditur, nil addimus neq; auferimus. Ergo quo minus ex ipsis literis nequaq̃ percipere possi mus, hoc eẽ puto, vt cũ symboli vera seruat intelligẽtia, tũ neq; additio neq; ablatio fie ri censeatur. Literæ aũt ipsius Cyrilli ad Acatiũ scriptæ, non solũ non contra nos sunt, sed etiã a nobis eẽ videntur: quãdoquidem ex his patet, quonã modo intelligi debeat illud, addere nõ licere: ita vt qui quicquã exponit, atq; declarat, nõ noui quicquã appo nere, verũ idem ipsum dilucidare, clariusq; reddere censeatur. Num Cyrillus nõ pro hibuerat, ne verbis extraneis declarationes eiusmodi fierent? Qui expositionẽ eiusmodi fecerit, is nil sane noui protulerit, neq; propterea censeretur diuinũ symbolum immutasse, verum quę clara fuissent, illustriora magisq; perceptibilia reddidisse. Quod aliud argumentũ hoc obsecro fortius poterit excogitari? Quod cũ proxime, loquente Niceno præsule, quærens inuenire nequaq̃ potuerim, id deinde mihi, ne me falsum eẽ putaretis, diligenter inuestiganti occurrit: quo proculdubio nostra controuersia solui tur. Nã Cyrillus ipse literis ad quendã Nestorij auditorem scriptis, quæ quidem sic in cipiebãt: Res quidem, declarationem hanc (de qua agimus) additionem non eẽ demon strat. Quibus quidem literis in synodo recitatis, Cyrillus ipsam interrogauit. De q bus obsecro Cyrilli literis mentionẽ facis? De his, quas cõtra Nestorium scripserat,

C Synodũ (inquã) Cyrillus interrogauit, an Nicenæ synodo consonãtes essent. Frequẽs aũt synodus respondit, eas q̃ maxime congruas esse, q; his veritas magis pateat, quod q; a symbolo Niceno paucis ac obscure contineretur, id prolixius atq; clarius redditũ sit. Vnde synodus ipsa cõclusit, Cyrillum ipsum eadem cũ synodo Nicena sentire, ac eun dem nil prorsus innouasse. Siquidẽ igitur Cyrilli verba fidem aliã, hoc est, Niceni sym boli contrariam, significassent, is proculdubio legis transgressor puaricatorq; fuisset. Sed qm̃ authoritati Cyrilli vehementer innitimur, idcirco expositionem eius in mediũ pro feramus, quã de symbolo fecerat, qua quidem cognoscere possumus, qd illa synodus cũ interdicto suo voluerit. Sancta synodus (inquit) Ephesi (deo annuente) celebrata, san ctã in Nestoriũ, ac eos, qui vana cũ ipso sentirent, vel in futuꝝ sensserint, & in eos, qui va nitates eiusmodi proferre aut literis mandare fuerint ausi, sententiã promulgauit, pari terq; dãnauit. Ex literis his amp. P. clarissime patet, cur Nestorius ac eius secta cõdem nata fuerit: & illud, fidem aliã, contrariã fidem significare, quemadmodũ Nestorij fides fuerat: & idcirco Nestorianũ symbolum antiquatũ fuisse, q; talia dogmata contineret, qualia Nestorius ipse videbatur sentire. Quã quidem sententiã, licet tuæ contraria sit, tu tamen vir prudentia & sapientia præditus, ex literis ipsis percipies, si eas diligenter in spexeris: ex quibus quidem tibi fieret notum, Ephesinam synodum nil aliud, q̃ fidem fidei veræ contrariam, vetuisse. Rogo igitur te, atq; obsecro pater reuerende, ne tot ac

Mar.

Iul.card.

Mar.

Iul.card.

Mar.

Iulia.card.

Universidad de Deusto
Biblioteca

tantos auditores sermonibus ita friuolis, vt vel a pueris possint reselli, detineas. Verum D
si vobis etiam, quemadmodum nobis videtur conducere, omissa huiusmodi controuersia, ad principē illā veniamus, de qua quidē longā orationem, non tamen alienam a
ratione speramus habere: sin autem in hac eadem quæstione adhuc malitis persistere
per mensem, nedum per diem, tibi paratus sum respondere: quauis animi dolore affi-
ciar, ꝙ tempus vane conteritur.

Mar. Sermones nostros neq; inutiles, neq; de paruis rebus habitos, neq; deniq; tales, vt vel a pueris (vt dicis pater amp.) possint dissolui: verum valde conuenientes, ac ad propositum pertinentes fuisse putamus: quandoquidem diuorum patrum sententias exposuimus, credentes, tametsi vestrum eiusmodi dogma verum forsitan fuerit, ipsum tamen diuino symbolo nequaquā addendum esse. Conuenientius ergo, maioriq; veneratione dignum, ac ipsius rei naturam consequēs eē videtur, vt omissa illa, de qua velles agere quæstione, hanc prius concludamus. Scias igitur velim, nos veritatis huius inuestigationem nolle prius relinquere, q̄ communi sententia, ad conclusionem aliquam peruenerimus: quandoquidem (vt supra dictū est) nos asserimus, & ita sentimus (prout ostendere facile possumus) dogma illud (de quo suo loco cōsiderabimus) quamuis fuerit cognitum verum eē, alibi tamen q̄ in symbolo scribendum eē, quemadmodum concilia generalia fecisse constat. Ab ipso igitur symbolo dimouendum eē censemus, vt cum ctorum Christianorum coniunctio fiat, qui ex ea causa iam diu dissident.

Iul.card. Rebus omnibus, pater reuerende, quibus humanum genus fruatur, tempus expetibilius est. Propterea q̄ serenissimus Imperator sæpissime protulit, id conterendum fru- B
stra non eē. Quādoquidem ergo sermonibus & scripturis satis de hac re egimus, vos q̄, qui sapientes ac magno ingenio præditi estis, iam agnouisse censemini, rei huiusmodi veritatem & ratione non amplius in dubium vocari debere, idcirco ad aliam controuersiam veniamus. Cur autem eiusmodi quæstionē in medium, pater reuerende, protuleris, haudquaquā intelligo, nisi forsan id feceris, quod oratores egregij faciunt, quippe, qui cum aliquam causam volunt agere, a facilioribus incipere soleant. Qua quidem ratione tu quoq; forsan adductus, ac nō inscius te magno certamine certaturum eē, prius armatura leui nobiscum agere voluisti. At q̄m huiusce causæ veritatem perdiu inuestigauimus, ita vt in præsentia luce clarius pateat (tametsi semper vobis fuerit nota, verum tamen vt vobis fieret exploratum, quonam pacto latini homines respondere scirent, ideo de nobis periculum facere voluistis) idcirco vos rogo, vt tandē ad maiorem illam quæstionem veniamus. Nā si nobis (vt supra diximus) demonstrabitis sanctum spiritū ex filio nequaq̄ procedere, vobis ilico concedemus, id nulla ratione a Romana ecclesia apponi symbolo potuisse. Sin aūt illud non poteritis assequi, sed eius oppositum vobis probabitur, nullam amplius inter nos cōtrouersiā fore censeo. Porro aūt per me nunquā stabit, quo minus quæstionē illam, quoad vobis libuerit, prosequamur, dūmodo disputationis hmōi auditores nō tædeat. Nā equidē ad omnes, quas proposueris quæ- ¶
stiones, libētissime respondebo: sed magis forsitan expediret, vt statis diebus de principe illa quæstione verba facturi conueniremus. Interea vero extraordinarie congregati, hāc etiā quæstionē tractaremus, nisi tu pater reuerēde, malis in hac eadē materia versando, ex me quicq̄ aliud q̄rere, qua in re tibi libētissime rīdebo: quādoquidē tecum veluti cū patre meo magna cū * declaratione differo. Sed anteq̄ de aliqua re me interroges, ad id, quod sæpenumero repetisti, interdictū videlicet nullū ante tertiā synodum fuisse, respondebo. De quo equidē longe aliter sentio, ideo nō absre eēt, vt vos, patres amp. hanc etiā ambiguitatē audiretis, de qua in sermone, quē literis tradidi, nullā prorsus feceram mentionē. Argumentū cui mirū in modum inniti videmini, cur symbolo quicq̄ addi nō liceat, ex Cyrilli literis sumitis: cuius tū verba si iuxta mentē eius accuratius perpenderitis, non de verbor̄ additione, verū de alia fide Cyrillum ipsum intelleexisse videbitis. Porro licet concedamus vobis, eum noluisse symbolo quippiam apponi posse, id tamen nobis nequaq̄ videtur obstare: quandoquidem scripturæ sacræ fuerat innixus, in qua legitur ita: Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui, vtpote qui nō ex sese, verū dei patris spū afflati loquerētur. Q̄m ergo non sancti patres, verū sanctus spūs loquebatur, ideo Cyrillo videbatur, nil addendū aut auferendū esse. Quæ quidem verba longe ante Christi aduentum, nedum ante tertiam synodum fuerāt

alīs, delectatione,

A fuerant prolata. Præterea beatus Cœlestinus hæc literis tradidit, quis vnq̄ non dignus anathemate fuerit iudicatus, qui fidei catholicæ quicq̄ addiderit, vel ab eadē ademerit? Credere aūt nō debemus, literis apostolicis quippiā additū, vel ab ipsis ablatū fuisse, q̄s quidē nostris ex legibus grauī pœna mulctant, qui literas eiusmodi transformauerint. Quas quidē literas Cœlestini, ante tertiam synodum fuisse cōstat, quibus tamē ipse prohibuit, ne fidei catholicę quippiam adderetur, vel ab ipa auferretur. Duos igit testes cō tra tuam sentētiam attuli, sed quoniam in ore duor̄ vel trium stat oñe verbum, idcirco tertium quoq; producam. Septima nanq; synodus inquit, ecclesiæ catholicæ traditiones neq; diminutionē, neq; vllam accessionē suscipere possunt. Magna igitur afficiēdi sunt pœna, qui quicq̄ abstulerint, vel addiderint, ac execrandus est ille, qui negligit veritatē agnoscere, ac antiquos patrum suor̄ terminos transgreditur. Synodus igitur ipa eisdē sacræ scripturæ verbis innitens, inquit: Qui terminos antiquos, & reliqua: quod quidē his solet accidere, qui veritatē non curant cognoscere. Vnde sequitur eum terminor̄ esse transgressorem, qui fidē a suis patribus traditam, neutiquā amplexat. Ergo qui eam declarat, suor̄ patrum fines nequaq̄ egredit, neq; quicq̄ ei vel addit, vel aufert, quandoquidē apud Cyrillum interdictum illud, tantum in eos qui cōtra maior̄ suor̄ decreta loqueretur, æditum fuerat, ꝙ sanctus spūs veritatis est spūs, & qui eam profitetur, ipsam B etiam excolere creditur, ac intra terminos est. Contra, qui vanus & mendax est, is procul dubio sancti spiritus fines transgreditur, & patrum fidei quippiam addere, vel ab eadem auferre putatur. Igitur ex sacra scriptura clarissime patet, vt qui veritatē agnoscere nolit, is addere quicq̄ vel auferre credat. Porro, quoniam sæpissime protulistis, prohibitionem ipam a tertia synodo, vel per eam a sancto spiritu promulgatam fuisse, idcirco reuerende pater ex te quæro, vtrum nobis credēdum sit, Nicenam synodum maiorum suorum terminos transgressam fuisse, an non? Plane si credimus mutationē verborum, nedum intelligētiæ fuisse prohibitam, necesse est, vt credamus Nicenam quoq; synodum anathemate deuinctam esse, vtpote quæ nonnulla verba, (quēadmodum superius dictum est) ab apostolorum symbolo abstulerit, necnō secundam synodum anathemati subiacere, quæ post illam testamēti veteris prohibitionē, Niceno symbolo verba multa addiderit. Sed quoniam patres ij veritatē protulerant, idcirco eadē, non autē aliena, vel contraria, cum maioribus suis sensisse creduntur. Falsum est ergo, proferre posteriores synodos vetitas fuisse, ne symbolo quicq̄ addere possent. Amplius in hoc Græco volumine, quod nobis Constantinopoli missum fuit, Nicenum & Cōstantinopolitanum symbolum (prout vulgo celebrat) descripta sunt, in alio vero libro, q quingentor̄ annor̄ & vltra creditur esse, absq; de cœlis, ac secundū scripturas, Cōstantinopolitanum symbolū legit, licet in alio libro, q Longobardor̄ literis scriptus esse videt, symbolum idem cum eisdē verbis legat. Volumē aūt vestrum, in quo quarti generalis cōcilij acta C scripta sunt, non nisi trecentor̄ annor̄ creditur esse. Vt igitur pater Ephesiæ neutiquam in nos inuehemini, licet deum de deo, in nostro volumine scriptū sit, cum in vestro non extet, ita quoq; nos incusare nō deberetis, ꝙ verbum vnum addidimus symbolo.

Deut. 19. d
Matt. 18. b

¶ Ad omnia, quæ pauloante dixisti, P. amp. respondendi tēpus non est, quandoquidem longa indiget responsione. Quædam em̄ ex nobis quæsiuisti, simulq; contēdisti, vt ea vobis cōcederemus, quod plane nostræ nō esset existimatiōis, quando possumus ad omnia respōdere, ac veritatē ipam attingere. De his igitur, ac de hoc vestro volumine suo loco dicemus. Quod aūt ad Romanam ecclesiā summumq; pontificē aspiciēs protulisti, catholicam ecclesiam ac eius principē commune symbolum reformare posse idcirco toties hæc a te repetita præterire non possumus, indiscussa. De hac igitur quæstione sequenti sessione, si vobis videbit, disputabimus, argumētaq; plurima & fortissima pro nostra causa afferemus. Sed q̄m vehemēter ambigimus, ne sermōes huiusmodi aures vestras offendant, ideo, si vobis videbitur, protuli.

Mar.

¶ Inter alia capita, P. amp. in quibus Græci, Latiniq; differunt, est id, quod de Romanæ ecclesiæ facultate in dubiū Græci vocant, q̄m tamē nūc agimus, an sanctus spūs ex filioq; procedat, q quidē fidei articulus est, idcirco nō cōuenit has quæstiones cōfunde re. Propterea q̄ in oratiōe, quā scripturæ traditā vobis dedi, me de facultate Romanæ ecclesiæ tūc nil eē dictu⁊ protuli, putās fuisse cōueniēs, vt in aliud tēpus differatur. Suo igitur loco pater reuerende in eiusmodi controuersia, vt decet liberum hominem, quic

Iul.card.

Universidad de Deusto
Biblioteca

quid volueris, in medium proferes, in quo ſanctiſſimo dño noſtro pontifici maximo nulla profecto fiet iniuria, quippe qui non alia de cauſa præſens eſt, niſi vt veritas illuſtret. Cuius quidē ſummi pōtificis, eccleſiæq; Romanæ facultas, tum ex euangelio, tum etiā ex ſanctis cōciliis generalibus benignitate dei patet clariſſime. Siq; dē igit quæſtio, vtrū liceat addere ſymbolo, vel ne, ab illa quæſtione longe aliena videt eſſe, ſane nō cōuenit ambas has cōtemplatiōes ſimul, (vt ſupra dixi) cōfundere. Rogo igitur vos, atq; obſecro, vt ad quæſtionē de ſancti ſpūs proceſſione veniamus, quandoquidē ſi hac in re cōuenerim⁹, mihi equidē perſuadeo fore facile, vt in cęteris quoq; conueniamus. His dictis, ſeſſio fuit dimiſſa, & ad alium diem dilata. Elapſis vero nōnullis diebus, ſummus pontifex iuſſit, vt ad diem. xxvij. menſis eiuſdem itęq; conueniret.

¶ Die Iouis. xxvij. Nouembris Seſſio. xiij. Ferrariæ.

FRequenti ſynodo ducis Burgundiæ oratores in Seſſionē hanc introducti fuere ex qbus quatuor p̄ſules, & vnus diacon⁹, & duo eqtes fuerunt, q ſalutato de more ſummo pontifice, Imperatore vero nequaq; (nam p̄iarcha valetudine aduerſa detentus non aderat) cōſedere, ſummoq; pontifici lras dedere. Quibus quidē Latine recitatis, & a Græcis nō intellectis, ſeſſio fuit dimiſſa. At Imperator ægre tulit vehemētiſſime, q̄ nō fuerit ſalutatus, aſſerēs ſe magna iniuria fuiſſe affectū, & niſi ſequenti ſeſſiōe ab oratoribus ipſis pro ſua dignitate ſalutaret, ſe nūq; amplius in ſeſſionē vēturū, quinimmo fore, vt ſynodus dimitteretur. Patriarcha vero tametſi plurimū ægrotaret, tamē per nuntios egit, vt ſummi pontificis nuncij Imperatorē rogarēt, vt a ſynodi celebratione nequaq; deſiſteret, promittētes ei, vt ab oratoribus ipſis ſeſſione ſequēti imperatorio more ſalutaretur. Quapropter ip̄o conſentiente, ſummus pontifex iuſſit, vt ad diem quartam menſis Decembris ſeſſio conuocaretur.

¶ Die Iouis. iij. menſis Decembris, ſeſſio. xiij. Ferrariæ.

HAc frequēti ſeſſione, abſente tamē patriarcha, Imperatorē ipſi legati ſalutauere, non ita vt ip̄m deceret. Id tamē æquo animo tulit, ac iuſſit, vt differtores electi negotium proſequerētur. Epheſius autē volens cardinali reſpondere, dixit ſe velle breuibus, ac p̄ſic & non diſputare: quandoquidē Latini videbant ei prolixis oratiōibus vti, vt eloquētiſſimi viderētur. Deinde de Chariſio protulit, exēplum illud ad latinos non ptinere. Quibus & aliis ab Epheſio dictis, Iulianus cardinalis vir ſummo ingenio memoriaq; profunda præditus, ita prolixe rñdit, vt dicēdo dies ip̄m defecerit, & ſeſſio fuit dimiſſa, decreto, vt triduo poſt conueniret.

¶ Die Lunæ. xviij. mēſis Decembris, ſeſſio. xv. Ferrariæ.

EPheſius Imperatoris iuſſu, longam orationē habuit, volens oſtēdere, ne ſyllabā quidē addere ſymbolo licere. Quæ quidē oratio ita vagata eſt, vt omnes ſibi facile ſuaderēt, ei neminē reſponſurū eſſe. At Iulianus eloquētiſſimus, qui loquēte Epheſio, ne verbum quidē protulerat, orationē eius ordine ſummo memoriterq; repetit, ac in duas de triginta partes diſtribuit, volens partim philoſophādo, partim ſacrā ſcripturā citādo, ac dialecticis argumētoq; locis vtēdo, p̄bare, latinos minime peccauiſſe, q̄uis addiderint ſymbolo. Contra Epheſi⁹ magno affectus deſiderio, quæſtionem eiuſmodi ad extremum tandem perducere, ac clarius demonſtrare, nullam vtborum acceſſionem ad ſymbolum fieri licuiſſe, Iuliani ſermonem in octo partes diuiſit. Et in prima quidem probauit, Chariſii ſymbolum haud quaquam fuiſſe commune in altera vero de Neſtorij ſymbolo mentionem nullam fieri debuiſſe, nam in tertia pœnarum vim in interdicto contentarum oſtendit, in quarta vero pœnas ip̄as ſingulariter, nō autem communiter in delinquētes æditas fuiſſe demonſtrauit. Nam in tribus ſequentibus partibus Cyrilli literas & Agathonis expoſuit, ac probauit, quidnam ipſi docuerint. In extrema denicq; parte additionem ip̄ſam abſq; ſynodo nequaquam fieri potuiſſe docuit, in hunc poſtremo modum perorauit.

Mar. ¶ Symbolum illud, præſtantiſſ. patres, quod vt optimum depoſitum a patribus noſtris in noſtra Imperatrice ciuitate ſuſcepiſtis, a vobis tale repetimus, quale vobis fuerat traditum. Nonne q̄ſq; depoſitum ſibi creditū reddere tenet? Patrium igit depoſitū nobis (vt dictum eſt) reſtituite. Quod quia p̄fectum eſt, idcirco diminutione vel additione nō indiget. Qui qdē patres noſtri eos reprobauere proculdubio, q cōtra ſymbolū ip̄m quicq; innouaſſent, alios vero pœna grauiſſima affecere, q aliud ſymbolum feciſſent. Quod

A Quod ſi vnius ſolæ dictionis additio parum refert, ac parua de ea ratio debet haberi, ablata igit, parum vel nihil prorſus nocebit, immo certe plurimū prodeſſet. nam ea ratione cuncti Chriſticolæ dubio procul cōiungerent. Contra magnum ac indignū facinus eſſet, ſi talis additio tolleret, ob idq; magna ratio de hac re debet haberi. Non igitur ipſi peccamus, qui rem hanc plurimi facimus. Amplius, ſi talis additio imprudēter fuerat facta, nunc quoq; prudētius nobis conſuleret, ſi ipſam auferretis: ſic em̄ amicos vobis cōiunctiſſimos faceretis, qui veſtram mutuam amicitiam magnifacerēt, & excolerēt. Vos igitur o patres & fratres ac reuerēdi dñi noſtri, vt ſæpenumero fecimus, ita etiam nunc p̄ viſcera dñi noſtri Ieſu Chri, qui nos peccatores ac pditos mortales dilexit, & animā ſuam pro nobis dedit, rogamus, ac obſecramus, vt pacē optimam & ſummā inter nos ſanctoſq; patres noſtros cōiunctionē faciamus, qua quidē tum fuimus cōiuncti, cum idem omnes volebamus ac ſentiebamus, & nullum inter nos diſſidium erat. Coniungamur obſecro tanq; fratres. Veneremur maiores nros, definitionibus, ac decretis ipſorū honorē plurimū habeamus, eorundē minas & pœnas vereamur. Ipſorū denicq; traditiones ſeruemus, cuſtodiam⁹, excolamus, vt vno corde ac ore p̄ſis, & filij, ſanctiq; ſpūs nomē digniſſimū celebremus & glorificemus nunc & ſemp & in ſecula ſeculorū. Amen.

¶ Iulianus autē cardinalis ampliſſimus a diſputatiōe nolēs deſiſtere, ſentētiamq; ſuam vehemētiſſime defendēs, poſt multa protulit, pro ſingulis decē argumētis, quæ ſibi fuiſſent ꝓpoſita, ſe decē millia redditurū. Deficiēte āt die, ſeſſio fuit dimiſſa. Tū Græci tā p̄ſules, q̄ cæteri oēs tædio affecti, de ſuo in p̄fiam reditu infecta re cogitare cæperunt, dicētes. In vanum tēpus cōterimus, quandoquidē nec a Latinis nos, nec a nobis ipſi ſuaderi poſſent. At Imperator magnanimus animos ipſorum cunctando reſtituit. Porro volētibus Græcis diſputationi facere modum, Latini mirum in modum incumbebāt, vt in ſeſſiōibus de ipſo dogmate ageret, aſſerētes de quæſtione prima iam ſatis dictum fuiſſe, ac ſe nolle amplius quærere, cur illud, ex filioq; ſymbolo fuerit additum. Nam cū fieri nō poſſit, vt quod iam factū probatumq; fuerit, p̄ius tollat, q̄ oſtendat a Græcis impium eē, operæp̄tium eē dicebant, vt in poſterū de ipſo dogmate ageret, q̄d quidē ſi impium eē cōſtaret, ilico tolleret, ſin aūt receptū eēt, minime ſe eē inculandos. Hæc Iulianus doctiſſimus: Contra vero dicebat Epheſius. Tollat a ſymbolo, proprioq; termino circumſcribat, quēadmodum de multis aliis verbis conſtat factum fuiſſe. At Iulianus vehemētius inſtans, dicebat. Inquirat pater veritas, inquirat, & ſi verbum illud impium eē dignoſceretur, neq; in ſymbolo ſtabit, neq; in alio loco (vt dicis) circumſcribetur, impia em̄ nulla rōne proferri debēt, pia vero quouis in loco, nedum in ſymbolo ſtare poſſunt. Interea Imperator ægrotauit, ſimulq; p̄fiarcha aduerſa valetudine iam predem domi tenebatur. Poſt aūt dies ſedecim vix potuit Imperatoris domum lectica venire, quo biduo poſt Græci quoq; p̄ſules conuenere. Ad q̄s Imperator fuit ita locutus. C

Imp. ¶ Noſtra relicta p̄ria, p̄ſes optimi, pro eccleſiarū coniunctione non ſine magno periculo huc frequētes conuenimus, & vos quidē antiſtites pro veſtrarū eccleſiarū ſecuritate, Laici vero tum pro veſtra pia religione, tum etiam pro poſteris veſtris ſoliciti eſtis, ob idq; onus hoc libēter ſubijſtis. Ego autem ſolum, vt a deo gr̄am conſequar, id quod etiam ad vos ptinet, vehemēter laboro, quippe qui filios vel hæredes non habēs, nec dignitate maiore affici cupiens, pro gnis noſtri ſalute plura q̄ cæteri (vt videtis) onera ſuſtineo. Operæp̄tium igitur eſt multis de cauſis, p̄ſertim vt cum Latinis coniuncti, noſtrā in patriam magno affecti honore, potius q̄ dedecore hinc diſiuncti proficiſcamur, operæp̄tium (inquam) eſt, vt ſummo ſtudio in vnionem eccleſiarum incumbamus.

¶ Quo quidē ſermone audito, Græci quanam ratione de dogmate ipſo agendū eēt, inter ipſos locuti ſunt. Tandē viſum eſt ip̄is, vt duodecim p̄ſules ex ſuis ſeligerēt, qui cum eo totidē Latinis de ſancti ſpūs proceſſione priuatim diſſererēt, quodq; benignitate dei ab ip̄ſis probatum eſſet, id omnes ſuſciperēt. Nolebant em̄ cum Latinis oratione perpetuae publicęq; contendere. Dum aūt hæc agerentur, a ſummo pontifice Græcis fuit nuntiatū, ob peſtē ſynodū eē Florētiam transferēdam. Quod & ſi q̄ maxime Græcorū conuentum turbaſſet, poſt multas tamē altercationes, quas quidē ſilentio prætereō, q̄ ad rem neutiquam ptinerent, videntes Imperatori ac p̄fiarchæ non nimium diſplicere ſynodū ip̄ſam transferri, ſummi pontificis voluntati his conditionibus acqueuerūt, vt ſummus pontifex menſium octo ſubſidium Conſtantinopolim mitteret: ipſis autem

Græcis,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Græcis, & quinq; mensium victum, & cõmeatũ Florentiam vsq; tribueret, ac pro his oñibus (vt vulgo dicitur) bancũ ibidẽ assignaret, necnon vltra Florentiã nequaq; proficiscerentur, verũ ibidẽ synodus quatuor mensiũ spatio terminaretur, ac Græcis oñibus eẽt facultas illinc cũ sibi visum fuerit, discedẽdi. Quibus quidẽ conditionibus a summo pontifice pro eius pietate acceptis, in cathedrali ecclesia extrema sessio Ferrariæ celebrata fuit. In qua q dẽ nil aliud factũ est, nisi vt summi põtificis decretũ de transferẽda Florentiã synodo recitatũ fuerit. Non autẽ constat, in quo die talis sessio celebrata fuerit, cũ tantũ reperiatur, die. xi. mensis Ianuarij Græcos pecunias pro eoꝝ cõmeatu, necnon. xix. millia ducatoꝝ pro Constantinopolitano subsidio a summo pontifice accepisse, die vero. xvi. summũ pontificem Ferraria discessisse.

¶ Sessio. XVI. vltima Ferrariæ.

FRequenti sessione patriarcha tantũ ob valetudinẽ eius absente, Neapolitanus antistes missam solẽniter celebrauit. Qua quidẽ finita, lætanijsq; decantatis, Gradẽsis præsul Latine, Mityleneñ. autẽ Græce, consentiẽte Imperatore summi pontificis decretũ oñibus cardinalibus & præsulibus pontificaliter (vt moris est) indutis, ex suggestu recitauit. Cuius tenor hic fuit. Eugenius episcopus seruus seruoꝝ dei, ad futurã rei memoriã. Generale conciliũ Ferrarię conuocatũ fuerat. Quod quidẽ &si nostræ sentẽtiæ fuerit ibidẽ conficere, terminareq;, tñ feruescente peste, præsertim, in hyeme, ex quo credendum esset in vere quoque futuram esse, illud iuxta leges nostras Ferraria Florentiam transferre volumus. Quæ quidem ciuitas libera & pacifica, & aere saluberrimo est. Post autem dies paucos summus pontifex, vnà cum cardinalibus præsulibusq; Latinis, primus Florentiam proficiscitur, qu icum equo insidens, egrederetur, Nicolaus Ferrariæ marchio equi summi põtificis lora tenẽs, pedester vnà cũ suo filio Ferraria exiuit. Postridie autẽ patriarcha cũ antistitibus Græcis secutus fuit. Cui Florẽtiam appropinquanti, cardinales duo ac triginta presules obuiã venere, honorq; magno in ciuitatẽ ipsam introduxere. Triduo vero post Imperator etiã venit, qui a Florẽtinis põpa magna honorificẽtissimeq;, vt Imperatorẽ deceret, susceptus fuit. Nã Florẽtiæ rectores & dñi, nobilissimo ac honorato quoq; comitẽ se præbente, pedestres ipsum ad portam ciuitatis in conspectu cardinaliũ, & presulum omniũ exceperunt, ac domũ deduxerunt. Tẽpus autẽ carnis priuij erat, in quo multa variaq; spectacula prope domũ eius Florẽtina respublica honorificẽtissime celebrauit. Primo vero quadragesimæ die Græci præsules ipsius Imperatoris iussu in domo eius congregati, ac interrogati, quidnã vellent agere, dixerũt se ad celebrãdas sessiones paratos eẽ, tãetsi magis expediret, vt per selectos doctores priuatim, ne tumultus fieret, ageretur. Quod cum summus pontifex intellexisset, iussit vt ad diem. xxvi. Februarij mensis in suo palacio sessio fieret, vbi frequenti sessione ac ordine de more seruato, Iulianus cardinalis primus olim sermonem hunc habuit.

Decretum summi pontificis de synodo transferenda.

¶ Anno dñi nostri Iesu Christi. M.CCCCXXXIX. die Iouis. XXVI. mensis Februarij sessio prima, ordine vero. XVII. Florentiæ celebrata fuit.

Iuli. card. QVoniã, Imperator mitissime, ac vos amp. & pientissimi P. de numero sum illoꝝ, qui ad differendũ vobiscũ electi fuerant, idcirco mihi beatiss. ac summus pontifex iussit, vt hæc vobis pauca verba faciam. Breui ergo ac nuda vtar oratiõe, qfiqdẽ diuina res, de qua agit, ope magis q̃ verbis indigere videt. Quàmplurimi profecto sermones vtraq; ex parte sunt habiti, in qbus tpis multũ cõtriuimus, nunc aũt res in cardine est, nam sereniss. Imperator sanctiss. dño nostro nuperrime nuntiauit operæptiũ sibi videri, vt paucis ac priuatim agamus. Ergo in dñi nostri Iesu Chri noie rem ipsam aggrediamur. Porro aũt qm̃ cũ de trãsferẽda synodo Ferrariæ tractaremus, sereniss. Imperator, necnon sanctiss. pñiarcha magno affecti desiderio videant eẽ, vt inter nos cõiunctio fieret, q̃d plane summo pontifici pplacebat (valde enim interest sua, vt hmõi controuersia ad finẽ celerrime pducat, quod qdem fieri cõmode non posset, nisi sessiones sępissime celebrent) idcirco sanctiss. ipse pontifex vellet (si lubet) vt vel singulis qbuscunq; diebus, vel saltẽ singula quaq; hebdomada sessiones ipsas frequẽtes celebremus, & quæuis sessio non minus tribus horis cõtinuis habeat, etiam si sereniss. Imperator, ac patriarcha sanctiss. absentes a sessionibus ob valetudinem fuerint. Magis

A ¶ Magis, Amplis. Pa. expediret, vt anteaq; ad differẽdum conueniremus, aliquot ex nostris ac vestris doctoribus seligeremus, qui priuatim agerent, ac nostræ coniunctionis modũ inuenirent. Et si nihil proficerent, tum cõmuniter in sessiõibus disputaremus, quẽadmodũ probi viri aliqua de re contendẽtes facere solent, qui consultis prius amicis cõmunibus, si suas cõtrouersias cõponere nequeant, ad iudices deueniunt. Non aliter igitur nobis faciendũ esse putamus. Cui quidẽ sentẽtiæ summus pontifex acquiescere videbatur, vt modus coniunctionis priuatim inuenirẽtur, Iulianus autem cardinalis ita respondit. Impera.

¶ Cum patres amplis. serenis. Imperator primus sententiã hic & Ferrariæ dixerit, vt priuatim rem ageremus, idcirco summus pontifex adductus spe sereniss. ipsum Imperatorẽ vnionis eiusmodi modũ posse facilius excogitare, credit ipsi q̃ maxime conuenire, vt is modũ ipsum inueniat, nobisq; patefaciat, vt ipsi quoq; de eo paulisper consideremus. Credo equidẽ assequutum fuisse id, quod vobis promiseram, me, quemadmodum beatissimus pater noster iusserat mihi, breui ac nuda oratione dixisse. Iul. card.

¶ Quod iam prętantissimo cardinali, si me non interpellasset, dicere volebam, id modo proferam, dein eius orationi respondebo. Ipsi quidẽ plurimũ differuimus, pluriB mæq; orationes vltro citroq; sunt habitæ, quæ ad quæstionẽ de additione ipsa spectare viderẽtur, & quamuis alia plura fortioraq; argumenta proferre potuissemus, cũ tamen cardinalis ipse multiq; probatissimi præsules conuenientius eẽ dixissent, quod sanctissimus pater a me priuatim contẽderat, vt omissa illa quæstiõe ad aliam veniremus, tum etiam q; ipsi breuitati vehemẽtissime studemus, idcirco nunc volumus ad aliam quæstionẽ venire, ita tamẽ vt cum ad primã regredi voluerimus, nobis liceat. Quod quidẽ vobis prædicimus, ne vnquã forsan diceretis, ab illa causa nos prorsus cecidisse. Fateor autẽ me primũ omniũ protulisse, priuatim prius nobis agendũ eẽ, verum nil nunc nobis venit in mentẽ, quod ad cõponendã pacẽ proponeremus. Nobis ergo Pa. amplis. gratissimũ faceretis, si quicquã in mediũ afferretis, quod ad concordiã huiusmodi pertineret. Videmur enim videre, vos aliquid tale dicturos eẽ. Dicant igitur alij quicqd velint, nos eteñ hæc dixisse voluimus, Cardinales autẽ antistitesq; Larini ad summũ pontificem accessere, simulq; collocuti fuere, deinde Iulianus cardinalis ita respondit. Imp.

¶ Serenissime Imperator, sanctissimi domini nostri iussu, ac horum præstantissimoC patrum consilio elegantissimæ tuæ orationi paucis respondebo, quam profecto bene pcepimus. Nam satis dictũ fuisse dixisti, an liceret symbolo quicq; apponere. Præterea licet argumenta vestra fortissima, & a ratione minime aliena fuerint, vos tamen multo plura fortioraq; afferre potuisse, nisi ergo a vobis sæpissime contẽdissem, vt eiusmodi quæstiõe post posita, ad alteram, an sanctus spiritus ex filioq; procedat, veniremus, quẽadmodum etiam patri beatissimo conueniens eẽ videbatur. Vt igitur nobis gratissimũ faceres, nobis concedere videbare, vt hac de re differeremus, hac tamẽ cõditione, vt vobis, cum visum fuerit, liceret ad quæstionẽ primam redire, quandoquidẽ ab ipsa nequaquam penitus discessistis. Ad quæ Pa, amplis. breuiter a me repetita, breuissime q̃ potero respondebimus. Porro autẽ, ipsi videre non possumus, quidnam vestris in cordibus habeatis, quasq; alias rationes afferre potuissetis, quandoquidẽ nobis videtur, quæstionẽ illam ita explicasse, vt amplius ambigendũ de ea nõ sit, id, quod vos etiam tenetis, vt credimus. Fieri eñ non potest, vt vos qui summo ingenio, maximaq; rerum scientia præditi estis, argumẽta nostra firmissima & inuicta eẽ, nequaq̃ intellexeritis. Sed neq; non inscij estis, vos semper facultatẽ respondendi nostris rationibus habuisse. ita vt si quicq̃ aliud in nos afferre potuissetis, id proculdubio tanto decurso tẽpore, ex q̃ vestra refellimus argumẽta, protulissetis. Siquidẽ igitur rationes nostras silentio prætermittis, credimus vos ipsas refellere neutiquam potuisse, neq; alias rationes ad quæstionem ipsam spectantes (vt dicitis) habuisse. Quid enim vobis fuit impedimento, quo minus nobis responderetis? nisi q; argumẽta nostra vobis firmissima visa fuerint? Propterea q; beatissimus pater noster dicebat valde conducere, vt ad alteram quæstionẽ veniremus, cui cum videretur nostram causam ita illustratam fuisse, vt nulla prorsus alia indigeret cõsideratione, idcirco ferebat ægre, videre tẽpus incassum produci, quandoqdẽ disputationes de rebus tñ ambiguis debẽt fieri. Hac igit de causa, P. amp. pñm hoꝝ snia ex vobis ipse cõtẽdi, vt ad aliã cõtrouersiam veniremus, videntes clarissimime quæstionẽ priIul. card.

mam

Universidad de Deusto
Biblioteca

mam apostolorꝫ authoritate, synodorꝫ decretis, sanctorꝫ doctorꝫ sententia perfectissi D
me solutam fuisse. Siquidē igit, ne beatissimi patris rogatu ab ipsa causa decedere volui
stis, priusquam multæ fierent disputationes, idcirco nequaq̄ conuenit, vt sine conclu
sione, infectaq; re ad aliam veniamus. Sed melius esse videtur, vt si quid argumentorꝫ
adhuc vobis reliquum sit, id etiam in medium afferatis, quandoquidē omnia pater bea
tissimus, necnon hi præstantissimi patres attenti auscultabunt, spe adducti, ea quoq; be
nignitate dei facilie posse dissoluere. Quod autē tibi, serenissime Imperator in mentem
non venit, neq; prorsus excogitasti, quonam pacto conueniremus, ob idq; dicis condu
cere, vt ipsi modum ipsum inueniamus, ac in medium proferamus, respondeo iam satis
de hoc dictum esse, cum ipse dicenti tibi fore commodius, vt priuatim ageremus, con
tradixerim, q; magis expediret per sessiones ac publice agere. Si aūt hæc nostra sentētia
tibi non placet, putanti priuatam collocutionē magis expedire, idq; vestri pontifices vo
lunt, sane non alienum esset a ratione, si primi quoq; nostræ cōiunctiōis modum in me
dium afferretis, quēadmodum ipsi proculdubio faceremus, si sentētiam illam primi di
Imp. xissemus. ¶ Ad ea, quæ de omittēda prima quæstione, ac altera capiēda dixeram,
vos minime respōsuros putabam, quandoquidē iam inter nos conuenit, vt ad aliam ve
niremus. Miror autē vehemēter, cur nos quęstionē illam prorsus reliquisse credatis, cū
nondum ipsam (vt nostis) terminauerimus. Nanq; si nobis id contigisset, satis iam dictū
esse protulissemus, & nulla alia opus esse disputatione. Ad alteram igitur quæstionem, E
vt inter nos conuenit, veniamus, hac tamē vt dixi conditione, vt ad primam, cum vi
sum fuerit, liceat nobis reuerti, a qua quidē nunquam ipsi discessimus, neq; prorsus disce
dendum putamus. Sed neq; vnquam conueniēs esse protuli, vt ipsi soli nostræ coniun
ctionis modum inuestigemus, ac nulla necessitate coacti, soli in eam rem incumbamus,
sed vobiscum simul de ea considerandum putaui. Siquidē igitur quicq̄ aliquis in præ
sentia teneat, quod ad propositum spectet, id in medium proferat. Sin minus, posteaq̄
quisq; priuatim, ac per sese de hac re melius cogitauerit, in sessione suam sentētiam di
cat, quo quidē modo sperandum nobis eēt, nostræ controuersiæ finē, vt mihi videt, fa
cilius posse facere, ita tamen, vt, si hac non successerit, per sessiones agere possimus.
Iul, card. ¶ Ne de me, serenissime Imperator, in posterꝫ admirere, nonnulla paucis repetam.
Non equidē protuli quæstionē illam cōmuni sentētia terminatam fuisse, sed inconue
niēs esse, ad eandē reuerti: de qua constat satis dictum fuisse, ac vos ad argumenta no
stra fortissima Ferrariæ respōdere minime potuisse. Dixi quoq;, vt vestri proferrēt, vt
Iubet, nam ipsi benignitate dei ad respondēdum parati fuimus. Magis em̄ conducere
videbatur de quæstione illa disserere, quousq; cōmuni sentētia finiretur, q̄ posteaquā
de altera cœperimus disputare, omissa ipsa, ad primam redire. Ad te aūt, serenissime ac
prudētissime Imperator, præcipue spectare videtur, quēadmodum iussu sanctissimi pa F
tris, ac horꝫ amplissimorꝫ patrū superius protuli, vt diligēti cōsideratiōe cōiunctiōis eius
modi modum, quodq; magis expediēs sit, solus excogites, quēadmodum etiam vt pri
uatim agere deberemus, solus ipse proposuisti. Porro quoniā in extremū expostulasti,
vt ipsi etiam hanc ipsam rem pensitemus, ac examinemus, q̄ tu, quidnam agēdum eēt
nondum excogitasti, idcirco patri beatissimo, cunctisq; nobis videt operæpretium esse,
vt hoc negotiū in sessionē sequentē differat, vt tunc accincti meliusq; parati cōueniatis,
& quid agendū sit proferatis. Quod quidē iure vestro debetis facere. Nanq; volētibus
nobis per sessiones, ac publice disputare, te autem serenissime Imperator contendente,
priuatim nobiscum agere, ad te spectare videtur, vnionis etiam modum excogitare.
Imp. ¶ Si ad totam tuam orationē respōdere vellemus, nostra profecto disputatio fieret
infinita. Vt igitur dictioni nostræ modum faciamus, id quod sæpissime diximus, pau
cis repetamus, necesse videlicet esse, vt, quod inter nos conuenit, ad quęstionē alterā ve
niamus, hac tñ cōditiōe, vt ad primam, si nobis placuerit, redire valeamus. Interea vero
Iul, card. si vobis ita videt, vt vnionis modum communiter inquiramus, nobis etiam placet.
¶ Vos de tali modo videritis, ipsi vero ad ea, quæ opus fuerint, respondebimus.
¶ Quibus pactis sessio fuit dimissa. Græcis aūt, quanam ratiōe cōiunctiōis eiusmodi
viam inuenirēt, nō mediocre negotiū videbat. Domū igit patriarchæ frequētes cōue
nerunt, vt quidnā sequenti sessione de vnione proferrēt in mediū, inter eos cōsulerent.
Cum aūt quid agerent, aut proferrent, nescirent, Imperatorem rogarunt, vt a summo
pontifi

A pontifice impetraret, vt hi, quos ex suis seligerent, cū totidē Latinis priuatim agerent,
earatione adducti, fore vt modum ipsum benignitate dei excogitarent. Cui quidem
sentētiæ Imperator acquieuisse, voluit, vt statim disputatores ipsos seligerēt, qui cū La
tinis disputarēt. Selectis aūt trium patriarchaꝫ vicarijs, videlicet Antonio Heraclien.
Gregorio cōfessore, Marco Ephesio, Isidoro Rhuteno, Dositheo Monēbasien. Bessa
rione Niceno, ac Dorotheo Mityleneñ. hisq; summo pōtifici nūtiatis, ipse se velle ses
pōdit, vt per sessiones, ac per electos (vt moris esset) ageret, quādoquidem coniunctio
nis modū (vt Græci promiserāt) neutiq̄ inuenere. Conuocata igitur sessione, absentibus
ob valetudinem Imperatore ac patriarcha, Iohannes ille in philosophia & dialectica
præclarissimus, pro Latinis ita dixit.

¶ Die Lunæ secunda mensis Martij, sessio. xviij. Florentiæ.

BEatissimi patris iussu, pses amp. de sancti spūs processione verba facturus sum, Iohan.
quæ quidē plurimū ad fidē spectare videntur, & de quibus (vt in primo de tri
nitate capite Augustinus inquit) maxima cū veneratione loqui debemus. Ro
go igitur vos, atq; obsecro, me attente audiatis. Velim aūt, si quid ambigui aut
alieni a ratione imprudens protulero, in primis ab eodē ipso patre sanctissimo, qui bea
tissimi Petri sedē tenēs piam religionē excolit, atq; defendit, deinde a vobis in theolo
B gia clarissimis, corrigi ac emendari. Porro aūt non debemus de verbis disserere, atq; in
ipsis versari, sed verā dictorꝫ intelligētiam ac veritatē ipsam exacte perpēdere: spe ad Iohan. 16. c
ducti, vt quemadmodū dei filius nobis veritatē promiserat, ita etiā is, a quo mens mor
talium illustratur, sua benignitate faciet, vt veritatē ipsam percipiamus, ac rebus in om
nibus proficiamus. Deus em̄ ipse, q voluit, vt in hoc generali cōcilio de sancti spūs pro
cessione agamus, nobis per eundē sanctū spm̄ dubio procul pstabit, vt mutua inter nos
beneuolētia, & seruato ecclesiaꝫ decore, quæstionis eiusmodi veritas demonstretur, ac Ephe. 4. a
declaretur, ita vt tali veritate sine cōtrouersia cognita, quemadmodum vnus est dns, ac
vna fides (vt Paulus inquit) ita nos multi vnū in fide, ac in Chro simus. In primis aūt no
bis memoria repetendū est, id q̄d serenissimi Imperatoris arbitratu inter nos Ferrariæ
conuenit, ne longas orationes habeamus. Verū per argumenta & authoritates paucis
agamus, spe adducti, ea ratione conclusionē aliquā facilius assequi posse. Cui quidē sen
tentiæ cū omnes acquieueritis, sanctissimus & dns noster, vt ipsi serenissimo Imperato
ri & vobis faceret gratū, ipsam suscepit: operæpretiū eē putans, eiusmodi disputādi ra
tione in posterꝫ vti. Quoniā aūt beatus Augustinus in primo libro de ciuitate dei, Quis
(inquit) disceptandi finis erit, & loquendi modus, si respondēdum eē respōdētibus exi
stimemus: idcirco, patres amp. conueniens eēt, vt sanctorꝫ patrum scripturis, atq; sentē
tijs, quas sancta complectitur ecclesia, inniteremur, ac ipsis veluti decretis ac legibus vte
remur: ita vt nemini nostrū liceret eas inficiari, quemadmodum a maioribus nostris no
C bis traditum est: præsertim ab Agathone summo pontifice, qui ad Constantinopolita
num Imperatorem & sextam synodum ita scripsit. Quorūdam sanctorum patrum au
thoritates, quas sancta & apostolica ecclesia susceperat, ipsas cum libris, legatis nostris
dedimus, vt ipsis solis innitentes, serenissimorꝫ ac Christianiss. Imperatorum auxilio,
quæ opus essent, conficerent. Chalcedonense quoq; concilium in sermone ad Martia
num Imperatorem scripto, qui sic incipiebat, Id tuam Imperatoriam maiestatē deceret
plurimū (sermo em̄ erat de Leonis epistola ad Flauianū scripta) nō oportet (inquit) de
Romanæ ecclesiæ pfidentibus admirari, ac epistolā illam impietatis accusare, priusquam
inueniatis, eam cū sacris scripturis neutiq̄ conuenire, ac a patrū sentētia aliena esse. Et in
fra, Vt nullā amplius excusationē afferre valeant, qui homini apostolico detrahunt, ac
ipsum iniuria afficiunt, & reliqua. Ex his ergo patres amp. quæ pauca est multis excer
pimus, quod supra dixi probatū est, nos sanctorꝫ patrum sententijs inniti debere: quo
quidem anticipato & posito, ad rem veniamus. Porro quoniam in quauis quæstione
nomen rei, de qua agitur, prænosci debet, ac nostra quæstio est de sancti spūs processio
ne, idcirco quærendū in primis ex vobis ē, quid nam processio significet. Et an in diui
nis psonis, prout in reb⁹ humanis, intelligi debeat? Iuxta nāq; diuini Dionysii doctrinā
in de diuinis noib. lib. deū ipsum a rebus creatis appellare solemus, verbū aūt, processio,
in sacra scriptura non solum de spū, verumetiam de filio dicitur, ac ambobus adscribi
tur: quēadmodū Iohānes Euangelista testatur, de filio dicens: Exiui a patre: de sancto Iohan. 16. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

Iohan.15.d. Mar. autem ſpũ, Qui ex patre procedit. Hæc volui dixiſſe, nõ inſcius opus eẽ, vt hæc nobis D
ſint nota, & in omnibus ſeſſionibus mentionem de his faciamus. ¶ Omiſſis ſuperua
caneis, Patres amp. quæ reuerendus hic pater in ſui ſermonis exordio protulit, quan
doquidem in his nõ differimus, ad eius interrogationem ſolũmodo reſpondebo. Ver
bum, proceſſio, aliter quidem in rebus humanis, aliter vero in diuinis ꝓſonis ſignificat.
Et quamuis duabus diuinis ꝓſonis conueniat, iuxta tamen ſcripturam ſacram ac omnes
ſanctos doctores, & exactam rationẽ theologiæ, ſancti ſpũs proceſſionem ꝓpiue cre
ditur ſignificare: cuius ꝙdem ſancti ſpũs eẽntialis proceſſio a filij proceſſione eodẽ ipſo
verbo differre videt, ob idq; proceſſio filij generatio nuncupatur: ſpiritus vero ꝓpiue
magisq; proprie proceſſio nominatur. Multa nanq; noĩa ſunt, q̃ res alias proprie, alias
vero cõmuniter ſignificãt. Propterea nõ eſt admiratione dignũ, ſi verbũ, proceſſio, ap
Iohan.16.d. pud ſcripturam ſacrã filio etiã aſcribatur. Exiui aũt a patre, nõ idem eſt cũ verbo, pro
cedere, ſed aliud ſignificare videtur. Ideoq; ſpũs ſancti proceſſio, ineffabilis, & carẽs no
mine a theologis nominatur: ꝙ filij proceſſionẽ, hoc eſt, generationem, minus obſcu
re q̃ ſpũs proceſſionem ꝓpimus. Propterea beatus Iohãnes Damaſcenus de ſpiritus
proceſſione ita ſcriptũ reliquit. Alia ratio eẽntiæ huius eſt ineffabilis quidẽ, ac innomi
nabilis, alia inquam a filij generatione. Hactenus ad tuam interrogationem.

Iohan. ¶ Ex tua reſponſione P. reuer. capita tria collegimus. Primũ, proceſſionem filio ſpi E
rituiq; cõmunem eſſe, quatenus ex patre procedant, alteq; proceſſionem ipſam magis
proprie ad ſpiritum q̃ ad filiũ ptinere, ob idq; verbi ꝓceſſionẽ, id eſt, generationẽ ma
gis q̃ ſpũs proceſſionem nobis notam eẽ: poſtremũ eandẽ ipſam proceſsionem, eẽn
tialem & ſubſtantialem eẽ. Nũc de tertio capite ex te quæro. Cum in diuinis ꝓſonis nil
aliud ſit, niſi eẽntia & proprietas atq; relatio, qd nã hæc verba ſignificẽt? Proceſſio eſt
eẽntia in diuina ꝓſona, num eẽntiam ſignificat vel proprietatẽ ab altero accipere? Pro
ceſſio nãq; videtur eẽ via ab vno in aliud, & eẽntialis exiſtit, quæ quidem a patre acci
pitur. Et qm̃ ipſi credimus accipere eẽntiam, & ex filio eẽ, idem ſignificare, idcirco ve
Mar. lim ex te ſcire, an vos etiã ita ſentiatis. ¶ Eam intelligo proceſſionem eẽ, qua ſanctus
ſpũs a patre accipit eẽ, ac illud totum, quo eſt ꝙq; ꝓprie ſanctus ſpiritus nũcupatur.
Iohan. ¶ Magno equidem gaudio afficior, ꝙ hanc ex te concluſionem habuerim, ſanctum
ſpiritum ex patre accipere eẽ, ac ex ipſo procedere idẽ ſignificare. Nã ſi ſanctus ſpũs
a quo eẽ accipit, ex eodem ꝙq; procedit: accipit aũt eẽ ex filioq;, ergo ex filioq; neceſ
ſario procedit, iuxta ꝓcipuã ac propriã proceſſionis ſignificantiã, quam ipſi paulo ante
Mar. conceſſiſſe videmini. Poſſumus aũt q̃ plurimis teſtibus demõſtrare ſanctum ſpm̃ a fi
Iohan. lio eẽ accipere. ¶ Vnde obſecro id habetis? Nos enim hoc non concedimus.
¶ Videor videre, P. amp. quod quæro facile poſſe cõcludere. Nã ſanctũ ſpiritum F
ex filio eẽ, ac ab ipſo eẽ accipere, ex ſancti Epiphanij dictis oſtenditur: quippe q in ſer
mone angyroto nũcupato, e Græco in latinum ab Ambroſio verſo, loquens de deo
patre inquit, Ita. Filium dico eum, q̃ ex ipſo eſt, ſanctũ aũt ſpiritũ, q ex vtroq; eſt. Si q
dem igitur ſanctus ſpũs apud Epiphaniũ ex vtroq; eſt, ſequitur ipm̃ ex vtroq; habere
Matth.11.d eẽ. Amplius idẽ Epiphanius in eodem ſermone (inqt) quẽadmodũ nemo nouit patrẽ
niſi filius, nec filium niſi pater, ita dicere audeo, nec ſanctũ ſpm̃ niſi pater & filius, a quo
accipit, & procedit, neq; patrẽ & filiũ niſi ſpũs ſanctus, qui vere glorificat, docens oia,
qui quidem eſt a patre & filio. Ex his igitur Epiphanij dictis apparet, ex patre & fi
Mar. lio ſpiritũ accipere eẽ, & ex patre filioq; accipere, idem ſignificare: vnde ſequitur ſan
ctum ſpiritum a patre & filio accipere eẽ. ¶ Id nõ probaſti, P. reuerende, quod no
bis fuiſti pollicitus, ſcilicet ſanctũ ſpm̃ a filio accipere eẽ, quandoquidẽ nullã ſanctoꝝ
authoritatem ad oſtendendũ illud attuliſti, neq; ſancti Epiphanij verba videntur illud
cõcludere. Nõ eñ ſequitur neceſſario, ſi ſanctus ſpũs ex patre filioq; ẽ, vt ab ipſis etiã
habeat eẽ, quandoquidem quicq̃ ex alio eẽ, multis modis accipitur, ita vt minime ne
ceſſe ſit, vt omne, qd ex alio ſit, ab ipſo etiam eẽ habeat. Epiphanij ergo dictũ, nõ ſolũ
non ad tuã ſententiam ptinere, verũetiam tibi plurimũ obſtare videtur. Non eñ (in
Iohan.16.b. quit) ſanctus ſpũs a filio eẽ accipit, veꝝ ſimpliciter accipit. Quã quidẽ ſentẽtiã ex hoc
euangelio habuit, de meo accipiet, & annũtiabit vobis. Porro aũt ſi ſanctus Epiphani
us ſenſiſſet, vt vos ipm̃ interpretamini, ita profecto dixiſſet, nemo nouit patrẽ & filiũ,
niſi ſpũs ſanctus a quibus procedit, & a quibus accipit: quo quidem locutionis modo
verbum

A verbum procedit, ad illud accipit retuliſſet, ſed cũ duo illa verba pronomine ſimul ac
ꝓpoſitione ſeiunxerit, dicens a quo procedit, & a quo accipit, dubio procul ſenſiſſe vi
detur, verba ipſa res diuerſas ſignificare: illud quidẽ eſſentiã ſancti ſpũs, quam ex patre
creditur habere, hoc aũt eiuſdẽ ſancti ſpũs cũ patre filioq; cõuenientiã atq; coniunctio
nem, qua ſpũs ipſe diſcipulis ea enuntiat, quæ quidẽ ipſos a filio ediſcere oportet. Quã
mihi ſententiã a Cyrillo, atq; Iohanne Chryſoſtomo ſumpſi. Nã hic illud, de meo ac
cipiet, declarans, de mea (inquit) intelligẽtia, qua dictis meis conuenientia nuntiabit. Ille
aũt in theſauris (inquit) non eñ filius ſuam patriſq; differentiã declarare volens dixit, de
meo accipiet, & annuntiabit vobis, verũ ꝙ ſanctus ſpũs verbis eius vteretur, qui quidẽ
qm̃ eiuſdẽ naturæ ac ſubſtantiæ cũ filio eſt, idcirco æque ac ipſe filius operatur, ac lo
quitur. Si quidẽ igitur illud, de meo accipiet, & annuntiabit vobis, iuxta ſanctos ipſos,
tantũ ad verba filij referetur: ſequitur ex eo, nos minime credere debere, ſanctũ ſpiritũ a
filio accipere eſſe. ¶ Orationẽ tuam, P. R. bene percepimus, qua quidẽ probare vo Iohan.
lebas longe me aliter Epiphanij dictum expoſuiſſe, q̃ ipſe ſenſiſſet, ego aũt in eadẽ opi
nione perſiſtens, eodem ipſo dicto probabo, ſanctũ ſpm̃ a patre & filio accipere eẽ. Fie
ri eñ non poteſt, neq; mente concipi, vt vna res ab alia ſit, niſi ab eadem accipiat eẽ, qua
B lecunq; fuerit illud eẽ: Quoniam aũt res creatę apud Dionyſium in de diuinis nomini
bus libro, a deo ſunt, vt ipſi quoq; fatemur, quæro ex te, vtrũ intelligẽdũ ſit ita, vt a deo Mar.
eẽ accipiant, nec ne? ¶ Ita prorſus, ſed cõmuniter verum non eſt, vt cũ quicq̃ ab alio Iohan.
eẽ dicatur, neceſſe ſit intelligere, ab eodẽ etiam accipiat eẽ. ¶ Credis ne res creatas a Mar.
deo habere eſſe? ¶ Credo equidẽ. Ideo eñ creatæ res nuncupant, ꝙ eaꝝ deus cauſa Iohan.
eſt. ¶ Quoniã aũt res creatæ a deo differenter accipiunt eẽ, idcirco etiã differenter a
dei ſubſtantia appellantur. Verũ Epiphanius, ſimpliciter (inquit) ſpũs a filio eſt: quod
quidẽ verbum, eſt, quia infert eẽ: quid aliud obſecro poteſt ex eo inferri? Si quidẽ igi
tur credendum non eſt, eſſe ſpũs, ab eẽ filij differre, neceſſe eſt, vt credamus, ſanctũ ſpi
ritum illud idem eẽ habere a filio, quod a patre habere creditur, vt verbũ, eſt, Epipha
nij, manifeſte ſignificat. ¶ Legatur (ſi lubet) idẽ Epiphanij dictũ, tametſi, patres amp. Mar.
authoritas hæc corrupta videtur eẽ, vobis nihilominus eadem ipſa ſatisfacere poſſum⁹,
dicentes verbũ, eſt, ſcriptum in ea non eẽ, Sanctum eñ ſpm̃ (inquit) qui ex vtroq;, abſq; Iohan.
verbo, eſt. ¶ Ita dicere audeo (inquit Epiphanius) nec ſanctum ſpiritum nouit ali
quis niſi pater & filius, a quo procedit, & a quo accipit. Verbũ ergo, procedit, ad patrẽ
refertur, illud aũt, accipit, ad filium. Deinde declarans, quid nam illa duo verba ſignifi
cent (inquit) Neq; patrẽ & filium, niſi ſpũs ſanctus, qui vere glorificat, docẽs omnia, q
quidẽ eſt a patre & filio. Infert igitur Epiphanius ſanctum ſpm̃ a filio eẽ. Porro autem
C in diuinis, eſt & eẽ, ſunt idem, ac, eſſe, ſignificatur per, eſt, vnde plane ſequitur, ſpm̃ a fi
lio habere eẽ, quemadmodum a patre: Nanq; ſi ſanctus Epiphanius nõ ita ſenſiſſet, ita
profecto dixiſſet, ſanctus ſpũs reꝝ creataꝝ inſtar, a patre & filio habet eſſe. Præterea in
eodẽ ſermone inquit, Sanctus ſpũs ingenitus non factus, non frater, non auus, a patris
filioq; ſubſtantia: Credere ergo neceſſe eſt, ſanctum ſpiritum a filio habere eſſe. Mar.
¶ Dicere mihi videris, P. R. qm̃ ſanctus ſpũs ex patre filioq; ſimpliciter dicitur, idcir
co etiam ipſum ex eiſdem habere eẽ, ergo neceſſe eſt ita ſentias, vt ſpũs ex patre, hoc eſt
ex hypoſtaſi vel perſona patris ſit, ſimiliter etiã ex filio, id eſt ex perſona filij: vnde eue
nit, vt ſanctus ſpiritus ex duabus perſonis ſit, niſi tu aliter ſentias. ¶ Sanctũ ſpm̃ nos Iohan.
dicentes ex patre procedere, patrem ipm̃ percipimus, ac ipm̃ conſideramus, quatenus
vna diuina perſona eſt, non ſecus ex filio proferẽtes ex ipſius ꝓſona procedere mente
concipimus. Cũ aũt ex vtroq; ſpm̃ ipſum procedere dicimus, proceſſionem eiuſmodi
ab vno ſolo principio fieri credimus, quandoquidẽ ex patre filioq; communiter fit.
¶ Si, cum ſpiritus ſanctus ex patre procedere dicitur, patris ꝓſonam intelligis, ſimili Mar.
ter filij ꝓſonam cum ex filio: cum autem ex vtroq; dicatur, quid aliud (obſecro) poteris
intelligere, q̃ ex vtriuſq; perſona? Ponamus autem id verum ac neceſſarium eẽ, vt cum
ſpiritus ex patre procedere dicatur, ex eius ꝓſona intelligatur, & videamus (ſi lubet) an
idem quoq; de filio, ac de vtroq; credendum ſit: cum ſpm̃ ex filio dicimus, aut ex patre
& filio, ex filij, vel patris ſimul & filij perſonis nos oporteat credere, an alio modo? Iohan.
Cum ex patre dicimus, ex ipſius perſona intelligimus, ſimiliter etiam cum ex filio,
quandoquidem patris & filij eadem ſubſtantia creditur eẽ. Emittere autem ita patris &

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mar. filiũ est, vt ab vno principio ſpũs ſanctus credatur procedere. Melius(obſecro)per- D
pendamus, vtrũ ſi ſanctus ſpũs ex patre filioq; credatur procedere, ex ipſorum pionis
Iohã. neceſſe ſit intelligere, nec ne? Nõ opus eſt in p̃ſentia diſputare, an ſanctus ſpũs ex pa
tre, aut ex filio, aut ex vtroq; procedat, ſed nobis prius diligenter cõſiderandũ eſt, ap ſi,
cum aliquid ab aliquo eẽ dicatur, neceſſe ſit intelligere, idem eius & q; ſubſtãtiã habere.

Mar. Dediſti nobis, P. reuerẽde, ſanctũ ſpiritum ex p̃ſona patris procedere, quandoqui-
dem ex patre dicitur eẽ. Porro, quid ex hoc ſequatur accurate cõſideremus. Magnus
Baſilius in Eunomiũ de ſancti ſpũs proceſſione loquens inquit: Generat deus, non vt
homo, Generat autem vere, & natum ex ſe ſpiritũ emittit p os, non quale eſt hominũ,
quandoquidem dei os non eſt corporeũ, ex ipſo autem ſpũs & nõ aliunde. Siquidem
igitur ſpiritum ex ipſo, id eſt, ex patre dicentes eẽ, ex eius perſona intelligamus, neceſſe
eſt. Baſilius autem(inquit)ex ipſo eẽ, & non aliunde, ſequitur ſanctũ ſpiritum ex ſola
Iohã. patris perſona eẽ. Magnus Baſilius in tertio contra Eunomium libro, ſcriptum reli-
quit, ſanctum ſpiritũ ex filio eẽ, quod quidem eſt huius oppoſitum, quod modo pro-
tuliſti, ſpiritum non eſſe aliunde. Illud aũt, emittit ſpiritum p os, & reliqua, ſimilitudine
Pſal. 32 quadã ab eo dictũ fuiſſe concedimus. Apud eñ ſacram ſcripturã verbum dei os dici-
tur, & verbo dñi cœli firmati ſunt, & ſpũ oris eius. Talis ergo loquẽdi modus in ſcri- B
ptura ſacra videtur, ad quam nos ſemp debemus aſpicere, non q; illa in deo corporea
ſint. Verba ergo ſcripturæ ſacræ, necnon ipſius Baſilij ad propoſitũ facere videntur.
Mar. Tum Coloſſenſis antiſtes Baſilij ac Epiphanij dictũ recitauit. His in poſterum reſ-
pondebimus, nũc aũt ad propoſitũ redeuntes, quæro ex te pater reuerende, quid nã il-
lud Baſilij ſignificet, generat pater, & paulo infra, ex ipſo ſpũs & nõ aliunde, vtrũ eius
perſona ſit generãs, an ipſius ſubſtantiæ? & vtrum ex perſona ſua, an ex ſua ſubſtantia
ſpiritum ſanctum emittat? Rogo te pater reuerende, vt his quæſtionibus reſpondeas.
Iohã. Nondũ pater reuerẽde, ad propoſitũ reſpondiſti. In hoc eñ erat cõtrouerſia noſtra
vtrum dicentes ſpiritum a filio eſſe(vt Epiphanius inquit)neceſſe ſit intelligere eũdem
ſpiritum a filio habere eſſe, necne? Huic ergo quæſtioni prius reſpondeas, deinde nos
ad veſtras libentiſſime reſpondebimus. Nãq; ſeipſum magnus Baſilius expoſuerat, di-
cens ſpũs a filio habet, & accipit, de quibus ſuo loco diffuſius dicemus. Quonã igitur
modo Epiphanij dictũ intelligi debeat, nobis(rogo)declares, deinde ad alia veniem⁹.

Mar. Tametſi, P. reuerẽde, ſanctũ ſpiritũ a filio habere eſſe, ſancti Epiphanij authoritate
valde fuiſti conatus oſtendere, patet tñ te nihil probaſſe. Nõ eñ Epiphanius ipſe pro-
tulit ſanctũ ſpiritum a filio habere eſſe, ver; ſimpliciter ac ſine verbo, eſt, ab vtroq;, hoc
eſt, a patre & filio(vt ipſe aſſeris)propterea quæſiui ex te, an cum ſpm̃ ex patre proce-
dere dicimus, ex eius p̃ſona neceſſe nobis ſit intelligere? Tu vero affirmans ita credi de E
bere, ſanctũ Epiphaniũ fuiſti teſtatus. Poſtea mutata oratione ad magnum Baſiliũ ve
nimus, vbi equidem ex te quæſiui, an illud, ex ipſo, ex p̃ſona patris deberet intelligi, vt
ex ſimilibus ſimilia fierent clariora. Idcirco, vt quæſtionem hmõi cõcludamus, quæ ſu
pradiximus repetentes, ite; quærimus, an dicentes ſpiritum ex patre procedere, patris
perſonã intelligant. Huic ergo quæſtiõi prius reſpondeas, deinde vero, ſi aliam cõtra-
riam authoritatem in medium afferre poteris, alias de ea conſiderabimus.

Iohã. Ita credimus, quẽadmodũ ſupra diximus, illud, ex ipſo, perſonã patris ſignificare.
Mar. Magnus aũt Baſilius dixit ſanctũ ſpiritum ex ipo, hoc eſt ex patre, vel(vt dicitis)ex
perſona patris, deinde addidit, non autem aliunde, id eſt, non ex alia p̃ſona, niſi ex per-
ſona patris procedere, ergo ſequitur ſanctum ſpiritum ex ſolo patre eſſe.

Iohan. Magnus Baſilius reuer. P. in Eunomiũ profitentẽ, ſanctũ ſpiritũ creaturã eſſe, ideo
dixit ex ipo, & nõ aliunde, vt declararet ip̃m ſpm̃ ex patris eẽ ſubſtãtia & natura, nõ au
tem aliunde, hoc eſt, nõ alterius eẽ ſubſtãtiæ vel naturæ. Nunc ergo ad Epiphanium
redeamus, teſtantẽ ſanctũ ſpm̃ a filio eẽ, & quæro ex te, an accipere a patre, & ex pa-
tre eſſe idẽ ſignificẽt? Fieri aũt nõ põt, vt nõ idẽ ſignificẽt. Porro ſpm̃ ex patre filioq;
accipere eẽ, duabus authoritatibus pauloante probauimus, quar; prima Epiphanij fue
rat, proferentis ſanctũ ſpiritum ingenitum, nõ factũ, nõ fratrẽ, nõ auum, a patris filijq;
ſubſtãtia. A patre aũt eſſe, & patris eſſentiã accipere, idẽ ſunt, vt paulo ſupra probaui-
mus: altera vero magni Baſilij aſſerentis clariſſime, ſanctũ ſpm̃ accipere eſſe a filio.

Mar. Sumis, vt a nobis cõceſſum, P. reuer. ſanctũ ſpiritũ accipere eſſe a filio, q̃d quidem
neq;

A neq; Epiphanius dixerat, neq; ipſi conceſſimus, nec a vobis oſtẽſum eſt: imo magni Ba
ſilij authoritate oppoſitum huius probauimus, ad quem iterum(ſi lubet)veniamus:
Nanq; cuius contrarium paulo ante dixiſti, id modo ſentire videris, magnus(inquis)Ba
ſilius inuectus in Eunomium aſſerentẽ ſanctum ſpiritũ creaturã eſſe, ſcriptum reliquit,
ip̃m ex patre, hoc eſt, ex ſubſtantia naturaq; patris, non aũt aliunde, hoc eſt non alia ex
ſubſtantia & natura creaturarum inſtar eſſe: ita ne, P. R. ſentis, an vt ſuperius protuliſti?

¶Illud ex ipſo, paternam perſonam ſignificare, paulo ante, P. R. dicebas, modo au- Bes.
tem protuliſti, per idem, ex ipſo, patris eſſentiam & naturam debere nos intelligere.

¶Eſſe & eſſentia patris idem ſunt, idcirco, P. R. qui ex patre dicit, patris etiam eſſen- Iohan.
tiam intelligere debet. Præpoſitio aũt, ex, proceſſionẽ a principio conſubſtantiali ſigni
ficat, ſpũs vero non ex ſeipſo, ſed ex alio eſt. Et cum dicimus ſpiritum a filio eẽ, ab alio
eſſe ſentimus: ſiquidem igitur non ex ſeipſo ſpiritus eſt, ſed ex alio, a quo nam ſit ppen-
damus. Quod quidem magnus Baſilius explanat, atq; declarat, cuius ſententiam debe-
mus ſuſcipere. Spiritus(inquit)ex ipſo eſt. Epiphanius aũt ſcriptum reliquit ſpiritũ ex
patris filijq; ſubſtantia eẽ. Siquidem igitur ſpiritus a patre & filio habet eſſe, neceſſe eſt, Iohan.16.b.
vt ab ipſis accipiat. Quam quidem ſententiam hi ſancti doctores ex hoc euangelico di
ctο, de meo accipiet, habuere: ſed hæc accuratius in futurum conſiderabimus.

¶Vt illud magni Baſilij dictum magis dilucidetur, quæro ex te, P. R. an diuina ſub- Mar.
B ſtantia & perſona ſint idem, ac, verbum ex patre, patris ſimul ſubſtantiam ſignificentꝰ
vel ſecundum doctores inter ſe differantꝰ

¶Diuina ſubſtantia & p̃ſona, P. R. re quidẽ ſunt idẽ, ſecundũ aũt modũ intellectio- Iohan.
nis noſtræ differre videntur: Nam p̃ſona ex ſubſtantia proprietatibusq; conſiſtit, quæ
tametſi ratione, ac ſecundum noſtrã intelligẽtiam(vt ſupra dictum eſt)differant, ipſa ta
men ſubſtantia cum perſonis communicat, proprietates vero nequaquam communi-
cabiles ſunt. Quod quidem ex relationis vi creditur euenire, quemadmodũ etiã docto
res veſtri p̃ſertim ſanctus Gregorius theologus in Epiphaniæ ſermone tenet. Nam ſi
proprietas cõmunicabilis eſſet, proprietas nõ eſſet proprietas. Vt igitur p̃ſonæ differãt
inter ſe, neceſſe eſt, vt hypoſtaticæ p̃ſonales q; proprietates incõmunicabiles ſint. Pro-
pterea doctores inquiunt, nil niſi principij habitudo eſt. In qua quidẽ hæc duo cõſide-
rantur, a quo aliquid, & ad q̃d aliquid, ob idq; pater & filius ſunt, q; pater principiũ eſt,
filius aũt ex principio, in quo quidẽ nequaq; cõmunicãt, cũ cæteris in rebus inter ſe du-
bio, pcul cõmunicẽt, vt Epiphanius de tali principij vel principali habitudine, qua ſub-
ſtant p̃ſonæ, ſenſiſſe creditur, cui quidẽ non aliud q̃ a quo aliquid, & ad q̃d aliquid con-
uenit. Siquidẽ igitur diuina omnia, proprietatibus p̃ſonar; exceptis, inter ſe communi-
C cabilia ſunt, ſequitur, cũ quippiã ex aliquo credimus eſſe, neceſſe eẽ intelligamus, ip̃m ab
eodẽ etiam accipere eẽ. Patet igitur id, de quo ambigere videbamini. Reliquum autem
eſt, vt ip̃i quoq; Baſilij dictum exponatis, quod, vos obſecro, faciatis. Mar.

¶Quemadmodũ diuina ſubſtantia & p̃ſona differant inter ſe, non opus eſt in p̃ſen-
tia dicere, cũ p̃ſertim in hoc minime forſan differamus. Cõſtat eñ ipas differre ſimplici-
ter, vt cõmune differt a proprio, vt magnus Baſilius ad ſuum fratrẽ Gregorium ſcribit,
& quemadmodũ(vt vtar exemplo vulgari)humana ſubſtãtia a p̃ſona ſua differre vide
tur, vt vos quoq; ſentire cenſeo. Sed ad dictũ Baſilij redeamus: Generat(inquit)deus,
non vt homo, generat autem vere, & natũ ex ipo ſpiritũ, emittit p os. Velim, mihi de-
clares, P. R. quid hæc verba ſignificẽt, vtrũ p̃ ex ſua ſubſtãtia, an ex ſua p̃ſona generet.

¶Dixi equidẽ pater reuerẽde, filium ex patre, ac ex patris ſubſtantia generari, idem Iohan.
ſignificare, ita tamen vt p̃ſona ſit producens & generans, principium autem, quo ip̃a p-
ſona generet, ſit id, quod ſolum communicabile eſt. Pater ergo generatiuum principiũ
eſt, & ſuppoſitũ quoddã ſignificat, diuina vero ſubſtantia, quæ cũ patre realiter idem
ſunt, non quidẽ generat, ſed eſt principium, quo generatio fit, quandoquidem ſuppo-
ſitum nullum ſignificat. Porro autem actiones iuxta omnem philoſophorum ſcholam
ſuppoſitorum eſſe videntur, vt in hominũ genere fieri videmus. Quamuis eñ hic ho-
mo, hoc eſt p̃ſona, vel ſuppoſitum generet, eius tamẽ ſubſtãtia generationis eiuſmodi
principium eſt quandoquidẽ actiones ſuppoſitor; (vt diximus)ſunt, quæ quidem ſub-
ſtãtia, vel eſſentia in homine, cum ſit humanitas, humanæ generationis principiũ exiſtit,
quo generat homo. Vnde euenit, vt homo cũ filio nõ communicet, q; filius quatenus

Universidad de Deusto
Biblioteca

filius est,neutiq̃ generat,vex ipsa natura cũ filio in eadem specie cõmunicare videtur. D
Natura igitur humana cõmunicabilis est,persona vero vel hõ hic operatur. Nõ aliter
profecto de diuinis psonis intelligere possumus. Nam patris persona suppositum est,
atq; generãs,diuina vero natura generatiuũ principiũ,quo pater filiũ generat, qui quí
dem pater suam personã filio nequaq̃ cõmunicat,cum tñ eius substantia & natura(vt
supra dictũ est)cõmunicabilis sit. Quæ cũ vna numero sit,idcirco nõ ea ratione cõmu
nis dicitur esse,qua est humanitas,sed rationem tantum habet cõmunis, quatenus com
municabilis est,quæ quidẽ causa est,cur filius a patre,vt a principio nasci credatur, q̃
a diuina patris substãtia nascitur,in vnaquaq; tamẽ persona identitate reali manẽte. So
la nanq; relatio, quam principalem habitudinem superius nominauimus,apud oẽs tam
Græcos,q̃ Latinos doctores,diuina processione personas multiplicat,cui etiã duo illa
a quo,& ad quod(de quibus est supra dictũ)cõueniunt. Siquidẽ igitur relationes hu
iusmodi psonas multiplicant,ita vt non vlla alia ratione, q̃ vi relationis pater a filio,ac
vna persona ab alia differãt,quem quidẽ in modũ,spũs etiam ab alio est,necesse est,in
xta omnes supradictos doctores sic intelligere,vt idcirco persona hæc, id est spiritus,
dicatur accipere,atq; eẽ,q̃ ab alio est. Propterea magnus Basilius, ac Epiphanius asse
runt,sanctum spiritũ accipere esse a filio,ac procedere,idẽ esse. Cõstat igitur principa
lis ratio,Pater reuerende,cur ab alio spũs eẽ dicatur. Nunc ad illud magni Basilij dictũ B
veniamus,q̃d vos in mediũ protulistis. Cui cũ vehemẽter inniti videamini,idcirco totũ
perlegamus,vt ipm secundũ Latinox doctrinã,ac ipsius Basilij mentẽ interpretemur,
ac exponamus,ac exponamus: quippe qui,vt sanctũ spiritum ex patre,nõ aũt aliunde,
hoc est,nõ ex alia substãtia,demonstraret esse,in Eunomiũ scribit ita. Sed tu tanq̃ infi
delis blasphemas,qui cũ spũs sancti processio ex deo generatio nũcupata nõ fuerit,id
circo nec oris dei spiritũ esse credis,sed opus manuũ dei,ita vt humanis vtens exẽplis,
diuina dogmata,quæ se ipsis cõstant,& ab alio nõ dependent,euertas,cũ sacrã scriptu
ram veneratione atq; religione audire,ac eius dicta summa pietate deberes suscipere.
Generat deus nõ vt homo. Generat aũt vere,ac genitũ ex se enũtiat verbũ nõ huma
num,emittit aũt verbum ex se vere. Emittit spiritum p os, non humanitus, qñquidem
dei os humanũ nõ est,ex ipso aũt spũs & nõ aliunde,cũ pater amp. spiritũ esse creatum
hæretici profiterent,idcirco magnus Basilius ipm ex dei substãtia,nõ aũt aliunde pro
tulit esse. Deinde subiungit. Operatur deus nõ humanis manibus. Operat aũt,nõ ex se
res creatas producens,sed agendo, eas facit subsistere, quemadmodum etiam homo
suis manibus operando,opus ex se non producit. Non dimoueas diuinorum ratiões.
Spũs nec filius est nec creatura. Non de filio quæras,cur nam spũs non dicat, neq; de
spiritu,cur nã filius nõ sit,nõ deniq; spiritũ creaturã eẽ blasphemes. Filius dei fructus, E
sanctus ex sancto,æternus ex æterno,sancti spũs dator,ad substantiã, formationemq; F
creaturæ. Ex his patet,præstantiss. patres,illud,nõ aliunde,nõ alia ex substantia,signifi
care,sanctumq; spiritũ sanctũ fructũ ex sancto,ac æternũ ex æterno eẽ. Vnde sequitur,
si sancti spũs dator est filius,necesse eẽ, vt etiã ex filio idem spũs sit. Propterea sanctus
Athanasius in tertio libro in Arrianos,de filio scribẽs,inqt: Ipse spiritũ dat,& quæcũq;
spũs habet,a verbo habet. Luce igitur clarius est sanctum spiritum a filio habere eẽ. Si
eñ quæcũq; spũs habet,a filio eẽ dicunt, sequitur, vt esse q̃q; a filio habeat, vt Athana
sius inquit,ipse spiritũ dat,ac spiritus dator existit. Siquidẽ igitur ex his patet, sanctum
spiritum ex filio esse,palam sequitur,vt ex filioq; procedat, de quo tota nostra quæstio
est. Nõ equidem auderem vos patres amp. tot tantosq; doctores aspicere, nisi esse ita,
firmiter crederem ¶ Hæc cũ Iohãnes dixisset,Colossensis præsul sancti Epiphanij Mar.
expositionem sup hoc euangelico dicto,ille me glorificabit,qa de meo accipiet,& an Iohan.ta.b.
nũtiabit vobis,recitauit. Inspicite diligenter, patres amp. Epiphanij authoritatẽ,in qua
verbũ,est,q̃d hic pater reuerẽdus pronũtiat,dicẽs,spũs ex patre,ac filio est,scriptũ nõ
esse videtur. Iuxta ergo sanctox patrũ theologiam intelligere possumus,ac debemus,
spiritũ ex patre procedere,hoc est,essentiam patris habere, a filio autem dari,ac ab his
suscipi,qui credunt in ipsum. Qua quidẽ expositione nobis dictũ illud nõ obstat,neq; Iohan.
quicq̃ ex ipso in nos possetis concludere. ¶ Vsu venit, pater amp. vt doctores no
minibus positis,quandoq; verbum omittant,cum necessario subintelligatur, vt in hoc
dicto,a quo aliquid,& ad q̃d aliquid,feciss̃e videntur, vbi verbũ,est,non expresserant.

Quemadmo

A Quemadmodũ etiã Epiphanius ipse in eodẽ sermone paulo supra inquit, Filium dico,
qui ex ipso est,sanctũ aũt spiritum,q̃ ex vtroq;. In qua quidẽ oratione verbũ,est,dubio
procul subintelligit. Verbũ igitur,est,in hac quoq; oratione,spũs a patre & filio, sub
intelligi debet,quod etiã hac ratione probabo. In ipsis duabus orationibus,vel(vt dia
lectice loquar)propositionibus verbũ,est,necessario subintelligitur. Nã propositiones
eiusmodi proprietatem a principio inferũt. Et quemadmodũ non est processio respe
ctu termini a quo,ita & in propositionibus ipsis. Et qm̃ habitudo terminum a quo in
fert,ideo terminum etiam ad quem,necesse est,inferat. Modus aũt processionis sancti
spũs est,vt subiectũ p ipsam processionem accipiat esse. ¶ Tametsi vobis, præstan Mar.
tissimi patres,forsan concederemus,vt in hac,quam tractamus theologia,verbum,est,
subintelligatur,q̃uis expressum non sit(potest eñ hic locus aliter etiam(vt supra dixi
mus)explanari)nõ est tamẽ necesse,vt illud,ex patre,vel,ex patre filioq;,paternã per
sonam,aut psonas duas significet,quandoquidem ex ipso sermone non aliquã disun
ctionem vel differentiã,qua filius ex patre,vel sanctus spũs ex patre filioq; habeat esse,
intelligere possumus. Vex potius coniunctionem,qua patri filius,ac spũs patri & filio
cõsubstantialis existit(vt a doctoribus traditũ est)spiritum sanctũ ex patre filioq;,id est
ex ipsox substantia eẽ: quãdoquidem eiusdẽ naturæ cum patre filioq; pie credit esse,
propterea q; sanctus Cyrillus inquit: Sanctus spũs ex patris filij substãtia est. Sed re
deamus vnde sumus digressi,ne magni Basilij authoritatẽ indiscussam trãseamus, quã
B bene nondum explicasti,neq; ad ipsam dilucide respondisti. Ex ipso(inquit)hoc est,ex
patre,spũs est,& non aliunde. Siquidem igitur illud ex patre (ex patris persona (vt in
quis)significat)necesse est,illud quoq;,non aliunde,nõ ex alia psona,significet. Sin aũt
vtrũque ad substantiã debeat referri,ita vt illud,ex patre, ex substãtia patris,nõ autem,
aliunde,nõ alia ex substantia,significet,quandoquidem ipsa substantia personis tribus
communis est,ac sanctus spiritus patri & filio consubstantialis ac connaturalis existit,
sequitur,vt tam illud,ex patre procedere(quod passim legitur in scriptura sacra)q̃ illud
Epiphanij,ex vtroq;,ad patris filijq; substantiã referri debeat. Nõ igitur est credendũ,
quod ipse modo dicebas,vt in diuinis,quod ex substãtia dicitur esse,idẽ sit ex personis.
Ideo ergo sanctus spiritus ex patre filioq; dicitur esse,q̃ ipsis consubstantialis(vt est su
pra dictum)existit. ¶ Ex tua oratione, pater reuerende,duas habui conclusiones,vt Iohã.
tametsi nobis concederetis verbum,est,subintelligi,minime tamen ex eo consequatur,
vt eẽ spiritus ex persona sit,cuius tamen oppositũ, reuerẽde pater,innitens magni Ba
silij authoritati,paulo ante dixisti. Qui quidẽ magnus Basilius,si sic sensisset,vt a vobis
exponitur,sibi ipsi nequaq̃ cõstaret,sed valde cõtrarius eẽt,ac duo simul opposita lite
ris mãdasset: quãdoquidẽ modo(inquit)ex patre,& nõ aliunde,modo aũt spiritũ san
ctum ex filio esse. Propositã igitur ipsius Basilij authoritatem in primis diligẽter debe
C mus perpendere,id deinde,quod ex ipa consequi videatur. His dictis sessio missa fuit,
sancta synodo decernente,vt ad diem Iouis proximi conueniret.

¶ Die Iouis.v.mensis Martij,sessio. xix. Florentiæ.

VPeriore sessione,P.amp. magni Basilij authoritatẽ,quã in mediũ protuli Iohã.
stis,proferentibus vobis illud,nõ aliunde,non alia ex psona,significare,no
bis autem non alia,q̃ ex diuina substãtia,implicatã & indiscussam reliqmus.
Porro aũt magnus ipse Basilius in Eunomium scribẽs sanctum spiritum ex
filio habere eẽ,si per illud,non aliunde,non ex alia persona,vt dicitis,intellexisset,duo
simul cõtraria literis proculdubio mãdauisset,q̃d de tãto doctore absurdũ eẽt asserere,
quãdoquidẽ tales doctores maximũ nostræ fidei fundamentum existũt. Cuius magni
Basilij vetustissimũ librũ vna cũ duabus expositionibus vidimus,ac vnũ eius dictũ ad
propositũ valde ptinens fideliter in Latinũ cõuerti curauimus. Talẽ ergo,ac tantũ te
stem,& antiquissimũ doctorẽ coram tot doctissimis patribus Latine prius, vel(si vo
bis magis expedit)Græce recitetur,præterq̃ quod inquit, spũs nõ appellat filius,quo
nam pacto humana exẽpla,& reliqua. Ex qbus patet magnũ Basiliũ credidisse, sanctũ
spiritũ ex filio habere eẽ. In sequenti vero capite,quod incipit ita,Nisi qs dicat spiritũ
ex deo,eandẽ ipsam infert cõclusionẽ,quod quidẽ caput, quoniam rationi plurimum
consonat,ac ad propositum ptinet,idcirco puto te illud accurate vidisse, totum igitur
recitetur. ¶ Hæc pater reuerẽde,ad propositum minime spectant, qñquidem ver Mar.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ba cõfundis,cum vnumquodq; seperatim proferre deberes. Quod cũ in exponẽdo Epi D
phanio nequaq̃ feceris,eius sentẽtiã cõfudisti,obscuramq; reddidisti. Quæ igit protuli
sti,ea repetẽtes accuratius cõtẽplemur. Illud(inquis)Basiliũ,ex ipo. & nõ aliũde nõ qui
dẽ ex pñs psona,& nõ ex alia,ver; ex pñs,ac nõ ex alterius substãtia & natura significa
re,ita vt ipm,nõ aliunde,ad nõ aliã substãtiam referri debeat,q; sanctus spũs eẽt creatura
vt Eunomius asserebat. Quã quidẽ nos expositionẽ suscipiẽtes, illud etiã spm ex patre,
vel filio,vel ex vtroq;,nõ ex pñs vel siliũ,vel ex amboꝝ psonis,ver; ex ipoꝝ substãtia
tia eẽ significare sentimus,ita vt illa verba significẽt sctm spm patri & filio cõsubstãtialẽ
esse,nõ aũt ex alia natura,vt creatura. Quã quidẽ expositionẽ theologi ratiocinãtes bñ
demõstrasse vident,cũ si(quẽadmodũ ipsi creditis)illa verba voluissent exponere,non
Iohan. tam profecto vehemẽter in demõstrãdo elaborassent. ¶Videor mihi.P.reuer.duas
ex sermone tuo habuisse cõclusiões, alterã minime me ex Basiliũ mẽte dicere debuisse,
sanctũ spm ex pre ac filio eẽ,cũ id ex dictis eius neutiq̃ possit haberi, alterã vero Basi
liũ ipm huius fuisse sentẽtie,vt sanctus spũs nõ nisi ex pñs filiq; substãtia sit,ita vt ex ipa
Mar. substãtia sanctus spũs intelligat produci. ¶Itẽ velim,nõ mihil.P.reueren. proferre,
deinde te rñdere,Magno nãq; Basilio intendẽti hereticoꝝ euertere dogma credẽtium,
spm sanctũ nõ ex patris filiq; substãtia eẽ, nõ opus erat probare, a quonã sanctus spũs E
haberet esse,cum etiã ipsi crederẽt deum spũs causam esse, q̃quidẽ mortales oẽs a deo
cũcta fatẽtur esse, neq; spũs idem ex cuius nam sit psona,qm ex Euãgelio patet,ipm ex
Iohan. patre procedere. Ver; magnus ipe Basilius ad ostẽdendũ sanctũ spm ita esse ex dei sub
stãtia,quẽadmodum etiã filius,protulit ipm ex patre,nõ aũt aliunde esse. ¶Volebat
(inqs)primũ.P.reue.magnus Basilius aduersus hæreticos demonstrare, sanctum spm
patri filioq; cõsubstantialem esse, deinde nõ erat ipsi necesse probare, an pater vel filius
causa sancti spũs sit,in extremũ aũt protulisti, eundẽ ipm magnũ Basilium ostẽdisse,san
ctum spm ex patris,& nõ ex alia substãtia esse:ego aũt primã partẽ affirmãs,in qua qui
dem cõuenimus,secundæ nequaq̃ assentior,quãdoquidẽ eius, quod ipsa sessione dixi
sti,contraria videt esse. Tunc em illud,non aliunde,pro,non alia ex psona, fuisse positũ
asserebas,nũc aũt,aliũde,ad dei substantiã & naturã debere referri,immemor ipsius Ba
siliũ in eodem loco dicti,spiritum emittit per os. Idcirco quæro ex te pater reuerende,
vtrum hæc verba significent spiritum sanctum ex patre,an ex filio mitti. Nanq; quod
cunq; autem dederis,sancti spiritus causam proculdubio assignabis. Sanctum aũt spiri
tum ex patris substãtia esse,id quod in parte tertia protulisti,ipsi etiam profitemur,quã
doquidẽ patris filiq; substantia vna eademq; numero est,sanctus vero spiritus, creatu
ra phantasmave minime creditur esse,ita vt ex patre,non autem ex filio sit. Ergo quẽ
admodum spiritus a deo accipit quicquid sit dei,hoc est substantiam eius, ita quoq; ne
cesse est, a filio accipiat, quicquid filiũ sit, id est, substantiam eius. Omissa igitur prima
parte,in qua(vt dictum est)conuenimus,quidnam de duabus aliis sentias,obsecro,no F
Mar. bis declares. ¶Tuam equidem expositionem reuerende pater, vt nostræ sententiæ
consonam eadem sessione suscipiens,te coram tot amplissimis patribus in contraria in
cidisse probaui, nanq; requisitus an illud,ex patre, ex patris persona, significaret,ita esse
dixisti. Deinde magnum Basilium attuli asserentem spiritum ex patre, ac non aliunde
esse,teq; ipsi sententiæ innitentem fateri coegi,hæc etiam verba ad patris solam perso
nam referri,ita vt in exponendis ipsis duobus dictis tibi constare videre. Postea vero
mutata oratione ipsam secundam Basiliũ authoritatem ita exposuisti, vt illud, ex patre,
non autem,aliunde, ex patris substantia, non autem ex alia, significaret, quam quidem
expositionem suscipientes,neutiquam simul pugnantia,vt asseretis, protulimus. Verum
quidnam ex ipsa sequeretur patefecimus. Nanq; clarissime sequebatur, vt illud etiam
Epiphanii,sanctum autem spiritum,qui ex vtroque,non necessario ad patris filiq; perso
nas, verum ad ipsorum substantiam & naturam referri,quandoquidem sanctus spiri
tus patri & filio consubstantialis creditur esse, quemadmodum etiam ipsi ob vnita
tatem, & (vt ita dicam) identitatem nostræ substantiæ non ex eisdem personis, verum
Gene.37.f ex vna substantia consistere dicimur, vt apud sacram scripturam, Iudas de Ioseph lo
quens,inquit:Caro enim & frater noster est. Patet autem, fratres non eandem perso
nam habere, verum eiusdem esse substantiæ ac naturæ.
Iohan. ¶Quæ sessione proxima protuli pater reuerende, quanam videlicet, ratione
spũs ex

A spiritus ex patris substãtia & persona sit,hi præstãtissimi patres optime pcepisse viden
tur,quibus etiã exploratũ est,sanctũ spiritũ non ex alia psona esse. Ad propositũ ergo
veniamus,sic em forsan nos spũs sanctus cõiunget. Porro licet tibi ex nostris expoñ
tionibus eã suscipere,quæ tibi magis placuerit. Nãq; quãcũq; nobis dederis,ipsam si
ne cõtrouersia defendemus,quandoquidem extrema tua oratio vera fuit. Ergo ponat
id,q̃d tibi magis placere videtur,vt illud,nõ aliunde,nõ alia ex substãtia, significet,in q̃
quidem quoniam dei benignitate conuenimus,idcirco ad tertiam partem veniamus.
Cum altera de parte ageremus, ipsum,non aliunde,non alia q̃, ex patris substantia, Mar.
significare volebas. Est ne ita? Ita prorsus. Iohan.
Præterea siquidem(inquis)sanctus spũs ex patris substãtia dicitur esse, necesse est, Mar.
credere ipm ex filiq; q̃q; substantia esse,quãdoquidẽ patris filiq; substãtia vna eademq;
numero est,ita vt videaris profiteri patris filiq; substantiam sancti spũs causam esse.
Non ita dico. Hæc igitur repetamus. Iohan.
Quando spiritum ex patre dicimus esse,patris filiq; substantiam debemus pcipere, Mar.
ex qua sanctus ipse spũs esse habeat. Ita ne credis? Non ita plane sentimus. Iohan.
Quãdo spiritũ ex patris filiq; substãtia esse audimus,eiusdem spũs causam necessa Mar.
rio intelligimus. An nõ ita vobis videtur? Proferẽtes P.R.sanctum spiritum ex pa Iohan.
B tris filiq; substantia esse,ipm ex causa eẽ necessario intelligimus,quã quidem doctores
nostri principiũ appellare solent. Porro aũt qm Basilius loquens de sancti spũs causa,
inqt,Spũs ex ore est,idcirco quæsiui ex te,vtrum ex patris,an ex ore filiq; intellexerit,
quãdoquidem q̃d proferimus,id etiã nos sentire oportet. Ex euangelio aũt late patet,
spiritũ sanctũ ex patre,hoc est,ex eius substantia procedere. Siquidem igitur ex patre
procedit,ex ipso etiã accipit,vt supra probatũ est. Et quẽadmodũ spũs a patre substan
tiam accipit,q̃d est idẽ a filio eẽ,ita etiam a filio accipit,cũ patris filiq; substãtia vna sit.
Exẽplum aũt de Ioseph ad propositũ spectat minime. Magnum Basilium,ac Euan Mar.
gelium simul missum in pñtia faciamus:tu vero.P.reuerende,clarius lucidiusq; mihi
respondeas,an profitẽtes sanctũ spm ex patris filiq; substantia esse, ex ipsoꝝ quoq; p
sonis eundem spiritũ esse,credere debeamus? Quod quæris,pater reuerende,id est, Iohan.
quod sessione proxima demonstraui,videlicet iuxta omnem philosophoꝝ scholam a
C ctiones esse suppositoꝝ. Nonne ita tibi videtur? An ita sit pater reuerende,nolo in Mar.
præsentia respõdere,tu aũt mihi, velim,respondeas: deinde vero libenti animo tibi ad
omnia respondebitur. Iacob in hoc mũdo,pater reuerende,suppositũ vnũ est. Su Iohan.
perius autem diximus diuinã substantiã non generare,neq; spirare,quandoquidẽ eiusmodi
modi generatio atq; spiratio ad psonas solũmodo ptinet, vnde sequitur vt patris pso
na,nõ aũt substantia,generationis spirationisq; causa sit. Porro autem qm ipsa patris p
sona in generando filio substantiã ei cõmunicat,idcirco iuxta doctores filius ex patris,
spũs autem ex patris filiq; substantia dicitur eẽ,vt personaꝝ seruetur distinctio: in q
C bus oppugnantia relatiua non est,quia sunt vnum re cum substantia. Qua nam igitur
ratione spũs ex patris filiq; substantia esse habeat, ex his patet. Tua equidem verba Mar.
pater reuerende,cõponere, rimariq; nequeo, vtpote quæ mihi videant plurimũ inter
se oppugnãtia. Nã quãdoq; profers spiritũ ex patris filiq; substãtia eẽ:quę vna eadẽq;
numero creditur esse,quãdoque vero mutata sententia, dicis substantiam ipsam per se
apud doctores,personaꝝ nõ esse causam. Bene scitq; pater hic reuerendus loquu And.
tus est,tuq; pater præstantiss.acutissime respondisti. At in genere æquiuocatione,ac am
biguitate versari videmini. Nam in communi tum Græcorum,tum Latinorum docto
rum theologia multum differt,simpliciter proferre diuinam substantiã, vel patris filiq;
substantiam, haud quaq̃ tamen ex eo putare debetis,vt re differant,quandoquidem so
la ratione ac intelligentia differre creduntur. Doctores igitur ipsi diuinam substantiam
simpliciter proferentes patris,& filiũ,sanctiq; spiritus commune quoddam intelligũt,
substantiam vero patris dicentes,patris personam mente concipiunt.
Id pater reuerende,quãdoq;,non autem semper ac necessario cõtingere creditur. Mar.
Duobus simul pñtim inter se cõtradicẽtibus, nostri doctores rñdere non possunt. Imp.
Vt exemplũ Iacob pater reuerẽde,fiat clarius,licet mihi de eo satisdixisse videar,ver Iohan.
ba tñ nõnulla ad idẽ spectãtia proferam. Nã Iacob humanũ suppositũ est,cuius q dem
substantia & natura,hoc est,humanitas,communicabilis est,nõ tamẽ generãs,sed qua
Ioseph

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioſeph a Iacob generatur, quæq; Ioſeph ipſi communicat. Quanam igit ratione oratio D
hæc intelligi debeat, Ioſeph eſt a natura Iacob, ex his patet. Ioſeph enī a Iacob ſuppoſi
to, p ipſius Iacob naturam vt p principium, quod quidē cōicabile eſt, generat, quādoq
dem actiones ſunt ſuppoſitoꝝ, vt ſæpenumero dictum eſt. Fieri autē non ꝑt, vt ipſius
Iacob ſubſtātia a Ioſeph ſubſtātia diſiuncta nō ſit. Exēpli tamē cā eadē eſſe ponat. Por
ro aurē quoniam diuina generatio infinita, & inperceptibilis eſt, idcirco dicimus patrem
ꝑſona ſubſiſtere, quæ quidē eſt ſuppoſitum generans, generatio autē actio eſt, quæ ſup
poſito ſolum cognoſcitur, patris vero ſubſtantia principium eſt p quod generat pater,
quodq; per generationē filio tradit, atq; cōicat, & ab eo ſuſcipit, & cōicat, quēadmodū
Iacob humanitati & naturæ contigit, quam Ioſeph a generante ſuppoſito ſuſcepit. Ve
rum diuina ſubſtantia omniū ſubſtantiaꝝ excellentiſſima eſt, quæ cum ſit vna eademq;
numero, in ꝑſe, ſimul & filio, ac ſancto ſpū, ita vt in nullo alio differāt, niſi q̄ pater eſt pa
ter, & filius eſt filius. Sapiam quoq; dei, necnō benignitatē, & potētiam eius cōicabilem
eſſe credimus, quādoquidē idē ſunt. Qm̄ aūt diuina ſubſtantia nomē abſtractū exiſtit,
idcirco generatio ei non ꝑt aſſcribi. Nanq; cum vna numero ſit, ſiquidē generare poſ
ſet proculdubio in diuinis eſſet diſiūctio, quādoquidē nō ſeipam, veꝝ quicq̄ aliud gña
ret, propterea cōmuni doctoꝝ ſentētia diuina ſubſtantia nequaq̄ generat. Vnde ſequit E
veꝝ eſſe, id quod ſæpiſſime protuli, vt cum ſpm̄ ex ꝑſis ſubſtantia eſſe audiamus, neceſ
ſe ſit, ex ſuppoſito intelligamus, ſimiliter etiā cum ex filio. Vt veritatē igit aſſequamur,
ad illud dictum Baſilij redeamus, quandoquidē nil aliud agimus, niſi vt veritatē inue
ſtigemus. ¶ Ex ſermone tuo. P. reue. vt puto cōcludit, patris filiiq; ſubſtantiā, quæ
vna eademq; numero eſt ſancti ſpūs principiū eſſe, (quo ſane nomine videris vti ſepiſſi
me) q̄ pater & filius ſua cōmuni ſubſtātia & natura, ſpm̄ ſanctū producunt. Siquidē igit
ex patris ac filij ſubſtantia, vt ex cauſa, ſpm̄ eſſe credis, num etiam neceſſe eſt, vt intelli
gamus patris filiiq; ſubſtantiam, principium & cauſam eſſe? Principium equidem
bipartitus fui. Credis ne modo quodam, patris filiiq; ſubſtantiam principium &
cauſam eſſe? Quid ni?

Ergo ſequit, ſubſtantiam ſancti ſpūs ex cōmuni patri filioq; principio cauſatam eſſe.

Ex communi quidem principio, a patre filioq; ſpiritui ſancto.

Siquidem communem patri filioq; ſubſtantiam, ſancti ſpūs cauſam vel principium,
quo, dicis eſſe, quid obſtat, obſecro, cur ſancti ſpūs ſubſtantia cauſata non ſit? Non
plane ſequitur. Cur obſecro?

Cur? qa id q̄d fit in humanis, tm̄ ab agēte ſuppoſito fit, ita vt falſum ſit proferre, hoc
humanū ſuppoſitū ab humana natura productū eē, qm̄quidē apud nr̄os theologos hu
manitas abſtractū nomē eſt, ac ſuppoſitū nullū ſignificat. Iacob ergo vel homo ſuppo F
ſitum, hoc q̄d ſubſtat, ſignificans, humanitate ſua ſuppoſitū aliud producit. Ita ne
etiam de diuinis poſſumus proferre? Quid ni?

Ex eo tm̄ nō ſequit. P. reue. vt ſcīs ſpūs ex ſubſtātia ſit, & ſpiret, vel ex patris ſubſtā
tia generet, vel ex ſubſtantia filij ſpiretur, vel procedat. Memini me. P. reuer. dixiſſe,
ſanctis patribus in generalibus ſynodis morem fuiſſe, vt antea q̄ quicq̄ de fide ſancirēt,
maioꝝ ſuoꝝ ſentētias viderēt, ac ipſis ſummopere inniterētur, quē quidē vſum me ſer
uare volentem, ac dicta ſanctoꝝ in mediū proferre incipiētem, interpellaſtis, ac magnū
Baſiliū attuliſtis, de quo ſatis, qm̄quidē oꝝones noſtras oēs hi. P. amp. videtur itellexiſſe,
ad alias ergo ſanctoꝝ ſentētias veniamus. At nondum quicq̄ ex illis concluſimus.

Vt equidem tibi. P. reue. gratum facerem, animo libenti conceſſi, vt tot verba in hac
materia haberentur. Non eſt igit alienum a ratione, vt ipſe quoq; concedas, vt alias pa
trum ſanctorum ſententias videamus, nam ſic ad concluſionem facilius perueniemus.

De his paulopoſt, Nanq; nondum videmus, P. reue. quænam concluſio tuis ex ver
bis haberi poſſit. In humano genere ſuppoſitum hoc (inquis) ab alio ſuppoſito, id eſt, hiç
homo per naturā cōmunē ab alio fit, & falſum eēt proferri hominē ab humanitate fier
ri: ſiquidē igitur, ita quoq; de diuinis perſonis credēdum eſt, vt falſum ſit dicere diuinā
perſonam a cōmuni diuina ſubſtātia eſſe, quādoquidē ipa ſubſtātia ſuppoſitū per ſe ſub
ſiſtēs nequaq̄ ſignificat a quo aliud ſuppoſitū fieri dicatur, ſequitur, nos nullam cauſam
intelligere poſſe, quādo ſpm̄ ex ꝑſe filioq; dicimus eſſe, qm̄quidē diuinæ ſubſtantiæ non
eſt (vt inquis) generare, aut producere, quemadmodum de natura humana dici ſolet.
¶ Volo

Mar.

Iohan.
Mar.
Iohan.
Mar.
Iohan.
Mar.
Iohan.

Mar.
Iohan.
Mar.
Iohan.

Mar.
Iohan.

Mar.

A Volo equidē tibi reuerēde P. oſtendere, dicētibus quicq̄ ab aliquo eē, neceſſe eſſe, Iohan.
intelligere illud ex ꝑſona eē. Magnus nāq; Baſilius in .iij. cōtra Eunomiū libro inquit:
Cur enim neceſſe eſt, ſi dignitate ac ordine tertius eſt ſpūs, natura q̄q; ipm̄ tertium eēt
Dignitate nāq; ipm̄ ſecundū a filio, cum ab ipſo eē habeat, & ab ipſo accipiat, & annū
tiet nobis, & omnino ab illa cauſa dependeat, pietatis ratio tradit. Siquidem igitur apud
Baſiliū, cui doctores oēs plurimū tribuūt, ſpūs a filio habet eē, ac ab ipſo eſt vt a cauſa,
nobiſq; ſupra cōceſſum fuerat, accipere, ac eē, idem iuxta doctores ſignificare, neceſſa
rio ſequit, vt idem ſpūs a filio q̄q; procedat. Porro quātæ authoritatis, ac exiſtimatiōis
in ſancti ſpūs materia Baſilius fuerit, Chalcedonen. ſynodus ad Martianū ſcribēs te
ſtatur: Hic magnus (inqt) Baſilius miniſter gratiæ. Et infra, Hic doctrinā de ſancto ſpū Mar.
illuſtrauit. Siquidem igitur ſancti patres, tm̄ in ſancti ſpūs materia Baſilio tribuere, ipſe
vero in ea clariſſime ſcripſit, neceſſe mihi videt, vt ipſi totaq; eccleſia, patres ipſos ſequē
tes, eundē magnū Baſiliū ſuſcipiamus ac amplexemur, eiusq; ſcriptis acquieſcamus: cu
ius quidē vetuſtiſſimus liber hic eſt, quē (ſi lubet) legatis. Hoc magni Baſilij dictum
pater reuer. ſuo loco cōſiderabimus. Nunc aūt cōcludamus, qd nā ex illo tuo ſermone Iohan.
ſequatur. Quinimmo reuer. P. huic authoritati primo reſpōdeas, q̄ quidē ſola con
B trouerſiā noſtrā diſſoluet. Cōmunem patri filioq; ſubſtātiam. P. reuer. quæ vna ea Mar.
demq; numero creditur eē, ſancti ſpūs cauſam & principiū eē dicis, quo plane ſpūs ex
patre procedit: vnde ſequitur manifeſte ſubſtātiā ſancti ſpūs cauſatam eē, ac duas ſub
ſtantias inter ſe, ſecundū cauſam & cauſatū oppoſitā in ſacratiſſima trinitate exiſtere, q̄d
quidē a Chriſtiana theologia longe alienū & a nullo vnq̄ doctore memoriæ proditū
eſt: quippe qui diuinā ſubſtantiā neq; generare, neq; producere, neq; patrē vel filium p
communē ſibi ſubſtantiā (vt vos dicitis) veꝝ p ſuam ſubſtantiā vel hypoſtaticā pro
prietatem generare, vel producere profitentur. Hoc igitur incōueniens ex tuis verbis
ſequi videt, quæ (ſi lubet) diligētius cōtemplemur, vel his in aliud tēpus dilatis nunc ad
Baſiliū veniamus. Qm̄ nō me bene videris intelleciſſe reuer. P. idcirco, quæ paulo Iohan.
ante protuli, ea clariora reddā, ergo diligēter attēde. Subſtātia duobus modis a docto
ribus ſolet intelligi, vno quidē pro rei rōne, q̄ diffinitionē, quod qd eē rei ſignificātem,
vel alio noīe, entitatem atq; naturā rei ſignificat, altero vero modo ſubſtātia pro ſuppo
ſito capit, quēadmodū Ariſtoteles in .v. Metaphiſice libro iuxta omniū doctoꝝ ex
poſitionē dicere videtur, quod quidē ſuppoſitum in p̄dicamentali ſubſtātiæ linea ſpe
ciebus atq; generibus, apud Porphyriū ſubſtat, vt Socrates atq; Plato, quæ alio quoq;
noīe hypoſtaſis, vel exiſtētia, vel res naturæ ſolet appellari. In genere aūt humano ea
C dem ſubſtātia ꝑſonā ſignificat, quādoquidem ꝑſona dicitur eē natura rōnis capax, in
cōmunicabilis exiſtentia, ita vt in rationali ſpecie ſubſtātia pro ſuppoſito accepta, exi
ſtentiam atq; ꝑſonam apud oēs illos doctores ſignificet, q̄ in Arrium ac Macedoniū
cōſcripſerūt, quoꝝ ille filiū creaturā, nō aūt ex patris ſubſtātia, hic vero ſpiritum, neq;
ex patris, neq; ex filij ſubſtātia dicebat eē. Pater ergo, cū ſit rationalis naturæ ſubſtātia,
ſuppoſitum vel exiſtentia vel ꝑſona dubio procul appellari debet. Porro, qm̄ genera
re ſic vere cōuenit ꝑſonæ patris, quēadmodū eſt veꝝ proferre, ſubſtātiā hāc, huic ſub
ſtantiæ conuenire: ſequitur vt ipſa ſubſtātia eadem ſit patri, ac paternitati, nullaq; ra
tione cōmunicabilis. Vnde euenit, vt qm̄ proprietates incommunicabiles ſunt, idcirco
doctores noſtri ſubſtātia nō pro patris ꝑſona, ſed pro natura patris vtātur, quēadmo
dum in hominis diffinitione ſubſtātia capitur, ita vt in hac oratione, ſpūs ex patris ſub
ſtantia eſt, ſubſtantiam, id eſt, entitatem ipſam inſitā patri doctores intelligāt. Subſtātia
ergo cū vna ratione ſuppoſitū, vel (vt ſupra dictum eſt) in diuinis hypoſtaſim, vel ꝑſo
nam ſignificet, cū ſpūs ex patris ſubſtātia dicitur eē, ſubſtantia plane talis nunq̄ a do
ctoribus noſtris pro ſuppoſito, vel exiſtentia ſuppoſiti accipitur, quandoquidem ea ra
tione incommunicabilis eſt. Verum altera capitur rōne, quēadmodū diffinitio ſubſtā
tiam rei ſignificat, quæ natura, vel entitas (vt ſupra dictū eſt) appellat. Cū ergo docto
res noſtri pronūtiant ſanctū ſpiritū ex patris filiiq; ſubſtantia eē, p ſubſtantiā ipſam nō
exiſtentiā patris, veꝝ naturam eius intelligunt, quæ quidē eſt in patre, ac in ſeipſa, quē
admodum & pater. Patris vero nomen ſubſtantiam habitudinēq; ſignificat, p quā hæc
exiſtentia, vel hoc ſuppoſitū ab alio differat. Hæc ergo cōmunis ſubſtantia, quā in patre
protulimus eē, cauſa eſt & principium, quod p generationem communicatur. Porro

pater

Universidad de Deusto
Biblioteca

pater generat, filiumq; producit, substantia tamẽ hæc filio nequaq; cõmunicatur, in quo D quidẽ solent homines sæpissime decipi. Cum eñ dicimus patris substantiã filio cõmunicari, non id asserimus verum esse, quatenus pater filium generet, quandoqdem filius etiam generaret. Propterea q; dicere solemus, nec ipsum eẽ communicari, quia filius quoq; necessario (vt paulo ante dictũ est) generaret. Hæc autẽ substãtia (vt ita dixerim) absolute simpliciterq; considerata, quæ generandi potestas est, principium est, quo vel per quod, quod quidẽ a patre filio cõicatur & tradit, non tamẽ secundũ absolutam eius cõsiderationẽ. In generatione autẽ filij, omnia patris cõmunicantur, quandoquidẽ principium eẽ cõicabile, filiationi se non opponit. Pater ergo cum generet, per eandẽ ipsam substantiam, quæ principiũ est, quo vel per quod, id etiã cum filio cõmunicat, vt is etiã sancti spũs principium sit, quandoquidẽ spũs sancti principium in patre eẽ, habitudini proprietative filij nequaq; opponitur, propterea tñ nõ sequitur, vt hæc substantia secũdum suum eẽ cõmune ac absolutum, principium sit p quod. Secundum igitur eiusmodi considerationẽ, potẽtia producẽs vocat, filioq; cõmunicat, qua quidẽ ratione non sequit, vt eadẽ substantia causa sit, at q; causata. Hanc nobis doctrinam .P. reuer. doctores oẽs tradiderant, oratiões has exponẽtes, filius est ex substantia patris, & sanctus spiritus ex patris filiiq; substantia. Quam quidẽ doctrinam si etiã ipsi sequemini, profecto nunq; errabitis. Sed hactenus. Sessione vero sequẽti, de his diffusius dicam, tu autẽ (si lubet) re-

Iul. card. spondeas. ¶ Quæstionẽ tuam pater Ephesię, prouincialis pater scite dissoluisse videt. E

Mar. Nos iuxta primæ synodi theologiam, ac eius symbolum, reue. P. illud, ex patre, id est, ex patris substantia natum, nil aliud significare putamus, quàm ex patris personа, hoc est, ex patris substantia, eiusq; proprietatibus. Nonne tibi quoq; videt ita vt psona, sub-

Iohan. stantia nominet, an quicq; aliud præter hoc? Nonne dixi. P. reue. duo eẽ substantias generat? Alter q; quatenus tribus psonis natura cõmunis existit, alter q; vero cum vna cum existẽtibus proprietatibus consideratur, qua quidẽ ratione hypostasis & psona nuncupatur? Illud ergo quod in Niceno symbolo celebrat, ex patre, id est, ex patris substantia natum necesse est, ex hypostasi patris significet, quod aliud quoq; genus substantiæ præter illa duo videt eẽ, doctores tamẽ substantiæ nomine duobus tantum modis vtunt. Nam primũ illud, quod supra protuli, non aliter a Latinis q̃ pro hypostasi capit, ita vt merito nemo nos possit accusare, tria substantiæ genera profiteri, quandoquidẽ filium eẽ consubstantialem patri, id quod prima Nicena synodus declarauerat, ipsamq; substantiam, per quam filius patri consubstantialis existit, tribus psonis communẽ eẽ, ac illud ex patris substantia, principium quo, vel p quod, non autẽ generans significare firmiter tenemus.

Mar. Substantiam p quam (inquis) pater & filius est, tribus psonis communis existit, num ergo verũ est dicere sanctum spm̃ ex trium psonarũ substantia hypostatice procedere? quandoquidẽ pauloante visus es protulisse sanctum spm̃ ex cõmuni patri filioq; substantia dependere.

Iohan. Num cum ex patre profertis, præpositio, ex, differẽtiam vel F

Mar. disiunctionẽ inter substantias aliquam apud vos significat?

Iohan. Ita profecto.

Mar. Realem ne? an secundum rationem?

Bes. Personarũ disiunctio. P. reuer. secundum nostram intelligẽtiam considerat, non autẽ inter se, verũ hypostasis quæq; realiter.

Iohan. Tametsi. P. reuer. secundum nostram intelligẽtiam inter se diuinæ personæ differunt, suis tamen proprietatibus re substant.

Bessa. Hic quæro ex te. P. reuerẽ. an proprietates cum psona sint idem?

Iohan. Secundum quidem rem & subiectum idem eẽ creduntur, ratione vero differre.

In patre quidẽ. P. rere. paternitas est, ac substantia, tribus diuinis psonis cõmunis, patris vero psona non nisi ratione ab ipsa paternitate substãtiaq; differt, cum ab alijs duabus psonis re quoq; differat. Siquidẽ igit in pẽ paternitas ac substantia est, quanã obscuro rõne pater generat? Et vtrũ suppositũ est paternitas ne? an substantia? vel vtrũq;?

Mar. Substantia est, P. reue. Id quod patri cõmunicat, p ipsam tñ nequaq; filio pater cõmunicat, verũ p suam proprietatẽ, quæ quidẽ paternitas est, ad filiumq; refert, atq; principium est, non tamẽ tribus psonis cõmune.

Iohan. Immo substantia est. P. reue. id quod filio cõmunicat, quandoquidẽ in pris psona (vt pauloante dictũ est) nil aliud q̃ substantia & paternitas est. Ergo suppositũ, non vt proprietas, cõmunicabile est. Nam cũ suppositum & substantia vnum sint, necesse est, vt non alia ratione, quàm per ipsam communem substantiam pater ipse communicabilis sit.

¶ Quod

A ¶ Quod, P. R. protulisti a debet intelligi, vt cõis substãtia p quã pater cũ filio cõmu- Mar.
nicatur, quæq; vna eadẽq; numero creditur eẽ, in patrẽ & filiũ ac sanctũ spm̃ secũdum nostrã intelligentiã distribuatur. Propterea q; disiunctim proferre solemus patris substãtiã, filij substantiã, sancti spũs substãtiã, intelligẽtes propriã vnius cuiusuis hypostasim. Quid aũt ex his cõcludere velles, q̃ cito proferas. ¶ Ex tuo sermone, P. R. cõtrariũ Iohan.
eius, quod superius protulisti, cõcluditur. Cũ nãq; substantia in tribus psonis existit, ex tua plane sentẽtia sequeret, vt patris substantia, q̃ filio sanctoq; spũi cõmunicabilis est, ratione tantũ, non aũt re cõmunicet, quod in nostra religione q̃ maximũ incõueniens esse videtur, qñquidẽ ipsam tribus diuinis psonis re ipsa cõmunicari, nobis est profitẽdum. Nã si singula quæq; psona dependet a causa, sequeret vt psonæ, ratione solũmodo differrant, qd impiũ esset credere. ¶ Non equidẽ protuli, P. R. diuinas psonas rõne tm̃ dif- Mar.
ferre, sed qm̃ vnaquæq; psona vna cũ substantia intelligitur, idcirco separãtes hæc, substantiam ipsam mente cõcipimus. Quo quidem modo hystasim filij ex patris hypostasi demonstramus, ac diuinas psonas percipimus, nequaq; sane credẽtes, ipsas rõne tantũ differre. ¶ Id neq; nos profitemur. ¶ Quæro ergo ex te, P. R. qua nã ratione patris Iohan.
& filij sanctiq; spũs substantiã intelligas? ¶ Nonne dixi vobis, patres amp. quẽadmo- Mar.
B dũ doctores nostri rõne triplici substantiam diuinã intelligãt, videlicet pro substãtia & Iohan.
entitate ac existẽtia. Quãuis aũt tres sunt hypostases & psonæ re inuicẽ differẽtes, eas tamen vnicũ deũ & opificẽ vniuersi credimus esse, psonã vero ex diuina substantia proprietateq; cõstare, ita vt psona nil aliud nisi substãtia & proprietas sit: q̃ quidẽ substantia & proprietas, licet vnũ re ipsa sint & p suas proprietates re inter se differãt, qñquidẽ ad aliquid sunt, ipsas tñ secundũ substantiã deũ vnũ esse fatemur. ¶ Iam quatuor hora- Iul. card.
rum spatiũ elapsum est, sit igitur in psentia satis. Tũ synodus sancta decreuit, vt postridie conuenirent.

¶ Die sabbati. vij. mensis Martij, sessio. xx. Florentiæ.

VT quæstionẽ propositã, patres amp. tandẽ cõcluderemus, eã accuratius con- Mar.
templari volebamus, sed qm̃ cuiusdã magni Basilij dictis bis aut ter meministis, ipsi plurimũ innitentes, ac si ad vestrã sententiã pertineret, idcirco quæstione illa in aliud tẽpus dilata, ad ipm̃ Basiliũ veniamus, qui (si lubet) iterũ re-

citetur. Cur eñ (inquit) necesse est, si dignitate ac ordine tertius est spũs, natura q̃q; ipm̃ tertiũ esse? Dignitate nanq; ipm̃ secundũ a filio, cũ ab ipso esse habeat, & ab ipso accipiat, & annuntiet nobis, & oino ab illa dependeat causa, pietatis ratio tradit. Hic locus, patres amp. mendosus ac corruptus eẽ videtur. Quinq; eñ vel sex tm̃ libri Constantino-

C poli extant, quos in hoc loco mẽdosos credimus eẽ, cũ qui sani sint, plus q̃ mille habeantur: quibus ipsi propter eoꝝ vetustatẽ & copiã magis credimus, cũ pstertim ad ipsius doctoris mentẽ, vt ex cõsequentibus eiusdẽ verbis apparet, hi nostri libri facere videãtur. Quẽadmodũ igitur diuinũ symbolũ additionẽ passum cõstat fuisse, ita quoq; credendum est, libros hos in hoc loco ab aliquo, qui dogma vestrum sectaretur, corruptos fuisse. Quod vobis quoq; patebit, si nostrũ vetustissimũ librũ diligẽtius inspexeris, verba sequentia cũ antecedẽtibus cõferentes, ac oia simul ad sensum Basilij applicãtes: Iohan.
in quo quidẽ nostro libro, nõ ita, vt in vestro, legere est. ¶ Duo mihi, P. R. dixisse vi- deris, te sermone perpetuo quæstionẽ illã, de qua nuper multa fecimus verba, libẽtissime concludere voluisse. Verũ vt nobis facias gratũ, teipsam in aliud tẽpus transferentem, ad magnũ Basiliũ a nobis iam requisitũ venire velle, id quod profecto nobis gratissimũ est: qñquidẽ operæpretiũ est, ac plurimũ conuenit, vt a patrũ sanctoꝝ testimonio, nostræ disputationis sumamus exordiũ: quoꝝ authoritas apud nos non mediocris esse debet, ac ipsos vt nostros duces sectari, ac in omnibus imitari debemus. Deinde dixisti, nostrũ hunc librũ in hoc loco corruptũ esse, quemadmodũ etiam accidit symbolo: cui certam additionẽ factã fuisse videmus. Ad quæ tibi, P. R. respondeo, ita clare ac copiose in illa materia hinc inde fuisse dictũ, vt mihñ ipsi suadeã nil planius, apertius, forsitanq; nostris argumẽtis fieri potuisse: nil deniq; fuisse omissum, quod ad ipsam quæstionẽ ipectaret. Verũ si adhuc ambigis, putans nõ satis dictũ fuisse, hac (de qua modo agimus) quæstione in extremũ prius adducta, ad illã (si tibi videbitur) reuertemur. Nã de hoc Basilij libro, quẽ in hoc loco mẽdosum & corruptũ esse dixisti, rñdemus ipsum a Nicolao Secũdino Cretẽsi viro optimo doctissimoq; nuper huc Cõstãtinopoli allatũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuisse. Qui quidē liber constat ex membrana, & sexcentorū annorū videtur esse, cū dissi D
dium & cōtrouersia nostra nondū fuerat orta. Præterea locus & litera hæc talibus pun
ctis & lineis dispositā est, vt nulla prorsus ex ordine talis corruptionis suspitio posſit ha
beri. Hic igitur liber corruptus nō est, pīsertim a Romanis, a qbus nunq̄ ante hac visus
fuerat: qñquidē nō obliteratio, nō macula, nō denicq̄ diuersa manus in hoc libro depre
henditur. Præterea ex vetustissimarū vestrarū synodorū actis apparet, corrumpendorū
librorū vitiū & malignitatē (pace vestra dixerim) apud vos a nostræ regionis hostibus
ortā fuisse, vt Cyrillus literis ad Iohannē Antiochenū antistitē missis, q̄ sic incipiūt, gau
deant cœli: quasq̄ Chalcedonen. synodus suscepit, testatur. Si quis, inquit, legislatorū
verba vera euertit, mea quoq̄ dicta, vt sibi placet, trāsmutat &c. Tua ergo pietas nō mi
retur, qñquidē (vt optime nouit) generis cuiusuis hæretici ex a deo spirata scriptura, er
roris sui causam capientes, q̄ per sanctū spm̄ bene prolata sunt, malignitate sua corrum
punt, & reliqua. In quibus quidē literis Athanasij dedit exemplū, ostendēs eius episto
lam ad Epictetū datā, corruptā fuisse. Præterea Cyrillus idē ad Acatiū scripsit, cuius q̄
dem literæ fuerūt inscriptæ mutua collocutio. Si quæ literis (inquit) mandaueram, fic a
nōnullis in medium proferuntur, vt credant me eorū, q̄ in Ephesina synodo celebrauī
mus, pœnituisse, id etiā derideatur: dei nāq̄ benignitate sanæ mentis sumus, ac a recta
ratione neutiq̄ aberrauimus. Ex quibus meridiana luce clarius apparet sanctū Cyrillū
in Ephesina synodo, ac semper alias vnius sententiæ fuisse. Præterea in eisdē literis de E
quodā Mesenensi pīsule facit mentionē, a quo quidē interrogatus an ipse quoq̄ senti
ret idem quod Athanasius ad Epictetum scripserat, respondit, si sanas & non mendosas
Athanasij literas haberes: ipsis equidē acquiescerē, ac eadē cū Athanasio sentirē. Visis
deinde ipsius Athanasij literis, quas Cyrillus sanas habebat, satis apparuit oēs alias eiusdē
dem exempli literas, q̄ toto fere in Oriente fuerant, mendosas fuisse, idcirco Mesenus
ipse pontifex veras ipsas Athanasij literas statim exscripsit, ac ad Iohannē Antioche
num antistitem misit. Ergo rationi congruū est, & ita credimus hunc Basilij librū fuis
se, anteq̄ de spūs sancti processione quæstio inter nos oriret, Qua deinde exorta (quā
uis ab ipso fere religionis nostræ principio hæc cōtrouersia fuerit) authores nostri schis
matis in corrumpendū hunc locū incubuisse. Vere spūs sancti benignitate librū hunc
Constātinopoli fuisse seruatū, ne ab impijs ipsis corrumperet: qua quidē ratione adduci
cimur, vt credamus hāc magni Basilij authoritatē nequaq̄ mendosam esse. Siquidē igi
tur ad veritatē inuestigandā, ac pro cōmuni bono mutua beneuolentia huc frequentes
cōuenimus, operæ pretium est, vt libros nostros, qui vetustiores fuerint, cōferamus (de
re profecto nō mediocri agitur) vt ex sequentiū ad p̄cedentia connexu, quid nam ipse
Basilius senserint facilius cognoscamus. Sed pro euitando odio hactenus.

Mar. ¶ Nonnullos libros, P. amp, cū hac additione Cōstātinopoli extare paulo ante pro F
rulimus: nil mirū igitur, si vnus ex ipsis huc fuerit allatus. Quos quidē libros ipsi simpli
citate nostra vtentes, ac veritate cōfisi, extare finimus: quāuis eos facillime, q̄ perpauci
fuerint, delere prorsus potuissemus: ex qbus hunc vestrū librū ab aliquo, q̄ in illa regio
ne vobiscū sentiret, exscriptū fuisse credimus. Quod quidē admiratione dignū non est,
cū hic etiā q̄plurimi vestri sint hoies, qui maiorū nostrorū sequētes vestigia, piū dogma
nostrū sectent: non aūt imus inficias codices multos in terris nostris ab hæreticis, q̄ va
na dogmata in dei ecclesia introducere voluissent, sæpissime corruptos fuisse: idcirco
authoritatibus, quas modo citasti æquo animo assentimur. Vere ea vos nō ignorare exi
stimo, q̄ Zozimi summi pontificis tēpore acta fuerāt. Qui cū ad Carthaginēse cōcilium
scripsisset, Nicenæq̄ synodi decretū misisset, Romanū pontificē œcumenicū appellan
dū, conciliū illud respondit se prius velle ipsius synodi acta, quæ vel Alexandriæ apud
Cyrillū, vel Cōstantinopoli apud Proclū essent, diligēter inspicere: qñquidē apud acta
ipsius Niceni concilij decretū eiusmodi non extabat: qbus deinde Niceni concilij ge
stis ab Alexandria missis diligēter inspectis, ipsoq̄ decreto nequaq̄ inuento, idem Car
thaginēse conciliū Zozimo rndit, se tale nomen ipsi nolle tribuere, quod a generali sy
nodo decretū minime fuerit. Nonne vides, P. R. summū pontificē decretū falsum, &
non in synodo promulgatū, ad tantū conciliū pro re tā magna mississe? Non igitur tam
vehemēter debetis mirari, si quidē etiā ex nostris hoibus vel nouū dogma volētes de
fendere, vel q̄ ita sibi temere visum fuerat, aliquos libros corruperint. Cum igitur no
strorum

A strorū librorū vetustas & copia, tum etiam id ipm̄, q̄ nos hmōi libros mendosos extare
permisimus, cū ipsos (vt supra dictū est) facile delere potuissemus, nobis victoriā dat, ac
nos corrumpendorū voluminum authores non esse demonstrat: veritati nāq̄ confisi, ac
multis alijs ipsius magni Basilij authoritatibus innixi, additionē ipsam verbis Basilij fa
ctā paruifecimus. Non ergo nobis proprium est (vt inquis) libros corrumpere, sed Ba
silij sententia in nostro libro legatur. Qui vero (inquit) illi sancti sint, & in qbus sermo
nibus doctrinā fecerunt, non potest dicere. Fuerit ne vnquā homo fic audax, qui diui
norū dogmatū innouationes induceret? Cur em̄ necesse est, si dignitate, ac ordine ter
tius est spūs, natura q̄q̄ ipm̄ tertiū esse, dignitate nanq̄ ipm̄ secundū a filio pietatis ratio
forsan tradit. Magnus Basilius, pstantiss. pres, Eunomiū accusans, q̄ temere dogma no
uum instrueret, disputationis causa concedit sanctū spm̄ ordine ac dignitate tertium a
filio esse, deinde concludit, non tñ propterea necesse eē, spm̄ natura q̄q̄ tertium esse, di
gnitate nāq̄ ipm̄ secundū a filio pietatis ratio forsan tradit. Sic in nostro q̄ vetustissimo
libro scriptū est, vt videtis, & sic p̄cedentibus consequentia consonāt. Non em̄ Basilius
suscipit spm̄ sanctū ordine ac dignitate tertium eē, neq̄ id aliquos doctores literis man
dasse fatetur: quinimo etiā si sic sit, negat tñ prorsus ex eo consequi, spm̄ natura q̄q̄ ter
tium esse. Cur igitur magnus ipse Basilius rationē hanc reddidisset? dignitate ipm̄ se
B cundum a filio, cū ab ipso esse habeat, & ab ipso accipiat, & annuntiet nobis, & omnino
ab illa dependeat causa? Et cur eas causas reddidisset, quas antea non susceperat? Addi
tio igitur ipsa neq̄ p̄cedenti sermoni conuenit, neq̄ magni Basilij menti consonat. Cō
tra, vt in nostro scriptū est libro, sequentia prioribus conuenientius connectunt. Nā ver
bum illud, forsan, Basilius protulit, q̄ ipsam orationem disputationis causa (vt supra di
ctum est) concedebat, propterea inferius inquit, quorsum hæc oratio? q̄ non omnino
si quid ordine ac dignitate secundū aut tertium est, id & naturā tertiā habet. Nā quem
admodū angelorū alius princeps, alius subditus, & tñ omnes angeli natura sunt, & in di
gnitate q̄dā diuersitas, in natura vero cōmunitas est, & reliqua: sic in nostro libro legere
est, imo etiā in vestro quadā cum hæsitatione scriptū eē videtur. Si dignitate (inquit) ac
ordine tertius est spūs, cur igitur magnus Basilius illud subiunxisset, cū ab ipso esse ha
beat: si disputationis causa (vt sæpenumero dictū est) sanctum spm̄ tertium eē, secundū
vero a filio dederit, id putans alienum a sanctorū esse doctrina. Porro aūt, vt melius in
telligatis ipm̄ Basilium non huius fuisse sententiæ, sanctū spm̄ ex filio procedere, ac ab
ipso esse habere, idē ipse Basilius asserat, qui quidē suis literis ad fratrem suū Gregoriū
de subsātiæ hypostasis q̄ differentia scriptis, quid nā de sancti spūs processione senserit,
luce clarius explicauit, Sanctus (inquit) spūs, a quo cuncta bona in mundum emanant,
quiq̄ filio adaptat, & simul cum ipso percipitur, a causa vero paterna habet eē depen
dens, & procedit, id notionis, per proprietatis hypostasim habet, vt post filiū, & cū ipso
C noscatur, ac ex patre subsistet: filius aūt qui ex patre procedentem spm̄, per ipm̄ & cum
ipso cognoscit, ac solus vnigenitus ex ingenito lumine resplendet, nullā secundū pro
priam notionem, cōmunionē habet cum patre, aut cum sancto spū, vere supradictis si
gnis cognoscitur. His verbis, P. amp. magnus Basilius sentire videt, sanctum spm̄ ex so
lo patre habere eē. Sanctus (inquit) spūs filio adaptatur, hoc est, post filium ordinat atq̄
disponitur. Cuius deinde causam volens reddere, non sane dixit, q̄ ex ipo procedit, vel
q̄ ex ipso eē habet, vt in authoritate, cui vos innitimi, habetur: vere subiunxit, q̄ simul
cum ipso percipitur, videlicet a patre. Postea sermonē figura distinguēs, inquit. A cau
sa vero paterna habet eē dependens, vnde quoq̄ procedit. Vides ne, P. R. quemadmo
dum patri, veluti causæ magnus Basilius tribuit, vt sanctus spūs ex ipso dependeat. Nō
aūt credere debemus eundem Basilium sibi ipsi cōtradixisse. Orationis nāq̄ partitio nō
patitur, vt idem filio q̄q̄ tribuatur, qñquidem hoc notionis eius dedit signum, vt simul
cū ipso percipiat. Deinde subiungit. Filius aūt, q̄ ex patre procedentē spm̄ per ipm̄, &
cum ipso cognoscit. Nō aūt dicit, mittit, sed cognoscit spm̄ ex patre procedentem, hoc
est secū ipm̄ manifestat. Postremo dicens, ac solus vnigenitus ex ingenito patre resplē
det, nullā secundum propriā notionem cōmunionem habet cum patre, & reliqua, de
clarat filium nullā habere cōmunionem cum patre, vt sanctum spm̄ mittat, qñquidem
id patri soli asscribitur, quemadmodū & filio soli tribuit: vt his solis signis noscat, q̄ so
lus vnigenitus ex ingenito lumine resplendet, q̄q̄ p ipm̄ & cum ipso spm̄ sanctum co

 gnoscat.

Universidad de Deusto
Biblioteca

gnoſcat. Siquidē igitur filius his,nō aūt alīs ſignis cognoſcit,palā ſequit,vt in mittēdo D
ſpiritu,cū patre nequaq̄ cōmunicet,vex ipſi patri proprium ſit,vt ſanctum ſpm̄ mittat.
Iohan. ¶Longā orationē habuiſti,P.R.cū breuis forſan fieri potuiſſet. Volentibus em̄ ve
ritatem attingere,q̄ quidē vel parua indiget illuſtratione,non niſi ſanctox ſententijs,ac
authoritatibus opus eſt. Ad duo ergo,q̄ contra magni Baſilij authoritatē ex noſtri co
dicis lectione dixiſti,paucis rñdebo. Credendū eſt(ings) aliquem eox,q quondā no
biſcum ſentirent,locū hunc corrupiſſe. Quod qdem falſum eē deph̄endimus,ꝙ cum
hic liber exſcriberet,nulla prorſus inter Græcos & Latinos cōtrouerſia fuerit. Nunq̄
aūt affirmarem,patres q ſunt,aut qui fuerāt,tale facinus cōmiſiſſe,qñquidē firmiter cre
dimus,a primis noſtri diſſidij authoribus veſtros libros fuiſſe corruptos, ſiue Græ
ci,ſiue Latini fuerint illi,quippe q dogma veſtrū ſequentes non ip̄m defendere potuiſ
ſent,niſi veros Baſilij libros corrupiſſent,q̄s cōtra ſe facere videret. Nunc venio ad Zo
zimum ſummū pontificē,in quē nullū vnquā teſtē fide dignū poſſetis producere,cū
equidē cōtra vos binas Cyrilli literas protulerim,ex qbus vnas Chalcedonenſ. ſynodus
ſuſcepit. Aut ergo tales teſtes cōtra tantū pontificē debebas producere,aut in ip̄m ſine
teſtibus neutiq̄ inuehi: qñquidem minime cōuenit ex te crimina talia cōtra eū proferre,
ſed veteſtiſſimas ac humaniſſimas Iulij Liberijq̄ ſummox pontificū lras,P.R. bene me
Athanaſius cōdēnatus. moria tenere deberes, quas Iulianus p̄ſtantiſſimus ſanctæ Sabinę cardinalis vobis oſtē B
dit,qbus patet,beatū Athanaſiū(cū ab Antiocheno concilio dānatus fuerit,ac eundē
cōciliū ip̄m vehemēter perſequeret)ad Felicē,Marcū,Iuliū,Liberiūq̄, qui ſequentib⁹
tēporibus Romani pontifices fuere,ſcripſiſſe,ac eoſdē obſecratū fuiſſe,vt acta Nicenæ
ſynodi,q̄ perfecta & nō mendoſa Romæ in bibliotheca extarent,ad ip̄m mitterent: qñ
quidē oīa,q̄ in Orientali eccleſia extarēt,ab Arrianis corrupta fuerāt. Cui quidē Atha
naſio,ſummi pontifices ipſi reſpondere,ſe acta illa,q̄ Græce Latineq̄ ſcripta, ipſorūq̄
met Nicenox patrū manibus ſubſcripta,& eorundē ſigillis obſignata a ſummis ponti
ficibus ſumma veneratione ſeruarent,nolle mittere,ſe tñ ipſi Athanaſio nōnullos ex
ſcriptos canones daturos,q ad rē eius facere viderent. Deinde cum Athanaſius ab ipſo
Antiocheno cōcilio ad Romanā ſedē prouocaſſet,hæreticis eiſdē obij̄cientibus,id non
iure fieri potuiſſe,Liberius ipſe ad Athanaſiū,Nicenū decretū de prouocando ad Ro
manā eccleſiā exſcriptū miſit: quo deinde is Athanaſius acerrime ſe cōtra hæreticos de
fendit. Iulius aūt ipſius Antiocheni cōcilij authores lr̄is acriter reꝑhendit,ꝙ abſq̄ ſedis
apoſtolicæ authoritate cōuocare ſynodū auſi fuerint,oſtendēs illis ex Nicenæ ſynodi
decreto,nullā vnq̄ ſynodū ſine Romani pōtificis authoritate celebrādam eē. Cur ergo
P.R. Zozimū accuſas īmerito, ip̄m ad Carthaginēſe cōciliū falſum Nicenæ ſynodi ca E
nonē miſiſſe: cū illud idē cōciliū, q̄s ex Oriente canones acceperat, oēs corruptos ac fal
ſos eē cognouerit: vt multis ſanctox authoritatibus, quox vetuſtiſſimos libros habe
mus, patet. Nil mix aūt, P.R. ſi in exponēdis magni Baſilij verbis ī multa incōmoda in
curriſti: qñquidē(vt philoſophi dicūt)paruus error in principio, magnus in extremum
efficit: q̄d quidē accidiſſe tibi videt,ꝙ male Baſiliū ip̄m expoſuiſti. Ad veritatē igū co
gnoſcēdā operæpretiū eſt,tantū de duobus differere, q̄ modo viſus es protuliſſe,an pf
ſolus ſancti ſpūs cā ſit,tāetſi ſpūs filio adaptari dicat,& an ſpūs eundē ordinē & naturā
ad filiū nō habeat,quē quidē filius ad patrē habere credit. Porro aūt vt hęc diſſoluam⁹,
neceſſe mihi videt, vt ex te quærā, q̄ nā differētia ſit, inter aliqd alicui adaptari, & aliquid
ab aliquo eē habere vel dependere: qñquidē nobis videt, vt q̄d ab aliquo pfectibile eſt,
idē poſt illud diſponat: quodq̄ hmōi eſt,idē ab aliqua cā depēdeat,nō tñ propterea ꝙ
fitemur diuinas pſonas pfectibiles eē: id nāq̄ noſtri doctores minime dixere. Filiū aute
credim⁹ principiū ex principio,ac deū de deo eē,qñquidē pater principiū eſt. Magnū
etiā ip̄m Baſiliū nō ſolū in hoc, verumetiā multis alīs in locis oſtēdiſſe,ſanctū ſpm̄ eodē
Mar. ad filiū ordine ſe habere,q̄ filius ad patrē diſponit,ac ſe habet. Qualis aūt eiuſmodi diſ
poſitio,ac ordo ſit, velim ad mentē Baſilij exponas. ¶Nullā equidē de Zozimo mē
tionē feciſſē, P.R. niſi meū de eo ſermonē vex eē poſſem oſtēdere. Sed qm̄ nōs libros
Iohan. ad hāc rē ptinentes Conſtātinopoli reliquimus, nō inſcij, vnā ex illis apud vos eē, ex q̄
Mar. vobis ipſius Zozomi acta nota credimus eē, Idcirco de his hactenus. ¶Quem librū
Iohan. inquis? ¶De omnium cōcilioxacti⁹, ¶Apud nos,P.R. nullum librum inuenies,
quo quidem pateat Zozimum ip̄m ad Carthaginenſe cōcilium pro ſe falſum ſcripſiſſe.
Sed

A Sed miſſa hæc faciamus,qñquidem alia indigent conſideratione. ¶Placet nobis ad Mar.
aliud venire,qñquidē in p̄ſentia de Zozimo non opus eſt diſputare. ¶Igitur ad ex Iohan.
ponendū Baſilium(ſi lubet)redeas. ¶Magnus ipſe Baſilius,P. amp. illud,filio ſpūs Mar.
adaptat,exponens(inquit)q poſt filiū & cū ipſo percipit. Quæ nāq̄ connumerant,non
poſſunt vno verbo proferri atq̄ diſponi. Vex neceſſe eſt vt altex poſt altex proferat,
ac numeret: Siquidē igit ſpūs adaptari filio dicit, fieri profecto nō poteſt, vt aliter intel
ligat,q̄ ꝙ poſt filiū diſponat,non ita tñ, vt ab eo tanq̄ a cauſa eē habeat, ac dependeat.
Propterea Baſilius ipſe ſubiunxit,q poſt filiū & cū ipſo percipit. Tu aūt,P.R. vnde ha
bes, vt q̄d alicui adaptet,ac poſt ip̄m diſponat, id etiā,ſit neceſſe,vt ab eodē eē habeat,
& dependeat? Nobis ſane nō alia opus eſt expoſitione,qñquidē is Baſilius ſeip̄m expo
ſuiſſe videt,q verbi,adaptat,cauſam ilico reddit,dicens,ꝙ ſimul cum ipſo percipitur.
¶Siquidē igit,P.R. illud,filio ſpūs adaptat,a te ſic exponitur,vt ſpūs ad filiū diſpona Iohan.
tur,ac ordinet,quæro ex te,an ipſa diſpoſitio,ſanctiq̄ ſpūs ad filiū ordo, ſit cā extrinſe
ca? vel principium a quo? ¶Non equidē protuli ſpm̄ ad filium, vex poſt filiū diſpo Mar.
ni. Neceſſe eſt em̄, vt in diuinis ordo numerādi ſeruet: ita vt filius poſt patrem, ſpūs ve
ro poſt filium numeretur. ¶Talem igitur enumerationis ordinē, tantū vocalem eſſe Iohan.
B putas? ita vt re ipſa nullis in diuinis ſit ordo? ¶Neceſſe eſt, P.R. vt diuinæ pſonæ q̄ Mar.
quo modo diſpoſitæ ſint. Nā enumerari nō poſſent, niſi quidā inter ipſas ordo ſeruare
tur, q̄ quidē modo q̄dā realis eſt, vt idē magnus Baſilius demonſtrat: dū dicit, ſolus vni
genitus ex ingenito lumine reſplendet, vbi filij ad patrē diſpoſitionē ac ordinē oſtēdit.
Vnde ſane neceſſario euenit, vt ſanctus ſpūs tertius in ordine numeret, ne ad filiū ordi
natus, vel filio(vt ſupra dictū eſt)adaptatus, ad patrē vero immediate relatus, ipſe q̄q̄ fi
lius eſſe videret. Qm̄ igitur ſanctus ſpūs poſt patrē cum filio cōtinuo numerat, idcirco
tertius a patre diſponit, atq̄ collocat, q̄d quidē ſolum diſpoſitionis & ordinis genus in
diuinis creditur eē, cū aliud apud theologos nequaq̄ inueniatur. ¶Ex magni Baſilij Iohan.
ſnia, P.R. profiteris inter filiū ac ſanctū ſpm̄ ordinē eē naturæ. Vtrū igitur inter patrē
& filiū idem eſt ordo, an aliud diſpoſitionis ordinisve genus inter ip̄os exiſtit? qñqui
dem mihi ſentire videris, illud, adaptari, atq̄ diſponi, cauſam nō ſignificare. Porro qm̄ in
ter patrē & filiū ordo naturæ re ipſa dicit eē, certā ſignificans depēdentiā, idcirco neceſ
ſe eſt, ſentiamus, filium a patre, vt a cauſa, re dependere. Vnde euenit, vt qm̄ inter filium
& ſanctū ſpm̄ idem ordo naturę credit eē, ideo neceſſe ſit, filium ſancti ſpūs cauſam eē,
quēadmodū magnus Baſilius in eodē cōtra Eunomiū libro teſtat: vbi probat ſpm̄ eiuſ
dem eē naturæ cū patre & filio, q̄uis ordine ac dignitate ſecūdus a filio ſit, querīadmo
dum(inqt)filius ordine quidē a patre ſecundus eſt, qm̄ ab illo, & dignitate, qm̄ origo &
C cauſa exiſtendi pater ipſi eſt, & qm̄ per ip̄m acceſſus & adductio ad deū patrem, natura
vero nullo modo ſecundus, ꝙ in vtroq̄ vna deitas eſt, ita etiā ſanctus ſpūs, & ſi dignita
te ac ordine ſecundus a filio eſt, nō tamen veriſimiliter alienæ ip̄m eē naturæ inde cōſe
quitur. Quibus verbis probatū eſt, ſanctū ſpiritū eundem ordinē ad filium habere, quē
filius ad patrem habere credit. Quod angelox exemplo idē Baſilius oſtendit continuo.
Angeli oēs(inquit)vt appellationis vnius, ſic eiuſdē ſunt naturæ inter ſe: attamen, alij
ipſox gentibus p̄poſiti ſunt, alij vero fideliū ſingulos cōſequuntur. Quāto aūt gens vni
viro p̄ponenda eſt, tanto maiorē neceſſe eſt angeli, q gentis principatū habeat, eē digni
tatem, dignitate cox, qbus ſingulox tutela cōmiſſa eſt. Et infra, Quorſum hæc oratio?
ꝙ nō omnino(inqt)ſi q̄d ordine ac dignitate ſecundū aut tertiū eſt, id & naturā alteram
habet. Nam quemadmodum angelox alius princeps, alius ſubditus, & tamen oēs an
geli natura ſunt, & in dignitate quædā diuerſitas, in natura vero cōitas eſt, etenim ſtella 1. Cor. 15. f
ſtellæ p̄ſtat in gloria, & natura ſtellax oīm vna: & māſiones multæ apud patrem, id eſt Iohan. 14. a.
dignitatū diuerſitates, glorificatox vero vna natura: ſic profecto & ſpūs ſanctus digni
tate quidem & ordine ſecundus eſt. Accepimus enim ip̄m tertium a patre & filio nu
meratum, cū ipſe dñs in traditione, ſalutaris baptiſmatis ordinem tradiderit, his verbis: Matth. 28. c
Euntes baptizate in noīe patris & filij & ſpūs ſancti: in natura autem tertium a filio ac
patre deiectum ſpiritū nullibi audiuimus. Hæc magnus Baſilius. Qui quidem nil aliud
in ipſo tertio in Eunomium libro concludere voluit, q̄ ſanctum ſpiritum eiuſdem eē na
turæ cum patre ac filio, quamuis in ordine, ac dignitate tertius ſit, quod quidem angelo
rum exemplo, multisq̄ rationibus clare probaſſe videtur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mar. Inter patrem & filiũ, P. amp. quatenus ex patre filius habet esse, ac ad ipm immedia- D
te refertur, naturalis est ordo. Quæ quidẽ sola causa est, cur sanctus spũs necessario ter-
tius numeretur: ob idq; magnus Basilius de patre filioq; loquendo, verbo adaptatur,
vel, disponitur, nequaq; vtitur, neq; filium patri adaptari, vel post ipsum disponi dicit.
Verũ ipm secundum eẽ a patre, ꝙ ab ipso esse habeat: sanctũ aũt spiritum filio dicit ada
ptari, hoc est, post ipm (vt dictum est supra) disponi: quod quidem ideo euenit, vt san-
ctus spũs tertius collocetur, ꝙ filius necessario præcognoscitur, qm̃ ad patrem imme-
diate refertur. Quod si magnus Basilius credidisset, eundẽ ordinẽ inter filiũ, ac sanctum
spm̃ eẽ, quẽ inter patrem & filiũ eẽ nouerat, ita vt si ea rõne spm̃ secundũ a filio, qua fi-
lium secundũ a patre percepisset, nequaq; profecto Eunomiũ insequutus fuisset, neq;
ipm dixisset sanctor̃ doctrinã falso citasse, cũ diceret sanctum spm̃ ordine, ac dignitate
tertiũ esse. Ex quo quidẽ patet, ipm Basiliũ non suscipere sanctũ spm̃ dignitate secun-
dum a filio eẽ, ver̃ illud ex hypothesi disputationisq; gratia (vt supra dictũ est) dare.

Iohan. In ambiguo versamur, P. amp. propterea diffinitionibus vti debemus. Nã inter filiũ
sanctũq; spiritũ ordo naturæ dicitur eẽ, ac illud verbũ, disponitur, ordinẽ naturæ signi-
ficat. Idcirco nos diligẽter debemus dispicere, quonã pacto ordinem ipm naturæ per-
cipiamus: qñquidẽ ex vestro libro probauimus, sanctũ spm̃ eundẽ ordinẽ ad filiũ habe
re, quo quidẽ filius a patre disponit. Sed vt nos serenissimus Imperator melius intelli-
gat, hãc rem altius repetã. Nã oẽs theologi philosophos imitãtes, diffinitionibus in ea-
rum propria significatione vtuntur. Quod si qua ambiguitas esset in eis, oĩs ipsor̃ do- E
ctor̃ scientia rueret. Propterea vester Aristoteles (quẽ equidẽ inuitus testor) in. v. Me
taphysicæ lib. in capitulo de natura, quot nã modis natura possit intelligi, demonstrãs,
natura vero (inquit) dicitur vno quidẽ modo nascentiũ generatio, altero vero ex q̃ ge-
neratur primo quod nascitur, ꝙ quidẽ secundus modus ordinẽ generationis significat,
vt ea q̃ generãtur ab ipsa substãtia fiant: quo sane generatiõis significato, Basilius, Atha
nasius, Augustinus, ac oẽs alĩ doctores, tã Græci q̃ Latini fuerũt vsi, tenentes genera-
tionis ordinẽ vnius psonæ ab alia, ordinẽ esse naturæ: ita vt neq; Basilius neq; cæteri do
ctores in ambiguo fuerint versati, credentes processionis ordinẽ nil aliud esse, q̃ vnius
psonæ ab alia processionẽ, quemadmodũ Aristoteles naturã altero modo (vt supra di-
ctũ est) diffiniuit. Siquidẽ igitur ordo naturæ sancti spũs ad filiũ est, necesse est, vt san-
ctus spũs a filio eẽ habeat, id quod Basilius sensisse videtur, qua quidem in re, tota nostra

Mar. controuersia est. Anteaq; de tali ordine, R. P. agamus, illa Basilĩ sententia nobis dili-
gentissime cõsideranda est. Dic ergo mihi, credis ne magnũ Basilium huius fuisse sen-
tentiæ, sanctum spiritum ordine ac dignitate tertium esse nec ne?

Iohã. Mar. Ita prorsus, quemadmodum filius secũdus a patre dicitur. At idem etiam Euno-
Iohan. mius asserebat. Cum hanc sententiam Eunomius, R. P. ex sacra pagina suscepisset, ex
ea concludere volebat, sanctum spiritum natura quoq; tertium esse. Non igitur Euno-
mium magnus Basilius reprehendebat, ꝙ illius esset sententiæ, cum dubio procul in ea
conuenirent: ver̃ ꝙ ex ipsa volebat inferre, sanctum spiritum natura quoq; tertium eẽ: ꝙ

Mar. id quod (vt dicit Basilius) nequaquam inde consequitur. Veritatem igitur Eunomi-
Iohan. us asserebat, sanctum spiritũ ordine dignitateq; tertium esse? Cur non?

Mar. Siquidem igitur ea in re cum Basilio sentiebat, quæ nam eius sententia fuerit, accura-
te dispiciamus. Nonne in vestro prędicto libro scriptum est ita? Eunomius sanctorum
simulat conseruare doctrinam, & tacet eos, qui ipsam tradiderant.

Iohan. Simulat (inquit) sanctor̃ seruare doctrinam, qui quidem (vt dicit Basilius) credebãt
sanctum spiritum ordine ac dignitate tertium esse. Ex quo Eunomius inferebat, eun-
dem spiritum natura quoq; tertium eẽ. A sanctis enim (ait) didicisse ordine ac dignitate
tertium eẽ spiritum, a se autem ipso credidisse natura quoq; tertium esse.

Mar. Non ita, P. R. Basilius dicit, sed Eunomius simulat sanctorum doctrinam seruare, q
sanctum spiritum ordine ac dignitate tertium esse dicebant. Qui vero illi sancti sint, &
quibus sermonibus doctrinam fecerint, non potest dicere.

Iohan. Illud verbũ, simulat, R. P. ad Eunomĩ conclusionem refertur, quam ex sanctor̃ do-
ctrina dissimulabat inferre: Nam sancti dicentes, sanctum spiritum ordine ac dignitate
tertiũ eẽ, nequaq; credebant ipm quoq; tertiũ eẽ, quod tamẽ ex ipsor̃ positione Euno-
mius simulabat inferri posse. Quæ quidem Eunomĩ verba, qm̃ clara sunt, idcirco nulla

indigent

A indigent expositione. Nam si Basilio visum fuisset, falsum esse sanctum spiritum ordine
ac dignitate tertium esse, huic etiã sententiæ clare contradixisset, quẽadmodũ argumẽ-
tis fortissimis ac angelorum exemplo, spiritum natura tertium esse, oppugnauit.

¶ Si sanctor̃ ac magni Basilĩ. reuer. P. hæc fuisset opinio, sanctum spm̃ ordine ac di Mar.
gnitate tertium esse, nequaq; profecto protulisset. Eunomius simulat sanctor̃ doctri-
nam seruare, sed potius clare testatus fuisset in hoc Eunomiũ bene sensisse. Porro quo-
niam is magnus Basilius non credebat sentẽtiam illam veram, & aliquor̃ sanctor̃ esse,
Idcirco dixit, simulat sanctor̃ doctrinam seruare. Et paulo infra Eunomium reprehen-
dit, ꝙ qui nam illi doctores fuerint, non expresserit. Et paulo inferius: Fuerit ne vnquã
homo sic audax (inquit) q diuinor̃ dogmatum innouationes induceret? Authorẽ no-
uorum dogmatum, ac audacem. P. ampl. Basilius Eunomium nominat, ꝙ ea profere-
bat, quæ nemo vnquam sanctor̃ dixerit, quandoq; dem Basilio non constabat, quinam
sancti huius sententię fuerint, sanctum spm̃ ordine ac dignitate tertium esse. Tuæ igitur
partes sunt, P. reuer. probare sanctos aliquos hanc sententiam habuisse, nam ipsi credi-
mus demonstrasse, magnum Basilium in ea opinione cum Eunomio neutiquam con-
uenire, sed potius ipsam oppugnasse. Num in vestro quoq; libro non ita legitur?

B ¶ Quoniam inficiaris, P. reuer. magnum Basilium credidisse sanctum spm̃ ordine ac Iohan.
dignitate tertiũ eẽ, idcirco de hoc accuratius cõtẽplemur, ac Athanasiũ authorẽ dignissi-
mum videamus, cuius fidem Cyrillus profitebat excolere. Qui qdem Athanasius in
dialogo, quem in synodo Nicena in Arrium habuit ac in quibusdam suis literis ita dicit.
Siquidem spũs ex patris filiĩq; substantia non est, cur filius cum sanctum baptisma suis
discipulis traderet, de eo fecit mentionẽ? dicens: Euntes ergo, docete omnes gẽtes ba- Matth. 28.b
ptizantes in nomine patris & filĩ & spũs sancti? Præterea, quoniam in sacro symbolo
de tribus personis mentio fit, idcirco Athanasius ipe ad Serapionem scribẽs, spiritum
ex pr̃is filiĩq; substãtia dicit eẽ. Spũs (ingt) a filio accipit iuxta dñi vocẽ, de meo accipiet, Iohã. 16.b
& annuntiabit vobis. De filio aũt, in nomine pr̃is veni. De paracleto vero, spũs sanctus, Iohan. 5. g
quem mittet pater in meo nomine. Siquidẽ igitur (inquit) Athanasius talem ordinẽ & Iohã. 14.d
naturam spũs habet ad filium, qualem filius ad patrem, quonam pacto, is, qui spiritum
creaturam eẽ credit, idem quoq; de filio non necessario crederet. Athanasii ergo sentẽ-
tia clara est, qualem ordinem filius habet ad patrem, talem spiritum habere ad filium, ita
vt ex prima eius authoritate appareat, spiritum personam tertiam esse, ac ex altera, spi-
ritus ad filium ordo, ex vtraq; vero spiritum a filio accipere. Quonam autem ordine spi-
ritus a filio esse accipiat, vestrum est declarare, quandoquidem non oportet magno
Athanasio obĩcere. Sed his in prę sentia satis. Sequenti vero sessione ex ipso magno Ba
filio eandem sententiam luce clarius demonstrabimus. Quibus dictis sessio fuit dimissa,
& ad diem martis prorogata.

C ¶ Die martis. x. mensi Martĩ sessio. xxi. Florentiæ.

Mar. SEssione proxima, P. amp. magni Basilĩ sentẽtiam accurate cõsiderãtes, ac ipsius
librorum discrepãtiam inspicientes, ex vobis quæsiuimus, an Basilius ipe credide
rit sanctum spiritũ ordine ac dignitate tertium eẽ. Quod quidẽ affirmãtibus vo-
bis, statim aliam proposuimus quæstionẽ in dubiumq; vocauimus, vtrũ opinio
Eunomĩ ex doctrina sanctor̃ fuerit, nec ne? Quod cũ etiã nobis dederitis, magnũ Ba-
silĩ cõtra vos manifeste citauimus. Sanctor̃ (inquit) simulat cõseruare doctrinã, nõ aũt
(inqt) cõseruat. Deinde reprẽdẽs Eunomiũ, dicit. Qui vero illi sancti sint, & in qbus ser
monibus doctrinã fecerũt, nõ põt dicere. Fuerit ne vnq̃ homo sic audax, qui diuinor̃
dogmatũ innouatiões induceret? Quãuis igit filius ordine ac dignitate secũdus a patre
est, ꝙ ab ipso est, nõ tamẽ & magni Basilĩ dictis cõcludit, sanctũ etiã spiritum ordine di
gnitateq; secũdum a filio esse, ac ab ipso veluti a causa esse habere, quãdoquidẽ ipe Basi-
lius hanc sentẽtiam nequaq̃ suscepisse videt. Vos ergo verbor̃ discrepãtiam bene cõ- al's, nouã, vel
siderãtes, deprẽdẽtesq; *nothã accessionẽ ad sermonẽ Basilĩ fuisse factã, quippe q cũ adulterinam.
Eunomio neutiquam sentiẽs, sanctum spiritum secũdum a filio eẽ, cur sit secundus nul
lam reddiderit causam, verborum (inquam) discrepãtiam bene considerãtes, omissio Ba
silio, ad magnum Athanasium confugisti, ad ostendẽdum sanctum spiritum ordine di
gnitateq; tertium esse. Cuius quidẽ Athanasii duas authoritates citastis, quar̃ prima fue
rat hæc. Sanctus spũs ordine tertius, ablq; verbo, est, altera vero, sanctũ spiritum eun-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dem ordinem & naturam ad filium habere, qualem filius ad patrē habere credit. Qui- D
bus verbis probasse putatis sanctum spm̄ dignitate quoq; tertium esse. Nos autem,
præstantiss. P. profitemur sanctum spm̄ in trinitate tertium esse, vt seruator noster ba-
ptisma tradens pronuntiauit, dignitate vero tertium esse nequaq̄ asserimus, de vobis
mirum in modum admirātes, q quod a sanctis doctoribus ne scriptum qdem fuerit, id
vt datum ac a nobis concessum sumitis, quēadmodū alias fecistis sæpissime. Nam huic
orationi spūs a patre & filio, a qua qdem verbum, est, abest, ipm apponitis, huic vero spi
ritus a filio accipit, accipere esse, additis, ita vt quæ adhuc vocant in dubium, & sub indi-
ce sunt, ea pro claris atq; probatis, sumatis, quod qdem demonstrandi genus dererrimū
& inutilissimū esse constat, quodq; principiū petitio a dialecticis nuncupatur. Nunc ver
nio ad alteram Athanasii authoritatem, in qua nobis accurate considerādum est, cur
& ad quos homines sermonem ipm Athanasius magnus habuerit. Eum em̄ oportet,
vt Cyrillus in tertia synodo protulit, qui sermonibus in diuinis versat, personarum &
temporū ac omnium causarū rōnem habere, & cur quæcq; verba prolata fuerint, quo q-
dem pacto quisq; cuiusq; verbi, sancti spiritus bonitate, rationem congruam facile red-
dere poterit. Nam gloriosissimus Athanasius in acerrimos sancti spūs inimicos, qui si-
lium eiusdem dignitatis, atq; substantiæ cum patre profitentes esse, sanctum spiritum mi
norem eis, ac post ipos dicerent, q ipm inter creaturas connumerarent, ad ostendendū
ipm quoq; consubstantialem, eiusdemq; dignitatis cum patre ac filio esse, eo quo cæte- E
ri doctores argumēto fortissimo fuit vsus, sanctum videlicet spm̄ eiusdem ordinis, &
voluntatis, ac operationis cum patre & filio esse, quemadmodū ad Serapionem episco
pum scribens. Filius qdem (inquit) a patre mittit, sic em̄ deus dilexit mundum, vt filium
suum vnigenitū daret. Filius autē mittit spm̄, si em̄ inquit ego abiero, mittam ad vos.
Et filius quidem patrem clarificat, ego (inquit) te clarificaui. Spūs autem clarificat fili-
um, ille em̄ (inquit) me clarificabit. Amplius filius qdem dicit, quæ audiui a patre, hæc
loquor in mundo. Spiritus vero ex filio accipit, de meo (inquit) accipiet, & annūtiabit
vobis. Et filius in patris nomine venit. De spū autem dicit, quē mittet pater in nomine
meo. Siqdem igit talem ordinem & naturam spūs habet ad filium, qualem filius ad pa-
trem, quonam pacto is, q spiritum dicit creaturam esse, idem quoq; de filio nō necessa-
rio credet. Quibus verbis. P. amp. doctor ipe nō personarū distinctionē, neq; vnde ex-
istēdi causam haberet, sed earundē potius vnitatē & coniunctionē ac cōsubstantialitatē
probasse videt, ex eo q analogia proportioneq; quadam eiusdē sunt voluntatis, ac ope
rationis. Non em̄ (inqt) filiū a pre habere esse, spm̄ aūt a filio, neq; prem generare filiū,
spm̄ vero a filio mitti. Nanq; si sic Athanasius protulisset, talis profecto sermo ad vam
sentētiam faceret. Ver bonitatē pris ex operibus filij, & bonitatē eius ex operibus san
cti spūs, proportione quadam (vt supra dictū est) demōstrauit. Ex eo em̄, q filius a pre, F
& spūs a filio mittit, patris bonitas (vt inqt Gregorius) cōprehendit, ita vt ipa missio sit
bonitas pris, & sancti spūs missio, bonitas filij sit putāda. Illud autē, filius qdē patrē, filiū
vero spiritus glorificat, operationum proportionem, & voluntatis eor identitatē signi-
ficat. Etem̄ quoniam filius iamdiu cognito patre, mundo apparuit, deinde vero sanctus
spiritus palam se fecit, idcirco ne δυτιθεον, hoc est, aduersus deum esse viderent, filius qui
dem patrem, spūs aūt filium clarificare dicit, & quæ tacuerat, filius discipulis reuelauit,
Quæ audiui a patre, hæc (inquit) loquor in mundo. Spiritus vero a filio accipit, quem-
admodum scripturæ relictum est, de meo accipiet, & annuntiabit vobis. Ex quibus q-
dē verbis credere debemus, sanctū spm̄ a filio sermonē accipere, ac ipm discipulis nūtia
re. Spūs ergo nō accipit eē a filio, vt tu. P. reuer. sentire videris. Deinde filius de se lo-
quēs inquit: In patris nomine veni. De spiritu vero dicit, quē mittet pater in meo noīe,
vt voluntatis identitatem, & operationum suar analogiam (vt sæpe sæpius dictū est)
declararet. Propterea magnus Athanasius illud protulit, talem ordinem & naturam
spiritum ad filium habere, qualem filius ad patrem, hoc est, ita spiritus cum filio dispo-
nit, & ei cōsubstantialis existit, quēadmodū filius pri. Quonā igit (inquit) pacto is, q spi-
ritum creaturam dicit, idem quoq; de filio non necessario credet? stante videlicet, ipor
voluntatis, substātiæq; vnitate, necnō eorundē operationū analogia. Sic magnus Atha
nasius. P. amplissime debet exponi, quippe q non personarum distinctionem, verum ipsa
rum coniunctionē ac earundē substantiq; vnitatem (vt supra diximus) ostendere voluit.

Iohan.3.b. Iohan.16.a. Iohan.17.a Iohan.16.b Iohā.8.c Iohan.16.b Iohan.7.g. Iohan.14. d

Iohā.8.c Iohan.16. b

Iohan.7. g Iohan.14.d

Hæc igi

A Hæc igitur Athanasii authoritas. P. reueren. longe aliter, q̄ sperares exposita est, atque
ita vt ad dogma vestrum nequaquām facere videātur. An aūt de sancti spūs processio-
ne, ita vt ipsi creditis, senserit, & an filius sancti spiritus causa sit, necne, alia eiusdem
Athanasii authoritate posset intelligi, quippe q in sermone de filij ac spūs æterna essen
tia, diuinaq; personarum distinctionem edocens, solum patrē diuinitatis fontem, ac in-
genitum nominauit. Ac si solum ipm dixisset genitorē ac mittentem esse, non igit sen-
tiebat filium sancti spiritus causam esse, si diuinitatis fontem pfem solum esse credebat.
Disiungimur (inquit) & ab iis, qui Iudæos secuti, cum deum de deo negant, Christia-
noq; fidem euertētes, vnum deū vt Iudei profitent, non q solus ingenitus & solus fons
diuinitatis est pater, idcirco deum ipm pronuntiant, sed q non genitor filij & absq; fru-
ctu viui verbi. Siqdem igit solus fons diuinitatis, ac solus ingenitus pater est, sequit, vt
solus filij genitor ac solus spm̄ mittens existat. Non igit apud Athanasium filius sancti
spūs causa est & ab ipo spiritus esse habet. Hæc nunc ad tuam orationem,

¶ Hæc via. P. reuer. qua qdem ad veritatem illustrandam progrederis, tenebras po- Iohan.
tius obducit, q̄ (quod omes summopere cupimus) lucē afferat. Nec id sane principio no
B stræ disputatiōis inter nos cōuenit, vt tam longis oratiōibus vteremur. Verum vt breui
bus vltro citroq; habitis argumentis atq; responsiōibus, paucis rem ipam cōcluderemus,
te tamen longam habētem orationē, verbaq; duo per horam exponētem, hi præstan-
tissimi pres audiendo iam fessi sunt, & vt mihi videt nil aliud de tuo sermone intellexe-
runt, q̄ id, in quo me valde reprehendisti, q verbum, est, Athanasii, verbis addiderim,
vt sæpenumero facere soleo, nam alteram ipsius Athanasii authoritatē, sanctū videlicet
spm̄ talem ordinē & naturā ad filium habere, qualem is ad pfem habere creditur, male
explanasti (qui autem sermonem aliquē exponit male, is nunq̄ bene respōdere potest)
deinde ad materiam de temporali personaq; processione venisti, in qua necessario con-
cludere possum°, spm̄ sanctū ex filio etiā ab æterno procedere, ex eo q ab eodē tpaliter
procedere credit. In qua quidem materia tibi paucis rñdebo, quāmuis de ea nullam mo
do mentionem facere debebas, quādoqdem ad propositū neutiquam spectare videtur.
Sed anteaq̄ aliud proferam, ex te. P. reuerē. scire velim, an ita protuleris, cum filius pa- Iohā.16.b
trem dicitur audire, verba eius audit, quādoqdem auditus ad verba refert, & ita dictū
euangelij de meo accipiet & annuntiabit vobis (vt inquis) debet intelligi, ex quo qdem
sanctum spiritū a filio habere esse minime sequit, ita ne sentis, an non?

¶ Quid ni? nam & magnus Athanasius euangelium ipm sic exponit. Mar.
¶ Ex hoc. P. reuer. secundum vestros & nostros sanctos doctores (deo fauente) pro Iohan.
C babimus sanctum spm̄ a filio æternum esse suscipere. Sed anteaq̄ ad demōstrandū hoc
veniamus, orationi tuæ breuib⁹ rñdebo. Nam sessione proxima ex me quæsiuisti, an ex
magni Basilij sententia sentirem sanctum spiritum ordine dignitateq; tertiū esse, deinde
me hanc eius fuisse sentētiam asserentem, interrogasti, an alij quoq; sancti doctores fue
rint idem sentientes, me vero rñdente, multos sanctos huius fuisse sentētiæ, cōtinuo ad
ostendendum oppositum, magni Basilij authoritatem exposuisti, quēadmodum etiam
modo fecisti, ita dicēs in summa, Eunomius sanctor similabat conseruare doctrinam,
sanctum spm̄ ordine ac dignitate tertium esse, qui vero illi sancti sint, & in quibus sermo
nibus doctrinam fecerunt, nō potest dicere, idcirco magnus Basilius, vtpote, q non sen
tiret aliquos sanctos eiusce fuisse sentētiæ (inquit) fuerit, ne vnq̄ homo sic audax, & re-
liqua. Credis igit ex mente Basilij, neminem sanctum eius opinionis fuisse, q Eunomi-
us ipos citare nesciuerit. Hāc expositionē tuā. P. reue. volui repetisse, vt hi. P. am. solu
tionem eius, quam afferam, facilius intelligāt. Nos magni Basilij librū habemus, quē nō
mendosum, sed fidedignū esse putamus, cuius qdem rei ex eo facimus coniecturam, q
cum Mityleneñ. præsulis vetustissimo libro, quemadmodū ij testari possunt, q vtrūq;
diligenter perlegerant, in omnibus conuenit, qui qdem liber (si lubet) in medium affe-
ratur. ¶ Hi libri eadem manu exscripti videntur esse. Mar.

¶ Tria vobis. P. amp. demonstrare volo. Primū alia Basilij authoritate sanctum spiri- Iohan.
tum a filio accipere esse, alterum quāto dedecori Basilio magno futurū fuisset, si scriptu
ræ reliquisset, ita vt in vestro legitur libro, & quēadmodū talem tantumq; virum, ac in
dei ecclesia, vt Chalcedoneñ. synodus testatur, maximæ authoritatis exponitis, vltimo
ex præcedētibus ac consequētibus verbis eis ostēdam, ipm non aliter sensisse, q̄ in no-

stro li

Universidad de Deusto
Biblioteca

stro libro scriptum videtur. In explicandis aũt his tribus capitibus, P. amp. nõ ero mul D
tus, neq; mea vagabit oratio, spe adductus sancti spirius, de quo agitur, bonitate, vos nõ
mediocrem per nos ab ipo grãm consecuturos, quo quidẽ magnus Basilius plenus, nõ
potuisset in tanta materia, de qua agimus, diuersis in locis diuersa cõscribere, quãdoqui
dem sancti doctores in his, quæ ad fidẽ spectarent, sibñpsis cõstare, nullibiq; contraria
scripsisse creduntur. Nuper ergo cum essem in amplissimi S. Sabinæ cardinalis domo,
Ambrosio eius fratre præsente, egregio literarum Græcarum interprete, Leonardus
Aretinus literarum Græcarum professor eruditissimus, ac huius ciuitatis illustrissimus,
Scriba, vel (vt vulgo dicitur) cancellarius, vetustissimum quoddam volumẽ Græcum
nobis attulit, in quo quidem quęrẽtibus nobis quãdam epistolam, forte fortuna sermo
quidam Basilij de sancto spiritu occurrit, quem ego sperãs tum videre miraculum (cre
debam etẽ id, quod fuerat, magnum Basilium sancti spiritus plenum, in ipo sermone
claram aliquam & manifestam sentẽtiam reliquisse) eiusdem amplissimi cardinalis iussu
perlegi, quo quidẽ perlecto maximas ipsi sancto spiritui gratias egimus, q nobis euenit
ex sentẽtia, vt quod a Christianis in hac materia celebrari debeat, id ex eodem ipo ser
mone cognouimus. Vnum quidẽ patrẽ (inquit) vnum filium, vnum spiritum sanctum
iuxta diuinam traditionẽ profitendum nobis est, nõ autem duos patres, neq; duos filios
qñquidẽ spũs neq; filius ẽ, neq; nuncupatur, nõ eñ a spũ accipimus aliqua, quẽadmodũ E
a filio spũs, sed eo ad nos veniente, nosq; sanctificante diuinitatis hæreditatẽ susçipimus
necnon hæreditatis æternæ præmium, ac æternorum bonorum primitias. Hæc sunt,
quæ nos a spiritu accipimus, quæq; vobis creata fuere, atq; a sancto spũ causata. Siqui
dem igitur P. amp. iuxta Basilium, non ita nos a spiritu accipimus, quẽadmodum a fi
lio spiritus. Non autem a spiritu creaturas accipimus, sequitur, vt quod is a filio accipit,
diuinum sit, quãdoquidẽ quæq; res vel diuina vel creata creditur esse. Quæ aũt sint illa,
q̃ nos a spũ susçipimus, Basilius ipe declarat, videlicet diuinitatis hæreditatẽ, ac hæredi
Psalm. 81 tatis ęternæ p̃miũ. Scriptũ est eñ: Ego dixi dñ estis. Nã facti filij coheredes, dñ possu
mus appellari, & hæreditatis æternæ, ac æternoq; bonoq; participes efficimur. Qua qui
dem ratione Basilius ipe sententiam improboq; euertit, q illud esse, quod spiritus acci
pit, creatorum bonorum causa est. Nunc venio ad secundum & luce clarius demon
strabo, magno Basilio non mediocri dedecori fore, si sic intelligat, quemadmodum a
patre Ephesio exponitur, quod quidem vtranq; nostram expositionem diligentissime
conferentibus palam fiet. Id igitur (si lubet) agamus. Nam in nostro libro scriptum est
ita, cur enim necesse est, si ordine ac dignitate tertius est spiritus, natura quoq; ipm terti
um esse, in vestro autem ita: cur enim necesse est, si ordine ac dignitate secundus est san
ctus spiritus, natura quoq; ipm secundum esse? In nostro ergo libro tertius, in vestro
autem secundus, sanctus spiritus ponitur.

Mar. Iohan. ¶ Immo in nostro quoque libro tertius legitur.

¶ Deinde in nostro hæc verba sequunt, Dignitate nãq; ipm secundũ a filio, cum ab F
ipo esse habeat, & ab ipo accipiat, & annũtiet nobis, & omnino ab illa causa dependeat,
pietatis ratio tradit, natura vero tertia vti, nec a diuinis scripturis docti sumus, nec a di
ctis potest consequenter ratiocinari. In vestro autem libro legitur ita. Dignitate nanq;
ipm secundum a filio, tradit forsan ratio pietatis, vbi verbum, forsan, ambiguam reddit
orationem, & magnum illum Basilium dubitasse demõstrat. Deinde in vestro libro sic
legitur, natura vero tertia vti, nec a diuinis scripturis docti sumus, nec a dictis potest cõ
sequenter ratiocinari, vbi nonnulla verba deesse videtur. Deinde Basilius prędictorum
reddit rationem, vt in vtroq; libro legere est, nam inquit: Quemadmodum filius ordine
quidem a patre secundus est, quoniam ab illo, & dignitate, qm̃ origo atque causa existẽ
di pater ipsi est, & quoniã per ipm accessus & adductio ad deũ patrẽ, natura vero nullo
modo secũdus, quoniã in vtroq; vna est deitas. Postea in nostro libro hæc verba sequũ
tur, quæ in vestro neutiq̃ extãt. Ita videlicet sanctus spũs & si dignitate & ordine secũ
dus a filio est, nõ tñ verisimile alienæ ipm eẽ naturæ inde cõsequitur. In his ergo, q̃ de filio
Basilius loquit, bene cõuenimus, vbi vero de spũ mentionẽ facit, liber vester deficere, ac
mendosus esse videtur. Quis enim ambigit, an verbum illud, forsan, non sit Basilij? ac
cõtra tanti viri existimationẽ positum. Nam id semp potius esse debet, ex quo quippiã
demõstratur, qñquidem (vt dialectici dicũt) ex ambiguis & abstrusis nil prorsus potest
dilucida

A dilucidari, cũ a notioribus ad minus nota procedere, natura nobis insitũ sit, qui quidem
demonstrandi modus a sapiẽtibus approbatur. Nam Eunomius ita ratiocinabat. Quo
niam spiritus dignitate tertius est, vt ex scripturis sacris habetur, idcirco sequitur ipm na
tura quoq; tertium eẽ. Cuius quidẽ argumẽti illationẽ & consequẽtiam Basilius volens
euertere, pluribus exemplis scripturæ sacræ demõstrat, dicẽs angelos, alios primos, ali
os secundos, alios ordine dignitateq; tertios eẽ, non tamẽ ex eo consequi, natura quoq;
tertios eẽ. Siquidẽ igitur ipe Basilius verbo, forsan, fuisset vsus, argumẽtum eius in Eu
nomium, quod clarum eẽ debebat, valde fuisset ambiguum. At inconueniẽs eẽ videtur
tali tantoq; viro tantam inurere notam, de quo Chalcedonen. synodus testat, ipm exa
ctissimã accuratissimamq; tradidisse doctrinam. Porro q̃ exactissimam de sancto spiritu
nobis sciẽtiam tradidisset, si verbo, forsan, vsus fuisset? Illud ergo, forsan, q magni Basilij
sensum corrũpit, ex libris eius deleri penitus debet. Prętereа is magnus Basilius in eodẽ
sermone clarissime dicit, sanctum spiritum a filio accipere. Quod autẽ accipit, id profe
cto non creaturam, vt nos, verum (vt supra dictum est) diuinum eẽ necesse est. Etenim
quidnam aliud obsecro, sanctus spũs, in ipa trinitate a filio accipit? quandoquidẽ, quod
accepit, vel accipit, vel in futurum accipiet, id æternaliter habet. Et filij auditus a patre,
B ac eius notio idem sunt. Et diuinorum intelligẽtia, & eẽ ipsoq; idẽ esse creduntur. Nec
non illud, a patre audire, nil aliud apud Latinos & Græcos est, (vt probabo) q̃ ex patre
substantiam capere. Quod ergo spiritus a filio accipit, id notio & eẽ diuinaq; substantia
est. Cur igitur est censendũ magnũ Basilium in sermone de sancto spũ, quẽ in eius cele
berrimo die habuit, absq; aliqua hæsitatione dixisse spiritũ a filio accipere, alio vero lo
co, eundẽ ipsum Basilium de eodem spiritu, quo plenus fuisse creditur, illud, forsan, tam
inconstanti sentẽtia protulisse? Veræ nanq; sentẽtiæ ab hominibus sanctis, sacris literis
traditæ fuerant, quibus innitẽs Basilius, in Eunomium vehemẽter inuehebantur. Sed
venio ad tertium illud, quod ab initio vobis probare promiseram, vt ex præcedẽtium
& consequẽtium verborum Basilij nexu cognoscatis, cuius nam sentẽtiæ fuerit. Nam
clarissime patet, verbis his, forsan pietatis ratio tradit, orationem hãc, quæ subsequitur,
ita videlicet & sanctus spiritus & si dignitate & ordine, secundus a filio est, non tamen
verisimiliter alienæ ipm eẽ naturæ inde consequitur, oppositam eẽ, quandoquidẽ sim
pliciter ac sine ambiguitate a Basilio fuerat prolata, & si qdam fallaces homines ex eius
sentẽtia inferebant, spiritum sanctum natura quoq; tertium eẽ. Ex his igitur Basilij ver
bis, non enim a spiritu accipimus aliqua, quẽadmodum a filio spiritus, cum nil aliud prę
ter diuinam naturã possit accipere, necnõ ex alia eiusdẽ Basilij authoritate, palam fit, ver
bum illud, forsan, ipsius Basilij neutiquàm esse, quandoq dem sibñpsi constare non vide
C retur, quod ei magno dedecori eẽt, siquidẽ igitur accipere eẽ ac procedere, idẽ signifi
cant, & spiritus a filio accipit, vt probatum est, spiritus ergo ex filioq; procedit. Sed vt
magni Basilij sentẽtia fiat clarior, verba eius in tertio contra Eunomium libro altius re
petam, vix tandẽ (inqt) blasphemijs in vnigenitum saturatus, ad spm̃ sanctum transiit, to
tiq; suæ cõsentanea volũtati de ipo etiã differit, sic scribẽs: Cum vero hæc nobis de vni
genito sufficiãt, reliquũ est, vt de paracleto q̃q; dicamus, nec opiniões inexquisitas mul
torq; sequemur, sed sanctorq; in oñibus doctrinam cõseruabimus, a q bus cũ dignitate ac
ordine tertiũ ipm didicerimus, tertium q̃q; natura eẽ credidimus, hæc Eunomius arro
gans & superbus, q (vt Basilius consequẽter dicit) q non putat oportere in simplici & sin
cera fide multorq; pmanere, sed artificiosis qbusdam cauillatorijs rõnibus ad id, quod si
bi videtur veritatem rursus commutare, satis verbis suis ostendit. Cum enim contẽnat
opinionem multorum, qui spiritum sanctum glorificant, sanctorq; simulat conseruare
doctrinam, & tacet eos, q sibi ipam tradiderunt. Nam ex eorq; scripturis cognoscere
mus, an hæc illatio, & (vt ita dixerim) cõsequẽtia ex ipsorũ sentẽtia fuerit, si ordine ac di
gnitate tertius est spiritus, ipsum natura quoq; tertium esse. Magnus ergo Basilius in
Eunomium inuehitur, q ipsorq; sanctorq; libros non citasset, ex quorq; sentẽtia inferebat
sanctum spiritum natura quoq; tertium esse, quorum quidem sanctorq; authoritatem Ba
silius approbabat, sanctum spiritum (vt supra dicitur) tertium esse, verum ipam Euno
mij consequẽtiam reprobabat, spm̃ natura quoq; teriũ eẽ. Propterea q; paulo inferius an
gelorq; exemplum dat, dicẽs, alium principẽ, alium subditum, oẽs tñ vnius esse naturæ.
Deinde de spiritu inqt. Sic profecto & spũs sanctus dignitate qdẽ & ordine secũdus ẽ.

Accepi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Matth.28.c

Accepimus eñ ipſum tertium a patre & filio numeratum,cum ipſe dñs in traditione ſa D
lutaris baptiſmatis ordinē tradiderit his verbis: Euntes baptizate in nomine patris & fi-
lij & ſpiritus ſancti,in natura autē tertia a filio ac patre deiectum ſpñ nullibi audiuimus.
Poſtea ſuam ſentētiam argumēto confirmat,dicēs: Cum eñ duæ res dicant, deitas &
creatura,dominatus ac ſeruitus,ſanctificans & quæ ſanctificat,qua in parte ſpñ ordina-
bimus:in his,quæ ſanctificantur:at ipſemet ſanctificatio eſt. Et infra: Non ergo ipſum
principalē natura ſpñ,fas eſt nobis conſeruum dicere, nec creaturis cōnumerare eum,
qui in diuina & beata trinitate cōnumeratur,vnde patet. P.amp. ſanctum ſpñ nō crea-
turis,ſed ipſi diuinitati connumerādum eſſe,quādoqdē quæq; res vel diuina, vel creatu
ra creditur eſſe. In qua qdē diuinitate magnus Baſilius ſpiritū ſanctū ordine ac dignita-
te tertium eſſe, crediderat,quippe q pauloante protulerat filium a patre ſecūdum, ordi-
nē q dē,quoniā ab illo,dignitate vero,qm origo & cauſa eſſendi pater eſt,ſanctum autē
ſpñ a filio ſecūdum: hic vero extra creaturas ipm connumerat,quæ qdem(inquit) a cō
municatione,quam cū illo habēt,qui natura ſanctus eſt,ſanctificationē habēt, ſpūs autē
natura ſanctitas eſt,illis vero participatione ineſt. Siquidē igitur ſanctus ſpūs tertius eſt,
neceſſe eſt filium,cauſam & principiū eius eſſe per diuinæ naturæ participationē. Quā-
doqdem(vt q̄ ſæpiſſime protuli)inter diuinas pſonas ordo,ab vno in aliud eſſe creditur E
quo qdem vna pſona ex alia ſubſtātiam & eſſe, ac ordinē accipit. Vnde euenit, vt qm
nobis conceſſum eſt,accipere & eē idem ſignificare, ſpūs, qui a filio habet eſſe, ab ipſo
quoq; procedat. Alias q̄q; Baſilij authoritates. P.amp. poſſem afferre,ad oſtendēdum
ſanctum ſpñ a filio eſſe,atq; procedere, necnon ad eaſdē duas eiuſdē Baſilij authorita-
tes luce clarius explanandas, verum maius operæp̄tium mihi videt, vt ad Athanaſium
veniamus,quē quidē ſi bene. P.reuer. expoſuiſſes,intellexiſſes melius ipſum,qui in apo
logia ſua in Arrium dicit, ſi ſanctus ſpūs ex patris filioq; ſubſtantia non eſt,cur dei filius
Matth,28.c in ſymbolo ſanctificationis ipſum connumeraſſet? dicēs: Euntes,docete oēs gētes. Igit
ex Athanaſio patet,ſi ſanctus ſpūs ex patris filioq; ſubſtantia non eſſet, nulla prorſus rō
ne in ſanctificationis ſymbolo connumeraret. Porro vos Græci dñi noſtis,quod a vo
bis ſymbolum dicit,id a Latinis compoſitionē vel ſignum nuncupari iuxta beatū Cle
mentem,q poſt ſanctū Petrū ad beatum Iacobū ſcribēs,inqt: Apoſtoli cōgregati ſym
bolum fecere,q̄d quidnam ſignificet,exponēs dicit,quod qdem ideo compoſitio ac ſi-
gnum dicit, q̄ in quādam compoſitionē conſecerant, ex qua q̄d credit, demonſtratur.
Propterea patres optimi, ſanctificationis ſymbolum ab Athanaſio nominat, q̄ baptiſ-
matis charactere,ac ſigno,Chriſtianus a non Chriſticola differre creditur. Ergo paulo
ante vobis probaui clariſſime,ita ſanctum ſpñ ex filij ſubſtantia habere eſſe,quēadmo-
dum filius ex patris. Nunc autē Athanaſius inquit,ſi ſanctus ſpūs a filio non haberet eē F
cum ipſo non connumeraret. Porro autē. P. reuerē. quoniam ſeſſione proxima rñdens
mihi dixiſti,me hincinde ſumere authoritates neutiq; ad rem ptinētes,quēadmodum in
beati Epiphanij authoritatibus feceram,q bus qdem ab re verbum,eſt, apponebam,id
circo ad Epiphanium ipſum venire volo. Et quoniā complures interpretes docti ac in
philoſophia p̄clari,p̄ſertim ſereniſſimus Imperator hic adſunt,ideo nō alijs teſtibus
opus eſt,ad probādum,an verbum,eſt, in ipſis Epiphanij dictis ſubintelligi debeat, q̄d
non equidē primus,verum Ambroſius appoſuerat,dicēs ita: Filium Epiphanius dicit,
qui ex ipſo,ſanctum autē ſpiritū, qui ex vtroq; , quæ qdē Epiphanij authoritas prima
facie fuerat. De qua iterū ex vobisquæro,an hæ duæ p̄poſitiōes,ex,verbum,eſt,neceſſario
includant? Nam ipſe multis in Ambroſii expoſitionibus talē modum loquēdi compe-
rio, vt mos eſt Græcis,qui,cum verbū neceſſario intelligit,illud non exprimunt,quēad
modum etiā Baſilius fecerat,q dicēs ſpiritum ordine dignitateq; tertium,verbum omi-
ſerat,q̄d neceſſario intelligit. Altera vero Epiphanij authoritas fuit hæc,neq; filium no
uit qs,niſi ſpūs ſanctus,q vere clarificat,& docet omnia,q ex patre filioq;, vbi verbum,
eſt,deeſt,ipſum tñ ſubintelligit. Rogo igit te. P.reuerē. ne in poſterū oſone morali, vel
verbis quādoq; mores ſignificātibus, vti velis,quādoqdē ex ipſis nil firmi poterim⁹ aſſe
qui. Et ne me in eo amplius reꝑ hēdas,q̄ quæ verba neceſſario ſubintelligant,ea expri-
mo. Ad ſecūdam aūt Athanaſii authoritatē breuibus rñdeo, ex ea nobis credēdum, ſi
diligēter ipſam ꝑpenderimus,ſanctū ſpiritū ordine ac dignitate tertiū eē. Talē(inqt)or
dine & naturā ſanctus ſpūs habet ad filiū,qualē filius ad patrē. Quonā igit pacto, q ſpi-
ritum di

A ritum dicit creaturā eſſe,idē quoq; de filio nō neceſſario credet? Hoc eſt ob ipſoꝝ or-
dinis ſimilitudinē. Ordine nāq; naturæ iuxta philoſophos & theologos(vt alias demō-
ſtraui)quippiā ex aliquo generat:ac ex vna pſona producitur altera. Porro aūt nō de-
bemus in theologia reꝝ diffinitionibus aliter vti,q̄ ipſe ſignificent,q̄q; a doctoribus ac-
cipi ſoleant. Siquidē igit ordo naturæ proceſſionis eſt ordo,ꝑ quā vna res ab alia natu
rā accipit,q̄ quidē natura principium eſt,quo, vel per q̄d (vt Damaſcenus etiā inquit)
ſequitur generationē eſſe ordinē naturæ,nō veluti generātis,veꝝ quo generans gene-
rat,q̄d quidē principiū cōmunicabile eſt. ¶Ne mutes dictiones,P.R. Aliud eñ eſt Mar.
dicere ordinē & naturā,aliud vero ordinis naturā. ¶Ordo ſecundū naturā, R.P.& Iohā.
ordo naturæ idē ſignificant,quēadmodū de pſona,ex qua fit aliud,dici poteſt,ſi relatio
nem principij habeat,q̄d quidē ſecundū naturā cōmunicat. Vnde ſequitur ſanctū ſpñ
ordine ac natura ſecundū poſt filiū eſſe,& ab eodē eſſe accipere, ac cōſequēter ab ipſo
procedere. Sed hæc hactenus. Nā de tēporanea ſancti ſpūs proceſſione ſuo loco dice-
mus,qñquidē alterius eſt cōſiderationis. ¶Operæpretiū eſſe noſtris, P.amp. vt bre- Imp.
uibus diſputetis, vos aūt tā longā habuiſtis orationē, vt antea dies defecturus videatur:
q̄ noſtri reſpondere ſufficiant. Quibus dictis,ſeſſio miſſa fuit,& ad diē ſabbati dilata.

B ¶Die ſabbati. xiiij. menſis Martij, ſeſſio. xxij. Florentiæ.

SI ad oēs orationis tuæ partes oratione ꝑpetua rñdere velim,hic dies mihi,P.R. Mar.
ad dicendū nequaq̄ ſufficeret. Qm̄ igitur ſermones prolixi nobis inutiles ſæpiſ-
ſime viſi fuerūt:idcirco ſingulā quanq̄ orationis tuę partē memoria (vt potero)
repetendo ad ipſas ſigillatim paucis rñdebo,te interrogādo,ac ex te rōnes quæ-
rendo,& tibi cū fuerit opus reddēdo. Qm̄ aūt,P.R. dixiſti,nos primā Athanaſij autho
ritatē non bene intellexiſſe,qñquidē ipſam male expoſuimus, ideo noſtrę reſponſionis
exordiū ab ea ſumemus. ¶Vt diſputatio noſtra,P.R. iuxta prioris noſtri ſermonis Iohā.
ordinē, habeat,a magno Baſilio debes incipere,deinde ad Athanaſiū venire. ¶Qm̄ Mar.
ſeſſione proxima,P.R. magni Athanaſij authoritas recitata & expoſita fuit a te,idcir-
co mihi videt, vt eandē prius explanemus,clarioreq; reddamus,poſtea vero ad magnū
Baſilium veniamus. ¶Vt ordine bono, P.R. hac in re procedamus, agendū eſt no- Iohan.
bis(vt dixi)ſin minus inter nos confuſio poterit exoriri. Nā in ſuperiore ſeſſione primo
ex me q̄ſiuiſti,an crederē magnū Baſiliū huius fuiſſe ſnīæ,ac vna cū ſanctis ſuis maiori-
bus ſenſiſſe,ſanctū ſpñ ordine dignitateq; tertiū eē, deinde verbis eius a te explanatis,
continuo ad Athanaſium veniſti. Ego vero vt eodē ordine tibi reſponderē, eandē Ba-
ſilij authoritatē prius expoſui,ac eius aliā ſimul attuli,& ex p̄cedentiū cū conſequenti-
bus eiuſdē Baſilij verboꝝ nexu, mentē ipſius dilucidaui, necnon ex tua expoſitione ma
gnū ipm Baſilium inconueniens ſequi,demonſtraui:in extremū aūt ad magnū Atha-
C ſium veni. Ne igitur orationes noſtræ confundant,idē nobis ordo ſeruādus eſt, cū p̄ſer
tim beatiſſimus dñs noſter ſereniſſimo Imperatori,ac nobis oībus id contendētibus be-
gne conceſſerit, vt ſingulis argumentis atq; orationis partibus rñdentes, eouſq; diſputa-
tionē noſtrā trahamus,quouſq; controuerſiæ noſtræ modū inueniamus. Ad primam
igitur magni Baſilij authoritatē prius rñdere debes. ¶Volebā equidē, R.P. eodē or Mar.
dine, quo proxime ſum loquutus,adhuc in p̄ſentia tecū agere, ac in primis oſtendere,
magni Athanaſij authoritatē ad noſtrā magis ſententiā, q̄ ad veſtrā facere. Veꝝ qñ ti-
bi videtur, vt tui ſermonis ordinē ſequar, in hoc etiā morem gerā tibi,& a Baſilij autho
ritate incipiā. Primo,tribus argumentis probare conatus es,librū veſtrū mendoſum nō
eſſe,quē ipſi dubio procul corruptū eē putamus. Quoꝝ q̄dem argumentoꝝ primū fuit
q̄ idem Baſilius alio etiā in loco teſtatur,ſanctū ſpñ a filio eſſe habere, alteꝝ q̄ contra
eius eēt exiſtimationem(q doctor egregius admirationeq; valde dignus exiſtit)ſi de di
uinis dogmatibus hæſitans, verbo,forſan, vſus fuiſſet,ac non ſine ambiguitate ſuā ſentē
tiam literis mādaſſet. Poſtremo,ex nexu verboꝝ ipſius Baſilij iudicatis veſtrū librū in-
corruptum,noſtrum aūt mendoſum eſſe,ſanctumq; ſpñ ordine dignitateq; tertiū eē.
Sed anteaq̄ vobis rñdeamus, hæc Baſilij authoritas recitet. Vnum(inqt)patrem,vnum
filium,vnū ſpñ ſanctū eſſe iuxta diuinā traditionem profitendū nobis eſt,non aūt duos
patres,neq; duos filios,qñquidem ſanctus ſpūs filius non eſt,neq; nominat. Et reliqua.
In qbus verbis,P.amp. non legitur,neq; ex ipſis neceſſario poteſt inferri, ſanctum ſpñ
a filio eſſe accipere,nā illud,non eñ a ſpiritu accipimus aliqua, quemadmodum a filio

Universidad de Deusto
Biblioteca

spiritus, sic debet exponi, nos non a spũ accipimus aliqua, quẽadmodum a filio accipi- D
mus spiritum, nã spũs apud Græcos neutri generis est. Et illud, quemadmodum a filio
spũs, ꝺd vos pro nominatiuo casu accipitis, nos accusatiuum credimus eẽ, quæ qdem
expositio nostræ sententiæ ac verbis ipsius Basilij, necnõ eiusdem mẽti ꝙ maxime cõ-
uenire videtur (vt statim monstrabimus) nã sancti spiritus inimici hac diuincta oratiõe
vtentes, cõtra Christifideles sic argumentari solebãt. Si spũs ex patre genitus est, ecce
duo filij, sin aũt ex filio, ecce duo patres, hoc est pater & filius. Aduersus quos hæreti-
cos magnus Basilius inqt: Vnũ patrẽ, vnum filium, vnum spiritũ sanctum iuxta diui-
nam traditionem profitendum nobis est. Nã sanctus spũs, ꝙuis ex patre procedat, nõ
tamen filius est, necꝫ ex ipso vt filius natus, propterea (inquit) non autem duos patres,
neque duos filios, qñquidem sanctus spũs filius nõ est, neque nominat. Porro autem
patet nos a filio spm sanctum accipere, id est, adoptionis spiritum, nã filij secundum sui
Galat. 4. a. naturã proprium est, nos p spiritum adoptare, vt Paulus ad Galatas scribit: Qm autem
estis filij dei, misit deus spiritũ filij sui in corda vestra, clamãtem abba pater. Siquidem
igitur spm adoptionis a filio accipientes, a patre dicimur adoptari, a spũ vero nil aliud
præter spm ipm accipimus, quẽadmodũ a filio spm ipm, qui ab ipo alius est, sequitur
sanctum spm nõ eẽ filium propterea nec a sacris literis filius nominat. Hoc ergo sensu B
magnus Basilius protulit, spm nõ esse filium, ꝙ a spũ nõ accipimus aliqua, ab ipo vide-
licet aliena, & per sese subsistentia, quemadmodũ filij spiritum accipimus, alium ab ipo
secundum eius personã, sed ipm spiritum ad nos venientẽ, & nos sanctificantem, ac no
1. Cor. 12. b bis sua charismata donãꝫ largientẽ suscipimus, vt Apostolus inquit: Hæc autẽ oĩa
operat vnus atque idem spũs, diuidens singulis prout vult. Ipse vero vnde habeas pa-
ter reuerende, spiritum a filio eẽ accipere, nõ video, cũ ex his, quæ longa oratione recl
Iohan. tauimus Basilij verbis, neutiꝙ inferri videatur. ¶ Quãuis longã orationẽ R.P. in ex-
ponendo Basilio habuisti, rem tamẽ ipsam neutiꝙ tetigisti, prætereꝙ ꝙ in fine ex me ꝙ
siuisti vnde illã expositionẽ habuerim. Ego aũt tibi respondeo, verba hæc, vnũ patre,
vnũ filium, & reliqua, nõ absolute, sed definite, ac determinate prolata fuisse. Propterea
paulo inferius inquit, nõ emꝫ a spũ accipimus aliqua, quẽadmodum a filio spũs, quæ ꝙ
Mar. Io. dem cõparatio est. ¶ At non ita nobis videtur. ¶ Vt si quis verbi gratia dixerit,
nemo de serenissimi Imperatoris subditis, ab eo quicꝙ accipiet, quemadmodũ eoꝝ ali-
quis, ꝙs in consilium summus pontifex adhibet, ab ipso accipiet. In qua quidẽ oratione,
quemadmodũ non potest intelligi, vt illud, aliquis quos in consilium adhibet, sit casus
accusatiui, ita quoque necesse est, vt illud, a filio spiritus, nominatiui sit casus.

Mar. Res ita, vt dicis, P.R. se haberet, si sic scriptũ esset, quemadmodũ a filio spũs accipit.
Veꝝ cum spũs (vt sæpe sæpius dictũ est) accusatiui sit casus, ea, quam ipse dicis cõpa- E
rationem, a mente Basilij aliena videtur esse, quẽadmodum ipm exponis, nos scilicet a
spũ non accipere aliqua, quemadmodum a filio spũs. Nã ipse volens ostendere spiri-
tum non esse filium, verbis his vsus fuit. Quæ quidem si ad mentẽ ipsius Basilij confe-
ras, nos ipm melius explanare cognosces. Idcirco magnus Basilius inquit, sanctus spũs
non est filius, necꝫ nominatur, ꝙ ipm a filio non accipimus, ꝙ ab eo personaliter differt,
a spiritu aũt nõ accipimus aliqua, quæ ab ipso differrent, quẽadmodum is spiritus alius
a filio est. Deinde sequitur, sed ipm spiritum ad nos venientem, ac nos sanctificantem,
& nobis sua charismata largientem, videlicet communionem diuinitatis, filijꝙ cohære
ditatem, & reliqua id genus dona suscipimus. Sic ergo magnus Basilius debet exponi.
Iohan. Nam expositio hæc, eius sententiæ melius conuenit. Non accipimus (inquis) a spi-
Mar. ritu aliqua, quæ ab ipso differant. Nõ ea differre intelligo, quemadmodũ spũs a fi-
Iohan. lio alius existit. Velim equidem huic vestræ sententiæ obijcere, vtpote sacræ scri-
Mar. pturæ, ac ipsi veritati contrariæ. Cur obsecro, cum is doctor id sentiat?
Iohan. Quæro ex te P.R. an sancti spũs dona sint ab eis donis diuersa, quæ nobis tribuit?
Mar. Non ea ratione sunt alia, vt per sese proprijsꝙ personis subsistant, quẽadmodũ filij
Iohan. us ac sanctus spũs per sese subsistere creditur. Non equidem quæro, an sancti spũs
Mar. dona eo modo sint eadẽ vel diuersa. Sunt sane diuersa, non tñ per sese subsistentia.
Bes. Quamuis spiritus dona suscipiamus, ea tamen per se non subsistunt.
Iohan. At paulo ante proferebatis, ipsa diuersa esse a spũ, quẽadmodum ipse diuersus a filio
Mar. creditur esse. Eandem ipsam sententiã illa Basilij authoritate confirmare possumus.

Quæro

A Quæro ex te, R.P. vtrum spũs a filio datus, creator sit, an creatura? Nam quæuis res Iohan.
creator creditur esse vel creatura. Porro aũt ipsi credimus sanctũ spiritũ creatorem eẽ,
opera vero eius creata, vtrum (inquã) is sanctus spũs, quẽ deus per Iesum Christum in
nos infundit abunde, sit creatura nec ne? Obmutuit pater Ephesius. Iteꝝ peto, P.R. an
sancti spũs gratiæ, vna cũ ipso, ac eius persona Christicolis largiantur vel ne? & an sint
eædẽ cũ his, ꝙ ab hominibus suscipiuntur. Videns aũt Imperator Ephesiũ respondere
nolle, ac timens, ne sermo ad aliã quæstionẽ transiret, Græcisꝙ cogerent de creatore ac
creatura disserere, iussit ne amplius de ꝙstione hmõi verba facerent. Latinis aũt eadẽ re
perentibus, ita respõdit. Hæc ad propositũ, P.amp. nequaꝙ spectare videnť, necꝫ ab Imp.
huiusce modi quæstione nostrũ dependet negotiũ: de quo solo, non aũt alia de re, quæ
forsan causa futuræ nobis controuersiæ fuerit, inter nos agere conuenit.

At operæpretium esset, serenissime Imperator, vt hæc etiã quæstio dissolueretur. Iohã.
Illa Basilij authoritas, P.amp. longe aliter a nobis, ꝙ a vobis exponit. Siquidẽ igitur Mar.
ex ambiguis ac obscuris, nil necessario potest concludi, sequitur vos nihil ex ipsis ostendere posse. Quãuis aũt authoritas ipsa sic etiam posset exponi, quemadmodũ vobis vi-
detur, a spũ nõ accipimus aliqua, quemadmodũ a filio spũs accipit, licet talis expositio
prioribus verbis Basilij nequaꝙ cõueniat, quia tñ ex ea nõ infertur, filium spũs causam Iohã.
esse, idcirco ipsa omissa, ad aliã veniamus. Ex beati Cyrilli literis, P.amp. quæ sic inci-
piunt, seruatore nostro clare loquẽte, docemur, nos non solũ accurate verba perpẽde-
re, verumetiã doctoris mentẽ diligẽter inspicere debere. Siquidem igitur authoritates
B sanctoꝝ in mediũ proferẽtes, ipsaꝝ sensum exacte nõ explicare, displicereꝙ vellemus,
cõtra sane Cyrilli canonẽ ageremus. At ipsi, ꝙ profitemur ipsam Cyrilli sententiã & le-
gem seruare, illã Basilij authoritatẽ meridiana luce clariorẽ eẽ tenemus, de qua tantũ hi
merito possunt ambigere, ꝙ eam exponunt male, vt vobis credimus contigisse. Qui cũ
ipsam non bene intelligatis, in multa inciditis incõmoda, ac facitis eandem ipsam autho-
ritatem, opposita simul includere, proferentes, quemadmodum a spũ accipimus aliqua,
ita etiã a filio spũs, quod contra omnes doctores videtur esse: quandoquidẽ spiritũ ac-
cipientes a filio, spũs etiã dona suscipimus, necnõ eadem dona suscipientes, spiritũ etiã
ipm vna cũ eius donis accipimus. Quemadmodũ Paulus apostolus inquit: Charitas au- Roma. 5. a
tem dei diffusa est in cordibus nostris per spiritũ sanctũ, qui datus est nobis. Siquidẽ igi-
tur accipientes a filio spiritũ, spũs etiam dona (vt est supra dictũ) accipimus, & ipsa do-
na suscipientes, spiritum etiã ipm suscipimus. Et magnus Basilius inquit: A spũ non ac-
cipimus aliqua, quemadmodũ a filio spũs, vbi profecto, ꝙa quãdã accipiendi diuersita-
tem is doctor intellexisse videtur, necesse est, vt spũs nominatiui, non autem accusatiui
sit casus. Latinoꝝ itaqꝫ patrum expositio vera & clara est, vt non accipiamus a spiritu
aliqua, quemadmodum a filio spũs accipit, nam ipsa dona (vt ipsi etiam paulo ante dixi
C stis) a spiritu sunt seiuncta, & quod spũs a filio accipit, diuinũ idemꝙ cum ipso spũ cre-
ditur esse, quandoquidem creatura nõ est: sua vero dona, quæ nobis largitur, proculdu
bio creaturæ sunt. Necesse ẽ ergo, hãc magni Basilij authoritatẽ exponi sic, & intelligi.

Nos nõ inficiamur, P.amp. hanc vestrã expositionẽ posse stare ac verã esse, cũ om- Mar.
nes in hoc cõueniamus, fieri nõ posse, vt absꝙ spũ nos eius dona acceperimus, quãdo-
quidem singula eoꝝ cum eodem spũ suscipimus, ꝙ totus spũs in suis singulis donis exi-
stit. Quæ qdem verba tametsi vera sint, adhuc tamen expositio nostra vera potest esse.
quãdoquidem a spũ nõ aliqua p sese subsistentia suscipimus, quemadmodũ a filio spm
accipimus. Quæ qdem expositio pcedentibus Basilij verbis cõsona magis videť. Quæ
omnia, P.amp. quãuis verisimilia sint, nequaꝙ tamen ex ipsis cõsequitur sanctũ spiritũ
a filio esse accipere, sed nos ab ipso spũ creaturas suscipere. Hæc ergo, P.R. melius de-
monstrato, de quibus inter nos controuersia est. Vt tibi pater Ephesius morem ge- Imp.
reret, huic quæstioni, P.R. respõdit. Verũ in posterũ ne verbũ quidẽ de ea faciet, quan
doquidẽ nõ tot de causis huc cõuenimus. Hęc expositio, P.amp. vera est, vt spũs no Iohan.
minatiui sit casus. Nã hæc oratio, a filio spiritũ accipimus, nos spiritũ vnà cũ eius donis
accipere significat, vt ait Apostolus: Dilectio dei posita est in cordibꝰ nostris, hoc est, Roma. 5. b
ideo, ꝙ filius dat nobis spm. Accipere igitur a filio spm, nil aliud significare videť, ꝙ (vt
paulo ante dictum est) spiritum cum eius donis accipere: quæ quidem donorum acce-
ptio nil aliud est, ꝙ, quod idẽ Basilius in eodẽ loco declarat, videlicet diuinitatis cõmu

Universidad de Deusto
Biblioteca

nicatio, & bonorũ participatio, ac pignus hæreditatis æternæ, quæ oĩa (vt Basilius inqt) D
a spũ accipimus. Quæ igit a spũ accipere credimus, his eadẽ donis ipsis esse videntur,
quæ nobis filius elargit per spiritum. At magnus Basilius, non enim (inquit) a spũ acci-
pimus aliqua, quemadmodum a filio spũs: quæ quidem si, spũs, casus esset accusatiui,
essent eadem. Verũ maxima differentia debet esse inter ea, q̃ spũs a filio accipit, quæq;
ipsi a spũ accipimus, qñquidem principium in theologia notissimum est, id. q̃d ipse Ba
filius in eodem loco citat, duo tãtum gña rerũ existere, id est creatorem & creaturã, por
ro dona, q̃ spũs nobis largit, creaturæ sunt & seiuncta, spũs vero sanctus creator. Vn-
de sequit, si non a spiritu accipimus aliqua, quemadmodum a filio spũs, vt id, q̃d spũs a
filio accipit, diuinitas sit. Tua igit expositio nulla ratione menti Basilij conuenit. Hæc
Iohannes. Nolente aũt Ephesio quicq̃ de hoc amplius proferre, Imperator sic dixit.

Imp. De proposita quæstione necesse est, in pẽsentia disputetis, de hac vero forsan alias.
Iohan. Equidem te, serenissime Imperator, sapientissimum ac ingeniosissimum esse puto,
mihiq; psuadeo, te veritatem huiusce rei cognoscere, ac ipsum Basilium aliter exponi
nõ posse. Siquidem igit tibi lubet, vt finẽ his ponamus, satis tibi libentissime faciemus.
Iul.card. Si qua dubitatio est, Pater reuerende, viderint auditores. Ita quoq; nobis videtur.
Imp. Dñs prouincialis, P.amp. Basilij authoritatem q̃optime declarauit, ita vt aliter expo E
Iul.card. ni nõ possit, vt vobis omnibus exploratũ est, idcirco (si vobis placet) ad alia veniamus.
Imp. Io. De hac quæstione suo loco considerabimus. Quoniã de his satis est dictũ, ideo
si beatissimo summo põtifici & serenissimo Imperatori videt, orationem nostrã ad alia
transferemus. Mar. Qm̃ authoritas ipsa videt ambigua, & vtraq; ex parte varie intellecta,
Iohã. idcirco ad alterã orationis tuæ caput (si lubet) veniamus. Mar. Nos autẽ profitemur ipsam
satis superq; exposuisse ac dilucidasse. Fieri non potest, P.amp. vt spiritũ in loco ter-
tio disponamus & numeremus, nã in diuinis psonis non sunt, primum secundum ter-
tium, neque vnum duo tria, verũ vnum & vnum, & vnum & vna substãtia. Siquidem
igitur generare, producereq; non naturalia & propria, sed hypostatica sunt, sequitur, si
sanctus spũs ex patre filioq; producit, vt ex duabus psonis producat, quæ duæ causæ,
ac duo principia essent. Iohã. Nequaq̃ pater reuerende, nequaq̃. Non enim duo princi-
pia, duasve causas in diuinis, verũ vnicum tantum principium & causam profitemur.
Nã pater vt pater ad filium refertur, filij enim est pater. Similiter filius, vt filius ad pa-
trem, patris nãq; filius est, quo quidem non existente pater esse non poterit, quandoq;
dem relatiua sunt. At sanctus spiritus neque ad patrem, neque ad filium, quatenus pa-
Mar. ter & filius sunt, per se potest referri. Est ne ita, an non? Quid ni?
Iohan. Porro spũs vt spiritus ad spirantem refertur. Spirãtes vero sunt, pater simul & filius
cum sine vlla controuersia spũs patris filijq; dicatur esse: qui quidem vna eademq; spi-
ratione; facultateq; productiua, spiritum sanctum spirãt atque producunt. Quæ quidẽ p
potentia facultasq; productiua, cum vna eademq; numero sit, patris præcipue creditur
esse, a quo etiam filius accipit ipsam. Qua ratione, P.amp. dicere solemus patrem & fi-
lium, vnicum spiritus sancti principium & causam esse. Mar. Fieri ne potest, P. reuerẽde,
Mar. alſ, duarũ pſonarum. vt *duæ psonæ vna sit causa? Nimiq; personæ coniungi non possunt, alioquin verum
Iohan. esset Sabellij dogma. Si me patienter & æquo animo auscultaueris, me P. reuerẽde,
facile intelliges. Nã vnicã causam, vnicumve principium patrem in diuinis esse profite
mur, filij quidem p generationem, spũs autem p processionem. Porro, qm̃ pater in ge
nerando filio, sine tempore spiritum simul producit, idcirco filius ex patre accipit esse,
ac simul spiritum sanctum producere, non ex sese, sed ab illo, a quo etiã habet esse. Qua
quidem ratione (vt supra diximus) pater pcipue simpliciterq; sancti spũs causa est. Nõ
igitur in diuinis duo principia sunt, propterea, qa q̃cũq; filius habet, ad patrẽ referunt.
Mar. De his hactenus, Nunc ad secundã partem veniamus. Liber (inquis) vester incorru
ptus est, nostri vero ex eo mendosi creduntur esse, q̃ non conuenit credere magnum
Basilium in sancti spiritus theologia dubitasse, ac verbo, forsan, vsum fuisse, dicentẽ for-
san pietatis ratio tradit. Ipsi autem tibi respondemus, hanc magni Basilij sententiã non
fuisse, neq; aliquos sanctos id literis mandasse, quod Eunomius proferebat, sanctum vi
delicet spiritum ordine dignitateq; tertium esse, vt ex ipsius Basilij verbis apparet. San-
ctorum (inquit) simulat conseruare doctrinã. Et infra. Qui vero illi sancti sint, & in qui-
bus sermonibus doctrinã fecerunt, non potest dicere, Fuerit ne vnq̃ homo sic audax,
qui di-

A qui diuinorũ dogmatũ innouationes induceret: nullos profecto sanctos Eunomius po
terat citare, qui talem sententiã habuissent. Nã magnũ Athanasium nequaq̃ sanctũ eẽ
credebat, & ante ipm neminem sanctũ doctorem fuisse cõstat, q illam sententiã habuis-
set. Neq; igitur Eunomius ostẽdere poterat, eã fuisse sanctorũ doctrinã, neq; ipsam Ba
filius suscepisse videtur. Porro qm̃ Eunomius scripturæ sacræ potuisset inniti, in q̃ ser-
uator noster inquit: Euntes docete omnes gentes, baptizãtes eos in noie patris, & filij, Matth. 28.c
ac spũs sancti, ex q̃bus verbis quisquã forsan credere posset, sanctum spm̃ ordine ac di-
gnitate tertium eẽ, idcirco magnus Basilius id disputatiõis causa suscipiens, ac ex hypo
thesi sumens, inquit, sanctũ spm̃ dignitate secundũ eẽ a filio, forsan pietatis ratio tradit,
pietatis quidẽ rationẽ appellans eam, quã ex sancto euangelio habemus, ita vt hoc mo
do magnũ Basilium exponentes, credere debeamus ipm in hoc hæsitasse, an ratiõe pie-
tatis, hoc est, ex sacra scriptura haberetur, sanctũ spm̃ dignitate quoq; tertiũ eẽ, propte
rea (inquit) cur em̃ necesse est, & si dignitate, ac ordine tertius est, natura quoq; ipm ter
tium eẽ: ita vt illud, forsan, ad id debeat referri, quod ex sacra scriptura non clare pater,
sanctum videlicet spm̃ dignitate tertium eẽ. Ne autem quisq̃ crederet sanctum spiritũ
ex eo dignitate tertium eẽ, q̃ ordine tertius est, ideo magnus idem Basilius (vt in no-
B stro libro bene scriptum est) post angelorũ exemplum inquit: sic profecto & spũs san-
ctus dignitate quidem & ordine secundus est, vt aiunt, accepimus enim ipm tertium a
patre & filio numeratum, & reliqua. Cui soli euangelicæ authoritati, P.amp. Eunomi-
us innitebatur, qñquidem sanctorũ aliã non habebat, qua suã sententiã tueretur. Quod
quidẽ euangelicũ dictũ Basilius (vt sæpenumero dictũ est) dans Eunomio eo modo in
terp̃tandũ, verbo, forsan, vsus fuit, ac si sic dicere voluisset. Eunomi⁹ euãgelio forsan in-
nititur, quod forsan dicit, sanctũ spm̃ dignitate tertium esse, nõ tamen inde consequitur
ipm natura quoq; tertium eẽ. Qui quidẽ Basilius, cũ vocaret in dubium, an sanctus spũs
dignitate tertius sit, idcirco in eodem ipso sermone sic inquit. Nõ tamen alienæ ipm esse
naturæ inde consequitur, quanquã cõcedendũ non sit. Quæ quidem particula, quãq̃
concedendum non sit, in vestro libro nequaquã habetur. Non igitur magno Basilio
dedecori vel turpitudini creditur eẽ, si in eo sermone, quem non affirmans, sed ex hypo
thesi sumens, verbo, forsan, protulerit. Sic ergo Basilium, nostris libris, qui q̃plurimi
sunt, acquiescentes, exponimus, ac intelligimus.

Vt veritas libri nostri, ac simul vestrorũ falsitas appareat, P.amp. fierq̃ non posse, vt Iohan.
aliqua rõne, ex vestris hmõi libris veritas habeatur, tres oẽs Basilij in Eunomiũ libros,
C secundũ Ambrosii expositionẽ, diligẽter examinaui, ex quo quidẽ bene cognoui, in q
bus nã differamus. Quæ dũ explico, attendite, obsecro. In nostro quidẽ libro scriptum
est ita. Dignitate nãq; ipm secundũ a filio, cũ ab ipo esse habeat, & ab ipo accipiat, & an
nuntiet nobis, & oĩno ab illa causa depẽdeat, pietatis ratio tradit: natura vero tertia vti,
& reliqua. In vestro aũt ita: Dignitate nãq; ipm secundum eẽ a filio, forsan pietatis ra-
tio tradit, natura vero tertia vti, & cætera, vbi multorũ verborũ defectus patet clarissime.
Præterea Basilius volens probare spm̃ ita sese habere ad filium, quemadmodũ filius ad
patrẽ, his verbis vtitur. Nã quẽadmodũ filiꝰ, ordine quidẽ a patre secũdus est, qm̃ ab il
lo & dignitate, qm̃ origo, atq; causa essendi pr̃ ipsi est, & qm̃ p ipm accessus & deductio
ad deũ patrẽ: natura vero nullo modo secũdus, qm̃ in vtroq; vna est deitas, ita videli-
cet & sanctus spũs, & si dignitate & ordine secũdus a filio est, nõ tamẽ verisimiliter alie-
næ ipm esse naturæ inde consequitur. Hæc in nostro volumine. In quibus quidẽ ver-
bis nulla est ambiguitas vel cõditio, sed simplex ac mera cõparatio vel similitudo. Vos
tamen his verbis hoc additis, quanq̃ concedendũ non est, & facitis, vt argumentum &
ratio tanti viri sit ambigua & conditionalis. Sed est alia quoq; magna nostrorũ codicũ
dissonantia. Nam magnus ipse Basilius, post angelorũ ac syderũ exemplum, * eandẽ ve forte alſ, tandem
ram, simplicem, ac sine ambiguitate, aliquave conditione certam conclusionẽ infert, san
ctum spiritũ dignitate & ordine tertium esse, quam quidẽ pietatis ratione, cui inniti ma-
xime videtur, demonstrat. Accepimus enim (inquit) tertium a patre & filio numera-
tum, cum ipse dominus in traditione salutaris baptismatis ordinem tradiderit his ver-
bis, Euntes, docete omnes gentes, baptizantes in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Matth. 28.c
Quæ sane verba Basilius pietatis vocat rationem. Quibus verbis opinionem suam (vt
dictum est supra) fulcitus, sanctum spiritum dignitate & ordine tertium esse ostendit,

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ omnia ſequentium cum præcedentibus nexu valde cõſonant. Nam angelorum D
exemplũ pro vero ac abſoluto ſuſcipiens, ſic ex eo argumentatur. Quemadmodum
angelorꝫ alius princeps, alius ſubditus, & tamen omnes angeli natura ſunt, & in digni-
tate quædam diuerſitas, in natura vero cõmunitas eſt, ſic profecto & ſpũs ſanctus, &c.
In quo quidem argumento, quod in prima propoſitione videtur accipere, id ſimplex,
abſolutum, definitum, ac ſine aliqua conditione, aut hæſitatione videtur eſſe, ergo ne-
ceſſe eſt, vt id, quod ex eo conſequitur, certũ & non ambiguum ſit, quemadmodũ ex
noſtri codicis lectione habet. At in veſtro verbũ hoc (vt aiunt) additum eſt, ita vt ma-
gnus Baſilius non ex certa ſcientia, verꝫ dubitanter eam ſententiam habuiſſe videatur.
Videre videor. P. amp. verba Baſilij, vt in veſtro noſtroꝝ codice ſcripta ſunt, memo-
riter repetiſſe. Verꝫ, ſi qua in parte defecerim, eam tu reuerende pater explana, quan-
doquidem mihi videtur non aliꝫs in Baſilij verbis nos differre. Vt autem veritas magis
pateat, in exponendis ipſis patienter conſtanterꝫ pſiſtamus. Nam in ipſis vertitur car-
do, cum eiſdem, iactis pro fundamentis, magnus Baſilius in Eunomium diſputat, quæ
quidem verba ſi eſſent ambigua, nil prorſus oſtendere poſſent. Quæro igitur ex te re-
uerende pater, id quod ſeſſione proxima ex me petiiſti, vtrum ex hac Baſilij authori-
tate ſentias, magnũ Baſilium credidiſſe aliquos ſanctos fuiſſe, qui credidiſſent, literis-q E
mandaſſent, ſanctum ſpiritũ ordine dignitateꝫ tertium eſſe, necne.

Mar. Equidem pater reuerẽde, neꝫ Baſiliũ id ſenſiſſe, neꝫ ipm credidiſſe, hanc fuiſſe ſan-
ctoꝝ ſententiã, neꝫ deniqꝫ aſſenſum fuiſſe Eunomio, proferenti ſententiã ipſam a ſan-
ctis ſibi fuiſſe traditã, cenſeo, vt ex ipſius Baſilij verbis apparet. Vt magnũ Baſilium,
Iohan. pater reuerende, hoc ſacrum concilium intelligat optime, ab initio tertij in Eunomium
libri vſque ad eam partẽ, cur enim neceſſe eſt omnia verba Baſilij repetens, ipſum ex-
planabo, quandoquidem ipſe non pauca præterijſti. Vix tandem (inqt) blaſphemijs in
vnigenitum ſaturatus, ad ſpm ſanctũ tranſiit, totiqꝫ ſuæ conſentanea voluntati de ipſo
etiã diſſerit, id eſt, cũ nil a ſanctis habuiſſet. Deinde verba Eunomij repetit. Cũ vero
(inqt) hæc nobis de vnigenito ſufficiant, reliquũ eſt, vt de paracleto quoque dicamus.
Nec opiniones nõ exquiſitas multoꝝ ſequemur, ſed ſanctoꝝ in omnibus doctrinã cõ-
ſeruabimus, a qbus cũ dignitate ac ordine tertiũ ipm didicerimus, tertium quoqꝫ natura
eẽ credidimus. Hæc Eunominus. In quo quidem ſermone magnus Baſilius tria ver-
ba in primis notare videt. Primũ illud, nec opiniones nõ exquiſitas multoꝝ ſequemur.
Secundũ illud, ſed ſanctoꝝ in omnibus doctrinã conſeruabimus. Poſtremũ illud, a q-
bus cũ dignitate ac ordine, & reliqua. Quibus omnibus eodem ordine contradicit,
ita dicens. Quod igitur non putat oportere in ſimplici, ac ſyncera fide multoꝝ perma-
nere, ſed artificioſis quibuſdã ac cauillatorijs rationibus ad id, qd ſibi videtur, veritatem F
rurſus cõmutare. Eunomium igitur reprehẽdit, qꝺ multoꝝ fidem deſpicere videbatur,
qua ſpiritum ſanctũ glorificarent. Ex quibus qdem verbis apparet, Eunomium bene
nouiſſe, q nam hi fuerint, q eam de ſpũ ſancto opinionem habuerint, quos tamẽ Euno
mius nihili faciens, ſanctoꝝ ſimulat conſeruare doctrinam, & tacet eos (inquit Baſilius)
quemadmodum in ſermonibus ſuis de filio fecerat. Et infra. Qui vero illi ſancti ſint, &
in qbus ſermonibus. Et paulo infra. Cur eiñ neceſſe eſt, & reliqua. Quæro igitur ex te
reuerende pater, an ipſe magnus Baſilius multoꝝ illoꝝ ſentẽtiam nouerit, quos Euno-
mius ſectari noluerat? & an artificioſa & cauillatoria Eunomij ſciuerit argumenta, q-
bus veritatem euertere cupiebat? Credo equidem, P. amp. Baſilio hæc omnia explo-
rata fuiſſe, necnon qui nam hi ſancti fuerint, quos Eunomius proferre non poterat.

Mar. Eunomius, pater reuerende, multoꝝ opinionem de ſancto ſpũ eam eẽ intelligebat,
quam multitudo Chriſtianorum ex traditione baptiſmatis ſalutaris conceperat. Ex eo
enim qꝺ ſanctus ſpũs cum patre & filio diſponitur, atqꝫ numeratur, pie quoque Chri-
Iohan. ſtiani crediderant, ſpiritum ſanctum eiuſdem eẽ naturæ. Bene igitur Athanaſius, ac
Mar. cæteri ſentiebant? Ipſi etiam credebant cum pluribus.
Iohan. Eunomij autem artificioſos ac ſophiſticos ſermones, quos putas fuiſſe?
Mar. Quia multoꝝ ſpernebat opinionem, qꝺ ſanctorum doctrinã ſimulabat ſeruare, qꝫ
nequaq̃ proferre, nominareꝫ potuiſſet (nullos enim tales fuiſſe credendum) qꝺ deniqꝫ
ſanctum ſpiritum ordine dignitateꝫ tertium eẽ concedens, ipſum natura quoqꝫ tertiũ
eẽ artificioſe cauillatorieꝫ ratiocinabatur. Quam quidem concluſionem Baſilius vo-
lẽs euer-

A lens euertere, dat, non tamen concedit Eunomio, ſpiritũ ordine dignitateꝫ tertiũ eſſe,
probans, nõ tamen ex eo neceſſe eẽ, vt natura qꝺ tertius ſit. Patet ergo Eunomij rõnes
artificioſas fuiſſe, qbus cõcludere, oſtendereꝫ nitebatur id, quod ex ipſis neceſſario nõ
potuiſſet inferre. Eunomius, P. amp. ſanctum ſpiritũ ordine ac dignitate tertiũ eſſe, Iohan.
a ſanctis accepiſſe profitebatur, ratus ex eo ſimpliciter, ac ſine cõtrouerſia concludere
poſſe, ipſum natura tertium eẽ. Neceſſe enim fuerat ei ad cõcluſionem ipſam proba-
dam, argumento ſaltem ſophiſtico, apparenterꝫ vero vti, quod qdem fuiſſe creditur,
iam quod a ſanctis accepiſſe dicebat. Idcirco Baſilius (inquit) ſanctoꝝ ſimulat conſer-
uare doctrinam, non autem dicit artificioſas & cauillatorias rationes accepit. Patet igi-
tur Eunomium ex præcedenti vero, concluſionem ſuam oſtendere voluiſſe, ac ipſam
veram eẽ putaſſe. Quod quidem Eunomij argumẽtũ, ſi bene perceperitis, dubio pro-
cul vobis patebit, ipſum concluſionem eam inferre voluiſſe. Cum ſanctis autem illis, q
ſanctum ſpiritum ordine ac dignitate tertium eẽ proferrent, ipſe Baſilius ſentiebat, qꝺ
ſententia Eunomio nequaq̃ opitulabatur, vt ex ea concluſionem ſuam poſſet inferre,
ſanctum videlicet ſpiritum natura quoque tertium eẽ. Quandoquidem ſancti, tametſi
noti fuerint, quoniam tamen eorum ſententia ad Eunomij rem neutiq̃ facere videret,
idcirco is Eunomius ipſos (vt inqt Baſilius) nominare non audebat, quos multos eẽ di
cens, opiniones eorum non exquiſitas appellabat, qui ſancti ſanctum ſpiritum ordine
ac dignitate tertium eẽ profitebantur, quos tamẽ Eunomius paruifaciebat, & nulli alij
ſancti fuerant, quos vere poſſet citare. Propterea Baſilius inqt, qui vero illi ſancti ſint,
B & in qbus ſermonibus doctrinam fecerunt, non poteſt dicere, quibus quidem Baſilij
verbis pater Epheſie falſo videris adduci, vt credas ipm Baſiliũ neutiq̃ credidiſſe, ſan-
ctum ſpiritum ordine ac dignitate tertium eẽ, nec illos vnq̃ ſanctos huiuſmodi ſenten-
tiam habuiſſe, cum, ſi qui fuiſſent, eos (inquis) Eunomius citauiſſet. At ipſi dicimus, nõ
nullos ſanctos noſtros ante ipſum fuiſſe, qui cum eius opinionis fuerint, ſpiritus ſancti
quoque proceſſionem credebant, Eunomium autem Arrianorum ſecta inuolutũ, cũ
ipſis ſanctis ſentire noluiſſe. Nunc redeo ad proximum meum ſermonem, ad quẽ etiã
reſpondiſti. In quo qdem Eunomij verba repetij, vt vos, P. amp. rem noſtram melius
intelligeretis, Magnum dicebam Baſilium volentem Eunomio contradicere, ſuã pri-
mo cõcluſionem ſimpliciter poſuiſſe, ac ipſam deinde (vt ex noſtri codicis lectione vi-
detur) duabus rationibus demonſtraſſe: altera, qꝺ quemadmodũ filius ſe habet ad patrẽ,
ita etiã ſpũs ad filium: altera vero angelorꝫ exemplo, quippe q verus ratiocinandi mo-
dus exiſtit, vt ex propoſitionibus veris, ſimplicibus, ac abſolutis, veræ, ſimplices, & ab-
ſolutæ concluſiones inferantur, quandoquidẽ canon certus, ac non fallax in dialecti-
ca eſt, vt ex propoſitionibus veris, falſum inferri non poſſit. Cum igitur vera & nõ am
bigua magnus Baſilius propoſuerit, cõcluſionẽ etiã verã neceſſario intulit. Differt autẽ
nihil, ſiue illa fuerint argumenta, ſiue authoritates, ſacra nãqꝫ ſcriptura & authoritates
C ſanctoꝝ, verorꝫ argumẽtorꝫ vim habẽt. Ex veſtri vero libri lectione duo nõ parua in-
cõmoda ſequi videnť, nã ex propoſitionibus veris falſa cõcluſio ſequiť, & ex ambigua
Baſilij propoſitiõe vera nõ aũt ambigua cõcluſio habeť. Quod dubio procul fieri non
põt: nã neceſſaria cõcluſio ex dubia propoſitiõe nequaq̃ cõſequiť. Diſpice igitur obſe-
cro, P. reuerẽde, qbus in tenebris verſere, in hac iſta tua perſiſtens ſententia, nam ex his
duabus rationibus patet librum veſtrum in hac parte mendoſum & corruptum eſſe.

Nõ eqdẽ arbitror, P. amp. neceſſariũ eẽ, vt ex ſimplici ac abſoluta oratione cõcluſio Mar.
ſimplex & abſoluta ſemp ſequať, quin immo fieri poſſe exiſtimo, vt quippiã verꝫ ſim-
pliciter ſit, id, qd tñ ex eo infertur, non verꝫ ſimpliciter, ſed ex hypotheſi, ac alicuius po
ſitione verꝫ exiſtat. Quẽadmodũ magnus Baſilius ratiocinari videť, qui angelorꝫ exem
plis, quæ vera ſimpliciter ſunt, nõ neceſſariũ eẽ diuerſam ipſos naturã habere, demon-
ſtrat, & ſi alius quidẽ princeps, alius vero ſubditus (vt inqt Baſilius) ſit: quippe q poſitis
angelorꝫ exẽplis, datoqꝫ ſanctũ ſpiritũ ordine ac dignitate tertiũ eſſe, quod Eunomius
ab euãgelio habere profitebaťur, nõ tamẽ neceſſarium eẽ demõſtrat, ſpiritũ natura quoqꝫ
tertiũ eẽ. Non igitur verꝫ eſt, vt ex ſimpliciter abſoluteqꝫ veris, id, qd cõcludiť, tale ſit.

Vt me melius intelligas, reuerende pater, hoc exemplũ do tibi. Homo currit, ergo Iohan.
mouetur. In quo quidem argumento neceſſe eſt intelligere, non ſolum hominẽ ſim-
pliciter currere, verum etiam ex conditione, vt ſi homo currit, moueatur.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mar. ¶Non ita se habet. His dictis sessio fuit dimissa, sancta iubente synodo, vt die Mar D
tis frequẽs iterum conueniret.

¶Die Martis. xvij. mẽsis Martij sessio. xxiij. Florentię.

Mar. NOstra qdem religio. P. amp. non ab hominibus, neq; per homines initium habuit, cõfirmataq; fuit, verũ ab ipo dño Iesu Chro, quẽ discipulis suis clare & aperte locutũ fuisse credimus: idcirco verbis ambiguis & obscuris post positis (licet ea etiã accurate cõsiderata, a nobis magis q̃ cõtra nos faciãt) eo nostram transferamus oronẽ, vnde reꝫ omniũ canonẽ nos habere oportet. Porro aũt credendũ est, magnũ Basiliũ nec cõtra Chm dñm, & eius discipulos, nec ipsoꝝ posteriores, nec fibiipsi dissona scripsisse, memoriæq; prodidisse, vt pluribus eiusdẽ Basilij verbis vobis probauimus, ac dei benignitate, a quo dicẽdi facultatẽ habemus, probabimus. Age igit laudemus discipulũ a pceptore, ac seruũ a dño, & eundẽ ipm Basiliũ in suis sermonibus, nõ a dño discrepasse, verũ ipm secutũ fuisse probemus. In primis qdem deus, & verbũ, ac primus theologus, & theologoꝝ oim doctor, cũ extremo sermõe discipulis suis illa
Iohan. 15. d theologiæ secreta proderet, dixit: Cũ aũt venerit paracletus, quẽ ego mittã vobis a patre, spm veritatis, q a patre procedit, ille testimonium perhibebit de me. In quo qdem sermone, cum de tribus personis mentio fit, tribus etiam verbis vtitur, singulis, videlicet ad personam singulam referẽdis. Nam de spũ sancto protulit illud, cum autem venerit E paracletus, de seipo patreq;, quem ego mittam vobis a patre, de solo autẽ patre, q a patre procedit. Inspice igitur obsecro. P. reuer. q̃ exactissimam theologiam nobis tradidevit. Per illud em, cum venerit, maximam spũs libertatem ac facultatem ostendit, per illud vero, quẽ ego mittam vobis a patre, suam & patris beneuolentiam erga spũs sancti præsentiam, apparitionemq; demonstrauit, per illud autẽ, qui a patre procedit, patrem spũs causam esse patefecit. Pro quaꝝ duabus primis partibus Gregorius theologus in sermone de sancto spiritu, quem in festo Pentecostes habuit, inqt. Venientẽ qdem vt liberum, missum vero non vt ἐντάλτον, hoc est, contra deum. Quoniam em pater iam diu prænotus fuerat, ac deinde filius, postremo vero spiritus sanctus apparuit, ne quisquàm impius crederet ipsum alterius existentem naturæ, ac voluntis aduersus deum
1. Cor. 2. c venisse, idcirco a patre & filio mitti dicitur, ita vt illa missio, ipsorum beneuolentiam (vt est supra dictum) significet. Idem in alio de sancto spiritu sermone theologus idem inquit: Mittitur qdem œconomice, venit autem sua sponte, sancti spiritus apparitionẽ ob generis humani commodum œconomiam appellans. Ergo quẽadmodũ verbum mittere, ad patrem simul & filium refertur, venire, vero ad spm. Solus enim spiritus venit, minimeq; necesse est intelligere, personam aliam cum ipo venisse, vel venire, ita F quoq; credẽdum est verbum, procedere, ad patrem ita referri, vt ex ipo solo, non autẽ ex filio processio fieri intelligatur. Cur etenim de sancto spiritu loquens dñs, eum ex se & patre mitti protulit, de processione vero faciens mẽtionem, non a nobis dixit, vel ex me, patreq; procedere, verum qui a patre procedit? Quoniam igitur spiritus sancti processio pris propria ẽ, idcirco necesse nõ est, vt filius in ea intelligat, cuius qdẽ rei testis ẽ sæpe nominatus Gregorius, qui de diuinaꝝ psonarum proprietatibus loquens, inqt: Propterea nostris in terminis stantes, ingenitum & genitum, & quod ex patre procedit, proferimus, vt ipe deus, & verbum dicit. Siquidem igit sancti spũs proprium est, non quidem simpliciter, sed ex patre procedere, proprium vero cum eo, cuius est proprium, necessario conuertibile est, ac eidem æquale, necesse est, has enuntiatiões veras esse quod sanctus spũs est, id ex patre procedit, & quod ex patre procedit, id sanctus spiritus est, ita vt si quid aliud esset, quod ex alio quoq; procederet, id spiritus sanctus non sit, quod palam est secundum veram rationem conuersionis. Fieri ergo non potest, cum sanctus spiritus ex patre procedere dicit, vt ex filioq; subintelligat procedere, quam qdem firmissimam rationem, ex nostri seruatoris verbis, necnon ex nostro theologo habuimus. Nunc ad ipsius nostri seruatoris discipulum, & arcanorum eius participem, & cœlestem hominẽ, ac vas electionis Paulum veniamus, quidq; ipe de sancti spũ ac eius essentia scripserit ad Corinthios, accurate consideremus. Nos autem (inquit) nõ spiritum mundi accepimus, sed spiritum qui ex deo. Ne autem quispiam crederet Paulum ex filio quoq; subintellexisse, per beati Iohannis theologi doctrinam inspiciat, eandem ipam Pauli theologiam dilucidantem, ea videlicet in parte, qua semper virginem dei ge-

A dei genitrice Maria fauente, magno ac admiratiõe digno Gregorio arcana theologiæ aperuit, vt beatus Gregorius Nissenus in eius vita testatur. Qui quidem sanctus Iohãnes inquit. Vnus spũs sanctus ex deo essentiã habens, ac p filium manifestatus hominibus, & reliqua. Vnde claꝝ esse videt, fieri non posse, verbum, ex filioq; subintelligi, nã huic rationi, ex deo essentiã habens, non illud statim subiunxisset, ac, per filium manifestatus hoibus: qua quidẽ particula demonstrauit, soli patri propriũ esse, vt ex ipso sanctus spũs esse habeat, filio aũt, vt per ipm mortalibus appareat. Audientes ergo spiritum ex deo esse, non est necesse, quinimmo fieri non põt, vt ex filio subintelligãt, qñquidem hæ duæ orationes, sanctum spm ex deo essentiã habere, ac p filium manifesta ri, diuersa significãt. Hoc em filio, illud, vero patri, dubio procul ascribit. Quæ omnia ex literis sacris habent. Porro aũt Dionysius Pauli discipulus, ac eiusdem secretoꝝ & mysterioꝝ particeps, quidnã in hoc sentiat, videam*, quippe qui in capitulo, q̃d inscribitur, quæ sit vnitio & discretio in diuinis, inquit, Est aũt & discretio in supersubstãtialibus theologijs, non quã dixi tãtum, q̃ secundum ipsam vnitionem immixte & incõfuse collocat vnaquæq; principalium psonaꝝ, sed q̃ ea, quæ sunt supersubstãtialis deiformitatis, non cõuertuntur ad se inuicem. Solus autem fons supersubstantialis deitatis est pater. Siquidem igitur solus fons supersubstantialis deitatis est pater, qua quidem
B ratione a filio & spiritu seiungitur (loquitur autem de perfecta diuinarum psonarum disiunctione) sequitur, vt neque filius neque spũs cum patre, quatenus fons est, cõmunicet: alioquin in psonis ipsis confusio, non autem seiunctio esset. Propterea (inqt) neq; coniuncta destruere, neque seiuncta cõfundere licet. Fontis autẽ ratio nullo pacto refertur ad filiũ, ob idq; sancti spũs causa filius esse non potest: nã a supersubstantiali diuinitatis fonte spũs sanctus scaturit. Siquidẽ igitur solus pater diuinitatis fons est, quo quidem a filio sanctoq; spũ segregat, sequitur, vt solus etiã mittens spiritum sit. Vnde sequitur, vt vestrũ dogma ex talis tantiq; doctoris sententia, non solũ nequaq̃ probet, veꝝ etiã clarissime refellatur ac reprobetur. Quã quidẽ sententiã magnus etiã Athanasius in sermone, qui de æterna filij sanctiq; spũs essentia inscribit, ita testatur: Disiungimur (inqt) ab ijs, qui Iudæos secuti, cũ deum de deo negãt, vt Christianoꝝ fidem euertant, deũ vnum vt Iudæi profitent, non q̃ solus ingenitus ac solus diuinitatis est pater, veꝝ q̃ sine filio, ac sine fructu viuentis verbi existit. Vbi doctor etiã ipse, patrẽ solum ingenitũ, ac solũ fontẽ diuinitatis testat. Vt aũt fieri nõ põt, vt esse ingenitũ, alicui psonaꝝ cõueniat, ita etiã fieri nõ põt, vt fons diuinitatis cũ filio cõiceat. Vñ sequit, vt filius nõ sit fons, neq; cõsequẽter sancti spũs causa. Ecce P. amp. q̃ clare sancti doctores ĩ hac veritate cõueniãt. Sed vniuersalium q̃q; conciliorꝝ sentẽtias, eandẽ ipsam veritatẽ testãtes, in medium proferã. Nã primum Nicenum ad hæsitantem quendã philosophum pro
C Leontio Cæsarien. præsule, scripsit ita. Suscipe vnã patris diuinitatem, filium ineffabiliter generãtis, necnon filij ex eo geniti, sanctiq; spũs, q ex ipo patre procedit, quiq; filij proprius est, secundũ Paulum apostolum, qui, si quis spm (inquit) Christi nõ habet, Roma. 8. b is non est eius. Quæ quidem verba, P. amp. ppendẽda sunt, ac ipsius sacræ synodi mẽs accurate considerãda, quæ de spũs sancti theologia loquens, videlicet vnde procedat, & diuinitatis causam habeat, ex patre protulit, ne quis forsan putaret processionem ad filium debere referri, de quo paulo ante fecerat mentionem.

¶Statutum ordinem mihi, Pater reuerende, pręterire videris, quandoquidem inter Iohan. nos conuenit, vt de parte in partem, & de argumento in argumentum progrediamur.

¶Nõ equidẽ ordinẽ statutũ, P. reuerende, peruerto, dũ studeo fortissimis argumẽ- Mar. tis ostẽdere, nostrũ magni Basilij librũ nõ esse mẽdosum, neq; Basiliũ ipm sibiipsi contradixisse. ¶Superiori sessione, P. amp. beatissimi patris nostri, necnõ Imperatoris se- Iohan. renissimi iussu conuenimus, vt de parte in partẽ, ac de argumẽto in argumẽtũ progrederemur, idcirco a magni Basilij sermone, quem pro Pẽtecostes celebritate literis mãdauit, proximæ nostræ orationis exordiũ sumpsimus, in qua tametsi forsan multus visus fuerim, nunq̃ tñ a proposito sermo noster defluxit, sed in veritatẽ inuestigandã vehementer incubuit, quã deinde assecutus, statim ad alterã ipsius Basilij authoritatem in tertio contra Eunomium libro veni, in qua quidẽ exponenda, longa etiã vsus fui oratione, nihilominus a proposito nunq̃ sermonẽ meũ diuerti. Volenti nãq; mihi eã sententiam patefacere, necesse fuit, ipsam clare exponere, fideliterq; interpretari, nunq̃ tñ

(vt su-

Universidad de Deusto
Biblioteca

(vt supra dixi) ab eius verbis discessi, qua in re mihi videor assecutus fuisse, vt ex præce D
dentium verbor̃ Basilij expositiõe, sequẽtia reddita fuerint clariora. Post hęc argumẽta
duo validissima protuli, qbus mihi videt probasse, verbũ illud forsan, neutiq̃ stare pos-
se, in qua qdem disputatiõe pro magnitudine rei breuior esse nõ potui. Siqdem igitur
reue. P. ordinẽ eundẽ seruare voluisses, profecto cõtra meã eiusmodi expositionẽ &
argumẽta primo dixisses. At puto cõtigisse, vt argumẽta mea ita tibi valida visa fuerit,
vt ipa nõ potẽs destruere, ad aliã materiã veneris, q̃d mihi profecto vehemẽter place-
ret, si etiã tu idẽ affirmares. Porro, si ea fugere, declinareq̃ cupiebas, saltẽ ad Athanasij
authoritatẽ venire debebas, quã post Basiliũ attuli, quæ qdem nõ minus ac ipsius Basi-
lij authoritas, ad rem nostrã spectare videt. P. reuer. postpositis his, ac nullo (vt dictum
est) ordine seruato, alias de sancti spũs processione quæris authoritates, pinde ac illæ, de
Iohan. 16. b quibus agimus, in sancto euãgelio fundatæ nõ sint. Nũ illa Basilij sentẽtia ex his euãge
lij verbis, de meo accipiet, & annũtiabit vobis, nõ depẽdet, num in rõne pietatis ac verie-
Iohan. 15. d tatis, quã in traditiõe baptismatis seruator noster protulerat, bene fundata non existit-
Immo si diligẽter. P. reuer. prospexeris, q̃d in. xv. Iohannis euãgelior̃ capite dicit, qui a
Iohan. 16. b pr̃e procedit, id in subsequẽti capite, quonã pacto intelligi debeat, ab eodẽ Iohãne ex-
positum clare reperies, vbi dicit: Omnia quæcũq̃ habet pater, mea sunt, propterea dixi, E
quia de meo accipiet, & annũtiabit vobis. Siqdem igit & authoritates ipæ, quas citaui,
& argumẽta nostra ex sacra scriptura sunt, magnũ profecto incõueniẽs esset, & huic sa-
cro cõcilio nõ mediocri dedecori, si post positis ipsis, ac nulla p vos ad argumẽta nr̃a re-
sponsione habita, ad eas veniremus authoritates, quas modo protulisti. At longe aliter
mihi mens est. Nam sis in dicẽdo multus (vt lubet) q̃nquidem nõ ego, sed serenissimus
Imperator tibi legẽ imponere pt, ego tñ disputationis normã & ordinẽ sp seruabo, ita vt
nunq̃ huic tuæ oroni respondeã, nisi tu. P. reuer. seruato nr̃æ disputatiõis ordine (vt su
pra dictũ est) nobis prius rñderis. Quod qdem agẽdum est tibi, si nolis tps vane cõtere-
re. A te igit vehemẽter contẽdo, vt ad argumẽta nr̃a rñdeas, ex qbus magni Basilij mẽ
tem dubio procul pcipies, nisi aliter sanctissimus dñs noster iusserit. Sed tertiæ synodi
authoritatẽ, quã etiã S. Cyrillus citauit, quãq̃ memini alias ad propositũ protulisse, ite-
rũ repetã. Sanctor̃ (inquit) pr̃m professinẽ rebus in oñibus cõsectãtes, quã in ipsis, spũ san
cto loquẽte, habuerãt, necnõ mẽtem ipsor̃ diligẽter inuestigãtes, veritatẽ proferimus.
Mar. Qui quidẽ canon. P. amp. nobis debet seruari, ac ita sanctor̃ authoritates citare debem⁹
vt cõstãter ac diligẽter ipsar̃ veritatẽ inuestigemus. ¶ Disputatiõis ordinẽ. P. amp.
vt inter nos cõuenit, dubio procul seruauimus. Porro, q̃niam in exponẽdis nõnullis ma
gni Basilij verbis proximã supioremq̃ sessionẽ (vt nostis) frustra cõtriuimus, ideo ne in
ipsis verbis semp versando, ac dicẽdo, & rñdendo, disputatio nr̃a fiat infinita, maius ope
ræpretiũ nobis est visum, nõ obscuris, ambiguis, & mẽdosis libris, ver̃ sancta scriptura,
& sanctor̃ sentẽtijs ab oñibus Chr̃ianis cõcessis atq̃ receptis, nostrã cãm agere. Nam F
eadẽ semp repetẽtes nil vnq̃ profecerimus, cũ pr̃sertim illud verbũ, forsan, nõ nr̃is libris
additũ fuisse clarissime probauerimus. Nec aũt (vt pauloante dictum est) in eis cõtinuo
Locus dubi⁹ versaremur, alias authoritates, q̃ maxime Basilio cõsonãtes, in mediũ proferre voluim⁹,
Imp. vt etiã ex ipsis appareat, nr̃os libros nõ eẽ mẽdosos, quibus deinde repetitis dialectice,
ac suo loco, saluẽte deo, tñdere poteritis. ¶ Si pr̃is Ephesii p oronẽ, pr̃sl. P. audit̃ ex-
pectauissetis, vr̃is etiã argumẽtis rñdisset, sed qm̃ vos semp dicere vultis, nobis vero nũ-
Mar. q̃ opportunitas dat dicẽdi, idcirco pater Ephesius data occasiõe, rõnes suas nũc intẽdit
afferre. ¶ Ergo redeamus vnde sumus digressi. Primã sanctã generalẽ synodũ. P.
amp. dicebamus, pro Leontio Cæsarien. antistite ad quẽdã hæsitantẽ philosophũ ita
scripsisse. Suscipe vnã pr̃is diuinitatẽ, & reliqua. Vbi scitu dignũ est, sanctũ ipm cõciliũ
illud ex pr̃e protulisse, ne quis q̃ crederet verbũ ex ipo, ad filiũ q̃q̃ referri, q̃nquidẽ de
eo q̃q̃ fecerat mẽtionẽ, ac si sic protulisset, nõ ex filio, sed ex pr̃e spm̃ sanctũ procedere.
Quã etiã ob cãm illud q̃q̃ subiũxerat, q̃q̃ filij pprius ẽ, pinde ac si dixisset, taetsi spũs ex
filio nõ pcedat, nõ tñ ẽ alien⁹ ab ipo, q̃nquidẽ cõsubstãtiales existũt. Ad quã qdẽ intel
Roma. 8. b ligẽtiã Paulus dixisse credit, si qs spiritũ Chr̃i nõ habet, is nõ est eius, vt btũs etiã Cyril-
lus Theodorito rñdens, a quo qdẽ incusabat se credere spiritũ sanctũ ex filioq̃ proce-
dere, inqt: Quãuis sanctus spũs ex deo & patre procedat, nõ tñ alienus a filio est. Sed de
his alias, si dabit opportunitas, accuratius cõsiderabimus. Quibus qdẽ cũ sanctis pr̃ibus
ac san-

A ac sancta synodo magnus etiã Basilius cõuenit, quippe qui. xviij. capite ad Amphilo-
chium inqt. Spũs Christi dicit, vt eius proprius secundũ naturã, hoc est, vt cõsubstan-
tialis: quẽ si Basilius credidisset ex filio accipere eẽ, nõ ipm, vt eius propriũ secundũ na-
turam, ver̃ vt procedentẽ, & ex ipo habentẽ eẽ, ac annuntiantẽ, dixisset, quæ sane ver
ba magis cõsequi viderent. Qui etiã magnus Basilius in sermone cõtra Sabellũ & Eu-
nomiũ inqt: Equidẽ spm̃ cũ patre, nõ aũt ipm patrẽ eẽ noui, necnõ ipm cũ filio accepi,
nõ aũt filiũ nuncupatũ, & proprietatẽ eius ad patrẽ intelligo, q̃nquidẽ ex patre proce
dit: ad filiũ vero, q̃nquidẽ illud audio, si qs spm̃ Christi nõ habet, is nõ est eius. Inspici- Roman. 8. b
te, obsecro, P. amp. hæc verba, q̃ eius, ac alior̃ sanctor̃ patrũ dictis cõsona sint. Ad pa
trem (inquit) q̃nquidem ex patre procedit, ad filiũ vero, qm̃ Apostolus dicit: Si qs spi Ibidem.
ritum Christi nõ habet, is nõ est eius, id est simplr, quia secũdũ eius naturã proprius est,
(vt paulo supra dictũ fuit) nõ aũt qa ex ipso procedit. Quid clarius, qd dilucidius hac
tãti viri sentẽtia poterit esse? Dispicite, obsecro, P. amp. pro canone sola veritate vten-
tes, an ei fuisset cõueniens talia verba memoriæ tradere, si sanctum spm̃ credidisset ex fi
lioq̃ procedere. Hæc ex prima sancta gñali synodo habemus: qbus profecto consona
magnus idẽ Basilius sensisse videt, quæ quidẽ synodus in suo symbolo seruatoris ver-
bis innitẽs, qbus in baptismatis traditiõe fuerat vsus, sanctum spm̃ ita cum patre filioq̃
disposuit, vt post patris filijq̃ theologiã sermonẽ suũ ad illũ transtulerit. Cuius deinde
B spũs sancti theologiã altera gñalis synodus exponere, quaq̃ ratione contra sancti spũs
inimicos cũ patre filioq̃ disponeret dilucidare, volens, protulit, & in spm̃ sanctum dñm
& viuificatẽ, q ex patre procedit, qui cũ patre & filio simul adorat & conglorificatur.
Vbi sanctor̃ illor̃ intelligentia nobis diligẽtissime ppendẽda est, vtpote qui primã illã
sancti spũs theologiã, necnõ eiusdẽ cũ patre filioq̃ dispositionẽ declarauerint, ac eius-
dem diuersam erga patrẽ & filiũ proprietatẽ docuerint, ac si sic dixissent, & in spiritũ
sanctum, q ita cũ patre filioq̃ disponit, vt ab illo procedere, simul vero cũ filio adorari,
ac cõglorificari credat, q̃nquidem cõsubstãtialis eiusdẽq̃ dignitatis cũ eis existit. Nam
si sancta synodus ipa, sanctũ spm̃ credidisset, ex patre filioq̃, pcedere, cur cũ de vtroq̃
simul fecerat mentionẽ, non ita protulisset, q ex patre filioq̃ procedit? quiq̃ cũ ipsis si-
mul adorat & cõglorificat? Nã cum quippiã ad duo refertur, pr̃sertim si ab eis vt a cau-
sis dependeat, id ita in oratiõe solemus disponere, vt vtrãq̃ causam primo proferam⁹,
deinde cõmuni ambobus vtamur verbo, quẽadmodũ hæc duo verba, simul adorat &
cõglorificatur, causam vtrãq̃ significãt. Siquidẽ igit sancta synodus, ad declarandã san
cti spũs causam, nullã de filio mentionẽ fecerat, volẽs aũt cõsubstãtialitatẽ eius ostẽde-
re, filij q̃q̃ meminerat, sequit, ipsam synodũ nõ credidisse, spm̃ sanctũ ex filioq̃ proce-
dere, q̃nquidẽ filiũ neutiq̃ tacuisset, cũ idcirco ea protulerit oia, vt Nicenũ symbolum
C clarius redderet. An aũt talis Niceni symboli declaratio absolutissima sit, nõ aũt (vt di-
citis) impfecta, ita vt synodus illa causam vnã tacuerit, ex eo facere possumus cõiectu-
ram, q̃ nulli posteriori synodo declarationẽ ipsam magis illustrare, vel illud, ex filioq̃,
symbolo apponere visum fuerit, sed potius posteriores synodi prohibuerint, ne cui li-
ceret ipũ symbolo qppiã addere, ac si vr̃m hoc dogma tũc vobis futur̃ eẽ, diuinassent.
Cuius quidẽ secũdæ synodi defensor, & acerrimus ppugnator, necnõ eiusdẽ symbo-
li, q̃ nos vtimur (vt fert) cõpositor & cõscriptor, magnus Gregorius, q postea ob eius
theologiã, in qua pclarissimus fuerat, theologus fuit cognoiatus, in sermone, q inscribi
tur, de nauigatione ex Aegypto, dicit. Oñia, q̃ pater habet, sunt etiã filij, excepta cau
salitate. Vbi patrẽ a filio causalitate seiungit, quẽadmodũ Dionysius *fonte. Siqdem al̃, origine
igit filius in hoc differt a pr̃e, q non est causa, luce clarius seqt, vt neq; mittẽs, neq; spũs
sancti eã sit. Hæc ille clariss. doctor palã, pfessus fuit. Sed tertia q̃q̃ synod⁹ eãdẽ ipam
sentẽtiã habuit, ac rei ipa firmauit: qppe q̃ Nestoriano symbolo recitato, p quẽdã Cha
risiũ sacerdotẽ allato, in q̃ quidẽ cõtinebat spm̃ sanctũ non esse filiũ, neq; p filiũ essentiã
habere, theologiã ipam susceperit, inueniẽs eã sanctis patribus conuenire, ac sacræ scri-
pturæ cõsonã eẽ, ita vt neq; opinionẽ ipam antiquauerit, neq; Nestoriũ pro ea dãnaue
rit, tametsi Nestorianũ symbolũ simplr reprobauerit, decernens ita. Si q symbolũ illud
crediderint vel docuerint, q̃d Charisius in medium protulit ac recitauit, in q̃ de vnigeni
ti filij dei incarnatiõe, hoc est de turpibus & obscęnis Nestorianis dogmatibus, mẽtio
fit, huius sanctæ & œcumenicæ synodi sniæ subiaceãt, vbi patet P. amp. synodũ ipam
Nesto-

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nestorianum dei filij incarnatiõe dogma, non aũt Nestorij de spũ sancto theologiam damnasse. Vnde fieri potest facilior coniectura, tunc tẽporis cõmunẽ opinionẽ fuisse, spm̃ sanctũ ex filio nequaq̃ procedere, quam quidẽ sentẽtiam prima Nicena synodus habuit, ipam deinde tertia suscepit, & approbauit. Porro autẽ Cyrillus contra Nestorium pro sancti spiritus processione literis mirum in modum inuehens, nonnullis aliquã dedit ansam, vt ab eis incusaretur, ꝙ sanctum spiritũ crederet a filio essentiam habere. Vnde euenit, vt Theodoritus contra Cyrillum inuectus, ex Oriẽtalium patrum sentẽtia scripserit ita. Siquidem sanctum spm̃ idcirco proprium filij nouerant, ꝙ vnius naturæ sunt, ac ex patre procedit, id etiam ipsi profitemur, ac vt piam vocẽ suscipimus. Sin autẽ, ꝙ ex filio vel p filium procedit, illum tanq̃ blasphemũ impiumq; refellimus, credẽ

Iohan.15.d
1.Cor.2.c

tes dño, qui dixit spiritum veritatis, q ex patre procedit, necnon apostolo proferẽti, vos autẽ non spiritum mundi accepistis, sed spm̃, qui ex deo & patre. Cui deinde inuectiuæ Cyrillus literis ad quẽdam Euopium antistitẽ scriptis rñdit, dicẽs se a Theodorito incusari, sibiq; pro ipsius Theodoriti odio in se, ac eiusdẽ erga Nestorium beneuolẽtiam plurimũ detrahi. Decretum (inqt) accepi, quo de tua pietate certus sum factus, quod quidem dicit factum esse contra eos, q Theodoritum Cyri quẽ τολύχνιον appellari dicebat, anathemate notant. Quod cum accepissem, deo gratias egi, ac psalmũ illum decantaui.

Psalmo.119

Dñe libera animam meam a labijs iniquis, & a lingua dolosa, quãdoqdem mihi videor vbiq; detrahi ac multis de causis incusari, eius pſertim opinionis, pro qua me blasphemũ appellat. Cyrillus ergo non eius sentẽtiæ fuerat, de qua Theodoritus ipsum incusabat, verum ipsam tenebat opinionem, cui quoque Theodoritus assentiebat, dicens ipsam vt piam vocem suscipere, sanctum videlicet spiritum filij proprium esse, id est, eius connaturalem, ex patre vero procedentem, quẽadmodum Cyrillus ipe accusationi suæ rñdens, affirmat. Quãmuis (inqt) spũs sanctus ex patre procedat, non tamẽ alienus a filio est, vtpote, q patris habeat omnia. Vnde patet. P. amp. Cyrillum ipm̃ ea in parte cum Theodorito cõuenire, quãipe Theodoritus dicebat, vt piam vocẽ suscipere. Facta deinde Cyrilli cum patribus Oriẽtalibus pace, Cyrillus ipe ad Iohannem Antiochenum præsulẽ eadẽ de re scripsit, vbi etiam de spũs sancti processione, necnon de symbolo nõ mutãdo mentionẽ fecit, dicẽs: Nequaq̃ tollerabimus, vt definita præscriptaq; fides, aut Nicenum symbolum ab aliquo immutet, nullã nobis vel alijs mortalibus facultatẽ con

Prou.22.d
ass, assiani

cedẽtes, vt aliquã eius dictionẽ mutare, vel vnam syllabã præterire valeant. Huius em̃ sentẽtiæ recordamur, ne trãsgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt pres tui, vt pote q non ex seipso, verum dei pris spiritu * affecti, loquerent, qui ex eo procedit, nõ aũt alienus a filio secũdum substãtiæ rationẽ existit. Ex q̃bus etiam patet, in quonam Cyrillus cum Theodorito cõueniret, nam orationẽ tuam bipartitã fuisse videt. In prima nãq; protulit parte, q ex pre procedit, in altera vero, nõ autẽ alienus a filio secũdum substantiæ rationẽ existit, quẽadmodum etiã Theodoritus ipe (vt est supra dictũ) profitebatur, quas deinde Cyrilli literas Theodoritus vnà cum Oriẽtalibus pribus suscepit, ac tandẽ agnoscẽs Cyrilli de sancto spũ theologiam, opinioni suæ scripturæq; sacræ consonam esse, ad eundẽ Iohannem scripsit ita. Quæ modo nobis Cyrillus scripsit, euãgelica honestate fulta sunt. Deum em̃ pfectũ, & hominẽ dñm nostrum Irsum Chm̃ appellat, sanctum aũt spiritũ non ex filio, vei p filium essentiã habere, vurũ ex pre procedere, dicens ipm̃ filij proprium esse. Qua qdem veritate pspecta, quã Cyrillus ipe suis literis tradidit balbutiẽtium linguarum medicum, ac dissonãtium vocum ad armoniã moderatorẽ lauda

uimus. Videte, obsecro. P. ampl. qbus in rebus Theodoritus cum Oriẽtalibus pribus cõueniebat, asserẽs spm̃ sanctum haud ex filio vel p filium essentiã habere, verũ ex patre procedere, ac filij proprium, id est, cõsubstantialẽ existere. An aũt ij, patres sic senserint, Cyrillus ipe testat, qui eadẽ de re ad eundẽ ipsum Iohannem scripsit ita. Vestris vocibus intellectis, cognitoq;, vos vnum dñm, vnam fidẽ, vnum deniq; baptisma credere, deum omniũ seruatorẽ glorificauimus, magno gaudio affecti, ꝙ a deo spiratis literis, nec non sanctorum patrum decretis, nostra simul & vestra ecclesia consonã fidẽ habeat. In sua vero expositione sup Luca sic inquit: Quẽadmodũ digitus, a manu non seiunctus existẽs ab ipsa depẽdet, ac ei inhæret natura, ita quoq; spũs sanctus filio cõsubstãtialiter cõiungi credit q̃uis ex deo patre procedat. Ac si sic dicere voluisset: Spũs q̃uis ex filio nõ procedat, nec ab ipo essentiã habeat, sed ex patre, vnius tm̃ naturæ sunt, & cum ipso in eadẽ natura di

A tura disponitur. Quibus quidẽ fortissimis argumẽtis, patres præst. probatũ est, nos neq; a sacra scriptura, neq; a sanctorum patrũ & doctorum nostrorum traditionibus aliena sentire, neq; vllũ nostrorum dogmatum nobis diuinitus traditorum mutasse, vel coinquinasse, neq; quicq̃ eis addidisse, vel ab ipsis abstulisse. Quapropter rogamus vos, pro mutua nostra beneuolẽtia velitis nobiscũ, necnõ cũ sanctis patribus cõuenire, nõ permittẽtes, vt hoc dogma vestrũ ab ecclesiis suscipiatur, cũ ea, q̃ celebramus satisfaciãt, vt oẽs eadẽ credentes, ac profitentes, vnanimes & cõcordes patrẽ & filiũ, ac sanctũ spm̃ glorificemus, cui cõuenit oĩs honor & gloria in secula seculorum. Amen. Conueniens est, vt ad extremã quoq; prouincialis orationẽ rñdeas, quandoquidẽ, quicquid tibi libuit, protulisti. Sum. pont.

Illud Basilij, forsan, ꝺd in nostro libro scriptũ est, pater sanctiss. absq; aliqua ipsius Basilij nota, modo quo demõstrauimus, cõueniens eẽ videt, vestris friuolis argumẽtis neq; quaq̃ acquiescentes, q bus nostrũ librũ mendosum, vestrũ aũt incorruptũ, ac verũ eẽ, conati fuistis oñdere, ad q̃ quidẽ argumenta, si semp eadẽ repetentes, rñdere vellemus, oratio nostra (vt supra diximus) infinita fieret. Omissis igitur his, nil amplius habemus, nec volumus proferre, q̃ quod sæpissime diximus, librũ nostrũ non eẽ mẽdosum, quẽ admodũ vetustas eius, & magna similium librorum copia, necnõ sequentiũ verborum cum Mar. Iohan.

B pcedentibus nexus (vt est supra dictũ) testat. Et de his hactenus. Qñ, pater Ephesie, extremũ meũ sermonẽ nõ bene memoria tenere videris, idcirco vt serenissimo Imperatori, q tibi iussit, vt meis oĩbus argumentis rñdeas, satisfacere valeas, partẽ tantum vnã ipsarum repetã, simulq; tuã responsionẽ ea tantũ in parte, q̃ aliqua indiget cõsideratione, dissoluã, quin etiã si corã Imperatore mitissimo nobis promiseris, veritati, quam tibi probauero, acquiescere, quæcunq; modo in mediũ protulisti, maiori studio euertã. Nã initio dixisti nos omissis istiusmodi libris, q nobis ambigui vident eẽ, ad fundamentum, hoc est, ad scripturã sacrã venire debere. Mihi aũt, P.R. eiusmodi differẽdi modus inutilis eẽ videt ac a doctoribus improbatus, q mentẽ authoris inspicientes, ac cõsequentia cũ pcedentibus verbis eius cõferentes, verã a falso solẽt discernere: quos quidẽ doctores & sapientes, ipsi etiã in hoc negotio imitari debemus plurimũ. In primis igitur hoc tibi repetã argumentũ, dixi equidẽ stante illo, forsan, ꝺd est verbũ ambiguũ, duo maxima sequi incõmoda, primũ vt ex illo angelorum exemplo, q̃ vera necessariaq; propositio est, necessitatẽ ex sacra scriptura sumens, ambigua cõclusio sequeret: ꝺd quidẽ magnũ inconueniens eẽt. Hoc em̃ magnus Basilius vtitur argumento. Si angelorum alij secũdi, alij vero ordine dignitateq; tertij sunt, eos tm̃ natura q̃q; tertios eẽ non est necesse. Idem etiã de diuinis psonis, id est, de sancto spũ, de eo nãq; loquitur, affirmamus. Ex quo qdem exemplo simpliciter, ac sine hypothesi sumpto, cõclusionẽ verã & sine aliqua dubitatione infert, sanctũ videlicet spm̃ & si ordine ac dignitate tertius sit, natura tm̃ tertium

C non eẽ. Ad quã illationẽ & cõsequentiã verã eẽ probandã, hoc tibi exemplo sessione proxima vsus sum. Si homo currit, ergo mouet. Sed aliud etiã exemplũ magis ad propositũ spectans afferã, quo beatus August. xv. lib. de trim̃. magnũ Basiliũ imitatus, vsus fuit, dicẽs: A quo aũt habet filius vt sit deus, ab illo habet vtiq;, vt de illo procedat spũs sanctus. Quod quidẽ argumentũ hypotheticũ est, in quo nil prorsus ponitur esse, neq; quicq̃ ex eo cõsequitur, vel cõcluditur, nisi alia propositio ex sacra scriptura summat, q̃ dubio procul subintelligitur, hoc est, filium habere a patre, quæcunq; pater habeat. Ex qua profecto propositione ab euãgelio sumpta, necessario hæc infertur conclusio, filiũ ex patre habere, vt etiã ex se spm̃ mittat. Quo quidẽ argumentãdi genere (vt paulo ante dictũ est) Augustinus vtitur, ita vt argumentũ, ꝺd hypotheticũ fuerat, euãgelica, propositione sumpta nõ amplius hypotheticũ, sed necessariũ factũ sit. Quo Basilius etiã ratiocinatur. Ita se habent (inquit) diuinæ psonæ, sicut angeli. Siquidẽ quãuis alij secundi, alij aũt ordine ac dignitate tertij sint, nõ tm̃ necesse sit, vt natura q̃q; tertij existant: ꝺd argumentũ hypotheticũ eẽ videt. Deinde vero ponens angelos ita necessario se habere, sine vlla cõditione cõcludit. Idẽ quoq; de diuinis psonis credendũ eẽ, alioquin indoctissimus omniũ Basilius magnus fuisset, si ex pcedentibus cõcludere voluisset, id ꝺd ex sacra scriptura necessario pateat: vt ergo de angelis, ita quoq; de spũ sancto credendũ est.

Non equidẽ protuli, P.R. neq; huius sententiæ sum libros nostros ambiguos eẽ, vetũ ne in hoc semp versaremur, id cõtendentibus vobis cõcessi, tãetsi certus sim libros vestros mẽdosos eẽ, nec ad Basilij mentẽ spectãtes, ex eo faciens cõiecturã, ꝙ huic no- Mar.

Universidad de Deusto
Biblioteca

stro libro mille alij sunt similimi, qui Constantinopoli extant, quod equidē probare re D
cipio tibi, si cæteris in cōtrouersiis nostris conuenerimus. Porro vltimæ vestræ oratio-
ni rndeo, nil mirꝫ eē, si magnus ille Basilius ex aliquo pro vero dato, licet ambiguū sue
rit, quicꝙ probauerit, vt nosipsi Ferrariæ fecimus, proferentes, tametū vestrum dogma
forsan sit verꝫ, haud tamen necesse eē, ipm apponere symbolo. Sic ergo Basilius ratio-
cinabatur. Posito nō tamē cōcesso, huic em opinioni (vt multis argumētis probauim⁹)
contradixit, sanctū spm ordine ac dignitate tertium eē, minime tn necesse est, ipm natu-
ra quoꝙ tertium eē, quæ quidē figura ὑποπαράσασις ab oratoribus appellatur, angelo-
rū (inquit) alius princeps, alius subditus, & tamē omnes angeli natura sunt, & stella stel-
læ præstat in gloria, & natura stellarꝫ omniū vna, & mansiones multæ apud patrem, id
est dignitatū diuersitates, glorificatorꝫ vero natura vna. Nō igitur ex propositionibus
veris, ambiguā (vt inquis) infert conclusionē, sed ex ambiguo, sumpto tn pro vero, ne-
cessarium quoddā concludit. Miror aūt, P. R. te virū doctissimū latuisse, nos ex nōnul-
lis ex hypothesi pro veris sumptis, veritatem necessario demonstrare posse.

Quàmplurima, pater Ephesie, non aūt ad propositū pertinentia, mihi protulisse vi-
deris. Nā sessione proxima necessariā & admirabilē quæstionē in mediū protulimus,
tu vero infecta re ad alias quæstiunculas venisti. Aut igitur ad propositum redeamus, E
& quæstionē illā ad exitum perducamus, quemadmodū Imperator mitissimus iussit, vt
vna prius habita conclusione, ad aliā veniamus. Aut nobis da manus, fassus nil amplius
in hac causa habere, quod proferas. Quod quidē si feceris, gratias tibi magnas habebi-
mus. Vt ergo magis veritas eluceſcat, ad propositū redeas. Nā prolixam orationē, quā
modo cora tot amplissimis auditoribus habuisti (spū sancto fauente) facile dissoluere
possum, necnō simul ostendere, authoritates, quas attulisti, magis ad nostrā q̄ ad vestrā
rem facere, sed velim, vt ipse prius respondeas ad propositū. Non equidem cuncta,
quæ dicta sunt, bene memoria teneo. Satis tamen mihi dictum esse videtur.

Ea tibi, P. R. libentissime repetā, quoꝙ non recordaris: Nostra quidē oratio ad ma-
gnū Basilium fluxit, qui contra Eunomium tertio libro demonstrauit, vt quemadmo-
dum inter angelos & stellas, ac mansiones in domo patris, ordo quidam dignitatis absq
tamen ipsorum naturæ discretione creditur eē, ita etiam in diuinis personis sit.

Ergo ex rebus creatis, ac rerum creatarum exemplis, res diuinas ostendere vis?

Quid ni? Exempla nāq creata res increatas declarāt, q̄nquidē incōprehēsibiles sunt,
ita vt vix intelligi possint, & nō nisi rebus humanis, ac aliaꝫ rerꝫ exemplis figurantur.

At magnus Basilius non ita sensisse videt. Cur em (inquit) necesse est, si dignitate, ac
ordine tertius est spūs, ipm natura quoꝙ tertium eē? id est, posito nō tn cōcesso, sanctū
spm dignitate ac ordine tertium eē, non tn ex eo sequitur, ipm natura quoꝙ tertium eē F
(vt ipsi quoꝙ Ferrariæ dicebamus) posito, dogma vestrum verum ac pium eē, non ta-
men licere, ipsum symbolo addi. Magnus ergo Basilius neutiquā profitetur sanctum
spiritū ex filio eē habere, vel ordine ac dignitate tertiū eē, q̄nquidē ex his Eunomius in
ferebat, spm sanctū natura quoꝙ tertiū eē. Credi nō potest, P. amp. magnū illum do
ctorē cōtra dialectices artē scriptitasse. Nōne hoc argumentū a dialecticis est acceptū?
quicunq currit, mouet, ergo mouetur, si currit? quo quidē argumentandi modo Basi-
lius (vt supra dictū est) vtitur. Porro q̄m, pater Ephesie, amplissimos hos auditores ma
gnā theologiā docere voluisti, idcirco, ne forte ignores, quidnā ipsi de consubstantiali
trinitate sentiamus, de hoc tibi pauca dicā. Nos quidē, qui apostolicā sedē sectamur, pa
trem vnicā filij sanctiq spūs causam profitemur eē, quæ plane nostra fides, atq religio
ab illo primo apostolorꝫ præconio huc vsq meridiana luce clarior est, & sermo domi
ni ad apostolorꝫ principem habitus non pteribit, nec vllo vnquā tempore pteribit, nec
portæ inferi aduersus nostrā ipsam fidē prævalebunt. Vnde merito euenit, vt cæteræ
Christianorꝫ ecclesiæ huic Romanæ, vt maximo fundamento basiq fulciantur, quan-
doquidem pia est, ac hæreticorꝫ linguā, ne malum loquatur, cōprimit, credens firmiſſi
me non duas causas vel principia, verꝫ principium vel causam vnicā in diuinis personis
eē, ac simul anathemate notans eos, qui duas causas, duo ve principia in ipsis personis di
uinis eē crediderint. Quibus ita peractis, sessio fuit dimissa, & hc sermo Græcis perpla-
cuit, ita vt non mediocri gaudio fuerint affecti, q̄ Latini patrem vnicā eē filij sanctiq spi
ritus causam, non aūt duas fuerint professi. Paucos vero post dies, antistites Græci pa-

1. Cor. 15. E
Iohan. 14. a

Mar.

Iohan.

1. Cor. 15. E
Iohā. 14. a

Mar.

Iohan.

Iohan.

triarchæ

A triarchæ domū frequētātes cōuenerūt, vbi serenissimus Impator orationē hāc habuit.

Non equidē patres sancti nostræ profectionis ad Italiam solus author fui, neq pri- Imp.
mus ego, sed Imperator pater meus negotiū hoc prius fuit aggressus: quippe, qui cum
esset in Isthmo Eudomono, Iohannem huiusce rei causa ad Italiam misérit. Cuius qdē
mei patris Imperatoris ingeniū, prudentiā, & consiliū nostis, vtpote, q non solū in phi-
losophia pclarus, verumetiam in exponendis ecclesiæ dogmatibus subtilissimus fuerit:
apud quem ille etiā Euthimius patriarcha & magnus theologus, ac oīi virtute pditus
fuit. Qui duo tanti, talesq viri, non solū primi rem hanc excogitarunt, verūetiā, vt ipsa
conficeretur, vehemēter conati fuere. At tempoꝫ angustijs impediti, totū negotiū cō
ficiendū mihi reliquerūt: quod dubio procul melius ipse tractaui. Nā vt hæc synodus
sancta celebrarē, nō imprudentibus vobis, ac magno sumptu meo, triremes ad exoran-
dum summū pontificē ad Italiā misi. Quo deinde vos, meo, sanctiq patriarchæ iussu,
frequentes æquo animo cōueniſtis, nil tn post longū tempus profecimus. Recordami-
ni, patres, recordamini, quāto in impioꝫ discrimine nostrā domum dereliquerimus, cui
quidē, si quid acciderit incōmodi, prohdolor videre videor, maiorē fore nostri persecu
tionem & calamitatē, illa, quæ Diocletiani & Maximiani tēporibus facta fuerit, quam
B constat acerrimā fuisse. Operæpretiū igitur est, vt omissa disputatione ac cōtentione, pa
cis remedium excogitemus, quod equidē existimo per vos stare. Doctor nāq Iohan-
nes in synodo palā protulit Latinos firmiter credere, deū patrē vnicā filij sanctiq spūs
causam eē, duo vero principia, duasve causas in cōsubstantiali trinitate profitentes, exe-
crari: quā Latinorꝫ sententiam literis traditā habui, vt his diligenter perspectis, nostræ
coniunctionis modū inueniatis. Hæc Imperator. Græcis aūt, quid nā agendū esset, in-
ter se consulentibus, de sancti Maximi literis ad Mariniū presbyterꝫ Cyprium scriptis,
mētio facta fuit in hac forma. Ex synodalibus pśentis sanctissimi summi pontificis acti-
bus, duo tantū ex tot capitibus, hi, qui erant in Basilea susceperant, in quoꝫ altero habe-
tur, sanctū spm ex filioq procedere, in altero vero, Christū dñm absq originali pctō,
hominem natū fuisse. Et ad primum illud caput probandū Romanorꝫ patrum senten-
tias, necnon Cyrilli sup Iohanne expositionē attulerant, nō ad demonstrandum filium
spūs causam esse, quādoquidem ipsi quoq patrē solum filij sanctiq spūs causam esse
cognouerant, illius quidē secundū generationem, huius aūt secundū processionē, verū
vt per eum quoq spm sanctum procedere declararent, ac ea ratione cōsubstantialitatē
& immutabilitatem ipsōrꝫ ostenderēt. Quibus literis lectis, ac Latinorꝫ scripturis posi-
positis, animum suum ad contemplandas ipsas Græci conuerterunt, omnes vnanimes
C proferendū fore, vt cū Latinis coniungerentur, si literæ ipsæ ab eis quoq susciperētur.
Tum Imperator, toto Græcorꝫ conuentu ipsoq patriarcha volente, nuntios ad sum-
mum pontificē misit, vt ipm interrogarent, an is quoq cum Latinorꝫ conuentu sancti
Maximi literas susciperet, ac ipsis acquiescere vellet. Cui pontifex summus respondit,
Græcos sessione proxima plurimū dixisse, nobisq promisisse, altera sessione se suas au-
res pstaturos. Aliter ergo fieri non posse, nisi prius sessione vocata, Latini respondeāt.
Quæ cū Imperator audisset, iussit vt iterum sessio haberetur. Qua quidem cōuocata, ab
sente Marco, Ephesio, & Heraclensi antistitibus, Iohannes fuit ita loquutus.

¶ Die sabbati. xxi. mensis Martij, sessio. xxiiij. Florentiæ.

VElim, P. amp. patrem Ephesium hic adesse, vt suorꝫ argumentorꝫ dissolutio Iohan.
nem audiat. At quoniam (vt creditur) victus abest, ideo ad vos meam ora-
tionem habebo. Ergo vos, obsecro, me attente audiatis.

Nil in pśentia dicturi sumus, quandoquidem nō ad disputandum, verꝫ vt Imp.
vobis gratum faceremus, & ne sessiones negligere videremur, cōuenimus, propterea q
pater Ephesius nobiscum noluit conuenire. Vobis ergo neutiq respondebitur.

Ex duabus propositis quæstionibus, P. amp. neutrā ad conclusionē perduximus, Iohan.
tametsi magni Basilij authoritates clarissimæ sint, quibus patet spm sanctū a filio quēad
modum etiā a patre habere eē, necnō ipsi professi fuerimus patrem vnicā filij, sanctiq
spiritus causam eē, ita tamen vt filius sanctum ipsum spiritum a patre præcipue mittat.
Quibus quidem Basilij authoritatibus q̄m pater Ephesius respondere noluerit, idcirco
postpositis his, eius tantum extremo sermoni respondebo, ab ipso seruatore nostro Ie-
su Christo sumens exordium, quemadmodum is pater Ephesius fecit. Nam seruator

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ioānis.15.d

D noſter inquit: Cum venerit paracletus, quē ego mittā vobis a patre, ſpm̄ veritatis, qui a patre procedit: vbi verbū, mittam, quid aliud, obſecro, ſignificat, q̄ quod ex alīquo mittitur? qui vero quippiam mittit, is ſuū mittere videtur, & id quod mittitur, ex ipſo dicitur eſſe, vt ſi p̄fectus prouinciæ quicq̄ fecerit, is non ex ſe, verū Imperatoris iuſſu id ſe cisſe videtur. Ita etiā filius, qui cū in generatione, a conſubſtantiali patre, ſpm̄ ſanctū acceperit, eundē & paternā facultatē, ac naturā habens, eundē ſpm̄ mittere creditur, nō tamē vt pater p̄cipue, quādoquidē pater ipſe radix & fons diuinitatis exiſtit, qui cū ſuma ſubſtantia nedū indiuiſibilis ſit, a ſubſtantia & hypoſtaſi indiſtincte percipitur, proꝑterea, quia non re, ſed ſola ratione paterna hypoſtaſis a ſubſtantia ſua ſeiungitur, pater igitur ſubſtantialis hypoſtaſis eſt, filiūq̄ ſubſtantialiter generat, & ipſe ſubſtantialis hypoſtaſis generatur, ita tamē vt duæ hypoſtaſes vnus deus ac vnica ſit natura, cū qua ſanctus ſpūs ſimul & indiſtincte cognoſcitur. Qui cū neq̄ pater, neq̄ filius, neq̄ relatiuorum aliquid ſit, tamen vt ſpūs, ad ſpirantē refertur. Porro q̄m̄ apud ſacrā ſcripturā ſpūs

Iohan.10.f Iohā.14.b patris ac filij eſt, ſequitur, vt ambo ſimul ſpiritū ſpirent. Præterea filius ſecundū diuinitatem ad patrē reſpiciens, dixit. Ego & pater vnū ſumus, & ego in patre, & pater in me eſt, & qui vidit me, vidit & patrē meū. Duabus igitur perſonis vnica poteſtas ſpirans & mittens exiſtit, quę quāuis vnica miſſio & cauſa ſit, a patre tamen (vt dictū eſt ſupra) p̄cipue creditur eſſe, a quo filius eandē ipſam facultatē habens, vna cū patre principiū B vnicū eſt, non tamen perſonarū cōfuſione. Pater em̄ pater ac ingenitus eſt, filius vero filius atq̄ genitus, ita vt inter eos, ſecundum cauſam & cauſatū ordo quidā exiſtat: ſanctus aūt ſpūs ad patrem filiumq̄ diſponitur, ne quædā indiſpoſitio vel confuſio in diuinis perſonis exiſtat. Siquidē igitur, cū pater filium generet, cū ipſo ſubſtantiā ſuā cōmunicat, quatenus ei cōmunicabilis ſit, & filius ſic acceptā, ſpiritui ſancto cōmunicat, quatenus ipſi quoq̄ cōmunicari poſſit, vnica ſemper ipſa ſubſtātia exiſtēte, qua quidem ille generetur, hic vero procedat, ſequitur, patrē vnicū principiū & cauſam eſſe, ſanctumq̄ ſpm̄ ex vtroq̄ procedere. Præterea dictū a ſanctis patribus eſt, ſanctū ſpm̄ per filiū naſcitura procedere, vnde ſequitur, ſpm̄ ipſum ex patre filioq̄ procedere, q̄ſquidē, per, p̄poſitio vt, ex, p̄poſitio hac in re ſignificare videtur, vt Leonis, Gregorij papæ, Ambroſij, Hieronymi, Auguſtini, ac alioꝝ multoꝝ doctoꝝ authoritatibus clariſſime patet. Quas cū Iohannes in mediū protuliſſet, & perlegiſſet, ſeſſio fuit dimiſſa decreto ipſius ſynodi, vt ad diem Martis proximi conueniret.

Iohan. ¶ Die Martis. xxiiij. menſis Martij, ſeſſio vltima Florentiæ.

NEſcio equidē, P. amp. cur pater Epheſius in ſeſſionē venire nolnerit, quem profecto vellē adeſſe, vt noſtrā ad argumenta ſua reſponſionē audiret. Porro q̄m̄ abeſt, vos obſecro, me, dū Orientaliū ſanctoꝝ ſentētias affero, attente (vt huc vſq̄ feciſtis) audiatis. Magnus ille Baſilius (inquit) quemadmodū filius ordine quidē a patre ſecundus eſt, pater em̄ in baptiſmatis traditione primus diſpo-

Matth. vlt. d nitur, dicente dño: Baptizantes in nomine patris, & filij, & ſpiritus ſancti, necnon filius dignitate ſecundus eſt, vtpote, qui ſit ex patre, nō aūt pater ex filio, licet in natura æqua-

Iohan.10.f les eſſe credātur, ego em̄ & pater (inquit dñs) vnū ſumus, ita quoq̄ ſpūs ſanctus ordine quidē ſecundus a filio, in eadē baptiſmatis traditione diſponitur: item etiā dignitate, nā

Galat.4.a. ſpūs filij dicitur, quandoquidē a filio mittitur. Scriptū eſt em̄: Miſit deus ſpm̄ filij ſui in corda noſtra. Non aūt filius ſancti ſpūs dicitur, natura vero patri & filio æqualis exiſtit. Quoꝝ em̄ vna eſt operatio, ipſoꝝ etiam vna eſt natura. Hęc Baſilius. Sed magnus etiā Epiphanius in mediū veniat. Siquidē (inquit) creditur Chriſtus ex deo eſſe, vt deus de

ex, credēdus deo, ſic etiā ſanctus ſpūs ex ambobus eſſe* credendū eſt. Quemadmodū em̄ nemo nouit patrē niſi filius, ita dicere audeo, nemo filiū niſi ſpūs, qui ex ambobus procedit. Magnus aūt Cyrillus inquit, ſpūs ex filio ita profluit, quemadmodū etiā ex patre. Didymus vero ſapientiſſimus, & magnus Athanaſius ita dicunt. Siquidē ſpūs ex patre procedit, & de meo accipiet, & annūtiabit vobis, ſequitur, vt ex patre filioq̄ ſit. Has & plures alias ſanctoꝝ ſententias Iohānes in mediū protulit, p̄ſertim binas Cyrilli literas, quarum alteræ incipiunt, Gaudeant cœli, alteræ vero, Dño ſeruatore noſtro Ieſu Chriſto, necnon quaſdam Nicenæ ſynodi authoritates clariſſime demonſtrantes ſanctum ſpiritum ex filioq̄ procedere. Rhutenus autem præſul pro Græcis dixit ita.

Rhu. Qui ſolus vel in ſtadio currit, vel aliud ſubit certamen, victor dubio procul euadit, nō aliter,

A aliter, P. R. qui nemine cōtradicēte ſermocinatur & diſputat, facillime vincit, vt tibi euenit. Qui cū plurima theologia fueris vſus, ac ſubtiliſſimā orationem habueris, ſi tibi non reſponderimus, viciſſe videbere. Sed q̄m̄ iam adueſperaſcit, ſequēti ſeſſione tibi non minus ſubtiliter, clareq̄ reſpondebitur. Hos libros nobis mutuo date, vt hoꝝ ſanctorū dictis diligenter conſideratis, vobis bene reſpondere poſſimus. Quæcunq̄ diximus, ſereniſſime Imperator, a noſtris ſcribis literis tradita ſunt. Aut igitur ab eis exſcripta inter vos contemplemini, aut ſi vobis cōmodius fuerit, ad diui Franciſci templum, prope quod habitas, nos ſelecti priuatim conueniamus, vt ibi noſtris omnibus ſcripturis & libris collatis, verius ac clarius reſpondere valeatis. Cui quidē ſententiæ omnes acquieuere, ſeſſioq̄ dimiſſa fuit. Poſtridie aūt in illo templo viſis hīc inde ſcripturis & libris, cōcordiam & pacē benignitate dei facile fieri poſſe Græci cognouerant. Summus de inde pontifex patriarchæ rogatu ſeſſiones æquo animo diſtulit, vt inter ſe Græci priuatim conſulerent. Facto autem in patriarchæ domo Græcoꝝ cōuentu, Rhutenus verba plurima fecit, operæpretiū eſſe demonſtrans æquo animo cū Latinis coniungi, pace q̄ inita domū redire, potius q̄ infecta re, ac abſq̄ rōne turpiter a ſynodo diſcedere.

Imp. Iul. card. Papa. Rhut.

Tum Beſſarion Rhuteni ſermonē excipiens, ſubtiliſſime ac magna dicendi arte ſententiā eius cōfirmauit. Cōtra Doſitheus Monembaſieñ. Num (inqt) dogma noſtrū

B debemus, p̄dere? Malo equidē mortē obire, q̄ cum Latinis ſentire. Cui Rhutenus, Nec ipſi (inquit) Latini fieri volumus. Verū ſi patet ſpm̄ ex filio procedere, quēadmodum Græci doctores ac Latini ſimul teſtantur, cur nō eſt pium, vt ſanctos noſtros ſequentes, cū Romana eccleſia coniungamur? Tum Heraclieñ. Num (inquit) Occidē tales doctores ſanctis noſtris doctoribus, ac ſynodoꝝ patribus plures ſunt, qui quidem ſancti noſtri ſpm̄ ſanctum ex patre, non aūt ex filio procedere, literis mandauerunt.

Beſſ. Doſith. Rhut. Heracl.

Quem ſermonē Epheſius excipiens, prolixam habuit orationē. In peroratione autem protulit Latinos hæreticos nedū ſchiſmaticos eſſe, idq̄ Orientalē eccleſiā toleraſſe, q̄ genus ipſoꝝ maius ac fortius eſſet, propterea q̄ Græcos tot annos ab eis diſiunctos eſſe, q̄ hæretici ſunt. Dicebat igitur, ſe cū Latinis neutiq̄ debere coniungi, prius q̄ additionē illā a ſymbolo prorſus auferant. Tum Beſſarion, Proferētes igitur (inquit) ſanctū ſpm̄ ex filioq̄ procedere, hæretici ſunt? Epheſio vero, quid ni reſpondente,

Ephe. Beſſ. Ephe.

Beſſarion exclamauit, dicens, deus miſereatur ergo ſancti, qui hanc ſententiā tradidere, hæretici fuerāt? Muta fiant labia doloſa, quæ loquuntur aduerſus iuſtū iniquitatem. Nonne clare vidiſtis Occidentales ac Orientales doctores ſanctos in hoc neutiq̄ diſcrepare? quanpoquidē idē ſanctus ſpūs omnibus ſanctis æqualiter fuerat loquutus. Conferamus ipſoꝝ ſcripta, vt maximā eorundē conuenientiā clarius videamus. Epheſio deinde proferēti, quis nouit an libri eoꝝ mendoſi ſint, reſpōdit, Quis obſecro tam temere dicere audebit, tot Latinoꝝ ſermones, tot euangelioꝝ expoſitiones, abſolutā deniq̄ de ſpū ſancto theologiam, ſimul omnē mendoſam & corruptā eſſe? quā quidē ſi velimus tollere, tantū papyrus alba in tot voluminibus remanebit.

Beſſ. Ephe. Beſſ. Ephe. Pſalm. 30.

C Tū Græcoꝝ cōuentus in partes duas diuiſus fuit, nā altera pacē cū Latinis vehemēter deſiderabat, altera vero diſſidij authoribus fauēs, ab ea mirū in modū abhorrebat. Cui q̄q̄ parti, Græcoꝝ nobiliū, & laicoꝝ plurimi vehemēter fauebāt, ſingulis tū diebus frequentes abſq̄ Latinis cōueniebāt, vt quidnā agerent, Latinis ve reſponderēt, inter ſe cōſulerent. Feria vero quarta maioris hebdomadæ, itemq̄ cōgregati, a patriarcha fuerūt interrogati, an aliud dicere vellēt. Reſpondēte aūt Heracliēſe, ſe diuinoꝝ agendoꝝ cauſa conueniſſe. Mityleneñ. p̄ſul dixit, Quinimo, dñe, aut ſanctos ipſi ſequētes cū Latinis pacem conficiamus, aut infecta re, diſcedamus. Sed ſcire velim, an magnū Maximū velitis ſuſcipere. Quibus omnibus annuētibus, protulit magni Maximi fuiſſe ſententiam, ſanctum ſpiritum ſubſtantialiter quidem ex patre, ineffabiliter vero per filium procedere. Tum Beſſarion ipſam Maximi ſententiam q̄ plurimis ſanctorum authoritatibus, præſertim magni Taraſij longa illuſtrauit oratione. Patriarcha vero illas ipſas ſanctorum ſententias exſcribi iuſſit, vt accuratius viſis, conuentu ſequenti cōmuni omnium ſententia, concluſio fieret. Poſtridie autem Rhutenum, & Nicenum, necnon duos crucefignatos & magnum bibliothecarium, ac magnū Eccleſiaſten, nuntios ad ſummū pontificem Græci miſerunt, qui ei nuntiarent, ſe nolle amplius cum Latinis diſſerere, quandoquidem diſputatio nil aliud præter contentionem maximā parit, necnon

Patriarcha. Hera. Myti. Beſſ. Patriarcha. Nunt. Grecorum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipſi Latini in reſpondendo nunq̃ deficiunt, ita vt infinita fieret diſputatio, ſi cum ipſis D
vellent contendere. In infinito vero verſari magnũ incommodũ eſſe: idcirco ſe modũ
alium coniunctionis vehementer deſiderare, quã quidẽ vellent a Latinis cognoſcere,
quandoquidẽ Græci pro viribus dixiſſe, necnon paterno dogmati ſuo a septẽ ſynodis
Papa. tradito, acquieſcere dicunt. Quibus quidẽ nuntijs pontifex ſummus rñdit, putare ſe
Græcos nõ inſcios eſſe, quo nã ſtudio, quo labore, quanto denicq̃ ſumptu, hoc in negotium incubuerit, & adhuc incumbat, eos tamẽ ſemper negligentes fuiſſe, quodq̃ peius
eſſe videt ad diſputandũ nobiſcũ vt inter nos conuenit, ipſis curæ nõ eſſe, idcirco ſe vel
ſe, vt ſereniſſ. Imp. fratrerq̃ ſuus patriarcha, totaq̃ Orientalis eccleſia, vnã ex his quatuor cõditionibus eligant, vt vel Latinoꝝ ex literis ſacris demonſtrationibus habitis acquieſcant, ita vt profiteant in poſteꝝ, ſpm̃ ex patre filioq̃ procedere, quod quãuis luce
clarius demonſtratũ ſit, ſe tũ velle, ſi adhuc Græci dubitãt, magis patefacere, vt ipſis melius ſatisfiat: vel hi, ſi quas alias authoritates habeant, qbus poſſint inniti, eas in medium
proferãt: vel ſi fortioribus argumẽtis probare poſſunt, dogma ſuũ magis pium eſſe, in
certamẽ deſcendãt, vel denicq̃ ſeſſione vocata, ſolennicq̃ miſſa celebrata, quiſcq̃ Græcoꝝ
ſimul & Latinoꝝ iuratus liberis ſuffragnjs ſuã ſententiã dicat, ita vt, quæ ſnia pluribus
cõſtaret ſuffragnjs, ea ſuſcipiat, nã iuſiurandum inter Chriſtianos nõ mediocriter valet.

Græci. Quæ cũ Græcoꝝ conuentui allata per nuntios ipſos fuiſſent, oẽs obmutuerunt, cũ E
quid ad tã iuſtas conditiones reſpondere poſſent nõ haberẽt. Nã ſanctoꝝ plurimos eẽ
dicebant, qui ſanctũ ſpm̃ ex filioq̃ procedere teſtentur, alios aũt ſe citare nõ poſſe, q cõtrarium literis mãdauerint, minimecq̃ credendũ eſſe ſanctos inter ſe contraria protuliſſe, & alijs argumentis ſe probare non poſſe, ſuũ dogma magis pium eſſe, quandoquidẽ
tametſi pium eſſe credatur, quod a maioribus ſuis traditũ fuerit, nõ minus tñ pium Latinoꝝ dogma videri, vtpote quod multoꝝ ſanctoꝝ patrũ ſentẽtia cõprobatũ fuerit. In
ſacratiſſimi vero Chriſti corpore ac ſanguine iuſiurandũ, quãuis ſit fugiendum, q̃ nulla
vnquam alia ſynodus eo fuerit vſa, ipm̃ tamen honeſte ſe fugere neutiq̃ poſſe. Hæc
Myt. inter ſe Græci. Cum Mityleneñ. antiſtes ad eos dixerit: Quid inter vos, P. R. cõtenditis, ac valde ambigitis? An nõ videtis (tametſi noſtrũ dogma pium ſit) Latinoꝝ tamẽ
additionẽ pro maiori ſymboli declaratione inuentã, piam & a ſanctis patribus traditam
eſſe? & quemodmodũ diuinũ ſymbolũ ex ſcriptura ſacra depromptũ fuiſſe, ita etiam illud, ex filioq̃, ex eadem ipſa ſacra ſcriptura a Latinis expreſſum eſſe, ita vt vtrunq̃ dogma pñſſimũ ſit, quandoquidem vnã fidem, vnã religionem, vnum deũ in tribus perſonis & nos & ipſi firmiter colimus. Non amplius ergo, P. amp. tempus pererã conteramus. Verum cũ dei eccleſia duce veritate iungamur, nõ plura inueſtigemus, hoc tan
Imp. dem reſponſum per beato ſummo pontifici demus. Cui quidẽ præſuli cũ nemo con F
tradixiſſet, Imperator reſpondit, hoc non eſſe quod quæritur, ſed quid nã ad illa quatuor ſummi pontificis quæſita reſpondendũ ſit, id nobis diligenter perueſtigandum.

Greg. Cui Gregorius ſic reſpondit, Quid obſecro ſereniſſime Imperator, ſummo pontifici
reſpondere poſſumus? Dicere nanq̃ hæc eſſe falſa, illa vero mendoſa, & hæc nos igno
Imp. rare, illa vero prorſus inficiari, nobis indignũ videtur. Tum Imperator rogatu Græcoꝝ omnium, coſdẽ nuntios ad ſummũ pontificẽ remiſit, vt ei reſponderẽt, Græcis videri quatuor illa quæſita tantũ ab vno dependere, vel ad vnũ ſolum ſpectare, ſcilicet, vt
diſputationibus agatur, qñquidẽ vt ambigua dilucidentur, & ſcripturæ exponantur, vt
deniq̃ iuſiurandũ fiat, iudicio opus eſt, quod abſq̃ diſputatione fieri bñ nõ poſſet, a qua
Græcos mirũ in modũ abhorrere, quandoquidẽ ex ea nil cõmodi cõſequi ſperant. Nã
ipſi maioꝝ ſuoꝝ authoritati acquieſcentes, ſymbolo a ſanctis patribus ac a septẽ œcumenicis ſynodis tradito, nulla vnq̃ ratione quicq̃ apponerent: cõtra, multoꝝ ſanctorũ
authoritatibus Latinos clariſſime demõſtraſſe additionẽ illã verã eſſe, fieriq̃ nõ poſſe,
vt a ſymbolo dimoueretur, etiã ſi Græci vehemẽtiſſime cupiant. Operæpretiũ igitur
eſſe, vt cõtentione, ſanctoꝝ authoritatibus, diſputatione, deniq̃ iuſiurãdo poſtpoſito, ba
Sum. Pon. atiſſimus pr̃, vtraq̃ parte in ſuo dogmate permanẽte cõiunctionis modũ excogitet, finminus infecta re, Græcos a ſynodo diſceſſuros. Quibꝰ ſummo põtifici nũtiatis, rñdit
Beſſa. ſe nõnullos cardinales ad Græcoꝝ cõuentũ miſſuꝝ, vt eis corã Imperatore rñdeant.
Interea Beſſarion luculẽtiſſimam orationẽ pro pace in cõuentu Græcoꝝ habuit, ac
literis ipſam mãdauit, quam in extremo huius libri interpretũ mihi diſponere viſum fuit,
qñ

A quoniam ab eodem ipõ Beſſarione poſt nõnullos annos latinitate dotata fuerit. Triduo
autẽ poſt, cardinales tres, necnon antiſtites decem, ac nõnulli monachi p̃clari theologi,
ſummi põtificis iuſſu ad Græcorum conuẽtum domi patriarchæ, p̃ſente Imperatore celebratum, conuenere, vbi Iulianus ille facundiſſimus cardinalis hanc habuit orationem.
¶ Non inſcius ſum, P. amp. huc mecum p̃claros doctores veniſſe, qui ſanctiſſimi do Iul.
mini noſtri mãdata melius q̃ ego referre poſſent. Verũtamẽ quoniã ego ſuperioribus
etiam ſeſſionibus fuerim locutus, idcirco p̃ſtantiſſimorum horum patrum cõſenſu, nũc
etiam pro viribus pauca proferam, hac tamẽ conditiõe, vt ipſi, quæ imprudens omiſero, ſuppleant. Notum eſt vobis, P. amp. nos Ferrariæ conueniſſe, vt in qualibet hebdomada, duas ad minus ſeſſiones celebraremus, quãdoquidem viſum eſt nobis operæp̃tium eſſe, vt noſtra dogmata diſputatiõibus clara lucidaq̃ reddãtur. Cur autem hãc noſtram cõditionem ſeruare nolitis, ipſi penitus ignoramus, cum nõ ſine magno veſtro noſtroq̃ ſumptu huc, vt veritatem inueſtigemus, cõuenerimus, quam q̃dem nõ alia via, q̃
diſputãdo poterimus cõſequi. Porro, quatuordecim mẽſium ſpacio ideo nihil profeci-
mus, q̃ in eo longiſſimo tempore, nõ niſi. xxv. ſeſſiones celebrauimus, cum nõ minus
quatuor quolibet menſe celebrare commodiſſime potuiſſemus. Vnde patet, negligẽ-
B tia veſtra nos multum temporis cõtriuiſſe, de quo q̃dem vehemẽter dolemus animo.
Quapropter rogamus vos, p̃ſtantiſſ. P. velitis ad ſeſſiones venire, quãdoqdem hac ſola via facile coniũgi poterimus, quinimmo fieri non p̃t, vt ſine diſputatione negotium
noſtrum cõfici poſſit. ¶ Satis ſuperq̃, p̃ſtan. P. dixiſſe videmur. Nõ em̃ inter nos cõ Imp.
uenit, vt in infinitum diſputemus. Reliquum igitur eſt, vt noſtræ cõiunctiõis modum
inueſtigemus. Nam vt æger, cum p̃ualet ægritudo, nõ autem poſteaquã cõualuerit, vti
ſolet dieta, (nõ em̃ ſemp prodeſt abſtinere a cibo) ita etiam nobis diſputatio quondam
profuit nũc vero neutiquã cõuenit. Verum nos alium modum, quo pacem poſſimus
cõficere, excogitare oportet. ¶ At nõdum nobis, ſereniſſime Imperator, ſatisfactum Iul. C.
ſuiſſe videtur, quãdoqdem a diſputatiõe prius deſiſtere nõ debemus, q̃ nobis veritas pateat, cum p̃ſertim ipſi multoꝝ ſanctoꝝ attulerimus authoritates, q bus dogma noſtrum
piam eſſe probauimus, ac eum nõ eſſe Chr̃ianum, q ſpm̃ ſanctum nõ crederet ex filioq̃
procedere. Vos autẽ cũ neq̃ nobiſcũ ſentire velitis, neq̃ argumẽta noſtra refellatis, ſed
a diſputatiõe vehemẽter abhorrere videamini, tãtummodo proferẽtes, ſatis iam dictũ
eſſe, quod ſane nobis incõueniẽs eſſe videt. Vos igitur oportet oſtẽdere, vel nos nõ be-
ne ſentire, vel ſine aliqua excuſatiõe ad ſentẽtiam noſtram venire, ac nobiſcum coniũgi,
vel ad diſputatiõis certamẽ deſcẽdere, quouſq̃ veritatẽ ip̃am aſſequamur. Nam exemplum tuum ſereniſſ. Imp. a nobis potius eſſe videt, quãdoqdem vt ægroti ſolẽt vti dieta, ita nos etiã ob ſchiſma noſtrum, quod magnã ægritudinem eſſe duco, eo vſq̃ diſputare debemus, quouſq̃ pacẽ inea..aus, p̃ſertim cum fieri nõ poſſit, vt alia cõiunctiõis via
C inueniat. Pace vero coniũctiõeq̃ noſtra (ſauẽte deo) cõfecta, vt ægroti dieta, ita nos diſputatiõe nequaq̃ egebimus. ¶ Dico eqdem, P. amp. nos amplius vobiſcum diſpu- Imp.
tare nolle, quãdoqdem verbis abũdatis, ac vſu dialectices vobis venit, vt nunq̃ ſuaderi
velitis, ver̃ ſemp diſſerere, ad extremũ aũt vehemẽtiſſime porare, ſtatimq̃ cõſurgere,
ac ſeſſionem dimittere, vt animos auditoꝝ ad veſtram oꝝonem flectatis. Omiſſo igitur
multiloquio, viã qua dei benignitate cõiungi poſſimus, excogitemus. ¶ Ipſi profecto Iul. C.
ſereniſſ. Imp. nõ multi prolixive fuimus, ſed dialectici nõ obmuteſcere, nec in ſermone
deficere ſolẽt, quãdoqdem argumẽtis ratiõibusq̃ ſemp abundãt. Qui aũt propoſitã quæſtionẽ veris rõnibus ſubſtinere nõ potẽs tacet, diſputationẽq̃ fugit, is dare manus debet, atq̃ a cauſa palam diſcedere, vt pater Epheſius feciſſe debuerat, quippe q nõ habẽs
quid amplius diceret, victus diſceſſit, nolens amplius diſputare, ac ſe victum ingenue fateri, cui vos quoq̃ aſſentiri videmini. At nõ ita cõuenimus, verum vt eo vſq̃ diſſereremus quouſq̃ quæſtionem noſtrã ad verã cõcluſionem pduceremus. Cui qdem ſermoni ſereniſ. Imp. acqeſcere nolẽs, ac a diſputatiõe vehemẽter abhorrẽs, iuſſit vt vtraq̃
ex parte decẽ viri ſeligerent, q tãtum octies cõueniret. & viã cõiunctiõis inueſtigarẽt,
qua non inuenta, ſynodo dimiſſa diſcederent. Poſtridie vero ad ſummum pontificem
iuit, ac ei ſuam ſententiam dixit, quam cum ſummus pontifex approbaſſet, Latini cardinales duos, & duos antiſtites, ac duos doctiſſimos monachos, & duos alios clericos.
Græci aũt decẽ p̃ſules elegere, q cum ſimul cõueniſſent. Grẽci prius a Latinis quæſi- Græci.

 uerunt,

Universidad de Deusto
Biblioteca

uerunt, an ſancti Maximi literas ſuſcipere vellent, quibus clariſſime patet, filium ſpiri- D
Latini tus ſancti non eſſe cauſam. Quibus Latini reſponderunt, ſe minime credere, filiū
um principem ſancti ſpūs cauſam eſſe, ſed patrē vnicā filij ſanctiq; ſpūs cauſam profi-
teri, illius ſecūdum generationē, huius vero ſecūdum proceſſionē. Vtraūt pateat vnam
eandemq; ſubſtātiam ipſoꝝ eſſe, ſanctum ſpm̄ per filium procedere, Latinos dicere, qui
etiam indiuiſibilitatem eoꝝ ſubſtātiæ ab hypoſtaſibus, profitent, nam filius ſubſtātiali-
ter patris filius eſt, ſanctus vero ſpūs ſubſtantialiter patris & filij. Dicebant ergo Latini
Si ſpūs ſubſtantialiter patris & filij eſt, ſubſtantia vero ab hypoſtaſi ſeiūgi nō poteſt, ne-
ceſſe eē, vt ſanctus ſpūs ex filij etiā hypoſtaſi procedat. Authoritates autē, quas Ma
ximus citare videt, ab Ambroſii, Hieronymi, Auguſtini, ac alioꝝ ſanctoꝝ doctorum
Occidētalium authoritatibus neutiq; eſſe diuerſas, quoꝝ qdem volumina plena ſunt, ſan
ctum ſpm̄ ex patre filioq; procedere. Quibus oīm̄bus intellectis, conuētus ipſe dimiſſus
fuit. Poſtridie autē ijdem patres conuenere, Græciq; ſancti Taraſij patriarchæ Conſtā
tino politani authoritates attulere, tenentis ſanctum ſpm̄ ex patre per filium procedere,
cupientes eo modo ſymbolum celebrantes, cum Latinis coniungi. At illi præpoſitio-
nem, per, longe melius quàm Græci expoſuere. Contendētibus em̄ Græcis, per, & ex
ꝓpoſitiones diuerſa ſignificare, Latini ſubtiliter reſpondebant, dicentes. Siqdem diuer-
ſa ſignificāt, neceſſe eſſe, vt in diuinis duæ ſint opationes, altera quidem patris, quæ per, E
ex, altera vero filij, quæ per ꝓpoſitionē, per, ſignificetur, quod quàmaximū inconue-
niens eſt. Nolebant ergo Latini ꝓpoſitionem, per, ſuſcipere, ne propter ambiguitatem
vocabuli, quisq; impius crederet ꝓpoſitionē, per, organum quoddam ſignificare, inſtar
ſcilicet aquæductus, cum ipſi profiterent ſanctum ſpm̄ ex patre filioq;, vt ab vno ſolo
principio vnica opatione procedere. Quibus dictis diſceſſerūt. Et quamuis Græci nol
lent amplius cōuenire (quid em̄ dicerent nō habebāt) tamē a Latinis coacti ter item cō-
uenerūt. Et factum fuit poſt multa, vt Latini, cōtendētibus Græcis, ſentētiam ſuam li-
Latini teris mādauerint in hac forma. Quoniam Græci ſuſpicent nos duo principia, duasve
cauſas in ſancta conſubſtātialiq; trinitate profiteri, idcirco hāc habētes ſentētiam vel ta-
lia profitētes, anathemate notamus, quādoqdem ipſi credimus patris & filij opationem
poteſtatemq; mittēdi, vnicam ſpūs ſancti cauſam eſſe, ita vt filius nō ſit diuerſum a pa-
tre principium, ex quo qdem ſpūs ſanctus procedat, ac eſſe habeat. Nam patrem vnicā
cauſam, & radicem, ac fontem diuinitatis profitemur eſſe, nō ita tamē vt patris & filij ex
eo cōfundamus ꝓſonas, ꝙ opationem ipſoꝝ vnam eſſe credimus, (id em̄ eſſet impium
credere) verum duas patris, filijq; ꝓſonas exiſtere, vnam autē opationem, ac eorundem,
vnicam poteſtatem mittēdi, vnum deniq; eſſe, quod ex ipſorum ſubſtantia, & hypoſta-
ſi mittitur, profitemur. Idcirco autem diuinum ſymbolum declaratum, ac dilucidatum F
a maioribus noſtris fuiſſe dicimus, ne quisq; ambigens, an filius ſpūs ſancti cauſa ſit, in
aliquam incideret hæreſim. Nam credētes ſanctum ſpm̄ ex filio nequaquam procede-
re, neceſſe eſt, vt intelligāt ſpm̄ ex ſolo patre procedere, ac conſequēter non eſſe filium.
Qui autem proferunt ſpiritum ex ſola patris perſona procedere, hi procul dubio re-
ſubſtantiam ab hypoſtaſi ſeparant, & partitionem imaginātur diuinæ ſubſtantiæ, quod
a ratione fideq;, valde alienum pie creditur eſſe. ¶Quibus qdem literis a Græcis per-
Græc. lectis, eas vario ſenſu intellexerunt. Nam alij dicebant, Latinos, filium ſpiritus ſancti cau
ſam eſſe, clariſſime credere, & cum Græcis neutiquam cōuenire, alij vero Latinos ipſos
duo principia, duasve cauſas trinitati aſſcribere, alij deniq; qui ingenioſiores haberētur,
mirum in modum contēdebāt, vt ipſæ literæ diligentius inſpicerentur. Latini autem au-
dita tanta Græcorum inter ſe cōtrouerſia, alias ad eos literas miſerunt in hoc tenore.
Latini ¶Quoniam Græci nos calumniātur, ac nobis obijciunt, duo principia, vel duas cau-
ſas in ſancta & cōſubſtātiali trinitate ponere, idcirco profeſſionē noſtram his literis mā-
damus. Credimus in vnum deum patrē, & in vnū filium vnigenitū, & ex patre natum,
& in vnum ſpm̄ ſanctum, ex pre qdem habētem eſſentiam, quēadmodum etiam filius,
verē ex filioq; procedētem, quādoq; dem patrē vnicam filij ſanctiq; ſpūs cauſam profi-
temur, illius qdem p generationem, huius vero p proceſſionem. Porro autem ne idē-
titatem cōiunctionemq; diuinæ ſubſtātiæ diſtribuere, ac ipſam eādem ſubſtātiam re, non
autem ſola ratione, ab hypoſtaſibus & ꝓſonis diſſerre, credere videamur, necnō ne ſpi-
am credēdo ſanctum ſpiritū ex ſolo patre procedere, tres in partes vnicam illam diui-
nam

nam ſubſtantiam diuidi mente concipiat, idcirco verbum, ex filioq;, neceſſarium in ſym
bolo duximus eſſe, profitentes ſanctū ſpm̄ ex patre filioq; tanq; ab vnico principio pro
cedere. Quas qdem literas cum Græci biduum diligentiſſime contemplati ſuiſſent, no-
lentes vlla ratione concedere filium ſancti ſpiritus cauſam eſſe, vix ipſi quoq; ſententi-
am ſuam literis hac forma traditam ad Latinos requiſiti miſere.
¶Cum Latini profiteant patrem vnicam filij ſanctiq; ſpiritus cauſam eſſe, ac a nobis Græci
contendāt, vt noſtram ſentētiam, quidq; in hac re ſentiamus, noſtris literis declaremus,
idcirco patrem filij ſanctiq; ſpūs fontem & radicē, filium vero & ſanctū ſpm̄, ſecūdum
primam œcumenicam ſynodum, & magnum Baſilium & Cyrillum diuina germina
profitemur eſſe, necnon ſpiritum a filio ſcaturire, hauriri, prodi, emitti, ac profundi.
¶Quas qdem literas ad Latinos hac conditione Græci miſerunt, vt ipſas cum volu- Latini
iſſent, exponere poſſent. At Latini literis ipſis nequaq; acquieuere, proferentes ſe ver-
boꝝ ipſorum expoſitionem vehementer deſiderare, quādoquidē verbum ſcaturire in
actis ipſius primæ ſynodi, hauriri vero & profundi in nōnullorꝝ ſanctorꝝ cōmentarijs
legitur, quid autem talia verba ſignificent (vt pauloante dictum eſt) ſe ſcire cupere, quia
vulgo ferebātur eiuſmodi verba, ſecūdam ac temporalem miſſionem ſignificare, ſe au
tem credere, ſanctos patres de vna tantum ſancti ſpiritus miſſione literis mandaſſe, ac
ipſam ſpiritus a filio effuſionem ſecundam non eſſe. Et quamuis tēporalis etiam ſancti
ſpūs miſſio ad homines ſit, ſe tñ primā illam inueſtigare, qua qdem filius ſancti ſpūs cau
ſa creditur eſſe, nam qua ratione ſanctus & hypoſtaticus ſpiritus a filio ſcaturiret, niſi ab
ipſo haberet eſſe? vel quonam modo apud Cyrillum, ab eodē filio, vt a deo patre pro-
flueret, ſi non ab ipſo dependeret? Dicebant ergo Latini ſe cum Græcis in hoc ſentire
verum vt omnis ambiguitas tolleretur, & ne quiſquam in poſterum opinetur, miſſionē
ipſam, de qua agitur in ſimpliciſſima diuinitate ſecundam eſſe, idcirco declarationem,
quam ſupra dixerant, a Græcis ipſis deſiderare.
¶Quæ cum Græci audiuiſſent, magno animi dolore affecti, ꝙ ea ratiōe modum rei Græci
facere non poſſent, proferebant magnum ſe facinus contra trium legatorum patriarcha
rum videlicet, Heraclieñ. Epheſii, & Monembaſieñ. necnon ex alijs antiſtitibus An-
chialeñ. ac ex clericis magni bibliothecarij, ac * protecdici ſentētiam cōmiſiſſe, ꝙ literas forte alias
ipſas ad Latinos ſcripſiſſent, ſeq; nil aliud poſſe facere, quādoquidem Latini ſanctorum Doſithei
authoritatibus acquieſcere nolunt, ideoq; operæpretium eſſe ad patriam infecta re re-
meare. ¶Quæ cum ſereniſſi. Imper. intellexiſſet, eorum ſecordiam exprobrauit, ob Imp.
quam ſibi videbatur ipſis male actum fuiſſe, ac ſtatim ad ſummū pontificem iuit, ipſiq;
ſignificauit, quę inter ſuos antiſtites proferrent. ¶Cui pontifex ſummus ita reſpōdit. Papa
C Nos, Imperator fili, ſæpe ſæpius a vobis contendimus, vt diſputando veritatem inue-
ſtigaremus, deinde requirentibus vobis, quidnam de ſumma trinitate ſentiremus, bis ad
vos ſcripſimus. Quod cum vobis nequaq; placuerit, quaſdam nobis ſanctoꝝ authorita
tes miſiſtis, quæ quoniam nobis ambiguæ viderent, vos enixe rogauimus, vt ipſas cla-
riores redderetis. Vobis autem id facere recuſantibus qd amplius poterimus facere?
¶Non eqdem, pater beatiſſime, Græcoꝝ conuentui dominor, neq; vellem ipm̄ ty- Imp.
rannice cogere, vt vobiſcum pacē componat. Qui cum clariſſimas ſuæ profeſſiōis lite-
ras ad vos libēti animo miſerit, neſcio cur alia opus ſit expoſitiōe. Nam ſcaturire, profun
di, hauriri, & reliqua illa vocabula, filium cauſam eſſe ſignificāt, tametſi noſter cōuentus
ne tumultus ob ignorātiam vulgi fieret, ea clarius explicare nō audeat. Siqdem igit vo
bis credētibus filium ſancti ſpūs cauſam eſſe, nō ſolum nō cōtradicimus, verumetiā cum
verbis illis coniungi volumus, quidnam aliud obſecro a nobis deſideratis? Quoniam Iul. card.
Imperator ſereniſſime, conuētus veſter videtur credere verba ſcaturire, hauriri, atq; pro
fundi, ſecundam quādam & temporalem miſſionem ſignificare, idcirco vehemēter de-
ſideramus, vt veſtram ſentētiam veſtris literis clarius exponatis: quādoquidem ipſi ſen
timus Cyrillum his verbis oſtendere voluiſſe, ſpiritum ſanctum ex patre filioq; eſſentia-
liter eſſe, necnon ex filio ſicut ex patre procedere. Quæ oīa ſereniſſ. Impe. cōuentui Imp.
ſuo retulit. Qui qdem ea grauiter ferēs, poſt aliquot dies eoſdem illos nūtios ad ſum- Græci
mum pontificem remiſit, eum obſecraturos, vt huius rei tandem faceret finem. Qui Papa
ſummus pontifex ſtatim eoſdem ipſos tres cardinales ad cōuentum Græcorum miſit,
ipſum rogaturos, vt ſuas exponeret literas, ꝑſertim quonam modo illā propoſitionem
per, ſigni

Universidad de Deusto
Biblioteca

per, intelligeret, cum apud Latinos quatuor res videat significare, videlicet instrumen- D
tum vt serram, & materiam vt domũ, & transitum vt aquæductum, ac naturaliter sub-
Imp. stantialiterq; quẽadmodũ spũs sanctus per filium mitti creditur. Quæ cum Græcis nũ-
tiata fuerunt, Imperator cardinalibus ipsis rñdit, suos antistites aliud nolle cõscribere,
vel proferre, se tamẽ maximo desiderio affici, necnon paratos esse cum Latinis cõiungi,
sin minus, prope diem à synodo discessuros. Hæc & alia verba similia Imperator proxi-
ma quoq; die cardinalibus ipsis eandẽ expositionem enixe petentibus protulit. Deinde
Papa vero ad summũ põtificẽ accersitus fuit. Cui sumamus põtifex ita dixit. Cũ tuũ ad cõ
iungẽdas ecclesias magnũ studium, Imperator fili, viderem, magno eqdẽ gaudio affi-
ciebar, ita vt æquo animo labores ac nõ mediocres sumptus ferrem, nunc autem cõtra
videns tuos hominum in tali tantaq; re secordiam & pigritiam, animi dolore, afficior,
ac simul vehementer admiror, vnde nam hæc tam subita tantaq; rerum mutatio sit, cũ
mihi profecto videant absq; cõsona ratione ab ecclesiaꝝ cõiunctione mirum in modũ
abhorrere, ita vt videar operã & oleum (vt vulgo dicitur) perdere. Porro autem scire
velim, qd vnq; fuerit opus, in quo vobis nõ satisfecerimus? vel qd a vobis contende-
rimus, quod fieri non possit? Aut igitur nostram piam professionem suscipite, ac exco
lite, aut vestras literas, quas nuper ad nos misistis nobis reddite clariores, quo q dem pa
cto facillime cõiungemur, an quicquam prohibet, quo neutrum horum possit fieri?
Imp. ¶Iusta petis, P. sanct. vt nostras literas exponamus, clarioresq; reddamus. Verum nõ
nulli præsules nostri, Latinoꝝ petitionẽ credẽtes cõgruam rationi nõ esse, nolunt ei ac- B
quiescere, difficileq; eis videt, dogma maioꝝ suoꝝ tam subito dimittere, cũ semp credi-
derint, Latinoꝝ fuisse sentẽtiã spm̃ sanctũ duas substãtiales causas habere, propterea q;
noluerint, illud, ex filioq; suscipiẽtes, vobiscũ pacẽ cõponere. Nobis ergo necesse est, vt
patrias leges moresq; seruemus. Ego vero q cõuentui nro (vt pauloante dixi) nõ impe-
Papa ro, ipm̃ tyrãnice cogere nolo, vt qcq; præter eius voluntatẽ dicat, vel agat, ita vt in hoc
Imp. quod a me, pater beatissime, petis, minime tibi satisfacere valeã. ¶Vester ergo cõuen
tus veniat, vt mihi rñdeat, vt mihi & tibi Imperatori plurimũ cõuenit. Tum iussu Im
Papa peratoris, absente tñ ipo, ac pñarcha, Græci oẽs antistites ad summũ põtificẽ venere.
Quẽ cũ cardinalibus nouẽ, ac pluribus p̃sulib⁹ offendere. Vbi cõsedẽtibus oibus, is sum
mus põtifex ofonẽ hãc habuit. ¶Nequaq; (frẽs) prudẽtissimiq; Oriẽtalis ecclesiæ cõ
siliarij, terrenaꝝ & caducaꝝ reꝝ, aut nostri cõmodi causa, veꝝ spũ sctõ affiati, vt dei ec-
clesias cõiungamus, nõ sine magno labore diuinum hoc opus libẽter aggressi sumus.
Qua qdẽ in re quantũ laboris susceperimus, ac indies suscipiamus, vobis notissimũ eẽ pu
tamus. Quod profecto æquo aio ferebamus, dũ crederemus, vos etiã in hãc rem vehe
mẽter incũbere, videtes multa vos terra mariq; passios ad cõiungẽdas ipas dei ecclesias
festinãtes huc cõuenisse. Nũc aũt taciti nobiscũ cõsiderãtes, vosip̃os negligẽtes & hac in
re pigros factos eẽ, vehemẽter miramur ac vestri plurimũ miseremur, etiã nõ inscij vos
& p̃ria, & necessarijs, ac vr̃is cõmodis carere, necnõ ecclesias vr̃as nõ mediocriter pati,
magno animi dolore afficimur, p̃sertim bñ prospiciẽtes, si nr̃as ecclesias, ob negligẽtiã, F
& cõtumaciã vestrã neutiq; cõiũxerimus, q; ta mala futura sint. Vt aũt (trẽs) dogma nr̃m
piũ eẽ demõstraret, freq;ntes fieri sessiões, ac iter nos disputatiões ab initio studio sum-
mo curauimus. At vos ita rẽ semp voluistis differre, vt dũ eẽmus Ferrariæ, nõ amplius
xvi. sessiões fuerint celebratæ. Quod q dẽ licet ægre ferremus, tñ ad sanctã pacẽ prosp
ciẽtes, rebus in oĩbus, q̃s a nobis petijstis, vobis libẽtissime satisfecimus. Cõi deinde sy-
nodũ huc trãstulimus, vbi sane nunq; destitimus, qn ex mutuis cõditiõibus, q̃s Ferra
riæ accepimus, vos ad disputãdũ hortaremur, ac huius rei cã, qñq; increparemus. Nam
ibi cõuenimus, vt tres, singula quaq; hebdomada sessiões celebraremus, etiã si summus
põtifex, vel Imperator, vel pñarcha, vel qsq; ex electis disputatoribus detẽtus valetudi
ne a sessiõe abeẽt, & si festũ, aliudve impedimẽtũ cõtingeret, proxima die sessio haberet,
vt nulla rõne, vlla vnq; sessio posset impediri. At vos vix nouẽ alijs sessiõibus hic Flo
rẽtiæ celebratis, vt priuati cõuẽtus fierẽt cõtẽdistis, sperãtes eo mõ nr̃æ cõiũctiõis viam
inuenire. Qua etiã in re tãetsi vobis indulserimus, nil tñ ob secordiã vestrã profecimus,
qñquidẽ cõtẽdẽtibus vobis cognoscere, qdnã de spũs sancti processiõe sentirem⁹ binas
lr̃as scripsimus, q̃ forsan pro Romanæ eccl'iæ dignitate fieri nõ debebat. Quãto eñ ho
nore ac obseruãtia Oriẽtalis ecclesia Romanã semp fuerit prosecuta, vos scire credimus.

Deinde

A Deinde nobis quoq; volentibus intelligere, quidnam ipsi de eadem processione senti-
retis, literas nobis multum ambiguas & obscuras scripsistis. Postremo, plurimũ requisi-
ti, atq; rogati, vt eas exponeretis clarioresq; redderetis, nobis satisfacere noluistis, ita vt
ipas intelligere nõ possimus. Quid igit faciamus, nescimus. Videmur autẽ videre nõ si-
ne omniũ nostrũ incõmodo & dedecore, nos (qd absit) semper disiunctos fore, quod
quidẽ quo animo creditis Occidẽtales principes audituros esse? ac nos quanto animi
dolore afficiẽdos? Vos vero quãta mœstitia vestrã ad patriã redituros? Contra, pie cõ-
iunctis ecclesiis, & principes ipũ nobiscum vehemẽtissime gaudebunt, & oẽs vobis au-
xilio erunt, ita vt nõ solum Chr̃iani, q̃ sub Imperij vestri ditione sunt, verumetiã illi, q̃
sub impio tyranno & Chr̃i nominis hoste degunt, animo leuent. Rogamus itaq;, vos
fratres, per dñi nostri Iesu Chr̃i præceptum, ne velitis dei ecclesias disiunctas semp ma
nere, verum ipsis cõiunctis deum simul glorificemus, quãdoquidẽ ecclesiaꝝ cõiunctio
animabus nostris saluti, nobis vero nõ mediocri fuerit honori, ac eam dubio procul cor-
porei ac incorporei acerrimi nostri hostes, nobiscum angelis gaudẽtibus, vehemẽter ti-
mebunt, ita vt nõ minus in cœlo, q̃ in terra non mediocre gaudium sit futurum.

¶Oratio tua, pater sanctissime, vera nobis videt esse, sed qm̃ magnæ res magna indi- Rhu.
B gent consideratiõe, idcirco in hoc longissimo tẽpore, in primis sereniss. Imperator
cõsilio & prudẽtia, deinde nos tum publicis, tum priuatis disputatiõibus, diligẽtissimaq;
peruestigatiõe, in ecclesiaꝝ coniunctionẽ mirum in modum incubuimus, ita vt totos
hos quatuor annos, ex quo negotium hoc tractare cœpimus, plurimũ laborauerimus,
nil mirum autẽ est, si pro magnitudine rei nihil fere confecerimus, quãdoquidẽ (vt pau
loante diximus) longa opus est cõtemplatiõe. Quibus dictis, Græci ad patriarcham Græc.
venere, ac ei omnia retulere. Ipse vero, sic cõtendẽtibus pluribus, Rhutenum, & Ni- Patriar.
cenum & Lacedemonien. ac Mityleneñ. antistites ad Imperatorẽ misit, vt ei nuntiarẽt
conuẽtum Græcoꝝ patriarcha duce cum Latinis cõiungi velle, ideoq; rogarent ipsum
vt pacem conficeret, sin minus, inuito eo, antistites suos eam cõfecturos.

Quæ cum Imperator audisset, timẽs ne sui homines in ipm̃ conspirarẽt, cogitare cœ Imp.
pit, quonam pacto pacẽ cum Latinis iniret. Die vero sequẽti in Græcoꝝ conuẽtu do
mi patriarchæ facto, hæc habuit verba. Non alia de causa, pontifices optimi, ad hanc
venimus regionẽ, nisi vt ecclesias cõiungamus, & nõ pro alia re tot labores pertulimus
q̃ nostræ ecclesiæ dignitatis, ac amplitudinis causa. Sed ecce iam mẽsis. xv. agit, ex quo
Patria & cõmodis nostris priuati, in Italia sumus, & nihil profecimus. Porro, mihi vide-
tur disiunctio, ac nostrum a Latinis dissidium perniciosissimũ esse, cõiunctio vero, atq;
pia cõcordia nobis valde cõducere posse. Ideo duo nobis opposita, vt pote mala, dãni-
C feraq; fugiẽda sunt, alterum, ne sine ratiõe cum Latinis iungamur, alterum autẽ, ne im-
pie ab eisdem dissidamus. Ergo diligẽter debetis cõsiderare, quidnam nobis magis cõ-
ducere possit, ac in primis quãtum calamitatis talis discordia nobis afferre posset. Me-
mentote rogo. P. opt. vt patriæ nostræ Constantinopolitanæ auxilio sitis, quæ qdem
sola Christianorum refugium, spes, ac seruatrix in Oriente relicta est. Consulite, obse-
cro, incolumitati, ac saluti eius, dicite sententias neque animabus, neque corporibus
nostris pernicioſas. Pia quidem & non absq; ratione ecclesiarum coniunctio, nobis val
de conducet, earundem vero disiũctio contra, sed animarum nostrarum salute omnia
debent metiri. Cauendum igitur, ne, si talis coniunctio pia est, eam sine ratione su-
giatis ita vt tanto taliq; careamus bono, quandoquidem ecclesiarum disiunctio horri-
bilis est, & dicitur. Si quis autem impedit, quo minus pia ecclesiarum pax fieri possit,
is cum Iuda damnetur. Tum antistites omnes vna voce acclamarunt, si quis eccle- Græc.
siarum coniunctionem non desiderat, sit anathema. Credo equidem, fratres, vos Rhu.
nõ ignorare dissidium & cõtrouersiã nostram cum Latinis, multoꝝ malorũ causam fu-
isse. Occidẽtaliũ ergo, ac Oriẽtalium sanctoꝝ doctoꝝ sentẽtias accurate cõsideremus
quippe q̃ videnſ inter se q̃ maxime cõuenire, quandoquidẽ nobis credẽdum est, ipos a
spũ sancto æqualr afflatos fuisse, ipsis ergo debemus æqualiter credere, nisi aliter vobis
videt. Annuẽtibus aũt his oĩbus põtificibus, Niceꝰ prolixiorẽ habuit ofonem, Bess.
dicens: Si creditis. P. m. sanctos eẽ cõcordes, cur etiã cum ipsis nõ creditis sanctũ spm̃
ex pre filioq; procedere? Deinde multas attulit authoritates, p̃sertim Cyrilli sup Iohãne
& ex eⁱ⁹ thesauris, & ex Epiphanij angyroto, q̃rũ aliæ testabant sctm̃ spm̃ ex pre filioq;

procede

Universidad de Deusto
Biblioteca

Mity. procedere, aliæ ex vtroq; aliæ ipm spiritum a filio habere esse, aliæ vero ab eodem pro D
fundi & mitti. Quibus qdem Orientalium doctor̃ sententijs intellectis, Mityleneñ.
etiam præsul sanctos Occidentales doctores citauit, proferentes patrem & filium vni-
cam sancti spũs causam esse, patrem tñ præcipuam esse causam, licet spũs ex consubsti-
Græc. tiali quoq; filio sit, ac ex vtroq; procedat. Quibus omnibus sanctor̃ sententijs visis,
pontifices ipsi dixerunt, se nunq̃ alias ipas intellexisse, nunc autẽ eas, æquo animo susci-
Imp. pere. Tum Imperator dixit illis: Si ergo talibus sententijs acquiescitis, vestras senten-
Græc. tias dicite. Hi vero pontifices ac patriarcha simul rñderunt, Occidentales sanctos se-
qui velle, ac ipsor̃ doctrinã susc̃ipere, quam qdem necesse est veram esse, cum ab vno
Geor. scho eodemq; sanctor̃ spũ æqualiter omnes afflati fuerint. Sequenti autem die Georgius
larius scholarius vir doctissimus, q cũ sacris initiatus nõ esset, in synodum venire non poterat,
ab Imperatore vocatus, vt quidnam in hac sentiret materia, proferret, hanc orationem
in cõuẽtu Græcor̃ habuit. Quid eqdẽ, Imperator optime, de faciẽda cum Latinis pa-
ce senserim, ac sentiã, ex sermone, quẽ nuper ad hos amp. P. scripsi, patet, quo qdẽ ipos
vt cum Latinis coniungerent, pacemq; componerent, & reipublicæ Constantinopoli-
tanæ auxilium ferrent, pro viribus hortatus fui. Nunc autem duas alias orationes, quas
nuper exaraui, tibi cõsecro. In quar̃ altera continet, quanam ratione pax hmõi fieri de- E
beat, in altera vero non argumentis ac humanis probationibus, verum ex ipa sacra scri-
ptura, & sanctor̃ doctor̃ sententijs demonstratur, sanctos oẽs doctores inter se con-
cordes ac consonos esse. Quas qdem duas orationes, sereniss̃ime Imperator, tametsi ne
q; sapientia, neq; scientia, neq; ingenio præditus sim, pro meo tñ munere ac gratijs, quas
mihi pro illo primo meo sermone humaniss̃ime reddidisti, quas eqdem minimas simul
& maximas esse censeo, illud q; alias maioribus me beneficijs affecisti, hoc autem q; iudi
gnus sum, vt tot ac tantæ mihi gratiæ agant, pro meo (inquam) munere, ac horum præ-
stantissimor̃ patrum in me mutua beneuolentia, summo studio ac lucubrationibus, &
als, sentiam. longis vigilijs composui. Quibus plane patet, quidnam ego in hac re * sentẽtiẽ, videli-
cet omnes probos & non contẽtiosos Chr̃ianos firmiter credere debere, sanctos docto-
res (vt pauloante dictum est) q̃ maxime concordes esse, quor̃ omniũ rõnem, cuiq; vo-
lenti auscultare paratus sum reddere. Porro, qñ tu Imperator diuine, ac oẽs hi prẽst. P.
mihi iubetis, vt ego quoq; quidnam de tali re sentiam, nunc in medium proferam, idcir-
co tametsi conueniẽtius esset mihi, paci per vos faciẽdæ acquiescere, q̃ in ea sentẽtiam
dicere, quandoq; dem talem proferre sentẽtiam ad ecclesiar̃ rectores pertinere videt,
tibi tñ imperanti mihi, non autẽ q; authoritate mea in hac re opus sit, pro viribus satisfa-
ciam. Sed vbi de fide veritatisq; professiõe agit, propria vti authoritate ineptissimũ est,
nam nec imprudẽtium quisq̃ aliqd crederet, quod non aliqua rõne constaret, licet so-
la fidei veritate (vt nouimus) Chr̃iani seruari, & diuinam grãm consequi possunt. Sed
hæc hactenus. Primũ autẽ deo optimo, maximo, sereniss̃. Imp. gr̃as ago, q vestrũ omni
um mẽtes, ad componẽdam pacẽ sibi gratissimũ, direxisset, quisq; passus nequaq̃ fuisset, F
vt sui fideles spe tanta fraudarent, me deinde, vestri sacri cõuẽtus, qnimmo huius œcu-
menicæ synodi sentẽtiæ, ac futuro decreto summitto, quod qdẽ summa veneratione,
ac non mediocri gaudio susc̃ipiam, & amplectar, ipsisq; magnũ honorẽ pro viribus tri-
buam, vtpote quod nõ ab hominibus, sed a deo eẽ prolatum existimẽ. Hanc autẽ sen-
tẽtiam dico, non quia laicus sum, ob idq; mihi necesse est diuino tuo Imperio, & œcu-
menico patriarchæ nostro, & huic sancto conuẽtui, & multo magis generali synodo
semp obedire, neq; pterea, q; in hac materia semp huius sentẽtiæ fuerim, vt cum Latinis
cõiungeremini, verum & si contrariam sentetiam prius habuissem, & quauis dignitate
in dei ecclesia p̃ditus essem, sapiẽtiaq; cæteros mortales p̃cellerem, adhuc tamẽ non aliã
sentẽtiam in p̃sentia dicerẽ. Demũ magno affectus desiderio, veritatis cõfessione meam
Matt.10.d Marci.8.d Lucæ.12.a linguã expiare, sanctificareq;, vt Chr̃i seruatoris nostri de me q̃q; confessionẽ in cœlis
expectẽ, quã quidẽ ipe, qui veritas est, his, qui eum corã hominibus profiteantur, pro-
mittit, pia mẽte credo, & profiteor sanctos doctores tam Oriẽtales q̃ Occidẽtales, quos
inter se cõsonos eẽ, necesse est, & quor̃ alij lr̃is mandarunt, sanctũ spm̃ ex pre filioq;,
alij ex pre p filiũ procedere, vel mitti, vel ex filio, vel ex pre p filium eẽ, alij vel ex filio
profundi, quẽadmodũ ex pre, vel substãtialiter ex vtroq; effundi, vel denicq; ex filio sca
turire, ac alia id genus, sanctos (inquã) doctores ipos, ad hanc vnã veritatẽ aspexisse san

ctum ipm spm̃ a patre filioq; accipere eẽ, ac ex patre filioq; procedere, vt ab vnico prin-
cipio, atq; vno mittente, patrẽq; simul & filiũ vnicũ spũs sancti principiũ eẽ, nõ aũt ex
eo propterea cõsequi, patrẽ & filiũ duas causas eẽ, neq; ipsos inter se cõfundi, q̃uis nõ
nulli suspicent, huic sniæ talia incõmoda cõtingere. Quod ideo ipsis accidit, q; sentẽtiã
ipsam nõ bene percipiunt. Ego aũt credo, sanctũ spm̃ ex patre filioq;, vel ex patre per
filiũ vt ab vnico principio causaue procedere, verã sentẽtiã eẽ, ac sanctos oẽs (quos su-
pra diximus) in hoc cõcordes fuisse, quinimo nequaq̃ fieri potuisse, vt in aliquo dissen-
tirẽt. Propterea q; duas causas in diuinis eẽ credẽtes, aut patris filiiq; psonas cõfundẽtes
execrãdos, anathematiq; notãdos censeo. Dixit, ac statim e conuentu exiit.

Græci vero multis orientaliũ doctor̃ sententijs repetitis, & accurate cõsideratis, pa- Græc. Iose.
tefacta deniq; veritate, snias suas hoc modo, ac ordine dixerũt. Occidentaliũ ac Orien- Patr. Cõst.
talium sanctor̃ doctor̃ scripta diligenter auscultauimus, quor̃ alia sanctũ spm̃ ex pa-
tre filioq;, alia vero ex patre p filiũ procedere testant: q̃ quidẽ oĩa tãmetsi significẽt idẽ,
nos tñ illud, ex filioq;, ponentes, sanctũ spm̃ ex patre p filiũ ab æterno substantiali-
terq;, vt ab vnico principio, vel vnica causa procedere profitemur, qñquidẽ p̃posito, p. Imp.
in sancti spũs p̃cessiõe causam significat. Hãc equidẽ sanctã gñalẽ synodũ nequaq̃
B cæteris inferiorẽ eẽ censeo, quar̃ quẽdã etiã si pro multitudine patrũ, aliæ Gregorij &
Cyrilli, aliæ vero alior̃ clarissimor̃ doctor̃ authoritate fuerint illustres, hanc tñ nõ mi-
nus ipsis piam & sanctã existimo, neq; ipsam minori prosequor veneratione, q; in ea di-
uinior & difficilior quæstio tractat, & viri, q tantã rem agunt, sancti, veneratiõeq; pluri
ma dignã sunt, p̃sertim pontifex summus, ac patriarcha noster sanctissimus. Cũ igitur
hæc synodus talis ac tanta sit, ego dei gratia Imperator, eius futuræ snias acquiescere,
quodq; decretũ ipsa, vel maior numerus patrum ædiderit, more maior̃ meor̃, ac pro
viribus sacri Imperij absq; aliqua excusatione defendere promitto, tũ causis antedictis,
tũ etiã q; mihipsi suadeo, vbi de diuinis dogmatibus in œcumenica synodo agitur, san
ctã dei ecclesiã cõmuni patrũ snia nequaq̃ errare posse. Fieri nãq; potest, vt vnus, duo,
tres, vel plures hoies p sese meditantes, ac rem aliquã cõtemplãtes, aberrent, cõmunem
aũt ecclesiã, de q̃ dñs dixit, Tu es Petrus & sup hãc petrã ædificabo ecclesiã meã, & por- Matth.16.c
tæ inferi nõ p̃ualebunt aduersus eã, errare nõ posse censeo. Alioquin & seruatoris no-
stri verba vana essent, & nra religio pessundaret. Quæ qa maxima incommoda essent,
credendũ potius fieri nõ posse, vt ecclesia dei decipiatur. Necesse est ergo (vt paulo an-
te dictũ est) Imperatoriã maiestatẽ ecclesiæ decreta defendere. Sed velim, ne a Latinis
cogamur, vt sacro symbolo nro, quicq̃ apponamus, vel cerimoniar̃ aliqd in ecclesia no-
stra mutemus. Sanctor̃ Occidentaliũ scripta nobis susc̃ipiẽda censeo, sanctũq; spm̃ Rhu.
ex filio habere eẽ, necnõ patrẽ & filiũ vnicã spũs causam eẽ, credo, & profiteor, ac corã
deo & vobis palã dico. Post aũt Bessarion eandẽ sententiã dixit. Ver̃ enimuero rẽ Bessa.
altius repetens, plurimis ac fortissimis argumentis ostendit, eũ Christianum seruari nõ
C posse, q sanctũ spm̃ ex patre filioq; procedere, crederet minime. Ego ab ineunte æta Myt.
te literis & sermonẽ cũ Latinis certabã acerrime, ipsis semp cõtradicendo, q; mihi duas
in sacratissima trinitate causas ponere videren̄t, dicentes filiũ sanctumq; spũs causam esse.
Nunc aũt in synodo, dogmate ipsor̃ accurate dilucidato, eos longe aliter & nõ a ratio-
ne aliena sentir e cognoui, qñquidẽ profitent patrẽ, vt pater est, filij patrẽ esse, ac filium,
qua filius est, patris filiũ eẽ, cũ relatiua & ad aliquid sint, sanctũ aũt spm̃ p sese neq; ad pa
trem, neq; ad filiũ referri, quatenus pr̃ & filius sunt, q; spũs per se relatiuũ nõ est, ratione
vero, qua spũs est, ad spirantẽ referri, neminẽq; proferre debere, patrẽ & filiũ spirantes
nõ eẽ, cũ passim legat spm̃ patris & filij eẽ, ac in euãgelio scriptũ sit, Ego in patre, & pa
ter in me est, Et q videt me, videt & patrẽ meũ. Ergo pr̃ & filius vnica spirãdi, mitten-
di ve facultate (vt bene Latini dicunt) sanctũ spm̃ spirant. Quæ cũ a sanctis doctoribus
memoriæ tradita diligenter vidissem, oẽs valde cõsonos, ac cõcordes eẽ percepi, q̃uis
Occidentales magis q̃ Orientales expresse clareq; literis ea tradiderint. Nã Orientales
his verbis, profundi, emitti, scaturire, hauriri, ac alijs id genus vocabulis vti fuerũt, san-
ctumq; spm̃ p filiũ procedere protulerunt: Occidentales vero sanctum spm̃ ex patre fi-
lioq;, tanq̃ ab vnico principio procedere, literis clarissime mandauere. Quor̃ item ego
volens sequi vestigia, sanctũ spm̃ ex patre filioq;, vt ab vnico principio, nõ aũt a duab⁹
causis prpcedere, profiteor, qñquidẽ nõ patrẽ, vnã, filiũ alterã spũs sancti causam esse,

Universidad de Deusto
Biblioteca

sed patrẽ vnicã filij ac spũs causam ab ipsis Latinis pdidici, patrẽq; simul & filiũ vnicũ ipsius spũs principiũ eẽ, ita vt cũ sanctus spũs ex patre filioq; procedere celebret, tanq; ab vnico principio intelligi debeat, qđ ita esse corã deo & hoibus credo, & profiteor.

Græci. Imp. Tum nonnulli alij patres eandẽ sententiã dixere. Post aũt aliquot dies facto itez in patriarchæ domo cõuentu Imperator hæc verba fecit. Proximis diebus, pontifices opt. multoz ex vobis sentẽtias intellexi, & coram vobis & patriarcha meã dixi, & iam mihi notissimũ est maiorẽ dignioremq; partẽ vestrũ cũ latinis sentire, credereq; procul dubio ꝓpositiones, per, & ex, idem significare, necnõ Occidentaliũ doctoz authoritates suscipiendas, qbus patet clarissime, sanctũ spm̃ ex patre filioq; procedere. Operæpretium igit est, vt q proximo cõuentu nõ dixit suã sententiã, eã in ꝓsentia dicat, vt hoctã dem negotiũ cõcludamus. Respondẽtibus aũt omnibus valde cõueniens eẽ, vt patriarcha primus suã sententiã dicat, is ita protulit. Ego nostrũ paternũ dogma nõ dere linquam, neq; mutabo, sed in eo quoulq; vixero pmanebo. Sed qm̃ Latini nõ temere, nec ex sentẽtia propria, vez sanctoz authoritatibꝰ adducti, sanctũ spm̃ ex patre filioq; procedere credũt, idcirco eis assentior, & cũ ipsis cõiungor, ac præpositione per filium spũs sancti causam significare cõcedo. Tum patres frequẽtes ꝑtim Cyzicenis & Trapezundeñ. ac Monembasieñ. & Heraclieñ. q antea vehementissime repugnabãt, eãdẽ sentẽtiã dixerũt, excepto solo Ephesio, q in eadem pmãsit pfidia, sanctũ spm̃ ex filioq; nequaq; procedere. Cõuẽtus ergo Græcoz in hãc sententiã iuit, sanctũ spm̃ ex patre filioq; vt ab vno principio, ac vnica substãtia, vnica spiratione, processioneq; procedere, p filiũ vero, tanq; a consubstãtiali eiusdemq; naturæ. Postridie autẽ Græci itez congregati eãdem ipsam sententiã dixerũt, ac tribus literis tradiderũt, quaz vnas summo pontifici, alteras Imperatori, tertias vero patriarchæ dedere. Quas cũ summus põtifex vidisset, magno gaudio affectus, cõuocatis extraordinarie tam Græcis q̃ Latinis pontificibus oĩbus, Imperatore tm̃ & patriarcha absentibus, literas ipso Græco Latino q; sermone recitari iussit. Quibus quidẽ perlectis, oẽs amplexati, ac inter se obosculati fuere. Tum summus põtifex, Creteñ. archiepm̃, & Coroneñ. epm̃, ac (nescio quem) Thomã doctorẽ ad Imperatorẽ misit, vt ei pacẽ eiusmodi non mediocri oĩm gaudio confectã eẽ, nũtiarent. Sequenti vero die Græci a summo pontifice requisiti, vt de suis ꝑsulibus quosdã ad eũ mitterẽt, Rhutenũ & Bessarionẽ, & Trapezundeñ. ac Mityleneñ. ad ipm̃ miserũt, qbus ita locutus fuit. Nos spũs sancti gratia coniũcti sumus, ac in ꝑcipua quæstione, de qua vehementer ambigebamus, ita conuenimus, vt nil amplius de ea dicere debeamus. Porro aũt operepretiũ est, vt & de purgatorio igne, & de summi põtificis principatu, & de azimo & fermẽtato pane, de diuina deniq; panis trãsmutatione agamus, vt omni ex parte coniũctio nostra sit absoluta, ita vt nulla inter nos controuersia in posterũ relinquatur. Cui summo pontifici statim hi ꝑsules responderunt. Nos, pater sanctissime, nullã ad hæc respondendi facultatẽ habemus, tñ ex nobis ipsis proferimus iustoz animas pfectã laureolã, in cœlo iam consecutas eẽ, ac impioz perpetuas pœnas luere, medias vero in purgatorio esse, qđ quidem siue ignis, siue obscuritas, siue turbo, siue id genus aliud sit, non referre. Summũ vero pontificẽ priuilegia sua merito habere debere, q̃ ante nostrũ dissidiũ habuisset. Nã de pane, siue azimo, siue fermẽtatus fuerit, Græci non curãt, dũmodo ex tritico cõstet, & sacerdos, q Christi sacratissimũ corpus conficit, legitimis sit sacris initiatus, & vbi missã celebrat sacer locus sit. De panis aũt trãsmutatione Latinis q̃rentibus, cur Græci post hęc dñica verba, Accipite & mãducate, ac infra, bibite ex hoc oẽs, qbus profecto verbis sacramentũ cõficiendi credit, hac etiã vtuntur oratione, & sac panẽ quidẽ hũc honorabile corpus Christi tui, qđ aũt in calice isto est, honorabilẽ sanguinem Christi tui, ea sancto tuo spũ transmutante responderũt, se firmiter credere verbis illis dñicis sacramentũ fieri, sed quẽadmodũ Latini, confecto sacramento, hac solent vti oratione, iube hæc perferri p manus sancti angeli tui in sublime altare tuũ, ita quoq; Græcos illa verba proferre solere, vt sacratissimum Christi corpus & sanguis peccatoz nostroz remissioni, ac nostris animabus saluti fiat. Quibus quidem quatuor quæstionibus dissolutis summus pontifex petijt, vt de diuina panis trãsmutatione, quæ quidẽ quarta quæstio fuit, in synodo ageretur. At Græci dixerũt, se sine totius Orientalis ecclesiæ authoritate quæstionem aliã tractare non posse, cum pro illa tantũ de spũs sancti processione synodus cõ uocata

Papa.

Græci.

Patriarcha Constãtiñ.

Græci.

Papa.

Græci.

Sũmariũ materiaz in hoc cõcilio tractatarũ, puta de processione spũs sancti, Græci. de igne purgatorio, de papæ principatu, de azimo & fermẽtato pane, & panis i eucharistia trãsmutatione.

A uocata fuerit, se tamen hæc velle Imperatori referre. Dum aũt hæc agerentur, inclinã te iam die, increbuit patriarcham nostrũ mortẽ subitã obñsse. Accurrimus, ac ipm̃ mortuũ vidimus. Et nobis causam tã subitæ mortis quærẽtibus eius famuli responderunt, ipm̃ postq̃ cœnasset, in penetrale domus scribẽdi causa (vt sui moris erat) intrasse, dum vero scriberet, tremore ac animi languore affectũ, statim occubuisse. Cupientes aũt ipi videre, quid nam tum literis mandaret, Has literas famiam scriptas offendimus.

Mors subita patriarchæ.

Ioseph miseratione diuina Constãtinopolis & nouæ Romę archiepiscopus, ac œcumenicus patriarcha. Qm̃ ad extremũ vitæ meæ perueni, idcirco pro meo munere dilectis filijs benignitate dei meã sententiã his literis palã facio. Nã quæ dñi Iesu Chri catholica & apostolica ecclesia Romæ veteris sentiat, ac celebret, omnia me q̃q; sentire, credereq; profiteor, ac ipsis plurimũ acquiesco. Beatissimũ aũt patrũ patrẽ, ac summũ pontificem, Romæq; veteris papã dñi nostri Iesu Christi vicarium esse concedere, atq; animaz purgatoriũ eẽ nõ inficior. Datũ, Florẽtiæ die. viij. mẽsis Iunij. M.cccc.xxxix

Literæ patriarchæ.

Eugenij iiij. successorũq; eius primat haud parũ testimonium Papa.

Mane aũt magna cardinalium & pontificũ Florentinorumq; pompa ipm̃ in sanctæ Mariæ nouæ templo, sepulchro cõdidimus. Postridie vero summus pontifex conuocatis ad se Rhuteno, & Niceno, ac Mityleneñ. fic fuit loquutus: Magno animi dolore afficimur, tum ob vestri patriarchæ mortẽ, tum etiã ipsius nostræ coniunctionis causa, de qua ipse bene sentire, ac in eã vehemẽter incumbere (id quod ipsi plane nõ agitis) videbatur. Operæpretium aũt est, quandoquidẽ præcipuam illam, & ad fidem q̃ maB ximẽ pertinentem quæstionẽ conclusimus, vt de his etiã alijs quæstiunculis per sessiones agamus, vt nostra coniunctio firma, stabilis, & absq; aliqua controuersia in posterũ sit, videlicet de azymo & fermẽtato pane, de purgatorio, de summi pontificis potestate, necnon de diuina panis transmutatione, an deniq; Græci particulã ipsam, ex filioq; symbolo debeant addere. Quæ cum ipsi pontifices intellexissent, ad quatuor ipsas primas quæstiunculas, vt pridie responderũt, ad vltimã vero dixerũt ita: Nos, pater sanctissime, illud, ex filioq; vez esse cõcedimus, ac ipm̃ in Occidentali ecclesia celebrãdum permittimus, quandoquidẽ nobis constitit vrgente necessitate ad declarandũ diuinum symbolũ a vobis additũ fuisse, cũ nop diuersam fidem significet, necnon vtraq; symbola vnũ esse, ipsam tamen particulã symbolo nostro apponere nolumus, sed hac conditione vobiscũ coniungimur. Hæc Græci, nolẽtes tñ, cõsentiente Imperatore, vt de alia quæstione ꝑter illã de spũs sancti processione in vnionis literis vlla mẽtio fieret: cõtendente vero summo pontifice, vt etiã de reliquis ageretur, excepta illa de panis transmutatione, vt perfectissima fieret vnio: cum ꝑsertim Ferrariæ de purgatorio bene fuerit dictũ: post plurimã inter Latinos & Græcos contentionẽ Imperator iussit Latinis, vt dicerent, quid nã de summi pontificis potestate, necnõ de azymo & fermẽtato pane sentirent. Tum summi põtificis iussu Iohãnes ille, ac (nescio quis) frater Ambrosius in Græcoz cõuentu multa de quæstionibus ipsis verba fecerunt. Post aũt aliquot dies C frequenti Græcoz cõuentu, in domo Imperatoris Latinis absentibus facto, post plurimã inter Græcos disputationẽ, lectis Græcoz doctoz de summi pontificis potestate sententijs, definitum fuit, nõ solum Romanã ecclesiã de spũs sancti processione pie sentire, verumetiã ipsi necessitate vrgente, iure suo particulã illã, ex filioq; symbolo apponere licuisse, necnõ Romanũ pontificẽ primatũ in vniuersum orbẽ tenere, beatiq; Petri principis apl̃oz successorẽ ac verũ vicarium, & totius ecclesiæ caput, ac omniũ Christianoz patrẽ, & doctorẽ eẽ: ipsiq; ad pascendã, regendã, & gubernãdã vniuersam ecclesiã plenã a dño nostro Iesu Christo potestatẽ fuisse traditã. Præterea purgatorium esse: & siue in azymo siue in fermẽtato pane sacramentũ fieret, minime referre. Quæ cum Latinis mioz in modum placuissent, sex ꝑstantissimi viri vtraq; ex parte selecti fuere: qui cõsultis cæteris patribus sanctæ coniunctionis literas cõponerent, atq; cõscriberent. Dum aũt hæc agerent, serenissimus Imperator Heraclieñ. & Ephesiũ, & Rhutenũ, ac Nicenũ ad se cõuocari iussit: eo scilicet alo vt Ephesiũ hortaretur, vt is etiã in cæteroz patrum sententiã iret, & cũ Latinis coniungeret. At ille ne verbum quidem voluit audire. Duodecim autẽ illi selecti in componendis literis ipsis in hoc discordes fuerunt. Nam Græci volebant, vt vel de summi pontificis nole nulla prorsus in eis mentio fieret: vel hæc verba in eisdẽ literis scriberent, cõsentiente ad infrascripta Imperatore, necnõ patriarchaz loca tenentibus, & cæteris Orientalẽ ecclesiam representantibus.

Græci.

Romani põtificis potestas

Sententia de purgatorio, & de azymo & fermẽtato

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quibus quidē Græcis ſummus pōtifex in hoc etiā humaniſſime ſatiſſecit, vt de Impa- D
tore, ac patriarchis, vt vellēt, fieret mētio. Demū duodecim illi doctores cōcordes lite
ras conſcripſerūt, quas eū ſummus pontifex & Imperator accurate vidiſſent, iuſſerūt,
vt Græcis & Latinis literis in vno eodēq; folio deſcriberent, ita vt a parte dextera La-
tine cū Occidētaliū patrū ſubſcriptiōibus, ac ſummi pōtificis ſigillo, ab altera vero par-
te Græce cū Græcoꝝ itē ſubſcriptiōibus, necnō ipſius Impatoris ſigillo ſcriptę eſſent,
Quibus q dē olbus rite diligenterq; peractis, cōmuni partiū ambaꝝ conſenſu, ſummus
pōtifex Impatore p̄ſente, oibusq; tā Græcis q̄ Latinis p̄ſulibus veſtibus ſacris indutis,
in tēplo ſanctæ Mariæ liberatæ die Lunæ ſexta mēſis Iulij miſſā ſolēniter celebra-
uit. Qua quidē celebrata, ipſæ eædē literæ a Iuliano Cęſarino ſanctę Sabinæ cardinali
Latine, a Beſſarione vero Græce, dei gratia lectæ, promulgataeq; fuere in hac forma.

¶ Sanctæ vnionis literæ.

EVgenius eps ſeruus ſeruoꝝ dei, ad ppetuā rei memoriā. Cōſentiente ad infra-
ſcripta charissimo filio noſtro Iohāne Paleologo Romæoꝝ Impatore illuſtri,
& loca tenētibus venerabiliū fratrū noſtroꝝ patriarchaꝝ, & cæteris Orientalē E
eccleſiā repreſentātibus. Lætent cœli & exultet terra, ſublatus eſt em̄ de me-
dio paries, q Occidentalē Orientalēq; diuidebat eccleſiā, & pax atq; concordia redijt,
illo angulari lapide Chſto, qui fecit vtraq; vnum, vinculo fortiſſimo charitatis & pacis,
vnūq; iungēte parietē, & ppetuæ vnitatis fœdere copulāte ac continēte, poſtq̄ longā
meroris nebulā & diſſidij diuturni atrā ingratāq; caliginē ſerenū oibus vnionis optatæ
iubar illuxit. Gaudeat & mater eccleſia, q̄ filios ſuos hactenus inuicē diſſidētes, iam vi-
det in vnitatem pacemq; redijſſe, & q̄ antea in eoꝝ ſeparatione amariſſime flebat, ex ip
ſoꝝ modo mira concordia cū ineffabili gaudio oīpotēti deo gr̄as referat. Cūcti gratu-
lentur fideles vbiq; p orbē, & q Chriſtiano cenſent noīe, matri catholicæ eccleſiæ col-
letentur. Ecce em̄ Occidētales Orientalesq; patres poſt longiſſimū diſſentionis atq; diſ
cordiæ tp̄s, ſe maris ac terræ periculis exponētes, oibusq; ſuperatis laboribus ad hoc ſa-
crū cecumenicū concilīū deſiderio ſacratiſſimæ vnionis, & antiquæ charitatis reinte-
grādæ gratia, læti alacresq; conuenerunt, & intentione ſua nequaq̄ fruſtrati ſunt. Poſt
longā em̄ laborioſamq; indaginē, tādem ſp̄us ſancti clementia, ipſam optatiſſimā ſan-
ctiſſimamq; vnionem conſecuti ſunt. Quis igit̄ dignas omnipotentis dei beneficijs gra
tias referre ſufficiat? Quis aūt diuinæ miſerationis diuitias nō obſtupeſcat? cuiusve fer-
reum pectus tāta ſupnæ pietatis magnitudo non molliat? Sunt iſta prorſus diuina opa,
non humanæ fragilitatis inuenta, atq; ideo eximia cū veneratione ſuſcipienda, & diui- F
nis laudibus proſequēda. Tibi laus, tibi gloria, tibi gratiaꝝ actio Chriſte fons miſericor
diaꝝ, qui tm̄ boni ſponſæ tuæ catholicæ eccleſiæ cōtuliſti, atq; in gñatione noſtra tuæ
pietatis miracula demonſtraſti, vt enarrarent oēs mirabilia tua. Magnū fiqdē diuinūq;
munus nobis deus largitus eſt, oculisq; nr̄is vidimus, q̄d ante nos multi, cū valde cupie
rint, aſpicere nequiuerint. Conuenientes em̄ Latini & Græci in hac ſacro ſancta œcu-
menica ſynodo, magno ſtudio inuicem vſi ſunt, vt inter alia, etiā articulus ille de diuina
ſp̄us ſancti proceſſione ſumma cum diligētia & aſſidua inquiſitione diſcuteret. Prolatis
vero teſtimonijs ex diuinis ſcripturis, plurimisq; authoritatibus ſanctoꝝ doctoꝝ Orie
talium & Occidentaliū, aliquibus q dem ex patre & filio, quibuſdā vero ex patre p fi-
lium procedere dicentibus ſp̄m ſanctū, & ad eādem intelligentiā aſpicientibus omni-
bus ſub diuerſis vocabulis, Græci qdem aſſeruerūt, q̄ id, quod dicūt ſpiritū ſanctū ex
patre procedere, non hac mente proferrent, vt excludant filium, ſed qa eis videbat (vt
aiunt) Latinos aſſerere ſpiritū ſanctū ex patre filioq; procedere, tanq̄ ex duobus prin-
cipijs & duabus ſpirationibus, ideo abſtinuerunt a dicēdo q̄ ſp̄us ſanctus ex patre pro
cedat, & filio. Latini vero affirmauerunt, non ſe hac mente dicere ſpiritū ſanctum ex
filioq; procedere, vt excludāt patrem, qnin ſit fons, ac principiū totius deitatis, filij ſci-
licet & ſp̄us ſancti, aut q̄ id, quod ſp̄us ſanctus procedit ex filio, filius a patre non habe
bat, ſiue q̄ duo ponāt eſſe principia, ſeu duas ſpirationes, ſed vt vnum tātum aſſerāt eē
principiū, vnicāq; ſpirationem ſp̄us ſancti, prout hactenus aſſeruerunt, & cum ex his
omnibus vnus & idem eliciatur veritatis ſenſus, tādem in infraſcriptā ſanctā deo amā
bilem eodem ſenſu, eademq; mente vnionem vnanimiter concordarunt & conſenſe-
runt. In nomine igitur ſanctæ trinitatis patris, & filij, & ſp̄us ſancti hoc ſacro vniuerſali

appro-

A approbante Florentino concilio diffinimus, vt hæc fidei veritas ab omnibus Chriſtia-
nis credatur, & ſuſcipiatur, ſicq; omnes profiteantur, quia ſp̄us ſanctus ex patre & filio
æternaliter eſt, & eſſentiam ſuā, ſuumq; eſſe ſubſiſtēs habet ex patre ſimul & filio, & ex
vtroq; æternaliter tanq̄ ab vno principio & vnica ſpiratione procedit, declarātes q̄ id,
quod ſancti doctores & patres dicunt, ex patre per filiū procedere ſp̄m ſanctū, ad hāc
intelligentiā tendit, vt p hoc ſignificet, filiū q̄q; eſſe ſecundū Græcos quidē cauſam, ſe
cundū Latinos vero principiū ſubſiſtentiæ ſp̄us ſancti, ſicut & patrem. Et qm̄ omnia,
quæ patris ſunt, ipſe pater vnigenito filio ſuo gignendo dedit, p̄ter eſſe patrē, hoc ip̄m
q̄ ſp̄us ſanctus procedit ex filio ipſe filius a patre æternaliter habet, a quo æternaliter
etiā genitus eſt. Diffinimus inſuper explicationē verboꝝ illoꝝ, filioq;, veritatis decla-
randæ gratia, & imminente tunc neceſſitate, licite ac rationabiliter ſymbolo fuiſſe appo
ſitū. Itē, in azymo ſiue fermētato pane triticeo, corp⁹ Chſi veraciter cōfici, ſacerdotesq; Materia de
in altero ipſum dñi corpus conficere debere, vnumquēq; ſcilicet iuxta ſuæ eccleſiæ ſiue azymo & fer
Occidentalis ſiue Orientalis conſuetudinē. Item, ſi vere pœnitētes in dei charitate de- mētato pane
ceſſerint, anteq̄ dignis pœnitētiæ fructibus de cōmiſſis ſatiſſecerint, & omiſſis, eoꝝ ani- De purga-
mas pœnis purgatorijs poſt mortē purgari, & vt a pœnis huiuſmodi releuentur, pro- torio.
deſſe eis fideliū viuoꝝ ſuffragia, miſſaꝝ ſcilicet ſacrificia, oratiōes, & eleemoſynas, & alia
B pietatis officia, q̄ a fidelibus pro alijs fidelibus fieri cōſueuerunt, ſecundū eccleſiæ inſti-
tuta: illorūq; animas, q poſt baptiſma ſuſceptū, nullā omnino peccati maculā incurre-
runt, illas etiā, quæ poſt contractā peccati maculā, vel in ſuis corporibus vel eiſdē exu
tæ corporibus (prout ſuperius dictū eſt) ſunt purgatæ, in cœlū mox recipi & intueri cla
re ipſum deum trinū & vnū, ſicuti eſt, meritoꝝ tamen diuerſitate alium alio perfectius:
illoꝝ aūt animas, qui in actuali mortali peccato, vel ſolo originali decedunt, mox in in-
fernū deſcendere, pœnis tñ diſparibus puniendas. Item, diffinimus ſanctā apoſtolicam De primatu
ſedē & Roñ. pontificē, in vniuerſum vrbē tenere primatū, & ipſum pontificem Roma ſummi pon-
nū ſucceſſorē eſſe beati Petri principis apoſtoloꝝ, & verꝝ Chriſti vicariū, totiusq; eccle
ſiæ caput, & omniū Chriſtianoꝝ patrē ac doctorē exiſtere, & ipſi in beato Petro paſcē
di, regēdi, & gubernādi vniuerſalē eccleſiā a dño noſtro Ieſu Chriſto plenā poteſtatē
traditā eſſe, quemadmodū etiā in geſtis œcumenicoꝝ cōcilioꝝ, & in ſacris canonibus
cōtinetur. Renouantes inſup ordinē traditū in canonibus, cæteroꝝ venerabiliū patriar-
chaꝝ, vt patriarcha Conſtātinopolitanus ſecūdus ſit poſt ſanctiſſimū Romanū pontifi
cem, tertius vero Alexandrinus, quartus aūt Antiochenus, & quintus Hieroſolymita
nus, ſaluis videlicet priuilegijs oībus & iuribus eoꝝ. Datū Florentiæ in ſeſſione publi-
ca ſynodali ſolenniter in eccleſia maiori celebrata, anno incarnatiōis dñicæ. M.CCCC
C XXXIX. pridie Nonas Iulij, pontificatus noſtri anno nono.

¶ Subſcriptiones Imperatoris ac Orientalium pa-
trum, qui in ſynodo aderant.

Ego Iohannes Paleologus, fidelis in Chriſto rex & Imperator Romeoꝝ, ſubſcripſi.
Ego Antonius humilis metropolita Heracleñ. & conſiliarius Edeſſenorum, totius
Thraciæ & Macedoniæ pontifex, & Philothei ſanctiſſimi patriarchæ, & ſedis apoſto
licæ Alexandrinæ locū tenens, ſubſcripſi. Ego Gregorius Protoſingelus confeſſor
ſp̄ualis, ac ſedis apoſtolicæ Alexandriæ & eius dñi patriarchæ locū tenens, ſubſcripſi.
Ego Iſidorus metropolita Syriæ & totius Rhoſi, ac dñi Dorothei patriarchæ An-
tiocheni, & eius ſedis apoſtolicæ locū tenens, ſubſcripſi. Ego Doſitheus humilis me
tropolita Mopſieſtiæ, & Ioachini ſanctiſſimi patriarchæ Hieroſolymitani, ac eius apo-
ſtolicæ ſedis locū tenēs, ſubſcripſi. Ego Metrophanes humilis metropolita Cyzici,
ac locū tenēs Ancyrenſis, ſubſcripſi. Ego Dorotheus humilis metropolita Trape-
zundeñ. ac locū tenēs Cæſarieñ. antiſtitis, ſubſcripſi. Ego Beſſarion diuina miſeratio
ne Archiep̄s Nicenus, ac locū tenēs Sardēſis p̄ſulis, ſubſcripſi. Ego Macharius humi
lis metropolita Nicomediæ, ſubſcripſi. Ego Ignatius humilis metropolita Toronæ,
ac locū tenēs * Nicomedieñ. antiſtitis, me ſubſcripſi. Ego Dorotheus humilis me- al's, Nemeeñ
tropolita Mityleneñ. ac locū tenēs Sidenſis pontificis, me ſubſcrip. Ego Damianus
humilis metropolita * Muldoblachienſis, ac locū tenēs Se baſtieñ. p̄ſulis, ſubſcripſi. al's forte, Mu
ſelachieñ.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ego Ioseph humilis metropolita Amasienſis, ſubſcripſi. Ego Nathanael humilis metropolita Coloſſenſis, ac inſularum Cycladū, ſubſcripſi. Ego *Caliſtus humilis metropolita *Driſtenſis, ſubſcripſi. Ego *Gennadius humilis metropolita Ganenſis, ſubſcripſi. Ego Mattheus humilis metropolita Melitenenſis, ſubſcripſi.

als, Calixtus, forte, Dryſteñ. vel, Chriſteñ. vel, Criſteñ. forte, Dameñ. vel, Dardanieñ.

Ego Doſitheus humilis metropolita *Dramenſis, ſubſcripſi. Ego Sophronius humilis metropolita Anchialenſis, ſubſcripſi. Ego Beſſarion Archiepus Nicenus, mādato ac nomine Emmanuelis diaconi ac magni ſachelariꝫ Chryſocuchi vulgo nūcupati, q eadē nobiſcū ſenſit, ſubſcripſi. Ego Theodorus Zanthopulus, diaconus, & magnus ſacriſta ſubſcripſi. Ego Michael Balſamon archidiaconus, & magnus bibliothecarius, ſubſcripſi. Ego Silueſter Syropulus, diaconus *eccleſiarches, ac iuris ſeruator, ſubſcripſi. Ego Gregorius protecdicus diaconus Cappadocus, ſubſcripſi.

als forte, eccleſiæ Argiæ als forte Mulelachieñ. vel Monēbalieñ.

Ego Cōſtātinus Archipbſ, ac locum tenēs *Muldoblachienſis præſulis, ſubſcripſi. Ego Eccleſiarches venerādæ māſionis, & ſanctæ Baſilicæ magnæ lauræ mōtis ſancti, ac ipſius māſionis locū tenēs, ſubſcripſi. Ego Athanaſius olim abbas circūſpecte ſubſcripſi. Ego Gerontius abbas ſanctæ manſionis omnipotentis, ſubſcripſi. Ego Germanus olim abbas ſancti Blaſii, ſubſcripſi. Ego Pachumius confeſſor ac abbas ſancti Pauli, ſubſcripſi.

¶ Subſcriptiones Latinorum patrum.

Ego Anthonius epſs Oſtieñ. cardinalis Bononieñ. ſupradictas diffinitiōes veras, & catholicas eſſe affirmo, & illis me ſubſcripſi. Ego Berrāda epſs Portuenſ. card. Placētinus, me ſubſcripſi Ego Nicolaus tituli ſanctæ crucis preſbyter card. me ſubſcripſi. Ego Frāciſcus tituli ſancti Clemētis preſbyter card. me ſubſcripſi. Ego Veriglorius tituli ſancti Marci pbſ card. me ſubſcripſi. Ego Iulianus tituli S. Sabinæ pbſ card. me ſubſcripſi. Ego Proſper ſancti Gregorij ad velū aureū diaconus card. me ſubſcripſi. Ego Dñicus ſanctæ Mariæ in via lata diacon⁹ card. me ſubſcripſi.

Supra poniē Ioachinus.

*Blaſius patriarcha Hieroſolymitanus, me ſubſcripſi. Ego Marcus patriarcha Gradeñ. me ſubſcripſi. Ego Iohānes epſs Morineñ. illuſtriſſimi dñi Ducis Burgundiæ, & Brabātiæ orator me ſubſcripſi. Ego Iohānes epſs Niuerneñ. eiuſdē dñi ducis orator me ſubſcripſi. Ego Bartholomeus Spalateñ. me ſubſcripſi. Ego Fantinus archiepſs Creteñ. me ſubſcripſi. Ego Iulianus archiepus Piſanus, me ſubſcripſi. Ego

Supra poniē, Nathanael.

Andreas archiepūs Coloſſeñ. me ſubſcripſi. Ego Nicolaus archiepſs Capuanus, me ſubſcripſi. Ego Ludouicus archiepſs Florentinus, me ſubſcripſi. Ego Latinus de Vrſinis archiepūs Troianus, me ſubſcripſi. Ego Benedictus archiepūs Conſanus, me ſubſcripſi. Ego *epiſcopus Andrieñ. me ſubſcripſi. Ego Petrus epūs Paduanus, me ſubſcripſi. Ego Daniel epūs Concordieñ, me ſubſcripſi. Ego Anthonius Portugaleñ. epūs, me ſubſcripſi. Ego Bartholomeus epſs Valuenſis, me ſubſcripſi.

deeſt nomen epiſcopi.

Ego Thomas epūs Fareñ. me ſubſcripſi. Ego Chriſtophorus epūs Ariminenſis, me ſubſcripſi. Ego Amicus epūs Aquileienſis, me ſubſcripſi. Ego Petrus epūs Dignienſis, me ſubſcripſi. Ego Iohānes epūs Ferrarieñ. me ſubſcripſi. Ego Valentinus epūs Ortanus, me ſubſcripſi. Ego Iohannes epūs Arbeñ. me ſubſcripſi.

Ego Bernotius epūs Eſculanus, me ſubſcripſi. Ego Carolus Seneñ. epiſcopus, me ſubſcripſi. Ego Andreas epiſcopus Megarenſis, me ſubſcripſi. Ego Carolus epūs olim *Mutieñ. me ſubſcripſi. Ego Nicolaus epſs Tiburtinus, me ſubſcripſi.

als, Mutileñ.

Ego Anthonius epūs Graſſeñ. me ſubſcripſi. Ego Angelus epūs Bareñ. me ſubſcripſi. Ego Petrus epūs *Auſereñ. me ſubſcripſi. Ego Mattheus epūs *Zapateñ. me ſubſcripſi. Ego Angelus de Graſſis epūs Arianeñ. me ſubſcripſi. Ego Petrus epūs Meſſanus, me ſubſcripſi. Ego Petrus epiſcopus Caualliceñ. me ſubſcripſi. Ego Anthonius epūs Ceſenateñ. me ſubſcripſi. Ego Donatus epūs Piſtorieñ. me ſubſcripſi. Ego Scipio epūs Mutinenſis, me ſubſcripſi. Ego Chriſtophorus epūs Cortoneñ. me ſubſcripſi. Ego Andreas epūs Conſeraneñ. me ſubſcripſi. Ego Alexius epūs Cluſinus, me ſubſcripſi. Ego Garſias epūs Tudeñ. me ſubſcripſi. Ego Gregorius epūs Granatenſis, me ſubſcripſi. Ego Aimericus epiſcopus Montis regalis, me ſubſcripſi. Ego Baptiſta electus & confirmatus Teatinus, me ſubſcripſi. Ego Nicolaus Tricaricenſis, me ſubſcripſi. Ego Iohannes electus & confirmatus *Ageneñ. me ſubſcripſi. Ego Guilielmus electus & confirmatus

als, Acerneñ. vel Acerreñ. als, Salpeñ.

als forte, Aginēñ.

Leoneñ.

Leoneñ. me ſubſcripſi. Ego Andreas epiſcopus Roſſenſis, me ſubſcripſi. Ego Mattheus epiſcopus Cortonieñ. me ſubſcripſi. Ego Iulianus electus & confirmatus Citaridenſis, me ſubſcripſi. Ego Iohannes epiſcopus Canapeñ. me ſubſcripſi.

Ego Thadeus epiſcopus *Aceſtiateñ. me ſubſcripſi. Ego Petrus archidiaconus Trecenſis, ambaſiator Illuſtriſſimi Ducis Burgundiæ, me ſubſcripſi. Ego Zanonus epiſcopus Baiocenſis, me ſubſcripſi. Ego Laurentius epiſcopus Acherontinus, me ſubſcripſi. Ego Ludouicus epiſcopus Teruiſinus, me ſubſcripſi. Ego Iohannes de Mella, electus & confirmatus Leonēſis, me ſubſcripſi. Ego Guilielmus electus & confirmatus Andeganeñ. me ſubſcripſi. Ego Ambroſius generalis ordinis Camaldulenſium, me ſubſcripſi. Ego frater Guilielmus generalis Minorum, me ſubſcripſi. Ego Girardus frater generalis Auguſtinenſium, me ſubſcripſi. Ego Placidus generalis Vallis vmbroſæ, me ſubſcripſi. Ego Comerius abbas Florentinus, me ſubſcripſi. Ego Iohannes de Vrſinis abbas Forſenſis, me ſubſcripſi. Ego Anthonius abbas ſancti Capraſii, me ſubſcripſi. Ego Franciſcus abbas ſancti Leonardi, me ſubſcripſi. Ego Federicus abbas de Borto, me ſubſcripſi, Ego Georgius abbas Deſereñ. me ſubſcripſi. Ego Anthonius abbas de Alphyllo, me ſubſcripſi.

als, Aſſuneñ.

Ego Bartholomeus abbas Cāpaſilonis, me ſubſcripſi. Ego Sepulchrus abbas vrbis, me ſubſcripſi. Ego Angelus abbas de *Seyto, me ſubſcripſi. Ego Paſchaſius abbas ſancti ſepulchri, me ſubſcripſi. Ego Benedictus abbas de Coner, me ſubſcripſi

alias, Sextus

Ego Iacobus abbas ſancti Salmi, me ſubſcripſi. Ego Aloyſius abbas ſancti Pauli me ſubſcripſi. Ego Iohannes abbas de Tyro, me ſubſcripſi. Ego Daniel abbas de Tarralino, me ſubſcripſi. Ego Benedictus abbas ſancti Pancratij, me ſubſcripſi.

Ego Franciſcus abbas S. Mariæ de Pariano, me ſubſcripſi. Ego Iohannes Gratianus abbas de Bipolis, me ſubſcripſi. Ego Angelus abbas S. Mariæ de Piſtorio me ſubſcripſi. Ego Nicolaus abbas ſancti Modeſti Receñ. me ſubſcripſi. Ego Iacobus ſancti Saluacis de Frame abbas, me ſubſcripſi. Ego Bertacius abbas Montis plani Piſtorieñ. me ſubſcripſi. Ego Petr⁹ abbas S. Felicis de Florētia, me ſubſcripſi.

Ego Nicolaus abbas S. Mariæ de Diciano, me ſubſcripſi. Ego Bartholomeus abbas de Vibona me ſubſcripſi Ego Laurētin⁹ abbas de Culoros, me ſubſcripſi Ego Federicus abbas S. Panthaleonis, me ſubſcripſi. Ego Lucas abbas Arut in Aprib⁹, me ſubſcripſi. Ego Lucas abbas Facūdus, me ſubſcripſi. Ego Iacobus abbas monaſterij S. Petri de maſſa, me ſubſcripſi. Ego Frāciſcus abbas ſcti ōr& martyr& Cordueñ. me ſubſcripſi. Ego Guilielmus abbas S. Saluatoris, me ſubſcripſi. Ego Anthonius abbas S. Saluatorris Burdegaleñ. me ſubſcripſi. Ego Anthonius abbas ſcti ōr& Saluatoris & Vigilij, me ſubſcripſi. Ego Gabriel abbas S. Iacobi de Pontada, me ſubſcripſi. Ego Bernardus abbas S. Mariæ de Marona, me ſubſcripſi. Ego Hieronymus abbas S. Gundæ, me ſubſcripſi. Ego Dionyſius abbas S. Mariæ de Sandineñ. me ſubſcripſi. Ego Mapheus abbas ſancti Firmidæ Verona, me ſubſcripſi.

Ego Timotheus abbas ſancti Andreæ de Mantua, me ſubſcripſi.

¶ Nemo autem mirari debet, cur plures patrum ſubſcriptiones non ſint, nā vltima ſeſſione celebrata multi priusq; hmōi ſubſcriptio fieret diſceſſerūt: cū præſertim mos in concilijs minime fuerit, vt in prioratus ordine conſtituti, vel fratres magiſtri, vel ſuriſperiti, in decretis ipor& conciliorum ſubſcriberent.

¶ Quibus quidē literis Græce Latineq; (vt ſupra dictū eſt) recitatis, genu ſimul & dexterā ſummi pōtificis, necnō Græci cū Latinis inter ſe ſumma lætitia oſculati ſunt.

Poſt aūt dies aliquot pōtifex ſummus cōuocatis Græcis ab eis quæſiuit, cur partem ſacratiſſimi panis in calice cū ſacratiſſimo ſanguine miſceāt, Et in magna exodo, qñ videlicet panis in patena, & vinū in calice de vno in aliud altare videte populo fertur a ſacerdote, capita ſua reuerenter inclinent, cum panis ipe vinumq; nondum ſint cōſecrati: Et aquā feruentē, non autem frigidam in calicem fundāt: Et cur ante conſecrationē his verbis vtantur, vnus autem de militibus lancea latus eius aperuit, & ſtatim ſanguis & aqua exiuit. Et paulopoſt, ecce ſtella venit, & ſtetit ſuper pueri caput. Et cur preſbyteri, non autem pontifices ſacro chriſmate vtantur, cum ſoli pontifices eo vti debeant. Et mortuos vngant oleo. Et neque pontifices, neque preſbyteri celebraturi

Iohan. 19. d

Universidad de Deusto
Biblioteca

Matth.26.c
Marci.14.c
Luce.22.b

peccata ſua cõfiteri ſoleãt. Et poſt hæc dñica verba, accipite & mãducate, hoc eſt enim corpus meũ, &reliqua, qbus proculdubio ſacratiſſimi Chri corpus & ſanguis cõficit, his quoq; verbis vtant, &fac qdẽ panẽ hũc honorabile corpus Chri tui, qd aũt in calice iſto eſt honorabilem ſanguinẽ Chri tui, ea ſancto tuo ſpũ trãſmutãte, amẽ, amẽ, amẽ. Et cur mrimonia ſeparẽt, cũ dñs noſter pceperit, eos diſiũgẽdos nõ eſſe, qs deus cõiũxerit. Cur

Matth.19.a.
Marc.10.a

denicq; ſuũ prchã ibidẽ nõ eligãt, ſed abſcq; eo diſcedere patiant, quas qdẽ quæſtiũculas pſul Mityleneñ. diſſoluiſſe facile viſus ẽ, vltimis duabus exceptis, in qbus cũ ſummo pontifici neutiq; ſatisfecerit, ſumm⁹ põt. Impatorẽ rogauit, vt doctiores de põtificib⁹ ſuis ad ipm mitteret, qppe q duas ipas ambiguitates melius explicare ſcirẽt. Impator aũt nolẽs de talibus quæſtiõibus agere, indoctiores ad ſummũ pontificẽ miſit, a qbus cũ eadẽ ipe ſummus põtifex repetiſſet, hi rnderũt ſe nullã hfe ad ea rndẽdi facultatẽ, Impatori tñ ipa oia relaturos. Porro aũt ad diẽ. xiiii. mẽſis eiſdẽ põtifex ſummus Greçis pſulibus ad ſe cõuocatis hec verba fecit. Cũ frẽs dei gra cõiũcti ſimus, eadẽq; gra, caput ego vro rũ mẽbroꝝ exiſtã, propterea q; cõueniat, vt q ad nram piã religionẽ, atq; eccleſiã ptineãt ea vobis patefaciam, ac vos ad ipa ſeruãda exhorter, idcirco vos, & frẽs nros, & eccleſiaꝝ rectores ſcire velim, quẽadmodũ a Romana eccl'ia miꝝ in modũ accuſemini, ꝙ mrimonia ſeparetis, qdq; pſul Epheſius rõnẽ nõ reddat, cur nræ cõi ſniæ neutiq; acqeſcẽs, a nobis diſiũgaſ, atq; diſſideatac ſi ſapiẽtiſſimus oim eẽt. Nã de prchã vro videt nobis magis operæptiũ eẽ, vt hic a vobis, pntibus nobis de more vro eligaſ, qñquidẽ eccleſia vra prchã indiget, ex q qdẽ electiõe nõ auꝝ, nõ argẽtũ, nõ denicq; rẽ aliã lucrari cupim⁹, cũ ipſi parati ſimus, vt vobis pecunias (ſi opus fuerit) liberalr erogemus ac prchã, quẽ ſuffeceritis cõfirmemus, & quẽ ipſi nri diſſidij tpe elegerimus, altero p vos ſuffecto ſtatim deponamus, ita vt in poſteꝝ vnicus prchã Cõſtãtinopolitanus oĩa ſua priuilegia tenẽs exiſtat, qñquidẽ eccleſiã veſtrã multis bonis afficere volumus. Hic veſter Imperator adeſt, & œcumenica ſynodus eſt, cui ſummus põtifex peſt, hic Oriẽtales dignioreſcq; pſules adſunt, ex qbus prchã vrm ſine vllo impedimẽto (vt par eſt) poteſtis eligere. Nã incõueniẽs, ac indecẽs ẽ, vt hinc abſcq; capite diſcedatis, ſiericq; iure nõ pt, vt niſi prchã vrm hic eligeretis, electũ a nobis in poſteꝝ deponamus. Hæc ſummus põtifex. Greci aũt rnderũt, ſe nõ ſine legitima cauſa mrimonia ſeparare, ac pſulẽ Epheſiũ cãm ſuã dictuꝝ eẽ. Patriarchã vero nrm extra Cõſtãtinopolim nro iure neutiquã eligi poſſe, cũ Græcis ſp mos fuerit, in ſua eccleſia prchã ſufficere, ſimulq; cõſecrare, quaꝝ quidẽ cerimoniaꝝ & cõſuetudinis Imperator noſter nõ inſcius, nequaq; nobis pmittet, vt hic electionẽ hmõi faciamus. Quæ cũ ſummus põtifex ægre audiuiſſet, ſe verbis humaniſſimis excuſauit, & ipos dimiſit. Die autẽ. xxi. ſelecti oẽs Imperatoris in domo cõgregati, qnq; vnionis eiuſmodi literas patrũ oĩm ſubſcriptiõibus, ſummiq; põtificis ac Impatoris ſigillis munitas, Græce Latineq; excripſere, quaꝝ vnas Latinis, alteras Græcis, tres vero alias triũ prchaꝝ legatis dedere. Quo qdẽ pacto finis octaui generalis cõcilij factus eſt. Dum autẽ hæc gerebant Armenioꝝ patriarchæ legati, viri ſane virtute plurima pditi, ad ſynodum ipam venerũt, & ſummũ põtificẽ venerati fuerũt, necnõ Imperatorẽ ſalutauerunt, dicẽtes ſe ſuamq; eccleſiã cum catholica coniungi, ac ipm ſynodi decretum pie ſeruare velle, qui qdem benigniſſime ſuſcepti vehemẽtiſſimeq; laudati, ac magno honore affecti vnà cum Græcis Florentia diſceſſerunt.

Greci.

Papa

¶ Finis generalis octauæ ſynodi.

¶ Magni Baſilij contra Eunomium, de ſpiritu ſancto, liber tertius, interprete Georgio Trapezuntio Cretenſi.

Ix tãdem blaſphemijs in vnigenitum ſaturatus, ad ſpiritum ſanctum tranſiit, totiq; ſuæ conſentanea voluntati de ipo etiam dixit, ſic ſcribens: Cum vero hec nobis de vnigenito ſufficiant, reliquum eſt, vt de paracleto quoq; dicamus, nec opiniones non exquiſitas multorum ſequemur, ſed ſanctorum in omnibus doctrinam conſeruabimus, a quibus cum dignitate ac ordine tertium ipm didicerimus, tertium quoq; natura eſſe credidimus. Quod igitur non putat oportere in ſimplici ac ſyncera fide multorum permanere, ſed artificioſis q buſdam ac cauillatorijs rõnibus ad

A bus ad id, qd ſibi videt veritatẽ rurſus cõmutare, ſatis verbis ſuis oſtendit: cũ enim contemnat opinionẽ multoꝝ, qua ſpiritũ ſanctũ glorificãt, ſanctoꝝ ſimulat conſeruare doctrinã, & tacet eos, q ſibi ipſam tradiderũt, nunc etiã ea ipſa faciens, quæ, cũ de vnigenito haberet orationẽ, facere demonſtratus eſt. Deinde ait, a ſanctis didiciſſe ordine, ac dignitate tertiũ eſſe ſpm, a ſe aũt ipſo credidiſſe natura qq; tertiũ eſſe: qui vero illi ſancti ſunt, & in qbus ſermonibus doctrinã fecerũt, non põt dicere. Fuerit ne vnq; homo ſic audax, q diuinoꝝ dogmatũ innouationes induceret? Cur eñ neceſſe eſt, ſi dignitate ac ordine tertius eſt ſpũs, natura qq; ipm tertiũ eſſe, dignitate nãq; ipm ſecundũ a filio, cũ ab ipſo eſſe habeat & ab ipſo accipiat, & annũtiet nobis, & omnino ab illa cauſa dependeat, pietatis ratio tradit: natura vero tertia vti, nec a diuinis ſcripturis docti ſumus, nec a dictis poſſibile eſt conſequẽter ratiocinari. Nã quẽadmodũ filius ordine qdem a patre ſecundus eſt, qm̃ ab illo, & dignitate, qm̃ origo atq; cauſa eſſenſi, pater ipſi eſt, & quoniã per ipm acceſſus & adductio ad deũ patrẽ, natura vero nullo modo ſecũdus, quoniã in vtroq; vna eſt deitas, ita videlicet & ſpũs ſanctus, etſi dignitate & ordine ſecundus a filio eſt, non tñ veriſimiliter alienæ ipm eſſe naturæ inde conſequetur. Quod inde paret, angeli oẽs vt appellationis vnius, ſic eiuſdẽ etiã ſunt naturæ inter ſe, attamẽ

B alij ipſoꝝ gentibus præpoſiti ſunt, alij vero fideliũ ſingulos conſequent: quãto autem gens vni viro ꝓponenda eſt, tãto maiorem neceſſe eſt, angeli, q gentis principatum habeat, eſſe dignitate eoꝝ, qbus ſinguloꝝ tutela cõmiſſa eſt. Quod vero ſingulis fidelium adeſt angelus, vt pedagogus quidã & paſtor ad vitã dirigendã, nemo contradicet, qui verboꝝ dñi recordaſ, dicentis: Ne contẽnatis vnum ex his puſillis. Dico enim vobis, quoniã angeli eoꝝ in cœlis ſemp vident faciẽ patris mei, q in cœlis eſt. Et pſalmiſta dicit: Immittet angelos in circuitu timentiũ eum, & angelus, q eruit me a iuuentute mea, & quæcũq; talia. Quod vero rurſus ſunt quidã angeli vniuerſaꝝ gentium ꝓpoſiti, Moſes nos p cãticum docuit. Quãdo diuidebat altiſſimus gentes, qũ ſeparabat filios Adã, conſtituit terminos populoꝝ iuxta numeꝝ angeloꝝ ſuoꝝ. Et Sapiens Daniel in viſione angeli audiuit eum dicentem, ꝙ princeps regni Perſaꝝ reſtitit mihi. xvi. diebus, & ecce Michael vnus de principibus primis, venit in adiutoriũ meũ, & ego remanſi ibi iuxta regem Perſaꝝ. Et poſt pauca idem dicit. Et princeps Græcoꝝ veniebat. Verum etiã & princeps exercitus. Imperator copiaꝝ dñi dicitur, qui Ieſunaue in Iordane manifeſtatus eſt. Et rurſus legiones quædam angeloꝝ, dño diſcipulis dicente: An putas, quia nõ poſſum rogare patrem meũ, & exhibebit mihi pluſq; duodecim legiones angeloꝝ? Princeps igit exercitus angeloꝝ, q in legionibus ordinati ſunt palam, ꝙ alioꝝ

C princeps eſt quorſum hæc oratio? ꝙ non oĩno ſiq d ordine, ac dignitate ſecundum aut tertium eſt, id & naturã alterã habet, nã quemadmodum angeloꝝ alius princeps, alius ſubditus, & tñ oẽs angeli natura ſunt, & in dignitate quædã diuerſitas, in natura vero cõmunitas eſt (etenim ſtella ſtellæ præſtat in gloria, & natura ſtellaꝝ omniũ vna: & mãſiones multæ apud patrem, id eſt, dignitatum diuerſitates: glorificatoꝝ vero natura vna) ſic profecto & ſpũs ſanctus dignitate quidem & ordine ſecũdus eſt. Accepimus enim ipſum tertium a patre & filio numeratum, cum ipſe dñs in traditione ſalutaris baptiſmi ordinem tradiderit, his verbis: Euntes, baptizate in nomine patris, & filij, & ſpũs ſancti. In natura aũt tertium a filio ac patre deiectum ſpiritum, nullibi audiuimus: Cũ enim duæ res dicãtur deitas & creatura, dominatus ac ſeruitus, ſanctificãs & quæ ſanctificatur: quæ natura virtutem poſſidet? & quæ per electionem operatur? quã in parte ſpiritum ordinabimus? In his quæ ſanctificant? at ipſemet ſanctificatio eſt. Sed in his quæ magnis rebus geſtis virtutem adepta ſunt? at bonus natura eſt. Sed inſeruientibus? at alij ſunt adminiſtrãtes ſpũs, q ad miniſteriũ mittuntur. Non ergo ipſum principalem natura ſpiritũ fas eſt nobis conſeruũ dicere, nec creaturis connumerare eum, qui in diuina & beata trinitate connumeraf: Principatus enim & poteſtas, & oĩs creatura talis, cũ ex attentione, ac diligentia ſanctificatæ ſint, non iure natura ſanctæ dicerẽtur. Appetẽtes eñ bonũ, ſecundũ amoris, quẽ ad deũ habẽt, proportionẽ, ſanctitatis menſura participãt. Et ſicuti ferrum, qd in medio igni iacet, ferri naturã nõ amiſit, vehementi tñ ignis actione ignitũ, cum vniuerſam ignis naturã in ſemetipſum acceperit, & colore & actione ad ignẽ tranſit, ſic ſanctæ virtutes ex cõmunicatione, quã cũ illo habent, q natura ſanctus eſt, per totã ſuam ſubſiſtentiã receptam iam, & quaſi innatã ſanctifica-

Matth.18.b

Pſal.33

Deute.32.b
Danie.10.c.

Ioſue.5.d
Matth.26.e

Locus obſcurus

1.Cor.15.f
Iohã.1.4.a

Matth.28.c

Universidad de Deusto
Biblioteca

clificationem habẽt. Diuersitas vero ipsis a spiritu sancto hæc est, ꝙ spũs natura sanctitas est, illis vero participatiõe inest sanctificatio. Quibus aũt cõstructum & aliunde bonum præbet, hæc naturæ sunt trãsmutabilis. Nec eñ aliter Lucifer decidisset, q mane oritur, nec in terra cõtritus esset, si rei peioris natura nõ esset susceptibilis. Qũo igitur pium creaturis spiñ coordinaret, qui tam magno interuallo a creaturis dissepararus est? Creatura eñ nata est in virtutis & diuinæ dilectiõis p̃mium sanctificationẽ habere, qm̃ natura vtitur libera, & ad vtrumlibet possit inclinari, ad electionem scilicet boni & peioris, spũs autem sanctus fons est sanctificationis, & vt natura sanctus est pater, & natura sanctus est filius, sic natura sanctus spũs quoq; veritatis. Quapropter p̃cipua quoq; appropriata sancti appellatione dignus est. Quod si sanctitas ei natura est, sicuti patri etiã & filio, quo pacto tertiæ, atq; alienæ naturæ est? Hæc ,ppter (vt arbitror) & apud Esaiã Seraphim tertio sanctus exclamare cõscripta sunt, quoniã in tribus hypostasibus natura lis sanctitas pspicit. Nõ est autẽ hoc nomẽ solum sanctitatis cum patre ac filio sibi commune, sed ipa etiam spũs appellatio. Spũs nãq; deus, & adorãtes eum in spũ & veritate adorare oportet. Et Propheta inquit: Spũs ante faciem nostrã Christus dñs, cui dixi mus in vmbra alarum tuarũ viuemus. Et apostolus appellationem spũs in dñm refert. Cum dicit: Dñs aũt spũs est. Ex his oñibus patet, nõ naturæ alienationem, sed cõiunctionem ad p̃em & filium p cõicationem nominũ ostẽdi. Bonus deus & dicit, & est bonus, & spũs sanctus nõ adstructã habẽs bonitatẽ, sed natura sibi innatã, vel omniũ absimilimũ eẽt, natura sanctũ dicere, q̃d bonitatẽ natura nõ habeat, sed posterius natã, & deforis sibi allatã. In quo aũt dixit dñs, ꝙ ego rogabo p̃em & aliũ paracletũ dabit vobis & ipe paracletus noster eẽ oñditur. Quare paracleti q̃q; appellatio nõ parũ ad demõstratione maiestatis spũs sancti cõfert, ac noia q dẽ talia magnitudine naturę ostẽdẽtia. Opationes vero spũs sancti quales? Verbo (inqt) dñi cœli firmati sunt, & spũ oris eius oñis virtus eorũ. Vt ergo deus verbũ creator cœlorũ est, sic spũs sanctus firmã ac stabilẽ virtutẽ cœlestibus p̃bet potestatibus. Et rursus Iob: Spũs dñi q fecit me, nõ de creatiõe (vt arbitror) sed de humanæ virtutis pfectione, dicens. Esaias vero cũ ex pona dñi loquit, id est, secũdum humanitatẽ eius. Dñs (inquit) misit me & spũs eius. Et Psalmista rursus, p vniuersa ptranire spũs virtutem probans: Quo ibo (inquit) a spũ tuo, & quo a facie tua fugiam? Beneficentiæ vero ab ipo ad nos puenientes, quales & quantæ sunt? Sicut ipe dñs dedit ptãtem susceipientibus eũ filios dei fieri, sic & spũs sanctus spũs adoptiõis est. Et sicut magister verus dñs noster, secũdum quod dicit. Vos autẽ nolite vocare magistrum vr̃m in terra, vnus eñ magister vester est Chr̃s, sic & spũs sanctus oẽs docet, q in nomine dñi crediderint, vt ab ipo dño testimonium phibeat, dicente, Paracletus autẽ spũs sanctus, quẽ mittet pater meus, ille vos docebit oñia. Et quẽadmodum diuidere opationes dignis susceptione opationum pater dicit, & diuidere ministrationes filius in dignitatibus ministerñ, sic & spũs sanctus diuidere grãs, dignis eam susicipere phibetur. Diuisiones enim gfarũ sunt, idem autẽ spũs, & diuisiones ministrationũ sunt, idem autẽ dñs, & diuisiones opationum sunt, & idem deus est, qui opatur omnia in oñibus. Vide quomodo hic quoq; spũs sancti opatio opationi p̃tris ac filij coordinata est. Deinde ex eo etiã quod sequit, magis diuinitas naturę sancti spũs aperit. Quod enim ait. Hæc aũt oĩa opatur vnus atq; idem spũs, diuidẽs singulis prout vult, nihil aliud q̃ authoris & dñi potestatẽ ipsi attestat. Quapropter in nouo testamẽto prophetæ clamãt: Hæc dicit spũs sanctus. Inuestigatio aũt profunditatum dei vnde spiritui adest? Sicut (inqt) nemo scit hoim ea, quę hoĩs sunt, nisi spũs hominis, q est in eo: sic & ea, quę sunt dei, nullus cognouit nisi spũs dei. Nam quẽadmodum nullus alienus ac peregrinus intrinsecas p̃t animæ cogitatiões inspicere, eodẽ scilicet modo, si qs cũ deo cõiter eius secreta pspicit, nõ alien? nec peregrinus ab eo, pfunditates iudicior̃ ipsi? inuestigare p̃t. Pręterea & vita nobis a deo p Chr̃m i sctõ spũ p̃bet. Viuificat eñ de?, vt ait Paulus: Pręcipio tibi corã deo q viuificat oĩa. Vitã aũt p̃stat Chr̃us: Oues enim (inqt) meæ vocẽ meã audiũt, & ego vitam æternã do illis. Viuificamur aũt p spiritũ (vt inqt Paulus) q excitauit Chr̃m e mortuis. Viuificabit etiã mortalia corpora vra, propter inhabitãtẽ spiritũ sanctum in vobis. Verum hic, q audet omnia, qui periculum, quod impẽdet audiẽtibus verbũ, q blasphemiam in spiritum sanctum emittere non expauescit, expertẽ ipm deitatis cẽset, sic de eo scribens. Tertius & natura & ordine, patris imperio, operatione vero filij sanctus, tertio loco

Esa. 14. c
al? oriebat,
Esaię. 6. a
Iohan. 14. c
Tre. 4. d
Iohan. 4. c
Iohan. 14. b
Psal. 32.
Esa. 48. d
Psal 138.
Iohan. 1. b
Matth. 23. a
Iohan. 14. d
1. Cor. 12. a
1. Corꝝ. 12. a
1. Corꝝ. 2. c
1. Timot. 6. c
Marc. 10. c
Roma. 8. b

A tio loco honoratus, vt primus & maior oĩbus & solus talis vnigeniti factura, deitate ac creatiua potẽtia carens, qui hoc dicit nec deitatẽ in nobis esse credidisse videtur, cum de deo Iohãnes dicat: Ex hoc scimus, ꝙ in nobis est ex spũ, quem dedit nobis. Et apostus: Nescitis, ꝙ templũ dei estis, & spũs dei habitat in vobis. Et rursus: In quo omnis ædificatio constructa crescit in templũ sanctũ in dño, in q̃ & vos coædificamini in habitaculum dei in spũ sancto. Si ergo in nobis deus habitare dicit per spm̃, qũo non est aperta impietas, expertẽ deitatis ipm̃ spm̃ diceret? Et si deos noĩamus eos, q per virtutẽ perfecti sunt, perfectio aũt est p spm̃, qũo qui alios efficit deos, derelictus ipse a deitate est? Non est igitur pium, vt in hominibus, sic & in spũ per participationẽ & honorem, ac non natura esse deitatem putare. Qui eñ gratia diuinus efficit, mutabilis est naturæ, nõnunq̃ per negligentiã ex bonitate excidentis. Id aũt baptismi salutaris traditioni aperte repugnat. Euntes (inquit) baptizate in noĩe patris & filij & spũs sancti. Baptismus eñ est sigillũ fidei, fides vero deitatis confessio. Nã credere prius oportet, ac postea baptismate designari. Baptismus vero noster est secundũ traditionẽ dñi in noĩe patris & filij & spũs sancti, nulla creatura, nullo seruiente, cũ patre ac filio connumerato, vt deitas in trinitate compleat. Quod aũt extra hãc est, totũ consentaneum est, & iam si maxime dignitatũ excessibus alia alijs in honorem p̃ponantur. Nec mihi rursus hæc docta incu
B tias, si creatura non est, ergo genitura vel ingenitus, sed non ingenitus, vnus eñ absque principio deus est ingenitus, nec genitura, restat ergo creaturã ac facturam ipm̃ nominare. Verũ ego, si cũcta putarem nostra cognitione posse comprehendi, vererer forte ignorãtiã confiteri, sed qm̃ infinita non ex his solũ, q̃ in futuro seculo p̃parata sunt, nec eorũ, q̃ nũc in cœlis sunt, abdita eẽ, verumetiã eorũ, q̃ corpori nostro insunt, non esse veram ac absq; contradictione comprehensionẽ, haud sum nescius, vtputa de visu, vtrum imagines rerũ visibiliũ susicipientes, sic obiecta cõprehendimus, & qũo maximorũ mõtium, atq; in expleti ac infiniti maris, & ad hæc cœli ipsius imago breui mensura pupillæ nostræ continet, vel a nobis aliqd ẽmittitur, quo visibilibus appropinquante, sic sensum de ipsis capimus, & quid id est, & quãtum, vt terræ ac mari sufficiat explicatum: & spacium, q̃d inter terrã ac cœlũ est, ptranseat, & ad ipm̃ cœlum pueniat, tanta celeritate motũ, vt æquali tpe circũadiacens, corpus & stellæ, q̃ in cœlo sunt, cognoscãtur, & qd oportet reliqua dicere, ipsas mẽtis motiones, vtrũ creare, vel generare nata est ? ia, quis cũ certitudine dicat? Cũ igit hæc ita se habeãt, cur mihi de spũ q̃q; sancto absque rubore nos ignorãtiã confiteri? reddere tñ ei glorificationẽ, q̃ sine contradictione p̃estimo
C præbitũ, non seruũ, sed sanctum, bonũ, principalẽ, viuificãtẽ, spm̃ adoptionis, spm̃ oĩa scientẽ, quæ dei sunt. Sic eñ etiã in trinitate vnitatis ratio conseruabit, cũ vnũ patrem profiteamur, & vnũ filiũ, & vnũ spm̃ sanctũ. Afferũt vero demonstrationes, q̃d creatura dictus sit spũs sanctus, vnã ex propheta dicẽte, qui formãs est tonitruum, & creãs spiritũ: alterã ex euangelio, quod omnia p ipm̃ facta sunt. Nos aũt propheticũ dictum non in spm̃ sanctũ, sed in communẽ hunc flatum, aeris scilicet spiritum credimus fieri. Quod inde patet. Non enim dixit, qui creauit spiritũ, sed creans spiritũ. Nã sicut tonitruum non in subsistẽtia quadã corporali semel creatum est, sed semp per voluntatem dei ad timorẽ hominũ productũ, fieri & dissolui natũ est, sic & spũs, nunc quidẽ fit, cũ aer tanq̃ fluuius fluat, rursus vero cessat, cum quod prius mouebat, quiescat, secũdum voluntatẽ eius, q oĩa ad salutẽ & constructionẽ totius dispẽsat, vt p oẽm creaturã & tonitruis & ventis, ac reliquis operibus dei creator annuntietur, quapropter posteaq̃ dixit, qui formãs est tonitruum, & creans spiritũ (inqt) & annuntiãs hominibus Christũ eius. Sicut enim cœli enarrant gloriam dei ĩs, qui possunt ex ipsis de creatoris arte cogitare, sic & soni tonitruum, & spirituũ motus, creatorẽ prædicãt suũ. Et forte hæc prophetia est ad humanitatẽ dñi ducens, cum vox e cœlo facta, tonitruum his, qui audirũt, visa est, quam deus & pater idcirco emisit, vt per ipsam Christũ hominibus annuntiaret. Spiritus aũt moti, qui mare conturbarunt, deinde cessarunt iussu domini, liquido etiam

1. Iohan. 3. d
1. Corꝝ. 3. c
Ephe. 2. d
Psal. 81.
Matth. 28. d
Amos. 4. d
Iohan. 1. a
Amos. 4. d
Psal. 18
Iohan. 12. d
Matth. 8. c

Universidad de Deusto
Biblioteca

etiam ipſi hominibus Chriſtum dei annuntiarunt. At vero omnia per ipſum facta ſunt D
neq; quicq̃ creatum eſſe ſpm̃ ſanctum nobis oſtendit, quaſi omnibus ſpūs connumeret. Nā
ſi vnus eſt ſpūs ſanctus, & ſolus, qūo qui vnicæ naturæ eſt, vnā cum omnibus concipi
poteſt? Et nemo putet cōtemptū eſſe ſubſiſtentiæ, ſi quid neget, q̄ ſpūs creatura ſit. Nā
piæ mentis eſt, quæ a ſcripturis ſanctis reticent, nō ea temere de ſpū ſancto dicere. Cre
dere aūt peritiam & veram cōprehenſionē, in futuris ſeculis nobis futurā, cum pertran
ſierimus hunc, per ſpeculū & ænigma veritatis viſum, & viſionis, quæ ad faciem eſt, di
gnabimur, in Chriſto Ieſu domino noſtro, quo cum patri gloria & ſpiritui ſancto nunc
& in ſecula. ¶ Finis.

¶ Beſſarionis patriarchæ Conſtātinopolitani epi Tuſculani ſanctæ Romanæ eccle
ſiæ cardinalis tūc archiepi Niceni oratio in ſynodo Florentina ad Græcos dūtaxat ha
bita poſt plurimas publicasq̃ cū Latinis habitas diſputationes, cum patriarcha & Impe
rator Græcor̄ vota ſeorſum a Latinis, peterēt, quæ inſcribit dogmatica vel de coniun
ctione, quam idem ipſe Beſſarion e Græca in Latinam poſtea conuertit.

SAcram eccleſiar̄ dei pacē atq̃ cōcordiam nemo eſt, viri preſtantiſſimi, q̄ E
nō maxime æſtimet, & loco ſummę felicitatis eſſe ducat. Ob eam quippe
ſaluatoris noſtri oratio ad patrē porrigit, qui cū pro diſcipulis, & ns, q̄ no
mine eius vocati ſunt, precaret, fac (inqt) pater, vt vnum ſint, quēa dmo-
Iohan. 8. b dum & nos vnū ſumus. Per hāc diuinus amor, quod ſignum diſcipulor̄
Chriſti eſt, in nos influit, tolluntur q̄ a nobis inimicitiæ ac diſſenſiones mutuæ, quæ ab
hominibus p̄ſertim Chr̄ianis alieniſſime eſſe debent, tollunt & deriſiones & opprobria
quibus a Chr̄i crucis hoſtibus cōtinue afficimur, q̄ nos irrident, cōtemnūt, ac pro nihi
lo habent, vt Chr̄ianos qdē nominatos, & eūdem habētes dm̃, verūtn̄ ita inter nos di
uiſos & dogmatibus fidei diſſidētes, vt alij alios pro inimicis atq̃ hoſtibus habeamus.
His igit rationibus alijſq̃ permoti, pacem quidē amamus om̄es, atq̃ optamus, & cōcor
diam atq̃ vnitatem Chr̄ianor̄ maximi om̄es facim̄us. Quo aūt modo a deo præclarū
bonum conſequi poſſimus, & quæ ratio habenda ſit ad ſanctiſſimū opus perficiēdum,
hic diuerſis opinionibus ſumus, varijſq̃ inter nos ſentētijs diſcrepamus. Quapropter de
hoc a nobis in præſentia conſiderandum, & quantum ingenioli noſtri vires ſufficient,
diſſerendum exiſtimauimus.

¶ De cauſis ſchiſmatis, & q̄ tametſi ante generale concilium aliqua nobis de noſtra
a Latinis diuiſione excuſatio erat, nūc tamen iam celebrato concilio œcumenico, non
poſſumus abſq̃ ſcelere diuidi ab eis, niſi eos a veritate deuiare probauerimus. F

Caput primum.

FVit aliq̄n tēpus, quo immaculata dei ſponſa eccleſia ſancta ſumma concordia,
tranquilliſſima pace, & intemerata veritate fruebat, cum ſcilicet ſimplicitatem ac
puritatem euāgelicæ doctrinæ maximi omnes faciebamus, ſolis ſacris eloquijs
contenti, his inhærētes, his acquieſcentes, in vnum ab his collecti vnum ouile,
Iohan. 10. d ſub vno paſtore om̄es agentes, eādem vnius audiētes vocē, & aut nihil præter ea, quæ
nobis tradita erāt cogitātes, nulla vrgente neceſſitate, aut neceſſitate coacti, & hęreſibus
vndiq̃ ſcatētibus, vnum in locū vniuerſa eccleſia cōgregata ambiguitates reſcindētes, &
declaratiōes neceſſarias faciētes. Poſtq̃ aūt hæreſi quadam, vt Latinos ſæpenumero di
centes audiuimus, in Occidētali regione vigēte, Romanor̄ præſul pontifex maximus
ſua vnius authoritate fretus, aduocata ſynodo generali, particulam illam cōmuni ſym-
bolo fidei nō cum cōmuni cōſenſu aſſcripſit, in multas partes, (heu rem miſerā atq̃ acer
bam) Chr̄i ſacratiſſimū corpus diuiſum eſt, mēbraq̃ eius, hoc eſt, Chr̄iani homines ad
uerſus ſe inuicem arma cœperunt, minime intelligētes, ſe ſibijpſis hoſtes eſſe, & contra
ſeipſos armari, dum ſe a fratribus diuidunt, haud intelligētes qdem, cum multi ſint inter
nos doctrina ac ſapiētia præſtātes, quos latere minime poteſt, quātæ iacturæ cauſa hæc
diſſenſio extiterit, ſed (neſcio qūo) diuiſi inuicē atq̃ alienati, & præſertim nos a Latinis.
Oportere maiores noſtri dixerūt, qui ea tēpeſtate fuere, qua oriri hæc diſſenſio cœpit,
in rebus fidei dum nulla neceſſitas vrgeat his acquieſcere, quæ nobis ſacris literis tradita
ſunt, in qbus om̄is fidei veritas aut plane explicata eſt, aut latens erui haud difficulter p̄t.
Quotiēs vero neceſſitas ingruat, & ſi aliqua oriat hæreſis, quod imbecillitate humani
ingenij

A ingenij ſæpenumero inter mortales euenit, debere eccleſiam dei, vnum in locum con-
gregatam, de rebus dubijs iudicare: ac ſecundum præcepta diuinæ legis & ſanctorum
patrū, quos iam, vt ſacrar̄ literarum doctores, approbauit, communi omnium conſen
ſu ſententiam ferre, & per hunc modū fidem Chriſtianā augere, obuiam eundo hære-
ſibus, procul ab eccleſia dei eas fugando. Vbiq̃ tamen aſſeuerant ijdem maiores noſtri
communiter hæc agi debere: & quæ cōmunia ſunt, cōmuni conſenſu oportere termi-
nari. Per hunc modū ſynodus prima generalis conſubſtantialitatē patris & filij p̄dica-
uit: Ario de inæqualitate ipſor̄ (neſcio quas) nugas & deliramenta proferēte. Per hūc
modum ſecunda ſpūs diuinitatem confeſſa eſt. Macedonio illum creaturis annumerā-
te. Per hunc modum ſubinde vnaquæq̃ ſynodus, quæ poſita, in ancipiti fuerunt, pro-
nuntiauit, inſtante dumtaxat neceſſitate. Neq̃ em̄ licere (inquiunt) pace ac tranquillitate
fidei vigente, nouas mouere quæſtiones: neq̃ ortis hæreſibus aut tacere, aut ſolum vel
cū paucis de his, q̄ credi cōmuniter ab omnibus debēt, tractare, ſed cōmuni quidē con-
ſenſu hoc fieri oportere: fieri vero dumtaxat, neceſſitate vrgēte. Et quemadmodū ge-
nerali concilio cōgregato, opus eſſe aiunt, ſummo ſtudio ac cogitatione omnia diſcute
re: &, quod ratio tandē obtinuerit, accipere omnes, atq̃ amplecti: ita, ſi ante cōmune iu-
dicium de aliqua re quiſpiā dubitauerit, mota quæſtione, & ab aliquibus determinata, iu
B re id facere, meritoq̃ ab his diuidi, qui abſq̃ cōmuni conſenſu auſi ſunt de rebus cōmu-
nibus iudicium ferre: quandoquidē ipſe cōmunibus rebus & cōmuniter traditis aſſen-
tiatur. Illi vero aliquid dicant, quod anteq̃ cōmuniter diſcutiatur, non parum in ſe ha-
beat dubitationis. Quas ob res noſtrū pleriq̃ aſſerunt, haud ſine iniuria a Latinor̄ con-
ſortio abhorrere: q̄ non ſit ferendum, vniri nos eis, anteq̃ iudicio vniuerſalis eccleſiæ,
quod recens per eos introductū fuit, ſubijciatur: atq̃ his quidē duplici accuſatione ſuc-
cenſendum exiſtimāt. Primo, q̄ ignaris & nequaq̃ aſſentientibus nobis, quicquā in cō-
munem eccleſiam introduxerint: tum q̄ pati nollent generalē ſynodum & antiquis il-
lis ſimilem cōuocari. Hæc nos quoq̃ illis ſæpenumero corā obiecimus: palamq̃ in eos
inuecti ſumus. Quibus, quid illi reſpōderint, quas excuſationes in medium adduxerint,
quibus rationibus obiecta purgauerint, latiſſime omnes intelleximus. Itaq̃ non eſt in p̄-
ſentia repetendi locus: p̄ſertim cū noſtra omnis quæſtio minime in hoc verſetur, vtrū
per ſe ſoli an nobiſcum vna particulā illam addiderint, & licuerit ne addere, nec ne: ſed
vtrum verū falſumve ſit, quod additū eſt, hoc in primis conſiderandū a nobis eē vni-
uerſi iudicauimus. Verum demus in p̄ſentia non recte illos feciſſe: q̄ ſine totius eccleſię
congregatione de rebus grauibus ad fidem Chriſtianā pertinentibus tractarint, quouſ-
q̃ quidem in hac ſententia permanſere, ne aliquod dogma in generali ſynodo propoſi
tum diſcuteretur, fortaſſis haud iniuria ſuccenſere illis videbamur, & noſtræ aduerſus
illos accuſationes iure optimo defendi poterant. Nunc aūt cum huiuſmodi culpa va-
C cent, ſponteq̃ in generalē ſynodum cōuenerint: ac omnia ſe facturos affirmarint, quæ
ratio perſuaſerit: & ipſi ſe omni accuſatione prorſus immunes reddiderint: & nos opor
tet non mediocre ſtudium cogitationemq̃ adhibere, vt quæ agenda a nobis ſint, caute
prudenterq̃ agamus: ne quod ante hūc diem obijcere Latinis conſueuimus in nos re-
cidat, deniq̃ ea accuſatione iudicemur, cuius illos olim reos agebamus. Nam ſi (vt dice
re ipſi cōſueuimus) nōdum aduocata ſynodo generali accuſandi erāt Latini, q̄ ſuo dū-
taxat iudicio de re adeo graui crediderint, quid ni nos quoq̃, cū id, quod quærebamus,
factū ſit, omnesq̃ in vnū conuenerimus, magnū ingredi certamen, ingensq̃ ſubire pe-
riculum neceſſe eſt, vt abſq̃ culpa hinc abire poſſimus. Siquidē illi quoq̃ iam rationem
reddiderunt eor̄, quæ & dicunt, & ſentiunt: paſſim etiam ſingulis quibuſq̃ petentibus
rationes de his, quæ eccleſia credit, afferre: & nos ad aliqua quidem ex his, quæ dixe-
runt, quoad fieri potuit, obuiam iuimus: ad plura vero, opportunioraq̃, & illor̄ opinio
nem maxime confirmātia, nihil omnino loquuti ſumus: neq̃ fortaſſis dignum aliquod,
q̄d loqui poſſimus, habemus. Hic igitur recto iudicio, & exactiſſima cogitatione opus
eſt. Neq̃ em̄ ſatis erit dicere, nolle vnionem: neq̃ hunc generalis concilij finem eē exi-
ſtimandū eſt, ſed diligenter conſiderandū, quæ dicta a Latinis ſint, quæ nos propoſue-
rimus, ſcrutandumq̃, quibus in rebus illi veritati conſentanea dicāt, quibus in rebus ab-
errent, quid nobis dicendū ſit, quid illis audiendū, poſtremo, quomodo vniri poſſimus
fratribus: quor̄ diſiunctio merito deploranda eſt, & illis & nobis, ne voluntatem abſq̃

Universidad de Deusto
Biblioteca

ratione sequentes, aut cum iactura nostra ab illis diuidamur: aut non sine nostro detri- D
mento illis vniamur. Neq; eñ his, qui simpliciter & sine vlla ratione discedendum esse
aiunt a Latinis, tanq̃ longe a veritate aberrantibus, assentiendũ arbitror: neq; his etiam
obtemperandũ, qui nulla suadente ratione incumbendũ dicunt esse vnioni. Enimuero
assiduo studio, diligentiq; inuestigatione veritatis, & exactissimo iudicio doctores sa-
cros tanq̃ duces sequi oportet: & per hanc viam, vtpote quæ sola tuta sit, atq; omni pe-
riculo libera, sinẽ iam diu optatum attingere. Hæc mea est de huiusmodi rebus senten-
tia, hoc ego, viri clarissimi, sentio. Quomodo aũt, quibusve mediis sinẽ nobis proposi-
tum assequi possimus, subinde dicam, deo fretus, quanq̃ ingens profecto certamen &
non mediocre onus subire me intelligo. Verum ea est conditio præsentis rei: vt homi-
nem efflagitet, qui libenter pro veritate periculum subeat: nihilq; magnum aut dici, aut
fieri potest: nisi quis, quæ sibi vera videantur, forti animo dicat: paratusq; sit calumnias
& pericula pati pro defensione veritatis. Hinc autem exordium sumatn, dei optimi, ma-
ximi auxilio fretus.

¶ Probatio, q̃ necesse est sanctos doctores tum Occidentales, tum
Orientales inuicem esse concordes. Cap. II.

Matth.10.b.c

Iohan.16.c

Matth.13.d

DOminus noster Iesus Christus cũ discipulos suos ad prædicandũ inter gen- E
tes euangelium mitteret: multa, quæ eis euentura erant, prædicens: & inter
cætera, q̃ ante reges & præsides sua causã ducerentur: nolite (inquit) cogitare
quomodo aut quid loquamini: dabitur eñ vobis in illa hora quid loquamini.
Non eñ vos estis, qui loquimini, sed spũs patris vestri, qui loquitur in vobis, manife-
ste his verbis significans, quæcunq; ab illis dicerent, sua esse verba & spũs sancti in illis
loquentis: quem alibi superuenturũ affirmauit, docturumq; eos omnẽ veritatem: vt etiã
verba ipsorũ, spiritu veritatis in eis loquente, veritas & vita essent. Atqui verba hæc, ne
mo est, qui ambigat, non modo ad primos illos referri saluatoris discipulos, quibus da-
tum est, vt præsentẽ eum intuerentur, sed etiam ad pastores ecclesiarũ, & doctores cæ-
teros, qui post apostolos euangelium p̃dicauere. Hoc eñ & ipse saluator probat, cum
inquit: Quæ vobis dico, omnibus dico, & res ipsæ manifestissimæ ostendũt. Siquidem
priores cuncti doctores iñsdem claruerunt operationibus & signis, q̃ diuini verbi præ-
dicatione diuinũ verbum nõ minus per eos, q̃ per apostolos sequentibus signis confir-
matũ fuit: vt palam omnibus fit, ipsos quoq; sanctos patres & doctores Christianæ fi-
dei per spm̃ sanctum loquutos fuisse: verbaq; ipsorũ saluatoris nostri verba extitisse: cũ
aduersus tyrannos & præsides & veritatis hostes, certauere, scripsere, & palam veritatẽ
prædicauere. Quo fit, vt necesse sit, eos sibi inuicem consentanea dicere: & ratio cogit
fateri, nihil ab illis dictũ esse, quod inuicem repugnet ne minimis quidẽ in rebus, aliter
eñ non veritatis magis q̃ mendacij spũs in illis loquutus fuisset. Mendacij nanq; pro- F
prium est, nec hoc nec illud asserere: quemadmodũ sapientis signũ est, sibi assidue con-
stare, nullisq; in rebus a cæteris sapientibus discrepare. Quanto igitur homines sapiẽtes,
sapientiæ & veritatis spũs antecellit, tanto magis necesse est, eum sibijpsi cõsentaneũ eẽ.
Et si quis forte sit, qui sanctos patres & doctores nostros cõtraria inuicem dixisse existi-
met, eum profecto cũ infidelibus & crucis hostibus connumerari fas est, qui hinc ar-
guere fidem nostrã consueuerunt: contrarietates quasdã & contradictiones sacras: lite-
rarum inter se fingentes: quas tamẽ nemo præter ipsos, tales existimat, cõtra quos vni-
uersi doctores certant: eosq; calumniatores esse veritatis arguunt, cõsentaneam sibi eẽ
vbiq; sacram scripturam asseuerantes. Præterea cũ nos per hunc modũ gentiles, & eos
qui extra nostrã ecclesiam sunt, arguamus, ignorãtiamq; eorum comprehẽdamus, phi-
losophos scilicet, & fidei eorũ præcones, in q̃ plurimis sibi inuicem cõtradicentes, offen-
dentes, quomodo etiam cõtra nosipsos hoc idem acceptabimus: & nostros doctores
eiusdem criminis reos esse arbitrabimur: nisi & nostrã ipsi sponte nostra euertere veli-
mus fidẽ. Sed absit hoc a Christi ecclesia alumnisq; eius. Videmus etiã nunc vniuersa-
lia cuncta concilia, patresq; in eis cõgregatos, de dogmatibus propositis nõ humanæ sa-
pientiæ persuasionibus, non artificio verborũ, non rationibus naturalibus, nõ denicp̃ syl-
logismis vsos fuisse, sed authoritate dumtaxat: nudaq; ipsa verba superiorũ doctorũ, qui
eos tempore præuenerunt, tanquã rectã regulam gloriam veritatis sequutos fuisse: &
per ea quascunq; de fide quæstiones terminasse, sanctorũ patrum & vestigia sequendo,

quare

A quare (nescio) quid de nostra fide sapere liceret: si quis cõcedat posse hoc incõueniens
patribus imputari. Si eñ fidei nostræ principes nõ eadẽ omnes, sed alij quidẽ inuicem,
alij vero etiã sibijpsis (o rem absurdã) contradicant, fides autẽ nostra in illorũ rationibus
fundetur, inanis est ergo p̃dicatio nostra: inanis est fides nostra, ac magnæ stultitiæ est
cogitare etiã talia de illis spiritu plenis hominibus. Necesse est eñ & propter p̃dicta, &
alia plura consentanea, & sibijpsis, & inuicem, nihilq; omnino cõtrarium nõ dicere, nõ
sapere. Dicit etiã de eis beatus Iohannes Syrus ad Iordanẽ scribens. Sed * eia, quas pro af, etiã, vf, eas
ducunt authoritates consideremus: cũ paternæ sint, & eis nullo modo contradicendũ
sit. At vero cõcordes, neq; contrarios inuicem, & multo minus sibijpsis oppugnantes
decet probare sanctos patres, & doctores nostros: quorũ de fide sententiam vnicam &
indifferentẽ esse, fecit vna spũs sancti virtus & illuminatio. Hinc apparet, q̃ hæreticis
calumniantibus sanctos patres, tanq̃ non eadẽ dicentes: aliquosq; eorũ ad suam prauam
opinionẽ probandã trahentibus, beatus Iohannes, neq; eos, qui videntur hæreticos iu-
uare, negat, nec tamẽ eos intelligit, prout illi, sed acceptat quidẽ eos, conatur aũt & sibi-
ipsis, & inuicẽ conuenientes probare. Hoc eñ doctoris, hoc est Christiani officiũ. Se-
ptima item generalis synodus, per os sancti Tarasii in prima eius actione, in nullo san-
B ctos patres (inquit) inuenimus discordes: sed cũ omnes eiusdẽ sententiæ sint: idem q̃q̃
prædicant, & docẽt: Et eadem rursus in eadẽ actione. Vbiq; etenim patres concordes
inuicem sunt: cõtrarietas vero nulla in eis est. Verũ cõtraria eos dicere putãt: qui œco-
nomias & intentionẽ eorũ ignorant. Vide, q̃ etiam septimi concilij patres eadẽ hac de
re sentiunt, & cõcordes sibijpsis, & inuicem esse sanctos doctores dicẽtes, eandẽ etiam
rationem assignãt, quã beatus Iohãnes. Idem eñ spũs (aiunt) in omnibus loquutus est:
quem sibijpsi nõ cõsentaneum esse, neq; cogitare fas est. Et longum quidem esset enu-
merare, quemadmodũ omnes doctores in tota sancta scriptura hoc sibi proponũt, ap-
parentes in ea contrarietates cõcordare, concludere vero manifeste per p̃dicta, fidei no
stræ principes & doctores, quorũ doctrinis & illuminati & edocti sumus: necesse esse
eadem & cõsentanea nõ solũ sibijpsis, sed non minus inuicem dicere: tanq̃ in idem con
curreret hoc nõ esse, & totã fidem euerti: & qui nõ cõcederet hoc, nihil ab infidelibus
differret. His igitur ita p̃suppositis habemus quidẽ sanctos doctores eos, qui ex Orien-
te nobis veritatis fidei lumen illuxerunt Athanasium, Basilium, Gregorios ambos, Cy-
rillum, Maximũ, Tarasium, cæteramq; cohortẽ eorũ. Habemus item eos, qui ab Occi-
dente extinxerunt errorũ flammas sana sua clarissimaq; doctrina, Hilariũ, Ambrosium,
Augustinũ, Hieronymũ, Damasum, Gregoriũ, Leonẽ: qui rugitu suo hæreticos om
nes deterruerũt, & cæterorũ sanctorũ chorũ, oẽs cõmunes doctores, & patres, & fidei
principes, qui multa quidẽ in hac vita pro veritate passi fuerũt, pro eaq; mortui sunt.
Veruntamen viuunt, nõ solũ apud deũ in libro vitæ descripti, veruntamen apud nos p
C ea, quæ reliquerũt nobis opera & doctrinas suas, quæ pro regulis fidei haberi debent a
nobis æque fere atq; sancta scriptura veneratæ, & creditæ. Faciemus igitur officium no
strum, & quod a filijs gratis debetur, patribus omnibus quidẽ aures æquas p̃bere: om-
nibus vero propriũ animũ subijcientes, & semina eorũ acceptantes. Ad eundẽ eñ sinẽ
nos ducent omnes, & eandẽ nobis fidẽ prædicabũt, atq; cõfirmabunt, cũ ipsi primo idẽ
inter se dicãt, tanq̃ vno & eodẽ spũ loquuti. Quod hoc modo considerandum est.

¶ Quod quãuis nulla omnino sit in doctorũ dictis contradictio, si tamen
aliquid tale saltem apparenter esset, nos, oporteret, conari ea concordare,
tanq̃ summe necessariũ fidei nostræ: & hoc astruitur p exempla. Ca. III.

EX patre dicunt Orientales sancti doctores sanctũ procedere spm̃: & ex patre
per filium. Ex patre & filio Occidentales eundẽ procedere aiunt. Idem etiam
nõnulli Orientalium asseuerãt. Quid igitur dicemus? Contrarium hoc esse illic?
Absit. Neq; eñ cõtraria neq; cõtradictoria inuicẽ sunt ex patre procedere, &
ex patre & filio. Atqui etiã si contradictorie sermo proferretur, ita vt alios ex patre nõ
ex filio, alios ex patre & filio dixisse: nec tunc audere dicere sanctos inuicem cõtradice
re, sed potius meipsum accusarem, tanq̃ non percipientẽ illorũ intellectũ, secũdũ quod
a Tarasio dictum est in. vij. synodo, quod scilicet eis cõtrariantur, qui ignorãt œcono
mias & intentionẽ eorũ, quã illis cõtradictionẽ aut cõtrarietatẽ imputarẽ. Multa habeo Iohan.14.d
huius rei in ipa canonica scriptura exẽpla. Pater meus (inquit) maior me est. Et rursus: Iohan.10.f

Universidad de Deusto
Biblioteca

Actor. 6.c
Hebræ.1.a
Psalm.109
Actor.6.c
Iohan.1.c

Ego & pater vnū sumus. Hac quæ maior possit videri cōtradictio? Attamen contra- D dicunt veritati, qui hoc cōtradictionē putant. Stephanus, cū esset plenus spū sancto, in tendens in cœlū, vidit gloriam dei, & Iesum stantē a dextris dei, Luca in actibus teste. At Paulus vnā cū Dauid eum ad dexterā maiestatis in excelsis sedere ait. Sedere aūt, & nō sedere (stare eñ, non sedere est) manifesta cōtradictio est. Eundē item Stephanū beatus introducit Lucas, dei & patris vidisse gloriā & eius vnigenitū filiū. At sactus Io hannes euangelista, Deum nemo vidit vnquā ab ipsa veritate edoctus, asseuerat. Vi dere aūt, & nō videre deū, nescio, si cui non esse contradictoria videantur. Vnus euan gelistaꝝ tertia hora dñm crucifixum fuisse ait, alter clamat, Erat aūt hora sexta, & cru cifixerunt eum. Sexta vero, patet ꝙ nō est tertia. Tertia vero, & nō tertia manifesta cō tradictio est. Deū patrē causam esse filij & spūs sancti palam p̄dicant, & docent omnes Orientales patres & doctores, at beatus Cyrillus in eis, quæ ad Hermiam scribit, vna cū Occidentalibus patribus non admittit quidē hoc nomen causæ in diuinis personis. Eundem aūt dicere causam, & nō causam, & p̄sertim ad idem, nullus est, qui nō concedat cōtradictorie dictū fuisse. Et quis facile recensere posset, quot sunt, quæ cū contradictoria videantur, pie tamen a doctoribus intellecta sunt, & ad vnū & eundē sensum ab eis referuntur? Quod & nos imitati, etiā si de propositā quæstione accidisset contraria, contradictoriaꝝ dixisse sanctos doctores, nobisipsis potius ignorātiæ culpā impu tare debemus, q̄ illos credere discordare: & eos conari reconciliari inter se: & quoad possit per omnia cōcordes ostendere. Nunc vero dicunt quidē nihil contrariū, cōsen- E taneā aūt sibiñ pijs, & inuicem aiunt. Et hoc experientia percipiem⁹, si modo debito eis, & eorum doctrina vtamur. Modus autem qualis sit audite, & attendite, quàm verus, quàmꝝ iustus sit.

¶ Quod ad intelligentiam illoꝝ doctoꝝ, qui obscurius loquuti sunt, vten dum est illis patribus, qui apertius & clarius loquuntur. Cap. IIII.

OMnis fides & probatio habet quidē aliud, quod demonstrare proponit: ha bet vero aliud, p quod probat, quod sibi proponit. Neꝝ potest idē esse quod probat, & q̄d probatur. Ipsum quidē seipsum, aut ip̄m aliquid p seipsum pro bare, impossibile est: sed cum ex aliquibus concessis, & omnibus notis ad ali quod quæsitum procedere oporteat: per ea, quæ manifesta sunt, ad incognita & quæ sita eundum est: & per notiora probandum, quæ nobis ignotiora sunt. Hoc vero ita est verum, & ab omnibus concessum, vt non indigeat pluribus verbis. Et in proposito igitur, cum proponantur nobis authoritates doctorum Orientalium: proponantur ve ro etiam Occidentalium, sitꝝ necessarium, si Christianismum velimus nobis seruare, cō sentanea omnia omnibus esse probare: si æque clara & aperta nobis eorum dicta sint, neꝝ aliquod dubium ineat in eis, non est opus discussione amplius, inuento quod quæ ritur. Quod si quid in eis dubiñ infit: & aliqua non ita aperte dicta, indigent declaratio ne maiori, regula prædicta vtendum est, aliter enim impossibile est attingere finē quæ situm, & contrapositis vtrisq̄, a clarioribus ad ea, quæ non ita clara sunt, comparatis, per clariora etiam intellectum eorum inuestigare, quæ obscurius dicta sunt, & hoc modo vna harmonia ex ambabus partibus composita, in concordem & consonantem glorificationem dei accedere. Et meo quidem iudicio, tum Orientales tum Occidentales patres clare manifesteꝝ loquuti sunt, & veritatem fidei nobis tradiderūt. Et facile quis posset alterius partis authoritatibus vsus, per eas dumtaxat propositam quæstionem cō cludere. Et hoc paulo post (si deus concedet) probabimus. Concedatur tamen, non ita clare, nec ita expresse Orientales loquutos fuisse de spiritus sancti ex filio processione quemadmodum Occidentales: quid igitur faciendum est? Nempe nil aliud: nisi cum Occidentales patres apertissime hanc prædicauerint fidem: Orientales quoq̄ putan dum hoc idem dicere: nec oppugnare illis, qui idem de fide senserunt. Qui enim illis idem & in his loquutus est spiritus: & quæ per illos subobscure, eadem per hos aperte docuit, ob eam, quam ille sciuit, causam: & propter necessariam tunc fortassis dispensationem. At nobis probandum est: etiam absq̄ comparatione ad Occidentales patres, ipsos per seipsos Orientales doctores idem cum Occidentalibus de processione spiritus sancti concludentes, & idem, quod illi, sentientes. ¶ Propo

A ¶ Proponit, hanc conclusionem ex dictis Orientalium doctorum dumtaxat probare dupliciter: videlicet per præpositionem, per, & per, ex, & primo de vi ipsius p̄positionis, per, disputat: probans eam causam mediantem significare. Cap. V.

PRæpositionem igitur, per, in omnibus, in quibus accipitur, causam significare, nunquamq̄ dici, nisi aliquam mediantem suboſtendat causam, nemo est, qui ignoret. Semper eñ & in omnibus, quibus hoc ab hoc per hoc esse, aut fieri dicitur, illud, per, quod tanquā communicans, aut cooperans primo agenti, ac cipitur. Quemadmodum si fabrum per serram fabricari dicamus, serram quoq̄ coope rari fabro ad secandum, intelligimus: & modo ei conuenienti, hoc est, instrumentaliter ipsam etiam secare, nec superuacaneam eam accipi. Per locū etiam, aut per tempus aliquid fuisse, vel transiuisse dicere, nil aliud dicere est, nisi locū etiam, & tempus aliquam causam illoꝝ, quæ transiuerint, vel facta fuerint esse. Et locus eñ motus causa est, siqui dem omnis motus in magnitudine & distantia est, tempus quoq̄ maxime cōfert motui. Omnis eñ motus in tempore: absq̄ vero motu nil omnino corporaliū & sensibilium fieret. Sine quo aūt non fieret aliquid: hoc sui causam habet. In syllogismis quoq̄ dicere medium extrema coniungi: patet, ꝙ per medium tanquā per causam secundū motum, aut discursum intellectus accidit. Cuius ratio est: vt vniuersaliter de hac præpositione tractemus. In omnibus loquutionibus, in quibus dicitur aliquis per aliquem B operari, hęc p̄positio, per, designat in causali aliquā causam seu principium illius actus: sed cum actio sit media inter faciens & factū, quādoq̄ illud causale, cui adiungitur hæc præpositio, per, est causa actionis, secundū ꝙ exit ab agente: & tunc est causa agenti, ꝙ agat, siue sit causa finalis, siue formalis, siue effectiua, siue motiua. In materiali nanq̄ causa nō est in vsu accipi: sed pro ea, ex. Non eñ per ligna & lapides: sed ex his & his domum esse compositā dicimus. Cum igitur propter lucri cupiditatē dicimus artificem operari: finalem significamus causam, formalē vero, cum dicimus, ꝙ operatur per artē suam: motiuam vero, si dicatur, ꝙ operatur per imperium alterius. Quandoq̄ vero dictio, causalis, cui adiungitur hæc præpositio, per, est causa actionis, secundū ꝙ termina tur ad factum, vt cū dicimus, artifex operatur per martellum. Non eñ significatur, ꝙ martellus sit causa artifici, ꝙ agat, sed ꝙ sit causa artificiato, vt ab artifice procedat, & ꝙ hoc ipsum habeat ab artifice. Quæ cū ita se habeant: considerandū, quid velit, sanctos ex patre per filium procedere dicere spiritum sanctū. Nempe hic etiam dicemus causam quandā significare præpositionē, per, at primarū quidem trium nullā. Nec eñ filius patri causa est, vt ex eo spiritus sanctus procedat: ꝙ vniuersaliter primæ tres causæ possunt: sed econuerso est. Nec eñ filius causa formalis, aut finalis, aut effectiua est spiritus sancti: cum effectiua quidem causa ad creaturam referatur, nec conueniat spiritui. C Ipsa vero tota beata trinitas & bonitas eius, creaturaꝝ finalis causa sit, non autem vna persona alterius. Formalis aūt ipsa diuina essentia, secundū quam filius & spūs sanctus procedunt: quæ tribus eadem est. Reliquum igitur est, vt reliquo & quarto modo in re posita accipiamus: & illum quoad fieri potest. Hic eñ, inquantū terminatur in effectum, cū sit actionis causa, conuenit huic quæstioni: cū dicimus ex patre per filiū procedere spiritum sanctū, inquantū vero tanquam instrumentū intelligatur, valde dissimile habet significatū. Non eñ vt per instrumentū, vel per locum, vel per tempus, aut aliquam causam imperfectam dicimus spiritū sanctum per filium procedere: longe etenim hæc ab illa eius summa perfectione, & summa ad patrē æqualitate, & vnitate absunt. Nec eñ alia potentia numero producit spiritū q̄ pater & filius, vt tanquā secunda vel instrumentalis causa accipiatur: sed cum eadem & vna in patre & filio productiua potentia sit: æqualiter ex vtroq̄ procedere dicitur. Nam & serra, & homo esset, quemadmodum ipse faber, & idem homo, sicuti pater & filius idem deus est, secaret vtiq̄ etiā illa, prout ipse faber: & quod diceretur per serram, nullam imperfectionem de serra notaret. Nec mirū si in diuinis vtamur imbecillibus & imperfectis verbis, & nominib⁹, cum aliter non possimus. Diuinas enim res per nomina & intentiones quidem consuetas nobis manifestare conamur. Aliter enim impossibile est, nobis sensu viuentibus de illis loqui. Quod vero prolationi verborum accidit, etiam significatis rebus velle imputare, cauēdum, ne sit nefas, multæ enim hoc modo certæq̄ fidei veritates euanescerēt.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Etenim vniuersum quoq; ex patre per filium creatum esse dicimus. Nullus tamen est ita audax, vt instrumentalem & non eandem cum patre causam diceret filium, quippe qui eadem vnaq; potentia & actione cum patre mundum creauerit. Simili igitur modo etiam de spiritus per filium productione, instrumentalem quidem causam etiam solum cogitare blasphemia est, causam autem & hanc non imperfectam, hoc vero necessarium est. Imperfectionem etenim huius prepositionis, per, longe repellẽ dam, quantũ autem perfectiõis & pietatis habet, hoc vero acceptandũ. Ait eñ in octauo ad Amphilochium beatus Basilius. Patrem creare per filium nec imperfectam patris creationem, nec imbecillem filij actionem significat, sed vnitatem voluntatis eorũ manifestat, quare hæc vox, per filium, non minuit effectiuam causam, sed ad principaliorem causam nos refert. Palam itaq; patet, præpositionem, per, causam significare. Non enim imbecillem (ait) ostendit filij actionem, sed causam cum ordine. Ad principalem eñ (inquit) causam nos refert. Semper etenim cum aliquid ex aliquo per aliquẽ esse dicitur, ordo quidem ad illum, ex quo illius, per quem, significatur. Ex quo quidẽ principali causa: per quem vero tanquam instrumentali accepta vel concausa, quæ ꝑ, supponit sibi illum, qui dicitur ex quo: nunc autem ordinem necesse etiam inter patrẽ & filium esse. Ex patre etenim omnia, quæ patris sunt, accipit filius, & habet: positq; patrem & simul cum eo subito & immediate intelligitur filius. Cum enim filium dicim⁹, subito in patrem, cuius filius est, mente reducimur, & cum patrem dicimus, filium statim intelligimus. Hæc autem maxime præpositio, per, potest ad principalem causam (teste beato Basilio) nos reducere. Per filium enim dicentes spiritum sanctum procedere, patrem, ex quo filius hoc habet, concipimus: & quod ad alium refert, quæ sua sunt. Item Chrysostomus etiam illud euangelij exponens, omnia per ipsum facta sunt. Si enim hic (ait) per eum, dictum est, nulla alia de causa dictum est, nisi ne aliquis suspicetur filium ingenitum esse: Quare secundum hunc etiam doctorem præpositio, per, ad natiuitatem ex patre nos remittit: & vt intelligamus illinc ei potentiam datam: cum vniuersi creandi, tum spiritus sancti producendi: & plus alijs potest scilicet prepositio, per, ordinem filij ad patrem significare: quæ maxime necessaria est in trinitate. Quemadmodum enim summa in eis potentiæ æqualitas est, imo potius summa identitas, ita nil minus etiam summus est ordo: quem ipsa per maxime potest (vt probatum est) significare. Et de his quidem satis.

Locus dubius

Iohan. 1.a

¶ Authoritates sanctorum doctorum, qui hac præpositione, per, vtuntur, & probatio, ꝙ, causam significat. Cap. VI.

Dicendum aũt quinam patres Orientales, & quibus in locis de processione spiritus sancti vsi sunt ipsa, per, in filio. Primum itaq; diuinus Athanasius in sermone, qui inscribitur redargutio simultatis Melitij & Eusebij. Erat autẽ impossibile (inquit) spiritum inter trinitatem cũ gloria numerari, si nõ esset ematus ex deo per filium: sed per modum creaturę ex deo factus, vt autumãt. Animaduertendum igitur ꝙ de persona spũs est hic ratio: qui vnus in trinitate est: sed nõ, vt aliqui dicerent, de quadam non subsistente gratia: ꝙq; ipsum spiritum, qui trinitatem complet, esse (ait) ex deo per filium. Esse etenim existere significat clare, & ipsum subsistere & maxime esse emanatiue. Et affirmare, ex deo per filium eum esse emanatiue, nil aliud est dicere, nisi ex deo per filium subsistere eum, & existere. Dicens vero ex deo per filium, non ex patre per filium, vanam arguit aliquorum rationem: qui dicunt ideo eum dixisse per filium, quia patrem nominauit, quod relatiuum est nomẽ, & ideo requirit filium. Haberet eñ hoc aliquã rationẽ, & si non sufficientem, si ex patre per filiũ dixisset. Nunc vero nõ hoc dicit, sed ex deo per filiũ. Deinde Basilius, cũ quæreret, quare spũs non dicatur filij filius, non ideo (inquit) quia nõ est ex deo per filiũ: sed vt trinitas non in multitudinem infinitam incidat, filios ex filijs, vt in hominibus sit credita propagare. Primo itaq; ex ipsamet quęstione, cũ quęrat, cur spũs sanctus nõ dicat filius filij, manifeste apparet, nõ fuisse beatũ Basiliũ huius opinionis: nihil videlicet filium cõferre ad esse spũs. Non eñ talem quæstionem mouisset: quemadmodũ nullus quæreret, quare spiritus nõ sit pater patris, vel genitor filij. Deinde ex ipa solutione q̃stionis apparet, ꝙ putabat filiũ causam spũs: & hoc per præpositionem, per, significare. Cum enim liceret ei dicere,

A dicere, ꝙ ideo non est filius filij, qa nec ex eo, nec per eum est, nec eum habet suũpsius causam (quænam esset solutio cõueniẽtior) hoc qdem nõ dixit, sed aliam reddit rõnem. Est enim inqt ex deo p filium, & hoc negãdum nõ est. Quod si hoc cogat, & filiũ eum filij & esse, & dici: diceret (inqt) etiam hoc, nisi hoc incõueniẽs sequeret, ꝙ trinitas multitudo infinita putaret. Quod si hoc absurdũ nõ timeret, diceret etiã filius filij. At si filius filij diceret, nullus dubitaret, ꝙ filium etiã haberet sui cãm. Igit etiã cum dicat per filium esse, filium habet causam, ipe etiã esse ait. Quod verbum potissimũ existẽtiam & subsistẽtiam significat, & esse ex deo p filium, prout sacer Athanasius dixit. Nec igit de gratijs non subsistentibus est ei propositum dicere, nec propter relationem p filium dictũ est, nec p̃positio, per, idem potest, quod p̃positio, cum. Quæ enim ratio est, ideo aliquos suspicari filium eum filij posse dici & esse, qa ex deo cum filio est. Cum igitur nullum de his tribus refugijs, ad quæ se omnes solent referre, his sanctoꝝ doctoꝝ testimonijs relinquat, neq; conueniat, palam patet causam hic significare hanc p̃positionem, per. Idem ex alia eiusdẽ authoritate probatur dicentis. Ideo ꝙ ex deo qdem spũs sit, palam prædicauit Apostolus, dicẽs. Spiritum, q ex deo est, accepimus. Et ꝙ per filium manifestatus sit aperte ostendit, cum illum filij spm̃, quẽadmodum etiã dei nominauerit. Ideo enim

B dr filij spũs (inqt) qa p eũ manifestatus est. Cũctietiã prẽs Occidẽtales cõmuni sentẽtia, ideo dicunt filij spm̃ & esse & dici, qa ex eo procedit. Idem igitur Occidentales doctores significãt, cum dicunt ex filio spiritum procedere, quod sanctus Basilius cum dicit, p filium eum manifestari. At dicere, ex filio eum procedere, nil aliud significat, nisi ꝙ filius etiam sit causa spũs. Igitur & per filium dicere eum manifestari, palam significat filiũ causam esse spiritus sancti. Quod si hoc, quod dicimus per filium eum manifestari, dicat aliqs significare ad sensibilem hunc mundum eius manifestationẽ & tẽporalẽ missionẽ, nõ recte dicet. Si enim ideo spũs est filij spũs, nec æternaliter nec natura, sed accidentaliter & temporalr illum habet, ex quo scilicet mundo illum manifestauit, quod impium est etiam cogitare. Effectus enim vt p̃supponat causam, necesse est. Quod autem p filium spũs manifestetur, hoc est, causa, vt spũs sit spũs filij. Si igitur effectus, videlicet, qd spũs sit spũs filij æternalr etiam est, multo magis vt causa, videlicet ꝙ per eum manifestatus fuerit, ęterna & naturalis sit necesse est. A eternaliter autẽ per eum manifestari, qd aliud, nisi ꝙ æternalr ab eo procedit, significat? Illud etiam quod addit, quẽadmodum & dei nostram expositionẽ corroborat. Ita enim (ait) dr spũs filij, quẽadmodum & dei. At dei dr spũs, tanquã ex eo procedens. Igitur etiam filij dr spũs, tanq̃ ex eo procedẽs, siue per eum manifestatus. Idem enim ambo significare, probatum est. Hic autẽ potissi-

C mum apparet, nullo modo p̃positionem, per, debere accipi pro, cum. Quod enim sit filij spũs, signum est (inqt) ꝙ per eum manifestatus sit. Si igitur, per eum manifestari, idem atq; cum eo manifestari, si significaret, cum nil minus, cum filio spũs, quàm, cum spiritu filius, manifestatus sit, oporteret vt etiam filius spiritus diceret, in signum, ꝙ cum spũ filius manifestatus sit. At hoc non dr, igitur nec cum spũ filius manifestatus est. Sed hoc mendacium & impium est dicere, manifestatus est etenim cum spũ, non tñ per spiritũ. Quo fit, vt aliud sit, per eum manifestarie & aliud, quod cũ eo manifestet. Sed dicet aliqs Ideo filius non dr spũs, ne pater eius videat esse spũs sanctus. Filius enim, cum nomen sit relatiuum, refertur ad patrẽ. Quare, si non timeret hoc inconueniẽs, filius etiam spiritus diceretur, eo quod cum spũ, & simul cum spũ progrediatur ex patre. At, o vir optime, spũs quoq; relatiuum nomen est, & ad spirantem refert, & cuius dr spiritus, ab illo etiam spiratur. Quod enim personalia nomina trinitatis relatiua sint, nullus ignorat. Personale vero nomẽ spũs esse, quod sanctus spũs dicat nemo inficitur, quẽadmodũ patris pater, & filij filius. Et necessario relatiuũ, quẽadmodũ & illa, siq dẽ essentia nõ sunt, nec aliud sit in diuinis ꝓter essentiã & relatiões. Quẽadmodum igit filium, cum sit nomẽ relatiuum, & referat ad patrẽ, veremur filiũ spũs dicere, ne spũs pater eius putaretur, ita & spiritus, cum sit nomẽ relatiuum, & necessario ad spirantẽ referatur, ab eo etiam spiratur, cuius dr spiritus esse. Vt vero nulla cuiq; excusatio relinquatur, & clarius appareat p̃positio, per, significãs causam, sanctus Maximus in medium adeat, q exponẽs qd velit illud Zachariæ prophetæ aurea lãpas, & qd supra eã, sic dicit: Spũs enim sanctus, quẽadmodum natura scdm essentiã dei & pris est, ita & filij scdm essentiã est, tanq̃ ex patre essentialiter p filium ineffabilr natum procedẽs. Filij enim est (inqt) essentialiter spiritus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

non aduentitius, & deforis nec temporaliter illum accipientis, sed ab æterno essentialiter D
illum habentis, quēadmodū & pater. Cuius ratio est, ꝙ ex patre p eum essentialiter pro
cedit. Et attende, ꝙ vnius & eiusdem rei rationem reddentes, tam beatus Basilius q̄ san
ctus Maximus, videlicet cur spūs dicit spūs filij, eandem vterq; reddit. Quia em̄ ex pa
tre per eum procedit, ideo spiritum eius esse, & dici asseuerant. Et q̄d sanctus Maximus
per eum procedere inqt, illud beatus Basilius p eum manifestari dixit, significans idem
posse manifestari, atq; procedere. Quod si p eum procedere, p eum esse, & existentiam
habere, significat, igit & p eum manifestari, p eum esse, & existentiam habere, significat.
Et ꝓpositio, per, cām hic necessario significat, nec vllo modo aliter capi ꝑt. At Nissenus
etiā Gregorius idem plerisq; in locis ait, nō solum cū trinitatē cā & causato distingui asse
uerat, sed etiā in primo suoꝝ cōtra Eunomium librorꝝ, de distinctiōe diuinarꝝ psonarꝝ
tractans. Spūs (inqt) patri coniunctus, secūdum ꝙ vterq; increatus est, rursus ab eo di
alias, filio stinguitur, eo q̄d nō est pater, prout ille est, * filij vero & secūdum quod vterq; increa
tus est, & secundū quod vterq; ex primo principio suam subsistentiam habet coniun
ctus, distinguit ab eo sua proprietate, quæ est, ꝙ nec vt vnigenitus ex patre productus
est, & ꝙ per ipm filium sit manifestatus. Et cum creatura p filium sit producta, ne qs pu
tet aliquid cōmune esse spiritui & creaturæ, propterea, ꝙ dicit per filium manifestatus,
immutabilitate & immobilitate a creatura distinguit. Hic cū manifeste de diuina vnio
ne & distinctione sanctus doctor loqueret, proponit sibi spm̄ sanctum, quē ad patrē cō E
al's, innuit parans, & filiū, * inuenit quæ cōmunia eis & vnientia, quæ vero propria & distinguen
tia sunt. Patri itaq; (inquit) cōiunctus, secūdum ꝙ vterq; increatus est, ac si diceret p absо
luta & essentialia, quæ p nomē increati significant. Rursus ab eo distinguit, eo ꝙ non est
pater vt ille est. Cum filio vero cōmune habēs, q̄d vterq; increatus, & oīa eis absoluta
cōia sint, cū vna eademq; vtriusq; essentia sit, item q̄d vterq; deū & patrē sui principiū ha
bet, tn̄ ab eo his duobus distinguit. Primo, quod nō p generationem vt filius, sed p pro
cessionem videlicet ex patre sit, ac si diceret, p diuersum subsistētiæ modum. Secūdo, q̄d
per ipm filium manifestatus sit. Si igitur, p eum, idē significaret ac, cum eo, prout aliqui
somniant, mirum esset profecto, si ideo spūs distinguat a filio, quia cum eo manifestat,
vnitur em̄ hoc modo, non distinguit, & cōiungitur, non diuidit. Nec etiam de diuisione
charismatū hic loquit sanctus doctor, quinimmo de diuinarꝝ psonarꝝ distinctione. Nec
quisq̄ habet dicere, spūs per filium in mundo manifestationem p hæc verba significari,
primo nanq; cum de distinctione psonarꝝ hic sermo haberet, quonam modo tēporalē
hanc manifestationem æternæ rei causam poneret, æternaliter em̄ filius & spūs sanctus
personalibus distinguuntur proprietatibus. Neq; dici potest, quod anteq̄ manifestaret
mundo spiritus, non erant ab inuicem psonaliter distincti. Hoc em̄ absurdissimū etiam
cogitare est. Deinde cum opera in creaturam communia trinitati sint, non magis per fi F
lium, q̄ per seipm spiritus sanctus manifestatus est, quinimmo ipsum etiam filium spūs
glorificauit, & manifestauit, & non minus patrem eundem etiam filius. Quare cum hac
rōne a seipo etiā spūs distinguetur, cum seipm manifestauit, item & a patre filius quoq;
& a seipo, & a patre, ob eādem rationem. Sed nec de his vnquam, hoc dictum est, neq;
de re nobis proposita, idem dicere conuenit. Quod autem palam arguit has ratiōes vana
refugia esse, illud est, quod spm̄ sanctū volēs a creatura diuinus iste doctor distinguere,
cum iam attribuisset spiritui, per filium manifestari, creaturæ, per filium creatam fuisse, ti
mens ne quis propter hoc, quod spiritus & creatura per filium esse dicantur, eiusdem
etiam essentiæ spm̄ cū creatura putaret, mutabili & immutabili hæc ab inuicē distinguit,
quod spūs q dem per filium manifestetur, creatura vero per filium substistat, hoc cōmu
ne & idem vtriq; putans, distinctionis vero alium reperiens modum, videlicet, quod
ille qdem immutabilis, illa vero mutabilis sit. At si, cum dicit spm̄ per filium manifesta
ri, nō significaret, quod filius subsistētiæ spūs esset causa, quēadmodum cum dicit, mun
dum p filium esse factum (hoc em̄ manifeste filiū significat cām esse) facilis esset spūs a
creatura distinctio. Licuisset em̄ dicere, quod & si vterq; sit per filium, creatura tamē est
ex eo tanquam causatum, spiritus vero nō tanquā causatum. Nunc aūt hoc non dixit.
Quod enim sciebat nō esse verū, dicere nō erat suū, sed aliū distinctiōis modū inuenit, q
ei verus visus est, & qui solus inueniri ꝑt. Igitur ꝓpositio, per, idem potest, cum dicitur,
quod spūs per filium manifestatur, quod cum dicimus, creaturam p filium esse factam.

Sed crea

A Sed creaturæ causam dicimus, & credimus filium, & hoc significat ꝓpositio, per. Igitur
etiam de spū * ipa, per, significat filium causam esse. Præterea patet, q̄d quia hæretici p al's, ipm
filium fuisse factum spiritum sanctum blasphemabant, eo ꝙ Euangelista dicit: Omnia Iohan. 1.a
per ipm facta sunt, male & impie spiritum etiam sanctum inter omnia connumerātes.
Ideo sancti doctores eos oppugnantes, & contra eoꝝ impietatem his vsi verbis, de spū
sancto p filium eum procedere, & p filium esse, & manifestari dixerunt. Sed hæretici p
filium sanctum fuisse spiritum sanctum dicentes duo hæc concludebant. Primo, ꝙ spi al's, ipm
ritum creaturam putabant. Secundo, ꝙ filius causa eius esset, & hoc * ipam, per, signifi
care. Igitur si vtrūq; falsum esset, vtrūq; doctores oppugnassent. Et quēadmodum illū
a creaturis eximunt, quare nec vnq̄ reperies eos vsos de spū hoc vocabulo, factus est,
tanq̄ creaturæ appropriato, ita nec ꝓpositione, per, vsi fuissent vnq̄si, cū hæretici eam
putarēt causam significare, ipsis nō solum falsum, veꝝ impiū hoc visum esset, ita p oīa
veritas ipa sibīpsi cōcordat, & manifeste causam significat, per, cū de aliquibus accipiat.
Hoc idem ex eiusdem doctoris ad Ablabiū oratione probat. Etem̄ cum illic etiam de
diuinarum psonarꝝ distinctione tractaret, postquam vniuersaliter cā & causato ab inui
cem eas distinxit, deinde filium a spū etiam ꝓpositione, per, distinguit. Ille qdem est (in
quiens) immediate a primo, filius videlicet a patre, hic vero (de spū dicens) p eum, qui
B immediate a patre est, hoc est, p filium, & eo distinguitur (inquit) spiritus a filio, quia p
ipm est. Quasi diceret, ꝙ cum ambo a primo sint, non sufficienter distinguerent, nisi al
ter p alterum esset. Vt manifeste, per, distinctionem hinc significaret, & distinctionem,
quæ ab æterno est, quæq; secundū cām & causatū est, cū antea dixerit cā & causato tm
ab inuicem diuinas psonas distingui. Quod em̄ infert, aliam differētiam de filio & spiri
tu sancto intelligi, non recte quis putaret aliam secundū speciem, contradiceret nanq; si
bīpsi, si cum antea causa & causato tantū dixerit psonas diuinas distinguit: deine aliū mo
dum distinctionis specie differētem tradidisset. Aliā igit differētiam secundū numerum
accipientes, & recte cum sancto doctore sentiemus, & ꝓpositionem, per, cum cā intelli
gemus. Ita vt nulli ratio relinquatur vel pro, cum, eam accipere (cum em̄ nō distinguit)
vel mundo p filium manifestationem spūs eum significare putare. Hæc em̄ non est ab
æterno. Quod si verbum hoc, manifestari, aliquos scandalizat, verbum, procedere, tan
tum spūs subsistentiæ putantes debere attribui, manifestari vero ad tēporalē processio
nem, & charismatū dationē, & ad mundi manifestationē trahētes, eorundē etiam erit fi
lium mūdo dari, vel tēporaliter mitti dicere, cum eum audiāt a patre manifestari, quod
ab oībus cōmuniter doctoribus dicit. Beatus etenim Cyrillus ad Valerianum epm. Cū
enim quēadmodū pater (ait) ita & qui ex eo manifestat, vnigenitus filius natura sanctus
C sit. Et rursus idem: Proprius est filij spūs sanctus (inquit) non solum inquātum verbum
est ex patre manifestatum, sed etiā inquātum intelligit homo secundū nos factus. Quod
si in his, manifestari, esse, & æternā subsistētiam, & generationē filij significat, quare nō
idem & de spū sancto significaret? Quod autē & nolentes cogeret concedere idem si
gnificare, illud est, & ꝙ etiam de spiritu, & eius æterna processione hoc idem dicit, dicē
te B. Basilio de spū sancto. Nil aduētitiū in se habet, sed æternaliter omnia habet tanq̄
spiritus dei, & ex eo manifestatus, ita omnis occasio tollitur malignari cupiētibus. Illud
etenim quod prædictus Gregorius Nissenus in reuelatione Neocæsariensis Grego
rij, qui miraculis coruscauit, de spiritu dicit, ꝙ per filium manifestatus sit, addēs videlicet
hominibus, nil contra nos facit, siquidem hoc, ꝙ per filium manifestatus sit, significat q
dem vtrūq;, etiam ꝙ per filium sit hominibus notificatus temporaliter, & ꝙ per filium
æternaliter producatur, sint vero vtraq; vera in propriis locis accepta. Omitto nāq; di
cere in ꝑsenti, quod p filium tēporaliter hominibus manifestari, ꝑsupponit necessario p
filium æternaliter procedere, nec per eum temporaliter manifestaretur, nisi per eum
æternaliter procederet. Alter etiam Gregorius Nazanzenus videlicet, qui a theolo
gia per excellentiam theologus cognominatus est, quærens, cur & spiritus non nomi
netur filius, & an ei aliq d deficiat, vt filius sit, nō ei qcq̄ deficere ait, diuinitati nāq; deficit
nil. Manifestatiōis aūt vel relatiōis ad inuicē diuersitas, diuersa q̄q; eis attribuit nomina.
His verbis, manifestationis, verbum æternam processionem significare probans, prout
etiam ex verbis Nisseni Gregorij apparuit, & eandē filij & spūs sancti ab inuicem distin
ctionē tradens, quā & Nissenus Gregorius, quēadmodū enim ille, eo quod nec vt vni

genitus

Universidad de Deusto
Biblioteca

genitus ex patre productus est, & quod p ipm filius sit manifestatus. Spm a filio distin- D
guit, ita & Nazanzenus tum manifestationis, tum relationis ad inuicem diuersitate, di-
stinctionem eorum ponit. Quod ille dixit, non vt vnigenitum esse productum, hic ma-
nifestationis diuersitatem, hoc est, diuersum subsistentiæ modum. Quod vero Nisse-
nus p filium (ait) manifestari, Nazanzenus diuersitatem relationis ad inuicē nominauit.
Relationem vero ad inuicem filij & spūs sancti (nescio) an aliam quisq̄ reperiat præter
eam, quæ secundum causam, & causatum sit, secundum quam, filius qdem ad spiritum,
vt causa se habeat. Spiritus vero econuerso ad filium vt causarum ad causam, & ideo di-
uersimode. Aut ostendat mihi quispiam aliam inter filium & spiritum sanctum relatio-
nem, secundum quam alter ad alterum refertur. Sed profecto nunquā reperiet. Eterū
si quis nobis illam opponet, quod spiritus dicatur spiritus filij, primo quidem ista rela-
tio & secundum ipm Nissenum Gregorium, & alios omnes doctores non cōuertitur.
Nec enim filius dicitur etiam spiritus, nec huic ad filium spiritus relationi, aliqua alia fi-
lij ad spm correspondet relatio, nec eadem, neq; diuersa secundum actionem & passio-
nem. Deinde quod dicatur filij spiritus, nihil aliud significat, nisi quod p filium manife-
status sit, secundum magnum Basilium, siue quod p filium procedat secundum Maxi-
mum, siue quod ex filio procedat secūdum Occidentales doctores. Hæc em quatuor
(vt probatum est) æquiualent, videlicet filij spm dici, p filium manifestari, p filium pro- E
cedi, & ex filio procedi. Hæc autē relationem ad inuicem causæ & causati significant.
Quam Nazanzenus Gregorius audacter asseuerat, & diuinitatis psonaꝝ filij, & spūs
distinctiuam esse & causam, vt diuersa nomina habeat, & vnus filius, alter spūs dicatur.
Hæc autem & ipa ratio attestatur: Diuina em & sancta trinitas non magis vnum quàm
tria est, illud essentia, hoc personis siue proprietatibus, vniuntur etenim vnà cum distin
ctione, & distinguuntur vna cum vnitate, vt beatus Dionysius ait: Et quia in quibus-
cunq; pluribus, in quibus est aliquid commune, est etiam aliquid distinctiuum, in hac
etiam diuinarum personarum trinitate, quæ sibi in vnitate essentiæ conueniunt, quæ
rendum est illud, quod eas distinguit, & cum id non sit essentia (in hac enim summe con
ueniunt) in diuinis autem præter essentiam, & relationes, atq; diuersum processiuum mo
dum, quem Latini originem nominant, nil aliud intelligere sit, relinquitur, vt vel origo,
vel relatio, vel vtrunq; diuinas personas distinguat. Cum vero relatio, & origo & fi ſe-
cundum modum intelligendi differunt, siquidem origo significatur per modum actus,
vt generatio, relatio vero per modum formę, vt paternitas, re tamen non differunt, ideo
vtroq; quidem modo distinguuntur diuinæ personæ, prius tamen & principaliter ſe-
cundum modum intelligendi per relationes, per quas etiam constituuntur diuinæ per-
sonæ, consequenter autem per diuersum processiuum modum, siue per originem. Non
enim generare & genitum esse, quod originis est, constituit principaliter personam, sed
paternitas & filiatio, siue patrem & filium esse, quod relationis est. Sed quia relatio & F
origo idem sunt re, & relatio consequitur originem, ideo vtroq; quidem modo distin-
guuntur diuinæ personæ, sed principalius relatione siue proprietatibus. Quare non im
merito theologi & doctores nostri filium a spiritu distinguētes, dupl'r eos distinguūt,
ab imperfectiori modo ad perfectiorem procedentes distinctionem, quæ p diuersum
processiuum modum fit, diuersum manifestationis modū nominātes, illam vero, quę sit
p relatiōes, Nissenus quidē Gregorius p filiū manifestari, Nazanzenus vero diuersita-
tem relationū ad inuicem appellans. Patet ergo, quod hæc relationū diuersitas relatiōis
distinctio est, & relatiue filius ad spiritum, & ad filium spiritus refertur. Et cum filius,
prout filius, non referatur ad spiritum (non em dicit filius spiritus) restat, vt referatur ad
spm tanq̄ spirās, cū spūs etiam referatur ad filiū tanq̄ spūs, Spūs em spiranti, & passiua
spiratio actiuæ spirationi correspondet. Spūs vero & spūs filij multis in locis sacræ scri
pturæ dr, & spiratio eius. Hic em spūs, sacer Athanasius ait: Spiratio est filij. Cū igit ad
filium spūs, & tanq̄ spiratio, & tanq̄ spūs referatur. Filius quoq; tanq̄ spirans referet ad
spiritum. At cum longum sit oēs allegare doctores, q per filium ex patre spiritū spirari
dixerunt, sufficiat vnum & vltimū in medium adducere, &, quidnam de hac ille sentias
cōsiderare. Iohānes igit Damascenus de patre loquēs, ipe qdem est (ait) intellectus ver
bi abyssus, verbi genitor, & per verbum manifestatiui spūs spirator. Et rursus: Spūs ve
ro sanctus, manifestatiua occulte diuinitatis potentia prīs, ex pre p filium procedens est.

Certe

A Certe superuacaneum est, velle, quæ aperte dicta sunt, declarare. Procedens enim est
(inquit) quod palam ipm esse, & subsistentiam spūs significat, magis q̄ aliquod aliud no
men, psertim secūdum nostros, q hoc nomē solū subsistētiæ spūs appropriāt. Cum igit
per filium eum procedere dicat, p filium eum subsistētiam habere significat, & per hoc
excludit Theodoriti errorem, negātis p filium subsistere spm sanctum, ita vt nullum no
bis inde relinquatur subsidium. Si, Theodorito hæc coram generali Ephesino conci-
lio dicente, sacrum concilium tacuerit, q putamus pro nobis hoc facere, quasi cōcilium
tacendo verbis Theodoriti consenserit. Nam cum Theodoritus vtrūq; negasset, nec ex
filio, nec p filium subsistere spm sanctum asserens, ex dictis tamen horum sanctoꝝ, & si
non ambo, alterꝝ saltem videlicet, q̄ per filium subsistat, palam probatum est, cū oēs
doctores, & non minus, qui post Theodoritum fuerunt, ex patre per filium procede-
re spm sanctum, clara voce prædicerēt. Tum Iohannes Damascenus, & Maximus vi-
ri vti doctissimi, ita etiam sanctissimi, tota item generalis septima synodus per sanctum
Tharasium patriarcham Constantinopolitanum credere, dicētem in spm sanctum, qui
ex patre per filiū procedit, deus quoq; ipe esse cognoscitur. Alij vero ex deo p filium,
esse videlicet spm ex deo per verbum, & ex patre p filium procedere, quæ omnia idem
B atq; spirari significant, & esse, & subsistētiam habere. Ex qbus patet, q̄ Theodoritus er-
rat quo ad alteram partem ad minus, eam videlicet, qua negat spm subsistere p filium. Pa
tres tamē concilij tacuerunt, eo etiam hanc partem negāte, ita vt eoꝝ silentium non de-
beat nobis testimonio esse, q̄ nec ex filio, nec p filium spūs habeat subsistētiam. Quod
em per filium subsistat, testant, qui eum p filium procedere dixerunt. Siqdem procede-
re, etiam secūdum nostros, ipm subsistere significat. Cum tamē longo post Theodori-
tum tēpore fuerint, & audiuerint qdem eum hæc dicētem, sciuerint autē, sacram sy-
nodum ad hęc tacuisse, attamen non iudicarunt eum esse sequēdum (Theodorito em &
q̄ ex filio, & q̄ p filium subsistat spūs, negāte, beatus Iohannes Damascenus q̄ ex filio
ipe quoq; negat) qua vero ratiōe paulopost explicabimus. Quod aūt p filium procedat,
id est, subsistat, hoc vt veꝝ ponit. Quod si quis illud nobis opponat. Solus pater est cā
Iohanne Damasceno authore, item q̄ Maximus in epistola ad Marinum de Romanis
ait, q̄ scilicet non ponāt filium cām spūs esse, quę ad hæc Latini dicunt, ego non dicam,
q̄ scilicet, nec illud Damasceni oībus in eius libris inueniat, q̄q; epistola Maximi nō
est eius, cū nec vbiq;, nec in antiquioribus codicibus, nec inter opa eius inueniat, quodq;
nānulli nostroꝝ etiā eam nō esse suam putāt, hæc (inquam) nō dicam, sed concedā hæc
illoꝝ esse doctoꝝ & verba & sentētias. Dixisse tamē eos, hæc ego dicā: ne quis princi-
palem cām spūs putet filium, quasi nō a patre cœperit, vt p eum spūs sanctus procedat.
C Communis em linguæ Græcoꝝ vsus, cum, per, *p̄positionē, ex, principalem significat alias, proces-
cām, & Damascenū coegit nō ex filio, sed p filium dicere procedere spm sanctum, & sionem
Maximum quod a Romanis dicit ex filio procedere, idem significare sentire, ac fi-dice-
ret, per filiū procedere. Quanq̄ em (ait) ex filio spm sanctum prodire Romani asserant,
præpositio autē, ex, principalem significet cām, non tn ideo qa dicunt vt talem cām fi- Locꝰ dubiꝰ.
gnificent filium esse. Damascenus etiam, ex filio qdem spūs (inquit) minime est, p filium
autem conceditur. Solus nanq; pater est causa talis, videlicet qualem* ipsa, ex, significat. alias, ipsam.
Quare talem qdem cām negant filium esse, p̄positionem autem, per, attribuunt filio, per
quam simul eum cum patre causam siue principium spiritus sancti eē significatur. Quia
enim (inquit) Maximus per eum prodit spiritus sanctus, id est, vt alibi dicit idem doctor
quia per eum procedit, ideo a Romanis ex filio prodire dicitur, & Damascenus, ex pa-
tre per filium procedit, quæ omnia aperte filium etiam significant causam siue principi
um esse, & tale principium qualis est pater, cum nil imperfectum apud filium sit, quanq̄
non principalem, nec propriam, ob hoc em cauentes, negant filium causam esse. Et q̄
omnia, quæcunq; filius habet, a patre habet, & ad eum omnia referuntur, quemadmo-
dum & sanctus Basilius in octauo ad Amphilochium capitulo ait, ideo inquit dominus
ad patrem, mea oīa tua sunt, quia ad eum principium creaturaꝝ refertur. Et Nazanze Iohan. 17. b
nus in sermone ad Aegyptios: Deus (inqt) tribus in maximis cōsistit, causa, creatore, &
pficiente, patre videlicet, filio, & spū sancto. Hæc autem dicebat, non qa omnino nega-
bat filium, & spm sanctum esse principium siue cām creaturaꝝ (hoc em impium est di-
cere) sed qa patrē solum simpliciter & principaliter causam esse sciebat, & ab eo filium,

& spm

Universidad de Deusto
Biblioteca

& ſpiritum ſanctum habere, quicquid habent. Quæ ergo reſponſio ſuffeciſſet contra D
quoſcunq, qui ex his verbis doctoris non filium, nec ſpiritum, ſed patrem ponen-
tis cauſam creaturarum, maligne arguere volentes, totaliter negarent filium & ſpiritum
ſanctum cauſam eſſe creaturarum, ipſa eadem illis ſufficiet, qui filium non eſſe cauſam
ſpiritus ponunt. Eadem enim ratione & Damaſcenus cum diceret ſpiritum non eſſe ex
filio addidit. Solus enim pater cauſa eſt. Et Maximus, dicens de Romanis, q̃ ex filio aſſe
rerent ſpiritum prodire. Non tamen eum cauſam ponunt, ait, cum ſcirent quidem, qua
lem cauſam ſignificet, ex, talem autẽ filium eſſe, minime concederent, quippe qui omnia,
quæ habet a patre, accipit, qui ſolus prima & principalis cauſa eſt, qualem ipſa, ex, ſigni-
ficat, cum ipſe quidem a ſeipſo omnia habeat, filius vero a patre. Et ideo non prima nec
principalis cauſa eſt, eſt tamen cauſa, ſiue principium ſpiritus vnum & idem cum patre,
nec quisq̃ hoc omnino negare poterit, per eum, audiens doctores dicentes, ſpiritum
ſanctum procedere. Si enim per filium procedere, prodire, & eſſe, ipſi quoq; aduerſarij,
non valentes aperte veritati contradicere, concedunt idem ſignificare, ac ſi diceretur p
filium habere ſubſiſtentiam, hoc autem dicentes doctores, ne manifeſtationem ſpiritus
ad hũc ſenſibilem mundum ſignificant, nec de gratijs & donis ſpiritus, ſed de ipſa hypo-
ſtaſi ſpiritus & eius æterna manatione & exiſtentia loquuntur, nec iſta præpoſitio, per,
idem quod præpoſitio, cum, (vt probauimus) ſignificat, ad quæ refugere ſolent aduer-
ſarij, quid aliud relinquitur, niſi vt, per, ſignificet cauſam, ſiue principium? Cum enim p
filium dicant doctores ſpiritum ſanctum eſſe, & exiſtentiam habere, cumq; ipſa, per, non E
poſſit pro, cum, intelligi, ſuam vim exprimit vtiq;, & cauſam ſignificat, cum iam proba-
tum ſit cauſam ſemper ſignificare, in quibus accipitur. Quod autem ipſa, per nullum tri-
um prædictorum hic ſignificat, & ex epiſtola Maximi ad Marinum prædicta, & ex
ipſo Damaſceno palam probatur, qui ipſam, ex, mutant in, per, & de ipſa perſona ſpiritus
& eius æterna exiſtentia loquuntur. Quantum igitur conueniunt, ex, & cum, tantum,
per & cum, conuenire poſſunt, quod & per Theodoritum maxime probatur. Cum
enim ille diceret, ſpiritum non habere exiſtentiam per filium, cum filio ne intelligebat?
Ergo palam mentiebatur, nec decet nos niti concilij ſilentio. Etenim ſpiritus cum filio
ſimul eſt, & ex patre ſimul emanant. An æquiuocam hanc dictionem, per, ille putans,
alias, ipm vt aliquando idem quod, cum aliquando ſe* ipſam, per ſignificaret. Per filium negat
ſpiritum eſſe. At oportuiſſet vel ipm vel concilium hanc æquiuocationem diſtinguere
& docere, de quo ſignificato diceret, prout oẽs ſolẽt doctores, ſed nec idem, q̃, cũ filio,
ille putabat poſſe intelligi, cũ diceret, p filium, & p filiũ negans ſpiritum habere exiſtẽ-
tiam, cãm ſignificare, hanc p̃poſitionẽ putabat. Palam itaq; his oĩbus patet, ſe* ipſam in
alias, ipm productis authoritatibus, per, ſignificare, & quod ſuum eſt, per, ſe cauſamq; manifeſte
ſignificare, & hanc Theodoritum negare, hãc cæteros ſanctos doctores audacter pro-
fiteri. Sed ne rurſus ad illa conſueta refugia te recipias, ideo dicens per filium prodire F
ſpiritum, dictum fuiſſe, vt coniunctio, connexio, & identitas ſubſtantiæ eorum ſignifice
tur. Primo nãq; hic prodire, pro procedere capitur. Ipſe enim idem Maximus, qui in
epiſtola ad Marinum prodire ait, in expoſitione ad Zachariam, procedere inquit, idem
Damaſcenus, idem ſeptima ſynodus ait, procedere vero ſubſiſtẽtiam habere ſignificat,
& per filium procedere per filium ſubſiſtentiam habere proculdubio ſignificat, hoc au
tem eſſe non poterit, niſi & filius ſubſiſtentiæ ſpiritus principium ſit. Deinde, non quia
nos dicimus ſpiritum prodire per filium, ideo aut eſt, aut manifeſtatur ſubſtantiæ iden-
titas, (non enim per nos, neq; per noſtrum dicẽdi modum diuina eſſentia diuinis vnitur,
aut identificatur perſonis) ſed quia eſt eſſentiæ identitas, ideo prodire dicitur, & prodit
per filium ſpiritus. Hoc autem Latini etiam dicunt. Quia enim eadem eſt eſſentia patri
& filio, aiunt, & omnia patris filius etiam habet, præterquàm q̃ non ſit pater. Ideo etiã
hoc eum habere aſſeuerant, q̃ ex eo, vel per eum ſpiritus procedat. Hoc idem quoq;
beatus Cyrillus in quinto ad Hermiam probat, dicens: Cuiuſnam proprium eſſe ſpiri-
tum dicimus? Vtrum ſolius dei & patris? an etiam filij, an & diſiunctim vniuſq; & ſimul
ambor̃, tanq̃ vnum ex patre per filium propter identitatem eſſentiæ? Ad quæ reſpon-
det Hermias. Ita mihi videtur. At doctor ad eum. Recte quidem. Propter identitatem
eſſentiæ (inquit) patris & filij ambor̃ ſpũs eſt, & ex patre procedit per filium. Quod q d
aliud vult, niſi q̃ propter idẽtitatem eſſentiæ filij & patris, & p filium ſpũs procedit, &
eius

A eius ſpũs eſt, quemadmodum & patris. Hoc aũt Latini etiam concedũt. Præterea iden
titas eſſentiæ patris cum filio & ſpiritu, ac filij cum patre & ſpiritu, tum præcipue pro-
batur, cum ad inuicem vt principiũ, & id quod a principio, ſe habeat. Inquantũ em̃ ta-
les & maxime inuicem cõmunicarent, & maxime ad inuicem diſtinguerentur. Qui mo
dus cũ intelligi ſimul poſſit, merito in diuinis omnibus alijs diſtinguendi, vel vniendi
modis p̃ponitur. Quemadmodũ em̃ in illis rebus diuinis, & vna cũ vnitate diſtinctio, &
cũ diſtinctione ſumma vnitas eſt, ita neceſſe eſt nos etiã talem vnionis modũ illic intel
ligere, qui nõ minus etiã diſtinctionem contineat, & talem diſtinctionẽ, quæ & vnionẽ
in ſe habeat, talis vero ſola principij, & eius quod a principio, relatio eſt. Quare ſi quos
audiamus doctores dicentes, propter conſubſtantialitatẽ dictũ fuiſſe per filium ſpiritum
procedere, propter principij, & eius quod a principio, relationẽ eos dixiſſe putemus, p
filium dici procedere ſpiritũ ſanctum, & ob nullam aliam rationem, cum iſtam conſub
ſtantialitatem potiſſimũ principij, & eius quod a principio, relatio probet. Cuius vna cũ
alijs magnus quoq; Baſilius teſtis eſt in epiſtola ad canonicas, hæc dicens: Cum em̃ pa
ter lumen ſine principio eſt, filius quoq; lumen, ſed natũ, lumen tamen vterq; merito cõ
ſubſtantiale eũ dicẽt, vt naturæ identitatẽ ſignificẽt. Non em̃, quæ germana ſunt, con
B ſubſtantialia dicuntur (vt quidã putant) ſed cũ cauſa, & quod a cauſa ſubſiſtẽtiã habet,
eiuſdem naturæ ſint, tunc cõſubſtantialia dicuntur. Rurſus idẽ in ſermone cõtra Sabel-
lium & Arrianos de patre dicens & filio. Non em̃ eos (inquit) germanos dicimus, ſed
patrẽ profitemur & filium, identitas aũt eſſentiæ in eis eſt, quia filius ex patre. Si igitur
propter cõſubſtantialitatẽ dictus eſt per filiũ ſpũs, cauſa vero & cauſatũ, cũ eiuſdem na
turæ ſint, cõſubſtantialia ſunt (vt ait Baſilius) manifeſte patet, propter relationẽ cauſæ &
cauſati, ſiue principij, & eius q̃d a principio eſt, p filiũ procedere ſpm̃ dictũ fuiſſe.

¶ Authoritates doctorum, in quibus ſpiritus ſanctus ex filio, & ex
ambobus dicitur eſſe, prodire, & profluere, q̃q; non gratia ſpiritus
non ſubſiſtens, ſed ipſa perſona ſpiritus dicitur, prodire, profluere,
emanare &cẽ. a filio. Cap. VII.

SEd iam per ipſa ſola manifeſtiſſime probatum eſt Orientales doctores, filiũ prin
cipium ſpũs eſſe, palam profiteri. Probandum aũt, nonnullos eorum præpoſitio-
ne quoq;, ex, non minus vſos fuiſſe de filio in ſubſiſtentia ſpiritus. Illos itaq;, quo
rum teſtimonia calumniam patiuntur, tanquã non eor̃, vel non ita per eos ædi-
ta, ſanctũ videlicet Athanaſium, Baſilium, Gregorium, Nyſſenum omittendos duxi,
nec illor̃ authoritatibus vtẽdum, qui pleriſq; in locis ipſam, per, probãt æquiualere ipſi,
C ex, in theologia, hi vero quaſi omnes aut maior pars ſanctor̃ doctorum eſt. Cyrillum
autem dumtaxat, & Epiphanium producendũ duxi, qui cæteris apertius & magis vbi-
q; ope r̃ ſuor̃ p̃poſitione, ex, vſi ſunt, q̃r̃ q̃ta qualiſq; authoritas in eccleſia dei ſit, cer-
taminaq; eor̃ contra infideles & hæreſes, nemo eſt, quẽ lateat. Producam vero nõ om
nia eor̃ teſtimonia (nec em̃ facile eſt) ſed aliqua pauca, fugiens verbor̃ prolixitatem.
Beatus itaq; Cyrillus in expoſitione prophetæ Iohelis, ſupra illa authoritate, effundam Iohe. 2. g
a ſpũ meo, ſic ait. Inquantũ etenim deus ex deo ſecundũ naturam filius eſt, cũ natus ſit Cyrillus.
ex deo & patre, proprius eius, & in eo, & ex eo ſpũs eſt, quemadmodũ & de ipſo deo,
& patre intelligitur, & ex eo eſt, inquit, & ita ex eo, quemadmodũ de ipſo deo, & patre
intelligitur, omne dubiũ quærentibus cauſam tollens. Idẽ rurſus in ſermone ad Theo- Idem.
doſium Imperatorẽ. Baptizantẽ (inquit) Ieſum in igne & ſpũ ſancto non alienũ bapti-
zantis effudiſſe ſpm̃ ſeruiliter, & inſtrumẽtaliter, ſed tanquã deũ ſecundũ naturam cum
authoritate ſumma, qui ex eo & propius eius eſt. Et iterũ in theſauris: Legem igitur Idem.
cũ ferat Chriſtus, ita condit eã tanq̃ in eo, & ex eo ſit ſpũs eius. Et rurſus: Nullã igitur Idem.
naturæ differẽtiam filij & ſpũs ſancti Paulus nouit, ſed tanq̃ ex eo, & in eo naturaliter
ſit, dominico noĩe eum vocat. Et animaduerte, q̃ ideo dicit Paulũ appellaſſe ſpm̃ dõm,
quod filij nomen eſt, quia ex filio eſt. Cauſaq; em̃ nomina cauſatis ſolemus imponere.
Itẽ in expoſitione noni anathematiſmi. Homo factus (inquit) vnigenitus dei filius, non Idem.
minus permãſit deus, oĩa habẽs quæcũq; & pater, p̃terq̃ q̃ nõ ſit pr̃, & propriũ habens,
q̃ ex eo, & in eo inſitus eſt ſpũs ſanctus. Quod ſi q̃s rurſus opponat, q̃ a Theodorito in
hũc anathematiſmũ dicta ſunt, primo quidẽ ſciat, quæcũq; Theodoritus cõtra Cyril-
lum ſcripſit, omnia reprobata, & anathemati tradita ab oĩbus ſequẽtibus ſanctis cõcilijs

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuisse,ita vt non deceat ex maledictis, & iam reprobatis arguere. Deinde satis iam de D
hoc per nos dictum est,quando & si non in vtroq;,in altero tamen eum mentitum fu
isse probauimus,cum ipe quidem,q; per filium spiritus habeat subsistentiam, negaret.
Nos autem testimonijs doctorum probauerimus verum esse,ita vt non debeamus si
lentio sacri concilij niti,& inde arguere,q; Theodoritus scripsisset spiritum sanctū nec
ex filio,nec per filium subsistentiam habere,& concilium his auditis tacuerit, nec eum
redarguerit,ideo tacuit,quia eum vera dixisse sciebat. Ecce etenim probatum quidem
est spiritum sanctum per filium subsistentiā habere. Synodus vero non solum de alte
ro, videlicet q; non ex filio habeat subsistentiam,tacuit,sed etiā de altera parte,hoc est,
quod nec per filium procedat,quod tamen palam falsum est. Quemadmodū em hoc
silentio preterierit, cum tamen falsum sit,ita etiam reliquum,videlicet, q; nec ex filio
subsistentiam habeat,cum ipsum quoque falsum sit. Hæc igitur & in superioribus di
ximus,& nunc illius noni anathematismi, contra quem Theodoritus scribens illa,di
xit,ipsius Cyrilli expositionem induximus,se ipm & suam mentē exponentis,& con
tra maledicta Theodoriti replicantis. Non decet igitur,omisso illo alium quærere ver
borum Cyrilli expositorem,& præsertim acerrimum illius hostem. Quare autem Cy B
rillus spiritum dixerat proprium filij,in nono anathematismo, quod Theodoritus car
psit,ipe exponens,quia dicit ex eo est,conueniens in hoc Occidentalibus patribus. Et
illi enim spiritum dicunt filij,& proprium filij,tanq; ex eo procedentem. Præterea ex
responsione Cyrilli ad Theodoritum idem probare possumus,si quis sine contentio
ne audiat. Procedit quidem(inquit)spiritus sanctus ex deo patre secundum verba sal
uatoris,non tamen est alienus a filio,omnia nāq; cum patre habet. Et hoc ipsemet do
Iohē. 17.b cuit,dicens de spiritu sancto. Omnia,quæcūq; habet pater,mea sunt,ideo dixi vobis,ex
meo accipiet,& annūtiabit vobis. Nam & si a patre(inquit)procedere spiritū sanctum
saluator dixit,non minus tū est,etiam filij. Est aūt filij quēadmodū & patris. Superius
nanq; dixit: Erat nāq;,& est spūs eius,sicuti & patris,& nō magis patris,minus filij,sed
similiter amborum. Hoc vero nil aliud est,nisi quemadmodum est spūs patris tanq; ex
eo procedens,ita scilicet etiā filij est,tanq; ex eo,& per eum procedens. Et hoc signifi
cat cum in testimonium huius rei accipiat,q; filius omnia habeat,quæ & pater, & addat,
q; hoc de spū dixerat dns. Postremo idē probat per illā authoritatem,q; ex eo,id est,fi
lio accipiat spūs. Hoc em & sanctus Epiphanius(vt paulo post ostendetur) pro eo q;
Cyrillus. ex eo procedat,accipit. Ipse quoq; beatus Cyrillus in expositione sup Iohānē,ipam au
thoritatem exponens,sic inquit, Accipere em spm dicimus ex patre & filio ea,quæ il
lorum sunt,nō tanq; aliquādo quidē non habentē insitā in eis sapientiā & potentiam.
Cum aūt intelligatur habere tūc vix habentem, semp etenim sapiens & potēs est spūs
imo vero ipa sapientia & potentia est,nō participatione,sed naturaliter. Si igitur id,qd
spūs ex filio accipit,sapientia & potentia est,hæc vero non aliquando quidem habet,
aliquādo vero non,semp nāq; talis est,natura nō participatione,semperq; a filio ea ac
cipit,quæ cum non habeat participatione,natura eius sunt,qd hinc colligit qs ignorat.
Et merito hæc beatus dicit Cyrillus, q; in plerisq; alijs locis manifeste ex filio sicuti ex
patre procedere dicit spiritū sanctū. In epistola nāq; ad Nestoriū,Et si est(inquit)spūs
in propria hypostasi,prout spūs est non filius,non est tamen ab eo alienus, profluit aūt
ex eo sicuti & ex deo & patre. Ne quis aūt hoc verbum,profluere,de secunda & tem
porali processione putet hic fuisse dictū. Primo quidē sciat,q; non est hic sermo de di
stributione donorum & charismatū spūs, sed de ipa eius hypostasi. Deinde hoc,pro
fluere,semp reperies apud hunc doctorē pro,producere,accipi. Etenim tum in expo
sitione symboli,profluit quidē(inquit)hoc est procedit, tum in sexto ad Hermiam,&
spiritum quidē veritatis eum nominat. Profluere aūt ex ipo asserit patre,tum etiam ple
risq; alijs in locis idē dicit. Illud quoq; quod dicit,sicuti ex deo & patre,non superfluit.
Nil enim ille superuacaneū,sed omnia cū magno pondere dicit,& ita vult, spiritum eē
filij,prout est patris,& ita profluere,prodire,& emanare a filio, prout a patre,& nullo
modo aliter. Ideo in sermone ad Theodosium Imperatorem,de hoc loquēs,& volēs
probare ita esse filij spūs,prout patris,& ita ex filio nobis emanare eum,prout ex pa
tre,Non ex mensura(inquit)secundum Iohannem dat spiritū filius, sed ipe eum ex se
ipso emittit,quemadmodū & ipse pater. Quare beatus Paulus omni in hoc differentia
posipo

A positposita:nunc quidē deo & patri illum attribuit,nunc rursus filio. Infert deinde Pau
li verba,quibus æque filij esse spūs,sicuti & patris probatur. Nulla em differentia est,
filij spm, vel patris dici,omnem em in hoc differentiā Paulus posit ponit. At patris di
citur spūs tanquā ex eo procedens. Ergo eodē modo filij quoq; dicitur spūs. Præterea
in superioribus satis diximus,quomodo dicitur spūs filij secundū doctores, secun
dū em Basilium tanq; per filiū manifestatus:secundū Maximū tanq; ex filio procedēs:
secundū patres Occidentales tanq; ex filio procedens. Nec igitur Cyrillus alia ratione
dixisset,spm filij esse & filij propriū,q; alij idem cū eo sapientes doctores dixerunt, tan
quā ex filio scilicet,siue per filium procedentē. Nil em interest ex filio, vel p filiū dice
re. Etenim ipse quoq; nunc ponit,ex,nunc eā mutat in,per,tanq; ambæ veræ dici posi
sint. Vnde in eis,quæ ad Palladiū in forma dialogi scribit. Mutabilis vero minime (in
quit)est spūs. Nā si mutabilitati subiaceret,ipsi diuinæ naturæ iste defectus asscriberet,
Siquidē dei & patris,necnō & filij est:qui essentialiter ex vtroq; scilicet ex patre p filiū Cyrillus.
profluit spūs. Itē in quinto ad Hermiā,reddēs causam,cur spūs filij dicat spūs. Cuius
nam(inqt)propriū dicimus esse spm sanctū? Vtrū solius dei & patris? An etiā filij? An
& disiunctim vtriusq; & simul amborum,tanq; vnū ex patre p filiū propter identitatē es
B sentiæ? Propriū itaq; filij ipse q; spiritū dicit,quia p filiū est. Per filium aūt est propter
identitatē essentiæ, patris, videlicet,& filij. At propter eandē ipsam oīa etiā patris sunt
filij,pterq;,q; non fit pater. Ita sibi ipsi per omnia cōsona dicit sanctus hic doctor. Vnū
etenim,& eundum spiritū ex patre p filium esse vna & eadem spiratione siue processio
ne,& ideo illum eorū proprium(ait)esse,quia ex patre per filium est. hoc autē propter
identitatem essentiæ. Vt autem clarius omnis eorū arguatur calumnia, qui contra sanī
doctoris sententiam autumant eum ex filio dixisse,dona spūs mitti,non ipsam eius hy
postasim siue personā,ipse rursus adsit,hanc falsam eorū arguens opinionē, & seipsum
exponēs,quid nā sit,quod ait,per filium siue ex filio profluere,prodire, emanare,scatu
rire:& simpliciter q; in sanctificationē in hunc mundū ab eo mittitur. Ait etenim in se
ptimo ad Hermiam. Inhabitantem em sibi & insitū,quis haberet eū,qui natura & vere Idem.
deus est(de filio dicēs)cum spm accipiat,qui nō alienus & essentia disiunctus ab eo est,
sed q ex eo,& in eo,& eius proprius est, & æque atq; ille,dns est. Et post pauca: Misit
aūt nobis ecœlo paracletū,p quē,& in quo nobiscū est,& in nobis inhabitat:non alie
num in nobis affluens,sed qui essentiæ suæ & patris sui proprius est spūs. Quod autem Idem.
hæc de substantia spūs,nō charismatibus,nō subsistentibus ait,oībus patet. Idē rursus in
eodē. Qui vero nobis diuinā insculpsit imaginē, & similitudinē cuiusdā figilli supremā Idem.
nobis pulchritudinē imponit:nōne spūs est? Ita inquit Hermias: Non tū vt deus,verū
C vt diuinæ grāe minister. Et Cyrillus: Nō igit ipse spūs nobis,sed eius p eū grā nobis im Idem.
primit, Hermiæ. Ita videtur. Cyrillus. Ergo necessariū esset imaginē gratiæ, nō dei vo
catum fuisse hominē. Post hæc consequenter p oīa probās, q; hypostasis siue persona
spūs,ipse scilicet vnus in trinitate,deus erat,qui diuinā nobis in prima hoīs plasmatione
impressit imaginē,nō grā,nō subsistēs:secundā itē plasmatis reparationē,per salutarem
discipulis insufflationē factā,per eundē spm sanctū factā fuisse ponit. Dicebat etenim:
Quo,anteaq; esset,modo factus fuerit homo:per sanctū videlicet spm hypostaticū de
um,eodē rursus deperdita sanctificatiōe eū reparari. Si em(inquit)grā spūs ab eus sub
stantia disiuncta esset,cur beatus quidem Moyses, hoie ad esse productō, non dixerat:
sufflauit creator oīm grām p spm vitæ? Christus vero nobis,accipite grām p* myste forte als,mi
rium spūs? Sed illic quidē dictum est,spūs vitæ(vita etenim veræ diuinitatis natura est). nisterium
hic vero p saluatorem spūs sanctus ipm proculdubio spm credentiū animabus emitten
tem. Hæc aperta sunt rei propositæ testimonia. Apertius tñ in sequentibus diximit illā
opinionē,qua quidā putant,nō subsistentē nobis grām mitti,& per eam nos sanctifica
ri. Ait etenim: Templa vero dei,necnō dñi,& vocamur,& sumus. Qua de causa quæ Idem.
ras ab aduersarijs: si grā participamus nuda & nō subsistētes? At nō ita se veritas habet. 1.Cor.3.d
Tēpla nāq; existētis, & subsistētis spūs sumus. Sed ex eis quidē,q; ad Hermiā scribit,cū &.6.d
multa sunt,quæ,q volet,illinc sibi eliget,hæc sola sufficiāt,cū aperte probēt illud,qd no Psalm.18.
bis propositū erat. Ex plurimis aūt,q; in expositione super Iohānē idē doctor elegātissi
me dixit:illud nos adducemus solū,q; super illa authoritate dicit,q non ex sanguinibus, Iohan.1.b
&c. Ait em: Si deus ex deo secundū naturā est spūs,quo & per fidē in Chro participa

Universidad de Deusto
Biblioteca

2.Cor.6.d mus,dñ nos etiã efficimur,tanq̃ iã in nobiſipſis habẽtes deũ, ſecundũ illud: Inhabitabo D
& inambulabo in eis. Quo nãq; modo tẽpla dei eſſemus, niſi ſpũs natura deus eẽt? Sed
beatiſſimus quidẽ Cyrillus hæc & his ſimilia dicit, audiendũ aũt etiam alios, qd de eadẽ
re dicãt. Magnus itaq; Baſilius cõſona prædicto doctori dicẽs, tũ ſpm̃ homini a princi
pio ſufflatũ, tum a ſaluatore diſcipulis datũ, ipſam hypoſtaſim ſpũs fuiſſe aſſeuerat cõ
tra Eunomiũ, in capitulo cui titulus, q̃d ſpũs diuina natura eſt. Spũs nãq; (inquiens) vi
uenti verbo ad creandum adiunctus, viuens potẽtia diuina natura, ineffabilis ex ore in
effabili manifeſtata, ineffabiliter per ſufflationem ad hominem miſſa, & ſecũdũ corpo
ralem a Chriſto monſtratã figuram, rurſus ab eo per ſufflationem reddita, conuenire
nãq; decet primæ creationi nouam reparationem. Cõuenientiam autem figurauit, ſuf
Idem. flans, qui nõ eſt alius præter illum, quia a principio ſufflauit, ſed idem, per quem deus
ſufflauit, tum quidem cũ anima, nunc vero in animam. Ita hic quoq; doctor ipm̃ eun
dem ſpiritum ait emiſiſſe diſcipulis Ieſum, qui ipſi & patri tanq̃ creator connumera
tus, & coniunctus eſt. Hoc autem patet, q̃ ipſa hypoſtaſis ſpiritus eſt. Igitur ipſa hy
poſtaſis ſpũs & primam plaſmationem hominis per illam diuinam ſufflationẽ creauit,
& diſcipulis poſtea data eſt, & per eos credentibus. Et hęc eſt, quæ a patre per filium,
& ex filio profluit & emanat, quemadmodum etiam Nicena prima ſynodus in quodã E
loco de ſpiritu dicit. Quod procedit quidem a patre, propriũ aũt filiꝝ eſt, & ex eo ema
nat. Ipſum enim eundem, qui ex patre procedit, ex filio emanare aiunt ꝓ patres. Et q̃d
dico, patres, ipſe ſaluator dicta iſtorum omnium approbans, illum eundem pollicetur
ſe diſcipulis miſſurum, qui a patre procedit, & non eſſe alium, qui a patre procedit, aliũ,
quem ipſe mittet. Cum venerit (inquit) paracletus, quem ego mittam vobis, ſpiritus ve
Iohan.15.d ritatis, qui a patre procedit. Hoc enim ipſi quoq; grammatici hoc modo conſtruerẽt.
Cum venerit ſpũs, qui a patre procedit, quem ego mittam vobis, vt manifeſtũ ſit, ipm̃
id eſt filium miſſurum, quod & a patre procedit. Si igitur perſona ſpũs a patre proce
dit, eadem etiam a filio mittitur. Quod ſi gratiam filius non ſubſiſtentem mittit, a patre
etiam non perſona, ſed gratia procedit. Sed hoc cum ſtultum tum impium eſt dicere.
Cum enim de vno, & eodem ſubiecto videlicet ſpũs, duo quædam prædicãtur, pro
cedere ſcilicet & mitti, eodem modo accipiendum ſubiectum de vtroq; prædicato. Si
igitur hypoſtaſim ſpũs procedere intelligimus eandem etiã mitti intelligere debemus,
aliter enim dicere abſq; ratione, nullam probationẽ adducendo, &, procedere, quidem
hypoſtaſi ſpũs attribuere, mitti, vero gratiæ non ſubſiſtenti, hoc ridiculũ, irrationabile,
& voluntariũ eſt, & quod nullus concedet. Mittitur igitur ex filio ipſa ſpũs hypoſta
ſis, quæ & a patre procedit, quẽadmodũ ab ipſis euangelij verbis, & a doctoribus pro
batum eſt. Quare ſi mitti, ſi emanare, ſi prodire, ſi profluere, ſi ſcaturire, ſi oriri, ſpiritum
a filio audiamus, diuinam eius hypoſtaſim intelligere neceſſe eſt, diuinã aũt ſpũs hypo F
ſtaſim ex filio profluere, vel emanare, & reliqua, quonã alio modo poſſibile eſt, niſi fi
lius cauſa ſiue principiũ ipſius ſubſiſtentię ſpũs ſit. Sed ea, quæ Cyrillus de proceſſione
ipſius pſonæ ſpũs ſancti ex patre & filio dicit, hæc & his ſimilia ſunt. Cæteꝝ, audiam
Epiphanius ſanctum Epiphanium in eius angyroto ſermone ita dicentẽ. Spũs ſanctus ex patre &
filio tertius nominatione, & rurſus, vteriq; habitat in iuſto homine Chrũ & ſpũs eius.
Quod ſi Chriſtus ex patre creditur deus ex deo, ſpũs quoq; ex ipſo, vel ex vtroq;, quẽ
Iohan.16.b. admodum ait Chrũs, qui ex patre procedit, & hic ex meo accipiet. Et patet, q̃ hic do
ctor non de diſtributione chariſmatũ, de diuinis autem pſonis & ſubſiſtentia eoꝝ loq
tur, in teſtimoniũ vero & probationẽ, q̃ ſpũs ex filio quoq; procedit illã authoritatem
adducit rex meo accipiet, docẽs, vt cũ audiamus in euangelijs dominũ dicentẽ de ſpũ,
q̃ ex eo accipiet, ita intelligamus, ac ſi diceret, ex eo procedere ſpiritũ ſanctũ. Idem in
eiſdem. Sed dicet quiſpiã, Ergo duos filios eẽ dicimus? Et quo modo eſt vnigenitus?
At quis nam es tu, qui contradicis deo? Si enim filium nominat, qui ex patre eſt, ſpiri
ritum vero ſanctũ, qui ex vtroq; & cætera. Et iterum: Spiritus ſanctus ſpiritus verita
Matth.11.d tis eſt, tertium lumen a patre & filio. Et rurſus: Quemadmodũ enim nemo nouit patrẽ
niſi filius, nec filium niſi pater, ita dicere audeo, nec ſpiritum niſi pater & filius, a q̃ pro
cedit, & a quo accipit (ſed aduerte, q̃ in ſuperioribus accipere pro procedere poſuit)
neq; filium & patrem, niſi ſpũs ſanctus, qui vere glorificat, qui omnia docet, qui ex pa
tre & filio. Quid his apertius? quid clarius dici poteſt? Nonne palam iſti doctores ſiliũ
quoq;

A quoq; cauſam ſiue principium ſpũs ponũt? Nonne docent ex eo quoque ipſum pro
cedere? Quid igitur? Claudemus ne aures noſtras his authoritatib⁹, & teſtimonijs ſan
ctorum tam multis, tam apertis, tam diuinis, tam conſonis inuicem, & veritati, & obſti
nato corde contra hæc contendemus? At hoc non ſapientum, non bonorum hominũ
propriũ eſt, & eoꝝ, q diſpẽſatores verbi, & myſterioꝝ Chriſti & eſſe, & videri velint.

¶ Quod etiam Occidentales doctores idem aperte dicũt, quod Orienta
les prout ex eorum authoritatibus nobis per Latinos datis
clare apparet intuentibus. C.VIII.

EGo quidẽ paucis quoad potui, multis omiſſis, quod pollicitus ſum, pfeciſſe pu
to. Probaui nanq; ſufficienter, nullo doctorum Occidentalium vſus, ipſos ſci
licet patres noſtros & doctores Orientales, filium quoque cauſam ſiue princi
pium eſſe ſpũs, ſenſiſſe, & p omnia inuicem conuenientes & concordes, & par
tim ex patre p filium, partim ex patre & filio procedere, ſpiritum ſanctum & ſapere, &
docere. Veſtrũ autem eſt, vt eis doctoribus, & quidem rectis Latinis, & ſacroſanctæ
Romanæ eccleſiæ vniamini, cum eadem quæ & patres, & doctores noſtri crediderint.
B Neque putetis aut ipſos, aut patres eoꝝ, & noſtros, Occidentales videlicet ſanctos cõ
traria Orientalibus patribus dixiſſe. Minime minime ita eſt. Et appoſuiſſem vobis au
thoritates & teſtimonia etiam illorum ad pſuadendum vobis, & eorum cum Orienta
libus concordiam probandam, niſi vos omnes ſcirem, & ſciuiſſe, & audiuiſſe eas, cũ La
tini produxerint. Ad hæc cum oratio noſtra prolixior fuerit, non ſunt alia addenda.
Præterea licebit cuiq;, cũ voluerit, eas & videre, & legere, cũ ſint apud nos a Latinis da
tæ. Hoc aũt ſolũ ad veſtrã reducendũ memoriam putaui, q̃ omnes patres Occidenta
les, Hilarius, Hieronymus, Damaſus, Auguſtinus, Ambroſius, magnus Leo, Grego
rius, & cæteri multi q̃ clare, q̃ aperte vna mente, vna voce vbiq; operꝝ ſuoꝝ non vno
aut duobus mẽbris & articulis, ſed pluribus verbis, prolixis ſermonibus & probatiõib⁹
ex patre & filio procedere ſpm̃ ſanctũ affirmãt, & ita ex filio ſicut ex patre, & princi
piũ ſpiritus filium eẽ, ſicuti ipſe pater, & vnum & idem eius principiũ eſſe patrem & fi
lium ſimul, non duo principia, quæ omnia mente voluẽtes, & Orientalium doctorum
dictis comparantes, qui ex patre per filium, & ex patre & filio procedere dicunt ſpiri
tum ſanctum, item ex filio & ex vtroque eſſe, neceſſario eos concordes inuicem repe
riemus, & eadem de eodem ſentientes in omnibus. Et ſuperiores enim rationes, quas
de concordia & quidem neceſſaria doctorum adduximus, cogũt nos credere eos cõ
ſentientes inuicem, & eadem de hac diuina proceſſione ſpiritus ſancti ſentientes, quẽ
admodum etiam de alijs dogmatibus fidei. Et nunc ipſi Orientales per ſeipſos eadem
cum Occidentalibus dicere ſatis probati ſunt, vt nemo negare poſſit amplius eorum
C ſummam concordiam. Atqui & ſi nullo modo patres Orientales attribuerent filio eſſe
principium ſpiritus, cum tamen nullibi aliquis neget expreſſe proceſſionem ſpiritus ex
filio, nemo eſſe, qui auderet eos dicere Occidentalibus patribus dixiſſe contraria. Nũc
vero cum non ſolũ non negent, ſed apertiſſime etiam dicant per filium & ex filio pro
cedere ſpiritum, audebimus ne dicere, non eos conuenire, & concordare cum Occidẽ
talibus? At nemo nos commendabit, imo vero nemo eſt, quin nos audaciæ, temerita
tis, ſtultitiæ accuſet. Scire autem hoc etiam debetis, q̃ aut nullo modo acceptãda ſunt,
quæ reperiuntur opera ſanctorum doctorum Occidentalium, aut ſi hæc acceptabi
mus (vt faciendum eſt) oportet etiam, quæ de hoc articulo dicunt & acceptare & cre
dere. Tam enim multis in locis operum eorum, imo vero in omnibus ſparſa ſunt: tan
taq; & talis eſt continuatio & ſequentia procedentium ad ea, quæ ſequuntur, vt non
poſſit aliquis de his *aliquis ſuſpicari. Si quis enim hãc concluſionem, & rationes eam
probantes, ex operibus eorum adimat, nil amplius reſtat, nec ſenſum aliquem reddũt,
quæ remanent, ita connexa, ita conglutinata, & coniuncta cætera omnia cum hoc do
gmate ſunt.

*aſs, aliquibus vel, aliquid.

¶ Epilogatio, & repetitio prædictorum, & ſolutio friuolæ reſponſionis,
qua quidem ad authoritates Occidentalium reſpondent, &
exhortatio ad vnionem. C.IX.

Universidad de Deusto
Biblioteca

SEd de dogmate qdem,quæ breuiter dicẽda erant,dicta sunt, nec quicq̃ vlterius addendum est.Rogo autẽ,posco,peto,& supplex oro vos oẽes, patres optimi, sacer conuẽtus,animaꝝ pastores,duces cæcoꝝ,eruditores insipientiũ, vt his oẽibus confideratis,& bene pensatis,illam feratis sententiã,quæ tantæ rei conuenit, quæq; perpetuã vobis famam,gloriã,& salutẽ pariat.Repetatis eñ memoria primo, ꝙ non erit nobis de cætero excusatio eadem,quæ prius,cur a talibus fratribus diuidamur, & hostes velimus esse Latinis tam multis, tam sapientibus,tam doctis oẽi virtute præditis,non solum illa, quæ animũ ornat, sed etiam ea, quæ ad corpus & temporales res attinet, quodq; quẽadmodum ante generale cõcilium cõgregatum facilior nostra excusatio erat, ita post hoc grauis nostra excusatio erit, si nõ habuerimus dicere cãm tali diuisione dignam. Deinde nõ fugiãt vos,quę de necessaria doctoꝝ cõcordia dicta sunt, nec aliter nos dicere posse,dũ Chriani esse,& principia fidei saluare velimus, ꝺ̃dq; pfes Occidentales aptissime ex pre & filio spiñ sanctũ procedere asseuerant, & filiũ esse eius principium, prout pater. Orientales quoq; hoc idem dicere, partim ex patre per filium, partim ex patre & filio,& ex vtroq; procedere;& ex filio esse ipm dicentes,cumq; hæc dicant,Occidentalibus cõuenire,& eadem nõ solum sentẽtia, verumetiam verbis dicere,tanq̃ vno & eodẽ spũ eos illuminante locuti. Demũ,quã solã nobis ad ea, quã Latini dicunt relictam responsionẽ , video, cum ipsi quoq; nullam esse iudicaueritis, immo vero rem puerilem,& oñino ridiculam,consulamus nobisipsis,quæ vtilia sunt, & vniri Latinis conemur,si ea quę placita sunt deo facere velimus. Aut eñ nõ acceptandi sunt sancti doctores,nec dictis eoꝝ acqescẽdum,aut acceptandi qdem,& acqescendum dictis eoꝝ,non tñ oñibus,cum ipsi quoq; tanquã homines in qbusdam errare potuerint, aut quod reliquum & tertium est,nec in aliquẽ inciderunt errorẽ,& cunctis eoꝝ verbis acqescendum. Hæc tum,quæ Latini produxerunt,tanq̃ illoꝝ sanctoꝝ testimonia,non ex eoꝝ mente procedunt,nec eoꝝ sentẽtiæ sunt,sed Latinoꝝ hoꝝ fictiones,additiões, &appositiões manu,mẽteq; aliena libris sctõꝝ inscripta. At primoꝝ duoꝝ neutrũ certe scio,nec vos approbatis,nisi qs oia fidei nr̃æ fundamẽta,ecclesię mysteria,oẽm veritatẽ euertere velit,reliquũ vero & tertiũ manifesta stultitia,aptissima ignauia ẽ , si tot libros, tot eoꝝ opa doctoꝝ,tot eoꝝ labores,tot volumĩa,psertim antiqssima manu nõnulla eorũ cõscripta,& ꝙ totũ orbẽ terraꝝ sparsa & mltiplicata,ꝙ ipm itẽ seqntiũ ad ꝓcedẽtiã cõnexũ,& cõueniẽtiã,ipam veritatẽ luce clari°oñdẽtia,temerario ausu corrupta, mutata, &supaddita eẽ dicem°,maxie cũ videm°ipos q̃q; nr̃os etiã antiqores,& q in ipsis principijs huius acerrimi dissidij fuerũt,faciẽtes qdẽ mẽtionẽ authoritatũ doctoꝝ Occidẽtalium, nil tñ cõtra eas habẽtes,q̃d diceret rõne dignũ. Quo fit, vt nullo modo qs eas putare debeat corruptas fuisse,siqdẽ in ipo etiã cõtentiõis principio eodẽ modo inscriptũ libris erat potissimũ,cũ nec extẽt apud nos alia eoꝝ doctoꝝ antiq̃ volumina lingua latina scripta,ad quæ,facta cõparatiõe,possem°deph̃edere eoꝝ corruptionẽ. Quę oĩa cũ aĩaduertam°& mẽte repetam°, nõ eligamus q̃ peiora sunt,nec cõtra nosipos sniam feramus, nolim°nec nosipos,nec nationẽ nr̃am ,pdere, primo qdẽ auertẽtes a veritate,& oculos nr videãt lumẽ claudẽtes,deinde ipsimet ,ppria spõte cõtra nosipos oñe gen°malorũ accumulãtes,& multiplr totã nr̃am nationẽ offendẽtes. Quis eñ ignorat q̃ etiã tpalia mala ex hac diuitiõe nos secutura sunt? q̃ infortuniat? q̃d cõem hostẽ & inimicũ nobis Turcaꝝ principẽ robustiorẽ cõtra nosipos efficiemus? in periculoq; sunt, vt oĩno fere pereãt, qcũq; ritũ nr̃m sequunt Chriani,nomenq; Chri illic totalr deleat. Et enumerassem,& deploassem oẽs particularius,quę futuræ sunt nationi nr̃æ calamitates,quæ cũctis nostris hominibus,q in insulis,q vbiq; terraꝝ,q Oriẽtem,q Septẽtrionem,q Occidentẽ inhabitant,nobiscumq; in ritu cõueniunt,nõ dico solũ,quæ ad corporalia,resq; tpales attinent, (nõ eñ tãti essent extimãdæ) verũetiã,quæ ad animã & integritatẽ fidei ptinent,cũ oẽs simplr,aut maior eoꝝ pars partim sponte,partim vi periclitent aberrare a fide,relinquere deũ,& erroribus infideliũ cõsentire. Narrassem hæc(inquã) oĩa,nisi vos alloquerer,q oĩa melius me nostis. Quis eñ nescit,ꝙ solũ nobis relictũ refugiũ erat Latinoꝝ amicitia & vnio cũ eis futura,hac re sperãtibus,& nosipos tueri posse,& hostes deuincere,q̃d hoc solũ hostẽ deterrebat,& eius cõtra nos furorẽ refrenabat,qua re si nũc priuabimur, q̃ fugiemus? q nã nr̃æ calamitatis finis erit? qs malorũ exitus? Et si errare qdẽ Latinos & a veritate auertere deph̃edissemus,nec ipe profecto vobis cõsuluissem,eis ita se habẽtib° vniri,

A vniri,tẽporaliũ ammissione deterritos,& maioris ꝑsentia q̃ futura, corpoꝝ q̃ aiaꝝ liberationẽ,facere hortatus fuissem,imo vero & ipse omnia quæcũq; acerba potius sustinuissem,& vobis,vt passi fuissetis,consuluissem,q̃ cũ eis vniri non recte sapientibus. Nunc vero timendũ est,& quidẽ vehementer, ne corporis quoq; exitium vna cum animi interitu etiã eligamus,siquidem quæ vera,quæ pia sunt,& nil erroneũ latinis sapientibus,quẽadmodũ patres eoꝝ,& nostri,Occidẽtales videlicet doctores,ac Orientalibus communibus patribus eadẽ & consentanea dicentibus,nos proprio nostro malo absq; vlla ratione ab eis diuidi vellemus. Quod enim ipsi Occidentales patres sequũtur,vos quoq; dicetis. Quod autẽ illi eadem cum Orientalibus sapiant, hac in oratione breuiter & sufficienter probatum est,ita vt omnibus manifestũ sit,Latinos omnes tum Occidentales,tum Orientales patres sequi,communes vtrisq; doctores & patres sunt. Qua igitur ratione a talibus viris dissidebimus? Quã excusationem afferre poterimus? cur eis cõuenire nolimus? Quæ nobis relinquetur apud deũ, responsio? quare a fratribus diuisi fuerimus,quos vt vniret,& ad vnũ ouile redigeret, ipse descendit de cœlis, incarnatus,& crucifixus est,Quæ nostra defensio erit apud posteros nostros,imo vero apud præsentes homines nostros? Nescio eñ,an aliqua nostra posteritas *erit de tam magna tam graui calamitate, tot periculis,quæ eis inferimus. Nõ patiamur hæc,patres B optimi. Nõ habeamus hãc sententiam,non ita male nobis ipsis consulamus,& nostris. Nolimus lupi pro pastoribus illis fieri,q ad nos respiciunt: Nõ eos prodamus hostib° in animaꝝ & corpoꝝ simul interitũ. Ego enim(& sint mihi hæc verba in perpetuũ testimoniũ toti nationi,cũctisq; Christianis)nunq̃ huius sententiæ ero,nec vnq̃ prodam corpora,animas,fidẽ,ciuitates,patrũ sepulchra,libertatẽ,& omnia simul,quæ oia inuenio secutura schisma,& nostram a Latinis absq; aliqua ratione diuisionẽ. Quæ nam digna causa est,ob quam tot & tã horrenda eligamus pericula? Oro aũt, & rogo, vt etiã vos vel oẽs,vel maior pars vestrũ eadẽ,quæ ego,de his rebus sentiat, & bene cõmuni vtilitati consulat. Quod si nolueritis, ego quidẽ summũ deum,& vos oẽs ꝑsentes,& cunctos posteros nostros testor, q̃d fine passione & fraude,quæ vera,quæ iusta,quæ vtilia,quæ cõducẽtia nobis & nostrę saluti mihi visa sunt,a principio vsq; ad hũc diem non cessaui dicere,nõ omisi cõsulere,nec timore deterritus(ne quis me Latinis affecti ũ putet)tacui, nec propriã securitatẽ communi vtilitati præposui,sed me & mea omnia deo commẽdans,& eius diuinæ volũtati subiiciens,q totã mihi vitam ab ineunte ætate melius,q̃ optassem,direxit,atq; rexit,cõmune bonum mihi,vt finẽ proposui,& ad hoc solũ respiciens & feci,& dixi,quæcũq; vel feci, vel dixi,simul & fidei veritatẽ,quo ad potui,& corporalem salutẽ,vt nostri adipiscãtur,conatus. Vos vero cũ libera sit vobis volũtas,quodcũq; agendũ videatur,id agatis. Vincãt aũt nutu diuino etiam apud vos, quæ meliora & saniora sunt. Quod si(quod abũt)peior sententia superabit,hoc tamen omne genus humanũ,oñis ætas,omnis ordo,atq; conditio sciat (protestandũ eñ rursus est)ꝙ innocens ego sum ab hoc malo,hoc acerbo schismate:nec huius vuq̃ sentẽtiæ fui,nec sum præter omnẽ rationẽ a Latinis diuidi. Nec eñ mihi persuadeo nõ recte & vere de fide eos sapere,& eadẽ,quæ sanctos doctores,tũ Orientales,tũ Occidẽtales nõ credere eos. Nec ignoro, quæ hinc nos,& nostrã rem publicã sequentur pericula,quæ calamitates,quæ excidia. Sed præuidi,ꝙdixi,& ne fiant,quoad potui, prouidi. Quod si proficere nõ potui,nõ mei dicentis,sed audientium culpa est.

legẽdũ forte, excusata ,vel immunis erit

Bessarionis excusatio.

¶ Bessarionis eiusdem declaratio aliquorum,quæ in dicta oratione dogmatica continentur,quæ Græcis notissima,Latinis ignota sunt.

NOtandũ primo,ꝙ sancti doctores Orientales etiã in diuinis vtuntur nomine causæ,& causati largo modo. Nõ quidẽ vt limitationẽ &depẽdentiã importat,sed prout productionẽ & emanationem a principio eius,q̃d est a principio,significat:& ideo me etiã ad Græcos loquentẽ his nominibus vsum fuisse.Cæteroꝝ,qa ad quasdã oppositiões Græcoꝝ respõdeo breuiter,tñ nõ declaratis primo eoꝝ oppositiõibus,sed ad tacitã quæstionẽ respondẽs,eo,quia ad Græcos loquebar,qbus illa nota erãt,sciendũ, ꝙ cũ doctores dicãt spm̃ sanctũ ex patre ꝙ filiũ ꝓcedere,vel profluere,& cætera similia:& ex hoc appareat filiũ quoq; spũs principium esse,quod contra eos facit:his quatuor euasionibus hanc veritatẽ euadere conantur.

Primo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Primo nanque, cum rarissime dicant doctores, spiritum sanctum ex patre per filium D
procedere, sæpissime vero mitti, profluere, prodire, emanare, scaturire, oriri, & huius
modi, fecerunt sibi hanc voluntariam distinctionem, quod videlicet verbum, procede
re, dumtaxat significaret hypostaticam & personalem spiritus sancti emanationem, cæ
tera vero vocabula charismatum, & donorum eiusdem in nos distributionem, & tem
poralem in mundum eius missionem, quam etiam per filium fieri concedunt. Secundo
dicunt, ꝙ ideo dicitur ex patre per filium, non quia filius est principium spiritus sancti,
sed quia pater & filius sunt nomina relatiua (alterum vero relatiuorum non potest dici,
quin intelligatur alterum) ideo dicēdo ex patre, necesse est, etiam filium nominare pro
pter vim ipsius relationis. Tertio, consubstantialitatem patris & filij causam esse aiunt, vt
ex patre per filium spiritus esse dicatur. Cū enim eiusdem substantiæ sint, pater & filius,
necessario, cum dicitur ex patre, oportet, ꝙ dicatur etiam ex filio. Quarto, quia nōnunq̄
rarissime tamen & apud poetas, quibus ob angustiam metri licet metaphorice & abusi
ue vocabulis vti, præpositionem, per, aliquando repererunt idem significare, quod pr
posito, cum, dicunt, spiritum sanctum ideo dici ex patre per filium procedere, quia ex
patre cum filio simul procedit, & his modis omnes illas authoritates exponunt, siue p
uertunt. Hæc nos ex ipsamet authoritatum sententia, & rationibus verissimis confutaui
mus, probantes hæc non posse consistere, nec opinionibus & verbis sanctorum do B
ctorum conuenire, prout ex ipsis verbis clarius videtur. Præterea sciendum est, ꝙ in
tertio œcumenico concilio sanctus Cyrillus contra Nestorium, & eius hæresim in
ter alia multa, quæ sapientissime scripsit, duodecim etiam capitula addidit contra hære
ticos Nestorij articulos, quæ anathematismos appellauit, eo ꝙ in eis errores illius ana
thematizat, quorum in nono contra Nestorij errorem, qui blasphemabat filium dei pu
rum hominem esse, spiritus sancti gratia per participationem sanctificatum, idem sin
ctus Cyrillus spiritum sanctum spiritum filij, & proprium filij esse dicit. Post hæc qui
dam Theodoritus Cyri episcopus, vir quidem literatissimus, humanæ tamen fragilita
ti subiectus, superueniens in synodum sero cum patriarcha Antiocheno Iohanne, cum
reperissent iam Nestorium condemnatum, & pro demeritis suis sede patriarchali Con
stantinopolitana priuatum, indignati, ꝙ eis non expectatis conclusum fuerit, defensio
nem Nestorij susceperunt. Theodoritus igitur tanquam vir doctissimus contra duode
cim anathematismos Cyrilli alia duodecim capitula addidit, quorum in nono, vbi san
ctus Cyrillus spiritum sanctum filij, & proprium filij dicit esse, his verbis ait. Quod si
Cyrillus spiritum sanctum proprium filij dicit, tanquam consubstātialem ei, hoc verum
acceptamus, ꝙ si tanquam ex filio, vel per filium esse, & existentiam habentem, hoc vt
blasphemiam eiecimus. Ad hæc totum œcumenicum concilium tertium, tacuit, nec
increpauit Theodoritum tanquam male dicentem. Cyrillus tamen ad ea respondit,
omniaq̄ sua capitula alijs duodecim nouis capitulis ita denuo exponit, vt sententia eius F
& si non nimis apertis verbis, clare tamen pro nobis esse appareat. Hoc maxime Græ
cos oblectat, in hoc potissimum confidunt, hoc pro maximo & insolubili argumento
putant, ꝙ Theodorito negante spiritum ex filio, vel per filium habere esse, & subsisten
tiam, concilium totum tacuerit, nec eum mendacij & erroris redarguerit, Cyrillus quo
que non ita aperte (vt putant) responderit, cum tamen sciant Theodoritum propterea
condemnatum, & ab ecclesia multis annis eiectum fuisse. Ad hæc igit tanquam notissi
ma Græcis, non ea latius explicando, vt in oratione videtur, respondetur. Sed nemo de
Theodorito viro doctissimo doleat, suum enim recognouit errorem, & in quarto Chal
cedonensi generali concilio (superuixit nanque ad illud vsque tempus) pa
lam eum confessus, a sancta synodo tanquam honorabile
membrum ecclesiæ susceptus, & restitu
tus fuit.

FINIS.

A

DECRETVM EVGENII
PAPAE QVARTI.

¶EVGENIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM dei, ad perpetuam rei memoriam. Exultate deo adiutori nostro, iubilate deo Iacob, om Psal.80
nes qui vbiq̄ nomine censemini Christiano. Ecce em̄ iterum recordatus dominus mi
sericordiæ suæ, alium dissidij lapidem nongentis & amplius inueteratum annis de eccle
sia sua auferre dignatus est, & qui facit concordiam in sublimibus, & per quem in terra
pax est hominibus bonæ voluntatis.

OPtatissimam Armenorum vnionem sua ineffabili miseratione concessit bene
dictus deus & pater domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarum & de
us totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. Intu
ens nāq̄ pijssimus dominus ecclesiā suā, modo ab his qui foris sunt, modo ab
his qui intra, non paruis agitari turbinibus, vt inter ipsas respirare angustias, & ad resistē
B dum fortior assurgere valeat, multis eam quotidie modis consolari & roborare digna
tur. Nam & pridem magnam illam Græcorum vnionem multas longe lateq̄ conti
nentium nationes & linguas, hodie vero hanc ipsam Armenici populi, qui per septen
trionem & Orientem in magna copia diffusus est in eodem fidei & charitatis vinculo
cum sede apostolica stabiliuit. Hæc profecto tam magna & mira sunt diuinæ pietatis
beneficia, vt non solū pro vtroq̄, sed ne quidem pro altero satis dignas suæ maiestati
referre gratias possit intellectus humanus. Quis non vehementer admiretur, vno eo
demq̄ tam breui tempore, duo sic præclara, & tot seculis desiderata opera in hoc sacro
concilio fuisse tam feliciter cōsumata, vere a dño factū est istud, & est mirabile in oculis Psalm.117
nostris. Quomodo em̄ hominum prudentia vel industria, nisi gratia dei & cæpisset &
perfecisset, has tantas & tales res explere potuisset? Laudemus iugiter & toto corde Psal.138
benedicamus dominū, qui fecit mirabilia magna solus, ipsiq̄ psallamus spū, psallamus
& mente, oreq̄ & opere, quantum finit humana fragilitas. Pro tantisq̄ muneribus gra
tias agamus, orantes & obsecrantes, vt quemadmodū ipsi Græci atq̄ Armeni vnum
cum ecclesia Romana effecti sunt, ita fiant & cæteræ nationes, præsertim Christi chara
ctere insignitæ, & totus deniq̄ populus Christianus, omnibus odijs bellisq̄ extinctis,
mutua inuicem pace & fraterna charitate quiescat & gaudeat. Ipsos autem Armenos
C magnis laudum preconijs dignos esse merito censemus. Vt primū em̄ a nobis ad syno
dum accersiti sunt, tanquā ecclesiasticæ auidi vnitatis, spectabiles, deuotos, & doctos
oratores suos cum sufficienti mandato de suscipiendo videlicet quicquid spūs sanctus
hanc sanctam synodum illustrauerit, ex remotissimis regionibus per multos labores,
marisq̄ pericula ad nos & hoc sacrum concilium destinarunt. Nos vero tota mente,
vt nostrum pastorale decebat officium, cupientes tam sanctum perficere opus sæpecū
ipsis oratoribus de hac sancta vnione contulimus, & ne vel parua hinc sanctæ rei dila
tio fieret, deputauimus de omni statu huius sacri concilij viros, iuris diuini & humani
doctissimos, qui cū omni cura studioq̄ & diligētia rem istā cū istis pertractarūt orato
ribus ab eis accurate inquirentes eorum fidem tam circa diuinæ vnitatē essentiæ & di
uinarum personarū trinitatem q̄ domini nostri Iesu Christi humanitatem, & septē ec
clesiæ sacramenta, & alia ad fidem orthodoxam & ritus vniuersalis ecclesiæ pertinen
tia. Multis itaq̄ adhibitis disputationibus, collocationibus, & tractatibus, postq̄ nō me
diocrem testimonioꝝ inspectionē, quæ ex sanctis ecclesiæ patribus & doctoribus de
ducta sunt, & earum, de quibus agebatur, rerum discussionem tandem expedire indica
uimus, ne vlla in futurum de fidei veritate apud ipsos Armenos hæsitatio esse valeat,
atq̄ idem per omnia sapiant, cum sede apostolica vnioq̄ ipsa stabilis & perpetua sine
vllo scrupulo perseueret, vt sub quodam breui compendio orthodoxæ fidei veritatē,
quā super p̄missis Romana profitetur ecclesia, per hoc decretū, sacro hoc approbante
Florentino concilio, ipsis oratoribus ad hoc etiam consentientibus, traderemus.
¶In primis ergo damus eis sanctum symbolum a cētum quinquaginta episcopis in

Universidad de Deusto
Biblioteca

œcumenico Constantinopolitano concilio œditum cũ illa additione, filioq; ipsi sym- D
bolo declarandæ veritatis gratia, & vrgente necessitate licite & rationabiliter apposita,
cuius talis est tenor: Credo in vnũ deum, &c. hoc aũt sanctum symbolum, sicut apud
Latinos mos est, ita decernimus per omnes Armenoꝝ ecclesias intra missaꝝ solennia
singulis saltem dominicis diebus & maioribus festiuitatibus decantari vel legi.

¶ Secundo tradimus eis diffinitionẽ quarti vniuersalis cõcilij Chalcedonẽsi. in quin
to postea & sexto vniuersalibus conciliis renouatam de duabus naturis in vna Christi
persona, cuius tenor talis est: Sufficeret quidẽ sapiens hoc & salutare diuinæ gꝛæ symbo
lum ad plenã cognitionem ac confirmationem pietatis. De patre eñ & filio & spiritu
sancto perfectionẽ docet, & dñi humanationẽ fideliter accipientibus representat. Sed
quoniam hi qui conantur reprobare prædicationẽ veritatis per proprias hæreses nos
uas voces genuerunt, & hi quidẽ præsumentes corrumpere mysterium dispensationis
dñi, quæ propter nos facta est. Alij vero introducentes confusionem permixtionẽq;
& stulte confingentes vnã esse naturã carnis & deitatis & portentosæ dicentes passi
bilem vnigeniti diuinã naturam, ob hoc volens claudere illis omnẽ machinationem cõ
tra veritatem præsens nunc sancta & magna atq; vniuersalis synodus prædicationẽ hãc
docens ab initio, immobilẽ decreuit ante omnia fidem trecentoꝝ decem & octo san
ctorum patrũ manere irrecusabilem & posteriore tempore propter illos quidẽ qui pu
gnant aduersus spiritũ sanctum, corroborat doctrinam de substantia spũs traditam a E
patribus centũ quinquaginta apud Constantinopolim congregatis, quam illi omnibus
notã fecerunt, non quasi inferentes quod aliquid minus esset in præcedentibus, sed eo
rum intellectum de spũ sancto scripturaꝝ testimonijs declarantes aduersus eos qui do
minationẽ eius respuere tentauerunt. Propter illos aũt qui moliuntur corrumpere dis
pensationis mysterium & impudenter delirant, dicentes purũ hominem esse illum, qui
ex sancta Maria virgine natus est. Suscepit epistolas synodicas beati Cyrilli quondam
præsulis ecclesiæ Alexandrinæ ad Nestorium & ad Orientales cõgruas existentes ad
conuincendas Nestorij vesanias & ad interpretationem eoꝝ qui salutaris symboli men
tem pio zelo nosse desiderant. Quibus etiam consequẽtissime epistolam coaptauit ma
gnæ & senioris vrbis Romæ præsulis beatissimi ac sanctissimi Leonis papæ, quæ scri
pta est ad sanctæ memoriæ archiepiscopũ Flauianum, ad perimendã Euthycis malam
intelligentiam, vtpote congruentẽ illius magni Petri confessioni & existentem nobis
quandã columnam communẽ aduersus praua dogmata & ad confirmationẽ rectorũ
dogmatum. His nanq; qui in duos filios dispensationis diuinæ mysterium discerpere
nituntur, obsistit & illos qui passibilẽ deitatẽ vnigeniti ausi sunt dicere, a sacro cœtu ex
pellit, & his in duabus naturis Christi temperamentũ aut confusionem exquirunt, resi
stit, & eos qui dicunt, serui formã quam ex nobis assumpsit, cœlestẽ esse aut alterius ali F
cuius substantiæ vt dementes abigit, & qui duas quidem ante vnitionem naturas dñi
fabulantur, vnam vero post vnitionem. confingunt anathematizat. Sequentes igitur
sanctos patres vnũ eundemq; confiteri filium dominũ nostrum Iesum Christũ conso
nanter omnes docemus eundẽ perfectum in deitate, eundem perfectũ in humanitate,
deum vere & hominem vere, eundem ex anima rationali & corpore consubstantialem
patri secundũ deitatem & consubstantialem nobis eundem secundũ humanitatem, per
omnia nobis similem absq; peccato, ante secula quidẽ de patre genitum secundũ deita
tem, In nouissimis aũt diebus eundem propter nos & propter salutẽ nostram ex Ma
ria virgine dei genitrice secundum humanitatẽ, vnum eundemq; Christũ verum filiũ
dominum vnigenitũ in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indiuise, inseparabili
ter agnoscendum, nusquã sublata differentia naturaꝝ propter vnitionem, magisq; sal
ua proprietate vtriusq; naturæ & in vnam personam atq; subsistentiam concurrentem
non in duas personas partitum siue diuisum, sed vnum & eundem filium vnigenitũ de
um verum dominum Iesum Christum, sicut ante prophetæ de eo, & ipse nos Iesus
Christus erudiuit, & sanctoꝝ patrum nobis tradidit symbolum.

¶ Tertio, diffinitionem de duabus voluntatibus, duabusq; Christi operationibus in
prædicto sexto concilio promulgatam, cuius tenor talis est, Sufficeret quidem, & reli
qua, quæ in ipsa diffinitione concilij Chalcedonẽsi. superius enarrata sequuntur vsq; ad
finem, post quem sequitur in hunc modum, & duas naturales voluntates in eo & duas
naturas

A naturales operationes indiuise, inconuertibiliter, inseparabiliter, inconfuse secundũ san
ctorum patrum doctrinam ad æque prædicamus & duas naturales voluntates non cõ
trarias, iuxta quod impij asseruerunt hæretici, sed sequentem humanã eius voluntatẽ,
& non resistentem vel reluctantem, sed potius & subiectam diuinæ eius atq; omnipo
tenti voluntati. Oportebat eñ carnis voluntatem moueri, subijci vero voluntati diui
næ, iuxta sapientissimum Athanasium. Sicut enim eius caro dei verbi dicitur & est ita
& naturalis carnis eius voluntas propria dei verbi dicitur & est sicut ipse ait. Quia des
cendi de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed eius qui misit me patris, suã pro
priam dicens volũtatem, quæ erat carnis eius. Nam & caro propria eius facta est, quẽ
admodũ enim sanctissima atq; immaculata animata, eius caro deificata est, nõ est perẽ
pta, sed in proprio * sui statu & ratione permansit, ita & humana eius voluntas deifica, al's, suo
ta est, non est perempta, saluata est autem magis secundum deiloquum Gregorium di al's, quod
centem. Nam velle illius * qui in saluatore intelligitur non est contrarium deo, deifica
tum est totum, duas enim naturales operationes indiuise, inconuertibiliter, inconfuse, in
separabiliter in eodem domino Iesu Christo vero deo modo glorificamus, hoc est, di
uinam operationem & humanam operationem secundum diuinorum prædicatorem
B Leonem apertissime asserentem. Agit enim vtraq; forma cum alterius communione
quod proprium est verbo, scilicet operante, quod verbi est & carne exequente q̃d car
nis, nec enim in quoquam vnã dabimus naturalem operationem dei & creaturæ, vt ne
q; quod creatum est in diuinam educamus essentiam, neq; quod eximium est diuinę na
turæ ad competentem creaturis locum deñciamus. Vnius enim & eiusdem tam mira
cula quãq; passiones cognoscimus secundum aliud & aliud eorũ ex quibus est naturis
& in quibus habet esse, sicut admirabilis inquit Cyrillus. Vndicq; igitur inconfusum at
q; indiuisum conseruantes vnum sanctæ trinitatis breui voce cũcta proferimus & post
incarnationem, dominum nostrũ Iesum Christum verum deum esse credentes asseri
mus duas eius esse naturas, in vna eius radiante subsistentia, in qua tam miracula q̃q; pas
siones̃ per omnem sui dispensationem conuersatus, non per phantasiam, sed veraciter
hæc demõstrauit ob naturalẽ differentiã in eadẽ vna subsistẽtia cognoscendã dũ vtrã
q; natura cum alterius communione indiuise & inconfuse propria vellet atq; operare
tur, iuxta quam rationem & duas naturales voluntates & operationes confitemur ad
salutem humanam conuenienter in eo concurrentes.

¶ Quarto, quoniam hactenus ipsi Armeni præter has tres, Nicenam, Constantino
politanam & Ephesinam primam synodos nullas alias vniuersales postea celebratas,
nec ipsum beatissimum huius sanctæ sedis antistitem Leonem, cuius authoritate ipsa
Chalcedonẽsi. synodus extitit congregata, susceperunt, asserentes eisdem fuisse sugge
stum tam synodum ipsam Chalcedonẽsi. q̃ memoratum Leonem, secundum damna
C tam Nestorij hæresim diffinitionem fecisse, instruximus eos & declarauimus huiusmo
di falsam fuisse suggestionem, ipsamq; synodum Chalcedonẽsi. & beatissimum Leo
nem sancte & recte veritatem de duabus in vna persona Christi naturis superius de
scriptam definiuisse contra impia Nestorij & Euthycis dogmata, iniunximusq; vt ipm
beatissimum Leonem, qui veræ fidei columna fuit, & omni sanctitate & doctrina re
fertus tanquam sanctum & in catalogo sanctorum merito descriptum de cætero repu
tent & venerentur, atq; non solum dictas tres synodos, sed & omnes alias vniuersales
authoritate Romani pontificis, legitime celebratas, sicut & cæteri fideles reuerenter
suscipiant.

¶ Quinto, ecclesiasticorum sacramentorum veritatem pro ipsorum Armenorum
tam præsentium q̃ futurorum faciliori doctrina sub hac breuissima redigimus formula
nouæ legis. Septem sunt sacramenta, videlicet baptismus, confirmatio, eucharistia, pœ
nitentia, extrema vnctio, ordo, & matrimonium. Quæ multum a sacramentis differunt
antiquæ legis. Illa enim non causabant gratiam, sed eam solum per passionem Christi
dandam esse figurabant, hæc vero nostra & continent gratiam & ipsam digne suscipi
entibus conferunt. Horum quinq; prima ad spiritualem vniuscuiusq; hominis in seipso
perfectionẽ, duo vltima ad totius ecclesiæ regimen multiplicationemq; ordinata sunt.
Per baptismum enim spiritualiter renascimur, per confirmationem augemur in gratia,
& roboramur in fide, renati autem & roborati nutrimur diuina eucharistiæ alimonia,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quod si per peccatum ægritudinem incurrimus animæ, per pœnitentiam spiritualiter D
sanamur, spiritualiter etiam & corporaliter (prout animæ expedit) per extremam vn-
ctionem, per ordinem vero ecclesia gubernatur & multiplicatur spiritualiter, per ma-
trimonium corporaliter augetur. Hæc omnia sacramenta tribus perficiuntur, videlicet
rebus tanquã materia, verbis tanquam forma, & persona ministri conferentis sacramẽ-
tum cum intentione faciendi, quod facit ecclesia, quorum si aliquod defit, non perfi-
citur sacramentũ. Inter hæc sacramenta tria sunt, baptismus, confirmatio, & ordo, quæ
characterem, id est, spirituale quoddam signum, a cæteris distinctiuum imprimunt in
anima indelebile. Vnde in eadem persona non reiterantur. Reliqua vero quatuor cha-
racterem non imprimunt & reiterationem admittunt. Primũ omnium sacramẽtorum
locum tenet sanctum baptisma, quod vitæ spiritualis ianua est, per ipsum em̃ membra
Christi ac de corpore efficimur ecclesiæ. Et cum per primum hominem mors introi-
erit in vniuersos, nisi ex aqua & spiritu renascimur, non possumus (vt inquit veritas) in
regnum cœlorum introire. Materia huius sacramenti est aqua vera & naturalis, nec re
fert frigida sit an calida. Forma autem est, Ego te baptizo in nomine patris & filij &
spiritus sancti. Non tamẽ negamus, quin & per illa verba, Baptizetur talis seruus Chri
sti in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, Vel, Baptizatur manibus meis ta-
lis, in nomine patris & filij & spiritus sancti, verum perficiatur baptisma, quoniam cum
principalis causa, ex quo baptismus virtutem habet, sit sancta trinitas, instrumẽtalis au- E
tem sit minister, qui tradit exterius sacramentum, si exprimitur actus, qui per ipsum ex-
ercetur ministrum, cum sanctæ trinitatis inuocatione, perficitur sacramentum. Mini-
ster huius sacramenti est sacerdos, cui ex officio competit baptizare. In causa autem ne
cessitatis non solum sacerdos vel diaconus, sed etiam laicus vel mulier, imo etiam paga-
nus & hæreticus baptizare potest, dummodo formam seruet ecclesiæ, & facere inten-
dat quod facit ecclesia. Huius sacramenti effectus est remissio omnis culpæ originalis,
& actualis, omnis quoq; pœnæ, quæ pro ipsa culpa debetur. Propterea baptizatis nul
la pro peccatis præteritis iniungenda est satisfactio, sed morientes antequam culpã ali-
quam committant, statim ad regnum cœlorum & dei visionem perueniunt. Secũdum
sacramentum est confirmatio, cuius materia est, chrisma confectum ex oleo, quod ni-
torem significat conscientiæ, & balsamo, qui odorem significat bonæ famæ, per episco
pum benedicto. Forma autem est, signo te signo crucis, & confirmo te chrismate salu
tis, in nomine patris & filij & spiritus sancti. Ordinarius minister est episcopus. Et cum
cæteras vnctiones simplex sacerdos valeat exhibere, hanc non nisi episcopus debet
conferre, quia de solis apostolis legitur (quorum vicem tenent episcopi) quod per ma-
nus impositionem spiritum sanctum dabant, quemadmodum actuum apostolorum le
ctio manifestat. Cũ enim audissent (inquit) apostoli, q erãt Hierosolymis, quia rece-
pisset Samaria verbum dei, miserunt ad eos Petrum & Iohannem. Qui cum venissent, F
orauerunt pro eis, vt acciperent spiritum sanctum. Nondum em̃ in quenquam illorum
venerat, sed baptizati tantum erant in nomine domini Iesu. Tunc imponebant manus
super illos, & accipiebant spiritum sanctum. Loco autem illius manus impositionis da-
tur in ecclesia confirmatio. Legitur tamen aliquando per apostolicæ sedis dispensatio-
nem ex rationabili & vrgente admodum causa simplicem sacerdotem chrismate per
episcopum confecto hoc administrasse confirmationis sacramentum. Effectus autem
huius sacramenti est, quia in eo datur spiritus sanctus ad robur, sicut datus est apostolis
in die pentecostes, vt videlicet Christianus audacter Christi cõfiteatur nomen. Ideóq;
in fronte, vbi verecundiæ sedes est, confirmandus inungitur, ne Christi nomen cõfiteri
erubescat, & præcipue crucem eius, qui Iudæis est scandalum, gentibus autem stultitia, 1.Cor.1.d
secundum apostolum, propter quod signo crucis signatur. Tertium est eucharistiæ sa-
cramentum, cuius materia est panis triticeus, & vinum de vite, cui ante cõsecrationem
aqua modicissima admisceri debet. Aqua autem ideo admiscetur, quoniam iuxta testi-
monia sanctorum patrum ac doctorum ecclesiæ pridem in disputatione exhibita, cre- In prima dec.
ditur ipsum dominum in vino aqua permixto hoc instituisse sacramentũ. Deinde, qa epla. & de cõ
hoc conuenit dominicæ passionis representationi. Inquit enim beatus Alexander pa- secr. dist. 2. In
pa quintus a beato Petro, in sacramentorum oblationibus, quæ intra missarum solẽnia sacramẽto.
dño

A domino offeruntur panis tantum & vinum aqua permixtum in sacrificium offerantur.
Non enim debet in calicẽ domini aut vinum solum aut aqua sola offerri, sed vtrunq; p-
mixtum, qa vtrũq;, id est, sanguis & aqua ex latere Christi profluxisse legitur. Tum etiã
quod conuenit ad significandum huius sacramenti effectum, qui est vnio populi Chri-
stiani ad Christum. Aqua enim populum significat, secundum illud Apocalip. Aquę Apoc.17.d
multæ populi multi. Et Iulius papa secundus post beatum Syluestrum ait: Calix domi- Nõ inuenit ī
nicus iuxta canonum præceptum, vino & aqua permixtus debet offerri, quia videmus dec. epla Iulij
in aqua populum intelligi, in vino vero ostendi sanguinem Christi. Ergo cum in calice sed de cõ. dist.
vinum & aqua miscetur, Christo populus adunat, & fidelium, plebs ei in quẽ credit, co- 2. Cũ omne
pulatur & iungitur. Cum ergo tam sancta Romana ecclesia a beatissimis Apostolis Pe- crimẽ.
tro & Paulo edocta quàm reliquæ omnes Latinorum, Græcorumq; ecclesiæ, in q bus
omnis sanctitatis & doctrinæ lumina claruerunt ab initio nascentis ecclesiæ, sic seruaue
rint, & modo seruent, inconueniẽs admodum videtur, vt alia quæuis regio ab hac vni-
uersali & rationabili discrepet obseruãtia. Decernimus igitur vt etiã ipsi Armeni se cũ
vniuerso orbe Christiano conforment, eorumq; sacerdotes in calicis oblatione paulu-
lum a quæ (prout dictum est) admisceant vino. Forma huius sacramẽti sunt verba salua
toris, quibus hoc conficit sacramẽtum. Sacerdos enim in persona Christi loquens, hoc
B conficit sacramentum. Nam ipsorum verborum virtute substantia panis in corpus
Christi, & substantia vini in sanguinem conuertuntur, ita tamen quod totus Christus
continetur sub specie panis, & totus sub specie vini, sub qualibet quoque parte hostiæ
cõsecratæ & vini consecrati (separatione facta) totus est Christus. Huius sacramenti
effectus, quem in anima operatur digne sumentis, est adunatio hominis ad Christum.
Et quia per gratiam homo Christo incorporatur, & membris eius vnitur, consequens
est, quod per hoc sacramentum in sumentibus digne gratia augeatur, omnemq; effe-
ctum, quem materialis cibus & potus, quo ad vitã agũt corporalẽ sustẽtando, augẽdo,
reparando, & delectando sacramentum hoc quo ad vitam operatur spiritualem, in quo
(vt inquit Vrbanus papa) gratam saluatoris nostri recensemus memoriam a malo re-
trahimur, confortamur in bono, & ad virtutum, & gratiarum proficimus incrementũ.

¶ Quartum sacramentum, est pœnitentiã, cuius quasi materia sunt actus pœnitentis,
qui in tres distinguuntur partes. Quarum prima est cordis contritio, ad quam pertinet,
vt doleat de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero. Secunda est,
oris confessio, ad quam pertinet, vt peccator omnia peccata, quorum memoriam habet,
suo sacerdoti confiteatur integraliter. Tertia est satisfactio pro peccatis secundum ar-
bitrium sacerdotis, quæ quidem præcipue fit per orationem, ieiunium, & eleemosy-
nam. Forma huius sacramenti sunt verba absolutionis, quæ sacerdos profert, cum di-
cit: Ego te absoluo &c. Minister huius sacramenti est sacerdos, habens authoritatem
absoluendi, vel ordinariam, vel ex commissione superioris. Effectus huius sacramenti,
est absolutio a peccatis.

C ¶ Quintum sacramentum est extrema vnctio, cuius materia est oleum oliuæ per epi
scopum benedictum. Hoc sacramentum nisi infirmo, de cuius morte timetur, dari nõ
debet, qui in his locis vngendus est, in oculis propter visum, in auribus propter audi-
tum, in naribus propter odoratum, in ore propter gustum, vel loquutionem, in mani-
bus propter tactum, in pedibus propter gressum, in renibus propter delectationem ibi
dem vigentem. Forma huius sacramenti est hæc. Per istam vnctionem & suam pissi-
mam misericordiam indulgeat tibi dñs, quicquid per visum, &c. Et similiter in alijs
membris. Minister huius sacramenti est sacerdos. Effectus vero est mentis sanatio, &
inquantum autẽ expedit ipsius etiam corporis. De hoc sacramento, inquit beatus Ia- Iacobi, 5.c
cobus Apostolus: Infirmatur quis in vobis, induçat presbyteros ecclesiæ, vt orent super
eum, vngentes eum oleo in nomine domini, & oratio fidei saluabitur infirmum & alle-
uiabit eum dominus. Et si in peccatis sit, dimittentur ei.

¶ Sextum sacramentum est ordinis, cuius materia est illud, per cuius traditionem cõ-
fertur ordo, sicut presbyteratus traditur p calicis cũ vino, & patenæ cũ pane porrectio
nem. Diaconatus vero per libri Euangeliorum dationem, subdiaconatus vero per cali-
cis vacui cum patena vacua superposita traditionem, & similiter de alijs per rerum ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

D

ministeria sua pertinentium assignationem. Forma sacerdotij talis est. Accipe potestatem offerendi sacrificium in ecclesia pro viuis & mortuis. In nomine patris & filij & spiritus sancti & sic de aliorum ordinum formis prout in pontificali Romano late continetur. Ordinarius minister huius sacramenti est episcopus. Effectus augmentum gratiæ, vt quis sit idoneus minister.

¶ Septimum est sacramẽtum matrimonij, quod est signũ coniunctiõis Christi & ecclesiæ secundum Apostolum dicentem: sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo, & in ecclesiã. Causa efficiens matrimonij regulariter est mutuus consensus per verba de præsenti expressus. Assignatur autem triplex bonum matrimonij. Primum est prolis suscipienda & educanda ad cultum dei. Secundum est fides, quam vnus coniugũ alteri seruare debet. Tertium indiuisibilitas matrimonij, propter hoc quod significat indiuisibilem coniunctionem Christi & ecclesiæ. Quamuis autẽ ex causa fornicationis liceat thori separationem facere, non tamen aliud matrimonium contrahere phas est, cum matrimonij vinculum legitime contracti perpetuum sit.

¶ Sexto, compẽdiosam illam fidei regulam per beatissimũ Athanasium æditam ipsis præbemus oratoribus cuius tenor talis est. Quicunq; vult saluus esse &c.

¶ Septimo, decretum vnionis cum Græcis consumatę pridem in hoc sacro œcumenico Florentino Concilio promulgatum, cuius tenor talis est Eugenius &c. Lætentur cœli &c.

E

¶ Octauo, cum inter alia sit etiam cum ipsis Armenis disputatum, quibus diebus festiuitates Annuntiationis beatæ Mariæ virginis, Natiuitatis beati Iohannis Baptistæ, & cõsequẽter natiuitatis & circumcisionis domini nostri Iesu Christi, ac pſentationis eiusdem in templo, seu purificationis beatæ virginis Mariæ celebrari debeant, satisq; dilucide veritas patefacta fuerit, tam sanctorum patrum testimonijs, quàm consuetudine ecclesiæ Romanæ, & omnium aliarum vniuersaliter apud Latinos & Græcos, ne igitur in tantis celebritatibus dispar sit Christianorum ritus, vnde perturbandæ charitatis occasio possit oriri, decernimus tanquam veritati & rationi consentaneum, & iuxta totius reliqui orbis obseruantiam ipsi etiam Armeni festum Annuntiationis beatæ Mariæ, die vicesimaquinta Martij, Natiuitatis beati Iohannis Baptistæ vicesimaquarta Iunij, Natiuitatis vero secundum carnem saluatoris nostri vicesimaquinta Decembris, Circumcisionis eiusdem primo Ianuarij, Epiphaniæ sexto eiusdem Ianuarij. Præsentionis domini in templo, seu purificationis dei genitricis secunda Februarij debeant solenniter celebrare. His omnibus explicatis, prædicti Armenorum oratores nomine suo & sui patriarchæ & omnium Armenorum hoc saluberrimum synodale decretum cum omnibus suis capitulis, declarationibus, diffinitionibus, traditionibus, præceptis, & statutis omnemq; doctrinam in ipsa descriptam, necnon quicquid tenet, & docet sancta sedes F
Apostolica & Romana ecclesia cum omni deuotione & obedientia acceptant, suscipiunt, & amplectuntur. Illos quoque doctores & sanctos patres, quos ecclesia Romana approbat, ipsi reuerenter suscipiunt, quascunque vero personas, & quicquid ipsa Romana ecclesia damnat, & reprobat, ipsi pro reprobatis & damnatis habent, profitentes, tanquam veri obedientiæ filij nomine quo supra ipsius sedis Apostolicæ ordinationibus & iussionibus fideliter obtemperare. Datum Florentiæ in publica sessione synodali solenniter in ecclesia maiori celebrata. Anno domini, M. CCCC. XXXIX. decimo Kalendas Decembris, pontificatus nostri Anno nono.

¶ FINIS.

¶ ORTHVINVS GRATIVS PIO LECTORI, Salutem plurimam dicit.

FInit hic Lector amice, secundus & vltimus, tam generalium, q̃ prouincialium Conciliorum, rerumq; tum vetustissimarum, tum maxime memorabilium, tomus. In quo (sicuti & in primo) rerum ecclesiasticarum, multis seculis hactenus abditarum, series luculenta continetur. Nulla enim comparatio est Lector candidissime, inter hos duos nostros Conciliorũ tomos, & vnicum illum, bis a Parrhisiensibus, & semel hic apud nos Coloniæ, satis oscitanter æditum. Corrupta enim in illo ferme sunt omnia, & sine vllo discrimine (librariorum dijs, tam nobis, q̃ etiam & illis, male fauentibus) in peruersum redacta ordinem. Contra autem in hisce duobus tomis, siue voluminibus, nunc recens (vt vides) a nobis feliciter æditis, omnia sunt, & approbata, & integra, etiamq; ex vetustissimis, receptis quoque, atque approbatis (id quod notatu dignissimum est) exemplaribus, longe lateq; per regna aliquot & multas Christianorum prouincias, imo etiam & per quingentas bibliothecas, a religioso quodam patre (cuius nomen præfatio explicat) laboriose conquisitis, fideliter iuxta ac diligenter excerpta, typisq; his tandem nostris, ad totius Christianæ reipublicæ vtilitatẽ, feliciter excussa. Lege igitur ac relege hosce duos Conciliorum tomos, in quibus multa veterum Concilia deprehendes, quæ in hunc vsque diem, a maximis atque doctissimis viris haberi minime potuerunt. Non recedat itaque volumen legis huius ab ore tuo, sed meditaberis in eo (sicuti primo Iosue habet) diebus ac noctibus, vt ad manum habeas, quibus & antiquorum patrum statuta, & ecclesiæ catholicæ sanctimoniam tueri possis.

Vale feliciter.

¶ Coloniæ, ex Officina honesti ciuis Petri Quentell. Anno a natali Christiano, M. CCCCC. XXXVIII. decimo quarto Kalendas Septembres.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca